0/0 47

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
16 C
44

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DECRETALES

D. Gregorij Papæ IX.

SVAE INTEGRITATI VNA CVM GLOSSIS

Restitutæ ad exemplar Romanum.

Nunc recens perutilibus Additionibus Præclariss. Iurisc.

D. ANDREÆ ALCIATI ILLVSTRATÆ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS. M D CV.

Apud Socios Aquilæ Renouantis.

Digitized by Google

DE ILLVSTRISS. AC REVERENDISS.

LAVRENTIO PRIOLO

PATRIARCHA VENETIARVM,

Et Dalmatiæ Primate,

CORNELII FRANGIPANIS I. C.

ATTOLLVNT Laurum miſſam tellure Camœnæ,
Fatidica vt templis ſurgit Apollineis;
Vt ſola irati ſpernit Iouis arma, nec vlla
Sæuæ damna hyemis, quæ patiatur, habet:
Quam perhibent odiſſe inconceſſos Hymenæos,
Vt celebres gaudet nunc decorare viros.
Templis LAVRVS adeſt Venetis iam miſſus Olympo,
Errantesque animos ad meliora vocat.
Iuſtum, & propoſiti flectit vis nulla tenacem,
Si mittat dextra tela rubente Pater:
Degeneres animas, & noxia crimina vitæ
Odit, & emeritis præmia digna refert.
Huic igitur Muſæ tantò maiora canamus,
Aetherio quantum diſtat ab orbe ſolum.

GREGORIVS Papa ix. natione Hernicus, patria Anagninus è familia Comitum, mortuo Romæ Honorio Papa iij. Romanus præſul anno M. CC. XXVII. creatus eſt. Hic varias conſtitutiones, & Decretales epiſtolas prædeceſſorum ſuorum, quæ à pleriſque maiori ex parte priuata auctoritate collectæ fuerant, per F. Raymundum in vnum volumen redigendas curauit. Multas quoque conſtitutiones ſuas, & Decretales epiſtolas adiecit.

Is fuit F. RAYMVNDVS de Peñaforti natione Cathalanus, patria Barcinonenſis, eiuſdem Papæ Capellanus, & Pœnitentiarius, ex ordine Fratrum Prædicatorum, ac ipſius ordinis tertius Magiſter Generalis, religione, & eruditione clarus, Sanctorum numero à Clemente VIII. Pont. Max. adſcriptus. In hanc collectionem BERNARDVS de Botono Parmenſis, & canonicus Bononienſis gloſſas eruditiſſimas edidit.

Digitized by Google

VERSVS EXPOSITI CONTINENTES TITVLOS IVRIS CANONICI.

Carmina Titulorum iuris Pontificij.

Tota siquidem congeries Decretalibus famulatur Et earū aliquæ nunc in Sexto, nunc in Clement. (vt in expositione patet) repetiuntur.

Primi libri Tituli sunt in Decretalibus xliij. In Sexto xxij. In Clementinis xj.

a PRimo summa fides statuit.rescripta.sueſcit.
b Postulat electos. translator. auctor & vsu.
c Inde renuntio.de supplenda. tempora scrutor.
d Ordo resignantis. ætas. ac vngo sacramen.
e Filius & seruus. obnoxius. & vitiatus.
f Hinc bigamus. clerus. peregrinus. & archidiac.
g Archipresby.primic. sacrist. custos. vice fungēs.
h Delegat. legat. & dictus ab ordine iudex.
i Iudicis officium.maior. pax. pacta sequuntur.
K Transigo. postulo. post procuro. syndicus exto.
l Vis.metus.integrat.ac alienat.& arbiter hinc est.

Secundi libri Tituli sunt in Decretalibus xxx. In Sexto xv. In Clementinis xij.

m IVdicium.forus. atq; libellus.mutua poscens.
n Litem contestans.sine quo non suscipe testes.
o Iurat.dilatis.& feriat.ordinem nosci.
p Plus peto.de causa.spoliatos restituendo.
q Est dolus.& missus.lis pendens.atq; sequestrat.
r Confessis probo.sunt testes.testes quoque cogo.
s Instruo.præsumo.iusiurans.excipiendo.
t Præscribit sententiat.appellat peregrinans.
u Vtilis omnibus his est confirmatio iuncta.

Tertij libri Tituli sunt in Decretalibus l. In Sexto xxiiij. In Clementinis xvij.

x VIta decens. clerus habitans. clerusq; iugatus.

a De summa Trini.& fide catholica. hæc in vi,& clem.De constitutionib. hęc in sexto.De rescripti.hæc in vi.& clem.De consuetudine.hæc in vi.
b De postulatione prælatorū,hęc in vi De electione & electi potesta. hęc in vi & cle.De translatione episcopi vel electi. De auctoritate & vsu pallij.
c De renuntiatione.hęc in vi.& cle.De supplenda negligentia prelatorum, hæc in vi.& clem.De temporibus ordinationū, hęc in vi.De scrutinio.
d De ordinatis ab epō,qui resignauit episcopatui.De ætate & qualitate & ordine præficiendorū,hæc in vi.& cle.De sacra vnctione.De sacramentis non iterandis.
e De filijs presbyterorū ordinandis vel nō hæc in vj.De seruis non ordinādis,& eorū manumissione.De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.De corpore vitiatis ordinandis vel non.
f De bigamis nō ordinādis hęc vi.De clericis peregrinis.De officio archdiaconi.
g De officio archipresbyteri De offō primicerij. De officio sacristę. De officio custodis.De officio vicarij.hęc in vi.& cle.
h De officio & ptāte iudicis delegati.hęc in vi.& cle.De offō legati.hæc in vi.De officio iudicis ordinarij.hæc in vi.& cle.
i De officio iudicis.De maioritate, & obedientia,hæc in vi.De treuga & pace.De pactis hæc in vi.
K De transactionib.De postulādo.De procuratoribus.hæc in vi.& cle.De syndico.
l De ijs quæ vi metusve causa fiunt.De in integrum restitutione.hęc in vi. & cle. De alienatione iudicij mutandi causa facta.De arbitris.hæc in vi.

Secundi libri Tituli.

m De iudicis hæc in vi.& cle.De foro cō petenti hęc in vi & cle.De libelli oblatione.De mutuis petitionibus.
n De litis contestatione.hęc in vi. Vt lite non contestata non proce.ad testi.recep.
o De iuramēto calūniæ,hæc in vi.De dilationi b.De feriis. De ordine cognitionū.
p De plus petitionibus.De causa possessionis & proprietatis.hæc in cle.De restitutione spoliatorum.hæc in vi.
q De dolo & ꝓtumacia hęc in vi.& cle.De eo q mittitur in possessionē cā rei seruā. hæc in vi.Vt lite pendente nihil innouetur hæc in vi.& cle.De sequestratione possessionis & fructuum.hæc in cle.
r De confessis hæc in vi.De probationibus hæc in cle.De testibus & attestationib. hæc in vi.& clem.De testibus cogendis vel non.
s De fide instrumentorū.de præsumptionibus.De iureiurando.hæc in vi. & clem. De exceptionibus hęc in vi.& clemen.
t De præscriptionibus.De sententia & re iudicata.hæc in vi.& cle.De appellationibus,recusationibus, & relationib. hæc in vi.& cle.De peregrinationibus.
u De confirmatione vtili vel inutili.

Tertij libri Tituli.

x De vita & honesta. clericorū.hęc,in vi. & cle.De cohabitatione clericorū & mulierum. De clericis cōiugatis hæc in vi.

Digitized by Google

y De clericis non residentibus in ecclesia vel prebenda,hæc in vi.
de prębendis & dignitatibus.hæc in vi.& clementi.
De clerico ægrotante vel debilitato.hęc in vi.

z De institutionibus,hæc in vi.De cōcessio ne prębendæ.hæc in vi.& cle.Ne sede vacante aliquid innouetur.hæc in vi.

a De ijs quæ fiunt a prælatis sine consensu capituli.De ijs quæ fiunt a maiori parte capituli.Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

b De rebus ecclesiæ alienandis uel non.hęc in vi.& clem.De precarijs.De commodato.De depositō.

c De emptione & vendicatione. De locato & cōducto.De rerum permutatione. hæc in vi.& cle.De feudis.De pignoribus & alijs cautionibus.

d De fideiussoribus,de solutionibus.De donationibus.De peculio clericorum.

e De testamentis & vltimis voluntatibus. hæc in vi.& clement. De successionibus ab intestato.De sepulturis. hæc in vi. & clemen.

f De parochijs & alienis parochianis. De decimis,primitijs,& oblationibus,hæc in vi.& cle.De regularibus & transeuntibus ad religionem hæc in vi.& cle.

g De conuersatione coniugatorum.De cōuersione infidelium.De voto & voti redēptione.hæc in vi.

h De statu monachorū & canonicorū regulariū,hæc in vi.& clemen. De religiosis domib.vt episcopo sint subiectæ hæc in vi.& clem.De capellis monachorum, & aliorum religiosorum.hæc.in vi.

i De iure patronatus,hæc in vi.& clem. De censibus,exactionib. & procurationibus. hæc in vi.& cle.De consecratione ecclesiæ vel altaris.hæc in vi.

k De celebratione missarum & sacramento eucharistiæ & diuinis officijs.hæc in cle. De baptismo & eius effectu. hæc in cle. De presbytero non baptizato.

l De custodia eucharistię, chrismatis, & aliorum sacramentorum.
De reliquijs & veneratione sanctorum.hæc in vi.& clemen.
De obseruatione ieiuniorum.

m De purificatione post partum.De ecclesijs ædificandis vel reparandis.
De immunitate ecclesiarum, cœmiteriorum & rerum ad eas pertinentium.hęc in vi.& clemen.

n Ne clerici vel monachi sæcularibus negotijs se immisceant.hæc in vi.

y Non residens. præbens.æger vel debilitatus.
z Instituo. concedendo. ne sede vacante.
a Et sine consensu. maior pars. non minuantur.
b Non alieno. trado. precario commodo. pono.
c Vendo. loco. muto. de feudis, pignoribusque.
d Atque fideiussor. & soluit. dona peculi.
e De testamentis, etiam succedo. sepultus.
f Parochijs. decimis. hinc regula religionis.
g Conuersus. coniunx. infidus. vota redempta.
h Deq. statu monachi.domibus subiunge capellas.
i Iure patronatus. de censibus. ara sacrata.
k Missa. baptismus. quo non est presbyter vsus.
l Eucharistia. reliquiæ. ieiunia serua.
m Purificans. ac ędificans. immunis adhærent.
n Clerice vel monache, dimitte negotia sæcli.

Quarti libri Tituli sunt in Decretalibus xxj. In Sexto iij. In Clementinis j.

o Sponsus & impubes. & clandestina. duorum.
p Conditione. vouens. quam polluit. atque leprosus.
q Seruus. de natis. sequitur cognatio duplex.
r Post consanguineam. consanguinitas.gelidique.
s Ac interdum. qui nati legitimi sunt.
t Accusare queunt. diuortia. dote. secundis.

Quarti libri Tituli.

o De sponsalibus & matrimonijs,hæc in 6.De desponsatione impuberum.hæc in 6.
De clandestina desponsatione.
De sponsu.duorum.

p De conditionibus appositis in desponsatione,uel alijs contractibus . Qui clerici uel uouentes matrimonium contrahere possunt.De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium . De coniugio leprosorum.

q De coniugio seruorum.De natis ex libero uentre.
De cognatione spirituali.hæc in 6.

r De cognatione.
De cognatione legali

s De eo qui cognouit consanguineam uxoris suæ uel sponsæ.
De consanguinitate & affinitate.hæc in clemen.
De frigidis & maleficiatis,& impotentia coeundi.

t De matrimonio contracto contra interdictum ecclesię Qui filij sint legitimi.
Qui matrimonium accusare possint uel contra illud testificari. De diuortijs.
De donationibus inter uirum & uxorem.Et de dote post diuortium restituenda.
De secundis nuptijs.

Digitized by Google

Quinti libri Tituli ſunt in decretalibus xlj. In Sextoxiij. In Clementinis xj.

u *Accuſatio. ſiue calumnia. ſit tibi Simon.*
x *Prælati. Rabbi. Iudæis. hæreticos dant.*
y *Schiſmaticis. vel apoſtaticis. natos perimentes.*
z *Infans expoſitus. homicidia. luditur haſtis.*
a *Clerici pugna ſagittat. adulter poſtea. raptor.*
b *Furtis. vſuris. de falſi crimine. ſortes.*
c *Collude. pecco. venor. ferio. maledico.*
d *Poſt interdictum celebrans. ac ordinis expers.*
e *Saltus, furtiuus. exceſſus. opuſque nouellum.*
f *Lex priuata ſubit. purgat cum canone. vulgus.*
g *Damnum cum pœnis. poſt pœnitet. eſt anathema.*
h *Verborum ſenſus. ſequitur quoque regula iuris.*

u De accuſationibus, inquiſitionibus, & denunciationibus, hęc in vj. De calumniatoribus. De ſimonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur vel promittatur.
x Ne prælati vices ſuas vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant. De magiſtris: & ne aliquid exigatur pro licentia docẽdi. hæc in Clementi. De Iudæis, Sarracenis & eorum ſeruis, hæc in Clementi. De hæreticis, hæc in vj. & clemen.
y De ſchiſmatici is & ordinatis ab eis, hæc in vj. De apoſtatis & reiterantib. baptiſma. De ijs qui ſilios occiderunt.
z De infantibus & langueidis expoſitis. De homicidio voluntario vel caſuali. hæc in vj. & Clementi. De torneamentis.
a De clericis pugnantibus in duello. De ſagittarijs. De adulterijs. De raptoribus, incẽdiarijs, & violatoribus eccleſiarum.
b De furtis. De vſuris hæc in vj. & clemen. De crimine falſi. De ſortilegijs.
c De colluſione detegenda. De delictis puerorum. De clerico venatore. De clerico percuſſore. De maledicis.
d De clerico excõmunicato, depoſito vel interdicto miniſtrante. De clerico non ordinato miniſtrante.
e De clerico per ſaltũ promoto. De eoqui ordinẽ ſuũtiuẽ ſuſcepit. De exceſſibus prælatorum & ſubditorum hæc in vj. & clemen. De noui operis nunciatione.
f De priuilegijs, & exceſſibus priuilegiatorum hæc in vj. & cle. de purgatione canonica. De purgatione vulgari.
g De iniurijs & damno dato. hæc in vj. De pœnis hæc in vj. & clemen. De pœnitentijs, & remiſſionibus. hæc in vj. & in clemen. De ſententia excommunicationis, hæc in vj. & clemen.
h De verborum ſignificatione. hæc in vi. & clemen. De regulis iuris, hæc in vi. reperitur.

Titulorum iuris pontificij numerum, qui ſunt in Decretalibus clxxxv. In texto lxxvij. In clementinis lij. facili ſtylo indicant hæc quatuor carmina.

Centum titulos colligintaq, volumen
Gregorij non ponit, quos nos ſuperaddens.
At ſeptuaginta ſeptem numerat tibi Sextus.
Ex Clemente duas quinquaginta, notabis.

TABVLA LVDOVICI BOLOGNINI DE BONONIA IVRIS VTRIVSQ. DOCTORIS,

totum fere Decretorum volumen ampliſſimum continens, quæ ſecundum Titulos Decretalium procedendo, vtiles, & aptas quæſtiones cum iuribus, & quotis neceſſarijs decidit, & in multorum ſcitu dignorum cognitionem breuis manu, & exiguo tempore (quo nihil in hoc ſęculo carius eſt) vnumquemque trahit.

De Summa Trinitate, & fide catholica. Titulus.

VTRVM eo ipſo q̃ quis erret in fide, ſit hęreticus, ſi ẽ paratus corrigi, vide gl. i c. nec licuit, in ver. ad recipiẽdã, di. 17.

vtrũ vbi agit̃ de fide, ſolus Papa poſſit diſponere ſine conſilio reuerendiſſimorum dominorũ Cardinalũ, vide gl. in c. Anaſtaſius, in verbo, concilio, diſt. xix.

Ad quem ſpectet determinatio q̃num circa fidem: an ad ſanctiſſimum dominum Papam ſolum, vel etiam ad alios; vide glo. in c. quoties, in verbo, niſi ad Petrum. xxiiij. q. 1.

vtrum peccatum infidelitati ſit maius quam occidere plurima martyrum corpora; vide gloſſ. in cap. ſi hales, in verbo, innocentes, xxiiij. q. 3.

vtrum Papa poſſit diſpenſare circa articulos fidei, vide glo. in c. ſunt quidam, in verbo, apoſtoli. xxv. q. prima.

vtrum debeamus credere ſolum ea quæ pertinent ad religionem, vide glo. in cap. in domo, in verbo, ſi quo minus, de pœn. diſtinctio. quarta.

Cętera in hac materia fidei videbis inferius, ſub titulo de hæreticis: quia hæc omnia ad fidẽ tendunt.

De Conſtitutionibus, ſtatutis, & legibus, titu.

Quot iuribus regatur, genus humanum, & quid ſit ius naturale, & ciuile, & gentium, & militare, & publicum, & quiritum, habes in diſt. 1.

Quot ſunt ſpecies legum ſęcularium, & vnde aliquæ earum nomen acceperint, vide in diſt. 2.

Quid ſit lex, & plebiſcitũ, & ſenatuſconſultum, & conſtitutio, & reſpõſa prudentum, & etiam vnde ſumpſerint nomen aliquæ leges, vide in diſt. 2.

Quale ſit officium legũ ſecularium vide latiſſimè in diſt. 3.

Quid ſit canon & regula, & quot ſint concilia habes in diſt. 3.

Quare reperta ſunt leges, & quot debeant in ſe continere, & an tollantur per contrarium conſuetudinem, vide in diſt. 4.

vtrum & quando leges tollantur per contrariam conſuetudinem, vide in diſt. 4.

vtrũ ius naturale poſſit mutari, vide in diſt. 5. in gl.

Quis fuerit auctor primus ſacrarum legum, & etiam ſecularium, vide in diſt. 7.

vtrum leges principum cedant iuri naturali, vide in diſt. 9.

vtrum leges ſeculares cedant legibus eccleſiaſticis, vide in diſtinctione 10.

Quæ ſint leges approbatę, & improbatę, vide in diſt. 16.

Quomodo mutentur leges & regulæ canonum, & legũ ex loco, ex cauſa, & ex tempore, vide diſtin. 19.

vtrum decretales exiſtentes extra corpus canonum ſeruentur, & habeantur pro legibus, vide in diſt. 19.

Quantum valeant expoſitiones ſacrarum ſcripturarum, & an habeant vim canonum, vide in diſt. 20.

vtrum ſacerdotes teneantur ſcire leges & canones. vide in diſtinct. 20.

vtrum ſacerdotes debeant habere penitiam non ſolum legum, ſed negotiorum ſęcularium, vide in *dict.* 39.

Quo tempore habuerint originem concilia, & quæ ſint approbata, & quæ improbata, vide in diſtin. 15.

Quis poſſit facere concilia & cuius auctoritate fiant, vide in diſtinct. 17.

vtrum quælibet prouincia poſſit facere concilia, & quoties in anno, & quo in tempore, vide in diſtin. 17.

Quando epiſcopi teneantur notificare acta in concilijs, vide in diſtin. 18. c. decernimus.

Quomodo & in quibus caſibus toleratur ignorantia iuris ciuilis & etiam naturalis, vide gl. in c. ignorantia, in diſt. 38.

De ignorantia iuris naturalis & ciuilis, quomodo & qualiter tolerẽtur ultra proximè dicta, vide in gloſſ. in capitu. turbatur. §. notandum, in verbo, Omnis ignorantia l. q. 4.

De Reſcriptis.

Quomodo & quando valeat reſcriptum ultra duas dietas, vide glo. in capitu. neminem. 3. quæſtione ſexta.

De Conſuetudine.

vtrum & quando leges tollantur per contrariam conſuetudinem vide in diſtinct. 4.

vtrum conſuetudo cedat legibus ſcriptis, vide ad plenum in diſt. 11.

vtrum conſuetudo poſſit tollere vel mutare ius naturale; vide in diſtin. 5.

vtrum valeat conſuetudo cõtra ius naturale, vide in diſtinct. 8.

vtrum conſuetudo valeat contra naturales conſtitutiones, & an ſtringatur ſecundum tempora & loca vide in diſt. 12.

De virtute conſuetudinis, & etiam diuturnitatis: vide glo. in cap. conqueſtus, 9 q. 3.

In materia conſuetudinis & an acquiratur aliquid per eam, vide gl. in cap ſi. 18. q. 2.

De Electione & ordinatione, & alijs poteſtatibus, Tit.

Quomodo eligatur Papa & epiſco-

pi

pi diaconi,& subdiaconi. & quomodo conferantur ordines ecclesiastici: vide in distinctione 23. & 27.

Vtrum ordinatio episcoporum debeat fieri in ciuitatibus,vel in rure, vide glosin c. in nomine domini,in verbo fieri in vrbe,in distin.23.

Vtrum merus laicus possit eligi in episcopum, & in qua ecclesia debeant fieri electiones episcoporum,& de officio visitatorum,vide in dist.61.

Vtrum præsumatur pro electione vide in gl.in ca.miramur, in verbo, pro laboribus, in distinctione 61.

Ad quos spectent electiones eligendorum ad sacros ordines, vide in dist.62.

Vtrũ laici possint interesse electionibus promouendorum ad sacros ordines,vide in dist.63.

A quibus eligantur, & ordinentur episcopi,vide in distin.64.

Quid si prouinciales discordant in electione episcopi, vel si nõ sunt prouinciales, quid fieri debeat, vide in dist.65.c.porro.

Quis debeat interesse in consecratione metropolitani, vide in distin.66.

A quot episcopis debeat archiepiscopus consecrari, vide in distin. 66.

Vtrum presbyteri, vel sacerdotes possint ordinari ab vno episcopo solo,vide in distin.67.

Vtrum electi,& ordinati ab eo, quẽ non constat esse episcopum sint iterum ordinandi, vide in distin. 68.c.presbyteri.

De collatione minorum ordinum, & an solus abbas possit conferre, vide in distin.69.

Vtrum quis possit ordinari sine titulo, vel sine beneficio ecclesiastico,vide in distin.70.

Vtrum clericus subditus vni episcopo possit ordinari ab alio absque litteris sui episcopi, vide in dist.71.

Vtrum episcopus teneatur dare litteras dimissorias ad alium episcopum pro ordinatione sui clerici, vide in dist.72.

De forma, & tenore litterarum dimissoriarum ab vno episcopo ad alium pro ordinatione clerici sibi subditi, vide in distinctione 73.

Vtrum quis possit inuitus ordinari, vide in dist.74.

Quæ sint necessaria circa ordinationem episcoporum, vide in distin.25.

Qualiter sint ordinandi illi, qui ab infantia dediti sunt ecclesiasticis officijs, vide in distinctione 28.

Multa per quæ impeditur quis ordinari,& promoueri ad sacros ordines,vide in dist.33.

Multi qui prohibentur promoueri, & ordinari ad sacros ordines, vide in dist.34.

Vtrum ordinandi debeant esse sobrij, & qua pœna puniantur non seruantes sobrietatem,vide in distin.35.

Vtrum promouendi ad sacros ordines debeãt esse periti litterarum, vide in dist.36.

Vtrum promouendi ad sacros ordines possint incumbere libris gentilium, vide in dist.37.

Vtrum penitus laicus possit ordinari, vide glosl.in §. eccle.in verbo, plenissima.distinct.36.

Vtrum non in fide possint promoueri ad sacros ordines, vide in distin.48.

Quæ sint illa propter quæ quis impeditur promoueri ad sacros ordine,vide in dist.49.

Quo tempore debeat ordinari episcopus,vide in dist.75.

Quis eligat Romanum Pontificem,& quanto tempore fiat vnus post mortem alterius,vide in distin.79.

Si qui fuit electus Papa,dum credebatur eius vxor mortua, & postmodum reperiatur viuere, an debeat renunciare papatui. vide gl. in c. si quis. v.in verbo non Apostolicus,in distin.79.

Quis coronet,& ordinet reges, vide glosl. in cap. in apibus. 7. quæst. prima.

Vtrum quærentes officia debeant eligi, vide in textu 8. quæstione prima.

Vtrum episcopus possit eligere sibi successorem in episcopum, vide in tex. & in glo.summæ latæ. 8. quæst 1.

Vtrum Papa possit eligere sibi successorem dum viuit, vide in glo. summæ circa finem.8. quæstione prima.

Quomodo fiant reges, an per electiones, vel quomodo, vide glo. in cap.Moyses.8.q.1.

Vtrum Papa possit facere statutum quod possit eligere sibi successorem,vide glosl.in §.his omnibus 8.q.1.

Quæ electio præualeat, an illa quæ est facta à minori parte, an verò à maiori, vel digniori, vide glosl. in capit. licet. 8. quæstione prima.

Vtrum in electionibus possint admitti patrocinia simoniacorum, vide in text.& in glosl. summæ. 18.q.1.

Quomodo & quando præsumatur electio simoniaca, vide in glosl. summæ.8.q.3.

Si eligit excommunicatus cum alijs non excommunicatis,vtrum valeat electio.glosl. est in ca. nos in hominem.9.q.1.

Vtrum abbates sint eligendi, vel ordinandi per episcopum, an vero à monachis,vide in tex. 28.q. secunda.

De Translatione episcopi.

Si monachus transit ad episcopatũ vtrum absoluatur à iurisdictione abbatis, vide glo. in c. de monachis,16.q.1.

Vtrum sufficiat translatio ad episcopatum sine cõfirmatione,ad hoc vt episcopus acquirat bona sedi episcopali,vide in gl.18.q.1. summæ.

Vtrum abbas factus episcopus absoluatur à regula monachali, vide glo.in cap.statutum.18.q.prima.

Vtrum episcopus possit dare licentiam clericis adeundi monasteria,& vtrũ etiam eis inuitis possint intrare strictiorem regulam, vide in textu, 15. quæstione 1. & secunda.

Vtrum canonici regulares possint intrare in monasterium, vide in tex.late 19.q.3.

De auctoritate, & vsu pallij.

Vtrum episcopi possint exercere officium suum sine pallio,& etiam quo tempore possit peti pallium & quibus dari debeat, vide in distin.centesima.

De renunciatione.

Vtrum renunciatio requirat factũ, vel verba, vide glo.in c. qualiter. 7.q.1.

Vtrum beneficia renunciata sint restituenda ipsis renunciantibus, vide textu, & in glo. summæ.17. quæst.1.

Vtrum renunciatio illicita valeat, & quomodo probetur quem renunciasse, & quis debeat probare,vide glo.summæ,19. quæstione secunda.

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

Quo tempore debeat ordinari episcopus,& qua hora,& quibus diebus,vide in dist.75.

Quæ interualla temporum debeant seruari in præstatione singulorũ graduum, & in quolibet eorum, vide in dist.77.

In quibus locis debeant præstari ordines sacri, & an in ciuitatibus, vel in rure, vide in distinctione 50.

De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.

Vnde habuerint originem ordines eccleſiaſtici tam in nouo, quam in veteri teſtamento, vide in diſtin. 21.

Quomodo conferantur ordines eccleſiaſtici, vide in diſtinctione 23.

Vtrum metus laicus poſſit effici ſacerdos, & etiam epiſcopus, vide glo. in cap. ſolicitudo, in diſtinctione 3.

Quali examine debeant fieri ſacerdotes, & quibus temporibus, & de pœna facientes contrarium vide late in diſtin. 24.

Quomodo quis debeat ordinari de gradu in gradum, vide in diſtin. 60.

Vtrum laicus poſſit eligi in epiſcopum, vide glo. in §. ecce in diſtin. 36.

Vtrum ille, qui fuit baptizatus in infirmitate, qui antea nolebat baptizari, poſſit promoueri, vide in diſt. 57.

In qua ætate debeant ordinari ſacerdotes, vide in diſt 78.

Vtrum peregrini ſeu itinerates poſſint promoueri ad ſacros ordines vide in diſt. 98.

Vtrum ordinationes prælatorum, & aliorum poſſint fieri per ambitum, vide in can. nullus itaq; 1. quæſt. 1.

Vtrum detentus in infirmitate poſſit promoueri ad ordines ſacros, vide in gloſſ. ſummæ 7. quæſtio. 1.

Vtrum ille qui non poteſt bibere vinum, poſſit ordinari ad ſacerdotium vide gloſſ. in cap. ipſi. 2. quæſtio. 7.

Cætera in hac materia, vide ſupra ſub titulo de temporib. ordinationum, & qualitatibus ordinandorum: quia hæc omnia fere id idem tendunt.

De Corpore vitiatis non ordinandis.

Vtrum corpore vitiati poſſint promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. 55.

Vtrum naturalis, ſeu baſtardi poſſint promoueri ad ſacros ordines vide in diſt. 56.

Vtrũ monachi poſſint ordinari ſine licentia ſui abbatis, vide in diſtinctio. 58.

Vtrum liceat monachis celebrare officia populis, & alia, vide in textu, & in gloſſ. ſummæ 16. quæſtio. 1.

De bigamis non ordinandis.

Quis dicatur bigamus, & an poſſit ordinari vide in diſt. 26.

Quis dicatur bigamus, vide in tex. 28. quæſt. 3.

De Seruis non ordinandis.

Vtrum ſerui poſſint promoueri ad ſacros ordines ſine licentia domi norum Chriſtianorum, & etiam ſerui Hebræorum, vide in diſtin. 54.

De Obligatis ad ratiocinia.

Quare curiales, & aduocati nõ poſſint promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. 51.

De officio vicarij, & delegati, legati, & aliorum præſidentium.

Vtrum ſubdiaconus poſſit eſſe legatus apoſtolicus, vide in diſtinct. 54.

Quæ poſſit facere legatus ſedis apoſtolicæ, vide gloſſ. in cap. qua de cauſa, in verbo, quicquid. in fi. 2. quæſt. 5.

Caſus in quibus index poteſt ſupplere ex officio ſuo, vide gloſſ. in can. alieni erroris. 2. quæſtione 7.

Vtrum index teneatur ſemper audire aduocatos, vide gloſſ. in §. ſi quis, in verb. maluerint. 3. quæſtio. 7.

Quando Papa delegat cauſam epiſcopi condemnandi de aliquo crimine, quot epiſcopi debeant eſſe præſentes, vide gloſ. ſummæ 3. quæſt. 8.

Vtrum Principes dando poſteriorem legatum videantur tenuocare priorem, vide gl. in can. in Galliarum 25. quæſt. 2.

Vtrum legatus habeat iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, vide glo in can. igitur. 25. q. 2.

Vtrum commiſſio legationis requirat ſcripturam, vel ne, vide gl. in can. inſtitutionis. 25. quæſtione ſecunda.

De Maioritate, & obedientia.

Quomodo & in quib. caſibus poſſit iudicari maior prælatus ab inferiore, vide gloſſ. in cap. inferior, diſtin. 2.

Vtrum Papa habeat poteſtatem circa imperium, vide gloſſ. in can. in ſynodo, in verbo, ſucceſſorem, in diſtin. 63.

Vtrum Papa poſſit ſe ſubmittere Imperatori ſine voluntate Cardinalium, vide glo. in canone, in ſynodo, in verbo, apoſtolicam, in diſtin. 63.

De obedientia præſtanda ſuperioribus ab inferioribus, vide in diſtin. 93.

Vtrum ſacerdotes poſſint tangere infirmos coram epiſcopo, vel ſignare infantes, vide in diſtinct. 95.

Vtrum Papa poſſit ſe ſubmittere iudicio priuatorum, vide gl. in can. Nos ſi incompetenter, 2. q. 7.

In quibus caſibus clerici non teneantur obedire epiſcopo ſuo, vel inferiori vide in gloſſ. ſummæ, 8. quæſt. 4.

Vtrum ſit obediendum in rebus illicitis ſuperioribus noſtris, vide in tex. 11. q. 3.

De Treuga, & pace.

Vtrum prælati teneantur concordare clericos, & etiam laicos diſcordantes, & reducere eos ad pacem, vide in diſt. 90.

De Tranſactionibus.

Vtrum de iure canonico habeat locum. l. tranſigere. C. de tranſact. vide glo. in cano. calumniator. 2. quæſt. 3.

De Procurationibus.

Vtrum epiſcopi, & alij prælati teneantur procurare, & dare patrocinium pro viduis, & pupillis, & alijs miſerabilibus perſonis, vide in diſt. 87.

Vtrum epiſcopi, & alij promoti poſſint aſſumere curas ſeculares, vide in diſt. 88.

Vtrum Doctor poſſit allegare dicta ſimpliciter, & in genere, ita dicit quædam lex, abſque eo quod in ſpecie dicat vbi, vide gl. in ca. vt euidenter. 1. quæſtione prima, quod nota tu qui non habes memoriam.

Vtrum theologi, vel decretiſtæ poſſint capere aliquid ex eorum doctrina, vide glo. in c. vendentes in verbo debitam. 1. q. 3.

Vtrum & quando poſſit quis agere per procuratorem tam in criminalibus quam in ciuilibus, vide in textu & etiam in glo. ſummæ, 3. quæſt. 3.

In quibus caſibus non poſſit procurator conſtitui in ciuilibus cauſis, & etiam quæ perſonæ compellantur conſtituere procuratores, vide in glo. ſummæ 5. q. 3.

Quando canonici volũt agere con-

tra

ra epiſcopum ſuum quomodo eſtituant procuratorem, vide glo. in can. quia epiſcopus, v. quæſtio. 3.

vtrum liceat clericis agere pro miſerabilibus perſonis, vide in gl. ſum mę, 14 q. 1.

vtrum liceat clericis, exigere munera patrocinijs impenſis, vide in text. & in gl. ſummæ xv. quæſtio. 2.

vtrum clerici poſſint allegare in cauſis, ciuilibus coram iudice ſæculari, vel etiam coram eccleſiaſtico, & recipere ſalarium, & quid in epiſcopis & ſacerdotibus & monachis, & vtrum etiam ipſi poſſint procurare, vel allegare, vide in gl. ſummę 15. q. 2.

vtrum liceat clericis ſuſcipere procurationes negotiorum ſæcularium. vide in text. 21. quæſtione. 3.

vtrum liceat procuratori vel aduocato decipere aduerſarium ſuum, vide glo. in c. dominus. 23 quæſtione 2.

Quomodo procuratores & aduocati poſſint corrigere errorem ſuum, vide glo. in §. his itaque reſpondetur. in verbo, errorem, 35 quæſtione 9.

vtrum aduocati poſſint promoueri ad ſacros ordines, vide in diſtinctione 51.

vtrum iudex teneatur ſemper audire procuratores & aduocatos. vide glo. in §. apud vrbem. 3. quæſtione 7.

De Arbitris.

Vtrum prælati teneantur ſumere compromiſſum & concordare diſcordantes, vide in diſtinctione 90.

vtrum quis teneatur recipere compromiſſum inter diſcordantes, & ſi non recipit, vtrum peccet, vide gloſ. notabilem in c. ſicut. 11. quæſtio. 1.

vtrum monachus poſſit eſſe arbiter vel iudex vel aduocatus, vide glo. in cap. de præſentium, 16. quæſtione 1.

De Iudicijs.

Quomodo & in quibus caſibus poſſit iudicari maior prælatus ab inferiore, vide glo. in cap. inferiores, in diſt. 21.

vtrum in manifeſtis & notorijs requiratur ordo iudiciarius, vide in text. & etiam in gloſ. ſummæ. 2. q. 1.

Vtrum quis poſſit eſſe iudex in cauſa criminali, quando ipſe notatur eadem vel maiori macula, vide in text. 3. q. 7.

vtrum & quando quis poſſit iudicare in cauſa ſua vel ſuorum, vide glo. in §. Item quamuis, in verbo, & iudicem, in c. infames, 3. quæſtione 7.

vtrum poſſit procedi in aliqua cauſa lite non conteſtata, vide in glo. ſummæ 3. q. 2.

vtrum epiſcopi poſſint iudicari ab vno tantum, vide in textu 2. quæſtio. 8.

in quibus caſibus poteſt laicus iudicare in cauſa clericorum, vide 11. quæſt. 1. & cap. clericorum 2. in glo.

vtrum poſſit reſiſti iudici iniuſtè iudicanti, vide gl. in can. non debet. 11. quæſtione 3.

Quomodo & quando minor poſſit eſſe in iudicio, vide glo. in l. certis. in verbo, pupillis canoniz. ta, 15. q. 3.

vtrum liceat clericis relinquere iudicem ſuum, & confugere ad iudicem ſæcularem, vide in tex. 21. q. 3.

De Foro competenti.

Vtrum viatores fortiantur forum in locis per quæ tranſeunt, vide gloſſ. in can. quæ contra. in verb. aut peregrini, in diſtinctione octaua.

vtrum reus poſſit trahi extra proprium locum: & ſi trahitur, an valeat ſententia lata contra eum, vide in text. tertio, quæſtione ſexta.

vtrum index poſſit condemnare ſubditum ſuum ſedendo pro tribunali in territorio, vide gloſſ. in can. epiſcopum. 9. quæſtione ſecunda.

vtrum diaconi vel ſubdiaconi, vel cantores vel promoti poſſint conueniri coram iudice ſæculari, vide in tex. 11. q. 1.

vtrum laicus poſſit conueniri coram iudice eccleſiaſtico. vide in gloſſ. ſummæ 11. q. 1.

in quibus caſibus clericus poteſt conueniri coram iudice ſæculari, & vtrum negligentia eius poſſit ſupplere per eccleſiaſticum, & econtra. & in quibus caſibus, vide in gl. ſummæ 1. q. 1.

vtrum clericus trahens clericum coram iudice ſæculari ſit dignus ſuſpenſione, vide in tex. 11. quæſtione 2.

vtrum clericus ſuſpenſus vel excommunicatus diuina celebrans ſit deponendus, vide in text. & in gloſſ. ſummæ 11. quæſtione certiz.

vtrum maior poſſit iudicari ab inferiore, vide glo. in can. inferiores in diſtin. 21.

vtrum Papa poſſit ſe ſubmittere iudicio priuatorum. vide glo. in canon. ſi incompetenter. 2. quæſtione 7.

De Iudicio vocando tribunal extraordinarius.

Quoties quis citari debet ad hoc vt ſententia contra eum ualeat, vide glo. in can. caueant. 3. quæſtione 9.

vtrum non comparens in termino ſibi præfixo ſit deponendus. vide in text. 4. q. 5.

quoties quis citari debeat & quomodo puniatur contumax. vide in gl. ſummæ 4. q. 5.

quoties quis citari debeat antequam ſententia condemnationis poſſit ferri contra eum, vide in texta. vt quæſt. 2.

vtrum in citationibus debeat apponi verbum peremptorie. & an in eis debeat apponi comminatio, & an poſſit accelerari peremptorium, vide gl. ſummæ. 5. q. 2.

vtrum clericus citatus a laico teneatur comparere, vide gloſſ. in can. conuenior. in verbo congrueret, 23. quæſt. 8.

quis poſſit ponere peremptorium in citatione, vide gloſſ. in can. de illicita. in verbo, peremptorio. 24. quæſt. 3.

vtrum ualeat citatio pro die feriata vide gloſſ. in can. placita, 15. quæſtio. 4.

De Libelli oblatione.

Vtrum agenti poſſeſſorio ſufficiat conqueri in libello de poſſeſſione abſque eo quòd repetatur reſtitutio, vide glo. in can. quia prælatus. in verbo, oblata. 1. q. 4.

de modo agendi in petenda reſtitutione. vide glo. in can. antiquitus. in verbo. reſtituat. 1. q. 2.

de forma libelli accuſatorij, vide in tex. 2. q. 8.

quo iure petantur decimæ. vide glo. in ca. moderamine. in verbo, ſibi vendicent. 16. q. 1.

De Dilationibus.

Vtrum poſt citationem ad cauſam ſint concedendæ induciæ. vide in tex. 3, q. 2.

quot ſunt genera inductarum, & quot inducię concedantur in cauſis criminalibus, & etiam in ciuilibus, vide in glo. ſummæ. 3. quæſtio 2.

vtrum induciæ ſint concedendæ actori & etiam reo, vide in tex. 3. q. 3.

De Feriis.

Vtrum liceat epiſcopis vel presbyteris ventilare cauſas diebus feriatis, & in quib. caſibus, vide in text. & in gl. ſummæ. 15 q. 4.

quando committitur cauſa decidenda intra certum tempus, ſi incidat

dit in diem feriatam,an expiret commissio, vide glo. in c. placita xv. q.4.

casus in quibus procedi potest diebus feriatis,vide in gl. summæ xv. q.4.

quæ festiuitates sint celebrandæ per totum annum,vide in tex. de consecr. dist. 3.

quare magis celebretur festum crucis,in qua Deus fuit dehonestatus, quàm festum asinæ in qua fuit honoratus:vide gl.in c.crucis.de consec.dist.3.

De Restitutione spoliatorum.

Vtrum agenti possessorio sufficiat conqueri de possessione,absque eo quod petatur restitutio in libello, vide gloss. in cap. quia prælatus. in verbo, ablatu. 1. quæstio. 4.

Vtrum & quando spoliatus sit ante omnia restituendus,vide in tex latissime 2.q 2.

Virum exceptio spoliationis sit dilatoria an peremptoria : & quis sit modus agendi in petenda restitutione. vide glo.in cap. antiquitus. 2 q.2.

Vtrum omnibus spoliatis sit concedenda restitutio, vide in text. iij. q.1.

quot remedia dentur spoliatis, & in quibus casibus debeant restitui, vide gloss. summæ iii. quæstio. prima.

Vtrum spoliatus etiam vltra mare sit restituendus,vide glo.in cap restituendis,in verbo, in eo loco. 3.q. 1.

Vtrum spoliatus in modico sit restituendus,vide gl.in cap.oportet.3. q.2.

Vtrum spoliatus à iudice sit restituendus.vide gl.in c.præsentium.in fi. vij q.1.

Vtrum spoliatus etiam si sit raptor, debeat restitui, vide gloss. in cap. quod autem, in verbo, possideri. 14.q. 1.

De fructibus & litis expensis.

Vtrum quis possit condemnari semper in expensis in causa principali,& etiam in causa appellationis, & quomodo vide glo.in c. in primis, in verb. expendisse. 2. quæst. prima.

De confessis.

Vtrum ex sola confessione mulieris sacerdos possit cõdemnari, vide in text.& in gl.summæ.xv.q.3.

Vtrum confessio sic extorquenda tormentis vel cruciatibus, tam in reo, quam in actore, & quàm etiã in testibus,vide in textu & in glo. summæ xv.q.vj.

Vtrum sponte confessus seu ab alijs convictus,quod ante ordinationẽ peccauerit, possit exequi officium suum,vide in text.& in gl.summę 25.q.8.

De Probationibus.

Vtrum & quando credatur litteris episcopi,vide glo. in cap. cum. ii. q.7.

Cui incumbat onus probandi, an prælato bona esse ipsius, an verò ecclesiæ bona esse sua,vide glo. in cap.sint manifestæ,in ver.probantur,12 q.1.

de modo probandi negatiuam, vide glo.in cap prætens.20.quæstione 3.

cætera vide infra sub titu. de testibus in materia probationis. & sub titulo de fide instrumentorum. quia hæc omnia ad idem tendunt. De probatione negatiua, vide glo.in l. accusator. canonizata. vi. quæstio. 5.

De Testibus:

Vtrum pupillus possit testificari factus pubes de his quæ vidit in pupillari ætate,vide glo.in cap.relatum, in verbo, in pueritia. in dist. 37.

An & quomodo debeat credi vni testi tantum, vide glo.in c. tanta,in dist.87.

Vtrum Cardinali credatur sine litteris Papæ,vide glo in cap.nobilissimus,in verb.nihilominus. in dist. xcvij.

Vtrum dicta testium & interrogationes eorum debeant stare in secreto.vide glo.in cap.in primis in verbo præsente.2.q 1.

Vtrum quis possit condemnari ex testimonio duorum tantum,vide in text. & in glo.summæ.2. quæstio. 3.

de forma iuramenti testium, & quæ debet in se continere, vide gloss. in cap.nullam,in verb.falsum.2.quæstio.4.

Vtrum fama orta à detractoribus vel ab inimicis egeat purgatione, vide in gloss. summæ. 2. quæstio. quinta.

Vtrum testes produci possint de domo accusatorum, vide in glos. & in tex.3.q.5.

Vtrum testes possint testificari in absentes,vide in text. 3. quæstio. 9.

Vtrum testes debeant testificari de his quæ viderunt vere vel quomodo, vide in text. iij. quæst.one 9.

quomodo testes possint recipi litẽ nõ contestata, vide in gl.summæ. 4.q.9.

Vtrum cæcus possit testificari,quando habet notas voces, vide gloss. in cap. testes. in verb. quæ nouerunt & viderunt. 3. quæstione 9.

Quando valeat testimonium de auditu,& in quibus casibus,vide glo. in §. de his.in verbo, audierunt, 3. q.9.

De testibus deponentibus de actu viso per eos successiuè ab vno post alium,puta ex vno foramine parietis,vide gl.in cap. nihilominus in verbo,simul. 4.q.9.

Vtrum iudex possit concedere salũ conductum testibus vt veniant ad testificandum,vide glo.in c. hortamur,in verbo,amputati. 3.quæstio 9.

In qua ætate quis debeat esse vt testificari possit in causis criminalibus, vide in textu 4 quæstione secunda.

In qua ætate quis possit testificari in similibus causis, & etiam in criminalibus, siue sit masculus, siue fœmina, & etiam in quibus casibus quis repellatur ab accusando an repellatur etiam à testificando,vide in glo.summæ.4 quæst.2. & 3.

De testimonio impuberum quomodo & in quibus casibus admittantur. vide gloss. in capit. testes. in verbo,ad testimonium,4 quæstione secunda.

Vtrum & quando testes admittantur post publicata attestationes, tam in causis ciuilibus, quam in criminalibus, & quid si obscurè deponunt vtrum possint declarare dictum suum vide gloss.in fine. §. item in criminali. 4. quæstione 2.

De contrarietate & varietate testium vide gl.in,l si testes.& in §. si quis quæ sunt canonizatæ. 4. quæstione 2.

Vtrum in eadem causa quis possit esse testis & denuntiator, vide gloss. summę 4.q.4.

Vtrum clerici possint torqueri pro testimonio ferendo,vide glo. in cap. illi,in verb. vtrum. 5. quæstione 5.

Vtrum testes etiam in causis ciuilibus possint torqueri, & quando, vide gl.in c.illi. 5.q.5.

Vtrum homicida possit esse testis contra clericos,vide gl.fi.in c.quia,5. q.6.

Vtrum infames possint testificari, vide in glo.summæ. vi. quæstione prima.

De interpositione dictorum testium negatiuè deponentium, vide gloss in c.Artaldus in ver. me sciente.8. q.2.

Vtrum & in quibus casibus familiaris possit testificari pro familiari suo vide gloss. in cap. patet in verbo Innocentius 3. quæstione 3.

Vtrum clerici possint testificari pro sua ecclesia, & etiam aduersus pro testibus in contractibus secularium,vide in tex.in ca.super.14. q.3.

Vtrum domestici possint testificari pro domesticis suis tam in ciuilibus quam in criminalibus, & in quibus causibus, vide in gl. sūmæ xiiij quæstio. j.

Vtrum conscius criminis possit admitti ad testimonium ferēdum, vide in text. xv. quæstio. .

Quomodo mulier possit testificari de iure ciuili & canonico, vide glos. in §. ex eo canonizata in verb. testimonium. xv. quæstione iij.

Vtrum, & quando valeat testimonium de auditu vide glo. in cap. hoc videtur. in verb. indicauit. xxij q. v.

Vtrum testimoniū vnius de daptismo valeat, vide gloss. in cap. placuit de consecr. dist. iiij.

Vtrum omnes personę etiam infames admittantur ad testificandū in criminalibus, vide gloss. in casi peccauerit, in verb. in testi. j q. prima.

Qui pœna puniantur deficientes in testificatione, vide i tex. & in glo. summæ ij. q. iij.

Vtrum prohibitus accusare possit saltem testificari, vide in tex. iiij. quæst. ij.

Vtrum quis possit esse testis & accusator in eadē causa vide i tex. glo. summæ, iiij. q. iiij.

Vtrum q; possit esse testis iudex & accusator in causa denunciationis vide gloss. in cap. præcipue, i verb. duos. xj. quæstio 3.

De fide instrumentorum.

Vtrum credatur scripturis sculptis in lapidibus, vide glo. in cap. si in verb. diptychis xxiij. quæstio ij.

Quomodo & quando cites requratur *in instrumētis*, vide glo. i l. si qua. *canonizata*, *in cap. licēt in verb. fine die*, xxv. quæstione secunda.

De iureiurando.

Vtrum iuramentum per vim extortum obliget iurantem, vide glo. in cap. auctoritatem in verb. absoluimus. xv. q. vj.

Vtrum iuramenta sint præstanda. & per quid iurari debeat & de pœna periurij, vide in textu xxij quæstio j.

Quid sit iuramentum & quid sit iurare, & quæ iurare causa institutionis iuramenti; & quæ sit pœna periurij, vide latè in glos. summæ xxij. q. j.

Vtrum sit periurus ille qui iurauit falsum quod tamen putabat verū vide in glo. summæ xxij. q. secunda.

Quot sint modi periurādi, vide late in gloss. summæ xxij. quæst. ij.

Vtrum iuramenta illicita debeant seruari, vide *in* text. xxij. q. iiij.

Ex quibus causis iuramēti vi dicatū illicitum, vide in gl. sūmæ. xxij. quæstio. iiij.

Vtrum compellens quem ad peierandum dicatur periurus, & quæ pœna puniatur, vide in textu xxij. quæstio. v.

Vtrum audiens aliquem iurare falsum si taceat, peccet. vide text. *in cap. hoc videtur* §. si ergo. xxij. quæstio quinta.

Quomodo debeant sumi iuramēta, & qua intētione, vide in text. *capit quæcunque* xxij quæst prima.

In qua ætate & quibus temporibus iurare debeat quis, vide in text. *in parvuli pueri*, &c. decreum. xxij. quæstio. v.

Vtrum laicus possit deferre iuramētū clerico, vel clericus episcopo, vide in text. *cap. nullus* xxij. quæst. quinta.

Vtrum iudex possit deferre iuramētum ei quem scit velle periurare, vide in text & in gloss. summæ xxij quæstio v.

Quomodo fit interpretandum iuramentum, vide in gl. in §. quæritur *in capit hoc videtur* xxij. quæstio. quinta.

Quis magis peccet, an deiectans, vel mentiens, vide glo. in cap. iuramēti xij. q. v.

Vtrum semel, vel pluries sit iurandum, vide glo. in cap. supplicite in verb. denuo. xxiij. quæstio. vij.

De scriptore promittente scribere librum cum iuramēto, si postmodum intrat religionem, an sit obligatus, vide glo. in ca. præterea. in verbo. functionib. in distinctione 15.

De iuramento temerario, vide glo. in cap. archidiaconum. alias florētinum in verbo, sanctis. in distinctione xxxv.

De exceptionibus.

Vtrum exceptio spoliationis sit dilatoria vel perēptoria, vide gl. in cap. antiquitus. xj. q. ij.

Quæ sint exceptiones perēptorię. & quæ dilatoriæ vide gloss. in §. exceptio. 3 q. vi.

Vtrum exceptio dilatoria superueniens possit opponi post litem cōtest vide gloss. in cap. placuit. iij. q. x.

De Præscriptionibus.

Vtrum quando mala fides defuncti in præscribendo noceat successori, vide glo. in cap. in primis. in verb. quia leuiorū. ij. quæstione prima.

Vtrum omnia iura ecclesiarū possint tolli præscriptione. & quanto tēpore, vide in text. & in glo. summæ xvj q. 3.

Quare & quomodo introductæ sunt præscriptiones, vide in tex. explacuit §. præscript ōnem, & sequē. xvj q. 3.

Quid sit p̄scriptio, & quot sint species præscriptionis, & quando in ea requiratur bona fides vel titulus, & vtrum per eam quæratur dominium, & quid sit vsucapio, vide in gloss. summæ xvj. quæst. tertia.

Vtrum iura parochialia & episcopalia possint præscribi, vide glo. in cap quicunq; in verb. prouinciā. xvi quæst 3.

De portionis phibitis p̄scribere, vide gloss. in cap. clerici, in verb. in ius. xvj. quæstio 3.

In quibus casibus non currit præscriptio, vide gl. in cap. primo. in ver post luminis. xvj q. 3.

Quomodo interrumpatur præscriptio, vide in gloss. summę. & in glo. in §. præscriptionum. xvj. q. iij.

Vtrum monasterium possit præscribere aduersus ecclesiam, vide in tex. xvj. q. iiij.

Vtrum in præscriptione requiratur probatio possessionis ab initio & in medio. & in fi. vide gl. in cap. volumus. xv j. q. iiij.

Vtrum ius fœnerandi tollatur per præscriptionem, & etiam quid de iure decimādi, vide in text. & in gl. summæ. xxij q. ij.

De sententia & re iudicata.

Vtrum sententia diffinitiua requirat ordinē iuris, & quid in interlocutoria, vide in glo. summæ ij. q. i.

Quot sunt species sententiarum. vide in gl. summæ. ij. q. j.

Quot sunt ordines iuris, vide in gl. summæ. ij. q. j.

Vtrum sententia præcepti requirat ordinē iuris, vide gloss. summę, ij. q. i.

Quæ sit sententia diffinitiua, vide in textu ij. q. vj.

De intellectu l. Barbarius. ff. de offi. prætor. videlicet de sententia lata à iudice putatiuo, vid gl. in §. tria. 3 q. vij.

Vtrum sententia debeat ferri secundum conscientiā, vel quomodo, vide gl. in cap. iudicet. 3. quæstione. vi.

Vtrum sententia possit scribi in pariete sicut in charta, vide glo. in cap. postulatus. in verbo. scribebat iij q. vij.

Vtrum episcopi possint iudicari ab uno tātum, vide in tex. 3. quæstio. viij.

Quoties q; citari debeat ad hoc ut sententia valeat. vide gloss. in cap. cauēant, in verb. cauēant. 3. q. ix.

Vtrum episcopi possint condemna-

ri

ſi abſque ſynodali au lientia, uide in text.v.queſtio.4.

Si epiſcopi diſcordant in ſententia ferenda contra epiſcopum,ad cuius tribunal tũc debeat haberi recurſus,vide in tex.& in glo.ſũmę. vi.quæſtione 4.

In quibus caſibus poteſt laicus iudicare in cauſa clericorum , & quid ſi de mandato Papæ , vide glo.in cap.clericum,xi. quæſtione j.

Quot ſunt ſpecies ſententiarum, & ex quibus ſententia dicitur iuſta vel iniuſta:& quando valeãt, & quando non,vide in gl.ſummę.ij. xj.quæſtione j.

Vtrum poſſit reſiſti iudici , qui iniuſtè iudicauit,vide gloſſ.in cannon debet xj.quæſtione. j.

Vtrũ licitũ ſit ſoli principi cõfirmare ſententiam nullam,vide glo.in can.nullus.t.xix.q prima.

Vtrum epiſcopus poſſit condemnare ſacerdotes abſque ſynodali audiẽtia,vide in tex.&in glo. ſummę xv.quæſtione vij.

Caſus in quibus ſententia retractatur,& in quibus remedijs.vide in gloſſ. ſummæ. xxxv. quæſtione ix.

De appelationibus.

Vtrum ſit dandum aliquod remedium appellantibus cauſa differendi cauſas,vide in tex.2.quæſtione vj.

Vtrum poſſit appellari à principe, & ab eius officialibus,vide text.2. quæſtione vj.

De forma appellationis & apoſtolorum,vide in tex.2.q.v.

Quæ ſint tempora prolequendæ appellationis,vide in tex.ij.quæſtione.vj.

Qui ſint illi,quorum appellationes nõ recipiahtur:vide in tex.2.quæſtio.vj.

Quis ſit appellatio:& quis appellet in eau ſis ciuilibus,& etiã in criminalibus.Et ad quem appelletur , & quando appelletur . Et quantum tempus detur ad appellandum. Et quantum ad proſequendum apellationes . Et an iſtud tempus poſſit abbreuiari per iudicẽ.& an appellatio requirat ſcripturam.Et vtrum ea pendente poſſit aliquid innouari,vide de his omnibus in gloſſ. ſummæ 2.q.vj.

Vtrum poſſit appellari omiſſis medijs ad legatum Papæ ſicut ad ipſum Papam vide gloſſ. in car. ſi quis,i.in verb.apoſtolicam. 2. q. vj.

De terminis apppellationis, vide in cap.licet canonizata 2. quæſtio. vj.

Liber Tertius.

De vita & honeſtate clericorum.

Vtrum epiſcopi & alij promouẽdi debeant promittere & uouere continentiam, vide in diſtinct. xxviij.

Quo tempore fuit ordinatum , q̃ promouendi debeant promittere continentiam. Et quæ fuit cauſa huius inſtitutionis,vide in diſtin.xxj.

Quæ pœna imponatur ſacerdotib. & clericis non ſeruantibus continentiam , vide in diſtinctione xxij.

Vtrum ſacerdotes & alij promoti debeant fugere familiaritatem domeſticorum & conjunctorum ſuorum , & uenationes,& etiam concubinas, vide in diſtinctione xxxiij.

Vtrum ſacerdotes poſſint intereſſe choreis & feſtiuitatibus,habes in diſt.xxxiiij.

Vtrum promouendi ad ſacros ordines debeant eſſe ſobrij,& quæ pœna puniantur non ſeruantes ſobrietatem . vide in diſtinctione xxxv.

Vtrum promoti ad ſacros ordines debeant eſſe periti literarum,vide in diſtinct xxxvi.

Vtrum promouendi ad ſacros ordines poſſint incumbere libris gẽtilium,vide i diſtinctione xxxvij.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe ornati gravitate & inceſſu & virtute & meritis,vide in diſtin.xl.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe ornati veſtibus , & alijs exterioribus vide in diſtin.xlj.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe pudici in verbis & in omnibus,vide in diſt.xlij.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe hoſpitales uide in diſtinctione xlij.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe temperati, & in comedendo & bibendo ,& debeant miſcere ſcripturas cum cibis ante & poſt,vide in diſtin.xliij.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe litigioſi vel ne,uide in diſtinctione xlvj.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe culpabiles & dediti vſuris. vide in diſt. xlvij.

Vtrum ſacerdotes debeant carere omni crimine,vide in diſtinctione I.

Vtrum epiſcopi dẽant eſſe ſine omni crimine, vide in diſtinctione lxxxj.

Vtrum epiſcopi debeant eſſe continentes.& prouidere etiam pauperibus,vide in diſt.lxxxij.

Vtrum ordinandi debeant carere non ſolum vitijs proprijs, ſed etiam alienis,vide in diſtinctione lxxxiiij.

Quæ debeant ſeruare ſacerdotes & maxime epi,vide in diſt.lxxxiiij.

Vtrũm ſacerdotes incidentes in crimina, debeant reparari, vide in diſtin.v.

Vtrum epiſcopi debeant eſſe hoſpitales,vide in diſtinctione lxxxv.

Vtrum epiſcopi debeant eſſe doctores & liberales mendicantibus,uide in diſtinct.lxxxvj.

Vtrum clerici poſſint ſibi quærere uictũ proprijs manibus , vide in diſtinct.xcj.

Vtrum liceat clericis incedere veſtibus fulgidis & claris , vide in tex.& in glo.ſummæ.xxj.queſtione quarta.

Vtrum liceat clericis mouere arma. vide in gloſſ.ſummæ xxiij.quæſt. prima.

Vtrum liceat clericis mouere arma & in quibus caſibus.vide in text. & in glo.ſummæ.xxiij.queſtione octaua.

Cætera vide ſupra ſub titulo,de ætate & qual.quia hæc omnia ad idẽ tendunt.

De rebus eccleſia non alienandis.

Vtrum laici poſſint diſponere de rebus eccleſiæ,etiam ſi eſt Imperator ſine licentia Romani Pontificis,vide in diſt.xcvj & ſeq.

Vtrum liceat epiſcopis aliquare bona eccleſiarum,vide in textu , & in gl.ſummæ x.q.2.

Vtrum bona eccleſiæ poſſint alienari,& etiam alienata retineri , & cum qua ſolemnitat. & forma alienẽtur,vide in t x.& in glo.ſũmæ xij quæſt.2.

Vtrum bona eccleſiæ quæ poſſunt alienari pro redẽptione captiuorũ poſſint alienari,ſi captiui ſint pro maleficio,vide gl.in c. ſacrorum.xij.q.2.

Vtrum res eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt,poſſint alienari ſine ſolemnitate requiſita in alijs bonis,vide glo. ſummæ. xij. q.ſecunda.

Vtrum prælati dicantur habere liberam adminiſtrationem in rebus eccleſiæ,vide glo.in can.ſi.xij.q. prima.

De pœna alienantis bona eccleſiaſtica,vide in text.xvij. quæſtione quarta.

De commodato.

Vtrum commodans uas corruptum teneatur,ſi vinũ ibi poſitum propter hoc vitiatur,vide gl.in] can.ſi ter.in verb.uaſe.de pœn.diſtinct. tertia.

De feudis.

Vtrum vaſallus poſſit ſeruire domi

no

no suo per substitutum, uide glo. in can. latorem. in verb. arma, xxxvi. quæst. 2.

De fideiussoribus.

De modo fideiussionis præstanda in iudicio. vide in authen. fussi. ratur canonizata 3. quæst 3.

Vtrum fideiussor qui promisit aliquem exhibere in causa capitali, si non exhibet, an debeat ipse puniri corporaliter an pecuniariter, uid gloss. in cano. cum homo xiij. quæst. 5.

De donationibus.

Si euincitur res donata, vtrum possit agi & quomodo contra donantes, vide gloss. in can. præsentium vii. quæst. 1.

Vtrum donatio causa mortis, quæ firmatur morte naturali, firmetur etiam ciuili. vide gloss. in cap. placuit. 2. xvi. q. 1.

De testamentis.

Vtrum clerici possint relinquere fructus beneficii sui in testamento uide gloss. in canone, duo sunt. xii. q. 1.

Vtrum hæres secundum canones teneatur in solidum ex facto defuncti in contractibus vel in delictis, vide glo. in cap. episcopum. xii. q. 2.

Vtrum liceat clericis testari de rebus ecclesiæ vel de pprijs & quo modo, vide in text. & in gloss. summæ. xii. q vi.

Vtrum post ingressum monasterij quis possit testari, vide in text. in can. quia ingredientibus. xix. quæstione 3.

Vtrum per ingressum monasterij rũpatur testamentum, vide gloss. in authent si qua mulier, canonizata. xix. quæstio 3.

De decimis.

Vtrum laici possint se intromittere circa oblationes & decimas ecclesiarum, uide in text. c. quia sacerdotes. x. q. 1.

quantum possit exigi per episcopos nomine cathedratici, vide in text. & in gloss. summæ. x. q. 3.

si reperiuntur plures monetæ, de qua solui debeat cathedraticu. vide in gloss. summæ. x. q. 3.

Vtrum ius decimandi possit præscribi, vide in textu. & in gloss. summæ xiii quæstio. 2.

Vtrum illi quorum domicilia sunt in diœceli baptismalis ecclesiæ, teneantur soluere decimas ei, uel in quo loco fiat solutio earum, uide in text. & in gl. summa xiii. quæst. 1.

Vtrum prædia monasteriorum teneantur soluere decimas; vide in textu, in cano. quæsti sunt. & seq. xv. quæstio. 1.

Vtrum decimæ omninò debeant solui vide in text. ibidem.

quo iure petantur decimæ, uide glo. in ca. moderamine xvi. quæstione 1.

Vtrum decimæ, uel collectæ possint imponi clericis à sæcularibus, uide gloss. in cap. quia iuxta. xvi. q. i.

quo tempore debeant solui decimæ, uide gloss. in ca. reuertimini. xvi. q. 1.

Vsque ad quem locum debeant portari decimæ per rusticos, vide gl. in dicto c. reuertimini. xvi. quæst. 1.

Vtrum decimæ debeant solui à raptoribus & furibus, & an de salarijs doctorum & aduocatorum, uide gl. in can. decimæ. xvi. q. 1.

Vtrum decimæ debitæ vni ecclesiæ possint usurpari ab alia, vide in tex. xvi q. 2.

Vtrum decimæ possint detineri à laicis, uide in textu. 16. quæstione 7.

Vtrum licitum sit exigere aliquid à monasteriis ultra consueta, uide in text. 18 q. 2.

Vtrum clerici baptismatis ecclesiæ possint petere decimas contra episcopum, uide in text. 225. quæstione 1.

De regularibus, & statu monachorum.

Vtrum possit inuitis monachis uel religiosis imponi strictior regula per superiores suos, uide glo. in c. gesta in uerbo, creicere. in distinctio 74.

Vtrum eremitæ subsint episcopis, uide in c. qui vere. 16. quæstione 1.

Vtrum monachi possint eligi ad prælaturas sæculares, uide in glo. in c. presbyteros 16. q. 1.

Vtrum monachus albus possit esse inter monachos nigros, uide glo. in ca. innoua. 16. q. 7.

Vtrum canonici regulares possint intrare monasterium, uide in tex. 19. q. 3.

Vtrum tradiri monasterio in pueritia uel post, teneantur ibi perseuerare in religione. Et quid de pupillo doli capace intrante religionem, an possit exire uel extrahi, uide in tex. & in glo. summæ. 20. q. 1.

si quis acceperit habitum sine licentia patris, an possit extrahi ab eo, uide in text. & in glo summę. 20. q. 3. & 4.

Vtrum coactus intrare monasterium possit exire ad libitum suum, uide in tex. & in glo. summę. 20. q. 4.

Vtrum monachi possint transire ab uno monasterio ad aliud, & etiã uouere sine consensu abbatis, uide in text. 20. quæst. 3.

Vtrum quis possit esse in duabus ecclesiis, uel relinquere ecclesiam suam & transire ad aliam, uide in tex. & in gl. summę. 21. quæstio. 1. & 2.

Vtrum monachi possint ordinari sine licentia abbatis, uide in distin. 58.

Vtrum monachis liceat celebrare officia populis. uide in text. & in gloss. summ. xvi. q. quæst.

De voto.

Vtrum uouentes castitatem possint uti uxoribus, uide in dist. 27.

si coniuges uouerunt continentiam an possint amplius procreare filios, & si procreant, an sint legitimi, uide glo. in cap. ministri. in uerbo propriæ uxoris. in distinctione 81.

Vtrum pupillus doli capax obligetur uoto, uide cap. estote, 1. quæstione. 1.

Vtrum & quando liceat discedere à uoto, & quomodo quis obligetur uoto, & quomodo perficiatur uotum, uide in text, & in gl. summę 27 q. 1.

de personis prohibitis uouere, uide glo. in cap. sunt quędam. 27. q. 1.

Vtrum si quis uouit se monasterio & tradidit, possit redire ad mundum etiam cum licentia abbatis uide text. 27 q. 3.

Cuius sit maior pœna an frangentis uotum uel adulteri. uide glo. in cap. propositum 32. q. 3.

De iure patronatus.

Vtrum ius patronatus amissum per lapsum in hęresim, recuperetur per eum' patronum reuersum ad fidem, uide glo. in ca. maximum. in uerb dignitate. 1. q 7.

quale ius habeat patronus in ecclesia nondum consecrata. uide in glo. summę. 16. quæst. 2.

Vtrum & quot modis quis efficitur patronus, & in quos transeat ius patronatus, & pro quanta portione: uide gl. in cap. pię mentis, & in ca. quicumque. 17. q. 7.

Vtrum iudęus fundando ecclesiam acquirat ius patronatus in ea, uide glo. in c. Frigentius 16. q. 7.

Vtrum solus Papa an uerò & alij possint priuare aliquem iure patronatus. uide glo. in cap. filiis. 16. q. 6.

si patroni sunt discordes in presentatione alicuius, quid debeat facere episcopus, uide glo. in capit. si plures. 16. q. 7.

De consecratione ecclesiæ, uel Altaris.

Cui liceat consecrare ecclesiam, uide in tex. de consec. dist. 1.

Vtrum ecclesię consecratę possint iterũ cõsecrari, uide in tex. de cõs. dist. 1. c. si mortũ. cũ pluribus seq.

In quibus casibus ecclesia potest iterum consecrari, & reconciliari, uide

uide glo. in eccleſiæ de conſ. diſtin. 1.

de conſecratione altaris, vide gloſſ. in cap. ſi motum. de conſecr. diſtin. 1.

cui liceat conſtituere oratoria, & an ſine licentia epiſcopi hæc fieri poſſint, uide gloſſ. in cap. quidam xviij. q. 1.

De celebratione miſſarum & ſacramento Euchariſtiæ, & diuinis officijs.

Vtrum ſacerdos poſſit celebrare miſſam poſt pollutionem nocturnam præcedentem, vide in diſtinctione vi.

Vtrum quis poſſit audire miſſas ſacerdotum non ſeruantium continentiam, vide in diſt. xxxij.

Vtrum orationes factæ à malis ſacerdotibus proſint, vel ne, uide gloſſ. in §. ecce. in verbo, interceſſores. in diſt. xlix.

quomodo prælati & alij promoti poſſint & debeant celebrare officia: & an magis ore, vel corde, vide in diſt. xcij.

vtrum ſacerdotes mali poſſint conficere in celebrando verum corpus Chriſti, vide in tex. i. quæſt. 1.

Si ſacerdos dicat miſſam rogando Deum vt aliquem perdat, an peccet, & an conficiat ſacramentum corporis Chriſti, uide gl. in capi. dictum, in verbo, prodeſſe. 1. quæſtio. 1.

vtrum pranſus vel qui recepit medicinam poſſit celebrare, uide glo. in c. nihil. in verb. minimum. vii. q. 1

vtrum ſacerdos infirmus poſſit celebrare officia & miſſas recuperata ſanitate, vide gloſſ. ſummę. vii. q. 2.

vtrum clericus celebrans cõtra præceptum ſuperioris ſit deponẽdus, vide in text. & in gl. ſummæ. xi. quæſt. 3.

quo ordine ſint celebrandæ miſſæ, uide in text. de conſ. diſt. 1.

quibus diebus reneatur quis audire miſſas, vide in text cap. miſſas, de conſ. diſt. 1.

quæ orationes debeant fieri in miſſa vide in tex. de conſ. diſt. 1.

vtrum corpus Chriſti poſſit cõfici in uaſis ligneis. de cõſ. diſt. 1. uaſa:

a quo fuit inſtitutum ſacramentum euchariſtiæ, uide in glo. de conſe. diſt. v.

vtrum in ſacramento euchariſtiæ debeat interuenire aliud quam vinum & aqua, vide tex. de conſ. diſt. 2.

quæ debeant ſeruari per ſumentes ſacramentum euchariſtiæ.

vtrum poſt conſecrationem remaneat ſubſtantia, vel ſpecies in ſacramento euchariſtiæ.

quare in ſacramento euchariſtiæ miſceatur aqua cum vino, & multa de hoc de ſacramento ineffabili & digniſſimo.

licet in vaſe æneo non debeat confici hoc ſacramentum: tamen ſi fiat, vtrum conficiatur, vide glo. in cap. uaſa. de conſec. diſt. 1.

vtrum ſacramentum poſſit confici de alia ſpecie vel l. quote quam frumenti & aquæ, vide gl. in c. ſi cut. de conſ. diſt. 2.

vtrum quis debeat recipere hoc ſacramentum corporis Chriſti, niſi fuerit firmiter in propoſito abſtinendi à peccatis, vide gl. in c. quotidie de conſecra. diſt. 2.

cauſas inſtitutionis ſacramentorum uide in gl. in c. ſignum. de conſ. diſt. 2.

vtrum in fractione hoſtiæ remaneat corpus Chriſti in qualibet parte, uide glo. in cap. cum frangitur. de conſec. diſt. 2.

quare corpus Chriſti non ſit ſub alia ſpecie quam panis, vide gl. in c. forte de conſe. diſt. 2.

ſi animal irrationale ſumit corpus Chriſti, vtrum ſtatim deſinat eſſe ſacramentum, uide glo. in cap. qui bene. de conſ. diſt. 2.

De baptiſmo.

Vtrum ille qui fuit baptizatus ſi in infirmitate, q antea nolebat baptizari, poſſit promoueri ad ſacros ordines vide in diſt. lvij.

vtrum ſacramenta neceſſaria vt eſt ſacramentum baptiſmatis, poſſint præſtari ab hæreticis, vide gl. in verb. habebunt. §. ſed illud cap. ſubdiaconus.

vtrum mutus & ſurdus poſſit baptizari, vide glo. in ca. detrahe. in verbo creditur. 1. q. 1.

vtrum baptizatus per locum dicatur uere baptizatus, vide gloſſ. in ca. ſpiritus. in verbo integris. 1. u. 1.

vtrum debeat potius quis permitti mori ſine baptiſmo, quam quod baptizetur cum pecunia ſacerdoti danda, uide glo. in ca. baptizandis in verbo, moriantur, 1. quæ. 1.

Vtrum liceat monachis baptizare, & iniungere pœnitentiam, uide in tex. & in gloſſ. ſummæ. xvi. q. 1.

Vtrum officium baptizandi poſſit committi ab epiſcopo, vide in gl. ſummæ xvi. q. 1.

Vtrum ſacramentum baptiſmatis vel euchariſtiæ poſſit præſtari ab hæretico. uide gl. in §. ſed illud. c. ſubdiaconus. in verb. habebunt. xxiiij. quæſt. 1.

Virum ſacramẽtum baptiſmatis ſit neceſſarium, & ad quid proſit, & in quibus diebus celebretur, uide tex. de conſecra. diſt. 4.

qui poſſunt baptizare & an boni & an mali iuſti, & an etiam hæretici, vide in tex. de conſecratione diſt. quarta.

quæ verba requirantur in ſacramento baptiſmatis, & an ineptè prolata efficiant ſacramentum, & quid debeat reſponderi, uide in tex. de conſ. diſt. quarta.

de myſterijs ſacramenti baptiſmatis & quare veſtis candida traditur baptizando, uide in tex. de cõſe. diſt. quarta.

Vtrum abbates vel monachi poſſint leuare quem de ſacro fonte, vide in text. de conſe. diſt. quarta. cap. non licet abbati.

Vtrum exiſtens in vtero poſſit baptizari, uide in tex. de conſe. diſt. quarta, cap. ſi ad matris. & c. ſeq.

quę peccata remittantur in ſacramento baptiſmatis, vide in text. de conſe. diſt. quarta, cap. regenerante.

quot ſunt genera baptiſmatis, & quando fuit inſtitutum hoc ſacramentum, uide in text. de conſec. diſt. quarta.

qua forma fieri debeat ſacramentum baptiſmatis, & eius effectus. uide glo. ſummæ. de conſe. diſtinc. quarta.

A quo debeat præſtari ſacramentũ chriſmatis. uide text. de conſec. diſt 5.

Vtrum quis poſſit baptizare in alio liquore quam in aqua, uide gloſſ. in § neceſſarium. de conſ. diſtinc. quarta.

Vtrum ad hoc vt quis baptizetur requiratur caput perfundi an verò quãlibet aliã partẽ corporis, uide in cap. proprie. de conſe. diſt. quarta.

de forma baptiſmi, & verbis neceſſarijs in eo, uide glo in cap. à quodam. de conſe. diſt. quarta.

Vtrum furioſus poſſit baptizari, uide gloſſ. in cap. ſi qui. de conſe. diſtin. quarta.

Vtrum ſi quis baptizetur in aqua miſta cum alio liquore ualeat, uide gloſſ. in cap. baptiſmi uicem. de conſe. diſt. quart.

ſi cum verbis formalibus baptiſmi miſceantur alia verba ſuperflua, an uitient uel uitientur, uide glo. in ca. ſi non ſanctificatur. de conſe. diſt. quarta.

Vtrum Iudæus uſurarius debeat baptizari, ſi non reſtituat uſuras, uide glo. in c. iudæi. de conſ. diſtinctione 4.

Vtrum teſtimonium unius de baptiſmo ualeat, uide gloſſ. in cap. paruulos. de conſec. diſtinctione quarta.

Vtrum filius poſſit baptizari inuito patre, uide gl. in cap. ſi baptizata. de conſecra. diſtinctione quarta.

De obſeruatione ieiuniorum.

Quibus temporibus ſint celebranda ieiunia. & unde habuerunt originem, & qui, differant ieiunia noſtra à ieiunijs Hebræorum, uide in diſtinctione lxxvi.

De

De ordine iciunorum & officiorum, & plenissimè de sacramento confirmationis, vndè in text. de consecr. dist. 5. fere per totum. incip. conuenit. ad finem vsque.

Vtrum possit quis iciunare per aliũ, vide in c. pęnitentia. 3. de pęn. di. 3.

De purificatione post partum.

Vtrum mulier hodie post partum statim possit intrare ecclesiam, & se committere viro, vide in dist. 5.

De religiosis domibus.

Vtrum omnes basilicæ cum suis dotibus pertineant ad ordinationem episcoporum, & an ipsi visitare teneantur diœcesim, vnde in tex. x. q uæst. j.

De ecclesijs ædificandis.

Vtrum quis possit vendicare capellam ædificatam in suo iure territor. j. vide in text. & in gl. summæ. 16. q. 5.

vtrum dirata ecclesia remaneat locus priuilegiatus, vide glo. in c. & hoc diximus. 16. quæst. 7.

vtrum oratoria possint construi sine licentia episcopi, vel etiam etigi campanæ, vide gl. in c. quidam in ver. aut oratorij. 18. q. 2.

Cui liceat consecrare ecclesiam, vide in tex. de consec. dist. 1.

De sponsalibus & matrimonijs & impedimentis eorum: & de dotibus.

De vxore presbyteri: an possit nubere alicui vel dimitti à presbytero *propria* auctoritate, vide in d. 28. c. si qua.

De reprobatione quorundam hæreticorũ detestantium matrimonia, vide d. 30.

vtrum episcopus qui olim duxerat vxorem, & etiam vouentes castitatem possint vxoribus vti, vide in dist. 27.

vtrum vxor teneatur reddere debitũ marito vel contra, in ecclesia, vide gl. in c. ecclesia. in verbo semine. d. 68.

vtrum maritus sciens se esse affinem vxori suæ, debeat abstinere ab ea, vide gl. in c. si quis. in verbo separatur. j. q. j.

vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato, vel filius vel seruus communicare cũ patre excommunicato, vel e contra, vide gl. in c. quoniam, in verbo, vxores. 11. q. 3.

vtrum vxor vel filius impubes vel episcopus inuito marito vel Patre vel Papa possint intrare religionem, vide gl. in c. duæ, in verbo dignior, 19. q. 2.

vtrum matrimonium possit esse inter vouentes castitatem, vide in tex. late, 27. q. 1

vtrum possit contrahere matrimonium ille, qui copulatus est cum moniali, vide gl. in c. si quis uotũ, 27. q. 1.

vtrum desponsata uni, possit alteri nubere, vide in text. & in gl. summæ 27. q. 2.

vtrum filia possit nubere sine uoluntate patris, vide in text. in gl. summæ, 31. q. 2.

vtrum filia possit nubere alteri post promissionem factam à patre de ea alij, vide in text. & in glo. summę, 31 q. 3.

vtrum meretrix possit duci in vxorem, vide in tex. & in glo. summæ late. 32 q j.

de iudicio inter virum & vxorem circa adulterium, vide gl. in l. publico. canonizata 32. q. 1. apud milleri cordem, in verb. accusationem.

vtrum possit appellari vxor illa, quę ducitur causa incontinentiæ, vide in tex. & in gl. summæ. 32 quæst. 2.

vtrum conditio possit apponi in matrimonijs, vide glo. in c. solet late. 32. q. 2.

vtrum filia innubendo teneatur magis sequi arbitrium patris, quam sui vel è contra, vide in text. & in gl. summæ, 32. q. 3.

vtrum stante matrimonio possit qs habere rem cum ancilla, vide in tex. late, 32. q. 4.

vtrum passa violentiam amittat pudicitiam, vide in tex. & in gl. summæ late. 32. q. 5.

ex quibus causis licitum sit uiro dimittere vxorem uel è contra, vide in tex. 32. q. 5.

vtrum maritus possit dimittere vxorem suam sine causa, vide in text. late 33. q. 2.

vtrum coniuges possint uouere continentiam altero ex eis recusante, vide in tex. 33. q. 5.

an mulier quæ nupsit alteri uiuente adhuc primo marito committat adulterium quando credebat eum mortuum, & an teneatur redire ad eum, vide in text. & in glos. summæ, 34. quæstione prima, & secunda.

vtrum quis possit ducere in vxorem aliquam ex propria cognatione, vide in text. & in glos. summæ, 35. q. 1.

vtrum liceat ducere vxorem aliquã ex consanguineis vxoris præmortuę, vide in text. 35. quæstione, 2. & 3.

quare intra gradus inris non est licitum contrahere matrimonium, vide in tex. 35. q. 4.

quomodo sint computandi gradus consanguinitatis in matrimonio, vide in tex. 35. q. 5.

quibus accusantibus uel testificantibus sit dirimendum matrimonium vide in textu & in gl. summæ. xxxv. q. vj.

Vtrũ quilibet possit denuntiare matrimonia illicita, & quid operetur hæc denuntiatio, vide in gl. summæ xxxvj. q. vj.

Quid si aliqua consanguinea, vel affinis ducta est in vxorem, vtrum possit adhærere matrito, vide in tex. & in gl. summæ. xxxv. q. vij.

Vtrum quis possit contrahere matrimonium cum vxore compatris vxoris suæ, vide in textu & in gl. summæ. xxx. q. iiij.

Vtrum clandestina desponsatio præiudicet manifestæ, vide in textu, & in glo. summæ. xxx. q. v.

Vtrum matrimonia clandestina valeant, & quæ dicantur matrimonia clandestina, vide glos. xxx. quæst. v.

Ex quibus præsumatur contra matrimonium, vide glo. in cap. aliter xxx. q. v.

Vtrum matrimonium possit cõtrahi inter absentes, vide glos. in canone illud, xxx. q. v.

Cui magis credatur, an stanti pro matrimonio, vel cõtra matrimonium, vide in gl. in §. his ita. xxx. q. v. cap. si quis.

Vtrum polluta per adulterium possit postea duci in matrimonium, vide in textu, & in glos. summæ. xxxj q j.

Vtrum binæ, vel vlteriores nuptiæ permittantur, vide in textu, cap. aperiant. xxxij q j.

Vtrum possit duci in vxorem ea, cui quis dedit fidem de ea ducenda, cum niuebat vxor prima, vide glo. summæ. xxxv. q. j.

Si iurauit non cognoscere concubinam meam, vtrum possim postea contrahere matrimoniũ secum, vide glo. in cap. illud. xxxj. q. j.

Vtrum adulter possit dimittere adulteram, vide in textu. xxxij. quæst j.

Casus in quibus non potest maritus accusare vxorem adulteram, vide in glo. summæ. xxxij q. vj.

Vtrum ille, qui dimisit vxorem ex causa fornicationis, possit aliam ducere, vide in tex. xxxij. q. vij.

Vtrum possit dimitti vxor sterilis ex ea causa, vide in tex. xxxij. quæstione vij. cap. tantum valet.

Vtrum in matrimonio requiratur semper quod sit spes filiorũ, vide glo. in cap. hi qui. xxxij. q. vij.

Vtrum possit contrahi matrimonium cum Hæbrea sub conditione, vt efficiatur Christiana, vide in textu, & in glos. summæ xxxij. quæstio viij.

Vtrum propter impossibilitatem coeundi possit vxor dimitti, & quotuplex sit impedimentum, & quanto tempore debeat durare tale impedimentum, vide in tex. & in glo summæ. xxxiij. quæstione j.

Vtrum

Vtrum mulier post separationem mariti possit nubere ei, cum quo prius fornicata est, vide in tex. lat. 33. q 2.

Vtrum liceat marito interficere uxorem in aliquo casu, uide in tex. 33. q. 2.

Quid si separatur vxor à marito ex causa consanguinitatis, postea reperiatur contrarium, an debeat de nouo recipi ab eo, vide in text. & in gl. summæ, 35. q 9.

Vtrum filij secundi matrimonij cõtracti, & postea dissoluti, possunt iuvari in matrimonio cum consanguinei prioris uiri, uide in text. 35. q. 10.

Vtrum uxor quæ contradicent marito intrauit religionem, si vir postea consensit, possit exire, vide gl. in cap. mulier. 33. quæstione quinta.

Vtrum & quomodo coniuges possint nouere, uide glo. in c. manifestum, 33. q 5.

Vtrum uxor teneatur sequi maritum uagabundum, uide glo. in c. si quis necessitate. 34 quæstione secunda.

Vtrum si hodie vnus homo esset tantum, an posset contrahere matrimonium cum sorore, uide gl. in c. cum igitur, in verbo, honestissima, 35. q. 1.

Vtrum sit propriè coniugium inter sponsum & sponsam, uide in text. & in secunda glos. summæ, 27. q. 1.

Vtrum sit matrimonium uel coniugium inter infideles, & si quis eorum efficitur fidelis, an possit dimittere alium, uide in tex. & glo. summæ, 28. q. 1.

Vtrum uxor possit relinqui pro qualibet fornicatione, etiam semel tãtum commissa, uide gl. in c. idolatria, 28. q. 1.

Vtrum hæreticus qui voluit baptizari, sed non potuit, possit contrahere matrimonium, uide gl. in c. caue. 28. q. 1.

Vtrum sit matrimonium inter errantes de conditione tua, uide in text. & in glo. summæ, 30. q. 1. & etiam 2.

Vtrum liceat marito reddere debitum uxori, quando ipse leuauit proprium filium de sacro fonte, uide in textu, & in gl. summæ, 30. q. 1.

Vtrum sponsalia possint contrahi inter fratres, uide in text. 30. q. 3. c. Pactacium.

Quæ ætas & quod alia requirantur in uero matrimonio, uide in gl. summæ, 30. q 2.

Vtrum filij adoptiui possint copulari matrimonio cum filijs naturalibus, uide in text. 30 quæstione 3.

Vsque ad quem gradum sit prohibitum matrimonium, uide gl. summa. 30. q. 3.

Qui filij sint legitimi.

Vtrum filij nati de incestuosis nuptijs reputentur filij, uide in tex. 35. q. 7.

Vtrum naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines, uide in dist. 56.

Vtrum filij spurij sint exclusi ab omni beneficio iuris, uide glo. in captu. cum multa. 15. quæstione 8.

Si suscipiuntur filij ex monacho & monacha, cui ecclesiæ applicabuntur, & cui fiat iniuria, uide gl. in c. impudicas. 27. q. 1.

De accusationibus, inquisitionibus & denunciationibus.

Vtrum & in quibus casibus possit de crimine quis accusari post mortem, uide gloss. in capitu. quotundam. in uerb. non potest. distinct. 23.

Vtrum fœminæ admittantur ad accusandũ, & maximæ tutorem suspectum, uide gl. in l. prohibentur canonizata 2. q. 1.

Vtrum omnes personæ etiam infames admittãtur ad testificandum in criminalibus, & ad accusandũ saltem in denuntiatione euangelica, uide glo. in cap. si peccauerit, 2. q 1.

Qua pœna puniantur deficientes in accusatione, uel testificatione per calumniam facta. uel per errorem, uel per temeritatem, uel per calorem iracundiæ, uide in text. & in glos. summæ. 2. quæstione tertia.

Vtrum reus accusatus deficiente accusatore, teneatur se purgare, uide in text. & in gl. summæ 2 quæstione. 3.

Vtrum laici possint admitti ad accusandum episcopos & alios superiores, uide in text. 2. quæstione septima.

Vtrum & quando criminosus possit admitti ad accusandum ante peractam pœnitentiam, uide glo. in capit. ipsi apostoli 2. quæstione 7.

Vtrum accusatio debeat fieri in scriptis, & etiam de forma libelli accusatorij, uide in textu. 2. quæstione septima, capit. quisquis ille est.

De accusatione & de infamatione, & denuntiatione quomodo fiant, & an requirant inscriptionem ad pœnam talionis, & quot sint necessaria ad hoc ut fieri possit inscriptio, & an tunc requiratur inscriptio ad pœnam talionis, uide in glos. summæ. 2. quæstione 8.

Quę sint necessaria in accusatione fienda, uide glo. in c. per scripta in uerb. absens, 2. q. 8.

Vtrum infames admittantur ad accusandum etiam uiles & abiectas personas, uide in text. 3. quæstione 4.

In quibus casibus accusatus potest trahi extra prouinciam suam, uide in gloss. summę. in fi. tertia, quęstione 7.

Vtrum accusatores possint absentes accusare, uide in text. 3. quæstione 9.

Vtrum accusator deficiens in uno capitulo debeat ulterius admitti ad alia capitula, uide in tex. 4. q. 10.

Vtrum ad accusandum admittatur aliquis excommunicatus, uide in tex. 4. q. 1.

Vtrum prohibitus ad accusandum possit saltem testificari, uide in text. 4. q. 2.

Vtrum quis possit esse accusator & testis in eadem causa uide in text. & in gl. summæ. 4. q. 4.

Vtrum accusans teneatur se inscribere regulariter ad pœnam talionis, vide in text. 4. q. 4. c. nullus. & inscriptio.

Vtrum quis possit esse in eadem causa denuntiator & testis, uide in gl. summæ, 4. q. 4.

Vtrum maritus accusans de adulterio uxorem, teneatur se inscribere ad pœnam talionis, uide glo. in l. si maritus, in uerb. septuaginta, canonizata 4 q 4. c. nullus.

Vtrum accusatus repertus culpabilis possit amplius admitti ad accusandum, uide in textu, & in gloss. summæ, quarta, quęstione 6.

Qua pœna puniatur accusans aliquem de crimine, quod postea nõ probauit, uide in tex. & quęstione 6.

Vtrum hæreticus, uel infamis admittatur ad accusandum episcopum de simonia, habes in text. 6. quęstione 1.

Si episcopus uelit retorquere accusationem in accusantem, utrum sit adhibenda fides eius simplici assertioni & etiam an soli episcopo credatur in ceteris, uide in text. & in gloss. summę 6. quęstione secunda.

Vtrum per episcopum accusatum possit peti iudicium archiepiscopi alterius prouinciæ, vide in text. 7. quęstio. 3.

Si accusator deficit in probatione utrum reus accusatus sit cogendus ad probationem suę innocentię, uide in text. & in glo. summę. 6. quęstione 5.

Verum episcõpus accusatus & cientus a Papa possit redire ad ecclesiam suam propriam absque litteris apostolicis, uide in text. & septima, quęstione quinta.

Vtrum

Vtrum clericus possit accusari coram iudice seculari, vel iudicari ab eo, vide in text. & in glo. summæ xj. q. j.

Vtrum in causa denunciationis quis possit esse accusator, & index, & testis: & quando habeat locum denunciatio euangelica, vide gl. in cap. præcipue in verb. duos. xj. quæst. iij.

Vtrum accusato sit deferenda purgatio, vide in tex. & in glo. summæ xv q. v.

De calumniatoribus.

Quæ diffe rentia sit inter calúniatorem, præuaricatorem, & tergiuersatorem. vide in gloss. summæ ij. quæst. iij.

De simonia.

Vtrum spes sola pro honesto seruitio induat simoniam, vide gl. in c. hoc ad nos. in ver tonsurantur. in distin. lix.

Vtrum sacramenta possint præstari à simoniacis, & si præstantur an careant effectu gratiæ, & quid de alijs dignitatibus, & sacramentis necessarijs ab eisdem præstitis, vide in tex. j. q. j.

Vtrum munera possint interuenire pro rebus spiritualibus, & corporalibus. & etiam pecunia: & in quibus casibus dicatur simonia, vide glo. summæ. j. q. j.

Vtrum spiritualia possint permutari, vide gloss. summæ, j. quæstio. j.

Vtrum pecunia possit dari pro rebus spiritualibus, & corporalibus. ibidem.

Vtrum simoniacus ex sola voluntate sit ordinandus, vide gl. in c. qui studet. in verbo, a communione. j. quæst. j.

Vtrum pro ingressu monasterij pecunia sit exigenda, & an exacta restituenda, vide in textu & etiam in gloss. summæ per totum. j. quæstio. ij.

Vtrum sit simonia emere ingressum, vel præcedas ecclesiæ, vide in textu & etiam in glo. summæ. j. quæst. iij.

Vtrum filius sit reus criminis quando ex ignorãtia pater pro eo committit simoniam, vide in text. j. quæst. iij.

Vtrum sit differentia inter ecclesiã, & ordinem emptum, vide in glo. summæ j q v.

De differentia inter crimen simoniæ, & crimen læsæ maiestatis, vide glo. ordinar. in verbo, ad instar. xv q. vj.

Vtrum liceat filio esse in eccl. sia quam pecunia pater eius fecit construi, vide in textu, & etiam in glo. summæ j q v.

Vtrum illa quæ fiunt in templo [illegible] tex. & etiam aliquid in gloss. summæ, i. quæst. vj.

Vtrum ordinatus simoniacè possit conuenire suum ordinatorem, vide gloss. & porrò in ver. Pœna. vi. quæst. j.

Vtrum sit simoniacus ille, qui post electionem præstitit iuramẽtum canonicis de indemnitate ecclesiæ, vide in text. viij. quæstione tertia.

Vtrum sit peccatũ emere spiritualia, vide in gloss. summæ. j. q. j.

Vtrũ ordines possint dari pretio, vel gratis, vel supplicationibus coniunctorum. ibid.

Vtrum patrocinium simoniacorum possit admitti in electionibus, vide in tex. & gl. summæ viij. q. ij.

Si eligitur excommunicatus cum alijs non excommunicatis, an vitietur in totũ electio, vide gloss. ix. quæst. j.

De magistris.

Vtrum bona munera sint danda doctoribus, vide glo. in l. si quis. a nonizata. in ver. non ad turpe. iij. quæst. vij.

Vtrum doctor teneatur gratis consilium suum dare, quando illud facit absque magno labore, vide gloss in c. non licet. xj. quæstione tertia.

De hæreticis.

Vtrum quis dicatur hæreticus eo ipso quod errat in fide, si est pars tua corrigi, vide gloss. in c. nec licuit. in verbo. ad recipiendũ. in dist. xvij. & gloss. in cap. hæc est. in ver. emendari. xxiij. quæstio prima.

Vbi agitur de fide, vtrum solus Papa possit agere sine cõsilio cardinalium, vide glo. in c. Anastasius. in ver. consilio. in dist. xix.

Vtrum possit communicari cũ lapsis in hæresim: & an lapsi in hæresim possint promoueri ad maiora, vide in dist. l.

Vtrum sacramẽta necessaria, vt est sacramẽtum baptismatis, possint præstari ab hæreticis, vide in tex. j. quæst. j.

Vtrum renuntians hæresi sit recipiendus vlterius ad episcopalem dignitatem, vide in tex. & in glo. summæ j. q. vij.

Vtrum lapsus in hæresim si postea reuertatur ad fidem, recuperet iura sua, & maximè ius patronatus amissum, vide gloss. in c. in extremis. in verb. dignitate. j. quæstio. vij.

Vtrum hæretici sint spoliandi reos suis, vide in text. xxiij. quæstio. vij.

Quæ sit pœna hæreticorum, vide in glo. summæ xxiij q. vij.

Vtrum [illegible] hæresi reos [illegible] quæst. viij.

Vtrum quis possit excommunicari ab hæretico, vide in text. & in gloss. summæ xxiij q. j.

Vtrum per solum dictum quis efficiatur hæreticus, vide gloss. in c. hæc est xxiij. quæstio. j.

Quæ differentia sit inter hæreticos, & schismaticos, & quot sint genera hæreticorum, vide in textu q. iij. circa hæresim.

Vtrum hæretici possint postulare. vide gloss. in humano canonizata, de pœnit. dist. j.

Vtrum hæreticus, vel infamis admittatur ad accusandum episcopum de simonia, vide in textu xj. quæst. j.

De homicidio.

Vtrum iudex ecclesiasticus possit cognoscere de homicidio, & exercere vltam sanguinis, vide glo. in colli. v. q. v.

Vtrum homicida possit esse testis contra clericos, vide gloss. in causa. v q vj.

Vtrum ea quæ fiunt mente alienata, sint imputanda: puta furioso occidenti aliquem, vide in tex. & in gloss. summæ xv. q. j.

Vtrum minister iustitiæ dicatur homicida. & an peccet, vide in tex. xv. q. j. meos.

Qua pœna puniatur occidens, vel vulnerans clericum, vide in tex. xvij. quæst. iij. presbyterorum, vsque ad canonum.

Vtrum sit peccatum iudici, vel eius ministro occidere delinquentes, & punire eos, vide in tex. & in gloss. summæ xxiij. q. v.

Vtrum, & quando quis possit occidi & in quibus casibus, vide in glo. summæ xviij q. v.

De pœna occidentis matrem, vide in c. xxxiij. quæst. ij. melius in gloss. in verbo, parentem, aut fa. & de pœn. dist. j.

Vtrum occidens patrem spiritualem puniatur ea pœna, qua occidens patrem naturalem, vide gloss. in l. aut facta. de pœn. dist. j.

Vtrum clericus efficiatur irregularis, qui voluit committere homicidium, & non potuit. vide gloss. in c. periculose. in ver. si pœnitentiæ. de pœn. dist. j.

Quod sit maius peccatum occidere Christianum, vel paganum, vide in c. rebaptizare, de consecr. distin. iij.

Vtrum liceat marito interficere vxorem in aliquo casu, vide in tex. xxxiij. q. 2.

De raptoribus.

Vtrum rapiens rem propriam cadat à iure suo, vide in tex. & in gl. summæ. j. q. vj.

Quomodo [illegible] rapti, vide in tex. & gloss. summæ. xxx. j. quæst. pri[illegible]

Digitized by Google

Vtrum rapte poſſint nubere raptoribus. vide in textu 36. quæſtione ij.

Vtrum raptor ſpoliatus debeat ante omnia reſtitui. vide gloſſ. in §. quod autem. xiiij quæſtio. j.

De maleficis.

Vtrum crimen maleficorum ſit publicum, vel priuatum, vide gloſſ. in c. conſtituimus. in verbo, maleficij. iij q. 5.

De vſuris.

Vtrum tutor exigens vſuras nomine pupilli teneatur eas reſtituere. vide gloſ. in capit. ſicut. in verb. non ſuo. in diſtinct. xlvj.

Vtrum ſit vſura exigere aliquid vltra ſummam debitam, vide in text. & in glo. ſummæ. xiiij. quæſtione iij.

Vtrum ſola ſpes reddat hominem vſurarium, & in quibus caſibus poſſit aliquid accipi vltra ſortem, quando liceat clericis vel laicis negotiari, vide in text. & in gloſſ. ſummæ xiiij. q. iij.

Vtrum poſſint fieri eleemoſynæ de vſuris & de alijs illicitis quæſtibus, vide in text. & in gloſſ. ſummæ xiiij. q. v.

Vtrum vſurarij poſſint pœnitere niſi effectualiter reſtituant vſuras, & malè ablata, vide in text. in gloſ. ſummæ xiiij. q. vj.

Vtrum ſit communicandum vſurario poſt mortem, vide gloſſ. in c. nec quiſquam. xxiiij. quæſt. ij.

De ſortilegis.

Qui ſint ſortilegi, & de pœna eorum tam de iure ciuili, quã de iure canonico, vide in text. & in gloſſ. ſummæ latè xxvj. quæſtione j.

Vtrum ſortilegium ſit peccatum, vide in tex. xxvj. quæſtio ij.

Vtrum ſit peccatum perquirere ſtellas, & planetas, vide in text. xxvj. quæſtio ij. a. illos planetarios, & cap. ſeq.

Quæ ſortes ſint reprobatæ, & quæ licitæ. vide in gloſſ. ſummæ xxvj. quæſtione ij.

A quibus ſumpſerit exordiũ genus diuinationis, & quot ſint genera diuinationis, vide in text. xxvj. q. iij. & iiij.

Vtrum dæmones poſſint ſcire futura, & diſpoſitiones hominum in mente conceptas, vide tex. xxvj. q. iiij. c. hæredum.

Vtrum ſortilegi ſint excommunicandi, vide in text. xxvj. quæſtione v.

Vtrũ aſtronomia ſit approbata, vel ne, vide in gloſ. in. ap. non licet. xxvj q. v.

Vtrum ſint reprobatæ incantationes, & obſeruationes dierum, & mentium, & eorum, vide in text. xxvj quæſt. vij. ſacerdos.

De clerico percuſſore.

Vtrum ſacerdotes debeant eſſe percuſſores, vide in diſtin. xlv.

De clerico per ſaltum promoto.

Vtrum quis poſſit promoueri per ſaltum ad ſacros ordines, vide in diſtinctione. lxvij. & etiam in diſt. lix.

De priuilegijs.

Vnde dicantur priuilegia, & quid ſit priuilegium, vide in diſt. iij. c. priuilegia.

Vtrum priuilegia conceſſa clericis extendantur ad eorum vxores, vide gloſſam in can. clericum. xj. quæſtione j.

Quot modis perdatur priuilegium, vide gloſſ. in can. priuilegium xj. quæſt. iij.

Vtrum antiquioribus priuilegijs derogetur per ſequentia, vide in tex. xxv. quæſtione ij.

Quis poſſit concedere priuilegia in præiudicium tertij, & quomodo priuilegia egrediantur perſonas eorũ quibus conceduntur, & an in dubio præſumantur perſonalia, vel realia. de differentia inter priuilegium, & confirmationem, & an in dubio præſumantur reuocata, vide gloſſ. ſummæ. xxv. quæſtio. ij.

Vtrum priuilegia requirant ſcripturam, vide gloſſ. in can. inſtitutionis xxv. quæſt. ij.

De purgatione vulgari.

Quando habeat locum purgatio vulgaris, & purgatio canonica, vide in gloſſ ſummæ. ij. quæſt. v.

De iniurijs.

Vtrum licitum ſit bellum propulſando iniuriam, & in repetendis rebus ſuis, vide in tex. xxiij. q. j.

Vtrum iniuria ſoceris poſſit propulſari armis, vide in text. & in gloſſ. ſummæ xxij. quæſt. iij.

Vtrum vindicta ſit permiſſa, vide in tex. & in gloſſ. ſummæ xxiij. quæſt iiij.

Vtrum epiſcopus poſſit remittere iniuriam factam eccleſiæ ſuæ, vide gloſſ. in caſu in. xxiij. quæſtione iij.

Quid requiratur ad hoc, vt poſſit agi actione iniuriarum, an prouocatio ad animum: & quæ alia, vide glo. in can. ſi illic. xxiij. quæſtione iiij.

De pœnis.

Vtrum pœna legalis, & etiam conuentionalis poſſint cadere in infinitum, vide glo. in can. cum de mouſſinam. xij. q. ij.

Quonodo pœna poſſit poni loco interetic, vide gloſſ. in can. fraternitas. xij. q. ij.

In quibus caſibus poſſit epiſcopus punire exemptos, vide gloſ. in cã placuit. in verb. parochianum. vj. quæſt. iij.

Quis magis puniatur an ignobilis, vel nobilis, vide gloſſ. in can. qui contra. xxiiij q. j.

De pœnitentijs, & remiſſionibus.

Circa perplexitatem peccatorum mortalium, & etiam venialium quid eligi debeat, vide glo. j. in diſtin. xiij.

Vtrum & quando pollutio nocturna ſit peccatum, vide in diſt. vj.

Virũ quis poſſit peccare, vt alij euitent maius peccatum, vide in diſtinct. xiiij.

Quæ ſint peccata mortalia, & quæ venialia, vide in diſtinct. xxv. canon. qualis.

Quis magis peccet an laicus, vel clericus in eodem genere delicti, vide gloſſ. in can. homo Chriſtianus. in diſt. xl.

Vtrum epiſcopus poſſit remittere pœnitentiam iniunctam à Papa, vide gloſſam in can. accedens. in verb. in tuæ. in diſtinctione l.

Quoties debeat quis facere pœnitentiam quando peccet, vide glo. in can. imitare Petrum. vj. q. j.

Vtrum ſacerdos poſſit iniungere pœnitentias, ſi non eſt ſibi conceſſa cura animarũ, vide gloſſ. in can. placuit j. xvj. quæſt j.

Quanta pœnitentia imponatur pro peccato mortali, vide gloſ. in cã. qui ſacramento. xxij. q. iiij.

Vtrum morientibus ſit indicenda pœnitẽtia, vide in text xxvj. q. vij.

Quandõ debeant ſacerdotes iniungere pœnitentiam pro qualitate peccatorum, & quomodo, vide in tex. xxvj. quæſt. vij.

Virum ſola cõtritio cordis ſine confeſſione oris ſufficiat ad impetrãdam veniam peccatorum, vide notata in marg. & in gloſſ. ſummæ de pœ. diſtin. j. in verb. ſunt.

Vnde dicatur pœnitentia, & quid ſit ſatisfactio, & quot conſiderentur in ſatisfactione, vide in gloſſ. ſũmæ de pœni. diſtin. j.

Vtrum charitas ſemel habita poſſit vlterius perdi, vide in text. & in gloſſ. ſummæ. de pœn. diſtinct. ſecunda.

Vtrum pœnitentia ſit reiteranda, vide in tex. & in gloſſ. ſummæ. de pœnitẽ. diſtin. iij.

Vtrum ſit deneganda pœnitentia illi, qui vult agere pœnitentiam de vno peccato tantum, vide in text. de pœnitentia diſtinctio. tertia.

Vtrum peccata remiſſa amplius redeant. vide in text. & in gloſſ. ſum.

ſumme de pœniten. diſtinctio. quarta.

Quot ſint ſeruanda circa confeſſionē & quot debeat in ſe continere confeſſio vide in tex. de pœniten. diſt. quinta.

Cui debeat fieri confeſſio, vide in tex. & in gloſſ. ſumme de pœni. diſtinctione ſexta.

Vſque & ad quātum tempus ſit teciendus peccator: & an etiā mortis articulo vide in tex. de pœnit. diſt. ſeptima.

Vtrum quis debeat confiteri peccata venialia, vide glo. in can. perfecta. de pœnit. diſt. j.

Quid dicatur peccatum in ſpiritum ſanctum, vide gloſſ. in §. poteſt etiam. ca. ſi ſacerdos. in verſi. ad mortem. de pœnit. diſtinctio. prima.

Vtrum & in quibus caſibus confeſſus teneat iterum confiteri, vide gloſſ. in §. his auctoritatibus, de pœn. diſt. 1.

Quę pœna ponatur pro quolibet peccato mortali. vide etiam glo. in §. ſunt plures. de pœnit. diſtin. tertia.

Vtrum bona facta in peccato mortali valeant & proſint, vide glo. in c. quærat. de pœni. diſtinctio. tertia.

Vtrum peccata ſemel dimiſſa reuertantur amplius, vide gloſſ. in §. eorum. can. peccatū. de pœn. diſtin. 4.

Vtrum ſacerdos poſſit manifeſtare peccata pœnitentium, vide gloſſ. in cano. ſacerdos. de pœniten. diſtin. vi.

Vtrum confeſſio ſit vtilis, quæ a nō ſuo ſacerdote accipitur, vide glo. in cap. placuit. de pœniten. diſtin. ſexta.

Quæ ſint conſideranda in pœnitētia iniungenda, vide in glo. ſumma xxvj q. vij.

Vtrum vſurarius poſſit pœnitere, niſi effectualiter reſtituat vſuras, vide in tex. & gloſſ. ſumme. 24. q. 6.

De ſententia excommunicationis

De materia excommunicationis, vide gloſſ. in can. Engeltrudam. in ver. anathemate. 3. q. 4.

Vtrum ſit prohibitum communicare cum excōmunicatis. vide i tex. 11. quæſt. 3. can. p̄cipue. Guaridradæ & c. immediate ſeq. ad finem vſque.

Quæ pœna imponatur presbyteris excommunicatis tangentibus ſacra, vide in text. xj. q. 3. cano. ſi qs epiſcopus.

Vtrum poſſit appellari ab excommunicatione, vide gloſſ. in can. ſi epiſcopus. xj quæſt. 3.

Quotuplex ſit excommunicatio, vide glo. in c. ſi inimicus. xj. q. 3.

Vtrum Papa communicans cū excōmunicato ligetur etiam ipſe & quid in epiſcopo, vide glo. in c. q. merito. xj. q. 3.

Vtrum excōmunicatus iniuſtè poſſit celebrare, vide gloſ. in c. non debet. xj quæſtio. 5.

Vtrū vaſallus teneat obedire domino excommunicato, vide glo. in can. Iulianus xj. quæſt. 3.

Vtrum excommunicato domino in telligantur excommunicati omnes de familia, vide gl. in c. quoniam. xj. quæſt. 3.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato, vid gloſ. in d. ca. quoniam. xj. q. 4.

Vtrum quis poſſit excōmunicati, vel abſolui vnico verbo, vide gl. in c. cum aliquis. xj. q. 3.

Si eligitur excommunicatus cum aliis non excommunicatis, an valeat electio in aliquo, vide gl. in c. nos in hominem. ix. q. j.

Si promiſit ſoluere alicui intra certum tempus, & interim fuerit excōmunicatus, vtrum poſſit ei ſolui, vide gloſ. in can. nos ſanctorū. xv. q. vi.

Vtrum magiſter percutiens clericum diſcipulum cauſa diſciplinæ inciditin canonem, vide gloſ. in canullus. xvij. quæſt. j.

Vtrum ſcindens veſtimenta clerici incidat in canonem, & in quibus caſibus licitum eſt abſque pœna excōmunicationis verberare clericum, vide gloſ. in c. ſi quis ſuadente. xvij. quæſt. iiij.

Vtrum injiciens manus violētas in clericū vel detinens eum in compedibus ſit excommunicatus, vide gloſſ. in c. Guiliſtarius. xxiij. q. iiij.

Vtrum percutiens clericum etiam excommunicatum incidat in excommunicationem, vide gloſ. in cā. excommunicatorum. xxiij. quæſt. v

Quomodo geſta per excōmunicatos valeant, ſi tolerātur, vide in gloſ. ſumme. xxiiij. q. 1.

Vtrum quis poſſit excommunicari poſt mortē, & in quibus caſibus, vide in tex. & in gloſ. ſumme. 24. q. 2.

Vtrum pro peccato alicuius tota familia ſit excommunicanda, vide in text. & in gloſ. ſumme. xxiiij. quæſt 3.

Vtrum excommunicatio illicita'lz data ſeu liget, vide in text. xxiiij. quæſt. iij.

Qui debeant excommunicari, vide in tex. xxiiij. q. 3.

Vtrum Iaici poſſint excommunicare clericos de mandato ſuperioris vide gloſ. in c. prætertin verſ. ducibus. in diſtinct. 32.

Vtrum ſacerdos pro quolibet peccato mortali ſit ſuſpēſus vel excōmunicatus, vide in glo. in teſtamentum, in verſi. humiliter. in diſtinct. 6.

Vtrum excommunicatio trāſeat in tertium generationem, vide gloſ. in c. detrahe. in ver. liquis. q. 1.

Vtrum ſententia lata ab excommunicato valeat quando publicè tenebatur pro non excommunicato, vide gloſſ. in can. infamis. ver. tria. 3. quæſt. 7.

Vtrum excommunicatus poſſit iudicare, vide gloſſ. in can. re vera 3. quæſtio. 9.

Vtrum excommunicatus poſſit agere vel reconuenire vel excipere & compenſare vide gloſſ. ſumme. 4. quæſt. 2.

Vtrum ſit excommunicatus citatus certa die ſub pœna excommunicationis, ſi fuit impeditus comparere ea die, vide gloſ. in can. quiſquis. 4. quæſt. 5.

Vtrum elemoſyna poſſit fieri excōmunicato, vide gloſ. in can. non omnis. 5. quæſt. 5.

Vtrum habens a Papa potentiā excommunicandi poſſit etiam abſoluere excommunicatum, vide glo. ſi peruenit. 2. q. 1.

Quis dicatur excommunicatus. & an excommunicatus vel depoſitus conficiat ſacramenta & maximè an conficiat verum corpus Chriſti, vide gloſ. ſumme. 9. q. 1.

Vtrum patrocinium ſimoniacorum poſſit admitti in electionibus, vide in text. & in gloſſ. ſumme. 8. quæſt. 2.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excōmunicato, vel filius, vel ſeruus communicare cum patre, vel cum domino excommunicato: vide gloſſ. in cap. quoniam. xj. quæſtione 3.

Vtrum excommunicatus admittatur ad accuſandum. vide in text. 4. quæſt. 1.

Vtrum ſortilegi ſint excommunicādi, vide in tex. 26. q. 5.

Vtrum excōmunicatus ab epiſcopo poſſit reconciliari a ſacerdote, vide in tex. 26. q. 6

Vtrum excommunicatus poſſit cōmunicare cum excommunicato, vide gloſſ. in cap. deuotam. 17. quæſt. 1.

Vtrum injiciens manum in veſtē clerici ſit excommunicatus, vide gloſ. in canon. ſiquis pulſatus. de pœn. diſt. 1.

Vtrum excommunicatus poſſit contrahere matrimonium, vide glo. in can. nullus. de conſa. diſt. 4.

De verborum ſignificatione:

Quid ſit canon, vide in diſtinctio. tertia.

Vnde dicatur ſacerdos & antiſtes & presbyter, & uates, & archiepiſcopus, vide in diſtinct. 21.

Quomodo capiatur menſis, idus & nonæ, vide gloſ. in cap. propter. 1.

In verbo,idibus.in distinct. 18.
Vnde dicitur coepiscopus, & quid differat ab episcopo,vide in dist. 68.
Qui dicantur primates, & in quib. debeatur eis reuerentia, vide in dist.xcix.
Quot modis appellentur spiritualia,vide in gloss.summæ.in prim.quæst.1.
Quis dicatur doli capax,vide gloss. in cap.spiritus.in verbo,puerorũ. 1.q.1.
Quid sit dispensatio & im dispensabile,vide gloss.in cano. requiritis in verbo,vt plerisque.1.q.7.
Quid sit notorium,& quid manifestum,vide glos.in can.manifesta. 2.q.1.
Quotuplex sit infamia,vide glo. in ca.omnes.16.q.1.
De multiplici significatione huius verbi,perpetuũ,uide glos.in uerbo perpetua.§.perpetua sumpti ex auth.perpetuus canonicata in constitutione noua.10.q.2.
Qui cõtineatur appellatione cõiunctorum & domesticorum, & an admittantur ad testificãdũ in causis criminalibus,uide in gl sũmę. 3.q.5.
Quomodo capiatur alienatio, uide in gloss.summę.12.q.2.
Verum indicans crimine alteriusfit habendus inimicus,uide in text. 5.quæst.5.
Quot homines faciant collegium, & quod populum,& quot familiũ,uide in gloss.in cap.si ex laicis.x.q.1.
Quomodo capiatur uerbum perpetuo,uide gloss.in cano. possessiones.17.q.1.
In quibus & quot pedibus cõsistat passus,& in quot digitis pes,uide gloss.in can.sicut.17.q.4.
Quæ dicatur proprie respublica,vide gloss.in ca.quid ergo.23.quæstio. 4.
De significatione uerbi,absque, uide glo.in cano non est uestrum. 23.q.5.
De ignificatione verbi competeret, uide glo.in ca.paternarum. 24.q. 3.
De significatione uerbi oporet, uide glo.in ca.confidimus.25. quæstio.5.
Quæ sit differentia inter peccatũ & delictum,uide gloss.in cano. si peccatum de pœn.distin.1.
Vnde dicatur elemosyna, uide gl. in can.qui vult.de pœni. distinct. tertia.
Quid sit lex,& plebiscitum,& senatusconsultum, & unde sumpserũt nomen,vide in distinct.2.
Quis dicatur bigamus, uide text. & glos.in c.una tantum, in uerbo, bigamus,dist.26.

FINIS.

Ludouicus Bolognimus utriusque iuris Doctor & eques, iura ciuilia de mane ordinariè legens,in almo ac vetustissimo Bononiensi studio,anno millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo,præcedentem tabulam ingeniosè compilauit.

TITVLORVM QVINQVE LIBRORVM

Decretalium ſecundum ordinem litterarum Alphabeti à quibus inchoantur, collecta adnotatio.

A

Accuſationib. inquiſitionibus & denunciationib. li. 5. ti. 1. p. 1116
Adulteriis, & ſtupro. l. 5. ti. 16 pag. 1167
Aetate et qualitate, & ordine præſiciendorum. li. 1. tit. 14. 189
Alienatione iudicij mutandi cauſa facta, li. 1. tit 41. 359
Appellationibus, recuſationibus, & relationibus. li 2 ti. 28. 642
Apoſtatis, & reiterantibus baptiſma. li. 5. tit 9. 1185
Arbitris, li. 1. ti. 43. 361
Auctoritate & vſu pall. li 1. ti 8. 158

B

Baptiſmo & eius effectu. li. 3. titu. 42. 974
Bigamis non ordin. li. 1. tit. 21. 217

C

Calumniatoribus, li 5. ti. 2. 1137
Capellis monachorum, & aliorum religioſorum, li. 3. ti 37. 925
Cauſa poſſeſſionis & proprietatis, li. 2. tit. 12. 432
Celebratione miſſarum, & ſacramento Euchariſtiæ, & diuinis officijs, li. 3. ti. 41. 962
Cenſibus, exactionibus, & procurationibus, li 3 tit. 39. 944
Clandeſtina deſponſatione, li. 4 titu. 3. 1028
Clericis peregrinis, li. 1. ti. 22. 121
Clericis peregrinantib. l. 1. ti. 29 695
Clericis coniugatis, li. 3. tit. 3. 714
Clericis non reſidentib. in eccleſia, vel præbenda, li 3. ti. 4. 709
Clericis pugnantio. in duello, li. 5. titu. 14. 1205
Clerico ægrotante, vel debilitato, li. 3. tit. 6. 751
Clerico venatore, l. 5. ti. 24. 1235
Clerico percuſſore, li 5. ti. 25. 1236
Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante, li. 5. titu. 27. 1238
Clerico non ordinato miniſtrante, li. 5. ti. 28. 1245
Clerico per ſaltum promoto, lib. 5. ti. 29. 1246
Cognatione ſpirituali, lib. 3. tit. 11 pag. 1050
Cognatione legali, li 4 tit. 12. 1055
Cohabitatione clericorum & mulierum, l. 3. ti. 3. 710
Collatione detegenda, li. 4. titu. 22. pag. 1232
Commodato, li. 3 ti. 15. 791
Conceſſione præbendæ, & eccl ſiæ non vacantis, li. 3 ti. 8. 737
Conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel alijs contractibus, li. 4 tit. 5. 1032
Confraſſis, li. 2. ti. 18. 481
Confirmatione vtili vel inutili, li. 2. titu. 30. 696
Cõiugio leproſorum, li. 4. ti. 8. 1046
Coniugio ſeruorum, li. 4. ti. 9. 1048
Conſanguinitate, & affi. lib. 4. titu. 14. 1061
Conſecratione eccle. vel altar. lib. 3. tit. 40. 958
Conſtitutionibus, li. 1. ti. 2. 10
Conſuetudine. li. 1. ti. 4. 61
Conuerſione coniugatorum, lib. 3. tit. 32. 887
Conuerſione infidelium, li 3 titulo 33. 900
Corpore vitiatis ordinandis vel nõ, li 1. tit 20. 214
Crimine falſi, li. 5. tit 20. 1224
Cuſtodia Euchariſtiæ, Chriſmatis, & aliorum ſacramentorum, lib 3. tit. 44. 983

D

Decimis, primitijs, & oblationibus. li. 3. ti. 30. 857
Delictis puerorum, li. 5. tit. 23. 1234
Depoſito, li 2 li. 16. 792
De deſponſatione impuber, li. 4. titu. 2 1019
Dilationibus, li. 2. ti. 8 419
Diuortijs, li. 4 ti. 19 1091
Dolo & contumacia, li. 2. titulo 14. pag. 460
Donationibus, li. 3. tit 24 817
Donationibus inter virum & vxo & de dote poſt diuortium reſtituẽda, li. 4 ti. 20 1098

E

Eccleſijs ædificandis vel reparandis, lib. 3. tit 48 986
Electione & electi poteſtate, li. 1. ti tu 6 78
Emptione & venditione, lib. 3 titu. 17. pag. 794
Eo qui mittitur in poſſeſſionẽ cauſa rei ſeruandæ, li. 2. ti 15 473
Eo qui duxit in matrimonium quã pollut per adulterium, libro 4. titu. 7 1041
Eo qui cognouit conſanguineã, vxoris ſuæ vel ipſius, li 4. ti. 13 1056
Eo qui furtiue ordinem ſuſcepit. li 5 tit. 30 1217
Exceptionibus, lib. 1. ti 25 592
Exceſſibus prælatorum & ſubditorum, li. 5. ti. 31 1248

F

Feriis, li. 2. tit. 9 483
Feudis, li. 3 ti 20 806
Fide inſtrumentorum, libro 2. titulo 22 505
Fideiuſſoribus, lib. 3. tit. 22 812
Filijs preſbyterorum ordinandis vel non. li. 1 tit 17 [illegible]
Foro competenti, li. 2. tit. 2 [illegible]
Frigidis & maleficiatis, tit. 15 [illegible]
Quæ ordinandi [illegible] & irregulares [illegible] 4. tit. 4 1068
Furtis, li. 5. tit. 18 1214

H

Hæreticis, li. 5. tit. 7 1172
Homicidio voluntario, vel caſuali, li. 5. ti. 12 1190

I

Iis quæ vi metuue cauſa fiunt, li. 1 titu. 40 341
Iis quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu capituli, li. 3. tit. 10 773
Iis, quę fiut a maiori parte capituli lib. 3. titu 11 778
Iis q filios occiderit, li. 5. ti. 10. 1198
Immunitate eccleſiarum, cœmeteriis, & rerum ad eas pertinentiũ, lib. 3. titulo 49 989
Infantibus & languidis expoſitis, li. 5 tit 11 1189
In integrum reſtitutione, lib. 1. titulo 41 347
Iniurijs & damno dato, libro 5. titulo 36 1298
Inſtitutionibus, li 3. tit. 7 753
Iudæis, & Sarracenis, & eorum ſeruis, lib 5. tit 6 1162
Iudicijs, li. 2 tit. 1 371
Iuramento calumniæ, li. 2. tit. 7. 414
Iureiurando, li. 2 tit. 24 565
Iure patronatus, li. 3 ti. 38 928

L

Libelli oblatione, lib. 2 ti. 3 398
Litis conteſtatione, li. 2 ti. 5 402
Locato & conducto, li. 3. tit. 8. 798

M

Magiſtris, & ne aliqui exigatur pro licentia docendi, li. 5. titulo 5 1159
Matoritate & obedientia libro 2. titulo 33 502
Maledicis, li. 5. titulo 26 1237
Matrimonio contracto & interdicto eccleſiæ, li. 4. tit. 16 1074
Mutuis petitionib. li. 2. tit. 4 400

N

Natis ex libero ventre. lib. 4 titulo 10 1050
Ne clerici vel monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant, lib 3. tit. 50. 994
Ne prælati uices ſuas, uel eccleſias ſub annuo cenſu concedãt, libro 3. tit. 4 1157
Ne ſede vacante aliquid innouetur, lib. 3. tit 9 770
Noui operis nunciatione, libro 5. ti. 33. 1261

O

Obligatis ad rationem ordinandis, uel non, li. 1 tit. 9 213
Obſeruatione feriarum, lib 3 tit. 46 984
Officio archidiaconi, li. 1. tit. 23 223
Officio archipreſbyteri, lib. 1. titu. 24 228
[illegible] li. 1. tit. 25 230
Officio P[illegible] 2. tit. 26 230
Officio [illegible] Offi. 10

officio custodis, lib. 3. ti. 27. 230
officio vicarij, lib. 1. tit. 28. 231
officio & potestate iudicis delegati. lib. 1. ti 29 231
officio legati lib. 1. ti. 30. 277
officio iudicis or. lib. 1. tit. 31. 283
officio iudicis lib. 1. tit. 32. 300
ordinatis ab episcopo qui renuntiauit episcopatui, lib. 1. tit. 13. 188
ordine cognitionum, lib. 2. ti. 10. 427

P

PActis, lib. 1. tit. 35. 314
parochijs & alienis parochianis. lib. 3. tit. 29. 855
peculio clericorum, lib. 3. tit. 35. 825
pœnis, lib. 5. tit. 37. 1301
pœnitentis & remissionibus. lib. 5 tit. 38. 1317
pignoribus & alijs cautionibus. lib. 3. tit. 21. 807
plus petitionibus. lib. 2. tit. 11. 431
postulando, lib. 1. tit. 37. 325
postulatione prælatorũ, li. 1. ti. 5. 70
præbendis & dignitatibus. lib. 3. titulo 5. 726
precarijs, lib. 3. tit 14. 790
presbytero non baptizato. libro 3. titu. 43. 981
præscriptionib. lib. 2. tit. 26. 605
præsumptionibus. lib. 2. tit. 23. 557
priuilegijs, & excessib. priuilegiatorum, lib. 5. tit. 33. 1264
probationibus, lib. 2 tit. 19. 483
procuratoribus, lib. 1. ti. 38. 326
purgatione canonica, libro 5. titulo. 34. 1287
purgatione vulgari. li. 5. tit. 35. 1297
purificatione post partum, libr. 3. titulo 47. 986

Q

QVi clerici vel nouentes matrimonium contrahere possunt, lib. 4 tit 6. 1037
qui matrimoniũ accusare possunt, vel contra illud testificari. lib. 4. tit. 18. 1088
qui filij sint legiti. lib. 4. tit. 17. 1076

R

RAptoribus, incendiarijs, & violatoribus ecclesiarum. libro 5. titulo 17. 1210
Rebus ecclesiæ alienandis vel non. li. 3. tit. 3. 784
regularibus & transeuntibus ad religionem. lib. 3. tit 31. 874
Regulis iuris lib. 5 tit 41. 1375
religiosis domibus, vt episcopis sint subiectæ. lib. 1. ti. 36. 919
reliquiis & veneratione sanctorum. lib. 3. tit. 45. 984
renuntiatione, lib 5. tit. 39. 161
rerum permutatione, lib. 3. titulo 19. 802
rescriptis, lib. 1. tit. 3. 20
restitutione spoliatorum, lib. 2. titulo 13. 441

S

SAcramentis non iterandis. lib. 1. tit. 16. 201
sacra vactione. lib. 2. tit. 15. 198
sagittarijs lib. 5. ti. 15. 1206
schismaticis & ordinatis ab eis, lib. 5. tit 8. 1184
scrutinio in ordine faciendo, libro 1. tit. 31. 187
secundis nuptijs li. 4. ti. 21. 1104
sententia & re iudic. lib. 2. tit. 27 621
sententia excommunicationis, libro 5. tit. 39. 1315
sepulturis lib. 3. tit. 28. 847
sequestratione possessionum, & fructuũ lib. 2. ti. 17. 479
seruis non ordinandis, & eorum manumissione, lib. 1. tit. 18. 210
simonia, & ne aliquid pro spiritualib. exigatur, vel repromittatur. libro 5 tit. 3. 1128
solutionibus, lib. 3. tit. 23. 815
sortilegijs, lib. 5. ti. 21. 1230
sponsalibus & matrimonio. lib. 4. titulo 1. 1001
sponta duorum, lib. 4 tit. 4. 1030
statu monachorum, & canonicorum regularium, lib. 3. tit. 35. 910
successionibus ab intestato. lib. 3. titulo 27. 844
summa Trinitate & fide catholica. libro 1. tit. 1. 1
supplenda negligentia prælatorum. lib. 1. tit. 10. 176
syndico & actore, lib. 1. tit. 39. 340

T

TEmporibus ordinationũ, & qualitate ordinandorum. lib. 1. titulo 11. 179
testamentis & vltimis voluntatibus lib. 3. tit. 26. 826
testibus & attestationibus, lib. 2. tit. 20. 498
testibus cogendis vel non, lib. 2 titulo 21. 519
testamentis. lib. 5. tit. 13. 1214
Torneamentis, lib. 5. ti. 13. 1214
transactionibus, lib. 1. tit. 36. 318
transactione episcopi, lib. 1. ti. 7 152
treuga & pace, lib. 1. tit. 34. 313

V

VErborum significatione, lib. 5. tit. 40. 1355
vita & honestate clericorum, libr. 3. tit. 1. 703
voto & voti redemptione, libro 3. tit. 34. 902
vsuris. li. 5. tit. 19. 1215
vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, lib. 3. titulo 12. 781
vt lite non contestata non procedatur ad testium receptionẽ, vel ad sententiam diffinitiuam libro 2. tit. 6. 403
vt lite pendente nihil innouetur. libro 2. tit. 16. 476

FINIS.

Bis centum titulos, sed quin denos remouebis.
Sunt decretales ter mille, sed absque nouem bis.

TITVLI

TABVLA CAPITVLORVM DECRETALIVM.

A

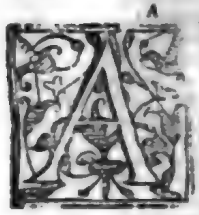

Abbas de his q̃ vi met. pag. 342
Abbatẽ. de rescri. 57
Abbate de verb. significatione. 1,66
Ab eo. de sequestr. poss. 481
Ab excommunicato. de rescri. 58
Abolen læ, de sepul. 854
Absolutos, de hære. 1184
Accedens, de procu. 335
Accedens 1. vt lit. non cont. 405
Accedens 2. vt lit non cont. 407
Accedens, de præben. 740
Accedens, de consuet. præben. 768
Accedens, de conuer. coniu. 896
Accedens, de accu. 1121
Accedens, de rap. 1214
Accedens, de cri. fal. 1229
Accedens, de purg. can. 1294
Accedentes, de præscri. 610
Accedentibus, de excess. præl. 1255
Accedentibus, de priuil. 1275
Accepisti, de spon. duo. 1031
Accepisti, de frigi. 1068
Accepimus, de æta. & quali. 196
Accepimus, de pac. 316
Accepimus, de fide. instru. 546
Accepimus, de pur. can. 1296
Accepta, de resti. spol. 443
Accepta, de appel. 658
Accessit, de spon. impu. 1010
Accusasti, de accu. 1108
Accusatum, de simo. 1129
Acrapula, de vi. & hon. cle. 708
Ad abolendam, de fil. presby. 208
Ad abolendam, de hære. 1175
Ad apostolicæ, de deci. 864
Ad apostolicam, de regula. 880
Ad apostolicam, de conuersio. coniug. 894
Ad apostolicam, de simo. 1154
Ad audientiam 1. de rescrip. 27
Ad audientiam 2. de rescrip. 50
Ad audientiam, de offi. vica. 231
Ad audientiam, de his qui. 344
Ad audientiam, de præscrip. 612
Ad audientiam, de appel. 657
Ad audientiam, de cler. nõ resi. 725
Ad audiennam, de re. eccle. alie. 788
Ad audientiam, de deci. 861
Ad audientiam de capel. mona. 927
Ad audientiam 1. de eccle. ædifi. 987
Ad audientiam, 2. co. tit. 988
Ad audientiam de sponsa. 1022
Ad audi. ntiam de homic. vo. 1196
Ad audientiam, de tor. ca. 1205
Ad audientiam, de cri. fal. 1225
Auditis, de præscript. 613
Ad aures, de rescrip. 26
Ad aures, de temp. ord. 181
Ad aures, de æta. & qual. 192
Ad aures, de iis quæ vi. me. 343
Ad aures, de præscrip. 608
Ad aures, de appel. 657
Ad aures, de reb. eccle. alienan. 787
Ad aures, de simo. 1138
Ad aures, de excess. præla. 1250
Ad aures, de pœnis. 1305
Ad decorem, de institutio. 754
Ad dissoluendũ, de despo. impu. 1036
Ad eminentiam, de sen. excom. 1325
Ad extirpandas, de fi. presby. 207
Ad falsariorum, de cri. fals. 1228
Ad hæc, de rescrip. 27
Ad hæc, de postu. præla. 70
ad hæc, de fil. presby. 207
ad hæc, de offi. archi. 225
ad hæc, de offi. vica. 232
ad hæc, de do. & contu. 460
ad hæc, 1. de appel. 645
ad hæc, 2. de appel. 651
ad hæc, 3. de appel. 655
ad hæc, 4. de appel. 656
ad hæc, 5. de appel. 659
ad hæc, de præben. 731
ad hæc, de testa. 829
ad hæc, de deci. 862
ad hæc, de resti. do. 920
ad hæc, de consecra. eccle. 958
ad hæc, de Iudæ. 1165
ad hæc, de excess. præla. 1249
ad hæc, de priuile. 1267
ad hæc, de sen. excom. 1321
ad hoc, de aucto. & vsu pal. 158
ad hoc, vt lit. non contest. 403
ad hoc, de sequestra. pos. 479
ad hoc, de solu. 815
ad honorem, de auct. & vsu pal. 159
ad id, de sponsa. 1011
ad liberandum, de Iudæ. 1171
admonet, de renun. 162
ad nostram, de consue. 62
ad nostram, de probu. 496
ad nostram, 1. de iureiu. 568
ad nostram 2. de iureiuran. 577
ad nostram 3. co. tit. 578
ad nostram, de appel. 643
ad nostram, de confir. vti. 699
ad nostram, de reb. eccle. alie. 788
ad nostram, de emp. & ven. 796
ad nostram, d. regular. 876
ad nostram, de comu. ser. 1049
ad nostram, de simo. 1137
adolescens, de sponsũ. 1018
ad petitionem, de accu. 1120
ad probandum, de sent. & re. iu. 640
ad præsentiam, de fil. presby. 203
ad præsentiam de appel. 649
ad quæstiones, de re. perimu. 804
ad reprimendam, de offi. ordi. 287
ad supplicationem, de renun. 166
adueriatio, de exc. p. 605
ad vltimum, de cau. posse. & prop. 432
affi. rte, de præsum. 558
alberic. de test. & attes. 529
alia quidem, de procu. 326
a memoria, vt lit. pen. 476
a multis, de æta. & quali. 194
a nobis, de fac. non ite. 202
a nobis, de seruis non ord. 226
a nobis, de excep. 593
a nobis, de coha. cler. & mulie. 714
a nobis, de deci. 866
a nobis, de despon. impub. 1023
a nobis, qui ma. accu. poss. 1088
a nobis, de apostat. 1189
a nobis, 1. de sent. excommu. 1325
a nobis, 2. co. tit. 1325
an sit deferendum, de appel. 662
antigonus de pactis. 314
antiqua, de priui. 1280
apostolicæ, de excep. 601
apostolicæ, de dona. 822
apostaticæ, de cle. excom. 1243
apostolicæ, de presb. non bap. 981
aqua, de corone. eccle. 961
archidiaconus, de offi. archid. 224
attem illam, de fugit. 1206
at si clerici, de iudi. 372
attestationes, de despon. impu. 1023
auaritiæ, de præben. 730
auctoritate, de institutio. 754
auctoritatis, de censi. 918
audiuimus de reliq. & ve. sa. 984
audiuimus, de simo. 1154
audiuimus, de collu. detegen. 1233
audita, de resti. spo. 443
auditis, de elec. 111
auditis, de procu. 333
auditis, de in integ. resti. 350
auditis, de præscri. 613

B

Beneficio, de in integ. resti. 359
Bona fides, de deposito 793
Bonæ memoriæ, de postu. præl. 72
Bonæ memoriæ, 2. co. tit. 74
Bonæ memoriæ 1. de elec. 100
Bonæ memoriæ 2. de ele. 122
Bonæ memoriæ, de appel. 670
Bonæ memoriæ, de confir. vti. 697
Breui, sic iustatus, de iureiur. 574

C

Alumniam, de pœn. 1303
Canonum, de consti. 10
Canonica, de sent. excom. 1349
Capellanus, de feriis. 414
Capellanum, de secun. nup. 1104
Capitulum sanctæ crucis, de res. 49
Charissimus, de conuer. coniu. 893
Causa, de in integ. resti. 358
Causa, de verb. sig. 1359
Causam, matrimonij de of. del 250
Causam, matrimonij, de prob. 497
Causam matrimonij, de re. co. 539
Causam quæ, de resti. 85
Causam quæ de elect. 84
Causam quæ, de offi. deleg. 243
Causam quæ, 1. de iudi. 376
Causam quæ, 2. co. tit. 390
Causam quæ, de do. & contu. 402
Causam quæ, 1. de testi. & attest. 505
Causam quæ, 2. de test. & atteſt 509
Causam quæ, de præscrip. 608
Causam quæ, de fori. & testi. 628

Cauſam quæ.1.qui fil.ſint leg. 1078
Cauſam quæ.2.qui fil. ſint leg. 1080
Certificari,de ſepul. 851
Cęterum,de reſcript. 23
Cęterum,de iudi. 374
Cęterum,de iura.calum. 417
Cęterum,de teſt.cog. 541
Cęterum,de dona. 818
Clericus,de iureiur. 590
Clericus,1.de vi.& ho.cle. 704
Clericus,2.eo.tit. 704
Clericus,de fideiuſ. 812
Clerici,de poſtu. 325
Clerici,de iud. 375
Clerici.1.de vi.& ho.cle. 703
Clerici,2.de vi.& hon.cle. 708
Clerici,de cle.excom. 1239
Clerici,de exceſ.prælа. 1250
Clericis,de vi.& ho.cle. 704
Clericis,ne cleri.vel monach. 997
Clericos,de offi.vica. 832
Clericos,de coha.cler.& muli. 711
Clericos,de cle.non reſiden. 726
Cognoſcentes,de conſtitu. 10
Compromiſſum,de arbi. 370
Commiſſum,de deci. 858
Commiſſum de ſponſa. 1009
Congregato,de elect. 141
Coniugatus de conuer.coniu. 889
Conquerente,de fil.presby. 203
Conquerente,de offi.iud.ord. 295
Conquerente,de reſti.ſpo. 445
Conquerente,de cler.peregri. 695
Conquerente,de cler.non reſi. 721
Conqueſtus, de fo.compe. 395
Conqueſtus,de fer. 425
Conqueſtus,qui fil.ſint legi. 1076
Conqueſtus,de vſur. 1219
Conqueſti,de ſen.excom. 1325
Conſanguinei,de ſen.& re iud. 626
Conſenſus de reb.eccle.alie. 785
Conſilium,de plus peti. 431
Conſilium,de cele.miſſ. 963
Conſilium,de obſer.iciu. 985
Conſiderauimus,de elec. 36
Conſtitutus, de reſcrip. 36
Conſtitutus,de fil.presby. 205
Conſtitutus,de tranſac. 320
Conſtitutus,de in integ.reſti. 356
Conſtitutus,de teſt.& atteſta. 515
Conſtitutus,de appel. 665
Conſtitutus,de concef præb. 767
Conſtitutus, de fideiuſſo. 813
Conſtitutus,de conuer.coniuga. 895
Conſtitutus,de reli.do. 821
Conſtitutus,de purg.cano. 1290
Conſtitutus,de pœnis. 1303
Conſtitutus,de elect. 135
Conſtitutus,de protu. 336
Cõſtitus⁹,de eo q̃ mitt.in poſſeſ. 473
Conſtituris.1.de teſti.& atteſta. 530
Conſtituris 2.de teſti.& atteſt. 531
Conſtituris 1.de appel. 652
Conſtituris 2.de appel. 666
Conſtitutus,ne ſede vacan. 772
Conſuetudines,de conſue. 61
Conſulere,de ſimo. 1152
Conſuluiſti,de conſe.eccle. 960
Conſuluiſti,de celebra.miſſa. 963
Conſulunt,de ſer.non ordi. 212
Conſuluit,de offi.de leg. 255
Conſuluit,1.de appel. 649
Conſuluit 2.de appel. 650
Conſuluit 3.de appel. 656
Conſuluit,de conuer.coniug. 891
Conſuluit,de iure pa. 935
Conſuluit,qui cler.vel vo. 1038
Conſuluit,de Iudæ. 1165
Conſuluit,de vſur. 1219
Conſulti,de procu. 339
Conſulti,de regular. 884
Conſultationi,de temp.ord. 186
Conſultationi,de ſpon. 1016
Conſultationi,de frig. 1269
Conſultationi,de apoſta. 1188
Conſultationi,de priuileg. 1287
Conſultationibus,de offi.dele. 258
Conſultationibus,de cle.ægro. 753
Conſultationibus,de dona. 819
Conſultationibus,de iure patr. 936
Continentia,de cle.percuſ. 1237
Cõtinebat,de ijs quæ fiunt à pl. 773
Continebatur,de depo.imp. 1021
Continebatur,de homi.volun. 1195
Contingit,de tranſac. 319
Contingit,de arbi. 365
Contingit,de do.& contu. 470
Contingit,de fi.inſtru. 547
Contingit,1.de ſenten.excom. 1378
Contingit,2.de ſen.excom. 1344
Contractu.de cog.ſpi. 1053
Coram dilecto,de elect. 122
Coram dilecto.de offic.deleg. 268
Coram ſelicis,de in integ.reſt. 356
Crimina,de collu.det. 1233
Cum ab omni,de vit.& ho.cle. 705
Cumana,de elect. 337
Cum ab eccleſiarum,de offi.or. 283
Cum accliſſent,de conſti. 14
Cum ad monaſteria, de ſtatu mona chorum. 94
Cum ad noſtram,de elect. 124
Cum ad noſtram,de inſtitutio. 756
Cum ad hoc,de cle.non reſid. 725
Cum ad ſedem,de reſti.ſpo. 455
cũ ad quorumdã,de excel.præl. 1251
cum a.de.o,de reſcrip. 24
cum aliquibus,de ſen.& re iud 623
cum a nobis,de arbi. 370
cum à nobis,de teſt.& atteſt. 513
cum Apoſtolus,de cenſi. 946
cũ apoſtolica,de his q̃ fiũt à pl. 775
cum apud,de ſpon. 1012
cum autem,de iure pa. 938
cum Bertholdus,de ſen.& re.iu. 632
cum bonæ,de ætа.& q̃a. 193
cum Bonæ,d. proba. 498
cum carnotis,de cenſi. 958
cum capella,de priui. 1276
cũ cauſa,de offi.& pot iu.dele. 253
cum cauſa,de teſti. & atteſta. 528
cum cauſa,de ſen.& re iud. 614
cum cauſa,de emp.& ven. 797
cum cauſa,de rap. 1213
cum cauſam,de elect. 108
cum cauſam,de iura.calum. 418
cum cauſam,de proba. 496
cum cauſam,de teſt.& atteſt. 522
cum cauſam,de appel. 685
cum cauſam,de præb. 749
cum certum,de ma.& obe. 300
cum ceſſante, de appel. 683
cum Chriſtus,de hære. 1174
cum clamor,de teſt.& atteſt. 536
cum conſuetudinis,de conſue. 673
cum clericis,de or.ab epi. 189
cum clerici,de pac. 317
cum clerici,de cenſi. 948
cum clerici,de verb.ſigni. 1368
cum contingat,de reſcrip. 42
cum contingat,de ætа.& qua. 195
cum contingat,de offi.deleg. 271
cum contingat,de ſo.compe. 392
cum contingat,de iureiu. 586
cum contingat,de deci. 869
cum contra,de teſt.cog. 543
cum contra,de pig. 810
cum conſtet,eo.tit. 811
cum creatura,de cele.miſ. 978
cum decorem,de fil.presby. 208
cum decorem,de vi.& ho.cle. 707
cum decorem,de cleri.coniu. 718
cum deputati,de iudi. 381
cum de tua,de cor.vitia. 214
cum deſideres,de ſent.excom. 1322
cum dicat,de eccle.ædifi. 987
cum dilectus,de conſuet. 65
cum dilectus,de elec. 116
cum dilectus,de his quæ vi. 345
cum dilectus,de arbi. 364
cum dilectus,de or.or.og. 427
cum dilectus,de cau.poſ. 439
cum dilectus,de fide inſtru. 552
cum dilectus,de cler.non reſid. 724
cum dilectus,de ſucceſ.ab inte. 845
cum dilectus,de relig.dom. 924
cum dilectus,de iure patrona. 940
cum dilectus,de accu. 1117
cum dilectus,de calum. 1137
cum dilectus,de purg.can. 1292
cum dilecta,de reſcrip. 40
cum dilecta,de confir.vti. 698
cum dilecta,de conceſſ.præb. 770
cum dilecti,de do.& contu. 465
cum dilecti,de emp.& vend. 794
cum dilecti,de dona. 820
cum dilecti,de accuſa. 1115
cum dilectus,de pur.can.
cum eccleſia Vulterana,de ele. 115
cum eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſio.& propriet. 435
cũ eccleſia Dei.de immu.eccl. 991
cum eccleſiaſticæ, de excep. 594
cum eſſes,de teſta. 829
cum eſſent,de ſimo. 1132
cum & plantare,de priuil. 1265
cum ex eo,de reliq.& ven.ſan. 984
cum ex eo,de pç.& re. 1314
cum ex illo,de transla.epi. 152
cum ex officij,de præſcri. 615
cum ex iniuncto,de hær. 1178
cum ex inuncto, de noui operis nun ciatione. 1162
cum fortius,de calum. 1127
cum gratia,de commod. 791
cum H.de eo,qui or.ſur. fuf. 1248
cum haberet, de eo qui dux. in matri.quam poſt per adul. 1045
cum homi.de deci. 859
cum I.& A.de ſent.& re iu. 638
cum iam dudum,de præb. 739
cum Ioannes, de fide inſtru. 553
cum illorum,de ſent.excom. 1334
cum incertum de nazio.& obed. 302
cum in veteri,de elect. 139
cum in tua,de teſt.& atteſt. 529
cum in tua,de dec. 876
cum in tua,de ſpon. 1015
cum in tua,qui mat.accuſ.poſ. 1090
cum in cauſa,de iura.calum. 419
cum in iuuentute,de præſum. 564
cum in iuuentute,de pur.can. 1295

cum

Cum in magiſtrum, de elect. 136
cum in officijs, de teſt. 829
cum in iure, de elec. 118
cum in iure, de offi. deleg. 265
cum in eccleſiæ, de ſimo. 1130
cum in eccleſia, de appel. 659
cum in eccleſijs, de maio. & obe. 305
cum in cunctis, de elec. 82
cum in cunctis, de ijs quę ſi. à maio. par. cap. 779
cum in apoſtolica, de ſponſi. 1010
cum in partibus, de verb. ſig. 1361
cum in dię ceſi, de vſu. 1221
cum in diſtribuendis, de tem. or. 180
cum in contemplatione. 1377
cum inferior, de ma. & obed. 331
cum inſtantia, de cenſ. 951
cum infirmitas, de pœni. & re. 1313
cum inhibitio, de clau. deſpõſ. 1028
cum inter, de conſue. 63
cum inter, 1. de elec. 89
cum inter, 2 de elec. 91
cum inter, 3. de elec. 96
cum inter P. de renun. 161
cum inter, de excep. 595
cum inter, de ſent. & re. iudi. 627
cum inter, qui filij ſint legi. 1076
cum inter, de verb. ſign. 1372
cum iuramento, de homici. 1191
cum laici, de iure patro. 933
cum laicis, de reb. eccle. alie. 789
cum liberum, de ſepul. 850
cum locum, de ſpon. 1008
cum M. Fertarien. de conſti. 15
cum Marthæ, de celeb. miſ. 964
cum monaſterium, de elec. 87
cum monaſterium, de confeſ. 482
cum non ab homine, de iudi. 376
cum non ab homine, de ſenten. excommu. 1322
cum non ſit, de deci. 872
cum non ignores, de præben. 732
cum non ignores, de offi. lega. 279
cum non liceat, de præſcrip. 602
cum nos, de ijs quæ ſi. à prela. 773
cum nobis, de elec. 92
cum noſtri, de conceſſ. præb. 760
cum nuntius, de teſt. & atteſt. 505
cum nuper, de cenſ. 957
cum olim, de conſue. 64
cum olim, 1. de offi. dele. 266
cum olim, 2. eo. ti. 267
cum olim, de maio. & obe. 310
cum olim, de arbi. 365
cum olim, de, cau. poſ. 439
cum olim, de eo & contu. 467
cum olim, de teſt. & atteſt. 519
cum olim, de præſcrip. 618
cum olim, de ſent. & re iud. 626
cum olim, de præb. 750
cum olim, de rerum permu. 804
cum olim, de cenſ. 953
cum olim, 1. de priui. 1271
cum olim, 2. eo. ti. 1273
cum olim, de verſi. ſigu. 1365
cum omnes, de conſtit. 12
cum oporteat, de acc. 1116
cum ordinem, de reſcri. 24
cum P. de fide inſtru. 557
cum P. de acc. 1008
cum P. de purg. can. 1289
cum parati, de appel. 650
cum pervenſſio, de cle. ægro. 751
cum poſt petitam, de elec. 134
cum pridem, de pactis. 315
cum pro cauſa, de pro. 332
cum pro cauſa, de ſent. excom. 1328
cum propter, de iure patr. 940
cum quidam, de tem. or. 183
cum quidam, de iureiur. 571
cum R. de offi. de leg. 270
cum ſacerdotis, de poſtu. 326
cum ſatis, de offic. archi. 224
cum ſæculum, de iure patro. 934
cum ſecundum, de temp. ordi. 183
cum ſecundum, de præben. 732
cum ſecundum, de ſecun. nup. 1105
cum. ſicut, de eo qui mit. in poſſ. 474
cum ſicut, de conſecra. eccle. 960
cum ſis, de auct. & vſu. pal. 160
cum ſis, de conuer. coniug. 889
cum ſis, de conſe. eccl. 960
cum ſit ars artiũ, de æta. & qual. 197
cum ſit generale, de foro comp. 388
cum ſit Romana, de appe. 644
cum ſit Romana, de ſimonia. 1111
cum ſit nimis, de iudæ. 1170
cum ſit proprium, de cõd. appo. 1033
cum ſimus, de regular. 879
cum ſint homines, de deci. 863
cum ſpeciali de appel. 683
cum ſuper, de auct. & vſu pal. 158
cum ſuper, de offi. delega. 254
cum ſuper, de cauſa poſſ. 436
cum ſuper, de confeſſ. 482
cum ſuper, de teſti. cogen. 539
cum ſuper, de ſent. & re iud. 631
cum ſuper, de conceſſ. præben. 764
cum ſuper, de ſepul. 851
cum tanto, de conſue. 68
cum terra. de elec. 88
cum teneamur, de appel. 650
cum teneamur, de præben. 727
cum te, de offi. deleg. 243
cum te, de ſen. & re. iu. 639
cum tempore, de arbi. 363
cum tibi, de teſta. 831
cum tibi, de verb. ſig. 130
cum tu, de teſti. & atteſta. 506
cum tu, de vſuris. 1217
cum venerabilis, de conſue. 65
cum venerabilis de excep. 596
cum venerabilis, de relig. domi. 923
cum venerabilis, de cenſi. 955
cum veniſſet, de ſacra vnc. 198
cum veniſſet, de reſt. ſpo. 446
cum veniſſet, de reſti. & atteſt. 511
cum veniſſent, de in inte. reſti. 548
cum veniſſent, de iud. 577
cũ veniſſent, de eo q̃ mit in poſ. 475
cum veniſſent, de inſtitutio. 735
cum vigeſimum, de offi. dele. 275
cum Vintonienſis, de elec. 105
cum virum, de regular. 878
cum vniuerſorum, de re. permu. 805
cum voluntate, de ſen. excom. 1351
cum vobis, ide præſc. 613
cum vos, de offi. iud. ord. 283
cum paſtorali, de iure patro. 937
cum ſuſcepti, de purg. vulg. 1297
cuſtos eccleſiæ de offi. cuſt. 230
cuſtos ſolicitus, eo. tit. 231

D

DAmnamus, de ſumma trinita. 7
De appellationibus, de appo 947
de ætum, de biga. non ord. 219
debitũ, de baptiſmo, & eius eff. 979
debitores, de iureiur. 567
de bigamis, de biga. non ord. 208
de cauſis, de offi. dele. 235
decernimus, de iudi. 371
de cętero, deſtranſac. 320
de cętero, de teſti. & atteſta. 505
de cętero, de ſen. & re iudi. 622
de cętero, de cleri. non reſiden. 721
de cętero, de homic. volun. 1196
de cętero, de ſent excom. 1320
decimam partem, de deci. 857
de confirmatione, de confir. vti. 696
de diacono, qui cler. vel vo. 1037
de eo autem, de tem. or. 180
de famulis, de ſer non ord. 211
d fleat peccator, de reg. iur. 1387
de Francia, de ſpon. 1001
de his, de teſta. 824
de his, de ſ. pul. 843
de his. de eccle. ædifi. 988
de his de accu. 1107
de hoc, de ſimo. 1131
de homine, de cele. miſſ. 969
de illo, de eo qui cogno. conſang. vxoris ſuæ. 1057
de illa, de diuor. 1094
de illis, de ſpon. 1003
de illis, de deſponſa. impu. 1022
de illis, 2. de deſpon. impub. 1023
de illis, de condi. app. 1033
de illis, de rap. 1210
de infidelibus de conſa. & affi. 1063
de infantibus, & ijs qui ſi. oc. 1180
de iure, de iure pa. 935
de monachis, de præb. 731
de monialibus, de ſen. excom. 1336
de multa, de præben. 743
de muliere, de ſpon. 1003
de mulierę, de matri. contrac. 1076
denique, de excep. 592
de peregrinationis, de vo. & vo. redemp. 902
de presbytero, de corp. vitia. 214
de precarijs. de preca. 790
de priore, de appel. 657
de prudentia, de don. inter virum & vxor. 1099
dp quarta, de præſcrip. 607
de quibus, de rap. 984
de Quodutideo, de iudi. 371
de rectoribus, de cleri. ægro. 751
de regularibus, de ſimo. 1130
de ſeruorum, de ſer. non ord. 210
de ſimoniace, de ſimo. 1137
de terris, de deci. 862
de teſtibus, de t. ſti. & atteſt. 514
de teſtib. de purg. cano. 1294
deus qui de vita, & hon. cler. 706
deus qui, ecclęſiam, de diuor. 108
deus qui eccle. de pœni. & re. 1310
de vxore, de ſepul. 850
de xenodochijs, de re do. 920
dignum eſt, de coniug. ſer. 1018
dilectus filius, 1. de reſcrip. 144
dilectus filius, 2. de re. crip. 48
dilectus filius, de tempo. ordi. 186
dilectus filius, de fil. presby. 209
dilectus filius de offi. leg. 282
dilectus filius, C. de ſer. non ord. 213
dilectus filius, de offi. iu. ord. 292
dilectus filius, de procur. 315
dilectus filius, vt lit. pen. 479
dilectus filius, de ſequeſt. poſſ. 481
dilectus filius, de ſpon. 1013

dile-

dilectus filius,de hom.volun. 1197
dilectus filius,de excess.prę. 1256
dilectus filius,de pœnis. 1305
dilectus filius 1.de præben. 735
dilectus filius 2.de præben. 741
dilectus filius,3.de pręben. 748
dilectus filius,de concess.præb. 768
dilectus filius,de capel.mo. 925
dilectus filius 1.de simo. 1140
dilectus filius 2.eo. tit. 1142
dilecti filij,de renun. 175
dilecti filij,de maio. & obed. 309
dilecti filij,de foro competent. 395
dilecti filij,de excep. 600
dilecti filij, de deci. 859
dilecti filij, de arbi. 362
dilecti filij,de iudi. 375
dilecti filij,de libel.obla. 400
dilecti filij,de dila. 419
dilecti filij 1. de appel. 642
dilecti filij 2.de appel. 671
dilecti filij 3 de appel. 689
dilecti filij,de priuile. 1266
dilecti filij, de pur. vulg. 1308
dilecto filio, de test & attest. 526
dilecto filio,de appel. 687
dilecto filio,de præben. 730
dilecto filio, de verb. sig. 1370
dilecto,et sup.neglig.præla. 179
dilecto,de offic.archi. 216
dilectis filijs, de appel. 675
dilecta filia, de maio.& obed. 308
dilecta,de excess. præla. 1257
dilecto in Christo, de excep. 602
dilectorum,de testi.cog. 543
directe,de appel. 660
discretionem, de eo qui cogn. consv. vxor. 1058
diuersis fallacijs.de cler.coniu. 716
dolentes, de celebr. miss. 971
dominus de fe.nup. 1104
donatio,de dona. in vi.& vxo. 1103
dubius in fide,de hæte. 1132
dudum 1.de elect. 98
dudum 2.de elect. 141
dudum,de præsum. 565
dudum,de deci. 870
dudum,de conuer coniug. 898
dudum, de priuil. 1286
duo simul,de off ord. 287
duo pueri, de despon. impu. 1025
duobus,de sen.& re.iu. 641
duobus,de spon. duo. 1030
duobus,de sent. excom. 1353
dura lege, de crimi. 1236

E

Eam te de æta. & quali. 191
eam te,de rescrip. 25
eam te,de iure pa. 931
ea noscitur,de ijs quæ fi.à præl. 775
ea noscitur, de sent.excom. 1321
ea quæ, de offi.archi. 213
ea quæ,de sen & re.iudi. 622
ea quæ,de statu.mo. 917
ea quæ,de censi. 948
ea quæ, de simo. 1134
ea quæ,de pœnis. 1311
ea te,de iureiur. 579
Ecclesia S.Mariæ.de const. 17
ecclesia S.Mariæ.vt lit.pend. 477
ecclesia S.Mariæ.eo.ti. 478
ecclesia vestra 1. de elec. 135
eccl.sia vestra 2. de elect. 148
ecclesia vestra,de sepul. 1131
ecclesiæ,de immu.eccle. 993
ecclesijs,de censi. 948
edoceri, de rescri. 39
ego N.de iureiu. 567
eo libentius.de fer.non ord. 812
episcopus,de præben. 727
episcopum.de cle. vena. 1135
episcopi,de reb.eccle.alie. 785
episcopalia de priuil. 1264
essote.de reg.iur. 1376
et si Christus.de iureiur. 581
et si membra,de ijs quæ fi.à præl. 778
et si necesse,de dona.inter vi. 1100
et si vnanimiter.de postu.præl. 77
et si iudæos.de iudæ. 1168
et si quæstiones.de simo. 1135
euidentia, de accu. 1108
eum pro quo.de fid. iusso. 815
ex administrationis,de iureiur. 566
examinata de iud. 380
examinata,de confir.vti. 700
exceptionem. de except. 604
excommunicamus 1 de hæte. 1180
excommunicamus 2.de hæte. 1193
excommunicatis,de offic.leg. 282
excommunicationi, de sep. 1211
ex conficiuntur.de ri.fal. 1230
ex conquestione,de rest. spol. 447
ex diligenti,de simo. 1135
ex epistolæ, de proba. 484
ex frequentibus,de instit. 753
ex gestis, de cle.non resi. 719
exhibita, de iudi. 382
exhibita,de re.permu. 305
exhibita,de homi voluntario. 1203
ex insinuatione,de rescrip. 56
ex insinuatione,de procu. 329
ex insinuatione, de appel. 669
ex insinuatione,de iure pa. 934
ex insinuatione,de simo. 1139
ex litterarum,qui cler.vel vo. 1037
ex litterarũ ,de eo qui duxit in matrim. pol.per adul. 1053
ex litterarum,de apostis. 1186
ex litteris, de consti. 18
ex litteris,de consu. 61
ex litteris,de off.& po.iud. dele. 264
ex litteris,de offi.iud. 399
ex litteris de transac. 520
ex litteris,de in.integ. resti. 351
ex litteris,de mu.pe. 400
ex litteris,de do.& contu. 461
ex litteris, de proba. 484
ex litteris,de in.instru. 546
ex litteris , de iureiur. 588
ex litteris,de vi. & honc.cler. 709
ex litteris, de pigno. 809
ex litteris,de conuer.infide. 901
ex litteris,de iure pig. 931
ex litteris, 1. de sponsa. 1013
ex litteris 2.de sponsa. 1015
ex litteris,de despon. impube. 1024
ex litteris.de iud. spi. 1054
ex litteris,de eo qui cogn.consangu. vxo.ine. 1059
ex litteris,de consang.& affi. 1061
ex litteris, de frigi. 1069
ex litteris, de ma. contrah. 1075
ex litteris, de diuor. 1093
ex litteris j.de hom.volum. 1197
ex litteris 2.eo. tit. 1198
ex litteris,de fur. 1245
ex litteris,de cler.non ordi. 1246
ex litteris,de excess.præla. 1258
ex multa.de vo.& vo.red. 958
ex multiplici,de deci. 856
ex ore, de his quæ fi.a ma. par. ca. 780
ex ore,de priuil. 1277
ex parte,de consti. 19
ex parte 1.de rescrip. 22
ex parte 2.de rescrip. 28
ex parte 3.de re.crip. 51
ex parte, de consue. 68
ex parte,de tempo. ord. 184
ex parte,de scruti.in ordi. 188
ex parte 1.de cor. vitia. 215
ex parte 2.de cor.vitia. 219
ex parte,de offi.vica. 231
ex parte,de of. & po.tu.dele. 239
ex parte 2.eo ti. 240
ex parte,de offi. iudi. ord. 284
ex parte,de transac. 314
ex parte,de postu. 325
ex parte,de alie. iudi. mu. 360
ex parte, de arbi. 367
ex parte, de foro compe. 395
ex parte, de resti. spo. 453
ex parte, de confess. 483
ex parte,de testi. & attesta. 501
ex parte, de fide instru. 555
ex parte 1.de appel. 668
ex parte 2.de appel. 690
ex parte, de cle. coniu. 718
ex parte 1. de cle. non resi. 722
ex parte 2.de cle. non resi. 724
ex parte,de cle.ægro. 752
ex parte,de concess. præben. 766
ex parte,de ijs quæ fi.à maiori parte capituli. 780
ex parte, de fem. 806
ex parte 1. de sepul. 850
ex parte 2. de sepul. 851
ex parte 1.de deci.860.2. 864.3.eod. tit. 868
ex parte,de regular. 885
ex parte 1. de conuer. coniu. 891
ex parte 2. de conuer. coniug. 894
ex parte,de capel. mo. 927
ex parte,de censi. 952
ex parte, de celebr. miss. 964
ex parte,de obser. ieiu. 985
ex parte,de spon. 1004
ex parte, de accu. 1109
ex parte,1.de priui. 1272
ex parte,2. de priui. 1278
ex parte,1. de pri. 1285
ex parte, 1.de verb.sig. 1364
ex parte,2.eo.tit. 1373
ex parte,3.eo.tit. 1373
explicari,de obser.ieiu. 986
explicari, de corpo.viti. 216
exposuisti,de præben. 748
exposuit nobis, de dila. 421
exposita, de arbi. 368
ex præsentium,de pigno. 808
ex publico,de conuer. coniu. 890
ex quorumdam , de alien.iud. mu. pig. 959
ex ratione,de æta.& quali. 190
ex ratione, de appel. 646
ex rescripto,de iureiuran. 570
ex rescripto,de loca.& condu. 798
ex speciali. de iudæ. 1171
ex tenore,de præsum. 558
ex tenore, de rescriptis. 33
ex tenore tuarum,de temp.ord. 181
ex tenore,de coniug. 889.

ex tenore,de testi.& attesta. 520
ex tenore,de concess.præben. 758
ex tenore qui fil.sint legi. 1087
ex tenore, de sen.excomm. 1310
expandæ, de præben. 746
ex tranimissa,de renun. 162
ex transmissa,de fil. presbyteror. pag. 105
ex transmissa,de foro competen. pag. 387
ex transmissa,de restit.spol. 446
ex transmissa,de præscrip. 610
ex transmissa,de decim. 885
ex tua.de fi presbyter. 206
ex tuarum.de act.& vsu pal. 160
ex tuarum,de sorti. 1240
ex tuarum,de pur.can. 1292
ex tua.de cle.non resi. 723
ex tuq,de simo. 1137

F

FAlsidicus,de cri.fal. 1274
felicis memoriæ. 1205
filius noster,de testa. 828
finem litibus,de dolo & contu. 464
firmiter,de sum.Tri.& fi.cat. 5
firmissimè,de hæte. 1172
forus,de verb.sig. 1357
fraternitatis,de testi.& attesta. 507
fraternitatis, de fr. 1070
fraternitatis,de hære. 1173
fraternitati,de cler.non resi. 721
fraternitati,de eo qui cog. consang. vxor.sux. 1059
fraternitati,de schisma. 1185
fraternitati,de cle.excomm. 1241
fraternitatem,de dona. 818.
fraternitatem,de sepul. 848
furti,de furt. 1214

G

GAudemus de cõuer.coniu. 698
Gaudemus qui fil.sint legi. 1087
gaudemus,de diuort. 1096
G.perpetuus,de fid.instru. 555
gemma mulier.de spon. 1016
gratum gerimus,de postu.præla. 72
gratum,de off.& pot.iud.deleg. 244
grauis,de testi.spo. 448
grauis,deposito. 792
grauis,de censi. 950
graue gerimus,de off.iud.ord. 295
graue nimis,de præben. 745
grauem,de excess prælato. 1277
grauem,de pœnis. 1306
grauem,de sentem.excom. 1350

H

HEnricus,de cle.pug.in du. 1206
his quæ pro ecclesia,de maio. & obed. 303
his quibus,de elect. 151
his quibus,de off.iud.ordi. 298
humilis,de maio.& obed. 312

I

IAcobus,de simo. 1155
Ignarus episcopus,de lib.ob. 398
illa quotidiana,de elec. 125
illa deuotionis,ne sede vacan. 772
illa propositorum,de accu. 1106
illud,de maio.& obed. 303
illud,de præsump. 560
illud,de præscrip. 609
illud,de iure patro. 931
illud,de cle.excom. 1240
illud,de excess.præla. 1250
illo vos,de pigno. 808
immunitatem,de immu.eccl. 994
impetritorum de iura.calum. 417
imputari,de fide instru. 556
in aliquibus,de decim. 872
in archiepiscopatu,de rap. 1212
in audientia,de sent excom. 1327
in cauta,de cau poss.& prop. 441
in causis,de elect. 113
in causis,de testi.& attesta. 506
in causis,de sen.& re iudi. 634
in ciuitate,de vsu. 1218
indecens esse,de natis ex libro ven. pag. 1050
indecorum est,de ætat & qual. 190
indicante,de testa. 818
iudicatum,de immu.eccle. 910
indignum,de reg.iur. 1388
in ecclesia,de institutio. 753
in ecclesijs,de capel.mona. 925
in eos,de hæret. 1174
in Genesi,de elect. 146
inhærentes,de iura calum. 415
inhibendum est, de cohabi. cle & mul. 710
in his,de priuileg 1285
in ijs,de verb.sig. 1360
iniustum,de rerum permut. 803
in Lateranensi,de præb. 747
in litteris,de offi.& pot.iud. deleg. pag. 237
in litteris,de restit.spol. 444
in litteris,de testi.& attest. 510
in litteris,de rap. 1212
in nomine domini, de testi.& attest. 499
in nonnullis,de iudæ. 1169
in nostra, de rescrip. 51
in nostra præsentia,de procur. 310
in nostra,de testi.& attesta. 517
in nostra,de sepul. 851
in nostra,de iniur. 1310
innotuit,de elect. 94
innotuit,de arbi. 369
innotuit,de maled. 1237
innotuit,de eo.qui ordi. furt.sus. pag. 1248
innouamus,de treug.& pa. 314
innouamus,de censi. 948
innouare,de verb.sig. 1355
in omni negotio,de testi. & attest. pag. 500
in ordinando,de simo. 1128
in pertractandis,de iura.cal. 417
in præsentia,de renun. 164
in præsentia,de proba. 488
in præsentia,de sponsa. 1010
in præsentia de sen.excom. 1345
in quadam,de cler.mis. 969
in quibusdam,de pœnis. 1305
inquirendum,de pecu.cle. 825
inquisitionis,de accu. 1118
inquisitioni,de appel. 694
inquisitioni,de sen.excom. 1344
in singulis.de sta.mo. 916
insinuante, de offi.deleg. 256
insinuante,qui cler. vel voue. 1040
insimationes,de seu. 806
insinuatum,de simo. 1133
instruendi,de fer.non ord. 210
insuper,de testi.& attest. 501
insuper,qui ma.ac.pos. 1089
in talibus,de sortile. 1230
in tantum, de simo. 1151
in tantum,de collu.detegen. 1233
intelligentia,de verb.sig. 1356
intellectio, le iureiu. 589
intelleximus,de æta.& quali. 195
intelleximus,de iudi. 575
intelleximus,de or.cog. 426
intelleximus,de h.s qui fil.oc. 1188
intelleximus,de adul. 1208
intelleximus,de no ope.nun. 1261
inter alia,de immu.eccle. 991
inter alia,de sen.ex com. 1333
inter cæteta,de offi.iudi.or. 244
inter cætera,de appel. 648
inter cætera,de præben. 734
inter cæteras,de restr. 23
inter cæteras,de senten.& re iudic. pag. 624
inter corporalia,de trãsla.episcopi. pag. 153
inter dilectos,de fide instru. 547
inter dilectos,de dona. 821
inter dilectos,de excess.præl. 1254
inter decimas,de decim. 873
inter fecisti,de hom.vol. 1190
inter monasterium,de re iud. 635
inter opera,de spon. 1011
interposita,de appel. 692
inter quatuor,de cle.percus. 222
inter quatuor,de maio.& obed. 304
inter quatuor,de cler.non resi. 712
inter quatuor,de testi.do. 921
inter solicitudines,de pur.ca. 1291
intimasti,de appel. 691
intimauit, le test.& attest. 507
inuestigandum,de pecu. cle. 825
ioannes,de cleric.coniug. 718
ioannes,de testa. 844
ioannes,de regular. 875
ioannes de homi.volun. 1103
iordanæ,de eo qui cog.conf. 1060
ioseph.de ver sig. 1356
irrefragabili,de offi.iu.or. 291
irrita erit,de ijs quæ fi a præl. 773
is qui,de nouo ope.nun. 1264
is qui,de solu. 817
is qui,de spon. 1017
ita quorundam,de Iudæis. 1164
item cum,de testi.spo. 445
iudæi,de test & attest. 509
iudæi 1,de Iudæ. 1163
iudei 2,eo.tit. 1164
iudicis officium, de offi.iu. 299
iuramentum,de iureiu. 590
iurauit,de proba. 489
iurgantium,de sen.& re iu. 622
ius dictum,de verb.sign. 1358
iuuenis,de spon.& mat. 1002

L

LAtor præsentium,de pigno. 809
lator, de re iudic. 623
lator qui fil.sint leg. 1078
lator præsentium,de ho.volun. 1195
latores,de cleri.excom. 1239
laudabilem.vt lit.pen. 477
laudabilem,de coniug.infi. 900
laudabilem,de fri. 1070
lectæ coram nobis,de renun. 175
legebatur,de ma. & ob ed. 301
licet de vxore,de elec. 81
licet in tñ,de trãsl.episcopi,pa. 257
licet magister,de sup.negl.præl. 178
licet de offi & pote.iudi.de leg. 265
licet,de offi. lega. 282
licet in corrigendis.de offi.ord. 290
licet j.de fusto cõmp. 389

licet

Iſtet.1.de ſa.compe. 397
licet,de feriis 424
licet,de reſti.ſpo. 441
licet cauſam,de proba. 490
licet 1,de teſt.& atteſt. 510
licet 2,de teſt.& atteſt. 532
licet 3,de teſt & atteſt. 533
licet vobis,de præben. 747
licet,de deci. 851
licet,de regular. 882
licet,de voto,& vo.red. 904
licet,de cenſi. 945
licet,de bap.& eius eff. 980
licet,de ſponſa duorum. 1031
licet de coniug.ſeruorum. 1049
licet,de acc.u. 1110
licet Heli.ſe ſimo. 1143
licet,de cri.ſal. 1226
licet,de pœnis. 1302
licet,de pœnitentijs. 1309
ligneis,de conſec.ec. 960
litteræ tuæ,de dila. 421
litteræ,de frigi. 1073
litteræ,de mat.contra. 1074
litteras,de renun. 161
litteras,de ſupplen.negli.prel. 178
litteras,de temp.ordi. 184
litteras,de fil.presbyterorum. 208
litteras,de iur.ſalum. 416
litteras,de reſt ſpol. 450
litteras,de præſum. 563
litteras,de conceſſ præben. 765
litteras,de celebra.miſſa. 983
litteras,de deſpon.impub. 1030
litteras,de coniug.lepro. 1047
litteris apo.de reſcrip. 57
litteris,de præſum. 561
litteraturam,de voto & vo.red. 903

M

MAgnus epiſcopus, de oblig.ad rati. 213
magnæ,de voto & vo.red. 905
maiores,de bap & eius eff. 975
maioribus,de præben. 729
macipia,de ter.permu. 802
mandatum apo.de reſcrip. 56
mandato,de procur. 337
mandato,de ſimo. 1156
mandata.de præſum. 559
mandamus,de offic.archid. 224
manifeſta,de pœn.& remiſſ. 1308
maritis,de adul. 1208
Martinus,de cogna.ſpiritua. 1052
maſſanus,de elect. 147
Matthæus,de ſimon. 1138
meminimus,de appel. 647
meminimus,qui cle. uel vo. 1038
meminimus,de a cuſa. 1110
Michael,de fil.presby. 207
Michael,de vſur. 1222
miniſterium,de offi archipreſb. 228
Miramur,de f r.non ordi. 312
Monachi,de ſta.mo. 911
Monachi,de ſen.excom. 132
monaſteria,de vi.& ho.cle. 704
moniales,de pur.can. 1288
multa ſunt,ne cle.vel no. 995
multorum,de Iudæ. 1163
mulier,de conuer.coniug. 899
mulieri,de iureiur. 590
mulieres,de don.inter vi.& vxo. 1098
mulieres,de ſen.excom. 1318

N

NAm concupiſcentiam, de cou. ſitu. 11
nam & tex.de verbo.ſigni. 1355
nam & ego,eod.tit. 1355
nauiganti,de vſur. 1224
nec epiſcopi,de temp.ord. 182
ne Dei,de ſimo. 1155
ne innitaris,de e nſti. 22
nemo presbyterorũ, le ſimo. 1133
nemini dubium,de offi.leg. 281
ne nimina,de reſi.do. 915
ne pro defectu,de elect. 128
ne pro dilatione,de pœ.& re. 1315
ne religioſi,de regular. 897
nicolao,de appel. 688
nihil eſt,de cler. 132
nihil proteſt.de præſcrip. 606
nihil obſtat,de uerb.ſig. 1356
nimis,de fil.presbyt. 209
nimis,de iureiur. 587
nimis iniqua,de exceſ.præla. 1258
nimis prauã,eod.tit. 1359
niſi cum pridem,de renun. 167
niſi eſſent,de præben. 717
niſi ſpecialis,de aucto.& vſu pal. 159
niſi ſpecialis,de offi.leg. 280
nobis fuit,de iure patro. 939
nobis fuit,de ſimo. 1144
nobilis homo,de pur.can. 1287
non amplius,de inſtitutio. 753
non debet,de teſt.& atteſt. 538
non debet,de conſan. & affi. 1065
non dubium,de ſent.excom. 1318
non eſt,de deci. 865
non eſt vobis,de regular. 876
non eſt uoti, le voto. 903
non eſt,de ſpon. 1006
non inuſte,de procur. 338
non liceat,de cler. non reſi. 719
non liceat,de præben. 717
non liceat,de reb.eccle.alienã. 784
non magnopere, ne cler. 996
non minus,de immu.eccle. 990
Non ne, de præſump. 559
nonnulli,de reſcrip. 46
non poteſt,de ſenten.& re iud. 612
non ſatis,de ſimo. 1120
non ſine multa,de arbi. 361
non ut apponeres,de bapti. 920
non inter,de purga.can. 1289
nos inſtituta,de ſepul. 847
no s quidem,de teſta. 827
noſtro poſtulaſti,de pœ.& re. 1315
non quomodo,de elect. 85
nouã,de pœn & re. 1301
nouum genus,de deci. 837
nouit ille, le offi.leg. 271
nouit ille,de iudi. 378
nouit,de appel. 662
nouit ille,ne ſe de vac. 770
nouit de ijs quæ fiunt à præl. 774
nouit,de ſent.excom. 1310
nouimus,de verb.ſign. 1370
nullus,de elect. 78
nullus,de ſer.non ord. 211
nullus,de ſo.compe. 386
nullus, le præ ump. 558
nullius epiſcopus,de iureiuran. 567
nullus presbyter,de pig. 807
nullus epiſcopus,de paro. 815
nullus, le regular. 874
nullus, le iure pat. 935
nulli liceat,de reb.ecc.alien. 786
nulli epiſcoporum,de accu. 1107
nulli Iudæo,de Iudæ. 1172
nulli ſe,de ſent.excom. 1318
nulla eccl.de conceſſ.præben. 757
nunc autem,de re.do. 919
nuncios,de deci. 859
nuper,de bigamis, non ord. 212
nuper,de teſti.& atteſta. 535
nuper,de deci. 873
nupe ,de dona.inter vi.& vxo. 1101
nuper, le ſent excom. 1330

O

OBlato,de appel. 678
odoardus,de ſol. 816
officium,de offi.ar.h. 223
offitium,de off archid. 223
offi ij,de elect. 124
offi ij,de teſta. 832
offi ij,de pœn. & re. 1310
offi.ij,de ſenten.excom. 1343
olim ex litteris,ti.de reſcrip. 43
olim,inter,de lit.conteſta. 402
olim cauſam 1,de reſti.ſpol. 449
olim uobis,de teſt.ſpolia. 457
olim inter,co tit. 457
olim & intra,de excep. 598
olim cauſam,de ceuſi. 954
olim , de accu. 1126
olim ſcribentibus,de iudæ. 1208
olim tibi,de verb.ſigni. 1360
omnis anima,de cenſi. 944
omnis res,de reg.iur. 1370
omnis vtriuſque,de pœ.& re. 1318
omnes principes,de ma.& obe. 301
omnes dies,de fer. 423
omnibus,de cler.vena. 1235
omnipotens,de accu. 1107
oſius epiſcopus, de elect. 78

P

PActum,de ver.ſig. 1358
pactiones,de pact. 317
parochiano,de ſepul. 854
parochianos,de decimis. 682
parochianos,de ſen.excom. 1319
paſtoralis,de reſcrip. 30
paſtoralis,de iudæ.non iteran. 201
paſtoralis,de offi.deleg. 261
paſtoralis,de offi.iud.ordi. 289
paſtoralis,de cauſ.poſſ. 437
paſtoralis,de iudi. 380
paſtoralis,de fid.inſtrum. 552
paſtoralis,de excep. 594
paſtoralis,de appel. 672
paſtoralis,de his q̃ fiunt à præl. 777
paſtoralis,de dona. 820
paſtoralis,de deci. 868
paſtoralis,de iure patro. 942
paſtoralis,de priuile. 1278
parentibus,de priuile. 1269
per inquiſitionem,de electõ. 108
per latũ,de ijs quæ vi metusve. 541
per latum, de iure patr. 928
prælatũ qui fil.ſunt legi. 1081
permittimus,de ſent.excõ. 1353
pernitioſus, de celeb.miſ. 973
pernicioſam,de offi.iud.ordi. 281
per noſtras, le iureiur. 940
perpendimus,de ſent.excom. 1326
perſonas, le teſt.& atteſt. 508
perſonas,de appel. 643
per tuas de maio.& obed. 303
per tuas, le arbi. 366
per tuas, le probat. 493
per tuas,de teſti.& atteſt. 533
per tuas,de appel. 679
per tuas,de dona. 819

Per

per tuas,de voto, & vo.red. 909
per tuas,de cond. appo. 1035
per tuas,qui fil.sint legi. 1082
per tuas 1. de simo. 1145
per tuas 2.de simo. 1150
per tuas,3.eo.tit. 1151
per tuas,de sent.excom. 1340
per venerabilē,qui fil.sint leg. 1083
per vestras,de donat vi.& vxo. 1102
peruenit,de arbi. 362
peruenit 1.de test.cog. 540
peruenit,2.eo.tit. 541
peruenit 1.de iureiur. 586
peruenit,2.eo.tit. 566
peruenit 1.de appel. 684
peruenit,2.de appel. 656
peruenit,de emp.& ven. 796
peruenit,de fide instr. 8 2
peruenit, de deci. 859
peruenit,de censi. 945
peruenit, le immu.eccle. 990
peruenit,de coniug.lepro. 1049
peruenit,qui fil.sint legi. 1082
peruenit,de adul. 1107
peruenit,de excess.prælа. 1249
peruenit,de sent.excom. 1324
P.& G.de offi.delegat. 274
Petrus diaconus,de bo.volun. 1198
petitio,de procu. 334
petitio,de iurcis. 587
petitio,de hom.vot. 1204
petitis,de priui. 1278
pisanis de rest.spo. 459
placet,de conuer coniug. 893
placuit,de test & attest. 498
placuit,de præscrip. 606
placuit,de emp.& ven. 704
plerique, de pact. 317
plerumque,de rescri. 41
plerumque,de dona. in vir.& vxor. pag. 1100
plures,de vsur. 1215
porro de diuor. 1092
porro,de cle.pug. 1206
porro,de priuil. 1267
porro,de sen.excom. 1319
porrectus,de confir.vtil. 700
porrectum,de regular. 879
possessiones,de reb.eccle.alie. 788
post cessionem,de proba. 487
post translationem,de renun. 171
post electionem,de concess. præben. pag. 762
post miserabilem,de vsur. 1210
postremo,de appel. 658
postulasti,de rescri. 45
postulasti,de fo. compe. 393
postulasti,de regular. 885
postulasti, de iure patro. 941
postulasti,de Iudæ. 1169
postulasti,de homi volunt. 1202
postulastis.de concess.præb. 769
postulastis,de voto,& vo.redem. 910
postulastis,de cler.excom. 1343
postulationem,de postula.præla. 77
postquam, de elect. 79
potuit emphyteuta, de loca. & cõd. pag. 800
precamur,de preca. 790
precarium,de preca. 790
prælatorum, de accu. 1126
præsenti de Iudæ. 1161
præsentium,de fil.presb. 203
præsentium,de test.& attesta. 516
præsentium,de cler.percu. 1236
præsentium,de test & attesta. 534
presbyter,de sacra.no.ite. 202
presbyter,de peculio. 825
presbyter,de celeb. miss 912
presbyter,de pœnis. 1302
presbyterum, de cle. ægro. 751
presbyterum,de hom.volun. 1194
præterea,de æta. & quali. 191
præterea,de offi.delega. 256
præterea 1.de transac. 323
præterea,2 eo tit. 323
præterea, de dila. 420
præterea,de test. & attest. 513
præterea,de test. 102. 542
præterea 1.de appel. 652
præterea 2.de appel. 652
præterea 3.de appel. 660
præterea,de præben. 732
præterea,de conuer.coniu. 888
præterea 1.de iure pa. 929
præterea 2.de iure pa. 938
præterea,de censi. 947
præterea 1.de spon.& matr. 1001
præterea 2.de sponsa. 1006
præterea,ne præla.vic suas. 1157
præterea,de apost. 1186
præterea,de vsuris. 1218
præterea de cleri.percus. 1236
procurationis, de censi. 956
prohibeas,de magi. 1159
prohibemus de decim. 864
prohibemus de censi. 947
pro illorum,de præb & dignit. 738
propter,de loca.& con. 799
propter, de dona. 824
propterea,de verb.sig. 1356
propositum,de eo qui duxit in matri. quam pub.peradul. 1041
proposuisti,de foro competen. 397
proposuisti. de proba. 485
proposuisti,de consecr. eccle. 905
proposuit,de fil presby. 204
proposuit,de appel. 653
proposuit,de concess.præb. 719
ppositi,de 2 ugio seruoru pag 1048
proponit,de cler. excom. 1242
prouideas, de offi. vica. 238
prout nobis,de do.& contu. 463
prudentiam,de offi.dele. 244
prudentiam,de mut.peti. 401
prudentes,de dona. 818
puberes,de desponsa.impu. 1019
publicato scrutinio,de elect. 150
pueris,de delictis puerorum. 1234
pueris,de sen.excom. 1354

Q

QVa fronte,de app. 654
Qualiter,de pac. 315
Qualiter,de cle.non resi 722
qualiter 1.de accu. 1114
qualiter 2.de accu. 1121
qualiter,& quando,de iud. 381
qualiter,de ele. 91
quam grauiſ.de cri.fal. 1228
quam pernicioſum.de vsur. 1220
quam sit grauis,de exc.præ. 1251
quam sit laudabile,de Iudæ. 1166
quamuis,de æta. & qual. 198
quamuis,de offic. & po. iud. deleg. pag. 236
quamuis,de sen.& re iud. 640
quamuis,de decr. 862
quamuis,de sent.excom. 1353
quamuis,de ver.sig. 1450
quamuis,de reg.iur. 1488
quanto,de confite. 63
quanto,de transla.epis.epi. 156
quanto,de offi.iud.ord. 286
quanto,de iud. 372
quanto,de præsump. 560
quanto,de iureiur. 574
quanto,de ijs quæ fi.à præla. 774
quanto,de censi. 950
quanto,de diuor. 1094
quanto,de magi. 1160
quanto,de fur. 1223
quanto,de priuile. 1283
quantæ,de sen.excom. 1345
quæcumque,de iure patr. 928
quæ in ecclesiarum,de const. 13
quemadmodum, de iureiu. 580
quæ multorum,de reg.iur. 1377
querelam,de elect. 104
querelam,de prou.ur. 328
querelam,de iureiur. 570
querelam,de simo. 1133
querelam,ne prælа.vic.suas. 1148
quærenti,de offi. deleg. 257
quærenti,de verb.sig. 1362
quæris a nobis,de æta. & qual. 192
querimoniam,de iu pa. 932
quæsiuit,de ijs quæ fi.à ma. par. ca. pag. 779
quæsiuit, de diuore. 1092
quæsitum,de verb. sig. 1359
quæsitum,de temp. ord. 187
quæsitum,de cohab.cle.& mul. 714
quæsitum, de rer.permu. 803
quæsitum, de pœn. & re. 1309
quæstioni,de appel. 652
quæstionis,de fi.tio. 1120
qui alios,de hære. 1172
quia circa, de biga.non ord. 220
quia circa,de consan. & affi. 1064
quia circa,de priui. 1278
quia clerici,de iu pa. 930
quia diligentia,de elect. 81
quia diuersitatem, de conc. præb. pag. 760
quia frustra,de vsur. 1221
quia in causis,de procur. 333
quia indicante, de præscri. 609
quia ingredientibus, de testa. 826
qui in insulis,de regula. 875
quia intentionis,de priuil. 1285
quia intantum,de preb. 727
quia in omnibus,de vsur. 1216
quia monasterium, de rel.do. 910
quia nonnulli. de præscrip. 59
quia nonnulli,de cler.non resi. 720
quia nonnullis, de magistris. 1161
quia nos,de aucto. & vsu. pal. 150
quia nos,de appel. 657
quia nos,de testa. 829
quia plerique,de immu. eccl. 993
quia propter, de elec. 129
quia quæsitum,de offi.delet 234
quia super his,de Iudæ. 1164
quia V.de iudic. 377
quia vetustissimum,de præsum. 560
quicunque,de cel.ordi. 987
quicumque,de cond.ap. 1032
qui cum iure,de fur. 1214
quidam,de annun. 173
quidam,de conuer.coniug. 888
quidam,de cele.mis. 963
quidam,de apost. 1187

quidam

quidam. de ho. volun. 1294
quidam. de priui. 1286
quia per nouale. de ver. sig. 1363
qui ex timore de re iu. 1387
qui furatur. de fur. 1214
qui in viuorum. de con. præb. 757.
quintauallis de iureiu. 579
qui presbyterum de pœn. & re. 1307
qui tes. de reb eccle. alie. 785
quisquis, de elec. 131
qui scandalizauerit de reg. iu. 1396
quod ad consultationem. de sen. & re iudi. 629
quod autem. de iurep. 930
quod autem. de pœn. & re. 1308
quod à p̃decessore. de schisma. 1184
quod à te. de cle. coniug. 715
quod clericis, de so. compe. 388
quod de his. de sen. excom. 1328
quod dei timorem. de sta. mo. 913
quod dilectio. de constan. & af. 1062
quod dicitur, de verb. sig. 1355
quod in dubijs de renun. 166
quod in dubijs. de consec. eccle. 959
quod in dubijs de pœnis. 1303
quod in dubijs. de sen. excom. 1332
quod in te. de pœn. & remiss. 1311
quod latenter. de reg. iur. 1377
quod nobis. de clande. despon. 1018
quod nobis. qui filij sint leg. 1081
quod nonnullis de priuil. 182
quod non est licitum. de re. iu. 1376
quod olim. de Iudæ. 1168
quod quidam. de pœni. & re. 1308
quod quibusdam, de fideiuss. 814
quod sedem. de off. iud. ordi. 288
quod sedem. de frigi. 1069
quod sicut. de elect. 109
quod super his. de maio. & obe. 307
quod super his. de si. instr. 551
quod super his. de vo. & vo. red. 906
quod super his. de cons. & affi. 1064
quod translationē. de tem. ord. 183
quod trãslationem. de offi. leg. 291
quoniam constitutio. de consti. 19
quoniam, de fil. presby. 206
quoniam abbas. de offi. deleg. 240
quoniam apostolica. de offi. dele. 278
quoniam in plerisq; de of. ord. 193
quoniam frequenter. vt lit. non con test. 408
quoniam in parte. de feriis. 423
quoniam contra, de proba. 494
quoniã a liqua. de testi. & attest. 499
quoniam omne, de præscrip. 620
quoniam, de vi. & ho. cle. 705
quoniam à nobis de decl. 862
quoniam. de iur. patro. 930
quoniam, de simo. 1153
quoniã, si ne præla. vices suas. 1157
quoniam à co. tit. 1159
quoniam eccleſia de mag. 1159
quoniam, de vsur. 1216
quoniam, de priui. 1279
quoniam, de coniug. lepro. 1047
quorundam. de testa. 826
quosdam, de præsum. 559
quoties, de pac. 315
quoties de testi. & attest. 500
quotics de simo. 1130
quotics, dé purg. can. 1268

R

Rayaldus. de test. 834
Raynaldus. de testa. 839
Ratio nulla, de præben. 727
Recepimus, de priui. 1268
Recolentes. de sta. mo. 912
Referente, de præb. 728
Referente, qui si. fiat legi. 1081
Referente. de deli. pue. 1234
Relatum est, de off. deleg. 244
Relatum de cle. non resi. 720
Relatum, de præben. 729
Relatum, de concess præben. 758
Relatum 1. de testa. 830
Relatum 2. eo. tit. 830
Relatum, de sepul. 848
Relatum de iure pa. 937
Relatum, ne cle. vel mo. 907
Relatum, qui matr. accus. pos. 1088
Relatum, de sen excom. 1339
Relinqui. de custo. Eucha. 983
Repellantur, de accu. 1107
Reprehensibilis, de appel. 655
Requisisti, de testa. 832
Requisiuit, de ordi. ab episcopo qui renun. episcu. 128
Requisiuit, de in integ. resti. 347
Requisiuit, de spon. 1009
Responso. de sen. excom. 1343
Rex pacificus, in proc. 2
Rodulphus, de rescrip. 54
Rursus, qui cleri. vel vo. 1040

S

SAcerdotibus, ne cle. vel mo. 995
sacris, de his quæ vi. met. 344
sacris de sepult. 833
sacris, de sen. excom. 1339
sacro, de sent. excom. 1346
sacro sanctæ, de elect. 138
salubriter, de vsur. 1222
sancto cõcilio, de succe. ab intestato. 845
sanctorum, de præscri. 607
sancitum, de censi. 944
sane dilecto, de renun. 165
sane super eo. de temp. ord. 180
sane 1. de offi. deleg. 234
sane 2. de offi deleg. 239
sane, de arbi. 361
sane, de foro compe. 386
sane 1. de cler. coniug. 715
sane 2. de cler. coniug. 716
sane, de regular. 877
sane, de cõuer. coniug. 890
sane, de celeb. miss. 972
sane, de excess præla. 1250
sane de primi. 1268
scientes, de consi. 945
scisciatur, de rescrip. 29
scribam, de præsum. 560
scriptum de elect. 125
scripta, de fide instru. 545
scripta, de collu. detegen. 1233
scripturę de vo. & vo. redemp. 903
secundum, ne cler. vel mon. 997
secundo requiris, de appel. 661
sedee Apostolica, de rescript. 32
sed hoc, de succes. ab intesta. 844
sed nec, ne cler. vel mon. 996
sententia. de sent. & re iud. 622
sententiam, ne cler vel mon. 998
sæpe contingit, de resti. spol. 418
sæpe contingit de appel. 663
seriem, de testi. & attest. 512
si alicuius, de elect. 130
si aliquis, de hom. volun. 1191
si aliquando, de sen. excom. 1342
si à patre, de infan. & lan. expo. 1189
si autem, de rescrip. 26
si autem, de coha. cler. & mul. 712
si aduersarius, de eo, qui mit. in possessionem. 476
si aduersus, de hære. 1177
si archiepiscopus de temp. ord. 182
si bos de iniur. 1299
sicut, de rescrip. 10
sicut de sup. negli. præl. 1177
sicut, de transac. 318
sicut. de syndi. 340
sicut, de proba. 484
sicut, de testibus, & attest. 503
sicut, de præsum. 557
sicut, 1. de iureiur. 572
sicut 2. de iureiu. 585
sicut 3. de iureiur. 587
sicut. de senten. & re iud. 630
sicut, de cohab. cler. & mul. 711
sicut. 1. de regulari. 880
sicut 2. de regular. 881
sicut, ne cler. vel mona. 998
sicut, de sponsi. 1012
sicut de accus. 1124
sicut, 1. de simo. 1129
sicut 2. de simo. 1147
sicut 3. de simo. 1152
sicut de Iudæ. 1166
sicut 1. de hære. 1174
sicut 2. de hære. 1185
sicut 1. de hom. volun. 1192
sicut 2. de hom. volunt. 1202
sicut de excess. præla. 1251
sicut, de priuileg. 1264
sicut, de sent. excom. 1340
si cautio, de fide instr. 556
si celebrat. de cler. excom. 1244
si clericus, de foro comp. 387
si concubinæ, de sent. excom. 1353
si conditiones, de condi. appo. 1046
si constiterit, de accus. 1109
si culpa, de iniur. 1310
si de terra de priuileg. 1267
si diligenti, de foro comp. 390
si diligenti, de præscrip. 616
si domus, de simo. 1129
si duobus, de appel. 645
si ecclesia, de consec. eccl. 961
si egressus, de iniur. 1299
si episcopus. de paroch. 855
significasti, de elect. 179
significasti, de offi. archid. 226
significasti, de offi. & pote. iudi. deleg. 237
significasti, de foro comp. 396
significasti, de iure pa. 935
significasti, de eo qui dux. in matri. quam pol. per adul. 1045
significasti, de divor. 1103
significasti. 1. de hom. volun. 1198
significasti 2. e. tit. 1210
significasti de adul. 1208
significasti, de rescrip. 55
significauit, de cor. vitia. 215
significauit, de offi. iud. ord. 285
significauit, de testibus, & attestationibus. 527
significauit, de appel. 668
significauit, de paro. 856
significauit, de conuer. coniu. 880

Significauit de cenſi. 949
Significauit,de eo qui dux. in matrimo. 1042
Significauit de donat. inter virum & vxorem. 1099
Significauit,de iudæis. 1167
Significauit,de pœnit.& rem. 1307
Significauit,de ſent.excom. 1324
Significauerunt, de iud. 384
Significauerunt,de teſt.& atteſt. 521
Signifi. auerunt, de excep. 602
Significatum,de præben. 770
Significatum,de regular. 877
Significante,de reſcript. 54
Significante, de appel. 691
Significante, de pig. 810
Significant:, qui matri. accuſa. poſſunt. 1090
Significatibus,de offi.deleg. 273
Significantibus,de libe.obla. 399
Significantibus,de appel. 669
Significantibus,de no.op. nun. 1263
Significantibus,de purg.vulg. 1297
Si hæredes,de teſta. 828
Si inſtrumenta,de fide inſtr. 557
Si inter virum,de ſponſ. 1018
Si iuſtus, de appel. 695
Si legitimus, de accuſa. 1106
Si læſerit, de iniur. 1399
Si perfodiens, de homic. 1191
Si princeps, de rer.permu. 802
Si pro debilitate, de offi.deleg. 235
Si proponente, de reſcript. 59
Si qua mulier, de diuor. 1091
Si qua per adoptionem,de cogna. legã. 1055
Si quando, de reſcript. 14
Si quando,de offi deleg. 237
Si quem,de ſent. excom. 1354
Si qui clericorum,de cler.coniu. 7 4
Si qui teſtium.de teſt & atteſt. 503
Si quis,de maior.& obed. 301
Si quis 1. de foro comp. 385
Si quis 2.de foro comp. 386
Si quis,de confir.vti.vel inuti. 496
Si quis,de vita & hone.cler. 704
Si quis,de trib. eccle. non alie. 786
Si quis,de pecu.cler. 825
Si quis,de regularib. 874
Si quis,de bapt. & eius eff. 984
Si quis,de presby. non bapt. 981
Si quis,de cland.deſpon. 1098
Si quis,de eo qui dux.in matr.quam pol.per adult. 1056.
Si quis, de eo qui cognouit conſan. vxor. ſuæ. 1056
Si qui, de accuſ. 1106
Si quis, de fimo. 1156
Si quis, de hære. 1173
Si quis,de homi.volunt. 1190
Si quis,de fur. 1234
Si quis, de cler.per.u. 1236
Si quis 1. de cler.excom. 1238
Si quis 2.de cle.excom. 1238
Si quis,de cler. non ord. 1245
Si quis 1.de purg canо. 1288
Si quis 2. de purg canо. 1288
Si quis 1.de iniur.& iam dato. 1299
Si quis 2. de iniur 1299
Si quisquam.de coha.cler.& mu. 7 0
Si quorundam. de ſolu. 815
Si vxori, de iniur. 1298
Si iuxta ea, de offi ord. 282
Si inſtrumenta,de fide inſtr. 543
Si ſeduxerit,de adul. 1207
Si venditori,de empt.& vendit. 798
Si vero,de iureiur. 569
Si vero, de iurepat. 934
Si vero 1 de ſenten.excom. 1317
Si vero 2.eo.tit. 1327
Si vere,de ſent.excom. 1336
Si vir,de cog.ſpiri. 2051
Si vir,de adult. 1207
Solitæ de maio.& obed. 302
Solit.itè,de teſti.ſpol. 442
Solicitum.de appel. 673
Sopitę,de cenſi. 949
Sponſam. de ſpon. 1004
Statuimus,de ſup. negl. præla. 177
Statuimus,de maior. & obed. 310
Statuimus, de tranſact. 318
Statuimus, de regular. 886
Statuimus, de cuſto. Eucha. 983
Statuimus,de maledi. 1217
Studuiſti, de offi. lega. 280
Sua nobis,de offi.vic. 233
Sua nobis, de appel. 689
Sua nobis,de confir. vti. 701
Suam ad nos, de pœnis. 1304
Suam nobis, de ſimo. 1141
Subdiaconos, de temp. ord. 179
Suborta,de ſent. & re iudicata. 636
Suffraganeis, de elect. 86
Suggeſtum,de appel. 649
Suggeſtum, de deci. 860
Suggeſtum,de iurepat. 936
Super inordinata. de præb. 749
Super illa,de ſecun.nup. 1105
Super litt. ris, de reſcrip. 37
Super quæſtionũ,de offi.delega. 258.
Super quodam,de ſta.mona. 912
Super quibuſdam,de ver.ſig. 1369
Super ſpoliatione,de or.cog. 430
Super ſpecula. ne cle.vel mo. 1999
Super ſpecula. de magiſt. 1161
Super ſpecula.de priui. 1285
Super eo. de elec. 86
Super eo.de bigamis. 217
Super eo.de off. & põt iud.deleg. 249
Super eo.de tranſac. 321
Super eo. de ijs quæ vi,met. 346
Super eo.1.de teſti.& atteſt. 505
Super eo.2.de teſt.& atteſt. 509
Super eo.de teſti. cog. 540
Super eo. de appel. 647
Super eo. de appel. 648
Super eo.de coha.cler.& mul. 712
Super eo.de parochiis. 856
Super eo.de regular. 877
Super eo.de cenſi. 956
Super eo.de condi. appo. 1034
Super eo. de cog.ſpi. 1051
Super eo.de eo qui cog.conſang.vxo. ſuæ. 1057
Super eo. de conſang.& affi. 1072
Super eo.de rap. 1221
Super eo.de vſur. 1217
Super eo.de crimi.fal. 1225
Super eo.1.de ſent. excom. 1326
Super eo.2.de ſent. excom. 1350
Super his, de teſti.cog. 542
Super his,de accu. 1113
Super his, de pœnis. 1304
Super hoc, de renun. 163
Super hoc, de eo qui dux. in ma.qu pol.per adul. 143
Suſceptimus,de ho.vo. 1196
Suſceptis,de cau poſ 432
Suſcitata, de reſtit.in integr. 355
Suſpitionis,de offi.dele. 275

T

TAm litteris,de teſtib.& atte. 518
Tanta eſt,qui ſit.ſint leg 1079
Tanta eſt de hære. 1129
Tanta eſt,de excef.præla. 1259
te nobis,de cler.pereg. 221
tenor,de ſent.& re iud. 625
te referente, de celeb. miſſ. 983
tertio loco, de prob. 486
tertio loco, de præſump. 562
teſtimonium,de teſti.& atteſt. 537
theodoſius,de ſtatu mona. 910
Thomas, de corp.vitia. 216
translato, de conſtitu. 11
tranſmiſſam de elect. 88
tranſmiſſæ,de iure par. 943
tranſmiſſæ, de eo qui cognou. conſang.vxoris ſuæ. 1057.
tranſmiſſæ,qui fil.ſint leg. 1077
tranſmiſſæ,de ver.ſign. 1375
treugas, de treuga & pace. 313
tua & infra, de deci. 866
tua fraternitas de conſe.eccl. 959
tua fraternitas,de ſpo.impub. 1019
tua fraternitas,de ſponſ.duo. 1031
tua fraternitas, de adul. 1219
tua nos,de cler.peregrin. 221
tua nos 1. de iureiur. 571
tua nos 2. de iureiur. 580
tua nos,de coha.cler.& mul. 713
tua nos,de cler.ægro. 752
tua nos,de eccl.ædif. 1989
tua nos, de ſpon. 1014
tua nos,de cog.ſpi. 1054
tua nos,de coniug.& affi. 1065
tua nos, de ſimo. 1149
tua nos,de hom. volun. 1201
tua nos, de vſur. 1219
tua nos,de ſen excom. 1334
tua nobis, de teſta. 838
tua nobis, de deci. 866
tua nobis,de verb. ſign. 1374
tua nuper,de his quę fiũt præl. 777
tuam,de ætа.& qual. 194
tuam,de ord. cog. 429
tuarum,de priuileg. 1269
tuas dudum,de ſponſ.duorum. 1132
tuas dudum. de vſur. 1221
tuæ diſcretionis, de pœnis. 1303
tuæ fraternitatis,de cler.pereg. 222
tuę fraternitatis,vt lit.non cõ. 407
tuæ fraternitatis,de cle.nõ reſi. 723
Tuæ fraternitatis,de præb. 736
tuæ fraternitatis, de eo qui cogno. conſang.vxoris ſuæ. 1060
tuæ fraternitati,de ſponſ. 1013
tuæ fraternitati,de procu. 331
tuę fraternitati, de apoſt. 1186
tuę litteræ,de cler.p ſal.prom. 1246
tuę nobis,d. deſpon impub. 1037
tuis qõnibus, de teſti. & atteſta. 536
tuis quæſtionibus, de præb. 739
tum ex litteris,de in inte.teſt. 552

V

VAcante de præb. 740
Vbi non eſt,de deſpõ.imp. 1039
Vel non eſt deſpos.de temp or. 185
Venerabilis, de iudi. 383
venerabili,de dolo & contu. 471
venerabilis,de e ſtib.cogen. 544
venerabilis,de conſti.vti. 701
venerabilis, de præb. 740

Vene-

Venerabili, de offi. deleg. 272
Venerabili, de testi. & attest. 535
Venerabili, de censi. 957
Venerabili, de sen. excom. 1250
Venerabilis, de ver. sig. 1363
Venerabilem, de elect. 119
Venerabilem de excep. 605
Veniens, de renun. 174
Veniens, de fil. presby. 204
Veniens, de transac. 312
Veniens 1. de testi. & attest. 524
Veniens 2. de test. & attest. 524
Veniens, de iureiur. 573
Veniens, de præscrip. 619
Veniens, de regular. 883
Veniens, de conuer. coniug. 896
Veniens de presby. non bap. 991
Veniens 1. de sponsa. 1017
Veniens 2. eo. ti. 1008
Veniens, qui cler. vel vo. 1039
Veniens, de eo qui dux. in mat quam pol. per adul. 1045
Veniens, de cog. spi. 1054
Veniens 1. de eo, qui cogno. consan. vxoris suæ. 1056
Veniens 2. eo. tit. 1059
Veniens, de accus. 1111
Venieus, de simo. 1137
Veniens, de ijs, qui fil. occi. 1188
Veniens, de eo qui or. fur. susc. 1247
Veniens, de sen. excom. 1323
Ventientis, de vo. & vo. redem. 902
Vententes, de iureiur. 576
Vergentis, de hære. 1176
Veritatis, de dolo, & contu. 469
Veritatis, de iureiur. 572
Verum, de foro comp. 388
Verum, de iureiur. 573
Verum, de conuer. coniug. 888
Verum, de con. appo. 1033
Vestra, de cohabi. cler. & mul. 712
Vestra, de loca. & conduc. 799
Videt nobis, q matr. accu. pos. 1089
Vidua, de regular. 875
Vigilanti, de præscrip. 607
Vir. qui, a stipite, de consang. & affinitate. 1067
Vir autem, de secun. nup. 1105
Vltra tertiam, de testi. & attest. 538
Vna sententia, de appel. 694
Vniuersitatis de sen. excom. 1326
Vno delegatorum, de offi. dele. 277
Volens, de purifi. post partum. 986
Volentes, de offi. lega. 281
Vt abbates, ne æta. & qual. 189
Vt archidiaconus, de offi. archi. 223
Vt archipresbyter, de off. archi. 228
Vt bigami, de biga. non ord. 217
Vt clerici, de regular. 874
Vt clericorum, de vi. & ho. cle. 707
Vt cõmutationes, de rer. perm. 802
Vt consultationi, de cler. coniu. 719
Vt debitus, de appel. 679
Vt dominicis, de parochia. 855
Vt famæ, de sent. excom. 1357
Vt filij p̃sbyterorũ, de fil. p̃sby. 203
Vt in domibus, de imm. eccl. 1990
Vt iuxta, de offi. iud. ord. 296
Vt laici, de vita & ho. cle. 703
Vt mensuræ, de emp. & vend. 794
Vt nostrum, de offi. archi. 226
Vt nostrum, de appel. 677
Vt nostrum, vt eccle. benefi. 782
Vt nullus, de præb. & digni. 726
Vt præteritæ, de elect. 134
Vt primicerius. de off. primice. 230
Vt priuilegia, de priuileg. 1281
Vt quisque, de vi. & hon. cler. 703
Vtrum autem, de cog. spi. 1050
Vt sciat te, de offi. sacristæ. 230
Vt singulæ, de offi. archipresby. 229
Vt superaliqua, de reb. eccl. alie. 787
Vt vnusquisque, de pecu. cler. 825
Vxoratus, de conuer. coniug. 891

FINIS.

MATERIÆ

MATERIÆ SINGVLARES,
QVÆ IN VARIIS DECRETALIVM GLOSIS ADNOTANTVR.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam denotat.

ABBAS, non conuentus conueniri debet. Pagina. 19.1
Abbas ad Synodū venire tenetur pagina. 299.2
Abbas quales ordines conferre poſſit. 192.2
Abbatis negligentia per epiſcopum ſuppletur. 300.2
Abbates habentes populum non exemptum tenentur ad ſynodum venire, vel capellanum, qui præeſt populo non exempto mittere. pag. 307.1
Abbas poteſt eſſe laicus cauſa neceſſitatis. 195.1
Abbas ſimpliciter conſtitutus ad agendum, quod ſine capituli licētia tranſigere non poſſit. 319.2
Abbas excommunicatus actiones populares proſequi non poteſt. pag. 383.2
Abbas quæ iura poſsit præſcribere. pag. 614.1
Abbas an poſſit donare. 819.1
Abbatiſſa poteſt beneficia conferre. pag. 309.1
Abbatiſſa an poſſit habere iuriſdictionem. ibidem
Abbatiſſa nequit abſoluere. 1336.1
Abſentia clericorum variatur varietate temporum. 410.1
Abſentia impedit actus valitudinē. pag. 499.2
Abſentes an ſint ad electiones vocandi. 92.1
Abſentes à quàm remoto loco ſint vocandi ad electionem. 122.2
Abſolutio excommunicationis data omiſſo iuramento an teneat. pag. 1323.1
Abſolutio ad cautelam non ſit, niſi hoc exprimatur. 50.1
Abſolutio ne poſſit fieri per capitulum ſede vacante. 772.2
Abſolutio criminis triplex. 1107.2
Abſolutio non prodeſt quo ad Deū ei qui vitium neglexerunt, vel per imperitiam illum abſoluit. pag. 1313.1
Abſolutio per veritatis ſuppreſſionem nulla eſt. 4040
Abſolutus non eſt qui aliquid de veritate ſupprimit. 1712.1
Abſolutus abſolutionis litteras cuſtodire debet. 265.1
Abſolutus abſolutionis litteras obtineat. 1243
Accipere ſemel, & nihil dare, turpe eſt. 818.1
Accuſat quandoque quis cuius auctor repellitur. 1181.1
Accuſator quis dicatur in textu. pagina. 1357.1
Accuſatur vnus à pluribus. 1232.1
Accuſatio quibus perſonis ſit prohibita. 1106.1
Accuſatio ſuppoſiti partus nunquā claudit. 1310.2
Accuſatio vel denuntiatio quandoque permittitur illi, qui à iure excipiendi excluditur. 667.2
Accuſatio, inquiſitio & denuntiatio diuerſos habent effectus. 1124.2
Accuſatore abſente non ſemper eſt accuſatus præſens abſoluendus. pag. 1111.1
Accuſatus de crimine, teſtis eſſe non poteſt pendente accuſatione. 538.2
Accuſatus an poſſit iterum accuſari. pag. 1107.2
Act. originalia penes actorem cauſæ remanere debent. 498.1
Actione deficiente officium iudicis imploratur. 165.2
Actio eſt inanis, quæ excluditur inopia debitoris. 816.2
Actio arbitraria propter locū cui, & ad quid detur. 274.1
Actiones interrogatoriæ quando habeant locum. 483.1
Actiones duæ ſimul proponi poſſūt in eodem libello. 104.2
Actionis diffinitio. 375.2
Actiones plures an ſimul proponi poſſint. 926.2
Actionum ceſſiones an teneāt. 360.2
Actiones bonæ fidei, & ſtrictæ iuris diſſeruntur. 599.2
Actore non probante, non ſemper reus eſt abſoluendus. 783.1
Actio inepta an, & quando à iudice reijci poſſit. 381.1
Actio generalis quid continere debeat. 399.2
Actio ratione alienationis factæ cauſa mutandi iudicij, competit ſi tria concurrant. 360.2
Actio conſeſſoria cui detur. 381.1
Actio negatoria cui detur, ibidem
Actio an ſit ſecundum canones proponenda. 375.1
Actionis nomen in libello exprimere pars non cogitur. 395.1
Actionem ineptam proponenti ſilētium eſt imponendum. 135.2
Actionem realem proponens, quid exprimere debeat. 399.2
Actiones bonę fidei ſunt xvij. 507.2
Actionum cumulus admittitur. pagina. 104.2
Adminiſtratio nulla eccleſiaſtica rem, vel vendi poteſt. 1134.2
Admonitio vindictam præcedere debet. 705.1
Adulterium non committitur ab ignorante. 1241.1
Adulterium ſine dolo, & ab ignorāte nō cōmittitur. 105.2. & 1072.2
Aduerbia & non nomina remunerantur à Deo. 1132.1
Aduocatum ſibi debent patres eligere. 201.1
Aduocati error quamdiu poſſit reuocari. 686.2
Aduocati confeſſio an præiudicet clientulo. 954.2
Aduocatus de aduocatione tenetur decimas ſoluere. 869.1
Aetas quælibet ad malum prona eſt. 2.2
Aetatem maiorem, vel minorem allegās, quod probare teneatur. 489.1
Aeterna promittuntur in lege noua. 11.2
Affectus nullus poteſt ſuperare patrem. 1078.1
Affinitas contrahitur etiam per coitum illicitum. requite in arbore Affinitatis.
Affinitatis genera. 1066.1
Agens perſonaliter cauſam exprimere debet. 399.2
Albergaria quid. 889.2
Alienator, qui in eccleſiæ præiudicium alienat, etiam ſi iurāſſet nō repetere, quod alienationem reuocare teneatur. 787.1
Alienatio quæ de iure non tenet, an ratihabitione confirmetur. 773.1
Alienatio rei eccleſiaſticæ non niſi capituli approbatione valet. pagina. 772.2
Alienatio large, & ſtrictè accipitur. pag. 787.1
Alienatio non eſt, ſi de fratre in ſororem transfertur. 776.2
Aliquid in genere licet, quod in ſpecie non licet. 284.2

Alius prō alio in cauſā cōmuni poſt litem conteſtatā accipitur volens agere pro ipſo præſtita cautione de rato. 466.2
Alius non ſemper facit poſitionem pag. 33.1
Allegans fraudem, fraudem monſtrare tenetur. 1255.1
Ambitio repellit à dignitate, 125.1
Angariæ quid ſint. 990.2
Animæ tria inſunt. 5.2
Animæ defunctorum quattuor modis ſoluuntur. 972.2
Annus quot dies habeat. 1359.2
Aniuerſarium quid. 972.2
Apharefis quid. 1358.1
Appocriſarius quis dicatur. 79.2
Apoſtata dicitur tripliciter. 183.3 & 905.2
Apoſtatam illum dicit Iure, qui ſine cauſa dimittit profeſſionem, quam dimittere non licet. 183.2
Appellare ad Papā omiſſis medijs non ſemper licet. 681.1
Appellare vnicuique ſi grauetur, licere, iuris communis eſt. 20.2
Appellare volens ad quem appellabit. 695.2
Appellare timens, an pro appellante habeatur. 681.1. & 695.1
Appellari an poſſit ab executore. pag. 261.1
Appellans appellationi non deferendo, quod appellationi renunciare videatur. 542.2
Appellationem non perſequentis, qualis ſit pœna. 29.2
Appellatio & ſupplicatio differūt. pag. 352.1
Appellans à ſententia lata ſuper furto, non infamis efficiatur, ſi appellationem non proſequatur. 664.1
Appellans an poſſit in cauſa appellationis aliam cauſam proponere q̄ appellando nō expreſſit. 687.1
Appellans qui ſuccumbit, indiſtincte expenſas dabit. 465.2
Appellans à certo iudice non tenetur coram illo litigare. 647.2
Appellans qualiter teneatur appellationem ſuam proſequi. 633.1
Appellans iniuſte, in expenſis eſt condemnandus. 522.2
Appellans an debeat cauſas exprimere. 695.1
Appellans appellationis ſuæ poteſt terminum ſtatuere. 688.2
Appellans in duobus inſtruit. 693.2
Appellans cum nō debeat appellare ſine probabili cauſa, quam cauſam dicemus probabilem. 672.1 & 682.2
Appellans multis ex cauſis poteſt impediri in proſecutione appellationis, in textu. 646.2
Appellans q̄ non audiatur vbi propter delictū ius appellare prohibet, maximè i correctorijs. 542.2
Appellans re non integra, quòd appellationi non niſi retractis expenſis renunciare poteſt. 29.1
Appellās ſit cautus in duobus 693.1
Appellans à grauamine an debeat probare cauſam appellationis eſſe veram. 599.2. & 630.1
Appellatus non debet præuenire diligentiam appellantis. 697.2
Appellatio ab articulo ſeparato à principali, puta expenſarum contumaciæ, principale non impedit in textu. 646.1
Appellatio interpoſita ſuper ſententia delegati per iudicem recuſationis, ad quē deuoluatur. 387.1
Appellatio licet remota ſit in litterisnihilominus omnes quorum intereſt appellare poſſunt. 242.1
Appellatio omnis in iure, & expreſſa, & approbata p̄miſſa eſt 671.2
Appellatio impedire non poteſt ne id fiat quod edicto perpetuo fieri iubetur. 739.1
Appellatio & noui operis nūciatio differunt. 93.2
Appellatio in ſententia excōicationis non eſt neceſſaria. 1346.2
Appellatio & ſupplicatio differūt. pag. 352.1
Appellatio an poſſit interponi in iudicis abſentia. 649.2
Appellatio & citatio peremptoria in aliquibus conueniunt. 664.1
Appellatio eſt oppreſſorum leuamen. 643.1
Appellatio quoties interponi poſſit. 689.1
Appellatio an impediatur per confeſſionem. 685.2
Appellatio multis in caſibus indulgetur, etiam ſi in reſcripto remoueatur. 672.1
Appellatio non expreſſa cauſa an valeat. 406.1
Appellatio interpoſita omiſſo medio an valeat. 689.2
Appellationis terminus an poſſit per partes præueniri. 678.2
Appellationis proſequendę tempus datur fauore appellantis. 29.1
Appellationis iudex an poſſit altera parte abſente procedere. 175.2
Appellationi nō renunciat, qui pro ea arbitros aſſumit. 174.2
Appellationis remotio quid hodie operetur. 680.1
Appellationem remouet ſolus princeps. 255.1
Appellatione quæ reuocent. 639.1
Appellatione interpoſita nihil innouandum. 677.1
Arbiter eſſe nequit laicus pro re ſpirituali. 139.1
Arbiter incertus eſſe non debet. 1.1
Arbitris ſententia ſi ſit iniqua, an illi ſtetur. 573.2
Arbitri iuris compelluntur arbitrium ſuſcipere. 273.2
Arbitri ſententia non infamat. pag. 365.1
Arbitris aliquæ cauſæ ſunt interdictæ. 295.2
Arbitri an, & quando de in integrū reſtitutione cognoſcere poſſint. 358.1
Arbitris ſi cū cōmitiatur, & ea ſine quibus non committūtur. 391.1
Arbitrium contra ius, & formam compromiſſi non valet. 700.2
Arbitrio arbitratoris ſeu amicabilis compoſitoris ſtandum, etiam iniquo: niſi euidens ſit, & notoria iniquitas. 369.1
Arbitria in multis differunt à iudicijs. 364.2
Arbitro multa ſunt interdicta. pag. 364.2
Arbitro nō ſeruato, ad quid agatur. pag. 366.2
Arbitrio iniquo ſtandum non eſt. pag. 369.1
Archidiaconus an habeat curā animarum. 144.2. & 224.1
Archidiaconus an poſſit excommunicare. 224.2
Archidiaconus quam habeat iuriſdictionem. 224.2
Archidiaconi ſi ſint plures in aliqua eccleſia, & dirigat reſcriptū archidiacono illius, de quo ſit intelligendum. 241.2
Archidiaconi iuriſdictionem habent à canone. 285.1
Archidiacono mortuo, an poſſit futuro præiudicari. 1249.1
Archidiaconatus dignitas eſt, licet fori contentioſi, vel pœnitentialis curam non habeat, in textu. pag. 145.1
Archiepiſcopo tranſlato non tranſfertur pallium. 160.1
Archiepiſcopus eligendo an confirmare videatur. 98.1
Archiepiſcopus quod ius pinguius habet quam ſui ſubditi habeant. pag. 291.2
Archiepiſcopus eſt iudex ſuorū ſuffraganeorum, ſed nō ſubditorum ſuffraganeis. 1251.2
Archiepiſcopus quandoque ſubeſt epiſcopo. 166.1
Archiepiſcopi & legati poſſunt in ſua prouincia remiſſiones facere. pag. 1315.1
Argumentum vnde dicatur. pag. 1357.1
Argumentum à contrario ſenſu eſt fortiſſimum. 776.2
Arma an poſſint portari per clericos. 703.2
Arma clericorum ſunt lachrymæ. pag. 909.1
Arrogatio & adoptio differunt. pagina. 1055.2
Affines qui dicantur. 726.1
Auarus quis dicatur.
Auditorium quid ſit. 469.2
Auferre & detinere iniuſte eadē eſſe furtum reputant. 458.2
Authentica ſcriptura quæ dicitur. pag. 545.1
Auctoritas maioris in iuramento ſemper excepta intelligitur. 576.2
Authenticum ſigillum. 545.2

B

Baculi epiſcopalis ſignificatio. pag. 201.1
Baptiſmus à quocunque confectatus

ſcatur, tatum eſt, & firmum, modo in eo leſiæ forma. 7.1
Baptiſmi tres ſunt effectus. 974.1
Baptiſmus non recipitur per amentes, vel dormientes. 979.1
Baptiſmus eſt triplex. 981.2
Baptiſmus ab alijs ſacramentis differt. 1245.3
Beneficij etiam modicum ſit mentio facienda. 59.1
Beneficij ipetratur, multa exprimere debet 59.2
Beneficio debet priuari, qui culpa ſua non poteſt ordinari. 84.2
Beneficia plura quandoque licite obtinentur. 145.2
Beneficium ſimplex an poſſit illegitimi obtinere ex epiſcopi diſpenſatione. 210.1
Beneficia propter officia conſtituta ſunt. 233.2
Beneficia per epiſcopum & capitulū de iure ſunt conferenda. 294.2
Beneficia conferri nequeunt per capitulum ſede vacante. 308.2
Beneficium abiurans poteſt illud recipere. 577.2
Beneficium coniugato conferri nequit. 712.1
Beneficium conferens an exerceat liberalitatem, & faciat gratiam. pag. 729.2
Beneficio cuicto an tenetur epiſcopus qui contulit. 728.1
Beneficiorum incompatibilium diſpenſationem ſolus papa concedere poteſt. 744.3
Beneficium duplex curatum, ſi de facto per aliquem poſſideatur, an valeat primi impetratio, hoc tacito. 762.2
Beneficia vacare poſſunt ſine morte. 767.1
Beneficia ſpectantia ad collationē prælati non poſſunt cōferri per capitulum ſede vacante. 772.2
Beneficium ex ſola permutatione non poteſt quis conſequi. 804.1
Beneficia *principis* non debent eſſe iniqua. 987.2.
Beneficium principis, an ſit ſemper latiſſime interpretandum. pag. 1053.1
Beneficium ſperare propter ſeruitium an ſit ſimoniacum. 1138.1
Beneficiatus ſufficienter beneficiari non debet. 308.2
Beneficiatus an poſſit ſeruire eccleſiæ per vicarium. 710.1
beneficiatus ſi religionem ingreditur, an eius beneficium conferri poſſit infra approbationis anno. pag. 886.2
beneficiatus an poſſit aliquem præſentare ad titulum ſui beneficij. pag. 943.1
Bernardus Decretalium gloſſator quis fuerit. 1310.2. eius commendatio. 1378.2
bigamus quinque modis quis dicitur. 217.1
bigami an poſſint diſpenſatiue promoueri. 217.2
Bigami quando non poſſint ordinari. 220.1
Bigamus non eſt, qui a ſe corruptā duxit vxorem. 220.2
Biſſextus vnde dicatur. 1359.2
Bona fides in non habente titulum non præſumitur. 617.1
Bona fides in quocunque cōtractu interuenire debet. 597.2
Bona Eccleſiæ pauperū ſunt. 660.2
Bonum facere an quis cogendus ſit. pag. 704.2
Bōi cum malis quandoque temporaliter puniuntur. 780.1
Bonus quilibet præſumitur. 554.1
Bonum non eſſe faciendum mali pretextu. 995.2
Bona aliena quibus ſunt reſtituenda. 1193.2
Bona in hac vita mortali facta valēt ad multa. 1309.1
Bullæ apoſtolicæ multipliciter falſantur. 1227.1

C

CAlor inconſultus calumniæ vitio caret. 899.1
calumnia qualiter punitur. 1234.2
calculus quot modis ſumat. 245.2
canon quid appelletur. 10.1
canones ſunt multiplices. 10.1
canonia quid. 14.1
canonica portio 844.2
canonica non detrahitur de relictis pauperibus. 844.2
canonicatum habens diu præbenda carere non debet. 765.1
canonici quod neq; augere, neque diminuere canonicorum ſeu præbēdarum numerum poſſint. 19.1
canonicorum ſeu præbendarum numerus certus pro loci magnitudine in eccleſijs epiſcopi iudicio ordinetur. 19.1
canonicorum numerus poteſt minui diminutis fructibus 19.1 & 951.2. & 381.1
canonicus ſuſpenſus an eligere poſſit. 67.1
canonici vocantes non vocandos an poſſint illis non expectatis eligere. 62.2
canonici ſunt quaſi hæredes quo ad ius eligendi. 368.1
canonicus regularis archidiaconus fieri poteſt. 732.1
canonicus regularis an poſſit præſici eccleſiæ ſæculari. 909.2
capella inuito patrono non poteſt fieri collegiata 939.2
capitulū ibi eſt, vbi ē maior pars canonicorum. 97.1
capitulum poteſt eccleſiam ſupponere interdicto. 294.1
capitulum quædam poteſt ſede vacante. 308.2
capitulo contra prælatum agēd debet a iudice actor ad litem dari. pag. 668.2
capitulum poteſt conſtitutionem facere. 779.2
cardinales poſſunt compelli ad papam eligendum. 82.1
cardinales vnde dicātur. 218.2
caſus quid dicatur. 1084
carnis copula præſumptione violenta probatur. 562.2
caſtitas maior exigitur in vxore, quam in viro. 226.2
caſus fortuitus non imputatur ſine culpa. 193.2
caſus nonnulli i quibus præſcriptio non currit. 612.1
cathedratici & ſynodatici nomine duobus ſolidos à qualibet ſuæ diœceſis eccleſia præterquā a monaſterijs epiſcopus poſſit 297.1
cauſarum merit a præſens pars vtraque pandit. 42.2
cauſa ceſſante, ceſſat effectus, dupliciter exponi poteſt. 172.1
cauſæ cedēdi quot, & quales. 1920
cauſa criminalis non delegatur. pag. 255.2
cauſæ continentia, an poſſit aliquādo diuidi. 385.1
cauſa ſi ſimpliciter committitur quod tam cauſa poſſeſſionis, quā proprietatis cōmiſſa intelligitur. 481.1
cauſam quæ contingunt, & quibus poſſit melius inſtrui, inquirenda ſunt. 498.1
cauſæ ſanguinis an poſſint delegari. 993.2
cauſa criminalis an poſſit delegari. pag. 1235.1
cauſæ vbi communis ſunt maiori & minori iudici, vt in epiſcopo & archidiacono maior præfertur ſi citat. 285.1
cauſa vnde dicatur. 1086.2
cauterium quid dicatur 918.2
cautela ad cognoſcendum raſuram pag. 1219.1
cautio iuratoria quod de nouo ſit periuro & ſuſpecto recipiatur. pag. 308.1
cautio iudicatum ſolui, tria continet. 335.2
cautio ſufficiens quæ dicatur. pag. 446.1
cautio quid comprehendat. pag. 558.2
cautionis nomine quid intelligatur. 812.1
cautio præſtanda per vſufructuarium quandoque remittitur. pag. 812.1
celebratio an impediatur propter crimen. 969.2
cenſus cuius rei ſignum eſt. pag. 441.1
cenſus qualiter imponatur eccleſijs pag. 947.1
cenſus an poſſit augeri. 947.2
cenſus nouus quis dicatur. 949.2
certum quid dicatur. 54.1
ceſſante cauſa, &c. qualiter intelligatur. 585.2
chartophilacium quid dicatur. pag. 481.2
chriſis quod modis in iure capiatur. pag. 79.2
Chriſma vnde dicatur. 200.2
Chriſtus ſeipſum communicauit. pag. 7.1

Chriſti deitas triplici teſtimonio cõ probata eſt. 8.2
Chriſtus vnde dicatur. 200.2
Chriſtiani vnde dicantur. 200.2
Chriſtianorum genera duo. 1318.1
cibus modicus & temperatus carni & animæ vtilis. 800.1
citatio ad hoc vt valeat, oportet p̃ iudicis auctoritate,& ad partis inſtantiam fiat. 372.1
Citatio eſt principium ordinis iudiciarij 18.1
citatio qualiter,& vbi debeat fieri. pag. 462.2
citatio perpetuat iuriſdictionem. pag. 244.1
citationes per quos fiant. 462.2
citatio quare ſcribenda eſt. 494.2
citatio fieri debet per nuncium ibi.
citationes extra prouinciam faciendæ non ſunt 468.1
citatus an poſſit mittere procuratorem. 313.1
Citatus non citatus p̃ſonaliter, poteſt per procuratorem comparere. 318.2
citatus,an,& quando procuratorem mittere teneatur, licet iuſto impedimento ſit detentus vt venire non poſſit. 468.1
citandus eſt contumax,ſi inuenitur vt iudicio ſe ſiſtat viſur⁹ teſtes p̃ duci,iurare,& recipi,& ſententiã ferri. 462.1
Claues eccleſiæ contemnuntur,ſi indulgentiæ ſuperfluæ concedunt in textu. 1314.2
clauſula,appellatione remota, quid hodie operetur. 680.2
clericus coniugatus coronam portare debet. 467.1
clericus in patrimonialibus cenſet vt laicus. 941.2
clericus non tonſuratus an priuilegio clericali gaudeat. 718.1
clericus non poteſt conuenire corã iudice laico de crimine etiã ciuiliter. 372.2
clericus pro enormi crimine incorrigibilitate non expectata poteſt degradari. 376.1
clericus qui proximum ſuum occiderit per inſidias iudici ſæculari tradatur,nec immunitate eccleſiæ,nec priuilegio clericali gaudeat. 1190.1
clericus ſiue ſit abſens de licentia epiſcopi,ſiue præter licentiam antequam teſtes contra ipſum lite non conteſtata recipiãt,p̃ monẽdus ſit vt redeat. 411.2
clericus cõiugatus an potiatur priuilegio clericali. 718.1
clericus an poſſit de crimine agere. 1202.2
clericus etiam depoſitus tenetur viuere clericaliter. 1175.2
clericus in trib⁹ caſibus ſtatim poſt depoſitionem curiæ ſæculari relinquitur. ibidem
clericum percuti mandans, & ante percuſſionem pœnitens,an incidat in canonem. 1318.2
Clericus an poſſit in iudicem laicũ conſentire,ſi ſuus velit epiſcopus pag. 397.1
clerici an permittantur ſecum habere mulieres conſanguineas. pag. 710.1
clerici beneficiati, potius vſuarijs quam vſufructarijs ſunt comparãdi. 826.1
clericus ſæcularis etiam penitus in regula monachali in abbatẽ neq; eligi. 125.1
clericus operas ſuas an locare poſſit. 1142.2
clericus habens duo beneficia, an poſſit pro vno contra alterum poſtulare. 316.2
clericus per iudicem ſæcularem condẽnatus de crimine famoſo,an ſit infamis. 372.2
clericus an poſſit coram iudice ſæculari reconueniri. ibid.
clerici etiam adſtricti eccleſijs ſunt eligendi,& non poſtulandi. 98.1
clerici abſentes qualiter ſunt reuocãdi. 726.1
clerici prædiorum poſſeſſores tributa ſoluunt. 990.1
clerici neque tacite neque expreſſe poſſunt ſuo foro renunciare. pag. 392.2
clerici poſſunt compelli ad teſtificandum contra eccleſiam ſuam. pag. 505.2
clerici conſtituti in minoribus ordinibus cauſis criminalib.vel vbi de ſanguinis pœna agitur intereſſe non debent. 325.1
clerici conſtituti in maioribus ordinibus corã ſæculari iudice cauſas agere ſeu aduocare nõ debẽt. pag. eadem
clerici qui aliquid contra epiſcopũ moliuntur,& inſidias parant deponẽdi ſunt & curiæ ſæculari tradendi. 545.1
clericorum bona an debeant eſſe cõmunia. 990.1
clericorum appellatione qui contineantur. 384.1
clericis qui debent ſuccedere. pag. 1361.2
clericum ob tranſactionem ſuper beneficio factam deponi non debere Panormin eſſe:quippe quæ mera ſimonia non ſit:ſed ſimoniæ ſpecies. 319.2
coadiutor datur duplici de cauſa. 271.2
Cœmiterium vnde dicatur. 853.2
cognatio eſt duplex. 1055.2
cohabitatio ſufficiens eſt ad matrimonium probandum. 521.1
collatio beneficiorum in quos ſpectet. 115.2
collatio præbendæ tenet quandoq; contra mandatum Papæ. 743.2
collecta quid ſit. 123,.2
collegiũ ſine cõſenſu prælati procuratorem conſtituere poteſt. 348.2
colluſio quid ſit. 1833.2
commendare quid ſit. 1110.2
commiſſio ſi ſit per falſã ſuggeſtionem,ſi iudex eam ſecutus,ſententiam tulit quod ſententia non careat ipſo iure. 761.1
committens furtum in eccleſia, ab eccleſia defendi non debet. pag. 994.1
commodatum & precarium differunt. 79.2
commodatum quid ſit,& vnde dicatur. ibidem
commodatum in quibus conſiſtat. pag. eadem
commodatarius de quod teneatur. pag. eadem
commodum cum incõmodo compenſatur. 1150.1
compaternitas acquiritur viro per vxorem,& econtrario. 1053.1
compaternitas an contrahatur per catechiſmum. 1053.2
compenſatio per iudicem non admiſſa; an poſtea poſſit opponi. pag. 637.2
compenſatio in quibus fiat. ibid.
compenſatio contra depoſitum non admittitur. 794.1
compoſito eſt multiplex. 794.1
compoſito in ſpiritualib. interuenire poteſt. 858.2
compromiſſariorum poteſtas ad eligendum an poſſit reuocari. pag. 1124.1
compromiſſarius poteſt eligere extra gremium. 116.2
compromiſſarij ad eligendum ſimpliciter dat, non poſſunt vnum de ſeiptis eligere. 1231.2
compromiſſum finitur per mortẽ litigatoris alterutrius. 279.1
cõpromiſſum an ſuper crimine fieri poſſit. 563.2
compromitti in laicũ de rebus ſpiritualibus etiam incidenter non poteſt. 365.1
compromitti in clericum & laicum ſimul de rebus ſpiritualibus cum ſuperioris auctoritate poſſe. 366.2
compromitti an poſſit de rebus ſuper quibus ſententia lata eſt, à qua neque appellatum, neque reclamatum eſt. 367.1
compromittentes, quod electum a compromiſſarijs recipere teneantur, ſi dignus ſit, & ſecundum compromiſſi formam electus. pag. 1006.2
conatus ſine effectu non nocet. pag. 1046.1
cõceptus patre ſenatore,& natus patre defuncto magiſtratu,ſenatoris filius eſſe cenſetur. 1077.1
conceſſum intelligitur,quod expreſſe non prohibetur. 151.1
conceſſum vni, alijs denegari non debet. 415.2
concupiſcẽtia producit omnia mala 12.1
concuſſionis crimen committens poteſt in quadruplum puniri. pag. 1993.2
condemnatus eſt,qui iure conuẽnatus eſt. 1018.2
cõditio.Si preces veritate nitantur, quæ

q uicine reſcripto ineſt, quòd omnes cenſuras in reſcripto ipſo contentas, quæ contra facientibus imponuntur, ſuſpendat. 22.2
conditiones multæ ſunt in iuramentis ſubintelligẽdæ. 581.1
conditiones in matrimonijs appoſitæ ſunt multiplices, & aliquando vitiantur. 1036.2
conductor an lite pendente pennonem ſoluere tenetur. 105.2
confeſſio non nocet erranti. 144.2
confeſſioni ſuper crimine aliorum an, & quando credatur. 482.2
confeſſio vt alicui præiudicet quæ requirantur. 483.1
confeſſio procuratoris domino præiudicat. 637.1
confeſſioni non ſemper ſtatur. pag. 1057.2
confeſſio coniugum an poſſit matrimonio præiudicare. 1213.2
confeſſio extraiudicialis an præiudicet. 1052.2
confeſſionem publicãs qualiter puniri debeat. 1256.2
confeſſionem audire non poteſt qui caret executione. 1313.1
confiteri an liceat priuilegiatis ſine licentia proprij ſacerdotis. ibidẽ
confitetur quis tripliciter. 559.1
confirmationis appellatione, quod ſolum confirmatio in forma communi facta veniat. 19.2
confirmatio Papæ eſt duplex. 19.1
confirmatio in forma communi, nihil noui dat. 19.2
confirmatio Papæ an impediat ne iudices inferiores de re confirmata cognoſcant. 696.2
confirmatio comprehendens tenorem inſtrumenti æquipollet originali. 701.2
confirmatio Papæ ius alterius non tollit. 703.2
cõfirmatio tria operatur. 760.2
congregatio quæ dicatur. 78.2
coniugum alter, quandoque etiam inuitus cogitur contuncte. pag. 412.1
coniugium in collateralibus prohibetur in ſecundo gradu lineæ inæqualis de iure diuino excepto auunculo. 452.1
coniuges an ſint ſe petendi lite pendente ſuper matrimonio. 625.2
coniuges poſſunt perpetuam promittere continentiam. 884.1
coniugalis prohibitio tollet quas perſonas tollit lex diuina. 452.1
coniunctæ perſonæ quæ dicantur. pag. 326.2
connexitate cauſæ ratione ſententia lata pro vno, alijs præiudicat. pag. 494.2
conſanguinitas præſumptiue probata matrimonium diſſoluit. pag. 494.2
conſanguinitas probata poteſt etiã publicatis atteſtationibus improbari. 530.1
conſanguinitas qualiter probetur. pag. 533.1
conſanguinitas quid, require in arbore affinitatis.
conſecrationes eccleſiarum quolibet die fieri poſſunt. 959.1
conſentire an videatur qui ſe in facto alterius ſubſcribit. 786.2
conſenſus eſt quadruplex. 234.2
conſilium neminem obligat. 128.2
conſilio reuerentiæ obedientia debetur. 192.2
conſilium non tenetur ſequi qui illud tantum requirere debet. pag. 365.2
conſilium vendi poteſt. 1161.1
conſpiratio eſt crimen grauiſſimũ. pag. 383.1
conſtitutio quid eſt. 3
conſtitutio ligat poſt duos menſes a publicatione. 11.1
conſuetudo an, & quãdo reſpiciat futura. 22.1
conſuetudo dat iuriſdictionem. pag. 393.1
conſuetudo & præſcriptio multipliciter differunt. 69.2
conſuetudo non præiudicat iuri cõmuni, niſi multa concurrant. 69.2
conſuetudo attenditur in ſacramentis. 973.2
conſuetudo mala non eſt ſeruanda. pag. 614.2
conſuetudo bino actu inducitur. pag. 122.1
conſuetudo irrationalis quæ. 69.1
conſuetudo antiqua eſt pro lege tenenda. 1089.1
conſuetudo obuians rationi, non præiudicat iuri ſcripto. 482.
conſuetudo an excuſet à peccato. pag. 180.2
conſuetudo per quam conſanguinei retrahunt res extraneis alienatas. 357.2
conſuetudo victinorum. ſeruãda. pag. 962.2
conſuetudo dat iuriſdictionem. pag. 363.2
conſuetudo in decimis perſolui dis attenditur. 863.2
conſuetudo per quam interdicti ſententia violatur, non valet. pag. 63.1
conſuetudo quæ dicatur rationabilis 69.1
conſuetudo quod in omni foro valeat etiam conſcientiæ. 873.1
conſuetudinem violans vt tranſgreſſor legis puniri debet. 61.2
conſuetudine inſtrumentum authenticum fieri, quod alias non erat. 553.1
conſuetudo quandoq; habilitat ad contrahendum matrimonium. pag. 1064.1
conſuetudo an ſit præferenda decretali. 552.2
contrahentes ſecundo an ſint benedicendi. 1504.1
contractus emphyteuticus int. r locationem & venditionẽ medius eſt. 745.2
Contractus ex conuentione legem accipiunt. 791.2
contractus litigioſi pœna. 478.1
contractus ſtricti iuris quare ſic denominentur. 597.2
contractus in ſpiritualibus per dolum non vitiatur. 899.1
contractus quãdoq; claudicat. 1023.1
contractus an poſſit in alienum arbitrium conferri. 1035.1
contraria allegans non auditur. pag. 675.1
contumaci põt de gratia pœna remitti. 72.1
contumax eſt qui dum parere dẽt non paret. 463.1
contumax non punitur, quando iudex impeditur. 473.1
contumax non auditur appellans. pag. 636.2
contumacia eſt capite puniẽda. pag. 192.2
contumacia quot modis committatur. 461.1
contumacia ſola quæ ab officio & beneficio ſuſpendi poſſe. 469.2
conuentualis eccleſia quæ dicatur. pag. 938.1
corpore vitiati ſunt duplices. 2
corpus multis modis dicitur. 1265
corpus Chriſti non eſt tollendum recipit 1298.2
correctio multis eſt permiſſa, & etiam neceſſaria. 1352.2
corrigat ſeipſum alios correcturus pag. 98.2
crapula, ebrietas, ebrietas, quid ſit, pag. 708.1
creata ſunt omnia ſimul. 5.2
creditor pignus nullo tempore præſcribit. 414.2
creditor ſi vtatur fructibus rei pignoratæ exoneratur quantitas debiti. 634.2
creditor an debitoris loco præſcribere poterit. 614.2
creditor ſecundus an rurſus pignus obligare poſſit. 811.1
creditori primus non poteſt ſecundo creditori pignus in plus obligare quam ei fuerat obligatum. ibidem.
criminis quantitas & alia tria ſunt circa promotos conſideranda pag. 181.1
crimina quædam ſunt eccleſiaſtica. 388.1
crimina ſunt puniẽda. 429.2
crimen ſiue irregularitas cum in modum exceptionis contra clericum ciuiliter opponitur, laici & fœminæ in teſtes recipiũtur. 518.2
criminis emendatio qualiter probetur. 537.2
crimen quod teſti obijcitur, ſi cauſam de qua agitur contingat, non ſolum repellitur, ſed punitur. pag. 519.1
crimen duplex, notorium & occultum. 712.2
crimina excepta tria ſunt. 1108.2
Crimen quattuor modis in iudicio deducitur. 1121.2
crimina impedientia matrimonium contrahendum, quæ ſint. 1307.2

crimias degradatione digna. 1370. 2
criminalis cauſa nõ delegat. 255. 2
criminoſus poſt quantamcumque pœnitentiam poteſt accuſari, & criminaliter puniri in foro contentioſo. 998. 1
criminoſus an ſit ad iudicem delicti remittendus 1210. 2
culpæ maiori maior punitio debetur. 1261. 1
Cupiditas omnium malorũ radix. 2. 2

DAmnum dediſſe videtur, qui damni occaſionem dedit. 504. 1
damnum circa rem quod. 1300. 1
damnum extra rem quod. ibidem
damnum qui dedit aut iniuriam irrogauit ad hoc vt teneatur, culpã intervenire neceſſe eſt. 1301. 1
damnum per animalia datum qualiter reſtituitur. 1301. 1
damni dans cauſam, damnum feciſſe videtur. 504. 1. & 1196. 2
dãnatus pro nulla vel modica iniuria infamis non efficitur. 639. 2
damnatus de calumnia infamis eſt pag. 1303. 1
dare quod non habet, an poſſit aliquis. 1771
data litterarum an ſit ſpectãda. 26. 1
Deceptus in quantitate reiqđ ſupplementum cogere poſſit, etiam ſi deceptio fuerit vltra dimidiam iuſti pretij rei. 865. 2
decipi vltra dimidiam iuſti pretij qualiter intelligatur. 807. 1
decimæ ad quos pertineãt de iure communi. 869. 2
decimę an poſſint præſcribi per religioſos populum non habentes. pag. 873. 1
decima an dari poſſit de illicite acquiſitis. 865. 2
decimæ an in feudum dari poſſint. pag. 863. 1
decimæ à laicis retineri non poſſunt ſine peccato. ibidem
decimæ an poſſint per Papam remitti. 866. 1
decimæ an olim & hodie ſint per monachos ſoluendæ. 861. 1
decimæ an ſint tam per colonum quam per eius dominum ſoluendæ. 867. 2
decimæ cui eccleſiæ ſint dandæ. 859. 1
decimæ & tributa differunt. 867. 1
decimæ an ex reditibus molendini ad vẽtum, de illicite acquiſitis & alijs q̃plurimis debeantur. 865. 1
decimæ minutæ quæ ſunt. 870. 2
decimæ quare olim fuerint laicis in feudum conceſſæ. 863. 1
Decimæ perſonales dandæ ſunt vbi quis ſacramenta percipit. 864. 1
decimas perſonales parœcus ſimonia in notorio parœciani ſoluere non tenentur. 867. 1
decimæ prædiales & perſonales quibus eccleſijs ſoluẽdæ ſint. 856. 2
decimæ præſcripto tenus eſt. 869. 1
decimæ qua actione peti poſſint. pag. 865. 1
decimæ an ſint de hæreditate ſoluẽdæ. 869. 1
decimæ an res ſpirituales ſint. 866. 2
decimæ ſine peccato à laicis poſſideri non poſſunt. ibidem
decimarum quarta pars, quod ab eccleſijs epiſcopo debeatur. 298. 1
decimarum ius non cadit in laicum pag. 617. 2
decimas eſſe iuris diuini dicere falſum, eſt iudaicum. 873. 1
decimæ & nouales à laicis poſſideri non poſſunt. 867. 1
decimas habens an habeat nouales. pag. 870. 2
decimas poſſidens ſoluere tenetur. pag. 868. 1
decimas præſcribere, quod vna eccleſia in præiudicium alterius poſſit. pag. 524. 2
decretum electionis quid continere debeat 95. 1
decretales Gregorij ab omnibus debent recipi. 1. 2
decretales diſpenſationem continentes iunt legendæ. 3. 2
decretalis, pistola quid ſit 2. 1
dedicatum Deo an poſſit ad vſus humanos redire. 97. 2
Defectus ſcientiæ promotum non eximit. 158. 1
Defenſiones nouæ quæ dicantur. pag. eadem.
defenſionib. pluribus vti licet. 651. 2
deformitas ordinandum impedit. pag. 751. 2
Degradatus celebrans bene conficit. pag. 1239. 1
delegata iurisdictio multipliciter expirat. 237. 2
delegatus arbiter eſſe poteſt retenta delegata iuriſdictione. 563. 1
delegatus mortuo mandatore re integra non poteſt procedere etiam de partium conſenſu. 511. 2
delegatus ab ordinario an poſſit ſuam ſententiam ex aequi. 387. 1
delegato mortuo quando ſuccedat ei alius. 241. 1
delegatus quandoque cauſam committit appellatione remota. 261. 2
delegatus qui non poteſt intereſſe an poſſit committere vices ſuas. pag. 258. 1
delegatus committens vices ſuas an poſſit iterum ad ſe reuocare. pag. 271. 2
delegatus tertius à duobus conuocatus an venire debeat 245. 1
delegatus poteſt ſubdelegare retenta ſola executione ſententiæ. 256. 2
delegatus an poſſit poſt annum abſoluere illum, quem pro cõtumacia ante litem conteſtatam excõmunicauit. 254. 1
delegatus qui intereſſe non poteſt dare poteſt ſubdelegatum, quem coll ge tenentur admittere. 131. 1
delegatus qui intereſſe non potest, vt ei ſuas committere poſſit. pag. 130. 2
delegatus cognoſcens reſcriptum non valere, poteſt illud annullare ad ſuperem in expenſis condemnare. 61. 1
delegatus inferioris an poſſit alij vices ſuas committere. 633. 2
delegati iuriſdictio multipliciter expirat. 238. 2
delegatus quandoque cauſam committit appellatione remota. 261. 2
delegatus an poſſit cognoſcere ſi poſt ſuam ſententiam victus inquietat victorem. 254. 1
delegatus eſt maior epiſcopo. 237. 1
Delegatus ſubdelegare quibus per ſone hoc committet. 243. 2
delegatus certis ex cauſis recuſatur. pag. 243. 2
delegatus non citat perſonaliter. pag. 32. 1
delegatus ab alio, quam à principe an poſſit ſubdelegare. 257. 2
delegati ſententiæ non creditur, niſi commiſſio oſtendatur. 263. 2
delegati ab ordinarijs, qui adminiſtrationem non habent, ſed ſolũ inuocandi facultatem, an de reſtitutione cognoſcere poſſint. 58. 1
delegatorum vnus ſi partem iuriſdictionis conſocio committat, & ab eo appellatur, ad quem appellari debebit 258. 2
delegatis tribus datis cum illa clauſula, quod ſi non omnes, ſi tertius non venit, nec ſe excuſat, quid fiet. 249. 2
delegatis duobus datis cum clauſula, quod ſi ambo, ille qui intereſſe non poteſt, ſuas committere vices poteſt. 258. 2
delictum ſuperueniens an rei iudicatæ de iure vel de facto afferat præiudicium. 1209. 2
delictum prædeceſſoris an noceat ſucceſſori. 993. 1
delicto datur iuriſdictio. 363. 1
delicti auctores qui fuerunt pro delicto vniuerſitatis puniuntur. pag. 993. 2
delicta puerorum an ſint punienda pag. 1235. 1
delinquens an toties puniendus ſit quoties deliquerit. 1302. 2
denuntiatio ſola aliquem magis fidei poſſeſſorem conſtituit. 448. 2
denuntiatio matrimonij per quos poſſit fieri. 1087. 2
denuntiatio per quos fieri poſſit. pag. 117. 2
de occultis quod neque inquiratur neque ſuper illis iuretur. 119. 1
depoſitarius non parens, capite punitur. 374. 2
depoſitarius tenetur de dolo, ſi dolo ſe verſatus eſt in depoſito, pag. 793. 1
depoſitum in quib. conſiſtit. 793. 2
depoſitum & precarium quando q; reuocantur. 1608. 1
determinatio an præcedentia vel ſequentia reſpiciat. 820. 2
Deum tentare non licet. 1397. 2
diabolus dicitur calumniator. 6. 1
diabolus dictus eſt homo. 82. 1
diatoni officium eſt dicere Euangelium,

ſum. 704.1
Dicto primo alicuius ſemper ſtandum eſt. 563.2
Dies qualiter intelligatur. 228.2
Dies quando incipiat, & quando finiatur. 423.2
Dierum diſtinctio nulla habenda eſt in miſericordiæ operib. exercendis. 426.1
Dietę ſunt, & ſingulares, & legales. pag. 46.2
Differētiæ inter præſcriptionem, & conſuetudinem multæ aſſignari poſſunt. 69.2
Differentia inter leges, & canones. pag. 355.2
Difficultas à periurio excuſat. 574.1
Dignitas non moritur. 55.2
Dignitas noua an poſſit in eccleſia creari ſine Papa. 64.2
Dignitates an ſint vilibus conferendæ. 133.1
Dignitas labore quærenda eſt. 136.1
Dignitas qualiter accipiatur 720.1
Dignitas perſonæ peccatum aggrauat. 397.1
Digniorum, & maiorum appellatione qui veniant. 33.1
Dignus nemo poteſt eſſe in vno loco, & in alio indignus. 117.1
Digniores ſunt præferendi. 117.1
Dignus habitus in vna dignitate, ſi alteri per electionem donetur, an dignus habendus ſit. 196.2
Dignus attrahit minus dignum. pagina. 959.1
Dilapidator quandoque excuſatur. pag. 1116.1
Diœceſanus requiſitus ſi benedicere Abbatem Ciſtercienſem nolit, q ipſe monachos ſuos benedicere poterit. 177.1
Diœceſium diuiſio in libris antiquis probatur. 612.2
Diſcordiæ materia eſt amputanda. pag. 897.2
Diſpenſatio an ſit in occultis neceſſaria. 187.2
Diſpenſatio illiciti reddit licitum. pag. 145.2
Diſpenſatio in quibus caſibus ſit epiſcopis permiſſa. 373.2
Diſpenſatio an poſſit fieri cum ſimoniaco in ordine. 1192.2
Diſpenſatio ſit propter multitudinem. 180.1
Diſpenſatio ſine cauſa quo ad Deū non eſt tuta. 904.1
Diſpenſatio propter duo inducitur. pag. 748.1
Diſpenſationē factam cum aliquo probationē non ſufficere, q à tali ordinatum ut, qui cum indignum fecerat, & qui cum eo diſpenſare poterat. 1184.2
Diſpenſari non poteſt ſuper ſecundo conſanguinitatis gradu. 452.1
Diſtributiones quod pro qualitate perſonæ fieri debeant. 13.2
Diuortium quando fiat propter maleficium. 1073.2
Docendi licentia idoneis nō eſt deneganda. 1159.2
Dolus an vitiet contractum. 795.2
Dolus in ſpiritualib. reſcindit contractum. 895.1
Dolus eſt duplex. 231.2
Dolus nō præſumatur circa litteras quę de facili obtinentur. 1229.2
Dolus neminem releuat. 1233.2
Domeſtici qui dicantur. 511.1
Domicilium haberi in diuerſis locis poteſt. 394.1
Domicilium vbi dicatur haberi. pagina. 48.2
Domicilium non facit ſola habitatio. 855.2
Dominica dies quando incipiat. pagina 228.2
Dominij quæſtio an poſſit per poſſeſſorem referri. 551.1
Dominus ancillæ ſi tanquam liberam eam in vxorem tradat alicui qui liber ſit, an eo ipſo ei libertatē dediſſe intelligatur, & an matrimonium valeat. 1050.2
Dominus priuat vaſallum quando felonium de ſeu lo facit. 1370.1
Domum petēs ſi ſu cumbat, poteſt poſtea cæmenta, & ligna petere, ſecus in gr. ge. 1257.1
Donatio mort. naturali, & non ciuili confirmatur. 263.2
Donatio facta aliter quam quo ius dicter, non valet. 628.1
Donatio pſ. cta nō reuocatur. 765.1
Donationem poteſt perficere, qui iam non poteſt inchoare. 819.2
Donatio quinquageſimæ, aut centeſimæ, an poſſit ab epiſcopo fieri ſine conſenſu capituli. 823.2
Donatio qualiter, & à quibus reuocetur. 824.1
Donatio ob ingratitudinem reuocatur. ibidem
Donatio matris facta filio in tribuſ. liberatum reuocatur. 824.1
Donatio in ęgritudine facta mortis mentionem faciens, mortis cauſa facta videtur, ſecus ſi ſimpliciter donet. 849.2
Donatio ſub conditione, & donatio ſub modo differunt. 1014.1
Donatio coniugum an valeat quando matrimonium non tenet. 1103.1
Donatio inter parentes, & liberos prohibetur. 1103.2
Donatio inter coniuges quandoque valet. ibidem
Donata eccleſiæ ab ingrediente, an ipſo recedente ſint reſtituenda. pag. 716.1
Dos non niſi liberis perſonis conſtitui poteſt. 560.2
Dos ad vxorem, & donatio propter nuptias ad maritum redit ſoluto matrimonio. 796.1
Dos poteſt repeti conſtante matrimonio. 1099.2
Dos eſt reſtituenda ſi vir vergat ad inopiam. 1102.2
Dotalis fundus an poſſit alienari. pag. 68.2
Dubia quandoque in deteriorē partem interpretantur. 719.2
Dubium excuſat a delicto. 1224.1
Duo vbi principaliter mandantur, alterum ſine altero adimplere non ſufficit. 460.2
Duo neceſſaria ad matrimonium. pag. 1004.1
Duplicitas Deo diſplicet. 977.1

E

EBrius quis dicatur, & ebrietas quid. 709.2
Eccleſia cōſecrata, & non conſecrata eodē priuilegio potiūtur. 961.1
Eccleſia cuius res eſt alienata quam actionem habebit. 787.1
Eccleſia, fiſcus, & minor æquiparantur. 566.2
Eccleſia in caſibus certis iudicat de Iudæis. 1164.1
Eccleſia interdicta, an liceat in illa celebrare. 1282.1
Eccleſia nemini debet laqueū inijcere. 590.1
Eccleſia nondum conſecrata gaudet immunitate in textu. 1994.1
Eccleſia nulli claudit gremium. pag. 32.2. & 1176.1
Eccleſia vna qualiter dicatur dependere ex altera. 191.2
Eccleſia ſi lædatur in contractu, an teneat contractus. 789.2
Eccleſia tot habeat miniſtros, quot eo nomine ſuſtentari poſſunt. 17.1
Eccleſiæ contra Papæ ſententiam reſtituuntur. 353.1
Eccleſia Græcorum de iure Romanæ Eccleſiæ iudicata eſt. 980.2
Eccleſia ſine Epiſcopi auctoritate ædificari non debet. 1274.2
Eccleſiæ cathedrales tantum morte præſulis viduatæ dicuntur. 88.2
Eccleſias plures nullus de iure tenebit. 145.1
Eccleſia de occultis ſi iudicat. 453.2
Eccleſiæ multa obſeruat q ab Apoſtolis non ſunt tradita. 965.1
Eccleſia vacante, an clerici aliquid de rebus eccleſiæ diſponere poſſint. 771.2
Eccleſia vbicunque lædatur in his quę ſcriptionibus, q ad iudiciorum ſtatum ſpectant, reſtituitur. 351.1
Eccleſia vna qualiter ab alia dependere dicatur. 191.2
Eccleſię bona alienans auditur contra alienationem ſuam. 787.1
Eccleſiæ deſeruire per vicarium an ſit licitum. 232.1
Eccleſiæ relictum diuiditur cū epiſcopo: non autem epiſcopo relictum cum Eccleſia. 833.2
Eccleſiæ ſeruit, qui epiſcopo ſeruit. pag. 734.2
Eccleſiæ vacantis non habentis defenſorem iura alienari non poſſunt, licet ipſa eccleſia vnari, vel donari poſſit. 66.2
Eccleſiaſticæ cenſuræ appellatione quid comprehendatur. 1372.2
Edictum de matrimonio eſt prohibitorium. 1055.1
Electio ad quos ſpectet de iure. 179.1
Electio per compromiſſum fieri nequit, niſi omnes conſentiant. pagina. 130.2

Electio aliquibus contemptis facta, eſt nulla. 123.1
Electio irrita quandoque aliam impedit. ibid.
Electio quandoque dicitur fieri per abusũ poteſtatis ſecularis. 138.2
Electio an poſſit per vnum fieri. pagina. 72.1
Electio qualiter dicatur fieri à maiori, & ſaniori parte. 146.2
Electio an de doctiori fieri debeat. pag. 666.2
Electio an ſit facienda ſemper de meliori. 231.2
Electio inualida an poſſit per ratihabitionem confirmari. 110.1
Electio pleno iure irrita non præſtat impedimentum ſecundæ. 112.2
Electio habet quædam ſubſtantialia, ſine quibus non valet. 130.1
Electio pro poſtulatione quãdoque accipitur. 113.2
Electio clandeſtina quæ dicatur. pagina. 131.1
Electio habet aliqua præcipua, & quæ illa ſint. 136.2
Electio contra iuſtã appellationem facta, an conualeſcat ſi appellationi renuncietur. 112.2
Electio conditionalis nõ valet. 88.2
Electio facta à maiori parte etiam extra gremium valet. 97.1
Electio vt confirmetur maiorem capituli partem debet electus habere. 136.1
Electio vel præſentatio illius, q reperitur fuiſſe in poſſeſſione bona fide, valet, & obtinet. 349.1
Electio ſi faciẽda occurrat, & maior pars eligentium abſit. an minor pars maiori parte vocata, & non veniente ad maiorem partem ire, vel eligere illa relicta poſſit. 101.2
Electio iure ordinario competit. pagina. 114.2
Electio quæ ſit cõtẽpta ijs, qui debent intereſſe, an ipſo iure irrita ſit. 123.1
Electioni ſecundæ locum eſſe, vbi prior ipſo iure nulla fuit. 112.1
Electioni vt interſit vocatus, & non venit, quod vt adſit. ſi eccleſiæ intereſt, compelli poſſit. 129.2
Electioni nequiens intereſſe, an teneatur procuratorem conſtituere. pag. 107.1
Electionem impugnans an poſſit in cauſa appellationis proſequi cauſam aliam ab expreſſa. 661.1
Electiones duæ ad dignitatem eandem maximè in vna perſona valere non poſſunt. 737.2
Electiones plures quando concurrunt, quæ incõtinenti ſiunt, quod neutra aliam impediat. 112.2
Electionibus pluribus concurrentibus, an vna impediat aliam. pagina. 112.2
Electores an poſſint ab electo diſcedere. 732.2
Electus ante confirmationem an beneficia conferre, vel adminiſtrare poſſit. 133.1
Electus ante confirmationem, quidoque licitè adminiſtrat. 133.2
Electi vox non auget numerum. pagina. 137.2
Electus propter eligentes punitur. pag. 151.1
Electus in archiepiſcopum, & confirmatus quid exercere poſſit. pagina. 152.2
Electa perſona, quod inter eligentes connumeretur, & vocem habeat. 118.2
Eligentes indignum non ſunt quantum ad ſe priuati. 106.1
Eligentes multa conſiderare oportet. 149.2
Eligentes ſepeliri à ſchiſmaticis, quod ab humo extrahendi ſunt. pag. 202.1
Eligendi poteſtas in vno ſolo remanere poteſt. 73.1
Eligendi poteſtas aliquibus conceſſa, an reuocari poſſit. 114.1
Eligendi ius, non cadit in laicum. pag. 139.1
Eligendi ius vbi communiter ad epiſcopũ, & capitulum pertinet, huiu modi eligendi ius non devno in alium deuoluitur 769.2
Eligere poſſunt præſentes alijs nolentibus venire. 93.2
Eligi in archiepiſcopum non poſſe cum, qui plures dignitates, vel beneficia curata habet ſine diſpenſatione. 141.2
Emens rem litigioſam, qua pœna puniatur. 477.2
Emptio facta cauſa pignoris, non quod ſcriptum eſt, ſed quod ſuggeſtum attenditur. 866.1
Emptio nulla eſt ſine pretio. 804.1
Emptionis contractus licet ſit nullus, & eccleſia læta vltra dimidiã adhuc reus lucratur fructus perceptos ante litem conteſtatam: nec compenſantur cũ ſorte principali. 789.1
Emphaſis eſt in verbo. 1356.2
Emphyteuſis, quod neque locatio neque venditio ſit. 78.1
Emphyteuta non ſoluens canonem an propria auctoritate dominj poſſit expelli. 801.2
Emphyteutæ qui non ſoluit, quantum temporis detur, vt moram purgare poſſit. 801.1
Epiſcopus an iudicem ordinarium dare poſſit. 1158.1
Epiſcopus, an, & quando vni plura beneficia conferre poſſit. 763.2
Epiſcopus an teneatur de facto illius qui examinat. 226.2
in Epiſcopo quot, & qualia requirantur. 198.1
Epiſcopi an valeant diſpenſare cum illegitimis in ſimplici beneficio pag. 290.1
Epiſcopus conferens alicui beneficium, quod conferre non poteſt, tenetur aliud ſimile conferre ei cui alterum contulerat 804.1
Epiſcopus criminoſus ob contumaciam, non niſi crimen notorium ſit, eſt epiſcopatu priuandus. pagina. 372.2
Epiſcopus criminoſus an epiſcopatui ſine Papæ licentia renunciare poſſit. 168.1
Epiſcopus de quibus criminibus diſpenſare poſſit. 373.1
Epiſcopus delegare poteſt in genere, & ex cauſa tam inſtitutionem quam rerum ſuarum adminiſtrationem. 767.2
Epiſcopus diſpenſat cõtra canones, qui irregularitatem inducunt. pagina. 374.1
Epiſcopus eccleſiæ vacantis ſibi ſubiectæ bona an alienare poſſit. pag. 769.2
Epiſcopus licet cum ſuo Capitulo poſſit facere ſtatuta, quantum ad iura ſua, & non per id alijs præiudicium paratur, per hæc iura ſuper alijs nõ poteſt, niſi his quorum intereſt conſentiant, vel ad minus ſint præſentes. 799.2
Epiſcopus ſuſpenſus an ex communicar. præbendas dare, eligere, & hmõdi ſimilia facere poſſit. 67.1
Epiſcopus in ætate non diſpenſat. pag. 116.2
Epiſcopi qua ſcientia inſtructi eſſe debeant. 141.2
Epiſcopus tenetur de facto examinatoris. 226.1
Epiſcopus quantumcunque generaliter eximat eccleſiam, ſemper quatuor intelligitur retinuiſſe. pag. 821.2
Epiſcopus quæ, & quibus poſſit mãdare. 961.1
Epiſcopus cum ſortilegis diſpenſare poteſt. 1231.1
Epiſcopus beneficia propter conſanguinitatẽ ſolam concedens, ſimoniam committit. 784.1
Epiſcopus tria principaliter debet habere. 198.1
Epiſcopus an poſſit dare quinquageſimam ſine conſenſu Capituli. pag. 778.1
Epiſcopus in ſimplici beneficio ſimoniacè adepto diſpenſat, ſecus in prælatione. 151.1
Epiſcopus de quibus Deo reddet rationem. 110.2
Epiſcopi in ætate nõ poſſunt diſpenſare. 116.2
Epiſcopi an valeant diſpenſare cum illegitimis in ſimplici beneficio. pag. 209.1
Epiſcopi quadam committere non poſſunt perſonis gradus inferioris. 63.1
Epiſcopi in pluribus ſimplicibus diſpenſare poſſunt, dummodo non ſint ſub eodem tecto. 766.1
Epiſcopi bona ad quem deuoluantur eo mortuo. 831.1
Epiſcopi non cognoſcunt de cauſis ſubditorum archidiaconorum, & abbatis. 291.1
Epiſcopi poſſunt condere canones. 303.1
Epiſcopi & ſubditi ſui cauſa coram ſuperio-

arbitris est vindicanda. 295.1
episcopatus est ordo. 1289.1
Etau primatus suos recuperare non potuit. 149.1
Æterna promittuntur in lege nous pag. ii. 2
ethnica quid. 582.2
ethnos quid. ibidem.
examinatio nimis reprobatur. pag. 1291.1
examinatus iterum examinatur. pag. 197.1
examinatus rursus examinandus est in his præcipuè, in quibus animæ periculum vertitur. 226.1
exceptio danda est in scriptis, & in actis redigenda. 495.1
exceptio dolis, vel alia, quæ apud bonos viros opinionem sugillet, contra parentes vel patronos non competit 1293.1
exceptio rei iudicatæ contra rescriptum opponi potest. 45.2
exceptio peremptoria omissa ante sententiam, post sententiam opponi potest. 514.2
exceptio peremptoria publicatis attestationibus obijci potest. 464.2
exceptio prorogatoria est triplex. pag. 330.1
exceptio si obijciatur, an super illa sit pronunciandum. 427.1
exceptio peremptoria potest obijci & probari publicatis attestationibus. 525.1
exceptio facilius datur quam actio pag. 581.2
exceptio de iudice suspecto debet apponi ante alias. 635.2
exceptio pluralitatis beneficiorum an possit indistincte opponi per eos qui plura beneficia non habent. 594.2
exceptio in persona testium opposita quando debeat probari. 592.2
exceptio est actionis exclusio. 244.1
exceptio doli an eludatur per replicationem de dolo. 601.1
exceptio temporalis quæ dicatur. pag. 27.1
exceptio rei iudicatæ non competit nisi tria concurrant. 601.2
exceptio perpetua quæ dicatur. 27.1
exceptiones dilatorias plures habens, quod illam de iudice suspecto primo opponere debeat. pag. 627.2
exceptiones illæ propriæ dicuntur, quæ in aduersarium vel rescriptum obijciuntur. 695.1
exceptiones sunt multiplices. 604.1
exceptionum transitus est permissus. 643.2
exceptionum cumulatio an sit permissa. 92.1.2
exceptionis definitio. 395.1
exceptionibus pluribus nullus vti prohibetur. 551.1
excipi potest contra criminosum in uno officio molestatum, etiam ab his quorum tolerauerunt, si ad maius promoueatur 197.1
excludere simpliciter & excludere in perpetuum, an differant. 18.2
excommunicatio verbum solum requirit. 188.2
excommunicatio generalis non nisi proferentis subditos ligat. pag. 1393.1
excommunicatio maior quæ sit. pag. 1354.2
excommunicatio & interdicta comparantur. 659.1
excommunicatio in modum exceptionis probata, an faciat excõmunicatum debere vitari. 429.1
excommunicatio an incurratur per eum, qui vi expellit clericum. pag. 459.1
excommunicatio lata in dominum ob sui procuratoris contumaciam ignoratam, an teneat. 405.1
excommunicatio etiam iniusta tenet. 488.1
excommunicatio an excusetur per impossibilitatem. 540.1
excommunicatio est medicinalis, & tradit satanæ. 506.2
excommunicatio minor vario modo infligitur. 1354.1
excommunicatio non infertur, nisi pro peccato mortali. 1364.2
excommunicatio vel statim ligat, vel statim nulla est. 671.1
excommunicatio & absolutio se extendant ad alienum parochianum. 1338.2
excommunicatio & notoria operis nunciatio conueniunt. 1149.2
excommunicatio an feratur per hæc verba, præcipio sub anathemate vt hoc facias. 1207.1
excommunicatio trahit secum executionem. 672.2
excommunicationis sententia tribus modis dicitur iniusta. 1347.1
excommunicationem quis potius debet sustinere, quam contra conscientiam venire. 1062.1
excommunicat valens ex mandato Papæ an possit absoluere. 312.1
excommunicatus an ante absolutionem sit audiendus. 1341.1
excommunicatus an possit absolui non præmissa satisfactione. pag. 1365.1
excommunicatus qui hoc ignorat, an peccet celebrando. 1243.2
excommunicatus compensare nequit. 596.2
excommunicatus est membrum diaboli. 677.1
excommunicatus absolui petens an sententiam postea impugnare possit. 1358.2
excommunicatus non compellitur procuratorem constituere. 375.2
excommunicatus potest appellare, & litteras impetrare. 289.1
excommunicatus non potest reconuenire. 376.2
excommunicatus iniustè non committit simoniam, si pro absolutione dat pecuniam. 1242.1
excommunicatus ex pluribus causis omnes in absolutione debet expri primere. 286.2
excommunicatus an possit de calumnia iurare. 596.1
excommunicatus si litteras impetret pro non excommunicatis an valeant. 339.1
excommunicatus an statim sit absoluendus. 371.2
excommunicatus minori potest eligere, sed non eligi. 125.2
excommunicatus pro falsa causa habetur pro excommunicato, & tamen absolutus pro falsa causa non habetur pro absoluto. 286.2
excommunicatus celebrans per quæ dispensari possit. 1239.2
excommunicatus an sit semper pro absolutio se remittendus ad suum excommunicatorem. 58.1
excommunicatus post appellationẽ probabilem an sit excommunicatus. 675.1
excommunicatus à Papa salutatus an habeatur pro absoluto. 1342.2
excommunicatus in iudicio, nisi tanquam reus stare non potest. pag. 375.2
excommunicatus pro crimine, vel manifesta offensa, quod satisfaciat antequam absoluatur. 262.2
excommunicato an sit de bonis ecclesiæ prouidendum. 674.2
excommunicato participans incurrit minorem. 1284.1
excommunicato communicans an possit illi excommunicationem opponere. 593.2
excommunicatum depositum verberans, an incidat in canonem, pag. 1238.1
excommunicati clerici an possint à suis prælatis absolui. 705.2
excommunicatis quandoque communicare permittitur. 1323.1
excommunicans iniustè multipliciter punitur. 1367.1
Executor partes iudicis assumere non debet. 623.1
executor an possit recusari. 663.1
executor datus ad prouidendum, qui potestatem habeat. 750.2
executor merus sententiæ contra quẽ de fraude excipitur, non cognoscit, sed remittit. 622.2
executor quis dicatur. 255.1
executor multipliciter potest modũ excedere. 630.1
ab executore mero non appellat, sed est in mixto. 261.1
Executor an debeat parere delegato, si ab aliquo leuis opinionis audiuit suam iurisdictionem esse reuocatam. 42.2
Executores qui dicantur. 913.2
executio mera & mixta quæ dicatur pag. 260.2
Executio sententiæ petitur vigore sententiæ confirmantis. 168.1
executio sententiæ factæ appellatione pendente, qualiter sit reuocanda. 577.2
exemplaria an, & quando, probent. pag. 545.1

exempti an poſſint per ordinarios puniri. 1.701.
exiſtentia rei in multis caſibus requiritur. 1026.1
exordium litis tripliciter dicitur. pag. 255.1
expenſæ electionum à quibus poſſint repeti. 134.1
expenſæ neceſſariæ quæ dicantur. pag. 134.1
expenſæ per quid probentur. 396.2
expenſæ an ſemper ſint ſoluendæ per illum, qui in probatione deficit. 464.2
expenſarum petitio locum habet in cauſa criminali ſiue denuntiationis vel inquiſitionis, ſiue exceptionis. 468.1
expenſæ an ſint ſemper deducendæ. 558.2
expenſarum ratio habenda eſt in facultatibus æſtimandis. 705.1
expenſæ an ſint iudicibus præſentandæ. 706.1
exprimens falſum, vel tacens verum in impetratione reſcripti, quod præſumatur prima fronte hoc feciſſe ex ſimplicitate, & non ex dolo, niſi ſcientia probetur 38.1

F

FAbrica eccleſiæ cui incumbat. pag. 1371.1
facta à maiori parte capituli an videantur facta à toto capitulo. 13.2
factum non dicitur quod momenta neum eſt. 201.1
factum illicitè reuocandũ eſt. 476.2
factum legitimè non eſt irritandum. 936.2
facti cauſa potius conſideranda quã factum ipſum. 585.1
factum verbis potentius. 671.2
factum proprium etiam iniuſtum obſtat alicui. 717.1. & 764.2
falſarius qualiter ſit puniendus. pag. 1227.1.
falſitas quid ſit. ibidem.
falſitas ex qualitate chartæ deprehenditur. 549.2
falſitas litterarum multipliciter ſit. pag. 1227.1
falſum apte fabricatur in tenebris. pag. 251.1
falſi pœnam incurrit qui ſigilla aperit. 265.2
falſi prætextu, an ſit ſententia rectractanda. 491.1
falſum committit qui litteras quas portat aperit. 774.2
falſum ſine dolo non committitur. 1219.1
falſificantes monetam quæ pœna puniantur. 575.1
fama accuſatoris loco eſt. 283.2
fama in matrimonio probando plurimum opetatur. 561.2
fama per ſe non probat. 513.1
fama, manifeſtum, & notorium diuerſa ſunt. 712.2
famã negligẽs fibik rudelis eſt 1288.1
familiæ delictum an obliget dominum. 456.2
familiares & domeſtici qui dicantur. 511.1
ferijs quibus renunciari poteſt, & quibus non. 385.1
ferijs an poſſit renunciari. ibidem.
feriæ aliæ introductę ſunt in honorẽ Dei, aliæ ob principis reuerentiã. nonnullæ verò vt homines ſuperſedeant cautis agendis, & iſtæ iuſtitium appellantur. 426.1
feriatis diebus in honorem Dei operi ſeruili intendere permiſſum eſt ob alienorum neceſſitatem, maxime circa rem tempore perituram. 426.1
feriatis, diebus certæ cauſæ tractari poſſunt. 426.1
feudatarius, vſurarius, emphyteuta, an poſſint alienare. 15.2
feudi quæſtio per quos debeat tractari. 374.2
feudum poteſt præſcribi reſpectu veri dominij. 613.1
fideiuſſor an teneatur, ad vſuras. pag. 813.1
fide deſcriptio, 2 3. & ſeq.
fides ſe habet ad omnia tempora. pag. 4.1
fides ſupplet vbi ratio deficit. 5.1
fidem non ſeruanti, an ſeruanda non ſit. 579.2
fidei pactionis quæ. 1030.2
figuratum multiplices ſunt ſpecies. 1358.1
filius naturalis ſecundum leges quatuor modis legitimatur. 1083.1
filius a patre poteſt exheredari quatuordecim de cauſis. 579.2
filius non eſt in matris poteſtate. pag. 902.2
filius cuius conditionem ſequatur. pag. 9.1
filius hæres inſtitutus à patre non implens eius voluntatem, non ob id perdit legitimam. 905.1
filius (cuius pater ſe cum bonis ſuis & ipſo filio impubere monaſterio obtulerat) maior factus religionem exiuit, quod quartam iure naturæ debitum ſtatim conſequi debeat naturali patris morte non expectata. 879.2
filius grauatus reſtituere, duas quartas retinere poteſt Falcidiam ſcilicet, & Trebellianicam. 837.1
filius rogatus reſtituere ius ſepulchri hereditarij habet, & operarum, quas debeant libertis teſtatoris & deſcendentibus etiam poſt reſtitutionem. 837.2
filij non debent parentes caſtigare. 1179.1
filij ſunt multiplices. 1079.2
filij an poſſint litigare ſuper hæreditate parentum adhuc viuentium. 1077.2
filij duorum compatrum an poſſint matrimonio iungi. 1052.1
filium ſacerdotis non eſſe, qualiter poteſt ſe quis probare. 1304.2
filium eſſe qualiter quis probabit. 1078.1
filiatio qualiter probetur. 1294.2
finis ſpectandus. 99.1
fines territorij licet aliquo caſu ſcribi non poſſint, reſpectu ſcilicet limitationis & nominis territorij: tamen ipſa proprietas & ius omne præſcribi poteſt 610.1
fœminæ à ciuilibus officijs remotæ ſunt. 363.1
fœmina an poſit eſſe procuratrix, arbiter, & iudex. 699.1
fodrum quid. 938.2
foreſta quid ſit. 810.2
forma iuramenti teſtium. 507.2
fornicator & viuator ſuſpenſi ſunt ipſo iure. 811.2
forum ſortitur quis ratione rei de qua agitur vbi res ſita eſt. 386.1
frater pro fratre teſtificatur. 268.1
fraret contra fratrem teſtificatur. pag. 563.2
fratres vterini qui. 1355.2
fr·us lege fit quattuor modis. 184.1
fructus dicuntur qui deductis expenſis quæ fiunt gratia quærendorũ, colligendorum & conſeruandorum fructuum. 448.2
fructu beneficij vacantis ad tempus per epiſcopum retineri poſſunt. 784.2
fructus computantur in pignore. 809.1
fructus percepti an, & quãdo in quartam computentur. 837.2
funiculus excommunicationis triplex. 314.1
furor ſuperueniens non tollit dignitatem nec patriam poteſtatem. pag. 1013.2
furtum quid dicatur. 142.2
furti commiſſio dicitur. 141.1
furtum non cadit in re incorporali ſed inuaſio. 143.1
furtum poteſt purgari re apud furẽ manente. 173.1
furti condemnatus, eſt infamia notatus. 537.1
furtiua promotio quæ. 1247.2
fur emens rem furtiuam à domino & pro tradita habens, quod pro furtiua poſſidere deſinat, & poſſidet pro ſuo. 170.1
furem indicare an, & quando quiſque teneatur, & quando non. 125.1

G

GEnerale verbum an ſit generali ter intelligendum, 1047.2
generalitas nimia re probatur. 27.1
genus pœnę per ſe non infamat, niſi ſententia præcedat 1304.1
gradus quid, in arbore affinitatis requiratur.
gradus conſanguinitatis qualiter noſcantur. 1067.1
guidagia quæ dicantur. 1369.1

H

HAbitus an faciat monachum. pag. 869.1. & 894.1
habitus probationis quis. 886.1
habitus profeſſionis quis. ibidem.
hæredes iuramentum defuncti ſeruare tenentur. 140.1
hæres de quo intelligatur. 205.1
hæres eſt & iuris, & rei. 522.1
hęredes defuncti iuramentum ſeruare

ſare tenetur. 563.2
hæres non implens voluntatem defuncti an debeat ſuccedere prius. 828.2
hæredes an ex delicto defuncti malefitio conueniantur. 854.2
hæres an ſemper tenetur de contractu defuncti. 854.2
hæredes, quãdoq; pro delicto defuncti tenentur 1213.1
hæreditatis, Raynutij iuriſp. 835.1
hæreditatis Raynaldi diuino 839.2
hæreditatis intentio ipſa occupãs, non incurrit pœnam l. ſi quis in tantam. C. vndè vi. 847.1
hæreſis purgatur per iuramentum. pag. 1183.1
hæretici laici per eccleſiam cõdemnantur, ſed per iudicem ſeculare punientur. 1175.2.
hæretici multis modis diuidũtur. 1177.2
hæretici omnes ſunt excommunicati. 1174.1
hæreticus ſponte redire volens, recipi debet errore abiurato. 1179.2
hæreticorum filijs etiam catholicis nihil eſt relinquendum. 1177.1
hæretici pœna. 1184.1
hic poſſidet cuius nomine poſſidetur. 206.1
homagium quid ſit. 1378.2
homines proni ſunt ad diſſentiendum. 210.2
homo liber obligari ñ poteſt. 269.1
homo liber an poſſit eſſe obſes & obligatus. 571.1
homicidium varijs modis committitur. 1194.1
honores ſperare poſſumus. 1214.2
honores gradatim cõferãtur. 157.2
horæ quare ſunt inſtitutæ ſeptenario numero. 902.1
hypotheca quid. 767.1

I

Ignorantia an ſit tolerabilis. 58.2
ignorantia an præſumatur. 71.1
ignorantia craſſa an excuſet. 96.1
ignorantia probabilis excuſat. 1243.1
ignorare quod publice factum eſt nulli licet. 398.2
illicitum infringi poteſt ſine ſuperioris auctoritate. 1221.1
illicitum non venire ſub generali pollicitatione ſeu promiſſione etiam iurata. 1191.2
illegitimi an poſſint per legatũ diſpenſari. 209.2
illiteratus poteſt eſſe iudex. 30.2
immunitas quibus auferatur. 1191.2
immunitatem violans an ſit excõmunicatus. 1132.1
impenſæ neceſſariæ quæ dicantur. pag. 888.2
imperatoris excellentia. 1041.2
imperium non habet par in parem regulariter. 95.2
imperium ad quos eſt tranſlatum. pag. 120.1
imperium regium an, & quando iuſtum metum inducat. 1041.2
impoſſibile eſt quod contra bonos mores eſt. 19.3.
impoſſibilium nulla eſt obligatio. pag. 951.4
improbabilis eſt qui Interdictum violat. 693.2
impotentia iuris & facti. 268.1
impuberibus dignitas data non debet. 190.1
imputandum non eſt ei, qui non fecit quod facere tenebatur. ſi per eum non ſtiterit quo minus faceret. 474.2
incauta criminali, tũ ciuiliter nota, licet actor præſumptionem habeat pro ſe, non tamen defertur ei iuramentum, immo locum habet regula: Actor non probante, &c. pag. 518.2
incendiarij à quo poſſunt abſolui. pag. 1213.1
incendiarij an ſint omnes ipſo iure excommunicati. 1314.2
incidens quæſtio ea eſt, quæ factum principale ſeu cauſæ merita concernit emergẽs vero ipſum proceſſum 437.1
incontinenti qualiter intelligatur, & quantũ tempus includit. 542.2
incorporalia an poſſideantur, vel qualiter poſſideantur. 395.2. & 434.1
indebitum quibus modis dicatur. pag. 817.1
indebitũ eſt triplex, ſcilicet iure ciuili tantum, iure naturæ tãtum, & vtroque. ibidem.
indefinita æquipollet vniuerſali. pag. 271.2
indictio quid ſit, & qualiter cognoſcatur. 549.1
indictio in reſcriptis & priuilegijs ponenda. 549.1
indictio qualiter cognoſcatur. 549.1
indigena quis dicatur. 68.1
induciæ quamdoque ſunt arctandæ. 235.2
induciæ dandæ ei qui aduocatum nõ habet, vt quærat, ſi petat 404.1
induciæ deliberatoriæ non ſunt dandæ plene inſtructis. 420.2
induciæ datę à lege, à iudice abbreuiari poſſunt. 644.1
indulgentiæ à prælatis conceſſæ vltra quàm ſit eis permiſſũ, an valeant. 134.2
infamia quod præcedat inquiſitionem. 544.1
infamia an compellat aliquem ad purgationem. 296.1
infamia non tollitur per pœnitentiam. 137.2
infames à multis repellũtur. 570.2
infamis an poſſit eſſe iudex. 29.2
infamis curam monaſterij gerere poteſt. 295.2
infamis à denunciatione repellitur. pag. 542.2
infirmis compatiendum eſt. 725.1
in fraudem facere videtur qui facit quod facere non debet. 240.1
ingenuus quis dicat. 95.2. & 210.1
ingreſſus monaſterium, an fingatur habere hæredẽ, cum rogatus eſt reſtituere priuato, vel cum priuatus ei ſubſtitutus eſt 789.2
inimici à teſtimonio & multis alijs repellantur 1117.1
initium ſpectandũ eſt 991.1. & 945.1
iniuriam eccleſiæ poteſt quilibet proſequi 520.1
iniuriarum actio infamat 619.2
iniuria fit re & verbis 1301.1
iniuria facta eccleſiæ an poſſit per epiſcopum ſolũ remitti. 1237.2
iniuriam nobis illatam an poſſimus remittere. ibidem.
in notorijs in ius vocandus aliquis non eſt 645.1
inquiſitio fieri non debet, niſi fama præcedat 283.2
inquiſitio propter infamiam à malevolis orta, an faciẽdo ſit 565.1
inſtitutio plenius ius tribuit, quam præſentatio 28.2
inſtituere & inueſtire quid 754.2
inſtrumentum ex perſonæ qualitate probant 546.1
inſtrumentum vitiatus propter raſuram 460.1. & 923.2
inſtrumentum quantumcunque, authenticũ põt reprobari. 514.1
inſtrumentum qui produxit, quid probare teneatur. 1272.1
inſtrumentum reprobatum dicitur eo ipſo, quod cum iudici oſtenditur contrarium iudicat 637.2
inſtrumentum quid continere debeat 546.1
inſtrumenti appellatione veniunt teſtes: non tamen in termino dato ad productionem inſtrumenti non poſſunt teſtes produci 144.2
inſtrumenti perditio qualiter reputetur 127.1
inſtrumenta an vitientur propter raſuram 1227.1
inſtrumẽta noua induci poſſunt in appellationis cauſa. 1285.1
inſtrumenta ſunt duplicia. 548.2
inſtrumenta publica perpetua firmitate nituntur ad vtriuſq; partis damnum & commodum, ibidem
inſtrumentorum edito, per quas actiones fieri petatur 555.2
intellectus c. cum in cunctis, & c. qua propter. ſupra eod. tu. 138.1
intellectus c. cum in cunctis. de elect. 141.2
intellectus l. ſi quis. § fumerius. ff. de teſt. & ſumptun. 159.1
intellectus c. tum, de ætat. & qual. pag. 216.2
intentio conſtituentis eſt attendenda in dubijs 334.2
interdictum violans nec eligit nec poſtulari poteſt 72.1
interdictum vnde vi, vel vti poſſidetis, non datur pro rebus incorporalibus, ſeruitutibus & iurisdictionibus, vt quę non poſſideantur, ſed quaſi vti poſſidetis interdictum 395.2
interdicta recuperandæ poſſeſſionis. pag. 437.2
interdictum vnde detur 458.1
interdictum vnde vi, contra quem debeat dari. 438.1. & 456.2.
interdictum vnde vi, & actio quod metus cauſa differunt 438.2

Interdicta eccleſia non poteſt ibi ecleberari,etiam de licentia epiſcopi. 659.2
interdicti, ſententiam non ſeruans tanquam ſuſpenſus beneficia & dignitates conferre non poteſt. pag. 676.2
intereſſe in actionibus arbitrarijs & iudicis officio venit. 102.1
intereſſe in bonæ fidei actionibus iudicis officio venit,ſecundum tenmen actionis naturam. ibidem.
intereſſe qualiter probetur. 346.2
interlocutoria ſententia in rem iudicatam tranſit. 118.1
interlocutoria an poſt decendium mutari poſſit. 685.2.
interpretatio eſt quatuplex. 71.2
interpretatio in meliorem partem facienda eſt. 820.1
interpretatio non adhibeat vbi conditor canonis nõ adhibuit. 1000.1
interpretatio per quem fieri poſſit. pag. 1374.1
interpretari eius eſt,cuius eſt & condere. 6.1
interrogationes in iudicio faciendæ. 419.1
inteſtatus quis dicatur. 844.2
inteſtatio conſtituentis eſt attendenda in dubijs. 333.1
inueſtitura ſola poſſeſſionem non quæritur. 62.1
Inueſtire quid ſit. 824.1
ipſo facto multa fiũt 709 2.& 250.2
irregularitas prouenit dupliciter. pag. 372.2
irregularitas per quoſdam canones inducitur. ibidem
irregularitatem religionis ingreſſus non tollit. 1185.2
irregularem hominem ſcandalo reddi. 1198.1
iudæus cõtra Chriſtianũ ad teſtimonium non admittitur. 510.1
iudei potius ſunt vitandi quàm pagani. 117.1
iudæi tenentur ad decimas. 1259.2
iudex qualis eſſe debet. 29.2
iudex etiam de facto ſupplere poteſt. 94.1
iudex corrũpit ex quatuor. 243.2
iudex an debeat remoueri,ſi alterius partis vult aduocatus fieri. pag. 527.1
iudex an poſſit facere gratiam vni parti in alterius præiudicium. pag. 251.2
iudex an debeat iudicare ſecundum allegata. 283.2
iudex an teneatur in ſententia cauſam exprimere , quæ ipſum mouit. 631.1
iudex appellationis an poſſit procedere altera parte abſente. 18.1
iudex cogit partes ad concordiam. pag. 121.1
iudex à quo,aliqua poteſt circa appellationem. 1075.2
iudex cognoſcens de principali, cognoſcere debet de acceſſorio. pag. 1099.2
iudex eccleſiaſticus inter laicos cognoſcit in multis caſibus. 389.2
iudex & teſtis propter familiarit. ñ repelluntur. 252.2
iudex facilius repellitur, quàm teſtis. 268.2
iudex in cauſa matrimoniali duo debet habere. 1062.1
iudex nihil debet accipere. 1159.1
iudex officio depoſito an conuenirl poſſit. 993.1
iudex ordinarius poteſt recuſari. 684.2
iudex poteſt ſupplere de iure,ſed nõ de facto. 73.2
iudex quandoque de cauſa cognoſcere poteſt non tamen ſententiam ferre. 969.1
iudex recuſatur ex ſimilitudine caſus. 382.2
iudex recuſatus an alijs poſſit negotium committere. 684.2
iudex recuſatus negotium non committat,niſi vtraque pars conſentiat. 684.2
iudex an ſtare dẽat iuramento præſtito ſuper æſtimatione damni ratione iniurram paſſi. 1300.1
iudex ad quem vſque gradum cõſanguinitatis recuſari poſſit. 659.1
iudex ea quæ aduocatus omiſit ſupplere poteſt. 73.2
iudex eccleſiaſticus cauſas ciuiles & criminales,&etiã ſpirituales laico delegare poteſt. 371.1
iudex eccleſiaſticus,quod etiam cõtumacia cauſa beneficiũ eccleſiaſtici cum ſequeſtrare poſſit. 38.1
iudex formæ ordinem ſequi debet. pag. 629.1
iudex grauamen tollere poteſt , vt appellatus ab appellatione recedere cogatur. 668.1
iudex poteſt quem citare per nuncium priuatum, ſine litteris dato ſibi aliquo ſigno. 668.2
iudex in cauſa capitali non,niſi cõfeſſum damnat. 715.2
iudex inferior,etſi de priuilegio ſedis apoſtolicæ iudicare non poſſit : tamen de eo aliquãdo iudicare poteſt. 116.2
iudex mandati formam non obſeruans,irritum eſt ipſo iure quod facit. 460.2
iudex non ſecundum conſcientiam, ſed ſecundum allegata iudicare debet. 262.1
iudex ordinarius pro aſſeſſore nihil capere poteſt: ſed bene delegatus, modo ſine fraude capiat. 706.2
iudex poſſeſſorij nouus,& petitorij iudex eſſe poteſt & debet. 385.1
iudex recuſatur ex ſimilitudine cauſæ. 382.1
iudex vnde dicatur in textu 1357.2
iudex ſecundum ſenſum ſuum iudicare,tenetur 1366.1
iudex ſi impeditur,qui ſuppleat iuris. 907.1
iudicis examen non poteſt declinari,neque per miſſionem , nunc ad ſuperiorem,nunc per litteras non dum iudici præſentatas. 681.2
iudici non ſemper eſt obediendum. 281.1
iudicibus pluribus datis ſi vnus moritur,an alius vel alij procedere poſſint. 245.1
Iudex an ea quæ ſunt iuriſdictionis poſſit extra prouinciam exercere. 281.2
iudicis & accuſatoris perſonam gerere vnum non poſſe. 1144.2
iudicis partes eſſe in quacunque litis parte voluerit partes interrogare. 554.1
iudicis partes eſſe partibus aduocatos miniſtrare,ſi habere non poſſint, 301.1
iudicis mandatum non eſt contemnendum. 1175.1
iudicem contemnens legem offendit 1244.2
iudicem aliquem eſſe multa impediunt. 275.1
iudicibus pluribus datis , an vno abſente,alij poſſint procedere. 275.2
iudicibus pluribus datis cum clauſula,& ſi non omnes, &c. ſi vnus impeditus fuerit , an poſſit ſub delegare , & an collegæ teneantur ſui delegatum admittere. pag. 267.2
iudicium quid ſit. 1377.1
iudicium reſtitutorium eſt ſecundũ canones valde latum. 418.1
iudicium eſt triplex. 1086.2
iudicium per alium coguntur multi agere. 380.1
iudicium extraordinarium quod eſt 494.2
iudicij inſtantia an pereat triennio. 384.1
iudicia generalia quæ ſunt, & qui in illis ueniat. 435.1
Iudiciarius ordo in excommunicatione & ſuſpenſione ſeruandus eſt. 1249.2
iuramentum voluntarium, neceſſarium & iudiciale,quid. 591.1
iuramentum in certis caſibus licite præſtatur. 80.1
iuramentum quandoque eſt probatio legitima. 516.2
iuramentum de calumnia an ſit præſtandum in criminali cauſa. 415.2
iuramentum quod etiam ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari poſſit nõ ſemper eſt ſeruandum. 586.2
iuramentum quandoque actori, q̃do que reo defertur. 598.2
iuramentum an poſſit deferri actori. 518.2
iuramentum à reo exigi poteſt , etiam actore nihil probante, quando verſatur in negotio periculum animę. pag. 1021.2
iuramentum calumniæ præſtatur in cauſis ſpiritualibus. 117.1
iuramentum de calumnia an poſſit præſtari in cauſis ſpiritualibus. pag. 416.2
iuramentum quandoque eſt probatio legitima. 516.2
iuramentum calumniæ an poſſit in eadem cauſa reiterari. 451.1

iura-

iuramentum de calumnia an poſſit delegari. 416.1
iuramentum eſt triplex. 591.1
iuramentum de veritate & de calumnia differunt. 588.2
iuramentum de veritate, non debet prælatus præſtare. 144.2
iuramentum non eſt vinculum iniquitatis. 310.1
iuramentum in actione famoſa non defertur. 591.2
iuramentum per teſtes eſt præſtandum. 508.1
iuramentum metu extortum an ſit ſeruandum. 569.1
iuramentum in cauſa matrimoniali remitti non poteſt. 526.1
iuramentum de calumnia non excludit iuramẽtũ de veritate. 538.1
iuramentum calumniæ ab expenſarum cõdemnatione excuſat. 1303.1
iuramentum calumniæ de credulitate eſſe. 415.1
iuramentũ calumniæ an, & quando præſtandum ſit in cauſis criminalibus. 415.2
iuramentum actui ſuper quo apponitur, nihil addit. ibidem
iuramentum deferendum non eſt ei quem credimus incurſurum periurium. 590.1
iuramentum de veritate dicenda non de calumnia in ſpiritualibus præſtatur. 144.2
iuramentum extendendum non eſt. pag. 590.2
iuramentum etſi in cauſa famoſa regulariter non referatur, refertur tamen ſi accuſator vel actor veritatem ſciret. 591.2
iuramentum intelligitur ſecundum materiam ſubiectam, & ſecũdum oēs iuris modificationes. 724.2
iuramentum metu extortum ipſo iure non tenet. 569.2
iuramentum non tenet vbi actus ſuper quo appoſitum eſt, corruit. pag. 392.2
iuramentum teſtis remitti poteſt. pag. 526.1
Iuramenti cauſa quis non excipere tenetur, qui tamen agere poteſt. pag. 37.1
iuramenti declaratio vel interpretatio cum de illo dubitatur, cuius ſit. 588.1
iuramenta & promiſſa non extendũtur, niſi ad ea de quibus cogitatũ eſt. 578.1
iuramenta ſecundum iurantis intentionem interpretanda ſunt. pag. 574.1
iuramenta diuerſa à diuerſis præſtãda. 567.1
iura vigilantibus ſubueniunt. 68.2
à iure cõmuni vbi quid diſcrepat, ſi fieri poteſt, reducendum ad ius commune. 67.2
Imperator reſcripti an teneaſ, omnia eſſe vera propter clauſulam, ſi ita eſt. 44.1
Iura vbi ſint docenda. 724.1
iurare per creaturas non licere, ſed per Deum. 583.2
iurare nolens pro condemnato habendus eſt. 1103.2
iurans in poſterum concubinam nõ cognoſcere, ſi eam in vxorem ducat, an periurus efficiatur. 621.1
iurans accipere vnam de filiabus Titij, ſi poſtea vnam illarum cognoſcat, cogẽdus eſt vt illam accipiat. pag. 1005.2
iurans ſeruare ſtatuta edita, an teneatur ad edenda. 590.2
iure diſceptare quid ſit in textu. pag. 1357.2
Iurgium quid. ibidem
iuri alterius regulariter non derogatur. 871.2
iuri ſuo an poſſit quis renuntiare. 391.1
iuris ſolemnitates an poſſint remitti, per partes. 235.2
iuriſdictio & merum imperium an poſſint delegari. 290.2
iuriſdictio perpetuatur per citationem. 1373.2
iuriſdictio an citatione perpetuetur. 244.2
iuriſdictio extenditur quandoque ad eos, de quibus cogitatum non eſt. 241.1
iuriſdictio per compromiſſum non expirat, licet primum cõpromiſſum per ſecundum expiret. 272.2
iuriſdictio quæ certo tempore claditur, ad tempus maius protendi poteſt. 135.2
iuriſdictio, quæ delegantis morte eſt integra, non expirate nec tempore quo delegata non ſit. 295.1
iuriſdictionem non exercet minor præſente maiore. 1282.1
iuriſdictio vicarij Papæ ad quos mil liaria extendatur. 233.1
iuriſdictio amittitur multis modis. pag. 272.2
iuriſdictio de perſona ad perſonam prorogatur. 360.2
ius reuocandi domum quibus perſonis concedatur. 388.2
iuriſdõ prorogatur tripliciter. 274.2
ius naturale in quibuſdam tolli poteſt per Papam. 866.1
Iuris ordo peruerteretur, ſi reus ſequeretur forum actoris. 385.1
ius vnde dicatur. 1358.2
Ius patronatus cur cenſeatur ſpirituale. 192.1
ius patronatus transfertur multipliciter. 934.1
ius patronatus an acquiratur ex relectione eccleſiæ. 979.1
ius patronatus ſi ſit in contentione, quid faciendum ſit. 937.2
ius idem ibi ſtatuatur, vbi eſt eadem ratio. 11.2
ius perditur propter multa. 1063.1 & 129.1
ius ſine iuriſperito conſtare non poteſt. 857.2
ius ſuũ nemo perdit ſine culpa. 1095.2
ius canonicũ an derogetciuili circa teſtamẽtorum cõpoſitionẽ. 830.1
ius an queratur alicui per ſolam nominationem. 1083.1
ius patriæ poteſtatis epiſcopatu ſolo ſoluitur. 190.1
ius tempore feriarum meſſis & vindemiarum, de reb. quæ tẽpore uel morte petituꝝ ſunt dici põt. 426.1
Iuſtitia quid ſit. 1357.1
iuſte poſſidere q̃d ſit, in tex. 1358.2
iuuandus unus non eſt vt alter læda tur. 26.2
iuuenes qui dicantur. 749.1

L

Laicus poteſt eſſe prębendarius. pag. 16.2
laici de reb. eccleſiæ nihil poſſunt diſponere. 17.2
laicus in eccleſia collegiata eligere non poteſt. 147.2
laici ſpirituales res ſine periculo animę non poſſunt poſſidere. 319.1
laicus in ſpiritualibus arbiter eſſe nequit. 365.2
laicus patronus præſentando indignum ius eligendi, non perdit niſi in caſibus in quibus eligens vel collator perderet. 942.1
laici an poſſint quandoque clericos capere. 995.2
laici quod nullam de rebus eccleſiaſticis adminiſtrationem habere debeant. 998.1
laici an, & quãdo clericos accuſare & contra eos teſtimonium ferre poſſint. 108.2
largus quis dicatur. 68.1
latinitas falſa vitiat reſcriptum, ſed non teſtamentum. 28.1
latrones publici poſſunt à quolibet impune occidi. 1992.1
legatus an poſſit de cauſis exemptorum cognoſcere. 279.2
legatus poteſt facere reſeruationes. pag. 941.2
legatus poteſt facere conſtitutionem. pag. 1374.1
legatus an, & quando eccleſiam abſque præſentatione conferre poſſit. 281.1
legatus de quibus cognoſcere poſſit. pag. 277.2
legatus prouinciam egreſſus ad quã deſtinatus erat, an, & quando ex cõcicate, abſoluere, & cauſas in illa prouincia delegare poſſit. 381.1
legati ſtatuta perpetuo durãt. 283.1
legati definitio. 827.1
legatum rei alienæ an valeat. 828.2
legatum ſi fiat adminiſtratori eccleſiæ etiam proprio nomine expreſſo, quod canonicam epiſcopus cõſequeretur, quaſi dicatur legatũ eccleſiæ. 834.1
legatorum de latere maior poteſtas quam aliorum legatorum. 209.2
legatus an poſſit confirmare ſententiam delegati. 278.2
legati ſunt triplices 281.1
legatus an poſſit conferre beneficiũ iuris patronatus. 281.1
legatorum de latere poteſtas in abſoluendo. 282.1
legati de latere qui proprie dicantur. 292.2

Lãgatus ſub ſuo do factum ſatim petitur cautione de modo adimplendo præſtita, ſecus in eo, quod ſub conditione debetur. 840.1
Legibus & non exemplis iudicandum eſt. 69.1
Lex iuriſdictionis quid comprehendat. 299.1
Lex dioceſana quid comprehendat. pag. 299.2
Leges dioceſanæ quę ſint. 299.2
Lex abrogata an poſſit allegari. 379.1
L. properandum. 1. ſñ. §. vltim. & §. plerumq; C. de iudi. an correcta ſit per ius canonicum. 384.1
Legis auxilium fruſtra inuocat qui in illam peccat. 653.1
Legis auxilium perperam inuocat qui in legem committit. 764.2
Legibus iudicatur, canonibus deciſi bus. 1261.1
Leges neminem cogunt bene facere. 1165.1
Legi fit fraus de contractu ad contractum dupliciter. 1284.1
Ltimatus per principẽ in ſpũalibus legitimatus non eſt. pag. 1083.1
Libellus vniuerſalis an poſſit admitti. 297.2
Libellus an ſit de ſubſtantia iudicarij ordinis. 398.1
Libelli definitio, & libellus conuentionalis, & accuſatorius, & quid continere debeat. 398.2
Libellus an poſſit mutari. 401.1
Libellus eſt duplex. ibidem
Libellus generalis quandoque admittitur. 456.1
Libellus generalis an ſit admittendus. 456.1
Libertatis cauſa ſub quo iudice cognoſci debeat. 210.1
Libertas res eſt ſpiritualis. 213.2
Libertas eſt multum fauorabilis. pag. 1049.2
Licet quis non debeat admitti ad probandum illud quod probatũ non releuat: tñ impertinentium iure ſaluo admittitur. 270.1
Linea quid, requiritur in arbore affinitatis.
Lis quid. 1357.2
Litis conteſtatio an fiat per confeſſionem aduerſarij. 141.1
Litis conteſtatio quid ſit. 402.2
Litis conteſtatio an debeat fieri ſuper exceptione. 247.2
Litis conteſtatio eſt exordium iudicij. 1373.2
Litis conteſtatio qualiter fiat. 144.1
Litis conteſtatio debet fieri ſuper exceptione. 247.2
Litis conteſtatio an fiat per reſponſionem cõditionalem. 597.1
Litis conteſtatio ſuper exceptione non requiritur neq; libelli oblatio neque calumniæ iuramentũ. pag. 247.2
Lite conteſtata an poſſit de cetuine procedi contra abſentem. 270.1
Lite non conteſtata teſtes recipiuntur nedum vbi agitur de præiudicio electionis ſed de deſtitutiõe. 469.1
Lite non conteſtata, quod ad teſtiũ receptionem procedendum non ſit, vide illius regulæ fallentias pag. 409.1
Lite non conteſtata fauore libertatis teſtes recipiuntur, & ferur ſententia. 520.1
Literę ad beneficia ſine mãdato impetrari poſſunt. 47.2
Literæ an poſſint impetrari à poſſidente. 32.1
Literæ contra laicum à Papa impetratæ an valeant. 354.1
Literæ commendatitiæ dimiſſoriæ quæ dicantur. 721.1
Literæ de ſimplici iuſtitia, quod falſæ non præſumantur. 1129.1
Litteræ diuerſæ ſub eadem data, & forma cum impetrantur, & à diuerſis ad eoſdem iudices præſentantur, vtrique ſuperſedet donec ſuperior conſulatur. 334.1
Literæ executoriæ in quibus impetrans falſo dixit monitorias præceſſiſſe non valent. 56.1
Literæ per excommunicatum impetratæ an valeant. 247.1
Literis pluribus impetratis quæ valeant. 34.1
Literæ epiſcopi an faciant fidem. pag. 487.2
Literæ procuratoriæ, & literæ dato an differant. 924.2
Literæ primæ an euaneſcant, ſi in ſecundis literis generalis mentio fiat. 462.1
Literæ protectionis Papæ an eximant aliquem à iuriſdictione ſui iudicis. 658.1
Literæ qualiter probentur de mandato domini impetratæ. 531.1
Literæ ſignatę non dicũtur vbi nomen deeſt. 549.2
Literæ quæ reuocatæ ſint, qualiter cognoſcendæ. 53.2
Literæ ad lites cum non valeant, ſine mandato, quis hoc probabit. pag. 47.1
Literæ triplices ex ordine curiæ concedumtur. 56.2
Literis epiſcopi an, & quando credatur tamquam publico inſtrumento. 488.1
Literis prælatorum an in præiudicium aliorum credatur. 308.1
Locus ſi eſt reo ſuſpectus, vbi & à quo eligitur iudex. 169.1
Locus tutus eſt partibus aſſignandus. ibidem
Locorum diſtantia prodeſt quo ad multa. 354.1
Ludo perditũ an poſſit repeti. 708.2
Ludus & ludi inſpectio prohibent clericis. ibidem
Ludere pecuniam & ſpõſionem facere virtutis cauſa licere. 1202.2
Ludere licet conuiuij cauſa. 1254.2
Luxuria quomodo plus habeat quã caſtitas. 220.2
Luxuria oẽs ſcte maculat. 1396.2

M

Magiſtri qualitates, ſunt multiplices 902.2
magiſter vnde dicatur. 1169.2
magiſter an pro doctrina poſſit collectam petere. 1161.1
maiores & digniores qui dicuntur. pag. 33.1
maiori parti nõ ſemper ſtatur. 31.2 & 779.2
maiori parti regulariter ſtãdum eſt. 779.1
maiora cautius ſunt agenda. 1074.
Maleficium diſtinguunt volũtas & propoſitum. 1196.2
Male meritus publica egeſtate laboret, vt exemplo ſit alijs ad maleficia terrenda. 1171.2
Malitijs hominum non eſt indulgendum. 60.1
malum faciens aliquando non punitur. 979.2
Mancipia nouitia quę dicantur. pag. 1363.1
Mandatum tria debet continere. pag. 327.2
Mandatum generale ſufficit in ijs quę incidenter eueniunt, vt in reſtitutionibus. 356.2
mandatum Papę à legato interpretari poteſt. 71.2
Mãdatum re integra morte alterius tam mãdatoris quam mãdatarij regulariter ſoluitur. 263.2
Mandato ſpeciali quandoq; conſuetudini derogatur. 116.2
mandatum an pro alio admitti poſſit pag. 15.2
mandatum mortui per literas ab eodem impetratas antequam moreretur, quod procedi poteſt ſi citatio executa illius mortem præceſſerit. 244.2
mandatum ſpeciale in multis caſibus eſt neceſſarium. 356.2
manſus quis ſit. 924.1
manſus quid. 944.1
manzer quis. 170.1
Maria quę vouerat caſtitatem, an licite potuit contrahere. 888.1
maritus ex uxoris incontinentia dehonestatur. 207.2
maritus accuſat quandoque iure mariti. 1208.1
maritus an luctetur fructus rei dotalis. 1222.2
maritus ingreſſus religionem de licentia vxoris continentiam non promittentis, an poſſit renocari. pag. 891.2
maritus accuſans vxorem de adulterio an teneatur ſe inſcribere. 532.1
matrimonij qd ſit, in textu. 561.1
matrimoniam an impediatur propter ſcandalum. 1061.1
matrimonium an ſit ſeparandum propter maleficium. 1071.2.
matrimonium bona fide palam contractum præſumitur legitimum. pag. 1082.1
matrimonium clandeſtinum an poſſit accuſari per eos qui preſentes fuerunt, qñ contrahebatur. 139.1
matrimonium an ſemper poſſit contrahi. 425.1

matrimonium contractum contra interdictum eccleſiæ an ſit dirimendum. 1031.2
matrimonium contractum contra interdictum Papæ etiam cum clauſula decreti irritantis an teneat. pag. 1032.2
matrimonium contractum non conſummatum an Papa poſſit diſſolue re. 891.1
matrimonij cõſummatio eſt duplex pag. 891.1
matrimonium dicitur clandeſtinum tripliciter. 1029.1
matrimonium eſt fortius vinculum quam ſit iuramentum. 996.1
matrimonium habet ſubſtantiam & formam. 1015.1
matrimonium nondum conſummatum. an per Papam diſſolui poſſit. pag. 891.1
matrimonium non impeditur per homicidium. 1091.1
matrimonium per quæ verba fuit inſtitutum. 1074.1
matrimonium propter ſcandalum impeditur. 1016.3
matrimonium quandoque per verba de futuro contrahitur 1005.1
matrimonium ſecundo contractum lite ſuper primo pendente an teneat. 1010.2
matrimonium ſolo conſenſu contrahitur. 1001.1
matrimonij definitio. 157.1 & 301.2
matrimonij bona ſunt tria. 1036.2 & 1083.2
matrimonij ius an ſoluatur per contumeliam creatoris. 1097.2
matrimonio illicito ſeparato an poſſint data repeti. 1101.1
matrimonio carnali copula conſumato ſi alter coniugum filium alterius de ſacro fonte ſuſcepit, quod ambo coniuges compatres infantis parentibus efficiantur. 1053.1
matrimonium non prohiberi, qui vnà leuent eundem de ſacro fonte. pag. 1053.1
matrimonio priuatus eſt, qui teſticulis caret. 1068.2
matrimonia priora quandoque reſtaurantur. 1068.2
matrimoniaiis cauſa multa habet ſpecialia. 404.2
medium vbi ſpectandum eſt. 945.1
media via eſt eligenda. 231.1
medicinæ ſumptio celebrationẽ impedit. 954.2
mediocriter boni qui. 968.2
mediocriter mali qui. ibidem
melchiſedech præceſſit legem. 11.1
Mens potius attendi debet, quam verba. 1283.2
Meſſium & vindemiarum iudicij tẽpore, quod quis in iudicio vt compareat compelli non poſſit. 386.1
metus minor in fœmina attendi debet. 1008.1
Metu facta tenent niſi in ſex caſibus. 343.1
Metus in multis caſibus excuſat. pag. 343.2
metus quid ſit. 344.1
miniſter ordinarius ſacramenti confirmationis epiſcopus eſt. 63.1
minor læſus circa matrimonia & beneficia an poſſit reſtitui. 454.2
Minor in certis caſibus cenſetur, maior. 454.2
minor ſi ſe ab hæreditate abſtinet, vocandi ſunt creditores. 302.1
minori qui beneficio renunciauit & alteri collatum eſt, quandoque ſubuenitur 454.2
minores ſuis prælatis obedientiam an, & quando obſeruare debeant. pag. 181.2
miracula per malos fieri poſſunt. pag. 536.1.& 984.1
miſſa an poſſit per quemlibet. peccatorem celebrari. 1130.2
miſſa non eſt de ſubſtantia conſecrationis, nec collationis ordinum. pag. 110.2
miſſa triplex natalis Domini quid repræſentet. 963.1
miſſo in poſſeſſionem, an ſtatim ſit facienda propter contumaciam alterius partis. 413.2
miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, non facit fructus ſuos intra annum. 481.1
mitius agendã cum religioſis. 480.1
modicũ ſiue augeat ſiue diminuat, pro non adicto habeatur. 59.1
monachatio quatuor rebus præiudicat. 915.2
monachus an proprium habere poſſit. 915.2
monachus vagus eſt ab abbate recolligendus. 1290.1
monachus factus epiſcopus à regula monachali penitus non abſoluitur. 709.1
monachi correctio ad quem ſpectet. pag. 288.1
monachi correctionis & emendationis locus primus abbati debetur, pag. 288.1
monacho cauſa põt delegari. 1274.1
monachum quis ſe fingit ex duplici cauſa. 874.2
monachum ſe ſimulans, vt monialẽ corrumpat, an ſit ad monacharum compellendus. 1270.1
monachi quo ad aliqua ſunt melioris conditionis, quam clerici ſeculares. 1124.1
monachi & canonici regulares inter ſe ſunt differentes. 914.1
monachi ſemper debent flere. 1109.2
monachi eccleſias diuerſimode poſſunt habere. 731.1
monachi qui profeſſi ſunt paupertatem, obedientiam & caſtitatem quod proprij nihil habere debent. pag. 915.1
monachi ſinguli in parochialibus eccleſijs eſſe non debent. 911.1
monachia omnis beneficiorum pluralitas vetita eſt. 987.2
monaſterium ingrediens an poſſit aliquid offere. 1150.2
monaſterio relictum ſi ſint plura, cui debetur. 828.1
monitio trina dicitur canonica. 681.1
monomachia quid. 1999.1
mora quandoque purgatur. 781.1
mora an poſſit purgari. 151.2
mora non purgatur in ſtipulatione penali. 1304.2
morboſus quis dicatur. 217.1
mors rapit bonos & malos. 654.2
mox quomodo capitur. 130.1
mulier an iuriſdictionem habere poſſit. 308.1
mulier nubens intra annum lugubrẽ an infamiam incurrat. 1105.2
mulier nubens intra annum luctus, an perdat donationem ante nuptias. ibidem
mulier in dote repetenda quibus creditoribus præferatur. 810.1
mulier an admittatur in crimine. pag. 519.1
mulier fideiubens non ſemper iuuatur Velleiano. 570.2
mulier vbi ſubit munera. 864.2
mulier quæ iurauit non venire contra alienationẽ fundi dotalis, iuramẽtum ſeruare debet. in tex. 586.2
mulier non eſt facta ad Dei imaginẽ. pag. 309.1
mulieris bona quandoque ſunt pro marito. 68.2
mulieri credendum de copula, vbi ex confeſſione copulæ firmatur matrimonium. 1026.1
mulieres neque docere neque prædicare debent. 1311.2
mulieres quare non recipiant ordinẽ. 827.1
mulieribus multa ſunt interdicta. pag. 132.1
multi quotdicantur. 1240.1
multitudo an, & quãdo à delicto excuſet. 1195.1
multitudini peccanti an ſit parcendum. ibidem
munimenta quæ dicantur. 356.2

N

NAturalium appellatione qui veniunt. 170.1.& 1087.2
Neceſſitas à periurio excuſat 571.1
negatiua eſt triplex. 102.1
negatiua facti duplex. 102.1
negatiua iuris. ibidem
negatiua qualitatis. ibidem
negatiua an, & quomodo probanda ſit. 102.2
Negatiua prægnans probari poteſt. pag. 164.1.
negatiua quandoque probari poteſt. pag. 342.1
negotium quid Signet. 1357.2
Negligentia eius, qui reſcripta ad lites vti noluerit, à quo probanda ſit. 24.1
nigrum quandoque eſt generalius rubro. 473.1
Nobiles & diuites, cæteris paribus alijs præferuntur. 667.1
Nobiles & litterati ſunt pinguioribus beneficijs honorandi. 731.1
nobilitas tollitur per monachatum. pag. 1287.2
Nomen & cognomen in litteris eſt exprimendum. 60.1

nomine beneficij quid intelligatur pag. 45.2
nomina partitiua in Trinitate quandoque denotant eſſentiam, quandoque non. 9.2
nominis expreſſio non facit ſemper reſcriptum perſonale. 405.2
nominatio canonica quæ dicat. 74.2
nominatiuo in matrimonio præſumptionem inducit. 560.1
nominatim interdictum quid dicatur. pag. 1266.1
non videtur quod plenè liqueat, niſi poſtquam renunciatum fuerit, & concluſum. 522.2
notorium an ſit ſecundum iuris ordinem decidendum. 1093.1
notorium non requirit ordinem iudiciarium. 207.1
notorij, famæ, & manifeſti deſcripto. pag. 712.2
notorium tribus modis videtur crimen. pag. 187.2
nouitates inducendæ non ſunt. 68.1
noxia & noxa differunt. 884.2
nubere & non nubere vtrumque expedit. 1609.2
nullus duas eccleſias intitulatas habere poteſt. 145.1
Nuncio ſeu executori ſine litteris an credatur. 345.2
nuncio & actis iudicum ſtandum, niſi ex aduerſo validæ probationes offerantur. 109.2
Nutu aliqua fieri poſſunt. 831.1

O

OBedientia an ſit ſemper prælatis ſeruanda. 181.2
obedientia nõ eſt contemnenda. 723.2
obedientiæ controuerſia ſi ſit, quis conuenietur. 306.1
oblatio quid in textu. 1339.1
obligatio ciuilis quæ, 817.2
obligatio naturalis quæ. ibidem
obligatio poteſt fieri ſub pœna beneficij. 118.1
obligatus ratiocinijs onere depoſito & ratione reddita, ordinari poteſt, prius vero non. 214.1
obligari quem ſub beneficijs pœna poſſe. 274.2
obſcuritas eſt fugienda. 5.1
occultatio facit præſumi contra aliquos. 783.2
odium vnius alteri nocere non debet. pag. 340.2
odium vnius non grauat alterum. pag. 1088.2
Œconomus ob quas cauſas conſtituatur. 286.1
officium iudicis in bonæ fidei contractibus tantum valet, quantum ſtipulatio in ſtricti iuris contractibus. 301.1
officium iudicis quando detur. 301.2
officium & priſtinum ſtatum accuſatione pendente in cuius nomine inter reos delatum eſt. 540.1
officij ratione nõnulla licent, quæ aliàs non licerent. 1352.1
omnis ſentiat, qui ſentit lucrum. 967.2
opem & auxilium qui tulit, æquè punitur, atque qui damnum dedit. pag. 1301.1
operis noui nunciatio qualiter, & quibus fiat. 1262.2
opinio veritati præfertur. 318.2
opponere poſſunt omnes, quos negotium tangit, licet nulla de eis habeatur mentio. 239.2
oratio generalis an tantum valeat, quãtum ſpecialis. 848.2
Ordinarius miniſter, ſacramenti confirmationis eſt epiſcopus. 73.1
ordinarius quod arbiter eſſe poſſit iuris canonici eſſe, ſecus de iure ciuili. 364.1
ordinarius recuſatus, cauſam perſonæ neutri parti ſuſpectæ committere debet. 386.1
ordinatoria iuriſdictio quod ſit generalis. 682.1
ordinari quomodo quis intelligatur ad titulum ſui patrimonij. 737.2
Ordinator, quod precibus carnalibus mouetur non teneatur, ſed ordinandi prouidentiam & merita attendat, oportet. 194.2
ordinatus Papa honoratur, & oneratur. pag. 184.1
ordinandus an impedimentum ſuum prodere teneatur. 216.2
ordinario verbum & actum requirit pag. 189.2
ordo reſcripti an debeat attendi. 40.2
ordo ſeruandus priuſquam quis in poſſeſſionem mittatur. 471.1
ordo iuris in notorijs an ſine peccato ſeruari poſſit. 578.2
Ordo triplex eſt in eccleſia Dei 7.1
ordines minores an omnes ſimul quis recipere poſſit. 180.2
ordines quo die conferri debeant. 185.1
oſanna quæ vox ſit, & quid ſignificatio nis importet. 4.2
orthodoxa vnde dicatur. 9.2
otium eſt fugiendum. 170.1

P

PActio an poſſit interuenire in ſpiritualibus. 740.2
pactum in beneficij renunciatione ſine ſimonia fieri non poteſt. 50.2
pactum nudum an producat actionem. pag. 315.1
pactum contra leges nihil valet. 318.1
pactum legis commiſſoriæ quomodo fiat. 814.1
pactum turpe & rei turpis. 318.1
pactum turpe non obligat. 1156.1
pactum vnde dicatur. 1358.2
pacto priuatorum iuri publico non derogatur. 391.1
pacta legitima cuſtodienda ſunt. pag. 314.2
pœnitentia an, & per quem mutari poſſit. 909.1
pœnitentiæ an ſit locus poſt factum. pag. 834.1
pœnitentia imponenda parentibus qui filios occiderunt. 1189.1
pœnitentia ſeptennis debetur pro peccato mortali. 1307.1
paganus cenſetur, qui Papæ nõ obedit. pag. 972.1
pallium cui de corpore B. Petri ſit tum dicatur. 80.2
pallium ſub qua forma verborum detur. 159.2
pallio vtendum eſt certis diebus tantum. 159.2
papa an poſſit legitimare in temporalibus. 1084.2
papa contra vetus teſtamentum quandoque diſpenſat. 759.2
papa cum ſcribit de aliquo eligendo, ſemper facienda eſt interpretatio ſecundum illius eccleſiæ conſuetudinem. pag. 767.1
parentes an poſſint de matrimonio filiorum litigare. 335.2
papa derogare poteſt conſtitutionibus prædeceſſorum ſuorum. 3.1
papa eſt maior Imperatore, & Concilio. 947.2
papa eſt ordinarius omnium. 349.1. & 682.1
papa excommunicato communicans non incurrit excommunicationem. pag. 1319.2
Papa an poſſit eſſe iudex in cauſa ſua. pag. 378.1
Papa iuris obſeruantiam velle ſoluere non præſumitur. 35.2
papa nullius iuri intendit derogare. pag. 242.1
papa quare dicatur ſeruus. 1.1
papa quod monachus propſium, & ſuper voto contentiæ an diſpenſare poſſit. 915.2
Papa ſi in ſua perſona vellet agere, coram quo agere deberet. 699.2
Papæ auctoritas an intelligatur excepta in profeſſione 707.1
Papæ diſpenſatio in multis eſt neceſſaria. 1188.1
Papæ multa ſunt reſeruata. 279.1
Papæ ſola hæreſis opponi poteſt. 82.1
Papæ voluntas etiam dura ſeruanda eſt. 1360.2
papalis indulgentia nulli derogare debet. 1361.2
papa an habeat vtrumque gladium. pag. 1180.2
partus ſecundum legẽ Lombardã ſequitur deteriorem conditionem. 213.2
pater & filius poſſunt ſimul eſſe monachi. 209.1
pater & mater an poſſint teſtificari in cauſa filii. 509.2
pater filium in legitima grauare non poteſt. 838.1
patriarchæ quattuor crucem ante ſe vti que ferre poſſunt. 477.1
patronus an poſſit intereſſe electioni in eccleſia collegiata. 939.2
patronus an poſſit præſentare lite pendente ſuper iure patronatus. 990.2
patronus laicus, & patronus clericus differunt in multis. 285.2
patronus ſi indignum præſentet, quod id præſentandi poteſtate priuatus nõ ſit. 386.2
patronus præſentando, quibus verbis, & quibus non vti debeat. 944.2
paupertas non excuſata peccato. pag. 1093.1 & 1154.1
paupertas cauſa quis plures eccleſias habere poteſt. 191.2

Paucorum dicta non infamãt. 1119.2
Peccata occulta committentes quatenus ſint remouendi. 192.2
Peccatum dupliciter euitatur. 295.2
Peccatũ an aggrauetur ex dignitate delinquentis. 571.2
Peccatum mortale cõmitti, vt ſcandalum euitetur an debeat. 1263.2
Peccata latentia an homines irregulares faciant. 270.2
Peccata occulta an ſint publicis grauiora. 969.1
Peccata non ſunt celanda. 1134.1
Peccare non eſt aliquid poſſe. 5.2
Peccans alienus conſilio, non excuſatur. 6.1
Pecunia pro ingreſſu monaſterij accepta, cui ſit reſtituenda. 1132.2
Peculatus quid ſit. 783.1
Pelagia à quibus conſtitui poſſint. pag. 948.2
Pelagia quæ dicantur. 1369.2
Penſio an facultatibus auctis augeri debeat, & diminutis diminui. pag. 317.1
Penſio an ſit diminuenda propter ſterilitatem rei emphyteuticatę. pag. 802.1
Penſio ſuper beneficio quòd beneficium non dicatur. 50.1
Penſionis perceptio neque poſſeſſionem probat, neque dominium. pag. 634.1
Penſionis ſolutio omiſſa facit quẽ priuari re ita. 421.2
Pentatheuchus huius quis dicatur. 857.2
Peregrinatio quid. 1590.2
Peregrini quamdiu in peregrinatione ſunt legatorum priuilegio gaudent. 313.2
Peremptorij propter locorũ diſtantiã vt laborioſus, & expenſis parcatur prima vice poſſi poteſt. 354.1
Periurus ad iuramentũ non admittatur. 564.1
Periurus in teſtẽ nõ recipitur. 502.2
Periuri ſunt infames. 813.2
Periurij an litteris probetur. 107.2
Periculi cauſa aliqua ſint facienda. pag. 1315.2
Perſona eſt prius querenda quam ratio. 102.1
Perſona vna an duarum vicem ſuſtinere poſſit. 485.1
Perſonarum ratio an ſit habẽda in beneficiorum perceptione. 311.1
Perſonæ duæ propter hominum rati atem à cõiugio aliquibus prohibẽtur. 452.1
Perſonalis & realis conceſſio qualiter diſcernitur. 756.1
Perſonaliter exequi debẽs an poſſit alij committere. 402.& 276.2
Perſtrepere verbũ quod latiſſimè pateat, & extendatur. 548.2
Perturbatio ordinis vnius cauſæ ad alium proceſſum non vitiat, cum ordo ille ſubſtantialis non ſit. 41.1
Petentium importunitas obtinet, non concedenda. 244.1
Petitio poteſt eſſe triplex. 318.2
Petitorium & poſſeſſorium ſimul intentari poſſunt. 436.2
Petrus geminum fecit homicidiũ. pag. 1297.2
Pignus an ſemper poſſit per debitorem recuperari. 414.2
Pignus quid. 786.1
Plenitudo pontificalis officij in pallio confertur. 110.2
Plus petẽs qualiter puniatur. 431.2
Plus petitur quattuor modis. 431.2
Plura narrans in ſuo libello, quorũ vnum per ſe ſufficeret, vnũ probare ſufficit. 669.1
Pluralis locutio, & ſuas ſingularitates ſemper non inferat. 1282.2
Pluralitas collegij facit, cũ ad hoc ſunt inſtituti, vt corpus faciant. pagina. 939.1
Pluralitati neque maiori parti quãdoque non ſtatur. 820.2
Pœna calumnioſe trahentium alios ad iudicium. 60.1
Pœnæ, ſi ſint diuerſæ quæ debeat imponi. 236.1
Pœnæ iuris canonici ſunt multiplices. 288.2
Pœnæ variæ canonũ, quæ ſint. ibid.
Pœna variæ promouentiũ in lignos & indignorum promotorũ. 133.1
Pœnas inferre volens quattuor conſiderare debet. 324.2
Pœna conuentionalis an poſſit peti à religioſis. 373.1
Pœna duplici puniri debent iudices remiſſi. 388.2
Pœna an in totum committatur, ſi ſors ſoluatur pro parte. 1304.1
Pœna iure canonico non committitur niſi pro rata. ibid.
Pœna clericorum recipientium eccleſias de manu laicorum. 909.1
Pontifex Romanus ſolus in die conſecrationis ſuæ, valet ordines celebrare. 110.1
Populus ſequendus non eſt, ſed docendus. 715.2
Poſſeſſor an efficiatur quis per inueſtituram factã cum annulo. 780.2
Poſſeſſor beneficij tenetur quandoque ſuam canonicam inſtitutionem probare. 329.2
Poſſeſſor in poſſeſſione defendi debet. 290.1
Poſſeſſor lite pẽdente remoueri nõ debet de poſſeſſione, neque ea ſequeſtrari. 482.1
Poſſeſſor qualiter intelligatur perdere poſſeſſionem. 450.1
Poſſeſſor ſuæ poſſeſſionis titulũ dicere tenetur propter præſumptionem contrariam. 134.2
Poſſeſſor verus an efficiatur per lapſum anni miſſus in poſſeſſionẽ. pag. 47.2
Poſſeſſor verus an efficiatur, qui ex primo decreto in poſſeſſionẽ mittitur 471.1
Poſſeſſorij rei vendicatio nõ datur. 437.2
Poſſeſſorij iudicij quot ſint genera. pag. 437.2
Poſſeſſorio & petitorio ſimul agi poteſt. 433.1
Poſſeſſio ſæpe transfertur ſine apprehenſione. 62.1
Poſſeſſio an tributur per inueſtituram. 738.2
Poſſeſſio auferẽda non eſt ſine cauſæ cognitione. 306.2
Poſſeſſio vnde dicatur. 395.2
Poſſeſſio ex pluribus cauſis haberi poteſt. 551.2
Poſſeſſio in ſolidum apud duos nequit eſſe. 492.2
Poſſeſſio quæritur alicui quãdocunque, qui habet plurimum iuris, & minimum facti. 772.1
Poſſeſſio ſola non ſufficit in beneficijs. 329.2
Poſſeſſionis & proprietatis cauſa ſub vno & eodo iudice ventilanda, & terminanda eſt. 432.1
Poſſidere bona, in poſſeſſionem mitti, & reſtituere poſſeſſionem, differunt. 238.2
Poſſe & velle contraria ſunt. 250.2
Poſſumus, quod de iure poſſumus. pag. 169.2
Poſtulatio quãdoque præfertur electioni. 74.2
Poſtulatio & non electio de certis perſonis eſt facienda. 78.1
Poſtulandi officium eſt multis interdictum. 325.1
Poſtulare poſſunt qui dati ſunt ad eligendum. 114.2
Poſtulare quid ſit. 326.1
Potentia eſt multiplex. 29.2
Poteſtas eligendi cum facta eſt aliquibus vt eligant de conſilio, vel cum conſilio aliorum, quid facere debeant. 140.2
Poteſtas patria an tollatur per factum ordinem. 190.2
Præbenda, ſententiã requirit. 749.1
Præbenda & dignitates diuidi non debent. 339.1
Præbendę vacanti poteſt honeſtum opus imponi. 730.2
Præbendæ per canonicos non ſunt minuendę. 14.2
Præbendas plures non ẽpi diſpenſatione poteſt quis habere. 145.2
Præbendarum diuiſio an poſſit fieri. 729.1
Præbendatus in duabus eccleſijs & vtriuſq; negotijs eſt vocãd⁹. 727.2
Perceptum de rebus titulo pignoris obligatis, quod in ſortem computandum ſit. 589
Prædium ruſticum, & vrbanũ. 18.1
Prædicandi officium eſt priuilegiatum. 296.2
Præfixio ſola termini an poſt ſniam cauſam ad curiam deferat. 175.1
Prælatus an debeat eligi, vel poſtulari ad aliam prælaturam. 163.1
Prælatus eſt procurator, & non dominus. 94.2
Prælatus habens iuriſdictionẽ temporalem, illam committere debet. 1997.1
Prælatus inſufficiens remouendus eſt. 176.2
Prælatus negligẽs repellitur. ibidẽ
Prælatus qualiter, & quando procedere debeat ad faciendam inquiſitionem. 1102.2

Prælati inferiores an poſſint excommunicare. 28.1
Prælatus ſine conſenſu capituli aut conuentio,nec conuenit,nec conuenitur. 327.2
Prælati bona ſint eccleſiæ obligata, ſi male adminiſtrauerit. 810.1
Prælati negligentia eſt periculoſa. pag. 294.1
Prælato infirmo an ſit dandus coadiutor. 752.1
Prælati eccleſiaſtici an poſſint teſtari. 845.1
Prælati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere non debẽt,nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere. 1302.1
Præmium credentiſi quod eſt. 4.2
Præoccupatio eſt color rhetoricus. pag. 305.2
Præpoſitus quis dicatur. 1365.2
Præpoſiti appellatione quis veniat. pag. 189.2
Præſcriptio non habet locum quotieſcunque fit aliquid contra eccleſiaſticam diſciplinam. 64.1
Præſcriptio an currat nequeunti agere. 615.1
Præſcriptio annalis interrumpitur per oblationem cautionis. 475.2
Præſcriptio centenaria an ſit probabilis. 613.1
Præſcriptio nõ currit ꝫ viſitationẽ, nec ipſius procurationem. 957.1
Præſcriptio dormit cõtra eccleſiam ipſa vacante. 126.2
præſcriptio interrumpitur naturaliter,& ciuiliter. 609.2
Præſcriptio longi temporis vitioſo initio impeditur. 621.2
Præſcriptio non interrumpitur per exceptionem ſpoliationis. 428.2
Præſcriptio quòd proteſtatione non interrumpatur. 954.2
Præſcriptionis interruptionem allegans, an confiteatur de præſcriptione. 598.1
Præſcriptioni laicorũ cum mala fide an poſſit Papa ꝓiudicare. 621.2
Præſcriptioni in cenſu locum non eſſe. 959.1
Præſcriptionem allegãs an titulum probare teneatur. 871.2
Præſcriptionem cõtra obedientiam non curiere iuris eſt ceruſſimi. pag. 294.1
Præſcriptione cõpleta ſi mala fides ſuperueniat, an res præſcripta reſtitui debeat. 608.1
Præſcribi limes non poteſt. 856.1
Præſcribere non oẽs poſſunt. 621.2
Præſcribuntur quandoque fines diœceſis. 610.1
Præſcribens an debeat habere iuſtũ titulum. 617.1
Præſcribens debet habere bonam fidem. 617.1
Præſentato ius quæritur. 280.2
Præſentatio per literas fieri poteſt. pag. 775.1
Præſens,non futurum tempus ſignat hac demonſtratione, veſtem meam,ſeruos meos. 60.1
Præſentia aliquorum deſideratur actum in eorum abſentia, an, & quando valeat. 172.1
Præſentatio non ſemper pertinet ad patronum. 988.1
Præſũptio an ſufficiat ad aliquem condemnandum de hæreſi. 1181.1
Præſumitur contra aliquem ex eo quod facere conſueuit. 809.1
Præſumptio eſt triplex. 560.1
Præſumptio ex variis temporibus ſumitur. 560.1
Præſumptio facti eſt duplex 1197.2
Præſumptio hominis quæ. ibidem
Præſumptio iuris tantum quę. ibid.
Præſumptio iuris,& de iure q. ibid.
Præſumptio naturæ quæ. ibidem
Præſumptio quandoque ſumitur ex tempore. 1236.1
Præſumptio violenta probationem admittit in contrarium. 983.1
Præſumptio violenta probat. 564.1 & 1097.1
Præſumptiones c. tertio loco, extra ſingulæ per ſe non ſufficiunt ad probandum,ſed iunctæ ſimul ſic, pag. 561.2
Præto ius dicit, etiam ſi iniqua decernat. 108.2
Precarium quid ſit. 790.2
Precarium a duobus poſſidetur. ibi.
Precarium & commodatum conueniunt,& differunt. ibid.
Precarium in quibus rebus cõſiſtit. pag. eadem
Precarium qualiter finiatur. ibidem
Precaria, precarie, & precariũ differunt. ibidem
Pretium rei per quid probet. 528.2
Preces ſacras, & myſteria clara, & vernacula voce epiſcopos,& preſbyteros petagere luſtin. iuſſit. pag. 179.2
Primitiæ tanquam debitæ exiguntur,ſicut & decimæ. 857.2
Primogenitũ animalium an ſit pro primitijs dandum. 857.2
Princeps propter inuerecũdam petentiũ importunitatem,quandoq; non concedenda concedit. 1293.2
Princeps ſolus cõtra ſententiam reſtituit. 86.1
Princeps vigilat, vt ſubditi quieſcant. 1.1
Principis confirmatio æquipollet ſententiæ. 741.2
Principali conceſſo an ſit acceſſoriũ concedendum. 256.2
Prior tempore iure prior habetur. pag. 303.2
Priuatur beneficio clericus nõ reſidens, ſi monitus non redeat, nec iſtã alleget excuſationem. 356.1
Prioratus quare non confirmantur religioſis. 700.1
Priuilegium an ceſſet cauſa ceſſante. pag. 906.2
Priuilegium an perdatur per deſtructionem,& ſcriptionem. 1368.2 1285.2
Priuilegium an vnico actu perdatur. pag. 55.1
Priuilegium clericale per quid perdatur. 1289.2
Priuilegium & præſcriptio contraria ſunt, ex quo ſimul haberi nõ poſſunt. 1367.2
Priuilegium intelligendum ſecundũ cõcedentis intentionem. 858.1
Priuilegiũ multipliciter perditur. pag. 890.2
Priuilegium Papæ non intelligitur alteri derogare. 920.1
Priuilegium quo miles teſtari poteſt,vt voluerit,bona,non turelæ filiorum reſpicit vt quæ patriæ poteſtatis iure fiant,non præmio militari. 1285.2
Priuilegium collegio,quod nõdum eſt minimè datur. 60.1
Priuilegiũ vnum an reuocet aliud. pag. 212
Priuilegium quod vxor habet in dote habet etiã ſponſa quæ dotem dedit,ſed non nupſit. 1349.2
Priuilegiũ ſeu indulgentia lite pendente impetrata ſuper re litigioſa in alterius partis præiudicium non valet. 508.2
Priuilegij interpretatio cõtra quem fieri debet. 1280.1
Priuilegij mentionem faciens,an illud exhibere debeat. 1368.1
Priuilegio renunciat qui eo abutitur. 912.2
Priuilegio & iure communi an poſſit quis vti. 620.1
Priuilegia an indigeant interpretatione. 64.1
Priuilegia ſunt duplicia. 290.1
Priuilegia ſunt perpetua. 1287.1
Probatio minus ſufficiens recipitur. pag. 633.2
Proceſſus in criminoſos. 377.1
Proceſſus an poſſit fieri in abſentẽ. pag. 627.1
Procedendi modus in cribus. 376.2
Procuratio præſcribi non põt. 616.1
Procuratio creſcit, ſi res creſcant. pag. 971.2
Procuratio eſt triplex. 956.2
Procuratio licite recipitur ab epiſcopo viſitante. 1132.2
Procurator actoris an debeat ſatiſdare. 327.1
Procurator ab vniuerſitate cõſtitui poteſt. 418.2
Procurator à quo põt cõſtitui. 333.1
Procurator an poſſit interuenire in cauſa ſtatus. 472.2
Procurator an poſſit alium ſubſtituere. 686.2
Procurator fines mandati excedens ſciente domino an,& quando illi præiudicet. 265.1
Procurator habens mandatũ generale,& ſpeciale: & producit tantũ ſpeciale,ꝙ iudiciũ nullũ ſit. 53.1
Procurator in cauſa criminali an poſſit admitti in princ. 1112.2
Procurator iurat in animam domini ſi mandatum ſpeciale ad hoc habeat. 417.1
Procurator in caſibus certis mãdatum debet habere ſpeciale. 47.1

procurator poteſt conſtitui ab vniuerſitate. 418.2
procurator propter ſuſpicionem re-uocatur. 52.2
procurator dicitur falſus dupliciter pag. 50.1
procurator quis dicatur. 218.2
procuratoris deſcriptio. 951.2
procuratoris factum an domino noceat. 495.1
procuratorem conſtituere neq; captiuum, neque obſidē poſſe ſic ſententias de teſtamento. 404.2
procuratorem generalem conſtituere tam ad negotia quam ad iudicia vnum quemque poſſe. 335.1
procuratorem mittere, an tencatur iuſte impeditus. 467.2
procuratores plures ſimul dari poſſunt. 338.2
procuratoribus pluribus conſtitutis an poſſit vnus ſine altero agere. pag. 334.1
procurator mandatum excedens, an præiudicet domino. 275.1
procurator an poſſit mandatum arrogare. ibidem
procurator dicitur falſus dupliciter pag. 52.2
procurator an poſſit dare procuratorem. 54.1
procurator ſimpliciter cōſtitutus poteſt opponere exceptiones domino competentes. 54.1
procurator rei an præſtet cautionē de rato. 337.2
procurator poteſt dari ad lites præſentes & futuras in diem, & ſub conditione, &c. 338.1
prodigus quis dicatur. 68.1
profeſſio monaſtica qualiter fieri debeat. 136.2
profeſſio an cenſeatur facta ex ſeuerantia annali. 886.1
profeſſus dies quis. 922.1
prohæres quis dicatur. 836.1
prohibetur aliquid, non quod malū ſit, ſed quia inde poteſt malū ſequi. 584.2
prohibitus vēdere, donare, & permutare prohibetur. 324.2
promotus in mortali an debeat remoueri. 585.2
promotus & promouendus an differant quo ad irregularitatem prouenientem ex actu. 1197.2
pronunciandum ſuper exceptione incidenti. 555.2
proprietatem perdens iudicio an poſſit per ſententiam ad poſſeſſorium redire. 438.2
proprietas & poſſeſſio nihil habent commune. 442.2
proprium habere monachis eſt interdictum. 911.2
propter iacti ſimilitudinem aliquis annumeratur inter eos, de quorū numero non eſt. 319.1
propter ſcandalum multa cōtra ius permittuntur. 152.1
prorogatio iuriſdictionis quando fieri poſſit. 281.2
proteſtatio an proſit. 16.1
propindeas & prouideri facias differunt. 38.1
prouiſus ius in re hēt præſentatus verò ius ad rē, & perſonalē actionē contra epiſcopum. 280.2
publica vtilitas priuatæ debet præferri. 74.1
publica honeſtas impedit & dirimit. 1025.2
publicatione teſtium facta in eadē inſtantia, & iudicio ſuper nouo articulo vel exceptione teſtes recipiuntur. 521.1
publicatio atteſtationū de iuſtitia eſt, non de ſubſtantia. 645.2
publicatio teſtamenti epiſcopi non eſſe. 828.1
per quando dicatur. 190.1
pueri qui dicuntur, & an beneficia poſſint habere. 749.1
purgatio quibus eſt indicenda. 187.1
purgatio quando dicatur. 749.1
purgatio per quot perſonas debet p̄ſtari 1133.2
purgatio reprobata fidem nō facit. pag. 130.1
purgatio ſub quo modo ſit indicenda. 1291.1
purgatio cum quot manibus fieri debeat. 1291.2
purgatorū numerus eſt arbitrarius pag. 1109.2
Putridæ carnes ferto egent & cauterio. 918.1

Q

Quarta quæ iure naturæ debetur filijs, qui exhæredari non poſſunt, quæ & quanta ſit. 877.1. & 2.
Quarta quæ iure naturæ filijs debetur, quod ſecundum filiorum numerum quandoque maior quandoque minor eſſe debeat. ibidem.
Quarta duplex an retineri poſſit p filium rogatum hæreditatem reſtituere. 838.1
Quædam ex generalitate tranſeunt quæ ſpecialiter tranſire non poſſunt. 931.2
Quæſtio feudi per quem terminari debeat. 344.2
Quæſtio præiudicialis vbi inciderit quod de ea primo cognoſcendū ſit, antequā de principali cognoſcatur. 433.1
Quæſtiones p̄iudiciales ſunt in quadruplici differentia. 430.1
Quattuor præcipue in pœnis imponendis conſideranda ſunt. 324.2
Qui ſoluendo non eſt, quod alio modo puniatur regulare eſt. 467.2
Qui duas per verba de præſenti deſponſat, & vltimo deſponſatā carnaliter cognouit, quam harū habebit. 1932.1
Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet. 182.2
Quod approbo non reprobo. 517.1 & 781.2. & 1032.2

R

Rachel quid ſignificat. 883.1
Radentes nummos cui pœna ſubijciantur. 375.1
Raptus in propria ſponſa committitur. 1213.2
Ratihabitio locum habet in electionibus. 12.2
Ratio an ſit de omnibus reddenda pag. 34.2
Ratiocinia quę ſuma. 214.1
Ratiocinia an impediant aliquē promoueri 214.2
Recedere à lite an liceat 1232.2
Reconuentio ce ſſat in multis. 354.2
Reconuentioni locum non eſſe coram arbitro. 370.2
Reconuentio non ſit in criminali. 386.1
Reconuentio qualiter fieri debeat coram iudice laico. 387.1
Recuſatio iudicis redigenda eſt in ſcriptis. 495.1
Recuſationi locum non eſſe in notorijs, ſicut nec appellationi. 943.1
Recuſatio iudicis qualiter debeat poni, & probari. 661.2
Redhibitoriæ præfixum tēpus non currit emptori ignoranti latent fugitiuum vitium ſecus ſi diſſoluta eſſet emptoris ignorantia. 1369.2
Regium quid. 938.2
Regulares facile remouētur ab adminiſtrationibus. 1126.2
Relatio cauſæ quando fieri poteſt iudicem. 691.1
Relegatus non parens deportatur. pag. 374.2
Relictum ſub modo ſtatim peti poteſt. 784.1
Relicta ad pias cauſas executioni demandati per diœceſanū epiſcopū debent. 839.1
Religionis probatio, in veſte monachali debet fieri 877.1
Religionem intrante marito an inſiciat mulierem iuuenem cōtinē tiam promittere. 897
Religioſus ſpoliatus pōt repetere reſtitutionē in ab sētia ſuperioris. 41.1
Religioſus tranſiens ad ſtrictiorem regulam ſine licentia reuocatur. pag. 196.1. & 88.2
Religioſi an præſcribere poſſiunt ecclesias ſibi à laicis cōceſſas. 933.2
Religioſi, quod ſibi acquirere non poſſunt. 961.1
remittere eſt dare. 1156.2
Remiſſiones ad quid valeāt. 1308.1
Renunciatio debet eſſe pura. 90.2
Renunciatio beneficij facta per vim an teneat. 163.2
Renunciatio facta ſiue in fauorē ne cauſa permutationis vbi pecunia interuenit operatur ſimpliciē vacationē, & poteſt impetrari beneficium tanquam vacans per reſignationem ſimoniacam. 1641
Renunciare quando quis cogitur obtenta renūciandi licentia. 1741
Renūciatione & cōcluſione in cauſa facta, nulla admittitur exceptio, vel allegatio inſtrumentorum. 495.2
Renūciatio beneficij an valeat ſine ſuperioris auctoritate. 781.1
Renunciatio iuris nondum competen-

tentis an valeat. 858.1
Renuntiatio beneficij facta in manibus laici non tenet 166.1
Replicationem de dolo non dati ꝙ doli exceptionem, regulare 601.2
Repugnantiã allegantes audiẽdi nõ ſunt. 1295.2
Rei dicuntur fugientes. 462.2
Rei vendicationem proponens an cauſam exprimere teneat. 399.2
Res inter alios acta quandoq; alijs præiudicat. 641.1
Reſcriptũ ad beneficia valet, licet patrimonium taceatur. 46.1
Reſcriptum ad hoc vt vitioſum nõ ſit, non ſolum ea, quæ iuris ſunt narranda ſunt: ſed etiam ea quæ ſunt facti. 762.1
Reſcriptum ad lites quod anno præſcribatur. 41.2
Reſcriptum ad lites impetratum ab excommunicato, ſi reus ſit, non valet. 23.1
Reſcriptum an falſa latinitate vitietur. 28.1
Reſcriptum apoſtolicum ꝓpter raſuram in loco non ſuſpecto non cenſetur vitioſum. 552.1
Reſcriptum cauſæ cognitionẽ prohibẽs, quod falſitatis ſuſpicione non careat. 22.2
Reſcriptũ contra ius, an ſtatim abijciendum ſit. 552.2
Reſcriptum dignitatis aut nominis ſuppreſſione vitiatur. 25.1
Reſcriptum directum capitulo tanquã epiſcopi vices gerẽti, de prouidendo alicui de prębenda, ſi capitulum non prouideat, qs teneatur, capitulum an epiſcopus. 52.2
Reſcriptum executoriũ impetratũ ſup prębenda & canonicatu nulla facta mentione ſtatuti vel certi canonicorũ numeri iuramẽto firmati non valet.
Reſcriptum impetratum contra homines dioceſis quod cõtra homines ciuitatis non extendat. 441
Reſcriptũ impetratũ contra religioſos nulla mentione de eorum ordine facta, quod valeat. 25.1
Reſcriptum non valet per quod incerti dantur iudicis, vel futura ꝓmittuntur negotia. 26.2
Reſcriptum obtentum ad ſecundũ beneficium nulla facta mentione prioris tanquam minimi, an valeat. 59.2
Reſcriptum perditur ſeptẽ modis. pag. 29.1
Reſcriptum ſecundum prioris mentionem non faciens, & an, & quãdo valeat. 21.2
Reſcriptum vitiatur multipliciter. pag. 38.2
Reſcripti forma an ſemper ſit ſequẽda. 140.2
Reſcripti interpretatio qualiter fieri debeat. 1261.1
Reſcripti impetrator an teneatur ꝓbare omnia eſſe vera ꝓpter clauſulam, ſi ita eſt. 44.1
Reſcripta ad futuras lites non trahũtur. 60.1
Reſcripta an ſemper valeant. 21.2
Reſcripti ordo an debeat attendi pag. 40.2
Reſcriptum contra ius commune. concedi non debet. 47.1
Reſcripta non extenduntur ad ſucceſſores eorum contra quos fuerũt impetrata. 55.2
Reſcripta apoſtolica an ad futuras lites extendantur. 60.2
Reſcripta & priuilegia annos Dñi diem & conſulem continere debent. 549.1
Reſcripta ſunt ſtricte intelligenda. 39.2
Reſcriptorum reuocatio. 21.1
Reſponſum petitioni conformandum. 550.2
Reſponſio ad confutationem facit ius commmune. 209.2
Reſtituere in integrũ quid ſit. 347.1
Reſtituitur qui tempore ſpoliationis ſe poſſidere probauerit. 456.1
Reſtitutus plenam habet reſtitutionem in priſtinam cauſam. 460.2
Reſtitutio in integrum quo iure cõpetat. 441.1
Reſtitutionem petens duo probare debet. 238.2
Reſtitutio intra quadrienniũ fieri debet, & an poſt 319.2. & 353.1
Reſtitutio minorum, & maiorũ diuerſa eſt. 349.2
Reſtituuo an poſſit peti per procuratorem 355.2
Reſtitutio in integ. an poſſit examinari per delegatum. 358.1
Reſtitutionem cõiugis petens duo probare debet. 446.1
Reſtõ certis ſpoliatis denegat. 455.1
Reſtitutio an poſſit fieri ſpoliato ab ſente aduerſario. 1371.1
Reus an poſſit iudicio pẽdente actorem ad aliũ iudicẽ trahere. 60.2
Reus ad citationem etiam primam non veniens eſt in expenſis cõdẽnandus. 328.1
Reus quãdoque tenetur ſiſte exhibere 547.1
Reo onus probandi incumbit propter inficiationis delictum. 817.2
Rex de iure ſubeſt imperio. 1086.1
Regis vxor etiam mortuo rege dicitur regina. 395.1
Regis mãdatum an excuſet citatũ pag. 651.2
Rogatus reſtituere loco religioſo vel eccleſię, vel expẽdere in pias cãs, ꝓ ingreſſum monaſterij ſubſubſtitutio euaneſcit. 489.2

S

SAcerdotis nomine intelliguntur inferiores. 710.2
Sacerdotes & clerici, quod ab omni ſæculari exactione immunes eſſe debeãt. 988.1
Sacerdos an ſit cenſendus, qui ſine alijs ordinibus eſt in ſacerdotem ordinatus. 1247.1
Sacramentum triplex in matrimonio carnali copula conſummatur & deſignatur. 814.1
Sacramenta neceſſaria q̃ ſint. 522.1
Sacramenta voluntaria q̃ ſunt, ibi.
Sacramento fit iniuria per iteratione. 1186.1
Salinaria quæ dicantur. 1369.2
Salomon quattuor reputauit difficilia cognitu. 558.2
Scandalum an ſine peccato vitare poſſumus. 169.1
Schiſma interpretatur. 81.1
Scholaris recedens poteſt in domo vel camera alium loco ſui ponere & ſubituere. 551.1
Scholaſtica noticia multũ valet 95.2
Scientia multum inflat. 94.1
Scientiæ defectus reddit aliquẽ ineligibilem. 141.2
Scientia magna, magnum tẽpus exigit. 354.1
Scientia conueniens toleratur in prælato. 669.2
Seminarius quis. 612.2
Scripturæ tabellionis an ſit ſemper credendum. 494.2
Scriptura antiquorum librorum fidẽ facit. 497.1
Scriptura iudicis teſtibus reprobari poteſt. 514.1
Scriptura iudicis ſi publica eſt, æqualem vim habet cum teſtibus. ibi.
Sede vacãte an ad capitulũ præbendarũ collatio deuoluatur. 772.2
Sede vacante præſentationes, q̃ ad epiſcopum pertinebant an ad capitulum deuoluantur. 772.2
Sentẽtia per litteras ſubreptitias lata, an valeat, & vtrum ex ipſis iuriſdictio detur. 50.3
Sententia an ſit in perſonam procuratoris concipienda. 105.2
Sententiæ ordinarij ſemper ſtatuit. pag. 263.2
Sententia an poſſit ferri cum procuratore reuocato. 333.2
Sentẽtia an poſſit pro parte tenere & pro parte non. 893.2
Sententia an poſſit contra abſentẽ ferri. 463.2
Sententia certa an poſſit ferri in re dubia. 100.2.1
Sententia continẽs manifeſtam iniquitatem nulla eſt. 624.2
Sententia contra ius canonis nõ valet: ſed bene cõtra ius litigatoris. pag. 624.2
Sentẽtia contra leges latã, ipſo iure eſt nulla. 612.1
Sententia contra matrimoniũ non tranſit in rem iudicatam. 623.2
Sententia contra priuilegium Papę nulla eſt. 1251.2
Sententia contra res priùs iudicatas an valeat. 636.2
Sententia diffinitiua ex violenta ꝓſumptione quãdoque fertur. 629.2
Sententia eſt proferenda ſecundum finem ad quem quis agit. 1144.2
Sententia excommunicati nulla fit, nec conualeſcere poteſt. 993.1
Sententia excommunicationis ẽ ipſo iure nulla, vbi certũ vel notorium eſt de iuſtitia vel iniquitate ſiue excõmunicationis. 1341.2

ſententia executioni mãdanda, niſi ſtatim probetur exceptio. 525.1
ſententia certa rei iudicatæ auctoritatem non continet. 284.2
ſententiæ iniuſtæ appellatione, quod nulla veniat. 269.2
ſententia interdicta an ſuſpendi poſſit. 676.2
ſententia interlocutoria ſcribenda eſt, non tamen dicitur, Q̃ in ſcriptis ſit proferenda. 495.2
ſententia inter aliquos lata, alijs et partibus non præiudicat. 742.1
ſentẽtia intra quod tempus ſit executioni mandanda. 253.2
ſententia lata contra matrimonium numquam in rem iudicata tranſit: cum poſtmodum eccleſiã fuiſſe deceptam doceatur. 178.1
ſententia lata ex falſis inſtrumentis contra præſentem tenet mero iure: ſed datur reſtitutio. 598.2
ſententia lata in cauſa matrimoniali tenet, licet in ſcriptis lata non ſit. 529.1
ſententia lata poſt reuocationẽ mandati, an, & quo caſu valeat, & quo non. 330.2
ſententiæ legati, quæ vinculum perfectum intercerunt perpetuo durant, ſecus ſi momentaneũ. 282.2
ſententia nulla à principe ratificari poteſt. 1120.2
ſententia nullo temporis tractu in rem iudicatam contra matrimonium tranſit. 352.1
ſententia per litteras ſubreptitias lata, an valeat & verum exiptis iuriſdictio oriatur. 51.1
ſententia plurium non ſemper tenet. 622.2
ſententia, quæ notorie nulla eſt executioni non demandatur & ſi demandetur, ſequenti impune non paretur. 263.1
ſententia reuocatur, quæ contra iuſtè impeditum fertur. 633.2
ſententia vel tranſactio Papa præſẽte, quod omni ſolemnitate munita ſit. 318.2
ſententia venialis nulla eſt. 1297.1
ſententia vt executioni mandetur non obſtante aliqua exceptione, regulare. 355.2
ſententiæ ordinarij ſemper ſtatur. pag. 264.1
ſententiæ arbitri non niſi metu pœnæ paretur. 840.2
ſententiam diffinitiuam in contumacem ferre an liceat. 432.2
ſepeliri in locis religioſis melius eſt quam alibi. 848.2
ſepulturam eligere qui vult relicta ſua, qđ religioſiorem eligere teneatur. 848.2
ſepultura an poſſit vendi. 854.1
ſepulturæ officium an vendi debeat & an aliquid pro ſepultura accipiendum ſit. 897.1
ſepultura denegatur tempore interdicti. 1282.2
ſequeſtratio, ſit in multis caſibus. pag. 481.1
ſeruus non poteſt eſſe iudex. 29.2
ſerui ordinati an ſint dominis reſtituendi. 211.1
ſeruus ſeruum à teſtimonio repellere poteſt. 537.2
ſeruus factus ſacerdos an remaneat liber. 854.1
ſeruitus rei, quæ non eſt, conſtitui poteſt. 60.1
ſeruitus an impediatur propter medium. 985.1
ſeruitus an acquiratur ex tempore pag. 1367.1
ſicarij qui dicantur. 1193.2
ſicut non ſemper eſt ſecuriſſimum, ideſt, non dicit omnimodam ſimílitudinem. 199.2
ſigillis an ſit ſtandum. 551.2
ſimonia an inducatur per preces. pag. 195.1
ſimonia an auctoritate Papæ purgetur. 316.1
ſimonia an excuſatur propter Papę auctoritatem. 316.1
ſimoniam inducunt conſuetudo & mos. 784.1
ſimonia quandoque excuſatur. & dilapidatio. 1116.1
ſimonia in monachatu commiſſa, non vitiat monachatum. 1137.2
ſimonia facis quem puniri ſine culpa. 1140.2
ſimoniæ crimine per modũ inquiſitionis conuictus non deponitur ſed remouetur ab adminiſtratione ſiue beneficio. 1143.1
ſimonia ad intentione inducatur. pag. 1151.1
ſimonia quid ſit. 1149.1
ſimonia & vſura an inducantur per ſolam voluntatem. 1151.1
ſimoniacus habet titulum. 168.1
ſimoniaci nã poſſunt diſpenſari. pag. 172.2
ſimoniacus in ordine nõ poteſt miſſam cantare. 1130.1
ſimoniacum eſt prochriſmate pecuniam accipere. 1135.1
ſimoniacus an poſſit per capitulum diſpenſari. 1140.2
ſimoniaci regulares qualiter ſint puniendi. 1154.1
ſimoniaci vnde dicantur. ibidem
ſimoniaci hæretici cenſentur, & eadem pœna puniendi. 1176.1
ſimplicitati & imperitiæ qualiter parcatur. 38.1
ſimpliciter poſitum eſt generaliter intelligendum. 236.1
ſimulatio vtilis permittitur. 341.2
ſymbolum eſt triplex. 4.1
ſymbolum vnde dicatur. 4.2
ſyndicus collegij ſiue vniuerſitatis quod in animam propriam iuret. 417.1
ſocius dignitate, ætate & receptionis tempore ſocium præcedit 98.2
Sol lunam ſuperat; & terram luna. pag. 305.1
ſolemnitates iuris, quod partium conſenſu remitti poſſunt. 235.2
ſoluere certo loco qui promiſit, & non ſoluit, quod ad intereſſe teneatur. 396.1
ſolutio partium magna incommoda habet. 809.2
ſpiritualia ſine temporalibus diu eſſe non poſſunt. 1161.2
ſpoliatus intentans poſſeſſorium & petitorium nõ eſt ante omnia reſtituendus. 205.2
ſpoliatus an poſſit poſt annum petere reſtitutionem. 443.1
ſpoliationis exceptio an obſtet petẽti depoſitum. 428.2
ſpoliationis quæſtio ciuilis non præiudicat, niſi in modum ſiue exceptionis, ſiue actionis proponatur. pag. 430.2
ſponſam etiam per vim oppreſſam, nõ tenetur ſponſus accipere. 581.2
ſponſalia quæ ſunt. 177.1
ſponſalia de futuro per religiõis ingreſſum, & per ſecunda ſponſalia de præſenti ſolũtur. 2013.2
ſponſalia de futuro an, & quando per carnalem copulam ſubſiſtere in matrimoniũ tranſeant. 1047.1
ſponſalia dupliciter diſſoluuntur. pag. 1003.2. & 1021.2
ſpõſalia contrahentes an ſint ad matrimonium compellendi. 1021.2
ſponſalia rumpi propter compaternitatem ſuperuenientem ſecundũ Vinc. & Tan. 1054.1
ſponſalia an per fratrem contrahi poſſint. 1074.2
ſtatera iuſta in iudicijs vtendum. pag. 784.2
ſtipulatio generalis non valet. 697.2
ſubarrhatio per quid fiat. 625.2
ſubarrhatio ſit multipliciter 1027.2
ſubditi an poſſint inuitis prælatis promoueri. 1138.1
ſubſtitutiõis vtilis declaratio. 489.1
ſubſtitutio an euaneſcat per ingreſſum monaſterij. 489.2
ſubſtitutiones quot & quæ ſint. pag. 835.1
ſubtilitas iuris ſiue rigor ſecundum canones ſeruandus non eſt. 461.1
ſucceſſor ſingularis an per ſcriptũ impetratum contra anteceſſorem etiam re integra, conueniri poſſit. 777.1
ſucceſſor in beneficio habetur ſicut filius & hæres. 395.2
ſumptus faciendi ſecundum facultates. 298.2
ſupplicatio ſi intra decem dies fiat euitatur ſententiæ executio data cautione, aliàs ſecus. ibidem
ſuppreſſio dignitatis vel nominis ſi fiat reſcriptum. 25.1
ſuſcitare quid ſit. 836.2
ſuſpectus de dilapidatione, an ſit remouendus ab adminiſtratione. pag. 270.2
ſuſpectus de dilapidatione an ſit remouendus ab adminiſtratione, & quibus ſit denuntiandus. 271.1
ſuſpecti ſunt torquendi. 793.1
ſuſpenſio à beneficio quem effectũ habeat. 106.1
ſuſpenſus epiſcopus an poſſit præbẽdas dare, excõmunicare, &c. 67.2

ſuſpenſus à canone an poſſit eligere pag. 67.1
ſuſpenſus nec eligit,nec eligit.193.2 & 653.1
ſuſpenſus ab officio & beneficio an poſſit agere. 601.2
ſuſpēſius qs dicit varijs modis.714.1
ſuſpenſionis cauſæ rationabiles non nullæ. 243.2
ſuſpicio triplex eſt. 1288.2
ſuũ iactare nemo præſumit. 817.2

T

Tabellio an æquiualeat teſtibus duobus pag. 494.2
tabellionatus officiũ an poſſit exerceri per clericos. 998.1
tacens conſentire præſumitur.559.1
taciturnitas non ſemper æquiparatur conſenſui. 559.1
taciturnitas non ſemper habetur pro conſenſum. 943.2
tamquam aliquando potius ſimilitudinẽ quã veritatem notat.305.1
Temerarij iuramenti pœna. 575.2
temporale an pro decimis dari poſſit. 806.1
tempus quandoque inceptum, quandoque completũ requiritur.83.1
tempus ad prouidẽdum eccleſijs eſt diuerſum. 151.2
tempus breue dicitur diuerſimode. pag. 192.1
tempus obligationem non inducit: ſed ex tempore conſuetudo & ꝓſcriptio, ex quibus ius quæritur. cauſantur. 290.1
tempus contractus reſpiciendum. pag. 528.2
tempus præfigendum accuſare nolenti vltra qđ non auditur. 546.2
tempus receptionis litterarum attendendum,non datæ. 743.1
tempus receptionis litteratum quãdoque conſideratur, quandoque datæ. ibidem
tempus longum præſumptionem cauſat maximam. 773.1
tergiuerſari quid ſit. 1028.1
terminus ad appellandum qualiter tenendus. 18.2
teſtamenti definitio. 827.1
teſtamentum an poſſit per clericos fieri. 823.2
teſtamenti factio, an poſſit committi alterius arbitrio, in textu & in glo. 832.1
teſtatoris voluntas intra quod tempus executioni demãdetur.827.2
teſtificari an poſſit qui de crimine condemnatus appellauit. 538.1
teſtis an debeat aſsignare cauſam ſui teſtimonij. 691.1
teſtis an teneatur prodere vitium ſuum. 523.1
teſtis depoſitio ambigua cõtra quẽ eſt interpretanda. 488.2
teſtis plures contra aliquem recipi poteſt. 560.1
teſtis prætextu criminis repulſus nõ eſt puniendus. 108.1
teſtis ſemel examinatꝰ qui obſcure depoſuit, iterum examinari poteſt. 536.2
teſtis vnicus quandoq; ſufficit 846.2
teſtes admittuntur cõtra inſtrumentum quantumcumque authenticum. 554.1
teſtes aduerſarij reprobari poſſunt, & tres reprobationes fieri. 491.2
teſtes aliqui nõ ſunt cogendi venire ad iudicẽ.in textu.& in glo. 503.1
teſtes an criminoſi ſint,quid reſpondere teneantur. 592.2
teſtes an poſsint compelli ad teſtificandum,in textu. 542.2
teſtes antiquiores ſunt cęteris præferendi. 227.2
teſtes fauore libertatis recipiuntur lite non conteſtata. 520.1
teſtes compelli an poſsint,ubi odioſa proponitur exceptio. 543.1
teſti vno an ſit credendum. 329.1
teſtes diſcordes ſunt ad concordiã reducendi. 506.1
teſtes emendari an poſsint in cauſa criminali admitti. 1148.1
teſtes etiam publicatis atteſtationibus poſſunt induci,ſi varietur modus agendi. 530.1
teſtes examinans multa inquirere debet. 523.2
teſtes matrimonio ſeparando admittendos eſſe præcipue,qui probatæ vitæ & opinionis ſint. 521.1
teſtes in multis caſibus recipi poſſunt lite non conteſtata. 409.1
teſtes iurare debent remoto odio, amore,cõmodo & amicitia.501.1
teſtes lite non conteſtata in criminalibus,ꝙ non recipientur 409.1
teſtes minus idonei an ſint in cauſa inquiſitionis admittendi. 639.1
teſtes minus idonei poſſunt in exceptis criminibus admitti. 538.2
teſtes mortui an poſsint reprobari. pag. 410.2
teſtes plures in vna dilatione produci poſſunt. 506.1
teſtes plures quam duo, in multis cauſis requiruntur. 510.2
teſtes quos accuſator de familia ſua adduci non valent. 510.2
teſtes quod inſtrumento præferantur. 486.2
teſtes ꝙ lite non conteſtata contra cõtumacẽ poſſunt recipi,cum de matrimonio carnali vel ſpirituali agitur. Itẽ ſententia ferri.409.1
teſtes recepti coram arbitris an fidẽ faciant coram arbitris. 535.1
teſtes recipi coram arbitro, quod valeant in iudicio. 510.1
teſtes in ſecreto & ſinguli examinãdi ſunt. 536.1
teſtes recipi non niſi aduerſario præſente,vel legitime citato debent. pag. 536.1
teſtes ſecreto & ſeparatim ſunt examinandi. 536.1
teſtes ſinguli in eaci teſtamento ſe ſubſcribere debent. 1275.1
teſtes ſi contradicant qd iuris.517.2
teſtes tam clerici quam laici in cauſa ciuili compellendi ſunt,ubi aliter veritas haberi nõ poteſt.543.2
teſtium auctoritas an præferatur multitudini. 518.1
teſtium contrarietas eſt concordanda,ſi poſsit. 517.2
teſtium dignitas eſt conſideranda. pag. 164.1
teſtium productioni terminũ præfigere iudicẽ ex officio poſſe. 491.1
teſtibus publicatis ſuper eodem articulo nulli inducuntur. 487.1
teſtium receptio non valet, niſi aduerſario denuntiatur. 528.1
teſtium reprobationes qualiter fieri debent. 534.1
teſtimoniũ ferre,eſt dignitas.537.1
teſtimonium teſtium pretio corruptorum non valet. 599.1
timor mortis an impediat monachari. 881.2
titubare quis dicatur. 330.2
titulus quinque modis dicitur.145.1
titulus quid ſit. 145.1
titulus varijs modis ſumitur.229.2
titulum ſui beneficij oſtendere aduerſario,nemo cogitur. 330.1
titulus ſola poſſeſsione acquiritur pag. 946.1
tranſactio vel pactum ab initio inualidum robur & vigorem per Papę cõfirmationem aſſumit. 318.2
tranſactio an in ſpiritualibus interuenire poſſit. 251.2.& 319.1
tranſactio an poſsit fieri per prælatum ſine ſpeciali mandato. 319.2
tranſactio eccleſiæ an poſsit reſcindi. 319.2
tranſactio an ſuper re ſacra fieri poſſit. 321.2
tranſactio facta de rebus eccleſiæ per prælatũ ſine ſuperioris cõſenſu ſucceſſorem nõ obligat. 321.2
tranſactio perſonalis per Papæ confirmationẽ efficitur realis. 321.2
tranſactio non ſit ſuper matrimonio. 324.2
tranſactioni & compoſitioni,vt cõtra matrimonium aliquid ſtatuatur locum non eſſe. 324.1
tranſactio non poteſt fieri ſuper certo. 368.2
tranſactio potius præſumitur perſonalis,quam realis. 756.1
tranſactio non vitiatur etiã ſi quis vltra dimidiam iuſti pretij decipiatur. 797.2
transfert nemo plus iuris quam habeat. 934.1
tranſgreſſor conſuetudinis æque punitur ſicut trãſgreſſor legis.873.1
trebellianica quando & quibus debeatur. 873.1
treugæ definitio. 314.1
trinitatis opera ſunt inſeparabilia. pag. 6.2
trinitatis nomina ſunt triplicia 9.1
turpitudinem allegans an ſit audiẽdus. 521.1
turpitudinem quandoque licet allegare. 562.2
turpitudinem allegans quandoque auditur. 766.2
turpitudinem ſuam allegans nõ eſt audiendus. 822.1
turpes perſonæ ſi ſe opponant matrimonio,

trimonio, & audiendæ ſint. 1015.2
Tutela an poſſit exerceri per mulieres. 690.2
tutor incertus dari non debet. 27.2
Tutor etiã inuentarij ante confectionem adminiſtrare non poſſit, tamen ea quæ modicam dilationẽ patiuntur gerit. 91.1
Tutor non datur ſub conditione. pag. 79 2
Tutor vnus ſi appellet & obtineat, an proſſit alijs 695.1
Tutor præeſt rebus & morib. 1496.2

V

VAlẽtinianus ſine baptiſmo aquę ſaluatus eſt. 981.2
Variatio laicis permittitur. 1255.2
Varia in appellationem tempora ſtatuuntur. 29.1
Vaſallus partem feudi, qui vendidit illa priuatur non toto feudo. 807.1
Vaſallus ſi vendit feudum perdit illud. ibidem
Velleiano renunciari poteſt, ſed non Macedoniano. 391.1
Velum in monialibus duplex, conuerſionis & conſecrationis. 341.2
Velum eſt duplex. 875.1
Vendicationẽ rei, proponens an cauſam exprimere teneatur. 399.1
Vendicator de euictione non tenetur. niſi lis mota per emptorem ſibi denuncietur. 798.1
Venditor emptori non tenetur de euictione in tribus caſibus. 798.2
Verba cęleſtiũ myſteriorũ, grãmaticis regulis non ſubſeruiunt. 28.1
Verba reſcriptorum ſecundum ius cõmune intelligenda ſunt. 35.2
Verbum idem proprie & improprie teneri poteſt. 50.1
Verum malum reuocare ſapientis eſt. 149.1
Verba hæc, Prout tibi videbitur iuſtũ, quid tua ſignificatione importent. 215.1
Verbum ſimpliciter poſitũ eſt generaliter intelligendum. 236.1
Verbum dubium in iudicio ... cõtra reum interpretandum ſit. 489.1
Verba cũ effectu ſunt accipẽda. 720.2
Verba ſi ſint ambigua, quid iuris. pag. 1004.1
Verbum generale an ſit generaliter intelligendum. 1046.2
Verbum generale & indefinite prolatum in priuilegijs ad futurum extenditur. 1180.1
Veritas declaratur. 180.1
Veritas opinioni præfertur niſi in certis caſibus. 28.2
Veritas an ſit in matrimonio neceſſaria. 1090.1
Veritatem celare, eſt peccatum mortale. 1126.2
Veritas bonæ vitæ, iuſtitiæ & diſciplinæ. 1376.2
Vexationẽ redimere an liceat. 1142.1
Via vna ſi denegetur, alia non concedatur. 332.1
Via vna conceditur, quod alia denegatur. 356.2
Vicarius perpetuus quis dicat. 233.2
Vicaria perpetua eſt beneficiũ. 232.1
Vices ſuas qui ſimpliciter delegauit, quod iuriſdictionis nihil penes ſe remanſerit. 258.2
Victor an hoc ipſo quòd victus in expenſis condemnatus, non ſit, appellare poſſit. 603.1
Viduarum cauſæ ad quos ſpectent. pag. 272.1
Vigilantibus iura ſubueniunt. 68.1
Vtiliſſimus habẽdus eſt qui dignitate excelit ſi ignarus ſit. 83.1
Vim vi repellere an licitũ ſit. 1200 1
Vini plus quam aquæ ponitur in calice. 973 2
Violentia ſit aut rebus, aut perſonis, pag. 1200 2
Vir an poſſit de licentia vxoris intrare monaſterium. 892.1
Vir ingreſſus monaſterium à mulier fornicaria reuocari non poteſt, nec inde exire. 896.1
Vir niſi conſenſu vxoris an votum tranſmarinum poſſit emittere. pag. 902.1
Virgines qũ ſint velandæ. 179.2
Virginitas maximum habet priuilegium. 498.1
Virginitatis priuilegium maximum eſt. ibidem
Virtutem nullus poteſt habere ſine charitate. & qui gnam in actu habet omnes habet, & quid caret vna caret omnibus. 170.2
Viſitatio quoties in anno facienda eſt. 956.1
Viſitatores quid facere debeant, & à quo procurabuntur. 1125.1
Vis quid & quotuplex, & quid metus. 344.1
Vis turbatiua de quibus dicat. 492.2
Vita hominũ eſt corrigenda. 1006.1
Vitium litigij vnde dicatur. 478.1
Vnio eccleſiarũ trib. modis ſit. 770.2
Vnus dictio æquinoca. 9.2
Vocatus in ius eat ad prætorẽ. 646.1
Voluntas coacta eſt voluntas. 90.1
Volũtas an reputetur pro facto. 473.2
Voluntas ſine affectu non nocet. pag. 1046.1
Votum continentiæ an debeat de neceſſitate obſeruari a clericis accidentalibus. 717.1
Votum ſolenne. 1040.1
Votum ſimplex. ibidem
Votum continentię omnia alia excellit. 1040.1
Votum continentiæ ſit propriè & impropriè. ibidem
Vox duplex an poſſit alicui competere in electione. 626 2
Vſucapio pro dote quando locum habeat. 836.2
Vſuræ ſolutæ an poſſint repeti. 567.2
Vſurę per fideiuſſorem ſolutæ an poſſint repeti à reo. 113.1
Vſuræ qualiter ſint abſentibus reſtituendæ. 1217.2
Vſura non tollitur per periculi ſuſceptionem. 1224.1
Vſura centeſima quæ. 1254.2
Vſurarius an teneatur mittere vſuras ſuis ſumptibus ad eũ qui longe abeſt. 1217.2
Vſurarij ſi totas vſuras reſtituere nõ poſſint, vt qui ſoluendo non ſint, cui ſoluere teneantur. 1218.1
Vſusfructus definitio. 812.1
Vſusfructus an poſſit conſtitui in rebus, quæ conſumuntur. 812.1
Vti poſſidetis, ſi fuerit intentatũ, qualiter ſententia erit proferenda. pag. 492.2
Vtrobi vnde componitur & quomodo differt ab interdicto vti poſſidetis. 493.1
Vxor ſi petitur a duobus æqualiter probantibus cui dabitur. 517.2
Vxorem qui ſurripit antequam eam duceret: quòd promoueri non poſſit. 715.2
Vxoris licentia non ſufficit ad hoc vt vir eius religionem intrare poſſit. 892.1
Vxores peti poſſunt per interdictum de liberis exhibendis. 1006.1

Z

ZElores qui. 196.2

FINIS.

Digitized by Google

DECRETALIVM D. GREGORII PAPAE IX. COMPILATIO.

GREGORIVS.] In huius libri principio quinque, vel sex præcipue sunt prænotanda, videlicet, quæ sit intentio, quę materia, quæ utilitas, cui parti Philosophiæ supponatur, quis modus agendi, & quis libri titulus. 1 Intentio D. Gregorij in hac præsenti compilatione fuit, diuersas Constitutiones, & Decretales epistolas prædecessorum suorũ in diuersa dispersas volumina, seu cõpilationes, quæ difficultatem studentibus ingerebant, in vnam compilationẽ (resecatis superfluis) ad vtilitatem legentiũ ac studentiũ reducere, prout in ciuilem D. Gregorij Constitutione euidentius declaratũ. Materia in hoc opere sunt ipsæ Constitutiones, & Decretales epistolas sub singulis titulis collocatæ. Vtilitas 2 est, vt his lectis, & intellectis, scias mutuo discernere inter æquũ, & iniquũ, & vnicuiq; reddere quod suum est, & in hoc iustitia constituitur. Inst. de iust. & iur. in prin. & 12. q. 2. cũ deuotionẽ. Supponitur Ethicæ, i. morali scientiæ, vt ut & alij libri iuris. vndè etiã dicit Imperator, legibus nostris hominum mores intendimus corrigere. C. de fer. nupt. l. j. §. namq. ibi, Ne his. Modus agendi talis est. Diuidit enim opus suũ in quinque partes. In prima parte tractat de summa Trin. & fide Catholica, & de constitutionibus, de rescriptis de iudicijs, & cooperantibus ad iudicia. In tertia parte tractat de vitæ, & honestate clericorum, & de reb. eorum & ecclesiarum. In quarta de sponsalib. & matrimonijs, & impedimentis eorum. In quinta de accusationib. & criminalibus, & pœnis eorum. & sic terminat tractatum suũ, ipsum diuidens in quinque partes, ad similitudinem quinque sensuum corporis, quos qui iudicat, habere debet, aliter non est idoneus iudex. Sic enim omnis copula coniugalis restricta est vsque ad quartum gradum, ad similitudinem quatuor humorum corporis humani: vt infra de consang. & affin. non debet. §. prohibitio.

Dicens; Gregorius Episcopus, Seruus seruorum Dei, & titulum huius libri ponit. Vnde versus:

Pars prior officia parat, Ecclesiæq; ministros.
Altera dat testes, & cætera iudicium.
Tertia de rebus, & vita presbyterorum.
Quarta docet quales sint nexus coniugiorum.
Vltima de vitijs, & pœnis tractat eorum.

Vel sic, & breuius:

Iudex iudicium, clerus sponsalia, crimen.

Gregorius.] Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur salutatio. In secunda exordium. ibi, Rex pacificus. Prima subdiuidi tur, quia primò ponitur quis scribit. secundò quibus scribit. ibi, Dilectis. tertiò salutat & benedicit ibi, Salutem.

[Glossa. Quo. recitatur per modum quæstionis quare se vocat seruum, &c.]

2 Seruus.] Sic etiam Imperator seipsum appellat seruum. C. de offi. præfe. præto. Afri. l. 1. circa prin. Vel dic q̃ dicit ex humilitate: quia qui maior est vestrũ, fiat sicut minister vester, 9. q. 3. nullus primas. Mat. 20. Luc. 22. & Mar. 10. Vel seruus dicitur quia sicut per seruum acquiritur domino, institu. per quas perso. nob. acquir. ita prin. ita etiã per D. Papã cuilibet ecclesiæ põt acquiri, inf. de censi. cũ institutia. in particula. q̃ decisũ est, de principio, inf. vt lite pend. ecclesia 2. sic per Imperatorem acquiritur hominibus, in auth. constitu. quæ de dign. libe. à pat. potesta. §. illud quoque, colla. 6. & notifices ducit insomnes, ut subiecti sub omni quiete constituant, in auth. vt iudi. sine quoquo suffr. ia princ. coll. 2. & dicit Imperator: Voluntarios labores appetimus, vt quietẽ alijs præparemus. in auth. vt diui. iuffio. subscr. habe. glorioſi. quæſto. in princ. colla. 8. & inf. de restit. spol. c. frequens. †

1 Titulus huius libri in manuscriptis vetustissimis ita habet: Incipit cõpilatio decretalium Domini Greg. Papæ noni.

b Filijs.] Benè dicit, filijs quia solum modò Patriarchas, Archiepos, & Epos fratres appellat, ões alios filio, inf. de crimi. quam grauí.

[Gotha sequẽs recitat per obiectionem, quod compilatio non sit generalis, nec omnes liget. ex quo soluat, &c.]

c Bononiæ commorantibus.] Et ita non in castris: quoniam si in castris studeant, beneficia ex priuilegio sibi concessa occasione studij habere non debent, inf. de cleri. non resi. tuæ fraternitatis. 3 Prætera ex quo dicit, Bononiæ, non videtur q̃ alijs mittantur alibi studẽtibus, & sic non tenentur recipere hanc cõpilationem: quia literæ Papæ non extenduntur ad alios, quia non ad eos quibus mittuntur; vel qui continentur in eis. arguinf. de offi. deleg. P. & G. & c. gratum, & c. cũ olim. Sed non est ita. omnes enim tenentur ad obseruationẽ huius cõpilationis, sed propter studium, quod est Bononiæ cõtus, & generalius præcipuè in vtroque iure, & ibi quasi de omnibus partibus mundi sunt studentes: ideò potius Bononiæ diriguntur: & ita omnes tenentur hãc compilationem obseruare, quæ nec possent, nec debent singulorum auribus intimari. 16. dist. quod ditis, & infra de postu. præla. ad hæc. Et constitutio principis post duos menses à tempore publicationis omnes adstringit, in auth. vt iudi. nouæ con. circa princ. coll. 5. & inf. de sent. excom. nouerit.

† Lib. 6.

† In uno manuscripto vaticanæ legitur, Parisijs; in altero Bononiæ, & Parisius, sed ut plurimũ omnes habent, Bononiæ.

3 Concord. tex. i l. generaliter, §. 1. C. de epis. & cle. no. Bart. in l. fin. ff. de coll. plenius in auth. habita, C. ne fi. pat.

d Salutem.] Per talem salutationem non tollitur excommunicatio, si aliqui Scholares, vel ministri essent excommunicati tempore publicationis, inf. de sent. excom. si aliquando. vbi de hoc Bernar.

REx pacificus.] Primò ponit exordium, in quo concludit finale intentũ iuris generalis. Secundò narrationem in qua ostendit finale intentum huius compilationis, seu iuris particularis. ibi, [Sanè.] Tertiò conclusionem. ibi, Volentes. Prima subdiuiditur; quia primò ponit finem viatoris hominis, ad quem a Deo dispositus est. Secundò equidem definitionis ab hoc fine. ibi, Sed effrænata. Tertio ut ad debitum finem viator deducatur, concludit legem necessariam, & ostendit tres virtutes, ac proprietates. ibi, Ideoque lex.

CASVS. Præmissa salutatione, sic ponit casum in ista cõstitutione. Rex pacificus, ideſt, dominus noster Iesus Christus pro sua misericordia ab initio mundi disposuit, seu præuidit, subditos suos tot pugnaces, pacificos, & modestos: sed ex aduerso surrexit effrænata cupiditas sui prodiga. pacis æmula, mater litium, magistra iurgiorum, quæ quotidie tot litigia generant, q̃ nisi iustitia resisteret conatus ipsius sua virtute, & explicaret multiplices quæstiones, abusus litigatorum extingueret fœtus humani generis, & concordia exularet, dato sibi libello repudij, extra mundi terminos. Et ideò contra istam cupiditatem lex posita est, ut noxius appetitus ipsius restringeretur sub regula iuris,

Hi versus, & sequentia usque ad versiculum. non sunt Bernardi, sed alterius additio.

per quam humanum genus informatur, vt honestè viuat, alterum non lędat, ius suum vnicuique tribuat. Secundò in versallo, Sanè. ponit D. Gregorius causam huius compilationis, dicens, ꝙ per magistrū Raymundum capellanum suum ad cōem vtilitatem studentiū fecit redigi in vnū volumē diuersas cōstitutiones, & decretales epistolas suorū prędecessorum, q̄ dispersæ erant p plura volumina, & diffusię, quarum aliquæ p̄ter nimiā similitudinem, quandam p̄ contrarietatem, q̄dā p̄ suę prolixitatis confusionem inducere videbant. Quędā etiam vagabant extra volumina suprādicta; de quibus (tanq̄ de incertis) requirebatur in iudicijs dubitabatur. Adijciens insuper quasdam constitutiones, & decretales epistolas suas, per quas quædam quæ in prioribus erant dubia, declarantur. In fine præcipit D. Gregorius Papa, vt hæc tantum compilatione vniuersi vtantur in iudicijs, & in scholis; districte prohibens, ne aliquis præsumat aliam facere compilationem sine licentia sedis Apostolicæ specialis. Nota formam salutationis hic, qui generaliter omnibus facit dominus Papa. Nota, ꝙ subditi & ecclesiarum Prælati pudice, honestè, sobrie, & modestè viuere debent. No. quòd cupiditas est mater litium, & magistra iurgiorum. Nota, ꝙ per iustitiam reprimitur conatus cupiditatis. No. ꝙ per iustitiam etiam quæstiones implicitæ terminantur. No. quòd effectus iustitiæ est remouere lites, & sic per consequens tollit cupiditatem. Not quòd tria sunt præcepta iustitiæ. No. quòd tribus de causis iura corriguntur, scilicet propter nimiam similitudinem, contrarietatem, & prolixitatem: & sic vnum ius corrigit aliud, & reddenda est ratio quare corrigitur. Not. quòd princeps nō tūc per se potest iura statuere, sed ꝑ aliū. No. ꝙ cōis utilitas attendi debet, tamen studendū diligentius attendenda. No. quòd licet par in parem nō habeat imperium: tū successor statutū antecessoris corrigere potest, & declarare: & sic nota quòd per posteriora priora declarant. Not. quòd ista compilatio est canonica, & in isto proœmio approbata, & ideò in iudicijs fidem facit. No. quòd nemo post istam compilationem decretalium aliam facere præsumat sine licentia sedis Apostolicę speciali.

a Rex.] Alibi appellatur Imperator. xj. q. 3. Iulianus.

b Pacificus.] Qui vt pacem doceret, venit in mundū, 23. q. 1. nisi bella, regnum tū eius non est de hoc mundo. ea causa. q. 3. §. 1. & in Euang. Ioan. c. 18. Tancr.

[Gl. sequens determinat qualiter Deus rex pacificus aliquid disponere dicatur.]

c Disposuit.] id est per prouidentiam, & prædestinationem, non necessitate: quia talis ira, &c. 23. q. 4. Nabuchodonosor, & c. talis ira, de pœn. dist. 4. ca. in domo patris, §. sic itaque, & in præced. & seq. ff.

a Aug. li. 4. c. 3. contra Iulianū Pelagianum.

b Facit text. in l. qui prætextu. cum not. C. de ępiscopis. Bar. in l. mulier. §. quia proponebatur, & ad Turpe.

d Pudicos.] id est castos, & sic Imperator subditos suos castitatem & feminas hortatur, vnde dicit castitas sola est, quæ cum fiducia potest Deo animas præsentare. a in auth. de leg. nouissima, §. sanctimus, coll. 3. quæ fundari potest, impetrari vero non potest. 32. q. 1. integritas. Vnde debemus esse pudici: quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius. 32. q. 5. nec solo.

AD DITIO. Et 23. distinct. ibi, Non vagi oculis. Hugo de Folieto: Pudicus oculus ianitor est cordis, & excludit quicquid indecens nouerit. Impudicus quærēs quod placet per omnia discurrit, volentes intrare patitur, nolentes horratur. Inde oculi prima tela sunt adulterę. Io. And. in nouel.

e Pacificos.] id est pacem custodientes, vnde etiā dicti Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. 23. q. 1. nolo. & Matth. c. 5. Tancred.

f Modestos.] id est, temperatos, quia quilibet dēt habere in se temperantiam, vt sciat seruare misericordiā, & rigorē, vel simul vtrumque. 45. dist. disciplina. Ber.

g Cupiditas.] quæ est radix omnium malorū. 47. dist. bonorū, in auth. ut iudi. sine quoquo iussu. §. cogitatio. coll. 2. & hoc idē innuitur, de pœn. dist. 2. §. quia radix omnium. post illū §. ex præmissis. Ber.

[Go. seq. in fi. opponit de contrarietate lit. rr.

h Sui prodiga.] quia nō solū rerum, sed & famę quis prodigus est, vt hic, C. de ijs, qui poten. no. l. 1. in fi. & j. de accu. c. platorum. alias c. vlt. & talis crudelis est, qui famā suā negligit. 12. q. 1. nolo. Et verè, quia ois ętas ab adolescentia ꝓna est in malū. 12. q. 1. ois ętas. alias, c. 1. Et ois creatura sub vitio est. de pœn. dist. 2. c. principium, §. charitas. versi. sicut ergo, & humana natura quodammodò labit ad delicta, in auth. de monā. §. si quis igit. coll. 1. & ꝓclivius est hominum cursus ad voluptatem, & natura est imitatrix vitiorum. 20. q. 3. ꝓclivius. Vnde Claudianus: Procliuior vsus in priora datur. Sed in eo qđ dicit ꝓdigus, vt sib. cōtraria ībi ista; quia primo dixit cupiditas: quia qui est cupidus, non est prodigus. Sic intellige, cupiditas refertur ad retentionē tē poraliū, prodigalitas ad euacuationem virtutum: quia vnum expellit aliud. 32. q. 1. cum remuneratur. Ber.

i Nouæ litigia.] Hoc ideò dicit: quia humana natura ꝓna est ad dissentiendum, j. de concess. præb. quia diuersitatem, & ff. ad Treb. quia poterat, & de cōse. dist. 4. sicut in sacris, §. item si posset, & ff. de arbit. item si unus, §. vlt. & ip nouas deproperat edere formas, C. de vet. iur. enu. l. 2. §. sed quia diuinæ, & in proœmio sexti libri. Et natura introductum est, vt plura sint negotia q̄ vocabula, ff. de præscr. verb. natura. vñ dicit Imperator, qđ natura nouitates quotidie nititur inuenire: vt in auth. qui mos. huc. leg. §. si quis verò. coll. 6. 4 Et ideò nouis morbis noua conuenit ante dota ꝓparari, j. de sur. calū. cęteri. Et nouā experimenta morborū, varia nos cogūt remedia inuenire. 50. dist. vt constituerent. Et qđ medicamenta morbis exhibent, hoc iura negotijs. in auth. hęc cōstitu. q̄ innouat constitutionem, in prin. coll. 8. Et q̄ de nouo emergunt, nouo auxilio indigent. ff. de inter. 20. de ętate. §. ex causa. & ff. vt in poss. leg. 1. plinc. & ff. de vent. inspi. l. 1. in prin. & j. de obl. deleg. minuam. & j. de excep. pastoralis. j. de test. plentium. &c. pe.

K Iustitia.] quę ab alijs virtutibus augeri, & ad maius apparere desiderat, in auth. de reiterandis. §. propterea. coll. 2.

l Libello repudij.] quē olim maritus dabat vxori, j. de diuor. gaudem. n fi. & ff. de diuor. l. 2. §. i repudijs. m Lex proditur.] vt humana coercemus audacia, & ita fit inter improbos innocentia. 4. dist. facta sunt aūt nam per leges nemo bene facere cogitur, sed male agere prohibetur. 23. q. 5. ad fidē. Et expono, proditur, i. de nouo promulgatur: vel idest, aperitur, & manifestatur. Et dicitur lex, quia ligat, vel iuste agit obseruatores remunerando, transgressores puniendo. 3. dist. omnis lex, ff. de iust. & iu. l. 1. Io. And.

n Limite.] limes est agrorū discretio. 5 Vñ versus:

Limes erat positus, litem ne discerneret agris.

infra de verb. sign. forum.

[Gl. seq. declarat quo intelligā verbū, honestè viuere.]

a Hono-

3 Propter hoc ibi iudicib. ꝓpiqua quod mundas teneant manus abstinentes ab oī acceptione. his cōtenti q̄dant a fisco. Io. An. in nouel.

4 Et c. col. de cōs. & vet. fra. i prī. Sene. libr. 6. nata. quæst. Quotidie aliquid subtilię aliquid elegātię excogitat luxuriosus error efficax contemnens. Io. Andr. in nouel.

¶ Honestè viuat, &c.] Hæc sunt tria præcepta legis, de quib. hēs, ff. de iust & iu. l. iustitia. §. 1. & inst. eo. ti. §. iuris præcepta, & sic sunt intelligēda honestè viuere, et quantū ad se in his. s. quæ nobiscū agimus, quæ honestas circa matrimonium consideratur, ff. de ritu nu. l. semper, 31. dist. Nicæna, & circa mores ff. de tu. & cu. da. ab his, l. scire, §. pen. & §. vlt. Ber.

a Alterum nō lędat. Iu his, scilicet quæ circa alios agimus, vnde illud. Q̄d tibi nō vis fieri, alijs nō facias, in princ. decretorum, dist. 1. humanum genus. et infra de maioritate & obe. c. dilecti. 1. c Ius suum vnicuique tribuat. Iuste fit pœna afficiendus, si ex præmio remunerāt, dist. 3. c. fi. & in ista tit. prox. c. firmiter, §. 1. in fin. Et per hoc dicitur Iniure Deo, diti, & proximo, & sunt bona in vita. 2 iustitiā colere, & ius suū vnicuique tribuere, vt q. 2. cum deuotissimam. Et per hoc quod dicitur, vnicuique, datur intelligi qualiter debeat se habere erga superiorē, & subditum.

nus humanum, vt honestè[a] viuat, alterū, [b] non lędat, ius suum [c] vnicuique tribuat, informatur. ¶Sanè [d] diuersas cōstitutiones [e] & decretales epistolas prædecessorum nostrorum, in diuersa dispersas † volumina, quarum aliquæ propter nimiam similitudinem [f] & quædam propter contrarietatem [g] nonnullæ etiā propter sui prolixitatem, cōfusionem inducere videbantur: aliquæ verò vagabantur [h] extra volumina supradicta, † quæ tanquā incertæ frequenter in iudicijs vacillabant: Ad cōmunem, & maximè studentium vtilitatem, per dilectū [i] filium fratrem Raymundum capellanū, & pœnitentiarium nostrum, illas in vnum volumen (resecatis [k] superfluis) prouidimus redigēdas: adijcientes constitutiones nostras, & decretales epistolas, per quas nonnulla, † quæ in prioribus erant dubia, declarantur. ¶Volentes igitur vt hac tantum compilatione vniuersi vtantur in iudicijs, [m] & in scholis, districtius prohibemus, ne quis præsumat aliam facere absque auctoritate sedis Apostolicæ speciali.

† Facit tex. in l. 1. C. de nouo cod. cōp. & l. 2. §. si quid autē in tata, C. de vet. iur. enu. † multa.

1 Concord. gl. cum tex. in tit. de iust. & iu. §. iuris præcepta, in versi. alterū nō lædere, & ff. eo. l. iustitia, super eo. versi. & ff. q̄ quisque iu. in prin.

TITVLVS PRIMVS.
De summa Trin. & fide Cathol.

¶Innocentius Tertius in Concilio generali. †

¶Tractat de Trinitate, & ipsius operibus; de fide, & articulis fidei.

d Sanè.] Ista secūda pars, in qua ponit narratio, subdiuiditur: quia primò ponit eventū circa cōstōnes ecclesiasticas correctioni submitēdas: & ponit materiam, & cām impulsiuā huius cōpilationis. Secūdò concludit cām finalē ibi, Ad cōem, Tertiò cām coadiuuatiuam, ibi per dilectū. Quartò formalē, ibi, reſecatis. Et hæc diuisio sufficit pro summario. Abb. Sic.

e Constitutiones.] Constō est quam Princeps facit proprio motu. Decretalis epistola est qñ rūdet ad consultationem, inf. de sen. excō. si concubinæ.

f Similitudinem.] Idem dixit Imperator, & eandem causam assumit, C. de nouo cō. facien. §. quibus specialiter, & de emen. co. do. Iust. §. supradictis.

g Contrarietatem.] & iō cōpilatio antiqua non fuit legitimē ordinata: quia nulla cōtrarietas dēt esse in iure, C. de vet. iu. enu. l. tanta, §. contrariū, iō in præsenti compilatione nullum debet contrarium reperiri.

h Vagabantur.] quasi videbitis per titulos collocatas. Istæ nō erant in antiqua cōpilatione, & sunt istę, inf. de feriis nō ord. mirat, if. de big. a nobis, & ita de alijs.

i Per dilectū.] & recte, & ordinatē: dēt. n. taliter cōpilari decretales, vt ordo eārum ipsārū ex illarū cōpositione, & dispositione clareſcat: primis in primo loco, posterioribus in secundo ponendis, vt C. de no. co. fa. in 3. conſ. in §. quib. spāliter, quod quidē seruat in pāti cō pilatione, sed in antiqua nō. Et qui eas cōponunt, non solum dēnt esse gloriosi doctrina legū, sed experiētia rerum, vt C. eod. tit. cōſt. 2. quæ est de Iust. co. com. vnde per ordinationem istius compilationis illas scietis, quis illorum, quorum tempore constitutiones consilia, decretales edita sunt, præsidit.

k Resecatis.] Pōt ergo dās Papa derogare constōnib. prædecessorum suorum, non obstante quod par in pārē nō hēat in perio, ff. de arbi. l. nā magistratū, & extra de iudi. quia eadem persona censetur, cum eo cui succedit, & nemo pōt sibi hanc legē imponere, ne liceat sibi à prima voluntate discedere, ff. de le. 3. si quis, in princip.

l Declarantur.] infra de regular. statuimus, quæ exponit illam, consulti.

[Gl. seq. obijcit, sōluit, opponit, & oppositioni rūdet: demū principali obiectioni dat secūdā solutionē: vltimò formal, & soluit duas qōnes.]

m In iudicijs.] Sic ergo vī, q̄ oib. decretalib. istis vti possumus in iudicijs, quia indefinita æquipollet vlī. 2 19. di. si Romanorū, & 3. de priuile. quia circa, & ff. de seru. l. si cui. ff. de seru. vrb. præd. l. si seruit[2], & ita nō est aliqua indulgē. siue dispēsatio, qđ falsū est, imò multę sūt, & indulgētia nō dēt trahi ad cōsequētiā. 7. q. 1. petisti. & inst. de iure na. §. planè. Dicas qđ pp vnam decretalē, vel duas, aut plures, nec plus nec min[9] est, & est simile, de cōsi. dist. 2. 2. reuera, in prin. vbi dicit, q̄ oēs illi, qui māducauerūt de māna illo, qđ pluit filijs Israel in deserto mortui sunt, & tñ Caleph, & Iosue nō fuerūt mortui in deserto, imò intrauerūt terrā promissionis, 76. di. ieiunij, & ita modicū quid nō nocet: nā modica res non inducit simoniā, inf. de si. & si qōnes. Arg. contra: quia pro modica re dat actio furti. 14. q. vl. 4 c. vl. & pro sex solidis tantū cōmittit simoniā. de si. ex tuæ fraternitatis, & pro vna gallina cōmittit furtū, inst. de re. diu. §. gallinarū. Sol. dic, in talib. affect[9], & in tertio cōmittitur cōsiderat. Vel dicas, qđ dī in scholis, referri ad decretales illas, quæ cōtinēt idulgētiā, siue dispēsat. quia illæ dēnt legi in scholis, vt p doctrinā sciat, vbi & qñ sit dispensādū. Quæ verò ius cōe cōtinēt, referūtur ad vtrunq; quia i his vtimur in iudicijs, & in scholis. Si verò decretalis aliqua de cætero inueniatur extra compilationē istā, quid fiet? Tene, qđ dī inf. de si. inst. c. pastoralis. Hic præcepit Papa vt tātū hac cōpilatione vniuersi vtanē. Quid erit si aliqui vellēt vti, & legere prioribus? Dico, q̄ illi essēt excōicādi, quia tā inter cōtra mādatū Principis. inf. de maio. & obe. si qs, & 25. q. 1. gēnitli.

[Glo. seq. primò dicit, quare hæc rubrica iuncta sit præmissā. Secūdò tractat de fide per modum summæ quærens de quatuor, quæ ordinate prosequitur.]

DE SVMMA † TRINITATE, &c.

QVoniam oē qd nō est ex fide, peccatū est, 28. q. 1. §. 1. ad Rom. 14. & inf. de præsumptiōnē oē, & ordo nr̄ę reparationis a fide sūpsit exordium. Iō de fide catholica primò est agēdū. Et quia in fide primò istruimur, vt sic ad Baptismū reduli veniam[9], de cōse. dist. 4. ante Baptismū videndum est ergo, quid sit fides, prout hic accipit, & quot modis accipit fides, & quot sint spēs fidei, & quot articuli, q̄d p̄ius credēdi, & quæ sit pœna nō credēti. Fides nr̄a ultra oēs dī. Dī fides qñ q̄s idē qđ tactum Baptismi, 45. d. de Iudę. & infra de bap. & eius effectu, dicitur. Itē dī fides castitas

† Parsa

2 De hoc dic vt no. if. de elect. vt circa. libr. 6. Io. And. in nouel.

3 Inf. de elemosina, diligētia, &c. qđ sicut, in fine & de const. præb. cōtentus. Ioan. And. in nouel.

† Laterān. cap. 1. eo. tit. in 4. cōpila.

4 Concor. tex. in l. si ab ductu. cō gl. si. & ibi Cy. & Petr. de Bel. per. C. de furtis. melius in l. sed nec ff. de cōd. fur.

† Quare dicatur sūma, & quare Trinitas, vide p Host. in sum. huius tit. in princ.

theri, 26.q.2. cõiunges, 28.q.1. cauē. & inf. de iure quem admodū, & est vnū de tribꝰ bonis matrimonij, cad. causa, & 32.32.q.1. cū itaq; inf. de cõsti. appo. c. vlt. Itē dr̃ fides est securitas, sine pactū, quæ est hostia seruāda est, 23.q. 1. noli. Itē dr̃ fides q̃q; cõscientia, inf. de rest. spol. Interras, §. nos aũt, in 2. prin. & inf. de præscrip. quoniam ad qd nō est ex fide, 1. contra, de pœn. d. 3. quærat, §. nisi illud Ambr. alias est, ver. Itē dr̃ fides credulitas, secundū q̃ exponimus id qd̃ non videmus. Fides in est de re. 6 vita, de pœn. dist. 4 in domo. vers. & si alicui. vnde dr̃ fides non habet meritum, cui humana rō præbet experimentū. Item dr̃ fides promissio. Insti. de rerum di. §. verū. & inf. de sponsi. duo. c. 1. Item alio modo dr̃ fides collectio articulorum, vt hic, & 24.q.1. hæc est fides, præterea & in symbolo Athanasij dr̃. Hæc est fides catholica, quam nisi, &c. Item dr̃ fides acquisita in actionib. confidentia. Insti. de act. §. actionū autem quędam sunt bonæ fidei. quædā stricti iuris. Fides v. rō hic deserit, ut ab Apostolo in epist. ad Hebr. prout hic sumitur. Fides est substantia rerum sperandarū, argumentum non apparentiū. Et dr̃ substantia sperandarū rerū: quia sperare debemus, quod dictum est a Prophetis de futurum. Argumentum non apparentium dicitur: quia per prophetias iam completas debemus habere argumentum, videlicet probationem non apparentem de futuris complendis, scilicet de die iudicij, & de fine mundi. Sed videtur, quod definitio ista non sit bona: vera definitio conuertibilis debet esse cum sua definito, sed hæc non est conuertibilis quia spes similiter est substantia sperandarum rerum. vnde videtur inferendum, quòd fides est spes, quod est falsum. Item hæc definitio videtur loqui tantum de futuris, cum fides sit tam de præsentibus, quàm de præteritis, & futuris, eo quòd habet se ad omnia ad præterita, quia credendum est Christum fuisse natum, & passum. ad præsentia, quia credendum est, quòd ipse sit, qui in altari quotidie conficitur, ad futura, quia credere debemus ipsū venturum, & iudicaturum vivos, & mortuos, & ita videtur esse insufficiens ista definitio. & licet diuersa tempora comprehendat, vna tantum fides esse videtur. 1

Ad Hebr. capitu. 11.

1 De hac diffinitione, fides, vide melioratē gl. de iure ſo. c. monet, in ver. nisi, 22. q. 1. & 3 Leg. in rub. C. de sum. tri. & fid. cath.

Vnde satis potuit dici, quòd non est vera definitio. sed quædam notificatio fidei ab Apostolo dicta. Potest autem magistraliter definiri. Fides est voluntaria certitudo abientium infra intentiam, & supra opinionem constituta. Scientia enim habet cognitionem, fides verò non. Vnde dicit August. Fides est credere quod non vides. de pœnit. distinct. 4. in domo. Species autem fidei sunt duæ. Vna est formata, quam habent boni: & est alia informis, quam habent mali, & existentes in mortali peccato. & fides eorum caret forma. Prima est virtus, a qua dūr fideles quicunque bapʒantur. de cõsecr. dist. 4. si qui apud, & talis fides dr̃ in ornata charitate. Vnde sic pōt definiri. Fides est qualitas, qua quis credit, quod diligit. habitus dignior est, penes quam constitit omne meritum, & est fons vitæ, cui non cõmunicat alienum, scilicet a fide imitatione recti. licet in sine, & de pœn. distinct. 1. omnis qui non diligit. Vnde dicitur, fides nostra est virtus, quam charitas comitatur. Vnde dicit August. Fides quæ per dilectionem operatur, est fundamentum omnium virtutum, 1. q. 1. cum Paulus, & alias ita definit. Hæc est fides, quæ per dilectionem operatur. ad: pœnit. distinct. 2. charitas, §. item dominus Amen. vers. hæc est fides. & non ea, quæ dæmonum est, qui credunt, & contremiscunt. De fide informata charitate dicit Abacuch Propheta: Iustus autem in sua fide viuit. Fides nostra est eadem in substantia cum fide antiquorum, vt dictum est: quod probat Euangelium. Turbæ autem, quæ præcedebant, & quæ sequebantur clamabant dicentes: Osanna filio Dauid. Distant tamen in qualitate: quia quod isti credebant de futuro, nos credimus de præterito, scilicet Christū natum, & passum. 3 Principales aut in articulis nostræ fidei sunt septem, secundum quod septem sunt dona Spiritus Sancti, quos quilibet Christianus scire tenetur, clerici explicite, laici implicite, & credere sicut tenet Ecclesia, & sunt hi: Incarnatio, siue nativitas, baptismus, passio Christi, siue mors eius, descensus ad inferos, resurrectio, ascensus in cælum, adventus eius in iudicium. De quibus habes in prima constitutione, sentiter. pro quibus Ioan. in Apoc. legitur locutus esse, vbi dicitur: Vidi librum signatum septem sigillis forma ti in primentibus in cælo, & in terra, & apud Inferos: & nemo fuit dignus aperire librum nisi Leo de Tribu Iudæ. Et isti septem articuli patentur in his versibus.

2 Secundū Aug. est vox obiectantis, magis affectum significans, q̃ rem aliquam exprimens.

3 De articulis ad humanitatem Christi spectantibus, loquitur vide S. Tho. 3. q. 21. a. 8. q. 3. ad 7.

Nascitur, abluitur, pascitur, descendit ad ima:
Surrexit, scandit, venit discernere cuncta.

Secundum quosdam Theologos, sunt duodecim articuli fidei propter duodecim Apostolos, qui eadem hora instinctu Spiritus sancti symbolum compositurunt. Vnde dicitur symbolum a syn. quod est simul, & bolus, quod est morsellus: quia vnusquisque Apostolorum suum morsellum, id est partem suam apposuit. Et est aliud symboluth maius, quod cantatur in Missa, in Nicæna Synodo factum propter Græcos, qui non credebant, quod Spiritus sanctus procederet ab vtroque, de consecr. dist. 5. c. vlt. & pen. Est & tertium symbolum Athanasij: Quicunque vult, quod cantatur in prima. Istud potest appellari quartum symbolum: & ita sunt quatuor, sicut quatuor Euangelistæ. Præmium verò credentium est vita æterna. Pœna verò non credentium est gehenna perpetua, iuxta illud. Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, saluus esse non poterit, & qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, infra de bap. & eius effectu, maiores. 4 Bern.

4 Concordat. inter claras, circa med. C. de iu.

De hac materia habes, de cõse. dist. 3. c. vlt. de consecr. dist. 5. c. pen. & vlt. 22. dist. per totū, 23. dist. qui episcopum

Hæc tenus.

Iterum.] Non solet sumari, sed pro sumario diuiditur in duas partes principales. Secunda ibi, Vna verò. Prima tractat de summa trinitate, & eius operibus, de fide catholica, & articulis fidei. Secunda pars principalis tractat de sacramentis.

CASVS. Nota. quod post symbolum Apostolorū, qd̃ dr̃, Credo in Deum. quatuor concilia condita fuerunt a sanctis patribus de summa Trinitate, & fide catholica cõtra quosdā hæreticos, de quib. quatuor concilijs legitur 15. dist. c. 1. in quib. condemnati sunt quidam hæretici, qui de fide catholica, & summa Trinitate perperam sentiebant, de hac fide catholica legitur 23. distinctio. c. 2. circa prin. ibi, & ante omnia. Est & aliud symbolū maius quod cantatur in Missa in Nicæna Synodo factū propter Græcos, qui non credebant, quod Spiritus sanctus procederet ab vtroque, postmodum aliud symbolum 5 Athanasij secutum est, illud. 1. Quicunq; vult. Istud autem concilium posset appellari quartum sym bolum, in quo illud, quod de fide catholica, & de summa Trinitate in prædictis conciliis, & symbolum continetur, cõfirmat, & reperit. Vt ergo melius intelligas casū, diuide illud in quinq; partes, secūdū qd̃ sunt signatæ. In prima parte dr̃, q̃d firmiter credere debemus, & simpliciter cõfiteri, quod vnus solus verus est Deus æternus, & immensus, & incõmutabilis, omnipotēs, necessabilis. P. ter, & Filius, & Spūs sanctus tres plenæ, sed vna essentia, simplex omnipotens vnius, filius a pre, spūs sanctus ab vtroq; procedens, absq; initio, semper & sine fine creator omnis visibilium, & inuisibilium, spūalium, & corporalium, qui ab initio tpis vtranq; de nihilo condidit creaturā, spūalē, & corporalē, angelicā, & mūdanam, & postmodum humanam quasi ex corpore & spū constitutam, Diabolus aūt, & alij dæmones a Deo creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt malis homo verò peccauit Diaboli suggestione. In secūda parte. s. hæc sancta trinitas, de qua præmissum est inter ordinatissimā dispositionē tpum p Moysen, & prophetas, & alios famulos suos humano generi doctrinā tribuit ci-

5 Hoc regula potius dr̃, q̃ symbolū.

bole filiatus, & tãdẽ & vnigenit' filius Dei à tota trinitate cõiter icarnatus ex Maria Virgine, ſpũſanctĩ cooperatione cõceptus, verus hõ factus, ex ala rõnali & humana carne cõpoſitus, vna ꝑſona in duabus natur. vtã vitę demõſtratus, ẽdem diuinitatẽ immorta

CAP. I.

Firmiter [a] † credimus[b], & ſimpliciter, [c] confitemur, qđ vnus [d] ſolus eſt verus [e] Deus, eternus [f], immenſus [g], & incõmutabilis [h], incomprehenſibilis [i], omnipotens [k], & ineffabilis [l] Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: tres quidem perſonę, ſed vna eſſentia †, ſubſtantia, ſeũ natura ſimplex omnino [m]; pater à nullo, filius a patre ſolo, ac ſpiritus ſãctus pariter ab vtroque; ab q̃ initio, ſemper, ac ſine fine; pater gñans, filius naſcẽs, & ſpiritus ſanctus procedens, conſubſtantiales, & coęquales, & coomnipotẽtes [n], & coęterni [o]: vnũ vniuerſorũ principiũ: creator omniũ viſibiliũ, & inuiſibiliũ. & ſpiritualiũ. & corporaliũ; qui tua omnipotenti virtute ſimul [p] ab initio temporis vtranque de nihilo cõdidit creaturam, ſpiritualem, & corporalem, angelicam videlicet & mundanam; ac deinde humanam [q] monĩ obſcurũ nõ valet, inf. de ꝓb. in ꝓſentia, de inf. de teſt. cũ clamor. & ff. de inter. ac. de ætate. § nihil intereſt. Et gñaliter numq̃ ꝑ extranea verba res eſt proponẽda ſed per vſitata. arg. 37. diſtelatum Io. And Vnus.] hoc dictum fuit ad dĩã pluriũ planetarum, quos quidã colebant tamq̃ Deos. e Veris.] d'cus eſt ad dĩam ſictorum. f Aeternus] hoc iõ dicit, qa miſericordiæ Dei nec menſuras poſſimus ponere, nec tꝑa definire. de pę. di. 1. multiplex. & 26. q. 6. is q. g Immenſus. i deꝰ, ſine menſura: unde diſtanta oĩa non inclauſus, extra oĩa non exclutus, ſupra omnia non elatus.

† Hanc de createm, & ſeq. eruditiſſime explicat B. Tho. opuſc. 23 ; & 24. tom. 17.

† Similis tex. eſt in effectum l. nullus hæreticus. C. eod. tit.

Obſcurites. eſt fugienda.

Fides ſimpliciter vbi ratio deficit.

h Incommutabilis.] 22. q. 4. incommutabilis, & tñ dat cuncta moueri. vñ Boeth. 3. de cõſola. Stabiliſq; manẽs dat cuncta moueri, &c. ſepe tñ mutat loĩam ut ibi dicitur, &c. vnuſq; quę. in ſi. Boethius.

i Incomprehenſibilis.] vnde in veteri lege dr, Beſtia q̃ montem tetigerit, lapidabitur. & illud: Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus ab eo. & illud. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcięntiæ Dei, q̃ incomprehenſibilia ſunt opera † eius, & inueſtigabiles viæ eius.

k Omnipotens.] 32 oĩa poteſt quæ decẽt eius potentiam, & quæ poſſe eſt aliquid poſſe, vnde peccare non pōtq̃ peccare non eſt aliquid poſſe ut dicit Aug. immo eſt aliquid non poſſe, ut de pę. dñt 2. confe. § christus.

† iudeis. Peccare non eſt aliquid poſſe.

l Ineffabilis.] vnde illud: Sapientiam eius quis enarrabit? quaſi dicat, nullus.

[Gl ſeq tractat de triplici compoſitione, & dat ſimile in anima]

m Simplex oĩno.] no. q̃ multiplex eſt cõpoſitio. Eſt eiũ propria cõpoſitio partis ad partes, ut in rebus corporalib. Item eſt cõpoſitio proprietatis ad ſubiectũ, ut cõtingibilitas in aĩa. Item formę ad ſubſtantiam, & ſubſtantiæ ad formã, & nulla iſtarũ cõpoſitionũ cadit in Deũ; & iõ dr ſimplex oĩa. i quoliber ſenſu cõpoſitionis. 2 Et pone quaſi ſimile i aĩa, cuius ſubſtantia ſimplex eſt; & tñ ina reperiũtur in aĩa. Intellectus q̃ ꝑcõcipit rõ q̃ dr ſcientia; & memoria q̃ cõſeruat. Intellectus ꝑcõcipiens patri ꝑ̃ operãti cõparatꝰ. Rõ diſcernẽs cõparat filio, q̃ eſt ſapientia ꝑ̃is, diſponẽs oĩa in cęlo & in terra. memoria conſeruans cõparatur ſpũſancto, 3 qui oĩa bona corroborat & confirmat. Sicut iſta tria idem ſunt in ſubſtantia cum anima: ſic & tres perſonæ pater & filius & ſpiritus ſanctus idem ſunt in ſubſtantia.

2. Nam ſi eſſet quid cõpoſitũ, eſſet dare aliquid prius Deo. l. partẽ eiꝰ, qđ non eſt intelligibile.

3. Alij dicũt q̃ memoria patri, intelligentia filio, voluntas ſpiritui ſanctꝰ. Alij q̃ intellectus patri, memoria filio, voluntas ſpiritui ſancto. & de hoc q̃ Hoſtien. ſum. eod. tit. § 1. Ioan. And.

n Coomnipotẽtes.] vt in ſymbolo Athanaſij, ſed tamen non tres omnipotentes, ſed vnus omnipotens.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit]

o Coęterni.] Sed cõtra vi in dicto ſymbolo, ubi dicit: & tñ non tres æterni, ſed vnus æternꝰ. Sol hic poſitur adiective iſtæ dictiones, ibi autem ſubſtantiue. h ec differentia, hic deſignat perſonas, ibi eſſentiam, ſed tꝛes tres perſonæ coæterne ſibi ſunt & coæquales.

p Simul] vnde Salomon: Qui manet † in æternum, creauit omnia ſimul, vnde in Gen. In principio creauit Deus cœlum & terram; quod ſimul factum fuit, ſed ſimul dici non potuit.

† viuit.

q Humanam.] quia primo die angelos creauit, & ſecundo die creauit homines.

a Quasi communem.] id est medium inter angelicã et humanam, vel cõem. i. utrique consonnẽ; quia in pluribus conformat se cum angelis. s. in ratione & discretione: et in multis cum inferioribus creaturis, quia sentimus cum illis, et plurimus alijs.

Diabolus. dr calũniator. nam διάβολος calumniam, significat.

b Diabolus.] Dicitur criminator, & est Græcum nocabulum. deriuatur autẽ à dia, quod est duo; et bolus, qđ est morsellus, quia duos dolos tãtũ de corpore et anima q̃t facere.

c Dæmones] Dæmon interpretatur sciens. Et sic arguit ex hac litera, quod de bono ꝓcedat malũ; quod est falsum, vt hic exponitur: quia angelus non habuit remedium sicut homo: quia homo peccauit ꝑ suggestionẽ, angel⁹ ꝑ se, sine alterius suggestione, vt dicit littera sequens.

[Gl. seq. quæst, arguit negatiue, soluit contrarium, et argumento respondet.]

d Creati sunt boni,] Nũquid est idẽ de homine? Videt ꝙ nõ, per hoc quod dicit Apostol⁹. Eramꝰ enim natura filij iræ sicut et cæteri: à qua nullus liberatur nisi per fidem. de consc. dist. 4. c. 2. quod incipit, simiiliter. Dicas ꝙ homo ab initio bonus creatꝰ fuit sicut et angeli, et in charitate: vt de pœn. dist. 2. c. tolle charitatem. ver. Adam uero, et c. seq. et c. principaliter quod homo creatus fuit immortalis. de consc. dist. 4. placuit igitur. uersus fi. dist. Et auctoritas prædicta sic debet intelligi. Eramus enim natura filij iræ. i. eramus digni pœna æterna, siue debitores iræ. i. pœnæ æternæ natura, i. inseparabili uitio, s. originali peccato. Originale enim peccatũ inhæret humano generi sicut si esset ei naturale: quia sicut natura nos non deserit dum sumus, ita nec originale peccatum: sed post baptismum non nocet. de consc. dist. 4. c. 2.

e Per se.] id est ex proprio defectu.

f Diaboli suggestione.] Et ideo magis puniẽdus est diabolus quã homo, ut plene faciens 16. dist. tanta. cir. fin. ibi. Eos uero. Nec illud excusat diabolum, si homo illud alias facturus esset. ff. de sect. cor. l. 1. § qui igitur. licet videre ꝙ ꝓ tota tantum exhortatione nõ dicat teneri. non enim qui exhortatur, mãdatoris opera fungitur ff. de ꝓ q. no. 7. l. ob hæc uerba. in fi. nec id excusat hominem, quod consilio alterius fecit; quia debuit et potuit explorare apud semetipsum an expediret ei tale consilium. ff. mãda. l. 1. in fi. et si dubitabat, potuit, consilere peritiores. Quare imputatur alicui. ff. de iur. et fac. igno. l. regula. § sed imus, et ff. de bon. poss. in bonorum. in fine 37. dist. § ult. Io. And.

[Gl. seq. declarat triplicem legẽ lib. triplici tẽpore.]

quasi communem[a] ex spiritu & corpore constitutam. Diabolus[b] enim & alij dæmones[c] à Deo quidem natura creati sunt boni,[d] sed ipsi per se[e] facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestione[f] peccauit. ¶ Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, & secundum personales proprietates discreta: primò per Moysen & sanctos prophetas, alioq; famulos suos iuxta ordinatissimam[g] dispositionem temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem. ¶ Et tandem vnigenitus Dei filius Iesus Christus a tota Trinitate[h] communiter incarnatus,[i] ex Maria semper virgine spiritus sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali & humana carne compositus†, vna[k] in duabus naturis persona, viam vitæ manifestus demonstrauit. Qui cum secundum diuinitatem sit immortalis & impassibilis[l], idem ipse secundum humanitatẽ factus est passibilis & mortalis. Qui ét pro salute humani generis i ligno crucis passus & mortuus[m], descẽdit[n] ad inferos, [n]resurrexit a mortuis,[o] & ascendit, in cęlũ[p] sed descendit in anima, & resurrexit in carne, ascenditq; pariter in vtroque† vẽturus[q] in fine seculi, iudicaturus viuos & mortuos, & redditurus singulis secũdum opera sua, tã reprobis quã electis: qui omnes cum suis propijs resurgent corporibus, quę nunc gestant[r], vt recipiãt secundum opera sua siue bona fuerint, siue mala: illi cum diabolo pęnam perpetuam, & isti cum Christo gloriam sempiternã.

¶ *Tractatur hic de sacramentis Ecclesiasticis. Abb. Sic.*

¶ Vna †[s] vero est fidelium vniuersalis ecclesia,

g Ordinatissimam.] Hæc fuit dispositio: quia tria fuerunt tempora; tempus ante legem, et tempus sub lege, & tempus gratiæ. In tempore ante legem habebant homines ius naturale, quo regebantur, quod consistebat i his duobus præceptis contentis his uersibus.

Quod tibi uis fieri, mihi fac; quod nõ tibi, noli. Versus.

Sic potes in terris uere uiuere poli.

dist. inc. in princip. In tempore sub lege regebantur decalogo Moysi dato a Deo: et tunc cõtingebant omnia in figura, quæ completa fuerunt tempore gratiæ, quando Dei filius nos docuit præcepta Euangelica quibus hodie regimur. in quo scripturæ fuerũt completæ. et hic est ordo, de quo hic dicit.

† Extremũ iudicium.

h A tota Trinitate.] Hoc ideo dicit, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. de consec. dist. 3. cap. ultim. in fin. et 23. q. 1. sic enim neque circa princ. Nec poterit filius a se facere quicquam, nisi quod uiderit patrem facientem. de consc. dist. 5. cap. ult. in fin.

Trinitatis opera sunt inseparabilia.

i Incarnatus.] Hic explicatur primus articulus fidei.

k Vna.] Hoc fuit figuratũ i arca Noe, Gen. 7. ubi fuit redẽptio sanctorũ ꝑ duas naturas, quo ad operationem, et uentatẽ.

† Ecclesiæ unitas.

ADDITIO: Per duas naturas, s. ligni, et aquæ. Habuit enim inclusio in arca, per quam tunc fuit saluatum genus humanum, figurate i inclusionẽ diuinitatis in humanitate, per quam erat saluandum. Io. And.

l Impassibilis.] 22. q. 4. incommutabilis. et habetur figura his uersibus.

Nil Isaac patitur aries sit victima Christe:
Nec deitas patitur, cum moriatur homo. Versus.

22. q. 2. c. si quis libet § Abraham. et c. seq.

m Mortuus.] Hic explicatur tertius articulus fidei.

n Descendit ad inferos. Quartus articulus.

o Resurrexit à mortuis.] Quintus articulus.

p Ascendit in cęlum.] Hic est sextus articulus.

q Venturus.] Septimus articulus.

r Gestant.] Vnde Apostolus: Hoc mortale induit immortalitatem.

s Vna.] Hæc est secunda pars principalis, in qua tractatur de sacramentis. Et primo de sacramento Eucharistiæ, interferens de sacramento Ordinis. Secundo de sacramento Baptismi; ibi, Sacramentum. Tertio de sacramento Pœnitentiæ; ibi, et si posi. Quarto de sacramento Coniugij; ibi, non solum. Abbas Siculus.

† Similem. et femme in terminis rex. habes. C. eo. fit. in l. inter clarissi. §. oẽs uero. uersic. et quoniam unigenitus filius, etc.

Melius dices, unionẽ cum humanitate.

x Extra

a Extra quam.] 24. q. 1. quoniam verus.
b Eſt ſacrificiũ.] de conſ. diſt. 2. c. nec Moyſes, vnde dr:

Verſus. *Rex ſedet in cœna turba cinctus duodena :*
Se tenet in manibus, ſe cibat ipſe ſibus.

Dicit Aug. De carne B. Mariæ carnem accepit, et eandẽ carnem ad manducandum dedit ad ſalutẽ, de conſec. diſt. 2. acceſſerũt ſuda, & hoc fuit ſignificatũ ĩ perſona Dauid de quo dr; Ferebatur Dauid manib. ſuis; vt ibi dicitur Bern.

Chriſtus ſe ipſum cõmunicans.

† Euchariſtia.

c Panis et vini.] Hoc ex cã ſtatutum fuit, vt ſub alia forma ſumeretur pp horrorem: vnde dr; Niſi quis manducauerit corpus meum, et biberit ſanguinẽ meũ, etc. audito hoc verbo ſcandalizati ſũt diſcipuli, et dixerũt; Dur' eſt hic ſermo. de conſec. diſt. 2 prima. de hoc ſacramẽto traditur infra de celebrat. miſſar. cum Manifeſtum.

d Claues eccleſiæ.] Nota hic, quod nõ poteſt conficere corpus Chriſti niſi ſuerit ordinatus in forma eccleſiæ.

† Baptiſmũ.

e Sacramentum vero baptiſmi.] Hic eſt ſecundus articulus qui vltimo ponitur; et hic exprimitur forma baptiſmi, quam ſeruat eccleſia. de conſec. diſt. 4. ſimiſſime, et inf. de bapt. et eius effectu. c. maiores.

† Pœnitẽtia.

f A quocunque.] A quocunque ergo baptiſmus cõferatur in forma eccleſiæ, tatum eſt: ut 1. q. 1 quod quidam, et de conſecr diſt. 4. à quodam, et c. Romanus, 24. q. 1. ſubdiaconus § ſed illud.

ADDITIO. Sed cum ſufficiat contritio, nonne melius eſt abſtinere quam ab hæretico recipere? Solu. vt no. 32. diſt. c. præter hoc. in gl. pen. Ioan. And.

[Glo. ſequens profequitur vtpote hominum ſtatũ.]

g Coniugati.] No. quod tres ſunt ordines in eccleſia Dei. 1 ſ virgines, connubentes, et coniugati. Chriſtus amplius amat virgines quam alios: quia ſponte tribuunt quod ſibi non fuerat imperatum, continentes et plus Deo placent quã coniugati; quia non expedit homini ad regna cęlorũ tẽdenti accipere uxo em; vt 33. q. 5. nunc fœminabitur; et eo ſunt in noſtris officijs g. 91. 10 Li, q. 1. cum liceret non impendere, tamen cauta dilectionis impendimus, 2. 8. q. 1. iam nunc.

D Amnamus.] Hæc decretal' s diuiditur in duas partes principales. In prima reprobat doctrinam Abbatis Ioachim. In ſecunda ibi, Reprobamus. damnat illam Alumnici. Prima pars facit quinque; quia primo reprobat doctrinam Abbatis Ioachim contrà Magiſtrum Sententiarum, quam proſequitur exprimendo motiua & rationes ipſius. Secundo ibi, Nos autem; approbat ſententiam Magiſtri, quam damnat Ioachim. Tertio ibi, [Cum ergo.] reſpondet auctoritati, qua principaliter mouebatur Ioachim. Quarto ibi, [Si quis,] damnat tenentes opinionem Ioachim. Quinto ibi, [In nullo.] proteſtatur pro monaſterio, cui præfuit Ioachim.

CASVS. Magiſter Petrus Lombardus dixit in ſententijs ſuis, quod quædam ſumma res eſt pater, et filius et ſpiritusſanctus: et illa ſumma res non eſt generãs, nec genita, nec procedẽs, ſed eſt pater qui generat, filius q. gignitur, ſpiritusſanctus qui procedit ab vtroq;. Cõtra iſtum magiſtrũ Petrum, Abba Ioachim cõpoſuit quẽdam libellũ, in quo appellauit magiſtrũ Petrum hæreticum, et inſanum, propter hanc ſuam ſententiam, dicens quod magiſter Petrus nõ tenet trinitatem quã quaternitatẽ aſſiuebat in Deo, videlicet, iſtas tres perſonas, et iſtam cõmunem eſſentiam quaſi quartam, aſſerens iſte Ioachim, quod nulla res eſt quæ ſit pater, et filius, et ſpiritusſanctus, nec eſſentia, nec ſubſtantia, nec natura. tamen dicebat quod pater, et filius, et ſpiritusſanctus ſũt vna eſſentia, una ſubſtãtia, et una natura: verum tamen iſtam vnitatem non ueram et propriam eſſe dicebat, ſed quaſi collectam, et ſimilitudinariam, ſicut multi homines ſunt vnus populus, et multi fideles una eccleſia. Ad hoc probandum inducebat plures auctoritates. Primo illam de actibus Apoſtolorum; Multitudinis autem credentium erat cor unum, et anima una. Secundo inducebat illam auctoritatem Apoſtoli; Et qui plantat, et qui rigat, unum ſunt, et omnes unum corpus ſumus in Chriſto. Tertio illam de libro Regum. Populus meus, et populus tuus unum ſunt. Vltimo inducebat auctoritatem Euangeli j Ioannis; Volo pater, ut ſint vnum in nobis, ſicut nos vnum ſumus. Sententiam iſtius Ioachim damnat et reprobat Concilium illud generale, et hoc vſque ad verbum; Non. n. &c. Hic incipit reſpondere auctoritatibus iſtius Abbatis, quas inducebat pro ſua ſententia, dicens, quod fideles Chriſti, non ſunt vnum, id eſt quædam una res communis omnib. ut dicebat Ioachim, ſed modo ſunt vnum, id eſt vna eccleſia propter vnitatem fidei catholicæ, et tandem vnũ regnũ propter vnionem ad ſolubilis charitatis, et ad hoc probandum inducit Concilium auctoritatem Ioannis Apoſtoli in epiſtola ſua. Tres ſunt qui dant teſtimonium

† Cap. 2.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilat.

1 Hoc in genere; nã in c. clericos, 21. diſtin. plures numerantur. adde Ioann. And. in prę fat. lib. 6.

2 Propter onera matrimonij, expedit tamẽ ob formicationẽ vxandi, unde non obſtat. 28 q. 1 ſic enim. & 32. qõ. 5. ſi Paulus.

nam in cęlo, pater, verbũ, & ſpũs ſanctus: & hi tres vnum ſunt, ſtatim ſubiungens; tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis, & hi tres vnum ſunt. Cõfitetur ergo cõcilium cum magiſtro ſuo, q̃ vna quædam res eſt, quæ veraciter eſt pater & filius, & ſpũsſanctus, & quęlibet perſona eſt illa res, & ideo trinitas vnum & non quaternitas eſt in Deo: quia quælibet trium perſonarum eſt vna res, ſcilicet ſubſtantia, eſſentia, ſeu natura diuina, & illa non eſt generans, nec genita, nec procedens: ſed eſt pater qui generat, filius qui gignitur, ſpiritus ſanctus qui procedit ab vtroque, vt per hoc denotetur diſtinctio in perſonis, ſcilicet vnitas in natura, & licet hic dicatur, alius eſt pater, alius filius, alius ſpiritus ſanctus, non tamen aliud eſt: ſed id quod eſt pater, eſt filius, & ſpiritus ſanctus idem omnino: ſicut ipſa littera probat ab illo loco, Licet, &c. vſq; ſe ad verbũ illud, Cum ergo, &c. Et ibi reſpondet auctoritati: Volo pater vt ſint vnum, &c. dicẽs quòd hoc nomen, vnum, aliter accipitur pro perſõis diuinis, & aliter pro fidelibus: ſecundũ quod hoc nomen diuerſimodè accipitur in auctoritate illa. Eſſote perfecti perfectione gratiæ, ſicut pater veſter perfectus eſt perfectione naturæ: dicens quod ſi quis ſententiã vel doctrinam prædicti Ioachim ſeruare voluerit, vel defendere, tanquàm hæreticus cenſetur, & ab omnibus euitetur, per hoc tamen nullum præiudicium Florenſi monaſterio generetur, cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor; quia ibi & regularis eſt inſtitutio & obſeruantia ſalutaris: maxime cum idem Ioachim omnia ſcripta ſua mandauit Apoſtolicæ ſedi, eius iudicio corrigenda, dictans epiſtolam in qua firmiter ſe illam fidem confiteatur tenere, quam Romana eccleſia. In fine reprobat ſententiam & doctrinã pernicioſiſſimam cuiuſdam impij hæretici nomine Almarici, cuius mentem pater mendacij, i. eſt, diabolus ita excæcauit, quod eius doctrina non tam hæretica, quàm inſana ſit cenſenda. Not. q̃ ſine vlla diminutione filius naſcendo ſubſtantiam patris aſſumpſit. Not. quod vbi ſimilitudo eſt, poteſt eſſe diſſimilitudo. No. vnum generale. q̃ delectum perſonæ in diuina eccleſia nõ reiudicat. Not quod licet perſona reprobetur, nõ tamen eius acta: & hic nota q̃ reprobato organali, non reprobatur quod ſequitur ex eo. Not. quòd licet aliquis erret in fide, ſi tamen eſt paratus corrigi, non eſt cenſendus hæreticus.

a ¶ Non eſt generans.] adiectiuè tenetur. i. non generat, licet ſit perſona generans.

magiſtrum Petrum Lõbardum de vnitate ſeu eſſentia trinitatis, appellãs ipſum haereticũ & inſanũ, pro eo q̃ in ſuis dixit lõijs, † quoniam quædam ſumma res eſt pater, & filius, & ſpiritus ſanctus, & illa nõ eſt generans, [a] neq; genita, neq; procedens; vnde aſſerit [b] q̃ ille, [c] non tam trinitatem, q̃ quaternitatẽ adiiciebat in Deo, videlicet tres pſonas, & illam communẽ eſſentiam quaſi quartã, manifeſte proteſtans, q̃ nulla res eſt quę ſit pater, & filius, & ſpiritus ſanctus, nec eſt eſſentia, nec ſubſtantia, nec natura, q̃uis cõcedat q̃ pater & filius & ſpũs ſanctus ſunt vna eſſentia, vna ſubſtãtia, vnaq; natura: verũ vnitatẽ huiuſmodi nõ verã & propriã, ſed quaſi collectiuã & ſimilitudinariam eſſe fatetur, quemadmodũ dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna eccleſia: iuxta illud: Multitudinis credentiũ erat cor vnũ, & anima vna. &, Qui adhæret Deo, vnus ſpũs eſt cũ illo. Itẽ, Qui plantat, [d] & qui rigat, [e] vnũ ſunt; & oẽs vnum corpus [f] ſumus in Chriſto. Rurſus in lib. Regum. Populus meus & populus tuus vnum ſunt. Ad hanc aũt ſuã ſiniam adſtruendã illud potiſſimũ verbũ inducit, q̃ Chriſtus de fidelib. inquit in Euangelio; Volo pater vt ſint vnũ [g] in nobis, ſicut & nos vnũ [h] ſumus; vt ſint conſummati in vnum. Non .n. [i] (vt ait [k]) fideles Chriſti ſunt vnũ, i. quædam vna res, quę cõis ſit omnibus, ſed hoc modo ſunt vnum, i. vna eccleſia, pp catholicæ fidei vnitatem, & tandẽ vnũ regnum pp vnionẽ indiſſolubilis charitatis, quemadmodũ in canonica Ioãnis Apoſtoli epiſtola legitur: Quia tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in cęlo: pater, & filius, & ſpũs ſanctus: [l] & hi tres vnũ [m] ſũt. Statimq; ſubiungitur. Et tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in terra, [n] ſpiritus, [o] aqua, & ſanguis: P & hi tres vnum ſunt: [q] ſicut in quibuſdam codicib. inuenitur. ¶ Nos † autẽ ſacro approbãte concilio credimus & confitemur cum Petro, quòd vna quædã ſumma res eſt, incõpreheſibilis & ineffabilis, quæ vere eſt pater & filius & ſpiritus ſanctus, tres ſimul perſonæ, & ſingulariter vnaquæq; earum: ideſt, tota trinitas ſimplex in eſſentia, & vnitas conſubſtantialis in tribus perſonis, trinitas ſacramentaliter, & vnitas veraciter, vna eſſentia, ſubſtãtia, ſeu natura vniuerſorum, ſola quidem creans & non creata, viuificans omnia & creans, operans omnia & faciens, ſalua quæ ſalutem habent, & iuſtificans ſancta, omnipotens omnia continens & diſponens, & omnia ſuperans, & omnia ſuperexcellens. Pater quidem non a quoquam, filius autem a ſolo patre, ſpiritus ſanctus pariter ab vtroque, ſine initio, ſine fine ſemper: pater generans, filius nascens, ſpiritus ſanctus procedens: conſubſtantiales, & coæquales, & omnipotentes, & vniuerſa pariter & vnum omnia, quæ ſunt, vel quando ea inuocationem nominis Chriſti corda credentium impleuit.

† Lib. 1. ſenten. diſt. 5.

Act. 4.

1. Cor. 6.

1. Cor. 3.

b ¶ Aſſerit.] ſcilicet Ioachim.

c ¶ Ille.] ſ. Petrus.

d ¶ Qui plãtat.] ſcilicet prædicando.

3. Reg. 22.

e ¶ Et qui rigat. baptizando, in epiſtola ad Corinthios.

f ¶ Vnũ corp⁹, &c.] vnione charitatis & ſpiritus, de conſe. di. 4. quanis à me.

g ¶ Vt ſint vnum.] i. eiuſdẽ voluntatis.

Ioan. 17.

h ¶ Nos vnum.] ſ. vnione naturæ.

i ¶ Non enim.] Hic reſpondet cõcilium auctoritatibus Ioachim.

ADDITIO. Non eſt verum. Vnde dicit Tec. & Abb. q̃ reſpõdet ibi, Nos autem. ſed veritas eſt q̃ reſpondet in verſiculo. Cum ergo, & ita fuit nouæ gloſſæ & forte fuit error ſcriptorum Io. And.

k ¶ Ait.] ſcilicet Ioachim.

[Gl. ſequen. ponit triplex teſtimonium perſonarum vniuerſarum.]

l ¶ Pater & filius & ſpiritus ſanctus.] Pater dedit teſtimoniũ deitatis quando dixit: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite. Filius dedit teſtimoniũ deitatis quando in monte transfiguratus potentiam deitatis, & ſpeciem æternæ beatitudinis oſtendit. Spiritus ſanctus dedit teſtimonium quando ſuper baptizatum in ſpecie columbæ ſe

i In antiqua hæc etiam inuenitur.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

Chriſti deitas triplici teſtimonio cõprobata.

† Vide Melchioren Canum, lib. 12. c. 7. de locis Theolo. ſecunda præcepto.

m ¶ Et hi tres vnum.] i. indifferentes quo ad dandã gratiam. Vel vnum, i. vnius ſubſtantiæ vel eſſentiæ.

n ¶ In terra.] ſ. quòd Chriſtus ſit homo infra de cęleb. miſ. in quadam.

o ¶ Spiritus.] i. humana anima, quam emiſit in paſſione.

p ¶ Aqua & ſanguis.] q̃ fluxerunt de latere Chriſti, vt in dec. præd. in qua idem. & ſunt vera aqua, & non aquaticus humor, vt quidam hæretici mentiuntur.

q ¶ Et hi tres vnũ ſunt.] non natura eiuſdẽ ſubſtãtiæ, ſed cooperatione eiuſdẽ myſterij: q̃ ipſi g adoptionem nos filios Dei fecit, aqua fecit nos filios Dei per ablutionẽ baptiſmi, ſanguis per redemptionẽ gratiæ.

a ¶ Non

a ¶ Nō eſt generās.] i. nō gñat, ſed eſt perſona gñans. [Glo. ſeq. diſtinguit triplicē ſpeciē notiū in diuinis.]

b ¶ Neque genita.] not. 1 ad intelligenū perſonarū in tria tuc ꝙ nominum quędam ſunt eſſentialia, quędam perſonalia, quædam notionalia. Eſſentialia ſunt

1 Ad intelligentiā huius gloſ. vide Theolog. lib. 2. ſent. d. 34. & B. Thomā 1. part. q. 13. adde gloſ. & Bar in l. ſi vinus. §. vlt ff. de pactis. vbi agunt de nominibus, ſed alio cō filio.

quę in ſingulari numero dāt cognie de tribus perſonis ſigillatim, vt Deꝰ bonus Deus iuſtus, ętemus omnipotēs, & ſimilia. in plurali vero numero incongrue dāt. iuxta illud Athanaſij; & nō tres dij, ſed vnus ē Deꝰ. Perſonalia ſunt quæ ſupponunt pſonā, & in ſingulari numero tm, vt pater. & filius & ſpiritus ſanctus. Notionalia 2 ſunt q̄ notant diſtinctionem in perſonis: vt generās, genera, & procedēs. iſta notionalia cum veniunt adiectiue, dicuntur tantum de perſonis, & non de eſſentia. ſed qā tenentur ſubſtantiue: tunc dicuntur tā de eſſentia q̄ de perſonis. vnde hæc, poſito ſimpliciter eſt vera. Pater eſt gñans, ſine hæc dictio generās, teneatur adiectiue, ſubſtantiue. Sine autē dicatur, ſubſtantia diuina eſt generans, ſi hæc dictio generās, teneatur adiectiue, falſa eſt: quia vellet notare diſtinctionē in diuina eſſentia. ſi teneatur ſubſtantiue, vera eſt: qa tunc eſt ſenſus, ſubſtantia diuina eſt generans, i. perſona quæ generat. Vnde nomina iſta generans, genita, & procedēs, adducta nominibus perſonarum, diſtinctionem notāt perſonarum: tunc i verſo cum nominibus iſtis ſubſtantia, natura, ſeu eſſentia diuina, tenemus ſubſtantiuē, & notant eſſentiam tantum.

2 Quæ ſic appellantur, quia perſonas notificat aliqđ diſtinct.one, quia illas diſtinguunt: quādoq; relatiua, qa perſonas adinuicē referunt. qñdoque pro pprietate quia propriæ perſonis ſunt. Ioan. And.

c ¶ Natura.] hæc eſt illa ſumma res, quā dixit magiſter Petrus.

d Alius ſit pater, alius filius.] Diſiunctiua ſiue partiuia nomina, vt vnus, aliquis, alius, duo, vel ſimilia, aliquando ſignificant eſſentiam, aliquando non. Nomina partiuia iuncta cum nominibus perſonalibus, non eſſentialibus in maſculino & fœminino genere, notant diſtinctionem in perſonis, pater eſt vnus, filius eſt alius, pater & filius ſunt duo. Iuncta vero nominib. eſſentialibus, ita ꝙ eis inſtantur, eſſentiam notant: vt pater eſt vnus Deus, pater & filius ſūt vna eſſentia. In neutro vero genere tātum eſſentiam notant, pater, & filius ſunt vnū, i. vna res. & ideo optime dicit, alius pater, alius filius, i. alia eſt perſona patris, & alia perſona filij, non tamen aliud, immo idem in ſubſtantia, vt iam patet.

Ioan. 17.

† Aliter vnā ſunt fideles Chriſto atque tres perſonæ diuinæ.

e Orthodoxam.] i. rectam ab orthos, quod eſt rectum, & doxa, quod eſt, gloria, quaſi recte gloroſa. Hoſt.

f Et dedit.] vnde Aug. Nihil habet filius ꝙ non naſcendo a patre acceperit.

Matth. 9.

g Simplex omnino.] De hoc dicas, vt ſupra e proxi.

h Procedens.] ſcilicet per inſpirationem de conſec. diſt. vlt. c. per in ti.

i Cum ergo veritas.] dicit reſpondēdo auctoritati prædictæ, Volo, &c. & eam exponit, quam inducebat ꝑ le Ioachim, & exponit qualiter intelligatur hoc verbum, volum, & per hoc cū alijs auctoritatibus reſpōdetur.

k Orat.] In Euāgelio Ioannis.

l Vnū in nobis.] i. vnitū nobis vnione ſpiritus.

m Vnum ſumus.] Hic in alia ſignificatione accipitur hoc nomen, vnū, vnione habilitātis ſeu naturæ, vt infra requiritur.

n In gratia.] i. per gratiam.

o Florenſi monaſterio nota 3 quod ſi auctor reꝓbatur, eius ſcripta ſunt reꝓbanda. infra de hæreti. fraternitatis. immo & ſi bona eſſent, reprobarentur ratione auctoris: quia non licet ei hoc facere. 56. diſtinct. bene quidem hic vero licet auctor non reprobetur, quia confitetur

† In vno manuſcripto ita: & ideo in Deo ſolū modo trinitas, non qua ternitas repetitur.

Ioan. 10.

hęnſibilis quidē & ineffabilis, quæ veraciter eſt pater, & filius, & ſpiritus ſanctus, tres ſimul perſonæ, ac ſigillatim quælibet earundem, † ideo in Deo ſolummodo trinitas eſt, nō quaternitas; qa quęlibet trium perſonarum eſt illa res, videlicet ſubſtantia, eſſentia, ſeu natura diuina, quæ ſola eſt vniuerſorū principiū, præter quod aliud inueniri non pōt, & illa res non eſt generās, [a] neque genita, [b] nec ꝓcedens, ſed eſt pater qui generat: & filius qui gignitur: & ſpiritus ſanctus qui procedit: vt diſtinctiones ſint in perſonis, & vnitas in natura. [c] Licet igitur alius ſit pr̄, alius filius, [d] alius ſpiritus ſanctus: non tamen aliud: ſed id quod eſt pater, eſt filius, & ſpiritus ſanctus idē omnino: vt ſecūdū orthodoxā [e] & catholicam fidem conſubſtantiales eſſe credantur. Pater n. ab æterno filium generando, ſuam ſubſtantiā ei dedit: [f] iuxta quod ipſe teſtatur: Pater qđ dedit mihi maius omnibus eſt. Ac dici non pōt ꝙ partem ſubſtantiæ ſuæ illi dederit, & partem ipſe ſibi retinuerit: cum ſubſtantia patris indiuiſibilis ſit, vt pote ſimplex omnino, [g] Sed nec dici poteſt quòd pater in filium tranſtulerit ſuā ſubſtantiam generādo, quaſi ſic dederit eā filio, quod non retinuerit ipſam ſibi; alioqn deſijſceret eſſe ſubſtātia: Patet ergo ꝙ ſine vlla diminutione filius naſcēdo ſubſtantiam patris accepit: & ita pater & filius habent eandem ſubſtantiam: & ſic eadē res eſt pater & filiꝰ, necnon & ſpiritus ſanctus ab vtroq; ꝓcedens. [h]

¶ Cū ergo veritas [i] pro fidelibus ſuis orat [k] ad patrē: Volo (inquiens) vt ipſi ſint vnū [l] in nobis, [l] ſicut & nos vnū ſumus: [m] hoc nomen, vnū, pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: [n] pro perſonis vero diuinis, vt attēdatur idēptitatis vnitas in natura, quemadmodū alibi veritas ait: Eſtote perfecti, ſicut & pater veſter cęleſtis perfectus eſt. ac ſi diceret manifeſtius: Eſtote perfecti perfectione gratiæ ſicut pater veſter cœleſtis perfectus eſt perfectione naturę: vtraque videlicet ſuo modo: quia inter creatorē & creaturam non pōt tanta ſimilitudo notari, quin inter eos maior dissimilitudo notāda. ¶ Si quis igitur ſententiam vel doctrinam prælati Ioachim in hac parte defendere, vel approbare præſumpſerit, tanq̄ hæreticus ab eius cœtu eiicitur. † ¶ In nullo tamen ꝓpter hoc Florenſi monaſterio [o] (cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor) nolumus derogari, quoniam ibi & regularis eſt inſtitutio, & obſeruantia ſalutaris, maxime cum ipſe Ioachim opera ſcripta ſua nobis aſſignari mādauerit Apoſtolicæ ſedis iudicio approbanda. infra de hæretic. fraternitatis. immo & ſi bona eſſent, reprobarentur ratione auctoris: quia non licet ei hoc facere. 56. diſtinct. bene quidem hic vero licet auctor non reprobetur, quia confitetur

† refutetur.

3 De materia huius gl. Alphonſus Caſtr. lib. 1. de iuſtr. hæret. punit. c. 15. 16. & 17. Petrus Godefredus in l. damnato, C. de hæret. & late lib. 2. cōmentato. in Directo. in quiſitor Schol.

[Gloſ. ſeq. ponit quomodo in diuinis diſiunctiua nomina impliciter iunguntur.]

le

ſe ſeruaſſe fidem catholicam: tamen ſcripta ſua (quia mà lam habebant ſententiam) reprobantur.

a Corrigenda] & ideo quia parata fuit corrigi, & ſe correxit, vt ſequitur, non debet dici hæreticus, licet quandoque erraſſet in fide. 24. q. 1. hæc eſt fides. & q. 1. dixit Apoſtolus.

DE CONSTITUTIONIBUS.

¶ Hæc rubrica pōt ad præcedentia & ſequentia ſic cōmunari. Tractaturus auctor de iure, præmiſit de ſumma trinitate, & fide catholica, tanquam ſui operis fundamento: quia vbi fundamentum deficit, nihil ſuperædificari pōt. 1. q. 1. cum Paulus. Et quia oē ius cōſtat ex ſcripto & non ſcripto, l. 1. ſt. de iure natu. gen. & ci § cōſtat & 1. diſt. c. conſuetudo. § cū itaque. ius autē ſcriptum eſt certum & mobile: ideo auctor præmiſit de iure ſcripto, ſ. de conſtitutionibus, & poſtea de iure non ſcripto, ſ. de conſuetudine. Abb. Sicilus.

† Almarici hæreſes refert Directorium par. 2. q. 7.

† Cap. 11. Burchard', lib. 1. c. 61 c. 171. & c. 1. eod. ut in 1. compilat.

¶ De prima parte huius rub. tractatur in 1. d. vſq; ad 7 inclusiue, & in 8. diſt. vſq; ad 10. inclu ſiue. & in 13. & 19 & 20. & 29. & 30. & 38. diſt per totum, & 1. q 7 c. requiris, §. niſi rigor, vſque ad c. & ſi illa §. breuiter, & 76 diſt. ceuuinum 2 in fi. De ſecunda parte, videlicet de conciliis tractatur 15. diſt vſq; ad 19. diſt. excluſiue De vtraq; parte habetur 16. diſt.

GAnonum ſtatuta.] Conſtitutiones canonū ab omnibus ſunt ſeruandæ. Io. An. Idemo ſtatuit. Secundo, cōſu mando declarat: ibi. Et nemo. Abb. Sicul.

CASVS. Præcipit concilium Meldēn. quòd ſtatuta canonum cuſtodiantur ab omnibus, & in actionibus vel iudicijs eccleſiaſticis nemo ducatur ſuo ſenſu, ſed iudicet ſecundum canones & leges. No. quod canones ab omnibus debent obſeruari. Not. quod in iudicijs nemo ſuo ſenſu debeat duci.

b Canonum] generalium ſcilicet, quia quidam canones ſunt perſonales, quidam locales, 63. diſt. cum longe. inf de electio. nihil. quidam cauſales, quidam temporales, vt 29 diſt. ieiendum.

c Statuta.] non abrogata vel per contrarium canonē, vel per conſuetudinem, illorum ſeruanda non ſunt 20 diſt. c. 1. & 32. q 7 c. vlt. Et dic ſtatuta continentia præcepta, vel prohibitiones, alias ſi de conſilio loquerētur, non obligarent, 14. q. 1. c. vlt. §. quod præceptum, 4. diſt. c. denique, § hæc & ſi legib. 8.

d Cuſtodiantur.] 1. q 7. ſi quis omnes, 19. diſt. ſi Romanorum, & inf. eod c. vlt.

e Ab omnibus.] Sic & legibus ab omnibus ſunt ſeruandæ: vt C. de legi. & conſtit. l. leges 1. & C. de iur. & fac. ignor. conſtitutiones. Et dic ab omnibus, l. ſubditos. Nam Papa & Imperator legibus non ſolutus exiſtit, ff. de leg. princ ps, & 2 q 2 peccata. tū legibus ſe velle viuere patiuntur, C. de leg digna vox & C. de reſcit §. ex imperfecto, & ſi de leg 3 § ex imperfecto, & ibi. quamo. reſcit nullū § vltra. 2. q 7. nos ſi incompetenter.

barida, ſeu etiam corrigēda, [a] dictans epiſtolā, q̄ propria manu ſubſcripſit, in qua firmiter cōfitetur ſe illam fidem tenere, quam Romana tenet eccleſia, quæ (diſponente Dño) cunctorum fidelium mater eſt & magiſtra.

¶ Reprobamus et & condemnamus peruerſiſſimū dogma impij † Almarici, cuius mentē ſic paternē dacij excæcauit: vt eiſis doctrina non tā hæretica cenſenda ſit, quā inſana.

TITVLVS II.

De Conſtitutionibus.

¶ Ex Concilio Meldenſi. †

¶ Iuris canonici ſtatuta omnes ſequi, & eorum ritum ſā

in pronunciando quam in decidendo iudicia ſunt regulanda.

CAP. I.

GAnonū [b] † ſtatuta [c] cuſtodiātur [d] ab oibus. [e] ¶ Et nemo in actionibus [f] vel iudicijs [g] eccleſiaſticis ſuo ſenſu, [h] ſed eorū auctoritate ducat.

¶ Gregorius in Regiſtro. †

¶ Conſtitutio reſpicit futura & non præterita.

CAP. II.

COgnoſcēres: & infra. ¶ Rem quæ ex ipſa ca ret, [i] in damnum vocari non conuenit. ¶ Quo-

f In actionibus.] ſ. ciuilibus.

g Vel iudicijs.] ſ. criminalibus, quia iudicium aliud criminale aliud ciuile. inf. qui fil. ſint legit. per venerabilē. circa fin. §. tria. Nec eſt neceſſe proponere actionem, inf. de iudi. dilecti. ſi tamen quis proponit inepte, ſuccumbit, ſed aptā poteſt poſtea proponere: vt inf. de iudi. c. examinata. vbi de hoc. 2

h Suo ſenſu.] ſ. male & eſt ſimile 3. q. 9 puto. & inf. eo. ne innitaris quandoq; enim ſuo ſenſu vt debet iudex in iudicando proprie accepto vocabulo, ff. de arb. quale, & in authē. de iureiur. quod ſpl. ab ijs qui adminiſtr. reci. circa princip. coll 2. & inf. de renun. in præſentia. dū tamen ſm le es & iura pronuncient. in authen de iudi. §. quia vero. verſ. ois iudex. alias eſt 3. coll 6. & in auth. de defen. ciui. 3. iuniorandum, col. 5. & 3. q. 7. iudices. & 20. diſtin. ā libellis, & 37. diſt. vt lator, & Inſt. de exhi. iud. in prin. & C. de ſent. & inter. omn. iud. l. nemo.

2 Concord. text. in l. ſi à te, §. 1. ff. de exc. rei iudi cā. facit l. ſi non obtulit, ff. de re iud.

† Quid dicatur cā nō notant Doctores in l. primi legia, C. de ſacroſ. eccl. gl. cap. 1. dū à.

† lib. 7. Epiſtola 35. ad Formoſum epūm Neapolitanum, & c. 2. eod. tit. in 2. cōpil.

COgnoſcēres.] Diuiditur in tres partes. In prima ponitur regula ex qua ſumitur 2ō. In ſecunda ſtatuitur ibi. Quotes. In tertia declarādo applicat ad factū cōnem, q̄ ſummitur ex regula: ibi, Ne detrimētū. Abb. Sic. CASVS. Primo ponitur regula generalis, videlicet q̄ nullus puniri dēat ſine culpa. ſecundo dr, quod ſi conſtituto aliqua de nouo promulgatur, extenditur ad tuta tūc puniēnda, q̄ contra ipſam conſtitōnem cōmiſſa, ita quòd pœna diſpendijs nō puniat, ne detrimētū ante prohibitionē ſuſtineant ignorantes: quod eos (ſi poſtea deliquerint) dignū eſt ſuſtinere. No. regulā: Res quæ culpa caret, in damnū vocari non debet. No quod leges dant formam futuris negotijs. Not. quod decretum non ligat ignorantes.

[Gl. ſ. q. adiuuat textū, arguit, allegat duos canones, in contrarium allegat. duplicitet ſolut & remittit.]

i Culpa caret.] quia quod legitime factū eſt, pœnam nō meretur. 1 C. de adul. Gracchus, & peccata ſuos debent tenere auctores. C. de pœn. l. tanemus, & inf. de ijs q̄ fi. à maio. par. Cap. qua ſiunt, & inf. de teſt. ex com. Romana, in fi. lib. 6. Et ita eſt hic arg. expreſſum quod nemo priuatur iure ſuo ſine culpa. 5 6 diſt. ius petentes. 36. q. vlt. inuitum, de reſtit ſpol. conquerente. Arg. contra 22 diſt. renouantes, & 34. diſt. ſi cuius vxorem, & c. 1 q 2 & 27. q. 2 multorum, ff. de ele. conſu. tane. Sol. prima rubrica regulariter vera eſt, contraria caſualia ſunt. Vel dicat, quod licet quandoque quis priuetur iure ſuo ſine culpa, non tamen ſi illud ſine cauſa, inf ut lit. nō cōteſt. quia frequenter. §. ſi vero. ex cauſa facile eſt inducere ea contraria ſignata, in ſex caſibus priuatur aliquis iure ſuo ſine culpa ſua. Vide uerſus.

Deportat odium, vitiū, furor, & ſcelus, ordo,
Perſonas ſpoliant, & loca iure ſuo.

Iſta notantur in d. c. renouantes, & inf. de priuileg. an tequa ubi de hoc.

3 Portebat Hoſtien. verſum. Qui carent culpa cauſa ceat me iudice pœna. Io. And.

Fun-

a Futuris.] Sic ergo constitutio respicit tm futura, & non præterita, vt inf. eod. cap. vlt. dicemus de hoc.
b Dispendijs.]. i. damnis, siue tractationibus, Vel id est, detrimentis vel grauaminib. infra de relegat. dispendiosa. lib. 6. Ioan. Andr.
c Non commendet.] i. non puniat, vel. i. subijciat.
[Glo. seq. arguit ad legãs duos canones, & vnum alleg. in cõtrarium, & soluit.]
d Ante prohibitionem.] Argu. neminem ligari consti tutione antequã ad ipsum perueniat. vt 32. q. 4. dixit Sara. & 22. distin. propositi. argu. contra 16. dist. quod dicis. Sed non est contra: quia ex quo publice promulgata est, & publicata, omnes tenẽtur ad ipsius obseruantiam, & omnes ligat post duos menses à publicationis tẽpore elapsos in auth. vt factæ nouæ cõst. circa princ. colla. 5. ʒ. de sen. excom. noueris. ʒ. ne cleri. uel mon. si magnopere. & c. super specula. Nec est necesse vt singulorum auribus inculcetur: vt in d. c. q̃ dicitis. & infra de postul. præla. ad hęc. Nisi ꝓbuerit se extra prouinciã tũc fuisse, uel aliàs impeditũ. argu est expressũ. infra qui mat. accus. pos. cũ tua.

ties vero nouum quid statuitur, ita solet futuris [a] formam imponere, vt dispendijs [b] præterita non commendet [c]: Ne detrimentum ante prohibitionem [d] possint ignorantes † incurrere, quod eos postmodũ dignum est vt citos sustinere.

¶ Augustinus super illud epistolæ ad Hebrẽos.†

¶ Potestas legem condendi & mutandi est penes vicarium Christi. Et quod de vno connexorum statuitur, ad aliud connexum extenditur. Ab. Sic.

CAP. III.

TRanslato sacerdotio [e] necesse est vt legis translatio fiat. ¶ Quia enim [f] simul [g] & ab eodem & sub eadem sponsione [h] veraque data sunt, quod de vno [i] dicitur, necesse est vt de altero intelligatur.

¶ Idem super epist. ad Rom.†

¶ Omne prohibitum a lege, peccatum est, & omne illud quod sequitur ex eo. h. d.

CAP. IIII.

NAm concupiscentiam [k] nesciebam [l], &c ¶ Hoc enim [m] elegit Apostolus generale [n], vnaſcitur, cõsequẽs est ꝙ vna lege tollatur. C. de nup. si libertam, & 1. q. 1. dicit Christus, & 22. q. 2. si quis ꝙ ve tus. Et quod dicit, qđ de uno dr, id est, quod de uno cõstitutũ est. & sic facit ad similia alias non vt facere.

NAm cõcupiscentiã.] Cõstitutio cerũ qd ,phibent, omnia prohibet quæ sequuntur ex illo. lo. Anã. Primo ponitur dictum Apostoli. Secundo declaratio: ibi, [Hoc enim.] Abb. Sicul.

CASVS sic ponit. Legitur in epist. Pauli ad Rom. Peccatum nõ cognoui nisi per legẽ. Nã cõcupiscẽtiam nesciebã nisi lex diceret, Nõ cõcupisces. Aug. exponit hæc verba Apostoli, s. Nã cõcupiscentiã nesciebã, dicẽs. hoc enim elegit Apost. gtilius, s. cõcupiscẽtiæ vitiũ, vnde oĩa mala oriunt. cõcludit Aug. ergo lex illa bona est, q̃ dũ hoc ,phibet, oĩa mala ,phibet. Nõ ꝙ licet aliqd nõ noceat, cũ tamen nocere possit, ,phiberi debet. Itẽ, no. oriũtur, id est, oriri possint; sic potes dicere ĩ dictis testiũ. Itẽ no. ꝙ aliquo prohibito vel concessũ, omnia concedi, vel prohiberi debent, quæ ex eo sequuntur.
[Glo. seq. incipit casum.]

K Nam cõcupiscentiã.] Legitur in epist Pauli ad Roma. Peccatũ non cognoui nisi per legẽ. Nã cõcupiscentiã nesciebã, nisi lex diceret, nõ concupisces. Aug. exponit hæc verba illa Apostoli [nam cõcupiscentiam nesciebam] dicens, quia hoc elegit Apost.

l Nesciebam.] Esse peccatum concupiscere. vel tam grave, secundum aliam expositionem: Apostolus ante quam vidisset legem, nõ credebat esse peccatum concupiscere rem alterius, sed postquã inuenit in lege, non concupisces, credidit esse peccatum.

m Hoc enim.] Verba sunt Aug. vique in fi. Et dic, hoc fallicet nescire concupiscent ã tantum, vel remouendum à se: Vel, hoc. id est peccatum, ita exponit Augustinus. Si intelligas de cõcupiscentia carnis tm, fallum esset, cum Apostolus haberet concupiscentiam, & simulum carnis. vnde dixit; Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, captiuantem me in lege peccati 32. q. 5. si Paulus.

n Generale.] Scilicet vitium concupiscentiæ, quod est generale ad omnia vitia.
[Glo. seq. arg. alleg. quinque iura.]

a Vnde

† Facit l. eũ de'inde bito. ubi gl. ff. de proba. & in l. lege . cũ q dam. ubi Bart. ff. ad l. Corn. de fict.

† Addi potest ca. 7. extant verba huius capit. ibi in glos. 2a, quæ dr ordinaria & c. 9. eod. tit. in 1. cõpilat.

Melchisedech præcessit legem.

a [Sacerdotio.]Supple Leuitico vt cesset obiectio, quę potest fieri de Melchisedech. qui præcessit legẽ ꝙ quingentos ãnos, qũ immutẽ ex his era sequenti: quia sacerdotiũ simul fuit datum cũ lege, verũ est, supple, leuiticum.
f Quia enim.]Sunt verba Augustini exponentis prædicta verba Apostoli.
g Simul.]Quia in monte Sinai eodem tempore contulit dñs Moysi legem & sacerdotium, postquam ergo ius translatum est sacerdotium ad Christianos; ergo & lex transferri debet.

h Sub eadem sponsione.] quia postq̃ dñs dedit legẽ filijs Israel, dixit eis; Audi Israel mandata mea, & ea, cõserua in corde tuo: & si feceris, dabo tibi terrã fluentem lac & mel. & tunc ipsi promiserunt seruare legẽ & sacerdotium: & ideo dicit, sub eadẽ sponsione. Hic attende, quia dñs in æternũ nettamẽto tem poralia promittebat, Aeterna promittunt in lege Euangelica.
[Glo. seq. arguit, & allegat cõcordãtias] i Quod de vno.] Arg ꝙ vbi est eadẽ ratio, ibi debet esse idẽ ius, & ꝙ de simi lib. idem iudicii est habẽdum. 5. dist. ad eũ vero. ver. si enim ea, & 4. dis. denique, uer. vnu quoque, & 16. q. ult. & hoc diximus. & 1. q. 3. si q̃s obiecerit, & ʒ. dnãsla. inter corpora. ver. sicut ergo, & ʒ. tit. ꝑx. iter cæteras sin. Et quoties ex vna radice vitii

† Addi potest cap. 7. le guntur hæ verba, in ea quæ dr glossa ordinaria. & cap. 7. eo. tit in 1. compil.

Ad Rom.

Ad Rom. 7.

de omnia mala [a] oriũtur. [b] Bona est ergo lex, [c] quæ dũ hoc prohibet, omnia mala prohibet.

¶ Hieronymus in parabolis †

¶ *Constitutiones decretorum singularibus sunt sententiis præferendæ.*

CAP. V.

NE innitaris [d] prudẽtiæ tuæ. [e] ¶ Prudentiæ suæ [f] innititur, qui ea quæ sibi agenda vel dicẽda videntur, patrum decretis ‖ præponit. [h]

¶ Innocentius iij Senonen. archiepiscopo, & episcopo Trecen.

¶ *Non valet constitutio collegij in damnum alicuius & commodum aliorum, cessante rationabili causa. Vel sic; Absque rationabili causa non potest maior pars capitu-*

li tollere consuetudinem, vel litatem privatam nutriendo.

CAP. VI.

CVm † omnes: & infrà. ¶ Ad audientiam nostram † pervenit, quòd Trecen. canonici nouum fecerint in Trecen. ecclesia constitutum, [i] vt eis tam in præsentia quàm in absentia reditus suos ex integro percepturis, qui in eadẽ ecclesia post illam constitutionem fuerunt, vel de cætero fuerint instituti reditus in absentia non percipiant, sed tunc solum cum fuerint residẽtes: cum secundum Trecen. ecclesia consuetudinem omnes in hoc consueuerunt esse pares.

¶ Statuerunt † etiam vt (cũ singulis præbendis annexæ sint vineæ) ipsis suas dum vixerint possidentibus, vineæ decedentiũ ad successores nõ tã-

CVm oẽs.] Cõiter sic summat. Constitutio canonica, q̃ non est eibus cõis, & per quã tollitur ecclesiæ cõsuetudo antiqua, nõ valet. Et duo facit. Nã in prima parte ponit duo statuta successiue facta. In secũda parte duplici rõne præallegata, ambo statuta cassari mãdat. Secunda ibi: Cũ igitur Abb. Sic. Hæc decr. fuit prima i tertia cõpilatione, & sequebat, sumus vnũ corpus in Christo.

CASVS. Canonici Trecẽs. tale fecerũt in ecclesia Trecensi cõstitutũ, q̃ tam in absentia q̃ in p̃sentia reditus suos perciperẽt integraliter: q̃ vero post illã cõstitutionẽ instituerẽtur, nihil perciperẽt in absentia, sed tunc tm̃ cum fuerint residentes: cũ tum consuetudo ecclesiæ Trecẽ. erat q̃ oẽs i hoc essent pares. Iniũq̃ cũ singulæ prabẽdæ vineas haberẽt annexas, statuerunt q̃ ipsi dũ viverent, suas vineas possiderẽt, & vineæ succedentiũ non trãsirent ad successores, sed prouẽtus earũ inter singulos diuidant. Pertinet ad notitiã dñi Papæ. Papa scribit archiepõ Senonẽ. dicẽs: q̃d quilq; iuris in alterũ statuerit, ipse dẽt uti eodem, & Sapientis dictat auctoritas, patere legem q̃ ipse tuleris. Papa mandat ipsi archiepõ q̃ oẽs canonicos antiquos & iuniores in perceptione p̃bendarũ & vinearum facit esse pares secundũ priorẽ consuetudinẽ seruatã vsq; ad ips constitutionis p̃fatæ, vel sin rõnabilem constitutionem in posterum obseruandam. Nota q̃ constitutio facta in p̃iudicium absentium & futurorum, non valet. No. quod quilq; iuris, &c. No. quod in p̃bendis percipiendis æqualiter vel inæqualiter, consuetudo attendãtur. No. quod si consuetudo fuit quod omnes canonici æquales haberent prabendas, & est inde vtata, debet ad ritum priorem reformari.

[Gl. seq. obiicit. & soluit contra solum unam l. allegat, secundo quærit. ille. pro, & solum distinguendo inter communionem collegiatorum & singularium, & inter necessaria & voluntaria]

i Constitutum.] Sed nonne canonici isti Trecen. poterant hæc & alia statuere aliis irrequisitis ẽt in præiudicium successorum, cum istud videatur esse iuris cõe, quod absentes nihil percipiant. inf de cle. non resi. inter quamor. & c. vlt. inf de a. vel. pertinuit; immo vide quod sic. arg. 10. q. 2. c. ea. r. § hoc ius pomẽtium, & ff. de pac. reser. tum. & 7 q. 1. factus est. Sed hæc ideo nõ valuit quia in p̃iudicium aliorum, & male celo, & cõtra consuetudinem ecclesiæ hoc fecerunt. inf eod. tit. ex parte. Et nõ negligetior colucudum, vt transgressor legis puniẽ-

† Cap. 3. eadem verba sunt in glossa ordinaria, & c. 6. eo. tit. in 1. cõpilã.

1 Hoc aliàs ebrietati tribuitur. 35. d. ante ora. alias ignorantiæ, 38. dist. ignorantiæ alias amori pecuniæ 23. dist. his igit. sed non obstat, ut per Host. & Io. And. hic.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilat.

‖ In multis antiq. ita: ad audientiam apostolatus nostri.

† Hoc est secundum canonicorum statutum.

Prou. 3.

a Vnde omnia mala] Arg. q̃ vno prohibito, oĩa prohibentur quæ sequuntur ex illo. 13. q. 5. pœnale. & 4. dist. denique. & inf. de fid. Instr. inter dilectos, ad fi. C. de reb. alienis non alien. l. vlt. & C. de legib. non dubiũ. [Glo. seq. dupliciter exponit litteram.]

b Oriũtur.] idest, oriri possunt, & cõprehẽdit genera singulorũ, & nõ singula generum, i. nõ est aliqđ genus mali qđ qñq; nõ possit oriri ex cõcupiscẽtia. 1 Et sic intelligit 47. dist. bonorũ, vbi dr q̃ cupiditas ẽ radix oĩum malorũ. vbi similiter cõprehendit genera singulorũ, & nõ singula generum, & de pe. dist. 3. quia radix. Et eodẽ modo intelligit illud qđ dicit Imperator, q̃ auaritia est mater omnium malorũ. Auth. vt iudi. sine quo quo inf. 4 cognitio. vers. fi. coll. 2. Et ex hoc quod vitio concupiscentiæ oĩa mala. i. septem principalia vitia possunt oriri, s. Superbia, Ira, Inuidia, Accidia, Auaritia, Gula, Luxuria: & iõ dicit Aug. cũ Apostolo, q̃ bona sit lex, q̃ dũ hoc, &c. non ita p̃p hoc singula vitia cuiuslibet gũis, vtputa, interficere hoiem, periurium, & similia oriuntur ex concupiscentia. Vel exponẽ q̃ dicit oriuntur, i. orta sunt, præsens pro præterito. ita exponitur ff. de verb. sig. verbum erit. p̃p concupiscentiam. n. primi parentis, omnia mala orta sunt. si non concupiuisset, non peccauissemus. 5. dist. ad eius vero concubitum, in fi. Vnde Greg. Caro nos keta traxit ad culpam, affliẽta reduxit ad veniam, & sic non esset necesse comprehendere genera singulorum, &c.

c Lex,] id est, constitutio. vt in prin. decret lex est cõstitutio. dist 1. & dist. 2 c. 1. & sic facit ad titulum.

NE innitaris.] Dividitur, quia primo ponuntur verba Salomonis; secũdo verba Hieronymi & Augustini exponentium illa. tibi, Prudentiæ. Abb. Sicul.

CASVS sic ponitur. In Parabolis Salomonis ponuntur ista verba: Fili mi habe fiduciam in domino ex toto corde tuo: & ne innitaris prudentiæ tuæ: & ne sis sapiens apud temetipsũ. Hieronymus exponit verba ista, ne innitaris prudentiæ tuę, dicens illum innixi prudentiæ suæ, qui ea quę sibi videntur agenda, vel dicenda, præponit statutis sanctorum patrum, vel etiam legib. Not. quod propriam intellectũ non debet aliquis præferre decretis sanctorum patrum.

[Glo. seq. inchoat calum.]

d Ne innitaris.] In parabolis Salomonis ponuntur verba ista: Fili mi habe fiduciam in domino ex toto corde tuo, ne innitaris prudentiæ tuæ, ne sis sapiens apud temetipsum. Hieronymus exponit hic particulam illam, ne innitaris prudentiæ tuæ. &c.

e Prudentiæ tuæ.] Verba sunt Hieronymi usque in finem.

f Innititur.] in malo, & est simile 2. q. 1. sicut dicitur, & 9. q. 3. pura, et sup. eo. in. canonum.

g Decretis.] i. constitutionib & ita pertinet ad titulũ.

h Præponit] non ergo sunt postponenda decreta, quę Hieronymus ita commendat, quod etiam fieri non debet. 37 dist. relatum.

puniendus est, 12. dist. in his. Et statutū, siue cōstitutio est, esse iusta, & honesta, & cōis omnibus, a. dist. iuuenes. & quia constitutio ista non erat generalis, nec cōis omnibus: ideo non valuit, &c. Et cum ipsi canoni, ci intelligantur quasi vnum corpus, & idem collegium non debent duplici iure censeri, 11. q. 2. cognouimus, & inf. de decim. c. cū in tua. Et inconueniēs aliud sequeretur, quod successores minus haberēt, q̄ p̄decessores, et sic nō esset vera successio in ius alterius ff. de acq. rer. dom. l. heredis, & ff. de acq. poss. l. cū heredes, in prin. Ista cōstitutio non valuit, quia sine consensu Epi facta fuit, infra de consuet. capit. cum consuetudinis, circa fi. arg. cōtra ff. de col. l. vltima. vbi hic collatio bonum natis, sed nō illis, qui sunt nati tarde. Sed nūquid est verū generaliter, q̄d maior pars capituli facit, totū capitulū facere intelligat? q̄d vt inf. de iure, quæ fi. a maiore par. cap. cū in cunctis. Dicas, quod si aliquid fit, cōe pluribus, nō vt collegiatis, sed vt singulis, q̄d fit a maiori parte illorū, nihil valet, nisi oēs cōsenserit, ff. de fer. iust. fid. l. p fundū, nisi ad cōcedēdū in naturalē vsū, q̄d per facere vnus et inuitis sociis, & cōtradicentibus insti. de rer. di. § religiosū. vel in cōe vt rō sepulchrū, & nisi in casu inf. de nat. par. c. postulasti, & communia in quibusdā. Si vero sint plures, vt collegia, distinguas, si aliqua faciēda sunt ex necessitate, vt alienationes, electiones, & similia sufficit, quod maior pars faciat, inf. de ijs, quæ fi. a maio. par. ca. cum in cunctis, dū tū alij absentes vocēt, inf. de elect. c. quod sicut, & c. venerabilē. In aliis quæ ex necessitate non sunt, qualia erant ista, quæ isti faciebant, nihil pōt fieri, nisi omnes consentiant, vt hic, & in prædicta l. per fundum, & debent consentire, vt collegium, non tamen singuli, arg. inf. eo. cap. cum M. Ferrariēsis & inf. de elect. c. in Genesi.

a Quod quisque. ff. quod quisque iuris. l. 1. & dist. 1. in principio de rerorum.

b Per totū legem.] Dicit Aug. Talis sum in scriptis aliorū, qualis volo esse in illis oratores meorū, 9. dist. neq; quoru nihil nobet. Nec debent alijs legem imponere, quam ipse negligunt obseruare, inf. de præb. c. proposuisti.

Glo. seq. notat, & remittit.]

c Curquerit.] Sic ergo omnes pares debent esse in beneficijs, inf. eo. c. cum M. de hac materia nota infra de maio. & obe. c. statuimus.

[Glo. seq. notat quòd ex consuetudine, &c.

d Consuetudinem. Nota hic arg. optimū, quòd in absentia pōt quis percipere beneficia sine peccato, si cōsuetudo sit: eius est de iure communi, vt inf. de cleri. non resid. c. quia nonnulli, & c. relatum.

QVz in ecclesiarum.] In prima parte ponitur constitutio. In secunda eius cassatio, & cunda ibi, Volentes igitur. Abb. Sicnlus.

CASVS. Ciues Teruisini constituerunt, q̄ si aliquis ad inopiam vergere se probabiliter allegauerit, liberā habeat facultatē alienandi feudum, quod ab Ecclesia teneat. Peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ. Papa scribit super hoc episcopo Tridentino, volensque Ecclesiarum indemnitati prouidere, decreuit huiusmodi constitutionem, & venditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo Clericorum consensu, vires aliquas nō habere. Nota, quòd constitutio facta in rebus Ecclesiæ per laicos, nō valet. Not. quod feudū non potest vendi sine voluntate domini, a quo tenetur.

c Constituerunt.] Quod eis licuit tam iure suo, quam iure poli. Et vocatur ista ciuile, q̄d quisq; populus sibi constituit. inst. de iure nat. § 1. & d. 1. ius ciuile. Sed ex hoc statuto nullum præiudicium Ecclesiæ generatur, vt hic, & 96. dist. bene quidem, etiam si in vtilitatem ecclesiæ redundaret: si auctoritas Papæ nō interueniret, vt in c. bene quidem, & infra eo. c. Ecclesia S. Mariæ. & 10. dist. c. 1. & inf. de sen. & re iu. capit. cum causa.

d Ad inopiam.] Si culpa iuris eget, indignum est ei subueniri. ff. de depos. l. bona fides, arg. op. ad hoc, 86. di. nō furtis, V. I si suo vitio incidit in egestatem, & est simile infra de consue. c. x parte.

[Glo. seq. tractat de alienatione feudi in feudatione, & latione in dotem, dat simile de vsurario, & emphyteuta. In fine recit. per quæstionem, an vasallus inuito domino feudo renunciet tenere quòd non, allegat vna in contrarium.]

g Alienandi feudum.] Qui feudū alienat, cadit iure feudi, & dominus illud alij concedere potest, infra de feu. 2. & in lib. 1. eu. in tit. de alie. feu. const. si clientulus, sed alij feudū dare pōt, ut in d. const. si clientulus, & in const. Lotharij, imperialis, nec feudū dari pōt in dotem, inf. de don. inter vir. & vxo. c. nuper. Nec vsurarius pōt vsū vendere irrequisito domino, vt instit. de vsu & habi. in prin. Nec emphyteuta pōt vendere meliorationes fu. 5. dño irrequisito, quod si fecerit dominus illud pōt renocare, C. de iure emph. l. vlt. infra de loca. c. potuit, quæ decr. Greg. est, & in prælicta lege. Renunciare autem feudum vasallus non potest inuito dño: cum eius fauore introductum sit, vt vasallum habeat, arg. C. de act. & oblig. l. sicut in initio. Arg. contra ff. de ope. lib. l. interdum.

ADDITIO. Dic, quòd ista l. interdum, nō bene facit pro opinione. Quia loquitur de operis promissis per libertum, facit melius in l. solitū, ff. de neg. gest. & l. imperialē, de prohi. feu. alie. p Fride. colla. 10. & ibi Bald.

[Glossa seq. recitetur per quæst. in cōsensu sufficiat.]

h Personarum assensu.] Non tamen sufficeret omnium consensus in hoc casu quia alienatio facta de cōsensu omnium circa formam debitam, nulla est, 12. q. 2. sine exceptione, & 10. q. 2. hoc ius porrectū, & C. de sacrosanct. eccl. auth. iubemus, in fi. & infra de re. eccles.

non

† Canonis scilicet 1 dist. his mos libuit, ut hic notat Cōs. facit text. in Rub. & l. 1. ff. quod quisque iuris, &c.

† Trecen.

† Gap. 2. eo. tit. in 3. compilatione.

† Hoc est allegādo præbenerit: quia enim sufficit dicere, nisi probetur.

1 An populus Romanus possit hodie condere legem, not. Ioā. & Bart. Brix. 12. dist. c. 1. & Azo. C. de leg. & const. l. vlt. Io. And.

2 Eleemosyna tū ei dari dēt, 42. dist. quicquam.

ſion alie.c.dudam,lib.1. Et ſi cõis forma ſeruata eſſet,teneret venditio,inf.de ijs,quæ fiũt præla.ſine conſenſu cap.cum nos,ſed ſi læſa eſſet eccleſia, reſtituitur in integrum,inf.de in integ.reſtit.c.requiſiuit, & inf.de empt.& vendit.c.cum dilecti.

ADDITIO Hæc glo. nõ valet,i fendo Eccleſiaſtico,qđ de cõi ſenſu eccl.ſi quis tenetur, vendi poteſt nec alienatur,imõ idem dñium remanet penes eccleſiam,inf.de feu.c.2.de dona.per totũ.dicũ ergo Io.ſue procederet, qñ ageretur de trãſferendo directo dominio in emptorem. Io.And.

¶Idem.

¶Dignitas ſublata de eccleſia per ſtatutum,capitulí cõfirmatum per Papam. vlterius non cenſetur vacare, nõ ſi per cautorium illum ſtatutum fuerit reuocatum.

CAP. VIII.

CVm accedentes ad Apoſtolicã Sedem Archid. Tulleſi.& G.Tulleſi capituli procuratores Archid. propoſuit memoratus, quòd cũ olim quidam Tulleñ. canonici nouis auctoribus inſtituerent, quod primiceriatus † in Tulleñ. eccleſia tanto tẽpore vacauiſſet, quod ad manus noſtras illius perſonatus eſſet donatio deuoluta,& infrà. ¶ Et uit inſuper ex parte capituli al

† Cap.4.co. tit.in tertia compila.

† al.primiceriatus dignitas.

CASVS. Quidam Canonici Tulleñ. olim ſignificauerũt domino Papæ,q̃ primiceriatus Tulleñ. tanto tempore vacauerat, quod ipſius collatio ad dominũ Papã fuerat deuoluta:vñ Papa mandauit quiſdã, vt ſup hoc inquirerẽt veritatem,& ſi vacauiſſet tanto tẽpore,quod ſecũdũ Later. concilium ad dñm Papã collatio fuiſſet deuoluta, ipſi perſonam idoneã de p.ſonatu ipſius inueſtirent Cũm autem ſuper hoc executores procedere vellent,ex parte capituli fuit propoſitum coram ipſis,quod reſcriptum non valebat veritate tacita impetratum:quia de cõi conſenſu canonicorum Tulleñ.fuerat conſtitutũ ne dignitas illa eſſet vlteri[a] in Tulleñ.Eccleſia:& ipſa conſtitutio fuerat per Sedem Apoſt.confirmata:propter quod euidenter patet,quod primiceriatus tanto tempore nõ vacauit, ſicut fuit falsò dominus Papæ ſuggeſtum. Propter qđ negotium delatum eſt ad dominum Papam: coram quo omnia iſta fuerunt propoſita: vñ mandat Papa quibuſdã,vt ſi conſtiterit canonicos Tulleñ.cõiter ſtatuiſſe ne primiceriatus eſſet vlterius in eccleſia Tulleñ.& ſtatutum ipſum auctoritate Apoſ.confirmatum fuiſſe,illud faciant in ſuo robore permanere,niſi poſt modum dicti canonici cõtrauerint aliquẽ in primicerium eligendo. No. q̃ primicerius dr̃ hic officium. No.q̃ qui facit cõtra priuilegiũ, amittit vires priuilegij,& ſic notã,q̃ ius pdit p al usũ. No. q̃ facili[a] aliquid i mmutatũ r.duc.it ad priſtinũ ſtat.q̃ p immutatã a Vacauitlet Jnulla iuſta cã impedimenta allãs nõ cur[e]rent tps inf.de concel.præb.& ecclẽ.non va. quia diuerſitatem.arg.ad hoc 28.diſt.ale Syracuſanæ,& 2.q.6. anteriorem,§.ad hoc.Et ſi Papa interdicat aliquibus, ne eligant ſine ſuo mandato ſpeciali, tempus ſcilicet triũ menſiũ ſtatutum a canone eis currit, niſi intra id tps poſtulauerit licẽtiã eligẽdi,ſi de elec.vl.Greg.

b Conſtitutum.]Ac ipſum ſtatutum per ſedem Apoſtol.confirmatum fuerat.

[Glo.ſeq.querit allegãs negatiuè,ponit opi. 1o.& vacillando ſoluit,in fine gl. ponit triplicem effectum confirmationis ex certa ſcientia.]

c Confirmatum.]Sed nunquid Canonici per ſe pñt minuere præbẽdas, vel dignitates tollere ſine licentia dñi Papæ:vñ q̃ nõ: quia nec augere pñt inf.de cõſu.c.cũ olim,& de vi.& hon.c.quoniã vt ait, 21.d.c.1.quia honor eccleſiæ potius dẽt augeri,q̃ minui,inf.eo.c.ex parte,vbi eſt expreſſũ,q̃ nõ, & & cõ.diſt.1.vafa.verſi. in hoc.n.& infra de ver.ſig.c.vlt.& quia tpibus nr̃is potius, addi reuerentiã cupimus,q̃ minui,25. q.1. quæ ad perpetuã,& q.3. quęcũq;. Vndẽ nec eps poteſt omittere, quin ſtatuat, archipreſb.vtrorumque ſi ſolus ipſe ſuffi.iat. inf.de offi. archiẽſc.vlt.& melius eſt qualẽcũque eligere,q̃ ordiné pleniũ non eſſe,ff.de de curio.l.generaliter, §.pen. Ad hoc dixit Io.q̃ ex cã poſſunt minuere: vt infra de inſt.c.1.& c.auctoritate,& inf.eo.c.proxi. & de auctoritate eps, 21.diſt.in nouo teſtõ.Et q̃ pñt vnã dignitatem tollere, vel diminuere, vel mutare ꝓbẽdas,probat,16.q.1. præcipim[us],& ff.de excel.prel.c.ſicut venire,& ff.cõia prædi.l.ſi quis duas, §.1.& ff.de neg.geſt.l.cũ alicui,ꝙ.de prẽb.c.vacãte,& 63 diſt.c.quia ſãcta,§.verũ,& 67.diſt.quorũ vices,& c.chorepiſ.& in prædicta decretali Honorij,inf.eo.c.ex parte, vbi dicit:licet nõ ſint eius redditus diminuti, & ita vꝑ quòd potuiſſent,ſi fuiſſent diminuti.Io. Sed veri[a] credo,q̃ nõ poſſint ſine auctoritate Papæ,ne qñq; in fraudẽ hoc facerent,& cũm ſubijcerent,cũ nõ eſſet, & hoc idẽ dr̃ de cõſenſu epiſ.arg opt.inf.d.ver.ſig.c.vlt.Qđ ergo inutile fuit,hic cõfirmauit auctoritas dñi Papæ ex certa ſcia,arg.16.q.1.c.vlt. ſicut & dat actio ex nudo pacto ſi ſuuet auctoritate legis, vel prin.ipis,ff.de pact.l.legitima.Vel tenet vt dixi Io.q̃ pñt iuſta ex cã, aliàs non arg.inf.c.prox.ver.niſi in tãtũ,i cõtrario.Dignitatẽ tñ nõ credo,quòd poſſint creare,vel ſupprimere ſine auctor.Papæ,vt hic dicitur: diminuere numerum inſo firmatũ,cui confirmatio ſedis Apoſ. acceſſerit,hmõi clauſula adiecta.ſquòd ſi ſecus fieret, nõ valeret,inf.de præb.c.dilecto.a contrario.Not quòd confirmatio,ſiue conſtitutio dñi Papæ valet, vt cõfirmet infirmũ,2.q.1.in primis,& 3.q.6.hoc quippè. Confirmãt & ſupplet defectũ ſolẽnitatis omiſſæ,inf.de trã ſact.1.Itẽ valet vt de beneficio illo,quod ex certa ſciẽtia cõfirmatur poſtea,dicẽtibus an licitè ſit acquiſitum, an nõ,ſine nouo mandato nõ cognoſcat,inf.de confir.vti.vel inuti.c.2.Si verò ſub hac forma cõfirmat,ſ.confirmamus ſicut iuſtè poſſidetis:talis confirmatio modi cum operatur,vel nihil inf.de confir.vti.vel inuti.ca.1.de qua confirmatione habes inf.de concel.præb.& eccle.non va.c.quia diuerſitatem.

An Canonici poſſint ꝑ ſe minuere præbẽdas,& dignitates inconſulto Papa.

† Primiceriatus quale ſit officium, traditur,hoc lib.titu.de offic.primiceri.

[Glo.

priuilegium an uno actu perdat.

Glo. seq. arguit pro vni. actu, &c. allegans sex iura ad cõtrariũ allegãs quatuor. Item ponit quatuor opin. Vinc. Io. Tã. rem, & aliorum quarũ q̃libet dissim. uit.]

2 Contrauenerint.] Vt quod priuilegium unico actu perdatur. v. hic. & ff. proxi. & ff. de præben. c. pro illorum. & 10. q. 3. priuilegium, C. de iure dom. impe. l. 2. & C. de ijs qui per incid. non ap. l. his qui. & C. de pact. inter empt. & vend. l. commissoria: Argumentum contra quia de lictis p fonc. &c. 6. q. 6. si episcopum, ff. de arbi. c. cum tempore, ff. de priu. cap. accedentibus. & c. si de terra.

contrauenerint[2] aliquem uidelicet in primicerium eligendo.[b]

Idem Clugien. episcopo.

¶ Non obstante certo canonicorum numero et per Papam confirmato prouidendum est receptis vltra numerum desis

Vincen. distinguit, aut datur priuilegium ad faciendum, aut ad non faciendum. Si datur ad faciendũ, & is qui impetrauit, spatio decem annorum non vtitur eo, perdit illud. ff. de nundi. l. 2. Si verò datur ad non faciendum, si Papa reseruauit sibi aliquid iuris in eo, hõ põt tali priuilegio renunciari expresse, inf. de arbit. ca. cum speciali. sed si nihil sibi reseruauit, puta quia dedit priuilegiũ de non dandis decimis tunc non perditur nisi legitimo tempore, si quadraginta annorum spatio decerit ꝓtra priuilegium decimas soluẽdo, ff. de priui. c. accedentibus & c. si de terra. & 7. q. 1. quã pernitiosum, sed ibi sufficit q̃ semel renunciet, l. circa beneficia. Si datur ad excipiendum, perpetuum est quia q̃ tpalia sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum. ff. de do. except. l. pure, §. vlt. quod est verum si nemo agat. sed si agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium. ff. de procurat. l. Pomponius. & rationi. ff. de condi. indeb. l. si is qui. 1

Ioannes dixit q̃ si ille qui impetrauit priuilegiũ si directe obuiauit priuilegio, perdit illud vnico actu tm: vt hic, & ff. c. proxi. & ff. de præb. c. pro illorum. secus si non seruat illud vel si non tuet. si illo tunc enim pdit legitimo tempore, ff. de priu. c. accedentib. & c. si de terra. Magis cõ. dicimquit qui dicere venit contra priuilegium, quam ille qui non vtitur illo. arg. ad hoc. 84. dist. quisquis. & inf. de sent. ex com. contingit. 2.

Alij distinguũt, an priuilegium sit onerosum & tũc unico actu tollitur an sit fauorabile. & tunc non perditur unico actu.

Tancl. uidetur dicere, si priuilegiũ datũ est fauore personæ (ex personarum, quæ le fuit hic, & in similibus concordantijs perditur unico actu. Si datum est fauore ecclesiæ, diuæ mutuo religionis, vt sunt priuilegia de non soluendis decimis & similibus: non tollitur nisi legitimo tempore, vt dictum est. Et hęc opinio Tanc. habetur his uerbis.

Priuatum legem tollit contrarius actus.
Si personalis sit, si pars esse realis;
Tunc non perditur, nisi præscripsisse probetur.

Melius uidetur dicendum, q̃ sicut sunt diuersi priuilegia in diuersis casibus concessi; quodlibet priuilegium habetur in suo casu. 2 sicut uides in præscriptionibus, quæ diuersa tempora requirunt. Dic ut infra de decim. c. suggestum.

[Glo. sequens obijcit, & soluit.]

b Eligendo.] Videtur quod talis electio non differatur, quia nouæ dignitas sine licentia Papę constitui nõ potest, ff. de constit. c. cum olim. 22. dist. 1. Sed hęc electio vt de nouo esset creata, & sine licentia 3 Papę non dicitur noua dignitas: sed ex consequentia antiquæ dignitatis possunt eam retinere. arg. ad hoc infra de seruo. 2. & inf. de Iudæ. c. consuluit. & ff. de nouo. ope. nunc. l. 4. si quis. [illegible]

1 An & qñ priuilegium uno solo actu uel pluribus amittat, vide gl. in l. voluntarie, & Cy. post Petru. de Bella per C. de excusatu. & per eosdem in l. falso. C. de diu. rescri.

2 Concord. tex. in l. si cũ actũ. ff. de neg. gest. & in l. si. ff. de cal. & l. Papinianus exuli, ff. de minor.

3 Simile de concessione ff. b. c. vlt. di. 6

CVM M. Ferrariensis.] Habet materiam prolixã & subtilem, & hoc dicit. Si capitulũ cõtra tui cõstitutionem, de certo canonicorum numero, aliquos recipit in canonicos, de illo recurritur ad Io. And. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur allegatio ꝓ M. & socijs. In secũda ꝓ capitulo: Ibi, Verum in tertia definitionaliter, Mãdamus. Abb. Sicu.

perexercentibus fructibus, maximè si voluntariè per canonicos fuerint recepti.

CAP. IX.

CVm † M. Ferrariensis: & infra. Dictus M. pro se ac quatuor sociis suis proposuit quod Ferrariensis ecclesia xiiij. prębendarum numerum habet, quarum prębendarum fructus, redditus & prouentus ad mensam episcopalem Ferrariensem pertinent, & ad ipsius episcopi dispositionem, & collationem spectare dignoscuntur. Cum autem ipsa ecclesia ex multis retroactis temporibus, ex deuotione fidelium, & alijs piis causis, multa bona acquisierit, & ex illis, & fructibus, redditibus, & prouentibus ipsius mensæ episcopalis, ac alijs bonis ipsius ecclesiæ, xiiij. prębendæ, quæ ad præsens in ipsa ecclesia existunt, non sufficiant, ut ipsi canonici, & prębendarij, qui pro tempore fuerunt, & erunt, honeste, & competenter valeant sustentari, & alia onera ipsi ecclesiæ incumbentia supportare, ac ipsa ecclesia in suis ędificijs, & structuris, quæ ruinosa existunt, reparari, & sustentari, & diuinus cultus augeri, & ampliari, & hospitalitas ibidem exerceri, & pauperes sustentari, & alia pia opera fieri, & exerceri commodè possint, & valeant, nisi numerus prębendarum augeatur, & amplietur, & ad id ipsa ecclesia, & capitulum, & canonici, & prębendarij ipsius ecclesiæ, & alij fideles, & deuoti ipsius ecclesiæ, & capituli, & canonicorum, & prębendariorum eiusdem ecclesiæ, & ipsi M. & socij, & quilibet eorum, ex causis prędictis, & alijs, quæ ad præsens ipsi M. & socijs, & quilibet eorum, ad id mouent, & inducunt, ac ex deuotione, & pietate, quam ad ipsam ecclesiam habent, & habere dignoscuntur, ac ex alijs causis, & rationibus

est contra id quod legitur. ff. de procu. l. Pōponius, §. ut habitationis. Sed illa l. Pōponius. loquitur qñ per ꝓcuratorem lis est contest. Vinc. Sed non tedo, ꝙ ita sit talis causa: quia quilibet agere potest pro se, & sine alijs, & iste M. habebat mandatum ab alijs, alias non fuisset admissus procurator. Ber.

a Eo.] Idest, interim.

b Quo.] idest, inquantum.

c Cōsuetudinem.] Hoc non multū noceret, dummodo ex causa hoc faceret, vt dictum est sup. c. pro ecclesiarum. ff. de decret. ab ord. fact. quod semel. & in auth. ut decer. sine cler. collat. §. verſ. sanctimus, &c. infra de inſtit. c. 1. & c. auctoritate.

d Prouidere.] subaudi, ꝙ ille M. cum ſocijs ſuis petebat ex illis fructibus ſuperexcreſcentib. ſibi præbendas aſſignari.

[Gl. ſeq. recit. per Inno. in fi. cur triplicata ſit ſolutio.]

e Ad eam.] Si hoc eſſet verum, talis receptio non valebat, in tali caſu. Sed ꝙbata nō ſunt hęc formā, ſed hoc obtinere non poterāt, quia fatebantur ſe feciſſe cōtra conſtitutionem Turon. concilij ſupra de præb. c. maſuribus. quare non eſſent audiendi. de conceſ. præb. & ecc. non vac. cum ſuper quæſtione. & ſic repelluntur, ſed iuſtipulandum allegantes, ff. de don. c. inter dilectos. 1

f Ex diuerſo

2 Cōco. l. tranſactione, C. de tranſact. & l. mercatū. C. de cōdi. ob turpem cauſ.

Vel dic ad eam. i. ea vacante elegerunt duos ſimpliciter in canonicos.

ADDITIO. Vel dic ſecundum Innoc. ꝙ forte ambo diuidebant præbendam: ſed ſimpliciter fuerunt electi inter canonicos, & non ad ipſam diuidendam: ſed poſtea inter ſe ordinauerunt de præbenda diuidenda: quod fuit illicitum: ſed quia iſti actus fuerunt diuiſi. ideò ſecundus nō nocuit primo. ad hoc de teſti. per mun. ad quæſtiones. dixit tamen plus ſibi placere, quod non de præb. c. dilectus. 3. & c. tua. & illud quod ibi not. maxime in decre. dilectus. Io. And.

[Glo. ſeq. recitatur per quæſtionem.]

f Alium.] De quinto non fit hic mentio: quia forte capitulum confitebatur illum egiſſe.

[Gl. ſeq. notat ꝓteſtationem nō ꝓdeſſe, allegat tria iura. in contrariū allegat quinq; & dupliciter ſoluit.]

g Sine præiudicio.] Hic ergo non prodeſt ꝓteſtatio quod eſt verū qñ eſt contra ſubſtātiā facti, vel rei ſuper qua fit: vt ſi ꝓteſtatus fuiſſet cū reciperet aliquē in canonicū, ut non haberet præbendam, quæ ſubſtātia eſt negotij: quia qui receptus eſt in canonicū, non debet carere ꝓbenda, vt ſ. de præb. c. relatum. Si verò proteſtetur ſic, ꝙ ea, quæ dicit, non dicit animo conteſtandi litem, tali bene valet. Ioan. ſ. de app. c. ſollicitudinem, & inſ. de tranſl. c. olim cauſam, & ſi. de condic. indeb. quod quis ſciens. Arg. inſ. quod me cau. perlatum. & 15. q. 7. Lotharius. ff. qui. mo. pig. vel hyp. ſol. li. ſi debitor. §. 1. & infra de in integ. reſt. c. cum ueniſſent, & infra de ele. c. Cumana. circa fi. Sol. ibi proteſtatio non valet vbi proteſtans per contrariū factum a directe obuiat ſuæ proteſtationi, vt in dictis decret. c. ſollicitudinem, & c. olim cauſam. niſi hoc faceret iuſta de cauſa, vt in d. c. perlatum. Et quādoque proteſtatio plus prodeſt quam appellatio. C. de ſi. ſami. l. 2. lib. x. Ideò poſſit dici, ꝙ proteſtatio profuit, cum ipſi prębendas conſectas integrè percipiunt, etiam ſi iſti quinque de redditibus ex excreſcentibus non percipiunt tantum, quantū antiquitus: tamen præiudicium fit eis quantum ad communem menſam.

2 Qđ eſt ꝓprie tunc qñ proteſtatio. & factum ſe intelligi ꝓt aliquid, ſecus. adde Al bertinū tra. de agnoſ. aſſertio. q. 12. nu. 9. & Gerſonem trac. de proteſtat. conſider. 3.

[Gl. ſeq. diſtinguit canoniā a præbēda.]

h Receperunt.] Vnde eis prouidere debebant. vtrū de præbenda vel tum. & c. dilectus. 3. & 7. de cōceſſ. præbend. c. cum ſuper quæſtione. Et nota, quòd aliud eſt canonia, & aliud præbenda. Canonia eſt ius quod prouenit ex electione. & receptione in fratrem, vt hic. Præbenda eſt quæ procedit ex inſtitutione, & officio quia ex quo quis facit officium, debet perficere beneficium. Vnde & laicus, vt dicit vincen. poteſt habere præbendam, & poteſt eſſe prebendarius, ſed non poſſet eſſe canonicus, infra de inſtit. c. eccleſia. Nota ꝙ omnis canonicus debet habere præbendam, ſed non conuertitur. ſola enim perceptio talarij non facit decretionem. ff. de decu. l. ſola talarij. nec quicunque habet canoniam, habet uocem in capitulo, vt per. i. infra de acta. & quali. c. ex ratione. ff. de decu. l. ſpurij.

[Glo. ſeq. obiij. it. & ſoluit.]

i Nihil percipient.] Videtur ꝙ hoc fuerit ſimoniacum. infra de præb. c. dilectus filius T. Dic ꝙ ſi int. Ile exiſſent, & actum eſſet inter partes. ꝙ nihil omnino ꝙ ciperent, ſimoniacum fuiſſet: ſed intelligebant, quòd tantum de præbendis diuiſis nihil perciperent: & hoc patet, quod dicit infra antiquis canonicis ſuas præbendas, &c. & canonici nullum pactum cum aliquo fecerunt: ſed ſimpliciter elegerunt illos: ita quòd de præbendis diuiſis nihil perciperent.

[Glo. ſequens. obijcit, & ſoluit.]

k Induſtriam.] Hæc nihil dabatur bona allegatio: quia ſi per ipſorum induſtriam redditus ſunt augmentati, non debent compelli illos communicare alijs. C. de alluui. l. 3. & 7. de in integ. reſt. c. requiſiuit. in fi. aliàs, c. 1. & ff. de rei ven. l. cateruſ, & nemo compellit ad communionem. ff. de condi. indeb. l. ſi non ſortem, §. ſi certum. ff. pro ſocio. l. qui admittitur. Papa tū non admiſit

Ecclesia tot habeat ministros quot cõmodè possint sustentari.

† Facit ad hoc l. qđ si nolit, §. quia assidua. ff. de ædil. edi. no. Bart. in l. nemo. ff. de redu.

ſi illam allegationem: quia præiudicauerunt ſibi eos recipiendo. Et tot ponendi ſunt in eccleſijs quot ex earum fructibus poſſint commodè ſuſtentari: vt inf. de inſtit. c. 1. quia bene poterant eis prouidere de communibus redditibus: nec diſtinguitur hic, qualiter redditus augmentẽtur: nec refert ex quo augmentari ſunt: vndecunque ꝓ ceſſerit, vt infra de verb. ſign. c. fi.

ADDITIO. Quòd ſi per induſtriam canonici ſua prębenda augmententur, ſibi cedit, nec diuidere compelluntur: ſecus ſi communitatis ꝑdia, vni⁹ ſolicitudine augmentẽtur: vt hic, ſecundum Hoſt. Ioan. And. in nouellis.

a Poſſẽt ſufficere.] Arg. conditionẽ ſubintelligẽdam: vt 22. q. 2. beatus. ff. qui ſatisfid. cog. l. vlt. infra de iureiu. c. quemadmodũ, vbi de hoc, & ff. de reſcrip. 2.

[Glo. ſequens ponit opinionem quã reprobat.]

b Ad vacaturas ꝓbendas.] Per hoc quod dicit, ad vacaturas, dicũ quidam vt Papa Innoc. iiij. quòd hæc decre. continet diſpẽſationem & non ius commune. Sed non eſt verum, imò continet ius commune ex conſeſſione vtriuſque partis conſtet illos fuiſſe receptos in fratres, & ad ius canonicæ. Sed hoc non eſt contra ius, quod aliquis recipiatur in canonicum, & expectet præbendam: ſed nullum percipere beneficium, ſi percipi poſſit. eſt contra ius, inf. de prebend. c. dilectus j. & c. relatum, quia aliud eſt canonia, aliud prębenda. vt dictum eſt ſup. eo. c. & ideo Papa mãdat eis dari ſuperexcreſcentes redditus.

[Gl. ſequens quærit & ſoluit.]

c Vltra numerum.] Hic poteſt quæri verum iſti qui quotidie recipiuntur vltra numerum, habeant vocem in electione epiſcoporum vel aliquorum prælatorum? Dico ſtandum eſſe conſuetudini. a & ſi nulla ſit conſuetudo, adhuc non credo ꝙ debeant vocari ad huiuſmodi tractatus vel electiones, cum nondum habeant plenum ius nec etiam poſſeſſionem.

a Concord. text. in l. obſeruare, §. antequã, ff. de offic. procon. & in l. item eorum, §. 1. ff. d aqu. plu. arcen.

[Gl. ſequens quærit, & dupliciter ſoluit.]

d Cum integritate.] Sed cum canonici iſti voluntariè receperint quatuor vltra numerum conſtitutũ authoritate propria contra ſuã conſtitutionem, quare non compelluntur cõmunicare ſuos reditus illis vt ſint omnes æquales, cum renunciare videantur ſuo priuil. ſupra cap. proximo? Poteſt reſponderi ꝙ ipſi hoc non petierunt: vt in litera patet, & condemnatio non debet fieri niſi quatenus petitum eſt: vt inf. de ord. cog. c. cum dilectus. Vel dicas ꝙ ſi ét petitum fuiſſet, non debebãt condemnari, quia nõ fuerunt recepti vltra numerum ꝓbendarum, licet vltra canonicorum numerum: vt ſatis apparet in litera ipſius. vt dr̃ 3. eo. c. in notula. per hoc.

[Gl. ſequens notat & ſignat contrarium.]

2 Hanc glo. icunt eſſe hic Inn

e Poſt motam quæſtionem.] 2 No. quòd quicqd in præiudicium alterius partis lis pendente fit, debet in irritum renocari. inf. vt lit. penden. c. eccleſia ſanctæ Mariæ, inf. de deſpon. impu. ç. ad diſſoluendum, in fine, & C.

de rei vendi. l. ſi fundum, 3 & l. certum, 11. q. 1. quia res. Arg. ꝙ inf. de reſt. in integ. c. cum veniſſent, in fine.

f Circa prębendas.] Vt ſi aliqua prębenda de antiquis vacauit lite pendente: & illa forte ſit alijs aſſignata: vel ſi aliquis poſſeſſiones illas quas petebant, ſibi in beneficijs occupauit, totum debet in irritum renocari.

ECcleſia S. Mariæ.] Famoſa eſt hæc decret. & cõmuniter ſic ſummatur. Cauſæ eccleſiarum per conſtitutiones laicorum definiri non debent. Diuiditur principaliter ī duas partes. In prima ponitur duplex definitionis motiuũ. In ſecũda definitio: ibi, quod à ſenatore. Abb. Siculus.

¶ Caſus ſic ponitur. Eccleſia ſanctæ Mariæ in via lata mouit quæſtionem contra Ioan. de Archeta ſuper quibuſdã poſſeſſionibus coram iudice delegato a Roman. ſenatore; lite pendente. Idẽ Ioan. poſſeſſiones illas trãſtulit in monaſterium ſancti Silueſtri, tandem abſolutus fuit idem Io. appellatũ fuit ad ſenatorem, coram quo idem Ioan. dicebat ſe non eſſe conueniendum: quia non poſſidebat illas poſſeſſiones. Demum ſenator Romanus occaſione cuiuſdam ſtatuti, in quo continebatur, quòd ſi quis rem litigioſã in lite pendente trãſferret in alium, illa poſſeſſio deberet auferri poſſeſſori, & petitori dari: ſpoliauit monaſterium poſſeſſionib. illis, & reſtituit illas eccleſiæ ſanctæ Mariæ, monaſterio non citato, vel cõfeſſo, vel cõuicto. Vñ monaſterium cõqueſtum fuit domino Papæ. Papa conſiderans ꝙ laicis quantumcunq; religioſis ſuper eccleſijs & pẽnis eccleſiaſticis nulla eſt attributa facultas: & ſi ab illis proprio motu quid ſtatutũ fuerit, qđ ét eccleſiarũ utilitatem reſpicit & fauorem, nullius debet eſſe momenti, niſi per Romanũ eccleſiam fuerit approbatum: (vnde ſtatutũ Baſilij de ſi alienãdis ꝓdijs ruſticis vel vrbanis, miniſterijs, & ornamẽtis eccleſiaſticis, licèe in ſe bonum fuerit, illa ratione reprobatum fuit. qa ꝙ ſedẽ Apoſt. non fuit roboratũ) ideo qđ à ſenatore fuerat factum in præiudicium monaſterij non conuenti, nõ confeſſi, non conuicti, dñs Papa in irritum renocauit & eiuſdem poſſeſſiones reſtituit monaſterio ſupradicto. No. ꝙ laici de reb. eccleſiæ, vel perſonis eccleſiaſticis nihil diſponere poſſunt in præiudicium eccleſiæ. Item ꝙ ſententia lata contra abſentem non citatum, non confeſſum, non conuictum, nihil valet. Item nota, ꝙ iudex eccleſiaſticus poteſt retractare ſententiam iniquam iudicis ſæcularis.

† Cap. 5. in 3. cõp. tit. de foro comp.

g Etiam religioſis.] Sic ergo laici de rebus eccleſiæ nihil diſponere poſſunt, ſine in tẽporalibus, ſiue in ſpiritualibus. ut hic, & 96. diſt. bene quidem. unde hæc decretalis ſumpta fuit. & in. de reb. eccl. nõ alie. c. cum laicis. qa ius ſpiritale, puta ius eligendi in eccleſia cõſegiata, ét ſi ſit patron⁹, ſi cadit à laicum. ff. de elect. c. ſacroſancta. & c. Maſſana. nõ obſtãte aliqua conſuetudine. ibi dicit Gregorius. 4 Nec de re ſpirituali cõpromittendum.

& Panor. ad hoc. ſ. ꝙ reuocant attentata lite pendẽte qñ attentans de perſidia notatur.

3 Vide de cler. excõm. minis. illud. ſa per gl. quia. Ioan. And. in no.

4 Quod dicit no. de iur. patron. no. bis. Io. And. in no.

a poteſt in Licum, inf. de arbi. contingit. nec iudicare de rebus eccleſiæ poſſunt. inf. de iud. c. decernimus.
[Gl. ſeq. arguit, & remittit.]

a Perſonis eccleſiaſticis.] Argu. q̃ eodem iure cenſeri debeat bona clericorum & eccleſiarum: vt inf. de vi. & honeſt. cler. c. vlti. vbi de hoc.
[Gl. ſeq. notat & remittit.]

b Ab eccleſia.] Sic ergo quòd aliis eſt infirmum, cõfirmatio Papę facit firmũ. infra de tranſact. ca. 3. De hoc dictũ fuit ſup. eod. tit. ap. cum acceſſiſſent.

c Statutum.] 96. diſt. c. bene quidem.

d Prędijs ruſticis.] Ruſticum prædium appellatur, quòd eſt ſine aliquo ædificio. Vrbanum prædium vbi factum eſt ædificium, vt domus: vt ff. communia prædior. & rub. l. 1. & ff. de ſeru. ruſt. præd. l. 1. & per totum, & de ſervit. præ. per totum.

e Miniſterijs.] i. vaſis vel inſtrumentis.

f Ornamentis.] Vt palijs & conſimilibus, quibus ornatur eccleſia.
[Glo. ſeq. exponit, ebij it, & ſoluit.]

g Non conuenti.] Ex dicit, nõ cõuenti: qa conuentio ſiue citatio eſt principium ſiue fundamentum ordinis iudiciarij. 1 Primò enim eſt quis citandus: vt inf. de mandato. & obe. c. inter quatuor. & inf. de pro. c. qm̃ contra falſam. Vbi conſimilia per ordinem ponuntur, citationes & dilationes, &c. per conuentionem perpetuatur iuriſdictio delegati, inf. de offic. deleg. c. grauem. Sed vt q̃ potuit procedere altera parte abſente, cum eſſet iudex appellationis, inf. de appel. c. ſæpe, & c. interpoſita, & 2. q. 6. ei qui appellat. in princ. ibi appellatore ceſſante, & dicit lex quòd quaſi priuilegium eſt illius qui cognoſcit de appellatione, procedere altera parte abſente, C. de temp. appel. l. vlt. §. illud. Sed nõ eſt ita, ſemper enim quis debet citari a quæcunque ſit cauſa, etiam in cauſa appellationis, inf. de appell. per tuas, imò non valet ſententia, vbi peremptorium edictũ nõ venit ad abſentis notitiã, vel ad eius domicilium, ff. quæ ſit ſine appel. l. 1. §. item cum ex edicto, & Ioan. de Archeia coram iudice appellationis erat, nec defendebat monaſterium, quia dicebat quòd non poſſidebat.

ADDITIO. Vnde contraria locum habẽt quando eſt quæſtio inter appellantem & appellatum. hic verò monaſterium non erat appellans nec appellatum, ſecundũ Abb. Ioan. And.

h Nec cõfeſſi.] Et hoc verũ eſt: quia nemo iudicandus eſt, niſi cõuictus vel ſpõtè confeſſus, & q̃d ſi fiat, ſine nulla eſt, vt 2. q. 1. nos in quem̃q̃. Per decre. q̃ habes ¶. vt lit. p. non ſit eccleſia. intelligas finem iſtius capituli.

EX literis.] Pœna priuationis à cõione, quæ p̃p cõtumaciam ex cõſtitutione infertur, tẽporalis eſt, & non perpetua. Ioan. And. Prima pars ponit ſtatutũ & factum ex quo ſurgit dubitatio. Secunda dubitationem ſoluit, duas rationes inducens. Secunda ibi, Quia tamen. Abb. Sicul. Iſta decret. erat in tit. de iureiur. in tertia compilatione.

CASVS. Magiſtri artium liberalium Pariſijs commorantes, à conſuetudine antiqua in quibuſdam articulis deuiauerant. Vbi ipſi volentes conſuetudinem priſtinam reformare, iuramento interpoſito ſtatuerunt, q̃ ſi quis magiſtrorũ ordinationi vniuerſitatis ipſorũ duceret reſiſtẽdũ, & tertiò cõmonitus vniuerſitati eorum parere contemneret. ex tunc cõſortio magiſtrorum priuaretur. Propter q̃d magiſter G. ſupradicta cõmunione ipſorum fuit priuatus, tãdem voluit obedire vniuerſitati: ſed verũ debeat recipi, dubitatur; quidam dicebãt q̃ ſic debebat remanere priuatus. Alij dicebant q̃ recipiendus erat, ex quo volebat ſatisfacere. Alij dicebant q̃ non poſſet recipi p̃p iuramentum abſq; licentia Papæ. Vnde Papa conſultus reſpondet q̃ conſtitutum non fuit, vt huiuſmodi priuatio in perpetuũ duraret, cum tam de iure cõi, quàm de cõſuetudine eccl'æ extitit, aliàs, & exiſtat, vt qui propter contumaciam aliorum cõmunione priuatur, cum ſatisfacere voluerit, reſtitui debeat: Mandat dñs Papa, q̃ dictũ magiſtrorum obedire volẽtem admittant in magiſtralibus ad conſortium vniuerſitatis. Nota q̃ qui ſimpliciter à cõmunione aliorum excluditur p̃p contumaciã, debet recipi cum ſatisfacere voluerit. Item nota quòd iuramentum eſt benignè interpretandum.

1 Fide.] ideſt, iuramento.

K Tertiòve.] Hæc eſt. n. legitima & canonica citatio ſiue admonitio trina. 24. q. 3. de illicita, §. de conuẽtione, 16. q. 7. oẽs decimæ, & 17. q. 4. de pſbyterorũ, quia vindicta ſp̃ dẽt p̃cedere monitio. 12. q. 2. idignè, 1 prin. ¶. de vi. & hon. cl. c. vl. & ¶. de ſen. exc. p̃tigit. 2 & c. ſacro.

l Infra triduũ.] Nimis breuis fuit terminus, quia non poterat deliberare ad plenum, & ideò potuit in promptum incidiſſe periculum, ſimile, 2. q. 6. anteriorum, 1. reſpon. vbi olim triduum dabatur ad appellandum, vnde dati fuerunt poſtea decem dies, vel ſaltem terminũ decem dierum ſtatuiſſent: quia illud eſs modicum appellatur, ff. de conſt. pec. l. promiſſor. §. 1. & propter hoc uem terminum poteſt appellari, inf. de dila. c. 1.

[Gl. ſeq. ponit opi. Inno. pro qua alle. 5. iura. Alleg. in contrarium, & ſoluit.]

m In perpetuũ.] dicit hic Inn. iij. q̃ aliud eſt aliquẽ ſimpliciter excludere, & aliud in perpetuũ excludere, ſimile 33. q. 4. nõ oportet, 2. gl. fi. & ſimile, 2. q. 1. ſũt nõnulli, ver. beatus, ibi nõ dicit, & inf. de don. c. paſtoralis ſic, ff. q̃ ſo. coiri ſocietatẽ, & l. 3. §. 1. & in gl. Arg. cõtra 50. diſt. c. 1. in fi. ibi, non ſtatuta, ſed temporaliter dilata credatur, & C. de pę. l. ſeruus, in fi. ibi, eum qui aliqñ ex quo. n. non eſt tempus definitum, de quolibet tẽpore intelligitur, 1 q. 1. oẽs, & ff. de cuic. l. ſi rem, §. vlt. & inf. de

† Vide c. q̃ eccleſiarũ, 2. hoc tit.

† Hic erat ꝑfectus vrbis Roma.

† Cap. 12. in 2. compi. tit. de iureiur.

1 Text. eſt in l. 1. C. de præſcri. long. tẽpo. & i l. vir bonus, ff. iudica. ſolu. & C. ne de ſta. ſun. l. ſi pr̃.

2 Niſi fuiſſet terminus aſſignatus, qui haberet vicẽ peremptorij, infra de app. ſæpe. Ioã. And. in no.

3 Facit text. in l. proinde, ff. ad l. Aqu. & C. de confeſſ. l. fi.

J. de priuil. c. quia circa, vbi ve bũ simpliciter positum ad futura tempora trahitur. & generaliter intelligitur. Itẽ inuenio quod idẽ est perpetuò remouere quod simpliciter remouere: vt 1. q. 1. reperiuntur, in fin. & 79. dist. si quis ex episcopis, 10. q. 1. quia sacerdotes, 27. q. 1. de viduis. Ioan. & J. de coha. cleri. & mul. c. clericus. Sed circa talia consideranda est natura siue causa cuiusque negotij, hic enim punitur ℞ contumacia, & non pro crimine: & contumacia sæpe purgatur, vt facile est videre in multis.

a Iuris canonici.] inf. de kn. excõ. c. per tuas. & inf. de verbis signi. c. cũ olim. &c. ex parte, ibi, est exẽplum de cõtumacia, & crimine.

[Glo. sequens recipit per quæstionem.

b Admittatis.] iõ obstante illo mandato, si quid in medio tempore deliquisset, posset repelli infra de testi. cog. c. præterea. arg. ff. de transa. l. cum Aquiliana.

ADDITIO. Vide de iurciur. cap. veniens super gl. 2. Ioan. An. in nouel.

EX parte. Jnon valet statutum ꝑ quod diuin⁹ cultus fiat ne causa diminuitur etiam si super hoc in tercesserit in forma communi Papæ confirmatio. Ioan. And primò narrat factum corrigendum, in secunda corrigit secunda ibi, Nolentes. Abb. Siculus.

Casus sic ponit. Hedueñ. canonici, vt maioribus redditibus abundarent, numerum prębendarũ in ecclesia Hedueñ. ab antiquo statut ũ restrinxerunt, licèt redditus ipsorum non fuerint diminuti. significauit hoc ęps Hedueñ. domino Papæ, nolens igitur Papa culcum diuini numinis diminui, sed potius augmentari, mandat quibusdã vt antiquum numerum faciant in ecclesia Hedueñ. seruari: & si quas prębendas à tempore vltimi statuti vacasse inuenerint personis idoneis illas conferant de consilio episcopi, non obstante aliqua constitutione super hoc à canonicis ipsis facta, aut confirmatione à sede Apostol. obtenta. Not. ꝙ numerus clericorum per solos canonicos non potest diminui: nec valet statutum super hoc factum, nisi Papa ex certa sciẽtia illud confirmaret.

c Proprijs commodis inhiantes.] ideſt, cupiditati intendentes. vitium denotat, simile, ſ. cod. cap. cum omnes, & supra. eo. c. cum M. Ferrariensis.

[Glo. seq. infert a contrario, & remittit in fi. allega. c. contrarium.]

d Diminuti.] Secus si essent diminuti: quia tũc vt ꝙ auctoritate epi possunt dim. inuere numerũ. Arg. infra de vita & honest. cleri. cap. quoniam vt ait. sicut augmẽtatis facultatibus plures possunt institui etiam vltra numerũ statutum, supra eo. c. cum M. arg. inf. de cẽsi. c. quanto, & 21. dist. in nouo, & C. de epis. & cle. c. in ecclesijs. de hoc dictum est, supra eo. c. cum accessissent. die vt ibi Arg. contra, infra de ver. sig. c. vltimo.

duraret; cum tam iuris canonici [a] quàm nostri moris existat, vt is qui propter contumaciam communione priuatur, cũ satisfactionem congruã exhibuerit, restitutionẽ obtineat: Mandamus, quatenus supradictũ magistrũ statutis vestris nunc humiliter parere curantem, ad communionis vestræ eõsortium in magistralibus admittatis [b].

¶ Honorius iij. episcopo. & cantori Cabilon.

¶ Non possunt canonici sine causa restringere numerum canonicorum seu prębendarum. Abb. Sic.

CAP. XII.

EX † parte episcopi Hedueñsis fuit propositũ, ꝙ canonici Hedueñ: proprijs commodis inhiãtes, [c] prębendarum numerũ ab antiquo i ecclesia Hedueñ statutũ (licèt non sint eius diminuti reditus) restrinxerunt: & infra. ¶ Nolentes igitur diuini numinis minui cultũ, sed potius augmentari, mãdamus, quatenus antiquũ numerũ faciẽtes auctoritate nostra seruari; prębẽdas, quas à tẽpore vltimi statuti inueneritis vacasse in ecclesia memorata (nõ obstãte aliqua cõstitutione sup hoc à canonicis ipsis facta: vel confirmatione [e] † à nobis ab eisdẽ obtenta) personis idoneis [f] cum consilio [g] episcopi conferatis.

¶ Gregorius ix. archipresbytero S. Mariæ Maioris de vrbe

¶ Constitutio futura respicit & non prætorita, nisi in ea de prætoritis caueatur.

CAP. XIII.

QVoniam constitõ Apostolicę sedis omnes & recipientes, inf. de elect. c. nihil est, & inf. de pręb. c. graue.

† Ex hoc caperte colligitur, nõ valere statutũ per quod cultus diuinus fine cã diminuitur etiam si in forma cõi ꝙ Papam fuerit confirmatum.

[Glo. seq. recipit per quæstionem: de qua confirmatione loquitur littera.]

e Confirmatione.] sub forma cõi impetrata: quia talis confirmatio nihil nouũ tribuit; inf. de cõfir. vtil. vel inuti. c. cũ dilecta. §. nos igitur, ver. nolẽtes, & inf. de cõcess. præb. c. quia diuersitatem in fin. & inf. de priuileg. c. ex parte, quia qui confirmatio nõ donat inf. de fid. instru. c. inter dilectos. §. cæterùm, 1 per tales confirmationes non intelligit Papa iuri alicui derogare, inf. de offic. ordin. ca. licèt, §. 1. qua inde non debet nasci iniuria, vnde iura oriuntur: inf. de accu. c. qualiter & quãdo 2 C. vn de vi. l. meminerint. Quando valet confirmando Papæ, & quando non, dictũ est 5. tit. eo. c. cum ac cessissent, & J. de cõfir. vtil. vel inuti. c. 1. & 2. 2 Et obtenta fuit ista confirmatio tacita veritate de antiquio statuto. & ꝙ facultates ecclesiæ non essent diminutæ.

1 Concord. text. in l. & quia. cũ glo. in versi. nec ipsa lex. ff. de iur. omn. iud.

† Hũc text. dixit Car. Floren. esse fin. ad hoc ꝙ app. confirmationis intelligitur de confirmatione in forma cõmuni.

2 Adde melioré glo. de iure in capi. frater, i versi. auctoritate. 17. q. 2.

f ¶ Personis idoneis.] Hoc semper subintelligitur, inf. de elec. ca. causam quæ talibus enim beneficia sunt conferenda: aliàs puniuntur

g Cum consilio.] De hoc traditur infra de elect. c. ne pro defectu. & c. cum in veteri.

QVoniam constitutio.] Diuiditur: quia primò ponit causam constitutionis declarandæ. Secundò declarationem: ibi, declaramus. Tertiò declarationis rationem: ibi, cum leges. Abb. Siculus.

CASVS. Dominus Gregorius Papa fecerat quandam constitutionem in ecclesia sanctæ Mariæ maioris de vrbe, quæ constitutio est infra de maio. & obe. quæ incipit, statuimus, in qua dicitur, quod presbyteri primum locum obtinent, diaconi secundum, subdiaconi tertiũ: & sic de reliquis ordinatim etiam si posteriùs admittantur: & qui maior est ordine, in portione præsentanda sit potior, etiam si posterius sit receptus. Super ista constitutione dubitatur, vtrum constitutio ista trahere tur ad præterita, vel ad futura tantum. Dicit Papa, quod constitutio ista ẽdis Aposto. omnes adstringit, & nihil debet obscurum & ambiguum continere: & ideo declarat constitutionem prædictam, dicens quod constitutio ista non ad præterita, sed ad futura tantum debet extendi: quia leges & constitutiones dant formam futuris negotijs, & non præteritis, nisi nominatim in eis dicatur, de præteritis, negotijs. Nota quod constitutio Papæ generalis est, & omnes li at, cum sit iudex omnium: Item nota quòd qui nus constituit, debet ipsum declarare. Item constitutio debet esse aperta & clara. Item constitutio futura tantum respicit, nisi aliud caueatur ibi dem.

nes adstringit, [a] & nihil debet obscurum vel ambiguum [b] continere. Declaramus [c] constitutionem [d] quam nuper super præferendis [e] in perceptione portionis maiorib. & consuetis seruitijs [f] á minoribus exhibendis, edidimus: non ad præterita, sed ad futura [g] tantum extendi. Cum leges & constitutiones futuris certum sit dare formam negotijs, non ad præterita facta trahi: † nisi nominatim in eis de præteritis caueatur.

a Adstringit.] Cum sit iudex ordinarius oium Christianorũ, & mater omnium ecclesiarum vt 9.q.3. cũcta per mundum, & siceriam aliquid grauẽ præcipiat, faciẽdũ est, 19.dist. in memoriam, & 100.di. ꝫ morẽ. in prin. Et dic, oẽs, scilicet de sua iurisdictione. qñ potestates distinctæ sunt. 10. dist. qñ & ꝫ. de app. c. si duab⁹. nisi forte ratione peccati, ꝫ. de iud. c. nouit. argu. & oẽs dignitates ordinis cuiuscunq; ecclesia Roma. constituit. 22. dist. omnes. idem est in sententia Papæ: quia sicut ipse iudicat, alij iudicare debent, ꝫ de re iudicata in causis.

[Glo. seq. reci. per q. qualis sit lex, vel contra.]

b Ambiguũ.] Lex enim siue cõstitutio debet eẽ honesta, & iusta, & nullam obscuritatem continere debet: & talis vt traditur 4. dist. erit aũt. ne per obscurã constitutionem in laqueũ incidamus: neminiẽ debem⁹ laqueũ injicere. 27.q.1. de viduis, ij. nec dẽt nos inducere per legem obscurã vel dubiam, ad id á quo nos cohibere debet. arg. ꝫ. de na. ex lib. ventre. cap. vnico. & qui me defendere debet, nõ debet me impugnare, ff. si. ser. ven. l. altius.

† Post cõci. Lateranen. sub Alexan. 3. par. 10. a. 11. & c. 1. eo. tit. in 1. cõpilat.

¶ Alexander tertius Senonẽ. archiepiscopo.

Icut Romana.] Primò ponitur decisũ exordiũ. Secundò consultatio, ibi, Quæsitum. Tertiò responsio. ibi. Inquisitioni. Quartò responsionis ratio ibi, Quia, Abb. Siculus.

¶ Casum sic pone, vt omnis tollatur dubitatio: Quidam propter suam culpam, quia iure deliquerat in appellando, priuatus fuit beneficio appellationis, vt puniretur in eo, in quo peccauit. Impetrauit indulgentiam, vt sibi liceat appellare: & sic restitutus fuit iuri communi, vt possit appellare vt pr⁹. quidam alias impetrauit literas contra illũ qui habebat indulgẽtiam super aliqua cã appellatione remota, vocatus fuit ille ad iudicium: constitit de indulgẽtia sua appellauit ad Papam, queritur an tali appellationi ſ. q̃ deferendum? Respondet Papa, quod tali appellationi non est deferendum, postquam appellatione remota causa iudicii est commissa? quia speciale mandatum derogat generali. Nota quod speciale mandatum derogat generali.

[Glossa sequens obijcit quod indulgentia est superflua, ponit opinionẽ, quam reprobat per finem c. & obiectioni dupliciter respondet.]

b Ve liberè.] Ista indulgentia superflua vꝫ, quod introcõi liberum est appellare qñcũque aliquis grauat, vbi⁹ non siccat ante sententiam: ꝫ. de appel. c. vt debitus honor. olim indifferenter & liberè licebat appellare, nisi appellatio manifestè fuisset frustratoria. 2. q. 6. ad Romanam, & ꝫ. de appel. c. peruenit, sed quod de iure communi competit, superfluum est precibus impetrare. C. de thesau. l. 1. lib. 10. & ff. ad municip. l. j. §. Celius non probat, ergo fuit superflua. Quidam dicunt ad hoc vt indulgentia ista valeat, quod licitum est huic appellare vbique, vbi ius inhibet appellare, puta propter contumaciam, quia contumax non auditur appellans. 24. q. 3. de illicita, 1 §. de conuentione, ibi, quinimo. & aliquos tales casus inuenies 2. q. 6. ei qui appellat. § sint etiam quorum. Sed ista solutio stare non potest: quia dicitur hic in fine, speciale derogat generali: quia ibi ista indulgentia concessa fuit contra ius commune: quia priuilegium dicitur quasi lex priuata, 3. distin. priuilegia. sed priuilegium non tollitur per ius commune, nisi de ipso priuilegio mentio fiat. arg. infra eodem tit. cum ordinem, & priuilegium non tollitur per aliud priuilegium, nisi fiat mentio in secundo de primo, infra de præscrip. capit. veniens, sed ille qui impetrauit causam committi secundùm ius commune, impetrauit appellatione remota: nec fecit mentionem de priuilegio partis aduersæ & tamen valent secundæ literæ: quia speciale derogat generali: & ita siue dicas quòd literæ secundæ fuissent priuilegium, siue rescriptum secundum ius commune, non po-

r Facit ex. in §. audient. in auth. de ind. colla. 6. & l. non so. lũ. iuncta gl. in ver. resti. tuere. ff. de min. & l. in tra minor. cum glo. in ver. appell. in re. eo. tit.

TITVLVS III.

De rescriptis, †

[a] Constitutio an & quando respiciat futura.

[e] Præferendis.] An plus debeant maiores minoribus percipere, dicemus super illa constitutione, statuimus.

[f] Cõsuetis seruitijs.] quid debeant minores maioribꝰ. tractat tam in textu q̃ in gl. 94. dist. c. a subdiacono. & de hoc etiam dicemus in illa constitutione, statuimus.

[Glo. seq. notat, & duos casus excipit.]

[g] Futura.] No. ergo constitutioné recipere futura tm̃ & nõ præterita, sic 3. e. c. cognoscẽtes arg. 31. dist. an trien nio; aliàs, c. 1. & 12. dist. proposuisti. nisi sit cõstitutio iuris naturalis, q̃ etiam respicit præterita. ꝫ. de vsu. cũ tu. Vel nisi dicat in ipsa cõstitutione quod ad præterita tra hatur. 10. q. 1. sic quidã. ꝫ. de elec. c. cũ in cũctis. §. hæc sane. & C. de leg. l. leges, 2. & hic in fin. vbi dr. nisi de præteritis, &c. & ꝫ. de rescrip. c. ad audientiam.

DE RESCRIPTIS.

Viso de constitutionibus, quia parũ est iura condere, nisi sint ministri, qui ea exequantur: vt in c. commissa, de elect. lib. 6. & lib. c. vbi periculum, & præterea, eod. tit. & lib. ideo post, rubricam prædictam auctor intendit tractare de ministris iuris. Et quia ut plurimum dantur rescripta, ideo præmittit hanc rubricam. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur. 25. q. 1. & q. 2. per totum

non pōt ſtare hæc ſolutio, ergo neceſſe eſt dicere, quòd iſte, qui impetrauit vt generaliter poſſet appellare, impetrauit ſecundùm ius cōe: vt verum ſit q̄ ſpeciale derogat generali. Poteſt ergo dici, quòd perſona iſta impetrans talis erat, quæ propter delictum & culpam ſuã non poterat appellare: quia fuerat ei interdictum appellãdi: vnde ius cōe ex indulgentia redditur ei. & eſt ſimile, C. de inoffi. teſtamen. l. ſi quando. & ſic debet intelligi, vt potius res valeat, quam pereat: vt ff. de priuile. c. in is, & inf. de verſig. c. abbate, ff de re. dub. l. quoties. 2 Si ergo talis indulgentia emanauerit ut liberè poſſit appellare: nihil aliud videtur principem concedere, niſi vt habeat conſuetam, & legitimam appellandi poteſtatem: vt dicit lex prædicta, ſi quando. & ſic nullum contrarium. Vel pōt dici q̄ ſolum ius cōe indulgetur huic ad cautelam: quia ſolet plus timeri, & c. 23. diſt. quinquam, & inf. de iureiu. c. & ſi Chriſtus. & inf. de procu. quia in cauſis. & inf. de hęr. cap. ſi aduerſus. Et ſi hodie talis indulgentia concederetur, dicerem quòd liceret ei appellare, etiam ſi non grauaretur, niſi exprimeretur cauſa indulgentiæ ibi.

parte appellatio non debet admitti, poſtquam eſt cauſa iudicib. appellatione remota commiſſa: Quia ſpeciale[a] mandatum[b] derogat generali. †

† Facit text. in l. cũ de lanionis. §. cui fundũ. & §. ſequẽ. ff. de fund. inſt. & l. Cruis urbanis, §. ſi ali. ff. de leg. 3.

a Quia ſpeciale.] inf. de offi. lega. ca. ſtuduiſti, & ℣. eo. paſtoralis.

[Gl. ſing. circa reuocationem diſtinguit inter reſcripta ad cauſas principales, ad cauſas appellationum, priuilegia, & literas beneficiales, in fi. ſoluit duo contraria de decre. ex tua. & decre. ex parte.]

b Mandatum.] circa reuocationem reſcriptorum ſiue literarum D. Papæ ita diſtingue. Et primò circa reſcripta, quæ impetrantur de iure cōi ad lites contentioſas. Si primum reſcriptum ſit generale, & ſecundum ſpeciale ab aduerſario impetratum, ſecundum ualet, non primum: ita tamen quòd ſpecificatio generalitatis nondũ ſit facta vt hic, & inf. eo. cap. paſtoralis, ſiue fiat mentio in ſecundo de primo, ſiue non: quia ſpeciale mandatũ, &c. Et ſi primum ſit ſpeciale, & ſecundum generale, idem iuris eſt, ſ. quòd ſpãle ualet. ℣. e. c. abbatem. Si verò primum eſt ſpeciale, & ſecundum eſt ſpãle, ſi ſecundum expreſſam facit mentionem de primo, tunc ualet ſecundum, & non primum, ℣. eod. c. ceterum, & ℣. de re iudica. c. inter monaſterium, ℣. de offi. deleg. ca. coram, & c. proxi. alias ſi non facit mentionem, naleret primum, & non ſecundum, per iura proximè dicta. hoc intellige in negotijs iam cœptis citatione iam facta. & de hoc nota. infra de appellat. c. ut debitus, in fin. illius not. & ſi. & in illa not. ſed numquid. Si verò nec primũ, nec ſecundum eſt iudici præſentatum, & benè potuit præſentari. tunc ualet illud, quod primo iudici extitit præſentatum ſecuta citatione, & ita alter poteſt præuenire primum impetrantem. licet in ſecundo non ſiat mentio de primo, ℣. de appellat. c. ut debitus. hæc eſt opinio Papæ Innocen. III. Si verò primus impetrans non potuit ſuas literas iudici præſentare, ualebunt uſque ad annum: & in hoc caſu poſſumus adhuc ſeruare illa iura, infra eodem cap. ſi autem, & cap. plerumque. dum tamen hoc fuerit publicè proteſtatus, cum per eũ non ſteterit quo minus ſuis literis uteretur. de offi. ord. paſtor. lis, in fin. & optime habes, quòd proteſtatio ſit præmittenda neceſſario ubi currit tempus, niſi proteſtatio præcedat. infra de appellat. cap. ultim. & inf. de electio. cap. vltim. & 16. quæſt. 3. cap. placuit. §. hæc de præſcriptionib. ver. is autem. aliàs ſi hoc non fecerit proteſtatus, ualent ſecundæ, ſi iudici exhibeantur, & procedat ſaltem ad citationẽ, ſed ſi exhibuit primas iudici, & citauit, nec docuit poſtea habere copiam iudicis intra annũ: idem eſt dicendũ q̄ expectari debet g annũ, poſtea

De reuocatione reſcriptorũ accurata diſputatio.

verò valent ſecundæ, nec amplius expectari debeant iudices, primi ne lites fiant penitus immortales, & quia fit præiudicium ei qui non poſſidet in expectatione. Vel iatis poſſet dici, quòd illa duo iura ca. ſi autem, & c. plerumque, trahantur ad illam conſtitutionem, vt debitus. hęc eſt ſtia Papæ ſuper decre. cæterũ, ℣. eo. vt finis litibus citius imponat, ℣. de dol. & cõtu. ca. finem, & c. venerabilis, & C. de iudic. l. properandũ, in prin.

¶ Idem Cantuariẽſi epiſcopo.

¶ *In reſcripto apoſtolico ſubintelligitur clauſula, ſi preces veritate nitantur. Et ſi reſcriptum prohibet cauſę cognitionem, eſt de falſitate ſuſpectum.*

1 In literis quæ impetrantur ad appellationem, ſtandum eſt illis iuribus, ℣. de appel. c. ſæpe, & ca. oblatæ, & ℣. de confir. vtil. uel inutil. c. bonæ. & in al. js conſtitutionib. promulgatis ſup appellationibus. Super priuilegijs ita dicas; quòd ſi ſecundum priuilegium nõ faciat mentionem de primo, ſemper ualet primum, & non ſecundum, 2 inf. de præſcrip. cap. veniens. hoc planum eſt. Si verò reſcriptum ſecundum ius cõmune, impetratur cõtra priuilegium, ſiue contra priuilegiatas perſonas, non ualet reſcripti, niſi faciat mentionem de priuilegio: quia tacita veritate obtentum eſt, ita loquitur ℣. eo. titu. ca. cum ordinẽ. Si autem primum reſcriptum ſit impetratum de communi conſenſu partium: & altera pars alijs iudicibus impetrauit cautam committi tacito de illo conſenſu, & in ſecundis fiat mentio de primis, non ualent ſecundæ, immo in expenſis condemnari debet primo impetranti, inf. eo. tit. c. cęterum, inf. de re iud. c. inter monaſterium, & inf. de offi. deleg. c. corã. In beneficijs impetrandis ſi diuerſæ literę à diuerſis contra aliquam eccleſiam impetrantur, nec in ſecundis fiat mentio de primis: illę ſolummodo ualent, & ille illud beneficium obtinebit, qui primò literas ſuas præſentauit. infra eod. tit. ca. capitulum ſanctæ crucis, & ℣. eod. ca. abbatem. ad hoc facit ℣. de appel. cap. ut debitus. Alij verò dicunt contrarium. Si verò in ſecundis fiat mentio de primis, ſeruabitur forma literarum ſecundarum, argumen. inf. eo. cap. cum dilecta. Si verò aliquis literas plures impetrat pro beneficijs pluribus obtinendis in pluribus eccleſijs: & in alijs non fit mentio de alijs: non ualent ſecundæ, ſi iam receptus eſt per primas, niſi ſecundæ expreſſam faciant mentionem de ſua receptione: vt inf. ea decre. Grego. c. in noſtra. Itẽ ſi impetrauerit primas, & ex eis obtinuit aliquas perſonas renunciando beneficio literarum, ſi alias poſtea impetrauerit hoc tacito, non ualent, infra eodem, ad audientiam, 2 illa decre. infra de fil. presbyte. c. ex tua. non contradicit iſs quæ dicta ſunt: quia ibi primæ literæ continebant indulgentiam, ut ille poſſet diſpenſare cũ filijs ſacerdotum. ſecundę continebant grãam, ſed de iure: & primæ erant generales, & quod per eas factum erat, non reuocatur per ſecundas: quia veritate tacita impetratę fuerant: quia tacuit ille di penſationem ſuam factam cum illis filijs preſbyterorum. ſi autem impetraſſet contra alios cum quibus nondum fuerat diſpenſatum, bene ualuiſſent literæ ille. Item illa, ℣. de offic. deleg. cap. ex parte. non contradicit: quia & ibi vtrumque fuit ſpeciale reſcriptum, & quia primum prius fuit ibi præſentatum, & ideo non ualuit ſecundum; quia non fecit mentionem de primo; vel quia de beneficijs loquitur, trahitur ad illam, infra eodem titu. capit. capitulum ſanctæ crucis. quia Papa non intendit aliquos grauare in receptione duorum. ut infra eodem titu. cap. mandatum, & c. literis, & c. abbatem. Super hoc dic prout noc. in capi. illo, capitulum ſanctę crucis. Dicebat autem G. quod in literis iuſtitię ſola conſideratur repręſentatio, ut in c. ut debitus, de appel. inf. eod. capitulum ſanctę crucis, ſed in literis beneficiorum conſideranda erat data. inf. eod. eam te.

1 Si utrũq; ſit gñale ualet primo præſentatum, & ſpecificatũ citatione ſecuta, & ſtare poſſumus illi cõſtitutioni, ut debite inf. e. c. paſtoralis. in fine. Io. And.

2 Nec eſt verũ, qđ dicebat melius cum priuilegium ſit l. & primo i ſecũdo non dẽre fieri mentionẽ, quia illd in legib. cõibus ſicut in priuatis, ut ẽt no. Lau. & offic. dele. ex parte. r. Ioã. And. in not.

EX parte Conuentren.] Diuiditur: quia in prima parte ponitur querela. In secunda prouisio. Secunda ibi, Verum. Abb. Siculus.

CASVS. Est quidam clericus nomine G. qui impetrauit literas ad Episcopum Conuentrē. ꝙ quendā alium nomine F. super prębenda de Noualis, sub hac forma, ꝙ si constaret ipsum F. de periurio esse cōuictū, & ꝑpetuò illi renunciasse prębendæ amoueretur ab ea. Iudex i causa ꝓcedēs: quia ei constitit de ꝓmissis, ipsum F, eadem præb. priuauit, à qua sentētia dictus F. appellauit; & ad archiepiscopū Cantuariē. literas impetrauit sub hac forma, vt eidem prębendam & absq; causæ cognitione ꝓcisè restitueret. eps Conuentrē. hoc intelligens significauit dño Papæ, qualiter in negotio ipso ꝓcesserat. Super hoc negotio rescribit Papa eidem archiepo dicens, ꝙ non credit ita precisè scr ꝓsisse; & in huiusmodi literis hæc cōditio debet intelligi; si ꝓces veritate nitantur, etiam si non ponatur. Vnde mandat Papa eidem archiepiscopo, ut inspiciat literas Cōuentren. epo directas, & si inuenerit quod secūdū ꝓdictum modum eidem scripsisset, & in literis ipsius F. non fuerit habita mentio priorum literarum, ſniam epi Conuentren. debeat cōfirmare, & ipsū F. cum literis, quas impetrauit, ad sedē Apostolicā uenire compellat. Ber.

Ex hac decretali nota quod periurio repellit ab obtē beneficio. Item renūciatio priuat aliquem iure suo. nota quod Papa non scribit sine causæ cognitione; & si scribit, literæ subreptitiæ sunt, & debent ad eū remitti. Nota quod in literis Apostolicis intelligitur ista cōditio; Si preces veritate nitantur: etiam si non apponatur, & sic not. quod licet rescripta sint stricti iuris, quædā tñ in eis tacite intelligūtur. Not. quod iurisdictio delegati prius cōsideratur secundum precum veritatem, quam secundum formam scripturæ: & sic nota quod rescriptū potius interpretandum est valere secundum rei veritatem, quam secundum ordinem scripturæ. Nota quod iudex, qui vltimò datur, formam literarum debet inspicere.

[Glo. seq. quærit alle. & pro, & contra, ponit opinionem, & soluit distinguendo.]

a Et perpetuò.] Sed numquid istorum altero probato pōt ēps ipsum remouere, cum alterutrum sufficiat per se j. de iure in c. querelam, inf. de fide instr. peruenit. in fi. & 7. q. 1. quam periculosum, & j. de testib. accepta; Ita vī per iura prædicta, & 48. dist. c. 1. Sed cōtra vī. Forma enim cōmissionis exacta diligentia debet obseruari inf. eo. cū dilecta, in fi. cum episcopus non sua, sed delegantis auctoritate fungatur, ff. de off. eius cui mand. est in l. & si prætor. & infra de off. deleg. c. sane. Et dātq; quilibet quod vtriusq; probandi est propter copulam i per legem illas, ff. de ver. ob. l. si quis ita, & instit. de hær. instit. §. pe. Ibi, non credo, sed distinguo. Si conuentiones duo mandantur, quorum neutrum per se sufficiat: sed si vtrumq; ꝓbetur, sufficit ad remotionem; vtrumque probandū est j. eo. c. olim. ita quod incipias ibi à primo. si a vitio falsitatis, arg. j. eo. c. inter cæteras, si talis sit filius sacerdotis, & in sacerdotio genit⁹: ista duo sufficiunt si probentur, sup. de cōsti. c. cum accessissent. §. quo circa. Sed si alterum per se sufficit ad remotionem alicuius, sufficit si alterum probetur: licèt copulatiuè illa duo mādentur, vt hic, & cōsimilia, j. e. inter cæteras. Si cōiūctum mandentur & coniunctiua ponitur pro disiunctiua: & pro, vel, ff. ꝙ ver. sig. l. sæpe. & l. cōiūctio nē, & è conuerso: disiunctiua ponit pro copulatiua. C. d ver. sig. l. cum quidam & de conse. dist. 2. in c. licèt, circa finē & illa pluralitas resoluē da est in singularitatē j. de præb. c. cum iādudū, & j. de priui. c. vt priuilegia, & inf. de iud. c. exhibita. & inf. de appel. c. significauit, vbi de hoc & ff. de cōdi. & de. l. falsa in fi. & 2. dist. oēs leges. i. omnis lex. Præterea eadem rō, quæ moueret delegatū, j. e. cap. sup. literis, in fin. mirabile esset si remaneret in ecclesia si probaret ꝓpius, licet non ꝓbaret renūciatio; vel è conuerso, & certè nūquam fuit intētio dñi Papæ vt vtrumque necesse sit probare: dum tñ alterum probetur: & ita certè sufficit alterum probari, nisi Papa exprimeret hoc expresè.

3 Sed quod hic dicit, ita propositum fuit: & ita Papa factum solummodo respexit sicut fuit ei propositum: & hoc innuit illa littera, eo cognito & probato: non dixit, his cognitis & probatis.

b Restituere.] Suggerendo forsitan domino Papæ, quod & sine ordine iuris cum spoliasset.

c Literas nostras reportauit.] Non facta mentione de appellatione.

[Gl. seq. fignat contrarium, & soluit.]

d Conditio.] No. ergo conditionem subintelligendam, etiam si non apponatur. 22. qō. 2. c. beatus, & 27. q. 2. c. beati Maria. & ff. qui satisd. cog. l. ult. sup. de iurisd. ca. peruenit. 2. & c. quemadmodum, & ff. de seruit. l. si cui. ibi, nam quædam & ff. de condi. instit. l. cum seruus, ff. de sol. l. cum quis, 1. responso. in fin. ibi, tacitè enim. Arg. contra 25. q. 2. c. dicenti, §. vniuersè. Solu. in rescriptis semper subintelligitur hæc condītio, Si preces veritate nitantur: si ita est, etiam si non apponatur ut hic in iuramentis & alijs huiusmodi pactionibus si bi audiunt gñales conditiones, vt puta, si Deus voluerit; vt in c. beatus, & c. beata Maria, si res in eodē statu permanserit. & similia, 16. q. 1. in parochia, ibi, & si Deus voluerit, & 22. q. 2. ne quis arbitretur. & aliæ cōditiones, quæ ipso iure insunt. ff. de sol. l. cum quis & in decre. c. quemadmodum, & in ꝓdictis iuribus contrariis loquuntur secundū leges, secus secundum canones.

e Ad præsentiam.] Hoc ideo mandat, quia falsæ præsumuntur literæ istæ, quæ tantam continent iniquitatem, arg. C. de precib. imper. offe. l. quoties, & l. universa. Et tales falsarij mitti debent ad do. Papam puniēdi. 19. dist. in memoriam, §. 1. & de cri. fal. c. ad falsarium. Bern.

† Post concil. Latera. par. 7. c. 18. & c. 2. e. tit. in 1. cōpil.

† Norbalc.

10 20 30 40 50 60

† Et iure ciuili, nisi hæc clausula inseratur rescripto, nō valet rescriptum l. vlt. C. d diuer. rescrip.

2 Facit glo. cum tex. in l. delegat. i verb. contestatio & ibi Bar. ff. d no na.

3 Forsan parte se ad hoc exposse adstrigente, cui mos gerendus est, inf. de ꝓb. c. licet. loā. And. in no.

a Ad hoc vt delegatus possit eū remouere, sec. à ordinario, quod satis posset sustineri secūdū Vin. cui cō placet qđ j. dicit gl. & idē Phi. Io. And. in no.

Capi-

CAEterùm.] Diuiditur, quia habet tria dicta, quæ ſunt tres regulæ in materia reſcriptorũ, ſecundũ: ibi. Si verò. Tertium: ibi. Verùm ſi. Abb. Sic.

CASVS. Aliquis impetrauit literas contra aduerſarium ſuũ ſuper aliqua cauſa, aduerſarius ille poſtmodum obtinuit cauſã illam alijs iudicibus cõmitti, nulla mentione habita de priori commiſſione. dicitur hic, q̃ primę literæ valẽt, nõ ſecundæ. Si verò in ſecundis fiat mentio de primis, tũc ſecundæ valẽt, & nõ primæ. Vltimò dicit, q̃ſi de aſſenſu partiũ cõmittitur, & pars altera poſtea, altera neſciente, tacito de commiſſione priori, cauſam alteri obtinuerit delegari: literæ ſecũdæ nõ valent, & is, qui tali dolo aduerſariũ ſuum laborare coegit, in expenſis dẽt parti alteri cõdemnari. No. pœnam illius, qui literas falſas impetrauit, quòd caret commodo illarum literarũ. Not. q̃ ſęq; poſteriores debent facere mentionem de prioribus aliàs priores non reuocãtur. No. quòd poſt literas impetratas de conſenſu partium aliæ literæ non poſſunt impetrari, niſi de eis faciant mentionem. No. quòd nõ refert vtrũ fraus cõmittatur in principio, vel proceſſu temporis. No. quòd ille, qui per falſas literas grauat aduerſarium, eſt tibi in expenſis condemnandus.

† Poſt cõcil. Later. par. 3. c. 9. & c. 3. e. tit. in 1. compila.

¶ Idem Vuintonien. Epiſcopo.

¶ *Si in ſecundo reſcripto per aduerſarium impetrato, non fiat mentio de primo: valet primum, & non ſecundum: aliàs valet ſecundum, Et ſi primum fuit impetratum, communi conſenſu partium non valet ſecundum impetratum per alteram partem hoc tacito.*

CAP. III.

CAeterum † [a] ſi aliquis ſuper aliqua cauſa ab Apoſtolica Sede impetrauerit, [b] literas, & aduerſarius [c] eius eandem cauſam poſtmodum obtinuerit cõmitti aliis, de commiſſione priori non habita mentione, priores [d] iudices ad deciſionem cauſæ poſſunt procedere, nec ſecundæ literæ obtinent alicuius roboris firmitatem. ¶ Si verò in ſecundis literis habeatur mentio de commiſſione priori, prædicta cauſa à priorum eſt exempta iudicio: [e] cum eædem literæ non ſint veritate tacita impetratæ. † Verũ n ſi de aſſenſu p rti um cauſa com mittitur, & proceſſu temporis, vel etiam continuo alterutra pars, altera neſciente cauſam ipſam, tacito de commiſſione [f] prio ri, alii iudici obtinuerit delegari, non immeri ò is qui tali dolo, vel fraude, aduerſarium ſuum labora re [g] coegit, in expenſis [h] condemnari debet eidem.

† Facit tex. ff l. 1. C. ſi contra ius, vel vti. publ. & ibi Bal. melius in l. 2 eo. tit.

¶ Idem Eboracen. archiepiſcopo.

¶ *Si Papa mandat in reſcripto de duobus inquiri alternatiuè ad certum effectum conſequendum, ſufficit alterum probari.*

CAP. IIII.

INter † cæteras conſultationes tuas fuit propoſitum coram nobis, quid tenere debeas, cum aliqua ſub diſiunctione [i] mandantur, quorum vnum vel quorum vnum legium allegaret, ff. de ind. l. ſi quis ex aliena 1. & ff. ſi quis in ius voc. non i erit, l. 2. vel ex quacunque cauſã quod ſi e labore, & expenſis fieri non potuit, Bernard.

† Poſt cõcil. Later. par. 4. c. 2. & 4. e. ti. in 1. cõpila.

1 Vide de accuſ. veniẽs ſuper pen. gl. Io. Andr.

a Cæterùm.] Primã partem iſtius decre. intelligas ſecundum illam, inf. de app. vt debitus, vt hmõi valeant literæ, quæ primò iudicibus præſentantur. Vel dic iudicijs iã cęptis locum hãe, & ita tenet, quod dicit primò. Vel qũq; non potuit hãe copiam iudicis cum proteſtatione. Et cęptum intelligo negotium per ſolam citationem, & non per ſolam præſentationem, vt no. in decre. vt debitus, in gl. ſed nunquid.

b Impetrauerit.] & earũ authoritate citatio facta ſit.

c Aduerſarius.] ſecus eſt ſi ipſe impetrãt: quia ſi vſus fuerit vtrũq; neutræ valebũt, inf. eo. c. ex tenore, & ar. C. de fid. inſtr. l. diuerſæ, & inf. de fid. inſtr. c. imputari.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſolui, & remittit.]

d Priores.] contra inf. de offi. dele. c. 2. Sol. hoc cum ad alios iudices impetratur, illud cum ad eoſdem. Et ibi de hoc dicetur.

[Gl. ſeq. ponit ſeptem caſus, quibus ſuſpenditur reſcriptum aliàs legitimum.

Reſcriptum perdit multipliciter.

e Iudicio.] Sic patet, quòd reſcriptũ legitimũ, perdit per ſecundum faciens mentionẽ de primo, vt hic. Et p negligentiã impetrans anno elapſo: inf. eo. ti. ſi aũt, &c. plerũq; Item quandoq; perditur per ſolicitudinẽ præuenientis, inf. de app. c. vt debitus, inf. de ſo. compe. ca. pe. Item per fraudem illius, qui duo paria literarum obtinuit ad diuerſos iudices, & vtitur vtriq; inf. eo. eo tenore. Item morte delegantis re integra, inf. de offic. deleg. c. gratũ, & c. relatum, & c. licèt. Itẽ ex noua cauſa emergente, inf. de offi. deleg. c. inſinuante, itẽ perditur ad tempus per excommunicationem, inf. de offi. deleg. c. prudentiã, §. ſexta. & inf. de except. capia. lib. 6.

ADDITIO. Reſcriptũ perditur etiã in perpetuum ſi excommunicatus erat impetrans tẽpore impetrationis, inf. e. c. j. li. 6. & tunc eſt exemplum nullitatis. itẽ per relationem, inf. de offi. deleg. c. licèt. Item per recuſationem: quod dic, vt de offi. deleg. c. iudex, li. 6. Item morte impetrantis, vel eius contra quem impetratũ eſt reſcriptum, inf. eo. c. ſignificauit, q̃d dic vt ibi, Io. And.

f De cõmiſſione.] Idem intelligo ſi de commiſſione fecerit mẽtionem, & tacuit quòd de cõi conſenſu fuerant impetratæ, inf. de offic. dele. c. coram, & infra, de re iud. c. inter monaſterium.

[Gl. ſeq. quærit, & ſoluit.]

g Laborare.] Sed in quo coegit eum laborare, cũ per tales literas conueniri non poſſet, vt dictũ eſt? Rñ laborauit ad iudicem veniendo per ſecundas literas vocatus vt ſuũ priui

1 Vide de accuſ. veniẽs ſuper pen. gl. Io. Andr.

q̃ſi in ius voc. non i erit, l. 2. vel ex quacunque cauſã quod ſi e labore, & expenſis fieri non potuit, Bernard.

h In expenſis.] Et ſic qui malitioſè, vel fraudulẽter literas impetrat, puniri debet in expenſis, ſic inf. eo. ti. c. vlt. quia nonnulli, in Decre. Greg. & ibi dicemus de iſtis expenſis, & damnis.

INter cęteras.] Ex diſiunctiuè narratis in reſcripto ſufficit impetranti alterum probare. Primò ponit conſultatio. Secundò reſponſio: ibi, Huiuſmodi. Abb. ſiculus. Pars huius decret. eſt infra de re iu l. inter cæteras.

Caſus ſic ponitur. Papa mandat aliqua ſub diſiunctione, qua vnum eſt verum, alterum verò falſum, hoc modo, ſi conſtiterit, quod talis ſit filius ſacerdotis, & in facerdotio genitus, qui proximò in tali eccleſia miniſtrauit, vel quòd illicitè occupauit eandem eccleſiam quod iuſtum fuerit, exequatis. Quæritur, quid iudex facere debeat? Papa reſpondet, quocunq; iſtorum iudici conſtiterit, eadem eccleſia ipſum priuat, & idem in ſimilibus eſt ſentiendum. No. quod ſi aliqua mandatur ſub diſiunctione, vnum ſufficit adimpleri. No. quòd in ſimilib. ſimile eſt iudicium.

i Sub diſiunctione.] Secus videtur ſi per copulatiuã, ſup. eo. ex parte, ibi dictum eſt de hoc.

a Occupauit. Fortè intruſit ſemetipſum per manum laicalem ſ potentiam ſæcularem, inſ. de elect. c. quiſq; & 16.q.7.per laicos.

[Glo.ſeq.arguit, quod in alternatiuis, &c. allegat cõtrarium, & ſoluit.]

b Iſtorum.] Arguquòd ſi aliquis teneretur ad alterũ duorum ſub alternatione, vel ſub diſiũctione quodcũq; voluerit præſtare, liberatur, inſti. de hære. inſtit. ſ. penulti. &c. de condit. indebit. l. pen. & ff. de iure do. plerumq; 3. ſ. penu. & ff. de legat. 1. ſi ita 2. & infra de præſcr. referente, Arguconſtra inſtit. de leg. ſ. ſi generaliter. Solutprima rubrica vera eſt, niſi diligens fuerit in mora, ff. de optione lega. l. mancipiorum, & ff. de legat. 2. l. ſtatum liberum, ſ. 1. & ff. de ſolu. l. Stichum, 1. reſpon. ff. de petit. hæreditatis. Ité v. nũt, ſ. idem recte ait.

† In quibuſdam manuſcr. antiquiſſimis ita cõſtiterit eſſe verum.

c Illi. ſ. illæſi cleri co.

† Ca. 5. eod. tit. in 2. compilat.

[Gl. ſeq. notat de ſimilitudine. &c. allegat quatuor cõcor.]

d In ſimilibus.] Not. quod de ſimilibus ſimile dẽt eſſe iudicium, C. de legi. l. leges, 1. & ff. de legi. l. nõ põt, & inſ. de tranſla. c. inter corporalia, ſ. ſicut ergo epiſcoporum, & inſ. de elec. dudum, 2.

S I quã.] Dicit aut quia primò ponit dictũ: Secundò alternatiuè inſtruitur ibi: Qualitatẽ. Tertiò alternus partis, alternatiuè ratio deſignatur ibi, Quia. Abb. Sic. Hoſtien. dicit, quòd litera præſens tria continet, videlicet literam exaſperantem, benignam reſpondionem, & tolerantiam patientem.

CASVS. Ecce, aliquis habens plura bñficia impetrauit literas contra Archiepiſcopũ Rauẽn. ſuper obtinendo i bñficio in Eccleſia Rauẽn. tacito de beneficijs ſuis archiepiſcopatus multũ mirat' fuit, quòd Papa ſcribebat pro habente ſufficiens bñficiũ, & ſuper hoc ſcripſit Papæ. Reſcribit ſibi Papa dicens, ſtẽ, ſi aliquã diripimus tua ſcripta nec, quæ aium tuũ exaſperare videãtur, turbari non dẽs, nec mouerii, ſed debes conſiderare qualitatẽ negotij, pro quo ſcribimus diligenter. & aut mãdatũ nſrum rueneter adimpleas, aut per literas tuas cãm rõnabilẽ oſtendas, quare illud adimplere non poſſis, quia nos patienter ſuſtinuerimus, ſi non feceris, quod prauũ nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum. No. quod ꝓ verborũ aſperitatem ſuperioris non debet inferior mouẽri. No. quod mandatũ ſuperioris dẽt adimpleri, vel eſt reddẽda rõ quare non adimpleatur, & ſic no. quòd per literas monitorias ius conſtituitur. No. quòd ea quæ per ſolicitudinem nimiam dicta ſunt, non valent. No. quod omnibus eſt reddenda ratio.

¶ Si quando.] Ironice enim per illã, inſ. de eſt. adeo, & inſ. de præb. um tenearis, & in. c. dud. 1. 2. 3.

e Turbari.] quia poteſt ſibi dum, quem diligit, ſcripſit, 23. q. 5. nõ pates, & 5. q. non oportet, & 100. dist. contra mor in.

f Qualitatem negotij.] qñq; enim per nimiam importunitatem petentiũ princeps nõ conredẽda concedit, C. de pet. bo. ſubla. l. 1. lib. 10. & inſ. de pur. can. cũ iuuentute, ſ. cæterum, & de ſen. excom. ſi aliqñ, & inſ. eo. c. vlt. in prin. lib. 6. Et ſic eſt, arg. quòd ea quæ per ſolicitudinem nimiã elicita ſunt, non valent, 8. q. 1. audaces, ſ. fecerunt, & 22. q. 4. vnuſquiſque, in gl. Sũ tantum, & ff. qui, & à quibus. li non ſi. ſi priuatus.

Petẽtiũ importunitas obtinet quæ nõ concedenda.

[Gl. ſeq. arg. alleſia iura in contrarium, & ſoluit.]

g Rationi ſilem.] Hic eſt arguendum de oib. eſſe rõnem reddendã, & valet ad teſtes examinandos, vt cãm ſui dicti reddant, aliàs valere nõ videtur teſtis dictum. 2. q. 1. in primis. ſ. vtrum teſtimonij, & 4. q. 3. c. placuit, ſ. item in criminali. 24. q. 3. ſi habes, ſ. ſu diſſis ſorteſſis. 1 Et quod rõne caret extirpare neceſſe eſt, 68. diſtinctio. Et ſ. latus paratus debet eſſe reddere rationem omni poſcenti, 36. diſc. 2. 9. ecce, ad fi. & ff. de reli. & ſump. fu. l. ſi quis, ſ. ſed interdũ, arcontra 23. q. 4. Nabuchodonoſor, in princ. & c. vaſis, ita, ſ. de tyrijs, & ff. de legib. l. non oium, Sol. verum eſt, ꝙ de oi rõ reddi dẽt, ſi põt, ſed qñq; per impotentiã aliter cõtingit, ut in prædicta l. non oium, &c. Nabuchodonoſor. Aut quia nõ intereſt nra qualiſcũq; ſit rõ alla, vt in præd. dicto c. Nabuchodonoſor, & ſ. de tyrijs.

Petẽtiũ importunitas obtinet quæ nõ concedenda.

h Quia patienter ſuſtinuerimus.] Arg. ꝙ non teneamur adimplere mandatũ Prælati ſi cã reddat, 75. diſtin. quidam, & inſ. de præb. cum teneamur.

i Si non feceris.] Nec immerito: quia vbi ẽt per conſultationem reſcribit Imperator, nõ vult ſuã tñſionẽ ſequendã eſſe, ſi quis non recte tñſam putauerit, C. de ſent. et interlo. omn. iud. l. nemo, 2 Nã & Vrbanꝰ nulla auctoritate dixit ꝓhibitum eſſe, ꝙ vir, & vxor nõ poſſint ſimul ſuſcipere aliquem de ſacro fonte, 30. q. 4. ca. vlt quod tñ prohibitum erat, de conſe. di. 4. nõ plures. Sed ſic dicit, non eſſe prohibitum quia expreſsè nõ inuenichatur, quòd vir, & vxor non ſuſcipiant, ſed implicitè prohibitum erat per ea non plures. De quo dic, vt inſ. de cogña. ſpi. c. vlt. in prin. [lib. 6.] C beatus ergo ſubditus quandoque etiam ſi cauſam non reddit, 19. diſtin. c. in memoriam.

Petẽtiũ importunitas obtinet quæ nõ concedenda.

2 Hoſt. dicit, ꝙ l. iſta intelligitur, ũ ſpe imperator non rñdet ſecundũ eis ꝓceres, 10. And.

CVm ordinem Ciſtercien.] Per reſcriptũ Papæ in quo non fit mẽtio de ordine Ciſtercienſi religioſi illius ordinis non tenentur reſpondere. h. d. Et primò ponit dictum exordium. Secundò dictum, ibi, Si contra. Abb. Sicilius.

CASVS. Ciſtercienſi monachi, vel alij religioſi habẽt priuilegia ſup decimis, vel alijs reb. Dicit hic, ꝙ ſi aliquis litur ſimpetrauit contra religiones ſuper his, in quibus habent priuilegia, de ipſorum priuilegiis mentione non habita, per tales literas non tenentur eis reſpondere. No. ꝙ reſcriptum impetratum contra regulas ſuperijs, quæ ſunt eis conceſſa ꝙ priuilegia, non valet, niſi in reſcripto de priuilegio, vel ordine mentio habeatur [Gloſ.

† Ca. 1. e. tit. in 2. cõpila.

[Gl. ſeq. reci. per q. quid ſit ſuper re nõ priuilegiata.]

a Super decimis.] Secus ſi conueniantur ſup aliqua re, in qua non ſint priuilegiati. Vnde ſi per tales literas conuenirentur ſuper decimis poſſeſſionũ poſt generale concilium acquiſitarum, bene valerent literæ quia

¶ Si contra vos ſuper decimis a vel alijs (quæ ordini veſtro ſpecialiter ſedes Apoſtolica indulſit) non facta mentione b Ciſtercien ordinis, literæ fuerint à ſede Apoſtolica impetratæ: per eas minimè teneamini reſpõdere.

¶ Idem Tornacenſi Epõ.

¶ *Si ſede vacante ſcribatur capitulo, vt gerenti vice epiſcopi, vt prębendam alicui cõferat ſi creatur epiſcopus nõdum executo mandato, & ad eum ſpectet collatio prębendarum, illud adimplere tenetur h.d. ſecundùm lecturam communiter approbatam. Abb. Siculus.*

CAP. VII.

EAmte, † & infra.

¶ Dudum ſi quidem ante tuam promotionem literæ à nobis (ſi bene memini) emanarunt,

In illis iure cõi cum alijs cẽſentur. inf. de deci. c. nuper. quia ſuper rebus in quibus priuilegiati ſunt, intelligit quod hic dr, vt patet ex ipſa litera. Præter hoc habẽt adhuc aliud priuilegium. ſ. per literas Papæ ad iudicia trahi non poſſunt, niſi de ipſorum ordine fecerint mentionem, & alij quamplures habent ſimile priuilegium, non eſt tamen in iſto corpore.

[Gl. ſeq. dat ſimile, ſuprogat, obijcit, & ſoluit.]

b Non facta mentione. Supreſſio. n. di quintis vel nominis vitiat reſcriptum, T. eo. ad aures. & infra eo. ſi dedicatus, ſup. de cõſt. cũ acceſſiſſent. 1 Et q. d. iſtis hic dr, idẽ intelligo de omnibus religioſis, qui habẽt cõſimile priuilegiũ: vt templarij & hoſpitalarij. infra de decim. ca. ex parte. Sed nonne priuilegium iſtorum generale eſt ad omnes Ciſtercienſes? ita quidem: ergo per iſtas ſpeciales literas dei et eis derogari quia ſpeciales, &c. ſupra eo. cap. 1. & infra eo. cap. paſtoralis, & infra de offi. lega. cap. ſtudentibus, & ff. de reg. iur. lib. in totum. Ex his videtur quòd ſpeciales literæ derogent priuilegijs generalibus. Sed non eſt vera: quia priuilegium eſt lex priuata, & contra ius commune. 2. diſt. priuilegia. inf. de verb. ſig. abbate. 2 communiſſio iſta de danda de iure ius commune continet, & priuilegium non tollitur per ius commune, niſi fiat mentio de priuilegio in commiſſione. Et ideò non valent literæ etiam ſpeciales ſecundùm ius commune obtentæ contra priuilegium: vt infra de re iud. inter monaſterium. Et ſi ſunt citati monachi, debent venire priuilegium ſuum allegaturi, 3 ff. de iud. l. ſi quis ex alienabilibus tenetur ſententiæ contra eos latæ. inf. de appell. c. ſi duobus.

1 Facit tex. in l. 1. ubi Cynus, & Pet. de Bellaper. C. quñ Impe. inter vidu. & pu.

† Cap. 3 eo. tit. in 2. cõp. & videt eſſe pars c. eã te. l. de xtrat. & quæ l. ordi.

2 Facit tex. in l. 4 qñ. C. de n. noſt. ſt. & in l. qui mutuam, ff. mandati.

3 Vide c. vl. de præb.

ADDITIO. Hoc verum ſecundùm T. idem videtur velle Inn. de hoc 3. q. 2. ſi epiſcopus, & inf. de accuſ. c. veniens, in vlt. gl. Ioan. And.

EAmte.] Si ſede vacante ſcribitur capitulo: vt prębendam alicui conferat, epiſcopus de nouo creatus illud adimplere tenetur. Io. And.

Diuiditur in quinque partes. In prima ponit mandatum. In ſecunda excuſationem capituli: ibi, Ipſi verò. Tertiò excuſationem epi, ibi: Cum itaque. In quartò illius excuſationem reprobat ibi. Quod nullatenus. In quintò antiphophorizat: Pro eo. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam Iudæus de nouo conuerſus ad fidem eccl. Tornacẽſi vacante impetrauit literas contra decanum & capitulum eccleſiæ Tornacẽſ. vt ipſum reciperent in canonicum & in fratrẽ, & prębendam conferrent eidem: ipſe verò literas ſuas præſentauit decano & capitulo. ipſi reſponderunt quòd ad ipſos nõ pertinebat collatio prębendarum, ſed ad epm Tornacẽſ. ipſe præſentauit literas poſtmodum epiſcopo, requirẽdo ipſum vt quod Papa mandauerat, adimpleret, eis reſpondit ep nullum ſuper hoc à domino Papa receperat mandatum, & ſic infecto negotio redijt ad Papam, modo reſcribit Papa epiſcopo Tornacẽſ. dicens ep ſi datam literarum diligentius attendiſſet nullatenus repulliſſet eundẽ: quia tpe illo quo literæ datæ fuerunt, ipſe erat de capitulo tantũ, quia erat archidiaconus ciuitatẽ eccleſiæ, nec erat adhuc in eiſm cõſecratus. vnde non poterat allegare ep non recepiſſet mandatũ. In fine dicit ep non debuit dedignari ipſum recipere: quia Iudæus erat. Nota ex hac decretali ep data literarum dei conſideratio. No. ep mandatum cap. to intelligitur mandari cuilibet de capitulo.

† In vno ms. nuſcripto hr & in fratrẽ.

c Eccleſiæ tibi cõmiſſæ.] Scribebatur capitulo vacante eccleſia.

d Idem Chriſti ſuſcepit.] hic præſumit Papa ex ſubſequenti honeſta conuerſatione, vt patet in antiqua cõpilatione, infra de præſump. c. ex ſtudijs, ſicut econtrario ex antecedenti præſumitur pro ſequenti. inf. de præſump. c. mandata, & 2. q. 1. in primis, § ſi verò de crimine. verſ. ſi vita emẽdauerit, vel opinio talis autem non extitit in fide. adiſt. mirantur. ep ſi. vers. mentiõ. ff. de ſi pec. tutor. l. 3. § quam potẽs. & C. de ſiſc. ep. & arca. l. aliquid, lib. c.

e Quia donatiũ.] Bene allegabant, quia non habebit poteſtatem conferendi, ſed epiſcopus. Si tamen Papa conuiſſet beneficium alicui, & mãdaret vt ipſum reciperet tunc bene valent literæ, & ipſum recipere debent. Et è conuerſo ſi collatio pertinet ad capitulum, non debet ſcribi epiſcopo.

[Gl. ſeq. reciatur per q. an tenetur epiſcopus, &c. & duplic iter ſoluit.]

f Infecto negotio.] Per literas directas cap ſo nõ tenebatur epiſcopus iſtum recipere de neceſſitate, de honeſtate tamen ipſum recipere debebat. Sed de hoc reprehenditur: quia dicebat ep non receperat inde mandatũ, nec etiam per literas iſtas plenè colligitur ep teneat beneficium conferre. Vel dic quòd bene tenetur eum recipere & conferre prębendam, vt apparet ex forma mandati, ſup. vbi dicit, in canonicum reciperent, & prębendam conferrent, & per alia verba, ſi mandatum dedimus, & præceptum. 14. q. 1. c. ſi. § quod præcipitur, inf. de verb. ſignif. c. in his.

[Gl. ſed argu. cui dat ſimile, contra quod alleg. contrarium. Secundò arguit & determinat. Tertiò arguit & allegat contrarium.]

g Deberes.] Argu. quod quis cum alijs facere debet, ſi faculteas ſe obtulerit, ipſe ſolus facere debet, ſicut ſolus poteſt emendare quod cum alijs male fecit, de iureiur. cap. ſicut noſtris, vbi de hoc, & 35. q. 9. quod quia commiſit. Arg. contra de cle. coniug. diuerſis fallacijs, ibi ſol-

ibi ſoluitur. Eſt arg. q̃ eſt alicui delegata ipſum ſequit nec tranſit ad ſucceſſores, ſed cõtrariũ verũ eſt, infr. de offi. dele. c. q̃m abbas, & inf. de off. ord. c. paſtoralis, §. præterea. 1 Itẽ arg. quòd ſi aliquid mandatur capitulo, cuilibet de capitulo ſigillatim intelligitur eſſe mãdatum, qui illud implere poſſit: & ſic tunc illud facere nõ poſſit, illud debet facere cum potuerit, et ita cum epiſcopus ſit de capitulo tũ caput, inf. de cõceſſ. præb. & ecc. nõ vac. poſt electionẽ, in parte deciſa, & inf. de ijs, quæ fi. à prælat. nouit, nõ poterat, dicere, quòd nõ recepiſſet mandatũ, arg. cõtra. 11. q. 2. c. epiſ, §. qui manumittitur

1 Concord. tex. cum gl. in l. eius qui in prouincia in verb. ignorasset, & ibi Bar. & doct. ff. de rebus cred. & gl. in ver. percipiẽtes, §. ſi verò in authẽt. vt nulli iudic.

† Vide in hunc locum Ioãnẽ Roiã in ſingularibus fidei, ſingu. 104.

[Glo. ſeq. argumentum attẽdi. allegat 2. iura in contrariũ, allegat 5. & remittit ſecundò argu. q̃ dies edi dẽt, &c. alleg. 3. iura in cõtrarium alleg. 2. & ſoluit.]

†Poſt cõcil. Lateran. ſub Alex. 3. par. 41. c. 8. & ca. 6. eo. ti. in 1. compil.

[a] Literarum diligentius attendiſſes; cum tempore quo literæ ipſæ datæ fuerunt, de capitulo ipſo eſſes, ſicut qui eras archidiaconus, & Canonicus eiuſdem Eccleſiæ: nec eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus; & infra. ¶ Pro eo verò, qd Iudæus [b] † extiterit: ipſum dedignari non debes.

a Datã literarũ.] ad hoc ſp conſueuit notari hæc decr. q̃ data lr̃arum ſp conſideranda eſt, vt inf. eo. conſtituit, & inf. de ſen. exc. c. ſi aliqñ, argu. contra q̃ præſentatio lr̃arum, & non data conſideranda eſt, inf. eo. c. capitulũ San. Crucis, & inf. de cle. nõ reſi. c. qualiter, & infr. de præb. c. dilectus, 2. & ad idẽ, inf. de vſu. c. quia frustra, & inf. de appel. c. vt debitus. Rõnem iſtius contrarietatis dicemus ſuper illa decr. c. dilectus, 2. Item eſt hic arg. quòd edendus ſit dies, a & conſul aduerſario, arg. inf. eo. c. ſi autem, & c. plerunque, & C. de contrahen. & cõmit ſtip. l. optimam. Sed contra, ff. de eden. l. 1. & 2. & ff. quemad. teſtam. ape. l. 2. §. diem autem, Solu. in editione literarum domini Papæ faciendã aduerſario omnia ponenda ſunt quomodo literæ ſunt communes. Argu. inf. de dila. c. præterea, & ea quæ communia ſunt, integraliter ſunt edenda, inf. de prob. c. quoniam contra, & literæ tradendæ ſunt ad videndum, inf. de fi. inſtr. c. ſi ſcripturam authenticam, &c. G. perpetuus vicarius, decr. Grego. & ibi dicemus de editione inſtrumentorum. Ad idem argum. infra de offic. delega. capit. cum in iure.

a Ponenda. Et data authen. per iudices in citatione, vt hic per Hoſt.

[b] Iudæus.] quoniam de Iudæis conuerſis Eccleſia fundata fuit, 21. diſt. in nouo, & 32. q. 4. recurras.

ADDITIO. Et exiſtimandus erat iſte dignus fauore, 23. q. 7. quod autem, &c. quemadmodum & q. 4. ipſa pietas, ſecundum Godof. & Hoſt. Io. And.

CAP. VIII.

AD † aures noſtras peruenit, quòd plerunque decani, archidiaconi, præcẽtores, vel alii eccleſiaſticis præditi dignitatibus ſuper minorib. beneficiis literas impetrantes, [c] nomen ſupprimunt dignitatis ſuæ, & ſimplici nomine ſe appellant tanquam non habeant

AD aures.] Communis eſt diuiſio: Secunda ibi, Conſultationi. Abb. Sic.

CASVS. Quidam ſpati tacito noſſe ſuarum dignitatũ literas impetrauerunt ſuper minoribus beneficiis, ſimplici nomine ſe appellantes. Quæritur, an tales literæ valeant? Reſpondet Papa, quòd nõ eſt ſuæ intẽtionis, vt per tales literas debeant inquietari tales pauperes clerici, in quibus auctor nomen ſupprimit ſuæ dignitatis. Vñ tales lr̃æ non valent. Ex hac decretali nota, q̃ ad intentionem mandantis recurrendum eſt. Iti nota, quod qui lr̃as ſuper beneficio impetrat, ſi habeat, debet facere mẽtionem de eodem.

c Literas impetrantes.] quæ ſint ſpeciali mandato domini impetratæ ad lites nõ valent, infra eo. nonnulli, §. 1. & inf. eo. c. ex parte decani, ſecus in hoc caſu.

d Intentionis.] Hic patet dũm Papã ſic vni concedere bñficiũ, quod alium non lædat, vel grauet ſaltem grauiter. 3 ſeu enormiter, 25, q. 2. de eccleſiaſticis & 11. q. 3. ſi quis nõ obediat, & 9. q. vltima, nunc verò, & ff. ne quid in loco pul. l. 1. 2. §. merito, & §. ſi quis a principe, & infr. de off. ordi. ca. licet, & de conſue. c. cum olim.

3 Melius eſt enim neutrũ iuuare, quã alterũ lædere. 14. q. 3. denique, 22. q. 2. primũ de donationib. apoſtolicæ, verſ. quia tñ ſecũdũ Hoſ. Ioã. Andr. in boue.

e Supprimit.] Puniri debet, qui ſupprimit qd tenet reuelare, 50. diſt. ex pœnitentib. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. §. 1.

[Glo. ſeq. quærit, & remittit.]

† Cap. 7. eo. tit. in 1. compilat. & poſt cõcil. Later. ſub Alex. 3. par. 14. ca. 9.

[d] Conſultationi tuæ taliter rñdemus, q̃ cum nõ ſit intentionis [d] noſtræ, vt perſonæ plurib. redditibus abundãtes per literas noſtras pauperes clericos ſuper minoribus bñficiis inquiẽtent, literas, in q̃b auctor ſuæ nomẽ dignitatis ſupprimit, [e] vires [f] nolumus obtinere.

CAP. IX.

SI † autẽ aliquis auctoritate poſteriorum literarum per aduerſarium in iudicium tractus obiecerit literas ſe priores habere, de quibus in poſterioribus mentio non habetur, ſi eis dolo, [g] vel negligentia vti

SI autem.] Diuiditur, quia primò ponitur thema, & quæſtio. Secundò ſolutio, ibi: Si eis: & ibi diſtinguit. Secundum membrum: ibi. Si autem. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis impetrauit literas contra aduerſariũ ſuum ſuper aliqua cauſa. poſtmodum aduerſarius ſuus ſuper eadem cauſa ad alios iudices literas impetrauit, in quibus de prioribus mentio non fiebat: & cœpit conuenire aduerſarium ſuum, qui priores literas impetrauit: ille coram iudicibus excepit ſe literas priores habere, de quibus in poſterioribus mentio non habetur, quæritur quid iuris ſit? Rñdetur, quod ſi prior impetrans dolo, vel negligentia literis ſuis vſus non fuerit, per poſteriores literas poterit contraueniri: ſi verò copiã iudicis delegati habere non potuit, per poſteriores literas non poterit conueniri. Nota, quod dolus, & negligentia imputantur. Item ſi per me non ſtat, quo minus faciam, ſed per iudicem, mihi non imputatur.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

Reſcripta. an ſemper valeant.

g Dolus, & negligentia præſumitur, ſi ſteterit per annum, quod non vtatur literis, inf. eod. cap. plenruuq; & inf. eo. cap. ex parte: ſi copiam iudicis habere potuit. Sed contradicit lex C. de diuer. reſcrip. l. 1. ſalsò, quæ dicit, quod reſcripta perpetua ſunt: Sed non eſt contra: quia hoc quod dicit lex, intelligitur, ſi aliud reſcriptũ non impetraretur contra primum, aliàs ſemper valẽt reſcripta viuente mandatore, & eo mortuo, dummodò facta ſit citatio.

[Glo.

¶ Glo. ſeq. ſignat contrarium & ſoluit.

a Excuſari.] i. nõ poterit excipere pp culpã ſuã, quia minus teneat tãdere p ſcãdas lias. Sed q̃ vr. quia ſi nõdẽ lis nõ faciant mentionẽ de primis, valent primæ, ergo poterit excipere; vt ſ. eo. cæterum, ꝓterea, q̃ annua ſunt ad agẽdum, perpetua ſunt ad excipiẽdum, ff. de doli exce. l. pure. §. vlt. ergo l. ſemp potuit iſte excipere per primas, ex quo non facimus mẽtionẽ ſe undẽ de primis. Sol. exceptionũ q̃dam ſunt ꝓpetuæ, quædã tpales. i. Perpetua dr illa q̃ perpetuo cõpetit qñ unq; actor agit, vt exceptio doli: quia exceptio doli nõ competit, niſi quis agat. ff. de excꝑtio. l. exceptio. i fi. & l. exceptiones. i. tpales tũ illæ q̃ nõ ſẽp cõpetũt, & cuitari pñt, vt i pdicta l. exceptiones. §. tpales, & talis ẽ hæ: quia expirauit anno elapſo. ĩ. eo. c. plerunq; & ĩ. de offi. ord. c. paſtoralis. in fi. arg. Præterea iſta modo non hãt locũ, ſed qui primo ſuas literas ꝓſentat iudici, & procedit intra annũ, ille obtinet. ĩ. de ap. vt debitus; de hoc notatũ eſt. ĩ. eo. c. i. in fi. & in c. exterũ, & qualiter hoc intelligendũ ſit.

b Si autem.] repete, cis uti poſtpoſuerit, quia delegati, &c.

c Nequiuerit.] & ita eſt hic ar. quod ſi per me nõ ſtat, mihi non eſt imputandũ. 2. q. 6. anteriorum, §. ad hæc in auth. vt ſponſa. i. ii. §. hæc quoq; vnde ſumptus fuit §. hic, & ff. ex quib. cau. malo. l. ſed & ſi. 1. reſp. Qualiter intelligatur hic iſta impotentia, dicitur, ĩ. eod. capit. 1.

AD hæc.] Diuiditur quia in prima parte ponit exceſſus, in ſecunda prouiſio. ibi. Nos igitur. Abb. Sicu. CASVS. Quidam impetrabant literas à ſede Apoſtolica, per quas omnia negotia ipſorum committebãtur arbitrio vnius iudicis, vel plurium, quos ſibi eligere volebant, vt ſi aliquos conuenire volebant, trahet et illos ad iudices ſibi propitios, & parti aduerſæ ſuſpectos non requirentes iudicium ſui ordinarij. Papa volens huic morbo celeri obuiare remedio, mandat dicẽ. epo, vt ſi tales literas inuenerit in prouincia ſua, decernat illas vires aliquas non habere. Alij ponunt caſum & dicunt quod iudices certi dati erant, & quia omnia negotia illa impetrantium committebantur per literas illas non valebant. Hic nota ſecundum primum caſum, quod iudex certus debet eſſe, & quod omnia negotia alicuius, vni delegato committi non debent: quia per hoc tollit iuriſdictio ordinarii: quod eſſe non debet.

Generalitas animiratur reprobatur.

[Gl. ſeq. no. generalitatem reprobari alle. 8. iura, in contrarium alle. duo, & ſi. Innit.]

d Omnia negotia.] Nimia generalitas hic reprobatur, inſ. de do. & cõ. c. ex literis, & ĩ. de appel. c. 2. & c. ſignificantib. & ĩ. eo. c. ſedes, & ĩ. eo. titu. in decre. Inno. 4. cap. cum in multis, lib. 6. & ff. de iur. fiſita fideicõ. i. ſi. per gl. ſuper verb. rerum. & ff. de eden. l. i. §. edere. & ff. de interrog. act. l. de ætate §. nihil, Ar. contra. ff. de rei vend. l. quę de vrsa. §. incerta. & ff. communi divi. l. & ſi nep omnes, §. ſi incertum. Prima pars vera eſt, & vltima in ſpecialibus caſibus loquitur.

[Gl. ſeq. ponit lecturã Vin. & Tan. So. Lan. & Da.]

e Elegerint.] Tan. & Vin. ſic exponunt hoc verbum, elegerit. i. elegẽrit, i curia exiſtẽtes, vt ſit preteriti tpis coniunctiui modi. Quidã voluerunt dicere quod literæ illæ ad incertos iudices dirigebantur, quos imperator ducere ex primendas, dicentes hãc generalem commiſſionem cauſarum poſſe fieri, dummõ iudices certi eſſent. ĩ. ſedes. & c. paſtoralis, ſed quia erant incerti, hic, literæ non valebant. Sed hic q̃ iudices electi erant certi, & commiſſio generalis erat omnium negotiorũ, ſ q̃ eſſe nõ debet quia q̃ eam abſorberetur iuriſdictio ordinarij, quod fieri non debet. 11. q. 1. pernotte. & 9. q. 3. nunc verõ. C. de præſcrip. o. 2. & 3. ĩ. de offi. leg. i. & ĩ. de ma. & ob. c. 2 tuas. Sicut generalis appellatio non admittitur, ĩ. de appel. c. 2. Sed ſup grauamine probatili & expreſſo eſt appellãdum. ĩ. de app. c. vt debitus. & c. cã cãm. quare literæ tales, non valebant. Lau. dixit, & melius, cui conſentio, quod hic iudices erant incerti quos vellet eligere imperator, quod eſſe non debet: ſicut procurator incertus eſſe non debet. ff. de procu. l. 2. Nec tutor incertus eſſe non debet, ff. de tut. et tutat. l. tutor incertus, & inſt. de le. 3. tutor. Et arbiter ſi militer incertus eſſe non debet, inſ. de arbitr. c. i. motnic. Et commiſſio generalis fuit omnium negotiorum, quod eſt contra conſuetudinem Romanæ curiæ (cuius ſtylus debet attendi, infra de crimi. fal. quãm grauit.) quod omnes cauſæ vni committantur, niſi ſub illa forma quæ traditur infra eodem, cap. paſtoralis, & illa generalitas reſtringitur, vt traditur, infra eodem ſedes, & in capitu. cum in multis, quę eſt decr. Inno. 4. co. titu. [li. 6.] Tamen Vniuerſitas cauſarum bene committuntur, ff. de iudi. l. cum prætor. & ff. quis & à quo app. l. i. §. j. Et illa fuit potior cauſa quare literæ non valebant: quia iudices erant incerti (q̃ litera videtur innuere quod ille eligeret quos vellet) quam quia commiſſio generalis erat omnium negotiorum. Et ſic intellexit Lau. & Dama. ſicut ex ipſa litera bene colligitur. B. Satis tamen credo quod ſi Papa ex certa ſcientia tales literas concederet, valerent, cum habeat plenitudinem poteſtatis ſiluo iure recuſationis, inſ. de offic. del. c. ſuſpicionis.

f Suſpectos:] vnde poſſent recuſari. De recuſatione habes, infra de appel. c. cum ſpeciali, & infra de offi. de leg. c. ſuſpicionis.

g Celeri.] 8. diſt. mala conſuetudo, & reſecandæ ſunt putridæ carnes, 24. q. 3. reſecandæ. Vnde verſus:

Principijs obſta, ſero medicina paratur.
Cum mala per longas conualuere moras.

Bernar.

AD audientiam.] Diuiditur: quia primò ponitur dubitatio. Secundo ſolutio: ibi, Quibus. Abb. Siculus.

CASVS

1 Adde de materia exceptionum, ò quę in illis conſideretur, text. ĩ l. qñ Ale. l. quamuis inhibitaꝝ, Cole adult. & l. i. §. Labeo. ff. de iſtum.

† Cap. 4. co. tit. in 2. cõpilatione.

2 Præſentiũ & futurorũ i, & propter hoc non valet. Quãdũ Hoſt. i. cap. vlt. nõ tenet præſentibus imperrare hoc ſit communiter. Abb. ĩ. cap. de offi. ſtipendia Inno. 6. Ioa. And.

† Cap. 5. co. tit. in 2. cõpilatione.

CASVS. Quidam erat excõicatus forte ab ordinario. Iſte acceſſit ad curiam D. Papæ, & obtinuit literas ſuę ſuę abſolutionę. ordinarius cui literæ præſentatę fuerunt, inuenit in eis peccatum in conſtructione. Dubitauit ordinarius vtrum fides iſtis literis eſſet adhibenda, conſuluit Papam ſuper hoc, & Papa reſpondet q̃ talibus literis fidem adhibere nõ debet. Del emus hic vnũ intelligere q̃ in literis dñi Papæ non dãt eſſe vitiũ latinitatis.

[Gloſſa ſequens dat ſimile. ſignat cõtrarium, & duplici ter ſoluit, ſolutioni allegat contrarium.]

† Quot & quib. modis reſcripta nitentur tradũt doctores in l. 1. C. de diuer. reſcri.

a Manifeſtũ.] Sic patet q̃ vitium latinitatis vitiat reſcriptum. ſic etiam ſi papa loquatur ſui in plurali, aut ſi patriarchas, vel epos filios appellauerit, tales literæ falſæ ſunt. in ſe fal. c. ij. grati. Arg. ꝫ quòd propter nullã latinitatem non vitientur reſcripta, ff. de ſtatu hom. l. imperator Titus. ibi quam dꝫ q̃ propter malam latinitatẽ non vitiantur. & ff. de manu. teſta. qui hẽl ar. C. de leg. l. in legatis. & ff. de fid. inſt. cap. ex parte. Solut. vitium ſcribentis in teſtamentis & inſtrumentis non nocet: vũ alia de veritate, ſiu voluntate teſtatoris conſtet. C. de teſta. l. errores. & l. ambiguitates. Eadem eſt de volũtate Papæ dicendum ſi conſtaret de hoc. Sed verius videtur aliud eſſe in teſtamentis, & aliud in literis Papæ. Teſtamentum enim committitur tabellionibus, cuius ſcripturam, ſiue latinum nullus corrupit, unde ſi alſa latinitas, non vitiat teſtamentum, dummodo conſtet per ipſum de intentione teſtantis, vt dicũt prædictæ leges, & propter fauorem teſtamentorum: quia nihil eſt, q̃ magis debeatur hominibus, &c. C. de ſacroſanc. eccl. l. j. Reſcriptum verò Domini Papæ per multas manus trãſit, & magna maturitate decoquitur, 33. quæſt. 6. Apoſto lica. in glo. prima, infra eodem, cum ad. in princ. & in 1. glo. & ita nullum vitium continere debet. ſupra eod. cap. ad hæc vnde contra illam præſumptionem non eſt admittenda probatio. argumen. contra. ff. de offi. præſi. l. illicitas, §. veritas. Lau. notauit quòd inſtrumenta, vel priuilegia propter falſum latinum non vitiantur. arg. de conſe. diſt. 4. c. ſi non ſanctificatur. 1 &c. refert. & ff. de manu. teſt. qui habebat, de inſtrumentis tabellionum ſatis crederem illud, de priuilegijs Romanæ Curiæ non eſt uerum, Bernar.

EX parte.] In prima narrat factam definitionem appellationem, & ipoliationem. In ſecũda urius partis proſecutionem, & alterius negligentiam ibi. Quam cum eſſet. In tertia finalem determinationem, ibi. ꝫq; Abb. Siculus.

CASVS. Capella de Emptoñ. ſubeſt eccleſiæ matrici de Tarento. Quidam O. Diaconus cœpit conuenire capellanum ipius capellæ miniſtrantem in ea, nomine S. rectoris matricis eccleſiæ. Ipſe O. appellauit ad ſedem Apoſt. & poſt appellationem à ſe factam ab ipſa capella expulit capellanum. rector matricis eccleſiæ eſt proſecutus illam appellationem quam ille O. fecerat, ſed ille O. ſuam appellationem proſequi non curauit, & cũ ille O. fuiſſet ad iudicium euocatus, obtẽ-

CAP. XII.

Ji EX † parte S. perſonæ

† Cap. 8. eod. tit. in 2. cõp.

¶ Clemens tertius.

¶ Contra ſecundum reſcriptũ non poteſt opponi de ſcitum ſuæ primi impetrati per appellantem de ſua appellatione non habita mentione, l. d. Io. And. concor. Abb. Sic.

ſe habere priores literas, de quibus in poſterioribus mẽtio non fiebat, quas ſuppreſſit vſque ad tertiam citationem, & dolo, vel negligentia eis vti poſtpoſuit, quod ex diuturnitate temporis apparebat, ex eo quòd biennium à tempore impetrationis, erat elapſum, & de appellatione ipſius in ſuis literis mentio non fiebat. Conſultus Papa ſuper hoc, mandat quatenus ſi ita eſſe conſiterit, quicquid factum eſt poſt appellationem ipſius O. debeat in ſtatum priſtinum reuocari. & illam capellaniam reſtituere matrici eccleſiæ, eundem O. in expenſis condemnando, ſi conſiterit ipſum O. appellationem ſuã proſecutum nõ fuiſſe. Nota quòd maior eccleſiã ſuæ matrix poteſt defendere & agere pro capellis ſuis. No. quòd ſic aliquis dẽt deferre ſuæ appellationi, ſine ſui aduerſarij. Iſtẽ ex diuturnitate temporis, vel negligentia probatur dolus. Iſtẽ qui literas impetrat ſuper eo ſuper quo appellauit, de appellatione ſua, debet facere mentionem. Item quicquid fit poſt appellationem ſuam vel alterius, debet in ſtatum priſtinum reuocari. Item qui non proſequitur appellationem, debet condemnari in expenſis alteri parti.

b Poſt appellationem.] Non dicitur hic ſuper quo fuerit appellatum: forte poſſet dici quod ſententia lata fuit contra O. diaconum, ꝫ quia ipſe appellauit, ſu. l ſuper alio articulo: vel forte circa aliquam ſententiam, ſicut olim fiebat.

c A ſe.] ſcilicet O. & ita non detulit ſuæ propriæ appellationi, quod eſſe non debuit, cum & appellationi aduerſarij deferre debuiſſet, ff. de appellan. fit. & c. conſtitutus, & de elect. c. bonę. Appellauerat forte ab ordinario coram quo trahebat capellanum, & ſuper perſonam matricis eccleſiæ. Raro inuenies alii (vt credo) q̃ aliquis non detulit ſuæ proprię appellationi, unde iudex poterit proceders in cauſa quia uidetur appellatio ni remanſiſſe quia pendente appellatione nihil eſt innouandum, ff. nil inno. appel. pend. l. vni. 2. & ff. de appel. an ſit.

d Proſecutus.] Literas impetrando ſuper reſtitutione eccleſiæ, qua fuerat ſpoliatus poſt appellationem à ſpoliatore factam, ut in cã procederetur, nõ obſtante appellatione fruſtratoria: quod ex eo apparet, quia dictus O. eam proſequi non curauit nomine eccleſiæ de Tarento, quia erat matrix eccleſia.

e Literas.] Forte ſignificauit Papę, quòd rector matricis eccleſiæ iniuriabatur ei ſuper illa capella, & ſic obtinuit literas in forma communi, nulla mentione habita de appellatione, neq; etiam literæ non impedirent reſtitutionem, ff. de reſti. ſpo. c. ex conqueſtione. cum ſuis ſimilibus.

f Nulla mentio.] Et ideo non valebant, infra de appel. cap. ſi pe, in fin. arg. quòd qui appellat, debet facere mentionem de ſua appellatione, & aduerſarius eodem modo qui appellationem proſequitur: vt hic dicitur, & infra de confirm. vtili, vel inuti. c. bonæ. in gloſſ. mentio.

a Negli-

† Quæ ſit ſimplex latinitas.

ꝫ Sed ille text. de bapti ſmo loquit, & verba cœleſtiũ miſteriorũ, ut ibidẽ notat, nõ reſtringunt ſub regulis Donati c. indignum, ff. diſt.

a Negligentia uti.]Sic ſupra co.c.ſi autem, & inſ.eò. c.plerumque.

[Glo.ſeq.obijcis, & ſoluit.]

b Cum biennium.] Quia eſt non proſequitur appellationem intra annũ, aut ex iuſta cauſa intra biennium, ſingitur nõ appellaſſe; & rata manet ſua, ĵ.de appel.cap. cum ſit Romana: & iõ iſte O. audiri non debuit ꝓtextu ſuæ appel. Sed vī quòd rectoris iſte rõne cõſimili audiri non debuit ad ꝓſecutionẽ appel.cum auctor & reus circa appellationẽ eodẽ iure utãtur. ĵ.de mutuis pet.ca.vlt.& hic dī ꝓprium, ſ.ꝙ ille õ quem appellatũ eſt, auditur poſt biennĩ, & non ille qui appellauit. Quæritur ergo hoc intelligit? Dicas quòd iſte rector auditus fuit non rõne appellationis, ſed potius rõne ſpoliationis, ſuper qua literas impetrauit, non obſtante appellatione,ut notãt.in verb.proſecut[9], interdicta eñ perpetua ſunt quãtum ad rei perſecutionẽ, nõ quantum ad pœnã, ff.de vi, & vi arm.l.1.in prin & ſi de appellatione nihil dixerit nihilominus audietur petens reſtitutionem eccleſiæ,& multo fortius, quia poſt appellationem ſpoliauit aduerſarium, qui debuit deſerre ſuæ appellationi pia tenera fauore appellantis datur annus aut biennium ad proſequendam appellationem,& non fauore appellati,vnde appellans ſtatim poteſt proſequi appellationem ſi terminus ei præfixus † eſt,ſed appellatus non ſtatim), ĵ.de appel.c.ob latæ.

c Poſt appellationem.] Et ita quicquid poſt appellationem a ſe,vel ab aduerſario ſuo factum fuerit, debet irritari,inſ.de offi.deleg.c.ſuper quõnam,in fi.ĵ.de appellat.cum ſuis concor.& in hoc illa corrigit iſtam.

[Glo.ſeq.officit, & ſoluit.]

d In expenſis.] Qui appellationem ſuam non ꝓſequit altero proſequente, condemnari debet in expenſis, ut hic,& ĵ.de appel.c.Nicolao,& c.reprehenſibilis,vel q proſequitur ipſam ante tempus ſtatutum,de app.ca.ſæpe. Sed non vī,quòd iſte O. debuerit in expenſis condẽnari cũ appellatus appellationem non fuerit proſecutus intra biennium, cum hoc idem ius ſeruandum ſit appellanti,& appellato,vt dī in notula:quiẽnim:& nõ oportebat ipſum proſequi appellationem, quia ipſo iure rata manet ſua lata cõtra ipſum O.ſi qua lata fuerit. Põt dici,ꝙ ideo condemnatur;quia prætextu appellationis iudex non proceſſit,& ille O. poſt appellationem expoſitam appellanti,& ſic intererat rectoris, vt O. condemnaretur ſibi in expenſis etiam poſt biennium.propter dolum,& malitiam ipſius O.

ADDITIO. Item non vī,ꝙ debuerit condemnari: qa licuit ei renunciare appellationi verbo & facto. Dic ꝙ hoc fuit,quia appellans conſenſerat appellationi. Vel dic,quòd renunciare potuit in ſui odium,non in ſui fauorẽ. Nã & verbo renunciare nõ poterat, re nõ integra in præiudicium appellati.de hoc inſ.de appel.c.ſæpe.

e Negligentia uti.]Sic ſupra co.c.ſi autem, & inſ.eò. c.plerumque.

[Glo.ſeq.obijcis, & ſoluit.]

b Cum biennium.] Quia eſt non proſequitur appellationem intra annũ, aut ex iuſta cauſa intra biennium, ſingitur nõ appellaſſe; & rata manet ſua, ĵ.de appel.cap. cum ſit Romana: & iõ iſte O. audiri non debuit ꝓtextu ſuæ appel. Sed vī quòd rectoris iſte rõne cõſimili audiri non debuit ad ꝓſecutionẽ appel.cum auctor & reus circa appellationẽ eodẽ iure utãtur. ĵ.de mutuis pet.ca.vlt.& hic dī ꝓprium, ſ.ꝙ ille õ quem appellatũ eſt, auditur poſt biennĩ, & non ille qui appellauit. Quæritur ergo hoc intelligit? Dicas quòd iſte rector auditus fuit non rõne appellationis, ſed potius rõne ſpoliationis, ſuper qua literas impetrauit, non obſtante appellatione,ut notãt.in verb.proſecut[9], interdicta eñ perpetua ſunt quãtum ad rei perſecutionẽ, nõ quantum ad pœnã, ff.de vi, & vi arm.l.1.in prin & ſi de appellatione nihil dixerit nihilominus audietur petens reſtitutionem eccleſiæ,& multo fortius, quia poſt appellationem ſpoliauit aduerſarium, qui debuit deſerre ſuæ appellationi pia tenera fauore appellantis datur annus aut biennium ad proſequendam appellationem,& non fauore appellati,vnde appellans ſtatim poteſt proſequi appellationem ſi terminus ei præfixus † eſt,ſed appellatus non ſtatim), ĵ.de appel.c.ob latæ.

c Poſt appellationem.] Et ita quicquid poſt appellationem a ſe,vel ab aduerſario ſuo factum fuerit, debet irritari,inſ.de offi.deleg.c.ſuper quõnam,in fi.ĵ.de appellat.cum ſuis concor.& in hoc illa corrigit iſtam.

[Glo.ſeq.officit, & ſoluit.]

d In expenſis.] Qui appellationem ſuam non ꝓſequit altero proſequente, condemnari debet in expenſis, ut hic,& ĵ.de appel.c.Nicolao,& c.reprehenſibilis,vel q proſequitur ipſam ante tempus ſtatutum,de app.ca.ſæpe. Sed non vī,quòd iſte O. debuerit in expenſis condẽnari cũ appellatus appellationem non fuerit proſecutus intra biennium, cum hoc idem ius ſeruandum ſit appellanti,& appellato,vt dī in notula:quiẽnim:& nõ oportebat ipſum proſequi appellationem, quia ipſo iure rata manet ſua lata cõtra ipſum O.ſi qua lata fuerit. Põt dici,ꝙ ideo condemnatur;quia prætextu appellationis iudex non proceſſit,& ille O. poſt appellationem expoſitam appellanti,& ſic intererat rectoris, vt O. condemnaretur ſibi in expenſis etiam poſt biennium.propter dolum,& malitiam ipſius O.

ADDITIO. Item non vī,ꝙ debuerit condemnari: qa licuit ei renunciare appellationi verbo & facto. Dic ꝙ hoc fuit,quia appellans conſenſerat appellationi. Vel dic,quòd renunciare potuit in ſui odium,non in ſui fauorẽ. Nã & verbo renunciare nõ poterat, re nõ integra in præiudicium appellati.de hoc inſ.de appel.c.ſæpe.

tionem ſuppreſſit: eiſque dolo,uel negligentia uti[a] poſtpoſuit, quod ex diuturnitate temporis uidebatur,in quibus nulla mẽtio de appellatione ab ipſo facta fiebat, cum biennium[b] a tempore appellationis iam fuiſſet elapſum. Ideoque mandamus, quatenus ſi ita eſſe conſtiterit (reuocatis in ſtatum priſtinum omnibus,quæ poſt appellationem[c] ipſius O. inueneritis attentata)præſcriptam cappellam † matrici eccleſiæ reſtituere procuretis,prædictum O (ſi eum appellationem ſuam non fuiſſe proſecutum conſtiterit)memorato S. in expenſis[d] neceſſarijs condemnantes.

¶ Cęleſtinus tertius.

¶ Reſcriptum quo ſcribitur pluribus cum clauſula; quod ſi non omnes,&c. intelligitur tam de impotentia facti, quam iuris.

CAP. XIII.

S Ciſcitatus † es a nobis petitorio[e] deſtinato de qua impotentia[f] illud intelligatur (quod in literis noſtris ſæpe conſueuit apponi)vt ſi duo vel tres, quibus literæ diriguntur, ipſis exequẽdis ſimul intereſſe nequiuerint,[g] † vnus aut plures,quib.ſcribitur, nihilominus exequantur. Nos uerò ita ſentimus,ꝙtam de iure,quã de facto, illa impotentia centeatur de iure ſi aliquem illorum ſeruũ[h] uel iſamẽ,[i] aut alio legitimo

† Cap.9.cod. ti.in 3.compil.

† Adde quid operetur illa clauſula, qñ ſi duo, per Doct.in c.ſi Ll;, de elect. Spec.in titu.de le.§.nunc oſtendendũ, verſ.18. ubi dī quod ſuppletur iuris ꝓ ſitiui defectum.

ſante,ſecundùm Innoc.& Compoſt. Io. And.

S Ciſcitatus.]Primò ponitur conſultatio.Secdò rñſio: ibi, Nos verò. Tertiò ꝙdam determinatio:ibi.Dummodo,quartò tacitæ qõnis ſolutio:ibi, Nec eñ. Ab.Sic. CASVS. Aliqñ Papa cõmittit cãm duobus,uel tribus iudicib.[9] cũ illa clauſula: quòd ſi ambo, vel tres in cã ꝓcedere non pñt, alter eorũ in cã procedat. Si oẽs intereſſe nequiuerint, duo eorũ in cã procedãt. Quærebat de qua impotẽtia intelligebat. Rñdet Papa, ꝙ illa impotẽtia intelr tã de iure,ꝙ de facto. De iure ſi aliquis illorũ ſit ſeru[9], uel iſamis, uel alio cõſimili impedimento detent[9], puta ſi cẽt excõicat[9] vel remotus, uel ſuſpẽſ[9]. De facto,vt ſi aliquis eorũ mortu[9] fuerit,aut ineuitabili impedimẽto detẽtus: & tunc dẽt cãm ſuis conindicibus ſignificare, ut in negotio ſibi cõmiſſo procedãt. Sed ſi aliquis illorũ ſolummõ noluerit intereſſe, propter hoc nõ excuſat quominus dẽat cum alijs intereſſe:niſi in reſcripto diceretur:ſi oẽs ſimul in cã ꝓcedere non poteritis,aut nolueritis intereſſe. Not. hic,ꝙ ſeruus,& infamis nõ pñt eſſe iudices:infamis tã pr eſſe arbiter. Item not. quòd iudices non pñt procedere ſine conindice ſuo,ſi ille ſe non excuſat. Item uerbum,impoſſibilitatis,non continet verum voluntatis.

e Petitorio.] Ideſt nuncio legitime ordinato, uel dic petitorio,ideſt procuratore.

Gloſſ.ſeq. ponit quinque ſpecies potentiæ: & de iſtis ponit verſus.]

f Impotentia.]Aliquis dicitur aliquid poſſe quinque modis, 2 vnde verſus.

Poſſe quidem rebus dant ius, natura poteſtas
Officium,meritum,ſextum dimino voluntas.

De potentia iuris hẽs 22.q.2.faciat hõ.27.q.2.Agathoſi.in fi.De potẽtia naturæ hī ĵ.de deſpon.impub.c.puberes.& c.a nobis.De poteſtate offi.ij habes infra de conſan.& aff.c.1.in fi.& 21.diſt.c.1.§.inter eos,ver. Petrum verò.vbi dī. ꝙ Petrus ſ oib.claues regni cœlorũ accepit,& 21.diſt.inferior,& ĵ.de ma.& obed.c.ſi inferior.De potentia meriti legitur 3.q.7.c.1.§.tria,& ca.2. in fi.ibi,cuius vita,&c. De potentia diuinę voluntatis habetur de pœnit.diſt.2.cap.principium,§.charitas.Sed hæc potentia ad duo tñ extenditur,ſ facti & iuris.

g Intereſſe nequiuerint.]quod ſimul intereſſe dẽant, habes infra de offic.deleg.c.prudentiam.

h Seruum.] Quia talis iudex eſſe non poteſt,niſi cõi opinione pro libero ſe gerat,& habeatur,quo caſu tenet eius ſnia,etiam ſi poſt eam latam detegatur cum tempore ſententiæ fuiſſe ſeruum.3.q.6.c.1.§.verumtamen, & ff.de offi.prætо.l.Barbarius, & C. de teſta.l.1.

i Infamem.]Si pendẽte iudicio efficiatur infamis, vel ſuſpectus poſſet repelli, ĵ.de teſt.c.c.ꝓterea,& ĵ.de offi.deleg.inſtitutum,ꝙ q de nouo emergũt,nouo indigẽt auxilio.

Deeſt hęc gloſſella in multis antiquis.

2 Adde textum cum gl. in Lnepos Proculo.ff. de verb. ſig.

Google

auxilio, ff. de interro. ac. l. de quæ, §. ex causa. Item si medio tpe excõicetur, sed eo absoluto resumĩ iurisdictionem, ℸ. de off. dele. c. prudentiã, §. sed sexta. Idẽ credo si restituatur pristinę famę per principẽ: quia resumit iuridõnem, 2. q. 3. si quem, §. notãdum, in fi. & C. de cura. fur. l. pen. secus si lata sñia detegatur iudicem fuisse in'amẽ. 3 q. 7. c. 1. §. tria. versi. verũ tñ. & ff. d. off. præt. l. barbarius, & C. de test. l. 1. secus in excõicatiõe quia sñia pul licę excõicati nulla ẽ, ℸ. de re iud. c. ad probandum, & ℸ. de except. c. exceptionem,

a Impedimento.] puta quia est excõicatus, 1 vel illiteratus, nec hẽt cõsuetudiné cãrũ, quia peritus dẽt esse iudex, nec dẽt q̃rere ab alijs quid cum loqui oporteat, in auth. de iud. in prin. coll. 6. & ℸ. de constãt. & affin. ex literis, in fi. Tñ si illiteratus sit, & hẽat consuetudinem cãrum, siue peritiam iudicandi, põt ei cã cõmitti, C. de iud. l. certi iuris, arg. C. de epis. & cle. l. parabolani. Et q̃dam impedimenta ponuntur, 3. q. 7. c. 1. & 2. Item si impedimentum sit perpetuum, non potest cognoscere: quod potest esse multis modis, ut infirmitas, surditas, &c.

[Glossa seq. quærit, & remittit.]

b Destinare.] Per literas, uel per certum nuncium literatorie destinatum, 64. dist. c. 1. & 2. & pe. & ℸ. de off. deleg. cap. prudentiam, 1. respon. ff. de rei us eorum qui sub tute. vel cura. l. magis, §. illud etiam quæri põt. & hęc est canonica destinatio. Sed nunquid ille qui interesse non potest, ualeat alijs delegare vices suas? De hoc dicitur ℸ. de off. deleg. c. coram.

c Ad consummationem.] vt ℸ. eo. c. cum dilecta. Glo. seq. reci. potest per quęstionem.]

d Procedant.] Quod quidem facere possunt, si in literis commissionis sit clausula illa; quòd si non omnes, alias non possunt procedere, arg. ℸ. de off. deleg. c. cãm matrimonij, & est expressum, ℸ. de offic. deleg. cap. vno delegatorum, & eod. tit. c. prudentiam, ff. de arbit. item si unus, §. pen. & l. seq.

e Excusari.] Imò potius debet puniri, ℸ. de offi. delec. prudentiam, §. adijcimus, & hoc casu alij possunt procedere, quamuis non vt impleta conditio; quòd si non omnes, &c. vt in prędicto c. prudentiam, § adijcimus, & hoc verum est postquam constiterit, quòd non vult interesse, & in hoc illa corrigit istam.

f Interesse.] Hodie etiam si non addatur hoc; si tamẽ non vult, alij procedent licet sit arguendus qui mandatum Apostolicum exequi contemnit.

PAstoralis.] Diuiditur in duas partes vſq; ad §. quoniam. Primò ponitur consultatio. Secundò responsio. bi. Ad quod. Abb. Sic.

CASVS. Aliquis impetrauit literas ℸ aduersarium suũ super aliqua causa ad aliquos iudices, facta citatione, vel saltem præsentatione, altera pars postmodum obtinuit eandem cautam alijs iudi. il us delegari, & in secundis literis fiebat mentio de primis opponebatur, q per falsi suggestionem, & veri suppressionem erant impetratæ. Dubitabatur utrum primæ literę per secundas

impedimento[a] detentum esse cõstiterit; de facto, si constiterit eum casu mortis occumbere, aut inevitabilis necessitatis articulo impediri quominus valeat interesse.

¶ Dummodo is qui pro necessitate præsens esse non potest, collegis suis canonicè excusationẽ suã curet (si poterit) destinare: [b] ut alij coniudices uel executores nihilominus ad consummationẽ [c] iniuncti mandati procedant. [d]

Nec enim ille qui tãtum modo non vult interesse, hac impossibilitatis interpretatione ualet aliquatenus excusari; [e] † nisi forte

† Vide text. in l. inde Neratius, §. fin. cum sua gl. ff. ad l. Aqu. & l. cõfessionibus, iũcta glo. ff. de inter. actio.

1 Facit lex barbarius, & ibi Doct. ff. de off. præt. not. & de re iud. l. ad probandum.

Qualis dẽat esse iudex.

sint reuocatę, & quæritur utrũ priores iudices an posteriores debeant cognoscere de hac reuocatione? Rñ. quòd si priores iudices nolunt deferre posterioribus, vel posteriores prioribus tunc omnes simul cognoscant, & si forte omnes simul nequiuerint in vnam concordare sniam, q̃us plures sint iudices in vna cõmissione, q̃ in alia: hmõi dubitatio p arbitros cõmunes electos determinatur. Secũdò formatur talis qõ; Qñcunque impetrantur literę sub hac forma: Conqueritur Titius de Petro, & qui busdã alijs super decimis & rebus alijs, quæritur utrum iudex ex tali delegatione habeat iurisdictionem suę personis, vel rebus non comprehensis per clausulam illam: quibusdã alijs, & rebus alijs, anteq̃ persona vel res in iudicio sint expressæ. Anteq̃ soluat illam qõnem. subijcit aliã quę orit ex secunda, quę talis est: Aliquis de personis illis quę potuerant conuenire per clausulam illam; quibusdã aliis, & rebus alijs, expressis proprio nomine impetrauit literas contra primum impetrantem literas generale designando aliq̃ rem certam, quę includebatur per illam clausulam, & rebus alijs, nullam mentionem de priori cõmissione faciens; quæritur utrum secundæ literę ualeant, cum de primis nullam fecerit mentionem, nec personæ aut res fuerint adhuc in iudicio expressę? Respondet Papa ad ista duo: & primò ad secundam, dicens q̃ cum speciale mandatum derogret generali, iurisdictio attributa per literas generales, q̃ speciales literas quantùm ad eam quę in secundis literis ſpe ialiter sunt expressa, penitus enervatur, licèt de prioribus non faciant mentionem. Vnde quantum ad hanc cãm specialiter commissam, superflua relinquitur prima qõ; quia non habet potestatem. Postea respõdet primæ quæstioni, dicens, q̃ iudex bene habet iurisdictionem super personis, uel rebus exprimendis, sed illam exercere non põt anteqũ personę, vel res fuerint expressę. Nota q̃ qñ dubitatur de iurisdictione cuius sit, omnes debent cognoscere an sua interſit. Item ubi est par iurisdictio, maior numerus non præfertur. Item nota quòd speciale mandatum derogat generali. Nota q̃ iudex habet iurisdictionem, sed illam exercere non potest ante expressionem rerum, vel personarum.

[Glo. seq. obijcit, & respondet rem dupliciter obijcit, ponit tres solutiones, quas probat, demum sol. & solutionem opponit, vlti. dat finalem solut. Finis recitat per quæstionem.

g Aut igitur.] Sed q̃ro quare possit dubitari de reuocatione literarum: aut secundę faciunt mentionem de primis: & tunc valẽt secundę, aut nõ faciunt, & tunc valent primę, ℸ. eo. c. cęterum? Rñd. neutra pars distinctè appetita est. prima tollit per decre. ℸ. de sen. & re iud. c. inter. & de do. & cõtu. c. ex lis, & de confir. vti. c. bone, & de app. c. sępe, & c. ot laq. secunda tollitur per decre. ℸ. eo. c. plerumque. In iudicijs nondum cęptis non habet locum ista distinctio: illę enim solę valent quę primò iudici præsentanti citatione facta per ipsas, ℸ. de for. comp. c. proposuisti, ℸ. de app. c. vt debitus, & ℸ. eod. ca. capitulum,

Cum de reuocatione literarum dubitat quare cognoscẽdũ, quę sint reuocatę.

capitulam S. Crucis. Item qualiter primi iudices pñt deferre ſcdis, vel ſecundi primis, cũ vel primi tñ, vel ſecundi tñ ſint iudices, & ita aut primi, aut ſecundi nullam habent iuriſdõnem, ſup. de off. dele. c. ex lris, in fi. & ſup. eo. ti. c. cæterũ. itẽ qualiter pñt primi, vel ſecũdi citare partes, cũ vtrique dubitent, & neſciãt, an ſint iudices, imò tõne dubitationis neutri debẽt eſſe iudices, ſicut quãdo dubitat de tutela duorum, nullus eſt tutor, ff. de teſtam. tut. l. duo ſunt Titij. Propter hoc gloſſauerunt hic quidã, q̃ de facto põt dubitari non de iure, vt ſi forte ſecundæ literæ nõ exhibeãtur, inſ. d off. del. ca. ex literis, vel quia dubitãt, an ſit annus elapſus ab impetratione lrarũ priorũ, inſ. eo. c. pleruncq; ſed hæc ſolutio non valet: quia ad quæſtionẽ facti non daret Papa reſponſionem iuris. [1]

† Vide text. in l. ſi quis ex alluuna, ff. de iudi.

[2] Hæc glo: hoc vult dicere Papam ſuper facto incerto, non poſſe certũ dare reſponſum, de muliere, inſ. de ſponſal. l. vtrũ ſum, C. de tranſact.

res, an poſteriores cognoſcere debeant, & vtrum per ſecundas ſint primæ literæ reuocatæ.

Ad quod tibi reſpondemus, quod niſi poſteriores prioribus, vel è cõuerſo duxerint deferendũ, [a] ſimul vtrique cognoſcãt, † & ſi forte nequiuerint: ſimul in vnam ſententiam cõcordare (quamuis plures [b] ſint ex vna parte quam ex altera) per arbitros communiter electos à partibus huiuſmodi concertatio ſopiatur. [c]

Per generalem clauſulam poſitam in reſcripto, dele-

ff. de ſtatu homi. l. idem erit: Alij dñt ẽt quod põt eſſe dubitatio iuris, ſi data ſit eadem in vtriſq; lris. Illa de cret. vt debitus hoc determinat, vt inſ. de ſo. comp. c. pe uul. & vlt. & inſ. eo. capitulum S. Crucis, ſed certè ſecũdum dictum illorum neutræ reuocant alias, cum neutræ ſint priores aliis: imò ſecundũ hoc neutri cognoſcunt de tota cã, nam ambæ literæ dãr ſecundæ, vel prima, ff. de bono. poſſ. ſecundum tab. i. 1. §. ſi quis in duob. Tertii dicunt, q̃ ſic dubitari poteſt de reuocatione, vt ſi ſecundæ faciant mentionem priorum, ſed non expreſſam, inſ. de do. & conu. c. ex literis, & hoc eſt verum, vt patet ex illa decre. ex literis, inſ. de do. & cont. Dici põt hanc fuiſſe rõnem huius decretalis cum diuerſæ ſint literæ impetratæ, iudices citant partes, & cum pars aduerſa coram eis exhibet ſecundas lras, ipſi volũt cognoſcere de reuocatione literarum, ſecundum hoc, qd contingit, inſ. de re iudic. c. inter monaſterium in parte deciſa ab integra. Item ſi ſecundi iudice ſcirent partes, & cum exhiben. coram eis primæ literæ, ipſi volunt cognoſcere, an primæ ſint reuocatæ, ſed quia pro eodem negotio partes non ſunt trahendæ ad diuerſos iudices, inſ. eo. c. ex tenore, & inſ. eo. cum. ſtatuitur hic vt, iudices conueniant ad hoc faciendum, vel vna pars deferat alij: & primi de hoc cognoſcere poſſunt, cum coram eis obijcitur talis exceptio, etiam & ſecundi. Et exponẽ quando de reuocatione ambigitur, i. quando in dubium deducitur de reuocatione literarum. Sed huic ſolutioni obſtare videtur, infra eo. c. cum contingat, ibi. nuon conueniunt ad cognoſcendum, ſed executor videt vtrũque literas. Vnde potes adhuc melius dicer., q̃ bene poteſt iudex dubitare de reuocatione literarum, ſi ẽt ſecundæ expreſſim faciant mentionem priorum, ſ. ſi obijcitur ſecundas literas impetratas et ſic per falſi ſuggeſtionẽ, vel veri ſuppreſſionẽ, 2. ut ſupra eo. c. cæterũ, & melius inſ. de off. dele. corã, & inſ. de re iudic. inter monaſteriũ in integra, & hoc idem dixit Io. inſ. eo. ſuper illa de. rerum contingat, & certè iſte ẽ verior intellectus, ſed dubitatio de reuocatione literarum non habet locum in lit. ris appellationis, & principalis cauſa: quia iudices appellationis de hoc cognoſcere debent, infra, eo. cap. dilectus filius. Ioã. Sed hæc dubitatio locum hodie non habet re integra, inſ. de appellatio. c. v debitus.

[2] Idẽ cõuertas, per id, quod notat inſ. eo. ca. ex tenore, in fi. primæ gloſ. Io. And.

ADDITIO. Dum gl. dicit, re integra, meli⁹ videretur dicere, re nõ integra. ſed quicquid hãt gl. hoc intendit, q̃ ſi apparet quis delegat⁹, & primò citauit ille erit iudex, ſiue ſit primus, ſiue ſecundus, Io. And.

[Glo. ſeq. recitat p q. an in dilatione ſit neceſſarius cõſenſus partium.]

gatus ante expreſſionem perſonarum, vel verum, iuriſdictionem habet in habitu, & non in actu. Et ſpeciales literæ derogant literis generalibus ſuper non ſpecificatis in eis, quamquam de illis non faciant nullã mentionem. Abb.

Quoniam autẽ ſub huiuſmodi forma, videlicet cauſam, quã talis aduerſus talẽ, & quoſdã alios, ſuper hoc, & quibuſdam alijs ſe habere ꝓponit, tibi duximus committendam, a nobis multotiens literæ impetrãtur, & ſolicitè q̃ſiuiſti, an iudex ex

a Deferendum.] de conſenſu partiũ, inſ. de off. dele. ſuper qõnem, §. intẽtionis, & §. nos autem, cum coram vtriq; poſſet proponi exceptio, vt dictum eſt in prima notula, & ẽt ſine cõſenſu partiũ poſſent ſi voluerint, ſed honeſtius eſt, q̃ de cõſenſu partium fiat.

[Gl. ſeq. ponit pro cõtrar. octo cas⁹, quibus non ſtatur maiori parti, alle. contraria, & ſoluit.]

b Plures.] Hic nõ ſtatur iudicio maioris partis, ff. de iure pat. on. c. q̃n, ſimile eſt in cauſa epiſcopi 6. q. 4. c. 1. inf. de re iudicat. poteſt, & in iu

dicib. delegatis à principe vt vñ. C. de apell. c. ſi diuersi. ibi, ita tñ ſi differunt, & C. qui bon. ce. poſſ. l. vlt. & in re communi, ff. communi. diuid. l. Salarius, & inſ. de reg. iur. c. in re communi, lib. 6. & in liberali cã, C. de cõmuner. manu. l. 1. c. 2. & inſ. de reſtitu. §. 1. Ingioſorũ, quia ibi fit quod religio, vel natura rei requirit, & dũ quis plus iuris habet in re, vt C. de dona. l. ſancimus, §. ne autem, Sed contra. 65. diſt. c. 2. & 3. vbi de hoc, ff. de re iudicata, laluo ex tribus. Sol. verum eſt generaliter, quod iudicio maioris partis ſtandum eſt: ſed quædam ſpecialia hic ſignata ſunt, vi i hæc regula non obtinet. Sed in caſu iſto non ſtatur iudicio maioris partis: quia forte in primis literis ſunt duo iudices, in ſecundis tres, vel plures: vnde cum illi tres æqualem habent iuriſdictionem cum illis duobus qui alibi tres loco vnius ſunt, & illi duo ſimiliter loco vnius, ſcilicet domini Papæ, non præualet ſententia illorum trium, quia non cententur plures. Licèt ſecus ſit in creditoribus, quoniam ſi par debitum ſit hinc inde, ſtatur tamen maioris numero creditorum, vt C. qui bo. ce. poſſ. l. vlt. Item alia rõne, quia ſi iſti tres iudices iudicarent pro ſe, ſuſpecti eſſent: quia viderentur ingerere operis ſuis, ff. de procu. quæ oia, §. 1. ſi autem iudicarent, contra ſe, viderentur a ſe abdicare iuriſdictionem, & velle à ſe remouer, quod eſſe non debet. infra de off. dele. c. paſtoralis, in prin. & ita debet intrad arbitros, ſed ſi in primis, & ſecundis eſſent æquales iudices numero, ſans poſſent dici, quod ſtabitur iudicio maioris partis: quia maior videtur modo iuriſdictio, & poteſtas ab vna parte quàm ab alia.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.

3 Tollit ſuſpectio. quia hoc fit iuris authoritate, 23. q. 5. ſi nõ licet. vericl. quaſidã, ſecũdũ Hoſt. Io. And.

c Sopiatur.] Quid ſi arbitri adiudicẽt iuriſdictionem eis, qui non habent, nihilominus ſnia illorum iudicũ tenebit, quia cum arbitri ſententiauerũt cõtra ius ſcriptum, tenet eorum ſententia, niſi fuerit appellatum, 4. vt 20. q. 6. c. ei qui, §. definitiua, & hæc eſt ratio: quia per vtraſque literas data fuit iuriſdictio.

¶ Quoniam autem.] In hoc §. 1. ponitur conſultatio. ſecundo reſponſio ibi. Nos igitur, & ibi reſpondet primò ſecundæ quæſtioni, ex cuius ſolutione infertur deciſionem primæ: quia ſi penitus eneruatur iuriſdictio priorum: ergo habebant iuriſdictionem. Abbas Siculus.

4 Concor. tex. cũ gl. in auth. de ecclesiis⁹, i verſ. ſacri, & ibi Cyn. Pet. de bel. pert. & Bart. C. de rabi.

a Perſonæ

delegatione huiuſmodi, ante perſonarum vel rerum expreſſionem, ſuper perſonis, vel rebus exprimendis, habeat poteſtatem; adijciens vtrum ſi antequam perſonæ vel res [a] expreſſæ fuerint nominatim, ſuper non expreſſis in comiſſione priori, ſed generaliter comprehenſis, ſpeciales literæ [b] (quæ de priori commiſſione nullam faciant mentionem) ad alios iudices à ſede Apoſtolica emanauerint, eundem vigorem debeant obtinere.

¶ Nos igitur ad hæc duo taliter reſpõdemus, quòd (cum generali per ſpeciale [c] † proculdubio derogetur) iuriſdictio per generales literas attributa, per ſpeciales (quãtùm ad ea quæ ſpecialiter exprimuntur,) penitus eneruatur: [d] licet de prioribus non faciant mentionẽ. vn de ſuperflua [e] relinquitur prima quæſtio, & ſi meritò dici poſſit, quód donec iuriſdictio reuocetur, eã ſuper rerum vel perſonarum articulis exprimẽdis obtinet delegatus: ſed an tequam exprimantur perſonæ vel res, delegatus [f] nequit iuriſdictionem huiuſmodi exercere.

¶ Idem Senonẽnſi archiepiſcopo.

¶ Per generalem clauſulam, quodam alij & res alię, multitudo affrænata non includitur, nec perſonę nec res maiores expreſſis, ſed pares, vel minores.

CAP. XV.

SEdes † Apoſtolica conſueuit exhibere ſe petẽtibus liberalẽ, & ſed quidam eius gratia nequiter abutuntur: & infra. ¶ Nos igitur volentes eorum malitijs obuiare, decernim[us], vt cum in commiſſionibus ſolummodo exprimuntur, maiores & digniores ſub clauſula generali non intelligãtur includi, & ſic non poſſunt conueniri. Sed nec per talem generalitatem multitudo affrænata poterit in iudicio conueniri: qui uero de minoribus & ſeuioribus negotijs tm̃ fecerunt mẽtionem, ſuper maioribus & grauioribus nullatenus audiãtur. poſtea dicit quòd ſi aliquis perſonas aliquas expreſſerit in commiſſione non vt velit eas conuenire, ſed vt ad partes tranſire valeat vel minores, quia fraus vel dolus ei patrocinari non debent, tanquam mendax precator careat penitus impetratis, debemus notare q perſonæ expreſſæ in reſcriptis digniores eſſe debent, vel ſaltẽ æquales, quã ſint perſonæ in clauſula generali incluſæ. idem intelligitur de rebus ſpecialiter expreſſis & generaliter exprimendis. Item per reſcriptum plures cauſæ vnius committuntur, ſed non oés. Itẽ non debet aliquis exprimi principaliter, niſi debeat conueniri. Item literæ per falſitatem vel mendacium obtentæ non valent.

† Pro hoc tex. i l. in toto. ff. de reg. iur. Bar. in l. Mæuius, ff. de leg. 2. idẽ i l. 1. i prin. ff. de oper. no. nunc.

a Perſonę vel res.] qui rem petit, debet rem certam petere. De hac materia dicemus. ī. de libel. c. pe. ubi competentius ponitur.

b Speciales literæ.] impetrare a aliquo illorum, qui per clauſulam generalem poterant conueniri, cõtra primũ impetrãtẽ ſuper eadẽ cauſa. Sed qualiter põt ille qui poſſidet, contra impetrantẽ impetrare ſuper eadem re, cũ interdictum poſſeſſorium intentare nõ poſſit, cum ipſe poſſideat. ī. de iudi. cap. examinata. præterea poſſidenti nõ datur, rei uendicatio. Inſtit. de act. o. §. 1. & C. de ali. iudi. mu. cauſa fa. l. vnica. Dic quod primus impetrans impetrauit, vt ageret petitorio, ſecũdus impetrauit ne inquietaretur ſup poſſeſſione illius rei quã poſſidet. nã & alias datur actio poſſidenti, ne inquietaretur. ff. ti ſem. vend. l. ſi quis forte. §. 1. & l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. De hoc not. ī. de iudi. c. examinata. gl. ſi ita.

c Per ſpeciale.] hic patet q ſi vnũ reſcriptũ eſt generale, & ſecundum ſpeciale, licet nõ fiat mentio gñalis in ſpeciali, ſtabit ſpeciale. vt ſu. eo. c. 1. & ī de offi. leg. cap. ſtuduiſti, & ff de reg. iur. l. in toto. Contra ſupra eo. c. cum ordinem, vbi ſecundùm ſpeciale non derogat generali: quia non facit mentionem illius. Ratio ibi redditur, quia primũ eſt priuilegium. ſecundum reſcriptum tuit ius commune. ius commune non tollit priuilegium, niſi mentionẽ faciat de illo priuilegio.

d Eneruatur.] facta citatione per literas ſpeciales antequam per generales.

e Superflua.] Hoc caſu cum generale mandatum reuocatum eſt quoad hanc cauſam ſpecialiter commiſſam, alias bona quæſtio eſt, & eam ſtatim ſoluit ibi, donec iuriſdictio, &c.

[Gl. ſeq. reci. per quam delegare & citare poſſit. Arg. q non & demum arg. in contrarium, & ſol. demum obijcit quærendo arguit & ſoluit.]

f Iuriſdictionem.] Habet ergo iuriſdictionem, licèt non habeat exercitium, & ita videtur quòd non poſſit eam alij demandare, eſt enim abſurdum alij demandare iuriſdictionem antequam ei ipſe nanctus fuerit, ff. de offic. pro. omiſ. obſeruare. §. vltim. & ſic videtur ſimile quòd non poſſit citare partes ante expreſſionem rei. §. q. a. cauſ. ideo enim citantur partes, & dantur indutiæ, vt quis deliberet. 3. quæſtio. 3. offeratur ſed in hoc caſu non poteſt deliberare. Argu. contra in. de appellatio. c. ſignificantibus, & Inſtit. de act. §. vltim., & infra de reſti. ſpo. c. cum ad ſedem vbi petitur hoſpitale cum omnibus pertinentijs ſuis ſtare poteſt committere, licèt non habeat exercitium: cõtinet enim quod habet. 2. Sed qualiter priores iudices priuantur iuriſdictione, cum Papa non intendat eos priuare? Item numquid eodem modo p̃ mortẽ delegantis eſſet reuocata iuriſdictio quantum ad non expreſſas perſonas? arg. p̃ nõ. C. de duo. re. l. vlt. Eſt tñ animaduertẽdũ an reuocetur per mortẽ, an vita voce. ff. de proc. l. ſi defunctus. & l. ſeq. Sed verũ eſt p̃ reuocatur p̃ mortẽ quantum ad ea quæ expreſſa non ſunt. inf. d offic. deleg. c. gratum, & c. licet, & infra co. c. ſignificauit.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compilatione.

a Bernard.

SEdes Aplica.] Diuiditur. Nam primò ponit conſtitutionis cãm. Secundò ſubmittit conſtitutionem ibi, Nos igitur. In qua quatuor facit. Nam primò ſtatuit circa perſonas. Secundò circa multitudinem: ibi, Sed nec. Tertiò circa res: ibi, Nec ſuper. Quartò circa fraudulentam expreſſionẽ: ibi, ſi quis verò. Abb. Siculus.

CASVS. Cauſa commiſſa eſt iudici hac forma: conqueritur Titus de Petro, & quibuſdam alijs ſuper decimis & reb. alijs: taliter impetrantes deſignat ea & minora negotia, vt facilius literas impetrarent, per clauſulam generalem conuenirent digniores perſonas, & ſuper maioribus negotijs, quæ habent vtrũ poſſent. Papa volens malitijs horum obuiare, ſtatuit q ſi minores & uiliores perſonæ in commiſſionib. ſolummodo exprimuntur, maiores & digniores ſub clauſula generali non intelligãtur includi, & ſic non poſſunt conueniri. Sed nec per talem generalitatem multitudo affrænata poterit in iudicio conueniri: qui uero de minoribus & leuioribus negotijs tm̃ fecerunt mẽtionem, ſuper maioribus & grauioribus nullatenus audiãtur. poſtea dicit quòd ſi aliquis perſonas aliquas expreſſerit in commiſſione non vt velit eas conuenire, ſed vt ad partes tranſire valeat vel minores, quia fraus vel dolus ei patrocinari non debent, tanquam mendax precator careat penitus impetratis, debemus notare q perſonæ expreſſæ in reſcriptis digniores eſſe debent, vel ſaltẽ æquales, quã ſint perſonæ in clauſula generali incluſæ. idem intelligitur de rebus ſpecialiter expreſſis & generaliter exprimendis. Item per reſcriptum plures cauſæ vnius committuntur, ſed non oés. Itẽ non debet aliquis exprimi principaliter, niſi debeat conueniri. Item literæ per falſitatem vel mendacium obtentæ non valent.

g Liberalem.] vtpote quæ non claudit gremium redeũti, C. de ſumma Trin. vlt. ad fi. & C. de epiſc. & cler. ſi quis in hoc, & 23. q. 4. duo iſta. Sed in quo eſt liberalis, ſiue gratis facit, quia hoc tenet. inf. de ſo. cõp. c. licèt. in parte de iſtis nõ quaſi præceptum Euãgelij eſt, ſed vbi neceſſitas ibi nulla liberalitas, ff. de adimen. leg. l. rẽ legatam. Totum dici põt gratia quicquid ipſe facit quia vniuerſæ viæ dñi miſericordia & veritas: quia vbi iuſtitia ſeruat, ibi miſericordia adhibet. 45. di. c. diſciplina.

Et viſio-

b Et viliores.] Et non ineleganter.nã,Ab Ioue principium muſæ,Ioius omnia plena.Virgil. in Bucco. & ratio à capite edenda eſt,ff.de eden. Largentarius, § edi aũt ratio, qm̃ principiũ poſſibilis pars eſt cuiuſcunque rei.ff.de orig.iur.l.1.& is qui maioris dignitatis eſt,debet præponi 16.diſt. c placuit, § pp̃ corũ. & in gl. ibid. Et vbi legalis paternitas cõtrahit, primo interrogãt pater q̃ filius, ff.de adop.l 2.

[Gl.ſeq q̃it circa duo, & fin dubiũ aperit per quatuor exempla; primũ per ſex,demum ſoluit.]

b Maiores & digniores.] Sed quæ ſũt differentiæ dicemus maiores & dignitoreas? 1 Nã inuenio q̃ q̃libet clericus dr̃ habere dignitatẽ. 4 di. denique,& 1.q 1.reperiuntur.in fi.Q̃que.n.municipia dicũtur habere dignitatem, ff.de vſufr.ſed & ſi q̃d § ſufficienter. Quandoq; poteſtate. ſeculares dicũtur habere dignitatẽ, 23. q.5.adminiſtratores.Quandoq; .n. decuriones dr̃ dignitas, ff.ad l.Cornel. de fica.l.pe Item nunquid illam maioritatem conſideratimus,de qua dr̃.40.diſt.multi in fi vel de qua dr̃ 24.q.1 qui cõtra eccleſiam,vel de qua dr̃ diſt.2. lex eſt. vel de qua dr̃.2 q.7 quærendum, & c.criminationes.vel illam de qua dr̃.ff.de gradi.l.Iuriſconſultus, § parẽtes, vel de qua dr̃,ff.de pac.l.maiorem Reſpondeo,maiores & digniores vocat hic notabiles perſonas,quæ ſub clauſula generali comprehendi non poſſunt, ff.de minor.itẽ apud Labeonem,§ hoc edictũ,& tales debent eſſe quæ clauſulæ mouerent animum principis vel ad dandum, vel ad denegandum reſcriptum.Ratione.n.maioritatis præſumitur contra aliquem,30.q.2 Lotharius. ff.quod met. cau.non eſt veriſimile. Item quia circa iudicia defertur dignitati,& perſonæ,inf.de offi.delegc.ſane,2.& c paſtoralis,eo.tit.c.2.lib.6.& 2.q.8.quiſquis,& 24.q.1.qui contra eccleſiæ pacem, & 45. diſt.cum beatus.Vr̃ ergo quod per generalem clauſulam nõ poſſit conueniri clericus, cũ ipſe ſit maior quolibet laico. 6. q.1.beatus,& 96.diſt.duo ſunt,& inf. de maio.& obe. ſolita,ver. ſicut Deus & c.dũmodo maior clericus ſpeciali vocabulo nõ ſit deſignatus vel nominatus, & hoc eram in tractatur iudex, qui debeant dici maiores, uel minores: & quæ negotia debeant dici maiora vel minora, non enim certa vel certior data poſſet doctrina, 23.q.4.duo ſita. Alias cum hoc nomen, alij bene includant maiores perſonas. nam nomine populi continentur etiam Senatores, plebs aũt appellatione ſine patricijs & Senatoribus exteri ciues ſignificantur: ut Inſt. de iur. nat. §. plebiſcitum, nec tempe hoc nom. alijs, ſicit poſſumus,56.diſt.Canonum enim,argu.ff. de conſti.pecu.l.1 § debitum, & illud.ſuſpenſi ſunt cũ eo duo alij latrones nequam Ioan. Et eſt ratio,quia alter proceditur contra maiores,& aliter contra minores, 45.diſt.cum beatus, & 24.q.1. contra eccleſiæ pacem. Similiter de hoc notatur inf.de iureiur.c.cum quidam, in gl. quæ incipit,ſic patet.

c Non intelligant.] Eo ipſo quòd digniores inueniũtur, intelliguntur in fraudem verſũ. ff.de iur. ffi. ita fidei. nam ſecundum diſtinctionem rerum,nomina ſunt diſtinguenda,21.diſt.cleros, & C. de codicil.l.ſi idem d Sed nec liceat.] Prouidet hic Papa ne diuerſæ perſonæ litigatorum vexationibus afficiantur. argum. C. mandatu. per diuerſas,i prin. & inf.eo. c.nonnulli.intendit enim minuere lites, inf.de do.& cõt.c.ſi nẽ,& c. venerabilis. [Gloſſ. ſeq. arguit, objicit,& ſoluit.]

e Multitudinem.] Arg. occaſionem iuris ad iniquum cõpendium nõ trahi. C.de vſuca.pro emptore,l.vlt.arg.10 q. 3.c.vlt.& inf.eod.c. nonnulli. Sed vr̃ q cũ generalitate non dẽt aliqua commiſſio impetrari. arg ſupra eo.c.ad hæc.Sed ideo non valent literæ illæ, quia certi iudices nõ erant ibi dati, ſed quos ipſe poſſet ducere eligendos.ſed T. aliter intelligit illud cap. ad hæc.ſup.eo. ſed concordat hunc d.& o Lau. vt ibi dixi. & omnia negotia illis committebãtur, qđ erat iniquum. ſed generalitas cauſarum alias bene poteſt committi.ff.de iudi.l cum prætor.

f Eſſrænatam.] ff.de teſtl.l 3.in prin. & inf. de teſti. c.cauſam quæ. & eſſrenatam dicimus vltra 40. vt ibi, & inf.de cle.ex.mi. c. latores. Hodie uero iſta generalitas ſiue multitudo reſtricta eſt vſque ad 4. in quadam decre. tum.ain.quę incipit cũ in multis.inf.e.tit. libro 6.

[Glo ſeq.quærit, & ſoluit, & opinionem ponit.]

g Dolus.] Sic inf. de do.& cont.c. ex literis. 30.q.1. dictũ eſt.inf e.c.prox.& qui fraudem allegat ſiue dolũ, probare debet.ff.de ꝓb l.quoties,§. qui dolo. Sed qualiter conſtabit quod noluit ei perſonas expreſſas in iudicio experiri, ſed vult deſcendere ad minores vel æquales? hoc ipſo quod deſcendit primo ad æquales uel minores,præſumitur fraus & dolus, & ipſe poterit excipere qui conueniuntur,niſi ſtatim vel quam cito poſſit,conueniat perſonam expreſſam, vel niſi forſitan copiam illius habere non poſſit. & hoc debet primo proteſtari: aliter credo illum repellendum. Alij dicunt contrarium.

Ex tenore.] Communis diuitio. ſecunda ibi, Non igitur. Abb. Siculus.

CASVS Quidam facerdos de Collouilla imoetrauit literas ad quoſdam iudices contra abbatẽ de Becco. Iudices illi citauerunt abbatẽ,corã quib.dict⁹ ꝓsbyter noluit reſpondere,poſtmodũ ſpernunt alias literas cõtra abbatẽ ad illos iudices q̃ in ſuperſcriptione notant, te prunib. nõ habita mentione: q̃ cũ eſſent abbatẽ,abbas propoſuit corã eis q̃ p̃ literas illas non tenebat reſpondere dicto ꝓsbytero,qa p̃ alias literas ad iudicium faciat euocatus q̃ p̃ poſtentes nõ fuerant conuocatæ: iudices quæſtionem duũ Papa qd iuris, ipſe attendens quod fraus & dolus alicui patrocinari nõ debent, reſpõdet, q̃ facere dos cæteræ debet commodo veritatiq; literarũ, quia fraudulenter ſup eodẽ negotio ad diuerſos iudices literas impetrauit.No. q̃ per ſolã citationẽ perpetuat reſcriptũ, & dolus eadem cauſa diuerſis iudicibus committi non debet. Item in quo quis peccauerit in eo punietur,

† De hoc & plumb. q̃ſtionibus,circa materiam decretalis, videatis ſpec. tit. de reſcript.pri.tem.§. fi. adde gloſſam in proœmio Inſt. vbi quinque nec ſic. illuſtrib.

† Vel deſcẽdere ad minores.] Imo manuſcripto

† In ſpreſſis peccator, legebatur, & male. Sed ex libris manuſcriptis pcator, reposuimus, facit infra eod. tit.c. ſuper literis. & ſi C. ſi cõtra ius uel vtil.pub.

† Cap.5.eo. tit.in 3. com pilat.

† Corbeuilla.

† Cauſa.

[Glo. seq. in pluralem rescriptorum distinguit duo membra: in quorum quolibet subdistinguit. allegat alia duo, quæ in illis rem subdistinguendo prosequitur.]

1 De diuersis dic, ut infra eo. dispēdia. lib. 6. Io. And.

a Negotio.] Nota q̄ cum plures litteræ impetrantur sup̄ eodem negotio: a aut impetrantur ab eodem, aut a diuersis. Si ab eodem, aut ad iudices eosdē, aut ad diuersos: Si vero aliq̄s impetrat duo paria litterarum super eodem negotio ad diuersos iudices i fraudem, causa fugandi aduersarium suū. & non ad cautelā, neutræ valēt, vt hic, & inf. eo. c. quia nō nulli. sed si ad cautelam, puta quia timebat perdere vnū rescriptum, vel timebat aliquos mori, valent; sed postquam capit agere per alteras, reliquæ non valent; & si attētaret, perderet vtrasq; vt dictū est. Si vero ad eosdem iudices; & discordant in data: valent primę, nisi in secundis fiat mentio de primis: quia nihil interest quæ valent. Si vero eadem est forma & data, & ad eosdem iudices, eadem sunt litterę, quia non nocet habere plures literas ad cautelam, sicut potest quis habere plura etiam testamenta eiusdem tenoris, ff. de testamen. l. vnū testamentum, & ff. de his, quæ in test. delen. l. vlt. & ff. de bonorum possess. secundum tabul. l. 1. §. si quis in duobus. nec est inconueniens plures iudices habere super eodem negotio, quia illud habes inf. de off. legatum nō iuuenis. Si vero sunt diuersæ & aduersæ, neutræ valent, C. de fid. instru. l. scripturæ, & inf. de fide instru. c. imp. nam. Si autem litteræ impetrantur diuersis personis, scilicet ab actore & reo; aut ad eosdem, aut ad diuersos. Si ad eosdem, & concordant in data & forma; eędem sunt litteræ, vt dictum est. Si data est eadem & forma contraria: supersedeatur vtrique donec constiterit superior. inf. de off. deleg. c. tanē & hoc si vtraque pars litteras suas ostendat. Si actor tacet per annum, valent litteræ rei, inf. eod. plerumque. Si vero impetrentur ad diuersos, primæ valent, nisi in secundis fiat mentio de primis: vt inf. eo. cęterum. Si vero non appareat quæ sint primæ, vel secundæ, mutuo se impediunt. Sed illæ quando impetrantur ad diuersos, non procedunt hodie: quia illæ solæ valent, quæ primo iudicio præsentantur. inf. de appella. c. aut dominus, & hoc locū habet in his per quas nondum est processum; in alijs autem per quas processum est, vel præsentatio facta est, semper valent primæ, nisi secundæ expresse faciant mentionem de primis, de processu, & de lite contest. in. l. de re iud. c. inter monasterium, & inf. de offi. deleg. coram. Q̄nq; tamen valent secundæ, & non primæ; & primæ iura in pendenti quousque colligitur vel renouetur sententia, licet in secundis non fiat mentio de primis, inf. de constitu. vtil. vel inutil. c. bonæ. Et generaliter (sicut credo) vbicunque possunt primæ elidi per exceptionem, valeant secundæ, licet non faciant mentionem de primis, & non primæ: quia sunt veritate tacita impetrantis. sup. eo. c. ex parte.

[Gl. seq. obiecit, & soluit.]

b Careat.] immo vt quod etiam causam perdere debeat, sicut qui petit ſem-l in uno iudicio, si petat eundem in alio, perdit causam. C. de obli. vel. l. 1. §. vlt. quia vbi iudicium capit, ibi dēt accipere finē. ff. de iud. l. vbi & primis iudicijs fieret iniuria. ff. de arb. l. litigatores. Tamen cautam non perdit 2 sed sufficit q̄ perdat litteras, & in expensis condēnetur. inf. eod. ex. qnia nō nulli. Sed illud de iure fauore libertatis dictum est. B.

2 Illam gl. dicit singul. Panor. hic ad hoc q̄ faciēs cuiā aliquē cōtā diuersis iudicib. non perdit cām.

presbyter coram eis noluit litigare; & infra.

¶ Cumque vos in causæ cognitione ꝓcedere vellētis, abbas coram vobis proposuit, quod nō tenebatur per directas ad vos litteras presbytero respōdere, cum per alias ab alijs iudicibus fuisset citatus, quę authoritate illarū non fuerant reuocatæ.

¶ Nos igitur attendentes fraudem presbyteri memorati, duas commissiones super eodē negotio a impetrantis, quarum altera non faciebat mēcionem de reliqua: (quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent) decernimus. vt ipse commodo careat b vtriusque.

¶ Idem Mediolan. archiepiscopo.

¶ *Non valet rescriptū ad beneficium impetratum, & de beneficio impetrando non faciens mentionem.*

CAP. XVII.

Cum † adeo scripta sedis Apostolicæ moderemur: c & infra. Scripsisti nobis q̄ cū P. clericus in eccl. ha Modecen. sufficientem d sibi sit prębendam adeptus, miraberis quòd pro receptione

Cum adeo.] Cōmunis diuisio. Secunda ibi, Cū em. CASVS. Quidam clericus P. nolle impetrauit litteras a domino Papa, vt præpositus & clerici de Gronzola reciperēt ipsum in canonicū & in fratrē: præpositus litteras illas qdē dō Mediolan. archiepō. Archi. multum miratus fuit, q̄ cum ipse haberet sufficiēs beneficiū in ecclesia Modecen. mandauit dōs Papa q̄ reciperent in prædicta ecclesia de Gronzola, scribēs super hoc dōo Papæ. Scribit Papa archiepō diceus, q̄ si litteras ſ ferem attendisset, ille archiep. no inuenisset eis q̄ ipsius alium offendisset; cū in ſris illis de p̄bendis ipsius nulla mentio haberetur, nec dicebatur Modecen. canonicus, nec etiam clericus nominabatur, & in litteris talis erat conditio; si dignus existeret ad ecclesiasticum beneficium obtinendum. Et ex his omnibus poterat archiep. intelligere qualiter litteræ illæ fuerant impetratæ, erant scilicet veritate tacita; & sic non valebant. Nota hic quod diligenter forma mandati est attendenda, & intelligenda ante contradictionem. Item in litteris pro beneficio obtinendo fieri debet semper mentio de beneficio alio, si quod habet ille qui impetrat, & si dignus est. & si hoc non dicatur, tamen debet subintelligi. Item qui non est clericus, nō reputatur idoneus ad beneficium ecclesiasticum obtinendum. Item si est clericus debet se clericum dicere; si non est clericus, non debet se clericum appellare, sed scholarem.

† Cap. 7. extit. in 3. cum plurimum.

c Moderemur.] Et nere, cum multa moderatione debet fieri, & concedi. 35. q. 9 apostolicæ. ut non possint reprehendi, quandoque tamen ipsum fallit obliuio 23. dist. præterea. & 30. q. 4. quod autem, ubi obliuus fuit Vrbanus; cum omnium habere memoriam, & in nullo peccare potuis, est diuinitatis quam humanitatis. C. de vetus. enuc. l. 2. §. quid autem. Nihil est in humana conditione quod perpetuo iure possit. C. eo. tit. l. 2. §. sed quia diuinæ. Et testamentum in nulla parte sui similiter debet esse uiuosum, C. de edic. diui Hadr. toll. l. vlt. hic & priuilegium, inf. de fid. instr. c. inter dilectos. & inf. de priuil. c. cum olim, in fi.

[Glosa sequens recit. per q. quæ dicatur sufficiens prębenda]

d Sufficientem.] Debet enim talis esse quæ sufficiat sibi & suis 50. distinct. iudeat, in fin. de quod aduenientes possit recipere, & iuta episcopalis pertoluens. infra de prębend. c. de monachis. & infra de sup. neg. prælа. c. sicut in tali sufficientia debet haberi ratio nobilitatis 41. distinct. non cogantur. & terentię. infra de prębend. de multa. & dignitatis 61. de aut. & extraord. cog. l. 2. & inhonorum, eo tit. de instruct. l. sed et si quid, §. 2.

[Glosa sequens, quæ sequit negatiue, soluit contrarium.]

e De

a De præbenda.] ſed quid ſi eſſet modica, & inſufficiens, tenetur ne de illa facere mentionē? No. vt ata cō tratio ſenſit, inf de præb. cum teneamur. Expeditum eſt, q̄ qualeq̄ſq; ſit beneficiū debet inde facere mētionē. Si enim dicat ſe nullum eccleſiaſticum beneficiū aſſecutum, & impetrat reſcriptū, nō uſtet, inf. eo c.ſi ꝓponente et in dicet de hoc. i

† Concord. text. ad hoc in l. ut gradum. cū ibi no. ff. de mr. & bo.

Et qui hēt plura bēficia, hāc exceptionē opponere nō pōt. ℣. de excep. c.cū eccleſiaſticæ, & licet Papa ꝓſe ſciebat, exceptiones tamen, & iuſtas exceptiones ꝓpatienter admittit. ℣.e. c.ſi qñ. & ℣. de offi. dele ca.ex parte uia. 2.& ff. de præb.c. cū teneamur.nā q̄q; ſciāt reb. aliter ſe habentibus arg 2.q. 6. biduū. uerius ſiue. vet. ruſus illud.

b Nec clericus.] Si dicit ſe clericum cū non ſit, non valēt littere ℣. de uanſac.c. ex litteris: & q. non eſt clericus, no reputat̄ idoneus, vt hic. nec poteſt in clerico tū nume.computari. inf. de inſt.c.2.

c Si dignus exiſteret.] conditio iſta ſi nō omat expreſſione ſuppleri intelligit. ℣. de elec.c cauſam quæ.ſi cui illa, ſi preces veritate nitātur. ℣.eo. ex parte. 1. Sic patet q̄ q habet ſufficiēs beneficium,ad aliud beneficium repetat indignus. ℣. de præb. c ſuper.& inf. de cle.non reſi. conquerente.cum ipſe be neficio ſecundo ſeruire non poſſit, vt ibi.

† Capit. 8. eod tit. in 3. compila.

CAuſam,quæ.] Diuiditur, quia in prima parte ponitur partis conquerētis: in ſecunda reſponſio,& in tertia conſtructio: ibi. Nos volentes, Abb. Sic.

CASVS. Inter eccleſiam Præmonſtraten. ex una parte, & eccleſiam Pramon. ex altera, vertebatur controuerſia ſuper quibuſdam poſſeſſionibus cauſa fuit quibuſdam iudicibus commiſſa in hac forma,ſi alteruter partium citata non venerit,uel iudicio parere contemſerit,recipiant partis præſentis probationes, & quantum de iure poterunt, in cauſæ cognitione ac deciſione procedant.Orta fuit dubitatio ſuper forma huius reſcripti, ex eo dicebat, quod ſi aliqua pars citata fuerit, & citati partis probatione alterius partis, & cauſam terminetis dicebatur quod etiam lite non conteſtata poterant recipi teſtes, & ſententia ferri propter contumaciā alterius partis quatuoruat iudices à dño Papa, quid iuris eſſet. Dicit quod cta ſtula illa: quantum de iure poteritis, procedere, debet præcedere clauſulam illam de probationum receptione, & ante illam fieret inſerenda. Vnde mandat Papa vt illam clauſulam intelligant ibidem. vbi ab initio debuerat poni & in cauſa iſta iuxta tenorem litterarum illarum procedant, ita tamen quod ſi alter auctoritate illarum litterarum legitime in illo negotio eſt proceſſum, ſtabile perſeueret: ſi autem occaſione illius clauſulæ quid in præiudicium partis alterius eſt præſumptum, illud decernit Papa non valere. Not. quod non ſemper eſt forma ſequenda. ſicut hic: & hoc intellige cū illa forma ſit contra ius cōe vt hic. Item propter formam reſcripti non eſt recedendum à iure cōi, niſi cōſtet Papam aliter voluiſſe. Item ſolum illud reuocatur, qđ eſt ille gitime factum. Item fiout cauſa principalis poteſt cōmitti.ita & incidens.

† Præterea.

d Citata legitime.] Id eſt tertio. infra de cle. nō reſi. c. ex tuę. e Recipere.] Per qđ videbatur q̄ poſſent recipere te.le.lite non cōteſtata, qđ eſſe non debet, vt ℣ vt hu. nō cōte c. qm. & per totū nuſq̄ni ſi in caſibus cōcēſis in c.qñ frequenter. & in caſi quem habes, ℣ de of. iudi. c 2.

f Et quantum.] Hæc clauſula ſemꝑ debet poni in termino peremptorio, & poſt ipſum terminū peremptoriū, ℣. de in inte. reſt. c. cū ex litteris: & inf. de dol. & cōtu. c. cum dilecti. quia ſic poſt peremptorium edictum, iudex comminari debet ſe proceſſurum: ff. de iudi. l. in peremptorio.

g Fuerat inferēda.] Sed error ſcribentis fuit poſtpoſita, ſed error talis non nocet. C. de teſt. l. errore. & l ambiguitates.

h Præcedat.] & ita qſq; clauſula ſequens determinat præcedentia, & qſque præcedens ſequētia, prout iuris ordo requirit 32 q. 7. Apoſtolus. & infra de appella. ca. ſecundo. iequitis. ff. de condi. & demon. l. auia qſque ſequens clauſula reſcripti terminū proxime poſitū inf. de dona c. cum dilecta. in fi. & optime facit a l hanc materiam ff. dele. 1. l. ſi ſeruus plurium. in fi. §. ulti. & uere præcedere debet: quia per totum proceſſum negotii de iure debet proceſſi. C. de app. l. eos §. 1. & præcedentia qſque repetita intelliguntur ff. de condi. & demon. l. aura. Item hic eſt arg. qđ uerba reſcriptorum ſecundum ius cōe intelligenda ſunt infra de offi. de leg. ſuper queſtionum §. ſi uero duo & inf. eo. ſuper litteris, & C. de inof. teſt. l. ſi quando. Nec ordo ſcripturæ ſpectatur ſed potius id quod de iure ſumitur. ff. de tolu. l. nec ordo ſecus in priuile gijs. inf. de deci. c. ad audientiam. in fin. & inf. de priuil. c. his.

ipſius in eccleſia de Gronzola, Præpoſito & fratribus eiuſdē eccleſiæ litteras miſeramus. cum ſi litterarum noſtrarum ſeriē attendiſſes, nihil inueniſſes in eis quod debuiſſet tuum animum offendiſſe. ¶ Cum enim in litteris nec de prębenda [a] ipſius mentio haberetur, nec Modecenſis Canonicus, immo nec clericus [b] diceretur in eis: & in litteris ipſius hæc eſſet adiecta cō ditio, ſi dignus exiſteret [c] ad eccleſiaſticum beneficium obtinendum, intelligere potuiſſes, qualiter litteræ ipſę fuerant impetratæ.

¶ Idem electo Decano, & N. canonico Camerācenſi.

¶ *Ordo reſcripti interpretationem recipit à iure cōi.*

CAP. XVIII.

CAuſam †, quæ inter Præmonſtratenſ. & Pramoñ. † eccleſias ſuper poſſeſſionibus de Anapia vertitur: & infra: ¶ Quia in litteris animaduertimus fuiſſe inſertū, quod ſi alteruter partium citata legitime [d] præſentiam veſtram adire, vel iudicio veſtro parere cōtēneret, vos præſentis partis ꝓbationes recipere [e] & quantum [f] de iure poteritis, in cauſæ cognitione ac deciſione procedere minime tardaretis. ¶ Nos volētes vt clauſula illa, quantum de iure poteritis: quæ ante quā de probationum recꝑtione mentio fieret, fuerat inferenda [g] clauſulam illam de receptione probationum præcedat [h] Mā damus, quatenus ipſam intelligentes bidē. in cauſa iuxta tenorem litterarum procedere non tardetis, prouiſuri, vt ſi litterarum auctoritate priorum, in eodem negotio legitime eſt proceſſum, firmū & ſtabile perſeueret: alioquin ſi occaſione clau-

dic inferenda i. ſe ſi inſerta eſſet intelligenda. videbatur enim quod non reſpiceret præcedentia, infra de appellis inquiſitioni. ſed non eſt verum: quia non eſt veriſimile dominum Papam toſtis uiſis obſeruationem tot laboribus ac multis aliis excogitatam unico uerbo tollere uelle, C. de inoff. teſta. l. ſi quando, & infra de elect. c. eccleſia ueſtra, 2. & arg. infra de reſtu. ſpo. c. audita. & qui tenorem præcipit confirman ſecundum ius intelligitur præcipere ff. de confir. tut. l. tutores.

h Præcedat.] & ita qſq; clauſula ſequens determinat præcedentia, & qſque præcedens ſequētia, prout iuris ordo requirit 32 q. 7. Apoſtolus. & infra de appella. ca. ſecundo. iequitis. ff. de condi. & demon. l. auia qſque ſequens clauſula reſcripti terminū proxime poſitū inf. de dona c. cum dilecta. in fi. & optime facit a l hanc materiam ff. dele. 1. l. ſi ſeruus plurium. in fi. §. ulti. & uere præcedere debet: quia per totum proceſſum negotii de iure debet proceſſi. C. de app. l. eos §. 1. & præcedentia qſque repetita intelliguntur ff. de condi. & demon. l. aura. Item hic eſt arg. qđ uerba reſcriptorum ſecundum ius cōe intelligenda ſunt infra de offi. de leg. ſuper queſtionum §. ſi uero duo & inf. eo. ſuper litteris, & C. de inof. teſt. l. ſi quando. Nec ordo ſcripturæ ſpectatur ſed potius id quod de iure ſumitur. ff. de tolu. l. nec ordo ſecus in priuile gijs. inf. de deci. c. ad audientiam. in fin. & inf. de priuil. c. his.

a Incidentibus.] ipso iure tam in principalibus quam in accessorijs: vel incidentibus vel emergentibus remota est appellatio. infra de ap. c. vt debitus.

b Canonice.] i. secundum iura canonica. de quib. fu. dictum est, de const. c. 1.

1 Adde casum not. in l. quoties. C. de iudic. & consequenter. C. de sent. & interlo. om. iu.

COnstitutus.] nō valet rescriptū executorium impetratum super prębēda & canonicatu, in quo nulla est facta mentio de statuto vel de certo canonicorum numero iuramento firmato Io. And. primo ponit impetrationem. Secūdo exceptionem contra ipsum. Tertio distinctionis cōmissionem. Secunda ibi, Verum. Tertia ibi, Discretioni. Abb. singulus.

CASVS. Quidam clericus P. nomine obtinuit litteras à dño Papa ad decanum & capitulū Bituricēn. vt ipsum reciperet in canonicū & in fratem, & prębendam, si qua vacaret vel proximo † vacaturam eidē conferēt: sibi sup hoc executoribus deputatis. Sed tamē ex aduersio Bituricēn. capitulo ē opponente, negotium ad sedem Apo. est delatū. coram dño Papa dictus clericus allegauit p̄dicta. Capitulū econtra respōdit, q̄ cum in Bituricen. eccle. certus esset numerus canonicorum iuramēto firmatus, & per eidem Apost. confirmatus & de hoc dictus P. in sup̄ litteris non fecisset mentionem, patet quod veritate tacita fuerunt impetratæ. Auditis hinc & inde ꝓpōnis, mādat Papa q̄ si legitime constiterit numeru canonicorū (qui nunc est in Bituricēn. eccle.) per Decanum, & Capitulum iuramēto firmatum anteq̄ dictus per litteras executorias impetrasset, quicquid factū est per litteras suas, decernatur irritum & inane alioquin si quę prębenda vacat in ip̄a ecclesia subiato appellationis obstaculo eidem assignetur. Nota quod non valent litterę impetratę nisi fiat mentio de certo numero iuramento firmato, & confirmatione Apostolica. Item considerandum est tempus datæ litterarum.

[Glo. seq. quærit, arguit pro et contra. et soluit in fine fortificat textum. cui dicto obijcit, & soluit.]

c Reciperent.] Hic duo mandatur Primum ut recipiant illum in canonicum. Secundum ut assignent ei p̄bendā si vacat, vel quam cito vacauerit. Num. quid ergo si non possunt assignare ei prębendā, tenentur eum recipere in canonicū? Ar. quod hic. ¶ de pręb. dilectus. 1. & 2. et ¶ de dolo. et cōtu. c. cū dilecti. Ar. cōtra. ¶. de off. deleg. c. cū sup̄ abbata. ff. q̄ cū tallo iuncta l. 1. §. 1. et l. a maj. quasi a cōtrario. 2. q. 6. c. 9. q. §. definitiua, versi. quandoque vnā & ff. quemad. ser. amit. l. si coem. & ff. de minor. l. etiam §. 1. & l. tutor §. 1. ar. pro & contra. inuenies. 9. d. si ad scripturas. Finis aūt dicit. vt dicere quod non. & secūdum hoc est vnum mandatū, & non duo & hoc ideo dicit, quia iuratum erat de certo numer. canonicorum. vnde ratione iuramenti nō poterāt fingere numerum. Duo ī verba emandauit Papa. vt eū reciperēt in canonicū, & eo recepto prouideretur ei. & eum recipere erat cōtra numerum sacramento firmatum: quare littera non valebāt. 2 Et certus numerus canonicorum debet fixus esse in ecclesia secundum facultates ecclesiæ in authē. vt determinatus sit numerus cleri. collat. 1. infra de vita & honest. cleri. capit. quoniam vt ait. Et idem est si certus numerus statutus sit in ecclesia: licet nō sit iuratus, aut per sedem Apostolicam confirmatus; quia non valent litterę, nisi dicatur, non obstante certo numer. canonicorum. Hic tamē videtur argumen. cōtra. in fin. ubi dicit, si cō stiterit numerū, &c. Sed potest dici quod hic de numero est facta mentio, & nō de iuramento, nec de cōfirmatione Papæ.

d ¶ Vacaturam.] quod solus Papa potest, ut inf. de prębē. c. per totum.

† Cap. 9. e. tit. in 3. compilatione.

† id est, Cælestinus prędecessor noster, alias ita G. Papa prædecessor.

† proxim.

† Dictio ei deest in manuscrip.

† alter.

2 Hoc tollit contraria: quasi dicat si iuxta valuissent cōtinētes diuc. li mandam. tenerent ad alterum si vtrique puella non placeat. Iob. And.

† In quibusdam vulgatis Dominationi legitur, & male. ex manuscriptis ut constat. Discretioni legendum.

solæ memoratæ aliquid constiterit in alterius partis præiudicium attentatum, id viribus decernimus carituram: mandantes vt in decisione ipsius negotij (sicut præmissum est) tam super principali, quam super incidētibus [a] quæstionibus, appellatione remota, canonice [b] procedatis.

¶ Idem Archiepiscopo Senon.

¶ Non valet impetratio in ecclesia numerata, non facta de numero mentione, si per eam frangitur numerus canonicorum, licet non frangatur numerus prębendarum. & processus inde factus est nullus. b. d. que ad intellectū. Pater.

CAP. XXVI.

COnstitutus† apud sedem Apostolicam P. clericus, proposuit quod cū C. p. † decano, & capitulo Bituricensi dederit in mandatis, vt ipsum reciperent [c] in canonicum & in fratrem: & præbendam ei cōferrent, si qua tunc in eorum vacaret ecclesia vel proximo † vacaturam [d] & ipsi cum † mandatum eius admittere [e] nō curarent, eis præcipiendo [f] mandauit, vt quod mandauerat adimplerent: sibi super hoc executoribus deputatis; & infra. ¶ Verum pars aduersa † respondit: quod cum in Bituricensi ecclesia certus esset numerus canonicorum institutus: firmatus iureiurando, & per Ro. Pon. confirmatus: & cum de hoc [g] memoratus P. non fecisset in suis litteris mentionem [h] intelligendum erat circumuenisse p̄decessorem nostrum, & dictas [i] litteras veritate tacita, impetrasse: & infra. ¶ Discretioni † vestræ mandamus, quatenus si legitimè vobis constiterit, numerum canonicorum (qui nunc est in eadem ecclesia) per decanum & capitulum eiusdem ecclesiæ iuramento [k] firmatum an-

† Cap. 9. e. tit. in 3. compilatione.

† id est, Cælestinus prędecessor noster, alias ita G. Papa prædecessor.

e Ac mittere.] Id est perficere.

f Præcipiendo.] per executorias.

g Et cum de hoc.] i. iuramēto vel confirmatione vt colligitur, ubi dicit numerum canonicorum, qui nunc est in eadem eclesia, etc. ut notatur in fine illius notabilis, hic duo.

h Mentionem.] hæc allegatio non valet si veniissent contra numerum illum aliqn̄ propria auctoritate. infra de prębend. c. pro illorum. i. de constitu. c. cum accessissent.

i Et dictas litteras, scilicet executorias.

[Gl. seq. obijcit: ponit opinio. Ioan. et solui. Secundo quærit et soluit. tertio arg. alleg. contrarium, et solut, in fine dat unum simile.]

k Iuramento.] sed in omni tali iuramento semper intelligitur auctoritas maioris excepta: vt hic innuit à contrario sensu. et ff. ad muni. l. impetratores. I. prin. inf. de iureiu. venientes. §. q a vero. in fi. ergo. nō facerēt cōtra iuramētū, si ad mādatū dñi Papæ illiu reciperēt. Hic ff. tacita cōditio inest iuramēto huiꝰ est necessaria dispēsatio I tali iuramēto: q a si displiceat Papæ, non est ligat⁹ tali iuramēto. Ioā. dicebat hāc cōditionē in iuramēto non esse, sed ideo dr auctoritas sup̄eriois excepta: quia non præiudica-

ſtrinderet ei quia poſſit hoc facere. Verius videtur ꝙ condicio talis ſubintelligitur in huiuſmodi iuramentis: & hoc ideo, q̃a ſuper re alterius precise intrari non poteſt, immo eſſet anceps periurium. ff. de in litem iur. l. videamus. in prin. & ff. rerũ amo. l. Marcellus. & ideo auctoritas dñi Papę in talib. intelligitur excepta tacite, licet nõ excipiat ex preſſe. ſimile 22 qõ 2. beat[a]. & inf. d iure. h.c. quemadmodũ, circa princ. quare ſi Papa mãdat aliquẽ recipi in canonicũ non obſtante tali iuramento, tunc licite eum recipiunt, quia ſic apparet ꝙ Papa iuſtũ factum quaſi de re ſua nõ vult ratum habere, cum adminiſtratio ſola cõmiſſa eſt capitulo, & non dominium collatum, & hoc iuramẽtum ſeruare tenẽtur canonici, quãtum in ſe eſt, niſi Papa contrarium mandet. & ideo non valent litterę taliter impetratę, in quib. de iuramento mẽtio non fiebat. Sed quid ſi intrauerit ante p̃ſentationem, & poſt datam? Tunc nõ obſtaret iuramentum: quia data reſpicitur, vt dr hic, & ſup. eo. ca eam te. Præterea aliud uſ hic: ꝙ canonica ſola ſine prębẽda, augeret numerum canonicorum: quia ſi non augeret numerum, iuramentũ nõ obſtaret, quin poſſent ipſum recipere: & ſimile ſup. d conſti. c. cum M. Ferrarien. Item arg. quod canonica poteſt eſſe ſine prouentib. arg. ff. de pb. c relati. Sed cõtra ſ. q. 3 ſi quis obiecerit. Sed ibi appellant res corporales iura, ex quib. res ipſæ corporales ꝓcipiuntur. Et ſicut debet fieri mentio de iuramento, ut hic dicit, ſic etiam de pactis, ſi qua in aliquo contractu intercedãt, debet fieri mentio, aliàs non valet priuilegium. ff. de deci. c. ex multiplici.

[Glo ſeq. arguit & remittit.]

a Impetraſſet.] Hic conſideratur tempus datę. Item non dicit ante monitorias. Et ſic eſt arg ꝙ per monitorias ius non acquiritur, aliàs dimiſſet, ante monitorias. De hac materia latiſ habetur infra de renuncia. c. veniens.

[Glo. ſeq arguit & remittit.]

b Irritum.] Et ita ea quę fiunt per litteras ſurreptitias, non valent, de hoc dicemus inf. e. c. ad audientiam.

c Prębendã.] & in canonicũ recipi: illa ſunt cõnexa. 2. q 3. ſi quis obiecit.

SVper litteris.] Doloſa ſurreptio uitiat reſcriptum in totum. Si autem p occaſionem ex ſimplicitate uel ignorantia, extenus uitiat quatenus fuit cauſa conceſſionis. Dauditur in tres partes. Nam primo recitat caſum ſup quo antiquitus erat opinio. Secundo illos per diſtinctionem bimembrem ad concordiam reducit. ibi, Nos igitur. Tertio dat regularem doctrinam: ibi, ut hic. Alb. Scuſas.

N.P.

CASVS. Quidam impetrauit litteras à domino Papa per malitiam, alij per ſimplicitatem ſine ignorantiam, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate. quidam dicebant quod tales litterę non valent, cum mendax precator carere debeat impetratis. Alij dicebant quod ſi forma litterarũ carere debeat: nihilominus tamen iudex procedere debet ſecundũ ius cõe. Dominus Papa diſtinguit inter illos qui per fraudẽ vel qui p malitiam, & illos qui per ſimplicitatem vel ignorantiam litteras impetrant tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate. Illi qui per malitiam vel fraudem falſitatem exprimũt & ſupprimunt veritatem, nullũ cõmodum de huiuſmodi litteris conſequuntur, ita tamẽ ꝙ poſtquã delegata fides ſuper hoc facta fuerit. de cauſa vltenus nõ cognoſcat. Inter alios qui litteras impetrant expreſſa falſitate, diſtinguitur: nam ſi talis ueritas ſit ſuppreſſa uel falſitas ſuggeſta (quæ ſi fuiſſet tacita, i. falſitas) uel expreſſa. & ueritas, Papa ſaltem in forma communi conceſſiſſet litteras) delegatus ſecũdum ordinem iuris procedat, & non ſecundum formam litterarũ. Si uero talis falſitas ſit expreſſa, uel ueritas occultata (quæ ſi illa fuiſſet tacita uel expreſſa, Papa nullas litteras conceſſiſſet) delegatus non procedat per illas litteras, niſi in hoc ut partes conuocet ad præſentiam ſuam, & de qualitate precum cognoſcat. ut ſic in utroque caſu eadem ratio, quę delegantem moueret, moueat & delegatum: & ubi delegans ſuas litteras denegaret, delegatus ſuum officium nullatenus interponat. Nota. quod qui per malitiam & fraudem litteras impetrat tacita ueritate. & ſuggeſta falſitate, litterę indiſtincte non ualent propter fraudem: & ita dolus ſeu malitia facit quod nulla diſtinctio hic eſt adhibenda. Item qui fraudem allegat, fraudem probare debet. Item qui ſimplicitatem fecerit, non imputatur. Item ſecundum quod Papa in iudiciis facit, ita & inferiores iudices facere debent.

[Glo. ſeq. ponit quatuor ſimilia.]

d Diuerſos.] Nam licet ſint capita, tot ſententiæ, de confecta. diſtinct 4. ſicut in factarentis. § itaq; ſi poſſet. uarię enim ſunt hominum uoluntates. ff. ad Tre. l. quia poterat. & homines faciles ſunt ad diſſentiendum ff. de aibi. item ſi § unus. principaliter. & diuerſitatem corporum ſępe diuerſitas ſequitur animorum, inf. de conceſſ prębẽ c. quia diuerſitatem.

e Carere omni commodo.] litterarum. 25. q. 1. c. dicentibus, § & ſi legibus.

f Iuxta rigorem.] 25. qõ. 2. cap. dicenti. §. præſcriptione.

[Glo ſeq. pro ſimplicitate allegat 1. iura. & duo in contrarium, & ſoluit.]

Decret. Greg. Lib. 1. C 3 a ſimpli-

SVper litteris, quæ ab aliquibus ex malitia, & à nonnullis ex ignorãtia (tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate) impetrantur à nobis, diuerſos[d] intelleximus diuerſa sẽtire: alijs aſſerentibus eos debere prorſus carere omni commodo[e] litterarum, cum mendax precator carere debeat penitus impetratis: alijs verò dicentibus, quod & ſi forma carere debeant in litteris noſtris expreſſa, nihilominus iuxta rigorem[f] iuris ſit à delegato iudice in negotio procedendum.

† Capit. 1. eo. tit. in 1. compil.

¶ Nos igitur inter eos, qui per fraudem vel ma-

Simplicitati, & imperitiæ, quatenus patrocinetur.

a Simplicitatem.] Simplicitati subueniur. de consecra. dist.2.c.3 & 4.de re. permu. cum vniuersitū. nec obest quod per simplicitatē cōmissum est.vt ff. de uen. inspi.l.1 §. uit. Item imperitiæ parcitur, ff. de proba. cum de indebito § si autem is.ff.de eden.l.1.§. uit. ff. qui sanisda. cog. de dic.§. si seruus. ver. minori. C. qui admit.ad bo. posi. qui cumque.& ff.si quis in ius vo.non ie.l.2. §. si quis in ius.arg. contra C. de in ius vo l 2.C.de fal. mo. l.1. Dic vt in prima rubrica: quia iusticiæ parcendum est. Contraria casualia sunt.

†distinctionem habendam.

ADDITIO. Scilicet in iure naturali, & in falsa moneta, ut dicit Hostien. reprobatur etiam simplicitas in pronouēdo.10.dist.petrus.& in magistro. de trāsf. inter corporalia. de fer;s. cappellanus. Ioan. Andr. in nouella.

b Discretionem.] Per hanc decre. cessant omnes solutiones,quæ recitabantur 25 qō 2.c. dicenti §. præscriptione. C. si contra ius vel utilitatem publicam. l. reiectum.& l. & si legibus.

[Glo.seq.recitat per quæstionem.]

c Priori modo.] Scilicet per fraudem vel malitiam, & qui hanc fraudem allegat, eam probare tenetur. ff. de proba.quoties.§.qui dolo. 1 quia quilibet præsumitur bonus,donec probetur malus.infra de iure.ca. vnic. & in f.de præsumptio.dudum.

d Facta fuerit fides.simile 25.q.2. cap. dicenti.§.& si legibus.& §.si non cognitio quia cum dubium sit,posset de hoc cognoscere iudex, qua ratione dubitationis sit quod alias non fecisset.ff.de lib.cau. ordinato §.ff. & C.eod.tit.hinc ordinata. & ita qui fraudem allegat,eā probare debet,vt dictum est.

e Nullatenus. Opposita exceptione legitima,suspensa est iurisdictio iudicis circa principalem causam: & si dubia est, de hoc prius cognoscat: postea cognoscat iudex de fraude siue malitia de qua excipitur: nec distinguimus in hoc casu quæ falsitas sit expressa;vel veritas occulta,sed sufficit quod per malitiam hoc fecerit, & sic intelligitur lex illa 25.q.2.c.dicenti. & §. si legibus.Sed quæritur probatur malitia ? Certe ex pertinentibus indicijs,puta ex qualitate personæ, & ex forma rescripti. Ber.

f Posteriori modo.] scilicet per simplicitatem, vel ignorantiam.

g Expressa sit falsitas.] puta si dixerit se de possessione vi eiectum,cum non esset:nihilominus dabuntur ei aliæ litteræ,ex quo petit causam cōmunem, uel tacet de eanum: & impetrat litteras super visum uel super alia re propria.supra eod.ad aures.

h Veritas occultata.] puta si occultauit quod ad arbitros itum erat,nec causa per eos potuit terminari. infra de testi præsentata. argum. C. si contra ius uel vtil.l.1.

i In forma communi.] Secundum istum modum intelliguntur iura illa, 25.quæst.2.cap.dicentibus.§.præscriptione.& §.præterea & si legibus.

k Procedat.] Secus si per malitiā falsitatem expressit, vel veritatem occultauerit, & ita aliquando recedatur à forma in rescripto data,& redditur ad ius commune,vt sup. eo.cauiam quæ.

Glo. seq. ponit xx. casus quibus expressio falsi, vel taciturnitas veri vitiat rescriptum.

l Litteras dedisse mus.] ex hoc patet quod simplicitas vel ignorantia, non prodest circa huiusmodi litteras impetrandas, imo ad hoc vt rescriptū teneat, nihil debet suppressi ex ijs quæ mouere possunt animū principis ad dādum rescriptū vel ad denegādum. Et primo quidem locus tacti est exprimenda. inf. de cohab.cle.& multi.sup. eo. Item processus cautæ. inf. de re iudi. inter monasterium. Item nō valent litteræ, si quis taceat sententiam latā arg.inf.de fid. instru.inter dilectos. C.sanctæ. rescin. nō pos.l.vlt Item si tacuit nomen dignitatis suæ. supra eodem ad aures. Item si tacuit aliud beneficium sufficiens.supra eodem cum adeo. sine cuā minus sufficiens, infra eod. si proponente. & infra, de præbend. cum teneamur. Item si tacuit Vicariam perpetuam, infra eodem, postulasti. Item si tacuit pactum precedens siue compositionem, infra de decim. ex multiplici. Item si tacuit statutum numerum canonicorum iuramento firmatum. supra eodem cap. proxim.& infra de præbend. pro illorum. Item si tacuit statutum quod dignitas non esset vltima in ecclesia. sup. de consti. cum accessissent. Item si tacuit priuilegium.inp.eod.cum ordinem; Item si tacuit dispensationem. infra de fil. presb. ex tua. Item si tacuit se regulārem præbendo confirmationem. infra de consti. vti. vel inuti. postrema, in fin. Item si dixit se clericum non esse, cum esset.infra de trans.ex literis. Item si tacuit quod præbenda non vacaret de facto.infra de concess. præb. cum nobilis. & c. litteras. Item si tacuit exceptionē.inf. de proc. in nostra.Item si tacuit appellationē a se factā. sup eo. ex parte. vel factā ab aduersario.infra de confirm. inuti vel inuti. bona. Item si tacuit quod alius de mandato Papæ fuerit receptus infra eod. mandatum.& duobus cap.sequ. Item si dixit se habuisse monitorias, quod fuit falsum, & executorias impetrauit, non valent, infra eo. ex informatione. Et generaliter vbicunque. talem veritatem tacuit,uel talem falsitatem expressit. qua tacita, uel expressa Papa litteras non dedisset, rescriptum inutile fit.

Glo.sequens dupliciter exponit illud,forsitan.]

m Nisi forsitan.] Illud forsitan non est dubitatiuum, imo affirmatiue ponitur:quia de hoc ipso cognoscere debet, an scilicet preces veritate nitantur. ff.de iudic. si quis ex aliena & infra de appellatio. cum parati.simile forsitan habes 33.quæst.2.admonere.versiculo si forte ignoscat. infra de procuratot. tuæ. Vel sic dic,forsitan. quia si notoria esset exceptio, statim posset cessare: & in hoc casu ubi notorium est quod aliquis non est iudex meus nec re, nec gestu, ut

†Vide l.j. Sc ibi Bald. C. si contra ius uel vtil. publicam.

† Sed Rescriptum quot modis mutietur, accurata disputatio.

† Vide l. mutuus. cum glo. 2. ff de procur.& fide petit. hære.l.si possessor. & l. si quid possessor.

ſi cheremne, qui eſt vltra mare: non teneo rite, argum. inf. de excuſat. euidentia, & argum. inf. de iureiuran. ad noſtram, C. de iurisdict. omnium iudic. in criminali, & 2. quæſt. 3. ſi epiſcopus. vbi de iſta materia notatur per Ioan.

de precum qualitate [a] cognoſcat, vt ſic in vtroque caſu, [b] eadem ratio, quæ delegãtem moueret, moueat etiam delegatum: & vbi delegans ſuas litteras denegaret, delegatus etiã ſuæ cognitionis officium nullatenus interponat.

¶ Idem abbati & conuentui Præmonſtra.

¶ In cauſa monaſterij conuenitur abbas per reſcriptũ. in quo nulla ſit mentio de cõuentu, nec propter hoc appellatione remota, niſi abbatis & cõuentus bona eſſent diuiſa omnino.

CAP. XXI.

† Cap. 11. eod. tit. in 3. compil.

EDoceri †poſtulaſtis à nobis, vtrum per litteras aduerſus abbates (nulla mentione habita de ſuis conuentibus) impetratas, teneantur abbates ipſi ſuper cauſis (quæ ad conuentus pertinent, & eoſdem,) de ipſis querelantibus reſpondere: ac licet inhibita ſit appellatio, per appellationis obiectum poſſint (ne reſpondeant) ſe tueri. ¶ Super quo diximus reſpondendum, quod (niſi alia cauſa rationabilis ſuffragetur) per appellationem ſe tueri non poſſunt, quominus debeant [c] auctoritate litterarum huiuſmodi legitime reſpondere. ¶ Cũ ex officio ſuo teneãtur [d] congregationum ſuarum negotia procurare: Niſi forte abbatis & conuentus negotia eſſent omnino diſcreta. [e]

Abbas non cõuentus cõuenti dct, & quare.

a De precum qualitate.] i. de veritate vel falſitate precum oppoſita contra impetrantem.

b In vtroq; caſu.] primus eſt, cum tacita veritate, vel falſitate expreſſa p ſimplicitatẽ Papa litteras concedit in forma cõi, ac ſi eſſet veritas dicta, vel falſitas tacita. Secundus caſus eſt cum Papa nullas litteras dediſſet tacita falſitate, & expreſſa veritate p ſimplicitatem.

E Doceri.] Solet multum allegari. Diuidit; & primo ponitur duplex quæſtio. Secundo ſoluitur: ibi, ſuper quo. Tertio ratio: ibi, Cũ ex officio. Quarto excipitur: ibi, niſi. Et hic no. vnũ (quẽ neſcio alibi) quod inter abbatem & conuentum bona monaſterij poſſunt eſſe diuerſa, vt aliqua pertineant ad menſam abbatis, aliqua ad menſam conuentus. Abb. Sicul.

CASVS. Aliquis impetrauit litteras Apoſtolicas appellatione remota contra abbatem quendam, nulla facta mentione de ipſius conuentu: quærebatur vtrum abbas tenebatur reſpondere per litteras illas ſuper cauſa quæ cõmuniter pertinet ad abbatem & monachos & ſi abbas appellauerit ne compellatur reſpondere ſuper cauſa illa, vtrum valeat appellatio? reſpondetur, q per appellationem abbas ſe tueri non poteſt quo minus auctoritate huiuſmodi litterarum reſpondere teneatur, niſi alia cauſa rationabili iuuetur quia abbas ex officio ſuo negotia ſui conuentus tenetur procurare, niſi forte abbatis & conuentus negotia eſſent omnino diſcreta. Not. quod prælatus officium ſuum adimplere tenetur, & non valet appellatio contra vtilitatem eccleſiæ interpoſita. No. quod per litteras contra abbatem tantum impetratas ſuper cauſa conuentus, poteſt abbas conueniri. Item qui cauſam habet cum monaſterio, abbatem conueniat, & non monachos. Not. quod prælatus officium ſuum adimplere tenetur, & negotia ſuæ congregationis procurare. Not. quod ſi res abbatis & conuentus ſint diuerſa, non abbas, ſed conuentus poterit conueniri.

[Glo ſeq. facit quatuor. Primo conſuluit prælatum conueniendum duplici de cauſa, & dat ſimile. Secũdo dicit p prælatum ſine capitulo vel econtra non agere, vel defendere: diſtinguit triplicem ſpeciem cauſarum, quædam ſpectant ad prælatum, quædam ad capitulũ, quædam communiter ad vtrumque. Tertio recitat per quæſtionem an ſubſequens conſenſus, &c. Quæra quære, & ſolue.]

c Debeant.] Diſcrete agit qui abbatem conuenit: nam ſi conuentus conueniretur, ſtamm prælatum nominaret in iudicio, & ſic inducias obtineret, inf. vt lit. non conte. qm̃ frequenter §. q ſi ſuper. & C. vbi in rẽ act. l. 2 quia ſine licentia abbatis, nec agere, nec rñdere põt conuentus, quin retractetur ſnĩa, inf. de iudi. cauſam, 16. quæſt. 1. monachi, & q. 3. ſi ſacerdotes, ſicut nec filius quamdiu eſt in pãte patris, C. de an. excep. l. 1. in fi. 16 q 3. ſi ſacerdotes. & ideo ab bas primo cõueniẽdus eſt. Dico tamẽ, quod nullum collegium conuenit vel conuenitur ſine auctoritate prælati; & econuerſo prælatus ſine auctoritate Capituli, nec cõuenit, nec conuenitur, ſed per ſyndicum, actorẽ, vel procuratorem ab ipſo prælato de cõſenſu Capituli cõſtitutum; & hoc cũ negotium principaliter tangit prælatũ, inf. de proc. l. 1. & ſi negotium principaliter tangit capitulum, ab ipſo capitulo conſtituatur de auctoritate prælati, infra de iudic. cauſam quæ, C. de epiſ. & cle. omnes, §. hoc nihilomin⁹, & hic, & 12. diſt. nõ decet. in princ. Et hæc locum habent quãdo negotia Capituli, & prælati ſunt diſcreta, vt dicit in fi. Si verò ſunt communia, prælatus de cõſenſu Capituli conſtituit ſyndicum. Vnde vacãte ſe de nihil eſt innouandũ, inf. ne ſe. vac. 1. 2. & 3. nec tũc currit præſcriptio contra eccleſiam, inf. de præſc. c. 1. &c. de quarta. Et ſi forte capitulum agit, non ſufficit ſubſequens conſenſus prælati, ſicut nec ſufficit ſubſequẽs auctoritas tutoris, ff. de auct. tut. obligari, §. vlt. & inſt. eo. tit. § tutor. Sed hoc non credo: ſufficit enim ſi poſtea accedat conſenſus prælati, vel econuerſio, inf. de dona paſtoralis, in fin. & inf. de ijs, quæ fi. a prælato ſi conſen. c. cum nos Et dicit lex quæ confirmat prædicta, q qui non poteſt alienare, non poteſt rem in iudicium deducere, ff. de iur. deliber. ait prætor. Sed quid ſi ſit oriatur inter collegium & prælatum? Adeatur ſuperior, & ille dabit collegio curatorem ad litem ipſam cuius officium ceſſabit lite finita, Inſti. de auct. tut. in fi. & ff. de tut. l. 3. §. ſi pupillus, in fi.

ADDITIO. Licet non negetur hoc fieri poſſe, tamen ſine tali curatore capitulum veluti habens legitimam adminiſtrationem agere, defendere, & procuratorem conſtituere poterit, vt de cauſ. poſſ. cum eccleſia, & c. cum olim, de inſtit. cum veniſſent; ibi, ad petitionem Eboracen. eccleſiæ, &c Ioan. And.

[Gl. ſeq. recitatur per quæſtionem.]

d Teneantur.] Et quidem tenentur, licet non fiat mentio in reſcripto, nomine enim prælati eccleſia intelligitur; & prælati monaſterium, ff. de annu. lega. l. annua 4. primo, & ff. de condi. & demonſt. filiofamilias. Et eccleſia eſt in epiſcopo, & econuerſo, 7. quæſtio. 1. ſcire debes, & ff. de rebus dub. eiusdem, non tamen nomine prælati ſemper intelligitur eccleſia, infra de teſtamen. requiſiti, & 12. quæſt. 2 illud, & q. 3. Pontifices.

e Omno diſcreta.] Bene dt, diſcreta; q a ſi ſunt diſcreta omno, nõ tenẽtur deſere niſi de parte ſua, q a relicta nõ

† Vide Ioã. And. in c. olim cãm, de reſt. ſpol.

extendunt ad res, vel ad personas in eis non comprehẽ
1 Adde tex. in l. fi. & in l. præscriptio ne, C. ñ con tra ius uel vtil. pub. sas 1 qm̃ strictę intelligenda sunt. ar. sup. eo. sedes, & ¶. de aū. dele. cū olim abbas. § quia vero. & melius c. P. & G. Et licet sint omnino discreta, tñ nec prælatus sine consensu Capituli, nec Capitulum sine cõsensu prælati hoc facere possunt, vt dictum est in prima novula.

¶ Idem archiepiscopo & magistro. vv. canonico Magdeburgeñ.

¶ Processus factus per litteras surreptitias irritatur sed factus contra formam rescripti irritus nunciatur.

CAP. XXII.

Cum dilecta.] Dividitur principaliter in quatuor partes. In prima tangit quæstionem. In secunda intitat processum secundorũ iudicum: ibi, Deprehendimus. In tertia irritum decernit processum priorum iudicũ: ibi, Dictum. In quarta committit causam, & mandat restitui spoliatos ibi, Ideoque. Abb. Sic. De facto huius decre. loquit̃ inf. de re iudi. ad probandum.

† Cap. 12. sed. dLin j. collectio.

CASVS. Vocatus monasterio Hesseñ. dum electiones ibidem factæ celebrantur, vna de custode illius monasterij, & alia de G. monali ipsius monasterij, in quibus per istis electionibus causa fuit commissa primo Hildeseñ. Scholastico, & coniudicibus suis, sub hac forma, vt personaliter ad monasterium accedentes personæ idoneæ committerent administrationem abbatiæ, cui fieret restitutio quorundam subtractorũ ab vtraq; parte; Iudices isti cõtra formã mandati processerunt. postmodũ cui fuit cõmissa abbatia Remeseñ. & coniudicib suis p̃ suppressionẽ: qa in litteris p̃ter conscientiã dñi Papæ fuit articulus inserius de resignatione subtractorũ, qui in litteris prioribus continebat, & isti iudices cæperunt procedere in causa. tandẽ negotiũ ad fel. Apost. est delatũ, Papa scies de processibus iudicũ prædictorũ, inuenit litteras iudicũ secundorum p̃ suppressionẽ obtentas: quia articulus de resignatione subtractorũ p̃ter cõscientiam dñi Papæ inserius in secundis litteris fuerat, qui in prioribus positus erat, de quibus in secundis litteris mentio non fiebat. & ideo Papa cassauit quicquid factum fuit occasione harũ secundarũ. præterea primi iudices processerunt cõtra formã mandati, qui cũ deberẽt accedere ad locũ, & p̃sonæ idoneæ administrationẽ cõmittere abbatiæ, fecit resignatio subtractorũ hinc inde: ipsi hoc capitulo p̃termisso, de alijs inordinate cognouerunt: propter quod dñs Papa processum eorũ denunciauit irritũ & inane: quia contra formã mandati & in ordine processerunt. Mandat ergo dñs Papa tertijs iudicibus, q̃ primo isti iudices restituant quatẽ monialas, q̃ spoliatæ fuerunt, & postea mandati forma diligenter obseruata, in negotio ipso prætia cõe procedant. Not. quòd litteræ per suppressionem obtentæ non valent; & opposita exceptione cassatur quicquid fit per eas. Item secundæ litteræ non valent nisi de primis fecerint mẽtionem. Item quæ primo fieri mandantur, primo expediendæ sunt secundũ formã mandati. Item forma mandati diligentissime seruanda est. Item processus contra formam mandati friuolus est.

a Impetratas.] Quæ falsæ erant, vt infra de excess. prælator. inter dilectos. § præterea.

b Nostram.] Et cancellarij, vel alterius qui debebat requiri, inf. de cri. fal. licet.

c Mentio non fiebat.] Et ideo secũdæ litteræ non valuerunt, sup. eo. cæterũ. nec quod per eas factũ est. vt inf.

d Personaliter.] not. casum nouum: cum mãdatur alicui vt personaliter negotium exequatur, potest alij committere vices suas, si partes consentiant: nisi in duobus casibus. In causa inquisitionis. Item cum Papa prouideri mandat ecclesiæ alicui de p̃latis, & alijs ministris, inf. de offi. deleg. quã Apostolica. § is autem. Et est simile qđ dicit lex, si promisisti mihi per te facturum nauem vel aliquid cõmune, per aliũ, me nõ consentente facere nõ potes propter industriã tuam quam elegi. ff. de solutionibus. Hinc.

Personaliter exeq debẽs. an possit alij committere.

[Glo. seq. nouit ordinem scripturæ in eadem allegatis ex iure, & iuris in contrarium, & solvit distinguendo, Demũ obijcit quærendo, & soluit.]

e Transponentes.] Not. in rescriptis ordinem scripturæ seruandum, vt hic, & 43. distin. si rector. in fi. 3. q. 6. in grauibus, & 2. quæstio. 1. in primis, ff. de vsufruct. quoues. Et ordo verborum offendat ordinem processus, de consec. distin. 2. in Christo patres. vel. vos autem, in glo. cur gradum, & ff. ad Trebel. hæredes, in fi. Arg. contra sup. eod. causam quæ, & 21. sup. eod. inter cætera 21. C. de app. l. 1. Sole. vbi aliquid principaliter mandatur, illud tanquam principale & primo tractandum est; cætera verò secundario tanquam accessoria subsequenter sunt expedienda, sicut hic. Vbi verò plura principaliter committuntur, non refert quod illorum primo tractetur, nisi forsan vnum de natura sui præcedat; vt in decret. sup. eod. causam. & arg. de causa poss. & propriet. pastoralis, & C. de rei vendi. ordinarij. Et ideo cassatus, i. cassus, & irritus nunciatur hic processus iudicum, quia articulum principaliter commissum omiserunt, de alijs inordinate plurimum cognoscendo, vt dicitur in litera, & idem penitus habes, infra de offi. deleg venerabili. Sed quare non confirmauit quod legitime factum fuit. inf. de præb. dilectus, 1. in fin. & inf. de arbi cum tempore. & inf de priuileg. cũ olim, 2. §. fin. Resp. quia non seruarunt formam sibi datam: & quia cum principale sit cassatum, accessoria eiusdem cassata intelliguntur, inf. de sid. instru. inter dilectos. versus fin. & 2. q. 6 post appellationem, §. si quis ex pluribus. Bernar.

f De alijs articulis.] Scilicet, de electione, & personis ibi suis.

a Iuste

propter quod proceſſum ipſorum contra noſtri formam reſcripti, ac iuris ordinem [2] attentatum, irritum [b] decernimus, & inanem; Ideoque mandamus quatenus G. & quibuſdã aliis ſororibus eccleſiæ, (ſicut iuſtum fuerit) reſtituatis, [c] & forma mandati noſtri exacta diligentia obſeruata, in negotio ipſo ratione præuia procedatis.

¶ Idem.

¶ *Valet ſecundum reſcriptum: licet de primo non faciat mentionẽ, quo uti noluit impetrans intra annum.*

CAP. XXIII.

PLerumq; † contingit, aliqui (noſtris litteris impetratis) illis vtimulto tempore poſtponẽtes, tũc demum eas exhibẽt, cum aliarum auctoritate, ab eis contra quos primitus litteras impetrarunt, cœperim conueniri, dicentes poſteriores litteras non valere; vtpote non facientes de priorib. mentionem. ¶ Cum igitur non ſit malitiis [d] hominum indulgendum, ſtatuimus, vt ſi quis noſtras litteras impetrans, infra annum [e] poſtquam copiã iudicum habuerit ex malitia, vel negligẽtia [f] poſt poſuerit, vti eis, auctoritate poſteriorum litterarum valeat conueniri, licet in ipſis nulla de prioribus mentio habeatur.

1 Iuris ordinem.] Iuris ordo exigit vt primo de ſpoliatione cognoſcatur quàm de proprietate, vt 3.q.1.c.2. & quaſi per totũ, & 2.q.3. per totum, & C. de rei vend. ordinarij, & C. de interdi. inceriti iuris nõ eſt, & ff. de iudi. ſi de vi & poſſeſſione, & inf. de reſtit. ſpolia. ex cõ queſtione, & quæſtio ſpoliationis pũ nilegiata eſt, inf. de ordi. cog. ſuꝑ ſpoliatione. Et q̃ iſti iudices hunc ordiné nõ ſeruauerant, Papa illorũ proceſſum irritauit, dum eſſe oſtendit, vt inf. vt lit. non cont. accedẽs 3. & ꝓpue qa illa ſint forma mandati. & ita eſt de ſubſtantia 1 iuris ordinarij ordo iſte: & ſic in duob. peccauerunt: quia contra formã ſibi datam, & contra ordiné iudiciariũ, & inf. de confir. vti. vel inuti. examinata. Sed hic vt loqui de alio ordine, quẽ non ſeruauerunt, iudices in alijs articulis, vt ipſa dicit: & quia cõtra mandati formã fecerunt, & ordiné iuris in aliis articulis non ſeruauerũt, Papa proceſſum illorum denunciauit irritum & inanem, & ſic in duobus peccauerũt, non ſeruando formam reſcripti, nec etiam ſeruando ordinem iuris in aliis articulis, ſone diminũ do conteſtationem litis: & ſic duobus modis poteſt intelligi quod dicit, iuris ordinem.

[Glo. ſeq. nec per obiecta.]

b Irritum.] Et ſupra dixit, irritandũ: quia ibi ipſo iure non erat irritus proceſſus, ſed irritandus propter litteras ſurrepitias, ſup. eod ſuper litteris, hic ipſo iure proceſſus eſt nullus; & ideo dicit irritũ duabus de cauſis quia contra formam, & contra iuris ordinem, vt 2.q.6. cap. & qui appellat. & diffinitiua. vers. item ſententiã extra ſolitum ordinem, &c. & inf. de confir. vti. vel inuti. examinata.

[Gl. ſeq. obiicit & dupliciter ſoluit.]

c Reſtituatis.] Sed qualiter poteſt monachus petere reſtitutionem? Dico quia nõ habebant abbatiſſam, 2 & illæ ſpoliatæ erant. arg. ff. de iudic. ſi longius, § ſi filiusfamilias, vel quia petit reſtitui non tanquam monacha, ſed quaſi de corpore; ſicut ſi collegium non hẽat vnde ſoluat creditori, ſoluent ſinguli non quaſi ſingulis, ſed quaſi de corpore, & petit monachus partem ubi res monaſterii diuiditur. 19.q.2.in nullo. & etiam ubi recedit à collegio 27.q.1.ſi quis rapuerit, & vbi monachus percutitur. inf. de ſent. ex com. parochianos. Sed ibi non datur actio iniuriarũ monacho; ſed monaſterio; & intentabit eam ſyndicus monaſterii; ſicut dãs agit pro iniuria ſerui. inſtit. de iniur. § ſi ſeruus.

PLerumque contingit.] Diuidit ꝙ primo impetrantium malitiam. Secundo adhibet medicinam competentem. ibi, Cum igitur Abb. Sicul.

CASVS. Quidam impetrabant litteras contra aduerſarios ſuos, ſed eis non vtebantur, poſtea aduerſarii eorum impetrauerunt alias litteras ſuper eadem cã ad alios iudices; & tunc primo primi impetrantes exhibebant ſuas litteras, cum per ſecundas conueniebantur, dicentes ſecundas litteras non valere, vtpote non facientes de prioribus mentionem. Quærebatur quid iuris? Papa dicit, cum malitijs hominum nõ ſit indulgendum, ſtatuimus, quod ſi quis litteras impetrauerit, & eis per mahuam vel negligentiam non fuerit vſus intra annum poſtquam habuit copiam iudicum, auctoritate ſecundarũ poterit conueniri, licet de prioribus nullam fecerit mentionem. No. quod malitiis hominũ non eſt indulgendum. Item per lapſum tẽporis probatur malitia, vel negligentia. Itẽ non curunt ei tẽpus, qui copiam iudicis habere non poteſt.

d Malitiis.] ſup. eo. ſedes. inf. qui mandatum. poſ. ſignificãte. & ff. de rei vend. in fundo.

[Glo. ſeq. dat primo ſex cõcor. ad id quod dicitur de ſpatio annali, demum quærit, & ponit quatuor opiniones, & primam approbat: vltimo ponit ius nouum & reuiuit.]

e Infra annum.] Nota. hic annalẽ preſcriptionẽ, inf. vt li. non conteſt. quoniam frequenter. 2. reſpon. et infra de offi. ordi. paſtoralis, § 1. inf. de offi. deleg. quærenti. et 11.q.3. turſius. et c. quicunq;. et 20.q.2 puella. Sed quæritur quando incipiat currere iſte annus. Tunc cum incipit habere copiam agendi, cum primo habeat copiam iudicum, ff. de diuer. et temp. præſcrip l. 1. et 2.q. 6. b. duum, et ff. de ſenat. rutic. præd. Attulicinus, et ſi tunc negligens fuerit, imputatur ei, ex quo habuit tẽpus proſequendi ſuum ius; et huiuſmodi negligentia latæ culpæ comparatur. arg. C. de in. non ge. l. 1. et 2. 23.q.1. dominus notter. Dicunt quidam, ꝙ incipit currere a tempore præſentationis litterarum factæ iudici. inf. de appel. ſuper eo. 2. 3 Alii dicunt quod à tempore quo compoſuit ſarcinulas ſuas et potuit aduocatum quærere, ff. ex qui. cau. ma. ab hoſtib. § ſed quod ſimpliciter. Quarti dicunt, et male, quod à tempore datæ litterarum, ſupra eo. tit. eam te. et c. conſtituuis, quod primum dicitur, verum eſt, ut dicit litera iſta. Hodie verò iſta locum nõ habent, ſed potior eſt conditio occupantis, licet ſecundæ litteræ non faciant mentionem de primis, inf. de appellatio. vt debitus honor, et inf. eò. capitulum ſanctæ crucis. De hoc tamen dictum eſt latius ſupra eod. tit. c. 1. qualiter intelligatur hoc c. et illud ſupra eo. ſi autem.

[Gl. ſeq. quærit et ſoluit.]

f Vel negligentia.] Sed quis probabit hanc negligentiam? Reſpon. tranſcurſus anni probat hoc, 4 nec alia interpellatio eſt facienda, inf. de loc. et condu. potuit. niſi ille uellet oſtendere contrarium, ſicut dicitur de anno appellationis, inf. de appel. cum ſit Romana. in princ. Tamen iſta non operantur aliquid hodie, quia ille obtinet, qui primo litteras ſuas exhibet iudici, ut dictum eſt, niſi primus copiam iudicis habere non potuerit antequam ſecundas litteras ſuas præſentaſſet. quia tunc excuſatur, et hoc verum eſt ſi hoc fuit publicè proteſtatus, quia iudicis copiam habere nõ potuit; cũ ius

1 Vide qđ notãt. 2. c. 1. in ſumma. et qd dr inf. de app. ex ratione. ſuper 1. gl. de offi. de leg. prudenti. ſuper fi. 2. gl. Io. An.

† Cap. 13. e. tit. in 3. compila.

2 Hanc glo. dicit eſſe ſingul. Abbas hic ad hoc ꝙ religioſus ſpoliatus põt petere reſtitutionem in abſentia ſui ſyndici.

3 Dic vt in glo. in auct. modicũ. in l. ꝓmiſit. §. 1. ff. de conſtit. pec. et in l. non enim in glo. reſtituit. ff. ex q. cau. ma.

4 Placet Cõ poſtellano, quod ſequit in glo.

& in premissa ista protestatione secundes non potuerit eum præuenire, inf. de app. si iustus metus.

Cvm contingat.] Quotidie practicatur ista decret. in executionibus gratiarum, cum executores diuersorum mandant contraria capi. seu ordinatio loci. raro autē practicatur in terminis ppriis. scin executionib. causarum. & h d. Instruitur ordinarius qd facere debeat cum à diuersis delegatis recipit mādata cōtrāria. primo ponitur q̄stio. Secundo diffinguēs responsio. ibi: Super quo. Tertio duplex instructio, ibi, Cæterum. Abb. Siculus. Pars huius decre. est de rta. & quali. & de offi. dele. gā cum contingat.

CASVS. Quidam impetrauit litteras ad iudices cōtra aduersarios suos, pars ſtera impetrat cām eādem alijs iudicibus cōmitti. quidā obtenti à parte altera mādant alicui vt partem aduersam denunciet excommunicatā. Alij iudices postmodum mandant eidem vt eandem denunciet absolutam; quæritur, quid super hoc sit faciendum. Papa dicit hic esse distinguendū, cum primā recipit mandatū ille cui hoc mandatur, videat an sibi innotuerit, inter illos qui primo mandant. & alios super iurisdictione discordiam suscitatam, an nihil omnino sciuit: & si nihil intellexit, cum primum mandatum recipit, illud exequatur, si postea ab alijs contrarium demandetur: tunc petere debet copiam vtriusq; rescripti: & si euidenter appareat, ita q̄ nō sit dubitandum aliquatenus quod litteræ illorum à quibus recepit secundum mandatum reuocent primas: tunc mandatum illud adimpleat quod secundo loco mandatur. Si vero constet quod litteræ illorum qui dederunt primum mandatum, non reuocentur per litteras aliorum, illud nullatenus exequatur, donec inter illos concertatio sopiatur; & illud idem facere debet si primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, ei innotuit quod inter eos super iurisdictione huiusmodi concertatio esset exorta. In istis omnibus mandatis discretus debet esse qui ea recipit, ne dicat se dubitare vbi dubitandum non est, nec dicat se certum vbi certus non est. In fine dicit quod licet certa in his detur doctrina qualiter in his procedendum est, nulla tamen potestas datur huic executori vt inter delegatos aut partes iudicare debeat de iurisdictione. Not. q̄ in hac decretali statuitur, propter contraria mandata, quæ frequenter occurrunt Not quod per contemptionem iurisdictionis res fit dubia. vt executor hic non procedat.

[Glos. seq. quæsit, arguit negatiue, & dupliciter soluit.]

¶ Idem Rodo. Archiepiscopo.

¶ Si à delegato aliquid mandatur ordinario, debet humiliter exequi. Sed si alius delegatus per alias litteras postea executionem mandat contrarium, vel si ante executionē innotuerit ordinario, inter delegatum qui mandauit, & alium, contentionem esse de iurisdictione, faciat sibi vtrumque litterarum copiā exhiberi: non vt iurisdictionem aliter cognoscat, sed vt se informet, an per secundas reuocentur primæ. & si primæ reuocentur, exequatur secundū mandatum. Si autem non reuocentur, vel de hoc dubitet, non exequatur secundum mādatum, donec contentio de iurisdictione terminetur. Abb. Sicul.

CAP. XXIIII.

† Cap. 1. eo. tit in 4. compilatione.

Cvm † cōtingat: & infra. Præterea cum quidam super aliquo litigātes, ad diuersos iudices litteras impetrant, quorū quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partem aduersam denuncies excōicationis sententiæ subiacere, alijs iudicibus postmodum tibi iniungē tibus, vt eandem denuncies absolutā: quæris an vtriq;, an neutris, vel alterutris taltē obedire debeas in hac parte. ¶ Super quo tuæ prudentiæ respōdentes, credimus distinguendū, an cum primum mandatū recepisse digno scaris, tibi forsan innotuerit inter illos & alios super iurisdictione discordiam suscitatam, an super hoc nihil omo sciuisti. [a] Et quidem si super contentione huiusmodi nihil tibi penitus innotescat; cum primum mandatum recipere te contingat: illud debet humiliter executioni mandare. [b] † Sed si postea contrarium tibi ab alijs demandatur: tūc litterarum [c] ad vtriusque

a Nihil omnino sciuisti.] Nec per famam, vel alio modo. inf. de sent. excomm. cum desideres. § secundę quæstioni. hoc enim dicimur scire, quod ab alijs audiuimus, 22. q. 5. hoc videtur. Sed quid si audiuit ab aliquo levis opinionis: nunquid hoc sufficit vt non debeat parere mandato iudicis? Vt quod non. infra de spon. cum in tua. & 11. q. 3. in cunctis, & inf. de test. licet. sed vt q̄ sic: quia in dubijs potius obediendū est, vt 23. q. 1. q d culpatur. in fi. & ff. de præscrip. cum ex officij. 1 Et illa est rō quare executio sententiæ differri nō debeat: nisi incontinenti probetur exceptio. inf. de testi. veniens. 2. & inf. de restit. spol. litteras. Dico q̄ non sufficit, si hoc q̄ retardaret executionem sententiæ, q̄ diceret se habere priores ltas q̄ reuocare nō esset, vel q̄ posteriores litteras diceret se habere q̄ reuocarent primas. & sic sequeretur. q̄ nullus iudex posset excommunicare vel absoluere. vel ferre sententiam, si diceret aliquis ante prolationem sententiæ causam illam alijs esse commissam, & sic daretur occasio figmentis, quod esse non debet. 32. q. 1. dixit dominus. Instit. vi bo. rapi. §. sed

1 Adde tex. in l. quoties, ff de reb. dubijs. & in l. cum de acuo. in glo. 1. C. de legib.

† Quod si non fecerit potest compelli ad exequendū, inf. de offi. dele. c. pastoralis

nedū alia. & C. vnde vi. si qs in ista, ff. ad Carb. l. 1 §. si quis non. ff. de hti. l. 1. Immo probabilem causam debet habere ille qui recipit mandatum de diuersitate litterarum antequam credat. 23. q. 4. quam magnum, & inf. de cle. exco. mi. illud. ff. quod cum falso tuto. l. 2. in fi. Vel dic, quod qualiscumque notificatio sufficit in secundo casu vt iudex non debeat dici dubius, 1. q. 4. c. turbatur. versic. si quis vobis dixerit hoc idolis, &c. inf. de spon. præterea. 2. de pœn. hæ. item veniunt. §. à quo denunciatum & ff. de admin. tut. quidam decedens. §. ex quo. 2 & hoc videtur innuere littera ista, nihil omnino sciuisti.

b Executioni mandare.] quod & fecit, scilicet quia denunciauit patrem illam excommunicatum.

[Glos. seq. obijcit, & soluit.]

c Tunc litterarum.] Sed qualiter potest illud perpendi ex sola inspectione litterarum? Nam licet secundæ expressim faciant mentionem priorum iudicum, & rerum contentarum in prioribus litteris: per hoc non constat primas litteras esse reuocatas: cum possint esse impetratæ per falsi suggestionem, & ita non reuocant primas, inf. ne cle. offic. ord. coram. & in fra eodem ex parte. circa principi. & infra de re iud. inter monasterium, & arg. hic. eod. cæterum, infra de do. & comm. ex litteris. Ad hoc ergo vt executori nullatenus sit dubitandum, oportet vt dicat per assertionem partium: quia earum merita partium asserto-

2 Et ex quo non liquet arbitro de eā, non cogitur pronunciare, cum aliter cogeret. ff. de arbit. Pomponius. §. ult. & ff. de re iud. si vni. secundum Vinc. Iosa. Andr.

Lone

ſent pendentur. C. ſi per vim, vel alio modo. Vide, infra de reſti. in integrum, tum ex litteris. & ſic videtur q̃ aliquam poſſit exercere iuriſdictionem, inter partes: quod falſum eſt, vt dicit in ſi. aliàs non poterit ſcire verum ſecundæ reuocent primas. Et hoc verum eſt, vt dicit Io. quod nunquam ex ſola inſpectione poterit ſciri: niſi aliquid intelligat de hoc ex partium aſſertione: ſed per hoc nullam habet iuriſdictionem inter partes. Sed hoc verum eſt ſi ille qui habet priores litteras, aliquid nõ obijcit contra ſecundas: aliàs iudex præſumeret primas eſſe reuocatas: ex quo in ſecundis fit mentio expreſſa de primis. ſupra eod. cæterum. Si autem aliquid obijcit, datim executor debet ſupercedere: † quia per negationem res fit dubia. C. qui. ad li. procla. non li. l. 3. Et in hoc caſu intelligitur quod legitur ſupra eod. paſtoralis. vt ibi dicitur, ſcilicet quod tunc dubium eſt de reuocatione litterarum, quando fit mẽtio expreſſa & iudicium & rerum: ſed ab aduerſario obijcitur litteras impetratas eſſe per falſã ſuggeſtionem, per dict. prædictas. Ité licet executor dubitet an debeat abſoluere vel condemnare, tamen ſecundum regulam Antiani promptior eſt ad abſoluẽdum quam ad condemnandum. Regulam illam habes ff. de act. & oblig. Arrianus, & infra de prob. ex litteris. hoc ideo dicit, quia non conſtat an ille index habeat iuriſdictionem: per hoc tñ non iudicat de iuriſdictione quorum ſit iuriſdictio, ſed tantum dicit ſe debere exequi mandatum, vel non debere, ℣. eo. ex parte.

† Vide de hoc tex. in l. iure noſtro. § fin. & ibi Bar. ff. de teſtamẽt. tut.

† Contẽtio.

[Glo. ſeq. quærit & ſoluit.]

a Præcipimus.] Sed quid ſi non exhibentur ſecundæ? Non exequẽt ſecundum mandatum ſi ad terminũ præfixum nõ exhibeantur: vt ℣. de exce. paſtoralis. nam litteræ quæ nõ apparent, nõ ſunt. ff. de contrahẽ. emp. In lege. & l. Rutilia Polla. de contẽc. d. ℣. ſolennitates. in fi. non poterit tñ cogere aduerſarũ ad exhibendum: quia non habet iuriſdictionem inter partes, vt dicitur in ſi. Nec etiam tenetur obedire mandato. niſi videat inſtrumentum, inf. de offi. deleg. cum in iure.

ADDITIO. Dicit quod non habet iuriſdictionem, ſed tamen cum cauſæ cognitione datur ℣. q. ℣. ſi. inducit. § ſecundum. Sed ſecundum Inno. illud locum habet in termino qui datus pro teſtibus, & ad inſtructionem cauſæ, ſecus in alijs. Ioan. And.

b Hæſitandum.] Videtur q̃ executor non debeat petere copiam recipi, niſi vbi recipit contraria mandata, ſed non eſt verum, vt dictum eſt in proxima notula. [Gl. ſeq. obijcit & ſoluit.]

c Secundo loco.] Sed quare reuocatur qd legitime factum eſt per primas litteras, cõtra id q̃ legitur inf. de reſtit. ſpo. audita. ſupra eo. cauſam quæ. Sed p iſtã executorem nihil reuocatur: ſed denunciãtur illi abſoluti, a primo fuerant excõmunicati.

d Conſtitutionis.] ſupra eod. ca. paſtoralis.

e Et idipſum.] ita vt nõ exequaris mãdatum. & iſte §. reſpicit proximum ℣. f Iudicare. Hic fallit illa regula. ff. de iudi. de qua re.

† Adde Ioan. in l. qui procuratore. in gl. 1. ff. de procur. & in l. a Diuo Pio. & ibi Bart. & Doc. ff. de re iud.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cõpilat.

CAP. XXV.

OLim † ex litteris ſancti Nicaſij Rhemẽſ.

¶ Idem magiſtro G. & P. de Firmilca.

¶ Quando in reſcripto plura narrantur diuerſos effectus operantia, non ſufficit impetranti alterum ſolũ probare ad vtrumque effectum conſequendum.

OLim † ex litteris ſancti Nicaſij Rhemẽſ. Ecclẽſiæ Archiepiſcopi, ad nos accepimus, quod cum P. clericus ſancti Remigij detineret parochiam de Salice, quam R. de Cliuo diebat ſe canonice adeptũ fuiſſe, vnde idem R. impetrauit cauſam ſuper hoc cõmitti quibuſdam abbatibus: ipſi abbates partes ad ſuã præſentiam primo, ſecundo, & tertio citauerunt. & quia dictus P. per ſe vel per alium corã eis cõparere noluit, excõicauerunt eundem, facientes fructus illius parochiæ ſequeſtrari: poſtmodũ idem P. accedens ad eos promiſit iuri parere, & ſic fuit abſolutus: & litteras abſolutionis eidẽ cõceſſerunt, aſſignantes locum & diem in quo faceret, quod promiſit: ipſe vero locum & diẽ de litteris radẽs, in loco raturæ ſcripſit qd̃ ſequeſtrari fructus reſtitueretur eidem. & hoc idem P. confeſſus fuit coram duob. iudicib. ſeruo ſe excuſauit. iudices ipſi hæc omnia ſignificauerunt domino Papæ: & ipſe mandauit iudicibus præſentibus, vt ſi eſſet ita, ipſi P. ſuper ipſa parochia perpetuum ſilentium imponerent, & præfato R. præfatam parochiam reſtituerent cum fructib. ſequeſtratis. ſed prædictus R., probauit bene fallitatem prædictam; vnde petebat parochiam illam ſibi aſſignari. Iudices illi dubitauerunt ſuper clauſula ita [vt eſſet ita] vtrum ad omnia prędicta de

beret referri, ut tñ vitium falſitatis. Conſtituerunt enim Papam, & ipſe rndit, quod clauſula illa ad oſa debet ſuperiora referri, ad hoc ut ipſi Roberto eccleſia conferatur: quia licet propter illã falſitatem eſſet priuandus eccleſia ſupradicta præfactus ¶ qui falſitatem huiuſmodi perpetrauit: tñ ꝑ hoc non eſt illa eccleſia aduerſario cõferẽda, niſi prius ſuper alijs fuerit facta plena fides. Nota. ꝑ cõtumaciã poteſt q̃s excõicari. Licet agat actione reali, ordinarium tñ eſt iudiciũ in poſſeſſorẽ mittu. Itẽ clauſula [ſi eſt ita] oſa precedentia reſpicit. Item qui fallat litteras iudicis, dẽt priuari eo, ſuper quo litigatur, propter hoc tamen non acquiritur ius alteri parti.

a Per interpoſitam perſonã.] Quod poteſt fieri. If. de ꝓbẽ. accedens.

[Gl. ſeq. recꝰ ꝑ q. an poterit fieri ſequeſtratio, &c.]

b Sequeſtrari.] qđ de iure fieri non debuit: niſi cauſa ſubeſſet. ¶. de ſequeſtra. ad hoc. & duob. c. ſeq. vbi de hoc: in quibus duob. dr ꝙ ſi fructꝰ diſſipantur, debet fieri ſequeſtratio. C. de prohibita ſequeſtra. l. vnica. De hoc nota. 2. q. 5. quoties. 2. Sed in caſu iſto ſcilicet ꝓp cõtumaciã bene fit ſequeſtratio vt mitius agatur cum reo. inf. de do. & cõta. ex litteris. 1 ſed in caſu iſto non dr propria ſequeſtratio, prout traditur inf. de ſequeſtr. per totum. quia ibi non fit ſequeſtratio ꝓpter cõtumaciam.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrarium, & remittit. item arg. alleg. duo iura. & quatuor alle. in contrarium.]

c Ad omnia.] Vt ꝙ per hanc clauſulã [ſi eſt ita.] Vel per hinc, [Si p̃miſſa vera ſunt.] teneat imperator ꝓbare ꝺa p̃miſſa eſſe vera, licet aliqđ ex p̃miſſis ſufficeret 2 ad propoſitũ ꝓbandũ ſimiles ¶. eo. ex parte Conuentꝰ. ff. de execu. tuto. qui teſtamẽto. nam niſi quis plene probet ſuam intentionem, ſuccumbit C. de rei ven. l. vlt. fines enim mandati diligenter ſunt obſeruandi. ¶. eod. cum dilecta. & imputet ſibi qui plura narrauit; quorum vnum

Sargien † & Vallis regiæ abbatum fuit noſtris auribus intimatum, quod cum ad eos ſemel, & iterum, à nobis litteræ proceſſiſſent, ſuper eo quod P. clericus ſancti Remigij, parochiam de Salice (quam R. de Cliuo per interpoſitam perſonam [a] ſibi collatam fuiſſe propoſuit) detinebat: ipſi partes ſemel, ſecundo, & tertio citauerunt, & dictum P. quia citatus pluries comparere noluit per ſe vel per reſponſalem aliquem coram eis, excommunicationis vinculo innodantes, fecerũt fructus ipſius parochiæ ſequeſtrari.[b] Cumque poſt modum idem P. accedẽs ad eos ſe iuri promiſerit pariturum, ac obtinuerit ſe abſolui: ipſi abſolutionis litteras concedentes, diem ei aſſignauerunt, & locum quibus coram eis quod promiſerat adimpleret; qui diem & locum ex litteris illis radens, in loco raſuræ ſcripſit quod ipſi ei ſequeſtratos fructus aſſignari mandabant: quod coram duobus eorum tandem (tertio ſui abſentiam excuſante per litteras) eſt confeſſus.

¶ Nos igitur cum tantæ temeritatis exceſſus, falſitatis ſcrupulo non careret: vobis dedimus in mandatis; (ſi eſſet ita †) ipſi præſumptori ſuper dicta parochia perpetuũ ſilentiũ ſuper eccleſia ipſa ſufficiat, qui falſitatem huiuſmodi perpetrauit, non tamen propter hoc eadem eccleſia eſt aduerſario aſſignãda, niſi ſuper alijs facta fuerit plena fides.

¶ Idem epiſcopo Imoleñ.

¶ *Non valet reſcriptum ſuper reſtitutione beneficij impetratum, quod de cauſa excommunicationis & amotionis impetrantis non facit mẽtionem.*

CAP. XXVI.

Dilectus † filius abbas ſancti Stephani Bonoñ. nobis per ſuas litteras intimauit, ꝙ cum ipſe (cui viſitationis officium

ſufficeret per ſc. Arg. contra quod ſufficit vitium ꝓbare. ff. de condi. & demon. falſã. in fin. & ff. de condi. inſti. l. 2 §. viti. ff. de manumiſ. teſtamẽ. l. ſi ita. inf. de prebend. cum inter dudum. Die vt ſupra eo. ex parte. Item nota eſt hic quod ſequens clauſula reſpicit omnia præmiſſa. ¶. de ap. ſecundo requiris. & c. inquiſitionis. & c. antiep. arg. contra. inf. de do. cum dilecti. vbi nõ reſpicit omnia ſupernora clauſula illa de foreſta, ſed tantum proximam donationem & inferiorem. 3 q. 5. conſtituimus. in fi. & in glo. quia infames. & de conſecr. diſtin. 2. cũ omne, in princip. & in glo. quod quã fit. Sed melius eſt quod ad omnia referatur. & ſic facit pro alia parte. ff. de in rem ver. ſi pro partes §. penult.

† Vel de clauſula illa, ſi ita eſt.

Dilectus.] Diuiditur: quia in prima ponitur facti narratio. In ſecunda iudicium ſtructio ſibi, Nos igitur. Abb. Sicul.

CASVS Abbas Sancti Stephani Bonoñ datus fuit vitiator à ſede Apoſto. in ciuitate ac diœceſi Boñ. abbas iſte B. & A. presbyteros ꝓpter ſuos exceſſus manifeſtos remouit ab eccleſijs ſuis, & excõmunicauit: & ijdem presbyteri litteras impetrauerunt à ſede Apoſtol. I forma communi ſuper reſtitutione eorum, de cauſa remotionis ſuæ & excommunicatione, qua tenebãtur adſtricti, nullã facientes mentionem. Opponebatur eis coram epiſcopo Imoleñ. negotij exẽcutore, ꝙ litteræ iſte non valẽt, eo quod non faciebant mentionem de cauſa ſuarum remotionũ, nec de excõmunicatione eorundem. cõſultus Papa reſpondet dicens, quod ſi eſt ita, litteræ non valent tanquam per ſurreptionem obtentę; & quod epiſcopus iſte decernat eas viribus carere. Nota quod excommunicatus non poteſt impetrare litteras ad agendum: quia iſti presbyteri ſimpliciter impetrauerunt, tanquam eſſent ſpoliati, ad petendam reſtitutionem, vnde dicitur in forma communi.

† Cap. 5. eo. tit. in 4. compilat.

[Gl.

v Concor. tex. nam Arianus ff. de ac. & obl. & in l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. ¶ Adde ꝙ ſi iſta clauſula deſit in aliquo reſcripto, illud ꝓſumitur eſſe falſum. Archi. & doct. in ca. coordi.

a Hoc verũ ſi aſtringit ſe ad vtrumque infra de proba. licet. Ioan. And.

Glo ſeq notat cauſam exprimendam.]

a Cauſa.] Not. quod non ſufficit narrare ſeriem facti in literis Papæ, niſi cauſa facti adjiciatur, argum. 23.q. vlt. occidit, inf. de iſti. cum cauſam, & cū facti potius quærenda eſt, quam ipſum factum. 15.q. 1. ſic. eam hinc. de fil. de fun. verū. & ſ. de acc. cū dilectus. C. de adopt. l. 3 & etiã modus 1 facti. C. de tranſact. vt reſpõſum.

[Gl. ſeq. primo notat reſcriptum impetratum ab excõmunicato nõ valere; & reddit triplicem cauſam. ſecundo ſignat cõtractum, & ſolut. in fine tenatur.

b Excommunicationis.] Hic hẽs q̃ ſi excõmunicatus impetrat literas vel reſcriptum tacẽs de ſua excõmunicatione, q̃ non valent literæ, tũ quia tacuit ,peccatum iudicis. ſ. de te iud. inter; tum quia tacuit ultimum ſuum, tum etiam q̃a ingeſſit ſe cõioni hominũ, propter quod puniendus eſt, ſ. de cle. excom. illud. § illud autẽ, & 11.q.3. placuit, unde inconueniẽs eſſet q̃ ex eodem facto conſequeretur pœnam & cõmodum. ff. de negeſt. l. ſiue, in fi. & Glo. ſin. 16.q.1. legi. in gl. deteriores. Cõtra. ſ. de exce. ſignificauerunt. & c. uene rabilẽ, ubi dicitur q̃ excommunicati non repelluntur à proſecutione appellationis: ſed iſti presbyteri erant rei, ergo non debebant repelli. De hoc dicemus inf. de exce. uenerabilem, &c. ſignificauerunt. Sed pro nunc dic breuiter, quod iſti non erant rei, led actores qui petierunt reſtitui, nec appellauerant: in quo caſu loquuntur contraria. Et ſic eſt aſſ. quod quæſtio ſpoliationis non ſit priuilegiata. An autem littera ab excommunicato impetrata, valeãt eo abſoluto? a dic ſuper hoc prout no. inf. de excep pu, [lib. 6.] In gl. quæ incipit, ſed nũmus.

[Gl ſeq no. ſpecialiter cauſam excommunicationis exprimendam in fin dicit hic non probari, quod nõ ualeat reſcriptum ab excommunicato impetratum.]

c Vinb. carere.] ut ſ. eod. cum dilecto. Et ſic uidetur quod ſi aliquid factum ſit per literas ſurreptas illud debeat reuocari. De hac materia plenius dicetur inf. eo. c. ad audientiam. Et dic carere, ſi conſtituit de iſtis exceptionibus, ſcilicet quod non fecerint mentionem de cauſa ſua remotionis, & excommunicationis qua tenebantur abſtinẽti. Et mento de cauſa excommunicationis tẽ. debuerunt facere mentionem: quia qui petit ab ſolui ab excommunicatione, tenetur exprimere eã cauſam excommunicationis ſuæ; alias non ualent literæ impetratæ ſuper abſolutione: uel ſi aliam cauſam exprimeret, quam illam pro q̃a ſint excommunicatus, infra de off. ord. ex parte, & in fin de ſpõ inſtr. quod ſuper his. In illa decr. ex parte, notatur de hoc in gl. q̃ incipit, in ciuitate ac diœce. Bonõ. communiter. b. & A. presbyteros ab eccleſijs ſuis (propter eorum graues & manifeſtos exceſſus, duxerit amouẽdos, ij dẽ ſup reſtitutione ſua noſtras ad te in communi forma literas impetrarũt, de amotionis ſuæ cauſa[a] & excõmunicationis[b]† qua teuentur adſtricti, nullam facientes penitus mentionem. ¶ Nos igitur fraternitati tuæ mandamus quatenus (ſi eſt ita) litteras ipſas tanquam per veri ſuppreſſionem obtentas, viribus carere[c] decernas.

¶ Idem Epiſcopo Veratiſamen.

¶ Per litteras iuſtitia non tenetur epiſcopus prouidere habenti perpetuam vicariam vel ſufficiens patrimonium, nec valent littera gratiæ ad beneficium obtinendum, in quibus impetrans tacuit perpetuam vicariam. Hoc dicit, comprehendendo vtrunque in reſtrictum.

1 Hoc verũ ſm t.m. qñ modus cãm dandi. uel de negandi præberet, & ſi eſſet actum in medium in q̃ ſtionis. aliter ſi alio modo de accu. quibus 2 de ſimo. licet 10. And. † ſententia in aliquo: utiquis.

2 Cauſa eſt de hoc inter minus in ca. 1. de reſcri. lib. 6.

† Cap. 4. eo. tit. in 4. compil.

3 Et hic eſſet contra litteras opponi poterat exceptio rei iudicatæ, de lite conteſt. c. 1. l. 6. uenient et i modum perem propria, ut ibi. Ioann. And.

CAP. XXVII.

POſtulaſti † per ſedem Apoſtolicã edoceri, vtrum alicuius eccleſiæ perpetuo vicario, de prouentibus vicariæ, bonũque paternis habenti vnde valeat commode ſuſtentari, tenearis per illam formam communem (cum ſecundum[d] apoſtolum) in eccleſiaſtico beneficio prouidere.

¶ Ad quod ſic diximus reſpondendum: quod cum per formam prædictam neceſſitatibus pauperum clericorum (qui nullum ſunt ex eccleſiaſticũ beneficium[e] aſſecuti) ſedes Apoſtolica duxerit ſuccurrendum, perpetuus vicarius (niſi de vicaria fecerit mentionem) commodum reportare non debet de huiuſmodi litteris, vtpote veritate tacita, impetratis. ¶ Non enim beneficio carere debet dici, cui de competenter[f] de perpetuæ bona paterna, de quib. poterat cõmode ſuſtentari. iſte vicarius impetrauit contra epiſcopum qui ipſum ordinauit ſecundum illam formam communem [cum ſecundum Apoſtolum.] quæſtuit iſte epiſcopus a Papa, utrum teneretur ei ſecundum illam formam in beneficio eccleſiaſtico prouidere. Reſpondet quod per illam formam [cum ſecundum apoſtolum.] Sedes Apoſtolica conſuetum pauperibus clericis, qui nullum beneficium habẽt, prouidere: & ideo perpetuus vicarius talium literarum commodo carebit, niſi de vicaria ſua fecerit mentionem, utpote veritate tacita impetratum: non enim dicitur carere beneficio, cui de vicaria per petuæ prouentibus eſt prouiſum. & pro habente beneficium, competens ex certa ſcientia ſuper obtinendo alio beneficio Papa non tenetur de eo, quin de ipſo ſciat mentionem. No. quod perpetuus vicarius beneficium reputatur. Item ſemper eſt facienda mentio de priori beneficio, aliter non ualent literæ: ut hic dicitur.

d Cum ſecundum apoſtolum.] quã habes. inf. de præben. cum ſecundum.

e Beneficium.] Nomine beneficij intelligitur vicaria ſiue præbenda, ſiue aliud beneficium. 1.q.3. multis, in princip. & inf. de verb. ſign. tua nos.

f Cum competenter.] Illud competentes, intelligas ſecundum modum illius decret. de monachis ſ. de præben. de hoc dictum fuit ſupra eo. cum ideo, die ut ibi.

Nomine beneficij quid intelligatur.

[Glo.

[Gl.seq.arg.quod de patrimonio,&c.allg.I cõtrariũ. & primo argumento respondet. demum quant, soluit & remittit.]

a Prouentibus.] de duobus quærebatur, scilicet de paterna hæreditate, & de beneficio vicarię, sed de beneficio tantum respondet: ergo licet non faciat mentionem de paterna hæreditate, tenent literæ, quia vnum negando, alterum conceditur.inf. de pœn. nonne. Sed vide q̃ talis indigne petit beneficium ecclesiastic. cum 16.q.1 quoniã quicquid.& 11.q.3. illa autem.in glo. fi. & iudicium sibi malè ducat & bibit. 1. q. c.clericos. & c. seq. Item quia ordinatus est ad certum titulũ, quia ad titulum sui patrimonii est ordinatus.infra de præben.tnis. Sed nõ est verum quod de hæreditate principaliter quæreretur, sed de vicaria,hoc addito q̃ habeat bona paterna similiter. Sed quid si modicum habet beneficium: nunquid tenetur facere mentionem de illo? Tenetur quidem.inf. eod. si proponente.vbi dicetur de hoc.

vicariæ prouentibus [a] est prouisum. Et pro habente beneficij sufficiẽtis subsidium, ex certa scientia super obtinendo alio beneficio,de leui non scribimus,qui faciamus de primo in nostris litteris mentionem.

¶ Idem in conciliogenerali.†

¶ Per literas Apostolicas de hac constitutione mentionem non facientes, non possit quis trahi vltra duas dictas extra suam diœcesim, nisi de consensu partium littera fuerint impetratæ. hoc dicit vsq; ad §. sunt & alij.

† Literam & cap. 17 de litteris non impetrandis &c.

ADDITIO. Et est expressum inf.de præb.si motu proprio.2.respon.h 6. Dixit et hic Innocẽtius q̃ impetrans beneficio quod tacuit renunciare velit, non conualescent literæ,cum in iudicio sit ipsa data 3. eo.cam te,contrarium notasse videtur inf eod. in nostra. & ibi dicam.Ioan.And.

NOnnulli.] Istud principium vsque ad §. Sunt & alij.Diuiditur in tres partes. Nam primo ponit abusum impetrantium iudices remotos. Secundo prouidet: ibi, Cum autem Tertio excipit; ibi, Nisi. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam abutebantur gratia sedis Apost literas impetrantes ad iudices remotos, vt sic reus fatigatus laboribus & expensis, sibi cederet, vt saltem vexationem suam redimeret: & quia per iudicium iniuria fieri non debet, statuit concilium generale,ne quis vltra duas dictas extra suam diœcesim per literas apostolicas trahi possit, nisi de assensu partium fuerint impetratæ, vel nisi de hac constitutione fecerint mentionem. In secunda parte dicitur, quod alii erant qui nouum genus mercimonii circa literas apostolicas exercebant, vt finita. lites suscitarent,vel nouas fingerent quæstiones; fingunt enim causas,& super illis impetrant literas sine mandato dominorum, & illas exponunt venales: quandoque reo,ne ab actore fatigetur, quandoque actori, vt indebitè reum molestet: Sed quia lites potius sunt restringendæ quam ampliandæ, statuit Concilium generale,vt si quis super aliqua quæstione de cætero literas impetrauerit sine speciali mandato domini, literæ illæ non valeant, & ille de iure tanquam falsarius puniatur, nisi forte sit de illis personis à quibus non exigit impetrator mandatum. Not. quod in iure nulli est facienda iniuria in isto iure. Item vltra duas dictas extra suam diœcesim per literas Apostolicas nullus trahi potest. Item littera,sine mandato non valent impetrare.

[b] Abutentes.] id est, malo modo vtentes. sic 7. eo. quia nonnulli.& 3. eod.sedes.

[c] Ad remotos.] no. q̃ dr remotus qui est vltra duas dietas extra diœcesim. & facit ad inf. de cle.cum inter vniuersas.& cap.nobis est. 1

CAP. XXVIII.

[10] NOnnulli † gratia sedis Apostolicæ abutentes [b] litteras eius ad remotos [c] iudices impetrare nituntur, vt reus fatigatus laboribus & expẽsis, sibi credere, vel importunitatem actoris redimere [20] compellatur. ¶ Cum autẽ per iudicium iniurijs aditus petere non debeat, (quas iuris [d] obseruãtia interdicit) statuimus, ne quis vltra duas dietas [e] extra suam diœcesim per litteras Apostolicas ad iudicium trahi possit, [f] nisi [30] de assensu partiũ fuerint impetratæ, vel expressam

† Concor. text. in l. 1. C. de dilat. vbi not. & in l. 1. C de poen. & in gloss. in verb. quem locum. in cap. nullus. de temp. ordi. lib. 6.

† Cap. 5. eo. tit. in 4. compilatione.

d Iuris obseruantis,] quia non debent mdr nasci iniuriæ vnde iura oriũtur. 7. de accu. quæliter & quãdo 1. C. vnde vi. meminerint simile supra in 1. constitutione Gregorij.

[Gl.seq. quærit, arguit pro vulgaribus, & sic soluit. & cõdo quærit, soluit, contra solutionem obiecit, & respondet.]

e Vltra duas dietas.] nunquid hoc intelligitur de vulgaribus dietis, quæ habentur secundum consuetudinem regionis,aut de legalibus secũdum quod viginti miliaria computantur pro dieta. ff.de verbo.sign.l.5. & ff si quis cau l. vltima? Videtur quod de vulgaribus, quia nomina ex cõmuni vsu intelligenda sunt.inf. de fil non ex litteris. 1. non enim ex opinionibus singulorum, sed ex communi vsu omnia examinari debent.ff. de stat.rel. Ie. l. Labeo.& consuetudo est optima legum interpres.infra de consuet.cum dilectus & ff. de leg.si de interpretatione. & plus habuit vsui quam significationi vocis, ff.de legatis 3.non aliter. immo vsus habuit contra naturam vocis, ff. de legatis tertio.vxori.in princip. De hac materia multa argumenta notantur 12. distinct. illud. Et dicas quod de vulgaribus dictis illud est intelligendum, quia lex debet conuenire consuetudini regionis.4.distinct.erit autem lex. Sed pone quod aliquis impetraret litteras vltra duas dietas, non facta constitutionis illius nomine, sed iudices citant ad locum vltra duas dietas non remotum à sua diœcesi ipsum venit; nunquid ire tenetur? Credo quod sic, per hoc quod dicit; vltra duas dietas non trahatur, & est expressum infra de excep.olim.sed expensis actoris debent iudices ad locum ire, alias fieret fraus constitutioni huic.arg nil hoc.ff. de eden.prætor ait. in fin. Sed videtur quod non valent literæ: quia sunt impetratæ tacita veritate, tali, quam si dixisset.literas non habuisset: supra eodem. super literis, ergo non debent valere: quia eadem æquitas quæ mouet delegantem, mouere debet delegatum: vt dicit illa decr. super literis, in fin. Sed eadem ratione videtur quod valeant: quia si dixisset quod non traheret ille aduersarium vltra duas dietas, literas habuisset. ergo debent valere, & bene valent, vt dictum est: quia lite purgat vitium: & remouet exceptionem, quæ posset opponi, quare non valent: quia literæ non sunt nullæ ipso iure, sed per exceptionem annullantur. argument. infra, de vsuris, quia frustra.

f ¶ Trahi possit.] non dicit quod literæ non valeant, sed ne trahatur per eas vltra duas dietas.

[Glossa sequens recitatur pro solutione contrarij.

Nomine dietæ quid & qualis dieta intelligat.

a Fece-

de hac conſtitutione fecerint mentionem. [2]

¶ *Non valent litteræ ad lites impetratæ ſine ſpeciali mandato domini, niſi impetrentur per communem perſonam. hoc dicit.*

¶ Sunt & alij qui ſe ad nouum genus mercimonij [b] conuertentes, velut ſubitas poſſint ſuſcitare [c] querelas, vel nouas immittere quæſtiones, fingũt cauſas, ſuper quibus a ſede Apoſtolica litteras impetrant, abſque domino-

rũ mandato: quas vel reo (ne propter eas laborum vel expenſarũ diſpendio moleſtetur,) aut actori (vt per ipſas aduerſarium indebita moleſtatione fatiget) venales exponunt.

¶ Cum autem lites reſtringendæ [d] ſint potius quam laxandæ, hac generali conſtitutione ſancimꝰ, vt ſi aliquis ſuper aliqua quæſtione de cætero ſine ſpeciali mãdato [e] domini litteras Apoſtolicas impetrare præſumpſerit, & litteræ illæ non valeant, & ipſe tãquam tal-

¶ Cõiter nõ exprimitur nomen conſtitutionis ſ ſed dicẽ nõ obſtante cõſtitutione de duab. dictis edita in Cõcilio Generali. Io. Andr.

[2] Propter quæ odiũ in hoc caſu ſpeciale eſt contra regulam, ſicut et in alijs caſibus, qui no. de pac. ea.x. de regu. iur. ratihabitionem, libr. 6. Ioann. And.

1 Fecerit mentionem.] Vt ſi ita dicatur, non obſtante tali conſtitutione. & ſic patet ex hoc loco, quod reſcriptum debet facere mentionem de conſtitutione. ſ ad hoc vt ei præiudicet. arg. inſ. de xua & qualita. eam te. ſic debet etiam facere mẽtionem de priuilegio. ſup. eo. cum ordinem. Nec habet locum illa regula ſ ſpeciale derogat generali, licet non faciat mentionem de illo. ſup. eo. c. 1. & c paſtoralis, ſed hic reſcriptum ſpeciale non derogat generali conſtitutioni ſ & illa eſt cauſa: quia conſtitutio illa communet ius cõe, ſed ius cõe nõ tollitur per reſcriptũ, cum reſcriptum cõcedi debeat ſecundum ius commune, & non contra 25. q 2. reſcriptum. & ideo neceſſe eſt vt ſemper reſcriptũ impetratum vltra dictas faciat mentionem de hac conſtitutione: quia Papa ignorat locorum diſtantiam.

¶ VNT & alij.] Ille §. in tres partes diuiditur. In prima parte ponit abuſum impetrantium. In ſecunda prohibet. ibi, Cum autem. In tertia excipit ibi, Niſi. Abb. Siculus.

b Mercimonij.] Simile inf. eo. quia nonnulli. vbi aliqui tradunt litteras alijs eiuſdem nominis.

c Suſcitare.] Per reſcriptum principis lites ſopitæ ſuſciari non debent. C. de tranſact. l. cauſa vel lites: imo tales a limine iudiciorum debent expelli, qui volunt lites ſopitas ſuſcitare. C. ſen. reſcin. non poſ. l. vltima, & ſup. eo dilectus.

d Lites reſtringendæ.] ſic de pẽ. diſt. 1. pœna, ff. de libe. & poſth. cum quidam, ff. ſi cer. pet. quidam. & ſic videtur quod in reſcriptis verba potius ſint reſtringenda quam amplianda, inf. de off. deleg. cum olim abbas, in fi. & c. f. & G. niſi indulgeant, benefica, inf. de do. cum dilecti, in fi & inf. de verb. ſign. olim tibi.

(Gl. ſeq. no. q generalis procurator non impetrat. Iaduc. quinque ſumma. ſecundo obijcit ad hoc, & ſoluit. tertio quærit. arg. pro, & ſoluit. quarto quærit quis probet. arg. quod impetrans ponit opi. Io. diſtinguẽtẽ in forma verborum qualitatẽ cauſę. in fi. ponit quid de literis gratioſis, & Ioannes Cumæ.)

e ſine ſpeciali mandato.] ſic ergo generalis procurator non ſufficit ad impetrandum litteras, quod eſt bene notabile, ſicut ſequitur ſpecialis procurator in tranſactione, C. de tranſac. tranſactionis placitũ, & inſ. de arb. per tuas, in pœna. Et in integram reſtitutione petenda, ff. de minor. § fi. tales. & de reſtit. in int. cor. Et in delatione iuramenti; quia procurator nõ debet deferre iuramentum alteri, ut inſ. ff. de iuram. antiiurãdi, § procurator. Sic per procuratore generalẽ non poteſt fieri acceptilatio, niſi habeat ſpecialẽ mandatum, ff. de accept. l. 3. Sed nõ ne ratihabitio domini ſufficit ad hoc vt litteræ valeant, ſeu valere incipiant, quæ prius nõ valebant? qđ vide. ff. de aud. l. licet verum, & ratihabitio retrotrahitur, ff. de pignor. fi. tradun. § 1 & inſ. de clan. de ſponſ. quod nota. ſic gl. h. & inſ. de elec. quod ſicut, cit ea prin. ver. quod ſi eos in fi. ſic litteræ, quæ primo non valẽt, poſtea conualeſcunt, ut de ſo. cõpetẽ. 1. in gl. inſi tua complementum, & c. ex tenore, in fine. ibi, dummodo. Ad hoc reſpõdeo, quod hoc procurator, quæ nulla eſt, poſſe tacitum, ſed tunc valent litteræ illæ aduerſario contradicere. inſ. eo. ex parte, ꝙ ꝓ tõnẽ q in ſimm reddimur: quia lites a reſtringendæ ſunt, &c. Sed nunquid litteræ iſtæ ſunt nullæ ipſo iure? Videtur quod ſic: quia tanquam falſarius punitur, & ſic iſtæ litteræ ſunt falſæ: ſicut ſententia venalis nulla eſt, 2. q. 6. l. ei qui §. venales, & ſ. de vi. & ho. cle. cum ab omni, in fi. Dico ꝙ ꝓ exceptionẽ ſũt annullãdæ. in vtroque caſu iſtius capituli, ſi reus nihil obijceret, valerẽt. Sed quis debet probare ꝙ ſine mãdato ſunt impetratæ, an ille q excipit ꝙ non ſunt impetratę per procuratorem, an dominus qui vult illis? vẽ quod dominus, q vult illis iſtis, & exhibet eas, debet probare mandatũ, qa executor non tenẽt obedire mandato in dubijs, niſi primo probẽt mandatũ. inf. de off. dele. cum in nec. ſup. eo. cũ contingat. qualiter. n. poſſit reus probare ꝙ non eſſent impetratæ per procuratorẽ, cũ ſit pura negatiua, & negantis factũ per reũ naturam nulla eſt probatio, inf. de elect. bonæ. i §. porro, & 6. q 5 c. accuſator, quod aſſeuerat. Præterea licet aliquis offendat inſtrumenta eccleſię, nõ tamẽ ei creditur, niſi caueat de rato, inf de eſt. dele. conſ in prin. Et generaliter tradit, quod quoties de mãdato dubitatur, vel procurator dẽt probare mãdatũ, uel caueat de rato, C. de procu. l. 1. Præterea nõne habẽt cũ authẽtico exhibeat libellus ponẽtius Papæ, 81. diſt. Maximianus, in gl. prof. eſt, arg. 7 q. 1. præſentium, ſed ad qđ niſi ad hoc. f. per quem fuerit impetratũ? nã forte ꝙ excõicatum ſunt impetratæ, quæ no. ualẽt, arg. inf de prob. poſſeſſionẽ, inf. c. electus de hoc dic. ut in dec. pia, de except. lib 6. Nec obſtat ſi dicat, quod inſtrm apparet nõ mutatũ, ergo ſtandum eſt ei donec cõtrariũ ꝓbẽt, C. de edi. diui Hadr. tollen. Iuſtitia circa princ. ibi, ex quacunq; hic enim nõ impugnatur ſcriptura quam ueta ſit bulla, & uerus ſit actor, ſed tantũ de mandato imperitis dubitatur. Ad hoc dicit Io. quod ſi ita cõmunetur in reſcripto, & cõqueſtus eſt talis procurator de talia nunc nõ eſt ne. eſſe probare mãdatũ: qa per litteras illas ſatis apparet de mandato, ex quo Papa appellat cũ procuratore: quia cõtat quod uidi mãdatũ; ſed ſi cõmenẽt in iſtis, ſignificauit nobis talis, uel conqueſtus eſt nobis, cum ille non fuerit in cauſa, ſed alius q dicit ſe fuiſſe procuratorẽ legitimẽ conſtitutum: tunc tenetur probare mandatũ. quia plerique ſingulariter eſſe alios, & ſub noĩe alterius litteras impetrãt, et niſi doceat de mandato non dẽt audiri, ut hic dicit. In cauſa appellationis dicebat ipſe Ioãnes, quod nõ tenetur probare mandatum; quia non eſt credendũ, quod aliquis negligat ius ſuũ in proſequendo appellationẽ, qui alias diligẽs eſt, ar. C. qui et aduer. quos, l. 1. Si autem per ſimplicẽ q̃relã fiant litteræ impetratæ, neceſſe eſt ſemper probare mandatũ. Conſuetudo iſta nõ bñ ſeruabatur, nec admittebãt iudices talẽ exceptionẽ; ſed certè bene debet admitti; quia non ualent litteræ, niſi fuerint impetratæ per procuratorẽ; et hoc probatur in decr. Greg. infra eo. titu. ex parte, ut ibi dicemus. Secus credo in locis funer beneficijs obtinendis: quia ibi non exigitur mandatum, cum ſuper nulla lite impetrantur, ſed de gratia tantum concedantur, ſed reſcripta ad lites iam ortas, et non futuras impetrantur, infra eodem titulo, capitulo, ait Cum

Romana

Romana non consueuit hanc exceptionem de mãdato admittere, nec nos admittere debemus, & si gp hoc appellatef. nõ darẽtur litterę super tali appellatione †

† Alias, exceptione.

ADDITIO. Dixit Goffre. gp talis exceptio, [non habes mandatum.] bene admitteremus in audientia contra impetrãtem. Sed post ipetrationẽ iã factã contra vtentẽ rescripto, nõ admitteret exceptio. Nec obstat decr. ex parte inf. eo. quę loqtur in eo qui non vult habere ratum factũ impetrantis. Sm eũ vel Sm Vin. & Petr. de Sãp. contra impetrate volentẽ admitti exceptio: & habebit ẽt impetrans volens probare mãdatũ post impetrationẽ et extra vtentem admittet exceptio, sed habebit ex adverso probare rescriptum impetratũ sine mãdato. de quo hęc probari possint, dixi sup. ea. l. gl. Dixi Cõpost qp curia non cogitur procuratorem impetrãtẽ probare mandatũ ad petitionem procuratoris contradictoris: sufficit unus ille sumus mandatũ ostẽdat. l. o And.

† Dunelien sis.

† Dunelien se.

a Non det exipi.] q̃ sint illę personę, habes ff. de procu. sed & hęredes.

ij Dilectus filius.] Cum agitur actione reali, competitio dierum fit a fine dioc. loci vbi sita est res. Et de mensu appellationis nõ iudex causę principalis, sed cui cõmissa est appellatio, cognoscere dẽt. ita communiter limitant Doct. Sed profecto pars prima summarij nullo modo probatur in textu nec puto eam verum in fe nam in rem solum desinitur quis cognoscere debeat de mensis appellationis. Et venit hoc ad limitandum, c. pastoralis. sup. eo. Dividitur in duas partes. In prima ponit querela appellantis. In secunda prouidentia, ibi, Quocirca. Abbas Sicul. CASVS. Iordanus Clericus Dunelien. impetrauit litteras contra Io. Saracen. super Ecclesia S. Nicolai Dunelien. dictus Io. ad iudicium euocatus excipiẽdo proposuit, quod authoritate illarum litterarum non poterat conueniri, ex eo quod vltra duas dietas à diœcesi vbi sita erat Ecclesia predicta habebatur contra Concilij generale, de quo in literarum mentio non fiebat. ipsi iudices hanc exceptionem noluerunt admittere, pro eo, quod idem Io. in Raphen. & Elien. diœcesibus beneficia habet: quasi ex hoc domicilia haberet ibidem. quare dictus Io. ad sedem Apost. appellauit appellatione a causa fuit commissa archiepiscopo Eboracen. & eius comprouincialibus, sed quia iudices nihilominus in negotio procedentes, inhibebant iudicibus appellationis, ne in negotio sibi commisso procederent. Vnde mandat Papa primis iudicibus quod si ita est, ut proce-

Romana non consueuit hanc exceptionem de mãdato admittere, nec nos admittere debemus, & si gp hoc appellatef. nõ darẽtur litterę super tali appellatione † ADDITIO. Dixit Goffre. gp talis exceptio, [non habes mandatum.] bene admitteremus in audientia contra impetrãtem. Sed post ipetrationẽ iã factã contra vtentẽ rescripto, nõ admitteret exceptio. Nec obstat decr. ex parte inf. eo. quę loqtur in eo qui non vult habere ratum factũ impetrantis. Sm eũ vel Sm Vin. & Petr. de Sãp. contra impetrate volentẽ admitti exceptio: & habebit ẽt impetrans volens probare mãdatũ post impetrationẽ et extra vtentem admittet exceptio, sed habebit ex adverso probare rescriptum impetratũ sine mãdato. de quo hęc probari possint, dixi sup. ea. l. gl. Dixi Cõpost qp curia non cogitur procuratorem impetrãtẽ probare mandatũ ad petitionem procuratoris contradictoris: sufficit unus ille sumus mandatũ ostẽdat. l. o And.

† Dunelien sis.

† Dunelien se.

a Non det exipi.] q̃ sint illę personę, habes ff. de procu. sed & hęredes.

ij Dilectus filius.] Cum agitur actione reali, competitio dierum fit a fine dioc. loci vbi sita est res. Et de mensu appellationis nõ iudex causę principalis, sed cui cõmissa est appellatio, cognoscere dẽt. ita communiter limitant Doct. Sed profecto pars prima summarij nullo modo probatur in textu nec puto eam verum in fe nam in rem solum desinitur quis cognoscere debeat de mensis appellationis. Et venit hoc ad limitandum, c. pastoralis. sup. eo. Dividitur in duas partes. In prima ponit querela appellantis. In secunda prouidentia, ibi, Quocirca. Abbas Sicul. CASVS. Iordanus Clericus Dunelien. impetrauit litteras contra Io. Saracen. super Ecclesia S. Nicolai Dunelien. dictus Io. ad iudicium euocatus excipiẽdo proposuit, quod authoritate illarum litterarum non poterat conueniri, ex eo quod vltra duas dietas à diœcesi vbi sita erat Ecclesia predicta habebatur contra Concilij generale, de quo in literarum mentio non fiebat. ipsi iudices hanc exceptionem noluerunt admittere, pro eo, quod idem Io. in Raphen. & Elien. diœcesibus beneficia habet: quasi ex hoc domicilia haberet ibidem. quare dictus Io. ad sedem Apost. appellauit appellatione a causa fuit commissa archiepiscopo Eboracen. & eius comprouincialibus, sed quia iudices nihilominus in negotio procedentes, inhibebant iudicibus appellationis, ne in negotio sibi commisso procederent. Vnde mandat Papa primis iudicibus quod si ita est, ut proce-

sarius puniatur. ¶ Nisi forte de illis personis extiterit, à quibus nõ debet exigi [2] de iure mandatum.

¶ Honorius iij. Cantuarien. archiepiscopo, & cõ iudicibus suis.

¶ Si secundo diuorum fratrum vnius s. in causa principis, alterius in causa appellationis contenditur: non iudex super principali, sed deputatus super appellatione, cognoscere debet de validitate appellationis.

CAP. XXIX.

ij Dilectus filius I. Saracenus clericus exp. fuit coram nobis, qp cum Iordanus clericus Dumelien. † ipsum super ecclesia sancti Nicolai Dumelien. † coram vobis authoritate litterarum nostrarum traxisset in causam: ex parte ipsius I. fuit excipiendo propositum quod authoritate ipsarum litterarum non poterat conueniri, quod vltra duas dietas à diœcesi

(vbi ꝓdicta ecclesia erat) contra statuta Cõcilij generalis [b] (de quo in eisdem literis non fiebat mentio) distabatis. † Et quia huiusmodi exceptionem admittere denegantes, procedebatis in causa (pro eo quod idem I. in Rophen. & Elien. diœcesibus beneficia obtinet, quasi ex hoc ibi domicilium [c] intelligeretur habere) ipse ad nostram audientiam appellauit: & infra. Cumque idem I. appellationem interpositam prosecutus, ad Eboracen. archiepiscopum & eius collegas, super præmissis litteras impetrasset: vos in causa ipsa nihilominus procedentes, eisdem iudicibus ne in commisso sibi procedant negotio, inhibetis: [d]

¶ Quocirca mandamus quatenus (si est ita) causæ superlededtis eisdem, cum non vos, sed dicti iudices [e] cognoscere habeant ad quos iurisdictio debeat pertinere.

gotio non procedant; quia non ipsi, sed iudices appellationis cognoscere debent ad quos iurisdictio debeat pertinere. Not. quòd inter iudices datos in principali causa, & iudices datos in causa appellationis non reuocatur in dubium quoties fit iurisdictio. Iudices enim appellationis cognoscere debẽt an sit legitime appellatum: q̃ nemo cognoscere dẽt de appellatione ab eodẽ ad superiorem interposita, vt hic patet: sed superior ad quẽ appellatur.

† In nõnullis manuscr. legitur ei tabatis.

b Concilij generalis.] supra ea. proui. [Gl. leq. notat, quod habere ecclesiã, vel præbendam, &c. tractans vbi dr q̃ habere domicilium.]

c Domicilij.] ex hoc videtur, quod licet aliquis hẽat præbendam. vel ecclesiã alibi, quod ꝓpter non habeat ibi domicilium: Nã sola possessio domus, q̃ in Ciuitate alia cõparatur nõ facit domicilium, ff. ad muni. libertus, §. sola domus, verumtñ bñ põt quis hẽre domicilium in plurib. locis, dummodo ꝛe in vtroq; equaliter collocatę videatur, ff. ad muni. aliumpro. §. iuris prudentib. & if. de fo. cõp. ex parte B. alias dr ibi habere domicilium, vbi maiorẽ partẽ rerum suarum possidet, & assiduè conuersatur, & ibi debet respondere, C. vbi ꝛe. vel cla. l. Senatore. Vel etiam vbi vendit, emit, contrahit, & festos dies celebrat, ff. ad munici. eius, § 1. ratione vero de qua agitur. potest conueniri, inf. de fo. comp. lane, C. vbi in rem actũ. l. fin. & ex forum formatur. inf. de foro compet. c. ult. ubi numerantur plura, ex quibus formatur quasi domm. Et sic patet quod dictæ illæ semper sunt computandæ respectu diœcesis. vbi est res de qua quis conuenit inf. de fo. compet. ex parte B. licet intra illas habeat beneficium, vel quandoque inueniatur, ut hic dicitur. Sed in personali actione secus: quia potest conueniri vbicunque habet domicilium.

1 Vide Ioh. And. inf. de priuil. ca. ex ore. in gl. super verbo. item ratione possessionis.

d Inhibetis.] Et male: quia postquam causa appellationis est commissa ex certa scientia, iurisdictio primi iudicum est suspensa, inf. de offi. de. c. pastoralis, §. præterea. Sed index appellationis potest inhibere iudici à quo appellatum est, ne in eadem causa procedat, ut inf. de offi. ord. Romana. §. nec pro eo. ver. similiter, & §. à quibus, [lib. 6.] & inf. de appella. Romana, §. si autem [lib. 6.]

e Sed dicti iudices.] Nam iudices appellationis debent cognoscere an sit legitime appellatum; & si legitima est appellatio, ipsi cognoscant, alias remittant partes ad priores iudices, in expensis condemnando appellantẽ, inf. de appe. ut debitus, & c. cum speciali. Et

ſeq; iudices ad appellationem dati ſunt, ſemper debent cognoſcere de hmõi iuriſdictione: nec conuenire cum prioribus, ſicut quandoq; vidi fieri. Illud.n. habet locum quando diuerſi iudices contendunt ſe habere iuriſdictionem principaliter. ſup. eod. paſtoralis. Bern.

CApitulum.] Diuiditur. Nã in prima ponitur facti narratio perplexitatẽ conquerentis continẽs. In ſecunda definitionis cõmiſſio, illam tollens. Secunda: ibi, Quocirca. Abb. Siculus.

CASVS. Callimachus clericus impetrauit literas monitorias contra capitulũ S. Crucis Cameracen. ſuper obtinendo biſficio in eadẽ eccleſia: & deinde ꝓceptorias obtinuit. Poſtẽ B. clericus cõtra capitulũ idẽ ſuper conſimili beneficio in eadem eccleſia ſibi conferendo, ad archidiaconũ Tornaceñ. & ad eius collegas literas executorias impetrauit: qui monuerunt capitulum ſanctæ crucis, vt dictũ B. reciperent in canonicũ & infra trẽ. à quibus iudicibus capitulũ appellauit. ſed iudices nõ obſtãte appellatiõe tulerunt ſniam ſuſpenſionis in eoſdẽ; poſtmodum dictus Callimachus literas executorias ſup executione mãdati pro ipſo facti ad alios iudices impetrauit: qui tulerunt ſententias ſuſpenſionis & excõmunicationis in eoſdem capitulum S. Crucis factum illud ſignificauit domino Papæ. Papa mandat epiſcopo & archi. Legioneñ. vt illum in canonicũ recipiant, & beneficiũ aſſignent ei qui prius mandatũ apoſtolicum prædicto capitulo reportauit; relaxantes ſententias prædictas iuxta formam eccleſiæ, ſuper prębendali beneficio alteri ſilentium imponendo. Not. q primò mandatum Apoſtolicum repræſentat ſuper beneficio, debet beneficium obtinere ſicut ſeruatur in literis ſuper controuerſijs impetratis.

[Gl. ſeq. ſignat contraria, & ſoluit: & opi-ponit ſolutioni contrariam.]

a Prius.] & ita qui præuenit 1 alium, ille obtinet, infra de appellatio. vt delictus. ibi prius quã in gl. & inf. eo. abbatem, & eſt ſimile, ff. de procu. pluribus, & infra de procu. non inſultæ. vbi potior eſt conditio occupantis, & ſimile, ff. de verb. obl. ſi Titius. Sed vñ ꝙ ille pro quo fuit prius lata ſniã deberet obtinere: nõ ille qui primò præſentauit reſcriptum, ſicut ſi qui à pluribus conueniatur ex noxa ciuilẽ ſeruũ, nõ ei qui primò egit: ſed ei qui ad ſniam prius pertenuit debet dari, ff. de noxa. ſi quis à multis, ſic etiam in actione de pec. ff. de pec. ſi verò adhuc. Fortè ídem poſſet dici hic, ille.n. obtinuiſſet qui prius receptus fuiſſet. arg. inf. de præb. dilectus. ſed nenter ad ſniam venit. Hic pãt aſſignari multa cõtraria, inf. de o. ff. de leg. ex parte 1. & 5. contr. exterũ, & multa conſimilia. Sed iura illa hodie correcta ſunt per id quod habes. inf. de appe. vt debitus, & per id qđ dicit hic. De hac materia dicas vt dixi 1. eo. c. 1. Sed illa decre. ex parte, inf. de off. del. loquitur in alio caſu, cũ iam literæ ſunt, primò præſentatæ ante præſentationem ſecundam, & ita concordat cum iſta. Alij dicunt, & fortè benè, ꝙ primæ literæ valent, & non ſecundæ: quia de primis non faciunt mentionẽ, ſi primus impetrans non fuit negligens in ꝓſequẽdo ius ſuum, & hoc conſtat, licet prius ꝓ ſententur ſecundæ: dum tamen non recipiatur ſecundus ante præſentationẽ priorum: & ita ceſſant ꝓria. ſed ſi primus nõ proſequatur ius ſuũ dolo vel negligẽtia; cũ proſequi poſſit, valebunt ſecundæ, licet de primis nõ faciant mentionẽ, ſecus in reſcriptis ad lites obtẽtis, vbi per ſolicitudinem præſentãtis ꝓditur primum reſcriptum, licèt ſecundũ de primo non faciat mentionẽ. ſ. de app. vt debitus. ibi enim remanet ius ſaluum vtrique impetranti.

[Gl. ſeq. recitatur per obiectionem, & ſoluit.]

b Conſimili.] Ergo non ſuper eodem beneficio, ſed diuerſis alias non diceret, conſimili: quia ſi cõſimile, ergo aliud, & non idem, vterque iſtorum impetrauerat, vt ei prouideretur in beneficio prębendali: ſed non ſuper vno, ſed ita ſimpliciter: quia nihil eſt idem, cui ſimile eſt, argumen. ff. ſi menſor fal. mo. dixe. l. 1. §. hæc actio.

[Gl. ſeq. obijcit & remittit.]

c Non habita mentione.] per hoc videbatur, quòd literæ non valebant. ſup. eo. cæterùm, & inf. de offic. deleg. ex parte 1. Sed primæ ibi iam fuerant præſentatæ ante præſentationem ſecundarum: & ſic non contradicit, ſed cõcordat huic no. Et ẽt non obſtat, c. cęterum.

[Gl. ſeq. arguit, & remittit.]

d Poſt appellationem.] Vndè videtur quod ſententia poſtea lata non tenuit, inf. de ſent. excom. per tuas. Sed contrarium dicitur inf. vbi dicit, ſententias præfatas relaxetis: ſed ibi dicitur quare tenuit ſententia. Vel intelligẽ quòd ex iuſta cauſa appellatũ eſt: quam fortè literas alterius receperant, vel aliam iuſtam cauſam allegarunt, & ſic non tenuit ſententia. Vel dicas vt in vltima notula.

[Gl. ſeq. alleg. quinque concor. obijcit & ſoluit.]

e Suſpenſionis.] Arg. quòd ſuſpenſus poteſt amplius ſuſpendi, ſicut excommunicatus poteſt excommunicari. 3. q. 4. Engeltrudam, & 11. q. 3. excell. intiſſimus ra. q. 2. de viro. & inf. & de Iudæ. & Sarra. ita quorundam, in ſi. vbi de hoc.

f Sententias.] ſi excommunicationis & ſuſpenſionis latas proximo cap.

[Gl. ſeq. obijcit, & tripliciter ſoluit.]

g Relaxetis.] Ex hoc pãtet quòd ſententia ſuſpenſionis poſt appellationem lata tenuerit. Sed vñ appellatio

¶ Idem epiſcopo & archidiacono Legioñ.

¶ *Si plures impetrant in eadem eccleſia, ſtatur data, vt primus impetrans præferatur, & ſolus admittatur. Ita communiter ſummant doct. Et procedit iſtud ſummarium ſ. cundum opinionem communem, quæ hodie inualuit propter iura nouna.*

CAP. XXX.

CApitulum † ſanctæ Crucis Cameracen. exhibitæ nobis petitione monſtrauit, quòd Callimacho clerico ſuper prębendali beneficio in eorum eccleſia obtinendo, literas noſtras ad eos prius [a] monitorias, & demum prięceptorias impetrante, B clericus contra eos ſuper conſimili [b] beneficio in eadem ſibi eccleſia conferendo, ad I. archiepiſc. Tornaceñ. & eius collegas, de prædictis literis non habita mentione, [c] executorias à nobis literas impetrauit: qui poſt appellationem [d] ad nos interpoſitam, in eos ſuſpenſionis [e] & † excommunicationis ſententias protulerũt: at dictus C. ſuper executione mandati pro eo facti, ad alios obtinuit ſcripta noſtra, qui tulerũt ſuſpenſionis & excommunicationis ſententias in eoſdem.

¶ Quocirca mandamus, quatenus eo recepto in canonicum & in fratrem, aſſignatoquè ſibi beneficio prębendali: qui ad eos prius mandatum Apoſtolicum reportauit, præfatas ſententias [f] iuxta formam eccleſiæ relaxetis: [g] alteri ſuper prębendali beneficio in eadem eccleſia ſilentium imponentes.

† In multis manuſcript. itam eos ſi ſpenſionis ſiias protulerunt.

¶ Dictio, capitulum. hic capitur pro collegio. ſimile cap. ad hoc c. inter alia. & c. qđ in dubijs. de ſent. excom.

ł Si intelligas in impetrando, planũ eſt, ſi in ſententando, falſum eſt niſi ſi qñ gratiæ ſunt æquales, & neſcit quis ſit primus, inf. c. c. pen. lib. 6. Ioan. And.

tenuit ex eo q̃ ei tantum qui literas primò præsentauit prouidere deberet, & non illi qui secundo præsentauit literas suas, contra quem fuit appellatum. Dicas quòd ideò tenuit ista non obstante appellatione, quia nondũ prouiderat alicui illorũ, & in literis cõtinebatur; si aliũ ad mandatũ nostrũ nõ recepistis. hæc. n. clausula [nisi de mãdato nostro eadem ecclesia in receptione alterius fuerit gratiata] erat in vtrisq; literis inserta, vt patet in integra. sed ipsi non receperant adhuc, vnde non tenuit appellatio, cum non dum competeret eis exceptio. Vel dicas, si vis; prædictas sententias relaxetis, ad cautelã quantum ad illam suam, quæ lata fuit post appellationem, q̃ legitima fuit quantũ ad aliam latã pro Callimacho, vbi appellatio non præcessit, tenetur propriè illud verbum, relaxetis. Et sic q̃prie & ipropriè simul illud tenetur. simile 28. dist. sibyterũ. 63. dist. in synodo. Quid si præsentatione peralterum illorum facta ipsi capitulo alij iudices post appellationem communi auerũt? Vtrũ q̃ teneat appellatio. quia ex quo alius præsentauerat, ius habebat. Vnde si capitulũ appellauit contra secundò præsentantem, benè vt tenere appellatio: quia ei debent prouidere qui primò præsentauit: vt hoc dicit, & ideò absolutio ad cautelam fieri debet. Sed non credo: quia quoties aliqui absoluuntur ad cautelam, illud exprimitur, sup. de appel. ad præsentiam, inf. de test. veniens. in fi. vnde prima ratio verior videtur. Vel intelligitur tantum de sententijs illorum à quibus non est appellatum, & ita planum est.

† Ergo pensio super beneficio non vr posse dici beneficium, cum sint diuersa hic ponuntur, adde c. quamuis. de præb. lib. 6.

¶ Idem Bituricen. archi. Apostolicæ sedis legato.

¶ *Si habens literas Papæ ad beneficium, eis propter annuã pensionem renunciat, nõ valens literæ beneficiales per eãdem hoc facto impetrare.*

CAP. XXXI.

ij AD audientiã nostrã peruenit, q̃ quidã clerici obtentis à sede Apostolica literis super q̃uisione sua in aliquibus ecclesijs tibi subiectis, recipientes ab eis annuas pensiones, [a] seu † alia beneficia ab eorum impetitione desistunt, renunciantes [b] beneficio literarum: & infra.

¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus eos qui post literas taliter vendi tas, † alias (de illis mentione non habita.) [c] impetrabunt de cætero, vel hactenus impetrarunt: cassare decernas commodo earundem, & ecclesias nõ permittas earum occasionem vexari: reuocãdo in irritum [d] si quid earum prætextu inueneris esse factum.

¶ Greg. ix. archiepiscopo Mediolan.

¶. *Receptus per literas Apostolicas, licet prebendam expectet, per alias literas hoc suppriment es, in alia ecclesia recipi non debet. hoc dicit, intrando verbis iuris.*

† Contiut hic, vẽdicatas legendũ monuit, sed in oĩbus manuscr. venditas inuenit, i. est, taliter facto renũciatas.

ij AD audientiam.] Diuiditur, quia in prima ponitur facti narratio. In secunda prouisio: ibi, Fraternitati. Abl.

CASVS. Quidam impetrauit literas à se. Apost. vt q̃. videatur ei in ecclesijs alterius diœcesis subiectis: tandem recepit annuas pensiones, seu alia beneficia, & desistit ab earum impetitione: & renunciauit beneficio literarum, postea impetrauit alias literas super sua prouisione, non faciens mentionem de alijs, vel de pensione vel renunciatione, significatum fuit hoc dño Papæ, mandat P. pa archiepo Bituricen. contra illos, qui post tales literas prius venditas, alias impetrant non facientes mentionem de alijs, ac etiam impetrauit de cætero, quòd decernat eos carere omni cõmodo literarum: nec permittat ecclesias per tales literas vexari, reuocando in irritum quicquid illarum authoritate inuentur factum esse. Nota. quòd tenetur facere quia mentionem de literis quibus renunciauit: sed illud contingit, quia vendidit illas, & ita quasi beneficium reputantur quantum ad impetrandum: quia gratiam sibi consiliam vendere non debebant.

a Pensiones.] huiusmodi pensiones, quæ in fraudem fiunt de prouentibus ecclesiarum, prohibitæ sunt in cõcilio generali, in. de prebend. extirpandæ, in fi. de inf. de collusione, audiuimus.

[Glos. seq. quærit, argu. pro vacillando, soluit cum tamen.]

b Renunciantes.] sed nunquid continet simoniam huiusmodi renunciatio? Videtur q̃ sic cum ex literis hẽtius ad petẽdum beneficium spirituale: & in talibus omnis pactio & contradictio cessare debeat. inf. de pact. c. vlt. & 1. q. 2. quàm pio. Posset dici q̃ non est simonia: quia ea q̃ præcipiuntur à iure, licitè deducuntur in pactũ ét in spiritualibus. ĩ. de elẽctione, significasti in princi. & in glo. 2. & 18. q. 2. Eleutherius. in princ. & in glos. 1. & istud est de iure q̃ renũciet literas si vult habere beneficium: sed si habeat etiam beneficium, posset deduci in pactum q̃ ei renunciaret si vellet aliquod aliud beneficium obtinere: quia vtrunque habere simul non põt, infra de præben. cũ non ignores. Et secũdum hoc expone, vẽditas. i. cum tali pacto renunciatas. Vel potest dici, quòd simonia fuit quoad hic non negatur. Vel dic quòd non fuit simonia propter hoc commissa, q̃d est æquum: cum nullum ius speciale habuerit per literas illas. Bern.

c Mentione non habita.] Et ideò non valent, inf. eod. c. proxi. & sup. eo. tit. ad aures, & c. cum adeò.

[Gl. seq. primò quærit de reuocatione processus facti per subreptum iuris petitum. Secundò alleg. pro, inducens tria cap. & rationem quam fortificat: solu. tertiam obstaculum, & inducit tria similia tertiò alleg. 4. in cõtrarium: quartò ponit opi. Ioan. quintò sol. dist. inter re subrepta ad lites, & ad beneficia.]

d In irritum.] Sed quæritur an generaliter sit verum, quòd quicquid fit per literas tales surreptitias, debeat reuocari? Hoc manifestè probatur in capitulo isto, & est simile, sup. eod. cum dilecta. & c. constitutus, & hoc ideò, quia per literas tales iurisdictio non videtur data. inf. de offi. vica. tua nobis, & 35. q. 9. veniam, in princip. ibi, surreptum huic sedi. & cap. sententiam, & reuocatur etiam quod fit altera parte absente: vt inf. de re iud. cum olim, §. post hæc. & ff. de iudi. l. si prætor. §. Marcellus. Nec obstat si dicas quod post sententiam non admittatur exceptio. 3. q. 6. cap. 2. §. exceptio. & infra de re iudic. inter. ‡ Sed illud non habet locum in exceptionibus, in quibus agitur de falso. inf. de proc. in nostra in fi. & inf. de prob. licet, §. post hæc; cum enim per tales literas non receperint iurisdictionem, quicquid per eas factum est, non tenet. & est sim. quia replicatio omissa ante sententiam ex causa probabili, post sententiam proponitur, ff. quando act. de pecu. annalis est; dict. l. quæritur. multò fortius excepto. Ad idem facit infra de re iudi. ad probandum, argum. infra de depon. impub. ad dissoluendum, in fi. & illa decretaliter intelligitur. Et contra videtur quod per tales literas detur iurisdictio, licet possint eludi per exceptionẽ, vt supra eodem nulli. dictum est, arg. ff. de bon. poss. f. secundum tabulas, l. pen. §. testamento. vnde non potest dici retro in id quod nullum fuit: vnde si aliquis fruit sibi competente exceptione, & non excipit, sibi imputet, si nocuit, quòd prætextu exceptionis post reperta sententia non retractetur. inf. de re iud. inter &c. subor-

‡ Videtur cum gl. in l. peremptoria. C. sententia rescin. nõ pos. & in l. officium. ff. de rei ven-

CAP. XXXII.

IN noſtrâ propoſuiſti præſentia, ꝙ nonnulli clerici à ſede Apoſtolica plures literas (non tamẽ aliàs de aliis mentionẽ a facientes) impetrant fraudulẽter, vt in pluribus eccleſijs admittantur; ſicque aliquando in alijs recepti, licèt nondum in eis eccleſiaſticũ beneficiũ b ſint aſſecuti, aliàs eccleſias ſuper receptione ſua nihilominus impetunt & moleſtãt: † & infra. ¶ Mandamus quatenus eos clericos, eccleſijs, in quibus recepti ſunt, faciens eſſe contentos non permittas alias ab eis occaſione literarum huiuſmodi moleſtari. ¶ Niſi de receptione ſua expreſſam fecerint mentionem.

¶ Idẽ epo Siluanecteſi. & abbati † Caroliloci.

¶ *Non valet reſcriptũ quod procurator reuocatus, & de hoc certificatus, extra iudicium impetrauit: ſecus tamen ſi in iudicio, dummodò reuocatio ad notitiam aduerſarij vel iudicis non peruenerit hoc dicit, ſecundum lecturam magis communem.*

CAP. XXXIII.

i ij EX parte decani & capituli Laudunẽ

1 Idest ex falſo rumore confectũ.

† Vide l. 1. §. fi. & ſi quis ff. de Car. edic. & ff. de lib. cau. Iordanata.

2 Hanc gl. dicunt eſſe ſing. Innoc. in c. ad aures. 3. eod. & Abbas hic.

† In multis antiquis ita: & abbati Cõpẽdien.

[illegible] hortã. Item libertas per falſos codicillos data nõ reuocatur. ff. de manu. teſta. cum ex falſis, & legata præſtantur licèt teſtamentum ſit falſum. 1 ff. de hæred. inſti. l. vlti. Circa iſtam materiam dicebat Io. ꝙ ſnia lata p tales literas, tenet, niſi reuocetur per appellationẽ vel ſupplicationem, ſed retractanda eſt p in integrum reſt. Vel ſi vis dicere ꝙ p tales literas nulla datur iuriſdictio, nõ eſt neceſſaria reſtitutio: quia ipſo iure nulla eſt ſnia. 3. de offi. vic. ſua nobis. Tu dicas ꝙ tales litere non ſunt irrite ipſo iure, ſed poſſunt annullari per exceptionẽ, vnde ſi à principio huiſmodi exceptio ꝓponat, ſi aliquid fiat 3 totũ reuocatur: & ſic loquitur 3. eo. cõſtitutus, & c. cũ dilecta. Si aũt per conſenſum partiũ tacitum vel expreſſum procedatur, & detur ſnia, tenet quidẽ & valet, cũ ſit lata à iudice ſuo nec 3 ius conſtitutionis vt 2. q. 6. cæci qui. §. definitiua. & 3. de re iud. cũ inter vos, niſi fuerit appellatũ vel ſupplicatũ. 35. q. 9. veniã. & c. ſiliam. & C. de prec. imp. offe. Auth. quæ ſupplicatio. Et in cauſa appellationis vel ſupplicationis poteſt opponere de ſurreptione, & ſi oſtendit ſe ignoraſſe, bene auditur: & poterit hoc probare per iuramentũ, quia hoc aliter de facili probare non poſſet. 3. de teſti. præſentium, & 3. de excẽ. paſtoralis, & hoc intelligo hic, ſi eis ignorantibus de prioribus literis receperunt iſtos per literas ſecundas, arg. ad hoc, 3. de præb. dilecto. Vel poteſt dici quod aliud ſit beneficijs, 2 quia beneficiũ non poteſt poſſideri niſi canonicè habeatur 3. de inſti. ex frequentibus, ſed iſti per fraudem obtinuerunt, & ideò iniuſtè & ſi primam eccleſiam habuiſſẽt quo ad titulum, ſecundam habere non poterant, niſi diſpenſatiue, 3. de elect. dudum decr. Greg. & ideò neceſſaria fuit ſcientia Papæ in impetratione literarum talium, 3. ca. prox. quia Papa pro aliquo beneficiato non ſcribit ex certa ſcientia, quin faciat mentionem de primo beneficio. ſu. eo. poſtulaſti. in alijs benè tenent ea quæ fiũt per tales literas ex quo tacitè vel expreſsè approbantur literæ. 3. de offi. deleg. ex parte, 2 nec eo prætextu poſſet appellari.

IN noſtra.] Decre. iſta intelligi poteſt duobus modis. Primò de ijs qui ſimul impetrauit binas literas, & hoc amicatur principio. Alio modo de iis qui iam recepti per primas impetrant ſecundas literas: & hoc amicatur fini. Et ſecundum intellectum quem tenet hic Ioan. Cal. & do. Card. Flo. poteſt ſic ſummari. Sup preſſio iuris ad rẽ, vitiat reſcriptum beneficiale. h. d. in hac de re. primò ponitur facti narratio, ex qua reſultat quæſtio. Secundò ibi, Mandamus ponitur mandatum. Tertio ubi, niſi de receptione ponitur exceptio. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam impetrant plures literas vt in pluribus eccleſijs admittantur, non facientes de alijs, in alijs literis mentionem: & ſic quaſi recepti in eccleſijs, quamuis nondum habeant beneficium, alias tamen eccleſias ſuper receptione ſua ſiue prouiſione impetunt, & moleſtant. Iſta propoſita fuerunt in præſentia domini Papæ: vnde mandat archiepiſcopo Mediolanẽ. vt faciat iſtos eſſe contentos eccleſijs in quibus taliter ſunt recepti, nec permittat ab eis occaſione huiuſmodi literarum moleſtari: niſi de receptione ſua faciant mentionem. Nota quòd receptus in canonicum & in fratrem, licèt adhuc non ſit beneficium aſſecutus, reputat beneficiatus, ita quod de hoc tenetur facere mentionem.

[Glo. ſeq. quærit & ſoluit

a Mentionem.] Et ideò vẽ ꝙ ſecundæ valere non debeant. 3. e. proxi. & 3. eo. ceterum, & c. ex parte 2. & 3. de offi. deleg. ex parte 2. ſed in pendenti eſt quę valeãt, ſi ante ꝓſentationẽ primarũ ſecũdę fuerint impetratę: tunc enim valebunt quæ prius fuerint præſentatæ: vt 3. eo. tit. c. capitulum, & 3. de appel. vt del. itus, poſtquam verò receptus eſſet per primas, non valerent ſecundæ: vt 3. ſequitur. Præterea quæri Papa non intendit ei prouidere in pluribus beneficijs, niſi in ſecundis literis mentio fiat de primis, inf. eo. c. ſi proponente. etiam ſi modicum eſſet beneficium primum, inf. de prę bend. cum teneamur. Sed quid dices ſi primæ literæ annullatæ ſint per exceptionem, nunquid valent ſecundæ, licet de primis non faciãt mentionem? Dico quòd valent ſecundæ ſi nondum eſſent præſentatæ: quia potius ad cautelam impetratæ videntur: vt ſi non poſſet beneficium conſequi per primas, vteretur ſecundis, ſicut conſueuit dici in reſcriptis, ſupra eod. ex tenore, & verba cum effectu intelliguntur, infra de cleri. non reſide. relatum: vndè cum nihil obtinuerit per primas, valent ſecundæ, quia hæc fuit intentio Papæ, vt per literas ſuas beneficium conſequeretur: & hoc ſatis innuitur ex eo quod dixit, eos facias eſſe contentos eccleſijs in quibus recepti ſunt.

[Glo. ſeq. obijcit & ſoluit.]

b Beneficium ſint aſſecuti.] Si enim nondum ſunt eccleſiaſticum beneficium aſſecuti, quare non valent literæ iſtæ ſecundæ, quia qui beneficium eccleſiaſticum non eſt conſecutus, poteſt pro beneficio literas impetrare ſupra eod. cum adeò, & infra ſi proponente; Reſpondeo licèt beneficium nondum ſit aſſecutus: tamen ius canonicæ per quod in breui beneficium eſt habiturus, ex domini Papę mandato eſt conſecutus: & pro beneficiato iam reputatur; vndè de hoc in ſuis literis tenebatur facere mentionem, ſi iam erat receptus.

ij EX parte decani.] Sic ſummatur ſecundùm intellectum ſatis notabilem. Quicquid procurator reuocatus, & de hoc certificatus in iudicio facit in fauorem domini, non tenet, licèt reuocatio ad notitiam iudicis vel aduerſarij non peruenerit ſecus ſi illud tendit ſad commodum aduerſarij. Hoc dicit. In prima ponitur facti narratio. In ſecunda iudicum inſtractio: ibi, Quia verò. Abbas Siculus.

CASVS. Canonici Lauduneñ. hẽbant priuilegium à Romano Pontifice, vt poſſent excommunicare oẽs ſibi

iniurias inferentes, vel sua bona detinentes: ratione cuius quidam I. nobilis ab ipsis fuit excõicatus: sed appellauit ad Papam. Procuratores vtriusque partis missi sunt ad Papam. Dũ ibi essent, & examinaretur negotiũ iste Io. habuit suum procuratorem suspectum, quia forte erat amicus canonicorũ vel canonici aliquid ei promiserant: vel habebat filiũ, cui canonici promiserant dare aliquã capellam, vel beneficium. renocauit igitur ipsum procuratorem, & misit ad eum suas litteras reuocatorias, ille procurator suus celauit huiusmodi literas, & non manifestauit neq; iudici, s. Papæ, nec parti aduersæ, s. procuratori istorũ canonicorũ. Ambo procuratores considerãtes q negotium non posset commodè discuti in curia Romana, quia difficile fuisset illuc non vocare testes, vel pp nimios calores in vrbe Romana existentes, voluerunt impetrare, & de facto impetrauerunt literas ad vnum epm, & vnum abbatem in Picardia. Erat aũt reuocatus (vt diximus) procurator istius Ioan. Præsentauit literas iudicibus, quibus committebatur causa, iudices citauerunt partes, s. canonicos, & istum Ioan. Excipit Ioann. quod virtute istarum literarũ non poterat conuenuri, cum essent impetratæ à suo procuratore reuocato. Et dixit; ego credo procuratori meo p suum iuramentum si fuerit reuocatus an non. Rñderũt ad hoc canonici, quod illa reuocatio non pueneratad notitiã eorũ, vel saltem eorũ procuratoris, nec etiam ad notitiã iudicis, s. Papæ; rõne cuius non valebat. Iudices interlocuti sunt quod hoc nõ obstante procederent; ille Ioan. non appellauit à sñia: sed videns hoc, obstupuit, & dixit: Postquã reuocatio facta per me non tenuit: ego prouidebo mihi. Ecce quid fecit: obtentis dilationibus ad faciendum negotium suum, dixit suo procuratori, quẽ iam reuocauerat oportet te ire Romã celeriter, & impetrabis mihi literas aliàs directas ad istos iudices. Bene dixit procurator, fiat, iuit, obtinuit, & redijt, & apportauit literas facientes mentionem de primis per quas inter alia mandabatur, vt isti duo iudices eps & abbas examinarent processum vsque ad sñiam exclusiuè, & pro sñia definitiua remitterent ad Rom. Pont. Fuerunt præsentatæ iudicibus istæ literæ, vt procederẽt fm eas, & nõ fm priores. Pars canonicorũ se opposuit ꝯ huiusmodi literas, & dicebat quod non valebãt: quia erant impetratæ a procuratore reuocato, quod ipsemet Ioannes in iudicio cõfessus erat, & etiã extra iudicium erant impetratæ: quia iudicium (vt patet supra) erat in Picardia coram illis duobus, & fuerunt impetratæ in curia Rom. & sic extra iudiciũ. Dicebat iste Ioan. vos noluistis admittere reuocationem quo ad alias literas, sed bene quo ad istas: ego nihil eo; noce in hoc. Dicãt ei, in primis reuocatio non fuit nobis nota, benè aũt in secundis, quia tu ipse confessus es in iudicio te reuocasse tuũ procuratorem. Super hoc consultus Papa dicit quod iudices procedant fm priores, & non fm posteriores impetratas p procuratorem istius Ioannem reuocatum. Iste est casus ad longum clarus & facilis, qui optime declarat istam decretalẽ, quæ aliàs pp niminam intricationẽ plena difficultatis erat. Panorm. No. quod reuocatio procuratoris dati ad lites peruenire debet ad iudicem & aduersarium, aliter non tenet reuocatio: & valent ea quæ cum tali procuratore facta sunt in iudicio. Item reuocatio procuratoris dati ad impetrandum, siue ad negotia, debet peruenire ad ipsum procuratorem tantum. Item non valent literæ impetratæ sine speciali mandato dñi, hoc est verum, nisi fuerit de illis personis, à quibus de iure non exigitur mandatum.

fis fuit propositum, quod cum ipsi auctoritate Apostolicæ indulgentiæ [a] in nobilem virum I. excommunicationis sententiam protulissent: procuratoribus partium propter hoc ad sedem Apostolicam accedentibus, & lite super diuersis articulis [b] contestata, [c] nos causam vobis commisimus terminandam: hoc adiecto, vt non obstarent literæ præter assensum partium [d] impetratæ. Dictus autem nobilis citatus, proposuit, quòd per illas literas procedendum non erat: ex eo quòd V. qui easdem literas impetrauerat, falsus extiterat procurator, [e] cum ipse ante impetrationem literarum ipsarum, propter suspicionem, [f] quam contra eundem conceperat, mandatum sibi traditum re-

a Indulgentiæ.] Forte cõcessum fuerat capitulo Laudunen. vt si quis in eorum manifestum offensum incideret, q̃ illam posset excommunicare. similem indulgentiam habes infra de verbo, signi. ex parte. i vbi concessum erat canonicis Carnoten. q̃ nemini licitum esset absoluere excommunicatus pro ecclesia Carnotensi, nisi satisfactione præmissa pro emenda.

b Articulis.] Qui fuerint alij articuli, non habemus.

c Contestata.] Per procuratores datos ad tori litem.

d Præter assensum partium.] Hoc solo non valebant literæ posterius impetratæ præter consensum partium, etiam si mandatum procuratoris non fuerit reuocatum ꝯ eo cæterum, hoc tamen non fuit allegatũ vel littelige de alijs literis ad alios iudices prius impetratis: & ita planum est.

[Glo. seq. ponit duas species falsi procuratoris.]

e Procurator.] No. quod qñq; dicitur falsus procurator, qui nũquam fuit, & talis nec dñm obligat, nec soluentem sibi talis procurator liberat, nisi dns ratum habeat. arg. ꝯ. de offi. deleg. cum olim. 1. & c. coram ff. de iudi. licèt. & ff. de condi. can. da. si procuratori falso. Dicitur etiam falsus procurator qui fuit, & non est: vt hic. & iste liberat soluentem sibi pro dño ignorante. sed dñm non obligat. ff. si cer. pet. & eius qui in prouincia, & ff. de sol. si quis seruo. De exceptione aũt, procuratoria notabitur ꝯ. de procurato. in nostra præsentia.

[Glo. seq. distinguit. in reuocatione procuratoris, an fiat ante litem contestatam, vel post, & an procurator consentiat vel resistat: & ex hoc obijcit, & soluit.]

f Propter suspicionem.] sic. infra de procu. in nostra. Propter suspicionem potest procurator non solum ante, sed etiam post litem contestatam remoueri, ff. de q̃ cur. itẽ si suspectus, puta si affinitate aliqua aduersario coniungatur. ff. eo. aut affinitate, aut si familiaris fiat aduersario, ꝯ. de offi. deleg. insinuante, & quoties noua causa superuenit, ff. eod. si post datum, & hoc post litem contest. sed causa cognita, ff. eod. post litem. & l. quæ ola. & hoc verum est, si procurator ꝯdicat, secus si cõsentiat, quia tunc sine cause cognitione remouetur ꝯ. de procu. audiuus, & ante lit. contest. nulla causa interueniente, ff. eod. ante litem. Quare ergo non reuocatur quicquid factum fuit per talem procuratorem? Ratio satis est in euidenti: quia huiusmodi reuocatio non peruenit ad aduersariũ, vel ad iudicẽ: vt ex aduerso ꝓponebatur: vt infra sequitur, & ideò quicquid cum ipso factum est, valet quousquè reuocatio fit nota aduersario vel iudici, infra de procu. mandato 2 nec ille probauit quod reuocatio mandati ad aduersarium vel iudicem peruenisset; & ideò rectè interlocuti sunt iudices se debere p huiusmodi lras procedere, & ille nobilis sup hoc acquieuit interlocutioni, offendendo alias literas impetratas per eundem procuratorem, quæ non valent si reuocatio ad ipsum procuratorem nõ peruenit. Adhoc enim vt reuocatio teneat, necesse est vt ad aduersarium vel ad

s Et ibi ipse nè tradit Ioannes. Andqũ sit locus tali indulgẽtiæ, vide etiã eundem Io. Andr. in ca. ex parte. infra de priui.

Procurator ꝑ suspicionem reuocatur.

2 Conrord. tex. in l. ii ꝓcurator cũ ibi nota ff. de procur. & l. sed & si mãdassem. & l. his procedente. ff. & in ius voc.

vel ad iudicem perueniat, ℣. de procur. mandato, & ibi dicemus, de hoc, & hoc in iudicio; ſecus extra iudicium. Vbi ſufficit, quòd reuocatio perueniat ad ꝓcuratorẽ, & poſtea non valet, quòd facit in præiudicium dñi, ſed bene valet, quòd facit antequã reuocatio ad eum ꝓueniat. vt ℣. colligitur, verſ. ſi reuocatio, &c. ff. mandati. ſi mandaſſem.

[Glo. ſeq. allegat. concor. & duo contraria. Item obijcit, & ſoluit.]

a Non valere dicebant.] Et merito: quia ipſe nobilis hanc allegationem ℣ aduerſarios allegabat, ergo ℣ ſe illum recipere tenebatur. 19. di. ſi Romanorum, §. 1. & in gl. ſuffragari. & 4. q. 3. c. ſi. ad ſi. ſi quis epiſcopus. & 9. diſt. neque quorumlibet, & 3. q. 8. c. 1. §. cuius in agendo, & ℣. de cenſib. cum olim. arguas ℣ 37. diſt. ſi quid uero, & diſt. 10. lege. Et ita ex propria confeſſione probat ſecundas literas non valere; cui confeſſioni ſtandum videtur: ſed nõ eſt verũ niſi reuocatio mandati ad ꝓcuratorem puenerit. vt ℣. colligitur. & ff. mãd. ſi mandaſſem. arg. ꝙ non ſufficit reuocare mandatum, niſi reuocatio perueniat ad procuratorem: ut patet hic, & in l. prædic. ſi mandaſſem. & ita põt habere ratas literas antequ reuocatio perueniat ad procuratorem, licèt confiteatur ſe reuocaſſe mandatũ, non tñ confitetur reuocationem peruenitſſe ad procuratorem, vndè debet illud probare, ut ℣. dicit. Et ita patet, ꝙ primæ ẽt non debeant valere ſi probetur ꝙ reuocatio ad procuratorem perueniſſet. & tñ dr ℣. ꝙ valent. Sed hoc ideò eſt; quia reuocatio non peruenit ad iudicem, uel ad aduerſarium. ℣. de procu. mandato. & dr de hoc ſ. eod. in iſto c. & aliud eſt in iudicio, & aliud ex, vt dictum eſt ſ. eo. nonnulli, §. ſunt & alij.

[Glo. ſeq. notat, quærit, & remittit quæſtionis dubiũ aperit, ſol. ponit opinio. Io. item. Vincen. & obſeruandam curiæ.]

b Sine ſpãli.] Ideſt, expreſſo, ſm Vin. Et ita patet hic quòd non valent literæ ſine ſpeciali mandato, licèt cõtrario illa. ſupra eo. nonnulli. malè obſeruetur, ut dictum fuit ibi: & ſic confirmatur hic tenor illius conſtitutionis. Sed qualiter probabit quis literas impetratas de mandato domini? De hoc dictum eſt in illa conſtitutione, nonnulli. Si quis conſtituat alquem procuratorem ſuũ ad impetrandũ, ſufficit oſtendere, quòd ſibi dedit mandatum ad ꝓimpetrandum, ſed adhuc non vr ſufficere, quia per hoc non conſtat, ꝙ ille impetrauerit, nam alius potuit eas impetrare, & ſic non ſufficit oſtendere tale mandatum, quia illud non probat impetrationem, quia non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe, ℣. de transla. inter corporalia, & C. vndè cognati. l. non hoc. & ſic vr adhuc quòd neceſſe ſit probare, ꝙ ille procurator tales literas impetrauit, quod erit difficile ꝓbare, qd ergo erit? Dico, ꝙ neceſſe eſt ꝙ oſtendat ſiue probet mãdatũ, & quòd ꝓbet ſe ab illo recepiſſe literas cui mandauit, ſiue ab alio ꝓ ipſo, & cõſulo quòd magis de mandato, quam de receptione literarũ ab illo procuratore fiat publicum inſtrm ad faciendum fidem in iudicio ſi ei obijciatur. Et hoc credo verum tam in cauſa appellationis, quàm in literis quæ impetrantur ꝓ ſimplicem querelam, licèt Ioã. dixerit, quòd nõ eſt ita in cauſa appellationis: quia ita benè poſſunt lites finiri per ſententiam ſufficitari per tales literas impetratas ſine mãdato, vt per alias acquieſceret enim forte ſnia ſi literas nõ haberet, & ſic generaliter intelligo cõſtitutionem. Hæc dicit. & illa. ſ. eo. nonnulli. de iure ſic intelliguntur: tñ ſatis credo ſufficere iuramentum impetrantis cum uno teſte ad faciendũ fidem ſup impetratione literarum, ex quo conſtat de mandato. ℣. de ꝓcu. ex inſinuatione. Vincdixit ꝙ generalis procurator ſufficit ad hoc. 1 quod eſt contra iſtam literam, & ℣ legem, ff. de offic. eius cui mãd. eſt iu. l. 1. ſed ipſe exponit, ſpeciale, ideſt expreſſo: quod non vr verum: quia in generali procuratione nihil de impetratione exprimitur; & hoc dicit per legem quæ potius contradicit, ff. de procura. tutorum. Sed ſi haberet generalem procurationẽ ad lites, & liberam adminiſtrationem, ſatis credo quòd poſſit literas impetrare, vt ff. de procur. procurator cui. ℣. de procur. petitio. ſed ſi haberet mandatum generale ad negotia tantùm, non credo, quòd poſſit literas impetrare ad lites, quia (vt hic dicitur) ſpeciale mandatum cogitur in hoc caſu. argumen. l. prædictæ, procurator totorum. Curia tamen non ſeruat hoc, quod hic, & in Concilio dicitur, nec daret literas propter hoc appellanti.

c Perſonis.] puta liberi, parentes, fratres, affines, & liberti. ff. de procurato. ſed & hæ perſonæ: quia & agere poſſunt pro talibus coniunctis perſonis, dum tamen cõtraria uoluntas non appareat, ff. de procur. Pomponius. §. vltimo.

[Glo. ſeq. quærit, ſoluit, & ponit opin. Inno.]

d Si reuocatio.] Sed quis probabit, reuocationem peruenisſe ad procuratorem? In caſu iſto capitulũ Lau. duñ. dẽt probare hoc. aliàs regulare eſt, quòd actor ſemper dẽt ꝓbare mandatũ, ut dixi ſ. eo. ca. nonnulli. Papa tñ ℣rium dicit, quòd reus debet probare, quòd non ſint impetratæ per procuratorem, quia non eſt præſumendum, quòd ſuam pecuniam iactet, & ita propter præſumptionem transfertur probatio in reum.

[Gloſſ. ſeq. notat, quærit, arguit negatiuè, ſoluit contrarium.]

e Mandatũ dñs reuocauit.] Et ita idem eſt ſi mandatum fuerit reuocatum, ac ſi non habuiſſet mandatum, imò plus, quia ℣ voluntatem dñi: quare literæ non valent. Et ita patet hic ex litera ſequenti, quòd ratihabitio in tali caſu locum non habet aduerſario cõtradicente. Itẽ ſi ꝓcurator mãdauit hãc impetrationẽ alij num quid valebit literæ impetratæ ꝓ illũ? Vr quòd non, qa ꝓcurator nequit cõtẽſt. alium procuratorem dare non poteſt. C. de procura. l. neque tutores, & l. nulla dubitatio.

† Conc. Lateran. ſub Inno. iij. c. 37.

† Vide l. ſolutum, §. ſi. cum l. ſeq. ff. de pign. act. & in l. filius fa. ff. de don.

1 Adde contra opi. Vin. pro gl. quòd ſi ꝓcurator hẽt gñale, & ſpãle mãdatũ, & producat ſpãle tãtum, iudiciũ ẽ nullũ. tex. ẽ in l. falſ⁹. & ibi Bald. C. de furt.

† In uno antiquo ita: in negotio iſto

2 Adde ſimilem eſſe tex. in l. 1. §. 1. ff. de exc. rei in di. & in l. generaliter, §. ſub cõdõne, ff. quis, & à quo.

tatio. Tu dicas, q̃ benè ualent litteræ illæ impetratæ p illum, cui procurator mandauit. Et quod dī, procurator ante litem cont. statam non post alium procuratorem constituere. istud verum est, ad agēdum: sed ad negotia procurator datus alij demandare pōt, ff. man. si procuratoré, §. j & ff. de negoc. gc. si quis mādato. & talis procurator benè committit in curia, & cōsuetū dici in procuratione, tu do tibi pot. statem vt alium possis (si necesse fuerit) constituere procuratorem. ADDITIO. Et tūc substituens reuocare non potest substitutū, qui suscepit mandatum, nisi habeat reuocandi pot. statē de procu. iis qui. li. 6. Io. And.

1 Et hoc hodie obseruat cōis usus.

SIgnificante.] Diuiditur: quia primò ponitur appellātis narratio. Secūdò appellationis commissio: ibi, Ideòquè. Abb.

† Hæc duo uerba; & alijs desūt in antiquis.

CASVS. Quidam nomine R. impetrauit literas contra V. sub hac forma, Conqueritur R. de V. Remēn. diœce. super q̃busdam pannis. V. citatus coram iudicibus excipiendo proposuit, quòd cū non esset Remēn. diœcesi, sed Leodien. per huiusmodi literas non poterat conueniri, cum de diœcesi Leodien. nullam fecerint mentionem, & quia iudex hanc exceptionem admittere denegauit. V. ad sedem Apostolicam appellauit. Vnde Papa mandat, quòd si ita est, reuocetur in irritum quicquid fuit post appellationem attentatum. Nota quòd significatio unius nominis non extenditur ad aliud. Item error nominis uitiat rescriptum, & idē in seq. cap.

[Glo. seq. obijcit per sex rationes, & soluit.]

a Non de Remensi.] Sed vī q̃ hoc sibi obesse non debuit; quia si hoc dixisset, nihilominus literas habuisset, s. eo. super literis, q̃a ex quo de corpore constat, extrinseca non nocent: licèt ea non exprimant, ī. de constan. & affi. tua nos. & ff. de rei vend. si in rem, in fi. Et certū dī siue ꝓprio nomine, siue demōstratione q̃ uicē ꝓprij nominis obtinet, designetur, aut ēt digito ostendatur, ff. si certū pe. certum est, & ff. de rei vend. si in rem, in fin. Sed iste personaliter ostenditur, ergò vī. q̃ sit per literas tales audiendus. 2 Praeterea non debet ei talis error obesse, cum constet de errore, C. de iur. & fac. igno. error facti. Praterea falsa causa non permittit legatum, sine falsa demonstratio. C. de fal. cau. adi. l. ff. de cond. & demon. falsa demōstratio. & ī. de cōtract. ing. ex parte. 2. nec mendacium obligantis ꝓpellit obligationem, ī. de cor. cōsti. ꝓ. Veniens. Sed ista non prosunt: q̃a ratio illius decre. super literis, non habet locum ubique. Nunquid si Titius appellet de Seium in literis, debuit literę? quia si hoc dixisset P. pæ, nihilominus literas habuisset, non prodest ei talis ignorantia, siue error, imò nocet: quia literę non nulliuntur, ut hic dicit, & q̃a non cadit in iurisdictionem alterius delegati: quia Papa

3 Maximè, q̃a in principio causæ fa uendum est actori. ff. de iudic. si quis intentione. Io. And.

non intendit dare iurisdictionē, nisi in hoīem Remēn. diœcesi. & præterea inconueniens videret si talis lītę hic dicent valere huic: q̃a sic viderent incertę, q̃a V. alius dicę. Remēn. per illas lītas posset conueniri; & ita una clausula, q̃ certa, & determinata videretur, posset trahi ad plures personas, quod cessare debet: q̃a generaliter in hmōi literis reprobat. ī. eod. ad hæc. & quia rescripta strictī iuris sunt, ī. de offic. del. g. P. & G. & restringendæ sūt literæ potius q̃ laxandę, ī. eo. nonnulli. & cō. ff. lius de. re. super lītis. tunc habet locū quī do ex quo dictū est, vel tacitum, Papa citius mouetur ad dandum uel denegandū rescriptum, ī. eod. ex insinuatione, & ca. si proponente, & ī. eo. cum adeo. Sed hic non est ita.

† Vide l. à principe. & ibi Bart. C. de dilat.

ADDITIO. Vndè dicre. illa loquit in exceptione, qua opponitur non valere referri, tum. hic autē non excipit q̃ nō ualeat rescriptum, q̃d si faceret, succumberet, sed excipit super illud rescriptum cōueniri non posse: q̃a de eo non fecit mentionem. Io. Andr.

CAP. XXXIIII.

SIgnificante V. nos non uentus accepisse, q̃ cū R. contra V. Remēsis diœcesis super quibusdam pannis, & † ad iudices literas impetrasset, idem V. excipiendo proposuit, quòd cum idem non de Remensi, [a] sed de Leodiē. diœcesi existeret, per huiusmodi literas (cum de diœcesi Leodien. non facerent † aliq̃ mentionem) conueniri de iure nō poterat, nec debebat. Et q̃a exceptionem huiusmodi admittere denegarūt, nostram audientiam appellauit. † Ideòquè mandamus quatenus si est ita, reuocato in irritum, &c.

† Facere.

¶ Idem decano, & Magistro G. Canonico Leodiensi.

¶ *Rescriptum impetratum cōtra hominem alicuius diœcesis, non extenditur ad hominem eiusdem nominis, alterius diœcesis.*

¶ Idem priori sancti Laudinensis, & succentori Rothomagēsi.

¶ *Per rescriptum impetratū contra homines diœcesis, non possunt conueniri homines ciuitatis.*

CAP. XXXV.

RODulphus clericus rector ecclesiæ sancti Christophori de ciuitate Sagiensi, sua nobis insinuatione monstrauit, quod cum magister R. eū per quasdam literas contra episcopum Sagien. & quosdam alios Sagien diœcesis, [b] super reddi-

RODulphus.] Diuidit vt ꝓx. decre. Secūdariò, lōq; Abb. Sic.

CASVS. Magister R. impetrauit literas à sede Apost. in hac forma. Conqueritur R. quòd ep̄s Sagien. & quidam alij Sagien. diœce. super redditibus, & rebus alijs iniuriantur eidem. Iudices per clausulam generalem, (& quidam alij) Rodul. clericum rectorem ecclesiæ S. Christophori super ecclesia ipsa citauerunt, idem Rodulph. excipiendo proposuit coram eis, q̃ cum ipse Rodulph. esset de ciuitate Sagien. & sub illa clausula (& quidam alij diœcesis Sagien.) nullus de ciuitate Sagien. intelligit includi, per clausulam illā non potuerat conueniri. Et quia iudices exceptionem huius admittere noluerunt, ad sed. Apost. appellauit. Papa mandat ut si ita est, in irritum reuocetur quicquid post appellationem inuenerint esse factum. No. q̃ ciuitatis appellatione diœcesis non continetur.

[Gl. seq. notat, & instruit, medium recitē per q. q̃d si dicatur episcopus Sagien. & quidam alij arguo. solos Ciuitatenses includi. soluit contrarium, & idem si diceretur, quidam alij subditi ipsius, &c.]

b Sagien. diœcesis.] Per hoc patet expressè, q̃ aliud est dicere, & alios cōprehendit clerus diœcesis, & alios clerus Ciuitatensis. ī. de ver. sig. cū clerici Placentini. & ita dicendo, q̃à Bon. diœcesis nullus ciuis poterit conueniri, & iō in clausula illa, (& q̃dam alij) dēr ponī & dici sic; & quidam alij ciuitatis, & diœcesis Bonon. & sic tam de ciuitate, q̃ de diœcesi per illā clausulam pot. rūt cōueniri q̃a ciuitas, & diœcesis diuersa sunt, ī licèt sub una iurisdictione, siue uno episcopo, ī. de sen. ven. ralli. & est simile, quia licèt ep̄s sit in ecclesia, & ecclesia in episcopo, vt 7. q. 1. scire, tamen quandòque nomine ep̄i non designatur ecclesia, licèt ipse sit caput eccle-

ī 63. dist. ego Ludouicus. & ī. de sent. excō. si ciuitas. li. 6. tñ qui est de diœcesi, de ciuitate. ff. l. q ex vico. ff. ad munic. l. formā, ¶. si verò, ff. d cē.

ecclesiæ, infra de teſti. requiſiſti. Si diciſſet. Sagi. eps & quidam alij: tũc per illam clauſulam, [quidam alij,] vñ q̃ tñ illi de ciuitate cõueniri debeant: quia determinatio præcedens, ſ. Sagiẽ. intelligitur repetita. & eſt ſenſus, quidã alij Sagiẽ. vt 32. q. 7. Apoſtolus, & ff. de verbor. oblig. Titia. §. 1. imò & diœc. poſſunt conueniri, inſ. eo. ſignificauit. quia clauſula illa vaga eſt & generalis, ſed nõ extra diœceſim, vt iuper eo. paſtoralis. §. 1. Si dicas, & quidam alij Sagiẽ. diœc. modo clauſula illa, [quidã alij,] reſtringitur q̃ determinationẽ ſequentem ad illos de diœceſi tñ, alioqn non eſſet differentia inter iſta noſa Boñ. & diœceſan⁹, ſ. d cõ ſtat q̃ diuerſa ſunt, & diuerſa ſignificãt, non enim ſunt ſynonima, vñ bona fuit appellatio rectoris q̃ erat de ciuitate. Si ſic diceretur, eps Sagiẽ. & quidã alij iuriſdictionis ipſi⁹, vel quidam alij ſubditi ipſius, tũc per clauſulã illam [quidã alij] poſſent conueniri: tã de ciuitate q̃ ẽ diœceſi: q̃ talis clauſula gñalis ad oẽs interi⁹, & exterius extendit. Item ex alia cauſa nõ poterat conueniri per literas illas: quia minora negotia ibi exprimebantur, vndè per generalem clauſulam ſuper maioribus non poterat cõueniri. ſ. eo. ſedes. ſed hanc exceptionem nõ oppoſuit S. Sed pone q̃ non oppoſuiſſet illam exceptionem, nec illã de maiori negotio, & ſic iudex ꝓceſſiſſet ad ſñiam condemnationis, numquid valuiſſet ſñia? vñ q̃ ſic: quia huiuſmodi exceptiones dilatoriæ vñr. Sed cõtra credo: quia per hanc clauſulam: (quidam alios Sagiẽ. diœc.) datur iuriſdictio tantum in diœceſanos & non de ciuitate, & per hanc clauſulam in rebus alijs non datur iuriſdictio ſuper maioribus negotijs, ſ. eo. ſedes. vndè talis ſententia non tenet deficiente iuriſdictione. Nec ẽt credo poſſe prorogari iuriſdictionem in primo caſu, vt ℣. de offic. deleg. P. & G. nec in alio, quia conſentius priuatorum eum iudicem non facit qui nulli præeſt iuriſdictioni. C. de iuriſd. omn. iud. l. priuatorum.

Significauit nobis.] Diuiditur vt proxima præcedens, ſecunda ibi, Ideòque. Abb. Sicu.

CASVS. B. & G. laici impetrauerunt literas à ſede Apoſt. ſub hac forma, Conqueſti ſunt nobis B. & G. q̃ epiſcopus Tulleñ. & quidam alij clerici & laici ſuper talibus & rebus alijs, eiſdem iniuriantur, iudices ꝓ clauſulam generalem (& quidam alij) citauerunt comitiſſam Namutenſem pro eo quòd ipſa ſucceſſerat fratri ſuo in comitatu: cui quandam ſummam pecuniæ dicti B. & G. mutuauerunt, & ſic eam tanquam hæredem conueniebant. Ipſa verò per procuratorem ſuum fecit excipi coram ipſis iudicibus quòd cum adhuc frater ipſius mulieris viueret quando eędem literæ fuerunt impetratæ, nec per literas frater eius fuit ad iudicium euocatus dum viueret, per literas illas non potuit conueniri: & quia iudices hanc exceptionem admittere noluerunt, ad ſedem Apoſtol. appellauit. Papa mandat quòd ſi ita eſt, totum quod poſt appellationem factum eſt, in irritum reuocetur. Not. q̃ ſucceſſores debitorum, qui per clauſulam generalem poſſunt conueniri, eis defunctis re ĩtegra conueniri non poſſunt. ſed facta citatione hęredes illorum per tales literas bñ poterũt cõueniri. & ita per citationẽ reſcriptum extenditur ad hæredes, licèt reſcripta ſtricti iuris cenſcantur.

Reſcripta non extendũtur ad ſucceſſores eorum, contra quos fuerũt impetrata.

[Glo. ſeq. not. reſcripta re ĩtegra, &c. dat duo ſimilia, & rationem ſubdit. alleg. ia ĩnã in contrarium, & ſoluit. Secũdò arg. q̃ data, &c. ſignat cõtrarium, & remittit. Tertiò obij cit de decre. dilecti. & dupliciter ſoluit.]

CAP. XXXVI.

SIgnificauit nobis comitiſſa Namuteñ. quòd cum mortuo comite fratre, ſuo ipſa in eius ſucceſſerit comitatu, G. & B. per quaſdam literas Apoſtolicas contra Tulleñ. epiſcopum, & quoſdã alios clericos, & laicos impetratas, eam coram iudicibus (ad quos obtentæ fuerant) ſuper quadam ſumma pecuniæ, quam eidem fratri ſuo ſe mutuaſſe dicebant, per illam generalẽ clauſulam (quidam alij) quia in prædicto comitatu ſucceſſerat conuenerunt: excipiente itaquè procuratore ſuo, q̃ cum adhuc frater eiuſdem mulieris viueret, [a] quandò eędem literæ impetratæ fuerunt, nec per ipſas dum viueret [b] fuerunt: & quia iudices hanc exceptionem admittere noluerunt, ad ſedem Apoſtol. appellauit. Papa mandat quòd ſi ita eſt, totum quod poſt appellationem factum eſt, in irritum reuocetur. Not. q̃ ſucceſſores debitorum, qui per clauſulam generalem poſſunt conueniri, eis defunctis re ĩtegra conueniri non poſſunt. ſed facta citatione hęredes illorum per tales literas bñ poterũt cõueniri. & ita per citationẽ reſcriptum extenditur ad hæredes, licèt reſcripta ſtricti iuris cenſcantur.

[Glo. ſeq. not. reſcripta re ĩtegra, &c. dat duo ſimilia, & rationem ſubdit. alleg. ia ĩnã in contrarium, & ſoluit. Secũdò arg. q̃ data, &c. ſignat cõtrarium, & remittit. Tertiò obij cit de decre. dilecti. & dupliciter ſoluit.]

¶ Si conueniendus per clauſulam moriatur re integra, ſucceſſor conueniri nõ poteſt.

a Viueret.] iſte comes dũ viuebat, poterat per literas illas cõueniri, ſed eo mortuo ſucceſſor eius nõ poteſt. Et ſic patet expreſsè per decretalem iſtam q̃ reſcripta ſaltẽ re integra non extenduntur ad ſucceſſores illorũ cõtra quos fuerant impetrata, vel qui p ea poterũt conueniri. & ita morte illi⁹ ℣ quẽ impetratur. finitur mandatum, ſicut & morte mandantis, ℣. de offi. deleg. relatum & c. gratum. & c. licèt. & ℣. de offi. deleg. c. vlt. & ſic eodem modo finitur morte impetrantis, ita q̃ nõ tranſit ad ſucceſſores, ſaltem re integra: & hoc ideo cõtingit, quia reſcripta perſonalia ſunt, nec ad perſonas vel ad res alias, quàm quæ continentur ibi, extendũtur, ℣. de offi. deleg. cum olim. & c. P. & G. & hoc probatur hic manifeſte. arg. ℣. de iudic. quia V. & ℣. de alienat. mut. iud. c. 1. & 2. & ℣. de conceſ. præb. propoſuit. Sed verum eſt q̃ re integra finiuntur huiuſmodi reſcripta vt hic dr. Et eſt hic arg. quod data literarum eſt conſideranda. ſupra eo. eã te. & cõſtitutus. contra inſ. de præbẽ. dilect⁹ 2. vbi de hoc. & in c. eam te. Ita ſignat. cõtra inſ. de ſo. compp. dilecti filij. ibi cõueniri ſucceſſor p literas impetratas cõtra prędeceſſorẽ. Sed hic cõueniebat ſucceſſor & anteceſſor per clauſulã generalem, & iõ re integra finitur hic tale mãdatũ, ſed ibi, ſ. in contrario literæ impetratæ ſpecialiter fuerunt cõtra prædeceſſorẽ, & finguntur vna perſona anteceſſor & ſucceſſor. quia ℣ dignitatem impetratæ intelliguntur, quæ non moritur ℣. de offi. deleg. qm̃ abbas. Sed ſi dictum fuiſſet contra ep̃m Tull. & comitem Namuteñ. tunc comitiſſa poterat conueniri: quia contra comitiſſam literæ impetrantur: & ſic poterat conueniri quicunque ſuccederet in comitatu illo, ſicut in c. dilecti. Vel dic, quòd in d. c. dilecti. prædeceſſor fuit citat⁹. & ſic planũ eſt, & nullã ℣riã ſed nõ colligit ex c. dilecti, q̃ anteceſſor fuerit citatus.

[Glo. ſeq. arguit à contrario, & illud approbat.]

b Dum viueret.] Et ſic vñ quòd ſi citatus fuiſſet frater illius comitiſſæ, perpetuatã fuiſſet reſcriptã ℣ ſucceſſoribus illius. ℣ quẽ impetratur, & eadẽ rõne & impetrãtis, ſicut

ficut perpetuatur per citationem quantùm ad mortem ꝛ delegantis, vt post decessum valeat delegantis; vt in ꝓdictis decre. de offi. deleg. gratum, & licet, argum. inf. de app. vt debitus, sup. eo. c. capitulũ sanctæ Crucis. ı nã video ꝙ alia quæ non transeunt ad successores, post cõuentionem transeũt: arg. infra de don. cavlt. à cõtrario sensu. arg. C. de reuoc. dona. l. ı. & vlti. in fin. & in querela inofficiosi testamenti, C. de inoff. test. si pater. & l. si quis filium. & melius. ff. de inoffic. testa. posthumus §. vlti. & C. de nouat. si delegatio. & iudicio cœpto negotiũ transit ad hæredes. C. de iureiur. Authẽ. principales. Satis credo ꝙ si ille fuisset ad iudicium euocatus, perpetuatæ essent literæ, vt successores impetrãtis possent agere postea per illas, & ꝯ eum, & successores ipsius, vt hic innuit satis expresse cũ dicit; nec ꝙ literas ipsas fuit ad iudicium euocatus: & postea dicit, si ita est, vndè illa clausula respicit oĩa supradicta, s. ꝙ eo viuente fuerũt impetratæ: nec fuit ad iudiciũ euocat*, & ẽ simile. ꝯ. e. olim. vbi clausula ista [si ita est,] respicit omnia superiora.

1 Concord. text. ĩ l. ı. qđ principi. & l. sequẽ. & ibi Bar. ff. de lega. ı. & in l. annua. §. ı. ff. de annu. leg.

† Loquitur abbati S. Victoris, subaudi, & collegio, alias nõ subaudiretur in plurali. c. quam grauit. ꝯ. de crimin. falsi.

ADDITIO. dixerunt hic Imo. & Compost. ꝙ per clausulam generalem poterit cõueniri non ille ecclesiæ, is qui factus est prælatus post impetrationem: qa non dicitur propriè conueniri persona prælati, sed ecclesia Io. And. in nouel.

Ex infinuatione.] Diuiditur in duas partes. nam primò ponitur pars decisa querela. secundò prouisio: ibi, Quocirca. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam clericus noĩe Io. impetrauit literas præceptorias super prouisione ipsius ad episcopum Ambianẽsi. & postmodum ad iudices istos literas executorias impetrauit contra episcopum supradictum, in quibus cum de monitorijs fiat mentio, episcopus proposuit coram iudicibus, quod super hoc nullas monitorias receperat: & consuetudo est ecclesiæ vel curiæ Romanæ quòd præceptoriæ non dentur nisi monitoriæ præcesserint. Vndè per eas veritate tacita impetrantes prouidere non tenebatur eidem: consultus Papa respondet, quòd si super hoc nullæ monitoriæ præcesserunt, supersedeant executorijs, dummodo executores de monitorijs fecerint mẽtionem: alioquin procedant per executorias iuxta traditam sibi formam. No. quòd si rescriptum faciat mentionem alterius rescripti, primum rescriptum exhibendum est. Item ex hac decretali colligitur consuetudo Rom. Eccle. in beneficijs conferendis, vt primò dentur monitoriæ, postmodum præceptoriæ, vltimo executoriæ. & tunc debet fieri mẽtio de monitorijs & præceptorijs. Aliquandò tamen dat Papa monitorias literas & executorias simul.

[Gl. ſeq. reddit causam textus, ponit stylum curiæ, & arguit.]

a De monitorijs.] Sic patet quòd executoriæ non valent, facientes mentionem de monitorijs, vbi monitoriæ non præcesserint: quia veritate tacita sunt obtentæ, & falsitate expressa, vt facilius literas executorias obtineret, tanquam si tacuisset veritatem exprimendo executorias nõ habuisset: vt supra eodem, super literis. Item si tacuisset aliũ de mandato Papæ fuisset receptum, nõ valuisset rescriptum. infra eodem. mãdatum. & c. alioquin. quæ enim sint exprimenda in beneficijs impetrandis, dicitur ꝯ. eo. cap. si propositum. Quandòq; tamen executoriæ prima vice conceduntur. ꝯ. eodem. ca. capitulum sanctæ crucis. sed illud de speciali gratia. Sed ordo & consuetudo curiæ est. ı quòd primò monitoriæ, secundò præceptoriæ, vltimò executoriæ cõcedant. ꝯ. eod. constitutu. Et est hic argumẽtum, quod si quis in aliquo instrumento faciat mentionem alterius instrumenti. non creditur ei nisi exhibeat primum. C. de eden. Authen. si quis. & infra de fide instrumen. c. ı. & ꝯ. de offi. deleg. cum in iure.

ı Olim fuit, sed hodie nõ est, nisi ꝙ in literis ꝙ scribãtur super receptione mon. aliũ. Io. And.

Mandatum Apostolicum.] Non intendit Papa eandem collatorẽ grauare de duobus, vbi pro secundo scribit cum clausula, [si pro alio non est scriptum, qui huiusmodi gratiam prosequatur] etiam primo tempore datę vel præsentationis secundi gratiam assecutio. In prima ponit dictum. In secunda eius rationem: ibi, Cum super. Abb. Siculus.

CASVS. Papa mandauit epõ Nouiensi vt magistrũ Silue. faceret recipi in canonicum & in fratrem ecclesię suę, si pro alio ibidem non scripserit, qui huiusmodi gratiam consequatur: sed epũs iam alium ad mãdatum Papæ receperat ꝙ beneficium in eadẽ ecclesia obtinuerat: dubitant epũs, vtrùm teneretur prosequi mandatum Papę ex eoquòd dicebatur in mãdato, [si pro alio non scripserimus qui huiusmodi gratiam prosequatur,] cum nullus prosequeretur hanc gratiam, sed iam esset prosecuta. Cõsultus Papa dicit, quòd ex quo alium iam recepit ad mandatum suum. mandatum illud prosequi non debet: quia non est intentio Papæ grauare ecclesias super receptionem duorum. No. quòd Papa per suas literas non intendit aliquos grauare sup. plurium receptione, nisi in literis hoc dicatur.

[Gl. seq. obijcit & soluit.]

g Mandatum.] Videtur fatua hæc quæstio, cum diceretur in literis, si pro alio non scripsimus, qui huiusmodi gratiam prosequatur. Dubium potuit esse ex eo quod dicit. qui huiusmodi gratiam prosequatur, quia iam receperant aliud de mandato Papæ, & sic non prosequatur; imò iam prosecutus erat illam gratiam ex quo credebat ex verbo illo prosequatur, quòd non competeret ei exceptio, cum iam esset receptus: malè fortius competebat (vt hic patet) ꝙ & cõpetit hæc exceptio recepto mãdato, si postea pro alio mandet fieri,

ꝙ Et sic præsens trahitur ad præteritũ, ff. de verbor. sig. verbum erit. Io. And.

¶ Quocircà mandamus, quatenus si nullæ monitoriæ super hoc præcesserint, executorijs supersedeatis eisdẽ, dummodò eędem executoriæ de monitorijs [a] fecerint mentionem: alioquin in executionis negotio, iuxtà dictum ad vos pro ipso mandatum, ratione præuia procedatis.

¶ Idẽ Nouiẽn. episcopo.

¶ Cessantibus clausulis in dubio Papa non intendit grauare eundem collatorem super prouisione duorum, idò secundus impetrans repellitur, sine primus expectet, sine sit iam gratiam consecutus, h. d. secundũ intellectum glossæ.

CAP. XXXVIII.

Mandatum [b] Apostolicũ ad te directum,

CAP. XXXVII.

Ex insinuatione epiſcopi Ambiañ. accepimus, quòd I. clericus super eius prouisione, ad ipsum præceptorias, & post modum ad vos † executorias cõtra eum literas impetrauit: & infra.

¶ Ideoquè mãdamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum, &c.

¶ Idem Abbati S. Victoris.

¶ Non valent literæ executoriæ in quibus impetrans falsò dixit monitorias præcessisse.

† Loquitur abbati S. Victoris, subaudi, & collegio, alias nõ subaudiretur in plurali. c. quam grauit. ꝯ. de crimin. falsi.

primus adhuc non ſit receptus, inf. eo. abbatem, & ſup eo. capitulum S. Crucis, ſecus ſi eſſet repulſus.

[Gl. ſeq. ponit duas opiniones, & primã approbat.]

a Super receptione duorum.] Et ita habes hic, & inf. e. proxi. & c. abbate. q Papa non intendit aliquos gratiare ſuper receptione duorum: quare ſi ſcribit pro aliquo recipiẽdo in aliqua eccleſia: licèt clauſula illa, ſi ꝙ alio nõ ſcripſimus, nõ ſit ibi. tñ ſubintelligit ſicut illa', ſi perſona idonea eſt.] de elec. cãm q. & ſicut illa. ſi ꝑces veritate nitant. ſu. e. c. 2. qa nõ eſt intẽtio Papę gratiã aliquos ĩ receptione pluriũ, vt dicit hic. Alij dñt in contrariũ, q in fauor. eccleſię ponit illa clauſula, ſi ꝙ alio nõ ſcripſimus: quia ſi nõ opponat: nihilominus tenẽtur eum recipere pro quo ſecundò mandat. Sed iſta littera (vt mihi vr) contradicit, & Papa contiuenit illã exceptionem remouere dicendo, non obſtante ſi pro alio vel alijs ſcripſimus, ſicut dicit, non obſtante certo canonicorum numero iuramento firmato, vel quacunquè alia firmitate vallato. & ſecundũ illos fruſtra apponit, nõ obſtãte ſi pro alio, &c.

vt magiſtrum S. faceres in canonicum recipi, & fratrem Nouien. eccleſię, ſi pro alio ibidem nõ ſcripſimus, qui huiuſmodi gratiam proſequatur, alio iam beneficium per neſtras literas obtinente, ꝙ ſequi non teneris:

¶ Cum ſuper receptione duorum, [a] grauandi eccleſiam antedictam, non fuerit intentio [b] mãdatoris.

¶ Idem.

¶ Eccleſia in qua Papa primus dedit monitorias, & ſecundum executorias, per primum non per ſecundum, intelligitur grauata.

CAP. XXXIX.

Literis Apoſtolicis ad vos directis, vt G. clericum recipere tis in canonicum & in fratrem: niſi pro alio fuiſſet per nos

[Gl. ſeq. arguit.]

b Non fuerit intẽtio.] Arg. quòd Papa ꝑ ſuas literas non vult alicui grane prꝛiudicium inferre, ſic] de off. dele. ſuper eo. &] de off. ord. licet. &]. de auctor. & vſu pal. ex tenorem. & 9. q. 3. nunc verò. & ff. ne quid in loc. pu. l. 2. §. ſi quis à principe, & §. meritò. &]. de conſu. cum olim. in fi. Item intentio mandantis conſideranda eſt.] de prꝛben. cum cautam, & c. vlt. & inf. de procu. petit. 1 & eadem ratio quæ monet delegantem: monere debet delegatu n.] eod. ſuper literis.

1 Vide tex. ſi talis ſcriptura. ff. de leg. 1.

Literis Apoſtolii is.] Diuiditur, quia primò ponitur mandatum quod exequi iubet. Secundò tollit exceptionem ſibi, Non obſtante. Tertiò exprimit cauſa mihi. Cum factum. Abb.

CASVS. Honorius tertius mandauit quibuſdam canonicis per literas monitorias, vt T. ſubdiaconum reciperent in canonicum & in fratrem: demum mortuus eſt dominus Honorius: praterea Dñs Grego. ix. ſucceſſor Honorij, mandauit per literas executorias eiſdem canonicis, vt dictum ſubdiaconum reciperent in canonicum, & ſic fuit receptus. poſtea verò idem Greg. mãdauit eiſdem, vt G. clericum reciperet in canonicum, nili pro aliquo per ipſum eorum eccleſia eſſet grauata. Dicebant canonici, quod non tenebantur ipſum recipere, cum ſtetum ad mandatum Greg. eiuſdem recepiſſent. Mandat Greg. Papa vt illum G. clericum recipiãt non obſtante quòd T. ſubdiaconum per literas executorias ipſius Gregor. recepiſſent, cum factum Honorij potius quàm ſuum fuerit proſecutus. Not. quòd ſucceſſor facturus ſui anteceſſoris debet ſemper in eſſectum deducere. Item de hoc ſtatu.

[Gl. ſeq. arguit, & remittit.]

c Monitorias.] Arg. quòd per monitorias ius acquiritur. quod non eſt verum: nec etiam per præceptorias, vel etiam executorias: ſed officio imploret vt recipiatur. de hoc not. infra de renunc. cap. veniens, in not. quæ incipit, argu. quòd per literas.

Gloſ. ſeq. primò arguit: ſecunda pars recitetur per qõnem quid ſi ad mandatũ legati, &c.]

d Cum factũ prædeceſſoris.] Nota argu. q ſucceſſor tenetur adimplere factũ prædeceſſoris ſui 12. q. 5. quia Ioannes. & 16. q. 6. illud. Sic & mandatũ ſeu præceptum factum prædeceſſoris, ſucceſſor tenetur adimplere. 18. q. 2. dudum. Sic etiã patet ex hac decret. q ſi aliquis ſit receptus ad mandatum legati vel ꝓdeceſſoris, per hoc non fit prꝛiudiciũ ſucceſſori, nec intelligitur eccleſia grauata in eo caſu. & ſicut eſt illa, ſi ad mandatum Papæ a alium non receꝑiſtis, hẽt tantũ locum in eo qui mãdat, nec habet exceptionem ſi ad mandatum prædeceſſoris vel legati alium recipit, ſed ẽt in legato ipſius mandantis vr cõtrarium: quia auctoritate Papæ qui delegauit factum eſt, ꝺ qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur. ff. de adminiſt. tut. ita tamen. ſ. geſſiſſet. & inf. de ſent. excom. mulieres. Si hoc ſit factũ de ſpeciali mãdato, locum haberet exceptio, ſed de generali non videtur.

† execuſſ.

2 Hoc non credo, puto enim aliud ſi dicat ad mandatum Papæ, quàm ſi dicatur ad mandatum noſtrum. ad hoc] eod. ſi gratioſè lib. 6. Io. And.

A Bbatem.] Co. modè non poteſt iſta decret. diuidi, cum vnico conſtructu contin. atur, poteſt tamen quo ad intellectum ſic diuidi: quia primò ponit thema ex quo reſultat citata quæſtio: & ibi, cogi ponitur eius ſolutio. Bern. Capta.

CASVS. Dñs Papa mandauit abbati S. Proculi, vt S. clerico in aliqua eccleſia ſui monaſterij ꝓuideret. Poſtea mandauit eꝑo Bononien. per literas generales, vt cuidam alij clerico faceret prouideri in ſua dioceſi, vbi pro alio ſcriptum non eſt: eꝑs compellebat abbatem, vt illum clericum in aliqua eccleſia faceret recipi. Abbas dicebat quod iam receperat mandatum pro alio. Vndè eꝑs per literas generales ipſum ad prouiſionem illius non poterat compellere. Papa reſpõdet quòd abbas ad hoc cogi non debet, nec poteſt illum eꝑs aggrauare ſuper conferendis beneficijs vel eccleſijs, etiam ſi epiſcopus habeat facultatem clerico per eaſdem literas prouidendi. Not. quòd qui primò præſentauit literas ſuas, ei prouideri debet, nec poteſt compelli vt alii prouideat per alias literas, vt patet hic.

e Iam recepit.] Vidè quòd dicit, qui mandatum Apoſtolicum ĩm recepit, non dicit, qui iam prouiderit, & ſic patet quòd qui primò iũ mandatũ repræſentat, ille debet beneficium obtinere.] eod. c. capitulum S. Crucis, & inf. de appellatio. vt debitus. & ſic tenebatur abbas iſte prouidere S. clerico, dum tamen alij de mandã-

mandato eiuſdem non prouideri, nec eos per literas illas generales poteſt cogere abbatem, vt dicit, ſuper eccleſijs vel beneficijs conferendis. Iſta tria capitula ſuperius proxima idem videntur dicere: tamen differunt.

a Per literas generales.] hic habes, q̃ generale mandatum, ſecundo impetratum, non derogat ſpeciali primò impetrato. de hac materia dictum eſt ſup. eod. c. 1.

[Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem, an executor datus per formã iſtam facias ꝓuideri. &c.]

b Faceret prouideri.] per hanc formã non poteſt facere ꝓuideri in aliqua ꝓlatura. ℣. de præb. c. vlti. niſi hoc ſpecialiter exprimatur in literis, vt hic dicit in fi. huius c. Per iſtam formam facias prouideri, executor cui hoc ius mandat̃, pot ſolùmodò excõicare ℣dicentes ſibi: ſed non põt eũ inſtituere, vel in poſſeſſionem mittere. ℣ Cõtra ſtum tñ vt. ℣. de pb. pro illorum, ſed non contradicit. & intellige prout ibi notatur. Sed per formam iſtam, mãdamus tibi q̃ prouideas tali in aliqua eccleſiarũ tuarũ, poteſt illum ponere in poſſeſſionem, inueſtire, ac excõmunicare contradictores, niſi rationabile aliquid oſtendatur, ſecundùm q̃ dicitur hic in fin. poteſtatem habeat prouidendi. & ita vtraq; formarum iſtarum exprimitur in c. iſto, abbatem. & de hoc not. ℣. de conceſ. præb. cum noſtris. & ℣. de præben. cap. vlti.

c Prouidendi.] cum dicitur in literis, authoritate noſtra prouideas in aliqua eccleſia tua diœceſis etiam ſi curam habeat animarum. Bernard.

A B excommunicato.] Diuiſio, q̃ primò ponitur facti ex quo reſultat quæſtio. Secundò ibi, Non excommunicatori. ponitur ſolutio. Tertiò in ſolutione inſeritur ratio ibi. Qui de facto. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam prælatus excõicauit quendã ſubditum ſuũ ℣ formam concilij generalis, (quod eſt ℣. de ſenten. excom. ſacro.) ſcilicet nulla mentione præmiſſa. Iſte conqueſtus fuit dño Papæ, vndè mandat illi excõicatori, q̃ ſi ita eſt, ipſum ſine difficultate abſoluat: alioquin mandat alijs, vt ipſum abſoluant, ſi excõicator ipſum non duxerit abſoluendum. Super verbis iſtis, ſi ita, orta eſt dubitatio, verum cognitio iſta pertineat ad excõicatorem, an ad alios q̃bus hoc mãdat dicitur hic quod iſta cognitio non demandatur excommunicatori, qui de facto ſuo certus eſſe debet, licèt deferatur eidem, ſed alijs mandatur. Nota qui ℣ concilium excõicatur, ſine difficultate debet abſolui. Item nemo debet propium factum ignorare.

d Concilij generalis.] infra de ſentent. excommu. ſacro.

Gloſſa ſequens obijcit & reſpondet. quærit & ſol. arg. & remittit, & iudicem inſtruit.]

e Ad excommunicatorem.] Sed quare remittitur ad ipſum, cum iam iniquè proceſſerit contra ipſum, & ideò ſuſpectus eſt ei? Ad hoc dicas, q̃ hæc eſt forma, & conſuetudo eccleſiæ, q̃ ſi aliquis conqueritur ſe excommunicatum iniuſtè fuiſſe, ſiue contra debitam formam concilij generalis, ſi periculum nõ eſt in mora, remittitur abſoluendus ad ſuum excommunicatorem, inf. de ſent. excom. ſacro. & in hoc defertur ipſi excommunicatori. vt factum ſuum ipſe corrigat: qui veritatem ignorare in proprio facto non debet, vt hic dicit, & infra de off. ordi. ad reprimendam. & forte ad verecundiam ſuam vt ſuum proprium factum corrigat, & emendet, quod quidem poteſt. infra de a cutatio. qualiter & quandò. & infra de elec. noſtri. & 35. q. 9. quod quis. Sed potius parcit ei ex eo q̃ ipſemet ab ſolutionem. n. eſſet ei opprobrio ſi alius factum ſuum corrigeret: nec debet etiã expectare vt ab alijs corrigat. in authen. de nupt. in fin. coll. 4. & ideo dicit licet in hoc deferatur eidem. Et quia pro ſimplicem querimoniam retulit hoc ad ſuperiorem: & non per appellationem, remittitur ad excommunicatorem: ſi enim appellaſſet, non remitteretur ad excõicatorem. ℣. de ſent. excom. per tuas niſi vellet ſuperior ei facere gratiã; 3 vt in d. c. per tuas. & hoc in ordinario, ſecus in delegato qũ ab ipſo appellatur tunc non remittitur ad delegatũ. Sed quid de cauſa principali: nanquid ipſe idem poteſt cognoſcere de hoc? Ita quidem, ex quo non appellauit. debuit. n. appellare, & ſic eſſet exemptus in totum, argu. ℣. de appellat. ad hæc, & c. proponẽbat. Et ita ſuſpenſus vel excõicatus minori excõicatione, põt abſoluere excõicatum, ℣. de ſen. excõ. ſacro. & ſuperius ſuſpenſum, ℣. de ſent. excom. duobus. vbi de hoc; ſi verò iudex iſte certus eſt q̃ iuſtè proceſſit, non abſoluet illum: quia delegatus cũ de hoc conſtiterit, remitteret illum ad ſuum excommunicatorem, vt eius mandato pareat. Quid de principali quæſtione? dic vt in vltima notula dicitur.

f Sine difficultate.] iuramenti vel alicuius mandati, aut cautionis.

[Gl. ſeq. reci. per queſtionem.]

g Exequantur.] iſti non poſſunt abſoluere illũ niſi poſt terminum elapſum aſſignatum ipſi excõicatori, alias non teneret abſolutio, ſic ℣. de appell. vt debitus.

[Gl. ſeq. diſtinguit inter ignorantiam facti ꝓprij & alieni & ꝓbabilẽ & non ꝓbabilẽ, remittit & arguit.]

h De facto ſuo certus eſſe.] Et ſic vñ q̃ non licet alicui factum proprium ignorare, & hoc verũ eſt niſi habuerit probabilem cauſam ignorantiæ. 34 q. 2. in lectũ arg. 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis. alias ignorantia proprij facti nõ excuſat, quia non eſt veriſimile, quòd quis ignoret vires patrimonij ſui. C. de reſcin. vend. quicquis. & hic. Sed in facto aliena tolerabilis eſt error vel ignorãtia. ff. pro ſuo. l. vlt. & hoc verum eſt ſi probabilis eſt: ſed craſſa & ſupina ignorantia in facto alieno non excuſat. 16. diſt. quod dicitis. & 12. q. 3. qui & humanis. & inf. de poſtu. præla. c. 1. in talibus nõ requiritur quòd ſit nimis diligens & curioſus, nec nimis negligẽs, ff. de iur. & fact. igno. nec ſupina. De hac materia not. 1. q. 4. c. tur batur. §. notandũ. argu. eſt hic, quod in notorijs nullæ ſunt partes iudicis, niſi quantum ad ſententiam.

ADDITIO. Præcedit tamen citatio, vel requiſitio, vt hic vides. Ioan. And.

[Gl. ſeq.

¶ In antiqs ita: per literas generales ad diœcetanũ obtentas, & remouenda planè vĩ omninò dictio, & ut ferius docet.

1 Vide Baſ. in l. ſi is qui. C. ſi pẽ. appmoꝝ inter. verſi. anathematiſ. & Spe. in ti. de ſent. pla. §. vt aũt. verſ. illud autem ſcias.

† In antiquis ita: per literas generales ad diœcetanũ obtentas, & remouenda planè vĩ omninò dictio, & ut ferius docet.

† Lateranẽ. ſub Innoc. iij. c. 47.

1 Adde tex. & ibi Bar. in l. 1. §. 1. ff. de no. ope. nũc. & in l. 3. §. transfugas. & ibi Ange. & de fica.

† & alijs ſibi iudicibus deputatis.

3 Quod poteſt, cũ non remittat eũ ad iudicem à quo appellauit, vt eũ iudicet, ſed vt eum reſtituat, vt not. 2. q. 1. notũ. Ioan. And.

¶ Idem.

¶ Per reſcriptum directum excommunicatori vt abſoluat excommunicatum. ſi contra cõſilium eum excommunicauit, datis executoribus, qui eo non parente exequantur, non excommunicatori, ſed executoribus cognitio demandatur.

CAP. XLI.

A B excommunicato, qui contra ſtatuta † concilij d generalis aſſerit ſe ligatum, literas ad excommunicatorem e obtentis, vt (ſi eſt ita) ſine difficultate f abſoluat eũdem, & † alijs deputatis iudicibus, qui (eo non parente) mandatum apoſtolicum exequantur. g

¶ Non excommunicatori (qui de facto ſuo h certus eſſe dẽt, licèt in hoc de-

[Glo. ſeq. reci. per q. ſ. quod ſit officium legatorum quibus ſcribitur.]

a Cognitio.] Tñ antequam cognoſcant vtrum iuſte vel iniuſte ſit excommunicatus, debet abſolui ſi hoc petierit, ꝫ præſtita cautione & iuramento ꝙ parebit mandatis eccleſiæ. ℣. de off. del. cum contingat. & poſtea iſti delegati cognoſcent vtrum fuerit excommunicatus ℣ ſtatuta concilij generalis: & ſi inuenerint ꝙ iuſtè fuerit excõmunicatus, aut ſeruata fuerit forma cõcilij, remittét illum ad ſuũ excommunicatorẽ, vt eius mandato pareat ſuper cauſa pro qua fuerit excommunicatus. ℣. de offi. deleg. prudẽti. nu. ſe. Et hoc quod diximꝰ debet ſtatim abſolui antequã cognoſcatur verum eſt niſi aduerſarius obijciat ꝙ non dẽt ſtatim abſolui quia fuerit excommunicatus pro manifeſta offenſa, ª vel quia nõ paret rei iudicatæ, ff. de rei ven. qui reſtituere, & ℣. d. offi. deleg. quærenti, quo probato non abſoluetur niſi ſatisfaciat infra de ver. ſigni. ex parte, & cap. ſeq. & infra de ſenten. excommuni. ſolet. in dec. non. [lib. 6.] Si verò inuenerint quòd iniuſtè fuerit excommunicatus, tunc delegati iſti cognoſcent de cauſa illa pro qua fuerit excommunicatus.

1 Hoc intelligẽ ſecundũ de. r. ꝙ tuas. de ſen. excõmuni. Ioan. And.

2 Vel manifeſta contumacia. infra de ſen. excõ. venerabilib. §. ſecus. li. 6. Ioa. And.

SI proponente.] Hodiè dicendum eſt vt clarius habetur in cap. ſi motu proprio, de præben. lib. 6. vbi indiſtinctè decidit, quod qualecunq; beneficium habeat impetrans, niſi de illo faciat mentionem, non valet impetrario ſecundi. Et diuiditur iſta decre. in duas partes. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda ſolutio, ibi, illud. Abbas.

CASVS. Aliquis habeat modicum beneficium, de quo commodo ſuſtentari non poterat, & impetrauit literas ſuper beneficio obtinendo, proponens ſe nondum beneficium aſſecutum, nullam faciendo mentionẽ de beneficio, licèt modico quod habebat. Papa conſultus dicit ꝙ literæ illæ non valent, quia fraudulenter ſunt obtentæ. No. quantumcunque modicum ſit beneficium, ſemper de ipſo eſt mentio facienda, ſi aliud beneficium voluerit impetrare.

[Glo. ſeq. obijcit probans ſex modis non curandum de modico, & reſpondet per quatuor rationes. demum quærit, ſoluit, allegat duo iura in contrarium.]

b Minus competens.] Sed videtur quod hoc obeſſe nõ debeat. quia huiuſmodi modica non nocent modica enim res non inducit ſimoniam. infra de ſimo. & ſi quæſtiones, & 1. q. 1. iudices, & modicum damnum de facili 3 tolleratur. 12. q. 2. bonæ rei. 3 & modica poteſt epiſcopus alienare. 12. q. 2. tenulas. nec pro modico reſtitutio datur, ff. de in integr. reſtit. ſcio. & pro modico nec plus nec minus. de conſti. 1. re vera. nec pro modico datur actio de dolo. ff. de dolo, ſi oleum in ſi. Sed ℣ primũ vĩ, quia fraudulenter tacuiſſe vĩ, vt citius literas impetret, & quæ in fraudem fiunt imputantur. ℣. eo. ſup lris. Præterea iſte recipiendo modicũ beneficiũ, ſibi præiudicauit vnde quærat ſibi victũ ex artificio ſuo. 91. diſt. clericus victũ, quia ex quo ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt. 32. q. 5. horrendum, & vnuſquiſq; in ea vocatione maneat in qua vocatus eſt, 70. diſtin. ſanctorum, & exemplo Apoſtoli faciat dicentis: Ad omnia quæ mihi opus erant miniſtrauerunt manus iſtæ. 21. q. 1. c. 1. imò non eſt aliquis inſtituendus niſi tantum ſibi aſſignet quod ſibi prouidere & epiſcopalia iura perſoluere poſſit. infra de præben. de monachis. Planum eſt enim quod teneatur inde facere mentionẽ, alias nõ valeret lra, & ſic ſoluitur hic q̃ſtio illa quę ponebatur intra de præben. cum teneamur. Sed aduerte quod dicit in principio, ſi aliquo proponẽte ſe nullũ beneficium eccleſiaſticũ aſſecutũ ſi ita quis modicum habens beneficium ſignificet Papæ ſine dubio mentitur, & idcò nullum cõmodum delet, habere de literis. ℣. eo. ſuper literis, quia in fraudem tacet modicum beneficiũ. Sed ſi aliquis diceret ita domino Papæ; ſupplicat ſanctitati veſtræ talis pauper clericus, vt in tali eccleſia beneficium ei conferre dignemini, numquid valẽt tales literę? quia tacuit de modico beneficio, & tamen verum dixit, quia pauper eſt in veritate. Iſta forma non videtur contradicere huic decre. quia non dixit ſe habere vel non habere beneficium. Dici poteſt adhuc, quòd non valent, quia ſemper videtur tacere in fraudem beneficium, licet modicum, vt citius literas obtineat ſimpliciter ſe pauperem clericum appellando: quia per hoc intelligit Papa quod nullum habeat beneficium. † Quidam dicunt quòd bene valent: quia non dicit ſe nullum, ſed pauper beneficium habere. infra de præben. dilectus filius G. & bene dicunt quòd non eſt neceſſe, quòd de modico teneatur facere mentionem, ſupra eod. poſtulaſti.

3 Et infra de dona. Apoſtolicæ de hoc ſi. in fi. ꝙ mio. i vl. gl. & multa alia exempla, quib. non curamus de modico colligit Archi. de præben. c. non poteſt

10 tionem c non faciens, impetretur: ¶ Illud veluti fraudulenter obtẽtum dicimus non valere.

¶ Idẽ Epiſcopo Pariſiẽſi.

¶ *Abſentes reſcripto Apoſtolico in caſibus hic enumeratis, priuantur commodo reſcripti, & condemnantur in ſumptibus & damnis aduerſarii.*

CAP. XLIII.

QVia nonnulli diuerſis modis literis Apoſtolicis abutuntur, ſtatuimus, vt qui-

20 dignemini, numquid valẽt tales literę? quia tacuit de modico beneficio, & tamen verum dixit, quia pauper eſt in veritate. Iſta forma non videtur contradicere huic decre. quia non dixit ſe habere vel non habere beneficium. Dici poteſt adhuc, quòd non valent, quia ſemper videtur tacere in fraudem beneficium, licet modicum, vt citius literas obtineat ſimpliciter ſe pauperem clericum appellando: quia per hoc intelligit Papa quod nullum habeat beneficium. † Quidam dicunt quòd bene valent: quia non dicit ſe nullum, ſed pauper beneficium habere. infra de præben. dilectus filius G. & bene dicunt quòd non eſt neceſſe, quòd de modico teneatur facere mentionem, ſupra eod. poſtulaſti.

[Glo. ſequens ponit nouem conditiones ſubintellectas in literis beneficialibus. & ponit verſus.]

c De hoc mentionem.] nota ergo quod qui habet modicum beneficium, nihilominus tenetur inde facere mentionem, & multæ conditiones aliæ ſubintelliguntur ſine quibus literæ non valent ſi eſt clericus, infra de tranſac. ex literis. Item ſi non habeat aliud beneficium, ſupra eod. cum adeò. Item ſi vult reſidere in eccleſia. infra de cleric non reſid. relatum. Item ſi eſt dignus, ſupra eod. cum adeò, & infra de elect. cauſam quæ. Item ſi eccleſia tot poteſt ſufficere. infra de inſtitutio. capitulo 1. & cap. auctoritate. & de vi. & honeſta. clericor. quoniam & ſupra de conſti. cum M. Ferrarien. Item ſi de terra illa eſt oriundus. 71. diſtinctione hortamur. & C. de epiſc. & cleric. in eccleſiis, & infra de cleric. peregrin. te nobis. Si habet perpetuam vicariam, quæ ſufficit ſibi ſupra eod. poſtulaſti. Item ſi ad mandatum Papæ alius ſit receptus, ſupra eod. tribus proximis capitulo. Vel ſi quam aliam iuſtam habeat excuſationem, ſupra eod. ſi quando. vnde poteris notare vertus. Clericus, indigena, dignus, pauper reſidens quæ: Reddimus, vt pateant, ſcriptis ſunt iſta neceſſe.

† Ab hoc loco vſquè in finem in antiquis exemplaribus ita habetur poſt verbum, beneficium, argum. contra ſupra eo. poſtulaſti. & ℣. de præb. dilec. filius G.

QVia nonnulli diuerſis.] Septem ſpecies fraudis ponuntur in hac decre. quarum tres committitur in impetrando, & quatuor in abutendo. pœna vero communis eſt omnibus, videlicet. priuatur commodo literarum, & condemnatur in expenſis, & hoc ſufficit pro ſummario & diuiſione ſecundum Ioann. And.

Prima glo. ſa ponit facti ſpeciem.

a Sub

cùnquè obtentas ſub nomine [a] ſuo literas, alijs eiuſdem nominis [b] tradunt, qui quos volunt fatigant indebitè per eaſdem, & qui eas tali modo recipiunt, quiquè illos, contra quos nihil habent quæſtionis [c] faciunt in iudicium euocari, aut literas ipſas ad futuras trahunt controuerſias, [d] quæ nondum fuerant tempore impetrationis exortæ, ſeu quemquā ſuper vno negotio, [e] vel etiam malitiosè ſuper pluribus perſonalibus actionibus, [f] quæ ſub vno iudice poſſent tractari commodius per varias literas & coram diuerſis iudicibus trahunt: vt laboribus fatigatus aduerſarius & ſumptibus, vel compellatur componere, vel cedere iuri ſuo: aut reus actorem eodem tempore ad diuerſa loca, [h] vel indeterminatè [i] ad villam quæ commune cum pluribus eiuſdem prouinciæ villis habet vocabulum: citari procurat: vt dùm non comparuerit, excommunicetur quaſi contumax, & ſic cum à ſua intētione repellat: ea rūdē literarū commodo careant, † & aduerſariis ſibi debet finiri. infra de for. compe. cap. propoſuiſti. & ff. de iud. l. vbi.

f Perſonalibus actionibus.] Et in hoc obuiandum eſt eorum malitijs: quia malitijs hominum non eſt indulgendum. ſupra eod. ſedes, ff. de rei vend. in fundo. Et malitia ſatis apparet, ſi illum quem pro talibus actionibus commodius poteſt trahere corā vno trahit illum ad diuerſos iudices: quia quaſi vnum negotiū eſt, & perindè habetur ac ſi ſuper eodem negotio trahere illum ad diuerſos iudices: imò videtur quod omnes illas perſonales actiones poſſit proponere in eodem libello. C. de anna. excep. l. vlti. ſed etiā proceſſus per tales literas habitus non valet: vt in decr. Inno. iiij. capit. diſpendia, eo. ti. [lib. 6.] Secus in realibus, vt not. in d. c. diſpendia.

[Gloſſ. ſ. q. arguit contrariū, & ſoluit.]

† Adde generaliter de actibus qui infirmēt reſcriptum. l. 1. & ibi Doctores, C. ſi contra ius vel vti. publi.

Nomen & cognomē in literis eſt exprimendū.

b Eiuſdem nominis.] Tali malitiæ obuiandum eſt, & pōt de facili obuiari vt proprium nomen cū cognomine in literis apponatur, & huiuſmodi generalitas nominis removeatur, ita quod de ꝑſona contenta in literis conſtet. arg. ff. ſi cer. pe. certum. Et tam iſti qui literas tradunt, quam qui modo tali recipiūt eodē reatu criminis involuuntur, ſimile. ℨ. de reſt. ſpo. ſæpe contingit. & ℨ. de alie. iu. mu. cauſa fac. c. 1. & 2. & ℨ. de iud. quia V.

Pœna calumniosè trahētiū alios ad iudicium.

c Quæſtionis.] & iſti quidem rectè puniuntur, qui calumniosè trahunt alios ad iudicium: quia debent expelli, & in expenſis condemnari. ℨ. de pœ. calumnia & ff. de iud. eum quem temere. ℨ. de do. & cōtu. capitu. actor. in decr. noua. Inno. iiij. [lib. 6.]

Gloſſ. ſeq. obijcit, ſecundō coadiuuat textum per ſex rationes.

d Ad futuras trahunt controuerſias.] ſed videtur quod hoc quidem fieri poſſit. quia rei quæ nondum eſt, poteſt conſtitui ſeruitus, ff. de ſer. vr. prę. d. ſi ſeruitus. §. futuro ædificio. & ff. ſi ſer. vē. l. vlt. ff. de ſer. ru. præ. lat. eo. Sed contra, res quæ nondum eſt, accuſari nō poteſt. inf. de deſp. impu. ad diſſoluendum. & id de quo agendum eſt, primò in rerum natura debet eſſe. ff. de iur. codic. quidam reſcrunt, §. 1. & collegio quod nondum eſt non datur priuilegium. ℨ. de eccle. ædi. ad audientiam 2. & prædio quod nondum eſt, &c. ff. communia præ. l. 1. nec pōt dici verum quod nunquàm fuit. de pen. diſt. 2. in fi. præterea decretum ipſo iure nullum eſt, quod eſt dā tū de ea re quæ adhuc in controuerſia non eſt. ff. q cuiuſquè vniuer. no. Item eorum. §. ſi decuriones. Ergo rectè dicit, ꝙ reſcript: ad futura negotia non trahuntur. 2 quod verum eſt per iura prædicta in contrariū ſignata & arg. bonum. ff. de au. & arg. leg. l. ſi ita.

Reſcripta ad futuras lites non trahuntur.

a Tex. eſt in l. 2. & ibi Bal. & in l. Falsò. in gl. 1. & ibi Cy. & Pet. C. de diuerſis reſcri. p. idē in l. 1. C. qñ lib. pri. da.

ADDITIO. Hac demonſtratione veſtem meam, argentum meum, ſeruos meos, prętens non futurum tempus oſtenditur. Ioan. And.

e Super vno negotio.] Hoc planum eſt: quia debet commodo carere vtriuſquè reſcripti. ſupra eo. ex tenore, & in expenſis puniri: vt hic in fi. di. ic. imò videtur quod debeat cauſam perdere ſicut ille qui petit ſeruum in diuerſis iudicijs, perdit cauſam. C. de aſſer. tol. l. 1. §. vlt. quia vbi cœpit iudicium

g Per varias literas.] Secus ſi coram ordinario: quia ſi pro vna perſonali actione conueniatur coram delegato, pro alia perſonali poterit conueniri coram ordinario, vt videtur. Alij contrarium dicunt. Sed ſi coram pluribus ordinarijs quis trahatur, idem credo quod in delegatis. Et idem videtur ſi coram delegato & ordinario trahatur: quia eadem cauſa videtur.

[Glo. ſeq. arguit contrarium, & ſoluit.]

h Ad diuerſa loca.] per hoc quod dī, ad diuerſa loca, videtur quòd poſſit reus trahere actorem ad vnum locum certum & determinatum, quod videtur hic innui, & quòd poſſit habetes ſupra eod. paſtoralis 2. reſpon. & infra. de offi. deleg. prudentiam, §. vl. Sed ℨ. C. de ſen. & interlo. omn. iu. authen. & conſequenter, vbi dicitur quod reus actorem ad iudicem alium trahere non debet, ſed coram eodem: niſi tunc demum lite finita: Reſpon. quod reus benè poteſt trahere actorem ad iudicem alium pendente priori iudicio: vt dicunt iura prædicta: & hoc idem innuitur dum dicit, ad ℨloca diuerſa, ʒ quaſi ad vnum non prohiberetur, ſed actor habet exceptionem, ne conueniatur à reo coram alio iudice, niſi lite finita & niſi admittatur talis exceptio tenebit appellatio, ſi interponatur per authen. prædictam, & ita per exceptionem ſuſpenduntur literæ rei vſquè ad litem finitam: & ſi non excipiatur, benè poteſt procedere contra illum actorem. Dic ſuper hoc vt dicit illa decre. Inno. iiij infra eo. tit. diſpendia. [li. 6.] & infra de mu. pe. c. 2.

ʒ Alios Intellectus huius decretalis vide hic per Doctores.

i Vel indeterminatè.] quod eſſe non debet: quia certus locus prouidendus eſt, alioquin intelligeretur de illo loco vbi iudicare conſueuit. ff. de iudi. ii locus, ff. de arbitr. ſi cum dies, §. Il arbitr. ; argum. C. quomo. & quandò iud. ſen. pro. de l. ſi vt proponis. generalitas enim parit obſcuritatem, ff. de iur. fi. ita fidei. quia deliberare non poteſt. infra de appellatio. ſignificantibus, & nimia generalitas reprobatur, infra de dol. & contuma. ex literis. & perindè eſt ac ſi nullum locum ſtatuiſſet. argumen. ff. de inter. actio. de ætate. §. nihil. & vagari non licet cum alterius damno. ff. de iureiu. prætor edixit; & in tali caſu teneret appellatio, ſicut ibi, & infra de appellat. ſignificanti-

gnificanti ter,& ff. de li. ob. ca. vlt. & ubi in aliquo loco nominis eiusdem haberet habitationem, & nō in alijs: tunc debet intelligi de illo loco, ubi q̄nque habuit.

[Glo. seq. alie. tres concor. quærit obijciendu. ponit opi. solut, solutioni opponit, & respondet.]

a Expensis, ac damnis.] Et meritò debet istorum malitia puniri in expensis & damnis alteri parti. ff. eod. c. cæterum, & ff. de dol. & contu. ex literis, ff. de appellat. vt debitus. Sed quis puniet eos, cum isti non habeant iurisdictionem, & non possūt illos punire? Ordinarius non pōt illos punire: quia in hoc nullā habet iurisdictionem. quidā dicunt q̄ ordinarius illos punire debet. Mihi uidetur, q̄ isti ijdem iudices pœnā istam debent imponere super expēsis & damnis; in hoc siquidē habent iurisdictionem, vt de precum veritate cognoscant & pœnam imponāt, vt hic videtur, quod eodem modo intelligitur, ff. eo. c. cæterum; vbi est arg. q̄ secundi iudices debēt hāc pœnam imponere. ad hoc est op. arg. ff. eo. super literis, i fi. & ff. de appellatio. vt debitus. 1 & si hoc non fecerint iudices, damnodò petitum fuerit ab eis, de sua substantia, illud detrimentum restituere compelluntur, C. de iud. fancimus. & ponitur *isti* iudices conuenīri coram ordinario, uel delegato cōdictione ex illa l. fancimus. Sed quòd isti iudices quibus huiusmodi literæ diriguntur non possint, uidetur per decre. prædictam. ex literis, ff. de do. & contu. ubi primi iudices condemnant, & non secundi. Sed illud ideò fuit quia coram primis iudicibus obijciebatur de secundis literis ab aliena parte impetratis, non faciētibus expressam de primitibus mentionem. vnde primi iudices consuluerunt Papam, quid iuris esset, & respondet prout patet in litera, ff. quòd ipsi primi iudices condemnent partem alteram in expensis propter dolum suum, alijs secundi debeant imponere pœnam illam, si comm ipsis fuit exceptum de primis, & remittere partes ad primos. ne forte illi iudices pœnam istam imponant cui quibus excipitur; vel quia in literis secundis continetur quòd primi hoc faciant, alijs secundi debent condemnare. quæri si dicerentur, quòd isti iudices, quibus literæ huiusmodi diriguntur, hoc facere non possent: per hoc fines ex litibus orirentur, quia pro eisdem expēsis oporteret eos iterum litigare: vndè rectius est, & melius q̄d hoc faciant, ne per hoc malitijs istorum per pœnam huiusmodi obuietur.

† Honorius iij. archidiac. & capitulo Laudunen.

† Lib. 1. epist. 64. ad Felicē epm Mes sauensem. & c. eo. tit. in 1. compil.

m moderatis expensis ac damnis[a] quę propter hoc pertuliſſe constiterit, condemnentur.

TITVLVS IIII.

De Consuetudine.

¶ Gregorius in regiſtro: †

¶ Consuetudo inferens grauamen ecclesijs debet iudicis officio tolli. b. d. secundum intellectum magis singularem.

CAP. I.

Consuetudines[b] quę ecclesijs grauamē inducere dignoscuntur, nostra decet consideratione remittere.

¶ Iuno. † iij. Archiepiſcopo, & Capitulo Lugdun.

1 Et patet hoc in cōcilio Vienneñ. ut. abbates. & quod hic vocat dina, ibi uocat interesse. Ioā. Andr.

¶ Continuatur. Quia vēsum est supra de iure scripto, quod constitit in constitutionibus, & in rescriptis; meritò subijcitur de iure non scripto, quod constitit in consuetudinibus. Abb. Siculus.

Cōtinuatio.

1 Onsuetudines.] Consuetudo inferens grauamen ecclesijs, vel eis onerosa non tenet. hoc dicit, secundum communem intellectum. Et non diuiditur. Abb. Sic.

De qua cōsuetudine est hoc caput accipiendum.

b Consuetudines.] Hoc capitulum intelligitur de onerosa consuetudine & quæ multum lædit: & est radicitus extirpanda. 8. dist. mala. & 12. q. 2. bonæ rei, & 12. distinc. omnia. nam consuetudo debet esse rationabilis, & non ꝓ vilitatem ecclesiæ. ff. de ijs, quæ fi. a ma. io. par. ca. cum in cūctis, & ff. de reg. iur. cum cā. & ff. eod. ad audientiam. & ff. eo. cum venerabilis. Qñ autem consuetudo ꝓ malo iuri, & quando non, dicetur infra eod. cap. vlt.

† Ca. 1. eo. ti. in 3. compi.

¶ Ex consuetudine potest introduci actus sine solemnitas per quam sine apprehensione reali transferur possessio rei absentis. b. d. & est casus singularis, secundum Abb. Sic.

CAP. II.

EX † literis; & infra. Si verò ꝙs possessiones aliquas claustris, uel alijs religiosis[c] locis in bona valetudine, vel ultima uolūtate, pro suorum vult † remedio peccatorum cō ferre, hanc conferendi formā esse proponitis, quòd in huiusmodi donationibus modicum terræ consueuit in manu accipere, vel in extremitate pallij quod manu prælati eccleſię sustineturi aut super altare ponendum sub testimonio uidentium, & audientium sub dicta forma, quæ scotatio uulgariter appellatur: & infra.[d]

† Velit

† In quibusdam recentioribus ita. sed male vel in extremitate pallij manu plāū ecclesię, &c.

EX literis.] Valet consuetudo per quam ecclesia acquirit dominium & possessionem rei sine solemnitate legali. Io. Andr. Diuiditur in duas partes. nam in prima ponitur consuetudo. In secunda, ibi: Discretioni, responsio, siue mandatum.

CASVS. Talis erat cōsuetudo in Dacia, ꝙ si aliquis in finitate, seu in ultima voluntate vellet pro remedio peccatorum suorum conferre locis religiosis aliquas possessiones, accipiebat modicum terræ in extremitate pallij, quod pallium manu prælati sustinetur, & ponitur super altare sub testimonio uidentium. huiusmodi donatio vulgariter dicitur, scotatio. Quidam malitiosè nitebantur huiusmodi donationes infringere, pro eo, quòd solemnitas, testimoniorum in huiusmodi ultimis uoluntatibus non seruabatur. Significatum fuit hoc domino Papæ, vō mandat, ꝙ huiusmodi donationes, quæ prætextu consuetudinis talis conferuntur locis religiosis, vel etiam sunt collatæ; faciant inuiolabiliter obseruari, quia huiusmodi signum, quod scotatio dī, non est solum argumentū donationis factæ, sed ēt traditæ possessionis. Nota. consuetudinem firmandam esse in donationibus in ultima voluntate factis locis religiosis. Item not. quòd possessio transfertur per alium actum, quam per traditionem ipsius rei translatæ.

c Religiosis.] In ijs enim quæ religiosis locis relinquuntur, non requiritur solemnitas testamentorum, ff. de test. cum esses. & c. seq. secundùm canonicam æquitatem. & fauorem religionis.

ADDITIO. Vndè etiam legatum factum ecclesiæ tres fit per inscriptionem. infrit. de pœna temere lit. circa princ. Io. And.

d Et infra.] Sub † isto, ff. continetur, quòd quidam cæcidit si diceret an quòd huiusmodi donatio nō valeret; quia solemnitas testamenti non obseruabatur, eo quòd secundùm leges testamentum debet fieri septem, aut quinque testibus adhibitis, alias non tractur ff. de testamen. cum esses. & c. relatum. super hoc Papa respondit, discretioni vestræ, &c.

† Hæc glossa non inuenitur in vetustis codicibus.

a Cui-

a Consuetudinis.] prædictæ, quæ laudabilis est, undè est seruanda, ff. de simo. ad apostolicam. ex quo æquè puniri debet transgressor laudabilis consuetudinis, sicut transgressor legis. 11. dist. in his huiusmodi donatio valet, si consuetudo super hoc non esset.

[Glos. seq. ponit quatuor similia. secundò ponit 5. modos quibus possessio rei sine ipsius apprehensione trãsfertur, & ponit de his versus.

b Signum.] Sic annulus signum est investituræ. infra de ijs, quæ fi. à maiori parte cap. ex ore. Et investitura est signũ traditæ possessionis, 1 infra de dona. per tuas. Item annulus est signum matrimonij infra de præsump. illud, & 30. q. 5. fœminę. 2 Sic & restitutio instrumẽtorum est signum renunciationis, infra de renunciatio. sanè, & infra de pact. cum pridem, & C. quæ res pign. oblig. poss. l. secunda, & melius, ff. de pact. l. Labeo, secus est si restituat pignus, ff. eodem tit. l. postquam. Sic etiã res non apprehenditur, & tamen possessio transfertur, ut placuit, ff. de contrahen. empt. claubus. Item per instrumentum fit donatio, C. de donat. l. 1. Visu & transfertur possessio, ff. de acqui. poss. quod meo, §. si venditorem. Item si rẽ meam penes te depositam tibi vendidi. Inst. de re. di §. interdum. Item cum quis ẽt rem suam vult possidere nomine alterius, ff. de rei vend. quædam. Nec ẽt semper in acquirenda possessione necessarius est actus corporalis: vndè sufficit effectus aliquo actu interueniente, ff. de acq. poss. l. 1. §. antepe. & hic, licèt lex dicat, q̃ possessio acquiritur corpore, & animo, non altero tãm, C. eo. tit. licèt ita q̃ rei apprehensio per se, vel per alterũ sit necessaria, ff. de acq. pos. quemadmodũ. & l. qui universas; Hoc tñ scias, q̃ licèt ecclesia non apprehendat possessionẽ rei sibi collatæ, dominium tamen nihilominus adipiscitur: quod non est in primato, C. de rei vendicatum, C. de sacrosanct. eccl. ut inter diuinum. Vndè verius.

Visu siue rei mutuata uenditione,
Clausibus, & chartis meum si conduco fecisse:
Quamuis non aliter detur possessio, transit.

A D nostram audientiam.] Non valet cõsuetudo, ut sententia à non suo iudice lata teneat. Ioan. And. Communis diuisio. secunda ibi, Nos igitur. Abb. Sicul.

CASVS. In dioce. Pictau. talis erat consuetudo, etiam in causis ecclesiasticis, q̃ cum aliqua causa tractabatur à iudice, auditis allegationibus utriusque partis ab ijs qui præsentes erant sapientibus, & insipientibus, quæritur quid iuris, & quod illi, vel aliquis eorum dictauerit de consilio præsentium, pro sententia habeatur. Peruenit hoc ad notitiam Papæ, scribit Papa episcopo Pictauensi, dicens, quod talis consuetudo obuiat canonicis institutis, & ideo nullius debet esse momenti; quia sententia a non suo iudice lata non tenet. Vnde mãdat eidem episcopo, ut in causis subditorum suorum, postq̃ sibi de meritis ipsarum constiterit, sententiam proferat, sicut postulat ratio iuris, præmissa consuetudine nõ obstante. Nota quòd consuetudo cõtra canones introducta, & non rationabilis nõ valet. Item sententia à nõ suo iudice lata non tenet.

c Insipientibus.] id est, minus sapientibus]. Nec illud est inconueniens, quia quandoq; reuelatur minori, quod maiori non licet. C. de off. rect. prouin. l. potiores, & 95. dist. esto subiect⁹. in fi. & 24. q. 3. ii habes. Bern.

[Glossa sequens recitatur per obiectionem.]

d Quæritur.] Non prohibetur hic quin a pluribus requirat, quia facilius inuenitur quod a pluribus & sapientibus quæritur, 20. dist. de quibus, C. de fideic. l. vlti. ad fi. quoniam illitterati quinque hẽnt causarum peritiam, C. de incerti iuris. & in authent. de iud. §. qua uerò. coll. 6. Sed hoc solum reprobatur quòd eorum responsum pro sententia tenetur, cum alias sententia à non suo iudice lata tit nulla, C. si à non competente. l. vlt. & 7. de iudic. at si clerici.

e Canonicis.] & sic non valet consuetudo contra canonicam constitutionem, 7. de offi. archi. cum satis, 7. de re iudi. cum causa. & quæ gravamen inducit. ff. eo. ca. 1. Arg. contra. 7. de cau. poss. cum ecclesia Sutrina. & ff. de admi. tut. sine hærede, §. pe. Ista contrarietas expeditur, 7. c. pen. & vlt.

[Gl. seq. alleg. 5. concor. ponit duos casus exceptos: & secundum moderatur.

f Iudice.] Sic 2. q. 1. in primis, infra de iud. at si clerici, infra de paro. nullus, & C. si à non compe. iudi. l. 2. & 3. Et hoc uerum est nisi in causa reconuentionis: vt 3. q. 8. c. accusatores, §. cuius in agendo. Vel nisi ex certa scientia aliquis consentiat in iudicem non suum, ff. de iurisdi. iudi. si per errorem, & ff. de iud. l. 2. uel nisi uocatus uenire contemnat, 7. dea ppet. si duobus. Sed hoc nõ habet locum in clericis, qui non possunt in alium iudicẽ consentire sine licentia sui prælati, uel iudicis, infra de foro compe. si diligenti. & c. significasti. 3 vbi de hoc dicetur.

Quan-

1 Vide Ioã. And. in cap. transmissa, de elect.
† Parisien.
2 Vide l. fi cõcubina. & ibid. gl. ff. de concubi.
†Ca. 2. eo. ti. in 3. compi.
† Text. est in l. 2. i gl. magna. & ibi Cyn. C. quæ sit lon. consuet. & in l. nemo alieno. in gl. tẽporalis, ff. de reg. iur.
† Aliàs iustè concedimus facultatem.
3 Facit tex. in auth. cassa. & ibi Bal. C. de sac. sãcc. l. & in auth. statuim⁹ C. de epis. & cler. & in §. clericus. de pa. uenen. colla. 6.

¶ Discretioni uestræ mandamus, quatenus donationes eorũ, quæ sub obtentu cõsuetudinis [a] clau|stris, ecclesijs, uel quibuslibet locis religiosis piè conferuntur, vel etiam sunt collata, faciatis irrenocabiliter obseruari: cũ huiusmodi signũ, [b] quod scotatio dicitur non tam factæ donationis, quàm traditę possessionis sit euidens argumentum.

¶ Idem epis. Pictauensis.

¶ Non valet consuetudo ut in causis ecclesiasticis dictum populi pro sententia teneatur.

CAP. III.

AD† nostram audientiam noueris peruenisse, quòd in tua diœcesi etiam in causis ecclesiasticis consuetudo minus rõnabilis habeatur, quòd cum aliqua causa tractatur ibidem, & allegationibus, & querelis utriusq. partis auditis, à præsentibus literatis, & illiteratis, sapientibus, & insipiẽtibus [c] quid iuris sit quæritur: [d] & quod illi dictauerint, uel aliquis eorum præsentium consilio requisito, pro sententia teneatur.

¶ Nos igitur attendentes quòd consuetudo, quę canonicis [e] obuiat institutis, nullius debeat esse momenti, † cum sententia à non suo iudice [f] lata, nullam obtineat firmitatem; vt in causis ecclesiasticis subiectorum tuorum, postquam tibi de meritis earum cõstiterit, sententiam proferre ualeas, sicut ordo postulationis auctoritate tibi præsentium, (præmissa consuetudine non obstante) concedimus † facultatem.

¶ Idem L. Vicario nostro apud Constantinopolim constituto.

¶ Consuetudo non potest operari ut clericus non episcopus possit exercere ea q̃ sunt reservata ordini episcopali. & est casus notabilis. Abb. Sic.

QVantò.] Non valet consuetudo permittens presbyteris vt chrisment. Et sunt duę partes. In prima ponitur prę iudiciosa consuetudo. In secunda ipsius reprobatio; ibi, Discretioni. Abb. Sic.

CASVS. Quidam sacerdotes apud Constantinopolim conferebant sacramentum confirmationis chrismando in fronte baptizatos: quod à tempore Apostolorum solis episcopis cõferebant per manus impositionem, sed ipsi ad suum excusationem solam consuetudinem allegabant. Vnde mandat papa vicario suo apud Constantinopolim cõstituto, vt omnibus presbyteris suis districte prohibeat, ne de cætero talia sacramenta conferre præsumant, quia licet non sint à fidelibus contemnenda: tamen tutius est ea dimittere sine periculo ex necessitate quæ legem non habet, quam ea recipere ab ijs qui conferre nõ possunt: quia vnde quandam ostenditur in opere, veritas autem in effectu nõ subest. Not. quòd cõsuetudo non excusat aliquem in delictis. Item nihil confertur à sacerdotibus si chrismant in fronte baptizatos. & ita pro non dato habetur quod datur ab illo qui dare non potest de iure. Bernar.

† Cap. 3. 3. collectio. e. tum.

CAP. IIII.

QVantò † de benignitate: & infra.

¶ Peruenit ad audientiam nostram, quòd quidam simplices sacerdotes apud Constantinopolim ea sacramenta præsumunt fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum tẽpore fuerunt solis pontificibus reseruata, [a] vt est sacramentum confirmationis, quod chrismando renatos, soli debent episcopi per manus impositionem cõferre: ad excusandas [b] excusationes in peccatis, solam consuetudinem [c] prætendentes: & infra.

¶ Discretuę mandamus, quatenus omnibus presbyteris districte prohibeas, ne talia de cætero sua temeritate præsumant, quæ licèt non sint à fidelibus contemnenda: tutius tamen est ea sine periculo ex necessitate [d] (quę legem non habet) † omittere, [e] quã vt ab his, quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quæ lege damnatur, nõ sine graui periculo manifeste conferãtur: cum vmbra quædam ostendatur in opere, veritas autem nõ subeat in effectu.

¶ Idem decano & capitulo Cœnomanensi.

¶ *Non valet consuetudo per quam interdicti sententia violatur.*

CAP. V.

CVm † inter vos ex vna parte, & canonicos sancti Petri de curia ex altera, super eo quòd dicti canonici generale interdictum, [f] ab episcopo Papa non possit hoc delegare simplici sacerdoti: sed Papa non subijcitur legibus, ff. de legibus, l. princeps, 9. q. 3. cum ita. vndè potest committere simplici sacerdoti, vt in d. c. peruenit.

b Ad excusandas.] 16. q. 1. c. prædicator.

c Consuetudine.] & malè. vnde dixit Martinus Zamorensis.

Compositio lacte fętenti quæso cibate:

† Facit text. in l. unica. ff. de cõsuc. & in l. 1. in solum. 6 ff. de excusatuto.

Qui putas exclusum crimen per temporis vsum. & hoc verum est vbi consuetudo non est præscripta publicis, ff. de tim. c. non satis. & ff. de eo qui dux. in ma. quã pol. per adulte. cum haberet. 32. q. 7. flagitia. & non debet esse melior conditio furis propter furti cõtestationem, ff. de fur. l. inficiando. 9. inuitus.

[Glos. seq. recitat per quęstionem.]

d Ex necessitate.] In hoc fuit necessitas: quia cum ciuitas Constantinopolitana capta esset a Venetis, & aliis Latinis, pauci episcopi, & presbyteri Latini erãt ibi qui hoc facerent: & ideò isti sacerdotes hoc faciebant, & Græci non chrismabant in fronte, & immultus alijs discordabant à Romana ecclesia, à cuius obedientia se subtrahebant. ff. de maio. & obed. c. inter quatuor. & ff. de bap. & eius effectu. c. Græcos.

† Ca. 4. e. ti. in 3. compilatione.

[Glo. seq. recitatur per obiectionem.]

e Omittere.] sic enim de corpore Christi fieri debet 24. q. 1. cap. ita. sed in baptismo quod est anima omnis sacramentorũ, secus est, melius est non ab hæretico illud recipere, quàm sine illo decedere, dũ tamen in forma ecclesiæ conferatur. 25. q. 1. si quem forte. & supra de sum. Trin. & fi. Cat. c. 1. in fi.

f Interdictum.] Quod dicatur generale interdictum, habetur de verbor. significatio. capitulo cum in partibus.

[Glo.

Ordinarius minister sacramẽti confirmationis ẽps est. concil. Triden. sessio. 7. de confirmatione cano. 3.

1 Ab hæretico. nisi. in forma ecclesiæ conferri põt Conc. Trid. sess. 7. de baptismo, canone 4.

[Gl. seq. allegat tres concor. secundò signat successiuè duo contraria, & solut. tertiò quærit, allegat ponit opi. & soluit.]

a Reseruata.] de consecr. dist. 5. manus. &c. de his. 68. dist. quamuis chorepiscopi. arg. contra 45. dist. peruenit. vbi presbyteri chrismabant in fronte sed illud ad tempus Greg. concessit propter scandalum de speciali indulgentia, & isti sacerdotes nihil conferebant, vt dixit in fi. quia hoc ex delegatione Papæ non faciebant, & ideò pro non dato habetur, qd ab illo donatur qui de iure donare non potest. ff. de iure patronatus quod autẽ consuluit in fi. & 1. q. 7. Daibertum. & C. deleg. non dubium. arguitur contra. ff. de fac. non ite. pastoralis. Sed ibi collatum fuit sacrum ab eo qui potuit, sed mandatur solummodò suppetit quod fuerat prætermissum. Sed nunquid Papa posset hoc delegare sacerdotibus? Vt q fic, per illud capitulũ, peruenit, aliàs Greg. decepisset eos. Sed si Papa prohiberet sacerdotem chrismare, post prohibitionẽ suã nihil conferret. si postea chrismaret, Epi verò, licèt possint chrismare, non possunt aliis inferioribus de mandare, qui hoc ex officio facere non possũt sed alij episcopi vel archiepiscopi, possunt hoc facere in dioce. alterius episcopi de ipsius licentia. Episcopi enim ea quæ sunt iurisdictionis, vt puta iudicare, excommunicare, & similia, cõmittere possunt alijs etiam non habentibus iurisdictionem. ea verò quę sunt ordinis episcopalis & auctoritatis, non possunt demãdare, aut ẽs delegare alijs qui sunt inferioris gradus. ff. de cõsue. eccle. vel alta. aqua. arg. huius decret. vt q

[Gl.seq.dat duas concord.inducit duo similia.Item exquisitè duo alia subiungit. allegat. 5. iura in contrarium,& soluit.]

1 Innuit ꝙ aliud sit ꝓscriptio , aliud sit consuetudo. de hoc if. c.vlt. Io.And.

a De consuetudine.] Not. ꝙ nec præscriptio nec consuetudo 1 prodest in hoc casu.vbi hic dicit, & est simile, ℣.de elec.c.cũ causam , & ℣. eod. cum venerabilis.nec cõtra obedientiam , vt 18. q.2.abbatibus . & ℣. de præscrip. c.cũ non liceat, nec contra ꝓcurationẽ,quæ ratione visitationis debetur. ℣. de præscrip.c. cum ex officij. sicut nec valet translatio in hoc casu, & in huiusmodi spiritualib⁹. ℣.de translat.c.præterea , nec permutatio rei spiritualis potest fieri cum temporali. ℣.de re.permu. c.exhibita.arg.℣.℣de priui.c.cum olim 2. & ℣.de capel.monac. c. dilectus.& ℣. de cen. c.lapitæ.& ℣. de sponsa.c.de quarta.& c. auditis . non sunt ℣rij ibi non præscribitur contra obedientiam nisi tanto tempore fuissent sub dominio Papæ, vel alteri⁹ ecclesiæ: & tunc non dicuntur præscribere sed potius ꝓscribi. & præter ea illa , de quarta, & illa,auditis . nihil dicunt de obedientia, sed i alijs articulis & casibus loquuntur.Et sic patet ꝙ vbicunquè fit aliquid contra ecclesiasticã disciplinam siue neruum ecclesiæ,non habet locum præscriptio.

Præscriptio non hẽt locũ , quotiescunq; fit aliquid contra ecclesiasticã disciplinã.

po vestro , (vel à vobis in ciuitate Cænomañ. positum non seruabant, quæstio verteretur: † & infra .

¶ Procurator verò ipsorum proposuit, quòd ipsa ecclesia sancti Petri à sui fundatione libera extitit & exempta:& de consuetudine, [a] in generali etiã interdicto licitũ erat eis, pulsatis campanis , alta voce (interdictis & excõicatis exclusis) diuina officia celebrare.

¶ Nos igitur cognito, quòd ex tali consuetudine,si qua foret disrumperetur neruus ecclesiasticę disciplinæ,ipsam de consensu fratrum nostrorum duximus irritandam .

¶ Idem episcopo Helicẽsi.

¶ *In attribuendis officijs nouæ dignitati,seruatur consuetudo vicinarum ciuitatum: quæ si diuersa fuerit, seruabitur magis rationabilis,& alijs non præiudicans.*

CAP. VI.

CVm † olim Londonẽsis episcopus nostris auribus intimasset , quòd in sua ecclesia proposuerat statuere [b] præcentorem,nos eius precibus inclinati ei licentiam concessimus, [c] præcentorem huiusmodi ordinandi:dũ modò in conferendis sibi redditibus nulli inferretur præiudicium ; [d] statuentes vt præcentor taliter instituus , in sessionibus, [e] processionibus, & alijs illam haberet in Londoñ. ecclesia dignitatem, quã habent alij præcentores in alijs ecclesijs Anglicanis :& infra . ¶ Quocirca mandamus, quatenus si secũ[f]dũ diuersas cõsuetudines locorũ,diuersas habere noueris ꝫcentores in Anglicanis eccle

† Verebat.

b Statuere.] Et sic ex ro.am'dignitatẽ potest epis̃ mouere de ecclesia sua cum suis canonicis,dũ tñ confirmatio Papæ accedat, sup.de consti.c. cum accessissent.

[Gl.seq.in prin.& in fi.tractat,an noua dignitas creari possit sine Papæ licentia,&c. in medio signat contraria,& soluit.]

c Concessimus.]per hoc vi ꝙ noua dignitas in ecclesia constitui non potest sine licẽtia Papæ.22.dist. c.j.& C.de offi. præt. Afri. l.quas gratias, §. optamus. ergo vt oẽs iudices ſm voluntatem & timorem Dei, & nostram electionem & ordinationem,&c.& hoc ideo:quia si vna dignitas constituatur oportet ꝙ alia minuatur,arg.99. dist. ca.nullus.& c.2. Sed hoc non est verum. arg.℣.de eccl.ædi.c. ad audientiam.2. & 12.q.2.bonæ rei. & ff.de ope. publi.l. opus . 2 Itẽ datur priuilegiũ dignitati, sed non est ℣ illud ℣. de eccl. ædi.c. ad audientiam. 2. & 3. de rei.vxo. vlt. sicut nec seruitus datur prædio quod nondum est.ff. communia prædi. l. j.argu.℣.ff.de ser.rusti.prę.d.l.labeo.& ff. de ser.vrba.prę.d.l. si seruitus. §. futuro. Sed non procedunt ista: quia non datur priuilegium dignitati quæ nondum est , sed dat Papa auctoritatem constituendi dignitatem ecclesiæ London.Inno.iiij. dixit in apparatu suo,ꝙ episcopus cum capitulo suo potest nouam dignitatem constituere. contrariam credo.

†Cap.5.eod. ti.in 3.compil.

2 Priuatus est sine principis auctoritate: facit nouũ opus:nisi id fiat ad æmulationẽ alterius ciuitatis, vel seditionis materiam præbeat , Ioan. And.

d Præiudicium.]intelligas enorme : quia pro modico non dimitteret.arg.12.q.2.bonæ rei.& ℣. de dona.c. apostolicæ sed melius vt sonat littera : quia illç concordantiæ intelliguntur de rebus episcopalibus , & hic ipse episcopus modicum damnum potest pati vt aliquid conferat dignitati. alii non compelluntur dare de suo, nisi iusta causa interueniret constituendi illam dignitatem.

e In sessionibus.] hoc ideo dicit : quia secundum dignitatem suam honorandus est aliquis in sede. ℣. de ma.& obe.statuimus.17. dist.c.vlt. & in subscriptionibus.ff.de albo.scri.l.1. & ult. & in sententijs ferendi , ff.de decu.l.spurij.& in alijs suffragijs. argu.25.distin. perlectis.

ADDITIO. Vbi cessantibus priuilegijs in sententijs ferendis , potior est illius causa , qui eodem tempore pluribus suffragijs decurionatu decoratur . Ioan. Andr.

f In Anglicanis ecclesijs.] hoc est cum eandem consuetudo in alijs erat ecclesijs Anglicanis , illa seruaretur.argum. infra de elect.c.j.cum ecclesia. Si vero diuersæ essent consuetudines, consuetudo metropolitanæ ecclesiæ seruanda est 12.dist. de his . Vel quod verius est , quod melius seruari posset sine præiudicio aliorum,ut dicit in fin.arg.12.dist.nouit.

a Illam.]

a. Illam.] sed videtur q̃ minorem, ex quo ita indistincte dicit, arg. ff. de leg. j. l. nummis, j. de censi. c. ex parte, imò videtur de mediocri. ff. de q̃ dil. edict. l. sciendũ, §. illud. & l. præcedenti. in fi.

[Glossa sequens elicit tria argumenta, ad primum inducit tria iura. ad secundum 5. ad tertium, tria.]

b Sine præiudicio alieno.] arg. q̃ licèt priuilegij verba generaliter loquantur, non tamen sunt interpretanda in præiudicium aliorum, j. de translatio. c. licèt. in fi. & j. de offic. ord. c. licèt & j. de auth. & vsũ pal. c. ex tuarum. Item arg. q̃ in dubio recurritur ad consuetudinem vicinarum ecclesiarũ, x j. de cog. spi. c. super eo. & j. de censi. c. super eo. vbi de hoc df expresse, ff. de fund. instru. l. cum de lamonis. §. ait. à molẽ dinarum, in fi. ff. de v. gul. iur. l. semper in stipulationibus, & 12. dist. nouit. Item argu. q̃ in obscuris semper interpretatio ita debet fieri vt nulli fit captiosa, ff. de re iudi. l. quoties, & j. eo. c. cum dilectus. arg. 4. dist. erit autẽ lex.

† Al. ita: Idem cõuẽtui, & Corbiensi monasterio.

z Vide glo. in c. consuetudo. dist. 1.

† Cap. 6. e. tit. in 2. compilatione.

C Vm venerabilis.] non valet consuetudo per quã prælatus sine superioris licentia potest dimittere prælaturã, etiam si vellet transire ad aliã dignitatẽ, h. d. Ioan. And. Diuiditur, quia in prima ponitur temeraria translatio. In secunda translati excusatio, ibi: Postmodùm in tertia excusationis reprobatio, ibi: Cũ igitur.

CASVS. Eps Hostiẽn. & l. sanctæ crucis presbyter Cardinalis erant legati in Alemania. inuenerunt isti quod quidam abbas monasterij, quod ad Rom. eccle. p tinet, nullo medio, transfuerat ad monasterium Corbiẽn. quod esset similiter sedi Apostolicæ speciale, sine licentia Papæ vel eius legati, nec petita nec habita confirmatione. abbas in sui defensionem allegabat generalem consuetudinem illius terræ: consultus Papa respondet, quòd talis consuetudo inimica canonibus, corruptela potius dici debet: & ideo Papa mandat eandem de cætero non seruari: Nota consuetudo contra canones obtenta non valet. Item nullus sine licentia sui prælati debet ecclesiam suam dimittere, vel aliam accipere.

[Gl. seq. obijcit & soluit.]

c Migrasse.] Sicut abbas subiectus ep̃o non debet sine licentia episcopi renunciare. 18. q. 2. abbas, nec ẽt alij clerici, vt j. de renun. c. admonet. sic abbas subiectus tantum Papæ renunciare non potest sine ipsius licentia, etiam si sit insufficiens. infra. de renun. c. vlt. Greg. Sed videtur q̃ esset vtraque punicudus. 7. q. 1.

fijs dignitates, iam dictũ præcentorem, illam [a] habere facias in Londoñ. ecclesia dignitatem, eaq; manere contentum, quã (rationabilibus & approbatis cõsuetudinibus ecclesiæ (saluis) sine [b] præiudicio alieno poterit obtinere.

¶ Idem conuentui † Corbieñ. monasterij.

¶ Non potest induci ex consuetudine, vt quis possit dimittere dignitatem sine superioris licentia, vel vt possit electus, administrare non habita confirmatione à superiore.

CAP. VII.

C Vm † venerabilis frater noster episcopus Hostiensis, & L. sanctæ Crucis presbyter Cardinalis in partibus Alemaniæ legationis officio fungerentur, inuenerunt abbatẽ de monasterio Hermioñ. quod ad Romanam ecclesiam noscitur pertinere nullo mediante, ad monasterium Corbieñ. quod est etiam Romanæ ecclesiæ speciale, propria temeritate migrasse, [c] licentia illud deferendi, vel cõfirmatione à nobis, vel ab ipsis, qui vices nostras in illis partibus tũc gerebant, nec habita nec petita: & infra.

¶ Postmodum autẽ nuncij eius ad defensionẽ ipsius generalem illius terræ consuetudinẽ [d] allegarunt. Cum igitur hæc non tam consuetudo, [e] quàm corruptela meritò sit censenda, quæ profectò sacris est canonibus inimica, ipsam mãdam[y] de cætero non seruari. †

¶ Idem decano Salesberieñ. A. archidiac. & magistro P. Penetel. canonico Parisiensi.

¶ De consuetudine potest induci, quòd vna ecclesia de gremio alterius teneatur sibi prælatum eligere. Et consuetudo est optima legum interpres.

CAP. VIII.

C Vm † dilectus filius Guil. Andreñ. eccle-

d Consuetudinẽ.] quæ forte fuit quòd statim cũ sint electi, sine aliqua cõfirmatione administrant, renunciant, & transeunt ad alias dignitates sine licentia Papæ, quod esse nõ debet. j. de elect. qualiter. & de renun. ia. c. vlt. ex generali tamẽ dispensatione prælati, qui subsunt tantũ domino Papæ nullo medio statim postquam sunt in corpore electi, administrant qui sunt valde remoti. j. de elect. c. nihil est. Ratio quare hoc fiat redditur, scilicet ne ecclesia interim patiatur tam in temporalibus q̃ in spiritualibus lasionem.

e [Consuetudo.] aliàs tamen consuetudo attenditur in electionibus arg. 12. dist. nos. consuetudinem & j. de elec. conjuga. c. cum olim. & j. de cau. pos. & proprie. c. cum ecclesia, & 24. q. 1. pudenda. & ff. de dec. l. non tantum.

C Vm dilectus.] Diuidit in duas partes principales. Prima narrat duplicem quæstionem electionis cum partium allegationibus. Secunda ibi. Quia nobis: vnam definit, & alteram definiendam committit. Abb. Sic.

CASVS. Vacante monasterio Andreñ. electus fuit quidam monachus eiusdem monasterij Guil. nomine in abbatem: monachi Karoseñ. monasterij huic electioni se opponentes, dicebant electionem abbatis Andreñ. cœnobij de suo monasterio facien lam, propter quod quæstio tam super electione predicta, quam super iure eligendi abbatem delata est ad sed. Apost. In præsentia Papæ opponebat dictus dominus G. monachus, q̃ tam de iure communi, quàm de priuilegio speciali ad capitulum Andreñ. monasterij pertinebat electio. vnde petebat electionem de se factam confirmari. procurator monasterij Karoseñ. proposuit ex aduerso, quòd olim ad petitionem patronorum monasterij Andreñ. fuit à dicæ. episcopo constitutum, vt si locus ipse, in tantùm crescret vt abbas constitueretur ibidem, electio ipsius abbatis penes fratres eiusdem loci, & capitulum Karoseñ. penderet: & obtentu huius statuti sic fuit longis temporibus obseruatum, ita q̃ monasterio Andreñ. vacante. monachi eiusdem loci de gremio Karoseñ. monasterij sibi eligebãt aliquem in abbatem. vnde cum electio ipsa fuerit contra prædictum statutum & consuetudinem (quæ est

z Et consuetudo quatenus excusset tradit glossa in c. denique ver. consuetudine, dist. 4.

† Vide l. rẽ non nouam iuncta gl. C. de iudi. & ibi Pe. de bel la. Cy. Bart. & Bal. in l. 2. C. quæ sit lõga consuet.

† Cap. 7. e tit. in 3. compilatione.

optima legũ interpres) celebrata, meritò cassari debebat, & mandari fratribus Andreñ. vt de cætero sibi eligant abbatem de monasterio Karoseñ. insuper allegauit, ꝙ electio ipsa facta erat de suspenso, & à suspensis: & ideo electio non tenebat; dñs Papa auditis hinc inde propositis, quia ei cõstitit ꝙ electio facta fuit de suspensis, eã cassauit iustitia exigente, ideſt, cassam & irritam nũciauit. veruntã quia prædictum statutum ita posset intelligi, ꝙ p illud non derogetur iuri cõi nec priuilegio, hoc modo vt electio pertineat ad capitulum Andreñ. & confirmatio ad capitulum Karoseñ. mandat Papa quil. usdã, ꝙ si monachi Karoseñ. talẽ consuetudinem probauerint, ꝙ quam iuri cõi præiudicetur: vt monachi Andreñ. eligerint sibi ablatẽ de monasterio Karoseñ. secũdum illam consuetudinẽ debeant iudicare electionẽ monasterij Andreñ. de cætero faciendã, ꝙ si talem consuetudinem non probauerint, adiudicent monachis Andreñ. ius eligendi abbatem, vt liberã habeant potestatem vel de gremio sui monasterij, vel aliũde eligẽdi sibi abbatẽ præsentãdo ipsum Karoseñ. capitulo, vt facta canonica electio per capitulum Karoseñ. confirmetur. Nec quòd electio facta de suspenso non valet. Item consuetudo interpretetur legẽ siue statutũ ipsi, vt per ipsam cõsuetudinem declaretur statutum, quod poterat dubiũ esse. Item quàdiu ius cõe seruari potest, non debet recedi ab ipso. Item consuetudo præscripta præiudicat iuri communi, vt de ecclesia aliena tantùm eligant: quod est contra ius commune. Item per statutum prædictum præiudicatur ipso diœcesano, & non capitulo Andreñ. cessante consuetudine: quia eps de iure communi ipsam electionem deberet confirmare.

fit monachus, qui pro clerico eiusdem ecclesiæ se gerebat, & G. procurator monasterij Karoseñ. super iure eligendi abbatem in Andreñ. monasterio, & eiusdem electione in nostra præsentia inuicem litigarent, idem Gu. electionem suam à fratribus Andreñ ecclesiæ concorditer celebratam, authoritate Apostolica petijt confirmari, asserẽs tam de iure [a] communi, quam priuilegio speciali, eis ab Alexandro Papa concesso, & a nobis postmodum confirmato, liberam eligendi [b] authoritatem, ad eosdem fratres tantummodo pertinere: & infra.

¶ Dictus verò procurator proposuit ex aduerso, quod cum olim ad petitionem patronorum ecclesiæ à Morieñ. † episcopo fuerit constitutum, [c] quod si præfatus locus diuino munere adeo pullularet, vt Prior aut Abbas constitueretur ibidem, electio [d] eius penes fratres eiusdem loci, & capitulum Karoseñ. penderet, & huiusmodi obtentu statuti sic fuerit longè retroactis temporibus obseruatum, vt monasterio Andreñ. vacante, Andreñ. fratres in Karoseñ. capitulo, aliquem de gremio monasterij Karoseñ. sibi eligerent in abbatem, electio prædicti G. tam contra statuti tenorem, quàm etiam contra consuetudinem, approbatam (quæ optima est legum interpres) [e] minus canonicè attentata, merito cassari debebat: & infra.

¶ Quia nobis constitit electionem ipsam à suspensis, [f] & de suspenso

† Al. à Monacñ.

Cum dilectus.] Cum ageret Guil. olim superiore eligendi abbatem, habebat mandatum à capitulo & vacante ecclesia, sed quantum ad petendam confirmationem electionis suæ, agebat ex persona sua iure suo sibi acquisito per electionem, sic ff. de in integ. rest. c. 2. in no. & sic videtur, vbi de hoc B.

a De iure.] 8. q. 2. Abbatem, & ff. e. c. abbatem. & c. q̃ sit. & 16. q. vlt. ff. de cau. poss. & proprie. c. cum ecclesia.

b Eligendi.] Lex dicit quod monachi debent iurare eligere abbatem, quem sciunt fide rectum, vita castum, & qui monasterio valeat vtiliter prouidere, in auth. de sanct. epis. §. iubemus igitur abbatem. coll. 6. quod hodie non seruatur, sed secundum formam illius constitutionis. infra de elect. quia propter eligere debent. si secundùm illam volunt eligere.

[Circa. seq. quæritur, an clericis inuitis possit episcopus statuere, quòd eligant alibunde. ponit solutionem, quam in fine determinat.]

c Constitutum.] Licèt eps possit subijcere vnã ecclesiã alteri, vt ff. de excess. prælat. c. sicut vnitæ, nõ tñ credo ꝙ possit statuere ꝙ vna ecclesia eligat de alia clericis inuitis: quia hoc esset contra ius cõe, 1 vt 17. q. vlt. c. vlt. & 18. q. 2. abbatẽ, & ff. de iure pat. c. nobis quia pacto priuatorũ ius publicũ nõ tollitur. ff. de sacrã. eccl. c. si diligenti. ff. de testamẽ. c. requisisti. Nec aliquis ius publicum remittere põt aliquis canonibꝰ nec mutare antiquitus formã constitutã. ff. de admin. tuto. l. quidam decedens. & ideo Papa postea interpretatur statutum tñ ius illud præscribi põt. vt quis teneatur eligere de certo loco: vt hic patet, & ff. de verbo. sig. l. abbate. & sic patet ꝙ minꝰ iustus titulꝰ dat causam præscribendi vt ff. de usurp. & usucap. conuenit ff. ꝙ em. l. qd vulgo. ff. ꝙ leg. l. ꝙ legato. & l. vlti. & vide vñ iniuꝛ, qa eps nõ põt tollere ius vnius ecclesiæ, & dare alteri. ff. de re eccle. non alie. c. 1. a Sed ex tali titulo potuit bona fide monasterium Karoseñ. præscribere, vt alij monachi eligerent de monasterio Karoseñ. & eps solummodo concessit monasterio Karoseñ. qd tuũ esset confirmationem electionis, & ita cessante præscriptione solã confirmationẽ habent; vt probat ꝙ interpretationem Papæ, vt ff. patet. satis tñ credo ꝙ in ipsa fundatione possit episcopus cum capitulo constituere voluntate patroni, quod illa ecclesia esset alteri subiecta, & quod clerici instituendi semper eligerent sibi prælatum de maiori ecclesia. & quod dicit ista, quòd eps non potest facere quod vna ecclesia eligat sibi prælatum de ecclesia alia, hoc intellige quando ecclesiæ sunt iam instituæ, & dotatæ, & ab inuicẽ distinctæ & separatæ: quia illud esset contra ius commune. ff. de excess. præla. c. ad hæc.

d Electio.] hic sumitur electio æquiuocè 3 pro confirmatione & pro electione: vt ff. patet. & hoc verum est si consuetudo non probetur. sed si probetur, propriè tenetur.

e Interpres.] ff. de leg. & const. prin. l. si de interpretatione. & infra de sepul. c. certificari. & tacito consensu per desuetudinem lex abrogatur. ff. de leg. l. de quibus, in fi.

[Glo. seq. primò ponit quatuor quæ non potest suspensus. Secundò quærit ponit duas opiniones. quæstionem declarat, & secundam opinionem approbat.]

f A suspensis.] Suspensus enim potest eligere nec eligi. vt hic. & ff. de elect. c. cum inter R. seniorem. & ff. de ætat. & qual. c. cum bonæ & ff. de cler. excom. minis. c. postulasti. nec postulari potest qui non seruauit interdictum. ff. tit. proxi. c. 1. in fi. nec bona ficta conferre. ff. de concess. præben. c. quia diuersitatẽ. Sed nonne iudicare

1 Et est similis quæ iura ecclesiæ vacantis nõ habentis defensorem alienari nõ possunt, ipsa tñ ecclesia vniri vel donari põt de reb. eccles. nõ alien. duran. lib. 6. decis. tit. si vna ecclesia & facit qd dicetur inf. de transla. c. super gl. pe. ioan. And.

2 Cõcor. tex. cum ff. in no. in c. institutus. de reliquiis dom.

3 Adde de æquiuocatione istius dictionis in l. 2. cum gl. ff. de op. lega. melior de iure in c. cum illis. in ver. electio. de præb. lib. 6.

dicare & præbẽdas dare est iurisdictionis? vtique.ꝯ. de ele.c.nosti. & c. excommunicare.infra de elect.c.transmissam. Nunquid suspensus potest huiusmodi iurisdictionem exercere? Dicunt quidam quod eps suspẽsus pt excommunicare, & præbendas dare: & respondent illi decre.quia diuersitatẽ.q̃ ille eps erat ab officio suspensus & iurisdictione. Sed dñt q̃ canonicus suspensus eligere non potest: quia cum sit suspensus, nihil officij retinet: sicus est in plano. Sed ꝯ istos est 24.q.1.audiuim⁹, Alij dicũt & melius q̃ eps suspensus non potest excõicare, nec interdicere, nec dare præbendas.inf.de excess.prala.c.vlt.arg. quamuis hoc potuerit post confirmationem,licet adhuc non sit consecratus. Ratio illa vt: quia plus aufert ei suspensio quim contulerit consecratio, vt dici consueuit,plus tollit negatio quam ponit affirmatio: nã electus & confirmatus multa potest ex ijs quæ pertinent ad officii episcopale, quæ perdit per suspensionẽ: quia consecratio non multum addit. ꝯ. de transl.c. inter corporalia. Et est simile sicut maritus post matrimoniũ consummatũ non potest intrare religionẽ,sed ante põt.ꝯ.de conuer.coniug.c.ex publico. sic eps non confirmatus potest aliquæ,quæ tũ. non põt consecratus. Sic vides in alio simile, eps in archiepm electus,nõ põt ante receptionẽ pallij,tanquam archiepiscopus clericos ordinare, sed tũ põt antequã sit electus in archiepm: quia hoc non facit vt eps, sed vt archiepus.ꝯ.de elec.quod sicut.§ præterea Preterea beneficiũ cõcedere & ẽt habere posse,cõpetit ratione ordinis, & est eius accessorium.1.q.3. si q̃s obiecerit. & cui interdicitur vnũ & reliquũ. 81.dist. si quis sacerdotũ, & c.eos qui.Præterea de hac suspensione fuit obiectum & probatũ ex eo quod dicit;quia nobis constitit, &c. & licet obiectũ à partibus non fuerit,iudex tũ qui debet electionem confirmare, ex officio suo debet inquirere de huiusmodi.li.ꝯ.de elec.c.nihil est. Et hæc quæ dicuntur hic de his suspensis, intelliguntur de suspensis ab homine & etiã à canone. Si verò aliquis esset suspensus à canone:puta participio cũ excõicatis, ille talis bene põt eligere.& alia facere quæ sunt iurisdictionis, sed eligi ficienter non potest. hæc probantur, ꝯ. de cler. excõi.ministr.c.si celebrat.quia mitius agitur cũ lege q̃ cum ministro legis.ff.de arti.l.Celsus. Satis põt dici q̃ suspensus posset excõicare:quia potest absoluere excõicatũ.ꝑ.de relict.c.ab excõicato ꝯ. de sen.excom. sacro.& cap.duobus.& q̃ nõ. absoluere,põt ligare,& è ꝯ: cũ nõ sit priuatus à cõtione fidelium quare non posset priuare aliũ. & hoc dico de eo qui non est suspensus à iurisdictione, vt suspensus à canone sola participatione. Ioan.& Lau.hoc cõcedunt,quod suspẽsus ab officio tñ,põt excõicare,& præbendas dare: & intelligũt illã decre.quia diuersitate.cum erat suspensus ab officio & iurisdictione. Ego aũt non credo quod suspensus ab homine possit dare præbẽdas:vt hic ff,licèt Lau. & Ioan. cõcedant q̃ possit excõicare, & præbendas dare.arg. ꝯ. posset induci præd.decre.si celebrat.quæ tñ intelligitur de excõicatione minori:melior enim est opinio secunda, quia sicut excommunicatus alium excommunicare nõ potest. 24. q. 1. audiuimus. ita eadem ratione nec suspensus ab homine alium potest suspendere. ꝯ.de excess.prel. c.vlt.Ber.

Suspensus à canone, an possit eligere.

ADDITIO. Et hoc propter mixturã officij & iurisdictionis, idest quam habet spiritualis iurisdictio ad officium, idest ordinẽ,& ipsius executionem. Ioann. Andr.in notel.

a Quasi velit indicare quod eligere competit ratione officii, nõ ratione beneficij.

a Cassauimus] i. cassam nũciauimus. ꝯ.vt lit. non conte. c. accedens.

b Iuri communi.] similem interpretationem habes. inf.de fi.instrum. inter dilectos.verſi.cęterũ. vbi enim aliquid à iure cõi discrepare vr, reducẽdum est ad ius cõe si potest fieri, ne pereat, quia promptũ est leges legibus concordare. C. de inoffi. doti. l. vnica. & Augustinus cõcordat euangelistas. de pęn. dist.1. periculosè. & etiam testes debent ad cõcordiã reduci,ne de periurio notentur. ꝯ.de testi.c.cum tu. Sic enim facienda est interpretatio, vt nulli fit onerosa,& secundum ius. ſ. tit.proxi.c.cauſam quæ. & inf.de priuil.c.ex ore.& ſ.eo.c.cum olim.Item secundũ quòd minus est captiosa.ff.de reg.iur. quoties.in fin.titu.& hoc ita verum est,q̃ ad ius cõe reducatur, si verba illa patiuntur,vt hoc verius:electio eius penes fratres eiusdem loci & capitulũ Karoten. &c. Nam à verbis priuilegij non est recedẽdũ vbi certa sunt. ſ.de priuil.c.porro.& ꝯ.de decimis,c.ad audientiam.vbi.n. verba nõ sũt æqui igua,nõ est locꝰ interpretationi.ff.de leg.3.ille aut ille.sed vbi sunt dubia,necessaria est interpretatio.

Vbi quid à iure cõi discrepat si fieri potest reducendũ est ad ius cõe.

a Tex.est in l.2.C.de noxa. act. & in l. omnes populi. & ibi Bartol.ff.de iusti.& iur.

c Præiudicet.] Præscripta videlicet, quoniam alia non prodest. ꝯ.de cau.poſſ.c.cum ecclesia. Quæ consuetudo iuri præiudicet,& quæ non,dicetur. ꝯ.eo.c.vlt.

CVm consuetudinis.] Tex.est notabilis & multum allegabilis,in quo primò ponit duplex ratio determinandi. Secundò ibi, Auctoritate, ponitur determinatio,quæ primò prouidet circa futura. Secundò ibi aliquas,circa præterita.

CASVS. Canonici Parisien.irrequisito episcopo suo, & sine suo consensu, quasdam consuetudines ecclesiæ suę immutauerunt.& quasdam fecerunt de nouo.p̃p q̃ dicit Papa q̃ auctoritas consuetudinis non valet huius, & nouitates q̃q;disconuenientes inducunt. Vnde præcipit q̃ sine consensu episcopi canonici consuetudines non immutent ecclesiæ,nec nouas inducant, quod si fecerint, decernit illas irritas & inanes. No.quòd omnia facienda, sunt in ecclesia de consensu episcopi & canonicorum, nisi consuetudo sit in contrarium.

d Cum consuetudinis.] C. quæ sit longa consuetudo.l.2.& ꝯ.eo.c.vlti.& ibi expouitur.& 11.dist.consuetudinis.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

a Consensu.] bene dicit, consensu; quia sine ipsius consensu obtento hoc facere non possunt. Sed videtur quod nõ teneantur habere consensum, dummodo consilium & tractatum cum eo habeant. arg. de arb. ca. cum olim. Sed hoc nõ est verũ, quia illud obtinet ex forma arbitrij, imò episcopi & canonici vnũ corpus & vnum collegium sunt, ita q̃ ipse capitt, & ipsi canonici membra. inf. de ijs quæ fi. à præla. c. nouit. & est expressum quod si aliquib. mandetur, vt cum 1 consilio aliquorum aliquid faciant, eorum consilium expectare tenentur, nec sufficit q̃ tantum requiratur. ℣. de el. &. c. cum in veteri lege.

1 De hac q̃stione latè Albertinus tra. de agnoscẽ. assertio. q. 26.

b Vel nouas.] nouitates enim sine cã inducendæ non sunt: quia lex dixit, q̃ in rebus nouis constituendis euidens debet esse vtilitas. ff. de legi. & consti. princip. l. in rebus. arg. ℣. de constit. ca. cognoscentes & reprehenduntur qui nouitates inducunt. 11. distin. quis nesciat.

pi vestri consensu[a] imutetis ecclesiæ vestræ constitutiones & consuetudines approbatas, vel nouas[b] etiam inducatis: Si quas forte fecistis, irritas decernentes.

¶ Idem maiori & Burgesi. de Rupella.

¶ Non valet consuetudo g quam quis inducitur ad peccandum, vel bona propria dissipandum.

CAP. X.

EX parte vestra fuit propositum, quòd cũ in patria vestra seruatæ sint hactenus duæ consuetudines abusiuæ, quòd si indigena[c] vel extraneus, prodigalitatis vitio,[d] vel incuria,[e] seu quocunque casu alio dissipauerit, vel amiserit bona sua, bona vxoris suæ tam mobilia quam immobilia, pro suæ

EX parte.] Dimidit in duas partes. Primò recitat duas cõsuetudines irrationabiles, quas reprobat ibi, Tenore. Abb. Sicul. CASVS. In quadam terra seruabantur duæ consuetudines. Prima erat, quod si aliquis deueniret ad inopiã quocunque casu, siue aliquo modo amitteret bona sua, posset alienare bona vxoris suæ pro voluntate sua. Alia fuit, quod si vxor alicuius fidẽ violaret coniugij, & ipse eam propter hoc dimitteret, accipiebat dimidiam partem bonorum viri sui, cum potius esset priuanda omnibus bonis mariti, ac etiam dotem suam perdere deberet. mandat Papa quòd de cætero tales consuetudines non seruentur. Nota quòd turpes consuetudines non debent obseruari.

c Indigena.] Idest, inde genitus.

[Gl. ostendit quis sit prodig⁹, &c. & ponit versus.]

d Prodigalitatis vitio] quod se esse virtutem sæpe mentitur. 4. distin. sæpe. Prodigus est qui dat danda & non danda. Auarus qui tenet tenenda, & non tenenda. Largus medium tenet inter verumq; Vnde versus,

Prodigus est animi vitio retinenda profundens.
Qui retinet cupide, & æs deposcit auarus.
Largus quis sumptum facit ex ratione libenter.

2 Hostiẽsis inter parcũ & largũ ita distinguit: pars[2] est cui plus placent retenta, largus vero cui plus placent data. vide C. ieiunemus, lib. 2. decret.

2 Sed non videtur q̃ huic sit subueniendum: quia culpa sua & vitio incidit in egestatem. ff. quod met. caus. l. si mulier. 86. distinct. non satis. Et dignum est vt male meriti egestate laborent. ff. depos. l. bona fides. taliter enim non fuerat subueniendum huic ratione præmissa, & cum alterius læsione, sed eleemosynam dare possumus, ne pereat. 86. distinct. pasce fame morientẽ, &c.

e Incuria.] idest negligentia, & ideo non est subueniendum, quia vigilantibus & non negligentibus iura subueniunt. infra de rerum permut. c. cum vniuersorũ,

& ℣. de donat. inter dilectos. ff. ad Velleia. l. 2. ℣. verũ quia stultis non consueuit subueniri, sed errantibus. ff. de iuris & facti ignorantia. l. penultima. ℣. si quis iur. & C. si minor se maiorem dixerit. l. si is. & vtilius est furienti panis tollitur, quàm si securus de cibo iustitiã negligat. 5. quæstio. quinta non omnis. & 23. quæstio. quarta. nimium sunt inquieti. & ideo talis consuetudo merito reprobatur.

volũtatis libito † alienat[f] & infra. ¶ Et quòd si vir ducat vxorem, quæ fide coniugij violata committat adulterium, nihilominus ipsa medietatem omnium bonorum, quæ fuerit vir adeptus, impudenter exigit, & improbè apprehendit, quæ potius priuanda esset omnibus viri bonis: & infra. ¶ Tenore præsentiũ declaramus, vos nõ teneri ad huiusmodi consuetudines obseruandas.[h]

¶ Gregorius nonus.

¶ Consuetudo non derogat iuri naturali seu diuino, cuius transgressio peccatũ inducit, nec positiuo, nisi sit rationabilis & præscripta.

CAP. XI

CVm† tantò sint grauiora peccata, quanto diutius[i] infelicem ani-

f Alienat,] quòd de iure fieri non debet. ff. de fundo do. l. fundus, & l. lex Iulia. nec etiam propter delictum mariti bona mulieris sunt distrahenda. C. ne vxor pro mar. l. 12. & tertia. C. ad legem Iuliam de vi pri. l. prima. & ℣. de pig. c. ex literis. In casu tamen quandoque distrahuntur bona mulieris pro viro: vt in causa principalij bona mulieres pro marito obnoxia sunt fisco, si omnia bona mariti exhausta sũt. C. in quibus cau. pign. ta. contra. l. fatis. Nec valet alienatio fundi dotalis, etiam si mulier consentiat. C. ad Velleian. siue à me. & in auth. vt immobilia ante nupt. do. ℣. si proprie. col. 5. Sed si iurauerit non contrauenire, tenet venditio. ℣. de iureiur. c. cum contingat. si sine vi & dolo præstitum iuramentum sponte. Constante etiam matrimonio in tali casu cum incipit vergere ad inopiam, mulier potest repetere dotem. C. de iure do. l. in rebus & l. vbi.

† Adde pro interpretatione horum verb. q̃ sua volũtatis libito, text. cũ ibi not. in l. Labeo ait. ℣. j. ff. de act. & Barto. in extrauag. ad reprimẽdum.

g Bonis.] & etiam dotem suam propter adulterium perdere debet. C. de iur. do. l. si dotem. & C. ad leg. Iul. de adult. l. libertatem. & ℣. de don. inter virum & vxorem. c. plerumque. vbi de hoc.

h Obseruandas.] imò contrarias, vt dictum est. Per primam consuetudinem inuitabantur viri ad dissipandum bona sua. per alteram mulieres promptiores erant ad committendum adulterium. arg. ff. de pactis dotal. l. conuenire. talis compensatio non est admittenda.

† Ad intelligentiam vide B. Thomam 1. 2. q. 97. arti. 1. & Dominicum Sotum li. 1. de iust. & iure. q. 7. art. 2.

CVm tanto.] habet materiam amplam, & multum subtilem. Et habet duo dicta. secundum hoc, Licèt. & quælibet pars potest subdistinguere. Abbas Sicu. CASVS. In prima parte dicitur quòd quantò amplius quis in peccato perseuerat, tantò grauius peccat; vnde ℣. ius nãle nulla consuetudo excusat: quia transgressio iuris naturalis inducit periculum salutis. Secundò dicitur quòd consuetudo longæua non est vilis, tamen non valet vt præiudicet iuri communi siue positiuo, nisi illa consuetudo sit rationabilis & præscripta: quia tunc præiudicat iuri communi in loco vbi consuetudo seruatur. Nota contra ius naturale nulla consuetudo valet. Item contra ius positiuum præualet consuetudo rationabilis & præscripta.

i Diutius.] infra de sim. c. cum in ecclesiæ. & infra de coquendo in mari quam pollut. c. cum haberet.

[Glo.

[Gl.ſeq.recitatur per quæſtionem,de quo inte naturali loquitur litera, & reſpondet quod de illo quod cõ ſiſtit in præceptis,&c]

1 Concord. tex.in l. fi id quod, ff. de cond.and.

a Naturali iuri.] Quod immobile perſeuerat. 5. diſt. §.ſed cum ius naturale. 25. qõ. 1. iunt quidam. 1 Et hoc verum eſt quantum ad præcepta vel prohibitiones q̃ moralia ſunt,& nõ mutantur,vt non occides, nõ furtũ facies, honora patrem, &c. 6. diſtinct. non eſt §. Iuris itaque,& naturalia quidem iura immutabilia ſunt,ciuilia vero mutabilia. Inſtitu.de iur.nat.§. ſed naturalia.inſc.de conſtn. et aſſũ.c. non debet.et ideo nulla conſuetudo prætalet contra ius naturale etiam ſi omnes homines de mundo contra facerent, 32.q.7. flagitia.cuius ignorantia neminem excuſat, 1 qõ.4.turbatur. §. notandum. & ibi nihil intereſt. in vitio decipere vel decipi. 16.q.1. ſi cupis. & de ignorantia dicitur, q̃ qui ignorat,ignorabitur.37 diſt.ideo.§. ut itaque De ignorantia iuris naturalis & ciuilis tractatur in ſumma.1.q.+ §. no tandum,& ibi recurrendum eſt.

ma detinet alligatam, ne mo ſanæ mentis intelligit naturali iuri [a] (cuius tranſgreſſio periculum ſalutis inducit) quacumquè conſuetudine (quæ dicenda eſt verius in hac parte corruptela) poſſe aliquatenus dero-

[Gl.ſeq.quærit obijciendo pro inſolubili. ponit primo opi.quam reprobat. ſecundo ſecundam,quam etiam reprobat tertio ſoluit.]

b Vilis authoritas.] Sed quæritur de qua conſuetudine hic intellexit Greg.o.Si dicis de bona conſuetudine, illam nulla ratio ſiue ius vincit, immo æquiparatur ei. 11.diſt.in his. ſi de mala, de illa non poteſt dici quod non ſit vilis. Super hoc dicunt quidam, quod principium iſtius §.debet intelligi de bona conſuetudine, & finis de mala; & ita diuerſimode intelligunt: ſed hæc non ſunt intentio legis, vnde §.iſte ſumitur. C. quę ſit long.conſuet. l.2.& ideo inepte dicunt. Alij pro maiori parte e ponunt literam illam,non tamen eſt adeo ualitura, vt iuri poſitiuo debeat præiudicium generare,ſupplent generaliter, non præiudicat iuri, ſed in eo loco præiudicat iuri vbi conſuetudo ſeruatur. & iſte intellectus planus & facilis eſt ſed de hoc nulla dubitatio eſt quod conſuetudo vnius loci iuri poſitiuo generaliter non præiudicet omnib.locis. Et ideo ſic debet intelligi lex illa. q̃ habes 11. diſtinct. conſuetudinis q̃uis particularis conſuetudo non eſt vilis,[b] non tamen præiudicat iuri poſitiuo, niſi fuerit rationabilis, & legitime ſit præſcripta.& hæc expoſitio te, robat duas primas opiniones,quas facit hic Greg.in fi.& ſic intellige 11. diſt. conſuetudinis.

[Gl.ſeq.quærit, & ſoluit, & ſolutionis ponit quatuor exempla. finis recitatur per aliam q. quam ſoluit, alle.9.iura.]

c Rationabilis.] Et quam conſuetudinem dices rationabilẽ? Illam dico rõnabilẽ quã non improbant iura. inf.de cauſa poſſ.c.cũ eccleſia. & ẽ.eod.c.cum dilectus, & inf.de verb.ſig.c.abbate.vt ſi qñq; admittant aliqui ad electionem, ad quos non pertinet de iure cõi, & de alio collegio, iſta conſuetudo non improbat à iure, ut dñt iura pdicta, & illa eſt rõnabilis,q̃ vñ capitulum eligat canonicos ſibi, & alios inferiores prælatus irrequiſito cpo.inf.de electi.c. cum eccleſia Vulnerata. vel cpo ſolus hoc facere.inf. de ijs quæ fi.a pl. ſine conſen.cap. ea noticia licet de iure vnum corpus ſint.inf. de ijs q̃ fi. a præl ſine conſenſu cap.nouit. & de iure communi deberet fieri ab omnibus communiter ab epiſcopo & canonicis, ut quandoq; fit. inf. de conceſſ præb poſtulatis Et illam dicerem rõnabilem,q̃ ablentes non vocẽtur ad electionem;vt in multis locis contingit, ut in Tuſcia,& in multis eccleſijs, & huiuſmodi conſuetudines legitime præſcribuntur, vt patet per prædicta exem-

gari. Licet etiam longæuę conſuetudinis non ſit vilis [b] authoritas: non tamen eſt vſque adeo valitura, vt vel iuri poſitiuo debeat præiudicium generare,niſi fuerit rationabilis, [c] & legitime [d] ſit præſcripta.

pla.Illam dico generalit er rationabilem, quæ nõ obviat canonicis inſtitutis. Irrationabilis eſt quæ improbatur à iure, qualis eſt illa.inf.de inſti. c. ex frequentib. ẽ.eod. c.cum venerabilis. & ẽ. c.prox. & onoroſa conſuetudo vt ẽ.eo.c.1.& ẽ.eo.c.cũ inter vos. & inf.de re iud.ca.cũ cauſa. & generaliter vbi aliqd fit contra nerũ eccleſiaſticæ diſciplinæ ſiue l bertatẽ. inf.de cle. c. cũ terra.& c.ſacroſancta. & c.Meſſina. 2

[Gloſſ.ſeq.pr mo ponit.q̃ requiruntur,vt cõſuetudo iuri præiudicet, & ab hoc recedere vſ in fi. gl.ſcdo q̃nt glo.quæ ſit diffi.contra,&c. &

2 Adde tex tum in Authẽ.caſſa, C. de hæ.oſt ecc, & in l.de q bus, & ibi Bar.ff.de leg.

primo ponit vnam differentiam contra quam alleg.& remittit. Secundo ponit aliam quam approbat. Tertio ponit duas alias.]

d Legitime ſit præſcripta.] Spatio 40.annorum, infra de cauſa poſſ.cum eccleſia. & infra de præſc.c.auditis. de hoc poteſt vide multa iura. ea.n. ſolum locum habent in rebus eccleſiaſticis. 16.q.3.c. placuit §. quas actiones. Ad hoc ergo vt conſuetudo iuri communi præiudicet, requiritur primo quod tõabilis ſit.& quod ſit præſcripta,ut hic & c.cũ eccleſia.i.ẽ quod ex certa ſcia,& non g erorem ſit in ſuccẽſ.inf. de leg. q̃ non rõne & ſciente illo,qui põt ius condere.ff. de leg.1. de quibus.in fi. Et q̃ ſit tale ius, q̃ poſſit præſcribi. Nã quædã ſunt quæ non poſſunt præſcribi,ſaltẽ a laicis.inf.de præſcrip.c.cauſam quæ.& c.cum ex officij.& c.cũ nõ liceat. Et quod nõ ſit contra ius naturale 32 q.7. flagitia uel ſaltẽ q̃ ſit obtenta in cõtradictorio iudicio ff.de legi.l.cum de cõſuetudine.& inf.de verb.ſign.c. abbate. Itẽ requiritur, quod ſis vſus illa cõſuetudine ſine vicio illius, q̃d. uſus es eo alio ut intendas, ſiue credas te ius habere, & ut in poſterũ id facias. ff. de rit actuq; pri.l.1 §. Iulia. recte ait. & l.vlt.alias nõ prodeſt ut ibi dñ, & ſic ſolę duæ vices non inducunt conſuetudinẽ: quia non exemplis, ſed legibus iudicandũ eſt, C. de ſent. & interlo om iu.l. nemo ſed ſecundã conſuetudinẽ talẽ bene iudicaret, ut dictum eſt,ff. de leg.l. nã imperator. Itẽ requiritur quod maior pars populi vſa ſit ea conſuetudine,ad hoc ut ſua illa iudicetur: quia ſicut maior pars populi non poſſet in ducere legem,ita nec conſuetudinem. Itẽ & illa conſuetudo præiudicat iuri,cuius non extat memoria hominum.3 q.hęc quippe.& de verb.ſign.c.duę quibuſdam, § 1.& ff. de aqua quot. & arti. l. hac iure. § ductus aquæ. & ff. de aqua plu.ar.in lumina. § idẽ labeo.& ff. de proba.l.ſi arbiter.& ſic vſ, q̃ difficile ſit ,pbare conſuetudinẽ & pſcriptionẽ.Sed q̃ dicam facis inter conſuetudinem et præſcriptionem? illa põt aſſignari (ut quidam dicunt) quod vbi conſuetudo prætenditur,admitti poſſet probatio in contrarium,ut probatur indebitũ fuiſſe q̃ rod cõſueuit percipi arg.a contrario.C.de agri.et cẽſu.l.ſitibus.lib.2.ſed vbi præſcriptio eſt, non admittitur probatio in cõtrariũ ab probãdum indebitũ fuiſſe. arg.a contrario.inf.de præſcr.c.ſi diligẽti.ubi dñ q̃ bona fides & iuſtus titulus requiruntur,et ibi dñ q̃ exigitur titulus.et q̃ nõ. C.de prg.act.l.nec creditores. Item qui petit aliquid ſibi deberi uel fieri ex conſuetudine,debet allegare cauſam petendi:et tunc ſufficit probare ſolum tempus, licet non probet cauſam: et tunc non admittitur probatio in contrarium; et ſecundum hoc non iudicetur differentia inter conſuetudinem, et præſcriptionem: quia in præſcriptione quandoque probatur titulus, ita ſicuti quidam, quare ſolum tempus non eſt cauſa inducẽdæ obligationis, ſicut nec tollendæ. ff. de actio. et oblig. l. obligationũ. § placet. et hæc opinio magis placet ſecundum Io. Alij dicunt quod ſola conſuetudo ſufficit etiam ſine cauſa,arg inf de cã poſ. c. cã

Quot requirant ad hoc ut conſuetudo iuri cõi præiudicet.

ecclesiæ. vbi de hoc, vbi vero aliquis est in possessione percipiendi aliquid, & ei quæstio mouetur: tuēdus est in possessione, quousque probetur contrarium, ſ. inde bitum, quia possidet ratione cōsuetudinis, 16. q. 4. Volumus, nisi vi, precario, seu clam possideat, tunc qui dedit, sua auctoritate pōt reuocare, ut 1. qo. 3. quia cognouimus. ℣. de ſſti. cū veniſſent. Item in alio potest esse differētia inter consuetudinē & præscriptionē, qa consuetudo qnq; debet 1 esse obtenta cōtradictorio iudicio populi, ꝑlati, uel uero nō. Itē qa in cōsuetudine requirit ꝙ maior pars populi utatur illa, vt dictū est, in ꝓscriptionib. nō requirit. Sic et go intellige, ꝙ cōsuetudinis non est nobis authoritas: nā ꝺ vincit ius positiuū illa particularis consuetudo in eo loco ubi est consuetudo, nisi fuerit rōnabilis, & legitime sit præscripta: nūc bñ uleit ius, & ꝺ ꝑiudicat, cōcurrentib. ꝑdictis in ea ꝓscriptione. sed ſm hanc decre. satis sufficere videtur, ▪ consuetudo solum modo sit rationabilis, & præscripta. Ber.

1 De qua cōsuetudine hoc sit accipiendum tradit Compostellanus supra. c. 1 quē hic refert Io. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

TITVLVS V.

De postulatione prælatorum.

¶ Inn. iij. decano, & capitulo Senonensi.

¶ *Impostulabilis est qui nisi lat interdictum h. d. quo ad ea habet eum multa alia dicta, quę non faciunt ad rem.*

CAP. I.

AD † hęc in beato Petro: & infra. ¶ Cūq; de facili non possetis in vnū locū, & ꝓpositū conuenire, sed ad nos fuisset ab aliquibus appellatū: [a] tandem conuenientes in vnum, Altisiodoren episcopum in archiepiscopū postulastis.

¶ Postulationem uestrā per magistrum R. præcentorem vestrum, & per abbatem sancti Petri exponentes, & petentes, vt faciendę translationi pium præberemus assensum.

¶ Verum quoniam antequam idem magister ad sedem Apostolicam accessisset, nobis quasi pro certo constab. t, quod idem episcopus interdicti sententiam nō seruasset, quod etiam idē magister nō negauit, [b] in fratrum nostrorum præsentia requisitus à nobis, in ipsius episcopi ipsius ēpi ꝓ literas papæ, nec ꝓ literas legati, qui sniā publicauit, nec per alicuius executoris mandatum, insuper allegauit quod dictus rex in Altisiodo. dioece. terram propriam non habebat, vnde interdictū non extenderatur ad Altisiodo. dioec. super hoc scribit papa Senonen. capitulo, dicens ꝙ prima allegatio non sufficit. nec ꝙficit ad excusationē ēpi Altisiodo. eo ꝙ Cardinalis sētentiā interdicti publice promulgauit multis ꝑsentib. & sniā illa a multis in regno Franciæ publice seruabatur, & qñ aliqua constitutio publice promulgatur: nō est necesse quod singulorum auribus intimetur, sed sufficit ad hoc, ꝙ quilibet eā seruare teneatur, quod est publice promulgata, & ꝙ ita sit, probatur per cōcilium Sardicen. cuius verba hic ponit. Ad aliam allegationem respondet ꝙ non ualet: quia dictus rex Altisiodoren dioc. terrā propriam non dicitur habere: quia ipse mandauit terrā regis Franciæ subijci interdicto, & Cardinalis interpretatus fuit mandatum Papæ, & sniam interdicti promulgauit in terram illam, quæ regi tunc temporis adhærebat: & terra illa Altisiod. adhærebat tunc ipsi regi, ꝑæterea ex alia causa excusari non potuit, ex eo quod nouit Metropolitanam ecclesiam suam seruare sniam interdicti, & ipse eam seruare debebat. Dominus Papa suis præmissis, qui secundum Apostolum omnem inobedientiam debet punire, considerans inobedientiam ipsius episcopi, prædictam postulationem repulit vt indignam, non propter postulantem ecclesiam, sed propter postulatam personam, cum obedientia non prodesset humilibus, ▪ contemptus contumacibus non obesset. In fine dicit, quod cum hominem postulassent indignum, potestatem amiserunt eligendi: de gratia tamen concedit eisdem ut de persona idonea ecclesiæ Senonen. debeant prouidere. Nota ea quæ publice fiunt, nulli licet ignorare. Item quod Metropolitana ecclesia seruat, suffraganei debent obseruare. Item omnis contumacia est punienda. Item qui non seruauerit interdictum, intelligibilis efficitur. Ber.

a Forte insurgens ex tanta circumstantia ꝙ videtur uelle Inno. quod expeditum est de confe. c. 2. li. 6. Ioan. And.

De postulatione prælatorum.

¶ Visō de iure scripto & non scripto: quia parum est iura condere, nisi sint ministri qui eadem iura uelātur, vt in l. 2. de ori. iur. § post originem & in c. vbi. periculum, § præterea. de elec. li. 6. ideo de ꝑsonis ministris & eorum assumptione merito erat videndum. Et qm assumuntur altero ex tribus modis, ſ per postulationem, electionem, & translationem; ideo de omnibus istis tribus infra subijcit, & quia postulatio initium gratiæ, præmittit titulum de postu. prælatorum. Quid autem sit postulatio, vide per gl. c. unico. eo. tit. lib. 6. Abb. Siculus.

De hac materia habes 61. dist. Ofius. & c. nullus inuitus. & c. episcopus. 63. dist. Interas. 71. dist. fraternitatem. cum multis similibus.

ꝺ hæc.] Diuiditur in sex partes. Nā in prima ponitur iniusta postulatio. In secunda. ibi. postulationem. postulantū penuio. In tertia: ibi, verū. petitoris impugnatio. In quarta: ibi Qđ nec, excusationū reiectio. In quinta: ibi, Nos igit̄, postulationis cassatio. In sexta: ibi, Licet gꝛosa eligēdi vel postulādi ꝑmissio. Abb. Sicu.

CASVS. Ecclesia Senon. uacante, canonici Senon. licet ab initio in discordia fuissent, tandem conuenientes in vnum, ēpm Altisiodo. in suum archiēpm postularūt posmodum per magistrum R. præcentorem suum petierunt à dño Papa, vt postulationem suā admitteret, & eidem ēpo daret licentiam transeundi ad ecclesiam Senonen. sed dñs Papa anteq̄ dictus magister ad ipsū accederet, intellexit pro certo, ꝙ dictus episcopus interdicti sniam, q̄ dñs Papa pertulerat in terram Regis Franciæ non seruauerat, qđ idem magister non negauit in ꝑsentia dñi Papæ requisitus, allegans ꝙ sniam ipsam seruare non tenebat: eo quod non pertinebat ad notitiā

b Nō negauit.] Per hoc vī quod confessio 2 procuratoris dño p. aiudicet. in ſ. de capel. monac. c. dilectu. & de re iud. c. suborta. sicut & confessio aduocati. inſ. de cens. c. cum olim. & inſ. de appellatio. c. cū causam contra ſſ. de iureio. a. actio. l. ſi sine. §. ſi defensor alias est lex ilię §. ſi defensor, ſſ. de confes. c. certum §. penu. Qñ confessio procuratoris sine factum præiudicet ipsi domino, dicitur inſ. de causa possess. cum olim. & inſ. ut lite non contest. c. 1 ubi ponitur hæc materia.

ADDITIO. Petrus docebat, quod ille non fuit ꝓcurator postulati sed postulantium. Io. And.

[Gio. seq. obijcit per tres rationes, & soluit.]

a Allegationem

excusationem allegans, [a] quod sententiam datam seruare nullatenus tenebatur, quæ ad eius notitiam, nec per litteras nostras, nec per Cardinalem tunc Apostolicæ sedis legatum, qui eandem sententiam promulgaret, nec per deputati ad hoc executoris mandatum vel litteras peruenisset. & infra. Quod nec sufficit, immo nec proficit ad excusationem prædicti episcopi, cum Cardinalis idē sententiam interdicti præ sentibus multis solemniter, ac publice promulgauerit, [b] & eadem interdicti sententia in Regno Frācorum iam à multis publice cœperit obseruari, nec sit necessarium, cum constitutio solenniter editur, [c] aut publice promulgatur, ipsius notitiam † singulorum auribus per speciale mandatum, vel litteras inculcare: sed id solum sufficit, vt ad eius obseruantiam teneatur, qui nouerit eam solēniter editam, aut publice promulgatam: cum & contra quosdam qui Sardicen. Concilium nō seruabant, tamquam illud non habuerint, aut perdiderint, canonica [d] tradat auctoritas, quod eis non facile facultas credendi tribuitur: cum idē penes illos in suis regionibus actum fuerit & receptum. Nec valet quòd in Altissiodoren. diœcesi dictus rex terram [e] propriam dicitur non habere, cum nos terram totam regis ipsius subijci mandauerimus interdicto, & Cardinalis nostrum interpretatus [f] mandatum, in terram illam sententiam promulgauerit, quæ regi tunc temporis adhærebat: & infra. ¶ Sed inde liquido constat, sæpè dictum episcopum sufficiēter excusari non posse, ꝙ suam Metropolitanam [g] ecclesiam generalis interdicti sententiam & recepisse nouerat, & seruare: & infra. ¶ Nos igitur qui secundum Apostolum prompti sumus inobedientiā [h] omnem vlcisci, [i] eiusdem episcopi Aldomnes terras, quæ tunc regi adhærebant præstando auxilium, & est simile, ff. de verbo. sign. l. liberorum. sicut excommunicatio extenditur ad illos, qui præstant auxilium excommunicato. inf. de sent. excom. c. nuper & c. si cōcubina. vel quia terra illa erat de iurisdictione ipsius, licet proprietas regis non esset; & ideo regnum totum propter contumaciā sua fuit suppositum interd cto, inf. de offi. deleg. c. sane, & inf. de spon. ea. non est nobis, & inf. de iudi. c. noui.

[Gl. seq. allegat 3. iura in contrarium. solu. distinguendo quadruplicem interpretationem.]

f Interpretatus.] No. ꝙ legatus interpretatur mandatum dñi Papæ, 2 arg. cōtra inf. de sent. excō. c. inter alia, & 11. q. 1. sicut, §. ex his omnibus, & C. de leg. l. vlt. & inf. de iud. c. cū venissent, de hoc ibi fol. Vnde nota ꝙ quædam interpretatio est generalis & necessaria, & redigēda in scriptis, vt principis, vt dicunt iura hic signata in cōtrarium. Alia est generalis & necessaria, sed nō est in scriptis redigenda, vt cōsuetudines, ff. de leg. l. si de interpretatione, & ii. proxi. c. cum dilectus, & hic similiter. Alia non est generalis, sed necessaria, & in scriptis redigenda, vt iudicis, ff. de leg. l. non possunt, ar. l. nam vt ait. Quod potest iudex interpretari sententiam suam, est arg. ff. de iudi. l. Paulus, vbi potest suppliere quæ desunt sententiæ, sic & interpretari sicut prætor potest, ff. de præ o. stipul. l. in prætorijs. Et alia est quæ nec generalis, nec necessaria, nec redigenda in scriptis, vt magistrorum, C. de profes. Vrb. Constantino. l. vnica, lib. 12. interpretatio principis ius facit quo ad omnes, sup. de constit. c. fin.

g Metropolitanam.] 12 dist. de his.

h Inobedientiam.] 23. q. 5. c. 1.

i Vlciſci.] Immo potius deberet parcere cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit, C. de epis. & clen. l. si quis in hoc genus. vnde dictum fuit de Cęsare,

Qui vincis semper, vt victis parcere possis,
Parcere prostratis sit nobilis ira leonis.

ADDITIO. Ad hoc 45. distinctione, disciplina. & alibi. Parcere subiectis & debellare superbos. & alibi Sicut bellanti resistenti, &cæt. 23. quæstio. prima, noli. in fin. Hostien. Seneca lib. de viribus. Honestum & magnum vindictę genus, ignoscere. Io. And.

a Allegans.] Hæc allegatio bona vt: quia quilibet præsumitur ignorans, nisi probetur sciens, ff. de proba. l. venius & decretum non ligat ignorantes, ff. de decr. ab or. fa. l. vlt. & 22. dist. proposuisti. circa fin. & arg. sup. de cōsti. cognoscentes. imo non sufficit denunciare procuratori, ff. de petit. hæred. l. item veniunt, § petitā. Sed non est ita, quia cum publice sententia illa fuerit promulgata, eam ignorare nō potest, neque dēt, & præsumitur eam scire, 12. q. 2. qui et humanis, & 16. dist. quod dicitis, argu. ff. de instit. ac sed & si pupillus, §. proscribere, & arg. inf. de ꝓbation. cognouerto. vbi enim allegat ignorantia circa ea quæ plerique scīūt, & quæ publice fiūt, non creditur ei, nisi hoc ꝓbet, ff. de elec. c. innotuit, veri. nec probare cogimus, &c. inf. q. ma. acc. pot. cū in tua, & inf. de sen. excō. si vero 24. q. 2. intellectū. 1 Sed vbi circa ignora allegāt ignorantia, non cogitur probare ignorantiam. ff. de administ. tu. Hoc autem.

[Glo. seq. allegat 4. concor. ex quib. in fi concludit, in medio tolunt vnam legem contrariam.]

b Publice promulgauerit.] Sufficit edicta proponi in publico, etiā ad citatū non peruenīāt, arg. de do. & contu. causam quæ, arg. ff. de dam. infec. l. 4. §. toties, & C. de an. exce. vt perfectus, & C. de indi. l. properandum, § & si quidem. Nec obstat, ff. quæ sen. si appel. rescin. l. 1. § item cum ex edicto. quia ibi edictum non fuit solemniter propositum: & ideo non excusatur, nisi probaretur contrarium, vt dixi in gl. hæc allegatio. imo videtur sufficere quod per solam famam ad ipsum perueniat, inf. de sent. excō. cum desideres, &. secundæ quæstioni. Et si dubitaretur, quia solummodo per famam intellexit: in tali dubio debuit potius seruare sententiam interdicti, quam ecclesiastica iuramenta postea retractare, infra de cler. excommun. nuper. illud.

c Solemniter editur.] Vt expresse legitur in authen. vt fac. no. contin. circa prine. coll. 5. vbi dicitur, quod post duos menses nullus habet excusationem si velit ignorantiam allegare, nisi vt dicitur in illa gl. hæc allegatio.

d Canonica.] 16. dist. quod dicitis.

e Terram propriam.] Bona fuit interpretatio Cardinalis: quia cum dicimus, sensum sunt vel ipsius, domino damus actionem: & cum dicimus, in alterius locum, de domino intelligendum est, ff. de relig. & sumpt. l. 12. §. in locum, hic tamen large fit interpretatio ad-

1 Concor. rex cum gl. j. in l. regula, ff. de iur. & fac ignoran. & l sed addes, §. 1. cum gl. ff. loca.

† Ad intelligētiam inde D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 1. Sot. l. 1. de iustit. & iu. q. 1. ar. 4. Alfonsum Castrū lib. 1. de p te state legis pēnalis, & c. 1. & Fernandū Vasquīū lib. 1. cōtrouersia. illustr. c. 44.

2 Similis est gl. cū §. ex his, 11. q. 1. Spec. in ut. de leg. §. iuptiarum. uers. delegat⁹ quoque, & in §. nunc ostendendū, uers. 37.

a Obedientia.] 2.q.5.quanto.

b Contemptus.] Nam facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi.23.q.4.est iniusta, & inf.de vi.& honest.cleri.c.vt clericorum. 1

1 Concor. tex.in l.li arbiter,ff.de arbit.& in l.3. §.ibidem,ff. ad exhi.

c Canonicas sanctiones.] 28. dist. quia sunt culpæ,& quia maleficia impunita remanere nõ debent, inf. de sent. excom.c. vt fama,& ff. ad legem Aquil. ita vulneratus, & ff. de solu.l.Iuchum,§. tamensi.

d Personam.] Et hoc ideo, quia vnũ sunt materia & non auticis, ff. ad legem Aquil. l. ff Seium, v. & calicem. Et ita habes hic, q̃ qui non seruat inicio etũ, ineligibilis est, nec ; õt postulari. Et posset dici q̃ est irregularis, & suspensus, iõ nec eligere dẽt, nec excõicare, nec beneficiũ conferre põt: q̃a claues ecclesiæ contẽnit, inf.de excel. prælc.c.vlt.vbi est hoc expressum.

e Postulatis.] Postulo 2 te primo si consentire licebit. Consentire nego, nisi te benepostulo primo. Forsitan indignus & turpi crimine lælus. Sic aliter possem primo post iure carere. Si minus est dignus: tunc me poterit tueri.

a Hęc glos. non inuenit in antiquis exemplaris.

† In aliquot manuscriptis ita: de solita tamen benignitate sedis Apostolicæ concedimus, &c.

f Priuare.] Ergo fuit constitutum in Cõcil. Lateranen. inf. de elect. c. cum in cunctis, vt qui scienter indignum elegerint, eligendi ea vice potestate tenuerint se priuatos, & ad postulationem extenditur: vt hic, & inf. de elect. c. bonæ memoriæ, in fi. & hoc ideo est: quia per postulationem perueniunt ad electionem arg. iup. de consti. c. nam consuetudinem, & ff. de ipsum. l. omnia. licet tamen sit, cũ postulatur singulus, vt dispensetur cum eo, vel legitimetur, 5. dist. C. q. nonnemem, & inf. de elect. c. in omni.

g Possemus.] Ideſt primus esse in.

h Concedimus.] Per 3 officium iudicis & de gratia non de rigore. contumaci enim & delinquenti potest iudex remittere pœnam de gratia: vt inf. de offi. deleg. c. constituit, vbi dicit: nisi per gratiam ei benignitas iudicantis subueniret, & inf. de offi. leg. c. nisi specialis dilectio. bene dicit, concedimus: quia quod non poterat de iure communi, concedit ex pri vilegium, vt patet in capitulo seq.

9 Hęc gl. nõ habet in antiquis exemplaribus.

GRatum.] Continuatur hoc c. ad præcedens, tractat enim de illa materia. Diuiditur in duas partes: nã in prima ponitur narratio duplicis postulationis, & electionis admissio, ac alterius delegatio, secundo ponitur Papalis approbatio: ibi, Nos igitur Abbas.

CASVS Canonici Senonen. recepti litteris cassationis postulationis præditæ, fraudulenter impletis

tissiodorensis inobedientiam attendentes, ne nil obedientia [a] prodesse videretur humilibus, si contemptus [b] contumacibus nõ obesset: cum iuxta canonicas [c] sanctiones quædam sint culpæ, in quib. culpa est relaxare vindictam, postulationem huiusmodi non propter postulantem ecclesiam, sed propter postulatam personam [d] repulimus, vt indignam. ¶ Licet autem ex eo quod hominẽ, qui vestro non conueniebat proposito, postulastis, [e] cum vos interdicti sententiam seruaretis, & ipse eam contemneret obseruare: permissa vobis facile abusi fueritis potestate: ac ideo vos ea nõ immerito priuare [f] possemus, [g] de solita † tamen benignitate concedimus, [h] vt vobis per postulationem, seu electionem canonicã de persona congrua consulatis.

¶ Idem Hostiensi epis. Apost. sedis legato.

¶ Qui postulationem cassatam vitio personæ ignorat, est eligendi & postulandi potestate priuatus.

CAP. II.

GRatum † gerimus: & infra. ¶ Accepimus ex litteris tuis, quod canonicis Senonen. quorũ postulatio nostra fuit auctoritate cassata, [i] licet cassationis litteras suppressissent in fraudem, vt canonice ad electionẽ procederent, mandauistis: & infra. ¶ Cumque plures eorum postulationem cassatam [k] a nobis innouare denuo niterentur, [l] quidam verò episcopum Cameracen.] in archiepiscopum postularunt: tum telligẽs eos qui cassationem nostram quodammodo reuocare volebãt, eligẽdi priuilegium amisisse, quia cõcessa sibi ex Apostolicę sedis benignitate abuterentur temere potestate, ac ideo ad alios licet pauciores [m] numero, quantum tamẽ

† Cap.2.eo. tit.in 3.cõp.

runt litteras ipsas, legatus tamẽ Apost.sed.qui super hoc mandatum Apostolicum receperat, mandant canonicis prædictis, vt ad electionem procederent canonice celebrandam, quidam canonici Senon. postulationem cassatam à dño Papa vtrum innouarunt, quidam alij canonici licet essent numero pauciores, postulauerunt epũm Cameracen. Cardinalis intelligens q̃ illi qui postulationẽ cassatam innouarũt, essent eligẽdi seu postulãdi potestate priuatus, & ideo ad alios (licet pauciores numero essent) postulãdi auctorita. eiect deuoluta, postulationem factam de epo Cameracen. penitus admisit, & Papa dictum epum Cameracen. a vinculo absolvit quo tenebat ecclesiæ Cameracen & confirmauit factum legan. Nota qui ignorant indigna eligit vel postulat, amittit potestatem eligẽdi, & potestas ad alios licet pauciores numero tunc deuolui.

i Cassata. supra c. prox.

k Cassatum.] i. nõ admissam.

l Niterentur.] Postulando eundẽ Altissiodo. & male: q̃a ex quo alicuius electio vel postulatio cassatur vitio personæ, non est assumendus ad eandem, inf. de elect. c. super eo.

[Glos. seq. quæri, arg. pœnit opus. Ioã. denuo solut, & alleg. in contrariũ iudet.]

m Pauciores.] Hic patet quod si maior pars delinquit in electione, eligendo vel postulando indignum, electio deuoluitur ad alios, licet numero pauciores, inf. de elect. c. bonæ 2. & c. cum in cunctis, & c. cum Vrbanus. sed quid si omnes delinquunt præter vnum, numquid ille vnus poterit eligere? Videtur quod sic: quia vniuersitas remanet in vno, siue sit vniuersitatis, ff. quod cuiuiq; vniuersi. sicut municipij, & in fin. & 65. dist. si forte. Et dicit lex hominibus coactis, sic accipiẽ debemus, vt siue vnus solus vim fecerit, siue etiam hominibus coactis quantum enim ad verba non refert an solus vim faciat, an hominibus coadunans: quia adhuc non deficiunt verba, ff. vi bono. rapt. l. ait prætor. §. homines, sic siue vnus solus sit, siue plures, ille potest eligere, Ioan. dicit 4 quod vnus solus non potest eligere, & in eo solo non potest ius illud retinere. arg. inducit ad hoc infra de elect cap. 1. & 10. q. 3. vno. ff. de verbo. sign. Neratius, quia cum duo sint tres faciant collegium, qui debent sibi eligere prælatum, non potest hoc esse in vno, cum iam desinat esse collegium, sicut grex desinit esse, si vnum tantum animal remanserit de grege, ff. de legat. primo, l. si grege, & ad hoc inducit cum 65. dist. vno. si forte, quia si vnus solus

4 Et Goff. hic qui reddit tres rõnes, quas colligas p̃ sequẽtia. Puto tamen q̃ iste vnus potuit à superiore petere, ut ecclesia prouideat. Io. An-

ſuerit remanens in prouincia, debet ipſe alios conuocare ad conſecrandum electum: vt inf. de elect. c. bonæ 2. Tu dicis quòd ſolus poteſt eligere, & ius eligendi remanet in vno ſolo perjura primo inducta. Et iura quæ inducit Io. non contradicunt. Primo iſtud c. ſi forte, non contradicit; quia ipſe ſolus non pot aliquem cõſecrare. immo ad minus debẽt eſſe tres, & eſt de ſubſtantia conſecrationis, ita q̃ alias non eſſet cõſecratus, 66. diſt. per 20. vbi ſolum conſecrantem inducit, ſed ad illa ſola, quæ ſolus facere poteſt, nõ vocabit alios. Et illa decre. bonæ non contradicũt, quia cũ prima electio nõ eſſet nulla aſſo iure, immo ille H. qui ſolus eligit, ſecundo eam poterat confirmare: vt inf. de elect. c. q̃d ſicut, non debuit procedere ad ſecundam, niſi prima caſſata: quod ſi faciſſet, debebat poſtea ſolus eligere, vtiq; pp culpam illorũ. Sed in caſu illo dicit Ioan. q̃ non denoluitur poteſtas eligẽdi ad contemptum: ſed tunc quando eligunt indignum, ſatis põt dici, q̃ pp talem contemptum non deuoluitur ius eligendi ad cõtemptũ: quia non tm peccant illi qui contemnunt, quã tum illi qui eligunt indignum: 1 & ſufficit q̃ caſſetur electio; quia non eſt nulla, in quo caſu tm priuati ſunt, inf. prox. eo. cum in cunctis. Sed debent tunc priuari per ſententiam, ſicut quando peccatur in forma, inf. tit. proxi. c. quia pp, & in obſeruãt. Alia iura quæ dicunt q̃ deſinit eſſe collegium, non contradicunt, quia licet collegium deſinit eſſe collegium omnibus mortuis, præter vnum; nihil minus ius collegij ſiue vniuerſitatis remanet in illo, per legem ſicut municipij, §. vlt. & hoc dicunt Laurentius, Vincentius, & Tancredus.

1 Adde q̃ eligẽs indignum videt ſcienter facere. ff. de co. - fir. tuto. ſi patronus, per Bal.

a Prouiſum.] De noſtro ſpeciali mandato, aliàs non poſſet illum. transferre, inf. de officio leg. c. niſi ſpecialis, &c. quod translationem. ex ideo bene dicit, prouiſum. non enim debuit dicere, confirmamus, quia nihil eſt quod confirmaret cum per poſtulationem nullum ius acquiratur, inf. eo. c. penul. Sed debet dicere ſuperior, poſtulationem admittimus, vel poſtulationem veſtram non duximus admittendam, inf. eod. c. proxi. & ſup. eo. cap. proximo.

BOnæ memoriæ.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit duas diſcordes poſtulationes. In ſecunda ibi, Mota igitur vtrinq; repellit, cauſam exprimens. In tertia ibi, Mandantes, monet nouam prouiſionem fieri. Abb. ſic vltus.

Contingit. do eſt in eccleſia Rauennate, quòd mortuo archiepiſcopo ſuprà dicit hoc Papa, ſed de ipſius mãdato eligunt, aliter ſine mandato eius eligere non eſt motus.

CASVS. Vacante eccleſia Ranen. canonici illius eccleſiæ, aliqui ex eis Imolen. poſtularunt, quidam vero potiùs merũt S. Praxedis presbyterum Cardinalem, poſtulationes ita delatæ ſunt ad ſedem Apoſtol. Papa auditis allegationibus, hinc inde tam de iure quàm de facto, etiã allegauit plenius pro vtraq; parte, cõſiderans quod præſentia Cardinalis eſſet vtilior non ſolum eccleſiæ Romanæ, verum etiam tam generali eccleſiæ quam Rauennaten, ideo Papa volens præferre cõmẽ vtilitatem priuatæ, & maiorem minori, poſtulationem Cardinalis non admiſit: ex alia parte conſiderans q̃ ep̃s Imolen. a minori q̃ à tertia parte fuit poſtulatus, & huiuſmodi poſtulationes in diſcordia factas Romana Eccleſia ad mittere non cõſueuit: quia qñ etiam Iconcordia fiunt, cũ non tam ex iure q̃ ex gratia moueãtur poſtulationem Imolen. ep̃i non admiſit, mandans Capitulo Rauennatem: vt in perſonam idoneã conuenire procurẽt. No. quod iudex poteſt ſupplere de iure & de facto quod ad uocatu omittunt. Itẽ communis vtilitas præferri debet priuatæ. Item poſtulatio & iun & gratiæ inniitur.

[Gl. ſeq. recitatur per quæſtionem, an iudex de facto ſupplere debeat, & ponit duas opiniones, & primam approbat, reſpondens ad legem contrariam.]

† Cap. 3. eo. tit. in 1. col. 3.

† Aliàs, ita; idem clericis Rauen.

¶ Poſtulatio per quam priuata vel minor vtilitas communi vel maiori præfertur, vel quæ fit a minori quam a tertia parte collegij, admittere non debet.

CAP. III.

BOnæ † memoriæ Guil. Archiepiſcopo veſtro viam vniuerſæ carnis ingreſſo, quidam veſtrum ſanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem; quidam vero Imolen. epiſcopum poſtulauerunt: & inſtanter. ¶ Nos igitur auditis quæ de facto, & de iure fuerant allegata, plenius etiam pro vtraque parte diligenter curauimus allegare, b conſideranimus † vero quòd eiuſdem Cardinalis præſentia vtilior ſit non ſolum Romanæ, ſed etiã eccleſiæ generali c tam apud Apoſtolicam ſedẽ, quam apud eccleſiã Ra-

† Aliàs, ita conſideratis igitur.

2 Vtrũ ſit ſcriptum eſt in atteſtationibus vel alijs actis, ſim Imo. Iun. eod. tit. c. 1. allegat de cor. iuſtia. c. 1. forte pp id quod ibi dicã hoc verbo ſcandalo. non de eo quod eſt ibi notum vt Deo, vel ut hominũ, de offi. ordi. ſi forte dus. 10. And.

a Prouiſum.] De noſtro ſpeciali mandato, aliàs non poſſet illum. transferre, inf. de officio leg. c. niſi ſpecialis, &c. quod translationem. ex ideo bene dicit, prouiſum. non enim debuit dicere, confirmamus, quia nihil eſt quod confirmaret cum per poſtulationem nullum ius acquiritur, inf. eo. c. penul. Sed debet dicere ſuperior, poſtulationem admittimus, vel poſtulationem veſtram non duximus admittendam, inf. eod. c. proxi. & ſup. eo. cap. proximo.

b Curauimus allegare.] Sic ergo patet quòd iudex poteſt ſupplere quæ aduocatus omiſit, ſicut Papa hic ſupplet, & C. ut quæ deſunt aduoca iud. ſup. l. vnic. & de iure debet ſupplere, & non de facto: niſi tale ſit factum quod tam ſit ei notum vt iudici, prout dicit dominus Azo. Alij etiam dicunt ſicuti Placen. quod etiam de facto, & inducunt ad hoc ff. de pet. hæred. l. vltima. Sed primum verius eſt, quod de tali facto ſupplere tantum debet, quod eſt ei notum tanquam iudici. 2 aig. C. de appel. l. vltim. in fi. ratiõn. & eſt arga. Inſtitu. de act. §. ſi minus. ff. de rd. l. edict. l. boucin. §. aliquando. Et debet ſupplere ut iudex ſedendo, & non ſtando, nec aduocati officium ſumat. C. de poſtuland. l. quiſquis, inducendo legem uel decretum, uel decretalem. Inuenio quòd quandoque iudex ſupplet altera parte abſente, C. de temp. appellat. l. 2. §. vltimo. & C. de appellat. l. ult. in princip. Sed utraque parte præſente ſupplere non debet; niſi in caſu propter publicam utilitatem repellendo militem à procuratione etiam tacente altera parte, ff. de procurator. l. filius familias. § ueterani. & C. de procurato. l. militem. Et lex quam inducit Placen. ti. ff. de petitione hæreditat. l. vltima. non obſtat; quia ponius conſuluit illi iudicis officio quam iure ordinario. Et eſt ſimile ei quod dixit de milite. Nam iudex ex officio ſuo ſi ſcit aliquem excommunicatum publice, ipſum debet repellere ab agendo, etiam ſi ab aduerſario non excipiatur, inf. de exceptionibus, cap. exceptionem, & ſic officio iudicis conſtituitur aduocatus; ſicut in l. de petitione hæreditatis, l. vltima, & hic Papa ſupplet ex officio ſuo, & inf. de electione. cum nobis olim. ibi de hoc dicitur; quare in hoc caſu officium iudicis locum habet.

c Generali.] Arg. quod Papa & Cardinales curam & ſollicitudinem gerant pro ſtatu eccleſiæ generalis; & ſic

ingera-

Imperator vt subiecti quiete viuant, noctes duxit insomnes, in Authen. vt iudi. sine quoquo suffrag. in princ. coll. 2. & idem dicit, voluntarios labores appetimus, vt quietem alijs præparemus, in authent. vt diuinæ insti. subscriptionem habeat gloriosissimi quæstoris, in princ. coll. 8. inf. de restit. spol. c. frequens, & de exc. c. vit.

[Glos. seq. allegat 4. cõcor. & soluit quatuor iura cõtraria.]

Publica vtilitas priuatæ debet præferri.

a Communem.] & ita publica præfertur priuatæ, 7. q. 1. filio, prima, ferias, & ff. pro socio. l. actione, §. Labeo. & C. de eodi. tollen. l. vnica, §. penult. & in authen. de restit. & ea quæ parit §. ea enim quæ communiter. colla. 4. & hoc verũ est, cum in communi vtilitate priuata includitur, sicut fit in præsentia: alias quilibet debet propriæ vtilitati præferre cõmuni arg. 19. q. 2. quæ sunt, inquit, & 33. q. 5. si non licet, arg. C. de seruit. l. fines, & ff. de arb. l. licet autem.

¶ Al. mouea mur?

[Gl. seq. obijcit & soluit.]

b In tanta diuisione.] Ad hoc n. vt postulatio præiudicet electioni, requiritur vt numerus postulantium sit duplo maior numero eligentium, inf. de elec. c. cùm ipsum est, de hoc tamen dicas secundum quod notat. inf. tit. prox. c. scriptum, in gl. quæ incipit. hic dicit Papa. Vt tamen ꝙ minima pars eligentium deberet præferri multis postulantibus: quia postulantes soli gratiæ inniterentur vt hic. Sed eligentes iure cõmunantur, similiter & electus, sed hoc non est verũ, nam patronus laicus in præsentando soli gratiæ innititur, 16. q. 2. si quis episcoporum, & tamen inuitia fit præsentato, si non admittatur, 17. quæst. 7. decernimus, & infra de iure pat. c. pastoralis, gratia ergo fit postulatio si admittatur: iniuria si repellatur, ff. de aqua quot. & æstu. l. 1. §. pen. Vnde non solum postulato, sed postulantibus fit iniuria, si postulatus est idoneus, & repellitur, ff. qui latisd. cog. l. si vero, in fi. Alia tamen potest melior assignari, quàm huiusmodi videatur, licet eligentes nituntur iuri, & postulantes gratiam non debent præferre electores ex quo sunt minima pars Capituli, quia nũquam tenet electio, nisi fiat à maiori parte capituli, inf. de elec. c. ecclesia vestra, & c. Cumana, ita tamen quod maior pars non pereet, vt ex hoc ipso iure priuatur: quia tunc valet electio minoris partis capituli, sup. c. proxi.

[Gl. seq. recitatur per quæstionem quo iure petatur postulationis admissio.]

c Gratia.] Hoc ideo dixit: quia per huiusmodi postulationem fiue gratiam, ius non acquiritur postulato, inf. eo. tit. c. penult. & ideo quia gratia est, nõ compellit prælatus concedere postulatum, 63. distinct. litteras, vt authent. de sanct. epis. §. nullus, coll. 9. si tamen iusta causa exigit, debet compelli per superiorem, vt ibi cõcedat, inf. de iu. pa. c. 1. ultius. Item indi. ecle. Quodam modo compellitur illum concedere si est idoneus, quia tenetur ei prouidere in continenti beneficio, inf. de iur.

ꝙ In præsentatio, non licet concedere, vel repellere: quia nõ tenetur ea facere

uennatem, vnde non immerito præferètes speciali vtilitati communem, [a] & minori maiorem, prædictum Cardinalem postulationi vestræ non duximus concedendum.

¶ Attendentes autem ex altera parte, quod prædictus episcopus à maiori quã tertia parte fuerit postulatus: & quod Apostolica sẽdes postulationes huiusmodi non consueuit in tanta diuisione [b] hac contradictione recipere: cum etiam quando aliquis ab alijs vnanimiter postulatur, ad admittendam postulationem eorũ, non tam ex iustitia, quã ex gratia [c] moneatur, † postulationem ipsius nõ gratiam, nisi velit: quia nemo inuitus de suo cogitur facere beneficium. 10. q. 2. precamur, & non igitur quicquid iudicis potestati permittitur, iuris necessitati subijcitur, ff. de iudi. l. non quicquid, arg. inf. de offi. deleg. c. consuluit. Sic ergo patet, ꝙ in huiusmodi postulationibus implorandum est officium iudicis, & non ius actione agendũ est, vt supra eo. c. ad hæc. ver. si & inf. de in integ. restit. per totũ, & Instit. de offi. iud. per totũ. Iudicis enim officium apponitur pro actione ꝙ cũ deficit actio. inf. de offi. iud. c. iudicis officiũ, sed nõ proprie implorantur iudicis officium in casu isto, sed potius gratiam debent implorare à superiore. Bernar.

d Qui vocẽ.] Hoc ideo dixit, ꝙa forte erant aliqui eligendi potestate priuati, inf. de elect. c. cum Vintonien. vel quia oẽs sunt vocandi, quia habent eligẽdi, inf. de elect. c. quod sicut.

ADDITIO. Vel propter suffraganeos ecclesiæ Rauennatis, qui debent de consuetudine interesse. Ioan. And.

e Nominationem.] Nominatio canonica potest dici quando omnes concordant in aliquo ineligibili assumendo, & vadunt ad eum à quo petendus est consensus, & requirunt eius consensum, vt cum ipso dispenset. Et hæc potest dici nominatio canonica, quæ nõ potest dici postulatio propriè: quia postulatio solemniter debet fieri: quia talis nominatio satis similis est postulationi, immo quasi idem est, vnde dicit postulationem seu nominationem.

ADDITIO. Habes de hac nominatione 16. q. vlt. contra sanctorum, 2. q. 6. ei qui, §. diffinitiua. versic. nomina. Ioan. And.

BOnæ memoriæ.] Diuiditur hæc decr. in sex partes. In prima ponitur postulationis admittendæ petitio, contra eam exceptio & replicatio. In secunda Apostolica trimembris promissio: ibi. Nuncijs, v. q. ad §. cæterum. In tertia temeraria & iniusta postulatio, & eius repulsio, prouisionis faciendæ mentio; & eiusdẽ communicationis tertentio vsq; ibi, Verum in quarta suffraganeorum, ad concordiam reuocatio, canonicorum dissentio, duplicis postulationis iniusta innouatio. vsq; ibi, Nec obstabat. In quinta ponitur tacitæ obiectionis responsio vsque ibi, intelleximus, in sexta ponitur diffinitiua prouisio, archiepiscopalis translatio, ac pallij vtendi prouisio. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Strigon. vacante, canonici Strigo. postularunt archiepiscopum Colocen. quidam suffraganei Strigon. ecclesiæ scilicet, Quinque eccle. episcopus, & quidam alij episcopi huic postulationi se opposuerunt, dicentes ꝙ eis contemptis & exclusis, qui nus in electione habebant, huiusmodi postulatio fuit facta, propter quod nuncij vtriusque partis ad sedem Apost. accesserunt, sed nuncij Capituli eorum respondent, ꝙ suffraganei de grauia solũmodo fuerãt requisiti, sed ipsi suum consilium denegauerũt, & alia ẽt nuncij proponebãt cõtra ipsum ꝓ ostulationẽ, quia de his non constuit

domino

postulato sequi, & die vt ibi. & vide de quod dr de re iud. cũ Bertholdus, super 3. glo. Io. An.

2 Concord. text. in l. 2 ff. de condi. & demonst. l. si patroni, §. sed nec illud, ff. ad Treb.

† Al. canonico.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compilat.

3 Adde ꝙ ista gl. cõtra allegatur pro ista dictione, seu, quod nõ sit vera distinctiua, vnde de ea p Bar. in l. 1. ff. de auro & arg. leg. & Cyn. post Petr. de bellap. in l. cum quidã, ff. de verbor. sign.

dño Papæ, ita super hoc duxit rñdendum: si suffraganei persistere voluerint in cõtradictione sua, & canonici Strigoñ. voluerint instare postulationi suæ vtique pars procuratores idoneos ad sed. Apost. debeat destinare. Si vero suffraganei voluerint desistere à sua contradictione, & canonici volunt in suo proposito permanere, mittant personas idoneas, quæ dñm Papam reddãt certiorem super negotio postulationis. Si aũt suffraganei in contradictione persistere voluerint & canonici diffidant de iure suo: tũc aliam personam sibi prouideãt in pastorẽ canonice. Illud fuit primũ mãdatũ, sed antequã illud mandatũ ad capitulũ puenuet q dã canonici tenere recedẽtes a postulatione, quia dño Papæ p̃sentauerãt. alijs persistentib. in sua postulatione, prædictum Quinque eccl. eẽm postulauerunt, suam postulationem dño Papæ p̃sentantes, sed dñs Papa, eã non admisit, cum tã ea fuisset *I* maiori cõtradictiõe q̃ prima, & cõtra formã p̃dicti mãdati: mãdãs capitu. vt personam idoneam sibi prouideat in pastorem requisito assensu suffraganeorum, si de consuetudine antiqua esset requirendum: aliquin Papa prouideret ecclesiæ de pastore. Illud fuit secundum mandatum: quod cum ad capitulum peruenissẽt canonici mittentes mandato priori, suffraganeos ad concordiam reuocauerunt præter episcopum Quinque ecclesiens. quo facto receperunt secundum mandatum, & illi qui Colocen. archiepiscopum postularunt, eandem postulationem innouarunt, reuertis ad eos quibusdam, qui dictum episcopum postularunt, illi volentes procedere iuxta tenorem secundi mãdati ad capitulum exteros conuocauerunt, & illi nolluerunt conuenire cum illis. illi cedentes penes se remanssile potestatem eligendi, dictum episcopum postularunt, propter quod vtraque pars ad sed. Apo. accessit. auditis allegationibus hinc inde, scribit Papa super hoc, Capitulo Strigon. dicens quod non nocet dissordia illorum qui prædictum episcopum postularunt quia primo in postulatione Colocen. omnes consenserunt, & consensum suum propriis subscriptionibus roborarunt ad sed. Apost. tranſmiserunt. Vnde non potuerunt postea suam consensum mutare. si enim postquam postulatio præsentatur domino Papæ, possent ab ea recedere, postulantes sibi frequenter illuderent, & ipsius iudicium ab illorum arbitrio pendere videretur. & ideo licet Papa neutram postulationem admittere teneretur, tamen q̃ ita omnes licet diuersis temporibus conuenerint in Colocen. postulationem ipsius admisit, absoluens ipsum à vinculo quo tenebatur ecclesiæ Colocen. & dat ei licentiam transeundi ad Strigon. ecclesiam, sibi postmodum pallium transmissurus. Nota postquam postulatio præsentata est superiori, non possunt ab ea recedere postulantes, nec mutare consensum, sicut nec post electionem. Item

† Vox, episcop', deest in multis antiquis.

† Al. pastore.

stro viam vniuersæ carnis ingressos, cum in Colocen. Archiepiscopum postulandum à nobis contulissetis [a] vnanimiter vota vestra, suffraganei Strigon. ecclesiæ Quinque ecclesien. episcopus † videlicet & quidam alij, postulationi vestræ se opponere curauerunt, asserentes quod eis contemptis [b] qui ius habebant eligendi vobiscum, postulatio eadem fuerat attentata: licet vestri nuncii proponerẽt ex aduerso, quod super præficiendo vobis Pontifice, † de gratia [c] multoties suffraganeorum fuerat requisitus assensus, sed ipsi vobis consilium denegauerunt.

¶ Nunciis igitur in nostra præsentia constitutis, & proponentibus aduersarijs quædam alia contra postulationis vestræ processum, quia nobis de propositis non constabat, ita duximus prouidendum, vt si suffraganeis persistentibus in contradictione sua, vos † postulationi vestræ uelletis instare, per procuratores idoneos ad sedem Apostolicam veniretis. Si autem illi a contradictione sua cessarent, & uos instaretis proposito vestro, ad præsentiam nostram mitteretis personis idoneas, quæ super his, quæ opportuna forent, nos redderent certiores. [d] Quod si contra dicentibus episcopis memoratis, vos contingeret de iure vestro diffidere, [e] si contempti volunt postea consentire, bene valet postulatio siue electio, dummodo in forma vel in persona nõ sit vitium.

a Contulissetis.] Ipsum postulando.

b Eis contemptis.] Et ideo cassanda erat electio si verum dicebant. infra de causa pos. ca. cum ecclesia. & 63. dist. obeũtibus. & inf. de electio. capitu. quod sicut & capitu. venerabilem, & cap. bonæ 2.

[Glo. sequens circa vocatos de gratia tria dicit, & dat consilium.]

† Al. & not & &c.

c De gratia.] Si hoc esset q̃ de gratia vocati essent, nec ius, nec aliquod cõmodum sibi acquisitum fuisset. inf. de verb. sig. c. abbate. & 10. q. 3. quia cognouimus, & C. de iesui. l. 1. & ff de aqua quot. & æstu. l. 1. respon. 1. vnde ipse qui dedit, potest reuocare, 1 & illos vtilitas non admitteret 10. q. 3. quia cognouimus. & C. de agri & censi. l. 1. libros, libro 11. ff. de aqua quoti. & æsti. l 1. §. Aristo. & §. Trebatius. Nec tali datur restitutio, quia non dicitur spoliatus, cum non possederit: sicut ille qui sub condicione potitur. infra de rest. spo. c. olim causam. C. de illo tamen alicui faciens gratiam, ut hoc protestetur nec præsumat sibi ius creare in posterum: ut. 7. q. 1. Pontifices. & inf. de iure patron. c. ex litteris, & c. consuetudinis. arg. inf. tit. proxi. c. Cumana. Preterea c. ij. non est de collegio, & dicit se debere interesse electioni. debet exprimere quo iure debeat interesse. infra de elect. cap. constitutus. Vnde mihi sius videbantur excludendi.

1 De insti. cũ uenisset. Ioan. And.

d Certiores.] De modo postulandi & de persona postulata an sit idonea, dicitur inf. de electio, nihil est; ubi dicitur q̃ de idoneitate personę sit quæstionis dum.

[Gl. seq. arguit ad duo de diffidentia, & vtrumq; declarat distinguendo.]

e Diffidere.] Arg. quod si prælatus diffidat de iure suo, debet dimittere ei quã tenet. inf. de simo g. tuas. in fi. 54. dist. cap. generalis. in fi. quia bonã fidem agnoscere debet, ff. mandati. Quintus Mutius, 1. in. sed hoc verum est si de iure proprio diffidat, qd in suum tangit personam: sed si diffidit de iure ecclesiæ, constituat alio defensorem nomine ecclesiæ. Arg. ff. de nego. gest. at qui natura, §. cum me absente, 2 Et not. q̃ diffidentia iuris perimit uariare ubi non est ius alteri acquisitum, vt hic, & inf. c. proximo, & inf. de electio. q̃ sicut. nisi p̃sentatio iã facta esset superiori, ut inf. eo. capi. & inf. de elect. q̃ sicut. sed hic poterat uariare de licentia Papæ, aliàs non cum postulatio iam esset p̃scriptata ut infra sequitur, uel nisi iã publicatio secutus fuerit facta. inf. de elect. publicato. Si uero ius est alteri acquisitum, licet diffidant, uariare non possunt in eius præiudicium. ff. de elect. cum inter canonicos. in fine. quia nemo potest mutare consilium suum in alterius præiudicium. ff. de reg. iur. l. nemo.

2 Adde tex. i c. dudã. §. 1. de elec. & in l 2. & ibi Bal. C. de iesui. & equa.

[Glo.

Imperator vt subiecti quiete viuant, noctes ducit insomnes, in Authen. vt iudi. fine quoqun suffrag: in princ coll. 2. & idem dicit, voluntarios labores appetimus, vt quietem alijs præparemus, in authen. vt diuinæ inffi subscriptionem habeat gloriosissimi principis, in princ coll. 3. inf. de restit. spol. c. frequens, & de exc. c. vlt.

[Glol. seq. allegat. 4. cõcor. & soluit quat tuor iura cõtraria.]

Publica vtilitas priuatæ debet præferri.

a Communem.] & ita publica præferetur priuatæ, 7. q. filio. prima, scias, & ff. pro socio. l. actione, §. Labeo. & C. de cadu. tollen. l. vnica, §. penult. & in authen. de restit. & ea quæ parit §. ea enim quæ communiter. colla. 4. & hoc verũ est, cum in communi vtilitate priuata includitur, sicut fit in prælatura: alias quilibet debet propriæ vtilitati præferre cõmuni argu. 19. q. 2. quæ sunt, inquit, & 23. q. 5. si non licet, argu. C. de seruit. l. præses, & ff. de arb. l. licet autem.

† Al. mouea mur?

[Gl. seq. objicit & solait.]

uennatem, vnde non immerito præferetes speciali vtilitati communem, a & minori maiorem, prædictum Cardinalem postulationi vestræ non duximus concedendum.

¶ Attendentes autem ex altera parte, quod prædictus episcopus à maiori quã tertia parte fuerit postulatus: & quod Apostolica sedes postulationes huiusmodi non consueuit in tanta diuisione b ac contradictione recipere: cum etiam quando alicui ab vnanimiter postulatur, ad admittendam postulationem eorũ, non tam ex iustitia, quã ex gratia c moneatur, † postulationem ipsius nõ duximus admittendam.

¶ Mandantes quatenus cũ his qui vocem d in electione habere noscuntur per electionem, postulationẽ, seu nominationem e canonicam in personam idoneã cõuenire curetis.

¶ Idem Præposito, & Capitulo † Strigoñ.

Archiepiscopus in archiepiscopum postulatur. Et ex quo postulatio præsentata est Papa non possunt postulantes ab ea recedere, sed debet superioris iudicium expectari h. d. quæ ad titulum.

CAP. IIII.

18 BOnæ † memoriæ Guil. archiepo ve-

Tantæ diuisione.] Ad hoc n. vt postulatio præiudicet electioni, requiritur vt numerus postulantium sit duplo maior numero eligentium, inf. de elec. c. scriptum est, de hoc tamen dicas secundum quod nota. inf. tit. prox. c. scriptum, in gl. quæ incipit. hic dicit Papa. Vt tamen ꝙ minima pars eligentium deberet præferri multis postulantibus: quia postulantes soli gratiæ innituntur, vt hic. Sed eligentes iure cõi innituntur, similiter & electus, sed hoc non est verũ, nam patronus laicus in præsentando soli gratiæ innititur, 16. q. 2. si quis episcoporum, & tamen iniuria fit præsentato, si non admittatur, 17. quæst. 7. decernimus, & infra de iure pat. c. pastoralis, gratia ergo fit postulatio si admittatur: iniuria si repellatur, ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. pen. Vnde non solum postulato, sed postulantibus fit iniuria, si postulatus sit idoneus, & repellitur, ff. qui satisd. cog. l. si vero, in fi. Alia ratio potest melior assignari, quàm huiusmodi videatur, licet eligentes nitantur iuri, & postulantes gratiam non debent præferre electores ex quo sunt minima pars Capituli, quia nũquam tenet electio. nisi fiat à maiori parte capituli, inf. de elec. c. ecclesia vestra, & ꝛc. Cumana, ita tamen quod maior pars non peccet, vt ex hoc ipso iure priuatur: quia tunc valet electio minoris partis capituli, sup. c. proxi.

[Gl. seq. recitatur per quæstionem quo iure petatur postulationis admissio.]

Gratia.] Hoc ideo dixit: quia per huiusmodi postulationem fit gratiam, ius non acquiritur postulato, inf. eo. tit. c. penult. & ideo quia gratia est, nõ compellit prælatus concedere postulatum, 63. distinct. litteras, ut authent. de sanct. epis. §. nullus, coll. 9. si tamen nulla causa exigit, debet compelli per superiorem, vt ibi. Item idem ecclesiam, inf. de iu. pa. c. nullus. Item indirecte quodam modo compellitur illum concedere si est idoneus, quia tenetur ■ prouidere in continuo beneficio, inf. de iur. patro. cap. pastoralis. ‡ Item idem superior illum potest concedere, vel repellere: quia nõ tenetur ea facere

‡ In præsentato, non in

gratiam, nisi velit: quia tamen inuitus de suo cogitur facere beneficium. 10. q. 2. precamur, a non igitur quicquid iudicis potestati permittitur, iuris necessitati subijci tur, ff. de iudi. l. non quicquid, arg. inf. de offi. deleg. c. consuluit. Sic ergo patet, ꝙ in huiusmodi postulationibus implorandum est officium iudicis, & non nuda actione agendũ est, vt supra eo. c. ad hæc. ver. n & inf. de in integ. resti. per totũ, & Inst. de offi. iud. per totũ. Iudicis enim officium apponitur pro actione, cũ deficit actio. inf. de offi. iud. c. iudicis officiũ, sed nõ proprie implorauit iudicis officium in casu illo, sed potius gratiam debent implorare à superiore. Bernar.

d Qui vocẽ.] Hoc ideo dicit, qa forte erant aliqui eligendi potestate priuati, infra de elect. q. cum Vintonien. vel quia oẽs sunt vocandi, q ius habent eligẽdi, inf. de elect. c. quod sicut.

ADDITIO. Vel propter suffraganeos ecclesiæ Rauẽnatis, qui debent de consuetudine interesse. oan. And.

e Nominationem.] Nominatio canonica potest dici quando omnes concordant in aliquo ineligibili assumendo, & vadunt ad eum à quo petendus est consensus, & requirunt eius consensum, vt cum ipso dispensetur. Et hæc potest dici nominatio canonica, quæ nõ potest dici postulatio propria: quia postulatio solemniter debet fieri: quia talis nominatio latis similis est postulationi, immo quasi idem est, vnde dicit postulationem seu ‡ nominationem.

‡ Adde ꝙ ista gl. cõiter allegatur pro ista dictione, seu, quod nõ sit vera distinctiua, vide de ea ꝙ Bar. in l. 1. ff. de auro & arg. leg. & Cyn. post Petr. de Bellap. in l. cum quidã, ff. de verbor. sign.

ADDITIO. Habes de hac nominatione 16. q. vlt. contra sanctorum, 2. q. 6. c. ei qui, §. diffinitiua. versic. nomina. Ioan. And.

BOnæ memoriæ] Diuiditur hæc decr. in sex partes. In prima ponitur postulationis admittendæ petitio, contra eam exceptio & replicatio. In secunda Apostolica trimembris prouisio: ibi. Nuncijs, ▾ qz ad §. cæterum. In tertia temeraria & iniusta postulatio, & eius repulsio, prouisionis faciendæ monitio, & eiusdẽ communicationis retentio vsqz ibi, Verum in quarta suffraganeorum, ad concordiam reuocatio, canonicorum dilectio, duplicis postulationis iniusta innouatio, vsqz ibi, Nec obliabat. In quinta ponitur tacitæ obiectionis responsio vsque ibi, intelleximus, in sexta ponitur diffinitiua prouisio, archiepiscopalis translatio, ac pallij tradendi prouisio. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Strigon. vacante, canonici Strigon. postularunt archiepiscopum Colocen. quendam suffraganei Strigon. ecclesiæ scilicet, Quinque eccle. episcopus, & quidam alij episcopi huic postulationi se opposuerunt, dicentes ꝙ eis contemptis & exclusis, qui ius in electione habebant, huiusmodi postulatio fuit facta, propter quod nuncij vtriusque partis ad sedem Apost. accesserunt, sed nuncij Capituli econtra respondebant, ꝙ suffraganei de gratia tantùmodo fuerãt requisiti, sed rpõ situm consilium denegauerãt, & alia ét nuncij proponebãt cõtra ipsam postulationẽ, quia de ius non continuit

domino

† Al. canoni co.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compilat.

dño Papæ, ita super hoc duxit rñdendum: si suffraganei persistere voluerint in cõtradictione tua, & canonici Strigoñ. voluerint instare postulationi suæ vtique pars procuratores idoneos ad sed. Apost. debeat destinare. Si vero suffraganei voluerint desistere à tua contradictione, & canonici volunt in tuo proposito permanere, mittant personas idoneas, quæ dño Papæ rñsentent certiorem super negotio postulationis. Si aũt suffraganei in contradictione persistere voluerint & canonici diffidant de iure suo: tũc aliam personam sibi prouideãt in pastorẽ canonice. Illud fuit primũ mãdatũ, sed antequã illud mandatũ ad capitulũ puenirent q dã canonici temere recedẽtes à postulatione, quia dño Papæ rñsentauerãt, alijs persistentib. in sua postulatione, prædictum Quinque eccl. epũm postulauerunt, suam postulationem dño Papæ rñsentantes, sed dñs Papa, eã non admisit, cum ea esset maiori cõtradictiõe q̃ prima, & cõtra formã p dicti mãdati: mãdãs capitu. vt personam idoneam sibi prouideat in pastorem requisito assensu suffraganeorum, si de consuetudine antiqua esset requirendum: aliquin Papa proniderer ecclesiæ de pastore. Illud fuit secundum mandatum: quod cum ad capitulum peruenissẽt canonici immentes mandato priori, suffraganeos ad concordiam reuocauerunt præter episcopum Quinque ecclesiens. quo facto receperunt secundum mandatum, & illi qui Colocen. archiepiscopum postulauerunt, eandem postulationem innouarunt, reuersis ad eos quibusdam, qui dictum episcopum postularunt, illi volentes procedere iuxta tenorem secundi mãdati ad capitulum exteros conuocauerunt, & illi nolucrunt conuenire cum illis. illi credentes penes se remansisse potestatem eligendi, dictum episcopum postularunt, propter quod vtraque pars ad sed. Apo. accessit. auditis allegationibus hinc inde, scribit Papa super hoc, Capitulo Strigon. dicens quod non nocet dissentire illorum qui prædictum episcopum postularunt quia primo in postulatione Colocen. omnes consenserunt, & consensum suum propriis subscriptionibus roborarunt ad sed. Apost. tranũmiserunt. Vnde non potuerunt postea suum consensum mutare. si enim postquam postulatio præsentata domino Papæ, possent ab ea recedere, postulantes sibi frequenter illuderent, & ipsius iudicium ab illorum arbitrio pendere videretur. & ideo licet Papa neutram postulationem admittere teneretur, tamen q tũ omnes licet diuersis temporibus conuenerint in Colocen. postulationem ipsius admisit, absoluens ipsum a vinculo quo tenebatur ecclesiæ Colocen. & dat ei licentiam transeundi ad Strigon. ecclesiam, si tñ postmodum pallium tranmittamus. Nota postquam postulatio præsentata eũ superiori, non possunt ab ea recedere postulantes, nec mutare consensum, sicut nec post electionem. Item si contemptũ volunt postea consentire, bene valet postulatio siue electio, dummodo in forma vel in persona nõ sit vitium.

a Contulisletis.] Ipsum postulando.

b Eis contemptus.] Et ideo cassanda erat electio si verum dicebant. infra de causa pos. ca. cum ecclesia. & 63. dist. obeũtibus. & inf. de electio. capitu. quod sicut & capitu. venerabilem, & capi. bonæ 2.

[Glo. sequens circa vocatos de gratia tria dicit, & dat consilium.]

c De gratia.] Si hoc esset q̃ de gratia vocati essent, nec ius, nec aliquod cõmodum sibi acquisitum fuisset. inf. de verb. sig. c. abbate. & 10. q. 3. quia cognouimus, & C. de iureiu. l. 1. & ff de aqua quot. & æstiu. l. 1. respon. 1. vnde ipse qui dedit, potest reuocare, 1 & illos vltra non admitterent 10. q. 3. quia cognouimus. & C. de agri & censi. l. 1. libus, libro 11. ff. de aqua quoti. & æstiu. l. 1. §. Aristo. & §. Trebatius. Nec tali datur restitutio, quia non dicitur spoliatus, cum non possederit: sicut ille qui sub condone potlidet. infra de rest. spo. c. olim cautum. C. de illo tamen alicui faciens gratiam, ut hoc protestetur nec præsumet sibi ius creare in posterum: ut. 7. q. 1. Pontifices. & inf. de iure patron. c. ex litteris, & c. consuetudinis. arg. inf. nim. proxi. c. Cumana. Præterea c. iij. non est de collegio, & dicit le debere interesse electioni. debet examinare quo iure debeat interesse. infra de elect. cap. consuetudo. Vnde nisi suis uidebantur excludendi.

d Certiores.] De modo postulandi & de persona postulata an sit idonea, dicitur, inf. de electio, nihil est, ubi dicitur q̃ de idoneitate personę sit quærendum.

[Gl. sequens arguit ad duo de diffidentia, & vtrumq; declarat distinguendo.]

e Diffidere.] Arg. quod si prælatus diffidat de iure suo, debet dimittere ut quã tenet. inf. de simo p tuas. in fi. 54. dist. cap. generalis. in fi. cum a bonã fidem agnoscere debet, fi. mandati. Quintus Mucius, 1. ñ. sed hoc verum est si de iure proprio diffidat, qđ tñ suam tangit personam: sed si diffidit de iure ecclesiæ, constituat alũ defensorem nomine ecclesiæ: Arg. ff. de negot. gest. si qui natura, § cum me absente, 2 Et not. q̃ diffidentia iuris permittit uariare ubi non est ius alteri acquisitum, vt hic, & inf. c. proximo, & inf. de electio. q̃ sicut. nisi p sentatio iã facta esset superiori, ut inf. eo. capi. & inf. de elect. q̃ sicut. sed hic poterat uariare de licentia Papæ, aliàs non cum postulatio iam esset præsentata ut infra sequitur, uel nisi iã publicatio secutus fuisset facta. inf. de elect. publicato. si uero iis eã alteri acquisitum, licet diffidant, uariare non possunt in eius præiudicium. ĩ. de elect. cum inter canonicos. in fine. quia nemo potest mutare consilium suum in alterius præiudicium. ff. de reg. iur. l. nemo.

[Glo.

† Vox, episcopi, deest in multis antiquis.

† Al. passo ne.

† Al. & uot' &c.

1 De insti. cũ uenisset. Ioan. And.

2 Adde tex. ĩ c. dudũ. §. 1. de elec. & in l. 2. & ibi Bal. C. de sent. & æqua.

[Gl. seq. solut contrarium.]

aliam personam idoneam prouideretis vobis canonice in pastorem.

¶ Cæterum quidam vestrum à postulatione vestra, quam nobis præsentaueratis communiter, temere [a] recedentes, alijs persistentibus in eadem: prædictum Quinqueeccl. esen. episcopum in archiepiscopum postulauerunt: & infra. Nos igitur postulationem ipsam, quam inuenimus in multa discordia, non solum suffraganeorum, verum etiam canonicorum Strigonien. ecclesiæ, ac contra formam mandati [b] nostri temere celebratam, non duximus admittendam: sed vobis dedimus in mandatis, vt ad prouidendum vobis pastorem idoneum per electionem canonicam vel postulationem concordem (requisito suffraganeorum assensu; si essent de antiqua & approbata consuetudine [c] requirendi) procedere curaretis, alioquin [d] nos ipsi prouideremus ecclesiæ viduatæ.[e]

¶ Verum antequam [f] ad vos litteræ † nostræ peruenissent, innitentes mandato priori, suffraganeos, præter Quinqueeccl. esen. ad concordiam reuocastis: & infra.

¶ Post † hæc mandato nostro recepto; hi qui in Colocen conuenerant, ab eius postulatione recedere noluerunt. sed innouauerunt eandem, reuersis ad eos quibusdam canonicorum † qui in partem alteram declinarant: & infra.

¶ Cæteri vero, qui Quinqueeccl. esen. episcopum postularant; conuenientes in vnum, cæteros canonicos ad capitulum conuocarunt, ad postulationem concordem, vel electionem canonicam iuxta mandatum Apostolicum procedere cupientes; sed illis nolentibus conuenire, intelligentes [g] penes se tantum remansisse facultatem liberam eligẽdi, quia reliqui ius suum prosequi negligebant, prædictum Quinqueeccl. esen. denuo postularunt; & infra.

¶ Nec obstabat † eorum discordia qui alium postularunt, cum prius in postulatione archiepiscopi suprædicti conuenissetis pariter vniuersi, & cõsensum vestrum annotatum litteris, & subscriptionibus proprijs [h] roboratum, petijsseris à nobis per communes nuncios, confirmari: nosque vestram recepissemus postulationem diiudicandum, si suffraganei forsitam in contradictione persisterẽt, vel, si consentirent, aut etiam cederent, approbandam, Si enim postquam postulatio subscriptionibus postulantium roboratur, & præsentatur Romano Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes, nobis frequenter illuderent, [i] & iudicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur, [k] & infra. Intelleximus itaque, quod si neutra esset postulatio approbanda, [l] iuxta tenorem tamen † posterioris rescripti, ad nos de cæteris Strigon. ecclesiæ prouisio pertineret. Quia vero non plenam de personis illius regni notitiam habebamus, ideoque non poteramus salua conscientia eidem ecclesiæ in alia

[a] Temere.] ideo dicit temere, qa alij appellauerant & pterauerant in proposito suo, nec poterãt variare, etiam si alij non appellassent: cũ iam postulationem suam cõiter factam præsentauerant dño Papæ approbandã, vel improbandam, & ideo temere facierãt: alias possent variare, vt vf: cum per huiusmodi postulationẽ nullum ius sit alicui acquisitum. ff. e. proxi. nili iam publicato scrutinio vellent ẽt mutare suam postulationem: quia nec tunc variare possunt. ff. de elec. publicatio: vt dixi i prima notula: nec est cõtra. 63. dist. quanto. qñ ibi elegerant indignũ, uel ibi non erãt duæ partes capituli ad tacitẽdũ electionẽ.

[b] Contra formam mandati.] & ideo non ualuit. ff. de rescrip. cum dilecta. ff. man. l. diligenter. & inf. de elect. cum in ueteri lege.

[c] Consuetudine.] idẽ effect ac si essent in quasi possessione eligendi. inf. de iure patrõ. c. cõsultationibus, & inf. de cã possessio. c cum ecclesia. & inf. ut lit. pendẽ. c. 1. 2. 3. & 4. uel ideo dicit hoc: qa ex quo non sunt de capitulo, debet apparere an habeant ius eligẽdi, & dicere quo iure sunt admittẽdi. ff. de elect. c. constitutis.

[d] Alioquin.] idest, si nõ prouideret intra terminum præfixũ.

[e] Viduatæ.] Si canonici negligunt sibi eligere ẽpm infra tres menses, seu monachi abbatem: transfertur potestas eligendi ad proximũ superiorem. infra de elect. cap. ne pro defectu. in alijs inferioribus prælatus, siue bñficijs infra. sex menses. inf. de const. præb. nulla.

[f] Antequam.] Si nondum receperant secundas litteras, nõ debuit cassari quod legitime factũ erat, inf. de restit. spo. audita. & ff. mãd. l. si mãdassem. & ẽ. de reser. ex parte decani. Quare ergo dicit in fi. & si neutra esset postulatio admittenda? Solu. forte hoc ideo dicit, qa utraque postulatio in discordia facta fuit, & postulationes factę i discordia non consueuerunt admitti, supra capitulo, px. Ista ratio non ualet: quæ prima facta dicitur. in concordia. licet diuersis tẽporib. consentirent. ut dicit in fi. & illa lra sic debet exponi: Et si neutra earum approbanda esset postulatio, i. quamuis neutrã approbare teneremur, quia cum gratiæ imittamur postulationes potius q̃ iuri, nõ tenebatur facere gratiam nisi uellet, ut supra eod. cap. proxi. uel dato quod neutra esset facta in concordia, neutra esset approbanda.

[g] Intelligentes.] & male, quia illi nõ negligebant ius suũ, sed insistebant iuæ postulationi, ut illã facerent concordem iuxta primum mandatum Papæ.

[h] Propriis.] quare uariare non poterãt. ff. de elec. publicato. [i] Illuderent.] Qđ esse non debet. if. de offic. leg. l. licet. cum hoc ludibriũ esset. ut C. de bon. quæ liber. l. uit. §. ubi & 61. distin. nullus, & est simile, 6. quæst. 3. denique suffredus, C. de rela. l. 1. Et si dixerit se uelle referre, ulterius se intromittere non dẽt. infra de appell. intimastis. fit & in postulatione præsentata superiori, quia quantum ad se, illam approbauerũt p̃ præsentationẽ. inf. de elec. cũ inter canonicos. in fi.

[k] Approbãda.] de iuris rigore, cũ esset i discordia facta.

[l] Alie

† Al. litteræ nostræ secũdæ peruenissent.

† Al. post hæc mandato nostro secundo recepto, &c.

† Al. qui busdam Canonicorũ ex alijs, qui, &c.

† Illuderent, & soluit.]

† Nocebat in manuscrip.

† Dictio, tamen, deest in antiquis.

a Alienum.] vt. dist. hortamur. C. de epiſc. & cler. in ecclesijs, & ff. de nego. gest. da. ab. l. diuus. nec obst. inf. de de. pere. c. vltimo obstat. ℣. de instit. ad decorem. qa illi erant omnes extranei, & qua ratione illi Veneti in statuti sunt, eadem ratione & alij: dummodo aliud impedimentum non obsistat.

† In quibuſdam vulgatis hic interitur dictio, niſi, q̃ nec i antiq;s, nec i ueteri compilatione hꝫ

† vt.

b Honeſtius.] nam de minori ad maius aliquis est promouendus. 93. dist. legimus. in fi. & ff. de mu. & ho. ut gradatim. & sic potius de pari ad parem quam de maiori ad minorem, ℣. de transla. c. vlt.

Gloſ. ſeq. regn. & figurat contrarium.]

c Diuerſis.] arg. q̃ ſi oēs canonici ſuccessiue conueniāt in aliquē, q̃ ex tali consensu ius illi acquiritur, ℣. de elect. c. q̃ sicut, ff. de seruit. rust. prædi. per fundam. Sed contra vi. 2. q. 6. ea quæ, & nominationes, sub tit. ℣. est quandoque, & inf. de elect. c. quia propter. in fin. & c. in genesi. ADDITIO. Et 63. dist. c. 1. & c. iuditijs. vbi de hoc. Dixit Abb. primum uerum q̃n ab initio facta est electio a maiori parte. cap. quod sicut de elect. secus si ab initio a minori fit sci, ut in ca. auditis, ad l. p. r. fundum. ℣. ponit no. de cons. & capi. cum omnes. in regl. Io. And.

† De pallio uide in ſyno do octaua, canon. 27. & Iuonē parte 3. c. 325.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit. ſecundò quærit, & ſoluit.]

† Ca. 3. eo. ti. in 3. compi.

d Pallia.] Sed quæ debet ei mitti pallium? nonne habet ipſe ſuum, quod perſonam ſequitur, & cum ea ſepelietur, ℣. de uſu pallij. ad hoc? Reſpond. pallium dat perſonæ, ſed contemplatione loci. unde nō utitur illo ex ecclesiam ſuam, ſi uc pronunciam, ℣. de uſu pal. c. cum ſuper. & c. ex transmissa, & quòd pallium reſeruat locum, patet in archiepō, qui renunciat loco archiepiſcopali, q̃ perdit uſū pallij, ℣. de renunc. ad ſuppli cationē. Sed numq̃d ſucceſſor illius qui transtulerat ad eccleſiam, eo ipſo quòd confirmatur utetur pallio, q̃ illi inuenietur? Non ſine licentia ſpeciali Dñi Papæ: & iniuriā faceret ei ſi denegare t; priuilegium, quod præde ceſſori eius habuit. ff. de aqua quoti. & eſtiu. l. 1. §. pe. Ber.

POſtulationem.] Poſtulatio dependet a gratia. Et poteſt diuidi in duas partes, quia in prima ponitur decretū facti narratio. in ſecunda, ibi, ideo: Prouiſo. Abb.

CASVS. Dicit Papa, quòd per huiuſmodi poſtulationem nullum ius acquiritur poſtulato: & ideo ſine præiudicio alicuius poterat prædictam poſtulationem repellere, tamen de gratia mandauit, quòd partes mittant procuratores ſuos ad ipſum, ut utraque parte præſente: quod iuſtum fuerit decernatur.

[Glo. ſeq. quæritur, & ſoluit.]

e Nullum.] Et ideo poſſunt ab ea recedere poſtulantes, niſi iam ſit præſentata ſuperiori, ℣. c. proxi. vel niſi publicatio ſcrutinij iam ſit facta, tunc non poſſunt ab ea recedere, ℣. de electio. c. publicato. Et licèt nō poſſint a poſtulatione recedere: nullum tñ ius adhuc acquiritur eſt poſtulato quo poſſit petere ſine actionis confirmationem, ſed totum dependet ab arbitrio ſuperioris. & licèt gſam ſolē dēre poſſet: tñ iniuriā ei facere vī ſi non admittitur per l. ff. de aqua quoti. & eſtiu. l. 1. §. pen. & non acquiritur per notationē ius nominato. inde de eo q̃d ſicut. in priuate no poſſunt ab ea recedere, ut ibi dicitur. Sed numquid patronus poteſt aliū præſentare, primo pſentato nondum admiſſo per epm? Nō dēt illud facere: tñ ſi ſecundum præſentauerit, & admittatur, ſecundus obtinebit cum diſtinctione decretalij, quæ habes ℣. de iure patr. c. cum autem. & capit. quod autem, & cap. paſtoralis.

† al. Innocētius iij.

¶ Licèt ergo per poſtulationem huiuſmodi nullum e ius ſit alicui acquiſitum, ideoq; ſine præiudicio alicuius poſtulationem potuiſſemus repellere memoratam: ut tamē vobis de ſpeciali gratia conſulamus, ita duximus prouidendum, quòd per procuratores idoneos f ad omnia ſufficienter inſtructos, noſtro uos conſpectui preſentetis, quatenus utraque parte preſente, & quod iuſtum fuerit decernamus.

¶ Hono. † iij. Capitulo Calaritano.

¶ Epiſcopus non eſt eligendus ad alium dignitatem, ſed poſtulandus.

CAP. VI.

ET ſi vnanimiter uota veſtra concurrerint, ad Sutrin. epiſcopū in ecclesiæ veſtræ archiepiſcopum eligendum, cum tuę alligatus eccleſiæ, libetū † non habeat ſine noſtra permiſſione h uolarum: electionem de ipſo factam, tanquàm contra ca

† In quibus antiquitas liberum non habet, ad aliā ſine &c.

ET ſi vnanimiter.] Diuiditur quo ad mentem nā primò recitat factum. Secundò caſſat electionem, & rationem ſubmittit.

CASVS. Canonici Calaritani concorditer elegerunt in archiepiſcopum ſuum, epiſcopum Sutrinum, petētes ipſum concedi à D. Papa: Papa reſpondet, quamuis concorditer ſit electus, cum ipſe alligatus ſuæ eccleſiæ ſine permiſſione D. Papæ, eccleſiam ipſam dimittere non poſſit, electionem ipſam irritauit, quia nullo modo debuit eligi, ſed tantum poſtulari. Nota quòd epi ſemper ſunt poſtulandi, & non eligendi, quando ad aliam eccleſiam petuntur. totum in litera patet: quia nō poſſūt conſentire ſine licentia domini Papæ.

[Glo. ſeq. rationem reddit. Secundò ponit alios quatuor poſtulandos. ſ. patientes defectum ordinis, ætatis, naualium, & laicos. de alienigēnis tenet contrarium. ſimus recitetur per q. an valeat poſtulatio de eligibili.]

h Permiſſione.] Sic ℣. de renunc. niſi cum pridem. in fi. & ℣. de transl. c. inter corporalia. verſi. dicitur autem. &

ideo sine licentia Papæ transire non debet: quia est alteri matrimonialiter alligatus vt hic dicit,& in illa decret.inter corporalia.& tale vinculum dissolui non potest,nisi auctoritate diuina, idest auctoritate illius quẽ constat esse vicarium Iesu Christi,vt in dicto capitulo, inter corporalia. Et ita patet, quòd cum non possit conferre, non potest eligi: sed ritum debet postulari à Papa. ¶. colonæ memoriæ. in prin. vt hic dicitur. Idem est dicendum de quolibet, qui est in minoribus ordinibus constitutus, & qui non sit ætatis legitimæ. ¶. de elect. cum dilectum.1.& ¶. de ætate,& qualit.ca.præterea.quia huiusmodi personæ inhabiles sunt ad eligendum: quia cum non habeãt ea propter quæ eliguntur, merito eligi non possunt. simile. ¶. de cleric.excomm.si celebrat.& ideo postulari debẽt ab eo qui potest: cẽ habet dispẽsandi cũ illis. Idem est dicendum de illis, q̃ alias non sunt idonei, vt illis qui sunt legitimè nati, ¶. de elect. innotuit. in fin. Sed idem videtur de quocunque clerico, qui promoueri debet ad aliam ecclesiam,& præcipue de alio episcopatu: quia ex toto consentire non potest, nec ecclesiam dimittere sine licentia sui epi,vt 7.q.1.eos.& ca. si quis presbyter.& ¶. de renuncia.c.admonet.& sic omnes postulandi sunt,& pauci eligendi. Dico,quod illi qui idonei,& legitimi sunt ad eligendum,debent eligi, & possunt ad quamcunque ecclesiam fieri in sua, siue in aliena, ¶. de elect.c.cum inter canonicos, ibi,electus fuit de aliena ecclesia. Et idem credo seruandum in postulatione: & si postulatio facta sit in concordia, vel à duabus partibus idem credo: & si à longè maiori,& præsentata superiori, vel etiam publicatio scrutinij facta sit, non possunt ab ea recedere postulantes, ¶.co. bonæ memoriæ.2.& ¶. de elect.cap.publicato,licèt nullum ius sit acquisitum postulato,vt ex hoc possit agere,sed potest petere gratiam à superiori, & quamuis omnes clerici adstricti sint ne possint dimittere ecclesias sine consensu episcoporum eorum,nihilominus eligi possunt: quia non est tanta coniunctio inter eos,& eorum ecclesias.sicut inter eum,& ecclesiam,cui est matrimonialiter alligatus, ¶. de testa.cap.requisiti.sed illud uinculum non est in alijs inferioribus prælatis. Et idem uidetur de abbatibus, qui tantum subsunt Domino Papæ, quod de episcopis,s.quòd sine licentia Papæ,uel ipsius legati recedere non possunt, ¶. de consuetu. ca. cum venerabilis. Dic tñ quòd tales abbates etiam exempti sunt eligendi,c.si abbatem,de electio.in 6. Et laicus eodem modo est postulandus. De hac materia dicitur 61. dist. cap. Osius,§. sed aliud est. Et not.quòd sicut postulandus nõ debet eligi,ita & eligendus non debet postulari; quia non consentiunt postulantes in illum ut in sponsum per postulationem. Vel satis põt dici, quòd uelit talis postulatio,quia fortè dubitatur utrum sit eligẽdus,vel postulandus,& ita consentiunt in illum,ac si eligerẽt. Et si dicunt;eligimus, & postulamus secundùm quod de iure melius potest, bene ualet quod agitur, siue sit eligendus,siue postulandus: aliàs non ualet si eligendus simpliciter postularetur; quia quamuis eligibilis sit,nõ eligitur,sed postulatur. Potest dici,quòd potuit, noluit,& quòd voluit.nõ potuit adimplere: quia uox, illud,non significat.ff.de rebus dub.in ambiguo.& nullum ius est acquisitum postulato, & superior potest illum admittere,vel repellere. 2

† Adde qd' ꝓuenire canoni ẽ pcẽm ut notatur i c.2. & in c.illud.de maiorita.& obed.

† Codices antiqui hic uariãt; nam quidã, Pius. alij, Alexander, habent.

1 Hęc quę ¶gl. ponũtur, pñt his uersib. adnotari; postulo Põtifices,nõ sacros; aq; minores, exemptos, laicos, malè natos, religiosos.

TITVLVS VI.

De electione, & electi potestate.

¶ Lucius † Papa.

¶ Ecclesiæ collegiatę non debet prouideri de prælato per collationem,seu prouisionem, sed per electionem canonicam faciendam per ipsum collegium.h.d. Abb.

nonest minus licitè attentatam, de fratrum nostrorum consilio duximus irritandam, cum eligi nullo iure potuerit, sed potius postulari.

¶ Ex Concilio Sardicen.†

¶ Electus ad clamorem populi, non debet per superiorem confirmari.

† Conc. Sardicẽse can. 2. Eurchardus. li.1.decr. c.19. Iuo. par.5. ca.37. & c.2.eo.tit. in 1.compi.

CAP. I.

NVllus† in ecclesia ubi duo,[a] vel tres fuerint in congregatione[b] nisi eorum electione canonica, presbyter eligatur; & infra. Si verò aliter[c] quis ecclesiam adeptus fuerit: eo quòd per cupiditatem illam acquisierit,atq; cõtra canonicę regulæ disciplinã egerit,expellatur.

† Ca.1.eo.tit. in 1.compi. 2 Vide c.1. eod.tit.lib.6.

¶ Quia postulatio est præambula electioni: fit enim ut per eam,nisi alio impedimento cessante qs habilis ad eligendus merito possit ruere cã præelectam tui ejectionem ista de electione.Vel ne:Supra uisum est de uno modo per quem prouideretur ecclesię per uiam gratiæ: nunc subijcit alium modum per quem prouidetur per uiam iuris: quia postulatio innititur gratiæ & electio iuri. Et quia in tractatu electionis potest dubitari de potestate electi,ideo ne actor haberet materiam ponendi rubricam specialem, subiecit etiam de electi potestate.Abb.Sic.

DE ELECTIONE, &c.

40 ¶ De hac materia tractatur 60.& 61.& 62.& 63.& 69. dist.& 1.q.6.& 8.q.1.& q.3. per totum.

NVllus.] Congregatio ecclesiarum, seu collegium ecclesiasticum dẽt sibi prælatum eligere,& alitèr adeptus ecclesiam, expellendus est.h.d.ꝑm omnes. Primò ꝓhibet.& secundò contra factũ nititur;ibi,Si verò. Abb.

CASVS. Dicitur in c.ista ꝙ ubicunque sunt duo, uel tres in ecclesia tanquam collegium, ad ipsum collegiũ pertinet electio:aliter verò electio non ualet. Nota hic quòd de iure communi ad collegium pertinet electio prælati.

a Duo.] Nota quòd duo faciunt congregationem, ut hic;tres collegiũ,ut ff.de uer.sign.l.Neratius. retinetur nõ in uno ius collegij ff.quod cuiusq.uniuers.l.sicut.§.vl. Et decem homines faciunt populum.10.qu.3.vnio. 3 & plures q̃ 10.aut 15.turbã.ff.vi bon.rapto.prætor ait.§.1. Et quatuor,vel quinque porci, vel decem oues faciunt gregem.ff.de abigeis,oues. Et quod dicit,duo faciũt cõgregationem,hoc intelligo ubi mortuo prælato plures remanent in congregatione, ad min s duo, 4 vt hic dr̃,duo,vel tres,per id quod sequitur in litera:nisi eorũ electione,ergo non minus. & ita patet,quod ubi tantũ est sacerdos, & clericus,ibi non dicitur congregatio, siue collegium.Ber.

3 Vide l.imperator.ff.vi bon. rapt.

b In congregatione.] Tunc enim conuentus est electio.infra de iure patro.ca.nobis.& 16.q.vlt.congregatio.secus si essent ibi plures, non tanquam collegium: tunc enim solius patroni est electio. ¶. de iure patron.c. postulasti.

4 Vide Bar. in l. prætor. ff.vi bonorũ rapt.

c Aliter.] Quàm per canonicam electionem.

OSius Episcopus.] Populus non debet Episcopum vel alium prælatum eligere. hoc dicit. Primò ponitur narratio. Secundò approbatio; ibi.Synodus. Abbas.

CASVS.

¶CASVS.Olim episcopus in cõcilio generali Sardicen. dixit,si quis literas populi accepit, p quas populus ipsum petat in suum prælatũ, quia præsumptio est cõtra ipsum p populũ pmio cõmouerit & mercede, dixit p fraudes damnarentur,ita p laicam cõionem in fine nõ accipiat nisi pnitue rit: & synodus sententiam ipsius approbauit. Nota quod laici ab electione sunt repellendi.

a *Populi.*] No. p ad clamorem populi nullus est eligendus: qa spe aut gratia hoc faciunt, aut pciũ inde recipiunt: vt 8. q. 1. si ergo, qa populus sequendus no est, sed docendus. 62. dist. docendus. & 61. dist. miramur. Et vanæ voces populi non sunt audiendæ. C. de pœn. decurionum filij. & arg. ad hoc ff. de app. si constat.

b *Sinceram.*] charitate informatam.

† 21. Greg. ix. & male Greg. lib. 8. epist. 18. registri. & c. 21. eo. tit. in 1. comp.

[Glo. seq. alle. con cor. & vnum contrarium, & soluit.]

c *Corrúpi.*] not. hic dubia in deteriorem partem interpretari. ĩ. de de cler. non resi. c. 1. arg. ꝯ. ĩ. de reg. iur. eſtote. Hoc ideo fit: qa frequẽtius laici hoc faciunt. & iura ad ea q̃ frequentius eueniunt, adapeantur, 28. dist. de Syracusanæ, & 63. di. nolle. & ff. de leg. & senatusconsl. nã ad cad Pœnituent.] quia venia non datur nisi contrito & correcto. 24. q. 2. legatur & quomodo gaudebis te fuisse correctum, nisi doleas te fuisse peremptum? 3. q. 7. quẽ ad modum. & 50. dist. pœnitentes.

† Apocrisiarius dicit responsalis ab ἀποκρίνομαι qđ est, respondeo, Iustinian⁹ nouella 25.

POstquam.] Diuidit: quia primò ponit vnum'dictum. Secundò audiuisti, Cuius. Abbas.

CASVS. Dĩ in capitulo isto, quòd qñ confirmatio electionis petitur a suo superiori, superior inquirere debet de vita & moribus electi in loco in quo conuersatur. vt si dignus inueniatur & electio sit canonica, sine dilatione debeat confirmari.

d *Pœnituerit.*] 65. dist. de pcõna. & inf. de elec. cũ int. vniuersas. c. nihil est, & §. vltimo.

e *Implicantur.*] 65. dist. de pcõna. & inf. de elec. cũ int. vniuersas. c. nihil est, & §. vltimo.

f *Conuersatus.*] No. quòd ibi faciendа est inquisitio vbi quis conuersatur. quia notus est ibi. simi. 22. dist. illud. argu. ĩ. de præsump. quoniam. & 23. q. 1. pudenda. & 47. dist. de Petro, & int. eod. scripti est, & qui aliquẽ purgant, debent notam habere ipsius conuersationem, 2. ĩ. de purg. can. cum P. Manconella. & c. cum dilectus. alias non posset de ipsius vita constare. Bern.

1 De hoc vide B. Th. 2. 2. q. 60. ar. 4.

2 Directorium inquisit. 3. par. in 2. modo p. cessum terminandi.

SIgnificasti.] Pertinet istud c. ad secundam partem rubricæ. Primò ponit admirationem, quam cõfundit. Secundò duplex admirandi motiuum, cui respondet. Tertio concludit. Secunda ibi, Aiunt omnes. Tertia ibi, Cum igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Dominus Papa per nuncios suos misit pallium archiepo Panormitano tali conditione, si ipse sacramentum præstaret fm formam quã illi Papa transmisent per apocrisiarios suos, hoc est nuncios, vel secretarios: propter quod mirati sunt reges & maiores regni, quòd Papa hoc iurm exegit dicentes quòd non est iurandum auctoritate Euangelij. Nolite iurare omnino, quod amplius est, à malo est: nec ab Apostolis nec in concilijs inuenitur quòd sit iurandum. Archiepus significauit hoc dño Papæ, & ipse rescribit ei dicens Mirentur isti principes super hoc dñm Iesum Christum, qui eandem conditionẽ apposuit dum dixit Simon Petre, si diligis me, pasce oues meas. argumentum Papę est ex facto domini, si ergo qui cõscientias hominum nouit, hac conditione vsus fuit multò fortius & Papa potest apponere hãc cõditionem, qui hominum conscientias nõ nouit. postea respondet auctoritati Euangelij. Nolite iurare, &c. quod amplius est, &c. dicit quòd incredulitas eorũ qui nolunt credere, nisi iuretur facit vt hoc malum, idest, iuramẽtum exigatur domino permittente, multi etiam post iuramentum præstitũ ab vnitate ecclesiæ, & ab obedientia sedis Apost. recesserũt: quod malum est, & propter hoc malum, iuramentum pro fide. pro obedientia, pro vnitate debet præstari. Dicunt. n. quòd in concilio non inuenitur quòd sit iurandum: sed hoc non obstat, quòd Romana ecclesia præstat auctoritatem concilijs: & p eius auctoritatem robur accipiunt, & in concilijs semper excipitur eius auctoritas. In fine dicit, iustũ est, vt qui a sede Apost. exigitis vestræ insignia dignitatis, illi debitæ subiectionis signa persoluatis, q̃ insignia subiectionis exhibita declarant vos seruare catholici capitis vnitatem. No. quòd in ipũ talibus honestæ conditiones pũt apponi. Item qui petit sibi ab alio iustitiam exhiberi, ei non debet illud quod iustum est denegare.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. collect.

CAP. III.

POstquam: † & infra. Confirmationem petentium desideria, (si nihil est quod electum impediat) implicantur. e

¶ Cuius vita vel actus, quia melius possunt vbi est conuersatus f cognosci, inquirantur ibidem.

¶ Pascalis Panormitano archiepiscopo.

¶ *Electo in archiepiscopum, sedes Apostolica palliũ non tradet, nisi prius præstet fidelitatis & obedientiæ iuramentum.*

CAP. IIII.

SIgnificasti † reges & regni maiores admiratione permotos, p palliũ tibi ab apocrisiarijs † & nostris, tali conditione h pro vnitate debet præstari. Dicunt. n. quòd in concilio non inuenitur quòd sit iurandum: sed hoc non obstat, quòd Romana ecclesia præstat auctoritatem concilijs: & p eius auctoritatem robur accipiunt, & in concilijs semper excipitur eius auctoritas. In fine dicit, iustũ est, vt qui a sede Apost. exigitis vestræ insignia dignitatis, illi debitæ subiectionis signa persoluatis, q̃ insignia subiectionis exhibita declarant vos seruare catholici capitis vnitatem. No. quòd in ipũ talibus honestæ conditiones pũt apponi. Item qui petit sibi ab alio iustitiam exhiberi, ei non debet illud quod iustum est denegare.

† Ca. 21. e. ti. in 1. comp.

g Apocrisiarijs.] Apocrisiarij dñi nuncij dñi Papæ, qa si secretarij. nam crisis quandoq; dr secretum, quidoque aurum, quandoque iudicium. Versus:

Aurum, iudicium, secretum dat tibi crisis.

[Gl. seq. signat contrarium, & tripliciter soluit.]

h Conditione.] signatur contra 1. q. 1. quam pio. Sol. Conditio ista non est reprobanda, nec simoniam inducit. ĩ. de pact. c. pactiones, sed ostendit pallium non aliter esse tradendum. Sicut hæc adiectio, si sacrificideris, cum præsules prouinciæ tutorem facit, non habet conditionem, sed commouet tutelam non aliter committẽdam, ff. de tute. l. muto. §. 1. quia tutor sub conditione dari non potest: quia actus legitimi conditionem nõ recipiunt. ff. de reg. iu. actus. ĩ. eo. in electionibus. [lib. 6.] licèt possit institui sub conditione à testatore, institutus quibus modis in fin. §. sed & si. Et tacitæ conditiones non faciunt legatum conditionale. ff. de condit. & demonst. conditiones. Vel refert à quo apponatur conditio: quia si à superiore, nõ est simonia. Vel potest dici, & me-

& melius, q̄ iuſt cōe eſt, quod hic exigitur. 18. q. 2. Eleutherius. & hoc onus annexum eſt dignitati. ī. de p̄b. ſignificatum. & 18. diſtinct. diaconi. Et nota quòd ſuperior poteſt apponere conditionem ante ſubditi confirmationem, 23. diſtin. quanquam. & 28. diſt. de Syracuſana. ſed inferior non poteſt niſi poſt electionem. 8. q. 3. Artaldus. & vbi onus rei exprimitur, non eſt ſimoniacum. ī. de præben. c. ſignificatum. Et præterea conditiones quę ipſo iure inſunt, bene apponuntur & exprimūtur ſine aliquo vitio de quibus traditur. ī. de iureiu. c. quemadmodum. & ī. de reſcriptis. c. 2.

[Gl. ſequen. obijcit, & dupliciter ſoluit.]

a Oblatum.] Sic ī. de ſimo. & ſi quæſtiones. Sed quare Papa offert ei pallū, cū palliū non ſit dandum niſi ſortiter poſtulanti. vt 100. diſt. priſca. ſicuti & in literis demiſſorijs epi. 72. diſt. epſs. ſicuti nec Apoſtoli dari debent niſi petātur inſtanter. 2. q. 6. poſt appellationē. & ī. de appel. cordi. lib. 6. & qui præeſt, parciſſime debet cōmeatum dare. ff. de re. mil. l. officium. §. paternus. Sed hic & in illis, & ſi quæſtiones. dicendum eſt q̄ nuncij ipſius ptius inſtanter peticrant vt patet in fi. ca. & Papa eis per nuncios ſuos pallium deſtinauit. Vel voluit eis gratiam facere ſine aliqua poſtulatione, ſicut videtur ī. de poſtu. pręla. c. bonæ 2. in fi.

† Hic fuit error Valdenſium. Eymeticus in Direct. part. 2. q. 14. & q. 17

1 Nec ex tali petitione pōt notari ambitio; vt nota. in fal. leg. c. priſca. qa iure ſuo vtuntur, & ad hoc tenētur, Io. And.

b Paſce oues meas.] per hęc verba elegit eum Deus in prælatum, & per hæc facit ad titulum.

c Statutum.] ſupple contrarium.

d Amplius.] Ideſt, iuramentum.

e Enim.] Ideſt, quia, & venit expoſitiuè, ī. de conſtitu. translato.

f Malum.] Ideſt, incredulitas ſiue malitia: vt poſtea ſequitur, ſic etiam exponitur malum pro incredulitate, 22. q. 1. c. 2.

g Illo permittente.] Ideſt, Chriſto.

h Compellit.] Compellit, nos, vt exigamus hoc amplius, ideſt, iuramentum.

i Malo.] 22. q. 1. ita ergo. in fi. 2. q. 5. ſi quis presbyter. & ī. de iureiu. & ſi Chriſtus.

k Pro fide.] retinenda, quam ſuſcepit, ſuſpectus eſt infide. de conſec. diſt. 1. ego Berengarius. & ī. de hære. ad abolendam. & c. excommunicamus. & 17. quotiescunq. l Pro obedientia.] exhibenda. 23. diſt. quamquam, & ī. de iureiu. nullus.

[Gloſ. ſeq. ponit ſex caſus quibus licitè iuratur, & ponit verſus.

m Pro vnitate.] ſ. ſeruanda. vt ſchiſmatici, qui ſcindunt ſe ab vnitate eccleſiæ: aliàs pro veritate, ſ. habenda ſeu inquirenda. 14. q. 2. quamquam pro pace iuratur. 22. q. 1. omne q̄ ī. de iudi. c. nouit. p ſama. 2. queſtio. 5. presbyteri ſi à plebe & capit. ſi mala, & ī. de purg. can. per totum titulum. & ī. de chon. cleri. & mulier. tua. in fi. pro damno dato iuratur. 2. q. 1. in primis, & C. unde vi. ſi quando. in iſtis ſex caſibus licite iuratur. Vnde verſus:

Pax, & fama fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus viri ſibi poſcunt magna cauēri. Ber.

ADDITIO. Idem no. ī. de iureiur. nullus 2. q. 5. cap. 1. & 2. lios verſus de hoc habes. 1. q. 7. quoties 1. in pen. gl. 1o. And.

† Vide S. Tho. 2. 2. q. 89. artic. 1. & Sot. lib. 8. de iuſt. & iu. q. 1. art. 2. vbi licitum eſſe iurare verè oſtendunt.

n Aiunt in concilijs.] Secunda oppoſitio.

o Non inueniri.] vt iuretur.

p Auctoritatem.] 18. diſt. per totum.

q Excipiatur auctoritas.] 3. q. 6. dum. & in cap. peregrina. & in iuramēto auctoritas Papæ ſemper intelligitur; excepta. ī. de reſcrip. c. conſtitutus. & ī. de iureiurando. venientes. & ff. ad municipalem, l. Imperator. s.

† In aliquot antiq. ita: Romanę eccleſiæ.

† In Conc. Lateran. tit. elect. & electi pōt, c. 2.

Oblatum fuerit: ſi ſacramentum, quód à nobis ſcriptum detulerant, exhiberes: & infrà.

¶ Mirentur in hac cauſa dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum ouium ſuarum curam Petro committeret, conditionem poſuit dicens: Si diligis me paſce oues meas. [b] Si conſcientiarum factor, & cognitor ſecretorum, conditione hac vſus eſt, nec ſemel tantùm, ſed & ſecundò, & vſque ad contriſtationem: qua nos ſolicitudine oportet tantam eccleſiæ prælationem imponere fratribus, quorum conſcientias non videmus? Aiunt omne iuſiurandum in Euangelio à Domino eſſe † prohibitum, nec ab Apoſtolis poſt dominum, nec in concilijs inueniri poſſe ſtatutum. [c] Quid eſt ergo quod Dominus ſub ſequenter ait: Quod amplius [d] eſt, à malo eſt? hoc enim [e] amplius vt exigamus, malum [f] nos illo permittente & compellit. [k] Nonne malum eſt ab eccleſiæ vnitate, & à ſedis Apoſtolicæ obedientia reſilire, & contra canonum ſtatuta prorumpere: quod multi etiam poſt ſacramentum præſtitum præſumpſerunt: & infrà.

¶ Hoc nimirum malo [i] ac neceſſitate compellimur iuramentū pro fide, [k] † pro obedientia, [l] pro vnitate [m] requirere. Aiunt [n] in concilijs ſtatutum non inueniri: [o] quaſi Romanæ eccleſiæ legem concilia vlla [p] præfixerint: cum omnia concilia, per Romanæ eccleſiæ auctoritatem, [p] & facta ſint, & robur acceperint, & in eorum ſtatutis Romani † Pontificis patenter accipiatur auctoritas: [q] & infra.

¶ Cum igitur à ſede Apoſtolica veſtræ inſignia dignitatis exigitis, quæ à beati Petri tantùm corpore aſſumuntur, [r] iuſtum eſt, [s] vt vos quoque ſedi Apoſtolicæ ſubiectionis debitæ ſigna ſoluatis, quæ vos cū Beato Petro tanquam membra de membro habere, & catholici capitis vnitatem ſeruare declarent.

¶ Alexander iij. Pet. presbytero Card. Apoſtolicæ ſedis legato. †

¶ Si ſchiſmaticus ad vnitatem eccleſiæ reuerſus eligitur in epiſcopum, electio non tenet ſed ex diſpenſatione poteſt confirmari.

[Gl. ſeq. quærit & ſoluit.]

r Corpore aſſumuntur.] Sed qualiter aſſumitur de corpore beati Petri? ſic intelligitur, quòd de corpore B. Petri, &c. pallium benedicitur & conſecratur à Papa ſuper altare B. Petri, & ibi ponitur, & ille qui debet vti pallio, recipit ipſum de altari, ſi eſt præſens, vel alius à ipſo, ſi eſt abſens, & ſic aſſumit de corpore B. Petri.

Pallium cur de corpore B. Petri aſſumi dicat.

[Gl. ſeq. arguit, & allegat duo contraria.]

s Iuſtum eſt.] Argum. quod fruſtra petit debitum, qui quod debet non impedit, infra de mu. petitioni. capit. 1. & 2. C. de ſent. & inter. omn. iud. cum Papinianus. & 3. q. 8. capit. accuſatores, §. cuius in agendo, 95. diſt. eſto ſubiectus. Argum. contra. C. depoſi. l. pe. & infra depo. cap. 2.

Quia

QVia dilegentia.] Diuiditur, quia in prima ponitur quæstio iuris, secunda responsio. ibi, Duximus. quæ tria facit. Primò confirmari grauiosè permittit, si tria concurrant. Secundò de consecratione prouidet: ibi. Mandamus. Tertiò protestatur. ibi. Soluas. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam schismaticus reuersus ad catholicã vnitatem, electus fuit in eẽm Aquilegien. ecclesiæ, quæ tunc schismatica erat. quidam Card. Apost. sed. cõsuit, an ipsius electionem debeat confirmare? Rñdet Papa, q̃ si à schismatico nullum ordinem receperit, & ipsius electio facta fuit secundùm formã canonũ, dũmodo nihil aliud sitq̃ impediat, permittit Papa dispẽsatiuè ipsius electionẽ confirmari, mandãs ut ipsum faciat à catholicis epis suffraganeis Aquilegien. ecclesiæ consecrari, salua debita iustitia & reuerentia ciusdẽ ecclesiæ. Nota, quòd qui scindit se ab vnitate ecclesiæ, de iure communi non potest promoueri. Itẽ licet prælatus ecclesiæ schismaticus sit, ecclesiæ tamen non præiudicat, cũ redierit ad vnitatem.

† Schismatici redeuntes ad eccle siam abiurant. Turrecremata de eccles. li. 4. par. 1. c. 15. & de iure ciuili suspenduntur. textus ẽ, & ibi Baldus. c. 1. de pace iuramento firmanda.

† Ibi in antiquis.

† In concilio Lateranensi tit. de electio sum mi Põti. c. 1.

1 B. Thom. 2. 3. qõ. 39. Turrecremata in 3ti. de eccl. lib. 4. par. 1. c. 3.

a Schismate.] Ostauiani, q̃ vtra Alexandrũ erat, & Aquilegien. patriarcha tunc schismaticus erat. Vnde dicit, facias eum consecrari à suffraganeis saluã, &c. Schisma 1 enim interpretatur diuisio sine scissura, & est græcum nomen. Vnde scissura in vnitate ecclesiæ esse non potest: & qui schismatici sunt ab eo qui est vnum, se diuidunt, quare spiritum sanctum non habent 14. q. 1. schisma. inde quod vestis Domini quæ vnitatem significabat, se nan sit indiuisa 16. quæstio. vlti. sicut Domini vestimentum.

[Glo. seq. in fine soluit contrarium.]

b Susceperit.] quia si ordinem susceperisset, careret effectu, & repelleretur à dignitate: nisi probaret se cũ ordinaretur, ordinatorem nescisse damnatum. 5. de schisma. c. 1. & 9. q. 1. ordinationes. sic & qui ordinat a simoniaco. 1. q. 1. si quis à simoniacis. & cum talib. q̃q; dispensãt vt hic, & 5. de schis. c. 2. & si quis a simoniacis. sed si scisuisset, non dispensaretur: vt ibi dicitur, in c. si quis & sic schismatici non promouẽtur sine dispensatione, vt hic dicit, alias esset contra. 12. dist. nos consuetudinem.

Ioan. c. 19.

c Iustitia.] quia per talem consecrationem non fit præiudicium Aquilegien. ecclesiæ in posterum. 5. de sum. trin. in fine c. 1. & c. damnamus, circa finem.

[Glos. sequens elicit duo arg. ad primum alle. quatuor concor. & tex. ad secundum: ad quod signat duo contraria, & soluit.]

d Reuerentia.] quia eps̃ consecratus nihilominus debebit exercere obedientiam patriarchæ cum redierit ad catholicã vnitatem. Et est arg. quòd protestatio necessaria est huiusmodi. sic 7. q. 1. pontifices. & 24. dist. presbyteri. & 9. q. 3. filius. & huiusmodi protestatio semper necessaria est; vt 5. de iure prato. ex literis. Item est arg. quòd excõmunicati vel suspensi omnia iura recuperant post absolutionem. 15. quæst. 6. nos sanctorum. & ca. iuratos. & 3. q. 4. beatus. & 4. q. 1. c. 1. & 32. q. 5. præceptũ. in fin. 6. qõ. 1. illi q. Arg. 9tra. 2. q. 3. c. Euthemiũ. §. hic colligitur. & 5. qõ. 4. cõsanguineorum. in ſ. Sol. Prima pars vera est, & etiam famæ restituitur, si ifamia canonica tantum sit irroga. arg. 6. q. 1. illi qui.

CAP. V.

QVia diligentia tua requisiuit, an electionem electi, qui ab iurato schismate [a] † ad vnitatem ecclesiæ rediit, debeas confirmare. Duximus respõdendum, quòd si à schismatico nullũ ordinem susceperit, [b] & eius electio secũdum formam canonum fuerit celebrata, eum † (dummodo alia non impediant) dispensatiuè pmittimus cõfirmari. Mandantes, vt eum facias, à catholicis episcopis suffraganeis Aquilegien. ecclesiæ consecrari, ſalua debita iustitia & reuerentia [c] [d] eiusdem ecclesiæ, cum ad catholicã redierit.

¶ Idem in concilio Lateranen. †

¶ *Electus in Romanum Pontificem à duabus partibus Cardinalium, nulla exceptione obstante est Papa. Electus autem a minori numero gerens se pro Papa incidit vnà cum sibi adherentibus in pœnas hic contentas.*

CAP. VI.

LIcèt † de vitanda discordia in electione Romani Pontificis, manifesta satis à prædecessoribus nostris constituta [e] manauerint: quia tamen sæpe post illa, per improbæ ambitionis audaciam, grauem passa est ecclesia scissuram; nos etiam ad malum hoc euitandum, [f] de consilio fratrum nostrorum & sacri approbatione concilij aliquid decreuimus adiungendum ¶ Statuimus ergo, vt si fortè inimico homine [g] superseminãte

† Cap. 15. exit. in 1. compli.

e Cõstituta.] 2 79. d. si q̃s papa. & 23. d. in nose dñi. [Gl. seq. arg. & signat contrarium.]

2 Vide cap. vbi periculum. de electio. lib. 6.

f Euitandum.] Arg. ad cautelam futurorũ aliqui faciendum. 23. dist. in nomine Domini. & 1. q. 7. conuenientibus. & 5. de ser. non ordi. c. 1. & ff. si ser. ven. horum. & l. legi. Arg. contra. ff. de vſu. l. 1.

g Inimico homine.] Id est diabolo. Et diabolus dictus est homo ab euentu: q̃a deuicit hominẽ sicut imperator dictus est Africanus ab euẽtu: q̃a deuicit Africã. ADDITIO. Vel inimico. id est, vitioso. de pœn. dist. 2 princeps. vel homine, id est, hominis, vnde 1. Petri vlti. Sobrij estote, & vigilate: quia aduersarius vester, &c. circuadũt Hostien. to. And.

3 Vide in auth. de hæ. & fal. coll. 1. in prin. & in proc. Insti. per glo.

a Zizaniam.] syllaba antepenul. lõga. Vnde versus.

Nemo superueniens Zizania semina hostis.
Frontibus imprimitur vultus sacra Dei.

b Exceptione.] & sic nulla exceptio põt opponi sibi, nisi de hæresi. 40. dist.

z Difficilis est itellect⁹ c. si Papa. de quo vide q̃ ibi dicãtur.

z Papa aliàs. n. quantuncunq; præcisè et ipse Papa scribat, legitima exceptio est admittenda. j. de off. deleg. ex parte 2. & 3. de rescri. si qñ, & arg. c. cum adeo. eod. tit. & j. de præb. cum teneamur. Et est speciale in Papa, vt nulla exceptio admittat.

c Quos.] 7. q. 1. denique.

[Glo. 8q. quærit, arg. p̃ soluit p̃ria.]

d A duabus partibus.] nunquid ille qui eligitur, cõputabitur inter duas partes? Videtur q̃ sic. j. eo. tit. cum in iure, & ff. qd cuiusq; vniuer. l. plane. dic q̃ non, vt no. j. eo. l. cũ in iure. & j. de sortileg. c. j. j. eo. Cumana. tamẽ quod dr̃ in hac decr. de duabus partibus, hodie quãdoque tenuant Cardinales, aliquando non.

[Glo. 8q. quærit, & soluit.]

e Nullatenus.] qd ergo fiat si nullo modo duæ partes cõsentiant? Tunc brachiũ seculare se interponere debet. argu. 17. dist. nec licuit. & 23. q. 5. de ligaribus. ita vt Cardinales inludant in aliquem locũ de quo exire non valeãt, donec consenserint. ita dicitur factum fuisse in electione Honorij iij. apud Perusium: & idem fuit factum post mortem Greg. ix. tamen de iure id faciendum non est.

Cardinales põt cõpelli ad Papã eligẽdũ, vt est hodie text. in c. vbi periculum. §. præterea. de elect. lib. 6.

f Maioris.] In alijs enim electionibus valet, quod fit à maiori parte capituli, dum tamen seruetur vna de formis illis. j. eo. quia propter.

[Glo. 8q. obijcit, & soluit.]

g Special.] sed non vr̃ speciale, quia in alijs obtinet quod hic dicit de duabus partibus, quia non obtinet quod fit ab ordine decurionum, nisi duæ partes consententiant. ff. de decr. ab ord. fac. l. 3. & ff. quod cuiusque vniuersi. l. plane. Non contradicent illa iura, qa non dicitur quòd duæ partes debent consentire, sed q̃ debeant esse p̃sentes: & ita est speciale, j vel est speciale habito respectu ad alias electiones inferiorum prælatorum, & hoc innuit lit. sequens.

j Hæc secũda solutio é verior.

h Recursus.] & ideo dum eligitur confirmatur, & statim habet plenam & liberam administrationem. 23. dist. in nomine domini.

CVm in cunctis.] Dividitur istud princi. vsque ad §. cum verò. in tres partes. Nam primo ponitur vna ratio statuendi. Secundo alia ibi, Et propter. Tertiò statutum ibi, Præsenti. Arb. Sicut.

CASVS. Quia aliqui eligebantur in epos, qui non erant scientia, moribus, & ætate idonei, statuit Concilium Lateran. quales deberent, esse qui in epos eliguntur, ostendens hoc per locum à minori, dicens, q̃ in cũctis sacris ordinibus & ministrijs requiruntur tria p̃cipue, & ætatis maturitas, gravitas morũ, & literarum scientia. ergo multo fortius in epo hæc sunt inquirenda: quia cum eps ad curam animarũ sit positus aliorũ, i se ipso debet ostẽdere qualiter alij se debeãt habere: ne igit, qd pro necessitate tpis qñq; factũ est, trahatur à posteris in exemplũ. statuit concilũ Lateranen. vt nullus de cætero eligat i epm nisi trigesimum suæ ætatis annũ peregerit, & de legitimo matrimonio natus, & q̃ vita & scientia laudabilis demõstretur, & cum electꝰ fuerit, & habuerit cõfirmationẽ & possessionẽ ecclesiasticorũ bonorũ, trãsactio tpe de cõsecrãdis epis a canonib. definito. Ille ad quẽ spectat collatio bñficiorũ ipsius, liberã habeat conferẽdi potestatẽ. Sed dr̃, q̃ inferiora ministeria, puta decanatũ, archidiaconatũ. & talia, q̃ curam animarũ habẽt annexã, nullus recipiat, nisi qui vigesimũ quintũ annũ suæ ætatis attigerit, & scientia & moribus laudabilis demonstret. Cum aũt aliqs de p̃dictis assumptus fuerit & moribus, ad ordinẽ debitum p̃motus nõ fuerit statuto tpe definito à canonibus ab illo removeat officio. & alij conferat, qui velit & possit adimplere, & si super hoc appellauerit, nullatenus audiat, & hoc statutũ non de p̃mouendis solum, sed & de p̃motis p̃cipit obseruari. Tertiò dr̃, quòd clerici q̃ j forma istã quẽquã elegerint, eligendi potestate se privatos, & à bñficijs ecclesiasticis nouerint se suspensos per triennũ, & eps q̃ contra hoc fecerit, aut fieri p̃senserit, conferendi p̃dicta officia pro tẽpore amittat: & p capitulũ aut per metropolitanum, si capitulum negligẽs fuerit, ordinent. Notq̃ tria requiruntur circa eos, qui ad sacros ordines p̃mouentur. s. ætatis maturitas, morum gravitas, & literarũ scientia. Item requiritur, quòd de legitimo matrimonio sit natus. Item quicquid hic dicitur, notabile est.

i Ætatis maturitas.] Hæc tria, s. ætas, gravitas morum, & literarum scientia, in persona electi debent inquiri. j. eo. cum nobis olim. arg. 28. dist. presbyter, & 38. dist. q̃ ipsius. & alia etiam, s. quòd sit de legitimo matrimonio natus. j. eo. c. & quod sit in sacris ordinibus. j. eod. cap. dudum. & j. de ætat. & qual. c. præterea.

In persona eius qui eligit, quot & quales qualitates desiderentur.

a Gravi-

zizaniam [a] inter Cardinales, de substituendo sũmo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duabus partibus concordantibus pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumpserit nominare, ille absque vlla exceptione [b] ab vniuersali ecclesia Romana. Pontifex habeatur, quia duabus partibus concordãtibus electus fuerit & receptus. Si quis autem de tertiæ partis nominatione confisus (quia de ratione esse non potest) sibi nomen episcopi vsurpauerit, tam ipse, quam ij, qui eum receperint, excommunicationi subiaceant, & totius sacri ordinis priuatione mulctẽtur, ita vt viatici etiam eis (nisi tantum in vltimis) communio denegetur: & si non resipuerint, cum Dathan, & Abiron (quos [c] terra viuos absorbuit) accipiant portionem. Præterea si à paucioribus quam à duabus partibus [d] aliquis electus fuerit ad Apostolatus officium: nisi maior concordia intercesserit, nullatenus [e] assumatur, & prædictæ pœnæ subiaceat, si humiliter voluerit abstinere.

¶ Ex hoc tamen nullũ canonicis constitutionibus, & alijs ecclesijs præiudicium generetur: in quibus debet maioris [f] & sanioris partis sententia prævalere: quia quod in eis dubium venerit, † superioris poterit iudicio diffiniri. In Romana verò ecclesia speciale [g] aliquid constituitur: quia non poterit ad superiorẽ recursus [h] haberi.

¶ Idem in eodem. †

¶ Electio ad episcopatum fieri debet de digno scientia, moribus, & ætate, & quod habeat 30 annum completum, & sit de legitimo matrimonio natus h. d. vsque ad §. cum verò.

CAP. VII.

CVm † in cunctis sacris ordinib & ecclesiasticis ministerijs sint ętatis maturitas, [i] gravitas morum, & literarum scientia, in personis ordinandorum debent inquiri. j. eo. cum nobis olim. arg. 28. dist. presbyter, & 38. dist. q̃ ipsius. & alia etiam, s. quòd sit de legitimo matrimonio natus. j. eo. c. & quod sit in sacris ordinibus. j. eod. cap. dudum. & j. de ætat. & qual. c. præterea.

† Interuenerit.

† Cap. 3. cõcilij Lateranen.

† Cap. 16. etiã in 2. cõp.

morum, [a] & literarum scientia, [b] inquirendi: multò fortius [c] in episcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum positus, in seipso debet ostendere, qualiter alios in domo † Dei oporteat conuersari. ¶ Ea propter, ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur à posteris in exemplũ præsenti decreto statuimus, vt nullus in episcopum eligatur, nisi qui iã [†] trigesimum annum ætatis exegerit, [d] & de legitimo matrimonio [e] sit natus, qui etiã vita, & scientia commendabilis de monstretur.

¶ *Beneficia electi in episcopum vacant per confirmationem, adeptionẽ possessionis, & consecrationem secutam, vel postquam præfixum tempus ad petendam consecrationem lapsum fuerit. hoc dicit vsque ad §. inferiora. Abb. Sicul.*

¶ Cum verò electus fuerit, & confirmationem [f] electionis acceperit, & ecclesiasticorum bonorum administrationem [g] habuerit, decurso tempore [h] de consecrandis [i] episcopis à canonibus diffinito, is, ad quem spectat [k] beneficia quæ habebat, de illis disponendi liberam habeat facultatem.

¶ *In dignitatibus & officijs citra episcopatũ ac eratus beneficijs debet assumendus 25. annũ attigisse, & alias esse idoneus scientia & moribus, & si non est in ordine requisito, debet se facere promoueri in proximis temporibus alias monitus non parens privatur beneficio, non obstante appellatione, nisi ea causa legitima excludatur, hoc dicit vsque ad §. clericis. Abb. Sic.*

¶ Inferiora etiam ministeria, vt puta decanatus, archidiaconatus, & alia quæcunque dignitates, & personatus, & officia, & beneficia curam animarum habentia, quæ infra annum à tempore vacationis fuerint assumpta, nisi infra annum ordinationem susceperint competentem, ipso iure vacare decernimus, & aliis libere posse conferri. Nec ille, qui ea assumpsit, ad illa de cætero valeat reuerti. Quod si infra annum ordinationem susceperit competentem, ea recuperet, & retinere valeat pacifice, & quiete. Si verò ea infra annum non recuperauerit, nec ordinationem susceperit competentem, ea omnia, quæ habebat, amittat. Quod si ea infra annum recuperauerit, & ordinationem susceperit competentem, ea omnia, quæ habebat, recuperet, & retinere valeat pacifice, & quiete. Si verò ea infra annum non recuperauerit, nec ordinationem susceperit competentem, ea omnia, quæ habebat, amittat. Quod si ea infra annum recuperauerit, & ordinationem susceperit competentem, ea omnia, quæ habebat, recuperet, & retinere valeat pacifice, & quiete. Si verò ea infra annum non recuperauerit, nec ordinationem susceperit competentem, ea omnia, quæ habebat, amittat.

a Grauitas morum.] quia incompositio corporis inæqualitatem indicat mentis 41. dist. in fi. dist. vbi de Catilina dicitur.

b Literarum scientia.] pp defectũ enim scientiæ repellitur quis ab ẽpato, ẽt is, qui notus sit ẽpo ætate, & qualit. c. vlt. vbi legit de quodam ẽpo qui nunquã audiuit grammaticã. Ĵ. eod. congregato. 1

[Glo. seq. instruit quomodo argumentum à minori sumitur affirmando, & a maiori negando.]

c Multò fortius.] qui vilissimus computandus est, qui præcellit dignitate. nisi præcellat alios scientia & sanctitate. 1. q. 1. vilissimus. & 1. q. 7. cõuenientibus. & in auth. de san. episc. §. damus. coll. 9. Item argumẽtum est à minori, & sumitur ẽm hãc regulam affirmãdo. Si id de quo minus vr ineſſe, inest: & id de quo magis. 38. dist. si in laicis. & 3. q. 3. de iudicijs. & 55. dist. si officia. & 34. q. 1. cum per hæc. & 13. q. 2. nõ sic. Item argumẽtum est à minori, & sumitur hic negando secundãm hanc regulã: Si id de quo minus vr ineſſe, non, inest: nec id de quo minus. Si Paulus vr fortior Eustochio, sed non est, ergo nec ip. c. 32. q. 5. si Paulus 8. q. 1. & ergo. & 6. q. 1. imitate. & 40. di. quelibet.

[Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit, demum ponit de materia distinctionem bimembrem.

d Exegerit.] sed vr ẽp sufficiat si ĩm inchoauerit. ff. de mu. & ho. ad rempublicam, sed aliud in sæcularibus dignitatibus, vt ibi, & aliud in spiritualibus. Et potest dici quòd est speciale in episcopo. Vnde in alijs inferioribus dignitatibus sufficit attingere annum legitimum, vt infra dicit ibi, nisi quibus 25. annum attigerit. sed ille qui eligitur in episcopum, debet esse 30. annorum in authen. de sanctiepisc. §. clericos, coll. 9. & 67. distin. quicunque. 2 Vel distingue: quandoque fauor tantum veritur in causa, vt in vsucapione: & tunc sufficit incipere diem. ff. de diuer. & tem. præscrip. in vsucapione, quandoque odium tantum. vt in præscriptione 30. annorum, & tunc oportet impleri. ff. de act. & obligẽ in omnibus quandoque vtrumque & tunc tempus de momento in momentum computatur. ff. de mino. l. 3. §. minorem.

e Matrimonio.] Ĵo istud est quantũm quod requiritur in ẽpo, & in quolibet alio qui promouetur ad honorẽ. Ĵ. de filijs presbyt. vt filij. vel ad regimẽ animarum. Ĵ. de filijs presbyt. c. penul. & vlt.

f Confirmationem.] Bene dicit, confirmationem; quia ante cõfirmationem nihil debet attingere in administratione, alioquin repelleretur. Ĵ. eo. qualiter. & &c. nihil est, & Ĵ. de præb. cum iam dudum.

g Administrationem.] Nam aliquando contigit ratum non nancisci possessionem. 92. di. si qui episcopi & c. præce. & tunc debet conferri.

[Glo. seq. recitatur per quæstionem intra quod tempus &c.

h Tempore.] quod videtur esse sex mensium, quia intra tres menses à die vacationis debet eligi. 50. di. postquã & Ĵ. eod. cui ne pro defectu. & infra alios tres menses debet consecrari. 100. dist. quæ niam quidem. Sed verius est quod illud tempus tãtum trium mensium sit post confirmationem, vt ex eodem capitulo colligitur, quod etiã est expressum, 75. di. §. 2. & c. 2. in fin. nisi necessitas cum impedirit petere consecrationem: quia tunc nõ curreret ei tempus: vt in dictis. c. quoniã quidem. & 75. distinc. 1 alias obtinet quod hic dicitur, vt 16. q. 1. ne pro cuiuslibet. quia cum sit in mora petendi consecrationem, mora tibi debet imputari, & debet etiam ab illa dignitate repelli vt in d. c. qui quidem.

[Glo. seq. signat contrarium, & remittit.]

i De consecrandis.] Arg. contra Ĵ. de concess. præben. post electionem. in prin. vbi soluitur.

[Glo seq. recitatur per duas quæstiones. scilicet quæ sit ratio quare expectatur consecratio, & quid si intra tempus fuerit consecratus.

k Ad quem spectant.] ante enim consecrationem non dicitur pleno iure habere ecclesiam, cum adhuc tempore consecrationis possit excipi contra ipsum infra de accus. super his. meritò debet expectari vsque ad tempus consecrationis: postea vero possunt conferri beneficia quæ habuerat, & cum fuerit negligens, & in mora, vt dictum est, & sic ante consecrationem non dicitur ecclesiam habere: quia habere, est cum effectu habere. ff. de verborum signifi. nomen filiatum. §. habere. tamen dicitur maritus ecclesiæ, vt sine licentia Papæ eam dimittere non possit infra de transl. inter corporalia. Sed si ante tempus prædictum, consecrationem recepit, statim possunt conferri beneficia priora, quia plenè dicitur translatus 21. q. 2. si quis iam translatus. & 16. q. 1. ne pro cuiuslibet. nec potest repelli à consecratione, nisi per accusationem directam, vt in tra. de accu. super his. &c. qualiter & quando. in alijs dignitatibus inferioribus secus est: quia qui habet curam animarum. si eligatur ad consimilem, habita confirmatione & administratione, ipso iure vacat prima, vt infra eodem. 2. & infra de præb. de multa, si primum beneficium non habet curam animarum, sed &c. vndum; tunc primum ipso iure vacat, sed non de facto, si semper retineat primum. infra de concess. præb. literas, &c. cum nostris.

a Adde 38. dist. omnes. & infra de renunc. c. nisi cum prædecessu. §. pro. defectu.

† Domini

† Vide Burchardũ libro 2. decretorũ c. 9.

9 Concor. text. in l. non putabam. ff. de condi. & demonstrat. & C. quando dies legat. l. his verbis.

1 De istis & ceteris ad eligendũ, electionem præsentandam &c. vide glo. magistralem in ca. si electio. eo. tit. li. 6.

[Glo.seq.notat quòd archidiaconus habeat curam. ſig uat contrarium,& ſoluit.]

a Archidiaconatum.]Sic videtur quòd archidiaconus habeat curam animarum,ſed non principaliter.arg.14.q.7.nullus,1.arg.ĩ. de offi. archi. cum ſatis. vbi de hoc. Et eſt verum, qđ archidiaconus, qui habet inquirere, & viſitare parochiam ſuã, curam habeat animarum. Vnde ſi recipiat aliam prælationem curam animarum habentem, ipſo iure vacat archidiaconatus: vt eſt expreſſum.ĩ.c. concludum 2.& ĩ.de ſpon. de multa. & poteſt excipi arc & ſuſpendere.ĩ.de eo.qui fuit.or.rece.ca.1. & ĕt alij prælati. vt ibi dicitur.Sed videtur contra 16.q.2.viſis. 24.q.3.corripiantur. vbi dr̃, qp anathema eſt mucro epi vel Archidiaconi, alij prælati non poſſunt excommunicare cum ſolemnitate illa, de qua traditur.11.q.3. debent. &c. cum aliquis, vt capitula illa intelligantur, & loquantur de illa ſolẽnitate.

† Vide concilium Carthaginenſe c.26. & Burchardum, in lib.2.decretorũ.cap.10. & 11. & 12.

† Vide l.2. §.quæſitum. cum ibi no. ff.de ap.glo. in c. non ſolum. de appel.lib.6.

[Glo. ſeq. obiecit, & ſoluit.]

b Antigerit.] Diſpenſatiuè tamẽ pòt, licèt ſit in minori ætate. inſ.de ætate & quali. præterea. vt quidam dicunt, de hoc dicetur.ĩ.eo.cum dilectus. Sed cõtra. 78. diſt. ſi triginta, &c. preſbyter. 1 vbi dicitur, quòd ante 30.annum preſbyter ordinari non debet: & hic dicit quòd ſtatim deberet poſt 25. annum: quia tales prælati debent eſſe preſbyteri 21.q.2. ſicut. arg.de æta. & qualita.præterea. Satis poteſt dici, quòd hodie ſtatur huic cap. ſecundùm quod no.in c.illo.ſi triginta.

† Concor. tex.in l. primilegia.C.de ſac. ſan. ecc. & c.1. de cõſtitu.

c A canonibus.] hic fit mentio de illis canonibus. 75.diſt.quaſi per totum.& ĩ.de tempo.ord. ca. 1. 2. & 3.& quia poſt confirmationem debent ordinari in proximis quatuor temporibus, vel ſaltem vſque ad ſex menſes: nec credo qp loquatur de illis canonibus. 77. diſt.quicunque ibi, poſt diaconatum ſtatur per quinquennium ad ſacerdotium recipiendum: quia non credo tantum expectandum.

[Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.]

d Remouentur.]ſignatur cõtra hoc 74. diſt. conſtitit. Sol.cum iſte ſuſceperit alterum connexorum, tenentur ad reliquum: ſecus in alijs clericis, qui per ſubtractionem beneficiorum ſunt compellendi ad ordines quando neceſſitas vel vtilitas ſubeſt.iuxta de ætat.& qualit.c.quæſitis.

2 Et ſi dubitet de ætate, probabit a-lior. vt ibi no. vide qđ dicitur ĩ. de proba.in præſentia. ſuper 3.glo. Ioan. And.

e Velint & poſſint.]aliàs ſola voluntas non ſufficit, vbi eſt opus facto.ĩ.de eo.qui mit.in poſſ.conſtitutis.

[Glo.ſeq.recitatur per obiectionem.]

f Promouendis.] habes hic quòd conſtitutio traluitas ad præterita: de hoc dictum eſt ĩ. de cõſti.c.vlt. Et hæc eſt ratio quare trahitur ad præterita: quia ſine aliqua conſtitutione ad hoc tenentur per alia iura antiqua.

uerſus, & ſi capitulum negligit, ſit deuolutio ad metropolitanum.h.d.vſque ad finẽ.

10

¶ Clerici ſanè, ſi contra formam iſtam quemquam elegerint, & eligendi tunc [i] poteſtate priuatos,[k] & ab eccleſiaſticis beneficijs[l] triennio nouerint ſe ſuſpenſos dignũ eſt enim, vt quos Dei timor à malo non reuocat, eccleſiaſticæ ſaltem coerceat [m] ſeueritas diſciplinæ.† ¶ Epiſcopus autem ſi contra hæc fecerit,[n] aut conſenſerit fieri, in conferendis [o] prædictis officijs & beneficijs poteſtatem amittat & per capitulum [p] aut per metropolitanum (ſi capitulum concordare nequiuerit) ordinetur. †

20

30

¶ Idem Rauennati archiepiſcopo.

¶ *Compromittentes ſuper electione tenentur recipere electum à compromiſſario. ſi eſt idoneus.*

CAP. VIII.

CAuſam, † quę inter moniales ſanctę Margaretę: & infra. ¶ Si ſorores in epiſcopum elegerint.]Cum ad eum pertinet collatio beneficiorum.

40

g Promoti.] ideſt electi & confirmati, ſed non ſunt ordinati.

h Si canones non-obſiſtant.] contra ĩ. de æt. & qual. vt abbates. Sic Solue. Hoc intelligitur de tali, qui ſine culpa ſua factus eſt talis, qđ ordinem recipere nõ põt ſm canones. Vnde pp hoc non debet removeri, licet ordinẽ non poſſit recipere quia non eſt addenda afflictis afflictio. ĩ.de cle.ægro.ex parte.& 7.q.1.cũ percuſſio. Et illud intelligitur de tali, qui culpa ſua factus eſt irregularis, & ideo removetur.

i Tunc] ideſt, illa vice tantum.infra eo. cum Vnton.

k Priuatos.] ipſo iure. infra eod. innotuit.

l Beneficijs.] non officijs. quis enim officiaret tunc eccleſiam?

m Coerceat.] Simile 62. diſt. docendus.& 81. diſt. plurimos. in fin. & C. de emenda. prouin. l. vna. & belli peſtis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non revocant. 34.q.4.ſi quos, in fi.

n Fecerit.] Cum ad eum pertinet collatio beneficiorum.

o Conferendis.]ea vice cum ad eũm pertinet collatio beneficij, vel confirmando primũ ſucceſſorẽ, & hoc cum ad alios pertinet collatio. & inſuper à perceptione proprij beneficij ſuſpendatur.ĩ.eo.tit.cap.nihil eſt.

p Capitulum.]& ita habes quòd minor ſupplet negligentiam maioris, & è conuerſo.ĩ.de conce. præb. nulla. & c.quia diuerſitatem. & 9.q.3.cũ ſimus. 65.diſt.cap. vlt. 89.diſt.c.2.& maior negligentiam minoris, ſed illud eſt ordinarium, vt in c.cum ſimus.

CAuſam quæ.] Communis eſt diuiſio, ſecunda: ſibi Si ſorores. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante monaſterio ſanctæ Margaritæ, moniales eiuſdem monaſterij contulerunt poteſtatem eligendi abbatiſſam in epiſcopum Bonon. promittentes eam ſuſcipere in abbatiſſam, quam eps eis dixerit præ-

2 Eadem ratio eſt in viſitatione.ĩ.de viſi.cũ tu.

† Ordinentur, legitur in concilio vnde ſumitũ

†Poſt cõcil. Latera. ſub Alexan. iij. per.46.ca.1. & ca.17. ponit in 1. compilat.

prouidendã. Moniales postmodũ re non integra, voluntatem suam mutare volebant: mandat papa quatenus si hoc verum est, illam quam episcopus eis prouiderit, in suam faciant recipi abbatissam, si idonea fuerit. Nouò quòd potestas eligendi bene potest personis idoneis cõferri. Item per hanc decretalem videtur quòd potestas taliter data non potest reuocari.

† Al. ita. ℣. epſs eis, &c.

a Contulerint.] Illud quidem rectè pt fieri, & est ima deformis Concilij generalis, ℣. eodem, quia ꝓpter. & est simile. ff. quod cuiusque vnitem eorum. §. si decuriones, & etiam extra collegium potest compromitti, quia epſs non est de collegio, licèt sit caput. inf. de testa. reg. fisti. argum. ubi non est tanta communio inter episcopum, & monasterium.

† Nam dantes alicui potestatem uidẽtur intelexisse de idoneo. facit l. si ꝓcurator. ff. de condi. inde.

† Exoniẽſ.

† Post Concil. Lateran. sub Alex. 3. par. 40. ca. 1. & c. 18. eo. titu. in 1. cõp.

b Promittentes.] si mile. ℣. de renun. post translationem.

[Glo. seq. quærit, & remittit.]

c Prouideret.] quid dices, nunquid possunt reuocare talem collationem factam episcopo antequam ipſe prouiderit? Non vñ. ℣. eo. in causis. vbi dicitur de hoc.

[Gl. seq. arg. alle. 11. iura. & 6. alleg. in contrarium, & soluit.]

d Si tamen existat idonea.] arg. est hic, ꝓ cum aliqd generaliter committitur arbitrio alicuius, non valet, nisi legitimè factum sit, ℣. de iureiu. Quintanallis, & cap. veniens. ff. de ritu nup. quamquam. ff. pro socio. vnde si Nerua. & in auth. de hære. & fal. §. is igitur. col. 1. & ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. si quis à principe, ff. de oper. liber. si libertus, C. de inoff. testam. si quando, infra de offi. deleg. ex parte. & 16. quæstio. 1. & temporis. & c. postquam, arg. contra. 32. q. vlt. c. vlt. & 2. q. 6. c. 2 iudici bus, §. arbitrarij. & ℣. de iureiu. si verò. ff. de re iu. quitqs. & ff. de damno infect. qui bona. §. cum inter. & 23. quæstione 4. displicet tibi. in princ. Solu. si arbiter est compromissarius, eius arbitrio standum est, siue æquum, siue iniquum sit. ff. de arb. diem. §. stari, nisi contra ius scriptum, uel contra formam compromissi sit latũ: qa tunc non tenet. 2. quæstio. 6. ei qui. §. diffinitiua, & infra confir. vti. uel inuti. examinata. & ff. de arb. si cum dies. §. compromisso. & C. quæ sent. sine appel. re. l. prima. si verò tanquàm uir bonus arbitrari debet, tunc non valet dictum suum nisi sit æquum, ut in dictis cap. veniens, & Quintanallis. & ff. pro socio. si societatem. & l. sequenti. vt hic.

§ [Glo. seq. quærit. alleg. pro quadrupliciter, sed dupliciter soluit.]

e Recipi.] Sed quid si elegerit malam, nunquid aliã episcopus poterit eligere, uel etiam si electa noluerit consentire? arg. quòd sic, ℣. eo. cum terra. & qui optauit acetum, potest iterum optare vinum, ff. de opti. leg. 2. l. 2. & reproba electio nulla est. 7. quæstio. prima, factus est. & ff. de pigno. act. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. ad Velleian. quamuis. §. si cum uenerit. Item qui iurauit aliter quam ei delatum est iterum iurare debet. ff. de iureiurando. qui per tũlutem. In casu isto non poterit amplius eligere, quia functus est officio suo, infra de offic. deleg. in literis. & ff. de iud. Paulus. quia semel functus est officio fiio, siue bene, siue male, ut ibi, supra eodem capitu. proximo. & inf. eod. innotuit. & capitu. in causis. Bernardus.

ctionem contulerint, a ꝓmittentes b quod illam quam† eis prouideret, c reciperent: ipſam quam prouiderit, facias ab eis (si tamen d existat idonea†) in suam recipi e abbatiſſam.

¶Idem Vigoren. †Epo.

¶Electus ante confirmationẽ beneficia conferre, uel aliter administrare non potest.

CAP. IX.

NOſti †quomodo Lincon. 'electus concedendi f honores, uel præbendas, aut aliàs disponẽdi de rebus ecclesiæ (cum sua non sit electio confirmata: g) non habeat facultatem: h & infra. Mandamus igitur quatenus ei authoritate nostra præcipias, ut concessionem, si quã fecit de prædictis, i studeat reuocare. k

¶Idem.

Electio facta post appellationem, & prima non cassata & contra priuilegia ecclesiæ cassanda est.

NOſti. quomodo.] Diuiditur, quia primò ponit ius ex quo infert mandatum. ibi, Mandamus. Ab. Sic. CASVS. Quidam electus fuit in episcopum Lincon. iste fic electus antequam haberet confirmationem, cœpit administrare, ac conferre præbendas, & dignitates. quærebatur a domino Papa, utrum sic electus ante suã confirmationem conferre possit præbendas. Respondet Papa, ꝙ cum istius electio cõfirmata non fuerit, prædicta facere non potest. Vnde mãdat episcopo Vigorẽſi. vt ei præcipiat, quòd si quam fecit cõcessionem de prædictis, cã studeat reuocare. Nota, quod nullus electus ante suam confirmationem potest aliquid administrare: quod si fecerit, hoc ipſo repellatur. Item no. quòd cõtra factum suum ꝓ o. est quis venire.

[Gl. seq. recitatur per obiectionem.]

f Concedendi.] Quod si faceret, deberet repelli, ℣. eo. qualiter, & ℣. de præb. cum iamdudum. in fin. nisi in casu, ℣. eo. nihil est. §. vlt. & illud dispensatiue fit. re interim ecclesia patiatur detrimentum. in temporalib. uel ſpiritualibus, ut ibi dr, sed hic Papa noluit parcere huic electo. quia poterat ipſum repellere.

g Confirmata.] Per confirmationem acquirit electus plenam administrationem, & uinculum coniugale cõtractum: est, ℣. de transla. inter corporalia.

h Facultatem.] Imò priuari deberet, ℣. eo. qualiter.

i Prædictis.] Ista decret. continet gratiam in eo, quòd non fuit punitus, continet ius in eo, quod dicit, ꝙ non habet facultatem disponendi ante confirmationem.

[Gl. seq. obijcit, & soluit. secundò arg. quod contra factum suum. &c. alleg. quatuor iura pro, & quatuor contra, & soluit distinguendo.]

K Reuocare.] Sed quid est, quod dicit, ꝙ studeat reuocare? quia talis traditio nulla est. quia pro non dato habetur quod ab illo donatur, qui de iure donare non potest, infra de iure patron. quod autem, in fi. sed talis reuocatio potius erat de facto, quam de iure, sicut donatio de facto tantùm fuit, nec ex tali facto crederet ius habere, & ne credatur hoc sibi licere. Item arg. quòd ali quis potest contra factum suum venire. 12. q. prima, certe. 55. dist. pœnitentes. 35. q. 9. quod quis commisit. C. de euic. si tibi liberam. Arg. contra. 17. q. 4. sunt qui opes. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de ser. ru. præ. per fundum, inf. de cleri. coniug. diuersis. Solu. in sententijs interlocutorijs iudex potest mutare, uel reuocare suam interlocutoriã, ff. de re iudi. quod iussit, infra de appel. capitu. cum cessante. Circa negotia distingue, si ex mutatione nulli fit præiudicium, licitum est mutare: ubi ex mutatione alteri fit præiudicium, adhuc re integra licitum est mutare, ff. de iurisdictio. omnium iud. si conuenerit. re non integra non potest, ff. de regulis iuris, l. nemo, nisi fauor aliud inducat, C. de li. can. interrogatam. Et est simile in reuocatione sententiæ ſpiritualis, uel corporalis matrimonij, vbi decipitur ecclesia. 35. q. 9. sententiam, & melius. c. loci, §. his ita respondetur, & de re iudic. lator. & c. consanguinei. Et ideò hic potest contrauenire, quia administratio est ei intenlicta, & sic replicaret de administratione si ei obijciatur quod contra factum suum uenire non possit. ff. de iureiu. l. iusiurandum. 1. respon. so. & l. seq. Bernar.

CONsideravimus.] Diuiditur: nam præmittit causam cassationum. Secundò vtramque electionem cassat: ibi: Quapropter. Tertiò mandat ecclesiæ prouideri: ibi, Vobis autem. Abb.

CASVS. Vacãte quadam ecclesia quidam canonici appellauerũt, quòd alij non procederent ad electionẽ sine illis, & ꝯ priuilegia ecclesiarum: illi nõ obstante illa appone, elegerũt Io. Frontinũ. appellantes statim ne alij ꝯ suã electionẽ aliqd attentarent illi videtes, ꝙ non detulerant suę appõni, & ꝯ tenorẽ priuilegiorum ecclesiæ suæ, ad electionẽ processerant, quandã alium B. noie elegerunt. Delata est super istis electionibus cã ad D. Papã auditis allegationib. partiũ, Papa considerans, ꝙ electio Io. Frõtini facta fuit post appõnem, & ꝯ priuilegia eccl. siæ videns etiã ꝙ electio B. post illam talem qualem non cassatam, & post appellationem per quã omnia ad statum statum debent reduci, facta fuit, utramque cassauit, & contulit canonicis, vt alij per sonã idoneã sibi eligãt in rectorẽ, ita tñ pro vtriq; ꝑsonarũ non minus fama ipsorum integra cõseruetur, & quod in alijs ecclesijs possint promoueri; & liceat eis in alterum ipsorum consentire præterꝙ in ista ordinatione. Not. quòd non debet fieri secunda electio prima non cassata. Item quæ fiunt post appellationẽ, debent in statum primum reuocari. Item licèt cassetur electio alicuius propter modum electionis, non præiudicatur electo, quin possit iterum eligi.

CAP. X.

CONsideravimus † ꝙ electio Ioannis Frontini, post appellationem[a] ad nos † interpositam, & contra tenorem priuilegiorũ [b] ecclesiæ vestræ fuerit celebrata: Perpendimus etiam quod electio B. post illam qualem cumque electionem non †cassatam: necnon & post appellationem[c] (per quã ad suum statum omnia debent reduci) facta fuit: & infra. Qua propter vtriusque electionem omninò cassamus, & vobis in aliam personam idoneam & honestam conueniendi liberam tribuimus facultatem: ita quod vtrique prædictorum fama [d] sua non minus integrè conseruetur, & quod in alijs ecclesijs possint (si Deus dederit) promoueri. Vobis autem liceat præter illam ecclesiæ vestræ ordinationem, [e] in eorum alterum conuenire.

¶ Idem.

¶ Metropolitanus confirmatus, licèt nõdum receperit pallium, potest suum suffraganeum consecrari facere.

CAP. XI.

SVffraganeis † alicuius Metropolitani, ad mandatum ipsius post confirmationem electionis suæ etiam si pallium [f] non receperit: licitum est electum, qui ad eius iurisdictionem pertinet, consecrare.

¶ Clemens Tertius.†

¶ Is cuius electio fuit cassata non vitio personę, sed electionis modo, iterum eligi potest, secus si vitio persona.

CAP. XII.

SVper † eo verò quod quærere voluisti, si alicuius electione cassata, [e] Ordinationem.] dicunt quidam a præter illã quæ nunc cassata est, quòd iterum possunt alterum eligere si volunt, ꝯ. eo. super eo. sed hoc non credo: quia propter scandalum noluit Papa, quòd in illa vacatione aliquis eorum promoueretur, hodie tñ alia debet esse forma in electionibus faciendis ꝯ. eo. quia, ppter.

SVffraganeis.] Ista decre. facit ad secundam partẽ rubricæ. & hod. Metropolitanus confirmat[a], & consecratus non potest pallio non recepto suffraganeũ suũ cõsecrare, sed potest mandare alijs suffraganeis ut illum consecrent. Abb. Sic. Incipe constructiõ: ibi, Licitum est suffraganeis, &c.

CASVS. Quidam electus est, & confirmatus fuit in archiepiscopum: qrit vtrũ suffraganei iuri possint ad mandatum ipsius aliquẽ suffraganeum suũ electũ in epm consecrare, si adhuc pallium non receperit, in quo consistat plenitudo officij pontificalis? Rñdet, dicens quòd suffraganei sui bñ pñt & debent ad mandatum ipsius Metropolitani electum illũ in epm consecrare, licèt pallium non receperit. No. quòd tale mandatũ de iurisdictione sit, non de ministro consecrationis. No. quòd per confirmationem conceduntur ea, quæ sunt iurisdictionis.

[Gl. seq. obijcit, opinionem ponit, quam primò improbat, secundò defendit. in fine remittit. Io. And.

f Pallium.] Sed contra vꝝ quia propter pallium nondum receptum consecratio eporum differretur. 100. diquoniam, ubi de hoc, quia ante pallium receptum non potest consecrare virgines, ordines celebrare, uel episcopos consecrare. ꝯ. eo. quod licut. ad idẽ facit ꝯ. eo. transmissum, propter hoc dicunt quidam, quòd hæc non est decre. sed fuit quædam prouisio. tamen potest tolerari, & vꝝ subesse quædam æquitas: vt cum nõdum sit in mora petendi pallium, hoc habeat locum: quod non videt; quia in traditione pallij, plenitudo conficitur pontificalis officij. ꝯ. de usu pallij. nisi specialis. vnde & cum per se hoc facere non possit, neque authoritatem alij faciendi præstare potest: & est opt. argum. infra de consecra. eccl. uel alta. aqua. & arg. ff. ad Senatusconsul. Macedon. filium habeo. Dic ergo hic, ut dixi. ꝯ. de transl. cum ex illo. Ber.

SVper eo.] Ista decre. quotidie allegatur: in qua primò ponitur quæstio. Secundò solutio: ibi, Hoc tuam. In quo duo facit. nam primò respondendo distinguit. Secundò excipit; ibi, Nisi. Abb. Sicu.

CASVS. Aliquis electus fuit in aliquam prælaturam, cassata est eius electio. idem electus fuit postmodum ad regimen alterius ecclesiæ: quæritur an electio eius debeat confirmari. Respondit Papa, quòd si prior electio non fuit cassata vitio personæ, sed propter modum

a Post appellationem.] Appellare ne fiat electio, non valet; sed ne fiat nisi canonica, tunc bene valet, ꝯ. eo. cũ nobis, & intellige quòd. Allegata fuit aliqua probabilis causa, quia fuit appellatur in iudicio, uel extra, appellationis causa exprimenda est, ut in decr. Innoc. iiij. cord. nobis. tit. de appellat.

b Priuilegiorum.] Quæ essent ista priuilegia, non habemus. H.

[Gl. seq. signat duo iura in contrarium, & soluit.]

c Appellationem.] ꝯ. eo. bonæ. 1. ꝯ. de app. constitutis. Contra in illis tenuit electio secundo loco facta, & post alterius partis appellationem. In illa, constitutis. tenuit electio secunda: quia prima ipso iure nulla fuit. hic verò prima non fuit nulla, sed annullanda. In decr. illa, bonæ 1 non tenuit tribus de causis, ut ibi dicitur. De hac materia dicetur ꝯ. eo. auditis.

[Gl. seq. arg. alleg. in contrarium, & soluit.]

d Fama.] Arg. infamiam non comitari depositum, ff. de re mili. quum uno. §. non omnis. & §. exauctoratus. Arg. contra. ff. de his qui not. infami. l. 2. §. ignominiæ. solue. ſt ꝯ. eodem iuper. e. quia non fuit electa vitio personæ.

1 Tũ decretus ff. & Vincentius, & bene dñt quo ad iuris ordinẽ, si talis casus hodie occurreret.

†Ca. 22. e. ſi. in 1. compi.

† Hæc duo uerba: ad nos. desunt i multis antiquis.

† Al. nõdũ.

†Ca. 1. eo. ti. in 2. compi.

†Al. Alexander iij.

†Ca. 3. eo. ti. in 2. compi.

1. Lib. 6.

cum electionis: illa cassatio promotionem eius in eadem ecclesia,& in illa non poterit impedire, nisi forte aliquid simoniacæ prauitatis interessit. Not. quod cum cassatur electio propter modum cassationis, nil imputat electio,nec in alicuius notam infamię incidit, & sic poterit eligi iterum: sed secus est si propter vitium personæ cassatur.

[Glo.seq.exemplificat.ar.obijcit, & duplicit soluit.]

a Non vitio personæ.]puta propter aliquam irregularitatẽ, quia erat illegitimus vel propter crimen, quod ei fuit obiectum & probatum: quod si esset probatum,nõ potest eligi, nec in illa nec in alia ecclesia, cũ sit inelegibilis. Et potest hic colligi arg ꝙ crimen in modum exceptionis probatum,præiudicet ei in electione alia:sed hoc esset pœnam imponere ordinariam: quod fieri non debet. j. de ordi. co. cum dilectus. in fi.& j. de excc. deniq; ff.de his qui no. infa. Lucius. Dicas ꝙ si p hoc grauata fuit & est ipius opinio, potest & debet repelli. j. de test. testimonium.cap. Gregorij est. vbi casus iste ponitur. & argu.2.q.5. presbyter.& c.si mala fama.& 81. distinctio. tantis.infra de accusa.omnipotens.vel repellitur in alia electione. cum crimen obiectum probatum in modum receptionis electionem de qua agitur contingebat. infra de except.denique.& infra de confessa.capit.2.sed si modo electionis cassetur electio: tunc non impeditur in alia electione, vt hic dicit, & supra eodem consideramus.

† Vide glo. in l.vna.ver. bon. contra hanc.ff.ad l. Iul. de ambitu.gl.& Bar. in l. Barbari⁹. ff.de off. prætor.

[Gl.seq.signat contrarium,& soluit.]

b Simoniacæ.] 1.q.1.c.1. Arg.contra j.de simon. de regularibus. & 1.q.5.c.1. quod hic dicitur.ius est commune,quod ibi dicitur dispensatio. Bernar.

idem ad alterius ecclesię regimen electus fuerit, an eius electio debeat confirmari; hoc tuam volumus discretionem tenere, quòd si prior electio non vitio personæ, [a] sed modo electionis cassatur, promotionem eius in eadem etiam ecclesia, (Nisi fortè simoniacæ [b] prauitatis aliquid interceſſiſſe † constiterit) non debeat impedire.

¶Cęlestinus tertius.

¶ Non professus potest postulari in abbatem, si ex aliqua bona causa fiat talis postulatio,hoc dicit secundùm lecturam, quę est magis singularis.

CAP. XIII.

† Cap.5.eo. nit.in 3.cõp.

CVm † monasterium de Pellicia in tuo sit constitutum epiſcopatu, ad eam diſſolutionem deuenerit (ſicut tuarum literarum inſinuatio patefecit) ꝙ fratres eiuſdem domus obſeruantiam religionis, & ordinem abiecerunt, [c] & infra. In quendam qui cum fratribus ſuis in eremo [d] eſt laudabiliter conuerſatus, boni teſtimonij viruin vnanimiter conſenſerunt;eum in abbatem totis deſiderijs poſtulantes. [e] Tu verò poſtulationi eorum præbui ſti aſſenſum, & poſtulaſti eandem ordinationẽ à ſede Apoſtolica confirmari. Nos † autem ipſam,ſicut facta eſt canonicè, confirmamus. [f]

¶Idem.

¶ Electio debet esse in libertate eligentium, nec valet contraria consuetudo.

CAP. XIII. [Gl.seq.signat contrarium,& soluit.]

b Simoniacæ.] 1.q.1.c.1. Arg.contra j.de simon. de regularibus. & 1.q.5.c.1. quod hic dicitur.ius est commune,quod ibi dicitur dispensatio. Bernar.

CVm monasterium.] Monachus vnius monasterij potest eligi in abbatem alterius monasterij. h.d.secundùm lect.communionem, secundùm quam parum vtilitatis affert hæc decr. cum præsertim hodie sit clarius prouisum in cle. 1. de electione. Et diuiditur:quia primo ponitur petitio. Secundo confirmatio:ibi, Nos autem.Abb.Siculus.

CASVS. Monasterium de Pellicia ad tantam diſſolutionem deuenerat, quòd fratres eiuſdem loci obſeruantiam religionis & ordinem penitus abiecerant:tandem vt eorum monasterium possent in statum pristinum reformare, conuenerunt vnanimiter in quendam fratrem de eremo, qui laudabiliter fuerat conuersatus cum fratribus ſuis, ipſum in abbatem totis deſiderijs à ſuo epiſcopo poſtulantes: qui eorum petitioni præbuit aſſentum, petens eandem poſtulationem à ſede Apoſt. confirmari, & Papa electionem illam ſeu poſtulationem canonicè confirmauit.

c Abiecerunt.] vnde deberent expelli. infra ne cler. vel mon.relatum.Bern.

[Gloſſa ſequens obijcit, quòd eremita, &cæt. & ſoluit.]

d In eremo'.] Et ita videtur quòd erat monachus, licèt dicatur in eremo, aliàs non poſſet eligi,ſed poſtulari. infra eod. cum cauſam. & c. cum in magiſtrum.& c.officij. & eiuſdem religionis vel maioris † deteſſe, quia non eſt licitum deſcendere,ſed aſcendere, a j.detransla. licèt. & 93. diſt. legimus, in fi.iuxtà illud:& ambulabunt de virtute in virtutem, &c. de pœn.diſt.2.ſalum ſanctam eccleſiam. Sed ſi intelligas quod iſte fuit eremita,tunc abbas eſſe non poteſt: quia eremita proprium habet. argu. 19.q.3.ca.perlatum, §. è contra. Paulus. ſed monachus proprium habere nõ poteſt. inf. de ſtat. monac.cum ad monaſterium. in fine. Credo quòd iſte fuit de eremo: quod ſic appellatur,& eſt in Tuſcia:& ſunt alibi monachi, cui ſubſunt Camaldulenſes, & illi de ſancto Damiano, qui eſt iuxta pontem ferreum.

† In multis antiqs ita: Nos autem ipſam canonicè confirmamus.

[Gloſſa ſequens quærit obijciendo,& tripliciter ſoluit.]

e Poſtulantes.] Sed quare dicit, poſtulantes. nonne poterat eligi? Dicas quod primum monaſterium de Pellicia erat alterius ordinis,vel iſte monachus erat in minoribus ordinibus, & ideo debuit poſtulari:vt dictũ eſt iup.de poſtul.præl.c. vltim. vnde dicit in fine,ſicut canonicè facta eſt. vnde videtur quòd competentius poneretur in titu.præcedenti. Sed licèt dicatur poſtulatione, non tamen credo quòd fuerit ſimplex poſtulatio,ſed electio: & hoc ſatis innuitur ex eo quod dicit, eandem ordinationem poſtulaſti à ſede Apoſtol. confirmari, & eo quod Papa dixit non eam confirmamus: ſi enim fuiſſet ſimplex poſtulatio. Papa non dixiſſet: confirmamus: ſed dixiſſet, ipſam admitti mus vt l.non approbamus, j.tit.de proxi.bonæ. 1. & c.bonæ 2.& ſic bene ponitur hic.

[Gloſſ.ſeq. quærit,& dupliciter ſoluit, & ſecundum improbat]

f Confirmamus.] Sed nunquid ſufficit in hac diſpenſatione conſenſus ſolus epiſcopi? Ita, ſed ad cautelam confirmatur. Iſte enim dubitabat, an poſſet hoc facere, & ideo Papa reſpondendo confirmat factum ipſius:aliàs ipſe Papa diximet: & nos poſtulationem admittimus,ſed ipſe ſolum confirmat factum epiſcopi.Vel ideo quia forſitan ſuberat domino Papæ nullo medio arg.ad hoc 58. diſt.c.1. & 2.Sed iſta littera videtur contradicere ibi, tu verò poſtulationi,&c. die vt ſupra dictum eſt.

ADDITIO. Dicebat P: quòd forte poſtulabatur ab epiſcopo vt abbate: quòd eſſe poteſt, de iudi. cautam. Ioan.And.

† Dic hodie prout in concil. Vienen. c. cum rõni. 2 Facit text. in l.fin. §.1. eod.tit.

CAP. XIIII.

CVm † terra [a] quæ funiculus [b] hæreditatis Domini cēſebatur: & infra. Sicut ex quarundā literarum tenore accepimus, quidam in electionibus prauæ conſuetudinis [c] moribus irrepſit: vt cum alicuius prelati electio debet celebrari, cōuentus ad quem pertinere dignoſcitur, duas perſonas nominet latenter auribus patriarchæ vel principis exprimendas, vt ſic alterius eligendæ vel totius electionis penitus irritandæ, idem patriarcha vel princeps plenariam habeat facultatē. ¶ Quia igitur hoc redundat in grauamen, † & perniciem eccleſiaſticæ libertatis, preſcriptam cō ſuetudinis prauitatem, ſancimus penitus abolendam: † Statuentes vt forma electionis canonicè in omnibus conuentualibus [d] eccleſijs obſeruetur, videlicet, vt cum debet eccleſiæ conſuli paſtoris regimine deſtitutę, electores in vnum locum (in quo [e] fuerit electio celebranda) conueniant, & innocata ſpiritus ſancti gratia perſonam nominent. Quòd ſi in perſona fuerit vel in electionis modo peccatum, tandiu in electione diligentiam [f] inquiſitionis apponant, donec vacanti eccleſiæ de perſona idonea † valeant prouidere: Quo facto, non prohibemus quin regis ſeu patriarchæ, qui pro tēpore fuerit, requiratur aſſenſus. ſed propter hoc ipſam electionem nolumus impediri.

¶ Idem.

¶ *Per confirmationē electionis non transfertur poteſtas exercendi ea quæ ſunt ordinis, illa.n. transferuntur per conſecrationem. Abbas.*

CAP. XV.

TRanſmiſſam: † & infra. Quæſiuiſti quid

† Cap.6.eo. tit. in 2.cōp.

† In antiqs ita: *in grauē perniciem.*

† Cōcor. authen. caſſa. & irrita. C. de ſacroſ. eccl.

† Al. congrua.

2 Nā ſi nihil de cōtingentib⁹ omiſerunt, latēs vitiū electi nō imputabit eis. arg. l.2. §.ſi intelligatur, ff. de reſcind. & l.q̄ritur. §.fi.

† Cap.7.eo. tit. in 2.cōp.

non ſeruarunt, tādiu deliberēt, & in perſona & in modo, quousque perſonam idoneam inueniāt, & modus canonicus conſeruetur. & vacanti eccleſiæ conſulat. quo facto perſona electa præſentet patriarchæ vel principi, vt ſuum præſtet aſſenſum, ſed ꝓpter hoc nō debet electio impediri. Nota quòd ius eligendi in collegiata eccleſia pertinet ad ipſum collegium. Item laici non debent intereſſe, nec vocem habere in electione prælati. Item conſuetudo contra eccleſiaſticam libertatem extirpanda eſt, & mala conſuetudo eſt reſecanda:

a Terra.] ſcilicet Hieroſolymitana.

b Funiculus,] ideſt, portio.

c Conſuetudinis.] nota conſuetudinem contra libertatem eccleſiæ non valere. de hoc dicitur ī. de conſue. c.1. & vlt.

d Conuentualibus.] ideo dicit, cōuentualibus: qa vbi eſt vnicus ſacerdos, patronus debet eligere. ī. de iu. patr. nobis & 16.q.vlt. decernimus.

e In quo.] ſcilicet in eccleſia cui præeſſe debet, in capitulo ſecundum conſuetudinem loci illius, ſi commode fieri poteſt aliàs vbi melius obtulerit ſe facultas. 23. diſt. in nomine domini. 1

Gloſſ. ſeq. obijcit, ponit quatuor ſolutiones. & approbat vlti.]

f Diligentiam.] hic ſumitur arg. qꝫ eligētes poſſunt alium eligere. prima electione non reprobata per ſuperiorē. Sed contra. ī. eo. cū in cunctis. & ī. eo. innotuit. & ī. eo. conſideraui mus. ī. de conceſ. preb. c. poſt electionē. Quod hic dr, ſic poteſt intelligi, diligentiam inquiſitionis apponant, &cæt. non alium eligendo ſtatim, ſed quærendo aliquem idoneum, quē eligant alio reprobato, qꝫ hoc intelligit poſt reprobationem alterius, vel cum ſub conditione eligunt ſi primus non obtinuerit. arg. 85. diſt. archidiaconum Florentinum. Et ſecūda electio expirabit prima obtinente, ſicut fit in ſubſtitutione. C. de impub. & alijs ſubſti. poſt aditam. argu. adhoc. 61. diſt. ſtudij. Et loquitur de ignorantibus vitium electi, & diligētiam. 2 adhibētibus aliàs priuarentur ipſo iure poteſtate eligendi. ī. eod. cum in cunctis. & ī. eod. innotuit. & ita ſcripſit hic Lau. Hodie verò non valet electio per vota conditionalia. vt in decret. Inn. iiij. ī. eod. quæ incipit, in electionibus [lib. 6.] Sed vī ex ipſa litera qꝫ alius ſit intellectus. Et litera ſic exponitur qꝫ in perſona ſcilicet eligenda, de qua inter electores ſit mētio ad eligēdū & nominata ante electionē factam, vel in electionis mō, qa forte nō interſūt oēs qꝫ debēt intereſſe, vel non ſeruatur forma ſecundùm antiqua, vel ſm noua iura in eccleſijs cathedralibus & abbatijs, quam hēs ī. eo. quia propter. tādiu in electione facta ſeu facienda ſiue in tractatu electionis: & ſic tamdiu deliberent, & inquirant de perſona idonea quousque ipſam inueniant. & tunc demum ipſam eligant, & ſic ſatis planè ſonat etiam litera. Hodie verò uideretur ſeruāda forma etiam in conuentualibus eccleſijs omnibus, quæ traditur. ī. e. quia propter. licèt uideatur loqui de cathedralibus ex uerbis illis, eccleſiæ uiduatę: quia illo ſolæ dicuntur uiduatæ: quia ibi dicitur vinculum coniugale contractum; in alijs inferioribus non ita, ſed tāhodie extenditur ad omnes, licèt impropriè dicantur viduatæ: tamen quo ad multa viduatę dicunt ex quo prælatum non habēt qui poſſit negotia illorum procurare: & qꝫ ſit litera exponenda ſic, patet eo qd dicit perſonam nominet: quia per nominationem non fiet electio.

TRranſmiſſam.] Pertinet iſta decre. ad ſecūdam partem rubricę, ſcilicet, de electi poteſtate. & h.l. Electus & confirmatus, non tā conſecratus, pōt exercere quæ ſunt iuriſdictionis, non autem ea quę ſunt ordinis epiſcopalis. Ioan. And. & diuiditur quia in prima ponitur conſultatio: in ſecunda reſponſio: ibi, Reſpondemus. Abb. Siculus.

Diuiſio.

CASVS.

† 11.q.1. ſceptū, & ī. eo. qđ ſicut.

CASVS. Quidam clerici pro excessibus suis excõicabantur, interdicebantur, & etiam suspendebantur à quodam epõ electo & confirmato: ipsi sententiam eius contemnentes transferebant se ad commercia laicorum dicentes q̃ ipse electus, eos non poterat excõicare vel suspendere vel interdicere, cũ nõdũ esset in epũm cõsecratus, nisi speciliter esset ei à sede Apost. hoc indultũ. consultus Papa rñdet q̃ ex quo confirmationem electionis accepit, de talib. & consimilibus liberam habeat potestatem, excõicandi, suspendendi, vel interdicendi, p̃ter illa, quæ consecrationis ministerium desiderant: vnde iurisdictionem suam in ipsos liberè poterit exercere. Not. q̃ electus & confirmatus est adeptus oĩa illa, quæ consistunt in iurisdictione, sed in cõsecratione consequitur omnia quæ pertinent ad episcopalem dignitatem.

a Mercimonia.] quod non licèt, 1 an clericatum bene licebat. 88. dist. fornicari, & 31. dist. lex continentiæ.

1 Concord. tex. in auth. vt ij qui ob § quandoq;. coll. 6.

b Postposito.] vñ ipso facto priuilegiũ clericale perdere debent, nec ab ecclesia debent defendi ¶. de vita & honest. cle. c. vlt. quia indignum est illis ab ecclesia subueniri, per quos constat ſcandalum in ecclesia generari. ¶. ne cleri. vel mo. c. sacerdotibus. & hoc est verum post admonitionem, vt ¶. de vi. & ho. cleri. c. vlt. & ¶. de sent. excom. in audientia. & in parte decisa præmittitur de admonitione.

ADDITIO. Et sic est intelligendum quod hic dixerat Inno. eos qui tales percutiunt, excommunicatos nõ esse, quod reprehendebat Abb. Io. An.

[Gl. seq. exprimit quædam, quæ sunt ordinis, & quædam, quæ sunt iurisdictionis.]

c De talibus.] s. pertinentibus ad iurisdictionem, puta sicut est iudicare, excommunicare, corrigere, iuramẽta recipere à vasallis, 2 confirmare, inuestire, beneficia conferre. & consimilia quæ cõsistunt in iurisdictione. ¶. eo. nosti. ¶. de transla. c. 1. hæc omnia in confirmatione consequitur electus: ea verò quæ sunt ordinis, sicut clericos ordinare, chrisma conficere, depositio clericorum, benedicere virgines & ecclesias, & altaria consecrare, & similia conferantur in consecratione episcopali, ¶. eod. q̃ sicut. 9. præterea. & 78. dist. quamuis chorepiscopis. & argu. ¶. de transla. inter corporalia, quia ante consecrationem quasi vidua dicitur ecclesia propter huiusmodi: vt ibi dicitur. & sic iure communi poterat illos clericos corrigere ac punire. B.

2 Quo ad hoc, & id q̃d ¶. dẽ de collatione bõficiorum, vide q̃d dicã ¶. de so. cõp. verũ. super 1. glo. Ioan. And.

CVm inter.] Primò narrat factum; secundò definit articulum de quo constabat; ibi, Nos attendẽtes. tertiò ibi, Sanè illud de quo non constabat, definiendũ committit. Abbas Siculus. Hæc decret. fuit prima in tertia compilatione in titu.

faciendum sit tibi, super eo, quòd clerici tuæ diœcesis, cũ pro suis excessibus suspensionis, vel interdicti, vel excommunicationis sententia percelluntur, paruipendentes eã, dimittunt ecclesias, & transferunt se ad mercimonia; a laicorum: nõnulli quoq; ipsorũ (habitu clericali postposito) b vestes induunt laicales, & sicut laici mercatores se turpibus quæstibus implicantes, consimiliũ sibi laicorũ manus associant, & correctionẽ, ecclesiasticam per contemptum eludunt, dicentes q̃ potestatem non habeas eos (nisi tibi specialiter Apostolica sedes indulserit) corrigendi: & infra. Respondemus igitur, quod ex quo electionis tuæ cõfirmationẽ accepisti, de talibus c & consimilibus (præter ea, quæ maioris inquisitionis discussionẽ exigunt, & ministerium cõsecrationis desiderãt) quod iniustum est, & ecclesiasticæ conuenit vtilitati, statuendi habeas liberam facultatem.

¶ Inno. iij. de Cella sancti Petri, & Mutinẽn. † abbatibus.

¶ Qui electioni de se factę renunciat, appellare nequit ad impediendum electionem alterius. Et electio quæ est à suspensis celebrata, non tenet.

¶ CAP. XVI.

CVm † inter R. seniorem & R. iuniorem super abbatia Scaphusen. quæstio verteretur, & infra: bonæ memoriæ Cęl. præd. nostrer prædictum R. seniorem, sententiam cum instantia postulantem, CASVS. Vacante abbatia Scaphusen. electus fuit in abbatem R. senior, cui electioni monachi quidam se opponere curauerunt, scilicet R. iunior. & quidam alij: super hoc fuit causa commissa diuersis iudicib. demum causa ad sedem Apost. est delata, cum dictus R. senior cum instantia sententiam postulasset, Cælestinus Papa ipsum R. ad componendum coegit inuitum, & sic abbatiæ renuncians de manu Cælestini custodiam & prioratum eiusdem monasterij recepit dum viueret possidendos, & idem R. tali ordinationi consensit, & sic domum reuersus cõpositionem illam ad uersarij sui noluerit habere rata, & sic obtinere non potuit quæ sibi per Cælestinũ concessa fuerunt; imò aduersarij ipsius, in eũ manus iniecerunt temere violentas, & euadens manus illorũ ad sed. Apo. appellauit. Legatus quidam, qui erat in partibus illis, ꝓpter illos alioſque excessus suspendit monachos, ac monasterium interdixit. ipsi tamen non obstante sententia ipsius, diuina promptius quàm ante celebrabant, & post appellationem ab ipso R. seniore ad sed. Apost. interpositam, dictum R. iuniorem in abbatem elegerunt, cui eps illius diœcesis munus benedictionis contulit, & sic inter R. senior, & R. iunior pro causa ista ad sed. Apost. accesserunt coram Innocentio. petebat dictus R. senior electionem factam de R. iuniore cassari, vtpote factam post ipsam appellationem ab ipso senatore ad sedem Apost. interpositã, & electionem primò de ipso facta confirmari, cum monachi compositionẽ, q̃ Cęlestinus fecerat, noluerunt approbare. Papa dicebat de electione facta de R. iunioꝛ non tenere quia facta fuerat à suspensis, & de suspensa persona, dominus Papa his & alijs allegatis considerans quòd ex consensu compositionis receptæ ab ipso seniore, ius quod sibi ab illa electione competebat amisisset, & ideo appellare non poterat, ne monachi ad electionem procederent, quia non solent audiri appellantes nisi quorum interest: decreuit Papa appellationem illam legitimam non fuisse: vnde non potuit impediri electio per eam. præterea præpositus & capitulũ Constantien. significauerunt per literas suas domino Papæ de interdicto posito allegato, & episcopus significauit quod idem munus benedictionis impendit. Ista duo videntur contraria, quia vel scriptura capituli contradicit facto episcopi, vel factum episcopi obuiat scripturæ capituli. præterea probatum non fuit quòd R. iunior electus fuerit ab interdictis, & ideo Papa non potuit electionem irritare. Vnde Papa commisit causam quibusdam abbatibus, vt si constiterit quòd à suspensis electio facta fuerit, ea cassata omnino, & condigna satisfactione recepta, & finis suspensionis, & interdicti relaxa-

† Nutrieh.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. cõp.

relaxata, monasterio de persona. donec consulatur. Nota quòd per compositionem renunciat quis suo iuri. Item qui semel renunciat suo iuri, postea non potest redire ad illud. Item nō auditur appellans nisi cuius interest. Item hic habes q̄ vna præsumptio aliam non elidit. Item electio de suspensis & à suspensis facta non tenet.

a Coegit.] quia ius eiusdem fortitan magis vacillabat q̄ alterius partis, nec poterāt sine magnis sumptibus finē imponere liti, 1 imò certè ipse idem si dubitaret vel diffideret de iure suo, debebat renunciare liti. ſ. de post. bonæ. & ī. de simo. per tuas. nec dolum facit qui remedium petit, vt litē effugiat. ff. de ali. iud. mu. cā fa. item fi. §. 1.

1 [Et fecit hoc forte Papa p̄ bono pacis. 90. distin. statuendum. secundum Vin. & Go. Io. And.

b Dum vineret.] licèt. n. prioratus non sint monachis confirmandi. inf. de confirma. vti. vel inuti. portesta. si tamen electi canonicè fuerint: non sunt removendi sine causa. infra de statu mon. monachi. & de hoc nota. in illa decreta. porrecta.

c Inuitus.] sic factus est valens, quia coacta voluntas est voluntas. 15. q. 1. meritò. 23. q. 4. displicet.

ADDITIO. Intò prout in integra continetur ipsum R. seniorem verberauerunt. 2 propter quod fuerunt interdicti à quodam Cardinali, vt in litera continetur: ipse verò R. nihilominus appellauit ne eligerent, & tamen elegerūt aduersarium suum, scilicet R. iuniorem, qui fuit ab episcopo loci benedictus, ideo appellatio eius non tenuit: quia renunciauerat iuri suo.

2 In integra non dī verberauerunt, sed qđ in eū manus iniecerunt violentas.

[Gl. seq. obijcit, ponit opinionem q̄ reprobat, & solvit: & ad duas decre. contrarias respondet.

d Ex consensu compositionis receptæ ius.] sed nonne eo ipso quod alij non seruabant compositionem, poterat redire iste ad ius suum pristinum? 3 Ita videtur. ī. de pac. cum pridem. & ī. de renū. fanc. & ī. de iureiuran. c. 3. & ff. de condictio. cau. de causa non se. si q̄s accepto tuleris. Et si filius impugnat testamentum patris, in quo mater est instituta hæres, restituitur matri actio de dote, quę confusa erat per aditionem hæreditatis. C. de inofficio. testamento, si marius. Et si mulier iuuet Velleiano, restituetur actio creditori in antiquum debitorem. ff. ad Velleian. si mulieri. 1. Præterea simplici pacto non tollitur actio prima. C. de transactionibus, sine. nec debet ei fides seruari, qui contra pacta versatur, nisi cum actio est odiosa. C. de transactionibus. cum mota. & nisi in criminib. C. ad Turpillianum. l. quamuis. Sic ergo videtur q̄ sua intererat appellare, vt. 2. q. 6. non solent. Vel si actio sublata fuit, saltē danda fuit actio de dolo. C. de dolo, cū proponas. Pōt dici q̄ actū fuit inter partes, vt si altera pars resiliret a pacto soluta pęna ei staretur. ff. de transactionib. ei qui fidem. Sed hoc non credo, nec hic colligitur. Vnde dicas quòd vbi. compositio intercedit & pure renūciat aliquis iuri suo: postea non auditur, 4 vt hic & infra de renunciatio. in pęsentia, & septima quæstio.

3 Concor. tex. in l. si diuersa. C. de transact. & in l. cū precib. C. de p̄script. 30. vel 40. ann.

4 Concor. l. nihil. ff. de

ad componendū coegit[a] inuitum: & sic abbatiæ renuncians, & de manu eius custodiam, & prioratum recepit, ab eo dū viueret [b] possidendo: Cui ordinationi licet cōsentiret inuitus, [c] domum tamē reuersus (aduersarijs compositionem ipsam, nolentibus obseruare) non potuit quæ concessa sunt obtinere: & infra.

¶ Nos attendentes quòd ex consensu compositionis receptæ ius [d] (si quod sibi competierat) R. senior amisisset, & per hoc ne monachi ad electionem procederēt, de iure minimè appellare potuisset, cum nisi quorum interest, audiri non soleant appellantes: appellationem illam dicimus legitimam non fuisse: vnde per eam electio non potuit impediri.

¶ Sanè quamuis præpositus, & capitulum [e] Constantien. de interdicto quod Cardinalis posuerat, in suis literis inseruerint: quia tamen per id quod R. iuniori diœcesanus episcopus [f] munus benedictionis impendit, [g] ei videtur quod præmisimus [h] obuiare: vndè vel scriptura facto, vel factum scripturæ pręiudicat, [i] nec probatum fuit (licèt obiectum) quod ab interdictis electio fuerit celebrata, ipsam non potuimus irritare: & infra.

¶ Ideoq; causam ipsam vobis duximus cōmittē-

ſ. quàm periculosum, & remittentibus actiones suas, non est dandus regressus ad eas. ff. de aedil. edi. quęritur, §. si venditor. Et not. quòd qui renunciat spirituali iuri siue beneficio pure, & sine aliquo pacto, debet renunciare, alias simoniacum esset: quia non habet ibi locum renunciatio sub modo vel sub conditione. & inde est quòd nō pōt redire ad primum ius. sed in transactione vel in pacto secus est: cum ibi admittatur talis cōtractus: do vt des, facio vt facias, vel facio vt des, vt locū nō habeat in spirituali beneficio. ī. de transactio. superco. Si dicas, quare non fuit iste R. auditus super priori līficio, sicut ibi. ī. de pactis cū prīdē. & ī. de ren. sine. Rñdeo quoniam iste non habebat actionem ad agendum: & nemo sine actione experit. ff. de negot. gest. si pupilli. §. videamus. tum quia pure renunciauit, vt dictum est. tum quia recipiendo custodiā & prioratum etiam iuri suo in totum renunciauit: & quia ipse iudicis officium nō imploravit, sicut in illis. cum pridē. &c. sanè. propter quod audiri fuerunt & restituti ad agendum.

e Præpositus & capitulum.] quibus forte negotium commissum fuerat, quorum literis benè creditur. 19. q. 3. statuimus. & 73. distin. in nomine patris, & filij. in fi.

f Episcopus munus.] Hic concurrunt duæ præsumptiones, 5 scilicet factum epi, & scriptura prępositi & capituli, & factum legati. facto epi creditur. ī. de re iudicata. sicut. & ī. de renunc. in præsentia. & secunda qua fit o. 7. hoc etiam placuit. Vnde non est verisimile quod etiam suspensum, & à suspensis electum benediceret vel confirmaret. In contrarium præsumitur ex literis prępositi & capituli, quibus etiam credit per iura prædicta. & ita circa idem factum quandoque habētur variæ presumptiones. 57. distin. si quis in ægritudine. & ff. de in integ. restitu. diuus, & argum. infra de præsumpt. literas ibi tamen vna præponderat alteri: hic neutro, & ideo Papa mandat inquiri de illo interdicto.

5 Adde q̄ duæ p̄sumptiones faciunt vnam probationē integram. l. fi. cum no. C. de edic. d. Hadr. tollē.

g Impendit.] quare præsumitur quod electio illius fuit canonica.

h Præmisimus.] de suspensione, & interdicto, à Cardinali positis.

i Præiudicat.] sed quia nescimus vtrum istorum alteri præiudicet: ideo absoluimus reum: quia in rebus dubijs promptiores debemus esse ad absoluendum, quam ad condemnandum. ī. de probat. ex literis. & ī. de fid. instr. dilectos. 6. in fin. hic secus factum fit.

ADDITIO. Quia nondum erat renunciatum in causa, vel ne p̄ surreptionem, &c. secundùm Vin. & Ab. & secundum hoc cessat quod opponitur, quòd debuit confirmare, ex quo non poterat infirmare. Ioan. And.

6 Conc. tex. in l. Arian⁹. ff. de act. & obli. & in l. respiciendū, ff. de pec.

a A suspen-

a A ſuſpenſis.] ℣. de conſue. cum dilectus. vbi de hoc ſatis dictum eſt.

b Caſſata.] i. Caſſa nunciata, quia ſuſpenſi eligere nō poſſunt.

c Conſulatur.] Intellige, q̄ per capitulum fiat electio, ex quo non dicit per quos: ſi enim Papa voluiſſet monaſterio per alios prouideri, illud mandaſſet ſicut fieri conſueuit. Vnde mandat illos primò abſolui à ſententijs ſuſpenſionis, vt poſtea eligere poſſint: & R. ſeniori reſtituta fuerunt cuſtodia & prioratus: vt continetur in integra.

‡ Pention. Q Valiter.] Primò ponitur deciſū extraordinarium. Secundò factum ibi, verum, Tertiò electionis caſſatio: ibi, Poſtquam Ab. Siculus.

† Cap. 2. eo. ti. 3. in compilatione. CASVS. Eccleſia Pennēn. vacante, canonici quendam in ſuū epm elegerunt. ille electus confirmatione nondum habita, cepit adminiſtrare: electio iſta fuit præſentata dño Papæ, vt eam confirmaret. Papa examinato electionis proceſſu, pcepit q̄ prędictus electus adminiſtrauit non habita confirmatione, recipiendo à clericis & laicis iuramenta fidelitatis, nō attendēs q̄ nemo debet ſibi honorem aſſumere, ſed qui vocat à Deo tanquam Aaron. Vnde Papa electionē de ip'o factam penitus caſſauit. Nor. q̄ nullus debet adminiſtrare ante confirmationem. Item caſſato principali, & omnia accetiōria caſſata intelligūtur. Item propter defectum ſcientiæ repellitur quis à dignitate.

Heb. 5. † Adde q̄ ambitioſe petēs dignitatē ſęcularem vel eccleſiaſticam punitur in 100. aureis, & eſt infra mis. text. eſt l. 1. ff. ad l. Iu. de amb. & in l. 2. & ibi Bar. ff. de ſtat. ho.

[Glo. ſeq. allegat duas concor. & duo contraria, & ſoluit. Primum ponit opi. Lau. tū conſulit non teneri.]

d Adminiſtrationi.] ſic ℣. de præb. cum iam dudum, & ℣. eo. bonæ memoriæ. Sed ℣tra ℣. c. quod ſicut, &c. nihil eſt. §. vl. hoc ius cōmune, illud diſpenſatio, vt ibi patet. ita tamen quod de reb. temporalibus nihil penitus alienent. Et ideo illud introductum fuit: quia ſi nimia ſubtilitate circa hoc vteremur, ſubtilitas in perniciem eccleſiæ verteret. C. ad. Trebell. l. pen. & dixit hic Lau. quod ſi electus ante confirmationem aliquid diſponit de rebus eccleſiæ vt ſaluę eſſent, quia erant periturę, & hoc non fecit tanquam prælatus, ſed tanquā ſimplex canonicus non vī ob hoc adminiſtraſſe, & ei non debet nocere. ff. de acquiren. hæredita. pro hærede. & C. de tu. qui non ſatiſde. tutor. & lege in dubium:

a Et tutor ante inuentarium adminiſtrare ſuus propter hoc caſſata eſt, hæc electio. & quia non erat conuenientis ſcientiæ.

c Conueniens.] Bene dicit, conueniens, quia ſufficit quod ſit conuenientis ſcientiæ. licet non ſit eminentis. ℣. eo. cum nobis olim.

Poſtquam nobis præſentaſtis eundem: ſufficienti examinatione p̄miſſa, electionem de ipſo factam duximus irritandam, quicquid ea, f & ob eam factum eſt, denunciantes penitus non tenere.

Gloſſ. ſeq. allegat res concor. & duo cōtraria, & ſoluit.] f ¶ Quicquid ex ea.] C. de legi. non dubium. 12. q. 2. alienationes. 20. diſt. ca. vlt. Argum. contra. 3. q. 7. infamis, §. tria. & §. verūm. & infra de iure patro. conſultationibus.

Hoc intelligitur cū credebatur ius habere patronatus.

¶ Idem capitulo Penneñ †

¶ *Si electus nō habet ſufficiē tem ſcientiam, vel ante con firmationem adminiſtrat, eius electio caſſari debet.*

CAP. XVII.

Q Valiter † poſt obitum; & infra.

Verūm quoniam electus à vobis, ante confirmationem adminiſtrationi d epiſcopus ſe irreuerenter immiſcuit, recipiendo tam à clericis quàm à laicis iuramenta, non attendens quòd ſecundum Apoſtolum, nemo debet ſibi honorem aſſumere, † ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: præcipuè quia nec donum ſcientiæ Pontifici conueniens e fuerat aſſecutus:

¶ Idem capitulo Capuano.

¶ *Si vocantur ad electionē non vocandi, valet electio facta eis non expectatis, hoc dicit ſecundum lecturam cō munem.*

CAP. XVIII.

ij CVm† inter vniuerſas metropoles; & inf. Intelleximus autem per l. & f. canonicos veſtros, & per literas, quas ad ſedem Apoſtolicam detulerunt, quòd ad decanum & alios canonicos veſtros Panormi manentes, [cum ex eorum parte fuiſſet vobis per literas intimatum, vt ſic tractaretis ſuper electione ſubſtituendi paſtorem, quòd nullum deberetis ipſi ad electionem non procederent capitulum hoc intellecto miſit ſuum nuncium ad decanum & alios qui erant Panormi. xij. dierū eis terminum aſſignantes ℣. quem poſt literarum receptionem iter arriperent redeundi. hoc totum ſignificauit capitulum Capuañ. dño Papæ. & ſuper hoc Papa ſcribit capitulo Capuano dicens; quamuis eccleſiaſtica conſtitutio non exigat, vt canonici tam remoti ad electionem paſtoris vocentur, & illi præcipuè qui mortem paſtoris anteq̄ capitulum præſciuerunt, quia tū mora periculoſa eſt electionibus, & ſæpe damnoſa, ſcribit Papa capitulo Capuano vt inuocata ſpiritus ſancti gratia perſonam idoneam per electionem canonicam ſibi prouideant in paſtorem, tranſmittentes ad ſedem Apoſtolicam nuncios, quib. vice regia petant aſſenſum: & gratiam confirmationis Apoſtolicę requirant. No. quod illi canonici, ſunt multum remoti, & qui ſciunt mortem ſui prælati, non debent vocari ad electionem: quia & ipſi venire tenentur ad eccleſiam ſuam ordinandam. Item no. q̄ mora in electionib. eſt damnoſa. Item no. quod aliquis exerceat duplex officium.

ij CVm† inter vniuerſas metropoles; & inf. Intelleximus autem per l. & f. canonicos veſtros, & per literas, quas ad ſedem Apoſtolicam detulerunt, quòd ad decanum & alios canonicos veſtros Panormi manentes, [cum ex eorum parte fuiſſet vobis per literas intimatum, vt ſic tractaretis ſuper electione ſubſtituendi paſtorem, quòd nullum deberetis ipſi ad electionem non procederent capitulum hoc intellecto miſit ſuum nuncium ad decanum & alios qui erant Panormi. xij. dierū eis terminum aſſignantes ℣. quem poſt literarum receptionem iter arriperent redeundi. hoc totum ſignificauit capitulum Capuañ. dño Papæ. & ſuper hoc Papa ſcribit capitulo Capuano dicens; quamuis eccleſiaſtica conſtitutio non exigat, vt canonici tam remoti ad electionem paſtoris vocentur, & illi præcipuè qui mortem paſtoris anteq̄ capitulum præſciuerunt, quia tū mora periculoſa eſt electionibus, & ſæpe damnoſa, ſcribit Papa capitulo Capuano vt inuocata ſpiritus ſancti gratia perſonam idoneam per electionem canonicam ſibi prouideant in paſtorem, tranſmittentes ad ſedem Apoſtolicam nuncios, quib. vice regia petant aſſenſum: & gratiam confirmationis Apoſtolicę requirant. No. quod illi canonici, ſunt multum remoti, & qui ſciunt mortem ſui prælati, non debent vocari ad electionem: quia & ipſi venire tenentur ad eccleſiam ſuam ordinandam. Item no. q̄ mora in electionib. eſt damnoſa. Item no. quod aliquis exerceat duplex officium.

† Cap. 3. eo. ti. in 3. compilatione.

g Ad decanum.] No. quod abſente decano poteſt electio fieri, licet ſit honorabilior pars capituli. ℣. de cōce. præb. poſt electionem.

Nomina.

in eorum absentia nominare [a]) quendam socium vestrum cum literis destinatis, duodecim dierum [b] terminum assignantes, infra quem post receptionem literarum vestrarum iter arriperent redeũdi. Quamuis ecclesiastica consuetudo non exigat, vt ad electionem pastoris canonici tam remoti [c] vocentur, & illi præcipuè qui lõgè ar.tequam vos, metropolitani vestri obitum præsentialiter cognouerunt, [d] quorum aliqui post eius decessum, ad Capuanam ecclesiam sunt reuersi. [e] Quia verò † mora longior est in electionibus valde suspecta, imò sæpe damnosa, † mandamus quatenus inuocata spiritus sancti gratia, personam idoneam per electionem canonicam concorditer assumatis [f] ad regimen Capuanæ ecclesię, cõsequenter ad audiẽtiam nostram nũcios idoneos trãsmissuri, per quos à nobis vice regia postulatis assẽsũ, & Apostolicæ confirmationis gratiam requiratis.

¶ Idem archi. & capitulo Capuano.

¶ *Non debet inspici an post appellationem, sed an contra fuerit electio celebrata. Et pones vocantes quibus cõpetit vocandi potestas remanet ius eligendi, si vocari venire contemnunt. Et ad officium confirmatoris spectat examinare electum, etiam nemine opponente. Et nisi electus doceatur legitimæ ætatis & literatura, habetur pro non legitimè electo.*

CAP. XIX.

CVm † nobis olim de obitu & inf. Cũ autẽ constaret interpositã suisse applonẽ ne fieret electio, nisi canonica, videri poterat qđ post eã medio

A quibus remotis locis vocari possint absentes ad electionem.

a Nominare.] Et malè mandauerunt, vt sequitur: quia eos expectare non tenentur, vt ℣. dicit: quia periculosa est mora.

b Dierum.] 20. milliaribus pro dieta computatis. ff. de verbo. significa. l. 3. & ff. si quis cautioni. l. 1. & supra de rescrip. nonnulli. vbi de hoc satis dictum est.

[Glossa sequens arguit ad qõnẽ de q̃ remoto. &c.]

c Remoti.] A q̃ remoto loco absentes vocandi sint, colligitur ex tribus, quia vocantur à tam remoto loco quantum est à Mediolano vsque ad Genuã. 63. dist. quanto. sed non debent vocari à tam remoto loco quantùm est

1 Panormũ.

à Capua vsque ad 1 Paler. num: vt hic dicit. & quia vocandi sunt vbi sine periculo vocari possunt. ℣. eo. qđ sicut. §. si[q] aũt. Sed vꝝ q̃ omnes qui sunt in eadem prouincia, sint vocandi: cum illi præsentes dicãtur. 2 C. de præscri. lon. tem. l. vlt. & ℣. eodem, corõ. alijs non valet quod faciunt præsentes. inf. eod. quod sicut. & c. bonæ memoriæ 2. Quòd omnes de prouincia sint vocandi, habes ℣. eod. in Genesi. In huiusmodi vocationib. pro electionibus faciendis credo q̃ standum sit potius consuetudini, vt dicitur in illa decre. in Genesi. q̃ dicit, q̃ de toto regno Frãciæ vocãtur ad electiones de consuetudine generali. In alijs negotijs ecclesiæ sufficit quod fecit maior pars præsentium: 50. q. 2. hoc ius. dummodo maior pars, siue duæ, siue tres sint præsentes, ff. q̃ cuiusque vni. plane. & l. multi nec vocantur absentes in talibus, vt ibi, hoc ius. Ber.

[Glo. seq. recitatur per quæstionem, an scientes ecclesiam vacare, &c.

d Cognouerunt.] vnde vocari non debuerunt, quia si sciuerunt, certiorari non debuerunt. ff. de act. emp. & vendi. l. prima. in fine. vnde statim debebant venire ad tractandum de cõi vtilitate. C. de cur. curiales. 2. libro 10. 3 Item nec ille est expectãdus qui procurat ne ad eum citatio veniat, quia latitat. argu. ff. de euict. si dictum. §. Il præsente: & infra vt lite non contest. quoniã frequenter. §. 1. credo tamen quod vocandi sunt: dummodo sint in tali loco vnde sint vocandi: licèt sciant ecclesiam vacare.

3 Curiales extra terminos propriæ ciuitatis nemine per iudices prouinciarum non coguntur nisi publica necessitas exigat. Ioan. Andr.

[Gl. seq. alleg. concor. & signat contrarium.]

e Reuersi.] Sicut quidã sunt reuersi, sic alij poterunt redire. 23. q. 4. displicet. circa prin. Arg. contra, ff. de arbi. si cum dies. §. penult.

ADDITIO Arbiter assidet loco quo vna pars potest honestè venire, alia non. Io. And

[Glo. seq. quærit alleg. pro & contra. ponit opin. Io. & soluit distinguendo.]

f Assumatis.] Alijs absentibus, & tamen miserat pro illis vt ad faciendum electionem cum eis venirent. Sed pone quod non habuissent isti mandatũ à Papa ad eligendum: nunquid poterant isti eligere ante terminum præfixum illis absentibus quos vocauerant? Videtur q̃ sic. argu. huius c. quia non tenebant vocare illos: vnde possunt mutare voluntatem sine aliorum præiudicio. ff. de reg. iur. nemo. à ℣rio sensu, cum eorum nõ interesset. ff. de condi. ob causam da. si pecuniam. & ff. locati. l. penult. & ℣. de depo. c. 2. §. 2. & ff. depositi. l. 1. §. pen. & ℣. de præsca. ca. fin. & inf. de inst. cũ venissent. Præterea hoc faciebant de gratia. ergo possũt illam reuocare q̃cunque volunt. ℣. de postu. bonæ memoriæ. qa ius non vꝝ ac quisitũ. 4. ℣. de ver. si. abbate. & 10. q. 2. qa cognouim[s]. Sed ℣ vꝝ, quia ex quo admiserunt illos vocando ad electionẽ, tã non possunt reuocare. inf. eodem. cum Vintonien. & ℣. de his q̃ fi. à ꝑla. ca. vlt. vbi de hoc. & ff. de ser. rust. prædi. per fundum. Ex eo q̃ nolunt procedere ad electionem sine illis, confitentur se hoc non posse facere eis exclusis. infra de offi. dele. cum super. & res de facili ad suam naturam reuertitur. ff. de pac. si vnus. §. q̃ si non totum. Præterea gratia concessa semel intempestiuè reuocari non potest. ℣. de commo. c. unico. & ff. de cõmo. in commodato, §. sicut. cũ non decipi, sed adiuuari beneficijs nos oporteat, ut in proximis iuris. In casu isto dicit Ioan. quod bene possunt eligere, cum eos vocare non tenerent. Mihi vꝝ q̃ ex quo illos vocauerunt, tenerentur illos expectare vsque ad terminum statutum: & hoc dico dummodo ex tali expectatione præiudicium ecclesiæ non contingat, vel damnum aut periculum. Si verò mora periculum induceret, non obstante tunc illa vocatione, possunt eligere: & hoc vꝝ sonare litera illius c. il. i, quia verò mora, &c. Et quod isti processerunt in capitulo præsenti, hoc fuit, quia Papa eis mandauit, & quia periculum timebatur vel imminebat ex mora.

4 Sicut in precario inf. de preca. præcarium. Item si diceres esse mandatũ. inst. manda. §. rectè. secundũ Compo. Io. Andr.

g Regia.] Sic infra ne fo. comp. licèt. sed ex tali assensu administrare non posset, quia non consentit in eum tanquam Papa, sed tanquam rex. sic infra eod. quòd sicut. §. præterea. & 23. q. 4. si ecclesia: in fi. & ff. de adoptio. si pater. §. qui duos. Et sic duplex consensus exigitur. supra eod. cum terra. & inf. eodem sicrosancta.

† Cap. 4. eo. in 3. compilatione.

CVm † nobis olim.] Diuiditur. Primò ponit allegatio contra electum. Secundò: ibi, Sed contra, allegatio pro electo. Tertiò: ibi, His igitur, ipsius examinatio. Quartò: ibi, Nos. procurationis commissio. Abb. Sicu.

CASVS.

CASVS. Recepto à Capitulo Capuano mandato prædicto Canonici conuenerunt in Capitulo ad tractandũ de electione pastoris. Archidiaconus cum quibusdam suis sociis appellauit ne fieret electio nisi canonica, secundùm tenorem mandati Apostolici, & statim recessit. Alij qui remanserunt in Capitulo, archidiaconũ, & alios, ad Capitulum reuocauerunt, vt secundũ tenorẽ mãdati Apostolici procederẽt ad electionem, & cum nollent redire credẽtes potestatem eligẽdi ad se devolutam fuisse, quẽdam subdiaconum dicti Papæ in Archiepiscopum elegerunt, cum ista essent ad Papam delata, Papa auditis allegationibus utriusque partis super hoc scripsit cap. Capuano dicens: cum autem constaret appellationem fuisse interpositam ne fieret electio, nisi canonica, videri poterat, q̃ medio tẽpore nihil potuit, nec debuit innouari. & ideo talis electio erat iudicanda penitus irrita, & inanis post appellationem legitimè factã: sed contra hoc sic posset responderi, cum appellatum fuisset non vt nulla fieret electio, sed vt fieret canonica, si canonica electio fuit postmodum subsecuta, nihil contra formam appellationis, sed potius secundum ipsam processum fuisse: & ideo non erat electio aliquatenus irritanda. Præterea cum post appellationem archidiaconus recessisset, & alij cum reuocasset, ipsi autem noluerunt accedere, alienos ab electione se fecisse videntur, propter quod cõtra electionem nihil posse opponere videbatur. His igitur & alijs allegatis, quamuis contra personam electi nihil obiectum fuit: quia tamen (vt dicit Apostolus.) Nemini manum cito imponas, diligenter debet inquiri quæ circa personam electi sunt requirenda, vnde de literatura eius præcepit dominus Papa inquiri: & licèt non eminentis scientiæ, verùm sufficientis est inuentus, sicut didicit ab his qui eum cognouerunt, de ætate tamen veritatem non potuit scire, an scilicet annũ xxx. attigisset. Vnde volens personæ & ecclesiæ pariter prouidere, & rationes ad canones obseruare, præfatum subdiaconum concessit in procuratorem ecclesiæ Capuanæ, committens eidem liberam administrationem tam in tẽporalibus quã in spiritualibus. Nota quod si talis appellatio interponatur ne fieret electio nisi canonica, electio canonica non impeditur. Item qui vocati ad electionem nolunt venire, eligendi potestatem amittunt, & ad alios devolvitur. Item superior habet ex officio quod dẽt inquirere de impedimento electi, & de omnibus per quæ electus, & electio reprobentur, licèt contra electũ & formam electionis nihil obijciatur. Item qui non impleuit triginta annum, non potest eligi in episcopum, sed dari procurator.

a Innouari.] hoc allegando dicit, quia non extenditur appellatio nisi de ea quæ illegitimè fiunt, & illa sola cassatur. arg. j. de resti. spo. audita. & j. de restit. caut. tempore nihil debuit innouari: [a] vnde talis electio iudicanda erat irrita, & inanis, vtpote post appellationem canonicè interpositam, attentata. Sed contra, cum appellatum fuisset, non vt nulla [b] electio fieret, sed vt fieret canonica: si factum electionis canonicè fuerit subsecutum, non utique contra formam appellationis huiusmodi, sed magis secundùm eam videbatur esse processum; & † ideo licèt post appellationem, non tamen contra eandem fuit electio celebrata, propter quod non erat aliquatenus irritanda: & infra. Item cum post appellationem emissam Archidiaconus cum suis fautoribus chorum exijsset, & uos illos, ut interesset electioni faciendæ uobiscum, curassetis solicitè reuocare, [c] (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos [d] se fecisse uidentur; propter quod electioni a uobis iuxtà formam mandati Apostolici concorditer celebratæ, de iure non posse contradicere uidebantur. & infra.

† In aliquot uetustis ita: & ideo licet post appellationẽ, non est j. sed eadem electio est celebrata.

¶ His igitur, & alijs allegatis, quamquam cõtra personam illius quẽ elegistis, nihil dictum fuerit uel obiectum: quia tamẽ iuxta uerbum Apostoli dicẽtis, Nemini cito manum [e] imponas, debemus attendere diligenter ad

b Nulla electio fieret.] Talis enim appellatio non valet, ne id fiat quod edicto perpetuo cauetur. 25. quæstione prima, quæ ad perpetuam. ff. de appell. recipien. uel non. l. vlt. quã publicæ utilitatis interest ut fiat electio. ff. de noui operis nunciatio. de pupillo. §. si quis riuos. & j. de his quæ fiunt a mai. par. cap. ex ore. in fin. fusco. cum inter R.

[Glo. seq. quærit, alleg. pro & contra pulcrã opinionẽ. Ioã. & soluit.

c Reuocare.] Nunquid eo ipsò q̃ admoniti nolunt redire, qui pẽsentes sunt, possunt eligere? Vñ, quòd sic, arg. hic, & j. eo. quòd sicut, §. si autem. & argum. j. de postula. bonæ memoriæ. & j. de testibus. in nomine Domini. 65. distinct. si forte. infra de offic. delegat. cum super. maxime cum mora in talibus sit suspecta. supra eodem ca. proxim. & argumẽ. ff. de administrat. tuto. tutor qui. §. 1. & l. unus utor alium non expectat. & j. vt lite non con. sta. quoniam frequenter. §. 1. arg. C. de diui. tut. l. 1. in fi. contrà videtur quòd teneantur expectare vsque ad finem trium mensium. arg. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. infra de off. deleg. consuluit. & 16. q. 3. placuit. sæpe vocandi enim sunt ad electionem. 63. dist. plebs. & reus absens debet expectari vsque ad finem triennij. C. de iudi. properandum, §. huiusmodi autem scientia. arg. ff. de excu. tuto. non tantùm. & ff. de veri. ob. l. insulam. & ita expectabunt vsque ad finem quousque eligere possint. Dicit Ioã. quòd præsentes procedere possunt circa finem trimestrium non præcipiti festinatione, sed moratoria cunctatione. arg. ff. de adm. tut. tutor qui. §. 1. & infra de offi. deleg. consuluit. Hoc non credo, imò dico quòd si maior & sanior pars vult procedere ad electionem potest, [1] vt prouideant ecclesiæ vidiuatæ. 3. c. ex. si vocauerint alios præsentes vel absentes, statuto eis, termino competenti, intra quem conuenienter possint venire: & si non uenerint, & assignauerint instam causam quare non veniant, alij possunt postea ad electionem procedere, vel quia debet venire, vel iusta de causa impeditus, constituere aliquem de collegio procuratorem, cui vices suas committat. infra eod. quia propter. & est ratio: quia mora in talibus est periculosa val. de. supra eodem cap. proxim. & infra ut lit. non contesta. quoniam. §. primo, & præterea quod à maiori parte capituli fit, debet valere, nisi minor aliquid ostenderit rationabile. infra de ijs quæ fiã. maio. par. cap. cum in cunctis, & sic etiam obijciatur, & hoc idem dicitur huc.

[1] Adde cor. in l. nulli. C. de decu. lib. 10.

d Alienos.] Ex quo nolunt venire uocati, potest procedi sine illis, ut dictum est. arg. j. de offic. iudic. delegati. prudentiam, §. adijcimus.

e Manum.] 70. distinct. quid est manus cito. & 24. distinct. 1.

[Glo.

[Gl. seq. arguit de facto suppleri, &c. & remittit, ponens hic specialitatis causam, & dat simile.]

Iudex et de facto supplere potest.

a Ex officio.] nota hic arg. q̃ iudex potest supplere ẽt de facto: quia Papa supplet hic de facto. Quando in causa iudex debeat supplere & qualiter, dictum est supr. de postul. præla. bonæ memoriæ 1. sed in isto casu illud tenea: quia & si nihil obijciatur electo ille qui confirmat electionẽ, debet inquirere de modo electionis, an sit canonicè facta, de persona ẽt electi, an sit idonea, J. eod venerabilem. & 28. dist. priusquã. vbi de hoc aliàs si cõfirmaret indignum, ipse puniretur, & promotus debet repelli. J. eo. tit. nihil est. & de omnibus talibus debet ex officio suo inquirere, cũ sua interfit ne puniatur.

Qui confirmat electionem, de electo & modo eligendi inquirere debet.

Item & si in alio casu ex officio suo iudex supplet etiam de facto, J. de exce. exceptionem. In fin. & copia. eod. titu. [lib. 6.] & quos prohibet prætor, in totum prohibet, ẽt si nõ opponat ff. de postu. quos prohibe. & in alio casu ff. de petit. hære. l. ultim. secundùm opinionem. Pla.

Additio vī hæc nõ glo. Bernardi.

Literaturæ.] in prælato requirit non solum literatura, sed etiam quòd sit solicitus, & prudens in temporalibus. 39. distinctio. Petrus. Quæ scientia exigatur in epo, habetur 23. dist. qui episcopus. & 38. distinc. quæ ipsis. & cap. omnes pſallentes. tamen conueniens scientia toleratur in ipso, vt hic dicit. & argumen. ad hoc. ff. de ædil. edict. fiendum. §. illud. & l. si quid vendito. §. vendito. & eminens scientia bene est de ædificanda in prælato, & competens tolerenda, quia multa scientia inflat; sed eius imperfectum supplet perfectio charitatis. J. de renun. nisi cum pridem. §. pro defectu.

†Vide tex. in l. 1. ff. de noui operis nunc. & l. iubemus nullam. cum l. seq. C. de sacros. eccl.

ADDITIO. Facit illud Actuum 26. dum Festus ad Paulum ait, Insanis Paule, multæ te literæ ad insaniam conuertunt.

Hæc glossula & sequẽs usq. ad verbum procuratorem. nõ hãt in vetustis libris.

c Rationes.] Ideo dicit rationes: quia voluit seruare vrgentem necessitatem, & euidentem utilitatem ecclesiæ Capuanæ.

d Canones.] Ideò dicit, canones: qa non potuit sibi cõstare de ætate xxx. annorum, quæ dẽt esse in quolibet epo ordinando. J. eo. ti. cum in cunctis. sed vī quòd electio valere non dẽt, ut puta facta de hoste non plenę ętatis. in c. cum in cunctis. Solue, nihil fuit obiectũ electo, vt dī. nec iudex debet cognoscere, nisi de his, quæ in iudicio deducuntur. Vel dic quòd hæc decre. pon contrarietatis in eo, quòd iste confirmatur, sed est quædam petitio; quod patet ex eo quod dicit; nos ecclesiæ pariter & personæ prouidere volentes, &c.

[Gl. seq. quærit, & soluit. ponit opin. Ian.]

ea quę circa personam inquirenda fuerant, duximus ex officio[a] nostro (sicut decuit) procedendũ: & infra. Illius quoque literaturæ,[b] licet non eminentis, tamen conuenientis electus exiſtit: ut pro defectu scientiæ (sicut plenius intelleximus ab his qui eum melius cognouerunt) ab electione non deberet excludi: De legitima tamen ætate scire plenè non potuimus veritatem; quia cum à multis, cuius ætatis existeret, curauerimus indagare, à neminem nnq̃ audiuimus, quòd annum ætatis triginta attigisset. infra.

¶ Nos ecclesiæ pariter & personæ prouidere uolentes, & tam rationes[c] quam canones[d] obseruare: quia propositum uestrum prouidum intelleximus: & ideò propter urgentem necessitatem, † & euidentem utilitatẽ ecclesiæ Capuanæ (quam in hac parte potius approbamus) uolumus ipsum firmiter perdurare: præfatum subdiaconum nostrum vobis in procuratorem[e] concedimus, liberam[f] administrationẽ ei tam in temporalibus, quam in spiritualibus committentes.

¶ Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

¶ *Illegitimus potest postulari, non autem eligi, & electus nisi probauerint illum ignoranter elegisse, incidunt in pœnas Lateranensis Concilij.*

CAP. XX.

INnotuit† nobis, quòd Vigorienſi ecclesia destituta pastore, Prior & Conuentus eiusdẽ: magistrum M. archidiaconum Eboracen. in epiſcopum elegerũt: cuius confirmationem usq; in aduentum ipsius (qui ablens eligebatur) duximus differendam. Nunquid per talia verba confirmat electionem? Credo quòd sic, suspendit tamen consecrationem vsque ad legitimam ætatem. Innoc. Papa 4. dicit, quòd non: & cum fuerit in ætate legitima, debet eligi in archiepiſcopum, & Papa dispensat cum ipso: quia cum non esset ætatis legitimæ, Papa ipsum concessit in procuratorem ecclesiæ Capuanæ, ac si esset simpliciter postulatus; alias electionem ipsius denunciasset irritam, & inanem, & canonici essent eligẽdi potestate ea uice priuati. J. eo. tit. cum in cunctis. & infra eodem, ca. proximi, si scienter cum elegissent.

† Ca. 5. eo. ti. in 3. compi.

f Liberam.] per illud uerbum non datur ei potestas nisi ad ministrandi. ar. q. 1. relatio. 1 argu. C. de inoffic. testam. si quando. & infra eod. ecclesia vestra. ad fin. Et licèt prælatus procurator dicatur 12. q. 1. §. vltimo. & cap. vltim. infr. de donat. fraternitatem. tamen donare potest si consuetudo est. J. de donat. cæterùm. & ff. de donat. filius familias cõsiderata cõsuetudine loci, & ętitate doni, ut in ca. prædicto. cęterum. & ff. quod ui, aut clam. l. prohibere, §. non tamen.

1 Concord. tex. in l. 1. & ibi Bar. ff. de offi. procon. & l. filius. ff. de donat.

INnotuit.] Illegitimus eligi nõ potest, licèt postulari possit. Et si eligatur, electio est nulla ipso iure. Et limitatur, quia primò ponitur factum, & electio de inhabili. Secundò allegatio pro dispensatione, ibi. Quamuis. Tertiò electionis cassatio; ibi, Habito ergo. Abb. Sic.

CASVS. Ecclesia Vigorien. destituta pastore, Canonici eiusdem ecclesiæ concorditer magistrum M. Archidiac. Eboracen. in suum Epiſcopum elegerunt; tandem petierunt electionem confirmari ab Archiepiſcopo Cantuarien. metropolitano ipsorum: sed quia electus ille abiens erat, electionem illam distulit confirmare: qui tandem veniens secretè fuit & sponte confessus, quòd de legitimo matrimonio non iuerat procreatus, postmodum Capitulum à sede Apostolica petijt eandem confirmari electionem. quidam autem suffraganei significauerunt Domino Papæ, quòd fuit filius cuiusdam militis ex quadam ingenua & nõ coniugata susceptus, & idem magister id ipsum est confessus: super hoc scribit Papa Archiepiſcopo Cantuarien. quod licet canon Lateranensis Concilij ab Alexandro editus, non legitimè genitus, adeo prosequatur, quòd electionem talium cassat nullam esse, tamen non potuit legem imponere successori, ut cum talibus dispensare non possit, cum par in parem non habeat imperium, nec potestatem; multa enim in hoc casu dispensationem inducere videbantur, meorum

eũ honestas, literarum scientia & fama personæ multipliciter approbatæ, à quibusdam etiam de fratribus domini Papæ, qui eum in scholis cognouerant, & electio concorditer facta, & humilis confessio confitentis. Habito igit diligenti tractatu sup hoc, Papa intelligẽs ꝙ capitulum Vigoriẽ. eundẽ magistrũ nõ postulauerat, sed improuidè eum elegerat, electionem p̃dictã canonis prædicti auctoritate cassatam, denunciauit irritam & inanem, parcendo capitulo Vigoriẽ. ꝙ ei non imponit pœnam expressam in canone supradicto, s. ꝙ non cõpellit eos probare ignorãtiam quã allegãt. Post cassationẽ electiõis p̃dictæ supplicatũ fuit de hoc domino Papæ, vt dispensaret cum eo: sed quia talis supplicatio noie capituli nõ fiebat, eam non admisit, cum nuncij capituli ad hoc non fuerũt deputati, decernens irritum & inane quicquid ante receptionem præsentiũ super ordinatione Vigoriẽ. ecclesiæ fuerit attentatum. & si Vigoriẽ. capitulũ dictum magistrum duxerit postulandũ, postulationem suã procuret præsentare. Nota ꝙ illegitimè genuit eligi non possunt, sed tantum postulari, & electio irrita é ipso iure, & eligentes sciẽter sua potestate eligendi priuati sunt. Item nota. ꝙ nuncius missus ad vnam rem petendam, aliam petere non potest.

† matri

† furtum

† Concilii Lateranẽ. c. j.

a Distituisti.] & meritò, quia nec eius electionem confirmare poterat, nisi primò ipse consentiret. electioni suę. j. eod. cap. prox. & j. de transla. licèt & quia debet examinari. j. eo. nihil.

Decretum electionis quid contineare debet.

[Glo. seq. tractat quid contineat decretum, & an sit de substantia.]

b Decreto.] Decretum debet continere totam seriem, & formam electionis, nomina eligentium, & eorũ consensum, & subscriptiones cuiuslibet. in hunc modum, Ego talis canonicus talis ecclesiæ huic electioni interfui, & consensi. & propria manu subscripsi. si scit scribere. alioquin alius ꝓ ipso: & note illius & de ipsius mandato subscribere debet. j. de senten. & re iudicata. inter vos. Et nomen electi debet continere, & ad quam dignitatem est electus, & quòd scriptura illa fuit facta per publicam manum, vel per duos idoneos viros. j. de proba. ꝓsi ꝑ falsam, & sigillum capituli apponatur. & hodie etiam debet continere inquisitionem & voluntates singulorum: & publicationem, & collationem & electionem, ita quòd per tale decretum appareat formam seruatam fuisse. Et illud decretum secundùm quosdam non est de substantia electionis hodie vero, ita 1 est substantia, quòd si nõ fiat

1 Et licèt forma sit de substantia: non sequitur ꝙ litera testimonia. is sit de substãtia. Io. And.

batur & inscius) distulisti: a qui tandem spõtanea tibi, & secreta confessione nostrauit, quòd conscientia eius aliquantisper ex natalibus esset læsa: & infra.

¶ Cuius electionem capitulum petijt per sedem Apostolicam confirmari, præsentato nobis electionis decreto, b subscriptionibus eligentium roborato. Quidam autẽ suffraganeorum tuorum asseruerunt eũ fuisse filium cuiusdam militis, & ab eo ex quadam ingenua, c & non coniugata d susceptum. Idem quoquè magister adiecit, quod nunquam pater eius habuerat vxorem, sed matris † eius, virginitatis florem præripuit quasi furtim: † & infra.

¶ Quamuis autem canon. Lateranensis † concilij e ab Alexandro prædecessore nostro editus, nõ legitimè genitos adeo perſequatur, quòd electionem talium innuit nullam esse, f nobis tamen per eum adempta non fuit dispensandi facultas, cum ea non fuerit prohibentis intentio: qui successorib. suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post eum, imò eadem potestate functuris, cum non habeat imperium par in parem, g & infra.

¶ Multa enim in hoc casu dispensationem inducere videbantur literarum scientia, morum honestas, vitæ virtus, & fama personæ, multipliciter à quibusdam etiam ex fratribus nostris (qui eum in scholis h cognouerant) approbatæ; † faciebant etiam ad id non modicum, concors capituli Vigoriẽ. electio, petitio populi, assensus principis, votum tuum, suffraganeorum suffragia, & humilis deuotio publicatio, voluntatum & inquisitio, & collatio, & electio subsequentes inconuenti, cassatur electio. j. eod. Cumana ecclesia. & c. cum post petitam.

† Approbata.

3 Adde tex. in l. 1. & ibi Bartol. C. si nup. ex ref. per. & in c. debitum. de big. in gl.

c Ingenua.] ingenuus est is qui statim vt nascitur liber est. Insti. de inge. in prin.

[Gloss. seq. quærit, arguit negatiuè: sed contrarium tenet.]

d Coniugata.] si enim fuisset coniugata, filius esset spurius, nec posset legitimari per matrimonium sequens. j. qui filij sint legitimi. tãta. 2 Quid si cõtraxisset postea cum ea: nunquid ipse posset eligi tamq̃ de legitimo matrimonio natus; Non videtur: qa non fuit de legitimo matrimonio, natus, j. eo. cum in cunctis. Nec prodest ꝙ res deueniat ad eum casum, & c. tpus enim natiuitatis videtur considerari debere, sicut tempus electionis. j. eo. dudum. & argu. 30. q. 5. qualis. vt ibi in virgine desponsata, & hoc ita potest dici. Dico ꝙ bene potest eligi. qa matrimonium sequens 3 oia præcedentia purgat, & ille tanq̃ legitimus est habendus. j. qui si. sint leg. tanti idem dicitur in c. qualis. quia verba sint intelligẽda cum effectu. j. de cler. non resi. relatũ.

3 Concordat. tex. in l. generaliter. §. pen. ff. de decu.

e Latera. concilij.] j. eo. cum cunctis.

[Gl. seq. recitetur per q. an. c. cum in cunctis. &c. & ꝙ sic ponit opin. Tan. quæ distinguit, q̃ in altero membro reprobat, & literæ contrariæ respondet.]

f Nullam esse.] Sic ergo patet ex eo qđ dicit innuit, nullam esse. ex eo quòd dicit inferius, electionem ipsã prædicti canonis auctoritate cassatam, quòd canon ille j. eod. cum in cunctis, est canon latæ sententiæ, & j. eod. cum Vintonien sis. dicit Tan. quòd talis electio est nulla. & in hoc est canon latæ sententiæ; sed quantum ad aliam pœnam quæ imponitur eligentibus, non est latæ sniæ, sed ferendæ. & ad hoc inducit. j. e. quisquis & ca. quia propter. Sed hoc non dico. imò quo ad omnia canon est latæ sententiæ. 4 Sed huic contradicit ꝙ dicit, inferius, nec pœna infligimus, &c. ideſt, nolumus esse inflictam quia parcimus eis, & hoc est quod præmisit, parcentes non modicum, &c. Et illa duo c. quia propter & ca. quisquis. in alio casu loquuntur, vt ibi dicimus. Ber.

4 Hoc probatur j. eod. si compromissarius. §. porro in fin. lib. 6.

g In parem.] Sic 21. dist. inferior. & ff. de arb. nam magistratus, ff. ad Trebell. ille à quo. §. tempestiuum. nisi le subijciat: vt ff. de iu. om. iud. est receptum & 2. q. 7. nos si incompetenter. nisi ratione legationis. 93. di. præcipimus vel delegationis. j. de off. dele. fanc. 2.

Par in parẽ qui hẽat imperium.

h In scholis.] Multum enim operantur notitia scholastica, sicut & militaris, ff. de castren. pecu. miles filiusfa. & l. ii forte in fi.

a Reuerendam

a Reatũ.] ideſt defectum ſiue impedimentum: quia etſi non ſit nota delicti, eſt tamen nota defectus impedientis promouendum. ℣. de pur. can. accedens.

b Permiſſam.] & ſic patet quod illegitimus poteſt poſtulari. de hoc dictum eſt ℣. de poſtu. c. viti. ſed non alias in iignus, puta ſuſpenſus: vel qui ſuſpenſionem nõ ſeruauit. ℣. de poſtu. c. 1.

ADDITIO. Ibi ex culpa factus eſt irregularis: hic ſine culpa. 61. diſtin. naſci. & ibi indignus propter crimen, hic propter defectum. Io. And.

c Ignorantiam.] Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat. ℣. de eo qui renun. epi. c. 1. vnde probare debebãt iſti ignorantiam quam allegabãt. vt hoc dr 82. diſtin. propoſuiſti. r craſſa fuit iſtorum ignorantia: quia improuide ipſum elegerunt, non requirẽtes de eius pſona ab his per quos certificari poterant. 37. diſt. §. vlti. & ℣. de regu. iur. c. penul. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. & ideo debebant probare diligentiam adhibitam: & ſi probarent ignorantiã, hãc ignorantia n poterãt probare per iuramentum. ℣. de teſt. preſentiũ. & ℣. de except. paſtoralis. arg. bo. ℣. de ſent. c. vnico.

Ignorantia craſſa.

d Ad petendam.] aliàs ſi fuiſſent miſſi ad eligendum ſimpliciter, bene potuiſſent poſtulare. ℣. eo. in cauſis.

[Glo. ſeq. dicit hic ſolui qõnem, in qua alleg. pro & contra.]

e Suſceptionem.] Per hoc vr ſolui qõ dñicalis, quia quæritur, ſi eõo depoſito canonici eligãt aliſi antequam recipiant literas Papæ, quibus reſtituitur depoſitus. arg. eſt hic pro reſtituto. 8. q. vlt. c. vlt. B. de mã. prin. l. vna. ℣. de præben. inter cætera. arg. contra 7. q. 1. eos qui. ff. de decu. l. 2. inf. de renun. ex tranſmiſſa, & C. de nup. neque.

f Præſentare.] Sic patet q metropolitanus non põt cum illegitimo diſpenſare, ex quo illum ſibi precipit præſentari. Arg. contra ℣. de corp. vitiat. cum de tua. B.

CVm inter canonicos.] Electus à maiori parte capituli ſi eſt idoneus, & conſenſerit vel conſentire velit (etiam ſi non ſit de gremio eccleſiæ) reſtitui nõ poteſt: Diuiditur. Nam primò factum, & partium allegationes ponit. Secundò ibi, Diſcretioni. diffinitiuam committit. Abbas Siculus.

CASVS. Vacante eccleſia Saonẽ. canonici conuenerunt ad electionem ſimul celebrandum, & ſinguli ſui quiſiti communi conſenſu præpoſitum Haſtẽ. elegerunt: excepto S. ſubdiacono, qui prius appellauit, ne dictum præpoſitum eligant morbo epileptico laboratẽ, pro qua alia vice tanquam inhabilis recuſatus fuerat, nec ad aliam eccleſiam debet fieri tranſitus donec reperiatur idoneus in eccleſia Saonẽ. poſtmodum archipresbyter pro parte ſua: & dictus S. pro ſe ſuper queſtione iſta in Mediolan. archiepiſcopum compromiſerũt, archiepiſcopus, & magiſtri G. Modicẽ. canonicũ eis dedit in epiſcopum, & etiã confirmauit. demũ ſuper his cauſa eſt ad ſede Apoſt. delata: hæc & alia in preſentia domini Papæ fuerunt allegata. mandat Papa quibus dam, quia cõſtat electionem de ꝓpoſito præfecto à maiori & ſaniori parte capituli celebratã, ſuiſſe publicatam, & ẽt ſubſcriptam, vt electionem ipſam debeant confirmare. dummodo dictus ꝓpoſitus electioni de ſe facte conſenſerit: cum per mutuũ conſenſum eligentium & electi, quaſi cõiugale vinculũ ſit contractum: niſi ſufficienter ſit oſtenſum eum præpoſitũ morbo epileptico laborare, ſuper hoc appellatum extitit contra ipſum, non obſtante appellatione, ſi qua ex aliis cauſis ſuperius memoratis fuerit interpoſita, que friuolæ ſunt, nõ obſtante eo quod poſt talẽ electionem ab archiepiſcopo dicitur factum, quamuis à partibus compromiſſum fuerit in eundem, cum electores ab electione non potuerint reſilire: & idem eſt ac ſi non compromiſerint, & ſi dictus præpoſitus nondum electioni factæ conſenſerit, dum tamen velit conſentire, electionem illius debeant confirmare, dummodo morbo non laboret obiecto. Nota ꝙ electio bene poteſt fieri de aliena eccleſia non obſtante appellatione, ſi propter hoc interponatur. Item no. ꝙ vnus ſolus auditur contra factum aliorum, iuſtam cauſam allegans. Item per conſenſum eligentium & electi quaſi coniugale vinculum eſt contractum. Item electores poſt factam electionem variare non poſſunt & idem eſt publicato ſcrutinio ante electionem.

[Gloſſa ſequens notabi eſſe capitulum, vbi eſt maior pars, &c.

¶ Idem Genuẽſi archiepiſcopo, & † Placentino & Bobien. epiſcopis.

† In aliquot antiq. ita: Placentino, & Papienſi epiſcopis.

¶ *Non poſſunt electores in præiudicium electi compromittere, ſed ſi conſenſerint electioni ſue, vel conſentire velit, non obſtante iudo in contrarium lato, eſt confirmandus, ſi aliud canonicum fibi non obſiſtat, licèt non ſit de gremio illius eccleſie quãcumcunque ob cauſam à maiore parte fuerit appellatum, & in hoc vltimo eſt iſte textus multum notabilis.*

CAP. XXI.

iij CVm † inter canonicos Saonẽſi. ſuper electione Pontificis quæſtio verteretur, ad ſedem Apoſtolicam S. ſubtum, & inane, quicquid ſuper ordinatione ipſius epiſcopatus, ante ſuſceptionem [e] literarum noſtrarum fuerit attentatum. Quod ſi Vigorien. capitulum eundum magiſtrum propter prærogatiuam meritorum ipſius duxerit poſtulandum, poſtulationem apud ſedem Apoſtolicam præſentare [f] procuret.

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cõpi

a Capi-

Vbi est capitulum vbi est maior pars canonicorum.

a Ea pituli.] no. quòd licèt dissensio sit inter canonicos: & quædam agant contra alios: ibi, dicitur esse capitulum vbi est maior pars: & possunt constituere procuratorem, & ille dicetur capituli procurator: & in constituendo talem procuratorem non requiruntur singuli de capitulo, sed tantùm illi qui sunt maior pars: aliàs cõmitteretur falsum si singulorũ nomina ibi ponerent alijs ignorantibus. ℣. de his q̃ fiũ. à prælа. sine consensu capituli, cap. & iste procurator habebit expensas de capitulo.

b Epileptico.] de quibus habes. 33. distinct. maritum. & c. clerici. & c. communiter diffinimus.

ADDITIO. Et ibi plenè no. in glos. magna. & 7. q. 1. i sũ. de epilepticis & dæmoniacis, & his qui aliter vexantur, an promoueri possint, vel iam promoti ministrare debeant. Io. And.

† In aliquot ecclesijs ita: quod cum essent canonici septem Suessionen. qui se in capitulo receperũt de futura, &c.

[Glo. seq. reciperetur per contrarium de decre. cum dilectus.]

c Recusatus.] per hoc. vide quòd crimen in modum exceptionis probatum in vno iudicio, præiudicet in alio. arg. ℣. eo. l. super eo. & 2. q. 1. prohibentur, licèt enim crimen in modum exceptionis probatum non infamet. ℣. de or. cog. cum dilectus. in fi. tñ grauat eius opinionem, vnde inhonestũ est admittere talem. ff. de decu. eos, & C. de adul. & si lii. ultimum. In causa verò criminali bene repelleretur testis à testimonio, si in alio iudicio esset repulsus, vt probato eius crimine in modũ exceptionis, de quo grauata est eius opinio. ℣. de test. testimonium. Sed adhuc probãdum est ipsum morbo epileptico laborare quia nõ cõstabat illum sic fuisse repulsum per illam allegationẽ. sed si de hoc constaret, non deberet amplius eligi. arg. sup. de postu. gratum vbi cassatur electio illius, seu postulatio secundò facta, quæ primò cassata fuit propter vitium personæ, vt sup. eo. super eo.

† Adde etiã si adhuc pẽdet causa d. fal. in. l. 3. § lege Iul. ff. d. test. Bar. in l. Barbarius. ff. de offic. ℘o.

[Gl. seq. quærit, ponit opi. Lau. secundò Vin. & Ioan. de Imola Tancredi, quam approbat, & contrarijs rñdet.]

d Aliam.] hic sumitur argu. quòd non est electio facienda de aliena ecclesia quamdiu reperitur idoneus in eadẽ. Sed pone quòd maior pars capituli & senior eligat de alia ecclesia, & minor de ecclesia sua: quæ illarũ prævalet? In hac quæstione dicit Lau. quòd si duæ partes capituli eligunt de aliena ecclesia, tenet electio: quia duæ partes vicem totius capituli obtinent. ℣. eod. licet de vitanda. & ℣. eo. scriptum est in Apocalypsi, vbi postulatio facta a duabus partibus præfertur electioni factæ a minori parte: quia si duæ partes capituli nõ sunt in ecclesia, nõ videtur capitulum esse. ff. de decurab. or. fac. l. 3. & ff. quod cuiusque vniuer. planè. sed si non essent duæ partes, licèt esset maior pars, & eligãt de alia ecclesia, non valet electio si minor pars eligat de sua ecclesia & sic intelligit illa iura. 61. distinct. obitum. & c. nullus inuitus. 85. distinct. Florentinum. Vincen. & Io. dixerunt q̃ semper prævalet electio de propria ecclesia à minori parte facta, etiam a duobus. 2

Maior pars capituli eligens de alia ecclesia, & minor de ecclesia sua, quæ electio prævaleat.

a' Secus di-

diaconus Saonensis, & I. procurator capituli, a accesserunt: & infra.

¶ Proposuit autem procurator prædictus, quod singuli requisiti communi assensu in Hasten. præpositum (excepto prædicto subdiacono) conuenerunt. quo in sua duritia permanente, aliorum consensus redactus fuit in scriptum publicũ consequenter. Cæterum pro parte altera fuit propositũ ex aduerso, quod † cum septem essent canonici Saonen. in capitulum se receperunt de futura electione Pontificis tractaturi; sed archidiacono, archipresbytero, & præposito dictum Hasten. præpositum nominantibus, fuit à prædicto S. obuiatum, asserente ipsum morbo epileptico b laborare, pro quo alia vice tanquam inhabilis fuerat recusatus c, nec ad aliam d ecclesiam debere fieri transitum, donec reperiretur idoneus in ecclesia Saon. & infra.

¶ Post hæc archipresbyter pro parte altera dicto (vt dicebat) literis præmunitus ipse vero S. pro parte sua in Mediolanen. archiepiscopum compromittere curauerunt, † qui magistrum G. Modicen. canonicum eis dedit in episcopum, & etiam confirmauit: e & infra.

¶ Dil. vestræ mãdamus, quatenus cum constet electionẽ de ꝓpósito memorato, à maiori & saniori parte capituli celebratam propter formã mandati vt ꝓualeret postulatio & aliena ecclesia electioni de ꝓpria. Tan. dixit. (& melius vt mihi vi) quod electio facta à maiori & saniori parte capituli prævalet vndecunque, siue de sua ecclesia eligant, siue de alia, dummodo aliud canonicum non obsistat. & hoc satis bene colligitur in hac decret. quia propter rationem illam quam hic allegabat S. subdiaconus frivolum reputauit, & inhærat illi soli de morbo epileptico, vt inf. dicit, non obstante appellatione, si quæ ex aliis superiùs memoratis causis, eum eas frivolas, &c. & sup. eo. l. licèt in fi. & optimè facit infra eod. quia propter. vbi dicit, Is eligatur in quẽ maior & sanior pars, &c. non distinguendo de quacumque ecclesia & cap. in Genesi. & cap. Ecclesia vestra. vbi dicitur quòd electio debet fieri à maiori parte capituli. Quid respondebis illis capitulis. 61. distin. nullus. & c. obitum & illi. ap. Florentinum? Dicas quòd verum est quod ita deberet fieri & honestum esset, & de iure est, si tamen maior pars aliter facit: quia in hoc renunciauit iuri suo, quod in fauorem ipsorum fuerat introductum. 4 Nam & optimus eligendus est & melior. 63. distin. metropolitano. & 25. distin. cap. vnum. § nunc autem. 8. quæst. 1. licèt ergo, & tamen toleratur dum modo sit sufficiens. sup. eo. cum olim. & ℣. eod. cum dilecti. vbi multi meliores erant, in ecclesia, & sufficit ne malus existat. 16. q. vlti. mon asserium.

[Gl. sequens obiicit, & soluit. Item arguit negatiuè, & soluit contrarium.]

† In aliquot ecclesijs ita: quod cum essent canonici septem Suessionen. qui se in capitulo receperũt de futura, &c.

† Vide tex. & c. contingit. & ibi Inno. hoc tit. Spe. in ti. de arbo. § restat. uerũ. & ibi de fnia. & uersic. sed ne ad clericum.

4 Ad id est tex. in l. quæro. § si vendi tor. ff. de ædil. edi. & in l. Herẽnius. ff. de euict.

e Confirmauit.] sed nonne eo ipso quo ℣ elegit, confirmasse videtur, vt 63. distin. in synodo. & ff. de author. tut. l. 1. sed non est verum ℣. de fide instr. inter dilectos. ver. cæterùm, & supra eod. cum inter vniuersas, in fin. quoniam tanquam arbiter elegit, tanquam archiepiscopus § confirmauit. argum. ff. quando appell. sit. l. 1. § solent. sic ℣. eod. quod sicut § præterea. inf. de concess. præb. postulatili. Sed numquid potest irritare ꝓpriã electionem si tempore consecrationis, vel confirmationis probetur ei crimen in modum exceptionis? Arg. quòd non: quia cum ipsam electionem teneatur defendere, eam non debet impugnare. arg. inf. de nat. ex li. ven. cap. vni. & infra de clerc. coniuga. diuersis fallacijs. argumen. ff. de condict. in deb. frater. a fratre. & ff. si ser. ven. alius. Sed non est ita: quia tanquam alius confirmat, & tanquam alius eligit. argumen. 3. quæst. 7. cap. infames. uerũ item si contra patrem pupilli. & de hoc dixi plura. argumen. supra eod. cum inter vniuersas.

§ Ac si dicat gl. ti eodẽ iure hẽret eligere & cõfirmare: tunc confirmaret eligendo. posit fun. exemplum qñ qs ex concessione vel priuilegio habet vtrunq; per iura alle. in princ. gl. Io. And.

[Gl. seq. arguit, & illud reprobat.]

a Et subscriptam.] Arg. colligitur hic à ℣rio, ꝙ ante subscriptionem possent recedere electores ab electione. ℣. de censi. olim. & 1. q. 7. salaberrimum. & 64. dist. quanto. Sed non est verum: quia post quam electus est aliquis, non possunt electores mutare ꝓpositū suū, dummodò ipse electus velit cōsentire, vt ℣. dicitur, imò etiam ante electionem factam, facta publicatiõe scrutinij variare nequeunt electores. ℣. eodem publicato. arg. ℣. ea. in causis, & ℣. de test. præd. per totum & ff. de reg. iur. nemo. imò si nolient illum eligere in quẽ maior & sanior pars constituit, deberent per superiorem compelli. j. eo. publicato. quia illum tenẽtur elig. re ea quo iam sic processum est. ℣. eo. q. propter.

[Gl. seq. signat cõtrarium, & soluit.]

b Quasi coniungale.] sed i veritate ꝑfectum non est vinculum coniugale ꝑ cõsensum eligentiũ & electi ante confirmationem. ℣. tit. prox. inter corporalia. versi. vnde cum non sit, &c. & ℣. vt lite nõ cõtestẽ. quoniam. §. si vero. in princ. Et ideo dicit, quasi, quia posset renunciare sine licentia ante cõfirmationem Papæ. arg. ꝑ dicta decr. inter corporalia. vt ibi no. versi. sicut aũt.

c Ex alijs causis.] scilicet quia erat de ecclesia, & in eadem erant idonei.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

d Resilire.] contra ℣. de postula. bonæ. Sed aliud est in postulatione, & aliud in electione, per quam ius acquiritur. 8. q. 2. dilectissimi. Et per postulationem ius non acquiritur. ℣. de postu. c. pen. imò potest dici quòd idem est vt si postulatio sit publicè facta in scrutinio, vel superiori præsentata, non possint ab ea recedere. ℣. de postu. onæ vt dixi ℣. de postu. c. vlt. & penult.

ADDITIO. Dicit Inn. quòd etiam in electionibus quæ de canonicis fiunt, post illas publicatas non licet variare. 2. q. 7. nominationes C. de appel. qui ad civilia. Io. And. in nouel.

e Non compromiserint.] maximè supple. quia idem est ac si compromittent, vt dicitur. sup. quia sive cõpromiserint, sive non, possunt mutare contentum suũ vt dictum est.

f Volente.] vt voluntas impleatur, necesse est: quia vbi est opus facto, voluntas non sufficit. ℣. de eo qui mittitur in poss. causa rei ser. constituitis. & ℣. de liga. super a

DVdum.] Prima pars ponit commissionem prius factam. Secunda: ibi, Ipsi verò. ponit iudicum processum. Tertia: ibi, Cumque. ponit vnius partis comparationem, & alterius contumaciam. Quarta: ibi, Gestis, examinat processum non plenè remissum, ob quam causam sub certa forma diffiniendum committit. Alb. Siculus.

CASVS. Vacante ꝓpositura Colocen. ecclesiæ, xiiij. de canonicis elegerunt præpositum sanctorum Apostolorum: sed xxiiij. præpositum sancti Georgij elegerũt.

CAP. XXII.

DVdum † ad audientiam nostram quæstione perlata, quod vacante præpositura Colocen. † ecclesiæ, in duos se vota eligentiũ diuisissent: causam iudicibus duxi-

† Cap. 7. e. titu. in 3. cõpila.

† Colonien. si omnibus manuscriptis & nonnullis impressis.

1 Sed hoc ideo dicit, quia nõ possunt ab ea recedere, & quia vinculũ illud initiatum est, & ideo quasi contractũ ℣. tit. proxi. vlt.

2 Contrarium in l. 2. §. f. 7. q. q. iq; iur. & l. 1. §. qui dã Pomp. ff. de do.

fuisse, publicatam etiam & subscriptam,[a] si dictus præpositus eidem electioni consenserit, vt per mutuum consensum eligentium, & electi quasi cõiugale[b] vinculum spiritualiter sit contractum: nisi sufficienter sit ostensum, eundem morbo epileptico laborare (super quo contra ipsum dicitur appellatum) vos non obstante appellationis obiectu, si qua ex alijs[c] causis superius memoratis proponitur interposita, (cũ eas friuolas reputemus) electionem confirmetis ipsius, non obstante quod post talem electionem, à præfato archiepiscopo ꝓponitur esse factum, etiã si à tali electione fuerit compromissum, cum electores a tali electione sic resilire[d] nequiuerint. Quod si electores illius non compromiserint[e] in archiepiscopum memoratum, etiam si dictus præpositus nondum electioni de se factæ consenserit, eo tamen consentire volente[f] (dummodò à morbo sit immunis obiecto) vos electionem ipsius nihilominus confirmetis.

¶ Idem Prænestino episcopo Apost. sedis legato.

¶ *Electus à maiori & saniori parte capituli, si est & erat ideneus tempore electionis, confirmabitur: si antè erat indignus in ordinibus, scientia vel ætate, & fuit scienter electus: electus a minori parte, si est dignus, confirmabitur.*

Super istis electionibus fuit causa commissa quibusdam iudicibus sub ista forma, vt si de partium procederet voluntate, causam terminarent eandem; alioquin eam sufficienter instructam remittant ad sedem Apostolicam. iudices verò citatis vtriusque partẽs ad præsentiam suam: lite contestata receperũt testes, examinauerũt eligentium cõscientias, & audierũt allegationes vtriusque partis: tandem præpositus S. Georgij dixit quod nolebat stare eorum sententiæ; vnde iudices processum causæ ad sed. Apost. destinauerũt, partibus terminum statuendo, quo deberent in præsentia domini Papæ comparere, & termino constituto, nuncius præpositi sanctorum Apostolorum accessit ad præsentiam domini Papæ. præpositus sancti Georgij non fuit nec pro se misit aliũ responsalem. dominus Papa diligenter inspexit acta iudicũ, & inuenit ꝙ pro præposito sanctorum Apostolorũ faciebat authoritas, sed pro præposito S. Georgij numerus, cum primus à xiiij. secundus verò à xxiij. fuisset electus contra præpositũ S. Georgij fuit propositum: quòd patiebatur in ordinibus, scientia, & ætate defectum: sed quia allegationes ipsius quas coram iudicib. allegauit, domino Papæ præsentatæ non fuerunt, non potuit intelligere quid respõderet ad obiecta: & sic non fuit causa sufficienter instructa remissa, & ideo ad diffinitiuam sententiam procedere nõ potuit committit ergo causam iuri hac forma, vt si notorium esset vel constaret per ea quæ iam dicta erant, quòd præpositus S. Georgij electionis tempore pateretur defectum in ordinibus, vel in scientia, vel ætate imponeret ei silentium super ista præpositura, non obstante ipsius absentia corporali & præposito sanctorum Apostolorum præposituram adiudicaret: alioquin cum quasi à duabus partib. fit electus, & ꝓ hoc appareat quòd bono zelo ipsum elegerint, imp. dummodò cessantibus ipsius præpositi S. Georgij electionem confirment, alterius electione cassata. Nota quòd numerus qui multum excedit, præfertur authoritati. Item causa non dicitur sufficienter instructa nisi allegationes vtriusque partis iudices audiuerint. Item tẽpus electionis debet inspici in tunc debeat electus reputari idoneus. Item ad hoc quòd valeat electio, tria sunt cõsideranda in electo, l. ordo, scientia, & etiam tempus, & quartum additur, vt sit legitimus.

a Con-

a Conſcientias.] not. conſcientias eligentium examinandas ſicut conſcientiam accuſatoris. 2. q. 7. ſi q; ſimt.
b Numerus ex eo qd hic dicit in fine, colligitur q; numerus præfertur auctoritati. j. de appella. conſtitut. non enim præferenda eſt dignitas niſi cum numerus eſt par, vel in modicum excedit. ff. de pact. maiorem. & j. eod. eccleſia veſtra. vbi numerus non profuit. j. de teſti. in noſtra. & de hoc dicemus in illa decre. eccleſia veſtra.
c Dignitate.] ecce in quibus conſiſtit auctoritas. 23. d. c. 1.
d Et tempore.] quia ante ordinati fuerũt vel inſtituti i eccla. j. de mai. & obe. c. 1.
e Præſentiæ.] & ſic non remiſerunt cauſam ſufficienter inſtructam; & ideo malè fecerunt: quia cauſã inſtructam remittere debuerunt, vt C. de appel. ne cau ſas. j. de app. cõſtitutis. C. d rela. l. . & 2.
f Scire.] ſic j. eod. ſignificaſti.
[Glo. ſeq reiteratur per j. priũ. & ſoluit.]
g Procedendum.] procedit tñ j. contumacé in cauſa appellationis. j. de appel. ſæpe. & C. de tẽpo. appell. l. vlt. §. illud. Sed hæc nõ fuit cauſa appellationis.
[Glo. ſeq. not. tempus electionis, &c. alleg. 3. iura, in contrariũ alleg. duo, & ſoluit. Demum ponit Brocar. de initio ſpectando. alleg. pro initio 6. ca. & 11. li. pro fine tria c. & 6. leges, demũ ſoluit.]
h Electionis tempore] Iſta tria præcipue requirũtur in eo. j. eo. cum in cõctis. Et nota. p in huiuſmodi electionib⁹ tẽpus electionis ſpectatur, an ſint tunc idonei. infra de ætа. & qualit. cum bonæ. & infra de cle. excom. mi. poſtulaſti. arg. inf. eod. aulicãs. Arg. contra ſup. de poſtul. bonæ. 1. int. eo. quòd ſicut §. ſi autem. Solu. tempus electionis debet ſpectari, & ſi tunc non tenuit electio ipſo iure, non poteſt tractu temporis conualeſcere, vt in primis concor. & 16. q. 3. c. placu. 1. §. poteſt. verſi. quæ enim ab initio. &c. ſi verò ab initio nõ erat nulla ipſo iure, ſed per exceptionem poterat caſſari: tũc tractu temporis poteſt tuta haberi, & ſic loquuntur contraria. i Item arg. eſt hic iniũ ſpectandũ. 1. q. 1. principatus. & 16. q. 3. ſi ſacerdotes. & 55. diſt. præcepta. & j. de probatio. poſt ceſſionem. & ff. de orig. iu. l. 1. ff. de reg. iur. qđ ab initio. ff. de minodenique. §. 1. de pub. iud. is qui. ff. de iuriſd. omnium iud. cum quedam. & j. d. ſo. co mpe. propoſuiſt i. & j. de reſcrip. eam te. ff. man. ſi procuratorem. 1. reſpon. ff. ad Maced. ſi tamen. & ff. de pœnis. l. 1. & C. de teſt. l. 1. & ff. de vac. mu. l. 2. §. qui ad munera, & ff. de pecu. licet. §. ſi filius. in fi. Arg. contra, ſcilicet finem ſpectandum. j. de teſt. cog. c. præterea. j. & de ſponſib. impub. acceſſit. &c. lras. ff. de rit. nupt. ſi quis. ff. de iure fiſci. non intelligitur. §. ſi quis palã. ff. de iud. cum furioſus. ff. de ſtat. hom. liber homo. Inſtit. de inge. §. ſufficit. & pro vtraque parte. ff. eo n. nunia præd. re eptum eſt. 2 Sol. verum eſt initium ſortè ſpectãdum in contractib⁹ vel quaſi, & in delictis vel quaſi. 3 in omni enim negotio ex quo actio oriri poteſt & in de retis & cõſtitutionibus, niſi propter fauoré aliud contingat, ſicut in matrimonio, vel libertate: vt patet per concordan. proximè poſitas. Illud quod dicitur finem ſpectãdum, habet locum cum quæritur an id dedit vel non dederit ſcu quando dediſſe videtur: vel quando poſſidet vel reſtituit ſine cum capere potuit. in auth. de nup. §. quia verò hactenus. colla. 4. & ff. de alt. & ci. leg. l. Mela. inſpicitur enim tempus quo capax eſt. ff. de iure fiſ. non intelligitur §. ſi qs palam. Et ſi ago j. te, & non competit mihi ius: ſi tpe ſententiæ competit, ſequit condẽnatio ff. de pecu. quæſitum. ff. de rei vend. ſi autem §. 1. ff. depoſi. l. 1. §. non ſolum.
i In ordinib⁹, talis actio nulla eſt & deuoluit poteſtas eligendi ad alios, licèt pauciores, vt hic patet expreſsè. & hoc intellige quando ex certa ſcientia eligitur; aliter non eſſent priuati, ſi, probarent ignorantiam, & ita iſta tria & quodlibet illorum reddunt electionem nullam, vt hic patet.
[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]
K Corporali.] ſic j. de re iud. cũ olim. & bñ põt procedi contra abſentẽ iſto caſu ẽt lit. nõ conteſt. j. ut lit. nõ conteſt. qm frequẽter. §. porro. Arg. cõtra. j. de do. & cõmu. c. cũ olim. vbi expectat per annũ. Sed illud in eo, q; appellauit: illud quod dixi, q; põt procedi cõtra abſentẽ legitimè eo citatio, intelligas. vt j. de appe. c. per tuas.
l Impedimentis.] propoſitis contra ipſum in ætate, in ordinibus, in ſcientia, & in literatura.

† Q̃m ita mãdauit papa, q; ſi altera partiũ nolket q; ipſi iudices cauſã terminarẽt, cauſam inſtructam remitterẽt ad ipſũm, aliàs non fuiſſet eis licitũ recuſare.
† Hæc verba: pro ſede ſunt in antiquis.
† Iſte text. quotidie ad hoc allegat q; ſo ias dignitate, ætate & receptionis tpe ſociũ p̃cedit concor. gl. i verſ. contra maiores ca. ex 2. diſt.
1 Adde in q; b⁹ fit ſpectãdũ initiũ, ut de ff. de acq. re. do. l. qui bona. & Bar. in l. ſi vſufructus de ſtip. iſtruo.

a Alia infra circa idẽ & circa mediã ſpectãdũ, & non ſpectandum, vide j. de cenſi. c. j. in glo. 2. Io. And. in nouel.
3 Adde tex. & ibi Bar. in l. quod ait. §. quod ait. ff. de adule.
† Vide text. in l. 2. cum gl. ibidẽ C. qui aduerſus.
† Canonicas ſanctiones.

BOnæ memoriæ.] Qui per impressionē laicorū aliquem postularunt, ipso iure sunt priuati potestate eligendi. h.d. ſm intellectum qui multum placet Inn. Hæc tamen lectura multum conuenit huic literæ, sed allegationi contentę in antiqua. Item legitur ſm eundē Inno. alio modo, ſm quem. h. d. Qui post & ꝯ appellationem legitimam aliquē postularunt, ipso facto sunt priuati potestate eligēdi: & ad alios licet pauciores potestas deuoluit. hec ēt lectura non multum cōgruit litere: sed magis elicitur ex antiqua. Diuiditur principaliter in quatuor partes. In prima ponitur factum, & sub certa forma faci ꝯmissio. In ſcda: ibi Licet autem processus factus iuxta dictā formam. In tertia: ibi, Contra legati oppositio ꝯ processum legati, & resj ōsio. In quarta: ibi, Nos igit. motus principis, & confirmatio processus. Abbas.

¶ Cap. 8 eo. tit. in 3. compila.

¶ Idem canonicis Moguntinensibus.

¶ Recipientes postulatum ad ecclesiam tamquam institutum vel administratorem, ante admissionem postulationis a superiore factā priuati sunt potestate eligendi, & ad alios licet pauciores deuoluitur potestas eligēdi: & si omnes priuati sunt deuolcitur ad Papam in ecclesijs cathedralibus. h.d. secundum principaliorem intellectum, qui magis cōgruit litere.

CAP. XXIII.

BOnæ | memoriæ Moguntinen. archiepiscopo viam vniuersæ carnis ingresso, & quibusdam petentibus Vuormacien. episcopum, quibusdam uerò archiepiscopum vestrum tunc præpositum sancti Petri Moguntin. sibi eligentibus in pastorem: Præneſtino episcopo à sede Apostolica legato dedimus in mandatis, vt si eundem episcopum, quo ad temporalia vel spiritualia recepisse constaret [a] ecclesiam Moguntinen. vel ministrasse in temporalibus aut spiritualibus in eadem: postulationem factam de ipso nunciaret [b] irritam, & electionē præpositi confirmaret, & ipsum consecraret. quo facto nuncij vtriusque partis ad sedē Apostolicam accesserunt ex parte Vormacien. episcopi. proponebatur cōtra factū legati, ꝙ eo nō citato & suis sequacibus processisset. Respōdit Papa, quòd excessus non tortius examinationis non indiget; quia factum illud notoriū erat, & oia ſmmuntur legitimè facta, ꝙ facta sunt à legatos nec possent probare ꝙ citati nō fuerunt quia negantis factū nulla ē ꝓbatio ſm rerū naturam: quia & si quilibet de se diceret ꝙ non fuit citatus, singuli essent in suis testimonijs singulares: & sicut ad ipsum legatum secure nunciū transmiserunt, ita potuerunt procuratorem idoneum destinare. Dñs Papa auditis quæcunque partes proponere voluerunt, ꝙ quis propter auctoritatem iudiciariam præsumatur quęcunq; legato licita fieri, esse legitima? Cū plures tū illam rationem aduertit, quòd aduersarij ipsius prepositi ex multis causis præmissis in tri & reddiderunt indignos, quòd contra ipsum prepositum non deberēt audiri. & ideo qd factū est de ipso præposito, ꝙ eos non potest impedire; imò & si electores prepositi similiter deliquissent, & se reddidissent indignos, ad Papam fuisset eligendi potestas deuoluta quare potuisset predictum prepositum præficere eidem ecclesię in pastorem. Super his igitur habito tractatu diligenti cassationem postulationis de Vuor. ex post facto ratā habuit Papa, & electionem prepositi confirmauit. Nota quòd episcopus, qui sine licentia Papę transit ad aliā ecclesiam, hoc ipso debet eam perdere, & etiam propriam. Item canonici, qui sine licentia Papę ipsum recipiunt, priuati sunt potestate eligendi, & potestas ad alios deuoluitur, licēt sint numero pauciores. Item qui non defert appellationi aduersarij sui, contra ipsam appellationem non debet opponere: quia frustra implorat legis auxilium qui committit in legem. Item quę à iudice fiunt, ꝓsumuntur legitime acta quandiu contrarium non ostendatur. Item negatiua directe probari non potest. Item testes singulares non valent. Item sicut mittit quis nuncium, ita potest mittere procuratorem: & sic per nuncium non excusatur quominus contumax iudicetur: Item cum omnes canonici in electione delinquunt, ad superiorem devoluitur eligendi potestas. Item electio siue postulatio, quæ nulla est, non impedit electionem secundam.

CASVS. Vacāte ecclesia Moguntina, præpositus S. Petri Moguntini, & quidam alij, qui tunc erant absentes, nec ad eandem ecclesia accedere poterāt, mandauerunt capitulo Moguntino, vt sine ipsis non procederent ad electionem pastoris, & ne secus facerent, appellauerant. Capitulum Moguntin. non obstante appellatione, postulauit ep̄m Vuormacien. appellans ne præpositus & alij ꝯ suam appellationem attentarent. & licentia Papę nec petita nec habita transiuit dictus Vuormacien. ep̄s ad ecclesiam Moguntin. & canonici auctoritate propria receperūt eundem: quo facto ꝓpositus & alij qui tunc erant absentes, videns quod capitulum appellationi de ipsis factæ non detulerat, & dictum Vuormacien. ep̄m sine licentia Papæ receperant, illi qui cū præposito erant, licēt pauciores numero, intelligentes ius eligendi propter aliorū delictū ad ipsos deuolutum fuisse, dictū præpositum in archiep̄m elegerunt. istud negotium per partes delatum ad sc. Apost. fuit. Auditis quæ partes proponere voluerunt: quia de allegatis à partibus domino Papæ plenè non constitit, mandauit ep̄o Prænestino, vt si dict⁹ Vuormacien. ep̄s recepisset eccl̄esiam Moguntin. quo ad temporalia vel spiritualia, vel ministraret in ea, postulationem de ipso factam irritam nunciaret: de gratia concedens eidem ecclesiam Vuormacien. cum de iure esset, vtraque priuatus: quòd si parte contemneret, priuaretur vtraque. post modum verò inquireret vel reciperet de ipsius præpositi electione veritatem: & si cōstaret ei de vi, quam ipse præpositus & sui metuebant, electionem cōfirmaret ipsius, non obstante quòd post appellationem fuisset electus: quia alij qui appellationi non detulerant: ipsius, contra appella. ipsam opponere non valebant: cū frustra implorat legis auxiliū qui committit in legē. Præterea nō poterat ei opponi q̄ esset à pluribus electus: quia cum ipsi appellationem interpositam contempsissent, & præter licentiam papę recepissent dictum Vuorma. episcopum, se reddiderunt indignos. Si verò non recepisset, quo ad temporalia vel spiritualia ecclesiam Moguntin. tunc legatus requireret tā de electione quàm de postulatione, & inquisitionem ad se dem Apost. destinaret. legatus verò licēt omnia essent notoria, quæ contra Vuor. episcopum opponebātur, ad maiorem tamen cautelam multos testes ex parte præpositi inductos recepit. Vnde ipse secundūm mandatum Papæ postulationem de episcopo Vuor. factam penitus cassauit, & electionē præpositi confirmauit, & ipsum consecrauit. quo facto nuncij vtriusque partis ad sedē Apostolicam accesserunt ex parte Vormacien. episcopi. proponebatur cōtra factū legati, ꝙ eo nō citato & suis sequacibus processisset. Respōdit Papa, quòd excessus non tortius examinationis non indiget; quia factum illud notoriū erat, & oia ſmmuntur legitimè facta, ꝙ facta sunt à legatos nec possent probare ꝙ citati nō fuerunt quia negantis factū nulla ē ꝓbatio ſm rerū naturam: quia & si quilibet de se diceret ꝙ non fuit citatus, singuli essent in suis testimonijs singulares: & sicut ad ipsum legatum secure nunciū transmiserunt, ita potuerunt procuratorem idoneum destinare. Dñs Papa auditis quæcunque partes proponere voluerunt, ꝙ quis propter auctoritatem iudiciariam præsumatur quęcunq; legato licita fieri, esse legitima? Cū plures tū illam rationem aduertit, quòd aduersarij ipsius prepositi ex multis causis præmissis in tri & reddiderunt indignos, quòd contra ipsum prepositum non deberēt audiri. & ideo qd factū est de ipso præposito, ꝙ eos non potest impedire; imò & si electores prepositi similiter deliquissent, & se reddidissent indignos, ad Papam fuisset eligendi potestas deuoluta quare potuisset predictum prepositum præficere eidem ecclesię in pastorem. Super his igitur habito tractatu diligenti cassationem postulationis de Vuor. ex post facto ratā habuit Papa, & electionem prepositi confirmauit. Nota quòd episcopus, qui sine licentia Papę transit ad aliā ecclesiam, hoc ipso debet eam perdere, & etiam propriam. Item canonici, qui sine licentia Papę ipsum recipiunt, priuati sunt potestate eligendi, & potestas ad alios deuoluitur, licēt sint numero pauciores. Item qui non defert appellationi aduersarij sui, contra ipsam appellationem non debet opponere: quia frustra implorat legis auxilium qui committit in legem. Item quę à iudice fiunt, ꝓsumuntur legitime acta quandiu contrarium non ostendatur. Item negatiua directe probari non potest. Item testes singulares non valent. Item sicut mittit quis nuncium, ita potest mittere procuratorem: & sic per nuncium non excusatur quominus contumax iudicetur: Item cum omnes canonici in electione delinquunt, ad superiorem devoluitur eligendi potestas. Item electio siue postulatio, quæ nulla est, non impedit electionem secundam.

a Constaret.] nam si hoc esset, de iure communi debuit perdere primam & secundam. 12. quæst. 1. episcopus. & c. si quis episcopus. & infra de translatione quanto.

b Nunciaret.] simile ī. eod. qualiter. & ī. de prębendis, c. cum in diuersis.

a De vi

a De vi.] à violenta impressione inferenda sic ff. eod. cum Vuintoniens. ve notatur in caso, sed ibi fuit illata.

[Gl. seq. reciteur per quæstionē an vocatus ad electionem qui iustè timet venire, teneatur committere, & olim tenuit quòd sic. In additione distinguit inter impedimentum proprium & cōmune.]

b Metuebant.] si citati non poterant venire ad ecclesiā cathedralem, debebant constituere procuratores, qui vice fungerent illorum. ff. eod. qa pp. & sic vī q nō valuisset eorū appellatio, quo minus alij procedere potuissent. Non credo q hoc ita valeret talis appellatio, quia ex quo maior pars citatorum minorū, si iusta causa impediti venire nō pōt constituere debēt procuratorem. ff. eod. ti. qa p̄ualias credo q electio maioris partis plus valeret per eandē constitutionē, qa pp. Si aūt maior pars canonicorū iusta de cā cēt absens, nec posset venire ad ecclesiā in qua debet electio celebrari, & sunt in loco in quo debent ad electionē vocari, satis credo q minor pars dēt ire ad maiorē si pōt, & è cōuerso. aliàs ad locum cōem cōuenirēt ois, vel constituāt p curatores, si ire non possunt. ff. eo. qa. 23. dist. i noīe Dñi. vers. vbi dr, q si electio Papę in vrbe Romana fieri nō pōt, exeāt ad locū idoneū. sed in casu huius decret aliud erat impedimentū, in quo absentes non debebāt ire, nec dare procuratores. timebāt enim vim sibi fieri in electione à violtētā impressionē, & sic nō habuissent liberam potestatē eligendi, nec eorum procuratores: & ideo tenuit eorum appellatio pp iustum metū impressionis, & ita solus talis timor sufficit, licèt impressio secuta non sit. unde de hoc mandauit Papa inquiri. arg. op. ff. Jocari habitatores. §. vlt. & l. item q̄rit. §. exercitor. alias aūt non debebant ire, vel si aliud illū impedimentū habebant cōstituere procuratores, alias procedere debent ad electionē ex quo vocati erant per illam constitutionem, quia pp. In spirituali verò sicut in carnali matrimonio debet esse liber consensus alias nullus esset consensus. ff. de spon. c. cum locum. Maguntini fauebant Philippo per cuius potentiam Vuormacien. eps fuit postulatus & intrusus. præpositus ille fauebat Ottoni, qui electi erant in discordia, vnde timebant ipse & sui q̄ non possent liberum habere consensum in electione, vnde appellauerunt ex illa causa quæ iusta fuit: vnde in locum securum vtrique parti convenire debebant. Bernar.

† Concor. ex. in l. auxilium. ff. de minor. & in l. fi. §. fin ve cō postquā. C. de iure deliberandi.

† Text. est ī l. sed & si mihi in gl. i. ff. ad l. Aql. & in l. i. in gl. fi. C. vnde vi & Instit. de inter. §. nec uperandæ. in gl. i vers. lapides.

c Constaret. aliàs non voluisset appellare: vel possit supplere: maximè si vocati non fuissent.

ADDITIO. Hoc verum quo ad cassandam postulationem, sed non quo ad confirmandam electionem. ff. eo. bonæ. Io. And. in nouel.

d Exceptione.] ff. de appel. c. an sit deferendum. & c. constitutis. & ff. de vsu. quia frustra. ff. de minor. auxilium, & 17. q. 4. frater noster 12. q. 2. de viro.

[Gl. seq. signat cōtrariam, & remittit]

e Licentiam.] Vnde priuandi sint potestate eligendi illa vice. inf. de transla. quanto. quæ potest assignari contra id: quia hic ipso iure fuerunt priuati potestate eligendi, vnde tenuit electio postea facta: sed ibi dicit Papa, suspendimus. ibi, soluitur.

f Confirmaret.] quod si ecclesia Maguntin. tali mōdo non recepisset: tunc legatus de vtraque inquireret; & cautum instructam ad se. Apo. remitteret.

g Recepit.] & ita quandòque probatur & examinatur quod notorium est. arg. 24. q. 1. pudenda. in fi. & 11. q. 3. eorum qui accusantur. quoniam licèt aliqd manifestum sit, eius tamen interpretatio non est negligenda. ff. de ven. inspi. l. 1. §. nihil. quamuis nihil tam indubitatū est, quin recipiat quandam solicitam dubitationem. in auth. de tabell. o. circa medium constitutionis. colla. 9. & ita potius recipiuntur hic testes ad cautelam, quam de iuris necessitate. Vel quia ex superabundanti aliquid probatur. ff. de manumiss. cautum. in princ. quia si transiuit, non potuit non esse notorium. inf. de transla. cap. quantò. vel forsan quia non erat notorium.

Notorium quandoque probatur & examinatur

† Vide l. § verò. §. qui pro rei. cum glo. in versi. euidentissime. ff. qui satisdare cog. & in l. ea quidem C. de accu.

h Cassauit.] id est reprobauit, vel irritam nunciauit, vt patet supra: quia constitit ei quod administrauit, & cœpit ecclesiam præter authoritatem Apostolicæ sedis.

i Apauc issimis.] sic ff. de postu. gratum.

k Notorius.] vt 2. q. 1. de manifesta. & ff. acc. euidentia.

[Glossa sequens reciteur per contrarium de decre. quoniam contra.]

l Præsumitur.] sic infra de renun. in præsentia. & infra de re iudic. sicut infra de probat. post cessionem & 2. quæst. 6. hoc etiam placuit. ff. de pub. li. quæstæ. Sed hodie non præsumitur pro iudicis processu in præiudicium alterius, nisi quatenus constiterit legitimis documentis. infra de probat. quoniam contra.

a Quamuis.] ideſt, quia. Sic ponitur ℣. de iureiur. quę admodum, verſi. quamuis interdum, &c.

b Negantis factum.] Sic ℣. de renunc. ſuper hoc, & ℣. de prob. quoniam contra falſam, & q. vlt. adde.

[Gl. ſeq. Primò dupliciter exponit tex. Secundò diſtinguit triplicē negatiuam. & in prima dupliciter ſubdiſtinguit.

c Per rerum naturam.] ideſt, ſm rurſum cauſarum, C. de reb. eor. in bonis. uel per rerum naturam, ideſt, ſecundum naturalem probationem, ideſt, per cauſam rerum, quoniam ea, q̄ non ſunt, non probā tur per aliquam cauſam. Eſſ enim quod non eſt, nulla eſt cauſa. Non enim ratio prius quam perſona quærenda eſt, ff. de iur. cod. quidam referunt. §. ſed ea quæ ſunt probantur. Vel dic per rerum, i. cauſarum naturam, i. conſuetud nem. Conſuetudo enim eſt altera natura. q. d. ſecundum ſolitum curſum cauſarum negatiua nō poteſt probari. De hac negatiua no. quòd trib. modis dicitur. Eſt enim negatiua facti, iuris, & qualitatis. Negatiua facti duplex eſt, pura & ſimplex, quæ non habet determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei. Et hæc negatiua pura, & ſimplex probari non pōt directè, uel indirectè, vt ſi aliquis dicat ſe nunquam fuiſſe citatum: uel ſi quis dicat ſe non contraxiſſe cum Berta. & de tali negatiua loquitur hic, & 6. q. vlt. c. accuſator quod aſſeuerat. vnde onus probandi transfertur aduerſarium, & hoc ideo quia negationum non ſunt cauſæ, vt dixi. 1 Si autem adijciatur tempus, vel locus, uel aliquid conſimile tunc poteſt probari indirectè, vt ℣. de teſti. ex tenore. & c. ſeries. & C. de contrahen. & committen. ſtipul. optimam, ut ſi exhibeatur inſtrumentum, in quo ſtipulatio cōtineatur facta tali die & loco, ut in prædictis iuribus. Non obſt. quod dicit ℣. de prob. tertio. & ℣. de teſtam literis. in fi. quia ibi non probatur directè, vel indirectè, ſed præſumptiuè. Item negatiua facti probatur, cū habeat ſi ſe implicitam affirmatiuam, vt ſi dicatur; ego non ſponte renunciaui. q. d. coactus renunciaui. & hoc debet probari ab eo, qui hoc negat. ℣. de renuncia. ſuper hoc. Item negatiua iuris benè probatur, ut ſi negas emancipationem rectè factam: hoc ipſum probare debes ff. de probat. ab ea parte. §. primo, quia qui negat aliqd iuſtè factum, dicit illud iniuſtè factum, unde illud probare debet. Negatiua qualitatis dicitur illa: iſte non eſt idoneus: hic negatur qualitas. & hic non eſt legitimus, iſte non eſt diligens, non eſt ſolu. ndo hoc poteſt, & debet probari ab eo qui hoc dicit, quia quilibet præſumitur idoneus, niſi probetur contrarium, infra de præſumpt. capi. dudum. & infra de ſtru. in or. fa. cap. vno, & ff. de l. a. cum quidam, & l. cum pater. §. rogo, & C. de inoffi. teſtam. omnimodo. argum. contra. C. de prob. ex perſona.

Glo. ſeq. declarat. tex. per locum a diuiſione. quærit arg. pro. ſoluit contrarium, iterum quærit, & ſoluit. tertiò quærit, alle. negatiuè, & ſoluit.]

d Singulares.] & ſic eſſet inſufficiens teſtimonium illorum. infra eo. c. cum dilectus, & ℣. de accu. c. cum dilectus. in fi. 2 Si autem unus iuraret de facto alterius. ſubiret anceps periurium quod eſſe non debet. ff. de in iuran. videamus. ff. rerum amo. l. Marcellus. niſi forte ſic iur. ret. Ego iuro, quòd ille non fuit citatus, quòd ego ſciam ſimile, ℣. de pur. can. quotiens. in fin. ſic 8. q. 3. Arnaldus in auth. de hære. & fal. §. ſi verò abſunt. collat. 1. alias eſt ſub. §. ſancimus. vbi dī, quod teſtes iurent, q̄ nō ſint cōſilij alicuius malignitatis facti ab hāc; hoc eſt dicere quod ipſi ſciunt. Sic patet q̄ nulla pōt probare ſe non fuiſſe citatū, ſed illi incūbit probatio, q̄ dicit aliquem fuiſſe citatum, non ei, qui negat. legatus enim eos citauit quod apparet ex eo, q̄ ad legatū nuncij deſtinarūt, & ex eo, q̄ dicit, oia præſumunt legitimè acta; aliàs ei incumbit p̄batio, quia dicit aduerſarium fuiſſe citatum, non ei qui negat. Sed nonne capitulum erat excuſatū, ſi quilibet de capitulo iuret, ſe non fuiſſe citatum? Vſ quod ſic. Negatiua. n. p̄batur per iuſm ipſius negātis. ff. de iureiu. l. 3. §. quacunque. & ℣. de teſtibus. præſentiū. lib. 6. & licèt ſit p̄barum de capitulo, non tamē ſinguli probant de ſe: ſed talis probatio non releuaret capitulū. Sed qualiter probabit capitulum citatum? Dico quod per hoc quòd literæ citationis diriguntur prælato, & aliquibus maioribus de capitulo. arg. ℣. de poſtu. ad hæc. 44. diſt. commeſſationes. in fin. & ℣. de ſi non venerit. Inſtit. de iure nat. §. ſenatus. & ff. de conſti. & dem. municipibus. arg. ℣. de procu. c. vlt. Vel ſi non habetur illorū copia, ſufficit legi literas publicè in capitulo, ſiue in clauſtro præſentibus qui inueniuntur, ℣. de dolo, & con tu. c. cauſam quæ, & c. vlt. & infra de cler. non reſid. cap. ex tuæ. & interrogandi ſunt vicini ſiue parochiani ſi volunt deſen: ere. ff. ex quib. cau. mai. ergo, & ff. de lib. agno. l. 1. ff. de dam. infe. l. 4. §. prætor. Sed ſi literæ præſententur prælato, & aliquibus de maioribus, uel ſoli p̄lato, & ipſe occultauerit literas, nec p̄ſentauerit eas capitulo, & non uadat, uel mittat ad iudicem, & ſic iudex reputans capitulum contumax, totum capitulum ſuſpēdat, uel excommunicet: numquid illi qui nihil ſciuerunt, ſunt excommunicati? Videtur, quòd non, nam propter contumaciam procuratoris dominus non punitur. ff. ſi quis ius di. non ob. l. 1. §. ſi procurator. & ℣. ut lit. nō con teſt. c. 1. in fi. ubi innuitur a cōtrario ſenſu, quòd p̄ter contumaciam procuratoris dominus excommunicari non pōt ſi dñs ignorauerit. Sed hoc tutius vī, q̄ capitulum petat ab ſolutionem, quia præſumptio non modica eſt q̄ ipſum capitulum: niſi capitulum diceret ſe neſciuiſſe: ſed non de facili poſſet hoc probare. arg. quod poſſet. ℣. de prob. tertiò. & c. vlt. arg. q̄ capitulum ſit excōmunicatum. arg. ℣. de ſent. excom. c. Romana. §. vlt. Ber.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

e Securè.] alioquin ſi non potuiſſet ire ſecurus, poterat legitimè appellare ab eo, niſi ſecurum locum eidē prouidiſſet. ℣. de appel. c. ex parte, & ℣. ut lit. non cont. accedens. ſed hoc fuit falſum, ut hic dicitur. & ſi hoc eſſet, tamen potuit mittere procuratorem. ſicut miſit nuncium. ℣. de appel. c. conſtitutis. & hic. Sed nunquid tenetur quis mittere procuratorem quando ipſe ire nō poteſt, puta quia ſibi locus eſt ſuſpectus, vel alias impeditus? Non credo, quia nemo compellitur mittere procuratorem in principē magnū ſaltem, ut erat iſtat ut ℣. de procur. querelam, ubi de hoc, ſed mittere debet qui proponat exceptionem, alias teneret excommunicatio pro contumacia. ℣. de appel. c. ſi duobus.

[Gl. ſeq. notat, & ſignat contrarium.]

f Nuncium.] no. ſimplicē nuncium nō audiri. ℣. arg. de proc. alia quidē. & ℣. de do. & cont. c. cū dilecti. arg. ℣. inſti. per quas perſonas nobis acqui. §. 1. & ff. depoſiti. l. 1. §. ſi te rogauero. & ℣. de offi. deleg. c. prudentiam.

ADDITIO. Secundum Ioan. Prima pars vera quo ad agendum, vel defendendum. Secunda quo ad excutiendum, uel denunciandum. Hoſt. ℣. de procu. c. querelā, & adde quod not. de appel. cap. cum parati. Ioan. Andr.

[Glo.

† Dictio, directa, deeſt ī antiquis.

Negatiua p̄batur per iuramentū negantis.

Qualiter fit intelligēdū negatiua directe probari non poſſe: & quotuplex ſit negatiua.

1 Adde de modo p̄bādi negatiuā, & per quem debeat p̄bari, in l. 2. & ibi Cyn. C. de iu. emp. & in l. in cōtractibus. §. 3. & ibi Bar. C. de nō nume. pecu. & vide plenè p Franciſcum Herculanū, in tracta. de probatione negatiui.

2 Concord. tex. ī l. ob crimen. §. fi. ff. de teſt. & in c. 1. de pro. inſt. & ibi Bal. col. 1. in

3 Adde quę dēnt concurrere ut ea credatur, l. ſi quis decimo C. de fal.

[Gloss. seq. princ. & fin. exponit dupliciter, quod dicit de tribus causis. Itē miscet duo contraria. & solvit opi. interferens q̄ hoc c. cōtineat gratiam: quod reprobat.]

a Causis.] ſi. quia non detulerunt appellationi, & quia indignum sine licentia Papæ receperunt, & quia citati non venerunt, & etiam quia idem episcopus sine licentia Papę transiuit. Contra. supra eodem, cōsiderauimus. contra infra eodem, c. auditis. vbi vtraque cassatur, quia factæ fuerūt electiones post appellationem, & prima non cassata, facta fuit secunda: idem debuit hic fieri, quia vtraque post appellationem facta fuit. Præterea & è contra opponitur, eo ipso quod primi postulauerunt post appellationem sine alijs, nō fuerunt ipsi priuati potestate eligendi, quia alij potuerant consentire, & renunciare appellationi. ſ. de postula. bonæ 2. & in prędictis decre. considerauimus. & c. auditis. ergo secunda electio debuit hic etiam cassari, cum prima postulatio non fuerit nulla ipso iure. Sol. per talem postulationem factam post appellationem, nullum ius fuit acquisitum vel gratia, quam petere posset, & postulantes poterant retinere a tali postulatione, cum nondum esset præsentata superiori. ſ. de postu. bonæ &, sic habebant adhuc potestatem eligendi: & poterant cum alijs eligere, si voluissent: sed postea cum receperunt eum sine licentia Papæ in contemptum ipsius, cum non possent: tunc primò amiserunt potestatem eligendi, & magis deliquerunt, quam si indignum scienter eligerent, & plus est ipso facto delinquere quàm verbo, & plus contemnere legem vivam quam mortuam: ut patet in integra. & sic penes illos remanſit ius eligendi, quamuis essent numero paucissimi, supra de postula. gratum. & appellationem non possunt opponere, cum ipsi contra appellationem deliquerint, & contumaces fuerint: & ita ex tribus causis prædictis se fecerunt indignos. Sed ex vna præcipue amiserunt potestatem eligendi, recipiendo illum sine licentia Papæ: aliis si non recepissent illum, non amisissent potestatem eligendi, vt patet in integra. Quidam dicere voluerunt, quòd hæc decret. continet gratiam, sed forsan hoc dicunt qui intelligunt hanc decret. quòd hæc electio facta fuisset antequam Maguntini recepissent Vvormacien. vel administrasset. & si hæc fuisset (quod non est verum) gratiam continueret. Vel dic ex tribus. Præsumptione, scilicet, quia virum pastorali dignitate prędictum contra formam canonicam non solum eligere, sed etiam recipere præsumpserunt: Contemptu, quia postquam procurator eorum nostras literas reportauit, quibus mandabatur quòd si Vvormacien. episcopus in temporalibus, & spiritualibus ministrasset, ipsius cassaretur electio, ipsi postmodum quasi electo suo, sicut ex eorum literis apparet, quibus eum electum suum nominant, tenere parauerunt: Et blasphemia, quia legatum nostrum, quantùm in eis fuit infamantes, cū fuisse corruptum pecunia fuit mentiti, hæc litera est in registro. & sic ex tribus causis reddiderunt se indignos, vnde non debent audiri, sup. eod. consideratimus. vt sequitur in glo.

chiepiscopi, ex tribus causis [a] prædictis, se vsque adeo reddiderunt indignos, quòd contra eum non debebant audiri: vnde quod de ipso factum fuerat, non poterat impediri per eos: quin etiá si electores eiusdem partis pariter deliquissent, vt se reddidissent indignos, ad nos [b] deuoluta fuisset hac vice [c] ordinatio ecclesiæ Magun tinen. quare dictum archiepiscopum sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesiæ præficere in pastorem. Super his ergo habito diligenti tractatu, cassationem postulationis factæ de Vuormacien. episcopo ratam habemus: electioné memorati † Archiepiscopi confirmantes. [d]

¶ Idem clericis sanctæ Agathes.

¶ *Sufficit electo ad obtinendum, decere eligentem fuisse in quasi possessione tempore electionis, licet non pb.t quòd proprietas iuris eligendi ad illum pertinerat.*

[Gl. seq. reci. per opi. Lau. & contrariam Tan. quam approbat. In additióne distinguit inter ecclesias cathedrales & alias. Item an propter negligentiam, an ex delicto priuentur. In fi. ponit opi. contrariam.]

b Ad nos.] Dixit Lau. q̄ cum simul omnes delinquunt eligendo indignum: tunc tantū transfertur potestas eligndi ad superiorem. [2] Si verò secundi post electionem priorū similiter eligant indignū, reuertitur potestas eligendi ad priores: & facit pro eo quòd dicit in litera: pariter. & ſ. eo. cum Vintonien. Sed Tan. dicit non esse verum imò siue simul siue separatim deliquerunt, transfertur potestas eligendi ad superiorem sicut hic dicit. Et illud aduerbium, pariter, non notat identitatem temporis ad peccandum: quod exigatur vt simul delinquant, sed vitij similitudinem. Et illa decre. cum Vintonien. non facit pro eo, quia ibi tantùm vna pars peccauerat eligendo indignum hominem illegitimè natum propter quod ius eligendi ad alios fuit deuolutum: & illi licèt quodammodo deliquerunt eligendo per impressionem, non amiserunt ius eligendi: & tunc primi & secundi simul postea debent eligere, vt ibi dicitur. Sed vbi vtraque pars peccat eligendo indignum in electione episcoporum & eorum superiorum, siue eodem tempore, siue diuersis peccent, semper transfertur eligendi potestas ad dominum Papam, vt hæc litera dicit, sic infra de concess. præbend. quia diuersitatem, non reuertitur ad primos, sicut dixit Lau. & eodem modo intellige, ſp. eod. tit. cum in cunctis, §. clerici, quod debet intelligi secundū istam, vt ad Papam eligendi potestas transferatur: secus est cum clerici sunt negligenter in eligendo, quia tunc deuoluitur eligendi potestas ad proximum superiorem, infra eod. ne pro defectu. In electionibus verò inferiorum prælatorum cum eligitur vel confirmatur indignus seruari debet, quod dicitur supra eod. cum in cunctis. §. vlt. & inf. eod. nihil. Sed in casu negligentiæ seruatur quod dicitur ſ. de. once. præben. nul. a. exceptis abbatijs, vbi dantur tres menses tantùm, vt dicit decret. illa, ne pro defectu. Et quòd c. cum in cunctis. debeat sic intelligi, ex eo patet, quòd Papa in c. cum in cunctis. §. clerici, non dicit ad quem deuoluatur eligendi potestas, vnde debet intelligi quòd ad ipsum debet deuolui, cum in infectionibus dignitatibus dixit ad quos deuoluatur potestas eligendi cum eligitur vel confirmatur indignus, vt eodem cap. §. vlt. vt quod de minoribus concessit, de maioribus præbuisse videatur. Alij dicunt, quòd ad proximum superiorem deuoluitur potestas eligendi, & hic non erat superior nisi Papa, & idem dicent in casu negligentiæ, vt dicit. c. ne pro defectu. Bernar.

ADDITIO. Primum dictum approbatur. ſ. eod. quamquam. lib. 6. vbi fatus. de hoc in gl. vt plene scias. Ioan. And.

c Hac vice.] Hoc [4] ideo dicit quia qui malè eligūt, non puniuntur nisi semel tantum. ſ. eo. tit. c. auditis.

d Confirmantes. ſ Inno. dicit quòd debuit dicere. duximus confirmandam, ſ quoniam: secundum quod in pen. glo. ibi notatur.

[a] Nota. Bart. in l. cum quidam. §. ff. de leg. 2. & habetur in c. dudū. hoc.

† Vox, memorati deest in antiquis.

[3] Ad idem est text. in l. si fundus. §. si duo pariter. ff. de pigno. & l. si quis cui. ff. de don. cū mor.

[1] Tex. est in l. si pupilli. §. 1. ff. de tēdo. & in l. prætor. in principio.

[4] Hæ duæ glossulæ in verbo, hac vice. & in verbo confirmantes. non sunt in codi. ib. antiquis.

CAP. XXIIII.

QVerelam, † quam G.tituli sancti Vitalis presbyter Cardinalis per œconomum ecclesiæ vestræ, cuius idem Cardinalis est gubernator contra P. presbyterum ecclesiæ sancti Saluatoris super ecclesia ipsa proposuit, C. † Papa prædecessor noster nobis in minori officio constituris, audiendam commisit. a

¶ Petebat igitur œconomus, præfatum P. ab ecclesia sancti Saluatoris (quam in præiudicium vestræ ecclesiæ, ac iniuriam Cardinalis prædicti occupare præsumpserat) remoueri: cum ipsa ecclesia pertineat ad ecclesiam sanctæ Agathes pleno iure; petens b pensionem sexdecim denariorum Papiens. debitam ecclesiæ sanctæ Agathes, pro eadem ecclesia de Thermis sibi restitui, de nouo subtractam. Prædictus verò P. respondebat, quòd ipse nullam iniuriam irrogauerat Cardinali: nec in præiudicium ecclesiæ vestræ receperat dictam ecclesiã, cum hæc ad illam nullo iure pertineat, nec ali quam sibi debeat reddere pensionem, sed ipse per electioné populi ad quem de antiqua consuetudine c † pertinet ele-

† Cap.9.eo. tit.in 3.cõp. & † intellectu vide Matthæũ de Afflictis decisione 395.

† Cælestinus

† Cælestinus Populus ecclesiæ S. Saluatoris cum esset in quasi possessione præsentandi rectorem in ipsa ecclesia, P. presbyterũ elegit in rectorẽ ecclesiæ S. Saluatoris, & per Car. sanctæ Susannæ in ipsã fuit institutus G. tituli sancti Vitalis ꝓsbyter Card. per œconomum ecclesiæ sanctæ Agathes, cuius Cardinalis ipse est gubernator, mouit quæstionem contradictũ presbyterum super ecclesia S. Saluatoris: Causa ista fuit commissa domino Innocentio ꝓ Cælestinum dum erat Cardi. coram quo petebat œconomus S. Agathes dictum P. presbyterum ad ecclesia S. Saluatoris remoueri, quam occupauerat in præiudicium ecclesiæ S. Agathes, & in iniuriam Cardi. cum ipsa ecclesia pertineat ad ecclesiam S. Agathes pleno iure insuper petebat pẽsionem xvj. denariorum Papiẽ. ecclesiæ S. Agathes debitam pro ecclesia S. Saluatoris sibi restitui de nouo subtractã. Ex aduerso respondet P. presbyter prædictus quòd ipse nullã iniuriam fecit Cardi. nec in præiudicium ecclesiæ S. Agathes receperat ecclesiam sanctæ Saluatoris, cum ecclesia S. Saluatoris nullo iure pertineat ad ecclesiã S. Agathes, nec sibi debet reddere aliquam pensionem cum per electionem populi (ad quẽ pertinet de antiquam consuetudine) per Cardinalem S. Susannę (ad quam ipsa pertinet ecclesia) fuerat institut⁹. lit. contestata & receptis probationibus hinc inde, mortuo Cælestino successit ei Innocentius. ipse rationibus vtriusque inspectis absoluit ipsum presbyterum ab impetitione œconomi S. Agathes super electione & institutione facta de ecclesia S. Saluatoris, imponendo silentium super his œconomo S. Agathes, quia constitit quòd populus S. Saluatoris erat in quasi possessione præsentandi clericum, quando ipsum presbyterũ elegit ad illam, & quòd ecclesia ipsa spectat ad titulũ S. Susannæ in spiritualibus pleno iure, salua quæstione super iure patronatus inter ecclesiam S. Agathes, & populũ S. Saluatoris. Item quia cõstitit quòd pensio xvj. denariorum Papiẽ. monetæ fuit soluta ecclesiæ Agathes annuatim pro ecclesia S. Saluatoris in Thermis p multa tempora, sed de nouo subtracta restituit ecclesiã S. Agathes in eundem statum percipiendi prædictam pensionem ab ecclesia S. Saluatoris in Thermis, & condemnauit prædictum presbyterum ad solutionẽ pensionis prædictæ subtractæ, salua quęstione proprietatis inter ipsas ecclesias. No. quòd per solã præsentationẽ factam ab eo qui est in quieta possessione præsentandi licèt dominus non sit, acquiritur ius in ecclesia, ita quod postea non remouentur si ius præsentandi alij adiudicaretur. Item sententia lata super possessione non præiudicat proprietati. Item spoliatus restitui debet ante quæstionem proprietatis.

[Gl. seq. arguit ad quæstionem dominicalem, allegãdo duo contraria, & sol.]

a Commisit.] Arg. ad quæstionẽ dominicalem, ꝙ si ille a quo appellatur, efficitur eiusdem iurisdictionis cuius est ille ad quem appellatur. ꝙ nihilominꝰ potest de causa cognoscere. ff. de iudiciis qui Romæ. arg. contra. ff. de iud. iudiciũ. & l. mortuo. & l. Iulianus. Tamen honestius est quòd causam deleget, imò videtur quòd teneatur causam illi delegare. ff. de iurisd. omn. iud. l. prætor.

[Glo. seq. arguit & allegat. 5. iura. secundò op. de contrarietate petitionis, & sol.]

b Petés.] & ita patet ꝙ duæ actiones simul proponi possunt in eod. libello. † de cap. mo. eodi electus. & † de cau. possessionis ecclesia. & cap. seq. ff. famil. erciscundæ. §. de pluribus. ff. de actio. empt. & vend. non est nouum. & leg. seq. Sed videtur quod iste œconomus non fuit audiendus: quia videbatur contrarius in sua petitione, petebat enim illum Petrum remoueri ab ecclesia, ab eodem petens pensionem sibi restitui. ista duo contraria videntur, quod remoueatur, & pensionem soluat. si enim condemnaretur vt remoueretur de ecclesia, qualiter condemnaretur ad pensionem præstandam? Sic enim condemnaretur qui non esset præsens, vnde sententia illa non præiudicat ecclesiæ, sed contraria petens non auditur, infra de appellat. felicitudinem. & 23. quæst. 4. quòd autem 24. distinct. gesta. C. de nouo pat. professionis. & infra de iudi. examinata. Dico quòd illa non obstante licèt enim petatur remoueri, interim tamen tanquam legitimus administrator est habendus. 8. quæst. 4. nonne. & accusato reo potest solui quòd debetur ei. ff. de fol. reo. & conuentio a reo accusato potest peti quod debet. ff. eodem. sed nec illud, & si tibi legatus sit vsus fructus, tributa præstare debes. ff. de vsufruct. relicto. & l. pendentes. §. vltim. & quia iste sic agebat, &c. ff. ad Macedon. l. 3. & inf. de offic. deleg. coram. & si remoueretur, nihilominus condemnaretur ad solutionem pensionis nomine ecclesiæ. & teneret talis condemnatio: sicut condemnatur suo nomine, ita posset condemnari nomine ecclesiæ. arg. 16. q. 4. volumus. & inf. volũtes pendentes quasi per totum.

ADDITIO. Vel dic quòd licèt remoueatur, condemnari potest ad pensionem subtractam. 10. q. 2. hoc ius. & §. qui rem. Ioan. And.

c Consuetudine.] quæ prouenit ex iure patronatus, quæ dat ius eligendi. infra de caus. poss. cap. cum ecclesia. & infra de his quæ fiunt a prælat. sine consen. cap. ea noscitur.

[Glos. seq. no. quòd in personam procuratoris, & capit. inducit 4. iura, & rationem 1. allegat contrarium, & soluit subdens circa principales opinionem dat tutum consilium.]

Duę actiones simul proponi pñt in eodem libello. † Vide text. in l. 2. & ibi. Bart. C. quæ sit. lon. consue. & in authen. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccl. gl. in lem non nouã. C. ã legi.

a Occe-

a Oeconomi vestri.] Cōcipiēda sunt ergo verba sententiæ in personā procuratoris vel syndici, non principalis personæ. j. d. 3 sensi. c. olim. & j. de app. L. mandatum. C. de sen. & interl. l. j. ff. de neg. gest. libertus. §. vltimum. si enim dās deberet condemnari, quare ergo, pro-

† Dictio, est in antiquis codicibus.

tor caueret de iudicato solūdo? Arg. j. de proba. licet sed ibi condēnatur cōe Fauentiæ in personā procuratoris, quia in eo datur actio iudicati. ff. de re iudic. si se non obtulerit. & ideo necessario dās scilicet cōe Fauētiæ, condēnatur. Vel dicas in spiritualibus causis in psona dāi debeat fieri condemnatio, in causis matrimonialibus & criminalibus inf. de procu. tua fraternitatis. arg. C. de iureiuran. l. vlti. Sed dīa M. dixit, q̄ tunc procurator est condēnādus, qñ dās nunq̄ cōparuit in iudicio: quia dominus litis factus est: alioquin dās condemnabitur, & non procurator C. de sen. & interlocu. omn. iud. l. j. qa tunc non fuit procurator dās litis, qō post litē contest. datur procurator. & arg. ad hoc ff. de his qui nos. infa. furti. §. si quis dominus. Ioa. B. & T. dicunt, q̄ siue ab initio, siue ex post facto procurator intercenit, in personam procuratoris formida est sententia. C. de procu. nihil arbitramur. & ff. de negotio. gest. libertus. §. vltim. & ff. de procura.

qui proprio. in princip. & l. licēt in popularibus. in fin. Vtautem non incidas in aliquod periculum, vel dubium, formare debes sententiam in personam vtriusque scilicet dāi & procuratoris sui, sic: Talem procuratorem talis, & ipsum dān condemno, vel absoluo, & ita saluabis vtramque opinionem. & ita seruatur argu.

j. de fide instrum. cap. inter dilectos. in fi.

[Glo. seq. signat contrarium & soluit.]

b Super iure.) Sed nonne petitorium & possessorium de facto sunt in iudicium? quare ergo nō fit cōdēnatio super iure patronatus? ita vt in verbis illis vbi dīa fuit: cum hæc capella ad illam nullo iure pertineat, & c. simile j. de ea. quæ cum ecclesia. & c. seq. & cum dilectus. Sed hoc hodie ideo est: quia populus non fuit in iudicio, & ea quæ sunt inter presbyterum facta, & Cardinalem sancti Vitalis, non præiudicant populo: quia res inter alios, &c. j. defi. instru. inter dilectos. ff. de re iudic. ipse & j. de re iudic. c. cum super controuersia & cap. penul. & est notabile quod hic dicitur, vt si electus impugnaretur quod sit electus à non domino, sufficit ei probare quòd eligens erat in quasi pos-

1 Consuluit Holt. in his sic pronunciari: pronūcio Titium maritum Sex, & Ti. procuratorem eius nomine ad matrimoniū de quo agebatur cōdemno, præcipiendo vt dictus Titi⁹, deinceps ei adhæreat vt vxori: & tā in lecto, q̄ extra marita li affectione pertractet. j. de spon. ex parte. & c. veniens. 1. Ioā. And.

2 Concordat. in l. sēmā. §. fin. & in l. fi. ff. de exceptione rei iud.

† Cap. 10. e. tit. in 3. compilatione.

3 Concord. tex. cum no. in l. 1. C. de prohi. seq. & in l. imperatores. §. fin. & ibi Bar. ff. de app.

3 Hic casus in antiquis codicibus reperitur.

sessione eligendi licēt alter obtineat postmodum in petitorio. j. de iure pat. consultationibus. & c. cum p. discordias. vnde institutus ad representationem populi non perdet ecclesiam: sed si altera ecclesia euincat postea ius patronatus, debet ab ea iterum præsentari vt per hoc sit in quasi possessione iuris sui, scilicet patronatus. infra de iure patrona. si verò. & c. cum propter discordias.

† In quibusdam antiquis tamen.

c Tempora.] infra de censi. c. peruenit, contra. sed illud in petitorio: hoc in possessorio.

[Gl. seq. alleg. legem in contrarium quam duplicitur soluit.]

d Statum.] & de iure, quia conductor lite pendente, debet soluere pensionem, 16. q. 4. volumus. & j. vt lit. pend. quasi per totum. & C. locati. si quis conductionis. Arg. j. C. de agr. & censi. litibus. lib. 11. vbi dī, q̄ lite pendente colonus de negat. dāo pensioné, nisi diutius eam soluisset. Sed ibi dominus agebat petitorio & non possessorio, vel ibi nolebat colonus restituere pensionem, quia dicebat q̄ ille non erat dās qui ab initio dederat ei rem, & tunc fit sequestratio, nisi lō go tēpore soluisset: vt ibi dicitur, & est speciale.

An lite pendente conductor, pensionem soluere tenatur.

¶ Idem.

¶ *Eligentis scienter indigum, priuati sunt potestate eligendi, in electione quę primo occurrit facienda.*

CAP. XXV.

CVm † Vuintonien ecclesia pastore vacaret, archidiaconus cum suis fautoribus Salubrien. decanum, Prior verò & complices eius præcentorem Lincoñ. in episcopum elegerunt: & infra.

¶ Licēt igitur omnes in communi de facienda

CVm Vuinton.] Diuidit principaliter in tres partes, qa in prima ponit vota eligentium diuisa, & allegationes vnius partis. in secunda ibi, Illi verò. ponit allegationes alterius partis. In tertia: ibi, Nos igitur ponit sententiam. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante 4 ecclesia Vuintoñ. archid. cum suis sequacibus elegit Salubrien. decanum, illegitime metum scienter: prior & complices sui elegerunt præcentorem Lincoñ. pro illis duabus electionibus partes iuerunt ad curiam Papæ auditis probationibus vtriusque electionis, inuenit veram q̄ electionem j formā electionis. Iatuntatam. Prima electio archidiaconi de Salubrien. decano. p inordinatam præsumptionem facta fuit, de homine scilicet illegitimē nato, secunda de præcētore Lincoñ. per violentiam impressionem. Vnde de Papa habito fratrum consilio veramq; cassauit. postea verò aliquot dierum elapsis pars illa quæ præcentorem elegerat, ad dām Papam accedens quodam exhibuit instrumentum signatum cum sigillo conuentus in quo continebatur quòd Vuintoñ. cōuentus vices suas commiserat priori, & quibusdā fratribus super electione faciēda in præsentia dīi Papæ. vnde petebat prior & sui licentiam eligēdi. Papa illius instrumentum fecit exhiberi.

exhiberi alteri parti quod ab oib. extitit approbatum. Papa quæsiuit ab illo priore & suis socijs, vtrũ vellent admittere alios ad electionem celebrandam ipsi tñderunt q̃ saluis exceptionibus, quas ꝯ illos habebant, admittere volebant; & sic protestatione præmissa, cẽt, simul in cõi inerunt ad tractandum de electione: sed nõ potuerunt concordare de alia p̃sona eligẽda cõiter: & sic infecto negotio habuerũt recursum ad Papã & illi qui p̃cẽtorem elegerant, dicebant illos qui Salubrien. decanum elegerant, iure eligẽdi ipso iure priuatos: quia hominẽ illegitimè natum sciẽter elegerant, vnde ſm concilium Lateran. eligendi potestatem perdiderant, & beneficijs ecclesiasticis p triennĩ carere debebant: petentes à Papa vt super hoc interloqui dignaretur. Alij verò ad hoc tñdebant, q̃ ille decanus Salubrien. per Apo. sed. legitimari ꝑmeruit. dñs Papa super hoc considerãs q̃ prior & sui post primã electionem suam admiserãt alios ad celebrandam secundam, & Lateran. concilium vna vice tñ punit huiusmodi præsumptores interloquendo pronunciauit illos esse admittendos. quia electio quam modo facere volebant, non tam secunda erat, sed potius tertia concurrebat. Bernardus.

Nota quòd qui sciẽter indignum elig it amittit potestatem eligendi, & deuoluitur ad illos qui non peccauerunt. Item per hoc probatur q̃ ille canon cum in cunctis. est canon latæ sẽtentiæ. Item illi qui amiserunt potestatem eligendi, possunt admitti ad electionem ab illis ad quos eligendi potestas fuerat deuoluta.

a Tractauerint.] post illas duas cassatas.

b Concordes.] de persona assumenda, concordes tamen erant de electione facienda, vt postea sequitur.

c Sciẽter.] quoniam si ignorantes, tunc non fuit priuati, vt ſ. eo. innotuit.

d Promeruit.] hæc fuisset bona allegatio, si eam probassent, si super episcopatu fuerat specialiter dispensatum ſ. de concess. præben. cum dilectus.

e Ifti.] scilicet prior & complices eius, qui non peccauerunt eligendo præcentorem.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

f Admiserant.] not. qd semel approbatũ est, reprobari non potest. ff. de negot. gest. l. Põponius. ff. de adult. l. si vxor. & 8. q. 2. dilectissimi. ſ. eo. cum inter canonicos. & 32. q. 5. horrendus. & si illos admittendos sibi præiudicauerunt, & ius suum amiserunt quo poterant illos repellere ea vice, & sic protestatio sua non profuit ꝓprium faciendo. & sic ſ. de cõstitut. cum M. Ferrarien. Præterea quare eos admiserunt cũ essent suspensi ipso facto auctoritate con. illi Lateranẽ. ſ. eod. tit. c. ſ. in cunctis cum si elegissent, eorum electio debuit cassari. ſ. de consue. cum dilectus. & ſ. de cle. excom. minist. postulasti. Dicas quòd illi qui elegerunt indignum priuati sunt quantum ad alios qui non peccauerunt: sed quantum ad se non est potestas eligendi ligata; quin bene possint eligere, si alij admittant sicut potestas eligendi in clerico peregrino non est ligata quantũ ad se: sed quantum ad alios, quia celebraret si permitteretur. ſ. de clerici. peregri. tua. sic in monacho, q̃ public. celebrare non potest, tamen non est suspensus. quia si inuitaretur à populo, & permitteret ab eo, posset celebrare. 16. q. 1. ea. adijcimus. ſ. ecce in hoc. Et licet isti sint suspensi à beneficio, non impediũtur eligere, qa talis suspensio nõ repellit eos ab electione: nec ꝑa diuinis officijs. Vñ omnia negotia tã spiritualia q̃ ꝑalia p̃nt exercere, & ꝓpter talis suspẽsionis deberent ẽt offitiare qa in pœnã talis suspẽsio introducta est, tñ modicã sustentationẽ debet tunc hẽre, ne ex toto egeant. ADDITIO. Sed si tales suspensi à beneficio haberent patrimonium, vel aliud vñ viuere posset. nõe ex bñficio nihil hẽre deberent. Io. Andr. g Illos.] ſ. qui elegerant decanum nõ legitimè natum.

h Celebrare.] cum haberent mandatum à capitulo ut dixi in casu, secundum quòd patet in integra, alias non possent eligere. ſ. eod. tit. c. innotuit.

[Glo. seq. quærit, & dupliciter soluit contra primam solutionem, quam approbat, obijcit & respondet.]

i Tertia concurrebat.] Sed quo respectu dr tertia? Potest dici q̃ prima electio fuit illa de cani non legitimè nati: secunda fuit ꝓcentoris, quæ non imp. diebatur per primam, cum illi qui elegerant decanum, essent eligẽdi potestate priuati: ita q̃ non poterant obijcere aliqd contra secundam in quo tñ puniuntur, qa in prima quæ facienda occurrit post illa in qua delinquunt, priuati sunt tantum potestate eligendi, & non in tertia: sed secunda fuit hoc cassata, & ita ius eligendi deuolutum fuit ad omnes, vnde modo tertia concurrebat facienda: à qua illi non repellebantur: sed nõ admittebantur auctoritate prædicti canonis. & iste videtur bonus intellectus. Et sic ex duobus causis illi qui primò peccauerunt, debebant admitti ex eo quòd ista tertia concurrebat, vt dictum est, & ex eo quod alij admiserant illos ad tractandum de electione, ex eo enim solo admittebantur ad secundam, in qua non debebant admitti, quia postquam res tam non est integra, non possunt illos repellere. ſ. eo. in causis. & res de facili ad suam naturam reuertitur. ff. de pact. l. si vnus. ſ. quod si non vetuerum. & ff. de iustitia, & iure, l. pen. & etiam si non admisissent illos debebant nihilominus admittere: & sic vtroque casu debent admitti. Et hoc satis colligitur ex litera, sed obuiat huic intellectui litera ista. Isti post primam admiserant illos ad celebrandum secundam. Sed expenit in fi. Alij volunt dicere: Prima dicitur electio præcentoris, quæ fuit cassata: secunda electio appellatur tractatus in quo fuerunt admissi, & pro vna electione reputatur, quia si non admisissent illos poterãt soli procedere ad electionem, & pro illis facit optimè q̃ dicitur in litera; isti post primam admiserant illos ad celebrandum secundã, & è contra. & ita intellexit T. & benè cõcordat litera & dicebat T. quòd electio decani & electio præcentoris reputabãt pro vna electione; quia

† Concilij Lateran. sub Inn. iij. c. 25.

Suspensio à bñficio quẽ effectum habet.

† In codice Barbatię, ita quòd isti q̃ elegerunt ꝓcentorẽ, post primã, &c.

† Videſ 2. cum not. per Bar. ff. de ex. cur. mu. & in l. 2. & l. seruil ff. de opti. legat. Cyn. & Per. in 7. q. C. de cõtrahẽ. empt.

ne; quia simul facta fuerunt, vt dicebat; sed hoc est falsum, imò in diuersis temporibus facta fuerunt, vt patet in integra. ¶ Item quod dr in casu, & electio decani appellatur prima, & electio præcentoris fuit secunda, & hæc quæ modo imminet facienda, dr, tertia respectu illarũ, & qꝫ dr, isti põt primã. i. post secundã quæ dr prima respectu istius quæ imminet faciẽda, & quia alia nulla fuit: & qd nullum est, nec primum nec secundum dicit potest. et adhuc verum est, qd post primam de decano, quæ in veritate fuit, admiserunt illos, sed non ad secundi faciam de præcentore: & quod dicit; ad celebrandã secundam, respectu suæ, qꝫ facta fuit: & quod dicit; tertia concurrebat, est vere tertia respecta duarum, quæ cassatæ fuerunt: & sic prior intellectus potior videtur.

censuimus admittẽdos.[a]

¶ Idẽ Abbati Cisterciẽ, R. & P. monachis Fontis frigidi.

¶ *Elegens scienter indignũ in episcopum, est ab hoc suspensus à beneficijs ecclesiasticis per triennium, nec potest unquam ad dignitatem illius eligi vel assumi.*

CAP. XXVI.

PEr† inquisitionem, quã demandato nostro fecistis, super statu episcopatus[b] & episcopi Tholosani, perspicaciter intellexistis, quod Mascaron cancellarius iuratus asseruit, se sciuisse pro certo, R. olim Tholosanum episcopum, & amicos[c] ipsius, ante suam electionem habuisse colloquium[d] cum quibusdam canonicis nominatim expressis, eosque solicitasse[e] precibus, vt ipsum eligerent in episcopum: seque vidisse pariter & audiuisse quãdo prædictus episcopus recognouit[f] in quorundam canonicorũ præsentia, se canonicis illis, qui aduersati fuerant suæ primæ electioni iurasse, credens pro certo quòd iuramẽtum illud illicitum fuit, & præstitum, vt idem R. eligeretur ex pacto: & quòd ipsemet† post electionẽ ipsius cassatam, domũ episcopalem eius nomine detinebat, & recipiẽs quosdam redditus & prouentus, quos de ipsius conscientia & consensu in eiusdem negotijs expendebat: ¶ Cum igitur talẽ[h] scientèr[i] in episcopum eligendo (sicut ipse suo

† Hoc non patet in antiqua cõpilatione, nam ibi etiã est trũcatus textus, potest tñ patere in integra quã vidit Ber.

† Ca. 11. eo. ti. in 3. compila.

a Admitten los.] Arg. ff. j. de offi. dele ga. cap. cum super ablatis. vbi iudex, qui priuatus erat iurisdictione, non potuit postea associari ad iudicandum. Alia rõ est in iudicibus, vbi enim non potest vnus procedere cum alio, qui iurisdictionem non habet, nec potestis qui habet iurisdictionem, ei dare iurisdictionem, vel eam sibi associare, 2 quin iam ex toto desijt esse iudex; & si hoc faceret, à non suo iudice diceretur factũ: & ideo quicquid simul faciunt, non tenet, consitendo per consequens se non posse procedere solum: & ita ille q habebat iurisdictionem, perdit illam, vt dicit illa decr. cum super. In eligentibus secus est: quia licèt illi qui possunt eligere admittant illos, qui priuati; erant per culpam suã, nõ perdunt ipsi ius eligendi: quia possunt renũciare iuri suo; nec illi sunt priuati perpetuò, sed vna vice tantum: vnde possunt parcere illis si volunt, sed in iudicibus non est ita. Bernardus.

2 Concor. no. ff. in l. nemo põt. ff. deleg. j. & in cap. quod fedẽ. in glo. j. de offi. ordi.

3 Et sic erãt clerici aliàs vocẽ habentes vel habere volentes secus si admitteret laicos, vt ius habẽtes.) c. Massana. secundùm. Inno. & Com po. Io. And.

PEr inquisitionem.] Primò ponit confessionẽ præpositi, ex qua infert. Secundò ipsius indignam promotionẽ ibi, Cum igitur. Tertiò mandat ipsum amoueri ibi, Quocirca. Abb. Siculus.

CASVS. Cum ecclesia Tholosana infamata fuisset super quibusdam excessibus, mandauit Papa quibusdam vt inquirerent super hoc veritatem tam in capite quam in membris. inquisitores ad Tholosañ. ecclesiã accedentes acceperunt iuramenta canonicorum, & in illa inquisitione quidam Mascaron cancellarius iuratus asserut se sciuisse pro certo Ro. olim Tholosañ. episcopum & amicos ipsius antequàm ipse Robertus eligeretur habuisse colloquium cum quibusdam canonicis nominatim expressis, ac eos precibus solicitasse vt ipsum R. in episcopum eligerent, & vidit & audiuit quando episcopus ipse confessus fuit in præsentia quorundam canonicorum præstitisse iura nentu n quibusdam canonicis, qui suæ primæ electioni fuerant aduersi, credens pro certo quod iuramentum illud præstitum fuit vt eligeretur ex pacto. Item dixit idem Mascarõ, quod ipsemet post electionem R. cassatam domũ episcopalem nomine ipsius R. detinebat, & recipiebat reditus episcopales, quos expẽdebat in negotijs ipsius R. Iudices dubitauerunt qualiter dictus Mascaron puniri deberet. Papa super hoc consultus respondet: Cum ergo dictus Mascaron dictum R. simoniacum scienter elegerit in episcopum, sicut ipse suo iuramento asseruit, & sic beneficijs ecclesiasticis se reddidit indignum, in præpositum Tholosañ. postea eligi nõ potuit. Vnde mandat Papa inquisitoribus ipsis, vt ipsum ab officio ꝑposituræ amouentes, virum idoneum faciant assumi ad ipsam. Nota qui scienter indignum eligit, indignus efficitur beneficijs ecclesiasticis, ita qꝫ interdum de iure nõ põt eligi.

† Scilicet Mascaron, de quo paulo ante facta mẽ. io.

b Episcopatus.] cũ agitur de statu ecclesiæ, recipiuntur testes tam contra prælatum quàm contra omnes de ecclesia. j. de arcu. qualiter & qñ etiam lite nõ cõtestata, si ꝑ cõtumaciã se abiecerunt. j. vt lite non contestata. ca. quoniam frequenter. §. sunt & alij. Sed conspiratores contra illum contra quem conspirauerunt, admittendi non sunt, sed super statu ecclesiæ admittuntur. j. de re iud. cum I & A.

c Amicos.] secus si inimici fuissent. inf. de simo. sicut.

d Colloquium.] hoc sufficeret ad ipsius remotionã. 40. dist. multi. Et desiderantibus episcopatus est auferendus. 8. q. 3. in scripturis.

e Solicitasse.] & hoc idẽ nocere debuit. 1. q. 6. sicut is qui. & C. de epis. & cle. si quẽquam. & hoc ipso suspectus est qꝫ se ingerit. ff. de procu. quæ omnia. Et preces huiusmodi importunæ inducere videntur simoniã. 1. q. 1. sunt nonnulli. & c. ordinationes.

f Recognouit.] talis recognitio siue confessio, licèt fieret extra ius, præiudicat confitenti, maxime si publice fiat arg. de excess. præla. quam sit graue. & argum 22. q. 5. hoc videtur. & recognitio debiti præscriptionem interrumpit. C. de præscrip. 30. an. cum notissimi. §. sed & si quis debitori. & in alio casu. 3. q. 6. testes. §. sed si debitum scriptum sit.

g Detinebat.] & malè dilapidabat enim. Arg. qꝫ sicut non suo, ita nec alieno nomine hoc facere debuit. 46. d. sicut non suo.

h Talem.] s. simoniacam 4 & ambitiosam, vt patet ex ipsa litera.

i Sciens.] quia audiuit ab ipso, & sciuit de solicitatione, vt dictum est.

ADDITIO. Et illud dicimur scire, quod ab alijs audiuimus, vt dicitur. 22. q. 5. hoc vñ. vt dictum est.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem, an accusatus priuetur præteritis. ponit opi. Inno. & de re quam alij. respondet. Secundò fortificat textum. Tertiò obijcit, & soluit. Quartò notat, duos duo similia.

4 Quia ante electionẽ iurauit. 8. q. 3. ca. 1. quia quosdã canonicos precibus solicitauit: & qa pactum fecit, secundũ Goffre. Io. And.

a Se in-

a De indignum.] ad minus per triennium. ī. eo cum in cunctis. ī. c. prox. Imò perpetuo preteritis bñficijs priuari debet, vt dixit Inno. iiij. si criminaliter ꝙ eum agetur: & inducit ad hoc ī. de confes. cum super. Sed ille plus peccauit q̄ iste, vnde nõ probat cũ dicit de isto, & ideo p̄p hmõi suspensionẽ promoueri non debuit ad honores. ī. de cõsuetu. cum dilectus. & ī. de aet. & qualit. cũ bonæ quia viliben personã non sunt cõcedendi honores. ī. de excess. præla. inter dilectos. & C. de dignit. neq; famosis. lib. 12. & C. de infami. l. vnica. li. 10. & 81. distinctus Daniel. ī. de accusoipotens. ī. de testi. testimoniũ. C. de pœn. reum. ff. de munc. & hon. reus, §. cum contra quem. Et ideo iste Mascarõ tamquam indignus debet remoueri: qa fuit conscius simoniæ, & simoniacum scienter elegit: & iõ beneficijs ecclesiasticis se reddidit indignum, vt hic dicit. 1 Sed quare punitus fuit iste Mascaron? Nam testis fuit, & iõ ꝛ. ī. de ordi. cognitum dilectus, in fin. & ī. de excep. denique ff. qui po. in pignora. Claudius. & ī. de fide instr. inter dilectos. ī. de re iudicata. cum super controuersia. & C. res inter alios acta. per totũ, Solutio. res ista non fuit acta inter alios: immo inquisitio facta fuit tam in capite quam in membris, vt dixi, & ꝛ cum & alios: vnde ii confessus fuit ꝛ se in iure, ei præiudicare debuit. & confessus in iure, ꝓ iudicato hꝫ infra de confessis. c. cum super. Si aliquis iudicatur testis in causa alterius, & in modum exceptionis proberur crimen, testis nõ punitur, nisi qui a testimonio repellit, nec infamiã incurrit, & sic loquunt ꝛria proximè signata. Et nota per hãc decret. q̄ suspensus à beneficio eligi non potest ad beneficium vel dignitatem dũ manet in suspensione, sicut nec suspẽsus ab officio: vt ī. de consu. c. cũ dilectus. & q non seruauit interdictũ ī. de postula. c. ad hæc. & ī. de excessibus prælato. c. vl.

CVm causam.] Communis diuisio. Secunda ī ibi, Quia igitur.

CASVS. Quidam prioratus in ecclesia S. Petri Lucanen. vacauit, maior pars canonicorũ in priorẽ elegit Bonũ quidam alij dilectum dicentes, q̄ ei electio non valebat eo q̄ dictus presbyter Bonus non erat ꝓfessus ordinem regularem, cũ fuit commissa iudicibus coram quibus allegabatur, q̄ cum dictus presbyter Bonus non fuisse ꝓfessus ordinẽ regulare, eligi nõ potuit in priorẽ. In ꝓtrũ ꝓponebat q̄ multi priores continue vnus post alium fuerit in ecclesia ipsa p multa & lõga tẽpora, q̄ non fuerant ꝓfessi. Dubitauerũt iudices, an talis consuetudo excusaret quo minus talis electio valeret. cõsultus Papa rñdet, q̄ nõ debemus solummodo attẽdere q̄d factũ sit, sed potius quid sit faciendum: Consultationi vestræ taliter respondemus: quòd cum secundum legem diuinam non sit in boue arandi & asino & nec quisquam debeat vestem induere de lana & lino quæ contexta: irritetis e electionem prædictam, & compellatis præfatũ presbyterum alioquin clamosi nunc profectos, vt vel beati Augustini regulam in eadem ecclesia constituta profiteantur & seruent, aut ipsam ecclesiam omnino dimittant.

¶ Idem priori S. Frigidiani G. & G. † canonicis Lucanensibus.

¶ *Si non professus eligitur ad regimen ecclesiæ regularis, cessatur electio consuetudine in contrarium non obstante.*

CAP. XXVII.

CVm † caulam quæ inter Bonum presbyterum, & Brunum canonicum sancti Petri Lucanen. vertitur, super eo quòd dictus presbyter Bonus, à maiori parte canonicorum eiusdem ecclesiæ (prædicto B. & quodam alio contradicentibus) in priorem, sicut dicitur, est electus, olim vobis duximus committendam: & infra. Quamuis autem multi priores continue † vnus post alium, in ipsa ecclesia per b multa & longa tempora fuerint non professi: quia tamen præfatus presbyter B non est professus obseruantiam regularem: dubitatis † (& merito) nobis procedere inconsultis.

¶ Quia igitur non debemus attendere solummodo quid factũ sit, sed potius quid sit faciendum: Consultationi vestræ taliter respondemus: quòd cum secundum legem diuinam non sit in boue arando & asino c nec quisquam debeat vestem induere de lana & lino quæ contexta: irritetis e electionem prædictam, & compellatis præfatũ presbyterum alioquin clamosi nunc professos, vt vel beati Augustini regulam in eadem ecclesia constituta profiteantur & seruent, aut ipsam ecclesiam omnino dimittant.

¶ Idem Latitu. S. Stephani in Cœlio monte presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶ *Nominatio vel appellatio eius cuius non interest, electionem non impedit: sed si vocandus contemnitur, eo prosequente contemptum, cassatur electio etiam confirmata: & potest prosequi nisi consenserit electioni: quod potest etiam ex post facto. hoc dicit vsque ad §. super eo.*

† Dubitatis.

Deut. 22.

† Al. ita: G. & G. B. & S. canon. &c.

1 Concord. glos. magna de renunc. post translationẽ. & in c. de regulari. in glos. 1. de simon.

† Cap. 11. eo. tit. in 3. cõp.

ꝛ Vide text. ff. ex facto. & rerum. cũ not. ff. de hæred. inst. & ī l. 1. §. quotidiana. ff. de aqua quot. & est.

2 Prætor iudicat etiã cũ iniqua decernit; relationẽ factã nõ ad id qđ eum facere opottebat. Ioan. And.

3 Concord. tex. cum gl. in ver. cetabit. in l. auxiliũ. ff. de minor.

a Indignum.] Dubitatur, an talis electus ipso iure sit priuatus beneficio, vel ab homine sit priuandus? Et videtur quòd ipso iure, quia ipse se reddidit indignum, vt hic dicitur. Item ipse est conscius simoniæ, & simoniacum scienter elegit, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est infamis, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est excommunicatus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est suspensus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est interdictus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est irregularis, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est homicida, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est adulter, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est fornicator, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est raptor, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est incestuosus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est sodomita, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est bestialis, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est sacrilegus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est blasphemus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est periurus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est falsarius, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est latro, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est fur, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est homicida, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est adulter, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est fornicator, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est raptor, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est incestuosus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est sodomita, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est bestialis, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est sacrilegus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est blasphemus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est periurus, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est falsarius, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est latro, & ideo ipso iure sit priuatus. Item ipse est fur, & ideo ipso iure sit priuatus.

b Per multa & lõga tempora.] Consuetudo in hoc non iuuat. ī. de consue. ad nostrã. & c. cum inter vos quia non quod fit faciendũ, sed faciendũ consideran dum est. de of. præsi. sed licet. & ff. de iusti. & iur. l. pen. 1 & 93. dist. legimus. & negligentia episcopi hoc accidit. ī. de testa. qa ingredientib. & dispar professio in ecclesia esse non debet. 16. q. 3. presbyteros. & q. 7. in nona.

c Dubitatis.] simile ī. de rescrip. c. cum contingat.

d Asino.] i. homines diuersæ professionis in vno officio non sociabis, sic exponit 16. q. 7. in nona actione.

ADDITIO. Vnde versus.

Nemo boues asinis curuo coniungat aratro:
Nec gestet vestem lini lana quoque texta.

e Irritetis.] & merito: quia ꝛ ius cõe facta est. 18. q. 2. abbatem. & c. q̄ sit. & contra istud ius commune ꝛ non præscribitur nullo tẽpore, vt hic dicit. 3 quamuis ꝛ ibidem

multa & longa tempora, &c. & similem casum habes infra eod. tit. c. cum in magistrum.

QVòd ficut.] Diuiditur haec decre. principaliter in tres partes. Secunda: ibi in §. Super eo. Tertia: ibi in verficu. Quòd autem. Haec prima pars primò ponit tria quæ obijciebantur cõtra formã electionis, & pertinet ad primam partem rubricæ. Potes colligere modum ponendi casum literalem. Nã facta electione de quodam promouendo in epm in eccl. ia Armachana, se cura illius confirmauerat, & cõsecratione, misit ei antaliqui, vt iste archiep̃s deberet deijci. ad cuius deiectã cnẽ allegabãt tria ptta personã. P. pa auditis allegationibus vtriusque partis decreuit & mandauit vt in litera continetur. Abb. Siculus.

† Ca. 13. eo. titu. in 3. cõpil.

CASVS. Vacante ecclesia Armachana quidã abbas electus fuit in archiepm ecclesiæ Armachanæ, & postmodum confirmatus & cõsecratus. Quidam epi, & abbas quidã opponebant se huic electioni. Legatus Apostolicæ sedis cum quo prædicti se opponebãt, inquisiuit de modo electionis, & de persona electi, quia multa proponebantur tã contra personã electi, q̃ cõtra formã electionis: & inquisitione facta, inuenit plura tã contra personã electi. q̃ formã electionis. Dubitauit Cardinalis qd sibi esset faciendũ. consuluit Papã: & ipse rũdit illa, q̃ contra electionem proponebantur. Primò quidẽ electio dicebatur facta de tribus, sed illa videtur potius nominatio q̃ electio: vnde nihil iuris acquisitum fuit nominatis. & ideo licite potuit procedi ad electionem celebrandam in ecclesia Armachana. Secundo fuit appellatio à rege interposita: & Papa dicit quòd appellatio illa electionem nõ potuit impedire: quia nihil attentatum fuit in præiudicium regis: quia nõ nominatio, sed electio solemnis debet principi præsentari, vt summ præstet assensum tanquam patronus, licet q̃que per vsurpationem in contrarium fiat. Tertia fuit, quia dicti epi & abbas contempti fuerunt, vt dicebat: dicit Papa, si electioni interesse debuerunt, & ipsi non contempti, sed vocati fuerunt, dummodo sine periculo potuerint vocari, siue nequiuerint, siue voluerint ad electionem venire celebrandam, ipsorum absentia electionem nõ potuit impedire. Si verò non fuerunt vocati sed contempti, cassari debet electio, nisi postea pro bono pacis voluerint consentire. Super eo verò quòd die consecrationis suæ antequam missa finiretur, acolythum ordinauit: pro tanto excessiu castigetur: quia solus Romanus Pontifex, qui consecratur ante hymnum angelicum, & postmodum missam incipit & perficit cõsecratus in die suæ consecrationis potest ordines celebrare. Alij verò qui inter epistolam, & euangelium consecrantur: quia ipsi cõsecrati concelebrant principaliter celebranti, non debet tunc ordines celebrare ne diuidat mysterium vnitatis. Præterea non licet archiepo sine pallio cõuocare concilium, conficere chrisma, dedicare basilicas, ordinare clericos, & epos p̃secrare, & iò multũ p̃sumit qui antequã impetret pallium, p̃dicta facere p̃sumit: cum nõ tanquã epus, sed tãquam archiepus ea facere videatur. Super eo vero p̃ tabulã argenteam alienauit, dummõ ecclesiã reddat indemnem, æquanimiter poterit prætiri, cũ hoc p̃esserit de cleri & populi voluntate. Not. quòd p nominationẽ nullũ ius acquiritur nominato. Itẽ appellatio p laicum patronũ interposita ne fiat electio in ecclesia collegiata, non valet. Itẽ si quis contemptus fuit electione nisi cõsentire voluerit, cassari debet electio. Alia verò q̃ p̃ personã p̃ponebãtur, dispensatiue intelligantur.

† Mindonensis. † Mondonen. † Vinuẽ.

[Gl. seq. distinguit duplicem nominationem.]

a Iuris.] ex tali simplici nominatione nullũ ius acquiritur nominato, vt 2. q. 6. c. ei q. versi. nõinationes. sed ex illa nõiatione q̃ fit in scrutinio ipso publicato; ius acquiritur nõiato ī scrutinio. ī. e. publicato.

b Cõstitutiones.] 23. dist. in nomine domini. & ī. de appel. qua fronte. & etiam causæ spirituales in ecclesia sunt tractandæ. 2. q. 2. præterea. & 23. q. 8. conuenior. versicu. sed etiam in consistorio.

c Impedire.] & meritò: quia laici non debent interesse electioni. s. eod. cum terra. imò ius eligendi non cadit in laicum in collegiata ecclesia, ét si esset patronus. ī. eo. sacrosancta. non obstante aliqua consuetudine, inf. eo. c. Massana. sed electio facta p̃sentari debet patrono vt suum præstet assensum, ti. p. eod. cum terra, & c. cum inter vniuersalis. & inf. eod. tit. c. sacrosancta.

d Sine periculo.] & sic patet quòd si periculum est etiam in vocando siue in mora, alij ad electionem procedere debent eis non vocatis. ī. eo. c. cum inter vniuersas arg. inf. de sent. excom. sacro.

[Gl. seq. signat contrarium.]

e Nequiuerint.] Arg. contra. sup. eod. bonæ. ver. si constaret de vi, &c.

f Noluerint.] Si noluerint, alienos se fecisse videntur. s. eod. c. cum nobis olim. & ī. eod. ecclesia vestra.

[Gl. seq. signat contrarium & soluit.]

g Vocatos.] Præsumitur quis non vocatus, nisi hoc probetur, vt hic patet. & 4. q. 4. quisquis. 82. dist. proposuisti. Arg. contra. s. eo. bonæ. versi. sin quia nuncio creditur an aliquis sit vocatus. ff. de reb. eor. qui sub tu. uel cura. magis. §. illud. inf. de appel. cũ parati. Dico quòd si quis negat se fuisse vocatũ aduersario incumbit probatio, vt hic innuitur. & ī. de proba. quoniam contra de hoc dictum est. sup. eo. bonæ.

ADDITIO. Dicit Goffred. Puto nuncio & actis iudicum standum, nisi validæ probationes offerrentur ex aduerso. alle. inf. de testib. cum à nobis. Quid de nuncio dixerint hic Io. & Vinc. scripti in Spec. de cita. §. sequitur. super ver. sed numquid. Io. And.

[Ex hac

† Adde tenacum gl. in l. item quæritur. §. si gemma. in ver. periculum. ff. loca. & in l. opus in gl. a. eo. tit.

[Ex hac dissoluta glo. seq. formatur tres oppositiones & duas quæstiones. Opponitur quòd contemptus ratificare non potest, quia quod non valet, &c. Secundò quòd non potest, quia suo nomine non est gestum qđ in spiritualibus, &c. ponit opin. Ioan. quam reprobat. Tertiò quòd cogitur habere ratum cum sit vtiliter gestum, soluit quòd remitte re non tenetur, &c. Quartò quæritur an instante contempto eligens resilire possit, allegat pro & ℣. Quintò an contempto mortuo requiratur consensus substituendorum. ponit solutionem Vincen.]

Electio inualida an possit per ratihabitionē cōfirmari.

a Consentire.] sic patet q̄ electio quæ non valet per ratihabitionem pōt confirmari. 16.q.1. quoniā quicquid. & ℣. de his quæ fi. à præla. fine consi. cap. cum nos. & cū in Apostolica. ℣. de dona. c. pastoralis. & ℣. de iure patr. cura. & ℣. de tran. contingit. Sed ℣. ℣. eo. audit. is, & ℣. de iure pat. illud. & 16.q.3. cap. placuit. §. potest. versi. quod ab initio. ff. de re iud. qđ ab initio. Sed nonne absentes cogi debent ratā habere electionem, cum in hoc negotio ecclesiæ vtiliter gestū sit. ff. de nego. gest. l. Pomponius. cū absentes id facere tenerentur. ff. de ri. nupt. l. si filius? sed dic quòd iniuria facta est absentibus, & illā nō tenet remittere sine satisfactione. 23.q.4. illic. 50. distin. si quis contristatus. Item si cogerentur consentire præsentibus, iam non haberent liberū arbitrium & sic inuitis daretur episcopus: qđ esse non debet. 61. dist. nullus. Item patet hic quòd circa spiritualia possunt habere ratum qđ meo nomine non est gestū. 9. quæst. 3. Lugduñ. & ℣. de in. pat. cura. & 2.q.1. i primis. & 3.q.6. hoc quippe. Sed nunquid in hoc casu possent primi electores resilire, cum absentes nolunt consentire? Quod vī. cum diffidāt de iure suo. ℣. de postu. bonæ. 63. dist. quanto. Sed contra videtur. ℣. eod. cum inter canonicos. in fin. & 8.q.1. dilectissimi. de seruis rusti. prædi. per fundum. ff. de opti. leg. si tibi. §. vnius. ff. de nego. gest. si ego. Ité pōt dici vt Ioan. dicit, q̄ si præsentes eligunt, & spem suæ electionis ponunt in absentibus sperantes ipsos ratum habituros, quia tunc demum per ratihabitionem pōt confirmari factum præsentium: sed si statim præsentes per suam electionem intendant ius dare electo: tunc non potest ratificari ipsorum electio, vt 9.q.3. Leguli. ff. de iudi. si quis offerri. qđ non credo, imò qualitercunq; eligant, possent absentes ratā habere electionem, dum tū nō sint nulla ipsō iure. ℣. ea. proxi. Item pone quòd illi qui cōtempti sint mortui sint; nunquid subditorum consensus exigitur? Vnic. dicit quod non, nisi essent prælati qui aliis succedunt in honore ac onore. ℣. de off. de leg. quoniam abbas. & ℣. de off. ord. pastoralis. in canonico secus. arg. ℣. de testi. requisiti. in fi. §. 1.

Solus Rom. Pont. in die consecrationis sue valet ordines celebrare.

¶ SVPER eo.] Ille §. diuiditur in tres partes. quia ponit alia tria, quæ obijciebantur contra personam promoti: comprehensio. §. fin. partes satis patent in littera.

[Glo. seq recitetur per quæstionem, an missa sit de substantia consecrationis, & an vnus possit consecrare, & alter missam dicere. In fin. signat cōtrariū, & soluit.

b Diuidatur.] sed qualiter diuidatur, exemplum habes 23. dist. quorundam. ita episcopus, qui consecratur concelebrat ideſt, simul celebrat suo consecratori qui principaliter celebrat, & ideo tunc non dēt dimittere officiū illud qđ ipse inceperit cum consecratore suo, &

curauerint consentire. a

¶ *Episcopus dum celebratur missa consecrationis suę, vel archiepiscopus ante receptum pallium ordines conferre non debet. hoc dicit. vsque ad versicu. Quod autem.*

¶ Super eo autem quod in die consecrationis suę, antequam missarum solemnia finirentur, acolythum ordinauit, pro tali excessu eum corripias & castiges: cum solus Romanus Pontifex (qui ante hymnum angelicū consecratur, & postmodum ipse missarum solemnia incipit & perficit consecratus) in die consecrationis suæ valeat ordines celebrare. Cæteri vero qui inter epistolam & euangelium consecrantur, quia consecrati concelebrant principaliter celebranti, ne diuidatur b mysterium vnitatis, † nō debent tunc ordines celebrare. Præterea cum non liceat archiepiscopo sine pallio c conuocare concilium, conficere chrisma, dedicare basilicas, ordinare clericos, & episcopos consecrare, multū profecto præsumit qui antequam impetret

alios ordinare: quia sic diuideretur mysterium illius missæ in qua consecratur quod fieri nō debet: & toti missæ debet interesse. Et ita vī esse de substantia cōsecrationis ipsa missa, hac ratione, quia consecrationes episcoporum & ecclesiarum & confectio chrismatis debet fieri cū missa. ℣. de celeb. miss. te referente. & de conse. distin. 1. omnes basilicæ. & vno cōtextu sine alio intervallo, & ille qui consecrat, dēt missam celebrare, & ita officium illud totum continuum debet fieri sine interpositione vel mutatione aliqua personarū nisi magna necessitas casualiter superueniret 24.q.1. nihil & c. illud. quia sic ordinauit ecclesia Romana, & obseruat. & idem fit & obseruatur in collatione sacrorum ordinum. Ex hac consideratione videtur q̄ missa sit de substantia consecrationis. contrarium tū consuevit dici, & verum est quòd missa non est de substātia consecrationis: quia diuersa sunt consecratio & missa, sed propter virtutem & reuerentiam sacramentorū & ordinū statuit eccla, quòd qñ talia celebrantur semper cū missa celebrētur. Contrarium est not. 77. distin. in veteri. Tamen si huiusmodi solēnitates non seruarētur, nihilominus valerent consecrationes, & ordinum collationes clericorū, sed q̄ contra facerēt, punirent ordinātes, & ordinari qa cōtra ordinationē ecclesię, & cōtra illud qđ ecclesia seruare fecerunt. Sed q̄ illi q̄ faciūt cōtra ordinationē ecclesię puniant. habetis ff. de tem. or. sane. &c. Ifas. &c. vel nō est cōpos. & duob. c. ibidē sequētib. aēs. n. tenētur seruare quòd ecclesia Romana obseruat. ℣. de sacra vnc. c. vnico i fi. & quæ omissa sunt in præmissis, debent supleri. vt ī pri. c. d sacra vnc & i ti. seq. c. j. & c. presbyteri. Hu. dixit quòd si vnus cōsecrat, & alter missam dicat, cōsecratus erit: sed fieri nō dēt. De hac materia no. 75. dist. ordinationes episcoporum. De hoc qđ dixit, Hoc q̄dū fuit à me Bernardo Parmen. canonico Bonoñ. capellano dñi Pape in cōsecratione dñi Octauiani Bonoñ. epi, vtrī archiepus posset consecrare, & alius missam cantare? Rñsum fuit quòd illud fieri non debebat, cū illud esset contra ordinationem ecclesiæ, vt inf. dicitur, & nūquam audiui nec legi, quòd hoc aliquando factum fuerit: & hac de causa ponitur hic hęc additio. Bernar. Sed finita illa missa si alia postea celebraret, bene posset ordines celebrare si necessitas esset. 2 vnde dicit, tunc, quasi dicat, finita illa missa posset pri⁹ pallio recepto: quia mysterium diuidi non debet. 23. dist. quorundā. Arg. contra 7.q.1. nihil, & c. illud. Sed illud ex necessitate. quæ legem non habet. sup. de consu. quanto. de cōsec. dist. 1. diem nimium. 3

Missa an sit de substantia consecrationis.

†In vno manuscripto Vaticanæ veritatis.

Bernard. decretaliū glossator qs fuerit.

2 Sed cum ꝑsentes sint alij epi, non apparet, qualis necessitas possit occurrere, nec eo die possint sacri ordines conferri, c. 1. & 3. de tēp. ordin. ut hic ait Host. & Io. And.

3 Concor. l. tex. in l. aliq. ff. de offi. procōs. & in l. non solū, cum vul. ff. de excu. tut.

a Idem Phi. Gos. Innoc. Host. Cōp. & Abb. Ité ſm Inno. & Host. & Cō post. si lite pendente super contemptu moritur contemptus vel transiit ad aliā eccle siā, perit actio. C. si rē vel ac. mor. fu. l. ſi. Ioā. And.

c Sine pallio.] quia in pallio plenitudo Pontificalis officij confertur. infra de vsu pal. nihil. & ideo ante pallium talia facere non potest. Alij tamen dicunt quòd pōt alij demandare. 2 eo. suffraganeis. quia consecrare

fecrare eſt ordinis epiſcopalis: ſed epiſcopalia ante pallium acceptum exercere non pōt, vnde alijs inferioris ordinis hoc demandare non valet. arg.op.inf.de conſe. ecc.le.vel alta-aqua. Et arg.ſ.eo. trāſmittam. ſed ſuffraganei ſui ad mandatum ipſius poſſunt alium iuum ſuffraganeū conſecrare.ſ.eo.c.ſuffraganeis.

a Tanquam.] Et ita quædā facit quis tanquā alius, vt 23.q.4.ſi eccleſia.in fin. & ff. de adopt.ſi pater.§.qui duos.& l.ſi com.itl. & j. qui fil. ſine legiti. per venerabilem vbi de hoc: quia nullius eccleſię erat epūs: tanquā archiepiſcopus non poterat: quia nondum recepit pallium.

[Gl.ſeq.notat per reſtitutionē purgari pœna, allegat ſ.c.& ſ.ll.primæ legis cauſa n exprimens. ad cōtrarium alle.ſ.ll. & primā exprimit. item obij it. dat ſolutionem Io. cui reſponuet, ponit opin. deinum ſoluit.]

†Doleñ. Doloñ.

b Præterire.] Et ita hic purgatur pœna criminis per reſtitutionē. j. de reb.eccle.non alien.ſi quis presbyterorū. 35.q.8. qđ quis cōmitt. & 12.q.2.ſi quis qualibet.ſimile j.de loca. & condu. pp. & ca.potuit. 1 ſicut ſi aliquis ante accuſationem recedit ab inceſtuoſa cōiunctione, fine pœna eſt.ff.de adulte. ſi adulterium. §. iidem imperatores. ſic. ff. quòd met.cā.l.ſi cum exceptione, §.fitis, & C. de his qui vt indign.l.alia.ff. de ioff.teſt.l. Papinianus. §. memminiſſe.ff. d ali.iud. mu.cau.fac. ex hoc edicto. §. penul. Ar.contra ff. vbi Lono. rapto. nō prodeſt. vbi prodeſt raptori rem reſtituere ad euitandam pœnā. ff. de fur. qui ea mente. & ff. depoſi. l. 1. §. ſi depoſitā. Sed obijcitur iſte eſt ſuſpectus, & citatio nō mutat malitiolū animum tutoris: Inſtit. de ſuſpec. tuto. in fin. Sed iſte nouerat ſuſpectus alias, & excuſatur pp mandatum cleri & populi. 12.q.2. de relus. Sed ibi maior præſtitit auctoritatem hic. fuit iſte maior qui deliquit, imò ipſe facere non debuit quod alios facere ipſum prohibere oportuit. 16.q.1. nemo. & ibi canonicus. & ff. ſi ſer. ven. altius ff. de condict. indebit. tracta. fratre. Dicunt quidam quod hic potuit mitigatio & conſimili pœna purgari quod non remouentur ab eccleſia nec deponatur. Contrarium dico, quòd licet reddat eccleſiam indemnē, propterea non euadit pœnam depoſitionis, ſed euadit ſolummodo pœnam excommunicationis vt 2.q.2. monemus. & c. ſtatuimus. Et hoc etiam dico per iura proximè dicta. hoc probatur per decre. Gr. g. j. de ſolu. ſi quorundam. vbi dicitur, qui obligat eccleſiam ſuſpensus eſt ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium ipſo iure. Et ita intelligitur capit. illud, ſi quis presbyterorum. quia per reſtitutionem ſolummodo euadit pœnam excommunicationis. Et quod hic dicit, diſpenſatio

pallium, clericos ordinare feſtinat: cum id non tā quam [a] ſimplex epiſcopus, ſed tamquam archiēps facere videatur.

¶ Iſte verſi. non ſummatur, tum propter diuerſitatem lectionarum, tum quia non facit ad titulum. Abb.

¶ Quòd autem tabulam argenteam dicitur vendidiſſe, dummodo eccleſiam Armachanam reddat indemnem, æquanimiter poteris præterire, [b] cum id de cleri & populi conſenſerit voluntate.

¶ Idem Tolet. † epiſcopo & Sagoñ. † & de Ardeñ. Abbatib.

¶ Electio per minorem partem capituli facta non tenet, nec per ſubſequentem conſenſum ratificari poteſt. h.d. ſecundum communem intellectum.

ſuit & gratia. & hoc innuunt illa verba: æquanimiter poteris præterire. & ita fuit ſolummodo quædam tolerantia. Huic adminiculum præſtitit quod dicit: cleri & populi aſſenſu. cap. illud, quod quis commiſit. loquitur ſimiliter de miſericordia de eo qui toleratur in officio ſuo: vt ex litera ipſius c. patet. ad hoc præſtat bonum arg. ff. depoſi. l. 1. §. ſi rem.

† Cap. 14. etit. in 3. cōp.

CAP. XXIX.

AVditis † & intellectis mentis cauſę de duabus electionibus celebratis in eccleſia Baioceñ vnam † de G. archidiacono: & alterā de R. ſubdiacono [c] inuenimus vtranq; contra formam canonicā attentatam. Cum enim inquiſitis voluntatibus ſingulorum decanus cū paucioribus in ipſum R. [d] & cantor cum pluribus in dictum G. archidiaconum [e] conueniſſent: [f] ſolo cantore poſtmodum quēdam alium, videlicet magiſtrum R. de Algedijs † nominante, ad noſtram fuit audientiā appellatum, ſ ne decanus qui primam in electione vocem habebat, ad electionem procederet ſine conſenſu totius capituli, vel maioris & ſanioris partis ipſius. Ipſe verò decanus non habito conſenſu maioris partis ca-

† Aldegijs Allegijs.

AVditis.] prima pars, diffinitionis cauſam ponit. Secunda diffinit, ibi, Nos igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante eccleſia Baioceñ. canonici Baioceñ. ad electionem conuenientes, pars vna elegit Guil. archidiac. alia pars elegit R. ſubdiac. oñ. Electiones iſtæ delatæ ſunt ad dñm Papā. Ipſe Papa examinatis nunciijs vtriuſque electionis, inuenit vtrāque cōtra formā iuris attētatam hoc modo: Cū enim canonici in capitulo cōueniſſent, & voluntates ſingulorū inquiſitæ fuiſſent, decanus cum pauciori. bus conuenit in R. ſubdiaconum nō ipſum eligendo, ſed nominando: cantor cum pluribus nominauit Guil. archidiac. tandem ſolus cantor nominauit magiſtrū R. de Alegediis, appellans ne decanus qui primam vocem in electione habebat ad electionem procederet ſine conſenſu totius capituli. vel maioris partis. Decanus non obſtante appellatione illa, non habito conſenſu maioris partis capituli, ſed longè minoris, dictum Guil. archidiac. elegit ſtatim appellans ne quis ꝺ electionem aliquid attentaret. decanus tamen allegabat ꝺ electioni ſuæ plures conſenſerunt, ſed hęc allegatio non valebat, quia electio, quæ fuit irrita ipſo iure, per ſubſequentem conſenſum non poterat eſſe rata. poſt electionem cantor & alij, qui remanſerunt in capitulo, poſt illam electionem decani nondum caſſatam. & poſt appel. ad ſedem Apoſtolicam interpoſitam recedentes a nominatione dicti Guil. archidiac. dictum ſubdiaconum elegerunt. dōs Papa vtramque electionem vt contra formam canonicam attentatā, vt dictū eſt, caſſauit. Not. quòd ſecunda electio attētari nō dēt prima non caſſata, quod intellige cum prima electio non eſt in illa ratione electi. Not. quòd electio quę nulla eſt, poſt facto non conualeſcit. Item quod fit poſt legitimam appellationem non valet.

† Ait Inno. ita fuiſſe in regiſtro: vnā de R. archidiacono. & alteram de magiſtro R. ſubdiacono.

1 Concord. tex. in l. magna. C. de cōtr. h. & com. ſtip. cū gl. ſi. & ibi Cy. & Pe. de Bella. tacit C. de ver. ſig. l. ſine mus. in gl. expurga.

c R. ſubdiacono.] Magiſtro R. olim.

d Ipſum R.] non erat in antiqua.

e Archid.] olim verbum iſtud, dictum non erat hic. Bernard.

f Conueniſſent.] nominando, non eligendo.

ADDITIO. Et per tales nominationes non impeditur electio. ſup. c. proxi. Io. And.

g Appellatum.] à cantore & ſuit.

a Protu-

a Prorupit.] eligendo G. archidiaconum, & recedendo à nominatione R. subdiaconi.

b Electioni.] factæ à decano.

[Gl. seq. obijcit, & soluit & remittit.]

c Ex postfacto.] Hic vī q̄ electio, quæ nulla est ipso iure, impediat secundam, & quia dicit electio, quæ fuit irrita ipso iure, & c. quia vtraque hic cassat: vnde contradicit. ī. eod. bonæ. & inf. de appel. constitutis. & ī. eo. congregato. in quibus secunda tenet: quia prima fuit nulla ipso iure. Sed dicas, q̄ electio illa non erat nulla ipso iure, imò poterat rata haberi, nec erat euidens ipsam non tenere. Et verba ista scilicet, irrita ipso iure, non tenent propriè: vnde expone, irrita ipso iure, idest irritanda de iure. & hęc expositio, placat p̄ finem c. vbi dicit; vtramq; electionem duximus irritãdam & sic nulla ꝓprietas: & lóquitur in eo dũ casu hæc decr. cũ illa. ī. eod. consideranimus. Et non inuenitur hic q̄ ratihabitio non possit habere locum in electionibus, quia bene habet locum: vt ī. e. q̄d sicut. & c. licèt. 63. distinguantò. ī. de iure patrona. cura. & ī. de postula. bonæ. sed hic non potest habere locum ratihabitio, quamdiu appellatio pendet: Fit ei non renunciatur in totũ: quia cõtraria sunt cõsentire & nolle recedere ab appellatione: simile ī. de appel. foliculudinem: vnde dixit, maximè appellatione pendente: quasi dicat, si voluit renunciare appellationi & consentire, potest conualescere: & maximè, pro, tũ, ponitur. & quod dicit ex post facto, &c. allegatio fuit partis aduersæ, nec ponunt illa verba, ex post facto. & hoc vī per si. vbi dicebatur: Nos igitur his & alijs auditis q̄ corã nobis allegata fuerunt. vel dic prout dī in vltima notula. in si.

d Maximè.] propriè ponitur; quia idem effet citra appellationem. ī. & in antiqua nõ erat hoc aduerbium.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

e Cassatam.] De facto intellige, cum nulla fuerit: quia q̄d non est cassari non pōt. sic ī. de re. eccle. alien. vel nondi quis presbyterũ. Item quod dicit in si. irritandam. contradicit literæ superiori, vbi dicit quòd electio fuerat irrita ipso iure, ergo non poterat irritari, si nulla est. Dic q̄ verum illud, irritandã, quantum ad primã electionem, ponitur improprie, idest, irritam: quantũ ad secundã ponitur proprie. simile 28. dist. presbyterũ. quia secunda non erat nulla, sed per exceptionem fuit cassata: & si decanus & sui consensissent electioni secundæ, confirmata fuisset: ut dicitur in si. vlt. notulæ.

[Glo. seq. dist. quòd duæ electiones aut fiunt uno contextu, aut ex intervallo. secundo casu aut prima est annullanda, aut nulla. & si nulla. aut istud est euidens aut dubiũ & potest quòd etiã nulla impediat secundã, inducens sex similia. Potest opi. distinguentè nullitatẽ, iuris vel exceptionis, vel tantum actionis. Quærit demũ de ratione diuersitatis quæ est solutio contrarij. & distinguit an primi qui fecerunt electionem nulli, sint etiã priuati potestate eligendi, necne. In si. quærit. arg. pro & contra. & soluit.]

pituli, sed longè minoris, subito in electionem prorupit. a appellans ne quis contra ipsam aliquid attentaret: quamuis asseueret, quod electioni b factæ plures alij consenserunt: cum tamen ex postfacto c nequiuerit conualescere, quod ab initio non valebat: quoniam electio, quæ fuerat irrita ipso iure, per subsequentem cõsensum, maximè d appellatione pendente, nõ poterat esse rata. Eis ergo ad propria recedentibus, † cantor & alij qui remanserant in capitulo, post illam electionem nõ dum cassatam, e & appellationem ad nos interpositam f, à nominatione † dicti archidiaconi recedentes, de nouo præfatum subdiaconum eligere præsumpserunt.

¶ Nos igitur electionem vtramque duximus irritandam. f

¶ Idem Grandiffyluæ, & Bellæpericæ Abbatibus.

¶ *Potestas data compromissarijs ad eligendum prælatum, re non integra reuocari non potest, & desinit res esse integra postquam compromissarij cœperunt habere tractatum.*

f Irritandam.] No. quòd vbi plures electiones celebrantur, quæ fiunt inconuenienti, neutra impediat aliam, vel prævalet alij quæ prior sit, sed prævalet illa quæ maioribus innatur meritis, & plurimorum approbatur assensu. 63. dist. c. vlt. ī. e. ecclesia. ī. eo. dudum, si verò ex interuallo fiat secunda, tunc habet locũ dist. aut prima est aliqua, licèt posset elidi per exceptionẽ, aut nulla ipso iure. Si non euidẽs est, primã non tenere ipso iure: puta cũ eligit qui est ineligibilis, ī. eod. cũ Vintoñ. ī. de appella. constitutis. & ī. eod. venerabilẽ. & ī. eo. tit. congregato. vbi tenet secunda à pauc. oribus facta: nunc prima non præstat impedimentũ secundæ. Sed si dubium est an teneat prima, quia aliqua causa allegatur quare posset tenere, tunc prima præstat impedimentum secũdæ, nec debet fieri secunda, prima nõ cassata. ī. eod. consideranimus. Sed hic vī cõtra ex eo q̄d dixit ī. cũ tã ex post facto, &c. q̄ electio, q̄ nulla est ipso iure, impediat secundam. prima enim à paucioribus. & post appel. facta fuit, unde videbatur nulla. Et sic perditur dominium per id quod nullum est. ī. de renũcia. quòd in dubijs.

† Ait Inn. in registro ita haberi: a nominatione dicti G. archidiaconi recedẽtes, de nouo magistrum R. subdiaconũ cũ esset subdiaconus eligere præsumpserunt.

a Vnus intellectus est. i. si appellatio non penderet q. d. contra iustã appellationem facta nõ cõualescit, licèt appellationi renuncietur: vt dixi ī. gl. ꝓxi. Alius intellectus est. i. si appellatũ non fuisset. Io. And.

1 In codice Barbatiæ: redeuntibus. s. ad domum propriam.

2 Concord. Bart. in l. si quis vi. ī. & differentia, ff. de acquir. poss.

Sicut videtur quòd ab accusatione, quæ nulla est, non pōt quis discedere nisi iudicis auctoritate. ff. ad Turpil. l. 1. ī. accusationem. sic secundum testamentum factum sub conditione, quæ nunquam erit, dum tamen esse possit, rumpit primum. ff. de iniur. rup. testa. cum in secundo. in fi. & primũ matrimoniũ quod nullũ est, impedit secundũ. ī. de spon. ad audientiã. sic manu militio, quę nulla est, pōtat impedimentũ vsucapiendi. ff. de vsu capi. ꝓ donato. l. qui pro donato. sic accusatio, quæ nulla est impediat sequẽs matrimoniũ, ī. de de spon. impube. ad dissoluendũ. in fi. In stipulatione aliud est, quia si prima stipulatio non valet, quæ potest elidi per exceptionem, tenet secunda, ff. de verb. oblig. si dari stipuler. Quidam tamen distinguunt quòd electio qñque nulla est iure actionis, & non iure exceptionis: quoniam ex ea nõ potest peti confirmatio vt hic, & ī. eod. consideranimus. vbi prima non tenet & tamen impedit secundã; & hæc qñque est nulla iure exceptionis & actionis: vt illa quæ facta est ab excõmunicatis siue de persona indigna: quia ex ea non pōt excipi vt alia impediatur: ī. de appel. constitutis. & simile ī. eo. bonæ. Sicut aliquis qñque cõsequitur sumptus per retentionẽ, quos nõ posset cõsequi per actionẽ. ff. de condi. indeb. si in area, in fi. Inst. de re. di. ꝧ. certe. arg. ff. de cõpen. ēt, Sed q̄ est rõ quare in casu huius decre. electio q̄ est ipso iure irrita, impedit secundam, ita quòd non valet, & in cõtrarijs. ī. eo. scripti. & ī. eo. cõgregato. & ī. eo. cũ in cũctis. & c. bonæ. & c. cũ Vintoñ. & ī. de appell. constitutis: electio q̄ est ipso iure irrita, nõ pōt. impedimentũ secundæ. Rõ est hæc. Licèt. n. in casu huius de. prima electio sit nulla, eligentes tñ nõ sunt ipso iure eligendi pōtate priuati: nec electio ꝓpter hoc deuoluitur ad alios: & ideo cõtor & sui non d. ebant eligere sine decano & suis socijs: & quia elegerũt decano & suis socijs non vocatis post appel. prima non cassa-

Electio ipso iure irrita non præstat impedimentum secundæ.

caſſari: & ex interuallo reaſſatur vtraq; electio: & vtraque pars peccauit in forma, ſiue in modo eligendi, ſed in contrarijs electio eſt ipſo iure nulla. & eligētes, ſunt ipſo iure eligendi poteſtate priuati, & ius eligēdi deuolui tur ad alios etiam pauciores. ẽ. de poſtu. gratum. & ẽ. eo. bonæ. & ideo tenet electio, cum fit facta ab illis penes quos ius deuoluitur eligendi, & iſta duo concurrere debent ad hoc: vt teneat ſecūda electio: plus eñ peccauerunt eligēdo indignū q̃ peccādo in forma, & ideo plus puniuntur. Et eſt ſimile. qa qui peccant hodie ꝯ formā illā ẽ. eo. qa p̄p. nō ſunt priuati eligēdi poteſtate, ſed priuādi, ſed qui peccant eligēdo indignum, ſunt ipſo iure priuati. ſi vero vtraq; pars peccat in forma vtraq; ceſſatur, vt ẽ. eod. conſideranimus. & hic, & in conſimilibus. ſed ſi vtraq; pars peccat in materia, transfertur eligendi poteſtas ad ſuperiorē. ẽ. eod. bonæ. in fi. hodie vero ſeruari debet forma illius decr. ẽ. eo. qa propter. Sed ſi cantor & ſui vocaſſent decanū & ſuos ad electionem, & illi eam noluiſſent venire: tunc nunquid eorum valuiſſet electio? Videt ꝙ ſic. ẽ. eo. cum nobis olim. & ca. quod ſicut. ℣. ſi autem. Arg. ꝯ ẽ. eod. cōſideranimus. Credo ꝙ ſi decanus, & ſui, qui contempti fuerunt in ſecunda electione à cantore & ſuis, conſenſiſſent electioni cantoris, valuiſſet ſecunda, ſup. eod. quod ſicut, cum nullum ius acquiſitū fuiſſet electo per primam electionem, quæ nulla erat ipſo iure, vt dicitur ẽ. vndeab eo poterat recedi ſine iniuria alterius.

† Cap. 15. e. tit. in 3. cōp.

† Iſte tex. reputat ſingul. per Pan. hic à ſuo effectu.

† Adde Roman. poſt Bart. in l. cū quidam. ff. de leg. 2.

† In antiqs quilibet.

IN cauſis.] Diuiditur principaliter. in tres partes. In prima ponit poſtulati petitionem. In ſecunda. ibi, Nuncij verò, ponit electi allegationem. In tertia: ibi, Quia verò, partim negotium diffinit: & partim diffinendum committit. Abbas Siculus.

CASVS. Eccleſia Tholoſan. vacante, capitulum ad tractandum de electione in vnum conuenerunt, & duos de capitulo elegerunt, vt quinque de eod. capitulo eligerent electores, qui præſtito iuramento tractarent de electione paſtoris, & ſtatutum fuit a capitulo, vt ille quem illi quinque eligerent, vel tres ex illis, dummodo perſona eſſet idonea, pro epiſcopo haberetur: poſtmodum cum illi duo, quinque electores elēgiſſent, & illi ad tractandum de electione deuenſſent in partem, & non poſſent omnes concordare in vnam perſonam, tres ex illis poſtulauerunt epiſcopum Conuennarum: reliqui duo tertia die cum paucis de capitulo reliquis abſentibus archidiaconum Agennen. elegerunt. Demum, cauſa ſuper iſtis electionibus ad ſedem Apoſt. eſt delata: in præſentia domini Papæ oia iſta ex parte illorum qui poſtulauerant eſſm Cōuennarū propoſita fuerunt; è contrario nuncij prædicti archidiac. reſponderunt quod cū prædicti quinque de electione tractarent, & inter ſe diſcordaſſent, ita quod contentioſe voces eorū à fratribus, qui remanſerant in capitulo, audita fuerunt à capitulo. capitulum per duos de canonicis prohibuit ne vlterius in negotio ipſo procederent, renouādo ſibi traditam poteſtatem, mandantes eiſdem vt ad capitulum redirent ad tractandum de electione cum alijs quorū duo, ad capitulum fuit reuerſi. ſubſequenti die capitulum (vt moris eſt) fecit pulſari campanas ad capitulū congredandum, & cum prædicti tres cū quibuſdam alijs de capitulum non veniſſent: prior cum maiori parte capituli, prædictum archidiaconum elegit. Auditis his & alijs Papa ſuper hoc ſcribit quibuſdam abbatib. in hunc modum: Quia poſtulatio facta de epiſcopo Conuennarum, facta fuit per illos in quos totū capitulū eligendi tam ſtulte poteſtatem, propter quod de conſenſu totius capituli intelligitur eſſe facta: cum res non eſſet integra, ex eo quòd electores in tractatu proceſſerant, poteſtate in illā capitulū non potuit reuocare. & iō electioné ipſius archidiacaſſauit. Vide mādat Papa cuidam epō, & duob. abbatib. quatenus ſi perſonā illius epi inueniant vtilem & neceſſariam ad regimen eccleſiæ Tholoſanæ, & idoneam ad hæreticorum perfidiam extirpandam, ei tribuant licentiam tranſeundi ad eccleſiam Tholoſan. Not. quòd re non integra poteſtas alijs conceſſa non poteſt reuocari. Item quo! fit per illos quibus totum capitulum contulit poteſtatem, per ipſum capitulum intelligitur eſſe factum. Item qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur.

a Præſtito.] ſecundùm quod lex dicit in auth. de ſanc. epiſc. §. iubemus igitur abbatem. coll. 9.

b Idoneam.] hæc clauſula ſemper intelligitur, etſi nō apponatur. ſup. eodem cauſam quę. & ſupra de reſcript. cum adeo.

c Electionem.] no. mirabilem ſignificationem huius termini, electio: hoc fuit dicere ſuam poſtulationem capitulo publicauerunt. argum. inſ. de renun. poſt translationem.

Electio pro poſtulatione quāque accipitur.

d Poteſtatem.] hīc confeſſus fuit de intentione aduerſarij, & ſic fundauit intentionem aduerſarij.

CAP. XXX.

IN † cauſis: & infra.

¶ Cum Capitulū Tholoſan eccleſiæ ad tractandum de electione epiſcopi conueniſſet, duos elegit, vt quinque de eodē capitulo eligerent electores, † qui præſtito [a] iuramento de ſubſtituendi Pontificis electione tractarent: & à ſingulis de capitulo ſtatutum eſt, & conceſſum, vt ille quem illi concorditer, vel tres ex illis eligerent, ab eis (ſi perſona eſſet idonea) [b] pro epiſcopo ſine contradictione aliqua † haberetur: & infra.

¶ Poſtmodum verò cū à prædictis duobus quinque electores electi fuiſſent, & ad tractandum de electione ſeceſſiſſent in partem, & non poſſent omnes in vnam pariter concordare perſonam, tres ex eis conuenerunt in epiſcopum Cōuennarum; & deinde electionem, [c] quam de poſtulando epiſcopo ſeceſſerant, capitulo publicarunt: ac reliqui duo ſubſequenter tertia die cum paucis de capitulo, reliquis abſentibus, elegerūt archidiaconum Agennēſem: & infra.

¶ Nuncij verò prædicti archidiaconi è contrario reſponderunt, quod cum prædicti quinque electores eorſum de electione tractantes, inter ſe diſſiderent, ita quod contentioſæ voces eorum, à fratribus, qui remanſerāt in capitulo auditæ fuiſſent, capitulum ipſos propter huiuſmodi contentiones ſuſpectos habens, ad eos ſuos de canonicis deſtinauit, per quos inhibuit eis ex parte noſtra, ne vlterius in facto procederent: & ita poteſtatem [d] eligendi, quam eis commiſerat, reuocauit; mandans eis, vt redirēt ad capitulum, & pariter cum alijs fratribus de electione tractarent, & huiuſmodi reuocationi duo ex ipſis electorib. adhibentes con-

a Cãpanam.] ĩ.de off.custo.c.1.& 2.d.j.ius militare.
[Gl.seq.recitatur per quæstionẽ,an datus ad eligendũ postulet.arg.q sic,p hoc c.inducẽs.7.alia iura ad ꝓ trarium inducit.sed soluit, & contrarijs respondet.]
b Postulatio.]hic habes quòd qui dati erant ad eligẽdum possunt postulare,& de alia ecclesia, sic ĩ.de renunc.cum post translationem. Ex quo enim capitulum nihil excipit in illa potestate,omnia intelligũtur concessa per q̃ ꝓuenitur ad illud, & quicq̃d ipsi possent, facere.arg.ĩ.de constit.ex literis.& ĩ. de priuileg. quia circa. ff.de procu. ad legatã,& l. ad rem mobilem. Et arg. ad hoc. ff.indi.fol.iã cũ.§. in hac & ff.man.l.vlti. in fi.Argu.contra.ĩ. e. innotuit.i fi. ff. de proc.mandato.& C. de transi.transactionis.i fi.& ff. d mi.il lud.§.si talis.& ff.de proc.Pomponius. & ff.de iureiu.iuliuran dum.§. procurator. Solu.prima rubrica vera, quia talia præparatoria etiam coniuncta sunt principali negotio: quia per postulationem venimus ad electionem vel ad eius effectum ff. de sponsa. oratio. contraria casualia sunt.

Postulare pñt qui dari sunt ad eligendum.

† Facit ad hoc lex fin. C. de præd. dec.lib.10.

ADDITIO. Et loquuntur in his quæ requirunt speciale mandatum. infra de procuratio. qui ad agendum. in fin. libro sexto. Ioan.And.

Eligendi potestas aliquibus concessa, an reuocari possit.

[Glosf. seq. recitatur per q.an potestas compromissariorum possit reuocari, & primò probat quod possit re integra,inducens 4. Secundò quòd non potlit inducens quinque. Tertiò quòd etiam re non integra reuocari potlit, inducens duo. Quartò quòd re non integra non possit. Quintò ponit opi. quam approbat. Sextò opi.quam non approbat.]

c Cum res non esset integra.] ergo si res esset integra,possent reuocare: vt hic arguitur ad inflar mandati, quod re integra reuocari potest. ff.de iudic. mã.§. recte. cum nihil interest mandatarij. ff.de condict.ob cau.dat. l.si pretium.& l.si pecuniam.& l.dedi.in princip.& in societate. ff.pro soc.verum.§.vlt. & in deposito. ff. de depos.l.1.§.pen.& ĩ. de deposito. bona fides. In contrarium videtur quòd re integra non possit reuocari talis potestas, nisi placeret vtrique parti, sic fit in venditione. C.de actio. & oblig. sicut in initio cum gratia vtriusq; talis actus factus sit: vt ibi nam ex quo semel cõsenserunt & contulerunt ius in ipsos, & illi receperunt, & ĩ iurauerunt,mutare non possunt,nec reuocare: vt ĩ. de off.deleg.iuper.quæstionum.§. porro.& quod semel placuit,amplius displicere non potest. 32. quæstione 5.horrendum.& 8.quæstio.1.dilectissimi. & supra eod. cum inter canonicos.ver.fin. ꝛ præterea hic fuit quædam concessio siue donatio inter.sed perfecta donatio nõ reuocat.C.de donatio.inter.C.de trãsac.quãuis.& de

Cõpromissariorũ potestas ad eligẽdum an possit reuocari.

1 Vide text. in l. si vxor. §. fi. ff. de adul. & in l. quod si nolit. §. in factum, ff. de adil. edi.

sensum, reliquis tribus non contradicentibus, ad ipsum capitulum iunt reuersi, sed alij tres vsque ab fores capituli sub secuti, ab eis postmodum discesserunt. Capitulum vero cum tota die illa ipsorum præsentiam expectassent, subsequenti die campanam a pulsari fecerunt (sicut moris est) ad capitulum congregandum: † & prædictis tribus cum paucis complicibus suis sese contumaciter absentantibus, Prior cum maiori & saniori parte capituli elegit in episcopum archidiaconum supradictum: & infra.

¶ Quia vero postulatio b de episcopo Conuennarum, quę præcesserat, facta erat per eos, in quos totum capitulũ eligendi transtulerat potestatem, propter quod vnanimiter de consensu totius capituli intelligitur esse facta, quam(cum res non esset integra, c quia in tractatu iam processerant electores) capitulum minime potuit reuocare: electionem ipsius archidiaconi decernimus irritandam. Quocirca mandamus, q atenus si personam ipsius episcopi † vtilem & necessariam, inueneritis ad regimen ecclesiæ Tholosanæ: & idoneam tam scientia literarum quam suæ conuersationis exẽplo, ad hæreticorum perfidiam d de Tholosan. diœcesi extirpandam, † quæ ibi per negligentiam præsulum miserabiliter, & damnabiliter hactenus pullulauit, transeundi ad ecclesiam Tholosanam propter vrgentem necessitatem, & eorundem † vtilitatem, ei licentiam tribuatis. e

10

20

30

40

50

60

tum ante vsum completum non reuocatur.ĩ.de commo.cã. vnico.& ff.eo. tit. in commodato.§.sicut. Et sic non videtur per ista iura q̃ reuocatio posset fieri eis inuitis, cum gratia vtrorumque hoc sit factum, & interesse istorum non reuocari ius illud ab eis, cum modo possent eligere quem volũt, postea vero non. In contrarium videt, q̃ etiam re non integra possunt reuocare vsq; ad litem ꝓrogatam: quia vsq; ad lit.contestã. possunt reuocare mandatum procuratorium.ff de proc. ante litẽ, & ĩ. post, suspectus sit ff.eod.tit.post litem & l.item si suspectus & l. quæ omnia. sed isti iam suspecti videbãtur, cum essent in clamoribus & discordia,vt ĩ.de proc. ex insinuatione, & in ca.in nostra. & c. mandato. & iudicio soluitur cessante eo qui iudicare cœpit. ff.de iud.iudiciũ. ff. de arbit. sed si in rerum fin.Contra probo quod re non integra non possint reuocari infra de iud.cap.1. & ff. de iurisdict. om.iudi.si conuenerit. & hic in fi.Quid ergo dicemus. Satis probabiliter posset dici q̃ talis potestas data reuocari non possit, siue res sit integra siue non, & hic supple, maxime, quia non est hoc purum mandatum, imò cessio iuris siue donatio, vt dictum est. Et Ioan. huic opinioni consentire videtur: & ad hoc optime facit. sup. eod. causam quæ. Alij dicunt quòd re integra possunt reuocare, vt hic innuitur a contrario sensu. Et argu.optimum: quia non dicitur durare talis potestas, nisi cui permissa durat. ff.quod cuiusque vniuersi.item eorum.§.1.in fi.

† Vox, ẽpi, deest in nõnullis antiquis.

† Præcipua ẽporũ cura. in extirpandis hæreticis versari dẽt, nam hoc eis incumbit iure diuino. Albertin. tract. de agn. atlectio.q.11.circa finẽ. pulchre Concil. Tholosanũ c.2.

† Al. euidentem.

d Perfidiam.] hoc ideo quia si esset remissus & negligens ad hæreticos extirpandos, debet remoueri.inf. de hæretic.excommunicatus 1.in fi.

e Tribuatis.] Ex hac decretali bene colligitur quòd ius acquiritur postulatio post publicationem postulationis: in hoc, scilicet acquiritur quod postulantes ab ea recedere non possunt, sicut nec ab electione post publicationem scrutinij.infra eodem publicato. & idem credo publicata postulatione,vt dixi.supra de postulatio.c.vlt.& penult. Sed contrarium potest assignari,ĩ. de postulatio. bona vbi videtur quòd postulantes possint recedere à postulatione, antequam sit præsentata superiori. Sed hic non potuerãt recedere,quia promiserant illum habere pro episcopo quem illi eligerent in episcopum: & ita non poterant venire contra promissionem suam.

2 Hoc verũ est i ordinario cõmittẽte, ẽt re non integra: i delegato sec⁹. inf.de off.de leg. quãuis lib.6.sed eligere cõpetit ordinario tu re. ĩ. eo.c.1. ergo ẽt re si integra potest reuocari. Ioan. And.

ADDI-

ADDITIO. Vnde quòd non tenuit hic electio, non fuit propter postulationis publicationem, sed propter defectum potestatis in compromissarios iam translatæ, secundum Compost. qui hoc no. ī. tit. 1. ca. fi. Vnde dicebat Inn. hic, quod obstaba thęc fides præstita in cō promisso. & quia nō ipsi, sed compromissarij postulabant. Dicebat etiam quod propriam postulationē reuocare non posset, niti consentirent omnes, vel maior pars. ff. ad munic. quod maior. Dicit Host. q forte requirenī duæ partes, nā aliter non est plena concordia. arg. ī. eod. licèt. cum concor. Ioan. And.

† Cap. 16. sit. in 3. cōpila.

CVm ecclesia Vulterana.] Primo ponitur consultatio. Secundò responsio. ibi, Mādamus. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Vulterana canonicorum obsequio longo tempore fuerat destituta. Vnde Vulteranus eps quosdam eligit & instituit in eadem. sed canonici eos recipere noluerunt, dicentes quod electio talis fuerat in eorum pęiudicium attentata, pp quod episcopus cōtra canonicos literas apostolicas ad Floren. epm impetrauit, corā quo petebat episcopus, vt canonicos prohiberet ab iniuria quam faciebant eidem super electione dictorum canonicorum. Secundo petebat vt canonici ipsum episcopum iure electionis libere vti de cætero paterentur Florentinus episcopus lite super dictis articulis contestata, & receptis probationibus vtriusq; partis dubitans qualiter super prędictis debet procedere, cōsuluit dominum Papam, causam instructam remittendo ad ipsum. & ipse Papa eisdem respondet vt super hoc primò articulo in quo petebant episcopus vt canonicos prohiberet ab iniuria quam faciebant eidē super electione prædictorum canonicorum, absoluat canonicos Vulteranos ab impetitione epī quia non vī iniuriam facere qui vtitur suo iure: cum per testes longè melius sit probatum, quod canonici illo iure sunt vsi antequam eps Vulteranus. In secundo articulo, quo idem eps petebat, vt canonici paterentur episcopum liberè vti de cæterò iure electionis. absoluat similiter canonicos sępedictos, cum sit notorium, quod in Tuscia consuetudo generalis seruatur, vt canonici in cathedralibus ecclesijs solummodo irrequisito episcopo eligendi canonicos habeant potestatem. No. quod non facit alicui iniuriam qui vtitur iure suo. No. quod in ecclesijs cathedralibus circa electiones consuetudo seruatur, cum de iure communi pertineant simul ad capitulum & epm illius ecclesiæ.

[Glo. seq. obijcit, & solvit.]

a Longo.] per hoc videbatur quod eps posset supplere negligentiam canonicorum, etiam si aliàs eligere non posset. ī. de concess. præben. nulla, & ī. eod. cum in cunctis. in fi. §. Sed hic non poterat aliter supplere, quia nō erant distinctæ præbendæ. ī. de concess. præben. ex parte. & si distinctæ essent, adhuc non posset: cum ipse similiter negligens fuisset, vnde potestas translata erat ad superiorem, nec moram poterant purgare. infra de supplen. negli. præla. licèt. & duobus cap. seq. ex eò quod dicit, longo tempore.

¶ Idem episcopo Florentino.

¶ De consuetudine potest ea remissorum electio ad sōlū capitulū pertinere, hoc dicit, & solet quotidie allegari.

CAP. XXXI.

CVm †ecclesia Vulterana debito canonicorum obsequio lōgo[a] fuisset tępore destituta, Vulteranus episcopus volens ministrorum defectum in eadē ecclesia restaurare, canonicos quosdā elegit & instituit in eadē: quos canonici recipere noluerūt, asserentes quod talis electio fuerat in eorū præiudicium attenta: & infra. ¶ Mandamus, quatenus super primo articulo petitionis episcopi, ī quo postulauit[b] à te vt canonicos ab iniuria, quam ei super electione canonicorum Vulteranen. ecclesiæ inferunt, prohibetes, ab † impetitione ipsius dictos canonicos absolue re non postponas; quia non videtur iniuriam [c]facere, qui vtitur iure suo, cum per testes longe melius[b] sit probatum, quòd canonici suprадicti, hoc iure vsi fuerint antequā episcopus memoratus. In secundo quoque articulo,[c] quo idem petebat episcopus, vt dicti canonici eos recipere noluerunt, dicentes quod electio talis fuerat in eorum pęiudicium attentata: pp quod episcopus cōtra canonicos literas apostolicas ad Floren. epm impetrauit, corā quo petebat episcopus, vt canonicos prohiberet ab iniuria quam faciebant eidem super electione dictorum canonicorum. Secundo petebat vt canonici ipsum episcopum iure electionis libere vti de cætero paterentur Florentinus episcopus lite super dictis articulis contestata, & receptis probationibus vtriusq; partis dubitans qualiter super prędictis debet procedere, cōsuluit dominum Papam, causam instructam remittendo ad ipsum. & ipse Papa eisdem respondet vt super hoc primò articulo in quo petebant episcopus vt canonicos prohiberet ab iniuria quam faciebant eidē super electione prædictorum canonicorum, absoluat canonicos Vulteranos ab impetitione epī quia non vī iniuriam facere qui vtitur suo iure: cum per testes longè melius sit probatum, quod canonici illo iure sunt vsi antequam eps Vulteranus. In secundo articulo, quo idem eps petebat, vt canonici paterentur episcopum liberè vti de cæterò iure electionis. absoluat similiter canonicos sępedictos, cum sit notorium, quod in Tuscia consuetudo generalis seruatur, vt canonici in cathedralibus ecclesijs solummodo irrequisito episcopo eligendi canonicos habeant potestatem. No. quod non facit alicui iniuriam qui vtitur iure suo. No. quod in ecclesijs cathedralibus circa electiones consuetudo seruatur, cum de iure communi pertineant simul ad capitulum & epm illius ecclesiæ.

[Glo. seq. obijcit, alleg. contra obiec. & solvit. contra solutionem alleg. tria iura, quibus respondet.]

b Postulauit.] & videtur q bene postulauerit, quia solus episcopus debet dare præbendas, arg. 21. dist. in nouo. & 16. q. 6. nullus. arg. 21. distin. §. 1. quia Moyses ex præcepto Dñi Aaron in summum pontificem, & filios eius in minores sacerdotes elegit, vt ibi dī, & vī expressum in authenti. vt detes. sit num. cleri. colla 1. in prin. Arg. contra infra de his quę sint à præla. sine consen. cap. in 6. cap. primis qa hmōi ecclesiastica debent facere de consensu capituli vt ibi dī, & cum quibus est. In ministerio, cū his disponat. 93. distinctione, diaconi: præterea ex eo quod dicit in fine, si consuetudo est, q canonici eligant inrequisito episcopo, patet q de iure communi simul debeant eligere sicut & alia negotia simul facere debent, cum eps sit caput capituli, & canonici membra. infra de his quæ fiunt à præla. sine consen. ca. nouit. &c. quanto. & quod simul eligere debeant, habes ī. de concess. præb. postulastis. Dico quod de iure cōi simul ad episcopum & capitulum pertinet collatio beneficiorum per iura ꝓximè dicta ī. de iure patro. nobis. & hic in fi. satis patet ita esse, sed consuetudo in pluribus ecclesijs derogat huic iuri, vt hic in fi huius dec. & inf. de cā pos. cū ecclesia. & infra de ver. sig. abbate & supra de consue. cū dilectus. & 24. q. 1. prudēda. & de his q fi. à prę. sin. consen. ca. ea noscit, & consuetudo reddit aliquē inhabilē ad eligendū. ī. de cle. coniu. cū olim. & 12. dist. nos consuetudinē. & ff. de Decur. non tñ. Ar. contra. sue. tit. cum terra. & cū causam. & si. de cō sue. cum venerabilis. &c. cum inter, sed illa consuetudo non est rōnabilis. imò est contra decus ecclesiæ, & ideo non est prę scriptibilis. ī. de consue. c. vlt.

c Iniuriam.] sic se. ff. de iniur. iniuriarū. §. j. & ff. de petihær. illud. 1. responso in fin. & infra de appel. bonæ. & 14. quæsti. 1. quod debetur. & q. 5. non sane. quia & si noceat 1 alij ita vt auferat ei consueta commoda, dum tamen non faciat animo nocendi, non dicitur facere iniuriam. ff. de aqua dlu. arc. si in meo. & ff. de dam. infe. ꝓculus. & 15. q. 1. illud. ff. de ser. vrb. prædio. cum eod. & 23. q. 2. c. vlt. secus ll faceret aio nocendi. ff. de re. iu. domū. ff. de da. infe. qui vias. ff. si ser. vē. sicut. §. Arist.

d Melius.] & ideo præualere debet infra de prob. licèt sed ll equaliter probatum sit. cōiter cōferat: cum de iure cōi hoc sit faciendū, vt dictum est in notula, & vī, quia res ad suū statum. sic reuertit: arg. ī. de consue. cum dilectus. & ff. de pac. si vnus c. q ll nō vt totum als esset sententiandum ꝓ posse fore. ī. de ꝓb. ex literis. ī. de fide instr. inter dilectos, in fi. & Insti. de interdi. §. commodū. nisi in tribus casibus. inf. de probationib. ex literis.

e Articulo.] eadem videtur petitio cum prima. Sed dic, q prima erat ne repellerent canonicos ab episcopo instituros: secunda erat, vt in posterum non impedirent eum eligere. quod licèt obtineret in 1. non obtineret propter hoc in secundo, arg. sup. eodem quærelam: sed secundò ar. 1. agebatur petitorio, vt patet ex ipsa litera.

Collatio beneficiorum ad quos spectet.

† Al. ita: al. impetitione ipsius epi.

1 Secus in prędio rustico, quod nō licet mihi ita rigare q̄ noceat vicino prædio. ff. de aqua plu. arc. l. 1. fm Vicen. Io. And.

z Adde melior glo. de iure in l. cius. in gl. vend. C. de appella.

a Notorium.] id est, manifestum rei euidentia, vel alijs duobus modis. de quibus tribus modis habes ī. de coha. cler. & mul. cap. vlt. & ff. de legi. si ā interpretione.

CVm dilectus filius.] Tres habet partes. In prima ponitur allegatio p electo. In secunda ibi. Verum, allegatio contra electum. In Tertia: ibi, Nos vero. diffinitionis commissio. Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesia Morinen. destituta pastore, archidia. eiusdem ecclesię electus fuit in pastorem: super ista electione iam confirmata, orta fuit postmodū cōtrouersia inter ꝑdictū electū, & eius sequaces, & quosdam alios canonicos eiusdem ecclesię. tandem delata est ꝙstio ad sedem Apost. ex parte electi fuit ꝓ positum coram Papa, ꝙ cum ecclesia ipsa vacaret, canonici eiusdem ecclesię in tres canonicos Morinen. potestatem eligendi eōm contulerūt, ꝓmittētes vt illum reciperent in rectorem, quem de gremio ecclesię ducerēt eligendum, qui examinatis voluntatibus singulorum archidiaconū eiusdem ecclesię elegerunt. Metropolitanus electionem examinans, ac personam electi, & de ætate ipsius, & de defectu de quibus fuerat ab aliquibus dubitatum veritatē inquirens, pnūciauit ipsum in ætate non sustinere defectum, & electionem ipsius confirmauit. Vnde petebat imponi silentiū parti aduersæ, quæ se huic electioni opponebat malitiosè. Verum quidā B. noīe proposuit ex aduerso sub pœna beneficij sui se obligans, quod supradictis tribus sub hac forma data fuit potestas eligendi, vt examinatis singulorum voluntatibus illum in quē oēs vel maior & sanior pars capituli de gremio ecclesiæ consentiret, eligere tenerentur: sed ipsi electores potestatē sibi traditā nō seruantes, dictum archidia. quē paucī de capitulo nominarunt, eligere præsumpserunt. Vnde canonici Morinen. postmodū mirabant qualiter archidiaconus fuerat electus cū plures essent in ecclesia digniores, vñ cœperunt, ferè publicè profiteri, ꝙ ipsum archi. nullatenus nominarant, & reputantes se in hac parte delusos, ficta tali surreptionē dño Papæ retulerunt: petens dictus B. dictum archidi. remoueri ab ecclesia Morinen. dūs Papa his auditis, quia res erat perniciosa exēplo, si per surreptionis astutiā quis ascenderet ad apicē dignitatis, ita duxit ꝓuidendū, vt cōtradictores ꝓsentē iuramentū quod malitiosè nō ꝓponant hmōi cōnē: & prædicti tres electores iuro adstringant dicere veritatē, quot ex canonicis examinationis tpe in dictum archid. conuenerunt, & si tres vel duo illorum dixerint quod maior pars canonicorū cōsenserit in dictum archid. cōtradictorib. ꝙ sententiā ipo nauit, si illorū ꝓbatio insufficiens esset, eo quod essent in suis testimonijs singulares. Si verò dixerint ꝙ à pauciorib. prædictus fuerit nominatus, tunc si fuerit sufficiēter probatū ꝙ illum de gremio eccle siæ sm formam sibi datam eligere tenentur, in quē oēs vel maior & sanior pars capituli consentirent, electio ipsius cassetur, alioqui quod de arch. factum sit, ratum habeatur, & contradictores compescantur ab ipsius molestatione, & iudices prædictum B. priuent prȳben. Morinen. ecclesiæ, qui se hac pœna si in probatione deficeret, obligauit, non obstante, quod super gratis defectum obiectum fuit contra ipsum cum idem B. nō multum insisterit huic obiectioni, & sup hoc a Metropolitano iudicatū fuit, cuius sententia in rem transijt iudicatam, à qua intra decendium non fuerat appellatum. Nota, eaque per surreptionem fuit, cassari debent. Item nota, quod iuramentum dei et exigi, quod exceptiones malit. osē non opponantur vbi ēt præsumptio, ꝙ obijcientes. Item ꝓpter defectū ꝓbationis testes recipiuntur, qui vel de facto suo recipi non deberent. Item testes singulares nō valent. Itē aliquis potest se obligare ad pœnam beneficij sui. Item interlocutoria sententia à qua infra x. dies nō appellatur, transit in rem iudicatam sicut diffinitiua.

† Alias ita: abbati Sancti Victoris Parisi. & magistro R. de Torto canonico Morinen.

¶ Idem abbati sancti † Victoris, & decano Parisiensi. & magistro R. Decorōn. canonico Morinen.

¶ *Compromittentes tenentur recipere electum à compromissarijs, ꝙ sit dignus nisi contra se nō compromisserit cum apparet electum.*

CAP. XXXII.

† Capi. 17. eo. tit. in 3. compila.

CVm † dilectus filius archidiaconus Morinen. nobis † intimasset: & infra. ¶ Ecclesia Morinē. episcopi solatio destituta, canonici eiusdem de pastoris substitutione tractantes, in tres canonicos Morinen. potestatem eligendi episcopum vnanimiter contulerunt: promittentes, vt illum reciperent in pastorem quem de gremio [b] ipsius ecclesiæ dueerent eligendum: qui examinatis [c] voluntatibus singulorū archidiaconum eiusd. m ecclesiæ in episcopū elegerunt: Metropolitanus quoque tam electionem, & electi personā examinans, quam etiam super ipsius ætate (de cuius defectu fuerat ab aliquibus dubitatum) inquirēs solicitè veritatem, per sententiam declarando electū ipsum minime sustinere in ætate [d] defectū, electio ci ipsum iure electionis vti libere paterentur, absoluere studeas canonicos ſxpedictos, maxime si sit notorium, [a] quod in Tuscia generalis consuetudo seruetur, vt in cathedralibus ecclesijs solum capitulū, irrequisito episcopo eligēdi canonicos habeat facultatem.

† Hæc duo verba: nobis intimasset, desunt antiquis multis.

¶ *Compromissarius potest eligere extra gremiū.*

b De gremio.] Sed si hoc in illa translatione potestatis non fuisset expressum, poterant eligere vndecunque vellent sup. eo. in causis. Quid iuris sit super hoc, dictū est. sup. eo. cum inter canonicos.

c Examinatis.] ad hoc non tenebantur secundum hāc formam.

[Glo. seq. primò probat iudicem, qui in ætate non dispensat, de illa iudicare posse. Secundò quærit an episcopi in ea dispensent. arg. quod non. ponit opin. contrariā. soluit negatiue.]

d In ætate.] Potest enim minor iudex examinare de ætate, an sit dignus venia ætatis, & docere poterit super hoc principem. C. de his qui ve. æta. imper. l. 3. non tū in ætate dispensare pōt. C. eo. tit. l. 3. 2 sed bene potuit indicare ipsum non pari defectū: & si minor fuisset, debet cassare electionem. ī. eo. dadum, sed dispensare non potest, nisi solus Papa. Sed nunquid episcopi possūt dispensare vt minor promoueat ad honores? Vī quā non, per id quod habes sup. eo. cum in cunctis cap. inferiora, & inf. de æta. & qualita. eam te. ibi, præcipit Papa, quod null⁹ promoueatur, nisi sit ætatis legitimæ. ī. eo. nihil est. vbi punitur grauiter qui hoc facit. Et sic huiusmodi dispensatio illis prohibetur. Dicunt quidā, quod epi possunt dispensare in ætate. arg. ad hoc infra de æt. & quali. ꝓterea. & c. indecorū. Credo ꝙ non pōt dispensare in hoc contra concilium, licet de facto hoc faciunt qñq;. Et est simile: quia cum illegitimè dispēsare non possum vt promoueatur ad honores. infra de fi. presby. c. vlt. & pen. vbi dī ꝙ cum illegitimè natis solos Papa dispensat, quod illi prohibeantur ab honoribus, dicitur in concilio Pictauen. ī. de fil. presby. cap. 1.

2 Sic inferior iudex cognoscit & priuilegio sedis Apostolicæ dicet de illo non iudicet: infra. de fi. f. stra. accepimus. sm Io. An. & Vin.

Qui

Qua enim ratione episcopi nō possunt ꝫ illud concilij dispensare, eadem ratione dico quod nō possunt dispensare contra concilium 1 Lateran. & contra concilium generale, infra eo. ni hil. vbi puniuntur qui hoc faciunt: quod est magis. 1 celebre cōcilij, in quo prohibet ne minores ad dignitates promouēatur, ſ. eod. cū in cūctis, in prin. c. inferiora, & ideo ſtabimus illis concilijs & legibus prædictis, ex quo non inuenio concessū per canones q minores iudices possint dare veniā ætatis, if. de no. oper. nunc. intelleximus, vbi enim intra canonica nō cōtradicūt legibus immo concordant, illis ſtabo.

ADDITIO. Hodie dispensant episcopi ſ ætate in casu, de qu. & quali. c. vno. lib 6. per quā decido quzdam hic notata per Modernos, quorum aliqua colligas ex ibi notatis. Dicebat Io. And. hic circa minores dignitates episcopum dare veniam ætatis.

a Terminos.] Si hoc venim fuisset, nihil valuisset eorum electio. ſ. de rescrip. cum dilecta. & ff. mā dātu, diligenter.

b Dignitores.] Quibus dignitor loc' debetur. 8. q. 1. illud 8c 63. dist. metropolitano. & 61. dist. miramur ad fi. 2 Et is gradus ceteros antecedit, quē labor profixior vel ſtipēdia mel ota fecerunt anteire. C. de offi. magi. offi. Inemo.

c Surreptionis.] Sic infra de se iud. cum olim.

[Gl. seq. no quod ī ſpiritualibus excipiēs &c.]

d Iuramento.] Sic ergo in causa ſpirituali ꝑſtat excipiens iuramentum calumniæ [sine quod malitiose hoc nō proponit, sic inf. de test. cōſtitutis, & c plentium & inf. de rest. ſpo. literas & if. de excep. p ſtoralis, licet directæ agens non præſtet hmōi iuram. vt inf. de iura. calū. literas Et hoc fuit rōne ꝓſumptionis, ꝓſumitur enī quod malitiose excipiant, ex quo ꝓ ſumptiones ſunt pro electo. quia ſm leges ꝓſtatur iuram. qnq; in exceptionibus, licet à principio præſtetur ſug onta literam autū de test. q ſi uero coll. 7 inf. de sentē. vlra terminum. Vel dic quod licet cā ſit ſuge ſpiritualis, q ſi diocesē agens præſtabit iuramentum calūniæ: vt ſi agat ad restitutionē rei ſpiritualis, inf. de rest. ſpo. literas, quia sic nō agit ſpiritaliter. Itē ſi agatur ſpualiter, iuramen

N. P.

nem factam de ipſo solemniter confirmauit: & infra.

¶ Verum B. qui contra electum venerat memoratum, proposuit ex aduerſo, quod d eū ſupradictis tribus ſub hac forma fuerat eligendi concessa potestas, vt capitulum eum reciperet teneretur, quem illi tres ab omnibus vel maiori & ſaniori parte de gremio ipſius ecclesiæ nominatum eligerent in pastorem; electores ipſi terminos a potestaris ſibi tradiꝫ non ſeruantes, prædictum archidiaconū eligere præſumpſerunt, quē pauci de capitulo nominarant: vnde canonici Morin. postmodum admirantes, qualiter archidiaconus electus fuerat memoratus, cum plures eſſet in eadem ecclesia digniores, b cœperunt fere omnes publice profiteri, quod nullatenus archidiaconū nominarant: & reputantes ſe in hac parte deluſos, quod ſuper hoc factum fuerat, noſtro curauerunt Apoſtolatui referare: & infra. ¶ Nos vero attendentes, † quia res pernicioſa eſſet exemplo, ſi per ſurreptionis c aſtutiam quis aſcenderet ad apicem dignitatis, ita duximus prouidendum: vt præſtito à contradictoribus iuramento, d quod ipſi malitioſe contra præfatum electum non moueant quæſtionem huiuſmodi, prædicti tres electores iuramenti vinculo adſtringantur dicere veritatem, quot ex canonicis examinationis tempore in præfatum archidiaconum conuenerunt. Et ſi tres e ſimul, aut duo ſaltem ex ipſis † i rati dixerint maiorem canonicorum partem in ipſum archidiaconum conuenſe, vos contradictoribus silentium imponatis, cum contra hoc eorum effet probatio f inſufficiens: eo quod ſinguli eſſent in ſuis teſtimonijs ſingulares. † Si vero per eorum depoſitiones, conſtiterit ſæpe dictum archidiaconum extitiſſe à paucioribus nominatum, tunc g ſi fuerit ſufficienter oſtenſum, h quod illum de gremio ecclesiæ ſecundum formam ſibi traditam debeant eligere, i quē omnes vel maior & ſanior pars capituli cōueniret, vos electionē ipſi' archidiaconi omnino caſſetis: i alioquin quod de ipſo factum eſt, ratum

ſ De concilio Lateranen. ſub Innocentio iij loquitur, in quo conuenerunt plati tā Græci quam Latini, & ideo vocat magis celebre.

a Concord. 1. senatores. ff de senato. & l. maiorē ff. de pact & l. nec honor. C. de epi. & cle.

† Dictio, et tendentes, deest in anti quis.

ſ Vide ver. in l. cum tal ſo. C. de iur. & fac. igno. & in l. ob crimen. alias eli, ob crimen ff de re iu.

† Et de teſtiu ſingularitate multiplici vide Cauriam tract. de anno luq tempo. part. 4. ad de B. Thom 2. 2. 70. ar. 2.

b Concord. l. tā. hoc in tenebris. cū glo. ſ. & ibi Bartol. ff. de iure ac. pti. & in. errores, cum gl. interea. ff ſe. C. de ex eo. adue.

ſi de veritate dicēda ꝓſtat inf. eo. duſū, & inf. de iurein. ex Iſis. Sed ibi ī cā ecclesiaſtica iurat de veritate dicenda.

[Gl. seq. quærit opponendo, & dupliciter ſoluit.]

c Et ſi tres.] Iſtis enim creditur quaſi duobus teſtibus. Sed nunquid fuerunt iſti teſtes in propria cā vel quaſi? Nō, ſed ſuper eo quod facti eſt cā ſplis de facto alieno arg. C. de fideicōmiſſ l vlt. & Inſtitutio. de teſta ord. ſ. legatis, nam iudici credit de his quę corā ipſo aguntur 2. dist. de conciliis arg multo fortius iſtis q toti negotio interfuerūt. arg. C. de adul. in l. adulteri. C. ad legem Carneliā de fica. l. fi. Sed nō eſt verū q in dubijs credatur niſi quatenus, &c. inf. de ꝓbatio. qui cōtra. Vnde melius vt ꝓ licet iſti ſuſpecti eſſent, & de facto ſint quodāmodo dicāt, iudicium tuę eorū teſtimoniū in defectū probationis. arg C. de hęr. l. vlt in fin. & 4.] 3 item in cummah. verſi. item ſecundum a. respon.

[Gl. seq. quærit & opponēdo, & ſoluit.]

f Probatio.] Sed vē quod iſti canonici de bnerūt audiri ad hoc ꝓbādū. q a talis negatiua, Nos nō oſtendimus, pōt ꝓbari if de probatio, tertio, & negatiua indirecte, ꝓbari poſſunta de teſtibus, ex tenore. ? Dē hac materia dictum eſt, ſ. eo bonæ. Sed hic tō non ſunt admiſſi ad ꝓbādū, q a examinatio illa facta fuit ſecrete & ſigillatim. vnde quilibet eorum eſſet ſingularis, quia non poſſet directe iſi de ſe. ſic if. de accuſatio, cū dilectus. in fine. quia ſingularis teſtis nō probat, ſ. ſi publice facta fuiſſet illa examinatio ſiue nominatio, tūc proba

ri poſſet ſaltem indirecte, vt inf. de probatio, cap. 3.

g Tūc.] Audītis quod vtraq; pars ꝓponit ad probandū formā, ſm q eligēdi potestas tribus dicitur commiſſa fuiſſe, ſiue cōcessa, & ſi. &c. Hæc ſra ē in antiqua dec. 8e.

[Gl. ſequens quærit, & ſoluit.]

h Oſtenſum.] Qualiter cōpellunt canonici probare formam traditā illis electorib. & nō archidiaconus? Hoc pōt eſſe dubius de cauſis: Quarū prima eſt ꝓſumptio, q multū faciebat ꝓ eo, videlicet, quod ī erat electus & cōfirmatus. Secū a eſſi: q ad hoc ſe obligauit ille, ſicut patet in fine decre. vbi dicit quod ad hāc pœnā ſe obligauit,

i Caſſetis.] Ideſt, nullam pronuncietis.

[Gl.seq potest in prin & si quæ pœna olim. & quæ hodie In medio ad notabile inducat tua simila. & signat casum.]

Obligatio potest ne ri sub pœna beneficij.

a Obligarit] Alioquin si se non obligasset, pœna esset in arbitrio iudicis, cum certa pœna hic statuta non sit ff.de iure del. l.1. ff.de acc.sup his. & ff.de off. del.de causis. Sic. habes hic q̃ aliqs obligat se sub pœna beneficii sui. ff. de fals.ca. vlti. Itẽ obligat aliqs sub pœna ordinis uel anathematis.1 q.7. quoniam cordis. & de cõs. dist.2.ego Berengarius. Item & sub alia pœna pecuniaria.23 dist.quamquã.& 25. q 2.quæcũq;& ff.de arb. electi. ar cõtra q̃ sub pœna beneficij nõ possit aliquis obligari. C. quæ res pig.ob.pos. Ipsum communem præiudicium. Hodie vero certa pœna statuta é cõtra illos q̃ se opponũt cõtra electos, hoc ipugnãt electionẽ.inf.eo.c.1. in concilio Lugd.in no.iiii.[lib.6.]

[Gl.seq.quærit & solui, solutioni obiicit, & respondet.]

† Ad idem est text. in l. fupul.uxo.§. alterius.cum no ff.de uer. oblig.

habentes, contradictores ab eius impetitione per censuram ecclesiasticam compescatis. præfatum B. præbenda Morien. ecclesiæ spoliantes, qui se ad hãc pœnam (si forsan in probatione deficeret) obligauit. a † Non obstante, quod super ætatis defectu obiectum est contra illum, cum idem canonicus huic obiectioni non multũ institerit, & super hoc à metropolitano fuerit iudicatum, b cuius sententia in rem transiit iudicatam, cum intra decendium c is.ō fuerit legitima prouocatione suspensa.

¶ Idẽ episcopo Baioceñ.

¶ Si ex septem compromissarijs tres eligunt quartum, & ille consentit, & est idoneus: confirmabitur electio.

CAP. XXXIII.

¶ Cap.1.e. tit.in 1.com pilat.

CVm † in iure peritus

Ob. Nec quo ad hoc quin releuetur per appellationẽ interpositam à definitiua, si pars ꝑiudicij negotio principali, ut hic; aliter non. inf.de appellat. ea. vlti.li 6. Ioa. And in nouell.

[Gl.seq.nouat quod interlocutoria,etc.et remittit.]

b Iudicatum] Sed nũquid obstabit alius hæc sententia volẽtibus agere cõtra electũ sicut videm' circa crimina & popularis actiones, infra de accusa de his.& 23.q.4.si illic.& ff.de procu.l. non cogendum.§. qui ita.ff.de popu.actio.l. 3.nec enim de facto unus hominis sæpe est quærendum, ff. nau. can. stab. Licet, Videtur tamen quod illis solum qui præsentes fuerint, debeat præiudicari.2. q.5. habet hoc, & cap. Mennam.inf.de accu. veniens, sicut est in ciuilibus actionibus, inf.de fide instru. inter dilectos, ibi res inter alios acta, &c. Ad hoc dicas, quod absolutio in popularibus actionibus præiudicat omnibus et absentibus, nisi in duobus casibus: Unus est si quis suam iniuriam prosequitur & probet se ignorasse accusationem ab alio intitulatam. ff. de acc. si cui. §.1. Secundus cum vult docere de collusione prioris accusatoris. ff. de præuari. l.4. ff. de iniurian. l. cum qui. §. in popularibus.

c Intra decendium.] Per hoc patet q̃ interlocutoria sententia transit in rem iudicatã, licet ei diffinitiua, inf. de test. significauerunt, non tamen quod ad hoc transit in rem etiam iudicatam, quin iudex etiam possit decem dies po sit reuocare. 1 inf.de appell.cum cessante.ff.de re iud. quod inst. de hoc dicetur super illa constitutione, cum cessante, inf.de appella.

CVm † in iure peritus.] Hoc ea legitur mirabiliter modisted inharendo uerbis licet summatur ut in rubrio. Vel aliter *fm* intellectum intrinsecum. Si electio fit ex forma compromissi, electus consentiendo electioni de se facte a media parte eligentium, auget numerum, et electionem perficit. Et est casus singularis' lerundum istum intellectum. In prima ponitur decisum exordium notans quæ necessaria. In secunda continuatio ex eõ promisso super duplici electione facta. In tertia consultationis responsio, cum duplici determinatione. Sequitur ibi, Primus tuæ consultat onis. Tertio ibi, super quo. Abbas Siculus.

CASVS. Defuncto decano cuiusdam ecclesiæ capitulum eiusdem ecclesiæ compromisit in vij. canonicos eiusdẽ ecclesiæ tub hac forma, ut illi quí ex se uel alius ꝺ gremio ipsi' ecclesiæ oẽs ipsi. septé uel maior pars eorum gerent, capitulum ipsum reciperet in decanũ; tandẽ vnus ex illis septé electi' fuit à tribus ipsorum. & alius qui nõ erat de numero illorũ septé, à tribus alijs electus fuit in decanum: cõsultus Papa quis eorum esset potior? Respõdet, q̃ ille qui de numero septé à trib. illorum est electus fm formã compromissi debet in decanũ assumi, dummodo electioni de se facte voluerit cõsentire, & aliquid canonicũ nõ obstet. Ex hac decretali cõtueuerunt dici, quod plena electa auget numerũ eligẽtiũ. cõtrariũ tñ verũ est, q̃ persona electi non computatur in numero eligẽtiũ, quod probat ff. eod Cumana ecclesia. Item forma mandati est sequenda.

† Al. primũ sequitur.

† Vide leg. plane. cũ gl. in uer. põt. ff. q̃ cuiusq.

[Gloss. sequen.ponit opin. dicentium, quod' compromissarij, & cap. quam reprobat. Secunda pars recitatur per q.quid si unus solus esset compromissarius, & soluit negatiue, ponit opinionem contrariam, quam improbat]

d Ex se uel aliis.] Dicit quidã quod licet hoc nõ fuisset expressum de iure, tñ unum de se eligere poterant; vt arg. 8.q.1. in scripturis, uer. ecce mitto me, &c. ff. de iur.& cur. de. ab his, l. ubi abitur. sed non credo: quia à seipso videtur electus & hic tenuit electio propter formam compromissi, ut dicit in fine iuxta compromissi tenorem, &c. sic inf. de iudi. c. vlt. ubi de hoc, & hoc q̃ dico optime probat lex ff. de cõtrah. emp & ven. l. licet. & l. si in emptione. in fi. Sed si uni tm collata est potestas non posset se eligere. inf. de iu. pat. per nostras, inf. de iudi cũ ad nostram, & ff. de iur.& cura. da. l. prætore, & 24.q.1. didicimus: & quia nemo debet esse iudex à seipso. 8.q.1. in scripturis. Dicunt quidam quod si tunc posset eligere se meliorem, & ipse esset melior, tunc posset eligere se; sed tamen inconueniens esset & inhonestum, quod se eligeret, sic ambitiosus uideretur, & ideo reprehendus per illud cap. in scripturis, potius debet renunciare tali potestati, & fatuus esset qui sic juraret, si credit se meliorem ut se eligat. Vel dic quod tunc ipse intelligitur excepti; quia in generali sermone persõa loquens non comprehenditur. C. de solu. inquilinus. ff. de cond.& dẽ. l. qui hæredi. § vlt. 2

[Gl.seq.quærit & diffin. solut. demum dicit c. eorum dum.]

An is cui data est potestas eligendi possit eligere se ipsum.

2 De hoc dicetur infra c. penult. de iureiur.

a Confes-

a Consentiat.] Quia si vult consentire, tunc persona sua computatur inter eligentes, arg. ff. quod cuiusque vniuersitatis, l. planè, arg. ff. de adop. l. si consul. & sic quatuor intelliguntur: & ita maior pars capituli. Quid si consensit in alium? Respondeo, si cōsensus talis facit cum alijs maiorem partem, in se non potest postea consentire, nec mutare consilium in alterius piu dicti; ff. de reg. iur. l. nemo. Si verò consensit talem in quē minor pars cōsensit, tunc potest mutare, quia talis consensus illi nō prodest. Hodie non connumeratur persona electa inter eligentes, l. eo. l. Cumana. & c. quia p̄p, nec dicerem valere talem electionem si modo fieret: quia est electus à minori parte capituli.

† Hic texti. dāt sing. Io. And. in regula, in toto. de reg. iur. & Panor. hic, ad hoc q̄ electꝰ cōsentiendo electioni de se factę a media parte eligentium auget numerū & electionē perficit adde Paulum Castren. consi. 230. lib. 2.

† Zerangiæ Laringiæ.

decanum assumi,† dummodò electioni de se factæ cōsentiat,[a] & aliqd canonicum non obsistat.

¶ Idem duci Carinthiæ † ¶ *Electio Imperatoris spectat ad principes Germanos, tres prælatos, & quatuor laicos: & electio facta per eorū maiorem partem, cæteris nō contemptis, tenet: Et ad Papam pertinet electum examinare, approbare, & inungere, consecrare, & coronare. si est dignus, vel reijcere si est indignus, vel quia sacrilegus, excommunicatus, tyrannus, fautus, & haereticus, paganus, periurus, vel ecclesiæ persecutor. Et electoribus nolentibus eligere, Papa supplet. Et data paritate vocū eligentium nec accedente maiori concordia, Papa potest gratificari cui vult. hoc dicit not. isto text.*

CAP. XXXIIII.

VEnerabilem: † & infra. ¶ Inter cætera verò quidam principes, hic præcipuè obiectione sunt vsi, dicentes, quòd

† Cap. 19. e. tit. in 3. cōp.

Venerabilē.] Electus in Imperatorem à maiori parte illorum ad quos spectat electio, si fuerit idoneus, per Papam confirmatur: vel potius approbatur. Io. And. Diuiditur tamen in prima ponit reprehensionem legati. In secundaribi, Verum, captando benevolentiam principum, ipsorum ius & potestatem declarat. In tertia: ibi, Obiectioni. respondet ad id quod obijciebatur contra legatum. In quarta ibi: Eos igitur. monet principes vt adhæreant Ottoni, & recedant à Philippo, & quòd hoc facere debeant, probat quatuor rationibus. In quinta ibi, Nobilitatem. hoc specialiter mandat duci in suprascriptione nominato. Abb. Sic.

CASVS. Vt melius litera intelligatur, prænotandum est, q̄ Federicus Imperator habuit duos filios, Henricum & Philippum. Mortuo Friderico successit ei Henricus eius filius in imperio. Hoc facto Henricus Imperator procurauit q̄ principes Alemaniæ eligerēt in regē Imperatorē promouendū post mortem ipsius Henrici Fridericū filium ipsius Henrici Imperatoris. Et sic fuit electus Philippus frater Henrici, & alij principes iurauerunt dicto Friderico fidelitatē tanq̄ regi; qui Fridericus postmodū promotus in Imperatorem fuit depositus p̄ Inno. iiij. in Concilio Lugdūn. postmodum verò mortuo Henrico Imperatore fratre Philippi ac patre dicti Friderici, principes in discordia elegerūt. Quidam elegerunt Ottonem. quidā verò dictum Philippū fratrem Henrici. Cùm ergo electiones istæ in discordia factæ fuissent, Papa misit quēdam legatum in Alemania, vt alterā electionem publicaret, q̄ canonicam inueniret cōfirmaret. Legatus verò diligēti examinatione p̄missa in dictis electionibus, electionē Ottonis cōfirmauit, electione alterius reprobata, p̄p quod principes illi, qui Philippū elegerūt, cōquerebantur de facto legati, & miserūt nuncios suos cū literis suis ad Papā. & inter cætera principes hac obiectione vsi sunt, licētes: Legatus iste aut electoris aut cognitoris gessit p̄sonā, &c.

[Hunc casum prosequitur Bernardus 1 in modum sequentem.] Si electionis, falcem misit in messem alienam: quod facere non debuit, si cognitoris, absente altera parte perperam processit, cum citata non fuerit, & ideò non debuit contumax reputari; scribit Papa super hoc negotio duci Carinthiæ, dicens quòd bene cōfitetur & recognoscit ius eligendi regem, in Imperatorem postea promouendum ad principes pertinere, & de iure & antiqua consuetudine: quia sedes Apost. transtulit imperium Romanum nuper à Græcis, in persona magnifici Caroli ad Theutonicos, sed principes benè recognoscunt, quòd potestas examinandi personam electam spectat ad Papā qui eum inūgit, consecrat, & coronat: quia illud regulariter verum est, q̄ ad eū pertinet examinatio personæ, ad quem manus impositio spectat: nunquid. n. si principes in discordia personā eligerent indignam, deberet Papa illum confirmare aut coronare? absit hoc omnino. His præmissis Papa respondet obiectioni principum, dicens q̄ legatus ap. p̄bando & reprobando, nec electoris gessit personā: quia nec aliquem fecit eligi, nec eligit, nec cognitoris: quia quantum ad eligētes n. utrius electionem cōfirmauit, nec etiam infirmauit, sed exercuit denūciatoris officiū: qui personam Philippi reputauit indignam: personam verò Ottonis denunciauit idoneam ad imperiū obtinendū, non tā p̄p studia eligentiū, q̄ p̄p meritа electorū. q̄ is maior pars illorū ad quos pertinet electio, cōsenserint in Ottonē. ex eo q̄ electoris Philippi alijs absentibus & cōtēptis ipsum eligere p̄sumpserāt, patet eos p̄p̄ri potuisse. Verū quia in electionib⁹ plus nocet contemptus vnius, q̄ multorū contradictio in p̄sentia. His ergo p̄missis renunciat Papa Ottonem idoneū & Philippū indignū ad imperium obtinendū, tum. n. vota principum in electione diuiduntur, post admonitionem & expectationem. nec Papa alteri parti fauere, maxime postq̄ ab ipso inunctio & coronatio postulatur: & hoc p̄batur iure & exemplo. Iure, hoc modo: Numquid si principes admoniti & expectati non potuerunt, vel noluerunt eligere aliquem, sedes Apost. carebit electione? q. non exemplo, hoc modo: Sciunt. n. principes, q̄ cum Lotharius & Conradus in discordia fuissent electi, Papa Lotharij coronauit, & imperium obtinuit. coronatus, dicto Conrado tūc ad eius gratiam redeunte. Posset monet principes vt à Philippo recedant & Ottoni adhæreant, nisi tunc demum q̄ cōtra p̄sonā vel tactū spiritus aliquid obiectū fuerit, & p̄batū. His dictis ostēdit multa p̄ q̄ electio Philippi nō teneret, licet Philippus esset ab orbus electus concorditer. hoc modo impedimenta Philippi sunt notoria, excōicatio publica, periurij manifestū, & p̄cutio diuulgata, q̄ ipse & eius antecessores in Romanā eccle. fiā & alias ecclesias exercuerunt. Nam ipse à p̄decessore nostro excōicationis vinculo innodatus, quod postmodum recognouit dum per eius nuncium absolutionis beneficium postulauit. Vnde patet q̄ fuit excōicatus el. ctus. Ipse verò contra proprium iuramentum regnum sibi vsurpare p̄sumpsit, cum super illo iuramento sedem Apost. primò cōsulere debuisset, nec prodest ad hāc excusationē. si dicat q̄ iurm illud fuisset illicitum: quia nihilominus sedem Apost. prius super eo requirere debuit, anteq̄ contra ipsum propria temeritate veniret, & hoc p̄bat exemplo Gabaonitarū, qui cū à filijs Israel p̄ fraudem sumpserunt iuramentum, ipsi tā filij Israel cognita fraude cōtra illud venire nolu-runt, nisi prius cōsulerent Dūm, vtrum dictū iurm sit licitum aut illicitum: & verum reuocādū sit. vel nō seruandū, nullus sanæ mētis ignorat ad iudiciū Papæ p̄tinere. Pręterea si Philippus imperiū obtineret, potestas principū deperiret in electione, & imperiū obtinēdi. e

1 Hic tā casus non hꝫ i vetustis exēplaribus.

ceteris ceteris fiducia tolleretur: si enim Philippus succederet Henrico fratri suo, sicut Henricus successit Friderico patri suo, videret imperium non p electionē sed potius p successionē deferri, & in iudicium principum redundaret si nō nisi in domo Philippi ducis tue

Apostolicę sedis legatus, aut electoris, gessit, aut cognitoris [a] personam. Si electoris, in messem [b] alienam miserat falcem suam, & electioni se ingerens, principum detogauerat dignitati. Si cognitoris, absente altera [c] partium videtur perperam processisse, cum citata non fuerit, & idcó non debuit contumax iudicari: † & infra.

¶ Verùm illis principibus ius & potestatem eligendi regem, in imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus (vt debemus) ad quos de iure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere: præsertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede pervenerit, quæ Romanum imperiū in personam magnifici Caroli [d] à Græcis transtulit [e] in Germanos. [f] Sed & principes recognoscere debent, & vtique recognoscunt, sicut ijdem in nostra recognouere præsentia, quòd ius & auctoritas examinandi personam electam in regem, & promouendam ad imperium, ad nos spectat, qui eum inungimus, cōsecramus, & coronamus. Est enim regulariter & generaliter obseruatum, vt ad eum examinatio [g] personæ pertineat, ad quem impositio manus spectat. Nunquid enim si principes non solum in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum [h] quemcunque, vel excommunicatum in regem, tyrannum, vel fatuum, hęreticum eligerent, aut paganum, nos inungere, consecrare ac coronare hominem huiusmodi debemus, absit omnino.

¶ Obiectioni ergo principum respondentes asserimus, quòd legatus noster approbando regem, & reprobando ducem, nec electoris gessit personam, vtpote qui nec fecit aliquem eligi, nec elegit: nec cognitoris, cum neuterius electionem quo ad factum eligentium [i] confirmandam duxerit, aut etiam infirmandam. Exercuit autem denunciatoris officium: quia personam ducis eiusdem indignam, & personam regis denunciauit idoneā quo ad imperium obtinendum; non tam propter studia eligentium, quàm propter merita electorum: quāuis [k] plures ex illis, qui eligendi re-

§ Vide l. perādum, § finautem. C. de iud. & ibi Pec. & Cyn. in l. consentaneum. per Bar. C. quomodo. & qñ

Imperium ad quos est translatum.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem.]

f In Germanos.] sic ergo regnū mundi translatum est ad Theutonicos, nam ipsi habent regnum Romanæ ecclesiæ de consecr. dist. 5. in die. Et sic patet p imperium non est apud Græcos; licèt Largo nomine appelletur imperator. infra de maio. & obed. solitę. sicut & rex Schacorum dicitur rex, quoniam extra ecclesiā non est imperium. 24. quæst. 1. c. 5 hinc ma. §. sed nec ille. Iudeest autem imperator ille super omnes reges. 7. quæst. 1. in ephebus. & omnes nationes sunt sub eo. 11 q. 1. §. sed si quis. in ver sic. volumus. † Ipse enim est princeps mundi & dominus, ff. ad legem Rho. de iac. deprecatio. Et ēt Iudæi sub eo sunt, C. de Iudæ. l. Iudæi. & omnes provinciæ. 63. distinct. Hadrianus. & omnia sunt in potestate imperatoris, 8. distinct. quo iure. & 23. quæst. 8. conuenior. C. de quadrien. præscrib. benè a Zenone.

† Adde ergo gl. cum text. in l. qui leuis ff. ad legē Rho. de iac.

g Examinatio.] 77. dist. quæst.

[Gl. sequen. recitetur per obiectionem.]

h Sacrilegū.] hoc quòd sacrilegium impedit promouendū. nam & familia sacrilegi repellitur à sacramentis ecclesiæ. 17. quæstio. 4. nitron. & ab alijs legitimis actibus. 3. quæstio. 4. nulli.

ADDITIO. Et sacrilegium inter magna crimina cōnumeratur. 16. q. 3. quod autem.

i Eligentium.] Quia de mentis fine studijs eligentium non cognouit, sed de qualitate electorum pronunciauit.

k Quamuis.] Idest, quia, vel propriè tenetur, & quod dicit supra, non tam propter studia eligentium, &c. idest, non propter studium eligentium, sed propter merita electorum, personam ducis denunciauit indignam, & personam regis idoneam, sic supra de potu-

Imperium. qui fuit de Carolum.

a Cognitoris.] in reprobando Philippum, & approbando Ottonem.

b Messem.] 6. quæst. 3. cap. 1. & inf. de parochi. cap. nullus. Ber.

c Absente altera.] Quod non debuit fieri. T. de testibus, in nomine Domini. & 3. q. 9. quasi per totum.

d Caroli.] Cui etiā ius patriciatus siue dignitas collata est. 63. dist. Hadrianus.

[Gl. sequens ponit historiam.]

e Transtulit.] Legitur in Chronicis, quòd cum ecclesia Romana opprimeretur ab Astulpho rege Lombardorum, petijt auxilium à Constantino & à Leone filio eius imperatoribus Constantinopolitanis: & cum nollent patrocinari ecclesiæ Romanæ, Stephanus Papa se-

c.1.verſic.fin. vnde bene ſequitur, quamuis plures, &c. & ſic non geſſit cognitoris perſonam: quia reuilit ſe tã tum ad merita electorum, non ad ſtudia eligentium, quamuis potuerit ſe referre, vt infra ſequitur, vel poſſunt vel a teneri propriè: & quiuis, ponitur pro quis, vt prælixi, ſed ſuperior littera, ſcilicet, eũ nuntius electio, &c. videtur cõtraria. a Contradictio.] ſ. eod. bonæ.

† In codice Barbatiæ ita: ac cõſuetudine antiqua obtinẽt &c.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

b Fauere.] Si fauet, ergo non debet eſſe iudex. 11. quæſtio. 3. quatuor. & c. ſequen. Sed dic quòd in dubio poteſt fauere cui vult. ff. de leg. 2. ſi quis ſeruum, §. ſi inter duos. ff. de bon. auctо. iud. poſſ. in venditione, §. vlt. ff. ad Syl. ſi quis in grauni. §. ſi cum omnes. Vel poteſt cogere partes ad concordiam. Inſtit. de fatiſ. tu. finautem. & ſ. de offi. deleg. c. inſpicionis, §. ab ipſo. & ſupra eod. cum inter R. tunc demum dele. fauere, cum merita electorum & eligentium paria ſunt. arg. inf. de iure patro na. quoniam in ambobus, & 68. diſt. ſi forte. vel cum poteſtas eligendi demanata eſt ad ipſum. ſ. eod. bonæ. circa finem.

† In codice Barbatiæ, ita: Nos itaque nõ Philippum Ducem, ſed ipſum O. reputamus, &c.

c Carebit.] Aduocatus eccleſiæ nõ poteſt eſſe patronus eccleſiæ, ſed comparatur tutori, qui datur pupillo vt cum defendat à vexationibus aliorũ, & appellatur honorarius, vel nouitiæ gratia datus, vt alios contutores inſtituat. ff. de ſol. qui ſi forte. §. ſunt quidam. nec computatur iſtis tutela in numero trium tutelarum, ſed ex cauſa honoris tantum. ff. de rit. nuptia. ſi quis tutor. §. quid ergo.

† In aliquot vetuſtis legitur, ſpoſiti. alias, vel nõ potuerãt, vel noluerũt cõuenire, ſed qualitercunque legas, ſenſum habes.

[Gl. ſeq. arguit, allegat l. & duo iura in contrarium.

d Lotharius.] Hoc eſt exemplum de quo præmiſit, ſcilicet iure patet pariter & exemplo, & ita ab exemplo principum eſt argumentandum. Inſtit. de iure natu. §. ſed & quod principi. arcu. contra. C. de ſent. & interlo. om. in l. nemo. & ſup. eo. cum in cunctis.

e Commonendos.] ſcilicet per nuncios ſuos.

f Publica.] not. quòd excommunicatio debet eſſe publica, ad hoc vt aliquis repellatur à proſecutione iuris ſui. 1 inf. de except. exceptionem, & c. pia. [lib. 6.] cũ ſuis concord. vndè quicquid interim facit quouſque ad ipſum perueniat excommunicatio tenet, & valet, infra de ſent. excom. mini. Apoſtolicæ, & inf. de re iudic. ad probandum.

g Periurium.] qñque periurium nõ repellit. inf. de iureiu. ſicut noſtris. Sed intellige ibi periurium, ideſt, temerarium iuramentum. Periurii enim non ſolum nõ debẽt promoueri ad honores, imò ſi promoti ſunt, debent repelli, infra de iureiu. querelam. 2 infames enim ſunt, vt ibi not. ſ. de fideiuſ. peruenit in fine.

h Progenitores.] in filijs enim paterni criminis exempla metuuntur. 6. q. 1. c. quarto. §. verùm. & in falſa. ſi quis cum militibus. Vnde illud: Sæpè ſolet ſimilis filius eſſe patri.

i Innodatus.] propter inuaſionem & deuaſtationem patrimonij B. Petri dũ in Tuſcia moraretur.

k Poſtmodum.] nota hic eo ipſo ꝙ quis petit abſolui; per cõſequens ſe confitetur excommunicatum.

ADDITIO. Niſi ad cautelam fiat quia bonarum mentium, &c. 4. diſt. ad eius verò concubitum.

l Electus.] vndè ipſo iure nulla fuit electio. ſ. de appell. cõſultationis, & ſup. eo. cum inter R. & ſup. de conſuet. cum dilectus.

m Iuramentum.] qđ fecerat Friderico ſ. regi Siciliæ nepoti ſuo tunc Imperatori futuro, adhuc Henricus Imperator frater eius dicti ſui patris, viuente.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

n Illicitum.] quoniam fuit de ſucceſſione viuentis, C. de pact. l. pactum. tamen hic voluntas acceſſit viuentis. vndè videtur tenere, C. eod. l. vlt. ſed illa loquitur in hereditaria ſucceſſione, quæ in imperio locum habere non poteſt, nec etiam in beneficijs eccleſiaſticis locum habet. inf. de conſuet. præſcr. nulla. inf. de decim. ad hoc. & inf. de iure patr. conſuluit. Pernar.

[Gl. ſeq. recipitur per obiectio. §. vlt. &c.]

o Iſte fuit ille qui poſtea depoſitus fuit per Inno. inf. de re iudic. ad Apoſtolicæ. lib. 6. Ant. in no.

1 Facit tex. cum no. in l. placet. C. de ſacroſ. eccle. & in l. exceptiones. cũ gl. fin. ff. de excep.

† In quibuſdã vetuſtis, ita: niſi tunc demũ, cum cõtra perſonam, &c.

2 Concord. tex. in l. quoties. in verſi. priuatos, C. de dig. li. 12. & l. teſtib. §. lege Iulia. l. gl. impuberes, ff. de teſtibus.

† al. deeſt vox, ſedem.

ad eius gratiam redeuntes.

¶ Eos igitur duximus commonendos, [e] vt à præfato duce, iuſto quidem à nobis iudicio reprobato, recedant: & præfato regi non abnuant adhærere, niſi † tunc demum contra perſonam vel factum, legitimum quid ab eis obiectum fuerit & oſtenſum: & infra.

¶ Sunt enim notoria impedimenta ducis ſcilicet excommunicatio publica, [f] periurium [g] manifeſtum, & perſecutio diuulgata, quàm progenitores [h] eius & ipſe præſumpſerunt in Apoſtolicam ſedem † & aliàs eccleſias exercere; fuit quoque à prædicto noſtro excommunicationis vinculo innodatus; [i] qđ poſtmodum recognouit, dum per nuncium ſuum abſolutionis beneficium poſtulauit. [k] vndè patet, quòd fuit excommunicatus electus: [l] & infra.

¶ Idem etiam contra proprium iuramentũ, [m] ſuper quo nec conſilium à ſede Apoſtolica requiſiuit, ambitionis vitio regnum ſibi vſurpare præſumpſit, cum ſuper illo iuramento prius Romana eccleſia conſuli debuiſſet. Nec valet ad plenam excuſationem ipſius, ſi iuramentum illud dicatur illicitum, [n]

ſ Ille qui poſtea depoſitus fuit per Inno. inf. de re iudic. ad Apoſtolicæ. lib. 6. Ant. in no.

n Illicitum.] quoniam fuit de ſucceſſione viuentis, C. de pact. l. pactum. tamen hic voluntas acceſſit viuentis. vndè videtur tenere, C. eod. l. vlt. ſed illa loquitur in hereditaria ſucceſſione, quæ in imperio locum habere non poteſt, nec etiam in beneficijs eccleſiaſticis locum habet. inf. de conſuet. præſcr. nulla. inf. de decim. ad hoc. & inf. de iure patr. conſuluit. Pernar.

[Gl. ſeq. recipitur per obiectio. §. vlt. &c.]

Illiciti infringi potest sine superioris auctorita te.

1 Concor. tex. in l. illicitis. §. 1. ff. de offi. præs.

Iosue. 9.

2 Valet legatum columnæ ex ædificio, ex quo illud dirui necessa est. Io. An.

2 Venire.] tali modo sicut fecit, scilicet vsurpando regnum, nam aliàs cum fuerit illicitum propria auctoritate potuit venire contra non obediendo illi tanquam Regi, aut Imperatori. 22. q. 4. si quis præuenit, §. eccebet. 1 Nec expectari debuit superioris auctoritas, ff. de cond. instit. q̃ sub condõne. §. vlt. quia quod necessario destruendũ est, non est necessaria superioris auctoritas in destructione illius, ff. de lega. 3. fideicõmissa. §. si qs illicitè. 2 Sed si esset dubiũ an valeret, tũc adiri debet superior: aliàs autẽ semper seruandũ est iuẽm dummodo sine interitu salutis ęternæ seruari possit, inf. de iureiur. Il verò. si sponte sit præstitum, & sine dolo, inf. de iureiuran. cũ contingat. Ber.

b Gabaonitæ.] hãc historiã habes 22. q. 4. c. iter ęterna, §. sed cũ his, & c. innocẽs.

c Ex successione.] tres successiones continuæ vñr ius successionis inducere, imò duæ, quia binus actꝰ inducit consuetudinem. arg. 25. q. 2. ita nos, & C. de epali audien. nemo.

d De domo.] imò de alia tribu eligi debet, 8. q. 1. Moyses.

[Gl. seq. tex. fortificat, secũdo arguit, alleg. 4. iura.]

e Obseruari.] etiã si ei iam coronato iurasset post reprobationem legitimã ei non teneretur in aliquo ratione iuramẽti: 15. q. 6. alius. & ff. de transla. quanto. circa fi. Item arg. ꝙ destructo principali, & accessorium, ff. eod. qualiter. C. de vsur. l. cos, & C. depo fi. si deposita pecunia. & ff. de rei vend. l. & est diuerso. & de no. oper. nunciat. l. secunda.

cum nihilominus super eo nos prius cõsulere debuisset, quàm contra ipsum propria temeritate venire: [a] illo præsertim exemplo, quòd cum Gabaonitæ [b] à filijs Israel per fraudem surripuerint iuramentum, ipsi tamen cognita fraude contra illud venire temere noluerunt. Vtrum verò dictum iuramentum sit licitũ vel illicitum, & ideò seruandum, an non seruandum exiterit, nemo sanæ mentis ignorat, ad nostrum iudicium pertinere: & infra.

¶ Insuper si prædictus dux imperium obtineret, libertas principum in electione periret, & imperium obtinendi de cętero cęteris fiducia tolleretur: nam si prout olim frater dicti ducis patri eorum, sic dux ipsi fratri suo succederet, videretur imperium non ex electione, sed ex successione [c] deberi: & in præiudicium principium redundaret, si non nisi de domo [d] ducis prædicti videretur aliquis ad imperium assumendus: & infra.

¶ Nobilitatem ergo tuã monentes per Apostolica scripta mãdamus, quatenus à præfato duce recedas omnino, non obstãte iuramento, si quod ei ratione regni feceris, cum (eo quantum ad obtinendum imperium reprobato) iuramentũ huiusmodi non debeat obseruari. [e]

¶ Idem.

¶ Absentes ad electionem de prouincia sunt vocandi, & confirmatur electio maioris & sanioris partis.

CAP. XXXV.

COram † dilecto filio tituli sanctæ Pudentianæ † presbytero Cardinali: & infra.

¶ Si verò vtriusque partis fuerit cassata electio, vos (fratribus omnibus, qui fuerint in prouincia [f] conuocatis) quod maiori & saniori parti eorum super prædictis videritis cõplacere, per censuram ecclesiasticam faciatis firmiter obseruari.

¶ Idem Parmen episcopo, & eis coniudicibus.

¶ Cassatur electio partis maioris facta, contempta minori parte etiam si est vnus solus, non tamen ius eligendi deuoluitur ad minorem. b. d. secundum intellectũ communem.

CAP. XXXVI.

ij BOnæ † memoriæ S. Cremonen. epi-

1 Parti illorum placuerit, faciant per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Not. quòd vbi electio debet celebrari, ibi omnes canonici de ecclesia, qui sunt in prouincia, sunt vocandi. Item qui sunt in prouincia dicuntur præsentes. Item inuiolabiliter obseruari debet qđ fit à maiori, & saniori parte.

[Gl. seq. nos illos & solos vocandos, &c. remittit & determinat.]

f In prouincia.] hic vñ expressum, quòd omnes illi & soli q̃ sunt in prouincia, vocandi sunt ad electionem, & per hoc vñ sic intelligendũ, si sunt in prouincia. inf. eod. quia ꝓpter. De hac materia not. 7. q. 1. factum est: & quod dicit in prouincia, sic est intelligendũ, si sunt in prouincia ita propinqui ꝙ commodè sint vocandi: quia si prouincia esset multum lata & longa, non debent vocari: quia periculum est in mora, supra eod. cum inter vniuersas, & eodem modo si esset extra prouinciam, & propinquus, nunc vocandus esset, inf. eodem cap. proxi. vbi fuit vocatus qui extra prouinciã erat. Rhegium enim & Cremona diuersarũ sunt prouinciarum. Et ita nec dico vocandos omnes de prouincia, nisi qui commodè possunt vocari nisi cõsuetudo sit ꝙ oẽs vocantur.] eo. in Genesi. nec dico ꝙ tantùm de prouincia sunt vocandi per capitulum sequens: In talibus enim vocationib. potius standum consuetudini, vt absentes vocent iuxtà consuetudinem vniuscuiusq; ecclesiæ: & hæc consuetudo erat ꝙ oẽs de prouincia vocarentur, vt est ff. eo. i Gen. Ber.

ADDITIO. Et licèt quidam (vt Pet. de Sam. qui hoc no. inf. eo. Cumana. & Ægi.) dixerint nõ valere consuetudinem ꝙ absentes non vocentur, licèt valeat de quã remoto loco vocentur: tu dic contra, vt dixi inf. de præben. cum in ecclesijs, lib. 6. in gl pen. Ioan. And.

ij BOnæ memoriæ.] In prima ponit decisa facti narratio. In secũda diffinitiõibi, Constituto. In qua duo facit primò cassat electionẽ secundam exprimens quare. secũdòibi, electionem, cassat etiam primam, exprimens quare, & ponens antiphophoram. Abb. Sicul.

CASVS. Epõ Cremoñ. in extremis agente, cum desperaret de vita ipsius, capitulum ipsius ecclesiæ citauit quen-

† Absentes à quã remoto loco sut vocãdi ad electionem.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõp.

† Hic perperam in oib. legitur Prudẽtianæ, cũ nullus vnq̃ fuerit talis tituli.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõp.

quendam canonicũ suum in ciuitate Rhegio in studio commorantem, vt ad certa terminum veniret pro electione futuri pastoris faciendã: dicto canonico nõ veniente ad terminum sibi præfixum, elapso termino, & ipso viam veritatis carnis ingressio, antequam corpus sepultura traderet, ab hac luce pdicto canonico capitulũ contulit potestatem eligendi quibuslibet canonicis ecclesiæ suæ & ipsi canonica post monẽ ipsi, & ante sepultũ cœperunt tractare de electione pastoris, & quide ex illis maior pars cõuenerũt i archipbyterũ ipsius ecclesiæ, & alij in archidiã. suũ, eo vero sepulto minor pars consensit maiori, & sic dictus archipresbyter post sepultũrã ab omnibus est electus, cui electioni dictus archid. & capitulũ cõsenserũt. postmodũ vero supuenit dictus canonicus, asserens se fuisse contemptum, pp qd (vt dicebat) electio nõ valebat. Vnde credens potestatẽ eligẽdi ad se esse deuolutã, pdictum archid. elegit. Vnde pp electiones illas d'ct' canonicus pro se. & q dã alius H. nomine pro archid. ad eadem Apo. accesserunt. Papa verò de meritis istarum electionum cognito, electionem archid. celebratam post electionem archipresbyteri non cassatam cassauit: quia non debuit H. canonicus procedere ad electionem secundam ante cassationem primæ, in pœnam interdicens dicto H. canonico vocem cõtradictionis, in primo cõsensu cap. perdurante, & similiter electionem archipresbyteri nullitatem exigente cassauit, tum quia corpore dicti epi nondum tradito sepulturæ habuerunt de ista electione tractatũ cõtra canonicas sanctiones: tũ quia dictus H. canonicus cõtemptus fuit, licet unus solus fuerit: quia in talibus plus nocet contemptus unius q̃ multorũ condictio in præsenti nec valuit prædicta citatio: quia cum mortem episcopi præuenit, nõ potuit nocere citato. Not. quod secunda electio non est facienda prima non cassata. Item unius solius contemptus potest cassare electionem. Item episcopo defuncto nondum sepulto non debet fieri electio. Item citatio non legitime facta non tenet.

[Gl. seq. obijcit, & sol. & in additione partim solutionem corrigit.]

a Expectare.] Sed nonne electio, quæ fit contemptis illis qui debent interesse, ipso iure est nulla, ut ẽ.e. quod sicut, & c. uenerabilem, et inf. de arbi. cum olim. & 63. d. ii. obeuntibus, ergo ea non obstante potest allegari secunda electio, inf. de appel. constitutus, cum enim à me fuit reprobata talis electio, non est necesse iudicem adire pro ea cassanda. ff. de condi. instit. l. quę sub conditione, §. nihil Præterea cum universitas delinquit in eligendo, electio debet deuolui ad eum qui non delinquit. ẽ.e. bonæ, & supra de postula. bonę. Dico quod electio archipresbyteri non fuit nulla ipso iure, sed potius annullanda, & ideo debuit expectari cassatio superioris antequã processus fieret ad secũdam: vnde & si vnus haberet ius eligendi, deliquit in hoc quod voluit simul esse actor & iudex i præmissæ electionis, inf. de cõcess. prab post electionẽ in parte decisa, & licèt illi delinquunt in eligendo, non tñ illud ius deuoluitur ad vnum et hoc fm Io. q dicit q̃ vnus nõ cõstituit vniuersitate, & induc. in arg. hoc ca. & 63. dist. h forte. & ff. de leg. 1. si grege, licet ius vniuersitatis dicatur stare in vno. ff. qđ cuiusq; vniuer. sicut, in fi. g quã l. nos dicim' cõtra: & si iste non elegisset, poterat post cassatio nẽ eligere si hoc postulasset. & hoc inuit littera ista cum dicit ibi, nostrum debuit expectare iudiciũ anteqũ procederetur, ad secundã. Et si electio prima nulla fuisset ipso iure: qa electus esset indignus: tunc ipse sol' posset. ẽ. e. bonæ, & ẽ. de postu. gratũ. & ẽ. e. scripsit esse, sed hæc non fuit nulla, immo ipse poterat eã confirmare si contentiosset. ẽ. e. q̃ sicut. Io. dixit quod non deoluit ius eligẽdi ad alios: nisi qñ eligit personã ineligibilis. ẽ. eo. scripsit i fi. & ẽ. de postu. gratũ. & ẽ. eo. bonæ memoriæ. Sed dic qñ electio non est nulla ipso iure, videlicet vbi aliquis est contemptus: tunc non ipso iure. sed per sententiam ius eligendi debet deuolui ad alios, uel si non seruatur forma illius constitutionis, inf. eo. quæ propter tũc similiter sunt priuandi per sententiam ut inf. e. qa propter & c Cumana. Ius vniuersitatis remaneat in uno, dictũ fuit supra de postu. gratu. & ibi recurrendum est. Q̃nque tamẽ electio est nulla ipso iure, & tũ impedit secundam. ẽ. eo. audito, nec tunc eligendi ius deuoluitur ad alios. Vnde secunda electio ibi nõ tenuit, ut ibi notatur in fi. ultimæ notulæ: quia eligentes non sunt ipso iure priuati. Et quod dixi a quod ubi aliquis est contemptus no ipso iure, sed per sententiam ius eligendi debet ad contemptũ deuolui: intelligo per sententiam Papæ tantum, arguitur huius litteræ, cum de priori nostrum deberet expectari iudicium antequam procederetur ad secundam. Vbi. n. certa pœna statuta est, alia non est imponenda, b nisi per eũ qui habet potestatis plenitudinem; quod satis innuit hæc littera, sufficit. n. vt cassetur electio, vbi quis q̃ sequitur contemptum iuum. Ber.

[Gl. seq. recipitur per obiectionem. & solutionem.]

b Tractatum.] Not. quod cassatur electio de qua est habitus tractatus ante sepulturam mortui. 79. dist. nullus. 2. Sed propter hoc solũ nõ fuisset cassata, sed affirmat hic Papa quasi non causam vt causam, sed cõtemptus fuit causa cassationis, nam mortuo uiro soluta est uxor à lege matrimonii, vt inf. de secun. nup. c. ul. & pen. & 7. q. 1. sicut alterius uxor. Ber.

c Multorum.] ẽ. e. quod sicut, & c. uenerabilem.

[Gl. seq. arguit & retinet.]

d Nec prædicta.] Responsio tacitæ quæstionis. Diceret aliquis duo Papæ: ille H fuit cassus; & ille iudicit: citatio

† In manuscriptis, ita; cõstituto autem dilecto filio H. pro sua, & dilecto filio N. pro electione, &c.

†† Alia cum de priori electione.

1 Cũ nemo sibi ius dicere debeat. C. nego in sua caus. l. vna. vade vi. si qs i tã. ff. quod met. cau. extat edictum, & de vi prima. l. creditores infra de concessione pb. post electionem, ad fi. quod met. cau. c. vl. 2. q. 1. in primis, 16. q. 6. placuit.

2 Hoc quod sequitur fuit additio, in qua glossator caute cecinit quod dixerat. Io. And.

3 Text. est ff. l. fine causa, ff. de Cat. ed. & in l. 1. in fin. ff. ad municipalẽ.

citatio non fuit legitima. Et sic est ar. quod si aliquis citetur non legitime, si aliquid fiat cõtra absentẽ, non valet. 3 Generale enim est, quod ad citationẽ quæ reprobatur à iure, nõ tenet̃ venire citatus etiã ut alleget priuilegium, de hoc not. per Ioan. 3. q. 1. si epõs in fine de do. & contu. dilectus. vbi de hoc.

CVm ad nostrã.] Primo ponit factu, secundo illud cas sit: ibi, Nos. Abb.

CASVS. Quidam simul factus fuit monachus & abbas, cũ prius debuerit esse monachus quam abbas. peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ. Papa videns q̃ cõtra regulares traditiones fuerit attentatũ, electionẽ de facto: & si cassauit. quia nullus dẽt monachari spẽ habẽs vel promissionem q̃ fiat abbas. No. quod spes sola vel promissio simoniã inducit: & ideo ille q̃ sic monachatur vel eligitur, de iure est repellendus. Item nota quod qs prius debet monachari quã in abbatem assumi.

[Glos. seq. allegdus concor. signat vnũ cõtrariũ, & solponit dictum cui signat contrarium.]

a Monachus.] Hic habes expresse q̃ clericus secularis non potest eligi in abbatem. ad idem facit ff. eod. cũ cautum, & ff. eo. cũ in magistrũ. ar. cõtra. 16. q. 1. presbyteros. Sed non est cõtra. quia illi presbyteri erãt monachi. & ita poterant eligi in abbates, & ibi solitur contrarium. Et sunt monachi meliores conditionis quã clerici; quia clerici eos eligunt ad finẽ of. fi. 12. 3 dist. cap. 1 & 8. X de ele. c. 1. vbi est hoc expressum, sed ipsi nõ eligũt clericos ad suas dignitates. argu. contra 8. q. 1. omnes, & 8. q. 7 licet sacerdotes.

ADDITIO. Et hoc ideo q̃ quilibet monachus clericus est, licet non cõuertatur, propter ea quilibet monachus in clericali officio videtur instructus, sed clericus sæculans in monachali non.

b Nullam ipẽ.] Principalẽ 8. q. 1. sunt in ecclesia. sed secundario licitu est aliquã sperare honores ecclesiasticos. 61. dist. quod ꝓdicit. & 5 dist. si officia. 74 dist. consulunt. & ibi habita habes, 16. q. 7 per latos.

c Intimare.] Idest intimam nunciare, ut. ff. eo. c. prox.

OFficij tui.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Nos autem. Abb. ic.

CASVS. Vacante quodam monasterio posito in medio nationis peruersæ, monachi cum nõ possent sui ordinis personã donec inuenire, q̃ quam monasterium posset gubernari, in quendam nobilem & discretũ oculos extenderunt per quem poterant melius defensari. Vnde accesserunt ad patrem ipsius humiliter postulãtes ab ipso, vt filium suũ induceret, quatenus habitum susciperet monachalẽ, nullam spem patri dantes de ipsius promotione, & pater ad hoc filium suũ induxit. qui monachus factꝰ tandem in abbatem est electus; cui⁹ electio confirmata fuit ꝑ rectorem Messanũ legatũ Apostolicæ sedis. mortuo illo rectore q cõfirmauit suã electionẽ, successit sibi quidã alius legatus Apost. sedis, q dubitauit an talis electio valuerit, cum dictꝰ paratus sit se purgare, q̃ ad hoc fuit nulla ambitione inductus, petens à Papa virum dictus electionẽ potuit confirmare, uel dispensare cum ipso, & si electio illa sit cassanda, an iterũ possit eligi in abbatem? Rndet Papa, quod ex his quæ incontinenti sunt a reis, ostendit quod talis taliter eligi nõ potuit in abbatem: & ideo Papa electionẽ illã decreuit irritam & inanem, qa prius voluit esse magister quam discipulus: sed postquã fuerit in regula competenter instructus, si necessitas & vtilitas monasterij postulauerit, potent in abbatẽ assumi, ne monasterium opprimatur incursibus malignorũ: prius tñ ab ipso purgatione recepta. No. quod ex his q̃ incontinenti sũt, ꝑsumit cõtra aliquẽ. Itẽ prius debet esse qs discipulus quã magister, vt in præcedenti c. dicebatur.

[Glo. seq. coadiuuat textum, alleg. 4. ium, secundo obiicit & soluit. tertio quærit argut pro, & soluit contra. quarto quærit obiciendo, & soluit.]

d In continenti] Præsumit aliquid ex eo quod incontinenti est subsecutum. 11 q. 1 quis, & 50. dist. si quæ sententia. quæ enim incontinenti fiunt, ineſse uidentur, ff. si cer. pet. lecta est. 2 quia ex hoc præsumit quod utpote & ex consentiente electus, quod esse non dẽt 1. q. 2. quã pro sed ii hæc ro est quare clericus non possit eligi in abbate; qa non est tam instructus in regula monachali: sic eadem ratione monachus non debet eligi in epm uel prælatum alicuius ecclesiæ sæcularis, cum ipse non nouerit regulas clericorum, vt, potest præsse ecclesijs

ꝑ Tex. est in l. Gaius bonus, ff. iudic. sol. & in l. si pater. C. ne de stat. defũctorum.

ꝑ Arcuer.

ꝑ Cap. 1. tit. in 4. compilatione.

ꝑ Lexonien. Leconien.

ꝑ In codice Barbanę, ita istud fuerit ꝓ attentatum.

ꝑ Cap. 1. tit. in 4. compi.

ꝑ Hic in quibusdam vulgatis habetur dictio, scilicet, quæ deest tum in manuscriptis, tum in aliis emendationibus.

ꝑ Ab infirmis.

ꝑ Facta incõtinenti facta stipulationi ꝓ ibi esse dicuntur. Io. Ando

§ja.16.q.1.sic vine. & c.si clericatum quod esset verum esse. si is secularium clericorum regulas ignoraret. Sed benè eliguntur monachi, & regulares ad seculares prælationes propter officium prædicandi, quod privilegiatum est, j. de stat. regu. quod Dei timorem, & j. de vo. & vo. redem. per totas. & 18.q.1. statuimus. & 58. distin. c.1. & 2. Sed quid si peritus esset secularis clericus in regula monachorum. posset ne tunc eligi in abbatem? Vr, q̃ sic: quia ratio constitutionis in eo cessat, 61. dist. ca. statuimus. §. his omnibus, sicut monachus peritus in regula clericali potest eligi in epm per prædicta capitula. Sed non est ita: quia & si sit regulam, non tñ est expertus in ea. Nã grave est inexpertos diuinis officijs applicare. 19.q.3. monasterijs. ‖ Sed quare nõ potuit iste postulari in abbatem, cum laicus nesciens literas clericales possit ēt in epm postulari. 61. distin. Olim. posita per tres menses discere potest regulas clericales, in auth. de san. episc. §. damus, coll. 9. Item eremita postulatur in abbatem. j. eo. cũ monasterium? Dic q̃ non fuit eremita, sed de monasterio quod erat in eremo. Et eadẽ est rõ: qa si laicus est peritus, nõ est necessaria in eo probatio habitus clericalis. Sed oĩa ista non prosunt; qa quantumcunq; sit laicus peritus in regula monachali, & expertus & probatus in ea, nunquam potest eligi, vel postulari in abbatem, propter rationem, quæ hic redditur; & quia eiusdem professionis debent esse qui eligũt & qui eliguntur, ne quasi in bouc, & asino videretur arari. quia quasi simul & semel esset laicus, & abbas. ‖ & qa præsumptio ambitionis maxima est, quia aliàs nõ fieret forsitan monachus, & ambitio bene repellit quemlibet à dignitatibus. 8.q.1. in scripturis. a quia nõ ambitione, sed labore ad augmentum honoris vnumquẽque conuenit peruenire. C. de re milit. contra publicam vtilitatem. lib. 12. & ambitus notari solet. 61. dist. ‖ miramur. in fine.

¶ decernimus

‡ Sicut Dñs voluit beatũ Petrũ i ipso experiri fragilitatẽ humanam, ut disceret alijs misereri. 60. dist. cõsiderandum, fm R. Io. Andr.

† Ca. 5. eo. ti. in 4. compi.

a Competenter.] per tres menses. argum. j. de ætat. & qual. præterea. & in auth. de san. episc. § damus.

ADDITIO. Vel aliàs competenter, i. per annum secundùm quosdam, & inducũt pro se. 78. dist. monachus nouitius.

ADDITIO. Alia concor. Ioan. Tanc. & Compost. Sed Host. dicit, quòd per annum, j. de test. statuimus, potius crederem hoc arbitrarium, secundùm diuersas conditiones personarum. Io. And.

ILla quotidiana.] In prima ponitur electionis decisa narratio. In secunda ipsius confirmatio: ibi, Quia

turpe. & c. si clericatum quod esset verum esse. si is secularium clericorum regulas ignoraret. Sed benè eliguntur monachi, & regulares ad seculares prælationes propter officium prædicandi, quod privilegiatum est, j. de stat. regu. quod Dei timorem, & j. de vo. & vo. redem. per totas. & 18.q.1. statuimus. & 58. distin. c.1. & 2. Sed quid si peritus esset secularis clericus in regula monachorum. posset ne tunc eligi in abbatem? Vr, q̃ sic: quia ratio constitutionis in eo cessat, 61. dist. ca. statuimus. §. his omnibus, sicut monachus peritus in regula clericali potest eligi in epm per prædicta capitula. Sed non est ita: quia & si sit regulam, non tñ est expertus in ea. Nã grave est inexpertos diuinis officijs applicare. 19.q.3. monasterijs. ‖ Sed quare nõ potuit iste postulari in abbatem, cum laicus nesciens literas clericales possit ēt in epm postulari. 61. distin. Olim. posita per tres menses discere potest regulas clericales, in auth. de san. episc. §. damus, coll. 9. Item eremita postulatur in abbatem. j. eo. cũ monasterium? Dic q̃ non fuit eremita, sed de monasterio quod erat in eremo. Et eadẽ est rõ: qa si laicus est peritus, nõ est necessaria in eo probatio habitus clericalis. Sed oĩa ista non prosunt; qa quantumcunq; sit laicus peritus in regula monachali, & expertus & probatus in ea, nunquam potest eligi, vel postulari in abbatem, propter rationem, quæ hic redditur; & quia eiusdem professionis debent esse qui eligũt & qui eliguntur, ne quasi in bouc, & asino videretur arari. quia quasi simul & semel esset laicus, & abbas. ‖ & qa præsumptio ambitionis maxima est, quia aliàs nõ fieret forsitan monachus, & ambitio bene repellit quemlibet à dignitatibus. 8.q.1. in scripturis. a quia nõ ambitione, sed labore ad augmentum honoris vnumquẽque conuenit peruenire. C. de re milit. contra publicam vtilitatem. lib. 12. & ambitus notari solet. 61. dist. ‖ miramur. in fine.

a Competenter.] per tres menses. argum. j. de ætat. & qual. præterea. & in auth. de san. episc. § damus.

ADDITIO. Vel aliàs competenter, i. per annum secundùm quosdam, & inducũt pro se. 78. dist. monachus nouitius.

ADDITIO. Alia concor. Ioan. Tanc. & Compost. Sed Host. dicit, quòd per annum, j. de test. statuimus, potius crederem hoc arbitrarium, secundùm diuersas conditiones personarum. Io. And.

ILla quotidiana.] In prima ponitur electionis decisa narratio. In secunda ipsius confirmatio: ibi, Quia

tur, quòd talis taliter non possit eligi in abbatem, maximè pro eo quòd antequam esset discipulus, voluit esse magister: electionem illam irritam esse decreuimus † & inanem. Verum postquam fuerit in regula competẽter[a] instructus, (si urgens necessitas, & euidens utilitas, ipsius monasterij postulauerit) purgatione recepta, poterit in abbatẽ assumi, ne monasterium opprimatur incursibus malignorum.

¶ Idem.

¶ Electio aliàs canonica confirmatur, licèt quidam eligentium essent minori excommunicatione ligati.

CAP. XXXIX.

ILla † quotidiana inflãtia: & infra.

¶ Quia pro certo didicimus electionem canonicã [b]extitisse, ipsam auctoritate Apostolica duximus confirmandam: supplentes[c] de plenitudine potestatis, si quis † in ea ex eo fuisset defectus, q̃ quidam interfuerunt electioni eiusdem, qui ex sola participatione in simplicis[d] excommunicationis laqueum inciderunt.

¶ Idem magistro Maximo notario nostro.

¶ Si postulatio cum electione concurrit, & numerus postulantium est duplo maior, & postulatus est idoneus: postulatio admittitur reiecta electione. Si verò indignus, & hoc maior pars postulantiũ ignorauerit: postulatio, & electio reprobantur. Si verò sciebant & electus idoneus, confirmatur electio; & idem si numerus postulantium non est duplo maior. h. d. ut eligendo secundùm quod consimus ius commune.

CAP. XL.

SCriptum † est in Apocalypsi Ioannis, quód in medio, & in circuitu se

pro certo. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam electus fuit in epm, vel in aliũ prælatum. In hac electione quidam interfuerunt qui per solam participationem inciderant in minorem excõicationem, dubitatur an propter hoc electio vitiaretur. Consultus Papa rñdet, pro certo inuenit electionem illã canonicam fuisse, & ideo eam confirmauit. Verumtñ si quis defectus fuit in ea PP hoc quod illi excõicati minori excõicatione interfuerunt, Papa supplet hoc de plenitudine potestatis. No. quòd excõmunicatus minori excõicatione potest eligere: quia nõ est separatus nisi a sacramentis.

[Gl. seq. distinguit electionem actiuam & passiuam, & reddit causam utriusq; signat contrarium, & soluit.]

b Canonicam.] No. quòd licèt aliqui sit excommunicati minori excommunicatione, tamen eligere possunt, & tamen electo dr canonica, vt hic habes. ‖ sed talis scienter eligi non potest. pro eo, quòd eligitur ad ea a quibus est ipse remot[o]. j. de excess. à nobis. & hoc est hodie expressim. j. de cleric. excommuni. mi. si celebrat. nec incurrit irregularitatem si celebrat, peccant tamẽ tales celebrando, ut ibi dicit.] sed criminosi à prosecutione sui iuris non repelluntur, nisi sint excommunicati maiori excommunicatione, & ista isti pãt vti iure suo in eligendo, & in alijs negotijs ecclesiæ temporalibus, & spũalib. Arg. j. eo. cum inter R. & ẽ. de coniug. cum dilectus. vbi dr, q̃ suspensi nec eligere, nec eligi pãt. Solu. hic, & in c. si celebrat. intelligitur de suspensione canonis, contraria de suspensione iudicis, nam ius agitur cum lege, quam cum ministro legis, de arbitr. l. Celius.

ADDITIO. Vide vetus.

Supplicium leuius dat ius, quàm iure ministrans.

† Al. ita: si quis in eo, ex ea fuisset codice Barbatie ita: si qs in ea, vel ex ea fuisset defectus.

† Ca. 6. eo. ti. in 4. compi.

Apoc. 4.

c Supplẽtes.] hec suppletio ‖ ex superabundanti nõ ex necessitate hic fit, ex eo q̃ obiectũ fuit de tali excõicatione, q̃ repellit ab electione p̃ decr. prædi. si celebrat. d. Simplicis excommunicationis.] Hic põt sumi arg. quòd irrite non initiatur per inutile. j. eo. c. proxi. in fin. ver. niti forsitan. &c.

‖ Num sit hæc suppletio fuerit necessaria subtiliter inuestigat hic Host.

SCriptũ.] Hẽt materiã subtilẽ, & difficilẽ, ẽtñ q̃ gl. & alĩ q̃ dixerunt ex eã hoc c. ptinere potius quandã prouisionem Papalem, q̃ ius cõe. iste tñ intellectus cõiter non tenet: qa sm eũ hæc decretalis esset hic superflua, j. id quod habetur in prooemio ẽ. Diuiditur principaliter in quatuor partes. In prima ponit exordium decisum,

1 Concord. ex. i. fin. ff. ad le. Iul. de amb. nisi tñ in Papa. no. Io. An. in ca. cũ pridem. de pœnis.

eiſum. In ſecunda; ibi. Sanè, narrat factum electionis, & poſtulationis. In tertia: ibi, Verùm quia, ponit cõmiſſionis cauſam. In quarta: ibi, Per Apoſtolica; ponit cõmiſſionis formam. Et hæc ultima pars ſubdiuiditur: quia primo ponit proceſſum quem faciet delegatus partibus inuitis. Secundò; ibi, Et ſi partes. ponit diffinitionẽ, q̃ faciet ſi partes conſentiãt, quatuor caſus declarando. Secũdus eſt: ibi, Quòd ſi. Tertius ibi, Si verò. Quartus. ibi, Niſi. Abb. Sic.

CASVS. Vacante Conſtantinopolitana eccleſia duo vocati ſunt ad eam: pars una poſtulauit archiepm Eradien. alia verò elegit plebanum S. Pauli de Venetijs. procuratores vtriuſque partis ad ſedẽ Apoſtol. propter hoc acceſſerunt, hæc & alia ĩ præſentia D. Papæ proponẽtes, ex parte poſtulãtium archiepiſcopũ proponebatur, quòd duæ partes, & ãplius poſtulauerant archiepiſcopum. Ad hoc probandum inducebatur quoddam publicum inſtrumentũ computatis vij. præpoſitis, & prælatis conuẽtualium eccleſiarum, qui de communi conſenſu ad electionem fuerunt vocati, & procurator partis aduerſæ illud idem fuit confeſſus in iudicio, ſed eius confeſſio extitit reuocata. Vnde pars poſtulantium proponebat ſuam intentionem probatam. Quia de his quæ partes in iudicium deduxerant, non potuit fieri domino Papæ plena fides: mandat Papa cuidam notario ſuo, ut ſuper his inquirat diligentiſſimè veritatem de meritis electi & poſtulati apud Venetias, vbi vterque natus fuit, diutius conuerſatus, & de ſtudijs eligentium, & poſtulantium, & de omnibus, quæ cauſam poſſunt inſtituere apud Conſtãtinopolim, vbi electio, & poſtulatio factæ fuerunt: & ſi partes concordauerint, procedat hoc modo: vt ſi conſtiterit, quòd de communi conſenſu patriarchæ admitterentur vij. præpoſiti, ſiue per ſe, ſiue per alios, & duo alij ex parte vniuerſitatis pro omnibus prælatis conuentualium eccleſiarum, & tunc temporis tot eſſẽt prælati quot erant eccleſiæ conuentuales, ita q̃ cum ſeptem præpoſitis, & nouem Canonicis facerent duplo maiorem numerum q̃ xvij. electores plebani: tunc põſtulationem admittas, niſi poſtulatus indignus repertus fuerit; & electione plebani caſſata abſoluat illum ab Eccleſia Eradien. & det ſibi licentiam tranſeundi ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam. Si verò omnes prædicti non fecerint duplo maiorem numerum, ſiue dignus ſiue indignus fuerit poſtulatus, eo repulſo electionem plebani confirmet: niſi & ipſe plebanus repertus fuerit indignus. Si verò numerus poſtulantium fuerit duplo maior, quam eligentiũ. & p̃ſona poſtulata fuerit indigna, & electio, & poſtulatio reprobetur: vt ſi forſitan omnes, vel maior pars poſtulantium ex certa ſcientia indignum poſtulaſſent, illa vice poſtulandi, ſeu eligendi eſſent poteſtate priuati. & in hoc caſu electionẽ plebani confirmet, ſi eam de perſona idonea conſtiterit celebratã. Not. quòd inquirendum eſt de conuerſatione electi apud illos cum quibus fuit cõuerſatus. Not. quòd qui ſciẽter eligit indignũ, ea vice poſtulandi, vel eligẽdi poteſtate priuatur. Qui verò ignoranter eligit, vel poſtulat indignum, nõ punit. Item ſi maior pars ignorat vitium minoris partis, non imputat maiori parti, quum hoc ignorauit. Hæc decre. continet iuſ in fine, alia verò præcedentia ex cõi cõcordantia partium, & proniſione Papæ dicta ſunt.

dis, erant quatuor animalia: & infra.

¶Sane ad hanc eccleſiam, ſcilicet Conſtantinopolitanam, duo animalia ſunt uocata, utinam plena oculis, & alas habentia ſenas, videlicet Eradieñ. archiepiſcopus, & plebanus ſancti Pauli de Venetijs, ſicut per procuratores tam poſtulantium archiepiſcopum quàm eligentium plebanum, fuit propoſitum coram nobis: & infra.

¶Verùm, quia de his, quæ per aſſertionem partium in iudicium deducta fuerant, nobis non potuit fieri plena fides: quamuis ſuper his, quæ de numero dicta ſunt, poſtulantium, per quoddam inſtrumentum publicum, nec non per confeſſionem procuratoris aduerſæ partis in iudicio factam, ſed poſtea reuocatam, [a] pars altera [b] aſſereret ſuam intẽtionẽ eſſe fundatam, cauſam diſcretioni tuæ duximus committendam.

¶Per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ſuper his, & alijs inquiras diligentiſſimè veritatem de meritis electi [c] & poſtulati apud Venetias, ubi [d] nati fuerunt, & diutius conuerſati. De ſtudijs autẽ eligentium, & poſtulãtium, & omnibus generaliter, quę cauſã poſſunt inſtruere, apud Conſtantinopolim, ubi huiuſmodi poſtulatio, & electio celebratæ fuerunt.

¶Et ſi partes conſenſerint, [e] procedas hoc modo: vt ſi conſtiterit de mutuo [f] conueniſſe cõſenſu, quòd ad electionem patriarchæ ſeptem admitterentur præpoſiti ſiue per ſeipſos, ſiue per alios, [g] & duo [h] alij ex parte uniuerſitatis pro cæteris conuentualium eccleſiarum prælatis, totque tunc temporis [i] conuentuales

a Reuocatam.] ſine aliquo intervallo, ſicut teſtis qui poteſt corrigere dictũ ſuũ incontinenti. ĩ. de teſti. cog. præterea. 1

An faciunt procuratoris iudicet dño, dicitur ut infra lite non conteſtat. cap. 1. & ca. accedens. & ĩ. de cau. poſſeſſ. cum olim. & ĩ. de cenſib. olim.

1 Concord. tex. i l. ſi poſtulauerit. & ibi Bart. §. 1. ff. de adult. & l. repetitio. ff. de q̃ſt.

b Altera.] Scilicet poſtulantium archiepiſcopum.

c Electi & poſtulati.] Sic ĩ. eod. venerabilem. Sed ibi ad ſtudia eligentium non tetulit ſe legatus, quamuis potuerit.

d Vbi nati.] Quia ibi melius poteſt inquiri. ſupra eodem. poſtquam. ĩ. de præſumpt. quoſdam. & 23. diſtin. illud.

e Conſenſerint.] .ſ. vt notarius iſte diffiniat ſm quod inferius cõtinetur, & in iſto conſenſu neceſſarius eſt cõſenſus electi, & poſtulati, alias non poſſunt partes recedere à iure. ĩ. eo. cum inter canonicos.

f De mutuo.] Hoc ideo dicit, quia pars eligentiũ hoc negabat: ideo Papa mandat inquiri, cum de iure cõi intereſſe debuerit. ĩ. de cau. poſſ. cum eccleſiæ. Ber.

g Per alios.] Qualiter quis per alium hoc facere poſſit, habes ĩ. eo. quia propter. §. illud. 2

2 Sed ibi de iure cõi, hic de mutuo conſenſu.

h Duo.] iſti duo habebant vocem pro duodecim prælatis ſingulariter pro quolibet.

ADDITIO. Hoc intelligit Inno. q̃ omnes ut ſinguli ſingulariter habebant vocem, aliud ſi vniuerſitas ꝑlatorum vnicam vocem habuiſſet. Dicebat ergo Cõpoſtel. quòd tot voces habebant iſti, quot committẽtes. nemo enim plus, &c. de re. iu. nemo plus. Ioan.

[Gl. ĕq. exponit literam: expoſitioni ſignat contrarium, & contrario acquieſcit.

i Tpis.] Hoc iõ dicit, quia ſi tunc aliqua conuentualis eccleſia vacaſſet, pro ea nullus potuiſſet admitti ſede vacante, quia tunc non eſt qui iura illius tueatur, vel eis poſſit uti ĩ. ne ſede vacan. c. 1. & 2. & ĩ. de præſcript.

Præſcriptio dormit contra eccleſiã ipſa vacãte.

de quar-

de quarta. nunc.n. dormit ius ecclesiæ, ita q̃ non currit præscriptio. ī. de præscrip. auditis. & c.s. & c. de quarta. nec ad capitulum ius illud deuoluitur. ī. ne sede vacan. c.s. arg. contra. ī. de maio. & obedien. his quæ. & c. cum olim, quibus forte staretur in casu isto: quia diuersi sunt isti casus à præcedentibus.

a Maiorem.] hic habes q̃ electio semper præualet postulationi. secundum illos qui dicunt q̃ hæc est iuris diffinitio, nisi duę partes sint in postulatione.

Electio semper postulationi præponderat.

De hac materia dictum est sup. de postula. bonæ memoriæ. s. & ideo statur hic iudicio duarum partiũ, quia q̃d duæ partes faciũt, totum capitulum facere vr. vt ff. quod cuiusque vniuer. plane. & sm hanc decr. intelligit quod dicit decre. ī. de postula. bonę memoriæ. q̃ postulatio in discordia non cõsueuit admitti: hoc intelligi prout dr in not. sequenti. Item no. hic q̃ cum in electione longè maior numerus est ex vna parte quã ex alia, nõ habetur respectus ad meritum personæ, dũ tñ sit cõueniẽs ille q̃ est electus à maiori parte: nec ad zelum eligẽtium arg. ī. co. dudum. & ī. de appel. constitut us. sed si numerus in modicum excedat tunc recurritur ad merita & ad zelum, & præferuntur numero arg. ī. de testi. in nostra, & est expressius ī. eo. ecclesia vestra. vbi de hoc.

† Quæ habes. ī. eo. ti. c. nihil est.

[Gloss. seq. obijcit, & soluit recitando opinionem quam approbat.]

b Confirmes.] hic dicit Papa electionem à minori parte capituli factam confirmari, & tñ pars alia non est eligendi potestate priuata, quia non postulauerat indignam personã, & de iure licitè poterãt postulare sicut & eligere, & ita postulando non peccant: ergo ius eligendi non fuit deuolutum ad pauciores: quod tunc demum locum habet, cum maior pars scienter postulat vel eligit indignum, vt i ti. decr. dr. Et ideo cõtra. ī. e. Cumana. & in c. ecclesia. & c. in Genesi. in quibus dr quòd electio non valet nisi fit facta à maiori parte capituli; & hic confirmatur facta cum longe minori parte. Propter hæc & alia quæ hic dñr, dñt quidam q̃ hęc decret. ius cõe non continet, sed fuit quędam prouisio de consensu partium: & hoc vr per verba illa superius; si partes cõsenserint, hoc modo procedas: & ex eo quòd Papa admittit hic postulationem in discordia factam cum per eam nullum ius acquiritur postulato. ī. de postu. c. penult. & quia non consueuit admittere tales postulationes in tanta discordia. ī. de postu. bonæ memoriæ. Et ita in his duobus continet gratiam, quod satis potest concedi. Et ita videtur quòd vtraq; pars remaneret iuri suo: & quod dicit de consensu partium taliter procedat, vt ī. dicitur in verbis prmissis, si partes consenserint. & c. aliàs si contradicerentur, non taliter processissent, sed facta in vnione super his de quib. p-

ecclesias habuisse prælatos, quòd cum septem præpositis, & nouem canonicis, quos quidem canonicos constat in postulatione præfati archiepiscopi conuenisse, duplo maiorem facerent numerum quàm sexdecim electores plebani, tu vice nostra postulationem admittas: nisi probatum fuerit postulato aliquid obuiare de canonicis institutis, † quod promotionem ipsius debeat impedire: ac (plebani electione cassata) ipsum archiepiscopum absoluas à vinculo quo Eradien. ecclesiæ tenetur, concedendo ipsum Constantinopolitanæ ecclesiæ in pastorem.

¶ Quod si ad faciendum duplo maiorem [a] numerum, simul omnes prædicti minimè sufficerent, † siue dignus siue indignus fuerit postulatus, tu postulatione repulsa, electionem plebani auctoritate nostra confirmes, [b] dum modo nihil obsistat eidem, quod ipsum tanto præsulatu reddat indignum.

† Sufficerint

¶ Si verò numerus postulantium inuentus fuerit duplo maior, [c] quemadmodum prędictũ est, & persona postulata [d] reperta fuerit indigna, tu tam postulationem quã electionem non differas reprobare: Nisi forsan omnes, aut maior pars postulantium, præsumptione [e] damnabili postulauerint scienter indignum, † vt hac vice meritò debent eligendi seu postulandi prãte priuari. [f] Et hoc quoque casu

mittit, causam instructam remisissent ad Papam. hoc probat. ī. eod. bonæ memoriæ, in parte decisa. Sed vbi duę partes postulant aliquem, licèt ius non acquiratur postulato vt agere possit, tamen potest petere gratiam: & iniuria sit et non fiat illi gratia. argum. ff. de aqua quoti. & æsti. l. i. §. q̃ mittitur. de hoc no. ī. de postula. gratũ. & capitulo penulti. & vlt. Et idem credẽdũ si maior pars, postulat, q̃ gratiam deberet habere. Illud q̃d dicit de duabus partibus, non credo necessarium, sed quædã prouisio fuit hic, vt dictum est, quia siue maior pars & sanior. siue duę partes, siue omnes, totũ dependet à superiore. sed quod in fine dicitur, ius est.

[Gloss. seq. à contrario soluit & determinat.]

c Maior.] & ita vt à contrario, q̃ si minor pars capituli sciuisset illum esse indignũ, alij nõ punirent q̃ q̃ hoc, & ita ẽ hic argu. quòd vtile nõ vitiat per inutile. sic ī. c. proxi. Et est notabile illud quòd culpa & dolus minoris partis non nocet, nec ea quæ fiũt à minori parte irritantur propter hoc, & isti soli priuati essent ipso iure eligendi, prima electione, si alij elegissent. ī. e. cũ in cunctis. & hic, & alij admitterent, dum tñ probarẽt ignorantiã. ī. eo. innotuit. Et si maior pars ignorasset illũ indignum, vtraq; pars dẽt reprobari à contrario, vt dr sup. & quod dr hic, quòd electio facta à maiori parte, confirmetur, quando maior pars postulantium scienter eligit indignum, intelligitur quando vno contextu fiunt postulatio & electio seu electiones: vt hic contingit. secus si ex interuallo. tunc.n. soli qui scienter postulant vel eligunt indignum, sunt eligendi seu postulandi potestate priuati: & illi qui ignoranter postulauerunt seu elegerunt indignum, debent ab alijs ad electionem admitti, aliàs deberet electio cassari propter contemptum, vt dicitur sup. in eadem notula.

Vtile q̃ inutile non vitiatur.

d Postulata.] idest, ignoranter.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

e Præsumptione.] i. ex certa scientia. ī. eod. innotuit. Sed qualiter potuit esse dign⁹ iste postulatus archiepatu, & indignus patriarchatu, i qui iudicatus fuit dignus à Papa, vel à suo patriarcha. q̃n confirmauit eum, quare denuo inquiri iubet de moribus suis. contra illud 17. q. 4. si quis suadente §. qui autem. & C. de cri. fal. l. 2. & ī. de æta. & quali. accipimus? Dico q̃ licèt quis reputetur dignus ad vnam dignitatem, propterea non est dignus ad maiorem. licet enim dispensetur cum aliquo in minori dignitate, non tamen dispensãt ad maiorem. 12. dist. nos consuetudinem.

[Gl. seq. recitetur per ordinem: & dupliciter soluit.]

f Priuari.] istud referas ad factum, cum sint ipso iure priuati, ī. eo. cum in cunctis. a illi scilicet qui scienter hoc fecerunt: Vel dic, idest nunciari priuati.

† Non enim potest. q̃s esse in vno loco sanct⁹, & in alio peccator. 1. q. 1. sicut Christus Ioann. And. in nouel.

† Vide l. 1. § postulasti. ff. de postuli

a Adde q̃d not. Bart. in l. cum quidam. 2. ff. de leg. 2.

ADDI-

ADDITIO. Per quod no. Host. q̄ licèt duæ electiones fiant vno contextu, & maior pars eligat indignum, & minor dignum, nunquam obtinebit minor, nisi maior scienter deliquerit: Dicit tamen præsumi ꝯ maiorē, nisi q̄bet ignorātiā remittit. ꝛ. e. innotuit. hoc dictū est q̄ opinione mea contra suam opinionem Host. de qua dicam. ꝛ. eo. congregato. Io. And.

a Confirmes.] cū fit facta à maiori parte illorum qui habebant ius eligendi.

† In Conc. generali Lateran. sub Inno. iij. c. 23. & c. 8. eo. tit. in 4. comp.

NE pro defectu.] Primò ponitur cōstitutionis causa. Secundò ibi, Statuimus constitutio: q̄ constitutio quatuor facit. Nam primò statuit tps electioni. Secundò priuat negligentes: ibi, Intra quos. Tertiò ad superiorem deuoluit: ibi, Ac ipsa. Quartò punit superiorem si negligit: ibi, is verò. Abbas.

† Vide Alfonsum Castrum lib. 3. c. 2. de iusta hæretic. punitione.

CASVS. Quia propter defectum pastoris ecclesia viduata tā in temporalib. q̄ in spiritualibus frequenter sustinet læsionem: ideo concilium volens periculis animarum, & ecclesiarū indemnitatibus prouidere, statuit, vt ecclesia cathedralis vel regularis vltra tres mēses non vacet, ita q̄ si impedimēto iusto cessante, electio celebrata non fuerit, electores eligēdi potestate careant ea vice: & potestas ad proximum superiorem transfertur, & ille ad quem iucnit deuoluta potestas, intra alios tres mēses de consilio capituli & religiosorum de persona idonea ipsius, ecclesiam viduatam, vel si ibi idoneus non reperit de alia non differat ordinare, si ipse canonicam voluerit effugere vltionem. No. q̄ ecclesia cathedralis vel regularis non debet vacare vltra tres menses. Item illi qui non potest agere non currit præscriptio. No. q̄ per negligentiam quis amittit ius eligendi. Item regularis, ecclesia quantum ad tempus eligendi æquiparatur ecclesiæ cathedrali. Item no. q̄ quamdiu reperitur in ecclesia idonea persona, non debet eligi de aliena.

b Cathedralis.] quantum ad hoc nihil agit tur, quia idem erat secundum antiqua iura. ꝛc. dist. postquam & 63. dist. obeuntibus. & alij tres requirunt ad consecrationem petendam. 100. dist. quoniam quidem.

c Regularis.] & sic patet ex hac constitutione q̄ ca non Lateranensi. ꝛ. de eo cui præb. nulla ho ie non extenditur ad regulares prælaturas, quia æquiparantur episcopatus & prælaturæ regulares, simile 16. q. vlt. si quis deinceps.

Canon Lateranē. Concil. qualiter sit intelligendus.

d Impedimento.] & ita non currit p̄scriptio ꝓ tra canoni. os si iusta causa interueniente non eligant. 28. distin. de Syracusana. & 81. dist. bene nouit. & ꝛ. de consuetu. præben. quia diuersitatē, C. de inoffic. testa. l. contra maiores, ff. qui ex cau. maio. l. quod quidam. & l. seq. & l. ait prætor. Sed ſ Papa interdiceret electionē non minus currit eis tempus, nisi petant licentiam eligendi ꝛ. tempus statutum, inf. eod. c. vlt. Sed nunquid est hic necessaria protestatio q̄ non possunt eligere intra tres menses? quod videt. ꝛ. de offi. ordi. pastoralis. in fin. & ꝛ. de appella. ſ iustus metus. Nō credo q̄ necessaria sit in casu isto protestatio: quia debent petere licentiam, & si non petant, sunt in mora, vt ibi dicit.

e Ea vice.] idest, in prima electione, quæ si cassaretur, vel si nollet venire, vel ſ eligeret idignus, statim recuperarent ius suum. ꝛ. eo. cum Vintonien.

† Vide l. ſ. eccu. cū gl. ff. de vi pu. & in l. malum. §. vidua ff. de verbo. sign.

f Deuoluat.] olim nō deuoluebatur ad proximum superiorem. ꝛ. de concess. p̄ben. dilectus. sed ad Papam in episcopalibus, & sic reducēt ad ius cōmune almarum dignitatum, vt sicut ibi post sex mēses, ita hic post tres deuoluat ad proximum superiorem. ꝛ. de concess. præbend. cap. nulla.

† In eodem Conc. Lateranen. sub Innoc. iij. c. 24. & c. 9. eo. tit. in 4. cōp.

[Glo. ista quærit, arguit pro & ꝓtra. & dupliciter soluit.]

g Consilio.] sed nūquid tenetur semper habere consiliū capituli sui, vt alias nō valeat electio nisi habito consilio capituli & assensu? Videtur q̄ sine illis eligere non possit, sicut nec alia negotia debet facere sine illis. inf. de his quæ ſ. à prela. sine consensu capit. nouit. & c. quinto. & quasi per totum. arg. ꝛ. eod. cum in veteri. vbi cassatur electio, quia non fuit expectatum responsum eorum, de quorum consilio debuit fieri electio vt 63. dist. obeuntibus. & 25. q. 7. episcopus nullius. Sed contrā, sufficit enim petere consilium. ꝛ. de arbi. cum olim & ex consilio nemo obligatur. 14. q. 1. c. quisquis. §. qđ præcipit. Credo q̄ hoc facere debuit consentiente capitulo, vel maiori parte: alias nō credo quòd solus hoc facere possit per iura prædicta. Vel dic q̄ sufficit tantū requirere consilium capituli in isto casu, & de honestate, cum ad ipsum solum deuolutur electio, & non ad capitulum, consilium verò aliorum non inducit necessitatem. sed de honestate requiritur.

[Gl. seq. successiuè ponit tres obiectiones, & solutiones ipsarum.]

h Ipsius.] scilicet vacantis. Hic præcipitur vt de eadē ecclesia eligat. Sed nonne ad metropolitanū deuoluit idem ius quod habuit capitulum, sed capitulum noluit eligere vnde unquam vellet. ꝛ. eod. cum inter canonicos. & c. ſ nolis. & c. in cautis. ergo & metropolitanus? Dico quòd primò dēt inquirere persona ecclesiæ vacantis,

si electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligēdi potestate careant ea vice. e

¶ Ac ipsa eligendi potestas eum qui proximo præesse dignoscitur, deuoluatur. f

¶ Is verò ad quem fuerit deuoluta potestas, Deum præ oculis habēs, non differat vltra tres mēses cum consilio g capituli sui, & aliorum virorum prudentium, viduatam † ecclesiam de persona idonea ipsius h quidē ecclesiæ; vel alterius, si digna non reperiatur in illa, canonicè ordinare, si canonicam voluerit effugere vltionem.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Per aliquam de tribus formis hic contentis, ſ scrutinij, compromissi, & inspirationis, procedi debet ad electionem in ecclesiis cathedralibus: alias electio celebrata non valet, & contra facientes priuāti sunt ea vice potestate eligendi. b. d. vsque ad ſ. aliud.*

¶ Idem si illi ad quos spectat electio, negligunt eligere prælatum cathedralis vel regularis ecclesiæ intra tres menses proximos superior ecclesiam ordinabit, quod si intra tres alios menses non fecerit, canonicè punietur.

CAP. XLI.

NE pro defectu pastoris † gregem domini cum lupus rapax inuadat: aut in facultatibus suis ecclesia viduata graue dispendium patiatur: volentes in hoc etiam occurrere periculis animarum, & ecclesiarū indemnitatibus prouidere.

¶ Statuimus vt vltra tres menses cathedralis b vel regularis c ecclesia prælato non vacet.

¶ Intra quos (iusto impedimento d cessante)

uandis, & eligere de gremio ipsius ecclesiæ. & illud debuit fieri per illa iura 61. dist. c. obitum. & c. nullum & 18. q. 2. quam sit. sed si hoc non fecerit, nihilominus valebit electio: nam multa fieri non debent facta tñ manent. 27. q. 1. nuptiarum. & 27. dist. si vir. 2. nusquid inuenies, q̃ pp hoc cassetur electio. De hac materia tractat Ť. c. cũ inter canonicos. Sed quare dr̃ hic q̃ metropolitan⁹ eligat de eadẽ ecclesia, cum ipsi perdiderint ius eligendi? Respondeo, ipsi perdiderunt ius eligendi actiuè. i. quia ipsi non possunt eligere: sed non passiuè: quia bene possunt eligi: & satis puniuntur in hoc: & non debent propter hoc dupliciter puniri: quia pœnæ restringendæ sunt. de pœ. dist. 1. §. pœnæ. Hic habes quòd qui eligere non pñt, eligi possunt. Sed contra aliqui possunt eligere, sed non eligi. Ť. de cle. excom. mi. si celebrat. hic priuat negligẽtia eos potestate eligendi, ibi non. Et ibi ideo non possunt eligi: quia non habent id propter quod eliguntur: hic bene habent executionem sacramentorum.

a Nota. Si nisi canonici cathẽ hærent, qa limitata est forma: qđ satis vſi scholis sed contrarium seruatur. Et Cõp. tenet dictam glo. dicẽs, quòd sic Papa respõdit. Ioã. An. in nouella. a Concor. l. nõ dubium, C. de leg. & l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.

CAP. XLII.

QVia propter diuersas electionum formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta prouenient, & magna pericula imminẽt ecclesijs [a] viduatis.

QVia propter.] Hęc decretalis est multum famosa & principalis in titulo. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur constitutionis causa. In secunda constitutio; ibi, Statuimus. & hæc secũda pars subdiuiditur in tres partes. Nam tria ponit principaliter statuta: secunda pars ibi, Illud. tertia ibi, Electiones. Et iterum illa secunda. Statuimus, subdiuiditur in quinque partes. Nam primò ponit formam scrutinij in electionibus celebrandis. Secundò compromissi. Tertiò cassat electiones aliter factas. Quartò excipit, in qua exceptione inclusit formã diuinæ inspirationis. Quintò eligentes contra formas supradictas mandat priuati. secunda ibi. Vel saltem. tertia ibi, Aliter. quarta ibi, Nisi. quinta ibi, Qui verò. Abb.

CASVS. Quidã malitiosè & fraudulenter nitebantur diuersas formas electionum inuenire, propter quod pericula multa & impedimenta proueniebant ecclesijs viduatis, & ideo ad hæc pericula euitanda statuit concilium generale tres formas circa electiones cathedralium & regularium ecclesiarum. Prima forma est hęc, vt vocatis omnibus qui volunt, debent, & possunt commodè interesse, eligentur tres de capitulo fide digni, qui figillatim & secretò vota omniũ diligenter inquirant & in scriptis redigant: quo facto incontinenti anteq̃ ad alia diuertant, vota illa publicent in cõi, in præsentia capituli: & si plures electi sunt, fiat hinc, & inde collatio numeri ad numerum: meriti ad meritum: zeli ad zelum: & sic collatione habita non obstante appellatione alicuius, is eligatur in quem omnes vel maior pars & sanior consentit. Secunda forma est, vt eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur qui vice omnium prouideant ecclesiæ viduatæ de pastore. Aliter verò quam dictum est duobus modis prædictis electio facta non valeat. Tertia verò forma est, si quasi per inspirationẽ diuinã cõiter ab oibus absq; vitio electio fuerit celebrata. Qui verò contra prædictas formas eligere attentauerint, eligendi ea vice potestate priuentur. Postmodũ dr̃ quòd nullus in electionis negotio procuratorẽ cõstituat, nisi sit absens i eo loco vnde debeat aduocari: & si iusto sit impedimẽto detentus vt venire nõ possit, sup hoc si opus fuerit fidẽ faciat iuro, & tunc si voluerit cõmittat alicui de capitulo vices suas. Et in fine reprobat Papa clandestinas electiones. statuẽs vt q̃cito electio facta fuerit, solẽniter publicẽt. No. hic tres formas canonicè eligẽdi. Itẽ quòd vbi sũt plures in electione vocẽ habẽtes, debet fieri collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, zeli ad zelum. Itẽ appellatio ne fiat electio ſm formã canonicã, nõ valet. Itẽ absens in loco de quo debet vocari, põt cõstituere procuratorẽ in electione. Item clandestinæ electiones in iure sunt reprobatę. Item quicquid hic dr̃ pro notabili habeatur.

[Gl. seq. quærit, arguit negatiuè, ponit opi. ad illã partẽ, & soluit ꝓrium, finis ne eiet̃ p aliã qõnẽ.]

a Viduatis.] per hoc vſ q̃ loquitur tantũ de electionibus prælatorũ, idest eþorum non canonicorũ. Sed nũquid extẽdemus istã constitutionẽ ad omnes dignitates etiã ad non cathedrales, & ad plebanatus, & ad alias dignitates, quę prælatos habent in ecclesijs collegiatis? Nõ vſ: cũ ecclesiæ pp illas dignitates non dicantur viduatæ, cũ habeant eþm. Satis põt dici, quòd non extenditur ad alias dignitates, sed tñ ad eþatus & regulares prælaturas, vt Ť. eo. ne ꝓ defectu. tñ de facto bene extenditur ad alias dignitates, & de iure etiam bene potest intelligi constitutio ista de illis prælatis, qui habent iurisdictionem generalem in ecclesijs collegiatis: quia tales prælati, sponsi quodammodo appellantur. 21. q. 2. sicut in vnaquaque. Sed non debet intelligi de dignitatibus seu personalibus in ecclesijs cathedralibus: quia in vacatione illarum dignitatum non dicitur ecclesia viduata, cum habeat episcopum, qui ſõlus est ibi maritus. Ber.

† Singulatim. † Voce. An constitutio concilij Lateranẽsis extendatur ad omnes dignitates.

¶ Statuimus vt cum electio fuerit celebranda, præsentib. omnibus, qui debẽt [b] & volũt [c] & possunt cõmodè [d] interesse, assumantur tres de collegio [e] fide digni: qui secretè [f] & figillatim † vota † cũctorũ diligenter exquirãt, & in scriptis redactas [g]

b Qui debent.] hoc ideo dicit: quia omnes, qui habẽt ius in electione, sunt vocandi. Ť. eod. quòd ficut. Et qui sunt in quieta possessione eligendi, simul sunt vocandi. Ť. eo. quòd ficut. c. coram. & c. bonæ. & de consuetu. fi quæ est. Ť. de cau. pos. cum ecclesia.

Aliqui nolẽte accedente ad electionem reliqui eligant.

c Et volunt.] bene dicit, qui volunt: quia si quis nõ vult interesse electioni, alij procedere possunt sine illo, postquam constiterit. sup. eod. quòd ficut. & c. cũ nobis, & arg. Ť. eod. ecclesia vestra. vbi de hoc dr̃. & sic oẽs vocandi sunt qui commodè possunt vocari, qui sunt vocandi dictum est, sup. eo. coram. & inf. eo. in Genesi.

d Commodè.] hoc ideò dicit. quia si cum modè & sine periculo vocari non possunt non sunt vocandi. supra eod. quod ficut. §. 1.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

e De collegio.] per hoc vſ dari occasio discordiæ, qa facilius possent ipsi concordare in vnam personam, q̃ assumant in prælatum, quam in istos tres: & si discordant canonici in eligendo istos tres, æquè inquireretur de meritis & zelos eligentium, sicut in electione eþi. Dico quòd in istis inquisitionibus non requiritur illa examinatio, quia ipsi non eligunt, sed inquirunt vota fratrum: & hoc potest fieri per quoslibet de capitulo, dummodò sint viri digni, & causa inquisitionis secretè fiat: qa quidã forte timore vel fauore timent aliquem nominare in publico, quem nominẽt in secreto, & liberè nominent quę volunt. Libera enim debet esse voluntas in eligendo. 38. q. 2. dilectissimi. & sup. eo. ſ. ona. & Ť. eo. proxi. ficut in matrimonio carnali. Ť. de ſpon. cum locum. & præterea per hoc obuiatur malitijs quorundã, qui statim eligebant, & appellabant ne alij eligerent. Ť. eo. consideruimus, per istam constitutionem malitijs & cauillationibus talium obuiatur.

f Secretè.] sicut testes in secreto deponere debent, vt liberius dicant veritatem. alias non valet dictum testis. Ť. de testi. venerabili, & C. de testa. nullum. & Ť. de acc. inquisitionis. §. tertiò. aliàs nõ valet nisi fiat secretè.

g Redacta.] per ipsos scrutatores, vel per tabellionẽ, & quod dicit, secretò, capitulum tantum excluditur, & non personæ necessariæ.

ª Per hoc dixit Host. q si eþs vel alius de collegio, cui⁹ vultꝰ ẽt terribilis, assumeretur inter hos scrutatores, appellari posset hic cã adiecta, maxime si intenderet, ẽt alijs inultis aliquem pronouere: si de hoc se iactasset. Io. An. in nouella.

mox [a] publicent [b] in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto: vt is collatione [c] habita † eligatur, in quem omnes, vel maior & † sanior [d] pars capituli consentit.

¶ Vel saltem eligendi potestas aliquibus viris [e] idonei, committatur qui vice [f] omnium, ecclesiæ viduatę prouideant de pastore.

¶ Aliter electio facta nõ valeat: nisi forte communiter esset ab omnibus, quasi † per inspirationem absque vitio celebrata.

¶ Qui verò contra præscriptas formas eligere attentauerint, eligẽdi ea vice potestate priuentur. ¶

¶ *Interdicit procuratorem in electionis negotio constitui, nisi concurrans hic consensu vsque ad §. electionem. Abbas Siculus.*

¶ Illud autem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem constituat, nisi [g] absens in eo loco, [h] de quo debeat aduocari, iustoque impedimento detentus venire [i] non possit: super quo si opus fuerit, fidem faciat iuratorio virorum religiosorum inquiri debet. ¶ 1. dist. obeuntibus & inp. proxi. dummodo non sint laici inf. eo. Massana. & c. sacrosancta.

[Gl. seq. recitetur per duas quæstiones.]

1 Vide tex. in l. 1. & ibi Bart. ff. iud. sol.

† Adhibita.

† Vel.

¶ In codice Barbatiæ: ita quasi qui inspirationem sancti spiritus absque vitio, &c.

Quæ sint de substantia electionis.

a Mox.] i. idest, incontinenti nullo actu contrario intermedio post vota quæsita: & vno contextu: sicut testamẽtum. ff. de test. heredes palam in fi. optime ponit sensum istius dictionis, mox. ꝯ. eo. l. vnum. post petitam. vbi cassatur electio, quia statim post collationem celebrata non fuit. arg. ꝯ. de test. co. præterea. qñq; mox aliter accipit, i. statim cũ quodam temperamento x. dierum, ff. de cõst. pec. pmissor. & mox, qñq; dr ad annum. 20. q. 2. si in qualibet & c. puella. cũ quo tñ temperamento siue spatio. ff. de solu. quod dicimus. ff. ad l. Fal. l. 1. §. si ita. Itẽ qñq; cũ primũ potuit. ff. ad Tertul. l. 2. in §. item confestim. & illico, i. vsq; ad triduũ. C. de iudi. cum specialis. & C. de erro. aduoca. l. vlt.

b Publicent.] post quam publicationẽ variare nequeũt electores. ꝯ. eo. publicato. & ideo locum nõ habet appellatio, imò compellendi sunt ad electionem, vt ꝯ. eo. publicato.

c Collatione.] scilicet numeri ad numerum, vt sciatur in quem maior pars consensit: & zeli ad zelum, & meriti ad meritum, & numeri ad numerum debet fieri collatio. hæc enim est forma electionis quando duo electi sunt, alias quando vnus, & sic non est necesse & sic tria conferuntur numerus ad numerum, meritum ad meritum, & zelus ad zelum ꝯ. eod. in Genesi. & cap. ecclesia vestra. & ibi de hoc tractatur. & supra eod. venerabilem.

[Gl. seq. reci. per seq. q. scilicet quæ sint substantialia huius formę, & nunquid vocatio absentium numerus trium scrutatorum, & esse de collegio sint de substantia.]

d Sanior.] dic vt ꝯ. eod. ecclesia vestra. Circa formã istam quædam ita sunt exacta diligentia obseruanda, vt si contra factum fuerit, electio aliqñ est irrita. ꝯ. eo. ecclesia vestra. & c. in Genesi. aliquando est irritanda. ꝯ. eo. cum post petitã. & c. Cumana. in vtroq; tamen casu non valet, vt hic dicitur in ver. aliter, & c. Ista quidem sunt de substantia electionis, siue forma: vt secretò & sigillatim inquisitio fiat, & publicatio in communi collatio, & cõis electio, incontinenti nullo actu ꝯrio intermisso vnũ post aliud faciendo. & hæc probant. ꝯ. eod. cum post petitam. & c. Cumana. in fi. & c. in Genesi. & vota in scriptis redacta, vt appareat per scripturam de consensu cuiuslibet, vt si vellet mutare, ei scriptum obiicet. 1. q. 7. salubriter. & 27. q. 1. omnes sententiæ & 20. q. 1. vidua. Et ꝙ quilibet sit vocandus, qui commodè vocari possit, non credo esse de substantia electionis vt propterea cassetur electio: dũmodo contemptus postea consentiat electioni factæ. ꝯ. eo. ꝙ sicut. Quòd tres tantùm debeant esse inquisitores, non credo esse de substantia: dummodo tot sint inquisitores, ꝙ fraus fieri non possit. arg. supra eod. cum dilecti. quia qui plus facit, non videtur facere contra. ff. de ser. vrb. prædi. si arborem. & superflua non vitiant, necessaria vero prætermissa diminuunt contractum. C. de testa. leg. testamentum. & ff. de sup. leg. legatus in princ. & l. Labeo. Nec credo esse de substantia ꝙ sint de eodem collegio: quia in electionibus cõilium reli-

e Viris.] & isti possunt esse alij à capitulo dummodo viri religiosi, nec nisi exprimuntur de capitulo: quia bene possunt potestatem suam dare alijs sup. eod. cautam quæ. & licèt dicatur, aliquibus, vni tñ committit potest. vt in prædicta decret. causam ꝙ. quia non est illud de forma, imò melius potest expediri per vnum quam per plures, scilicet duos, qa tunc res ferè finem exit. ff. de arbit. itẽ si vnus. §. vltim. ADDITIO. Arguconta ꝯ. de offi. de le. ga. prudentiam. vide c. si cõpromissarius. eod. tit. lib. 6.

[Gl. seq. quærit, arguendo. soluit. ponit opinionem cõtrariam, quam reprobat.]

f Vice omnium.] sed nunquid maior pars posset seq istã formã alijs ꝯdi. ẽtiam? Vr ꝙ sic: qa qđ maior pars facit, totum capitulum facere vr, & firmitatem debet sortiri, nisi rationabilis causa a à paucioribus ostendatur. ꝯ. de ijs quæ fi. a maio. par. cap. cum in cunctis. Satis vr, æquũ, & sic vitatur discordia: & facilius consulitur ecclesiæ isto modo ꝯ. per scrutinium. Sed litera ista ꝯdicit vbi dicit, vice omnium: & quod dicit, aliter electio facta non valet. & alia potest ratio esse: quia cum quilibet habeat vocem in electione, non debet priuari iure suo, nec aliquis debet compelli ius suum dare alij. C. de contrahen. empt. inuitum, & l. in vendendis, sicut & emptio. voluntarie est. ff. famil. ercis. ti pignori. §. vlti. Alij dicunt ꝙ maior pars bene potest potestatem eligẽdi committere minori parte contradicente, quod mihi non videtur: quia non seruatur forma secunda, cum & illa debeat seruari, sicut & aliæ duæ.

[Gl. seq. signat contrarium & remittit.]

a Sed rõnabile est, ꝙ quis non priuetur voce sua vt sequit in glo. & sic hoc c. cõcordat cum gl. Ando.

g Priuentur.] per sententiam, non ipso iure. ꝯ. eo. Cumana. in fi. vnde signatur contra sup. eod. cum in cunctis. vbi ipso iure priuati sunt. De hoc dic, vt dixi infra eo. Cumana. in fin.

h In eo loco.] de hoc dixit sup. eod. coram.

[Gl. seq. obijcit, & soluit. Secundò arg. ad opinio. & remittit. Tertia pars recitetur per duas quæstiones. an canonicus procurator absentis habeat duas voces, & an constituens habeat necesse iurare. In fine quærit, arg. pro, & soluit.]

i Venire.] si venire non potest, quare citatur? Non videtur citandus: vnde alij eligere possunt. sed hoc non est verum: quia citandi sunt semper absentes, ex quo possunt commodè citari, siue venire possint siue non: & quia hoc ipsum dubium posset esse præsentibus. supra eodem, quòd sicut. Et intelligo illum venire non posse, qui propter timorem non potest venire ad locum, supra eodem bonæ memoriæ. Sed in casu illius capitu. bonæ. non tenetur committere vices suas. vt not. ibi in glos. quæ incipit si citati. Vel propter infirmitatem. quinta quæstion. tertia, si ægrotans. Vel si vocetur ad maius tribunal. ff. de re iudic. contra pupillum. & ideo cum iusta causa sit impedimentum, iure suo priuari sine culpa sua non debet. vt

Quis dicat non posse venire ad electionem.

ꝯ. vt

infra vt lite non contesta. quoniam frequenter. §. 1. vnde quod per se non potest, per alium exequatur. ff. de procu. l. 1. sicut in iudice. ff. de offic. deleg. si pro debilitate. & capitulo pastoralis. in fi. & est ar. ope. ℈ illos qui dicunt quòd si plures iudices sint cum illa clausula; quòd si nō omnes, &c. q̄ ille q̄ non pōt interesse, licèt committere possit vices suas, socij non tenentur ipsum admittere: quia extat cōditio: quod falsum est: hic non pōt interesse, & cū alij teneāt procuratorem illius admittere. De illa materia dī. ℣. de off. deleg. coram. Et iste procurator cum sit de capitulo, habebit duplicem vocem. 1 ℣. eo. congregato. & arg. ℣. de rescind. cum olim. arg. ℣. eo. scriptum. Nec credo q̄d multum expediat q̄d ille q̄ dat procuratoré, debeat iuramentū prestare: sed ideo dicit, si opus est, fidē faciat iuramēto, q̄d si p̄sentes nollēt ei credere sup impedimento, quo detinent nec aliter admittere velint procuratorem, qui non haberet verisimilem præsumptionē, tunc debet iurare quod impeditus venire non potuit: & tunc tenentur illum admittere. Sed q̄d si nullus vellet de capitulo recipere vicem suam, numquid posset alij committere, qui non esset de collegio? Videtur q̄d sic: quia per hanc literam constat q̄ ipse debet interesse per se vel per aliū, & ita si nullus vult recipere vicē suā, potest alicui viro religioso clerico committere vicē suam, alias non valet electio si eligerent: & hoc non credo esse ℈ subsitiam, si alium admittant, qui non sit de collegio: quia & viri religiosi vocandi sunt ad electionē, & de eorum consilio est faciēda: ita quod non valet aliàs electio 64. dist. obeuntibus. Tamen nō credo quod hodie canonici ad hoc teneantur nisi vellint. Et illud l. c. obeuntibus. non tenet nisi quo ad honestatem, canonici tñ tenentur recipere illum cui commiserit vices suas auctoritate huius canonis: ar. ℣. supra de rescri. cum contingat. & ℣. de appellatio. cum speciali. Vel si nolint recipere potest exprimere suam voluntatem per literas suas, & voluntas illa cum alijs publicetur; & sic extra capitulum non committet.

ADDITIO. *Ista opinio est hodie reprobata per cap si quis iusto. §. fi. eo. tit. lib. 6.*

a Clandestinas.] illa electio dī clandestina, quæ fit singulariter & occulte per occulta conventicula. 79. dist. c. 2. & quamdiu publicatio facta non est, dicitur clandestina: vt hic in fi. & quam cito facta est, debet publicari, aliàs non valet, vt dictum est, & ℣. de eccle. bene. vt nostrum.

Quisquis.] Sunt duæ partes. In prima punit electum consentientem. In secunda punit eligentes, & electionem viriati ibi, Qui vero. Abbas.

CASVS. Frequenter eligebantur multi per impressionem siue per abusum secularis potestatis vel alterius potestatis, & electi cōsentiebant: quod erat contra ecclesiæ libertatem. Ne de cætero talia fierent, statuit cōciliū generale q̄ si quis electioni taliter de ip̄o facta consenserit ℈ canonicam libertatem, careat commodo electionis, & fiat ineligibilis, & sine dispensatione ad aliquam eligi non possit dignitatem: hæc est pœna illius qui consentit. Secundò imponit pœnam electoribus, dicens, quod qui electionem aliter celebrare præsumpserit quā dicit Papa, ea irrita est ipso iure, & ab officijs & beneficijs per triennium suspēdantur, & sint tunc potestate eligēdi priuati. Nota quod in electionibus debet esse liber consensus eligentium: si verò coactus, non valet, imò irrita est electio, & contra ecclesiasticam libertatē. Item electores qui taliter eligunt, de iure illa vice potestatem eligendi amittunt, & ipse electus consentiēs fit ineligibilis. li Abusum.] vt laicus, princeps, vel potestas interfit electionibus, & talis non est vsus sed abusus vt ℣. eod. cum terra. & c. quod sicut. & contra ecclesiasticam libertatem, vt ibi dī: & hoc intellige cū clerici sponte laicos admittunt. Secus si per vim vel impressionem eligerent: quia tunc non puniuntur. ℣. eod. cum Vintonien. Bern.

c Libertatem.] quia si admitterentur laici, sine huiusmodi potestates, assumerent sibi ius in posterum, sic periret libertas ecclesiæ: quia in electionib. liberum debet esse arbitrium cuiuslibet. 8. q. 2. dilectissimi. sicut in matrimonio carnali. infra de sponsa. cum locū. & ideo talis electio nulla est, quæ fit ℈ libertatē ecclesiæ. ℣. ea. crosancta. & c. Massana. & ℣. eod. cum terra. & ita laici omnino excludendi sunt in collegiatis ecclesijs:

[Glos. seq. recitetur per q. an ipso iure, &c. arg. pro & contra, & solut. in fi. quærit an dispenset episcopus, & soluit quòd sic.]

d Fiat.] per hoc quod dicit, fiat (q̄d futuri tpis est) vī q̄ non ipso iure, sed p̄ sniam debeat suspēdi & facit ad hoc. ℣. de iure patr. ꝓterea. ℈ Vī tñ q̄ ipso iure p id q̄d sequitur, non absq; dispensatione &c. Et est verū q̄ ipso iure sit ineligibilis. & ad hoc facit 16. q. 7. si quis deinceps. & fi. eo. ne pro defectu. ver. careant ea vice. sed ibi fu pensio durat quousq; dignitatē t liter adeptam dimiserit, & qui sic suspensus est, sicut per suum factū suspenditur, ita per actum ℈rium restituit. 15. q. 6. nos sanctorum. & 81. distinct. si quis presbyter. & ea. si quis amodo. Sed numquid eps potest dispensare cum talibus? Credo q̄d sic ex eo enim quod conditor canonis hic non reseruauit sibi dispensationem, alijs concessisse videtur ℣. de sen. excomm. nuper. & ℣. de præben. multa. in fin. & c. grane. in fin. & hoc minus est adulterio in quo potest episcopus dispensare infra de iudic. ar si clerici.

e Irritam.] Sic supra eodem cum in cunctis. vbi electio ipso iure irrita est, quæ fit de persona indigna.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem an per sententiā, & arg. pro & contra. ponit opin. & soluit quod per sententiam.

f Suspendantur.] per sententiam sic. inf. eod. Cumana. in fi. sic intelligitur. ℣. eod. quia p̄p. Contra. supra. eod. cum in cunctis. vbi ipso iure beneficijs ecclesiasticis

mēro: & tunc si voluerit, vni cōmittat de ipso collegio vicem suam.

¶ Præcipit electiones solemniter publicari, & clandestinas reprobari. h. d. vsque ad finem. Abb. Sic.

¶ Electiones quoq; clādestinas[a] reprobamus, statuentes vt quam citò electio fuerit celebrata, solemniter publicetur.

¶ Idem in eodem.

¶ Consentiens electioni de se facta per abusum potestatis secularis, efficitur ineligibilis ad dignitatem, & electio est nulla. Eligentes autem à beneficijs per triennium suspendantur, & tunc sunt priuati potestate eligendi.

CAP. XLIII.

Quisquis † electioni de se tactę per secularis potestatis abusum [b] consentire præsumpserit, contra canonicam libertatem[c] & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat,[d] nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatem. ¶ Qui verò electionem huiusmodi quam ipso iure, irritam[e] esse censemus, præsumpserint celebrare, ab officijs & beneficijs penitus suspendantur[f] per-

† Concilij Lateran. sub Inno. iij. ca. 25. & in 4. compilatione c. Io. eod. titu.

† posit.

Electio q̄d dicatur fieri per abusū potestatis secularis.

1 Non tñ potest duos eligere nisi in casu infra eod. cap. pen. lib. 6. in ℣. gl. Io. An. in nouel.

2 Concor. tex. in l. 1. §. mittant. ff. de vent. inspic. & in l. vxores. ff. de repu.

3 Adde ad hāc glos. no. & theoricā gl. simi. i regula in pœnis d reg. iu. lib. 6. & in c. si diligēti, d foro comp.

sunt priuati,quidam dicunt q̃ standum est huic,& non illi, & in alio etiam corrigitur ille canon ibi, eligendi potestate priuatos,per c.prox.quia p̃ diuersitatẽ istius verbi,quantum ad electionem, habetur ī.eo. Cumans. in fi. Sed qđ dicit, ab officijs & bñficijs priuentur, hoc est verũ q̃ per sententiam priuandi sunt: & illud ca.cum in cũctis. non corrigitur, vnde ipso iure priuati sunt beneficijs per triennĩ. Et ratio diuersitatis,hæc est,hic priuantur officijs & beneficijs, & sic in duobus puniuntur: quia plus peccant, & ibi priuati sunt bñficijs, tm: quia minus peccant ibi q̃ hic: vt sic quędã cõpensatio fit hincinde. Vel verius diuersi sunt isti casus, & in diuerso casu loquuntur, & iõ diuersæ pœnę. hic maior pœna imponitur q̃ ibi,quia plus offendit q̃ ecclesiasticã libertatem aliquid fecit, sed ibi eligitur psona indigna.

[Glos. seq. ponit duas lecturas, & primam reprobat.]

a Tunc]idest,ea vice, sic ī.eod.cum in cunctis.Sed ¶ in illo triennio quo suspensi sunt iterum vacaret, vt per illã expositionem q̃ canonici possent eligere: & ita suspẽsi eligerẽt: ¶ hoc esse non põt.ī.eo.cum inter R. & ideo istud, tunc, respicit totum triennium.& hoc intellige qñ omnes deliquunt:sed si aliqui non deliquissent, ipsi eligerent.ī.eo.scriptum est in fi.& c.cum in cunctis. Ber.

[Glo.seq.signat contrarium, & soluit.]

b Priuati.]ī.eod.c.proxi.ꝫ vbi priuantur per sententiam.Idem est: quia plus peccant.ibi quam illi (vt dictum est)& ideo hic ipso iure,ibi non:& in diuerso casu loquuntur.

Nihil est.] Diuiditur tota decr.in duas partes, Primò ponitur constitutionis causa.In secunda constitutio:ibi,Volentes igitur.aliàs:ibi,Irrefragabili:Cõstituno verò habet tres partes. Prima prouidet circa cõfirmationes eorum qui eligũtur ad curam animarum. Secunda:ibi,Episcopi.prouidet circa promouendos ad dignitates & ordines sacros.Tertia:ibi, Cęterum.circa confirmationem & priuilegium exemptorum. Adhuc prima & vltima possunt subdiuidi. quod per te videas Panor.post Ioan.And.

CASVS. Quidam non idonei tam scientia quàm ætate,aut inhonestate vitæ, eligebantur ad regimen animarum.propter quod ecclesijs multa pericula immittebant: volens concilium generale huic morbo congruam adhibere medelam,statuit vt cum aliquis fuerit ad regimen animarum electus, ille ad quem pertinet confirmatio, diligenter examinet electionis processum,& personam electam: & si electio fuerit canonica, & persona idonea, electionem confirmet, & si in contrarium fecerit, repellatur electus, & confirmator puniatur hoc modo,vt si constiterit, quod per negligentiam promouerit hominem insufficientis scientiæ, vel inhonestæ vitæ,vel illegitimæ ætatis, potestatem confirmandi successorem ipsius amittat, & à perceptione proprij beneficij suspendatur quousque fuerit restitutus. Si verò hoc per malitiam fecerit, grauius puniatur. Secũdò dicit, q̃ episcopi tales ad sacros ordines promoueant qui cõmissum sibi officium valeãt exercere dignè, si voluerint euitare canonicam vltionẽ. Tertiò dicit. q̃ illi q̃ nullo mediante pertinẽt ad Romanum Ponti. ad ipsum personaliter præsententur, aut nũcios transmittant idoneos, per quos diligenter inquiratur de electionibus & electis, & sic postmodum confirmentur si nullum obstiterit impedimentum, ita tamen quod si aliqui sint valde remoti vltra Italiam, & electi fuerint in concordia, dispensatiue interim administrent, ne ecclesiæ ex mora aliquod damnum incurrat: sed de rebus ecclesiæ nihil alienent, munus benedictionis siue consecrationis recipiant sicut cõsueuerunt. Nota diligenter quod tria sũt necessaria illi qui ad regimen eligitur animarum, scilicet vitæ honestas, scientia,& ætas legitima, & quantum quòd sit legitimè natus;& pœna hæc statuta est illis, qui promouent indignos ad aliquas ecclesias gubernandas. Not.quòd quando quis indignus promouetur, non solum promotus, sed promouens venit puniendus.Item plus punitur delinquens ex certa scientia, quam ex ignorantia. Item quis potest petere confirmationem per interpositam personam. Item nota vnum speciale, quòd illi qui sunt vltra Italiam, possunt ante confirmationem administrare, si electio eorum fuerit facta in concordia, & sint sine medio subiecti Romanæ ecclesiæ.Item qui est vltra Italiam,censetur esse remotus. Item in cõsecratione recipienda,seruãda est cõsuetudo.

¶ In eodem concilio Lateranen. sub Inno. iij.ca. 36.& ca. 11. eo.tit.in 4. compil.

triennium,eligẽdi tunc [a] potestate priuati.[b]

¶ Idem in eodem.†

¶ Si prælatus per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit potestatem confirmandi primum successorem & à perceptione proprij beneficij suspenditur, & promotus deijcitur. Si verò per malitiam hoc fecit,grauius punitur Electi verò immediatè subiecti Papæ, per se, aut per personas instructas debent adire Papam,& petere confirmationem. Et si sint electi in concordia & valde remoti, videlicet vltra Italiam constituti, interim administrant , ita tamen quod nil alienent : benedictionem autem & consecrãtur prout consueuerunt.

CAP. XLIIII.

Nihil† est quod ecclesiæ Dei magis officiat, quam quòd indigni assumantur prælati ad regimen animarum. ¶ Volentes igitur huic morbo necessariam adhibere medelam, irrefragabili constitutione sancimus,quatenus cum quisquam ad regimẽ animarum fuerit electus,is ad quem pertinet ipsius confirmatio, diligenter examinet [c] & electionis processum, & personam electi: vt cum omnia ritè concurrerint, munus ei confirmationis impẽdat:quia si secus fuerit incaute præsumptum, non solum dejciẽdus est indigne[d] promotus,† verùm etiã indignè promouens puniendus. Ipsum quoque decernimus hac animaduersione puniri, vt cum de ipsius constitutione negligentia, maximè si hominem insufficientis scientiæ, [e] vel inhonestæ vitæ,vel ætatis [f] ille

† Vide l.ff cõstat. & ibi Bart. ff. de appell. & in ca. cũ super. in gl.1.ī.de cons. post. & proprie

† Vide concil.Trid. sess. 6. de reformatione ca. 1. & sess.7.de reforma. ca. 3. & sess.23. de reformatio. cap. 1. Adde Alfonsum Castrũ lib. 3. de iusta hæretico puniendo cap.3.

honestas, scientia,& ætas legitima, & quantum quòd sit legitimè natus; & pœna hæc statuta est illis, qui promouent indignos ad aliquas ecclesias gubernandas. Not.quòd quando quis indignus promouetur, non solum promotus, sed promouens venit puniendus.Item plus punitur delinquens ex certa scientia , quam ex ignorantia. Item quis potest petere confirmationem per interpositam personam. Item nota vnum speciale, quòd illi qui sunt vltra Italiam, possunt ante confirmationem administrare, si electio eorum fuerit facta in concordia, & sint sine medio subiecti Romanæ ecclesiæ.Item qui est vltra Italiam,censetur esse remotus. Item in cõsecratione recipienda,seruãda est cõsuetudo.

c Examinet.] ad illum enim pertinet examinatio ad quem pertinet confirmatio,& ex officio suo debet examinare personam electi, & formam electionis, etiam si non obijciatur aliquid electo.ī.eo. cum nobis olim. & ca.venerabilem,ver.est enim generaliter.cap.78.di. quid est cito.& inf.de hære.cum ex iniuncto.quia eius interest ne puniatur si promoueret indignum, vt infra eo.sequitur.

d Indigne.] sic 71.dist.c.tantis.

e Scientiæ.] quæ impedit promouendũ.ī.eo.congregato.& deiicit iam promotum.ī.de ætate.& qualitate.vlt.

f Ætatis.] ī.eo.cum in cunctis. Et ita expresse patet hic,q̃ epi.in ætate dispensare non possunt. de hoc dixi hic.ī.eo.cum dilectus.in glo.sed nunquid tunc puniantur si hoc fecerint: aliàs non deberent puniri: quia quod legitimè factum est,pœnam non meretur.C.ad leg.Iul. de adult.Gracchus.

a Potest-

a Poteſtate.] Ipſo iure. ¶. eo. tit. nec pro defectu. & cum in cunctis. in fi.

[Gl. ſeq. præmittit quinque ſpecies pœnarum, ſignat contrarium, & ſoluit.]

Pœnæ variæ promouentiũ indignos, & indignorum promotorum

b Suſpendatur.] Variæ pœnæ ſtatuuntur à Canonibus circa illos, qui illicitè promouent indignos, & illos qui illicitè promouentur. Quandoq; priuatur poteſtate conferendi illum ordinem quẽ illicitè contulerat: vt 1. q. 1. ſi quis epi. & ¶. de tempo. ordi. litteras. 36. diſtin. is qui eccleſiaſticis. & ordinatus reuocatur à clero. 50. diſt. ex pœnitentib. Quandoq; ſuſpenditur a celebratione miſſæ per annum. 55. diſt. nullus. Quandoq; deponitur. 64. diſt. cap. vlti. ubi epiſcopus ordinatus præter ſcientiam archiepiſcopi, deponit. 51. diſt. c. 1. & hic ſtatuitur pœna ¶ illos qui promouent indignos qui debent ſuſpendi (vt hic dicit) per ſententiam à ſuperiore, cum hoc ad ipſum peruenerit. Huic aſſignatur contra. ¶. de præb. graue. Ibi enim non punitur qui promouet indignos, niſi poſt primam, & ſecundam correctionem, & hoc ſtatim ſine aliqua admonitione. Item hic ordinati, ſiue promoti remouentur, ibi non. Dicas, quod in alio caſu hic: & in alio ibi: hic loquitur de his qui promouentur ad dignitates & ad regimen animarum vt dicit in princip. & quia plus peccant, plus puniuntur ſine aliqua admonitione: quia & forte dignitatis perſonis vilioribus patere non debent. ¶. de exceſ. præla. inter dilectos, & ¶. de iureiu. quarelã. & de inſa. l. vnica. lib. 10. & C. de digni. neque tamotis. lib. 12. ibi loquitur de beneficijs ſimplicibus, ubi non requritur tãta maturitas, & ideo habet ibi locum correctio: quia in promotione illorum non eſt tale periculum. vnde illi non remouentur, ſed iſti, ſic: & ita contra non eſt: quia diuerſitas contradictionem impedit, ſicut dñ, diuerſum tempus impedit contradictionem.

† Al. dignũ.

† Vide l. ſeruos. C. ad le. Iul. de vi pu. & in l. nemo de incep. ad fi. C. de epiſ. audien.

Dignitates non ſunt vilibus conferendæ.

c Grauiori.] Ad arbitrium iudicis: cum hoc non determinetur. ¶. de offi. deleg. de cauſis. §. fin. ¶. de accu. ſuper his. & magis punienda eſt malitia, q̃ negligentia. ¶. de fal. ad falſarium.

d Canonicam.] ¶. eod. cum in cunctis. in fi.

e Ad Romanum.] ſiue ſint abbates. ¶. de conſuet. cum venerabilis. ſiue epiſcopi.

[Gloſ. ſeq. recitatur per q. ſquid de vicinis licet extra Italiam.]

f Vltra Italiam.] 1 Licèt fines Italiæ non vbique diſtent a Roma æqualiter, tamen omnes dicuntur remoti, qui vltra duas dietas extra diœceſim ſuam diſtant. ¶. de reſcri. nonnulli. Sed iſtud verum eſt quo ad iudicia. Sed quantum ad hunc caſum qui diſtant per duas & dimidiam, vel tres, aut parum plus, non credo quòd debeant habere illud beneficium: quia modica diſtãtia eſt, tamen conſuetudini ſtetur. Et ita aliquid ſtatuitur propter diſtantiam, quòd alias non fieret. ſic 63. diſtin. cum longè. & ¶. de dolo & contu. cum olim.

[Glo. ſeq. præmittit duos caſus ſpeciales. Secundò quærit à illo, q̃ diſtat à metropolitano. arg. pro & contra. Tertiò quærit quid de geſtis per ipſum ſi caſſetur electio, argu. pro, ſoluit contrarium. Quartò quærit quid de acquiſitis per intruſum. arg. pro, & contrariũ ſoluit.]

† Al. ita: ſi per electionẽ proceſſu.

g Adminiſtrent.] in duobus caſibus eſt ſola electione habet ius adminiſtrandi. i his videlicet qui ſub ſunt nullo medio Romano Pontifici, vt hic. & i Romano Pontifice. 23. diſt. in nomine dñi. Sed q̃d ſi ſuffraganeus è valde remotus à ſuo metropolitano, nũquid eodem modo poterit miniſtrare? Vr̃ quod ſic, cum eadem cauſa ſubſit, ergo videt̃ q̃ idem ius. ¶. de conſti. tranſlato. & c. nõ concupiſcentiam, & ¶. de trãſla. inter corporalia. & ¶. de ſtir. vti. vel inuti. cũ dilecta. & ſi nimia ſubtilitate utamur, res eccleſiarum depereũt. C. de ver. ſi. cum quidam. circa fin. & C. ad Treb. l. pen. Sed ¶. vr̃ q̃ cũ illud ſit diſpenſatiuè 2 ſit dictũ, talis diſpenſatio ad ſimilia nõ ꝓtendit. ¶. de re iud. in cauſis. & 56. diſt. Cenomanenſis. nec excuſat hic rerũ periculum. ¶. de maio. & obe. illud. ſed pone q̃ talis prælatus tempore confirmationis ſuæ reperitur minus idoneus, & ſic repellitur, numquid ea q̃ medio tpe fecit, ſunt caſſanda? Vr̃ q̃ ſic. ¶. de hære. fraternitatis. & 12. q. 2. alienationes. & 14. diſt. c. vlt. & ſi principale caſſatur, & omnia quæ facta ſunt ex eo, vel ob i. l. C. de legi. non dubium, & inſ. de fi. inſtr. inter dilectos. Sed contrarium verum eſt in hoc caſu: quia fuit in quieta adminiſtratione, & in quaſi poſſeſſione prælationis de licentia Papæ, & pro prælato habitus eſt. vnde omnia quæ fecit medio tempore, rata ſunt quæ poterat facere. 3 argum. ¶. de iure patro. ex litteris. & cap. conſultationibus. & ſupra eod. quereliam. 3. q. 7. cap. infamis. §. verum. & ff. de procu. ſi procuratorem. in fin. & de teſt. l. prima, quæ facere poterat, ideo dixi: quia de rebus eccleſiæ alienare non poſſet: quia illud ei prohibetur: ut hic dictum. ſed circa ſpiritualia valet quicquid fecit, & etiam in temporalibus bene adminiſtrando, emendo, recipiendo ad utilitatem eccleſiæ non dando. argumen. ff. ſi cer. pet. eius qui in prouincia. & 1. quæſtione prima, ſi quis à ſimoniacis. & hoc confirmat littera hic in fin. Sed ſi quis intruſus acquiras eccleſiæ, numquid & illud caſſabitur cum ipſo? Videtur quod ſic per iura prius dicta, & quia commodum cum

Electus tenet confirmationẽ q̃que licitè adminiſtrat.

z Scilicet ¶. iura q̃ nolũt añ cõfirmationẽ adminiſtrari. & hoc ſoluit ¶. ria ut ¶. de re. iur. quæ à iure. cum cõ cor. li. 6. loſ. And. in nou.

3 Adde op. gl. in l. iuſiurandũ quod ea cõtentione. §. pupilli. in verſi. non cõpetit. ff. de iure iur. & l. qui neq. ff. de reb. eor. qui ſub cur. vel cura.

incommodo debet compensari, ff. de neg. gest. si negotia. Credo quòd non cassabuntur nisi ea, quæ perperam facta sunt in præiudi ſi ecclesiæ, sed vtilia remanebunt penes ecclesiam; quia cũ in fauorẽ ecclesiæ talia cassentur, in læsionem eius non debent retorqueri. C. de legibus. quod fauore. & ff. de mino. si iudex.

VT præteritæ.] Primò ponit dictum, quòd secundò determinat ibi; Dũmodo. Abb. Sic.

CASVS. Statuit Papa in Capitulo isto vt expensæ necessariæ, quę fiunt vacante ecclesia per capitulũ pro negotio electionis, de bonis episcopatus, siue patriarchatus integraliter restituantur, dũmodo canonici non occupent bona episcopatus post decessum prælati. hoc est qđdicit. No. q̃ de bonis vacantis ecclesiæ expensæ, quæ fiunt ad utilitatẽ successoris, solui debent, dũmodo canonici non occupauerint bona episcopi prędefuncti.

CAP. XLV.

VT præteritæ: & infra. ¶ Præsentium authoritate statuimus, ut expẽsæ necessariæ,[a] quas Capitulum Constantinopolitanum, uel eius nuncij, vacante sede, pro electionis [b] negotio fecerint, de bonis patriarchatus fiant totaliter, vel † reddantur: Dummodo ipsi bona decedentis patriarchæ non occupent, vel vsurpent.

† Al. & reddantur.

¶ Idem electo Lugdunensi.

¶ Electio post collationem ex intervallo celebrata, non valet. hoc dicit secundùm opinionem magis communem.

CAP. XLVI.

CVm post petitam[d] instanter, & demum obtentam quondam Lugduñ. archiepiscopi cessionem, uota canonicorum Lugduñ. in te tunc ipsorum præpositum cõcorditer conuenissent.

¶ Quia tandem examinato (sicut decuit) processu electionis tuæ, inuenimus eam post publicationem consentiuum, & collationis tractatum, aliquandiu fuisse protractam, [e] assensumque tuũ prius quam electus fuerit requisitum, [f] cassantes electionem, quæ per hoc irrita fuerat, & irritam, auctoritate apostolica decernentes, ad electionem alterius de nouo canonicè procedendi, tibi, frater archiepiscope, de Lugduno, & dilectis filiis Capitulo Lugduñ. dedimus licentiam, ac ipsis præfinimus terminum competentem, infra quem electionem celebrare curarent, & electum nobis infra tres menses post electionem celebratam præsentare. Quia verò infra præfinitum tempus electionem celebrare, & electum præsentare nobis minime curarunt, ad nos electionis huiusmodi deuolutum est iudicium. Nos igitur, attendentes quòd tu, frater archiepiscope, ad cessionem tuam, & ipsi ad electionem alterius de nouo canonicè procedendi, ac electum nobis infra tres menses post electionem celebratam præsentandum, ex nostra dispensatione, licentiam habuerunt, & quòd ipsi infra præfinitum tempus electionem celebrare, & electum præsentare nobis minime curarunt, ad nos electionis huiusmodi deuolutum est iudicium, ipsam electionem, quæ per hoc irrita fuerat, & irritam, auctoritate apostolica decernimus, & cassamus. Nos igitur, attendentes quòd tu, frater archiepiscope, ad cessionem tuam, & ipsi ad electionem alterius de nouo canonicè procedendi, ac electum nobis infra tres menses post electionem celebratam præsentandum, ex nostra dispensatione, licentiam habuerunt, & quòd ipsi infra præfinitum tempus electionem celebrare, & electum præsentare nobis minime curarunt, ad nos electionis huiusmodi deuolutum est iudicium, ipsam electionem, quæ per hoc irrita fuerat, & irritam, auctoritate apostolica decernimus, & cassamus.

[Gl. seq. recit. per triplicem q. s. quid de expensis in electionibus inferiorum prælatorum. Secunda quales expensæ debeantur, & dicit quod necessariæ, moderatæ, & quæ probabiliter expedire credebantur. Tertia quid si duo sint electi ponit opinionem, & soluit.]

a Expensę necessariæ.] Sic patet quòd si capitulum facit expensas vacante ecclesia pro negotio electionis promouendæ, aut etiam pro electione episcopi confirmandæ, uel alias, totum possunt repetere ab episcopo. idem intelligo pro electione alterius prælati: quia hinc inde eadem ratio, & idem ius, C. ad legem Falcidiam, l. vlt. C. de inoffic. dona. precibus. C. de lib. præte. l. prima, & istæ expensæ necessariæ debent esse & moderatæ, quas fecerunt occasione istius electionis, ut hic dicit, & inf. de do. & contu. cum dilecti. & ¶ hic eo. qui mit. in poss. cum ueniissent. in fin. nec debent excedere probabilem modum. ff. de damn. infecto. interquas. §. vltimo, cum l. seq. nec delicatæ: quia nec delicatus debitor, nec onerosus creditor est audiendus. ff. de pig. act. si seruos. Et dicuntur expensæ necessariæ sine quibus negotium expediri non potest, vel sine quibus res deterior fieret. ff. de impen. in res dot. fa. l. 1. 2. 3. & 4. & ff. de verborum significa. impensæ. & sufficit si credat expedire, licet non expediat. ff. de eo. author. iudi. pos. prætor. §. secundo. Et cum ipsi Canonici utilitatem patriæ hæc procurauerint, dignum est ut suum stipendium consequantur, 12. quæstio. quarta, qui neque. quia illud de suo facere non tenebant: quia nemo cogitur inuitus de suo facere beneficium. 10. q. 2. precaria. 1 & vtiliter negotium suum gestum est. ff. de nego. gest. Pomponius. in fi. cum. l. seq. sed an ultro. Sed quid si duo in discordia electi essent? Dicunt quidam quòd tunc non repetent expẽsas. Idem credo dicendum, quòd de uno, dummodo maior pars capituli certet pro electo, & ol tineat: quia idem est ac si totum capitulum: quare eodem modo non sibi utilia eo firmatus expensas. non video, eadem ratio est hic.

[Glo. seq. recitatur per quæstionem, quid si pro suis negotijs missent.]

b Pro electionis negotio.] Illas autem tantùm soluet quas pp hoc fecerunt, ¶. de eo qui mit. in poss. cum ueniissent. in fi. & ¶. de procu. cum pro causa. & propter hoc negotium iuerunt. alias si pro suis negotijs iuissent, vel misissent, licèt tractassent prædictum negotium, non haberẽt expensas. ¶. de procu. cum p cãnitii quatenus plus expendissent propter longiorem moꝝ. ff. fam. ercis. ex parte. ¶ prin. ff. de nego. gest. si communes.

c Occupent.] Tunc enim qui ius sibi dicunt in rebus occupatis, debent cadere a iure suo. ff. quod me. cã. extat edictũ. & ff. ad leg. Iul. de vi priua. creditores. §. & 16. q. 6. placuit. imò tenentur bona decedentis conseruare futuro successori. 12. q. 2 secunda, hæc huius placiti. & capit. cum nõ liceat, inf. de off. ordin. cum vos, sed si occupent bona, tunc sufficit quod habent.

CVm post.] Primò narrat factum electionis, quam secundò cassat, ibi: Quia tandem. Abb. Sic.

CASVS. Archiepiscopus Lugduñ. postulauit licentiam cedendi, & obtinuit post renunciationem ipsius, Canonici Lugdun. præmisso scrutinio, publicatione, & collatione secuta, præpositum suum concorditer elegerunt in Archiepiscopum. electio præsentata fuit Domino Papæ. examinato electionis processu inuenit Papa, quod post publicationem consentiuum, & electionis tractatum, electio non fuit statim facta, sed aliquãdiu protracta, & consensus electi prius fuit requisitus quam electus, & ideo Papa electionem cassauit iustitia exigente solummodo pp inordinatum processum; quia nõ fuit forma obseruata. No. q̃ incontinenti electio facienda est post publicationem, & consentium collationẽ factam: aliàs cassatur electio. Item eligendus non debet requirante electionem, ne tanquam ambitiosus repellatur. Item forma seruari debet in electione.

[Glosl. seq. ponit quatuor similia circa instantiam.]

d Petitam instanter.] Peti debet instanter antequam admittatur, sicut & pallium. 100. dist. prisca. sicut & libelli dimissorij. 2. q. 6. post appellationem ¶. de appel. cordi. [lib. 6.] & ff. de libel. dimisso. l. vnica. 2 Itẽ ipsa non debet statim tradi, vt charior fit dilatio. 27. q. 2. instituendum. Item remissio peccatorum de præ. dist. 1. importuna. & ea obtenta necesse habet cedere. infra de renun. quidam.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

e Protractam.] Sed vtqd per talem prorogationem non debet cassari, quia non omne quod differendi causa fit, adnumerandum est moræ. ff. de vsur. faciendum. & quod differtur, non aufertur. 32. quæs. 2. ancillam imò maturiori consilio perficitur. de præ. dist. 7. c. 1. ideo nõ debent differre: quia amplius deliberare non possunt, cum etiam mutare nequeant uota sua. ¶. eod. publicato. Et ideo incontinenti electio fieri debet, et, ante quam ad alia diuertant: vno enim contextu totum fieri debet. ¶. eo. quia propter. & ff. de testa. hæredes palam. in fi. ¶

[Gl. seq. quæris, & soluit.]

f Requisi-

Expensæ factæ pro electione a quibus possint repeti.

Expensæ necessariæ quæ dicantur.

¶ Concordat. tex. in l. omnino. ff. de sponsa. & in l. imperatores §. 3. & ibi Bartol. ff. ad munic.

¶ De hac dicetur.

ris, requisitum,[a] electionem eandem † (ex ipsius dũraxat inordinato [b] processu) † iustitia cassauimus exigente.

† al. tuam.

¶ Idem † Eboracen. priori & magistro Guidoni de Canopo.

¶ *Monachus vnius monasterij alterius factus abbas, in electione abbatis prioris monasterij, vocem non habet, etiam si tale ius ab abbate & monachis prioris monasterij sibi fuit reseruatum.*

† Vide tex. in authē. de hæred. & fal. §. inordinatum. coll. 1. & 7. q. 1. nihil.

† In aliquot antiquis ita, Idē Ebroicen. priori, & magistro G. de Canabul.

CAP. XLVII.

COnstitutis in præsentia nostra procuratoribus sancti Laurini Eboracen & † sancti Leofredi de cruce abbatum: & infra ¶ Cum autem procuratores ipsorum abbatum iussi essent exprimere, quo iure [c] ipsi abbates deberent electioni abbatis Fiscañ. † monasterij interesse: responderunt, quòd olim cum assumerentur in suorum monasteriorum abbates, fuit specialiter indultum eis ab abbate & conuentu monasterij Fiscanen. vt haberent vocem in capitulo[d] eorundem. ¶ Nos autem rationem huiusmodi friuolam reputantes, super hoc perpetuũ silentium imponimus † abbatibus supradictis.

† Ebroicen.

† imposuimus.

¶ Idem Rothomagensi capitulo.

¶ *Electio debet fieri verbo, & de illo in quem consensit maior pars capituli, & nõ respectu aliarum partiũ.*

CAP XLVIII.

ECclesia vestra destituta pastore, & votis ve

a Requisitum.] Sed numquid sola requisitio sufficeret ad cassationem? Non vr: quia in fraudem posset ab aliquo æmulo procurari. simile j. de simo. sicut. & ideo non vr impedire sola requisitio: sed si consentiat. tunc sufficit ad cassandum propter ambitionem, & simile. j. eo. officij. & c. cum ad nostram. & 1. q. 6. sicut is. & C. de epis. & cler. si quemquam. & non ambitione, sed labore ad dignitatē conuenit peruenire. C. de re milit. cõtra publicam, lib. 12. & ipse vtrunque istorũ reddit formam inutilẽ, hic requisitus cõsentit. & ista fuit causa quare cassata fuit electio. si verò dissentiat, nõ est eligẽdus.

b Inordinato.] qa ex his quę inordinatè fuerunt facta non potest aliquid ordinabiliter agi. inf. de accusatio. qualiter & quando sic. supra de rescrip. cum dilecta. Et qualiter forma seruari debeat, dictum est, supra eod. quia propter.

COnstitutis.] primò ponit petitionem actoris. Secundò expressionem causæ. Tertiò sententiam contra actores propter causam ineptam. Secunda ibi, Cum autem. Tertia ibi, Nos autem. Abb. Sicul.

CASVS. Vacante monasterio Fiscanẽsi, electus fuit quidam in abbatem, huic electioni se opponebant quidam abbates: propter quod procuratores ipsorum & ipsius electi ad dominum Papam habuerũt recursum, procuratores abbatum petebant electionem illam cassari dicentes, abbates prædictos debere electioni interesse abbatis Fiscañ. & fuisse contemptos, ex parte autem fuit petitum, vt illi procuratores exprimerent quo iure abbates deberent electioni Fiscanen. interesse, & iussi fuerunt exprimere ius. & responderunt, cum olim assumpti fuerunt in abbates suorum monasteriorum, concessum fuit eis ab abbate & conuentu monasterij Fiscanen. vt haberent vocem in capitulo eorundem. Papa probationem illam friuolam reputans, super hoc imposuit perpetuum silentium abbatibus supradictis. No. quòd monachus translatus non habet vocem in capitulo a quo translatus est. No. quòd quicunque vult se opponere electioni, qui non sit de capitulo, quo iure se opponat, debet dicere, cum ius commune pro se non habeat: & si sit laicus, debet dicere quo iure: quia fortè patronus. Item no. p regulariter ad illos de capitulo solum pertinet electio prælat. [Glo. seq. obijcit. & soluit.]

c Quo iure.] illi abbates petebãt electionem Fiscañ. abbatis cassari, in qua dicebant se fuisse contemptos & sic cum dicerent se fuisse in quasi possessione eligendi, videtur p iniquè sit actum cum illis: quia possessor non tenetur dicere titulum suę possessionis. C. de peti. hęredi. cogi. & 2. q. 1. §. 1. non est ita, qa isti tempore petitionis iux expulsi erãt de possessione iuris qd se haberet credebant, & qa qnq; fortè habuerũt vocẽ in capitulo Fiscanen. Et ideo quia eis contẽptis facta erat electio, petebant illã cassari. sic j. de cau. pos. cum eccle sia. cum enim peterent illam cassari, & ad eos de iure communi non pertineret electio, meritò debebant exprimere quo iure hoc petebant, quia sine actione vel cã nemo experitur. C. de edicto diui Hadriani tollendo. l. fi. ff. de neg. gest. si pupilli. §. vltimò. & ff. de admin. tuto. quoties. §. itẽ si tẽporali. quia ineptã actionẽ siue causã exposuerunt, imponitur eis silentium. infra de iudi. examinata. quia in diuersis monasterijs non potest qs esse monachus, ergo nec vocem habere: infra de relig. domi. cap. vltim. in fi. Sed si allegassent solummodo consuetudinem nomine ecclesiarum suarũ, & probauissent se in quasi possessiõe fuisse, tunc cassata fuisset electio. infra de caus. possess. cum ecclesia. sed nomine suo non poterant allegare consuetudinem. Et sic not. q. non est de collegio, si electionem petit cassari, dẽt assignare causam suæ petitionis, & idoneam, aliàs repellit, vt hic habes. Item idem est si ante electionem dicat se debere interesse, & ab illis de collegio hoc negatur protestatione præmissa, vt si docuerit de iure suo, valeat vox eius: possunt procedere omnes ad electionem, & in hoc casu necesse est docere de iure suo: & sola possessio in hoc casu non prodest. j. eod: Cumana. hic enim agitur confessoria & negatoria. De hoc dicitur. j. de causa pos. un ecclesia.

d Vocẽ in capitulo.] illi abbates erant monachi monasterij Fiscanen. qñ assumpti fuerunt in abbates, & tũc cõuẽtus reseruauit illis cõfraternitatẽ, & quòd haberẽt vocem capitulo Fiscañ. & ita hoc prextu se credebãt dẽre vocari ad electionem abbatis. sic cõsueuerũt facere multi monachi, vt quasi sint de collegio vtriusq; monasterij, vt sic possint eligi si cõueniat vt de collegio eodem fiat electio. Istud hodie reprobat. nullus em̃ põt esse monach⁹ ī plurib⁹ monasterijs, nec abbas põt pẽsse diuersis monasterijs. j. de relig. dom. ne nimia. §. fin. & ideo cã allegata ab istis abbatibus nulla fuit. si aptã causam ẽt postquam cã illa fuit repulsa, allegassent, bñ debuissent audiri per prędictã decr. examinata. & j. de don. inter dilectos. & ff. de exceptio. rei iu. & an eadem. & j. de cau. poss. cũ ecclesia. & j. de iudi. examinata.

ECclesia vestra.] Casus huius decr. noꝰ est, & quotidie allegat. Primò ponit ꝓpositio negotij. Secdò ipaꝰ examinatio: ibi, Verũ. Tertiò sñia. ibi, Vñ. Abb. Sic.

CASVS. Ecclesia Rothomagẽsi vacante, canonici ad electionẽ cõgregati, ꝓmisso scrutinio ꝑm formã ꝓcilij quidã consenserunt in Thomã, quidã in cancellariũ, quidam alij singulares in singulares personas eiusdem ecclesiæ. õsenserunt. elections ista delatę sunt ad Papam, Papa verò auditis quæ super his & alijs in

1 Solue melius vt p. In no. p. possessor tenet dicere titulum suę pos. ꝓ ꝓsũptionẽ j. rii: vt C. de ꝓba. l. siue. &c. vnic. vt eccle. bene f.

2 Experieris qꝫ ꝛpissimè monachi vocati ad alia loca re cõuolent sup hoc casu. Ioan. And.

præsentia sua & fratrũ suorũ proposita fuerunt, inuenit q̃ illi qui cõsenserant in Thomam, maiorem partẽ faciebant respectu aliorũ qui in alios cõsenserunt, sed ad maiorem partem totius capituli non perueniebant. ꝓterea considerauit Papa, q̃ post publicationem cõsensuum, & collationis tractatũ, nulla subsecuta fuit electio, sed deportatio ad sedem facta post appellationẽ legitimã: sed talis deportatio pro electione haberi nõ debet: vñ quicquid factũ fuit de Thoma, Papa cassauit, idest, cassum & irritũ nunciauit petitione cancellarij nõ admissa.

¶ Vt si verbi gratia cũ xij. canonici essent, quinque notauerunt Thom. quatuor cancellariũ, & tres alij alios tres.

No. q̃ non tenet electio, nisi sit facta à maiori parte totius capituli, vt hic habetur expressè. Itẽ publicatio & collatio & maximè electio sũt de forma electionis siue de substãtia, ita q̃ si aliqd eorũ defecerit, non tenet electio. Item qñ electio coelecti irritat, nõ tã ꝓp hoc alteri coelectio ius acquirit.

† Adde gl. in l. nulli. & l. planè. ff. quod cuiusq; vni. facit. l. quod maior. ff. ad munic.

[Glos. seq. obijcit, & soluit.]

a Dirigebant.] cõsentiendo in ipsum, & nominando ipsũ: sed vt q̃ sufficiebat ex quo Thomas habebat maiorẽ partẽ q̃ aliquis aliorum: argu. ff. de verbor. signif. maiore, vbi dr̃ quis possediſſe maiori parte anni, & tñ nõ possedit nisi duobus mensibus. illud verum est q̃ maiorẽ partẽ totius capituli debet habere electus, ad hoc vt sua electio confirmetur, etiam per iura antiqua. ff. de his q̃ fiunt à maio. parte cap. cum in cunctis. & 56. dist. apostolica. & sup. eod. c. quia propter.

Vt electio confirmet, maiorẽ capituli partem dẽt electus habere.

[Gl. seq. loci. per obiectionem, quòd ipso facto possessio apprehenditur, & appellatur.]

b Processus.] & ideo non valuit, etiã si maior pars capituli cõsensisset in illum, ff. eo. in Genesi. Et ita quod scripsimus est, hic deficit, s. electio. & talis deportatio nõ obtinet vicem electionis, & ita per alium actum fieri non põt electio, licet possessio tradita videatur, quamuis possessio non apprehendatur. argu. ff. de contrah. empt. lecti. & ff. de acquir. poss. quod meo. §. si per venditorẽ, sicut appellat quis ipso facto. ff. de appel. dilecti, & c. vt nostrum. Ista n. principalia & precipua necessaria sũt, sine quibus electio non valet, collatio, publicatio, inquisitio, & huiusmodi electio, & scriptura. § eo quia propter. & inf. eo. Cumana. & in c. in Genesi.

Electio hẽt aliqua præcipua, & quæ alia sint.

c Appellationem.] quæ locum non habet publicato scrutinio, cum mutare nequeant voluntatem. ff. eo. publicato, & sup. eo. quia propter.

d Cassauimus.] ideſt, cassum & irritum ostendimus. sic infra eod. in Genesi.

e Non admissa.] ex eadem causa, quia non fuit electus. & quia minorem partem habebat quam Thomas.

CVm in magistrum.] Primò recitat factum. Secundò prouidet sibi, Mandamus. Abb. Siculus.

CASVS. In quibusdam ecclesijs regularibus quidam eligebantur in abbates, qui non erant professi ordinem regularem. hoc intelligens Papa, scribit diœcesano episcopo dicens, quod in magistrum assumi non debet qui nondum fuit discipulus. nec debet præficiqui nõ nouit iubesse: vnde mandat vt quoscunque tales inuenerit qui professi non fuerint, ab huiusmodi remoueat abbatijs. Not. q̃ prius quis esse debet discipulus quàm magister. Itẽ monachus non professus non debet eligi in abbatem: & si electus fuerit, debet ab ecclesia remoueri.

f Discipuli.] & meritò, quia primò debet quis esse discipul⁹ q̃ magister. 59. dist. ordinatos. & 61. dist. miserum. & 16. q. 1. si clericatus.

† al. vel regulares.

ADDITIO. Et qui remum tenere non didicit, secundũ locum in tabernaculo non assumat. 40. dist. ante omnia. & multo tempore discat q̃ postmodum doceas. 16. q. 1. sic vive & discere debes a petitori. 37. dist. relatũ. fm Gof. Ioan. And.

g Præficiendus.] simile ff. de ætat. & qualit. in decretum qui enim sub tutela debet esse, sui se alium habere nõ debet. C. de legat. l. ult. & qui sub alio est, alium sub se habere non debet. ff. de admi. sic euenit. & ff. ad Macedd. filium habeo. & 1. q. 1. et hoc.

h Professionem.] professio enim sola monachum facit, & non habitus, & infra de regu. porrectum. & c. ad Apostolicam. & huiusmodi professionem in scriptis facere debent, vt 20. q. 1. vidua. 27. q. 1. omnes fœminæ. vt si reclamare voluerint, obuiet eis propria professio per scripturam facta. 1. q. 7. falubriorum. argu. C. de non num. pecu. generaliter. & 2. q. 1. legum. & inf. de probat. per tuas.

Professio monastica qualiter fieri debeat.

i Ad amotionem.] quia in uno eodemque officio dispar non debet esse professio. 16. q. 7. in nona & conuiuio non prodest in hoc. supra eod. cum causam quæ in qua idem dicitur. & infra de sepult. quia ingredientibus. & in hoc casu idem iudicium est habendum de monachis & canonicis regularibus, quia non differunt, nisi quia deseruiunt regulæ laxioris. ut de stat. reg. quod Deo tumotem. t

† Adde pro hoc Io. And. in c. auaritiæ. ff. de probat. 1. q. 1. nolite.

Cum-

CVmana eccleſia.] Prima pars narrat factum electionum. Secunda ibi, Cum xviij. ipſas electiones irritat, exprimens cauſam quare: & electores punit. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante eccleſia Cumana ſtatuta die ad celebrandum electionem, canonici & tres abbates, qui vocem in electione habere dicuntur, cœperunt de electione tractare: capellani & clerici ciuitatis eiuſdem, dicebant ſe debere electioni intereſſe, & ꝙ ſine ipſis electio fieri non debet. eſdem ne propter huiuſmodi contradictionem differretur electio capellani & clerici admiſſi fuerunt ſub huiuſmodi proteſtatione, ita quod vox eorum, qui non deberẽt intereſſe de iure vel de conſuetudine, non valeret, & ſic ꝓmiſſo ſcrutinio, ſeptem canonici, & vnus abbas xj. capellani, & ix. clerici in archipresbyterum eiuſdem eccleſiæ conuenerunt. ix. canonici, vnus abbas, vnus capellanus, & nouẽ clerici in archidiaconum eiuſdem eccleſiæ conſenterunt: & publicato ſcrutinio, a parte ſua extitit electus vterque. electiones iſtæ ad ſe. Apo. ſunt delatæ. dominus Papa meritis auditis vtriuſque electionis, & auditis alijs, quæ partes proponere curauerunt, inuenit ꝙ xviij. ſunt canonici, & xiiij. capellani, xx. clerici, & tres abbates, ſed neutra electio peruenit ad maiorem partem totius capituli, qa nõ fuit probatũ ꝙ clerici admitti debuerunt, nec ꝙ capellani admiſſi fuiſſent de iure vel conſuetudine; quia & ſi capellani interfuiſſent vtrique electioni eorum, & ſcrutatores dederint voluntatũ, non tñ vota illorum inquiſita fuerunt, nec aliquos elegerunt. Sed dato ꝙ vota illorum inquiſita fuiſſent vel aliquos elegiſſent, ꝙ hoc tamen non fuit probatum, ꝙ illud eis competeret de iure vel conſuetudine præſcripta: & ideo dominus Papa electiones prædictas factas etiam ꝓ forma concilij generalis, quia collatio in communi fuit omiſſa, quæ ſtatim poſt publicationem ſcrutinij fieri debuiſſet, caſſauit, & electores hac vice poteſtate eligendi priuauit. Not. ꝙ in electionibus faciendis valet proteſtatio, licet ꝓ proteſtationem fieri videatur. Itẽ nõ valet electio niſi ſit facta à maiori parte totius capituli. Item hic probatur, ꝙ perſona electi non computatur in numero eligentium, nec auget numerũ: quia ſi archid. fuiſſet computatus, obtinuiſſet, ſi forma ſeruata fuiſſet: & lrã hoc probat vbi dicit neutram electionẽ inuenimus ad maiorẽ partem capituli peruenire. Itẽ ꝓiudicium in hoc nõ prodeſt, niſi ſit ſcripta. Item qui peccant in forma concilij, per ſententia priuandi ſunt poteſtate eligẽdi. hic fuit omiſſa collatio, & ſic fuit peccatum in forma.

[Gloſſ. ſeq. arg. & remittit.]

a Præſentes.] per ho. vĩ ꝙ abſentes non debeãt vocari ad electionẽ. arg. 7. q. 1. fœli⁹ & 80. q. 2. hoc ius porrectũ. ſup hac vocatiõ. ſtat ꝓſuetudini, vt dixi. ſ. eo. corã.

b Abbatibus.] de quibus conſtat per ſpeciale priuilegium vel per conſuetudinem. ſ. de conſue. cum dilectus. & ſ. quòd ſicut. ſed clericis & capellanis in dubium reuocabatur, & ideo ſub proteſtatione admiſſi fuerunt. Et ideo qui de capitulo non ſunt, & dicunt ſe intereſſe dẽre in electione, debent dicere quo iure hoc dicant. ſ. eod. conſtitutus. hic allegabatur conſuetudo.

[Glo. ſeq. arguit, pro conteſtatione allegato iura in contrarium alle. 4. & ſol.]

c Proteſtatione.] cui cõſeruat clerici, & capellani, alias non præiudicaret eis proteſtatio. ſic ergo proteſtatio valet, ſic ꝓ quod me. cauſa. perlatum, & 31. q. 2. Lotharius. & ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. ſi debitor. §. 1. & 7. q. 1. Pontifices. & 34. diſt. presbyteri. 28. diſt. diaconi. & ſ. de offi. ordi. paſtoralis. & ſ. de app. cap. vltim. & 16. q. 3. placuit. §. põt. ver. ita añe. & ff. de neg. geſt. Neſſennius. In ꝓriũ vĩ ꝙ proteſtatio iſta non debeat prodeſſe ſ. de conſt. cũ M. Ferrarien. & ſ. de appellatio. ſolicitudine. & ſ. de cenſi. oli. in cauſam. & ff. de condi. inde. quod qs ſciens. Sed valuit hic proteſtatio, vt patet in aliis: ſi proteſtatio nõ præceſſiſſet, bñ habuiſſent vocẽ in electione cum eſſent in quaſi poſſeſſione. ſ. de cau. poſ. cum eccleſia. & c. cum olim. & ſ. de iure pat. conſultationibus. & ſ. eo. querelam. & etiam ſi non eſſent in quaſi poſſeſſione valuiſſet eorũ vox, ex quo ſpõtè admiſerunt illos. ſ. e. ſcripti. Et ideo qa hoc negabatur ab initio illos debere intereſſe, nec admittebant illos ſine proteſtatione. r & totum ius eorum in iudiciũ deductũ fuit, vox illorũ nõ valuit nec proluit ꝙ interfuerunt duabus electionibus: quia præſcriptionẽ legitimã nõ probauerũt. Et eſt ſimile ſ. de cau. poſ. cum eccleſia. vbi totũ ius capellanorũ deductum fuit in iudiciũ, culpa tñ illorum, & poſt factã electionẽ, ſed iſti inuiti hoc fecerunt, ꝓpter ſi ab aduerſarijs ꝙ negabant illos ius habere: & eſt multũ notabile hoc.

r Hæc glo. dicit hic abbas eſſe ſinad hoc, qđ vbicunque proteſtatio venit ad detrahendum iuri aduerſarij: non nocet aduerſario, niſi expreſſe ꝓteſtatiõi cõſentiat.

d Conſuetudine.] clerici & capellani & etiam abbates de iure communi in electione eſſe non debent, cũ ad capitulũ tantũ ſpectet electio. 16. q. vlt. congregatio. & 18. q. 2. abbatẽ. & ſ. e. c. 1. & ſ. de iure pa. à nobis ſed de conſuetudine poſſunt. ſ. de cau. po. cum eccleſia.

[Glo. ſeq. computando probat quòd vox electi non auget numerum.]

e Ad maiorem partẽ.] ſic ſ. eo. eccleſia veſtra. & ſ. eo. in Geneſi. qa cũ clerici & capellani nihil ꝓbauerint, vox eorũ nulla fuit: & ſic remanſerunt ſeptem canonici ex vna parte, & vnus abbas, & ita octo: ex alia parte nouẽ canonici, & vn⁹ abbas, & ita decem: qa totũ capitulũ cum abbatib. q ius hẽbãt, viginti vnus erãt. qa canonici erant 18. & ſic nulla electio pœmit ad maiorẽ partem illorũ, qui vocẽ habebãt, & ſic caſſatur vtraq; electio. Vel ſi vis itelligere maiorem partẽ reſpectu capituli tm, adhuc idem eſt. Sic patet, ꝙ conſenſus electi non cõputat inter eligentes: quia ſi ſic computaretur, vna pars fuiſſet maior ẽt quo ad totum capitulum, ſ. pars archidiaconi, quæ habuit nouẽ, & ipſe fuit decim⁹: & ſic erit maior pars capituli: & tñ non valuit electio ſua. Quòd perſona electi nõ auget numerũ eligentiũ, eadẽ ratione ꝓbatur per conſtitutionẽ illã ſ. eo. qa pp. q ante qui qs eligatur, oportet ꝙ in ſcrutinio maior pars capituli conſentiat in aliquem, vt ibi dicitur. & ſ. eod. eccleſia veſtra, vt hic. & ſ. eod. in Geneſi. & ita cum nondum ſit electus, nec etiam ſciant in quem conſenſerit

Electi vox non auget numerum.

Qui non ſunt de capitulo qualiter ad electionem admitti poſſint

CAP. L.

CVmana eccleſia paſtoris ſolatio deſtituta, & congregatis die ad celebrãdum electionem præfixa; qui præſentes [a] erant de Cumanis canonicis, ac tribus abbatibus, [b] qui vocem in electione habere noſcũtur, capellani & clerici ciuitatis electioni ſe debere intereſſe dicentes, ſub huiuſmodi proteſtatione [c] amiſſi fuerunt, quòd vox eorum qui non deberent intereſſe de iure vel conſuetudine [d] non valeret. tandem præmiſſo iuxtà forma concilij † generalis ſcrutinio: ſeptẽ de canonicis, vnus abbatũ, vndeçim capellani, & nouẽ clerici in eiuſdem eccleſiæ archipresbyterum cõuenerunt: nouem canonicis, vno de abbatibus, vno capellano, & vndecim clericis in ipſius eccleſiæ archidiaconum dirigentibus vota ſua: & infra. ¶ Cum decem & octo fuerint canonici, tres abbates, viginti clerici, & quatuordecim capellani: neutram electionem comperimus ad maiorem [e] partẽ totius capituli. Item hic probatur, ꝙ perſona electi non computatur in numero eligentium, nec auget numerũ: quia ſi archid. fuiſſet computatus, obtinuiſſet, ſi forma ſeruata fuiſſet: & lrã hoc probat vbi dicit neutram electionẽ inuenimus ad maiorẽ partem capituli peruenire. Itẽ ꝓiudicium in hoc nõ prodeſt, niſi ſit ſcripta. Item qui peccant in forma concilij, per ſententia priuandi ſunt poteſtate eligẽdi. hic fuit omiſſa collatio, & ſic fuit peccatum in forma.

† Lateranenſis ſub Inno. iij. an. 1215.

1

pituli peruenisse: nec probatum fuerat quòd clerici admitti debuerint, nec quòd capellani admissi fuerint de consuetudine, vel de iure; nam & si capellani duabus † electionibus episcoporũ interfuerint, & scrutatores dederint voluntatũ, non [a] tamen inquisita vota sua fuisse, vel eos aliquos elegisse probatur; sed † & si inquisita fuissent vota, vel ipsi aliquos elegissẽt, per hoc tamen non constitit id eis de iure [b] competere, vel ex consuetudine iam [c] præscripta. Vnde nos electiones ipsas præsumptas etiam cõtra [d] formam concilij generalis, cum collatio in communi omissa fuerit, quæ post publicationem scrutinij fieri debuisset, de fratrum nostrorum cõsilio sententialiter duximus † irritandas, electores hac vice eligendi potestate priuantes. [e]

† In multis impressis deest vox, duabus quã habent manuscripti, & agnoscit glossa hic.
† al. ita: sed etsi inquisita fuissent eorũ vota.

a Non tamen inquisita.] & ita non sufficit dare inquisitores nisi vota eorũ inquirantur. sed alterũ per se sufficeret, scilicet inquisitio votorũ. ℨ. eod. quia pp opus est hic facto, & ideo non sufficit alterum. ℨ. de eo qui mit. in poss. constitutis.

b De iure competere.] quod dicit de iure vel ex consuetudine, vel ponitur p id est, quia de consuetudine præscripta debẽt interesse, sed non de iure cõi. Vel propriè potest istud teneri, vel, id est, ex privilegio sibi cõcesso à Papa. simile. ℨ. de his quæ fi. à prælato nouitur.

c Iam præscripta.] sic patet q̃ sola possessio non dat nec creat ius nisi sit præscripta. ℨ. de cã pos. cum ecclesia. & sic consuetudo non valet nisi sit præscripta & rationabilis. ℨ. de consue. cũ dilectus. & c. vlt. Sic & possessio sola non facit aliquẽ decurionem. ff. de decur. Herennius. & sic possessio nõ facit aliquem clericum sine canonica institutione. ℨ. de præb. dilecto. & ℨ. de instit. ex frequentibus. arg. C. de lib. cau. non idcirco. ff. de decur. Herennius.

d Contra formam.] & sic patet q̃ forma, quæ tradit ℨ. eo. qa pp. sit de substãtia electionis quo ad quędam, quæ ibi ponuntur, vt ibi diximus, & est verum secundũ q̃ hic dicit. Ex quo enim forma ista attenuatur, diligẽter secunda est. ita q̃ qui ℨ facit, punitur. vt hic dicit. Inquisitio, publicatio, & collatio sunt de substãtia: vt si omittantur, cassiatur electio, & incontinenti debet fieri electio. alias si protrahatur, non valet. ℨ. eod. cum post pepigerunt, & sic electiones cassatæ fuerunt duplici de causa, quia neutra facta fuit à maiori parte capituli, & quia forma seruata non fuit.

[Gl. seq. signat contrarium, ponit opinionem, quam reprobat, demum soluit.]

e Priuantes.] & ita qui facit ℨ formã illam. ℨ. eo. qa pp priuari dẽt per sniam, & non ipso iure, vt dicit illa constitutio. ver. verò, &c. Vnde signatur contra ℨ. eo. cũ in cũctis. & c. inuotuit. vel qui cõtra istã formã, &c. vel sunt ipso iure priuati. Vnde qdam dñt quod illa cõstitutio, qa pp corrigit illũ canonẽ, cũ in cunctis in hoc quòd illi hodie non sunt priuati ipso iure, sed priuandi p sniam, sicut hic factũ fuit & dr in illa constitutione quia pp. istud nõ credo, in ò vtraq; constitutio locum suũ obtinet, & in suo casu loquitur. Illa decre. cum in cũctis, loquit cũ quidã ex certa scientia elegerit indignã personam, unde ipso iure sunt priuati potestate eligẽdi. ℨ. eo. scriptũ est. in fi. & beneficijs ecclesiasticis p tricesimũ. vnde dico q̃ si forma istius constitutionis, qa pp per omnia seruaretur: & venirent contra illam constitutionem, cum in cunctis. nihilominus essent priuati secundùm tenorem illius canonis. ℨ. eo. congregato. Aliud est peccare contra formam illius capituli, cum in cũctis. & aliud contra illam constitutionem, quia propter. quia plus peccant eligendo indignas personas, quam faciendo cõtra formam istius constitutionis, quia propter. Illi enim non peccant in personam aliam, & ideo maior pœna in vno quàm in alio; & ipso iure in vno, & per sententiam in alio, & sic vtraq; constitutio remanet in suo statu: quia diuersæ formæ sunt.

Intellectus c. cũ in cunctis. & c. quia propter. sup. eo. tit.

CAP. LI.

SAcrosancta Romana † ecclesia: & infra. Sanè † proposuisti in nostra præsentia, quod superordinatione Prioris monasterij sancti Pancratij ad Cluniacen. ecclesiam pertinentis cum comite de Varenna † patrono ipsius, quidam prædecessor tuus de consensu capituli sui, cõpositionem quandam iniuit iuri [f] cõ-

¶ Idem abbati Cluniacen.

¶ *Per compositionem factam cum prælato & capitulo non potest ius eligendi competere laico, etiam patrono in ecclesia collegiata.*

† Vox, Romanæ, est in plurimis manuscriptis.

† In omnibus manuscriptis ita: In nostra sanè proposuisti præsentia.

† Varonnia Garennat.

SAcro sancta.] Primò narrat institutam compositionẽ, quam secundò reuocauit, Attendẽtes. Abb. Scalus.

CASVS: Quidam comes de Varenna patronus monasterij sancti Pancratij pertinentis ad monasterium Cluniacen. contendebat cum abbate Cluniacen. super ordinatione Prioris ipsius monasterij sancti Pancratij: tandem dictus comes cum abbate Cluniacen. de consensu capituli sui facit quandam compositionem, vt videlicet esset in arbitrio ipsius comitis recipere ad prioratum dicti monasterij vnum de duobus melioribus totius ordinis Cluniacen. quos abbas duceret nominandos: exceptis Prioribus Cluniacen. & de Charitate, abbas Cluniacen. successor illius, qui fecit compositionem istam, videns illam cõpositionem monasterio damnosam, accessit ad dominum Papam ostendendo compositionem, sibi in præiudicium sui monasterij factam. Papa cõsiderans quòd ius eligendi non cadit in laicum in ecclesia collegiata, & ideo illud erat pernitiosum exemplo, & redundabat in dispendium ecclesiasticæ libertatis, statuit vt abbas Cluniacen. dictum prioratum possit liberè ordinare, non obstante ipsa compositione iuri contraria, denunciando postmodum ordinationem factam patronoꝰ, vt si voluerit, suum præstet assensum. Not. quòd compositio in spiritualibus cum laico facta contra ecclesiasticam libertatem & iuri contraria, non tenet, etiam si facta sit à toto capitulo. Item ius eligendi non cadit in laicum in ecclesia collegiata etiam patronum. Item electio a toto collegio facta præsentari debet patrono vt assensum sui præbeat.

[Glo. seq. fortificat text. per similia.]

f Iuri contrarium.] & ideo non tenuit, simile ℨ. eodem cum terra. vbi nominabantur duæ personæ auribus principis vel patriarchæ, sic ℨ. de tranſa. de cæterò cũ sit facta de re spirituali cum laico, quã ipse obtinere non potest. sic ℨ. de præbend. cauſam quæ. & 16. q. 7. c. 1. ſicut

ficut nec pactio pro spiritualibus a laipisci debet valet. ¶ de pactis. pactiones. & c. cū clerici. ad hoc facit infra de col. audiuimus & spiritualia iudicio laicorum dispo ni non debent. infra de iudi. decernimus. nec laicus spiritualibus arbiter esse potest. infra de arbi. contingit.

Arbiter esse nequit laicus pro re spirituali.

ideoque huiusmodi compositio fuit iuri contraria. Item damnosa fuit ipsi monasterio, & iō improbanda. inf. de in integrum restitu. requisiuit. & si de iure fuit ex quo damnosa fuit, debet reuocari, saltē per in integ. restitu. vt dicit prædicta de ære requisiuit.

† Vide l. nō dubium. cū no. C. de le. et 25. q. 2. imperial.

[Gl. fe. alleg. 5 consuetudinem Bononien. signat contrarium, quod dupliciter soluit & remittendo. And.

Eligēdi ius non cadit in laicum.

a In laicum.] Sic patet ex hac decre. & ex illa. 7. eo. c. Massana. quod ius eligendi non cadit in laicos, etiam patronos ecclesia collegiata. Et ita hic tollitur cō suetudo Bononiensium, qui eligunt capellanos in capella, qui etiam non sunt patroni, sed parochiani: & qui patroni sunt, eligunt cum clericis prælatum in collegiata ecclesia. Arg. 5. 7. de iure patronatus, nobis. vbi innuitur q patronus habet vocem eligendi in ecclesia collegiata. Sic enim corrigitur illa decret. & omnia alia iura, q̄ idem dicere videntur: & sic stabimus huic, vt T. dicebat. Sed electio facta debet præsentari patrono, (vt hic dicit) vt suum præstet assensum sic sup. eod. cum terra. & c. quod sicut. Vel intelligas illum decret. nobis. cum ecclesiastica persona obtinet ius patronatus. & sic non contradicit: licet generaliter loquatur non distinguendo inter laicum patronum & clericum. Dic vt ibi notatur.

† Rednd. re.

† Al. ita denuncianda ordinatione facta patrono, vt suum, &c.

trariam, † & ecclesiæ ipsi damnosam. videlicet vt i optione sit ipsius comitis assumere ad prioratū dicti monasterij (Cluniacen & de Charitate Prioribus duntaxat exceptis) vnum de duobus melioribus totius Cluniacen. ordinis, quos abbas duxerit nominandos: & infra.

¶ Attendentes itaque, q̄ ius eligendi in collegiata ecclesia non cadit in laicum, a & ideo id esset pernicioſum exemplo, & redundaret † in dispendium ecclesiasticæ libertatis, b volumus vt dictū Prioratum liberè possis (non obstante compositione ipsa) sicut alios Prioratus tibi subditos ordinare: denunciando † ordinationem factam patrono, vt suum si voluerit honestum impertiatur assensum.

¶ Idē decano & c. sancti Ioan. & sancti Stephani Bisuntinen.

¶ *Si per Papam mandatur habentibus eligere quod eligant cum consilio aliquorum, alioquin consiliarij præsideant: eligentes debent consilium requirere in tractatu electionis, & congruo tempore expedire responsum alias electio non tenet.*

CAP. LII.

CVm in veteri lege: & infra. ¶ Porrò iam dudum vobis dedimus i mandatis, vt infra quadraginta dies post suscepționem † literarum nostrarum, cum consilio sācti Benigni & Morilmundi abbatum, & fratris G. de ordine prædicatorum eligeretis personam idoneam canonicè in pastorē: alioquin dicti consiliarij vobis de archiepiscopo prouiderent. Verū die ad eligēdū præfixa, sex ex vobis potestatem eligēdi dedistis vsque ad cōsum pționem cuiusdam cādelæ, quæ ibidē accensa extitit, duraturam. Tandem cū electores huiusmodi conuenissent in prædictū abbatem sancti Benigni, & super hoc sociorum c Bisuntinæ de pastore. Recepto mandato, die ad eligendum præfixa, canonici potestatem eligendi archiepiscopum sex ex canonicis suis contulerunt vsque ad consumptionem cuiusdam candelę duraturam, quæ extitit coram eis accensa. tandem electores cœperunt tractare de electione pastoris, & conuenerunt in prædictum abbatem S. Benigni: & cum super hoc consilium sociorum requisissent, vnus eorum respondit, quod habito inter se consilio responderent: cumque illi differrent dare respōsum, & candela deficeret, electores ipsi non expectato responso ipsorum, dictum abbatem in Bisuntinum archiepiscopum elegerunt. processus huius electionis ad sedem Apostolicam est delatus. Sed quia de huiusmodi processu non constitit. domino Papæ, archiepiscopo Viennen. & abbati de Firmitate iniunxit, vt si constaret quòd electores prædicti super electione, tractatum habuissent, & in tractatu electionis requisitum fuisset consilium prædictorum, electionem ipsius abbatis, si persona esset idonea, confirmarent: & si in tractatu electionis non fuisset aliorum consilium requisitum: quamuis postea requisitum fuerit tempore non competenti, nec etiam fuit expectatum responsum ipsorum: vel si idem abbas non esset idoneus: quod de ipso factum erat, cassarentur. Inquisitores ipsi secundum mandatum domini Papæ procedentes inquisitionem suam domino Papæ remiserunt. Papa super hoc rescribit quibusdam dicēsanis cum non fuerit compertum tempore competenti requisitum consilium de persona prædicti abbatis, & quando fuit requisitum responsum non fuit expectatum nisi modico tempore, & cum nō debeat alijs obesse quod electores intantùm se arctarent electionem ipsius abbatis non propter vitium personæ, sed propter vitium electionis cassauit. Nota quod forma mandati diligenter est observanda, & quia illi non seruauerunt formam sibi datam, cassatum fuit factum illorum. Nota. cum dicitur; de consilio talium procedas, quia in eo incipis de hoc tractare, debes requirere ipsorum consilium, nec expectare quamdiutiam fixisti animum tuum. Item negligentia siue factum vnius alijs de iure non debet obesse.

† Receptionem.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

c Socionum.] & sic requisierunt consilium duorū tm vnde non videntur seruare mandatū quod quidē exacta diligen-

---

1 Per hanc posteriorē q̄ fuit Gregoriana. inf. de cōsti. c. 1. li. 6. Io. And.

ſiciſt nec pactio pro ſpiritualibus a laipiſcendis valet. ¶ de pactis. pactiones. & c. cū clerici. ad hoc facit infra de col. audiuimus & ſpiritualia iudicio laicorum diſpo ni non debent. infra de iudi. decernimus. nec laicus ſpiritualibus arbiter eſſe poteſt. infra de arbi. contingit.

Arbiter eſſe nequit laicus pro re ſpirituali.

ideoque huiuſmodi compoſitio fuit iuri contraria. Item damnoſa fuit ipſi monaſterio, & iō improbanda. inf. de in integrum reſtitu. requiſiuit. & ſi de iure fuit ex quo damnoſa fuit, debet reuocari, ſaltē per in integ. reſtitu. vt dicit prædicta de ære requiſiuit.

† Vide l. nō dubium. cū no. C. de le. et 25. q. 2. imperial.

[Gl. ſe. alleg. 5 conſuetudinem Bononien. ſignat contrarium, quod dupliciter ſoluit & remittendo. And.

Eligēdi ius non cadit in laicum.

a In laicum.] Sic patet ex hac decre. & ex illa. 7. eo. c. Maſſana. quod ius eligendi non cadit in laicos, etiam patronos eccleſia collegiata. Et ita hic tollitur cō ſuetudo Bononienſium, qui eligunt capellanos in capella, qui etiam non ſunt patroni, ſed parochiani: & qui patroni ſunt, eligunt cum clericis prælatum in collegiata eccleſia. Arg. 5. 7. de iure patronatus, nobis. vbi innuitur q patronus habet vocem eligendi in eccleſia collegiata. Sic enim corrigitur 1 illa decret. & omnia alia iura, q̄ idem dicere videntur: & ſic ſtabimus huic, vt T. dicebat. Sed electio facta debet præſentari patrono, (vt hic dicit) vt ſuum præſtet aſſenſum ſic ſup. eod. cum terra. & c. quod ſicut. Vel intelligas illum decret. nobis. cum eccleſiaſtica perſona obtinet ius patronatus. & ſic non contradicit: licet generaliter loquatur non diſtinguendo inter laicum patronum & clericum. Dic vt ibi notatur.

† Rednd. re.

† Al. ita denuncianda ordinatione facta patrono, vt ſuum, &c.

b Libertat s.] quæ enim in præiudicium libertatis eccleſiaſticæ tentantur, firmitatem ſortiri non debent. ſupra de conſti. quæ in eccleſiarum. & ſupra e. cum terra. & 99. di. bene quidem. & 5. eo. quiſquis. vbi laici prohibentur ab huiuſmodi electionibus.

CVm in veteri.] Primò ponit electionis formam Secundò cauſæ commiſſionem, & decimam iudicum relationem ibi, Relato ergo. Tertiò cauſæ diffinitionē: ibi, Cum autem. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante Biſuntina eccleſia, mandauit Papa capitulo Biſuntino vt intra xl. dies poſt receptionem literarum, perſonam idoneam ſibi eligerent in paſtorem cum conſilio S. Benigni & Moriſmundi abbatum, & fratris G. de ordine fratrum Prædicatorum: alioquin dicti conſiliarij prouiderent eccleſiæ

1 Per hanc poſteriorē q̄ fuit Gregoriana. inf. de cōſti. c. 1. li. 6. Io. And.

ſiciſt nec pactio pro ſpiritualibus a laipiſcendis valet. ¶ de pactis. pactiones. & c. cū clerici. ad hoc facit infra de col. audiuimus & ſpiritualia iudicio laicorum diſpo ni non debent. infra de iudi. decernimus. nec laicus ſpiritualibus arbiter eſſe poteſt. infra de arbi. contingit.

Arbiter eſſe nequit laicus pro re ſpirituali.

ideoque huiuſmodi compoſitio fuit iuri contraria. Item damnoſa fuit ipſi monaſterio, & iō improbanda. inf. de in integrum reſtitu. requiſiuit. & ſi de iure fuit ex quo damnoſa fuit, debet reuocari, ſaltē per in integ. reſtitu. vt dicit prædicta de ære requiſiuit.

† Vide l. nō dubium. cū no. C. de le. et 25. q. 2. imperial.

[Gl. ſe. alleg. 5 conſuetudinem Bononien. ſignat contrarium, quod dupliciter ſoluit & remittendo. And.

Eligēdi ius non cadit in laicum.

a In laicum.] Sic patet ex hac decre. & ex illa. 7. eo. c. Maſſana. quod ius eligendi non cadit in laicos, etiam patronos eccleſia collegiata. Et ita hic tollitur cō ſuetudo Bononienſium, qui eligunt capellanos in capella, qui etiam non ſunt patroni, ſed parochiani: & qui patroni ſunt, eligunt cum clericis prælatum in collegiata eccleſia. Arg. 5. 7. de iure patronatus, nobis. vbi innuitur q patronus habet vocem eligendi in eccleſia collegiata. Sic enim corrigitur 1 illa decret. & omnia alia iura, q̄ idem dicere videntur: & ſic ſtabimus huic, vt T. dicebat. Sed electio facta debet præſentari patrono, (vt hic dicit) vt ſuum præſtet aſſenſum ſic ſup. eod. cum terra. & c. quod ſicut. Vel intelligas illum decret. nobis. cum eccleſiaſtica perſona obtinet ius patronatus. & ſic non contradicit: licet generaliter loquatur non diſtinguendo inter laicum patronum & clericum. Dic vt ibi notatur.

† Rednd. re.

† Al. ita denuncianda ordinatione facta patrono, vt ſuum, &c.

b Libertat s.] quæ enim in præiudicium libertatis eccleſiaſticæ tentantur, firmitatem ſortiri non debent. ſupra de conſti. quæ in eccleſiarum. & ſupra e. cum terra. & 99. di. bene quidem. & 5. eo. quiſquis. vbi laici prohibentur ab huiuſmodi electionibus.

CVm in veteri.] Primò ponit electionis formam Secundò cauſæ commiſſionem, & decimam iudicum relationem ibi, Relato ergo. Tertiò cauſæ diffinitionē: ibi, Cum autem. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante Biſuntina eccleſia, mandauit Papa capitulo Biſuntino vt intra xl. dies poſt receptionem literarum, perſonam idoneam ſibi eligerent in paſtorem cum conſilio S. Benigni & Moriſmundi abbatum, & fratris G. de ordine fratrum Prædicatorum: alioquin dicti conſiliarij prouiderent eccleſiæ

1 Per hanc poſteriorē q̄ fuit Gregoriana. inf. de cōſti. c. 1. li. 6. Io. And.

ſiciſt nec pactio pro ſpiritualibus a laipiſcendis valet. ¶ de pactis. pactiones. & c. cū clerici. ad hoc facit infra de col. audiuimus & ſpiritualia iudicio laicorum diſpo ni non debent. infra de iudi. decernimus. nec laicus ſpiritualibus arbiter eſſe poteſt. infra de arbi. contingit.

Arbiter eſſe nequit laicus pro re ſpirituali.

ideoque huiuſmodi compoſitio fuit iuri contraria. Item damnoſa fuit ipſi monaſterio, & iō improbanda. inf. de in integrum reſtitu. requiſiuit. & ſi de iure fuit ex quo damnoſa fuit, debet reuocari, ſaltē per in integ. reſtitu. vt dicit prædicta de ære requiſiuit.

† Vide l. nō dubium. cū no. C. de le. et 25. q. 2. imperial.

[Gl. ſe. alleg. 5 conſuetudinem Bononien. ſignat contrarium, quod dupliciter ſoluit & remittendo. And.

Eligēdi ius non cadit in laicum.

a In laicum.] Sic patet ex hac decre. & ex illa. 7. eo. c. Maſſana. quod ius eligendi non cadit in laicos, etiam patronos eccleſia collegiata. Et ita hic tollitur cō ſuetudo Bononienſium, qui eligunt capellanos in capella, qui etiam non ſunt patroni, ſed parochiani: & qui patroni ſunt, eligunt cum clericis prælatum in collegiata eccleſia. Arg. 5. 7. de iure patronatus, nobis. vbi innuitur q patronus habet vocem eligendi in eccleſia collegiata. Sic enim corrigitur 1 illa decret. & omnia alia iura, q̄ idem dicere videntur: & ſic ſtabimus huic, vt T. dicebat. Sed electio facta debet præſentari patrono, (vt hic dicit) vt ſuum præſtet aſſenſum ſic ſup. eod. cum terra. & c. quod ſicut. Vel intelligas illum decret. nobis. cum eccleſiaſtica perſona obtinet ius patronatus. & ſic non contradicit: licet generaliter loquatur non diſtinguendo inter laicum patronum & clericum. Dic vt ibi notatur.

† Rednd. re.

† Al. ita denuncianda ordinatione facta patrono, vt ſuum, &c.

b Libertat s.] quæ enim in præiudicium libertatis eccleſiaſticæ tentantur, firmitatem ſortiri non debent. ſupra de conſti. quæ in eccleſiarum. & ſupra e. cum terra. & 99. di. bene quidem. & 5. eo. quiſquis. vbi laici prohibentur ab huiuſmodi electionibus.

CVm in veteri.] Primò ponit electionis formam Secundò cauſæ commiſſionem, & decimam iudicum relationem ibi, Relato ergo. Tertiò cauſæ diffinitionē: ibi, Cum autem. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante Biſuntina eccleſia, mandauit Papa capitulo Biſuntino vt intra xl. dies poſt receptionem literarum, perſonam idoneam ſibi eligerent in paſtorem cum conſilio S. Benigni & Moriſmundi abbatum, & fratris G. de ordine fratrum Prædicatorum: alioquin dicti conſiliarij prouiderent eccleſiæ

diligentiâ est obseruandum. sup. de rescri. cum dilectæ. ℸ. de offi. de le. venerabilis. Sed licèt non requirerent cõsilium eorum, quem eligere volebant, non dicuntur fecisse contra formam mandati, nec præter formam: quia ipsum eligendo illo consentiente consilium ipsius requirunt & obtinêt. arg. ℸ. eod. cum in iure. & ff. quod cuiusq; vniuer. plane.

a Ipsorũ.] f. duorum, & nõ illius qui electus fuit, quia illo non debuit requiri, cum hoc ipso cassaretur, vt ℸ. eod. cum post petitam.

[Glos. seq. nota & dat simile. quæri. & solutioni obijcit, & respondet.]

b In tractatu.] hic patet q; tractatus debet haberi ante electionem, & collationẽ admixtem: alias quomodo eligerent nisi primò de aliquo eligendo tractarent. ℸ. eo. cum tem. & ℸ. eod. quia propter. & ℸ. de arbi. cum olim. sicut in carnali matrimonio tractatus præcedere debet; & ideo si isti non fuerunt requisiti in tractatu electionis, cassatur electio. Sed qd si consiliarij discordarent ab istis electoribus, numquid valebit electio ipso iure? Certè ex ipsa litera satis innuitur, qđ si requirat ipsorũ consilium in ipso tractatu cõpetenti spe anteq; cõueniant in aliquẽ, & conferant adinuicẽ de psona electa, siue concordẽt, siue discordent quod valeat eorũ electio: quia per hanc formã non imponitur necessitas vt consilium eorũ sequi teneantur, alias nõ viderent habere potestatem eligẽdi, cum talis potestas penderet ab illorum arbitrio. ad hoc facit op. arr. infra de arbi. cũ olim. & ex consilio nemo ad id obligat. c. 14. q. 1. q; quis arg. di. deniq; in fi. arg. Sed circa fi. vbi dr quod nec expectatũ fuit eorũ rẽsum, vr ℸ. dicere huic dicto. Sed dic q; nõ contradicit: quia responsum eorum semp est expectãdũ, alias deluforium videretur, tale cõsiliũ petere. s ADDITIO. Et quid operetur sic petere consilium, ex quo sequi non tenentur, notatur in dicta decre. cum olim. to. And.

[Glo. seq. dat simile, cui signat contrarium.]

c Requisitum.] & ideo pro non requisitis habentur sicut fero appellat qui spe competenti non prouocat. a. q. 6. biduum. ver. si quidẽ. Et est simile quod dicit lex si promisisti facere insulam infra certum tempus, & tantum tempus transierit quod animodo infra tempus statutum fieri non posset, licet verum tempus non transierit, possum agere contra te quia perinde est ac si totum tempus transierit. ℸ. de verb. obli. si ita stipulatus essem. & l. cum stipulatus. & l. hoc iure. Arg. ℸ. ff. e. insulam. Et illud dicitur de quo competẽs, quod deliberare congruè potuerunt. ℸ. de offi. dele. consuluit. Et sunde fuerunt requisiti, sicut è conuerso, tempestiua cietatio non tenet. ℸ. eod. bonæ memoriæ arg.

[Glo. seq. signat contrarium & soluit. Secunda pars recitatur per quæstionem, quid si cum assensu, &c.]

d Expectatum.] & sic vr q; non sufficit consilium tũ petere, sed expectandum est consiliariorum responsum, & sine ipsorum consilio & rẽso non valet electio. Sed ℸ. de arbi. cum olim. vbi consilium tũ requiritur, sed assensus nõ exigitur, & illud generale est, & obtinet rõne arbitrij, & sufficit licentiã petere, licèt nõ obtineat. ℸ. de reg. & transl. ad reli. licèt. ℸ. Item tutor consilium matris potest omittere, licèt testator hoc mandauerit. ff. de admini. tuto. quidam. §. Papinianus. Et ôtor non mutq;] voluntate patris recedit. ff. vbi pup. edu. debeat. l. 1. & ita vr qd sufficiat requirere consiliũ tm, & non rẽsum attendere. Hic non valet quod faciũt, nisi eorũ consilium habitũ sit in tractatu electionis, vt 63. distin. eleuntibus. & 15. q. 7. epa nullius. & 12. q. 2. sine exceptione. 8. co. ne pro defectu. vbi de hoc. Sed si mãdatũ fuit let qd cũ eorũ cõsilio & assensu electo: tunc non valeret electio nisi requirerentur voluntatẽ consiliariorũ. & talis potestas non est liberi: quia non possunt eligere quẽ volunt. & tunc non adstringuntur ad aliquam formã, sed cibus præsentibus requirunt electores siue canonici consilium consiliariorum: & sm eorum consilium & rẽsum eligunt oẽs vel vnus vice omnium de ipsorum mandato. Sic fuit factũ in electione per manum nepotis dñi Papæ, vbi talis forma data fuit capitulo. Si capitulum Bisuntiũ. voluisset in casu isto eligere per formam scrutinij, tunc ante scrutinium communiter omnibus sentibus tractare debebant de electione cum consiliarijs, & requirere eos, & audire consilium eorum, & postea procedere ad scrutinium, & eligere quem vellent. & etiam post scrutinium requirant consilium illorum. & postmodum eligant seruata forma scrutinij. Ber.

[Glo. seq. arguit, allegat tria iura.]

e Alijs imputari.] imputent sibi, quia tantum se arctauerunt. Et est ar. quod negligentia vnius alij obesse non debet. Iniquum est enim aliquem alterius odio prægrauari. C. de inoff. test. si quis. & pœna iuos debet tenere auctores. infra de his quæ fi. à maio. par. ca. quæsiuit. & C. de pœnis. l. sancimus.

[Glo. seq. inducit simile.]

f Arctarant.] sic iudex cuius iurisdictio expirat in termino, non debet ita se arctare: sed ea hora procedat qua possit perficere quod in ũbit nec noctis tenebras, &c. ℸ. de offic. deleg. consuluit. & ff. de feriis, pridie. & l. more Romano.

Congre-

3 Firmitat.

s Vide vt dicit Compostel. nõ excusarent p hoc eligentes in signum, qd hoc fecerint de illorũ cõsilio. ff. manda. idẽque. §. fi qs facit de regu. iur. nullus ex cõsilio. li. 6. vbi scripsi. in fi. qõnis de præpositionib⁹, cũ, & de, Io. And.

s Concor. text. in l. q. ilã decedens. §. Põponius. ff. de adult. & l. 1. §. fi plures. ff. de exerci. act.

3 Concor. text. in l. in sacris. & in l. hac lege. de pri. sacr. li. 12.

† Al. ita: de persona idonea abbatis prædicti.

† Vide text. in l. 2. §. sed si quis. ff. si quis cau.

Cũ potestas eligendi facta est aliquibus vt eligat de consilio, vel cũ consilio aliorum quid facere debeat.

Congregato.] Electus à maiori parte capituli, si est idoneus confirmat, aliàs confirmat electio facta à minori parte de digno. hoc dicit, & hæc tota summata est multũ generalis. Primò ponit duplex electio, & super vtraque partium allegationes. Secundo ibi, Nos igitur, diffinitionis cõmissio. Abb.

CAP. LIII.

CASVS. Ecclesia Niuernensi vacante, capitulũ eiusdẽ die præfixa ad celebrandã electioné cõuenerũt, præmisso scrutinio secundũ formã cõcilij generalis, octodecim (cõputato quodam procuratore absentis) conuenerunt in cantorem eiusdẽ eccl'æ. xiij. verò in decanũ eiusdem ecclesiæ consenserunt. illi q cãtorẽ in scrutinio noiauerant, videtes q essent numero plures, q illi q in decanum conuenerat, ipsum cantorẽ in pastorẽ elegerunt. Postmodũ pars decani videns, q alij plurimũ deliquissẽt eligendo personam sciæ literarum expertẽ, propterquod illi erat ipso iure eligẽdi potestate priuati, ẽm statuta Later. Cõcil. & ad eos ptãs eligendi devoluta: decanũ in suũ eẽm eligit ad sedẽ Apost. appellãs. & sic negotiũ istud ad sedẽ Apost. est delatum. Petebat pars decani electionẽ ipsius confirmari, reliqua infirmata, cum facta esset de persona indigna. Pars altera petebat electionẽ cãtoris à maiori parte capituli canonicè factam reliqua infirmata, confirmari. Mandat Papa epo Siluanecten. ut si dictus cantor defectum in literatura nõ patitur, & aliàs est idoneus, ipsius electio confirmetur, reliqua infirmata; alioquin cantoris electione irrita nunciata, decanum ipsum si aliàs idoneus est, præficiat in pastorem ecclesiæ Niuernẽn. Nota quòd si aliquis defectum in literatura patitur, electio de ipso facta non valet, & ad alios licet pauciores numero devoluitur potestas eligendi. Item no. quòd nescientia promouendum impedit, & promotum deijcit.

Congregato Niuern. capitulo ad electionem futuri pastoris, tredecim in decanũ, & octodecim (computato procuratore[a] cuiusdam absentis) in cantorẽ ipsius ecclesiæ conuenerunt: qui cum plures in unum, & pauciores in alium sua desideria direxissent, à parte sua electus[b] exitit in pastorem ecclesiæ Niuernẽn. Postmodum[c] credente parte decani, quòd alij plurimum deliquissent eligendo personam scientiæ literalis expertem, propter quòd illis secundũ statuta Lateranen.[d] † Concilij ipso iure eligendi potestate priuatis, potestas eligendi ad eos extitit devoluta, decanũ ipsum, qui in eũ sua vota direxerant, in suum episcopum elegerũt, ad sedem Apostolicam appellãtes, & infra. Reliquis petentibus ut irritare decani electionem attentatam à paucioribus, & post alia non cassatam, ac confirmare reliquam veluti canonicè celebratam à pluribus de persona idonea, dignaremur.

¶ Nos igitur mandamus, quatenus si dictus cantor, defectum in literatura[e] non patitur, & aliàs est idoneus ad regimen pastorale, ipsius electionem procures auctoritate nostra (infirmata reliqua) confirmare. Alioquin (ipsius cantoris electione irrita[f] nunciata) prænominatum decanum (si nihil ei de canonicis obstiterit statutis †) eadem auctoritate præficias ecclesiæ memoratæ.

¶ Idem Siluanecten. episcopo, & Ioan. de Monte mirabili archidiacono, & succentori Parisien.

¶ Habens plures dignitates, aut plura beneficia curata, sine dispensatione Papæ meliga bilis est b.d. quo ad titulum.

CAP. LIIII.

IJ DVdum Ecclesia Rothomagen. pastoris solatio destituta, contra electionem, quæ impedit promouendum, sed dejcit iam promotum. ff. de ætat. & qualit. c. vlt. & defectus scientiæ inducit renunciationem, ff. de renun. nisi cum prudent. §. pro defectu. & quia si non sit eminentis scientiæ, saltem sit sufficientis. supra eodem. cum nobis olim. & non solùm debet habere scientiam sacrarum literarum, sed etiam secularium negotiorum. 36. dist. §. 1. & c. qui ecclesiasticis. vt sit paratus omni poscenti reddere rationẽ. ea. dist. §. ecce. ad fin. quia cũ ipse debeat alios educere, non debet tunc discere. in authẽ. de san. epis. §. damus. coll. 9. & nos qui epi sumus, aliorum doctrina non indigemus. 1. q. 7. c. conuenientibus.

[Glo. seq. reci. per q. quare hæc electio est irrita. & reliqua confirmanda. & arg. contra opinionem.]

f Irrita.] Ipso iure. ff. eodem. cum in cũctis. cum indignam personam elegerint. vnde eligendi potestas remanit penes alios, q̃ uis numero pauciores, cum primi eligendo talem reddiderint se indignos. ff. de postul. ca. 2. vnde confirmatur hic electio à minori parte celebrata, non obstante priori electione: & ita electio, q̃ nulla est, nõ ẽstat impedimentũ secum dæ similẽ. ff. eo. scriptum est. in fi. & de hoc dictum est. ff. eo. auditis. & per hanc decre. expressè reprobatur dictum illorũ, qui dãt, quòd canon ille, cum in cunctis. non est hodie latæ sententiæ, sed ferendæ, ut dixi sup. eo. Cumana. in fi.

ij DVdum.] Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponuntur narrationes partium coram Papa. In secunda ibi, Nos igitur. Commissio, & processus iudicum. In tertia ibi, Licet autem. Processus Papæ. Abbas Sicul.

CASVS. Vacante Rothomag. ecclesia, Canonici conuenerunt ad celebrandum electionem. decanus ipsius ecclesiæ electus fuit in pastorem: contra ipsam electionem se opponebat A. archid. ipsius ecclesiæ, & quidam alij Canonici. dicto archi. pro se, & pro parte sua, & G. archi. procuratore eorum, qui electionem celebrauerant, in præsentia Papæ constitutis, inter alia, quæ contra electum obiecta fuerunt, proposuit archi. prædictus, quòd idem electus post Concilium generale adeptus fuerat Archidiaconatum Ambian. & ipsum cum plurib. parochialibus ecclesijs, quas ipse habuerat ante ipsum Concilium retinere præsumpsit, & dimisso illo Archidiaconatu ecclesias ipsas retinuit. Sed in Cõcilio illo dicitur, Quicunque receperit beneficium habens cũram

Epi qui scientia instructi esse debent.

† infirmãt.

Intellect. cũ in cũctis. ff. hoc tit.

¶ Latera. Concil. sub Inn. iij. c. 26

Scientiæ defect. reddit aliquem inabilem.

a Procuratore.] ff. eo. quia propter. & c. scriptum. & ff. de admi. tut. ita autem. §. gestisse.

b Electus.] Seruata forma scrutinij in utraq; electiõe.

c Postmodum.] Antequam diuiderent ad aliũ actũ; ne fit contra. ff. eo. cum post petitam.

ADDITIO. Poterant etiam ex intervallo facere, repetito tamen inter eos scrutinio & tractatu, ut dixi in tex. super versi. elegerunt. Io. Andr.

d Lateranen. Concilij.] Sup. eo. cum in cunctis.

e In literatura.] & ita defectus scientiæ facit aliquem inabilem. idem supra eo. cum in cunctis. & non solum

curam animarum annexam: si prius tale beneficium obtinebat, ipso iure sit isto beneficio priuatus; & si illud retinere contenderit, etiam alio spolietur. Sed idem electus contra prædictum concilium veniens, notam cupiditatis incurrit, quam in alijs debuit reprobare: & retinendo beneficia, quę non spectabant ad ipsum, rem contrectauit alienā. & sic furtū commisit quodāmodo, vel rapinam. Præterea ī suæ salutis periculū, & multarum aiārū dispēdiū illas ecclesias retinebat, cū earum cura nullatenꝰ ad eum pteniret, cū illis esset ipso iure priuatus, & sic per ipsum parochiani dānabiliter sunt decepti. Ex aduerso rōdebat procurator alteriꝰ partis, ꝙ etsi dictus electus plura beneficia obtinebat, per cōcessionem tū Rothomagēn. archiepi domino Papæ exhibitam, excusabat eundem, dūs Papa excusationē illam friuolam reputauit, mandans quibusdam, ut si constaret, ꝙ idem electus post receptum archid. prædictam curam animarum habentem, præfatas ecclesias electionis tempore tenuisset, nec ostenderet secum super hoc per sedē Apost. dispensatum fuisse, electionem cassarent ipsius ecclesiæ, & de persona idonea prouiderent. Partibus igitur in iudicum pręsentia constitutis, & pręstito iuramēto de veritate dicenda, & factis positionibus, & responsionibus hinc & inde, tandem idem decanus electus ex quibusdam grauaminibus ad sedem Apost. appellauit. Iudices, non obstante appellatione cassauerunt electionem eiusdem decani, & eidem ecclesiæ de Cœnomān. ꝓpo prouiderunt: post modum verò cā ad sedem Apost. est delata, Papa examinato processu iudicum prædictorum, licèt positiones, & rōsiones factæ fuissent super quibusdam articulis coram prædictis iudicibus: quia tamē Papa non inuenit litem contestatam fuisse, quia per positiones, & responsiones non fit cōtestatio litis, sed per petitionem in iure positam, & responsionem secutam contest. lit. fit, processum eorundem iudicum denunciauit irritum & inanem. post iam omnia archidia. ex causa præmissa petijt electionem irritari. electus prædictus respondit, quòd electio eius non erat irritanda, sed potius confirmanda. lite coram Papa legitimè contestata, & præstito à partibus iuramento de veritate dicenda, electus ipse confessus fuit electionis tempore se beneficia tenuisse prædicta: sed excusabat se dicendo, quòd non credebat dictum archidiaconatum curam animarum habere, sed tamen ipse confessus fuit in iure, quòd Archidiac. Ambianēn. de consuetudine suspendit, excōmunicat, & absoluit presbyteros, & priores, & parochiales ecclesias interdicit visitat; inquirit, & procurationes recipit, ex hoc patet quòd curam animarum habet annexam: & sic etiam non habere curam animarū, personatus tamen extitit. sed idem est iudicium de personatibus, & beneficijs curam habentibus. Item indulgētiam quam super hoc se dicebat habere, Papa friuolam reputauit. quia fuit impetrata veritate tacita, & falsitate suppressa, qua tacita, vel expressa, scilicet veritate, eam nullatenus habuisset: expressit enim quòd prædictas ecclesias canonicè fuit assecutus antequam in eadem ecclesia fuerat celebrata, [a] A. archidiaconus & quidam alij eiusdem Ecclesiæ Canonici ad Sedem Apostolicam accesserunt. Dicto verò Archidiacono pro se ac parte sua, & G. archid. procuratore illorum, [b] qui electionem celebrauerant, in nostra præsentia constitutis: inter alia quæ contra [c] electum obiecta fuerant, archidiaconus proposuit memoratus, quòd idem electus post generale † Concilū Archidiaconatum Ambian. adeptus, ipsum cū pluribus parochialib. ecclesijs, quas † ante idem concilium obtinuerat, retinere præsumpsit, eoque dimisso retinuit ecclesias memoratas. Vnde cum in eodem [d] concilio fit statutum, ut quicumque receperit aliquod beneficium curam animarum habens annexam, si prius tale beneficium obtinebat, eo fit ipso iure priuatus: & si forte illud retinere cōtēderit, etiam alio spolietur: prædictus electus contra huiusmodi ueniens statuta, tāsgressionis notam, nec non cupiditatis [e] uitium (quod in alijs reprobare archidiaconatum habuisse, cum nullus possit parochiales ecclesias plures habere, nisi una pendeat ab altera, vel nisi vnam intitulatam & aliam commendatam haberet. Vnde cum ipse vtramque intitulatam habuit, illas canonicè nō potuit obtinere. Item dixit, quòd redditus sui personatus erant tenues, & exiles. suppressit etiam ꝙ plures parochiales ecclas cū alijs beneficijs in diuersis ecclesijs obtineret, & non fuit interuio Papæ secū in tot beneficijs dispensare, nec de nouo sibi aliquid concedere. Ad vltimum cum nō restaret nisi sententia proferenda, renunciauit iuri, si quod ei competebat, & liti spontanea uoluntate cessit, & Papa eius renunciationem admisit. Ex hac decretali plura notat illia colligunt. Primò ꝙ q̄ habet curā animarū, vel personarū, si recipit cōtimile beneficium, ipso iure uacat primum. Item qui retinet beneficia cum cura animarum, uel plures personatus ineligibilis efficitur dum illa retinet. Item solus Papa super hoc potest dispensare, ut quis habeat plura beneficia, uel personatus. Item tempore electionis spectandum est, an quis sit idoneus. Item per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit litis contestatio, & non per positiones, & responsiones. Item vbi litis contestatio non processit, nullus est processus, nec iuramentum in causa illa factum, sed iterum litis contestatio facienda est. & iterum iurandum est. Item confessio in iure facta præiudicat. Item si quis prælatus excommunicat, absoluit, inquirit, & visitat; ex hoc curam habet animarum. Item beneficia cum cura animarum, & personatus æquiparantur. Item indulgentia impetrata veritate tacita uel falsitate suppressa non ualet.

† Al. ita: quas idē aū Concil. obtinerat.

¶ Hoc est generale Concil. Lateran. sub Inn. iij. ubi c. 28. cauetur, ne vllus habeat duo bñficia cum cura annexa.

a Celebrata.] De decano eiusdem ecclesiæ, qui primò fuerat Archidiaconus Ambianensis.

b Illorum.] No. quòd eligentes possunt petere confirmationem suæ electionis. 1 sed hoc intelligo de cōsensu electi esse faciendum, aliàs non. supra eodem innotuit.

1 Adde no. per Barto. in l. si q.s. C. de decur. li. 10. & gl. vlti. in ca. examinata. ī. de confir. vtili uel inuti.

c Contra electum.] Not. quòd qui opponit, in forma electionis, & non probauerit, quòd opponit condemnari debet alteri parti in expensis. Qui verò deficit à probatione eius quod obijcit in personam, à beneficijs ecclesiasticis per triennium nouerit se suspensum: ad quæ si intra id tempus se ingesserit, ipso iure illis perpetuò est priuatus, nullam spem de misericordia habiturus, nisi probauerit euidenter, quod probare ilis, & sufficiens causa ipsum à calumnia excusauerit, ut hæc statuuntur in decret. Innocen. iiij. eo. ti. cap. 1. quę incipit, statuimus.

Decretū Cōcil. Lateran. cuius hic fit mētio integrū inueniet. ī. lib. 3. ti. 3. de præbē. & dignit. c. ab

d In eodem Concilio.] ī. de præb. de multa cuius verba hic inferius ponuntur.

e Cupiditatis vitium.] ī. de cler. non resi. quia nonnulli. ī. de præb. cum iam dudum. & c. onia in tantum. vndè contra Lateran. Concil. & Concilium generale beneficia huiusmodi retinebat.

[Glossa sequens allegat 3. concord. inducit quatuor similia.]

a Repro-

Quales esse debeant partes eorũ qui præsunt.

a Reprobare debuerat.] sic patet q̃ non dẽs facere id à quo alios debueras ꝓhibere. ī. de natis ex lib. ven. c. vnic. & ff. de cõd. indebi. frater a fratre. & ff. si ser. uen. altius. & q̃d quis debet exigere ab aliis multo fortius à ſcipio. ff. de nego. geſt. ſi pupilli. §. videamus. & ff. de fideiuſſ. tutor datus. nec poteſt eſſe hortator viduitatis, q̃ cõugia frequentauerit. 26. diſt. vna tantùm. nec poteſt de medio eccleſię malũ auferre, qui in ſimile delictũ corruerit. 25. diſt. primum. Et q̃d aduersus alium præstare debuit tutor pupillo ſuo, id aduersus ſe præſtare debuit. ff. de adminiſt. tuto. quoties. §. 1. & 41. diſt. §. i. in prin.

b Iure.] ī. de ꝓb. c. de multa.

c Alienam.] ſic. ff. de ꝓcu. l. Põponius. & C. vnde vi. l. vlt.

†Detinebat. [Glo. ſeq. dicit q̃d ſit furtum, opponit quòd hic non cadit furtum, & ſoluit.]

d Furtum.] ſimile 7. q. 1. non furẽ. Furtum committit qui rem alienam inuito domino contrectat. Inſt. de oblig. quę ex deli. naſcuntur. §. furtum autẽ. Et dr̃ furtum contrectatio rei alienæ fraudoloſa, vt Inſtit. eod. titu. in prin. vt iſte qui rem alienam ſcienter tenebat, & ideo nõ excuſatur. Si enim quis rem contrectauerit alienam credens eſſe ſuam, non committit rapinam, vel furtum, Inſt. vi bonor. rapt. §. quia tamen. Item nec excuſat hoc etiam ſi credat dominum permiſſurum, cum exigatur expreſſa diſpenſatio Apoſtolicæ ſedis, vt ī. ſequitur. & ī. de præben. de multa. Sed in furto excuſatur ſi credat dominũ permiſſurum. Inſti. de oblig. quæ ex quaſi delic. naſ. §. placuit. Sed quod dicit, furtum vel rapinam, hoc non eſt verum, quia furtum non committitur in re immobili. Inſtit. de vſucapio. §. qui autem. nec de re incorporali. qualis erat hic. ff. de acqui. rerum dom. ſeruus. §. incorporales. Sed hic illa verba impropriè dicũtur, & iſte potius dicitur inuaſor. ſic exponitur. 7. q. 1. non furem & latronem, ideſt, inuaſorem. Et hoc etiam exponit cũ dicit, quodammodo.

Furtũ quid dicatur.

In rẽ incorporalẽ non cadit furtũ, ſed inuaſio.

[Gl. ſeq. cauſam reddit, quærit, arguit, & ſoluit.]

e Decepte.] quia cum deſierit eſſe prælatus ipſorum, nihil poteſtatis habebat in eis: vnde non poterat illas animas ſoluere vel ligare, inf. de pœnit. & remiſ. omnis vtriuſque. & de pœ. diſt. 6. placuit. Sed nunquid valebit illis abſolutio illius talis prælati, ſine pœnitentia ꝑ illũ impoſita? Non videtur, quia nullam poteſtatem hẽt ligandi vel ſoluẽdi, ſicut non valet ſententia a nõ ſuo iudice lata. ī. de iud. at ſi clerici, & ſi ſic peribant. In iſto caſu non credo quod perirent, non quia ille hoc poſſet, ſed propter fidem quam habebant de ſacramẽto, cum crederẽt illum adhuc eſſe ſuum prælatum, & ita in ſola fide ſaluantur. ī. de bapt. & eius effec. debitum. & ī. de presby. non bap. Apoſtolicam. & de conſecr. diſt. ī. baptiſmi vicem.

f Per conceſſionem.] ante concilium generale. ī. de præb. de multa. poterant epiſcopi eundem electum niſus † eſt multipliciter excuſare.

¶ Nos igitur, dictam excuſationem, vtpote friuolam nullatenus admittentes, † vobis dedimus in mandatis, vt ſi conſtaret, quòd idẽ poſt receptum archidiaconatum prædictum curam animarum habentem, præfatas parochiales eccleſias electionis tempore ſ retineret, nec oſtenderet ſecum per Sedem Apoſtolicam h ſuper hoc diſpenſatum, electionem illius auctoritate Apoſtolica caſſaretis: & infra.

¶ Partibus ergo propter hoc in veſtra præſentia conſtitutis, præſtito quoque † iuramento de veritate dicenda, & factis poſitionibus & reſponſionibus hincinde, tandem eodem decano, i prætextu quorundã grauaminum ad noſtram audientiam appellante, vos electionẽ huiuſmodi

† Al. viſis.

† Vide l. liberto. §. ſi. ff. de neg. geſt.

g Electionis tempore.] no. tẽpus electionis ſpectandum, ī. eod dudum. vbi de hoc & ita ſi tunc nõ habuiſſet, non imputaretur ei, cum iam purgatus eſſet per reſtitutionẽ. Sic & qui in crimine detinet, repellitur à teſtimonio, ſed ſi iam emendat⁹ eſt, admittitur. ī. de teſt. teſtimonium. cũ diſtinctione illius capituli. & ita repellitur vt indignus, quia non erat capax tunc. ff. de iure fiſci. non intelligitur. §. ſi quis palã. Sic etiam conſideratur tempus cõtractus, an eccleſia decepta fuerit vel læſa vltra dimidium iuſti pretij. ī. de empt. & vend. cum dilecti. & ff. de euict. ex mille, §. 1. C. de reſcin. ven. ſi voluntate. Sed ſi medio tempore dimitteret illas parochiales eccleſias, nunquid prodeſſet ei vt ſic reputaretur dignus? Videtur quòd ſic: quia ſi tempore litis conteſtatæ non competit mihi ius contra te, quia tunc non poſſides, & tempore ſententiæ tũ poſſi deas, ſequitur condemnatio. ff. de rei vend. ſi autem. §. 1. ff. de peti. hæredi. ſi quo tempore. & ff. de pecu. quæſitum. reſpon. 1. & ff. depoſiti. l. 1. §. non ſolum. & meritò cum res peruenit ad eum à q̃o potuit efficax habere principium ī. de conuer. coniug. placet. Sed contra, ipſo fuit principio inhabilis erat. quia intus ortus occidit. 1. q. 1. quibuſdam. & talis contractus non ſumpſit initium ab origine æquitatis. 14. q. 3. ſi ſacerdotes. Verũ eſt q̃ non prodeſſe dimittere huiuſmodi beneficia, vt per hoc confirmaretur electio ſua. De hac materia quando conſiderandum eſt principium vel finis, no. ī. eod. c. dudum.

† Al. præſtitoque. Al. & præſtito.

h Per ſedem Apoſtolicam ſuper hoc diſpenſatum.] ī. de præben. de multa. Et ſic euacuatur opinio Ioannis, qui notauit ibi quòd epiſcopi adhuc poſſunt in talibus diſpenſare.

i Eodem decano.] ſcilicet electo. qui decanus erat eiuſdem eccleſiæ, poſt dimiſſum archidiaconatum Ambian.

[Glo. ſeq. quærit an per confeſſionem fiat conteſtatio. arguit contra, & ſoluit pro diſtinguendo tamen.]

a Reſpon-

r Sano mõdo hoc accipias.

a Responsionem.] Sed pone q reus confiteatur quod petitur ab actore, nunquid per confessionem fit litis cõtestatio? Vt q non: quia dicit lex, p narrationem propositũ & contradictionẽ obiectã fit litis cõtestatio C. de iudi. rẽ non nouã. §. patroni. & alibi dr: lis contestata vt cum iudex per narrationem causam audire cœperit. C. de lit. contest. l. vni. & ita qđ dixit simpliciter per narrationẽ, determinat per illã l. rem non nouã. quæ est posterior, & ita vt q fiat contestatio litis rãtũ per cõtradictionem, & non per cõfessionẽ. Dicas q si libellus datur est aduersario. & proposita narratione actoris aduersario, ipse cõfiteatur animo cõtestandi litem, tunc lis est contestata, & ex tali cõfessione dãnatur. ff. de confes. Julianus. & ita sententia diffinitiua fertur cõtra reum. Sed si non fit datus libellus & reus confiteatur i iudicio, tũ non dr fieri litis contestatio, nec fertur ista diffinitiua, sed iudex dicit reo, vt soluat ad certum tempus. ff. de iudic. si debitori. & tale preceptum non appellatur sententia, sed simpliciter dr præceptum, & ita seruatur. Est ergo verũ quod oblato libello aduersario, & postea proposita petitione actoris in iudicio, siue reus neget, siue confiteatur, litem contestando, litis cõtestatio est facta. b Et hoc satis habetur per hoc, qđ dicit, quòd per narrationẽ & rñsionem cõtestatio litis fiat, non distinguendo, confitendo, vel negãdo. & etiam ipsa significatio verbi hoc pro se satis. Contestari, idest simul testari, & ita reus, qui confitetur, cum actore simul testatur super re petita. Ber.

† Dictio, sacras, deest in omnibus antiquis exemplaribus.

† Vide l. de fensor. §. qui interrogat. ff. de interrogatio. & in l. §. C. d diuers. etc.

d Cõcor. text in l. j. §. præterea. ff. de ẽti. actu. præs. & in l. r. & i i Petrus de Bellapert. & Cy. C. de alien. iu. præ. ca. fac. §

b Irriti duximus.] Sic patet manifestè quòd litis cõtestatio est de substãtia ordinis iudiciarij, & nihil valet sententia vel testis receptio, illa omissa. j. vt lit. non contesta. c. accedens. & c. ad hoc. & hic. & ita per positiones & rñsiones ad eas, nõ fit litis contestatio. j. de lit. contesta. c. vnico. & C. de iud. rem non nouam.

c Irritari.] hic agebatur ꝯ electum, vt eius electio cassaret ex causa ꝓdicta. Simile. j. de iudi. exhibita. & eadem cã potent ipsi ij dẽ excipere ꝯ electum, si peteret electionem suam confirmari. j. de excep. dil. & ric. & sic ex eadem causa competit actio & exceptio, diuerso tamen iudicio: qđ non contingit in alijs iudicijs, cum exceptio sit actionis exclusio. ff. de excep. l. 1. & idem est effectus quocunque modo procedatur. Ber.

d Electo respondente.] hic ergo patet qualiter litis contestatio fiat, quia per petitionem in libello petitam & rñsionem directè factã ad ipsum, vt hic patet: sic ẽt traditur C. de lit. contest. l. vnica. & j. de lit. contest. c. vni. C. de iudicem non nouam. §. patroni.

[Glo. seq. nota quærit, arguit contra. Iterum quærit, & soluit. allegat tu hoc in nouum.]

e De veritate dicenda.] nouit error ius nouum, licèt rñ esset antiquum. & sic etiam obseruatur. p. in causis spiritualibus iuramentum de veritate dicenda tũ præstat & non de calumnia. j. de iur. calum. litera. Sed nunquid huiusmodi iuramentum debet exigi à prælato qñ litigatur p syndicum nõie collegij in causa spiritali bus? Non vr quia illud infirmũ dẽt præstare syndicus, vt dñs litis factus per contestationem, sicut præstat iuramentum de calũnia. j. de iura. calum. in pertractandus. & c. seq. & c. cum in causa. & idem dico in hoc iuramento quod in iuramento de calumnia, vr qui illud præstare non vult, actor cadat ab actione instituta, & reus pro confesso habeatur. j. de iur. calum. cum in causa. & C. eod. tit. l. vlti. §. q si actor. Iuramentum illud de veritate dicenda quidã exigunt à plano, licèt præstitum sit à syndico, & in spiritualibus & in ciuilibus causis, vt planius dicat inde veritatẽ de causa illa. sed quo iure hoc faciant. nõ vidi ius super hoc. sed ex quadam æquitate hoc dicunt, quæ posset continere qñq; iniquitatem, quia posset corrumpi prælatus. Sed nũquid crederes cõfessioni prælati, vt per talem cõfessionẽ condẽnaret ecclesia: & si iã fundasset ecclesia intentionem suam, nunquid præualeret confessio prælati contra ecclesiam facta? Certe non, argu. opi. 25. q. 2. postea quam. quia factum prælati non debet ecclesiæ sic imputari. 16. q. 5. si episcopum. & j. de excep. cum venerabilis. Qui tale iuramentum exigunt dicunt quòd confessio prælati sola non præiudicaret ecclesiæ, sed cũ alijs adminiculis præiudicaret, vt si altera pars semiplene probasset, ita quòd non sufficeret ad cõdemnandum, tunc confessio prælati complet probationem. Sed nõ credo quòd deberet talis exigi confessio nisi forsan cum prælatus deberet respondere de eo quod ipse fecit, sicut seruus quandoque interrogatur de facto suo. 4. q. 3. c. si testes. §. item serui neque. & C. de q̃stio. interrogari. nec tunc dicerem quòd confessio illa ꝓ iudicet ecclesiæ: quia delictum personæ. & c. nisi id fecisset de mandato capituli, vel ratum postmodum habuisset. & hoc probat decre. illa, præsentium. quæ hic inferius allegatur, licèt consuetudo sic habeat in contrarium. Hodie vero habemus quandam decretalem sup hoc, quæ dicit quòd prælatus nomine suo, & in animam capituli vel maioris partis præstat hoc iuramentum de veritate dicenda, & sic debet respondere veritatem, quam ipse scit & intelligit per eos in quorum animas iurauit. & incipit; præsentium tibi auctoritate. & nititur cuidam archiepiscopo. a Et ita confessio solius prælati non præiudicat ecclesiæ, & ita non debet exigi. Ber.

f Confiteretur.] & ideo pro conuicto dẽt haberi, cum sua excusatio non valeret quia confessos in iure, pro judicatis haberi placet. C. de confes. l. vnica. & j. de cõfessum super. & c. ex parte. tamen si quis probat se errasse, non nocet confessio. c. vlti. & C. de iur. & fac. ignor. errori facti. De hac materia tractatur plene j. de confess. c. vlt. & j. de iudic. at si clerici.

[Glo. q. arguit à contrario, allegat tria iura. & artificiat per vnam decre. secundò contra allegat quatuor iura, tertiò soluit.]

g Suspendit.] innuit quòd secus sit de iure cũi, q. d. Archidiaconus ea quæ sequuntur facere non debuerat de iure

An cum prælati testificantur, debeant præstare iuramentum de veritate dicenda

a Hanc decretalẽ hẽs modo sub titulo de testibus. lib. 6.

Cõfessio nõ nocet errãti

Archidiaconus an habeat curam animarum

Litis contestatio qualiter fiat.

irritantes, eidem ecclesiæ de Cœnomanen. episcopo prouidistis: & infra.

¶ Licèt autem positiones & responsiones super pluribus articulis factæ fuerint coram vobis: quia tamen contestationem litis non inuenimus esse factam (cum non per positiones & responsiones ad eas factas, † sed per petitionem in iure propositam & responsionem [a] factam, contestatio litis fiat †) eundem processum de fratrum nostrorum consilio irritum [b] duximus nunciandum. Tandem archidiaconus electionem ex præmissa causa petijt irritari [c] electo [d] respondente prædicto, quòd non erat eius electio irritanda. Lite verò coram nobis legitimè contestata, præstitoque de veritate [e] dicenda à partibus iuramento, idẽ electus, etsi confiteretur [f] se dicta beneficia electionis tempore tenuisse: tamen excusare se super hoc nihilominus nitebatur, quia videlicet dictum archidiaconatum non credebat curam animarum habere. Sed cum in iure confessus fuerit, quòd archidiaconus Ambiani. de cõsuetudine suspendit, [g]

iure cōmuni, sed de consuetudine. ℣. de offi. archi. ad hoc ℣. de excess. prælat. ad hæc. Item quòd non de iure cōi hoc faciant, est argu. 16. q. 7. nullus omnino. imò vī de iure cōi quòd consuetudo non profit, inf. de off. Archi. cum satis. imò contrarium vī quod de iure cōmuni hæc spectēt ad archidiaconum. 25. di. per ecclesiis. 63. dist. ſi in plebibus. ℣. de offic. archid. ad hæc. & cap. vt nostrum. Quid est ergo tenendum de iure cōi? VF quod hæc pertineant ad archidiaconum per iura proxima. Sed consuetudo seruatur in talibus. 1

excommunicat, & absoluit presbyteros, & priores, & parochiales ecclesias interdicit, necnon archidiaconus visitat, † & inquirit, quæ viderit inquirenda, & procurationes ratione visitationis recipit, euidenter apparet. quod curam habeat animarum annexā: quam si etiam non haberet, negare non potest, quin personatus existat: cum idem de personatibus, [a] quod & de beneficijs curam animarum habentibus, iudicium, sit habendum. [b] Intuper indulgentiam, quam super hoc asserit se habere, inualidam reputauimus, cum in ea falsita-

vel canonicatus in aliqua ecclesia: vñ dī intitulari, i. inclericari, vel canonicari. Et dī titulus quilibet ordo ecclesiasticus, & q̄libet dignitas vel ꝓlatio. vnde q̄s intitulari in aliqua ecclesia. i. ordinari vel prę̄fici. 70. dist. sanctorū. Est ergo regulariter verū, quòd nulli clerico de iure cōi licet hīe duas ecclesias, vel quo ad titulū clericatus, vel quo ad titulū canonicatus vel ordinationis, vel ꝓlatiōis, vel dignitatis, vt 70. dist. sanctorū, & hic, vbi dicit q̄ nulli⁹ pōt hīe plures parochiales ecclesias uel dignitates, cum idē iudicū de hmōi sit hūdum, vt hic dicit, & ℣. de multa. & 13. q. 1. c. 1. & 80. di. epi. & 7. q. 1. in apib⁹. & 21. q. 1. clericus ab ī. stanti, nam hīe plures ecclesias, est genus negotiationis, vt in prædicto c. clericus ab instanti, quia eis seruire non pōt. ℣. de præb. quia in tantū, & ℣. de ele. non reti. quia nonnulli & qui ad vtrunq; festinat, neutrum bene persequit. 16. q. 1. presbyteros. Item sicut vxore sic nec clericus secundam ecclesiam pōt hīe. 7 q. 1. sicut alterius. & sic accipitur titulus in decr. prædicta: & in decretis prędictis. Ita quidem sunt regulariter verā in casibus. 5 potest quis hīe plures ecclesias. Primò ubi una pendet ab altera, vt hic, & inf. de æta. & quali. eam te. & ℣. de præb. extirpandę. §. 1. Item si habet unam intitulatam, & aliā commendatam, vt hic, & 21. q. 1. qui plures. Item propter paupertatem ecclesiarum. 10. q. 3. vnio. & ℣. de æta. & qualit. eam te. Item olim propter penuriam clericorum. 21. q. 1. c. 1. in fi. Item per dispensationem domini papæ. inf. de præb. de multa: & hodie in talibus episcopi dispensare non possunt, vt etiam dicit illa decre. de multa. sed in illa quam quis habet commendatam, non dicitur prælatus esse. Vnde versus.

Pauperias pendens defectus, gratia seruans.
Ecclesias retinere duas dat quodlibet horum.

Hæc uera sunt in prælaturis & dignitatib. Quid dicemus de alijs clericis, nunquid pōt esse clerici in pluribus ecclesijs, & ibi hīe præbēdas? de iure cōi pōt dici quòd in pluribus ecclesijs intitulari non pōt, nisi essent tenues in substantia, vt dictum est de prælaturis: sed per dispensationem eōrum bene pū., quia epi dispensatio cum talibus clericis non est prohibita, imò tacitè vī concessa per contrariam consuetudinem, quam fecit papa & tolerat: & sic ipso facto derogatum est illi decre. 79. dist. sanctorum. Sed in diuersis episcopatibus necessaria est vtriusque episcopi dispensatio. Sed hic vī permitti quòd clerici possint hīe titulum in pluribus ecclesijs: quia non prohibet hic, nisi de parochialibus, & hīc per ꝓrium sensum permittit clericis hīe plures canonias. Sed credo quòd si primum beneficium sit sufficiens, qđ secundum non possit hīe nisi dispensationes

---

† Vide Cōc. Trid. ses. 24. de refor. c. 3.

r Concord. tex. in l. obseruaſ. §. anteq̄. ff. de offic. procon. & l. item eorū. §. 1. ff. qđ cuiusc. uniuer.

a Idē de personatibus.] inf. de præb. de multa. §. vlt. & est arg. quòd de similibus idem cēſ esse iudicium. ℣. de transla. c. inter corporalia. & ℣. de rescrip. inter cætera. in fi. Similis. n. æquitatis ratio similia iura fundere vī. C. ad leg. Falſ. l. vlti. ff. ad leg. Aquil. illud & C. de const. pecu. l. vlt. & ℣. de cōſir. vti. uel inuti. cum dilecta. & ℣. de const. nam concupiſcentiam. & quoties ex vna radice vitium nascitur, consequens est vtrumdem lege tolli iure C. de nup. ſi libertam.

b Habendum.] potest hic dici pront dicit 17. qō. 4. uxor fęlicis. versic. sic est ad singula. &c.

c Expressa.] 2. de rescrip. super litteris. multa exempla potes habere ℣. de reſcri. cum adeo. & constitutus. infra de offic. delega. coram. infra de re iud. inter monasterium. & sic idem iuris est in indulgentijs siue cōfirmationibus sicut in rescriptis, vt hic patet, & in priuilegijs. ℣. de decī. ex multipici. ut non ualeant veritate tacita impetrata. Ad hoc ut confirmatio ualeat, necesse est quod papa ex certa ſcientia confirmet omnia beneficia, alias non ualet, ut hic patet. & inf. de consan. & affi. c. quia circa. inf. de concef. præben. quia diuersitatem.

d Habuisset.] ut ipse dicebat.

e Penderet.] de hoc no. ℣. de æta. & qualita. eam te. † [Gl. seq. ponit quinque modos, quibus dicitur titulus. secundo ponit regulam, & quinque casus exceptos tertiò quærit. & soluit.]

f Intitulatum.] no. ergo q̄ nullus pōt habere duas ecclesias intitulatas. Vt hoc melius intelligas, uide. primò quid sit titulus. Titulus quādoq; dī signū. ut 16. q. 6. consuetudo. Et dī titulus omnis causa acquirendi dominij. ut titulus, pro emptore, pro donato, ꝓ hærede, pro suo, pro dote, pro legato, pro derelicto. 2 vnde dicitur quod in præscriptionibus ecclesiasticis bona fides & iustus titulus exigun. iura de præscrip. ſi diligenti. & q̄i aliquem talem habet titulum, habet eam ſam præscribendi. Item dī titulus ipsa ecclesia, vt titulus S. Petri. vnde singuli tantū clerici per singulos earum titulos sunt ordinandi, id est, ecclesias do. di. esti. unde in ordinationibus quando uocantur clerici. dī. alis ad titulum ꝫ talis plebis. Item titulus dī clericatus,

---

1 Pro soluto, & ꝓ trāſlato. & de his oīb. ponit Host. specialis ruoricella in sūma ſua de præscr. ſup prima parte rubricæ, q̄ tract. d vſucapion. Io. And.

ꝫ Vñ dicebat Abb. qđ ſicut titulus designat personā libri, ſic bñficiū ītitulatū nomen uel cognomen, uel denominationem clerici. Io. And.

† Aliam.

4 Tex. est in l. Arethuſa. & seq. cum vulg. ff. de ſta. homi.

5 Hic casus no. 21. q. 1. ī ſumma. & Host. ponit hic versus: Dependens, tenuis, ratus uel gra papæ, utilitus vrgens, uel cōmendatio iusta: Diuersos titulos p mittunt iure teneri. Io. And.

[Glo. seq. notat; & dat simile.]

a Retinete.] not. q̃ qui habet plura bñficia, quorũ alterũ per se sufficeret, nõ põt sine mortali peccato retinere aliud: sed dispẽsatio reddit licitũ qd erat illi citum, sicut vides simile, consuetudo facit quod in absẽtia licitè possit beneficiũ percipi. ī. de consti. cum omnes. h Si quod.] idest, quia non videbatur cõpetere, ideo cessit spontanea voluntate sic. ī. de simo. p tuas quasi male conscius sibi cessit.

IN Genesi.] Sunt duæ partes. Prima ponit tres cassationis causas. Secũda cassat: ibi, Nos his prima causa vsque ibi, Nec plenè. Secũdò usque ibi, Nec ēt & ab ide tertia. Ab. Et aduerte quia totũ legitur iuspẽsiuè vsque ad finem.

CASVS. Vacante quadam ecclesia cathedrali, cũ canonici statutũ die ad celebrãdã electionẽ cõueniissent, q̃dã canonicus G. noie fuit admissus cũ protestatione. q̃dã canonic' H. noie cum esset in regno Franciæ, nõ fuit ad electionẽ vocatus cũ de ꝓsuetudine uocari debuit. præmisso scrutinio ſm formã concilij gẽalis, q̃dam cõsenserũt in G. Quidam verò in alias ꝑsonas singulares, ita q̃ ipso scrutinio plures nunciati & electi fuerunt publicato scrutinio illi qui in eundem G. in scrutinio singulariter consenserunt, eundem G. singulariter elegerunt. demum causa super istis electionibus ad sedem Apost. est delata. examinatis electionibus papa super his ita processit. dicit papa, in concilio generali cauetur vt hic collatione habita eligatur, quem omnes vel maior sanior pars consenserit, sed in G. maior pars totius capituli non consensit, quamuis habuit maiorem partem comparatione minorum, nec fuit plenè collatio facta numeri ad numerum, quia in collatione tractatum non extitit, nec discussum, vtrum prædicti duo G. & H. vocem in electione haberent, nec fuit collatio zeli ad zelum, nec meriti ad meritum; præterea electio non fuit communiter celebrata: quia licet in dictum Guil. singuli singulariter consensissent, non tamen publicato scrutinio debuit subsequi singularis electio, sed communis: ac idem repeti videretur, vt tot essent electiones quot essent numero electores, quod est absurdum, quia ex singularibus consentibus electio non apparet vniuersalis nec communis. quamuis quilibet singularis uocitatem exprimat suæ partis, & hoc probatur per quoddam simile: ex singularibus propositionibus, licèt sint veræ, non apparet vniuersalis propositio, nisi per signum vniuersale exprimatur. Præterea prædicti duo non debebant sic excludi, quia G. erat in possessione canonicatus vel quasi, habendo stallum in choro, & locum in capitulo legendo, & cantando, & in tractatu electionum tanquam canonicus fit vocatus, q̃is fuerit cũ protestatione admissus: Alius verò erat in tali loco, de quo debuit vocari, cum de toto regno Frãciæ vocẽtur absentes cõsuetudine ecclesiæ Gallicanæ. His igitur plenius examinatis papa electionem præmissam ꝓ formã concilij generalis in pluribus attẽtã decreuit irritam & inanem. Not. quædam sunt de forma electionis, quæ si omittantur uel aliquid ex istis, non ualet electio. Primum est, q̃ maior & sanior pars totius capituli dẽt esse in electione, aliter nõ ualet electio. Item collatio necessaria est numeri ad numerũ, zeli ad zelum meriti ad meritum. Itẽ cõis debet esse electio siue vniuersalis, idest, oẽs q̃ in scrutinio consenserunt, publicato eodẽ, oẽs vna uoce debent ipsum eligere, vel unus de mandato aliorũ. Itẽ oẽs q̃ requisiti fuerunt in scrutinio, debẽt esse in collatione. Itẽ absentes uocandi sunt in loco unde consueuerunt uocari. sed istud vltimum nõ est de forma: quia si absens postea uellet cõsentire, non cassatur electio propter ea, sed potius confirmatur.

† In Concil. Lateran. sub Inn. iij. c. 24.

c Consilio.] ī. eod. tit. c. quia propter.

d Collatione.] quę si non fiat, non tenet electio. ī. eo. Cumana. in fi.

e Partium comparatione.] sic. ī. eod. ecclesia uestra & c. Cumana.

f Ad zelum.] sic patet q̃ in electionibus hodie consideraũ zelus, & merita electorũ considerantur, & dignitas eligentiũ, vt ex omnibus istis maior & sanior pars censeatur. ī. eod. ecclesia uestra. & ita non semper standũ est numero, vt ī. eod. ecclesia in fi. & ī. de test. in nostra. Ila enim maior pars & sanior censetur, quæ est iustior, & maiori ratione nititur & æquitate. 40. di. multi. in fi. & ff. de pact. maiorem.

Electio qualiter dicatur fieri a maiori & saniori parte.

g Communiter.] in communi enim & publicè debet electio celebrari, & non singulariter vel clandestinè. ī. eo. quia propter. in fin. & hic est expressum qualiter fieri debeat.

h Repeti.] sic videtur idem repeti, quia in scrutinio publicato quilibet per se consentit singulariter, & solus. si postea publicato scrutinio quilibet per se eligeret, vel si quilibet per se separatim eligeret, idẽ repeti uideretur, quod esse non debet, ut sequitur, vel tot essent electiones, &c.

[Gl. seq. inducit duo similia de testibus singularibus, & de actione communi pluribus. Signant contrariũ de l. g fundũ, cum similib. & de decre. bonæ. l

? Intellige regulariter & in his sunt iuris positiui.

¶ Idem.

¶ *Irrita est electio, quam collatio non præcessit, vel quæ facta non est a maiori parte capituli, nec quæ non fuit cõmunis.*

¶ Tandem cum non restaret, nisi proferenda sententia, idem tam iuri (& quod b ei competere videbatur) quam liti cessit † spontanea voluntate, ius cessionem duximus admittendam.

¶ Collige ex hoc optimã practicã cedendi liti, &c. mi. est in l. postquã liti. C. de pac. Bart. in l. q Romæ. §. duo fratres, ff. & ver bo obligo.

suppressit, quòd alios reddidus in pluribus ecclesijs nosciturobtinere. Suppressit etiam, quod plures parochiales ecclesias, cum pluribus aliis beneficijs in diuersis ecclesijs obtineret; cum intentionis nostræ non fuerit secum in tot beneficijs (præsertim habentibus curam animarũ) dispensare; nec intentionis nostræ fuerit aliquid ei de nouo concedere, sed vt per indulgentiam posset habita licitè retinere: a & infra.

CAP. LV.

IN Genesi legitur: & inf. ¶ Cum in concilio c † caueatur, vt is collatione d habita eligatur, in quem omnes vel maior & sanior pars capituli consentit: & in G. maior pars totius capitula consenserit: quamquam maiorem partem habuit partium e comparatione minorum.

¶ Nec plenè numeri ad numerum, quia vtrum G. & H. de quibus aduersarij referunt quæstionem, in electione vocẽ habuerint, tractatũ non extitit, nec discussũ: nec zeli ad zelũ, f nec meriti ad meritũ collatio facta fuerit.

¶ Nec etiam electio communiter g celebrata, quoniam licet in eũdem G. singulariter singuli consensissent, non tamen debuit subsequi singularis electio, sed communis, ne vel idem repeti h videretur, vel ex hoc

sequetetur absurditas, vt tot essẽt electiones, quot numero eligentes: Nec ex singularibus [a] vel particularibus consensibus appareret vniuersalis electio vel communis, licèt quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis: quemadmodum ex singularibus propositionibus (licet veris) vniuersalis propositio non appareret † nisi per signum vniuersale forsitan exprimatur. Nec præmissi duo [b] canonici poterant sic excludi, cum primus [c] existeret in canonicatus possessione, [d] vel quasi, habendo stallum in choro, locum in capitulo, legendo & cantando vt canonicus, & ad tractatus ac electiones dignitatum & personarum, quæ occurrerunt pro tempore faciẽdæ, tanquam canonicus sit vocatus: quamquam hac vice fuerit cum protestatione admissus; secũdus verò esset in tali loco, de quo fuerat ad electionem vocandus, cum de toto regno Franciæ vocantur absentes de consuetudine [e] ecclesiæ Gallicanæ.

¶ Nos his plenius intellectis, de consilio fratrum nostrorum præmissam electionem, vtpote contra formam [f] concilij attentatam, decernimus irritam & [g] & inanem.

¶ Idem capitulo Massano.

¶ Non valet electio pontificis per laicos & canonicos facta, & q hoc habeat consuetudo. hoc dicit, & quoti die solet allegari.

CAP. LVI.

MAssana † ecclesia † pastore vacante, & infra. ¶ Edicto perpetuo Prohibemus, ne per laicos [h] cum canonicis põ-

[a] Nec ex singularibus.] consensus eligentium oẽs simul adinuicem cõuenire debent, & simul exprimi per vnum vel plures vel simul oẽs. ẽ. eo. quia pp. & ẽ. eod. bonæ memoriæ. vbi non credit testibus qui sunt in suis testimonijs singulares. & c. cum dilectus. & j. de accusationibus.

[b] Imò per vnũ tñ, & per verba singularis numeri. ẽ. eod. cum ab uno. de re iud. c. penu. lib. 6. Ioan. And.

[c] vide l. qui habebat. ff. de legat. 3. & l. si pluribus, & ibi Bar. ff. de leg. 2.

[d] Vide tex. in l. cæterum. C. de rei vend.

[e] De consuetudine. Sic vt quòd in talibus potius standũ sit cõsuetudini q̃ alicui iuri. Quidam dãt quòd oẽs de prouincia vocandi sunt & solit ad electionem. arg. illius decr. ẽ. eod. coram. quia cõis dẽt esse electio, ut ibi no. de hoc verũ credo vt consuetudini stetur, vt ibi dixi.

[f] Formam. Jargu. quòd formã mandati exacta diligẽtia est obseruanda. ẽ. de rescrip. cum dilecta j. de offi. deleg. venerabilis. & q̃ pura facit. nihil fecisset putat, vt ibi. & ẽ. e. qa pp. &c. Cumana. p hoc & per illud qđ dr in casillo. Cumana &c. cum in veteri. & j. de offi. delec. venerabilis. patet qualiter illa cõstitutio, quia propter. sit intelligenda & per hoc quod habet. ẽ. j. eo. ecclesia.

[g] Irritam.] sic intellige. ẽ. e. eccl. sia vltra. Ber.

M Assana ecclesia.] Hæc decretia facit. Primo, prohibet, Secũdo decretũ ponit. Tertio dãnat cõtrariã consuetudinẽ. secunda ibi: Quæ si, tertia: ibi, Non obstante. Abb. Siculus.

CASVS. In ecclesia Massana consuetudo inoleuit, q̃ ea dem ecclesia vacante, quidã laici cũ canonicis ciusdem ecclesiæ admittebant ad electionem pastoris: significatũ fuit hoc dño Papæ: ipse attendens talẽ consuetudinẽ esse ꝓtra canonicas sanctiones, edito perpetuo, phibet, ne per laicos cũ canonicis fiat electio põtificalis. & si forte facta fuerit, nullam obtineat firmitatem, non obstante ꝓtraria cõsuetudine, q̃ dici dẽt potius corrupt. q̃ cõsuetudo. No. quòd laici ad electionem non debent aliquo modo admitti.

[Glo. seq. confirmat tex. secundo arg. ad pro. vtile vitiari per inutile. allegat. 5. iura ad hanc partem, & 5. ad contrariam]

[Gl. seq. arg. & opi. ponit. quam reprobat.]

[†] al. Messana.

† Vide concilium Bracarenſe. 1. & Burchardũ lib. 1. decret. cap. 10.

[a] Si plures sunt domini illius loci per quem aqua ducit: volũtas omnium requiritur. vltrium tamen prætor tuetur. Io. And.

[b] Nec præmissi duo.] de quibus nihil discussum fuit. Et ita nec Papa debuit aliquid dicere eis. cum de qua re cognouit iudex. de ea tm dẽat iudicare. j. de cã possessorio. cum super. & ff. de iud. de qua re. Sed ipse hoc supplet ex officio suo. Q̃ iudex supplere debeat, dictum est ẽ. de postu. & bonæ. & hoc præcipuè debet inquirere an forma sit seruata, & an persona sit digna, etiam si nihil dicatur. De hoc dixi ẽ. e. cũ nobis. & c. venerabilem.

[c] Primus. j. Guil.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

[d] Possessione vel quasi.] vnde ab electione excludi non debuit. sed vocari. j. de causa possessorio cum ecclesia. & potest eligere, & valet talis electio etiam si ius in veritate non haberet: dummodo possideat quiete, qa credat habere ius, vt ẽ. eod. querelã. & j. de cau. pos. cũ olim. & j. de iure pat. ꝓ sultationibus. Si tã ab initio anteq̃ fiat electio, negatũ fuerit illos habere ius in electione, & admittantur sub protestatione vt vox eorũ valeat, si de iure debeat valere, nec valebit vox eorum nisi constiterit eos ius habere: vnde talis possessio non prodest. j. eod. Cumana vnde dicit ei q̃ hic dicit. Nõ est ꝓtra quia nõ fuit hic discussum an debeant interesse vel non: & ita remansit adhuc in sua quasi possessione, & ita protestatio hic non fuit necessaria præmissa. Præterea aliud est hic, quia ius commune ꝓ se habebat, quia canonicus erat ille vero non. Ber.

[e] Laicis non datur eligendi, potestas.

[f] Vide l. 1. ff. de arbi. prædius. & 9. dist. si ad scripturas. & 3. q. 9. pura & simplex. 8. q. 1. sciendum. arg. contra. ẽ. e. illa. & j. de clerici. ex com. mi. si celebrat. & j. de præb. di lectum. & 12. q. si quos. & 22. q. 4. inter cætera.

[Gl. seq. exprimit quare non valeat consuetudo.]

a Consuetudine.] cum talis consuetudo sit contra ecclesiasticā libertatem. ī. eo. sacrosancta. & c. cum terra. & ī. eo. quisquis. & ī. de rei iud. cum causa. & nulla tpis. longinquitate defenditur. sup. de consue. cum inter. & c. cum venerabilis. & c. ad audientiam. & ī. eod. causam quæ. & 1. q. 3. si qs præbendas. & quia non est rationabilis, non potest præscribi. sup. de consue. c. vlt.

† Quòd si.

ij Ecclesia vestra.] Non sufficit ad validitatē electiōis, q̄ fit facta a maiori parte capituli, sed requiritur q̄ illa pars sit sanior. h. d. Et est casus notab. & semper mentī tenendus. Dividitur. Nam primo ponitur duplex electio. Secundò allegatio pro vno electorum: ibi, Tādem. Tertio pro alio. ibi, Pars vero. Quarto diffinitio: ibi, Nos ergo. Abbas.

CASVS. Vacante ecclesia Cathalañ. canonici conuenientes in vnum, terminum statuerunt ad electionem celebrādam absente G. concanonico suo, qui noluit interesse cū eis, aduenīte termino. G. prædicto absente, & eo non vocato, p̄missio scrutinio secūdum formā concilij. xiij. ex canonicis elegerunt G. magistrum cardinalem concanonicum suum. xvj. elegerunt. R. canonicum Remen. postmodum vero superuenit dictus G. & electioni dicti R. consensit pro illis duabus electionibus procuratores vtriusque partis ad sedem apost. acceserūt ex parte dicti R. p̄ electione ipsius allegabat, quòd cum in quatuor excederet aliam G. præfato computato, maior & sanior pars reputari debet. & vbi est maior numerus, ibi maior zelus reputatus. allegabatur etiam quòd dictus G. fuerat ab eis cōtemptus, & quòd postea consenserat prædictus G. in prædictum R. Ex aduerso rñdebatur quòd dictus R. in ætate patiebatur defectum, nec erat sufficientis scientiæ ad ecclesiam inpradictam: ius autem electus erat eminentis scientiæ, ætatis maturæ, & electores ipsius præcellebant alios meritis & auctoritate: & ideo meliorem zelum eos constabat habere. Præterea ex parte G. dicebatur quòd consensus p̄dicti G. (quem pars R. dicebat esse cōtēptū, asserente parte G. potius ab eo capitulum contēptū fuisse) cum nō fuerit p̄fitus in scrutinio, & licet post electionem accesserit, nihil adijcere poterit, a legabatur ēt ex parte R. q̄ pars C. peccauerat p̄tra formā concilij generalis, quo cauetur quòd omnibus præsentibus. &c. Sed G. non fuit præsens: ergo, &c. Sed contra hoc dicebat pars G. quòd concilium q̄d dicit electionem non valere q̄n contra formam peccatur, non debet referri ad contemptum. nec ad alia quæ non sunt de forma: unde quod dicitur, in concilio. quòd electio aliter facta nō valeat, ea tantum respicit, quæ contra formam concilij attentantur, & non

¶ Vide l. ofstendices. cum no. C. de Decu. lib. 10. in gl. 1. & ian thē. ut nulli glo. magna coll. 3.

¶ Concilij Lateranen. sub Innocē. iij. c. 24.

tificis electio præsumatur. Quæ † si forte præsūpta fuerit, nullā obtineat firmitatem: Non obstante contraria consuetudine, quę dici debet potius corruptela. †

¶ Idem capitu. Cathalañ.

¶ *Non sufficit ad confirmationem electionis quod sit facta à maiori parte capituli, nisi etiā illa pars sit sanior.*

CAP. LVII.

ij Ecclesia vestra destituta pastore, conuenientes in vnum (absente G. qui tunc noluit interesse) [b] ad celebrandam electionem terminum statuistis, Veniente verò termino, & dicto G. (cum absens existeret) non vocato, [c] p̄missio iuxtā formam concilij † generalis scrutinio, quatuordecim magistrum G. presbyterū Cardinalem concanonicum † vestrum, & septemdecim R. Remen. canonicum elegerūt, præfato G. postmodum electioni eiusdem R. suum præbente consensum.

¶ Tandem procuratoribus vtriusque partis in nostra p̄sentia constitutis, allegabatur pro electione dicti R. quod cum in quatuor excederet aliū computato G. prædicto maiorem capituli partē habebat, & per hoc debebat pars sua sanior reputari: cum vbi maior numerus est, zelus melior præsumatur. † Pars verò altera electionem eandē multipliciter impugnabat, proponens præfatum R. in ætate [d] pari defectum, nec esse sufficientis [e] scientiæ ad ecclesiam supradictam: cū ætatis maturæ, & eminentis scientiæ præfatus alias excogitatum multis vigilijs & inuentum, vnico verbo sub mittere noluisset. Papa auditis hinc & inde propositis, cum ex concilio Latera nen. (infra de his q̄ fiunt a maiori part. capit. cap. 1.) in ordinationibus ecclesiarum maior & sanior pars capituli exigatur, & in generali concilio caueat, vt is in quem maior & sanior pars capituli consenserit, eligat electionem dicti R. quòd maior pars capituli non consenserit in eundem, cassauit, & electionem G. Cardinalis confirmauit. Notā quòd non semper standum maiori numero, nisi numerus maior sit sanior. Item auctoritas præfertur numero.

† Intrā quis, canonicum, inuenitur.

† Vide ter. i. lica stipulatus §. credēdū est. ff. de verb. ob.

Qui noluit interesse electioni, an iuri suo renunciasse creditur.

b Interesse.] si noluit interesse: sic videtur iuri suo renunciasse. vnde sine ipso alij procedere potuerunt. supr. eod. quod sicut. & ī. de offi. de leg. prudentiam. §. adijcimus. ī. eod. quia propter. & ī. eod. cum nobis. nec ipsius absentia electionem habuit retardare. C. de Decu. nominatorum n. Vel dic, si voluit interesse ad terminū statuendū, in quo debeat electio fieri, non renunciauit p̄p hoc, quo minus vellet interesse electioni.

[Gl. seq. quare, & dupliciter soluit.]

c Vocato.] Sed nonquid debuit iterū vocari? Non credo. quia dicendo se nolle interesse, per consequens dixit quòd ulterius nō vocaretur. sic de offi. deleg. c. cū super, 1. & aliquo negato, omnia negantur q̄ sequuntur ex illo. ī. de constit. nō cognitionem. & qui scit, certiorari non debuit. ff. de act. emp. & uen. l. 1. in fin. ī. eod. cum inter. & scient prætor non subuenit, sed ignoranti. ff. quod cum fil. l. 2. insi. ipse enim decepit. scienti enim & volēti nō fit iniuria siue dolus. C. de transā. l. cum donationis. Vel dic quòd debeat vocari ut ad terminum statutum veniret ad electionem celebrādam, & quia non fuit vocatus, contemptus videtur. vnde cassari debebant electiones nisi postea cōsentisset. si prosecutus fuisset contemptū. ī. eo. quòd sicut. q. licet tunc noluerit interesse: non tamen renunciauit propter hoc quo minus vellet interesse ut dicitur in hac prima notula.

† Ad hoc ī. de dol. & cōtu. eū qui li. 6. & vide q̄d ibi dicā sup. gl. videbat. & ī. de procur. auditis. in gl. maxime. Io An.

d In ætate] si hoc esset verum, electio nulla fuisset ī. eo. c. cum in cunctis.

e Sufficientis.] & ex hoc electio redditur nulla; unde electio alterius partis, etiā longe minoris. valet, ut ī. eo. congregato. & c. cum in cunctis: aliis si esset sufficientis scientiæ, licet non eminentis, toleraretur. ī. eo. ca. cum nobis. de hoc dicitur, supra eo. ca. congregatum.

a Dicebat

a Dicebatur.]a parte electorum Cardinalis.
[Gl.seq.quærit,ar.negatiue & affirmatiue. & soluit negatiue.iterum quærit,& soluit.]

b Adijcere.]iste dixit se nolle interesse,vt dictū est in prin.nunquid cōsensus istius post electionem præstitus cōputandus est, dato q̄ pars sua eēt æqualis alteri dignitate,& electꝰ sit idoneus? Vī q̄ non:quia semel renūciauit iuri suo, ergo vlterius ad id redire non pt. Esau enim prima tus suos postmodū recipere non potuit, quia semel cessit,vt 7.q.1. quā periculosum,& remittentib. actiones suas non est amplius dandus regressus ad eas. ff. de ædil. edic. l. quærit. §. si vēditor. & 23.q.4.in illic.& dicit lex qui semel noluit petere bonorum possessionē, pdit ius eius. vbi enim noluit,cēpitus 'ei' pertinere ad alios. ff. de suc. edi.l.1.§.tutor.& qñ semel potuit,noluit. & qñ voluit, adimplere nō potuit. ī. de offi. deleg.c.cum super.& præcipue cum res iam non esset integra. ī.eo.in causis. & sic ad ius suū amplius redire non potest.ex quo remisit ius suū alijs, nō pōt vlterius se intromittere.sicut iudex, qui refert causam ad superiores. ī.de offi. deleg. ca.licet.& si cū dicat se uelle referr, nō potest se vlterius. iutromittere. ī.d appell.c.iuuenis.Sed contra vī quòd adhuc valeat eius consensus:quia licitum est ei pœnitere. argum. 2.q.6.c.ei qui. §. si quis libellos.ne iustæ pœnitudinis humanitas auferatur.& iudex potest mutare suam interlocutoriam non obstante appellatione. ī.de appel. cum cessante, & ff.de re.iud.quod iussit. & magna sapiētia est hominem reuocare quod male locutus est.22.q.4.magnæ. Non credo q̄ vox sua sit computanda,cū non fuerit in scrutinio, ex quo dixit se nolle interesse, & se abstenuit quousq; electio fuit celebrata,licet uocari debuerit, ut dī in fi. secundæ notulæ. & quia consensit electioni R. non pt prosequi contemptum. Si uerò ante electionem factā & scrutinium reuersus fuisset,bene admitteretur,quia res integra est,simile.ff.de mino.l.Sæuola. Si vero facto scrutinio,& ante electionem reuertatur, iterum debet fieri scrutinium si uellet contradicere, & prosequi cōtemptum,si erat in loco vnde vocari debebat:alias fi. Itē quid si aliquis erat absens i loco in quo nū debebat vocari', & tandem post factam electionem siue scrutinium, quasi casu superuenit:nunquid si consentiat alteri electioni, valebit consensus talis, vt per talem cōsensum præualeat electio? Non credo quod talis consensus debeat computari, quia nec electionem posset impugnare, eo quod non fuit vocatus tempore electionis faciendæ, publicato scrutinio,dico spectandum q̄ habuerit maiorem partem : ficut consideratur an fuerit tunc electus idoneus. ī. eod. c.dudum. alias posset contingere ; vt q̄ tēpore electionis haberet ius,postea perderet illud per alios superueniētes,qui vocandi non erant, & hoc per constitutionem,quia propter.

c Valebat.] & si etiam utre contēptus fuisset, electionem impugnare non posset tanquam contemptus, ex quo consentit electioni : & numerum eligentiū non auget.

d Denique.] allegatio pro magistro.
[Glo.seq.recitetur per q.an uocatio absentium sit de substantia.]

e Sicut est istud.] nō credo quod istud sit de forma electionis,ut si aliqui non vocentur qui vocandi sunt , nec propter hoc cassabit electio dummodo ipsi postea consentiant. ī.e. cap.quod ficut. & ī. de post.c. bonæ.in fine. Quæ sunt illa q̄ sunt de substantia, dicitur ī.eod. c.quia propter,quæ nō sunt de substantia, colligē. ī.e.c.Cumana,in fi.& c.in Genesi.

f Vigilijs.]quia nocles ducit insomnes vt subiecti quiete uiuant,in auth.vt iud. fine quo. suffra. in prin.colla.2.& dicit Imperator,uoluntarios labores appetimus,vt quietem alijs præparemus.in auth.ut diuinæ iussio. subscri. hagl.quæstio.in prin.colla.8.& ī.de rest.spol.c.frequens. [lib.6.]

g Verbo.]C.de inoffi.testa.l.si quando.arg. ī. de rescrip.c.causam,quæ inter P.

h Ex Lateranensi concilio.]ī.de his quæ fi. a maiori parte c.cum in cunctis.
[Gl.seq.tria prosequitur,quæ in electionibus attendūtur demum formatur unam principalem, & duas uel quatuor incidentes,& illas soluit.]

i Non consenserit.]ex hac decre.patet,quòd si semp standū est numero i electionibus. Et ideo no.quòd plura cōsideranda sunt i electione,authoritas, zelus,& numerus. Authoritas consideratur in dignitatibus & meritis vitæ,zelus cōsistit in animo: ut sine carnali amore eligant, sed secundum meritum vitę, personæ sunt eligendæ.8.q.1.si ergo.& ī.ut ecclesia. benef.c. ut nostrum. De numero patet. Dicas quod secundum ista debet fieri collatio zeli ad zelum , meriti ad meritum, numeri ad numerum,habito respectu ad dignitatem, vt hic,& ī.eod.in Genesi.Si enim ex una parte sit dignitas

a Hęc historia de Esau altiorē hēt contemplationē,ut docent Theologi explicātes c.25.in Genesi.

Cardinalis existat, & cū electores Cardinalis alios meritis & authoritate præcellerent , habito præsertim respectu ad psonam electam , meliorem zelum eos habuisse constabat . Dicebatur [a] præterea, quod consensus dicti G. (quem pars eiusdem R. confitebatur fuisse contemptum asserēte parte reliqua capitulū potius contemptū ab ipso fuisse) cum non fuerit consensus præstitus in scrutinio , sed post electionem accesserit , adijcere [b] nil valebat : [c] & infra Denique [d] statutum generalis cōcilij , quod electionem decernit nualidam,cum contra eiusdem concilij formam in electione peccatur, non debet ad contemptum & ad alia , quæ non sunt de forma referri . vnde quod ibi dicitur , quod aliter electio celebrata non valeat , ea respicit tantùm , quæ attentantur contra formam concilij memorati : non autem alia, quæ ponuntur ibidem , sicut est istud, [e] quod præsentib. omnibus qui debent, volunt , & possunt commode interesse , haberi debeat in electione processus , ne cætera quæ super hoc alibi statuta nouscuntur , vno verbo videantur euerti . Neque enim credendum est Romanum Pontificem (qui iura tuetur) quod alias excogitatum est multis vigilijs [f] & inuentum, † vno verbo [g] subuertere voluisse.

¶ Nos ergo quæ hinc inde fuere proposita plenius intellectis (cum ex Lateranēn. [h] concilio,in ordinationibus ecclesiarum maior & sanior pars capituli exigatur, & statutum generalis concilij contineat inter cætera, vt is eligatur in quē omnes, vel maior & sanior pars consentit) electionem dicti R. non personæ, sed potius electionis vitio, (cum maior & sanior pars non consenserit [i] in eundem) de fratrum nostrorum consilio duximus sententialiter irritandam.

† Vide text. in §. quorū, Inst. i proœmio. & in auth. vt iud. fi.quo. infr.

Verbū malū reuocare sapientis est.

gnitas,& zelus melior tam reſpectu eligentium quam electi,& ex alia parte maior numerus pręualebit dignitas,cum zelo ipſi numero, vt hic habes. arg. ĩ. de teſt. c.in pręſentia,quia hic erat maior numerus ab vna parte,nec tamen ſtatur numero,& hoc intelligo, dummodo numerus non excedat multum.aliàs ſtaretur numero, dũ tñ electus eſſet ſufficiens.ĩ.eo.c.duũ 1. & ĩ.de appella.conſtitutus. 1 ſed hic maior & ſanior pars cenſetur:licèt numerus ſit maior ex alia parte. nã illa pars dicit maior & ſanior q̃ maiori zelo& maiori pietate mouet.40.diſt.multi.ĩ fi.& 9. diſt. ſanè quippe. & arg.8.q.1. ſi ergo. & ff.de pac.l.maiore. Si vero ex vtraq; parte meritum par ſit, ſtandum eſt numero, licet ex alia parte ſit authoritas.argum. C.qui bo. poſ.l. vlt.§ 2. & ſic zelus. & numerus præferuntur authoritati in hoc caſu. Sed quid ſi eſſet par zelus in meritis eligẽtis,numerus & authoritas hincinde? Recurrendum eſt tunc ad meritum electi.63.diſt.ſi forte. & c.vlt. vbi de hoc. Sed ſi omnia ſint hincinde æqualia, neutra electio valebit de iure, quia neutra facta eſt a maiori parte capitul.ĩ.eo.c.Cumana.& cap.eccleſia veſtra.& c.in Geneſi.& ſic vtraq; eſt caſſanda.In caſu iſto nõ crederẽ illos priuandos, quia non uidentur facere contra formam ita directe,vnde iterum eligant.argu.79.diſ. ſi duo. Si iterum taliter eligant:tunc priuentur iure eligẽdi,ſuperior. 2 tamen poteſt facere gratiam cui vult.arg.ĩ. de paro.c.1.& ff.ad Syl.l.ſi quis in graui.§.ſi cum omnes.& ff.de religio. & ſumpti. fune. l. vlt. in princ. & ĩ.eo.cap.venerabilem.

1 Concor. tex. in l. de maior. ff. ad munic. & l. nominationum. C. de decurio. lib. 10.

2 Papa ſcilicet:quia nõ poſſet. hoc ſenior ĩ formã concilij ĩ.eo. qa pp qđ intellige p uiam confirmatiõis, ſed per uiã prouiſionis ſi ad eũ deuoluta eẽt bene poſſet alterũ præficere, ſupra eod. bonę 1. in fi.& ſi alter canoniſta alter theologus, quẽ ꝓferat, dicã de conſan. & affi.ca. 1. ſuper uer. diſcretos. Io. And.

Publicato ſcrutinio cur uariare nequeãt electores.

PVblicato ſcrutinio.] Breue eſt.primo ponit dictum ſecundo rationem,vel potius aliud dictum:ibi,cũ ſit.tertio aliud dictum:ibi,ad quod Abb.

CASVS. Vacante aliqua eccleſia, canonici procedũt ad electionem per formam ſcrutinij: in ipſo ſcrutinio quilibet conſentit ſm quòd ſibi placet, publicato ſcrutinio ipſi uolunt variare & eligere aliũ; quærebat utrum poſſint? Rñdetur quòd non, cum fieri debeat collatio.& electio ſit facienda, & ſi hoc facere noluerit, p ſuperiorẽ cõpellantur. Nota ex iſto capitulo ex quo quis ſemel cõſenſerit, ſuum propoſitũ uariare nõ põt.

a Scrutinio] quid ſit ſcrutinium, habes,ſupra eo. quia propter.

[Gl.ſeq.obijcit, & ſoluit.finis iterum obijcit,& ſoluit.]

b Variare.] ſed quare non poſſunt variare,cum tamen nondum ſit electus, immo neceſſaria eſt ſubſequenter electio, alias non ualeret electio.ĩ.eod.cap. Geneſi.& c.eccleſia ueſtra.& ita vĩ q̃ poſſunt variare, cum non uideatur adhuc ius acquiſitũ? ideo non poſſunt uariare, quia iam res non eſt integra. ĩ.eo. ca.in cauſis.& c.eccleſia ueſtra.& nemo poteſt mutare conſilium in alterius,præiudicium.ff.de re iud.l.nemo. & talis mutatio poſſet eſſe damnoſa eccleſiæ, quia ſic ꝓtraheretur electio,& mora eſt periculoſa.ĩ.eod.c.cum inter uniuerſas, & ĩ.ut lite non conteſtat.c.quoniam frequenter. §. porro. & ſic per huiuſmodi publicationem electio iam initiata quodammodo uidetur ſicut per citationem negotium eſt quaſi cœptum. ĩ. de offic.deleg.c.gratum.& infra de ſo. cõpe.c.propoſuiſti., Et eſt ſimile,ſi quis mihi ceſſerit ſeruitutem ipſe quidem poſtea mutare nõ poteſt, licet ex toto mihi ius non ſit acquiſitum: niſi cum omnes ceſſerint. ff. de ſeru. ruſt. prædi.l.per fundum, & ita hic. licet per talem conſenſum & publicationem non ſit ius acquiſitum plenum, variare non poſſunt, imò per ſuperiorem eligere compelluntur: vt hic dicit.Sed contra. ĩ.de transla.cap. licet ibi dicitur. quod in electione initiatã ſpirituale matrimoniũ: & per hoc vĩ quòd antea poſſit mutari voluntas, ſed ibi vere initiatur in electione: ſed hic pro tanto videtur initiari, quia variare nequeunt electores ratione prædicta.

[Gloſſ.ſeq.primo fortificat textum. ſecunda pars recitetur per quæſtionem, finis per contrarium, & ſolutionem.]

c Compellantur.] quia ex quo quaſi cœptum negotium eſt ꝓ conſenſum præſtitum in ſcrutinio, neceſſe eſt conſummare. & eſt ſimile:qui enim mandatum ſuſcepit,nec eſſe habet conſummare.ff.commo.l.in commodato.§. ſicut. ff.manda.l. ſi quis alicui: §. qui mandatum adiuuare enim beneficij,non decipi nos oportet, vt in d.l. in commodato. §.ſicut.in fi.& ĩ. de commo. cap.vnico, & quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt. 32.q.5.horrendus.infra de deſponſa. impub.c. de illis. ff.de neg.geſt.l.Pomponius. & quæ ſimpliciter ꝓmittuntur,ſine conditione ſoluantur. 32.q. vlt.cap.vlt. & quæ non cœpit, deliberet.quæ ingreſſa eſt,perſeueret. 27.q.1.nuptiarum:ideoq; merito ſunt compellendi ꝓficere quod cœperunt. Idem credo in poſtulatione.vt poſtquam fuerit publicatum ſcrutinium, ab ea recedere non poſſunt: immo tenentur illam proſequi ſuperiori:licet per poſtulationem ius non ſit poſtulato acquiſitum ratione prædicta. & de hoc dictum eſt. ĩ. de poſtu.c.vlt.& pen.& in hoc caſu ualet electio,licet non fiat incontinenti:quia fraus & dolus eorum non debet obeſſe nominato, 3 & ita nõ contradicunt.ſup. eo.c.quia propter.& c.cum poſt petitam.

Publicato ſcrutinio, cur electores cõpelli poſſint ad electionẽ,& collationẽ.

3 Concor. text. in l. ſi in fraudem, C.de leg.& i l. 1.& lex dolo. ff. de dolo.

¶ Idem.

¶ *Publicato ſcrutinio non poſſunt electores variare, ſed compelli debent ad collationem & electionem.*

CAP. LVIII.

PVblicato ſcrutinio, [a] variare [b] nequeunt electores: Cum ſit faciẽda collatio, & electio celebranda. ¶ Ad quod per ſuperiorem, ſi opportuerit, compellantur. [c]

¶ Idem.

¶ *Caſſata electione propter ſimoniam, etiam ſine culpa electi,non diſpenſat epiſcopus ea vice cum caſſato, ſecus ſi electus liberè reſignauit. hoc dicit ſecundum intellectum gl 2. in fine.*

CAP. LIX.

SI alicuius electionem ꝓpter ſimoniam eo ignorante,ac ratum [d] nõ hẽnte commiſſam cõtingit reꝑ quia ex quo quaſi cœptum negotium eſt ꝑ conſenſum præſtitum in ſcrutinio, neceſſe eſt conſummare. & eſt ſimile:qui enim mandatum ſuſcepit,nec eſſe habet conſummare.ff.commo.l.in commodato.§. ſicut. ff.manda.l. ſi quis alicui: §. qui mandatum adiuuare enim beneficij,non decipi nos oportet, vt in d.l. in commodato. §.ſicut.in fi.& ĩ. de commo. cap.vnico, & quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt. 32.q.5.horrendus.infra de deſponſa. impub.c. de illis. ff.de neg.geſt.l.Pomponius. & quæ ſimpliciter ꝓmittuntur,ſine conditione ſoluantur. 32.q. vlt.cap.vlt. & quæ non cœpit, deliberet.quæ ingreſſa eſt,perſeueret. 27.q.1.nuptiarum:ideoq; merito ſunt compellendi ꝓficere quod cœperunt. Idem credo in poſtulatione.vt poſtquam fuerit publicatum ſcrutinium, ab ea recedere non poſſunt: immo tenentur illam proſequi ſuperiori:licet per poſtulationem ius non ſit poſtulato acquiſitum ratione prædicta. & de hoc dictum eſt. ĩ. de poſtu.c.vlt.& pen.& in hoc caſu ualet electio,licet non fiat incontinenti:quia fraus & dolus eorum non debet obeſſe nominato, 3 & ita nõ contradicunt.ſup. eo.c.quia propter.& c.cum poſt petitam.

SI alicuius.] Inhærendo uerbis licerę ſumma ſic. Caſſata electione prælati propter ſimoniam ſine uitio electi commiſſam,non diſpenſat eps ea uice cum caſſato ſuper illa prælatione, ſecus in ſimplici beneficio ſuper quo diſpenſat, ſi libere reſignauit.h.d.& habet duo dicta.ſecundum:ibi.Quamuis Abb.Sicu.

CASVS. Aliquis eſt in prælatum alicuius eccleſiæ electus per ſimoniam,eo tamen ignorante, nec ratum habente, talis electio propterea reprobata eſt, quæritur vtrum epiſcopus cum illo poterit diſpenſare,ut iterum ad eãdem prælaturam eligatur? Reſpondetur ꝙ eps illa uice cum illo diſpenſare non poteſt. ſed cum illo ꝙ ignoranter ſimplex beneficium per ſimoniam eſt adeptus,poſt liberum reſignationem poteſt epiſcopus diſpenſare. Nota quòd in ſimonia ratihabitio retrotrahitur a contrario. Item mitius & lenius agitur cum ſponte renunciante,quam cum illo, qui ſententiam expectauit.

[a] Papa ſcilicet:quia nõ poſſet. hoc ſenior ĩ formã concilij ĩ.eo. qa pp qđ intellige p uiam confirmatiõis, ſed per uiã prouiſionis ſi ad eũ deuoluta eẽt bene poſſet alterũ præficere, ſupra eod. bonę 1. in fi.& ſi alter canoniſta alter theologus, quẽ ꝓferat, dicã de conſan. & affi.ca. 1. ſuper uer. diſcretos. Io. And.

[b] Publicato ſcrutinio cur uariare nequeãt electores.

[c] PVblicato ſcrutinio.] Breue eſt.primo ponit dictum ſecundo rationem,vel potius aliud dictum:ibi,cũ ſit.tertio aliud dictum:ibi,ad quod Abb.

CASVS. Vacante aliqua eccleſia, canonici procedũt ad electionem per formam ſcrutinij: in ipſo ſcrutinio quilibet conſentit ſm quòd ſibi placet, publicato ſcrutinio ipſi uolunt variare & eligere aliũ; quærebat utrum poſſint? Rñdetur quòd non, cum fieri debeat collatio.& electio ſit faciẽda, & ſi hoc facere noluerit, p ſuperiorẽ cõpellantur. Nota ex iſto capitulo ex quo quis ſemel cõſenſerit, ſuum propoſitũ uariare nõ põt.

a Scrutinio] quid ſit ſcrutinium, habes,ſupra eo. quia propter.

[Gl.ſeq.obijcit, & ſoluit.finis iterum obijcit,& ſoluit.]

b Variare.] ſed quare non poſſunt variare,cum tamen nondum ſit electus, immo neceſſaria eſt ſubſequenter electio, alias non ualeret electio.ĩ.eod.cap. Geneſi.& c.eccleſia ueſtra.& ita vĩ q̃ poſſunt variare, cum non uideatur adhuc ius acquiſitũ? ideo non poſſunt uariare, quia iam res non eſt integra. ĩ.eo. ca.in cauſis.& c.eccleſia ueſtra.& nemo poteſt mutare conſilium in alterius,præiudicium.ff.de re iud.l.nemo. & talis mutatio poſſet eſſe damnoſa eccleſiæ, quia ſic ꝓtraheretur electio,& mora eſt periculoſa.ĩ.eod.c.cum inter uniuerſas, & ĩ.ut lite non conteſtat.c.quoniam frequenter. §. porro. & ſic per huiuſmodi publicationem electio iam initiata quodammodo uidetur ſicut per citationem negotium eſt quaſi cœptum. ĩ. de offic.deleg.c.gratum.& infra de ſo. cõpe.c.propoſuiſti., Et eſt ſimile,ſi quis mihi ceſſerit ſeruitutem ipſe quidem poſtea mutare nõ poteſt, licet ex toto mihi ius non ſit acquiſitum: niſi cum omnes ceſſerint. ff. de ſeru. ruſt. prædi.l.per fundum, & ita hic. licet per talem conſenſum & publicationem non ſit ius acquiſitum plenum, variare non poſſunt, imò per ſuperiorem eligere compelluntur: vt hic dicit.Sed contra. ĩ.de transla.cap. licet ibi dicitur. quod in electione initiatã ſpirituale matrimoniũ: & per hoc vĩ quòd antea poſſit mutari voluntas, ſed ibi vere initiatur in electione: ſed hic pro tanto videtur initiari, quia variare nequeunt electores ratione prædicta.

[Gloſſ.ſeq.primo fortificat textum. ſecunda pars recitetur per quæſtionem, finis per contrarium, & ſolutionem.]

c Compellantur.] quia ex quo quaſi cœptum negotium eſt ꝑ conſenſum præſtitum in ſcrutinio, neceſſe eſt conſummare. & eſt ſimile:qui enim mandatum ſuſcepit,nec eſſe habet conſummare.ff.commo.l.in commodato.§. ſicut. ff.manda.l. ſi quis alicui: §. qui mandatum adiuuare enim beneficij,non decipi nos oportet, vt in d.l. in commodato. §.ſicut.in fi.& ĩ. de commo. cap.vnico, & quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt. 32.q.5.horrendus.infra de deſponſa. impub.c. de illis. ff.de neg.geſt.l.Pomponius. & quæ ſimpliciter ꝓmittuntur,ſine conditione ſoluantur. 32.q. vlt.cap.vlt. & quæ non cœpit, deliberet.quæ ingreſſa eſt,perſeueret. 27.q.1.nuptiarum:ideoq; merito ſunt compellendi ꝓficere quod cœperunt. Idem credo in poſtulatione.vt poſtquam fuerit publicatum ſcrutinium, ab ea recedere non poſſunt: immo tenentur illam proſequi ſuperiori:licet per poſtulationem ius non ſit poſtulato acquiſitum ratione prædicta. & de hoc dictum eſt. ĩ. de poſtu.c.vlt.& pen.& in hoc caſu ualet electio,licet non fiat incontinenti:quia fraus & dolus eorum non debet obeſſe nominato, 3 & ita nõ contradicunt.ſup. eo.c.quia propter.& c.cum poſt petitam.

[d] SI alicuius.] Inhærendo uerbis licerę ſumma ſic. Caſſata electione prælati propter ſimoniam ſine uitio electi commiſſam,non diſpenſat eps ea uice cum caſſato ſuper illa prælatione, ſecus in ſimplici beneficio ſuper quo diſpenſat, ſi libere reſignauit.h.d.& habet duo dicta.ſecundum:ibi.Quamuis Abb.Sicu.

CASVS. Aliquis eſt in prælatum alicuius eccleſiæ electus per ſimoniam,eo tamen ignorante, nec ratum habente, talis electio propterea reprobata eſt, quæritur vtrum epiſcopus cum illo poterit diſpenſare,ut iterum ad eãdem prælaturam eligatur? Reſpondetur ꝙ eps illa uice cum illo diſpenſare non poteſt. ſed cum illo ꝙ ignoranter ſimplex beneficium per ſimoniam eſt adeptus,poſt liberum reſignationem poteſt epiſcopus diſpenſare. Nota quòd in ſimonia ratihabitio retrotrahitur a contrario. Item mitius & lenius agitur cum ſponte renunciante,quam cum illo, qui ſententiam expectauit.

[d] Ratum non habente.] alias ſi poſtea cõſentiret, idẽ eſſet ac ſi initio ꝓuiſſet.ĩ.de ſimo.c. ſicut.Sic eſt ratihabitio in maleficijs retrotrahitur,& mãdato cõpatitur.ff.de ui & ui.ar.l.1.§.quoties.& ĩ.de reſt.ſpo.c.cũ ad ſedem nõſi.& 2.q.1.notum.in fi.nec refert utrum ante vel poſt dederit vel promiſerit.1.q.1.eos.in fi.Accipere eũ eſt qõcunque accipere,ut ibi,& 1.q. 3.ſi quis obiecerit,

obiecerit,in fi.&c.si quis & sic quod meo nomine gestum non est,ratum habere possum.ff.de neg.gest.l.si pupilli. §. item quæritur.& 9.q.2.Lugdunensis, & ita habes ꝙ ignorantia excusat ipsum, vt possit cũ eo postea dispensari.1.q.3.præsentiũ. ℣.de renun. c.post translationem.& ita habes. ℣. de simonia. c.ex insinuatione.vbi capitulum dispensat.

[Gl.seq.in princ. dat simile, & soluit contrarium, ꝙ sine culpa, &c. secundo signat contrariũ de c.præsentium,& tripliciter soluit.tertio signat contrarium de decre.nobis & remittit. quarto formar vnum quare, & dupliciter soluit.]

a Illa vice.] vt sic per factum illorum puniat illa vice: sicut illi q delinquũt in forma electionis,vel eligendo indignũ,priuantur iure eligendi ea vice, & punitur electus, quia eius electio nõ valet, & cassatur: vel in persona electi puniunt electores in electione illa vice tñ. ℣. eod. cum in cunctis. & c.quia ꝓp & c. Cumana. Et sic aliquis punitur sine culpa,cã tñ subest propter proximitatem vitij:qđ purgabitur per interuentũ personã.simile.℣.de fil.presby. c.ex transmissa. & quia ex his quæ incontinenti fiunt, præsumptio nascitur ℣.eo.c.officij. & quæ incontinenti fiunt,merito videntur.ff.si cer.pet.l.l. ita est. & ex vicinitate cõtractuum trahitur. ff.de pẽ.dist. 2. sed & continuo.& ex eo inmodum.Insti.de rer. diui. §. insula. Sed huic quod dicit illa vice non potest ẽps dispẽsare, manifeste contradicit.1.q.5.c.præsentiæ. quod loquitur in eodem casu,in prælatione.s.& tñ dicit ꝙ ẽps post renũtiationẽ põt iterũ ad curam regiminis illum assumere.Põt dici,ꝙ ibi mitius & benignius agitur, qa vltro tuas supplicauit:vt deponeretur,& cum talibus mitius agitur q̃ cũ inuitis.50. dist. ꝓsbyterũ. sed iste finiam expectauit, vnde notoriũ est quòd tali modo fuit electus. ℣.de coha.cle.& muli. c. vlt. sed in c.præsentium. non fuit notoriũ. & ideo statim ibi dispensat, & non hic.& ideo hic plus punitur. vel forsan standũ est hodie huic propter rõnes superius dictas.Vel dic quòd diuersi sunt casus:& iõ non ℣dicit.Illud c.præsentium.loquitur de ipso qui inuitos ordinem suscepit per simoniã ab alio cõmissam eo ignorante: & non de dignitate.ista loquitur de eo qui eligitur ad dignitatẽ ꝑ simoniã eo ignorãte,cuius electio per sniam fuit reprobata,vnde ẽps nõ põt statim cum eo dispensare ad eãdem dignitatẽ: sed in c.præsentium. põt dispensare ẽps vt eligat ad curã regiminis,ad q̃ non fuerat electus: & sic est diuersitas,non contrarietas. arg. contra. ℣. de simo. c.nobis. vbi cũ tali nõ põt ẽps dispensare solute ut ibi. Sed quare secus in beneficio simplici, in quo statim ẽps põt dispensare post liberam resignationem, q̃ in prælatione,vt dicit in fine? Quia circa maiora cautius est agendum;quia ibi non das, sed accipis. 43. dist.in.quiescamus.& de tanta re segnius non est agendũ. 7.q.1.c.ult.& integritas præsidentium, salus est subditorũ.61.dist.miramur.circa princ. & dicit lex.ubi maius periculum intenditur,magis est consulẽdum. ff.de Carbo.edic.l.1.§.2. vnde primum locum in empta ecclesia hẽre non debet scilicet administrationẽ sed simplex beneficium potest.1.q.5. quicunque. in fi.& facilius dispẽsatur in beneficio quam in administratione, vel in ordine.Alia ratio est, hic sponte renunciauit,ibi per sententiam reprobatur electio forte idem dici posset,quòd episcopus posset cum isto electo dispensare,si statim ante notam quæstionem renunciaret spõte, audito quòd taliter esset electus, & in hoc non prohibẽt hic prout dicitur: & inf.de renunc.c.post translationẽ.

H in gl.quæ incipit,quia ergo,ad finem.

Is quibus.]Breue est,& ideo non diuiditur. Abb. Siculus.

rit tempus si possint impedimentum tollere.

CAP. LX.

HIs, quibus interdicitur, vt absque superioris licentia eligere non præsumant,tempus statutum [b] à canone currit, [c] ex quo in mora fuerint licentiam huiusmodi postulandi. †

5 Tempus statutum à canone.] Duobus modis intelligitur hoc, scilicet quia in ecclesiis cathedralibus & regularibus dantur tres menses.℣ eo.ne pro defectu in minoribus dignitatibus, siue beneficijs dantur sex menses ℣.de concess.præben.nulla.

[Gl.seq.obijcit,& soluit solutioni obijcit,& respondet.In fine ponit duos intellectus capituli.]

c Currit.]Sed mirum uĩ dicere litera ista, ꝙ tempus currit illis q̃ agere non possunt.unde contraria plura signant.℣.de concess.ꝓbend.quia diuersitatem.& ℣.ne sede.c.per totum. & de præscrip.c. placuit. & c.de quarta.Item tempore schismatis nõ currit.℣.de ꝓscrip. c.cũ vobis olim.Item filiofa.nõ currit tempus,sed ista loco filiasa.habentẽ: quia sunt in potestate superioris, unde non debet eis currere præscriptio.C. de ann. except.l.1. §.ult.C.de bon. mater.l.1.in fi. Rõ põt esse:quia licet interdicta sit eis electio, non debent ipsi propterea ius suum negligere,& prouisionem ecclesiæ,sed eligentes debent esse,& petere licentiã infra tempus,qa negligẽtibus iura non subueniunt.ff.ex quib.cau.maio.l.nõ.n. & negligentiæ ignosci non debet.ff.de edẽ.l. ueluti.in princ.nec stultis solet succurri, ; sed errantibus. ff.de iu.& fac.igno.l.regula.§.si quis ius.in fi.& ei ẽt q̃ ualetudine impeditur tempus currit,sic non mandauerit ꝙ alium actionem mouendã.ff.de diuer.& tem.ꝓs.l.1.§. plane,& ei qui appellare non põt iusta de causa currit tẽpus appellationis,nisi hoc corã publicis ꝑsonis fuerit ꝓtestat[a],aliter negligẽtia obesset ei ñ obstãte illa clausula.℣.de ap.c.si iust[a] metus. simile ℣.de off.ord.pastoralis.Et ita ĩ mora sunt,q̃ dẽnt eis obesse, nã mora nocet.ff.de vsur.l.mora. & non põt purgari in isto casu. ℣.de sup.neg.ꝓla.c.licet.&,c.seq.Contra,mora põt purgari:quia si ꝓmitto tibi Sthichum,& offero tibi illum, post morã,purgat mora.ff.de uerb.obl.leg. iterdum.§. ult.ff.si quis cau. & §.post tres.Item si ego fui in mora agẽdi tecũ, & interim mortua sunt alia mihi subtracta,mihi mora non nocet,ff de ui & ui arm.l.penu. Sed uerũ est ꝙ in hoc casu nocet mora,nec potest purgari,cum ius non habeat eligendi: quia translatũ est ad superiorem:unde si eligeret,nulla esset talis electio sicut nulla est snia illius qui amisit iurisdictionem.℣. de off.deleg.l.cum super. 4 Loquitur c.istud cum de consuetudine alicuius loci,vbi eligere non possunt,nisi primo licentia impetrata à superiore.arg.℣.eod.c.cũ inter vniuersas.Vel intellige cum superior qui hẽt potestatem,interdicit ne sine ipsius speciali,mandato ad electionẽ ꝓcedãt,sicut sæpe facit Papa,uel eius legat[us].

a Sed argumentũ contra. ℣. de simo. c.nobis fuit. soluta

† Vide text. in l. eũ qui ita §. fin. cũ gló.man. & ibi Bar.ff.de uerb. oblig.

¶ Vide l. nihil.§ sicut Ilius.ff. de in offi.test.

a Illa vice.] vt sic per factum illorum puniat illa vice: sicut illi q delinquũt

b Nisi euidens utilitas ecclesiæ hoc requirat,sin Host. & sic potest solui ꝓtranũ de c. ꝓsentiũ. & Host. Ioan. And.

3 Concor. l. fetu[s]. ff. qđ ui aut clã.& Seruius. & ℣. de cõsue. c. pen. & de ꝓb. eũ qui, lib.6.

4 Concor. text.in §.itaque:. & ibi Bal.in 1.cõstit.fforum. & in rub. & vig. C. si a non cõpet. iud.

DE TRANSLATIONE EPISCOPI.

¶ Viſo de quibuſdam modis quibus prouideatur eccleſijs, reſtat videre de translatione epiſcoporum ꝑ quam eis ét ꝓuidet. De materia rubricæ hȝ 7.q.1. per totum. De hac materia tractatur 7.diſt. & 21.q.ult. per totum.

TITVLVS VII.

De translatione epiſcopi. †

¶ Inno. tertius Antiochenus patriarchæ.

¶ *Patriarcha qui confirmatum in archiepiſcopũ tranſfert ad ſedem epiſcopalem, ab epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur. Io. And.*

CAP. I.

CVm † ex illo generali priuilegio, [2] quod beato Petro, & & per eum eccleſiæ Romanę Dominus noſter indulſit, canonica poſtmodum manauerint inſtituta [b] cõtinentia maiores eccleſiæ cauſas ad ſedem Apoſtolicam, † perferendas: ac per hoc translationes [c] epiſcorum & ſedium mutationes, [d] ad ſummum Apoſtolicæ ſedis antiſtitem de iure pertineant: [e] nec ſuper his quicquam præter eius aſſenſum debeat immutari; Miramur quòd L. Apameñ. † electum in Tripolitanam eccleſiã tranſtuliſti: & nouo quodam mutationis genere paruificaſti maiorem, & magnum quodammodo minoraſti epiſcopare archiepiſcopum, imò potius de archiepiſcopare præſumens.

¶ Licèt enim dictus L. nondum fuiſſet in archiepiſcopum conſecratus, confirmationis tamen munus receperat, & archiepiſcopalia (quantum ei licuit) miniſtrata: ſunt nobis ipſius relatione innotuit, qui ſe Valienſ. epiſcopum aſſeruit confirmaſſe. [f] ¶ Ne igitur

¶ In quibuſdã antiquis ita: De trãſlatione epi vel electi.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

† Anacletꝰ Papa epiſtola 3. pulchre Melchior Canus lib. 6. c. 4. de locis theol.

Reſtituit Papa ſe l. deponit & ipſum Diuidit, ac venis, eximi: atque probat.

Articulos ſoluit, ſynodumque facit generalem.

Transfert & mutat: appellat nullus ab illo.

† Apanlen in manuſcriptis.

De ſingulis iſtis habebis concor. 3. de exceſ. prælator. c. ſicut venit. & 3. de offi. deleg. cap. quod tranſlationem. i gl. hæc ſunt.

[Gl. ſeq. ponit opĩnionẽ, quæ ſoluit 2am: ꝑquam textũ concilians ſignat cõtrariũ: ponit duas opiniones, quarum primam repetit, deinde ſoluit.]

f Confirmaſſe.] Secundũ quoddã factũ narrat, quia ante palliũ receptum nõ poteſt confirmare: qa in pallio plenitudo pontificalis officij confertur. 3. de vſu pal. c. niſi ſpãlis. arg. 2. de elect. c. quod ſi cui. circa fi. arg. 5 3. de ele. c. ſuffraganeis. Dãt quidam ꝙ illa non tenet. Alij dãt ꝙ confirmare põt, & oĩa alia facere, q̃ ſunt iuriſdictionis, vt hic. & 3. de ele. c. trãſmiſſam. & c noſti. quia in confirmatione conſequitur omnia quæ ſunt iuriſdictionis, & confirmare iuriſdictionis eſt; quia eo cõfirmato põt cõferre beneficia. 3. de electio. c. noſti. ergo eadem ratione confirmare, quia capitulum vacante ſede confirmat. 3. de ma. & obe. c. cum olim. & c. is qui. arg. vel comprouinciales epi. 64. diſt. quia per ambitiones. arg. 3. de hære. c. ad abolẽdã. §. & qñ. & arg. 3. de conceſ. præben. c. nulla. multo fortius electus confirmatus. ſed vr quòd tunc ad Papã ſpectet cõfirmatio. 100. di. qñ. & 3. de conceſ. præb. quia diuerſitatem. Illud eſt verũ quòd electus in archiepũm cõfirmatus, omnia quæ ſunt iuriſdictionis põt, & non quæ ſunt ordinis. vnde licet poſſit confirmare electos, illos tã conſecrare non põt ante pallium acceptum. 3. de ele. c. quòd ſicut. 3. de conſe. eccle. vel alta. aqua. & illã decre. ſuffraganeis. quidam volunt intelligere qñ non eſt in mora: & illã quòd ſicut qñ eſt in mora petendi palliũ. Alij dicunt quòd illa decre. ſuffraganeis. nõ tenet. Et tu dicas, & credo verius, quòd decre. illa ſuffraganeis, teneat, & quòd electus in archiepũm cõfirmatus poteſt cõfirmare ſuffraganeos ſuos, ut hic innuitur: & poteſt mãdare ſuffraganeis ſuis vt electum debeant conſecrare, licet ipſe hoc facere non poſſit. Video n. quòd ipſe nõ poteſt clericum ordinare, & tamẽ poteſt mandare alicui epo vt ordinet: hoc idem faciunt abbates exempti de clericis ſuis, quia faciunt illos ordinari per epos, quos ipſi non ordinant ſine licentia eorum

Electus fit archiepiſcopꝰ & cõfirmat quid exercere poſſit.

Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

Ecclia credere oportet Anacletus Papa epiſtola ad nos epiſcopis miſſa ca. 1. 3. Burchardus lib. 1. decr. c. 2.

[Gl. ſeq. ponit differẽtiã inter Imperiũ & Papatũ.]

a Priuilegio.] quo videlicet ꝓtulit eam cunctis eccleſijs. 21. diſt. in nouo. & ca. quamuis. & in hoc differt à papatu imperiũ, quia Imperator habet ſuã iuriſdictionem à populo. Inſti. de iure nat. §. ſed & qd principi. & C. de vete. iur. enucl. l. 1. §. cum enim in authenti. quo. oportet epi. coll. 4. vbi dicitur, quod ab eodem principio ĩmit. ſed Romana eccleſia voce Dñi tantum 1 ꝓlata eſt. vt hic, & 21. diſt. c. quamuis.

b Inſtituta continentia.] quia quæſtio religionis & fidei ad Petrum tantum referenda eſt 12. diſt. præceptis & 24. q. 1 quoties. & 16. q. 1 c. frater noſter. & 23. q. vlt. c. conuenior.

c Translationes.] & depoſitiones. 5. q. 6. c. quamuis. & c. dudum. & inf. e. proxi. & 7. q. 1. c. mutationeſſ.

d Mutationes.] 8. q. 1. temporis qualitas.

[Gl. ſeq. ponit verſus de caſibus reſeruatis.

e Pertineant.] Quæ ſint illa, quæ ad ſolum Papam pertineant, his verſibus comprehende.

rum prælatorum: multo fortius electus talis pōt mandare hoc suffraganeis. & hæc est ratio, quia per hanc demandationem nihil committit, cum ipsi epi lex ordine & consecratione quam habent, facere possunt, nec deest illis nisi q cōsecrandus non est de sua iurisdictione: nec sequit; hoc facere non pōt. ego nō pōt alijs mā dare. instantiam habes in abbatibus exēptis, & in electis confirmatis. argu. 7. q. 1. c. pontifices.

[Glos. seq. arguit duo.]

a Cæteris audacia.] sic. j. e. c. quāto. arg. q pœna vnius est metus alteri. 2. q. 7. quapropter. & j. de sta. re. c. ea quæ. Item punitur quis in eo in quo deliquit: j. de tem. ordi. c. literis. & j. eo. c. quanto.

perpetrandi similia cæteris a audacia tribuatur, te ab episcoporum confirmatione duximus suspendendum. †

¶ Idem decano & capitulo Andegauensi.

¶ *Electos in episcopos & confirmatos transferre potest solus Papa.*

CAP. II.

INter † corporalia & spiritualia eam cognouimus esse † differentiā, q corporalia facilius b destruuntur quàm construantur: spiritualia c ve

¶ Vide l. 1. C. ad le. Iul. repe. & Inst. de except. §. hodie.

† Cap. 2. ff. in 3. cōp.

† Dictio, esse, in manuscriptis non est in textu sed expositio erat, quæ in textū irrepsit.

b Facilius.] hoc est generale, nam & peculium facilius revocatur q̄ constituatur. ff. de pecu. l. non statim. 1 & possessio facilius amittitur (quia solo animo) quā acquiratur: quia ibi necessarius est actus corporalis. ff. de acqui. poss. l. possideri. §. in amittenda.

[Gl. seq obijcit & soluit.]

1 Constituitur per nihil nisi verbo & re: admittit verbo tantum: Ioan. And.

c Spiritualia.] cū spiritualia nisi legaliter contrahentur, de facili destruuntur. 50. dist. c. sicut. sed illud intelligas quo ad destructionem virtutum, quòd fit per peccatum, vnde dī, qui peccat in vno factus est omnium reus. j. de re iudic. debeat, & quod dicit hic referas ad sacramenta huiusmodi, scilicet ordinationes, consecrationes, & depositiones, & consimilia, &c.

a De-

Nter corporalia.] Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur exordium. In secunda facti narratio ibi, Sane. & ibi debet incipere casus in terminis. Et prima subdiuiditur in tres. Prima probat coniugium spirituale dissolui non posse nisi per Papam. Secunda ibi, Sicut autem probat vinculum spiritualis coniugij esse inter electum confirmatum, licet consecratus non sit, & eius ecclesiam: Tertia ibi, Sed nec q: Solnit cuiusdam canonis contrarietatem. Ioan. And. CASVS. Sumitur in illo verbo. Saue quoniam archiepiscopus Turon. &c. Sic ergo pone casum Eboracen. ecclesia subest Rothomagen. ecclesiæ, & eccla Andegauensis subest Turon. archiepiscopo Eboracen. electus & confirmatus postulatus fuit ad eccl'am Andegauen. quē Turon. archiepiscop. transtulit propria auctoritate ad ecclesia Andegauen. & ipsum in epm consecrauit, & absolnit eū Rothomagen. archiepus ab eccla Ebora. hæc oia facta fuerunt sine licentia dñi Papæ. Papa hoc audiens mandauit archiepo Bituricensi, vt si res taliter se haberet, suspendere archiepiscopum à confirmatione, & consecratione episcoporum, & suspenderet epm illum ab executione officii pontificalis: super quo archiepus veritatem inquirens, mandatū Apostolicū ad impleuit, licet ijdem archiepiscopi tāquā maiores, plus excellerant in præmissis: eps vero prædictus errore illorum secutus minus deliquerit. Papa intellecta illorū confessione spontanea, pepercit eisdem: quia non malitia, sed ex simplicitate peccauerunt. & episcopus iste qui minus peccauerat, plus tñ fuerat punitus, misericordiam postulans non iudicium. Papa intelligens q munus cōsecrationis sibi impensum, nec prioris ecclesiæ, nec secundæ ipsum fecerit epm, cum ad primam non fuerit consecratus, ad secundā vero primo vinculo perdurante non potuerit consecrari, absoluit eum à suspensione prædicta, & à vinculo quo tenebatur priori ecclesiæ, dans ei licentiam trāsiundi ad ecclesiam Andegauen. capitulo in priori consensu adhuc durante: hoc est factum quod contingit: occasione huius negotij præmittuntur præcedentia, per quæ probatur, q archiepiscopi non potuerunt quod facere præsumpserūt. Dicit ergo Papa, quod inter corporalia & spiritualia illa est differentia, corporalia. n. facilius destruun ur q̄ cōstruantur: spiritualia vero facilius construuntur quā destruantur: quia episcopus solus honorem dare potest, sed solus auferre non potest. Item episcopi à metropolitanis suis consecrantur, sed damnari, non possunt nisi à Papa. Item probat secundò, q archiepiscopi non potuerunt illi episcopo dare licentiam transeundi ad aliā ecclesiam, hoc modo: spirituale vinculū dignius est q̄ carnale: sed Dñs dissolutionē carnalis matrimonij suo tantū iudicio reseruauit dissoluendum, quod est inter virum & uxorē. ergo multo fortius reseruauit dissolutionem matrimonij spiritualis, quod est inter epm, & ecclesiam: postea rñdet tacitæ quæstioni: diceret aliquis dño Papæ, multum frequenter transferuntur episcopi de vna ecclesia ad aliam, & deponuntur & renunciant, & ipse rñdet. Illud nō fit humano iudicio, immo potestate diuina & auctoritate Romani Pontificis quis est vicarius Iesu Christi, & iō illa tria. s. translatio, depositio, cessio siue renunciatio soli Romano Pont. sunt reseruata. Tertio ibi respōdēdo tacitę quæstioni, q idē est i electo cōfirmato, quod dictū est de epo consecrato. sicut enim eps consecratus sine licentia Romani Pont. ecclesiam suā relinquere non pōt, sic & electus confirmatus, quia post electionem, & confirmationem inter personas eligentis & electi, spirituale coniugium est contractum: cui coniugio episcopalis dignitas nil addit: quia aliquis bene potest esse episcopus, & nullius ecclesiæ episcopus erit: sicut contingit in illo qui renunciat loco, & nō dignitati: vnde cum idem sint vinculum episcopi ad ecclesiam, & electi maximè confirmati, idem iuris ordinis in vtroque. Sicut ergo translatio episcoporum, depositio, & cessio, sic & electum post confirmationem soli sunt Romano Pont. reseruata, quamuis vsque ad tempora illa quod tantum fuerat de episcopis, non fuerat expressum de electis, propter similitudinem tamen vel potius identitatem nulli poterat videri dubium, & de similibus idem debet esse iudicium. Vltimo respondet tacitæ quæstioni, quæ posset fieri per canonem vbi cauetur de electione, vt si vltra sex mēses ecclesia retinuerit viduatā, nec ibi nec alibi donū consecrationis accipiat, imò cedat iudicio sui metropolitani. per quod decretum videbatur q archiepi prædicti bene fecissent. Rñdet Papa, quòd non obstat decretum illud quòd aliter intelligentibus, quam dixerimus, decretum suffragari non pōt: quia ecclesia non intelligitur viduata, q sponsum non habeat, sed quia quędam sunt quæ nō pōt facere cum nondum sit consecratus. & quod sequitur à canone iudicio metropolitani cedat, illud fuit statutū ad pœnam, vnde non debet trahi ad gratiam, vt sicut deijcitur propter suam negligentiam à metropolitano, ita possit ab eodem ad aliam ecclesiam transferri, quia & illud auctoritate canonis dī fieri, qui per canonem illud concessit archiepiscopis. Vnde quod dixit de cessione, poterat dicere de translatione, si fieri hoc voluisset: quia intelligitur prohibitum quod non est aliquo iure expressum. No. quòd idem est iudicium de electo, & confirmato sicut de episcopo consecrato. Item de similibus, simile est iudicium. Item ecclesia illa dī viduata, quæ inutilem habet episcopum. Item pœna non habet trahi ad gratiam. Item quod non est expressum, aliquando intelligitur prohibitum.

[Gl. seq. ponit duo exempla.]

a Destruitur.] Vnde lex dicit q̃ difficilior est dissolutio matrimonij quàm coniunctio. C. de repu. l. consensu. in prin.

b Solus.] 15.q.7.cap.ult.

c A metropolitanis.] 64.dist.c.1.2.& 3.

d Rom. Pont.] & 33.q.6. cap. quamuis dum. & supra c. proxim.

[Gl. seq. reciteur per obiec. & solutio nem.]

e Fortius.] i. dignius, quoniam carnale in veritate fortius est: quia dissolui non potest, etiam si interueniat cõsensus Papæ, & ipsorum cõiugũ, immo manẽt coniuges separatim. f. propter fornicationẽ. 32.q.7. c.1. & 3. & ff. de iureiu. c. tuas nos. & durat vsque ad mortem. 7.q. sicut alterius. ff. de sepul. c. de vxore. nisi in casu ante carnalem copulam. ff. de conuer. coniu. ea ex publico. spũale vero cõiugium in multis dissoluitur casibus, translatione, renunciatione, & depositione auctoritate Papæ, vt supra. ca. proxi. & ideo minus è forte, sed dignius.

f Non separet.] 33.q.2. an quod in subditis. & c. quos Deus.

g Non enim.] responsio tacitæ quæstionis. Diceret aliquis quotidie dissoluuntur. & ipse respõdit; non enim, &c.

h Diuina.] & sic quòd fit auctoritate Papæ dicitur fieri auctoritate Dei: & est verum si iusta causa. hoc faciat, 23.q.1. quodcunque. & q.3. c. si quis non recto iudicio.

i Vicarium.] & tamen successorem piscatoris. 24.q.1. quoniam vetus. & episcopus dicitur & vicarius Christi. 33.q.5.c. mulierem. & ſt successores sunt episcopi aliorum Apostolorum. 69. dist. c. quorum vices.

k Confirmatus.] ergo ante confirmationem potest, quòd verum, est adhuc cõ habet tenue ius, cum posset repelli per exceptionem. inf. de accus. super his.

l Cui.] scilicet coniugio spirituali.

rò facilius constituuntur quàm destruantur. a Vnde iuxta canonicas sanctiones, episcopus solus b honorem dare potest, solus auferre non potest, Episcopi quoque a metropolitanis c suis munus consecrationis accipiunt, qui tamen non possunt nisi per Romanum Pontificem d condemnari. Cum ergo fortius e sit spirituale vinculum quam carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus spirituale coniugium, qđ est inter episcopum & ecclesiam, suo tantum iudicio reseruauerit dissoluendum, qui dissolutionem † etiam carnalis coniugij, quod est inter virum & fœminam, suo tantum iudicio reseruauit, præcipiens, quos Deus coniunxit, homo nõ separet. f Non enim g humana, sed potius diuina h potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontificis (quem cõstat esse vicarium i Iesu Christi) episcopus ab ecclesia remouetur; & ideo tria hæc, quę præmisimus, non tam constitutione canonica, quàm institutione diuina soli sunt Rom. Pontifici reseruata. †

¶ Sicut enim episcopus consecratus sine licentia Romani Pontificis suam nõ debet ecclesiam derelinquere, sic & electus confirmatus: k cum non debeat in dubium reuocari, quin post electionem & confirmationem canonicam, inter personas eligentium, & electi, coniugium sit spirituale contractum: cui l profectò episcopalis dignitas nihil addit: m cum quis episcopali præditus dignitate, nullius n tamen ecclesię possit esse episcopus; quemadmodum de illo contingit, qui oneri pontificali renunciat, non honori. o Vnde cum non sit maius vinculum episcopi ad ecclesiam, † quàm electi, maximè cũ fuerit confirmatus, † imò idem penitus & nõ aliud, idem iuris p obtinet in vtroque. Sicut ergo episcoporum translatio, depositio, & cessio: & sic electorum q post r confirmationem (spiritualis ratione coniugij) soli est Rom. Pontifici reseruata, licèt vsque ad tempora ista, quod cautum fuerat de episcopis, expressum non fuerat de electis: propter expressam tamen similitudinem, s vel identitatẽ potius nemini poterat videri dubium subtiliter intuenti: cum de similibus idem iudicium sit habendum.

¶ Sed neq; t illud, quod in canone legitur de electo vt si vltra sex mẽses u per suam negligentiam retinuerit ecclesiam viduatam, nec ibi, nec alibi donum consecrationis accipiat, imò metropolitani sui cedat iudicio, aliter

m Nihil addit.] consumatur tamen in consecratione illud matrimonium. inf. eo. licet.

n Nullus.] ergo non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. C. de proba. l. neque natales, & C. vnde cognati. l. non hoc. & ff. de restit. spol. cap. cum ad sedem. in fi. argum. infra. de testi. c. cum tu. & 38. dist. c. quæ in ipsis.

o Non honori.] ff. de ordi. ab episcopo quis enim. epi. c. 1.

p Idem iuris.] quia de similibus simile debet esse iudicium ff. de elec. ca. dudum similis enim æquitatis ratio similia iura suadere debet. C. ad leg. Falc. l. vlt. ff. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta.

q Sic & electorũ.] quod dictum erat de episcopis, prorogatur ad electos confirmatos: sicut quod dicitur de vxore, prorogatur ad sponsam. ff. de iure dot. l. spon si. ff. de fund. dot. l. lex Iulia. C. de bo. q̃ libe. l. nõ sine. in fin. ff. de iure iur. c. quẽadmodum. argu. C. qui po. in pign. ha. l. vlt. in fine.

† al. quo ad ecclesiam.

† Vide tex. ff. 1. consti. C. & l. Stich⁹. & l. Pamphilus ff. de manumissiam.

r Post.] ergo ante confirmationem posset.

[Gl. seq. arg. in cõtrarium, alleg. duo iura.

s Similitudinẽ.] arg. q̃ de similibus, simile debet esse iudicium. arg. contra. 28.q.1. sic enim. versi. perinde. & 27.q.1. nuptiarum circa medium.

t Neque illud.] hic respondet tacitæ quæstioni, quæ posset fieri per cap. 100 dist. quoniam quidem. quia ibi dicitur q̃ ecclesia quæ habet electum cõfirmatum, appellatur vidua, & ille cedit iudicio metropolitani & hic dicit, q̃ non potest sine licentia Papę. Papa respõdet huic obiectioni, quia non videtur vidua, nisi quo ad quędam. Itẽ nec obstat illud quod de cessione sub

sequitur: quia illud statutum fuit ad poenam, &c.

u Sex mẽses.] melius diceret si vltra quinq; : quia de quinque mensib. dicitur in canone illo, cuius sententia hic ponitur.

s Anacletus Papa in epistola oĩbus epis missa. c. 18. refert Burchardus lib. 1. decretorum. c. 2.

† Vide cap. quamuis. de ele. lib. 6. & c. vt debuit⁹ ff. de appel. cõd Sncm.

Matth. 19.

† Vide Dominicũ Sot. in 4. sent. di. 27.q.1. ar. 4.

a Ad

intelligentibus poterat suffragari: cum non intelligatur ecclesia viduata, quasi sponsum non habeat, sed quia sponsus eius nondum sit consecratus: adhuc quo ad quædam [a] quasi viri maneat solatio destituta; sicut iuxtā communem modum † loquendi † illa dicitur ecclesia viduata, quæ licèt episcopum habeat, inutilem [b] tamen perhibetur habere. Nec quod de cessione subsequitur, & statutum fuit ad pœnam, trahi debet ad gratiam: [c] vt sicut metropolitani iudicio electus deijcitur, ita etiam ad aliam ecclesiam possit transferri; præsertim cum nec sine auctoritate [d] Romani Pontificis fiat cessio vel deiectio memorata, qui vt hæc possent, ex illo canone metropolitanis indulsit. Vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse, & quod non est sanctorum patrum decreto sancitum, superstitiosis [e] non est adinuentionibus præsumendum, præsertim cum nonnunquam intelligatur prohibitum, quod non inuenitur [f] concessum.

¶ Sanè quoniam Turon. archiepiscopum, electum Abricen. per metropolitanum suum confirmatum, in ecclesiam vestram præter auctoritatem Sedis Apostol. transferre præsumpsit, & in episcopum consecrare, quem Rothomagensis archiepiscopus citra mandatum nostrum absoluit, & ei licentiam tribuit transeundi, prædictos archiepiscopos à consecratione & confirmatione pontificum, episcopum verò ab executione pontificalis officij, Bituricensis archiepiscopus iuxta mandati nostri tenorem suspendit. Et quamuis ijdem archiepiscopi tanquam ‖ maiores plus excesserint in præmissis, † præfatus verò episcopus minus (vtpote illorum tanquam maiorem errorem secutus) nos tamen intellecta eorum cōfessione spontanea, & supplicatione deuota, veniam errori dedimus, quia non ex malignitate, sed ex simplicitate [h] peccauerunt. † Et quoniam præfatus episcopus, qui minus peccauerat, seuerius fuerat castigatus, reatum suum recognoscens humiliter & deuotè, ad misericordiam postulans, & iudiciū non requirens. Nos intuentes quòd licèt sibi munus cōsecrationis impensum, nec prioris ecclesiæ ipsum pontificem fecerit, nec secundæ, cum ad primam non fuerit consecratus, & ad secundam (priori vinculo perdurante) [i] omnia intelliguntur uenire in iudicium, nisi expressè prohibeantur. infra de causa possessio. capitu. cum ecclesia. & ff. de iud. l. solemnus. ff. depos. Lucius. secus in beneficijs, quæ latissime sunt interpretanda. infra de uerbo. signifi. olim, & infra de don. cum dilectus. in fi. & secus in absolutionibus. inf. de senten. excommu ni. nuper. Argumen contra. quòd illa scilicet intelliguntur cōcessa, quæ expressè non inueniuntur prohibita. 30. quæst. 3. illud & quæst. 4. qui spiritualem, & 16. quæst. 1. sunt nōnulli. & ff. de procura. mutus. §. 1. & 6. dist. ad eius. & ff. de testa. l. 1. & 28. q. 1. iam nunc. in verbo illo; & hoc non vetat Dominus super hoc consueuit dicis vbi constitutio promulgata fuit, affirmatiue intelligitur concessum, nisi reperiatur prohibitū. patet exemplū. 31. q. 1. Deus masculum. & c. seq. ℣ si dormierit. Si verò negatiuè fuerit expressè promulgata, semper intelligitur ꝓhibitū. maximè vbi fuerat eadem ratio, nisi inueniatur concessum. exemplū patet 23. q. 5. si non licet. nam cuncta licerēt nisi iura vetarent.

‖ Tanquam maiores.] 40. distin. homo Christianus. & ff. de re milit. omne §. q manus. iuxta illud, Omne animi vitiū tanto conspectius in se crimen hēt, quanto maior qui peccat habetur.

h Ex simplicitate.] simplicitati. n. parcendum est. 87. dist. tanta nequitia. & ℣. de rer. permut. cum vniuersorum. vbi plures concordā tiæ sunt ad hoc.

i Perdurante.] i. si adhuc durant in suo consensu simile. 63. dist. quanto. & ℣. de elec. c. bonæ memoriæ Cremonen. & qđ hic dicit, de gratia solummodo dī, q a ille debuit vtraq; priuari: sed quia ex simplicitate hoc contingit, pepercit illi. simile ℣. de re. permut. c. cū vniuersorum. & capitulū qđ ipsum recepit, priuari debuit ea vice eligendi potestate, si Papa cum repulisset, vel cum eo non dispensasset. ℣. eo. c. prox.

[Gl. seq. alle. quatuor concor. & vnum contrarium.]

a Nō

---

2 Ad quædam.] illa, scilicet quæ ministerium consecrationis desiderant. 5. de electione. c. transmissam.

b Inutilem.] in alijs etiam mortuus reputatur, ꝓbat etiam de pœni. dist. 1. c. facilius, §. hoc idem probatur. & c. scindite. & qui inhabilis est ad agendum, nullus dicitur. ff. quod cuiusque, vni. l. 1. §. penultimo, & ff. qui satisdat. cog. l. 4. & vlti. & ff. de Vell. l. quamuis. §. si conuenerit.

c Ad gratiam.] argu. ff. de exce. rei iu. l. euidenter. pœna enim non debet tribuere alicui immunitatem. ff. de interdict. & releg. relegatorū. §. vltimo. & l. seq. nec è conuerso gratia debet trahi ad pœnā. C. de legi. quod fauore. & quod prouisum est ad concordiam, trahi non debet ad noxam. 45. dist. licet.

d Auctoritate Romani Pontificis,] licet generali.

e Superstitiosis.] 2. q. 5. consuluisti. & quod Apostolus nō definit, nec nos definire debemus. 31. quæst. 1. quòd si dormierit.

[Gl. seq. arg. allegat. 8. iura, in cōtrarium alle. 7. & vnam soluit. inuerserit. In fine soluit distinguēdo.]

f Non inuenitur.] argu. quod non est concessum, intelligitur prohibitum. ff. de colleg. illi. l. 1. ī princip. ff. de do. filius. & 18. q. 2. hoc tantum. & 9. q. 3. conquestus. 32. dist. de illo clerico. & 55. dist. si euangelica. ff. qđ cuiusque vni. nulli. ff. de postulan. l. 1. §. ait prætor. regula ista locū habet in iudicijs stricti iuris: quia quicquid astringendæ obligationis causa dictum est, nisi id verbis exprimatur, omissum intelligitur. ff. de verbor. obl. quicquid. & in arbitris id locum habet. infra de arbitr. cum dilectus. ff. de arbit. si cum dies. §. plenum. & l. quid tamen. in fi. & in princ. inf. de deci. ad audientiam. & inf. eod. licet. & ℣. de priuileg. si de terra. secus est iudicijs bonæ fidei. Hic finitur contrarium argumen. omnia concessa intelliguntur quæ non sunt expressè prohibita, & habet locum in iudicijs bonæ fidei, prout sequitur, quia ibi

¶ Visum. † De hoc cōi vsu loquēdi vide l. librorum. §. qđ tamen Cassius. ff. de l. 3. & l. cū de lanionis. §. asinam mo- le ordinariā. ff. de fun. in- stru. legato-

¶ Concessum intelligitur qđ expressè non prohibetur.

† Vide l. in presbyteris, C. de epis. & cle. & ff. de pecu. l. moris, §. iste fere.

‖ Hoc dictū verū est in his quæ non sunt suo genere mala, vt mentiri. et si a iure non vetarētur, adhuc tñ nullo pacto licerent. † Vide l. 3. §. fi. ff. de libe. caus. & no. in l. plagij. C. ad le. Fal. de plagia.

a Cōcor. l. 1. ff. de do. & ff. de suspecto. l. tutor.

a Debebat.] sua auctoritate, imò in ea vocatione, in qua vocatus erat, debuit secundum Apostolum permanere, vt 21.q.1.clericus.

b Canonicas.] 7.q.1.si quis episcopus.

c Maiorem.] maxime, quia idem ei ad parem vel minorem. Bern.

Licet in tantùm.] Primo ponit dictum. Secùdo recitat factũ. Tertiò rñdet cuidã obiectioni. Secunda: ibi, Hoc aũt. Tertia: ibi, Nec illa. CASVS. De prædicto negotio adhuc scribit Papa in capitulo isto: sicut vinculum matrimonij qđ est inter virũ & vxorem, homo dissoluere nequit, de quo dr in Euangelio: Quos Deus coniunxit, homo non separet: sic vinculũ istud, qđ est inter epm & ecclesiã sine illius auctoritate dissolui nõ debet, qui est vicarius Iesu Christi. hoc non considerauit Hildesemen. eps, qui ppria auctoritate ad Herbipolen. ecclesiã trãsiit & illa idulgẽtia, q̃ iup hoc se hñe pponit, non excusas p̃ sumptionẽ illius, in qua dr, qp si ad maiorẽ dignitatẽ vocaretur, eã tibi liceret assumere, dũmodo nihil obstaret de canonicis ĩstitutis. Vnde licet videret aliquibus, qp si ad maiorẽ dignitatẽ vocaretur eam liceret sibi assumere: ad parẽ tñ sibi transire non licuit, cum in maiori dignitate pp maiorem utilitatem facilius soleat dispensari. Præterea postulatio sicut electio examinari debet diligenter: quòd quidem in eadem intelligentia referebatur dum dixit: dummodo nihil obstaret de canonicis institutis. unde antequam postulatio per Papam examinata fuisset, debuit nulla ratione transire in proximo. No. quòd epus sine licentia Papæ ad aliam ecclesiam transire non debet, quod si fecerit, penitus debet utrunque. Item canonici, qui ipsum authoritate propria recipiunt, ea vice eligendi potest ei auferri. Item punitur quis in eo in quo peccauit. Item rota in c. licet. similitudinẽ inter matrimonium spirituale & carnale. Item facilius dispensatur cum aliquo vt ad maiorem transeat dignitatem, quàm ad parem vel minorem: propter maiorem utilitatem. Item & postulatio & persona postulata examinari.

d Licet in tantũ.] Secundum qp verba ista sonare vñr colligitur quòd qs possit habere principiũ matrimonij sine medio & sine fine. Sed ꝺicit Ambrosius i dicens qp sacramentũ mĩi monij aut plenũ est, aut nullũ. qa matrimoniũ res est individua & simplex, sicut & carnale matrimoniũ, qđ est cõiunctio maris & fœminę, individuã vitę retinens consuetudinẽ. ff. de solut. l. illud & 27.q.2.§.1. & Instit. de pat. po. §.2. Hñ ista verba pñs debebat, a nimis improbe dereliquit: ne ad ipsam redeat vlterius, districtius prohibemus. cũ secundum † traditiones canonicas, b qui ad maiorem c se plebem transtulerit, à cathedra repelli debet aliena, & carere propria: vt nec illis præsideat, quos per superbiã sperauit, nec illis, quos p auaritiam concupiuit.

† Leo Papa primus epistola. 82. ca. 8. adde cõcilium Sardi. ẽ se. ca. 1. vbi cauet ne ex vno epatu ad alium transferat.

¶ Idem Branbur. † episcopo & scholastico Maguntinen.

† Brombur. gen. Babergen.

¶ *Solus papa transfert episcopos: & indulgentia per eum super tali translatione concessa, ad literam seruãda est.*

CAP. IIII.

Licet † in tantum: d & infra.

¶ Sicut legitimi matrimonij vinculũ, quod est inter virum & vxorẽ, homo dissoluere nequit, Domino dicẽte ĩ Euãgelio. Quos Deus comunxit, homo non separet: sic & spirituale fœdus cõiugii, qđ est inter episcopũ & ecclesiam, quod in electione initiatum, ratum in cõfirmatione: & i consecratione intelligitur consũmatũ, sine illius auctoritate solui non potest, qui successor est Petri, & vicarius Iesu Christi.

† Ex. 4. eo. tit. in 3. compil.

Matth. 19.

¶ Hoc autem C quondam Hildesemen. episcopus non attẽdens, ad Herbipolen ecclesiam propria temeritate transiuit: & insta.

¶ Nec † illa prędecessoris nostri indulgentia, præsumptionem excusat ipsius, sed ambitionem accusat, cum in ea sit expressum, quòd si ad maiorem e vocaretur forsitan dignitatem, eam sibi liceret assumere, dumtamen nihil ei de statutis canonicis obuiaret. vnde licèt forsitan aliquib videatur, f vt indulgentiæ occasione ipsius ad dignitatem possit transire maiorem, ad parem & tamẽ minori ad maius promoueri debent. 93. di. c. legimus, in fine.

† In codice Barbatiæ ita: Nec illa prædecessoris nostri indulgentia, quã impetrasse se referri, ꝑsumptionẽ, &c.

f Videatur.] si alicui videri possit, sed nulli põt videri: ergo nec huic. sic 8.q.1. Moyses. & arg. 35.q.5. ad fidem. ver. hic ergo euigilent, & acies mentis ẽ possint, intendant, quasi dicat non possunt. & 24.q.3. si habes. ner. si inuenirentur idonei, &c. sed Augustinus dicit se nescire. & licet forsitan hoc videatur aliquibus. quòd possit transire: non tamen est verum, cum persona prius sit examinanda sicut postulatio, prout sequitur.

ADDITIO. Tamen verum est quòd poterit sine licentia Papæ transire. & in hoc bene videtur istis secundum Host. Ioan. And.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

g Ad parem.] sed nonne concesso quod maius est, videtur concedi quod minus est. ff. de dec. c. ex parte. 16.q.2. vtilis. ff. de dol. c. pastoralis? 3 Sed dic quòd minus est transire ad maiorẽ quam ad parem, vel minorẽ quia minus est contra ius commune: vnde magis est dispensabile transire ad maiorem quam ad parem vel minorem, propter maiorem utilitatem, vt hic dicit.

[Gl. seq. obijcit. & soluit. Secundo quærit opponendo, & dupliciter soluit.]

3 Item quæque transire potest ad parem, vel ad minorẽ phibitus à maiori. de rescr. sedes. Ioan. And.

a Postu-

† Bromburgen. Babergen.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compil.

Matth. 19.

† Dicit Host. Ien. qp Ambro. sequit de matrimonio ꝑtracto. qđ sine dubio aut statim tenet, aut non tenet, lo. And.

2 Concord. ex. in l. oratio. & in l. omnino. ff. de spon.

3 Item qæque transire potest ad parem, vel ad minorẽ phibitus à maiori. de rescr. sedes. Ioan. And.

a Postulatio.] sed quare hæc verba priuilegij siue indulgentiæ non interpretatur Papa largissimè, vt ¶. de ver. sig. cū olim? Rñ. qp forma verborum hoc non patitur, sic ¶. de prini. c. si de terra. & ¶. de consue. cum dilectus. Item quia per talem indulgentiam noluit sub

ipsi transire non licuit: cum in maiori dignitate, propter maiorem vtilitatem facilius soleat dispẽsari. Præterea cum postulatio sicut & electio examinari soleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ non solum videatur postulationis examinationem, sed personæ etiã seruare, subiũgens (dũmodo nihil de canonicis obuiet institutis) antequã per eum postulatio [a] examinata fuisset, cui fuerat facienda: nulla ratione debuerat transisse.

TITVLVS VIII.

De auctoritate & vsu pallij.

¶ Clemens tertius.

¶ Infra quamlibet ecclesiam prouinciæ suę archiepiscopus pallio vti potest, sed extra non potest.

CAP. I.

CVm † super aliqua te: & infra.

¶ Quæsiuisti, qũo in-

¶ Cap. 1. eo. vt. in 2. eõp.

ß sumitur ambitiosè obtentum. ff. ad mu. l. 1. in princ. Vel dic, quòd super examinatione non dabatur ei aliqua indulgentia. prout patet ex verbis illius indulgentiæ: vel. dum tamen ei nihil obstaret, &c. & infra. vbi dicit, & tenor illius, &c. sed in hoc valebat ei indulgentia, vt si vocaretur ad maiorem dignitatem. poterat consentire. vt per mutuum consensum illius & postulantium initiatum esset spirituale coniugium: quod non esset, si indulgentiam non haberet; quia consentire non posset. supra eodem cap. inter corporalia. ad fin. si enim seruasset indulgentiam, & vocatus fuisset ad maiorem dignitatem, tunc in illam potuisset transire nulla alia licentia petita. qui enim non seruat priuilegium, perdit illud. supra de constitutio. capitulo cum accessissent. cum suis concord. 1 & priuilegium siue indulgentia ita est seruanda secundum quòd in eo continetur infra de priuileg. capitulo porro. sed iste voluit ampliare indulgentiam transeundo ad plures, & sine examinatione, & ideo non profuit ei, nec etiam ad minorem sine examinatione, vt patet ex tenore indulgentiæ. Bernar.

1 Concor. l. heredes. C. ad Velle. & l. 1. cum gl. fin. C. de pri. dot. & l. sordidorũ. C. de excu. mi. libro.

DE AVCTORITATE ET VSV PALLII.

Visum est supra de postulatis, electis, & translatis sed quia per hos modos assumptos vti pallio decet, si ecclesijs ad quas assumunt dignitas pallij debeatur ideo subijcitur hæc rubr. Io. And. De hac materia tractatur. 100. distin. per totũ. 25. q. 2. in Gallicanum.

telligatur, quod in forma traditionis pallii continetur, videlicet (tradimus tibi pallium, † vt eo infra ecclesiam [b] tuam vtaris.) Quod ita intelligitur, videlicet infra quamlibet [c] ecclesiam prouinciæ tibi commissę. Si verò te facris indutum vestibus ecclesiam processionaliter, vel alio modo exire contingerit: tunc pallio [d] minime † vti debes.

¶ Cælestinus tertius.

¶ Archiepiscopus alteri archiepiscopo, pallium suum accommodare non potest.

CAP. II.

AD † hoc quia quæsitũ est nobis ex parte tua, vtrũ liceat tibi pallium tuũ metropolitano alii commodare: & infra.

¶ Inquisitioni tuæ breuiter respondemus, quòd non videtur esse conueniens, ut pallium tuum alicui commodes: [e] † cum pallium personam nõ transeat, sed quisque cum eo debeat (sicut tua

CVm super.] Sũt duæ partes. in prima ponitur cõsultatio. In secunda rõsio. Secunda ibi, Quod ita, Io. Andr.

CASVS. In traditione pallij forma hæc seruatur: Tradimus tibi pallium vt vtaris eo intra eccl'a tuã. Quæsitũ fuit à dño Papa, qualiter hoc verbũ [intra ecclesiã tuã.] sit intelligẽdũ? Rñdet qp ita debet intelligi, intra ecclesiã tuã. i. intra quãlibet ecclesiã prouinciæ tuæ: si vero processione vel aliquo alio modo exiuerit ecclesiam, tunc vti pallio non potest.

b Ecclesiam.] verba illa habes 100. di. c. pallium.

[Glos. seq. signat cõtrariũ. & soluit.]

c Quamlibet.] signat ꝓra. ¶. de ver. sig. cũ clerici. Solui. Placẽtina ecclesia stricte accipit ꝓ cathedrali tantum: hic largè pro qualibet ecclesia suæ prouinciæ: ratio põt esse, quia per hanc interpretationẽ nulli fit præiudiciũ, sed per illã posset præiudicari vasallis ecclesiæ, & sicè possent incurrere periurium.

d Pallio.] per quod significatur plenitudo pontificalis officij. 2 ¶. eo c. cum sis & 5. eo. c. nisi & eo. vtrum dum est tantũ inter missarum solemnia. 100. dist. ꝓtra morem. & certis diebus. ¶ eo. c. ad honorem, qui continetur in priuilegio suo. ¶. eo. tit. c. fi.

† Palliũ in to. o hoc titulo sumit pro quodã archiepiscopali ornamento crucibus nigris intexto, velut stola sacerdotalis quod super alia ornamenta defertur: humeros velut corona quasq; circũdans, & ante dependens, de quo vide Panorm. in ca. antiquã. de priuileg. sed melius per Inn. iij. lib. 1. in 5. sexterio: Milliç. c. 63. ubi copiosè de ei' materia forma & mystica significatione?

† Al. nullo modo.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõp.

† Facit text. in l. persona le. ff. so. ma.

a Et quid pallium designet, vide hic Io. And. & alios.

e (Cõmodes.] & ita, quia palliũ personale est, aliis cõmodari non potest, immo nec in alia prouincia potest vti eo sine licentia illius cuius est parochia, etiam si priuilegium habeat. ¶. eod. c. ex tuarum. ea enim quæ inhærent personis, cum personis extinguuntur, arg. ¶. de offi. de leg. c. quoniam abbas. & c. P. & G. ff. de reg. iur. l. priuilegia. insti. de iur. na. §. sed quod principi. & 7. q. 1. petisti.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

a Sepe

a Sepeliri.] de consecr. dist. 1. nemo clericus. contra hoc speciale est de vestimentis sacerdotalib. spiritualib. & de pallio, & sic non obstat. ff. de relig. & sumpt. fune. l. si quis, §. funeris vbi ornamenta & annulli prohibentur cum cadaueribus poni vel sepeliri, ne forte propter ea effodiantur. &c. nemo loquitur de laico, qui non debet inuolui vestibus sacris, secus de clericis.

Intellectus. l. si quis §. funeris, ff. de reli. sūp fun.

NIsi specialis.] Facit ad primā partē rubricę, & prima decisa factū narrat. Secunda factum aggrauat: ibi, Sanè, Tertia cōcludit: ibi, Tu ergo. Quarta cōminatur: ibi; quoniam. Io. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōp.

CASVS. Troianus eps postulatus fuit ad Panormitañ. eccl. legatus Papę: qui erat in partibus illis, dedit ei licentiā trāseundi fine auctoritate dñi Papę: ille statim se appellauit archiepm antequā pallium recepisset: peruenit hoc ad notitiā Papæ, super hoc scribit illi Cardinali dicens, q̄ si postulatio illius archiepi per Papam esset approbata, nō tñ se debuit archiepiscopum appellare antequā pallium recepisset, in quo confertur plenitudo officij pontificalis: Postea mandat illi Cardi. ut sic quod factum est studeat palliare, ut in confusionem sedis Apost. non redundet, quia potius illum Papa eligit confundi, quam velit lędi, ledi sedis Apost. dignitatem. No. quod legatus Cardi. non pōt dare licentiam epis transeundi ad alias ecclesias. Item in pallio completur auctoritas & potestas archiepiscopalis dignitatis. Item quòd Romanus Pontifex, potius sedis Apostolicæ dignitatem, quàm priuatam alicuius auctoritatem, tueri debet.

† Troianen. Troiacen.

† Addę cōci. Lateran. sub Inn. iij. c. 5.

b Nominis.] & ita licèt consecratus sit in epm, non est appellandus archiepus, ante pallij receptionem.

c Palliare.] palliare debet quis quod malè fecit, & reuocare congruenter si potest, ne vilescat eius auctoritas. ff. de accus. equaliter & quando. & ff. de appell. cum cessante. ff. de reg. iur. l. quod iussit.

[Gl. seq. signat contrarium.]

d Eligemus.] potius tenemur nos magis diligere q̄ alium. nam quilibet regulam diligendi proximum à semetipso accepit. 25. q. 1. si non licèt. & agris tuis sitientibus alij irrigandi non sunt. C. de ser. l. præses. 64. dist. quia per ambitionem, & C. vt nemo priuatus. l. 2. & quilibet sibi primò faciat eleemosinam, deinde pximo. de pœn. dist. 3. sanè cauendum, vide etiam mihi possim consulere, cum damno alterius, ff. ad leg. Aquil. si quis fumo. in fi. Arg. contra 22. q. 2. primum & 12. q. 3. si quis vero.

Q̄ę Bern. in hac gl. cō memorat, ñ colliguntur ex textu, nā Papa non de se uel ut priuato, sed velut sedis Apost. gubernatore, & de tuēda sedis Apost. dignitate loquitur.

AD honorem.] Duo sunt dicta. Secundum ibi, Alij. Et diuersitatis causam reddidit ibi, Quoniam. Io. And.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa quando & ubi archiepiscopus suo pallio vtatur; & qñ, & ubi alij archiepiscopi eodem pallio uti debeāt. Papa respōdet quòd Roman. Pont. solū inter missarum solemnia semper utitur & vbicunq; pallio: quia assumptus est in ecclesiasticæ potestatis plenitudinem. Alij verò. s. archiepiscopi nec semper nec vbique, sed solū in ecclesia sua, in qua acceperunt iurisdictionem, certis diebus debent uti, quia vocati sunt in partē solicitudinis, & non plenitudinis potestatis.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cōp.

[Gl. seq. ponit formā traditionis pallij. e Ad honorem.] sub hac forma verborum traditur pallium: Ad honorem Dei omnipotētis & beatæ Mariæ virginis & beatorū Petri & Pauli Apostolorū & domini Papę Gregor. & ecclesiæ Romanæ, & ecclesiæ talis tibi cōmissæ, tradimus tibi pallium de corpore beati Petri sumptum: in plenitudinem pōtificalis dignitatis, vt vtaris eo intra ecclesiā tuam certis diebus, qui exprimuntur in priuilegijs ecclesiæ tuæ concessis à Roma. eccle. ff. eod. cap. vlt. & hi sunt natiuitas Domini, in festiuitate S. Ioannis & S. Stephani, in Circuncisione, in Epiphania, in ramis Palmarum, in cœna Domini, in sabbato Sancto, tribus diebus Resurrectionis, Pentecostes, in festiuitate sancti Ioannis Baptistæ, & omnium Apostolorum, in tribus festiuitatibus beatæ Mariæ, in commemoratione omnium Sanctorum, in Dedicatione ecclesiarum, in principalibus festiuitatibus ecclesiæ suæ, in ordinationibus clericorum, & in consecrationibus episcoporum, in die anniuersarij suæ consecrationis. & arg. ad hoc, ff. de fer. c. vlt. & de consecr. dist. 3. cap. pronunciandum.

† Solemnitatibus. Forma tradendi palliū archiepiscopis.

Quibus diebus archiepis pallio vti possint.

[Gl. seq. exponit literam, dat duo similia, & signat contrarium.]

f In ecclesia sua.] idest, intra quamlibet ecclesiam suæ prouinciæ, ff. eod. tit. c. 1. sed extra ecclesiam in processione vti non debet. ff. eod. tit. c. & sic miles post finitam militiam, cum cingulo nō ibit. C. de proxim. sacr. l. vlt. lib. 12. proconsul non utitur insignijs suis, prius quam intret prouinciam. ff. de offic. proconsul. lege 1. simile est de vsufructuario, qui scenica veste non potest uti nisi in scena, ff. de usufruct. sed & si quid, §. 2. argum. contra intra ut lit. pendent. cap. à memoria.

g Solicitudinis.] 2. q. 6. qui se.

NOuit discretio) sepeliri.[a]

¶ Innocentius tertius C. presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶ Per pallium confertur plenitudo pontificalis officij, & nomen archiepiscopale.

CAP. III.

NIsi † specialis dilectio illa: & infra,

¶ Sanè si postulatio Troiani † episcopi ad Panormitanam ecclesiā fuisset per nos etiā approbata, non tamen deberet se archiepiscopum appellare priusquam à nobis pallium suscepisset, in quo pontificalis officij plenitudo † cum archiepiscopalis nominis [b] appellatione cōfertur.

¶ Tu ergo quod factum est, sic studeas palliare, [c] vt id in cōfusionem tuā, & sedis Apostolicæ opprobrium, non redundet.

¶ Quoniam si oporteat, vt nos, vel tu, ex hoc negotio cōfundamur, eligemus [d] potius te cōfundi, quàm lædamus sedis Apostolicæ dignitatem.

¶ Idem.

¶ Romanus pontifex semper & vtique vtitur pallio alij in ecclesijs suis, & certis diebus tantum.

CAP. IIII.

AD † honorem [e] Dei, & infra.

¶ Sanè solus Romanus Pontifex in missarū solēnijs, † pallio semper utitur, & vbicūq;, qm̄ assūptus est in plenitudinē ecclesiasticæ potestatis, quæ p pallium signficatur.

¶ Alii autē eo nec semper, nec ubique, sed in ecclesia sua, [f] in qua iurisdictionem ecclesiasticā acceperunt, certis debēt vti diebus.

¶ Qm̄ vocati sunt in partē solicitudinis, [g] non † i plenitudinem potestatis.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo.

¶ Archiepiscopus extra suā prouinciam pallio vti nō pōtēt si hoc habeat consuetudo,

Ex tuarum. Sunt duæ partes. In prima gratiæ petitio, petêris motiuũ cõtinens. In secũda petitionis limitata exauditio motiuum reꝓbãs. Sed ambi, Licèt. CASVS. Archiepo Compostellano in dotione sui pallij dictũ fuit: Accipe palliũ & vtaris eo infra ecclesiã tuã. ipse archiepus pro negotijs ecclesiæ suæ frequenter exibat prouinciã suam vnde reputabat sibi ad verecundiam, qꝺ pallio non vteretur. cum alij archiepi de Hispania vltra ꝓuinciã tuã de cõsuetudine gñali suo pallio vteréturquare petebat à Papa qꝺ extra prouinciã suam posset eo vti. Ad qd Papa rñdet, qꝺ illa consuetudo est potius dicenda corruptela, & de speciali gratia eidem concedit, vt si alia necessitate fuerit impeditus, ita vt ad ecclesiã sibi subiectã accedere non possit pro consecrandis suffraganeis suis, vel clericis ordinandis, & ad ecclesiam alienam necessẽ habeat declinare, vtẽdi pallio habeat facultatẽ in iam dictis casibus dũmodo ad quem ecclesia pertinet id permittat. Nota licèt Papa alicui priuilegiũ cõcedat, nõ tñ ipse Papa vult, qꝺ ille cui concessit, eo in ꝓ iudicio alterius vtat.

¶ Cap. 3. eo. tit. in 3. cõp.

¶ Vide l. oct. iudices, cum glo. 1. C. de decur. li. 10. & in authẽt. vt. nulli iu. §. j. in gl. magnacolla. 9.

a Infra ecclesiam.] idest ꝯ. quamlibet ecclesiam prouinciæ tuæ. s. eo. c. 1.

b Pallio] rationabili tamen causa potest vti vbique. 36. d. capitul. qui ecclesiasticis. §. ecce. similiter videtur, quòd in sua 1 possit vti vbique. 21. dist. cap. cleros, & clericos. videtur quod vbique. inf. eod. cum fis.

c Consuetudo.] & mala: & est ratio, quia sicut pallium fortiter postulanti datur, vt 100. dist. c. prima, ita datum fortiter custoditur: & si transferat se ad aliam sedem, non tamen cum eo pallium transfertur. sup. de postu. c. bonæ 2. in fi. vnde pro parte est beneficiũ personale, quia cum persona sepelitur. sup. eod. c. ad hoc. & pro parte locale. quia non transfertur cum persona ad alium archiepiscopatum, sed remanet ibi ꝯ. de postula. c. bonæ 2. in fine.

[Gl. seq. obijcit.]

d Corruptela.] sed vꝝ quòd nõ sit corruptela, & quòd sit tolerandum. ff. de offi. procon. l. 1. vbi proconsul vtatur suis insignis vbique postquam egreditur vrbem.

[Gl. seq. reddit rationem.]

e Indulgemus.] hoc ideo dicit, quia non est licitum alicui celebrare vel predicare in alia prouincia nisi ad hoc fuerit inuitatus. 7. q. 2. episcopi vel presbyteris. & 9. q. 2. nullus primas. & 6. q. 3 scriptum est.

f Propter hoc..] Scilicet pro ecclesijs consecrandis & clericis ordinandis.

g Permittat.] nota. qꝺ Papa licèt alicui det priuilegium, non vult tñ qꝺ vtatur eo in præiuditium alicuius. sic ꝯ. de offi. ord. c. licèt. & ꝯ. de trãsla. c. licèt. a h Pallio.] tuo scilicet, & nõ illius, ad cuius prouinciam declinas: cũ sit persona le. ꝯ. eo. c. ad hoc.

i Catibus.] duobus præmissis, non alijs. quod enim in quibusdam permittit, in alijs prohibetur. arg. ff. de iud. l. cum prætor.

¶ Idem.

¶ *In qualibet ecclesia sua prouincia, permissis diebus, archiepiscopus missam celebrans vti potest pallio.*

CAP. VI.

CVm † sis, & infra.

¶ Vbicunque k fueris in missarum celebrationibus cõstitutus, diebus solemnibus vsum pallij (per quod plenitudo pontificij † designatur) poteris liberius exercere.

¶ Honorius tertius archiepiscopo Tri.

¶ *Sine pallio & sandalijs, potest archiepiscopus celebrare.*

CAP. VII.

QVia nos & infra.

¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd tã in tua quàm in aliena l diœcesi, potes sine pallio & sandaliis celebrare, qui vtique in tua diœcesi nõ debes semper celebrare cum pallio, sed diebus illis duntaxat, qui in ecclesijs tuæ priuilegijs m sũt expressi. Sicq; soluta est quarta n quæstio, qua ꝙsisti, an tibi sit licitum pro defunctis cum pallio celebrare.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 4. cõp.

† Pontificalis officij Põtificis.

k Vbicunque.] hic vꝝ ex eo qꝺ dicit, vbicunque, qꝺ etiã extra prouinciã archiepus pallio possit vti sicut proconsul. ff. de offi. procõsul. l. 1. Sed pter. ꝯ. eo. c. 1. & c. ex tuarum. sed quod dicit, vbicunq; restringe, 3 idest infra quamlibet ecclesiã tuæ ꝓuinciæ. ꝯ. c. 1. uel, ubicunq;, si hẽat priuilegiũ ad hoc. & ille ad cui⁹ ꝓuinciã uel diœcesim trãsit, id permittat. ꝯ. eo. ex tuarũ, & sic planũ ẽ.

3 Dicebat Hostiẽ. hoc verbũ gñale, ubicunq; ad quatuor restringẽdũ, ad ꝓuinciã, ad ecclesiã, ad missarũ solẽnia, & ad certos dies: & sic vꝝ, quòd si sub papilione. vel in castris, in aliqua priuata domo, extra ecclesiã sua. ca. de cõsecrã. 1. cõcedimus, qꝺ is ꝯ. suam ꝓuinciã, archiepus celebret, pallio ſ utetur. Io. An.

4 Sed hos paulo antea muneravit gl. 1. ad honorẽ. hoc tñ

l In aliena.] de licentia diœcesani episcopi, alias nõ: quia non dẽt ponere manum in messem alienã, ut 6. q. 3. scriptum est. & 6. q. 2. nullus primas. privatim tamen posset sine licentia.] de cle. peregri. tuę. diœcesanus debet illum inuitare. 7. q. 1. episcopi vel presbyteri.

m Priuilegijs.] qui præcise sint dies illi noscimus, 4 nisi sint illi qui enumerati sunt. sup. eod. ad honorem. & inf. de fer. conquestus.

n Quarta.] satis soluta est per hanc responsionem, quia

Ex tuarum tenore literarum accepimus, quòd cum fuerit in concessione pallij tibi dictũ, (ut ipso infra a ecclesiam tuam vtaris,) & tibi pro ecclesiæ tuæ negotijs frequenter extra tuam prouinciam commoranti, verecũdum sit absque pallio d ministrare, (cum consuetudo e sit in Hispania generalis, quòd archiepiscopi extra suas ꝓuincias, pallio indifferenter vtantur) vt extra tuam prouinciam uti pallio valeas, indulgeri tibi a sede Apostolica postulasti.

¶ Licèt autem talis consuetudo dicenda sit potius corruptela, d † nos tamen de speciali gratia indulgemus e tibi, vt si necessitate aliqua ꝓditus, ad ecclesiam tibi subiectam accedere forte nequiueris, pro consecrandis suffraganeis tuis, uel clericis ordinandis, & ad ecclesiam alienam propter hoc f te cõtigerit declinare: dummodo is ad quem ecclesia pertinet, id permittat, & vtẽdi pallio g in iam dictis casib. i liberã habeas facultatẽ.

¶ Forte, mitra: in his. non designatur plenitudo officij sicut in pallio. Io. And.

Archiepo translato, nõ transfertur pallium.

quia recipere debet priuilegium ſuum: & ſi ibi continetur, & poſſit celebrare cum pallio pro defunctis, ita obſeruet ſecundum quod ibi continetur, ſimile inf. de priuil. ſi de terra.
ADDITIO. Et melius in c. porro.

DE RENVNciatione.

¶Quia ea quæ poſtulatione, electione vel translatione acquiruntur, plerũque renunciatione perdũtur: ideo ponitur hæc rubrica.

De hac materia tra ctatur 7 q. 1. & q. 2. & 17 q. 1 & 21 q. 2.

TITVLVS IX.

De Renunciatione.

¶Alexander iij. Londo. Epiſcopo.

Non datur licentia cedendi epiſcopo, qui propter ſenectutem nulli cedere ſi neceſſarius vel vtilis ſit eccleſiæ ſuæ.

CAP. I.

Litteras † tuas; & infra. ¶ Si tuam aut† ſenectutẽ,[a] aut inſufficientiam[b] forte conſiderans, te tanquam emeritũ† poſtulas relaxari: ſcito nos credere, quod tutius ſit h c ipſe, ſi commiſſa tibi eccl-ſia ſub vmbra tui nominis gubernetur, quam ſi alteri nouæ[c] incognitæque perſonæ gubernanda in tanto diſcrimine committatur: maxime quia in ce vigor deuotionis & fidei, etiam corpore ſenecente nõ deficit: ſed vergẽte deorſum conditione corporali, feruor ſpiritus ad ſublimiora conſcendit: monet ergo illam vt ſuper hoc diebus iſtis nulla importunitate faciat ſe moleſtum, quia indecens eſt prius ſoluere militiæ cingulum quam cedat victoribus aduerſitas præliorum. Not. quod non ſtatim data eſt cedendi licentia, licet quis dicat ſe ſenem & inſufficientem, maxime cum bene adminiſtrauerit. Item indecens eſt prius militiæ ſoluere cingulum, &c.

[Gl. ſeq. textum determinat, & remittit.]

a Senectutem.] Non enim quælibet ſenectus facit vt quis poſſit petere ceſſionem, ſed ea ſola, quæ hominem reddit prorſus ineptum. inf. eo. niſi. v. debilitas, propter quas cauſas poſſit quis renunciare, habitur, inf. eo. nuũ, & inf. eod. poſt translationem.

[Gl. ſeq. textum fortificat.]

b Inſufficientiam.] Hæc eſt iuſta cauſa ad renunciandum, quia defectus ſcientiæ non ſolum impedit promouendum, imo de electo congregato, immo dejectum promotum, inf. de ætate & qual. c. vlt. & de hoc habebis, inf. eo. nuũ.

c Nouæ.] Sic enim iudex potius debet cauſam diffenire, quam eam nouo iudici delegato, ff. de va. mu. prætor. § vltim. arg. 19. q. 3. monaſteriis.

[Gl. ſeq. dat ſimilia.]

d Militiæ.] Simile, 7. q. 1. ſciſcitaris, non enim ſolũ debẽt milites, niſi cõpletis ſtipendijs, C. de iis qui nõ imple. ſtipen. l. 2. lib 10. & nil creditur eſſe actũ. &c. C. de iis quib. vt indig l. pen. in fi. & fruſtra velociter currit, q̃ priusquam ad metas perueniat, deficit, ‡ de pœn. diſt. 3. incalum arg. 7. q. 1. nihil. & magis delinquit qui inceptam caulam dimittit, quam qui nũquam ad cauſam venit. in athen. de litigio § omnẽ. col 3. & q̃ ponit principium, totum ſupplere debet vſq; ad fi. de conſecrat. diſt. 1. nullus epiſcopus.
ADDITIO. Et certe nobis eſt omnia cepta ad finem perducere. Et alibi dicit Tullius, q̃ nihil eſt in humanis rebus difficile, quod inuente perfectionem, C. de cuem. litis. Col. 1. vnico, in pri. & Deus opus imperfectum non nouit. inf. de bap. maiores, ver. ſed adhuc ſecundum Hoſt. Io. And.

¶Idem † abb. Dolen. & Priori de Attig.

Qui abiurat beneficium, licite poteſt illud (ſi denuo eis datur) obtinere.

CAP. II.

CVm † inter P. Gaufridi, & quoſdam alios canonicos ſancti I. ſuper ſpirituali† beneficio, ſcilicet ſtallo in choro, & loco in capitulo quæſtio fuiſſet diutius agitata, & infra ¶ Ideoque vobis mandamus, quatenus ſi præfatum P. inueneritis de conſenſu† maioris partis Capituli fuiſſe de prædicto beneficio authoritate Apoſtolica inueſtitũ, eũ facetis beneficium ipſũ pacifice poſſidere, non enim videtur nobis impedimentũ aſſerre iuramentum,[e] quod de eodem

Hieron. ad Lucinum. Cęptile, malle totum eſt; ad culmen peruenille, paucorum. Ioan. And.

† Al. ita; ab bati & Priori de Attig.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõpilatione.

† Al. ſpeciali

4 Concor. text. in l. quia in. & ibi. B not. ff. de facto.

† In codice Barbatia ita de conſenſu maioris & ſanioris partis Capituli, &c.

CASVS. Ille P. impetrauit litteras, & ſubiecit ſe miſericordiæ Capituli, renunciando & abiurando litteras, & maior pars cũ recepit, minor contradixit, ſecundum Hoſt. prima pars decisa erat ratum factum. Secunda ibi. Ideoque, dat iudicium. Io. And.

CVm inter P.] CASVS. Ille P. abiurauit beneficium ſuum. Poſtea obtinuit litteras a domino Papa, ut in eadem eccleſia reciperetur, ſic authoritate litterarum dñi Papæ a maiori parte Capituli fuit receptus. Quidam canonici contradicebant eidem, opponendo ſibi iuramentum, & ideo contra iuramentu no erat recipiẽdus, cũ ſuper hoc fuiſſet q̃ diutius agitata, mandat Papa quibuſdã, quatenus ſi prædictum P. inuenerint de conſenſu maioris partis Capituli fuiſſe de prædicto beneficio authoritate apoſtolica inueſtiunt, eum faciant beneficij poſſeſſione pacifica gaudere, non obſtante iuramento quod de non repetendo vlterius eod. beneficio proponitur præſtitiſſe, in quo conſenſus maioris & ſanioris partis Capituli interceſſit. No. q̃ iuramentum non extenditur ad ea, de quibus vel ſaltem quibus non eſt iuramentum faciendum. Item ius ſemel amiſſum, non renaſcitur. Item ſententia maioris & ſanioris partis debet præualere.

e Iuramentũ.] Ille P. abiurauit ſ beneficium ſuum, q̃ de cetero ipſum non repeteret, ſed non iurauit q̃ non reciperet, ſi alteri eligeretur inf. quod met. can. audientiam, iuramentum 6 non extenditur ad ea de quibus non fuit cogitatũ in iuramẽto, & quæ tunc nõ erãt in

5 Melius dicatur, hoc et renuncie tur.

6 Alberic. tract. de ſtatutis, li 1. q. 25. Decius ſub C. q. ſi mi. & in l. 1 ambigais, § penes, ff. de reg. iu.

a Senes. n. vi uidi gubernationi ſunt aptiſſimi. B. Hieron. in epiſtola ad Nepotiano, Archidiacono ſuo in e tan. diſt. 86.

† Tex. eſt in l. quæro. § ſi uenditor. ff. de ædil. edic. & in l. ſi qs in ſcribẽdo. C. d pac.

† Al. ita; Si tua autem..

† Ita legitur in oĩbus manuſcriptis ſi de dignis, & vox immerentium perperã inſerta fuit.

de iurein. clericus, ſicut nec reſcripta extenduntur ad licet qua non extabant tempore impetrati reſcripti, ī de reſcr. c. vlt. & trāſactio nō extenditur ad ea de quibus nō fuit dictū vel cognitū, C. de tranſac. ſi de certa. & C. de iud. licet. vnde nō obſtat in alijs, & ſic iſti P. non obſtat iuramentum, cū nō agat ex prima ſua receptione, ſed ex nouo iure poſt iuramētum præſtitum, acquiſito de conſenſu maioris & ſanioris partis Capituli, qa alia eſt mō cauſa petēdi, ſi. de excep. rei iudi. & an eadē. ff. de inſt. act. l. habebat, & inf. de cauſa poſſ. c. vlt.

a Maioris & ſanioris.] Et ſic ſtatū eſt maiori parti. 65. diſt. ſine, & 19. diſt. in canonicis, & ff. ad mu nici. qđ maior. Quid iuris ſit ſeruandū de hoc. no. ſup. de elec. c. eccleſia vetita, ī fi.

† Cap. 40. e. tit. in 1. cōp.

† Al. ita; dū olim infirmitate nimia laboraret.

† Iuxta illud: Dū fem languoré, ſe nō religionis amōre; &xpers languoris, non ſum mem or huius amoris.

b Interceſſit.] Supple poſtquā renūciationem. Ite P. poſt ſuā renunciationem obtinuit litteras a Papa vt reciperetur in eccleſia illa, ſic iſte inueſtitus fuit de beneficio illo authoritate Papæ, & de conſenſu maioris partis, & ſic pars minor nō poteſt obijcere iuramentum.

EX tranſmiſſa.] Prima pars ponit querelam. Secūda prouidet. ibi, verum quoniam. Io. And.

CASVS. P. Rubeus ſancti Nicolai clericus de Ceparano in infirmitate laborans, apud ſancti Saluatoris monaſterium petijt ſibi habitū monaſticum indulgeri: qui recuperata poſtmodum ſanitate, ad monaſterium illud gratia complendi votum [d] acceſſit: & ibidem moram aliquātulam faciens, ea, quæ p̄dictæ eccleſiæ ſancti N. contulerat, ſibi fecit reſtitui: nunc autem mutato ſaio laborat, vt reſtituatur in eccleſia ſupradicta.

¶ Verum quoniam iam dicta eccleſia ab eo ſoluta dignoſcitur ex quo, ea, quæ ſibi contulerat, ad petitionē ſuam reſignauit [e] eidem: Mandamus, quatenus (ſi res) ita ſe habet p̄dictum abbatem, & ſocios eius ad receptionem P. nulla ratione cōpellas inuitos: nec a populo † Ceperano compelli permittas: hortari tamen eos poteris, vt illum non tanquā vnū de eccleſia, ſed quaſi de nouo recipiant in locium & in fratrem.

¶ Idem epiſcopo Tornacenſi.

¶ *Beneficiatus ſine licentia prælati ſui beneficio renunciare non poteſt.*

CAP. III.

EX † tranſmiſſa relatione abbatis [c] ſancti N. de Ceparano, noſtris eſt auribus intimatum, quod P. Rubeus clericus dum † infirmitate † laboraret, apud monaſterium ſancti Saluatoris ibi petijt habitum monaſterium indulgeri: qui recuperata poſtmodum ſanitate, ad monaſteriū illud gratia complendi votum [d] acceſſit: & ibidem moram aliquātulam faciens, ea, quæ p̄dictæ eccleſiæ ſancti N. contulerat, ſibi fecit reſtitui: nunc autem mutato ſaio laborat, vt reſtituatur in eccleſia ſupradicta.

¶ Verum quoniam iam dicta eccleſia ab eo ſoluta dignoſcitur ex quo, ea, quæ ſibi contulerat, ad petitionē ſuam reſignauit [e] eidem: Mandamus, quatenus (ſi res) ita ſe habet p̄dictum abbatem, & ſocios eius ad receptionem P. nulla ratione cōpellas inuitos: nec a populo † Ceperano compelli permittas: hortari tamen eos poteris, vt illum non tanquā vnū de eccleſia, ſed quaſi de nouo recipiant in locium & in fratrem.

¶ Idem epiſcopo Tornacenſi.

¶ *Beneficiatus ſine licentia prælati ſui beneficio renunciare non poteſt.*

CAP. IIII.

ADmonet; & infra.

¶ Vniuerſis perſonis tui epiſcopatus ſub diſtrictione prohibeas, ne eccleſias tuę diœceſis ad ordinationem tuam pertinētes, abſque aſſenſu tuo intrare [f] audeant, aut detinere, aut te dimittere inconſulto.

¶ Quod ſi quis cōtra prohibitionē tuam venire p̄ſumpſerit, in eum canonicam exerceas vltionē.

† Vox. populo, deeſt in oīb. manuſcriptis, ſed erat expoſitio marginalis, quæ irrepſit in textū in antiquis enim ita habebatur. Ceparano, i. a populo Ceparano.

bens erat ibi canonicus.

[Gl. ſeq ſignat contrarium, & dupliciter ſoluit.]

d Votum.] Non q̄ emiſiſſet votū, ſed q̄ emittere p̄ponebat, inf. de reg. conſuluit. Arg. contra, inf. de reg. ſi p̄ eo. Nō eſt cōtra. ibi habitus fuit ad p̄feſſionē, hic ad p̄bationē in̄, vel hic nullum hab tum ſuſcepit: & ſi ſuſcepiſſet, non obſtabat: nā habitus ſolus ſine p̄feſſione non facit monachum, inf. de regu. poneētum, & inf. qui cleri. vel vouen. c. conſuluit.

[Gl. ſeq. dubitat, & tripliciter ſoluit, & remittit.]

e Reſignauit.] Sed qualiter bona illa ſibi reſtituta fuerunt; ex quo enim iam fuerunt acquiſita eccleſiæ, non debent ei amplius reſtitui. 12. q 2. nulli. 17. q. 4. ſed qui opes? Reſp. iure poſt, non iure fori, 27. q. 4. quicunque, arg. inf. de dona. inter vir. & vxo. mulieres, & in auth. de monas. §. ſi vero, coll. 1. vel de facto fuit hoc, potius ꝺ de iure, ſi tranſierunt in proprietatē eccleſiæ. Vel forſan ſub conditione cōtulerat illa bona, ſi ibi perpetuo remanet deberet. De hac materia notat infra de cleric. coniuga. c. quod ad te.

ADmonet.] Primo ponit prohibitionem. Secūdo ipſius tranſgreſſionē puniri præcipit: ibi, Quod ſi quis. Ioan. And.

CASVS. Epiſcopus Torn. ſignificauit domino Papæ, quod quidam intrabant eccleſias ſuæ diœceſ. quæ pertinebant ad ſuam iuriſdictionem, & detinebant & dimittebant eas abſque aſſenſu & propria authoritate; Papa mandat ſibi vt ipſe prohibeat omnibus perſonis ſui epiſcopatus, ut nullus authoritate ſua audeat intrare eccleſiam, vel eam dimittere ſine authoritate ſui ſuperioris; & qui contra hoc fecerit, merito puniatur.

f Intrare.] 16. q 7. nullus omnino. inf. de iure paro. cuia paſtoralis, alias niſi talia beneficia dimiſerint, ſunt excommunicandi vſque ad debitam ſatisfactionem, inf. de inſti. ex frequentib.

[Gl. ſeq. allegat duos concor. tractat quid de inferioribus prælatis exponit, quod dicit finis c. de canonica vltione dicit quid ſi prælatus ratificet, & quid de tranſitu ad religionem denique arg. pro opi. Vincen. quam reprobat.]

g Dimittere inconſulto.] Vt 7. q 1 eps de loco, inf. de priuil. cum & plantare. §. in eccleſijs. idem eſt in clericis aliorū prælatorū, vt abbatum & conſimilium, ſine quorum conſenſu eccleſias non debent dimittere, 61. dis.

dift.e.1.& 2.& 53. dft.c.1. quod ſi fecerint, poſſunt re uocari,& niſi admoniti redierint,ſunt excõicandi.7.q.1. ſi quis vero,& c. ſeq. & hæc eſt canonica vltio, vt dicit hic in fi.& ſi prælatus ſuus tranſitum ratum habere noluerit,poteſt illa eccleſia ordinari per illum ad quem ſpectat, infra eodem, qđ in dubiis, & huc in fi. ad religionem ſi tranſire poſſunt. 19.q.2.duæ ſunt, & etiam regulariter petita licentia, quãus non obtenta. de regula.licet. Item arg. eſt,ex hac litera ꝙ vnus p̃latus non poſſit ad aliã prælaturã eligi ĩ alia eccleſia, vel euã Canonicus; ſed tantum poſtulari: qm̃ prælatus ille vel clericus non habet facultatem recedendi ab eccleſia ſua ſine licentia ep̃i ſui; Vnde eius cõſenſus illegitimus eſt, qđ concedebat Vinc. 1 & ã ſi ep̃s malitioſe eum non vult concedere, cogendus eſt ꝑ ſuperiorem,arg inf.de iure patro.nullus, & ſm eũ habet locum electio tantum in clericis eiuſdem eccleſiæ, nos hoc non dicimus, immo clericus alterius eccleſiæ bene poteſt eligi ad aliam eccleſiã, dummodo alias ſit idoneus,& in eodẽ ep̃atu & in alio,& tenet electio ſ. de elec.cum inter canonicos,vbi de hoc imploranda eſt tamen licentia ſui epiſcopi, & ſi denegaret eãm, compellerentur per ſuperiorem ſi malitiole hoc faceret, per decr.nullus,infra de iur.pat.

Prælatus an debeat eligi vel poſtulari ad aliam.

¶ Clemens tertius.

¶ *Contra petentem beneficium admittitur ſpontanea abiurationis exceptio, etiam cauſa renunciationis non adiecta: contra quam actor replicare poterit,quod non ſponte renunciauit, & qui melius probauerit, obtinebit.*

CAP. V.

SVper † hoc quod ſciſcitaris, vtrum eccleſiaſtica beneficia repoſcẽtibus, [a] obiecta ſpontaneæ abiurationis exceptio ſine cauſæ [b] cognitione ſit admittenda, & an actoris, quod ſponte non renunciauit,an rei de ſpontanea renunciatione debeant probationes admitti? ¶ Sic tuæ experientiæ reſpondemus, quod nulla ratio hoc veriſimile [c] reddit, vt quiſquam beneficium multis forte expenſis & laboribus acquiſitum, quo ſuſtentari debet, facile ſine magna cauſa ſua ſpõte reſignet: iõque ſuperuacuũ eſſe nõ credimus, cauſam reſignationis [d] diligenter inquiri: † quia ſi forte propoſcenubus.] Id eſt,petenubus.

¶ Cap. eod. in 2. compil.

† Al. ita Supe. hoc qđ ſciſcitaris nobis.

[a] In antiquo apparatu:ſed i apparatu huius compilationis dixit hic contrarium. Ioan. And.

[a] Hic caſus in nouellis codicibus ponitur.

[b] Sine cãæ.] i.ſine adiectiõe iuſtæ cãæ renunciatiõis.

[c] Veriſimile.] Contra iſtã ꝓſũptionẽ bñ admittẽ probatio in cõtrariũ,vt ff.dſ ĩ rñſiõe.if. ã ꝓſum.q a veriſimile.

[Gl.ſeq.primo dicit valere renunciationẽ ſine cauſa. Sẽo ad textũ ſignat cõtrariũ,ponit opi. & ſolutionem.]

[d] Reſignationis] licet non ſit allegata ab ipſo reo, forte iõ renunciauit, quia habebat pluta bñficia. ff. ã preb e.reſerẽte. vel q a ſimonia fuerat adept⁹ illud,ã ff. de ꝓſum.nõ eſt veriſimile. maxime dico,q a idẽ eſſet ſi nullã cãm allegaret,& hic nõ dr ꝙ reus causã allegauit, ſed iudex hic quæſiuit:q a ſufficit allegare ſponaneã renunciationẽ ſine aliqua cã,nec tenet ẽt allegare cauſam nec iudex tenet ingrere cãm, & hic notat cũ dicit infra, ideoq; ſuperuacuũ eſſe, &c.q. d. ſi vult põt inquirere, aliàs nõ tenetur q a ſufficit ꝙ ſponte renũciauit,inf.c.,pxi.Quidã ſignãt. cõtra, inf.de reſt.ſpo.ſolicite. ibi nõ recipiunt teſtes illius q allegabat ſpõtaneam abiurationẽ ante reſtitutioẽ, & hic recipiunt ante & poſt reſtitutionẽ.Ita ſoluebant q dam, hic non allegabat quod ſpoliatus renunciauerit: ſi hoc feciſſet,nõ admitterentur ꝓbationes cõtra eũ:vt ibi,ſed vbi ceſſat nõ ſpoliat⁹,licet ꝓſumatur ꝙ eo. ꝙ iuitus hoc fecerit,audit tamẽ aduerſarius uolens ꝓbare ſponaneã abiurationẽ, qua probata ſi iterũ actor vult replicare ꝙ non ſpõte,bene audit.Ad hoc vt nullũ ſit contrarium ita dicas ꝙ hic & illa ſolucite in diuerſis casib⁹ loquũtur nec ſe tangũt,q em ꝓ metum uel vim renunciat beneficio vel iuri ſuo, tenet quidem renunciauo quia hoc uoluit licet coactus,& ſic perditur dñium ex toto. quia coacta uoluntas,uoluntas eſt. 15.q.1.merito: & ff. qđ met.cau.ſi mulier.§.ſi metu & l.metum aũt §. ſed quod ꝓtor.& ſic hẽt locũ in hoc caſu actio quod metus cã,q appellat actio prętoria,ff. eo.tit. et l. ſi mulier, §.metu. & in hoc caſu loquitur hęc decr.nec talis ꝓprie dr ſpoliatus,vnde non pot petere reſtitutionem, cũ non fuerit ſpoliatus, immo tradidit dñium licet per metũ, ut dictũ eſt:ſed datur illi actio prętoria quod met.cau.& hic agebat actione in rẽ,ſimpliciter petendo eccleſiã ſuam, ſed opponebatur ſibi ſpontanea abiuratio qñ res perita tradita eſt per metum,agitur actione in rem et in perſonam, et ſi promiſſio tm per metum facta eſt, et agitur ut res tradatur,habet exceptionẽ quod me. cã. ff. quod me cau.metum,§.ſed quod ꝓtor. ſed ſpoliatus remanet dñs uel quaſi,et perdit ſolam poſſeſſionẽ:et in hoc caſu habet locum actio unde ui ſiue interdictum poſſeſſorium,et in hoc caſu loquitur illa decre.ſolicite et ibi renunciauit ſpoliatus et ſecundum hæc nulla exceptio poteſt opponi, quæ tangat dñium eius qui petit reſtitui: quia queſtio ſpoliationis priuilegiata eſt, infra de ord. cog.ſuper ſpoliatione, nec poteſt referri ſpoliato quæſtio proprietatis,quod non hẽbat ius uel quod non ſit canonice inſtitutus,infra de reſt. ſpol. item cum q s &c.ex literis, et c.ex conquæſtione et ideo in caſu.c.ſolicite,nõ auditur qui ei refert quæſtionem, qui ſponte renunciauit ſiue abiurauit: quia illa duo ſimul ſtare non poſſunt, quod unus petat reſtitui, et aduerſarius agat proprietatẽ, hoc eſſet contra ordinem iuris. C. de rei vendicatio, ordinarij, ſed hic petebat eccleſiam

[1] Secundũ Ab. & Tanc. ſic idem Inn. qui dat etiam exemplũ de oĩ lectione cõſcietiæ:et de uolẽte religionem ingredi.Io.And.

† Vide l. ſi mulier. ff. ra. amot. & l. ſed & si ſ. §.nec diſtinguimus. ff. de vſufru.

Renunciatio bonieſt facta per uim an teneat.

agendo reali actione simpliciter; vnde aduersarius potest obijcere exceptionem peremptoriam, & docere de iure suo, & actor potest replicare, & sic vterque debet docere de sua intentione ꝙm ꝙ hic fit, vt dicit in fi. & in fi. apparebit quis melius probauerit: & ita plana est quæ consueuit difficilis reputari.

babilem, id est, non vi, [a] nec metu, [b] nec oppressione, [c] nec interuentu pecuniæ, [d] nec promissione [e] † extortam iudex inuenerit. maxime si non interuenerit iuramẽtum, quod vix fieri de voluntate propria creditur, quod fere semper à malo [f] est, (nisi replicatio canonica [g] fuerit opposita [h]) ad mittere [i] non postponat. Porro licet negantis [k] factum, per rerum naturam nulla sit probatio, † eius tamen qui spõtaneam renunciationem negat [l] cum implicite & quodammodo replicando inficietur [m] super assertione sua, (habito ad dignitatem [n] & opinionẽ respectu) probationes credimus admittendas.

† Pach ꝙ hꝛ. ff. de cal. l. 1. & 2.

a Non vi] sed sponte.

b Metu.] & iuxtã metus continet in se vim, & ideo superflue dicitur, non vi. ff. quod metus causa l. 2.

c Oppressione.] C. quod met. cau. per impressionem. [Glo. ꝛ arg. a contrario & illud argumentum reprobat]

d Pecuniæ.] quæ pro expensis etiam in talibus non debet dari. inf. de pact. cum pridẽ, & ĵ. de iur. ptinta. ad quæstiones, ex eo ꝙ dicit, non interuentu pecuniæ, videtur à cõtrario sensu: q a si interuenerit pecuniæ renunciasset, quod talis renunciatio non tenuisset, & sic restituetur ei ecclesia; sed hoc falsũ est, quia licet renunciatio non teneat, tamen priuari dẽt ille, qui simoniam cõmisit pecuniam recipiendo pro re spirituali, & ideo potest suppleri, maxime si restitueretur in casu illo, de gratia tota hoc fieret.

† vide l. post ẽ, cũ gl. ff. de trãs. & l. 1. ff. ꝙ ten si appel. resci.

e Pressione.] In casu isto bene restitueretur propter dolum aduersarij, simile. infra eod. sane.

f Malo.] Scilicet non credentis. 22. q. 1. ita ergo. & ĵ. de iureiur. & si Christus.

g Canonica.] Scilicet, ut actor neget & sponte renunciasse.

h Opposita.] & probata, supple, vt sequitur in §. porro.

i Admittere] Cum effectu maxime si probabit reus iustam causam recusationis, obtinebit: nisi actor per replicationem repellat exceptionem, & hoc est quod dicitur nisi replicatio, &c.

k Negantis.] De hac negatiua dictum est supra de electio. bonæ. dic vbi.

l Negat.] Est enim quoddam factum prægnans, quod includit in se affirmatiuam, vt quia hæc propositio non sponte renunciauit: includit in se hanc affirmatiuam; coactus renunciauit; & hanc probat actor in sua replicatione, simile C. de codicil. nec codicillos. & infra de fide. ab intesta. cum dilectus. & 3. q. 8. indicat.

m Inficietur.] Id est neget spontaneam renunciationẽ.

Glo. seq. notat. & dat simile. Secundo argu. pro, & contra, remittit. & opi. ponit, quæ dat aliam lectura. n.]

n Ad dignitatem] Scilicet testium: & sic non semper statur numero testiũ, immo contideran debet dignitas testium, & alia, de quibus habes 4. q. 3. ii testes, cum duobus c. seq. & infra de testi. in nostra. sic & in electionibus, supra de elect. ecclesia vestra. vbi de hoc. & sic probabit qui melius probabit de sua intentione. Sed quæ lites pronunciabit hic iudex? nunquid debet pronuncia re quod sponte renunciauit, vel quod non sponte renũciauit? Vt quod sic: quia super his inducuntur testes, sed hoc non vt, immo videtur quod iudex pronunciare debeat super principali quæstione, quæ est de renunciatione ecclesiæ. De hac materia an debeat iudex pronuncia re super incidenti uel nõ, dicetur ĵ. de ord. cogni. inter lectiones. Alij intelligunt hanc literam habito respectu ad dignitatem, ſ partium: quia si ille qui dicit quod metu renunciauit, esset homo præclarę dignitatis & opinionis, præsumptio esset contra illũ, qui dicit ꝙ nõ spõte renũciauit, ff. qđ met. caus. non est. & ideo magis aperte probationes requiruntur ab ipso: vt in l. illa dr., & nihilo minus habẽdus est respectus ad dignitatẽ & opinionem testium, vt dictũ est. si enim ille qui obijcit ꝙ spõte renunciauit, habeat meliores testes, ei stabit, non obstãte dignitate alterius, arguit. illius decre. q a verisimile. inf. de præsum. & hoc ver. nulla ratio. &c. a & tũ recipiuntur probationes ꝙ sponte renunciauit. In casu isto posset dici iure nouo, quod exceptio hęc abiurationis spõte factæ p iuramẽtũ hinc cõtestata, impediat sup principali quæstione. cũ negotium per iuramẽtum sit finitũ, ĵ. de lit. contest. c. vnico. & inf. de celeb. miss. cũ Martha. vel hic seus de plano confitebatur, quod beneficium illud quod petebat actor, ad ipsum actorem pertinuit, sed sponte illud renunciauerat, & si non fuit alia contestatio necessaria hic. Bernardus.

2 Concor. tex. in l. restitũ. cum gl. ff. de test. & in l. ad testimon. §. condemnẽ. ff. de test. per Bar.

† Ca. 4 eod. ti. in 2. compila.

¶ Idem.

¶ Qui sponte renunciauit electionis de se factæ, super ipsa vlterius audiri non debet.

CAP. VI.

IN † præsentia nostra: & infra. ¶ Licet igitur iudex non semper ad

I Nl præsentia.] Primo ponit generalem causam confirmationis sententiæ. Secundo specialem: ibi, Quia tamen. Ioan. And.

CASVS. Duo 3 electi fuerunt ad quandam abbatiam, scilicet N. & quidam alius, causa committi fuit quibusdã iudicibus, vel per ordinariũ tractabat causa: fuit lata sententia contra ipsum R. & alteri fuit adiudicata abbatia. & ipse R. appellauit; causa appellationis committi fuit ẽpo Dulmen. & eius coniudici, coram quibus dicebat R. sententiam non valere, quia in sententia non exprimebatur quare contra ipsum lata fuisset & propterea pars aduersa probare debebat sua iustam fuisse. In cõtrariũ respõdebatur, quod ista non sunt necessaria, præsumendum enim erat ꝙ sua iudicis: demum causa ista delata est ad dñm Papam, Papa vero audius hinc inde propositis dicit quod iudex non semper debet animũ suum applicare ad vnã speciẽ probationis, sed oia debet considerare quæ fiunt in eius præsentia, & ex his informare dẽt motum animi sui, & formare sententiam, & pro sententia semper præsumitur, donec in contrarium aliquid ostendatur, propter iudicis auctoritatem Sed si nihil probatum fuisset corã ẽpo Dulmen. & suo coniudice, standũ est sententiæ, nisi iste R. eam ostenderet irritandam. tum quia constitit dño Papæ per litteras quorundam episcoporũ per confessionem ipsius R. de ipsius renunciatione spõtanea, imponit ei silentium super dicta abbatia, & intelligo quod renunciatio facta fuit ante electionem aduersarij ipsius R. ad hoc ut renunciatio aliquid operetur, simile supra de elec. cum inter R. infra de his quæ fi. a ma. par. ca. cum ex ore. arg. infra de aub. ex parte. & hoc secũdum vnum casum: secus secundum alium, puta ipse opposuit. nulla alia electione facta. Ber.

3 Hic casus in vetustis exemplaribus reperitur.

Not. quod iudex non debet se applicare ad vnam speciem probationis. Item ſ præsumitur pro sententia donec aliqd in contrarium ostendatur. Item litteris ẽporũ creditur in præiudicium alterius. Item ex confessione quis condemnatur. Item periculosum est quod aliquis renuncier suo iuri.

4 Ad

a Ad vnã ſpeciem.] ſic.ff.de teſti.ob carmen.§. ulti.et 4.q.3. ſi teſtes,§.in criminali,et inſt.de re iudi. cauſam.

b Præſumi.] Sic inſt.de re iud.ſicut.et c.cum inter uos. et ff de reg.iur.res iudicata.

[Glo.ſeq.arg.contra Ioannem, et reſpondet legi quã inducit.]

c Stãdum.] hic eſt ar.contra.ſo. qui dicebat quod in cauſa appellationis uitior neceſſe habebat probare ſententiam reãe latam fuiſſe, & hoc per auth. de iis qui ingre.ad app. §. illud.collat 5.vbi dr quod victores non aliter ponentur ſententijs, quam ſi eas recte latas monſtra uerint. ẽd dicẽdum eſt, quod ſæpe ſtat ſententia:niſi probetur quod iniuſta ſit. C.de ap.q ad cauſa.& C.ut cauſſe paratis adſit tutor. l. vnica. ar. decretũ epim debet iniq̃tate ſẽtẽtiæ.ff.ſi pẽde. app.l. 1. §. 1 & decere debet ſe iuſte appellaſſe.inſt. de appellãs cum in eccleſia Q ergo rũdebas antiq̃. Dicas, ꝓ hoc ipſo quod no reprobatur. probat eã iuſtam.C. qui mili. no poſ. ſuper ſtatu. l.12. ſi uero quis dicat ſententiam in iuſtam latione proceſſus. quia decretũ ſuerit ſententiam in iuſtam latione proceſſus. quia decretum non fuiſſe cõfeſtatam,uel ordo iudicandi non fuiſſe ſeruatus in aliis: tunc neceſſe habet docere ſententiam iuſtam per ipſum proceſſum, inſt. de probatio.quoniam contra.d c vt ibi no.in fi.ult.no. d Literas.] Quibus ſtandum eſt quandoq; ff.t.de proba. poſt ceſſionem,& 9 q 3.cure. 2 e Confeſſionem.] Et hoc ſolum ſufficit, quia confeſſus in iure pro confeſſis haberi placet.C.de cõfeſſ.l.1.& inſt.de confeſſi.cum ſuper & c.ult.

Suæ dilecto.] In prima ponitur ſubdiacono querela. In ſecunda prouiſionibi, Quia uero:Io. And.

CAVS. Dominus papa mandauit cuidam legato Apoſt. ſedis,quod H.ſubdiacon.in Pictauien.eccleſia canonicum inſtituere procuraret. qui mandatis Papæ obtemperans ipſum inſtituit, canonicum in eadem ſed cum canonici ipſum ſuper ipſo beneficio moleſtarent,de conſilio quorundam canonicorum illius eccleſiæ, miſericordiæ capitula ſe ſubiecit, eis literas ſuas reſignando, ſed ipſum poſtea recipere non curabant. Vñ mandat eis papa cum ipſe apud eos debuerit gratiam obtinere,apud quos diſpendium dignoſcitur ſuſtinere:mandat capitulo quatenus ipſum H recipiant in canonicum et in fratrem, eo non obſtante quod eis literas ſuas reddidit. Nota quod qui reſtituit inſtrumenta iuris ſui,renunciare videtur iuri,quod ſibi ex literis competebat.item nõ de gratiam quis meretur, damnum ſuſtinere non debet. Item deceptis et non decipientibus mentio ſubuenitur.

f Inſtituit.] Et canonicos ſuſpendit,vt patet in ſegta,

vnam ſpeciem [a] probationis applicet mentem ſuam, ſed ex confeſſionibus, depoſitionibus, allegationibus, & aliis, quæ in eius preſentia proponuntur, formet animi ſui motum; & tanta ſit iudicialis authoritas, vt ſemper pro ipſo præſumi [b] debeat, donec contra ipſum aliquid legitime comprobetur: quare ſi tu coram Dulmen. epiſcopo & eius comiudicibus nihil penitus probauiſſes, ſtandum [c] tamen ſententiæ fuerat, niſi aduerſarius eam oſtenderet irritandam.

¶Quia tamen præterita conſtitit de ipſius [d] renunciatione ſpontanea per quatuor epiſcoporum literas [d] & confeſſionem [e] ipſius, nos, † et ſuper eadem abbatia ſilẽtium duximus imponendum.

¶ Cœleſtinus iii.

¶Qui renunciauit literis

[a] Loquitur cũ damnatus erat aliquis de crimine cũ bonis & appellatione quo mortuo hæres ꝓpter bona deſiderat, det mi quitẽ Inno. Io. And.

† Al.ita;nos de conſilio fratrum noſtrorum ſuper eadẽ abbatia, et filentium, &c.

[b] Concor.l. inſtrumẽta. & l. probationes.C. de ꝓba. & l.ſi quis in hoc genus C.d. epiſco. & cleri.

[c] Beneficialibus,non idcò inſtitutioni iam facte renunciare uidetur.

[g] Ductus conſilio.] Dato forte in ſtandem,et fuit lucri cauſa,vnde erant in dolo. ff.de dolo,quod ſi cũ ſcirez, & ex conſilio fraudulento obligabantur.ff. de iur.cõ ſibi non fraudulenti.vnde habuit contra illos actionem de dolo, tamẽ apud ſe debuit explorare, an ei expediret tale cõſilium. ff mãd. l.2.in fi.quia nõ tenebatur ſequi tale conſilium.14.q.1.c. quiquis.§.quod ꝑcipitur.vnde vr q. ſi teneãtur,ſed tenẽt, ſi hoc cõſtaret: & ſi vellet allegare hoc, illud deberet probare.ff.de proba. quotes.§. qui dolo. ſed hic ꝓſumitur dolus, vnde ipſũ recipere compelluntur.

[Gl.ſeq per vnũ c.& ꝑ inſ.ſimilia ꝓbat quod tradẽdo literas videt renũciaſſe.alleg.contrarium, & ibi remittit.]

[h] Reddens,] & ſic tradendo literas renunciauit iuri ſuo. ſic.inſ.de pac.cũ prædem. & donatis, & traditis inſtrumẽtis mancipiorũ,mancipia ipſa donata intelliguntur.C. de do.l. 1.& q chyrographũ legauit, & actiones quę cõmittat ibi legauit. ꝫ ff.d le.3. q chyrographu.& qui obligauit inſtrumenta agrorũ ſuorũ, de agris ipſis cogitaſſe intelligitur C. q̃ res pigno.oblig.poſ L2. & ſi reſtituit tibi cautionẽ pignoris,ius pignoris remiſiſſe uideor. C. de remiſ.pign.creditricem.et ff.de Pact. 2. ſecus eſt ſi reſtituo tibi pignusquia nihilominus poſſum petere debitum.ff.de pact.l 3.ratio diuerſitatis eſt,quia in alterũ utilitas, in alterũ non. Argum. contra eo. reuiens. Solu. vt ibi.

[Gl.ſeq.alleg.vnam concord.et adiuuat textum. Secundo obiicit,et diſplicenter ſoluit.

[i] Suſtinere.] inſt de fideiuſ penuent. et ſic reddebant mala pro bonis,et hac quidem ratione fiunt, unde ex nocet.23 q.4.ſex ſunt dñæ, et exhibitio ſuæ reuerentiæ ſiue honor impenſus non debet eſſe damnoſus. ff.de iur.l.ſi ſeruus cõis § quod uero:et ff.quedamo.teſta.aper.ſed ſi quis,et ideo quia fuit deceptus promiſſionibus,et ſubuenit.ſupra eo. ſuper hoc. nã deceptis et nõ decipientibus iura ſubueniunt ff. ad Vellea.l.2. §. 1. et inſt.de rer.perm.cum tumultuoſorum,et inſt de donatione dilectos,et C. ſi in te manu.dicte l.2. Sed qualiter iſte auditur cum nullum ius habeat: et nemo ſine actione ex. emu.ff.de nego.geſt. ſi pupilli.§.ult.Verũ eſt quod nullũ ius habet, ſed quia iſte imploraut officium iudicis,admittitur contra eos q. eũ talem deceperut, quia cũ deficit actio,ad officium iudicis eſt implorandum. inſ.de offi.iudic.audiri officiũ,et ff.de mi.in cauſa. fin. habes.in fi. de pac.cum ꝓcidẽt et ibi officiũ iudicis implorat,alias non audiret ar.ſupra de ele.cu inte. R ſemoré. Sed poteſt dici quod per reſtitutionẽ hominodi literarum non renunciauit inſtitutioni,quam habuit a legato

[d] Deficiente actione officii iudicis imploratur.

† Cap.1. in 2. compilatio.ti.ff maioritate & obe. ex quo percipit clariſſima huius tex. intelligẽtia cũ ibi integrum ſtatũ & deciſionem.

† In codice Barbauc ita: Quia uero idcirco ẽ, vt unde miſericordiam deberet impetrare, Idẽ cogeretur diſpendiũ ſuſtinere,mandamus,&c.

[3] Ratio huius not. inſ. de offi. delega.coram.in fi.t.gl.Ioan. And.

sunhoritate dñi Apostolicæ, quia non renunciauit sic dicto regni per talem restitutionem subijciendo se eorum misericordiæ: & ita de iure fuit audiuus.

a Admittatis.] Datis executoribus super hoc, vt patet in integra. Bernar.

Quod dubijs.] propter breuitatẽ non diuiditur. Et pars huius habetur .j. de cõsc. eccle. vel alt. & ā pœnitẽ. & rem quod in dubijs. Io. And.

CASVS. Quidam renunciauit beneficio suo in manu laici, & illud postea recepit ab ipso. quæritur an talis renunciatio valeat? Rñd. q talis resignatio nulla est veritatẽ spoliati debet illo beneficio. Not. illud quod nõ tenetur inducere priuationem bñficij. Item si, ñalia a laico recipienda non sũt, nec sibi renũciãda.

† Cap. 1 eo. tit. in 3. compilatione.

† Vide l. q 10 §. si vero dist. 81. ædi. edic. & l. Hereunius. ff. de cuic.

[Gl. seq rec. per q. an renunciatio ualeat arg. q nõ. Iol. q ualet quoad eum, ol leg. vnam l. in cõmunium: secũda per q. an sit suspectus, &c. er. q tic. alleg. in cõmunium, & illud solut, ponit opin. Ioa. & contrariam quã approbat.]

† Vide l. q 10 §. si vero dist. 81. ædi. edic. & l. Hereunius. ff. de cuic.

b In manum laici resignantes.] nõ videtur q talis renunciatio teneat, nisi fiat ī manꝰ eius a quo beneficium recepit. 6. q. 3. denique. 11. q. 2. abbas. & in aut. de defen. ciu. §. interim coll. 3. & ff. de or. iu. l. 2. §. & cũ placuisset. & arg. 13. q. 2. Gõfredus. & optimum arg. C. de defens. ciui. lib. & ī. eo. admonet & hoc in fi. Solu. verum est, quod quantum ad ecclesias, vel quantum ad superiorem talis renunciatio non tenet, quoniam ecclesia vel superior potest illum repetere si vult. 7 q 1. non portet. & etiam superiores 33. q. 5. mulier. Sed ipse non potest eam repetere, & ita quod ad se tenet pactum: quia etsi inutilis sit talis renunciatio, tamen habet in se tacitum pactum ne repetat, sicut acceptilatio, inutilis. ff. de pact. si vnus, §. pen. & ff. de acceptila. si accepti latum. & 7. q. 1. est. arg. contra. ff. de accepti. an inutilis in prin. & quia postea recepit de manu laici, suspensus est. 16. q. vlt. si quis deinceps. & capitulo seq. nemo plus dicit concilium generaliter: ‡ qui consentit electioni de se facta per secularis potestatis abusum, ineligibilis efficitur supra de elect. quisquis. arg. contra de iu. e pat. presentes, sed expone verbum illud, communione priuetur: scilicet fidelium: cum ius sit priuatus communione sacramentorum, recipiendo ecclesiam de manu laici. Ioa. hic dicebat, quod clericus, qui sic recipit beneficium de manu laici, suspensus erat ipso iure, per capitulo si quis deinceps. quod tamen postea dicit. sed decre. praedicta, quia postea contradicit, vt dictum est. & capitulo quisquis, concilium generale aliam pœnam imponit, quia efficitur intelligibilis: & ideo melius vt dicendum quod illa iura 16. q. 7. si quis deinceps, & c seq. quæ dicũt q clerici, q̃ faciunt hoc, sunt suspensi & laici, sunt excõmunicati, q clericos instituũt, non tenet in hoc vt ipso iure pœnam imponãt, sed hodie laici sunt excõmunicãdi. & clerici qui recipiunt beneficia, sunt suspendẽdi, & intelligibiles fiũt per iura ll. la. inf. de iure patrõ. praterea. & ī. de cle. quisquis. Ber.

‡ Cap. 1 eo. tit. in 3. compilatione.

† Vide text. in l. ī pupillos. ff. ad legẽ Aquil. & l. si vi cento. § commodatum. ff. commo.

CAP. VIII.

QVod ‡ in dubijs: & inf.

¶ Hi præterea qui bñficium ecclesiasticum sibi collatũ sponte in manum laican.[b] resignantes, illud denuo a laico susceperũt, eodẽ sunt beneficio spoliandi, † licèt resignatio talium facta laico nullam ob ineat firmitatem

¶ Idem Eboracẽn. Archie.

¶ *Papa concedit licentiam cedendi episcopo, qui sine mortis periculo in ecclesiã sua morari non potest.*

CAP. IX.

AD † supplicationẽ Ragusiẽ. archiepiscopi, eum a cura, qua tenebatur ecclesiæ Ragusien. duximus absoluẽdũ, eò qd ibi nõ poterat securè morari: [c] & si accessum haberet ad illã, mortis sibi periculum imminebat: † & infra.

† Cap. 2 eo. tit. in 3. compilatione. Et ad intelligẽtiam huius cap. vide S. Thom. 22. q. 111. a. 3.

¶ Ne verò idem in viturperium ministerij nostri, defectũ [d] in rebus temporalib. patiatur: mãdamus quatenus beneficiũ, qd ‡ liberalitate regia, ac cõcessione tua, in episcopatu Carleoli, & ecclesia de Malebron est illi collatum, ad sustentationem[e] conferues ipsius. ¶ Cui cõcessimus, vt ipso episcopatu absque vsu palli,[f] officium episcopale valeat exercere, tibi tanquã metropolitano reuerentiã, et obedientiam impensuruꝰ

¶ Idem archiepiscopo Calaritano.†

¶ *Ponit sex causas, ex quibus episcopi possunt petere, & papa consuevit concedere eandi licentiam, quæ sex causæ his versibus comprehendi possunt.*

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis;
Quem mala plebs odit, dat: scandala, cedere possit.

† Episcopo Arelaten.

¶ Item archiepiscopo Eboracẽn. de consensu regis Angliæ cõcessit eidẽ quoddã bñficiũ ī quadã ecclesia l epatu Carleoli. papa mandat archiepiscopo Eboracẽ. ne ī vituperiũ ordinis clericalis mẽdicare cogatur, quatenus beneficium illud ad sustentationem conferret ipsi ita vt sine vsu pallij in epatu illo officiũ episcopale ualeat exercere, eidem archiepo tanquã metropolitano obediẽtiam & reuerẽtiam impensuruꝰ No. quod cũ quis timet interfici in ecclesia sua, pt petere cessionẽ. Itẽ no. q superior clericis prudere tenet, ne in opprobriũ ordinis clericalis mendicent. & sic p hoc ut necessitas vnius tẽgere omnes. Item no. casum quod archiepiscopus, q̃ sub est archiepiscopo, non utitur pallio. Ber.

c Moram.] forsitan propter intemperiem aeris. 74. dist. quorundam. vel quia habebat capitales inimicos sup. de elect. bona.

d Defectũ.] Si 93. dist. diaconi ure. medicat infelix, &c.

e Ad sustẽtationẽ.] Huic prouidẽdũ est in bñficio quẽ nõ crimẽ, sed ei necessitas abducit. 7. q. 1 Quis tribe, sed male meritus publica egestate laborare debet. ff. de posit. bona fides, & merito huic prouidendum est, quia depulso inbuentur in necessitate. 50. dist. studeat. autem ille tanquam plebanus ecclesiæ huiusmodi.

[Glo. seq. signat contrariam.]

f Vsu palij. Arg. contra C. quemad. ciuilia mune. in dict. l. lib 10. qm maioribus honoribus functos, non licet descendere ad minores. ut dicit lex ibi. & arg. ad idem. 93. dist. legimus. & ff. de transla. inter. & cap. 1.

‡ Latenus sub Innoc. iij. c. 25.

Nisi

Nisi cum pridem.] Sunt quatuor principales partes. Prima reprobat has duas causas cedendi, scilicet senectutis vitæ, & humilitatem. Secunda ibi, Inuenti ponit sex causas, ex quibus ep̃i possunt petere licentiã cedendi. Tertia: ibi, Verum reprobat alias causas cedendi, vt otium, laborem, inspirationem, & his similes probãs id au

CAP. X.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp. Et ad intelligentiã huius cap. dicit B. Thom. 2. 2. q. 185. art. 4.

Nisi † cum pridem: & infra. ¶ Si in huiusmodi cessione frugem timoris melioris vitæ promissis, [a] scire te debes non esse sanctificato [b] in vtero sanctiorem, & ideò non

dderãtib. & rñdens ad id qđ opponi, posset. Quarta concludit: ibi, Monemus. Itẽ secunda sub diuiditur in sex, quæ facilè patent. Io. And.

CASVS. Calaritanus archiep̃s sæpè petijt licentiam renunciandi à dño Papa: super hoc Papa rescribit eidem dicens, qp̃ ꝓ huiusmodi cessionem promittit sibi fructum melioris vitæ, scire dẽt qp̃ ipse non est sanctior ꝙ fuerit Hieremias: & ideo non dẽt deserere officiũ prædicationis, & cum ipse Hieremias prædicando receperit verbum Dei, licèt renunciauerit prædicandi officium: si enim propter humilitatem vult cedere, eo ipso vt in superbiam se erigere, qp̃ in proposito resignandi se exhibet pertinacem: quia tunc veram obedientiam offeret, cum per ipsam locum regiminis non dimittet.

Causæ cedẽdi quot & quales.

INTVERITE ITAQVE. In §. isto ponunt causæ, propter quas põt quis petere cedendi licentiã primo conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, graue scandalum, & irregularitas personæ. Sed his hominibus diligens est adhibenda cautela. Propter conscientiam criminis, potest quis petere licentiam renunciandi; sed non propter conscientiam cuiuslibet criminis, sed illius ꝓpter quod executio officij, si post peractam pœnitentiam impediretur, qp̃ ꝑ pro quolibet crimine quis cederet, parum vel nulli remanerent.

ALIA VERO. Debilitas corporis est causa cedendi, quæ præcedit vel ex infirmitate, vel ex senectute per quam impotens reddatur ad exequendum officium pastorale, nõ. n. ꝓ qualibet debilitate corporali dẽt q̃s deserere officiũ suum, & hoc ostendit exemplo Apostoli.

PRO DEFECTV. Pro defectu scientiæ põt quis petere cessionem; scientia enim circa administrationem spiritualiũ & corporalium est valde necessaria; & ideò pro vtriusque scientiæ defectu, vel ignorantia licitè renunciatur. Vnde dicit Dominus. Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, & licèt eminens scientia debeat dari in prælato, competens tamen toleratur, quia multa scientia (vt dicit Apostolus) inflat, imperfectum cuius charitas supplet.

PROPTER MALITIAM. Propter malitiam plebis aliqđ cedere dẽt prælatus, videlicet qũ plebs adeò mala existit, vt ꝓficere nequeat apud ipsam: & quanto prælatus magis laborat, tanto deterior fit. Vnde dixit Dominus per prophetam. Linguam tuam adhærere faciam palato tuo. Et Apostoli dixerunt Iudæis; Ecce conuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos fecistis indignos. Non tamen propter quamlibet culpam subditorum, pastor dimittere debet gregem suum, ne mercenario comparetur, qui dimittit oues & fugit; sed tunc demum debet fugere, cum oues conuertuntur in lupos; & tamen tales sunt aliquando tolerandi; qua sanguinem elicit qui nimis emungit.

PRO GRAVI. Pro scandalo licitum est ep̃o petere licentiam cedendi, cum aliter scandalum sedari non possit; ne plus corporalem honorem videatur affectare quã alterius æternam. Sed inter scandalum & scandalũ distinguendum; sicut Dominus distinxit, dum dixit Apostolis; Sinite illos, quia cæci sunt & duces eorum, & alibi dixit; Qui scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola in collo eius & demergatur in profundum maris.

PERSONAE VERO. Propter irregularitatem debet petere cessionem? si sit bigamus, vel infamis videatur. Vnde dixit Apostolus. Oportet episcopũ esse vnius

uxoris virum, non tñ ꝓ quamlibet irregularitatẽ dari debet licentia cedendi ei, qui benè administrauerit: vt si non sit natus de legitimo matrimonio; quia licèt nõ debuerit tacuisse impedimentum, si occultum est factũ, potest cum eo misericorditer dispensari: hoc debito moderamine, vt inter naturales & spurios distinguatur, nothos & manseres.

VERBVM. Si verò ꝓ alias causas petat aliqs cessionem, nõ est audiendus, cũ talis postulatio nõ videat discreta; qa ꝓpter laboris angustias vel persecutiones, non dẽt qs dimittere sponsam suã, cui per manum se fide media copulauit; qm. Beati sunt qui persecutionem patiunt propter iustitiã. Sed diceret aliquis, spiritus vbi vult spirat, & nescitis vnde veniat, aut quo vadat; & qui spiritum Dei ducit, nõ est sub lege; & ideò si cedendi licentia ei denegetur, tamen cedet. sed põt ei responderi; quo spiritu Dei agit, qui contra veritatem aliquid agit? imo contra spiritum Dei agit qui contra veritatem aliquid attentat.

PORRO. Sed si dicat qp̃ forsan alia causa latens est, propter quam cedendi licentia diuinitus inspiratur; potest ei responderi. Et in quo scis qp̃ talis inspiratio sit diuina? & subijcit exemplum de beato Martino ostendẽs illius exemplo quod renunciare non debeat.

QVIPPE. Dicit Papa in §. isto quantumcunq; qs virtutibus fulgeat, charitatem aũt non habeat, nihil hre vr. Sed nulla est maior charitas, quàm vt ponat animam suam pro subditis suis, vel pro amicis suis dummodò ꝓ sit proficere ipsis; etsi non omnibus, tamen multis. Vnde ab eorum regimine pro ter laborem se excusare non debet, exemplo Apostoli; quia etsi non semper laborem sequatur effectus, nihilominus labor meritorius est apud Deum; iuxta illud; Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum.

NEC PVTES. Dicit Papa in §. isto, quòd non dẽt credere, qp̃ ideo Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima in actiua vita multum laborabat, quia Maria optimam partem contemplatiuam vitam videlicet, elegit, quæ non auferetur ab ea; quia licet contemplatiua vita sit magis secura, actiua est magis fructuosa. Vnde lippitudo Liæ propter sobolis fœcunditatem præfertur pulchritudini Rachelis; & præterea simul potest quis esse actiuus & contemplatiuus, exemplo Moysi, qui quandoquè ascendebat in montem, vt ibi gloriã Domini cum maiori cerneret libertate; quandoque descendebat in castra, vt populo prædicaret, propter hoc inducit illum dominus Papa ne cedat. Monet ergo ipsum vt laborem regiminis nõ recuset, veruntamen quia in postulando cedendi licentiam instituit, dominus Papa reliquit illum conscientiæ suæ; vt si propter aliquã causam utilem & honestam, distinctis, sibi causis prædictis, in suo proposito perseueret de licentia sua cedat, alioquin cedendi licentiam nouem sibi interdictam; quia licet habeat pennas quibus in solitudinem auolare desideret, tamen sibi legatæ sunt nexibus præceptorum. per hanc decretalem nota causas per quas põt quis petere licentiam renunciandi. Nota quod in oibus factis discretio est adhibenda. Item quædam sunt crimina, quæ etiam post pœnitentiam peractam impediunt vt simonia in ordine, & homicidium. Item scientia inflat, charitas ædificat. Item distinguunt inter irregularitatem propter conscientiam sui criminis, & alium. Item communis utilitas præfertur priuatæ. si in communi includitur priuata. Item licet laborem non sequatur effectus, est tamen labor remunerandus. Item temporalia & spiritualia possunt simul exercere sine peccato. Item in iudicio voluntario relinquitur quis conscientiæ suæ, non in contentioso.

a Promissis.] Quasi credens qp̃ cedendo placeas Deo.
b Sanctificato.] scilicet Hieremia.

a Miſterium.] Quod priuilegium eſt, inf. de ſtat. mo. quod Dei timorem.

b Cum ille.] ſ. Hieremias q̃ p̃dicationis recuſabat officium, & tamen poſtea recipit, 8.q.1. in ſcriptura.

c Cuius.] ſcilicet verbi Dei.

d Forſitan.] Iſtud forſitã, non vī poni dubitatiuè, ſed affirmat uè, ſim. 32.q 2. admonere, & inf. de pc. tuæ. & de pç. diſ. 1. quãobrẽ, ff. de rei vẽ. nẽ ſi. §. j. & verba ſequẽtia hoc inuũt, & ẽ. de reſcr. ſup licens, ver. niſi forſitã.

[Gl. ſeq arguit & opponit, ponit ſolutionẽ cõtrariã, arg. ponit contrariã loã. Tan. cui obijcit, & ſoluit partim approbando Item quærit, & ſoluit.]

e Sed dũtaxat. 2] ex iſto loco colligit q̃ pro nullo crimine põt ep̃s renũciare ſine licẽtia Papę, quã tuncunq; giam. Sup hoc dãt q̃dã, q̃ nullus criminoſus, nullus irregularis põt renũciare ſine licẽtia Papæ, arg. 1. c. proxi. ver. vnde q̃dã, & 6. q. 3. denique. & ff. de adm. tut. l. tutores, §. q ſe. ẽt ſi talis ſit qui titulũ nõ hẽat, vt ſimoniacus, & intruſus, in morte tñ p̃p neceſſitatem poſſent renũciare, ar. illius c. 17. q. 4. ſi quis ſuadẽ te. Tan. & Io. dãt q̃ ſimoniacus & intruſus nõ hẽnt titulũ, ſed fures & inuaſores ſũt, 1. q. 1. ordinationes, & 9. q. 1. ordinationes, & iõ quãto plus rẽ tenent, tãto pl' peccãt, & fur ſemp eſt in mora, ff. de con. fur. ſi ꝓfure, §. pe arg. quia nõ remittit peccatũ, etc. 14. q 6. ſi res aliena, vnde dicũt quòd renũciare poſſunt ſine licẽtia Papę, quia ip. & ad hoc tenent canonis auctoritate, 1. q. 1. ſi quis neq; In alijs qui titulũ hẽnt, ſecus eſt, ibi neceſſaria eſt licentia Papæ, vt hic dicit, arg. inf. c. prox. uerius, & ſe. Sed littera iſta contradicit, [non cuiuslibet, ſed illius dumtaxat, cuius executio poſt peractam pñam impeditur, ſed hæc duo crimina talia ſunt, & ſit vī, quod hic ſit petenda licentia: quia licet nullum non habeat ſimoniacus, tamen vī habere titulum, cum per electionem habuerit eccleſiã, quo ad cõem opinionem hẽt titulum, cum occulta fuerit ſimonia, vnde ſaltẽ propter hoc tenetur licentiam petere, & cauſa poteſt ſubeſſe: quia ſi benè adminiſtrauerit, Papa de facili diſpenſabit cũ eo. arg. inf. e. ea. ꝓpter ro. Satis poſſet hic dici, q̃ intrusus omnino dẽt cedere, qui nec quantũ ad opinionẽ, nec quantum ad veritatẽ, titulum hẽt. Quæ ergo ſunt crimina, q̃ p ſe perpetua pœnitentiam impediunt executionem ordinis? Dic q̃ ſimonia eſt vnu de illis, 1. q. 1. erga ſimoniacos. ẽ. de ſimo. tã ta. Itẽ homicidiũ, ẽ. de tẽpo. or. c. vlt. & 50. diſt. miror. & de his duobus cumminus hemus expreſſe ẽ. de accuſ. inquiſitionis, in prin. Item ſim loã. oẽ peccatũ qđ ipſo iure irrogat infamiã, 3. q. 7. infames, §. porro, quia licet culpa per pœnitẽtiã tollat, infamia tã non abolet. 2. q. 3. c. Euphemiun., §. nunc colligit. de hoc not. inf. de tẽp. or. & qua. or ex tenore. 3 illis eni crimnib. q̃ poſt pniam impediut executionẽ ordinis, aut beneficij mẽtionẽ, dẽt ep̃s petere licentiã cedendi: quia pœnitere nõ põt niſi renunciet. In alijs vero criminib. de quibus põt pœnitere tenendo in officio ſuo, nõ tenet petere ceſſionẽ, arg. illi⁹, de cr. ẽ. de tẽp. ord. c. vl.

f Culpæ.] Hoc eſt contra illos qui dãt oẽ crimen inducens irregularitatem.

g Fauci.] quia res pene contra naturã eſt q̃ qs ſit ſine peccato 25. di. §. nunc aũt, & 81. diſt. Apoſtol⁹, i fi. fim. ẽ. de ꝓbẽ c. pen.

h Impotẽs.] talis enim motibus dī fonticus: ga cuiq; rei agẽdæ impedimẽto eſt, ff. de re iud. q̃ſtiõ, & ff. ã ver. ſig. l. moch⁹.

i Infirmitas.] quia feruor ſpũs ad ſublimiora conſcendit, ẽ. eo. literas.

k Plerunque.] niſi eſſet alia licentia, q̃ certo addiſcere põt; ad quod ſemper tenetur epiſcopus, 28. diſt. cap. vlt. vnde dicit Iuniſconſultus, ſi vnum pedem tenerem in ſepulchro, adhuc addiſcere vellẽ, ff. de fideicom. libe. apud Iulianum 24. q. 3. ſi habes.

l Spiritualium.] 38. diſt. per totum.

m Temporalium.] 96. diſt. fratrem noſtrum, & 39. diſt. Petrus, 96. diſt. 1. §. 1. & merito neceſſaria eſt ſcientia ſpiritualium & ꝑſonarũ: quia in his alios docere dẽt epiſcopus, & ideo aliorũ doctrina indigere non dẽt 1. q. 7. cõuenientibus, & in auth. de ſanct. epiſ. §. damus, colla. 9.

n Scientiam repulſti.] 39. diſt. omnes ꝓlatentes.

o Tole-

1 Dicendo 3, 1, 2, Domine, puer ſum ego: & neſcio loqui. Ier. 1.

Hier. 11.

† In quibuſdam vulgatis legitur, elegere, ſed mendoſè

2 Abb. hic ſomnaut ẽ. diam diſtinctionem ad ãntuendũ m prælatus teneatur cedere, diſtinguens an ele to ſit cano tica rõne p ſi nus & for ior, an cano ica ex perſo ne tñ, uel ex forma tã. cuius di- onis m, vi ga- de quod in fin. ad.

† temporalis.

† Adde quis dicat ſenex, no. in l. ſi pater, § in arrogationibus, ff. de adop. & l. nunti, ff. de teſtib.

3 Concor l. 1. & vlt. C. de ſen. pal. cum ibi no. & l. j. §. de qua. ff. de poſtul. 2. Cor. 12.

† Adduntur in vno veteri hæc duo verba, & poteſt.

† Vide text. in authẽ. de iud. §. 1. coll. 9. & l. ſi quis §. prohibentur, ff. de edẽdo. Oſee 4. i

d Tolerãda.] ſup. de elec. cum nobis olim, & in ſ. de verb. venerabilis.
b Plebis.] Simile 7. q. 1. c. aduerſitas, §. hoc tunc ſcrutandum, & c. vlt.
c Culpa.] Subditorum, ſcilicet.
d Fugit.] 23. q. 4. tues perſonas.
e Vtiliter] Qñq; n. dormire dẽt ſeueritas diſciplinæ. 23 q. 4. ne ſimilio. & c. non põt, & 11. q. 3. quando.
f Elicit.] Vt 4. diſt. denique, & alibi, noli eſſe nimis iuſtus, quia iuſtus quãdoq; in iuſtitia ſua perit. 2. q. 7. c. plerũque, §. de his, & de pẽn. diſt. 1. ſerpens.
ADDITIO. Vnde verſus.

Qui nimis emungit, ſolet exterquere cruorem,
Et violenta facit correctio deteriorem,
Sed moderata ſatis correctio gignit amorem.

g Eſca.] inf. de noui ope. nunc. cum ex iniuncto.
[Gl. ſeq. circa ſcandalum diſtinguit triplicem veritatẽ & in vltima ſubdiſtin.]
h Diſtinguẽdum.] Prout Greg. diſtinguit ſuper Ezechielẽ homil. 7. vtrum ſcandalum ſine peccato vitare poſſimus an non? 1 nam inquitum poſſumus, ſine peccato ſcandala vitare debemus. alioquin vilius ſcandalum natũ permittit, quam veritas relinquatur, inf. de regul. iur. qui ſcandalizauerit, veritas enim bonę vitæ vel miniuæ nunquam deſerenda eſt, veritas diſciplinæ ꝙdoque, tunc autem debet deſeri veritas diſciplinæ ꝙdo multitudo peccantiũ eſt in cauſa, non tamen volumꝰ defendere malum, quod faciunt, 23. q. 44. diſt. comeſſationes. vbi de hoc, & 50. diſt. vt conſtituerent, & inf. de cler. excom. mi. latores. Si vero defendere volũt malũ quod faciunt, & excuſare illud quaſi ex auctoritate, tunc multitudini parendũ non eſt ꝓp ſcandalum, de pẽn. diſt. 6. c. 1. in fi. arg. 82. diſt. plurimos, & 7. q. 1. c. eduerſitas. §. cum autem. ver. retrum quippe.
ADDITIO. De hoc dr, in ſ. de tẽp. or. c. ſanè, in 2. no. 3
i Hoc verbo.] ſ. non oẽ quod in os intrat, ſed quod ex ore procedit, quinquinat hoiem, tũc dixerũt Apoſtoli; ſcis q̃a Phariſæi, quorũ religio eſt in cibis diſcernẽdis, audito hoc verbo, &c. vſque ibi: vt 11. q. 3. inter verba.
k Sinite.] q. d. non eſt curandum de ſcãdalo eorum.
l Regulariter.] aliàs cum irregularis ſit, regulariter miniſtrare nõ põt. Ex his. n. quæ inordinatè ſunt acta, nõ põt aliquid ordinabiliter fieri, inf. de accuſ. qualiter, & qñ. ſed dic regulr, i. laudabiliter & vtiliter.
m Non potuerit.] i. non debuerit de iure tpe ſuæ examinationis, & ſic eſt arg. ꝙ illud dicimur poſſe, qđ de iure poſſum', 22. q. 2. facit, & arg. ſup. de ref. ſciſcitatus, ſed debuit confiteri ſaltem in ſecreto, ſup. de elec. innotuit.
n Culpa.] quia nõ manifeſtauit impedimentũ tẽporis ſuæ ꝓmotionis. vñ imponi dẽt ſibi pnia, cum diſpenſatur cũ eo vt ſequens ita dicit, tñ ſi culpa talis & cã, ſit irregularitas ſit, diſpẽſatur cũ ipſo ꝓpter vtilitatẽ ipſius eccleſiæ.
[Gl. ſeq. arguit, & allegat contrarium.]
o Latet.] arg. pro opinione illorũ, qui dicũt, ꝙ peccata latẽtia faciũt homines irregulares, 50. diſt. ſacerdos, & c. ſacerdotes, à cõtrario ſenſu, & c. de his uero, ar. 33. di. habuiſſe, & ar. cõtra 32. q. 5. Chriſtiana, vbi dicit latẽtia peccata nõ habent uindictam.
ADDITIO. In foro ſeculari non habent uindictam, ſed in foro animæ habent.
p Et cã.] ſi 3 ipſa irregularitas occulta eſt, diſpenſatur cũ ipſo propter utilitatem ipſius eccleſiæ.
q Zelotes.] zelãs & ulciſcens peccata, uel exactor caſtitatis, j. q. 3. Saluator, §. cõtra, & 34. q. 2. §. j.
a Fuer.]
3 Hęc gloſſula non habetur in uetuſtis codicibus.

1. Cor. 7. † Vide l. ſed Iulianus, §. quod dr, ff. ad Mac. & l. ex pluribus, ff. de reg. iu.

toleranda: [a] quia ſecundum Apoſtolum, Scientia inflat, † charitas aũt ædificat: & idcò imperfectum ſcientię, põt ſupplere perfectio charitatis.

¶ Propter malitiam autem plebis, [b] cogitur interdũ prælatus ab ipſius regimine declinare, quando plebs adeò duræ ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat apud ipſam, ſed propter eius duritiã, quo magis ſatagit, eo magis iuſto iudicio deficere permittatur, dicente domino per propheram. Linguam tuam adhærere faciam palato tuo, quia domus exaſperans eſt. & Apoſtoli leguntur dixiſſe Iudæis, Ecce conuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos indignos feciſtis.

¶ Non tamen pro qualibet culpa [c] paſtor debet gregem deſerere, ne mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, [d] ſed de ſuperioris licentia, tunc demum poteſt non tam timidè fugere, quam prouidè declinare, cũ oues conuertuntur in lupos: & qui debuerant humiliter obedire, iam irreuocabiliter contradicunt. cum etſi tales ſint grauiter pro crimine puniendi, ſunt tamen pro tempore vtiliter [e] tolerãdi, quia ſanguinem elicit [f] † qui nimis emungit Pro graui quoque ſcandalo euitando (cum aliter ſedari non poteſt) licet ẽpo petere ceſſionẽ, ne plus temporalem honorem, quàm æternam videatur affectare ſalutem, memor illius quod dicit Apoſtolus, Si eſca [g] ſcandalizauerit fratrem meum, non manducabo carnem in æternum.

¶ Sed inter ſcandalũ & ſcandalum eſt ſubtiliter diſtinguendum, [h] ſicut Dominus ipſe diſtinxit, cui cum dixiſſent Apoſtoli, Scis quia Phariſæi audito hoc verbo [i] ſcandalizantur? reſpondit, ſinite [k] illos, cæci ſunt, & duces cæcorum. Alibi verò dixit, Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.

¶ Perſonæ verò irregularitas, vt ſi forte ſit bigamus, vel viduæ mariti tus, eſt cauſa, propter quam petere poteſt licẽtiam aliquis reſignandi, attẽtante Apoſtolo, qui dicit. Oportet epiſcopũ eſſe vnius vxoris virum: Non tamen propter quãlibet irregularitatem perſonę, dẽt et qui regulariter [l] miniſtrauit, cedẽdi licẽtia indulgeri, vtpote ſi de legitimo matrimonio non ſit natus, quia licet irregularitatẽ hmõi nõ potuerit [m] ſubticere, ſi tñ & culpa [n] latet [o] & cauſa, [p] cũ eo qui laudabiliter ſuũ impleuit officium (iniuncta ſibi pœnitẽtia competenti) poteſt non minus vtiliter, quã miſericorditer diſpẽſari. Ego ſum inquit Deus, zelotes [q] viſitãs peccata pa-

1. Tim. 3.

Matth. 15.

Matth. 18.

Exod. 20.

Ezech. 5.

Act. 13.

Ioan. 10.

1 Si verò dubitetur, an ſit peccatũ, vñ ſcandalũ vitandũ arg. 14. diſt. c. ſi. 1. q. vlt. & ſi illa, 23. q. 1. qd culpat, nã ſi dubitatur de peccato, & certũ ſit de ſcãdalo, dicemus cũ Aug. Tene certum, & dimitte incertũ, de pẽ. diſt. 7 §. j. ad fi. Io. And.

2 Concor. tex. in l. aut facta, §. fi. ff. de pẽn.

1. Cor. 8.

a Paret.] A contrario sensu.

b Manzeres.] Sicut legitur in historijs, in rubrica, qui bus nō est fas ecclesiā Dei intrare. Manzer proprie dr de scorto natus Spurius de concubina. Nothus de adulterio natus, sic dr nothus fœbus, quæ affligit sicut quartana, & ita non est vera quartana. sic nothus quia vr verē filius, sed nō est. Et oēs tales illegitimi ab honorib. repelluntur, vt sup. de ele. cū i cūctis, & sup. de ele. innotuit. & if. de fil. pbr. c. 1. & vlt. Naturalis dr natus de concubina, quæ tenetur in domo quasi loco uxoris vnica & talis in bonis patris ab intestato succedit in duas vncias paternæ substantiæ, si alij filij non extent. nec coniunx legitima, C. de nat. lib. auth. licet patr. & in bonis matern. succedit cum legitimis filijs, C. de Senatusconl. Orfic. si qua §. vlt.

ADDITIO. Vndè de talibus reperiūtur isti versus

Mazer bast scortum sed mg ba nothus dedit ortum;
Vt foges à spica, spurius sic est ab amica.
Sunt naturales qui nobis sunt speciales.

† Vide C. Th. 2 q. 10. art 4. & Alfor. in Cas. lib 2. t. 10. de nulla hæret. punit.

† Pro intelligētia huius tex. & glosę quatenus agūt de filijs illegitimis, videto Cardinalem Paleotum in lib. de nothis & spuriis filiis.

c Omittamus.] Et tamen statim subiungit de illo, &c. & est color rethoricus, qui dicitur præoccupatio. similr 1. q. 1. Moyses in fine.

d Otiositas.] iuxta illud. Oua si tollas, peperit cupidinis arcus & alibi. Quærit ur Aegistus quare si factus adulter? In prōptu causa est, desidiosus erat. Et dicit Hieronym. ad Monachum, S nisi facito aliquid boni operis, vt te diabolus inueniat occupatū. de cōs. dist. § nunquam.

e Sponsam.] Supra de transla. inter corporali. § si vo. matri. cum dotem, § si manifestus. & expone sponsam ideſt, ecclesiam militantem.

[Gl. seq. ponit triplicem lect.]

f Defigendo manum.] Verba sunt Salomonis in parabolis loquētis de fideiussore, quia obligauit se apud extraneū. i. apud creditorē, qui est extraneus, i. alius à fideiusso e & reo principali, sic eōs defigendo manū, i. per manu.dem obedientiam obligauit se pro ouibus suis apud extraneum creditorē, i. apud Deū qui sibi credidit gregē suū, mediāte suo Metropolitano, cui. obedientiam fecit naturalem, eōs enim tenetur reddere rationem Deo pro animabus sibi cōmissis, si male custodiuerit oues suas, inf. de reg. iur. c. pen. Et expone apud extraneum. i. apud aliū: quia Deus est alius ab hoste in eo quod Deus, qa Deus est creator, & homo est creatura. Vel dic quod Deus extraneus est à quocunq; Christiano; & tamen quilibet Christianus est eius filius: filius. n. dr esse in potestate patris quousque est emancipatus; eo emancipato dicit extraneus sicut quilibet alius, & tamen est eius filius, ita Deus emancipauit hominem, cū dedit ei liberum arbitrium faciendi quodlibet bonum vel malū. & ita d ōns est extraneus.

g Spiritus vbi vult spirat. Vide 2 de eo dr. Dum spiras vbi vis: tua munera diuidis vt vis. Sens cui des, quod vis, quantū vis, tempore quo vis

h Vias.] Quia non sunt in hoc viæ eius 47. dist. c. sicut § necesse est. in fine.

i Sub lege.] 19. q. 2. duæ sunt, & infra de reg. licet.

k Indubitanter.] Quia nefas est dicere, q̄ scriptura mentiatur. 3. q. 5.]d ergo.

l Pontifex.] Beatus Martinus.

m Illius.] f. beati Pauli Apostoli.

n Flore.] i. operibus virtutum: quia virtutem nullus potest habere sine charitate; qm qui habet vnam virtutem in actu, hēt omnes; & qui caret vna caret oībus. 24. q. 1. vbi sana. 12 q. 1. cū renuncia ur. de pœn. dist. 2. si enim inquit, inf. de reg iur. deficit peccator.

o Nihil.] Iuxta illud Apostoli; si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem aut non habeam nihil mihi prodest de concess dist. 4. solet, & de pœn. dist. 3. si quis autem, ad fi. dist.

a Multis.

trum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem, in his qui oderunt me, ideſt, in illis qui contra me paternum odium imitantur. vnde patet[a] † quòd illis qui paterna vitia non sequūtur, propriè possunt meritis suffragari virtutes: illo discretionis adhibito moderamine, vt inter nothos † & manzeres [b] naturales, & spurios distinguatur: & inf.

¶ Verùm si propter alias causas cessionem affectes, non est in hoc tibi postulanti faciendum: cum huiusmodi postulatio videatur non esse discreta, quoniam (vt id tamquam notissimū omittamus, [c] quòd otiositas [d] & voluptas arma sunt hostis antiqui ad miseras animas captiuandas) pp labo is angustias, aut persecutionis incursus non debes deserere sponsam [e] tuam, cui † defigēdo [f] manū apud extraneū te fide medio copulasti, sciens quod beati sunt illi, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam cum probati fuerint, accipient coronam vitæ, q̄ repromisit Deus diligentibus se.

¶ Sed dices: Spiritus vbi vult spirat, & nescis vnde veniat, aut quo vadat: & ideò non est, qui possit vias [g] illius spiritus perscrutari; qui verò spiritu Dei agitur, non sunt sub lege: [i] quoniā vbi spiritus Dei, ibi libertas. quare si cedendi tibi licentia data ab homine, non fuerit, nihilominus tamen cedes: quia data est tibi liberras cedendi à Deo. Certè desipis, si sic sapis: nam quom odo spiritu Dei agitur, qui cōtra spiritū Dei agit: si n. vera sunt, quæ præmisimus, (imò quia indubitanter [k] sunt vera) pro culdubio contra spiritū Dei agit qui aliquid cōtra veritatem attentat, quoniam ipse est spiritus veritatis.

¶ Porrò si dicas, quòd forsan alia est causa latens, pp q̄ cedendi voluntas illa cēlitus ir spirata sit: & nos si quid ē in hoc mus. tu quōs cis q̄ talis inspiratio sit ecclesiastica ne recolis quid ille gloriosus Pontifex [l] dixerit cū cœpisset viribus corporis repente destitui: Dñe, si adhuc populo tuo sum necessarius, nō recuso laborem, fiat voluntas tua. illius [m] exemplum secutus qui dixit, Cupio dissolui, & esse cum Christo, manere autem in carne necessariū est propter vos, & infra

¶ Quippè si quantocū que † virtutum flore [n] refulgeas, & in te nō hēas charitatē, nihil [o] te comprobaris habere, nulla si quidē maior poterit esse charitas, quàm vt animā suam ponat quis pro amicis suis: cum autē propter hanc te decet animam tuam pro subditis

1. Cor. 3. Eōs de oīb. Deo reddet rationem.

† Vide C. Th. 2 q. 10. art 4. & Alfor. in Cas. lib 2. t. 10. de nulla hæret. punit.

† Pro intelligētia huius tex. & glosę quatenus agūt de filijs illegitimis, videto Cardinalem Paleotum in lib. de nothis & spuriis filiis.

† In uno veteri vaticana; cui defungendo manū tuam, &c. fide media copulasti.

Matth 5. Otium multa, & magna parit incommoda. Ioan. 5.

1 Concord. tex. i. quinta, in ff. de dit. nupt. & ff. si duobus, C. de bon. poss. cōtra tabul.

2 Hæc glossula non est in uetustis codicibus.

† quantumque.

Philip. 1.

Ioan. lib. 5.

3 Quo ad vitam æternā; prodesset enim quo ad nim. sup plicā, ut ibi. Ioan. And.

a Multis.] Vt 7. q.1.ibi.
b Plus.] 23.q.4.quis non.
c Effectus.] Iuxta illud. Non est in medico semper vt seruet vt æger. q̃ q̃nq; est vitiũ materiæ, non artificis.inf de lo.& conducto. p̃p. ti.ad leg. Aquil. si seruus. §.si calicé & 43 dist

Ephesijs,nec cuẽtus mortalitatis medico q diligẽs fuit,imputari debet,ff de offi. præfi. illicitas,§.licet.& sufficit diligentiã adhibere q̃ pót. 47.d.c.vlt.& si negotiũ nõ hẽat effectũ, sufficit si sit viliter cẽptũ,ff.de neg gest. sed an vltro. .1. licẽt secus sit ĩ negotijs pupilli.ff.eo. vt. l.si pupillus. 1 prin. et l.Iulus.

d Maria.] De qua dĩ: Maria vile forus: vas sẽpiẽ dæmoniorum:plorans mutato dice fit apostola de meretrice.

e Illa.] Activa contemplativa.

f Secura.] Ergo potius amplectẽda: cũ tenere certũ, & dimittere incertũ debeam.de pœn.dis.7.c.vl. ff.de rebus nupt. adoptiuus. §.1.sed vtraque est certa.

g Ista.] Lectiua vita.

h Lia.] Lia lippa erat oculis, quę quatuor filios genuit ex Iacob: sed Rachel duos tantum.s. Ioseph. & Beniamin.

i Legislatoris.] Moysi.36.dist.si quis vult.

k Qui propter.] i. p̃p quam causam.

l Ad prælatum.] 21.q.1.c.vnico.& 8. q.1.c.3.

m Diuerti.] Id-est,accedere.

n De licentia.] q petit licentiã & obtinet,cõpellit dẽt vt cedat int eo. quidem.

Post trãslationẽ] Sunt tres partes, prima ponit postulationẽ, & postulãtis petitionem.Secunda ibi:Vetũ canonẽ postulationi & petitioni cõtrariũ quẽ fieri pretaẽ ponẽdo casus quibus canon obsistit,et quibus non. Tertia: ibi, Cum ergo,committit postulationem certis casibus admittendam,et in alijs repellendam.Io. And.

CASVS Vacante ecclesia Fauentin. canonici contulerunt liberam potestatẽ eligendi in l.eorũ cõcanonicum.

Ipse verò postulauit Io. canonicum S. Fridiani olim epm Sartanen.. ꝓpositus & capitulum Fauenũ. postulationem illam petierunt approbari à dño Papa:sed huic postulationi videbatur obstare capitulũ Cõstãtinopolitanũ concilij,in quo dĩ,vt q cũq; de pontificali dignitate ad monasticã vitã et pœnitentię locũ decẽdit, ad pontificatũ vlterius nõ resurgat, vñ cõtra illud cõciliũ,qđ ẽ vnũ ĩ quatuor cõcilijs q̃ tenuit ecclesia sicut quatuor Euãgelia, nõ videbat eadẽ postulatio admittẽda, verũ tñ ĩ gbusdã casibꝰ. nõ obstãte illo cõcilio, is q monasticã,vitã elegit,põt iterũ ad ep̃alẽ animum. Primo si p̃p pẽsecutionẽ uel ꝓpter corporis infirmitatẽ, ad monasticã vitam decẽderit, de supiorꝭ licẽtia,his ceteris ꝑib.ad ep̃alẽ potest resurgere dignitatẽ. Itẽ si q̃s ꝓpter cupiditatẽ parentum eo ignorãte fuerit ep̃atũ adeptꝰ.& hoc cõperto ad monasterũ de licẽtia superiorꝭ trãsiuit. q̃is ad illud redire nõ possit, ad aliꝗ tñ licite potest resumi.ĩ istis casibꝰ. nihil dr attẽtari cõtra cõciliũ p̃dictũ q̃ legit ĩ eo casu cũ aliq̃s dimittit ep̃atũ ꝓpter aliq̃d crimẽ, et ad monasticã vitã pœnitẽtiæ cã decẽdit: alijs opinionibꝰ. reiectis,q ĩ ĩra ponũtur.Quia nõ cõstitit Papæ ꝓpter q̃ cãm prędictus l. cesserit ep̃atui:mãdat Papa Rauẽnati electo q̃ si cõstiterit ei, q ꝓpter aliq̃ de p̃missis causis uel cõsimilibꝰ. p̃dictꝰ l. renũciauit ep̃atui,dũmodo necessitas uel utilitas id exposcat, detineãt ĩ cẽuã trãseũdi ad ecclesiã Rauẽ.maxime si uerũ est quod asserit, q ille loco nõ cesserit,et nõ dignitatu uel ordini: quia tũc ꝑmẽdũ est, q nõ ꝓpter aliquid crimẽ a se cõmissũ, causã pœnitẽtiæ trãsiuit ad uitã regulare: alioquin cũ durum esset nimis cõtra tam solemne cõciliũ huius postulationẽ admittere tmungat.c. Fauen.ut de alia persona idonea sibi prouideat'in pastorẽ. Nota hic quatuor casus in quibus ille qui renunciauit ep̃atui, trãsiens ad monasti-

Ipse verò postulauit Io. canonicum S. Fridiani olim epm Sartanen.. ꝓpositus & capitulum Fauenũ. postulationem illam petierunt approbari à dño Papa:sed huic postulationi videbatur obstare capitulũ Cõstãtinopolitanũ concilij,in quo dĩ,vt q cũq; de pontificali dignitate ad monasticã vitã et pœnitentię locũ decẽdit, ad pontificatũ vlterius nõ resurgat, vñ cõtra illud cõciliũ,qđ ẽ vnũ ĩ quatuor cõcilijs q̃ tenuit ecclesia sicut quatuor Euãgelia, nõ videbat eadẽ postulatio admittẽda, verũ tñ ĩ gbusdã casibꝰ. nõ obstãte illo cõcilio, is q monasticã,vitã elegit,põt iterũ ad ep̃alẽ animum. Primo si p̃p pẽsecutionẽ uel ꝓpter corporis infirmitatẽ, ad monasticã vitam decẽderit, de supiorꝭ licẽtia,his ceteris ꝑib.ad ep̃alẽ potest resurgere dignitatẽ. Itẽ si q̃s ꝓpter cupiditatẽ parentum eo ignorãte fuerit ep̃atũ adeptꝰ.& hoc cõperto ad monasterũ de licẽtia superiorꝭ trãsiuit. q̃is ad illud redire nõ possit, ad aliꝗ tñ licite potest resumi.ĩ istis casibꝰ. nihil dr attẽtari cõtra cõciliũ p̃dictũ q̃ legit ĩ eo casu cũ aliq̃s dimittit ep̃atũ ꝓpter aliq̃d crimẽ, et ad monasticã vitã pœnitẽtiæ cã decẽdit: alijs opinionibꝰ. reiectis,q ĩ ĩra ponũtur.Quia nõ cõstitit Papæ ꝓpter q̃ cãm prędictus l. cesserit ep̃atui:mãdat Papa Rauẽnati electo q̃ si cõstiterit ei, q ꝓpter aliq̃ de p̃missis causis uel cõsimilibꝰ. p̃dictꝰ l. renũciauit ep̃atui,dũmodo necessitas uel utilitas id exposcat, detineãt ĩ cẽuã trãseũdi ad ecclesiã Rauẽ.maxime si uerũ est quod asserit, q ille loco nõ cesserit,et nõ dignitatu uel ordini: quia tũc ꝑmẽdũ est, q nõ ꝓpter aliquid crimẽ a se cõmissũ, causã pœnitẽtiæ trãsiuit ad uitã regulare: alioquin cũ durum esset nimis cõtra tam solemne cõciliũ huius postulationẽ admittere tmungat.c. Fauen.ut de alia persona idonea sibi prouideat'in pastorẽ. Nota hic quatuor casus in quibus ille qui renunciauit ep̃atui, trãsiens ad monasti-

¶Monemus itaque vt laborem pastoralis regiminis non recuses, ne fortasse ad pedes tuos cum Martha perueniret, te recipere, qui † sibi apud te diuertendi [m] spreuisses cũ Martha solicita ministrare,& infra. Quia verò in postulando cedendi licentiam instituisti,tibi te duximus relinquendũ,vt distinctis causis propter quas cedere oportet,si propter aliquã causam vtilem & honestam huiusmodi proposito perseueres,de licẽtia[n] nostra cedas,alioquin cedendi licentiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam,quoniam etsi pennas habeas, quibus fatagas in solitudinem aduolare;ea tamẽ adstricta sunt nexibus præceptorum,quibus liberum non habeas absq; nostra permissione volatum.

¶Idem episcopo Fauentiñ.in archiepiscopum Rauenñ.electo.

¶ *Episcopus, qui propter crimen renunciauit episcopatui, & ad religionem transiuit,ad episcopatum reassumi non potest:Secus si renunciauit propter persecutionem,infirmitatem, defectum scientię siue inimicum ipso ignorante commissum: uel aliam iustã causam.*

CAP. XI.

POst † translationem tuam ad ecclesiam Rauennatẽ cum præpositus & canonici Fauentiñ.in l.eorum concanoni

† Si sibi apud,etc.

† Vide l. in emptiõe. cũ gl. in ver. reiect.ff. de ędil. edict. l.iustissime. in gl.1.eo. tit.

† Cap.5 e.tit. in 1.cõpl.

monasticam vitam põt iterum in ẽpm resumi. Item nota quod ius & potestas eligendi episcopum, in vnũ tm tum põt transfem. Item eligi potest postulandus ad hoc vt postuletur. Item nota regulam, quod cessante causa cessat effectus. Item necessitas & vtilitas panificantur. Itẽ prælatus contra ius scriptũ petitionem admittere non debet.

† Vide l. itẽ, §. 1. C. qꝑ cuiuscũq. vni. & in authẽ. de quæst. §. j. colla. 7.

† Sartan. Vbi de hoc vel fac unum in eo quod dicit: liberã, secundum Host. Ioan. Andr.

† Concor. l. ob æs. C. de aũt. & obli.

{Gl. seq. notat qꝑ datus vt eligat &c.}

a Liberam. & iõ potuit eligere vnde cumq. Et no. qꝑ qui potest eligere, potest postulare. ĩ. de elec. in causis. 1 sed è contra no. ff. de ri tu nup. generali hic expresse habet qꝑ vni potest committi potestas eligẽdi. li. n. ĩ. de ele. causam, q̃,

{Glo seq. recit pcr q. quare ille postulatus fuit, duas causas redd. it, & primã reprobat.}

b Postulandũ elegit. simpliciter eligi non poterat, quia erat de alia ecclesia. 63. distin. literas, & 71 dist. fraternitatẽ. sed in postulandum eligi potest. 63. dist. Valentinianus, quia episcopus fuerit, iõ no eligi, sed postulari debet. & hæc fuit causa quare fuit postulatus, & non illa, quia de alia ecclesia vt dixit Ioa. de hoc dr. ĩ. de elec. cum inter canonicos.

¶ Alexdem.

{Gl. seq. rec. per q. an solus prior, &c.}

c Priore. & à capitulo: quia solus prior non posset per sonam alienare. arg. 12. q. 2. sine exceptione. & 19. q 3. statuimus. cum maior sit alienatio personæ q̃ rerum. 12. q. 1. præcipimus. si autem nolet dare ipsum, compelli debet per superiorem, inf. de iure patrona. nullus, nisi iustam habeant causam non dandi: tunc compelli non debent. 63. distinctio. literas. & 71. distin. capitulo 1. & 2.

d Concilii Cõstãtinopolitani.] 7. q. 1 hoc nequaquã.

e Ex quatuor.] Et sunt hæc, scilicet Nicænũ, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, & Calcedonense. 15. distin. sicut.

Glo. seq ponit Brocar. alle. 6. iura pro, & duo contra, & tripliciter sol.

f Cessante.] Arg. est hic quod cessãte causã cessat effectus. ut 1. q. 7. quod pro remedio, & 1. qõ. 1. quod pro necessitate. & 55. dist. piscis. & 61. dist. c. statuimus. l. h. s omnibus. & ca. neophytus, infra de app. cum cessante. 2 ar contra. 32. q. 1. dixit dominus, 19. q. 2. duæ sunt. Solu.

Si per cãm fiat dispensatio vel aliquid cõsimile: cessante causa, cessat quod factum est ex causa: vt in primis cap. si vero ius commune statuitur ex causa, licèt causa cesset tamen remanet ius quod statutum fuit ex illa causa. ff. de postu. l. 1. §. sextum, vt in contrariis. vel sic, licet cã impulsiua cesset, remanet ius quod ex ea statutũ. cõtra 32. q. 1. erit dñs. Si finalis est cã q̃diu durat cã, durat quod ex ea causa statutũ est, uel qꝑ ex illa causa fit. ea uero cessãte cessat constitutũ ex illa causa. contra 32. q 7 ca. fi. vel cessat quod ex ea causa cõstitutum est qũ in constitutione dictum est, quod causa cessante cesset constitutio, vt in primis concordantiis.

g Cæco.] vndè uer.

Si cæcus cæcũ conatur ducere forte:
In foueã auctor primus cadit, inde secutor.

† Vide text. l. 3. cum gl. i ver. uenit. & ibi Bar. ff. de decurio.

h Deferendo.] ff. c. paxi. Ad defectu.

i Parentum.] data pecunia vel promissa. 1. q. 5. quæcunq; & c. præsentũ.

k Dimittens.] statim cum illum sciuit primo petita & obtenta licentia à domino Papa, vt hic dicit: & sic non potest renunciare sine licẽtia Papæ, 3 quã uis simoniacus, alias tm habuit retro sibi præiudicium. de simo. sicut. vel infra breue tẽpus 1. q. 1. constat & if. de reg. c. 2. qd i maleficius. verũ è, ff. de ui & ui ar. l. 1. § quoties. 14. q. 2. si virgo. C. de transa. quãuis. & C. quomodo & quãdo iud. ab e.

3 Dicit Hostien. qꝑ stat cum hoc sciuit, vocare debet personas idoneas quib. reuelet qꝑ tale quid comperit: & protestetur quod inuitus eãm tenet, cui fine Papæ licẽtia cedere nõ põt; et coã illis. tunc si ciat, peruenirem. quem silentium præsentia mittat ad curiam. et sic non aliter putat illum tutũ alle de appel. c. fi. 10. And.

[Gl. seq. rec. per q. an dispẽsari possit cum simoniaco & simoniacè promoto alleg. 5. iura quod non, & quatuor in contrarium. ponit opin. Vinc. & demum aliorum, qui distinguunt simoniacum in ordine, & in beneficio. & simoniacum & simoniacè promotum, & sponte cedentem & litigantem.]

l Nequeat.] Quia erga simoniacos nulla misericordia est adhibenda. 1. q erga simoniacos. & 7. q. 1. præsentiũ. & ĩ. de el. super eo. 1. q. j. quod quidã. & ĩ. de simo. nobis fuit. Sed cõtra vt quod possit eũ si oneris dispẽsari. ut 1. q. 5. quicunq; & c. pientiũ. & inf. de simo. de simoniace. & ĩ. de ele. si aliquis. Solu. Vinc. in quod talis de iure nõ põt eligi siue postulari, sed dispẽsatiue dẽt postulari. Alij dicunt qꝑ si cõmissa fuit simonia in ordine, nullus põt cũ eo dispensare, ut 1. q. 1. erga. &c. qꝑ quidã

nec

nec enim dñs Papa, vt dicunt, quia characterē habet vitiosum cui renunciare non potest. & ideo non purgauit vitium illud, vt 24.q.6.si res aliena. Sed hoc non credo: immo potest Papa bene dispensare cum simoniacis qui characterem habeant vitiosum, qui scienter simoniam committerunt. infra de simo. capit. pen. sed inferiores prælati non pñt dispensare cum scientē, sed Papa. hoc ideo quia bene purgauit vitium furti, re furtiua apud furem remanente de voluntate dñi. ff. de vsuc. si fuit. in prin. 1 & 1.q.1. quod quidem, net. si forte malitiæ characterem, &c. idem in violento detentore. ff. de preca. certe §. Iulianus. 2 Sed cū simonia committitur ignorante illo, cui acquisitum est beneficium, vel qui ordinē vel dignitatem adeptus est ignoranter, possunt ei dispēsare post liberam resignationem. Sed in hoc distingue, si beneficium euam simplex eo modo ē adeptus, sta im post resignatione n potest re sumi ad id dispensatiue, vt in ff. de ele. si aliquis, in fi. & capitulum etiam tunc dispensat, ut inf. de simo. ex insinuatione. In illo qui dignitatem sic est adeptus, distingue si sponte resignet, petens humiliter resignatione admitti, statim pōt eis dispēsare cum illo, & ad eādē promoueri. arg. 1.q.5. presentium. vbi dispensatur in dignitate assumēda cū eo qui sponte renunciauit ordini ignoranter recepto, & arg. illius c. quicunque. circa prin. tñ illud loquit de dispensatione Papæ. Et arg. illius decr. si aliquis à contrario sensu. Si vero de hoc contendit in iudicio, & electio sua reprobata fuerit, quia simoniace fuit facta, licet eo ignorante tunc episcopus illa vice & in sua vacatione cum eo non poterit dispensare, sed postea sic. supra de elect. si aliquis, in princ. & ita teneas circa huiusmodi dispensationem simoniacorum.

a Si fur emit à dño rē furtiuam, & habuit pro tradita, desinit pro furtiua possidere, & possidet pro suo.

† Intellectus concilij Cōstantinopolitani iubentis, ne q ex epō monachus factus est, ulterius epūs fiat.

z Vide de simonia tanta. super. gl. z. loā. And.

b Concor. l. mater. §. fi. ff. de inoffi. testa. & l. si cum te. ff. de pact.

a Laquitur.] hæc interpretatio tenenda est super ca. illo, 7.q.1. hoc nequaquam, exclusis opinionibus ibi notatis.

b Non valebat.] 1.q.1. si quis, neque ex hoc colligo, tem in his, & consimilib. casibus is, qui episcopatu dimisso monasticam uitā elegit, resurgere ualeat ad officium pastorale, nihil tamen in his contra præscriptum † intelligitur Concilium attētari: quod in eo loquitur[a] casu, cum pp aliquod crimen episcopatum quis deserens, ad vitam monasticam, pœnitentiæ causa descendit. Vnde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supradictum, cum quis pro crimine, de quo conuictus fuerat, uel confessus, ab episcopali dignitate depositus, monasterio extitit ad pœnitentiā agendam inclusus: uel cum aliquis propter graue crimen, pro quo episcopatum retinens, pœnitentiam digne agere non ualebat, [b] cedendi obtenta licentia uitam monachalem elegit. Aliis asserentibus sic intelligendum esse Capitulum ante dictum, ut per se resurgere nequeat, ideſt, repetere quasi debitum, quod tali modo dimisit, [c] quamquam eligi possit, præsertim si locum tantum, [d] & non ordinem [e] resignauit.

¶ Cum ergo nobis constare nequiuerit, ob quam causam prædictus I. episcopatui olim cesserit, mādamus, quatenus si tibi constiterit, quod propter aliquā ex prēmissis causis[f] seu consimilibus idem I. episcopatui cesserit memorato, tu auctoritate nostra (dummodo necessitas, vel vtilitas id exposcat) licentiam ei tribuas ascendendi ad regimen ecclesiæ Fauentiñ. maximè si veritate subnititur, qp dictus I. loco tantummodo cesserit memorato, [g] & non ordini, & uel etiam dignitati. † tunc enim esset vehementissime præsumendum, quòd non propter crimen aliquod ab ipso commissum, sed causa pœnitentiæ ad vitam migrauerit regularem: præsertim cum Apostolica sedes post cessionem multo minus, quam antea, permissset eidem tali crimine irretito, in pontificali ordine ministrare, alioquin [h] (cum durum [i] nimis exteriterit, contra tam sollemne Concilium huiusmodi postulationem admittere) prōposito, & Canonicis memoratis inungas, ut aliam personam sibi idoneā eligant in pastorem.

¶ Idem in Concilio Generali.†

¶ Qui petijt cedendi licentiam, ex quo illam obtinuit, cedere compellitur.

CAP. XII.

QVIDAM CE-

c Dimisit.] 7.q.1. quanti penitentium.

d Locum tantum.] ‡. de ord. ab episcopo qui renuncia. epi. c. unico.

e Ordinem.] Id est, ordinis executionem: quia characterem nemo posset renunciare.

f Ex premissis causis.] Quatuor, de quibus dictum est s in lra, scilicet, pp populi, persecutione, vel corporis infirmitatem, defectum scientiæ, uel pp simoniā ab alijs eo ignorante commissam, cum qs renūciat, propter aliā causā tale, non prohibetur iterum postulari ad dignitatem episcopalem, ut hic dicit.

[Gl. seq. duo quærit, & soluit.

g Ordini.] i. ordinis executioni, sed qd si renūciasset ordini, adhuc pōt resumi de licentia Papæ. nunquid recōsecrabit? Nō: quia characterē retinuit. 1.q.1. quod qdā. uer. si forte militiæ 32.q.7. licet. Sed ... e. e. uno sibi deest, quia resumunt de licentia Papæ.

† Videl. iubemus, cum gl. in ver. promissa. C. de sacrosanct. eccle.

h Alioquin.] i. si non renunciauit ex aliqua de prædictis causis, quę fiunt sine peccato, sed ex alia propter peccatum. ¶ ADDITIO. Vel, id est, nisi eps probauerit p dicta, vt alias tibi de illis constituit. fin Inn. Io. And. [Glo. seq. reci. per quæstionem.]

i Durum.] Nō tñ impossibile, quia bñ dispensat dñs Papa cōtra 4 quatuor cōcilia, & contra Apostolum, dū tñ nihil statuat cōtra fidem. 25.q.1. sunt quidā. ar. 34. dist. lector. 82. dist. presbyter, quod autem legitur 25. dist. sicut. de articulis fidei intelligitur.

† Lateranen si cap. 28. & cap. 1 eo. tit. in 4. compilatione.

4 Intelligas hanc glo. in his q̄ pertinent ad ius positiuū humanum.

QVidam cedendi.] Prima pars ponit factum. Secūda corrigit, cām reddens: ibi, Sed cum. Ioan. And.

CASVS. Quidam impetrant cedendi licentiam, & ea obtenta licentia cedere nolunt, dicit Papa qp cōpellendi sunt vt cedāt. Not. quod si quis licentiam cedēdi a Papa obtinuerit, compellendus est vt cedat: item quod semel placuit, amplius displicere non potest. Item quod primo fuit voluntarium postea fit necessarium.

a Cedendi

a Licentiam cum instantia.] Ex eo, quod cum instantia perseuerando petunt, præsumunt contra eos magis, de pœn. dist. 1. diuortium, & C. de Veil. si mulier. in fin. sic etiam pallium cum instantia peti debet, 100. dist. prisca. & ff. de quæstionibus, l. 1. §. diuus.

[Glos seq. obiicit, & soluit.]

b Compellendos.] No. q̃ aliquis cogit renunciare ↄ obtẽta licentia renunciãdi, tamen fm legis re integra recuperabũtur bona quibus cessit, ff. de cessi. bonis qui, sed hoc ideo est, ne illudatur Papæ? 1 sicut si postulatio p̃sentatur Papæ, non põt postea recedere ab ea, ꝫ. de postula. bonæ, ratio quare cõpellantur, redditur ī littera. In huiusmodi conclusione consideret Papa commodum ecclesiæ, vel ꝓpriam salutem petentis, quorum neutrũ vult impediri, & iõ compellunt.

† Al. aut ad salutem, etc. 1 Vel alteri superiori. cum tex. de Papa nihil exprimat. Ioan. And.

† Vide l. sed et si. ꝫ. 1. ff. ad le. Aquil. et l. 1. §. sciẽdum. ff. de aedil. edi.

VEniens.] Prima pars ponit appellationẽ impetrantis, & eius causam. Secunda: ipsis prosecutionem, et auditoris dati sententiam. Tertia, ipsius sententiæ confirmationem. Secũda: ibi, Ad quẽ. Tertia: ibi, Mos igitur. Io. And.

CASVS Ioannes subdiaconus impetrauit literas ad quosdam iudices, ut ei præbẽdam vacantem in ecclesia sancti Floré ‖ rini in confluentia assignarent, & cum ipsi vellent mandatum Apostolicum adimplere, quidam canonici illius ecclesiæ se opposuerunt dicentes quod ipse renunciauerat iuri, quod sibi ex ipsis literis competebat: sed ipse subdiaconus hoc negauit, canonici testes induxerunt ad hoc probandum, per quos videbatur probatum, quod ipsi gratiæ Capituli se commisissent. duo iudicium sententiauerunt eundem subdiaconum non posse uti literis supradictis, pro eo quod gratiæ capituli se commisit, quare iuri suo renunciare visus fuit: à qua sententia ipse appellauit, suæ appellationi uigiliam Epiphaniæ terminum præfigens, ille accessit ad terminum: sed aduersarius post terminũ per duos menses et amplius expectatus non uenit: tandem nuncius aduersarii cum literis ad dicendum, et ad impetrandum tantum comparuit coram auditore dicto. Ioan. concesso, sed cum sufficiens ad causam tractandam non esset, idem auditor sententiam iudicum prædictorum calsauit iustitia exigente. Nota, quod licet quis committat se gratiæ aduersarii non renunciando literis impetratis contra ipsum, non intelligitur propter hoc renunciasse iuri, quod sibi ex literis competebat. Item cum aliquis statuit terminum suæ appellationi, vtraque pars appellationis causam prosequi debet pet

dendi [2] licentiam cum instantia postulantes, ea obtenta cedere prætermittunt.

¶ Sed cum in postulatione huiusmodi, aut ecclesiarum commoda quibus præsunt, aut † salutem videantur propriam attendisse, (quorum neutrum suasionibus aliquorum quærentium quæ sua sunt, seu etiam leuitate qualibet † nolumus impediri) eos ad cedendum decernimus compellendos. [b]

¶ Honorius tertius maioris ecclesiæ decano, & magistro R. cantori ‖ sancti Dionysij Leodiensis.

¶ Non renunciat iuri suo qui gratiæ aduersarij se submittit.

CAP. XIII.

VEniens ad Apostolicam sedem I. subdiaconus proposuit, quod cum bonæ memoriæ I. Papa præd. noster abbati de Emenco, & maioris ecclesiæ, ac sancti Pauli canonicis Treuerẽn ‖ suis dederit literis in mandatis, vt si nihil canonicum obuiaret, præbendam in ecclesia sancti Florentini † in confluentia, quam Iacobus decanus ipsius ecclesiæ resignauit, sublato appellationis obstaculo, assignarent eidem: & infra.

¶ Cumque iudices Apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam se opposuerunt canonici ecclesiæ memoratæ, dicentes subdiaconum antedictum renunciasse iuri, quod sibi ex ipsis literis competebat. Dicto igitur subdiacono hoc negante [c] iam dicti canonici ad hoc probandum testes aliquos produxerunt: per quos cum videretur probatum, ipsum se gratiæ capituli cõmisisse [d] duo iudices [e] prædictorum sententialiter decreuerunt, eundem non posse uti literis supradictis, pro eo quod idem aduersarij se gratiæ cõmisisset, p quod visus

2 Et sic dicenti incumbit probatio. ff. de probatio. l. ei qui dicit. Ioann. And.

† Florini. Florentẽ.

3 Concord. l. 1. §. præterea. ff. de ui. act. priuato, et l. 1. et ibi Pet. de Bel. per. et Cy. C de alien. iudic. mut. causa, fac.

ecclesiæ, ac sancti Pauli canonicis Treuerẽn ‖ suis dederit literis in mandatis, vt si nihil canonicum obuiaret, præbendam in ecclesia sancti Florentini † in confluentia, quam Iacobus decanus ipsius ecclesiæ resignauit, sublato appellationis obstaculo, assignarent eidem: & infra.

¶ Cumque iudices Apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam se opposuerunt canonici ecclesiæ memoratæ, dicentes subdiaconum antedictum renunciasse iuri, quod sibi ex ipsis literis competebat. Dicto igitur subdiacono hoc negante [c] iam dicti canonici ad hoc probandum testes aliquos produxerunt: per quos cum videretur probatum, ipsum se gratiæ capituli cõmisisse [d] duo iudices [e] prædictorum sententialiter decreuerunt, eundem non posse uti literis supradictis, pro eo quod idem aduersarij se gratiæ cõmisisset, p quod visus fuit illa sententia simile uidetur supra eo. sane. sed ibi plus petit tradendo literas aduersarij, quare iuri suo renunciauit: hic non tradidit literas, licet commiserit se gratiæ aduersarii. Vnde ibi auditus fuit potius indicis officio quam iure actionis, hic uero ipso iure, uel ibi auditus fuit de iure, ut dicitur ibi in fine vltimæ notulæ.

e Duo iudices.] Et p̃ p̃ hoc solum etiam debuit cassari sẽa, cum nõ appareat q̃ tertius se excusauerit, uel commisisset eis uices suas, inf. de off. deleg. causã matrimonij, et ff. de re iud. duo ex tribus. sed si se excusauit, bñ potuerunt procedere, infra de off. deleg. prudẽtiã qd̃ ītellige sic clausula illa [q̃ si nõ oẽs, etc.] Erat in lr̃is, sed ex aliã causa fuit cassata sẽa: et mandatur iudicibus istis vt prębendã illã faciant conferri, ut dĩ in integra in fi.

4 Illa non sunt æquipollentia renunciare et submittere se gratiæ, ut supra dixit glosset facit infra de iust. cũ venissent. Io. And.

Glo.

[Glo. seq. arg. & arg. determinat.]

a Renunciatione iur.] Argu. quod per litteras executorias acquiratur alicui impetranti, alias non posset renũciari iuri ex ipsis litteris competenti, si non acquirentur ius: quia ei quod non est, etiam renunciari non potest. Dicas quod per litteras monitorias præceptorias siue executorias nullum ius acquiritur, per quod ecclesia siue clerici cõtra quos impetrantur litteræ, obligati sint impetranti, nec aliquod ius habet in ecclesia ante receptionem, sed officium executorum implorare potest vt mandatum Apostolicũ exequantur: & ipsi mandatũ tenentur adimplere & huic officio bene posset renunciare restituendo litteras, & renunciando litteris impetratis, & etiã impetrandis: quo facto executores vlterius non procederent: & sic nec officiũ iudicis, nec aliud per litteras illas implorare poterat huic officio non fuit renunciatum, sup. eo fine. cum iam executor fuerit prosecutus officium suum, sed litteras tantum restituit, quarum auctoritate fuerat restitutus, & inde nõ obst fuit renũciatio litterarum, & ideo de iure fuit auditus, vt no. in fi. vlt. notulæ Bern.

† Vide tex. in l. si quis i contemben do. cum ibi no. C. d pac.

‡ Dictio, in, deest in antiquis.

† Al. Ad quam.

est renunciasse [2] iuri sibi ex ipsis litteris competenti. † A qua sententia idem appellans, in ‡ vigiliam Epiphaniæ terminum suæ appellationis præfixit. [b]

¶ Ad quem † cũ venisset P. de Colle medio capellanum nostrum super hoc sibi concessimus auditorem. Sed cum eius aduersarius non accesserit per dues menses, & amplius expectatus, nec vllus compareret pro eo sufficiens responsalis, tandem quidam litteras habens ad contradicendum & impetrandum, coram eodem comparuit; qui cum ad tractandum causam minus sufficiẽs [c] crederetur, idem auditor sententiam prędictorum iudicum sententialiter (iustitia exigente) cassauit: Nos igitur ratam & firmã habemus capellani sentẽtiam memorati.

¶ Idem archiepiscopo Treueren.

¶ Si prælatus ab obedientia subditos absoluit, non propter hoc prælatus renunciat.

CAP. XIIII.

LEctæ coram nobis fraternitatis tuę litteræ continebant quòd abbas Sancti Petri Tullen. tibi humiliter est confessus, quòd cũ adeo graui ægritudine laboraret, quòd de vita desperaretur [d] ipsius: ad cuiusdam æmuli

1 Concor. tem. in l. p̃cipimus. cum no. C. de appel. & l. 3. §. ab eodẽ. cũ gl. magna & ibi Bart. ff. q. & à quibus.

a Renunciatione iur.] Argu. quod per litteras executorias acquiratur alicui impetranti, alias non posset renũciari iuri ex ipsis litteris competenti, si non acquirentur ius: quia ei quod non est, etiam renunciari non potest. Dicas quod per litteras monitorias præceptorias siue executorias nullum ius acquiritur, per quod ecclesia siue clerici cõtra quos impetrantur litteræ, obligati sint impetranti, nec aliquod ius habet in ecclesia ante receptionem, sed officium executorum implorare potest vt mandatum Apostolicũ exequantur: & ipsi mandatũ tenentur adimplere & huic officio bene posset renunciare restituendo litteras, & renunciando litteris impetratis, & etiã impetrandis: quo facto executores vlterius non procederent: & sic nec officiũ iudicis, nec aliud per litteras illas implorare poterat huic officio non fuit renunciatum, sup. eo fine. cum iam executor fuerit prosecutus officium suum, sed litteras tantum restituit, quarum auctoritate fuerat restitutus, & inde nõ obst fuit renũciatio litterarum, & ideo de iure fuit auditus, vt no. in fi. vlt. notulæ Bern.

b Præfixit.] Quod quidem bene potuit, & iudex idẽ facere potest & debet, inf. de appel. oblata, & c. si contingit, 1 & terminum præfixit, & tunc esset in causa, vt sequitur. quandoque statuitur ad vter arripiendum, & tunc sufficit arripere iter in termino. infra de appellat. peruenit. & in istis casibus litteræ ante terminos impetratæ non valent, vt dicit illa decre. oblatæ, & capit. sæpe. terminus vero datus a lege est annus, vel ex nulla causa biennium, infra de appella. cum sit Romana. & isti terminus bene potest præuenire, vt in cap. oblatæ.

1 Et c. eõsulunt, in li. gl. vlt. dic q̃ q. ista bene certa erat, & hodie in ea tene quod habes infra de elec. c. 1. lib. 6 nec est vera dist. gl. q̃ sola tunc ei præiudicat quam sententiã de ferat causam ad cuius vt dicetur in ea. interpone §. 1. de appel. Io. And.

[Glosa sequens signat contrarium, & dat duas solutiones.]

c Minus sufficiens.] Sed non videtur quod iste fuerit contumax ex quo misit nuncium ad impetrandum & contradicendum, cum ipse non appellauerit; sed ille Ioann. contra quem lata sententia fuit, & ideo non debuit sententia contra ipsum ferri, licet forsitan posset in expensis condemnari. vnde contra. infra de appell. Nicolao. vbi condemnatus appellans in expensis; quia non fuerat prosecutus, ibi quo ad impetrandum. & ibi non fuit processum super principali. Potest dici quod in illo decre. Nicolao. hoc non fuit petitum. Ille Nicolaus tantum petijt alteram partem in expensis condemnari; quia non miserat sufficientem procuratorẽ; hic vero petijt, vt procederetur ad sententiam infirmandam. Vel melius, hic fuit lis contestata, & sententia diffinitiua lata. & ideo cum tantum esset terminus ad prosequendam appellationem, & altera pars non fuerit sufficienter prosecuta ad sententiam defendendam, communia debent reputari; hinc fit pars

appellata, siue appellans: quia iudex appellationis altera parte abiente debet procedere ad cassandam vel firmandam sententiam, C. de tempo. appel. l. vlt. §. illud 2. q 6. c ei qui. § appellatione, & inf de appel. per tuas. vbi de hoc est expressum: quia non mittit nuncium sufficientem, sibi imputet: nec potest dici quod citata nõ fuerit: quia terminus cõstitutus ad appellationem prosequendam ab appellante vel iudice, vicem obtinet peremptorij, vt eo elapso perinde procedatur ac si peremptoria fit citatus, infra de appellation. sæpe contingit. Et not quod hic appellatus tenetur mittere nuncium sufficiẽtem ad appellationem prosequendã, si terminus fit præfixus a iudice vel appellante, 2 & appellans eodem modo, alias finietur causa altero prosequente legitime: & hoc est cum lis est contestata, & appellatur à diffinitiua sententia, siue post litem contestatam, vt hic habes: alias in expensis punitur, vt dicit illa decreta. Nicolao. quia ibi non fuit lis contestata, & appellatum fuit à grauamine; Vnde non poterat procedi ad sententiam altera parte abiente, vnde punitur tantum in expensis, quia non venit sufficienter instructus. Si vero appellatio ante litem contestatam à iudice recepta non fuit, nec ab aduersario approbata; tunc sufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum & contradicendum. infra de appellatio. interpolita § primo. saluo eo quod dicitur infra de appellatio. cordi. sed cum appellatur a sententia diffinitiua. non refert vtrum appellatio approbetur ab aduersario vel iudice, saluo eo quod dicetur extra de appella. cordi. sed considerandum vtrum terminus sit præfixus à iudice, vel ab appellante. & tunc vtraque pars tenetur mittere sufficientem procuratorem ad totam causam, vt hic patet; alias procederetur contra absentem tanquam contumacem, vt hic patet. & infra de appella. interpolita.

L Ectæ coram.] Communis diuisio. Secunda; ibi, Nos autem. Io. And.

CASVS. Quidam abbas adeo graui ægritudine laborabat, quod de vita desperabatur ipsius, ad consilium cuiusdam æmuli sui, quem æmulum non credebat, abiurauit monachos ab obedientia sua, & episcopum suum vocauit vt in manibus suis renunciaret; non tamen renunciauit. postmodum recuperata sanitate monachi obedientiam & reuerentiam fecerunt eidem. dubitauit abbas, an ex tali facto renunciasse intelligatur abbatiæ? Respondit Papa, quod non. Nota quod non intelligitur quis renunciare regimini suo, licet abiurauit subditos ab obedientia sua; quia illa non est forma renunciandi.

d Desperaretur.] Sic infra de regula. & translatio. sicut tenor.

a Con-

a Consilium.] De quo tenebatur ille æmulus adione de dolo, si fraus intercessit, ff. de reg iu. cõsilij. 1 & contra illum potest agi de dolo quanti eius interfuit id factum non esse, ff. de dolo arbitro. § dolo. & hoc verum est si fuisset solvendo: sed hoc non esset, si vera renunciatio fuisset, vñ in eo casu dẽt restitui ad pristinũ ius, ff. de dolo. & elegan ter. § pen. & ff. de op quẽ factũ est, l. viti. hic itta cessant: quia non fuit hic renunciatio cũ effectu.

1 Vide de sent excom. super. sup §l. 2. Io. An.

[Gl. seq. fortificat tex. per simile, objecit de tacita renunciatione per vnũ capitul. ideo admittamus per quinque similia, & solvit.]

† qui.

b Non fecit.] Et ideo voluntas talis nõ obstat, quando posset fit ad factũ simile: voluntas non sufficit: vbi opus est facto, inf. de eo q mut. in pos. cã rei ter. c 1. & arg. inf. de reiud. cũ aliquib. 2 vel cõtrarium vt qp tacite vt iuri suo renunciasse, inf. de ijs quæ fi. à maio. par. Cap ex ore. vbi ipse facto vt renũciasse, sicut ipso facto Deũ negamus, 11. q 3. existimant. ipso facto mẽtimur. 22. q. 5. cauere, & ipso facto appellamus. inf. de app. dilecti. & c. vt nostrum. & eo ipso qp quis salutat prælatum, consentit in illum, quem non potest reprobare 63. dist. cum Adrianus. nec est opus scripto qui obedientiam suã ipso voluntarij adimentum probat officio, inf. de maio. & obe. legebatur. cõtinuum tamen verum est, quod propter hoc non renunciauit.

† Vide l. Quinto ff. de in ius vo. & l si pœnituerit, ff. de diuor

2 Concor. ex in l prætor ait. ff. de ædo. nunc. ibi Bart.

[Gl. seq. arg. Io. And.

c Promiserunt.] Et sic videtur reassumpsisse obedientiam, a qua illos absoluerat. tal modo non poterat, cum esset prælatus eorum, sine licentia episcopi lin. 18. q. 2 abba, & c. prox. & sup. eod. ad, onet. cum sit de substantia regulæ ipsa obedientia, sup. de maio. & obed. cũ in ecclesijs. item arg. quod re integra licitum est pœnitere, sup. de elect. in causis, & ff. de iurid. omn. iud. si conuenerit.

Dilecti filij.] In prima parte ponit conuentus petitum. In secunda: ibi, Cum igitur, ipsius repudio, &c. ego qui committo Io. And.

CASVS Quidam abbas ad Romanam ecclesiam, nullo medio pertinens, & sentiens se insufficientem, renunciauit in manibus monachorum regimini abbatiæ suæ licentia papæ, & monachi sunum elegerunt, pertinet hoc ad Papam, cum ergo dictus abbas sine licentia papæ renunciare nequiuerit abbatiæ, ipse tam renunciationem quam electionem denunciam uanes & inanes; mandans quibusdam quatenus abbatem ipsum, faciant restitui loco suo, quo restituto recipiant vice Papæ renunciationem ipsius. Not. quod resignatio fieri debet in manu sui prælati, aliter non valet. Item abbas immediate subiectus Romanæ ecclesiæ non potest cedere sine licẽtia Papæ.

d Insufficientem.] propter insufficientiam debet remoueri, 11. q. 3. si quis abbas. Item propter negligentiam prælatus repellitur, 1 q 1. c. si qui episcopi, & ecce cum. & inde. similiter. C. de off. præfec. orientis, l 3 & ff. bene debet admitti renunciatio, si fiat debito modo propter insufficientiã, l. pæn. nisi. § qp defectu in fi. & cap. post translationem, vbi. & Papa hic admittit illam propter negligentiam, inf. de offi. custo. c 1 & magister qp insufficientiam debet remouere a docendo. C. de pre. [& ne. l. 2. libro 10.

† In multis antiqs ins: ipsiq; G. monachũ S. Victoris vbi elegerunt, &c.

e In manibus.] qa ad quem pertinet cõfirmatio, ad ipsum pertinere debet resignatio, 3 18 q. 2. abbas. & ideo talis renunciatio non tenuit. arg. sup. eo. qã in dubijs, sed quantum ad se bene tenuit: 4 quia non posset repetere. de hoc dictum fuit ff. eo. quod in dubijs. tamen cõpellitur posse cedere; sed hoc contingit propter insufficientiam.

3 Vide qã no. in clem. eo tit. c vnico in glos. Io. And.

4 Vnde dicebat Gof. qp sup̃iore habente ratam cessionem, & prębente licentiã eligendi potest electionẽ n. Io. An.

f Cedere.] Nec ad aliam abbatiam se transferre supra de confirm. c. cum venerabilis.

[Gl. seq. in fin, dat limit. & arguit]

g Electionem. Si non tenuit renunciatio, non tenuit electio sic si aliquis non est legitime electus, alius in locum illius non fuit legitime substitutus, 1 q 6. hæc quippe, & inf. de accus. ad perpetuam, sin autem. Item Daniel 6 & 7. q 1. plateminum. Item arg. quod si principale non tenet, nec ad quod ex eo sequitur est. infra de rebus ecclesiæ non alienandis, & C. de legato dubium. Bernar.

TITVLVS X.

De supplenda negligentia Prælatorum.

¶ Alexander tertius Cisterciensibus.

¶ *Si diœcesanus venientes benedicere nolit Cisterciensem abbatem, ipse monachos suos benedicere poterit.*

CAP. XV.

Dilecti filij conuentus monasterij sancti G. † immediate ad Romanam pertinentis eccle-

¶ Cum igitur dictus abbas cedere f sine licentia nostra nequiuerit, nos tam electionem E quam cessionem prædictas decernentes irritas & inanes, mandamus, quatenus abbatem ipsum loco suo restitui faciatis, quo integre restitutio, vice nostra recipiatis cessionem ipsius.

TITVLVS X.

De supplenda negligentia Prælatorum.

¶ Alexander tertius Cisterciensibus.

¶ *Si diœcesanus venientes benedicere nolit Cisterciensem abbatem, ipse monachos suos benedicere poterit.*

¶ Visa de modis, quibus prælati assumuntur: quia sæpe in prælatum negligenter resiguntur, quidam sunt omnia, & quod negligunt, supplenda, & quod omittitur, intuenda sunt ex dictis, &c.

De hac materia tractatum est 8 q. 16. definit. & 2 q 7. negligere.

Simi-

S Tatuimus.] CASVS. Ciſtercientes aliquando remouent abbates de monaſterijs ſuis, vel moriuntur, & alios in locum eorum ſubſtituunt: epiſcopi diœceſani nolunt benedicere ſubſtitutos abbates. Statuit papa hic quod ſi epiſcopus tertio requiſitus eos benedicere renuerit, liceat ipſis abbatibus proprios monachos benedicere, & alia exercere quæ ad officium pertinent, donec epiſcopi illos benedicant. No. negligentiam prælatorum puniendam circa officium ſuum. Item not. quòd quis dat quod non hēt.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compil.

a Subſtitutos.] & confirmatos. qui ante uihil facere vel diſponer. poſſunt. ſup. d. ele. noſti.

[Gl. ſeq. arguit, allegat. 5. iura. in contrarium allegat 6.]

† Vide l. libertorū, §. 1. ff. de his qui no. infa. & l. chorus. §. 6. ff. de leg. 3.

b Benedicere.] arg. ꝙ aliquis pōt dare quod non hēt. C. de teſta. manu. cui: conſtitutio. ver. fi. arg. C. de iure emph. l. vlt. arg. ad hoc ℨ. de cl. ſuffraganeis. & ff. de acq. re. do. non eſt nouum. & ff. de vſufru. quod noſtrū nō eſt. Arg. ℨ. ℨ. de iure patron. qđ aūt. in fi. & ℨ. de do. inter virum & vxo. nupci. & ff. de reg. iur. nemo. & ff. de acq. re. do. traditio. & 1. q. 7. Dalbertū. & ff. de off. procūſul. obſeruare. in fi.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cōpila.

[Gl. ſeq. exemplificat, obijcit, & ſoluit, dat ſimile.]

c Alia.] ſcilicet vt conferant lectoratū in ꝓprio monaſterio. ℨ. de ęta. & quali. cum contingat. & arg. 69. di. c. 1. ſi tō presbyteri ſint, vt ibi, cū & illa impoſitio manus non ſit niſi quædam benedictio, vt 1. q. 1. manus. Sed qualiter poſſunt hoc facere ante ſuam benedictionem? Dic quod in ordiū eorum 1 dominus papa hoc concedit ꝑpetuam conſtitutionē, ne propterea in ſpiritualibus vel alijs patiantur monaſteria detrimentum propter negligentiam epiſcoporum. Similem indulgētiam habes ℨ. de elec. nihil eſt. §. vlt.

1 Inobedientiū & nō cōtinuū adimplere, quod ipſis incumbit.

S Icut nobis.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, Nolentes. Ioan. And.

CASVS. Quidam regulares habent eccleſias ad eorum præſentationem pertinētes, quas vſibus proprijs appropriare nituntur: nolunt ad eas, cum vacāt, alios præſentare, ſed inſtituūt pro ſua voluntate, & ita grauant eos penſionibus, quòd nec eccleſijs cōpetenter in paupertate deſeruire, nec epiſcopo in epiſcopalib. rñdere, nec hoſpitalitatem ſeruare valent. Significatū fuit hoc dño Papæ: nolens igitur papa vt antiquus ſtatus eccleſiæ pp hoc ſuiuertatur, mandat quatenus niſi exēptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ a iuriſdictione epiſcopi, exceſſus illos ſtudeat rationabiliter emendare, & niſi infra tempus concilij Lateran. ſtatutum, prædicti monachi præſentauerint ei perſonas ad vacantes eccleſias, ex tūc ſibi liceat appellatione remota i eis ordinare reſto

CAP. I.

S Tatuimus † præterea, vt ſi epiſcopus tertio cum humilitate, ac deuotione (ſicut conuenit) requiſitus, ſubſtitutōs [d] abbates veſtros benedicere [b] forte renuerit, eiſdē abbatib. liceat proprios monachos benedicere, & alia [c] quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi epiſcopi ſuam duritiam recogitent, † & abbates benedicere non recuſent.

¶ Clemens tertius.

¶ *Regulares in ſuos vſus conuertere non poſſunt eccleſias, in quibus ius obtinent patronatus. & ſi intra tempus Lateran. concilij quando vacant non præſententur rectores ad eas, ſuperior ordinabit eaſdem.*

CAP. II.

S Icut † nobis tua fraternitas intimauit, monachi quidam & canonici regulares, eccleſias, quæ ad præſentationem eorum pertinent, in tuo epiſcopatu habentes, propꝛijs vſibus depurare nituntur: [d] nec volunt ad eas cum vacauerint, vocare perſonas: quin potius occaſione conceſſionis [e] quorundam epiſcoporum, vicarios in eis pro ſua inſtituunt, & deſtituunt [f] voluntarie: admiſſos ita penſionibus [g] onerantes, quod nec eccleſijs competēter poſſunt in paupertate [h] nimia deſeruire: † nec epiſcopo in epiſcopalibus [i] reſpondere: neque hoſpitalitatem [k] (ſicut conuenit) tranſeuntibus impertiri.

¶ Nolentes autem, vt ſtatus eccleſiæ debitus & antiquus, per inſolentiam † alicuius ſubuertatur, mandamus, quatenus (niſi a iuriſdictione tua [l] exemptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ) vocatis

† Vide tertiū cum gl. in l. ſocietatem, ff. pro ſoc. & Bal. in l. accepta. C. de vſu.

† Violentiam.

2 Hæc gloſſula non eſt Ber. nec hē in antiquis libris.

† Vide l. libertorū, §. 1. ff. de his qui no. infa. & l. chorus. §. 6. ff. de leg. 3.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compil.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cōpila.

† Inobedientiū & nō cōtinuū adimplere, quod ipſis incumbit.

b Benedicere.] arg. ꝙ aliquis pōt dare quod non hēt. C. de teſta. manu. cui: conſtitutio. ver. fi. arg. C. de iure emph. l. vlt. arg. ad hoc ℨ. de cl. ſuffraganeis. & ff. de acq. re. do. non eſt nouum. & ff. de vſufru. quod noſtrū nō eſt. Arg. ℨ. ℨ. de iure patron. qđ aūt. in fi. & ℨ. de do. inter virum & vxo. nupci. & ff. de reg. iur. nemo. & ff. de acq. re. do. traditio. & 1. q. 7. Dalbertū. & ff. de off. procūſul. obſeruare. in fi.

[Gl. ſeq. exemplificat, obijcit, & ſoluit, dat ſimile.]

c Alia.] ſcilicet vt conferant lectoratū in ꝓprio monaſterio. ℨ. de ęta. & quali. cum contingat. & arg. 69. di. c. 1. ſi tō presbyteri ſint, vt ibi, cū & illa impoſitio manus non ſit niſi quædam benedictio, vt 1. q. 1. manus. Sed qualiter poſſunt hoc facere ante ſuam benedictionem? Dic quod in ordiū eorum 1 dominus papa hoc concedit ꝑpetuam conſtitutionē, ne propterea in ſpiritualibus vel alijs patiantur monaſteria detrimentum propter negligentiam epiſcoporum. Similem indulgētiam habes ℨ. de elec. nihil eſt. §. vlt.

S Icut nobis.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, Nolentes. Ioan. And.

CASVS. Quidam regulares habent eccleſias ad eorum præſentationem pertinētes, quas vſibus proprijs appropriare nituntur: nolunt ad eas, cum vacāt, alios præſentare, ſed inſtituūt pro ſua voluntate, & ita grauant eos penſionibus, quòd nec eccleſijs cōpetenter in paupertate deſeruire, nec epiſcopo in epiſcopalib. rñdere, nec hoſpitalitatem ſeruare valent. Significatū fuit hoc dño Papæ: nolens igitur papa vt antiquus ſtatus eccleſiæ pp hoc ſuiuertatur, mandat quatenus niſi exēptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ a iuriſdictione epiſcopi, exceſſus illos ſtudeat rationabiliter emendare, & niſi infra tempus concilij Lateran. ſtatutum, prædicti monachi præſentauerint ei perſonas ad vacantes eccleſias, ex tūc ſibi liceat appellatione remota i eis ordinare reſto nachi quidam & canonici regulares, eccleſias, quæ ad præſentationem eorum pertinent, in tuo epiſcopatu habentes, propꝛijs vſibus depurare nituntur: [d] nec volunt ad eas cum vacauerint, vocare perſonas: quin potius occaſione conceſſionis [e] quorundam epiſcoporum, vicarios in eis pro ſua inſtituunt, & deſtituunt [f] voluntarie: admiſſos ita penſionibus [g] onerantes, quod nec eccleſijs competēter poſſunt in paupertate [h] nimia deſeruire: † nec epiſcopo in epiſcopalibus [i] reſpondere: neque hoſpitalitatem [k] (ſicut conuenit) tranſeuntibus impertiri.

¶ Nolentes autem, vt ſtatus eccleſiæ debitus & antiquus, per inſolentiam † alicuius ſubuertatur, mandamus, quatenus (niſi a iuriſdictione tua [l] exemptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ) vocatis

† Vide tertiū cum gl. in l. ſocietatem, ff. pro ſoc. & Bal. in l. accepta. C. de vſu.

† Violentiam.

2 Hæc gloſſula non eſt Ber. nec hē in antiquis libris.

d Nituntur.] quod facere non pñt: nam ad priuatū cōmodū trahi non debent, q̄ ad cōem vtilitatem præfixa ſunt. 25. q. 1. q̄ ad ꝑpetuū. & ℨ. de offi. archipresby. vt ſingulæ. & arg. ff. pro ſoc. adiōe. §. Labeo. & ℨ. de præben. nulla ratio.

e Conceſſionis.] conceſſio epiſcopi ſine conſenſu capituli vel maioris partis non ſufficit ut poſſit transferre eccleſiam vel fructus ipſius ad regulares. ℨ. de don. paſtoralis & ℨ. de ijs quæ fiunt a præla. ſine conſenſu ca. cum nos.

f Deſtituunt.] In eccleſijs, quæ ad eos pleno iure non ſpectāt, inſtituere vt deſtituere non poſſunt presbyteros, ſed illos debēt epiſ ꝓſentare, vt ipſi epi d cura plebis rād. āt, & monachis de rebus tpalib. exhibeant rationē. ℨ. de præb. in Lateran. concil. & ℨ. de priuil. cū & plantare. §. in eccleſijs. & c. ſane. & cap. ſtatuendum: ſed ſi pleno iure ad eos pertineant: tunc poſſunt inſtituere & deſtituere. 16. q. 2. c. 1. & infra de præſcrip. cum olim. & inf. de priuileg. quoniam per confeſſionem.

g Penſionibus.] nouis: quod non licet. inf. de cenſib. prohibemus.

h In paupertate.] magna, 2 quòd non poſſunt honeſte Deo ſeruire: quia cum ad vtrumque feſtinant, neutrum bene peragunt. 16. q. 1. presbyteros, & C. de aſſeſſo. l. nemo.

i In epiſcopalibus.] ſ. in procurationibus, 10. q. 3. cauē dum. & c. relatum, & in cathedratico, vt ea. cauſa, q. 3. illud. ſi epiſcopus donet eccleſiam monachis, cathedraticum ibi debet habere. ℨ. de don. paſtoralis. & tantum debent ſacerdotes monachorum habere, vnde iura epiſcopalia ſoluere valeant, & hoſpitalitatem ſeruare, & vitam ſuam honeſte habere, ut hic dicit, & infra de præben. de monachis.

ADDITIO. Et habet locum etiam in exemptis, eo. tit. c. 1. lib. 6. Io. And.

K Hoſpitalitatem.] tenentur enim clerici ad illam hoſpitalitatem, quæ continet officium pietatis. 42. diſt. §. 1. nō ad illam, quæ fit ex debito ſeruitutis. C. de epiſ. & cle. l. 1. inf. de immu. eccl. c. 1.

l Tua.] quia tunc nihil habet epiſcopus. inf. de priui. cum & plantare. §. in eccleſiis. & ℨ. de præſc. c. olim. & inf. de priuileg. quoniam.

a Prædictos excessus.] ergo si exempti sunt, eos illorũ excessus punire non poterit. arg. 16. q. 1. frater noster. aliter inutile esset illorum priuilegium, qa priuilegia ita sũt seruanda, sm quòd cõtinetur in illis. ℣. de priuileg. porro. Quid iuris sit de hac materia, tractatur ℣. de priuileg. c. tuarum, & c. cum & plantare, & 6. q. 3. c. placuit.

b Lateran. concilio.] ℣. de concess. præb. nulla.

† Concilij Lateran. sub Alexan. iij. c. 8.

c In posterũ.] per istã enim ordinationẽ non fit eis præiudicium in alia proxima ꝓsentatione nisi hac vice tantũ, arg. ℣. de elect. cum in cunctis. & nulla admonitio est hic necessaria: qa ꝓsentes admonet. ℣. de loca. & conduc. vle. & C. de iure emphy. l. vlt. 1 & C. de contrahen. & comit. stipu. magnam.

† Statutum.

1 Et vide hanc & seq. in præc. vlt. Io. And.

L Icet.] Prima pars decisę narrat factum. Secunda dat iudices sub certa forma, per quã ius suũ papa tueatur ibi, Ne igitur. Io. And.

CASV S. Magister Ho. & Rogerius diutius litigarũt coram papa super archidiaconatu Richemundiæ: qa dicebatur ꝙ collatio archidiaconatus intra tps cõcilij facta non fuerat. ne igit papa ius suũ negligere videatur, mãdat ꝙ busdã, quatenus si cõstiterit, Archidiaconatũ Richemundiæ vacasse per annum, tpe semestri quo vl ad archiepm, vel ad capitulũ donatio pertinebat, cõputato non a tpe vacationis, sed a notitia. cũ ex tunc ad papam fuerat illius donatio devoluta: vtrq; sup eo silentiũ imponatur. No. tps ex mẽsiũ currere à tpe notitiæ, nõ a vacatione. Itẽ tempus nõ currit ignoranti. Item post tepus illud elapsum non possunt eligere q fuerãt negligẽtes.

† Cap. 3. eo. tit. in 4. cõp.

d Licet magister.] de archidiacono isto habes ℣. de concess. præb. post electionem.

2 Concor. l. præses. C. de fruit. & aqua. & l. pupillũ. & ibi Barto. ℣. de excus. tut.

[Gl. seq. arg. alleg. duo iura, & remittit.]

e Videamur.] ar. quòd ordinata charitas a se incipit. de pœn. di. 3. tãc argu. 33. q. 5. ℣ non licet. & ℣. de vsu pal. nati. vbi de hoc. 2

[Gl. seq. alleg. vtri cõcor. signat cõraria, & soluit.]

prædictos[a] excessus studeas rõnabiliter emendare. Et nisi prædictæ ꝑsonæ intra tempus in Lateran. † concilio[b] constitutũ, † ad vacantes ecclesias tibi personas idoneas præsentauerint: ex tunc tibi liceat (appellatione remota) in eisdem ordinare rectores, qui eis præesse nouerint & prodesse: ita tamen quod ex hoc nullum patronis præiudicium in posterum[c] generetur.

¶ Innocentius tertius.

¶ Supplet superior inferioris negligentiam in beneficijs conferendis, si tempus Lateran concilij lapsum sit & collatio per inferiorem posteà facta non valet.

CAP. III.

L Icet † magister[d] H & R. procurator R. de sancto Radimundo, super archidiaconatu Richemũ diæ diutius litigauerint coram nobis: & infra.

¶ Ne igitur ius nostrum negligere videamur,[e] qui alios in sua iustitia confouemus: mandamus, quatenus si vobis constiterit, archidiaconatum Richemũ diæ vacasse per annũ (tẽpore semestri, quo vel archiepiscopum, vel ad capitulum donatio pertinebat nõ a vacatione, sed a notitia[f] computato) cum pro eo, quod Eboracen. archiepiscopus alium superiorẽ non habet, ex tũc fuerat ad nos donatio devoluta, vtrique super eo silentium imponatis. g

¶ Idẽ magistro P. de Castro nouo, & R. monacho fontis frigidi Apost. sedis legato.

¶ Si is ad quem spectat beneficij collatio, lapso tempore Lateran. concilij conferat, nõ valet collatio, nisi de misericordia toleretur.

CAP. IIII.

L Itteras † vestræ discretionis † accepimus, qd cum in quibusdã ecclesijs legationi vestrę subiectis, quædã beneficia & dignitates tanto tempore vacauissent, quod tam prælati, quam capitula secundũ tenorem Lateranen. concilii, † essent iure instituẽdi priuati: postquam aduentus vester innotuit, in beneficiis illis personas minus idoneas instituere præsumpserunt: & infra.

¶ Discretioni vestræ mãdamus, quatenus si beneficia vel dignitates nouerit is personis idoneis assignatas: eas † de patiẽtia h permittatis ab ipsis pacifice possideri: alioquin personas amouentes prorsus ab ipsis, eas de personis idoneis authoritate nostra suffulti, non differatis quamtocius † ordinare.

¶ Idem episcopo Samo. †

¶ Is ad quem primo loco spectabat collatio beneficij, lapso tempore Lateran. concilij cõferre non poterit.

f A notitia.] sic ergo patet quòd tempus istud currit a tempore scientiæ tantum. ℣. de concess. præben. quia ali uerisimilẽ. in fi. Arg. tñ est quòd currit ab eo tẽpore, quo scire potuit, vt ff. qs ordo in bo. pos. ser. l. vlt. arg. cõtra ff. de peti. hæredi. item veniunt. § petitam. Quod primus dictum est, valet.

[Glo. seq. improbat opi. & soluit cõtrarium.]

g Imponatis.] hic euacuatur opinio illorum, qui dicunt, ꝙ mora in electionib. possit purgari ; & constituit notari, ℣. de concess. præb. nulla. nam hic fuit nulla electio, quia fuit facta post 3. mẽses. ℣. eo. dilecto. &c. sequens non obstat: quia illud fuit tolerantia, & sic planum est quod dicitur per totum titulũ istum.

3 Concor. l. mora. cum glo. magna. ff. de vsur. do. in l. qdte. & in l. vinũ. ff. si certet.

L Itteras.] Cõtumelionis diutio. Secũda ibi, discretioni. Io. And.

† Cap. 3. eo. tit. in 4. cõp.

† Deuotionis.

CASVS. In quibusdã ecclesijs quædam beneficia & dignitates tanto tempore vacauerunt, ꝙ donatio illorum secundũ Lateran. concil. ad sedem Apostolicam fuerat devoluta illi ad quos collatio pertinebat intelligentes legatos Apostol. sedis ad partes illas accedere, instituerunt in beneficijs illis personas minus idoneas: legati q iuerunt illa beneficia taliter collata, dubitauerunt an deberẽt illos institutos remouere: mandat illis papa, quatenus si beneficia & dignitates personis idoneis sunt collata, permittant illos de patientia pacifice possidere, alioquin remoueantur, & de personis idoneis illa non differant ordinare. Not. ꝙ collatio quæ non tenet, de patientia superioris tenet, alias non valeret.

† Lateran. concil. sub Alexan. iij. cap. 8.

† Eadem.

† Al. quantocitius.

† Zamor.

h Patientia.] ita de iure talis ordinatio non valebat. ℣. eod. proxi. & ℣. e. proxi. nam multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium venirent, cassarentur. ℣. de ꝓbcum iamdudum, & sic no. quòd sola patientia dat hoc ius talibus institutis, non ex illa institutione ex tunc, sed nunc ex tali patientia. sic ff. de offi. procon. obseruabis in fin. sim. 2. q. 1. in primis. Bernard.

Dilecto.]

Dilecto.] Prima pars decisę narrat factum. Secũda ibi, Quia nobis definit, Tertia sub conditione confirmationem committit: Mandamus.

CASVS. Vacante Salamantina ecclesia decanus cum quibusdam sequacibus suis, quendam P. nomine Mercatorem elegit, appellans ne cõtra suã electionem aliquid attentaretur, archiepũs ad quem (vt dicebatur) electio cantoris fuerat deuoluta, aliũ G. nomine in cantorem elegit, propter huiusmodi electiões procuratores vtriusq; partis ad Romanam ecclesiã accesserunt, quia cõstitit Papę q̃ electio à decano & eius sequacibus facta post elapsũ sex mensium spatiũ extitit celebrata, infra qd eps & capitulũ cõiter eligere debuerũt, electionem de dicto P. factã, decreuit irritam & inanẽ, & appellationem a decano interpositam, factũ archiepi, ad quẽ erat eligendi auctoritas deuoluta, non potuisse aliquatenꝰ impedire; vñ mãdat quatenus electionẽ de ꝑdicto G. debeat ꝓfirmare, nisi ei aliquod canonicum obuiareti. No. q̃ ꝓp negligẽtiã amittit qs ius eligẽdi. Itẽ mora i tri lib. nõ purgat.

[Glo. seq. reci. per quæst. quis eligat ad præbendam vel beneficia ecclesiæ collegiatæ: & dicit quod prælatus & capitulum, nisi habeat aliud consuetudo, cui standum. Signat contrarium, & soluit.]

a Communiter.] de iure cõi electio spectat simul ad capitulum & episcopum, vt potest hic colligi. & ¶. de cõcess. præben. postulastis. & ¶. de ijs quæ fiꝫ a prælato sine consensu capit. ea noscitur. & ideo cum omnes simul sunt negligentes, transfertur eligendi potestas ad superiorem, vt hic, & cap. postulastis. & sicut alia tractare debent cõiter, & ¶. de his quæ fiꝫ a prælato sine cons. capituli. ꝑ totũ ita & electio debet fieri cõmuniter: nisi cõsuetudo repugnet. ¶. de elec. c. ecclesia Vulterana. in fi. vbi de hoc. & ita si capitulũ per se confert beneficia, vel quãdoque eps per se, illud tm̃ fit de cõsuetudine singulari, vt c. ea noscit, sicut vides q̃ in quibusdã locis eligit capitulũ, & in quibusdã locis eligit eps, vñ soli consuetudini adscribendum est, & talis consuetudo rationabilis est, & ideo potest præscribi: 1 de tali potest intelligere & de consimilibus. ¶. de consue. c. vlt. in fin. Hoc qd dixi, contradicere vr. 16. q. 7. nullus omnino. Sed illud intellige secundum ea quæ dicta sunt & hanc consuetudinem approbat concilium Lateran. ¶. de concess. præben. nulla. vbi habetur q̃ quãdoque ad capitulũ spectat collatio præbendarum dignitatum, & cura animarum, quãdoque ad episcopum, & tunc vnus supplet negligentiam alterius, vt ibi dicitur. & illud non potest intelligi nisi de consuetudine: de iure communi non.

b Irritum.] & sic patet quòd mora in talibus purgari non potest, quia talis electio nulla est, vt hic dicit. de hoc dictum est sup. eo. tit. licet.

1 In multis antiqs. Marcell. habet.

CAP. V.

Dilecto filio P. tituli sãcti Marcellini † presbytero Card. S. & R. procuratoribus P. & G. apud sedem Apostolicam constitutis auditore cõcesso, & infra. ¶ Quia nobis constitit à Salamãtino decano & eius sequacibus post elapsum sex mensiũ spatium, intra quod episcopus & capitulũ (prout communiter [a] spectabat ad eos) procedere ad electionem cauſatoris neglexerant, electionẽ supradicti P. minus canonice celebratam, eandem decernimus irritam [b] & inanem, & appellationem à decano, & suis fautoribus interpositam, factum archiepiscopi (ad quem iam erat eligendi auctoritas deuoluta) nequiuisse aliquatenus impedire: & infra. ¶ Mandamus, quatenus nisi dicto G. aliquod canonicum obuiet: electionẽ de ipso factam, sublato † appellationis obstaculo confirmetis.

† Sublato.

TITVLVS XI.

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

Viso de promotione prælatorum, tractandum est de ordinatione clericorum, & qa ceteris paribꝰ, & cum scrutinio debent fieri, ideo, &c. Io. And.

De hac materia tractat 21. & 24. & 25. & 50. & 51. dist. & in multis alijs. & 9. q. 1. & q. 2. ℞ 15. q. 3. per totum.

¶ Alexander tertius Batoñ. † episcopo.

† Lõdonen. Bosoñ.

¶ *Diebus Dominicis, vel sabbatho Pẽtecostes sacri ordines ab alio quam a Papa conferri non debent.*

CAP. I.

Subdiaconos† autem, nulli, nisi Romano [c] Põtifici, liceat ĩ dieb. Dñicis ordinare: ¶ Quãuis cõsecrandi Deo dicatas virgines, [d] & in sequenti septimana, recepto Spiritus Sancti flamine celebrantur. No. qui virgines possunt consecrari diebus dominicis, & minores ordines conferri.

Subdiaconus.] Sũt tria dicta. secũdum ibi. Quãuis. tertium ibi, Sabbato. Io. And.

CASVS. Hic duo dicunt. Primum est, q̃ nõ licet alicui nisi Rom. Pont. aliquem dictis Dominicis in subdiaconum ordinare, quamuis Deo dicatis virginibus velum consecratorium imponendi, & minores ordines cõferendi, dieb⁹ Dominicis habeãt potestatem. Secundum est, q̃ nõ licet alicui ĩ vigilia Pẽtecostes sacros ordines celebrare: qa in sequenti septima

† Post cõcil. Lateran. sub Alex. 3. par. 26. ca. 23. & c. 1. eo. titu. in 1. cõpila.

[Glossa sequens arg. ad contrarium alleg. ℞. iura, & soluit. 1

1 Concor. l. obseruare. §. antequã. ff. de of. pcon. & l. idẽque. ff. mand.

c Romano.] & ita patet, quòd ab alijs attentari non possunt quæ sibi tãtum Ro. eccle. reseruauit. simile sup. de trãsla. inter corporalia, & c. 1. supra de ele. quòd sicut. §. super eo. Et est arg. quòd consuetudo Rom. eccle. ad consequentia trahi non debet ab alijs, argu. contra. 12. dist. ca. 1. & 2. & de conse. dist. 1. basilicas, C. de ædifi. priua. cum dubitabatur. & quod Romæ fit 2 spectandum est. ff. de offi. præ. sed licet. & secundum quod Papa facit, & nos facere debemus. infra de re iud. in causis. & eadẽ ratio quæ mouet ipsum, mouere debet alios iudices. sup. de rescri. super litteris. argu. optimum Insti. de sat. tu. §. vlt. in fin. Solutio. quæ Romana eccl. seruat. & docet alios obseruare, ad illa seruanda tenentur subditi eius: quæ vero in signum priuilegij sibi tantum seruauit, nullus alius sine sua speciali licentia attentare debet. quæ sint illa, dicitur ¶. de off. leg. c. quod translationem.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

d Virgines.] 20. quæst. 2. deuotis, contra, vbi dicitur quod non, nisi in die Epiphaniarum, in Albis paschalibus & natalibus Apostolorum virgines sunt velandæ. adde ibi & hoc q̃ dicitur hic, & quod ibi, & ita alterũ per alterum suppletur.

2 Cõcor. l. ficũ not. ff. de re. diui. Bal. ĩ pludijs feu. ca. 1. de feu. cog. col. 10.

a Ibi dr spectandũ non quod fit, sed qd fieri dẽt. Io. And.

S Ane.] Communis diuisio. Secũda ibi, Significamus. Ioan. And.

C A S V S. Consuetudo erat in quibusdã ecclesijs Scotiæ & Valliæ, q̃ in dedicationibus ecclesiarũ vel altarium extra quattuor tempora clerici ad sacros ordines promouebãtur. Rñdet Papa, q̃ illa cõsuetudo est ecclesiasticę institutioni inimica, & ideo improbanda, & si multitudo & antiqua consuetudo non esset, taliter ordinari non deberent in susceptis ordinibus ministrare. sed in Romana eccle. sic ordinati deponerentur, & ordinatores auctoritate ordinandi priuarentur. Not. q̃ multitudo inducit dispensationem. Vnde versus.

Ob populũ multum, crimen peruansit inultum.

Not. q̃ multitudo & consuetudo antiqua excusat.

a Quatuor temporum.] Supple & extra sabbathũ sanctũ, & i sabbatho hebdomadæ mediæ Quadragesimæ. j. capite proximo, quia tunc licet. b Ad sacros.] ad minores potest diebus dominicis, & alijs diebus sollemnibus. inf. ca. proxi. tamen si secus fiat, characterem recipiunt. infra eodem, consultationi.

[Glo. seq. arg. alleg. 4. iura, demum arg. determinat, & triplicem veritatem distinguit.

c Multitudo.] arg. q̃ multitudo dispensationem induxit. 50. dist. vt constitueretur. & 1. q. 7. quoties. 2. & 44. dist. c. confessationes. & 24. q. 4. non potest. versus.

Ob populum multum crimen peruansit inultum.

Dispensatio fit p̃p multitudinem.

In multitudine tñ illis nõ parcit, quos magis cãm delicti esse cõstinerit, j. de cler. excõ. minist. latores. & ita p̃p scãdalum aliquid omittit impunitũ, cũ alitr non esset omittẽdum, q̃d fieri p̃t. veritas nõ offendit, q̃ triplex est, s. iustitiæ. j. de re. iur. qui scandalizauerit, veritas doctrinæ siue disciplinæ. 11. q. 3. quando ergo. veritas bonæ vitæ. 22. q. 2. primũ in princ. & 32. q. 5. ita ne hæc nũquã dimittenda est propter scandalum. 11. q. 3. inter verba. sed veritas iustitiæ & veritas doctrinæ siue disciplinæ, quandoque omittitur propter scandalum, puta quando multitudo est in causa, vt hic dicitur. de hoc dicit. j. de renun. nisi cũ pridem. 6. pro graui quoque. Veritas iustitiæ ad iudicẽ, doctrinæ siue disciplinæ ad prælatum, bonæ vitæ ad quemlibet pertinet. Vnde versus.

Veritas triplex declaratur.

Et verum vita doctrina iustitiaque:
Primũ semp habe, duo propter scandala linque.

minores ordines his diebus habeant licentiam celebrandi ¶ Sabbatho quidem Pentecostes, non liceat alicui sacros ordines celebrare, cum in sequenti septimana (recepta spiritus sancti gratia) celebrentur.

¶ Idem episcopo Herfordensi.

¶ *Non valet cõsuetudo quòd extra statuta tempora sacri ordines conferantur.*

CAP. II.

S Ane † super eo, quod moris esse dixisti, in ecclesijs quibusdã Scotiæ & Valliæ, † in dedicationibus ecclesiarum vel altariũ extra ieiunia quatuor temporum, [a] clericos ad sacros [b] ordines promouere. Significamus, quòd cõsuetudo illa (vtpotè institutioni ecclesiasticę inimica) est penitus improbanda; & nisi multitudo [c] & antiqua [d] consuetudo terrę esset, taliter ordinati non deberent permitti in susceptis ordinibus ministrare. nam apud nos sic ordinati deponerentur [e] & ordinantes priuarẽtur auctoritate ordinandi.

¶ Idem eidem.

¶ *Minores ordines conferri possunt diebus festis, Sacri vero conferri debent in quatuor tẽporibus, vel sabbatho sancto, vel sabbatho de passione.*

CAP. III.

D E † eo autem quod quæsiuisti, an liceat extra ieiunia quatuor tẽporum aliquos in ostiarios, † lectores, exorcistas, vel acolythos. aut etiam subdiaconos promouere: Taliter respondemus, q̃ licitum est episcopis, dominicis & alijs festiuis diebus, vnum aut duos [f] ad minores [g] ordines promouere. Sed ad subdiaconatum, nisi in quattuor tẽporibus, aut sabbatho [h] sancto, vel in sabbatho ante dominicam de passione, nulli episcoporum, præter quam Romano Pontifici licet aliquos ordinare.

[Glo. seq. arg. alleg. 2. iura, & tria alle. in cõtrarium] & dupliciter soluit. Io. And.]

d Antiqua.] arg. q̃ consuetudo excusat in delictis. arg. 32. q. 4. obijciuntur & 4. dist. denique. argu. contra. j. de crimo. non satis. & j. de eo qui duxit in matri. quam polluit per adulterium. cũ haberet j. de consuetud. ca. vlti. i. rñ. Sol. consuetudo siue multitudo excusat à pœna temporali, i q̃ p̃p scãdalũ imponi non põt, sed à pœna æterna non excusat, immo amplius accusat. vt dicunt contraria, & non minus ardent. qui cũ multis ardebunt. 2. q. 1. multi. in fi. Vel dic q̃ cõsuetudo excusat in ijs quæ sunt cõtra ius positiuũ, dum tñ sit rõnabilis & præscripta j. de cõsue. c. vlt. in fi. 2 In his vero quæ sunt j̃ ius naturale, nullo modo, nec vlla cõsuetudo excusat. vt ibidẽ primo responso.

1 Concor. l. aut facta. §. fi. ff. de pœn.

e Deponerentur.] ab executione, & suspensi haberentur. cum tñ recepissent characterẽ. vt j. eo. c. penult.

D † eo.] Cõis diuisio. Secũda. ibi, Taliter respondemus. Io. And.

C A S V S. Quæsitũ fuit à Papa, an liceat extra ieiunia quatuor temporum promouere aliquos in ostiarios, & ad alios minores ordines, aut in subdiaconos: Rñdet Papa q̃ licitũ est epis, dominicis & alijs diebus festiuis, vnũ vel duos promouere ad minores ordines, sed ad subdiaconatũ nõ licet, nisi in quattuor temporibus, aut sabbatho sancto, aut in sabbatho de Passione, præterquam Romano Pontifici. Not. quot tempore debent sacri ordines conferri scilicet in quatuor temporibus, in sabbatho sancto, & in sabbatho ante dominicam de Passione.

2 Concor. l. 1. & ibi Bal. C. de cõfes. & i auth. ingressi cũ no. C. de sacro. eccle.

† Post cõcil. Lateran. sub Alex. iij. par. 25. ca. 25. & c. 3. eo. tit. in 1. compil.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

An oẽs minores ordines possit q̃s simul recipere.

f Aut duos.] nunquid plures? vtique, dũmodo non videatur generalis ordinatio.

[Glo. seq. resi. pero. an omnes minores, &c. soluit.]

3 Cõcor. l. nõ nouã cũ gl. C. de iudi. & ibi per Per. & Cy. & in Authen. hoc ius pro rectũ. C. de sacrosan. eccle.

g Ad minores.] & sic videtur, q̃ omnes minores ordines possit aliquis simul recipere ex eo quod dicit, potest promouere vnum ad minores: quia indeterminate dixit ad minores, de omnibus potest intelligi. 19. dist. si Romanorum. in fi. de primi. quia circa, q̃d satis p̃t concedi, & de facto obtinet: vt hic & j. de eo qui fur. or. recum H. nisi consuetudo repugnet quæ scandalũ generaret. Consuetudo enim ea quæ licita sunt reddit illicita. j. de cler. cõiug. cum olim, & j. de cogn. spi. super eo. 3. h Sabbatho.] vt 75. d. ordinationes. 2. nõ ergo die dñica. j. eo. ifra. Et ita continuato ieiunio, vt q̃dam dicebant.

EX tenore.]Communis diuisio.Secunda: ibi,Verũ. Ioan.And.

CASVS. Quidam clericus N.nomine volebat promoueri ad maiores ordines:eñ in tãtum deliquerat, ꝙ si peccatum eius publicum esset,degradaretur ab ordine quẽ susceperit, nec posset ad superiores promoueri. quęsitũ fuit a papa quid obseruari deberet, quia peccatum istius occultum est? mandat Papa quatenus ei pœnitentiam cõdignam imponat, & ei suadeat ut parte pœnitẽtiæ peracta, ordine suscepto vtatur: sed ad superiores non ascẽdat: veruntamen quia peccatum occultũ est ,si promoueri voluerit,eũ prohibere nõ debet. Nota quòd occulta peccata vindictam [1] non habent. & licet episcopus peccatum occultum nouerit per confessionẽ;non potest prohibere illum ab ordinibus.

¶ Idem.

¶ Criminosus occultus moneri potest ne promoueatur ad ordines, sed prohiberi nõ debet.

CAP. IIII.

EX [†] tenore tuarũ litterarũ accepimus, qđ N.clericus adeo[a] deliquit, quod si peccatũ eius esset publicum,degradaretur † ab ordine quẽ suscepit,& amplius nõ posset ad superiores ordines ꝓmoueri. ¶ Verum quoniã peccatum ipsius forte occultũ dixisti: mandamus quatenus pœnitentiã ei condignam imponas, & suadeas, vt parte pœnitentię peracta,ordine suscepto vtatur,[b] quo contentus existens, ad superiores amplius non ascẽdat:Veruntamẽ quia peccatum occultũ [c] est: † si promoueri voluerit, eũ nõ debes aliqua ratione prohibere. [d]

¶ Lucius tertius archiepiscopo Turon.

¶ Religiosus contra prohibitionem prælati sui ordinari non debet.

CAP. V.

ADIaures nostras peruenit, quod religiosi quidã ad superiores desiderant ordines promoueri, sed prælati [e] eorum desiderijs contradicunt. ¶ Tuæ igitur quæstioni taliter respond quod honestius & tutius est, subiectis debitam præpositis obedientiam [f] impendẽdo, in inferiori ministerio deseruire, quam

† Post conc. Lateran. sub Alex.iij. par. 50.c.3. & c.5.eo.ti.in 1. compil.

† Al.itaq; iã suscepto ordine degradaretur.

a Adeo deliquit.] puta periurium vel adulterium commisit,vt ff.eo. tit.c.vlt.

[Gl.seq.alle.4.cõcor. & in cõtrarium tria iura.ponit opi.q̃ reprobat , deinde ponit opi.H. & Tan. q̃ dixerunt quatuor considerãda.]

b Vtatur.] Not. ergo ꝙ dicit hic ꝙ criminosus acta pœnitentia potest ꝓmoueri , & in susceptis ordinibus ministrare.arg.ad hoc 34.dist.fraternitatis.50. dist.qui tua.& c.domino.& c.ponderet.& in pluribus alijs:arg. contra 25.dist.primum.& 1.q.7.si quis omnẽ. & 48.dist. qm̃. Sol.quidam dixerunt ꝙ si promotus non est,nullo modo debet promoueri,per ca.proxime dicta. hæc fuit rigida opinio,quia res pene contra naturã est,vt aliquis fiat sine peccato.25.dist.c.vnum.§.nunc autem.Vnde vt idem dicendum circa promotos & promouendos facilius tñ impeditur promouendus q̃ deijciatur iam promotus.15.q.1.§.vlt. Circa promotos Anto. & Tan. distinguunt,ꝙ quatuor cõsiderãda sunt.Primum,si quantitas criminis , vtrum videlicet sit enorme vel mediocre,& in hoc considerat quantitas criminis.Secundum est qđ est qualitas criminis , vtrum sit occultum vel manifestũ.Tertium est modus publicationis, an sit videlicet publicum per operis euidentiam , vel per iudicis sententiam, vel per spontaneam cõfessionem in iudicio. Istis tribus modis notorium fit crimen. ff.de cohab.cle.& mũ.c.vlt.Quartũ est satisfactio pœnitentis, videlicet an egerit veram pœnitentiam vel simulatã.si crimẽ est enorme & manifestũ , vt simul concurrant quantitas & qualitas criminis, deponitur, nec vnq̃ restituitur post quãtumcunq; pœnitentiam.50.dist.miror.si vero enorme & occultum, in eo casu monendus est ut abstineat.& non cogendus: quia solũ Deum habet vltorem, ꝙa latentia peccata vindictam nõ habent 32.q.5.Christiana.& acta pœnitentia poterit officio suo vti:& ad maiores ordines ascendere , vt hic , & inf. de simo. ex tuæ præter eos homicidij. infra eod. quæsitum est , ubi excipiũcantur crimina talia. Si vero mediocre fuerit,& occultum, acta pœnitentia vel parte eius poterit remanere in officio suo,& ad maiores ordines,promoueri fortius quã in alio casu 50.dist.de his vero. Si mediocre & manifestum, si confictus est in indicio vel timore probationum confessus: in eo casu deponitur.81. dist. si quis clericus. Si vero publicũ est ꝓ operis euidẽtiam , vel spontaneam confessionem : tunc acta pœnitentia poteri cũ eo misericorditer agi secundum quod visum fuerit episcopo, quandoquẽ: plus vel minus.35.q.vlt.si qs presbyter. 50.dist.n. presbyterum, & hoc totum intelligas , cã veram pœnitentiam egerit,& non simulatam : quia si simulatam , non restitueretur.50.dist.vt constitueretur.

† Adde qñ dicat peccatũ occultũ , & qñ manifestũ in l.eũ fratrem. per Bal.C.de his quibus vt indignis.

† Post cõcil. Lateran.sub Alex.iij. par. 16.ca.22. & c.4.eo.tit.in 1. compil.

Circa ꝓmotos, & ꝓmouẽdos criminosus quot & qualia cõsiderari debeant.

c Occultum.]& sic probatione cessante, vindictæ ratio conqescit.32.q.5. Christiana. & secretorum Deus iudex & cognitor est.32. dist erubescãt.& 2.q.5. consuluisti. & solum Deũ habent vltorem. C. de iureiu. iuris iurando.

[Gl.seq.signat cõtrarium , & triplicitер soluit. Io. And.]

d Prohibere.]etiam si in crimine teneantur,prohibendi non sunt, sed commonẽdi.ff.eo.c.vlt.arg.ꝓtra.ff.c.proxi. Sol.hic loquitur de sęculari,ibi de regulari q̃ propriam voluntatem nõ habet. 12.q.1.non dicatis. & c.nolo. Vel illud propter scandalum prælatorum: hic nullum scandalum . Vel melius,istud cũ qs petens ordines,habet ius petendi ratione tituli quem habet,vel dignitatis,illud cum ius petendi non habet: & ideo prælatus suus qui nouit secreta sua,potest eum repellere.arg.ff. de spon.præterea. in

AIIaures.]Communis diuisio . Secunda ibi, Tuæ. Ioan.And.

CASVS. Quidam religiosi volũt ad ordines promoueri:ꝓlati eorum nolũt promoueri: quæritur quid iuris sit? Rñdet Papa, ꝙ tutius est eis ministrare in inferioribus ordinibus, suis ꝓlatis obedientiam impendendo, q̃ cum scandalo suorũ ꝓlatorum ad ordines superiores promoueri,nec sunt in hoc audiẽdi,quia ꝓt esse,ꝙ prælati eorũ , aliqua sua secreta cõmissa nouerint,ꝓp quæ talua cõscięntia nequeãt ꝓmoueri,ꝙa nõ in sublimitate graduum,sed in amplitudine charitatis acquritur regnũ Dei. Nota ꝙ regulares ꝫ volũtatem suorũ ꝓlatorum promoueri non debent. Itẽ nihil cũ scandalo est faciẽdum.

e Prælati.] idest, Abbates vel Priores regulares,large sumpto vocabulo , infra , de verborum significatione , quamuis.

[Gl.seq.alleg.5.conc. & in ꝫtrarium quinque iura , & soluit,distinguẽs excõicationem a ꝓcepto,& in ꝓcepto distinguit an spectet ad eius officium,vel nõ. Et primo casu subdiuidit an sit iustum vel iniustũ, vel dubiteť.]

f Obedientiam.] & ita patet quod minores suis prælatis obedientiam seruare debent. argum.100. distin. contra morem. & 19.distinct.in memoriam, & 9.q.1. sciendum.ff.de re mil.l.3.§.in bello.11.q.3.absit.argu,

contra,quia non eſt ſemper obediendum. 12. diſt.non liceat.15.q.6.iuratos.11.q.3.non ſemp.C.de decur.omnes.lib 10.in fi.& ff.eo.dilectus. Sol.ſi prælatus 1 excõicet, ſiue iuſta ſit ſnia ſiue iniuſta, obediendum eſt ſententiæ. 11.q.3. ſententia paſtoris. & c. ſi epiſcopus. forte. niſi in duobus caſibus. ff.de ſen.excom.p tuas.Itẽ præcepto prælati ſi non pertinet ad officium ſnũ qđ præcipit,non eſt obediendum. ff. de re.iu.factum a iudice.arg.7.q.1. quia frater. Si vero p.tinet ad officiũ ſuum, obediendum eſt, vt hic & in ſimilibus, qñ non decipitur in præcepto. Si vero p̃cipiat quod omnino eſt malum:nõ faciat p̃ cõſcientiã, licet iuſtum videatur plato.ff.de reſtit.ſpo.litteras. ſeruato qđ ait ff.de ſen.excom.inq ſitioni.ſi vero præcipiat qđ malũ eſt,nõ eſt obediendũ ei.11.q.3.q reſiſtit. &c. ſi dũs. & c.Iulianus.& canon ſemper. Si vero dubium ſit præceptum propter bonũ obedientiæ excuſatur a peccato, licet in veritate ſit malum.23.q.1.quid culpatur. 2

1 Intellige cũ Hoſt. nõ ſciſus, ſi.n. talis cẽt, vt hæreticus ſchiſmaticꝰ rebellis & ex cõicatꝰ: tũc nõ debet ei ſubditus in aliquo obedire. ff.de offic. quod ſedem. de exceſ. prælatũ ta.Io.And.

† Al.plenitudine.

† Ad intelligentiã vide Anacletum Papã epiſtol.2.Burchardum li.1.de ec.c.27.Inocem par.5. c.139. addu Gratianum diſt.64. c.4. diſt.66. c.1. & vide primũ canonẽ Apoſtolorũ & c.9. in 1. cõpilatione. tit. de electione.

[Glo.ſeq.allег. 5. iura,& tria in contrarium,ſoluit, & remittit.]

2 Scandalo.] argu.nihil cum ſcandalo faciendũ eſſe. arg.45.diſt.generalis.ĩ fi.& 51.diſt.c.1.11.diſ.illa.28. q.1.vxor.& etiam nunc.arg.cõtra. ff.de re.iu.q ſcandalizauerit 11.q.3.inter verba.& ff.de renun.niſi cum pridem.§.pro graui quoque.Sol.pro vitando ſcandalo,ſæpe ceſſat rigor eccleſiaſticæ ſententiæ, ſed malũ perpetrari nõ debet. arg.12.q.3.qd ergo. de hoc dictum eſt ff.eo.ſane.& in c.niſi cũ pridem.§.p graui.ff.de renun.

b Eſſe poteſt.] no aliquid eſſe faciendum vel omittendum,ad cautelam eorum quæ fieri non poſſunt.32. q.1. dixit Dominus.ff.de nego. geſt. diuortio.1.fin.in fin.ff.de ijs qui deic. vel effu. ſi vero. §. prætor.2.ff.de dam.infec.qui bona.§.ſi quis ſtipulatus.

2 Concor.l. 3.cum §.§. in bello. ff. de re mil.

c Regnum Dei.] qua apud Deum non gradus elegantior,ſed vitæ melioris actio comprobatur.23.q.4. ſicut excellentiam.& ille maior dicitur in regno Dei,qui eſt iuſtior.40.diſt.non loca.& c.multi,in fine.

SI archiepiſcopus.]Ponit duo dicta,ſecundum: ibi, Reliqui vero Io. And.

CASVS. Quando archiepiſcopus dẽt cõſecrari, omnes ſuffraganei conueniãt ad ſedem metropolitanam, vt ab omnibus conſecretur. epiſcopi vero comprouinciales, ſi neceſſe fuerit, iuſſu archiepiſcopi a tribus epiſcopis poſſunt conſecrari a.ijs conſentiẽtibus, ſed melius eſt ſi archiepiſcopus cum alijs omnibus pontificẽ conſecrauerit:Not.quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet. Item licet quis aliquid poſſit per alium facere:melius tamen eſt ſi per ſeipſum gerat.

d Ordinandus.]ideſt, conſecrandus:niſi forte haberẽt ius in electione. 93.diſt. mitatus valde, & tunc dic ordinandus, ideſt, eligendus: quia de conſuetudine vocandi ſunt.

e Metropolitanã.]53.d.metropolitano.& 51.d.c.vlt.

cum præpoſitorum ſcandalo[a] graduum appetere dignitatem. ¶ Nec eſt in hac parte ſubiectorum deſiderium cõfouẽdũ,quoniã eſſe [b]poteſt, quod prę lati eorum commiſſa ſecreta nouerint,ex quibus conſtat eis,quod ſalua cõ ſcientia nequeũt ſublimarix quia non in ſublimitate graduũ,ſed inamplitudine † charitatis acquiritur regnum Dei.[c]

¶ Idem.

¶ Metropolitanus ab omnib. ſuffraganeis conſecratur.Suffraganeus vero a tribus, metropolitano iubente.

CAP. VI.

SI †archiepiſcopus obierit,& alter fuerit ordinandus:[d] omnes epiſcopi eiuſdem prouinciæ,ad ledem metropolitanã[e] conueniant, vt ab omnibus [f] ordinetur. §

¶ Reliqui vero comproninc.ales epiſcopi(ſi neceſſe fuerit) cæteris conſentientibus, a tribus iuſſu archiepiſcopi poterũt ordinari:ſed melius [h] eſt, ſi ipſe cum omnibus eum qui dignus eſt, elegerit,[i] & cunctis pariter pontificem conſecrauerint.

¶ Ex conſilio Arelaten.† *¶ Dicit idem quod in præcedenti.*

CAP. VII.

NE epiſcopi ſine metropolitani p̃miſſu, [k] nec metropolitanus ſine trib.[l] vel duobus epiſcopis comprouinciali bus præſumat epiſcopum ordinare,[m] ita vt alij

f Ab omnibus.] not.quod omnes tangit, ab omnibus comprobari debet, quia in concedendo hauſtum aquæ omnes debent venire, ad quos ruſ;aquæ ſpectat. ff.de aqua plu.arcen. in concedendo & C.de auth.præſtan.l.vlt.C.de communi agro defer.quicũque in fine. lib.11.& 8.q.1.licet ergo. & ff.de adopt. nam diuus. Dicas ꝙ in tali caſu omnes vocandi ſunt, & debẽt adeſſe ſi fieri poteſt:& tunc ſufficit ꝙ maior pars conſentiat.ff.admuni.ꝙ maior. & quod omnes ſuffraganei debeant ipſum ordinare, legitur.64.diſt. quia p.r ambitiones. & hoc quod dixi quod maior pars ſufficit, locũ habet in collegijs,ſecus in priuatis,vt dictum eſt ſupra de cõdi.cum omnes.

† Cõcilium Arelaten.1. c.5.Burchar. lib.1. ca.27. Iuo.par.5.c. 138.& i 11.cõpilatione ti. de electio.c. 4. & concordat concilĩ Nicænũ.c.4. quod videas omnino.

g Ordinetur.] id eſt, eligatur, cum habent ius in electione, vt dictũ eſt. alias expone, ordinetur, ideſt, conſecretur.

h Melius eſt.]& ſic videtur ꝙ licet poſſit aliquid fieri per alium.& perinde habeatur ac ſi per ſe. ff. ꝙ cuiuſque vniuerſitatem eorum.§.1.ff.de admi.tuto. ita tamẽ. §.geſſiſſe. melius tamẽ res expeditur per ſe, quam per alium.arg.2.q.7.accuſatio.

i Elegerit.]cum 3 non habeat ius in electione,vt dictum eſt: alias expone, elegerit, id eſt,electum approbauerit.

3 Hæc gloſſula, & illa ſinalis i verbo elegerit non ſunt in antiquis exẽplaribus.

NE epiſcopi.]Ponit duo dicta.Secundũ: ibi, Quod ſi.Ioan.And.

CASVS. Quærebatur in concilio,vtrum epi poſſent conſecrare ſuffraganeum ſuum, reſpondetur, quòd epi ſine permiſſu archiepiſcopi non præſumant epm cõſecrare, nec archiepiſcopus aliquem conſecrare p̃ſumat ſine duobus vel tribus epiſcopis,ita vt alij cõprouinciales epiſcopi per ſuas litteras conſentiant: quod ſi inter illos diſcordia fuerit, archiepiſcopus maiori numero conſentiat. Nota ſtandum eſſe maiori parti.

k Permiſſu.] ita quod ipſe ſit præſens, vel alius, cui commiſerit vices ſuas. ff.de offi.ord.quod ſedem.ſic iudex iuſta de cauſa poteſt committere alijs vices ſuas. ff. de offi.delega.paſtoralis.1.reſpon. ſic & prædicationis officium poteſt ordinarius alij committere,cum id per ſeipſum complere non poſſit. ff.de offi. ord.inter cætera.ſi m.ff.de procura.l.1.

[Gl.ſeq.ſoluit contrarium.]

l Sine tribus.]inclusiue. & ſic non eſt contra. 64. diſtinct. comprouinciales. Quidam intelligebant olim literam ſicut ſonat,& male:quia ſic videretur quod archiepiſcopus minorem authoritatem quam epiſcopus haberet,cum hoc poſſit fieri a tribus epiſcopis iuſſu archiepiſcopi,vt ſup. cap.proxi. & ideo additũ fuit in litera,vel duobus. quod non erat in antiqua compilatione:& quod dicit,tribus,eſtude ſubſtantia conſecrationis, alias non eſſet conſecratus, ſi eſſent pauciores. 66. diſt in. c.porro. vbi traditur forma conſecrationis ab Apoſtolis.

m Ordinare.]ideſt,conſecrare.

a Con-

a Consensisse.] 64.dist.c.1.2.3.& 4.

b Maiori.] quando maiori numero sit standum vel non.sup.de elect.c.ecclesia vestra 2.

CVm quidam.] Primò punit ordinantem, secundò ordinatum. pars huius de iureiur.cum quidam. Abb.Sicu.

CASVS. Quidam eps cõtulit sacros ordines extra iiij.tempora, die quo nõ debuit, dr qp episcopus puniri debet canonica disciplina,s.vt priuet potestate conferendi ordines, quos illicite cõtulit. & ordinatis interdicatur executio ordinũ susceptorum, donec apud sedem Apostoli cã restitutionis gratiam consequantur. Nota qp quis dẽt puniri in eo in quo deliquit. Item nota quòd ab homine nõ potest restitui per eũdem.

c Canonica.] vt priuet, potestate conferẽdi ordines, quos illicite contulit: sup.eod.sane. & j.eod.c. litteras. alias si pœna statuta non esset, pro arbitrio superioris puniretur. j.de officio delegati.cap.de causis.

d Apud nos.] & sic talis dispensatio soli Papæ reseruatur. j.e. cap. litteras. quia ex eo quod dicit, apud nos, alijs abstulit potestatem. argumentum infra de præb. de multa.in fine.vbi dicitur per sedẽ Apostolicam, & ita non per alios: argumentum j.de sententia excommunicationis. nuper. & i.inf. de præb.c.graue. in fin. & sup. eo.c.dilectus. in fine. & sic habes vnum casum, in quo episcopi, vel archiepiscopi dispensare non possunt: tamen dic vt j.eod. consultationi.

† al. Idrotenen.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõp. vbi integra narratio facti huic fragmento magnam lucẽ affert.

CVm secundum. CASVS. Clerici † latini in partibus Calabriæ ordinabantur à græcis epis secundum institutionem græcorũ, extra quattuor tpa ordines conferendo, & ecõuerso græci à latinis. & ita permixtim se ordinabãt adinuicem. Et hic prohibetur quòd latini de cętero ritũ illorũ non seruent, sed i quattuor tpibus ordines conferant, non obstante consuetudine antiquitus obtenta, cũ sit potius cõtra ecclesiasticã institutionẽ. s.eo.tanc. Arg.extra j.eo.qđ translationẽ. vbi toleratur talis mos, sed hodie talis mos reprobatur, vt de cetera talis cõmixtio esse non dẽat, sed vnus sit eps, q omnibus præsit. j.de officio ordinatorij. qm in plerisque. Bernard. No.q certis tẽporibus sint ordi-

† Hic casus in antiquis codicibus reperitur.

episcopi comprouinciales admoneantur in epistolis, vt se suo responso significent consensisse. a

¶ Quod si inter partes aliqua dubitatio fuerit, maiori b numero metropolitanus consentiat.

¶ Vrbanus tertius archiepiscopo Pisano.

¶ *Ordinatus extra tempora suspenditur, donec dispensetur cum eo, & ordinatus punitur.*

CAP. VIII.

CVm quidam: & infra.

¶ Episcopum, qui die, quo nõ debuit ordines celebrauit, canonica c disciplina corrigere: & ordinatos a susceptis ordinibus tamdiu reddere debes expertes, donec apud nos d restitutionis gratiam cõ sequantur.

¶ Celestinus tertius Hidrontin. † archiepiscopo.

¶ *Graci à Latinis ordinari nõ debent, nec contra, si in ritu ordinandi sunt diuersi.*

CAP. IX.

CVm † secundum regulas ecclesiasticas: & infra. Quia vero (sicut dicitur) in partibus Calabriæ Latini à Græcis, & Græci à Latinis secundum alterius institutionis obseruãtiã ordinantur, volumus de cætero commixtiones & consuetudines rituum in ordinibus obseruari.

¶ Inno.iij. abbati & conuen. Caroli loci. †

¶ *Si monachus vnius ordinis in secundo ordine ad quem transiuit recipit sacerdotium ad primum ordinem rediens in eo libere ministrabit.*

CAP. X.

EX † parte vestra nostro fuit Apostolatui relatum, qp quidam monachus vester, se ad nigros e monachos transferens, & habitum eorum assumẽs, ad sacerdotij ordinem in ipso habitu est promotus: vnde quia dubitastis, vtrũ in assumpto taliter ordine ministrare debeat, Mãdamus, quatenus (nisi canonicũ aliud † obuiet) ipsum monachum officium sacerdotalis libere f exequi permittatis.

¶ Idẽ C. presbytero Card. Apost.sedis legato.

¶ *Si Græcus episcopo Latino subiectus ordinatur sine Latini licentia à Græco, interdicitur sibi executio. Si vero licentia, tunc toleratur.*

CAP. XI.

QVòd † translationem pontificis, & infra.

¶ Idẽ C. presbytero Card. Apost.sedis legato.

EX † parte.] Communis diuisio. Secunda ibi, Mandamus.

CASVS. Quidam monachus Caroli loci transtulit se ad nigros monachos, & habitum illorum assumens, in presbyterum est promotus. dubitabant isti monachi, verum in ordine sic suscepto debeat ministrare. Mandatseis Papa quatenus monachũ illum permittant officiũ sacerdotis exequi libere, nisi aliud canonicũ obstiterit. Not.qp ordo sacer in apostasia irregularitatem nõ inducit. Ber.

† al.Rauenn.

[Glossa sequens quærit, & soluit.]

† Cap.3.eo. tit.in 3.cõpila.

e Ad nigros.] sed q̃ fuit dubitatio huiusmodi quæstionis? ideo dubitabic, quia monachus iste fuit apostata, vnde non debuit admitti ad legitimos actus, vt 3.qnæstio. 4. beatus. & ita videtur quòd abbas non possit dispensare cum eo: q.a tẽpore quo recepit ordines suspensus erat. argu. infra de ætat. & qualit. cum bonæ. & infra de cleri.excom.mi.postulastis. Argumentum contra supra de elec. cum inter R. vel dic quod non est apostata, nisi qui ad seculum redit. j. de apostata.c.1.& 60. distinc.vlt. 2 quandoque dicuntur apostatæ retro abeuntes. 26.qq stio.vlti. non obseruetis. Item is apostata dicitur, qui recedit à fide. 2.q.7. non potest.

† al.aliquid

f Libere.] si monasterium ad quod transiuit, fuit maioris religionis. tunc non peccauit. j. de re. licet. & tunc de iure communi potest in ordine susceptο libere ministrare, & hoc ita videtur fuisse: si vero minoris, tunc peccauit mortaliter, & tunc cum eo est dispensandum, & aliter non debet ministrare.

ADDITIO. Eo salvo quòd si relicto monachatu, ordinem quis assumat.non poterit secum dispensari, nisi per Papam. j.de apostatis.c.vlti. secundum Goffr. Ioan.And.

QVod translationem.] In prima parte decisa consultatio. In secunda: ibi, Consultationi. quæ distinguit & secundum membrum prosequitur: ibi, Si vero. Ioã.And. Pars huius, j.de offi.deleg.quod translationem. Ioan.And.

2 Per quod capitulũ dicit hic Inn. illũ apostatã, q sine cã dimittit professionem. quã dimittere non licet: sed cotonã dimittere licet. de cler.cõiu. Ioannes. ergo patet qp non est de substãtia ordinis. Ioan.And.

† Cap.3.eo. tit.in 3.compila

CASVS. Quidam clerici graci existẽtes in diœcesibus latinorum ab epis græcis extra iiij. tempora ordinabãtur: postmodum à latinis epis celebrare prohibebantur: quæsitum fuit à Papa quid de talibus sit agendũ? Rñdet Papa quòd cũ clericus græcus episcopo latino subiectus a græco pontifice ordinatur, interdicenda est ei executio ordinis sic suscepti, tanquã ab alieno epo ordinato: nisi de mandato vel licẽtia sui epi illud fiat. Sed si de licentia sui epi id factum sit: licet culpãdus sit epus, qui clericos suos à græco epo facit ordinari: quandiu tñ ab ecclesia talis mos toleratur, impediri non debet executio ordinum taliter susceptorum. Not. q ordinatus à non epo suo, ordinis executionẽ non hẽt. Item no. quòd ratione cõsuetudinis toleratur quis in executione ordinis, quem male accepit.

a Ordinatur.] extra quatuor tempora, sicut est in antiqua cõpilatione, & sic bene facit ad titulum.

b Vel licentia.] 9. q. 3. Lugdunẽsis. 71. dist. c. 1. 2. & 3.

c Toleratur.] hæc fuit cõparatiua permissio, vt hic innuitur ar. ff. de præb. cũ iam dudũ, forte pp scandalum & multitudinẽ talis consuetudo toleratur. arg. ff. eo. sane. & 23. q. 4. non põt. † Cap. 4. eo. tit. in 3. compil. mos iste hodie nõ toleratur. ff. de offi. ordi. quoniam in plerisque. & ff. eodem. cum secundum.

¶ Confultationi tuæ taliter respondemus, quòd cum clericus Græcus episcopo Latino subiectus, à Græco pontifice ordinatur, [a] nisi de mandato vel licentia sui episcopi fiat, interdicenda est ei ordinis executio sic suscepti, tanquam ab alieno pontifice, sine mandato vel licẽtia sui episcopi ordinato. ¶ Si vero de mandato vel licentia [b] sui præsulis, à Græco pontifice, secundum morem Græcorum fuerit ordinatus; licet culpandus sit episcopus Latinus, qui clericos suos à Græco facit antistite ordinari, quamdiu tamen talis mos ab ecclesia toleratur, [c] impediri non debet ab executione ordinum taliter susceptorum.

¶ Idem Mutiñ. episcopo.

¶ *Ordinatus à Papa sine licentia Papæ ad superiores ordines non promouetur.*

CAP. XII.

CVm † in distribuendis, & infra. Meminimus à nobis fuisse supplici-
† Cap. 4. eo. tit. in 3. compil.
ter † postulatum, & clementer indultum, [d] vt quia præfatus A ecclesiæ Romanæ subdiaconus erat, mandaremus ipsum per Bononiensem episcopum promoueri.

¶ Idem eidẽ, & magistro H. subdiacono nostro.

¶ *Duo sacri ordines non possunt conferri, eidem vno die, vel duob. continuato ieiunio.*

CAP. XIII.

LIteras † vestras recepimus super inordinata ordinatione Imolensis electi; quẽ Bononiẽs. episcopus præcedẽti sabbatho in diaconum, & sequenti die dominico (continuato ieiunio) in presbyterum ordinauit. In quo, quantum vterque deliquerit, euidenter intelligit, qui prudenter attendit. Si enim vtrumque ordinem eodẽ die conferre illi non licuit, pari non licuit ratione, vnum ordinem vno die, [e] & alium † altero
† Cap. 5. eo. tit. in 3. compila.
† al. aliumi in alio.

illa duo ad eundem diem pertinere dicũtur. Si enim dicatur quòd mane diei Dñicę ad vnã diem, & vesperas sabbathi ad diem alium referantur: nõ esset continuatio ieiunij necessaria, quia sabbatho ante cœnã, & dominica ante prandium ieiuni intelliguntur: ideoq; Papa Bonoñ. episcopum vt puniatur in quo peccauit, suspẽdit à collatione ordinũ, diaconij, s. & presbyterij, alterum vero ab executione sacerdotalis officij suspẽdit, donec de ipsis aliter duxerit disponendum. Nota quod nullus duos sacros ordines recipere debet, nec aliquis illos conferre eodem die: qui cõtra fecerit, punitus, prout hic dicitur. Not. hic regulam quod quis debet puniri in eo in quo delinquit.

e Vno die.] hoc ergo solum reprehẽditur hic quòd ordinem vnum vno die & alterum altero die contulit idem episcopus: vnde collige, quod si die sabbathi non potuit perficere ordinationem, sequẽti die dominico continuato ieiunio potest eam quam incepit perficere, & vno die intelliguntur ordines collati fictione iuris, & sic loquitur cap. 75. distinctio. quod a patribus.

[Glossa sequens dat simile, & allegat contrarium.]

a Concer. l. 1. §. fin. ff. de aqua plu. arcen. & l. ædemque. ff. mand.

Ordinatus a Papa honoratur & exaltatur.

[Glossa sequens obijcit, & soluit argu. contrarium, & soluit.]

d Indultum.] sed nonne eps talẽ iudicat. ff. de maio. & obed. per tuas. præterea vr quòd potius sit onus quã honor? Dic quòd licet sit onus in hoc, in multis tñ est honor: quia non potest nisi pluribus testibus conuinci. 2. q. 4. præsul. & c. nullam. Item non põt cogi ab epo recipere ordines. arg. de consecr. dist. 2. c. vlt. Item quæ maior honor ei debetur q alijs. ff. de ma. & obe. p tuas. & ff. de albo scri. l. vlt. Sed iste põt iudicari ab epo suo, vt dicit illa decr. per tuas. vnde cõtra. 9. q. 2. nullus primas. vbi dr qui nõ põt ordinare, nõ põt iudicare. & e conuerso. illud ordinariũ est & regulare, hoc speciale est propter excellẽtiam superioris, q manum imposuit,

e Eo.

a Continuationem.] continuatio vle duobus facit vnum,& coniungit illa.arg.16.q.3.c.placuit.§.poteſt. ver.hinc.de præſcrip.& 7.q.1.illud,cap.nihil. 1 ſicut cum biſſextus occurrit, duo dies pro vno computātur. ¶.de ver.ſignif.quæſiuit.& ff.de minoriq;.§.minorē. Sed arg. cōtra.ff.de ſtā. lib. cum hæres, §.Stichus.

b Fictione.] immo & ſine fictione aliqua bene veſpera & mane ad vnam diem naturalem referūtur iuxta illud: & factum eſt veſpere & mane dies vnus.

[Gl.ſeq.rec. p q. qua die ſint ordines conferēdi: ſol.ponit op.Hug. tractat de demum de ſabbatho Paſchali, & ponit opi.Vinc.quam non approbat.]

c Pertinere.] temeras inconſtanter, q̄ oēs ordines die ſabbathi conferri dēnt. ſup.eodem cap.1.2. & 3.& 75.diſtinct. capi.vltimo. præter epiſ opalē, a dignitate, quæ die dominico tantum conferitur.75. diſt.cap.1.& præter minores ordines,qui poſſunt conferri diebus dominicis & aliis ſolēnb. ſup.eod.cap.2.& 3. & ſubdiaconatus ordo poteſt conferri die dominico à ſolo Papa:vt ¶.eo. de eo. licet ergo die dominica cōtinuato ieiunio cōferātur,ſabbatho tā conferri intelliguntur,& ideo continuatio ieiunij neceſſaria eſt. H. vero dicit, omnes ordines die dominica conferendos.& non die ſabbathi.& idem dicit de baptiſmo. de confec.diſt.4. venerabilis.& c.ſeq.arg.75.diſt.in.quòd à partibus.vers. ſed poſt diem ſabbathi eiuſdem noctis, quæ luceſcit in prima ſabbathi exordio conſecrandi eligātur in quibus, ijs qui conſecrandi ſunt ieiunis, & à ieiunātibus ſacra benedictio conferatur.quod eiuſdem obſeruantiæ erit, ſi mane ipſo die dominico continuato ſabbathi ieiunio ordinatio celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt,& ſecundum opinionem eius non videtur quare ſit continuatio ieiunij neceſſaria: vt una dies fingatur ſabbathum & dominica: nam ſicut ordo epiſcopalis poteſt conferri die dominica ſequenti, & non exigitur continuatio ieiunij, ne fingatur dies ſabbathi trahi ad dominicam, ita ſi quis ordinetur mane die dominica, poſſet hoc facere ſine continuatione ieiunij. Nota tñ quòd in ſabbatho magno paſchali non celebratur ordo: quia nec miſſa cantatur.de conſe.diſt.3. ſabbatho. Dñt quidam quòd illi ordines qui celebrant die dñica, trahūtur ad ſabbathū: & ideo ſit ordinatio die ſabbathi, q̄n ſabbathum ſignificat requiem,& qui ordinatur, tranſit ad requiem clericalem, requieſcens à laboribus ſecularib. Vincdicebat ſpeciale de ſabbatho paſchali, vt miſſa trahatur ad dominicā ſeq.& ordines ad ſabbathum, ſed hodie non ſit hoc in illo ſabbatho,vt ¶.eod.de eo.vbi dicitur quòd in ſabbatho ſancto ordines cōferantur, imò ita celebratur tunc miſſa, ſicut in aliis ſabbathis ordinationum,& ita ſeruatur de facto. 3

d Nam ſi quantum.] reſponſio tacitæ quæſtionis, diceret aliquis duo dies ſunt, & ita non vno die duos ordines cōtulit, & reſpōdet.

[Gl.ſeq.recitetur per obiectionem & ſolutionem.]

e Deliquit.] immo in pluribus puniit cū q̄ deliquit qa nō peccauit diaconum cōferendo, & tamen fuit punitus in eo.& ideo plꝰ punit ordinator quā ordinatus qa debuit eſſe prudentior,4 & quia maior.arg.¶.de tranſla.inter corpalia.& vt alij à ſimilibus arceantur, & eſt ſimile ¶.c.proxi.

VEl non eſt.] primo narrat factum.quod ſecundo puniri præcipit.ibi,diſcretioni.Io.And.

CASVS. Eps Cōuentren. quendā puerum M.noie.xiij.annos habentē inordinate & ſine certo titulo i diaconum ordinauit in ludibriū ordinis clericalis: puer ille hoc ſigūauit dño Papæ, & q̄ nō prouiderat eidē. Vnde mādat quibuſdam,quatenus ſi res taliter ſe hēt,prædict epiſcopū ſuſpēdant à collatione ordinū, & cōpellant eundē,vt eidē M.prouideat de eccleſiaſtico beneficio cōpetenti, ſuſpendentes eundē M ab executione, ordinis diaconatus, donec ad ætatē legitimā pervenerit,in iniuriā ordinātis. No.quod aliquis punitur odio alterius. Item qui ordinat aliquos ante legitimā ætatem, punitur prout hic dicitur. Item qui ordinat aliquem ad ſacros ordines,tenetur ei prouidere.

f Repuliſſe.] unde poſſet ei dici: & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.38.diſt.omnes pſallentes. in fi.& ¶.de renun.niſi cum pridem.§.pro defectu.

g Inſtituta.] q.d. dñt quòd ante xx.annū nullus dēt in ſubdiaconū promoueri. 28.diſt.de his. 77.diſt.in ſingulis.& c.quicunq; & c. ſubdiaconus. ergo multo minus in diaconum quis ante xxv.annum ordinari nō debet.77 diſt.placuit.& c.in ſingulis.& c.quicunque.

h Suſpendentes.] vt puniatur in quo peccauit.1.2.q.2. qui & humanis. & c.de viro. & 16.q.1.reuertimini. & ſup.c.proxlitteras. 5 & punitur hic in collatione omnium ordinum.quia in hoc tantum deliquit.

i Ætatem.] & ita licet non ſit in ætate legitima,nihilominus, recipit ordines: ſed executio ſuſpenditur uſque ad legitimam ætatem.ſimile ¶.de æta. & qual. ex ratione. ubi ſuſpenditur adminiſtratio talibus conceſſa uſque ad legitimam ætatem. ſic & tempus non impedit ordinis collationem, ¶.eod.conſultationi. & ¶.eo.ſanc.& c.cum quidam.

Gloſſa

(ieiunio continuato) conferri: † cum propter continuationem [a] ieiunii fictione [b] canonica, ſiue mane diei dominicæ trahatur ad ſabbathum, ſiue veſpera ſabbathi ad dīē dominicam referatur, p̄fectō mane cū veſpera, ſeu veſpera cum mane, ad eundem diem pertinere [c] dicetur. †‖

¶ Nam ſi quantum [d] ad hunc neceſſitatis articulum pertinet,mane ad vnum diem & veſpera referatur ad alium, cur eſſet continuatio ieiunii neceſſaria,cum & ſabbatho ante cēnam, & dominica ante prandium,intelligantur † eſſe ieiunij?

¶Præfatum itaque Bonōſ epiſcopum(vt punia tur in quo deliquit) [e] à collatione ordinum,diaconi.ſ.& presbyteri, alterum vero ab executione officii ſacerdotalis tandiu volumus manere ſuſpenſos,donec de illis alites diſponamus.

¶ Honorius iij. epiſcopo & archidiac. Legio.

¶*Ordinans puerum xiij. annorum in diaconum, ſuſpenditur à collatione ordinum: & ordinatus ab ipſius executione uſque ad ætatem legitimam.*

CAP. XIIII.

VEl non eſt compos ſui epiſcopus Conuentren. vel nimis videtur à ſe ſcientiam repulliſſe, [f] qui M.puerum latorem præſentium adhuc tredecim annorum contra ſacrorum canonum inſtituta [g] inordinate in diaconum dicitur ordinaſſe, in ludibrium ordinis clericalis: & infra.

¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi rem inueneritis ita eſſe, prædictum epiſcopum à collatione ordinum ſuſpendentes, [h] ipſum vt eidem M. quem ab executione officii diaconi † vſque ad ætatem [i] legiti-

1 Concord. tex. in l.1.illud.§.fi. ff. ad legē Aq.

† Vide l.1. cum glo. in uer. ſeparatim. ff.de noſtr.ac.& Inſti.de leg.§. ſi eadem. in glo.

† Vide l.Titius.& i.ſ.p Bar.ff.de libe.& poſth. & in l.hæc uerba.in fi. ff.d uer.ſig.

† Ordinans ſcilicet & ordinatus.

2 Dñt quidā quòd rō quare alij ordines in ſabbatho cōferuntur & epiſcopalis i dñica, eſt: qa ſicut vigilia ſeruit feſtorita p moti ad ſacros epiſc. de conſecr. diſtin. 1. epiſcopus ſacrificās, & c.ſe.Io. An.

3 Et bene celebrantur ordines. ¶. eo.c.3.

4 Concor.l. moris. §. iſte ſere. & l. aut facta. ff. de pēn. i l. preſbyteris. C. de epiſc. au.

Not. ex hoc textu, quòd per operā alicuius cognoſcitur diſcretio mentis eiuſdem.

† al. diaconatus.

5 Concord. tex.i l.ſi fugitiui. cum glo. in uer. amputato. ff.de ſer. fugit.

[Glo. seq. alleg. duas concor. obijcit & soluit. demum quærit. & remittit.]

a Iniuriam.] simile 71. dist. c. 1. & 16. q. 7. decernimus. sed propter factũ prælati iste non debuit in executione puniri. iniquum est enim aliquem alterius odio prægranari. C. de inoffi. testa. si quis in suo. & peccata suos debẽt tenere auctores. ĵ. de ijs quæ fi. à maio. parte cap. q̃situm. & C. de pœn. l. sancimus. & non debet alteri per alterũ iniqua conditio afferri. ff. de regu. iur. non debet. ff. quod vi aut clàm. ne in potestate: sed hoc fuit quia ætas repugnat.

1 Sed nunquid tenet ad continentiã iste, qui intra annum discretiõis suscepit ordines sacros. De hoc notatur de cle. per sal. pro. cap. vnico.

b Competenti.] scilicet personæ qualitate inspecta. arg. 41. distin. nõ coguntur. ff. de iu. do. cum post diuortiũ. §. gener & l. q̃ro. ff. de admi. tu. cum plures. §. cũ tutor. & ff. de vsu fru. sed & si quòd. §. 1. Et scientia cõsideratur. ĵ. de præbẽ. de multa. ad hoc enim tenetur si titulũ non habet. ĵ. de præben. cum secundum Apostolum.

† Leoñ. & Salat rieñ. abbat.

Leoñ. & Salesbrieñ. abbatibus.

1 Quasi dicat, non est solum odiũ ordinantis ad defectus ordinatu. Io. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpilatio.

† Omnes fere manuscripti habent ita: Vv. Imo liceñ. Ymiliceñ.

† Ymiliceñ.

† Calceñ.

Dilectus filius.] Prima pars ponit reprehensibilem ordinationem. Secũda ponit ordinantem: ibi, Cum ergo. Io. And.

† In codice Barbatiæ, ita. sed ipsi archiepi (ut ipse confessus extitit) mãdato pfecit.

CASVS. Ecclesia Humilensi' vacante, canonici Humilieñ: G. eorum canonicum in minoribus ordinibus constitutum, in episcopum elegerunt: archiepiscopus Cassalcñ. metropolitanus eorum mandauit episcopo Trecẽ. ut ipsum uno & eodem die ad tres sacros ordines promoueret: quod non auctu proprio, sed de mandato archiepiscopi non distulit adimplere: quod totũ dictus G. domino Papæ reseruauit. Super his dominus Papa inquisiuit ueritatem: & quia constitit ei, ipsum epm̃ Trecẽ. in pluribus deliquisse, tũ quia confessus fuit sine mandato archiepiscopi hoc fecisse, tñ quia & si de mandato archiepiscopi constaret, ei obtẽperare non debuit in hac parte, cum huiusmodi dispensatio illi à canone non sit permissa: & quia sæpe reatũ periurij uariauit, prius iurando quòd archiepiscopus id receperat, & postea fuit in iure confessus quòd archieps id non mandauerat, ipsum tamdiu ab ordinandi potestate suspendit, donec suam meruerit gratiam obtinere. Nota hic arg. quòd episcopi dispensare nõ possunt nisi in casibus à iure permissis. Item in iniusto mandato prælato non est obediendũ. Item auctoritas superioris nõ excusat. Item qui in iure varius est in dicto suo, siue contrarius, periurus reputatur.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

c Elegerũt.] in postulãdo, s. quia si simpliciter electus fuisset, ñ valuisset electio. sic ĵ. d. remũ post trãslationẽ.

d Tres sacros.] quòd nullo mõ dẽt fieri, sed vnus ordo vno die debet conferri. ĵ. eo. literas'. & iõ punitur, vt in fine.

[Glo. seq. arg. alle. duo iura, & vnum in ꝓtrariũ. & remittit.]

e Permissa.] arguopt. q̃ epi dispensare nõ possunt nisi in casib. sibi cõcessis à iure, qd quidã ꝓcedit, & facit ꝓ eis ĵ. d. filꝑs. l. c. vl. & pen. arg. p̃. ĵ. de sẽ. exc. nup. in qua opinione sũt Lau. Io. Vin. & T. de hoc tradit. ĵ. de iud. at si clerici. De hac materia not. 50. dist. miror. & 1. q. 7. c. requiris. §. nisi rigor. in mo. ꝓhibita. ĵ. e. literas. ĵ. de eo. q̃ fur. or. re. c. vlt. & ita colligit arg. ꝓdictũ. Vel dic, q̃ non licet epo dispẽsare in ijs q̃ pertinent ad generalẽ statũ eccl̃ę. vt hic, & ĵ. eo. sane. & ĵ. eo. literas. In criminibus dispensare possunt, nisi sit expresse prohibitum.

Epis in quibus liceat dispensare.

[Glo. seq. alleg. 5. § cor. & tria ꝓtraria, demum arg. & determinat.]

f Obtemperare.] hic habes, q̃ auctoritas superioris non excusat. 12. q. 2. quicunq; & c. de rebus. & 11. q. 3. si dñs. & 16. q. 1. in canonib. & q. 7. decimas: 2 arg. contra 63. dist. Salonitanę. 14. q. 5. dixit Dñs. & 28. dist. diaconi. Itẽ est arg. quòd ꝓceptũ iniustũ prælati nõ est adimplendum. 11. q. 3. Iulianus. si certum sit quod est iniustum, secus si dubitaretur. 23. q. 1. quid culpatur. in fin. & ff. de reg. iur. ad ea.

2 Concor. l. furti §. & iustũ. ff. de his qui no. infa. & l. iuste. ff. de acqui. pos.

g Periurij.] Vnde posset priuari ecclesia, & deponi. ĵ. de iureiur. querelam. & ĵ. eo. tit. c. vlti. cũ in iudicio sit confessus, & confessus pro conuicto habetur. ĵ. de confes. cum super. & C. eo. ti. l. vnica. sed ei pepercit.

3 Concor. l. sed & si pupilli. §. conditio. in gl. ne fuerit. ff. de instito. & ff. de negge. l. Põponius scribit. in gl. re ꝓbatio.

h Variauit.] Vnde non erat ei credẽdũ. ĵ. vt ecc. bñf. vt nostrũ. & ĵ. de ꝓsumpt. lras. & 4. q. 3. si testes. §. itẽ in criminali. ver. q̃ ita fo, 3 uel uarie sic. ĵ. de pœn. sup his.

i Nostram.] & sic solus Papa super hoc dispẽsat. de hoc dixi. ĵ. eod. cum quidam. & melius ĵ. cap. prox.

CONsultationi.] CASVS. Aliqui ordines sacros receperũt extra tpa cõstituta, q̃rit utrũ characterẽ receperũt? Rñ. Papa quòd sic q̃b. ꝓ trãsgressione hmõi pnia cõpetẽs est imponẽda, & postmodũ sustineri potuerũt in susceptis ordinib. ministrare. Nota quòd ordo tenet quocũq; tpe ꝓcipiatur, licet cõferri nõ dẽat nisi certis diebus.

[Glo. l.

[Glo. seq. allegat. duas concor. obijcit & soluit. demum quærit. & remittit.]

a Iniuriam.] simile 71. dist. c. 1. & 16. q. 7. decernimus. sed propter factũ prælati iste non debuit in executione puniri. iniquum est enim aliquem alterius odio prægranari. C. de inoffi. testa. si quis in suo. & peccata suos debẽt tenere auctores. ĵ. de ijs quæ fi. à maio. parte cap. q̃situit. & C. de pœn. l. sancimus. & non debet alteri per alterũ iniqua conditio afferri. ff. de regu. iur. non debet. ff. quod vi aut clàm. ne in potestate: sed hoc fuit quia ætas repugnat.

1 Sed nunquid tenet ad continentiã iste, qui intra annum discretiõis susceperit ordines sacros. De hoc notatur de cle. per sal. pro. cap. vnico.

b Competenti.] scilicet personæ qualitate inspecta. arg. 41. distin. nõ coguntur. ff. de iu. do. cum post diuortiũ. §. gener & l. q̃ro. ff. de admi. tu. cum plures. §. cũ tutor. & ff. de vsu fru. sed & si quòd. §. 1. Et scientia cõsideratur. ĵ. de præbẽ. de multa. ad hoc enim tenetur si titulũ non habet. ĵ. de præben. cum secundum Apostolum.

† Leoñ. & Salat rieñ. abbat.

Leoñ. & Salesbrieñ. abbatibus.

1 Quasi dicat, non est solum odiũ ordinantis ad defectus ordinatu. Io. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpilatio.

† Omnes fere manuscripti habent ita: Vv. Imo liceñ. Ymiliceñ.

† Ymiliceñ.

† Calceñ.

Dilectus filius.] Prima pars ponit reprehensibilem ordinationem. Secũda ponit ordinantem: ibi, Cum ergo. Io. And.

† In codice Barbatiæ, ita. sed ipsi archiepi (ut ipse confessus extitit) mãdato pfecit.

CASVS. Ecclesia Humilensi' vacante, canonici Humilieñ: G. eorum canonicum in minoribus ordinibus constitutum, in episcopum elegerunt: archiepiscopus Cassalcñ. metropolitanus eorum mandauit episcopo Trecẽ. ut ipsum uno & eodem die ad tres sacros ordines promoueret: quod non auctu proprio, sed de mandato archiepiscopi non distulit adimplere: quod totũ dictus G. domino Papæ reseruauit. Super his dominus Papa inquisiuit ueritatem: & quia constitit ei, ipsum epm̃ Trecẽ. in pluribus deliquisse, tũ quia confessus fuit sine mandato archiepiscopi hoc fecisse, tñ quia & si de mandato archiepiscopi constaret, ei obtẽperare non debuit in hac parte, cum huiusmodi dispensatio illi à canone non sit permissa: & quia sæpe reatũ periurij uariauit, prius iurando quòd archiepiscopus id receperat, & postea fuit in iure confessus quòd archieps id non mandauerat, ipsum tamdiu ab ordinandi potestate suspendit, donec suam meruerit gratiam obtinere. Nota hic arg. quòd episcopi dispensare nõ possunt nisi in casibus à iure permissis. Item in iniusto mandato prælato non est obediendũ. Item auctoritas superioris nõ excusat. Item qui in iure varius est in dicto suo, siue contrarius, periurus reputatur.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

c Elegerũt.] in postulãdo, s. quia si simpliciter electus fuisset, ñ valuisset electio. sic ĵ. d. remũ post trãslationẽ.

d Tres sacros.] quòd nullo mõ dẽt fieri, sed vnus ordo vno die debet conferri. ĵ. eo. literas'. & iõ punitur, vt in fine.

[Glo. seq. arg. alle. duo iura, & vnum in ꝓtrariũ. & remittit.]

e Permissa.] arguopt. q̃ epi dispensare nõ possunt nisi in casib. sibi cõcessis à iure, qd quidã ꝓcedit, & facit ꝓ eis ĵ. d. filꝑs. l. c. vl. & pen. arg. p̃. ĵ. de sẽ. exc. nup. in qua opinione sũt Lau. Io. Vin. & T. de hoc tradit. ĵ. de iud. at si clerici. De hac materia not. 50. dist. miror. & 1. q. 7. c. requiris. §. nisi rigor. in mo. ꝓhibita. ĵ. e. literas. ĵ. de eo. q̃ fur. or. re. c. vlt. & ita colligit arg. ꝓdictũ. Vel dic, q̃ non licet epo dispẽsare in ijs q̃ pertinent ad generalẽ statũ eccl̃ę. vt hic, & ĵ. eo. sane. & ĵ. eo. literas. In criminibus dispensare possunt, nisi sit expresse prohibitum.

Epis in quibus liceat dispensare.

[Glo. seq. alleg. 5. § cor. & tria ꝓtraria, demum arg. & determinat.]

f Obtemperare.] hic habes, q̃ auctoritas superioris non excusat. 12. q. 2. quicunq; & c. de rebus. & 11. q. 3. si dñs. & 16. q. 1. in canonib. & q. 7. decimas: 2 arg. contra 63. dist. Salonitanę. 14. q. 5. dixit Dñs. & 28. dist. diaconi. Itẽ est arg. quòd ꝓceptũ iniustũ prælati nõ est adimplendum. 11. q. 3. Iulianus. si certum sit quod est iniustum, secus si dubitaretur. 23. q. 1. quid culpatur. in fin. & ff. de reg. iur. ad ea.

2 Concor. l. furti §. & iustũ. ff. de his qui no. infa. & l. iuste. ff. de acqui. pos.

g Periurij.] Vnde posset priuari ecclesia, & deponi. ĵ. de iureiur. querelam. & ĵ. eo. tit. c. vlti. cũ in iudicio sit confessus, & confessus pro conuicto habetur. ĵ. de confes. cum super. & C. eo. ti. l. vnica. sed ei pepercit.

3 Concor. l. sed & si pupilli. §. conditio. in gl. ne fuerit. ff. de instito. & ff. de negge. l. Põponius scribit. in gl. re ꝓbatio.

h Variauit.] Vnde non erat ei credẽdũ. ĵ. vt ecc. bñf. vt nostrũ. & ĵ. de ꝓsumpt. lras. & 4. q. 3. si testes. §. itẽ in criminali. ver. q̃ ita fo, 3 uel uarie sic. ĵ. de pœn. sup his.

i Nostram.] & sic solus Papa super hoc dispẽsat. de hoc dixi. ĵ. eod. cum quidam. & melius ĵ. cap. prox.

CONsultationi.] CASVS. Aliqui ordines sacros receperũt extra tpa cõstituta, q̃rit utrũ characterẽ receperũt? Rñ. Papa quòd sic q̃b. ꝓ trãsgressione hmõi pnia cõpetẽs est imponẽda, & postmodũ sustineri potuerũt in susceptis ordinib. ministrare. Nota quòd ordo tenet quocũq; tpe ꝓcipiatur, licet cõferri nõ dẽat nisi certis diebus.

[Glo. l.

mã in iniuriam [a] suspẽdimus ordinãtis. prouideat in ecclesia beneficio competenti, [b] per censuram ecclesiasticam cõpellatis.

¶ Idem Leoñ. † & Cala. Ab.

¶ *Episcopus conferens eidem vna die plures sacros ordines, etiam si de mandato metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi potestate suspenditur.*

CAP. XV.

Dilectus † filius G. Humilieñ † canonicus nostro dudum Apostolatui reseruauit, quòd Humilieñ † ecclesia suo vidua ta pastore, canonici ipsũ vnanimiter elegerunt: [c] qui cum esset citra sacros ordines cõstitutus, archiepiscopus Cassaleñ. † metropolitanus eorum, episcopo Trecẽ. mandauit, vt eum vno & eodẽ die ad tres [d] sacros ordines promoueret: quod ille (non auctu proprio, sed † ipsius archiepiscopi mãdato) perfecit.

¶ Cum ergo nobis cõstiterit supradictum episcopum in pluribus deliquisse, tum quia sine mandato archiepi(vt ipse confessus extitit) † ad huiusmodi ordinationem inordinate processit: tum quia si de mãdato archiepiscopi cõstaret, cum illi huiusmodi dispẽsatio à canone minime sit permissa, [e] ipsi obtemperare [f] nõ debuit in hac parte: tum etiam quia reatũ periurii [g] sæpius variauit, [h] iurando prius quòd archiepiscopus id præceperat, & postea quòd illud non mandauerat in iudicio confitẽdo: ipsum tamdiu ab ordinandi suspendimus potestate, donec nostram [i] meruerit gratiam obtinere.

¶ Greg ix. archiepiscopo Baranensi.

¶ *Ordinatus ad sacros extra tempora statuta: ordinem recipit, & post pœnitentiam eum ea dispensat episcopus.*

CAP. XVI.

CONsultationi tuæ taliter respõdemus, quòd contra 63. dist. Salonitanę. 14. q. 5. dixit Dñs. & 28. dist. diaconi. Itẽ est arg. quòd ꝓceptũ iniustũ prælati nõ est adimplendum. 11. q. 3. Iulianus. si certum sit quod est iniustum, secus si dubitaretur. 23. q. 1. quid culpatur. in fin. & ff. de reg. iur. ad ea.

[Glo. l.

Gl. seq. arg. quòd tempus, &c. dat simile de ætate, & baptismo.

a Characterem.] & ita quocunque tempore ordines conferuntur, character imprimitur: quia ipse non est de substantia ordinis, sic nec ætas impedit characterem. ſ. eo. vel nō est cōpos. tñ quia transgressor est canonis, qui recipit ordines extra tēpus debitū, punitur, vt hic: quia ei interdr executio ordinis sic suscepti. ſ. eo. cū quidam. & qui conferūt, puniuntur, quia priuantur potestate ordinandi. ſ. eod. fine. Sic & baptismus à quocunq; conferatur in forma ecclesiæ, tenet, licet à Iudæo vel Pagano, quāuis ab eo recipi nō dēt. ſ. de ſum. Tri. c. 1. in fi. & de consecra. d. 4. ì quodam. & c. Romanus.

b Competenti.] Primo eis suspensis ab executione ordinū. ſ. e. cū q̄dā. & c. vel nō ē, ad arbitrū iudicis pœna imponit, ex quo nō est determinatū. ſ. de offi. dele. de cautis. & ff. de iure deli. l. 1. §. ait prætor.

† Al. ꝓpter

{Glos. seq. signatūrium, soluit: solutioni opponit. resp̄ōdet; & oppositioni acquiescit.}

c Poteris.] & ita vr̄, q̄ epi possunt cū tali. dispēsare, ex eo quod dicit, poteris sustinere. Vnde signat ptra. ſ. eo. cū q̄dā. & c. litteras. vbi dicit donec apud nos. & ſ. c. proxi. in fi. Dicas, q̄ possunt auctoritate istius c. sibi cōcessa: aliàs nō vr̄ iure ordinario per iura p̄dicta. & c. litteras. Sed vr̄ q̄ suo iure hoc facere p̄nt: quia hic Papa rñdet ad cōsultationem, sed quia consultatio in hoc solo fuit, vtrum tales reciperent characterem: q̄ sequitur, addit Papa, ꝓter consultationem. Vel dic quod bene p̄nt epi cum talib. dispensare, cum hic respondeat de iure. arg. ſ. eo. cū quidam. in prin. & ar. supra de cle. quod sicut §. super eodem & contraria intelliguntur, cum Papa ex certa scientia sibi reseruat dispensationem illorum, vt magis alij terreantur, & ipsi puniantur.

An epiſcopi poſſint diſpenſare cū ordinatis extra tempora ſtatuta.

QVæsitum est.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Respondemus. Io. And.

CASVS. Sacerdotes & alij clerici committunt q̄nq; adulterium, periurium, homicidium, & falsum testimonium; quæritur an permitti debeant in susceptis ordinibus ministrare? Rñ. Papa, quod si crimina p̄dicta ordine iudiciario probata vel aliàs notoria non fuerunt, non debent p̄dicti p̄ter reos homicidij, in susceptis vel in suscipiendis ordinib. impediri post pœnitentiam peractam. Si vero non pœnituerint monendi sunt sub obtestatione diuini iudicij, vt in periculū suæ dānationis in susceptis ordinib. non ministrent. Nō. oēs criminosos, p̄ter reos homicidij etiam occultos post peractam pœnitentiam in susceptis ordinibus posse ministrare.

d Cōprobata.] p̄ testes, vel cōfessionem in iure factā.

e Notoria.] Notorium tribus modis dr̄ crimen. per sententiam, per cōfessionem in iure factā, & p̄ rei euidentiam, infra de coha. cle. & mulie. c. vl.

f Homicidij.] Sic pat. quod homicida quantūcūq; occultus, etiā post peractam pœnitentiam, administrare nō potest: sic ſ. de accusa. inquisitionis. 1. rñ. Vnde Dñs dixit Dauid prophetæ post pœnitētiam: Non ædificabis mihi tēplum, quia vir sanguinis es. 1. q. 7. si quis oēm. & de cōsec. dist. 1. c. 1. de hoc dictum est. ſ. eod. ex tenore. isti veroante actam pœnitentiam ministrare nō dēnt, vt hic vr̄ à cōtrario sēsu, immo possunt tempore pœnitentiæ peracto. ſ. eo. ex tenore.

† Vide ſ. eo. in §. homicidium. in authen. de pace inter. firm. coll. 2.

† Al. post pœnitentiā iniunctam.

g Nō pœnituerint.] i. si vere nondum pœnitentiam egerint, & ideo videt q̄ non sint permittendi in suis ordinibus ministrare.

h Monendi.] sed non compellēdi, cū sint occulta peccata ipsorū, ſ. eo. ex tenore: sed permittendi sunt arbitrio suo. sim. ſ. de iureiu. mulieri.

† Al. in ordinibus faciendo.

{Gl. seq. recitetur per q. an in occultis fit dispensatio necessaria, alleg. pro & contra.

i Dānationis.] simile infra de simo. Matthæus. ì fi. & veræ damnationis, nisi cum eis suus epūs post peractā pœnitentiam duxerit dispensandum, quod quidem potest. ſ. de iudi. at clerici. & valde necessaria est dispensatio in occultis, non ꝓp dispositionem vitandam, quia propter occulta peccata non punitur quis, quę vincta non habent. 32. q. 5. Christiana. 1. sed vt licite suū officium exequatur, quod aliter non potest. 33. dist. habuisse. quia de eo super quo dispensatum est, postea accusari non potest. infra de fil. presby. ex tua. & infra de schisma. fraternitati. alioqui posset ēt post peractam pœnitentiam accusāti. 33. q. 2. admonere. 15. q. 2. ꝓbyter. Arg. contra de pœ. di. 4. diuina clemētia. & 23. q. 4. si illic. & 1. q. 4. iam itaque sed verum est quod accusari etiam posset. Alanus.

† Concor. l. cū fratrem, cum no. per Bald. C. de ijs quibus vt indig.

k Non ministrent.] si non pœnituerint, ergo si pœnituerint, possunt administrare sine periculo damnationis. & sic vr̄ contra Ala. qui dicit, quod licite non ministrant etiam post pœnitentiam sine dispensatione: vt dixi in proxima notula: saltem valet dispensatio quantum ad accusationem, alias sufficit pœnitentia in occultis, vt hic patet. ſ.

eos, qui extra tempora statuta sacros ordines receperunt, characterem [a] nō est dubiū recepisse, quos pro transgressione huiusmodi (primo eis pœnitētia imposita competenti [b]) tu sustinere poteris [c] in susceptis ordinibus ministrare.

¶ Idem.

¶ *Occultus criminosus præter homicidam, post pœnitentiam in susceptis ministrat, & ad superiores ascendit. ante pœnitentiam monetur, vt etiam in susceptis non ministret.*

CAP. XVII.

QVæsitum est de sacerdotibus vel alijs clericis; qui per † reatum adulterij, periurij, homicidij, vel falsi testimonij, bonum conscientiæ rectę perdiderunt: & infra. Respondemus, quòd si proposita crimina, ordine iudiciario cōprobata, [d] vel aliàs notoria [e] nō fuerint, non debēt hi (præter reos homicidij) † post † pœnitētiam in iam susceptis vel suscipiendis ordinibus impediri: qui si non pœnituerint, [g] monendi [h] sunt, & sub interminatione diuini iudicij obtestandi, vt in testimonium suæ damnationis, [i] in susceptis etiam ordinibus non ministrent. K

TITVLVS XII.

De scrutinio in ordine † faciendo.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Episcopus interrogatus in scrutinio episcopi ordinandi, pōt respondere illum dignū, si nō nouit illum indignum.*

EX parte.] Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio ibi, Fraternitati. In qua primo ecclesiæ Romanę morem inducit. Secundo rndet, responsum moderatur, & moderatum declarat. Io. An.

CASVS. Cum aliquis eps dęt cōsecrari, metropolitanus cōuocat alios suffraganeos ad faciendā consecrationem: epi psentant consecrandum archiepo dicentes: Reuerende pater, postulat mater Ecclesia hunc electū in epm cōsecrari: & ipse illos interrogas si sciunt illū esse dignum: eps quidā in hmōi rnsione ne hominem offenderet, Deū existimat offendisse, qnqsper, qnqs contra conscientiam rndendo, cum electi cōuersatio est illimi nus bn cognita, vel penitus ignota: quæ fuit qualiter in huiusmodi interrogationibus salua conscientia debeat rndere? Rndet Papa: cum nos aliqué promouemus in diaconū vel presbyterū, prior diaconorū dicit; postulat sancta mater Ecclesia hunc diaconū ad onus presbyteratus, vel hunc subdiaconū ad onus diaconatus, & nobis interrogantibus, si cognouerit esse dignum, idem respondet, quòd quantum humana fragilitas nosse finit, & scit, [a] & testificatur illum ad huiusmodi onus officii esse dignum. Vnde in tali responsione aliquem peccare non credimus, dum modo contra conscientiam [b] nō loquatur, † quia non simpliciter illum asserit esse dignum, sed in quantum humana fragilitas nosse finit, cum illum quem indignum esse non nouit, dignū debeat æstimare. [c] Huiusmodi ergo responsione secure vti poteris, nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrandi.

¶ Si autem illum indignum esse cognoscis metropolitano (priusquam ad huiusmodi scrutinium veniatur) secreto studeas nunciare, vel † intimare, quamuis nos interrogationem huiusmodi, non in consecratione pontificis, sed in ordinatione diaconi vel presbyteri faciamus.

† Cap. 1. de electione faciendo, in 5. comp.

† Vide text. in l. præsenti. cum nota c. de ijs qui ad ecclesiā confugiunt.

CAP. I.

EX † parte tua fuit propositum: & infra.

¶ Fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cum aliquem in diaconum vel presbyterū promouemus, prior diaconorum, qui nobis assistit, dicit: Postulat sancta mater Ecclesia hunc diaconum vel subdiaconū ad onus presbyteratus vel diaconatus assumi; & nobis interrogantibus, si eum cognouerit esse dignum, idem respondet, quòd quantum humana fragilitas nosse finit, & scit, [a] & testificatur illum ad huiusmodi onus officii esse dignum. Vnde in tali responsione aliquem peccare non credimus, dum modo contra conscientiam [b] nō loquatur, † quia non simpliciter illum asserit esse dignum, sed in quantum humana fragilitas nosse finit, cum illum quem indignum esse non nouit, dignū debeat æstimare. [c] Huiusmodi ergo responsione secure vti poteris, nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrandi.

¶ Si autem illum indignum esse cognoscis metropolitano (priusquam ad huiusmodi scrutinium veniatur) secreto studeas nunciare, vel † intimare, quamuis nos interrogationem huiusmodi, non in consecratione pontificis, sed in ordinatione diaconi vel presbyteri faciamus.

† Quia prophetari vñt illū futurū bonum. 5. dist. ca. legimus. verb. noli. vbi de hoc.

† In omnibus manuscri. de unt hęc duo verba: vel intimare.

TITVLVS XII.

De ordinatis ab episcopo, qui renunciauit † episcopatui.

¶ Alexander iij Toletano archiepiscopo.

¶ *Episcopus qui renunciauit loco tantum, inuitatus conferre potest ordines sicut prius. Si vero & dignitati, cum ordinato per eū ad minores, vel ignoranter ad sacros ordines dispensat episcopus suus: cū ordinato vero sciens ter ad sacros non dispensat.*

CAP. I.

REquisiuit † à nobis tua fraternitas, vtrum clerici, qui post renunciationem † factam

† Refignationem, in vno, in alijs vt in textu.

† Post concil. Lateran. sub Ale. iij. par. 6. c. 18. & c. vnic. eo. ti. in 1. cōpi.

DE ORDINATIS ab episcopo, &c.

In tractatu ordinandorum, qui præcedit & sequitur, interponitur hæc rubricella, de ordinatis ab episcopo, &c. Goff. Io. And.

De hac materia tractatur. 9. q. 1. per totum. & 1. q. 1. ventum. & q. 7. Dalbertum. & 5. de tempo. ordi. ver. quid iuris de ordinatis ab episcopo. & ver. vtrum ordinatio.

REquisiuit.] Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda, ibi. Respondemus, responsio distinguens. Ioan. And.

CASVS. Archiepiscopus Toletanus renunciauit archiepiscopatui; post illam renunciationem quosdam clericos ordinauit, successor illius quæsiuit, vtrum illi in ordinibus ipsis debeant remanere? Respondet Papa distinguendo, vtrum ille renunciauit loco

a Et sit & testificatur.] Mirabilis est rnsio ista: potius n. dicere deberet se nullam habere scientiā de eius dignitate vel indignitate? Rndeo, ex eo q̄ videt illum electū à bonis, & quandam vī habere notitiam de dignitate ipsius, & de tali respōdet, quia audiuit ab alijs. 22. q. 5. hoc videtur.

b Contra conscientiam.] quia tunc ædificaret ad gehennam. 5. de restit. spol. lras. 5. de prę sti. qm oē, 28. q. 1. c. omnes. §. ex his.

[Glo. seq. ponens brocardū, alleg. pro tria iura. in contrariū alle. 5. & soluit.]

c Æstimare.] nota quemlibet p̄sumi dignū, nisi probetur indignus. & de quolibet præsumendum est bonū, nisi probet contrarium. 5. de prę sumpt. dudū. ff. de manumiss. test. seruos & ff. de leg. 2. cū pater. §. rogo. Sed ꝺ vī: qa prę sumitur non idoneus, nisi probetur idoneus. C. de ijs q. ve. xta. impe. l. 2. & C. de p̄ba. ex p̄sona, ff. de magi. cōue. l. 3. §. si magistratus. & in dubio prę sumitur quis excōicatus. 5. de sent. exc. cum desideres. §. secundę qōni. & prę sumit potius fornicatio quàm matrimonium. 30. q. 5. aliter. Sol. hoc gn̄ale est vt vbi periculum aīæ vertitur, p̄sumatur in deteriore partem. 5. de sponsa. iuuenis, & 68. dist. presbyteri, sed licet videatur deterior, tñ melior & tutior est. simile de consec. di. 4. paruulos. aliàs circa iudicia potius prę sumitur iustum vel bonum, q̄ excōunicatio. 86. dist. si quid. 11. q. 3. in cunctis. 22. q. 4. innocens. ff. de proba. ab ea parte.

loco tantũ renunciauit, poteſt ordines conferre ſicut ante inuitatus ab epiſcopo aliquo. In ſecundo caſu cũ ſimul renunciauit loco & dignitati, diſtinguitur vtrũ contulit ſacros, an minores. Si enim aliquis ordines minores à tali recipit, & in illis poterit miniſtrare, & ad maiores promoueri: quia huiuſmodi ordines quandoque à non epiſcopis conferuntur. Si vero ſcienter, à tali ſacros ordines quis recipit, executionem officij nõ habebit; quia eã non habebat. Si vero ignoranter, epiſcopus cum tali poterit diſpenſare: niſi craſſa & ſupina fuerit ignorantia. Nota q minores ordines poſſunt conferri à non epiſcopis: Item qui non habet executionem ordinis eã dare non poteſt. Itẽ ignorantia craſſa & ſupina non inducit diſpenſationem.

† In codice Barbatiæ ita: verum ſacros ordines,&c.

a Vſque.] excluſiue. vt probant ſequẽtia. ſic ponitur ff. de ijs qui not. infa. ait prætor. quandoque ponitur incluſiue. 93.diſt.à ſubdiacono. ff.de ſena.l.vlt.§. ſenatores.

b A non epiſcopis.] id eſt, abbatibus.69. diſtin. quoniam videmus.& ĵ. ti.proxi.cum contingat.

† Vide l. indebiti. C. de condi. inde, & l. ſed & ſi quis.§. fi. ff. ſi quis cau.

c Executionem.] ergo ſuſpenſus eſt q à ſuſpenſo recipit ordines.1.q.1.ſtatuimus. & reſignatio non abſtulit illi ordinem,ſed executionem.

d Craſſa.] tunc dicitur craſſa & ſupina ignorantia, qñ aliquid publice fit vel coram populo, & hęc non excuſat. vt ff.de verb.ſig.lata culpa.

[Gl.ſeq.obijcit & dupliciter ſoluit.]

e Ignorantia.] ſimile ĵ.de cleri.ex. mi.c.pen. & ita ſi probabilis fuerit ignorãtia, cum eo poterit per epiſcopum diſpenſari.infra c.proxi.Sed contra probabilis facti ignorantia quemlibet ignorantem excuſat ex toto.ff.de iur.& facti igno.error.& l.regula.ergo. ſecundum hoc nulla diſpenſatio eſt neceſſaria? Reſpondeo in culpa fuit recipiendo ordines ab epiſcopo nõ ſuo. 9.q.2.Lugdunenſis. & ideo neceſſaria eſt diſpenſatio. Vel melius dicas,q licet probabilis ſit ignorantia, neceſſaria tamen eſt diſpenſatio. quia cum in talibus ordinator non haberet executionem ſui officij, eam alij conferre non potuit vt 1.q.1.ſtatuimus,quia quod non habet, dare non poteſt.1.q.7. Daibertum. & pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure dare non poteſt.ĵ.de iure patro.quod autem,in ſi.ergo neceſſaria eſt diſpenſatio ad hoc vt habeat executionem ordinis.

CVm clericis.] CASVS. Quæritur quid ſit faciendum de clericis, qui ignoranter ordinantur ab excommunicato? Et reſpondetur q poteſt per ſuos epiſcopos cum talibus diſpenſari. Nota quod epiſcopus diſpenſare poteſt cum ignoranter ordinatis ab excommunicato.

[Gl.ſeq.ſignat contrarium, & dupliciter ſoluit. Itẽ quærit,ar.affirmatiue,ſoluit negatiue.]

f Excommunicato.] ſic patet quod excõmunicatus confert ordinem, licet ſit extra eccl'a,& hæretici ẽt ꝫferũt ordinẽ.9.q.1.ab excõicatis.& c. ordinationes. Sed ꝑtra c.cõ. q. 1.c.1.vbi dr̃ ꝙ nullo modo dr̃ cõſecratio quę ab excõicatis eſt celebrata. Die ꝙ ibi nõ fuit ſeruata forma eccl'æ. vel dicas nõ dr̃ ꝫſecratio,verũ eſt quantum ad executionẽ:qa ꝙ ſi hñt dare nõ pñt,ut 1.q.1. perfectionem, & cauentum eſt.& c.1 & de cõſec.diſt.4.qũo. Sed nũqd põt alios excõmunicare? Vr ꝙ ſic:qa ꝫfert ordines: qđ plus eſt,vt vr̃.ergo põt alium excõmunicare.ſed nõ eſt ita. cũ.n.ſit extra eccleſiam aliũ ejicere extra eccl'ã non põt. 24.q.1.audiuimus ſecus in ordine:quia licet ſit extra eccleſiã, characterem tamen retinet, & illum poteſt conferre, ſi eccleſiæ forma ſeruetur.

ADDITIO. Item ordinatio requirit verbum & actum. ĵ. de ſacra. non iteran. c.ſi. excõmunicatio vero verbum tantum.Hoſt.& facit ad no. de conſec. eccl. vel alta. cap. aqua. Io.And.

[Gl.ſeq.recitetur per contrarium.

g Epiſcopos.] & ſic epiſcopi diſpenſant hic.ſic 9.q. 1.ab excommunicatis.& c.ordinationes.quia ignorantia eos excuſat.ſi vero ſcienter ordines recepiſſent,non diſpenſãretur cum eis,vt c.ordinationes.ſic. ſupra eod. capitulo proxi.in fi.

ſ Diſcretus.] ſcilicet ſcias quid ſit ignorantia, & quid ſcientia. ĵ.de cleri.ex. mi.c.pen. & ita ſi probabilis fuerit ignorãtia, cum eo poterit per epiſcopum diſpenſari.infra c.proxi. Sed contra probabilis facti ignorantia quemlibet ignorantem excuſat ex toto.ff.de iur.& facti igno.error.& l.regula.ergo. ſecundum hoc nulla diſpenſatio eſt neceſſaria? Reſpondeo in culpa fuit recipiendo ordines ab epiſcopo nõ ſuo. 9.q.2.Lugdunenſis. & ideo neceſſaria eſt diſpenſatio. Vel melius dicas,q licet probabilis ſit ignorantia, neceſſaria tamen eſt diſpenſatio. quia cum in talibus ordinator non haberet executionem ſui officij, eam alij conferre non potuit vt 1.q.1.ſtatuimus,quia quod non habet, dare non poteſt.1.q.7. Daibertum. & pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure dare non poteſt.ĵ.de iure patro.quod autem,in ſi.ergo neceſſaria eſt diſpenſatio ad hoc vt habeat executionem ordinis.

CVm clericis.] CASVS. Quæritur quid ſit faciendum de clericis, qui ignoranter ordinantur ab excommunicato? Et reſpondetur q poteſt per ſuos epiſcopos cum talibus diſpenſari. Nota quod epiſcopus diſpenſare poteſt cum ignoranter ordinatis ab excommunicato.

[Gl.ſeq.ſignat contrarium, & dupliciter ſoluit. Itẽ quærit,ar.affirmatiue,ſoluit negatiue.]

f Excommunicato.] ſic patet quod excõmunicatus confert ordinem, licet ſit extra eccl'a,& hæretici ẽt ꝫferũt ordinẽ.9.q.1.ab excõicatis.& c. ordinationes. Sed ꝑtra c.cõ. q. 1.c.1.vbi dr̃ ꝙ nullo modo dr̃ cõſecratio quę ab excõicatis eſt celebrata. Die ꝙ ibi nõ fuit ſeruata forma eccl'æ. vel dicas nõ dr̃ ꝫſecratio,verũ eſt quantum ad executionẽ:qa ꝙ ſi hñt dare nõ pñt,ut 1.q.1. perfectionem, & cauentum eſt.& c.1 & de cõſec.diſt.4.qũo. Sed nũqd põt alios excõmunicare? Vr ꝙ ſic:qa ꝫfert ordines: qđ plus eſt,vt vr̃.ergo põt alium excõmunicare.ſed nõ eſt ita. cũ.n.ſit extra eccleſiam aliũ ejicere extra eccl'ã non põt. 24.q.1.audiuimus ſecus in ordine:quia licet ſit extra eccleſiã, characterem tamen retinet, & illum poteſt conferre, ſi eccleſiæ forma ſeruetur.

ADDITIO. Item ordinatio requirit verbum & actum. ĵ. de ſacra. non iteran. c.ſi. excõmunicatio vero verbum tantum.Hoſt.& facit ad no. de conſec. eccl. vel alta. cap. aqua. Io.And.

[Gl.ſeq.recitetur per contrarium.

g Epiſcopos.] & ſic epiſcopi diſpenſant hic.ſic 9.q. 1.ab excommunicatis.& c.ordinationes.quia ignorantia eos excuſat.ſi vero ſcienter ordines recepiſſent,non diſpenſãretur cum eis,vt c.ordinationes.ſic. ſupra eod. capitulo proxi.in fi.

à prædeceſſore tuo ordines receperunt, in ipſis debeant remanere: & infra.

¶ Reſpondemus igitur diſtinguendo, vtrum renunciauerit loco tantum, an loco ſimul & dignitati, nam in primo caſu ordines (ſicut antea) rogatus ab epiſcopo aliquo poterit de ratione conferre: In ſecundo vero caſu diſtinguendum putamus, vtrum ſacros † contulerit an minores. Si enim à tali ordines vſq.[a] ad ſubdiaconatum aliqs acceperit: qa & huiuſmodi ordines à non epiſcopis [b] quandoque conferuntur, & in illis deſeruire poterit, & ad maiores (ſi idoneus fuerit) promoueri.

¶ Sane ſi ab eodem ſacros ordines ſciẽter quis receperit quia indignum ſe fecit, executionem[c] officij non habebit: vbi autẽ non ſciẽter, † poterit (niſi craſſa [d] & ſupina fuerit ignorantia[e]) diſcretus põtifex diſpenſare.

¶ Grẽgorius nonus.

¶ *Breue eſt.*

CAP. II.

CVm clericis, qui ab excõmunicato [f] epiſcopo ignoranter ordines receperunt, per ſuos poterit epiſcopos [g] diſpenſari.

TITVLVS XIV.

De ætate & qualitate, & † ordine præficiendorum.

¶ Ex concilio Pictauiñ.

¶ *Non ſummatur.*

CAP. I.

VT † abbates [h] decani, & præpoſiti, [i] ſeu preſbyteri non

† al. int: De ætate & qualitate ordinandorum, & ordine, &c.

† Cap.1. ediit.in 1 compil.

tum.Hoſt.& facit ad no. de conſec. eccl. vel alta. cap. aqua. Io.And.

[Gl.ſeq.recitetur per contrarium.

g Epiſcopos.] & ſic epiſcopi diſpenſant hic.ſic 9.q. 1.ab excommunicatis.& c.ordinationes.quia ignorantia eos excuſat.ſi vero ſcienter ordines recepiſſent,non diſpenſãretur cum eis,vt c.ordinationes.ſic. ſupra eod. capitulo proxi.in fi.

DE ÆTATE ET QVALITATE. &c.

Dicto de ordinandis, dicendum eſt de pręficiendis. Et quia i præficiendis conſideratur ætas,& qualitas, & ordo:ideo &c. Io.And.

VT abbates.] Decr.iſta facit ad titulum de ordi.pręficiendorum.& concor.ĵ. eo. quæris. vel ad titu. de qualitate præficiendorum. Ioan.And.

CASVS. Dr̃ hic abbates, decani, prępoſiti fiãt ꝓſbyteri, archidiaconi fiãt diaconi. Secũdo dr̃ ꝙ ſi aliqua cã non potuerint promoueri, dimittant prælaturas. Ex hac decretali not. ꝙ ſi ex aliqua iuſta cauſa prælatus ad ſacros ordines promoueri non poteſt, prælaturam debet amittere:

h Vt abbates.] ſupple ſtatuimus.

i Præpoſiti.] dignitas eſt per ſe quamuis ſit nomen gẽrale ad oẽs qui habent ꝓlationẽ. ĵ. de verb. ſig. Ruiſe

• Diane.]

a Fiant.] sic ℣. de elec. cum in cunctis.
[Gl. seq. alleg quatuor iura in contrariũ & soluit.]
b Amittant.] ℣. de electio. cũ in cũctis. §. hic sane. ℣. ℣. de cle. egr. c. 1. cõtra. ff. de stat. ho. q furere cõtra. ff. d postul. l. 1. §. casum. cõtra hoc intellige qñ p culpã suã ad talem statum peruenit, p promoueri nõ põt: cõtraria vero qñ sine culpa, & tũc nõ dẽt aldi afflictis afflictio. ℣. d cle. egr. c. 1. & c. pen.

† dimittant

† honores.

EX ratione,] Sũt duæ partes. Prima ponit reprehensibile factũ epi. Secunda illud corrigit: ibi, Vnde quoniam. quæ duo facit. Primo prouidet circa præterita. Secundo circa futura, cum pœne cõminatione, & decreti appositione: ibi, Eidem. Et facit ad primam partem rubricę de ętate præficiendorum. Ioann. And.

CASVS. Epũs Conuentren. concessit ecclesias in archidiaconatu R. Cistrensi pueris infra decẽniũ cõstitutis, quæ nõ p clericos, sed p laicos dispensantur. Mandat Papa Cantuar. archiepo, quatenus epm illũ corrigat & p his, & custodiã illarũ ecclesiarũ committat personis idoneis, donec pueri ad congruam ætatẽ peruenerint, laicis inde amotis, & p de cætero talia non præsumant. Idem præcipit Papa in sequenti capitulo. No. quod regimen ecclesiarum personis idoneis scientia & ætate tantum committi debet, & non pueris.

† Cap. 3. eo. ti. in 1. compil.
Et post concil. Laternen. sub Ale. iij. part. 25. c. 1.

nõ sunt, presbyteri fiãt: [a] q archidiaconatus tenẽt, diaconi q vero archipresbyteratus, presbyteri, aut amittant [b] † honorem. †

¶ Quòd si aliqua iusta causa prohibẽte, presbyteri aut diaconi esse non potuerint, prælationes amittant.

¶ Alex. iij. Cantua. archiepiscopo.

¶ *Ecclesia dispensatiue minori concessa, non per laicos, sed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem.*

CAP. II.

EX † ratione: & infra.
¶ Accepimus quòd Conuentren. episcopus, pueris, [c] qui sunt infra decennium constituti, in archidiaconatu [d] R. archidiaconi Cistrẽ. ecclesias [e] plures cõcessit, quæ non per clericos, sed per laicos dispensantur.
¶ Vnde quoniã non debet hoc aliquatenus tolerari,

10 mandamus, quatenus præ dictum episcopũ sup his corripias, & clericis idoneis administrationes, & custodiam præscriptarum ecclesiarum, donec prædicti pueri [f] ad congruam [g] veniãt ætatem [h] (laicis amotis) committas. Eidem episcopo prohibẽs, ne de cætero ecclesias, nisi plonis, quę ętatem & scientiã habeat, regẽdas cõcedat. Quod si secus egerit, eid̃ bitam pœnam infligẽs, in stitutionem & concessionem ipsius, omnino † viribus carere decernas.

¶ Idem Cantua. archiepiscopo, & eius suffraganeis.
¶ *Regimẽ ecclesię minori 14. annis committi non debet.*

CAP. III.

INdecorum † est, vt hi debeant ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare seipsos; [i] † cum ad ecclesiarum regimen perueniat ad ætatẽ congruam. ff. ad munic. Lucius. §. Imperatores, sed pone quod episcopus aliquem mãorem facit archidiaconum; habebit ne iste vocem in capitulo sicut si esset legitimæ ætatis? Argum. q uòd non: quia minores xxv. ann. decuriones facti, licet decurionum ſportulas recipiant, non tamen interim suffragiũ ferre possunt. ff. de decurionibus. spurij. §. minores. sicut, nec minor factus miles debet sapientum iura tractare: vt C. de testamẽ. milit. l. vlt.

[Glo. seq. primo soluit contrarium, secundo quærit, arg. affirmatiue. soluit contrarium, solutioni obijcit, & obiec. respondet.]

† In quibusdam impressis legitur, omnibus, sed in manuscr. omnino.

† Cap. 4. eo. ti. in 1. compilatione. & post concil. par. 25. cap. 2.
† Vide Iomnes C. de his qui ve. ætа. impe. & in l. fi. C. de iu. om. iud.

pner quãdo dicitur.

c Pueris.] puer dr̃ à septennio vsq; ad 14. annum. ℣. de reg. ad nostram. & 20. q. 1. c. 1. & 22. q. 5. pueri. & 1. q. 1. pueri. & c. festote. ℣. de tẽp. ordi. nõ est compos. & puer dicitur quantum ad beneficium obtinendum, cui seruire non potest. infra de præben. super.

d In archidiaconatu.] Arg. quod instituere non pertinet ad archidiaconum. 16. q. 7. nullus omnino, contra. infra de præben. referente. super hoc statur consuetudini.

e Ecclesias.] i. prælaturas ecclesiarum: quod fieri nõ debet. ℣. e. c. 1. & 2. quia pueri ad hoc non reputantur idonei. ℣. de præben. super inordinata, beneficia enim simplicia in tali ætate constitutis licite conferũtur. 77. dist. in singulis. & rõne ordinis debent habere titulum. 70. dist. c. 1. & ita ratione ordinis & tituli beneficium possunt habere. de hoc tamen dicas prout dicitur in capitulo super inordinata.

† Etiam sub tali conditione, vt sit prælatus cũ fuerit in ætate. ff. de hære. instit. hæreditas ex die. ff. de re iu. actus secundum Vinc. Ioan.

f Prædicti pueri.] inpuberibus dignitas dari non debet. 1 ff. de iure immuni. l. 2. §. impuberes. & 1. q. 2. pueri. & c. festote.
[Glo. seq quærit, & arg. negatiue.]

g Ad congruam.] idem dicit lex in eo qui se obligat pro filio suo decurione, quia tenetur quousque

h Ætatem.] dispensatiue tolerantur isti pueri, aliàs non deberent. ℣. de elect. cum in cunctis. & ℣. eo. cum te. Sed numquid talis rector potest omnia facere tanquam maior? Videt quod ff. de re iud. quidam consulebant. quod tamen non est verum. ℣. e. quæsi. & C. de testa. mili. l. vlti. Sed nõne iste ex quo toleratur per dispensationem, videtur veniã ætatis impetrasse, vt C. de ijs qui ve. ætа. impe. l. eos? sed nõ est ita. quia licet quis veniam ætatis impetret, non tamẽ pote ſ alienare sine decreto, nec haberet liberam administrationem vsque ad ætatem xxv. ann. vt in præd. l. eo ti.

INdecorum. Prima pars ponit exordium & causam narrationis. Secunda mandati. Tertia cõminationem irritationis & pœnæ. Secunda ibi, Nolentes. & tertia ibi. Scitum. Et facit ad rubricam de ætate. Ioan. And.

CASVS. Ep̃s nouo dr̃ quod indecorum est vt regant ecclesias qui seipsos regere non nouerunt, cum discreti, & literati ad regimen ecclesiarum debeant promoueri. Secundo dicitur, quod animo dominoribus xiiij. annis regimen ecclesiæ non committatur: & si secus fuerit, irritabitur, & epiſcopus puniet. Hæc decretalis non continet ius commune. supra de ele. cum in cunctis. Nota qui seipsum regere nescit, alijs præfici non debet.

[Gl. seq. recitet vr ℣ q. an sacer ordo, &c. alle. 5. leges pro, & 6. in contrarium per quas tenebat Lau. quod non ponit opi. contrariam, quam probat duabus rationibus per locum à minori, & hanc approbat.]

i Seipsos.] qui enim in prælatum eligitur. & si minor sit, non debet esse sub patris potestate. argu. ff. ad Treb. nam quod ad ius. & ff. de adulte. hic cuenit. & C. de legi. tu. l. vlt. insti. de excu. tu. §. minores. & ff. ad Mace. filiũ hoc. Ar. ℣. ff. de adop. per adoptionem. & ff. de ijs qui sunt sui, vel a. re. iur. filiusfamilias, & ff. de mune. & hono. l. 2. & ff. de iud. cum prætor. in fin. vbi

Potestas patria an tollatur per sacrum ordinem.

vbi dicitur nihil interesse, an iudices in pot. sint, an filij iuris sint,& presbyter dicitur in potestate patris esse. C. de epis. & cleri. auth. presbyteros. Instit. quibus modis iu. po. sol. §. filiusfamilias. licet adipiscatur honores. remanet tamen in potestate patris. per ista iura videtur quòd quilibet sacer ordo non liberet à patria potestate. Laurentius & alij dicunt, q̃ quilibet sacer ordo liberat a patria potestate, quoniam liberat à Dominica, q̃ maior est. de episcopali ordine habes 54. distinct. si semus scientes. de sacerdotio. ea. distinct. ex antiquis. & c. frequens. de diacono dr̃ quòd præstando vicarium liberatur, eod. c. ex antiquis. sul diaconus eodem iure vtitur cum diacono. ī. de fer. nō or. miramur. & nulla dignitas secularis similis est sacerdotio. arg. 96. dis. duo sunt. ī. de na. & obe. solitæ. & dignitas patriciatus soluit ius patriæ potestatis ergo multo fortius sacerdotium, & quilibet sacer ordo. arg. ī. de sen. excom. cum volũtate. §. vlt. hoc credo verius.

[Gl. seq. arg. a cõtrario, quod reprobat.]

† Adde quis dicat paruulus, vide in l. fi. §. vbi autem. C. de iure delibe. & per gl. 22. q. 5. paruuli.

† Contrarie in vno.

tales personæ sint admittendæ, quæ discretione præemineant, & morum fulgeant honestate.

¶ Nolentes itaque sustinere, vt paruulis ecclesiæ regimẽ cõmittatur: † Mandamus, quatenus nemini infra [a] annum quartumdecimum cõstituto, personatũ cuiuslibet ecclesiæ concedere præsumatis.

¶ Scituri pro certo, qd̃ si contraire † præsumpseritis: quod inde feceritis, irritabimus, & inobedientiam vestram grauiter puniemus.

¶ Idem.

¶ Ad regimen ecclesiarũ non debet institui indignus scientia, moribus, vel ætate. & qui habet duas ecclesias. alteram dimittere cogitur, nisi causa subsit.

CAP. IIII.

EAm † te decet: & infra. Arctius inhibemus, ne personas, quæ in ecclesijs tui episcopatus ad curam animarum fuerint ordinandæ, in ipsis instituas, nec aliqua occasione, vel etiam litterarum [b] nostrarum obtentu institui patiaris, quæ scientia, moribus, & ætate, concilii [c] nõ congruãt institutis.

¶ Sed etiam habentes plures ecclesias, quæ ex vna non pendeant, [d] tibi liceat appellatione posthabita cogere ad vnã ipsarum quam maluerint dimittendam: [e] nisi ita fuerint tenues [f] in substãtia, quòd proprios sacerdotes non possint conuenienter alere. †

¶ Idem.

¶ Is qui nondum est in sacris, si aliàs est idoneus, ad regimen parochialis ecclesiæ dispensatiue potest assumi

CAP. V.

PRæterea † licet ad regimen parochialis ecclesiæ non debeat alitercum ī ius, & contra publicam vtilitatem est tale referri; t i, & iõ nõ valet. C. de preci. impe. off. rescripta. ar. ī. de reseri. ex parte. & ī. de testi. cãm q̃. Itẽ est hic arg. q̃ non est obediendũ sp mandato dñi Papæ. arg. ī. de reser. si qñ. & c. cũ adeo. & ī. de hær. ad abolẽdã. i fi. sed nõ dr̃ mandatũ qñ ignoranter mãdat. e Concilij.] Later. ran. ī. de elec. cũ in cunctis. §. inferiora.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

d Pẽdeant.] qualiter dr̃ vna ecclesia pẽdere ex altera, põt dici fm qd̃ legit ī. de reli. do. q. a monasteriũ. arg. ff. arbo. fur. cæ. si gemina. & si aliqua parochialis ecclesia subsit alij licet prælat⁹ maioris eccl'æ duas ecclesias hr̃e dicat, tñ alius presbyter erit in sul iecta. Itẽ si ecclesia parochialis in fundo suo aliam constituat, nihil impedit vicarium in ea instituí, & prælatum maioris ecclesię prælatum esse vtriusque. non tamen per se seruiet vtriq; nam dispensatio ne episcopi, vnus prælat⁹ diuersis præest ecclesijs in hẽndo vnã commẽdatã & aliã intitulatã. 70. dist. sanctorũ. Lau. hoc tñ intellige fm determinationem illarũ decr. ī. de cle. dudũ. & ī. de pb. de multa. Itẽ i casu quẽ habes, ī. de pbẽ. extirpãdæ, §. qui vero. potest quis habere plures ecclesias.

Ecclesia vna qualiter dr̃ pẽdere ex altera.

† Concilij Lateranẽsis sub Alexan. iij. tit. de electione Romani Pontificis. c. ī.

† In antiqs legitur, habere.

† Cap. ī. eo. tit. in 1. cõp.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compila.

[a] Infra xiiij. annum.] ex eo quod prohibet infra xiiij. annum, vr̃ concedere q̃ post xiiij. annum statim concedat: quia quod de vno prohibetur de alio conceditur, ar. 25. d. qualis. sed non est ita: quia licet prohibetur infra xiiij. annum, non tamen concedit. in xv. vel xvi. immo infra xxv. annum prohibetur supra de ele. cum in cunctis. §. inferiora & ī. c. proxi.

EAm te.] Facit ad partem rubricæ de æta. & qual. Et sunt duæ partes. Secunda ibi. i. Sed etiam.

CASVS. Prohibet Papa ne aliquis instituatur in ecclesijs curam animarum habentibus, aliqua occasione vel etiam obtentu litterarum Apostolicæ sedis, qui scientia, moribus, & ætate concilij non congruat institutis. Secũdo dicit, quòd si aliquis habet plures ecclesias, quarum vna non dependeat ab altera, dimittat vnam quam voluerit, nisi ita sint tenues in substantia quòd proprios prælatos non possint congrue sustẽtare. Nota quòd qui ad curam animarum eligitur, tria præcipue debet habere, scientiam. litterarum, ætatem legitimam, & mores. Item nullus potest habere plures ecclesias, quarum vna sufficiat.

[Gl. seq. recitetur per obic. sed ō arg. & determinat.]

[b] Litterarum.] supple. per ætatis taciturnitatem impetratas: si enim ex certa sciẽtia scriberet Papa pro minori eius mandato esset obediendum: quia sacrilegij instar obtinet, dubitare an is sit dignus quẽ princeps eligit. 17. q. 3. §. qui aũt. & C. de cri. sacri. l. 2. Præterea ī.] Prima pars ponit rigorem. Secunda dispẽsationem. Tertia dispẽsationis terminationem. Secunda: ibi, Dispensatiue. Tertia: ibi, Dum tñ. Io. An.

CASVS. Dicitur in hac decre. quòd nullus debet ad regimen animarum admitti, nisi ad minus sit subdiaconus tamen dispensatiue in minoribus ordinib. constituti possunt admitti, dummodo tales sint qui intra breue tẽpus possint in presbyteros ordinari. No. quòd nõ põt eligi ad curã animarũ minoribus ordinibus constitutus: dispensatiue tamẽ potest postulari.

[c] Concilii.] supple. Lateranẽsis sub Alexandro iij. tit. de electione Romani Pontificis. c. ī.

[d] Tibi liceat.] ex eo quod prohibet infra xxv. annum ecclesiam regere, vr̃ concedere q̃ post xxv. annum statim liceat. ar. 25. d. qualis. sed non est ita: quia licet prohibetur infra xxv. annum, non tamen concedit. in xxx. vel xxxv. immo infra xl. annum prohibetur supra de ele. cum in cunctis. §. inferiora & ī. c. proxi.

[e] Nisi ita fuerint tenues.] in 1 casu isto permittit Papa propter paupertatem habere plures ecclias. 10. q. 3. vnio. Item pp raritatem clericorum. 21. q. 1. c. 1. in fi. Item intitulatã vnam, & aliam cõmendatam. a 21. q. 1. qui plures, ī. de elec. dudum. vbi de hoc.

ADDITIO. Vnde versus.

Pauperetas, pendent, defectus, gratia seruans.
Ecclesias retinere, duas dat quodlibet horum.

PRæterea.] Prima pars ponit rigorem. Secunda dispẽsationem. Tertia dispẽsationis terminationem. Secunda: ibi, Dispensatiue. Tertia: ibi, Dum tñ. Io. An.

CASVS. Dicitur in hac decre. quòd nullus debet ad regimen animarum admitti, nisi ad minus sit subdiaconus tamen dispensatiue in minoribus ordinib. constituti possunt admitti, dummodo tales sint qui intra breue tẽpus possint in presbyteros ordinari. No. quòd nõ põt eligi ad curã animarũ minoribus ordinibus constitutus: dispensatiue tamẽ potest postulari.

1 Ecclesias plures in q. bus casibus habere liceat.

2 Inn. dicebat vnã intitulatam & plures commẽdatas, sed dic hodie vt infra de ele. nemo deinceps. lib. 6. Ioan. And.

a Sul diaconus

quis, nisi subdiaconus[a] sit ad minus, admitti.

¶ Dispensatiue tamen in minoribus ordinib con stituti consueuerunt assumi.

¶ Dumtamen tales sint, quòd † infra breue † tem pus †[b] possint in presbyteros ordinari.

¶ Idem.

¶ Propter necessitatem & vtilitatem ecclesiæ compelluntur clerici ipsius, recipere ordines suis beneficijs non annexos.

CAP. VI.

QVæris à nobis, quid agendum sit de clericis tuæ iurisdictioni cõmissis qui cum beneficijs ecclesiasticis multis † abundent, ate commoniti nolunt ad maiores † ordines promoueri, se tale † quid secreto commisisse dicentes, quod eos salua conscientia ordinari non sinit. [c] ¶ Cum igitur super hoc casu videantur sacri canones discordare: cum quidam dicant eos minime compellendos: [d] alij vero contrarium [e] asseuerant, † omnis contrarietatis vinculũ præsenti pagina enodamus. † Statuentes, vt si prædicti clerici perceptione maiorum ordinum propter occulta sua peccata, se indignos esse fatentur, [f] inferiores in ecclesia, quorum sit vita probabilis, præferantur eisdem: Et nisi forte illi, qui ordinari pro ia dicta causa recusant, in alijs ecclesiæ seruitijs val de vtiles fuerint, auferantur eis beneficia & aliis canonice conferantur.

¶ Quòd si pro sola volũ tate renuerint ordinari, & suaserit vtilitas ꝙ ecclesiæ, aut necessitas, ipsos, (dum modo idonei sint) ad maiores ordines recipiẽdos, per amissionem locorum & beneficiorũ subtractionem, appellatione cessan te compellas.

¶ Clemens iij. R. Colon. canonico.

¶ Euentus mortalitatis infirmi, non impedit promoueri eius medicum peritum solicitum, & traditiones artis obseruantem.

CAP. VII.

AD † aures nostras te significante peruenit, quosdam canonicos Colon. ecclesiæ, cum sint in sacris ordinibus constituti, & ad maiores ordines recipiendos per amissionem locorum & beneficiorum subtractionem compellantur, ab ecclesia remoueri possunt: si sola voluntate compelluntur per amissionem beneficiorum suorum, Item vtilitas & necessitas parificantur.

a Subdiaconus.] qui hodie potest eligi in epm. ℣. e. à multis. & eodem priuilegio gaudet quo diaconus. ℣. de ser. non ordinandis.

[Glo. seq. recitetur per q. & sol. secundo arguit, quæstionem, & remittit.]

b Breue tempus.] quinque breue tps dr quatuor mensium. C. de vsu. rei iudi. eos. ff. de iudic. si debitori quinque decem dierum. ff. de constitu. pecu. promissor. §. 1. quinq; duorũ mensiũ C. de secun. nup. l. 2. quinq; xxx. dierum. ff. & in auctuq; pri. l. 1. §. 1. sed hic appellat breue tps, annus. in anno enim & dimidio põt aliquis promoueri ad sacerdotium. 77. dist. monachus vero nouitius, & hic dimittimus dimidiũ annũ pp minores ordines. Vinc. Item argu. ꝙ parũ ẽ vtrũ aliquid fiat in præsenti, an in breui tpe. ff. si cer. pet. lecta est. ff. de in inte. rest. diu. ff. vti pos. leg. l. si is à quo. sic ergo patet ꝙ epi possunt dispensare cũ eo qui est in minoribus ordinibus nunquid cũ eo qui est in minori ætate? Dicunt quidã ꝙ sic. argu. huius c. De hoc no. ℣. de elec. cum dilectus. arg. ꝙ possit. ℣. eod. indecorum.

¶ qui infra.

† Adde qñ dicatur tps breue. l. si qua. ff. de arbi. & l. si longius. ff. de iudi. Tempus breue dr diuersi modo.

† Multũ, in omnib. manuscriptis. † al. sacros.

† Vt verbi gratia homicidiũ, vel simoniam i ordine.

QVæris à nobis.] Communis diuisio. Secunda: ibi, ¶ Cum igitur. q̃ duo facit. Primo ponit ꝺ tranarietatem canonũ quos secundo distinguendo concordat: ibi, Statuentes: & secundum membrum distinctionis prosequitur ibi. Quòd si Io. And.

† Assẽerẽt.

CASVS. Clerici beneficijs ecclesiasticis abũdantes, moniti à ꝑlato suo vt ad maiores ordines promoueãtur, nolunt promoueri, dicentes secreto mle qd commisisse quod eos salua conscientia ordinari non sinit: quæritur quid de talibus sit agendi? Rñdet Papa ꝙ in casu isto videntur canones discordare, cũ quidã dicant eos nõ cõpellendos: alij vero cõtrariũ asseuerant. hanc cõtrarietatẽ volẽs amputare, statuit vt si clerici se dicãt indignos ꝓp occulta sua peccata perceptione maiorũ ordinũ, inferiores clerici de ecclesia probabilis vitæ & opinionis præferant ijdem, & beneficia sibi auferãtur, & alijs conferantur nisi forte qui ordinari recusant, in alijs seruitijs ecclesiæ fuerint vtiles: si vero sola voluntate ordinari recusant, & vtilitas ecclesiæ vel necessitas suaserit, si idonei fuerint, compellendi sunt ad maiores ordines recipiendos per amissionem locorum, & beneficiorum subtractionem. Nota quòd clerici qui nolunt promoueri, si ꝓp occulta peccata hoc faciunt, ab ecclesia remoueri possunt: si sola voluntate compelluntur per amissionem beneficiorum suorum, Item vtilitas & necessitas parificantur.

c Non sinit.] simile de tempo. ord. c. vlt. & ℣. e. proxi. & ℣. de sim. ex tua, & c. Matthæus, & 1. q. 1. sacerdotes.

d Compellendos.] 74. dist. honoratus: & ca. consului t. & c. 1. & 2.

e Contrariũ.] 74. dist. si qui clerici. & c. placuit. 23. q. 4. displicet. & 3. q. 6. sicut. arg. 8. q. 1. in scripturis.

[Gloss. seq. distinguit, signat contrariũm. & soluit.]

f Fatentur.] aut ipsi cõmiserunt ista peccata occulta ante suam promotionem, tur post. si ante, remouendi sunt: quia tpe suę examinationis hoc non fuerunt cõfessi. 24. dist. c. vlt. & 50. dist. ex penitentibus. & 81. dist. si q̃ sine. & cap. seq. sed si postea ꝺmiserũt illa peccata, fecerunt se indignos: vñ sunt expellendi, ex quo sua culpa se fecerũt indignos. arg. ℣. eod. c. j. si tñ vtilitas ecclesiæ fuerit, ꝙ nõ remoueant, qa in alijs negotijs ecclesię sũt valde necessarij & vtiles, tolerantur in ea. & ita ẽm hoc dispensatur cũ eis ꝓp vtilitatem, maxime cum peccata sunt occulta. Sed ꝓra vr de tẽpo. or. ex tenore. & c. vlt. vbi criminosi tolerantĩ, quia peccata sunt occulta: & hic ptiuantur. Sed illi volunt & petunt promoueri acta pœnitẽtia, & isti fatentr se indignos, & nolunt promoueri: si vellent promoueri acta pœnitentia admitterentur, præter reos homicidij, vt dicitur in contrario.

† Videl. vñ cã. C. de inoffi. do. & in auth. de exhi. & introi. §. fi. cum no. coll. 5.

Cõmittentes peccata occulta qua tenus sint remouẽdi.

† canoni

† Ca. 2. c. iti. in 2. comp.

ADDITIO. Vnde dicebat Boa. quòd isti non priuantur beneficijs ꝓp crimen, sed propter id quod renuunt ordinari, licet illi hoc faciãt ex ꝓfcia criminis. Io. And.

g Vtilitas.] ergo propter vtilitatem ecclesiæ cõpellitur quis recipere ordines, & ꝓpter necessitatẽ, alias est etiam puniendus per subtractionem beneficiorum vt sequitur. simile ℣. de electio. cum in cunctis, §. inferiora & 74. dist. consuluit. vbi eodem modo cõpelluntur, vt sic indirecte de nolentibus fiant volentes.

AD aures.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Tibi breuiter. Et melius fuisset hęc decr. posita in rub. de temp ordin. & qual. ord. Io. And.

CASVS. Quidam canonicus Colon. eruditus in physica, cum pluribus secundum artem suam medicinam cum diligentia exhibuisset, pluribus in contrarium succedit, cũ medicinis perceptis mortis periculum

lum incurrerent. Ille volebat promoueri ad sacros ordines, consilium domini Papæ. Papa super hoc rndit q si super præmissis conscientia ipsum remordeat, ad maiores ordines de suo consilio non ascendat. Nota quod contra conscientiam nullus debet promoueri.

† In antiqs exemplaribus ista; quod in arte physica eruditus, pluribus iuxta ipsius artis traditiones, &c.

a Cũ diligentia.] & ideo non vt imputandum, si adhibuit diligentiam, quã potuit, sc. dixit hi qui laborem, & ex frequenti, & ideo si præter culpã suam casus fortuitus contingit, ei non imputat, inf. de cõmo. c. vni. & inf. de homi. c. vlt. & ff. commo. in rebus & de off. pfi. illicitas, casus, n. fortuiti prævideri nõ possunt, vt in prædictis proximis concordantijs: & absit vt nobis imputetur quod præter voluntatem nostram contingit, 23. q. 5. de occidendis. Versus.

Non est in medico semper relaturus vt ægro.

b Cõscientia.] 33. dist. habuisse. Qui. n. facit contra conscientiam, ædificat ad gehennam, inf. de rest. spol. literas, & inf. de præscri. quoniam omne, 23. q. 1. oẽs deinceps, §. ex his, inf. de sent. excom. in quistioni.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. cõp.

c Remordeat. Vt si fortè imperitè medicinam dedisset infirmis, alias euentus mortalitatis non est imputandus ei, vt ff. de offic. præsi. illicitas, §. fortui, & ff. ad leg. Aquil. qui actione, & §. vlt. ff. de var. extraor. cog. medicus. Vel si negligens fuerit: quia dissoluta negligentia propè dolum est, ff. mandati. si fideiussor. 1 respondeo.

ADDITIO. An medicus teneatur infirmum pauperem vel diuitem nolentem soluere, vel nolentem sumere medicinam curare gram. no. 83. dist. c. 1 & in Spec. de sala. §. fin. in 1. col. Et quomodo pœnam Gregi euadat medicus, qui pro danda sanitate pretium recipit, no. 1. q. 1. qui studet. Et quomodo medicus à sano salarium recipit, vbi non liceret ab infirmo, dicam de postu. c. 1. in gl. notandum. Ioan. And.

d Consilio.] hoc est consilium rationis, cui obediendum est, 6. dist. testamentum, & 14. q. 1. quisquis & inf. de iuno. Mauhæus, in fi. secus in consilio perfectionis, 14. q. 1. quisquis, quale est illud. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Et de tali consilio potest intelligi quod dicitur in c. quisquis, in verbo illo, si consilio vti uolueris.

Cum bonæ.] Sunt duæ partes. Consultatio, & responsio, secunda ibi, Respondemus. Et facit ad patrem rubricæ de qualitate præficiendorum. Io. And.

CASVS. Clemens Papa vocauit quosdam clericos Baran. ad præsentiam suam, vt satisfacerent archidiacono suo, quem grauiter læserant: quia ipsi venire contempserunt, fecit in eo suspensionis sententiam promulgari: in qua triennio permanentes, quidam ex illis suspensi aliqua beneficia ecclesiastica sunt adepti. Quæritur fuit à Papa vtrum beneficia sic recepta possint licitè retineri?

nit, quod † cũ in arte physica eruditus sis, pluribus iuxtà *ipsius artis traditionem exhibuisti* cum diligentia [a] medicinam: licèt pluries in contrarium successerit: & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis, mortis periculum incurrerũt.

¶ Verùm quia ad sacros ordines desideras promoueri, super † eo nos consulere voluisti.

¶ Tibi breuiter respondemus, quod si super præmissis conscientia [b] tua te remordeat, [c] ad maiores ordines de nostro cõsilio [d] non ascendas.

¶ Cælestinus tertius.

¶ *Qui fuerit per annum in suspensione, priuatur beneficio quod prius habebat, & quod interim acquisiuit.*

CAP. VIII.

Cum † bonæ memoriæ Clemens Papa prædec. noster I. Buccarum & quosdam alios Baran. clericos vocauisset, vt ad præsentiam ipsius accederent; H. archidiacono suo, quem graliter læserant, [e] responsuri: quia venire iuxtà mandatum Apostolicum contempserunt, in eos fecit sententiam suspensionis promulgari: in quatriennio † permanentes quidam ex ipsis suspensi; [f] aliud beneficium ecclesiasticum sũt adepti. Et quia vtrum beneficia sic recepta possint rationabiliter retinere: nos consulere voluisti, Respondemus, quod non licet eis illa, quæ habuerant beneficia, vel quæ postmodũ [g] sunt adepti, aliquatenus retinere. Vndè Baran. archiepiscopo dedimus in mandatis, vt eos pro tanta pertinacia & contemptu Apostolico, † beneficijs, quæ habent, non differat spoliare. [h]

¶ Innocentius tertius.

¶ *Subdiaconus in episcopum eligi potest.*

Et ipse respondet, quòd non licet eis q̃ habuerant, vel quæ postmodum sunt adepti, aliquatenus retinere. Vnde mandauit archiepiscopo Bar. vt eos pro tanta contumacia, & contemptu apostolico, beneficijs quæ habẽt nõ differat spoliare. Nb. quod suspensi ab homine beneficia ecclesiastica adipisci nõ possunt. Item qui p triennium steterit in sententijs pertinaciter, debet suis beneficijs spoliari.

† Fallũ narrat, q a idẽ fuit per annum. Ioan. And.

e Læserant.] miles qui præpositio manus intulit, capite punitur, & omnis contumacia aduersus præsidem vel ducem capite punitur, ff. de re milit. omne delictũ, §. 1 & 2. & qui resistit castigare volenti, ff. eod tit. milites, §. irruens, & iuxta diuinum oraculum cõtumacia parentis morte luitur, 35. dist. non satis, ver. cæterum, in fin.

ADDITIO. Et quod hic dicit, læserant, intellige in rebus, quia si in persona, ipso iure fuissent excommunicati.

† Vide l. 1. ff. si quis ius di. no obtẽ. & de postu. l. 1. 30. dist. si quis extra.

f Suspensi.] suspensi eligere non possunt: nec etiam eligi, 9. quæstio. 1. nos in hominem, & supra de consuetu. cum dilectus, supra de elect. cum inter R. & capit. per inquisitionem, & infra de appellation. constituis, nec beneficia eis tempore suspensionis conferri possunt, uel literas pro beneficio obtinendo impetrare; vt hic, & interim beneficia ecclesiastica sunt deneganda, 1 infra de appellat. palto-ralis.

1 Si sunt in mora petendi absolutionem, aliter secus, supra de elec. c. vlt. 2. q. 5. super cunctis, & in Tan. & Vinc. Io. And.

g Postmodùm sunt adepti.] talia beneficia tenere nõ possunt, etiam si postea fuerint absoluti; quia tunc tempore obtenti beneficij inhabiles erant, & indigni; quia in talibus principium considerandum est, supra de elect. dudum, ad audientiam, & 1. quæstio. 1. principatus, 16. q. 3. si sacerdotes. Et est argum quod tempus impetrati rescripti considerandum est; puniendi ergo sunt, qui suspensi spiritualia præsumunt tractare, in tantum quod episcopus cum talibus dispensare non potest, 11. q. 3. si quis episcopus, & inf. de sent. excommuni. cum illorum.

h Spoliare.] ex quo per annum & vltra quis stat in excommunicatione priuari debet beneficio suo, 11. q. 3. rursus, & excomunicatus, qui tractat spiritualia, deponi debet, inf. de dolo & contu. veritatis. Idem videtur in suspenso, vt hic. Ber.

quis, nisi subdiaconus [a] sit ad minus, admitti.

¶ Dispensatiue tamen in minoribus ordinib con stituti consueuerunt assumi.

¶ Dumtamen tales sint, quòd † infra breue † tempus [b] possint in presbyteros ordinari.

¶ Idem.

¶ Propter necessitatem & vtilitatem ecclesiæ compelluntur clerici ipsius, recipere ordines suis beneficijs non annexos.

CAP. VI.

QVæris à nobis, quid agendum sit de clericis tuæ iurisdictioni cõmissis qui cum beneficijs ecclesiasticis multis † abundent, ate commoniti nolunt ad maiores † ordines promoueri, se tale † quid secreto commisisse dicentes, quod eos salua conscientia ordinari non sinit. [c] ¶ Cum igitur super hoc casu videantur sacri canones discordare: cum quidam dicant eos minime compellendos: [d] alij vero contrarium [e] asseuerant, † omnis contrarietatis vinculũ præsenti pagina enodamus. † Statuentes, vt si prædicti clerici perceptione maiorum ordinum propter occulta sua peccata, se indignos esse fatentur, [f] inferiores in ecclesia, quorum sit vita probabilis, præferantur eisdem: Et nisi forte illi, qui ordinari pro iã dicta causa recusant, in alijs ecclesiæ seruitijs valde vtiles fuerint, auferantur eis beneficia & aliis canonice conferantur.

¶ Quòd si pro sola volũtate renuerint ordinari, & suaserit vtilitas ꝙ ecclesiæ, aut necessitas, ipsos, (dummodo idonei sint) ad maiores ordines recipiẽdos, per amissionem locorum & beneficiorũ subtractionem, appellatione cessante compellas.

¶ Clemens iij. R. Colon. canonico.

¶ Euentus mortalitatis infirmi, non impedit promoueri eius medicum peritum solicitum, & traditiones artis obseruantem.

CAP. VII.

AD † aures nostras te significante peruenit, ab ecclesia remoueri possunt si sola voluntate compelluntur per amissionem beneficiorum fuerant, Item vtilitas & necessitas parificantur.

c Non sinit.] simile de tempo. ord. c. vlt. & j. c. proxi. & j. de sim. ex tua, & c. Matthæus. & 1. q. 1. sacerdotes.

d Compellendos.] 74. dist. honoratus: & ca. consuluit. & c. 1. & 2.

e Contrariũ.] 74. dist. si qui clerici. & c. placuit. 23. q. 4. displicet. & j. q. 6. sicut. arg. 8. q. 1. in scripturis.

[Gloss. seq. distinguit, signat contrarium. & soluit.]

f Fatentur.] aut ipsi cõmiserunt ista peccata occulta ante suam promotionem, tur post. si ante, remouendi sunt: quia tpe suę examinationis hoc non fuerunt cõfessi. 24. dist. c. vlt. & 50. dist. ex pœnitentibus. & 81. dist. si q. sine. & cap. seq. sed si postea ꝓmiserũt illa peccata, fecerunt se indignos: vñ sunt expellendi, ex quo sua culpa se fecerũt indignos. arg. j. eod. c. j. si tñ vtilitas ecclesiæ fuerit, ꝙ nõ remoueant, qa in alijs negotijs ecclesię sũt valde necessarij & vtiles, tolerantur in ea. & ita ſm hoc dispensatur cũ eis ꝓp vtilitatem, maxime cum peccata sunt occulta. Sed ꝓtra vī de tẽpo. or. ex tenore. & c. vlt. vbi criminosi tolerantũr, quia peccata sunt occulta: & hic ꝓtiuantur. Sed illi volunt & petunt promoueri acta pœnitẽtia, & isti fatentur se indignos, & nolunt promoueri: ſsi vellent promoueri acta pœnitentia admitterentur, præter reos homicidij, vt dicitur in contrario.

ADDITIO. Vnde dicebat Boa. quòd isti non priuantur beneficijs ꝓp crimen, sed propter id quod renuunt ordinari, licet illi hoc faciãt ex ꝓscia criminis. Io. And.

g Vtilitas.] ergo propter vtilitatem ecclesiæ cõpellitur quis recipere ordines, & ꝓpter necessitatẽ, alias est etiam puniendus per subtractionem beneficiorum vt sequitur. simile j. de electio. cum in cunctis, ſ. inferiora & 74. dist. consuluit. vbi eodem modo cõpelluntur, vt sic indirecte de nolentibus fiant volentes.

AD aures.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Tibi breuiter. Et melius fuisset hęc decr. posita in j. tit. de temp ordin. & qual. ord. Io. And.

CASVS. Quidam canonicus Colon. eruditus in phvsica, cum pluribus secundum artem suam medicabam cum diligentia exhibuisset, pluribus in contrarium succesſit, cũ medicinis perceptis mortis periculum

---

a Subdiaconus.] qui hodie potest eligi in epm. j. e. à multis. & eodem priuilegio gaudet quo diaconus. j. de ser. non oportet miramur.

[Glo. seq. recitetur per q. & sol. secundo arguit, quærit, & remittit.]

b Breue tempus.] qñque breue tps dr quatuor mensium. C. de vsu. rei iudi. eos. ff. de iudic. si debitori qñque decem dierum. ff. de consti. pecu. promissor. ſ. 1. qñq; duorũ mensiũ. C. de secun. nup. l. 2. qñq; xxx. dierum. ff. d itu. auctuq; pri. l. 1. ſ. 1. sed hic appellat breue tps, annus. in anno enim & dimidio põt aliquis promoueri ad sacerdotium. 77. dist. monachus vero nouissus, & hic dimittimus diu mediũ annũ gp minores ordines. Vinc. Item argu. ꝙ parũ ẽ vtrũ aliquid fiat in præsenti, an in breui tpe. ff. si cer. pet. lecta est. ff. de in integ. rest. diu. ff. vt i pos. leg. l. si is à quo. tic ergo patet ꝙ epi possunt dispensare cũ eo qui est in minoribus ordinibus numquid cũ eo qui est in minori ætate? Dicunequidã ꝙ sic. argu. huius c. De hoc no. j. de elec. cum dilectus. arg. ꝙ possit. j. eod. indecorum.

† qui infra.

† Adde qđ dicatur tps breue. l. si qua. ff. de arbi. & l. si longius. ff. de iudi. Tempus breue dr diuersi modo.

† Multũ, in omnib. manuscriptis. † al. sacros.

† Vt verbi gratia homicidiũ, vel simoniam i ordine.

QVæris à nobis.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Cum igitur. q̃ duo facit. Primo ponit ꝺ varietatem canonũ. quos secundo distinguendo concordat: ibi, Statuentes: & secundum membrum distinctionis prosequitur ibi, Quòd si Io. And.

† Assẽirẽt.

CASVS. Clerici beneficijs ecclesiasticis abũdantes, moniti à ꝑlato suo vt ad maiores ordines promoueãtur, nolunt promoueri, dicentes secreto tale ꝙd commisisse quod eos salua conscientia ordinari non sinit: quæritur quid de talibus sit agendi? Rñdet Papa ꝙ in casu isto videntur canones discordare, cũ quidã dicant eos nõ cõpellendos: alij vero cõtrariũ asseuerant. hanc cõtrarietatẽ volẽs amputare, statuit vt si clerici se dicãt indignos ꝓp occulta sua peccata perceptione maiorũ ordinũ, inferiores clerici de ecclesia probabilis vitæ & opinionis præferant ijdem, & beneficia sibi auferãtur, & alijs conferantur nisi forte qui ordinari recusant, in alijs seruitijs ecclesiæ fuerint vtiles: si vero sola voluntate ordinari recusant, & vtilitas ecclesię vel necessitas suaserit, si idonei fuerint, compellendi sunt ad maiores ordines recipiendos per amissionem locorum, & beneficiorum subtractionem. Nota quòd clerici qui volunt promoueri, si ꝓp occulta peccata hoc faciunt, ab ecclesia remoueri possunt: si sola voluntate compelluntur per amissionem beneficiorum fuerant, Item vtilitas & necessitas parificantur.

c Non sinit.] simile de tempo. ord. c. vlt. & j. c. proxi. & j. de sim. ex tua, & c. Matthæus. & 1. q. 1. sacerdotes.

d Compellendos.] 74. dist. honoratus: & ca. consuluit. & c. 1. & 2.

e Contrariũ.] 74. dist. si qui clerici. & c. placuit. 23. q. 4. displicet. & j. q. 6. sicut. arg. 8. q. 1. in scripturis.

[Glos. seq. distinguit, signat contrarium. & soluit.]

f Fatentur.] aut ipsi cõmiserunt ista peccata occulta ante suam promotionem, tur post. si ante, remouendi sunt: quia tpe suę examinationis hoc non fuerunt cõfessi. 24. dist. c. vlt. & 50. dist. ex pœnitentibus. & 81. dist. si q. sine. & cap. seq. sed si postea ꝓmiserũt illa peccata, fecerunt se indignos: vñ sunt expellendi, ex quo sua culpa se fecerũt indignos. arg. j. eod. c. j. si tñ vtilitas ecclesiæ fuerit, ꝙ nõ remoueant, qa in alijs negotijs ecclesię sũt valde necessarij & vtiles, tolerantur in ea. & ita ſm hoc dispensatur cũ eis ꝓp vtilitatem, maxime cum peccata sunt occulta. Sed ꝓtra vī de tẽpo. or. ex tenore. & c. vlt. vbi criminosi tolerantũr, quia peccata sunt occulta: & hic ꝓtiuantur. Sed illi volunt & petunt promoueri acta pœnitẽtia, & isti fatentur se indignos, & nolunt promoueri: ſsi vellent promoueri acta pœnitentia admitterentur, præter reos homicidij, vt dicitur in contrario.

ADDITIO. Vnde dicebat Boa. quòd isti non priuantur beneficijs ꝓp crimen, sed propter id quod renuunt ordinari, licet illi hoc faciãt ex ꝓscia criminis. Io. And.

g Vtilitas.] ergo propter vtilitatem ecclesiæ cõpellitur quis recipere ordines, & ꝓpter necessitatẽ, alias est etiam puniendus per subtractionem beneficiorum vt sequitur. simile j. de electio. cum in cunctis, ſ. inferiora & 74. dist. consuluit. vbi eodem modo cõpelluntur, vt sic indirecte de nolentibus fiant volentes.

AD aures.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Tibi breuiter. Et melius fuisset hęc decr. posita in j. tit. de temp ordin. & qual. ord. Io. And.

CASVS. Quidam canonicus Colon. eruditus in phvsica, cum pluribus secundum artem suam medicabam cum diligentia exhibuisset, pluribus in contrarium succesſit, cũ medicinis perceptis mortis periculum

† Vide l. viij cã. C. de inoffi. do. & in auth. de exhi. & introre. ſ. fi. cum no. coll. 5.

Cõmittentes peccata occulta qua tenus sint remouẽdi.

† canonici

† Ca. 2. c. titi in 2. comp.

lum incurrerent. Ille volebat promoueri ad sacros ordines, consulum dominum Papam. Papa super hoc ridit & ait, si super præmissis conscientia ipsum remordeat, ad maiores ordines de suo consilio non ascendat. Nota quod contra conscientiam nullus debet promoueri.

† In antiqs exẽplaribus ita; quod in arte phyſica eruditus, pluribus iuxta ipſius artis traditiones, &c.

a Cũ diligentia.] & ideo non vt impu tandum, ſi adhibuit diligentiam, quia potuit, ſ. dist. hi qui ar borem, & c. ſæpè, & ideo ſi præter culpã ſimm casus fortuitus contingit, ei non im putat, inſ. de cõmo. c. vni. & inf. de hom. c. vlt. & ff. commo. in rebus & de off. pfi. illicitas, casus, n. fortuiti prævidẽ nõ poſſunt, vt in prædictis proximis concordan tijs: & absit vt nobis imputetur quod præter voluntatem noſtram contingit, 23. q. 5. de occidendis. Versus.

Non eſt in medi co ſemper relanetur vt ęger.

b Cõſcientia.] 33. dist. habuiſſe. Qui. n. facit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam, inf. de reſt. ſpol. literas, & inf. de præſcri. quoniam omne, 24. q. 1. oẽs denique, §. ex his, inf. de ſenten. excomm. inquiſitioni.

† Alita; ſuper eo quod nos conſule re voluiſti, ti bi breuiter reſpõdem', quod ſi ſup præmiſſis cõ ſcientia te re mordet, &c.

† Cap. 5. eo, tit. in 2. cõp.

c Remordeat.] vt ſi fortè impenè medi cinam dediſſet infir mis, alias euentus mortalitatis non eſt imputandus ei, vt ff. de offic. præſi. illicitas, §. ſicuti, & ff. ad leg. Aquil. qui actione, & §. vlt. ff. de var. extraor. cog. medicus. Vel ſi negligens fuerit: quia diſſoluta negligentia propè dolum eſt, ff. mandati. ſi fideiuſſor. 1 reſpondeo.

ADDITIO. An medicus teneatur infirmum pauperem vel diuitem nolentem ſoluere, vel nolentem ſumere medicinam curare grans. no. 83. dist. c. 1 & in Spec. de lala. §. fin. in 1. col. Et quomodò pœnam Giezi euadat medicus, qui pro danda ſanitate pretium recipit, no. 1. q. 1. qui ſtudent. Et quomodo medicus à ſano ſalarium recipit, vbi non liceret ab infirmo, dicam de poſtu. c. 1. in gl. notandum. Ioan. And.

d Conſilio.] hoc eſt conſilium reuerentiæ, cui obediendum eſt, 6. dist. teſtamentum, & 14. q. 1. quiſquis & inf. de fimo. Matthæus, in ſi. tecus in conſilio perfectionis, 14. q. 1. quiſquis, quale eſt illud. Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Et de tali conſilio poteſt intelligi quod dicitur in c. quiſquis, in verbo illo, ſi conſilio vti volueris.

CVm bonæ.] Sunt duæ partes, Conſultatio, & reſponſio, ſecunda: ibi, Reſpondemus. Et facit ad partem rubricæ de qualitate præficiendorum. Io. And.

CASVS. Clemens Papa vocauit quoſdam clericos Baran. ad præſentiam ſuam, vt ſatisfacerent archidiacono ſuo, quem grauiter læſerant: quia ipſi venire contempſerunt, fecit in eo ſuſpenſionis ſententiam promulgari: in qua triennio permanentes, quidam ex illis ſuſpenſi aliqua beneficia eccleſiaſtica ſunt adepti. Quæritur fuit à Papa vtrum beneficia ſic recepta poſſint licite retineri?

nit, quod † cũ in arte phyſica eruditus ſis, pluribus iuxtà ipſius artis traditionem exhibuiſti cum diligentia [a] medicinam: licèt pluries in contrarium ſuccesſerit: & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis, mortis periculum incurrerũt.

¶ Verùm quia ad ſacros ordines deſideras promoueri, ſuper † eo nos conſulere voluiſti.

¶ Tibi breuiter reſpondemus, quod ſi ſuper præmiſſis conſcientia [b] tua te remordeat, [c] ad maiores ordines de noſtro cõſilio [d] non aſcendas.

¶ Cæleſtinus tertius.

¶ Qui ſteterit per annum in ſuſpenſione, priuatur beneficio quod prius habebat, & quod interim acquiſiuit.

CAP. VIII.

CVm † bonæ memoriæ Clemens Papa prædec. noſter I. Buccarum & quoſdam alios Baran. clericos vocauiſſet, vt ad præſentiam ipſius accederent; H. archidiacono ſuo, quem grauiter læſerant, [e] reſponſuri: quia venire iuxtà mandatum Apoſtolicum contempſerunt, in eos fecit ſententiam ſuſpenſionis promulgari: in quatriennio † permanentes quidam ex ipſis ſuſpenſi; [f] aliud beneficium eccleſiaſticum sũt adepti. Et quia vtrum beneficia ſic recepta poſſint rationabiliter retinere: nos conſulere voluiſti, Reſpondemus, quod non licet eis illa, quæ habuerant beneficia, vel quæ poſtmodũ [g] ſunt adepti, aliquatenus retinere. Vndè Baran. archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt eos pro tanta pertinacia & contemptu Apoſtolico, † beneficijs, quæ habent, non differat ſpoliare. [h]

¶ Innocentius tertius.

¶ Subditorum in epiſcopum eligi poteſt.

Et ipſe reſpondet, quod non licet eis q̃ habuerant, vel quæ poſtmodum ſunt adepti, aliquatenus retinere. Vnde mandauit archiepiſcopo Baran. vt eos pro tanta contumacia, & contemptu apoſtolico, beneficijs quæ habẽt nõ differat ſpoliare. Nb. quod ſuſpenſi ab homine beneficia eccleſiaſtica adipiſci nõ poſſunt. Item qui p triennium ſteterit in ſpenſus pertinaciter, debet ſuis beneficijs ſpoliari.

† Fallũ narrat, q a idẽ ſi per annum. Ioan. And.

e Læſerant.] miles qui præpoſito manus incubit, capite punitur, & omnis contumacia aduerſus præſidem vel ducem capite punitur, ff. de re milit. omne delictũ, §. 1 & 2. & qui reſiſtit caſtigare volenti, ff. eod tit. milites, §. ieruens, & iuxta diuinum oraculum cõtumacia parentis morte luitur, 86. dist. non ſatis, ver. cæterum, in fin.

ADDITIO. Et quod hic dicit, læſerant, intellige in rebus, quia ſi in perſona, ipſo iure fuiſſent excommunicati.

f Suſpenſi.] ſuſpenſi eligere non poſſunt: nec etiam eligi, 9. quæſtio. 1. nos in hominem, & ſupra de conſuetu. cum dilectus, ſupra de elect. cum inter R. & capit. per inquiſitionem, & infra de appellation. conſtituis, nec beneficia eis tempore ſuſpenſionis conferri poſſunt, uel literas pro beneficio obtinendo impetrare; vt hic, & interim beneficia eccleſiaſtica ſunt deneganda, & infra de appellat. paſtoralis.

g Poſtmodùm ſunt adepti.] talia beneficia tenere nõ poſſunt, etiam ſi poſtea fuerint abſoluti; quia tunc tempore obtenti beneficij inhabiles erant, & indigni; quia in talibus principium conſiderandum eſt, ſupra de elect. dudum, ad audientiam, & 1. quæſtio. 1. principatus, 16. q. 3. ſi ſacerdotes. Et eſt argum quod tempus impetrati reſcripti conſiderandum eſt; puniendi ergo ſunt, qui ſuſpenſi ſpiritualia præſumunt tractare, in tantum quod epiſcopus cum talibus diſpentare non poteſt, 11. q. 3. ſi quis epiſcopus, & inf. de ſent. excommuni. cum illorum.

h Spoliare.] ex quo per annum & vltra quis ſtat in excommunicatione priuari debet beneficio ſuo, 11. q. 3. ruſus, & excomunicatus, qui tractat ſpiritualia, deponi debet, inf. de dolo & contu. veritatis. Idem videtur in ſuſpenſo, vt hic. Ber.

† Vide l. 1. ff. ſi quis iudi. no obtẽ. & de poſtu. l. 1. 30. dist. ſi quis extra.

1 Si ſunt in mora petendi abſolutionem, aliter ſecus, ſupra de elect. c. vlt. 2. q. 5. ſuper cauſa, & in Tit. & Vinc. Io. And.

A Multis.] Primò ponit quæstionem, secundò allegat pro & contra, ibi, Et quidem. Tertiò diffinit veritatem, ibi, Nos volentes. Ioan. And.

CASVS. Dubitabatur à multis, an subdiaconus possit in epm eligi per decretum Vrbani Papæ primi, qui decreuit q̃ nullus in epm eligat, nisi fuerit in sacris ordinib. cõstitutus: sacros appellans diaconatum & presbyteratum, referendo se ad statum primitiuæ ecclesiæ, in quo subdiaconatus sacer minimè dicebatur: postea ostendit per decretum Vrbani secundi, q̃ hodie ordo subdiaconatus inter sacros ordines reputatur, sacros appellant presbyteratum, diaconatum, & subdiaconatum, & hoc ide ostendit per plura decreta dicens, vt subdiaconus in p̃byterum liberè possit eligi, sicut diaconus vel sacerdos. Not. q̃ hodie subdiacon' eodem gaudet priuilegio cum diacono.

a Nullus.] Ponit tenorem illius decr. 60. dist. nullus in epiſcopũ, vt quæ ibi, in quibus verbis.

[Gl. sequens recitetur p quæstionẽ.]

b Solos.] Supple sacros: quia subdiaconatus bene fuit in primitiua ecclesia, sed non reputabatur sacer. 21. distinct. §. 2. & 25. dist. c. 1.

c Metropolitani.] sic olim dispensabat Metropolitanus cum inelegibili circa episcopatũ, sed cum illegitimo dispensari nõ potest, ꝛ. de elect. innotuit, nec in ætate, C. de ijs qui ve. ætat. impe. l. 2. & 3. sed cũ ijs qui partiuntur de secũdum in ordine. ius vẽ, quod possit adhuc archiep's dispensare in archiepiscopatu: sicut olim poterat. 23. 60. dist. nullus in epiſcopũ, & in aliis dignitatibus infrenonũ. benè põt, sup. eo. pruta. 1

d In quibus.] Verba ista sunt Innoc. interpretantis capitulum Vrbani, qui locutus fuit secundum antiqua tempora.

e Verum cum hodie.] Nunc incipit allegare, an subdiaconus eligi possit.

f Erubescant.] 32. dist. erubescant.

g Nemo.] 32 dist. nemo.

h Obseruare.] Ex quo oneratur, dignum est honoretur. 16. q. 6. de lapsis.

i Sexta (synodo.] 32. dist. si quis eorum.

k Mulieri.] 32. dist. vt nullum.

l Nullũ.] 32. d. nullus, & 31. ante triennii. in Liberè.] Et ita q̃d fuit primo dispẽsatio, hodie est ius cõe, sic inf. de offic. leg. quod translationem, & ad subdiaconatum extendi q̃d de superioribus dictũ erat simile, supra de transl. inter corporalia. & sup. de conjug. cũ venerabilis, & eodem priuilegio gaudet subdiaconus quo & diaconus, inf. de fer. nõ omnimurare.

Tuam.] Prima pars ponit exordium. Secunda mandatũ tibi, Mandamus & facit ad duas partes rubricæ, s. de qualitate & ordine. 10. And. CASVS. Monasterio S. Quirici vacante, Cardinalis quidam volens ipsum personã idoneã ordinare, cum super hoc diligentiam adhibuisset, nec posset personam idoneam inuenire, p quam posset status monasterij in melius reformari: tandem inuenit quendam monachum discretum & utilem monasterio, qui aliàs de iure non poterat eligi in abbatem pro quo q̃dam laici apud Cardinalem intercedebãt, consulit Papam, quid super hoc esset agendum. Papa commendat diligentiam Cardinalis, mandans eidẽ, quatenus, si non posset eide monasterio de persona magis idonea prouidere monachum illum quem sibi commendauit, per quẽ status monasterij creditur reformandus, ibi præficiat in abbatem, nullum habens respectũ ad petitionem illicitam laicorum, sed ex officio suo tantum ad hoc procedat, ita tamen quòd ad sacros ordines non accedat, cum necessitate imminente possit in abbatem alium in minoribus ordinibus constitutus: & laici ipsi non sint illi aliqua consanguinitate, vel affinitate coniuncti, ut propter hoc contra ipsum aliqua suspicio

† Hoc e. usq; ad illa verba: in quib. habes in Tã. omnia lib. 3. tit. de elect. sum. Põt. c. 5

† Fannorm. ibid. c. 104.

† Cap. 6 & Fannorum ibid. c. 102.

† Lib. 1. epistola 42 ad Petrum subdiaconũ Siciliæ.

† Vide l. 2. cum not per Bart. & cõ placuisset, ff. de orig. iur.

† Refert ẽt in Tãnom. lib. 3. tit. de cõsuẽt. eccles. c. 103.

ꝛ Cõcor. l. iure gẽ. §. adeo, C. de p.ct. & l. legatũ, & l. ad rẽ mobilem, ff. de procu.

CAP. IX.

A Multis † multotiens, an subdiaconus in episcopum eligi valeat, hæsitatur.

¶ Siquidem Vrbanus Papa primus decreuit, vt nullus [a] in episcopum, nisi in sacris ordinibus religiosè viuẽs inuentus fuerit, eligatur: Sacros (inquit) ordines diaconatum dicimus & presbyteratũ: hos siquidem solos [b] primitiua ecclesia legitur habuisse. Subdiaconos verò (quia etiam ipsi ministrant altaribus) opportunitate exigente concedimus in episcopos eligi, si tamen præclaræ † scientiæ ac religionis exiſtant. quod ipsum non sine Romani Pontificis, vel Metropolitani [c] licẽtia fieri permittimus.

¶ In quibus [d] verbis innuitur, quod Vrbanus ad statum primitiuæ ecclesiæ se referens (in quo subdiaconatus ordo sacer minimè dicebatur) instituit, vt de subdiacono (nisi vtilitatis causa, & tunc etiam nisi de permissione Metropolitani, vel Romani Pontificis) non posset electio celebrari.

¶ Verùm [e] cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Vrbanus Papa secũdus, sub his verbis expressit. † Erubescant [f] impij, & intelligant iudicio spiritus sancti eos qui in sacris ordinibus presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu, sunt positi, si castè non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. Et iterum, † Nemo [g] ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ castitatis exiſtat, & qui vsquè ad subdiaconatum vnicã, & virginem habuerit vxorem. Et ad similitudinem diaconi & presbyteri, subdiaconus debet continentiã obseruare, [h] sicut est in sexta [i] synodo † constitutum, vt si quis eorum qui ad clerũ accedunt, nuptiali iure mulieri [k] voluerit copulari, hoc ante subdiaconatus ordinem faciat. Et beatus Gregorius † statuisse legitur, vt nullum [l] facere subdiaconum præsumant epiſcopi, nisi qui se castè victurum promiserit. †

¶ Nos volentes super hoc articulo disceptationis materiam amputare, statuimus, vt subdiaconus in epiſcopum valeat liberè [m] eligi, sicut diaconus vel sacerdos.

¶ Idem titulo S. Crucis presbytero Cardinali.

¶ Irregularis, & in moribus possit dispensari in abbatem institui.

CAP. X.

TVam † in Domino diligentiam commẽ-

† In antiqua: Tuam in dño diligentiam cõmendatis, quam super monasterio S. Quirici dignoscens adhibere, &c.

ſpicio poſſit oriri. Ex hac decr. no. quod licèt preces ſint illicitæ, tamen ſi non habeatur reſpectus ad illas, non committitur ſimonia. Nota quod ex neceſſitate diſpenſatur cum aliquo, vt in abbatem aſſumatur, & in minoribus ordinibus miniſtret. Item officium abbatis in adminiſtratione conſiſtit.

[Gloſſa ſequens circa ꝓces an ſimoniam inducant, diſtinguit inter proprias & alienas. I primo caſu ponit opinionē Hugonis & cōtrariā. In ſecūdo ſubdiſtinguit an ſint ſpirituales, an carnales: & tunc arg. pro indigno, aut pro digno, & tunc aut habeat reſpectus ad illas, aut non.]

a Nullū ꝓfus.] nō enim preces eſt nales debet reſpicere ꝫ eſt ordinator, ſed tantum merita & prouidentiam ordinandi. q.1. quibuſdam & 8. qua. 1. Moyſes, & c. ſi ergo. Et ideo not. ꝙ cum quis eligitur, vel ordinatur aut ſuis ꝓcibus interuenientibus, aut alienis. Si ſuis, dicunt quidam & Hugo cum eis, ꝙ quātumcunque ſit idoneus, ſimonia cō mittitur. arg. 8. q. 1. in ſcripturis, & 1 q. 7. ſi quis omnē. & 1, q. 1. ordinationes, & ff. de iure pat per no ſtras. Illud credo fi eſſ indignus, ſecundū quod dicit. T. ſed ſi dignus eſt, poteſt cuā precet porrigere ſuperiori cum indiget: quia tunc nō præſumit ambitioſus, ſed potius propter neceſſitatem. alias poteſt dici, ꝙ ſimonia eſſet. arg. 1. q. 1. c. illū. & no. ita quorundam. Et arg. inf. de ſimo. tua. Si preces qui pro te porrigat ut in prælatum eligatur, ambitioſa ſunt & illicitæ. 1 q 1. nullus itaque. Si vero precibus alie is pro mouetur: aut preces ſunt ſpirituales aut carnales. ſi ſunt carnales, & ſimul pro ind gno, ſimonia committitur. 1. q. 1 de ordinationibus, quia ſuccedunt tales preces lo co pretij. 1. q 1. ſunt nonnulli. Si pro d gno, dummodo ſuperior non habeat reſpectum ad preces, ſed ad meritū, licitè poſſunt admitti, vt hic, & 1. q 1. quibuſdam. Si verò ſunt ſpirituales, admitti poſſunt, nec inducunt ſimoniā. 1. q. 1. fauorem.

b Non aſcendat.] Forte erat Irregularis, & ſic poteſt quis eſſe abbas in minoribus ordinibus ꝓp neceſſitatē, alias nō valeret. nā & dicon' pōt eſſe abbas. 50. di. acce dēs. arg. Imo & infamis earum monaſterii gerere poteſt vt ibi. Infamis eñ à quibus munerib' nō excludit. C.

damus quā ſup monaſterio S. Quirici reformando dignoſceris adhibere.

¶ Mandamus, quatenus ſi non potes eidem monaſterio de perſona idonea melius prouidere, tu monachum illum, quem literis tuis de honeſtate ac induſtria commendaſti, per quem ſtatus eiuſdem loci creditur reformandus † nullum prorſus [a] habens reſpectum ad petitionem illicitam, quam quidam laici faciebant, ſed ex tuæ dumtaxat prouiſionis officio inſtituas in abbatem: ita videlicèt, quod ad ſacros ordines non aſcendat [b] cùm inſtante [c] neceſſitatis articulo poſſit in abbatem aſſumi, etiam in minoribus ordinibus conſtitutus. ¶ Et laici memorati non ſint cōſanguinitate vel affinitate coniūcti monacho memorato, vt ex iplorum petitione debeat contra eum aliqua ſiniſtra ſuſpicio ſuboriri.

† Al. informandus.

Simonia an inducatur ꝑ preces.

¶ Idē Rothomagenſi. archiepiſcopo.

¶ *Abbas ſi eſt Presbyter, & benedictus, conferre poteſt ordinem clericalem.*

* Dixit Hoſti. qđ nō reprobaret, ſi ꝑlatus cōſanguineū egētē non indigno ꝓferret magis idoneo nō egēti, in ſimplici beneficio cū 8 tabus. Quidere teneñ 36. di. nō ſatis. de coha. cle. de teſt. relatum. S. licet. Ioa. And.

de iis qui non impl. ſtipē. in ſo. ſunt. 1. lib. 10. nonē ab bas potius eſt ſolicitudinis q ordinis, vel honoris. 13. q. 2. hoc tantū. Arg. cōtra 3. e. c. 1 & laicus pōt eſſe abbas cā neceſſitatis. 99. di. à ſubdiacono & 16. q. 1. generaliter. arg. in hoc quod vt hic diſpenſatuē intelligitur, q abbas dēt eſſe ſacerdos: alias remouēd. 3. e. c. 1. Bern.

CAP. XI.

CVm † contingat interdum, quod laici ad monaſteria conuolantes, à ſuis abbatibus tonſurentur: requiſiti, an clericatus ordo in tōſura huiuſmodi conferatur.

¶ Super quo tibi taliter reſpondemus, quod cum in ſeptima ſynodo [d] ſit ſtatutum, vt lectores per manus impoſitionem licentia ſit vnicuiquè abbatū [e] in proprio monaſterio, ſolummodò faciendi dummodò ipſis ab epiſcopo (ſecundum morem præficiendorū abbatum) manus impoſitio fadta no ſcatur, & conſtet eum exiſtere ſacerdotem: per primam tonſuram, iuxta formam eccleſiæ datam, à talibus clericalis ordo [f] conferetur.

c Cū ſtatute.] Hic rūdet tacitæ obiectioni, q̄ poſſet ei heri. Diceret. n. aliqs quō erit ille Ab. cū nō poſſit ad ordines ꝓmoueri nec ſacerdos fieri. Rūdet: Cū. ideſt, quia, &c.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. com pila.

2 Hæ gloſſula non hſ in antiquis eod. cibus.

Infamis eā monaſterii gerere ꝓt

d Synodo.] 69. di. quoniam videmus.

[Gloſſa ſeq. recitetur ꝑ duas cōnes, an pſalmiſta' ſit ordo, & an ꝑ ꝓbyterū cōferri poſſit. In prima ponit opinionē, quam reprobat.]

e Abbati.] Hoc idē pōt electꝰ ih abbatē & cōfirmatus, ſi eps cū differat benedicere. vt ſupra de ſup. negl. pl. ſtatuimus, talis ordo appellat' ꝓalmiſta'. tā vbi agit de ſingulis ordinibus nihil agit de hoc 93. di. illud vndè quidam diceret non eſſe ordinem, ſed cōi opinio corrigit hic in fi. ubi dicit quod per primā tonſurā clericalis ordo confertur, & etiam presbytero hoc licet. 23. diſtin. pſalmiſta. ubi de hoc in ſumma. Hug.

† Cap. 2. tit. de qualitate ordi in 4. cōpila.

Abbas quales ordines cōferre poſſit.

f Ordo confertur.] Sed ꝫ nunquid qui tales percutiunt, incidunt canonē late ſententiæ? Dic ꝙ ſic: quia clerici ſunt, vt hic, & quicunque clericum nō cauſa correctionis eſt, ut inf. de ſent. excom non dub um.

ꝫ Hæc gloſſula non hſ in antiquis codicibus.

INtelleximus.] Primo narrat factum ex quo. ſecūdo dubium elicit ibi, Ne aginir. cui tertio reſpondet: ibi Diſcretioni. Et facit ad eam partem tit. de qualitate præficiendorum. Ioan. And.

CASVS. Quidam monachus sine licentia sui abbatis, leuitatis causâ transiuit ad monasteriũ sancti Vincentij, & cũ ibi in ordine illo aliquandiu pmãsisset, de consilio quorundã rediit ad domum priorem, & ibi meritis exigentibus electus fuit in abbatem. Quia in secundo monasterio mori fecerat, dubitabat ministrare in officio abbatiæ: cõsiderans qd legit in canone, ne qs canonicus regularis efficiat monachus: nisi forte, qd absit publicè lapsus fuerit: & si factꝰ fuerit, ad canonicatꝰ ordinem reuertatur, vltimus in choro manendo. Cõsulit Papam, super hoc mandat ei Papa, quatenꝰ circa cũã sibi commissam solicitudinẽ adhibeat dil gentem sequentia bona continuando prioribus. No. qd canonicus regularis factus monachus, potest pmoueri ad abbatem.

† Vide l. mo nachũ. cũ gl. ma. ff. de vsur.

† al. ita: cũ conscientia tua te remordeat.

a In canone.] 19. q. 3 mandamus.

[Glossa signat contrarium, & quæstionem soluit.]

b Curam.] Hic nõ qd si aliquis trãsit ad districtiorem religionẽ sine licentia prioris vel abbatis, qd reuocãdus sit ad priorem ecclesiã. Sed vñ obstare ĩ. ã. re. licèt. Sed posset intelligi qd hic dr qñ ex leuitate causæ transit: prout intelligi cõsuetum est ille canon. 19. q. 3 mandamus. Vel dic qd iste fuerat iã in habitu probationis. Vel iste locꝰ quẽ intrauerat fuerat leuitas religionis ã prio. Vel dic, qd si aliquis petita licentia, licèt nõ obtẽta, trãsit ad districtiorẽ regulã, qd tunc nõ põt reuerti ad priorẽ locũ, & sic loquitur ille decre. licèt. sed si nullo modo petit licentiã, tunc redire cogetur prout hic fecit.

† In codice Barbatiæ ita: Dilectioni tuæ taliter respondemus, qd circa, &c.

1 Concor. l. 1. §. ñ. per doctor. ff. de exer. & ff. de inst. sed & ff. §. conditio.

ACcepimus,] Cõmunis diuisio. Secundo ibi, Licèt. Et facit ad secundã partem rubricæ de qualitate præficiendorum. Ioan. And.

CASVS. Eps Zamoren. quoldam clericos promouit ad sacros ordines sine certo titulo. clerici ipsi impetrauerunt literas super sua promotione contra epũm Zamoren. ad quoldam executores. epũs qui eisdem ab

fuisset laudabiliter conuersatus, ad monasterium sancti Innocentij talis ordinis accessistis vbi cum aliquandiu in ipso ordine permansisses, demum ad cor reuersus, de metropolitani & aliorum consilio, ad primam domum redire curasti; in qua tandem sub regularis obseruantiæ disciplina taliter Deo & hominibus placuisti, quod per tuorum exigentiam meritorum, fratres tui præfecerunt te vnanimiter in abbatem. ¶ Ne igitur occasione moræ, quam in præscripto monasterio contraxisti † (quasi † conscientia tua te remordeat) in susceptæ administrationis cura tepescas, attendentes quod cautum est in canone,[a] nè quis canonicus regularis, nisi fortè (quod absit) publicè lapsus fit, efficiatur monachus: & si factus fuerit, ad canonicatus ordinem reuertatur, vltimus in choro manendo, cucullam ad memoriam delaturus: ¶ Disc.† tuæ mãdamus, quatenus circa curam [b] tibi commissam, solicitudinem exercere studeas indefessam, & taliter sequentia bona continuare prioribus, quod dignum à Deo possis meritum expectare.

¶ Idem.

¶ *Ordinatus ad sacros ordines sine titulo, ab ordinatore infrà petat beneficium.*

CAP. XIII.

ACcepimus, † te nostris auribus intimante, quod quidam clerici, qui ad sacros ordines sine titulo sunt promoti, te ad ecclesiam Bracharen. super beneficijs obtinendis infestant, & infra. ¶ Licèt igitur in ordinationibus clericorũ, illam tu ac prædecessores tui diligentiam debueritis adhibere, vt minus idonei non ordinarentur à vobis, ac ideò post promotionem eorum exceptionem [c] non poteris prætendere contra illos, nisi fortè postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos; ex super abundanti tamen quando scribere pro talibus nos oportet, facimus in literis nostris apponi; vt si ordinatus, pro quo scribimus, idoneus habeatur, & ecclesiastico beneficio non indignus, ei ab ordinatore uel successore ipsius competens beneficium tribuatur; cum & si tecum de iure agere vellemus, te possemus meritò ad prouisionem eorũ compellere, quos à te vel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret, eo præsertim quod ad obtinendum ecclesiastici cum beneficium eos de

ris exceptiones opponebat cõtra ipsos clericos: sed ipsi eas admittere nolebãt. vndè petijt sibi super hoc prouideri; vndè Papa rescribit ei dicens; licèt in ordinationibus clericorum tam ipse q̃ antecessores ipsius eam diligentiam debuerint adhibere, vt minus idoneos, non ordinarent; vnde secundum hoc contra illos exceptiõ nẽ opponere non possent; nisi forte post promotionem reddiderint se indignos: tũ Papa ex abundanti q̃li scribit, p talibus facit apponi in literis suis; [si ordinatꝰ pro quo scribit, sit ecclesiastico beneficio non indignus.] Vñ Papa sine aliqua examinatione possit illũ cõpellere ad prouisionem illorũ, quos ipse vel antecessores sui ad ordines promouerũt; cui illos ad beneficium obtinendũ deat idoneos reputare, quos ad ordines recepit. Vñ non dẽt grauiter sustinere si illos facit per alios examinari, quos nõ credit sine examinatione ordinatos fuisse. anteq̃ ipsum cõpellat ad prouisionẽ illorũ. Mãdat Papa eidẽ, quatenꝰ, pui deat illis pro quibus lras suas recipit in forma cõi, in maioti ecclesia vel in alija diocesib. Bracaren. & exceptiones, quas cõtra ipsos ducent, p ponẽdas, ẽcipit auditas. Not. arg. qd semel examinatus amplius examinari non dẽt, nisi de ija, q̃ postea contingũt. Itẽ q̃ dignus reputatur ad ordinẽ, dignus reputari dẽt ad bñficium. Itẽ semel examinatus, iterum examinetur. Itẽ per formam cõcm potest executor prouidere in maiori ecclesia. Itẽ quãcunque absolutus scribat, exceptiones legitimæ sunt admittendæ.

† Cap. 3. tit. de qualitate ordinan. in 4 compil.

c Exceptionem.] Not. qd qui ordinauit aliquẽ postea nõ põt ei irregularitatẽ aliquam vel crimẽ aliquod obiicere, nisi ex causa superueniente. a fortiori nec electores contra electũ. 8. q. 2. dilectissimis. & est simile 4. dist. in istis. & 4. q. 3. si q̃s rebus. & infra de concess. præb. cum super quæstione. in fi. fortiori 21 dist. decretum. & ff. de ver. coniuga diuersis tabulis.

2 Text. est in l. si vnus. §. fina. ff. de adul. & ff. sol. mat. l. cũ mulier.

[Glo.

[Gl.seq.alle.vnam concor & duo contraria, alleg.etiã duo iura similia per casum conuersum, demum quærit, ponit opi Ioan.& contrarium soluit.]

a Reputare.] No.q̃ qui reputatur dignus in vna dignitate,si postea eligitur ad alteram, etiam tunc dignus debet reputari, sic 74. distinct. gesta, argu. contra 12. dist. nos consuetudinem, & sup.de elect. scriptum est. Econtra vero qui reputatus est indignus in uno officio, debet indignus haberi i alio, ti de suspec. tu.l.3 §. quæri potest vbi dr quod si aliqs male se habuit in tutela, & deinde detur curator, tanquam suspectus remoueri debet C. de su & archa. l. si aliquid, lib. 10. Item quid dices si aliqs irregularis uel criminosus toleratus est in officio sacerdotali nunquid si talis eligit.r ad dignitatem potest excipi contra eum ab illis qui eum toleranerũt in officio sacerdotali? Videtur quòd nõ, quia qui eum reputauerunt dignum ad ordinem,& ad beneficium reputabũt eũ dignum, argum.inf. de accus.nulli,inf.de sententi.excommu.in præsentia, & ff.de li. causa. qui scienș, sicut nec uir accusare potest mores uxoris, quos prius probauit, † ff.de adul.si uxor.in fi.hoc concedebat. Io. sed ex officio suo potest inquirere de talib. 2.quæst 7.quædam, ff. de posiu. quos prohibet, & ff.de perit.hæ l.ult.& ff de adul.l.3 §. si publico.et inf.de except.exceptionem, et q̃ superior debent de his inquirere,habes expresse,sup. de ele nihil est.et in c uenerabilem.Tamen quod dicit Io. quòd isti qui toleratuerunt in sacerdotio ipsum, non possunt isti postea obijcere, non credo;quia licèt tolerassent eũ in tali officio, propterea non debent tolerare eum in maiori, nunquid si eligatur in episcopum uel in maiorem prælatum. nõ possunt ei obijcere aliquid? imo possunt ; quia licèt sit dignus in minori, non tamen in maiori debet idoneus reputari,12.dist nos consuetudinem. Et arg. sup.de ele scriptũ est accusare ipsum possunt per c. prædictum,nulli.Sed si promoueatur ad dignitatem, credo quod possunt cõtra illum excipere.

† Vide l. si cui fundus, ff. de fraud. instruc. & l. illi eũ illo, ff.de vsufru. leg.

† Lateranẽsi c.27.

ỻ Sed bene improbat sequentes matrimoniũ de iureiur.quæadmodum. Io.And.

[Gl.seq.literam exponit.et notat aliquem sæpius examinari, alle.3.iura,et duo in contrarium,et soluit.]

b Examinati.] intelligo tamen quod in eo casu permittatur episcopo examinatio siue exceptio quando nõ per se examinauit episcopus, sed per archidiaconum de off.archi. ad hoc. sic patet quod aliquis sæpe examinat, inf.de præb. cum secundùm Ap. sit olum, et 2.q 5 Mennam,et 2.q.1.notum.arg.contra inf. de offi. leg. licet,et fi.nau.cau. fra.l licet. Sed uꝝ q̃ tantũmodo debeant examinari de ijs quæ postea contingerunt. arg.sup.eod.c.1. imo bene debent examinari, ne indigni promoueãtur, et negligentia priorũ examinatoris non debet impedire

Examinatus iterum examinatur.

bes idoneos reputare, [a] quos ad ordines suscepisti. Vndè grauiter sustinere non debes, sed nobis potius deuotè inclinare teneris, si illos examinari [b] per alios facimus, quos sine examinatione non credimus ordinatos, antè quàm ad prouisionem eorum compellere te velimus.

¶ Mandamus igitur quatenus eis pro quibus te contigerit recipere nostra mandata in forma cõmuni, [c] in maiori ecclesia, [d] vel alijs ecclesijs diœcesis Bracaren. prouidere non tardes. † Exceptiones [e] autem si quas contra tales proposueris, præcipimus audiendas.

¶ Idem in Concilio generali †

¶ *Minus idoneus in sacerdotem promoueri,vel ad legimẽ animarum assumi non dẽt.*

N. P.

quòd minus quæratur an dignus sit;& ad hoc tenetur superior.sup.de elec.nihil est, & c.venerabilem.

c In forma communi.] inf de præb. cũ sm apostoli.

[Gl.seq.no.quærit,& soluit.]

d In maiori ecclesia.] no.quòd per formam communem, qua mandatur alicui ut prouideat al cui in aliqua ecclesiarũ ciuitatis uel diœcesis, potest prouideri in ecclesia cathedrali ; ut bene patet hic, & inf. de præb. pro illorum, &c. cũ secundùm Apostolũ. sed per formam illã non posset prouideri in aliqua prælatura, inf.de præben c. ult. quia ad prælaturas non extenditur intentio mãdatoris. Sed quid si dicatur tantum, prouideas tali in aliqua ecclesia diœc. Bonon nun quid potest prouidere in aliqua ecclesia ciuitatis? Vel si dicatur,in aliqua ecclesia ciuitatis Bonon.nunquid in ecclesia diœcesis? Dicas quod non: quia per clausulam illam [in aliqua ecclesia diœcesi. Bonon.] non comprehenduntur ecclesiæ ciuitatis, uel è cõuerso supra de rescript. Rodulphus.

† Cap.4.tit. de qualit. oc dinan. in 4. compil.

† Satius. Sanius.

e Exceptiones.] tumcunque Papa precisè scribat,exceptiones legitimæ admitti debent, inf.de offi. deleg.ex parte 1. nisi dicatur quod nullæ admittantur, quod nunquam de facili dicit ut ibidem, sed si enumerentur non obstante tali et talibus exceptionibus: tunc illæ non sunt admittendæ,arg. ff.si quis cautel et si.§. quæsitum.

† Matth.15.

† Vide l.q duos,ũ glo. ff de vulg. & pup.subiti.

CVm sit ars artium.] Pertinet ad titulum de qualitate,et diuisio per se patet. Secunda;ibi. Quoniam.

CASVS. Præcipit Papa, ut episcopi diligenter instituant et informent illos quos promouent,ad sacerdotiũ per se,uel per alios uiros idoneos super diuinis officijs, et ecclesiasticis Sacris.q̃ si de cætero rudes,et ignaros,q̃ promouerint,et ordinatores, et ordinati grauiter punientur ; qm melius est paucos bonos,quam multos malos habere ministros. Hoc ultimum uerbum notandum est.

f Ars artium.] bene dicit,quia animæ sunt pretiosiores omnibus alijs rebus,et corporibus,12. q.1. præcipimus,et 24.q.3.si habes, et inf. de pœn. et remiss. cum ita sint ritas in fine.

g Per alios.] per clericos suos de latere suo missos 24. dist.quando.

h Deprehendi.] no.quòd eò ipso.quòd ordinatus appareat indignus,et ordinãs similiter.ut 81.dist.tantis Daniel. in fi.nec enim potest ignorare prælatus uitium subditi, sup de rerũ.quamuis,arg supra de elect innotuit.C.de relicto vend. quisquis,et ff.loca.sed addes,§.1.2. et ff. de edil.edict.l 1.§.causa, sed hoc est uerum cum eos examinat per se,secus si per alios,24.dist.quandoque,et infra de offi.archid c.od hæc.

i Malos.]simile 23 distinc.tales,et dicit lex,melius est

a Si locatus vas uitio à & vinum ef fluxerit, teneor,nec me excusat ignorantia. Ioan. And.

1 Concor.l. 2 §.pen.ff.qp cuiusq; uni. & l. elegan ter §.ferunm ff.de do.

pauca idonee effundere, quam multis inutilibus hoies ꝑ grauari, C.de vete iur.enu.tanta, §.contrariũ,& melius est pauca agere cautè, q̃ multis periculosè interesse, in auth. de tabel.circa mediũ cõstit. coll.4. Et est arg. contra illos qui multa inutilia allegant.de cõse.di.5.no mediocriter. & 24 q.1. odi.& proiecci: 1 quia multitudo onerosa nihil habet honesti.in auth.de referenda.ad fi. colla.2.

¶ Honorius iij. capit. Breuen. †

¶ *Defectus scientie deijcit iam promotum.*

CAP. XV.

QVamuis multa proposita fuerint contra episcopum Calinensem: † quia tamen confessus [2] est coram nobis se nunquam de gramma tica didicisse, nec etiam legisse Donatum, [b] & per euidentiam facti vsquè adeò de illiteratura & insufficientia sua constat, quod contra Deum esset & canonicas sanctiones tãtum in episcopo tolerare defectum, [c] ipsum à pontificalis officij executione, & ab administratione Calinen.ecclesiæ penitus duximus amouendum.

† Al. Birniẽ.

† Al. Calani ten.

TITVLVS XV.

De Sacra Vnctione.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Ecclesia Grecorum in ordinationibus & consecra-*

QVm veniſſet.] Diuiditur in duas partes principales. In pri.instruit ecclesiam Grecorũ circa materiã vnctionũ. Secunda rãdet ad quæstionẽ principalem. Secunda ibi, Licèt. Et prima potest subdiuidi in tres principales. Secunda ibi, Scire. Tertia: ibi, Monemus. Et in hac prima parte dicit se fecisse per ues episcopos supplesi quod huic episcopo deerat. Ioann. Andr.

CASVS. Quidam [3] episcopus Græcus ad Apostolicã lẽdẽ accedẽs, 4 cõfessus fuit domino papæ, qp in consecratione sua sacram non acceperat vnctionẽ, vnde Papa qđ illi defuerat, in eo fecit supplesi, scribit ergo Papa super hoc Cõstãtinopo. patriarchæ, ostẽdens qp duæ sunt species vnctionis: exterior, & interior. Exterior inungitur corpus, interiore cor. & vngitur qs oleo & chrismate ostendens quare de vno, & quare de alio. Et quare ẽps inungitur in capite, & princeps in humero. & q libet fidelis inũgit in scapulis & pectore oleo sãcto ante baptismum, & post baptismũ inungitur chrismate in uertice, & fronte, & ostendit qđ significant ista, & a qbus debeãt conferri. Dicit etiam qp consecretur altare, & calix exemplo beati Silvestri, & authoritate Domini, qui præcepit Moysi ut faceret oleum unctionis de quo ungerentur tabernaculum. Dicit etiam quod sacrm unctionis, aliud figurat in nouo testamento quàm in veteri. vnde non indarzat ecclesia vnctionis celebrans sacramentum: sicut quidam mentiuntur, qui diuinas non intelligunt scripturas in fine dicit, quod Romanus Pontifex non vtitur baculo pastorali. tũ ꝓpter historiã tũ ꝓp mysticã rõnẽ. itẽ tũ patriarchæ poterit vti baculo ad similitudinem aliorum pontificũ. Bernardus Not.quod per sacramentum collatũ infunditur gratia. Itẽ No. iterũ decretalis de consecratione episcoporum, & Regum, & sacerdotũ, qualiter consecrantur & inunguntur: quomodo & in quibus membris, & de qua vnctione quilibet eorum inungatur, & de significatione vnctionũ. Itẽ not.quod summus sacerdos dr ẽps.

1 Hic esset in antiquis codicibus non pertur.

† Cap.unico eo.ti.in 3.cõpilat.

† Bramẽben. Latraben. Bramuben. Bratulen. Sed fortassis legendum Bridanbesã. agit enim hic de quodam epo Græco, ut notat Cõtius. Bracarẽsis autem episcopus in Hispania est.

tionibus formare debet unctiones, quas formas ecclesia Romana. Episcopus autem cum consecratur inungitur chrismate in capite & manibus: quod si fuerit prætermissum, per tres episcopos est supplendum.

CAP. I.

QVm † venisset ad Apostolicam sedem Bracarensis † episcopus, qui in cõsecratione sua sacram non acceperat vnctionẽ, quoniã apud vos [d] non consueuerunt pontifices, cum consecrãtur, inungi: Nos quod illi defuerat, mandauimus in ipso suppleri: [e] facientes caput eius & manus per Albañ.episcopum (assistentibus [f] ei duobus episcopis, secundum morẽ ecclesiasticum) sacro chrismate deliniri: & infra.

¶ Scire te volumus, duas esse species vnctionis: exteriorem, & quæ materialis est & visibilis; & interiorem, quæ spiritualis,

† Bramuben. Sed fortassis legendum Bridanbesã. agit enim hic de quodam epo Græco, ut notat Cõtius. Bracarẽsis autem episcopus in Hispania est.

4 Forte in legatione patriarchæ constantinopol. quæretis an posset uti baculo pastorali: cum Romanus Pontifex, nõ utatur, ut patet in ẽ. Io.And.

2 Quid.li 2. de retibus. Quod minime nouit, nemo docere põt. Io.And. Quot & qualia in epo requiruntur.

a Confessus.] Et ideò pro cõfesso debet haberi.inf.de confessis cũ sup.& c. vlt.& C.de confes. l. vnica.

b Donatum.] & ideò grammaticã populo exponere non valebat: 2 vnde in hoc reprehendi non potuit sicut ille, 16. dist.cum multa, vbi reprehenditur qui grammaticam populo exponebat.

c Defectum.] tria enim præcipuè requiruntur in episcopo, literarum scientia, ætatis maturitas, & grauitas morum: adde & quartum, quod sit de legitimo matrimonio natus, sup.de elec.cum in cunctis, & ẽ.eo. eam te. Defectus scientiæ sufficit ad cedendum, ẽ.de renun.nisi cum pridem, §.pro defectu, competens tamen scientia in episcopo toleratur, ẽ.de elec.cum nobis olim, & c.prædicto, nisi cum pridem, § pro defectu. Ignominiosum enim est epm, cum ipse deberet alios docere, si nunc quærat ab aliis edoceri, in auth.de san.episcop § damus, coll.9. & prima, q.7.conuenientibus, & 1.q.1. vltissimus, & qui doctior est, & sanctior eligendus est, 1.q.1.licet ergo. & talis debet eligi cum comparatione cæteri, grex dicatur, 25.dist. c.vnum ex.alijs, §.nomine autem ciuium.

d Apud vos.] i.apud Græcos. solebat enim patriarcha Constantinopol.

e Suppleri.] Vt 1.q.1.c.spiritus sanct' §.ecce qñ ab hæreticis, ergo cautè suppledus est qđ incaute primitus fuerat inf.u.prox.c.1.& vlt. vndè non dr actũ cũ aliqd fuit ad agendum C.ad Syllanianum. in fi.& 7.q.1. nihil.

f Assistentibus ei duobus.] Quia in consecratione episcoporum ad minus tres episcopi debent esse. 66. dist.ecce pontifex, & supra de tem. or. si archiepiscopus.

DE SACRA VNCTIONE.

¶ Quia ex ordinandis, & præficiendis aliqui inungũtur, ideo de illis, de sacra vnctione uidendum est. Io.And.

De hac materia tractatur 96 dist & 95. per totum. De secunda parte ubica tractatur, 64. & 65. dist. per totum.

¶ Concor. nex. cum glo. in l. si quis Titio, ff. de leg. 2.
Iaco. 5.

b Inungitur eor.] Imò anima, sed hoc ideò dicit, quia anima sedē habet in cor de principaliter: 1 vel potius quia non fructificat vnctio in anima, nisi ex corde & voluntate procedat. Vincen.

b Infirmatur.] 95. dist. c. presbyteros, §. sed istud.

c Vnctionem.] i. vnctio. figura est antiptosis, cū casus ponitur pro casu sim.

9. Ioan. 2. 25 dist. c. vlti. & 65. dist. cap. 1. ver. omnis sanctificatio, i. omnem sanctificatum, & inf. de iud. c. 1. ver. quem, idest, qui.

¶ In multis impressis additur hæc duo verba; ita facias. Sed male, nec sunt in manuscriptis.

d Sacramentum.] simile de consec. dist. 4. c. 1. & inf. de celeb. missa. cum Matthæ, §. ex eo. in fine.

e Agit.] scilicèt salutem.

f Auget.] iuxtà illud: Super ægros manus imponent, & bene habebūt, & verè auget sicut cōfirmatio, inf. eo. c. ver. quia per eam spiritus sanctus ad augmentum datur, & robur, &c.

g Mystica ratione.] prout statim sequit.

h Legitur.] in Euangelio sancti Matthæi.

i Dicitur.] in lib. Sapientiæ.

K Quo ad proximum.] ista duo necessaria sunt, 12. q. 1. nolo, & 11. q. 3. non sunt audiendi.

l Ab intus.] præcedit, scilicet, vnctio.

m Bonus odor.] i. exemplum & imitatio Apostolorum quoniam Apostoli per prædicationem & famā inuitabant homines ad salutē, verba ista habes 23. q. 4. Nabuchodonosor, & dī bonus odor prædicatio bonorum, quam quidam ex charitate suscipiunt: & indè isti in aia viuūt: vnde dicit. Alijs sumus odor vitæ in vitam, f æternā. Alij vilipendunt & contemnunt prædicationem bonorū, & isti de tali contēptu mortē incurrunt

eſt & inuiſibilis. Exteriori viſibiliter inungitur corpus, interiori inuiſibiliter inungitur cor. a

¶ De prima Iacobus Apoſtolus ait: Infirmatur b quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmū. De ſecunda Ioannes Apoſtolus ait, Vos vnctionem, c quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis: & non neceſſe habetis, vt aliquis doceat vos, ſed ſicut vnctio eius docet vos de omnibus. † Vnctio viſibilis & exterior ſignum eſt interioris & inuiſibilis vnctionis; Vnctio verò inuiſibilis & interior, non ſolum eſt ſignum, ſed etiam ſacramentum, d quia ſi dignè ſumitur, vel agit e vel auget f abſque dubio quod ſignat.

¶ Ad exhibendum autem exteriorem & viſibilem vnctionem, benedicitur oleum, quod dicitur catheccumenorum vel infirmorum, & conficitur chriſma, quod ex oleo ſit & balſamo, myſtica ratione. g Per oleum enim nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta qđ legitur, h Prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. Per balſamum odor famæ exprimitur, propter quod dicitur. i Sicut balſamum aromatizans, odorem dedi. Hoc ergo chriſmate vngi debet epiſcopus, non tam in corpore quàm in corde, vt & interius nitorem conſcientiæ quantum ad Deum; & exterius habeat odorem famæ, quo ad proximum. k De nitore conſcientiæ

Matth. 25.

Eccl. 24.

dicit Apoſtolus: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. nam omnis gloria filiæ Regis ab intus. l De odore famæ idem Apoſtolus ait. Chriſti bonus odor m ſumus in omni loco, & alijs ſumus odor vitæ n in vitam, alijs odor mortis o in mortem. Debet enim epiſcopus bonum habere teſtimoniū, & ab ijs, qui ſunt intus, & ab ijs, qui ſunt foris, p vt cortinā cortinam trahat, q & qui audit, dicat, veni. Hoc vnguento caput & manus epiſcopi conſecrantur. Per caput enim mens intelligitur, iuxtà illud, r Vnge caput tuum, & facie tuam laua. Per manus opera intelliguntur, † iuxtà illud, Manus meę diſtillauerunt myrrhā. Manus igitur vngitur † oleo pietatis, vt eps operetur bonum ad oēs, maximè aūt ad domeſticos fidei. Caput aūt vngitur balſamo charitatis, vt eps diligat Deū ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima, & proximum ſuum ſicut ſeipſum. s Caput inungitur propter auctoritatem & dignitatem, & manus propter miniſterium & officium. Caput inungitur vt oſtēdatur illius t repræſentare perſonam, de quo dicitur per prophetam. Sicut vnguentum in capite eius, &c caput enim viri, u Chriſtus; caput Chriſti, Deus, qui de ſe dicit, Spiritus Domini ſuper me, eo quod vnxit me, euangelizare † pauperibus miſit me.

¶ Manus epiſcopo inunguntur, vt oſtendatur accipere poteſtate benedicendi & cōſecrādi. Vndè cum eas conſecrator inungit: Cōſecrare x (inquit) & ſanctificare digneris Dñe manus iſtas per iſtam vnctionem & p noſtrā benedictionē, vt quęcunq; cōſecrauerint, cōſecrentur; & quęcunq; benedixerint,

animæ vnde dī, Alijs ſumus odor mortis in mortem, ſcilicèt æternam, & ita ex eodem bono odore alij ſaluantur, & alij pereunt. 2. Cor. 2.

n Vitæ.] ideſt, dilectionis, & bonæ opinionis ducēs eos in vitam, ſcilicèt æternam. 2. Cor. 2. 7.

o Mortis.] i. inuidiæ, & malæ opinionis, ducens eos in mortem, ſ æternam.

p Foris.] ſimile 8. q. 1. licèt ergo, & 61. dist. plebs Diœceſis, & c. noſſe, & c. votæ cinū, & c. vlti. & de cōſe. dist. 1. inuenus.

q Vt cortina cortinā trahat.] i. vt fidelis trahat infidelem. 28. q. 1. iam nunc.

r Iuxtà illud.] Euāgelij, vel dic iuxtà illud in Canticis canticorum. Matth. 6.

ſ Sicut ſeipſum.] i. ad id qđ ſeipſum, hoc aduertimus: ſicut, nō ē licitū ſi nōs quia ordinata charitas prius dēt incipere a ſeipſo, 23. q. 5. ſi non licet, vñ primo dēt quis facere eleemoſynā ſibi, deindè primo, de pœn. dist. 3. ſanè cauendum, C. de ſerui. præſes. † deſignat. Cant. 5.

t Illius.] ſcilicèt Chriſti. † vnguntur.

u Caput enim viri.] 33. q. 5. cū caput. Sicut non ſemper eſt ſt cariſſimū, i. nō dicit om nimodum ſi mmundiæ. 1. Cor. 11. Luc. 4.

x Conſecrare inquit.] hæc benedictio dicitur ab epō dum conſecrat manus presbyterorum: & ſic communis eſt hæc benedictio epiſcoporum & presbyterorum, 16 q. 1 generaliter, §. ecce. † al. ita: ad euangelizandum. Pſal. 132.

benedicantur in nomine Domini.

¶ Tractat de vnctione regũ, & de differentijs in vnctione inter reges & Pontifices: Pan.

¶Vnde in veteri teſtamento non ſolum vngebatur ſacerdos, ſed etiam rex & propheta: ſicut in libro Regum Dominus præcepit Heliæ. Vade & reuertere in domum † tuam per deſertum in Damaſcum: cumquè peruenieris illuc vnges Hazael Regem ſuper Syriam, & Iehu filium Namſi, vnges Regem ſuper Iſrael: Eliſeum autem filiũ Saphat, qui eſt de Abel-Meula vnges propheram pro te. Sed vbi [a] † Ieſus Nazarenus (quem vnxit [b] Deus Spiritu ſancto, ſicut in actibus Apoſtolorum legitur) vnctus eſt oleo pietatis † præ conſortibus ſuis, qui ſecundùm Apoſtolum eſt caput eccleſiæ, quæ eſt corpus ipſius, principis vnctio à capite ad brachium eſt translata: vt princeps extunc [c] non vngatur in capite, ſed in brachio, ſiue humero, vel in armo, in quibus principatus cõgruè deſignatur, iuxtà illud quod legitur, Factus eſt principatus ſuper humerum eius, &c. Ad quod etiam ſignificandum Samuel fecit poni armum antè Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite verò Pontificis ſacramentalis eſt delibutio † conſeruata, quia perſonam [d] capitis in pontificali officio repræſentat. Refert autem inter Pontificis & principis vnctionẽ, quia caput Pontificis chriſmate conſecratur; brachium verò principis oleo delinitur, vt oſtendatur quanta ſit differentia [e] inter auctoritatem pontificis & principis poteſtatem.

¶ *Tractat de Chriſtianorum omnium vnctione.*

¶Quia verò Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnum & ſacerdotes, (propter quod Petrus † Apoſtolus ait, Vos eſtis genus electum regale ſacerdotum) idcircò in nouo teſtamento non ſolum Reges & ſacerdotes vnguntur, ſed etiam omnes Chriſtiani bis ante baptiſmum, ſcilicet oleo benedicto, primum in pectore, deinde inter ſcapulas, bis poſt baptiſmum, ſcilicet chriſmate ſancto, primum in vertice, demum in fronte. [f] In pectore namque baptizandus inungitur, vt per ſancti Spiritus donum abijciat errorem & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam, quia iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas, vt per Spiritus ſancti gratiam excutiat negligentiam & torporem, & bonam operationem exerceat, quia fides ſine operibus mortua eſt; vt per fidei ſacramentum, ſit munditia cogitationũ in pectore, & per operis exercitium ſit fortitudo laborum. In ſcapulis, quatenus fides per dilectionem, ſecundùm Apoſtolum operetur. In vertice verò baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni petenti de fide reddere [h] rationem, quia per caput intelligitur mens, iuxtà quod legitur. Oculi ſapientis in capite eius, cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas. vndè benè per verticem, quæ eſt ſuperior pars capitis, intelligitur ratio, quæ eſt ſuperior pars mentis. In fronte vngitur baptizatus, vt liberè confiteatur quod credit, quia corde creditur ad iuſtitiam, ore verò fit confeſſio ad ſalutem: memor eius quod Dominus ait: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, &c. Ante baptiſmum ergò vngitur oleo benedicto, & poſt baptiſmũ chriſmate ſancto: quia chriſma ſoli competit Chriſtiano. Chriſtus † nã à chriſmate dicitur, vel potius à Chriſto dicitur chriſma: non ſecundũ nominis formam, ſed ſecundùm fidei rationem. A Chriſto † verò Chriſtiani dicuntur, tanquam vncti deriuentur ab vncto. vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum eſt effuſum.

¶ *Tractatur de vnctione chriſmatis poſt baptiſmũ que dicitur confirmatio.*

¶ Per frontis chriſmationẽ, manus impoſitio deſignatur: quę alio noie dr confirmatio, dr cõfirmatio quia per eam Spiritus ſanctus ad augmentũ datur & robur: vndè cum cęteras vnctiones ſimplex [i] ſacerdos, vel presbyter valeat exhibere, hanc [k] non niſi ſummus ſacerdos [l] ideſt epiſcopus † dr conferre: quia de ſolis Apoſtolis legitur, (quorum vicarij [m] ſunt epiſcopi) quòd per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant: quemadmodum actuum Apoſtolorũ lectio manifeſtat.

Cum

a Vbi] i poſtquã.
b Vnxit.] Myſtica fuit & inuiſibilis vnctio Chriſti: quia nec [1] in regem nec in ſacerdotẽ fuit vnctus, vt 2. q. 7 c. ieſtes, §. his ita rñdet.
c Ex tunc.] i. ex tempore Chriſti.
d Perſonam capitis.] i Chriſti, qui eſt caput eccleſiæ.
e Differentia.] qđ oſtenditur, 96. di. duo ſunt, & inſ de maiorit. & obed. ſolitæ.
f In fronte.] vt de conſec. diſt. 5. de his, & c. nouiſſimè & c. manus, in quibus habet ſignificatio iſtarum vnctionum.
g In pectore.] de conſec. diſt. 4. deinde & c. presbyteri.
h Red'ere rõnẽ.] vt 36. diſt. c. qui eccleſiaſticis, §. ecce. ad finem.
i Simplex ſacerdos.] de conſec. diſt. 4 presbyteri.
k Hanc.] ſcilicet a confirmationem in fronte ſoli epiſcopi conferunt, ſup. de cõſue. quantò. vbi de hoc argu. contra 95. diſt. peruenit, vbi preſbyteri chriſmabãt in fronte. Sol. illud cõceſſit Greg. diſpenſatiuè ad ipſ pp ſcandalum, vt ibi expreſsè patet: aliàs ſacerdos nihil conferret, vt in c quantò.
l Summus ſacerdos.] ideſt, epiſcopus, 2. q. 7 accuſatio.
m Vicarij.] 61. diſtinct. quorum vices, a In

1 Scilicet ea vnctiõe q̃ a alii reges vel ſacerdotes viſibiliter vngebantur, & ita vſ loquũ Gratianus hic citatus. 1. Reg. 19.

† ibi: viam, habetur.

† Alias: Sed vbi Ieſus venit Nazarenus, &c.

Act 10. Ephe. 1. Col. 2.

† Dictio pietatis, deeſt in antiquis.

2 Vide Cõc. Trid. ſeſſ. 7. de confirm. can. 3.

Eſa 9. 3. Reg.

† In vno illo manuſcr. erant delinitio. ſed recẽtibus literis, in cęteris delibutio.

Apoc. 1.

1. Pet 2. † Vox, Petrus, eſt in omnib. manuſcriptis.

Heb. 6. Abac. 2.

Iacob. 2.

Gal 5.

Eccl. 2.

Rom. 10.

Matth. 10. & Mar. 8.

† Hoc tradit B. Aug. tract. 33. ſup Ioann.

† Vide B. Aug. tract. 113. ſuper Ioannem.

† Eps. ordinarius miniſter eſt huius ſacramẽti. Conc. Trid. ſeſſ. 7. de cõfirma. can.

a In qua.] simplex relatio est hic sicut ibi, mulier, saluauit, quæ damnauit, quoniam alia fuit columba quæ detulit ramum oliuæ in arca Noe, & alia quæ descendit super Christum dum baptizaretur.

b In cataclysmo.] idest, i in generali diluuio siue ipse diluuij.

c Reuertens.] ad arcam Noe

d Aliud quidē.] & sic colligitur hic q̄ aliam ordinem habuit in substantia olim Ecclia, & aliam hodie: alias videretē etiam ecclesia iudaizare in identate.

e Pastorali.] de cōsec. dist. 1. nullus epūs, & 45 d disciplina. B. f Propter historiā.] Marialis vnus de discipulis Petri, quē posuit Dūs inter discipulos cū dixit: Nisi efficiamini sicut pueri non intrabitis in regnum cælorum, &c. quē posteā Petrus cū alio scilicēt Matthæo ad prædicādum misit in Germaniā, q̄ cum iret, mortuus est, & rediit collega ad Petrum, & Petrus ait. Accipe baculum, & tangens eum dic vt in nomine Dñi surgat & prædicet, & iuit xl. die à tpe mortis tetigit eū, & resurrexit & prædicauit, & ita Petrus remouit à se baculum, & dedit subditis. Designātur: 2 aūt p̄ baculū ea quæ his versibus comprehenduntur.

In baculi forma presul datur hęc tibi norma:

Attrahe, per primum medio rege, punge per imum.

Attrahe peccantes: rege iustos: punge vagantes:

Attrahe sufflēta, stimula, vaga, morbida, lenta.

Vincentius.

g Mysticam ratio nem.] quia, baculus habet in summitate recuruationem, quasi ad vahendum, quod non est necessarium Romano Pontifici: quia nullus ab illo diuertere potest finaliter: 3 quia ecclesia non pōt esse nulla, 24. q. 1 pudenda, in fi. Vel quia per baculum, designatur coactio siue castigatio, ideo alij pontifices accipiunt: sed fuit superfluum baculos, qui ab homine 4 potest nem, recipiunt Romanus Pontifex non vtatur baculo quia potestatem a solo Deo recipit.

1 Hæc duæ glossulæ nō sunt in antiq̄ libris.

Act. 8. Matth. 4. Mar. 1. Luc 5.

Cum audissent (inquit) Apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem: qui cùm venissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent Spiritum sanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu: tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum, cuius aduentus per vnctionis ministeriū designatur: quia columba in qua a Spiritus sanctus super Christum in baptismo descendit, ad vesperum in cataclysmo b reuertens c ramum retulit virentis oliuæ; cuius vtiquè sacramentum Dauid propheta prænoscens, exhilarandam faciem in oleo prædicauit.

¶ Tractat de consecratione altaris. Abbas.

¶ Vngitur præterea secundùm ecclesiasticum morem, cum consecratur altare, cum dedicatur templum cum benedicitur calix: non solùm ex mandato legis diuinæ, verùm etiam exemplo beati Siluestri, qui cum consecrabat altare, illud chrismate perungebat: præcepit enim Dominus Moysi, vt faceret oleum vnctionis, de quo vngeret testimonij tabernaculum, & arcam testamenti, mensamq; cum vasis.

¶ Verùm vnctionis sacramentum aliud † quidem d efficit, & figurat, tam in nouo, quàm in veteri testamento; vndè nō iudaizat ecclesia cum vnctionis celebrat sacramētum, sicut aliqui mentiūtur, qui neque scripturas, neque Dei nouere virtutem.

¶ Monemus igitur, vt illum in ordinandis presbyteris, & consecrandis episcopis morem serues, & scias obseruari, quem Apostolica sedes obseruat: & infra.

¶ Licèt † Romanus Pōtifex non vtatur baculo pastorali, e tum propter historiam, f tùm propter mysticam g rationem: tu tamen ad similitudinem aliorum pontificum poteris eo vti.

TITVLVS XVI.

De sacramentis † nō iterandis.

¶ Innocentius tertius.

¶ In ordinato in subdiaconum sine manuum impositione, & confirmato non chrismatis sed olei vnctione, non fiet iteratio, sed supplebitur prætermissum.

CAP. I.

PAstoralis: † & infra.

¶ Præterea nos consulere voluisti, an permitti h debeat ministrare, qui sine impositione manuum Episcopalis] Duę sunt partes. Secūdaribi, Ad quod. Et prima subdiuiditur. Secundaribi, Et 6. Io And. CASVS. Quādā fuit promotus ad ordinem subdiaconatus sine manus impositione, quæritur vtrum sacramentum confirmationis dēat in eo iterari? Respondet Papa quod in talibus non est aliq̄d iterandum, sed supplendū quod incautē fuerat prætermissum. Not quod non dicitur iterari quod prius factū non fuit. Itē quæ omittuntur in ordinibus conferēdis, suppleri debēt.

[Gl. seq. recitetur per obiectiones, & solutiones.]

h Permitti.] ad hoc non videtur respondere: sed dic quod antequam suppleant illa, ministrare non debet 50. dist. si vero dubitando, & satis vt respondere ex eo quod dicit literas suppleri: quia non dicitur actum cum aliquid supersit ad agendum, 7. q. 1. illud, & cap. nihil. & C. ad Syllania. l. penul. in fi.

4 Et recuratio designat cū qui non benè recepit ab eo q̄ dedit baculum recurrandū, i. remouēdum, qā in Roma no Pōtifex locū nō hēt. Ioan. And.

† In codice Barbatiæ ita, aliud quidē efficit, & aliud figurat, tam &c.

† Et licet.

†In quibusdam codicibus magis uetustis ita, de sacramentis iterandis vel nō. vnus solus, ita: De sacramentis iterandis vel nō iterādis.

† Cap. 1. eo. ut. in 3. cōp.

Gen. 8. Psal. 103.

2 Vide p̄ intelligētia huius glossę in nocen. lib. 1. mysteriorū nullæ, c. 2.

Exod. 30.

3 Puto glossam rei esse ad illud Euangelij Et erit unus pastor & vnum ouile.

¶ Glo.

[Glo.seq.signat contrarium,& soluit.]

† ordinatio nem.

† In duobus versiculis legitur:diaconatus.

† Hæc est alia quæstio.

positione [a] manuum fuerit ad ordinem † subdiaconatus † assumptus.

¶ Et † si confirmationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate, sed oleo delinitus. ¶ Ad q̃ breuiter duximus respondendum,quod in talibus non est aliquid iterandum [b] sed cautè supplendum [c] quod incautè fuerat prætermissum.

¶ Hon. iij. archiepiscopo. Londoñ.† & eius suffraganeis.

¶ *Prohibet sepultos à schismaticis exhumari, vestimenta cum quibus cel brarunt iterum benedici, & altaria in quibus celebrarunt iterum consecrari.*

CAP. II.

ANobis humiliter quę siuillis, quid fieri debeat de mortuorum corporibus, qui tempore schismatici & reprobi Vvaldemari à schismaticis sunt sepulti † & de indumentis sacerdotalibus, cum quibus nec non de altaribus, in quibus degradati presbyteri celebrarunt. ¶ Nos autem inquisitioni vestræ breuiter respondemus, quod non credimus ob hoc duntaxat sepultos huiusmodi exhumãdos [d] aut debere indumenta talia iterum benedici [e] vel reconsecrari altaria [f] suprad icta.

¶ Gre.ix. archiepo Lon. †

¶ *Si in ordinatione presbyteri vel diaconi, manus impositio fuerit prætermissa statutis temporibus supplebitur.*

CAP. III.

PResbyter & diaconus cum ordinãtur [g] manus impositionẽ [h] tactu corporali (ritu ab Apostolis [i] introducto) recipiunt, quod si omissum fuerit, non est aliqua tenus iterandum , sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos caute supplendum [k] quod per errorem extitit prætermissum †. ¶ Suspensio [l] † autem manuũ , debet fieri cum oratio super caput effunditur ordinandi.

pore ad huiusmodi ordines conferendos debet cautè suppleri quod per errorem extitit p̃termissum: nec debet propterea aliquid iterari, suspensio manuum tunc debet fieri,cum oratio super caput effunditur ordinãdi. Not. quod presbyter & diaconus per manus impositionem debent ordinari Item nota quod ordinatio sacerdotis & diaconi introducta est exemplo Apostolorum. Itẽ no. quod licèt in conferendo sacramento sit defectus,non tamen reiteratur quod legitimè factum est: sed suppletur defectus. Item nota quod suppletio ordinis non debet fieri, nisi in dicbus constitutis ad ordines faciendos:& sic nota quod idem est in parte quod in toto. Item not. quod duo imperfecta faciunt vnum perfectum.

† ALLegduñ.

† Vide L. qui testamento. ff. de excusatu.

† al. impositio sed in pluribus & vetustioribus suspẽsio. q̃ videtur hic agnoscere glossa.

Presbyteris & diaconis qualiter manus imponantur.

† al. archiepiscopo Lugdun. &c.

¶ In codice barbaro post verbum sepulti, habentur hæc verba:iterum debeant exhumari.

[a] Impositione.] Quam solus episcopus facere potest diaconis 23.distin. diaconus. sed contra. 23. dist. subdiaconus vbi dicitur quod subdiaconus non accipit manus impositionem,sed illud cap. loquitur de impositione manus consecrationis,quę non datur subdiacono, sed hæc impositio manus est quędã benedictio.sic accipit 69. dist. quoniam. & 1. q.1.manus.

[b] Iterandum.] Et sacramentum non debet iterari, ne sacramento fiat iniuria.de consec. dist.4. ostenditur.& 1. q. 1. quod quidam.

[c] Supplendum.] sic ẽ. proxim. circa prin & 1.q.1. c. Spiritus sanctus. §. ecce. & inf eo presbyter.

[d] Exhumandos.] Propter hoc corpora exhumari non debent:quia illis non nocet talis sepultura,dummodo alias boni fuerint : infra de sepul.licet,& 13.q.2. anima defunctorum.

[Glo.seq recitetur per q.& solutionem.]

[e] Benedici.] Indumenta propterea iterum benedici non debent:ex quo semel consecrata sunt. Et hæc fuit dubitatio: quia vestimentis ecclesiæ , alij quam sacrati homines vti non debent. de consec.distinctione 1 capitulo vestimenta.sed vestimenta propterea non polluuntur.

[f] Altaria] iterum propter hoc reconsecrari non debẽt, de consec distinct.1 si motum & c.ecclesijs:qa pp hoc non sunt exccrata, sicut nec ecclesia, licet polluatur sanguine,de consec.distinct.1 ecclesijs.

PResbyter.] CASVS. Dicitur in hoc.cap.quod quando presbyter & diaconus ordinant, recipiunt per tactum corporalem manus impositionem, ritu introducto ab Apostolis, quod si fuerit omissum, tamen non

[g] Ordinant] Manus p̃sbyteri & diaconi chrismatis liquore perungi non debent,vt 23. distin. præterea.

[Gl.seq. ponit differentiã in manus impositione presbyterali & diaconali.]

[h] Impositionem.] sacerdotibus & diaconis manus imponitur. 23. distinct. quorundam, & eorum consecratio similis est 16.q.1. cap. generaliter. ℣. esse euidenter. sed differentia est quia episcopus & omnes p̃sbyteri,qui ibi sunt, super caput ipsi⁹ p̃sbyteri ordinandi, manus imponunt, 23. dist. presbyter cum ordinatur, diacono vero solus episcopus manus super caput illius ponit,vt dict. ca.c diaconus.

[i] Ab Apostolis.] Apostoli enim cum de p̃cepto Spiritus Sancti Paulum & Barnabam miserent ad Euangelium prædicandum gentibus, manus eis imposuerunt: & ideo ritu introducto ab Apostolis, presbyteris & diaconi, manus imponitur, vt dicitur 75. distinct. quod die dominico similiter ordinatio episcoporum siue consecratio ab apostolis, scilicet Petro, Iacobo, & Ioanne introducta est datibus formam successionibus 66. dist. porro.

[k] Supplendum.]Supra eo pastoralis.

[l] Suspensio] Quandò episcopus incipit orationem ad benedicendum sacerdotem, tunc presbyteri omnes qui primo tangebant caput, debent eleuare manus, ita quod non tangant caput ordinandi: quod ex ipso facto melius patet qualiter debeat fieri quam aliquo iure exprimatur,sic infra de dona.apostolicæ.quædam enim sunt,quæ melius possunt intellectu percipi, quam locutione exprimi,ff. de solu.ratum,ff. item ratam habeti.quo casu §.luiamus.

† Vide Innoc. & Host. q̃ si tales fuissent in culpa vt quia elegissent a mal.b. sepeliri,grauiter peccasset, & exhumandi essent ar. 21.dist c. fi. & 50. dist. ca.fi.lo. An.

DE

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Vidimus de ordinandis, qui ex varijs cauſis impediũtur, inter quos eſt vitium originis: ideò, &c.

De iſta materia habetur. 56. diſt. per totum. & repetitur in 6.

TITVLVS XVII.

De filijs presbyterorum ordinandis, vel non.

¶ Ex concilio Picta.

¶ *Illegitimus non ordinatur, niſi vt religioſus fiat: nec tũc præficitur, ideſt, ad prælaturã non habilitatur.*

CAP. I.

VT † filij a presbyterorum, & cæteri ex fornicatione[b] nati ad ſacros ordines † nõ ꝓmoueantur; Niſi aut monachi fiãt, vel in cõgregatione canonica regulariter viuẽtes, † prælationem[c] verò nullatenus habeãt. ¶ Sed neq; ſerui,[d] niſi à dominis ſuis libertate donentur.

¶ Alex. iij. Lincoñ. electo.

¶ *Illegitimus filius ſacerdotis, qui hoc tacito per reſcriptum apoſtolicum paternam eccleſiam impetrauit, remouetur ab illa.*

CAP. II.

ADꝫ præſentiam noſtram accedens R. presbyter, tacito, [e] quod eſſet filius ſacerdotis, impetrauit à nobis, vt in eccleſia, i qua pater eius miniſtrauit, exiſteret capellanus. Ideòquè mãdamus, quatenus ſi tibi cõſtiterit, quod memoratus R. ſit in ſacerdotio genitus, & ꝙ pater † in eadẽ eccleſia miniſtrauit: [f] nõ obſtantib. g prædictis literis noſtris ipſum amoueas ab eadem.

¶ Idem.

¶ *Non poteſt filius ſacerdotis eccleſiã paternã præſſe, hoc dicit cum ſeq.*

CAP. III.

PRæſentium † auctoritate iubemus, vt filios ſacerdotũ in eccleſijs paternis [h] miniſtrare, vel eas qualibet occaſione obtinere nullatenꝰ patiãs; [i] ſed ipſos ab eccleſijs, in quibus patres eorum miniſtraſſe noſcuntur, ſtudeas penitus amouere.

¶ Idẽ Vigoreñ. epiſcopo.

¶ *Idem dicit.*

CAP. IIII.

COnquerente † nobis M. clerico: [k] & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi publicũ eſt & notoriũ, [l] patrem R. clerici habuiſſe in prædicta † eccleſia perſonatũ, fuit Papæ, mandat Papa ſi publicum eſt & notorium patrem dicti R. habuiſſe perſonatum in dicta eccleſia, filius eius nullo modo inſtituatur ibid. & ſi inſtitutus eſt, remouetur. No. quod filius portat iniquitatẽ patris; quod verum eſt temporaliter, non autem æternaliter.

¶ Onquerente] CASVS. Diotuno presbytero eccleſiæ ſanctæ Mariæ, M. clericus fuit præſentatus ad eam à patrono. R. filius dicti presbyteri impediebat eius inſtitutionem, vndè dictus M. cõqueſtus

---

¶ In vno vetuſtiſſimo ita: De filijs presbyterorũ non ordinandis, nec in paternis eccleſijs tolerandis. In alio ita: De filijs presbyterorum & aliis illegitime natis ordinandis nel non.

† Ca. 1. eo. ti. in 1. comp.

¶ Gradus.

¶ Viuant.

† Poſt Cõci. Later. ſub Alex. 3. par. 19. c. 1. & cap. 2. eo. tit. in 1. compil.

† Maximè beneficiales, de hoc eod. titu. ad audiẽtiã, lo. And.

† Poſt Cõc. Later. ſub Alex. 3. par. 19. c. 4. & c. 3. eod. tit. in 1. comp.

Conc. Trid. prouid. citatũ. Conc. Later. ſub Innoc. c. 31.

† Poſt Cõc. Later. ſub Alex. 3. par. 19. c. 1. & c. 4. & tit. in 1. com.

† Præſcripta, in omnibus manuſcrip.

a Vt filij,] Suppleo, ſtatuimus.

b Ex fornicatione.] Sunt. ſupra de electi. cum in cunctis if. de ſer. non ordinan. conſuluit. & 35. q. 3. de inceſtis.

c Prælationem.] ſic. inf. e. c. vltim. ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, vt ibi.

d Neque ſerui.] ff. de ſeruis non ordinan. conſuluit.

e Tacito.] Et ideò non valuerunt literæ ſupra de reſcrip. ſuper literis. & ff. 25. q. 2. & ſi legibus.

f Miniſtrauit.] Nullo medio: quia ſi medius perſona interueniſſet, ſecus eſſet. inf. eod. c. tranſmiſſa. & cap. ad extirpanda, ex tunc enim ſi fuiſſet legitimus, licitè poſſet ibi miniſtrare: alias non. inf. eo. c. fin.

g Non obſtantibus.] Quia impetratæ ſunt tacita veritate. ſimile ſupra de ætate & qualita. eam te. ſecus ſi ex certa ſcientia illum recipi mandaſſet. Et ſic eſt arg. ꝙ non eſt ſemper obediendum literis ſine mandato Papæ. arg. ſupra de reſcr. ſi quando. & c. prædicto, eam te.

ADDITIO. Item eſt ar. hìc quod literæ impetratæ tacita veritate non conſeruant iuriſdictionem.

PRæſentiũ.] CASVS. prohibet hic Papa ne filij ſacerdotũ debeant miniſtrare in eccleſijs paternis, vel ea aliqua occaſione detinere, ſed indè penitꝰ amoueantur. Not. filium in paterna eccleſia non poſſe miniſtrare.

h Paternis.] Idem iuris eſt de aliis. inf. e. cap. vlt. vndè ſupplet maximè.

i Patiãs.] Niſi habeant illas per diſpenſationẽ Apoſtolicæ ſedis inf. e. c. ex tua. & c. pe. & vlt. Et idem eſt ſi fuit perpetuus vicarius, infra eo. conſtitutus, aliàs expellantur, & alijs idoneis conferant ff. eo. c. vlti. De hac materia dicetur. inf. e. c. vlti.

CONquerente] CASVS. Diotuno presbytero eccleſiæ ſanctæ Mariæ, M. clericus fuit præſentatus ad eam à patrono. R. filius dicti presbyteri impediebat eius inſtitutionem, vndè dictus M. cõqueſtus

k M. clerico.] Qui præſentatus erat à patrono eccleſiæ. & iſte R. moleſtabat eum ſuper illa eccleſia in qua pater eius nullo medio miniſtrauerat.

l Notorium.] Qualiter dicatur aliquid notorium eſſe, habes infra de coh. 1. clerico. & mulie. c. vlt. quia ſi ibi miniſtrauit, non poteſt eſſe notorium, ſupra de tranſla. prælato. quanto.

a Amo-

a Amouere.] Cum non offendat dispensatione Apostolicæ sedis, vt dictum est supra c. proxi. & idem hic dicas.

VEniens.] Sunt duæ partes. Prima ponit querelam clericis, Secunda: ibi, Ideoq; prouidet distinguendo. Secundum membrum; ibi, Verum. Io. And.

CASVS. Epūs Londoñ. ordinauit N. clericū in presbyterū, ad capellam sancti Laurentij, quam concessit eidem: postmodùm verò ipsum spoliauit eadem, ꝙ eo ꝙ pater eius in ipsa ecclesia ministrauit Sacerdos ille significauit hoc domino Papæ. vndè mandat Papa eidē epō, quatenus si constitit ei eō ecclesiam ei concessit, ꝙ pater eius presbyter in ipsa ecclesia ministrasset, ipsum sibi restituat, & in pace dimittat. amoto alio siquem in ea instituit. Sed si hoc ignorauit: ex quo eum ad ipsum ordinauit, eam sibi restituat donec in alia ecclesia sibi prouideat vnde honeste valeat sustentari. Nota. in omnibus decretalibus istis, ꝙ filius non debet succedere patri in ecclesiis paternis. Item qui scienter ordinat indignum, compellitur ei prouidere.

filium eius ibidem ministrare, aut eiusdem ecclesiæ personatum habere nullatenus patiaris, & si iam instituerit ibi, eū indè non differas amouere.[a]

¶ Idē Londoñ. episcopo.

¶ *Episcopus, qui scienter contulit filio sacerdotis patrem ecclesiam, exindè eum remouere non potest.*

CAP. V.

VEniens † ad præsentiam nostram N. clericus nobis proposuit, ꝙ cùm illum ad capellā sancti Laurentij q̄ ei concessisti; [m] presbyterū ordinasses, ipsum ea postea spoliasti, eò ꝙ pater eius in prædicta † ecclesia ministrauit. [b] ¶ Ideòq; fraternitati tuæ mādamus, quatenus si tibi innotuerit [c] qñ eam sibi dedisti, ꝙ pater eius presbyter in dicta ecclesia ministrasset, ipsam ei restituas, [d] & in pace dimittas, amoto alio, si quē instituisti forsitan in eadē ¶ Verum si hoc ignorans feciſti, † ex quo ad ecclesiam ipsam eum in presbyterū ordinasti, [e] eā sibi restituas, donec in alia ecclesia sibi prouideas, undè honestè valeat sustentari.

¶ Idem Oxoñ. episcopo.

¶ *Gratiam continet: & hoc dicit. Ex quo filius sacerdotis est ordinatus, non debet carere beneficio.* Io. And.

CAP. VI.

PRoposuit † nobis R. lator præsentiū, quod cum ad ecclesiam de Saleb. † à domino fundi fuerit præsentatus, tu curam animarum noluisti sibi committere, pro eo quod esset filius sacerdotis,

Cæterum quia indignū est, vt ipse postquam est in subdiaconum ordinatus, omninò debeat ecclesiastici beneficij prouisione carere. [f] Mandamus, quatenus aliquem honestum presbyterum cum assensu eiusdem clericiinuenire studeas, qui ecclesiæ seruiat supradi-

[Glo. seq. fignat contrarium, & soluit: Secundo quærit & soluit: contra soluit, & allegat & respōdet.]

e Ordinasti.] ar. cōtra 50. dist. ex pœnitētibus & 81. dist. si q̄s fine. Contra hoc fit ex dispensatione: vt dixi. Nunquid interim est prælatus? Ita: & habebit omnia. ff. de bo. pos. l. 2. Sed cōtra vt ꝙ nō sit prælatus. prælatura enim ad tempus dari non pōt. 55. dist. præcepta. sicut nec hæreditas tēporalis, ff. de adopt. Il tibi. & ff. de hæred. instit. hæreditas, ff. de reg. iur. actus legitimi. sicut nec libertas, ff. de manumiss. testa. libertas, ff. de pe. quæsitum. §. 2. sed hoc intelligitur fieri de mandato domini Papæ: aliàs non esset prælatus.

PRoposuit.] Primò ponitur clerici supplicatio. Secundo gratiosa prouisio. ibi, Cæterum Abb.

CASVS. R. clericus à patrono præsentatus fuit ad ecclesiam de Salebera. 2 epūs dicece. voluit ei curam animarum committere, ꝙ eo quod esset filius sacerdotis, accessit ad Papā dicēs ꝙ esset in subdiaconum ordinatus. rescribit Papa epō dicens ꝙ indignū est ut careat beneficio ecclesiastico, qui in subdiaconum est ordinatus: vndè mandat quatenus aliquem honestum presbyterum cū assensu illius clerici debeat inuenire, qui ecclesiæ ipti deseruiat, ita quod pfatus R. habeat medietatem omnium beneficiorum ipsius ecclesiæ: quoniam solus presbyter missarum solemnia vel alia officia sine clerico non pōt celebrare. Nota quod in sacris ordinibus constitutus non debet carere beneficio Itē sacerdos solꝰ sine clerico non debet esse.

[Glo. seq. arguit, allegat 4. tuta.]

f Carere.] Et ita est hic sic ꝙ qui habet ordinem, debeat habere beneficium, 70. dist. capitulo 1, & 2, & j. de præben. episcopus, & 1. q. 3 si quis obiecerit.

[Glo. seq. ob jcit, dat solutio P. secundam per suppletionem, tertiam Vin. & Lauren. demum vacillat quis istorū sit prælatus

g Cum assensu eiusdem.] Sed quare requiritur assensus illius, & nō patroni. contra illud 63. dist. principali. & c. seq P. dicit ꝙ patronus eligit solum prælatum, &

hic

a Concor. l. verius, cum gl. ff. de probat. & ff. de admin. tu. l. hoc autem.

¶ Post' concil. Lateran. sub Alexan. iij. par. 19. cap. 3. & c. 4. eod. ti. in 1. compilatione.

¶ Præscripta, legitur in omnibus antiquis

† Vide l. 2 C de iur. & fa. igno. & l. 6 res obligat. C. de le.

† Post conc. Laterā. sub Alexan. in par. 19 cap. & c. 7. eo. ti. in 1. comp.

† Salab. Salebi. Sabel.

2 Al Sal

ſte ſubdiaconus erit prælatus, & ideo conſenſus eius exigebatur, infra de iure pat. poſtulaſti. vel ſupple; & pro ni conſenſus principaliter. Vel dicas melius, quod ſecerdos erit prælatus, vt dicebant Lau. & Vin. & ſubdiaconus toleratur ex diſpenſatione, & ideo conſenſus pro-

ni debet requiri principaliter, & patronus præſentabit presbyterum de aſſenſu cleric: & iſti æqualiter 1 habebunt bona eccleſiæ. Et hoc quod dī de iſto R. potius credo dictum ex diſpenſatione quam de iure, quia ex eo quod dicit [indignum eſt vt iple &c.] Sacerdos debet habere de iure adminiſtrationem: & ſecundum hoc ſatis videtur quod clericus ſit prælatus ex diſpenſatione Papæ, vt dicit P. & ſacerdos erit ſeruitor eccleſiæ, quod innuit illa littera [qui eccleſiæ ſeruiunt, &cætera.] quod ſatis videtur. ſed ex littera potius colligitur quod presbyter ſit prælatus, quam clericus, ex eo quod dicit, ſolus presbyter, & ex eo quod dicit, ſine miniſtri ſuffragio. Et eſt argumento quod clerici poſſunt habere præbendas diſtinctas & diuerſas.

[Glo. ſequ. arguit. alle gat. 5. iura.]

1 Dicebat Phi. in Italia hoc ſeruari I multis capellis, quæ hēnt plures clericos, nec tamen aliquis iſtorum hēt ſuper alios p̄latura, vnum nūt p̄latum hēbit eccleſia, & nō plures. 7. q. 1. in apibus. 13. q. j. c. 1. 12. q. 2. ſicut. Io. An.

† Poſt Cōci. Later. ſub Alex. 3 par. 19. c. 8. eo. tit. in 1. compil.

† Vide Antonium Auguſti. in nouis collectionibus veteris, loco proxime cuſtodi.

[Glo. ſequ. arguit. alle gat. 5. iura.]

a Solus.] arg. quod eccleſia dedicari non debet, niſi tantum aſſignetur eidem, quod duobus ſufficiat. arg. 7. q. 1. illud. & 81. diſt. in omnibus. de conſ. diſt. 1. hoc quoquè ſtatutum. & capitul. nemo. & 1. q. 2. placuit.

ctæ, ita quod p̄fatus R. medietatē omnium beneficiorū prædictæ eccleſiæ, eidem in ſuo ordine ſeruiēdo, pacificè debeat obtinere, non enim ſolus [a] p̄sbyter miſſarū ſolēnia, vel alia diuina officia poteſt ſine miniſtri ſuffragio celebrare.

¶ Idem archiepiſcopo Cantuarien.

¶ Filius præſſe poteſt eccleſia, cui pater præfuit media te.

CAP. VII.

EX † trāſmiſſa cōqueſtione G. clerici pcepimus, quod ad abbatis de Caſtris p̄ſentationē, in quodam beneficio eccleſiæ de †N eum in præſenti recipere diſtuliſti, eo quod pater eius in p̄fata eccleſia miniſtrauit: quo defūcto media [b] interceſſit perſona, cui prædictum beneficiū eſt collatum. ¶ Ideòquè mādamus, quatenus ſi eſt ita, p̄nominatū G. ad præfatum beneficiū admittere non poſtponas, non ideò minus obſeruato [c] Apoſtolici reſcripti decreto, quod ſucceſſionē [d] in eccleſia Dei hæreditariam deteſtatur.

¶ Idē Vigoreñ. epiſcopo.

¶ Filius præſſe poteſt eccleſia, in qua pater ſine titulo miniſtrauit.

CAP. VIII.

COnſtitutus † in præſentia noſtra G. clericus, ſupplici [e] nobis inſinuatione mōſtrauit, p̄ cū capellā de Stortoñ. † canonicè fuiſſet adeptus, & eam pluribus annis pacificè poſſediſſet, R. miles ipsū ea ſine iudicio ſpoliauit. [f] Cūque memoratus clericus exindè apud [g] depoſuiſſet querelam, obiectum fuit ei, quod pater ſuus in capella miniſtrauit eadem: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus † ſi tibi conſtiterit, quod idem clericus à capella fuerit prædicta per potentiam laicalem eiectus

† Cap. 9 e. tit. in 1. compil. & poſt Cōc. Lateran. ſub Ale. 3. par. 19 cap. 9.

† al. de Cotbana.

† In multis antiquis ita, quatenus ſi conſtiterit, quod prædictus clericus &c.

1 Concor. l. hæredis. ff. de ver. ſig. & l. fi. C. de repud. viola. & gl. in l. 1. in princ. ff. de pet. hæ. dicitur quod hæres hæredis teſtatoris eſt hæres. & C. de legi. in annalibus, ff. de verbo. ſignific. hæredis ff. de lib. & poſt. l. 1. Sol. regulare eſt ut per multas ſucceſſiones accipiatur nomen hæredis, vt in prædicta. l. ſciendum ſit contraria ſpecialia ſunt. & ſi iſte Gu. fuit legitimus nulla diſpenſatio eſt neceſſaria, ex quo medius interceſſit perſona: vt dicitur hic in fi. & hic non dicitur quod non fuerit legitimus Ber.

[a] Solus.] arg. quod eccleſia dedicari non debet, niſi tantum aſſignetur eidem, quod duobus ſufficiat. arg. 7. q. 1. illud. & 81. diſt. in omnibus. de conſ. diſt. 1. hoc quoquè ſtatutum. & capitul. nemo. & 1. q. 2. placuit.

[b] Media.] Nota quod nomen hæredis, proximum ſignificat, non vitiosum; ſed non ſemper 2 ſecundum quibuſdam ſpecialibus, ff. de verbor. ſignifi. ſecundum vero. C. de pac. l. hon. 1. arg contra. C. de hæred. inſti. l. vlt. vbi

2 Concor. l. hæredis. ff. de ver. ſig. & l. fi. C. de repud. viola. & gl. in l. 1. in princ. ff. de pet. hæ.

[c] Obſeruatio.] Id eſt, non propter hoc minus obſeruatur de cretū illud, quo prohibetur filios ſuccedere in paternis eccleſiis, ut ſupra eod. præſentium, & in eccleſia ſucceſſio eſſe non debet. 8. quæſtione prima, Apoſtolica.

[d] Succeſſionem] not. quod hæreditaria ſucceſſio in filijs, & etiam in hominibus eiuſdem loci conſiderantur, infra de iure patro conſuluit. & infra de inſt. ad decorem. & infra de decimis. ad hæc.

[e] Conſtitutus.] Prima ponit querelam. Secunda probationem: ibi, Fraternitati.

CASVS. Quidam clericus G. nomine, quandam capellam canonicè fuerat adeptus, vt dicebat: & eam pluribus annis poſſedit quietè, tandem &. miles ipſum ſpoliauit eadē, propter quod clericus apud ordinarium depoſuit quæſtionem. obiectum fuit ei, quod pater eius in capella miniſtrauit eadem: propter quod capellam non potuit re habere, ipſe conqueſtus eſt domino Papæ, dicēs quod pater eius nec perſona nec vicarius perpetuus fuit in ipſa capella, aliquando tamen ſteterit ibi, ſed nullum ius habet in ea. Mandat Papa epiſcopo Vigoren. quatenus ſi conſtiterit ei, quod dictus clericus a prædicta capella fuerit per potentiam laicalem eiectus, & quod pater eius non fuerit perſona vel perpetuus vicarius in ipſa, licēt quandoque miniſtraſſent ibidem, nomine prædicti Gul. faciat eam ſibi reſtitui cum fructibus indè perceptis. Nota quod ſpoliatus reſtitui debet cum fructibus perceptis à tempore ſpoliationis. Item perpetuus vicarius ius dicitur habere in eccleſia, vnde filius eius ſuccedere non poteſt.

[e] Conſtitutus.] Quod de iure fieri non potuit. 16. quæſtione. 7. laici, & c. contra ſanctorum, nec etiam in hominibus clericorum laici habent poteſtatem. 23. q. 8. ſcire. & 12 q. ult. 8. eccleſiarum.

[f] Eiectus.] Sed cum ille fuerit ſpoliatus, debuit reſtitui ſimpliciter antequam cognoſcatur de iure ſuo. inf. de reſtitu ſpo. in literis, & cap. item cum quis. & capitulo ex conque-

& quod pater eius præfatæ capellæ persona seu perpetuus [a] vicarius non fuerit (licèt in eadem nomine [b] eiusdem G. quandoquè ministrauerit) ipsam sibi cum redditibus perceptis, [c] restituere nō omittas.

¶ Idē Ebotacen. archiepo.

¶ Si is cui concessum est à Papa, vt possit dispensare cum filijs sacerdotum circa ecclesias paternas immediatè remanet, cū aliquo dispensat: ille per literas iustitia postea contra eum impetratas remoueri non poterit.

CAP. IX.

EX† tua nobis parte est propositum, quod cum olim ad tuam consultationem [d] super filijs sacerdotum, tales à nobis literas recepisses, vt eos posses in ecclesiis, quas patres eorum nullo mediante possederant, sustinere, quos probatæ vitæ & sanæ, † conuersationis cognosceres, vel quos longo tempore illas tenuisse † constaret: quidam ad iudices literas impetrauerunt, ut si constaret eos esse filios sacerdotum, vel clericorum, qui in proximo ante eos [e] ecclesias tenuerunt, super his imponatur eis appellatione cessante silentium, & ecclesias illas ipsis [f] assignent, quamuis in eis se offendere nequeant. [g] per episcopos institutos ¶ Super quo tibi taliter respondemus, quòd si per priores literas cum aliquibus clericis dispensatū, dispensationem tuam posteriorum literarum intuitu, nolumus irritari. [h] Alios verò clericos laicæ donationis [i] intuitu in ecclesiis sine auctoritate pontificis sui institui, aut institutos remanere auctoritate Apostolica prohibemus.

¶ Idem Cantua. archiepiscopo, & ei⁹ suffraganeis.

¶ Si manifestum est, quod filius ecclesiæ immediatè succedit patri, sine aliqua restitutionis receptione ab illa remouebitur.

CAP. X.

QVoniam † ex sacris canonibus prohibetur præcipit remoueri. Ab. Nota quod dispensatio semel concessa reuocatur. Itē literæ veritate tacita impetratæ nō valēt. Item nullus debet instituī in ecclesiis sine auctoritate episcopi.

d Consultationem.] Improprie ponitur: quia cū respō det cōsultationi, iuscōe oēdit p respō sionē. ar. ff. de vo. & vocadem. ex multa. & ideo exponit consultationem, idest, supplicationē: qa in diligentia committet hæc decre. & hoc patet ex eo qđ dicit, si dispēsatti. 1 & dispēsationē. & probatur hoc j. eod. c. pē & vlt. nam Papa tantū cum talibus dispensat. vt ibi dicitur.

e Eos.] Cū quibus fuerat dispensatum.

f Ipsis.] Impetrātibus.

g Nequeāt.] Hoc ideo dicit, qa de gratia ipsis obtinuerūt literæ, pro illis ecclesiis obuenēdis. Et ex hoc patet, q ecclesias licitè retinere non poterant per sō lam concessionē episcoporum, ex quo Papa mandat eos remouerī: & est verum. in fine c. vlt.

{Glo. sequ. notat dispensationem semel factam, &c.}

h Irritari.] Ergo dispēsatio semel facta nō est reuocāda ampli⁹: sicut nec inluna remissio. 1. q. 4. si illic. 2 imo beneficiū decens est esse mānsurū, in Auth. constitu. q de dign. sta. li a pa. §. illud quoque. colla. 6. Deū enim dona sua multiplicat. de pæ. d. 1. quā tūlibet. & inf. de sch. sima fraternitati.

i Donationis.] 1. q 7. ſi quis omnem in fi. imo suspendi debent clerici & communione priuari, qui ecclesias recipiunt de manibus laicorum, & laici sunt excommunicandi, infra de iure patron. praterea, cum ipsi tales ius possidere non possunt. supra de elec. sacrosancta. & c. Matsana. nisi in capella ubi patronus habet tantum ius præsentandi, infra de iure pat. c. a nobis & c. quod autem, & c. cum autem, & cap. pastoralis. & non ius cōferendi. inf. eo c. vlti.

QVoniam.] Prima recitat factum, secunda prouidet ibi, Nolumus.

CASVS. Mandat papa Cantua. archiepiscopo, & eius suffraganeis, quatenus si publicum fuerit patres personatum in ecclesiis habuisse, filios eorum ab ecclesiis illis excludant, nec ad eas vitetur assumantur: & si hoc publicum est, nec causa in iudicio deducatur, nec testes admittantur. Nota quod in notoriis ordo iuris non requiritur.

a Exclu-

1 Vide notata infra e. tit. c. 1. primo nūo in fi lib. 6.

2 Concer. l. sed si vnus. § filio. ff. de iniur. & in l. 2. c. iniu.

† Ca. 11 eo. tit. in 1. compilauo.

Pœna clericorum, recipientium ecclesias de manibus laicorum.

† Post concil. Lateran. sub Alexan. iii. par. 19. c. 10. & c. 11. eo. titu. in 1. compi.

b Nomine.] Patet ministrauit ibi nomine filii, patet q filius erat plānus: quia is cuā possidet cuius nomine possidetur. ff. de acquir. pos. qđ meo. Inst de interdi. §. possidere. Inf. de restit. spo. cū venisset. infra de p̄scrip. si diligenti.

† al. bene.

c Perceptis.] Vel etiam qui percipi potuerūt inf. de rest. spol. grauia. vbi de hoc.

† al. habuis se.

EX tua.] in prima ponitur cōsul tatio In secunda respōsio: ibi, Super quo. Ioan. And.

a Excludatis.] sup.eo.præsentium, & inf.eo. c.vlt.

b Vlterius.] Et ita loquitur de illegitimis, & sic nec in paternis ecc in alijs instituí debent, vt inf.eo.c.vlt.

[Gl.seq. nota quod in manifestis,& c.alle.4.concord. in contrarium alleg.4.iuris]

c Manifestum.] Et ita habes q̃ in manifestis & notonijs ordo iudiciarius nõ est obseruandus, 2. q.1. de manifestis, & c.q̃ Lotharius, ī. de appell. cum sit Romana, in fin. & C. de accus. ea quidē. Arg. contra 2. q. 1. Deus omnipotens, & sup.de diuor. porro. & sup de elec. bonæ memoriæ.

† Al. ita patres eorum.

AD exirpandas.] Primo ponitur occulta consultatio secundo responsio. Secunda: ibi, Fraternitati.

CASVS. Dī hic q̃ filij presbyterorum, qui ecclesias tenent, in quibus patres eorũ nulla persona media ministrarunt tanquam personæ vel vicarij perpetui, remoueantur ab illis. Not. q̃ filij presbyterorũ non possint succedere patribus in ecclesijs, in quibus patres eorum personæ vel vicarij fuerunt perpetui. Item media persona purgat vitium successionis.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõp.

Hæc glossa est singularis, & obseruatione digna.

† Casan. Castien. episcopo Castelben.

[Gl.seq. vide per q. an prohibitio filiorum, &c.]

d Filii presbyterorum.] Vel etiã nepotes, vel interiorũ q̃libet, quorũ est ius succedendi, arg. l.nit. de hæt. qual. & dif. §. fin. In collateralibus non prohibetur, arg. inf. de offic deleg ea parte, & quilibet repellitur, qui quasi iure successionis ecclesiam sibi vẽdicare intendit: quia sibi non habet locũ successio. sup.eo.ex tenimissis, in fi.& 8.q.1.apostolica.

† Cap.3.eo. tit. in 2.cõp.

e Vicarii.] perpetui, simile sup. eo.constitutus.

f Nulla persona media.] sup.eo.ex transmissa.

g Amouere.] etiam si sint de legitimo matrimonio nati: ne videantur locum habere successio 8.q.1. apostolica, secus si media persona intercessisset: quia de iure communi, ibi & alibi possent præfici, cum sint legitimè nati.

AD hæc.] Communis diuisio. Secunda ibi, Sciat. Abb.Siculus.

CASVS. Quæritur à Papa, virum filii episcoporum possint ad sacros ordines promoueri, si alias digni sint? Respon. Papa, si de legitimo matrimonio sint geniti, nec aliud impediat, possunt ad sacros ordines licitè promoueri, & in eisdem ecclesijs in quibus præsunt patres eorum beneficium obtinere. No. q̃ pater & filius legitimus simul possunt esse in eadem ecclesia. Item nota hanc decret. generaliter pro omnibus filijs clericorũ, de legitimo matrimonio genitis, qũ possunt ad sacros ordines promoueri, & ecclesiastica beneficia habere, nõ tãtum in ecclesiis aliis, sed ét in paternis, patribus eorum viuis vel mortuis.

[Gl seq.signat cõtrarium.]

h Legitimo.] infra eo. ad abolendã, arg. contra fin vnã lect. sed illud, maximè, quod est ibi, tenetur comparatiuè: aliàs illegitimus filius simul cum patre in eadem ecclesia esse non debet, inf.eod. cum decorem.

i Obtinere.] Et ita põt filius legitimus in paterna ecclesia simul cum patre beneficium obtinere, arg. inf.eo. cũ decorem, à cõtrario sensu in verbo, illegitimus, sed in paterno bñficio siue dignitate succedere nõ dẽt. 8.q.1.apostolici, &, & ī. e. cõstitutus, & ī. e. c.proxi. Ber.

Michael.] Diuiditur. In prima facti narratione. In secunda causæ cõmissionis ibi, Fraternitati. Abb.Siculus.

† Cap.4.eo. tit.in 2.cõp.

† Coronen. Toron.

CASVS. Michael pbyter proposuit coram Papa, quod ecclesiã S. Io. canonicè fuit adeptus. Sed M filius Antonii presbyteri, qui proximò ante habuit personatum ipsius ecclesiæ, asserit ad se pertinere vicaria eiusdem ecclesiæ: mãdat Papa quatenus si constiterit dictum M. filiũ fuisse ipsius Antonii, q̃ proximè antè habuit personatum illius ecclesiæ. sup vicaria ipsius ei silentiũ ppetuũ imponat. Not. quod filius sacerdotis patri succedere nõ põt tanq̃ persona, vel tanquàm vicarius in ecclesia permanere.

[Glos. seq. quærit, & soluit ex solutione infert aliam quæstionem quam soluit, iterum ex solutione obicit, & respondet.]

k Constiterit.] sed qñ poterit hoc constare si ipse negauerit se nhũ fuisse illius? 1 Rñ. si natus fuit ex illa quã tenebat secum publicè in domo pro concubina; pñsumitur n. filius illius, sicut alijs pñsumitur filius, quia natus est in matrimonio; quia pater est is, quem nuptiæ demonstrant, ff. de in ius voc. 3a mater. Et ita præsumptuè

Probanda filiationis & illegitimitatis quibus modi.

l Vide l. fi mater. C. ne de statu defunct. & l. si cum pater, C. si aduersus iudica.

a Excludatis.] sup.eo.præsentium, & inf.eo. c.vlt.

b Vlterius.] Et ita loquitur de illegitimis, & sic nec in paternis ecc in alijs instituí debent, vt inf.eo.c.vlt.

[Gl.seq. nota quod in manifestis,& c.alle.4.concord. in contrarium alleg.4.iuris]

c Manifestum.] Et ita habes q̃ in manifestis & notonijs ordo iudiciarius nõ est obseruandus, 2. q.1. de manifestis, & c.q̃ Lotharius, ī. de appell. cum sit Romana, in fin. & C. de accus. ea quidē. Arg. contra 2. q. 1. Deus omnipotens, & sup.de diuor. porro. & sup de elec. bonæ memoriæ.

† Al. ita patres eorum.

AD exirpandas.] Primo ponitur occulta consultatio secundo responsio. Secunda: ibi, Fraternitati.

CASVS. Dī hic q̃ filij presbyterorum, qui ecclesias tenent, in quibus patres eorũ nulla persona media ministrarunt tanquam personæ vel vicarij perpetui, remoueantur ab illis. Not. q̃ filij presbyterorũ non possint succedere patribus in ecclesijs, in quibus patres eorum personæ vel vicarij fuerunt perpetui. Item media persona purgat vitium successionis.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõp.

Hæc glossa est singularis, & obseruatione digna.

† Casan. Castien. episcopo Castelben.

[Gl.seq. vide per q. an prohibitio filiorum, &c.]

d Filii presbyterorum.] Vel etiã nepotes, vel interiorũ q̃libet, quorũ est ius succedendi, arg. l.nit. de hæt. qual. & dif. §. fin. In collateralibus non prohibetur, arg. inf. de offic deleg ea parte, & quilibet repellitur, qui quasi iure successionis ecclesiam sibi vẽdicare intendit: quia sibi non habet locũ successio. sup.eo.ex tenimissis, in fi.& 8.q.1.apostolica.

† Cap.3.eo. tit. in 2.cõp.

e Vicarii.] perpetui, simile sup. eo.constitutus.

f Nulla persona media.] sup.eo.ex transmissa.

g Amouere.] etiam si sint de legitimo matrimonio nati: ne videantur locum habere successio 8.q.1. apostolica, secus si media persona intercessisset: quia de iure communi, ibi & alibi possent præfici, cum sint legitimè nati.

AD hæc.] Communis diuisio. Secunda ibi, Sciat. Abb.Siculus.

CASVS. Quæritur à Papa, virum filii episcoporum possint ad sacros ordines promoueri, si alias digni sint? Respon. Papa, si de legitimo matrimonio sint geniti, nec aliud impediat, possunt ad sacros ordines licitè promoueri, & in eisdem ecclesijs in quibus præsunt patres eorum beneficium obtinere. No. q̃ pater & filius legitimus simul possunt esse in eadem ecclesia. Item nota hanc decret. generaliter pro omnibus filijs clericorũ, de legitimo matrimonio genitis, qũ possunt ad sacros ordines promoueri, & ecclesiastica beneficia habere, nõ tãtum in ecclesiis aliis, sed ét in paternis, patribus eorum viuis vel mortuis.

[Gl seq.signat cõtrarium.]

h Legitimo.] infra eo. ad abolendã, arg. contra fin vnã lect. sed illud, maximè, quod est ibi, tenetur comparatiuè: aliàs illegitimus filius simul cum patre in eadem ecclesia esse non debet, inf.eod. cum decorem.

i Obtinere.] Et ita põt filius legitimus in paterna ecclesia simul cum patre beneficium obtinere, arg. inf.eo. cũ decorem, à cõtrario sensu in verbo, illegitimus, sed in paterno bñficio siue dignitate succedere nõ dẽt. 8.q.1.apostolici, & ī. e. cõstitutus, & ī. e. c.proxi. Ber.

Michael.] Diuiditur. In prima facti narratione. In secunda causæ cõmissionis ibi, Fraternitati. Abb.Siculus.

† Cap.4.eo. tit.in 2.cõp.

† Coronen. Toron.

CASVS. Michael pbyter proposuit coram Papa, quod ecclesiã S. Io. canonicè fuit adeptus. Sed M filius Antonii presbyteri, qui proximò ante habuit personatum ipsius ecclesiæ, asserit ad se pertinere vicaria eiusdem ecclesiæ: mãdat Papa quatenus si constiterit dictum M. filiũ fuisse ipsius Antonii, q̃ proximè antè habuit personatum illius ecclesiæ. sup vicaria ipsius ei silentiũ ppetuũ imponat. Not. quod filius sacerdotis patri succedere nõ põt tanq̃ persona, vel tanquàm vicarius in ecclesia permanere.

[Glos. seq. quærit, & soluit ex solutione infert aliam quæstionem quam soluit, iterum ex solutione obicit, & respondet.]

k Constiterit.] sed qñ poterit hoc constare si ipse negauerit se nhũ fuisse illius? 1 Rñ. si natus fuit ex illa quã tenebat secum publicè in domo pro concubina; pñsumitur n. filius illius, sicut alijs pñsumitur filius, quia natus est in matrimonio; quia pater est is, quem nuptiæ demonstrant, ff. de in ius voc. 3a mater. Et ita præsumptuè

Probanda filiationis & illegitimitatis quibus modi.

l Vide l. fi mater. C. ne de statu defunct. & l. si cum pater, C. si aduersus iudica.

CAP. XI.

AD † extirpandas successiones: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si qui filij presbyterorum [d] prouinciæ tuę teneant ecclesias, in quibus patres eorum tãquam personę vel vicarij [e] nulla persona media [f] ministrarunt, eos siue geniti sint in sacerdotio, siue non) ab eisdẽ ecclesijs non differas amouere. [g]

¶ Clemens iij. Cassel. † archiepiscopo.

¶ *Filius episcopi legitimè natus promoueri potest ad ordines & in paterna ecclesia beneficiari*

CAP. XII.

AD † hæc, ex parte tua nostris auribus est relatũ, & infra. Quòd à nobis fraternitas tua requisiuit, an à Pontificibus generati valeant ad sacros ordines promoueri, si scientia fuerint & morum honestate probabiles: Sciat fraternitas tua, quòd si ex legitimo [h] sint matrimonio procreati, nec aliud canonicum obuiat, licitè possunt ad sacros ordines assendere: & in eisdem ecclesijs in quibus præsunt, vel præfuerunt genitores eorum beneficium obtinere. [i]

¶ Idem.

¶ *Non potest filius esse vicarius in ecclesia in qua pater proximus fuit rector.*

CAP. XIII.

Michael † presbyter de Sancto Germano transmissa nobis conquæstione monstrauit, q̃ cum ecclesiam Sancti I. de Corona † tuæ diœcesis canonicè sit adeptus, M. filius Antonij, qui proximò ante, ipsius ecclesiæ habuit personatum, ad se vicariã ipsius asserit pertinere: & infra.

¶ Fraternitati tuę mãdamus, quatenus si constiterit [k] tibi ipsum M. fuisse filium ipsius Antonii, q̃ proximò antè habuit personatum illius ecclesiæ. sup vicaria ipsius ei silentiũ ppetuũ imponat. Not. quod filius sacerdotis patri succedere nõ põt tanq̃ persona, vel tanquàm vicarius in ecclesia permanere.

[Glos. seq. quærit, & soluit ex solutione infert aliam quæstionem quam soluit, iterum ex solutione obicit, & respondet.]

k Constiterit.] sed qñ poterit hoc constare si ipse negauerit se nhũ fuisse illius? 1 Rñ. si natus fuit ex illa quã tenebat secum publicè in domo pro concubina; pñsumitur n. filius illius, sicut alijs pñsumitur filius, quia natus est in matrimonio; quia pater est is, quem nuptiæ demonstrant, ff. de in ius voc. 3a mater. Et ita præsumptuè

ter & filij ribus benè pñt simul esse monachi, vel regulares canonici pater & filius: qa tales psonæ irregulares nõ prohibentur intrare religionẽ. sup. eo. c. 1. & 56. dist. vt filij. & ita in secularit. prohibent tñ ex hoc verbo. Sed ex eo quod dicit inferius; q verò tales, vt dictũ est, canonicare pñsumpserint, à suis bñficijs suspendant: vł, q loquatur tñ de spurijs: qa cũ illis epi dispẽsare nõ pñt. vt j. eo. c. vlt. ꝓ legitimis nõ ita punitent: & ita loquitur tñ de spurijs. & ẽm hoc hæc dictio, maximè, ponitur ꝓ tm i deest, illegitimi tantũ ꝓbilenẽ, & nõ legitimi, licet glossa ꝑcedens j̃rium videat dicere, sed verũ credo q de oib. filijs intelligat alias nihil adderet ista constitutio, nisi hoc solũ, q tñ pẽnã imponit hic ordinatoribus sed j̃rium est verũ: qa ponit ꝓ tñ, sed a propria verbi significatione nõ est recedendum si res aliter salua esse põt, ff. de leg. 3. nõ aliter. & j. de dec. ad audientiã. & sup. de transla. inter corporalia. & in re dubia melius est verbis electi seruire, ff. de exerc. l. 1. § fi is q & ideo istud maxime, tenetur propriè, & põt intelligi respectu eorũ, qui non sũt spurij, sed aliàs illegitimi: vt sunt naturales, & sic idẽ dicit qd j̃. eo. cũ decorem, & addit: qa pœna hic statuitur contra ordinatores. & sic non tollitur. iup. eo. ad hæc.

[Gl. seq. arguit & respondet.]

a Non valere.] arg. q epi non possunt dispensare cum illegitimis in simplici beneficio, & ex eo quod hic dr: decernimus non valere: & q pœna imponitur ordinatoribus talium personarum, est arg. j. eod. c. vlt. vbi removentur illegitimè promoti sine dispẽsatione Papæ. hoc ius commune statuitur, sed dispensatio non prohibetur in alijs ecclesijs, in quibus patres non sunt instituti; & ita benè possunt epiſcopi dispensare cum illegitimis in simplici beneficio in alijs ecclesijs non paternis, sed in paternis non possunt. eo. modo quod prohibet concilium de paternis tantum datur intelligi, quòd de alijs cedat. arg. j. eo. c. fi. & iup. eod. ad hæc. & ei cum decoré. De hoc dic vt j. eo. c. vlt. in notula, sic ergo. Bern.

Dilectus filius.] In prima facti narratio. In secunda tibi, Quocirca cauſæ commiſſio. Io. Andr.

CASVS. Virgilius presbyter habebat quandam ecclesiam curam animarum habentem, quam nullo medio habuit pater eius, præpositus sanctæ Mariæ ipsum monuit vt ecclesiam ipsam dimitteret: ipſi verò dicebat, quòd Remensis archiepiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus cum eo dispensuerat: & ideò eam dimittere nolebat. præpositus significauit hoc domino Papæ: mandauit Papa quatenus non obſtante aliqua dispenſatione, quæ à ſede Apoſt. non manauit, ſtatuat quod canonicũ fuerit, appellatione remota ipsum ab ecclesia remouẽdo. No. q ſolus Papa cum filijs facere dominum põt dispẽ

N. P.

sare, vt præſint in ecclesijs, in quib. patres eorum habuerunt perſonatum, ſiue curam animarum nullo medio. b Nullo medio.] qui re meritò debet expelli. ſup. eo. Michael. & c. ad extirpandas. & c. ex tua. & c. præſentiũ. & c. conquerente. etiam ſi legitimus fuiſſet.

[Glo. ſequens notat legatum, & c. ſignat contrariũ, & ſolutidat lecturã, à qua poſtmodũ recedit.]

c Non obſtante.] ſic patet exp̃ſè, q legatus dñi Papæ, nõ põt cũ talib. diſpẽſare, licẽt habeat gñalẽ legationẽ. Sed vł j̃. de offi. leg. ꝓ trãslationẽ. vbi legatus exercet ea q̃ tñ ſunt ſedi Apoſtolicæ reſeruata, ſ. excõicatos pp violentas manus in clericos abſoluere; ſed illud iam introductũ eſt ex conſuetudine, ex certa ſcia Papæ, & ita perinde eſt ac ſi Papa ſpãliter cõmitteret: & ita p gñalẽ legationẽ non transferũtur ea q̃ ſpãliter tribuunt, ff. de off. eius cui man. eſt iur. l. 1. & j. de off. leg. ꝓ trãſlationẽ. & ff. de pig. l. obligatione. vel ſortitã iſte legatus erat tantũ legatus in prouincia ſua: & iſti legati qui nõ mittunt̃ de latere dñi Papæ, vt j̃. de off. leg. cum nõ ignoratis. non habent tã largã legationẽ, ſicut illi, qui mittunt à latere dñi Papę. vt j. eo. de off. leg. c. excõicatis. vñ ſatis poſſet dici, q Cardinales legati, qui quaſi pars corporis dñi Papæ intelliguntur, vt 6. q. 1. c. ſi qs ex militibus, pñt cũ talib. diſpenſare; ſed alij non pñt vltra id qđ ſpãliter in eorũ priuilegio continetur: & ꝓ illi hẽant maiorem auctoritatẽ & prætem, patet quia præſentib. legatis miſſis de latere dñi Papæ, iſti non dẽnt tunc iur legationis officiũ exercere. j. de off. le. c. volẽtes. & optimè facit ad hoc 93. diſt. c. vlt. & 94. di. c. 1. imò nec illi pñt diſpenſare contra concilium Lateranenſe. j. de præb. c. dilectus. & hic, & c. proxi. & c. ad extirpandas.

[Gl. ſeq. quærit, & ſoluit.]

d Canonicum.] ſed quid erit canonicũ? Rãdeo vt ab eccleſia expellatur, vt j. c. prox. filius. n. patri in eccleſia ſuccedere non debet. ꝛ ſup. eo. c. præſentium. & c. quærente. & c. ad extirpandas, & in plurib. c. ſeq. poſt illud c. præſentium & 8. q. 1. apoſtolica.

Innis.] Primo ponit abuſum prouinciæ, quem ſecundò circa præterita corrigi iubet: & in futurum prohib. tibi, Quocirca. Io. And.

CASVS. In prouincia Turonenſi. filij ſacerdotum & alij, nõ legitimè nati, ꝓmouebãtur ad dignitates & perſonatus, & ad alia bñficia curã animarum habentia, ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis: vñ mãdat Papa archiep̃o Turonenſi. quatenus præfatos oẽs remouentes à dignitatibus, pſonalib. & hmõi bñficijs curã animarum habentib. & illa perſonis idoneis: cõferri faciat per illos, ad quos collatio ipſorum noſcitur pertinere, ꝓpoſito ne id de cætero attentare præſumant. No. q ſolus Papa pot dis-

[Ide Raymũ. in ſum. Go. in ſumm. princ. dicit, q canonizã non pñt hẽre ut hic, ſed bñficiũ benè, ut in c. ad hæc. Ioã. Andr.

† Inn. iij. legitur in aliquos vetuſtis.

† In multis antiquis legitur, G. Remẽſi.

Eſi an valeant diſpenſare cum illegitimis in ſimplici beneficio.

Legatorum à latere maior poteſtas q̃ aliorũ legatorum.

ꝛ Niſi cum eo ex cã neceſſaria fuerit diſpenſatum.

Cum illegitimis an poſſit per legatos diſpenſari.

Alius quàm Papa non diſpenſat, vt filius in eccleſia paterna immediatè ſuccedat.

CAP. XVII.

Dilectus filius G. præpoſitus Sanctæ Mariæ tranſmiſſa nobis petitione monſtrauit, quòd cum Virgilius presbyter quandam eccleſiam curam animarum habentẽ, quam nullo medio b habuit pater eius ſibi inſtituti ſunt patres eorũ: Et ſi fuerit contra præſentem ptum, decernimus nõ valere. a ¶ Qui verò tales (vt dictũ eſt) canonicare præſumpſerint, à ſuis bñficijs ſuſpendantur.

¶ Honorius † tertius.

Illegitimus abſq; diſpenſatione Papæ, ad dignitatem vel perſonatum vel beneficium curatum promoueri nõ poteſt.

CAP. XVIII.

Nimis in tua prouincia eccleſiæ deformatur honeſtas, ex eo quòd filij ſacerdotum, & alij non legitimè nati, ad dignitates & perſonatus, & alia beneficia curam animarum habentia, ſine archiepiſcopus, tunc Apoſtolicæ legatus diſpenſauit cum eo, id efficere contradicit.

¶ Quocirca mãdamus, quatenus non obſtante dispẽſatione aliqua; quę à ſede Apoſtolica nõ mutauerit, quod canonicũ d fuerit (appellatione poſtpoſita) ſtatuatis.

¶ Greg. ix. Turonenſi. Archiepiſcopo.

ſpenſare cum filijs ſacerdotum vt ad dignitates & curam animarum poſſint promoueri.

[Gl.ſeq.notat.ſcd ò quærit,arg.qđ ſic.all.2.in ℨtiũ, qb.rñdet.tertiò iterũ quærit.arg.℘ & cõtra & ſoluit.]

a Sedis apoſtolicæ.]ſic ergo patet apertè per decretalem iſtã,qd iuris ſit de filijs p̃sbyterorũ & alijs illegitimè natis:qa non p̃nt ad dignitates vl̃ beneficia curã animarũ habẽtia promoueri,ni ſi p diſpẽſationẽ ſedis Apoſtolicę:ſic ℨ.ec.ex tua & c.proxi.ar.ℨ.e.ad abolẽdam. ſi promoti ſint,dẽnt expelli. Sed nũquid epi p̃nt diſpẽſare cũ talib.illegitimè natis ĩ ſimplici bẽficio & ut promoueantur ad ſacros ordines ſine aliqua ꝓlatione ? vl̃ ꝙ ſic:eo.n.ipſo ꝙ prohibet tm̃ illos à dignitatibus,& curã animarũ, intelligit ꝓmittere de alijs inferioribꝫ bẽficijs: quia qđ de vno ꝓhibet, de alio ꝓmittit 25.di.qualis.& ℨ.de ijs q̃ fi.à p̃la.ſi.cõſen.c.cũ apoſtolica. in fi.ꝓterea nõ inuenitur eis ꝓhibitũ,ergo intelligit ꝓmiſſũ eis. ℨ.de re. ꝓmu.ca. ad qõnes.& 30.q.4.qui ſpũale. 1 ſed vl̃ ꝓhibitũ.ℨ.e.c.j. & ca. abolendam.& ℨ. de ſer.nõ ord. cõſuluit. Sed põt dici ꝙ ibi ius cõe ſtatuit, ſed diſpenſatio nõ prohibet. Sed ℨ hoc vl̃ expreſſum.ℨ.eo.c.literas.vbi diſpenſat Papa cũ tali ad clericatũ.ibi,Papa diſpenſauit,ꝓ hoc tm̃ alijs non prohibet:quia hoc ab ipſo fuit petitum. & ſic patet quòd illegitime nati,de iure cõi promoueri non p̃nt ad aliqđ ordinẽ. Sed ſi in monaſterijs uel regularibus eccleſijs miniſtrauerint, nũquid poſtea p̃nt promoueri ad ordines,vel ad dignitates de iure cõi vel per diſpẽſationem? Vl̃ quòd ſic de iure cõi.ℨ.eod c.1.& 59.diſt.c.1 quia ingreſſus religionis oẽm tollit irregularitatẽ.in auth. de monа.in princollat. 1. Sed ℨ quod non tollatur irregularitas per ingreſſum religionis; ℨ. de apoſta. c.ex litterarũ.& ℨ. de pœnis.in quibuſdam.Põt dici, quòd poſtquam intrauerint religionem, p̃nt promoueri ad ordines ſine aliqua diſpenſatione : ad honores verò promoueri non debent ſine diſpenſatione:prout hic dicitur.& arg. ſup.eo.c.1. verſi.prælationem verò, &c. & ita habes hic caſum,in quo epiſcopis aufertur diſpenſandi poteſtas.

DE SERVIS NON ORDINANDIS. &c.

¶ Viſo de impedimento originis,videndum eſt de impedimento conditionis perſonæ.

De hac materia habetur 60.diſt.per totum. Ad hoc 12.q.2.liberti v̄ quæ ad cap.aurum.Ioan.Andr.

NStruendi:] Primò ponit dictum. Secundò eius approbationem. Tertiò ex eo dat inſtructionem.Secũda ibi,Renera. Tertia,ubi. Et ideò.Ioan.And.

CVSVS. Dicitur quòd non debet ordinari ſeruus niſi primò fuerit abſolutè manumiſſus: q̃ quod vituperari poterit,præcauendum eſt.hoc habes 54.diſt. per totum.Nota verbum illud:quod infirmari,vel vituperari poteſt,præcaueri debet.

[Gloſſa ſequens recitetur per obiectionem.]

b Ingenuitatis.] impropriè tenet illud verbũ : quia ingenuus eſt q̃ ſtatim cum naſcitur liber eſt.inſtitu.de ingen.in prin.vndę dic,ingennitatis,i.libertatis plenæ: quia qui ad clericatum promouet, prius plenã libertatem cõſequi debet nullo a dño retento obſequio tẽporali, alioquin promoueri ad clericatum non debet 54.diſt.quicunque.

Glo.ſeq.notat futura præcauenda.allegat ius in contrarium].

c Præcaueri.]not.ꝙ futura ſunt præcauẽda.23 diſt.in nomine Dñi.& 63.c.i. cũ Hadrianus.& 1.q.7.conuenientib.circa prin. & exẽpla præſentia nos cauere ꝓmonet in futurum. 82. diſt.plurimos. in fi. & maior triſtitia eſt de talibus cum reuocãtur,q̃ naſcatur gẽra de accitis,ideſt vocatis.51.diſt.præterea, &c.deſignata. & eccleſia pro talibus infamatur.ℨ.ti.prox.c. vnico,& ſic ad cautelam futurorũ aliquid ſit.28.diſt.de Syracuſanæ.& prouidere quis debet,quod contingere poteſt.ff.loc.§.1.ar. contra quòd non imputatur alicui ſi non diuinauit. ff. ad leg.Aquil.l.ſi putator,in fi. & ff.man.l.fideiuſſor. ¶ ſi cum debitor, & in.vt eccle.bene.vt noſtrum.

DE ſeruorũ.] Duo facit concilium.Primò ponit ſtatutũ.Secundò contra factũ irritat:ibi,Et ſi.Io.Anc A S V S. Statuit concilium Toletañ. vt nullus presbyterorum de cætero promoueat ſeruos ad ſacros ordines,nec etiam ad minores,niſi prius à dominis libertatem fuerint conſecuti ; & ſi aliquis ſeruus fugiat dominum ſuum,& fraudulenter ad gradus eccleſiaſticos promotus fuerit,deponatur,& dominus eius eum recipiat. Nota quòd ſerui promoueri non debent ſine licentia dominorum ſuorum. Item qui ordinatur ſine manumiſſione ignorante domino uel contradicente, deponendus eſt.Item licet aliquis fuerit in poſſeſſione libertatis,eam amittit.

d Ad ſacros.] idem intelligas de inferiorib. 54. diſt.c.1.& c.quicunq; &c.ſi quis obligatus. & ℨ. c. proxi.

[Gloſſ.ſequen.recitetur per quæſtionem coram quo iudices, &c.]

e Fugiens.]iſte fugiens ſi de ſtatu ſuo certare voluerit,ad priorem iudicẽ à quo fugit remitti debet ;vt ibi cã ſtatus agatur. C.vbi cauſa ſtatus agi. de l.1.ſi verò eſt in poſſeſſione libertatis, ſub illo iudice vbi, conuenietur.C.eo.l.3. Hoc autẽ debet itelligere,quod hęc q̃ſtio ſi dubitetur an ſit fugitiuus vel nõ,tractabitur & finietur

CAP. I.

INſtruendi: † & infra.

¶ Forrè dicet aliquis: Clericus fieri non permittitur, niſi ante clericarum ingenuitatis [b] dignitate potiatur. Reuera uerum dicit: Et ideò quod infirmari † vel vituperari poteſt, præcaueri [c] debet.

† al.inſtitui di.

† infamari.

¶ Ex eodem. †

¶ Seruus ſine licentia domini ordinatus, deponitur, & domino reſtituitur.

CAP. II.

DE ſeruorum ordinatione:& infra. Statutum eſt, vt nullus epiſcoporum, deinceps ad ſacros [d] ordines eos promouere præſumat: niſi prius à dominis libertatem fuerint conſecuti. ¶ Et ſi quilibet ſeruus fugiens [e] dominum ſuum, qua-

Libertatis cã ſub quo iudice cognoſci debet.

† Burchard' li.2.de re.c.31. Iuo par.6.c.131.Gratian' di.54.c.6.Pannormia li.3.tit. de ſeruis nõ ord.ca.1.& poſt Cõcil. Lateran.ſub Alex.3.par. 50.c.56.& c.1.e.tit. in 1.cõp. ubi integrum decretũ, & uatiam inſcriptionẽ inuenies.Sed vide emendationẽ huius c. i Decreto Gratiani de nuo impreſſo d.54.c.6.

1 Concor.l. ſicut §.1.ff. ad leg.Aqui & ff. ad Maced.l.ſed Iulianus. in fi. † Cuius cõcilii Toletani ſit,nondum conſtat, idẽ tm̃ Burchardus lib. 2.c. 28. & 29. & Iuo par.6.c. 229. & 130. & in 1.cõp. eod. tit. c.1. ¶b.locis eſt integrũ decretũ cõcor. canon. Apoſtolorũ. 81. & Gelaſius Papa in epiſtola quadã epiſcp Lucaniam, &c.c. 26.

finietur antequam inchoet causa status.ff.de li. causa. l.liberis.§.sunt & aliæ. & l.igit. §.potest. si verò nō est fugitiuus, & vult proclamare ad libertatem, sequitur forum domini.C.vbi causa status agi.dcl. 4.

[Glo.seq.distinguit,aut seruus ordinatur, aut monachatur.primò casu, aut id fit sciente domino, aut ignorāte.& cū scit,aut contradicit, aut tacet: cū ignorat,aut ordinator vel præsentator scit, aut non: & cum nescit aut ordinatus est ad minores, aut ad sacros citra ꝓsbyteratū: aut ad presbyteratum. Ioan.And.]

a Deponat.] quid iuris sit de seruis ordinatis, no. q̄ si ordinat̄ seruus domino sciente & contradicente, seruus remanet & restituitur domino:etiam si sacerdos fit factus, vt quidā dicūt,& vt 54. dist. ex antiquis. Alii contradicunt, vt Io. & Tanc. Si verò sciēte & non contradicente domino, tunc statim liber est: 1 vt 54. dist. si seruus sciente. Si autem domino ignorāte or i netur.sed eꝑo vel ꝓsentatore sciente ꝑ fit seruus: tunc ille efficitur liber,& episcop⁹ vel ꝓsentator tenet dare domino duos seruos æquè bonos. 54. dist. si seruus absente. Si non habeat vndè soluat, restituetur domino, vt statim distinguitur. Si verò domino ignorante, & eꝑo & præsentatore fuit ordinatus, si constitutus est in minoribus ordinibus, deponitur & remanet seruus. 54. dist. ex antiquis, & c. frequens. Diaconus verò det vicarium pro se:aut si non habet, ipse reddatur. 54. distin. ex antiquis Eodem priuilegio subdiaconus gaudet. ī. eo.mira nur.arg.ad id.ī.de æta.& qual. c.à multis. Si verò est sacerdos,statim liber est, sed amissione peculii sui mulctatur, vt in c.illo, ex antiquis. Vel si non habet peculiū, seruiat domino In diuinis officijs. 54. dist.frequens. Si verò quis monachus factus est, vsque ad triennium tantū potest eum repetere,vltrà verò remanet monachus & liber. 54.dist. seruus sciente. 2

† Ex cōsilio Toletano.4. c. 73.& c.4. eod.tit.in 1. compila.

1 Nō distinguendo, ad quē ordinē fuerit ordinatus ſm Go.licèt Pe. hic contra Io. And.

2 Concor. text. in Authē. de mona. ī prin.& §.1. colla. 1.

DE famulis.] Tria sunt dicta, Secundum:ibi,Quicquid. Tertium ibi,Quibus. Ioan.And.

CASVS. Statuit Concilium Toletanū, quòd ecclesia possit cōstituere presbyteros,& diaconos per parochias de seruis suis, ita tn quòd primò accipiāt libertatem,& q̄cqd illi post modū acquisierint,uel eis datū fuerit,ad extraneas personas nō transmittāt: sed oia post obitum suum ad ius ecclesiæ,à qua manumissi sunt,debeant pertinere.Quibus accusandi vel testificandi aduersus ecclesiam oīs aditus præcludatur, sicut & cæteris libertis:ad quod si aspirauerint,& libertatem amittant,& honorē ordinis, quem non dignitate naturæ,sed temporis necessitate meruerunt. No.quòd liberti dñm suum accusare non possunt, vel contra ipsum testificari sine uenia.

[Glos. seq. signat contrarium de duobus canonibus, & sol.Itē signat ꝑium de l.& quadruplicter soluit.]

b Non licebit.] 12.q.3.c.1.& 2.Contra hoc loquitur de libertis ecclesiæ hac conditione manumissis. illud intelligitur de ijs qui ingenui sunt.Item ꝑ inst.de succes.liber.§.sed nostra.Hic de rebus acquisitis occasione ecclesiæ, ibi de alijs.Vel hoc de manumissis ab ecclesia vt quicquid acquirant,ecclesijs intelligantur acquirere: illud à priuatis. Vel isti non habebāt cōsanguineos, illi sic. 12.q.2. eꝑs q̄ filios. & rō est 12.q.3.pontifices.& ī.de test.c. cū in officijs.hoc est de ijs q̄ ītuitu eccl̄æ data sunt, & pro re medio animarū defunctorum.; vt ibi dī,& in c. pōtifices, Illud verius credo quòd hac cōditione isti manumissi fuerunt. Si verò simpliciter libertati sunt donati: tunc liberū est eis facere quod volunt. ī.eo. c.eo libentius.

† Altheum Althein Archi.

† Cap.3.e.ti. i 1.cōp.Burchardus li.2. c. 234. Iuo par.6.c.302. vbi hēs integrū decretū.

c Ecclesiā.] ideſt, prælatum: quia ei præcipuè tenentur, cum sit caput. ī. de ver.sig.c. cum clerici. secus est de alijs singularibus personis. 12.q.2. qui manumittitur.ca. octaua discussio. & c.eꝑs qui mancipiū. sed ꝑ ecclesiam testificari non potest,cum sit patrona:nisi ipsius edicti uenia impetrata.C.de in ius uocan.l.2.& c.prędi. qui manumittitur.aliàs in seruitutem rediguntur, ut dicit hic, & c. qui manumittitur.

d Meruerunt.] ideſt, acceperunt, vel intellige propriè,quia ipsi libertatem meritis suis acceperunt.12.q. 2.si quos de seruis.

NVllus.] CASVS. Si aliquis seruum suum donauerit libertate, & eum fecerit in presbyterum ordinari, & ille postea in superbiam elatus dño suo noluerit canonicas horas celebrare, accusetur apud eꝑm suum,& degradetur. Not.in manumissio operas spirituales posse retineri. No.aliquem per ingratitudinem, ad pristinum statum reducen.ſum.

[Gl.seq.arg.alleg.contrarium,& soluit.]

e Canonicas.] argu.quòd Dñs posset retinere operas spirituales eo quē manumittit ad clericatū. arg. ꝑ 54. dist.quicumq;. illud intelligitur de obsequio tēporali, qd̄ retinet̄ in eo qui manumittit̄ non ad ordines,sed vt laicus remaneat, & istud de obsequio spirituali: quod nō prohibetur,imò licitum est 3 54.d.frequens.in fi.

{Gl:seq.quærit, & soluit.]

3 Præsertim si hoc fiat ex auctoritate eꝑi? ſm Philip.q hoc dicit: qa q̄dā dicebāt ipsi" consensū necessariū. Tā. hoc non credit.Io. And,

f Accusatus.]sed qualiter contra istū agit:ciuiliter an criminaliter? Si criminaliter, & Dñs non probet:qualiter punietur Dñs? Pōt dici quòd accusatus non punit̄ propriè.quia Dñs non accusat,sed potius agit vt in seruituté redigatur,arg.C.de eden.l.qui accusare,vel si vis vt propriè teneatur,accusator punietur pro motu iudicis defecerit in probando, & obligabit se ad extraordinariam pœnam.inf.de accus.c.super his.

[Glo. seq. signat contrarium, circa quod ponit sex opin. & tertiam approbat.]

a Degradetur.]54. dist. ex antiquis. & c. frequens. contra: ibi dr q facendos factus remanet liber. super hoc varij varia dixerunt, quidã dicũt q istud corrigit q illa. vel dic q illa continent ins cõe: hæc specialia sunt in odium illorũ, qui promoti sunt vt seruiant in diuinis officijs. arg. ĩ. eo. c. eo libentius. Melendus dixit, q hoc Dominus dixit ĩ pacto vt redigeretur in seruitutem, nisi ministrare dominis suis diuina. L. dicit, q intelligit de † suo statiuo. Vel poterit dici, vt quidam dĩt, quòd liberas est res spiritualis: & idcò potest venire in commutatione cum alia re spirituali ĩ. de re. permu. ad quæstiones. Hug. dixit quòd hoc c. nõ tenet. verior videtur opi. Melẽdi, qui dicit quòd eo pacto vel cõditione liber factus fuit ordinatus vt seruiret diuis suis ĩ diuinis, alias in seruitutem redigatur. & facit q hoc. ĩ. eo. c. eo libentius. & est argum. quòd si Domino ignorante seruus sacerdos factus fuit debet reddi domino, vt seruiat ei in diuinis. 54. distin. frequens. ergò multò fortius debet ei seruire vbi eo pacto promotus est, vt dixi: quia maior, contumacia præsumitur illius, & sic propter cõtumaciam, & quia fidem promissam non seruat, deponitur, & redditur Domino, & nullo priuilegio clericali gaudebit vlterius, quoad dominum.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõp. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 36. c. 19.

† Hæc admonitio fortassis in veteribus cæremoniarũ põtificiarum libris extabat ho e nõ extat.

‡ Varineñ.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

pum, qui ordinauerit eũ, degradetur. a

¶ Alexan. iij. archiepiscopo Turonensi.

¶ *Spurij vel serui, ordinari non debent.*

CAP. V.

COnsuluit: † & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd neque spurios, b neque seruos c ordinare debes, & si memor es, in consecratione tibi dictũ fuit, vide † ne quemlibet seruilis cõditionis ad ordines promouere præsumas.

¶ Innoc iij. Varieñ. † epõ.

¶ *Manumissus ab ecclesia vt fiat clericus, & ipsi ecclesiæ perpetuo seruiat in diuinis, ad aliam ecclesiam se transferre non potest, secus si purè fuerit manumissus. Vel sic, secus, si fuerit manumissus vt seruiat. Ioan. And.*

CAP. VI.

EO † libentius: & infra ¶ Adiecisti aliam quæstionem, an illorum filij, qui ecclesiæ seruili conditione teneantur, traditi à parentibus militiæ clericali, cum suorum consequentia dominorũ, d vt † in eadem ecclesia debeant deseruire, assequẽtes propterea libertatem, post tempus ea relicta possint ad aliam se transferre; In quo credimus distinguendum, vtrum eo tenore e fuerint manumissi & obligati † ordini clericali, quòd manumittenti ecclesiæ dum viverint. deberent impendere f famulatum in obsequijs diuinorum, & tũc transferendi se ad aliam est eis licentia deneganda, vel manumissi extiterint absolutè, † sicque libertatem habeant ad aliam g transeundi.

¶ Idem.

¶ *Ius quod est de seruo facto diacono, etiam de subdiacono debet intelligi.*

CAP. VII.

MIramur nõ modicũ eũ certũ † sit in constitutione. ib. antiquorũ, h

† In codice Barbatię, ità vt in eadem ecclesia, cuius sunt debeant deseruire, &c.

† In omnibus manuscriptis legitur: oblati. in uno solo, obligati, sed i. & g. ibidẽ velut sup. abũdãtia etiã notata.

† Vide l. ma numissiones ff. de iust. & iur. l. liber. ff. de adopt. Libertas res est spiritualis.

† al. cautũ

re in diuinis officijs, & tunc ad aliã ecclesiã se transferre non possunt, vel vtùm absolutè fuerunt manumissi: & tunc possunt licitè ad aliam se trãsferre. Nota q quandò libertas datur sub conditione vel timore: tunc ille compellitur conditionem seruare.

d Dominorum.] 54. distin. c. 1. 2. & 3. [Glos. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.]

e Ego tenore.] arg. ĩ. 1. q. 2. q pio. & ĩ. e. c. instruẽdi. & ĩ. de pac. c. vlt. eo intuitu vel modo. non erãt fuit conditio, sed modus ad quem seruandum tenet. ĩ. eo. c. instruẽdi. & ĩ. de pact. c. fi. arg. quòd nõ fuit conditio. ff. de tute. l. muto. §. sub conditione. & ĩ. de ẽb. c. significatũ. ff. de man. test. l. libertas. §. hæc scriptura. vel aliter sicut sponsalia possũt ẽhi sub conditione vt qs fidem Christianã recipiat. 28. q. 1. non oporset. vel vt corrigat vitã. ĩ. d spõ. c. ĩter opera. Itẽ potest aliquem manumittere vt ordinẽ recipiat, vt hic. & ĩ. de ẽ di. app. c. 2. libertas. n. res spiritualis est. & idcò potest venire i commutationem cũ alio spũali. vt hic & ĩ. e. c. null. & ĩ. de re. pmu. c. ad qõnes.

f Impendere.] Imò si non impendunt rediguntur in seruitutem. 12. q. 2. diaconi. &c. octaua discussio. & illud exaudias sm hoc, & sm distinctionem istius intelligas. ĩ. eo ca. nullus. vt ibi dictum est.

g Ad aliam.] de licentia vñ epi, aliàs non esset q̃stio. Ex quo enim intitulati sunt in aliqua ecclesia, debent in ea perpetuò permanere. 70. dist. sanctorum. 21. q. 1. c. 1. ĩ de renun. admonet. & ĩ. de pac. c. vlt.

Miramur.] Primò decisè narrat factum. secundò dissinit, & soluit. Ioan. And

CASVS. Aliquandò serui ordinant sine licentia dominorum suorum: quæsitum fuit à Papa qualiter istific ordinati debeãt in seruitutem, vel non debeant reuocari? Papa miratur de hac quæstione, cum certum sit in canonibus, qũo debeant vel non debeant in seruitutem reuocari verumtamen de ordine subdiaconali, cũ de eo nulla fiat mentio in decretis, dicit, q ille ordo eodẽ priuilegio gauderet cũ diaconali: quia licèt olim non reputaretur sacer in ecclesia primitiua: tamen tempore Gregorij & Vrbani secundùm moderna tempora sacer reputatur. Not. quòd subdiaconatus, diaconatus simili priuilegio gaudent.

h Antiquorum.] 54. dist. ex antiquis. c. frequens. & c. quis autem.

[Glosa sequens recitetur per obiectionem deus ex antiquis.]

‡ Concor. l. fi. & ibi Bar. ff. de his qui bus vt indig. & in auth. q bus mod. nat. effi. sui. & ĩ. fin. & C. eo. ĩ. 1.

[Glo. seq. signat contrarium, circa quod ponit sex opin. & tertiam approbat.]

a Degradetur.] 54. dist. ex antiquis. & c. frequens. contra: ibi dr q facendos factus remanet liber. super hoc varij varia dixerunt, quidã dicũt q istud corrigit q illa. vel dic q illa continent ins cõe: hæc specialia sunt in odium illorũ, qui promoti sunt vt seruiant in diuinis officijs. arg. ĩ. eo. c. eo libentius. Melendus dixit, q hoc Dominus dixit ĩ pacto vt redigeretur in seruitutem, nisi ministrare dominis suis diuina. L. dicit, q intelligit de † suo statiuo. Vel poterit dici, vt quidam dĩt, quòd liberas est res spiritualis: & idcò potest venire in commutatione cum alia re spirituali ĩ. de re. permu. ad quæstiones. Hug. dixit quòd hoc c. nõ tenet. verior videtur opi. Melẽdi, qui dicit quòd eo pacto vel cõditione liber factus fuit ordinatus vt seruiret diuis suis ĩ diuinis, alias in seruitutem redigatur. & facit q hoc. ĩ. eo. c. eo libentius. & est argum. quòd si Domino ignorante seruus sacerdos factus fuit debet reddi domino, vt seruiat ei in diuinis. 54. distin. frequens. ergò multò fortius debet ei seruire vbi eo pacto promotus est, vt dixi: quia maior, contumacia præsumitur illius, & sic propter cõtumaciam, & quia fidem promissam non seruat, deponitur, & redditur Domino, & nullo priuilegio clericali gaudebit vlterius, quoad dominum.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõp. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 36. c. 19.

† Hæc admonitio fortassis in veteribus cæremoniarũ põtificiarum libris extabat ho e nõ extat.

‡ Varineñ.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

COnsuluit.] CASVS. Dr in hoc canone, quòd episcopus non ordinet seruos vel spurios: qñ in consecratione cuilibet episcopo dicitur: vide ne quemlibet seruilis conditionis præsumat ad ordines promouere. Not. quòd seruus vel spurius ordinari non debet.

‡ Concor. l. fi. & ibi Bar. ff. de his qui bus vt indig. & in auth. q bus mod. nat. effi. sui. & ĩ. fin. & C. eo. ĩ. 1.

b Spurios.] spurius est cui pater est vulgus, i. & sic non potest ostendere patrem. vel si ostendit, verecundum ostendit. quem habere non licet. ff. de sta. homi. l. vulgo. & isti illegitimè nati promoueri non debent. ĩ. de fil. presby. c. 1. & vlt.

c Seruo.] 54. dist. c. 1. & ĩ. eo. tit. per totum.

EO libentius.] Sunt duæ partes. Secunda: ibi: In quo. Ioan. And.

CASVS. Aliquis seruus ecclesiæ filium sui ordinis ipsi ecclesiæ à qua libertatem fuit assecutus, vel in ipsa ecclesia dño debeat deseruire in ordine clericali: quæritur vtrum post aliquod tempus possit ecclesiam illã dimittere, & ad aliam se transferre? Papa hic distinguit vtrum eo timore fuerint manumissi, & oblati ordini clericali, vt eo dum viverint debeant deseruire in diuinis officijs, & tunc ad aliã ecclesiã se transferre non possunt, vel vtùm absolutè fuerunt manumissi: & tunc possunt licitè ad aliam se trãsferre. Nota q quandò libertas datur sub conditione vel timore: tunc ille compellitur conditionem seruare.

d Dominorum.] 54. distin. c. 1. 2. & 3. [Glos. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.]

e Ego tenore.] arg. ĩ. 1. q. 2. q pio. & ĩ. e. c. instruẽdi. & ĩ. de pac. c. vlt. eo intuitu vel modo. non erãt fuit conditio, sed modus ad quem seruandum tenet. ĩ. eo. c. instruẽdi. & ĩ. de pact. c. fi. arg. quòd nõ fuit conditio. ff. de tute. l. muto. §. sub conditione. & ĩ. de ẽb. c. significatũ. ff. de man. test. l. libertas. §. hæc scriptura. vel aliter sicut sponsalia possũt ẽhi sub conditione vt qs fidem Christianã recipiat. 28. q. 1. non oporset. vel vt corrigat vitã. ĩ. d spõ. c. ĩter opera. Itẽ potest aliquem manumittere vt ordinẽ recipiat, vt hic. & ĩ. de ẽ di. app. c. 2. libertas. n. res spiritualis est. & idcò potest venire i commutationem cũ alio spũali. vt hic & ĩ. e. c. null. & ĩ. de re. pmu. c. ad qõnes.

f Impendere.] Imò si non impendunt rediguntur in seruitutem. 12. q. 2. diaconi. &c. octaua discussio. & illud exaudias sm hoc, & sm distinctionem istius intelligas. ĩ. eo. ca. nullus. vt ibi dictum est.

g Ad aliam.] de licentia vñ epi, aliàs non esset q̃stio. Ex quo enim intitulati sunt in aliqua ecclesia, debent in ea perpetuò permanere. 70. dist. sanctorum. 21. q. 1. c. 1. ĩ de renun. admonet. & ĩ. de pac. c. vlt.

Miramur.] Primò decisè narrat factum. secundò dissinit, & soluit. Ioan. And

CASVS. Aliquandò serui ordinant sine licentia dominorum suorum: quæsitum fuit à Papa qualiter istific ordinati debeãt in seruitutem, vel non debeant reuocari? Papa miratur de hac quæstione, cum certum sit in canonibus, qũo debeant vel non debeant in seruitutem reuocari verumtamen de ordine subdiaconali, cũ de eo nulla fiat mentio in decretis, dicit, q ille ordo eodẽ priuilegio gauderet cũ diaconali: quia licèt olim non reputaretur sacer in ecclesia primitiua: tamen tempore Gregorij & Vrbani secundùm moderna tempora sacer reputatur. Not. quòd subdiaconatus, diaconatus simili priuilegio gaudent.

h Antiquorum.] 54. dist. ex antiquis. c. frequens. & c. quis autem.

[Glosa sequens recitetur per obiectionem deus ex antiquis.]

a Mentio.] Vt patet in prædictis canonibus 53. dist. ex antiquis, vbi nulla fit mentio de subdiacono expresse, sed de presbytero & diacono fit mentio expresse, de subdiacono & inferioribus officiis fit mentio non expresse, sed generaliter fit de, subdiacono mētio in c. ex antiquis, ver. reliqua vero officia. Illa clausula excipit omnes post diaconum: quia secundum antiqua iura, subdiaconalis ordo non erat sacer, & ideo communi iure cēsebatur cum inferioribus ordinibus in primitiua ecclesia. 50. dist nullus in epi. Icopum, & cap. præced. in quibus ad honores prouehi prohibentur omnes inferiores post diaconū; & ideo olim subdiaconus si promotus fuerat domino suo ignorante, reuocabatur in seruitutem, hodie vero cum diacono eodem priuilegio gaudet: ut si qs ignorante domino subdiaconus fiat, vicarium pro se præstet: aut si non habet, ipse reddatur. hic cauetur de diacono, & idem iuris est de subdiacono per nanc decretalem.

† al. qño

quandò † serui in gradus ecclesiasticos ordinati, debeant in seruitutem, vel non debeant reuocari: & infra. ¶ De subdiaconali ordine, quia de eo nō fit mentio [a] in patrum statutis expsisè, videtur nobis, ꝙ & is cum diaconali gradu priuilegio gaudet eodem. Nā licèt sacer ordo non reputaretur † in ecclesia primitiua: tamen à cōstitutione Gregorij [b] atq; Vrbani [c] secundū moderna tempora, sacer gradus esse minimè dubitatur.

† Et scdm hoc sunt exponēdę glosę, & dicta Doctorū antiquorū dicentiū. subdiaconatum non fuisse sacrum ordinē idē, non reputabatur sacer. glo sup. de ætate. & qualita. a multis. & ff. de bigamis. ca. 2 verbo, sectos.

¶ Gregorius ix archiepiscopo Neapolitano.

¶ Natus ex patre seruo & libera matre, liber est, & licitè promouetur.

CAP. VIII.

DIlectus filius G. diaconus proposuit, ꝙ I. miles, ea, occasione, quod patrem ipsius hominem suum esse proponit (licèt mater sua, [d] cuius debet imitari conditionem, † liberq; esse noscatur) ne promoueatur in presbyterum, impedire præsumit. Quocirca mandamus, quatenus si tibi cōstiterit, de præmissis, eundem militem ab huiusmodi impedimento cessare † compescas.

† Verbū, cessare, deest in vetustiorib. codicibus.

TITVLVS IX.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.

¶ Ex concilio Cartha. †

¶ Obligatus ratiociniis, depositis curis, & reddita ratione ordinari potest, prius tamen non.

† Cōcilium Carthaginēse primū, c. 8. refert Burchardus li. 2. decr. ca. 36. Iuo. par. 6. ca. 137. & in j. compila. eod. ti. cap. vnico Vide emendationē huius ca in noua impressione Decreti Gratiani 54. dist. c. 3.

CAP. I.

MAgn⁹ Episcopus Aug. dixit: procuratores [e] actores executores

MAgnus episcopus.] Sūt tres partes, quæstio, & quæstionis responsio, & responsionis approbatio Secunda: ibi. Gratus. Tertia, ibi, Vniuersi. Io. And.

CASVS. Episcopus Augustin. quæsiuit in concilio, utrū procuratores, actores, executores pupillorum, seu curatores debeant ordinari? Gratus episcopus, respondet, quod post officia sua depositā, & redditam rationem sui officij possint ordinari, dummodo alias digni inuenti fuerint, sed non antequam liberati sint ab officiis suis; quia ecclesia infamatur, cum postea conueniuntur super officiis suis, omnes dixerunt; Rectè respondit Sanctitas vestra, & ita est nostra tententia. Nota, quod ordinandi liberi debent esse, non solum a seruitute, sed etiam ab officijs sæcularibus.

[Istæ primæ duæ gl. seq. exponunt quid sit procurator, actor, & executor.]

e Procuratores.] procurator dicitur, qui mandato domini aliena negotia in iudicio administrat, ff. de procu. l. 1. alius dicitur procur. ad negotia datus, ff. mand. l. si remunerandi, §. 1. & specialis titulus est iste, ad negotia quia iste ad causas, iste ad negotia actor constituitur à corpore, vel universitate, ff. quod cuiusque univer. l. j. & debet constitui, etiam cum decreto, & ad lites præsentes non ad futuras, ff. eo. Litem eorum, §. sed si ita.

f Executores.] qui mandata iudicū exequuntur, sicut

re, & eiusdem intelligitur secdm Lōbardā consuetudinem quæ adhuc obseruatur in multis regionibus, vt partus sequatur deteriorem conditionem natus de matrimonio legitimo. Sed lex Romana aliud tenet, vt partus sequatur conditionem matris natus de legitimo matrimonio, vt dicunt leges prædictæ vel capitulo illud, liberi, potest reduci ad ll. prædi. vt dicas ibi; deteriorem partem sequatur, id est, debiliorem. l. fęmineam. nam sexus fęmineus debilis est, & ideo iste cum sit natus liber de libera matre, pōt promoueri non obstāte cōtradictione militiæ. præterea cum iste iam esset diaconus, poterat in libertate remanere dato vicario, & sic dominus ipsum impedire nō poterat. 54. dist. ex antiquis.

Partus sequitur deteriorem cōditionem.

† Vide l. idē Pompon. §. idē scribit. ff. de rei ven. & insti. de iure. §.

DE OBLIGATIS ad ratiocinia, ord. &c.

Viso de obnoxiis conditione seruili, vidēdum est de obligatis ad ratiocinia sc. eundum Gof. Et sc. cinia redditiones sunt rationum, & sunt rationum redditiones, quibus est quis obligatus ex administratione rei publicæ.

De hac materia habetur 51. & 53. & 56. dist. per totum. ff. de tem. ord. ver. an obligau. Ioan. Andr.

sunt huiusmodi officiales, dū tñ sua præcepta non exercuerint: quia illi promoueri non possunt, si dist. aliquos, ita quod irregularitatem non contraxerunt.

a Curatores.] Melius dixisset, tutores, per hoc qđ sequitur, pupillorum: tutor enim datur pupillo inuita matre, curator post xiiii. vsquè ad xxv.

[Glo. seq. distinguit: aut retinet officiū, aut deponit. Primo casu aut obligatus est seculari persone, aut ecclesiastice, cum deponit, aut rationicinia sunt publica, aut priuata; & si priuata, aut mouetur quæstio, aut non, &c ℞ mouet, aut de dolo, aut de culpa.]

b Rationicinia.] Rationicinijs obligat' alicuius secularis ptone nisi fuerit miserabilis, cui obligatus est, & si in officio suo voluerit remanere promoueri nō debet arg. 21.q.2.c.1. & 2.inf. ne cleri. vel mona.cap.1.& 2.&c. sed nec procuratores. Si vero ecclesiastice persone vel miserabilis fuerit obligatus, etiā in officio suo perseuerans potest promoueri, si aliud non obsistat, arg.86. dist. pueniat, argu. 16. q.7.in noua. 89.dist. indicatū. Si vero administratione depositi cuiuscunq; negotia gessit, si ex ea obligatione remanet obligatus. si publica sint rationicinia promoueri non debet ante redditam rationem. C. de episco. & cleri. l. officiales. Si vero priuata aut in ipsa promotione mouetur sibi quæstio, aut non; si mouetur, aut prius mota est; distinguitur; aut continentur de dolo, vel de culpa tñ. si de dolo vel periidia, non debet ante finem litis promoueri arg 81 dist. tantis Daniel. & 23. dist. illud, & C. de proc. l. cum, & in hoc casu potest intelligi hoc ca. & tñ debet taxari iniua quod unquis decidatur causa, arg. inf. de clande. depon. cap cum inhibitio, & inf. qui sint legit. latos. & 5. q. 3. quidā. C. de inge. manu. l. diffamari ff. de accusat. cum Tuis. Si de culpa tñ continentur, promoueri pōt non obstante reclamatione creditoris, cum his suo marte curiere possit vt prius, & ēt sub eodē iudice, ff. de iurid. omn. iudi. l. cum quæda & inf. de fo. compe. c. propositum. Si vero nec his sibi mouetur nec mota est, non obstante obligatione promouetur, nisi manifestum sit ipsum de dolo teneri. tunc enim tempus ipsum officio suo repellere potest, sicut quenlibet ei minosum, 6. q. 1. infames Ala.

[Glo. seq. quatuor, & solut.]

c Infamatur.] Quid si prohibente creditore fuerit promotus ad clericatum? Respon. non deponetur propter hoc, sed bona sua cedent ei in solutum: quia si non sufficiant, episcopus ei teneatur, qui abstulit ei occasionem negotiandi, 23 dist. fornicari, & expone infamatur, dicit, in de puniatur.

ADDITIO. Vel dicas quod non tenetur vir id quod facere potest episcopus inf. de solu. Odoardus.

d Nostra.] Nam omnia nostra facimus quibus auctoritatem imperimur. C. de veter. iur. enuclean. l. j. §. sed neque. arg. inf. de sen. excom. c. mulieres. Ber.

† al. numerari, pro promoueri.

† al. ita: ideoque ista est nostra, aliàs ita; ideòque ista est nostra sententia. sed ex manuscripto restituū est.

1 Supple, vel necesse habet, si, n. ad gerendā administrationem perpetuo est adstrictus: & ab ordinib. perpetuo repellitur, sic loquitur. 55. dist. legem. & 54 dist. quicunque 102. And.

† Salernitano archiepiscopo.

TITVLVS XX.

De Corpore vitiatis ordinandis, vel non.

¶ Alexander tertius †

¶ Presbyter, qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui episcopi potest in suo ordine ministrare.

CAP. I.

CVm † de tua electione quæstio mota fuisset: & inter ¶ Tibi quod in oculo maculam habeas, & filius canonicus

epūs potest dispensare.

[Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.]

e Suscepit.] 51. dist. si quis post acceptum, contra eū qui duellum suscepit, licet impunè possit occidere, non in habet affectum vel propositum occidendi, sed ius suū defendendi, non repellitur ab officio suo, vel quod hic dicitur est dispensatio, per illud verbum, misericorditer, 2 ita tamen quod homicidium vel membrorum truncatio non fuerit subsecuta: qm tunc dispensare non posset, inf. de cleri. pug. in duel. c. j. sed de rigore iuris tales deponendi sunt, vt ibi.

[Gl. seq signat contrarium & solut.]

f Ministrare.] inf. de cleri. ægro. ca presbyterum contra hic non fuit debilitas vel deformitas, ibi fuit & sic inf. eod. cap. viii.

CVm de tua.] Primò ponit duos obiectus contra electum, secundo: ibi, Vnde: circa vtrumque prouidet: tertio: ibi, De macula. Ioan. And.

CASVS. Quidam electus fuit in episcopum, opponebatur sibi quod habebat maculam in oculo, & quod ideò erat legitimus mandat Papa quod dispensetur cum eo in vtroque. No. quod enorme dicitur corporis impedit promouendum.

g Canonici.] De concubinatu, & ideò contra ius cōmune, ff. de cle. c. cum in curiis, vnde sequitur ex multa dispensatione.

DE CORPORE vitiatis ordinandis, &c.

Viso de impedimento obligationis ad rationicinia, de impedimento corporis videndum est. 10. An.

De hac materia habetur. 55. distinc. per totum.

DE presbytero.] Potuit factū, de quo rñdet illud aggrauans: ibi, Respondemus. Ioan. Andr.

CASVS. Quidam presbyter obtulit duellum cuidam aduersario suo, & oblatum ab eo suscepit. presbyter in illo duello partem digiti amisit quærebatur vtrum possit celebrare in ordine sacerdotis? Respondet Papa, quod cū ipse non amiserit tantum de digito, quin benè possit sine scandalo celebrare, vnde post peractam pœnitentiam, latus poterit cum eo misericorditer dispēsare, vt in ordine suo ministret. Nota casum in quo

† Ca. 1. e. tit. in 1 cōpilat. hēs ēt post concilium Lateranen. sub Alex. iij. par. 26. cap. 6. & quatenus ad duellum spectat viū q̄ no uissime diffiniuit concilio Trident. sessione 25. de reformat. ca. 19. adde B. Thomam, & ibi Caietanū 2. 2. q. 95. arti. 8. ad 3 arg. & plenissime per Fernandum Vasquiū lib. 1 controuersiarū illuit. c. 12. & c. 49.

† Ca. 2. e. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranen. sub. Alex. 3 par. 40. cap. 3.

2 Concor. l. imperiale. C. de nup. & l. fi. C. de do. inter vir. & vxo.

a Cum consilio.] Ergo isti suffraganei delegati censentur, arg. 50. dist. studeat, sine quorum consilio super macula illa nihil disponere debet: alias non valeret, sup. de elec. c. cum in veteri.

Gl. seq. qu erit, & solui.]

b Visum fuerit.] ita quod idoneum sit & iustum, quod eis videbitur, supra de electio. c. cauſam, & ff. loca. ſi in lege, & ff. de oper. liber. c. ſi libertus. Item pone q̃ habeat vnũ oculum maiorem alio: numqd remouebitur gg hoc? videtur q̃ non, ff. de ædil. edict. qui clauum, §. 1. & hic non determinat qd facere debent, vnde arbitrio istorum relinquitur, inf. de offic. iud. deleg. c. de cauſis, & ff. de inſt. delibe. l. 1 §. 1.

† al. De macula vero in oculo.

† Quid ſportent hęc verba, put tibi videbitur iuſtũ, unde in l. quædam, ff. de lega. 2. & l. fideiuſſor, §. ſi fit, ff. ad leg. 3.

j EX parte.] Primo ponit monachi petitio. Secundo ibi, Sanè reſpondeo, arguendo a prohibitis. Secundo a permiſſis ibi, Preterea. Ioan And.

† Cap. 1. eo. tit in 2. cõp.

CASVS. Quidam monachus Bartho. nonũne in cunabulis ſectus fuit, poſtmodum fuit ordinatus in diaconum: q̃ritur an poſſit viterius ad maiores ordines promoueri? Reſpondet Papa, quod Nicænum Concilium prohibet illos ad ordines promoueri, & ſi promoti ſunt, debent deijci qui ſeipſos abſciderunt, vel affectauerunt vt ab alijs abſinderetur: dũmodo tantum: ſed qui in cunabulis ſecti ſunt, bene poſſunt promoueri, quia cũ iudicium animi non habeãt, affectare non poſſunt vt ab alijs abſcindantur. Et in canonibus Apoſtolorum legitur, quod ſi quis per inſidias eunuchus factus ſit, vel ita natus, vel in perſecutione ei virilia amputata ſunt, ſi aliàs dignus eſt, poteſt fieri epiſcopus. Nota quod nõ poteſt promoueri qui ſe abſcidit. Item qui nolens vel ignorantes abſcinditur, promoueri poteſt.

† Cõcilium Nicænũ c. 1. Iuo part 6. c. 374.

† Facit l. ſed & quæſtũ, §. 1. cum no. ff. de hib. & poſt. & l. ſpadone, ff. de verb. ſig.

c Nicæni Concilij.] 55. dist. ſi quis per agritudinem, &c. ſi quis a medicis.

[Gl. seq. reci. per quæſtionem, quæ eſt ratio quare ſe abſcindentes, &c. Ioan. And.

d Abſciderint.] ex indignatione, ſcilicet nulla cauſa ſuperueniente, 33. dist. mantum, quia ſi ex cauſa peruenient hoc fecit, puta timore leprę, non imputatur inf. eo. c. ex parte, & ideò iſti ordinare prohibentur, qui ſui ſe abſcindunt, quia quaſi homicidæ ſui ipſius iudicantur, & Dei conditioni inimici, 55. dist. ſi quis abſciderit, & quia præſumitur, quod omne turpe in alium facere, qui hoc in ſeipſo iuſſus eſt attentari, ff. de ædil. edict. l. cum autem, §. excipitur, ſed quære aliquis injeci ſibi manus, cum membrorum ſuorum nemo ſit dominus? ff. ad l. Aquil. liber homo, religione enim & non ferro quærenda eſt caſtitas, 23. q. 5. tunc ſaluabitur, ad ſi. arguin. inf. c. proxi. & qd dicit, affectauerint, vt ab aliis, & c. intelligas cum effectu: quia cogitationis pœnam nemo metetur, de pœn. dist. 1. cogitationis.

† Cano 21. eiſdem ferè verbis, q̃ buvtur hic Papa.

e Iudicium.] quia ætas illa neſcit quid videat, C. de fal. mo. l. 1. & 3. q. 7. in famis, §. tua.

f Apoſtolorum.] 65. dist. eunuchus.

S'gnificauit.] In prima factum in ſecunda conditionale mandatum, ſecunda, ibi, Quocirca.

CASVS. Quidam presbyter credens ſe obſequium præſtare Deo fecit ſibi amputari virilia: dſ quod ſi dignus eſt, alias diſpenſari poteſt ut in officio ſacerdotio, p̃ter officium Miſſæ miniſtret. Nota, qui ſe abſcidit, promoueri non poteſt.

† Idẽ ſanciuit Innocentius I. epiſtola ad Felicẽ Nucerianũ cp̃m, c. 1. refert Burchardus li 2. c. 14. cõcordat Cõcilium Nicænum c. 1. ſed hic additur diſpenſatio.

† Vox, Deo, deeſt in antiquis.

g Obſequium.] ſed in hoc diſplicuit: qa nõ ferro, ſed religione quærenda eſt caſtitas, 33. q. 5. tũc ſalvabit, 1 ſi & 2. c. pr.

h Virilia.] talem appellat lex morboſum, ff. de ædil. edict. l. ſi quis autem, arg. 15. dist. ſi quis abſciderit, & & etiam homicida reputatur, 55. dist. in. qui parcitu.

Gl. seq. reci. per q. quod ſit ſacerdotale officium.]

i Officium.] licet baptizare, pœnam dare, & alia officia præter officiũ Miſſæ, & alia ſimilia, q̃ ſolis ſacerdotibus ſunt conceſſa, 16. q. 1. adjicimus, de conſe. dist. 4. cõſtat.

[Gl. seq. reci. per quæſtionem.

g Noſtra.] & ita diſpenſatio eſt, quia deponi debet, q. inuito errore ſuperuentus, ſeipſum abſciderit, 55. dist. ſi quis abſciderit, & c. in parte 33. dist. mantum n. 5. n. licet aliqui ſentiant corpuſculũ, cũ nemo ſit dñs membrorũ inorum. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo, i. rñ. & ſic in hoc caſu pot diſpenſare epiſcopus cum dicat auctoritate ſua qũ credo eum ſine auctõ. dni Pape in aliis à Miſſa.

fuerit, eſt obiectum ¶ Vnde Cantuarien. archiepiſcopo dedimus in mãdatis, vt pro eo quòd canonici filius diceris, in promotione tua ex multa diſpenſatione procedat.

¶ De † macula verò, archiepiſcopo prędicto mãdauimus vt cũ conſilio[a] ſuffraganeorum ſuorum, quod[b] exindè ſibi viſum fuerit, exequatur, † in quo tibi ex maxima diſpenſatione curauimus prouidere.

¶ Clemẽs iij. Varien. epõ.

¶ *Sectus in cunabulis licitè promouetur.*

CAP. III.

j EX † parte Bartholomæi monachi petitorũ fuit noſtro apoſtolatui præſentatum, q̃ cum ipſe in cunabulis ſectus fuerit poſtmodum ſubtrahere gula & abbate deuotè Deo militans, in diaconatus ordinem eſt promotus, & infra. ¶ Sanè cùm ſecũdum ſtatura Nicæni[c] † Concilij, illi ad clericatus ordinem prohibeantur accedere, & ſi etiã in clero fuerint, ceſſare debeant, qui ſeipſos ſani abſciderint,[d] vel affectauerint, vt ab alijs abſcindantur, † non credimus ei impedimentũ afferre, quo minus poſſit prouehi, qui in cunabulis ſectus fuit, quia nõ videtur hoc eo tẽpore affectaſſe, quo iudicium[e] animi non habebat, præſertim cum in canonibus † Apoſtolorũ[f] ſit manifeſtè ſancitum, quod eunuchus, ſi per inſidias hominum factus, vel ita natus ſit, aut etiam in perſecutione ſint ei amputata virilia, & dignus poſſit in epiſcopũ promoueri.

¶ Idem Rauen. archiepõ.

¶ *Sacerdos qui ſine cauſa virilia ſibi fecit abſcindi, credens indè mereri, de diſpenſatione epiſcopi ſuum officiũ prater altaris miniſterium poterit exercere.*

CAP. IIII.

SIgnificauit † nobis R. archipresbyter S. Stephan, quòd B. presbyter (credens ſe obſequium[g] præſtare Deo) fecit ſibi virilia[h] amputari, & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi iam dictum presbyterum alias Deo † dignum inueneris, et ſacerdotale officium,[i] abſque altaris miniſterio auctoritate noſtra[k] fretus & tua, prout videris expedire concedas.

[k] Noſtra.] ſic in ſimilibus, 21. q. 1. ſi quis autem, & ſic ſupra eo. c. ex parte, & 55. dist. ſi quis abſciderit, & c. ſi quis in ſcripturis.

ij EX parte M.] In prima, querela presbyteri; in secunda, prouisio: ibi, Quoniam.

CASVS. Quidam presbyter tenuem sibi lepræ periculum imminere, fecit sibi præcidi virilia: quæritur an possit in officio suo ministrare? Respondet Papa, quod si ita est, & alias idoneus est, exequendi officium suum liberam habeat potestatē. Nō quòd si a iquis abciderit sci; sum iusta de causa, non efficitur irregularis, nec eius promotio vel officium impeditur.

† Cap.1.eo. tit.in 3.cōp.

a Lepræ.] quæ expellit hominē à cohabitatione aliorum, 33 q.2 hoc ipsum, & inf.de eccle.ædi.cap. cum dicat Apostolus, & infra de cleri. ægro. c.tua nos.

† al.à tā grauis infirmitatis vitio.

[Glo. seq. notā à contrario sensum reddit, signat contrarium, & solvit.]

b Infirmitatis.] secus si ex indignatione, 55. distin. si quis abciderit, c.qui partem, & c. 2. q 1. vel obtentu religionis, sup.c.proxi. hi est ratio: q a eunuchos voluntarios diligit Deus, & non ex necessitate factos, 33. q.5. tunc salvabitur, 55. dist. si quis per ægritudinem, quia nemo est dominus membrorū fratrum, ff. ad leg. Aquil. l. liber homo, & ff. de pecu. l. depositi, §. fructum, arg. contra, ff. de pecul. l. sed & si dānū, §. si ipse, hoc tantum ei liceret, q dās servi pp hoc damnum nihil de peculio servi deducit. Vinc.

† Milicen. Milcen.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Sacerdos, qui ex iusta causa fecit sibi virilia abscindi, potest vt prius sacerdotale officium exercere.*

CAP. V.

ij EX † parte M. presbyteri fuit propositū, quod cum sibi sentiret lepræ [a] periculum imminere, de consilio medici, virilia fecit sibi abscindi, vt posset à tam graui † infirmitatis [b] vitio liberari, & infra. ¶ Quoniam igitur canones sanctorū patrum hunc [c] à sacri altaris ministratione nō prohibent. Mandamus quatenus si ei sit ita, & memoratus M. sit alias idoneus vt sui ministerii officium exequatur, [d] liberā ei tribuas facultatem.

¶ Idē Militen.† episcopo.

¶ *Mutilatus manu, si promotus fuerit in abbatem ab abbatia deponitur.*

CAP. VI.

EXposuisti † nobis, q prædecessor tuus H. in abbatem promouit, nescientes quod ipse esset manu [e] altera mutilatus,

† Militen. Milcen.

? Cap.2.eo. tit. in 3.cōp.

? Adde quæ dicāt de morbo sacro, l. 2. §. 2. gl. morbi, ff. de ædil.edic. et l. qui furiosi, §. 1. ff. de re iud.

f Hunc.] scilicèt qui à dominis, vel à medicis, vel à barbaris fœtus fuerit, 55. dist. si quis à medicis.

d Exequatur.] & ad superiores promouendos ordines, 55. dist. si quis à medicis, & de iure communi siue aliqua dispensatione per iura præmissa.

EXposuisti.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Nos igitur. Ioan. And.

CASVS. Quidam promotus fuit in abbatem, qui carebat altera manu, consultus Papa respondet, quod cū ipse pro tanto defectu non possit ad sacros ordines promoueri, si ipse hoc nouerit in sua promotione, ab officio abbatis debet perpetuò remoueri. Nota quod abbas ad sacros ordines promoueri debet.

[Gl. seq. recitat q. quod si amisisset digitos, q d si dētē.]

e Manu.] idem esset si amisisset digitos, propter quos impediretur ad frangendum Eucharistiam, in l. de cler. ægro. c presbyterum, & ff. de ædil. edict. l. idem Ofilius. Secus si impediretur per amissionem digiti, sup.eo. c.1. sed propter carentiam dentis non impediretur, nec dicitur morbus, ff. de ædil.edict. l. cui dens.

f Amarum.] secus si pro nimis, sup. eod. c.1. & s.

g Defectu.] idest, irregularitate.

h Promoueri.] quia abbas debet esse sacerdos, vt sup. de ætā. & qualitate, c.1.

[Glo. seq. allegat 3. concor. quærit, & quæstionis dubiū aperit, ponit opi. Io. & sol. contrariis relaxando.]

& infra. ¶ Nos igitur fraternitati tuæ taliter respondemus, quod cum pro tā enormi [f] defectu, ad sacros non possit ordines promoueri, [h] & in promotione sua id tacuerit [i] fraudulenter, ab abbatiæ officio est nō immeritò amouendus.

¶ Honorius tertius epō Engolisinen.†

† Engolisinen. Engolisin.

¶ *Carens vngula pollicis, dūmodo sit fortis in pollice, licitè ad sacerdotium promouetur.*

CAP. VII.

THomas monachus proposuit, quod cum in annis puerilibus esset constitutus, quædā barra ferrea super dextera fuæ pollicem, fortuito casu cadens, vngulā auulsit ab eo. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si ad frangendum Eucharistiam sit in pollice ipso potens, & aliud canonicum non obsistat, propter deformitatem [k] huiusmodi, nō dimittas quin eum ad ordinem promoueas sacerdotis.

i Tacuerit.] Ordinandus enim impedimentum sui tenetur prodere, 50. di. ex pœnitentibus, & 56. dist. q a simpliciter, & 54. di. si semel. Sed quare iste remouetur ab abbatia? si dicat pp irregularitatē, cōtradicit, sup. de ætā. & qual. c.tuā, & 16. q.1. legi. & 50. dist. accedens, arg. Dixit Io. q potius remouet pp scandalū q̄ pp irregularitatē, qā nō est ita, imo irregularitas sufficit ad remotionē, & qa hoc tacuit fraudulenter, & abbates de iure debent ad ordines promoueri, alias si culpa sua impediunt, repelluntur, sup. de ætā. & qual. c. 1. & c illud, accedēs, nō dicit q ille sit abbas, sed solicitudinē in monasterio dēt habere, puta syndicus vel cellarius, potius ad laborē q̄ ad honorē. Dece. illa, tuam & vi contraria, loquit de dispensatione pp necessitatē. Quod abbas tales debeant esse sacerdos, est arg. sup. de ele. ne p defectu. ibi equiparat regulares, & cathedrales ecclesiæ, vnde vi q̄ sit nomē honoris, & nihilominus oneris & laboris, vnde dicit Grego. Omne.n. qđ hic caret, plus afficitur meroribus quàm honoribus gaudet, 23. di. nemi.

† Engolisinen. Engolisin.

Intellectus c.tuā, de ætā et qualit.

THomas.] Primo ponit monachi casum. Secundò conditionale mandatum: ibi, Quocirca. Io. And.

CASVS. Thomas monachus dum esset in annis puerilibus constitutus, quadam barra ferrea casu fortuito cecidit super pollicem dextræ manus ipsius, ita quod vngulam auulsit ab eo: dubitabatur vtrum possit ad sacerdotium promoueri? Respondet Papa, quod si potens est in ipso pollice ad frāgendum Eucharistiam, et aliud canonicum non obsistat, propter talem deformitatem non debet impediri, quominus possit ad sacerdotium promoueri. Nota quod parua deformitas non impedit promotionem.

k Deformitatem.] modica enim deformitas non impedit, qualis hic fuit, sup.eo.c.1.fi.n. magna esset deformitas, vt totum digitum vel pollicē perdidisset, non promoueretur, in l. de cle. ægro. c presbyterū. De huiusmodi deformitatibus no. ad intelligentiam huiusmodi casus, quod q dā sunt corpore viuati spōtè, quidā casu, si spōte, distinguo, aut nulla iusta cā intercurrente, et tūc ordinandus repellitur, et iam ordinatus deijcitur, 55. d. qui parcem,

partem, & c.si quis à medicis, & 33. dist.matrimonium. Aut iusta causa intercedente tunc non prohibetur ab ordine, puta timore lepræ, vel aliqua consimili causa, ff.eo.c. ex parte 2. nisi generet deformitatem: quia tunc in omni casu repelluntur, arg 55.distin. latos.& c. si euangelica, & sup.eo. proxi. Si ea sit in magnis membris, siue corpulentia siue pinguitate repellit & dejicitur, si deformitatem generet, 55. dist. si euangelica, in paruis vero membris, non impeditur si deformitas modica sit & sine culpa sua, vt hic: 1 si vero culpa sua in talem modicā deformitatem incidit de misericordia eua tolleratur, sup.eo.c.1.

TITVLVS XXI.

De bigamis non ordinandis.

¶ Ex Concilio Aurelianensi. †

¶ *Breue est.*

CAP. I.

VT bigami [a] pœnitentes [b] vel repudiatarum maritia ad sacerdotium non ascendant. [c]

¶ Lucius iij. Spal. † archiepiscopo.

DE BIGAMIS non ordinandis.

¶ Quia inter cæteras irregularitates bigamia nō modica reputat: ideo, &c.Io.An.

De hac materia habetur 26. dist. & 34. habetur 19.dist.& 34.c.si quis de laicis.§.quid ergo.vsque ad fi dist. & 77.dist.c.quicunque, & 28.q. vlt.per totū, & repetitur in 6. Ant.de But.

VT bigami.] CASVS. Bigami & solēniter pœnitentes, & iterum repudiatarum, ad sacerdotium promoueri non possunt, vt hic dicitur. Nota quod bigamia & solemnis pœnitentia impediunt promotionem.

a Vt bigami.] supple, statuimus, propter istud verbum bigami, & repudiatarum mariti, solum facit ad titulum.

b Pœnitentes.] solemniter, 50.dist c.ex pœnitentib.91. dist.non promoueantur.

c Non ascendant.] propter defectum sacramenti, inf. eo c.debitum, vbi de hoc sacramento traditur.

SVper eo.] primo recitatur consultatio. Secundo datur responsio.ibi respondemus. Ioan.And.

CASVS. Quidam bigami promoti fuerunt ad sacros ordines, quærebatur an debent in suis ordinibus ministrare? Respondit Papa, quod ordinatores eorum priuandi sunt potestate ordinandi, & ordinati ad sacros ordines non debent in ipsis ordinibus remanere: quia cōm Apostolum cum bigamis dispensare non licet, tamen cum ordinatoribus dispensari potest, vt potestate ordinandi non priuentur. Nota quod episcopus cum bigamis dispensare non potest.

d Bigamis.] scilicet ordinandis.

e Et officio, ordinandi.] idest, priuandi sunt potestate & officio conferendi similes ordines, sic s. de tempo ord.c.literas & c.dilectus.

Bigamus quot modis qs dicatur. ad.le Sotus in lectura eius sum.

[Gl.seq ponit quinque modos, quibus quis dicitur bigamus.]

f In bigamis.] verè vel interpretatiuè, vndè dicitur bigamus qui castitatem promissam violat. 27. quæstio. 1. quotquot. Item qui contraxit cum vidua vel corrupta, 33.dist.matrimonium,& inf.eod.c.debitum, & cap. à nobis. Item qui vnam de facto, & alteram de iure habuit diuersis temporibus, inf. eo.c.nuper. Item qui scienter cognouit vxorem adulteram, 34.dist.si cuius, & cap. si laici. Istis omnes bigami reputantur interpretatiuè quantum ad legem promouendi. Quidam vero propter defectū sacramenti, vt mariti viduarum, & corruptarum, & q. scienter cognouit vxorem adulteram. Alij vero non pp defectū sacramenti, sed propter affectum intentionis cum opere subtracto, vt c. nuper. & c. à nobis. Item ille verè dicitur bigamus, qui diuersis temporibus successiuè habuit vxores duas, 26.dist. deinde, & c.acutius, & isti non promouentur propter sacramenti defectum, de quo dicetur, infra eo. c.debitum.

[Gl.seq.signat cōtrarium decret. lector. ponit 4. opiniones, demum soluit.]

g Dispensare.] sed contra 34.dist. lector. ibi dispensat vt bigamus subdiaconus fiat, sed ibi ostendit M.q licet 2 Papæ aut alijs episcopis, s. dispēsare cum bigamo vsq; ad subdiaconatum, & nō supra: qđ non est contra Apostolū per hoc c. Prohibuit Apostoli est de diacono, presbytero, & epo, & non de alijs: qui subdiaconatus non erat adhuc facet ordo. R. dixit q Marcellus Papa retulit se ad statum primitiuæ ecclesiæ, in quo subdiaconatus non erat 3 facet ordo 60.distin. nullus.

Quidam dicebant q epi olim poterant dispensare cum bigamis in ordinibus inferioribus hac ratione, quia epi dispensabant cum criminosis, inf. de mid.at si clerici, & tamen Apostolus prohibuit criminosum ordinari, 25 di. §. nunc autem, nec tamen dicuntur facere contra Apostolum, & sic eadem rōne cum bigamo, quorum opi. reprobatur, inf. eo. nuper. & c. à nobis. H. dixit q epi dispēsare non poterāt cum bigamo vel viduarum marito. arg. 50.d. non confidat, cuius opi. confirmatur per illa c. nuper, & à nobis. Io. voluit dicere q Papa non posset. Qđ dicit R. & H. verissimum vī: quia licet dispenletur cum criminosis, non tū sequitur q cum bigamo, & ulla est ratio, quia criminosus post peractam pœnitentiam restituitur vī in pristinum statum, & incipit esse quod non fuit, 50.distin. ferrum, & c. ponderet, & c. dño tandem. Et ideo cum talibus dispensatur, sed bigamus non prohibetur promoueri pp crimen, sed pp sacramēti defectū, inf. eo. debitum, & 26.dist. acutius, quia carnem suam diuisit in plures ab unitate recedendo, sed illud sacramē tū amplius restitui non pōt per aliquam satisfactionē, cum non sit crimen, & hoc considerauit Apostolus cū dixit, non bigamum, & aliud considerauit cum dixit, nō criminosum: quia in criminoso consideratur in dignitate personæ pp crimen, et quo purgato non prohibuit dispensationem. Sed defectus sacramenti non potest purgari, nec 4 baptismus tollit illā irregularitatē, 26.d. acutius, propter qđ vī q Papa non possit dispensare cū bigamo propter eandem rōnem: quia propter dispensationem Papæ non restituitur sacramentum vnitatis, cū nec possit, nam cum Deus extra posset, virginē in post ruinam suscitare non pōt. 32. q. 4. si Paulus, & idem dicit Imperator. C. de rap. virg l. unica, circa principium dispēsare non pōt cum monacho vt propriam habeat, uel cū tinentiam abijciat, inf. de statu mona. c. cum ad monasterium, multō minus vī dispensare posse cum bigamo. Vndè opi. R. bona est: & licet ipse H. dubitet, vī tamen consentire, ne videatur diminui potentia Papæ, quod possit dispensare cum bigamo: tamen hoc quod dī, bigamus in quocunque ordine ordinetur, recipit ordinē, arg. 50 dist quicunque penitens, per quod capitur, quod cum bigamo dispensare possit. Sed illud tamen intelligitur de minoribus ordinibus.

† Conc. Aurelianensi iij. c. 6. idē Conc. Arelatēse iij. c. 3. quibus locis eadē est sniā, sed diuersis uerbis conscripta, referunt Burchard. li. 2. c. 32. Iuo part. 6. c. 134. et c. 2. eo. tit. in 1. comp. cōcordat Concilij Trid. sess. 23. in decreto de reform. c. 17.

† Spaletens. Valent.

† Spaletin. Spoletens.

1 Facit l. si mora, cū gl. ff. solu. matri. et l. qui actione, v. fi. ff. ad l. Aquil.

2 Cum bigamis an possit dispensari, an ceps ꝗstio, de qua elegāter Sotus li. 4 sent. d 27. q. 3. ar. 3 ubi hæc omnia illustrat.

† Cap. 3. eo. utia 1. cōp.

† 1. ad Tim. 3

3 Expone, i. non reputabatur, ut patulo post no.

4 Vide Soti lib 4. sen. distinct. 27. q. 3. art. 2.

a Sacros.] diaconatum & presbyteratum qui duo tantum sacri fuerunt 1 secundum antiqua tempora, 60. di. nullus, hodie idem est de subdiaconatu, sup. de æta & qual. c. à multis, & sup. de sæt. non ordi. c. miramur, vbi dicitur quod eodem priuilegio gaudet cum diacono.

1 Sano modo hoc accipe, ideſt, hi reputabãtur ſacri, nam ſubdiaconatus etiã fuit in primitiua eccleſia, ſed non reputabatur ſacer. ita gloſſa ī. de ætate, & qualitat. c. à multis, uerſ. ſolos.

b In ordinatore.] cũ quo pôt diſpẽſari, ꝙ hoc patet ꝙ nõ cum bigamo ordinato vt remaneat in ordine, vel vt promoueatur: quia quod de vno conceditur, de altero denegatur, 25. diſt. qualis, & inf. de præſump. c. nõne.

DE bigamis preſbyteris.] De facto poſt bigamiam ordinatis.

CASVS. De preſbyteris bigamis & viduarum maritis idẽ iuris eſt quantum ad promotionem tm: quia contra Apoſtoli ordinem non debent.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõp.

Not. ꝙ bigamus eſt ipſo iure ſuſpenſus à diuinis officijs.

c Nec defunctis.] & ita illud impedimentum nõ pôt purgari per mortẽ vxoris; q̃a non matrimonij vinculum, ſed irregularitas contracta ex carnis diuiſione e impedimẽto, & illa non tollit per mortem, vel pœnitentiã, 26. diſt. vna, & c. acutius, nec per baptiſmum, vt in c. p̃dicto.

† Rothomagen.

NVper à nobis.] Primo ad caſum propoſitum allegat pro vna parte. Secundò pro contraria. Tertiò ſoluit. Secunda ibi, Licet Tertia ibi; Nos autem Io. And.

CASVS. Quidam dum eſſent in laicali ordine cõſtituti contraxerunt matrimonium, poſtmodum mortuis vxoribus factꝰ ſunt clerici, promoti ſunt ad ſacros ordines, de quorum contraxerunt ſecunda matrimonia, quæritur vtrũ cum talibus clericis, qui taliter contraxerunt, poſſit diſpenſari vt in ordinibus ſuis remaneant, vel ad ſuperiores poſſint promoueri? & primo oſtendit quod tales bigami ſint iudicandi, in matrimonijs enim contrahendis non attenditur iuris effectus, ſed animi deſtinatio. Vnde qui duas hẽt ſimul vxores, infamia notatur; quod partim ad factum cõuenit retorqueri, ſicut legitur de p̃ſbytero, qui contraxit matrimonium; qui ꝓp hoc non legalibus nuptijs dicitur detineri, quod ad factum refert, non ad ius eadem ratione tales de quibus eſt queſtio, debent inter bigamos reputari. In contrarium videtur ꝙ non ſint bigami reputandi; cum opinioni ſit veritas præferenda, ſi dicamus iſtos bigamos ſecundum hoc ſequitur, quod ille qui nullam habuit vxorem, eſſet bigamus reputandus, vt ſi quis de facto contraheret cum diuerſis, cum quibus de iure non poſſet contrahere. Reſpondit Papa, quod cum huiuſmodi clericis tanquam cum bigamis diſpenſari non poteſt, licèt in veritate bigami non ſint, non propter ſacramenti defectum, ſed propter defectum intentionis cum opere ſubſecuto; quia quantum in ipſis fuit, ſecunda matrimonia contraxerunt.

debeant ad ſacros a ordines promoueri: vel in eis ſi promoti fuerint remanere. In ordinatore b autem poteſt diſpenſatio adhiberi, vt ordinandi poteſtate & officio non priuetur.

¶Cæleſtinus tertius.

¶Bigamus vxore viuente vel mortua non ordinatur.

CAP. III.

DE † bigamis presbyteris, & viduarũ maritis, idẽ ſancimus omninò, vt nec viuentibus vxoribus, nec defunctis c ad diuinorum debeant celebrationem admitti, maximè cum à doctrina ſit Apoſtoli, & inſtitutionibus eccleſiæ alienum.

¶Innocẽtius Ratiſpo. † epi copo.

¶ Qui mortua vxore promotus ad ſacros, cum ſecunda de facto contraxit, & cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licèt non ſit bigamus.

CAP. IIII.

NVper † à nobis: & infra. nTertius d articulus videbatur habere non modicum quæſtionis: quoniam cùm in matrimonijs contrahendis e non iuris effectus, f ſed animi deſtinatio attendatur: vnde illum comitatur infamia, qui duas ſimul habet vxores: & qđ partim ad factum h conuenit retorqueri: ſicut in canone legitur, de presbytero qui non legalibus nuptijs i detinetur, eadem cenſura tales k videntur l inter bigamos reputandi: Licet obuiet ex aduerſo, quòd opinioni ſit veritas præferenda: & quòd iuxtà præmiſſa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputandus: qđ cõ

† Cap. ut. in 3 c. Et de ſæ lectu ha c. vnde I mimcũ S in 4. ſent. 27. q. 1. ar

d Tertius.] alij duo ſoluuntur, inf. de ſen. excom. c. nuper.

e Matrimonijs cõtrahendis.] iuſtis & prohibitis.

[Gl. ſeq. alleg. concor. quibus quandoque plus affectus cõſideatur, quandoq; plus factum.]

f Iuris effectus.] vt C. de adult. l. eũ qui, vbi ſunt hæc verba; ſi enim aliquis contrahat nuptias cum ea cũ qua non poteſt de iure cõtrahere, infamis eſt; licèt nuptiæ non habeant effectum, ff. de ijs qui notan. infa. l. quid ergo, §. 3. quandoque magis conſeratur effectus, quam affectus, vel quam factum ipſum, de pœn. diſt. 1. §. hæc autem verba. 2 q. 3 verba ipſũ ſunt cũ effectu accipienda ī. de cler. non reſi. c. relatum, ff. de cond. & demon. l. hæc conditio 1 & ī. de ſponſa. vlt. Q̃que magis conſideratur factum quam ius, infra de cõſti. præb. c. literas, & c. cum noſtris, quandoque conſideratur plus iuris effectus, ff. de conditi. inſti. l. mulieri, § 1. inf. de ſponſa. c. iuuenis.

2 Vide Le qui, § in lier, cũ ſ ff. de in & l. quã ff. de in uoc.

g Duas ſimul habet vxores.] C. de adult. l. eum qui.

h Ad factum.] [quaſi diceret, de facto contraxit cum ſecunda, quia de iure non potuit. Duas, n. vxores ſimul habere non licuit, niſi cui ex reuelatione diuina cõceſſum fuit, ſup. de diuor. c. gaudemus

i Non legalibus nuptijs.] 28. diſt. presbyterum.

k Tales.] clerici, ſ. de quibus primo quæſtium eſt.

[Gl. ſeq. alleg. & concor. & ſex contraria, & ſoluit.]

l Videntur inter bigamos.] hic collige ꝙ opinio p̃fertur veritati. ſimile inf. de ſpon. c. iuuenis, & 3. q. 7. infamis, §. tria. ver. verumtamen ſi ſeruus, & C. de teſta. l. 1. & 22. q. 2. homines, ff. ad Mace. l. 3. inf. de offi. dele. c. cor, & inf. de iure pat. c. conſultationib. & ī. de elec. c. querelam. Sed contra 8. diſt. veritate, 81. diſt. quicunque, & inf. qui fil. ſint legi. c. per tuas, C. plus va. quod agi. l. 2. & 3. Sol verũ eſt, qđ veritas præferatur opinioni, 3 alia calualia ſunt; vt, ſ. opinioni potius ſteturꝰ quàm veritati, vel in fauorem contrahentium, & odium decipientium, ff. ad Mace. l. 3. vel in fauorem prolis, infra qui fil. ſint legi. c. cum inter l. vel fauorem teſtamentorum, C. de teſta. l. 1. vel ſententiarum, 3. q. 7. c. in famis, §. tria, ver. uerumtamen ſi ſeruus.

3 Vide I. de li, §. 1. ff. de ſet. col. & i. idẽ ff. in gl. Sępronius, & l. ſi pupilli, §. Tim. in gl. Sępronij, ff. de negot. geſt.

ADDITIO. Vnde verſus.

Teſtamento fauor, odium ſcientia proles:
Ex iſtis cauſis præfertur opinio veris.

a Quãn-

a Quantum in ipſis fuit.] In maleficijs enim voluntas, non exitus ſpectatur. arg. 49. diſt. c. vlt. & ff. ad leg. Cornel. de fica. l. Diuus, C. de ſer. cor. l. ſi quis ſeruo.

b Tanquam cum bigamis.] Not. arg. propter ſimilitudinem facti aliquem numerari inter eos, de quorum numero ipſe nō eſt. 27. q. 1. quotquot & 50. diſt. ſi ille ff. man. l. vlti. in fi.

[Gloſſ. ſeq. ſignat contrariū, & ſoluit.]

c Diſpenſari.] arg. cōtra j. de cleric. coniu. c. ſine. Illa loquit de eo qui nunquam habuit vxorem, ſed in ſacro ordine cōtraxit & ideo cū tali diſpenſari poteſt, hic loquitur de eo, qui primò in laicali habitu contraxit, & poſtea factus ſacerdos iterum contraxit, vnde bigamus reputatur quantum ad effectum, licèt in veritate non ſit; & ſic punitur propter affectum tantum, cū opere ſubſecuto, & non pp defectum ſacramenti. Defectus enim ſacramenti vnitatis non eſt in illo, qui in veritate carnē ſuam nō diuiſit in plures.

d Sacramenti defectum.] De quo j. eo. debitum.

† Hoc, tanq̄ non eſt expreſſum veritatis, ſed ſimilitudinariū, iuxta illud: Exiſtis tanq̄ ad latronem, &c.

† Vide l. ſi in emptionem. ff. de mi & l. ſi equo. ff. de leg j.

† Ca. 2. e. tit. in 3. compil.

† coniūctio.

DEbitum.] Primò ponit rōnes, vltimo rūdet, bi; Vndè is vers. humus habetur j. de bap. c. debitum.

CASVS. Mulier aliqua cōtraxit matrimoniū cum aliquo, & ab eo fuit traducta, tandem ea incognita mortuus eſt; dā alius eo itaq; contraxit cum illa; quia poſtmodum mortua eſt, quæritur, an vir iſte poſſit ad ſacerdotium promoueri? & videbatur quod non quia fuit maritus viduæ, & tales promoueri nō poſſunt, vt dicit Papa, quod duo ſunt cōiugio carnali copulæ conſummato. I. conſenſus animorū, & cōmixtio corporum connectio animarū ſignificat charitatem, quæ cōſiſtit in ſpiritu inter Deum & iuſtā animā. Vnde dicit Apoſtolus: Qui adhæret Deo, unus ſpiritus eſt cum illo. commixtio corporum, ſignificat conformitatem diuinæ & humanæ naturę, quæ conſiſtit in carne inter Chriſtum & eccleſiam. Vndè dicit Euangelium; Verbum caro factum eſt, ſed illud coniugium, quod non eſt carnali copula conſummatum, non pertinet ad illud coniugium deſignandum, quod inter Chriſtum & eccleſiam eſt contractum per incarnationis myſterium; ſecundum quod Apoſtolus exponens verba illa primi parentis; hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea; & ſtatim ſubiunxit; hoc autem dico magnum ſacramentum in Chriſto & eccleſia. His præmiſſis dicit Papa, quod propter ſacramenti defectum, habitum eſt tingeret, ſi quis de facto contraheret cum diuerſis, quibus de iure non poſſet matrimonialiter copulari. ¶ Nos autem in hac quæſtione taliter reſpondemus, quod cum huiuſcemodi clericis, qui quantum in ipſis a fuit, ſecundas mulieres ſibi matrimonialiter coniunxerunt, tanquam † cum bigamis b non liceat diſpenſari, c licet in veritate bigami non exiſtant: non propter ſacramenti defectum, d ſed propter affectum † intentionis cū opere ſubſecuto.

¶ Idem Mateſi. epiſcopo.

¶ Qui contraxit cum virgine, licèt prius ab alio fuerit deſponſata, bigamus non cenſetur.

CAP. V.

DEbitum † paſtoralis officij: & infra.

¶ Fraternitati tuæ duximus reſpondendū, quod cum duo ſint in coniugio, e videlicèt conſenſus animorum, & commixtio † corporum, quorum alterum f ſignificat charitatem, g quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum & iuſtam animam, ad quod pertinet illud quod dicit Apoſtolus. Qui adhæret Deo; vnus ſpiritus eſt cum eo, reliquum h verò deſignat conformitatem, i quæ conſiſtit in carne inter Chriſtum & eccleſiam, ad quod pertinet illud quod Euangeliſta teſtatur, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, profectò coniugium † illud, quod nō eſt commixtione corporum conſummatū, non pertinet ad illud coniugium deſignandum, quod inter Chriſtum & eccleſiam per incarnationis myſterium eſt cōtractum, iuxtà quod Paulus exponens illud quod dixerat protoplaſtus, k Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro l de carne mea, & propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erūt duo i carne vna; m ſtatim ſubiungit, hoc autem dico magnum ſacramentum n in Chriſto & eccleſia. ¶ Cum ergo propter ſacramenti defectum, inter bigamus, aut viduæ maritus poſſit ad ſacros ordines promoueri: quia nec illa eſt vna vnius, nec iſte eſt vnus vnius, ſic ergo patet, quod vbi inter coniuges deficit commixtio corporum, ibi non deeſt ſignaculum huius ſacramenti: vndè ſoluo tibi quæſtionem propoſitam; ille qui mulierem ab alio ui ro ductam, ſed non cognitam, duxit vxorem, propter hoc impediri non debet, quin poſſit ad ſacerdotium promoueri; quia nec ille, nec illa diuiſit carnem ſuam in plures. Nota quod defectus ſacramenti eſt cauſa, quare bigamus uel maritus uiduæ corruptę ad ſacros ordines nō poſſit promoueri: & ita non crimen, ſed irregularitas hoc facit.

e In coniugio.] ſcilicèt, carnali copula conſummato.

f Alterum.] Scilicet, conſenſus animorum.

g Charitatē.] ideſt dilectionem & conjunctionem.

h Reliquum.] Id eſt. commixtio corporum.

i Conformitatem.] ideſt, connectionem & unitatem.

k Protoplaſtus.] Ideſt, Adam primo plaſmatus.

l Caro.] 35. quæſt. 10. fraternitatis, & in fi. de diuor. c. gaudemus.

m In carne una.] ideſt, in carnali operatione ad unam carnem procreandam.

[Gloſſa ſequens tractat de triplici ſignificato matrimonii. Secundò quærit de tertio, in quo conſiſtat, ponit opi. quam reprobat, & ſoluit.]

n Sacramentum.] Triplex ſacramentum i deſignatur in matrimonio carnali copula conſummato. Primum eſt unio fidelis animæ ad Deum per dilectionem & charitatem, & hac deſignatur per coniunctionem animarum in ipſa prima deſponſatione, dum alter per mutuum conſenſum conſentit in alteram, & de hoc ſacramento fit mentio ibi; alteram ſignat charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum & iuſtam animam. Secūdum eſt unio humanæ naturæ ad Deum, quæ facta eſt in utero uirginali per incarnationem uerbi Dei, & hoc deſignatur per carnalem commixtionem uiri & uxoris, & de hoc ibi fit mentio; reliquum uero deſignat conformitatem, quæ conſiſtit in carne inter Chriſtum & ſanctam eccleſiam. Primum eſt unio uoluntatis. Secundum eſt naturæ conformitas, ut 26. diſtinctione acutus. de conſecratione diſtinctione 2. in Chriſto pater. ubi habes de conformitate naturæ diuinæ & humanæ in Chriſto. Tertium eſt unio corporum. Et ſic patet, quod ſacramentum non eſt in illo, qui non diuiſit carnem ſuam in plures. Et ſic patet, quod ſacramentum non eſt in illo, qui non diuiſit carnem ſuam in plures. Et ſic patet, quod ſacramentum non eſt in illo, qui non diuiſit carnem ſuam in plures.

† Vide magiſtrū ſententiarum, & ibi Doctores li. 4. diſt. 27.

Gen. v.

Ioan. 1.

Ephes. 5.

1 Gloſſa hęc formalis proprietatis vocum ignara, accipit ſacramētu p myſterio, more Græcorū ut docet concilium Colonien. de ſacramen. nouæ legis, in princ. & ita accepta niſi falſi conuenit.

& humanę: & non intelligis quod ipſe actus corporalis deſignet hoc ſacramentum, ſed propter actum conſummatum ſacramentum deſignatur. Tertium ſacramentum eſt vnitas eccleſiæ ex omnibus gentibus collecta, & vni viro Chriſto ſubiecta, hoc ſacramentum deſignatur per illum coniugatum, qui vnicum tantum matrimoniũ ſeruauit. ſed vbi ſecundum matrimonium contrahitur, hoc tertium ſacramentum non habet locum: quia recedit ab illa vnitate, quæ primo ſignabatur p vnicum matrimonium, i quia in ſecundo matrimonio diuidit carnem ſuã in plures, vndè vnitatem amodo ſignare non poteſt: Chriſtus enim ſignat unitatẽ ex omnibus gẽtibus Chriſto ſubiectam, vid. ca acutius. ſed ex quo eccleſia Chriſto ſe coniunxit, ab eo nunquam diſceſſit, nec ipſe ab ea. ergo bigamus talem vnitatẽ ſignare non poteſt, & ideò promoueri non põt propter defectum iſtius tertii ſacramenti, duo prima ſacramenta hic exprimuntur, ut dictum eſt, ſed hoc tertium non expreſſit in littera, niſi loquendo de ipſo, non imponendo aliqua uerba, per quæ illud ſignificet; niſi forſitan per illa uerba; nec illa eſt unica unici, nec ille unus unius, per hoc tantum notatur receſſus ab unitate; & melius inf. ubi dicitur nec illa nec ipſe dimiſit carnem ſuam in plures; et ſic in unitate remanſit uterque et ibi; ubi deficit inter huiuſmodi coniuges commixtio carnalis, non deeſt ſignaculum huiuſmodi ſacramenti, ſcilicet unitatis. Vel per illa uerba, hoc autem dico magnum ſacramentum inter Chriſtum et eccleſiam. ſed de iſto tertio ſacramento legitur 26. diſt. acutius. Sed in quo conſiſtit ſignatio illius tertij ſacramenti; Quidam dicunt quod in ipſo coniugio: ſed hoc eſt falſum; quia mortua uxore coniugium deſinit, et ſic nulla eſſet ſignatio Item matrimonium non conſummatum non ſignat hoc ſacramentum, ut hic in fi. Eſt ergo dicendum, q̃ in eo, qui matrimonium unicum ſeruauit, clerico facto, et ordine ſuſcepto, eſt ſignatio iſtius tertij ſacramẽti; nec est neceſse quod talis clericus sit uel fuerit coniugatus: quia auctoritas Apoſtoli, oportet ordinandum eſſe unius uxoris uirum, intelligitur per negationem, ſic: unius uxoris uirum, idest, non plurũ: imo qui nunquam habuit uxorem liberius promouetur; quia ab unitate non receſſit ſed in unitate permãſit.

a Viduæ.] Idest, corruptæ; quia licèt fuiſſet uidua dũmodo non corrupta, non prohibetur, ut hic dicit.

[Glo. ſeq. quærit, ponit duas opi. & ſecundam appro bat.]

b Cognitam.] Sic patet q̃ uxor ordinandi, ad hoc ut ille poſſit promoueri, uirgo debuit eſſe, inf eo e. ult. Sed quare exigitur maior caſtitas in uxore, quam in uiro? Reſpon. quia maritus corruptæ, si cum ea una caro efficiatur, promouere non poteſt. 34. dist præcipimus, ca randum, si cuius, si quis, et c. si laici. sed ille qui habuit concubinam post uxorem uel ante, promoueri potest. 34. dist. fraternitatis. H dixit quod uir signat eccleſiã, q̃ in parte receſſit à Christo adulterando, recedendo a ſi

De materia huius gloſſę cõſulę Theologos lib. 4. ſent. dist. 26. et ſeq.

hibitum ſit, ne bigamus, aut maritus viduæ,[a] præſumat ad ſacros ordines promoueri: quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec ille vnus vnius: profectò vbi deficit inter huiuſmodi cõiuges cõmixtio corporum, non deeſt huiuſmodi ſignaculum ſacramenti. ¶ Vnde is qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam[b] duxit vxorem, quia nec illa nec ipſe carnem ſuam diuiſit[c] in plures, propter hoc impediri non debet, quin poſſit ad ſacerdotium promoueri.

¶ Idẽ Lugd. archiepiſcopo Apoſtolicæ ſedis legato.

¶ *Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus non eſt.*

CAP. VI.

QVia † circà minima, † & infra.

¶ Sanè poſtulaſti per ſedẽ Apoſtolicam edoceri, ſi presbyteri plures † concubinas habentes, bigami[d] cenſeantur. † Ad quod duximus reſpondẽdum, quod cum irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis, tamquam ſimplici fornicatione notatis, quoad executionem ſacerdotalis officij poteris diſpenſare.

de, & ſi in parte virgo fuit, & ideò non deeſt ſignatio ſacramenti in viro, quamuis non ſit uirgo: vxor verò ſignat Chriſtum, qui nunquam eccleſiam diuiſit: quoniam ipſe eſt fons viuus, cui non communicat clienus, inf. de reg. c. licet in fi. & de pœ. diſt. 1. §. itẽ vt Chriſtus, alij dicunt (& uide tur melius) q̃ uir ſignat, Chriſtum, qui primo copulauit ſibi ſynagogã, & poſtea copulauit ſibi eccleſiam de gentibus, ſci licèt militantem, in qua ſunt boni mali, & ideo non necet ſi uir non fuerit uirgo. Vxor uero ſignat eccleſiã triumphantem, in qua non eſt macula neque ruga, quę ſemper uirgo p mantit, ſaltẽ mente. Vnde Apoſtol[s]: De ſpõſa enim uos uni uiro, &c. 27. q. 1. nu ptiarum: & ideò exigitur q̃ uxor carnẽ ſuam non diuiſerit in plures: quod ſi fecerit, deeſſet in coniuge ſignatio tertij ſacramenti unitatis, & ita illud tertium ſacramentum exigitur tam ex parte uiri, quam ex parte uxoris. Vndè epiſcopus unius uxoris, ſignat unitatem ex omnibus gentibus, uni uiro, ideſt, Chriſto ſubiectam. 26 diſt. acutius

† Ca. unica. eod. tit. in 4. compil.

† Al. matrimonia.

† In uno ne tuſtiſſimo exemplari, ita, plures, ſuccelsiue.

[Glo. ſeq reci. per q. alle. pro, ponit opi. contrariam, quam reprobat.]

c Diuiſit.] Sic. 34. diſt. Valentino, per quod ſoluebatur hæc quæſtio. ſic ergo conſideramus potius tõnem & cauſam quare hæc fiant, quam factum ipſum: & ita is qui duxit uxorẽ à ſe primo corruptam, poteſt promouen: quia ratio & cauſa nõ inuenitur in eo, quare non diuiſit carnẽ ſuã in plures. Dicunt quidã quod talis promoueri non debet: quia uerũ eſt quod eſt maritus corruptæ. arg. op. pro eis 30. q. 5. qualis. & H. in hac opinione fuit. ſufficit quod ita ſcriptum eſt ff. qui & à quib nu. li. ff non ſi. l. proſpexit. & 6. q. 3. ſcriptum eſt in lege. quod non credo; eadem ratione & iſte de quo quæritũ fuit, non poſſet promoueri; quia uerum eſt quod fuit maritus uiduæ & corruptæ, quare intelligo quod dicit c. qualis, quando ab alio corrupta eſt, & capitula plura, quæ ad idem poſſent induci. 77. diſt. quicunquè. & 34. diſt. c. curandum, & c. præcipimus.

QVia circa.] Diuiditur, quia primò ponitur conſil. ſecundo, ſecundo reſponſio. ſecũda: ibi, Ad quod. Et pars huius habetur. inf. de primi. c. quia circa. lò. And.

CASVS. Presbyteri habentes plures concubinas, quæritur uirum bigami ſint cẽſendi? Rñdet q̃ propter hoc non incurrunt irregularitatem bigamiæ unde cum talibus, tanquam cum fornicarijs, poterit epiſcopus diſpenſare, ut ſuum officium exequantur. Not. q̃ plures habẽs concubinas, irregularitatem nõ incurrit No mirabile, q̃ cum eò qui peccat diſpenſatur, & cum illo qui non peccat, non diſpenſatur.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit, ſecundò not. q̃ luxuria, et c. ſignat contrarium & remittit.]

d Bigami.] ſ. eod. nuper. arg. contra. ſed ibi loquitur quando utr. què fuit ſolemniter ducta tanquam uxor, hic uerò non. et ibi prima fuit uxor; ſecunda uerò eſſe, nõ potuit. No mirabile, q̃ plus habet hic luxuria quam caſtitas. arg. 34. diſt. fraternitatis. Sed contradi-

cit ib

cit in auth. ℔ : resti. & ea quæ parit in fi. coll. 4. & fulti non debent esse melioris conditionis q̃ periti. 16. q. 1. Iegi epistolam. & ff. quod vi aut clam. l. seruus, & ff. de fur. l. si quis fuit. §. 1. ratio huius redditur. ℣. c. proxi.

ANobis fuit.] CASVS. Quidam subdiaconus quãdam viduã de facto duxit in vxo rẽ: quia de iure non potuit; quæritur vtrũ bigamus reputei quo ad legem promotionis? Rñdet Papa, q̃ in veritate nõ est bigamus, nec maritus viduæ: cũ inter ipsos non fuerit matrimoniũ. verùm tñ cũ eo, tamq̃ cũ marito viduæ non poterit dispẽsare, non p̃ p̃ sacramenti defectum, sed p̃ p̃ affectum intentionis cum opere subsecuto. Ex hac de cre. no. q̃ bigamus reputat quo ad promotionem, qui bigamus non est.

a Viduam.] quia cum esset in sacro ordine constitutus, cũ ea matrimoniũ ℣here nõ potuit. 28. dist. c. presbyterum, & ℣. eo. c. nuper. tñ licèt non fuerit matrimoniũ. quia tñ quantũ in ipso fuit, cũ ipsa vidua ℣xit, cũ eo dispẽsari non potest ℣ doctrinã Apost. ℣. eo. c. super eo. nõ p̃ p̃ sacramenti defectũ sed p̃ p̃ voluntatem quam habuit ℣hẽdi cum vidua, non contentus suis terminis cũ processit ad actũ, licèt nõ haberet effectum. sic ℣. eo. c. nuper. & est hic, & ibi argumentũ expressum q̃ voluntas non contenta suis terminis punitur: & ea q̃ ibi etiam dicta sunt hic possent repeti, cũ similis causa sit; quæ hoc fiat causa dicta est. ℣. eo. c. debitũ.

b Cum opere.] ff. camali. arg. ℣. eo. debitum. & 4. dist. Valentino.

† 1. Tim. 3.

† In multis Alexan. iiij. sed falsa est inscriptio, nam cũ hæc cõpilatio facta est, non dũ erat Alexander iiij. creatus Papa.

† Cap. vnico. eo. tit. in cõpil. & hæc integrã post Cõcil. Lateranen. sub Alexan. iij. pos. 26. c. 20.

¶ Idem.

¶ Subdiaconus, qui cum vidua cõtraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non sit.

CAP. VII.

ANobis fuit: & infra.

¶ Ille autem, qui in subdiaconatus ordine cõstitutus, de facto tantũ, (quia de iure nõ potuit) duxit viduam [a] in uxorẽ, profectò bigamus nõ existit; sed nec viduæ potest in veritate dici maritus: cum inter ipsum & illam non fuerit vinculum maritale contractum: cum eo tamen contra doctrinam Apostoli, † tanquã cum marito viduæ dispẽsare non licèt, non propter sacramenti defectũ, sed propter affectum intentionis cum opere [b] secuto.

TITVLVS XXII.

De clericis peregrinis.

¶ Alexand. iij. † Cœnomañ. episcopo.

¶ Vltra marinis & valdè remoti ordinationem suã probare debent per quinque episcoporum sigilla.

CAP. I.

IVa † nos duxit fraternitas consulendos, q̃d sit agendũ de clericis, qui in remotis regionibus ordinãtur, literas eorum ostendunt, à quibus sibi proponũt manus impositas, & vtrum episcoporum sigilla sint, quæ repræsentant, incertum existit. †

¶ Tuæ igitur consultationi respondemus, tutius esse, vt in his statuta patrum veterum ỏbseruentur, quàm nouum aliquid statuatur: Statutum [c] autem est de transmarinis, vt ad minus quinque [d] episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur, q̃d in alijs (si † similiter sunt incogniti) [e] credimus obseruandum, ita tamen vt in suspensione [f] aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus [g] instruantur ipsorum.

¶ Sed & de inferioribus ordinibus inquiri oportet, quia posset contingere, vt aliquibus prætermissis fortè fecissent. His autem peractis, si digni inuenti fuerint, circa eos potent dispẽsari. [h]

† Addequæliter & qñ credendũ sit sigillo. in l. Lucius. & ibi Bart. ff. de fid. instr. & in l. ad testium. ff. de testam.

† Al. ita: q̃ similiter, &c. al. ita: si similiter sũt in eo incogniti.

¶ Innocen. iij. Constantinopolitano patriarchæ.

¶ Clericus peregrinus, qui iurat se ordinatum: nisi aliter probet, in illo ordine non suscipietur, nec ad superiores promouebitur.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

¶ Quia inter eos, qui ab ordinibus prohibentur, arcentur & peregrini clerici, &c. De hac materia habetur 98. & 71. & 72. dist. per totum. & 7. q. 1. in multis capitulis.

IVa nos.] Sunt duæ partes, cõsultatio, & responsio. Secunda; ibi, Tuæ igitur. Io. And. CASVS. Clerici quandoque se transferunt ad remotas partes, & dicunt se ordinatos, nec ostendunt literas eorum à quibus & ordinatos dicunt. quæritur quid de talibus fit agendum? Respondit Papa, quòd tutius est in his statuta patrum sequi, quam nouum aliud statuatur. De transmarinis statutum est, vt ad minus quinq; episcoporum testimonio super ordinatione sua muniantur: quod de alijs incognitis similiter est seruandum, ita vt aliquanto tempore habeantur in suspenso, in quo de ipsorum actibus instruantur illi cùm quibus morantur; & inquirendum est etiam de inferioribus ordinibus: quia posset esse quòd aliquid ꝑmisissent. His cõsideratis poterunt admitti ad diuina, si alias digni inuenti fuerint. No. q̃ nõ statim credendũ est alicui sup ordinatione sua. Not. q̃ inquirendũ est de conuersatione alicuius, ab illis cum quibus moratur.

c Statutum.] 98. dist. per totum.

d Quinque.] ideò numquam; exigunt; quia dubitari cõsueuit de sigillo vnius epi. si enim de illo constaret, id solùm sufficeret. ℣. de pbe. post cessionem. vel per testes. ℣. eod. c. tuæ.

e Incogniti.] ex quo enim incogniti sunt, explorandũ est cuius fidei & innocentiæ sint. 42. dist. quiescamus. ff. nau. cau. fa. l. vltima. §. seruorum.

f In suspẽsione.] quod hic dr̃, intellige de ijs q̃ in ecclesijs recipi postulãt tanq̃ clerici cæterũ si tã quam viatores vellent celebrare secretò, permittẽdi sunt. ℣. eo. c. tuæ. & arg. de conse. dist. 2. nõ prohibeat. & 7. q. 1. epi.

g Actibus.] nam per actus sequentes præsumitur de præcedentibus, & è cõuerso. 34. q. 2. cum per bellicã & 6. q. 1. qui crimen. ff. de re milita. l. non omnes, §. à barbaris. & 2. q. 1. in primis. 50. dist. nõ. si quis diaconus. & 77. dist. nõ. si quis diaconus. quicunque.

h Poterit dispẽsari.] & ideſt, ex benignitate recipi poterunt.

ADDITIO. Vel secundum Inno. hoc dicit quia si clericus sit ignotus, & literæ ignotæ. non est sine dispẽsatione episcopi admittendus. ℣. c. fi. vel secundum Host. dispẽsari ad literam est si in aliquo egent dispẽsatio. de ordi. epis. c. 9. & 2. Ioan. And.

Inter-

INter quatuor.] Cõis diuiſio. Secunda ibi, Inquiſitioni. Io. And. Pars huius ſecundum Io. And. habetur j. de maio. & obe. c. inter quatuor. de cleri. non reſi. inter quatuor. & de reli. do. inter quatuor.

CASVS. Clerici aliquando transferunt ſe ad partes Conſtantinopolitanas acceduntad patriarchã ſine literis ſuorũ ordinatorũ, cũ offerunt iuramentũ q̃ ſunt in certis ordinibus cõſtituti & petũt ad ſuperiores ordines ꝓmoueri: q̃ritur quid iuris ſit? Reſpond. q̃ niſi primò cõſtiterit patriarchę per idonea argumẽta, de ipſorũ ordinatione canonica, non debet illos ſuſcipere in illis ordinib. nec ad ſuperiores ꝓmouere antequã eorum cõuerſatio fuerit approbata. No. q̃ iuramentum ignoti non cõmittitur ſuper ſua ordinatione. ſed hoc ideò, ne illi quibus celebrat, decipiantur.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp.

† In plurib. antiqs poſt illud. j. ſtatim ſequit: vtrum clericus, &c.

a Literis.] quas habere debet ſemper. 73. diſt. c. primatus. ſup. eod. c. proximo.

[Gl. ſeq. recitetur per quæſtiones, quæ vocat hic argumenta.]

Noſe argumenti quid in hoc c. intelligatur.

b Argumenta.] nõ dicit per teſtes uel inſtrumenta, ſed per argumenta eſſe probandum: quia per argumenta ſiue per indicia probatur q̃uè ſicut per teſtes, 2. q. 6. c. ei qui. §. d ffinitiua. ver. nullus homicidarũ. & 32. q. 1. dixit dominus. 27. q. 1. nec aliqua. & C. de rei vend. l. indicia. & j. de præſump. c. literis. Vel idonea argumenta vocat ſigilla epiſcoporum. 98. diſt. tranſmarinos, vt j. c. proxi. vel ſigillum epi ſufficit ſi notum ſit. 72. diſt. extraneo. & C. de epiſ. & cler. l. ſi qua per calumniam. in fi. Sed ſi perdiderit inſtrumẽtum, probet amiſſionem & tenorem ipſius, & quòd ſine vitio fuerit. inf. de priuil. c. cum olim. in fi. vel per teſtes infra c. proximo.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp.

† In uno manuſcripto hęc verba ſ. mittunt: conſulait nos in ſuper tua fraternitas, vtrum, &c.

c Suſcipere.] niſi vt hoſpites. 7. q. 1. epiſcopi vel preſbyteri. & de conſecr. diſt. 2. non prohibeat. & 42. diſt. quieſcamus.

TVæ fraternitatis.] Communis diuiſio. Secunda, ibi, Reſpondemus. Io. And.

CASVS. Clerici aliquando accedunt ad partes Hieſo. ſine commendatitijs literis ſuorum eporum; quæ-

ſiuit patriarcha an permittere debeat illos celebrare ill uina? Rñdet Papa, q̃ niſi cõſtiterit ei ſiue per literas ſiue ꝑ teſtes, de canonica ordinatione ipſorũ qui ignoti ſunt, nõ permittat illos ĩ ſuis plebibus celebrare, ſed ſi ſecretò voluerint celebrare, permittãtur. Nota q̃ alicui licèt in ſecreto, quod non licèt in publico, & hoc eſt ne decipiatur populus.

CAP. II.

¶

INter † quatuor, & infra. ¶ Conſuluit nos iterum tua fraternitas, vtrũ † clericos ad re ſine ſuorũ ordinatorum literis [a] venientes, & offerentes iuramentum, quòd ſint in quouis eccleſiaſticorũ ordinum conſtituti, debeas ad ſuperiores ordines promouere.

¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus; quòd niſi de ipſorum ordinatione canonicè, per idonea tibi conſtiterit argumenta, [b] eos nec in illis ſuſcipere, [c] nec ad maiores debes ordines promouere: præſertim antequàm conuerſatio eorum fuerit approbata.

¶ Idem patriarchæ Hieroſolymitano.

¶ *Peregrinus de cuius ordinatione non conſtat, non permittitur celebrare in publico, ſed in occulto ſic.*

CAP. III.

TVæ † fraternitatis, & infra. ¶ Vtrum clericos, qui ad partes Hieroſolymitanas ſine commẽdatitijs [d] literis veniunt, permittere debeas celebrare diuina: & infra. Reſpondemus quòd niſi legitimè tibi conſtiterit, ſiue per literas, ſiue per teſtes, [e] de illorum ordinatione canonica, [f] qui penitus ſunt ignoti, non debes ipſos permittere in † tuis plebibus celebrare.

¶ Sed ſi forſitan eorum aliqui ſecretò [g] ex deuotione celebrare voluerint, poteris ſuſtinere.

¶ Honorius tertius Regiñ. epiſcopo.

¶ *Inferiores prælati ſine diœceſanorum conſenſu, in eccleſiis ſuis peregrinos non poſſũt inſtituere.*

CAP. IIII.

TE nobis proponente didicimus, quòd quidam prælati eccleſiarum tuæ iuriſdictionis, in eccleſijs ſibi commiſſis, ſine conſcientia † tua clericos de alienis epiſcopatibus inſtituere non verentur. Attendentes igitur id eis nulla ratione licere, cum ſit honeſtati contrarium, † & à ſanctorum patrum inſtitutionibus [h] alienũ, & infra.

¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd tibi licet eos exindè remouere, niſi aliquos ex diſpenſatione [i] in eiſdem eccleſijs duxeris dimittendos.

† In antiqs deeſt diſtin. in.

e Per teſtes.] vel per alia legitima. arg. j. c. proxi. arg. de præſump. c. literas. & de conuerſatione ipſius primo debet cõſtare. ſup. c. proxi.

f Canonica.] i. id eſt, ſecundum ordinem eccleſiæ facta, ſup. de ſum. Trinit. c. firmiter. in fi.

g Secretò.] quia tunc nullũ periculũ ſit alicui niſi ſibi, ſed ſi publicè celebraret populo, tunc periculum eſſet vt ſi non eſſet ſacerdos, populum deciperet. 42. diſt. quieſcamus. & j. de celeb miſ. de homine.

TE nobis.] Cõmunis diuiſio. & ſecunda pars eſt ibi. Attendentes. Io. And.

CASVS. Quidam prælati eccleſiarum de iuriſdictione epi Regiñ. ſine conſcientia ipſi [a] epiſcopi clericos de alienis epiſcopatib. inſtituebãt in eccleſijs ſibi commiſſis: quęſiuit eps à Papa q̃d iuris eſſet de illis clericis? Rñdit Papa, q̃ illud eis nõ liceat, cum ſit j. rium honeſtati, & j. inſtitutiones ſanctorum patrum: & ideò poteſt inde eos remouere niſi ex diſpẽſatione eos duxerit dimittendos. Nota clericos inſtituẽdos in eccleſijs de eodẽ loco, vel eadem diœceſi, & non extraneos.

† al. ſciẽtia, hoc eſt, ſine licentia, aut facultate.

† Vide l. q̃d vulgo. ff. de ſta. hom. l. ſi cum dies. ſ. ꝓmiſſio. ff. de arbit.

h Inſtitutionibus.] 71. diſt. c. 1. & 2. per totam diſt. & 51. diſt. per totum. & C. de epiſc. & cler. in eccleſijs. ſic de aliena eccleſia non eſt aſſumendus prælatus, dum reperitur idoneus in eadem. 60. diſt. nullus.

[Gl. ſeq. arguit ad duo, & de ſecundo remittit.]

i Ex diſpenſatione.] not. argu. q̃ nullus poteſt eligi de aliena diœc. ſed tantùm debet poſtulari: quia inſtituti abſque ſcientia epi, remouentur, niſi cum eis voluerit diſpenſare: & ſic per ſolam diſpenſationem de aliis epiſcopatibus inſtituuntur. & eſt hic bonum arg. pro opinio-

opinione illorum qui dicunt q̃ semper præualet electio de gremio ecclesiæ, alii electioni factæ de alia, & si sit facta à minori parte. de hoc dixi ī. de electione. cum inter canonicos.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Explicito tractatu ordinandorū, de dignitatum officijs est videndū: & quia archidiacon⁹ post epi scopum maior est: ideò, & c. Io. And.

De hac materia habetur. 25. dist. perlectio. 74. dist. honoratus. 94. dist. c. si. Ant. de But.

TITVLVS XXIII.

De officio archidiaconi.

¶ Ex lib. Romani ordinis.

¶ *Ponit quæ spectant ad officium archidiaconi.*

CAP. I.

VT † archidiaconus .] Ducit hoc c. & seq. q̃ ad officium archidiaconi pertinere noscantur: & quia tota hæc decre. cadit sub vno constructu: ideo commodè diuidi nō potest, Ant. de But. CASVS. Dī hic q̃ archi. est vicarius episcopi in omnibus, quæ ad eū pertinēt, similiter & cæ clericorū & in vrbe & extra vrbē ad ipsum ptinent: & conuersatio eorū, & onus, & restauratio ecclesiarū, & doctrina ecclesiasticorū, & correctio excessuū. Ité de triennio in trienniū cū eps fuerit impeditus, dēt totā visitare diœcesim, & ad vicē sui epi corrigere corrigēda. No. q̃ arch. est vicari⁹ epi, & pōt corrigere. Vñ infertur q̃ hēt coercionem, quod uerū est de consuetudine præscripta.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cōp. Facit concilium Aurelianēse. 4. c. 26.

† Onere.

† Qualiter hodie visitēt archidiaconi, tradit cōcilij Tridē. sessio. 24. in decre. de reform. c. 3.

a Vicarium,] & ita habet cognitionem & iurisdictionem, & ex quo vicarius est. C. de offi. vica. l. 2. & ī. d. offi. vica. c. pen. & 25. dist. placitis. arg. in auth. de defensi. circa princip. collat. 3.

† Cuius concilij Toletani sit, nondū constat.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

b In vrbe.] arg. contra 25. dist. perlectis, Sol. licet quę dam pertineant ad officium archid. primicerij, & thesaurarij, vt ibi dicitur, tamen præordinator est in cunctis, & loco episcopi, & tanquam vicarius eius.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

c De tercio.] eps verò singulis annis debet visitare parochiam suam. 10. q. 1. epm decernimus. placuit. nisi dimittat hoc ne pp eius accessum grauent ecclesię, tūc mittat archidiaconū. vel quia eps ire nō pōt, vt hic dī. Item ī. eod. mandamus. vbi dī q̃ archidiaconus debet visitare singulis annis, aut etiā pluries, si expedit. ibi loquit de visitatione suæ propriæ parochiæ, hic q̃ visitat vniuersam parochiam ad mandatum episcopi. d Corrigat.]. sic ergo archidiaconus habet coercionē ex quo hēt iurisdictionem, q̃ iurisdictio sine coercione nulla esset, vt ī. de offi. dele. ex literis. & ff. de off. eius cui mā. est iur. l. vlt. Quid de iure cōi ptineat ad archidiaconū, habes ī. eo. ad hęc. & c. ad nostrum. & c. proxi. secus de cōsuetudine. ī. c. vlt. ubi de hoc.

CAP. II.

OFficiū † verò archidiaconi est Euangelium quando voluerit legere, vel alicui de diaconis præcipere; & quando episcopus missam canit, ad iussionē illius induant se Leuitæ vestimentis sacris qualiter cum pontifice ad missam procedāt: † & infra. ¶ Omne ecclesiasticum officium prouidē do, lectiones aut respōsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare, in tantum, ut nullus Euāgelium aut Epistolam, Responsoria, vel quamlibet in ecclesia lectionem legat uel cantet, donec auscultetur e ab ipso ¶ Acolythos † quoq; ipse ordinet, quis eorum candelabra, quis thuribulū deferre, quisvè minorum in ecclesia aliqua officia agere debeat.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. comp.

¶ Greg. iij. † archid. Salonitano. †

† Vt verbi gratia, bini, honeste, & demisso vultu.

¶ *Custodia vasorum ecclesię spectat ad archidiaconum.*

CAP. III.

EA f quæ contra, & infra. ¶ Scire verò te volumus, quòd à te districtè quæsituri sumus, quia vel propriæ eccle-

† Quis ordo sit acolytorū in ecclesia, Magister sētent. li. 4. di. 24. §. quarto loco.

† Gregorius Epist. 10. li. 1. regist. & c. 2. eo. tit. in 1. compil.

† Salernitano. in nōnullis manuscriptis.

EA quæ contra. CASVS. Archidiaconus Salonitanus habuit custodiam vasorum & aliorum ornamentorum ecclesiæ: archiepiscopus Salonitanus significauit domino Papæ, quòd archid. negligens erat circa prædicta custodienda. Super hoc scribit Papa archid. dicens quòd districtè inquirat ab ipso de uasis ecclesiæ, quæ illic collecta sunt, qualiter custodiuntur: si aliquid ex negligentia uel fraude ipsius perierit, ipse in hoc punietur, & tenebitur ad restitutionem ipsorū, cum ipse ad hoc ex officio teneatur. No. in prælato negligentiam & fraudem comparari.

f Ea quæ.] de isto archidiacono habetur. 74. dist. gesta. & c. honoratus. & c. ubi ista didicisti.

a Cimc-

ę Facit ad hoc ff. de admi. tut. l. ita autē, §. gestis, cū seq. & alijs vulg.

fiæ,vel ea,[quæ de diuersis ecclesijs cimelia[a] sũt collecta,non sub omni solicitudine & fide seruantur. Quòd si quid ex eis, vel negligentia[b] vel cuiusquam fraude deperijt, tu hoc[c] reatu adstringeris,qui per archidiaconatus ordinem custodiæ[d] eiusdem ecclesiæ arctius deputaris.

¶Alexan. iij. Elien. archidiacono.

¶ *Archidiaconus sine mandato episcopi non committit curam animarum,id est,non habet institutionem authorizabilem.*

CAP. LIII.

CVm † satis sit absurdum:& infra. ¶Quoniam igitur obtentu alicuius cõsuetudinis,[e] nõ debes contra sanctorum patrum cõstitutiones † [f] uenire,& quod ad tuum nõ spectat officium uendicare. ¶ Mandamus, ut nemini sine licentia & mandato episcopi curam præsumas committere animarum.

¶ Idẽ Vigoren. episcopo.

¶ *Archidiaconus de iure cõmuni non potest excommunicare. Ant. de But.*

CAP. V.

ARchidiaconus † non videtur de ecclesiastica institutione licere (nisi auctoritas episcoporum accesserit)in aliques sententiam promulgare. §

¶Idem episcopo Conuentren.& Abbati Cestren.

¶*Archidiaconus semel in anno (nisi necessitas exigat plus) visitet suam promissionem, scilt, parochiam. hoc dicit.*

CAP. VI.

MAndamus † quatenus prohibeatis Ce

---

a Cimelia.] per hoc intellige omnia vasa ecclesiæ, arg. 12.q.2.apostolicos. 1 & custodia horum potius pertinet ad custodẽ siue thesaurariũ, sed vt dixi in proxi.c.consuetudo attẽditur,vbi non est thesaurarius,hoc forte pertinet ad archidiaconum, vt hic uidetur.

[Glo.seq.obijcit, & soluit.]

b Negligentia.]sclatus enim non solũ tenetur de dolo, sed de culpa lata,& leui ad instar tutoris, C. de peri. tu. vel cu.fi res pupilli & C.arb. tu.quicquid: sed etiã de negligẽtia, vt hic patet cum etiam ℘ per negligentiam remoueatur.ĩ.de offi.cust.c.1.1.q.j. si q. episcopi. §.ecce cùm honoris.& 81.distinctũ. & arg. 18.q.1. si quis abbas.sic etiã iudex propter negligẽtiam remouetur. C.de offi.pfect.ori.si quos. & ff.de cust.& exhi.re. carceri.& l. non est quod possit intelligi cum negligẽtia crassa est.arg. 2.q.1.quicquid.& ff. de verbo.sig.magnã & argu.ĩ. de ord.ab epi.qui re.episco.ca. 1.in fi.

¶Ca.4.e.tit. in 1. cõp. & post Cõcil. Lateran.sub Alex.iij.parte 26.c.2.

† Concilij & manusc. institutiones.

c Reatu.] argum. ℘ negligentia plati mortale peccatũ est 81.dist. dictũ. ĩ. de regul. iuris, in c. penul.

d Custodiæ.] ad ipsum etiam pertinet cura & solicitudo totius ecclesiæ. 25.dist.electis. & inf.eo.l.ad hæc.

CVm satis.] Prima ponit causam decisiuam & expressam.Secũda mandatũ ibi,Mãdamus. Io.And. CASVS. Archidiaconus Elien. sine licentia episcopi sui committebat curam animarum,dicens hoc ex consuetudine sibi licere,episcopus conquestus fuit Papæ de hoc.dicit Papa quòd obtentu alicuius consuetudinis nõ debet facere contra institutiones sanctorum patrũ.Vnde præcipit ei quòd nulli committat curam animarũ sine licentia & mandato sui episcopi.No.quòd ad episcopum pertinet committere curam animarum, non obstante consuetudine, quæ præscripta non sit.

[Gl.seq. rec. quòd archidiaconus habeat curam animarum. alleg. duo iura quòd non,& duo quòd sic,ponit opi.Hug.& opi.contrariam,& soluit.]

Archidiaconus an hẽat curam animarum.

e Consuetudinis.] Vtrum archidiaconus habeat curam animarum vel non,iura videntur diuerso modo loqui.de iure communi non habet curam animarum.16.q.7.nullus omnino, & hic non potest etiam de iure cõi excõmunicare,inf.c.proxi.Arg.contra. ĩ.de eo qui fur.or.rece.c.1.cum suis cõcor.& 5.eo.c.1.Hug. dixit quòd archidiac. de iure communi non habet curam animarum, nisi sibi specialiter ab episcopo demandetur. nec alij potest committere, per c.prædictum,nullus,& per hoc cap. & omnia illa iura, quæ videntur contrarium innuere, intelligit ex delegatione episcopi. sic & illud cap.63.distinct.si in plebibus. Alij dicunt contrarium scilicet quòd hẽt curam animarum & iurisdictionẽ: & ex eo quòd episcopus eũ instituit, siue quia per collegiũ eligitur, & per episcopum cõfirmatur, gñalem administr[illegible]one [illegible] cum iurisdictione adipiscitur. & facit ad hoc ĩ.de præb.referente. & ĩ. de eo qui fur.or.re ce. c.j.cum suis concor. & ĩ. eo.mandamus. Quæ autẽ sunt illa, quæ de iure cõmuni pertinent ad archidiaconum,colligo ℘ c.ĩ.eod.ad hæc. & c. vt nostrum.Alia vero potius habent archidiaconi de cõsuetudine quàm de iure cõmuni. quia uisitant & corrigũt de consuetudine. ĩ. ca. vlt.& ĩ.de ele.dudũ & sic de consuetudine oĩa alia iura cõsimilia intelliguntur ĩ.de excess.prælat.ad hæc. & quod dicit hic;obtentu consuetudinis,intellige nõ præscripsit. ĩ.c.prox. ℘ archidiaconus nõ põt excõmunicare, intellige ℘ nõ excõicabat de consuetudine:& sic retulit se ad ius commune sic ergo iura,quæ loquũtur diuersimodè de iurisdictione archidiaconi, intelligenda sunt secundũ diuersas cõsuetudines diuersorum locorũ. sic ĩ.de consue. cum olim.

† Ca.5.e.tit. in 1. cõpi.& hĩ post concilium Lateranẽ.sub Alexan.iij. par. 36.c.4.

f Constitutiones.] 16.q.7.nullus omnino.& q.2. unctis fidelibus. & sic de iure cõi ad officium archidiaconi non pertinet cõmittere curam animarum hoc tam patet per notulã præcedẽtẽ.

† Hĩ post cõcil. Lateran. sub Alex.iij, par. 2.c.11, & vide cõci Trid. citatũ ĩ.eo.c.1.

Archidiaconus an possit excõmunicare.

ARchidiaconus.] CASVS. Archidiaconi de iure communi non possunt in aliquos sententiam promulgare, nisi auctoritate episcoporum,secus tamen est de consuetudine. Nota quòd archidiaconi de iure communi non possunt excommunicare: nisi auctoritate episcoporum.

[Glo.seq.recitetur per contrarium de decre. dudum. soluit.& opinionem ponit.]

g Promulgare.] hoc uerum est de ecclesiastica institutione, idest de iure communi, vt hic dicit.16.q.2.visis.& q.7.nullus.& 24.q.3.corripiantur. secus de consuetudine.vt ĩ.de elect.dudum 2. prout dictum est in c. proxi. Dicunt tñ quidam, quòd eo ipso quod eligitur ab vniuersitate,habet iurisdictionem in subditos,& potest excommunicare. argu.93.dist.legimus, & de offic.iud.ord.cum ab ecclesiarum. & quod hic dicitur in fi. (non videtur licere,) verum est quo ad verba canonis ex antiqua institutione ecclesiastica. ar.16.q.1.cunctis fidelibus,sed quo ad iura decretalium secus. sed credo verius quod dicitur.ĩ.eod.c.proxi.

MAndamus.]in prima dictum, à quo excipit: ibi Nisi:Ant.de But.

CASVS.Dĩcit quòd semel tantùm in anno debet archidiaconus visitare, nisi necessitas exigat quòd plures visitet.No.quòd archidiaconus nõ dẽt pluries in an

no

ne visitare, nisi ex causa rationabili.

[Gl.seq.arguit & remittit.]

a Visitandas.] Hoc.n. pertinet ad curam animarum. sup. de elec. 2. & sic est arg. quod archidiaconus habet curam animarum, & quod possit alij committere, sed intelligo hoc loqui de consuetudine, vt dixi ꝙ eo cùm satis.

[Gl.seq. tenet cõtrarium, solum & remittit.]

b Sæpius visitare.] Et ita sufficit semel tantum in anno visitare, ex eo qđ prohibet plures visitare nisi nouã cã emerserit. Sed contra, ff. de cens. cùm venerabilis. vbi vt ꝙ possunt præter aliquã necessitatem bis in anno visitare, & procurationem habere: intelligo illud cum determinatione illius, ꝙ ibi dr, si est opꝰ, quia non solum bis in anno, sed etiã pluries in anno, si causa subsit potest prælatus visitare, vt ꝙ ꝙ visitã dicit c. non semel. Si vero alia de cã pro suis necessitatibus accedat ad ecclesias, ꝙ prijs sumptibus procuretur, ff. de flor. & imag. vt de hoc dicet vt infra de cens. cũ venerabilis.

a Vel illud intelligo ex cõuentione, vel ex cõsuetudine spãli. inf. de cõsti. quanto. Iol. And

† In cõibus antiquis legitur, Ad hæc nos Dns.

† Non tñ iudicat archidiaconi causas matrimoniales cognoscendas. Conc. Trid. sess. 24. decret. de reform. c. 20. §. ad hæc. nec causas cõcubinatus, idẽ Cõc. sess. 25. decret. de reform. c. 14.

Ad hæc.] Diuidit tam in duas partes principales. Secundo ibi, subiecqꝫ ter. Et q̃libet subdividit in consultationẽ & solutionem. Ant. de But.

CASVS. Quæsitum fuit a Papa quid pertineat ad officium archidiaconi, & in quibus per ipsum cura episcopalis solicitudinis releuetur. Respon. Papa secũdum ista. Isidori imperat subdiaconis & leuitis, & solicitudo parochiarum, & ordinatio eorundem pertinet ad ipsum audire debet turgia singulorum: archipresbyteri rurales qui decani vocantur, subiacere debent eidem. Item secundum constitutionem Romani ordinis maior post episcopum et eius vicarium reperitur. Item in epistola beati Clementis Papæ, oculus episcopi nominatur, et loco ipsius per episcopatum corrigit corrigenda, et emendanda emendat nisi adeo ardua fuerint negotia quod absque maioris sui præsentia nequeant terminari. Itẽ in quadam constitutione Inno. continetur, quod ad ipsum pertinet institutio corporalis tam in beneficijs quam in dignitatibus; et examinatio clericorum, qui ad ordines promouẽtur, ad ipsum pertinet, et ipse debet eos episcopo præsentare. Quæsitum fuit insuper vtrum decani rurales, qui pro tempore instituuntur, debeant ad mandatum episcopi vel archidiaconi, vel etiam vtriusque institui, vel destitui si fuerint amouendi. Ad hoc respondet Papa, quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari: & ipsi decani cõe officium vtriusque exercent, & iõ cõiter eligendi sunt, vel et amouendi. No. in quibus de iure cõmuni consilit officiũ archidiaconi. Itẽ nota ꝙ imperat subdiaconis & leuitis. Item solicitudo & ordinatio parochiarum pertinet ad ipsum. Itẽ audire debet cãs singulorum. Itẽ decani rurales subsũt ei. Item maior est post episcopum & eius vicarium. Item dr oculus epi, & loco ipsius corrigit et emendat. Item institutio corporalis in beneficijs & dignitatibus ad ipsum pertinet. Item examinatio clericorum, qui ad ordines promouentur, ad ipsum pertinet, & eos det epo præsentare. Item no. quod omnes tangit ab omnibus debet approbari. e Beati Isidori.] vt 25. dist. perlectis.

[Gl.seq. arg ponit opi. Ioan. quam determinat.]

† Concord. Cõcil. Trid. sess. 24. in de cre. de refor. c. 14. ubi habes quales creari dẽant archidiaconi.

d Iurgia.] Et sic est arg. ꝙ archidiaconus habeat iurisdictionẽ, & per c. perlectis, & arg. 63. dist. si in plebibus, & infra de pen. licet. dixit Io. ꝙ hẽt, ordinariam iurisdictionem de iure cõi, & verum est in omnibus, quæ continentur in hoc c. et ff. eo. vt nostrũ, et ita p cõsequens correctionẽ, licet non possit cognoscere, nisi de his dictis cautis, per hoc ꝙ dicit, iurgia, quia talis iurisdictio sine correctione nulla esset, vt dixi sup. eo. c. 1. in dispositiõe, quæ hic non enumerantur, statim constituendi præscripta, vt dictum est sup. eod. cum satis.

Archidiaconus qui habeat iurisdictionem.

e Romani ordinis.] sup. eo. c. 1.

f Beati Clementis.] 93. dist. diaconi, j. et in epistola Euaristi, ea. dist. diaconi 2.

g Nostra constitutione.] Credo ꝙ sit illa, inf. eod. vt nostrum, quę debuit precedere istam in ordine, secundũ ordinationem illarum decretalium. Vide per hoc ff. ꝙ loquatur de alia constitutione, sed fortasse non venit ille ordo, nisi in ordinatione decretalium diuersorum auctorum, secundum quod patet etiam in alijs locis.

ſtreſi. Archidiacono nè ad eccleſias ſui archidiaconatus viſitandas, [a] niſi ſemel in anno accedat: Niſi fortè talis cauſa emerſerit, propter quã ipſum oporteat præfatas eccleſias ſæpius [b] viſitare.

Innocentius tertius.

¶ *Dicit primò quod ſit officiũ archidiaconi, & in quo per illud releuetur, epiſcopus: Et ſecundò dicit decanos rurales per epiſcopum & archidiaconum eligendos & amouendos, ſi illorum vices commoditer gerant.*

CAP. VII.

AD † hæc nos dicimus: † & infra.

¶ Sane conſulit nos tuæ fraternitatis deuotio, quid ad officium archidiaconi debeat pertinere: & in quibus per ipſum cura epiſcopalis ſolicitudinis debeat releuari; & nos prout poſſumus reſpondemus, qđ archidiaconus (ſecundùm ſtatuta beati [c] Iſidori) imperat ſubdiaconus & leuitis: parochiarum ſolicitudo & earum ordinatio ad ipſum pertinet: & audire debet iurgia † [d] ſingulorũ.

¶ Archipresbyteri autem, qui à pluribus decani nuncupantur, eius iuriſdictioni ſe nouerint ſubiacere. Secundùm verò Romani [e] ordinis cõſtitutionem, maior poſt epiſcopum, & ipſius epiſcopi vicarius reperitur: omnem ſolicitudinem & curam, tam in clericis quàm in eccleſijs eorum (prout melius ſecundùm Deum poterit) impendendo: cùm ſuper his ſit redditurus rationem in diſtricti examinis iudicio.

¶ Item in epiſtola beati Clementis [f] Papæ prædeceſſ. noſtri, oculus † epiſcopi archidiaconus appellatur: vt loco epiſcopi per epiſcopatum proſpiciens, quæ corrigenda vidérit, corrigat & emendet: niſi adeò fuerint arduа negotia, quod abſq; maioris ſui præſentia nequeant terminari.

¶ In quadam verò noſtra conſtitutione [g] iam alia vice, nos meminimus expreſſiſſe, quòd inſtitutio corporalis, tam ſuper beneficijs, quàm etiã dignitatibus ad ipſum debeat pertinere: examinatio etiam clericorum, ſi fuerint ad ſacros ordines promouendi: & hoc idẽ in collationibus beneficiorum credimus obſeruandum: vt qui beneficijs eccleſiaſticis præfi-

---

ſe nouerint ſubiacere. Secundùm verò Romani ordinis cõſtitutionem, maior poſt epiſcopum, & ipſius epiſcopi vicarius reperitur: omnem ſolicitudinem & curam, tam in clericis quàm in eccleſijs eorum (prout melius ſecundùm Deum poterit) impendendo: cùm ſuper his ſit redditurus rationem in diſtricti examinis iudicio.

¶ Item in epiſtola beati Clementis Papæ prædeceſſ. noſtri, oculus † epiſcopi archidiaconus appellatur: vt loco epiſcopi per epiſcopatum proſpiciens, quæ corrigenda vidérit, corrigat & emendet: niſi adeò fuerint arduа negotia, quod abſq; maioris ſui præſentia nequeant terminari.

¶ In quadam verò noſtra conſtitutione [g] iam alia vice, nos meminimus expreſſiſſe, quòd inſtitutio corporalis, tam ſuper beneficijs, quàm etiã dignitatibus ad ipſum debeat pertinere: examinatio etiam clericorum, ſi fuerint ad ſacros ordines promouendi: & hoc idẽ in collationibus beneficiorum credimus obſeruandum: vt qui beneficijs eccleſiaſticis præfi-

---

ſe debet iurgia ſingulorum: archipresbyteri rurales qui decani vocantur, ſubiacere debent eidem. Item ſecundum conſtitutionem Romani ordinis maior poſt epiſcopum et eius vicarium reperitur. Item in epiſtola beati Clementis Papæ, oculus epiſcopi nominatur, et loco ipſius per epiſcopatum corrigit corrigenda, et emendanda emendat niſi adeo ardua fuerint negotia quod abſque maioris ſui preſentia nequeant terminari. Itẽ in quadam conſtitutione Inno. continetur, quod ad ipſum pertinet inſtitutio corporalis tam in beneficijs quam in dignitatibus; et examinatio clericorum, qui ad ordines promouẽtur, ad ipſum pertinet, et ipſe debet eos epiſco

[Gl. seq. obſcit & ſoluit, ſecundò arg. & illud determinat.]

a Examinentur archidiacono.] in ſ.eo.vt noſtrum, ſed alibi dr quòd illud eſt officiũ ſacerdotum, 24. diſt. quãdo hoc verum eſt de iure, ſed illud, vbi eps eligit ſpecialiter ſacerdotes ad hoc:

vel ſi non eſt ibi archidiaconus, vt in multis eccleſijs, vt ergo ꝙ epiſcopus non ſit puniendus ſi promouet indignum, ſed potius archidiaconus, qui examinat & repreſentat epiſcopo, arg. 54. diſt. ſi ſeruus, ſed non eſt ita, quia epiſcopus tenetur de facto illius qui examinat, cum de mandato illius illud fiat: ſicut exercitor nauis de facto magiſtri tenetur, ff. de exerci l. 1. §. magiſtrum, niſi forte examinator talis fuiſſet, vt non ſit verisimile ipſum mentiri, arg. inf. de pig. ſignificante, ſecundum hoc ſi talis ordinatur ſine titulo, epo ignorante, examinator qui preſentauit, eum tenebitur ei prouidere 1 ſed ſi ille non ſit ſoluẽdo, habebit regreſſum contra epm: & hoc ideo ꝙa adhuc reſeruatum eſt epo ius examinandi 2 illum, arg. inp. de ætat. & qualit. accepimus, & in ſubſidium ne ille ordinatus in opprobriũ clericorum mendicet, ſup. de renunc. ad ſupplicationem, 93 diſt. diaconi.

1 Facit qđ no. Bart. in l. sed. ternaex, C. de annon. et triti.

2 Examinatus, n. examinatur in his præcipuè in quibus uertitur periculũ animæ, de ꝑbat. cauſam. Io. And.

† Cap. 2 eo. in 4. cõp.

ciendi fuerint, à ſuo prius examinentur archidiacono, 2 & per ipſum poſtmodum epiſcopo preſententur. ¶ Subſequenter poſtea quæſiuiſti, virùm decani rurales, qui pro tempore ſtatuuntur, ad mandatum tuum ſolùm vel archidiaconi, vel etiam vtriuſque inſtitui debeant vel deſtitui, ſi fuerint amouendi. Ad hoc breuiter reſpondemus, quòd cum ab omnibus, quod omnes tangit, b approbari debeat, & cum cõmune eorum decanus officium exerceat, communiter c eſt eligendus, vel etiam amouendus.

b Tangit.] C. de auct. præſtan. l. vlt. & ff. de aqua plu. arcen. in concedendo, & ff. de adopt. nam ita dicus, & ſup de temp. ordi. & archiepiſcopus, vbi de hoc.

c Communiter.] Secundum conſuetudinem loci.

¶ Idem.

¶ Archidiaconus non dat cõmendatitias ad ordines.

CAP. VIII.

SIgnificaſti: † & infra. ¶ Interdicas archidiacono tuo, ne ſine conſcientia tua & auctoritate d literas e ſuas promouendis concedat: Et eis etiam diſtrictè prohibeas, ne ad ordines audeant conuolare. ¶ Qui ſi contra prohibitionem tuam venire præſumpſerint, executionem

Significaſti.] Sunt tria dicta, quæ patent Io. And.

CASVS. Archid ſine conſcientia epiſcopi ſui & auctoritate literas ſuas promouendis non concedat, & ordinandi, per literas archidiaconi promoueri non debẽt; quod ſi fecerint, epiſcopus interdicat eis executionem ordinum taliter ſuſceptorum. No. quod archid. non poteſt dare literas commendatitias promouendis.

d Auctoritate.] Hoc ideo dicit quia ſine auctoritate & conſcientia ſui epiſcopi nullus dẽt promoueri ad ordines, & alius epiſcopus talẽ ordinare non dẽt, qđ ſi factũ fuerit, talis ordinatio tota non eſt quo ad ſuũ epiſcopũ, qui eis interdicit executionẽ, 9. q. 2 c. 1. & c. ſeq. & infra de ꝑo. nullus, & interdicenda eſt talibus executio ordinis ſic ſuſcepti, ſup. de temp. ord. quod translationem epi ſcopos tamen poteſt cum talibus diſpenſare, et recipere eos in illis ordinibus, 9. q. 2. Lugdunenſis.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſol. reliquum recitetur per q. an abſente epiſcopo, &c.]

e Literas.] Et ita patet quod archid. non poteſt dare literas commendatitias ad ordines ſuſcipiendos, ſed ſolus epus 71 d. ſ. extraneos & de conſ. diſt. 5. nõ oportet, & 68. diſt. ¶ mis, arg. tñ contra ꝙ hoc poſſit, ſ. c. prox. ver. in quada, ad fin. por contradicit: ꝙa licèt illos examinet, & preſentet illos ſuo epo, non tamen põt illos alij epiſcopo ꝑſentare, hoc intelligẽ cũ epiſcopus eſt præſens. Si vero epiſcopus abſens eſſet extra parochiam ſuam, & neceſſitas vel utilitas ordinandorũ immineret, tunc poſſet illos præſentare alijs epiſcopus per quos ordinẽtur: ga abſente epiſcopo ſupplet vices illius, arg. ſ. eo. c. 1. & c. ad hęc, licèt & archipresbyter, ¶. eo. c. 1. vel vacante eccl. inf. de maio. & obe. cũ olim, & hoc intellego ſi archidiacon' hꝫ hoc de conſuetudine, alias non, niſi haberet ipſe mandatum ab epiſcopo. 3

† An magiſtratus, ut ſuſ execution' eis ordinum taliter ſuſceptorum impedicas.

CAP. IX.

VT † noſtrum: f & infra. ¶ Nec fuit ſufficiẽter probatum, quòd cancellarius ex officio ſuo exerceat ſpiritualia memorata: cùm ea potius de iure communi g ad archidiaconi ſpectẽt officium, repræſentare † videlicèt ordinandos epo, & illos ordinare, h ponere abbates & abbatiſſas in ſede.

¶ Hono. iij abbati Arimineñ. Trecen. diœceſis, & archidiac. & decano S. Steph. Trecen.

¶ Archidiaconus in monaſterijs iuriſdictionem non habẽt, niſi quantum tribuit eis gene ralis vel ſpecialis conſuetudo.

† Cap. 3 eo ti. in 4. cõp.

CAP. X.

DIlecto filio: & infra. ¶ Ad petitionem archidiaconi Senoñ. conquerentis, quòd abbas & conuentus mona-

† In nouis fundationibus, præſentare.

f Vt noſtrũ.] Hæc eſt pars illius, inf. ut eccleſiaſt. beneficia. vt noſtrũ, & infra de appel. vt noſtrum.

g De iure communi.] Ex eo quod hic dr, et ſup. eo. ad hæc collige quę pertineant ad archid. de iure communi, de hoc dictum eſt, ſup. eo. cum ſint, et ſequen.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, et tenuit.]

h Ordinare.] Vt ſup. eod. ad hæc, in ſi arg. contra 24. diſtin. quando, ſed ſolutum eſt, in c. ad hæc.

3 Infero ꝙ ſpeciale mandatum ꝑt derogare cõſuetudini, l. diuturna, et l. cum de cõſuetudine. de legib.

Dilecto filio.] In prima generalis cauſæ commiſſio. In ſecunda, ibi; Coram actoris petitio. In tertia ibi, Ideòq;. Secunda determinata commiſſio. Io. And.

CASVS. Archid. Senon. conquerebat, ꝙ abbas et conuentus monaſterij S. Petri Senon. denegabat ſibi exhibere annuam procurationem, et alia quædam ratione ſui archidiaconatus ad ipſum ſpectantia cauſa ad ipſius archidiaconi petitionẽ commiſſa fuit abbati S. Criſpini et quibuſdam alijs, coram quibus petijt idẽ archidiaconus

vt ab-

vt abbas & monachi sibi obedirent in ijs quę pertinent ad iurisdictionem, correctionem, & visitationem, spectantes ad ius archid. cum monasterium ipsum sit situm intra terminos sui archidiaconatus, videlicet vt coram se rńdeant conquerentibus de ipsis & citati venirent ad p̄sentiam suā: & eius mandata honesta audirent, salua regula sua, & abbatis sui disciplina; petiit insuper ne de cętero facerent aliquos de Senoń. bailliua eo p̄missō coră officiali archiepiscopi Senoń. cōuenir dicēs quod primo conueniri debent sub ipso, q̄ coram officiali archiep̄i exceptis specialibus causis ipsius archiep̄i & hominū & familiæ suæ: siue verō super p̄dictis contestata, iudices de consensu utriusque partis remiserunt causam ad sedē Apostō. Sed quia Papa nesciebat consuetudinem, qua vtit archid. Senoń. in aliis abbatijs Senoń. ordinis p̄fati monasterij, non potuit, p̄sere sniam: vndè comisit causam iudicibus p̄scnub. mandans eisdem quatenus super his veritatē inquirant p canonicos Senoń. qui de huiusmodi cōsuetudine debent habere notitiam plenioręm, & nisi constiterit eis prędctō archid. vel eius antecessores de consuetudine pacifica sic obtenta, iurisdictionem aliquā in ipso monasterio, vel in hmōi abbatijs hactenus habuisse præfatum monasterium absoluant ab impetitione archid sibi super hoc perpetuum silentium imponendo. Si verō per eosdem canonicos constiterit de præmissis eandem iurisdictionem adiudicent archidiacono, quam in monasterio vel in aliis abbatijs constiterit habuisse, super aliis silentium imponentes eidem. Nota quod iurisdictio archid. ex consuetudine in multis consistit, vt hic patet. de iure communi consistit in iis, quæ dicuntur supra eod. ad hæc, & cap. vt notitiam. Item veritas semper est inquirenda per illos de quibus magis verisimile est quod eam debeant scire. Item recurrendum est ad consuetudinem aliarum ecclesiarum. Item consuetudo debet obtineri in una ecclesia, quæ obseruatur in aliis eiusdem ordinis. Ber.

† Et abbat p curatio, ne exhibitorum sumptuū ex hibitio, quæ debetur plebis diœcesim seu subditos visitantibus.

† Idem.

† Quid in visitatione præmere debeāt archidiaconi, vadit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 3.

a Situm.] Per hoc fortè credebat archidiaconus intentionem suam fundatam esse, quasi de iure communi. 16. q. 7. omnes basilicæ, & 18. q. 2. monasteria. sed hoc est ius episcoporum.

b Et eius mandata.] Ista pertinent ad correctionem: sed ea quæ prædcuntur, ad iurisdictionem.

c Quæ archidiaconi solent.] & ita videbatur in

fterij sancti Petri Senoń. procurationem† annuā, & quædam alia ratione sui archidiaconatus ad ipsum spectantia, exhiberi sibi cōtra iustitiā denegabāt: abbati sancti Crispini & collegis eius dedimus in mandatis, vt audirent causam, & fine debito terminarent. ¶ Coram quibus petiit prædctus archidiaconus, vt cum † monasterium intra metas sui archidiaconatus sit situm, [a] abbas & monachi sibi obedirent in his, quæ pertinent ad iurisdictionem, correctionem, & visitationem, ad ius (vt dicebat) archidiaconale spectantes, videlicet vt coram se conquerentibus respōderent: citati etiam venirent ad eius præsentiam, & eius mandata [b] honesta † & sancta secundùm Deum de correctione excessuum, & alijs, q̄ archidiaconi [c] solent & possunt rationabiliter iniungere, audituri, & (salua [d] sua regula, & abbatis sui debita obedientia seruaturi. ¶ Perijt insuper nè de cętero faceret aliquos de Senoń † bailliuæ, eo prætermisso [e] coram officiali Senoń. archiepiscopi conueniri, asserens illos prius debere conueniri sub ipso [e] quam coram officiali prædicto, specialibus ipsius archiepiscopi & hominum ac familiæ suæ causis dumtaxat exceptis, [f] & infra.

¶ Ideòque discretioni vestræ mandamus, quatenus per maiores ecclesie S Senon. canonicos, qui habere debent de huiusmodi consuetudine notitiam plenioręm, super his solicitè veritatem inquiratis, & nisi vobis constiterit præfatum archidiaconum vel prędecessores ipsius, de pacifica [h] sic obtenta consuetudine, iurisdictionem aliquam in ipso monasterio, vel in huiusmodi abbatijs [i] hactenus habuisse, præfatum monasterium ab eius impetitione penitus absoluatis, perpetuū super hoc ipsi archidiacono silentium imponentes.

¶ Si verò de præmissis cō-

† Archiepc

† Per cōsultationē putat Host. q̄ ap pellationem tō, q̄a cā nō fuit ad eos remissa, sed suis communi. Io. And.

Testes antiquiores sunt cęteris præferendi.

2 Concord. tex. in l p̄sbyteri, C. de epi sco. & cle. et ibi Bal.

3 Cōcor. gl. in l. cunctos populos, C. de sum. trin. et fid. cath.

d Salua sua regula.] Correctio ēm monachorū, primo loco pertinet ad abbatem. inf. de offi. or. quāto. & inf. de statu mon. i singulis.

e Sub ipso.] Per hoc multum prædicabatur archiepō, si hoc esset verū, sed forsan consuetudo illius archidiaconi.

f Exceptis.] Lite verò contestata super præmissis, de consensu vtriusque partis causam remiserant iudices ad Apostolicā sedē: quia Papa ne sciebat consuetudinē qua vitur archid. Senoń. in abbatijs Senoń. dicere. præfati monasterij intra p̄ferre non potuit, vñ cautam cōmittit licitas sequitur. hoc est in antiqua decre.

g Maiores ecclesiæ Senon. canonicos.] Nota ergo quod testes illi requirendi sunt ad testimoniū, de quibus magis est verisimile, quod veritatē sciant, & illi sūt potius præferendi. sic 35. q. 6 cōsanguineos & inf. qui ma. ac. pos. uf. & ab antiquioribus ut ibi dī, ad quos dicta recurrendum est in antiquis factis. ff. de leg. 3. li chorus. § 1. & 20. d. de q̄bus. ab illis enim requirenda est veritas qui bus ex veritatis potius assistit. 4. q. 3. si testes. sic ergo canonici præferentur hic, quia melius veritatem scire debent, qui forte cum ipso archidiacono prædictus q̄q̄ interfuerunt. Sic & illa quę in capitulo fiunt, per canonicos melius probantur inf. de testi. veniens 5, & q̄ domi geruntur, facilius probantur per domesticos q̄ per alios, C. de rep. consentu, interois, & C. de q̄stionibus interrogati.

h Pacifica.] Not. quod consuetudo siue possessio dēt esse pacifica, non violenta, ad hoc ut præscriptio locum habeat, & sine interruptione, inf. de præscr. tanctorum, & c. illud, & 16. q. 4. noluimus & C. de præscr. 30. vel 40. ann. si quis, et l. ult. et ita patet quod iurisdictio siue officium archidiaconorum, potius colligitur ex consuetudine, q̄ ex iure cōi quia huiusmodi visitatio et correctio potius ex consuetudine habentur, arg. supra de elect. dudū. 2 Die ergo super hoc ut dixi supra eo cum sanctis.

i Abbatijs.] Arg. quod ad consuetudinem aliarum ecclesiarum, siue iurisdictionem recurrendum est, si dubitetur quid aliqua ecclesia facere debeat, inf. de censi. ecclesijs, et c. sopitæ, et super eo. et 100. dist. contra morem. nisi diuersa esset consuetudo uniuscuiusque eccle

clesia.arg supra de consue.cùm olim.& ita si archidiaconus probaret consuetudinem huiusmodi in alijs monasterijs sui archidiaconatus, obineret in isto:quia non debet diuerso iure censeri.12.q.1.cognouimus.& inf. de decic.cum in tua.

DE OFFICIO archipresbyteri.

Qui post archidiaconum archipresbyter facit gradum: ideo,&c.
¶Materia ista habetur 15.di.perlectis. verl.archipresbyter.

VT archipresbyter.] Hæc prima tria capit. non summantur nec diuidur.ꝛ ꝓp multiplicitatem dictorum.Io.And.
CASVS. Dicitur hic quod archipresbyter det subesse archidiacono, & ei obedire, & aliorum presbyterorum curã agere debet,& in absentia ep̃i missam debet cantare, aut ille cui ipse iniunxerit. Nota ꝙ archipresbyter subest arch. item curam aliorum presbyterorum agere debet. Item vice ep̃i missã celebrat. Ber.

a Vt archipresbyter.] Supple, statuimus.

[Glos. leq. figurat cõmunem,& solut.]

b Subesse.] Sic vt ꝙ qui maior est in ordine, subsit minori. vide cõtra 15. de ma.& obe. statuim⁹, & c.1. eod dicas ꝙ archidiaconus ꝑtet archipresbytero quo ad dignitatem, non quo ad ordinem. 2. q.7.puto.& c. quæritur.C de offic. vic. l. 6. & sic non contradicunt 23.q.5.est ordo naturalis, sic & in angelis & in potestate, & in ordine differt alter ab altero.8 9.dist. ad hoc.

c Collectam.] Idest missam matutinalem, seu festialem, simile 69. dist. quoniam videmus.

d Iniunxerit.] Sic 25 dist.perlectis,ad fi. vndè sumptũ fuit hoc cap.de verbo ad verbum.

Ministerium.] CASVS. Dicitur hic, quod archipresbyter debet habere curam & solicitudinem de omnibus sacerdotibus, vt episcopi sui mandatis obediant in absentia autem episcopi debet omnia officia episcopi supplere, exceptis ijs, quæ ei sunt prohibita. Nota ministros ecclesiæ sibi adinuicem suffragari debere.

e Cardinalium.] Idest, principalium, simile. 7. q. 1. patrotalis. & dicuntur Cardinales à cardine:quia sicut ī cardine regitur ostium,ita per illos debet in ecclesia regi officium, vndè etiam dicti sũt cardinales : quia per eos regitur vniuersalis ecclesia, simile 24.dist.presbyter. & 71. dist. fraternitatẽ. exponitur cardinalis, idest propinus. & 21. q.1.relatio.

f A sacrosancto die Dominico.] Idest, à scilicet sabbati, quoniam tunc incipit secundum canonicam computationem : vsque quo ad officium infra de te.quoniam. & 75.dist.quod a patribus.

ADDITIO. Et sic tunc debent sequentes incipere,quod quidam non obseruant Ioan.And.

g Indeclinabiliter.] Idest, horis statutis, & iusto impedimento cessante, infra de cele.mis.presbyter. & ferens illam kalendam. Maledictus qui negligenter facit opus Dei.

h Cedant.]Idest,cessent quando omnia ibi facere debent.

i Scurrilitate.] Idest ruslicitate viuendi, vel scurra sunt.

k Prohibita.] De quibus habes 60 dist. quibus sed ad ea facienda debent minores ep̃os inuitare cũ cautela & studio.7. q.1. pontifices.

l Consilio ep̃o, vel consentiente.] Ergo ea in contrarium non debet nisi ex obscurissima necessitate cogat. 26.q.6.c.vlti. & loqtẽ de solemni pœnitẽte, qui publicũ crimen commisit, qd̃ omnes sciunt vbique, vt ibi dicitur. in quo etiam casu quilibet sacerdos posset eum reconciliare. 23.q.4.si quis suadente, & ibi Ian. 2 de consecratio.dist.4.tanctum est baptisma.

m Cunctis.]Archipresbyter, posti episcopum, curam debet habere animarum in ecclesia cathedrali.

n Iussionem.]sic supra cap.proxi.& 25 distin.perlectis.

Officium.]

¶ Leo Papa.

Ad idem.

01

CAP. II.

MInisterium † archipresbyteri in eo constituitur, vt diligenti cura prouideat ministerium sacerdotum cardinalium, e qui solemne debent agere officium in communicatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, à sacrosancto die Dominico f incipiendo, per omnes horas canonicas indeclinabiliter ‖ perseuerent: vt opus Dei dignè & sanctè perficiatur ab eo, cui committitur: & infra. ¶ Prouideat etiam archipresbyter vitam sacerdotum cardinalium, † præceptis sui obtemperando episcopi, ne aliquando cedant, aut scurrilitate i torpeant, & infra.

¶ Si episcopus defuerit (exceptis his quæ prohibita k sunt) archipresbyter prouideat cuncta, quæ in sacerdotum ministerio perfici debeant, fontes benedicere , infirmum oleo perungere , pœnitentem infirmum (consulto episcopo l) reconciliare, pœnitentiam cunctis m aliis sacerdotibus iniungere. ¶ In præcipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationem missæ solemniter impleat , aut ad sui iussionem n cui committitur, peragat veneranter.

† Cap. 2. eod tit.in 2. compil & in de Con. Tu. inf c. tanta.

1 Quæstio accipiat deuide in 1 aut facta, § tibi, & ibi Bar. de pœn.& in l. hinc uerba. ff.de ver. sig.

† Sacerdotes Cardin. hoc loco, non ut bis tantũ Romæ, sed alibi etiam et ciuitatũ primos sacerdotes interpretamur, quibus utiq; hoc est parochiæ committebatur.

2 Sed hic nõ põt absoluere sacerdotes, ut nota inf de offic ord e pastor. super gl. vel præterquam in mor.aut.

† Burchard. lib.3.c.50.Ino par.6.c 20.& c.1. eod.ti.in 2.comp.

† Officium in manusc.

† Vox,presbyterali,deest i antiquis.

† Vox,alias, deest in antiquis,& in locis initio ca. mutatis.

Officium.] CASVS. In hoc cap. ponuntur multa, quæ spectant ad officium archipresbyteri, quæ ex prefse patent in litera. Nota ex hoc cap. multa, quæ pertinent ad officium archipresbyteri.

a Benedictiones.] in matutinis quandò debent legi lectiones.

b Infimos.] De consecr. dist. 2. in tribus contra. vbi tub audiendum est, nisi ad opus infirmorū, vt hic, & de consec. dist. 2. Presbyter Eucharistiam.

[Glos. sequen. signat contrarium, & solvit.]

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cōpi. Cōcil. Trid. sess. 5. de reformatione, ca. 5. salubriter adhibit, ut archipresbyteri & alii curā animarum habentes populo prædicent Dei verbum.

c Sine confessione.] si culpa vel negligentia Presbyteri moriatur infirmus sine cōfessione, reddet animæ illius. 26. quæst. 6. si Presbyter. & cap. cognovimus.

[Glos. seq. arg. signat contrarium, & solvit.]

d A foris veniūt.] idest extra ciuitatē, tamen qui sint de diœcesi. Et argu. q̄ quilibet de episcopatu potest sacramēta recipere in maiori ecclesia: quod verū est. argu. 50. dist. Ecce. Arg. contra de pœ. dist. 6. placuit. & ſ. de paro. nullū. nō contradicunt episcopus non debet recipere parochianum alterius episcopi. hic nullum parochianum alterius recipit: quia omnes possunt recurrere ad archipresbyterum matrionis ecclesiæ, ut hic dicit. Bernard

† In nonnullis manuscriptis ita: confessiones vero peccatorum, qui à foris venerit.

VT singulæ.] CASVS. Hoc cap. loquitur de ruralibus archipresbyteris, & dividitur in duas partes. Primo dicitur quod singulæ plebes habeant singulos archipresbyteros, qui non solum laicos corrigant, sed etiam capellanos sub ipsis constitutos. Secundo dicitur quod non pateat episcopus non egere plebem archipresbytero, quasi ipse solus sit sed omnia sufficiens: quia & si valde idoneus sit, decet tamen vt sua onera partiatur: & sicut matrici ecclesiæ præest episcopus, ita plebibus archipresbyter: vt ecclesia in nullo turbans videatur: cuncta tamen episcopo referre debet, & nil contra eius præceptum ordinare præsumat. Nota quod solus episcopus est ordinarius in sua diœcese. Item, onera & officia ecclesiastica sunt patienda.

¶ Idem.

¶ Declarat quod sit officium archipresbyteri Ciuitatensis. Aut. de But.

CAP. III.

OFficium † archipresbyteri de vrbe constat, quandò ibi præsul defuerit, vice eius officiū, inchoare: benedictiones [a] presbyterales in ecclesia dare: missam quandò voluerit, cantare, vel cui de facerdotibus iusserit: Quandò verò episcopus missam canit, debet præcipere sacerdotibus, vt induant se vestibus sacris, & qualiter ad missam procedant. ¶ Debet enim præcipere custodi ecclesiæ, vt in sacrario Eucharistia Christi propter infirmos [b] non desit: debet infirmis prouidere, & prouidendo præcipere sacerdotibus, ne fortè sine confessione [c] vel confirmatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi moriātur: confessiones † peccatorū eorum, qui à foris veniūt, [d] recipere cum omnibus sacerdotibus, & exindè per prouisionem pōtificis magnam debet illis adhibere curam. ¶ Ad Christianos quoquè faciendos, & baptizandos infantes, & ad succurrendum, omnia à sacerdotibus per iussionem † illius fiant.

¶ Idem † ex synodo Rauēnæ habita.

¶ Archipresbyter ruralis, presbyterorum & laicorum plebanię suæ curam gerat; contra decretum tamen episcopi nihil ordinare potest.

CAP. IIII.

VT † singulæ [e] plebes archipresbyterū habeant, propter assiduam erga populum Dei curā, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verùmetiam presbyterorum, qui per minores titulos [f] habitant, vitam iugi circumspectione custodiant: & qua vnusquisque industria diuinum opus exerceat † episcopo suo renuncient. ¶ Nec contendat † episcopus nō egere plebem † archipresbytero, quasi ipse eam † gubernare valeat: [h] quia & si valdè idoneus sit, decet tamen vt sua onera [i] partiatur: & sicut ipse matrici ecclesiæ † præest: ita archipresbyteri [k] præsint † plebibus, vt in nullo titubet ecclesiastica solicitudo; cuncta tamen referant [l] ad episcopū, nec aliquid contra eius decretū † ordinare præsumant.

† prouisione

† Hic fortè Ioannes nonus fuit de cinus intelligendus. is n. synodum Rauēnę celebrauit. Leo. n. antiquior fuit.

Gratulor Orientalibus titulis accedere nostros.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compil.

De hoc dictū est. ſ. de elect. dudum.

[Glos. seq. argu. & alleg. 3. tria in contrarium.]

e Singulæ.] Hoc capitulum loquitur de archipresbytero rurali, præcedens de archipresbytero Ciuitatensi. Alan.

[Glosa sequens ponit. 5. modos quibus dicitur titulus, & remittit.]

f Titulos.] Titulus appellatur ecclesia. 72. distin. c. 2. & 80. disti. episcopi & hic etiam dicitur titulus can. 50 dis. si quis diaconus. Item dicitur titulus, tractatus. ff. de postul. l. 1. aliquē. 26. quæstio. 5. nec mirum. verſi. ñ. ver. his duobus titulus. Item dicit actio titulatis. C. famil. erciscun. non est ambiguum. Item dicit titulus dignitas. vnde Ouidius.

De Renūciet.] Arg. q̄ solus episcopus sit iudex ordinarius in sua diœcesi. 11. q. 1. de pſona. 80. dist. nō debere. Arg. contra. 10. q. 3. c. 1. nemo. 1. responso

† de

h Valeat.] qa ipse sufficere omnib. non potest: & ideo per alios hoc facere debet. argum. contra. inf. de offic. ord. inter cætera. nec ipsemet eam sibi assumere debet: quia & prætor se tutorem dare non potest. ff. de tutor. & curato. prætor. sic prælatus à seipso prælaturam accipere nō potest. inf. de institu. ca. vlt. & ſ. de iure patron. g tuas. & ſ. de bap. & eius ef. debitum. quia differentia debet esse inter dantem & accipientem,

ſ obtendat.

† plebet.

† eas.

† In multis manuscrip. deest vox, ecclesiæ.

† præsunt

† doctrina.

vt ibi dicitur.

i Sua onera.] Debet enim sua onera partiri cum alijs. inf. de præsump. mandata. ubi de hoc.

k Ita archipresbyteri.] Illud, ita, non notat animo dam similitudinem: quia aliter præest episcopus archipresbyteri præsint.

l Referant.] Præter minora, quæ ipsi archipresbyteri determinare possunt, 1 cum habeant ordinariam iurisdictionem, inf. de offi. or. cum ab ecclesiarum, & inf. de consang & affi. ex literis.

1 al. ista lite esset sibi contraria. ſ. in Hon. Vndè dicebat Inn. ep termina ut minora sedm ordinarios epos 1. n. 10. An.

clesiæ.arg supra de consue.cùm olim.& ita si archidiaconus probaret consuetudinem huiusmodi in alijs monasteriis sui archidiaconatus, obtineret in isto:quia non debet diuerso iure censeri.12. q.1. cognouimus. & inf. de decim.cum in tua.

DE OFFICIO archipresbyteri.

Qui post archidiaconum archipresbyter facit gradum: ideo,&c.
¶De materia ista habetur 15.di.perlectis. vers.archipresbyter.

VT archipresbyter] Hæc prima tria capit. non luminantur nec diuidunt. ſ gg multiplicitatem dictorum.10.And.

CASVS. Dicitur hic quod archipresbyter det sub. se archidiacono, & ei tenetur ẽpo obedire, & aliorum presbyterorum curã agere debet, & in absentia ẽpi missam debet cantare, aut ille cui ipse mittet. Nota q̃ archipresbyter subest arch. item curam aliorum presbyterorum agere debet. Item vice ẽpi missã celebrat. Ber.

a Vt archipresbyter.] Supple, statuimus.

[Gloſſ. leq. figuratiuam,& ſi-ſum.]

b Subeſſe.] Sic vñ q̃ qui maior eſt in ordine, ſubſit minori. vnde cõtra ſi. de ma.& obe. ſtatuim⁹. & c.1. ad dicas q̃ archidiaconus præt archipresbyterio quo ad dignitatem, non quo ad ordinem. 2. q.7.puto.& c. quæritur.C de offic. vic. l. r. & ſic non contradicunt 23.q.5.eſt ordo naturalis. ſic & in angelis & in potestate, & in ordine differt alter ab altero.8 9.diſt. ad hoc.

c Collectam.] Idest missam matutinalem, seu ferialem, simile 69. dist. quoniam videmus.

d Iniunxerit.] Sic 25 dist.perlectis,ad ſi. vndè sumptũ fuit hoc cap.de verbo ad verbum.

MInisterium.] CASVS. Dicitur hic, quod archipresbyter debet habere curam & solicitudinem de omnibus sacerdotibus, vt episcopi sui mandatis obediant in absentia autem episcopi debet omnia officia episcopi supplere, exceptis ijs, quæ ei sunt prohibita. Nota ministros ecclesiæ sibi admixtos suffragari debere.

e Cardinaüm.] Idest, principalium, simile. 7. q. 1. pontoralis. & dicuntur Cardinales à cardine:quia sicut ſ cardine regitur ostium,ita per illos debet in ecclesia regi officium, vnde etiam dicti sũt cardinales: quia per eos regitur vniuersalis ecclesia, simile 24.dist.presbyter. & 71. dist. fraternitatẽ. exponitur cardinalis, idest præpositus. & 21. q.1.relatio.

f A sacrosancto die Dominico.] Idest, à vespere sabbati, quoniam tunc incipit secundum canonicam computationem: ſ hoc quo ad officium infra de fe.quoniam. & 75.dist.quod à patribus.

ADDITIO. Et sic tunc debent septimanas incipere:quod quidam non obseruant Ioan. And.

g Indeclinabiliter.] Idest, bona fama, & iusto impedimento cessante, infra de cele.mis.presbyter. & ferens illam sententiam. Maledictus qui negligenter facit opus ſ Dei.

h Cedant.]Idest,cessent quando officiũ sibi facere debent.

i Scurrilitate.] Idest rusticitate viuendi, si cui scurra sum.

k Prohibita.] De quibus habes 86 dist. quis sed ad ea facienda debent vicinos ẽpos inuitare cũ cautela & studio.7. q. 1. pontifices.

l Consilio ẽpo, vel conciliare.] Ego ex hoc in contrarium debet mihi obijci: nisi forte maxima necessitas cogat. 26.q.6.c.viii. & longẽ de solemni pœnitẽte, qui publicum crimen commisit, qũ vniuersam communicat vibem, vt ibi dicitur. in quo etiam casu quilibet sacerdos posset eum reconciliare. arg. 17.q.4.ſi quis suadente, & ex iam iactus. 2 de consecrato.d.ſt.4. iactum est baptisma.

m Cunctis.] Archipresbyter, post episcopum, curam debet habere animarum in ecclesia cathedrali.

n Iussionem.]sic supra cap.prox.& 25 dist.in.perlectis.

Officium.]

¶ Leo Papa.

Ad idem.

CAP. II.

MInisterium † archipresbyteri in eo constituitur, vt diligenti cura prouideat ministerium sacerdotum cardinalium, e qui solemne debent agere officium in communicatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, à sacrosancto die Dominico f incipiendo, per omnes horas canonicas indeclinabiliter g perseuerent: vt opus Dei dignè & sanctè perficiatur ab eo, cui committitur: & infra. ¶ Prouideat etiam archipresbyter vitam sacerdotum cardinalium, † præceptis sui obtemperando episcopi, ne aliquando cedant, h aut scurrilitate i torpeant, & infra.

¶ Si episcopus defuerit (exceptis his quæ prohibita k sunt) archipresbyter prouideat cuncta, quæ in sacerdotum ministerio perfici debeant, fontes benedicere, infirmum oleo perungere, pœnitentem infirmum (consulto episcopo l) reconciliare, pœnitentiam cunctis m aliis sacerdotibus iniungere. ¶ In præcipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationem missæ solemniter impleat, aut ad sui iussionem n cui committitur, peragat veneranter.

† Cap. 2. eod tit.in 2. compil & in de Cons. Tu. inf c. tamẽ.

† Sacerdotes Cardin. hoc loco, non urbis tantũ Romæ, sed aliarũ et ciuitatũ primos sacerdotes interpretamur, quibus uniuersa hoc est parochiæ commebantur.

† Officium in manusc.

† Vox,presbyterali,deest in antiquis.

† Vox,simũ, deest in antiquis & in eis initio capitis.

† Burchard. li.3.c.50.Ino. par.6.c 20.& c.1. eod.ti.in 2.comp.

1 Quæsitum accipiat dies unde in l. aut facta. §. ipse, & ibi Bar. ff. de pœn.Scul. hæc verba ff.de ver. sig.

2 Sed hicus nõ pũt absolute sacraliter, ut notat inf de offic.ord.c pastor. su. et gl. ver. præterquam in monasterio

¶ Idem.

¶ Declarat quod sit officium archipresbyteri Ciuitatensis. Ant. de But.

CAP. III.

OFficium † archipresbyteri de vrbe constat, quandò ibi præsul defuerit, vice eius officiũ, inchoare: benedictiones [a] presbyterales in ecclesia dare: missam quandò voluerit, cantare, vel cui de sacerdotibus iusserit: Quandò verò episcopus missam canit, debet præcipere sacerdotibus, vt induant se vestibus sacris, & qualiter ad missam procedant. ¶ Debet enim præcipere custodi ecclesiæ, vt in sacrario Eucharistia Christi propter infirmos [b] non desit: debet infirmis prouidere, & prouidendo præcipere sacerdotibus, ne fortè sine confessione [c] vel confirmatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi moriãtur: confessiones † peccatorũ eorum, qui à foris veniũt, [d] recipere cum omnibus sacerdotibus, & exindè per prouisionem põtificis magnam debet illis adhibere curam. ¶ Ad Christianos quoquè faciendos; & baptizandos infantes, & ad succurrendum, omnia à sacerdotibus per iussionem † illius fiant.

¶ Idem † ex synodo Rauẽnæ habita.

¶ Archipresbyter ruralis, presbyterorum & laicorum plebanię sua curam gerat; contra decretum tamen episcopi nihil ordinare potest.

CAP. IIII.

VT † singulæ [e] plebes archipresbyterũ habeant, propter assiduam erga populum Dei curã, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verùmetiam presbyterorum, qui per minores titulos [f] habitant, vitam iugi circumspectione custodiant: & qua vnusquisque industria diuinum opus exerceat † episcopo suo renuncient. [g] ¶ Nec contendat † episcopus nõ egere plebem † archipresbytero, quasi ipse eam † gubernare valeat: [h] quia & si valdè idoneus sit, decet tamèn vt sua onera [i] partiatur: & sicut ipse matrici ecclesiæ † præest: ita archipresbyteri [k] præsint † plebibus, vt in nullo tiubet ecclesiastica solicitudo; cuncta tamèn referant [l] ad episcopũ, nec aliquid contra eius decretũ † ordinare præsumant.

Officium.] CASVS. In hoc cap. ponuntur multa, quæ spectant ad officium archipresbyteri, quæ ex ipsis patent in litera. No. ex hoc cap. multa, quæ pertinent ad officium archipresbyteri.

a Benedictiones.] in matutinis quandò debent legi lectiones.

b Infirmos.] De consecr dist 2 in tribus. contra. vbi subaudiendum est, nisi ad opus infirmorũ, vt hic. de consec dist 2 Presbyter Eucharistiam.

[Glos. sequen. signat contrarium, & soluit.]

c Sine confessione.] si culpa vel negligentia Presbyteri moriatur infirmus sine cõfessione, reus erit animæ illius. 26. quæst. 6. si Presbyter. & cap. cognouimus.

[Glos. seq. arg. signat contrarium, & soluit.]

d A foris veniũt.] idest extra ciuitatẽ, tamen qui sint de diœcesi. Et argu. q̃ quilibet de q̃cũque patu potest sacramẽta recipere in maiori ecclesia: quod verũ est arg. 9. dist. ita capite. Arg. contra de pœnit. dist. 6. placuit. & 7. de paro. nulli. nõ contradicunt episcopus non debet recipere parochianum alterius episcopi, hic nullum parochianum alterius recipit: quia omnes possunt recurrere ad archipresbyterum maioris ecclesiæ, vt hic dicit. Bernard

VT singulę.] CASVS. Hoc cap. loquitur de ruralibus archipresbyteris, & dividitur in duas partes. Primo dicitur quod singulæ plebes habeant singulos archipresbyteros, qui non solum laicos corrigant, sed etiam capellanos sub ipsis constitutos. Secundo dicitur quod non pinet episcopus non egere plebem archipresbytero, quasi ipse solus sit ad omnia sufficiens: quia & si valdè idoneus sit, decet tamen vt sua onera partiatur: & sicut matrici ecclesiæ præest episcopus, ita plebibus archipresbyter: vt ecclesia in nullo turbans videatur: cuncta tamen episcopo referre debet, & nil contra eius præceptum ordinare præsumat. Nota quod solus episcopus est ordinarius in sua diœcesi. Item, onera & officia ecclesiastica sunt partienda.

e Vt singulæ.] Hoc capitulum loquitur de archipresbytero rurali, precedens de archipresbytero Ciuitatensi. Alan.

[Glossa sequens ponit. 5. modos quibus dicitur titulus, & remittit.]

f Titulos.] Titulus appellatur ecclesia. 72. distin. c. 2. & 80. disti. episcopi & hic etiam dicitur titulus canõ. 50 dis. si quis diaconus. Itẽ dicitur titulus, tractatus. ff. de postul. l. 1. argumẽ. 26. quæstio. 5. nec mirum. versi. si. ver. his duobus titulus. Item dicit actio titulus. C. famul. ercisc. um. non est ambiguum. Itẽ dicit titul' dignitas. vnde Ouidius.

Gratulor Oeta liũ titulis accedere nostris.

De hoc dictũ est. 5. de elect. dudum.

[Glos. seq. argu. & alleg 3. tenia in contrarium.

g Renũciet.] Arg. q̃ solus episcop' sit iudex ordinarius in sua diœces. 11. q. 1. de pſona. 80. dis. nõ debere. Arg. contra. 10. q. 3. c. 1. nemo. 1. respondeo

h Valeat.] qa ipse sufficere omnib. non potest: & ideo per alios hoc facere debet. argum. contra. inf. de offic. ord. inter cætera. nec ipsemet eam sibi assumere debet: quia & prætor tutorem dare non potest. ff. de tutor. & curato. prætor. sic prælat' à seipso prælaturam accipere nõ potest. inf. de institu. ca. vlt. & 7 de iure patron. g tuas. & 7. de bap. & eius ef. debitum. quia differentia debet esse inter dantem & accipientem, vt ibi dicitur.

i Sua onera.] Debet enim sua onera partiri cum alijs. inf. de præsump. mandata. ubi de hoc.

k Ita archipresbyteri.] Istud, ita, non notat eandem similitudinem: quia aliter præest episcopus quam archipresbyteri præsint.

l Referant.] Præter minora, quæ ipsi archipresbyteri determinare possunt, 1 cum habeant ordinariam iurisdictionem, inf. de offi. or. cum ab ecclesiarum, & inf. de conſang & affi. ex literis.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõpi. Cõcil. Trid. sess. 5. de reformatione. ca. 5. salubriter addit, ut archipresbyteri & alii curã animarum habentes populo prædicent Dei uerbum.

† In nonnullis manuscriptis ita: confessiones uero peccatorum, qui à foris venerit.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compil.

† & 7 obtendat.

† plebet.

† eas.

† In multis manuscrip. deest vox, ecclesiæ.

† præsunt.

† doctrina.

† prouisionẽ

† Hic fortè Ioannes nonus fuit de cimus intelligendus. is n. synodum Rauẽnę celebrauit. Leo. n. antiquior fuit.

i al. ista litera esset sibi cõtraria Fan H. Vndè dicebat Inno. q̃ termina ubi minora sed in ordinariũ ep̃o i. a. 10. An.

DE OFFICIO PRIMICERII.

Visum est de officio archipsbyteri Sed quia in choro primice ius est primus abiente archipresbytero: ideo ponit de eo. An. de Butr.

Et accipitur hic primicerius pro cantore. de offic. primicerij, sacristæ, & custodis, & quid ad qđlibet spectet vel ad officiu cuiusq; ordinis tractet 21. dist. cleros. 25. dist. perlectis. 93. dist. per totũ. supra in rubr. de offi. archid. ver qđ sit officium cuiuslibet. & seq & supra in proxi. rub.

† Item.

VT primicerius.] In hoc capitulo dicitur quod primicerius subest archidiacono: pertinet tamen ad eius curam præesse diaconis, & aliis minoribus, & debet dare lectoribus lectiones, & cantoribus responsoria, ita quod omnes instruere debet & castigare. Nota ex hoc c. multa, quæ pertinent, ad officium primicerij.

† Cap. vnico. eo. tit in 1. compil. Iuo par. 6. cap. 20. Gratianus cap. perlectis. 25. dist. Pannormia. lib. 3. c. 41.

a Vt primicerius.] supple, statuimus.

[Glosa sequens signat contrarium, & tripliciter soluit.

†In omnibus manuscriptis ita: donec lectiones ad nocturna officia.

b Diaconis.] ℣. de offic archid. officium contra. cap. ista loquuntur secundum diuersas consuetudines diuersarum ecclesiarum; vel primicerius hoc facit ad mandatum archidiaconi, vel tanquam vicarius eius. & ita prælatus, qui subest episcopo, potest alij demãdare vices suas, & mepto: quia ordinarii iudices sunt. Lau.

† Instituan tur.

c Vt ipse.] ſ. archidiaconus: vel ipse, ſ. primicerius, quod est melius.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

d Donec lectiones.] Sed hoc videtur pertinere ad officium archidiaconi supra de offi archid. officium. diuersa consuetudo diuersarum ecclesiarum impedit contradictionem, quæ circa huiusmodi officia consideratur potius. Ber.

TITVLVS XXV.

De officio primicerij.

¶ Idem † ex libro Romani ordinis.

¶ Ponit ea quæ spectant ad officium primicerij. Ant. de Butr.

CAP. I.

VT † primicerius [a] sciat se esse sub archidiacono sicut & archipresbyter, & ad eius curam specialiter pertinere, vt præsit in docendo diaconis [b] vel reliquis gradibus ecclesiasticis in ordine positis, vt ipse [c] disciplinæ & custodiæ insistat, sicut pro animabus eorum coram Deo rationem est redditurus, & ut ipse diaconis donet [d] † lectiones, quæ ad nocturna officia clericorum pertinent, & de singulis studium habeat, vt in quacunque re capacem sensum habuerit, absque vlla vacet negligentia, aut à quo ipse fuerit instruantur †.

TITVLVS XXVI.

De officio sacristæ.

¶ Ex concilio Toletano.

DE OFFICIO SACRISTÆ.

Viso de officio primicerij, videndum est de officio sacristæ, id est thesaurii.

De hac materia habetur 24 dist. perlectis. in fi. Ant. de Butr.

VT sciat.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo quod sacrista subest archidiacono, & custodia vasorum, & vestimentorum spectat ad ipsum, & cura totius thesauri, & luminaria, & incensum. Nota ex hoc cap. multa, quæ pertinent ad officium.

CAP. I.

VT † sciat [e] se sacrista subiectum archidiacono, & ad eius curã pertinere custodiam sacrorum vasorum [f] vestimentorũ ecclesiasticorum, seu totius thesauri ecclesiastici, necnon quæ ad luminaria [g] pertinent sive in cera [h] (siue † in oleo.)

† Cap. 1. eo titu in 1. compilatio. Iuo par. 6. cap. 20.

† In nonnullis deſũt hæc verba: ſiue in oleo.

e Vt sciat.] supple, statuimus.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

f Valorum.] Secũdo post archidia. & sic non est contra. supra de off. archi. eũ quæ.

g Luminaria.] lampadum, ut differat ab eo quod sequitur.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

h Siue in cera.] quia in his illuminatur ecclesia: & secundum hoc etiam videtur pertinere ad officium custodis infra titu. proxi. et ℞ proxim. sed hoc referas ad diuersam consuetudinem, vt sæpius dictum est. Bernar.

TITVLVS XXVII.

De officio custodis.

¶ Ex libro Romani ordinis.

¶ Ponit quæ spectant ad officium custodis, hoc dicit.

DE OFFICIO custodis.

CAP. I.

Quia custos est quasi minister sacri stæ ideo subsequenter ponit de eo. Ant. de But.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compil.

Vstos.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo q̃ custos ecclesiæ debet obedire archidiacono, et ad eius mandatum canonicas horas pulsare, et ornamenta altaris, & cuncta vtensilia ecclesiæ custodire: & circa lampades & lucernas in accendendo & extinguendo peruigil esse debet, ne nimis ardendo oleum depereat, nec minus incendendo obscurior fiat ecclesia. Si autem custos circa hoc negligens fuerit, per archidiaconum corrigi debet. Nota quod discretio est mater omnium virtutum. Item ineptus minister ab ecclesia ejici debet.

i Tintinabulorum.] ℣. de elect. in causis, et in c. proxi. et 1. dist. in multare.

[Glo. seq. signat contrarium, et soluit.

k Vtensilia.] supra de officio archid. ea q̃ contra, sol. supple. sub archidiacono ex tacita, vel diuersa est consuetudo.

Glosa sequens arguit, allegando iura, ponens tres versus.]

a Mo-

a Modum.] Sic 24.q.1.manet, argum. q̃ ita excedit modus in eo quod est minus, sicut in eo quod est minus, 51.dist.q. in aliquo 45.dist. disciplina, 41. dist.q.quis, & ff.de pœ. respiciendum, C.de cust. reo. si q̃s, in fi. & 7 de vi & hon. cler. clericos, & sic media via tenēda est, vnde versus:

Cum media semper gaudebam ludere forma.

Maior in mediis gratia rebus inest.

Inter vtrumque vola, medio tutissimus ibis.

b Cū discretione.] Discretio enim mater est omnium virtutū, 1.q.5 pl̃entiū.

c Minus idone⁹.] Si ergo remouetur ab officio suo minus idoneus: sic magister minus idoneꝰ remouetur: qui primum moribus, deinde scientia & secūdis alios præcellere debet, C. de profes. & med. l.2. lib.10 & iudex & prælatus remouentur, propter negligentiā, & sup. de offi. archid. ea quæ.

d Emendet. Iungi, q̃ per denūciationē offensā proximā veniā meretur, 35. dist. epi⁹, C. de epis. aud. nemo: & sic quodlibet peccatū non inducit depositionem, 5.q.4 in loco.

e Denunciando.] arg. q̃ p denūciationē aliq⁹ remouēdus sit, arg. 2.q.7. quia p̃p ꝯ. de iureiu. q̃relam, Inst. de fideiuss. pœnit, 1 sed nō loquūtur in denūciatione, & ar. ad hoc 24.q.3. eccle, ver. vndecunq;

Cvstos.] CASVS. Primo dr q̃ custos debet esse solicitus de ornamentis ecclesiæ, luminaribus, & incenso, & de pane & vino ad sanctificium; & de pulsatione campanarum, & de eleemosynis, & decimis, & obligationibus colligendis, & cum conuentu archidiaconi diuidendis. Secūdo dr. quod in his tribus consistit sancta mater ecclesia, archidiacono, archipresbytero, & custode; ideirco debent esse boni & concordes. Not. ex hac decr. multa quæ pertinent ad officium custodis. Item nota quòd ecclesia constitit in tribus columnis, s. archidiacono archipresbytero & custode.

f Absente episcopo.] arg. q̃ res canonicorum per episcopum dispensari debent, 12.q.2. Vulteranæ; et per ipsum debet constitui œconomus, C. de epis. & cle. omnes, § hoc nihilominus, et 9. q.3. cum simus.

g His tribus.] quibus enumerantur in sedis archidiaconus, archipresbyter, et custos.

[Glosa sequens not. allegat. 6. iura, ad contrarium allegat 7. & soluit.]

h Sanctiores.] Et ita vt quòd semper melior & iustior sit eligendus, 2 8.q.1. licet, & c. si ergo. 63. dist. Metropolitano, & 25. dist. c. vnum oratium, § nunc aūt, 1.q.1. vulissimus, in auth. de monach. § ordinatione, coll. 1. argu. 16.q.7. monasteriu, & sup. de elect. cum nobis olim, & ino. de renun. nisi cū pridem, §. p defectu. & inf. de pb. c. pen. 61. dist. Catinensis, & 25 di. Florentinum, arg. ff. de leg 2. cum pater, § rogo. Solū melior, iustior, & sanctior dēt eligi: nū si alius eligatur, licèt nō sit melior, sufficit q̃ sit sufficiens: q. ita conueniens scieūs sufficit in prælato, sup. de renun. nisi cū prædem, §. pro defectu, & sup. de elect. cum nobis olim.

i Neque zelus.] i. odium; quia est bonus zelus, & malus zelus, de malo hic intelligitur; sicut est bonus dolus, & malus dolus, ff. de dolo, l.1. § non fuit.

(cum eiusdem tamen cōsensu absente f episcopo) inter fratres diuidat.

¶ In his tribus g ecclesiæ columnis (vt sancta sanxit synodus) consistere debet alma mater ecclesia: vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctiores h esse viderint, vt nulla negligentia in sancta Dei ecclesia videatur.

¶ Hi tres archidiaconus, archipresbyter, custos, simul iuncti vno animo prouidè peragant & perfectè: & non sit inuidia neque zelus i inter illos.

TITVLVS XXVIII.

De officio Vicarij.

¶ Alexand. iij. epo Norwicen. & G. archid.

¶ Vicarius si beneficium curatum postea sit adeptus, vicaria priuabitur.

CAP. I.

AD † audientiam nostrā peruenit, quod G. presbyter monachos de Rameseia perēdo vicariā ecclesiæ de Brunel, à qua vigi-

AD audiēntiam.] Prima narrat factum, secunda prouidet; ibi; Quia igitur. Anto. de Butr.

CASVS. Quidam presbyter Gul. nomine molestabat monachos de Rameseia, petendo ab eis vicariam ecclesiæ de Brunel, à qua recesserat xx. annis elapsis, et in diuersis ecclesijs personatus postea fuerat adeptus, conquesti sunt monachi domino Papæ. Respond. Papa; non est canonicum, vt qui curam habet animarum in duabus ecclesijs, vicarius fiat in altera. Vnde mandat Papa, quatenus si est ita, prædictus presbyter compellatur desistere à petitione vicariæ prædictæ. Nota quod qui recipit curam animarum in alia ecclesiæ, vicariæ renunciare intelligitur, argum. colligitur hic, quod si non recepisset curam in alijs ecclesijs quod adhuc posset petere vicariam, quamus xx. anni elapsi essent.

† In codice Barbatiæ, ita vt ne contra modum lucendo oleū ecclesiæ depereat. Talio ita, ne vt s. modum lucendo oleū, &c.

† In vno ita, cū discretione in ecclesia agantur.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cōp. Et post Cōcil. Lateran. sub Alex. iij. par. 30. c. 5.

2 An dignior sit semper eligēdus Couar. in regula. peccatū, par. 2 §. 7. Fernand. Valq. lib. 1 c. 28. controuers. illust.

a In diuersis.] Quod esse non debuit, cum pluribus seruire non possit; quia dum ad vnumquemque festinat, neutrum bene peragit, 16.q.1.presbyteros, & C.de assess nemo, & ea: ipso q promisit se intitulari in secunda, vel postq translatus est ad eam, perdit ius qđ habuit in vicaria, ī.de cōcessio. præben. literas, 21.q.2. si quis iam translatus, & qui beneficiarius est in vna ecclesia, non est idoneus ad alią, inf. de præb. sup mordinata, imo non solum vicariam petere non poterit, sed vtrumq; beneficium perdere debet, si vtrumq; retinere contendat, sin moderno tempore, intra de ĵben. de multa, q enim hēt vicariam p petitionē, beneficiatus intelligit sup de reb. eccl. p. ponulatū, & qui curam animarum vel prælationem & cōmunibus recipit, prima ipso iure vacat. inf. de præb. de multa, & idē est si is habet ppetuā vicariā, sicut si haberet ecclesiam intitulatam, inf. eo. c. vlt. & ī. de fil. presby. cōmunius.

† Cōc. Trid. sess. 5. in decreto de reformat. c. 4. & sess. 24. de reformat. ca. 17.

† Cap. 1 eo. tit. in 1 cōp. Et post Cōcil. Lateran. par 3. c. 6.

Quia † igitur non est canonicū, vt qui curam animarum in diuersis habet ecclesijs, vicarius in alienis exerat mandamus quatenus, si est ita, prædictum presbyterum a petitione supradictæ vicariæ, de illius cure compellatis.

¶ Idem Elien. epō.

¶ Plures vicarias quis habere non potest.

CAP. II.

PRouideas † attentius ne in episcopatu tuo patiaris aliquem vicarias habere plures. b ¶ Quia cum vicarij teneātur personis & ecclesijs deseruire, alienum ab ordine iuris, vt vicariam quis habeat præter vnam.

Prouideas.] Primo ponit dictū. Secundo ipsius rationem: ibi, Quia. Ant. de But.

CASVS. Præcipit Papa, quod nullus habeat plures vicarias; quia vicarij tenent deseruire ecclesijs & personis ecclesiarū; & ideo alienum est ab ordine iuris, vt aliquis habeat vicariam præter vnam. Not. quod sicut nullus potest habere plures ecclesias, sic nec plures vicarias; vtrumque enim contra ius est.

[Gl. seq. obiecit, & soluit.]

b Plures.] Ex eo quod dicit plures, videtur quòd possit habere vnam vicariam, sed hoc videtur falsum: quia quilibet in propria persona, & non per vicarium debet in ecclesia deseruire, infra de cler. non res. quia nonnulli & cap. seq. & supra de elect. cum in cunctis, & melius in iure nouo, infra de præben. extirpanda, ī. qui vero. Et hoc est verum nisi in casibus, qui ponuntur in dicta decre. extirpanda, §. qui vero, i. cum parochialis ecclesia sit annexa dignitati vel præbendæ maioris ecclesiæ, vt ibi: alias hodie vicarij constitui non possunt & talis vicarius debet esse sacerdos, cum habeat curam animarum, inf. eo. c. vlt. & debet esse perpetuus, vt in prædicto §. qui vero, & canonicè institutus cum certa portione per episcopum, inf. e. prox.

ADhæc.] Primo, omnis duplex dictum. Secundo excipit, licèt improperabit, Nisi.

CASVS. Prælatus ecclesiæ de auctoritate & assensu episcopi instituit vicarium in ecclesia sua, & eidem instituit certam portionem, decessit prælatus iste, alter substitutus est illi; quæritur vtrum possit illum vicarium remouere vel portionē assignatam diminuere? Et dñ q nequeat facere potest, nisi aliquid committat, vt quod per iudicem sit in vicaria vel beneficio cōdemnandus. Not. q vicarius perpetuus æquiparatur prælato, vt eo viuente non possit à vicaria expelli, licèt titulum non habeat nisi propter culpam suam, sicut nec prælatus.

[Gl. seq. ponit opi. quam reprobat.]

CAP. III.

AD † hæc si persona alicuius ecclesię, vicario, quem in eadem ecclesia instituit, de assensu & auctoritate diœcesani episcopi, c certam assignauerit portionem, is, q persona illa defuncta, in personatum illius substituitur, non potest eundem ab ecclesia remouere, d vel assignata sibi minuere e portione, Nisi aliquid committat, propter quod per iudicem in vicaria sit, vel beneficio cōdemnandus.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cōp. Et post Cōcil. Lateran. par. 39. c. 2.

¶ Idem Norvvicenſi epō.

¶ Vicarius non potest substituere vicarium.

CAP. IIII.

CLericos † in presbyteratu, vel in alijs inferioribus ordinibus constitutos, in vicarijs ecclesiarum, quas adepti sunt, alios sibi substituere non permittas, cum id latis sit absonum & absurdum.

† Cap. 5. eo. tit in 1. cōp. Et post Cōcil. Lateran. par. 3. c. 93.

c Episcopi.] Quidam 1 supplent, & patroni si nō sit collegiata ecclesia, qui patroni cōsensus defideratur vbicunque perpetuum percipiēdi aliquid constituatur alicui, arg. 15.q.7. de cetimus, & q.5. si quis episcoporu, C. de aucto. præstan. l. vlti. & 63. dist. principali. hoc non credo q consensus patroni sit requirendus, cū patronus tantūmodo dēat præsentare vacante ecclesia, vt dicunt iura prædicta; sed ecclesia non intelligit vacare in instituere vicarijs. & hoc vt hic innuit.

[Gl. seq. recitat opponēdo quod solus prælatus, &c. Io.]

d Remouere.] Ergo hēt ius in re: verū est, quod hēt in vicaria, sed non dicit habere ecclesiam quoad vtilem, solus enim prælatus habet eam intitulatam: tamen expelli nō pōt, ac si haberet eam intitulatam sine iusta causa, & hīc per iudicē & nō per prælatū ipsius ecclesiæ, vt hic in fine dicit.

e Minuere.] Cum sit perpetuò constituta, arg. inf. de cens. i. prohibemus.

[Gl. seq. ponit duas lecturas, circa secundam ponit & soluit.]

CLericos.] Sic pone casum. 2 Prælati ecclesiarum, in quibus habent curam animarum vel aliam dignitatem, in propria persona deseruire debent ecclesiæ, & non substituere sibi vicarios; quia hoc est contra rationem, & iste casus probatur, infra de præben. extirpanda, §. qui vero, vt sic ordinabis inter. in. Non permittas clericos, i. prælatos in presbyteratu, vel alios in inferioribus ordinibus constitutos substituere alios in vicarijs ecclesiarum, quas, i. ecclesias adepti sunt tanq prælati, & quod ita accipiatur hoc nomen, clericos, probatur, appellatione enim clericorum omnes superiores comprehenduntur in auth. de sanct. epis. §. presbyterorum, coll. 9. & 11. q.1. de persona, secundum alium casum, qui poni consueuit; expone, clericos, idest vicarios substitutos alios scilicèt vicarios in vicarijs, quas adepti sunt; quasi dicat, vicarius non potest alium vicarium sibi constituere. Sed iste casus non est bonus: quia q hoc innuitur, quod licitum sit constituere vicarium, quod non est verum, vt dictum est secundùm ius nouum, nisi vt velis restringere hanc decre. ad casum illius §. qui vero, sed in nullo casu licèt vicario alium sibi vicarium substituere. Bernardus. Not. quod vicarius non potest vicarium sibi substituere. Abbas.

2 Hic casus in antiquis libris reperit.

Sed

SVa nobis.] Ponit dictum, & ipsius rationem: ibi, Quoniam, quam fortificat ibi, ergetenus. Ex quibus infert ibi, Mandamus. Ant.de But.

CASVS. Clerici cuiusdam plebis episcopi Vulteranj, iuraverunt sibi eligere prælatum ad voluntatem laicorum, & sic elegerunt sibi prælatum, & electionē suā episcopo presentauerunt; episcopus cassauit illam electionem, & excommunicauit illos, qui clericos compulerant, & ipsos etiam clericos pro isto & alijs excessibus excommunicauit, & impetrauit literas ad archiepiscopum Pisanum & suos comprouinciales, vt eos tanquam excommunicatos, facerent curiari vsque ad debitam satisfactionē: post hoc pars aduersa literas impetrauit ab episcopo Portuensi vicario domini Papæ, ad episcopum Lucanum & suos cōprouinciales, qui auctoritate illarum fecerunt episcopum & clericos exhiberi, excommunicantes eptscopum Vulteranū; episcopus Vulteranus significauit hoc totum domino Papæ; pius tamen ex abundanti appellauit, licēt sententia illa non teneret, super hoc scribit Papa iudicibus dicens literas vicarij, per surreptionem obtentas, quia iurisdictio vicarij, quem Romanus Pont. reliquit in vrbe, non extenditur extra vrbem, nisi ei specialiter fit concessum; præcipuè cum ipse moratur in sua prouincia speciali, videlicet inter Capuanam prouinciam & Pisanam. Vnde mandat quatenus quicquid occasionem illarum literarum factum est denuncietur irritum & inane. Nota quod literæ per surreptionem obtentæ, non conferunt iurisdictionem vt hic patet. Item vicarius vel legatus cuius alterius prouinciæ vel iurisdictionis committere non potest.

a Vicarij.] Vicarius omnia potest, quæ pertinent ad iurisdictionem illius, cuius vices gerit, C.de offi.eius qui vi alt.ge.l.2.93. diſt c.ult.& 94.diſt.c.1. quædam tamē sunt, quæ sine speciali mandato attentare non debet, infra de offi.lega.quod translationem.

b Non extenditur.] Nisi forte intra centesimum miliare, ad instar præfecti vrbis, ff.de offic.præf. vr.l.1.§. in initio.& ff.de off.procon.si in alia,§. vlt.

c Irritum.] Not.quod factum est per surreptionem, non valet tanquam a non suo iudice, 11.q.1. c. pen. & C si a non comp.iud.l.vlt & setracta.1 potest altera pars te abtente, inf.de re iud. cum olim, & præcipuè in decretali ista, hæ enim literæ nullam conferebant iurisdictionem; quia iurisdictio vicarij non extenditur extra urbem, vt hic dicit, ergo si concedat literas extra, est inutilis iurisdictio, ff.de iur.om. iud. l ult C.qui pro iur. iurisd. l unica. & ita quicquid factum est hic per literas vicarij ipso iure non tenuit. De hac materia dictum est supra de rescrip. ad audientiam 2.

EX parte.] In prima facti decisa narratio. In secundo ibi, Mandamus mandatum. Ant.de But.

CASVS. Vicarij perpetui tenentur facere residentiā in ecclesijs in quibus obtinent vicarias; & cum habeant curam animarum, debēt esse in ordine sacerdotis, qđ si facere noluerint, compelli debent per subtractionem prouentuum ipsarum vicariarū. Nota. quod perpetuus vicarius debet esse sacerdos, & in vicaria residere.

d Perpetuos vicarios.] Perpetuus vicarius dicitur, qui canonicè à persona ecclesiæ & auctoritate episcopi est institutus, & certam debet percipere portionem. supra eodem. tit. ad hæc, & inf.de præb. extirpandæ, §. qui vero. nec potest quis habere plures vicarias, cum habeat curam animarū tanquam vicarius, & debet residere in loco, vt hic dicit, sicut nec quis potest habere plures ecclesias, inf. de cle.non resi quia nonnulli, & c.seq.& inf.de præb.de multa. In quibus casibus possit quis cōstituere vicarium, dicitur in prædicta decr. extirpandæ. §. qui verò beneficia enim. ecclesiarum propter officia diuina constituta fuerunt, 8 12. q.2. concessio. 16. q.1.generaliter, & 1.q.2. c.ult. arg. C.de inj. pen. & 21 q.3.c.Cypr. anus.

e Per subtractionem.] Et sic etiam compelluntur alii clerici, quando necessitas vel utilitas, in ordinem, expedit, supra de æta. & qual. quæris. nec habet locum distinctio, quæ consuevit notari, 84. diſt. in prin. maxime ubi quis recipit beneficium animarum curam habens annexam sibi, indistinctè debet promoueri, vel primum illo officio, sup. de elect. cum in cunctis. & sup. de æta. & qual.c.1. & 60.diſt.per totum.

DE OFFICIO ET POT. IVDICIS delegati.

¶ Visum est supra de iis qui gerunt vices alienas in diuinis officijs, et in iurisdictione voluntaria ff.lib.1 videre de iis qui gerunt vices alienas in iudicijs et in iurisdictione contentiosa. Verùm quia delegatus Papæ est maior quolibet ordinario infra eod. tit. sane 2.et de off. leg. studuisti. ideo ponitur hæc rub. ante rubricas sequentes, secundum Ioan. And.

De cuius materia non habetur ita specificè in decretis, sed in aliquibus c. et præcipuè in c. quia sunt 22. diſt. et repetitur in 6.et in cle. Bened. Capra. Habetur etiam 22. diſt. quia sunt 74. diſt. quemadmum. 94. diſt. c.1.et 2.25.q.2 igitur.

Quia

¶ Inn. iij. abbati S. Euge. & plebano S. Petri.

¶ *Vicarius Papæ in vrbe iurisdictionem habet, non extra vrbem.*

CAP. V.

SVa † nobis: † & infra. ¶ Nos igitur vicarij literas ęstimantes per surreptionē obtentas: † Quoniam iurisdictio vicarij, [a] † quem Romanus Pontifex in vrbe reliquit, non extenditur [b] extra illam, nisi ei specialiter sit concessum, præsertim cum ipse moratur in sua prouincia speciali, videlicet inter Capuanam prouinciam & Pisanam; Mandamus quatenus quicquid occasione literarum illarum actum est, in irritū [c] reuocetis.

¶ Hono. † iij. Vigor. epō.

¶ *Compelluntur vicarij ordinarij, ecclesijs deseruire per subtractionem prouentuum, & vicariarum.*

CAP. VI.

EX parte tua fuit propositum coram nobis. & infra. ¶ Mandamus quatenus pp̄etuos vicarios, [d] vt in ecclesijs, in quibus vicarias obtinent, resideant, & se in presbyteros (vt eorum † cura exigit) faciant promoueri p subtractionem [e] prouentuum, vel ipsarum vicariarum compellas.

TITVLVS XXIX.

De officio & potestate iudicis delegati.

¶ Alexan. iij London. epō.

¶ *D legatus Papæ potestatem habet non solum in partes, sed etiam in alios qui suam iurisdictionem impedinnt.*

† Cap. 1 eo. tit. in 3. col.

† Tua nobis.

† Vide l. fin. ff. vbi no. C. si a non cōp. iud.

† Et de vicariorū institutione de quibus hoc iure, vide quales eligi debeant, Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 16

† Innocent.

† eorum.

Vicarius perpetuus quis dicatur.

Iurisdictio vicarij Papæ ad quot miliaria extendatur.

1 Vide Fus Apostolū 2. ad Thes. 3. Qui non laborat, non manducet.

Via quæritur.] Communis diuisio ponitur in hac decre. Secunda ibi, Sic tibi. Abb Sicu.

CASVS. Quidam impetrant literas contra aduersarios suos: & cum ipsi eos faciunt ad iudicium vocari, Potestates & alij potentes minis & terroribus compellunt conquerentes silere: & sic mandatum domini Papę eluditur: quæritur quid iudex facere debeat? Respondet Papa, quod sicut agentes & consentientes pari pœna puniri debent: sic eodem modo, tam illi qui trahuntur in causam, quàm principales fautores eorũ, si iustitiã impedium, per censuram ecclesiasticam illam iuris coercendi: No. q̃ iurisdictio iudicis extenditur ad omnes illos qui iurisdictionem illius impediunt: licèt de illis literis non fiat mentio

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp. Et post Cõcil. Lateran. par 7. c. 2. † qui-

† eliditur.

Rom. 1.

a Compellunt.] vnde iudex causæ affici debent, qui patrocinium potentiorum aduocant, C. ne liceat poten. l. 1. & inf. de alt. iudic. mut. c 2. & iudex q̃ prohibitionem illorum non diminuat suam iustitiam exercere. infra de iudi. decernimus, in fi. arg. 11. q. 3. quattuor, c. iniustum, et C. quod metus causa, l. vlt.

† Eboracen.

[Gl. seq. alleg. duas concordantias, & duo contraria, & soluit distinguendo quadruplicem consensum.

b Pari pœna.] Sic patet quod faciente. & consentientes pari pœna continuantur, sic 2. quæst. 1. notum, & 26. dist. facientes, argum. contra, quod magis puniuntur consentientes quam agentes. 23. q. 3 qui alterum, & 11. q. 3. qui consentit Ad hoc no. quod quadruplex est consensus, s. negligentiæ, consilij, cooperationis, & auctoritatis seu defensionis. In primo casu, s. negligentiæ, minus peccat consentiens, quàm faciens, nisi fortè negligentia nimis crassa fuerit, vt in prælato, vt 1. q. 1. quicquid inuisibilis, & 23. dist. consentire, & c. nihil. In secundo casu, s. consilij, minus punitur, plus tamen q̃ negligens, arg. 26. dist. tanta. In tertio casu cooperationis æqualiter peccant facientes & consentientes, & secundum hoc intelliguntur omnes auctoritates, quæ dicunt, quod æqualiter puniuntur. In quarto casu authoritatis siue defensionis, magis peccat consentiens defendendo, & auctoritatem præstando quam faciens & magis puniendus est, 24. q. 3. qui alterum, & 11. q 3. qui consentit.

ADDITIO. Vnde versus.

Consensus spernit, suadet, iuuat, atque tuetur:
Hic minus, hicq; minus, huic, hic æqualiter, hic plus
Consentiens, operans, defendens. non reprehendẽs.

c Impedire.] Vide qualiter iurisdictio extenditur ad illos de quibus in rescripto mentio non fit, & sic excõicato extenditur ad illos in quos latę non fuit, infra de sent. excom. nuper, & c. si concubinæ, & hoc contingit quia impedit ipsam iurisdictionem, & iudex oĩa potest, quæ ad ipsam iurisdictionem pertinent, & sine quibus causa expediri nõ potest, inf. eo. præterea, & c. significasti, & c. prudentiã, in fi. & c. suffitionis, t. resp. & inf. de testi. tam literis.

sententiantur à diuersis ab eosdem iudices, superfedetur vtrisque donec consulatur Papa.

CAP. II.

SAnè † si à nobis super aliqua causa literæ impetrantur, & aliæ postea (nõ facta mentione priorum literarum d) literæ opponuntur, si iudicibus innotuerit, e donec Romanum Pontificem consulant, & suam exindè cognoscant plenius voluntatem, executioni superfedeant vtrarumque: Ne pro varietate literarum, causarum fines valeant impediri.

¶ Idem epis. Londonen.

¶ Delegatus Papæ impeditus, subdelegare potest causam, quę sine ipso commodè terminari potest.

SAnè si à nobis.] Dubitatur: quia primò ponitur statutũ. Secundo: ibi, Ne prò varietate eius ratio, Bened. Capra.

CASVS. Si quis impetrauit literas super aliqua eã contra aduersarium suũ ad aliquos iudices, ille aduersarius alias literas impetrauit ad eosdem iudices in alia forma: dubitabant iudices quid facere deberent? Rñdet Papa, q̃ iudices superfedere debẽt executioni vtrarumq; literarũ, donec Romanum Pontificẽ consulãt, ne pp varietates literarum causæ valeat retardari. Not. q̃ ignorantia iudicũ circa formã diuersarum literarum, facit executionem iurisdictionis suspẽdi, quousque consulatur superior sup hoc. Not. q̃ pro varietate literarũ, fines causarum nõ debent impediri.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõp. Et post Cõcil. Lateran. par. 7. c. 1.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter, & secundum hoc reprobat.]

d Priorum literarum.] Contra sup. de rescri. cæterum, vbi valent primæ literæ, si secundæ non faciant mentionem de primis: sed illud intellige quando ad diuersos iudices primæ & secundæ literæ impetrantur: hic quando ad eosdem iudices primæ & secundæ literæ impetrantur, & forma diuersa est, vndè videtur dicere, quod superfedere debent, donec consulant ĩs, eriorem qualiter debeant se habere in causa ipsa, secundum quas literas procedant, ne pro tali varietate negotium ex toto impediatur, si vellent sequi vtramque formam; sed secundum hoc videtur negotium impediri, non impediri

e finaliter, sed ad tempus, vel quousque Papa rescribat super illo. sed hodie non videtur habere locum quod hic dicit: quia procedere debent per formam primo sibi datam, ex quo secundæ literæ non faciunt mentionem de primis. inf. de appell. vt debitus, & sup. de rescr. c. Capitolum sanctæ crucis, & quia tacita veritate impetratæ sunt, cum non fecerint mentionem de prima forma. Alij volunt intelligere hoc cap. vt concordet cum illo, cæterum & dicunt quod procedendum est per primas, & superfidere debent executioni secundarum donec consulant Papam super pœna imponenda illi impetranti tacita veritate, sed hæc litera, vtrarumque cõtradicit eis, & est prius primum dictum verius per decret. vt debitus, sed super expensis potest puniri supra de rescri. cæterum, in fine. De hac materia dixi supra de rescrip c. 1.

1 Secundũ Laurentiũ, & Vincentium. Ioan. And.

1 Concord. § oportet, cũ glos. iurisdictione, & ibi Bal. in auth. de def. ciui. colla. 2. & Barto. in l. 1. §. cũ igitur, ff. de æ. & vi arma.

e Innotuerit.] f. quod non reuocent primas, B.

Si pro

pro debilitate.] Diuiditur in tres partes, primo ponit dictum. Secundo: ibi, ita tamen, ipsius determinationem. Tertio generalem exceptionem ibi. Nisi forte. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis est delegatus à Papa super aliqua causa. Iudex impeditus non poterat in causa procedere, ferebatur vtrum posset alij committere vices suas? Respondet Papa, quod si ꝓ debilitate, vel alia iusta causa ipse fuerit, bene potest vices suas committere personis idoneis & discretis, ita quod si causa esset dubia, iudicem ipsum cõsulat. & si forte cã esset ita grauis, quod sine ipsius ꝑsentia terminari non posset: tunc non committat. No quod delegatus Papa põt cõmittere aliã causã sibi cõmissã, iusta de causa impeditus. Itẽ nota ꝙ delegatus graues causas committere nõ debet

CAP. III.

SI † pro debilitate, vel pro qualibet alia graui causa † vel necessitate, tractandis causis, quæ tibi a sede Apostolica committuntur, interesse non poteris, liberum [a] tibi sit personis discretis [b] & idoneis vices tuas committere. Ita tamen quod si res tanti est, te cõsulere [c] debeant. Nisi forte causę [d] ita graues [e] sint, quod sine præsentia tua id cõ possint commodè terminari.

¶Idẽ V. † Carnotẽ electo.

¶ *Si causa committatur infra certũ diem decidẽda, nisi partes prorogẽt, per lapsum diei expirat iurisdictio.*

CAP. IIII.

DE † causis, quæ infrà certum [f] terminum, decidendæ committũtur hoc tuam volumus cognitionem tenere, quod nisi dies præfixus, de cõsensu partium [g] prorogetur, [h] eo transacto [i] mãdatum expiret.

¶ *Vbi certa pœna per iusta tuta nõ est, delegatus imponat arbitrariam. hoc dicit.*

¶ Illis etiam qui procaution, & tunc prodest tam reo quam actori C. de rẽp. in integ. resti. per ndã. sed contradicit in fin. quia tempus prorogari non potest, nisi de consensu partium. Solu. propter temporis angustiam puto accelerandas indutias, & non ampliandas: interdum enim licet iudici accelerare tempus a lege statutum. ff. de re iud l. 2. & infra de rẽg iur. quod ad consultationem, nam. & crimĩa criminalis infra biennium terminanda est. C. de iud. festinandum. in princip. & C. vt intra certum temp. crim. quæstio ter. lege vlt. quandoque tamen intra quinque quinta dies. C. vt omnes tam crim. quam crim. iud. lege 2.

[Glo. seq. arg. alleg. 2. iuga. & 6. alleg. in contrarium. solui dilinguendo.]

g Consensu partium.] Arg quod de consensu partiũ solemnitates iuris possunt remitti. arg. infra de resti. spol licet & ff. de fer. l. 1. arg. in contra. infra de fer. cap. vlt. & 3. q. 5. acculatoribus. 21. dist. quorundam. C. de iu. caula. nec si volens, C de arbi. authen. decernimus. C. de intra. ca. l. ultu. §. sed quia. Solu. illæ solemnitates iuris, quę sunt introductæ in fauorem partium, possunt omittu de consensu partium, vt ff. de fer. l. 1. & infra de testi. & infra de resti. spol licet, sed illis solemnitatibus, quæ sunt introductæ pro ter tenentium dierum, partes renunciare non possunt. infra de fer. ul. & illis quæ pro communi utilitate siue publica, vt in præalleg. §. sed quia & ceteris, quæ sunt de substantia iudiciorũ, vt est libelli oblatio, et litis contestatio, et quod sententia feratur in scriptis.

h Prorogetur.] Et ita patet quod iurisdictio quæ certo tempore finitur, potest prorogari ad maius tempus. De prorogatione iurisdictionis dicetur infra eod. P & G. Et si cõpromissum fiat ad certum tempus, finitur compromissum, nisi de consensu partium prorogetur. ff. de arbi. diem proferre.

i Eo transacto.] posset 3 quæri in capit. isto. Pone quod iudex ultima die iurisdictionis suæ tulit sententiam. quis mandabit ipsam executioni. nunquid idem ipse iudex? Dico quod sic: quoniam potest is cognoscendi expirauit, non potestas exequendi. arg. infra eod. ex literis.

a Venire.]

a Liberum.] Etiam partibus inuitis, cum potestas sit taliter à lege concessa C. de iudi. a iudice. & inf. e. qm apostolica. nisi in casu eiusdem decre. §. is autem. & inf. eod. pastoralis in princ. & compellere etiam potest renuẽtem, nisi malitiose excusare se vellet, vt ibi dicit; & sic semper iusta causa debet subesse, quando causam committit, vt hic habes.

b Personis discretis.] Inf. de consan. & affi. ex literis. & inf. de præben. super inordinata.

c Te consulere.] Tanquam virum discretum, & non tanquam iudicem: si vires suas in totum consumsit, vt inf. eo. super quæstionum §. porro. 1 alias si cum eo posset vel esset iudicare, non valeret, infra eo. cum super.

d Causæ.] Puta inquisitio excessuum, prouisio ecclesiæ arg. infra eo quoniam apostolica. 1. 2. secundum formam libus. § aliquin bene posset committere magis perito.

e Graues.] Sic etiam grauia negotia debet quis per se tractare, & non per procuratorem, C. de procura. l. vlt. nec tamen potest cogi constituere procuratorem. inf. de procu. queselam. Bernar.

DE causis.] Diuiditur in duas partes principales, si cui sunt duo dicta, primum ut in rubro. secundum verò hoc intendit: Vbi certa pœna per ius statuta non est, delegatus imponat arbitrariam. Secunda: ibi, illis etiam.

CASVS. Aliqua causa commissa fuit decidenda infra certum tempus, puta infra duos menses: quærebatur vtrum iudex termino sibi præfixo elapso, posset vltrius de causa illa se intromittere, si infra tempus præfixum non fuerit terminata? Respondet Papa, quod nisi dies ab Apostolico præfixus, de communi consensu partium infra tempus statutum in litteris fuerit prorogatus, eo transacto mandatum apostolicum expirauit. Secundo quærebatur: Ecce iudex delegatus citat partes, vt veniant ad præfinitam sibi, vel sint venturi ad iudicio suo: quæritur qualiter puniri debeant? Respondet Papa, si tale negotium fuerit, quod certa pœna in eo nominibus exprimatur, illam in ponat, alioquin puniat eos secundum arbitrium suum, considerata qualitate delicti, & etiam causæ. Nota quod, iurisdictio dele

† Ca. 4. exit. in 1. compil. & post con. cil Latera. par. 7. c 5.

† Vox. rã. de est in antiquis.

† Ca. eo. ꝓt in 1. cõpil. & post concil. Laterã. par. 7. c. 6.

Iuris solemnitates an possint remitti ꝑ partes.

1 Al. Del.

3 Hæc glos. sibi non est in antiquis libris.

Digitized by Google

a Venire.] Dumtamen citatio teneat, aliàs non tenetur, ī. de elect. bonæ memoriæ. & inf. de fer. ca. vl. Ber. {Glo. seq. quærit, & tripliciter soluit.}

b Certa.] Sic est in vsurarijs, inf. de vsur. quia in omnibus. & si illi perseuerauerint, excōicentur, inf. de vsu. ꝓterea, sed certa pœna statuta est: quia si est cōtumax, si talis est res, dēt mitti in possessionē causa rei seruandæ: si non est talis, excommunicetur. inf. vt lit. nō contest. iuxt. & cap. quoniā. Quid si diuersæ sunt pœnæ? minor imponatur. de pœn. dist. 1. pœnæ. 50. distin. si quis voluntate. & ca. fi qua fœmina vel locꝰ erit gratificationi, if. de iur. patro. cum autem aduocatus. vel illam, quæ magis timetur, ut in ca. quā frequenter. in fi.

[Glos. seq dist. inguit inter delegatū & ordinarium.]

c Eandem infligas.] cum sis delegatus: quo casu dispensare non potes sed iure communi procedere: cū fines mandati exacta diligēua sint seruādi. ī. de rescript. cum dilecta. secus in ordinario, qui dispensare potest. infra de re iud. ꝛ si clerici.

d Arbitrium.] Arg. ff. de iure deli. l. 1. §. j. qualitate delicti & causæ & personæ inspecta. inf. de homi. sicut dignum.

PRæterea.] Ponit casum. ipsius responsionem, & responsionis rationem. Secunda ibi, Hoc tibi. Tertia ibi, Quia Abb.

CASVS. Alicui delegato causa commissa fuit simpliciter sub hac forma: Causam, quæ vertitur inter tales, tibi committimus terminandam. quod iustum fuerit exequaris: iudex iste quia in rescripto non continebatur quod posset punire contumacem. vel quod posset citare partes: quæsiuit vtrum posset contumacem cogere vt veniat, aut vt possit eum punire si non veniat? Respondet Papa, quod postquam causa iudici est commissa: licèt tamen simpliciter, potest partes compellere vt veniant, & punire contumaces ecclesiastica seueritate, quantis in literis non continetur: aut partes mandatum non habeant vt adinuicem accedant: quia ex quo causa sibi committitur, super omnibus, quæ ad causam pertinent, plenariam recipit potestatem. No. quod delegatus potest punire contumaces. Item ex quo causa committitur alicui, omnia cōmissa intelliguntur sine quibus causa competere non potest, & sic extenditur iurisdictio ad omnia accessoria.

e Simpliciter.] Sine aliqua forma expressa: quia si certa forma esset data, illa esset seruanda, supra de rescrip. cum dilecta sed cum simpliciter mandat, quod iustum fuerit exequaris, supra de fil. presbyt. cap. penu't. tunc habebat locum quod hic dicit. ꝙ omnia potest sine quib causa iudicioms. Et hic est arg. quod verbum simpliciter positū, generaliter intelligitur. 19. dist. si Romanorum, & infra de priui. quia circa.

f Coercere.] Secundum tenorem illius decre. in f. vt lit. non contesta. tuæ. si lis est contestata, secundum tenorem illius decre. inf. de dol. & contu. proui.

g Mandatum.] Secundum ꝙ habetur If. de restit. spol. cō. querente.

[Glo. seq. argu. alleg. 6 iura, ꝙ principali concesso, &c. in contrarium alleg. 8. & soluit. Secūdo argu quod aliquo prohibito, et alleg. 2. iura & in contrarium vnā l. quam soluit. Tertiò argu. in connexis, &c. alle. 5. iura. & 4. in contrariū. & soluit. Io. And. in nouel.

h Ex eo quod causa.] Argum. ꝙ concesso principali cōcedit accessorium 8. d. fin. quo iure, & 16. q. 1. si monachꝰ. & ff. de iur. om. iud. l. 2. & ff. de re iudic. quidam. C. vbi, & apud quos. l. vlti. & ī. de in integ. rest. causa. argu. contra. 20. q. 3 constitui. ff. depo. l 1. §. q̄ depositis. & ī. de testa. ad hoc ff. de vsufr. item si fundi §. sed si insula. 2 q. 6 quisquis. & C. de episc. audi. auth. si liberi. & C. de lib. præ. vel exhæ. auth. ex causa. & C. de leg. seruis. solu. prima pars vera est & c. constituit. non est cōtra. qa ibi intentio principalis fuit circa res, alia non tangunt contrarium. Item est arg. quod aliquo prohibito, prohibetur omne id per quod peruenitur ad illud. ff. de spon. oratio, inf. de procur. tuæ. veruntamen licet aliqua sint annexa, & alicui concessa, licèt ynum admittatur, non tamen aliud, imo nec illud. ff. de lib. & posth. si ita. §. regula. sed illud est speciale fauore libertatis. Item ar. quod idem iuris in vtroquè connexorum, inf. de consti. translato. & 1. q. 3. si quis obiecerit. & 8. dist. quo iure. & inf. de appel. vna ff. de app. si quis. & §. si q̄s. & §. seq. arg. contra inf. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. propositum. C. de fi. instr. l. a. & inf. de despon. impu. de filiis & 2. q. 5. interrogatum. Solu. idē iuris est in vtroque connexorum, vbi alterum sine altero esse non contingit, vt hic. & vbi eadem ratio est in vtroquè casu. vt supra de consti translato. secus vbi diuersa est ratio, vt patet per contraria.

QVamuis.] CASVS. Causa commissa fuit sub hac forma: causam, quæ inter tales vertitur, vobis committimus terminandam, faciatis quòd decet &c. nulla alia clausula adiecta, quæ aliqñ adiicitur. hæc scilicet, quod si ambo nō poteritis, &c. quærebat sine dubitabatur, si alter non posset interesse, vtrum posset committere vices suas? Rñdet Papa, si duobus cà committitur, licèt in literis non apponatur: [si ambo interesse non poteritis, alter nihilominus exequatur:] Bene pōt alter committere vices suas sine cōsortis sui, siue alij. Nota quod iudex delegatus semper cōmittere vices suas pōt, qualiscunque forma fit: nisi ei prohibeatur.

[Glos.

§ Sin.

† Ca. 6. e. tit. in 1. compil. & post concil. Latera. par. 7. c. 7.

† In codice Bruxi. ita: vt mandatum partes non habeant Apostolicum, vt accedant.

† Cap. 7. eo. ti. in 1. cōpi. & post Concil. Latera. par. 7. c. 8.

Verbū simpliciter positum est generaliter intelligendum.

sis tibi commissis, ad citationem tuam venire,[a] aut tuo super his parere iudicio neglexerint; si tale fuerit † negotium, quod certa[b] exinde pœna in canonibus exprimatur, eandē infligas,[c] alioquin ipsos ꝙ delicti qualitate & causæ, secundum tuum arbitrium[d] punire procures

¶ Idem archiepiscopo Senonensi

¶ *Per simplicem commissionem causæ, potest delegatus citare, contumacem punire, & reliqua facere, quę spectant ad causam.*

CAP. V.

PRæterea † super hoc quod nos cōsulere voluisti, verum liceat iudici delegato non ordinario cogere contumacem, vt veniat, aut damnare si nō veniat. ¶ Hoc tibi auctoritate præsentium innotescat, ꝙ postquā ei causa licèt simpliciter[e] delegatur, satis potest nostra auctoritatè partes cōpellere: & ēt contumaces seueritate ecclesiastica coercere: [f] etiam si literæ commissionis id nō cōtineāt, aut † partes mandatūs nostrum non habeant, vt accedant; Quia ex eo quod causa[h] sibi cōmittitur, super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscūtur, plenariam recipit potestatem.

¶ Idē Vintoniñ. epiſcopo. ¶ *Si causa pluribus etiam simpliciter est commissa, quilibet subdelegare potest. b. d & quotidie allegatur.*

CAP. VI.

QVamuis † simus, & infra. ¶ Si verò

de lib. præ. vel exhæ. auth. ex causa. & C. de leg. seruis. solu. prima pars vera est & c. constituit. non est cōtra. qa ibi intentio principalis fuit circa res, alia non tangunt contrarium. Item est arg. quod aliquo prohibito, prohibetur omne id per quod peruenitur ad illud. ff. de spon. oratio, inf. de procur. tuæ. veruntamen licet aliqua sint annexa, & alicui concessa, licèt ynum admittatur, non tamen aliud, imo nec illud. ff. de lib. & posth. si ita. §. regula. sed illud est speciale fauore libertatis. Item ar. quod idem iuris in vtroquè connexorum, inf. de consti. translato. & 1. q. 3. si quis obiecerit. & 8. dist. quo iure. & inf. de appel. vna ff. de app. si quis. & §. si q̄s. & §. seq. arg. contra inf. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. propositum. C. de fi. instr. l. a. & inf. de despon. impu. de filiis & 2. q. 5. interrogatum. Solu. idē iuris est in vtroque connexorum, vbi alterum sine altero esse non contingit, vt hic. & vbi eadem ratio est in vtroquè casu. vt supra de consti translato. secus vbi diuersa est ratio, vt patet per contraria.

QVamuis.] CASVS. Causa commissa fuit sub hac forma: causam, quæ inter tales vertitur, vobis committimus terminandam, faciatis quòd decet &c. nulla alia clausula adiecta, quæ aliqñ adiicitur. hæc scilicet, quod si ambo nō poteritis, &c. quærebat sine dubitabatur, si alter non posset interesse, vtrum posset committere vices suas? Rñdet Papa, si duobus cà committitur, licèt in literis non apponatur: [si ambo interesse non poteritis, alter nihilominus exequatur:] Bene pōt alter committere vices suas sine cōsortis sui, siue alij. Nota quod iudex delegatus semper cōmittere vices suas pōt, qualiscunque forma fit: nisi ei prohibeatur.

[Glos.

† Gl.seq.solait quæstionem,quæ fuerit dubitatio.]

6 Duobus.] Hæc fuit dubitatio: quia cauſa commiſſa fuit duobus ſub hac forma mandamus vt procedatis in cauſa: quod iuſtum fuerit facientes, nulla clauſula adiecta, quod ſi ambo non poſſemus, &c. credebatur quod ſi vnus non poſſet intereſſe,quod non poſſet committe re:ideo quæſiuit epiſcopus Vinton. an poſſet cõmittere vices ſuas, & dr q bñ põt, qa clauſula illa nihil facit quãtũ ad poteſtatem committendi,cum habeat illam a lege inſ.eo.paſtoralis. ſ. reſponſio. & e.quoniam, & C. de iudi.a iudice.

duobus [a] cauſa committitur, etiam ſi non apponatur, vt vnus ſine altero procedat in ea: nihilominus vnus ex ipſis, ſiue ſuo conſtudici ſiue alij vices ſuas poteſt † committere in hac parte.

† Nõ tamen põt alium ſibi aſſociare iuriſdictionẽ non habentem inſra e. cum ſuper.

Significaſti.] Primo ponitur deci ſa conſultatio.Secundò reſponſio ibi, Conſultationi Abb.ſicul.

CASVS. Dubitabat iudex ille an delegatus poſſet ſententiam ſuam mandare executiõi, ſi ordinarius ad mandatũ ſuũ eã exeq nollet, aut no poſſet. Rñ. Papa cõſultus,ſi iudex ordinarius ad mãdatũ delegati a Papa,aut non vult aut nõ põt aliis reſiſtentibus ſuam a delegato latam executionẽ mãdare delegatus nihilominus ſuã ab eo latã põt executionẽ mandare,& punire reſiſtentes. Nota q ex iſta decr. vi inmũq executio ſuæ ſpectet primo loco ad ordinariũ. Item nota q delegatus Papæ põt punire oẽs impedientes officiũ ſuũ. tã in cognoſcendo, q in exequendo ; & ſuam ſententiam põt exequi & mandare alii vt eam exequatur.

† Cap.9. eo. tit.in 1.compila. et poſt Concil Latera nẽ.par.7. ca. 12.

† Alita,eam auctõritate ſi bi commiſſa, alias ita; eam auctoritate apoſtolica ſibi commiſſam, ſed plura & ve riora exẽplaria ita) eãm auctõritate ſibi commiſſã.

{Gl.ſeq reciteꝛ per q.ioan.And.r.]

b Ordinarius.] Dubitat ꝺ fuit quia ille credebat,quod delegatus iudex nõ poſſet ſuam ſententiam mandare executioni.arg.a.q 6.quæſtio.3. & ff.de reſcin.a diuo Pio.ſed poteſt,vt hic patet.

c Non vult.] Si non vult, poteſt compelli a delegato, qui maior eſt illo etiam ẽpo quantum ad cauſam illam.ff. eod.tane & in eo paſtoralis,ſ. rũ cuã ſi ſciat eam iniuſtã inſe.paſtoralis,& qa verecũdã vt̃ facit ei fidem de iuriſdictione ſua,inſra e.cum tanc.& C.ꝺ mãd.pri.l. vnica. d Reſiſtentibus] Quos poteſt excommunicare, cum habeat coercitionẽ,alias vide executio deluſoria undecim. ff. eo.ea.lucro.& arg.ff.de offic eius cui mand.eſt in fi.& ff. eo.c.r.

e Reſtituerint.] Et ſic videtur fieri de ſua iuriſdictione prætendãta impedimentum: vnde illos põt excõicare.ſ. eo. qua quæritur.in,& inſ.de reſtit. tam literis.

Si quando.] Primo ponitur quæſtio.Secundo ſolutio ibi,Ordinarius.Abb Sicul.

CASVS. Aliquis clericus impetrauit literas ad aliquem delegatum contra prælatum eccleſiæ, ſuper ipſa eccleſias prælatus coram iudice tractus eſt in cauſam: tandem per compoſitionem vel alio modo, clericus ille eccleſiam obtinuit coram illo iudice: & certum eſt quod clericus

ſionem induci non reſiſtat vio lenter.ſed precibus inſtabit, vt differat donec Papa conſulatur.

CAP. VIII.

Si † quandò clerici coram iudice delegato, prælatos eccleſiarum ſuper eccleſiis quas tenent, in cauſam traxerint, & coram eodem iudice tranſactione [f] † vel alio modo eccleſias obtinuerint, in quibus certum ſit eos inſtitutionem [g] canonicam nullatenus habuiſſe, nec poſſeſſionem etiam corporalem: Ordinarius iudex non debet iudicis delegati mandato [h] reſiſtere [i] violenter † ſed apud ipſum inſtare, vt differat eos in poſſeſſionem mittere, donec nobis rei veritas innotcſcat.

10 20 30

¶ Idem Brixienſi epiſcopo.

¶ Poſt diffinitiuam executio ni mandatam, expirat delega ti iuriſdictio.

CAP. IX.

IN literis † & infra.

¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ex quo iudex delegatus per ſe vel per aliũ, ſententiam nec canonicam inſtitutionem nec poſſeſſionem in ipſa eccleſia habuit corporalem: [k] delegatus mandat al cui vt illum clericum mittat in poſſeſſionem ipſius eccleſiæ; quæritur vtrum epiſcopus debeat reſiſtere mandato huiuſmodi delegati ? Reſpondet Papa quod ordinarius non debet violenter reſiſtere delegato, ſed apud ipſũ debet inſtare, vt differat illum mittere in poſſeſſionem, donec Papæ ſuper hoc negotio ventis innotcſcat. Nota quod ordinarius non debet violenter reſiſtere delegato nec impedire officium Iuum.

† Ca.10. eo. tit.in 2. cõp. & poſt Cõ. Later. par 7. ca. 12.

† per tranſactionem.

Glo.ſequens recitatur per obiectionem.]

40

¶ Idem Brixienſi epiſcopo.

¶ Poſt diffinitiuam executio ni mandatam, expirat delega ti iuriſdictio.

CAP. IX.

IN literis † & infra.

¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ex quo iudex delegatus per ſe vel per aliũ, ſententialibus, ſed canonica inſtitutione. infra de inſtit. ex ſequentibus & ff. de decu. Herennius Modeſtinus.]

50

f Tranſactione.] Tranſactio in ſpiritualibus intercedente non poteſt propriè tempto vocabulo. ff. de tranſa. ſuper eod. amicabilis autem nõ poſſunt poſſet. infra de tranſa. literarum. arg.ad hoc inſ.de pb. nãſi.& ff.de re iudi. cap fi. Vidè expone tranſactionem,i. amicabili compoſitione.

† Excit ad hoc tex. in l. nec. magiſtratũb.ff.de iur.

Trãſactio in ſpiritlibus nõ hẽt locum.

g Inſtitutionem.] vidè titulum nõ habent vel cauſam poſſidendi. titulus enim non acquiritur per tranſactionem in ſpi

† Poſt Conc Later.ſub Alex. 3. c.16.

h Mandato] De mittendo in poſſeſſionem illum tranſigentem.

{Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem.]

i Reſiſtere.] Sed ſ. recitus inſtet, alias ap. ellet, ſi non admittat preces & non bibat appellatio infra eod. ſuper eod. arg.inf. de re iudicata ſuper controuerſia

60

k Vbi dr,qd ſola præſentatio ſalarii nõ ſufficit decumanis.

IN literis.] Diuiditur: quia primo ponitur deciſa conſultatio.ſecundo reſponſio ibi, Conſultationi, tertio redditur ratio: ibi, Quia.Bened Capra.

CASVS. Iudex delegatus tulit ſententiam ſuper aliqua cã ſibi commiſſa. quærebatur uſque ad quod tempus iudex iſte delegatus interponere poſſet ut ſtetur ſuæ ſuæ ſuæ? Rndet Papa,quod ex quo per ſe vel per aliũ ſuũm mandauit executioni,expirat iuriſdictio illa;quia ſemel exercẽs officio ſuo functus. Nota quòd delegatus Papæ & per ſe & per alium põt eſſe in ſuũm ſuum. Item notatur quod qui ſemel officio ſuo functus eſt, deinceps non habet iuriſdi

ctio

ationem: quod ventum est cum sententiam mãdauerit exe cutioni, vel mandari præcepit cum effectu.

a Præcepit.] Cum effectu. l. nam si mandauit, & non est partium ipsemet postea exequatur, vt supra c. significa ßo. verba enim cum effectu sunt accipienda. inf. de cle. nõ resi. relatum. & de pœn. dist. 1. hæc autẽ verba. & ff. quod quisque iur. l. 1. §. hæc autẽ verba. & ff. de spõ. c. vlt. hæc põt facere vsque ad annum à die latę sniæ, inf. eod. tit. quærenti.

[Glos. sequ. alleg. duas cõcor. & ponit 10. alios casus, quib. expirat iurisdictio delegati.

b Officio suo functus.] Sic. ff. de re iudi. iudex. & inf. eo. c. venerabilis. Et ita expirat delegati iurisdictio, snia lata, & executioni mandata: vt hic. Item finitur mor tuo iudice, cui proprio nomine scribit. infra eo. qm̃ abbas à contrario sensu. Itẽ per mortem illius cõtra quem literæ impetrantur re integra. supra de rescrip. significauit. Item reuocato mandato, ff. de iudi. iudicium soluitur, & per secundas lras, quæ expressam faciunt mentionem de primis, supra de rescri. cęterũ. Item si iudex terminat causam superiori, infra de l. leg. licèt Transeũ. Item elapso termino commissionis, supra eo de causis. Itẽ si re integra retinetur delegans inf. c. grauem, & c. licèt. Itẽ per legitimã recusationẽ, inf. de fo. cõp. licet. & inf. de app. fo requiris. Itẽ p appellationẽ legitimã inf. de app. vt debit'. Itẽ p defectum appellationis. ar. inf. de app. sæpè, & c. interposita.

CONsultationibus.] Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, Super quo. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis fuit spoliatus ecclesia sua, seu alia possessione sine iudicio ecclesiæ, & absque rõnabili cã: accessit ad Papam, & conquestus fuit ei, q̃ taliter fuerat spoliatus, & obtinuit lras ad iudices sub hac forma, vt infra certum tempus restituatur sibi possessio, si constiterit iudicibus cum taliter fuisse spoliatum: ille qui ipsum spoliauit, absens erat antequam aliqua mentio fieret de literis illis, causa peregrinationis, vel cã studiorum, vel alia consimili, nec infra tempus comprehensum in literis poterat se iudici præsentare; quærebatur vtrum possessio debeat illi restitui, cum paratus sit suam possessionem & spoliationẽ probare? Respondet Papa, quod nec potest, nec debet habere restitutionem, quamuis paratus sit probare coram delegato possessionem & deiectionem: verumtñ si ille, qui possidet lite contestata se contumaciter absentauit, tunc debet ei possessio ablata restitui si probauerit se possedisse, & spoliatum fuisse. Nota quod spoliatus ad hoc vt restituatur, duo debet probare. s. possessionem, & deiectionem licet contra absentẽ causa peregrinationis vel studij vel alia consimili, non est procedendum diffinitiue; nec contumax reputatur.

c Ante quam.] alias si fraudulenter recessisset, secus esset. ff. de appel. suggestum, vel post citationem, infra de eo qui mittit. in pos. causa rei seruã. vlt. sed ibi super hoc maxime, & hic eodem modo.

[Glo. seq. recitetur per q. alleg. 3. l. q. id non. & 3. ad cõuariã, & solvit distinguẽdo tres spẽs possessionis. ff. d Restitutionẽ.] Sic vt, quod si quis sit absens iusta de ea, & non animo fraudandi, non debet fieri missio in possessionem bonorũ ipsius, ff. qui. ex cau. in pos. ea. Fulcinius, §. qd sit latitare. arg. ff. de iudi. l. non videtur. ff. de pecu. eod. tp e. rñ. 1. arg cõtra C. de test. mi. agnoscite, & ff. de priui. cred. l. vl. & ff. qb. ex cau. in pos. ea. Fulcinius, §. si fũdũ. qa in illis contradicit, q̃ ét iusta de cã absens si non defendit. fit missio in possessionem. Solu. aliud est bona alicuius possideri, & aliud i possessionem mitti, & aliud restituere possessionẽ: quia si aliquis vocatus latitat causa fraudandi creditores, si non defendatur bona viri arbitratu, 2 bona eius possidere iubẽtur, & etiã vẽdũtur, ff. ex quibus cau. in pos. ea Fulcinius circa prin. c. & §. quid si latitare. & C. de bona auct. iu. pos. cum proponas. & sm q̃ of in auth. ibi posita, & qui in rat. si autẽ vocatus si latitat, vt fraudet creditores, sed absens est ex quacunque cã probabili, vel nõ probabili, necessaria uel non necessaria, si non defendatur, mittũtur creditores in bonorum possessionẽ cã custodia, nec ea uendere possũt nec possident, ff. quib ex cau. ma. in integ. re. item ait, §. hic aũt & ff. de acq. pos. possideri. §. vlt. & inf. vt lit. non contesta. qm̃. in fi & hoc in personali actione sed si quis absens sit contra quem agatur actione reali, citari debet ad domum, & interrogandi sunt amici an ipsum defendere uelint. ff. ex quib. cau. ma. ergo. & non sit qui eum defendat, fit missio in possessionem petitam cã rei seruandæ, infra ut lit. non contest. qm̃ §. in aliis, & sic intelligitur contrarium illud, §. si fundum. Aliud est possessionem restituere, ut hic dicit: quia tunc est possessor quousque euincatur proprietas, & habet commodum possessionis, hoc denegatur in casu præsenti. si daretur restitutio, quasi diffinitiuè procederetur contra absentem lite non contestata, quod esse non debet inf. vt lite non cõt. per totum, & idẽ est seruandum in hac cã, sicut esset si ita daretur cã proprietatis, inf. vt lite non contc. c. 2. Quid ergo faciet ipse spoliatus? fiet denunciatio ad domum legitimam: et si non sit qui eum defendat mittatur in possessionem cã rei seruandæ, ideo postea veniente iusta probata causa absentiæ restituitur in integrum, uel ad appellandum: & hæc missio non prohibetur hic: sed restitutio tantum, de restitutione absentis dicitur 2 q. 6. biduum, &. si aduersus absentem, et etiam sine iusta causa restituitur ei possessio quandocunque intra annum: prout dicitur in decret. quoniam, §. in aliis.

e Possessionem et deiectionem.] Nota quod hæc duo tenetur probare qui petit restitui, s. se possedisse, et spoliatum fuisse infra de resti. spoli. olim. causã, et infra qui filii sint legi. causam quę, et idem est si aliquis spoliauit uel mandauit, uel ratam habuit spoliationem, infra de rest. spol. cum ad sedem, ad fin. ff. de ri & ri arti. l. 2. §. deinde.

f Nisi is.] Per hanc literam videtur quòd si ille contumaciter

tiã executioni mandauit vel mandari præcepit, [2] eius auctoritas & iurisdictio cessat: Quia semel est officio suo functus [b]

¶Idẽ abbati sancti Albani.

¶ Res absentes non per contumaciam, delegatus datus eisdem ad diem, non restituet alteram, licet possessionem et detentionem probare voluerit.

CAP. X.

CONsultationibus † & infrà. Quæsitum est verùm si aliquis ecclesiã vel possessione qualibet se asseueranis absquè iudicio & causa rationabili spoliatum, & à nobis ad iudices literas obtinuerit, vt infrà certum tempus restituatur sibi possessio, si constiterit iudici eũ esse taliter spoliatum possessio debeat ei restitui: cum is qui tenet ecclesiam vel possessionẽ quã ipse requirit, antequam [c] de literis ipsis aliqua mentio fieret, studiorum vel peregrinationis, vel alia huiusmodi causa se absentauerit, nec infrà tempus præfixum † iudici possit suam præsentiã exhibere. Super quo respõdemus, quod nèc potest nèc debet restitutionem [d] habere, quamuis paratus sit coram iudice delegato, testibus idoneis possessionem, [e] & deiectionem suam probare: nisi is [f] qui possidet, se per

† Cap. 15. e. stit. in 1. compila. et post Concil. Latera nẽ. par. 7. ca. 17.

1 Vel q̃ simpliciter cum alio vel aliis datus est. inf. eo. uno delegatorũ. Ioan. And.

Possideri bona, in possessionẽ mitti, et restituere possessionem differunt.

† præmissum in vno non multum uetusto.

2 Glosa est similis in l. cum proponas. C. de bona auctor. iud. possid. textus in l. si finita. § non autem. ff. de damn. infecto.

macter fuiſſet abſens, q̃ eſſet reſtitutio faciendaꝫ quod non eſt verum, niſi poſt litem conteſtatam: quia tunc ſi eſſet contumax, reciperentur teſtes, & reſtitueretur, ſi probaſſet ſuam poſſeſſionem & ſpoliationem: & ſic intellige verſiculum vltimum: alias teſtes ante litem conteſtatam propter contumaciam non ſunt recipiendi in cã teſtationis, inf. vt lit. nõ conteſt. c. 2. & ſic mutat caſum, 1 ſimilis mutatio eſt cauſa poſſeſſ. cap. penult. quia ſupra dixit de eo, qui erat abſens probabili cauſa, & antequam ſciret literas contra ſe impetratas: & hic loquitur cum lite conteſtata, contumax inueniretur: & in eo caſu (ſi liquet de cauſa) reſtituitur poſſeſſio. infra de dolo & contuma. prout, uel mittitur tantũ in poſſeſſionẽ cauſa rei ſeruandæ propter cõtumaciam lite non conteſtata inf. vt lite non conteſtata. quoniam, §. in aliis, vel poteſt intelligi ſecundũ opinionem illorum, qui dicebant, quod lite non conteſtata poſſunt recipi teſtes contra contumacem, & ſententia ferri, hæc fuit opinio Hugo. & ſic propriè tenetur illud, nõ. Ber.

1 Intẽdit q̃ fit mutatio i qualitate p̃ſonæ ipſius rei, & in ſtatu cauſe. Io. And.

† Cap. 16. e. tit. in 1. cõp. Et poſt Cõcil. Lateran. par. 7. c. 20.

† Facit text. in l. generaliter. cũ no. ff. de ſol. l. ſi duo.

SANÈ.] Primò ponunt deciſa conſultatio. ſecundo reſponſionibi, Tuæ. In qua tria facit. Primo præmittit reſponſionis cauſam; Secundo, ibi, ideoque, reſpondet. Tertio; ibi, Ita quod reſponſum declarat. Bened. Capra.

CASVS. Aliquis clericus uel laicus cauſam habet cum epiſcopo; cauſa ipſa commiſſa fuit alicui iudici delegato contra epiſcopum, qui delegato non fuit eſt; aliàs quæritur qualiter delegatus epiſcopi punire debeat ad aliq̃d faciendum vel dandum, cum rebellis fuerit ipſi delegato? Reſpondet Papa, quod iudex delegatus ab ipſo, uices ipſius gerit, & ideo minor & ſuperior eſt illis quorũ cauſam ſuſcepit terminandam. Vnde ſi epiſcopus vel alia perſona, quæ non ſit de iuriſdictione ordinaria iudicis delegati in cauſa quæ ſibi a ſede Apoſtolica delegatur rebellis & contumax fuerit, iudex delegatus poteſt ipſum epiſcopum interdicere vel ſuſpẽdere, ita quod ſecundum qualitatem negotij temperatè procedens epiſcopo interdicat ingreſſum eccleſiæ, vel ſacerdotale officium, vel terram ipſius epiſcopi interdicto ſupponat. Nota quod delegatus vices gerit delegantis. Item maior eſt illis quorum cauſam ſuſcipit terminandum. Item contra maiores partes ab initio temperatè delegatus procedere debet. Item terra poteſt interdici pro delicto domini.

a Vices noſtras.] Quòd delegatus vicem gerit delegantis, 93. di. cap. ult. & 94. diſt. c. 2. & ff. de off. eius cui mãd. eſt iuriſd. & ſi prætor.

[Gl. ſeq. arg quod Papa, &c.]

b Terminandam.] arg 21 di. cap. inferior. & cap. denique. Item maior eſt ordinario quantum ad cauſam illam, inf. de offic. ordi. paſtoralis. Item argum. quòd Papa poteſt ligari ab illo, cui peccata ſua confitetur, 2. q. 5. mandaſtis.

c Si epiſcopus.] Cuius cauſa commiſſa eſt delegato & ita eſt de iuriſdictione delegati quantùm ad illam cauſam.

cõtumaciam abſentaſſet.

¶ Idem Camoten. epiſc.

¶ Delegatus Papa in cauſa ſibi cõmiſſa, iuriſdictionem habet ſuper ordinarium & quãcunque maiorem.

CAP. XI.

IJ SANÈ † quia nos, & infra. ¶ Tuæ quæſtioni duximus reſpõdendũ, quòd iudex à nobis delegatus vices [a] noſtras gerit, vnde in cauſa illa ſuperior eſt, & maior illis quorum cauſam ſuſcepit terminandam. [b] † Ideòque ſi epiſcopus [c] vel alia perſona, [d] quæ non ſit de iuriſdictione [e] illius, in cauſa quam ei delegamus, rebellis aut contumax fuerit, ſecundùm qualitatem facti poterit, vel interdicti, vel ſuſpenſionis ſententia à iudice delegato compelli. [f] ¶ Ita quòd iudex ſecundũ negotij qualitatem temperatè procedens, epiſcopo vel ingreſſum eccleſiæ, vel ſacerdotale officium & interdicat: aut eriã terram illius, quę ad iuriſdictionem ſuã pertinet ſpecialiter, [h] interdicto ſupponat.

d Perſona.] Cuius cauſa non eſt delegato commiſſa: tamen ſi iuriſdictionem delegati impediat, delegatus poteſt illum punire, vt hic dicit: & ſup eo. c. 1.

e De iuriſdictione.] Quia ex tali delegatione fit de ſua iuriſdictione, cuius cauſa eſt delegato commiſſa.

[Gl. ſeq. no. in pœnis, &c. & ſignat contrarium.]

f Compelli.] Cùm habeat iuriſdictionẽ in illum: aliàs nulla eſſet delegatio talis, infra eo. ex literis, & ff. de offi. eius cuius man. eſt iuriſdic. l. vlt. in fi. & eſt notabile: quia deferuntur maioribus, in pœnis inferẽdus propter dignitatem, cõtra habes, inf. de ſta. reg. ea quæ. primo reſponſo.

ADDITIO. Sed quod verum eſt, ab initio eſt deferendum.

†Cap. 17. e. tit in 1. cõp Et poſt Cõcil. Lateran. par. 7. c. 21.

[Gl. ſeq. recitetur per quæſtionem.

g Officium.] Quando ſic ſpecialia interdicuntur, alia non interdicta põt exercere, ſup. de cor. viri c. ſignificauit, ſecus ſi eſſet ſimpliciter ab officio ſuſpenſus. Ber.

h Specialiter.] Hoc fit cum eps ſuo nomine conuenitur, & eſt argum. quod alius pro delicto alterius punitur. Item argu pro delicto vnius totam terram ſupponi interdicto, ſup. de poſtu. ad hæc, & infra de ſpon. non eſt vobis.

EX parte.] Diuiditur quia primò ponitur partis conquæſtio. Secundo prouiſio; ibi, Quoniam igitur. bb.

CASVS. Quidam clericus N. nomine impetrauit literas ad epiſcopum Conuentren. vt archidiaconatum, quem in eccleſia ipſius primo vacare contingeret, aſſignaret eidem; literis iſtis præſentatis, quidam alius R. nomine literas alias ad Ebora. archiepiſcopum impetrauit ſub hac forma; ut ſi aumuculus eius archidiaconatum, quem habebat in eccleſia Conuentren. omninò dimittere uellet, ipſum aſſignaret eidem, nulla de prioribus literis habita mentione, eps Conuentren. hoc intellecto ſignificauit negotium domino Papæ per eundem N ſuper negotio iſto ſcribit Papa archiepiſcopo & epo prædictis dicens, quod ſi memor fuiſſet pro dicto N. ſcripſiſſe, pro aduerſario ſuo nullas literas dixiſſet. Vndè mandat eiſdem, quatenus præfato N. archidiaconatum ipſius eccleſiæ, ſi uacet, aſſignent, non obſtantibus literis poſterius impetratis. Nota quod ſi literæ ſuper beneficio impetrentur & præſententur, literæ poſterius impetratæ ſuper conſimili beneficio eidem eccleſia non facientes de prioribus mentionem, non ualent.

a Omni-

proprijs nominibus, & ambo citauerunt partem abbatis Vincestrię tandē mortuo,& altero subſtituto, abbas Leicestriæ proceſſit poſtea cum abbate Vinceſtriæ ſubſtituto, & tulerunt ſententiam, & dñs Papa confirmauit illam. Vel pōt poni caſus: q̄ abbas Leiceſtriæ ſolus citauit mortuo coniudice ſuo: quia ſub illa forma. q̄ ſi ambo non poterit̄s, &c. & poſtea altero ſuſtituto cū eo proceſſit,quod benè potuit.& hoc potius cōcordat literæ, vt patet in pcin. Ber. Noter hanc decre. q̄ q̄ cauſa cōmittitur dignitati non expreſſo nomine prælati, eo mortuo ſucceſſor in eadem cauſa procedere debet. Abb.

a Præfixit.] & etiā ſolus potuit præfigere altero mortuo, ſi continebatur in literis, q̄ ſi ambo non poterit̄s, &c. quia tunc extitit conditio,nec ,ppterea expirauit mandatum quantum ad illū defectum, ſed ſtatim altero ſubſtituto, & cōfirmato ambo procedere debent: quia temporale fuit impedimentum.C.de cur.fur.l.penul.

[Glo.ſeq.primò inducit rationem,& vnam l. ſecundò obijcit dupliciter,ſcilicet quòd ſine nominis expreſſione iuriſdictio expiret per mortem.Secūdò quòd expreſſione non obſtante tranſeat ad ſucceſſorem,& ſoluit.Tertiò quærit.arg. negatiuè,& affirmatiuè, & ſoluit.diſtinguendo.]

b Subſtitutum.Iecce quòd ſucceſſor poteſt cognoſcere vnde potuit cognoſcere prædeceſſor ēt delegatus, & hoc verum eſt q̄n ,ppriam nomen in literis non ſit expreſſum:quia pro vna perſona intelliguntur: quia dignitas non moritur.ſed ſi proprium nomen in literis fuerit expreſſum, quia tunc commiſſio facta fuit perſonæ, ſucceſſor non cognoſcet: & hæc eſt ratio, quia (vt dixi)dignitas nunquam perit indiuiſua verò quo tūdē pereūt.ff.de lega.1.l.4.ſi quis in fundi.Sed videtur quòd idem ſit.& ſi nō exprimatur proprium nomē quia hoc nomen abbas talis loci,loco proprij nominis eſt.ff.de lib. & poſth. nominatim. arg. ſed non eſt proprium nomen,ſed ſingulare,vt phœnix,& appellatiuum ſimiliter, & ſi electus ſit loco prædecessoris idem eſt, quia idem debet cognoſcere vt prædeceſſor. ff.de iudi.mortuo iudice, in Authen. ut nulli iudic. §. & hoc iubemus,coll.9.Sed vī quòd etiam ſi expreſſū nō ſit nomen dignitatis,quòd ſucceſſor adhuc congoſcere poſſit arg.ff.de condi.& demō.filix.§. Titia.& ff.de li. & poſth.l.placet.& l.ſeq.& arg.ff.de ann leg.l. annua. §.1.ſed illud teſtator noluit. Sed pone quòd plures archidiaconi ſunt in aliqua eccleſia, 1 ſicut ſunt in eccleſia Pariſien. & papa mandat archidiacono Pariſien. ſine additione proprij nominis, vel cognominis, ita non apparet de quo ſenſerit,cum plures ſint archidiaconi,quis ergo erit iudex? Vī quòd nullus,quia ſi duo dati ſunt tutores eiuſdem nominis,nec apparet de quo ſenſerit teſtator,neuter erit tutor.ff.de teſtamēn. tutel. duo ſunt Titij. & ſi teſtator, dicat; exhæredo filium meū,cum plures habeat, nomine proprio non expreſſo,nullus eſt exhæredat[2].ff. de lib. & poſthu.l. nominatim.& ſi non apparet qs hęres inſtitutus ſit,a inſtitutio non valet. ff. de hæred.inſtitut.l. in tempus. §. quotiens.& ff. de reb.dub. ſi ita fuerit. §. item. ſi ex pluribus.& ff.de manu teſta. cum ex pluribus. Sed vī q̄ ille ſit iudex quem Imperator elegerit,ſicut ſi inter duos dubitetur de eodem legato cui potius dari deat, hæres eligere dēt cui ſoluat. ff.de leg.2. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. & ſiquis intentione ambigua vſus eſt, quod ei vtilius eſt, debet accipere.ff.de iudi.ſi quis intētione,& ff.de iudi. ſolemus.& C.de cōdi. indeb. ſi quis ſeruum. hoc uidi de facto. Hic ſatis patet, q̄ ille quē elegerit actor, erit iudex: q̄a de illo ſenſit cū impetrauit literas.ff.de verborum oblig. inter ſtipulantem.Sed ſi cōi conſenſu partium partes concordaſſent, & conſenſiſſent, non diſtinguendo de quo,quid erit, cū modò dicat actor de vno, & reus de altero, nec poteſt conſtare de quo intellexerunt, quia nō concordāt? Hic dicere poſſum, q̄ ille ſit iudex cui primò ſūt literæ præſentatæ.C.de reſcrip. cap. capitulum ſanctæ crucis.& C. de appellatio. ut debitus. ſed ſi eſſet ſimul præſentatio facta, tunc qui dignior eſt'. ſed ſi eſſent æqualiter digni,ſortē dirimatur.ff. de iudi.ſed cū ambo & 26.q.2.ſors non eſt.

c Sicut eſt iuſta.] hæc verba cum ponuntur in confirmationibus, conditionaliter intelliguntur. C. de confir.uti.uel inuti.examinata. & infra dē conceſ. præbend.quia diuerſitatem. ſecus ſi ponatur in priuilegio:quia priuilegium eſt lex priuata.3. diſtinct. priuilegia.& priuilegium ſemper debet aliquid ponere.C. de uerb. ſignifi.abbate. & infra de priuile. in his. & ſic ponantur in ſententijs, quas Papa ex certa ſcientia confirmat,vt hic.

S Vper eo.] hæc decretalis habet cauſam notabilem, & multum allegatur.Communis eſt diuiſio. Secundūbi,Hoc tuam.Abb.

CASVS. Queſtio uertitur inter aliquos ſuper præſentatione reſtoris in aliqua eccleſia: cō mittitur cauſa ſuper hoc alicui ſub hac forma, vt ſi conſtiterit ius de quo agitur,a l alterutrā partem pertinere, ad præſentationem illius iudex ordnet eccleſiam appellatione remota. Primò quęritur utrum liceat iudici delegato, ignorante epiſcopo,archidiacono vel archipresbytero ad quem pertinet inſtitutio præſentatum ſibi clericum in poſſeſſionem eccleſiæ mittere: & ſi aliquis illorum ad quem pertinet inſtitutio, appellauerit,vtrum ſit eorum appellationibus deferendum? Papa conſultus reſpondet: quòd licèt quæſtionem committat de præſentatione appellat. re. non tamen eſt eius intentionis facere præiudicium diœceſano epiſcopo, archidiac. vel archipresbytero: vnde clericus inſtituendus præſentari debet illi,ad quem de iure pertinet inſtitutio. & ſi contra factum fuerit. eorum appellatio valebit quia appellatio ſolummodo inhibita eſt inter quos cauſa vertitur,& non prædictis. Nota.quòd forma reſcripti non eſt ſemper ſeruanda, vt hic patet: ſed hoc fit, quia per hoc fieret præiudicium illi, ad quem pertinet inſtitutio,nec nocet illi qui obtinuit. Item licèt cauſa commiſſa ſit inter aliquos, alij tamen quos negotium tangit, admittuntur ad defenſionem ſuam. Item appellat. remota intelligitur illis inter quos cōmittitur, & non alijs. Item res inter alios acta, alijs non nocet.

d Inter aliquos.] qui ſe dicunt patronos.

10 *ſentandi Papa delegat appellatione remota, & ſub ea forma, vt delegatus ad præſentationem eius ad quē viderit pertinere, ordinet eccle ſiam: per hoc non habet inſtituere, ſed pronunciare: q̄ is ad quē pertinet, inſtituat: & ſi iuri ſuo detrahitur, licèt appellat.*

CAP. XV.

S Vper † eo verò quod ſubiungere voluiſti, ſi de præſentatione presbyteri inter aliquos [d] quæſtione ſuborta, cām con- 03

† Cap. 20. ſi tit. in 1. cōp. & poſt cōci. Latera. par. 47. c. 3.

Mortuo delegato, q̄ ſuccedat ei alius.

1 Vī q̄ hoc eſſe non poſſit. 7.q.1.in apibus.in fi. ibi ſingularis archidiaconi, &c. Io. And.

2 Vt ſi teſtator plures hēt amicos eiu.dem nominis,& nomen ſolum exprimit, nec apparet de quo ſenſerit.hoc vult. §. quoties. Io.And.

a Ius.] scilicet præsentationem, vt dixi ſ.
[Gl. seq. ponit quæ fuerit dubitatio.]
b Ordinet ecclesiam.] hæc verba ambiguitatem cõtinere videntur: vnde iudex crederet q̃ ipse instituere posset clericum præsentandum, qđ nõ est verum: vnde sic expone; ordinet; id est pronunciet ordinanda ecclesiã, ad præsentationem illius, qui habuit ius patronatus ad se pertinere: si ipse, archidiaconus, vel archipresbyter contentiuse delegato, valeret eius institutio.
c An liceat.] prima quæstio.
d An si archipresbiter.] secunda qõ.
[Glo. seq. arg. & duos casus exprimit, ex quibus illud procedit.]
e Archidiacon⁹.] arg. q̃ archidiacon⁹ vel etiam archipresbiter potest cõmittere curã animarũ, sed hoc ẽ qñ ab epo est ei specialiter cõcessum. ſ. de offi. archi. cũ satis. vel cum aliis hoc obtinẽt de consuetudine. arg. ſ. de elect. ducũ. 2. & ſ. de offi. archid. dilecto. & ĵ. de excess. prel. ad hæc.
[Gl. seq. elicit duo argumenta.]
f Intentionis:] arg. priuilegia, rescripta, & alia consimilia ad tantum extendi quibus cogitatũ est ff. de pact. tres tres. ff. de transact. cum Aquiliana. & ita intentio mandãtis consideranda est. ĵ. de restit. spo. audita & ĵ. de præb. cum causam. &c. nit. Item arg. qđ iuri nullus intẽdit Papa derogare. 22. q. 2. primum. ĵ. de offic. ord. licèt. & ĵ. de decim. ex multipli. ſ. de rest. spol. ad aures.
g Tenebit.] ita debet differri executio sententiæ, si per eam alicui præiudicium generatur. ĵ. de re iudicata super controuersia. & nisi forsan est nisi prius appellatum fuerit in contrarium, quod malitiose appelletur, sicut contingit in restitutionem infra de in integ. restitut. suplicata.
[Gl. seq. notat tria. & de vltimo remittit.]
h Sed partibus inter quas.] & ita licet appellatio sit remota in casibus, nihilominus possunt appellare omnes quorum interest. 2. q. 6. non solent. Item no. qđ omnes possunt se opponere, quos negotium tangit, licet de illis non fiat mẽtio, & sunt admittendi, alias non teneret appellatio interposita per eos. Item arg. qđ iurisdictio extenditur ad eos, de quibus non est cognitum. de hoc dixi sup. eod. quia quæritur. Item arg. qđ res inter alios acta non nocet alijs infra de re iud. quamuis. vbi de hoc tractatur, & competentius ibi ponitur quæstio.

Causam matrimonij.] in prima parte potiũ consultatio in secunda rãsio. ibi, Discretioni. Abb.
CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter I. mulierem, & B. virum illius. Illa fuit commissa duobus episcopis, coram quibus mulier petijt restitui sibi virum suum, qui spoliauerat ipsam: qui cũ de spoliatione constitisset eidem, mandauerunt viro, vt eam restitueret, vir autem flagellis & alijs tormentis ipsam afflixit, q̃ multa & coacta confessa fuit parentellam esse inter ipsam & virum suũ: propter quod aliter de prædictis episcopis tulit sententiam diuortij inter ipsos. Sup hoc delata fuit quæstio ad Papam: vnde mandat Papa quibusdam, quod si inuenerint q̃ dictus B. uxorem suam dimisit ad matrimonium alterius iudicio prædictorum, monitione præmissa compellant eundem, vt ipsam recipiat & maritali affectu pertractet quia cum causa duobus committitur, sententia vnius non tenet. Si verò aliqui apparuerint postquã ab ipso recepta fuerit, qui velint & possint ipsorum matrimonium accusare, causam audiant, & fine canonico decidant eandem. Nota quòd confessio per metũ extorta non præiudicat. Item confessio contra matrimoniũ facta non tenet. Itẽ cum plures sunt iudices, altero absente, nec se excusante, nec committente vices suas, sententia alterius vel aliorum non valet. Item restitutio prius fieri debet, quam principalis quæstio agitetur.
i Inuita.] & ideo talis confessio præiudicare non debet. 32. quæst. 2. Iotharius. & 35. quæst. 6. cap. 1. & si etiam sponte id confiteretur, propter vnius confessionem nec etiam amborum matrimonium separari non debet: quia sæpe ad malitiam colluderent: infra de eo qui cog. contra. uxo. sup. eod. & 35. q. 6. §. alitur. o, sed si ambo confiteantur, & fama publica consentit, tunc possunt separari. trigesimaquarta quæstio. 6. si duo. quidam tamen aliter intelligunt illam canonem.
k Confessa est.] coram 2 tmo iudice tantum, cum talis confessio hodie non teneret.
l Ad iudicium vnius.] & malè, 2 quia non erat ibi posita illa clausula, [quòd si omnes, &c.] vel aliter ita iuramẽtũ non excusant.
[Gl. seq. ponit Brocar. ad primam partem allegans. iura, ad secundam 4. & solut.]

a Ius.] scilicet præsentationem, vt dixi ſ.
[Gl. seq. ponit quæ fuerit dubitatio.]
b Ordinet ecclesiam.] hæc verba ambiguitatem cõtinere videntur: vnde iudex crederet q̃ ipse instituere posset clericum præsentandum, qđ nõ est verum: vnde sic expone; ordinet; id est pronunciet ordinanda ecclesiã, ad præsentationem illius, qui habuit ius patronatus ad se pertinere si ipse, archidiaconus, vel archipresbyter contentiuse delegato, valeret eius institutio.
c An liceat.] prima quæstio.
d An si archipresbiter.] secunda qõ.
[Glo. seq. arg. & duos casus exprimit, ex quibus illud procedit.]
e Archidiacon⁹.] arg. q̃ archidiacon⁹ vel etiam archipresbiter potest cõmittere curã animarũ, sed hoc ẽ qñ ab epo est ei specialiter cõcessum. ſ. de offi. archi. cũ satis. vel cum aliis hoc obtinẽt de consuetudine. arg. ſ. de elect. ducũ. 2. & ſ. de offi. archid. dilecto. & ĵ. de excess. prel. ad hæc.
[Gl. seq. elicit duo argumenta.]
f Intentionis:] arg. priuilegia, rescripta, & alia consimilia ad tantum extendi quibus cogitatũ est ff. de pact. tres tres. ff. de transact. cum Aquiliana. & ita intentio mandãtis consideranda est. ĵ. de restit. spo. audita & ĵ. de præb. cum causam. &c. nit. Item arg. qđ iuri nullus intẽdit Papa derogare. 22. q. 2. primum. ĵ. de offic. ord. licèt. & ĵ. de decim. ex multipli. ſ. de rest. spol. ad aures.
g Tenebit.] ita debet differri executio sententiæ, si per eam alicui præiudicium generatur. ĵ. de re iudicata super controuersia & nisi forsan est nisi prius appellatum fuerit in contrarium, quod malitiose appelletur, sicut contingit in restitutionem infra de in integ. restitut. suplicata.
[Gl. seq. notat tria. & de vltimo remittit.]
h Sed partibus inter quas.] & ita licet appellatio sit remota in casibus, nihilominus possunt appellare omnes quorum interest. 2. q. 6. non solent. Item no. qđ omnes possunt se opponere, quos negotium tangit, licet de illis non fiat mẽtio, & sunt admittendi, alias non teneret appellatio interposita per eos. Item arg. qđ iurisdictio extenditur ad eos, de quibus non est cognitum. de hoc dixi sup. eod. quia quæritum. Item arg. qđ res inter alios acta non nocet alijs infra de re iud. quamuis. vbi de hoc tractatur, & competentius ibi ponitur quæstio.

si videntes iuri suo derogari, duxerint appellandũ: quia non † illis, † sed partibus h inter quas causa commissa est, appellationis remedium est sublatum.

¶ Idem.

¶ *Si causa simpliciter est delegata duobus, sententia vnius non tenet.*

CAP. XVI.

CAusam † matrimonij, quæ inter I. mulierem & Blanchacium agitari dignoscitur, Furolienensi, † & Vapicenensi episcopis nec meminimus commisisse: quibus eam viro restitui mandantibus, vir mulierem cruciatibus & flagellis adeò affecit, quòd inuita i & coacta inter se & virum suum confessa k est parentelam, sicque factum est, quòd ad iudicium l vnius eorum, dimisit eandem: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si inueneritis, q̃ prætatus B. dictam I. ad

† alteram.

† scilicet epũ, archidiacono vel archipresbytero.
† al. illi.

¶ appellauerint,

† Cap. 21. tit. in 1. cõp. & post cõc. Latera. par. 50. c. 26.

† al. ita: Toronilien. & Napicien. al. Toroniliẽ.

Papa nulli⁹ iuri intẽdit derogare.

j Dicit Host. q̃ hæc sunt bona argumẽta, q̃ quis i audiẽtia curiæ admittat ad ĵ. tradiendũ. Io. & An.

a Hæc duæ glossulæ nõ sunt in anti quis codicibus.

a Solummodo.] arg. q vbi aliquorum præsentia desideratur, qđ in eorum absentia agitur, nõ tenet. vt 65. dist. obeuntibus. & sup. de cle. cum in veteri, & C. de test. si vnus, & 66. dist. porro. & 68. dist. chorepi. & ff. de manum. cum hi. §. si prætor. & ff. de re iudi. duo ex tribus. & C. de aduo. fisc. l. vlt. & ff. de iure fis. si fiscus. Arg. 63. dist. c. 1. & 2. & C. de postulan. velamento. & 15. q. 7. felix. Sol. duobus modis desiderat præsentia alicuius quãtum ad necessitatẽ, & sic vera est prima rubrica, vt hic, & 3. de elect. q. sicut. & c. venerabilem. Item quantum ad honestatem vel vtilitatẽ, & talis absentia non vitiat quod actũ est, vt in cõtrarijs. & 12. q. 2. honorantur.

† Vide l. fal sus. §. sed si is. ff. de furt. gl. & doc. in auth. de fideiuss. §. 1.

† affectu.

b Vnius.] quid iuris sit, qñ iudices ordinarij, vel delegati, vel arbitri ferunt diuersas sententias, dñ.]. de re iudi. c. vl. & ibi dicit de hoc. 1 Si verò sunt duo iudices, & alter sine altero procedat, tñ tenet sententia, vt hic, siue etiã plures, & aliquo absente pronunciãt. ff. de re iud. duo ex tribus.

1 Vide l. j. §. si plures. ff. de exer. i. & g'. & Bar. in l. unica. ff. de offi. consul.

[Glo. seq. alleg. cõ cord. signat contrarium, & soluit.

c Recipiat.] sic]. de testi. ipol. ex conquæstione. arg.].]. de ord. cog. intellexi mus. Hic & in illã, ex cõquæstione. possessorio agitur: & iõ cum causa spoliationis sit priuilegiata, illã semper primò est tractanda, & conuentus super spoliatione reconuenire spoliatum non potest, nisi de alia spoliatione. infra de or. cog. super spoliatione. facta verso restitutione postea cognoscat de proprietate, scilicet de causa matrimonij. Illa. intellexi mus. loquitur de petitorio: sed si incontinenti iste vellet probare consanguinitatem, maximè in gradu dispensabili, restitutio differtur secundùm tenorem illius decret. infra de restit. spoliato. literas aliàs semper facienda est restitutio.

† Cap. 4. tit. qui filij sint legit. i 1. cõpil. vbi integrũ factum narrat. adde c. 3.]. de dolo. & contu.

ij CAusam quæ.] Communis diui. in. secunda ibi, Verùm. Abb. Sic. Pars huius infra de do. & contuma. causam quæ. & infra qui fil. sint legit. causam quæ 1. & 2.

CASVS. Inter F. & R. de Ardenna, quæstio vertebatur super natiuitate Agathæ matris dicti R. causa super hoc commissa fuit episcopis Veronen. Mutinen. & Londonen. ad petitionem ipsius R. sed quia dictus London. episcopus dominus erat dicti R. præfatus F. habebat eum suspectum, vnde Papa ad petitionem ipsius F. amouit ipsum, & loco ipsius subrogauit abbatem Herfordensem. No. cum iudex est dominus impetrantis, post legitimè recusari.

[Gl. seq. ponit sex casus recusandi iudicem.

d Dominus.] arg. est hic euidens, quòd rationabilis est causa suspicionis, si iudex est dominus aduersarij, arg. 2. quæst. 5. accusatores. & 11. quæst. 3. quatuor. & 3. eod. insinuante. & idem esset si iudex esset vassallus impetrantis. argum. 22. q. 5. de forma. Itẽ si sit suffraganeus impetrantis. infra vt lit. non contestat. accedens. Item si esset consanguineus. 2 vel aduocatus extitit, in eadem causa pro ipso. infra de app. postremò, idem videtur si habet consimilem causam. infra de iudi. causam quæ inter. arguo. op. ad hoc. infra de testi. personas. De causa suspicionis tractabitur infra eod. suspicionis. &]. de appell. cum speciali.

† illius

2 Vel hæres institutus in toto vel in parte. ff. de iudic. l. Iulianus 2.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp.

ADDITIO. Vide vltius.

Quatuor ista: timor odium, dilectio, census.

Sæpe solent homini rectos pervertere sensus.

episcopum habebat suspectum pro eo quod dominus d est prædicti R. ipsum amouendum, & te sibi abbas loco ipsius † duximus subrogandum.

¶ Idem.

¶ A subdelegato delegati papa qui subdelegauit non in totum, non ad papam, sed ad ipsum delegatum appellari debet.

CAP. XVIII.

CVm † te consulente: & infra ¶ Si super causa, quæ tibi ex nostra delegatione committitur, à personis e ecclesiasticis, vna vel pluribus, quibus (vt parcas laboribus parcium & expensis) cognitionem ipsius causæ, & testium examinationem (sententia tibi reseruata) committis, appellatio sine tit interposita, huiusmodi appellationis intuitu, causam ipsam indefinitam relinquere non teneris.

† Innocentius.

¶ Lucius † iij. Cantuarien. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Morte delegantis non expirat iurisdictio delegati coram quo lis erat contestata.

CVm te.] Si delegatus Papæ cõmisit causam non in totum, & a subdelegato appellatur ad Papam, per hoc non impeditur processus delegati Papæ. h. d. communis diuisio. Secundariò, si super Abb.

CASVS. Quæritur si delegatus a principe subdelegauerit vices suas alteri, si appellatur à subdelegato, vtrum delegatus dẽat dimittere causam indiscussam? Et respondet quòd non, sed potest procedere, scilicet si aliquid sibi de iurisdictione tenuit. Not. quòd ab auditore non potest appellari quod verum est secundùm diffin. illius dec. super quæstionem.]. eo. §. 3.

[Glo. seq. arguit & remittit.]

e A personis ecclesiasticis.] idest, ab audientia personarum, quibus causa commissa est. Et est arg. quòd delegatus causam commissam sibi subdelegare debet personis ecclesiasticis, & nõ laicis, cum laici de talibus causis ecclesiasticis iudicare non debeant.]. de iud. de cetimus. & decre. istam habes.]. eod. super quæstionũ. circa principium. & ibi exponitur.

ADDITIO. Sed hodie est prouisum in c. statutum. in §. in nullo. de rescrip. lib. 6. vbi dicitur quod illis personis debet committere delegatus Papæ, quibus committit ipse Papa; & quæ sunt illæ personæ, habetur ibi in princ.

Relatum.] Per litis contestat. perpetuatur iurisdictio. In Prima ponitur decisa consultatio. in secunda ibi, Nos itaque responsio.

CASVS. Hæc decr. correcta est; quæritur si mortuo mandatore, possit procedi per literas ab eodem impetratas ante mortē eius? & respō. q̄ si lis est contestata, pōt procedi, alias non hodie potest, si ante citantur. ℣. de of. leg. c. vlt. No. q̄ morte mandatoris re existente integra, expirat mādatum. Item per litis contestationem perpetuatur iurisdictio.

¶ Cap. 22. exit. in 1. cōp. & post cōci. Lateran. parte 7. c. 22. vbi hēz decretū integrum.

a Contestata.] qđ dicit hic, secundùm leges, locum habet, quòd si ante litem contestatam moriatur mandator 1 expirat mandatum, vt hic dicitur; sed lis non dicitur cœpta nisi per litis cōtestationē, in Auth. de litig. §. omnē, colla. 8. ff. rem rat. habe. amplius. secūdū canones non cōsideratur tantū litis contestatio: sed sufficit sola citatio ante mortē mandatoris ad petendū rescriptū. vnde citatione p̄missa non finitur mandatū per mortē mādantis, a ℣. c. prox. & c. licèt. sed si citatio non p̄cedat mortē, statim expirat mandatū. ℣. de of. lega. c. vlt. §. 1. & ff. de iurisdi. omniū iudicū. & qualiter fiat contestatio litis habeē ℣ de li. cōt. c. vnico. Item sicut per libelli oblationem perpetuatur actio, C. quando lib. princ. da. lite. contest. facit l. 1. & 2. quæst. 6. anteriorum, & sicut res litigiosa efficitur per libelli oblationem, vt in Authent. de litigio. in princip. collat. 8. & C. de lite. Authen. litigio. eodem modo perpetuatur iurisdictio delegati per solam citationem, vt dicuntur a prædicta.

1 Vide tradita in l. & quia. ff. de iurisd. om. iu.

¶ Cap. 23. exit. in 1. cōp. & post cōci. Lateran. par. 48. c. 3.

a Et rō est, quia citatio (vt Bart. est fma, no. in l. in sacris. C. de proxi. sacr. scri. lib. 12. & C. de epis. & cler. l. oēs. & l. cum clericus. post principium.

Relatum.] communis diuisio. Secunda: ibi, Nos autem. Et quælibet pars subdiuiditur, vt patet in textu. Abbas Siculus.

CASVS. Quædam causa fuit commissa iudici delegato, ipse statuit citauit partes; lis verò contestata fuit post mortem delegantis: quæritur vtrum possit postea in causa procedere delegatus. Secundò ponitur alia quæstio. ecce aliquis appellauit à iudice, postmodum petijt terminum ad producendum testes, & attestationes receptas petijt postmodum publicari; quæritur an per hoc appellationi renunciasse intelligatur? Ad primam quæstionem respondet Papa, quòd citatione facta negotium est quasi cœptum, & proinde si delegatus non sit certus de obitu delegantis, vnde legitimè potest in causa procedere. In secunda quæstione respondet: Si vera sunt præmissa, appellationi renunciasse videtur. Nota. quòd p̄ solā citationē ꝑpetuatur iurisdictio delegati. Itē tacitè per contrariū factum renunciat quis iuri suo, siue appellationi.

[Gio. seq. declarat quare dicat, quasi.]

b Quasi cœptum.] ideo dicit, quasi cœptum quia quantum ad perpetuandam iurisdictionem cœptum est negotium, sed quantū ad litem contesta. non est cœptum: vnde legitimas exceptiones potest opponere: vnde successor impetrantis poterit conuenire reum mortuo impetrante. argu. ℣. de rescrip. significauit. vbi de hoc. & arg. ff. de inof. test. posthumus. §. vlti. C. de noua si delegatio. ff. de iur. om. iud. & quia: ibi expone, aggressa cœperit per citationem ad hoc vt faciat ad propositum. & ℣. colicet. & ℣. de offi. lega. c. vlt.

[Gloss. seq. signat contrarium.]

c Maximè.] hic bene dicit: quia idem esset, si esset certus præmissa citatione: quia posset procedere etiam si esset certus de morte delegantis, & si negotium non esset quasi cœptum, non procederet: & ideo potest procedere, cū rondum sit certus, & negotium sit quasi cœptum. Argum. contra. Insti. mandati. §. recte. ibi innuitur, quod si ignorans post mortem citauit, licèt postea sciat de morte, procedere potest. ff. de acquiten. possessi. fundi venditor. §. j. & ff. si certum petat. l. eius qui in prouincia, 3 & in eadem l. contrarium dicitur.

3 Vide ff. de excō. minis. Apostolicæ. super gl. & quod sequit de præb. eūdū. ad fi. lib. 6. Io. And. 4 Concor. l. ꝑfectitia. §. 1. C. de iurdo. & i Lorigine, C. de muneg. lib. 12.

ADDITIO. Aliud in iudicio. si enim procurator haberet actionem mandati, officium suum videretur ei damnosum.

d Receptum.] pro ꝓsumptionem iuris, quòd iuri suo renunciare præsumitur qui iuri suo contrariū facit. ℣. de rest. cum venisset. 4 quę loquitur de hoc eodem negotio. & est eiusdem Vrbani. & infra de appe. solicitudinem. & inf. de his quæ fi. a ma. par. c. ex ore. vbi de hoc multa arg. inuenies. & infra de vr. & honest. cler. c. vlt. & C. de iure dot. imp. l. 1. & ff. de min. si filius. ff. de inoffi. testam. si exheredatus. & l. si proponas. §. j. & ibi doctores. dist. in cum Hadrianus.

PRudentiam.] Diuiditur: istud principium in duas quæstiones. Secunda finitur ibi, soluit tenendo rationem decernendi. Secunda ibi iam nos casu. Abbas.

CASVS. In prima parte ponitur talis quæstio: ecce causa cōmittitur tribus iudicibus cum illa clausula, [q̄ si omnes interesse nequierint, duo nihilominus in causa procedant.] duo illorum citant reum, quæritur vtrū

ille

ille teneatur venire, post istã quæstionem statim facie aliam quæstionẽ. Tres iudices citant rerum, in termino constitutio, comparuit coram duobus tertio absente nec se excusante, vel committente vices suas, quæritur vtrum duo præsentes possint in causa procedere, & eam per sententiam diffinire. Ad primam quæstionem non rñdet papa directè, sed rñdendo ad secundã intelligit prima soluta: dicit papa ꝙ cũ aliquis non ostenderit legitimè se cum alijs interesse nõ posse, vel alias de hoc cõstare canonicè nõ poterit, alij in causa cognitione procedere non debent. qđ si fecerint, non ualebit, quia integrum est iudiciũ qđ plurimorũ sententijs confirmatur, & papa libentius committi causam duob. quam vni, & trib. quam duobus: quia & si ꝯ facerent, formam rescripti non seruarent. per hoc intelligitur quæstio prima soluta: quia si tres citant partes, & duo illorum tertio absente procedere non possunt: ergo. & si duo tantùm citant, reus ad ipsorum citationem venire non tenetur.

† Cap. 3. eod. tit. in 2. cõpilatione. alia loca in quibus sunt cętera fragmẽta huius capitis; indicat hic glossa.

1 Hæc plusquã non est in antiquis libris.

a Prudentiam] per hanc dicere. not. cautelam, si quis est excõicatus, & ab excõicatore absolui si põt vel non vult, faciat literas impetrari super aliquo negotio contra alium suum aduersarium ad amicos iudices, & sic poterit ab eis absolui, vt hic dicit.

b Quinto loco.] primam quæstionẽ habes. ī. de mu. peti. c. prudentiam. secundam & tertiam. ī. de appel. lat. secundo requiris. quartum habes ī. de transac. ca. præterea. 2.

[Glo. seq. tractat. q. tex. arguens. primò ad negatiuã. Secũdo ad affirmatiuam. Tertiò ponit diffinctionẽ Io. quam ap ꝓbatin si formar duas ẽstiones, quas soluit.]

c Tenetur.] ad hanc qõnem non vult papa rñdere, sed vult quòd non teneatur venire. ī. eo. causam. matrimonij & ī. de eo. qui init. in pos. causa rei seruan. cum sicut. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinita ver. item si plures. & ff. de re iud. duo ex tribus. & ff. de arb. si ingres. & l. se præterea si ueniret, illi duo non possent procedere: & ideo non esset contumax, si non veniret, vt ff. de iud. non videtur & ff. de pecu. eo tempore, & ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter. præterea non videtur esse in mora, q se põt tueri per exceptionẽ. ff. si cer. pet. lecta est. ff. de usu. sciendum & ī. vt lit. non contest. quoniam frequẽter. §. si verò aliter. ad si. & ff. iud. sol. vir bonus. Contra videtur, quòd teneatur uenire, qñ quilibet illorũ est iudex in solidum, cum sit res diuisibilis. 24. q. 1. loqtur. ī. de iure pat. c. 1. & ff. de bo. lib. si libertus. in fin. & ff. de ser. vix. & C. de reli. si sepulchrum. & ff. de reli. vel quod. & ff. ad leg. Fal. 1. §. si usũfructus. Item unus solus consul procedere potest altero absente. ff. de of. consul. l. vnica. arg. C. de auct. præst. l. vlt. §. sancimus. & ff. de exercito l. 1. §. si plura. tñ ille. §. ꝙ utraq; parte facit. & est arg. no. ff. de fideic. lib. si legatario. §. 1. & quilibet tenetur ãltẽ uenire allegatum priuilegiũ suum. ī. de app. cum parati. ff. de iud. si quis ex aliena. & ff. si quis in ius uo. non ierit. l. 2. 1. rñ. Ad hoc distinxit Ioã & bñ, utrum iudices sint ordinarij vel delegati: si 2 iudices sunt ordinarij, uno absente reliqui possunt procedere, per iura, quæ ad hoc sunt inducta, cum quilibet per se in solidum habeat iurisdictionem. in delegatis uel arbitris secus est: quia uno absente reliqui nihil possunt facere, nec tenet quod fit ab eis. ī. eo. causam matrimonij. & ī. eod. vno delegatorum, & infra eodem ca. ita. proximi. & ff. de re iudic. duo ex

2 Si iudices sint ordinarij, uno absente, reliqui procedunt. secus in delegatis.

tribus: licèt enim quilibet eorum habeat iurisdictionẽ in solidum, eam per se nõ põt exercere. quia loco vnius intelliguntur, sicut plures furantur vnam trabem, ita ꝙ nullus eã furatur, & tñ quilibet tenetur. ff. ad legẽ Aquil. ita vulneratus. in fi. simile ī. de rescri. pastoralis in fin. & sic patet ꝙ ille de quo qritur ad talẽ citationẽ nõ tenetur venire. & si dicis ꝙ papa non rñdet ad qõnem, imò bene rñdet: qa rñdet ad secundã, quæ est, utrũ duo ꝑsentes absente tertio, & se nullo mõ excusãte, ꝓcedere possint, ꝙ non dẽt procedere: & si processerit, quòd nihil putabitur egisse. bñ rñdet ad primã qõnẽ, qa secũda soluta intelligitur prima soluta, quia si nihil facere possunt, sequitur, quòd nõ tenetur venire, & sic quasi superflua reliquitur quæstio prima. ī. de rescrip. pastoralis. sic ī. de iure pat. postulasti. vbi per solutionem vltimæ qõnis, soluuntur præcedentes, & sæpe sic inuenies. Et sic dico quòd qñ duo citant tantùm, & hoc constat, citatus non tenetur venire: 3 in quo casu loquitur hæc decret. quia hic ponitur pro quæstione, quòd tñ duo citent, & est qõ iuris: ergo respondeo quòd non tenetur. Sed si tu ponas quòd tres sint dati iudices contra te, & duo citãt te per literas suas vel nuncium, & nulla fit mentio de tertio, hic non est certus de facto, imò potes dubitare an tertius se excusãuerit vel committerit vices suas illis, & ideo licèt minus cautè faciant, quia non faciunt mentionem de tertio in literis suis: Tutius est ire & videre an habeant auctoritatem a consocio; & si habẽt, bene possunt procedere: si verò non habeant delegationem vel excusationem a suo consocio, non possunt procedere, vt ī. ca. proxi. & potes agere contra illos ad interesse, eo quòd te calumniosè citauerunt. nec in hoc possunt prætendere errorem, cum in hoc sint certi; & quòd teneatur ad interesse, patet de sent. excom. sacro. Sed pone quòd duo procedant contra istum absentem citatum, & tertius postmodum habeat ratum quod illi fecerunt, nunquid ualet sua sicut valet in electione ī. de ele. quòd sicut? Dico quòd nõ ualet sua talis per ratihabitionẽ tertij, cũ ab initio nulla fuerit, 4 vnde posit a ratificari non põt. ff. de reg. iur. quod ab initio. in fin. Item quid si partes consentiant ut duo procedant: nunquid valeret talis processus tertio non veniente, nec se excusante? Non credo quòd partes possint illis dare illam iurisdictionem. C. de iur. omn. iud. l. primatum consensus. & ibi P. & G.

d Calculo.] i. 5 finali vel diffinitiua sua. vnde calculus multiplicitèr sumitur, vt patet in his versibus.

Calculus est ratio numerus, sententia Carbo.
Calculus est põdus minimus lapis ensis acutꝰ.
Libro Papiæ si vis exempla require.

[Glo. seq. quærit & soluit. iterum quærit & soluit.]

e Per certũ nuncium.] qui sit certę & ap ꝓbatæ fidei. 97. di. nobilissimus. Sed cui dẽt fieri fides ꝙ sit certus nuncius? Dico ꝙ iudicib. consocijs. arg. ff. rẽ ra. hab. nec satisfatio. & fides facienda est iudici, cum ſm ea, q̃ corã eo probãtur, dẽat iudicare. ī. de renunc. in præsentia. & 3. q. 7. iudicet. & partibus ẽt de hac delegatione vel executione dẽt fieri fides: quia per hoc constat an habeant iurisdictionẽ, de quo facere fidẽ debent. ī. eo. cum in iure. Sed nunquid illi nuncio vel excusatori creditur sine literis? Non credo, quantumcunque honestus sit uel fidelis. inf. de prob. quoniam contra falsam. & vni

3 Hoc tenet Inn. Alij dicunt ꝙ duo possunt ꝓcedere in his q̃ nõ capiũt dilationem. ar. ff. de admi. tu. tutor qui repertorium. qđ nõ placet. Vin. Io. And.

4 Concor. l. 2. & ibi Bar. C. com. utri. iudi. & l. si mater. §. interdictũ. ff. de excep. rei iudi.

5 Hæc non est glossa, licèt aliquot antiquis, inueniatur, sed in margine ita, ut apertè nõ esse glossa cognoscatur.

Nuncio seu executori sine literis ad. credatur.

testi. num credit quantūcūq; honestus sit. 4. q. 3. c. si te stes. vers. vnius testimonio. & ideo sequitur literatorie destinatum, & ita potius credit literis, q̄ nuncio; hæc enim est idonea probatio, quæ fit per literas. ff. de pign. habitur. 18. dist. placuit, & quod dicit literatorie destinatum, respicit vtrūque diuisim, vel est expositiuum.

ADDITIO. Sed nūcio iurato credit ī. de app. cū paratis. vbi de hoc.

[Gl. seq. obijcit p̄ locum a diuisione, & soluit.]

¶ Facit ad hoc text. cū gl. in l. magistros. C. de profes. & med. lib. 10.

a Nō ostenderit.] Vī q̄ non debeat eī certificare: quia ipsi certi sint, si non interest, hoc contingit vel quia non pōt, vel quia non vult, sed in utroq; casu procedere dēnt. vt hic dī. §. adijcimus. ergo cū certi sint, certificari non debent, ut ff. de act. emp. & ven. l. 1. ī fi. Rñ. licèt sciant hoc eis denunciādū est semper enim debet constare de hoc antequā p̄cedat, qa posset esse q̄ benè vult interesse, nec p̄ eū stat, sed p̄ partes, q̄ ipsum ducere debent suis expensis: quia cū suis expensis venire nō tenentur, vt benè colligitur. ī. de vi. & hon. cleric. cū ab omni specie. de hoc ibi notatur. & est simile si mulier sciat libellū accusationis esse porrectum, recte tñ nubet dū ei nōdū est denūciatū. ff. de adul. denūciasse. circa prin. arg. ff. qñ dies leg. ce iat. hmōi legatum.

b Canonice.] puta per testes, vt probetur absens longè ut haberi non possit, vel infirmus arg. ī. de cler. peregri. tur.

c Nihil egisse.] per hoc nouimus esse soluti primo loco ✠ positū quæstionē. hæc solutio includit in se illius solutionem, vt dictū est in prima notula. si ī. de sti. & male. & in po. cōc. fraternitatis. & ī. eo. sup. eo.

d Illa quippe.] interpositio est ob hoc quia faciebat mentionē de plurib. iudicib. qa nihil facit ad quæstionem, & ille versiculus, mādati si quidē. &c. cōtinuātur præcedenti solutioni, & illa clausula, illa quippe, &c. competentius poneretur post illā clausulā, mandati si quidem, & sic esset tota continua & planior, vel saltis potest legi tota continua.

e Duobus q̄ vni.] secus est in arbitris: quia propter naturalem hominum facilitatem ad dissentiendum, melius compromittitur in vnum quam in duos, quia res ferè sine exitu est. ff. de arbi. item si vnus. §. principaliter. & ī. de arbi. innotuit. tamen si cōpromittitur in duobus, tenet compromissum, & prætor cogere debet illos, vt si dissentiant, tertiam eligant personam, cuius auctoritati stetur, vt dicit §. principaliter. & ī. eod. suspicionis. §. 1.

f Plurimorum.] quod enim a pluribus quæritur sapientib. facilius inuenit. 10. dist. de quib. & per plures hoies perfectissima veritas reuelatur. C. de fidei. l. vlt. ad fin. & 64. distinct. extra conscientiam.

literatorie destinatum non ostenderit [a] se interesse non posse, vel alias de eodem canonice [b] constare non poterit, residui procedere ad causæ cognitionem non debent, † quod si processerint, nihil [c] reputabuntur egisse.

¶ Illa quippe [d] fuit antiqua Apostolicæ sedis prouisio, vt huiusmodi causarum recognitiones † duobus [e] quam vni, tribus quam duobus libentibus delegaret, cum (sicut canones attestantur) integrum sit iudicium, quod plurimorum [f] sententiis confirmatur. Mandati siquidem excedere fines probaretur, si quis citra formam ℟ rescripti accepti præsumeret iudicare.

¶ *Clausula: si non omnes poteritis, sub impotentia includit voluntatem quo ad purificandam iurisdictionē comunitum. Idem in duobus datis cum clausula; quod si ambo. hoc dicit vsque ad ℣. sexta.*

¶ Adiicimus etiam, quod vbi fuerit in commissione appositum, vt si omnes interesse nequiuerint, duo † eam nihilominus exequantur: si aliquis ex ipsis cum possit, [h] noluerit [i] interesse, duo nihilominus in causa procedant: [k] licèt ille tertius grauissimè sit arguendus, [l] pro eo qd̄ mandatum Apostolicum exequi subterfugiat, aut contemnat.

¶ Idem quoque per omnia dicimus obseruandum in † causa, quæ committitur duobus eo apposito; vt si ambo interesse nequiuerint, alter nihilominus exequatur.

¶ *Si reus coram delegato obijcit excommunicationem actori, quam non probat infra tempus debitum, audiatur actor, si verò probat, delegatus absoluet actorem, si excommunicatus est propter causam sibi commissam, si propter aliam, ad excommunicatorem suum illam remitteret, qui si non vult eum absoluere, delegatus papæ eum absoluet, nisi sit de casibus papæ reseruatis: hoc dicit.*

¶ Citra formā.] versiculus iste, pbat q̄ duo tñ procedere nō debent, & citatio est de processu. ī. e. pastoralis. §. 1. & ī. & probatio. qñ falsum. & si procedant, nihil egisse reputabuntur. ergo si citāt nihil faciunt: quia de toto ad partē negādo valet argumētum: & sic per hoc probantur quæ dicta sunt in prima notula, & sic forma rescripti seruāda est. ī. de rescrip. cum dilecta. & quia omnibus iurisdictio demandatur, ab omnibus debet citari.

† In quibusdam manuscri. ita. duo nostrū nihilominus &c.

ADIICIMVS. Primò decidit vnū casū n. Secundò aliū consimilem: ibi. Idē quoque. Abbas Siculus.

CASVS. Vbi in commissione apponit: si omnes interesse nequiuerint, duo nihilominus exequātur. Si aliquis illorū cum potuit noluerit interesse, alij nihilominus p̄cedere possunt quāuis ille sit de hoc arguēdus, q̄ mandatū Apostolicū exequi contēnit. & idem dicendū est per ea q̄ scribitur duob. cū illa clausula, q̄ si ambo, &c.

† al. e.

h Cū possit.] & hoc absq; periculo. nec tamen id iuris. qa tunc nō tenet negligere iura. ff. de iud. si lōgius. ī. fi.

i Noluerit.] hoc est qd̄ additur ei qd̄ supra dixi, si oēs interesse nequiuerint. & ibi potes hoc verbum supplere, vel interesse nequiuerint, aut noluerint, &c.

k Procedant.] postquam constiterit q̄ interesse non vult, vt ī. dixi in alio casu quando interesse non possint. supra de rescrip. fraternitatis.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

l Arguendus.] imò & puniendus, p̄ eo q̄ mādatum Apostolicū exequi non vult, vt ī. de rescrip. fraternitatis. sed quis arguet eū aut puniet? Comunidus? non, qa par in parē non hēt imperium. ī. de elec. innotuit. & ff. ad Trebel. l. ea quo. §. tēpestiuū. ordinarius? nō, quia delegatus maior est eo quātū ad illā cā. n. arguī. ī. eod. fine 2. & ī. de offi. ord. pastoralis. §. 1. superior ergo cum puniet, cuius mandati exequi non curat. C. de temp. appellat. l. vlt. §. illud. Et cōmunidus debent superiori denūciare negligentiam ipsius. arg. ī. de præben. grauē. ad fin. 2. q. 6. ca. ✠ pter. sufficit sua redarguī, cum per hoc eo n prædicetur patribus. quia alij ✠cedere possunt.

r Grauī. ī. de don. ad Apostolicæ versi. vnde cum grauem concordan. alias vix cessant executio, cum ex inuentitur aliquis qui nō sit circa singularia negotia aliq̄tulū occupat̄ ſm Host. Io. And.

SEX-

SEXTA. Supra visum de his quæ opponuntur in personam iudicis: nunc subijcit de his quæ opponuntur in personam actoris. Et h. d. vsque ad §. si verò. primò ponit principalem quæstionem, quàm secundò soluit ibi, Hanc dubitationem. Abb. Sicul.

CASVS. Petrus impetrauit causam cõmittit ℣ Martinum iudicibus super aliqua quæstione: pendente ista commissione Martinus fecit citare Petrum prædictum pro alia causa coram ordinario, vel coram delegato: qa Petrus iuri nõ parebat, fuit excommunicatus ab ordinario vel delegato. dum sic esset excommunicatus, cœpit conuenire Martinum coram suis iudicibus delegatis: Martinus reus obiecit Petro actori, ꝙ in iudicio stare non põt, cũ sit excõicatus: quæritur si reus non velit statim probare ipsum excõicatũ, aut non possit, verum actor audiri debeat donec reus probauerit ipsum excõicatum? Ad hoc respondet Papa, ꝙ si reus statim vel infra terminũ competentem non probauerit quod obiecit, actor postmodum audiatur: verumtamen si constiterit vel per cõfessionem actoris, vel alio legitimo modo actorem excõicatum esse, tunc ab ipsis iudicibus delegatis ẽm formam ecclesiæ dẽt absolui: tñ si ab ordinario vel delegato ꝓ aliam iustam causam fuerit excõicatus, ad suũ excõicatorem debet remitti absoluendus: & si ille malitiosè ipsum non absoluerit, iudex delegatus ipsum absoluat: dũmodo nõ sit tale genus excõicationis, cuius absolutio sedi Apostolicę reseruatur: quia ex quo principale sibi cõmittitur, & accessorium commissum intelligitur; ex solutione prædictæ quæstionis oritur alia quæ talis est; Iste actor excomunicatus absolutus est præstito iuramento ꝙ stabit mandatis ecclesiæ: quæritur coram quibus debeat stare iuri de causa illa pro qua fuit excõicatus, an coram suo excõicatore, an coram istis delegatis? Rndet ꝙ coram suis excõicatoribus dẽt iuri parere, ꝙ cã illa ꝓ qua fuit excõicat⁹ ab eis, nisi cã illa spãlr alijs iudicibus fuerit delegata. Sed si excõicatores in cã illa malitiosè ꝓcedere distulerint, tunc delegati isti i cã illa ꝓcedere poterunt, & suã iurisdictionẽ cãꝫ in accessorio exercebũt. Nota plura notat ilia i hac decr. Primò cum plures sunt iudices cum clausula illa. quòd si non omnes, & c. duo sine alijs procedere non possunt, nisi primò constet legitimè quòd tertius interesse non potest. Item forma mãdati diligenter est seruanda. Item delegatus si interesse non vult cũ alijs, alij procedere possunt, cum de voluntate ipsius cõstiterit. Itẽ exceptio excõicationis repellit agentem. Itẽ ordinarius vel delegatus per negligentiam vel malitiã amittit iurisdictionẽ. Itẽ delegatus eandem hẽt iurisdictionẽ in accessorio, ꝙ in principali. Item cã reconuentionis accessoria censetur ꝓp malitiã priorum iudicũ.

a Vinculo excõicationis.] sed vꝛ quod si excommunicatus impetret rescriptum tacito de sua excommunicatione, quòd valeat postquam fuerit absolutus. arg. C. de precib. imper. offer. l. vniuersis. Item argu. quòd per absolutionẽ quis in pristinum statum reducatur. argu. 4. q. 1. c. 1. & 2. & quia cum sit pœna, non debet extendi, sed potius restringi. ℣. de his quæ fi. à maio. part. cap. quæsiuit. & de pœn. dist. 1. c. pœnæ. 1 Sed contra §. de cæt. & qual. c. cum tunc. & sup. de rescri. c. dilectus. & ℣. de appel. c. pastoralis. verum est quòd literæ ab excõmunicato impetratæ hoc tacito, nõ valent ad agendum vel ad

¶ Sexta nobis proposita ex parte tua quæstio cõtinebat, quòd cum aliquibus iudicibus causa committitur, & quandoque contingit, quòd reus actori obijcit, quod stare non potest in iudicio, vt pote vinculo excommunicationis [a] adstrictus: si reus non velit statim [b] eũ probare excommunicatum, siue non possit, an actor nihilominus audiri debẽat, donec [c] super eo quod obijcitur, rei veritas fuerit patefacta? Hanc dubitationem taliter remouemus † quod † si ille, qui tale quid obijcit, statim vel infra terminum [d] competentem, [e] non probauerit legitimè quod intendit, actor permitti debet vt sine offendiculo quolibet audiatur. ¶ Cæterũ si vel ex confessione [f] actoris, & postmodũ procedant, locum hẽt qñ post literas impetratas fuerit excõicatus ab homine vel a iure: & ideo eo absoluto valent literæ: qđ patet ex eo qđ dicit: non põt stare in iudicio: hoc dicit ꝙ literæ non valent, sed dic super hoc ẽm qđ nõtatur. ℣. de excep. c. pia. in glo. quæ incipit, sed mirum. versus finem.

† Amouemus.

† al. ita: ꝙ si ille q. taliter tale quid obiecit.

b Statim.] idest 2 infra octo dies. infra de excep. c. pia.

2 Hæc glosula, & illa super uerbo, terminũ, nõ sunt in antiquis libris.

c Donec.] Hic fuit dubitatio, verum esset procedendum super principali, non obstante exceptione opposita, donec de ipsa excõmunicatione constaret, vt simul super principali exceptione procedetur. quòd non dẽt esse, imò superseddndũ est super principali quæstione, donec terminus cõp. tenti. ꝓbetur exceptio. ℣. de iudi. c. exhibita.

d Terminũ.] & ita nõ plures. ℣. de appel. c. secundo requiris. & c. cum speciali.

e Cõpetentem.] hodie terminus iste non est ad arbitrium iudicis, sed infra octo dies exceptio excõicationis ꝓbari dẽt, die, in quo ꝓponit no cõputato, ꝙ si ꝓbata non fuerit iudex in cã ꝓcedat: reũ in expẽsis actoriquas pp hoc fecisset docuerit, condẽnando, taxatione ꝓmissa, & vltra duas vices hæ. exceptio non proponat seruato tenore decre. & qui excõicationem opponit, ꝛpeciem ipsius & nomen excõicatoris exprimere debet, ut in decret. Inno. iiij. in qui omnia hæc statuuntur, & incipit: pia consideratione. inf. de excep. [lib. 6.]

[Gl. seq. reci. per quam in executionibus contestanda sit lis, & arg. quòd sic. in contrarium alleg. vnum c. ponit. quorundam obseruantiam, quam in antiqus gl. reprobat. in additione approbat.]

f Ex confessione.] ex loco isto satis colligitur, quòd super exceptione debet lis contestari inter partes, & iurari etiam de calumnia in ciuilibus, sed nõ in spiritualibus, sed de veritate dicenda: quia exceptiones debent dari insc̃riptis. ℣. de prob. c. quoniam contra. sicut etiam datur libellus. inf. de lib. obla. c. ignarus episcopus, & ad exceptionem debet ille contra quem proponitur rñdere, vt hic dicit, & sic lis contestatur. si negauerit actor exceptionem, tunc iurabitur de calumnia. inf. de fideiuss. c. constitutus, & est opti. arg. C. de iur. calum. l. 1. 3 & postea per confessionem non consiterit de exceptione, probabit illam per test. s. vel alio modo quo poterit, vt per instrumenta, aliàs processus non valeret. lite non contestata. inf. ut lite non contest. per totum. arg. contra inf. de iud. c. 2. super hac exceptione vel alia cõsimili ubi crimina opponuntur, testes compelli nõ debent. ℣. de test. cogen. dilectorum. quidam tamen non obseruant hoc in exceptionibus, & malè, sicut credo. qa ordo iuris ubique est seruandus, cum procediture iure ordinario. & hoc probatur ℣. de appe. c. interposita. §. vltẽ iura illa quæ dẽt, quòd lite non contestata, nõ tenet processus, loquuntur in negotijs principalibus, vnde istis põt dici, quòd nihilominus valet ꝓcessus in exceptionibus dilatorijs & emergentibus. licet lis non fuerit in his cõtestata, 4 ꝙ nullo iure cautꝫ, quòd in his ꝓcessus nõ teneat, cõtestatione omissa, iuxta illã regulã. Multa fieri nõ dẽnt, &c. de reg. c. ad Apostolicam. Ber.

Litis contestatio an debeat fieri super exceptione.

3 Nõ cogit pars ꝓbare nisi qui probationẽ exposuit, iuret de calũnia. Ioan. And.

4 Hãc gl. dicit hic Abb. fing. ad hoc quod in exceptionib. dilatorijs nõ est necessaria litis contestatio & libelli oblatio, & iuramentũ de calũnia.

1 Concord. text. in l. ñ dubiũ. cũ ꝛcor. ff. de pœn.

a Quolibet modo.] puta testibus vel instrumentis. ff. de test. c. veniens. & ff. vt lit. non contest. c. quoniam frequenter.

b Excõicationis.] maioris scilicet, quia minor non repellitur ab agendo, nec a consortio fidelium, ff. de excep. c. à nobis. nec ab electione. ff. de elec. excommu. mi. c. si celebrat.

c Formam.] quæ duplex est. ff. de verb. signif. c. ex parte.
[Glo. seq. not. & arg. alleg. 5. iura. in contrariũ alleg. tria. soluit & bene, sed in additione ab illa solutione recedit.]

d Alia iustam causam.] secus esset si pp eandem causã, q̃ nunc delegatur: q̃m non teneret iurisdictio, si se excõicatus suppressit, vel si expressit, à delegatis istis absoluetur, nec remittetur ad primos, imò tuita veritate de alia commissione, non valerent literæ, vel de processu ordinarij. arg. ff. de appel. c. vt debit⁹. Iau. sed hic non dicebatur actor excõicatus ante impetrationem literarũ: qđ patet ex ipsa litera, & notat in glo. quæ incipit, sic vr. Hoc qđ dr in ista notula, olim seruabatur: hodie vero literæ impetratæ ab excõicato l. à valent & eo absoluto procedit p eas. ff. de exce. c. pua. [lib. 6.]

e Ad excõicatorẽ.] quia isti delegati alias non habent potestatẽ illũ absolvendi, nisi primò illum excõicatorẽ requirant; quod si non fecerit primus ordinarius vel delegatus tũc illum absoluere possunt præstito iuramento prius quo d stabit mandatis ecclesiæ super eo p quo prius fuit excõicatus: alias si statim illũ absoluerent, non credo ipsum esse absolutum. 11. q. 3. per. & C. si a non cõp. iud. l. vlti. & ff. de reg. iur. l. factũ a iudice, quia sub conditione hoc mandatur: & ita ante conditionem existentem etiam absoluere ipsum non possunt. r

f Referuetur.] 18. q. 4. si quis suadente. ff. de sent. excomm. tua nos.

g Explorati.] q. d. hoc nõ vr eis commissum. & Papa rñdet quod commissum intelligitur tãquam accessorium, & est rãtio tacita quæstionis, & sic absolutio est accessorium, quia sine illa cã principalis procedere non potest: quia non audiuntur nisi absolvatur actor. supra eo. per tota. ff. de iurisdi. om. iud. l. 3.
ADDITIO. Et expone explorati, idest, discutiendo declarato, vel lati, manifesti, & clari.
SIVERO. Continuatur iste §. ad præcedẽtẽ hoc ordine. 5. fuit dictum, p si excõicator non vult absolvere actorem ad requisitionem delegati, p ipse delegatus potest absoluere ne impediat cognitio causæ sibi commissæ: sed qa excõicat⁹ absoluitur præstita cautione, de parendo iuri in illa causa, pro qua fuit excõicatus, dubitatur coram quo iudice iste debeat parere iuri in illa causa, ex quo iste delegat⁹ illi excõicatum absoluit, & rñdetur vt p tet ff litera. Et primo punitur q̃ incidens. secundo solutio: ibi, In quo.

h Excõicatorib⁹.] nisi ab ipsis fuisset legitimè appellatũ, vel nisi aliam l. gitimã exceptionẽ opponere posset ff illos. ff. eo. l. insinuante.

i Distulerint.] ff. procedere in causa illa, pro qua ille fuit excõicatus. Et sic vr p actor & reus eodẽ tempore possunt litigare coram diuersis iudicib⁹, & sicẽ ff. C. de sen. & interlocu. omn. iud. in auth. & consequenter. de hoc dixi. ff. de rescrip. cauti. hodie standum est decre. Inn. iiij. de rescrip. quæ incipit, dispendia litium. [lib. 6.]

K In principali.] sic è conuerso idem iuris in accessorio, & in principali. ff. de accep. & p iusiurandũ. §. & si fideiussori.
[Glo. seq. quærit & soluit, & notat & dat simile.]

l Accessorio.] accessorium vocat causam illã, p quã fuit excõicatus actor hmõi causæ, & sic respondebit reo in hac causa sub iudicibus delegatis, quos ipse impetrauit si reus voluerit ipsum excõuenire. ff. de mu. petic. c. 1. & 2. & p cã alterius tertij ab isto reo fuit excõicat⁹ qđ erit⁹ nihilominus absoluens eũ p̃stito iuramẽto, p quã, it mandatis ecclesiæ. & procedẽt in negotio sibi commisso principali: sed in alio procedere non possent etiam si ille reus, & ille actor consentirent; quia iurisdictio istorũ prorogari ad istũ tertium non posset cum de illo in literis mẽtio nõ fiat, cũ talis iurisdictio sit delegata. ff. eo. P. & G. in fi. & not. q̃ isti excõicatores per negligẽtiã perdunt suã iurisdictionẽ, tã circa absolutionẽ q̃ super principali negotio, sic. ff. de fo. cõp. c. licet. &

† aliquo.

† scilicet excõicator.

† al. de ritu.

vel alio † quolibet modo [a] legitimè constiterit, actorem esse vinculo excommunicationis [b] adstrictum, a iudicibus delegatis secundum formam [c] ecclesiæ, valet absolui, ita vt si propter aliam [d] iustam causam & euidentem ab ordinario iudice, vel delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorẽ [e] debet absoluendus remitti: qui † si malitiam adhibuerit, delegati iudices id ritu † ecclesiastico liberè exequantur: dummodo non sit tale genus excõmunicationis illius, cuius absolutio sedi Apostolicæ reseruetur. [f] Explorati [g] quidem iuris exiitit, vt delegatis iudicibus, quibus principale committitur, & accessorium committatur.

¶ *Absolutus à delegato super causa, pro qua fuerat excommunicatus, coram excommunicatore parebit, seu respõdebit super aliqua causa; nisi sit alteri delegata, si excommunicator malitiosè distulerit, delegatus qui absoluit, cognoscet. h. d.*

¶ Si verò ab his fuerit præstito iuramẽto, quod stabit mandato ecclesiæ absolutus: Ruius interrogas, an coram eisdem delegatis, † vel ordinario, à quo excommunicatus extitit, teneatur super eadem causa pro qua excõmunicatus fuerat, respondere; & quorum debeat iudicio vel mandato stare. ¶ In quo casu taliter respõdemus, quòd coram ipsis excommunicatoribus, [h] super illa causa, pro qua fuerat excommunicatus, stare debet, & eorum seruare mãdatum: nisi specialiter fuerit illud negotium aliis iudicibus † à sede Apostolica delegatum. Quod si excommunicatores malitiosè distulerint, [i] tunc delegati eandem iurisdictionem, quã in principali, [k] & in accessorio [l] exercebunt.

¶ Innocentius tertius Rhegiñ. archiepiscopo. & episcopo Cephaludeñ. †

¶ *Si causa simpliciter delegatur tribus, duo sine sua delegatione tertij procedere nõ possunt. Quod si fecerint ab eis poterit appellari. Idem si sunt dati cum clausula. quod si non omnes. non enim valet processus duorum tertio incõsulto hoc dicit, comprehendendo vtrumq; intellectum.*

† Qui paulo antea absoluerant eum.

† Vox, iudicibus, deest in oibus manuscrip. & in vno ita: nisi spãliter illud fuerit alio vetustissimo ita: nisi spãliter fuerit istud negotium, &c.

† Cephaludeñ.

1 Concord. ex. cum gl. ff. l. si quis loquples. ff. de man. vest.

CAP. XXII.

CVm † causa, quæ vertitur inter Montis Regalis & Rosanen. archiepiscopos super quibusdam decimis, Panormitano & Capuano archiepiscopis, & tibi fratri Rhegin. cōmissa fuisset à nobis, sine debito terminanda: prædictus archiepiscopus Montis Regalis (sicut accepimus) ad primam Panormitani & Capuani archiepiscoporum citationem accessit: in quorum præsentia excipiendo proposuit, quòd pro duabus causis eorum nō deberet stare iudicio: tum quia ipsa causa tribus fuerat iudicibus delegata, & idem † ab illis [a] duobus tantum (te fratre Rhegin. inconsulto, nec vices tuas super hoc committente) ad iudicium fuerat euocatus: tum quia antè ipsorum citationem & notitiam literarum, procadem causa nuncium [b] suum ad Apostolicam sedem transmiserat, in quo decretalem † Alexandri Papæ prædecess. nostri sibi affirmabat apertius suffragari. At ijdem archiepi exceptiones ipsius nolentes admittere, contra eū vt respōderet, interlocutoriam sententiā protulerunt; [c] propter quod ad sedem Apostolicam appellauerat ad Papā, quia citatus corā Metropolitano non cōparuerit. Sed hoc ideo est, quia ille qui excōicauit, credebat se iudicē ꝓpter appellationē ad ipsum factā, ignorans ꝙ alter ad sedē Apost. appellasset: vñ tenuit suia, qa ille debuit ei significare ꝙ appellauerat ad Papā, & ꝓ illā ꝓbo ꝙ iste citatus tūc à duobus ire nō tenet, cū illi sciāt ꝙ se sine tertio ꝓcedere nō posse. & si procedāt nihil valet. fiet decre. si duobus. ille sciuisset, ꝙ ad Papā appellasset, & eo nō obstāte ipsum excōi cassiet, nō valuisset, vt ibi colligitur eū dēter. Sed ponamus quòd tres sunt iudices sub illa forma. ꝙ si nō oēs, &c. Tertius malitiosè nō venit, nec se excusat, vel nō committit, & sic alij non possunt procedere. quid fiet de illa causa? Arg. quòd possunt duo procedere. 65. dist. si fortè. ad instar electionis, vs ī. de elec. quòd sicut. In contrarium vī quòd nō possunt, quia primò constare debet eis de impotētia vel voluntate tertij. sup. eo. c. proxi. & sup. de rescri. scisciatus. vel potest esse quòd habet iustam causam absentiæ. quid enim si posita probaret se non potuisse venire iusta de causa? Cassabitur quod factum est ad instar rei absentis. ī. de re iud. cum Bertholdus. Item qualiter possunt duo citare tertium, cum sit par illis, & par in parem non habet imperium. sup. de ele. innotuit. & ff. ad Treb. ille à quo. ȝ. tempestiuum. si enim teneretur ad eorum citationem venire, ergo si non veniret, possent eum excommunicare, quod non est verum. Ad hoc dicas quòd citare non possunt eum vt veniat, sed admonere possunt vt veniat & rogare: & si non venit vsque ad tertiam [4] monitionem vel rogationem, nec aliquid rescripserit: nel si dixerit se velle interesse, & non venerit: tunc possunt alij procedere, quia præsumitur nolle venire, uel non posse interesse. ¶ & talis præsumptio habebitur pro responsione illius, s. quòd non uelit, vel non possit venire. arg. 3. q. 9. determinatus. & ff. de re iud. l. contumacia. & op. arg. 65. dist. si forte. & sic statim remanet iurisdictio apud alios. sup. eod. c. proxi. & inf. c. proxi. nec ob stat si dicat se tunc nō potuisse venire, quia potuit alij committere vices suas, vel se excusare. inf. eod. pastoralis. §. vlt. nec est inconueniens, quòd vnus delegatus suppleat negligentiam alterius delegati, vt sup. c. proxi. §. textu. sic etiam ordinarius supplet desidiam delegati. ī. de ōm. iud. c. significauit. Item talis iudex, qui negligit iustitiam facere, facit litē suam. 23. q. 2 dominus. & propter negligentiā iudex remouetur. C. de off. præfe. orien. l. si quos, sic & prælatus. 1. q. 1. c. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. meritò ergo cum constet de negligētia tertij duo procedere possunt.

CAP. XXII. fuerat appellatū. Secundò cōmittit appellationis causam: ibi, Fraternitati. Abbas Siculus.

CASVS. Inter archiepōs Montis Regalis & Rosan. vertebatur quæstio super quibusdam decimis. causa super his fuerat commissa archiepis Capuano & Panormitano, & epō Rhegin. duo iudices. s. archiepiscopi citauerūt archiepm Montis Regalis ad certū terminum, ipse comparuit in termino corā archiepis duobus, tertio, s. Rhegin. absente, in quorum præsentia proposuit excipiendo, quòd duab de causis eorum non debebat stare iudicio: qa cū causa tribus cōmissa fuisset, & ipse à duob. fuerat tūc ad iudicium euocatus, tertio nec committente vices suas, nec se excusante. coram duobus respondere non debebat. Item ante ipsorum citationem, & notitiam literarum illarum, pro causa illa, nuncium suum ad sedem Apost. destinauerat, allegando, super hoc quandam decret. Alexan. sed archiepiscopi has exceptiones admittere noluerunt, pronunciantes vt coram eis responderet, propter quod ad sedem Apost. appellauit, iudices illi non obstante appellatione illius aduersarium induxerunt in possessionem illarum decimarum. Mādat Papa quibusdam, quatenus si constiterit dictos archiepiscopos exceptiones prædictas nullatenus admisisse, decimas ipsas quibus archiepiscopus Montis Regalis asserit se spoliatum postquam nuncius suus ad Apostol. sedem accesserat, faciant ei restitui cum fructibus inde perceptis, non obstante eo quod per dictos archiepiscopos siue per laicalem potentiam factum fuit: postea verò audiant siquid fuerit quæstionis. Not. quicquid fit post legitimam appellationem, debet reuocari. Item cum legitima proponitur exceptio, vt hic fuit: & iudex eam non admittit. & propter hoc appellatur, in causa appellationis non est necesse probare quòd exceptio proposita vera fuisset, sed hoc solum probare debet quod non fuit admissus. hodie ad hoc vt illud sufficiat. debet appellans in exceptione proposita adiicere quod paratus est illam probare. inf. de appellationib. interposita.

[Gl. seq. signat contrarium, & solvit. secundò quæsit, arg. pro & contra: demum obiecit, & soluit.]

† Concor. §. si verò. in authē. de ēpis. & cleric. collat. 5. & in auth. vt differ. iud. §. sitū. collat. 9.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compila.

[a] Ab illis.] unde non tenebat corā eis rūdere, nec etiam venire tenebatur. si certū erat quod à duob. tūc fuerat vocatus, de hoc dictū est ī. eo. c. proxi. nisi velit quis venire sub̄ privilegio allegaturus. nec de facto sal tem nexetur secundum, quod hic contingit, quia nō obstante tali exceptione, isti duo processerunt de facto solùmō, quia de iure nō potuerunt. Sed pera vī. ī. de appellat. c. si duobus. 2 vbi tenet sententia excōicationis ab eo lata, ꝙ iudex non erat ꝓpter cōtumaciā illius, ꝙ

2 Ibi vnus ordinarius, hic plures delegati. vel melius ut sequitur Gof. Ioan. And.

† ipse.

ȝ Si ergo adiungeretur delegatus ꝓ nouum rescriptū, teneret ꝓcessus primi delegati. hoc ignorantis ex decre. si duobus. 10. And.

† Hac habes ī. de appe. ad hęc sicut.

4 Idem hic Hostien. sed Tan. & Philip. vūr tenere ꝓrium loquendo in singulari, sic scilicet: ꝙ si nō veniat termino statuto.

5 Concor. l. eo. cū glo. C. si mā. ita sue. ali. & auth. si oēs. C. si vt se abhare. absit.

appellauerat ad Papā, quia citatus corā Metropolitano non cōparuerit. Sed hoc ideo est, quia ille qui excōicauit, credebat se iudicē ꝓpter appellationē ad ipsum factā, ignorans ꝙ alter ad sedē Apost. appellasset: vñ tenuit suia, qa ille debuit ei significare ꝙ appellauerat ad Papā, & ꝓ illā ꝓbo ꝙ iste citatus tūc à duobus ire nō tenet, cū illi sciāt ꝙ se sine tertio ꝓcedere nō posse. & si procedāt nihil valet. fiet decre. si duobus. ille sciuisset, ꝙ ad Papā appellasset, & eo nō obstāte ipsum excōi cassiet, nō valuisset, vt ibi colligitur eū dēter. Sed ponamus quòd tres sunt iudices sub illa forma. ꝙ si nō oēs, &c. Tertius malitiosè nō venit, nec se excusat, vel nō committit, & sic alij non possunt procedere. quid fiet de illa causa? Arg. quòd possunt duo procedere. 65. dist. si fortè. ad instar electionis, vs ī. de elec. quòd sicut. In contrarium vī quòd nō possunt, quia primò constare debet eis de impotētia vel voluntate tertij. sup. eo. c. proxi. & sup. de rescri. scisciatus. vel potest esse quòd habet iustam causam absentiæ. quid enim si posita probaret se non potuisse venire iusta de causa? Cassabitur quod factum est ad instar rei absentis. ī. de re iud. cum Bertholdus. Item qualiter possunt duo citare tertium, cum sit par illis, & par in parem non habet imperium. sup. de ele. innotuit. & ff. ad Treb. ille à quo. ȝ. tempestiuum. si enim teneretur ad eorum citationem venire, ergo si non veniret, possent eum excommunicare, quod non est verum. Ad hoc dicas quòd citare non possunt eum vt veniat, sed admonere possunt vt veniat & rogare: & si non venit vsque ad tertiam [4] monitionem vel rogationem, nec aliquid rescripserit: nel si dixerit se velle interesse, & non venerit: tunc possunt alij procedere, quia præsumitur nolle venire, uel non posse interesse. ¶ & talis præsumptio habebitur pro responsione illius, s. quòd non uelit, vel non possit venire. arg. 3. q. 9. determinatus. & ff. de re iud. l. contumacia. & op. arg. 65. dist. si forte. & sic statim remanet iurisdictio apud alios. sup. eod. c. proxi. & inf. c. proxi. nec ob stat si dicat se tunc nō potuisse venire, quia potuit alij committere vices suas, vel se excusare. inf. eod. pastoralis. §. vlt. nec est inconueniens, quòd vnus delegatus suppleat negligentiam alterius delegati, vt sup. c. proxi. §. textu. sic etiam ordinarius supplet desidiam delegati. ī. de ōm. iud. c. significauit. Item talis iudex, qui negligit iustitiam facere, facit litē suam. 23. q. 2 dominus. & propter negligentiā iudex remouetur. C. de off. præfe. orien. l. si quos, sic & prælatus. 1. q. 1. c. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. meritò ergo cum constet de negligētia tertij duo procedere possunt.

[b] Nuncium.] infra de app. meminimus. & c. ad hæc sicut. argum. contra 2. q. 6. c. non solent. §. eius vero. hodie hæc allegatio locum non habet. inf. de appellationibus. c. vt debitus. in fine.

[c] Pronunciarunt.] & malè ex certa scientia, quia appellauit. vnde non valuit quod postea fecerunt.

a Con-

fic I.de transla.inter corporalia.versus fi.ff.de mil.test. l.si miles.ff.de re.du.l.in ambiguo. ff. de hære.instit.l. quoties. arg.contra. ĩ.de præb.c.inter cætera. & c.dilectus 2.& potius interpretanda est res vt valeat,q̃ vt pereat.ĩ.de ver.sig.c.abbate.& ĩ.pe priui. c.in his. Item arg.ĉ 12.q.2.si quos. ff.de contrah. empt. l.qui tabernas, ff.de lib. causa. l. 1. & l. non solùm. §. 1.& facit ad hoc instit.de adop.§.vlt. arg.contra. ĩ.de cle. ca.cum Vinton. sed ibi solui tur. Item argum.contra. ff quod cum fal. tuto.l.1. §.1. vbi dr, quòd licèt verus tutor auctoritatem præstet cum falso tutore: tñ tenet quod dictum est. Sed illud ideo est, quia licèt plures sint tutores. tñ solus põt administrare.C.de auct.præstan.l.vlt. Vel cũ verus tutor scit se 1 solum esse tutorem. simile huic est, ff. de arbi.l.parui.in fin.& ĩ. de sent. & re iudi. ad probandum. Io. Item arg.quòd vtile vitiatur per inutile. ĩ.eod. c. super quæstionum, §.si verò. vbi de hoc.

† Ca. 3. eo. titu. in 3. cõpil.

† Iurisdõne delegata,nõ ordinaria, vt habeat locũ sequês distinctio,quia ordinaria iurisdictio perpetua est, vt no. ĩ.e. quærenti.

¶ Idem archiepiscopo Toletano.

¶Si iurisdictio delegati expirat in termino peremptorio, quem partibus assignauit, post congruam horam peremptorij, iudex non expectabit contumacem. Si nõ expirat, potest expectare in diem alteram, & iterum citare si vult.

CAP. XXIIII.

COnsuluit † nos tua fraternitas, vtrum cum ad recipiendos testes, depositiones [a] publicandas eorum, vel sententiam proferendam, peremptorie citas † partes, & earum altera se absentat contumaciter die data: an circa vltimam saltem partem diei tibi sit iudex potest facere gratiam post terminum peremptorium alium assignando.

a Depositiones.] idest.dicta ipsorum testium.

b Citandus.] videbatur q̃ peremptorium fuisset circunductum, vt iterũ esset citandus, ff.de iud.l.& post peremptorium.

† Iurisdõne delegata,nõ ordinaria, vt habeat locũ sequês distinctio,quia ordinaria iurisdictio perpetua est, vt no. ĩ.e. quærenti.

in negotio procedendũ: vel in diem expectandũ potius subsequentem: & si expectaueris, vtrum cõtumax iterum sit citandus, [b] cum nõ fuerit dies partibus assignata, pcessum? † Nos autem credimus distinguendũ, vtrũ iurisdictio duret post terminum peremptorium, an expiret in illo. Si durat, in diẽ alteram, æquitate [c] suadente, poteris expectare, nec erit pars contumax peremptorio elapso citanda, nisi gratiam [d] fecerit ei benignitas iudicantis.

¶ Si autem expiret, nisi partes cũ id nouerint, si tibi p̃sentauerint ea hora, qua congruè possis pcedere, ad exequẽdum id, ppter quod eis legitimè terminum [e] peremptoriũ

c Æquitate.] & quidẽ æquum est, & honestum in diem alterum expectare, nec statim debet dici contumax: potuit quidem habere iustam causam absentiæ, & sic reuocabit sententia. ĩ.de re iudi.c.cum Berolduus. nec prætor festinare debet ad decernendum, vt iubeat possideri.ff.de dam.infe. l.si finita, §.fortè, nõ tamen est necessariũ nisi velit in diem alterum expectare.

[Gl.seq.primò ponit vnum, qd iudex põt, cui signat cõtrarium: & illud quod non potest. demum obijcit & obiectioni signat contrarium quod dupliciter soluit.]

d Oratiã fecerit.] ecce quanta pẽs. ĩ. datur iudici circa iudicia, vt possit parcere cõtumaci in præiudiciũ alterius, C. quo modo & qñ iu. l.1. ff.de arbi.l.si cum dies, §.si quis ex litigatorib.non. n.quicquid a iudicis potestati permittitur, id iuris necessitati subijcitur, ff. de iud.l.non est iam quicquid. & est contra id 3. q.9. vlt. Item licèt iudex possit parcere in ferendo sniam termino constituto, non tamen põt ei parcere in expẽsis & sumptib. alioquin ipse de suo restituet expensas, C. de iu. i. tancinus. Sed vr, quòd de iure mero teneantur expectare viq; in diem sequentem. ff.de ver.ob.l.q. hoc anno. 3 vel q̃ saltem in suprema hora diei possit iudicare, 2. q. 7.l iduu n. & hoc ideo, quia iudex matutino, vespere, & mane, & meridie iudicare põt. ĩ aut.de iud.§.sed.hõit coll.6. Sed contra vr. ff.de orig.iu.l.1.§. & quia. vbi dicit, quòd incõgruum est quòd iudices vesperè sedeant, stat potius authentico. Vel dicas quòd non est contra, quia ibi dr quòd incõgruum erat magistratib. hora vesperina in publico esse, & ideo imunti fuerint quinq; viri qui eorũ vice illa hora fungerẽtur: & sic potius cõcordat, & sic viq; ad suprema horam ante noctis tenebras iudex pcedere potest, vt hic in fine dicit, honestũ tamen esset iterum ipsum citare ad superandam malitiam eius. simile ĩ. de do. & commu. prout, ar. ff. de iud.l.pol. edictum.

[Gl.seq.signat contrarium, & soluit.]

e Terminum peremptorium.] nisi terminus peremptorius sit statutus ad sniam audiendam, non valet sua in absentiam partis alterius. ff. quæ sen. sine ap. resci. in l. 1. §. item edicto. arg. cõtra. C. qdo. & qñ iud. l. 2. sed lex ista cõtra loquit, cum iudex partes in p̃sentia tua monuit, vt certo termino comparerent ad sniam audiendã, & tunc si qua pars non veniat, reuera cõtumax est, & snia tenet, licèt peremptorie per edictum nõ fuerit monita: alia lex loquitur cum absens citatur per edictũ in absentia.

2 Et alibi dicit. Omnib. magistratib. cõcessa est, nõ dicit iurisdictionem vel in dictã iurisdictionem suam, &c. ff. si quis in ius vo. nõ ierit. l.1. in prin. Io. And.

ĵ Illud in obligatiõe, hoc secus ppter iudicis contemptũ. ff. de arbi. l. Celsus. Ioc And.

a Ex aqua

ret alias committi, ne pars aduersa pp huiusmodi suspicionē recusaret illos iudices, & imperaret cautam alijs committi, coram quibus oportuisset ipsum R. postmodū litigare. & ita est arg. quòd quis debet ꝓuidere ea q̄ possunt facere p̄ ipsum sicut ꝓ ipso arg. 11. q. 1. ea persona. ver. ne obijciatur, &c. ff. loca. l. si quis domū. §. 1. & ī. de procu. c. 1.

a Consenserit.] s. pars aduersa, nā ipse R. cogitur litigare coram eis, cum in eos semel consenserit, & ipsos impetrauerit. ī. eod. ca. super quæstionum & 3. q. 3. offeratur. & 4. q. 3. c. si testes. §. venturis. videtur tamen quod ipse R. eos possit recusare pp nouam causam, sicut eius aduersarius absurdum enim esset iudicium in vnam partem declinare, & non in alteram. ff. de arbit. l. si cū dies. §. si arbiter. in fi. arg. ff. qd quisque iuris. l. 1. & meritò poterant recusari propter familiaritatem ff. de aust. tu. l. quod dicimus. in fi. & C. de his qui ad eccl. con. l. vltim. §. si cubi. & 3. q. 5. constituimus.

ca mandamus quatenus si est ita (nisi postquam familiaris eius est effectus, litigare consenserit [a] coram illo) in causa secundum priorum † continentiam literarum (ratione præuia) procedatis: alioquin [b] partes ad priorum iudicium reuertantur [c] examen.

† priorem.

¶ Idem priori S. Fridiani.

¶ *Delegatus Papa sententiā suam exequi potest vsq; ad integrum annum, hoc dicit, & est casus singularis.*

CAP. XXVI.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. compila.

QVærenti † quid per censuram ecclesiasticam: † & infra. ¶ Si verò delegatus à nobis excommunicet illū, qui rei iudicatæ parere contemnit: licèt aliquibus videatur, quòd suo fit functus officio, [d] vt vlterius non habeat ex delegata sibi iurisdictione processum: alii autem dicant quòd iurisdictio eius duret, donec sententiæ pareatur, [e] vt interim absoluere possit parere volentem. ¶ Nos tamen per æquitatis [f] semitam incedentes, præsentiū auctoritate statuimus, vt delegatus à nobis, non solum vsque ad quadrimestre [g] tempus, qđ ad soluendū debitum à lege reo conceditur: sed vsque ad integrum [h] annū, iurisdictionem sibi commissam, ad exequendum sentētiam, valeat exercere: sicut obseruatur in illo, qui ante litem contestatam contumax inuenitur. Not. quòd deleg. à Papa vsque ad annum potest exequi sententiam suam, & non vltra: Item in pecuniarijs causis dantur quatuor menses condemnatis ad soluendum debitum.

† Et quid per censurā ecclesiasticā intelligatur, traditur in c. quærenti. ī. de ver. sig.

† Et ita notat, quòd ex noua causa superueniente iudex pōt reuocari. Facit ad hoc l. 1. ff. de ven. inspi. & ff. de vete. iure enuc. l. 2. §. sed quod.

Cū a media semper gaudebam ludere forma.

Maior. n. medijs gratia rebus inest. & illud:

Medium tenere beati.

[Glossa sequens distinguit personales, & criminales actiones: in primo membro signat contrarium. & soluit.]

a Aptius est huic propositio illud Horatij. Et modus in rebus sunt certi denique fines, Quos vltro citroque nequit consistere.

b Alioquin.] i. si cōsenserit litigare coram illo, postquam scivit illum effectū fuisse familiarem. ī. eo. c. gratum. & ī. de testi. c. cum venissent. sup. de elect. c. cum inter canonicos. & ff. de iur. omn. iud. l. est receptum, & si non consenserit, dummodo consentire velit, non valent istæ literæ, vt sup. eo. c. cum inter. Ber.

c Reuertantur.] hoc iustum est, vt reuertatur ad eum quem iniustè dimisit. ī. de appell. cum in ecclesia. & in expensis aduersario cōdemnabitur insuper. ī. de appel. c. vt debitus. & ī. de rescript. c. vterum. 1

d Officio.] sup. eo. c. in literis. ff. de re iud. l. iudex. & ī. de iura. ca. at si clerici, in fine.

e Pareatur.] cum effectu. ī. eod. c. in literis. & ī. de cle. non resi. c. relatum.

f Per æquitatis semitam.] placet ergo media via domino Papę. arg. ff. de acq. re. domin. l. adeo §. cum quis. Vnde versus.

g Quatrimestre tempus.] In personali actione dantur quatuor mēses reo ad soluendum. C. de vsur. rei iud. l. 2. & 3. & si minus tempus daretur, suppletur a lege. ff. de re iudi. l. 4. §. si quis. argum. contra infra de re iud. quod ad consultationem. & ff. de re iud. l. 2. vbi dicitur quod tempus illud potest arctari & elongari à iudice. Sed illud intelligitur fieri cū causæ cognitione & iusta de causa: aliàs nō dēt arctari. & in illa, quod ad consultationē sponte recipit terminū breuiorē. In reali vero actione statim si dixerit reus se velle parere sniæ alias post x. dies si non fuerit appellatū dēt sniæ mandari executioni. arg. Inst. de offi. iu. l. 4. 1.

3 Et in criminali statim mandāda est executioni. arg. de pœ. dist. 1. desiderant. aliàs incipit, Adā. C. de pœn. l. cū reis. sed hoc est verum gñaliter, nisi in casib. qui notantur 11. q. 3. cum apud. Et cōs illud quadrimestre datur a die latæ sniæ si non est appellatum, vel si est appellatum à die confirmationis sententiæ. C. de vsur. rei iud. c. l. 1. & confessus hēt hic tēpus à die confessionis. ff. de cōfes. l. certum. §. vlti. sed si confessus fuerit de crimine, non statim mādabitur sententia executioni, donec pronuncietur crimen contra ipsum, sed in vinculis teneri debet. ff. de custo. & exhib. re. l. si cōfessus. & 2. q. 1. nos in quemquam.

3 Et tunc executio in re, si restitui possit: aliàs cauebit condēnatus de restituēda intra certū tēpus, re vel æstimatione vt ibi. Non ob. ff. de vsu. l. in fidecommissi. & ff. qui met. cā. ité si cū exceptione. §. quòd si homo. quia in prima. l. agebatur actione ex testamento, in secunda actione quod metus cā, quæ personales sunt secundū dum Inn. & Ho. Io. An.

1 Et ita notat, quòd ex noua causa superueniente iudex pōt reuocari. Facit ad hoc l. 1. ff. de ven. inspi. & ff. de vete. iure enuc. l. 2. §. sed quod.

QVærenti.] Diuiditur quia in proposita quæstione, primò ponitur prima opinio vsque ibi, Alij. Secundo vsque ibi, Nos tamen. Vbi ponit solutionem, si licet interlocutorio quartam opinionem: ibi, non solū. Abbas.

CASVS. Iudex delegatus à Papa tuli sententiā definitiuam, & quia condemnatus non parebat sententiæ, ipsum excommunicauit: quærebatur vsque ad quod tēpus iudex posset ipsum excommunicatum parere volentem absoluere: quidam dicebant quòd cum functus sit officio suo, vlterius non potest ipsum absoluere. Alij dicebant quòd iurisdictio illius durat quousque paratur sententiæ, vt semper possit illum absoluere volentem. Papa nec primam sententiam nec secundam sequitur, sed statuit quòd iudex delegatus ab ipso nō solum vsque ad quatuor menses, quæ dantur condemnatis ad soluendum debitum, sed etiam vsque ad annum iurisdictionem suam poterit exercere: sicut seruatur in illo, qui ante litem contestatam contumax inuenitur. Not. quòd deleg. à Papa vsque ad annum potest exequi sententiam suam, & non vltra: Item in pecuniarijs causis dantur quatuor menses condemnatis ad soluendum debitum.

ADDITIO. Et ista supradicta clarè habentur per hos versus:

In personali post menses quatuor: in re
Protinus est omnis sententia perficienda,
Sic in criminibus: sed casus excipe quosque:
Confessus, pregnans, iratus, & insula, furens.

Horū declarationem habet, 11. q. 1. c. cum apud. in gl. [Gl. seq. obij. it, & soluit. Secundò quærit, arg. pro & contra, & soluit.]

h Ad integrum annum.] sed quare non potest exequi sententiam suam post annum, cum iudex semper teneatur sententiam tueri. ff. ne vis fiat ei qui in pos. mit. l. 1. nam iudex quantum ad futurum tempus prospicit. l. 1. nā iudex quantum ad futurum tempus prolex loquitur de ordinarijs, ne vis fiat ei, &c. aliæ duæ leges loquuntur in seruitutibus, quæ debentur in futurum:

tarum: sed hic loquitur de legato cuius iurisdictio nō est perpetua, sed intra certas metas temporis finitur, secundùm quod hic dicit. Sed pone quod post sententiam victus inquietat victorem, nunquid prior delegatus debet adhuc cognoscere? Videtur per hanc decr. sic: cum iurisdictio duret vsque ad annum, quia non videtur possessionē adeptus qui eam statim amisit ff. de acq. pos. non vī. arg. ff. de hęre. vel ac. vē. l. 2. §. pueniſſe. & §. illud. quia cū effectu peruenisse dī, vt ibi: sed contra videtur, quia functus est officio suo. ī. eo. c. in literis. & ff. de re iud. l. iudex. & quia istud ad ordinarium spectat ī. de ap. c. cū teneamur. Item quia hic noua iniuria est, & ideo noua interpellatione opus est. ff. de except. rei iudi. l. si mater, §. 2. pōt dici quòd licèt sit noua iniuria, tñ sequela est præcedentis facti, vnde ad ipsum spectat. arg. ff. de iust. l. quicumque §. pen. aliter deluderi viderentur dicta iudicum. ff. ne quis in lo. publ. l. vlt. & ī. de ma. con. contra intendit. eccle. cor. & satis vī, quòd saltem vsque ad annum possit cōpescere contradictores, & qui nō patiuntur illum quietè possidere excommunicando illos ēt generaliter, sed nō assumendo aliquam cognitionē vlterius. Ad iudicem. n. delegatum spectāt, quæ accidūt ante sententiā, sed post sententiam nullam cognitionē assumere dēt, cum iam non hēat nisi meram executionē: vnde non valet si cognoscere vellet vt iudex. C. de execu rei iudi. l. si vt proponis. ea vero quæ accidunt post sententiam, spectant ad ordinarium, quia non agitur ex prima causa, sed ex noua.

[Glo. seq. reci. per q. an excommunicatum pro cōtumacia iudex post annum absoluat. primò & tertiò arg. quòd non. secundò quòd sic, vltimò soluit.]

a Ante litis contestationem.] videtur quod si iudex delegatus ante lit. contestat. excommunicet aliquem pro contumacia, quòd post annum ipsum absoluere nō possit. Sed cōtra. ī. de offi. iud. or. pastoralis. vbi successor in honore & onore absolvit. Item iudex cœpit exercere iurisdictionem suam, vnde perpetuata est. ī. eo. licet. & ī. eo. gratum. & ita post annum potest absoluere, & quandocunque: quia ecclesia nulli claudit gremium suum. C. de iudi. Tri. l. vlt. arg. contra quòd post annum absoluere non possit. 11. q. 3. rursus. & e contrario. Sol. dico quòd post annum potest illum absoluere quandocunque, & procedere in causa, quandocunq; ille fuerit absolutus. & quod dicit hic, quod post annū nō pōt illum absoluere, intelligitur de eo qui excōmunicatus fuit post diffinitiuam sententiam, cui non parebat, vnde fuit excōicatus iste; & talis post annū absolui non pōt ab eodem, quia iurisdictio expirauit in totum, & quo ad executionem omnino; sed vbi qs excō municatur ante litis conte. vel post litis contest. ante sententiam diffinitiuam semper pōt absolui, quia iurisdictio durat vsque ad sniam latā & executioni mandatam, & intra annum post sniam. & ista lra sic intelligitur, si aliquis iniuriam est, qui queritur actiōe reali, actor dēt mittere i possessionem rei petitæ cā rei seruandæ: & si contumax venerit intra annū à tpe interlocutoriæ latæ, recuperat possessionē; post annum non recuperat possessionē, sed audit de proprietate: odē mō delegatus vsq; ad annum suam suam executioni mandare pōt. poſtea verò non pōtē in hoc attendit ista similiendo.

S Vper quæstionum.] Diuiditur istud principium vsque ad §. Verùm. Primò ponit tenorē cōstitutionū, quæ prię videbantur vsque ad §. Intētionis. & ibi declarat intentionem suam vsque ad §. Verùm. Abb. Sic.

¶ CAP. XXVII.

S Vper † quæstionum articulis, de quibus

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cōp.

§ al. ante litis cōtestatū.

te litis [a] † contestationē contumax inuenitur.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Delegatus Papa potest principium, medium & finem causæ coniunctim & diuisim subdelegare. hoc dicit vsque ad §. verum.*

nos consulere voluisti, taliter respondemus: quòd per constitutionem in nostram [b] consultationi [c] † Alexandri Papæ nullatenus derogatur, [d] sed illa per istam exponitur: imò in ista verius, quæ in illa fuerāt prętermissa, supplentur. Ipse namque respondit: quòd si super causa, quę alicui ex Apostolica delegatione committitur, à personis ecclesiasticis, vna, vel pluribus, quibus delegatus (vt parcat laboribus par-

† In aliquot vetustis ita: constitutioni Alexādri Papæ prædecessoris nostri nullatenus, &c.

CASVS. Casum huius dec. colligit ex vltimo §. eius ergo, &c. hoc mō: quidā impetrauit cām cōmitti a dño. Papa culpā iudici delegato, delegatus iste reseruat a sibi diffiniti ua snīa, committit audientiam cauſę qui busdam reo absente & ignorāte. Isti sub delegati citauerunt reū, ipse comparuit corā eis, & quia ipsi dati erāt sine cōsensu ipsius, appellauit ad sedē Apost. occasione cuiusdā decre. Inno. in qua dī: Licèt delegatus cām sibi cōmissam ap. re. non possit alij cōmittere sine prouocationis obstaculo, tñ si delegatus Papæ vel alius iudex quicunq;, ad aliquē certum articulū aliquē deputauerit auditorē, ab illo non poterit appellari, dūmodo de partiū detur assensu. Colligebatur a prio tenius: ergo si non fit de assensu partiū, ſ̄ ōt appellari. Vnde appellauit iste, qa illi non erāt dati de ipsius assensu, cuius tenor ponitur in §. nos igitur. vsq; ad §. intētionis. Ex parte aduersa dicebatur, q̄ talis appellatio nō valebat per decr. Alex. in qua dī, q̄ si delegatus a Papa committit alicui audientiā causæ sibi cōmissæ, vt testium examinationē, sibi diffinitiuā sniā reseruata, & ab illo appellari cōtingat, delegatus prextu huius appellationis cām indiffinitam relinquere non tenetur, cuius tenorē ponit in principio cap. ver. q̄ si super. vsque ad §. nos igitur. Istę dec. videbantur prię. Dubitatio istius prietatis delata est ad Cātuarien. archiepm, vnde ipse sup hoc duas qōnes fecit dño Papæ. Prima est, vtrum per dec. Inn. derogatum sit decre. Alex. Secunda fuit, vtrū appellationis illius q̄ appellauerat occasione ptōnis Inn. sit deferēdū. Sup his duobus articulis rōdet Papa, & primò, ad primū dicens, q̄ per constitutionē Inn. nō derogatur dec. Alex. imò in constitutione Inn. supplētur q̄ in dec. Alex. fuerāt prætermissa. Et subijcit statim tenorē illius vsq; ad §. nos aūt. & ibi ponit verba cōstitutionis Inn. dicēs, q̄ licèt is cui cā cōmittitur ap. re. non possit eā sine pronunciationis obstaculo delegare, tñ si aliquē articulū deputauerit alicui audiēdū, ab illo nō poterit appellari, dūmodo de partiū detur vel recipiatur assensu. Sed si delegatus ipse prmittit exordiū litis, vel finē cāę, vel totū negotiū ab illo, tamq̄ a iudice poterit prouocari. Postea verò in §. intentionis declarat Inn. intentionē, q̄ habuit in constitutione illa, licèt is cui dicēs q̄ delegatus ab ipso pōt cōmittere principiū & finē & medium causæ sibi commissę, cōiunctim uel diuisim prout q̄ ei vtilius fuerit expedire, ut iudicialis auctoritas valeat liberius expediri nō obstāte qd dī in lege, ſ. q̄ iudex dēt cognoscere per ipsum in principio, in medio, & in fine, quia ipse delegatus antequam ferat sententiam, videre debet omnia, quæ acta sunt diligenter. & hoc usque ad §. verum.

b Nostram.] quæ ī. sequitur. & incipit, Inter vos, &c. & protenditur vsque ad §. intentionis.

c Cōsultationi.] q̄ est s. e. e. cū te cōsulēte. & ista ponit statim, ſ. ibi, si sup cā, &c. usque ibi, nos aūt statuimus.

d Derogatur.] imò corrigit qui interpretatur. ff. ad Ter. l. 1. §. qui operas.

[a] Cōtest. nota in §. li nō pcepta. in cl. pręcipientēm authēt. ut nulli iudic. colla. 9. glo. in l. si ut ponis. C. quo, & qui. ſ.

a Con-

a Committit.] lit. contestat. vt probatur. ff. § porro. ver. vide ff. sortiu.

b Interposita] ad Papam scilicet.

[Gl. 4. q. signat contrarium, & remittit.]

c Non possit.] arg. ff. eo. lit. prox. i. fi. sol. vt ibi. ff. eo. cum Rod. fi.

d Prouocationis.] hoc ideo dicit, quia nullus pōt cōmittere causam appellatione remota, nisi princeps: quia priuilegium est principis ff. a quib. app. non licet. l. i. in fi.

e Quicunq;] ergo si ordinarius delegat aliquē articulum cause alicui, ab eo appellari nō pōt, nisi modum excedat, prout sequitur i hac. ADDITIO. Nec etiā recusari potest pro eo q̄ sit suspectus, quod verū est, si de cōsensu partiū datus sit. ff. de appell. ex consensu.

f Executorē.] executor dr̄ ppriē q̄ rē iudicatam ducit ad effectū. C. de exec. rei iu. l. i. executorem. & talis executor partes iudicis sibi vendicare non dēt: quia non habet aliquam cognitionē. C. eo tit. l. vlt. vt ppōnis. Hic āt improprie dr̄ executor, qui aliquē certū articulū examinat, & de eo cognoscitiō similis, nō tā cognitorē q̄ executorē, puta de aliqua exceptione, verū testis sit admittendus, vel de aliquo cōsimili, ita quòd nullam iurisdictionem habeat. sed tantum ex quatur mandatū, & faciat q̄d iniūctum est, & si quid dubij, fuerit, debet referre delegato, & a tali non appellatur, nisi modum excedat, vt hic dr̄. Et posset fortitan dici, quòd talis auditor habet iurisdictionem & coercitionem. arg. ff. eo. c. ex litteris. & tū non potest ab eo appellari, nisi modum excedat. Hodie verò nullus potest appellare ipso iure, nisi ipse grauetur qualitercunq; sit iudex, & in quocunque articulo potest appellari ab eo. cui commissa est iurisdictio cum cognitione, si aliquam partem grauauerit. ff. de appel. vt debitus. & ideo nihil operatur quod dicit, appellatione remota.

g Modum excedat.] quod si fecerit, appellatur ad delegatum, non ad delegantem. ff. eo. § porro.

h Dummodo.] supple, nec potest recusari, dummodo, &c. quod patet in § verum. vel Papa ostendit qualiter constitutio sua sit intelligenda.

i Recipiatur assensu.] hoc videtur obuiare. decre. Alex. à contrario sensu.

[Gl. seq. reciatur per q. quid sit litis exordium.]

k Litis exordium.] exordium litis pōt appellari quo ad perpetuandum rescriptum, citatio. § eo. gratū. & ff. eod. licet. & ff. de off. leg. vlt. & ff. de soc. cōp. ppositi. & C. de pōs. xxx. vel. xl. an. sit a rē. relq̄ quod faciē dum rē litigiosā oblatio libelli reo insinuetur. C. de litis. auth. litigiosa. ppriè verò exordiū litis, est litis contest. tunc enim præstatur sacramentum de calumnia. ff. de iura. calum. cum causam. quod debet fieri in exordio litis. C. de iura. calum. l. cum iudices. & ex tunc idest, post lit. contesta. tenetur de fructibus etiam bonę fidei possessor. C. de rei vendicatio. l. certum.

l Causę finem.] idest, cognitionem cum calculo sententiæ, quæ imponit finem causæ. ff. de arbi. l. diem autem. ff. de re iudic. l. ff. m Prouoci.] si grauet: alias hodie ante sententiam non appellatur. infra de appel. capit. vt delitus. & capi. interposita.

n Per iudicem.] ex hoc probat, quòd is cui cōmittitur litis cōtestatio, & causę decisio. iudex est, & ab eo potest appellari.

o Diuisim.] idest, vnam partem vni, & aliam alij.

[Gl. seq. per q. an iudex appellationis deleget.]

p Alij delegare.] nisi causa sit criminalis, quæ non delegat. i Ar. 9. q. 3. fi. uo. vbi dicitur, in conspectu omnium, &c. licèt à principe possit delegari. 2. q. 4. illud. & ff. de test. l. 3. § item diuus. vel nisi sit iudex appellationis, qui secundū leges nihil potest delegare. C. de iudic. Auth. ad hæc. secundum canones secus est. de quo autem hic fit mentio cui delegatur per hanc decretalem quod delegatus quicunque sit, vel causæ principalis sine appellatione potest committere vices suas secundum tenorem huius decretalis.

[Gl. seq. differentiam ponit inter leges & canones.]

q In principio.] Istud obtinet cum leges vt iudex coram eo in principio faciat litem contestari, & per se ferat sententiam: media verò committat consiliarijs suis sed semel etiam audiat negotium in medio. in Auth. vt decis. seu sine eorū. § illud. & § seq. coll. 5. in Auth. de exhi. reis. § si vero. coll. 5. & C. de iud. Authen. ad hæc. secundum canones aliter, vt hic dicitur. Item secundum leges tantùm suis consiliarijs committit iudex examinationem, vt in dicta auth. ad hęc. & in Authen. de iud. § si quis autem. coll. 6. secundum canones committit cuicunque vult. ff. eod. c. pastoralis.

r Inuestigare.] hoc non habet locum quando committit finem.

VERVM. Continuatur iste § ad præcedentia nam dixit Papa, quòd per suam constitutionem non intendebat derogare constitutioni Alexandri: quia principalis intentio sua fuit prout habetur in ver. intentionis. Sed quia posset dubitari, an & quando posset appellari à subdelegato, subijcit istum §.

CASVS.

† In causa appellationis multa ſa liubriter cauit concil. Trid. ſeſſio. 13. de refor. c. 1. & ſeſſio. 24. de refor. c. 10. & c. 20. & alijs locis

Executor qs dicatur, & quales eius partes.

† In quibuſdā manuſcriptis ita: ad diſcutiendū aliquē, &c.

Exordium litis tripliciter dicitur.

† Vide tex. in l. à iudice C. de iu. & gl. in l. ſæpe audiui. ff. de off. præſi.

r Add. quæ cauſæ & articuli poſſit delegari ff. l. 1. & ibi Bar. ff. qui & à quib.

a Si causa sit ei.] maximè: quia idem esset si non sit remota; quia vtroque casu appellatur ad eum, & non ad papam, & quia ipso iuro hodie remota est ante sententiam. ℣. de appel. cap. vt debitus. Alij contra dicunt quòd si non est remota appellatio in literis, appellatur ad papam omisso delegato ipsius: sic potest appellari ad papam ab alijs iudicibus quolibet medio omisso, quod prius dixi, verius credo. arg. ℣. eod. capit. in princ. ver. quòd si super. & c. cum te cõsulente, &c.

b Appellaretur.] ad papam.

† Al. itacui media causę committit. aliis itacui media causę cõmittunt.

c Auditor.] talis potius dicitur habere notionem, quam iurisdictionem. ff. de re iudi. l. prætor ait. in princ. & dic notionem, idest cognitionem & iurisdictionem. ff. de verb. sig. l. notionem.

d Meritò.] supple, vel recusetur pro eo quòd meritò, &c.

e Consultationem præmissam.] scilicet Alexandri, quæ ponitur in princip. vers. quod si super causa. & hic interpretatur in quo casu illa intelligatur.

QVEM VERO. Continuatur potius ad §. verùm, quam ad §. præcedentem, nam ibi fuit dictum quòd ad hoc vt non possit recusari subdelegatus, seu auditor, deputandus est cum partium cõsensu sed ne crederet aliquis quod de necessitate esset requirendus partium consensus, subijcit papa istum §. Abb. Siculus.

CASVS. In .pxi. §. ver. pro eo quòd mãdati fines excedat, uel meritò sit suspectus. & in illo §. verùm dixit, nisi mandati fines excedat, vel meritò sit suspectus. vnde ne uideat recusari, proinde statuimus ut de partiũ detur uel recipiatur assensus per hoc uidebatur ꝙ simpliciter posset recusari, nisi datus esset de assensu partium. sed hoc non est uerum, & ideo dicit: Si deleg. aliquem deputauerit auditorem etiam sine assensu partium, neutra partium poterit recusare, nisi coram delegato iustam recusationis causam ostendat.

[Glo. seq. tangit corã quo causa suspicionis tractari debet.]

f Coram eo.] ideſt, coram delegato a papa: & ideo in isto casu causa suspicionis non probatur coram arbitris, cũ alias generale sit, quòd causa suspicionis probari debet coram arbitris. ℣. de appe. cap. secundò requiris. & c. cum speciali, idem credo si ordinarius delegat causam.

SI VERO. Continuatur iste §. ad §. porrò. nam ibi prosecutus fuit actor quando appellatur ab vno delegato, hic quando fuerunt duo delegati, & unus committit alteri uices suas. Diuiditur, quia primò potuit unum dictum. Secundò ibi. Quia illius rõnem assignat. Tertiò: ibi: Vnde, ponit quãdam illationẽ. Abb.

nos appellari, debebit. Cum autem sibi aliquid de iurisdictione reseruat: si causa [a] sit ei appellatione remota commissa, non ad nos, sed ad eum poterit de iure appellari. Vnde si forsan appellaretur [b] ab eo, cui mediũ † causæ committitur: siue cognitor aut executor dicatur, vel (quod melius est) auditor, [c] pro eo quod vel mandati fines excedat, vel merito [d] sit suspectus: nihilo minus tamẽ delegatus à nobis, iuxta consultationem [e] præmissam, causam poterit diffinire, vt parcatur laboribus partium, & expensis.

¶ Auditor datus sine partium consensu recusari potest vt suspectus, non tamen sine causa. Abb.

¶ Quem verò delegatus a nobis deputauerit auditorem, neutra partiũ

CASVS. Dictum est supra in §. nos autem. quòd delegatus a papa cui causa commissa est ap. re. potest committere alij vices suas, & potest cognoscere. Hic §. isto ostendit quòd istud nõ est generaliter verum hoc modo: Duo sunt a principe delegati ap. re. vnus committit alteri vices suas. Iste qui recipit iurisdictionem à socio suo, delegatus est a papa appel. re. non tamen potest alij committere vices suas, nec procedere ap. re. ℣. quis dicatur in literis quod alter in causa procedat sine reliquo appel. re. si non possunt ambo pariter interesse: & redditur ratio: quia quod potest ex iurisdictione sibi à principe delegata, non potest cum iurisdictione a condelegato commissa vnde in hoc casu si appelletur, ab isto ad papam est appellandum, non ad delegatum, propter rationẽ superius assignatam in §. porrò. qa totam iurisdictionẽ consocius sibi commisit.

† Facit ad hoc l. apertissimi. & l. cũ specialis. C. de in.

poterit recusare, nisi coram eo [f] iustam recusationis causam ostendat.†

¶ Si vnus ex duobus delegatis principis cum clausula appe. re. subdelegat alteri acceptanti, non potest acceptans subdelegare, nec appel. re. procedere, quod tamen ante acceptationem poterat. & si ab isto fuerit appellandum, appellabitur ad Papam, etiam si fuerit subdelegatus non in totum, hoc dicit secundum veriorem intellectum.

¶ Si verò duo sunt a principe delegati, & vn[9] committit vices suas g alteri, ille nec potest h (nec † debet) appellatione remota procedere. nec cãm alij delegare: i † quamuis in commissione facta duobus cõtineatur expressim, vt appellatione remota alter possit

g Vices suas.] simpliciter cõmittens vices suas, totum cõmisisse videtur. ℣. de iur. pat. c. ex literis. & ℣. de do. c. pastoralis. 1. & ar. opt. ff. de tut. l. 3. in fi. & C. de execu. tutel. leg. 2. & opp. ar. ℣. eod. cap. venerabilis. vbi est hoc expressum, quia functus est officio suo uices suas committendo, ut ibi dicit.

† Hæc duo verba: nec debet, desunt in antiquis.

† Vide text. in l. 2 iudice. C. de in

h Nec põt, nec dẽt ap. re. procedere.] hodie nõ hẽt locum hoc quod dicit, non potest appellatione remota procedere; quia ipso iure appellatio remota est. ℣. de ap. c. ut debitus. & ita propter hoc non utitur iurisdictio. istius, qui recipit commissionem à socio: quia & si utitur sua iurisdictio per alterius commissionem, relaxatur ipso iure, ut ab illo non appelletur, nisi grauetur per illam decre. ut debitus.

ADDITIO. Alij contradicunt, quòd si non est remota appellatio in literis, appelletur ad papam omisso delegato ipsius, sicut potest appellari ad papã ab alijs iudicibus quolibet medio omisso. quod prius dixi, uerius credo. arg. ℣. eod. in princip. versi. quòd si sunt, &c, & c. cum te.

[Glossa. seq. ponit dictum, cui signat contrarium, & soluit. ponit secundùm, alleg. duo iura contraria. iu contrarium allega. 3. ponit 5. alleg. unum capitulum incõtrarium allega. duo iura, & alia duo ad similia per conuersum.]

i Delegare.] hoc. n. non potest, cum sit delegatus ab alio quã a principe. ℣. de appel. cum causam quæ. ff. de offi. procon. l. legatus & C. de iud. l. 3 iudice nisi delegatus sit ad uniuersitatem causarum. ff. de iud. l. cum prætor. §. 1. ff. quis & a quo appel. l. 1. arg. cõtra. ℣. de re iud. c. cum Bertholdus. sed illa non tenet in hoc p de-

a Concur. tex. in l. fin. ff. de vi. tri. & oleo lega. to.

ere.prædictã,ĵ.de app.c.cũ causam,q. Itẽ hic hẽs quòd minus dignũ trahit ad se magis dignũ,arg.ĩ.de temp. ord.c.literas. 1. & ĩ.eo.c.cum super. arg.ꝙ ĵ.de cõse. eccl.vel alta.c.ꝙ in dubijs.& ĵ.de celeb. miss.c.cũ Martha.§.præterea põt dici,& C.de pet. hære. hæreditas.& 13.q.2. non æstimemus.& ff.de sol.l.ĩ alieni. & C. de app. l.ꝑcipim⁹. §.vlt.Itẽ hẽs ꝙ cũ res transit de vna psona ad aliã,nõ transit cũ suo priuilegio, vel sua cã vel honore vel onere. sic 12.q. 2.qui manumittit. Arg.ꝙ 16.q.1.si qs laic⁹ & ĵ. de pig. ex literis.sic qnq; aliquod ius ineficax est apud vnũ,& si ille mandet illud ius alij, efficax est apud illũ.ĩ.de elec. c.suffraganeis.ff. de noua.l.doli mali.

¶ Vbi Dñica trahitur ad sabbatũ, sed illud facit necessitas & continuatio ieiunii, posset etiã dici quòd quoad ordines sabbatũ digni⁹ est ꝙ Domica. Io. And.

† sua.

procedere sine aliquo, si non possunt[a] ambo pariter interesse. ¶ Quia quod potest ex sola iurisdictione sibi †à principe delegata,nò potest cum iurisdõne sibi à condelegato cõmissa. Vnde si ab eo fuerit appellatum, licet aliquibus[b] visum fuerit, ꝙ ad condelegatum valeat appellari:nobis tamen videtur, quod ad primum[c] duntaxat appellandũ est delegantem, propter rationem superius[d] assignatam.

¶ *Si delegatus Papæ subdelegat non in totum, pars a subdelegato nõ poterit appellare,ex eo quod datus sit sine suo consensu, potest tamen recusari in ostendendo causam iustam coram delegato, & tunc delegatus dimittet,a quo etiam si noluerit recusationem admittere,appellatur ad Papam.hoc dicit.*

¶ EIVS ER. tus sibi retinuit,põt renocare. ĩ.eo.§.porrò.& per l.§dicta,iudiciũ soluitur.Sed pone quòd vnus delegatorum committit consocio partẽ iurisdictionis, si ille grauauerit partem,ad quẽ appellabitur? ad condelegatum? nõ:quia pareſt illi, & a pari ad parẽ nõ appellatur. ff. de appel. l.1. & 2.q. 6.& anteriorũ.§.illo videlicet. ĵ. de app. dilecti. 2. nec consocius a quo appellatũ est,posset cognoscere,imò si hoc vellet, hoc ipso perderet iurisdictionem. ĩ.eod. cũ super. Argu. ꝙ.ff. qñ app. sit, l.1.§.sed & si præses.& §.ꝑcedẽti ibi appellat ab ordine & præside ad ipsum præsidẽ tũ. argu.17.dist.multis.ibi enim appellatur a metropolitano ad concilium,in quo ipse hẽt interesse: & ita in hoc casu appellabit ab isto ad eũ & cõdelegatũ. Quidã dicũt quod bñ valet appellatio adipsũ & condelegatum, & idem est si vnus committit alij a suo iudice:quia si tunc appellatur ab illis, appellati debent ad ipsum & condelegatũ.arg.huius §.per cõtrariũ sensum. Credo quòd in nullo istorũ casuũ taliter sit appellandũ. Si enim unus vellet confirmare illud quod fecit, & alter cassaret, nihil esset.Dic ergo quòd ad superiorẽ in talibus est appellãdum.ĩ.eo.§.porrò.& quod dicit ĩ. non ad nos, sed ad eum est appellandum, intelligendũ est qñ unus solus est iudex, uel si plures essent, oẽs committunt alij uel uni soli,retẽta sibi parte iurisdictiõis uices suas: alias qualitercunque permisceas, semper est appellandũ ad papam,4 quicquid alij dicant,& hoc idem dicit Laurꝙ rationes præmissas,& idẽ sequeretur quòd unus solus posset ꝓcedere:quod nõ ẽ uerũ,ꝓcipue qñ cã committit simpliciter sine clausula illa,quòd si ambo,&c. sed dicũt,si esset ĩ literis illa clausula, quòd si ambo, uel,quòd si nõ oẽs,&c.tũc põt ꝓcedere delegatus:quia reseruauit sibi aliquid de iurisdictione: quia tunc extat conditio: quia ille a quo fuit appellatum ,non debet cognoscere de appel.sed hoc non credo: quia non intendit papa delegare istis causam principalẽ ,& appellationis Ber.

Delegatus si vnus si partem iurisdõnis consocio cõmittit, & ab eo appellatur,ad quẽ appellari debet.

[Gl.seq.ponit vnã paritatem,circa quã quęrit,& remittit.secundò quærit, & soluit. tertiò quærit.alle.pro.soluit, ponit opi.solutioni contrariam. quartò quærit.alle.pro & contra ponit opi. quam reprobat tenens contrariam. Io. And.]

Delegatus qui interesse nõ põt, uices suas committere põt.

a Si nõ possũt ambo.]hic patet ex isto.§.quòd qñ dicitur in commissione [quod si ambo in causa procedere non poterit,is,alter nihilominus procedat,] ꝙ ille qui non potest interesse,potest committere vices suas. siue ergo apponatur clausilla illa ,quòd si ambo. vel, quòd si nõ omnes,&c. siue nõ apponatur,iudex potest semp cõmittere vices suas,cũ habeat illud a lege. ĵ.c. proxi.& ĵ.de app.cũ causam qua.& C.de iud.l.a iudice. Hic consueuit illud quari,vtrũ cõiudices teneãtur admittere subdelegatum à coniudice suo, qui interesse non põt? 2 Et vr̃ quod : quia iam extat conditio ĵ. eo.c.cor̃.& ibi istam quæstionem explicabimus: Sed illud quærit, an inuitis partibus iudex possit causam alij delegare? Vtiq;: cum hoc habeat à lege,vt dicunt iura prædicta, & ĵ.eo. quoniam. 1. respon.& ita nulli facit iniuriam qui vtitur iure suo.ĩ.de cle. cum ecclesia Vulterana.Sed quæritur utrum delegatus postꝙ cõmisit vices suas in totũ, an possit postea reuocare? Vr̃ quòd sic nã iudicium soluitur vetante eo ꝙ iudicare iussit.ff.de iud.l.iudicium.dicas.quòd si ille cui cõmisit,suscepit subdelegationem, & ea uti cœperit, postea eam reuocare non põt. ĵ.eo.uenerabili. si uerò non uult suscipere.tunc posset nihilominus postea procedere : alioquin potuit eam bene re integra reuocare:quia uerba intelligenda sunt cum effectu. ĵ.de cleri. non residentiam.ff.quod quisque iu. l.1.§.hæc aũt uerba.& ita notauerunt in hoc decr. Inn. iiij.& Gof.ĩ.eo.§.porrò. in uerbo illo, totam. & idem dicit Inn.papa.ĵ.eo.cap. uenerabili.sed sola commissio non sufficit etiam si subdelegatus eam receperit: nisi sequatur citatio quominus eam reuocare possit,& ita sententiauit Inn.ut not. ĵ.decr.uenerabili.quod patet ex eo,quòd mortuo delegato re integra subdelegatus postea procedere non ꝑt ĵ.eod.licet. & eadem ratione mortuo subdelegato re integra delegatus resumit iurisdictionem , hac ratione, quia iurisdictio delegati re integra existente apud subdelegatum non est plene translatum,nec legatus plene dr̃ functi⁹ officio suo,nisi citatione secuta per subdelegatũ,ut patet ĩ decr.uenerabili.T.dixit quòd si subdelegatus recepit subdelegationem,postea reuocari non potest,& idem dixit B.sed postea mutauit, ut ĩ.dicit. Ordinarius qscunque potest reuocare iurisdictionem: in quo casu intelligitur illa lex,iudicium. ; & ff.de offi. procon.l.solent.§.1. sed si partem iurisdictionis delega

2 De hac materia vide Bart.in l. Paulus,ff.de re iud.

; intellectus l. iudicium.

b Aliquibus.] Alexandro in antiqua compilatione, de appel.nos. 5 in eminenti.

c Ad primum,]quia in totum commisit; ergo a contrario si reseruauit sibi iurisdõnẽ, ad ipsũ delegatũ debuit appellari,&hoc põt respicere qđ sequit̃ eius ergo.

d Superius.]ĩ.eo.c.porrò.in prin.

ADDITIO. Quia.s.nihil remansit de iurisdõne penes subdelegantem uices suas simpliciter : & ideo ad ipsum appellari non potest.

EIVS ERGO. Ista §.decidit qõnem principaliter propositam. Et sic decidit tres casus. Secundus:ibi, Qui etiam.Tertius ibi,quod si.Abb.Sicu.

CASVS. Hic tãdet secũdq̃ qõni, & ex his quæ dicta sunt,concludit papa dicẽs, quòd appellatio illius, qui appellauit ad papã occasione cõstitutionis Inn.pro eo quòd subdelegati ipsi dati nõ fuerant de cõsensu illius, non ualuit , nec debuit impedire quominus procederent auditores,nisi primò coram ipso delegato iustam causam recusationis ostenderet,& si tanquam suspecti fuissent meritò recusati,delegatus papæ nihilominus debuit in cã procedere, ac cãm terminare. Sed si delegatus iustã causam recusationis nollet admittere allegatã contra delegatos, sed cõpellebat illum audire coram suspectis,a tali grauamine licitè potuit appellare,

4 Idẽ si duo sint delegati , & vnus deleget totam,& alter eidem vel alteri partem fm Io. alle. C. de app. l. ꝑcipimus.in fi.Io. And.

5 Et hr̃ in recomp. c. 36. nec ponitur i hac Gregorii compilatione,cũ hic ei deroget.

&

& quicquid factum est post illam appellationē, debet in irritū reuocari. Hāc cōclusionē sumit ex tribus §. proximis. §. porrò, in prin. vbi dicit, q̄ si appellet ab eo cui medius causæ, &c. & §. si verò. vbi idem dicit à contrario sensu. ver. nobis tñ vīquòd ad delegantē, ergo à cōtrario sensu si nō cōmisisset vices in totū, appellandū esset ad cō delegātē. & ex §. quē verò. vbi dicit; si delegatus, &c. Not. q̄ iudex delegatus de cōsensu partium datus recusari nō pōt, si forte ex noua causa. ℨ. eo. insinuante. Itē cū delegatus aliq̄d sibi de iurisdictione reseruat, ad ipsū est appellādū, q̄n totū cōmittit, ad Papā est appellandū. Itē recusatio suōdelegati probari dēt coram delegato. Itē q̄cquid fit post appellationē legitimam, reuocandum est.

a Eius ergo.] concludit ex p̄missis tribus, §. porrò. §. quem vero. & §. si vero. & est arg. à toto in quātitate. sic ℨ. c. j. xi. §. 1. & 9. q. 3. cū simus. & hic respondet secundo articulo quæstionum.

b Commisit.] lite coram se prius contestata. & idē est ante litis contestā.

† audire, in antiquis.

† poterit.

† quia quod post, & c. al. quidq̄d post &c.

c Recepti.] nec poterat recusari, nisi, &c.

d A tali grauamine.] & reuera a grauamine: q̄a periculosum est sub iudice litigare suspecto. 3. q. 5. q̄ suspecti. & j. de appel. cum speciali. e vnde quicquid fit post appellationem legitimam, debet in irritum reuocari. sup. eod. cum causam, & hic in fin.

g Concor. tex. in l. aptissimi. C. de iud.

Pastoralis.] Hæc prima pars diuidi pōt in tres partes. Nam in prima ponitur decisa consultatio. In secunda ibi, Consultationi. ponitur responsio. In tertia: ibi, Delegatus. quædam instructio. Bened. Capra.

CASVS. Aliquis est delegatus à principe, & ipse committit alicui vices suas ille non vult suscipere subdelegationem: quæsiuit ep̄s Helien. vtrum illum possit cōpellere? Rñdet Papa, à lege concessum est delegato à pricipe, q̄ ipse possit cām sibi cōmissam cōmittere alicui, dūmodo malitiosè hoc non faciat: & ideo pōt cōpellere illū vt suscipiat, quia talis iurisdictō nulla videret si coercitionem aliq̄ non haberet: tū iudex dēt diligenter videre, vt si personis superioribus ex cā negotium duxerit committendum, in commissione dignitati deferat & personæ. Itē quærebat, vtrum delegatus possit cōmittere alicui vt citet partes? Rñdet Papa, cū totum negotium cōmittere possit, vt dictum est 5. citationis officium committere potest, & punire contemptorem. e Pastoralis.] delegatus à Papa cām sibi cōmissam alij committere voluit. ille noluit eam recipere: quæritur vtrūm delegatus possit eum compellere.

f Concessa.] C. de iud. l. 2. iudice. & j. de appel. cum causam quæ. & j. eo. c. quoniam.

[Glo. seq. recipitur per q. an non impeditus subdelegat. arg. negatiuè. fol. contrarium, secundò quærit arg. q̄ & cōtra, & soluit]

g Exonerare.] non vt q̄ iudex possit cōmittere causam, nisi cū iusta cā impedit⁹ interesse nō pōt. ℨ. e. c. si pro debilitate. & ℨ. de rescr. c. sciscitatus. C. d pedane. iud. l. 2. ff. d iud. l. vlt. ar. j. de testi. ca. in nouo dñi: q̄d non est verū imò cum de iuris beneficio hoc habeat, pōt cōmittere vices suas. ff. de off. ei⁹ cui man. est iurisd. l. 1. & ℨ. c. pxi. & j. eo. q̄n. Sed nunquid statim credendū est iudici, cū scribit se nō posse interesse? Nō vī, nisi de hoc cōstet, vt ℨ. e. prudētiā. 1. rñ. si eñ crederet passim cuilibet iudici, quilibet se posset malitiosè exonerare cū velleet. arg. ff. de va. mn. l. 1. & l. prætor. arg. cōtra. j. de re iu. c. cū sup in parte decisa. Sol. 2 nō. est p̄sumēdū q̄ iudex malitiosè cām committat: dubia. n. in meliorem partē debemus interpretari. j. de reg. iur. c. esto te. & ff. de regu. in. l. semper in dubijs. & de quolibet præsumendū est bonū, nisi ℨrium appareat. vt ℨ. de seru. c. vnico. ℨ. de præsum. dudum. & si quis dicat hoc factum in fraudem, illud debet probare. ff. de probat. quoties. §. qui dolum.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. cōpil.

† al. ita: Cōsultationi tuæ taliter duximꝰ, &c.

2 D. Thom. & Caie. 2. 2. q. 60. art. 4.

h Renitentem.] sic patet quòd aliqs cōpellendus est inuitus suscipere iudicium ēt homo alterius fori. C. qui pro sua iurisd. l. vnica. circa fi. ff. de muneri. & honori. munerum. §. iudicandi necessitas, nisi aduocatus q̄ non pōt cogi alibi quam in suo foro suscipere iudicium. C. de aduo. diuer. iud. sancimus. in fi. & hoc in delegatis à principe. sed ordinarius non pōt cogere hominem alterius fori. ff. de iurisd. om. iu. l. vlt. ff. de tu. & cur. da. ab his. l. 1. & 2. & inf. de offi. or. pastoralis. sed nemo pōt cogi vt arbitrium suscipiat. ff. de arbit. l. 3. §. 1. sed post quam suscepit, debet compelli, vt in d. §.

i Si coercionē.] iurisdō sine coercitione nulla est. ff. de of. eius cui man. est iurisd. l. vlt. & j. c. px. verūtñ verbū, coercēdi, maiorē continet aiaduersionē. ff. de of. pro cō. meminisse. in fi. imò qui delegat, præcipit, C. q̄ pro sua iurisd. l. vnica. in prin. & p̄ceptū necessitatē hēt. 14. q. 1. q̄d dētur. & inuitus q̄s delegat. arg. ff. de mu. & ho. munerū. §. iudicādi. C. de aduo. diuer. iu. sancim⁹. in fi.

k Superioribus.] puta in dignitate constitutis. ℨ. eod. sanè. 50. dist. contumaces. 45. distin. cum beatus. & j. de maio. & obed. per tuas. & 2. q. 8. quisquis.

iudicari debet irritum & inane.

¶ Idem Episcopo Helienſi.

¶ *Delegatus Papa nisi malitiosè se exoneret, subdelegatum compellit ad suscipiendam subdelegationem, in coactione tamen deferet suæ dignitati & personæ, hoc dicit vsque ad §. item cum totum.*

CAP. XXVIII.

PAstoralis † e officij, & infra. ¶ Consult. † tuæ duximus respondēdum, quòd cū delegato à principe iurisdictio dādi iudicē fit à lege cōcessa f (dūmodo ipse exonerare g seipsum malitiosè nō q̄rat) potest compellere renitētem, h eo quod iurisdictio illa nullius videretur esse momēti, si coercionē i aliquam non haberet. Delegatus tamen debet solicitè prouidere, ut si personis superioribus k (exigen

ADDITIO. Et hodie delegatus Papæ non potest subdelegare, nisi illis personis quibus Papa delegat, de quibus in c. statutum, in prin. de rescr. lib. 6. Abb.

a Cretionis officium.] ar. a toto in quantitate arg. ī. eo. c. proxi. §. eius ergo. & 9. q. 3. cum simus. r in princ.

b Discretione.] quę est mater omnium virtutum. ī. de offic. custo. ca. 1. & 14. q. 5. præsentium.

c Punire.] sup. §. proxi. & ī. eo. sanè. PRAETEREA. Primò ponitur consultatio secundò. ibi Nos autem. respon. sio. Abbas.

CASVS. In §. isto ponitur talis quæstio. Causa commissa est alicui appel. remota. iudex tulit sententiam diffinitiuam, appellatū fuit ab illa sententia. causa appellationis commissa est: primi iudices mandauerunt alicui, vt sententiam ab ipsis latam mandaret executioni. Iudices appellationis mandant prioribus iudicibus quatenus nec p se, nec p aliū sententiā illam mandet executioni: quæritur quid iuris sit? Respondet Papa, q̄ cum ex certa scientia appellationis causā committit alijs cognoscēdam, appellationem illam recipit & reuocat priorum iurisdictionem, vt interim illorum iurisdictio suspēdat quousque de causa appellationis plenius cognoscatur.

d Ex certa scientia.] Certam intelligo si in literis appellationis fit mentio de processu causę, & de appellatione interposita, & de exceptione proposita: & hoc est verum quādo appellatur à grauamine ante sniam. ī. de appel. vt debitus. sed si appellat a diffinitiua snia, ibi nō est necesse dicere, nisi appello ab iniqua sententia à tali iudice lata, & de tali appellatione hic fit mentio. ff. de appel. sed & si apud.

[Glo. seq. q̄rit, duas opi. ponit, & secundam approbat. e Difficilia.] sed pone quod iudices appellationis pronunciauerunt male appellatum, & sic confirmauerunt sententiam latam, quero quis mandabit sententiā executioni, vtrū primi iudices vel secundi? Quidam dicunt quòd primi. arg. sumētes ex illa litera, interim executio snię suspendat. sed vī quòd eorū iurisdictio sit reuocata. ex eo, quòd dicat, iurisdictionē priorū iudicū videmur reuocare. arg. C. de episco. aud. in Auth. si quis litigantium. & ideo melius vī quòd sedi iudices debeāt eā mādare executioni, vt dicit T. & quòd secundi hoc facere debeant, vī quia iudices appellationis confirmarēt sententiam vltima die anni a tpe appellationis, patet quòd primi iudices non possunt eam mandare executioni, cū iurisdictio sua quo ad omnia expirauerit. ī. eo. q̄renti. sed illud est verū vbi non est appellatū sicut videmus & q̄ iudices appellonis ante diffinitiuā sniam, si pronuncient appellationem legitimam, procedunt postea in principali ī. de app. vt debitus. & c. cum in ecclesia & etiam idē est in diffinitiua q̄nque. C. de re. cre. ḡnaliter. §. & si index. sic dicendum est quòd illi q cōfirmāt diffinitiuam sententiam, debent facere qd̄ spectat ad faciēdum: sed siue primi siue secundi hoc faciant, non refert quā tum ad effectum sententiæ. Si primus iudex fuit ordinarius, satis pōt dici, q̄ exequetur ipse suā sententiam, cū sua iurisdictio sit perpetua. sed vī q̄ secundus iudex debeat potius eā exequi, quia ex secūda sentētia agitur p actionem in factum, & non ex prima. vt no. ī. eod. coram. & ff. de his qui no. infa. l. furti. & ideo iudex appellationis eā dēt exeq, nō prim⁹.

ADDITIO. Et iō potius sc̄dus ī. primus dēt exequi, arg. à toto in quantitate.

QVIA VERO. Primò ponitur consultatio. secundò ibi, Attendentes. responsio. Abb.

CASVS. Delegatus a Papa tulit sententiam diffinitiuā, a qua non est appellatū, mandat iudici ordinario vt sententiā illam exequatur; ordinarius scit sentētia illā iniustā: q̄rit vtrū debeat illā executioni mandare, vel nō? Rōdet Papa quòd p talē demādationem nō cognitio, sed tātūm executio demandatur, & ordinarius tenet obsequi delegato, vnde tenetur sententiam illam executioni mandare etiam si sciat illam iniustam, nisi apud illum efficere possit vt ab illo mandato eum absoluat.

[Gl. seq. distinguit merū executorē & mixtū, dicens qd̄ sit vterq; & an corā eis excipiat, vel ab eis appelleī. Et i mero subdiuidit inter sniam iniustā & nullā. Finis reci. p obiectio. de iniusto precepto, cui nō ē parēdū, &c.]

§ Et si sciat.] ad intelligentiā eius qd̄ hic dī no. q̄ est executio mera, & est executio mixta. Mera executio dī q̄n partib⁹ p̄sentibus & cognitū ē de cā ab aliquo, & ille mādat alicui qnòd sniam suā exequat. C. d̄ exce. rei iud. executorē. talis executor nō dēt audire exceptiones, & d̄ tali executione hic loquit. C. de exe. rei iud. si vero proponis. & ī. de re. in de cetero & ff. de iud. si pror. ī. rū. vbi sniatum fuit vtra absentē. & expone si sciat illā sniam latā iniustā, i. vtra ius litigatoris latā, q̄a sup hoc nullā habet

Executio mera quę dī catur.

& Vel altera contumaciter absentē, seruato tn in omnibus iudiciario ordine. fm Hos. Io. And.

† Concor. tex. in l. quæ de mota. ff. d rei ven.

† Vide l. capitalium. & ibi Bar. ff. de pęn. su. qd̄ no. in l. 1. ff. eod.

¶ Item cum totum negotium alij possit committere delegatus, sicut superius est expressum: citationis [a] officium pōt cuilibet (discretione [b] prævia) demandare, ac punire [c] merito contemptorem.

¶ *Si Papa scienter commisit appellationem interpositam à suo delegato dato cum clausula, appellatione remota, iurisdictio primi delegati est interim suspensa quo ad executionem. hoc dicit secundum verum intellectum.*

¶ Præterea postulasti, si cū à sentētia lata auctoritate literarum nostrarum, in quibus appellatio est inhibita, fuerit appellatū, & literæ post appellationem ad iudices alios emanauerint: an ad mandatum posteriorū iudicū executio sententiæ à prioribus delegata, debeat retardari, ut priores iudices ipsā neque per se, neque per alios exequantur. ¶ Nos autem inquisitioni tuæ taliter respōdemus, q̄ cum appellationis causam ex certa scientia [d] iudicibus: alijs committimus cognoscendam, appellationē vi demur recipere, ac iurisdictionē priorum iudicum reuocare: † vt interim executio sententiæ suspendatur, donec appellationis merita, plenius fint discussa: [e] & infra.

¶ *Ordinarius ad mandatū delegati exequitur sententiam, etiamsi sciat eam iniustam. Abbas.*

¶ Quia verò sæpe contingit, quod executio sententiæ ordinario demandatur: quæsiuisti an si ipsam iniustam esse cognouerit, debeat eam executioni mandare: an sit ei potius subsistendum? Attendentes itaque, quòd non cognitio, sed executio tantum demandatur eidem; respondemus quod cum ordinarius teneatur obsequi delegato, & si scit [f] sententiam illam iniustā, vtrū debeat illā executioni mandare, vel nō? Rōdet Papa quòd p talē demādationem nō cognitio, sed tātūm executio demandatur, & ordinarius tenet obsequi delegato, vnde tenetur sententiam illam executioni mandare etiam si sciat illam iniustam, nisi apud illum efficere possit vt ab illo mandato eum absoluat.

[Gl. seq. distinguit merū executorē & mixtū, dicens qd̄ sit vterq; & an corā eis excipiat, vel ab eis appelleī. Et i mero subdiuidit inter sniam iniustā & nullā. Finis reci. p obiectio. de iniusto precepto, cui nō ē parēdū, &c.]

§ Et si sciat.] ad intelligentiā eius qd̄ hic dī no. q̄ est executio mera, & est executio mixta. Mera executio dī q̄n partib⁹ p̄sentibus & cognitū ē de cā ab aliquo, & ille mādat alicui qnòd sniam suā exequat. C. d̄ exce. rei iud. executorē. talis executor nō dēt audire exceptiones, & d̄ tali executione hic loquit. C. de exe. rei iud. si vero proponis. & ī. de re. in de cetero & ff. de iud. si pror. ī. rū. vbi sniatum fuit vtra absentē. & expone si sciat illā sniam latā iniustā, i. vtra ius litigatoris latā, q̄a sup hoc nullā habet

[a] Istud q̄ sequit potiꝰ concludit ī. riū eius ad qd̄ inducit, q̄a si procedūt, vbi pronūciant legitimā appellationem, & vbi illegitimam remittunt: ergo si cōfirmāt snia & sic pnunciāt appellationem iniustā, remittere debēt executionē. Io. Andr.

] Vide tex. in l. 1. cū ibi not. ff. ad Turp.

habet cognitionē. ideo dicit; & si nō cognitio, sed exe-
cutio, &c. vnde illā dēt tm̄ simpliciter mādare executioni: secus si sciat illam nullā, vt si effet lata auctoritate falsūrū literarū. ℣. de fal. sup eo. vnde iudex delegatus nō habuit iurisdictionē, vel p falsa instrumēta, vel per dolū aduersarij: & si ista obijciant corā executore isto, sup sedere dēt executioni, dūmodo malitiosē vel calūniosē hmōi nō ꝓponātur & tūc refert negotiū superiori. ℣. de re iudicat. & ℣. eo. si quā & C. si ex fal. instr. iudicati. & ff. de iudi. si prior. §. Marcellus. si executor talis esset ordinarius & deputatus executionis iniarū, dēt admittere talē exceptionē, ut dixit l. si prætor. §. Marcell. Calūniosē ideo dixi, quia si hoc esset, nō deberet differri executio. C. adl. Co. & fal. l. 2. vbi crimen falsi obijciebat causā morandæ solutionis, & ideo executio non differtur, cum falua sit ei postea qō falsi, ut ibi. Mixta dicitur executio quę hēt cognitionem annexā vt cū papa mandat alicui restitui rē suā, vel mandat alicui dari beneficium coram tali executore, admittūtur legitimæ exceptiones quātūcunque absoluere scribat. ℣. eo. ex parte. 2. & 25. q. 2. & si nō cognitio. & ℣. de rescrip. si quādo. & c. tum adeo. & ℣. de æta. & qua. accepimus. Et no. q a mero executore nō appellatur, nisi excedat modū executionis. C. quor. ap. non re. ab executione. & ℣. de re iu. q ad consultationē in fi. & 2. q. 6. sub illo c. ei qui. §. sunt quorū. vel. ab executore. & ℣. c. prox. §. verū. & §. seq. sed ille non dī proprie executor, sed auditor, vt ibi dī, sed à mixto executore ber è appellat, si non admittat legitimam exceptionem, vel alias partes grauauerit, ℣. de appel. dilecto, & c. vt debitus, ℣. de æta. & qua. c. accepimus. Item no. q non sp obediendū est iudici, si euidēter iniquum est mand. cū ipsius, siue cōtra ius. 23. q. 1. quid culpat. & 11. q. 3. non sp, & duob. c. fe. 50. di. si quis præpostera secus si alias fuerit iniustū. 2 3. q. 5. lex æterna. & c. cū ministeri. licet nō sit obediendū iniquo præcepto iudicis, vt dicūt iura hic proxi. signata. hoc præceptū iā non dī iniquū, immo iustum est, i. de rigore iuris inductū, & ideo est exequendū: nam ex quo sententia lata est, licet iniusta, & contra ius litigatoris, a qua non est appellatum, elapso decennio de iuris rigore mandanda ex executioni. arg. C. ut li. pe. l. vlti. spontanea enim appellationis omnino turpitudinem purgat quæ sententiæ inerat. arg. ff. de cond. ob. turp. causam. l. si ob turpem. vel si appellauit secundo & succubuit. & hoc etiam de rigore iuris introductum est, nec litem debet refrigare, si sententia lata. ut aliquis sit litium finis. ℣. de do. & contu. finem. & c. venerabilis. si per iniuriam iudicis sit dānatus, cōqueratur de ipso. ℣. de emp. & ven. si venditori. C. de euic. l. emptor. fundi. ff. de euic. si per imprudentiam, & iusti. de ob. quæ ex quasi delicto. in princ.

[Glo. seq. arguit contra Hugonem.]

a Tenet eā dē. Jacq. 1. cōtra. Hug. & ei⁹ sequaces, q dāt q iudex nō dēt ferre sniam ſm allegata, si hēat cōscientiā lesam i cōtrarū, sed dēt cām alij delegare. sed si nō posset alij delegare, cū sit subdelegat⁹ a delegato, quid fiet ſm eū, excipiauerūt timore vbi nō erat timor. pronūciet ergo in noie dñi ſm allegata, & deponat cōscientiam lesam. 3. q. 7. iudicet. & iudex qui cōtra cōscientiā

exequi nihilominus tenetur [a] eandem: nisi apud eum efficere possit, vt ab hoc onere ipsū absoluat: & infra.

¶ *Delegatus, qui impeditur die statuta procedere, partem hæc procurantem punit: & quantum ad diem illam causam committes appellatione remota in odium procurantis, nisi partes negotium prorogent. Abb. Sicu.*

¶ Cum autem sæpe contingat, ad diem quem iudex delegatus a nobis par

tibus assignauit: earum altera procurante, vt negotium prorogetur, iudicem ipsum a rege [b] uel archiepiscopo euocari, Nos puerorū volētes malignitatibus obuiare, decernimus, vt si delegato constiterit hoc fuisse alicuius partis malitia ꝓcuratū, ipsā puniat [c] animaduersione cō digna; & (ne aliqđ lucrum ex huiusmodi fraude reportet) ꝑsonæ neutri [d] parti suspectæ quantū ad diē illū committat ipsum negotiū audiendū, quæ in ipso appellatione [e] remota

aliquid facit in grauamen partis, punitur, vt in decr. Inn. iiij. inf. de sent. & re iudi. cum æterni. [lib. 6.]

CVM AVTEM. Cōis diuisio. sed̄a ibi, Nos Abb. Sicu.

CASVS. Iudex delegatus statuit terminū partibus in quo dēbeant se ꝑsentare corā ipso ad ꝓcedēdū in cā, pars altera procurauit iudicē ipsū euocari a lege vel archiepo, i termino illo, vt negotiū ꝓrogeri. Papa volens obuiare malitijs peruersorū, statuit, vt si constiterit hoc procuratum fuisse malitiosē ab aliqua partiū, iudex illū puniat debita pena. Et ne aliquod lucrū de malitia sua reportet, iudex cōmittat negotiū personæ neutri parti suspectę, quantū ad diē illū in negotio ipso ꝓcedat appellat. rēnisi partes consenserint terminū ꝓrogari. In quodlibet. §. est propriū not. No. qđ dele. a principe habet a lege facultatem dādi iudicem. Item deleg. potest cōpellere quēlibet ad susciendum subdelegationem, nisi malitiosē se exoneret. Item deleg. potest iniungere cuilibet ut citet partes. [Ité pōt tuta regula, Qui potest totū facere, multò fortius & eius partē. No. q certa scientia principis æquiualet reuocationi. Item no. mirabile, q ordinarius sententiam delegati etiam non iustā tenetur exequi. Item nota casum: vnum in quo delegatus potest committere causam alij appel. re. alium casum habuistis. ℣. c. prox. quando. l. media committit.

[Glo. seq. objicit, & soluit.]

b Agere.] simile 18. dist. si episcopus. per hoc patet q hæc clausula, si non omnes, &c.] non spectat ad temporales impotentias, quia secundum hoc iudex qui quandoque non posset interesse, non posset alij cōmittere vices suas, sed vī q iudex iste potius teneatur obedire mādato papæ, quam archiepiscopo vel regi, vt 11. q. 3. qui resistit. ff. de re iu. contra pupillum, sed cum vtriq; possit obedire diuersis temporibus vel etiam eodē vtrique obedire tenetur. ff. de ope. lib. duorum libertus. immò propter propria commoda potest deserere iudicum. ff. de iud. l. si longius.

[Glo. seq. recitetur. per. q. quā quadrupliciter soluit.]

c Puniat.] fortè ad interesse: vel potest ei imponere multā, idest, pœnā pecuniariā. C. de spon. l. 2. vel ad arbitrium iudicis, ex quo pœna statuta certa super hoc nō est. ℣. eo. de causis. in fin. vel excōmunicet illū, quia impedit iurisdictionē iudicis, ut ℣. de cohab. &c. præterea d Neutri parti suspectæ.] hoc semper est faciendum, inf. de appel. cum speciali.

[Glo. seq. objicit, & dupliciter soluit.

e Appellatione remota.] cōtra. ℣. c. proxi. §. si uerò. & §. nos aut. & ff. a qui app. nō licet. l. 1. in fi. Dic q speciale est hoc vt iudex delegatus possit committere cām remota appellatione. in odium illius qui procurauit absentiam iudicis: sed hodie locum ho. non habet, quia appellatio ipso iure remota est: vnde nullus potest appellare ab aliquo iudice nisi grauetur. ℣. de app. ut debitus. Vel dic, quòd nō committit appellatione remota, sed auctoritate huius decre. subdelegatus ꝓcedit apprem. & statutum fuit hoc in casu isto, quòd subdelegatus procedit appellatione remota in odiū illius, q procurauit absentiam delegati, ita non est contra, quod satis patet per hanc decr. & eodē modo intelligit. ℣. eo. cū

Executio mixta.

A mero executore nō appellat, secus à mixto.

1 De q̄ne huius glossę lati. B. Tho. & Caie. 2. 2. q. 67. art. 2. & Cotar. lib. 1. variar. resol. adde tex. ibi glossa & Bar. in l. illiteratas. §. veritas, ff. de off. præsid.

Delegatus q̄nque cām cōmittit appellatione remota.

B.vbi dī q̄ delegatus causam committit appellationem &c. sed illud fit ex præcepto papæ, non per commissionem delegati: quia delegatus nihil cōmittit vbi iudex electus procedit app.re.auctoritate illius decre. cum &. secundùm tenorem primarum literarum. Ber.

EX literis.] Primò ponit decisi facti narratio. Secúdò causę cōmissio: ibi, Mandamus. quæ distinguit, & secundū membra ꝓsequitur.ibi.Si verò. Abb.

CASVS. Inter 1 A.ꝓsbyterū & canonicos sanctæ Iustinæ cōtrouersia vertebatur super canonicatu sanctæ Iustinæ. primò tuit cā cōmissa ꝙd petit omē canonicoū sanctæ Iustinæ primicerio Graden. & Plebano sanctæ Sophiæ, super eo q̄ idem presbyter & clericū ipsius ecclīæ asserebat. Secūdò ad petitionē A.presbyteri impetratæ fuerunt aliæ literæ archipresbytero Paduano, in quib.; de prioribus, vt dicebatur, mentio non fiebat. eundem archipresbyter Paduanus q̄ clerici sanctæ Iustinæ non recipiebant illū presbyterū in sociū & in tratrē, illos excōicatos fecit publicè denunciari: postea Primicerius & Plebanus mandauerūt ꝑ patriarchæ Graden. vt dictos clericos denūciaret non esse excōicatos, cū in secundis literis de prioribus mentio non fiebat. sed cum Patriarcha exequi vellet mādatum sibi iniunctum, archidiaconus Castellanus ipsum impediuit: vnde patriarcha archidiaconum illum suppposuit ecclesiastico interdicto: ꝙ hoc fuit orta inter ipsos controuersia, & sic quæstio delata est ad papam. Sed quia non potuit papæ de facto ipso plenè constare, mandat quibusdam iudicibus, vt super literis ipsis veritatem inquirant: & si constiterit euidenter quod secundæ literæ non reuocent primas, sententiam latam in archidiaconum castellanum, vsque ad debitam satisfactionem faciant obseruari. si autem constiterit euidenter quòd secundæ literæ expresse reuocent primas, sententiam patriarchæ denuncient irritam & inanem, cum nullam receperit à primis iudicibus, qui iam reuocari fecerant iurisdictionem. Bernardus. No. quod in secundis literis debeat fieri expresse mentio priorum. Item not. quòd executor habet iurisdictionem siue coercionem. Item sententia lata ab eo qui non habet iurisdictionem nulla est.

1 Hic casus in antiquis codicibus reperitur.

† & magistro G. can. Fusen. Terracinen.

Cap. 8. eo. tit. in 3. cōpila.

ꝑ Idem Abbati sancti Hilarij, & magistro † G. cano. Terracin.

¶ *Subdelegatus a delegato Papa iurisdictionem habens potest coercere impedientem. hoc dicit comprehendendo vtrumque intellectum.*

CAP. XXIX.

EX † literis patriarchæ Graden. & inf.

¶ Mandamus quatenus nisi vobis constiterit, quod literæ quæ secundo loco ad archipresbyterum Paduanum impetratæ dicuntur, de prioribus literis ad primicerium Graden. & plebanū Sanctæ Sophiæ obtentus, expressam [2] fecerint mentionem, ut per secundas primæ appareant reuocatæ, cum primos iudices auctoritate literarum nostrarum iurisdictionē non sit dubium habuisse, quā per eo. & ff.de app. si expressum 1 & ℑ. de re iu. inter monasteriū. Tel. qa simpliciter fecit mētionē de ecclesia illa, tacito de alijs literis.inf.de dolo & contu. ca 2.

[Glo.seq. notat subdelegatū coercere, inducit tria similia, ponit opi. cui obijcit, & soluit Io.And.

1 Tunc non valet sententia cōtra iuste lata, q̄n error exprimitur. Io.And.

potuerūt postmodum patriarchæ, quo ad executionem sententiæ, demandare: ex qua coercionem etiam idem patriarcha receperat: cum huiusmodi demandata iurisdictio delusoria videretur, si subdelegatus [b] huiusmodi coercionem aliquam non haberet: interdicti sententiam ab eodem patriarcha in Castellanen. archidiaconum promulgatam, pro eo qd eiusdem patriarchæ executionem impediēs, eius † literas quibus mandatum prædictorum iudicū nunciabat, legi in publicum non permisit: † tamdiu faciatis inuiolabiliter obseruari, donec eidem patriarchæ de iniurijs irrogatis sufficienter fuerit satisfactum. [c]

¶ Si verò constiterit primas literas per secundas legitimè reuocatas: cum appareat primos iudices iurisdictionem nullam penitus habuisse, & ita constet per consequentiam, patriarcham ipsum non recepisse iurisdictionem, vel coercionē aliquam ab eisdem, præ-

b Si subdelegatus.] scilicet Patriarcha. Hic euidenter appareret quod iudex subdelegatus, & etiam merus executor, qualis erat patriarcha, habent coercionem, ℑ. de re iud. cum Bertoldus.ver.alioquin. & ℑ.c.proxi.t. rñ. & etiam iudex delegatus ab epō. 11. qō. 1. peruenit. Imò & subdelegatus secúdùm leges habet iurisdictionem, scilicet modicam coercionem. C. de ꝓpor. l. 2. & ff. de offic. eius cui mandat iur. l. vlt. & C. de det. n. ciui. defensiones. & ff. si quis ius dicenti non obtempe. l. 1. imò & arbiter habet coercionē: ff. de arbi. non ex omnibus. & ff. de iudi. l. 2. in fin. Dicunt tamen quidam quòd delegatus ab ordinario non habeat aliquam coercionem. 2. q. 6. quicquid. & ff. de re iud. 2 duo Pio. & ℑ. de fo. cōpe. si quis clericū. nisi lis sit contestata corā ipso. in auth. de liti. §. omnem. coll. 8. & sic nō ꝑt mittere in possessorio. ff. de iur. om. iud. in re. sed quòd possit impossibile dicit. l. ff. de offic. eius cui mandat iur. cognitio. §. vlt. sed illa l. iubere, loquitur de possessione, quæ ius tribuit: illa cognitio de alia possessione loquitur, quæ ius non tribuit, quæ sit causa custodiæ.

† al. eiusque literas, &c.

† Vide text. in ff. si quis id qd. ff. de iurisdi. om.

[Gl.seq. distinguit inter excōicatū ꝓ offensa dubia & manifesta, cui signat ℑrium. ponit opin. & soluit.]

c Satisfactum.] hoc obtinet vbi quis excōicatur pro crimine sine pro manifesta offensa, vt prius satisfaciat q̄ absoluatur. ℑ. de verbo, signi. ex parte. si verò pro contumacia vel occulto delicto, statim debet absolui ꝑstito iuramento, quòd stabit mādato ecclesiæ, vt ibi dī. Sed contradicit inf. de appella. qua fronte. §. sanè. sed illa nō cōtradicit immo cōcordat, ibi excommunicatus fuit pro contumacia, vel alia causa, quæ non fuit manifesta, ut dicit T. Sed obstat quod ibi dicitur, vel qualibet alia causa. Lau. dicit quod ideo statim recepta cautione absoluitur, ne in excommunicatione decedat 4. Sed dic cum T. quòd non contradicit, & quod dicit pro qualibet alia causa, quæ non sit manifesta: quia si causa illa non est manifesta, statim debet absolui ante satisfactionem, nec tenetur satisfacere, nec debet cōpelli nisi primò constet de illa iniuria uel offensa.

3 Adde etiā cū glossa in c. ex tenore. & c. postro. infra de sent. excom.

4 Vnde secūdū eū loquitur in ægroto: vel loquitur i eo qui non pōt statim satisfacere. ff. de iud. si se nō obtulerit. §. ait prætor. Io.And.

a Denun-

a Denuncietis irritam.] Ex hoc patet, quòd ſnia quæ nulla eſt, non eſt executioni mandanda. imò exequenti, impune non paretur. arg. ff. eo. ſi qñ. imò & violenter reſiſti poteſt cui ut hic, ſicut reſiſti pòt officiali veniente ad accipiendum bona alicuius: niſi prius ab imperatore forma fuerit data C. de iur. fiſ. phibitū eſt, lib. 10. licet ita ſit, nõ tñ patriarcha iſte tenetur iniuriarum, cũ hoc ignoraret, quia putabat ſniam aliquam fuiſſe. arg. ff. vi bon. rap. l. 2. §. ſi publicanus. ar. ſ. de ſenten. excom. facto.

[Glo. ſeq. arguit, & reprobat.]

b Et innanem.] Ivt putà latam à iudice non ſuo. Et pòt notari arg. q̃ patriarchà ſiue archiepiſc non ẽ iudex ordinarius in prouincia. arg. 9. q. 1. conqueſtus. ſed hic nõ ꝓcedebat patriarcha ordinaria poteſtate, imò delegata tñ, & ſic nõ colligitur illud arg. hic.

† Cap. 8. eo. tit. in 3. cõp.

† ca

Licèt vndique.] Clauſula illa [q̃ ſi non oẽs duo, &c.] purificatur I vno vicẽ alterius habente, etiam duobus impeditis. h.d. Cõmunis diuiſio ſecundũ ibi, Inquiſitioni. Abbas Siculus.

CASVS §. Cauſa commiſſa eſt tribus iudicibus à dño Papa ſub hac forma: quòd ſi nõ oẽs, &c. vnus cõmiſit cuidã de ſocijs ſuis vices ſuas & cũ mortuus ẽ tertius tãquam ſuſpectus fuerat recuſatus: quæritur an ſuperſtes nomine ſuo & defuncti poſſit negotium diffinire? Reſpondetur quòd iudex iſte non cœpit vti iuriſdictione ſibi à conſocio delegata eo viuente, iuriſdictio expirauit per mortem mandatoris re integra: ſi verò ante mortem illius cœpit vti iuriſdictione ſibi commiſſa, vices ſuas & illius poterit adimplere. No. quod re integra morte mãdatoris finitur mandatum. Item per ſolam citationem perpetuatur iuriſdictio delegati.

c Omnes.] ſ. eo. prudentiam.

d Suſpectus.] vt 2 ſ. eo. cãm q̃. & ſ. eo. inſinuante.

e Vti non cœperit.] ſaltem per citationẽ. ſ. cod. gratum. ſ. de offi. leg. c. vlti. ff. de iud. ſi quis poſtea. ff. de polli. l. 1. ff. de neg. geſt. nam & Seruius §. ſi viuo.

[Glo. ſeq. ponit dictum, cui ſignat contraria. & ponit caſum exceptum: 1. mum quærit. arg. pro, & contra, & ſoluit. Iterum ſubdit tres quæſtiones, & ſoluit, & vltimæ ſolutioni ſignat contrarium.]

f Re integra.] & ita ſoluitur mandatum re integra morte alterius, tam mandatoris quàm mandatarij, & idem eſt ſi reuocetur expreſsè re integra. Inſtit. man. §. reſtè. & §. ſeq. ſoluitur etiam morte litigatoris re integra. ſ. de reſcrip. ſignificauit. arg. ff. qui ſtatuid. cogan.

g Ex quo ẽ notorium, ſcꝰ ſi dubiũ, vel non ſit veritas patefacta & ſic ſoluit̃ ꝓrium quod gl. ſignat ꝓ ſimili. ſ. eo. ſi qñ. & ſ. eo. proxi. §. quaverò. ſecundum Hoſt. Io. And.

dictam interdicti ſententiam denuncietis [a] irritã & innanem. [b]

¶ Idem epiſcopo Pictauienſi.

¶ *Iuriſdictio delegati re integra morte mãdantis expirat.*

CAP. XXX.

Licèt † vndique & infra ¶ Cum igitur duxeris requirendum, ſi cauſam tribus iudicibus delegamus, apponi in litetis noſtris, illam clauſulam facientes. (Quod ſi non omnes [c] his exequẽdis poteritis intereſſe, duo veſtrũ nihilominus eam † exequantur, & vnus poſtquam commiſerit cuidam ex alijs vices ſuas, de medio ſit ſubla tus, tertius vt ſuſpectus [d] meritò recuſetur, an collega ſuperſtes tuo nomine ac defuncti, poſſit negotium diffinire.

¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus: quod taliter iuridõne à ſuo ſibi collega delegata, eo viuente vti non cœperit, [e] quia mandatum huiuſmodi re integra, [f] morte mandatoris expirauit, nõ habet ſolus officium iudicandi; ſi verò ante mortẽ illius iuriſdictione vti cœperit taliter demandata, vices ſuas & illius poterit adimplere.

¶ Idem epiſcopo Baiacenſi.

¶ *Non creditur quis delegatus, niſi delegationem probet.*

CAP. XXXI.

CVm † in iure peritus, & infra. ¶ Præterea quæſiuiſti, cum tibi ab aliquo ſub hac forma mãdatur, Auctoritate qua fungor, † iniungo, vt talem denũcies excommunicationis ſententiæ ſubiacere: ac tibi ſuper mãdato [g] Apoſtolico hæſitanti, ab aliquo non ſit facta fides, † an mandatum huiuſmodi exequi tenearis. Super quo tibi huiuſ ſi deceſſerit. arg. contra. ff. fam. erciſc. ſi vni §. [Nerati]. Item arg. contra quod non ſoluatur; morte litigatoris. ſ. de iud. quia V. & ff. de fideicomm. lib. l. cum quaſi. Quod autem dicitur, morte mandatoris finiri mandatum: illud verũ eſt, niſi ſit tale mandatũ qd poſt mortem neceſſe ſit adimpleri. ff. man. ſi verò non remunerandi. §. vlti. ſed pone ꝙ plures cauſæ committantur per vnum reſcriptum, citatio ſit in vna cauſa, & non in alia, nunquid perpetuatur iuriſdictio ſuper alijs? Arguq̃ non 2. q. 3. c. ſi cui. §. notãdũ, ver. abolitio. & 2. q. 6. ei qui §. diffinitiua. & §. quandoque. arg. ff. de appe. cũ ſ. vna. & ff. de neg. geſt. nã & Seruius. §. ſi viuo. ff. de mino. etiam §. ex cauſa. argu. contra, ꝙ quantum ad omnes ſit perpetuata iuriſdictio. C. de duob. reis. l. vlti. verum eſt quòd nõ ẽ ꝑpetuata iuriſdictio, niſi in cauſa illa pro qua citatio facta eſt, vnde mortuo mandatore expirat iuriſdictio quantum ad alias. Sed q̃d ſi moritur ante declarationem rerum facta citatione? Arg. ꝙ nõ poteſt ꝓcedere. ſ. de reſcrip. paſtoralis. in fi. quia plures cauſæ intelliguntur, licèt contra vnũ tñ. arg. ſ. cit. ꝓtor. nouit. Itẽ quid ſi delegatus nõ morit, ſed deponit non ꝓcedet? Quid ſi excõicatur? tũc ꝓcedet delegatus: quia morte naturali confirmat donatio, & nõ ciuili. ff. de dona. inter vir. & vxor. cũ hic ſtatus. §. donec. & ſ. de celeb. miſ. cũ Marthæ, §. cæterũ arg. contra in decr. Inn. iiij. de offic. vicar. Romana. [lib. 6.]

† Adde per hoc nõ in l. eius qui i. ꝓ uincia. i glo. ignotuiſſet, & ibi Bar. ff. ſi cer. pet.

† Cap. 10. e. tit. in 3. cõp. & ẽ pars decretalis: cũ ſ iure q̃ hẽs: ſ. tit. de electio.

† alita: tibi iniũgo. &c.

† Vide l. qui cũque. ff. de pub. & not. ĩ l. ſtatendũ. ff. de verb. obl.

CVm in iure peritus.] Non tenetur quis parere mandatis afferentis ſe delegatum, niſi mandatum probet. Cõis diuiſio. ſecunda. ibi, Super quo. Abb. Sic.

CASVS. Aliquis delegatus mandat alicui ſic: Auctoritate qua fungor tibi iniungo, vt Titium denuncies excõicatum. Iſte cui hoc mãdatur, de iuriſdictione illius dubitat, nec ſuper hoc fidem facit eidem: quæritur an teneatur exequi mandatum illius? Rñdet quòd niſi de mandato Apoſtolico fiat fides, nõ tenẽ exequi qd mãdatur. No. quòd niſi delegatus oſtendit iuriſdictionem ſuam, non eſt ei credendum, ſi dicat ſe delegatum.

[Glo. ſed no. ſententiam delegati ſine commiſſione nõ probare, dat ſimile. dicit ſecus in ordinario inſtruit partem, inſtruit etiam abſolutum.]

g Super mandato.] ſed hoc valde notabile eſt, 4 ꝙ licèt exhibeatur ſententia delegati, ei tamen non creditur, nec præſumitur pro ſententia, niſi oſtendatur commiſſio nec creditur iudici ſi ſe delegatum dicat. arg. ſ. de teſta. cum à nobis. & idem dicit in l. arbitro. quia

4 Delegati ſniæ nõ creditur niſi amiſſio oſtendatur.

non ſtatur verbo eius,ſi dicit iuramentum à partibus inter poſitum,C. de arbi.l. 4.§. ſin autem. C. de man. prin.l.vnica. 1 Caueat ergo quicunq; impetrat à principe cauſam committit alicui vel delegati,vt ſi ſententia lata fuerit pro eo a delegato,ita bene cuſtodiat cõmiſſionem ſicut ipſam ſententiam:lapſu enim temporis ſi conueniret, & oſtenderet ſententiam ſine commiſſione, nõ valeret ei niſi probaret de commiſſione. Sententiæ verò ordinarij ſemper ſtatur, & ꝓ ea præſumitur: q̃a ibi conſtat de iuriſdictione. j. de re iud. ſicut. & 2.q.6. hoc etiã. Lau.Si tamen publicatũ fuiſſet reſcriptum in iudicio:videtur ꝙ ſufficiat,ſi de hoc conſtat, licet poſtea ſit amiſſum j. de priuilegium olim. C. de teſta.publicati.& j.de fide inſtrum. cap.finem ii ſententia redacta eſt in publicã chartam, videtur ꝙ ſufficiat. j. de teſtib. ſignificauit.& ĩ Auth.vt fratrum filij §. 1.coll.9.licèt ſit arg. cõtra. j.de re iud.cũ inter vos. Item ſufficit ſi habet ſubſcriptionem teſtiũ. 16. q.3.c.dilecto §. poteſt.ſed videtur ꝙ hodie ſufficiat ſolus tabellio ad imponẽdam fidem ſententiæ de proba. quoniam contra falſam. Vt nulla ſit dubitatio. ita debet fieri, quòd auctoritate iudicis reſcriptum domini Papæ ſolemniter in publicam formam redactum inſeratur in ipſa ſententia iudicis auctoritate, & alia inſtrumenta procuratoria ſquia idem iuris eſt de illis vt ſi oſtenderet ſententia lata in perſonam procuratoris vel ſyndici;vel in ꝓtrarium,ſi nõ ꝓllaret de mandato procuratorio, ſententia non valeret, nec ſtaretur ei ſi negaretur illum fuiſſet procuratorem: ſed poſtquã in ipſa ſententia inſeruntur huiuſmodi inſtrumenta, & reſcriptum, iudicis auctoritate ſtabitur poſtea ſententiæ, etiam ſi originalia reſcripta non apparant. C. de teſta.publicati. Item caueat in ſententia excomunicationis, vt qui abſolutus eſt, cuſtodiat inſtrumentum ſine literis abſolutionis, per quas tutus exiſtat ſi ei obijceretur excommunicatio: aliàs poſſet ei periculum generari,vt ſ. de electio, venerabilem & j.de cleri.excom.mini. propoſuit,arg.opt. quòd ita ſit faciendam.Bernar.

C Vm olim abbas] excommunicatio lata poſt appellationem legitimã eſt nulla:hoc dicit ſecundũ literã.Diuiditur in duas partes principales, ſecunda ibi,[Quia vero.] Et prima pars ſex facit. Nam primò ponit cauſæ commiſſionem.Secundò ibi,per quorum. proceſſum.Tertiò ibi, Tandem pars comitis,exceptionem, Quartò ibi, Iudicis iudicium interlocutionem. Quintò ibi, Quo audito comitis appellationem. Sextò ibi.Vnde ipſius excommunicationem.Abbas.

CASVS. Comes Altiſſiodorẽſ.quoddam ſtagnum, & molendinum, & domum volebat conſtruere in præiudicium & grauamen monachorum Virgiliacẽſ. monachi cauſã ſuper hoc epiſcopo & thesaurario Niuernẽſ. obtinuere cõmitti, lite conteſta. ſuper petitionibus monachorum,receptis vtriuſque partis teſtibus & publicatis,& cum ſuper illis fuiſſet à partibus diſputatũ, comes propoſuit, ꝙ ſuper damnis in nemoribus & rebus aliis datis,ſuper quibus teſtes deponere videbantur, cognoſcere non debebant:cum in reſcripto a noſtro nulla † de damnis mentio haberetur:& infra. Iudices autẽ interlocuti ſunt, † quòd ſuper damnis datis à comite:ad eos cognitio pertinebat. Quo audito comes ad appellationis beneficiũ conuolauit. Vnde ipſum iudices euocatũ,& nec per ſe, nec per reſponſalem idoneum comparentem, excommunicationis vinculo adſtrinxerunt;& infra. ¶ Quia vero ſuper damnis datis antequam b lis fuerit conteſtata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cum in reſcripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit iuriſdictio prorogari non poteſt.

CAP. XXXII.

j CVm † olim abbas & conuentus Virgiliacẽſ. ſua nobis conqueſtione monſtraſſent,quod cõmes Altiſſiodorẽſ quoddam ſtagnum, molendinum, & domum, in terra eorum conſtruere nitebatur, in ipſorum † præiudicium & grauamen, epiſcopo & thelaurario Niuernẽſ. commiſimus cauſam ipſam. Per quorum literas accepimus, quod lite ſuper petitionibus eccleſiæ conteſtata, receptis vtrinque teſtibus, & atteſtationibus publicatis, cũ ſuper dictis teſtium inter partes fuiſſet poſtmodum diſputatum; Tandem pars comitis propoſuit, quod de damnis in nemoribus, & rebus alijs datis, ſuper quibus teſtes deponere videbantur, cognoſcere non debebant:cum in reſcripto a noſtro nulla † de damnis mentio haberetur:& infra. Iudices autẽ interlocuti ſunt, † quòd ſuper damnis datis à comite:ad eos cognitio pertinebat. Quo audito comes ad appellationis beneficiũ conuolauit. Vnde ipſum iudices euocatũ,& nec per ſe, nec per reſponſalem idoneum comparentem, excommunicationis vinculo adſtrinxerunt;& infra. ¶ Quia vero ſuper damnis datis antequam b lis fuerit conteſtata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cum in reſcripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit iuriſdictio prorogari non poteſt.

¶ Idem Pariſien. & Trẽcen. epiſcopis, & abbati ſanctæ Genouefæ.

¶ *Per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem iuriſdictio prorogari non poteſt.*

1 Idem in officialibus Cęſariẽſib⁹ volentibus capere alicuius bona tã quã fiſcalia, q̃bus nõ creditur ſine literis.C.diuiſi.l. ꝓhibitũ.lib.10.ſecũdũ Goffr. Ioan.And.

† Cap. 11. eod. ti. in 3. compil.

† eorum.

† alia nulla de dãnis datis.&c.

† fuerunt

a In reſcripto.]& ideo non valuit quod factum eſt, ſi formam mandati tranſgreſſi iunt.ſ. de reſcrip. cum dilecta.

b Antequam.]maximè. a quia nec poſt litem conteſtatam quia dominus non habuit ratum factum ꝓcuratoris,imò poſtquam ſciuit,ſtatim contradixit.

[Gl.ſeq.reci.ꝓh.an per ꝓcuratorẽ fiat ꝓrogatio.]

a Hęc gloſſula non hꝫ in antiquis codicibus.

a Cum

rogari: cum procurator [a] ad illa solummodo intelligatur cõstitutus, quæ in commissionis literis inueniuntur expressa; † & † postquam comes publicatis attestationibus intellexit, super his fuisse depositum, protinus [b] cõtradixit; Nos eosdem iudices pronũciauimus minus iustè iterlocutos fuisse, ac sæpedictum comitem, qui ob hoc appellationis beneficium conuolauit, excommunicationis sententia non fuisse ligatum. [c]

¶ Idem Senonen. archiepiscopo.

¶ Qui acta causæ relationis iudicum delegatorum sigilla violando aperuit, non audiatur postmodum contra illa.

† Vide text. in l. 2. & ibi Bar. in fi. ff. si cert. pet.

† Dictio, &, deest in pluribus manuscriptis.

[Gl. seq. recit. per q. in taciturnitas domini sibi noceat, cũ sit prætu amoré excessisse mandatum. Secũda pars recit. per q. an prorogatio tẽporis iurisdictionis fiat per procuratoré. Finis recitatur per obiectionem.]

a Cum procurator.] qui' simpliciter constitutus fuit ad causam prædictis iudicibus delegatam. Et no. quòd licèt per principales personas posset fieri prorogatio iurisdictionis. ff. de iud. l. 2. §. sed & iudex. & l. de qua re. §. 1. per procuratorem tamen fieri non potest, cum de hoc non fuerit cogitatum, quando constitutus fuit] procurator. arg. ff. de auro, & arg. leg. si ita. ff. de transa. cum Aquiliana. ff. de contrah. emp. Rutilia Polla. & C. de transact. transactionis. fin. ff. de iureiuran. l. iusiurandum. §. 2 curator. & 22. q. 2. ne quis arbitretur. Qualiter fiet prorogatio, dicet ẽ. c. P. & G. prætextu enim vnius articuli non debẽt super alio probationes admitti. C. qui leg. perso. l. vlti. & ff. de iurei. si duo patroni. §. Iulianus circa fi. & alia dicta non valent cũ iurẽt sup alio articulo. ẽ. de test. de testibus.

b Protinus contraxit.] ex hoc vt quòd si procurator fines mandati excedit do nino sciente, quòd præiudicet do.nino, nisi statim contradicat. l. arg. 54. distin. si seruus sciente. argum. C. de his quæ fi. à præla. fine consen. cap. c. 2. ff. quod cum eo qui in alie. po. l. vlt. ff. de in ius. sed & si in prin. ff. ad Macedo. di filius. 2. de nupt. si vt proponis. & si iudex scientibus partibus excellit fines eram mandati, eis præiudicat. argum. C. communia. vtriusque iudi. l. 2. aliàs non præiudicat factũ procuratoris domino ignoranti. C. de pro. si procurator. ff. de procur. si ignorantis. Item no. quòd licèt procurator non possit prorogare causam de re ad rem, tñ videtur quòd posset prorogare de tempore ad tempus: quia qui dat per procuratorem vt confestim agat, intelligendum est permittere procuratori, & postea litem peragere. ff. de procu. qui procuratorem. Item curator mandatum prorogare potest ad id quod est pene mandatum. ẽ. de elec. in causis. & ẽ. de renunc. post translationem. & ff. iud. tol. iam tamen. §. vlti. & prorogat ad ea quæ sunt præparatoria mandato. ff. de procu. ad rem nobilem. & l. ad legatum, & accessorium ipsius siue sequelam. ff. de instit. l. cuicumque. §. si ei quem, in fin. Prorogatio de re ad rem, inuito reo non valet defectu iurisdictionis: quia Imperator inuito reo non potest extendere rescriptum ad alias res, quas in rescripto non expressis, vt in c. isto contingit. sed per reconuentionem bene extenditur ad res alias inuito actore, de quibus nulla mentio habita est in rescripto, si actor persistere velit in sua petitione. ẽ. eo. prudentiam, in fi. & est ratio. ẽ. de mu. pet. c. 1. Ber.

c Ligatum.] quia non habebant iurisdictionem super damnis. sic supra eod. ex literis. Vnde posset agere contra iudices ad interesse, qui eum iniustè excommunicauerunt. ẽ. de sent. excom. & sacro. & hic error oes excusare non potest.

CVm olim magister.] Prima pars decisè ponit factum principale. Secunda: ibi, Verum: narrat culpam illius B. Tertia: ibi, Qui postmodũ, ponit ipsius confessionem & excusationem. Quarta: ibi, Sane. excusationis reprobationem. Quinta: ibi, Sed vt. culpæ punitionem. Abbas Siculus.

CAP. XXXIII.

ij CVm olim [d] magister S. & B. archidiaconatum, & præposituram ad inuicem cõmutassent, & infra.

¶ Verùm dictus B. delegatus nostris non deferens imò verius deleganti, sigilla violauit [f] illorum, † & scripta, quæ nobis fuerant præsentanda, non erubuit aperire. Qui postmodũ in nostra præsentia constitutus, aduersario pręsente, in excusationé suam proposuit, quòd iudices perperam processerant † contra ipsum, cum †acta in scriptis minus fideliter redegissent, vnde timens ne literas portaret Vriæ, & illorum scripta aperuit, & quod suspicatus fuerat, adinuenit. ¶ Sanè si

† Adde q̃ talis incurrit pœnam falsi. glo. & ibi Bald. in ro. col. de pr. Constan. in gl. in uerbo sigillo.

† processerunt.
† al. & acta. a. Reg. 11.

2 Hostiẽ ẽ quo ad hunc casum, cum nullũ esset iudicium ipsò iure. ff. de iudi. licet qd iurisdictionis defectũ. fit ergo uera gl. in processu habito per procuratorẽ ultra formã mandati coram ordinario, uel delegato, in eo quòd iudex erat. Io. An.

contra ipsum, cum acta in scriptis minus fideliter redegissent, vnde timens ne literas portaret Vriæ, scripta illorum aperuit, & quod suspicatus fuerat, adinuenit. Sup hoc dicit Papa, si iste B. cõsideraret qđ melius expediret, vel nõ recepisset. scripta suspecta, vel ea recepta sibi fideliter pręsentasset, & obtẽdisset rori ipso cãm suspicionis: præterea nõ cõquerebatur de iudice, qué Papa ei cõcessit, sed de illo qué ipse duxerat eligendũ, & iudices conquerebantur de ipso. vñ Papa uerbis illius fidẽ noluit adhibere, sed ut puniatur in quo peccauerat, Papa ẽ acta iudicũ q̃ molauerat, ipsum noluit exaudire, ne de dolo suo cõmodũ reportaret. No. quòd literas iudicum nullus dẽt aperire iudic b. ignorantibus. Itẽ punitur qs in eo in quo peccauit. Item dolus suus nemini prodest.

d Cum olim.] hæc decr. & illa, quã habes ẽ. de rerũ permuta. cum olim. loquuntur de eadem materia.

e Deleganti.] cuius vicem gerebant. ẽ. eod. sanè. initia enim iudicum, ad eum pertinet cuius legatione funguntur. 2. q. 7. accusatio. in fi. & 3. q. 1. nulli. imò ipsos tanquam delegantem honorare debent partes. 93. distinct. & 94. dist. c. 1.

f Sigilla violauit.] & ideo est puniendus tanquam falsarius, & ob hoc solum priuari debuit beneficio. ẽ. de rescrip. olim. & inf. de fal. ad audientiam.

[Gl. seq. recitat historiam.]

g Vriæ.] tangit illud quod legitur in lib. Regũ cum Vrias rogatus a rege Dauid nollet accedere ad Bersabe uxorem suam, quam Dauid rex cognouerat, timens ne concepisset ex eo, sicut & fecerat: quod cũ ipse facere nollet, rex remisit Vriam ad Ioab principẽ militiæ cum literis continentibus, ut poneret eum inter fortissimos hostes ut occideretur ab eis, & quod & factũ est, sed iste stultus fuit quia recepit literas illas, & habebat eas suspectas: qa primò debuit eas uidere diligenter,

Lib. 2. Reg. c. 12.

ter, & si quid inesset iniquum, debuit ꝺicere relationi iudicum, si contra veritatem referebant: iudices.n. debent ostendere partibus relationem quam faciunt superiori. 2.q. 6.ibiduum. in fi. & C.de rela.l.1. & 2.aliàs posset appellari, vt ibi: & quoties iudex se relaturum pollicetur, illicò litigatoribus acta edere tenetur. ī.de appell. intimasti.

[Glos. seq. not. & alleg. cria iura in cõtrarium.]

a Proprio motu.] sic ergo vī, qꝺ iudex maximè quem princeps concedit, possit recusari. Arg. contra. ī.de appel. nouit. & ff.de offi.præf.prætl.1. credit enim princeps non aliter fore iudicaturum q̄ ipse esset iudicaturus, vt ibi dicitur. Arg. contra Inst. de satisꝺ. in prin.

† Hæc clausula: motu proprio, qꝺ operat, tradit Felyn. c. nõnulli de rescript. & latè Gabrielius in com. concl. tit. de clausul. cõcl. 2.

b Peccauerat.] sic supra de transla. ca. quãto. & c. inter corporalia. & ī. de iure patro. pastoralis. in ff. & ī. de temp. ord. literas.

† Violauit.

c Ne videretur dolus.] quia fraus & dolus nemini debet patrocinari. ī. de rescriptis. Sed. Apost. ī. de testa. officij.

† In vno vetustissimo ita: ipsum sicut nec debuimus, nec volumꝰ exaudire.

COram dilecto.] Sunt quinq; partes. In prima petitio & allegatio appellati. sc̃da: ibi, Nũcius petitio & respõsio appellantis. In tertia: ibi, Sed contra replicatio appellati. In quarta: ibi, Idē igit. pnũciatio auditoris. In quinta: ibi, Nos ergo. pronunciationis confirmatio. Abbas Siculus.

quod expediret melius noraui sset: vel non recepisset scripta, suspecta, vel recepta nobis fideliter ꝓsentasset, & ostendisset casum suspicionis propositæ corã nobis. Præterea cum non conquereretur de iudice, quẽ ei proprio motu [a] † concessimus: sed de illo potius quem ipse duxerat eligendum, & iudices suas nobis per eum literas destinassent, de ipso pariter conquerẽtes, verbis ipsius fidem non duximus adhibendam.

¶ Sed vt in eo saltem puniretur, in quo peccauerat [b] contra acta iudicum, quæ temere violarat, † ipsum † (sicut nec debuimus) noluimus ex audire, ne videretur [c] dolus suus ei patrocinium attulisse.

¶ Idem abbati & capellano S. Mariæ Bononiensis.

¶ *Delegatus non tenetur ad mittere collegam sibi adiunctum per literas surreptitias, nec ipsius subdelegatum, hoc dicit secundum vnum intellectum, vel sic. Delegatus, subdelegatũ collega impediti nõ tenetur administrare, si in rescripto est clausula quòd si ambo, &c. hoc dicit secundum alium intellectum.*

CAP. XXXIIII.

COram † dilecto filio M diacono Cardinali (quem tibi & H. nuncio, & clerico sanctę Agathæ aduersario tuo, qui cum instrumentis eiusdẽ eccl'siæ, sed absque literis [d] de ratihabitione, ad Apostolicam sedẽ accesserat, sed de rato cauerat, sub fideiussoria cautione) † concessimus audito rem † proponere † curauisti, quòd cum quidam in parochia S. Mariæ, in honorem beatæ Agathæ ecclesiam construxisset, Alexander † Papa prædecessor causam super hoc abbati Sancti Stephani, & priori sancti Victoris commisit terminandam, qui pro ecclesia S. Mariæ diffinitiuam sententiam protulerunt.

¶ Verùm capellanus S. Agathæ, sententiæ parere cõtempsit. Cumq; super eadem causa corã Ferrariensi episcopo, per annum disceptatũ fuisset, petebat Ferrarien. epi sententiã cassari. Nuncius verò S. Mariæ coram auditore vtriq; parti concesso oia ꝓdicta proposuit petens sniam Ferrarien. epi confirmari; pars aduersa S. Agathę proposuit ex aduerso, qꝺ cum dictus magister Vices suas alijs cõmisisset, eps subdelegatũ admittere noluit, sed post app. solus in cã processit, vnde petebat sententiam episcopi infirmari: Responsum fuit è ꝯ contra solus eps procedere potuit, qa in literis secundis cõtinebat, qꝺ si ambo interesse non possent, eps solus procederet. quæ clausula (vt allegabatur) locum nõ hẽt si per se vel per aliũ interesse non posset, quia id ratũ contingeret: vnde petijt sententiam epi confirmari. His & alijs intellectis Cardinalis sniam Ferrarien. epi confirmauit, parti aduersæ perpetuum silẽtium imponens: & ds papa sniam eius auctoritate aplica cõfirmauit. Nec qs qs non habet mandatum, si est coniuncta persona, admittitur ad agendum, si caueat de rato, sed cautio rati tunc regulariter præstatur, cum de mandato dubitatur. Item literæ veritate tacita impetratæ, non valẽt: & ideo hic non valuerunt literæ illius magistri, quia non faciebant mentionem de litis contest. & de testibus iam receptis, & sic pars sanctæ Agathæ consenserat in episcopum.

[Gl. seq. obijcit qꝺ admitti non debuerit: & soluit dupliciter. secundò obijcit de fragilitate cautionis: qꝺ etiã dupliciter soluit. tertiò arguit; quartò obijcit quòd etiam sine cautione debuerit admitti, & soluit.]

d Absque literis.] & ideo audiri non debuit. ī. de procu. c. 1. nisi caueret de rato. Sed qualiter admittitur iste H. ad agendum? contra sententiam, cum non haberet mãdatũ? Ad hoc dici potest, quòd ideo admissus fuit, quia erat coniuncta ꝑsona, quia clericus illius ecclesiæ & canonicus plebis de Pastino cui subest ecclesia sanctæ Agathæ, & coniuncta persona licet admittat ad agendum, cauere tñ debet de rato, ff. de procu. sed hæ personæ & l. Pomponius. in fi. & ideo caueat de rato quia potest contingere, quòd illi de plebe non habebunt

† Cap. 1. est. ꝺ parochiis, & alijs parochianis. in 3. compila.

† Infero qꝺ clericus cõparens pro altero, si nõ probat plene de mãdato: tenetur de rato, cõcor. Authẽ. gñaliter. C. de epis. & clericis.

† In codice Barbarin. ita: constitutus proponere curauisti.

† Antiquis ita: Alexander ꝺ decessor noster.

† Licèt .n. esset originalis reus, i causa tamen appellationis erat actor: & per hoc secundùm Pet. & Abb. & Egi. dici nun qꝺ ꝑstitit cautionẽ de rato, qui aliàs debuisset cauere de iudicato solue ndo. prima placet. Ioan. And.

CASVS. Archipresbyter de Pastino cꝑpit ædificare in parochia sanctę Mariæ de porta Rauennatẽ ecclesiam ad honorem sanctæ Agathæ. post app. à rectore sanctæ Mariæ interposita, sed ipse nihilominus ecclesiam construxit. Vnum rector sanctæ Mariæ impetrauit sup̃ hoc cãm committi abbati sancti Stephani, & Priori sancti Ioannis in monte, q̃ post nõdum tulerunt sniã, ꝙ ecclesia sanctæ Marię, sed capellanus sanctæ Agathę sniam illam noluit obseruare. vnde super eadẽ causa sine cõfirmatione, secundæ lĩę impetratæ fuerunt ad eꝑm Ferrariẽ. ad petitionẽ ecclesiæ sanctæ Mariæ, cũq; super causa ipsa lite contest. & testibus receptis per annũ & amplius disceptatum fuisset, pars ecclesiæ sanctæ Agathæ, de his oĩbus mentionẽ non habita, fecit adiũgi eꝑo Ferrariẽ. magistrũ L. Bonoñ. canonicum sub hac forma. Quòd si ambo interesse nõ posset, tu frater eꝑe. in causa procedas, magister L. cõmisit alij vices suas, sed eps ipsum admittere noluit, sed solus in causa proce-

bebant ratum. vñ eis res iudicata non obesset. C. qui. res iud. non nocet. l. 1. & ideo ille H. cauit de rato sub fideiussoria cautione. Vel pōt dici, quod ideo cauit de rato, quia de mandato dubitabatur quia tunc habet locum cautio rati, vt C. de procur. l. 1. Sed videtur quod cautio ista fragilis sit: quia ex ea non potest agi ad interesse, cum res talis sit quæ non potest æstimari: vnde non videtur admittenda pp fragilitatem ipsius, ff. ad Treb. l. qui ita. §. 1. & ff. vt lit. nō cō. accedēs 2. sed agi potest ad impensas factas in lite. ff. rem rat. hab. si fine, §. cum autem procurator. & hoc magis expedit reo, vt dicit Io. q̄ ei caueatur de rato q̄ probetur mādatum, quia per hoc consequitur sumptus, vt hic dicit. sed credo quod in tali casu cū res talis sit, quæ æstimari non possit, tutius esset reo si isti probet mandatum, quia dūs postea contra sniam venire non pōt. sed forte ex ista cautione posset agi contra fideiussores ad interesse, si dūs rem ratam non habuerit, & æstimabitur inquantum læsa sit ecclesia, quòd nō stat sniæ, ne quoti die litigetur arg. ff. de arbi. per tutus. vbi agit ad interesse in simili. ¶ Item ex hoc vī. q̄ qñ dubitatur de mandato, simpliciter sit cauēdum de rato, et si ille diceret se velle probare mandatum; & hoc nō per legem C. de proc. l. 1. & quòd per fideiussoriam cautionem, & non nudam, ff. de proc. seruū quoq;. §. ait Prætor. Sed vī q̄ iste sine cautione debuit audiri ex eo quòd hēt ista ecclesiæ arg. ff. de leg. 3. l. 9 chyrographum. Rñ. ista non erant talia instra, sed instra causæ per quæ intendebant probare de iure ecclesiæ, & illa lex loquatur de instro cautionis legato, & hoc pst hat. vñ eo ipso quòd legatur instrm, intelligitur esse legatum illud q̄ cōtinet in istro. alias inutile esset legatū; aliis instrm alteri⁹ nō prodest: cum verba instri non admunt recitatem. C. de proba. ad probationem. qualiter sit intelligendum quod dr in literis, de rato dicitur ꝯ. de relig. do. cum dilectus, in 1. gl.

De rato habēdo. qñ sit cauendum.

pars ecclesiæ sanctæ Agathæ horum veritate suppressa, [a] magistrum L. Bononiensem canonicum obtinuit eidem episcopo in causæ decisione [b] adiungi, qui cum causæ interesse non posset prædictus episcopus, cui per sequentes literas mādabatur, quòd si ambo interesse non possent mandatis Apostolicis exequendis, ea ipse nihilominus adimpleret, sententiam [c] prædictam confirmauit, & infra. Nuncius verò ecclesiæ sanctæ Agathæ inter alia proposuit, quòd cum dictus magister L. vices suas alij delegasset, episcopus admittere noluit [d] subdelegatū, sed post appellationem ad nos interpositā, solus in causæ cognitione processit, & infra.

¶ Sed fuit è contra responsum, q̄ Ferrarien. episcopus sol⁹ ꝓcedere potuit, cum in vltimæ cōmissionis literis fuisset insertū, quòd si ambo interesse non possent, prædictus episcopus nihilominus exequi procuraret, quod non intelligitur, [e] vt si

a Suppressa.] & iō literæ non valuerunt, cum consenserint in Ferrarien. litem cōtestando, & producendo testes coram eo. sic ꝛ. de re iu. inter monasterium.

b Decisione.] idest, cognitione sicut est in antiqua & bene, & hoc probatur per hoc quod dr: horum veritate suppressa, si de huiusmodi processu mentionem fecisset: tunc benè diceret decisionē, & tunc non posset episcopus procedere sine adiuncto vel subdelegato ipsius, vt dicitur in illa gl. magna. sic ꝛ. eo. infinuante. & ꝛ. de iud. c. pen.

c Sententiam.] latam per abbatem sancti Stephani, & priorem sancti Victoris.

[Gl. seq. obijcit, opinio. ponit, & soluit.]

d Admittere noluit.] sed videtur quod Ferrarienſis malè fecerit, quia illum subdelegatum non admisit quia delegatus à principe potest alij causam delegare, cum id sit ei à lege cōcessum. C. de iud. à iudice & ꝛ. eo. pastoralis, in prin. & ꝛ. eo. qñ apostolica. & ꝛ. de app. cum causam quæ. sic ergo malè fecit Ferrarien. contra iura prædicta: quia debuit ipsum subdelegatum recipere: sed contra hoc quod dixit facit: quia sententia Ferrarien. postea confirmatur. Dicunt quidam, q̄ ideo noluit ipsum admittere: quia sub hac forma scripta fuerat, quòd si ambo, &c. tu frater esse solus procedas: quia tunc extat conditio, vt vī hic circa fi. secundum hoc videtur quod aliquis non possit committere vices suas, qñ clausula apponitur, & si nō, &c. si ipse non possit interesse. Dicas ergo q̄ Ferrarien. ideo istum subdelegatum non admisit, quia literæ impetratæ fuerunt tacita veritate, nulla facta mentione de processu coram Ferra. coram quo lis fuit ꝓpetata, & testes producti, vt patet in integra. ꝛ. de re iud. inter monasterium. vñ nō valebant, & ita nec subdelegatū nec delegatum admittere tenebat, & solus eps iurisdictionē hébat; & hęc fuit causa quare sniam ipsi⁹ ꝓfirmabat vñ non valuit appellatio propter hoc facta, ut hic dicit.

[Glo. seq. queritur arg. pro, & contra, opinio. ponit, & distinguendo soluit.]

e Quod non intelligitur.] pone, quòd plures sint iudices dati cum illa clausula, quod si non omnes, &c. quæro an ille qui non potest interesse, possit committere vices suas, & an socij teneantur illius subdelegatum admittere? Quod possit cōmittere planū est, quia hoc habet a lege concessum. C. de iud. à iudice & ꝛ. æ. quoniam. & ꝛ. eo. pastoralis. & ꝛ. de appella. cum causam quæ etiam si interesse non potest. ꝛ. eo. super quæstionum. §. si verò & ꝛ. eo. pastoralis. vbi immò aliis committere non debet, nisi quando est impeditus ꝛ. eo. pastoralis, in prin. & in c. si pro debilitate. Sic patet per iura ista, quod delegatus potest committere vices, & quando etiam impeditus est, ergo alij tenētur admittere subdelegatum ipsius. alias talis commissio delusoria esset. & sic fierent ludibrio leges, quod esse non debet. C. de bo. quæ lib. l. ult. §. ubi autem. & cum effectu verba sunt intelligenda. ꝛ. de cle. non resi. relatum, & ff. quod quis; iu. l. 1. §. hęc autem verba. præterea optimè hoc probatur ꝛ. de elect. quia propter. §. illud. vbi habes quòd ille qui non potest interesse, potest alij committere vices suas, & illi tenentur recipere illum, aliàs non valeret electio, & quod per nos facere non possumus, per alios facere debemus. ff. de procur. l. 1. & ff. de adm. tu. ita tñ. §. gessisse. Sed ꝛ. uī expresiè per hanc allegationem, quia fm eā firmata fuit snia. Præterea non tenentur illū recipere ad mandatum illius, quia par est illis, & par in parem non habet imperium. ꝛ. de elec. innotuit. ff. ad Treb. ille à quo. §. tempestiuum. nec illud uī sequi, quod si ille potest committere, quòd alij ipsū admittere teneātur, quia ex alieno facto nullus obligatur. ff. de verbo. obl. stipulatio ista. arg. Dicunt quidam quod licèt ille qui non potest interesse, possit committere vices suas alij, conindices non tenentur eum admittere nisi velint, quia iam extat conditio, & sic remansit iurisdictio penes illos: uñ ipsi procedere possunt soli, si volunt; & cessante impotentia poterit postea cum ipsis procedere. arg. C. de cu. fur. cum alijs, ubi curator tpe furoris administrat, cessante furore cessat: sic delegatus iste cum interesse non pōt. nō committit

Delegatus, qui non pōt interesse, an possit committere vices suas.

uices

vices suas. Sed hoc nõ credo, imò dico quòd ille qui interesse non põt, per impotentiam facti temporalis, ꝛ põt committere vices suas, & consocij tenentur admittere illum subdelegatum: & allegatio ꝙ hic ponit non continet ius. Et circa huiusmodi subdelegationes ita distingue: aliud est cum ab initio delegant plures iudices cũ illa clausa. Quòd si non omnes, &c. & nullus postea adiũgitur: & aliud cũ ab initio delegatus est vn⁹ vel plures, & postea alius adiũgitur cum illa clausula, quòd si ambo vel, quòd si nõ oẽs, &c. ꝛ primo casu subdelegatus põt alĩ subdelegare, & cõsocij tenentur illũ admittere. In secundo casu refert an res sit integra, vel nõ. Si res sit integra, idẽ ẽ ac si ab initio oẽs dati essent, & adiũct⁹ põt committere vices suas, & alij tenent ipsũ admittere cãe cognitione. Si verò res nõ est integra, qa iã ꝓfectum erat ad litis cont. & horum veritate suppressa aliquis est adiunctus, hmõi adiunctus vel subdelegatus ipsius non est admittendus, tanquã per veri suppressionem adiunctus siue obtentus. sicut cõtingit in præsenti negotio. & hoc bene colligitur ex hac decr. & hoc probatur in auth. de exhi. re. ꝯ. illud. vnde sumpta fuit auth. offerat. vbi idẽ dr quòd post lit. cont. alius peritus adiungi nõ põt, nec primus recusari, & iõ sñia Ferra. epi confirmata fuit. Et quòd dicit hic quòd nõ intelligitur, vt si ꝓ se, vel per alios, &c. non est verum: quia clausula illa quòd si non oẽs, &c. põt locum hẽre in multis casibus de iure & de facto, in quibus casibus duo vel alius procedere posſũt: puta 2 de iure, vt si est excõicatus. ī. de re iud. ad probandum. vel suspectus recusatus. ī. co. cum super. & c. licèt vel infamis vel seruus, vt ī. de reiud. sufficitatus. de facto interesse non põt. puta si mortuus fuit. vel aliàs ꝓ putuo impedimento detentus, puta furiosus: vt in prædi. decr. sufficitatus, & in talibus casibus habet clausula illa, quòd si non oẽs, &c. Sed qñ impeditus est tpali impotentia, bene põt cõmittere vices suas, & consocij tenentur admittere illum delegatum. sed in casu istius decret. admitti non debuit rõne illius præiudicis, ꝛpo sic dẽt intelligi clausula illa, quòd si non oẽs &c. puta si non põt interesse de iure vel facto, vt dixi, tunc non põt cõmittere, cum nullam hẽat iurisdiõnẽ, aliàs bene hẽt iurisdictionẽ. quamuis impediatur ad tempus: & ideo tũc potest committere, & cũ effectu, & quod dicit, impeditus ad tempus, non intelligas quòd omnino sit impeditus, vt nullo modo tunc possit interesse: sed si vellet omnia alia dimittere, bene posset interesse. sed nõ vult contemnere sua, tunc propter cautam illam nec tenetur. ff. de iud. l. si longius. Ber.

a Sententiam confirmant.] ex hac secunda sñia datur actio in factũ quæ hic cõfirmatur, & nõ ex prima, vt ff. de his, qui no. infa. furti. arg. ff. ad Treb. si qs priorem. hac tamen confirmata, confirmatur & prima.

CVm R. canonicus.] Si reus ad loci iudicis delegati ire nõ põt, dẽt remoueri, & dari sibi iudex in alio loco. h. d. Et ꝓtimo ponit prouisionis & mãdati causam. secundo mandationi, Mandamus. Ab. Sicu.

CASVS. Quædam causa vertebatur inter illum R. canonicum Ianuen. & P. ciuem Ianuen. ad petitionem ipsius R. fuit causa commissa præposito sancti Dominici, qui cum partem citasset aduersam, pars citata in eius præsentia fecit proponi, quòd ꝓ graues inimicitias ciuitatis suæ, in eius præsentia non poterat comparere. dictus R. significauit dñopapæ. Vnde mandat Papa dicto præposito, quatenus prætato R. relinquat hanc optionem vt i ciuitate Ianuen. vel diœcesi eligat aliquem virum discretũ, exceptis canonicis Ianuen. qui cum sint eius socij, meritò essent parti aduersæ suspecti, cõtra quo quæstio terminetur, & dictus præpositus præcipiat ei, vt eãdem causam sm cõtinentiã priorum literarum sine debito terminare ꝓcuret. No. quod canonicus datus iudex ꝓ suo canonico potest legitimè recusari. Itẽ not. arg. ꝙ ad voluntatẽ impetrati iudex delegatus debet committere causam, quando ad eum partes facere non possunt accedere.

[Gl. seq. quærit obijciendo, & tripliciter soluit.]

b P. ciuem.] sed quo committat Papa hic cãm contra laicum? Intellige quòd causa spectabat ad forum ecclesiæ, puta causa vsurarum vel decimarum, vel ipse laicus noluit excipere, vel est consuetudo ibi, quòd laici conueniantur per literas Papæ.

[Glo. seq. ponit differentiam inter iudicem & testẽ, & eius causam, quam conuertit. ponit etiam paritat. in fi. quærit & soluit.]

c Cum sint eius socij.] hic habes quòd canonicus nõ põt esse iudex concanonici sui, propter familiaritatẽ, quæ veritatem aliquando impedire solet. 3. q. 5. accusatores. testis. n. potest esse canonicus pro canonico, cũ etiam frater pro fratre possit testificari. inf. de præsumptionibus. cum edictum de testib. sit prohibitorium. ff. de test. l. ea rõne, quia facilius habentur iudices quam testes. Vnde facilius repellitur iudex quam testis: iudex n. recusatur ꝓ modica cã, vt si esset oriundus de terra impetrãtis. ī. vt lit. nõ cont. accedens 2. & arg. ī. de app. ex intimatione. Itẽ si iudex est suffraganeus eius. ī. ut lit. nõ cont. accedens 2. Item consanguinitas ī. de app. postremò. sed in teste secus. 4. q. 3. c. ii testes. §. lex Iulia: Quandoque tñ aliquis potest esse iudex, qui non potest esse testis, vt pater in causa filij, 3. q. 7. §. tria. circa fi. & criminosi pũt esse iudices, sed non testes. 3. q. 7. infamis. §. vlt. Item iudex recusatur, vel alius ei adiungitur, si hẽt consimilem cautam ī. de iud. cautam q. sic & testis repellitur, qui hẽt consimilem cautam. ī. de testi. personas. Sed si canonicus daretur iudex contra alium canonicum, quid dices? Non poterit recusari ex hac causa, quia par affectionis causa omnẽ suspicionem removet, ff. de ri. nup. non solum. §. denuo.

ADDITIO. Istam cautam recusandi cum multis aliis comprede his versibus.

Subiectus dominus, & commensalis amicus.
Incola, canonicus, ac astringens, inimicus;
Si causam similem delegatus tractat:
Vel si patronus fuit olim, tunc meneatur.

[Glo.

¶ *Locus ad quem reus secure accedere non potest, & canonicus in causa concanonica delegatus recusari poterit.*

CAP. XXXV.

CVm † R. canonicus Ianuen causam, quæ inter ipsum (ex †vna parte,) ac P. b ciuem Ianuen vertitur, tibi obtinuerit delegari. & idem ciuis propter multas & graues inimicitias ciuitatis suæ, in tua nequeat præsentia cõparere. ¶ Mandamus quatenus supradicto R huiusmodi optionem relinquas, vt (exceptis canonicis Ianuen. quos, cũ sint c commissa causam, quando ad eum partes facere non possunt accedere.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cõp.

† Hæc verba, ex vna p. rte, desũt in antiquis.

Frater pro fratre testificatur.

Iudex facilius repellitur quã testis.

† posset.
† Vide l. iura. cũ l. seq. C. de postu. & l. nam ad ea. ff. de legi.

1 Secus ergo si per perpetuam cãm impediat; & si tenet Gof fre. & facit ī. de ver. ꝙ super his. & qd ibi dixi. Restat ergo vt rñdeatur ad decr. ī. e. si pro debilitate. & c. ꝙnis. dic sm eum primã loqui in vnico delegato. vel pluribus datis sine clausula. sm in eo qui ex voluntate cõmittit, non per impotentiam. secundum Gotf. Io. And.

2 De iure distingui põt, vt aiunt anti q, inter impotentiã iuris & facti, vt primò casu non subdeleget, secũ sic, vt si fit mortuus.

[Gl.ſeq.ſignat cõtrarium ad id quòd actor eligit.ſolet tripliciter, ſecundò arg. & id reprobat, & reſpondet.in fi.ſignat contrarium & ſoluit.

a Iudicem eligat.] nota ex hac litera quòd quando reus ad iudicẽ ire non poteſt ſecurè,quod actor poteſt & debet eligere iudicem in loco non ſuſpecto, & non aduerſarius. Contra habes; quia reus eligit iudices.11.q.j. iudices & 15.q.7.ſi aũt. & 3.q.6.peregrina.& 4.q.5.q.1ꝙs.& 2.q.6.placuit.Idẽ vī cũ ordinarius recuſatur,ꝙ reus eligat.j.de app.cum ſpeciali. Contrarium dicit lex,ꝙ iudex petitus dari non debet niſi ob reuerentiam petiti iudicis.ff. de iud.obſeruandũ.Decretales prædictæ loquuntur in cã criminali, & præterea non ſtatur hodie illis. 1 Qđ dicit hic ꝙ iſte eligat, intelligo ſi alteri pars cum eo noluerit concordare, vel cum altera pars eſt abſens; Vel dic ꝙ de ſpeciali gratia dabat ei Papa hanc elect. cum de conſenſu vtriuſque eſſet eligendus, vt ſ. eod. ſupra quæſtionum. 2 Item arg.ꝙ ſi iudex non poteſt de cauſa cognoſcere, poteſt alij committere vices ſuas. Sed contrarium eſt verum j. de appella. ſecundò requiris. §. termò, & hic non loquitur de iudice ſuſpecto, ſed quia reus non poteſt ire ad iudicem. vnde iudex tenetur locum prouidere ſecurum. j. de app.ex parte.& 33.q.3. 2 ſiue.vel eo mittere cauſam in loco non ſuſpecto, vt hic vel potius procedit iudex iſte auctoritate illius reſcripti.Et eſt hic ar.qđ iudex incertus dari poſſit contra.ſ.de reſcr.ad hæc. ſed hoc de gratia fuit,vt dictum eſt.

CVm contingat.] Communis diuiſio. ſecunda ſibi. Ad quod, quæ ſubdiſtinguitur in effectu in duo membra princip. lia.Primum eſt,qũ quis conqueritur ſe excõicatum poſt appellationem legitimam.Secundum eſt ,qui conqueritur ſe iniuſtè excõicatum, & iſtud membrum ſubdiuiditur; quia primò loquitur qñ excommunicatus volebat probare ſe iniuſte excommunicatum antequam abſolueretur. Secundò loquitur quando excommunicator volebat probare ſe iuſtè excommunicaſſe antequam excommunicatus abſolueretur,licèt peteret ſe abſolui.Primum membri principale eſt in ver. Ad quod. Secundum membrum eſt in ver.In eo.& ſecundum membrum ſecundi membri eſt in ver.Verum.Ioan.de Imo.

CASVS. Aliquis conqueritur domino Papæ, qđ poſt appellationem legitimam fuit excommunicatus ab epiſcopo ſuo,uel aliàs iniuſtè excommunicauit eũdẽ. vnde mandat Papa iudicibus,quod ſi eſt ita,abſoluatis eundem iuxtà formam eccleſiæ, vel ſiñam denunctietis nullam : epiſcopus paratus eſt probare ſe illum excommunicaſſe ante appellationem eius, vel ſiñam iuſtam eſſe: quæritur vtrum liceat iudicibus illum abſoluere,vel denunciare ſententiam nullam eſſe,non admiſſis probationibus epiſcopi; Rñdet Papa quòd cũ aliquis conqueritur ſe poſt app. legitimã excommunicatum, probationes vtriuſque partis ſunt admittendæ antequã abſoluat;per quas probationes apparebit, vtrũ abſolui debeat, vel denunciari potius nõ ligatus. ſed cũ, quis dicit ſe iniuſtè excõmunicatũ fuiſſe, antequam fuerit abſolutus, vix eſt ei appatio admittẽda, niſi tũc tñ qñ dicit intolerabilẽ errorem in ſñia fuiſſe expſſum, & ad hoc ꝓbandũ dẽt admitti anteq̃ abſoluat. ſed ſi ſimpliciter dicat ſe excõicatũ iniuſtè, & eꝑs dicit ꝙ iuſtè excõicauit cundẽ: & ſup hoc poſtulat probationes admitti, nõ eſt eꝑs audiendas antեq̃ fuerit abſolutus: qa & ſi conſtaret ipſum iuſtè excõicatũ fuiſſe, nihilominus dẽt abſolui. Vnde in hoc caſu ſtatim iuxtà formam eccleſiæ debet abſolui, & poſtea probõnes vtriuſque partis ſunt admittendæ, vt appareat vtrùm iuſtè vel iniuſtè fuerat excõmunicatus. No.qđ duob.caſib.non tenet excõicatio,ut ſi poſt appellationem legitimam ſñia excommunicationis lata ſit, uel ſi intolerabilis error in ſñia ſit expreſſus,in quib.caſib.ante abſolutionem dẽt admitti ad probandum,in alijs dẽt ſtatim abſolui. Item non debet quis admitti ad probandum,quo probato non prodeſt.

[Gloſſ. ſeq. objicit quòd probatio ſuperflua eſt, & ſoluit.]

b Vtriuſq; partis.] Et ſ ſi teſtes eꝑi dicerẽt excõicationem ꝓ.eſſiſſe appꝓonem,teſtes aũt alterius dicerẽt appꝓonem ꝓceſſiſſ.,ſmare dẽt iudex,quod & ante ſñiã, & poſt fuit appellatu.j.de teſti.cũ tu.& ita vī ſupfluũ qa ſemper iudicat pro appellante quia ſi teſtes eꝑi dicerẽt,quod tñ poſt ſñiã appellaſſet,illis non crederet, qa probarent negatiuam,quod eſſe nõ dẽt.ſ.de elec.bo mẽ memoriæ.& j.de cau poſſeſſ.cũ eccleſia. Dico quòd probationes epiſcopi audiri dẽnt, ſi uult probare ſe illum excõicaſſe antequã vocẽ appellationis emitteret: ſm quòd ponit i qõne.in principio.vel ẽt ſi uellet probare appellationem iniuſtam: quia illa non impediret excommunicationem ſ.quentem.j.de app. vt debitus.vbi dī quod q appellatiõnabilem cauſam debet proponere : & ſi probata fuerit iniuſta appellatio remittet ad epiſcopum.j.de app.vt debitus. & c.cum in ec-

eius ſocij,meritò habet pars aduerſa ſuſpectos)in ciuitate vel dioceſi Ianuen.in qua sũt multi uiri prouidi, † iudicem eligat, [a] coram quo quæſtio terminetur: cui auctoritate noſtra diſtrictè præcipias, vt eandem cauſam iuxtà reſcripti à te†obtẽti tenorem appellatione remota ſine debito terminare procuret.

¶Idem Rothomageſi.ar chiepiſcopo.

¶ Si mandatur iudici delegato, vt illum abſoluat, qui dicit ſe iniuſtè excommunicatum, ante probationem illum abſoluere debet: Si autem dicat excommunicationem nullam, probationem nullitatis antepronunciationem admittet.

CAP. XXXVI.

CVm † contingat interdum quòd laici: & infra.

¶In ſuper requiſiti ſu-

† In codice Barbatiæ ita: prouidi & diſcreti.

† In omnibus antiquis ita: ad te. & initiũ capitis indicat, eſſe legendum.

[1] Imò ſtatur, ſi loquatur in cã criminali eꝑi, presbyter. i. vel diaconi vt in prę.it. c. ſi aũt 15. q.7.1o.And.

† Cap.3. eo. ti.in 4. compila.

[2] Vel hic petit ille P. diœs,cõuenit me in ciuitate Ianuenſi, & eligat ſibi iudicẽ quẽ vult nõ ſuſpectum, ſm Hoſtẽ. Ioan. Andr.

† Hic in quibuſdam manuſc. eſt verſ. huiuſmodi.

† Hunc textũ dicit Abeſſe ſin. hic ad hoc qđ appellatio iniuſtæ ſententiæ ueniat nulla.

† Vtriuſlibet,

[3] Iſtã gl. dicunt Inn. & Abbas eſſe ſing.ſ in ſuo effectu.

Digitized by Google

in eccl'ia. Nec eſt verum quod dꝛ, quòd sẽper pronunciabitur pro appellãte: qa põt eſſe quòd eps melius ꝓbet, & ꝓ plures & meliores teſtes qb. ſtabit 1 ℸ. de ꝓbꝫ. licèt. ℸ. de teſt. in nra ſꝑſentia. Et põt dici quòd illa decr. cũ tu. loquit cũ teſtes vtriuſq; partis erant aequales, vt ſic fiat interpretatio pro vtriſq; partibus, ne de periurij reatu notentur.

1 Vel per ñſiones ad poſitiones, vel interrogationes apparebit ſemel tm appellatum. de fi. inſt. cũ Ioannes. uer. verum. Io. And.

a Vix vel numq̃.] [in caſu ſequẽti tm. ſimile. ℸ. de sẽ. excõ. per tuas.

b Intoleratilẽ errorẽ.] 12. q. 2. 2 qua diuinis 9. q. 3. eps. de hær. ſi quis.

[Gl. ſeq. no. quẽ nõ debere admitti, &c.

c Nihilominus.] no. ꝙ non dẽt qs admitti ad probãdum illud quod probatũ nõ prodeſt. C. de ꝓbat. ad probationẽ. & ℸ. de ſimo. ca. per tuas. in fin. ver. quoniã. & ſi ꝓbata, &c. & valet ad exceptiones opponẽdas, quas quidã admittunt indifferenter. & in fin. pronunciãt ſecundũ illas: ſi d iure valẽt, aliàs nõ prodeſt illa probatio. Illud fieri nõ debet. Primò, cũ proponuntur, debet prouidere iudex an ſint admittendæ vel non, ſi ſunt admittẽdæ, tunc demum audiat probationes ſuper illis qui aliter faciũt, nõ benè faciũt: qa ſi qs bñ ꝓbaret exceptionem ſuam & nõ admitteretur, põt eſſe cã appellandi: 3 qa audiẽdo probationes ſup illa, iudex vꝫ eã admittere cũ effectu: & iõ illud non eſt faciendũ; niſi iudex ſub illa proteſtatione illum ad probandum admittat, vt ſi de iure dẽant valere, quòd valeant, aliàs non. ℸ. de elect. e. Cumana.

[Gl. ſeq. quærit obijciendo, & ſoluit.]

d Probationibus.] ſed cum iſte iã ſit abſolutus, quare audiunt probationes ſuper hoc; dico, quòd duplici de cã põt fieri, qa ſi ꝓbabit ꝙ iniuſtè fuit excõmunicatus, non iniungit ei aliquid per iuramentum, & iõ præceptum differt, quouſq; conſtet, vtrũ iuſtè vel iniuſtè ſit excõicatus. ℸ. de off. ord. ad reprimendã. Si iuſtè fuit excõicatus, tunc præcipiet ei ꝙ iuramentũ, quòd ſuper eo pro quo fuit excõicatus ſatisfaciat, vt in dicta dec. ad reprimẽdã. Item ſi probaret quod admonitione legitima nõ præmiſſa ipſum excõicaſſet, excõicator per mẽſem erit priuatus ingreſſu eccleſiæ. infra de ſen. excõ. ſacro. Itẽ ſi iniuſte excõicatus fuerit, excõicator tenetur illi ad intereſſe: ut d. c. ſacro. & in tantum tempus abſtineat, quantum viſum fuerit ſuperiori. 2. quæſt. 1. nemo. & 14. quæſt. 3. de illicita. Et econuerſo ſi ſententia iuſta probata fuerit, excommunicatus tenebitur ad intereſſe excommunicatori, ut in decre. ſacro. niſi vtrumque probabilis error excuſet, vt ibi: & ita patet quare admittantur probationes poſt abſolutionem.

3 Non video qs ſit effectꝰ appellationis. Pone exẽplũ excepit actorẽ ab agẽdo repellẽdũ, qa excõicatus minoris 1 iudex admiſit exceptionẽ, & ego ꝓbaui, ea probata non repellit actorẽ. dicẽ ne grauari? certè nõ, & ſi cõqueraꝫ, quare admiſit me ad ꝓbandũ? rñdebit quare me ingreſſi: & compenſabitur culpa culpę, & certũ eſt, ꝙ iudex appellationis per hoc illum actorem nõ repellet. Itẽ reuocat iudex ſuam in iuſtã interlocutoriã. de hoc de app. eũ ceſſante. Ioan. Andr.

mittendæ, antequam ad decernendum ſuper hoc aliquid procedatur; per quas denique apparebit, an abſolutione indigeat conquerens, vel denunciandus ſit potius non ligatus.

¶ In eo verò caſu, cum excommunicatum quis ſe aſſerit iniuſtè vix vel nunquam [a] eſt eius (antequam abſolutus fuerit) probatio admittenda; niſi tunc tantum cum aſſerit, in excommunicationis ſententia intolerabilem errorem [b] fuiſſe patẽter expreſſum; ad quod probandum admittitur: antequam abſolutionis gratiam conſequatur.

¶ Verùm ſi proponat ſe ſimpliciter excommunicatum iniuſtè, ac epiſcopus ad probandum quod iſte ipſum excommunicauit, ſuas poſtulet probationes admitti, non eſt ante abſolutionem ipſius aliquatenus audiendus; cum & ſi pro certo conſtaret rationabiliter in illum excommunicationis ſententiam promulgatam, nihilominus [c] eſſet ei abſolutio impendenda humiliter poſtulanti: & ideo in hoc caſu illum credimus iuxtà formam eccleſiæ ꝓtinus abſoluendum: ut ſic demũ probationib [d] vtriuſque partis admiſſis, vtrùm iuſtè (vel † iniuſtè) ligatus fuerit, decernatur.

¶ Honorius tertius Meſſañ. & Regineñ. archiepiſcopis.

¶ *Si ſubdelegatus delegati Papæ iuriſdictione vti cœperit, à delegato remoueri non poteſt, & ſi fecerit cõtra mandatum, ſiue exceſſerit formam reſcripto, proceſſus eſt nullus.*

CAP. XXXVII.

VEnerabili fratri noſtro archiepiſcopo Cuſẽtin. dedimus in mãdatis, vt ſi ita eſſet, quod dilectus filius noſter nobilis vir comes Campanię, ad quem ciuitas Cuſẽtina pertinere dinoſcitur, ſuper quibuſdam iniurijs, quas ipſi archiepiſcopo & ecclęſiæ ſuæ dicebat illatas, ſatisfacere ei paratus eſſet, ipſum ſuper hoc ſtudeat reuerenter & deuotè monere, vt ſatisfactionem exhibeat congruam, ſuper quibus ipſe archiepiſcopus ei ſatisfacere paratus exiſtit. Quòd ſi ſatisfactionem exhibere contemnat, ipſum excommunicationis ſententia percellat. Quia verò ſatisfactionem exhibere paratus eſſe dicitur, ſi ſatisfactionem exhibeat, ſententiam excommunicationis, quam in eum tulerit, ſine mora relaxet. Quòd ſi ſatisfactionem exhibere contemnat, ſententiam excommunicationis, quam in eum tulerit, ſine mora relaxet

restituto episcopus; & quia archiepiscopus postea thesaurario negotium non potuit delegare.& ideo quicquid fecit,nullius fuit momenti.No.quòd spoliatus restituendus est antequam aliquid sibi obijciatur. Item forma mandati seruanda est,alioquin nihil agit.Item

† Vide l.videamus. §. in Fauiana. ff. de vsu. & l. cum ptor. ff. de verbo. sign.

suspectus de dilapidatione non statim removeat, sed dat ei coadiutor, & omnis alienatio prohibetur ei.iterim.Itē cōmittens vices suas, postea revocare nō pōt nec alij cōmittere, q contra facit, nihil agit.

a Fuerat spoliatus.]per Fridericū 1 Imperatorem.

b Restituto plenarie.] hoc ideo dicit: quia spoliati ad omnia iura sua tam corporalia quam incorporalia debent restitui, antequā aliquid sibi obijciat, vel antequā inquisitio fiat ipsa ipsos, vt 2. q. 2. p totū. & ca. nullus, vbi dī q omnia iura sūt restituenda. 3. q. 3. per totum. & j. de restit. spol. in literis. & c. item cum quis. & ca. ex conquestione. & c. Pisanis. vnde dicit plenariè.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

datis,vt Cephaludeñ.episcopum restitui † faceret ad episcopatum, & ad alia quibus fuerat spoliatus, a quo restituto b plenariè & corporalē ac pacificam possessionem adepto, si episcopus meritò esset de dilapidatione suspectus, c virum prouidum & honestum prouideret coadiutorem d † eidem adiungere, † sine cuius consilio e nihil eorum faceret,quæ ad administrationē pertinent tēporalem,quoadusque veritate comperta, duceremus aliter prouidendum, interim omne alienationis f genus eorum vtrique auctoritate nostra districtius interdicens.

¶ Porrò idem archiepiscopus corporis infirmitate grauatus, commisit in huiusmodi negotio vices suas, primo abbati sancti Spiritus de Panormo, ac demum thesaurario Cusentiñ. Quorum processus nobis exhibitos, de

† Coadiutores, qñ dādi sint,& qualiter permittātur, tradit concil. Trid. sessio. 21. de refor. c. 6. & sessio. 25. de refor. c. 7.

† Verbum: adiungere, deest in antiquis.

c Suspectus.] sed vī quòd ilti non sit dignus coadiutor, ex quo erat de dilapidatione suspectus: imò potius deberet destitui. 3. q. 2. quia ea C. ē suspectis tuēū quem.& dolū facere videbatur petēdo restitutionē cum destitui dēat propter hoc. ff. de do. exce. dolo. Dic, quòd hoc olim obtinebat secundū antiqua iura, quòd accusatus seu denūciatus suspectus de dilapidatione removebatur pendente lite ab administratione, vt 3. q. 2. quia ea vbi de hoc. & C. de suspect. tut. cum quē. hodie verò secus: quia non removetur ab administratione, nisi primo probetur suspectus de dilapidatione malè administrando, & hoc probato præsumitur quòd de cætero malè administrabit. ff. de admi. tuto. si cui. §. ijsdem. & ff. de suspe. tuto. l. tutor. §. quæri pōt. & C. de fisc. & arc. li aliquid. lib. 10. Et ita accusatus siue denunciatus de dilapidatione, & probatus suspectus secundum iura nostra, removetur ab administratione, vt hic, & j. de si mon. licet Heli. Et ēt iudex siue accusator pōt aliquē removere, si apertissimis argumentis liqueat eum esse suspectum. ff. de suspect. tut. l. 3. §. præterea. Nec admittendus est si vellet satisdare: quia satisdatio non immutat malenolum animum tutoris. Instit. de suspect. tut. §. nonissimè. & ff. de suspect. tut. quia satisdatio. Et qui ecclesiam suam pro alienis debitis aggravat siue obligat, ipso iure suspensus est ab administratione tēporalium & spiritualium. j. de solutio. si quorundam. Ad hanc autem denunciationem quilibet vī admittendus. in auth. de non alie. aut permu. §. hic nobis. in fin. collatio. 2. & C. de suspect. tut. pietatis, probabilius ta-

Suspect⁹ de dilapidatione à quibus est denūciādus.

men vī, quòd hi tantum admittantur, quorum interest, vt 16. q. 7. filijs vel nepotibus. & 2. q. 7. quapropter. vel saltem soli clerici admittantur. 11. q. 2. non liceat. Ad denunciandum admitterem quemlibet de illa parochia, quia eorum interest vt ecclesia non perueniat ad malū statum. arg. 16. q. 1. qñ quicquid. & 12. q. 2. aurum habet.

d Coadiutorem.] & ita hic dat coadiutor pp suspicionē dilapidationis, alibi datur propter infirmitatē seu senectutē. 7. q. 1. scripsit. & c. quis. argu. ff. de tut. solet. 2 & j. de cler. & ægrot. c. pen. & vltimo.

[Gl. seq. ponit dictum, cui signat contrarium, & soluit.]

Coadiutor dat duplici de causa.

† Vide text. in l. 1. cō no. C. de appel.

e Consilio.]hic intelligo, & consensu: alias ñ valeret multū talis coaudiutor, arg. ad idē sup. de el. & cū in veteri. & c. ne pro defectu. Argu. contra j. de arbi. cū olim. Sed illud vī dictum propter formam arbitrij.

a Datur curator habenti tutorem propter tutoris infirmitatē, vel senium. Io. And.

f Omne alienationis genus.] quid cōtineatur per hoc qđ dicit, omne genus alienationis, habes, inf. de reb. eccl. non alienan. c. nulli. & C. de rebus alie. non alien. sancimus. Largissimè sumitur hic hoc verbum, alienationis: alibi districtè sumitur pro eo tantum contractu, quo dominium transfertur. C. de fun. dotali. l. 1.

g Cassauimus.] idest, cassos & irritos denūciauimus, sup. de rescrip. cum dilecta.

h Mandati.] & merito: quia fines mandati diligenter seruandi sunt. ff. man. diligenter. & C. de proc. li. 2. curator. & sup. de refer. cum dilecta, vbi quasi idē quod hic dicitur. ubi de hoc.

[Gl. seq. soluit quæstionem.]

i Vices suas.]hic soluitur quod dubitatur, an delegatus simpliciter committens vices suas possit eas revocare? & patet quòd non, postq̄ ille vti cœperit sua iurisdictione, ut hic patet. & ut no. sup. eo. super quæstionum. innotuit: patet, &c. quia committēdo vices suas simpliciter, omnia commisit quæ poterat super illo negotio. sic. sup. eo. super quæstionum. §. si verò. sic qui causam simpliciter committit, omnia videtur cōmittere, quæ ad causam pertinere noscuntur. sup. eod. præterea. & inf. eo. suspicionis. & est argu. quòd indefinita æquipollet vniuersali. ff. de serui. vrba. prædio. Il seruitus. & ff. de tucel. l. 3. §. vlti. & j. de primic. quia circa. & inf. de iure patro. ex literis.

Delegatus committēs vices suas, an possit iterum ad se revocare.

K Non potuit demandare.] cū abbas iā processisset in negotio: antea verò potuit revocare. Ber.

¶ Gregorius ix. S. præcentori, & magistro N. canon. Ambiañ.

¶ Si delegatus pronunciauerit se iurisdictionem non habere, ipsam etiam de consensu partium non reassumit.

CAP. XXXVIII.

SIgnificantibus M. muliere, & I. nato eius, nos nouerutis accepisse, q̄

SIgnificantibus.]Hic est casus satis notabilis. Primò appellans narrat factum. Secundò Papa dat iudicem sibi, ideoque. Abb. sicul.

CASVS.

CASVS. Iuliana uidua impetrauit literas contra M. mulierem, & I. filium eius sub hac forma. Significauit nobis Iuliana vidua & pauper, quòd M. mulier, & I. filius eius super terris & rebus alijs iniuriant sibi: Iudices citauerunt dictam M. & I. filium eius: ipsi in præsentia iudicum constituti excipiendo proposuerũt q̃ literæ illæ impetratæ fuerũt suggesto mẽdacio: & quia dicta Iuliana nobilis ẽ & diues, & ipsa mẽtita est se paupere, quare p̃ easdẽ literas non poterant conueniri nisi requisito prius domino sub cuius iurisdictione consistunt, corã quo parati erant de iustitia respondere. Vnde iudices interloquẽdo pronunciarunt se non debere procedere per easdẽ literas: postea partes cõpromiserunt in quosdam arbitros sub hac forma, quòd si infra certũ terminum in compromisso appositũ causam nõ determinarent, ad examen eorundem iudicum redirent: arbitri infra tempus statutũ causam non determinauerunt: Iudices per formã compromissi iurisdictionem resumpserunt, & cum vellent in cã procedere, dicta M. & I. filius eius, sentientes se prægratari, ad sedem Apostolicam appellarunt. vnde mandat Papa, quatenus si ita est, reuocetur in irritum quicquid per dictos iudices factum fuit. No. quòd cum iudex pronunciat se non habere iurisdictionem, siue se non posse procedere, statim amittit iurisdictionem, etiam si iustè pronunciet: vnde in causa illa vlterius non procedet ex primo rescripto. Item compromissum inf. certum tẽpus potest fieri. Item quicquid fit post legitimam appellationem, non tenet.

† Facit ad hoc l. si quis ad declinandũ. §. finaũt. C. de epis. & cler. & l. illicitas. §. fi. ff. de off. pfid.

cum nobilis mulier Iuliana vidua, mentiens se pauperem † contra eos super terris & rebus alijs ad iudices nostras literas impetrasset, ijdem coram eis excipiendo proponere curauerunt, quòd cum dictæ literæ suggesto mendacio impetratæ fuissent, cum prædicta Iuliana (quæ nobilis est & diues) paupere[m] [a] se dixisset in eis, coram ipsis (nisi requisito prius domino, sub cuius iurisdictione ipsi consistunt, & coram quo parati erant eidem exhibere iustitiæ complementum) non debebant de iure per tales literas conueniri, vnde dicti iudices interloquendo pronunciarunt, se per easdem literas procedere [b] non debere: & infra.

¶ Demum fuit à partibus in quosdam tanquã in arbitros taliter cõpromissum, quòd si infra terminum [c] in compromisso expressum, causam non deciderent, partes ad eorundem iudicum redirent examen. Verùm arbitris causam infra terminum negligentibus [d] terminare, dicti iudices iurisdictionem per formam compromissi [e] huiusmodi resumpserunt, à quibus ijdem se sentientes grauari, quod super his, super quibus ab eis fuerant absoluti, litigare compellebant eosdem, ad nostram audientiam appellarunt. Ideoq; mãdamus, quatenus, si est ita, reuocetis in irritum, &cætera.

¶ Idem.

¶ *Arbitri electi ad causam recusationis assignant partibus terminum ad probandũ causam suspitionis, et iudex recusatus copellit arbitros ad causam finiendam.*

pronunciando amiserunt 2 iurisdiõnẽ. quia iudex siue benè siue malè pronũciando, functus est officio suo. ff. de re iudex. Sic etiam ipso facto sine pronunciatione amittit quis iurisdictionem, alium sibi associando, qui iurisdictionẽ non habet. ẽ. eodem cum simile. Et si referat negotium ad superiorem. infra de offic. leg. licet. vel si dicat tantum se referre velle negotiũ. ẽ. de appellat. intimasti. & C. de re. iu. Et ideo non potuerunt illi postmodum resumere: quia siue benè siue malè functi sunt officio suo. ẽ. eod. in literis, ff. de re iud. Iudex. ẽt de consensu partiũ, q̃ ex quo expirauit iurisdictio, partes nõ poterant eis dare iurisdictionem. quia cõsensus priuatorũ, iudicem nõ facit cũ qui nulli p̃est iudicio, C. de iurisd. omn. iu. priuatorum. vnde vlterius nõ poterant se intromittere: vnde cassatur q̃quid fecerunt, tanq̃ à non suo iudice factũ, vt dicit in fi. Sed in eo quòd dicit se paupẽrẽ, cũ esset diues & nobilis, in fraudem vt citius haberet literas, vt quòd benè pronunciassent, ne de fraude commodum reportaret. argu. ẽ. de rescr. super literis. & c. sedes. si constiterit eis quòd dolo siue fraude dicit sẽ pauperem, benè pronunciarunt, secus si per simplicitatem, vt in decre. prædi. super literis, quia tũc siue sit pauper, siue diues, debet requiri prius dominus secularis, vt dixi in princip. notulæ.

2 Contra. ẽ. de præb. dilectus. 3. Solu. ibi, procedũt auctoritate secundi rescripti, vel ibi malè fuit pronunciatũ. hic bene, sm Host. vel ibi fortè fuerat appellatũ ab illa pronunciatione. Ioan. And.

3 Nõ expirat iurisdictio p compromissum, licet expiret primũ compromissum per ẽm. & de hoc q̃ sit diuersitatis ratio, no. in Spec. de arbit. §. finit. in fi. & dicã de arb. innotuit. sup. 1. gl. Io. And.

1 Adde quæ dicatur vidua, & an sit persona miserabili, Gui donẽ pape decis. 566.

[a] Pauperem se dixisset.] & si pauper esset, adhuc debet coram iudice agere, & sequi forum rei: quia causa viduarum 1 non spectat principaliter ad ecclesiam nisi quo ad protectionem & defensionem. ẽ. de verb. sig. super quibusdam. 77. dist. c. 1. & 2. Imò ad iudicium regis siue domini illius loci causa viduarum, pupillorum & orphanorum spectare videtur. 23. q. 5. regum. & q. 3. ab Imperatoribus. & C. quando imper. inter pup. l. vni. ea. secundariò ad ecclesiam spectat. 23. q. 5. administratores, vel si iudex secularis negligens esset. ẽ. de for. comp. ex tenore. arg. contra. inf. de for. compet. ex parte B. Sed loquitur ibi in possessorio: in quo casu potest implorare iudicium ecclesiæ.

[Gl. seq. reci. p. r q. an bene pronunciauerint iudices: & dicit quod non quo ad vnam executionem, quo ad aliam distinguit.]

[b] Procedere non debere.] non vt, quòd benè pro-

[c] Si inf. terminum.] quod fieri potest. ff. de arbi. si cũ dies. in prin. sicut & iurisdictio ad certum terminum committitur. ẽ. eo. de causis & etiam inf. terminum posset quis redire ad iudicem, 3 si vellet. ff. de arbi. sed si in ferũ in fi. sed pœna committeretur.

[d] Negligentibus.] poterant compelli ad procedendum ex quo erant negligentes, ff. de arbit. l. 3. §. imò & si partes finito termino vellent iterum in eos compromittere, compellendi sunt suspicere arbitrium ex quo fuerunt in mora. ff. de arbi. si cum dies. respon. 1.

[Gl. seq. quæritur & soluit.]

[e] Per formam compromissi.] si pœna fuisset apposita in isto compromisso, nunquid mulier ista quæ noluit redire ad iudices, posset conueniri ad pœnam? Credo quòd non quia per huiusmodi cõpromissum partes non poterant eis dare iurisdictionem, cum priuatorum consensus eum iudicem non facit, qui nulli præest iurisdictioni vt dictum est in glo. non videtur. & ideo

cum

cum principale non tollat, nec pœna super hoc adiecta, vt inf. de præs. cap. 2. in gl. quæ incipit, promissa. & ff. de cens. b. grauis in gl. quæ incipit, hæc fideiussio. 1 Si autem isti iudices essent ordinarij alias, & ex certa scientia compromisissent subijcere se eorum iurisdictioni: tunc posset peti pœna, si nollent se subijcere ipsorum iurisdictioni. Ber.

† Cõcor. tex. in l. pacta q̃ ff. de pa.

CAP. XXXIX.

¶ Ad intellectũ huius capitis cãe recusationis sunt cognoscendæ, quas refert Host. i sum. ti. de recusa. §. q̃ sunt iustæ cãæ. Ioa. An. in c. legitima. de appell. 6. & Pan. in c. cũ ſpãli. ff. d' app. ex quib. inteliges quæ cãæ sint sufficientes ad recusand' iudicem.

SVspicionis causa. vt sunt duo dicta, duæ sunt partes. secunda: ibi, Ab ipso quoque.

CASVS. Reus coram iudice constitutus, assignauit iustã causam suspicionis contra iudicem dicens, q̃ paratus erat arbitros eligere; super hac suspicione cognoscenda, electi sunt arbitri à partibus: quæritur vtrum iudex debeat ipsis arbitris terminum assignare, intra quem suspicionis causam debeãt terminare? Respondet Papa, q̃ iudex (qui propterhoc forsitan pronocatus obesset, non debet ad hoc terminũ assignare: sed arbitri potius coram quibus probatio est facienda, omnia facere debent, quæ ad hunc articulũ pertinere noscuntur. Istud hodie correctum est: quia iudex hoc facere debet per decre. Inno. iiij. quæ incipit, Legitima suspicionis causa.

SVspicionis † causa [a] cõtra iudicem assignata, non ipse (qui forsan [b] pronocatus obesset) sed arbitri potius, coram quibus probatio est facienda, & ad quos omnia, [c] quæ ad hunc articulum faciunt, pertinere noscuntur, possunt ad hoc terminum [d] assignare.

AB IPSO. Dicitur in §. isto, quòd si arbitri discordes fuerint, iudex compellere debet ipsos vt in vnam sniam conueniant, vel tertium aduocent cum quo ipsi duo vel alter eorum in vnam sniam conueniant, ne huius occasione principale negotium prorogetur; & hoc qui de facere debet iudex, quia sicut iurisdictio est cõmissa eis, sic & omnia alia sine quibus iurisdictio explicari non potest. Nota illa omnia pertinere ad iurisdictionem iudicis, sine quibus principalis quæstio non potest exerceri, & si sint accessoria ad cãm principalem. Itẽ nota, quòd suspensa iurisdictione iudicis, nihilominus suam exercet iurisdictionem, quod est mirabile. Sed hoc ideo est, vt per hoc sua iurisdictio declaretur. sed in omnibus alijs nihil facere potest quamdiu pronunciatum sit super causa suspicionis.

¶ Ab ipso quoque iudice (cui sicut iurisdictio, sic & cætera sine quibus explicari causa non potest, intelliguntur esse commissa) ijdem vt conueniãt [e] (si discordes fuerint) in vnam sententiam, vel tertium concorditer aduocent, [f] † cum quo duo, vel alter eorum id faciat, sunt

a Suspicionis causa.] quæ debet esse rationabilis ad recusandum, talis quæ si esset probata, deberet legitima reputari. ff. de appe. cum speciali. sic & in appellatione vt in decr. cum speciali. & c. vt debitus. & si est dubia, arbitri hoc diffiniant.

b Forsan.] quia non debet iudex propter ea mouiquia non facit ei iniuriam: cum vtatur iure suo. ff. de electio. cum ecclesia Vulterana. ff. de iniu. iniuriarum. §. 1. & hoc est ei à iure concessum, vt hic, & ff. de appella. secundo requiris. §. 1. & c. cum speciali. Sed retert sic ad id quod contingere solet, licet non debeant moueri, tamen indigantur pro maiori parte, & ideo quòd forsitan pronocatus est contra illum, non debet terminum ad hoc cognoscendum assignare, ne sibi obesset in arctando ipsum: & licet sit pronocatus, non tamen propterea poterunt ipsum declinare quasi offensum, cum habeat iurisdictionem cessante probatione suspicionis, ff. apud eum à quo appellatur, l. vnica.

[Glo. seq. dat simile, quærit & soluit. Iterum quærit, arg. negatiue, soluit contrarium. no. demum hic specialem tractans, qualis sit iurisdictio arbitrorum. in fine notata tria tempora.]

c Ad quos omnia.] sicut enim iudici omnia commissa intelliguntur, quæ ad causam ipsam pertinent. ff. eo. præterea. & hic §. seq. ff. de iur. om. iud. cui iurisdictio sic & his arbitris: & habent iurisdictionem & coercionem, & possunt compellere testes, & impedientes punire, vt patet hic expresse, & potest appellari ab eis. Sed ad quem appellabitur? Ad Papã appellabitur. Sed quidem dices si isti qui eliguntur arbitri a partibus, nolunt suspicere arbitrium, quid erit, sũt ne compellendi? Videtur quòd nõ: quia nemo cõpellitur arbitrium suscipere. ff. de arbitr. l. 3. §. 1. 2 quia hæc res libera est, vt ibi dicitur. Dico quòd tenentur accipere tale arbitrium: imò in virtute obedientiæ districto præcepto à domino Papa iniuncto tenẽtur. ff. de appe. cum speciali; & si huic præcepto non obediant, sunt compellẽdi. Si

2 Ibi loquit' d' cõpromisso voluntario, hic & necessario, sine quo non põt expediri iurisdictio delegati. Io. And.

index ordinarius recusatur, ordinarius cõpellat illos. si delegatus de quo hic loquitur, eos compellat, non obstante eo quod recusatus est, aliàs iudicium non procederet. Item hîc est aliud speciale: quia consensus priuatorum cuiũ facit iudicem, qui nullã præst iudicio, nec isti veri arbitri dicuntur, nisi pro tanto, quia eliguntur sicut arbitri, alij eliguntur de consensu partium; & hic patet quod alii arbitri nullam coercionem habent, sed tantùm metu pœnæ eorum sententiæ statur. C. de arbitr. l. 1. vel per homologationem. ideſt, confirmationem vel approbationem, vel taciturnitatem decem dierum. C. de arbitr. cum antea. & isti iudices sunt, licet arbitri appellentur. sic 11. quæstio. 1. peruenit. & ff. qui tutelat. cog. l. arbitro. & ff. quod met. cau. si cum exceptione. §. hæc autem actio. 3 C. de senten. ex bre. l. 1. & ff. de probat. si arbiter. Et iurisdictio istorum quasi ordinaria est per electionem, sicut quando exercitus sibi eligit Imperatorem. 3. distin. legimus & constitutio confirmat talem iurisdictionem. infra. de appellatio. cum speciali. sicut & lex mandata confirmat talem iurisdictionem. ff. de iurisdi. omn. iudic. & quia. Et ex eo quod dicit; omnia quæ ad hunc articulum', &c. iudex recusatus nil poterat facere circa articulum recusationis, & sic non poterat præfigere terminum arbitris ad finiendam causam recusationis; sed ante istam decre. iudex recusatus præfigebat terminum arbitris ad finiendam causam suspicionis: sed hodie iudex recusatus debet statuere terminum arbitris, secundùm quòd olim fiebat ante istam decre. ff. de appel. legitima [lib. 6.] & in hoc solo corrigitur hæc decre. per illam, alijs non mutatis. Ber.

3 In hac lege & duab' seq. 'arbiter ponitur pro iudice. Ioã. And.

d Terminum.] scilicet ad probationem faciendam, possunt arbitri terminum partibus assignare. & omnia alia, quæ pertinent ad hanc suspicionem probandam arbitri facere debent, & non iudices. Et per hanc decret. non videtur prohiberi iudici quin possit præfigere terminum competentem arbitris, infra quem causam suspicionis debeant terminare: sicut olim fiebat. Contra tamen dici consueuit, & hodie redactum est ad ius commune, vt infra de appellatione legitima. in concilio Lugdunen. [lib. 6.]

e Vt conueniant.] scilicet 4 arbitri. ff. de arb. l. item si vnus. §. principaliter.

f Aduocent.] scilicet 4 arbitri, & non partes. contra supra de rescrip. cap. pastoralis. & verum est, quòd primi duo eligi debẽt a partibus, sed tertius ab arbitris, vt hic.

4 Hæ duæ glossulæ nõ hãtur in antiquis codicibus.

[Glossa sequen. obiicit, soluit, quærit & soluit.]

cogendi: [a] ne huiusmodi occasione, principale negotium plus debito prorogetur.

¶ Idem abbati Sanctæ Genouefæ.

¶ Delegatam iurisdictio ad personas non expressas in rescripto, etiam de ipsarum cõsensu prorogari non potest.

CAP. XL.

P. † & G. per literas Apostolicas conquerentibus coram te de episcopo Londoñ. † quòd concessum ab eis mutuũ promisso loco & termino [b] non persoluit: pendente iudicio I. laicus qui in quantitate quadã eisdem mercatoribus tenebatur, in se tuam iurisdictionem [c] (sicut asserit) voluit prorogare: [d] † vt si infra terminum constitutum prædictã non solueret quantitatem, excommunicationis † & interdicti sententias in personam & terram eius promulgares. [e] Quas huiusmodi occasione à te latas decernimus non valere: cũ & ĩ alijs iurisdictioni præesse [f] dicaris, quia in dictum I. nullam iurisdictionem habebas, iurisdictionis prorogatio ‖ nulla noscitur extitisse, cum huiusmodi delegata iurisdictio ad alias personas nequeat prorogari.

P. & G. hoc cap. est multũ famosum continens materiam prorogationis satis difficilem & prolixam, & communis in eo est diuisio. Secunda ibi, Quas. Abb. Siculus.

CASVS. P. & G. mercatores literas Apostolicas impetrauerunt ad abbatem sanctæ Genouefæ, ꝯ epm Londoñ. mercatores isti coram abbate isto conquerebãtur de Londoñ. quòd quandã summam pecuniæ, quam ipsi epo mutuauerunt, promiserat illis restituere certo loco, & termino, sed ipse dictam pecuniam non persoluit: pendente iudicio coram abbate, I. laicus qui non erat de iurisdictione abbatis, in quadã summa pecuniæ dictis mercatoribus tenebatur, ipse voluit prorogare iurisdictionem delegatam ipsius abbatis, & terram suam supponere interdicto. quod & factum est. quia in termino pecuniam non persoluit: reuocatum fuit in dubium, an tales sententiæ tenerent. Dicit Papa quòd sententiæ istæ non tenent: quia si abbas iurisdictione præesse dicatur, iurisdictionis prorogatio nulla fuit, eũ in dictum I. nullam abbas iurisdictionem habebat, & iurisdictio delegata ad alias personas quàm quę in rescripto continentur, prorogari non potest. No. abbates iurisdictioni præesse. Item iurisdictio delegata ad personas de quibus in rescripto non fit mentio, prorogari non potest. Item sententia illius qui iurisdictionem non habet, nulla est.

[a] Sunt cogendi.] simile dicit lex in ueris arbitris. ff. de arbit. Itẽ si vnus. §. principaliter. ne res sine exitu esset. Sed vt quòd iste iudex super principali nõ possit se intromittere, cum sua iurisdictio interim sit suspẽsa. sic ĩ. eo. pastoralis. §. præterea. & pendente dilatione iudicis officium cõquiescit. 1 C. de dila. siue pars. & ĩ. de app. significãte. arg. ĩ. de rescr. pastoralis. in fin. Sed hoc permittitur iudici ĩ pœnã illorũ, qui uolunt cõcordare, & ne culpa eorũ contingat negotium prorogari, & ita malitia eorũ coercenda est: aliàs se iudex intromittere non põt circa principale, cũ sit iurisdictio suspensa, vt dixi. Sed quid erit ‖ arbitri non cõueniunt simul malitiosè ut negotium ipsum prorogetur? Idẽ credo quòd iudex possit eos compellere vt procedant, ne diutius cõtingat negotiũ differri, aliàs contineret iniquitatem ista constitutio: quia per hoc daretur cã malitijs hominũ, quibus est potius obuiandum. *sup. de rescript. sedes Apostolica.* & ff. de rei vend. in fundo.

[b] Loco & termino.] hoc ideo dicit, quia si promittis pecuniam mutuatam mihi soluere certo loco & termino, & non solus eo loco, teneris mihi in quanto mea interest mihi solutã fuisse in eo loco: & ideo per officium iudicis condemnaberis ad interesse, quia abstulisti mihi vtilitatem loci. idem est ‖ ego peto in alio loco, q̃ conuenit. quia aufero tibi vtilitatem loci. vnde & vbi in hoc teneor. ĩ. de plus pe. c. vnico. hęc enim actio vtriusq; vtilitatẽ continet actoris & rei. ff. de eo q̃d certo. l. 2. & C. eo. tit. l. unica. Et dicitur hęc actio certi cõdictio, sed appellatur arbitraria propter locũ, quia per officium iudicis petitur hoc interesse: cum. n. petitur principale debitum principali actione, puta ex testamento, vel certi condictione, tunc debet implorare iudicis officium, vt habeat rationem vtilitatis actoris vel rei in cõdemnatione facienda. ff. de eo quod cer. lo. l. 2. j. respon. & §. 1. & l. § hæres. & l. aut si mutua. & l. in bonæ. Sed in bonæ fidei cõtractu si promisisti mihi soluere certo loco interesse venit tunc iure actionis, & est in obligatione ad interesse.

[c] Iurisdictionem.] scilicet delegatam, secus de ordinaria.

[d] Voluit prorogare.] sed non potuit, vt in fine dicit. sed prorogauit de facto.

[e] Promulgares.] sic ergo volebat se obligare sub pœna excõicationis, quod quidẽ potest. de consecr. dist. 2. ergo Berengarius. Item sub pœna beneficij sui. 2 ĩ. de elect. cum dilectus. & ĩ. de falsa. c. vlt. sed deficit iurisdictio.

[f] Iurisdictioni præesse.] vnde vt quòd potuit in eum consentire, & idem constituere sibi iudicem. ff. de iudi. l. 1. & 2. ff. de iurisd. om. iud. l. si conuenerit. sed hic prorogare volebat delegatam iurisdictionem in se, quod esse non potest, vt hic dicit, & non ordinariam.

[Glos. seq. distinguit triplicem prorogationem, temporis, rei, & personæ. demum quærit, arguit pro, & contra, & soluit, in fine subdit de prorogatione clericorum.]

§ Prorogatio nulla.] Not. ergo quando possit fieri prorogatio iurisdictionis. fit. n. prorogatio de tempore ad tempus: vt si Papæ mandat causam terminari infra certum tps, illo elapso expirat iurisdictio nisi partes infra tempus de communi ꝫ consensu prorogauerint tps ĩ. eo. de causis. & hoc faciendum est de consensu iudicis. ff. de iud. l. 2. §. sed si iudex. & ita triplex consensus requiritur. sic arbitriũ 4 prorogatur. ff. de arbi. diẽ proferre, & l. arbiter. ex compromisso. & si arbiter fuit ĩ mora cõpellitur iterũ finito tempore arbitriũ suscipere. ff. de arbi. si cum dies. 1. respon. Itẽ de re ad rẽ, puta datus super vna re tantum, super alia re, si consentiant omnes, i. partes & iudex, potest iurisdictio prorogari. ff. de iud. de qua re. §. 1. & ĩ. eo. cum olim 1. Item de persona ad personam fit prorogatio. ĩ. de alie. iud. mu. causa fac. 1. & tunc prorogatur iurisdictio altera parte inuita. Item prorogatur iurisdictio iudicis ad eos qui non sunt de sua iurisdictione, de consensu ipsorũ. C. de iurisd. om. iu. l. 1. & hæc prorogatio ĩ alienũ iudicẽ ex certa scientia, & nõ per errorẽ fieri debet. ff. de iurisd. om. iu. si per errorẽ. & ff. de iu. l. 1. & 2. ĩ prin. & hoc intelligę qñ ille in quem partes prorogant iurisdictionem habeat ordinariam, aliàs non: quia consensus priuatorum eum iudicem non facit, qui nulli præest iudicio. C. de iurisd. om. iu. priuatorũ. Ordinariã iurisdictionem ideo dixi, quia in delegatum non potest prorogatio fieri, nec iurisdictio delegati põt extẽdi ad alias personas, quæ in rescripto nõ continentur, vbi dicit expres-

dictio, sed appellatur arbitraria propter locũ, quia per officium iudicis petitur hoc interesse: cum. n. petitur principale debitum principali actione, puta ex testamento, vel certi condictione, tunc debet implorare iudicis officium, vt habeat rationem vtilitatis actoris vel rei in cõdemnatione facienda. ff. de eo quod cer. lo. l. 2. j. respon. & §. 1. & l. § hæres. & l. aut si mutua. & l. in bonæ. Sed in bonæ fidei cõtractu si promisisti mihi soluere certo loco interesse venit tunc iure actionis, & est in obligatione ad interesse.

1 Præter ea q̃ hic scribit Inn. Io. An. & alij videto Speculatorem tit. de recusatione. ꝫ §. vlt. vbi plenissimè.

¶ Ad intellectu vide Lãfrancũ tract. de arbitr. §. prorogatio. † Laudun.

2 Hoc verũ superiore ratũ habente, ne sit ꝯ ĩ. de renũ. admonet. secundẽ Host. Io. An.

3 Vide l. 3. ff. de eo qd cer. lo. & l. vnicã, & ibi Bartol. C. de sen. quę pro eo quod interest.

† In manuscriptis melius ita: excõicationis in personam & interdicti in terram, sententias promulgares.

4 Vide Lanfrancũ tract. de arbitr. §. prorogatio. vbi plene de materia prorogationis.

3 Vide Specul. tit. de ar. §. excipitur. itẽ nunqd.

expresse: & sic sola ordinaria iurisdictio potest prorogari ad eo qui sibi subiecti non sunt, & hoc satis potest intelligi ex eo qđ dicit lex-priuatorũ cõsensus eũ iudicẽ: nõ facit, qui nulli præest iurisdictioni.i. iudicio:sed delegatus nulli iudicio siue iurisdictioni præest,& ideo in eũ nulla põt fieri prorogatio, solæ.n. illæ personæ, q̃ in rescriptis continentur,iurisdictionẽ delegati possunt ꝓrogare ad res alias tm̃.Sed pone ꝙ partes prorogent iurisdictionem delegati ad res alias,q̃ quę in rescripto cõtineat cuiusmodi erit illa iurisdictio,erit ne de legata vel ordinaria; Vr̃ ꝙ sit ordinaria? quialiꝫ a l.ff.1.ff. de iudi.om.iu.& qa ecõuerso,vr̃ ꝙ sit delegata; quia sortiꝫ naturam prioris iurisdictionis:vt sicut non appellat a prima, nec ab ista.ff.de arb.l.Labeo. & C. de iu. cũ speciali. imò vr̃ ꝙ idẽ sit cum priori, sicut idẽ est precariũ cũ priori, qñ precariũ prorogatur.2.ff.de pca.sed si manẽte arg.ff.de offi.procon.meminisse. & est verũ quòd talis iurisdictio delegata est prima.n.iurisdictio extendit ad res alias ꝑ consensum partiũ.Itẽ illud scias,quòd clerici nõ pũt inter se prorogare iurisdictionẽ in iudicẽ sęcularẽ,quantũcunq; cõsentiãt, nec ẽt alterius iudicis ecclesiastici, nisi de licentia sui episcopi.j.de for.comp.significasti.&c.si diligenti.

† Vide l.1. ff.de min.& l.fi liusfa. & l.prætor. ff. de iudi.

1 Si dicas pviã cõfirmatiõis uel approbationis, nõ obstabit ei, quod renet gl.1o.A.

1 Idẽ i locatione & cõpromisso ꝓ rogatis. ff. loc. itẽ q̃ it. §.q cõpleto. & ff. de arb. nõ oĩbus. §.vltim.ẽm Gof. Io.An.

CVm vigesimum annum.]cõtinet tres partes,vt sunt tria dicta,quę patent in textu.

CASVS. Quidam xx.annũ habẽs q̃situ ꝫ a Papa, vtrũ posset dari delegatus in cã? Rndet Papa ex quo xx.annũ peregit,bene potuit dari dele. in tali ætate.Sed si esset infra xx.annũ, nõ tenet delegatio ab alio q̃ a principe facta,nisi partes scienter consentiant in illum,qui annũ xviij.trãsendisset. No.quòd xx. annus debet esse cõpletus in eo qui datur iudex ab alio quàm a principe.

[Glo.seq.alle.5.concor.signa: vnũ ꝯrium,& soluit.]

a Peregeris.]& sic vr̃ quòd nõ sufficit annus inceptus. sic j.de ele.cũ in cũctis,& j.de regu.ad nostram. & c.significatũ.& 20.q.1.c.1. & c.illud. Arg.cõtra.ff.de mu. & bo.ad rẽpublicẽ. vbi annus inceptus pro cõpleto hr̃. illud loquit de his,qui rem publicã administrãt, & de decurionnibus qui fauoris causa admittunt post inceptũ xxv.annum.similr̃ j.de ele.cũ in cunctis.§.inferiora.sed hic loquit de iudice delegato, q̃ dari potest post xx.annum,vbi tantus fauor non cõsideatur: & quia qui in minori ætate est, minoris discretionis esse præsumitur:vnde annus xx.debet esse completus.

[Glo.seq. ponit triplex impedimentũ iudicũ,s.à natura,ꝫ lege,& à maioribus. de primo quo ad impuberẽ arta contrario.& illud determinat.Finis argu. obijcien do,& dupliciter soluit.]

Iudicem alique ẽe multa impediũt

b Aetatem eandem.No.ergo quòd quidã sunt qui impediunt ut iudices esse non possint,natura,vt Surdus, & mutus, ꝑpetuo furiosus, & impubes: qa hmõi personæ iudicio,discretione carent.3.q.7.c.infamis.§.tria,& ff. de iu.cũ ꝓtor.§.nõ aũt. Itẽ lege ipediꝫ q̃ a senatu remotus est ꝓ infamiã. Itẽ moribus,vt fęmineꝫ,& seruinõ qa non hãt discretionẽ,sed qa ciuilibus non funguntur officijs,vt in d.§.nõ aũt. Ex eo quòd dr̃ quòd ipubes iudex esse nõ põt,vr̃ ꝯriũ,quòd statim posquã est pubes, possit esse iudex,quod tñ non est verum indistincte.Tamen dicas,quòd adultus ordinarius & delegatus a principe constitui potest: quia princeps, qui eũ constituit oĩa ab eo facta valere decernit.ff.de re iu. quidã consulebant,vnde sumpta est hæc decr.Si vero adultus maior xx.annis delegatus sit ab alio, q̃ a principe, tenet delegatio,vt hic in prin.si vero sit minor xx.annis,non tenet delegatio, nisi partibus cõsentientibus ĩ eũ,q̃ sit maior xviij.vt hic ĩ fi.& ff. de arbi. cũ lege. nisi esset datus a principe:minor vero xviij. annis ab alio, quã a principe dari non potest iudex,etiam consentientibus partibus, vt hic innuitur.sed lex illa, quidam consulebãt, vr̃ dicere ꝙ ex consensu ptiũ minor xviij. annis dari possit delegatus: sed bene ibi minor,dũmodo non sit minor xviij. annis-arbiter enim minor xx. annis ꝫ esse non potest.ff.de arb. cũ,lege.Prętera cõsentientibus partibus vt vr̃, iurisdictio datur in 18.anno,vt dicit l.quidã,arbitriũ vero nõ nisi in 20. ann. ff. de arb.cũ lege, sed cũ iurisdictio maior & dignior sit quam arbitriũ,videt quòd maior ætas esset requirenda,& infamis arbiter esse põt. 3.q.7. infames. §. tria, & §.cognitores.ff.de arbi.Pedius.sed infamis iudex est se nõ põt ead.cã,& q.7.infames. & j.de restri.scisitatus.q̃ est ergo ratio diuersitatis? Rõ põt esse duplex:qa iurisdictio dat̃ principe,siue a magistratibus arbitriũ vero a priuatis, vel iõ qa multa remedia sunt in iudicio.puta,ſupplicatio,appellatio, recusatio: in arbitrio uero sola pœnæ solutio,iõ ætas maior requirit, ne partes in promptu.n incidãt periculũ ꝓpter ignorãtiã arbitrorũ.vr̃ arbitri iurare non debẽt,ne ꝓpter ignorãtiã i periurium incidant,in auth. de iu.§.quia vero.coll. 6.

† Hũc text. intellige cũ facta est delegatio nominatis psonis,secꝰ si dignitati.iuxta c.qñ abbas.j.eo.

3 Ab ipso principio : non.n.sufficit, ꝙ pẽdente cõpromisso factus sit maior, de hoc in Spe. de arb. §. 2. versi.quid si pẽdente. Io. And.

VNo delegatorum.]Brene est.Prima pars ponit diũ.Sed exceptioné a dicto ibi, Nisi.Abb.Sicul.

CASVS. Si plures iudices dati sunt simpliciter, sine clausula illa: quod si non omnes, &c. vno mortuo vel recusato,aliorum officiũ expirauit.& idẽ est in arbitris.Not.quod arbitrium nõ tranfit ad successorem. Not.quod mortuo delegato finitur iurisdictio.

[Gl.seq.reci.põt repetẽdo.4.q.q̃ patẽt ẽm ordinẽ.]

c Delegatorũ.]no. ꝙ si plures sunt iudices delegati & clausula illa,ꝙ si nõ oẽs, &c. nõ fuit apposita, vno mortuo,alter ꝓcedere in cã nõ põt:quia cũ alter sine altero ꝓcedere non possit, ꝑ mortẽ vni⁹ finit iurisdictio alterius.Idẽ esset si alter efficiat infamis.j. de reseri.scisciarus.Itẽ si remoueat vt suspectus,j.eod.licet. quia neuter illorum iu lex erat in solidũ, vt iudicare posset quia loco vnius tñ sunt, & oẽs quidem iudicare iussi sunt.ff.de re iu. duo ex tribus. tñ vnus potest cõmittere vices suas alteri. j.eo.q̃is. & si eo viuente, alter cœpit vti iurisdictione sibi cõmissa, solus potent postea ꝓcedere.j.eo.licet aliàs nõ,ut hic dicit.Idẽ enim est in arbitris: ut vno mortuo eorum officiũ expiret, cum in eos co mpromissum est, ut omnes iudicẽt.ff.de arb.item si unus.§.itẽ si plures. & l. si in tres. & l.ficuti. & hic.& hoc verum est nisi in compromisso expresse sit actum, ut si alter interesse nõ possit, alter arbitrii possit ꝓferre.ff.de arb.non distinguemus. §.cũ in plures, & j.de testa.Raynaldus. in princ. ficut seruatur quandoque in delegatis iudicibus, ubi ponitur clausula illa,quod si non oẽs, &c. & hoc est quod sequitur in fi.nisi aliud in delegatione aut cõpromisso

¶ Idem.

¶ Maior xx. annis, potest à quocunque dari delegatus: Idem in maiori xviij. dum modo interuenias consensus partium. Minor vero xviij. non potest dari nisi à principe.

CAP. XLI.

CAP. XLII.

¶ Potestas plurium delegatorum, vel arbitrorum simpliciter datorum, expirat per mortem vnius.

Cõpmiſſũ finit p mortẽ litigatoris alterutrius.

ſit expreſſum, & ſic idẽ in arbitrio qđ in iudicio quãtum ad hoc ſeruatur & eodẽ modo cõpromiſſum finitur per mortem litigatoris alterutrius, niſi in cõpromiſſo fiat mẽtio hẽdis vtriuſq; litigatoris. ff. de arbi. diẽ proferre. §. 1. & l. ſed ſi interpellat. §. ſi ab altera. & l. ſi compromiſſũ. & ĩ. de arbit. c. vlt. ſed ſecus eſt in iudicio: qa ibi nõ finit iuriſdictio re nõ ĩtegra. de hoc dictũ fuit ĩ. de reſcri. ſignificauit. arg. ad idem inf. de iu. quia V.

QVoniã.] Iſtud principium diuiditur in duas partes principales. Secũda: ibi, Idẽ quoque. Abb. Sic.

CASVS. Tres iudices dati ſunt ſuper aliqua cã, tertius datus fuit ex officio pape, vel de aſſenſu partiũ: quæritur an ille poſſit alij cõmittere vices ſuas? Et rñdet qđ ſic, cum ſibi à iure conceſſum.

Idem quoque. Idẽ dicitur in hoc §. qđ cum mandatur epiſcopo ſub hac forma. Tu frater epiſcope cum altero iudicum mãdatum Apoſtolicum exequaris, epiſcopus bene poteſt alteri committere vices ſuas, ſine quo alij procedere non poſſunt.

† Vide l. a iudice. & ibi Pet. de Bella perti. & Cy. C. de iud. & Bar. ĩ l. & ga ff. de iuriſd. om. iud.

a Negotijs.] ſimile dicit lex. rebus. n. & non verbis legem imponimus. C. cõia de le. l. 2. in fi. & hoc iõ dicit, ne credat aliquis papam ita elegiſſe illum, vel partes: in eũ taliter cõſenſiſſe, qđ abſtulerint ei poteſtatem delegãdi vices ſuas, cũ eis viſum fuerit expedire, niſi Papa hoc expreſſe vetaret, cum habeat hoc a lege. C. de iud. a iudice. & ĩ. eo. paſtoralis. & ita licet cõiter à partibus ſit electus, nihilominus eis inuitis poterit committere vices ſuas, vt hic manifeſte colligit; de hoc dictum fuit ĩ. eo. ſup quæſtionũ. & hæc fuit dubitatio. aliàs nõ prouideret Papa negotijs ſuis, ſed perſonis. Ber.

b Cum mãdatur epõ.] ſic ergo ſoluta eſt quæſtio, qua quærebãt olim, an epiſcopus poſſet committere vices ſuas, cũ ſic ſcribebat. Tu frater epe cum eorum altero, &c. & ita poteſt cõmittere, & alij non poſſunt procedere ſine ipſo, vel ſubdelegato ipſius, vnde ſi moreret eps antequam committat vices ſuas, expirat aliorũ officium quouſq; alter ſubſtituatur. 2. ĩ. eo. quoniã. qa ſine ipſo alij nullo modo potuerunt procedere. ĩ. ca. proxi. ISAVTEM. Primo ponitur dictum. ſecundo exceptio: ibi, præterquam. Tertio exceptionis ratio: ibi, cum in hiſ. Abb. Sic.

CASVS. Mandat Papa ſub hac forma alicui: Mandamus tibi vt perſonaliter tale negotium exequaris a quæritur vtrum iudex poſſit alij committere vices? Et reſpondet quòd bene poteſt, dummodo partes conſentiant: niſi in tribus caſibus, in quibus committere

1 Vel poſtq̃ omiſit. ſi ſub delegat⁹ eo viuente vti non cepit. ĩ. eo. licet. Io. And.

2 Hoc, ſi ꝑ ptiũ nomẽ ſi erat exõſſũ, aliàs ex ita ret. Tertium, vt. tibi ĩm Huſt. Ioan.

cut proponis) rebus humanis exempto, eorum officium expirauit. ¶ Niſi aliud in delegatione aut compromiſſo fuiſſet expreſſum.

¶ Idem.

¶ Delegatus Papa ſubdelegare poteſt, licet datus ſit ex officio, vel de partiũ conſenſu, vel cũ clauſula prælectionis, videlicet, q̃ ſi non omnes tu cum alio exequaris, &c. h. d. vſque ad §. is autem.

CAP. XLIII.

QVoniam Apoſtolica ſedes intendit prouidere negotijs, a & non perſonis, quibus eadem committuntur, ſi iudex tertius licèt ex officio noſtro, vel de aſſenſu partium pro cõmuni à nobis datus eiſdẽ, alij delegauerit vices ſuas (cum delegato à principe id cõcedatur à iure †) delegatio valebit ipſius. ¶ Idem quoque dicendum eſt cũ mandatur b epiſcopo, vt cum altero ſuorum cõiudicum mandatũ Apoſtolicum exequatur; & tunc ſine ſubdelegato ab ipſo epiſcopo, reliqui duo procedere non valebunt.

¶ Is cui committitur negotiũ, vt perſonaliter exequatur, poteſt ſi partes conſentiũt, alteri ſubdelegare. Fallit in caſibus hic expreſſis. h. d. vſque ad §. cæterùm.

¶ Is autem cui iniũgitur, vt perſonaliter c negotiũ exequatur, poteſt (dummodo partes cõſentiãt d) hoc alijs delegare; Præterquam ſi inquiſitionẽ e fieri, vel eccleſijs de prælatis, vel alijs miniſtris prouideri mandaremus, † cum in his omnibus † caſibus induſtriam & fidem perſonæ, cui talia committimus, eligere videamur.

¶ Is cui committitur nudum miniſterium exequendum, non poteſt vices ſuas alteri committere, fallit in legato ſedis Apoſtolicæ. Et eſt tex. notabilis & multum allegatur. Abbas Sic.

c Vt ꝑſonaliter.] Sic patet q̃ ſi iniungitur alicui, vt perſonaliter aliq̃d faciat, non poteſt id ꝑ aliũ facere, niſi de conſenſu illius ſeu illorum quorũ eſt negotium illud, quia eorũ intereſt. ꝛ Poteſt etiam de ipſorum cõſenſu cõmittere alij iſtud exequendũ, aliàs nõ poteſt. ff. de ſol. l. inter artifices. Et ſi teſtator iuſſerit aliquẽ ſuis manibus domũ conſtruere, vel pingere, per alium id facere nõ poteſt: quia hoc in ꝑſonam illi⁹ concluſiſſe vr̃. C. de ca. tol. l. 1. §. fin vero talis. Sic econuerſo, quod qs in perſona ſua facere ꝓhibetur, id ꝑ ſubiectam ꝑſonã exercere non dẽt. ff. de admi. re. ad ciperti. l. 2. §. 1. quod noie meo facere nõ debeo, nec noie alieno. 46. diſt. ſicut non ſuo. & 23. q. vlti. his a quibus. & hoc ideo ne alia via cõtingat qđ fieri prohibetur. de tut. & cur. ſcire. 4. §. ſi mater. & ff. de cõd. inſti. q̃ ſub cõditione. §. ſi quis. & ff. de bon. lib. q̃rit & ĩ. decre. tur. & C. ſi mancipium ita ven. l. vlt. In caſibus. n. ſequentibus non poteſt iudex cõmittere vices ſuas, etiam conſentientibus illis, quorum negotium committitur in cauſa inquiſitionis: & cum debent ordinare eccleſiã de prælato, vel de alijs inferioribus miniſtris, quia in his Papa eligit induſtriam illorum, & quia in iſtis maius periculum vertitur: ideo non vult Papa ea per laicos fieri: quia circa maiora cautius eſt agendum. 42. diſt. quieſcamus. 7. q. 2. vlt. & ff. de Carb. edi. l. 1. §. 2. & 61. diſt. miramur.

d Conſentiant.] aliàs non poſſunt.

[Glo. ſeq. ponit opin. & approbat contrarium.]

e Inquiſitionem.] hoc intelligunt quidam, cum Papa committit inquiſitionem vel prouiſionẽ de prælatis, aut alijs miniſtris ex officio ſuo. vbi non ſunt partes, tunc non poteſt delegatus cõmittere vices ſuas, ſi mandatur vt perſonaliter interſit: ſecus vbi nõ ſunt partes, qa partes poſſunt renũciare iuri ſuo. Ego credo quòd ſiue iſta fiant per partes, ſiue ex officio, quòd non poſſit alij delegare ille cui hoc mandatur vt perſonaliter interſit: quia Papa conſiderat in his caſibus publicam vtilitatem, ne crimina remaneant impunita 5 & vt potius prouideatur eccleſijs quam perſonis, vt dicitur in princ. de alijs negotijs. & ideo eligit induſtriam illorum. quibus hoc mandat, ut hic dicit. Ber.

† Mãdamus mandemus. † Dictio, nibus, deeſt in manuſcriptis.

4 Hãc & tres ſequẽtes vide in decretũ. ſ... gl. pen. Io. An.

5 Cõcor. l. ſi longius. §. 1. ff. de iu. & ff. de pẽ. l. ſi operis, cum vulg.

CÆTE-

CAETERVM. Ecce commissum est alicui, prædicare crucem, excõicare, vel absoluere aliquos, dispensare cum irregularibus, vel iniungere pœnitentias: quæritur an liceat illi cõmittere alij hoc officiũ suum? Respondet quòd nulli licet hoc cõmittere: quia iurisdictio non est et cõmissa, sed potius certum ministerium. Not. q dñs Papa prouidere intendit negotijs tractandis & terminandis, non iudicibus, quibus eadem committuntur. Nota q rebus & nõ verbis lex est imponenda. No. q index delegatus à Papa licet cõiter à partibus sit electus, nihilominus ẽt eis inuitis, pt alijs cõmittere vices suas. Item si causa cõmittitur pluribus inter quos aliquis sit eps, adiecta clausula, q si non omnes, &c. tu frater eẽ cum altero eorum mãdatum Apostolicũ exequaris: eps potest cõmittere alij vices suas: & alij sine epo vel delegato ab ipso, procedere non possunt. Itẽ si iniũgitur alicui vt negotium personaliter exequatur, potest de consensu partium alijs delegare vices suas, nisi in duobus casib. scilicet cum personaliter inquisitio mandatur, aut de prælato ecclesiæ prouideri. Item quando eligitur industria personę ad aliquid faciendum, non potest illud per alium adimplere. Item si committit alicui quòd ſdicet crucem, excommunicet aliquos vel absoluat, dispẽset cum irregularibus, iniungat pœnitentias, non potest hoc officium alijs demandare nisi a sede Apostol. fuerit delegatus. Item arg. quòd episcopi auctoritate propria cum irregularibus non possint dispensare, cum hoc ex commissione summi Pont. concedatur.

[Glo. seq. reci. per q. an isti ministri possint coercere, tenet quòd sic. huic signat contrarium, & soluit.]

a Commissum.] isti enim quibus hæc quæ sequuntur expedienda committuntur, meri executores sunt adeo tos articulos expediẽdos, & nullam habent iurisdictionem, vt dicit in fi. ideoq; vices suas alij committere nõ possunt, coertionem tamen videntur habere, vt saltem excommunicare possint 1, impedientes eos exercere suum ministerium sibi iniunctum, alioquin deluſoria & sine exitu esset talis commissio. sup. eod. ex literis. qđ satis credo. arg. illius. c. ex literis. Contradicere tamẽ vr literæ quæ dicit, non sibi iurisdictio, &c. Sed dic, nõ sibi iurisdictio, verum est quantum ad hoc vt committere possint, vel quia nullam habent iurisdictionem inter alias partes, sed tantùm officium.

[Glo. seq. arg. respondet, & remittit.]

b Cum irregularibus. Jargu. q epi auctoritate propria cum irregularibus dispẽsare non pnt, ex eo q hoc ex cõmissione concedit, & verum est q epi scopi cum quibusdam irregularibus dispensare non possunt supra de fil. presb. c. fin. an epi scopi possint dispẽsare vbicunque non prohibentur, dicetur j. de iudi. at si clerici.

DE OFFICIO LEGATI.

Quia officium legati in quibusdam simile est officio delegati, cum vterque gerat vices superioris, ideo post rubricam præcedentem subijcit istam. Abbas.

De hac materia habetur 94. & 97. distin. per totum. 63. dist. quanto. 2. q. 5. quanto. & c. fi. 1. dist. ius gentium. 11. q. 1. pervenit. 2. q. 1. in primis. 21. dist. in nouo. 3. q. 6. hoc quippe. 35. q. 1. sta agendum.

¶ *Legatus Papæ etiam per simplicem querelam adiri potest.*

CAP. I.

CVm † non ignoretis Cantuarien. Archiepiscopum vobis non solum metropolitico, sed etiam legationis iure præesse: & infra. ¶ Sanè licet idem Archiepiscopus Metropolitico † iure, audire non debeat causas de episcopatibus vestris, nisi per appellationem c deferantur ad eum: legationis d tamen

CVm non ignoretis.] primò ponit causam in genere, ex qua secundò postea cõcludit: ibi, Sanè. Abbas.

CASVS. Archiepiscopus Cantua. est delegatus in prouincia sua. quidam tamen suffraganei sui dicebant, quòd causas, subditorum suorum audire non poterat, nec debebat, nisi cum per appellationem deferuntur ad eum: & sic non permittebant clericos ire ad archiepiscopum per simplicem querimoniam: Archiepiscopus signi ficauit hoc domino Papæ. super hoc scribit Papa suffraganeis Cantuarien. dicens, quòd ipsi ignorare non debent archiepiscopum suum sibi

† Ca. 1. eod. ti. in 2. cõpil. & post cõci. Lateran. sub Alex. iij. par. 44. cap. 3. & par. 50. c. 66.

†† metropolitico.

præesse iure metropolit. & iure legationis, & licet archiepiscopus iure metropolit. non debeat audire causas de episcopatibus ipsorum, nisi per appellationem deferantur ad ipsum: tamen iure legationis, vniuersas causas, quæ per appellationem vel querimoniam ad suam audientiam perferuntur, audire potest & debet, sicut qui vices Papæ gerit in prouincia sua. Nota quòd Archiepiscopus non potest audire causas de episcopatibus suffraganeorum suorum nisi per appellationem.

c Per appellationem.] sunt tamen alij casus, quibus Archiepiscopus potest iudicare de subditis suffraganeorum: qui notantur infra titulo proximo, pastoralis.

[Glossa. sequens quærit & soluit. Iterum quærit & soluit. De absolutionibus & indulgentijs remittit.]

d Legationis.] ex hoc loco patet quam potestatem habeat legatus: quia de omnibus causis tam per appellationem, quàm per querimoniam a potest cognoscere. Sed nunquid posset deponere episcopum? Et dicendum quòd non: cum hoc Papa sibi specialiter reseruauerit. sup. de transla. c. 1. & 2. imò legatus missus de latere Papæ, puta Cardinalis, hoc facere non posset, nisi ex ſpe contineretur in legatione sua. j. c. 1. & 2. illa enim q̃ spe cialiter sibi reseruauit Papa, mandata iurisdictione generali non transferuntur. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l. 1. §. vlti. multa enim sunt quæ in generali mandato non intelliguntur, nisi exprimantur. ff. de procura. Pomponius. in princ. & l. præcedẽ. in fin. & ff. de min. illud §. fi talis. ff. de iureiu. iusiurandum. §. procurator. Sed presbyterum posset deponere adiunctis sibi alijs episcopis. 15. q. 9. fælix. & cap. fi autem. An possit absoluere illos, qui in canonem inciderunt, habes j. eo. excommunicatis. Item si quis appellaret ad Papam, posset ne illum cõpellere coram se litigare? non arg. j. de appel. fi duobus, quia quolibet omisso ad eum potest appellari. 2. q. 6. ideo. An indulgentiam possit facere, dicitur inf. eod. c. vlt.

a Dicas hoc verũ si in literis apponatur, hæc clausula, vel similes, & tradictores, &c. Si vero talis clausula non apponit potestas excõicãdi concessa non vr: quia non sibi iurisdictio &c. vt dicitur in fine.

a Legat⁹ an possit adiri per simplicẽ querelã notat. 2. q. 6. ca. 3. & 9. q. 3. c. cõquest⁹. & 25. q. 2. ca. 3. adde Specu. de legato.

TITVLVS XXX.

De officio legati.

¶ Alexander iij. vniuersis suffraganeis Cantuarien. Ecclesiæ.

[Glo.seq.infert ex verbo generali,signat cõtrarium de duobus iuribus,& soluit.]

a Vniuersas.]& ita potest audire causas, quæ mouent ꝫ exemptos sui archiepatus.Sed cõtra ī.de sup.negl.p.a.ficut.Item arg.cõtra.25.q.2.seruatis.vbi dicit,ꝙ priuilegia ppetua sunt.

† In multis manusc. additur iterũ vox, causas.

Sed hoc vī derogare illis priuilegijs. Dicas ꝙ isti legati per suã legationẽ nõ pñt punire exemptos,vel audire causas,q̃ mouentur cõtra eos,nisi velint respõdere sub eis,& hoc de his quæ in eorum priuilegijs continentur. & tota sua potestas consideranda est ex forma priuilegij.Alij verò legati Cardinales,vl etiam alij , qui mittuntur de latere dñi Papæ, habent maiꝝ iurisdictionẽ tam cõtra exemptos, q̃ ꝫ oẽs alios, saluis his tm̃ quæ sedi Apostolicæ specialiter reseruãtur.sed iste episcopus Cãtuarien. & cõ similes non habent talem potestatem .

† Capi.1.eo. ti.in 2.cõpi.

† Hæc duo verba. à nobis. desunt in antiquis.

Arg.ꝫ.cod. c.excommunicatis.

ADDITIO. Hoc intellige secundùm illam decre.ꝫ. de appel.vt debitus.vt no. in glo.sed numquid. & de for.compet.ca. proposuisti.

S Tuduisti.] Cõmunis diuisio. Secunda:ibi,Respõdemus.

CASVS. Legatus dñi Papæ generalis est in aliqua prouincia: dñs Papa committit specialiter aliquã cãm alicui delegato:quæritur vtrùm delegatus iste possit impedire processum huiusmodi delegati , vel cognoscere de causa illa ante cognitionem ipsius delegati,vel postea. Rñdet Papa, ꝙ cum mandatum speciale derogat generali,legatus commissionem alij factã specialiter impedire non potest:& ſ delegatus secundùm formam mandati sũam tulerit,legatus non poterit eam aliquatenus irritare;tamen si rationabiliter lata erit,eam poterit cõfirmare,& executioni mandare.Not.quòd legatus generalis potestatem non habet de causa alij specialiter delegata,quia speciale mandatum derogat generali.

b Ante cognitionem.] hoc intellige secundùm illam decr.vt debitus.de appel.vt no.in glo.sed nunquid. inf. de appel.proposuisti.

[Glo.seq.signat contrarium, & remittit.]

c Mandatum.] Emitte ī.de rescri.ca.1.& c.pastoralis. Quid iuris sit super istis mandatis , dictum est ī. de rescrip.c.1.& de offi. delegati ex parte contra , & illud soluitur.sup.de rescri.c.1.

d Non potest.]non.n.expirat iurisdictio minoris iudicis in præsentia maioris.11.q.1.peruenit.& 95. dist.ecce.C.de do.in hac sacratissima.imò specialis delegatus quantùm ad causam illam maiorem generali delegato habet potestatem arg.93.dist.præcipimus. arg.int. de offi.ord.pastoralis.vel saltem par est ei.

e Mandatum speciale.] quia par in parem non habet potestatẽ,nec reuocare potest sententiam alterius. C.si aduersus rem iudic.aduersus sententiam. 1 & ff.ad Trebel.ille à quo ſ.tempestiuum. & ff.de arbitr.nã & magistratus.& sup.de elect.innotuit.

1 Contra illius sniam , q̃ vice principis iudicauit. non præses,vel ꝓtor, sed solus prĩceps restituit. Io.An.

† Dictio,iã, deest in manuscriptis.

[Gloss.seq.quærit opponẽdo pon.opi. Ala. & soluit ad hãc literam dupliciter respondet : & secundam reprobat. In fi. quærit.arg.negatiue, & soluit.]

f Confirmare valebit.]sed qualiter cõfirmabit istã sniam nisi de ea cognoscat, an sit iusta vel iniusta? Sed de illa cognoscere nõ põt,nisi specialiter ei committatur,vt superius dicit:ergo illã cõfirmare non potest. Dicunt quidam,vt Ala. & Gotfr.ꝙ de ea cognoscet: & ſ eã inuenerit iustã confirmabit eam:ſi verò iniustam remittet illam ad superiorẽ similiter. C.vbi sena.vel cla.l. vlti. Verius esse credo , ꝙ nulla habeat super hac snia cognitionẽ nec debeat super hoc se intromittere , tm̃ ad mandatũ illius q̃ tulit sniam, posset illam mãdare executioni : alias nullo modo se intromittat:&qd dicit;ꝙ confirmare valebit , refert se potiꝰ ad factũ, q̃ ad iuris qa talis cõfirmatio nihil operatur: vel in cõi forma posset confirmare, quæ parum valet.sed nec sic põt, cõ sit quantũ ad hoc inferior.‡Sed numquid legatus tenet ei obedire vt ipsam sniam mandet executioni?nõ vī: quia cum sit generalis legatus,& ab eodẽ datus, maior est illo cui causa delegata est , & ille ei fuit.ſt. in alijs satis crederem quòd deberet illam mãdare executioni: quia quantũ ad istã cãm maior vī ipso legato, vt iuperius dixi,& debet super hoc supplicare,nec ipsum compellere vt ipsam sententiam exequatur : quia forsitan per alium non ita bene potest executioni mandari.

2 Secũdùm Ala.& Phil. hoc dictum placuit Vincen.ſi legatꝰ alias non est ibi ordinarius. tunc.ratiõne illius ordinarie eã cogere posset Io.An.

NIſi specialis.]continet vnum dictum, & non diuiditur. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã Cardinalis Apostolicæ ‡sedis legatus auctoritate propria trãstulit Trecianum epm ad Panormitanam ecclesiam cõtra canonica instituta:dñs Papa hoc intelligens,scribit eidẽ dicẽs,quòd nisi esset specialis dilectio,quã habet ad personam illius , pœna docente cognosceret quantum ipse deliquit ꝫ constitutiones canonicas & consuetudinem generalem in translatione Troiani episcopi. Not. quòd iudex propter amicitiam potest alicui remittere pœnam . Item legatus non potest transferre episcopum ad alium episcopatum.

‖ Specialis illa dilectio.]no.quòd iudex ratione amicitiæ potest remittere pœnam. ꝫ 50.dist. clerico.& 95. q.9.veniam.licèt pretio non possit eam remittere. ꝫ.de simo.nemo.& 1.q.1.nullus,arg.

3 Hoc verũ de pœna,quã posset ibursare : vel cã ex arbitrio suo pẽdet fine graui detrimẽto aduersanj. ad hoc ī.c.1.cõsuluit. secundum Host. Ioan. An.

† Cap.3.eo. ti.in 3.cõpi.

a Pœna

a Pœna docente.] quia qui ſtultus eſt in culpa', ſapiens ſit in pœna.38.diſt.qui ea.ſimile.27.q.1.ſi homo eſſes:

b Sanctionibus.]79.diſt.c.vlt.7.q.1.mutationes. ī. de transla.inter corporalia.&c.1.

c Transferre.] hæc enim generali mandato nō trāſferunt, quia ſunt meri imperij, & ſpecialiter ſedi Apoſtolicæ reſeruata.ff.de officio cui man.eſt ip.l.1. & ī.de trāſla.c.1.& c.liceāt. & c.iter corporalia.& j.c.prox.

¶ Videtexe. in §. itē lex Iulia. de vi publica. inſti.de publi. iud.

QVod translatio nem.] CASVS. Cardinalis de quo dicitur in capitulo ꝓcedēti, legat⁹ in regno Siciliæ,auctoritate ,ppria ſubiecit Panormitanā eccleſiā Meſſān.conceſſo ſibi priuilegio primatiæ,credēs hoc ſibi licere ex officio legationis, ex eo ꝙ ex eodem officio poteſt abſoluere illos qui violentas man⁹ mittunt in clericos: qđ de ſpeciali cōceſſione ſæpe indulgebatur legatis. Papa hoc audiens ſcribit eidem legato dicēs, ꝙ licēt generalis legatio i regno Siciliæ ſit ei commiſſa, tñ ad ea nō debuit manus extendere, quæ in ſignū priuilegij generalis ſoli Romano Pontifici ſunt reſeruata: licēt enim ex officio legationis legati poſſint abſoluere illos, qui violentas manus mittunt in clericos,non debent ꝓpea æſtimare quòd poſſint Panormitanā eccleſiam ſubijcere Meſſanenſi, vel quod ex eadē poſſint duos epatus vnire,vel vnum diuidere ſine licētia ſpeciali. Nota quòd nullus legatus ex generali legatione poteſt ad illa manus extendere, quæ ſoli ſunt Romano Pont. reſeruata, excepta illorum abſolutione,qui manus violentas in clericos iniecerunt.

† Cap. 2.eo. tit.in 3.cōp. & ꝓpto intellectu eorum quæ in fine diſſeruntur de vnione vide Goncil. Trid. ſeſſio. 24. de refor. c.13.& alijs locis:

[Gl.ſeq.ponit 18.caſus reſeruatos. Finis addit decimum,nonum, & coadiuuat per quædam iura quòd iſta tranſire non debeant.demum quærit.argu.pro,& contra ponit opi.Io.& ſoluit.]

d Reſeruata. Quædā ſunt q̄ ſedes Apoſtolica ſibi ſpecialiter reſeruauit,vt eſt q̄ſtio fidei.24.q.2.quoties. & j.de bap.& eius effe.maiores. Itē maiores eccleſiæ cauſas trāſlationes epiſcoporum, ſediū mutationes.7. q.1.mutationes.ī.de tranſlat.ca.1. Item depoſitiones eꝓrum,ceſſiones eorum.dē.& tranſlationes electorum. ī.de transla.inter corporalia. Item congregatio concilij generalis.17.di.c.1.depoſitio & reſtitutio epiſcoporum,& ſumma negotia eccleſiæ.2.q.6.ideo.Item exēptio epiſcoporum.16.q.1.frater noſter. Item quædam vota ſolus Papa commutat. j.de vot.& vo.red.ex multa. Item ſolus Papa diſpenſat in maioribus criminibus, & cum filijs presbyterorum,& cæteris illegitime natis,vt pro nouerantur ad dignitates. j. de iudicat ſi clerici.& ī.de fi.presby.c.vlt.Item ad ipſum ſolum

¶ Idem eidem.

¶ Summatum fuit ſupra in cap precedenti.

CAP. IIII.

QVod † translationē, & infra. ¶Licēt in regno Siciliæ generalis ſit tibi commiſſa legatio,ad ea tamen ſine ſpeciali mandato noſtro, non debuiſti manus extendere, quæ in ſignum priuilegij ſingularis ſunt tantum ſummo Pontifici reſeruata.[d]

¶ Et ſi quędam ex his, perſonam tuam habuimus & habemus, iuſtum motum animi noſtri tēperaret, pœna docente[a] cognoſceres, quātum ex ceſſeris, † qui ſpretis canonicis ſanctionibus,[b] & conſuetudine generali,motu proprio præſumpſiſti. Troianum epiſcopum de Troiana eccleſia ad Panormitanam de facto transferre.[c]

¶ Idem eidem.

¶ Summatum fuit ſupra in cap precedenti.

CAP. IIII.

QVod † translationē, & infra. ¶Licēt in regno Siciliæ generalis ſit tibi commiſſa legatio,ad ea tamen ſine ſpeciali mandato noſtro, non debuiſti manus extendere, quæ in ſignum priuilegij ſingularis ſunt tantum ſummo Pontifici reſeruata.[d]

¶ Et ſi quędam ex his, quæ de ſpeciali conceſſione ſæpe fuere legatis indulta (vt illorum videlicet abſolutio , qui propter ſacrilegas manuum iniectiones in clericos, incidunt in canonem promulgatæ ſententiæ) videanturnex ipſo legationis officio iam licere legatis: An exiſtimas, quia vices noſtras tanquam legato tibi commiſimus exequendas,quòd Panormitanam eccleſiā poſſes ſubijcere Meſſanenſi, vt illam præficeres iſti, conceſſo ſibi priuilegio primatiæ; An putas ex eadem cauſa tibi licere duos epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere ſine licentia ſpeciali?

¶ Idem Bonoñ. † epiſcopo & M. capellano ſubdiacono noſtro.

¶ Ex quo legatus retulit cauſam Papæ, illius deſinit eſſe iudex.

† Facit tex. & Bart. in l. 1. ff.de itin. actuq; priu. & l. Pomponius.ff.de ꝓcura.

† Batoñ.alſs Porentiñ.

Legatus an poſſit de cauſis exemptorum cognoſcere,

a Pœna docente.] quia qui ſtultus eſt in culpa', ſapiens ſit in pœna.38.diſt.qui ea.ſimile.27.q.1.ſi homo eſſes:

b Sanctionibus.]79.diſt.c.vlt.7.q.1.mutationes. ī. de transla.inter corporalia.&c.1.

c Transferre.] hæc enim generali mandato nō trāſferunt, quia ſunt meri imperij, & ſpecialiter ſedi Apoſtolicæ reſeruata.ff.de officio cui man.eſt ip.l.1. & ī.de trāſla.c.1.& c.liceāt. & c.iter corporalia.& j.c.prox.

¶ Videtexe. in §. itē lex Iulia. de vi publica. inſti.de publi. iud.

QVod translatio nem.] CASVS. Cardinalis de quo dicitur in capitulo ꝓcedēti, legat⁹ in regno Siciliæ,auctoritate ,ppria ſubiecit Panormitanā eccleſiā Meſſān.conceſſo ſibi priuilegio primatiæ,credēs hoc ſibi licere ex officio legationis, ex eo ꝙ ex eodem officio poteſt abſoluere illos qui violentas man⁹ mittunt in clericos: qđ de ſpeciali cōceſſione ſæpe indulgebatur legatis. Papa hoc audiens ſcribit eidem legato dicēs, ꝙ licēt generalis legatio i regno Siciliæ ſit ei commiſſa, tñ ad ea nō debuit manus extendere, quæ in ſignū priuilegij generalis ſoli Romano Pontifici ſunt reſeruata: licēt enim ex officio legationis legati poſſint abſoluere illos, qui violentas manus mittunt in clericos,non debent ꝓpea æſtimare quòd poſſint Panormitanā eccleſiam ſubijcere Meſſanenſi, vel quod ex eadē poſſint duos epatus vnire,vel vnum diuidere ſine licētia ſpeciali. Nota quòd nullus legatus ex generali legatione poteſt ad illa manus extendere, quæ ſoli ſunt Romano Pont. reſeruata, excepta illorum abſolutione,qui manus violentas in clericos iniecerunt.

† Cap. 2.eo. tit.in 3.cōp. & ꝓpto intellectu eorum quæ in fine diſſeruntur de vnione vide Goncil. Trid. ſeſſio. 24. de refor. c.13.& alijs locis:

[Gl.ſeq.ponit 18.caſus reſeruatos. Finis addit decimum,nonum, & coadiuuat per quædam iura quòd iſta tranſire non debeant.demum quærit.argu.pro,& contra ponit opi.Io.& ſoluit.]

d Reſeruata. Quædā ſunt q̄ ſedes Apoſtolica ſibi ſpecialiter reſeruauit,vt eſt q̄ſtio fidei.24.q.2.quoties. & j.de bap.& eius effe.maiores. Itē maiores eccleſiæ cauſas trāſlationes epiſcoporum, ſediū mutationes.7. q.1.mutationes.ī.de tranſlat.ca.1. Item depoſitiones eꝓrum,ceſſiones eorum.dē.& tranſlationes electorum. ī.de transla.inter corporalia. Item congregatio concilij generalis.17.di.c.1.depoſitio & reſtitutio epiſcoporum,& ſumma negotia eccleſiæ.2.q.6.ideo.Item exēptio epiſcoporum.16.q.1.frater noſter. Item quædam vota ſolus Papa commutat. j.de vot.& vo.red.ex multa. Item ſolus Papa diſpenſat in maioribus criminibus, & cum filijs presbyterorum,& cæteris illegitime natis,vt pro nouerantur ad dignitates. j. de iudicat ſi clerici.& ī.de fi.presby.c.vlt.Item ad ipſum ſolum

¶ Idem eidem.

¶ Summatum fuit ſupra in cap precedenti.

CAP. IIII.

QVod † translationē, & infra. ¶Licēt in regno Siciliæ generalis ſit tibi commiſſa legatio,ad ea tamen ſine ſpeciali mandato noſtro, non debuiſti manus extendere, quæ in ſignum priuilegij ſingularis ſunt tantum ſummo Pontifici reſeruata.[d]

¶ Et ſi quędam ex his, quæ de ſpeciali conceſſione ſæpe fuere legatis indulta (vt illorum videlicet abſolutio , qui propter ſacrilegas manuum iniectiones in clericos, incidunt in canonem promulgatæ ſententiæ) videanturnex ipſo legationis officio iam licere legatis: An exiſtimas, quia vices noſtras tanquam legato tibi commiſimus exequendas,quòd Panormitanam eccleſiā poſſes ſubijcere Meſſanenſi, vt illam præficeres iſti, conceſſo ſibi priuilegio primatiæ; An putas ex eadem cauſa tibi licere duos epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere ſine licentia ſpeciali?

¶ Idem Bonoñ. † epiſcopo & M. capellano ſubdiacono noſtro.

¶ Ex quo legatus retulit cauſam Papæ, illius deſinit eſſe iudex.

† Facit tex. & Bart. in l. 1. ff.de itin. actuq; priu. & l. Pomponius.ff.de ꝓcura.

† Batoñ.alſs Porentiñ.

Legatus an poſſit de cauſis exemptorum cognoſcere,

ōmiſſis medijs appellat.2.q.6.c.3.& 4.argu.2.q.7.metropolitanus. Et eſt argu.expreſſum ꝙ appellatio omiſſo medio non tenet. j.de appella.dilecti.3. Itē ſubdiaconos facere poteſt dieb⁹ dāicis.ī.de tempo.ord.cap.1. & c.de eo. Item primam vacantem dare non poteſt legatus. j. de ꝓb.dilectus 1. Itē nō pōt abſoluere excōicatos à delegato.ī.eo. ſtuduiſti.multò minus excōicatos à Papa. Iſta oia, quæ ſibi ſpecialiter ſeder Apoſto.reſeruauit, i generali demādatione non transferunt, niſi ſpecialiter de his cōtineat ibidē,vt hic dicit. Iſta enim ſunt quaſi meri imperij.ff. de iuriſdiſcom. iud. imperiū.& ideo generali cōmiſſione non transferun t. ff. de offi. ei⁹ cui mād. eſt iuri ſdi.l.1. & eſt ſi ſe,quia licet pa ter familiā cōcedat filio adminiſtrationē, non pōt tñ alienare. ff.de his quæ in fraudem cred.ſi pater.ff. de pact. j iuris ciuilis.§.vlt. Itē nec pōt donare.ff.de don.inter virū & uxorē. & in generali ꝓmiſſione ea non veniunt quæ ſpecialiter quis non ꝓcederet,ff.de pec.ꝙ peculij. Itē maiora nō ꝓmittuntur ſine ſpāli mandato.ff. de ꝓcu.Pōponius. & l. mandato. Sic eodē modo ꝓtor miſſionē in poſſeſſionem ex ſecundo decreto ſibi ſpecialiter reſeruat.ff.de dā.infec.dies cautionum.§.1. ff. de iuriſdiom.iud.iubere cauere. Quæ autem ſibi ſpecialiter non reſeruat aliis indulgere videtur. j. de ſent. excom.nuper arg. Sed numquid legatus talis miſſus a latere Papæ poteſt iudicare de exemptis,qui ſubſunt tantum domino Papæ? Arg.quod non.16.diſt.hic.Arg. quod poteſt.16.q.1.frater noſter Io.dicit quod non poteſt, & melius facit ſi abſtineat.arg.inducit.ff.de offic. ꝓconſul nec quicquam. Ego credo quod poteſt cognoſcere, q̄ contra ipſo mouentur, non obſtātibus priuilegijs ſuis quia per priuilegia illa eximuntur ſolum à iuriſdictione epiſcoporum,in quorum territorio commorātur, ſed à iuriſdictione ipſius Papæ vel legatorum non eximuntur.& ita etiam videmus de facto ſeruari : & quia Papa eorum indica ſibi ſpecialiter tantūm non reſeruauit, exco mmunicatos qui in canonem incidunt, abſoluere poſſunt legati ex officio legationis. vt hic. & j.de ſent.excom.ad eminentiam. & j.eo.c. penul. Item ſolus princeps poteſt cōmittere cauſam appellatione remota.ff.a quibus app.non licet.l.1.in fi.& ī.q̄ tu.proxi.ſuper quæſtionum.§.nos autem.

ADDITIO. Vnde verſus.

Reſtituit Papa ſolus, deponit & ipſe:
Articulos ſoluit ſynodumque facit generalem.
Transfert & mutat. appellat nullus ab ipſo.
Diuidit,ac vnit:eximit atque probat.

L Icet.] Primò recitat factum electionis & processum legati. Secundò super processu diffinit: ibi, De consilio. Abbas Sicul.

CASVS. Vacante Traneñ. ecclesia canonici vnanimiter elegerunt in archiepm G. fratrem Cassinensis abbatis. Eps Portuē. in partibus illis legatus examinari fecit electionē ipsius & examinationē illā per nuncios suos ad sedē Apostolicā trāsmisit: quo facto legatus electioni eā dem iterum examinari pcepit: pp qđ abbas pdictus conquestus fuit dño Papæ, q̄ postq̄ electionem examinauerat, & eam ad Papam direxerat, malitiosè electionē eandē examinare præsumpsit; dñs Papa de cōsilio fratrum examinationem secundam cāq̄ à non suo iudice factā, postq̄ negotium ad Papam dixerat, denunciauit irritam & inanē. Nota q̄ sicut sententia à non suo iudice lata non tenet, sic nec examinatio. Nota q̄ iudex amittit iurisdictionē postq̄ remisit negotium ad suū superiorē: & si q̄d postea fecerit, nihil valet.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cōp.

† Troian.

† al. abbatē, & tūc dic G. fratrem Cassinensem abbatem.

{Glo. seq. subijcit, & soluit.}

a Transtulerat.] in hoc enim deliquit quia translato negocio ad Papam, cognoscere quis nō posset, vt 2. q. 1. nomen pbyteri, & 3. q. 6. multum studeo, nā eo ipso quòd iudex dicit se velle referre negotiū ad superiorē, non potest amodo cognoscere. C. de rela. l. 1. & C. de appell. ex illo. & illico relationis exēplum litigatoribus edere tenetur. ī. de appel. intimasti. quod intelligitur si partes approbauerunt relationē: sed si consentirent vt iterum cognosceret, ante factam relationem posset procedere. C. de rela. l. 2. & 3.

1 A quo index se pro. nisi cōsulaturū vt relaturū, nil aliud procedit nisi vt referat. Ioan. And.

b Examinare.] vī tñ quòd posset examinare negotiū, non vt pronun iaret, sed vt causam magis instructam remitteret ad papam. ī. de appella. constitutus. & 2. q. 3. nomen. & ī. de statu reg. ea quæ. verfic. hæc eadem. quod non credo, ex quo enim semel examinauerat, & examinationem direxerat ad superiorem, iam iudex esse desierat: 2 vt ī. sequitur. cē simile, ī. de postu. pla. bona. & quia de facto vnius ītpe quærendum non est. ff. nau. caupo. stat. licet. in fi.

2 Hoc solui ītta ad decretū, cōstitutus. dicut ībi notatur, Io. And.

c A non suo iudice.] C. si a non compe. in l. vlti. & ī. de consuetu. ad audientiam. & ī. de iudi. si clericus. & ī. de offi. dele. g. cum super. & 11. q. 1. c. pen.

D Ilectus filius.] Communis diuisio. secunda: ibi, Cum igitur. Abbas.

CASVS. Eps Prænestinus Apost. sedis legatus concessit ecclesiam S. Trudonis R. canonico Meten. archid. Meten. molestabat ipsum super dicta ecclesia, nec permittebat ipsum pacifica possessione gaudere, dicens, quòd eo inconsulto, ad quem præsentatio illius ecclesiæ pertinebat, ecclesiam illam ei conferre non potuit.

CAP. V.

L Icet† Tranenſes† canonici ab initio dissensissent, tandem vnanimiter cōsenserunt, G. fratrem Cassinensis abbatis † in archiepiscopum eligentes, cuius electionem Portuen. episcopus tunc legatus examinari præcepit: & infra Nuncius præfati abbatis nobis literas præsentauit, grauem contra iam dictum legatum querimoniam continentes, quòd postquam electionem examinauerat, & eam ad nostræ deliberationis examen transtulerat, [a] nuncijs iam directis, electionem eandem malitiosè nimis examinare [b] præsumpsit: & inf.

¶ De consilio fratrum nostrorum examinationem secundam tanquam à non suo iudice [c] factā, postquam negotium ad nostrum fuerat translatū examen, censuimus irritam & inanem.

† Tranenſes] al. abbatē, & tūc dic G. fratrem Cassinensem abbatem.

¶ Idem sancti † P. & sancti Leonis abbatibus & R. archi. Tullen.

† Sancti Apri & S. Leonis abbatib. & magistro R. Archidiac. Tullen.

¶ Legatus de latere confert beneficium vacans, licet illud foret ad præsentationē alicuius clerici h. d. & ſt casus notabilis.

CAP. VI.

D Ilectus† filius R. Metensis canonicus intimauit, quod cum Prænestinus episcopus Apostolicæ sedis legatus ecclesiam sancti Trudonis contulisset eidem: Meten. archidiaconus ad quem illius ecclesiæ præsentatio pertinebat, assensum quod eodem inconsulto [d] conferri non potuit à legato, canonicum ipsum super eadē ecclesia molestare præsumit. ¶ Cū igitur plus iuris [e] habeat in concessione prælatus, q̄ in præsentatione patronus. Nota ex hac regula quod ex psentatione acquirit ius præsentatio. Nota q̄ legatus potest ecclesiam conferre inconsulto patrono.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cōp.

d Inconsulto.] sic 3. de iure patro. c. cū dilectus. sed illud de Laico intelligitur.

{Glo seq. exponit literam, & ponit op. Io. & I. nu. quam reprobat.}

e Plus iuris.] hoc ita intellige, plus iuris, i. plenius est ius institutionis siue cōcessionis plati, q̄ ius psentationis patroni vnde ex sola præsentatione Laici patroni non consequit quis plenum ius. ī. de iure patro. pastoralis. & c. q̄d aūt. & c. cum aūt. quia pōt patronus mutare voluntatem suam anteq̄ eps cōfirmet psentatum, & alium præsentare, vt dicunt iura prædicta, & ita non habet plenum ius, sed ex sola institutione seu concessione prælati quandoque plenum ius acquiritur instituto per prælatum, cessante præsentatione patroni: & infra quatuor menses tunc episcopus potest instituere, & ille habet plenum ius. ī. de iure patronatus. cum propter. & c. quoniam. Econuerso nunquam per solam præsentationem patroni laici ius plenum cōsequitur: nisi accedat confirmatio prælati. Laici patroni, ideo dixi: quia si collegium vel ecclesiastica persona aliquem idoneum præsentat, ius ei acquiritur plenum, vt possit petere confirmationem tanquam si esset electus: quia postea variare non possunt. ī. de iure patro. cum autem. & c. pastoralis. Io. dixit & I. quod per præsentationem ius non acquiritur ? præsentato. Sed est fal. imò ius acquiritur præsentato in tantū, vt si præsentatur à collegio vel à persona ecclesiastica, quòd postea variare non possunt, vt dictum est: & si à laico patrono præsentatur, ius acquiritur in tantum, quòd si non mutet voluntatem, potest petere confirmationem a suo episcopo. ī. de sent. & re iudi. cum Bertholdus. & si episcopus non admittat, ille potest agere ad interesse contra eum, si postea alius præsentetur & admittatur ab episcopo. ī. de iure patro. pastoralis. & ita semper ius acquiritur præsentato per factum patroni quia potest petere confirmationem. & sic est intelligendum quod dicit, plus iuris: vterque habet ius, sed aliter plus: quia plus confertur per prælatum, quam per patronum.

Institutio plenius ius tribuit quā psentatio.

? Credo q̄ si tellexerint de iure i re. nō id re: vñ dicebat Inno. ? præsens hēt ius i re, psentatus ve no hēt ius ad ré, & personalē actionē cōtra eum. Ioā. And.

{Glo.

[Gl.seq.opponit,& ponit opinionem Io.& soluit distinguendo.]

a In cõcessione.] sed certè hæc ratio non vt sufficiés: quia sm hoc eps posset dare ecclesiam irrequisito patrono:quod esse non debet.16.q.7.decernimus. Ad hoc dixit Io. quòd hæc decre. continet gratiam spãlem: quia legatus non põt concedere pbendas vel ecclesias in præiudicii aliorũ. ℣. de appellat.c.1.& ℣.de pben. dilectus 2. sicut illud cõtinet gratiã qd legatus facit. ℣. de concess. pb. cõstitutus. qa solus princeps potest aliquem priuare re sua. 9.q.3. cuncta. & c. p principalẽ. & C.de quadri.præscrip. l.ené à Zenone. Hic consuevit distingui, vtrum ius patronatus pertinet alicui iure patrimonij sui: & tũ legatus non potest cõferre ecclesiã eo inuito: cum ei in hoc nõ sufficit i qa tãq; laicus pñtat. ℣. de iur patr. cum dilectus. arg.16.q.7. decernimus. Si verò pertinet patronatus ius alicui rõne ecclesiæ, tunc legatus potest conferre ecclesiã ẽt inuito illo prælato siue patrono, ad quẽ rõne ecclesiæ pertinet ius patronatus: siue inuito collegio ad quod pertinet illud, quia subsunt legato: & ita loquitur quod dixit hic quòd archidiaconus iste rõne archidiaconatus præsentabat. Vnde legatus iste potest ei præiudicare, & eo inconsulto ecclesiam conferre: sicut põt conferre beneficium vacans in ecclesia iuxta canonicis & irrequisitus. Et hoc intellige de legato missō a latere dñi Papæ. Alij verò legati sicut Eboracẽs. Cantuariẽs. & consimiles,qui hoc hñt ex priuilegio.hoc non pñt [c.officij lib.6.] Vnde tenet appellatio si hoc facere vellent.℣.de appell.c.1. Et quod dixit Ioan.non est verum simpliciter de quolibet legato.

† Vide l. si cõem. ff. quemad. ser. am.

† Cap.5.eo. tit.in 3.compil.

1 Dicit hic & sin decre. cũ dilectus. Hostiẽ. se vidisse & legisse literam Papalẽ directam plat is Angliç, in qua continebatur, q qñ Papa scribit pro aliquo beneficiando, non est suæ intentionis q ei conferat ecclesia i qua laicus obtinet ius patronatus.contrarium tñ huius largẽdo dicebat Vincen. infra de preb. dilectus. in fi.Ioan. An.

b Nec præiudicetur prælato.] vel patrono clerico,si tenere dispensationem. & verum est in frequenti vacatione.

NOuit ille.] Legatus in quacunque parte legationis existat,iurisdictionem suam exercere põt. Ioã. And.Prima pars ponit Regis querelam,cui respondet. Secunda: ibi, Tuæ.De materia huius textus habetur in c.1.de postula. præla.& in c.nouit. ℣.de appell.Abbas. CASVS. Dñs Papa mandauit cuidam legato in Francia legationis officium exercenti, quatenus in terram regis Francię promulgaret sententiam interdicti,quod legatus non distulit adimplere: super hoc scripsit Rex Franciæ dño Papæ dicens quòd legatus cum effet certa rõne suspectus eidẽ,sines regni Francorũ exiens,in terras regis suis interdicti protulit: vnde dicebat suam non valere: Papa super hoc scribit eidem dicens, q etsi legatus sines regni Francorũ exierat qñ suam promulgauit, non tñ terminos suæ legationis egressus fuerat, qa non solum in regno Franciæ,sed etiã in Vien. Lugdun. & Bisuntina prouincia,legationis officiũ exercebeat in concessione 2 prælatus, quàm in præsentatione patronus, † nec præiudicetur prælato, b si qñ per Apost. sedis legatũ, eo inconsulto ecclesia cõcedatur:Mandamus quatenus dictum archidiaconum, vt ab eius super hoc molestatione desistat, appellatione remota cogatis.

¶ Idem Illustri Regi Francorum.

¶ Legatus in pluribus locis, potest in quolibet dictorum locorum iurisdictionem suã exercere: ita quod facta vnius loci potest in alio explicare.hoc dicit. Panor.

CAP. VII.

NOuit † ille qui nihil ignorat: & infra.

¶ Ex parte tua querimoniam accepimus, q cum tibi legatus esset certa ratione suspectus, extra fines regni Francorum in terram tuam, interdicti sententiam promulgauit: & infra. ¶ Tuæ magnificentiæ respondemus, q etsi fines regni Francorum exierat,nondum tamẽ fuerat terminos c suæ legationis egressus: cum non solùm in regno Francorum, sed in Viennẽsi. Lugdunẽ. & Bisuntinẽ prouincijs iniunctam sibi à nobis legationis solicitudinem susceperisset.

¶ Gregorius ix. patriarchæ Hierosolymitano.

¶ Præsente legato de latere minor legatus executionem officij sui demittere debet.

CAP. VIII.

VOlentes: & infra.

¶ Fraternitati tuæ legationis officium,in proprio tamen territorio,& non in aliena diœcesi non potest sedere pro tribunali aliquid disponere.9.q.1. eps̃m. Item nec absoluere potest:quia si posset absoluere,per consequens & excõicare.11.distin.denique.arg.ff.de re iud.l.2. & quòd tñ in sua diœcesi habeat iurisdictionem, est argu.11.q.1.si quisquam.& 92.di.si quis epũs. 3 & ℣.eo.c.penũ. de rescri. pastoralis.in fi. arg.ff.de bon. auct.iu. posc. cũ unus.§. pen. Dicunt quidam quòd possit extra suam diœcesim excõmunicare.arg. 11.q.3. si epũs. fortè sicut Paulus excõicavit Cerinthum absentem. 9.q.3.§. vlt.Hoc tñ concedo quòd extrà prouinciã existens,posset delegare causas in prouincia.ff.de offi. prætect.vrb.l. vlti. maximè si habet causam necessariam absentiæ.ff. de off.procon.aliqñ. Talis enim delegatio sit sine causæ cognitione:licet q delegat,imperet.arg.℣. tit.prox. pastoralis. Sed si ille nollet eam recipere, non posset excõicare.arg.℣.tit.prox.pastoralis. Item extra diœcesim potest conferre beneficia.℣. de concess.præben.post electionem in parte decisa.℣.de appella.qua fronte. 4 Io.Item potest quæri, si excõicauit aliquem dum erat in prouincia. vtrùm possit eum absoluere postquam egressus est prouinciã? Dicendũ est, quòd nõ,quia exesso prouinciam priuatus est dignitate. ff.de off.præsi.l. 3.& statim expirat iurisdictio.℣.eo.c.vlt.

VOlentes. CASVS. Dñs Papa officium legationis cõmisit patriarchæ Hierosolymitano in prouincia sua,ita cũ quòd si legatus de latere dñi Papæ ad partes illas accesserit, officiũ legationis q diu ibi fuerit legatus Papæ cessare dimittat. Not.quòd iurisdictio minoris iudicis impedit, vbi est maior. Not. quòd licet duplicet iurisdictio,tñ maioris effectũ habet secũda q prima. No.q vbi æqualis est iurisdictio,secunda derogat primæ.

2 Voluntaria iurisdictio appellatur, quæ exercetur in volentẽ, ad differentiã contentiosæ, quæ redditur in inuitum.

3 Fortè nõ probat ad quod inducitur, nisi p hũc modũ, quia iubet pẽdente cognitione de iniusta excõmunicatione excõmunicatum vitari: nec valet quod de Paulo sequitur, quia aliud est eps̃m intra diœcesim suam excommunicare absẽtẽ, & aliud eum absentem hoc facere:cum extra territorium,&c. de consti. cap. 2.li.6.Ioan. And.

4 Concord. tex.in l.2.ff. de of.procõ. & leg.

uincia tua duximus cõmittendum, ita tamen quòd si legatum ad partes illas de latere nostro [a] contigerit destinari executionem ipsius officij, quamdiu legatus ipse ibi fuerit, pro sedis Apostolicæ reuerentia omnino dimittas.

¶ Idem.

¶ *Legatus non de latere, sed ratione personæ, extra prouinciam sibi decretam absoluere nequit excommunicatos pro iniectione manuum in clericos, nec etiam in prouincia, si tales excommunicati aliunde veniant. Legatus verò ratione dignitatis nullos tales absoluit. b.d. secundum communem intellectum.*

CAP. IX.

EXcommunicatis pro iniectione manuum violenta, ecclesiæ Romanæ legati, qui de ipsius latere non mittuntur, [b] extra prouinciam sibi commissam, [c] vel ibidem si huiusmodi manuum iniectores illuc contingat aliundè accedere. Et qui ecclesiarum suarum prætextu legationis sibi vendicant dignitatem, etiam subditis (quamuis in prouincia sua existentes) beneficium absolutionis impertiri non possunt. Nisi de speciali gratia illis & illis amplius à sede Apostolica concedatur.

¶ Idem.

¶ *Durante legati statuta, etiam legatione finita, finitur tamen sui delegati iurisdictio, si citatio non processit.*

a De latere nostro.] cum legatus de latere dñi Papæ sit maior eo præsente, non exerceat minor officiũ suũ, sed deferat illi tanquam maiori. 21. dist. denique. & 7. de priui. antiqua. §. dominicæ. & ff. de offi. procon. l. vlt. & maior potestas ad obediendũ præponitur minori. 8. dist. quæ ꝙ mores. in fi. & 11. q. 3. q resistit. & interim suspẽsum est officiũ eius: eo verò recedente resumit illud: argu. ꝙ. 95. dist. ecce. & 11. q. 3. peruenit. & C. de donatio. in hac.

EXcõmunicatis.] Primò ponit vnũ dictum. Secundo aliud: ibi, Et qui. Tertiò excipit ab vtroq; ibi Nisi. Abbas.

CASVS. In capitulo isto fit mentio de duplici genere legatorũ. Primò dicit quod legati illi quibus ratione personæ ad tempus legationis officium iniungitur, extra prouinciã sibi commissam, vel etiam existentes in prouincia sua non pñt absoluere excõicatos pp iniectionẽ manuum violẽtã. si isti iectores manũ ad ipsum legatum aliundè accedant. Secundò dicit ꝙ illi legati, qui habent officium legationis prætextu ecclesiarũ suarum, quamuis existant in prouincia sua, excõicatos prædictos etiam subditos nõ possunt absoluere: niſi & illis à sede Apost. de speciali gratia amplius concedatur, & isti legati non mittuntur de latere Papæ. No. quòd legatus ex priuilegio non habet iurisdictionem ex ipsa legatione, nisi in sua prouincia, & circa illos de prouincia sua.

[Gl. seq. arguit à contrario.]

b Mittuntur.] ergo a contrario sensu, si missus sit à latere domini Papæ, potest absoluere omnes: siue de sua legatione siue non: quod verum est, & in eundo, & in redeundo secundum quosdam: ex officio. n. legationis licet legatis de latere dñi Papæ missis excommunicatos pro violenta manuum iniectione in ecclesiasticas personas absoluere. 5. eo. quod translationem. & 7. de sent. excom. ad eminentiam. Tales. n. legati postquã egrediuntur vrbem quousque in vrbem reuertantur, beneficium absolutionis impendunt, & ita obseruant de facto: & hoc introductum est in fauorem animarum, vt periculum moræ vitetur. s Arg. 7. de sent. excom. sacro. & sic proconsul. ubique insignia proconsularia habet, licet potestatem suam egressus vrbem nõ exerceat, nisi in ea prouincia, quæ ei decreta est. ff. de offic. procon. l. 1. & habent iurisdictionem, licèt non contentiosam. ff. eod. l. 2. Ber.

[Gloss. seq. tractat de triplici genere legatorum. Secundò quærit. arguit pro & contra. soluit. In ñ. subdit ius nouum.]

c Commissam.] per hoc quod dicit hic, patet quòd maior est potestas legatorum, qui de latere domini Papæ mittuntur, quam aliorum. isti enim de quibus præmittit non possunt absoluere excommunicatos propter sacrilegam manuum iniectionem in ecclesiasticas personas: vel aliunde venientes: vel extra suam prouinciam existentes. quia nulla potestas est eis concessa extra illam prouinciam. arg. ff. de iurisd. om. iud. l. vlt. & ff. de offic. præsid. l. 3. niſi eis amplius concedatur, vt dicit in fine: sed illos de sua prouincia absoluere possunt, s dum sunt in prouincia. argu. à contrario sensu. De duplici genere legatorum fit mentio, & primò de his quibus ad tempus committitur officiũ legationis ratione personæ, & non dignitatis, vt 7. eo. tit. c. proxim. & infra de accusa. cum dilecti. inf. de præsumpt. mandata. Secundò de his qui ratione dignitatis habent huiusmodi legationis officium in sua prouincia. 7. eod. c. 1. & 7. de appella. c. 1. isti non mittuntur de latere Papæ: vnde minor est potestas eorum. & isti non possunt absoluere excommunicatos etiã subditos niſi specialiter eis concedatur, vt dicit hic in fin. Illi verò qui mittuntur de latere domini Papæ: quia & ipsi pars corporis eius esse intelliguntur, vt 1. quæst. 1. in cap. si quis cum militibus. C. ad l. Iul. maiest. quisquis. ex officio legationis omnia possunt, niſi illa quę specialiter sibi sedes Apostolica reseruauit. supra eodem, quòd translationem. Sed quos dicemus de latere domini Papę missos? an Cardinales tantum, an alios etiam existentes in curia, vtputa capellanos, archiepiscopos, episcopos, prolitis negotijs in curia existentes? Sed videtur quod proprie dicantur de latere Papę Cardinales, quia ad latus eius semper assistunt. sed idem videtur de capellanis & alijs curialibus, quia & ipsi assistunt ei, licet non in secretis consilijs. Satis posset dici, quod illi dicuntur missi de latere Papæ, quos inuenit existentes in curia sua, etiam si non sint Cardinales, & illos transmittit specialiter ad alienum prouinciam concedendo eis generalem legationem. Item qui potest ex officio suo absoluere, potest committere vices suas alij, cum viderit expedire infra tit. prox. cap. vlti. Proprie dicuntur muli de latere domini Papæ Cardinales tantum. argu. 7. de sent. excom. ad eminentiam. quia ipsi pars corporis domini Papæ dicuntur, vt dictum est 5. & ideo illorum potestas latior est quam aliorum: quia & de sua & aliena 3 prouincia absoluere possunt in eundo & redeundo: alij verò absoluere non possunt aliunde venientes: niſi amplius illis sit concessum, vt dicit in fi. Ad hoc not. quod ecclesiæ Romanæ legati quantumcunque plenam habeant legationem, non possunt ex officio legationis conferre beneficia, niſi specialiter eis fuerit concessum; vel nisi sint legati Cardinales, qui ampliori debent prærogatiua gaudere. hoc totum statuitur in decre. Inno. iiij. quæ incipit, officij nostri debitum. Bernardus.

Ne mi-

† Facit authen. multò magis. C. de sacrosan. eccle. & l. 1. C. de iudic.

Potestas legatorum de latere in absoluendo.

s Concor. l. quod te. ff. ficer. pet. & l. fin. §. fin. ff. ad l. Rhodiam.

1 No. Ioan. 94. dist. c. 2. ꝙ capiẽs legatũ ab eo põt absolui, qđ intelligas saluo eo qđ habes ff. de pœnitẽtijs, lib. 6. & eod. tit. si quis suadente. in cle. & de hoc in Spec. tit. 2. §. nũc dicam. ver. sed quærit vtrum. Io. And.

Legati de latere proprie qui dicãtur.

3 Quid si sibi resistat lęsus? vide in Spec. eo. tit. §. nunc dicamus. ver. qđ si læsus. Ioã. And.

NEmini dubium.] Habet duo dicta multum notabilia. Secundum ibi, Secus autem. Abbas.

CASVS. Primò dicitur quod legati Apostolicæ sedis possunt edere statuta in prouincia sibi commissa, & durant perpetuò, licet postmodum prouinciam exeant. Secundò dicit & si legat⁹ committit cãm alicui, iurisdictio illius expirat, nisi anteq̃ exeat, puin ciã citatio præcessit. No. quod licet legatorũ iurisdictio sit talis, tñ statuta ipsorũ sunt ꝑpetua, & sic nota, quod sublato principali non destruitur accessorium. Item ex hoc nota, quòd causa sublata non remouetur effectus. Itẽ nota quod iurisdictio legati nõ durat nisi eo in prouincia existẽte aliqs cœperit ea vti. & sic nota quod non tantùm morte naturali finitur mandatum, sed etiam ciuili.

[Glos. fortificat textum. secundò quærit, argu. negatiuè, contrarium soluit.]

a Statuta.] sic patet quòd statuta q̃ faciunt legati in prouincia sibi cõcessa, perpetuo sunt seruanda, & si lata sunt sub anathemate, qui cõtra faciunt, sunt excommunicati. 1 C. de lo. & con. ex rescriptis, nam episcopi qui sunt minoris auctoritatis, statuta in sua diœcesi facere possunt. inf. de ma. & obed. si quis venerit. Itẽ de remissionibus, quas faciunt locis religiosis siue pontibus, quid dicet? nunquid & illæ sunt perpetuæ, videtur quòd non, quia ꝑs prouinciæ non potest interdicere alicui vltra tempus suum, vti arte sua, ff. de Pœn. l. vlti. ff. de postu. puto. §. vlt. sed verum est quòd valẽt perpetuò sicut statuta. licet enim administratio sit temporalis illud qd factũ est ꝑ eum perpetuum 2 est, vnde qui facit cõtra, incidit in pœnam, si aliqua pœna apposita est. & ꝑfectus prætorio ad tẽpus & in perpetuũ potest prohibere alicui ne vtatur aduocatione, ff. de offic. præfec. vrb. l. 1. §. vlt.

b Expiret.] & ita patet quod recedendo a prouincia sua expirat iurisdictio, sicut per mortem expirat. 1. de offi. deleg. licet. & c. gratum quia pro mortuo, quantũ ad hoc reputatur. Multis modis dicitur iurisdictio expirare, vt no. 1 de offi. deleg. in literis.

c Citatio non præcessit.] ergo si citatio præcessit, valebit commissio post recessum. sic per citationem ꝑ petuatur iurisdictio. sic 1. de offic. deleg. gratum. & c. licet. & 1. de fo. compe. propositi. sic 1. de appel. vt debitus. & sic 1. de reseri. capitulum sanctæ Crucis. in quibus dicitur, quòd sola citatione siue conuentione 3 præuenitur iurisdictio aliorum.

DE OFFICIO IVDICIS ordinarij.

Visum est de officio ordinarij specialis, vt est legatus: nunc subijcitur in genere de officio cuiuslibet ordinarij. Abbas.

De hac materia tractatur 3. q. 7. & 9. q. 3. 10. q. 1. & q. 2. & q. 3. 18. q. 2. per totum. & 30. q. vlt. incerta. vsque ad fi. q. 3. q. 5. quia suspecti.

CAP. X.

NEmini dubium esse volumus, quin legatorum sedis Apostolicæ statuta, a edita in prouincia sibi commissa, durét tanquam perpetua, licet eãdem postmodum sint egressi. ¶ Secus autem † si causas duxerint aliquibus delegandas, † cum iurisdictio istorum expiret, b si ante illorum discessum horum citatio non præcessit.

TITVLVS XXXI.

De officio iudicis ordinarij.

PRimò ponit decisum exordium. Secundò dispositionem: ibi, Habeãt igitur.

CASVS. Statuit Ioannes Papa in synodo illa, quòd episcopi singularum ciuitatum habeant potestatem inquirẽdi crimina, & puniẽdi criminosos, secundùm quod canones dicũt sine impedimento alicuius. & si opus fuerit inuocẽt brachiũ seculare, ita tñ ꝙ per hoc nullũ præiudicium fiat epis, vt hoc ipsius sil. acq̃rãt. Not. ꝙ vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxiliũ seculare.

d Inquirere.] tunc scilicet cum frequẽs & clamosa fama est contra subditũ, quæ obtinet vicem accusationis, infra de accu. qualiter & quando. & infra de simon. licet Heli. & tũc possunt testes introducere contra illos. 11. q. 3. præcipuè eũ tam lite non contestat. 1. vt lit. non contest. qm̃ frequenter. §. sunt & alij.

e Iudicare.] vndecunque illi sint: præses enim prouinciæ purgare debet prouinciam suam malis hominibus, nec distinguitur vndecunq; sint. ff. de offi. præsi. præses prouinciæ. & 6. q. 2. placuit. & C. vbi de cri. agi oportuit. qua in prouincia.

¶ Glo. seq. dicit de quibus criminibus inquirant episcopi. secundò ar. quòd iudex secundùm allegata, &c. al legat 9. iura. & 4. alleg. in contrarium ponit 2. opi. & secundam approbat.]

f Secundum quòd canones censent.] dicunt canones quòd episcopi causas synodales inquirere debent: & testes maturiores in parochia constituere, vt causam synodalem ad episcopum deferant. 35. q. 6. episcopus in synodo ad episcopos enim pertinet inquirere de huiusmodi criminibus ecclesiasticis. de adulterijs, de consanguinitate inter virum & vxorem. & 35. q. 6. episcopus in synodo: & cap. ab isto die. & duobus ca. seq. Itẽ de hæresi. 1. de hæreti. excommunicamus, §. adijcimus. Item crimen vsurarum, sacrilegij, simoniæ, & similia propriè spectant ad ecclesiasticum iudicem: & de his principalibus inquirere debent episcopi, & pupire, & etiam de quocunque mortali peccato. 1. de iudi. nouit. Item ex eo quod dicit hic, inquirere, vlcisci, & punire secundò quod canones cenent, est ar. quod iudex debet iudicare secundùm allega. tal, & secundùm canones & leges, & non secundùm conscientiam: 4 vt expresse dicitur 11. d. 2. summopere. & 3. q. 7. iudicet. & 6. q. 2. si tantùm. & cap. placuit. & 1. eod. c. proxi. & C. de iud. rẽ non nouam. & in authen. de iud. §. quia uerò. colla. 6. & in authen. de defens. ciuit. §. iusiurãdum. collat. 3. & 1. de offi. præsi. illicitas. §. 1. argum. contra. infra quòd potest iudicare secundùm quod putat, ff. quis & à quo appell. fit. l. appellari. & ff. de arbit qualem. & 11. quæst. 3. tunc uera est. & argumen. 8. distinct. qui contempta veritate. In hoc casu quando iudex aliud habet in conscientia, & aliter constat per probationes legitimas, dicunt quidam quòd debet alij causam delegare.

sum recessit, tractat hic H. quod est expeditum, inf. eo. præsẽti. li. 6. Ioan. And.

† Cap. 1. etitu. in 1. compil. videpoci. Trid. sess. 24. de refor. c. 8.

† Vide l. imperium. cũ no. ff. de iurisdict. om. iud.

Quid inquirere dẽat ep̃s & qualiter interrogare, de delictis late Butchardus. lib. 1. de cre. c. 91. 92. & seq.

4 Adde cõe sniam esse, iudicandum esse ſm allegata, & non ſm quod iudex ut priuata ꝑsona nouit, ꝑ quo articulo plenissimè B. Th. & Caietan⁹. 2. 2. q. 67. ar. 2. & Couarruuias. li. 1. c. 1. varia. resolut. adde Doctores in l. ex rescripto. ff. de munẽr. & honor. & glossam in c. pastoralis verbo, tertiatur. 1. de cst. deleg.

† tamen

† Vide l. vnicã. C. qui ꝑ ſna iurisd. & l. 3. C. de offi. præto.

1 Absoluentur tñ ꝑ ordinarios suos, si statutũ absolutionẽ maiori non reseruat. 1. d instit. ex frequentib. Io. And.

2 Non tñ in telligas ad essentiam legis vel statuti primere ut ꝑpetua sint, nã hoc in potestate principis positũ est. Geminianus cõsi. 93. Iatè Gomez in proœmio regul. cancellariæ. q. 2. vt plurimũ tñ lex perpetua esse solet.

3 Dicit Hostien. ꝙ hæc iura ꝑbãt ꝙ ordinaria iurisdictio põt peruenire delegatam, & ordinariam; delegata verò nõ putat ꝙ prœuenire possit ordinariã, & remittit de appella. vt debitus. de reseruatiõe & legati, an duret post ip

delegare.ff.de iurisdict.iud.prætor. Alij dicunt & melius, quod licet iudex aliud habeat in conſciẽtia ſua quam conſtet per allegata, debet iudicare ſecundũ q̃ facta eſt fides ſibi in iudicio per iura primò dicta: & non debet ſequi conſcientiam: quia non ſcit illa tanquam iudex, ſed tanquam Deus. ℣. c. proxi. & 6. q. 2. ſi tantũ. & c. placuit. nec peccat, nec dicitur facere contra conſcientiam. 1 & ita nec in condemnãdo, nec in abſoluendo ſequatur conſcientiam. Et q̃ ita ſit procedendum patet, nam dominus omnia ſciebat: & tamen nullũ voluit condemnare niſi probationibus cõuinceretur. 2. q. 1. Deus omnipotens. Aduerte tamen q̃ q̃ contra conſciẽtiam iudicat, punitur ſecundùm tenorẽ conſtitutionis Inn. iiij. ℣. de re iud. cũ æterni. [lib. 6.]

1 Supple. & contra iuſtitiam. Io. And.

† Ca. 6. eo. ti. in 1. cõpil. & poſt concil. Lateran. par. 50. c. 53.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 13.

a Publicum conuocent auxilium.] ſ. iudicium ſeculare; ſic 23. q. 5. pricipes: & 96. diſt. cum ad rem vẽtum eſt. vtraque poteſtas per alteram adiuuatur, vt ibi dicitur. & ℣. eod. quoniam. & poſſet compelli ad hoc infra, de maledic. capitu. 2.

[Glo. ſeq. arg. ſignat contrarium, & remittit.]

b Præiudicandum.] quia per hoc non acquiritur ius in præiudicium eccleſiæ, vt ſua auctoritate poſſet in poſterum attentare, niſi de mandato eccleſiæ: immo tenetur auxilium præſtare eccleſiæ, & poſſet compelli ad hoc. 23. q. 5. adminiſtratores. & ℣. de maledi. ca. 2. & eſt arg. quod proteſtatio neceſſaria eſt, quando aliqui aduocantur ad ea, in quibus ius non habent. 7. q. 1. pontifices. & 24. diſt. presbyteri.

ADDITIO. Argum. contra. ℣. de cle. cum Vincoñ. ibi fol.

SI ſacerdos.] Diuidi poteſt in duas partes principales, ſicut ſunt duo dicta. ſecundum ibi. Sed ſi ille. Prima ſubdiuiditur. Primò ponitur thema, ex quo q̃ſtio, Secundò deciſio ibi, Non debet. Tertiò ratio ibi, Sicut dixit. Ant. de But.

CASVS. Sacerdos ſcit aliquem pro certo reum alicuius criminis, vel ipſe criminoſus ei cõfeſſus fuit, dſ q̃ ſi ille admonitus noluerit ſatisfacere, ſacerdos non debet eum arguere nominatim, niſi ordine iudiciario crimen fuerit ei probatum, ſed in genere admoneat illum exemplo Domini, qui dixit: Vnus veſtrũ me traditurus eſt. Sed ſi ille qui damnum ſuſtinuit, petat iuſtitiam, ſacerdos poteſt excommunicare illum, qui damnum dedit, hoc modo excommunico quicunque fecit tale factum: ſed nomine proprio non debet eum excommunicare, quamuis ei confeſſus fuerit, quia non vt iudex ſcit, ſed vt Deus: & debet illum admonere ne ingerat ſe communioni ipſius ſacerdotis. quia nec Chriſtus Iudam remouit. Not. quod iudex non debet iudicare ſecundum conſcientiam, ſed ſecundum ea quę probantur. Itẽ, in genere aliquis poteſt excõmunicari.

cuius. ¶ Et cum opus fuerit publicum [a] conuocent auxilium: nõ ad præiudicandum, [b] ſed potius ad ea, quæ Deo ſunt placita, proſequendum.

¶ Eugenius Papa.

¶ *Ordinarius, qui ſcit nõ vt iudex vel homo, ſed vt Deus ſubditum eſſe criminis reũ, indeterminatè poterit, ſed non nominatim eum arguere vel punire.*

CAP. II.

SI † ſacerdos ſciat pro certo [c] aliquem eſſe reum alicuius criminis, vel ſi confeſſus fuerit, & emẽdare noluerit, niſi iudiciario ordine quis probare poſſit: non debet eũ arguere nominatim, [d] ſed indeterminatè; Sicut dixit Chriſtus; Vnus veſtrum me traditurus eſt. Sed ſi ille cui damnum illatum eſt, petierit iuſtitiam, poteſt excommunicare actorem † damni, licet etiam ei confeſſus [e] ſit: ſed tamen non nominatim [f] poteſt eũ remouere [g] à communione, licet ſciat eum eſſe reũ, quia † non vt iudex ſcit, ſed vt Deus: ſed debet eum admonere, [h] ne ſe ingerat: quia nec Chriſtus Iudam à communione remouit.

¶ Alexand. tertius Florẽt. epiſcopo.

¶ *Si ordinarius ſubiecti epiſcopo profert in ſibi ſubiectũ iuſtam cenſuram eccleſiaſticam, epiſcopus illam ſeruare debet. & illam ſine ſatisfactione & conſcientia proferentis relaxare non debet.*

c Pro certo.] quia forte vidit eum delinquentem? vel quia ipſe idem ei confeſſus fuit. 22. quæſt. 5. hoc videtur.

[Glo. ſeq. ponit Brocar. induxit quatuor iura pro, & quatuor contra. & ſoluit.]

d Nominatim.] arg. eſt hic q̃ aliq̃d licet in genere, quod in ſpecie non licet. ſim. 8. q. 1. quid aut. ff. de quæſt. l. 1. §. ad quæſtionem. argu. ℣. de offi. del. quoniã abbas. ff. de pœn. le. moris. §. ſunt aũt ad ſi. arg. ℣. 24. diſt. qñ. ff. ſi quis cauti. ſed & ſi quis. §. quæſitũ, & ℣. de appella. inter cętera, & C. de iure do. impe. l. 2. 2 Sol. quod licitum eſt in genere, licet in ſpecie, & econuerſo; niſi deſcenſus ad ſpecialia vel gñalitas occaſionem mali inducat. vt patet q̃ exempla in 1. rub. & C. q̃ res pig. ob. poſſ. l. 1. et ff. d pign. l. obligatione. & ſic ſingula exempla tam de prima regula quàm ſecunda ſuum caſum obtinẽt, vt patet in quacunque concordantia.

† Auctorem in antiquis.

e Confeſſus.] licet enim confeſſus ſit in pœnitentia, nunquã tamen excommunicabit eum ipſum exprimendo, quia ſic proderet peccatorem quod eſſe non debet. de pœn. diſt. 6. placuit. & ℣. de pę. & remiſ. omnis vtriuſque.

f Nominatim.] ideſt proprio nomine expreſſo non debet eum arguere, vel excommunicare, ſed in genere ſic dicendo. Quicunque fecit tale factum, ſit excõmunicatus, & perinde habere ac ſi proprio nomine expreſſo eſſet excommunicatus quantum ad Deum, ſed quãtum ad eccleſiam nõ quia non vitabitur ab eccleſia. & eſt ſimile. 11. q. 3. excellentiſſimus. & inſti. de exhę. lib. 1. maſculos. & §. nominatim. & ff. de lib. & poſth. nominatim.

[Glo. ſeq. quærit. allegat pro, & contra, & ſoluit.]

g Remouere à communione.] ſimile 6. q. 2. ſi tantùm. & ca. placuit. Sed quid ſi epiſcopus dicat excommunico vnum ; de illis qui tale factum fecerũt? Vt q̃ nullus ſit excommunicatus: quia cum ex pluribus ſeruis eiuſdem nominis vnus liber eſſe iuſſus eſt, neuter liber erit. ff. de manumiſ. teſta. cum ex pluribus. de teſta. tutel. duo ſunt Titij, & nominatim quis eſt excommunicandus. 24. q. 2. ſanè. ar. contra quod vterque ſit excommunicatus. ff. de adimen. le. l. 3. §. ſi duobus. 4 & ff. de rebus dub. qui duos. Sol. Sed verũ eſt quod neuter eſt excõicatus: quia ſententia incerta eſt, & ideo rei iudicatæ auctoritatem non continet, ſicut ſententia quæ certam quantitatem non continet nulla eſt. C. de ſen. quæ ſine cer. quan. l. pen. & vlti.

3 Non dicit illum, ſed vnũ ex illis. Io. And.

h Admonere.] in ſecreto, ne ingerat ſe communioni ſuæ. ſimile ℣. de ſent. excom. cum non ab homine. 1. reſpon. ſed publicè non debet eum remouere; ſicut nec Chriſtus Iudam remouit, immo ei Euchariſtiam dedit. de conſec. diſt. 1. cum omne. & c. ſi illud. & cũ alijs ad prædicandum miſit. 8. q. 1. ſicut Chriſtus.

4 Adde q̃d hæc l. 8 duobus, facit ꝓ opi. glo. non pro ℣rio ad q̃d induxit

Cum

CVm ab ecclesiarum.] Primo ponit exordium, ex quo secundo infert, mandatarium, ibi, Quapp. Abbas.

CASVS. Plebanus sancti Pancratij aliqui excõicabat aliquos pro excessib. suis: eps Florentinus absolvebat eosdẽ irrequisito dicto plebano: peruenit hoc ad dñm Papã: Papa super hoc scribit epo Florentino dicẽs, q si prælati proferunt sñam ecclesiasticã in aliquos malefactores, illa debet firma & rata consistere, & obseruari vsque ad debitam obseruationẽ. Vnde mãdat Papa epo Floré. quatenus si ꝓdictus plebanus sniam excõicationis vel interdicti proferat i clericos vel laicos parochianos suos, ipsam faciat inviolabiliter obseruari, nec eam relaxet sine conscientia dicti plebani. No. q plebani habẽt iurisdictionem excõicãdi. Itẽ eps debet seruare sẽtias subditorum suorum.

[Glo. seq. reci. per q. an prælati inferiores episcopo, &c. arg. ponit opi. & soluit.]

a Ecclesiastica sententia.] sic ergo plati isti possunt excõicare. 16. q. 1. alia causa est. & sic sunt iudices ordinarij. arg. ℣. de excess. prælator. ad hæc, & habent curã aliarum. ℣. de elect. cum in cunctis. §. inferiora. sic & abbas potest excõicare, & habet iurisdictionem infra de simo, sicut. ℣. de offi. dele. Pet. & Guil. & ℣. de so. cõpe. significasti. & hoc oẽs concedunt, nisi consuetudo faceret contra tales, sed anathematizare non possunt, vt dicunt quidam. 16. q. 1. Visis. & 24. q. 3. corripiatur. Et tu dicas q non possunt anathematizare siue excõicare, cum illa etiam solemnitate de qua traditur. 11. q. 3. debent. & de illa excommunicatione intelliguntur prædicta capitula. 16. q. 2. visis. & 14. q. 3. corripiantur. & quod hoc facere possunt isti inferiores prælati habes. ℣. de eo. qui fu. or. cap. 1. & quia hoc non est ordinis, sed potius iurisdictionis. ℣. de cle. tran sinissim. & illud generaliter traditur, quod quilibet prælatus collegiatæ ecclesiæ, licet subsit episcopo, ẽ tñ iudex ordinarius in plebe sua. & habet iurisdictionem cognoscendi & excõicandi, vt hic dicit. & in Auth. de defen. ciui. §. 2. colla. 3. & 14. q. 4. c. 1. & ℣. de iud. decernimus. arg. C. de iur. om. iud. l. vlt. & illum dico prælatum hoc facere posse, & talem iurisdictionem habere, qui est electus à collegio siue vniuersitate. ℣. de ele. c. 1. & 93. dist. legimus, & idem intelligo si præficiat i collegio vel vniuersitati ab eo q habet administrationem cum iurisdictione puta episcopo.

b Rationabiliter.] quod semper præsumit donec probetur contrarium, ar. ℣. de renun. in præsentia. & inf. de re iudi. sicut. & seruanda est à subditis, siue sit iusta, siue non. 11. q. 3. sententia pastoris.

[Gl. seq. querit. & soluit.]

c Non relaxes.] sed pone quod episcopus relaxet talem sententiam plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione præmissa; nunquid tenet absolutio? Vtique, cum sit superior 2 & ordinarius suæ diœcesis. 11. q. 1. de persona. sed male facit, immo & si subditus conqueratur episcopo debet illum remittere, ad suum excommunicatorem absoluendum. ℣. eod. ad reprimendam, secundum tenorẽ illius decretalis, nisi periculum esset in mora. ℣. de sen. excom. sacro. & tunc recepto primo iuramento secũdũ formam ecclesiæ, vt traditur in decre. sacro.

CAP. III.

CVm † ab ecclesiarum prælatis, ecclesiastica sẽtẽtia a in malefactores aliquos ꝓmulgatur, rata debet & firma consistere: vsque ad condignã satisfactionẽ inuiolabiliter obseruari.

¶Qua propter mandamus quatenus si quãdo plebanus sãcti P. † i clericos vel laicos parochianos suos, interdicti vel excõmunicationis sentẽtiã rationabiliter b tulerit; ipsam facias inuiolabiliter obseruari, & eam sine cõgrua satisfactione, & absque eiusdem plebani cõscientia non relaxes c.

¶Idẽ Cantuarienſi archiepõ, & eius suffraganeis:

¶ *Si ordinatio vacantis ecclesia etiam patronata ex iusta causa differtur, est ibi per episcopũ œconomus ponẽdus.*

CAP. IIII.

CVm † vos plerumque, oporteat ordinationem ecclesiarũ differre, pro eo quod quandoque personæ d vobis minus idoneæ e præsentantur: aut inter vos & præsentatores, alia de causa radix dissensionis emerserit: † infra.

¶Fraternitati vestræ mãdamus, quatenus si quãdo in vacãtibus ecclesiis, in quibus ecclesiastica ꝑsona præsentationem nõ habet, vel quia personæ minus idoneas ordinare, ponãt i ecclesijs œconomos, qui debeãt percipere fructus, & eos expendere in vtilitatem ecclesiarum, vel conseruare quousq; personæ idoneæ fuerint institutæ. No. q minus idoneus non est in ecclesia recipiẽdus. No. quòd si quæritur est super ecclesia vacãte, ordinarius ex officio suo in ea præficiet œconomũ. No. quod bona vacantis ecclesiæ successori sunt seruanda.

d Personæ.] hoc ideo dicit quia persona ecclesiastica facilius cogitur puta per suspensionem vel subtractionem beneficij. 74. distin. consuluit. vt sic fiant concordes.

[Glo. seq. reci. per q. an patronus, &c. soluit quòd nõ, rationem inducens, quam fortifica. In fine ponit contrariam opinio. quam reprobat.

e Minus idoneę.] sic patet quod patronus laicus, licet præsentet indignum, non est priuatus nec priuandus potestate præsentãdi, sed in collegio ſeu ecclesiastica persona aliud est: quia si collegium eligat vel præsentet indignum, est ipso iure priuatus. ℣. de elect. ca. cum in cunctis. Idem credo de clerico patrono, quòd nõ patitur, si præsentet indignum, immò priuatus est eodem modo, vel saltem priuandus est sicut vides in alio articulo, clericus patronus variare non potest, laicus potest antequam præsentatus sit confirmatus. ℣. de iure pat. cum autẽ. & hæc potest esse ratio quare laico patrono dantur tantùm quatuor menses à tempore vacationis. ℣. de iure pat. cum propter. collegio vero siue clericis dantur sex menses per illã constitutionem. ℣. de concess. præb. nulla. quia laicus non priuatur potestate præsentandi, licet indignum præsẽtet, clerici vero sic. 3 vnde hic fit quædam compensatio hinc inde: quia laici grauantur in tempore, & releuantur in alio quia non puniuntur, & quia clerici puniuntur eligendo, vel præsentando indignum, releuantur in maiori tempore: & quia clerici magis debent esse discreti & scire iura: ideo puniuntur si peccant in electionib. seu præsentationibus, & clerici patroni eodem iure vtunt in præ-

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compila. & post cõcil. Lateranẽſ. part. 31. c. 1.

† Pancratij.

† Cap. 5. eõ. tit. in 1. compila. & post concil. Latera. par. 16. c. 21.

† emergit.

1 Aite Inno. q archidiaconi habent iurisdictionẽ à canone, ẽt si non eligantur ab vniuersitate, vel non cõfirmentur ab epo. c. 2. & c. ad hęc. ℣. de offi. archid.

2 Dicit Vincent. q cum causæ sint cões maiori & minori iudici, ꝑfert maior, si citat. l. iudicij. ff. de iud. "quæ ꝑtradist. 8. secus ubi non habent causas cões, secundum fatcor de quo ℣. e. pastoralis. ℣ primo dic vt ℣. e. quanto. Io. And.

Patronus laicus & patronus clericus differunt in multis.

3 Concord. l. cũ quidã cũ not. per Barol. ff. de lega. 2.

Google

in præsentando quantum ad pœnam, si delinquant sicut clerici eligendo, arg. præd. c. cum autem. Quidam tamen dicunt, quod ad superiorem deuoluitur prouisio ecclesiæ cum laicus patronus præsentat indignum. in auth. de san. epi. §. si quis oratorij domum. col. 9. tamen iure nostro nō cauetur hoc exp̄ſſe; & ideo stādū est canoni, & nō legi. Ber.

nus idoneæ p̄sentātur, vel alia de causa [a] de iure personas non poteritis in eis instituere: appellatione remota † ponatis œconomos [b] q̄ debeāt fructus percipere: & eos, aut iecclesiarum vtilitatē expēdere, aut futuris [c] personis fideliter reseruare.

¶ Idem Cantuarien. archiep̄o.

¶ *Si constat ordinario, quod absolutus a Papa suppressit veram causam quare fuerat excommunicatus, debet illum remittere ad Papam. Si verò sibi non constat est tamen sibi vrgens suspicio contra eum, debet cogere eū se purgare.*

CAP. V.

EX† parte tua: & infra.

Quia nos consulere voluisti, vtrum illorum absolutio teneat, qui (occultatis excessibus, pro quibus excommunicati fuerant) absolutionis beneficium per sedem Apostolicam meruerunt, suæ excommunicationis causam aliam prætendentes: Taliter respōndemus, quòd si ita tibi constiterit, debes eos ecclesiastica censura compellere cum litteris tuis rei veritatem continentibus ad sedem Apostolicā redire [d].

¶ Si verò id tibi non cōstiterit, & eos suspectos habueris, q̄ confessi non fuerint veritatē: ipsos cōpellere debes exinde coram te, quòd veritatem demū quæsit, & dupliciter solui, & solutioni stand contrarium.]

d Redire.] ex eo quod isti cōpelluntr redire ad curiā, patet q̄ non sunt absoluti: quia talis absolutio, per subreptionē veritatis obtenta, non prodest. ¶. de sen. exc. cum pro causa, & c. officij. i fi. & litteræ super hoc impetratæ non tenent. Quidam dicūt q̄ si pro pluribus criminibus vna tm̄ sinia aliquis sit excōicatus, dum tm̄ aliquod corū expressē ferit in absolutione, absolutus est, si de alijs postea conteratur. ar. de consec. dist. 4. tunc valere. qđ non credo: verū nisi đ illo qđ expresserit. Sed illa absolutio nō p̄dest, cū adhuc sit ligat⁹ p̄ alio crimine. & etiam extra ecclesiā. ¶. de sen. excom. cum pro causa. sed tūc demum uale bit absolutio, cū ab alia excōicatiōe fuerit absolut⁹; sicut si quis de vno peccato pœnitentiam agat, et non de alio, talis pœnitentia nō prodest, quo ad vitam æternā, nisi cum alterius criminis pœnitētiā egerit, de pœn. dist. 4. §. vlt. in fine. Sed si pluribus sententijs ligatus est, oportet vt à qualibet absoluatur, & vltima confirmabit oēs præcedentes: quia tunc incipient valere. arg. ff. ad Trebe. l. 2. §. sed & quoties, sicut dicitur de pœn. dist. 3. §. vlt. in fin. ff. de pœn. & re. quod quidam, & ff. de fer. rustic. præ. per fūdum. Et tot sunt necessariæ absolutiones, quot fuerunt excōicationes. Sic. ff. de no. ope. nunc. de pupillo. §. fi plurib. & 2. q. 3. c. si quem. §. si præuaricator. ver. si plura crimina. Et talis semper est uitandus, quousque sit absolutus ab omnibus; ut si esset excōmunicatus à pluribus & oēs excōicatores committerent vices suas vni, & ille absoluatur ab omnib. vna sinia, expressa cuiuslibet excōicationis causa absolutus erit: & idem erit ac si singulariter absolueretur à qualibet. Et est simile de acceptilatione, quæ capit plures obligationes. ff. de acceptil. plurib. Sed Inno. non videtur uelle soluere hanc quæstionē, ¶. de senten. excom. officij. Sed quærit quare absolutus pro falsa causa nō habeat pro absoluto: sicut pro falsa causa excōicatus habetur pro excōicato, saltē quo ad ecclesiam, vt 11. q. 3. c. 1. & 2. Respond. vtrobique consuluit animæ: quia excommunicatio etsi sit iniusta, nō est contenenda, ne ex ipso contemptu ligetur. 11. q. 3. c. si is qui. §. cum ergo. in fi. & excōicatio est medicina animæ. ¶. de sent. excom. cum medicinalis. [lib. 6.] si non contemnatur. 24. q. 3. notandum. & potius ei obest qui iniuste excōicat, quam excōicato si non contemnit. 11. q. 3. illud. Alia ratio potest assignari, quare non p̄sit absolutio ex falsa causā, q̄a excōicatus fuit pro certa causa: & omnis res per quascunque causas nascitur, per easdē ni debet dissolui. infra de re. iur. omnis res. sed de illa causa nulla est facta mentio: & ita illa remanet, ergo & eius effectus; & sic remanet excommunicatio prima. Præterea, durāte priore causa ex alia causa ex qua excommunicatus non fuit, absolui non potuit: quia ab illo quod nil fuit, absolui non potuit,

† cessante.

Oeconomus ob quas causas cōstituatur.

b Oeconomos.] hic constituitur œconomus ad conseruādum, non ad agendum. 75. distin. qm̄. quādoque etiam ad agendum constituitur. C. de epi. & cler. omnis. §. nihilominus. & ¶. de iura. calum. imperatorum. & ¶. de capel. mona. dilectis. & c. constitutus. & hoc intellige cum de iure p̄onatus qō est iter patronos & episcopū, vel quando patroni non concordant de præsentanda persona: vel malum præsentant; tūc debet eps statim ponere œconomū, qui conseruet bona ecclesiæ. Si quæstio est de iure patronatus inter patronos, vsque ad quatuor menses expectabit eps, illis elapsis ordinabit ecclesiam, saluo iure in posterum illi qui obtinebit. ¶. de iure patro. qm̄ in quibusdam, & c. cum pp dissensiōē. Et ex hac litera notare debes, quod patronus se intromittere non debet de rebus ecclesiæ, nisi quo ad defensionem. 16. q. 7. decernimus, & c. filijs. Sed eps vel alius prælatus ad quem pertinet institutio, debet habere custodiam illius ecclesiæ vacantis.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cōpilat. et post cōcil. Lateranen. part. 31. c. 1.

[a] Causa.] puta scā dalum magnum ar. ¶. de iure pa. c. 1. & 2. sed q̄ modico scā dalo non dimittit e piscopus ecclesiā ordinare. ¶. de iure patrona. quoniam, vel q̄a de iure patronatus vertitur quæstio inter eros, præsentatores.

[c] Futuris personis.] nota bona ecclesiæ conseruanda in tps successoris. 2 q. 2. hoc huius placiti. &c. charitatē. & 75. dist. qm̄, quidam. & 10. q. 2. si quis eps nisi sint talia, quæ seruando seruari non p̄nt. C. de admitutor. l. lex quæ tutores. in fi. & ff. de peti. hære. diuus. in fi. 1. respon. & 10. q. 2. si quis episcopus.

EX parte.] Communis diuisio. secunda: ibi, Taliter respondemus. In qua subdistinguit. & secundum membrum: ibi, Si vero. Abbas.

CASVS. Quidam subditi Cantuariensi archiepō excommunicati fuerunt iusta de causa: isti excōicati accesserunt ad Papam suppriment̄s causas pro quibus fuerant excommunicati, & alia prætendentes, absolutionis beneficium meruerunt: quæritur an sint habendi pro absolutis? Respondet Papa, q̄ si constiterit ita esse, compellendi sunt ad Apostolicam sedē redire cū litteris rei veritatem continentib⁹ tus: & si de hoc nō cōstiterit, & suspecti fuerint, q̄ dño Papæ veritatem confessi non fuerint, compellendi sunt purgationem p̄stare, q̄ veritatem cōfessi fuerint in absolutione sua impetranda. Not. q̄ excommunicatus in absolutione obtinēda, debet expr̄imere causam, pro qua fuit excommunicatus: alias non est habendus pro absoluto.

[G]. Iq. arguit, ponit opinionem, quam reprobat

† Sensus horū verborū talis est: Si suspecti sūt q̄ non dixerint Papę veritatem cōpellendi sūt ad purgandam eam suspicionē, vt inde colligatur eos verū dixisse.

1 Idē. Lau. Tāc. Vin. & Goffr. ad c. tunc valeat nūde, q̄ ibi sola fictio baptizati impediebat remissionē peccatorū: qua cessante & aduenīte charitate fit remissio: sed in excōicatione tollenda, nō sufficit cōtritio, ex quo ergo à principio nō fuit absolutus, nūq̄ contritio illum absoluet: sicut nec satisfactio. de sent excom. cum desideres. in fi. nec iuramentum de parendo. eo. tit. quod in dubijs. Iaſ. And.

tuit,& sic talis absolutio nulla,ab illa verò non intendebat 1 illum absoluere,& ab alia nō potuit absolui. arg. ff.de transla.inter corporalia.& ff. de offi.deleg.cū sup.& ff.de hære.instit.quoties.arg.ff. quòd absolutio ex falsa causa teneat.ff.de consan.& affi.quia circa.

1 Nec intendere poterat arg.ff.de cōtrah.empt. l.inspicitur. ergo intentio absolutis sicut baptizantis.de consec.dist. 4.folet. Ioā. And.

2 Purgationē.] & ita quos eps habet suspectos potest cō pellere ad purgationem præstandam,vt hic dicit, dūmodo publica laborent in fama.ff.de purga.con non nos inter alios. & si sint infamati apud bonos & graues.ff. de pur.can.cū in iuuentute, & non sit orta ab inimicis. 11.q.3.in cunctis.

cōfessi fuerint,purgationem [a] præstare.

¶Cœlestinus tertius.

¶Si ex desidia vel malitia delegati Papæ, si quis perseuerat in peccato,ordinarius loci potest supplere, non obstante,quod causa fuerit delegato commissa. h. d. & est casus notabilis, & singularis.

CAP. VI.

SIgnificauit †nobis tua fraternitas, quod quidā de parochianis tuis, cum pro illicita †consanguinitatis & affinitatis copula excommunicatione notarentur, [b] ad iudices remotiores ab Apostolica sede literas impetrant: per quas cum ab excommunicatione fuerint absoluti: quia dicti delegati,ad locum vbi testes produci valeant, nō accedunt, nec aliquos pro eorum receptione [c] transmittunt, in præno-

†Ca.1.eo.ti. in 2.compil.

† Quatenus in hoc c. dānatur illicitę copulę cōsanguinitatis & affinitis, uide cōcil.Trid.sess.24. in decreto de reformatione matrimonij per multa capita.

minatą nefariæ coniunctionis copula remanēt, & causa debitum nō sortitur effectum;[d] & infra. ¶ Cum itaque pro malitia vel desidia [e] iudicis delegati, nō debeat quis ad remanendum in copula coniunctionis iniquæ suffragium inuenire; tale damus tuæ fraternitati responsum, quòd quoties ea quæ prædiximus, in tua diœcesi euenire contigerit: licitè potes taliter absolutos, in pristinā excōicationis sententiā reuocare: [f] ipsosque tamdiu eadem sententia tenere ligatos,donec causa in receptione [g] testium, & in alijs legitimum incipiat habere progressum.

¶ Innocentius tertius Ausitano † archiepō.

¶ Ordinarius supplet negligentiam abbatis, non reuocantis monachum vagabundum.

† Auxitan.

trimonium non transit in rem iudicatam, quin possit reuocari veritate reuelata quandocunque.

b Notantur.] quia noluerunt parere sententiæ diuortij latæ propter consanguinitatē vel affinitatē, sed sic excōicati impetrarunt literas sup reuocatione sententiæ,quæ non transit in rē iudicatā. ff. de re iudic. lator. & c. cōsanguinei.hoc secundum vnum casum.sed glossę intelligunt ante sententiam cum fuit appellatū: Secundū aliū casū fuerunt excōicati ante sententiā.

c Pro eorum receptione.] hoc intelligēdum est qū testes ad iudicē venire nō possunt:qa sūt valetudinarij,vl alio impedimento detenti: vel etiam sunt in honore constituti. ff. de testi.c. si qui testiū. qui alias compelledi sunt venire,C.de testi.si qū. dūmodo nō perlōgum iter. ff.de testi. l.3.§.vlt. d Effectū.] vnde postulasti quid sit faciendum.

d Desidia indicis delegati.] & ita iudex ordinarius supplet desidiam delegati, sicut delegatus supplet ordinarij. ff. de offi.deleg.prudētiam,§.sexta.& ff.de foro cōp. licet. & c. ex tenore. sed quod dicitur hic, s. qđ recidunt in iurisdictionem ordinariam,ex eo contingit,quòd non prosequuntur appellationem suam,& ne propter hoc remaneat in incestuosa coniunctione.

[Glo.seq.querit, & soluit dupliciter.]

e Desidia.] vide admonitionē ipsius delegatis factam,ut procedant, & ipsis coniugatis vt causam suam prosequantur & si postea malitiose versantur ne procedant,tunc reducat illos ordinarius in pristinam excommunicationis sententiam.arg.sup.de offi.deleg.prudentiam.§.sexta. Sed quantum expectabit? certè modicum tempus dabitur, infra quod possit cōponere sarcinulas, & separare ad causam.ff.ex quib.cau.ma. in integ.restitu.l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter. Vel hoc intelligę ad arbitrium boni viri,id est iudicis. ff.de verb.obl. continuus.§.cum ita.

f Reuocare.] post admonitionē ipsius delegatis factam,ut procedant, & ipsis coniugatis vt causam suam prosequantur & si postea malitiose versantur ne procedant,tunc reducat illos ordinarius in pristinam excommunicationis sententiam.arg.sup.de offi.deleg.prudentiam.§.sexta. Sed quantum expectabit? certè modicum tempus dabitur, infra quod possit cōponere sarcinulas, & separare ad causam.ff.ex quib.cau.ma. in integ.restitu.l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter. Vel hoc intelligę ad arbitrium boni viri,id est iudicis. ff.de verb.obl. continuus.§.cum ita.

g In receptione.] per procuratorem,scilicet cum sint illi excommunicati. argum.inf. de iudi. intelleximus, vel etiam per sē ipsos possum causam incipere, quia quodammodo rei sunt, 1 & reus benè potest stare in iudicio excommunicatus. ff. de exce. significauerunt. & cap.vltim. & prosequi appellationem suam ibi: sed postquam incœperunt habere delegati legitimum progressum,vt hic dicit, poterunt absolui: est simile infra de verbor.signific. ex parte. vbi nō absoluitur nisi quis primò satisfaciat, sed non statim absoluitur propter maximam suspicionem aliàs regulares est quòd quilibet primò absoluatur.infra de sententia excommuni.per eas.

[a] Dicit Host. hunc esse casū spālem, in quo excōicatus agit? qū, s. semel absolut? in eodē crimine & in eadē contumacia perseuerat, vt hic,& infra de appel. qō.hoc autē fit in pœnā ipsorū,& sic non obstant ꝓria.Io. And.

Quam-

QVanto deuotio.] Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Quidam monachi, canonici, & alij regulares, cum debeant in claustro diuinis obsequijs vigilare, de redditibus ecclesiarum, quarum curam gerũt, congregãt pecuniã, & postea per curias principum discurrere non verentur. Factum istorum peruenit ad noticiam domini Papæ: ñ mandat Papa archiepiscopo diœceseipsorũ, vt ipse corrigãt illos qui claustrum proprium (& hoc negligenter) dimiserunt; tunc archiepiscopus moneat illos vt proprium si quod habẽt resignent i manib⁹ prælatorum suorũ, & vitam regularem obseruent: quod si nõ fecerint, compellat eos ad hoc per suspensionẽ officij & beneficij appellatione remota.

CAP. VII.

QVanto † deuotio religiosorum: & infra.

¶ Ad audientiam nostram noueris peruenisse, quòd monachi, canonici, & alij regulares tuæ prouinciæ, cum deberent potius in claustro [a] iuxta regularia constituta, diuinis obsequijs vigilare, de obedientijs & redditibus, quorum curam gesserũt, pecunia congregata, claustrum abhorrentes, per curias principũ [b] & potentum discurrere non verẽtur: & infra.

¶ Mandamus, quatenus quoscunque tales inueneris: [c] nisi ad commonitionem tuam resipuerũt, vt proprium [d] & in manibus prælatorum suorum, sine difficultate resignẽt, conuertendum in vtilitatem domus, secundum abbatis [e] † consilium, & regularem vitam obseruent, si prælati [f] eorum post tuam commonitionem id exequi negligenter omiserint, per suspensionem officij [g] & beneficij, appellatione remota compellas.

¶ Idem Rothomagẽsi archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Ab vno episcopo excommunicatus, ab alijs est vitandus. Et archiepiscopus per querelam aditus non absoluet, nisi primo remittat.

CAP. VIII.

AD † reprimendam malitiam [h] peruersorum, pœnæ certæ sunt in canonibus [i] conſtitutæ, quas sicut latas à vobis interdum i subditos, vultis inuiolabiliter obseruari, ad reprimendam.] Duo facit. primò præmittit generale exordium, ex quo postea infert speciale mãdatum: ibi, Ideoque. Abb. Sicul.

CASVS. Episcopus Lexoniẽs. in quosdam subditos suos tulerat sententias excommunicationis, aut suspensionis. Archiepiscopus Rothomag. & alij suffraganei eius, non seruabant sententias illas: pertinuit hoc ad Papã, vnde scribit archiepiscopo, & eius suffraganeis dicens, q̃ propter malitiã peruersorum, pœnæ certæ statutæ sunt, & iõ sicut volũt suas sententias latas in subditos ab alijs obseruari, ita debent ipsi seruare sententias aliorũ. quare mandat eis, quatenus sniasq; quas Lexonien. eps canonicè tulit i suos subditos, obseruent, & faciant à suis subditis obseruari. Tandem loquitur archiepiscopo dicens, q̃ sñia excommunicationis non suspenditur per appellationem, & ideo si quis excõmunicatus ab episcopo Lexoniẽ. eidem archiepo. cõquestus fuerit de iniusta excõmunicatione, remittat illũ ad episcopum absoluendum, secundum formam ecclesiæ, & si ille eum absoluere noluerit, archiepiscopus eum absoluat, recepta prius iuratoria cautione: & præcipiat ei ex debito iuramenti, quòd satisfaciat eidem epo super eo, pro quo fuit excommunicatus: nisi cõstiterit quòd iniustè fuit excommunicatus: quod si non fecerit, in eã dem sententiam reducat eundem. Nota quòd sententiam episcopi alij episcopi seruare tenentur. Item quòd tibi vis fieri, alteri facere debes. Item sententia excommunicationis non suspenditur per appellationem. Itẽ si aliquis conqueritur archiepiscopo de iniusta excõicatione, non debet eum statim absoluere, nisi excommunicator hoc noluerit adimplere.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. & de materia huius c. adde plene in concilio Vienn. qd referẽ in clemen. de statu monach. c. ne i agrõ. §. quia veto. vbi hęc etiã phibentur. facit text. in l. Deo nobis, C. de epis. & cler.

† Ait Inno. loco horum verborũ quę sunt in textu. ibi: abbatis consilio, hęc alia est e debere, videlicet, secundũ arbitriũ tui cõsilium: ita vt ad archiepiscopum, cui scribit Papa pertineat conuertere illa bona in utilitatem domus. cęterũ in antiqua opinatione, abbatis, erat vt hic, quod etiã habent omnes manuscripti.

1 Concord. no. in l. ad legatum. ff. de procura.

a In claustro.] 16. q. 1. si cupis. & sine quo viuere non potest. 16. q. 1. placuit.

b Principum.] & si ibi in aliqua administratione capiantur, indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat scandalum in ecclesia generari. ĩ. nec clerici vel monachi. c. sacerdotibus.

c Inueneris.] per inquisitionem. ĩ. de testimo. de regularibus, vel euidentia rei. ĩ. de cohabitatione & mulier. c. vlt. & c. vestra.

d Proprium.] quod nisi in morte resignauerit, in signum perditionis in sterquilinio cum eo subterretur. ĩ. de stat. reg. monachi. & c. cum ad monasterium.

e Abbatis.] 18. q. 2. abbates.

[Gl. seq. no. allegat duo iura, ponit opinionem Hug. quam reprobat.]

f Si prælati.] sic patet quòd coercitio & correctio monachi primo loco spectat ad abbatem. ĩ. de app. reprehensibilis. in fi. & 24. q. 3. corripiatur. Hug. dicit, quòd si agatur in figura iudicij, solus eps cognoscere debet de eius causa: secus si agatur secundum regulam claustralem. 11. q. 1. de personis, C. de pat. pot. l. 3. & C. de propin. l. vnica. Sed probabilius vr dicendum, quòd ꝑlatus ecclesiæ collegiatæ habet iurisdictionem, vt 16. q. 5. c. 1. vt dictum est. ĩ. eo. cum ecclesiarum, & quòd abbas siue prior possit excõicare monachos suos, est expressum. ĩ. de ma. & obe. cum in ecclesijs. & ĩ. de simo. sicut. 1 In omnibus his potissimè consideranda est continendo cuiuscunque ecclesiæ, quæ dat iurisdictionem. 9. q. 3. conquestus, C. de emanc. l. 2. & vlti. hodie reuocatio talium pertinet primo loco præsidentibus capitulis abbatum & priorum. ĩ. de reg. c. vlt. & ibi adijcitur pœna scilicet excommunicationis.

g Officij.] sic ĩ. de ætat. & qual. ĝnis. & 74. di. cõsuluit.

h Malitiam.] simile dist. 4. factæ sunt. nam per leges nemo bene facere cogitur, sed malè agere prohibetur. 23. q. 5. ad fidem. vt boni inter malos viuant quiete. 23. q. 5. non frustra. 2 & hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur 23. q. 5. prodest.

[Gl. seq. ponit decem species pœnarum.]

i In canonibus.] variæ sunt pœnæ in canonibus constitutæ. Quædam inducunt degradationem, & curię ſeculari traditionem. infra de fal. ad falsiorum. Quædam degradationem & detrusionem in monasterium, vt 50. distinct. si episcopus. Quædam depositionem tãtũmodo. 3 50. dist. si quis viduam. Quædam suspẽsionem solummodo. 4 2. q. 5. si mala fama. & c. presbyter. & 32. distinct. nullus. & c. presbyter. Quędam excommunicationem. 17. q. 4. si quis suadente. Quędam primationem officij & beneficij perpetuo. 81. distin. si quis amodo. Quędam officij ad tempus. 83. distinct. presbyter. simile 21. q. 2. placuit. Quędam 5 priuationem

2 Cõcor. text. in l. si cui. §. 1. ff. de accusa. & i auth. vt iudi. sine quoquo suffr. §. considerauimus. cũ glo. illicito. coll. 2.

3 Vt in homicida, post modum & moco.

4 Vt in ꝑsbyterum infamato. donec se purget: & in concubinario. Ioan. And.

5 Pro intelligẽtia huius glosſę vide Inn. & Felyn. in c. qualiter. de acc. & methodicè referunt oĩa genera pœnarum.

nem officij tantũ ad tempus 27.di.presbyterum. Quedam priuationẽ beneficij tantùm.7.q.1. si quis de ordine,& 3. de cle.cum in cunctis. Quędam priuationem tantùm cõmunionis.55.dist.an omnia.55. di. nullus. & alias pœnas habes 68. dist. sicut.& 18.dis. placuit.

a Ab alijs.] 11.q. 6.qui le scit.

b Vos ipsi.] 11.q. 6.cura.

c Suspendatur...] hoc ideo dicit: quia sententia illa secum trahit executionẽ. ℨ. de appella. pastoralis.§.1.hic est ꝙ post x.dies no.i transit in rem iudicatam,quia quandocunque potest peti absolutio. vñ si taceat quis per x.dies, nõ intelligit acquieuisse sententiæ. Vnde cõcedo ꝙ post x.dies,vel quandocũque possit appellari a sentẽtia excommunicationis ad metropolitanũ, quantum ad hoc quòd metropolitanus põt ipsũ absoluere, præstita cautione,quod parebit mandato, super eo ꝓ quo fuit excõmunicatus coram ex cõicatore. ¶ Facit ad hoc tex.in l. inter claras, C. de sum. Tri.& fid.catho. ¶ Sed hoc non vr̃: quia quo non appellauit intra x.dies,postea nõ potest appellare, vnde ꝙ appellationẽ non transiret querelã ad metropolitanũ, sed per simplicem, ꝙrelam posset conqueri etiam post x.dies.

[Glos.ℨ.q. ponit dictum, ignat contrarium,& soluit.]

d Conquestus.] sicut potest conqueri de iniusta excõicatione: sic potest appellare qui est iniuste excõicatus, & prosequi appellationem & literas impetrare super hoc ℨ. de excet.cum inter.& c.vlt.sed ꝓp hoc excõicatio non suspenditur,sed causa ad superiorem transfertur. ¶ infra decem dies appellat. & conueniatur super alia re, potest defendere,vt dicit decret. prædicta. Et no.ꝙ dicit, conquestus.quia si ꝙs appellat excommunicatus, non debet remitti ad excommunicatorem, nisi uelit ei facere gratiam. ℨ. de sent. excom. per tuas. Sed cõtra vr̃:quia ipso facto vr̃ appellasse,eo quòd iuit ad metropolitanum. ℨ. de appel.dilecti.& c.vt nostrũ. Solu. iter arreptum non hr̃ pro appellatione post sententiam:imò viua voce est statim appellandum, postmodum verò in scriptis.2.q.6. post appellationem. §. forma.in fin. ff.de app.l.2. Sed ante sententiam vr̃ appellare,qui ad curiam super hoc proficiscitur,vt dicunt contraria. sed illa non habent locum iudicio cępto: qa qui appellat,causam rationabilem coram iudice exprimere debet, & propter illam appellare. ℨ. de appellat. dilecto. in fi. & c.dilectus. & c. vt dilectus. in fi.hodie quicunque appellat in iudicio vel extra,ab interlocutoria vel grauamine in scriptis appellet:& causam appellationis exprimat. ℨ. de app.c.cordi[lib.6.]

[Glosſa sequens notat duo præsumi pro sententia.]

e Fuisse.]hoc ideo dicit: quia semper præsumitur pro sententia iudicis ordinarij. ℨ. de ꝓbationib.post cessionem. ℨ. de re iudicata.sicut.& supra de renunciatio.in præsentia.sed si obijciatur contra sentẽtiam ratione processus, oportet ꝙ probetur processus, ad hæc vt stet sententiæ. ℨ. de proba. quoniam contra. 2 & ita stabitur sententiæ, & præsumitur ꝓ ea, ni si infringatur ratione processus. Hinc etiam patet quod nõ præcipitur aliquid absolutè, nisi primò constet an iustè vel iniustè fuerit excommunicatus. ℨ. de restit.spol. literas,in fi.& ℨ. de sent. excõ. sacro,& hoc constabit partium assertione,& recipientur ꝓbationes ab vtraque parte. ℨ. de off.deleg. cum contingat.Abb. Solutio fieri debet secundũ distinctionem decre. ℨ. de ver. sig. ex parte. Itẽ per tales probationes cõstabit,an alter alteri teneatur ad interesse, secundum quòd traditur inf. de sentẽt. excõ.c. sacro. ꝓut notatur supra de offic. dele.cum contingat. Bern.

2 Per quam decret. dixit hic Ioan. & malè, quòd nõ præsumitur ꝓ sniã. Io.And.

† Al. n. datus,nã immodatus quod habent impressi, ĩ nullo manuscripto reperit.

† Tirensi.

DVo † simul:& infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quod cum sit in canonibus f diffinitum,primates vel patriarchas g nihil iuris præ cæteris habere,

¶ *De causis subditorum archiepiscoporum & episcoporum suorum, patriarcha nonecognoscit,nisi per appellationem legitimam, aut vigore consuetudinis seu privilegij.*

CAP. IX.

† Cap.3.eo. tit.in 3. cõp. & vide notas huius capitis.

DVo simul.] In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsionibi, Consultationi.Abb.

CASVS. Patriarcha Hierosolymitanus cõpellebat clericos Turo. archiepiscopi respondere coram ipso conquerentibus de episcopis,cum ipsi parati essent respondere coram archiepiscopo Turo. ordinario suo: super hoc conquestus fuit Turo. archiepiscopus domino Papæ, & ipse respondet eidem dicens quod in canonibus diffinitum est quod primates vel patriarchæ nihil iuris præ cæteris debent habere, nisi quantum canones illis permittunt, & consuetudo illis contulit ab antiquo, nisi super hoc Apostol. sedes aliquem illorum priuilegio speciali duxerit honorandũ, & ideo quamdiu clerici Turon. coram ipso voluerunt stare iuri, coram patriarcha respondere non debent, nisi causa per appellationem deferatur ad ipsum, aut aliquid à sede Apostol. fit indultum. Nota quòd patriarcha, vel primas id solum potest habere in subditos archiepiscoporum suorum, quod est in canonibus diffinitum: & idem intellige de archiepiscopo in subditos suffraganeorum suorum: vel nisi quantum consuetudo illis contulit ab antiquo. Item not.quod consuetudo dat iurisdictionem. Item actor forum rei debet sequi.

f Canonibus.] 9.q. 3. conquestus.18.quæstio.2.cap. 1.& vlt.

g Patriarchas.]diuersitas est in nomine,dignitas est eadem.99.dist.§.1.& c.1.& 2.

[Gl.seq.ar. diuturnitatem temporis,& c.alle.4.iura & 3.in contrarium,& soluit]

QVanto deuotio.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Quidam monachi, canonici, & alij regulares, cum debeant in claustro diuinis obsequijs vigilare, de redditibus ecclesiarum, quarum curam gerũt, congregãt pecuniã, & postea per curias principum discurrere nõ verentur. Factum istorum pertinet ad notitiam domini Papæ, & mandat Papa archiepiscopo diœcesis ipsorũ, vt ipsi corrigãt illos qui claustrum proprium (& hoc negligenter) dimiserunt; tunc archiepiscopus moneat illos vt proprium si quod habẽt resignent i manib⁹ prælatorum suorũ, & vitam regularem obseruent: quod si nõ fecerint, compellat eos ad hoc per suspensionẽ officij & beneficij appellatione remota.

CAP. VII.

QVanto † deuotio religiosorum: & infra.

¶ Ad audientiam nostram noueris peruenisse, quòd monachi, canonici, & alij regulares tuæ prouinciæ, cum deberent potius in claustro [a] iuxta regularia constituta, diuinis obsequijs vigilare, de obedientijs & redditibus, quorum curam gesserũt, pecunia congregata, claustrum abhorrentes, per curias principũ [b] & potentum discurrere non verẽtur: & infra.

¶ Mandamus, quatenus quoscunque tales inueneris: [c] nisi ad commonitionem tuam resipuerũt, vt proprium [d] & in manibus prælatorum suorum, sine difficultate resignẽt, conuertendum in vtilitatem domus, secundum abbatis [e] † consilium, & regularem vitam obseruent, si prælati [f] eorum post tuam commonitionem id exequi negligenter omiserint, per suspensionem officij [g] & beneficij, appellatione remota compellas.

¶ Idem Rothomagen. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Ab vno episcopo excommunicatus, ab alijs est vitandus. Et archiepiscopus per querelam actus non absoluet, nisi prius remittat.

CAP. VIII.

AD † reprimendam malitiam [h] peruersorum, pœnæ certæ sunt in canonibus [i] conſtitutę, quas sicut latas à vobis interdum i subditos, vultis inuiolabiliter obseruari, AD reprimendam.] Duo facit. primò præmittit generale exordiũ, ex quo postea infert speciale mãdatum: ibi, Ideoque. Abb. Sicul.

CASVS. Episcopus Lexonien. in quosdam subditos suos tulerat sententias excommunicationis, aut suspensionis. Archiepiscopus Rothomag. & alij suffraganei eius, non seruabant sententias illas: pertinuit hoc ad Papã, vnde scribit archiepiscopo, & eius suffraganeis dicens, q̃ propter malitiã peruersorum, pœnæ certæ statutę sunt, & iõ sicut volũt suas sententias latas in subditos ab alijs obseruari, ita debent ipsi seruare sententias aliorũ. quare mandat eis, quatenus sniasi, quas Lexonien. eps canonicè tulit i suos subditos, obseruent, & faciant à suis subditis obseruari. Tandem loquitur archiepiscopo dicens, q̃ sniã excommunicationis non suspenditur per appellationem, & ideo si quis excõmunicatus ab episcopo Lexonien. eidem archiepo. õquestus fuerit de iniusta excõmunicatione, remittat illũ ad episcopum absoluendum, secundum formam ecclesiæ, & si ille eum absoluere noluerit, archiepiscopus eum absoluat, recepta prius iuratoria cautione: & præcipiat ei ex debito iuramenti, quòd satisfaciat eidem epo super eo, pro quo fuit excommunicatus: nisi cõstiterit quòd iniustè fuit excommunicatus: quod si non fecerit, in eã dem sententiam reducat eundem. Nota quòd sententiam episcopi alij episcopi seruare tenentur. Item quòd tibi vis fieri, alteri facere debes. Item sententia excommunicationis non suspenditur per appellationem. Itẽ si aliquis conqueritur archiepiscopo de iniusta excõicatione, non debet eum statim absoluere, nisi excommunicator hoc noluerit adimplere.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. & de materia huius c. adde plene in concilio Vienn. qd refert in clemen. de statu monach. c. ne i agrò. §. quia vero. vbi hęc etiã prohibentur. facit text. in l. Deo nobis, C. de epis. & cler.

† Ait Inno. loco horum verborũ quę sunt in textu scilicet: abbatis consilio, hęc alia esse debere, videlicet, secundũ arbitrij tui cõsilium: ita vt ad archiepiscopum, cui scribit Papa pertineat conuertere illa bona in vtilitatem domus. cęterũ in antiqua epistione, abbatis, erat vt hic, quod etiã habent omnes manuscripti.

a In claustro.] 16. q. 1. si cupis. & sine quo viuere non potest. 16. q. 1. placuit.

b Principum.] & si ibi in aliqua administratione caperentur, indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat scandalum in ecclesia generari. ¶. ne clerici vel monachi. c. sacerdotibus.

c Inueneris.] per inquisitionem. ¶. de simo. de regularibus, vel euidentia rei. ¶. de cohab. cler. & mulier. c. vlt. & c. vestra.

d Proprium.] quod nisi in morte resignauerit, in signum perditionis in sterquilinio cum eo subtrahetur. ¶. de stat. reg. monachi. & c. cum ad monasterium.

e Abbatis.] 18. q. 2. abbates.

[Gl. seq. no. allegat duo iura, ponit opinionem Hugo. quam reprobat.]

f Si prælati.] sic patet quòd coercitio & correctio monachi primo loco spectat ad abbatem. ¶. de app. reprehensibilis. in fi. & 24. q. 3. corripiatur. Hug. dicit, quòd si agatur in figura iudicij, solus eps cognoscere debet de eius causa: secus si agatur secundum regulam claustralem. 11. q. 1. de persona. C. de pat. pot. l. 3. & C. de proprn. l. vnica. Sed probabilius vt dicendum, quòd prælatus ecclesiæ collegiatæ habet iurisdictionem, vt 16. q. 5. c. 1. vt dictum est. ¶. eo. cum ecclesiarum, & quòd abbas siue prior possit excõicare monachos suos, est expressium. ¶. de ma. & obe. cum in ecclesijs. & ¶. de simo. sicut. 1 In omnibus his potissimè considerandæ est consuetudo cuiuscunque ecclesiæ, quæ dat iurisdictionem. 9. q. 3. conquestus. C. de eman. l. 1. & vlti. hodie ne nocatio talium pertinet primo loco prætidentibus capitulis abbatum & priorum. ¶. de regu. c. vlt. & ibi adijcitur pœna scilicet excommunicationis.

g Officij.] sic ¶. de æta. & qual. qris. & 74. di. cõsuluit.

h Malitiam.] simile dist. 4. factæ sunt. nam per leges nemo bene facere cogitur, sed malè agere prohibetur. 23. q. 5. ad fidem. vt boni inter malos viuant quiete. 23. q. 5. non frustra. 2 & hoc tolum bene agitur, vt vita hominum corrigatur 23. q. 5. prodest.

[Gl. seq. ponit decem species pœnarum.]

i In canonibus.] variæ sunt pœnæ in canonibus constitutæ. Quædam inducunt degradationem, & curiæ seculari traditionem. infra de fal. ad falsarios rum. Quædam degradationem & detrusionem in monasterium, vt 50. distinct. si episcopus. Quædam depositionem tãtũmodo. 3 50. dist. si quis viduam. Quædam suspẽsionem tantummodo. 4 2. q. 5. si mala fama. & c. presbyter. & 32. distinct. nullus. & c. presbyter. Quędam excommunicationem. 17. q. 4. si quis fundente. Quędam priuationem officij & beneficij perpetuo. 81. distin. si quis amodo. Quędam officij ad tempus. 83. distinct. presbyter. simile 21. q. 2. placuit. Quędam 5 priuationem

‡ Cap. 2. eo. tit. in 3. comp.

2 Cõcor. text. in l. si cui. §. 1. ff. de accusa. & i auth. vt iudi. sine quoquo suffr. §. confidentes. cũ glo. illicito. coll. a.

3 Vt in homicida, post modum ¶. moto.

4 Vt in ¶sbytero infamato. donec se purget: & in concubinario. Ioan. And.

5 Pro intelligẽtia huius glossę vide Inn. & Fely nũ in c. qualiter. de acc. 8 methodicè referunt ista genera pœnarum.

nem officij tantú ad tempus 27.di.presbyterum. Quedam priuationē beneficij tantum 7.q.1. si quis de ordine, & ℨ. de cle.cum in cunctis. Quedam priuationem tantùm cōmunionis 35.dist.an omnia. 55. di. nullus. & alias pœnas habes 68. dist. sicut. & 18.dis. placuit.

a Ab aliis.] 11.q.6.qui te licit.

b Vos ipsi.] 11.q.6.curæ.

c Suspendatur...] hoc ideo dicit: quia sententia illa secum trahit executionē. ℨ. de appella. pastoralis. §.1. hic est ꝙ post x.dies non tranlit in rem iudicatam, quia quandocunque potest peti absolutiō. ſi taceat quis per x.dies, nō intelligit acquieuisse sententi. Vnde cōcedo ꝙ post x.dies, vel quandocú que possit appellari a sententia excommunicationis ad metropolitanū, quantum ad hoc quòd metropolitanus pōt ipsū absoluere, præstita cautione, quod parebit mandato, super eo ꝓ quo fuit excōmunicatus coram ex cōiicatore. 1 Sed hoc non vī: quia quo non appellauit intra x.dies, post ea nō potest appellare, vnde ꝙ appellationē non transiens querelā ad metropolitanū, sed per simplicem, ꝙrelam posset conqueri etiam post x. dies.

1 Facit ad hoc tex. in l. inter claras, C. de sum. Tri. & fid. cathol.

[Glos. ℨ. q. ponit dictum, signat contrarium, & soluit.]

d Conqueſtus.] ſicut potest conqueri de iniusta excōicatione: sic potest appellare qui est iniuste excōicatus, & prosequi appellationem & literas impetrare super hoc ℨ. de excet. cum inter. & c. vlt. sed ꝓ hoc excōicatio non suspenditur, ſed causa ad ſuperiorem transfertur. ſi infra decem dies appellat. & conuenitur super alia re, potest defendere, vt dicit decretū. prædicta. Et no. ꝙ dicit, conqueſtus. quia ſi qs appellat excommunicatus, non debet remitti ad excommunicatorem, niſi velit ei facere gratiam. ℨ. de sent. excom. per tuas. Sed cōtra vī quia ipso facto vī appellasse, eo quòd iuit ad metropolitanum. ℨ. de appel. dilecti. & c. vt noſtrū. Solu. iter arreptum non hī pro appellatione post sententiam: imò viua voce est statim appellandum, postmodum verò in ſcriptis. 2. q. 6. post appellationem. §. forma. in fin. ff. de app. l. 2. Seu ante ſententiam vī appellare, qui ad curiam ſuper hoc proficiſcitur, vt dicunt contraria. ſed illa non habent locum iudicio cepto: qa qui appellat, cauſam rationabilem coram iudice exprimere debet, & propter illam appellare. ℨ. de appellat. dilecto. in fi. & c. dilectus. & c. vt dilectus. in fi. hodie quicunque appellat in iudicio vel extra, ab interlocutoria vel grauamine in ſcriptis appellet: & cauſam appellationis exprimat. ℨ. de app. c. cordi [lib. 6.]

[Gloſſa ſequens notat duo præſumi pro ſententia.]

ita latas ab alijs,[a] debetis inuiolabiliter obſeruare. Ideoq; mandamus, quatenus ſententias, quas Lexouien. epiſcopus duxerit i ſubditos ſuos canonicè promulgādas, et vos ipſi [b] ſeruetis, & a veſtris ſubditis faciatis inuiolabiter obſeruari.

¶ Tu verò, frater archiepiſcope (cum excommunicationis ſententia, per appellationis non ſuſpendatur [c] obiectum) ſi quis excōmunicatus ab epiſcopo, de iniuſta tibi fuerit excommunicatione conqueſtus, [d] ad ipſum (ei quaſi coepiſcopo deferens) abſoluendum, ſecundum eccleſiæ formam remittas; qui ſi noluerit ipſum abſoluere, tu (recepta iuratoria cautione) abſolutionis munus ei potestis exhibere, ita tamen quod niſi legitimè tibi conſtiterit, eum contra iuſtitiam excommunicatum fuiſſe, [e] ex debito ſibi iuramenti præcipias, vt ſuper eo, de quo fuerit excōmunicatione notatus, † eidem epiſcopo ſatisfaciat competenter. Quod ſi facere contempſerit, eū in excommunicationis ſententiam, appellatione remota, reducere non omittas.

a Ab aliis.] 11.q.6.qui te licit.

b Vos ipsi.] 11.q.6.curæ.

c Suspendatur...] hoc ideo dicit: quia ſententia illa ſecum trahit executionē. ℨ. de appella. pastoralis. §.1. hic est ꝙ post x.dies non tranlit in rem iudicatam, quia quandocunque potest peti absolutiō. ſi taceat quis per x.dies, nō intelligit acquieuisse sententi. Vnde cōcedo ꝙ post x.dies, vel quandocú que possit appellari a sententia excommunicationis ad metropolitanū, quantum ad hoc quòd metropolitanus pōt ipsū absoluere, præstita cautione, quod parebit mandato, super eo ꝓ quo fuit excōmunicatus coram ex cōiicatore. 1 Sed hoc non vī: quia quo non appellauit intra x.dies, post ea nō potest appellare, vnde ꝙ appellationē non transiens querelā ad metropolitanū, sed per simplicem, ꝙrelam posset conqueri etiam post x. dies.

[Glos. ℨ. q. ponit dictum, signat contrarium, & soluit.]

d Conqueſtus.] ſicut potest conqueri de iniusta excōicatione: sic potest appellare qui est iniuste excōicatus, & prosequi appellationem & literas impetrare super hoc ℨ. de excet. cum inter. & c. vlt. sed ꝓ hoc excōicatio non suspenditur, ſed causa ad ſuperiorem transfertur. ſi infra decem dies appellat. & conuenitur super alia re, potest defendere, vt dicit decretū. prædicta. Et no. ꝙ dicit, conqueſtus. quia ſi qs appellat excommunicatus, non debet remitti ad excommunicatorem, niſi velit ei facere gratiam. ℨ. de sent. excom. per tuas. Sed cōtra vī quia ipso facto vī appellasse, eo quòd iuit ad metropolitanum. ℨ. de appel. dilecti. & c. vt noſtrū. Solu. iter arreptum non hī pro appellatione post sententiam: imò viua voce est statim appellandum, postmodum verò in ſcriptis. 2. q. 6. post appellationem. §. forma. in fin. ff. de app. l. 2. Seu ante ſententiam vī appellare, qui ad curiam ſuper hoc proficiſcitur, vt dicunt contraria. ſed illa non habent locum iudicio cepto: qa qui appellat, cauſam rationabilem coram iudice exprimere debet, & propter illam appellare. ℨ. de appellat. dilecto. in fi. & c. dilectus. & c. vt dilectus. in fi. hodie quicunque appellat in iudicio vel extra, ab interlocutoria vel grauamine in ſcriptis appellet: & cauſam appellationis exprimat. ℨ. de app. c. cordi [lib. 6.]

[Gloſſa ſequens notat duo præſumi pro ſententia.]

e Fuiſſe.] hoc ideo dicit: quia ſemper præſumitur pro ſententia iudicis ordinarij. ℨ. de ꝓbationib. poſt ceſſionem. ℨ. de re iudicata. ſicut. & ſupra de renunciatio. in præſentia. ſed ſi obijciatur contra ſententiam ratione proceſſus, oportet ꝙ probetur proceſſus, ad hæc vt ſteť ſententiæ. ℨ. de proba. quoniam contra. 2 & ita ſtabitur ſententiæ, & præſumitur ꝓ ea, niſi infringatur ratione proceſſus. Hinc etiam patet quod nō præcipitur aliquid abſolutè, niſi primò conſtet an iuſtè vel iniuſtè fuerit excommunicatus. ℨ. de reſtit. ſpol. literas, in fi. & ℨ. de ſent. excō. ſacro, & hoc conſtabit partium aſſertione, & recipientur ꝓbationes ab vtraque parte. ℨ. de off. deleg. cum contingat. Abb. Solutio fieri debet ſecundū diſtinctionem decre. ℨ. de verſig. ex parte. Itē per tales probationes cō ſtabit, an alter alteri teneatur ad itereſſe, ſecundum quòd traditur inſ. de ſentenex. c. ſacro. ꝙ non tatur ſupra de offic. dele. cum contingat. Bern.

2 Per quam decret. dicit hic Ioan. & malè, quòd nō præſumitur ꝓ ſnia. Io. And.

† Al. n. datus, nā innodatus quod habent impreſſi, i nullo manuſcri pto reperit. † Titenſi.

DVo † ſimul: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum ſit in canonibus [f] diffinitum, primates vel patriarchas [g] nihil iuris præ cæteris habere, quantum canones illis permittunt, & conſuetudo illis contulit ab antiquo, niſi ſuper hoc Apoſto. ſedes aliquem illorum priuilegio ſpeciali duxerit honorandū, & ideo quamdiu clerici Turon. coram ipſo voluerunt ſtare iuri, coram patriarcha reſpondere non debent, niſi cauſa per appellationem deferatur ad ipſum, aut aliquid à ſede Apoſtol. ſit indultum. Nota quòd patriarcha, vel primas id ſolum poteſt habere in ſubditos archiepiſcoporum ſuorum, quod eſt in canonibus diffinitum: & idem intellige de archiepiſcopo in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum: vel niſi quantum conſuetudo illis contulit ab antiquo. Item not. quod conſuetudo dat iuriſdictionem. Item actor forum rei debet ſequi.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cōp. & vide notas huius capitis.

f Canonibus.] 9.q. 3. conqueſtus. 18. quæſtio. 2. cap. 1. & vlt.

g Patriarchas.] diuerſitas eſt in nomine, dignitas eſt eadem. 99. dist. §. 1. & c. 11. & 2.

[Gl. ſeq. ar. diuturnitatem temporis, & c. alle. 4. iura & 3. in contrarium, & ſoluit.]

De cauſis ſubditorum archiepiſcoporum & epiſcoporum ſuorum, patriarcha nonecognoſcit, niſi per appellationem legitimam, aut vigore conſuetudinis ſeu priuilegij.

CAP. IX.

nisi quantū sacri canones concedunt, vel † prisca illis consuetudo [a] contulit ab antiquo: ita vt secundū Nicænas [b] † regulas, sua priuilegia [c] seruentur ecclesijs, præterquam si Apostolica sedes aliquā ecclesiam, [d] vel rectorē ipsius, quolibet speciali priuilegio [e] decreuerit honorare; quamdiu clerici tui corā te voluerint [f] stare iuri, compelli non debent iudicijū patriarchę [g] subire: nisi causa per appellationem ad eius [h] audientiā perferatur: aut ei aliquid super hoc a sede Apostolica sit indultum.

¶ Idē Turonensi archiep.

¶ *Archiepiscopus impeditus potest cōsecrationem sui suffraganei alteri committere. & consecrandus tenetur ab illo commissario munus consecrationis recipere.*

CAP. X.

QVod † sedem Apostolicam, & infra.

a Consuetudo.]rationabilis & ꝓscripta, 1 alias consuetudo non prodest ℣. de consue. c. vlt. Et est arg. quis diuturnitatem & solutionem & obligationem inducere futuram arg. 16. q. 2. statuendum. & ℣. de cens. ex parte, & c. olim cautam. & C. de agri. & cen. litibus. li. 11. arg. contra ℣. & exce. pla. cū ad quorūdā. & 10. q. 3. quia cognouimus, & ℣. de cen. peruenit. So. qui est in possessione alicuius rei, i ea defendi debet vt lit. pē. quasi per totū. arg. ℣. de elec. querelam. in fin. & ℣. de cau. poss. cū eccla. & ff. si seruen. l. harum. & ff. de aqua quoti. & æsti. l. penul. & est defendē dus nisi liqueat eū vi vl clam vel precario possidere. & sic intelliguntur cōtraria de hoc dixi ℣. de consue. c. vlt.

1 Et quæ dicatur longa consuetudo tradit gl. in l. de quib. C. de legi. & in Rubr. C. quæ sit lōga cōs.

† Has habes in d. concilio Nicæno c. 6. & 7.

b Nicænas.] 65. distin. mos antiquus. & c. seq.

c Priuilegia.]priuilegia ecclesiarum p petuo sunt seruanda. 25. q. 2. c. 1. & 2. & 3. Sed personalia priuilegia cum personis extinguūtur. 7. q. 1. peristi. & ff. de cen. ratem. in fi. & ℣. de præsumpt. mandata. & ℣. de offic. legati. volentes.

d Ecclesiā.] sic 9. q. 3. conquestus.

e Speciali priuilegio.]arg. quòd dominus papa pōt detrahere vni ecclesiæ, & alij cōferre: quod quidē nullus dubitat. a 16. q. 1. frater noster. 9. q. 3. nunc vero. & c. per principalem.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cōp.

a De epo vero dubitat. & de eo no. in relig. do. constitutus. lo. And.

f Voluerint.]maximè: & si nollent, compelli dēnt ab archiepiscopo, nisi ipsi consentirent. ℣. de foro compe. significasti.

g Patriarchæ.]Hierosolymitani. B.

h Ad eius.]a gravamine vel à sententia. ℣. de app. cum ecclesia.

QVod sedem.]Communis diuisio. secunda: ibi, Cōsultationi. Abb.

CASVS. Archiepiscopus propter infirmitatem vel aliam iustam causam non potest consecrare suffraganeum suum: quæsitum fuit a papa vtrum possit super hoc alicui cōmittere vices suas? Respondet Papa quòd archiepiscopus taliter impeditus, potest alicui episcopo vices committere, & consecrandus debet ab illo munus consecrationis accipere, dummodo catholicus habeatur, & impedimentum ei ex iniunctione gratiæ sedis Apostolicæ non obsistat. Nota quòd munus cōsecrādi potest delegari. Item suffraganeus delegationem factam à suo archiepiscopo tenetur suscipere. Item electus tenetur suscipere consecrationem à quo metropolitanus voluerit.

[Glossa sequens repetens textum, addit quomodo archiepiscopus cogere potest eum cui committit, & ad quid tenetur consecratus: distinguit demum inter ea quæ sunt iurisdictionis & ordinis, & causam reddit. In fin. dicit merum imperium secundùm canones delegati.

i Committere.]certum est enim quod archiepiscopus potest mādare vices suas, & ille tenetur recipere, & potest illū cōpellere, infra cap. prox. & iussu archiepiscopi, suffraganei illum consecrare debent, supra de tempor. ordin. si archiepūs. alias sine sui præsentia, episcopus nō debet consecrare. 65. distin. non debet. & ca. episcopus nō est. & episcopus sic consecratus debet visitare archiepiscopum infra duos menses. & si non possit impediri iusta de causa, hoc ei significetur 65. distinctio. si quis in metropolitana. Item & ordinandus tenetur recipere consecrationem ab eo cui mandauerit, licet in hoc grauetur quod iudex superior hoc facit iure suo, suffraganei verò ad mandatum illius: & sic supra de offic. delegat. super quæstionem. §. si verò duo. Archiepiscopus potest committere ea quæ sunt iurisdictionis etiam illis qui eam non habent, infra capitu. proxim. sed ea quæ sunt ordinis uel consecrationis committere non potest his qui eam non habent, puta illis qui non sunt episcopi, uel archiepiscopi, vel maiores, infra de consecra. ecclesiæ uel altaria. aqua. Nec etiam talia dicuntur committi, sed cum mandat archiepiscopus suffraganeis vt hoc faciant, sola auctoritas eis deest, & nihil committit eis archiepiscopus, nisi quia dat auctoritatem propter prælationem quam habet super illis. & hoc patet ex eo quod quandoque episcopi inuitantur ad hæc facienda ab illis qui ea facere non possunt: vt puta capitulum quandoque inuitat alium episcopum ad consecrandum ecclesiam uel altare, vel ad clericos ordinandos. 7. quæstio. 1. pontifices. Item satis potest dici secundum canones. quod ea quæ sunt meri imperij, possunt delegari, ut depositio. 24. quæstio. 4. illud & 2. quæstio. 7. sicut licet. secundum leges non possunt, nisi cum delegatus non potest adesse. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictio. l. 1.

¶ Nos siquidem consuluisti, vtrum si aliqua infirmitate, vel alia iusta cā detentus, aliquem suffraganeorum tuorum consecrare non posses, alicui episcoporum tuorum vices tuas committere [i] licitum tibi esset, & infra.

¶ Consultationi tuæ taliter respōdemus, quòd in tali articulo constituto, & tuas vices (vt dictū est) tibi committere licet, & consecrandus, munus debet ab eo consecrationis accipere, † cur eas dūmodo catholicus habeatur, & impedimentum ei ex subtractione gratiæ [k] Apostolicæ sedis non obsistat.

† Vide l. vnicam. C. qui pro sua iurisdictio.

¶ Idem episcopo Heliens.

¶ *Archiepiscopus causam ad se per appellationem delatam subditis suffraganei cōmittere potest, non tamen ad ipsam suscipiendam compellere potest. h. d. vsque ad §. præterea.*

k Gratię.] idest si non sit excommunicatus, uel suspensus, vel schismaticus, talis non potest ordinare uel ordinari, ut supra de elect. quia diligentia supra de ætat. & qualit. cum bonæ. & infra de schis. quod à prædecessore, & supra de episcopo qui renunc. epis. capi. vlt. & hæreticus non sit 9. quæstio. 1. ca. 1. & 2. huiusmodi enim personæ non conferunt executionem. Bernar.

Pafon-

PAstoralis. Istud principium vsque ad §. præterea diuiditur in duas partes: quia in prima ponitur consultatio, in secunda responsio ibi, Ad quod. Abbas.

CASVS. Aliquis appellauit ab eo ad archiepm, quæritur vtrum archiepiscopus causam istam sibi delegatã per appellationem

CAP. XI.

possit cõmittere alicui subdito sui suffraganei iure metropolitico, & si nollet causam suscipere. vtrum possit ipsum ad suscipiendum delegationẽ compellere? Resp archiepus ipsum ad suscipiendã delegationẽ cõpellere nõ potest inuitum: quia in eum nullam habet potestatem, nisi in quibusdam certis articulis: quamuis episcopus suus eidẽ sit metropolitico iure subiectus.

† Cap. 5. eo. ti. in 3. compil.

† requisitũ.

† Ratio est qa iudicare est publicũ ius. l. munerũ. l. iudicãdi. ff. de mu. & ho. & l. vnica. C. qui ꝑ sua iurisd.

[Glo. seq. quærit, ponit opinio. Hugo. & sequit demũ opinionẽ quã approbat.]

a Inuitum.] not. qꝫ pinguius ius habet archiepus in epis, quã in eorum subditis, vt hic patet. & 3. eod. ti. quanto. arg. Sed nunquid idẽ iuris est in episcopo circa subditos suorum subditorum? Certe non: quia episcopus eis præponeretur si voluerit per se cognoscere de causis subditorum, cum sit iudex ordinarius omnium. de sua diœcesi. 11. q. 1. de persona. & arg. ad hoc. ff. de iud. iudicium. & 11. q. 3. qui resistit. & 8. dist. quæ contra mores. in fi. & 24. q. 1. nomen. sed archiepiscopus non est iudex ordinarius totius prouinciæ, nisi eporũ tm, nisi in casibus inferius notatis, vt dicit in fine. & ita non est simile hoc fm Hug. & T. & Vinc. Io. dixit quod si tales ꝓlati subditi eporum, vel ex electione, vel ex longa consuetudine habent ordinariam iurisdictionem, eps non potest cognoscere de causis subditorum taliũ ꝓlatorũ nisi per appellationem deferant a ad eum, vt 3. de excess. ꝓlã. c. 2. & 3. de fo. compe. cum contingat. & 3. e. irrefragabili. §. 1. arg. ad hoc 16. q. 2. cognouimus. & 3. de appel. dilecti. gradatim enim debet procedere in causa, vt 2. quæst. 6. ca. anteriorum. §. illo proculdubio. & 3. de sta. reg. in singulis. nisi in principe. 2. q. 6. arguta. & c. ideo. & infra de appell. si duobus. Verius credo quod dicit Io quòd episcopi non possunt cognoscere de causis subditorum prælatorum suorum eis inuitis: sic enim posset eos priuare omni sua iurisdictione, quod non est verum: quia nimis esset iniquum. 3. de excess. prælat. ad hæc. immo debet sententias seruare subditorum suorũ. 3. eod. cum ab ecclesiarum. vbi notatur de iurisdictione episcoporum. nam si sua vnicuique iurisdictio non seruatur, ecclesiasticus ordo confunditur. 11. q. 1. peruenit. & tamen episcopus nihilominus est iudex ordinarius diœcesis suæ, quo ad multa alia quæ patent per se, episcopus tamen posset bene compellere subditũ subditorum suorum, suscipere delegationem sibi ab ipso factam: secus in archiepiscopo, vt hic.

a DixitHug. qꝫ fm hanc opi. sequeretur qꝫ archipresbyter subiecto archidiacono non posset ad eum appellari ꝓpter quam rationem quæ sequitur in gl. Io. And.

[Glo. seq. recit. per q. an archiepiscopus sit ordinarius prouinciæ, ponit primò duas opi. vlt. Tat quæ dicit eum non ordinarium, nisi in certis casibus, & enumerat 12.

b Exceptis quibusdam articulis,] est iudex ordinarius totius prouinciæ, quia eius gerit solicitudinem. 9. q. 3. c. 1. & 2. nec ideo sequitur qꝫ cuiuslibet de prouincia. Vel potest dici quòd habet iurisdictionem super quemlibet, sed impeditam & ligatã rex quo non habet nisi in quibusdam articulis. arg. 3. de refer. ad pastoralis. §. vlt. in fi. & 3. de cler. pereg. tuæ. & hoc secundum Lan. T. dicit qꝫ nõ est iudex ordinarius, nisi in casibus specialibus. Primò cum deuiat in diuinis officijs 2 à consuetudine metropolitanæ ecclesiæ. 12. dist. de his. Itẽ si delinquit, in eius diœcesi vt 6. q. 3. placuit. in hoc casu efficit alii quis de iurisdictione cuiuslibet alterius. Item si habet prædiũ in diœcesi suã, vt 3. de fo. comp. c. vlt. & iste casus ptinet etiã ad quemcunq, aliũ. Itẽ si causã deferat ad eum per appellationem. 3. de off. leg. c. 1. & 3. eod. duo. & 11. q. 1. pernenit. Itẽ cum absolutus ab archiepo non vult parere eps. 3. eo. ad reprimendam. Item si criminalis est causa inter episcopum & clericum suum: tunc illa causa debet deduci ad synodum, in qua præst archi. piscopus. 6. q. 2. c. 1. Itẽ si clericus habet ciuilem causam contra episcopum suum. 11. q. si clericus. & si episcopus contra clericum, coram arbitris terminetur, vt in c. clericus. Itẽ in alio casu. 3. eo. irrefragabili. sed ibi dicit qꝫ tanquã delegatus à Papa. Itẽ quando episcopus negligens est, in eo quod ipse facere debet. q. 2. cum simus, & 3. de senten. excom. per tuas. & 3. de app. qua fronte. Item mortuo epo & ecclesia idoneos clericos non habet. 22. q. 2. non liceat. Item cum euidẽs est, sententiam episcopi esse iniustam 3. de appel. solicitudinẽ. Item cum visitat prouinciam. 3. de præscript. cum ex officio. & 3. de cen. sopitæ. & c. cum nuper.

† metropolitica.

2 Qd est verũ, nisi aliter fuerit consuetudo & rõnabilis obuiet ex aduerso. 12. di. illud bẽ. vel fm Hos. ab illa ghalitate excipe casũ hũc de diuinis. ff. de leg. nõ est nouũ. & l. seq. Ioan. And.

[Glo. seq. obijcit & soluit.]

c Nullam habeat potestatem.] si nullam habet iurisdictionem vel potestatẽ in eũ. ergo talis delegatio non vt valere: & sic sua eius nulla. ar. C. qui ꝑ sua iurisdict. l. vnica? Rñ. licet in clericum illum cui committit causam, non habet protestatem, tñ in causa quæ ad eũ per appellationem delata est, habet potestatem, & ita causam ad suam iurisdictionem pertinẽtem delegat, & ille bene recipit iurisdictionem, si vult illam recipere; sed si nõ vult illam recipere, potest partes compellere: vt consentiant in aliquẽ vel aliquos, & potest mandare episcopo vt compellat illum recipere commissionem: quod facere potest licet sit appellatum ab eo. arg. 3. de fo. compe. si qui contra clericum. & 3. de off. deleg. suspicionis. §. vlt. & 3. de appel. cum speciali.

PRÆTEREA. Diuiditur: quia in prima ponitur consultatio, in secunda responsio, ibi Ad quod. Abbas.

CASVS. Causa commissa est alicui per sedẽ Apostolicam, delegatus citauit reum, non venit, cõtumax fuit ꝓp contumaciam iam manifestã fuit excõicatus, vel iudex actorem duxit in possessionem rei petitæ causa rei seruandæ. Tandem mortuus est delegatus, reus vult absolui vel recuperare possessionem amissam præstita cautione quòd iuri parebit; quæritur an liceat alicui ordinario ipsum absoluere, vel possessionem sibi restituere infrà annum, sufficiẽti cautione recepta sine speciali mandato Apostol. sedis? Respondet qꝫ cum delegatus quantum ad illam causam maior sit ordinario,

sine speciali mandato domini Papæ excommunicatus ab huiusmodi delegato beneficium absolutionis per alium non poterit obtinere, præterquam in mortis articulo, nisi talis fuerit ille delegatus cui alius succedat in onere & honore: nec possessionem amissam poterit recuperare per alium quàm per sedē Apostolicam. In fine dat Papa tale cōsilium, ne actor post annum efficiatur verus possessor. reus corā ordinario, vel si ordinarium habere nō pōt corā publicis & honestis personis, offerat & præstet cautionem, q̄ iuri parebit, interrumpendo per hoc præscriptionem annalem; vt sic post annū recuperare possit possessionē amissam. Nota q̄ archiepiscopus non habet iurisdictionē in subditos suffraganeorū suorū, nisi in certis articulis. Item delegatus Papæ maior est ordinario, quantum ad causam illā, quæ est ei commissa. Item ordinarius non potest se intromittere de his, quæ fiunt à delegato Papæ. Item si aliquis non potest habere copiam iudicis, illud protestatur coram ordinario vel coram publicis personis, si ordinarius haberi non potest, quod per eum non stat, quominus faciat quod facere intendebat: & sic postea non currit ei tempus quousque copiam iudicis habere poterit.

† Hic in oīb⁹ ferè impressis habetur dictio ordinario; q̄ deest in antiquioribus exēplaribus in recētioribus ex margineis repsit in textu ex gl. th cōstat, nullo pacto fuisse à Raymūdo positā in textu. alias frustra explicasset Bernardus.

† Infertur ergo q̄ hēt ea q̄ sunt meri & mixti imperij, p l. iubere cauere. ff. de iurisdiom. iud.

† Quia in mortis articulo nulla ē criminū aut casuū reseruatio, & iō oēs sacerdotes quoslibet pœnitentes, à quibus suis peccatis & cēsuris absoluere pōt. 1. Cōcil. Trident. 14. ca. 7. de casuū reseruatione.

a Alicui.] scilicet ordinario.

b Maior.] ¶. de offi. delegat. sanè.

c Sine mandato.] C. Ii aduersus rem iudi. aduersus. ff. de mino. minor magistratus & 21. distinct. inferior.

d Præterquā in mortis articulo.] quo casu de quolibet genere excommunicationis, & à quolibet etiā laico potest absolui. arg. 17. q. 4. si quis suadente, & inf. de sententia excommunicationis, quod de eis. arg. ad hoc de consecratione, distin. 4. sanctum est baptisma. Sed nunquid in obsidione positum vel transfretare volentem, licèt absolvere? 1 Vincen. dixit quòd sic, quia iam imminet periculum mortis. Sed hic videndum est an imminet naufragium, vel periculum mortis, non enim intrando mare semper imminet naufragiū: quod si esset, nullus transfretaret. Sed cum sunt in naufragio in periculo mortis, tunc satis. potest dici quod liceat; vel si inter bellum rampestre contra Saracenos, vel aliàs iustū, & manifestum appareat periculum mortis, licet absolvere etiam laico, arg. prædict. ca. sanctum est. Quidam dicunt contrarium, quod nunquàm licet laico absolvere à tali excommunicatione, q̄a potest ei succurri post mortem, cum constet per aliquem de confessione per euidentia signa. inf. de senten. excommu. cum à nobis. Sed hoc non posset ita locum habere in naufragio, si omnes submergerentur, quia tunc commune est periculum omnium de naue. Vel dic quod laico potest quis confiteri in necessitate, sed laicus non potest istum absoluere vel ligare: quia non habet claues ecclesiæ. sup. de summa Trin. & fid. cath. c. 1. §. vna.

1 Cane ne decipiaris ex opinionibus relatis I hac gl. quatenus agit d absolutione ēt p laicos iniūgēda, & vide in hoc articulo [Dominicū Sotū li. 4. sent. dist. 18. q. 4. art. 1. vbi plenè. laicus. nullo casu potest absolvere sacramentaliter.

e Succedat.] supra de offi. delega. quoniam abbas. & infra de immu. eccle. aduertis. quia cum in locū & eius ius succedat, partibus eius fungi debet. ff. de iudi. mocatio iudice. ff. de edend. quædam. §. nil interest.

f Pontificem.] vel per eius delegatum specialiter ad illam cām destinatū. ¶. de eo qui mit. in poss. cū sicut. [Glo. seq. no. secundùm decretum alleg. vnam concor. alleg. iura in contrarium, & remittit.]

g Possessor.] ex hoc videt. quòd quis sit verus possessor post annum & non ante. ff. de acquirenda possessio. l. 3. §. vlt. Item videtur q̄ ad hoc vt aliquis dicat verus possessor, non sit necessarium secundùm decretū. ¶. vt lite non contestata, quoniam frequenter. §. in alijs. arg. contra. ¶. de eo qui mittitur in poss. cau. rei seruan. c. 1. ff. de acquirenda poss. l. 3. §. vltim. in fi. & ff. de dam. infe. si finita. §. si quis autem. §. sequen. & §. Iulianus. quæ cōcordantiæ loquuntur in actione personali. & hoc dicitur infra de dolo & contumacia. contingit.

h Publicis.] C. de an. exce. vt plectius. & 15. q. 3. c. placuit. §. is autem. & C. de epi. aud. l. iancimus. & inf. de app. c. vlt.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

i Annalem.] sed vsque ad quod tēpus poterit postea petere rem sibi restitui siue recipere possessionem; Dic quòd vsque ad xl. annos secundùm iura canonica, vel secundùm leges vsque ad xxx. ann. quia sola litis contest. perpetuat actiones vsque ad xl. ann. vt C. de præscr. xxx. an. c. cum notissimi. & 15. quæst. 3. ca. placuit. §. potest. Sed nunquid secundùm iura canonica poterit talis præscribere ex quo habet iam, vel debet habere conscientiam rei alienæ? secundùm iura ciuilia talis bene vsucapit, licèt sciat rē alienam. ff. de noxal. act. & generaliter. Credo tamen, quòd si aliter non habeat cōscientiam læsam; nisi quòd res fuit deducta in iudicium, cum habeat titulum, idest, auctoritatem iudicis, bene præscribit. ex hoc enim quòd res fuit reducta in iudicium per ipsum, eam petendo præsumitur habere bonam fidem, & præcipuè, quia quando fuit ei tradita possessio, debuit iurare calumnia, 2 quia aliter non datur possessio, etiam causa rei seruandæ, nisi negotio summatim examinato. infra vt li. non cont. quoniam frequenter. §. quod si. & ita benè potest præscribere. De hac materia tractatur infra, de præsc. quoniam omne. & sicut interrumpitur annalis præscriptio in possessione, vt post annum recuperet possessionem, sic & in excommunicatione. vt si non potest inuenire suum excommunicatorem infra annum, post annum non perdet causam. 11. quæst. 3. rursus.

2 Et si deieret, non præscribet. c. vl. de præscrip. ſm Host.

Glo. seq. dat tria similia in principio, & vnum in fine, medium tractat quid si ille nolit recipere.

3 Scilicet, vt q̄ vult rē petere, si pt in tēret possessorium. Io. And.

K Ac præstare.] ecce consilium iuris & vtile. simile consilium 3 dat tibi lex. ff. de rei vendi. is qui destinauerit. sic & in stipulatione illa quanti ea res, commodius est certam summam adijcere, in qua difficile est probari, quanti ea res est. ff. de præto. l. vlt. simile consilium. ¶. de app. c. vlti. Et no. q̄ dicit offerre ac præstare. quia oblatio sola non sufficit nisi factum sequatur. ¶. de eo qui mit. in pos. causa rei seruandæ, c. 14. & hoc intel-

4 Concor. l. 2. §. fi. ff. q̄ cuiusq; vni. & l. 1. §. iuē Pōponi⁹. ff. de dona.

ge si illi voluit recipere, aliàs non noceret, ℣. de eo qui mit. in pos. causâ reiicien. c.2. sicut non sufficit offerre pecuniam ad interrumpendum cursum vsurarum, nisi deponatur in aede sacra. C. de vsu. acceptam.

Licet in corrigendis.] Dividitur, quia in primo posuit formã rescripti, quã secundo declarat, ibi: Quia tamen. Abb.

CASVS. Episcopus Parisien. recepto mãdato à Dño Papa, vt tam circa regulares quam seculares clericos suæ iurisdictionis qui multa & grauia committere dicebantur, inquirat & corrigat appellatione remota quę viderit corrigẽda; & statuat ad reformationem eorũ quod iustum fuerit & honestum. Occasione huius mandati dicebat episcopus Parisien. ꝙ nullus subditus suus a correctione sua ad metropol. poterat appellare, cum in mandato suo appellationis remedium sit inhibitũ. Archiepus Senõ. metropolitanus eiª significauit hoc domino Papæ, & ipse rescribit ei dicẽs, ꝙ licet in corrigendis excessibus, appellationis remedium sit inhibitum, non tñ fuit intentionis papæ nec ipse debuit iurisdictioni archiepi per mandatũ huiusmodi derogare. Vñ si aliqs casus emerserit in inquisitionibus faciendis a dicto epo, non tenẽ delegato, sed tã ordinario, in quo licitũ sit appellare, nõ vult Papa derogare authoritati ipsius archiepi occasione dicti mãdati, quo minus licitũ sit cuilibet, ad ipsum archiepm tã ad metropolitanum libere appellare. No. ꝙ à correctione non est appellandũ nisi modus excedat. Itẽ non intẽdit papa alicui p suũ mãdatũ prẽiudiciũ generare.

[Glossa sequens soluit contrarium.]

a Intercluſum.] ℣. de app. ad noſtram, & c. reprehenſibilis. in fin. & c. cũ ſpeciali. ſin fi. nec obſtat ℣. de purgan. nos inter alia, qa non loquit de correctione, ſed de expurgatione, & hæc vera ſunt, niſi corrigens modum excedat. 2. q. 6. c. ei qui §. ab executore ſub illo §. ſunt quorum. ℣. de ſen. excom. vniuerſitatis. & hoc intellige de notoriis exceſſibus, in quibus non admittitur appellatio. ℣. de appel. cum ſit Romana. in fi. Bern.

[Gl. ſeq. reci. per q. quare clerici non profeſſi, &c.]

b Sæculares.] clerici ideo dicuntur ſæculares, quia ad modum etiam laicorum, i qui verè ſæculares dicũtur, poſſunt proprium habere, & inde facere pro ſua voluntate, ſecundùm ꝙ habes ℣. de teſta. quaſi per totum.

c Nec eſſe debuit.] ne inde naſcant iniuriæ vñ iura nascuntur. C. vnde vi. meminerint. & ℣. de accu. qualiter & qñ. & ℣. de conſu. cũ olim. & ℣. de cen. cũ olim. Itẽ ꝙ hoc non intendebat alij præiudicare. ſimile ℣. de vſu pallij, ex tuarũ. & ℣. de maio. & obed. c. cum inferior & ſic videtur ꝙ ſemper ſit recurrendum ad intentionem ſcribentis. ſic ℣. de præb. c. vlt. & antepe. & ℣. de of. deleg. ſuper eo. & ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. ſi quis a principe. & C. de eman. lib. l. nec anus.

d Tanquam delegato.] ſi enim tanquam delegatus cognoſceret vel inquireret, ad dominũ papam tantum deberet appellari. 2 ℣. de off. deleg. ſuper quæſtionum. §. porro.

[Gloſſa ſequẽs ponit quatuor exempla.]

e Appellare.] puta quia volebat inquirere ſuper quo nõ præceſſerat infamatio. ℣. de accuſat. cũ oportet. vel quia admittit teſtes cõſpiratores. ℣. de re iud. cum I. & A. & ℣. de fimo. licet Heli. & c. per tuas. vel ſi non citat illum contra quem inquirit. ℣. de accuſ. aliter & quando. §. debet. vel i aliquo excederet formã inquiſitionis. ℣. c. proxi. circa princip. ℣. de accuſatio. inquiſitionis.

f Mandati.] quo non delegatum conſtituit, ſed vt ordinarium inſtruxit: quia per tale mandatum non poſſet procedere vt delegatus, cum ex eo non habeat delegatam iuriſdictionẽ. ℣. cod. tit. graue, vbi ſimile fuit mandatum.

g Appellari valeat.] & ita poteſt appellari in inquiſitione ſicut in correctione à grauamine ſcilicet cum modus excedit. ℣. de ſent. excom. vniuerſitatis. ℣. de appel. de priore. & c. proxi. circa prin.

Irrefragabili.] Hæc decre. vſque ad §. Cæterum, habet duo dicta. ſecundum: ibi, Excessus. Abb.

CASVS. In principio ſtatuit concilium, quod prælati eccleſiarum prudenter ac diligenter intendant circa correctionem & reformationem ſubditorum ſuorum, & præcipuè clericorum, ne ſanguis eorum de prælatorum manibus requiratur: vt autem liberius correctionis officium valeant exercere, decernit ꝙ nulla conſuetudo vel appellatio ipſorum officium valeat impedire, niſi modus canonicus in talibus excedatur, tamen exceſſus canonicorum cathedralis eccleſiæ, qui conſueuerint corrigi per capitulum, ad commonitionem epiſcopi infra certum terminum præfigendum ab ipſo, per ipſum capitulum corrigantur, in illis, in quibus talis fuit conſuetudo: & ſi capitulum negligens fuerit, epiſcopus ex tunc demum habens præ oculis ipſos corrigat appellatione remota.

caution, vt ſic poſt annũ recuperare poſſeſſionem per ſedem Apoſtolicam mereatur.

¶ Idem Archiepiſcopo Senon.

¶ Papa per reſcriptũ quo mandat ordinario, vt ſubditos ſuos corrigat, non facit eo hoc ipſum delegatum, ideo ab eo poterit appellari ad proximum ſuperiorem, ſicut ſi Papa nullum mandatum faciſſet. h. d.

CAP. XII.

Licet † in corrigendis exceſſibus (iuxta † canonicas ſanctiones) appellationis ſit diffugiũ interclusum, [a] & ideo Pariſien. epiſcopus à nobis receperit in mandatis, vt tam circa viros religioſos quam etiam clericos ſæculares [b] ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, qui † multa & grauia crimina committere proponunt, inquirat & corrigat appellatione remota, quæ viderit corrigenda, ſtatuẽs ad reformationẽ eorum, qđ regulare fuerit, & honeſtũ.

¶ Quia tamen intentionis noſtræ nec fuit nec eſſe debuit, [c] iuriſdictioni tuæ per mandatum huiuſmodi derogare, præſentium authoritate duximus declarandum, quod ſi in inquiſitionibus ab eodem epiſcopo, non tanquam delegato, [d] ſed tanquam ordinario, faciendis, aliquis caſus emerſerit, in quo licitum ſit ad ſedem metropolitanam appellare, [e] prædicti occaſione mandati, [f] authoritati tuę, quo minus ad te tanquam ad metropolitanũ appellari [g] valeat, nolumus aliquatenus derogare. †

¶ Idem in concilio generali. †

¶ Prælati ſubditos corrigũt & reformant appellatione remota, vel conſuetudine nõ obſtante. Si tamen capitulũ conſueuit corrigere exceſſus canonicorũ, ſi infra terminũ ab epiſcopo præfigendum non facit, ipſe epiſcopus hoc facit. hoc dicit vſque ad §. cæterum.

CAP. XIII.

Irrefragabili conſtitutione ſancimus, vt eccleſiarum prælati, ad cor-

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cõpilatione.

† Hæc verba: iuxta canonicas ſanctiones, deſunt in antiquis exemplaribus.

† In omnibus antiquis ita: ꝙ multa & grauia committere proponitur.

† derogari.

† Cap. 7. & c. 1. eo. titu. in 4. compilatione.

1 Et ideo quia genus iſtud mixtũ eſt, in quantũ religioni participant, dicuntur clerici: in quantum laicis, dicuntur ſæculares. de ſum. Tri. c. 1. ſup ver. cõcm ſe cũdũ Hoſt. Io. And.

2 Concor. tex. quẽ Bar. dicit ſingu. in l. 1. C. qui pro ſua iuriſdictione.

Prælati negligẽtia est periculosa.

a Ne sanguis eorum.] durum verbum est istud prælatis negligentibus subditos corrigere, simile. j. de reg. c. vlt. & j. de stat. re. cum ad monasterium. §. vlt. & j. de accus. qualiter & quãdo. §. pen. Nec admittitur pastoris accusatio si lupus oues comedit, & pastor nescit. j. de re iu. quãuis. Et eo ipso q̃ prælatus tacet, cõsentit. 43. dist. sit rector. & ex eo permittitur secunitas delinqnẽdi. 23. di. error. Et facilitas veniæ incentiuũ tribuit delinquendi. 23. q. 4. é iniusta. Ne ergo subditorum sãguis de prælatorum manib. requiratur, sequãtur Paulum dicentem, Mũdæ sunt manus meæ a sãguine omnium vestrũ. 43. dist. Ephesijs.

† Qua autẽ ratione prælati subditorũ excessus corrigere debẽt præscribit concil. Tri. sess. 13. de reforma. cap. 1. Act. 20.

b Nulla consuetudo.] quia nõ præscribit ꝺ̃ eps̃m in talib. j. de præscri. cum ex officij. & ꝺ̃ obedientiam similiter si curit præscriptio. j. de p̃scrip. cum nõ liceat. tamen ī præiudiciũ archidiaconi iurisdictionẽ exercere non debet j. de excess. p̃lato. capitu. 2. nisi ille esset negligens, vt hic dicit de capitulo: tunc enim posset.

c Vel appellatio.] quia a correctione nõ appellatur. j. de app. reprehensibilis. in fi. & ca. cum speciali in fi. & c. ad nostram nisi modum excedat, vt hic dicit. de hoc dictum est ī. c. proxi.

§ Glo. seq. soluit obiec. decre. & de persona. Secundò quæritur, an quilibet canonicus sit iudex. arg. negatiuè, & soluit. Tertiò obiicit contra deuolutionem iudicandi per tres rationes, quas reperit ꝺ̃ deuolutionẽ eligendi, ponit opi. Io. & sol. Hi. reci. per quæstio. an episcopus post terminum requirat capitulũ in corrigendo.]

d Per capitulum.] vel per decanum: vel per aliũ prælatũ de capitulo si consuetudo est. arg. j. de app. dilectis. de iure cõi de cã criminali cognoscere dẽt eps̃, & qui solus ordinarius est. 11. q. 1. de persona. & hoc quod dicit hic de consuetudine est, vnde dicit, consueuerit. Sed numquid in illo casu quilibet de capitulo erit iudex canonici illius, ꝺ̃ quem inquiritur? Nõ vr̃, cum quilibet eorũ sit par ei, vel forte maior illo. Dicas q̃ non; sed quilibet est iudex, z sicut est in pluribus delegatis. ī. de off. de leg. uno delegatorũ. sicut est in electionibus. ī. de off. de leg. uno delegatorũ. sicut est in electionibus. ī. de elect. quia propter. Sed quomodo deuoluit potestas iudicandi de capitulo ad eum, cum episcopus sit de ipso capitulo tanquam caput. j. de his quę sunt gà præla. sine cõsen. ca. c. nouit. & c. fco. & j. de verbo. sign. cum clerici? Præterea cũ episcopus sit de capitulo tanquam caput, vt dictum est, si omnes negligentes sunt. ergo ad ipsum episcopum non deuolutur potestas, immo ad metropolitanum; si non omnes sint negligentes: ergo apud illos tantum remanet ꝺ̃ illa potestas, sicut in paucis remanet ius eligendi propter vitium aliorum. ī. de elect. bonæ. & c. congregato. præterea si deuoluit potestas ad eps̃m. ergo vr̃ quod ille solus possit cognoscere de causis criminalibus aliorum, quod est ꝺ̃ illud. 15. q. 7. eps̃ nullius. & 86. di. si quod nerò. & j. de accu. qualiter & quãdo. ex hẽ ē q̃stio qualiter deuoluatur electio a capitulo ad episcopum. Io. And. ..

e Idem statuit concil. Tri. sess. 24. de reforma. cap. 20.

z Dicit hic Iano. quod de nullo canonico dicit, quod sit iudex, cum penes capitulum non penes singulos sit iurisdictio: sed de eis dicit pñe verba. resonantia factũ, sicut is canonicus coniudicat, sicut electio est penes capitulum & non singulos: & tamen singuli cooligunt. Io. And.

ad commonitionẽm, uel † iussionem episcopi corrigantur infra terminum competentem ab eo † præfigendum; alioquin ex tunc episcopus Deum habens præ oculis, ipsos ut animarum cura requisit, per censuram ecclesiasticam corrigere non posponat.

¶ *Si canonici sine manifesta & rationabili causa (maximè in contemptum episcopi) cessant à diuinis, episcopus cessationem non seruabit, & metropolitanus vice Papæ cognoscet: hoc dicit.*

¶ Cæterum si canonici absque manifesta & ratio

dicebat, q̃ vbicunque est eps̃ de capitulo, & ipse cum alijs est negligens deuoluitur ius eligendi vel corrigẽdi ad metropolitanũ. q̃q; non est de capitulo, & tunc deuoluitur potestas de capitulo ad eps̃m. j. de concess. præb. postulastis. Ego dico, q̃ eps̃ semper est in capitulo tãquam caput, &c. alij tanquã mẽbra. Et dico q̃ ꝺ̃ iure cõi ius eligẽdi simul p̃tinet ad capitulũ & eps̃m. de hoc dixi. ī. de elec. cũ ecclesia Vulterana, nisi ꝑ̃ consuetudo sit in ꝑ̃iũ: videlicet, q̃ solus eps̃ q̃q; cõfert beneficia, q̃q; capitulũ ecclesiæ suæ, & sic hoc transfertur ius eligẽdi de vno ad aliũ. Si verò ius cõe in ecclesia seruatur: tunc transfertur ius illorum ad archiepiscopum, & sic intelliguntur omnia iura quæ faciunt mentionẽ de tali translatione. Nec vr̃ rationem habere q̃d dicit Io. q̃ eps̃ q̃q; de tali capitulo sit: q̃q; nõ. q̃q; tñ eps̃ interest electionib. nõ tãquam eps̃, sed tãquã canonicus: & est specialis consuetudo in quibusdam ecclesijs, in quib. eps̃ retinet ius canoniæ, & præter reditus suos percipit aliquid de capitulo: & tunc est in electionib. tanquam canonicus: & sic intelligitur illa decre. postulastis. & tunc similiter transfertur potestas ad ipsum eps̃m, nisi malitiam adhibeat vt dicit tibi. Hoc est uerũ circa collationem beneficiorum, sed cum episcopus est negligens in correctione subditorum, non deuoluitur ius corrigendi vel puniendi ad capitulum, sed potius ad archiep̃m. 9. q. 3. cum simus: quia iurisdictio talis principaliter spectat ad eps̃m, licet de consilio eorum & interũ præsentia debeat hoc facere. 3. 15. q. 7. eps̃ nullius. & 50. di. si quid verò. Sed cum ius corrigendi pertinet ad capitulũ in ecclesia cathedrali de ꝺ̃suetudine, ut hic dicit: cũ ipsi de capitulo sunt negligentes, ius transfertur ad eps̃m: ut hic habes expręsse, & eps̃ postea nihilominus de consilio eorundem debet corrigere: quia licet perdiderint ius corrigendi, nõ perdiderũt ius cõe, quo debent cum eps̃o in talibus interesse simile. ī. de elec. ne pro defectu. quia licet perdant per negligentiã ius eligendi actiue, non tñ perdunt passiuè. ī. de elec. ne pro defectu. & si omnes in causa correctionis sunt, tunc non procederet episcopus cum eis. Ber.

CAETERVM. Iste §. loquitur de cessatione a diuinis pro qua vide c. fi. canononici. & c. quamuis. eo. tit. lib. 6. Abb.

CASVS. in §. isto dr̃ quod si canonici absq; manifesta & rationabili causa, in contemptum episcopi cessauerint a diuinis, episcopus nihilominus celebret in ecclesia cathedrali. & metropolitanus tanquam delegatus papę super hoc ad querelam episcopi cognita veritate eos taliter corrigat, quod metu pœnæ talia de cætero non præsumantur. In fine dicit, quod prælati ecclesiarum hoc seruantes ad quæstum pecuniæ, vel gratiam alium non conuertant, sed diligenter obseruent si canonicam voluerint effugere ultionem. Nota quod prælatus tenetur corrigere subditos, alias imputabitur ei. Item a correctione non appellatur,

† & † alle. eps̃o.

z Nisi contra hoc præscripserit. de consue. ca. 2. li. 6. Io. An.

Iturr, nisi modus excedatur. Item consuetudo dat iurisdictionem in excessibus corrigendis. Item hic est casus in quo metropolitanus est iudex subditorum suffraganeorum, sed non iure metropolitico, sed auctoritate huius constitutionis.

[Gl. seq. no. alleg. vnam concor. sig. cõtrariũ vnum, & obijcit & soluit.]

a Cessauerint à diuinis.] vr q̃ solicanonici pũt suspendere ecclesiam interdicto cum subest cã, cũ ét solus decanus hoc possit. ī. de app. dilectis. & sic est 9. ī. de his quæ fi. à ma. par. c. quæsiuit. vbi dr q̃ requiritur consensus epi & canonicorum. Ité vr quòd capitulũ non possit suspendere ecclesiã: qa sic seipsos supponerent interdicto. quod esse nõ põt, q̃ qs suspendat seipsum: quia in ꝓprio facto iudicet esse non pũt, nec pũt sibi dicere legẽ, nec sibi pũt imperare. 21. dist. nunc aũt. & ff. de arbit. l. pẽ. qd concedit Ioã. Sed ꝙ credo, si capitulũ de ꝛitudine hoc hẽt, bene pt ecclesiã suspendere interdicto: nec dicuntur seipsos suspendere vel interdicere: sed ecclesiam interdicunt vt diuinũ officium nõ fiat in ecclesia ꝓp delictũ alicuius seu aliquorum, & in ecclesia ipsi celebrent: quia seipsos non interdicunt, nec eos eadem ratione posset interdicere ecclesiã suam cathedralẽ: quia interdiceret seipsum; Sed põt sicut hoc sæpe contingit de facto: sæpe. n. propter factum ciuium interdicit ecclesiam, & episcopus cessat ibi a diuinis, sed in alijs ecclesijs non cessat.

† De hoc tra ctat. ī. de pẽ nis. ca. licet, vbi vi leas.

[Gl. seq. primo recip. pr q. qualis sit iurisdictio. Secundò quærit, & obijcit & sol. & ꝙ onit opi. Ioan. quam reprobat. Tertiò obijcit de. si clericus, & soluit & circa hoc interserit incidentem qõnem, quam soluit.]

b Super hoc delegatus.] sic ī. de hæ. 2. ad abolendã. in fin. Et sic delegatus datus. non enim posset dici illa iurisdictio delegata, cũ nõ expirat morte delegãtis re integra, n. c etiam expirat tẽpore: est ergo ordinaria, vel quasi, auctoritate huius canonis archiepo concessa à sede Apostolica. simi. ī. de transl. inter corporalia ver. q. vt hoc possent ex canone, &c. & est specialis casus in quo metropolitanus habet iurisdictionẽ in subditos suorum suffraganeorũ. Sed quare eps non corrigit excessus istorũ in casu isto sicut in alijs, vt ī. dicit. Ratio reddi potest. quia cum iste excessus sit in persona episcopi cõmissus, i fiue in odium suũ, ei facta est iniuria. & nemo iniuriam propriam vindicare debet auctoritate ꝓpria. 23. q. 4. inter querelas. & q. 5. de occidendis. & iudex de facto suo esse non debet. 4. q. 4. c. 1. Io. assignauit aliam rationem, scilicet q̃ episcopus solus non potest punire aliquos, sed cum canonicis ecclesiæ. 15. q. 7. episcopus nullius. & 86. di. si quid verò. & sic sequeretur quod ipsi canonici essent rei & iudices. hęc non videtur ratio sufficiens: quia si canonici alias excederent omnes, episcopus benè posset per se corrigere & punire illos, & sibi imputent: quia per delictum suum priuati sunt illo iure tunc. similis inf. de verb. sig. abbate. in fi. si episcopus solus non posset corrigere illos cum omnes excedunt, iam viderentur habere priuilegium delinquendi, & sic remanerent in delicto suo, quod absurdum esset. Sed quare non tractatur causa ista coram arbitris, cũ canon dicat, quòd si episcop⁹ habeat causam cũ clerico suo, corã arbitris debet tractari. 11. q. 1. si clericus aduersus. sed illud ca. loquitur de ciuilibus causis. Sed in casu illius c. si clericus nollet eligere cõmuniter arbitros, quis compellet ipsum? episcopus non, quia non est iudex in causa sua: archiepiscopus non, quia non habet iurisdictionem in eum, nisi in certis casibus. ī. eo. pastoralis. & iste non est de illis: quid erit? Credo quòd licet causa sit episcopi, ipse episcopus potest illum compellere vt arbitros eligat cum eo. ī. de app. secundò requiris. §. 1. & c. cum speciali. & ī. de offi. dele. suspicionis. 1. sed in casu istius capituli iõ non eliguntur arbitri, quia sic placuit Papæ, vt dicit Io. imò ratio alia melior potest assignari: hic enim in iniuriam & contẽptũ episcopi suspẽdit ecclesia; & sic est causa criminalis, qa hic agit episcopus de iniuria sibi irrogata & de causa criminali arbitri cognoscere nõ possũt, nec de liberali nec matrimoniali. ī. de in integ. rest. causa. §. ult. ff. de arb. nõ dr̃stiguem⁹. §. Iulianus, & §. d liberali. c Metu pœnæ. ſ. hic enim ferro abscindẽda sunt vulnera, quæ tormentorum non sentiunt disciplinam. 82. dist. plurimos. in fi. & 16. q. 1. in canonib. & ī. de eleccum in cunctis §. vlt. & vt alij etiam pœnam similem pertimescant, & teneantur ff. de pę. cap. talium. §. famosos. & 2. q. 7. qua propter. & ī. de sta. re. ea quæ §. 1. iuxta illud Horat. j in epistolis.

† Cap. 9. & ca. 2. eo tit. in 4. compil.

† Ad intelligẽtiã huius c. vide q. copiosè scribit Ludouicus Gomez. Regula cancellarię de idiomate. vbi plurima tradit de linguarum similitudine & diuersitate huc spectantia.

1 Textus dicit maxime in cõtẽptũ, epi, vñ dicit Inn. q̃ si placuerit Papę, & sufficit sic scriptũ esse potuit esse motiuũ. q. a cã capitulũ ardua, vñ insurgeret perplexitas, & q̃ ꝓp arduitatẽ req rẽdũ eẽt ꝓlixũ capituli ꝓp suspicionẽ ꝓlixi nõ dẽrct. Item fin Host. vt auferat scandalum. de ꝑscripti. c. 2. Ioa. And.

nabili causa (maxime in contemptum episcopi) cessauerint a a diuinis, episcopus si voluerit, nihilominus celebret in ecclesia cathedrali & metropolitanus ad querelã ipsius, tanquam super hoc delegatus b à nobis, taliter eos per censuram ecclesiasticam cognita veritate castiget, quod metu pœnæ c talia de cætero non præsumant.

¶ *Prælatus in impositione pœna cauere debet à quæstu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. hoc dicit vsque ad finem.*

¶ Prouideant itaque diligenter ecclesiarum prælati, vt hoc salutare statutum, ad quæstum † pecuniæ, vel grauamen aliud non conuertant, sed illud studiosè ac fidel ter exequãtur, & si canonicã velint effugere vltionem, quoniam super his sedes Apostolica auctore Dño attentissimè vigilabit.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Cum in ciuitate vel diœcesi sunt populi diuersarum linguarum, episcopus debet prouidere eis per viros idoneos qui secundum varietatem linguarum officia eis celebrent, & sacramenta ministrent. Et si vrgens est necessitas, constituet sibi vicarium pontificem illius, linguæ, non tamen propter hoc eadem diœcesis debet habere duos episcopos.*

CAP. XIIII.

QVoniam † in plerisque partibus infra eandem ciuitatem atque

† De pœnis. ī. de pœnis. Cum.

tri, quia sic placuit Papæ, vt dicit Io. imò ratio alia melior potest assignari: hic enim in iniuriam & contẽptũ episcopi suspẽdit ecclesia; & sic est causa criminalis, qa hic agit episcopus de iniuria sibi irrogata & de causa criminali arbitri cognoscere nõ possũt, nec de liberali nec matrimoniali. ī. de in integ. rest. causa. §. ult. ff. de arb. nõ dr̃stiguem⁹. §. Iulianus, & §. d liberali. c Metu pœnæ. ſ. hic enim ferro abscindẽda sunt vulnera, quæ tormentorum non sentiunt disciplinam. 82. dist. plurimos. in fi. & 16. q. 1. in canonib. & ī. de eleccum in cunctis §. vlt. & vt alij etiam pœnam similem pertimescant, & teneantur ff. de pę. cap. talium. §. famosos. & 2. q. 7. qua propter. & ī. de sta. re. ea quæ §. 1. iuxta illud Horat. j in epistolis.

Oderunt peccare boni virtutis amore:
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

QVoniam.] Sunt duo dicta principalia. Secundum: ibi: Prohibemus, Abbas.

CASVS. In multis partibus intra vnam diœcesim vel ciuitatem permixti sunt populi diuersarum linguarum, qui sub vna fide varios habent ritus & mores: statuit cõcilium, quòd episcopi huiusmodi ciuitatũ eligant viros idoneos, qui ſm diuersitatem linguarũ, diuina illis officia celebrent, & ecclesiastica sacramenta ministrent, instrũendo eos verbo & exemplo: præterea prohibet concilium quòd vna ciuitas nõ habeat plures episcopos tanquam vnum corpus habens plura capita quasi mõstrũ. Sed si necessitas ꝓpter cãs prædictas postulauerit, eps loci catholicum præsulem nationibus illis conformẽ constituat sibi vicariũ. q sit ei per oia obediẽs & subiectus: & si aliquis alter se ingerat, nouerit se excõicatũ: & si non resipuerit, ab omni ecclesiastico ministerio deponatur, adhibito (si ne-

ceſsè fuerit) auxilio brachij ſæcularis. Not. quòd vna quæque ciuitas vnum tantum debet habere pontificē. Item eccleſia inuocare poteſt & debet auxiliū ſeculare, ſi neceſſe fuerit.

a Prouideant.] ſuis expenſis. ¶. c. proximo.

b Monſtrum.] ff. de ſtatu ho. nō] ſunt liberi. fin. C. de poſth. hære. inſti. quod certarum. in fi. & ff. de verb. ſign. quæret aliquis. quia vnus cīuium debet eſſe imperator, & ſinguli epi per ſingulas diœceſes. 7. q. 1. in apibus.

c Neceſſitas.] diſpenſatiuè dictū eſt hoc propter neceſſitatem, vt hæc litera probat. & 7. q. 1. non autem ſ. de renunc. ad ſupplicationem & iſte pontifex ſubiectus eſt diœceſino ratione officij r quod exercet in eius diœceſi tanquam vicarius, vt ſequens litera dicit: ſecus in illa decr. ad ſupplicationem.

r Dicit Inno. cuius ratione dēat ſubeſſe diœceſino; ſecꝰ ſi aliàs vocatur ad ſupplēdū defectū ſuū. 7. q. 1. pōtifices. Ioan. And.

[Glo. ſeq. quærit, arg. & ſoluit.]

d Vicarium.] & tū habebit iſte vicarius ordinariam iuriſdictionē s ſiue poteſtatem. ſ. de offi. archi. ad hoc. & 25. di. pleſtis. vbi archidiaconus eſt vicarius epi, & tū iuriſdictio ſua ordinaria, eſt perpetua. ſic vī quod aliquis qui non eſt archiepꝰ, pōt hīe ſuffraganeum. ſic hī archiepiſcopus qñque eſt ſubditus epiſcopo. ī. de renunc. ad ſupplicationē. Sed a quo conſecrabit iſte epiſcopus? Rñdeo, à ſuo epiſcopo, non a metropolitano, cum ei non ſubſit. ī. eod. paſtoralis. adiunctis ſibi duobus vicinis epiſcopis qa aliter conſecrari non dēt. 66. diſt. porrò. & ſup. de tempo. ord. ſi archiepiſcopus. & c. nec epiſcopi. & illi tenentur venire ad aduocationē illius: quia ſibi inuicem mutuum conſilium & auxilium exhibere tenentur. inf. de treuga & pace. c. 1. & 11. quæſt. 3. cura.

† al. ita diuerſa habēs capit à quaſi, &c.

† præſcripcis.

s Dicit Hoſ. inter illos q ſunt ſuæ linguæ. Io. And.

diœceſim, permixti ſunt populi diuerſarum linguarum, habētes ſub vna fide† varios ritꝰ & mores: diſtrictè præcipimus, vt pontifices huiuſmodi ciuitatum ſiue diœceſium, prouideant a viros idoneos, qui ſecundum diuerſitates rituum & linguarum, diuina illis officia celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos verbo pariter & exemplo.

¶ Prohibemus autem omnino, ne vna eademque ciuitas ſiue diœceſis, diuerſos pontifices habeat, tanquam vnum corpus diuerſa † capita quaſi mōſtrum b.

¶ Sed ſi propter prædictas † cauſas vrgens neceſſitas c poſtulauerit, pōtifex loci catholicum præſulem nationibus illis cōformem, prouida deliberatione conſtituat ſibi vicarium d in prædictis, qui ei per omnia ſit obediens & ſubiectus. Vnde ſi quis aliter ſe ingeſſerit, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum: e & ſi nec ſic reſipuerit, ab omni miniſterio eccleſiaſtico deponendum: adhibito (ſi neceſſe fuerit) brachio ſæculari f ad tantam inſolentiam † repellendam.

† Idē roborauit cōcil. Trid. ſeſſ. 5. c. 2. ſub rubrica de reformat. & ſeſſ. 24. de reformat. c. 2. cōcordat cōcil. Carthag. 4. cap. 20. & concil. Rhemen. 6.

† inſolentiā.

b Monſtrum.] ff. de ſtatu ho. nō] ſunt liberi. fin. C. de poſth. hære. inſti. quod certarum. in fi. & ff. de verb. ſign. quæret aliquis. quia vnus cīuium debet eſſe imperator, & ſinguli epi per ſingulas diœceſes. 7. q. 1. in apibus.

c Neceſſitas.] diſpenſatiuè dictū eſt hoc propter neceſſitatem, vt hæc litera probat. & 7. q. 1. non autem ſ. de renunc. ad ſupplicationem & iſte pontifex ſubiectus eſt diœceſino ratione officij r quod exercet in eius diœceſi tanquam vicarius, vt ſequens litera dicit: ſecus in illa decr. ad ſupplicationem.

[Glo. ſeq. quærit, arg. & ſoluit.]

d Vicarium.] & tū habebit iſte vicarius ordinariam iuriſdictionē s ſiue poteſtatem. ſ. de offi. archi. ad hoc. & 25. di. pleſtis. vbi archidiaconus eſt vicarius epi, & tū iuriſdictio ſua ordinaria, eſt perpetua. ſic vī quod aliquis qui non eſt archiepꝰ, pōt hīe ſuffraganeum. ſic hī archiepiſcopus qñque eſt ſubditus epiſcopo. ī. de renunc. ad ſupplicationē. Sed a quo conſecrabit iſte epiſcopus? Rñdeo, à ſuo epiſcopo, non a metropolitano, cum ei non ſubſit. ī. eod. paſtoralis. adiunctis ſibi duobus vicinis epiſcopis qa aliter conſecrari non dēt. 66. diſt. porrò. & ſup. de tempo. ord. ſi archiepiſcopus. & c. nec epiſcopi. & illi tenentur venire ad aduocationē illius: quia ſibi inuicem mutuum conſilium & auxilium exhibere tenentur. inf. de treuga & pace. c. 1. & 11. quæſt. 3. cura.

† al. ita diuerſa habēs capit à quaſi, &c.

† præſcripcis.

s Dicit Hoſ. inter illos q ſunt ſuæ linguæ. Io. And.

e Mucrone percuſſum.] & ita eſt canon latæ ſententiæ: ſicut ille 27. q. 4. ſi quis ſuadente. ſicut & ille ī. de elect. cum in cunctis. & cap. quiſquis. vbi ipſo iure ſunt ſuſpenſi.

f Brachio ſeculari.] ſic ī. eod. cap. 1. & 17. diſt. nec licuit. & 23. q. 5. principes alias autem niſi clericus ſit incorrigibilis, non eſt implorandum brachium ſeculare. 3. & etiam depoſitum non poteſt laicus punire, niſi ſit incorrigibilis. ¶. de iud. cum non ab homine. & 81. diſt. dictum. niſi in crimine falſi. infra de cri. fal. ad falſariorum. & ita vbicunque deficit eccleſiaſtica poteſtas, recurrendum eſt ad auxilium ſeculare. 11. q. 1. petimus & 23. q. 5. de ligaribus & ſic vna poteſtas per aliam iuuatur. 96. d. cum ad verum. & c. ventum eſt. 1. q. 1. Bernardus.

¶ Idem in eodem. †

¶ Epiſcopi qui per ſe non poſſunt, tenentur aſſumere idoneos, qui ſuppleant ſuo loco, quo ad prædicationes viſitationes, & confeſſionum auditiones, & vt poſſint epiſcopi reperire tales, præcipit in eccleſiis cathedralibus & collegiatis tales inſtitui.

† Cap. 1. & ca. 3. eo. tit. 4. cōpilatione.

CAP. XV.

INter cætera, quæ ad ſalutem ſpectant populi Chriſtiani, pabulum verbi Dei pmaximè ſibi noſcitur eſſe neceſſarium; quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpirituali cibo nutritur; eo quod non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

¶ Vnde † cum ſæpe contingat, q epiſcopi ꝓpter occupationes multiplices, vel inualitudines corporales, aut hoſtiles ſcurſus, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis re, pbandum eſt omnino, nec de cætero tolerandū) per ſeipſos g non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maximè per amplas diœceſes & effuſas: generali conſtitutione ſancimus, vt epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis h officium ſalubriter exequendum

Math. 4. Luc. 4. Deut. 8.

† Idē roborauit cōcil. Trid. ſeſſ. 5. c. 2. ſub rubrica de reformat. & ſeſſ. 24. de reformat. c. 2. cōcordat cōcil. Carthag. 4. cap. 20. & concil. Rhemen. 6.

g Per ſe ipſos non ſufficiunt.] & ideo cum alijs onera ſua partiri debent. ī. de præſump. mandata. & ī. de offi. archipreſ. vt ſingulæ.

h Prædicationis officium.] quod primilegiatum eſt. ī. de ſta. re. quòd Dei timorē, nec tñ poteſt aliquis prædicare niſi mittatur 4 auctoritate eorum, vel Apoſtolicæ ſedis. ī. de hær. excommunicamus. § quia vero.

4 Concilio Lateranen. ſub Leone x. ſeſſ. 11. in prin. & Cōcil. Trid. prime ciuitā,

ADDITIO. Contrarium ſignificauerunt q adm ī. de offi. deleg. c. vlt. ſed non eſt contra: quia ibi loquitur in

tur in delegato qui officium prædicationis sibi iniunctum committere non potest. hic loquitur in ordinario cuius officium latius patet.

a Necessaria subministrent.] sicut legatus principis cum mittitur in quincū, de reb. fisci vel imperatoris viuere dēt in auth. vt nulli iud. §. nulli coll. 9. & in auth. de mā. prin. §. illud tñ, coll. 3. licet secus faciēt legati dñi Papę, ℣. de præscr. accedentes. & de censib. cum instantia. & c. procuratores.

COnquerēte.] In prima parte petitio & cōtestatio. In secunda satisfacit, Nos autem. Abbas. CASVS. Procurator monasterij sancti Benedicti mōtis Subasij cōquerebat ꝙ eps de Assisio diœcesanus ipsius nō cōtentus iuribus epalibus in ecclesijs & capellis ipsius monasterij, quæ dēt habere à quibusdā ecclesijs exigebat ꝓcurationes, q̄ ad eas præstandas non sufficiebāt: Vñ petebat ꝓcurator ipsi⁹ monasterij. ꝙ eps specificaret illa quæ ꝓpetebāt ei dē i eisdē ecclesijs rōne iuris epalis, q̄busdā uerò specificatis lis fuit legitimè ꝓtestata. Dñs Papa visis & intellectis ꝓbationi⁹ & rōnib. vtriusque partis, decreuit ꝙ eps hēat canonicā obedientiā, subiectionē, & reuerentiā, & alia, q̄ in litera enumerant, in ecclesijs, seu capellis diœcesis ipsius ad monasterium ipsū spectantibus ita ꝙ cū ad ecclesias illas visitādas accesserit, non plus requirat ab illis ecclesijs nomine ꝓcurationis, nisi quantum ei poterunt exhibere, pensatis facultatib. earundem ne amplius aggrauentur in procuratoribus, q̄ cæteræ capellæ eiusdem diœc. & iſtius iurib. in prædictis ecclesiis episcopus sit contentus, nec amplius exigat præter moderatū auxiliū, quòd iuxta formā Lateran. cōcilii duxerit postulādū, si manifesta & rōnabilis cā exiterit. Nō. quòd gñalitas specificāda est. Itē procuratio q̄ dētur rōne visitationis, ℞ facultates ecclesiæ dēt dari. Item non amplius dēt exigi ab vna ecclesia, quàm exigatur ab aliis, in procurationibus faciēdis, & eodem iure quantum ad hoc ecclesiæ censeri debent.

[Glos. seq. recitat per q. ad quid valet specificatio. Secundò obijcit, quòd sine specificatione procedat petitio, & solvit.]

assumant, potentes in opere & sermone: qui plebes sibi commissas vice ipsorum (cum per se ijdem ne quiuerint) solicitè visitantes, eas verbo ædificent & exemplo: quibus ipsi cum indiguerint, congruè necessaria [a] subministrent: † ne pro necessariorum defectu, compellantur desistere ab incœpto.

¶ Vnde præcipimus tā in cathedralibus, quàm in aliis conuentualib. ecclesiis, viros idoneos ordinari, quos episcopi possint coadiutores & cooperatores habere non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentiis iniungendis, ac cęteris, quæ ad salutem pertinent animarum: Si quis autem hoc adimplere neglexerit, districtæ subiaceat vltioni.

¶ Honorius tertius episcopo Assisinatiñ.

¶ Episcopus in ecclesijs diœcesis sua debet esse contentus iuribus episcopalibus: & quæ sint iura episcopalia, declarat.

CAP. XVI.

COnquerente œconomo monasterij sancti Benedicti montis Subasij nobis innotuit, quòd tu iuribus episcopalibus non contentus, quæ in ecclesiis, seu capellis eiusdem monasterij debes habere, à quibusdam earum procurationem exigis: quas ad dandam procurationem minimè sufficere ponebat: petens ut specificares [b] quæ tibi ratione iuris episcopalis competerent in eisdem: quorum † quibusdam specificatis, lis fuit legitimè contestata.

¶ Nos autem inspectis probationibus, & quæ ab vtraque parte fuere proposita, intellectis, Decreuimus, vt in ecclesiis seu capellis tuæ diœcesis ad monasterium ipsum spectantibus, habeas canonicam [c] obedientiam, subiectionem & reuerētiam, institutionem, & destitutionem, correctionem & reformationem, accensuram ecclesiasticam, iurisdictionē [d] quoque causarum omnium, ad forū ecclesiasticam de iure spectātium, pœnitentias, [e] & sacrorum omniū, quæ ab episcopo sunt recipiēda, collationem synodum & synodatici † seu cathedratici nomine duos solidos, [f] quos monasterii sancti Benedicti montis Subasii nobis innotuit, quòd tu iuribus episcopalibus non contentus, quæ in ecclesiis, seu capellis eiusdem monasterii debes habere, à quibusdam earum procurationem exigis: quas ad dandam procurationem minimè sufficere ponebat: petens ut specificares [b] quæ tibi ratione iuris episcopalis competerent in eisdem: quorum † quibusdam specificatis, lis fuit legitimè contestata.

¶ Nos autem inspectis probationibus, & quæ ab vtraque parte fuere proposita, intellectis, Decreuimus, vt in ecclesiis seu capellis tuæ diœcesis ad monasterium ipsum spectantibus, habeas canonicam [c] obedientiam, subiectionem & reuerētiam, institutionem, & destitutionem, correctionem & reformationem, accensuram ecclesiasticam, iurisdictionē [d] quoque causarum omnium, ad forū ecclesiasticam de iure spectātium, pœnitentias, [e] & sacrorum omniū, quæ ab episcopo sunt recipiēda, collationem synodum & synodatici † seu cathedratici nomine duos solidos, [f] quos

b Specificares.] per talem specificationem præcauditur via in posterum litigandi, & lites diminuuntur: quod debet facere iudex. C. de iud. l. properandum. ff. si cer. pet. quidā. ℣. de do. & contu. fine m. & c. venerabilis. vt sciat qd dēat præstare reus & actor, ac recipere si obtineat, ne post sententiam alia contentio oriat. arg. ℣. de verb. sig. cū olim. & melius c. cum inter vos. Et iudex debet materiā discordiæ amputare. in authen. de man. prin. §. demum. & §. si tibi quoq; coll. 3. imò & iudex primo loco si pōt partes ad concordiam reuocauit. 90. di. studendum. & 5. q. 1. si primates. & 23. q. vlt. siqs mēbrorū, & ℣. de transact. c. vlt. & ff. de no. op. nunc. l. 1. §. cum potest. Sed vī ꝙ sufficeret dixisse; peto iura episcopalia in capellis, quia vniuersalis petitio est illa, & in talibus non requiritur specificatio, sicut peto rōnem administrationis. ℣. de testi. spol. cum ad sedem. & ℣. de don. inter dilectos. & ℣. d rel. do. constitutus. 1 Satis posset admitti talis libellus, cum proponatur pro vniuersitate, nec compellit quis specificare, nisi quis velit ad cautelam: cum certum sit quæ sint iura episcopalia, sed valet etiā actori, vt sententia magis sit certa. Imò ꝙ hic decre. credo ꝙ specificāda sunt iura episcopalia: & si non specificent i libello intelligitur de his q̄ hic enumerantur ꝙ dōm Papam, & de his non poterit q̄ referri, cum sint expressa i iure. In alijs aūt singularib. iudicijs specificatio fieri debet. ℣. de lib. obla. c. pen. & vlt. vbi de hoc.

c Canonicam.] hic bene specificantur iura episcopalia, & est vtile quòd in sententia apponatur, ne aliqua postea dubitatio oriatur. arg. ℣. de ver. sig. cum inter.

d Iurisdōnē.] nā iudex ordinarius est episcopus i sua diœcesi, tam monachorū q̄ aliorū. 11. q. 1. de personæ.

e Pœnitentias.] publicas & aliorum maiorum criminum. inf. de excess. prælatorum accidentibus.

f Duos solidos.] duos solidos petere potest episcopus à qualibet ecclesia suæ diœcesis nomine cathedratici, præterquam à monasteriis. 10. q. 3. inter cætera. Et appellatur cathedraticū, quia pro homine cathedræ datur. 10. q. 3. placuit. quandoque appellatur synodaticū, quia

¶ Adde de hoc, & qd Hilarium habere dēt, per Docto. in l. iurisperitos. ff. de excusatio. & in clem. cū ab omni. de vi. & hon. cler.

† In vno manuscripto ita: quorum quibusdam aūt iuribus specificatis hincinde fuit sup præmissis lis legitimè cōtestata. In alio ita: quorum q̄busdā specificatis lis fuit sic legitimè contestata.

1 Adde de hoc in l. Titia. & ibi Bar. ff. de le. 2. & in l. rel appellatione. ff. de verbo. sig.

† Synodatici & cathedratici noīe quid intelligat, copiosè explicat Gratianus 10. q. 3. per totū. adde archi. c. 1. de præb. lib. 6.

quia in synodo datur. ℣. de cens. olim. & isti duo solidi dabuntur secundùm æstimationem illius monetę, cui antiquitus & ab initio solui consueuit, nisi circa solutionem minoris monetæ, quæ modò est in vsu, sit præscriptum ut in prędicta decre. olim. siue sit maior moneta ut usu, siue sit minor. ℣. de cen. cum canonicis & c. prædicto olim.

[Gl. seq. signat cõtrarium. remittit & soluit.]

quartam decimationũ [a] & mortuariorum, [b] visitationem quoque annuam: [c] ita quòd cũ ad eas visitãdas [d] accesseris, non amplius procurationis noie requiras ab eis, nisi quantum (pensatis facultatibus [e] earundẽ) moderatè poterũt exhibere, ne † plus cæteris [f] capellis eiusdem diœcesis in ꝓcurationibus onerentur; & infra. Tu aũt his iurib. in prædictis ecclesiis contẽtus existens, non amplius ab eis exigas, præter moderatum auxilium, quod iuxta formã Lateran. concilij, & si manifesta, & rõnabilis cã extiterit, cũ charitate postulandum, sicut ab aliis ecclesiis eiusdem diœcesis, pro necessitate temporis sustinemus.

¶ Idem abbati & conuentui S. Remigii.

¶ *Episcopus visitans monasterium non introducat sæculares, sed duos aut tres canonicos suos cum aliquibus religiosis.*

ni iure cum alijs capellis subsint, eodem iure debeãt conferri. 12. q. 2. cognouimus. & ℣. de decimis. cum in tua. & dignum est vt qui similem cum alijs suscipiunt vitam, similem sentiãt in legib. disciplinam. ℣. de sta. reg. recollentes, quia nec debet alijs heri remissio, alijs aũt tribulatio. 25. q. 1. c. ideo. §. is ita. circa finem.

CAP. XVII.

VT iuxtà: & infra. Attendẽtes igitur quòd indecens est vt Rhemen. archiepiscopo, i monasterio vestro visitationis officiũ exercente, sæculares [h] † intersint, per quos possit in claustro dissolutionis materia prouenire.

¶ Firmiter inhibemus, vt nullos de cætero sæculares in capitulũ (nisi duo vel tres de canonicis ecclesiæ [i] fuę, in decenti habitu, [k] aliis † quos † expedire viderit religiosis adiũctis) [l] secum visitationis tempore introducat. †

¶ Idem episcopo Baioc. & archidiacono Rothom.

¶ *Lex diuersa & lex iurisdictionis sunt diuersæ. vnde res iudicata in vna, non obstat agenti in alia.*

CAP. XVIII.

DIlectus filius abbas monasterii Rothomagen. nobis exposuit,

---

† al. nec.

* Imò de iure: non. n. dr hic ꝙ perceptio decimarum spectet ad epm sed quòd de decimis perceptis ab ecclesia, recipit quartã partẽ: quod de iure est. ℣. ie præscrip. de quarta. secũdum Abb. Ioan. And.

a Decimationũ.] sed vr quòd pceptio decimarũ de iure cõi ptineat ad paro. hiales ecclesias tũ. ℣. de decim. cum in tua. & c. ꝓcedenti. Sed ꝺ vr ℣. de decim. dudũ. vbi eps decimas petebat iure cõi debitas sibi solui, & obtinuit. & de hac quarta hẽs 10. q. 3. vnio. & 12. q. 2. Vulteranæ, & c. nolis. & c. concessio. Quid iuris sit de hoc dicet. ℣. de decimis, cũ cõgrat. hãc quartam de cõsuetudine episcopus percipiebat.

b Mortuariorum.] quandoq; tamen est tertia, quandoque quarta, quandoque medietas ℣. de pul. certificati. & c. 1. & 2. & dicitur mortuarium, quod quis relinquit pro aia sua in morte. de istis habes. ℣. de test. officij. & c. requisisti. & hãc quartam percipiebat episcopus ex cõsuetudine: & ideo super his dual us quartis necessaria fuit prolatio. sed non superioribus episcopalibus, quæ ipso iure debebantur. sed ista quarta mortuariorum potius pertinet ad ius episcopale, vt in prædicta. officij & c. requisisti.

[Glossa sequens recit. per oblectionem & solutionem.]

c Annuam.] sic semel tm̃ in anno põt eps visitare ecclesias. 10. q. 1. decernimus. & c. epm. & c. placuit. alibi dicitur a quòd bis in anno ℣. de cens. cum venerabilis. & ℣. de hæret. excõicamus. §. adijcimus. alibi et dicitur, quòd visitabit quoties necessitas fuerit. 10. q. 1. regenda. 18. q. 2. non semel.

d Visitandas.] hoc est ordinarium, vt semel tantum in anno visitet. si tamen fuerit necessitas, põt pluries visitare. supra de offi. arch. mandamus, quia necessitas legem non habet. de consec. dist. 1. cum. & sili imputent clerici, qui tales se reddunt vt toues debeant visitari.

e Facultatib.] iuxta facultates faciendi sunt sumptus ℣. de cens. c. cum nuper. & c. sopitæ. ne longi tẽporis victum breuis hora consumat. ℣. de cens. cum Apostolus. & ne ad exterminationem extremæ virtutis ecclesiæ perducantur. 10. q. 1. vnus autem. & c. illud.

f Cæteris.] quia cum ipsi episcopo eodem comunis

---

g Lateran. 3 concilij:] ℣. de cens. cũ Apostolus.

V Tiuxta.] Prę mittit motiuũ ꝓhibitionis. Sedò prohibet i. i, Firmiter. Abb. Sic.

CASVS. Præcipit hic Papa quòd cum prælati exercent officiũ visitationis, sæculares secũ nõ hẽant, per quos possit in claustris dissolutionis materia ꝓcurire sed duos vl tres de canonicis suis hẽat episcopus in decẽti habitu, adiunctis sibi aliquot religiosis. No. q. in visitationibus quas epi faciunt, nõ debent interesse sęculares, sed potius regulares.

h Sęculares.] quia etiam cohabitare & cõiungi nõ pñt qb. studia sunt diuersa 16. q. 7. in noua. & oppidò laici ifi sint clericis 2. q. 7. laicos, & sine strepitu iudiciorũ talia fieri dent ℣. de accu. olim. 4 ad cleri os sęculares rãtum refertur qd dicit, sęculares, quia de laicis non est dubiũ, quia in talib. interesse non debent vel de facto ducebant laicos.

i Ecclesiæ.] cum quibus hoc facere debet 86. dist. si quid vero 15. q. 7. episcopus nullus. ℣. de accu. qualiter & quando.

K Habitu.] infra de vi. & honest. cleri. clerici. 21. q. 4. per totum.

l Adiunctis.] qui sunt in huiusmodi officijs exercitati. ℣. de sta. reg. quod in singulis.

DIlectus.] In prima ponitur partis conquæstio. In secunda Papæ promissio. ibi, Cum igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Inter abbatem monasterij Rothomagen. ex vna parte, & episcopum Veneten. ex altera, quæstio super quibusdam quæstionib. vertebat. dicebat abbas, quod tertia pars emendarum. quas homines quandoque parochiarum pro suis excessibus soluere compelluntur, ad suum spectat monasterium ab antiquo, & quòd orta quæstione ecclesiastica inter homines dictarum parochiarum, citatio pertinebat ad ipsum allatum, sed examinatio & decisio quæstionis ad episcopum Veneten. & ad ipsum abbatem communiter pertinebant. Sed episcopus super his & super emendis inquietabat abbatem: super his de consensu partium literæ fuerunt impetratæ à domino Innocen. ad

---

3 Hoc fuit concil. Laterã. sub Alex. iij. & quod hic citat hĩ ibi tit. de elect. Summi Pont. c. 4.

† al. ita: sæculares interfint personę.

† al. ita: virir alijs. al. ita, vel alijs.

† in vetustioribus exẽplaribus legitur, quot.

† Adde ꝙ talis introducẽs dẽt illorum vel cõsilia. l. qd tñ & ibi Bar. ff. si arbiter. ff. de arb.

4 Et qa visitator inquirit de his q̃ secreto nunciãtur, & sic sunt corrigẽda secretò. 2. q. 2. si peccauerit. Ioã. And.

ſtos iudices; per quas mandatur eisdē, vt auditis hinc & inde propoſitis, cauſam ſufficienter inſtructā remit terent ad Apoſ. eidem, coram quibus dictus epūs proceſſum iſtorum iudicū impediebat, occaſione cuiuſdā ſententiæ late ſuper quibuſdam eccleſijs, quo ad legē diecesanā pro ipſo epō.

ſed quia iudices non procedebāt, ſupplicauit præfatus abbas dño Papæ Honorio, vt cum citatio cauſarū, examinatio, deciſio & emendæ ad legē iuriſdictionis pertinent, occaſione ſētiæ ſuprādictę non permitteret impediri proceſſum iudicū prędictorū: ſuper his ſcribit Honorius prędictis iudicibus, mādans q̄ cū prędicta de lege iuriſdictionis exiſtant, quatenus non obſtante huiuſmodi ſententia, p̄cedant in negotio iuxta traditam ſibi formam. No. q̄ alia eſt ſentētia lata quo ad legē diecesanam. & alia lata quo ad legem iuriſdictionis. cum vna alij non obſtet.

† In manuſ. ita; deciſio earum.

[Gl. ſeq. ponit partem caſus.]

a Ab antiquo.] dicebat abbas q̄ orta eccleſiaſtica q̄ſtione inter homines ipſarum parochiarū, citio poterat ad ipſos ire ſed examinatio & deciſio q̄ſtionis ad epm Venetēſ. & ad ipſū cōiter pertinebāt, ſed epūs ſuper his inquirebat abbatem & ſuper emendis: vnde communi conſenſu partium literæ iuerunt impetratæ ad iſtos iudices.

[Gl. ſeq. diſtinguit legē diecesanam & iuriſdictionis, & quid ſpectet ad vtrā; diſtinguit etiā inter monaſteria & ſeculares eccleſias & monaſteriorū capellas.]

b De lege iuriſdictionis.] no. hic differentiam inter legem iuriſdictionis, & legem diœceſanam: in quibus legibus conſiſtit totū & ius & poteſtas epōrū. Ad legē enim iuriſdictionis pertinent iſta de quibus hic contendebatur: datio curæ animarum, delictorū coerctio, ordinatio eccleſiaſtici, ſiue conſecratio altarium, & virginū, confectio chriſmatis, & generaliter oīum ſacramentorū & ordinum collatio, & quæ conſiſtunt in dādo: & alia plura & ſimilia, q̄ enumerant ff. eo. c. 3. & cap. conquerente. & incipiunt ibi habeas canonicam obedientiam, &c. vſque ad verbum, ſynodū, in quo verbo incipit enumerare quædam, quæ pertinent ad legem diœceſanam. Ad legem verò diœceſanam ſpectat vocatio ad ſynodum; & ad ſepulturas mortuorum cathedraticum, tertia vel quarta mortuariorum quarta decimarum. De iſtis duabus quartis dic vt no. ff. eo. ti. conquerente. in no. q̄q; hoſpitium, & conſimilia quæ cōſiſtunt in recipiendo. q̄q; tū lex diœceſana coprehendit legē iuriſdictionis ff. de præſcri. auditis. & ff. eo. conquerēte. dicas ergo q̄ omnia monaſteria ipſo iure in fauorē religionis exempta ſunt a lege diœceſana. 10. q. 1. c. 1. & q. 3. inter cætera. & 16. q. 1. c. cū pro vtilitate. & 18. q. 2. quamuis ſit. & c. vlt. & 16. q. 1. placuit ab huiuſmodi ſuperius eūmeratis. & cap. proxi. ad legem diœceſanam ſpectantibus libera ſunt omnia monaſteria: nec ad talia facienda cogi poſſunt. 18. q. 2. quā ſit, à lege verò iuriſdictionis non ſunt exēpta, niſi ſpeciali priuilegio ſint munita, ſed omnia monaſteria ſua in diœceſi conſtituta, ſubſunt epō quo ad legem iuriſdictionis. 18. q. 2. hęc tū monaſteria. & c. cognouimus. 16. q. 1. interdicimus, ſeculares verò eccleſiæ ſubſunt epō quantū ad vtramq; legē. 10. q. 1. de his. & c. antiquos. p̄ſtāt tū monaſteria epō ſeruitium ex prima cōſtitutione. 16. q. 2. Eleutherius. & etiā ratione viſitationis. ff. de præſcrip. cum ex officij. Vel q̄ debet ex cōſuetudine. 18. q. 2. ſeruitium. & 1. q. 3. q̄ ſitum. in fin capellę vero monaſteriorū ſeu regularium ſubſunt epō quātum ad vtramq; legem. ff. eo. conquerent. 16. q. 3. ſane, & ff. de priuil. cum & plantare, §. in eccleſijs. niſi pleno iure ſubſint monaſterijs. ff. de priuil. quoniam per confeſſionem. Capellæ verò monaſteriorum exemptorū ſubſunt epō. ſunt & aliorū capellæ, niſi exēptæ ſint monaſteria cum capellis ſuis. ff. de priuil. ex ore. in fi. vnde ratione capellarum ad ſynodum venire tenentur, vt ibi: nam & abbas ad ſynodum venire tenetur, ff. de maio. & obe. quod ſuper. & 18. quæſti. 2. abbates. & hoc intelligas de his qui populum habent: & ſic non contradicit illa palea. 18. diſt. epūs. & 18. q. 2. vlt. Q. ara non contradicunt? quia intelliguntur de his, qui populum non habent. Sic ergo ex hac litera patet, q̄ ſententia lata ſuper his, quæ ſpectant ad legem diœceſanam, non tangit ea quæ pertinent ad legem iuriſdictionis, & ſic ſententia lata pro vno, non obſtat in alio, cum ſit penitus diuerſa.

† In pluribus antiquis ita: q̄ cum in ſācta Mariæ de Orbitello, & quaſdā alias eccleſias exiſtentes, in tua, &c.

† Eccleſias.

† Quid hodie poſſint epi circa viſitandos & corrigēdos monachos ſtatuit concil. Trid. ſeſſio. 21. de reformatio. cap. 8.

GRane gerimus.] In prima ponitur quæſtio. In ſecunda promiſſio ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Quidam epiſcopus recepit mandatum à domino Papa Greg. ſuper correctione clericorū ſuæ diœceſ. & ciuitatis: occaſione iſtius mandati epiſcopus tulit ſententiam interdicti in eccleſiam S. Mariæ de Orbitello, & quaſdam alias exiſtentes in diœceſi ipſius epiſcopi, pertinētes ad monaſterium S. Anaſtaſij de vrbe, & ſuſpenſionis ſententiam in clericos earundem: abbas conqueſtus fuit ſuper hoc domino Papæ, cum ipſe paratus eſſet corrigere cunctos dictarum eccleſiarum: mandat Papa dicto epiſcopo, q̄ cum in dictas eccleſias nullam habeat iuriſdictionem ordinariam vel delegatam, occaſione prædicti mandati, quatenus ſi ita eſt, prudenter corrigat quę minus prouide attentauit, & prædictas ſuas ſine difficultate relaxet. Nota quod Papa per literas ſuas non intendit præiudicium generare.

[Gl.

occasione literarum[a] nostrarũ, quas super correctionẽ clericorũ tibi trãsmisimus, i eas interdicti, ac in clericos earundẽ suspensionis sentẽtias promulgasti, quamquam abbas eiusdem monasterij eos corrigere [b] sit paratus: & inf. ¶ Mandamus quatenus si est ita, [c] prudẽter corrigẽs p teipsũ, [d] quæ minus prouide attẽtasti, prædictas sentẽtias sine difficultate relaxes [e].

¶ Idem.

¶ Ordinarius cui competit absoluere ab excommunicatione, potest alijs absolutionem demandare.

CAP. XX.

His † quibus ex officio [f] in certis casibus ¶ competit illos absoluere, qui pro violenta manuũ iniectione, incidunt in canonem sententiæ ꝓmulgatæ, licet alijs huiusmodi absolutionẽ committere, cum viderint expedire.

TITVLVS XXXII.

De officio iudicis.

¶ Honorius tertius archiepiscopo † sancti Leonardi, & abbati Salernitano.

¶ Ad officium iuditis etiam delegati spectat prouidere aduocatum parti, quę nõ potest habere, & poteris dare domesticum.

¶ Conciliũ Trid. sess. 14. c. 7. de casuũ reseruatiõe & sessio. 24. de refor. c. 6.

[Gl. seq. elicit tria argumenta.]

a Literarum.] argu. habes hic per generale mandatum potius concessum priori, speciali, scilicet priuilegio exemptionis non derogatur: quia de illo in generali mentio non habetur, Item argu. quòd commune ius non tollit priuilegium. 2. Item ecclesiæ sunt exemptæ à iurisdictione ep̃i, & literæ super correctione clericorum secũdùm ius cõmune obtentę non derogãt priuilegio exẽptionis. simile ī. de rescrip. cum ordinem. Item ar. quod Papa per literas suas iuri aliorum præiudicare non intendit. ī. de offic. delega. super eo. & ī. de aucto. & vsu pal. ex tuarum. simile habes ī. eod. licet. & per has literas debebat procedere tanquam ordinarius, non tanquam delegatus. simile habes ī. eo. tit. licet. Bernar.

1 Concor. l. 6 stulã. §. fi. cũ gl. ff. de iur. iu. ꝓdio. cũ not. & in l. pariet. eo. tit.

b Corrigere sit paratus.] maximè: quoniam si ille non corrigeret illos, ꝓpter negligentiam abbatis vel prælati, non transfertur potestas corrigendi ad episcopum, cum non sit ordinarius illorum, nec in eos aliquã habet iurisdictionem. arg. ī. de sup. negli. præla. sicut sed habet locũ istud, cum abbas subest episcopo: quia tunc si abbas negligens esset, tunc demum ep̃s posset illos corrigere. supra eo. tit. quantò. & c. irrefragabil, & 9. q. 3. cum simus, & infra de concess. præben. nulla. & infra de app. c. 1.

c Si est ita.] per hanc clausulam, si est ita: huic cognitio non demandatur, quia de facto suo certus esse debebat. supra de rescrip. ab excommunicato.

[Glossa sequens allegat 4. concor. & vnum contrarium.]

d Per teipsum.] sic ergo debet aliquis emendare ꝙ perperam gessit, & palliare quod fecit. sup. de aucto. & vsu pal. nisi specialis. & ī. de accusa. qualiter & qñ. & 25. q. 2. quod quis commisit. & idẽ dicit Imperator, nõ enim erubescimus corrigere q̃ prius diximus, nec ab alijs corrigi expectare volumus, vt in Auth. de nup. in fi. 2. col. 1. colla. 4. Arg. contra infra de cle. coniu. c. diuersis fallacijs.

a Dic mihi & ī. de elec. nostri. & 55. distin. pœnitentes. Ioan. And.

[Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit. & primam approbat.]

e Relaxes.] & sic videtur quòd sententiæ latæ tenuerunt, sed contradicit litera superior vbi dicit, nullam habeas iurisdictionem ordinariam vel delegatam. & sic videtur quod sententia nulla fuerit, & sic debuit dicere denuncies non tenere. vt ī. de offi. deleg. cum contingat vnde dicas, quod ista sententia absolutionis potius ad factum refertur. simile ī. de test. dilecto. quia forte illi abstinuerunt timore talis sententiæ: sed ꝓp observationẽ talis sententiæ nullã ius acquiritur episcopo. ī. de resti. spol. olim inter. Et expone, relaxes, id est, relaxatas esse ostendas. sic ī. vt li. nõ cõte. accedens. 1. si ecclesiæ illæ ei non subsunt, sententia non tenet. ī. de reli. do. cum electus. Vel potius di ci quod ecclesiæ illæ non sunt exemptæ: tamen ep̃s nõ habet primò loco correctionem, sed abbas, cui subsunt nullo medio, ad quem pertinet correctio principaliter illorum clericorum: nec ep̃s potest ei auferre iurisdictionem illam, nisi cum abbas fuerit negligens. ar. sup. eod. irrefragabili. & c. quantò. prout no. Ioã. pastoralis. et hoc ponitur proprie hoc verbũ, relaxes: quia non debuit ep̃s illos corrigere, q̃ diu abbas illos corrigere sit paratus: & ideo dicit, min⁹ quide attentasti: sed potius de facto relaxantur, vt dictum est.

f Ex officio.] scilicet ordinario.

[Gl. seq. quinq; ponit exempla, & ad secundum exemplum signat contrarium & soluit.]

g Casib.] primò ex officio legationis. ī. de off. leg. quod trãslationẽ. & c. excõicatis, & c. nemini. Itẽ si cui cõmittat hoc ex priuilegio: vt archidiacono Boñ. q ex priuilegio absoluit excõicatos in studio Boñ. commorãtes, vel deliquentes. ibidẽ. Sed contra hoc est manifestũ ar. quòd cõmittere nõ possit. ī. de off. dele. c. vlt. §. ult. cũ ei nõ cõpetat hoc ex officio, sed ex priuilegio & sic certũ ministeriũ sibi cõmittit in hac parte, & huic forte stãdũ est quod põt; quia nõ dr̃ illud certũ ministeriũ cũ illud sibi competat ratione dignitatis. cui cõtrasũ fuit priuilegium perpetuũ. Item episcopi in certis casib. possunt tales absoluere. ī. de sen. excõ. mulieris. & c. de monialibus. & c. quod de his. & c. vlt. Item abbas absoluit tales. ī. de sen. excõ. cum illorum. Item in articulo mortis possunt episcopi & sacerdotes tales absoluere. 17. q. 4. si qs suadẽte. & ī. de sepul. c. vlt. Et in omnibus istis casibus ꝑsonæ superius nominatæ cum viderint expedire, possunt super his iure ordinario committere vices suas auctoritate huius canonis. Item intelligo in omnibus alijs excommunicationibus, quòd illi qui ordinario iure vel delegato à principe, possunt absoluere, possunt committere uices suas cum viderint expedire, dummodo delegatus habeat iurisdictionem, & sic non contradicit. ī. de offi. dele. c. vl. in fine. Bernardus.

h Ex duobus veteribus codicibus ita: archiepo Salernitañ. & abbati ꝙsancti Leonardi. in cæteris ita: archiepo & sancti Leonardi abbati Salernitano. in vno ꝙ solemit ano, legit, Salonitano.

DE OFFICIO IVDICIS.

Supra visum est de officio singularum dignitatum, & singulorum iudicum, nunc congruo ordine subijcit indeterminate de quodam officio, quod est ordinario & delegato commune. Abbas.

De hac materia habetur 3. q. 6. c. infames. §. si vero in vno.

Ex lite-

EX literis.] Communis diuisio. secundatibi, Mandatus. Abb. Sic.

CASVS. Inter abbatem, & conuentum monasterij C[illegible] ex vna parte, & conuentū Fossæ Nouæ ex altera, sup quibusdam possessionibus quæstio vertebat corā archiepo & abbate sancti Leonardi Salernitanen. corā quibus ꝓposuit ꝓcurator monasterij Fossæ Nouæ, ꝙ habere nō poterat aduocatū: Vñ sup hoc corā officiū iplorauit. Archieps dedit eidē R. clericū suū, ut in cā illa suū patrociniū exhiberet. sed q̄dā monachus Canen. excipiendo ꝓposuit, hoc esse factū i ꝓiudiciū sui monasterij, eò ꝙ dictus R. el[illegible] cleric[illegible] & domesticus existebat: iudices dubitātes qd iuris esset, si ignorauerunt hoc dño Papæ, & ipse mādat eisdē, quatenus non obstante hmōi exceptione i negotio ꝓcedāt eo dē, ꝓuia rōne. Nota. qd familiaris epi pōt esse aduocatus in cā corā eo. Itē no. ꝙ aduocatus dat officio iudicis.

a Monasterij.] scilicet, Fossæ Nouæ.

b Implorando.] & si[illegible] patet quod officium iudicis ꝓtinet prouidere partib. de aduocatis, si aliās hīe nō possint. ff. de off. procon. l. nec quicquā. §. aduocatos. & ff. de postu. l. 1. §. ait prætor. dēt ꝛ attendere iudex vt æquā distributio aduocatorū fiat. 1 C. de postu. ꝓ uidendū. & 3. q. 6. c. infames, ver. si verò in vno. hoc olim obtinuit, qñ salaria de publico dabantur: hodie verò quilibet dēt sibi prouidere, sin ꝙ melius pōt. C. de iud. propter idium. §. illo proculdubio, pauperibus, & hmōi personis de lib. q. sibi prouidere non pōt, dēt prætor de aduocatis consilere & prouidere. ff. de postu. l. 1. §. ait prætor.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

c Obstante.] ex hoc patet quod hæc exceptio nō est admittēda. hēo te suspectū, quia aduocatus alteri[illegible] partis est clericus tuus vel commensalis, vel familiaris ar. 5. j. de app. ex insinuatione. Sed nō est contra: quia ibi non dr, propter hoc iudex recusari pōt, vt suspect[illegible] quod aduocatus sit commensalis iudicis, sed dr, quod iudex videbatur fouere latenter partem sui clerici commensalis, qui erat aduocatus, vnde ex có sumitur argum. contrarium.

IVdicis officium.] Breue est, & per alia verba pōt sic summari. In officio iud. ꝙ principaliter loco actionis proponitur, fit litis contestatio: secus si non principaliter. h. d. Primò ponit vnum dictum cum exemplo. Secundò aliud: ibi, aliàs. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia vel minor læsa est in aliquo 5to, in quo forma iuris seruata nō fuit, vel in aliqua ínia, à qua non fuit appellatum, & ita destituti sunt iure communi: recurrerunt ad officium iudicis per beneficium restitutionis, petijt ecclesia vel minor principaliter restitui contra ipsum contractum, vel contra sententiam: quæritur vtrum in casu isto debeat lis contestatio fieri? Dicit Papa ꝙ vbicunq; officium iudicis loco actionis proponitur, puta cum petitur restitutio in integrum principaliter litis contestatio dēt fieri. Si verò incidenter, siue ante ingressum litis, siue post ingressum causæ huiusmodi officium postuletur, potest ad hoc habere recursum sine litis contestatione. Nota. ꝙ cū restitutio principaliter postulat, ordo iuris seruari dēt sicut i quolibet alio iudicio ordinario, nisi certa actio uel cā proponatur.

[Gl. seq. ponit q̄dam exēpla, quibus imploratur iudicis officium.]

d Iudicis officiū.] iudicis officiū latissime patet. 2 ff. de iur. om. iu. l. 1. Quędam ergo sunt in q̄bus officiū iudicis implorat, pōt enim iudex supplere & iure, quę aduocatis desūt, vt C. vt q̄ desit aduo. iudex. sup. l. vnica. ꝙ hoc dixi 5. de post. bonæ. Item interrogare dēt quotiescunque æquitas mouet iudicem. ff. de interrog. act. vbicunque. & 30. q. 5. iudicantem. etiam postquam est in causa conclusum. 5. de fide instrum. Item locum hēt officium iudicis in omnibus quæ contingunt post lit. cōtestata circa rem petitam, vt in fructib. perceptis post lit. cont. siue damnum detur in causa. ea enim quæ post lit. cont. accidunt, valde pertinēt ad officium iudicis. ff. de rei ven. non solum. & Item. §. 1. C. de rei vendicatum. & ff. de ædil. edic. ædiles. §. itē sciendum omnia talia quæ contingunt post li. cont. petuntur officio iudicis & non iure actionis. Illa quæ contingunt ante lit. cont. specialiter dēnt peti in libello: & nisi fuerint petita, iudex de illis non pronunciabit, vt in prædict. §. item sciendum. Idem de dolo, culpa, & negligētia post litem contestatam admissam. ff. de rei ven. quia petitorio. §. 1. in multis aliis locum habet iudicis officium: sed hoc officium competit maiori & minori. & multa possent poni exempla in his & aliis incidētibus ante, lit. conte. & post, & in quibus proceditur sine lit. cont. vt 5. c. proxi.

[Gl. seq. primo literam exponit, & rōnem reddit. Secundò signat contrariū, ponit opi. & soluit, solutioni objicit, obiectioni, & cōtrario rūdet, demū ar. signat contrarium, remittit, & sol. Pi. reci. per tres quæs. an etiam d. legato competat, & an detur maiori, & an sit personalis vel realis actio.]

e Pro actione proponitur.] hoc iō dicit, quia iudicis officium nemini datur, nisi tunc demum cū alia actio non supereat, nam si communi auxilio quis munitus est, non debet ei tribui extra ordinariū. ff. d mino. in causę principio. 3 & loco actionis habere. & ꝙ quasi ordinarium est iudicium, cum principaliter postulat, sicut in alijs iudicijs debet lis contestari. ff. de mino. Papinianus. §. vlt. & istud officium iudicis non perpetuatur per lit. contest. vt ibi dicitur immo infra certum tempus debet terminari, puta si ecclesia esset læsa in

1 Cauensis Sauen.

† Almaphia Almasia. Amalfia.

† Adde quid ſportet hęc clauſula per Bar. in l. Titiæ amicę, ꝙ est singu. ff. de aur. & argen. lega.

2 Et ꝙ aliquis sit ordo postulantium, ne si honori postulantiū locus det mediocres desideria ſua nō proferāt. ff. de offi. procon. nec quicquam. §. obſeruare, Ioā. And.

† Parentheſi incluſa de ſunt in multis manuſcriptis.

† Idest, vbi actio deficit

2 Vnde dicebat Vin. tūc valere iudicis officium in bonæ fidei cōtractib. q tū ſtipulationē in contractib. ſtricti iuris. ff. depo. l. Lucius. & vbi deficit lex contractus, iudex facit quod ex bono & æquo ſibi vī. Inſt. de loca. §. pe. Io. And.

3 Hęc l. intelligitur de extraordinario, ꝙ cōpetit eccl[illegible] per bñficiū reſtōnis vel minoris: alias datur in dictis offiñ, vbi cōpetit actio, ſecundū Guil. in Spe. e. ti. §. j. ver. ſed opponitur. Io. And.

CAP. I.

IOannes literis veſtris accepimus, quòd cū causā, quæ inter abbatem, & cōuentum Fossæ Nouæ ex parte vna, & abbatē, & cōuentum monasterij [a] Caneſi. † ex altera, ſuper quibuſdam poſſeſſionibus monaſterij ſancti Petri d Almaphia †verteba-tur: & infra. Quia pars prędicti monaſterij propoſuit, quod habere nō poterat aduocatum, veſtrum ſuper hoc implorando [b] officium: † tu frater archiepiſcope eidem de magiſtro R. clerico, tuo, ad exhibendum in cauſa ipſa patrociniū ꝓuidiſti. Verùm frater Stephanus Caneſi. monachus propoſuit, in præiudicium eiuſdem monaſterij factū eſſe, eo quòd dictus R. clericus domeſticus tuus erat: & infra.

¶ Mandatus, quatenus hoc non obſtante, [c] in negotio ipſo (ratione † præmiſſa) procedatis.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Cum imploratur officiū nobile ſit litis conteſtatio ſecus in mercenario.*

CAP. II.

IVdicis [d] officium vbicunque † pro actione proponitur: [e] veluti cum reſtitutio i integrū principaliter poſtulatur litis conteſtatio ē expo

ſa in aliquo contractu celebrato ſolemniter, tunc debet petere directè reſtitutionem contra illum contractū. Idem eſt de minori ſi directè petit reſtitui. Sed contra videtur quod poſſit expediri cauſa reſtitutionis lit. non conte. Dicit enim lex, quod cauſa cognita & ſi ſentibus aduerſarijs vel ſi per cōtumaciā deſint, cauſæ in integrum reſt. ppēdē dæ ſunt. ff. de min. in cauſæ. §. cā cognita. Et ſic vī q ſi altera pars ſit cōtumax, q poſſit cā expediri. Quid ergo fiet ſi eſt contumax. Iſtud de facto vidi, & vario modo dicebāt ſapiētes. Quidam dicebāt q danda eſt reſtitutio alij, quod non ſatis videt expediri p hāc decret. Dicas ergo q altera parte absente per contumaciam, lit. non cont. non eſt facienda reſtitutio, nec ſententia ſuper hoc proferenda eſt, ſed dēt actor in poſſeſſionem mitti cā rei ſeruandę, de illa re, ſuper qua petit reſtitutio. ſimile. j. de offic. dele. conſultationib. Si verò lis eſſet cōteſtata, tūc daretur reſtitutio læſione probata. Sed per auth. vī quod altera parte abſente poſſit reſtitutio indulgeri citra litis cōteſtationem in auth. vt ſpon. lar. §. hoc aūt. coll. 9. & C. vt hæres ab hęred. ſe abſtineat. l. j. & auth. & ibi poſita intelligitur in caſu ſuo ſpāli tū, ſcum minor vult abſtinere ſe ab hæreditate: & tunc vocandi ſunt creditores, quorum intereſt præſentes eſſe, cū minor ſe abſtineāt, vt videant bona hæreditaria mobilia & immobilia, vbi dēnt cuſtoditi: & ſi intra tres menſes non venerint, licitum eſt minori absq; periculo abſtinere auctoritate iudicis coram quo illa petit reſtitutio: & eſt rō quare procedatur in caſu illo lit. non cont. quia minor non petit reſtitui j aliquem, ſed contra factum ſuum: vt ei liceat abſtinere ab hæreditate, quam adiuit: quia aliter ſibi cōſuli non pōt, niſi ſe abſtineat; & ſi creditores eſſent præſentes, non fieret conteſtatio cum eis, quia ꝓtra eos nō petit reſtitutio. Sed cum petit contra aliquem, & ipſe eſt cōtumax, lite nō cont. procedit per miſſionē in poſſeſſionem, vt dixit, & lex illa, in cauſæ. §. cā, intelligit lite cōteſtata, cum minor petit reſtitui j factum ſuum, & non j aliquem. Et q ſic intelligat, ſatis vī per legem quæ dicit q litis conteſtatio in huiuſmodi reſtitutionib. eſt faciēda per quā ēt litis conteſtationē non perpetuat iudicis officium. ff. de min. Papinianus. §. vl. Item eſt hic ar. quod actio ſm canones ſit ꝓponēda. ar. contra. j. de iud. dilecti. vbi de hoc: vñ expone ꝓ actione, i. loco iuris cōis: & quia ⁊ qui nullo iure cōi iuuat, dat reſtitutio in integrum ꝑ officium iudicis, & hoc officium q loco actionis proponit, competit ordinario principaliter & incidenter, ſed incidenter delegato principaliter ſi hoc ei principaliter cōmittatur. ar. j. de in integ. reſt. c. pe. vbi de hoc. Et idē intelligit cum maior reſtituitur principaliter, qñ alia actio nō ſupereſt, v. g. aliquis abſens fuit cā reipublicæ, prēſcriptū eſt cōtra ipſum ꝓp eius abſentiam dēt reſtitui officio iudicis. C. ex quib. cau. ma. in inte. re. l. j. & 2. 1 ff. eo. ti. per totum. & officium iſtud datur fauore rei ſiue perſonæ, & non ꝓp ipſam rem: vnde poteſt computari inter perſonales actiones, & non inter reales, cum imploratur à minore vel eccleſia, & etiam cum poſtulatur à maiore.

[Gloſſa ſequens primò exemplificat. Secundò arguit per exceptione, &c. ſignat contrarium, & illi remittit. Item ſignat aliud contrarium, & illi remittit.]

† ideſt vel poſt litē cōteſtatam, vel poſtquā eſt in cauſa concluſum.

† Lib. 12. epiſt. 15.

Minor ſi ſe ab hæreditate abſtinet, vocādi ſunt creditores.

1 Prima loquit in illo qui erat in legatiōe, ſecunda in illo qui de p̄ſidis mandato retinebatur ſub cuſtodia militari. Io. An.

ſcit: aliàs ante[a] & poſt ingreſſum † cauſæ, poteſt ad hoc ſine litis cōteſtatione haberi recurſus.

TITVLVS XXXIII.

De maioritate & obedien.

¶ Grego. † Auguſtino Anglorum epiſcopo.

¶ *Prius ordinatus cæteris paribus prior & maior habendus eſt.*

CAP. I.

Vm † certū & inf. ¶ Sit honoris iſta diſtinctio, vt ipſe prior & maior[b] habeatur, qui prius communitatis † conſilio, & concordi fuerit[c] actione[d] ordinatus. †

a Aliàs ante.] i. ſi petatur reſtitutio non principaliter, ſed incidenter, qñq; poſt lit. cont. ſuper principali qōne, puta apertis atteſtationibus aut ēt poſtquam ſit in cā concluſum, allegat pars altera, eccleſia, vel minor, quod omiſit neceſſariam probationem: vñ petit ſe admitti ad probationē omiſſi officio iudicis. j. de in integ. reſtit. auditis, & hoc fieri pōt citra litis ꝛte. & ante ingreſſum litis, vt ſi omiſit aliquam exceptionem, quam non propoſuit ītra tps ſibi ſtatutū. j. de exc. paſtoralis. aut ſi omiſit ſup exceptione ipſa probā da probationē neceſſariam. Item officio iudicis admittit, q intereſt eius lītib. & ſūptib. nō vexari. ff. de mino. minor. xxv. annis, & ſi omiſit allegationē. ff. de mino. minor xxv. annis. Itē eſt ar. hic quod ſuper exceptionib. quæ ꝓponūtur ante ingreſſum litis, vel ēt lite cōt. nō ſit neceſſaria litis cont. 2 ar. contra j. de offi. dele. prudentiam. §. ſexta. ver. de hoc j. de app interpoſita. §. ſi. in quibus proceditur iure ordinario. & hoc officium competit ēt maiori ante lit. cont. & poſt. Item arg. contra j. de app. ſignificante. vbi ſoluitur.

ADDITIO. Et expone ante, i. antequam ſit in cā concluſum: vel expone ante litis conteſt. exhibito tamen libello poſt.

† Cap. 1. eōti. in j. cōpi. & poſt concil. Lateranē. ſub Alexiij. par. 44. c. 1.

† al. ita: cum vnitas.

† Vide l. honores. ff. de decurio.

2 Facit ad hoc l. poſt. & ibi Bald. C. de pactis.

DE MAIORITATE ET OBEDIEN.

Quia miniſtrorum & iudicum de quib. j. viſum eſt, alij ſunt maiores, alij minores, nec aliter poſſit eccleſia ſeu ſtatus vllis conſiſtere (de quo vide pulcharum tex. in c. ad hæc. 89. diſt.) ideo competenti ordine hic ſumitur de ipſorum maioritate, & obedientia impendenda.

De hac materia tractat 21. & 22. & 91. 96. & 99. diſt. per totū. 33. q. 5. q. ſitit. §. finis, vſq; ad ſi. q. 8. q. 4. & 9. q. 3. c. epō. §. ſola. vſque ad finem. qō. 11. q. 3. & ſi. vt dictum eſt ad §. cum ergo. & c. ſi aūt nobis. & trib. c. ſeq. 22. q. 1. & 2. q. 7. admonendi. 23. q. 4. duo. 22. q. vlt. de forma 81. diſt. c. vlt. 23. diſt. quamquam. de conſe. diſt. 5. in omnibus. 74. diſt. epiſcoporum.

CVm certum.] Breue eſt. Vel per alia verba pōt ſic ſummari. In honorib. reuerentialib. impendendis ponderatur cæteris paribus maioritas ex prioritate ordinationis. Abb.

CASVS. Qui prius ordinatus, eſt maior, & prior his qui poſterius ſunt ordinati, dēt haberi. No. quod qui prior eſt tempore, potior, eſt iure.

b Maior.] niſi poſterior ordinatus fuerit à maiore. j. e. p tuas. & ff. de albo ſcrib. l. 1. & vlt. & 93. diſt. c. vlt.

[Gl. ſeq. ponit Brocar. de priori tempore inducens 7. iura pro, & 7. contra, & ſoluit.

c Fuerit.] arg. qui prior eſt tpe potior j eſt iure. 75. diſt. c. vlt. 7. q. 1. factus eſt. 17. q. 4. duob. 17. di. c. cōcilia. §. hinc ēt. & c. vlt. & C. qui potio. in pig. habean. diuerſis & l. ſi in fundū. arg. j. 74. diſt. eporū. & ff. qui potio. in pig. hab. interdum. & ff. ſi cer. pe. creditor. arg. j inf. de iure pa. illud. ff. de relig. & ſump. fu. l. pe. B. q. 1. licet. ff. qui & à quib. ma. liberi non fi. ſi quis bñs. q ēt facit pro contraria parte. Sol. 1. rñ. eſt vera, contraria ſunt ſpāli, caſualia, vt patet per ſingula contraria.

[Gl. ſeq. dupliciter exponit literam.

d Actione.] 1. tractatu. ſic 16. q. 7. in nouæ actione,

3 De hoc late Caſſane. in catal. gl. mun. pa. 12. conſid. 99.

id

ideſt, tractatu nono die habito & 16.q.3.prima actione, Vel dic de concordi actione, ideſt, concordi conſu-ſu. Vel ſaltem maioris.65.diſt.c.12.& 13.

SI quis venerit.] Primò dictum. Secundò corroborat per vnam auctoritatem ibi, In lib. Reg. Tertiò per aliam ibi, Et in concil. Abb. Sicul.

CASVS. Dic in hoc capitulo, quòd ſi quis fecerit ꝯ decretum ſui epiſcopi, excõicandus eſt. No. epiſcopi poſſunt facere decretum.

[Gl. ſeq. arguit & excipit.]

a Decretum.] inſtitum. ſ. & ſic habes quòd epiſcopus põt facere decretum, ſiue cõſtitutionem ſi in ſua dioceſi. de conſec. diſt. 3. c. 1. epiſcopi enim poſſunt cõdere canones epiſcopales, quia quilibet populus & quælibet eccleſia ſibi põt conſtituere aliquod ius diſ. 1. ius ciuile. & 8. diſt. quæ ꝯ. & 11. diſt. catholicæ & 12. diſ. illa. ſed in maioribus negotijs nõ poſſunt aliquid ſtatuere.

b Abijciat.] 11.q.3.ſi autem vobis. & c. ſequenti.

[Gl. ſeq. quærit. & ſoluit.]

c Principi.] ideſt Papæ. de conſec. di. 1. corpora. ſicut ecõuerſo imperator vocat põtifex. 10. di. de capitulis. Sed nũquid laici debẽt obedire Papæ? poteſt dici quod ſic, quo ad ſpiritualia. ꝯ. e. omnes principes. & ꝯ. de iudic. nouit. Sic econuerſo principi ſæculari, ideſt, imperatori omnes ſubditi obediant, & clerici qui ab eo recipiunt temporalia. ꝯ. e. ſolitę.

[Gl. ſeq. quærit, & dupliciter ſoluit.]

d Morte.] ſed nunquid 2 eccleſia punit taliter? Nõ: ſed oſtẽdit quod iudex ſæcularis facere debeat. Vel mortę, i. eternæ, quia peribit. ꝑꝑ delictũ contumaciæ, niſi pœnituerit. Vel dic qui non obedierit iuſto præcepto. 11.q.3.ſi dãs. Si eſt iniuſtum, & hoc eſt manifeſtum, non obediat, vt ibi, & c. Iulianus. Si dubium eſſet præcepum principis propter bonũ obedientiæ, quod ſibi præcipit, faciat. 22.q.1. quid culpatur. in fine.

LEgebatur.) poteſt textus iſte intelligi dupliciter. Primò quod iſte frater Atticus ſcripturã & obedientia præſtanda epiſcopo nomine proprio ſcripſit. Secundo poteſt intelligi quod ſcripſit nomine alterius. Et non eſt vis quis intellectus teneatur, cũ ſuis enim literæ, quod clericus non habens curam animarum, non tenetur promittere epiſcopo obedientiam per ſcripturæ confectionem, nec per iuramenti præſtationem, ſed ſatis eſt verbo obedientiam promittere, & hoc intendit litera inucta gl. Abbas.

CASVS. Quidam electus fuit in prælatum alicuius eccleſiæ & confirmatus: qđã frater Atticus noũe, qui abſis erat, hoc audiẽs ſtatim venit, & voluit ei facere obedientiam, ſed prælatus volebat quod ipſe per ſcripturã obligaretur ad obedientiam ꝓſtandã & ſeruandam: & ſic ſcripſit & ſpopondit frater Atticus: prælatus ipſe ſignificauit hoc domino Papæ qualiter frater Atticus ſcripſerat, & reſcribit ei Papa dicens, quod in literis illis ſignum prædebatur iniuriæ, quia non fuit neceſſe vt obligaretur ſcripto, qui obedientiam ſuam ſponte exhibuit. Nota quod non eſt neceſſarium vt aliquis ſe obliget ſcripto qui obedientiam voluntarius impendit.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

¶ Idem.

¶ Veniens contra decretum vel conſtitutionem epiſcopi debet excommunicari.

CAP. II.

SI † quis venerit contra decretum [a] epiſcopi, ab eccleſia abijciatur. [b]

¶ In libro Regum legitur: Qui non obedierit principi, [c] morte [d] moriatur. Et in concilio Agathen. ꝯ anathematizetur.

¶ Leo Papa. †

¶ Clericus adminiſtratione carens non tenetur ad iuramentum obedientiæ, vel ad faciendã ſcripturã ſuper eo.

CAP. III.

LEgebatur † in literis tuis, quod frater Atticus † chartulam de obedientię ſponſione conſcripſerat, in qua ſignũ prodebatur iniuriæ: [e] Non. n. neceſſarium fuerat, vt † obligaretur ſcripto, qui obedientiam ſuam, ipſo iam voluntarij aduẽtus [f] officio comprobabat.

¶ Clemens Papa tertius.

¶ Ab omnibus de dioceſi obediendum eſt epiſcopo.

CAP. IIII.

OMnes † principes ꝯ † terræ & cæteros homines, epis obedire, beatus Petrus præcipiebat.

¶ Innocentius iij. capitulo Herbipoleñ.

¶ Nõ obediens canonicis inſtitutis, incurrit inobedientiæ notam, ideſt, infamiam.

CAP. V.

ILlud † Dominus in beato Petro: & infra.

¶ Cum ſpiritualia ſine tẽ

e Iniuriæ.] ſimile ꝯ. de ſimo. ex diligẽti & ꝯ. de te. iu. indignũ. ſufficiebat eñ manualẽ facere obedientiã. i. e. his q. ar. cõtra. 22. diſt. quanquã. & ꝯ. de iureiur. nullas epiſcopus. Et pro & contra. ſolu. q dicunt contraria, intelligitur de illis quibus animarum cura cõmittitur. Quod hic dicit & in ſimilibus, debet intelligi de clericis inferioribus, qui non ſunt cõpellendi ad iuramentũ vel ſcripturam faciendam, ſed ſolum ſufficit ſi obedientiam ſimpliciter repromittant ſuis prælatis, vt dicit in ſi. & decre. prædicta, nullꝰ epiſcopus.

[Gl. ſeq. arguit cõtra ſuperfluus alle. 4. iura.]

f Aduentus officio.] ſimile de pœn. diſt. 1. quem pœnitet. vbi dicitur quòd mũdati ſunt leproſi, dum irent coram ſacerdotibus te oſtendere. Et eſt hic argu. pro ſuperfluis reſecandis. ꝯ. de exceſ. prælat. cum ad quorundam. 10. q. 3. quia cognoui nus. & ff. de aqua quoti. & æſti. l. 1. 4. Trebatius, ff. vt lig. fa. ſu. fidei. com. hæc ſtipulatio.

OMnes principes.] CASVS. Dicitur in hoc ca. ꝯ beatus Petrus præcipit, quòd omnes principes terræ & omnes homines obediant epiſcopis. No. quòd ſacerdotium maius eſt imperio, ſun ſpiritualibus.

[Gl. ſeq. de duobus mixtim quærit, & ſoluit.]

g Omnes principes.] ergo principes ſubſunt epiſcopis: quod verũ eſt, vt hic, & ꝯ. eo. ſolitæ. & 96. diſtinct. duo ſunt. Quid ſi rex hẽt multos epiſcopos in regno ſuo, coram quo tractabit ſpiritales cauſas ſuas, vel cui dabit decimas? Cauſas ſpirituales tractabit coram illo epiſcopo in cuius territorio habet locum principalem, C. vbi ſenat. vel clariſſi. l. 2. decimas prædiales dabit illi epiſcopo, in cuius territorio ſita ſunt prædia, & de parochijs ſignificauit, alias decimas dabit vbi audit diuinum officium, proportionabiliter diuidendo ſi audit in pluribus. ff. ad municip. Aſſumptio argu. contra. ꝯ. de teſta. relatum. in ſi. Bernard.

ILlud dominus.] CASVS. Epiſcopus Hiſpalenſis vocatus ad aliam ſedem epiſcopalem, propria auctoritate ſe transtulit. Et redarguitus, dicebat quòd ſe cedebat, pro commodo illius eccleſiæ: quia niſi forte tranſiſſet, eccleſia illa fuiſſet paſſa damnum graue in temporalibus. Papa vero illum hic redarguit, quia propter commodum temporale, non debuit venire contra canones diſponentes, quod citra licentiam Papæ non debet epiſcopus epiſcopatum ſuum dimittere, vt c. 5. de trãſlat. prælato. forte iſte epiſcopus pro ſuo commodo proprio ſe transtulit. Abbas. Nota quòd ſpiritualia ſunt temporalibus digniora. Item obedientia præferenda omnibus.

a Digniꝰ

† Ca. 3. & 4. eo. ti. in 1. cõpi. Burchar. lib. 15. capitul. 23. Ino par. 16. c. 24. 1. Reg. 13. Deut. 17.

1 Cõcor. c. 2. de conſtit. lib. 6.

† Epiſt. 82. Anaſtatio epõ Theſſalonicenſi.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõpi.

† al. Atticul.

2 Si qs epiſtolã ipſam Leonis legerit, rectius hæc fortaſſis interpretabitur.

† quod

† In vetuſtioribꝰ ita. Clemẽs Papa.

† Burchardꝰ li. 1. c. 1. 124. Ino par. 5. c. 234. & c. 5. e. ti. in 1. cõpi.

† al. ita: Oĩs pricipes terræ.

1. Petr. 2.

† Ca. 1. e. ti. in 3. compi.

poralibus digniora: [a] † & obedientia melior sit quã victima; [b] & auscultare [c] magis quàm adipem arietũ offerre: non debuerat Hildesemẽsis episcopus, pro temporali commodo, [d] inobedientiæ notam incurrere, & Apostolicis iussionibus contraire.

¶ Idem illustrissimo † Constantinopol. Imperatori.

¶ Imperium non præest sacerdotio, sed subest, & ei obedire tenetur. Vel sic; Episcopus non debet subesse principibus, sed præesse. hoc dicit, & est multum allegabile.

CAP. VI.

SOlitæ † benignitatis affectu; & infra.

¶ Mirata est imperialis sublimitas, quod te nisi † fuimus in nostris literis increpare; Hunc autẽ tuæ admirationi non causam, sed occasionem præbuit, quod legisti beatum Petrum Apostolorum princi-

a Digniora.] quo ad quid: quoniam spiritualia sine temporalibus non proficiunt, sicut nec anima sine corpore. 1.q. 3. quis obiecerit.

b Victima.] 81. dist. si qui sunt presbyteri. 31. dist. ea. præter hoc, §. verum. & 8. q. sciendum.

c Auscultare.] id est, attendere & audire mandatum cũ effectu.

d Commodo.] occasione siue prætextu pietatis non est facienda impietas, vt 1. q. 1. non est puanda. 14. q. 5. fortè. argu- & 30. q. 1. nosse. 1

SOlitę benignitatis. Primò ponit admirationem Imperatoris, & auctoritatem qua mouebatur. Secundò: ibi, Verum, exponit illam. Tertiò: ibi, Pontifex ad declarãdam prę-rogatiuam sacerdotij inducit auctoritatem Hieremiæ. Quartò ibi, Prætera. auctoritatę Gẽ. Quintò ibi, Hęc autem. cõcludit ꝙ Imperatorẽ. Sexto ibi, Nos autem. se excusat ꝙ non increpauit dicens, quod increpare poterat: & hæc auctoritatibus cõprobat. Septimò: ibi, Verum. reliquit imperatorem suo iudicio. Abb. Siculus.

CASVS. Imperator a Cõstantinopolitanus faciebat patriarcham Constantinopol. iuxta pedes suos i parte sinistra sedere: Papa hoc intelligens scripsit ei, ꝙ non decebat cum taliter se habere ergà suum patrarcham, cum alij reges & principes suis prælatis (vt debent) reuerenter assurgant, & eis iuxta sedem venerabilem assignent: Imperator respondit ei dicẽs quod multum admirabatur quod cum super hoc nisus fuerat increpare, dicẽs quod sacerdotium subesset imperio, auctoritate Petri dicentis. Subditi estote omni humanæ creaturę propter Deum, siue regi tanquam præcellenti, siue ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malorum, laudem verò bonorum. Rescribit autem Papa ipsi, respondendo auctoritati Petri, illam exponens, quod si personam loquentis, & illorum ad quos loquebatur, diligenter considerasset, non expressisset taliter nec illum illius auctoritatis. scribebat enim fidelibus suis, quos ad humilitatem inducebat: nec per hoc voluit subesse sacerdotium, quia secundùm intellectum illius sequeretur, quod quilibet ęt̃ seruus imperij in sacerdotes acciperet, ex eo quod ibi dicitur, omni humanæ creaturę: sed non negat quin imperator præsit illis, & illis qui ab eo temporalia recipiunt. Tandem exponit prædictam auctoritatem Petri, ostendit exemplo Christi facientis pe-

† Facit l. in nouatione. & ibi Bar. C. de sacro. eccl.

1 Cõcor. l. actione. §. Labeo. l gl. in verb. eo. tpe. ff. ꝑ fo cio. & l. j. cũ gl. & ibi Bar to. ff. fol. matri.

† In manuscriptis ita: illustri Cõstantinopolitanũ. &c.

† Cap. 2. & eo. tit. in 3. compil.

† Al. visi.

2 Hic casus in antiquis codicib. est, sed textum melius intelliges, si integram legeris epistolã in operib. Innocentij iij. ꝙ ex hac casus positione.

minere regibus dicto Hieremiæ. Ecce constitui te hodie super gentes & regna, &c. & per auctoritatem Genesis: Fecit Deus duo magna luminaria, &c. Dicit. n. quòd si ista bene considerasset, nõ fecisset taliter patriarchã suum sedere ad pedes suos: & licet non increpasset eũ, poterat tamen rõnabiliter increpare. cum ipse super omnes acceperit potestatẽ in persona Petri cui dictum fuit à Dño. Quæcunq; ligaueris super. &c. In fine dicit quod imperialis celsitudo diffamat, vtrũ ad bonum & vtilitatem inuenerit imperatoriam excellentiã, cũ ipse solummodo ad vtilitatẽ ecclesię, & terræ Hierosolymitanæ subsidiũ ipsum duxerit imitandũ. Bernar. Nota quòd persona loquens cõsideranda est, & eorum ad quos aliqs loqui. vim. n. locutionis dẽr quis considerare. Itẽ, Imperator præexcellit illis qui ab eo temporalia recipiunt: sed in spiritualibus pontifex antecellit ipsũ. Item Imperator & alij omnes laici inferiores in clericos non habẽt potestatem. quia non iunt eius iurisdictioni cõmissi. Abbas.

2. Pet. 2.

† Dicit.

†† In quibusdam impressis, auferre, legit, & male ut ex serie constat.

e Nisi fuimus in nostris literis increpare.] sed hoc nõ fecit animo increpandi sed alio admonendi ex affectu dilectionis. 5. q. 5. non oris. & c. nõ oculat. & C. de sent. & interlo. omn. iud. ex stipulatione. simile 23. quæst. 5. non putes.

† recipiunt.

f Subditi.] 7. de censi. omnis anima. & 11. q. 1. quam magnum.

g Verum.] hic Papa respondet auctoritati Petri inducta ab imperatore.

h Si personam.] consideranda est persona loquentis, & cui quis loquit. 26. deinde opponitur. & 7. de cõsan. & affin. de infedelibus. & aliquid probatur, ratione personarum colloquentium; arg. 1. q. 7. didici.

[Circa quæstionem, arguit, soluit, contra solutionem opponit. In additione datur vera solutionem.]

i Suscipiunt.] nũquid ergo appellabitur ab episcopo ad Imperatorem? Videtur quod sic, 7. de fo. competẽ. verum. tunc enim cognoscit quasi similis iudex. ar. 7. de app. si duobus. Dico quod sic, nisi consuetudo sit contraria. arg. ad hoc 17. dist. si episcopus. Videtur tamen quod illa temporalia penitus essent à iurisdictione Imperatoris separata. 10. q. 1. nouerunt. ꝙ Dicas quod appellandũ ẽ ad archiepiscopũ, nisi de cõsuetudine, vel priuilegio, vel alio iure ad alium fit appellandum. 7. de appellat. Romana. §. debet. [lib. 6. 4.]

3 Et 7. de iurisdict. omn. iud. li. 6. Io. And.

4 De hoc del. pue. d Io. And.

a In spi-

a In ſpiritua|lib.] 10.diſt.ſuſcipimus.96. diſt. cum ad verum.

b Præferatur.] 12. q.1.ſcipim⁹.& 24. q.3.ſi habes.& 38.d. ſedulo.

† Concord. tex. in l.ſan|ctimus. C.de epiſ.& cler.

c Propter Deum.] per qd vꝝ eſſe conſilium perfectionis,in quo liberũ eſt arbitrium.14.q.1.c. ult.

[Gl.ſeq.arguit, al leg.3.iura, in contra|riam vnam legem.]

† Verbum fu|e,deeſt in antiquis.

d Tanquã.] quod qñque ſimilitudinẽ potius quam veritatem notat: vt illud Euangelij, Tanquã ad latronẽ,&c.nihil enim eſt ſimile ſibi. vt ſit ſimilitudinarũ nõ expreſſiuũ veritatis. ſim.ff.d pec. l.3. §. fi; filiusfamilias.

e Et hic arg. quod nulla dictio debet vacare ĩ referi pro.alioquin fruſtra mẽbrana⁹ occupat⁹ 19.diſt.ſi Romanorum.arg.ad hoc. 28. q.1.dic|enim.& ff.de vſu.l.4.argu.contra. C.de fideiuſ. non re|ſte.

† al.nec Hiere.1.

e Conſtitui te.]hic loquitur Dñs Hieremiæ prophetæ,dans ei poteſtatẽ ſuper gentes & regna.

f Euellas.] vitia ſcilicet.

g Plantes.] virtutes.

h Maius.]96.diſt. duo.

i Inter ſolem & lunã.]igitur cum terra ſit ſepties maior luna. ſol autem octies maior terra.reſtat ergo ut pontificalis dignitas quadrageſies ſepties ſit maior regali dignitate.

Gene.1. Pſal.135.

ADDITIO. Laurentius hic adducit dictũ Ptolemæi.Manifeſtum eſt, quod magnitudo ſolis cõtinet magnitudinẽ terræ centies & quadrageſies ſepties, & duas mediet⁹ ci⁹. Itẽ palam eſt, quod magnitudo ſolis cõtinet magnitudinẽ lunæ ſepties millies & ſeptigeſies,& quadrageſies quater, & inſuꝑ eius mediet⁹ tem. Item dicit qđ

a al.quãquã gies ſepties. ſed de magnitudine ſolis lunæ, & terræ, & quantum vnumquodq; eorũ reliquo ſit ma|i⁹ vide Ptolemæũ li. 5. Almageſti, cap.16.

pontifex in ſpiritualibus[a] antecellit: quæ tanto ſunt temporalibus digniora, quanto anima præfertur [b] † corpori: licet non ſimpliciter dictum fuerit, ſubditi eſtote, ſed additum fuerit, propter Deum: [c] nec pure ſit ſubſcriptum, regi præcellenti, ſed interpoſitum forſitan fuit, † non ſine cauſa, tanquam. [d] Quod autem ſequitur: ad vindictam malefactorũ, laudem verò bonorum: intelligendum non eſt, quod Rex vel Imperator, ſuper bonos & malos gladii acceperit poteſtatem, ſed in eos ſolummodo, qui vtentes gladio, eius ſunt iuriſdictioni commiſſi: & infra.

¶ Potuiſſes autem prærogatiuam ſacerdotij ex eo potius intelligere, qđ dictum eſt, non à quolibet, ſed à Deo; non regi, ſed ſacerdoti, non † de regia ſtirpe, ſed de ſacerdotali proſapia deſcendẽti, de ſacerdotibus videlicet, qui erãt in Anathot; Ecce conſtitui te[e] ſuper gentes & regna, vt euellas, [f] & diſſipes; ædifices, & plantes, [g] & infra.

¶ Præterea noſſe debueras, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cęli, luminare maius [h] vt præeſſet diei, & luminare minus vt præeſſet nocti, vtrumq; magnum; ſed alterum maius. Ad firmamẽtum igitur cęli, hoc eſt vniuerſalis eccleſiæ, fecit Deus duo magna luminaria, ideſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt pontificalis authoritas, [i] & regalis poteſtas. Sed illa, q̃ præeſt diebus, i. ſpiritualibus, maior eſt: quæ verò carnalibus, minor, vt quanta eſt inter Solem & Lunam, [i] tanta inter põtifices & reges differentia cognoſcatur.

¶ Hæc autem ſi prudenter attenderet Imperatoria celſitudo, non † faceret aut permitteret Conſtantinopolitanũ patriarcham, magnum quidem & honorabile membrum eccleſiæ, iuxta ſcabellum pedum ſuorum in ſiniſtra parte ſedere, cum alij reges & principes, archiepiſcopis & epiſcopis ſuis (ſicut debent) reuerenter aſſurgant, [k] & eis iuxtà ſe venerabilem [l] ſedem aſſignent: & infra. Nos autem etſi non increpando ſcripſerimus, potuiſſemus tamen rationabiliter increpare; & infra.

¶ Nobis autem in beato Petro ſunt oues Chriſti commiſſæ, dicente Domino, Paſce oues meas, non diſtinguens [m] † inter has oues & alias, vt alienum a ſuo demonſtraret ouili, qui Petrum & ſucceſſores ipſius, magiſtros nõ recognoſceret & paſtores; vt illud tanquã notiſſimum † omittamus. [n] quod Dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad ſucceſſores ipſius, Quodcunque [o] ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cęlis, &c. nihil excipiens qui dixit, quodcunque, & infra.

¶ Vtrum † autem Imperatoriam excellẽtiam ad bonum & vtile, per litteras noſtras duxerimus inuitãdam, vtrum tibi iuſta ſuggeſſerimus & honeſta, tua ſolicitudo diſcernat, cum non niſi ad vtilitatem eccleſiæ, & terræ Hieroſolymitanæ, ſubſidiũ nos te meminerimus inuitaſſe.

¶ Idem epiſcopo Floren.

¶ Ordinatus per Papam, non per hoc eximitur à iuriſdictione ſui epiſcopi.

CAP. VII.

PEr † tuas nobis litteras, & infra. ¶ Poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculũ edoceri,

† Hunc ſpe|ctat conci. Tri.ſeſ. 25. de reforma. c.17.

terra continet magnitudinẽ lunæ vigeſies nouies? Io. Andr. dicit, quod ſtriatim non capio, aſtrologis relinquo.

k Aſſurgit.]& inclinẽt|eis, vt 63. diſt. Valentinianus.

l Venerabilem.] ex ſede enim venerabilis pſumitur, ut ſ. de cõſue.cum olim. m Nõ diſtinguẽs.] nec nos ergo diſtinguere debemus.2.q. 5.conſuluiſti.11. q. 3.qđ ſi dormierit,& 33.q.2.qđ ſi De⁹,& ſ. de translatio.inter corporalia.ar. 22.q. 5.hoc vꝝ.Ar.9.tra.ff. de teſtib.quæſitum. n Omittamus.]dicit ſe omiſſurum qđ ſtatim inducit:& eſt qdã color rhetoricꝰ q dr̃ præoccupatio. 8.q.1.Moyſes.in fi. o Quodcũque.] q dicit omnia,nihil excipit.19.diſt.ſi Romanorum.ff. de offi. p̃fid.l.3.Ber.

Ioan.21.

† Concord. tex. in extra uag. vnã ſanctã.ſi.d ma. & obed.

PEr tuas.] cõmunis diuiſio.Scias ibi,Adq; d. Ab Sic. CASVS. Aliquis recepit ordinem ſubdiaconatus a dño papa, quæritur eſt à dño papa:utrum per ordinẽ ſubdiaconatus ſubtrahat à debita reuerẽtia ſui ep̃i? Rñdet papa q̃ etſi decẽs ſit ut illi ſe cum ſuper terram, erit ligatum & in cęlis, &c. nihil excipiens qui dixit, quodcunque, & infra.

† nouiſſimũ

Matth.c.16.

† In codice Barbatiæ ita: Verũ aũt imperatoriã excellentiã ad bonũ & utile per noſtras litteras duximus inuitãdã. Vtrũ igit̃ tibi iuſta ſuggeſſerimus, &c.

† Cap.3.eo. tit.in 3.com pilatioi

Digitized by Google

QVod ſuper.] Primò ponit deciſum exordium. Secundò dictum cum inc'uſa limitatione. dictum eſt ibi, Abbates limitatio: ibi, Dummodo. Abbas.

CASVS. Abbates quidam qñ vocabantur ad ſynodũ ab epõ dioeceſano dicebant quòd non tenerentur ire ad ſynodũ: q̃ ſiuit epõs à Papa quid iuris eſſet? Rndet q̃ abbates & ſacerdotes ſubiecti epiſcopo lege dioeceſana, qui ad ſynodum venire contemnunt, per cenſuram eccleſiaſticã ad ſynodũ venire cogãtur, obedientiam & reuerẽtiam ſuo epõ exhibentes, dummodo nihil iniquũ ſtatuatur in ipſa. Nota quòd abbates ad ſynodũ venire debent.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

a Dioeceſana.] ſed quare vocant abbates ad ſynodũ, cõtra illud qđ legitur 18. diſt. cps. & 18.q.vlt. §. fi. Rñdeo, abbates habẽtes populũ, tenent venire ad ſynodũ: de quibus loquit 18.q.2. abbates. ſed nõ habentes populũ nõ tenent venire, niſi cauſa rationabilis ſubſit, vt dñi illa pala. 18. diſt. cps. vnde Ciſtercienſes etiã ſi non eſſent exẽpti, cũ non habent populũ, nõ tenent venire: exempti enim q̃ populũ nõ habent, nõ tenẽtur venire. 18.q. 2. q̃ ſit neceſſariũ. in fide hoc dictũ eſt. ℣. de off. ordi. dilectus.

b Obedientiam.] quia inde ſiue prælatus iuriſdictionem ſuam defendere poteſt pœnali iudicio. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. l. 1.

¶ Idem.

Abbates, & ſacerdotes, qui ſunt dioeceſani epiſcopi, ad eius ſynodum uenire, & ſibi obedire compelli poſſunt per cenſuram eccleſiaſticam.

CAP. IX.

QVod † ſuper his: & infra. ¶ Abbates, & ſacerdotes dioeceſana[a] tibi lege ſubditos, † qui ad tuam Synodum uenire contemnunt. (Dummodo ſ in ipſa Synodo nõ ducas aliquid ſtatuendum, quod Canonicis obuiet inſtitutis) per cenſuram eccleſiaſticam ad ſynodum ipſam† venire compellas, & debitam tibi obedientiam, & reuerentiam[b] exhibere.

† Cap. 1. eo. ti. i 4. cõpil.

† ſubdictos

§ † Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 2.

† illam.

¶ Idem ſancti Stephani & ſancti Proculi abbatib. Bononienſibus.

Canonici regulares inobedientes Priori ſuo, per ipſum excommunicari poſſunt, & ſi fuerint incorrigibiles, de fratrum conſortio expelli debent.

CVm in eccleſijs.] Primò narrat factum. Secundò dat iudices: ibi, Ideoque. Prima pars facit tria. Nam primò ponitur Papæ mãdatũ. Secũdò rebellio 4. canonicorũ, & ipſorum excõicatio ibi, Cũque. Tertiò ipſorũ abſolutio, & præceptum ei factum: ibi, Cum igitur.

CASVS. Significatum fuit dño Papæ, q̃ canonici eccleſiarum ſanctorũ Victoris & Ioãnis in mõte inobedientes erant ſuo priori, & in alijs quãplurimum excedebant. papa verò volens intendere circa reformationẽ eorum, mãdauit canonicis vniuerſis vt priori ſuo in his quæ ad Deũ pertinent, obedirent. Litteris domini papæ receptis omnes rñderunt q̃ parati erant in omnib⁹ obedire, exceptis quattuor, qui p̃priorem ſe in ſuperbiam erexerũt, quãtis de obedientia p̃ſtanda p̃ſtitiſſent iuramentum: & cũ nõ poſſent ad obedientiam reuocari, dictus prior excõicauit eoſdẽ. Tãdem petierũt abſolui ab ipſo priore, & ipſe p̃cepit eiſdẽ vt iurarẽt parere mãdatis ipſius. qđ ipſi facere noluerũt: vnde noluit eos abſoluere: poſtmodum dicti quattuor ad ſedem Apoſtolicã ceſſerũt, & cũ conſtitiſſet papæ de ipſorum contumacia per litteras multorum prælatorum, recepto ab eis † iuramẽto ſm̃ formã eccleſiæ, iſtos fecit abſolui, præcipiens eis ſub debito iuramenti, vt ad clauſtrum redirẽt, & ſuo priori humiliter obedirent. ſuper negotio iſto ſcribit Papa duobus Abbatibus, mandans eiſdẽ, quatenus compellant p̃faros canonicos redire ad obedientiam ſui prioris: & ne de ſua malitia valeant gloriari, compellant eoſdẽ, vt præſtẽt eidẽ priori iuramentũ quod de parẽdo mãdatis prioris, p̃ ſua abſolutione ſuperbè negauerunt, ſi viderint expedire, quod ſi facere noluerint, de monaſterio expellantur. Not. q̃ priores & abbates pñt ex cõicare. Itẽ iuramentum de obedientia à cõtumacibus poteſt exigi. Itẽ litteris p̃latorum rẽdit in p̃iudicium alioꝝ. Itẽ excõicati debent abſolui, p̃ſtito prius iuramẽto. Itẽ à giuro iterũ exigi iuramentum. Itẽ q̃ priori ſuo vel abbati ſuo non vult obedire, debet expelli de monaſterio.

† Al. ad Deũ. & pro vtraque littera facit. ſi no. ℣. de tempo. or. c. ad antes. ſi gl. 2.

† Cap. 2. eo. ti. i 4. cõpil.

[Gloſſa ſequens notat. & ſignat contrarium.]

† al. cumq;

c Iuramentum.] not. q̃ regularis ſuſpectus de inobediẽtia cogi põt iurare obedientiã. arg. ff. de iud. in omnibus. 2 arg. contra. ſup. eo. legebatur.

† Id eſt, ſigillis authẽticis prælatorum ſigillatas; qđ dic. vt no. ℣. de fid. inſtr. c. 1. & c. cum dilectus.

d Excõicationis.] & ita prior propter inobedientiam poteſt excommunicare ſubditum ſuum, ſic & electus in abbatem, infra de ſimo. ſicut.

2 Exiuſta cã cogit q̃s cauere de eo quod dẽt in diẽ, vel ſub conditione. Ioan. And.

2 Sed vide omnino q̃d iubeat hodie obſeruari cõci. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 2.

[Gloſſa ſequen. ponit duo argumenta, & primum reprobat.]

e Authenticas.] videtur quòd per ſcripturas probetur crimẽ alicuius, & ita per chartam poteſt probari peritum alicuius. argum. 5. quæſt. vlti. Epiphanium, quod non eſt verum. Item eſt argum. hic quod litteris prælatorum creditur in præiudicium aliorum, cum viuæ voci non credatur. infra de præb. quoniam contra. Item habes hic, quòd littera prælatorum, ſcripturæ dicuntur authenticæ. ſic infra de fide inſtrumento. ca. 2. & cap. cum dilectus. infra de probatio. poſt ceſſionem.

ADDITIO. Certiores. Non reputat probatum quantum ad depoſitionem, ſed quantum ad abſolutionem. Item non agebatur criminaliter ſecundum Innocentium. Io. And.

Iuramento.] Not. ꝙ ꝑ periurio & ſuſpecto recipitur̃ e nouo cautio iuratoria, ꝛ quod eſt ⁊ illud 22.q.5.pa[c] uulli.& ⁊ illud.⁊.de ꝓſum.litteras.& ⁊.de coha.cler.de & mu.clericos.ſed illud fit in maiorē cōfuſionem ipſorum,& maius opprobrium,& quia aliam cautionē præſtare non poſſunt,cū nil habeant.vt 12.q.1. non dicatis.

1 Contr. text. in l. 1. & ibi Bart. C. ſi aduer. vendit.

b Excludatis.] ecce pœna inobedientium, & nihilominꝰ excōicandi ſunt, & ab omnibus euitādi ⁊ſq; ad ſatisfactionē ⁊.de regulari. & trāſeun.c.vlti.in fi.Ber.

HIs quæ.] Duo ſunt diſt.1.ſecūdum: ibi, Quando. Abbas.

CASVS. Inter ecclesiā ſancti Laurentij in Damaſo ex parte vna,& capellas ſibi ſubiectas ex parte altera,quæſtio vertebatur ſup ſcrutinio & alijs articulis coram Papa;ipſe auditis quæ vtraque pars coram ipſo proponere voluerat, ſententiādo decreuit, vt ꝑ sbyteri & clerici eorundem capellarum cardinali q̃ tunc erat in eccleſia ipſa, & q̃ per tempora fuerit, præſtent manualem obedientiā, & reuerentiam,& ad eccleſiam ipſam pro ſcrutinio, baptiſmo, & capitulo conueniant temporibus conſuetis,correctionem ipſius cardinalis recipiant, & ſententias excōicationis, interdicti,vel ſuſpēſionis quas in eos & eorū eccleſias tulerit, inuiolabiliter obſeruent. Cum verò eccleſia illa cardinali vacabit,capellani & clerici ſuprædicti,capitulo ipſius eccleſiæ exhibeant omnia ſupradicta,excepto qd dictum eſt de correctione,excōicatione, ac ſuſpenſione ipſorum : quia dominus Papa ꝓ bono pacis, ſuæ prudentiæ reſeruauit. Not. hic quæ debent cappellani & clerici ſuis plebibus. Item vacante eccleſia capitulum exercet vicem prælati.

† Hæc duo verba, vel malitia, deſunt in antiquis.

† In plurib. manuſcri-- ; ptis hīr, Damaſco,tā i titulo q̃ i textu:ſed male, cū ſit titulꝰ notus & val de antiquus Romæ.

† In aliquot veruſtiſſimis exēplaribus ita: ſup ſcrutinio. alijſq; articulis diligēter auditis.

2 Et ⁊ hanc nō currit ꝓſcriptio. de ꝓſcri. cū nō licent. & qđ hic traditur, an ſit ſpeciale i cardinalibus,tradit hic In. Host. Ioan. And.

dem corporaliter iuramento, a ipſis fecimus absolutionis beneficium impendi; præcipientes eis ſub debito iuramenti, ut ad ſuum clauſtrū de quo exierant,redeuntes. Priori ſuo ſecundum Deū deuote, ac humiliter obedirent. Ideoque mādamus, quatenus præfatos canonicos, ut ad prioris ſui obedientiam reuertantur, per cenſuram eccleſiaſticam compellatis; & ne de ſua poſſint cōtumacia, [vel malitia †] gloriari, cogatis eos (ſi videritis expedire) vt iuramētum, quod de parendo mandatis Prioris, pro abſolutionis beneficio impetrando ſuꝓbè negauerāt, humiliter ꝓſtare procurent:alioquin eos de fratrū conſortio penitus excludatis. b

¶Honorius iij.G.presbytero Cardinali,& Capitulo S.Laurentij in Damaſo. †

¶ *Presbyteri clerici capellarū ſubditarum tituli cardinalium,debent cardinali obedientiam,& reliqua de quib. hic. Et vacante titulo ſuccedit capitulum illius eccleſiæ, niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum.*

CAP. XI.

HIs, quę pro Eccleſia Sancti Laurentii in Damaſo ex parte una,& capellis ſibi ſubiectis ex altera, ſuper[2] † ſcrutinio aliiſque articulis fuere

d Pro ſcrutinio,] ſic ⁊. de capel. mo. dilectus.vbi de hoc in glo.quæ incipit.ſic.ſup.

[Gl.ſeq.arguit.vacāte ſede,&c. ſignat ⁊riū, & ſoluit.]

e Pro bono pacis.] ergo vī ꝙ de iure cōi vacante ⁊ eccleſia ꝓlato,trāsferat̃ poteſtas ad capitulū,ſed ꝓ bono pacis Papa hoc ſibi reſeruat, cū oia alia liberè capitulo reſeruauerit. Et ita vacante eccleſia capitulū pōt iudicare, abſoluere,& excōicare.⁊.de hære. ad abolendā.1.rā.& ⁊.eod. cū olim,arg.65.diſt. c.vlti.& 7.q.1. pōtifices.& 23.diſt.in nomine dñi. Ea verò q̃ miniſterium conſecrationis deſiderāt, facere non poſſunt: imò vocabunt vicinos epos cū cautelæ ſtudio, vt in dicto cōpontifices. prębēdas tamen vel dignitates, vel curā;animarum,q̃ pertinent tā ad prælatū,capitulū vacante eccleſia cōferre nō pōt;q̃a nuſquā inuenitur ꝙ vacante ſede poteſtas conferendi beneficia trāsferat̃ ad capitm. ⁊.ne ſe.va.illa. Arg. cōtra:illud quod dictū eſt,ꝙ capitulum poſſit abſoluere. 11. q.3. ſi qs eps dānat, Illud verum eſt,ꝙ ſi excōicatus a ꝑ deceſſore non ſit abſolutus, ꝙ ſucceſſor illū abſoluere pōt, cū ei ſuccedat in onere ac in honore. ⁊.de offi. or.paſtoralis.Sed nō negat̃ quin capitulū poſſit illū abſoluere neceſſitate exigēte: & ita ꝓꝓ periculū aiarū hoc ꝓmittit. Et ſatis pōt cōcedi. arg.huius c.ꝙ capitulū vacāte eccleſia (cū cauſa rōnabilis ſubeſt) pōt excōicare ſubditos ſi fuerint contumaces & inobedientes. Ber.

† al.ita.ſ.illi gēter coram nobis auditis.

† & qui pro tpe fuerint.

3 Vacāte eccleſia ꝓ obitū ꝓlati aut aliās,ad quē trāsferat̃ iuriſdictio, late docet Hoſtienſis.in.c. ad aboiēdā. de hęret.ver ſi.ſede vacāte.

† vacauerīt.

¶Idem Abbati S. Michaelis Abradeñ. diœceſis.

¶ *Licet abbatiſſa ſubditos excommunicare non poſſit, ipſi tamen ſibi obedire tenentur.*

CAP. XII.

DIlecta in Chriſto filia abbatiſſa de Bubrigeñ. † tranſmiſſa no-

† Lūburgeñ. Neburgeñ. Quedeburgeñ.

CASVS. Abbatiſſa Rubrigeñ.cōqueſta fuit dño. papæ.ꝙ cū ipſa canonicas ſuas & clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos ſuſpenderet ab officio & beneficijs,exigentibus ſuis culpis.ipſi confiſi ex eo quòd ipſa eos excōicare non poſſet, ſuſpenſionem ipſius non ſeruabant, & ſic eorum exceſſus impuniti remanebant. Mandat papa eiuſdem abbati, quatenus dictas canonicas & clericos

DIlecta in Chriſto filia.] Prima pars ponit querelam. Secunda: ibi, Quocirca. dat iudices. Abb.

deos compellat per cenſuram eccleſiaſticam, vt abbatiſſæ præfatæ obedientiam & reuerentiam impendant. & eius ſalubria mandata obſeruent. Not. q mulier excommunicare non poteſt.

[Glo. ſeq. alleg. vnam concor. in contrarium alleg. tria iura. & ſoluit.]

a Iurisdictioni.] ſic ergo mulier hēt iurisdictionem. ff. de arbi. dilecti. Sed ꝯtra vēq mulier iudicare non pōt. 33. q. 5. mulierem. nec ciuilib⁹ fungitur officijs. C. de. proc. alienam, ff. de reg. iur. l. 2. Dicas q abbatiſſa hēt iurisdictionem talē qualē, nō ita plenā ſicut vir habet. Dic ergo, quòd pt ſuſpēdere ab officio & beneficio monachas ſuas, & clericos ſuæ iurisdictioni ſubiectos, ſecundum quòd hic ſtatu. innuitur. ſi inobedientes fuerint, habet enim adminiſtrationem ſpalium & ſpiritualium. arg. ff. de confir. cū dilecta. ff. de his quæ fiunt a præla. ſine conſenſu Cap. c. 2. Itē ratione ſuę adminiſtrationis poſt ſuam confirmationē poteſt cōferre eccleſias & beneficia & inſtituere clericos i eccleſijs ſui monaſterij ſicut faciūt cō firmati. ff. de elec. noſti. & ſicut abbates. ff. de his q̄ fi. a prela. ſine con. Cap. c. ea noſcitur. Sicut abbas enim de cōſenſu Capituli repræſentat, vt dicit illa decre. ea noſcitur. eodem modo abbatiſſa. Excōicare autem nō poteſt vel abſoluere. ff. de ſent. excom. de monialibus. Et poteſt dici, quòd nec ab officio poteſt ſuſpendere, nec interdicere, quia & hoc pertinet ad claues. inf. de exceſ. prælatorū. & non dicit hic Papa, quòd poſſit, quia non ſexui ſemineo, ſed virili traditæ ſunt claues regni cœlorum: licet in beatiſſima Virgo Maria excellentior ſit Apoſtolis vniuerſis non tñ illi. ſed illis tradidit claues regni cœlorum. ff. de pę. & re. nouā. nec poteſt velare moniales 20. q. 2. ſtatuimus. Præterea mulier non debet habere talem poteſtatem, quia non eſt facta ad imaginem Dei, ſed vir, qui eſt imago & gloria Dei, & mulier debet ſubeſſe viro, & quaſi famula viri eſſe, cū vir caput ût mulieris, non ecōuerſo. 33. q. 5. hęc imago. & c. cum caput. 2 Et ideo quia excommunicare non poteſt, ꝺcipit Papa quod clerici & moniales, qui contēnunt ſuſpenſionem ipſius, compellantur per cen. ecc. ad ſeruandā eius ſuſpenſionē & ſalubria mandata eius.

b Canonicas.] non dicit, monachas: loquitur enim ſecundum conſuetudinem Teuthonicorum, vbi ſunt canonicę ſęculares, quę nullam faciunt profeſſionem, nec renunciant proprijs, imò quandoque contrahunt matrimonium. 3 de talibus poteſt intelligi. 12. q. 5. c. vlt. in fin.

c Saluberia.] ſi certum eſt, quòd ſint ſalubria, vel etiā ſi ſit dubium. 11. q. 3. quid ergo. & 23. q. 1. quid culpat. in fi. ſi certum eſt quòd eſſent mala, nō eſt obediendū. 11. q. 3. non ſemper. c. ſi dominus, & c. Iulianus.

Dilecti filij.] In prima parte ponitur querela. In ſecunda prouiſio: *ibi*, Cum igitur. Abb.

CASVS. Patriarcha Graden. occaſione cuiuſdam cōſuetudinis exegit iuramentum fidelitatis ab epo Caſtella. præter formam canonicam, quā alij ſuffraganei conſueuerunt præſtare ſuis metropolitanis: archid. & canonici Caſtellani videtes ex hoc eccleſiæ ſuæ ꝓiudiciū generari, ad ſedē Apoſtolicam appellarunt, ne occaſione illius nihil exigāt ab epo Caſtellano vltra id qđ faciūt alij epi à ſuis metropolitanis pp aliquā conſuetudinē. vnde mādat Papa patriarchæ Graden. quatenus cōtentus exiſtat forma canonica, quā ipſe recepit ab eōis ſubiectis ſibi nullo medio, nec amplius exigat a Caſtellano epo obtētu alicuius conſuetudinis, prætextu iuramenti pſtiti: ſciens q Papa abſoluit eum ab huiuſmodi iuramēto, quātum ad alios articulos, imò ipſum denunciat potius non teneri. Not. quòd vbicūque videt aliqs ſibi ꝓiudiciū generari, poteſt appellare. Itē qđ tibi fieri non vis alij nō facias. Itē iuramentū nō extenditur ad ea q̄ de iure præſtanda non ſunt.

bis petitione monſtrauit, quod cum ipſa plerunque canonicas ſuas, & clericos ſuæ iuriſdictioni [a] ſubiectos propter inobediētias & culpas eorum, officio beneficioque ſuſpendat: ijdē conſilij ex eo quod eadem abbatiſſa eos excommunicare non pōt, ſuſpenſionem huiuſmodi non obſeruant: propter quod ipſorum exceſſus remanent incorrecti.

¶ Quocirca mandamus, quatenus dictas canonicas [b] & clericos, vt abbatiſſæ præfatæ obediētiam & reuerentiam debitā impendentes, eius ſalubria [c] monita & mandata obſeruent, eccleſiaſtica cenſura compellas.

¶ Gregorius nonus patriarchæ Graden.

¶ *Si metropolitanus à ſuffraganeo iuramentum exigit vltra formam Rutuā à canone, in eo quod eſt vltra, ſuffraganeus non tenetur.*

CAP. XIII.

Dilecti filij archidiaconus & capitulum Caſtellanū ſuam ad nos querimoniā detulerunt, quod cum à Caſtellan. epiſcopo exigeres iuramentum præter formam canonicam, quam cæteri ſuffraganei metropolitanis ſuis conſueuere præſtare, ijdem conſpiciētes ex hoc eccleſiæ ſuæ ꝓiudicium generari, ad ſedem Apoſtolicam appellarunt; [d] & infra.

¶ Cum igitur non deceat alij te feciſſe, quod ab alio fieri tibi nolles; [e] Mandamus, quatenus cōtentus [f] forma canonica, quam nos a coepiſcopis

Gl. ſeq. reci. per obie. de decre. cum inter R.]

d Appellarunt.] quia eorum intereſt per tale enim iuramentum ꝓiudicabatur eccleſiæ, ſaltem de facto: quare admiſſa fuit appellatio. 2. q. 6. non ſolent. & ff. de elect. c. cum inter R. Et ſic epiſcopus per iuramentum ſuum non poterat eccleſiam obligare, cum non teneretur quo ad illa, quæ præter formam canonicam continebantur in eo: ſimile. ff. de reli. do. cum dilectus. nam delictum perſonæ, & c. 16. q. 6. ſi epiſcopum. nec conditionem eccleſiæ in hoc potuit facere deteriorem. ff. de dona. frat. rmitat. ſimile. ff. de inſti. cum veniſſent. vbi dicitur quod iuramentum à prælato in ꝓiudiciū ſuę dignitatis præſtitum, non ꝓiudicat eccleſiæ: & inuito prælato, & contradicente eccleſia poſſet pro defenſione eccleſię contradicere, & repetere quod præſtitum eſſet occaſione talis iuramenti. 12. q. 2. non liceat Papę. & ff. de iureiurando. ſicut 2.

e Nolles.] ſic diſt. 1. in princ. 4

ADDITIO. Vnde verſus.

Quod tibi vis fieri, mihi fac: quod non, mihi noli:
Sic potes in terris viuere iure poli.

f Forma.] quam habes infra de iureiu. ego N. qua forma papa contentus eſt, vt ibi dicit: ergo multo fortius & alibi debent eſſe illa contenti. ſimile. 12. queſt. 5. de forma. In qua forma debet ſpecialiter inſeri iuramentum de fidelitate & obedientia. infra de priui. antiqua.

[Glo. ſeq. recitetur per ubi. quare conſuetudo non ſtimat. & ſol. ſecundo arg.]

Abbatiſſa an poſſit habere iuriſdictionem.

1 Qualiter intelligatur q̄ mulier nō ſit facta ad imaginem Dei. tradit. B. Thom. 1. par. q. 93. art. 4. ad 1. argumentum. 2 Facit tex. in l. ſed & vir. ff. de donę. inter vir. & vxo. & in l. ſicut, & in l. libertо. ff. de ope. libe. 3 Dic vt hic Ioā. & Vin. idē ꝺ quolibet cōuerſo vel cōuerſa eccleſiæ ſęcularis, ſ. q ibere pōt nec gaudet immunitate canonis ſigs ſtudente. ſecus in cōuerſis religioſorum de ten. exc. non dubiū. Vbi de hoc. Io. And.

4 Concor. l. iuſtitia. ff. de iuſti. & iur. & inſti. eo. §. iuris ꝓcepta. & ibi gloſ. not. in ver. alterum nō legere.

noſtris nobis immediatè ſubiectis recipimus, nil amplius à Caſtellano epiſcopo obtẽtu alicuius cõſuetudinis[a] exigas, ꝓtextu præſtiti † iuramenti,[b] ſciens nos eũdem epiſcopum ab huiuſmodi iuramento, quo ad alios articulos abſoluiſſe, vel denũciaſſe potius non teneri.

¶ Idem Priori fratrũ Prædic & archidiacono Rhegin.

¶ Vacante epiſcopatu, capitulum confirmat & infirmat electionem.

CAP. XIIII.

CVm olim cauſa: & inf. ¶ Quocirca mandamus, quatenus, licèt conuentus monaſterij ſancti Saluatoris Meſſan. ſint † ipſo iure hac vice eligẽdi poteſtate priuati,[c] de gratia tamen eligendi ſeu poſtulandi detis ipſis authoritate noſtram liberam facultatem.

¶ Mandantes eiſdem, ut cum eccleſia Meſſan. vacet ad præſens, electionẽ ſuam confirmandã, prout de iure fuerit, vel etiã infirmandam, pręſentent capitulo[d] Meſſan.

¶ Idem archipresbytero ſanctæ Mariæ maioris de Vrbe.

¶ Qui maior eſt ordine, licet in eccleſia poſterius receptus, in loco & portione præferetur, hoc dicit, ſecundùm veram lecturam.

CAP. XV.

STatuimus, † vt præ

† præteriti.

a Concor. l. nõ dubium. C. de legib. & l. nõ vt. §. qui iuſſu. ff. de reg. iu.

† In codice Perbatiæ, ita. ſit ipſo iure hac vice eligendi ſeu poſtulãdi poteſtate priuatus.

a Id aũt ſolũ qã poſt appellationẽ vel ante ꝓſtitum fuerit, nõ impedit quo minus obligẽt modo ſine interitu ſalutis ſeruari poſſit ℓ. de iureiu. ſi vno. Ioã. And.

3 Concor. l. cũ quidã. 1. & ibi Bart. ff. de leg. 2.

4 De materia huius glo ſ. late Hoſt. in cad. ad abolendam, de hære. ver. ſi de vacante.

[Gl. ſequ. alleg. duas cõcor. in contrarium alle. & iura, & ſoluit reſpondendo ad contraria, & remittit. Finis recit. per q. quam ſoluit, & remittit. Io. And.]

d Capitulo.] 4 ſic patet hic manifeſtè ꝙ vacante eccleſia poteſtas ſiue iuriſdictio epi deuoluitur ad capitulũ. ſic ℓ. de hęret. ad abolẽdam, in prin. & ℓ. eo. his quæ.

arg. contra multa habes ꝙ poteſtas epi non deuoluitur ad capitulum vacãte eccleſia. ℓ. ne ſe. va. illa. & 24. diſt. presbyteri. ſm Ioan. vt ibi no. 71. diſt. fraternitatẽ. vbi dicit quòd vacante eccleſia collatio beneficiorũ nõ deuoluitur ad capitulũ, & quòd capitulũ non põt dare licentiam alicui tranſeundi ad aliã eccleſiam, ſi illic eligãt: & hic dr ꝙ capitulũ poteſt cõfirmare electũ in abbatẽ vacante eccleſia. Quę ẽ ratio diuerſitatis hinde? Ratio illa poteſt eſſe; capitulum ideo non poteſt alicui dare licentiã trãſeundi ad aliam eccleſiam, quia ibi eſt quædã alienatio ꝓpriæ, ſed capitulum ſine conſenſu prælati alienare non põt ſede vacãte, 12. q. 2. ſi qua de rebus. ie. maior eſt alienatio ꝓſonæ quam rerum. 12. q. 1. pręcipimus. Et ideo non põt dare licentiã tranſeundi, ſed per confirmationem, de qua fit hic mentio, nulla fit alienatio, nec præiudicatur epiſcopo futuro, & ſic loquuntur prædicta, quę ſignantur pro contrarijs. Ad illam decre. illa. dicas ꝙ capitulum non poteſt conferre beneficia, quæ pertinent ad epiſcopum vacante eccleſia, quia omnes fructus & iura epiſcopatus debent fideliter cuſtodiri, & reſeruari ſucceſſori. 12. q. 2. hæc huius placiti, & c. non liceat, & ſup. de offi. ord. cum vos. Sed collatio beneficiorum inter bona epiſcopalia & fructus computantur, & magnum fieret præiudicium epiſcopo ſucceſſori ꝓ talem collationem: & ideo non poteſt cõferre nec diſtrahere tales fructus, ſicut nec alios: & de hoc dictum eſt ℓ. eo. his quæ. Et quod ibi minus dicitur, ſupple hic. Et coram capitulo poterit obijci electo quicquid poſſet coram epiſcopo, & ita capitulum cognoſcet tanquã epiſcopus de his, quæ obijcientur contra electum, & caſſabit electionem ſi caſſanda fuerit. alias non aſſumet capitulum iuriſdictionem epiſcopi. de hoc dixi. ſup. de offi. ordi. irrefragabili. Ber.

† Ad intellectum vide c. vlt. ſup. de conſti.

ADDITIO. Alij dicunt ꝙ continet gratiam per illam de ret. ℓ. ne ſe. va. illa. vbi dicitur quod non inuenitur in iure, quod collatio beneficij ſpectet ad capitulum.

STatuimus.] tria ſunt dicta. Secundum: ibi, Et ſic. Tertium: ibi, Et qui. Abb. Sicu.

CASVS. In eccleſia ſanctę Marię Maioris de Vrbe, talis erat conſuetudo, quòd illi qui primo recipiebãtur ibidem, præferebantur illis, qui poſterius recipiebãtur in ſeſſionibus & in portionibus percipiendis etiam ſi eſſet in maiori ordine conſtitutus: quia iſtud inhoneſtũ erat, ſtatuit Papa, ꝙ presbyteri primum locũ teneant. diaconi ſecundum, ſubdiaconi tertium: & ſic de reliquis obtineant ordinatum: etiamſi poſterius ſint recepti: & in portione percipienda, qui in maiori ordine fuerint, minoribus præferantur, & minores clerici faciant ſeruitia conſueta. No. quòd maiores & digniores reputantur in maioribus ordinibus conſtituti.

[Glo.

[Gl.seq.signat contrarium,& soluit.]

a Primum locum.] quia secundum dignitatẽ cuiuscũque,quilibet honorandus est in ecclesia. ẽ.de consue.c.cũ olim.& qui prior est in eodem ordine vel dignitate ordinatus, in loco & in subscriptionibus præmitti debet. 17.dist.c.vlt.& ff.de albo. scri. l.1. & 74. dist.eporum.sic sup. eod.c.1. & 75.dist.c. vlt. minores.n.maioribus obsequium pstare debent 93.dist. à subdiacono. C. de offi.rec. l.1.arg.contra. 23.q.4. sicut excellentiam vbi dicitur: non gradus excellentior vel elegãtior, sed vitæ, &c. & 40. dist. non loca, vel ordines. Sed ibi loquitur quo ad virtutes, siue de merito vitæ. 4. distinct c. vltimo.

sbyteri primum locum, [a] diaconi secundum, subdiaconi tertium, & sic de reliquis † obtineant ordinatim, etiam si posterius admittantur. ¶ Et qui maior est ordine, etiam si postea fit receptus, in portione percipienda esse volumus potiorem; [b] ac minores facere seruitia consueta. [c]

¶ Idem archiepiscopo

† Hoc ẽ acolyt⁹ tenebit quartum, & sic de singulis donec ad vltimũ minorem perueniatur.

[Gloss.seq.dicit ad partem, quod habenda sit ratio personarum,&c.alleg.9.canones,vnam decre. & 3.ll. in contrarium,alleg. duos canones. quinque decre. & vnam l.& soluit.]

b Potiorem.] sic videtur quòd in perceptione beneficiorũ habenda sit ratio personarum siue dignitatum, vt plus percipiant,qui in potioribus sunt ordinibus constituti, & meliora stipendia conferantur secundum dignitatem cuiuscunque vt 12.quæstio.2.nobis.capit.Vulteranæ.& cap.concesso. & distinct.1.ius militare,& 1.quæstio.2.cap.vltim.& 74.dist.consuluit & 61.distin.miramur.in fin. Et in gradus cæteros antecedat,quem labor prolixior & stipendia meliora secerint anteire. C.de offi.mag.offi.1.nemo. Et ratio stipendiorum habenda est.ff.de re milita.non omnes. in prin.& in authen.de defen.civi.in principio. colla. 3. vbi nobilitatis rõ habetur. & de pœniten. distin. 4.in domo.& infra de præbend.de multa.§.vlti.& 41. distinct.non cogantur. Sed contra videtur, quod omnes, qui in vna ecclesia famulantur, æqualiter percipere debent. supra de constitutioni. ca.cum omnes.& ca.cum M.nec vni danda est. vnde alij scrupuloso corde moueantur. 16.quæstio. 7. cap.1. & dicat Apostolus. 1 Non enim volumus vt aliis sit remissio,vobis autem tribulatio 25. quæstio.1.§. his ita ad finem.ff.pro socio.l.verum.§.si cum tres. vbi dicitur, quod ex eadem societate non debet vnus plus percipere quam alter, nec noti illis præponitur ignobili.argum.infra de appellat. cap. constitutus, nec refert. vndecunque sint. infra de iustit. capit. ad decorem.& dum quis laudabiliter officium suum exequitur, exhibendum requiritur suę notio nationis. infra de iud.cap. cum deputati. Quid ergo est dicendum? Dico, quod ab initio consideranda est nobilitas siue sententia,vt etiam maioribus & pluribus beneficijs honorentur ab illis, qui eos promouent. ĩ. de præben. c.de multa & circa eos, q̃ simul sunt in ecclesia,honestum esset vt qui maiores sunt, plus percipiant & digniores: secundùm quòd dicunt iura priora. Sed circa hoc plus consideratur vniuscuiusque ecclesiæ consuetudo.supra de constitutioni. cum omnes, & c.cum M. Sed si nulla sit consuetudo,puta quia ecclesia fundatur de nouo, tunc videtur quod secundùm locum & meritum cuiuscunque sint danda stipendia. Sed videtur quod recurrendum sit tunc ad consuetudinem vicinarum ecclesiarum siue prouinciæ. infra de censibus.capitu.super eo. Iure communi non plus credo dandum maioribus, quam minoribus, nisi consuetudo contrarium iudicat. & secundùm hoc potest exponi; potiorem, idest,priorem. vt primò percipiãt, qui in maiori ordine sunt constituti; & hoc seruari potest in ecclesijs, vbi non sunt distinctæ præbendæ, vbi verò distinctæ sunt, quilibet percipit per se suos reditus: & hic non credo præbendas esse distinctas: sed fructibus collectis, quotidie, fortè percipiunt quilibet portionem suam.

Perſonarum rõ an ſit habenda in beneficiorũ pceptione.

1 Se vnda ad Corinth. cap.8.

Colocensi. †

¶ *Si ecclesia sita in aliquo archidiaconatu erigitur in cathedralem, à iurisdictione archidiaconatus eximitur.*

CAP. XVI.

CVm inferior superiorẽ † soluere nequeat vel ligare, [d] † sed subditus maiori in ordine maiora seruitia faciat secundum suum ordinem debita.prout dicitur 23.distinct. subdiaconus & c.seq. in quibus ostenditur quid pertineat ad officium cuiuslibet. Alia verò seruitia extra diuinorum celebrationẽ facere non tenentur, si quæ non pertinent ad obsequia ecclesiæ. Reuerentiam tamen minores maioribus exhibere tenentur, vt minor assurgat maiori: & cedat ei primum locum in sedendo & in eundo.93.distinct. à subdiacono. nisi minori in ordine maior administratio sit concessa: vnde archipresbyter, archidiacono debet reuerentiam ratione administrationis & officij sibi commissi. 25.distinct. perlectis. supra de offic.archidiac. ad hæc.in mandato siue iudicio nemo tenetur alteri. nisi ei qui habet administrationem vel iurisdictionem super eum, cui obedire tenetur in his quæ spectant ad officium suum: & eius honesta & salubria mandata obseruent.supra eod.dilecta. & supra de offic.archid. ad hæc. ȝ sup.de offi.archipresb.c.1.2.& 3. & infra cap. proxi.Bern.

CVm inferior.] primò narrat factum,secundò prouid.t episcopo ibi, Mandamus. Tertiò prouidere mandat archidiacono.ibi,Prouiso.Abbas Siculus.

CASVS. Archiepus Colocen.de licentia domini Papæ monasterium de Cheur.constitutum in Firmen.archidiaconatu dioec.Colocen.erexit ecclesiam cathedralem. & Papa ecclesiam illam eximi à iurisdictione ipsius archidiaconi. Archid. prædictus in tantam prorupit audaciam. vt in episcopum ibi consecratum, & in ecclesiam, suam iurisdictionem exercere præsumpserit;significatum fuit hoc domino Papę,vnde super hoc scribit ipsi Colocen.dicens,quòd inferior potiorem solucre nequit vel ligare, sed potius maior minorem regulariter absoluit, & inhonestum est & absurdum, vt filius pot.statem habeat in patrem, & ideo mandat ipsi Colocen. vt præfato archid. districtè præcipiat, ne de cætero in dictum episcopum talia attentare præsumat: cum dominus Papa ab ipsius iurisdictione ipsum exemerit: ita tamen vt si propter hoc archidiaconatus iura lædantur in dioece. sua, absque iuris alieni præiudicio recompensationem faciat congruentem. Nota quòd minor in maiorem potestatem habere nõ debet. Item sine alterius præiudicio ecclesia construi debet,aut ampliari.

[Gl. sequens ponit tres regulas: & à quælibet illarũ excipit. secundò arguit.& illud determinat.]

d Ligare.] 21.dist. inferior sedes. No.ex hoc loco q̃ inferior super orem non põt ligare vel soluere. Item qui põt ligare põt & absoluere, & econuerso q̃ põt absoluere potest ligare sic.ff.de re iud.l.3. Primũ recipit exceptionem, cum maior subijcit se ẽt minori. 2.q.7.

† In vno exẽplari vetustissimo hꝫ, Colonen.

† al.potiore.

† Vide l.decurio. C. de Decurio.lib. 12. no. in l. hominẽ. ff. manda.

2 Concord. tex. in l. potiores. cum ibi no. C.de of. rece. pu.

3 Vel cum minor gerit locum maioris,93.dis.c. vlt.Io.And.

An q̃ excõi cat aliquem d: mandato papę, ipsum potuit absol uere.

nos incõpetenter & ff. de iur. om. iu. est receptũ. Scdm recipit exceptionẽ. ī. de of. dele. q̃renti. vbi aliquis põt ligare, sed post annũ nõ põt absoluere. Tertiũ similiter hẽt exceptionem de consc. d. 4. sanctum est. vbi penitus q̃ põt absoluere tpe periculi, qui tñ nõ põt ligare. Itẽ est hic argu. q̃ si Papa mandat alicui vt excõicet aliquem, q̃ põt absoluere illũ: qa excõicatio & absolutio pari cõditione censentur, vt cui vnum committitur. & reliquum, de pœdist. 1. verbum. Sed hoc nõ credo, si hoc sibi tantũ quasi executori committatur, cum ad certum articulũ datus sit executor. arg. ī. de off. delega. super quæstionum. §. a. & c. fi. §. fi.

† potior.

† Chuer. Huet. Cucl.

a Parentem.] imò econuerso, filius dẽt esse in patris potestate, ī. de conuer. infi. c. vlt. & Inst. de pat. po. §. ius autem. arg. contra sup. de renun. ad supplicationem, vbi minor prœst maiori, & iurisdictionẽ hẽt in ipsum, imò pater dẽt regere pro lem suam. 24. q. 4. duo ista nomina. & C. de emenda. ꝓpin. l. vnica. inf. de sen. exc. cum voluntate. §. vlt. & filius ẽt dum est in potestate patris, agere pro rebus suis non potest. C. de ann. exce. l. 1. §. 1. in fi.

perior † inferiorem liget regulariter, & absoluat; & satis absonum videatur, vt filius potestatem habeat in parentem [a] mi ramur quod cum tu monasterium de Cheur, † constitutum in Firmien. archidiaconatu tuæ diœcesis ecclesiã erexeris cathedralem; [b] archidiaconus Firmien. in tantã prorupit temeritatis audaciã, vt in episcopum ibi consecratum, & ecclesiam suam iurisdictionem exercere præsumat: & infra. ¶ Mandamus, quatenus præfato archidiacono, à cuius iurisdictione dictũ episcopum. denunciamus exemptum, [c] id districtè studeas inhibere. ¶ Prouiso vt si ex hoc archidiaco

[Glos. seq. in princip. & in fine fortificat textum, in medio signat contrarium.]

b Cathedralem.] de licẽtia dñi papę. 16. q. 1. præcipimus. & 22. dist. c. 1. & ī. de excess. præla. sicut vnite. & ī. ne sede vacãte, c. 1. aliàs auctoritate ꝓpria non potuisse, quia huiusmodi mutationes, translationes & cõsimilia debẽt fieri de auctoritate papæ. 7. q. 1. mutatione. arg. contra. ī. de off. ord. qm̃ in plerisque. §. prohibemus. & hoc factũ fuit ꝓp longã & latã ꝓuinciam vel propter diuersitatem linguarum ī. de off. or. quoniã & inter cætera. quod licẽt ex auctoritate illius canonis, quoniam. & ī. de transl. inter corporalia.

[Glo. seq. reci. per obiectio. & solut. & solutioni signat contrarium, cui respondet.]

c Exemptum.] Nam solus papa eximit epos. 16. q. 3. frater noster. sed per hanc exceptionem, quæ fit ab archid. non intelligitur exemptus à iurisdictione episcopi. & sic vī quòd nisi fuisset exemptus, ī à iurisdictione archi. iurisdictionẽ haberet in eum: sed quia hoc erat inhonestum, vt maior subesset minori, & contra iura 21. dist. inferior. & 93. dist. a subdiacono. ideo exemptus fuit omnino à iurisdictione ipsius.

1 Nõ eximit sed denunciauit exemptũ. Io. And.

d Præiudicio.] sic papa non intendit alij per suas literas ꝓiudicium irrogare. sic ī. de cõsue. cũ olim. in fi. & ī. de off. ord. licet cũ cõcor. & ī. de vsu. pal. ex tuarũ. ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. meritò. & §. si qs à principe. & ī. de off. deleg. super eo. & 9. q. 3. nunc vero.

HVmilis doctrina.] in cõpositione super iure primatiæ faciendã, debent omnes prælati prouinciæ & Capitula ecclesiarum cathedralium consentire. Et duo facit: nam primò mandat compositionem publicari, si prælati consentiant. Secundò: ibi, Si quis verò dissentientes, mandat citari, & publicationem non fieri. Abbas Siculus,

CASVS. Inter archiepiscopũ Bituricen. & archiepiscopũ Burdegalen. controuersia fuit diutius agitata super iure primatiæ quis eorum debet esse primas. dominus Papa Grego. post diutinam concertationem, quandam fecit prouisionem inter ipsos, quam prouisionem misit quibusdã, mandans eidem quatenus req̃rant assensum prælatorũ Burdegalen. ꝓuinciæ in ea præsentiam, & consensum Capitulorum cathedralium ecclesiarũ eiusdẽ prouinciæ, & assensum Bituricen. Capituli super ipsã prouisionem: quo habito prouisionem illã solemniter publicarẽt, & si aliqui consensum præstare noluerint, publicationi ꝓdictæ supersedeant, & eisdem præcipiãt, vt personaliter si prælati fuerint ad præsentiam Papæ accedant: vel si Capitula fuerint, per procuratores idoneos compareant, prosecuturi coram Papa ius si quod habent, satisfacturi parti alteri, ī succubuerint in expensis. No. q̃ oẽs vel aliquos tãgit, eorũ ꝓ sensus requirendus est. Item qui succumbit, in expensis cõdemnari dẽt: sed hoc ideo statuitur, in casu isto, quia quasi fundata erat intentio Bituricensis per illam prouinciam: & ideo si succumbant, calumniari videntur.

† al. archidiaconatum

† Magistro Duxen. Archi. Lemin. & prioti S. Radag. Pictauen.

ni † Firmien. iura læduntur, in diœcesi tua (vbi expedire videris) absq; alieni iuris præiudicio, [d] recompensationem illi facias congruentem.

¶ Idem Lemouicen. † archidiac. & priori sanctę Redegundis Pictæ.

¶ *Compositionem super iure primatiæ, omnes solus eius interest, poteris impedire.*

CAP. XVII.

HVmilis doctrina [e] magistri, & infra. ¶ Mandamus quatenus prælatorũ [f] Burdegalensis prouinciæ in ea præsensus requirendus est. Item qui succumbit, in expensis cõdemnari dẽt: sed hoc ideo statuitur, in casu isto, quia quasi fundata erat intentio Bituricensis per illam prouinciam: & ideo si succumbant, calumniari videntur.

e Humilis doctrina.] benè dicit, humilis. nam magister debet esse humilis & benignus auditoribus, & humiliter docere, non cum austeritate & potentia, vt 46. distinct. hoc habent, [2] austeritatis autem nimiæ increpatio, nec correptionem recipit, nec salutem 45. distin. cum beatus. & nimia sæuitia præceptoris culpæ comparatur. ff. ad legem Aquiliam præceptoris modica tamen & leuis coercitio conceditur magistro. ita vt excommunicationem non incurrat. infra. de senten. excommunicatio. cum voluntate. & cap. ex tenore. & vigesimateria quæstione quinta circumcelliones. ad finem nec fruiendi audacia debet concedi, nec paterna diligentia omitti, vt ibi dicitur, & cap. circumcelliones, in fi. quia dum nimium seruatur humilitas, regendi frangitur auctoritas. ȝ 86. dist. quando necessitas.

2 Facit l. ob seruandũ. ff. de offi. ꝓcõs. & l. illicitas §. ne potentiores cum no. cod. ut.

[Gl. seq. quærit, obijcit quare ex parte Burdeg. non sufficit consensus capituli. sicut econuerso: cum prælatus cum Capitulo litiget donec cõponat. Sol. quòd propter interesse.]

f Prælatorum.] sed quare requiritur consensus istorum prælatorum? Videtur quod consensus capituli Burdegalen. sufficiat ī tali prouisione, sicut ex alia parte sufficit consensus capituli Bituricen. quia prælatus de consensu capituli sui litigare potest. ī. de procur. alia quidem. potest etiam donare. infra de do. pastoralis. in fin. & infra de his quæ fiunt à prælat. sine consen. cap. cum nos. potest etiam compositionem facere. infra de transac. contingit & ī. de decim. ex multiplici. Dicas quod ideo requiritur consensus prælatorum & capitulorum cathedralium ecclesiarum Burdeg. ꝓuinciæ, quia per illam prouisionẽ retinebat ius

3 Vñ nõ patiat̃ se cõtẽni. ff. de offi. ꝓcõs. obseruãdũ. tenẽdũ est ergo medũ. de offic. cust. c. 1. Io. And.

Bitu-

Bituricen. archiepiſcopo in Burdeg. puincia, vt poſſit viſitare. vñ hoc reſpiciebat ꝓlatos & capitula. qa tunc eum procurare tenentur cum accedit ad eorum eccleſias. t ⁊. de præſcr. c. cum ex officij. ⁊. de cẽſi. c. ſopitę. & ita eorum intererat conſentire vel cõtradicere: quia qđ omnes tangit, ab oĩbus eſt approbandum. ⁊. de offi. archi. ad hoc. in fi. & ſupra de temporibus ordinationũ. ſi archieps. & 66. diſt. archieps. & 53. diſtin. c. 1. & in concedendo hauſtũ aquæ omnes vocãdi ſunt, qui ius habent. tſ. de aqua pluuia arcenda. in concedẽdo. & ideo requiruntur, vt ꝓſentiant vel diſſentiant. Ex alia parte ſufficit conſenſus capituli Bituricen. quia per illam prouiſionem cõſulebatur Bituricen. archiepo: nec intererat aliqd ſſratorũ ꝓ Bituricen. prouinciæ de illa ꝓuiſione.

[Gl. ſeq. arg. quærit, & ſoluit. Item quærit & ſoluit, & dat ſimile.]

a Præſentiũ.] arg. quòd præſentes tantum requirendi ſunt ad componendum, & eodem modo ad litigandum, ſicut in alienationib. faciendis. 10. q. 2. hoc ius. ver. ſi autem. arg. 7. q. 1. factus. Sed quid eſſet ſi modica pars prẽlatorum eſſet præſens, & longe maior eſſet abſens, & eodem modo de capitulis, nunquid ſufficit conſenſus illorum paucorum ad conſentiendum huic prouiſioni, vel ad mouendam litem? Videtur quòd ſic. arg. huius c. 10. q. 2. hoc ius. 2 Sed quos dicemus præſentes. an illos tantũ qui ſunt in eccleſijs ſuis, an etiam illos qui ſunt in prouincia? quod videtur C. de præſcr. longi tempo. l. vlt. Vnde credo quòd requirendi ſunt, dummodo ſint in prouincia. quia pro prẽſentibus ibi habentur. Item credo ſi minor pars capituli ſit præſens, quòd debeat vocare alios, qui ſunt in prouincia, ſi commodè vocari poſſunt, quouſque ſaltem ſit ibi maior pars capituli. Si aũt ſint extra prouinciam, aut ita remoti quòd commodè vocari non poſſunt, præſentes diſponant de rebus eccleſię: quia tota poteſtas & ius vniuerſitatis remanet penes illos quicunque ſint. ff. quod cuiuſque vniuer. l. ſicut.

b Capituli.] per hanc decr. probatur, quòd prælatus ſine conſenſu capituli non poteſt agere nec componere, ſecundum quòd notatur ſup. de reſcr. c. edoceri. & ⁊. de procu. c. 1. arg. ad hoc ⁊. eo. c. dilecti. Bernardus.

[Gl. ſeq. arg. duo.]

c Noluerint.] no. quòd ille cuius intereſt, impedit prouiſionem Papæ, ſicut aliquis retardat executionem ſententiæ inf. de reſti. c. veniens 2. & ⁊. de re iud. cum ſit per controuerſia. arg. quòd non intendit Papa alicui præiudicare per ſuas literas.

d Perſonaliter.] cum enim quis citatur vt perſonaliter veniat ad cauſam, non ſufficit tunc mittere procuratorem, vt hic videtur. Si verò ſimpliciter citetur, tunc poteſt mittere procuratorem. C. de procu. l. vlt. in princ. vel ipſe debet ire. ⁊. de do. & contum. cum dilecti. & C. de procur. l. vlt. ſed cum perſonaliter quis citatur, & ipſe ire non poteſt, vel etiam in alio caſu cum ſimpliciter citatur, ſi cauſa ſua ardua ſit, non compellitur mittere procuratorem. C. de procur. l. vlt. ſed de

Citatus an poſſit mittere procuratorem.

ſentium, a & cathedralium capitulorum eiuſdem, necnon Bituricen. Capituli, b ſuper prouiſione, quam inter Bituricen. & Burdegalenſem archiepiſcopos in cauſa primatiæ duximus facien dã, requiratis aſſenſum, quo habito, prouidentiã † noſtram ſolemniter publicetis.

¶ Si qui verò conſenſum præſtare noluerint, c vos ſuperſedentes publicationi prædictæ, diſtrictè præcipiatis eiſdem, vt perſonaliter, d ſi prælati fuerint: vel ſi alij, e per procuratores idoneos, noſtro ſe conſpectui repræſententent, proſecuturi coram nobis ius, ſi quod habere contendunt, & ſatisfacturi parti alteri (ſi ſuccubuerint) in expenſis. f

a Idẽ ex iure primatiæ ipſorũ cauſę ad ipſum deferri poterũt per appellationẽ gradatim. Item p negligentiã deuoluet ad ipſos beneficiorum collatio, & his ſimilia.

† In uno exẽplari habet: prouiſionẽ.

TITVLVS XXXIIII.

De treuga, & pace.

¶ Alexander iij. in concilio Lateranen. †

† Cap. 21.

¶ *Statuit tempore treugarum, & pœnas violantium.*

CAP. I.

EREVERSIS. 1 Vnde ex plenitudine ptãtis, cogit eos hic perſonaliter venire: nel pp perſonarum legalitatẽ. ff. de procur. l. ſi actor. vel pp magnitudinẽ cauſæ. ⁊. de procur. c. 2. aliàs prælatus ſit ante lit. cont. eſt. dat procuratorẽ. ⁊. de iur. calũ. cũ cauſam. ſm Goff. Ioan. And.

b Adde qꝫ ſcria eſt ueritas: vt in l. aliud. §. refertur. ff. d reg. iur. & i l. qđ maior, ff. ad muni.

Reuerſis.] ſic videtur per literam iſtam, qꝫ victus victori condemnandus eſt ſemper in expenſis, arg. ⁊. de pœn. calumnia. de hac materia tractatur plenè. ⁊. de do. & contu. circa fi. Sed hoc ideo quia iam quaſi intentio actoris fundata erat per compoſitionem: & ideo ſi ſuccumbant, quaſi calumniosè videntur hoc feciſſe: quia tunc demum conſueuit dici, quòd victus in prima cauſa victori ſit condemnandus, & quaſi ad terrorem hoc dicit Papa: vt ſi dubitarent, de iure ſuo, non litigarent. Et eſt argu. op. quod victus victori ſemper ſit condemnandus in expenſis. Bernardus.

DE TREVGA ET PACE.

¶ Quia iudicum eſt ad pacem diſcordantes reducere. 90. di. per totum: & ideo quia eſt tractatum de off. iudicum, meritò annectitur hæc rubrica. Vel aliter ſic. Quia maiorum & ſuperiorum eſt treugas & pacem iuare, ſubditorum uerò obedire: ergo, &c.

De hac materia tractatur 90. di. per totum. 24. q. 3. ſi quis Romipetas. & c. illi.

Treugas.] In prima parte determinat tempus feriarum in actu bellandi. In ſecunda ponit pœnam rumpentium treugam. Inter tia inſtruit omnes quid facere debeant, vt treugæ & paces ſeruentur, & ponit pœnam eorum ratione negligentiæ. Ant. de Butr.

CASVS. Primo dicitur quòd treugæ durare debent à quarta feria poſt occaſum Solis, uſque in diem Lunæ in ortu Solis, & ab aduentu Domini uſque ad octauam Paſchæ. hoc tamen non ſeruatur. Secundò dicit quòd qui treugas fregerit, excommunicetur poſt tertiam commonitionem, & nullus excommunicato communicet. Tertiò dicit quòd triplex funiculus difficile rumpitur, ideo mandat quòd epiſcopi omnes ſibi conſilium & auxilium impendant: & qui ſecus fecerit, puniatur. No. quòd trina admonitio debet præcedere uindictam. Item ſententia ferenda eſt in ſcriptis. Item funiculus triplex difficile rumpitur.

a Treu-

Treugæ diffinitio.

à Treugas.] treuga est securitas præstita rebus & personis, discordia nondum finita.

ADDITIO. Pax verò est finis discordiæ, quæ dẽt hẽri in voluntate, guerra in necessitate: vñ bellamus vt pacem habeamus. 23.q.1.nisi bella. & c.noli æstimari. Io.And.

† Cap.1.eo.tit.in 1.compilat. & in Panormitali. 8. c. 147.

[Gl.seq.no.objicit per locum à diuisione, & dupliciter soluit.]

† octauam.

† octauam.

b Frãgere.] no. q̃ hæc treuga canonica est, & non conuentionalis: si. n. esset conuentionalis, semp̃ seruaret, nã fides hosti seruãda est. 23.q.1. noli æstimare. Sed qualiter intelligitur quod dr̃ de ista treuga? Si intelligit de iusto bello, à tali nullo die cessandũ est etiã Dominico a die. 23.q.vlt. ti nulla 3. de reg.iu. quod nõ est licitum. Si verò de bello iniusto, hoc nullo tẽpore faciendum est. Sol. potest intelligi de iusto bello, & licèt nunquam sit cessandũ a tali, minus tamen vacandum est ei in hoc tẽpore quàm in alio, vnde capitulũ illud, ¶ nulla, intelligitur qñ ieuitabilis vrget necessitas. Vl̃ potest intelligi de iniustis bellis, vl̃ Papa respexit ipsum factum, vt non semper darent operam bellis, & iõ ob reuerentiam dierum tunc cessarent: & nullo tpe dẽnt sieti, & multò minus isto tpe. Sed qd̃ dr, hic hodie non tenet: & eps q̃ non seruant hãc cõstitutionem, non dicuntur transgressores: quia non fuit morib.us utentium approbata huiusmodi treuga. 4. dist. cap. in istis §. leges.

† Ecclesiastes. cap. 4.

† Trepidus habet in vetustissimis codicibus. i recentioribus tepidus.

gas [a] † à quarta feria post occasum solis, vsque ad secundam feriam in ortu solis, ab aduentu Domini vsq; ad octauas † Epiphaniæ, & à Septuagesima vsq; ad octauas † Paschæ ab omnib. inuiolabiliter obseruari præcipimus.

¶ Si quis autem treugas frangere [b] præsumpserit post tertiam admonitionem, si non satisfecerit, suus episcopus excõicationis dictet in eum & scriptam vicinis [c] episcopis annũciet: quorum nullus excõicatum in communione recipiat, imò scriptam sententiam quisque confirmet, [d] si quis autem hæc violare præsumpserit, ordinis sui periculo [e] subiaceat.

¶ Et quoniam funiculus [f] † triplex difficile rumpitur, præcipimus vt episcopi ad solũ Deum, & ad salutem populi habentes respectum, omni trepidatione seposita, ad pacẽ firmiter tenendam, mutuum sibi consilium [g] & auxiliũ præbeant, neque hoc alicuius amore vel odio pręmittant. Quòd si quis in hoc opere trepidus † inuentus fuerit, damnũ propriæ dignitatis incurrat.

a Treugas.] treuga est securitas præstita rebus & personis, discordia nondum finita.

ADDITIO. Pax verò est finis discordiæ, quæ dẽt hẽri in voluntate, guerra in necessitate: vñ bellamus vt pacem habeamus. 23.q.1.nisi bella. & c.noli æstimari. Io.And.

b Frãgere.] no. q̃ hæc treuga canonica est, & non conuentionalis: si. n. esset conuentionalis, semp̃ seruaret, nã fides hosti seruãda est. 23.q.1. noli æstimare. Sed qualiter intelligitur quod dr̃ de ista treuga? Si intelligit de iusto bello, à tali nullo die cessandũ est etiã Dominico a die. 23.q.vlt. ti nulla 3. de reg.iu. quod nõ est licitum. Si verò de bello iniusto, hoc nullo tẽpore faciendum est. Sol. potest intelligi de iusto bello, & licèt nunquam sit cessandũ a tali, minus tamen vacandum est ei in hoc tẽpore quàm in alio, vnde capitulũ illud, ¶ nulla, intelligitur qñ ieuitabilis vrget necessitas. Vl̃ potest intelligi de iniustis bellis, vl̃ Papa respexit ipsum factum, vt non semper darent operam bellis, & iõ ob reuerentiam dierum tunc cessarent: & nullo tpe dẽnt sieti, & multò minus isto tpe. Sed qd̃ dr, hic hodie non tenet: & eps q̃ non seruant hãc cõstitutionem, non dicuntur transgressores: quia non fuit morib.us utentium approbata huiusmodi treuga. 4. dist. cap. in istis §. leges.

c Vicinis.] 11.q.3.cap.curæ.

d Confirmet.] idest. ol seruet: & ita ipso facto confirmat eam: aliàs nec infirmare põt, cum non habeat imperium par in parem. 21.li. inferior. & c. deniq; & melius, ℨ. de elec. innotuit & ff. de arbi. l. nam magistratus.

e Periculo.] i. excõmunicationi subijciatur. 14.q.3. illi qui. vbi hoc idem dicitur.

f Funiculus.] Primus est excõicatio propria epi. Secundus est, vicinorum eporum ol seruatio seu confirmatio. Tertius consilium, & auxilium eorundẽ: & iõ quantò fortior est. difficilius rumpitur. C. cõia de successio. auth. itaque. ff. de lib. leg. l. 3. in fi.

g Consilium.] no. quòd prælati tenentur sibi mutuũ præstare consilium, & auxilium. 93. dist. præcipimus, & c. prælatum.

INnouamus. CASVS. Dr̃ hic quòd presbyteri, monachi, quærsi, viatores, agricolæ, & aialia, q̃ portant ad agrum semina, vel arant, potiant̃ securitate. No. q̃ psonæ, & quæ animalia gaudent treugis.

h Innouamus.] quia iam statutum erat. 24.q.3. si q̃s Romipetas. & c. paternarum.

¶ Idem.

¶ *Persona hic enumerata plena securitate gaudent tempore guerræ.*

CAP. II.

INnouamus [h] vt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini, mercatores, rustici, euntes & redeũtes, & in agricultura existentes, [i] & animalia, quibus arant & semina portant ad agrum, congrua securitate lætentur.

TITVLVS XXXV.

De Pactis.

¶ Ex concilio Africano. †

¶ *Pacta quantumcunque nuda seruanda sunt.*

CAP. I.

ANtigonus episcopus dixit: & infra. ¶ Aut inita pacta suam obtineant firmitatem, aut conuentus (si se non exhibuerit) ecclesiasticam sentiat disciplinam. Vniuersi dixerunt; pax seruetur, pacta custodiantur. [k]

i Existentes.] ergo dum vacant agriculturæ tantùm habent priuilegiũ: & sicut militi non currunt tempora dum est in militia. C. quib. non obest longi temporis præscriptio. l. vlt. sed aialia semper habẽt. vnde pignori dari non pñt. C. quæ res pig. ob. non pñt. l. pignorum.

DE PACTIS.

¶ Supra visum est de pace, sed q̃a pacta & transactiones sunt quædam conuentiones ex pace factæ, ideo, &c. Abb. Sicu.

De hac materia habetur 22. q. 4. in multis cap.

ANtigonus episcop⁹.] Iudex ecclesiasticus prouidet seruanti pactum contra nõ seruantem. h. d. diuiditur. Nam primò ponitur dictum Antigoni epi. scopi. Secũdò approbatio aliorũ ibi, vniuersi. Abb. Siculus.

CASVS. Antigonus episcopus Maturẽn. in concil. Africano grauem deposuit querimoniam de Optantio episcopo, quia cum inter se pactum fecissent q⁹ alter non subtraheret alterius populos: Optantius eps non seruauit pacta inita inter eos: sed alliciebat populus Antiponi. Vñ petebat vt pacta inita inter eos seruentur. aut conuentus, si se non correxerit, ecclesiasticam sentiat disciplinã: vniuersi dixerunt. pax seruetur. & pacta custodiant̃. No. quòd pacta seruari debent.

[Gl. seq. no. pacta seruanda, alleg. 3. canones. & vnã legem. ponit quatuor casus quibus non valet pactum. In fi. ar. ex nudo pacto, &c. rationem reddit, & remittit.]

† Africano. legit in omnib. sed desumptũ ex cõcilio Carthaginẽn. 1. cap 12. & habetur in c. 1. eod. tit. in 1. compila.

k Pacta custodiantur.] reformata per pacta inita inter eos, contendebant adinuicem & de iure parochiali. Et ita est argu. quòd pacta legitima custodiant̃ 20.q.1.puellæ. in fi. & 22.q.4. innocẽs. & 18.q.2. Eleutherius. Pacta. n. legitima, quæ neque dolo malo neq; aduersus leges, neq; quib. fraus alicui fiat, facta sunt: seruari debent. ait prætor. ff. de pact. l. iuris gentiũ. §. ait prætor. Pactũ verò quod dolo initum est, non valet. ℨ. de rerũ permu-

per.nu. ca. cum vniuerſorum.C. de excep. & præſcrip. l.aduerſus. Itē ſi alteri ſit captioſum ff.de re iud.vēdi.ſi id quod pure.in fi. 1 Item ſi ſit cōtra bonos mores,C.de inutilibus ſtipul.ex eo. 2.Itē quod obſeruatū vergit ad diſpendium ſalutis æternæ, non tenet.infra eo. pactiōes.vbi de hoc. Item habes hic arg. q̄ ex nudo pacto oritur actio.12.q.2.quicunque ſuffragio.& q.5. quia ſoan.licet ſi cōtra fm leges.ff. de pact.l.iuriſgentiū. §.quinimmo. igitur nuda pactio obligationem nō parit,ſed parit exceptionem: quia mortaliter peccat recedendo à pacto.arg.22.q.1.prædicandum, quia inter ſimplicē loquelam & iuramentū non facit Deus differentiam 22.q.5.iuramenti.De hoc dic vt habes 12.quæſt.2. c.quicunque ſuffragio.

1 Si ab emptione perfecta tutoris auctoritate pupillus ſine ipſius auctoritate per pactū diſcedit, nō valet pactum qđ eſſet alteri captioſum; vt ſ. teneret venditor, & nō emptor. Io. And.

† Lib.7.epiſtola.60. regiſtri.

† Ca.2.e.tit. in 1. compi.

† Li.8. epiſtola 38. regiſtri Ioāni epo Caralitano. & c.3. eo. tit. in 1. compila.

QVot ens.] fuit forte hoc cap. exordium confirmationis quorūdā pactorum. Abb. Siculus.

CASVS. Si aliqui pactio vel conuentio facta eſt inter aliquos; ne dubitatio ſit in futurum ſuper conuentione illa, Papa requiſitus debet illam ratam habere pro ſecuritate partium. Nota quod ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur.

[Gl.ſeq.argu.quod ratihabitio retrotrahitur. alle. vnam concor.ſignat vnum, contrarium, ſoluit diſtinguendo ponens primam partem pro regula. dat tres caſus exceptos.]

2 Ratihabitio.] & ita ſi pactum ab initio etiam non tenuit,per ratihabitionem ſuperioris ſit validum. ī.ti. proxi.c.1.Argumētum eſt ergo,quod ratihabitio retrotrahit,& mandato comparat.arg. ī.de cl.ideſt.deſp.c. 2.Sed cōtra videtur ff.de his q̄ no.infa.l.q̄d ergo.Sed diſtingue;vtrum tale ſit qđ ab initio mandare uel concedere potuit qui ratum habet,& tunc mandato comparatur,alias non, vt poteſt colligere ex fi. l. illius. ff. de off. p̄conſul.l.obſeruare.& ff.de ſerui. ruſt.p̄.dio. l. per fundum.& ī.de reg.c.ſignificatum & c. cum virum.ſed quaſi regulare uidet vt ratihabitio retrotrahatur,& confirmet præcedentia,ff.de pig.l. ſi fundus, §.ſi neſciente.ī.de his quæ ſi.à prælat.ſine conſenſu capituli.c.cum nos.Ratihabitio tamen habet exceptiones in filia, quæ nubit tempore luctus poſtea patre ratum habente.ff.de his qui not.infam.l.qui l ergo. fallit in pupillo 2 vbi non valet ratihabitio tutoris,niſi p̄ſens ſit in ipſo negotio.Inſtitu.de auctor. tuto. §. tutor.& ff.de auct. tuto. l.obligari. §. pupillus. fallit in ſeruo.ff.de acquir.hæred.l.ſi quis mihi.§.iuſſum.vbi debet præcedere iuſſus domini.

2 Loquitur de pacto futuræ ſucceſſionis.

b Solidare.] ideſt, confirmare.& intellige cū cauſę cognitione.ī. de p̄ſcr.vti.vel inuti.c.1.& 2.vbi de hoc. aliàs parum valeret confirmatio in forma communi. Bernardus.

QValiter.] CASVS. Dicunt q̄ ſtudioſè eſt agendum,vt quæ ore promittuntur,opere compleantur. No. quod ea quæ promittuntur,adimpleri debent. Item no.quod verba accipienda ſint cum effectu.

[Gloſſa ſequens inducit ſimile.arg.& ſignat contrarium.]

3 Pſal. 88. Miſericordias Dñi. &c. Io. And.

¶ Gregorius.†

¶ *Conuentio inualida per conſenſum ſuperioris valida tur.*

CAP. II.

QVotiesꝰ in conuentionibus noſter expectatur aſſenſus, nei dubium veniant quæ geruntur,ratihabitio [a] eas debet pro ſecuritate partium ſolidare.[b]

¶ Idem.†

¶ *Index debet ſtudioſè agere, vt promiſſa adimpleantur.*

CAP. III.

QValiter in Sardinia, & infra. ¶ Studioſe agendum eſt, vt ea quæ promittuntur,opere compleantur.[c]

¶ Alexander tertius Exoneñ. vvigornen. epiſcopis.

¶ *Non valet pactū, per quod beneficium eccleſiaſticum debet pecunia reſignari.*

CAP. IIII.

CVm † pridem S. clericus procurator Prioris, & monachorum de Acra, & P. clericus pro cauſa, quæ inter eos, & prædictum P. ac fratrem eius, cuius vicē ſe gerere dicebat,[d] ſuper eccleſia, & capella de L. vertebatur, ad noſtram præſentiam proceſſiſſent, tandem inter eos amicabilis compoſitio interceſſit, vt prædictus P. ab impetitione prædictorum monachorum de eccleſia & capella de L. penitus deſiſteret, & ipſi ei pro expenſis, quas fecerat, tres marchas argenti ſolverent. Nos autem, quia illicitum pactum fuerat, quod inter eos de ſimoniaca prauitate initum fuerat, ſuper hoc ſcripta noſtra impetrare curauerunt, quæ ſi ſecundum formam, quæ in eis continetur, ſine fraude & malitia impetrata fuerint, & ſubreptionis vitio non laborent, nec ſuppreſſionis, nec obreptionis, nec falſitatis, nec aliquo alio vitio, quod ſcripta ipſa irritare poſſit, ſuſpectum, nullum eis robur firmitatis adhibere volumus, ſed ea penitus irrita & inania decernimus. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ita eſt, ſcripta ipſa, ſicut irrita & inania, ſine dilatione cōtemnas, & ſecundum præmiſſam formam, ſi tibi de præmiſſis conſtiterit, ſine appellationis obſtaculo, & ſi ſcripta ipſa ſuper alia forma impetrata fuerint, quam ſuper hoc mandauimus

a Liti cederet.] hæc renunciatio fratri non noceret licet esset procurator eius, & generalem administrationem haberet, ff. de procurato. mandato generali, & C. eod. tit. si procurator. & C. de transact. l. transactionis.

b Non duximus.] infra tit. proxim. statuimus. cõtra solu. ibi compositio super decimis facta licita est, vt infra de decimis. c. ex multiplici. & c. nuper. hic verò simonia expressè cõmittebatur, recipiendo pecuniã pro re spirituali, quam renunciauit.

† ipsam

† al. idem

† In quibusdã manusc. itur: authen. instrumenta, q̃ sup eisdẽ ecclesia & capella habebat, &c.

† Scripta, in vno exẽplari.

c Replicat & declarat, contrarium non soluit, vnde dic fm Frã. Vin. & Inn. q̃ hic erat suspicio turpis pacti: q̃ semper præsumitur, nisi per aliam suspicionẽ tollatur, ibi verò superioris auctoritas illam tollit, vel ibi amicabilis compositio hic trãsactio fm Go. vel fm Hostien. ibi, amicabilis compositio super fructibus hic sup iure spirituali. Ioan. An.

d Nobilis est hęc glosſ distinctio q̃ Durandus impugnat lib. 4. senten. dist. 25. quæstion. 5.

tiam accessissent: inter se (non tamen nobis mediantibus) conuenerunt, quod eidem P. pro expẽsis quas fecerat, tres marchę argenti soluerẽtur, & idem P. liti cederet, [a] & à monachorum infestatione cessaret. Cumque cõpositionem illam† auctoritate Apostolica peterẽt confirmari: Nos eam non duximus[b] admittendam, ꝓ eo quod videbatur præuã illicitæ [c] pactionis speciem continere: & infra.

¶ Ille igitur nostris monitis acquiescens, & eidem† liti pro se ac fratre suo renuntians, authentica† instrumenta, † quę super hoc habebat, in nostris manibus resignauit, [d] quę nos Priori & monachis destinantes, mandauimus vt eidem P. & fratri eius, in aliquo studerent beneficio prouidere, de quo maius lucrum valeant Apostolica intercessione percipere, quam eis deberet ex illa pactione illicita prouenire.

¶ Ceterum quia Prior & fratres acquiescere noluerũt, Mandamus quatenus moneatis eosdem, vt prędicto P. & fratri eius cõ petens beneficium conferant, & assignẽt: alioquin si vobis constiterit dictos clericos à ꝓnominata ecclesia & capella, absq; ordine iudicario violenter eiectos, ipsam eisdẽ restitui faciatis[e] † non obstantibus literis nostrę confirmationis, quas prædicti Prior & monachi à nobis impetrasse noscuntur.

¶ Idem Archiepo Eboracẽn.

¶ *Non valet pactum de succedendo post mortem prælati in ipsius ecclesia.*

CAP. V.

ACcepimus † quòd quędam ecclesię clericis sint tali tenore concessę. quod post eorũ obitum, alij nominati [f] succedant.

¶ Verum quoniam hoc iniquũ est, & sacris canonibus[g] inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari. Mandamus, quatenus huiusmodi successiones † trã detestabiles & iniquas appellatione cessante prohibeas, & omnino friuolas & inanes † esse decernas.

ADDITIO. Et de hoc dicitur, infra de offi. deleg. ex parte. 1.

d Resignauit.] ad cautelam, & ex superfluo, quoniam facta renunciatione ipso iure irrita sunt instrumẽta, C. de cõd. ex lege. l. dissoluere. & inf. ti. ꝓx. c. j. & aduersarius potest illa petere. C. ad exhi. l. vlti.

[Gl. seq. signat cõtratum. ponit opinẽ. & soluit. In fi. quærit, argu. negatiuè, contrarium soluit.

e Restitui faciatis.] arg. contra. 7. q. 1. quã periculosum. vbi habes, q̃d Esau recipere postea non potuit quod semel cessit. Potest dici ꝙ non tenuit renunciatio, cũ essent eo tẽpore spoliati. ar. inf. de rest. spolia. solicitę. Dicas melius, ꝙ isti imploruerunt beneficium principis. & de gratia restituũt, & illa renũciatio tacitam habebat conditionem annexam, scilicet, si monachi adimplerent quod mandauit Papa, sic ff. de renuntia. ca. fin. & de hoc dictũ fuit ff. de elect. c. cum inter R. 3 Sed pone ꝙ monachi iam contulissẽt ecclesias alijs, quid fieret? Arg. ꝙ non remoueant instituti. 6. q. 1. eos immo remouẽdi sunt, & monachi tenẽtur prouidere illis. 7. q. 1. præsentium. j. de præb. intęr cætera.

ACcepimus.] Dicitur. Prima pars narrat factum, quod secunda præcipit corrigi: ibi, Verum. Abb. Siculus. CASVS. Quædam ecclesię concessę fuerunt quibusdã clericis tali modo sine tenore. quod illis defunctis alij nominibus propriis designatis succedant eisdem: significatum fuit hoc domino Papæ, mandat Papa Eboracen. archiepo, cum hoc sit iniquum & sacris constitutionibus contrarium, quatenus huiusmodi successiones detestabiles & iniquas decernat omnino fritolas & inanes. No. quod in beneficijs & ecclesijs successio locum non habet.

[Gl. seq. fortificat textum.]

f Nominati.) hoc etiam improbatur à iure ciuili: quia non possumus pacisci de hæreditate alterius, nisi eius voluntate. 4. C. de pact. l. vlt.

g Canonibus.] qui prohibent successiones in ecclesia Dei fieri. 8. q. 1. Apostolica. ff. de fil. presby. ad extirpandas. ca. præsentium. & c. ex tranimissa. & quasi per totum.

Cum

† Post conci. Lateran. par. 28. ca. 4. & c. 5. eo. tit. in 1. compi.

† Idẽ conci. Trid. ſſio. 25. de reformat. c. 7.

† vanas vacuas

3 Et fuit hoc in fauorẽ obediẽtiæ & odiũ inobediẽtiæ. de post. ca. 1. & qa deceptis, &c. de rei p mut. cũ vniuersorũ. Io. And.

4 Sed nec hoc sufficit in bñficijs. de hoc de cõcess. pb. c. 2. & 3. in gl. Io. An.

CVm clerici.] Diuiditur. Prima narrat factum. Secunda corrigit ibi, Nos. Abbas Siculus.

CASVS. In Cantuarien. prouincia decedentib. prælatis ecclesiarum, clerici qui instituebant in eis pactum faciebāt cū illis a quibus ecclesias recipiebāt, quod ipsi solueret maiores pēsiones & ecclijs illis q̄ solui cōsueuerant, vt sic facilius posset ecclesias adipisci. Vnde Papa mandat archiepō Cantuarien. & eius suffraganeis quatenus prohibeāt clericis, ne de cętero id attētare p̄sumāt, & si q̄ fecerint, illos ecclesijs ipsis debeāt spoliare: & eos, p tāta præsumptione ecclesiastica seueritate punire. No. q̄ pensio antiquitus constituta non dēt augeri. & qui contra faciunt, puniuntur.

¶ Post concil. Laterān. pa. 28. c. 8. & c. 6. co. tit. in 3. compil.

a Paciscantur.] pactū istud ñ valet, qa est ꝯ canones. ī. de censi. ꝓhibemus. ī. de præbē. auaritiæ. & pactū i turpe nō valet. ī. e. pactiones, & iurm sup hoc ꝓstitū non tenet, ī. de cen. grauis. intra de iure iur. tua nos. arg.

x Concord. ex. cum gl. in l. pacta q̄ contra. C. de pact. & l. iurisgentium. §. sed & si quis. ff. eod.

[Gl. seq. q̄rit. arg. pro & contra, soluit distinguendo.]

b Pensiones.] sed pone q̄ facultates ecclesiæ sint augmētatæ, nunq̄d pēsio dēt augmētari? Arg. est hic q̄ nō. ī. de censi. ꝓhibem. Sed cōtra arg. ī. de cen. q̄to. & s. de cōst. cū M. pōt dici, q̄ si diligentia clericorū bona sunt augmentata, nō dēt augeri pēsio, ne diligētia sua sit illis dānosa. C. de allu. l. vlt.

¶ Cap. 56.

2 Si verò aliūde bona ecclesiæ augmentata fuerint, tunc pōt & dēt augeri pensio, qa iusta cā subest vt augmentet. arg. ī. de censi. quanto. De hoc dic vt infra de cen. c. prohibemus.

z Vide in ꝓ allegat. c. cum M. super gl. hoc videbatur. Io. And.

c Ecclesiastica.] quæ erit depositio, cum simoniaci sint. 1. q. 1. reperiuntur. & c. erga simoniacos.

PLerique.] Primò narrat factum. Secundo corrigi præcipit: ibi, Cùm autem. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam clerici regulares & seculares, cum ipsi domos suas locant, vel concedunt feuda, pactum adijciunt in præiudicium parochialium ecclesiarum, vt conductores & feudatarij decimas soluant eis, & apud eorum ecclesias eligant sepulturam. hoc peruenit ad notitiam dñi Papæ: cum ergo id de auaritiæ radice procedat, Papa pactum tale penitus reprobauit: statuens vt quicquid fuerit occasione huius pacti perceptum, ecclesiæ parochiali reddatur. No. quòd pactum in pręiudicium alterius factum ei non nocet.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Qui per pactum augenda pensionis consecutus est ecclesiam, debet ea priuari, & aliàs canonice puniri.*

CAP. VI.

CVm † clerici vestræ iurisdictionis (sicut accepimus) decedentibus ecclesiarum personis, paciscantur[a] ex ipsis ecclesiis maiores solito soluere pensiones,[b] vt facilius possint ealdem ecclesias adipisci.

¶ Nos ad tam detestabile vitium extirpandum, fraternitati vestrę mādam[x], quatenus ne id attentare præsumāt, districtius prohibentes, [si contra prohibitionem vestram venire ꝓsumpserint] appellatione cessāte, eos taliter ad pris ecclesiis spolietis; aliàs pro tantæ præsumptionis excessu seueritate ecclesiastica[c] punientes eosdem.

¶ Innoc. iij. in concilio generali †

¶ *Si ecclesia rem suam locando vel in feudum concedendo, apponit pactum in præiudicium iuris parochialis alterius ecclesiæ, non tenet: & quicquid hac occasione perceperis reddere cogitur illi ecclesię.*

CAP. VII.

PLerique† [sicut accepimus] regulares clerici, & seculares interdum, cū vel domos locāt, vel feuda concedūt, ī prędicjū parochialium pactum adiiciūt, vt cōductores & feudatarii decimas eis soluant, & apud eosdē eligant sepulturā.

¶ Cum autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiusmodi penitus reprobamus,[d] statuentes vt quicquid fuerit occasione huiusmodi pacti p̄ceptū, ecclesiæ parochiali reddatur[e] †.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Non valet pactio in spiritualibus, vel quę pactum inducit, vel turpis, seu de re turpi, vel impossibilis de iure vel de facto.*

CAP. VIII.

PActiones † factæ à vobis [vt audiuimus] pro quibusdam spiritualibus obtinendis: cum in huiusmodi omnis pactio, omnisque conuentio debeat omnino cessare,[f] nul

d Reprobamus.] pactum ī. tale non nocet ecclesiæ, quin a quolibet possessore possit petere decimam. ff. de pactis. l. inter debitores. ff. de inst. l. si cū vilico. Et arg. ad hoc, 16. q. 1. si quis laicus, & hoc patet ex eo qđ dicit in fine, ecclesię parochiali reddatur. arg. contra. ff. de pact. l. epistola. §. pactū. vbi dr̄ q̄ tale pactū iustū est. Sol. tale pactū iustū est, vt creditor, qui possidet pignus, tri. utū soluat, vt dicit §. pactum, quia & sine illi pacto possessor cō. uentendus est. Si verò in cōtrariū fieret pactū, quātum ad ipsos pacisentes valet pactum, icd nō quātū ad dominum tributosum: quia pactum ꝓ priuatorum, formā iuris fiscalis nō tollit, vt dicit lex ꝓdicta, inter debitorē. & ī. de so. cōp. ca. si diligenti. ʒ

† Cap. 1. con. ti. in 4. compit.

e Reddat.] & ita ecclesia pōt agere. cōtra regulares vel seculares clericos, vt ei reddāt qđ perceperūt occasione, talis pacti. potest ēt agere contra possessiores si vellet. arg. 12. q. 2. Apostolicos. & C. si tutor, vel cura. l. 3.

ʒ Facit l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. ol. & l. pen. ff. de transac.

Pactiones.] Primò ponit dictum, & eius rōnem. Secūdo ampliat illam, & ꝓbat ibi, Quod etiam. Acb. sic.

CASVS. Dicit Gre. q̄ pactiones pro spiritualib. obtinendis, nullius sunt momēti, qa in talib. ois tractio & ois conuentio cessare dēt, & idem dicendū est de alijs, quę sine periculo animæ obseruari ñ pōt quia, vt dicut leges, pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibilis, nec de iure nec de facto obligationem inducit. No. quod in spiritualib. omnis pactio & conuentio cessare dēt. Item pactum turpe vel impossibile non obligat.

† Vide Nauarrum in manuali cōfessor. c. 23. tit. de simonia. & Sotū. lib. 9. de iust. & iure q. 5.

f Cessare.] in spiritualib. n. ois pactio illicita seu conuentio cessare dēt, vt 1. q. 1. quam pio. & ī. de simo. tua. & ī. ti. prox. præterea. & c. super eo. & ī. vt ecc. ben. si. vt nostrum, quia huiusmodi pactiones simoniam inducunt: vt ī. eo. cum prudē. tacitè ēe vel expressè. 16 q. 7. per laicos. Item si huiusmodi pactum siue promissio, aut ēt iuramentum vergat in animæ detrimentum, vt hic dicit. si solus hominem spoliare non possit, inueniat socium cum quo paciscatur, vt simul id faciāt, & diuidant spolia. 22. q. 4. si ad peccatum, & c. mulier, nō enim tert opē qui adimat ad peccandū 14. q. 6. ii. res. de iuramento habes multa exempla. 22. q. 4. si aliquid. & c. non est obseruandum. & in pluribus alij capitulis ibidem.

a Legi.

lius penitus sũt mométi.

¶ Quod etiam de aliis est dicendũ, quæ obseruatæ vergũt in animæ detrimentum. Nam etiam iuxta legitimas [a] sanctiones, pactum turpe, vel rei turpis, [b] aut impossibilis de iure vel de facto, nullã † obligationem inducit.

† Facit. l. inter stipulantem. §. sacrã & l. impossibilis. ff. de uer. obl.

† Extat lib. 7. epist. 27. registri B. Gregorij. & c. 1. eod. tit. in j. compi.

† Hoc est Antonio subdiacono & Dominico abbati.

1 Si stipulor id fieri qđ natura fieri nõ concedit, non magis obligatio ualet, q̃ si stipulor id dari quod natura dari non patitur. Ioan. Andr.

2 Ponit casum in eo q̃ promittit hominem, qui mortuꝰ est, quem uiuere credebat, vl̃ promisit animal natum, ex equa & tauro, quod non inuenit. Ioan. Andr.

TITVLVS XXXVI.

De transactionibus,

¶ Gregorius. † A. † subdia. & Dom. abb.

¶ Instrumenta, & alia iura partium, contraria transactione tol luntur.

CAP. I.

Sicut graue: & if. ¶ Post salubré decisionem de cõtrouersia vestra factã, decreuimus, vt omnia instrumenta, vel quicquid aliud est quod pártibus quoquo modo, vel ex téporis præscriptiõe, seu alter opé de lege, aut quocunque priuilegio ferre poterat, sit vacuum [c] & omni virtute cassatum: & sola pactorum inter vos nunc habitorum [d] pagina, validum perpetuumque robur obtineat. [e] Cui si quid forte incuria vel imperitia minus firmitatis insertum est, vires plenissimæ notionis [f] ex hac nostra auctoritate suscipiat.

¶ Alexander tertius

¶ Tenet compositio super decimis facta cum assensu superioris.

CAP. II.

Statuimus † vt si super Lucius. § tutor. Hic indefinita vt specialis transactio, in alijs non obest, quæ in iudicium deducta non sunt. C. de iudiciis. l. licet.

† Post concil. Laterã. par. 28. c. 3. in 1. cõpila.

a Legitimas.] Secundũm leges turpe pactum non tenet. ff. de verb. obl. generaliter. Turpe pactum dr̃ siue turpis rei puta si quis promittat se facturum homicidium vel sacrilegium. ff. de ver. obl. l. veluti. & Inst. de inutilib. stipulat. §. quod turpi. Item pactum quod continet turpem causam, non tenet: puta si pacisc̃ ne furti agam, vel iniuriarũ. ff. de pac. si vnus. §. pacta. secundum canones ẽt turpes promissiones non tenẽt. 22. q. 4. vnusquisque & ca. in malis promissis, & cap. non tempromissa. & cap. diffinitio. & c. si ad peccatũ. & c. mulier. & hoc est pactũ turpis rei. Pactũ turpe dici põt quod sit de turpi re, vt c. si ad peccatum. Et pactũ dr̃ turpe quod sit ẽt de re sacra, siue spirituali, vt hic, & in oib. que l sua natura bona et licita sunt. sed p pactũ fiunt illicita. Itẽ pactum de re cuius cõmercium p rerũ naturam habeti non põt, nullius est momenti, ff. de reg. iur. impossibilium. & ff. de verb. obl. si stipuler. u & Inst. de inutil. lib. stip. circa prin. a. & gñaliter pactum quod contra leges & cõstitutiones vel cõtra bonos mores fit, nullius est momenti, C. de pact. pacta, q̃. ff. sol. mat. alia. §. 1. Vel contra senatusc̃ plebiscita, decreta, edicta principum. ff. de pact. iurisgen. §. prętor. Sic & impossibile præceptum nullum est huc sententia. ff. quæ sententiæ sine appella. rescin. Paulus.

b Rei turpis.] rei turpis nulla est obligatio. ff. mandati. ff. remunerandi. §. rei turpis. Bernardus.

c Sit vacuũ.] ergo licet postea reperiantur instrã, non tũ illis restaurabit. C. de trã sac. sub prætextu. & j. de re iud. inter monasterium. & c. seq. Arg. contra. C. de iudic. l. licet & instit. de inutilibus stipulationib. circa princi. Super hoc ita notabis, est petitio specialis, & generalis, & indefinita. Hic transactio specialis non obest in alijs specialibus. C. eo. ager cum Ceminiano. Hic trã sactio gñalis restringitur ad hoc de quo specialiter actũ est. ff. eo. l. qui cum tu. §. 1. C. eod. tit. si de re certa. Hic generalis trãctio nõ rescindi tur. C. eo. sub prætextu. Hic specialis transactio in vno capitulo, nõ impedit ꝓcessum aliorum. C. eo. l. pe. Hic gñalis trãsactio de rigore iuris tenet: sed replicatione doli rescinditur. ff. de pac. l. tres fratres. ff. de admi. tu. l. Lucius. §. tutor. Hic indefinita vt specialis transactio, in alijs non obest, quæ in iudicium deducta non sunt. C. de iudiciis. l. licet.

d Habitorum.) arg. notissima pacta dumtaxat valere. C. de pac. l. pacta. & ff. eo. si vnus. §. pactus. & supra de rescr. c. cæterum. in fi.

e Obtineat.] nisi dolo transactio talis sit exorta, quia tunc non valeret. C. eo. l. sub prætextu. ff. de pac. l. emptor. §. Lucius.

f Notionis.] factę cum causæ cognitione, vt dicitur. supra ti. prox. c. 1. & c. proxi.

[Gl. seq. inducit duo similia.

g Auctoritate.] nota quod si transactio vel pactũ abinitio inualidum sit, p cõfirmationem Papæ fiunt vigorem, vt hic arg. j. ti. prox. quoties. tic 3 & finia quæ non tenet, per confirmationem Papæ efficitur valida, 3. q. 6. hęc quippe. & omnia nostra facimus (dicit Imperator) quib. auctoritatem nostram impartimur. C. de ueteri iure enucleando. l. 1. sed neq; sic testamentum omnium testamentorum sõlemnitatem superare uidetur, quod conscientiam 4 principis tenet: C. de testa. omnium.

Statuimus.) Non diuiditur, quia continet unum dictum. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquod collegium quęstionem habebat cum aliquibus super decimis. dubitabatur utrum compositio posset ineruenire? Statuit Papa quod si super decimis inter collegium illud & ecclesiasticam pionam compositio facta fuerit de assensu episcopi sui, rata & firma permaneat. Nota quod transactio locum habet in decimis; quod verum est cum datur spirituale pro spirituali.

3 Concord. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. cũ gl. & not. ff. de pact. facit l. ut ineiu. ff. de oper. libert.

4 Vel præsentiam fin Tã. & Vinqui pro hoc dicebãt ẽtiam uel transactionem factam pręsente Papa omni sõlẽnitate munitam. lo. A-

DE TRANSACTIONIBVS.

Continetur hanc tubricam vt dictum fuit in præcedenti titulo. Est autem transactio de re dubia & lite incerta pactio non gratuita. Et vnam differentiam inter transactionem & pactum habere potes in his. versibus.

Incerta de re transactio dicitur esse:
Sed fiunt certa pacta fauore rei.

De hac materia tractatur 5. q. 2. si primates.

Sicut graue.] Diuiditur. nam prima pars dixerit: secunda supplet: ibi, Cui si quid, Abb. Siculus.

CASVS. Quidam prælati ecclesiarum habebant controuersiam inter se super aliqua quæstione, per transactionem illa controuersia fuit decisa. sed ne aliqua dubitatio remaneret in posterum, petierunt a Papa, vt eam confirmaret. super hac transactione statuit Papa, vt omnia instrumenta. & quidquid aliud esset quod opẽ alicui parti afferre posset vel ex prescriptione, vel priuilegio, sint cassa, & vacua, & ipsa pacta per veram obtineant firmitatem; & si aliquid omissum fuerit, ex auctoritate

[Glo.ſeq.arg.alleg.5.iura,in contrarium alleg. 10. Sol.reſpondens ad tria iura de primis.]

a Vt ſi ſup decimis.]hic eſt arg.quòd in ſpiritualib. poteſt intervenire tranſactio.54. diſt.generalis. & c.ex antiquis.& 10.q.1.caſellas. in fi.& 23.q.4.ſi illic. & ī. de rerum ꝓmut. ad quæſtiones. Sed contra 1.q.2.quàm pio. & ī.de pact.cum pridem. & c.pactionis: & ī.eod. cõſtitutus, & ī.de rerũ ꝓmut. ad queſtiones.& c. vlt.& 16.q.7. decimas quas.& 13.q.2. in eccleſiaſtico. & 1. q.1.placuit.& ī.eo. ſup eo. Solutio, in ſpiritualibus tranſactio propriè ſumpto vocabulo interuenire nõ poteſt, vt aliquod temporale dẽ pro ſpirituali, quia ſimoniacũ eſſet. & ſic intelliguntur contraria hic ſignata. Quod dicunt duæ primæ concordatiæ de ſeruo ordinato, quòd ibi poteſt iter uenire tranſactio, non eſt verum, quia ibi non datur temporale pro ſpirituali: quia licet detur ne reuocet inſeruitutem, nihil datur pro ordine, nec aliquod ſpirituale,emitur,ſed emitur libertas,& ſeruitium corporale,redimitur, vt liberè poſſit miniſtrare,quod licet.36. q.1.de rationibus,ſicut cum emitur terra,vt ibi ædificetur eccleſia: quòd licet,quia non dꝛ propterea emi eccleſia,vel ſimonia committi.Capitulum,cæſellas.nõ obſtat,nec dicit hoc, ſed dicit quòd res eccleſiæ alienari non debent,excepta cauſa captiuorum,vt ibi dicitur. Sed non dicitur tranſactio, ſed propriè captiuorum redemptio: & datur pecunia recepta de rebus & vaſis eccleſiæ, & redimunt captiui. Sic etiam aliàs compoſitio poteſt interuenire in ſpiritualibus, vt hic dicit. & inſ. de dec.ex multiplici.& c.nuper & c.dilecti.& inſ.eod.c. de cætero.& c.ſuper eo,in fi.& inſ.eo.c.veniens.

b Perionam eccleſiaſticam.] quaſi dicat, cum laicis non poſſent taliter cõponere, vt ex illo ſpirituali quòd eccleſijs debent,aliquid retinere poſſint,cum laicis ſpiritualia poſſidere ſine periculo animarum non liceat. ī.de decī. prohibemus. & 16.q.7.decimas.& ī.de præſcript.c.cauſam quæ. Et ſic videtur quòd cum laicis nõ poſſit fieri compoſitio, vt minus ſoluant,niſi Papa auctoritatem præſtaret. ī. de conſtr. vti. c.vlt.tũ propter vtilitatem eccleſiarum vꝝ licere, ſaltem de auctoritate ep̃i, quia ſic multum conſulitur eccleſiæ.arg.ī.de ijs q̃ fiunt a præla.ſine conſen. Cap.cum in Apoſtolica Ber. ADDITIO. Hoc tenet Hoſt.dicens,quòd hoc ſcribit laicis.aliàs dixiſſet Papa, aliã perſonam,non aliq̃. Nec obſtat ſecundum eum quòd dī,laicos non præſcribere, nec poſſidere poſſe:dicit.n.q.òd non poſſident nec præſcribunt tus decimæ,ſed quantitatem partis: & ſecundũ hoc poteſt intelligi quod legitur de paro. c.fin.de dec. in aliquibus.Pro hac parte ſecundum vnum intellectũ facit quod no. ī.eo.ſuper eo.in fi. 1.glo. Io.And.

COntingit.] cõis diuiſio.Secũda ibi; Vnde.Ab.Sic.

CASVS. Abbas ſiue Prior alicuius cõuentualis eccleſiæ,hẽt cauſam cum aliquo clerico vel laico coram ordinario vel delegato: abbas vel Prior ſuper q̃ſtione illa tranſactionem fecit cũ aduerſario ſine conſenſu capituli: vnde capitulum tranſactionem illã nititur reuocare, quæritur vtrum poſſit? Reſpondet Papa, quòd ſi abbas,vel Prior habuit mandatum ſiue litteras de rato, à capitulo ſuo tranſactionem illam ſi aliquot annis ſeruata fuit, non poterit reuocare, ac ſi non conſenſerit à principio: & ſi litteras de rato non habuit, reuocare non poterit, quia eam poſtea ratam habuit. No.quòd procurator ad agẽdum & defendẽdum datus nõ poteſt tranſigere niſi dominus poſtea ratum habeat.

[Gloſ.ſeq. primò notat.ſecundò ponit opi.Vin.ꝓtra quã allegat & remittit.tertio ponit differẽtiã quàm improbat.]

c Litteras.] nota quòd abbas ſimpliciter ad agẽdum cõſtitutus, ſine licẽtia capituli tranſigere non poteſt, C. de tranſac.l. tranſactionis.vnde procurator tranſigere non põt, etiam ſi haberet generale mandatũ ad agendum,ff.de procur. l.mandato.Vindicit quòd licet abbas vel alius ꝓlatus nõ poſſit tranſigere ſine ſpeciali mãdato, 2 ad hoc tamen poteſt exercere actionem. ff.quod cuiuſq.vniuer. l.vlt.arg. contra expreſſum.ff.de iur.delib.l.ait prætor. vbi dī quòd ille qui non poteſt alienare, non põt rem in iudicium deducere. de hoc dī inf.de procu. c.1. Si tamen abbas præter mandatum procuratorium habeat litteras de rato à Capitulo ſuo,continẽtes ſimpliciter, quòd q̃cquid ſuper tali negatio fecerit, ratũ habebit,põt tranſigere, vt ſic notentur differentiæ inter litteras procuratorias & litteras de rato, ī.de reli. domi.cum dilectus.vbi de hoc,& hic idem vī.Quod dicit litteras de rato:expone vt ibi dixi,i.mandatum procuratorium, continens quòd ẽt abbas tranſigere poſſet ſuper qõne,de qua corã delegato agebatur,cũ illa clauſula,[& q̃cq̃d ſuper his per abbatẽ factũ fuerit,Capitulum ratum habere promiſit.] aliàs non valeret talis tranſactio,vt dictum eſt. Vel abbas habuit ſimplex mãdatum tranſigendi tantum coram delegato, & ita Capitulum non poterat reuocare tranſactionem ex eo q̃ non conſenſerat. Vel dic vt in no ſeq.

d Aliquot annis.] hoc ideo dicit, quia ſi trãſactio fiat ſecundum formam iuris: poſt quadriennium reſcindi non põt,ante verò põt,ſi eccleſia probaret ſe læſam. ī. de in integ.reſt.requiſiuit.aliàs non poteſt venire contra tranſactionem etiam ſtatim, C. de tranſa. l.quamuis. 3 & ſecundum hoc ſupple maximè.quia idem eſſet ſi non fuiſſet ſeruata, & hoc innuit litteras,quæ dicit,Capitulum ac ſi non conſenſerit in eam non põt reuocare, quaſi diceret non poterit eam reuocare tanquã non conſenſerit, quia conſenſit concedendo litera de rato, vel potius conſenſit eam obſeruando. Si.n.abbas non habebat mandatum de tranſigendo, ſtatim debebant contradicere monachi, & ideo eum impugnare non pãt quaſi non conſenſerint. Et quod dicit,aliquot annis,ſupple.maximè.quia idem eſt ac ſi ſemel cõſenſerint. ī. de arbit.per tuas. vnde de iure cõi non poteſt reuocari, ſed per in integrũ reſtitutionem ſi nõ fuit aliquot annis.i quatuor ſeruata. & hæc expoſitio probat C.de tempo.in integ.reſti.l.vlt.vbi habes,quòd eis reſtitutio tam maioris quam minoris inf.quadriennium debet fieri. & hoc eſt cõtra opinionem 4 illorum qui dicunt quòd reſtitutio ſemper eſt danda, & ante quadriennium & poſt & quando vnque arguẽdi illius aduerbij,ſemper.& ī.de in integ.reſt.c.1.Verũ

¶ Ac ſi

¶ Dulmoſiñ.

† Poſt cõcil. Lateran.par. 28. c. 5. & c. 3. eod. tit.in 2.comp.

1 Vide B. Tho. 2. 2.q. 190.art.4.ad 3.arg. & Sot. li. 9. de iuſt. & iu.q. 7.art. 1.

¶ Si capitulum conſenſit tranſactioni,quam fecit prælatus nomine eccleſiæ, vlterius diſſentire non poteſt.

CAP. III.

COntingit † interdum, abbas ſiue Prior alicuius cõuentualis eccleſiæ, cum eccleſiaſtica, vel ſæculari perſona ſuper his, de quibus inter eos cõtrouerſia vertitur, coram delegato, vel ordinario iudice tranſigat, cãpitulum tamen eandem tranſactionem nititur reuocare.

¶ Vnde quia nos cõſulere voluiſti, tibi reſpõdemus,qđ ſi abbas vel Prior à capitulo ſuo,de ratihabitione litteras c habuerit, tranſactionem quam fecit (ſi fuerit aliquot annis d ſeruata) capitulum quòd licet abbas vel Prior alicuius cõuentualis eccleſiæ,cum eccleſiaſtica,vel ſæculari perſona ſuper his, de quibus inter eos cõtrouerſia vertitur, coram delegato, vel ordinario iudice tranſigat, cãpitulum tamen eandem tranſactionem nititur reuocare.

¶ Vnde quia nos cõſulere voluiſti, tibi reſpõdemus,qđ ſi abbas vel Prior à capitulo ſuo,de ratihabitione litteras c habuerit, tranſactionem quam fecit (ſi fuerit aliquot annis d ſeruata) capitulum

1 Concor.l. procurator. §. cui liber. & ibi Bar.ff. de procur. & l.1.eo.tit.

3 Vide de reſtitutionem.in glo. ſtatim. Io.And.

4 Hæc cõtrouerſia hodie ſedata ẽt per c.1. & 2. de in integ. reſt. li.6. & c.2.de eccleſia. in cle.eo.tit.

a Ac ſi.] id eſt tanquã ſi nõ conſenſerit. quia re vera conſenſit dando litteras de rato.

CONſtitutus.] pars pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, Quia. Abbas Siculus.

CASVS. Inter G. clericum ex vna parte, & A. clericũ ex altera, ſuper quadã capella quæſtio vertebatur. tãdem ſopita fuit per trãſactionem: & fide hinc & inde præſtita confirmata: ſ. tñ prælatus A. eã ſeruare nolebat. Vnde G. clericus dño Papę fuit cõqueſtus. dicit Papa q̃ huiuſmodi tranſactiones ſpeciẽ habent ſimoniæ: & ideo mandat quibuſdã, quatenus trãſactione in irritũ reuocata, audiat cauſam. Not. quod tranſactio in ſpiritualibus interueniente non poteſt. Item non ſolũ à malo, ſed etiã ab omni ſuſpicione mali abſtinendum eſt.

† al. ita, ac ſi cõſenſerit. ſed glo. non agnoſcit verſic. aliquot annis.

† poſt cõci. Latera. par. 28. c. 6. & ca. 4. eo. ti. in 1. compi.

[Gloſſ. ſeq. ponit duas lecturas, deinde arg. alleg. duo iura, vnum allegans in cõtrarium.]

b Fide præſtita.] ideſt, iuramento, qd nõ fuit obligatorũ, qa ſuper re illicita, & ꝓ leges, & canones. C. de leg. l. nõ dubium. & 22. q. 4. inter cætera, & ſ. de iureiu. c. tua. & ſ. ei. pact. c. vl. & ff. de pact. l. in rigentiũ. §. ſed & ſi quis, ver. & generaliter quoties pactum a iure cõi. &c. vel ꝓprie intelligitur: qa æque punitur tranſgreſſor fidei vt iuramenti, vt ſ. de fide inſtr. c. peruenit. & ſ. quod met. cau. c. ad aures. Itẽ arg. quòd ſi nõ tenet principale, nec acceſſorium, ſimile ſ. de ſor. cõp. c. ſi diligenti. & ſ. de fi. inſtr. c. inter dilectos. Arg. contra quòd acceſſorium tenet, ſed nõ principale. ſ. de iureiur. c. debitores.

† Rõnẽ tradit D. Tho. 2. 2. q. 100. arti. 1. ad 5. ar. adde Sotum lib. 9. de iuſti. & iu. q. 7. ar. 2.

1 Sedm T. vel dic ſm Inn. vt dixi in tex. & ait Hoſt. ꝙ iſta gratia potius reſpicit iudicẽ q̃ partẽ, q participatione veri criminis adeo redidit ſe indignũ, ꝙ cõtra dicẽdi ſtãtẽ non habet. ſi ſe de ele. bonæ. ſ. ad ſi. Dicit et Hoſt. hic ponderari quòd non irritat: ſed irritam decernit. Vnde acceſſi cauſa illi⁹ virtute non poterit impedire quod irritũ erat ipſo. Ano. [Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit. Item obijcit, & ſol.]

c Audiatis.] ſed cum ſit tranſactio ſimoniaca, quare non deponitur, imò contra iurãm ſuę fidem ſua audit. Dicas 1 quòd de gratia, tñ audit ad priſtinã cauſam: quia de iure deponi debuit, cum ipſe confiteret peccatũ ſuum & turpitudinem ſuam: immò audiri non debuit contra factũ ſuũ & turpitudinem ſuã. ſ. de cõceſſ. præb. cum ſuper. & ſ. de dona. inter dilectos. Sed videtur obſtare huic exceptio doli, cum vterque in culpa fuerit volendo ſeruare tranſactionẽ. ff. de doli except. apud Celſum. §. Marcellus, præterea in pari cã turpitudinis potior eſt conditio poſſidentis. ff. de cõd. ob turpe. cau. l. ſi ob turpẽ. §. porrò. Sol. vterq; de iure cõi puniri debet, ſed de iure poli auditur vt quod prauum eſt corrigat. ſ. de re iudic. lator. & c. cõſanguinei. ſ. de colluſ. c. 1. & cauſam ſtatuit diſpẽſationi, ne alter de dolo ſuo cõmodum, alter verò damnũ ſentiret, & ideo nõ admittebat hãc exceptio doli: quia ſatius remanet in dolo & ſimonia, & propter hanc rationem, contra exceptionem doli non datur replicatio, vt in §. Marcellus. ADDITIO. Et iſta materia melius explicata eſt infra de except. c. cum dilecti. hoc quod dicitur in hoc cap. habet locum, cum vna eccleſia agit contra aliam de ſubiectione, vel pro aliquibus iuribus coram delegato, & compoſitio inde fit.

ac † ſi a non conſenſerit in eam, non poterit reuocare.

¶ Idem abbati de Strat. & Priori S. Euſebij.

¶ *Super eccleſiaſtico beneficio tranſigi non põt, etiam cũ iuramenti interpoſitione.*

CAP. IIII.

CONſtitutus † in noſtra præſentia G. clericus ſua nobis aſſertione monſtrauit, quòd cum inter ipſum & A. clericum ſuper capella de Stratis controuerſia emerſiſſet, tandem per tranſactionem ſopita fuit, & licet hinc inde, fide præſtita, b firmata fuiſſet: eam tamen præfatus A. ſeruare recuſat.

¶ Quia † igitur huiuſmodi tranſactiones ſpeciem continent ſimoniæ; Mandamus quatenus reuocata tranſactione in irritum, cauſam audiatis, c &c.

¶ Idem Carnotenſi epõ.

¶ *Per tranſactionem ſa-*

ctam ſine auctoritate epiſcopi, poteſt prælatus, ſed non eccleſia conſtitui cenſualis.

CAP. V.

DEcætero † noueris qd cum aliquis ad extraordinarium d iudicem, litteris impetratis, cũ aduerſario ſuo componit, poſtmodũ in eccleſia de qua agitur, ius aliquod habiturus, ſi compoſitio non eſt iuri cõtraria, e non eſt a loci epiſcopo reprobanda.

¶ Sed cenſus abſq; epiſcopali auctoritate, cui ꝓeſt eccleſiæ ſub hoc prætextu ſolutus, vitã eius q̃ ſoluerit, non excedit. †

¶ Idẽ Eboracenſi archiepiſcopo, & Vvigorenſi epõ.

¶ *Si beneficiũ quod per tranſactionẽ habetur, impetratur vt uarent, ab eo, qui fuit trã ſactionis mediator, nõ valet impetratio. h. d. quoad titulũ.*

CAP VI.

EX † litteris veſtris accepimus, quòd cum

† Poſt cõci. Latera. par. 28. c. 10. & c. 5. eo. ti. in 1. compi.

† in q̃buſdã manuſcrip. excedat.

† Cap. 6. eo. ti. in 1. compilatione.

d Extraordinarium.] ideſt, delegatum. ſic 3. q. 3. c. inducias. §. ſpacium. ver. ei autem.

[Gl. ſeq. arg. à contrario, & dat duas lecturas.]

e Contraria.] quia ſi eſſet contraria iuri, non toleraretur. ſ. de elect. ſacroſancta. & ſ. de offi. dele. ſi quando. arg. ſ. tit. prox. accepimus. & c. cum clerici. & ſ. de colluſ. audiuimus. & ſ. de maior. & obed. dilecti. ſi autẽ conſona ſit iuri, tenet. ſ. eo. ſtatuimus. & ſ. eod. ſuper eo. in fi. Et poteſt intelligi quo laticitur hic, qñ de ꝓviſione ipſius iudicis, ex officio ſuo, ſine aliqua pactione partiũ ſtatutum fuit factũ, & iuſta cã intercedente aliis ſimoniaca eſſet, ſ. de præb. niſi. & talis compoſitio perſonalis eſſet, nec tranſiit ad ſucceſſorem illius q̃ ſoluit. ſ. eo. veniens. & c. prædicto. niſi quia cenſualem eccleſiã conſtituere non potuit ſ. de cenſi. prohibemus. niſi facta fuerit de auctoritate epiſcopi, vt dicit ſi. Vel dic, quòd hoc c. locũ habet cũ vna eccleſia agit cõtra aliam de ſubiectione, vel pro aliquibus iuribus coram delegato, & compoſitio inde fit coram delegato, & quod dixit ſ. cui præeſt, ſcilicet impetrator. Ber.

EX litteris.] qui fuit tranſactionis mediator, contra eam non auditur. Prima pars narrat factum. Secunda diffinit ibi, Cum autem.

CASVS.

CASVS. Inter R. & A. clericos quæſtio vertebatur ſuper eccleſia de Vulte. coram Vigoren. epiſcopo à ſede Apoſtolica delegato, in cuius præſentia tranſactio inter prædictos clericos facta fuit mediante G. qui eidem A. in eadē cauſa patrocinium præſtabat, & teſtis ēt inſcriptus fuit in illa tranſactione: poſtmodū dictus G. mentiēs ſe clericum, cū nondū fuerat tonſuratus in clericum, ſup eccleſia illa tacito de trāſactione, q̄ dictū R. litteras impetrauit ad archiepiſcopum Eborac. & Vigoren. epm̄ coā quib⁹ ꝓponebat litteras non valere, pro eo ꝙ cū nondum fuerit tonſuratus in clericum, ipſe dixit ſe clericū, & quia non dixit in litteris, ꝙ eo mediāte & authoritate ipſius tranſactio fuerit facta: vñ iudices remiſerunt cauſam ad dōm Papā: ipſe examinato negotio, cū dictus G. confiteat̄ ſe interfuiſſe in illa tranſactione, & non fuiſſe tonſuratum in clericum quando litteras impetrauit, eidem G. ſuper dicta eccleſia ſilentium impoſuit. Nota quod tacite renunciat quis iuri ſuo, præſtando admonitionem in cauſa, in qua ius habet. Item qui dicit ſe clericum cum non ſit, non ualent litteræ impetratæ, cum hoc in fraudem dicat, vt eas citius habeat.

a Patrocinabat.] per hoc iuri ſuo tacite renunciare videbatur: qui enim ſcienter patrocinatur petenti rem ſuam, ſibi præiudicat, vt hic, & ff. de inoffi. teſta. l. ulti. ſecus ſi ignoranter. ff. de rei uend. l. inter officium. & C. de rei vend. l. re tua. & C. de præſcrip. long. tempo. l. nec petentem.

[Gl. ſeq. quærit, arg. & ſoluit.]

b Teſtis inſcriptus.] in inſtrō tranſactionis, & non in cauſa in qua patrocinabatur: quia & teſtis & aduocatus in eadem cauſa eſſe non debet. 2. q. 6. ſtatuendum. Sed quærit an ob hoc ſolum quòd teſtis inſcriptus fuit, poſſit a petitione repelli? Videtur quòd nō: quia nō ob hoc iuri ſuo renunciare intelligitur. ff. de pig. actio. l. Caius. ſed ibi ignorabat quid cōtinebat in teſtamento qđ ſignauit Caius cum annullo ſuo, ſecus ſi authoritatē præſtitit. ff. de pig. l. fideiuſſor. § . pr̄ Scij. & hic.

c Tranſactio.] ideſt, amicabilis compoſitio. ℨ. ex. proxi. in fi. & c. ſtatuimus. & ℨ. c. proxi. in fi. alias tranſactio proprie de re ſpirituali fieri non poteſt. ℨ. eo. conſtitutus. & ℨ. c. proxi. quia quid ſimoniacum eſſet.

d Impetrauit.] contra ipſum R. contra quem fuerat aduocatus.

e Non inficiaretur.] & ita ex confeſſione conuincitur: quia confeſſus in iure pro conuincto habetur. ℨ. de confeſ. c. 1. & vlti. & C. eo. tit. l. vnica. Ex duob. enim debet iſte ſuccumbere: quia præſtando authoritatem tranſactioni iuri ſuo renunciauit, & quia mendacium dixit impetrando & veritatem occultando, a merito ergo ſilentium ei imponitur.

f Tonſuratum.] ergo licet poſtmodum tonſuram acceperit, non proſuiſſet ei. Arg. ℨ. de reſtrip. cum adeo. principium enim in talibus conſiderandum eſt. ℨ. de elec. dudum. vbi de hoc, & 1. q. 1. principatus.

olim inter R. & A. clericos, ſuper eccleſia de Vulte. † coram te frater epiſcope, qui iudex fueras delegatus authoritate G. qui tunc eidem A. patrocinabatur [a] in cauſa, & teſtis, [b] inſcriptus fuerat, tranſactio [c] facta fuiſſet, poſtmodum idem G. ſe mentiens clericum, cum nondum eſſet in clericū tonſuratus; ſuper eadem eccleſia tacito de tranſactione, litteras noſtras impetrauit. [d] Cum autem idem G. non inficiaretur [e] ſe trāſactioni interfuiſſe, & † nondum fuiſſe tonſuratum [f] cum litteras iſtas † obtinuit, ei ſuper prædicta eccleſia ſilentium duximus impo

SVper eo.] Communis diuiſio. Secunda: bi, Tale. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis coram iudice petebat beneficium eccleſiaſticum in aliqua eccleſia: quærebatur vtrū ſuper hoc beneficio ſic in iudicium deducto poſſit fieri trāſactio? Rñdet ꝙ ſuper re ſacra litigioſa non pōt fieri tranſactio: quia res ſacra dato aliquo vel retēto aut promiſſo, vt poſſideatur, ſpeciem continet ſimoniæ. Si vero gratis & amicabiliter fiat compoſitio inter litigantes, non obuiat ſacris canonibus. No. quòd in ſpiritualib. nō habet locum tranſactio.

[Gl. ſeq. diſtinguit an eccleſia veniat vt proprietas, an vt beneficium.]

β Super re ſacra.] hic euidenter patet, quòd de re ſacra ſiue ſpirituali tranſactio interuenire non pōt. ℨ. eo. cōſtitutus, & ℨ. eod. præterea. & c. ex parte neq; pactio. ℨ. de pac. p̄ctiones, & c. cū pridē. & duobus ſeq. c. vt dictū eſt. & ℨ. eo. ſtatuimus. vt de

tur temporale ꝓ ſpiritualibus. ℨ. de re. permu. c. vlt. ſed ſi ſpirituale detur pro ſpirituali, bene tenet, & valet talis permutatio ſeu tranſactio. ℨ. de re. permu. ad qōnes, & ſic tantum detur ſpirituale vel remittatur pro alio ſpirituali. Sed diſtingue utrum agatur de re etiam ſpirituali, q̄ petatur tanq̄ beneficium, an tanq̄ proprietas, ſi agatur ſuper bñficio ut aliquis recipiat ad beneficiū eccleſiæ, uel q̄ tū ad ſtationē, tunc nulla poteſt interuenire tranſactio ꝓprie: & hoc notauit dum dixit, eccleſiaſtico bñficio in litigiū deducto: qa ſimoniacū eſſet, & qa talis titulus nō habet ex trāſactione, ſed per canonicā inſtitutionem. ℨ. de inſtitu. ex frequētibus. & ℨ. de renūc. admonet. & 16. q. 7. nullus oino, arg. ff. de decur. Hetennius. Si uero res ſacra ſiue ſpūalis in litigium deducatur tanq̄ ꝓprietas, tunc bene poteſt interuenire tranſactio, puta duę eccleſiæ ſiue duo epi litigant ſuper aliqua eccleſia uel aliquibus: quia alter dicit illas ſibi ſubiectas, alter negat q̄ poſſiet, ibi pōt interuenire tranſactio: quia & permutatio. ℨ. de rer. permu. ad qōnes, ut ſi unus haberet unam eccleſiam, & alter aliam per tranſactionem: uel quia unus eps aliqua ſpūalia in eccleſia percipere', & alius alia, hoc totum poteſt fieri ꝓ tranſactionē, ſic ēt poteſt intelligi ℨ. eo. ſtatuimus, potuit fieri diuiſio decimarum inter partes; q̄dam tamen ſunt in quib. non admittitur tranſactio ſeu compoſitio, vt ℨ. eo. c. vlt. ubi de hoc. B. r.

[Gl. ſeq. ponit & exponit diffinitionē trāſactionis.]

h Dato.] tranſactio non procedit uel non ſit, niſi in aliquo dato, vel retento, uel ꝓmiſſo, ut hic dicit, & C. eo. tit. trāſactio, q̄ eñ tranſigit, quaſi de re dubia, & lite incerta neque finita trāſigit. ff. eod. l. Et ideo dixi, dubia, & etiam lite incerta, quia credit ſe habere bonam cauſam: alioquin ſi euidens eſſet calumnia, non tenet tranſactio. ff. de condict. indeb. l. in ſumma. 1. cōſio. Neq; ſi finita: ideo dixi, quia ſi finita eſſet cā per ſniam, a qua non eſſet appellatum, poſtea non teneret tranſactio. ff. de cōd. indeb. eleganter § . ſi poſt rē iudicatam.

i Simoniæ.] ℨ. eo. conſtitutus. & ℨ. eo. ꝓterea, & c. ſeq.

¶ Idem.

¶ *Super eccleſiaſtico beneficio non poteſt tranſigi, ſed amicabiliter compoſui. h. d. & quotidie allegatur.*

CAP. VII.

SVper † eo quod quæſiuiſti, vtrum de eccleſiaſtico beneficio in litigium deducto, poſſit fieri tranſactio, Tale damus reſponſum, quod tranſigi ſuper † re ſacra β & litigioſa non poteſt. Etenim res ſacræ vt poſſideantur aliquo dato [h] vel retento ſiue promiſſo, ſpeciem credimus habere ſimoniæ. [i] Alias ſi gra-

Dec. Greg. Lib. I. X 2 Ami-

† Al. de Miſtra.

† In vno excēplari ita, & nondum fuiſſet i clericum tonſuratus, cū litteras ipſas impetrauit, &c.

† al. noſtras.

† Sed quale ius hā pote rat qui clericus nō erat? vnde nō placet hæc lectura. Ioan. And.

† Cap. r. eo. tit. in 2. cēp.

† In vno vetuſtiſſimo exemplari ita: ſuper re ſacra litigioſa, in alio nō ita vetuſto ita: ſuper re ſacra uel litigioſa i, aliis vt impreſſū eſt, vt plurimū tñ habetur; ſuper re ſacra litigioſa.

ℨ. Ex parte actoris; ſec⁹ ſi ex parte rei. C. eo. tit. ſub prætextu, licet alia via, ſ. actione vel replicatione doli conſulatur actori ad hoc per reā in dubio, vt ibi dicitur. de hoc in l. ſtatim. alle. & C. eo. i. l. 2. Io. And.

ℨ. Cōcor. ad hoc tex. in l. ſed ſi reſtituatur. cum no. ff. de iniuriarū.

a Amicabiliter.] ℣.eod.statuimus. & c.de cætero. & ℣.eo.c.proxi.& ℣.de deci.ex multiplici.& c.nupet.
b Canonibus.]qui prohibent illicitas pactiones in spiritualibus,vt 1.q.2.quã pio.& q.1.eos,& q.3.si quis prębendas.cum sui concordantijs,& iup. tit.prox.c.fi.

VEniens ad Apostolicæ.] Prima pars ponit querelã. Secunda dat iudices: ilvi, Mãdamus.Abb. Siculus.

CASVS. Monachi quidam maioris monasterij,excoluntterras in parochia sanctæ Mariæ de Marcho,& coloni ipsorũ monachorum oia sacramenta tam volũtaria quã necessaria recipiunt ab eadem ecclesia:monachi ꝓdicti talem fecerunt compositionem cũ rectore ipsius ecclesiæ S. Mariæ prædecessore istius rectoris, vt monachi de duabus carruatis terræ,quas monachi retinent in dñio suo: tertiam partem decimarum cũ soluant ecclesiæ sanctæ Mariæ, & de omnib. alijs decimam integre soluant.demum mortuus est sacerdos ille cum quo talis transactio facta fuit: successor illius integraliter petebat decimam de omnibus possessionibus, quas ipsi monachi & coloni monachorum excolunt in parochia sanctæ Mariæ: monachi uolebant se defendere prætextu transactionis prædictæ,nec permittebant colonos suos soluere decimas prędictę ecclesiæ : rector ille conquestus est domino Papæ.vnde mandat papa q̃ dam,quatenus compellant monachos & agricolas ipsorum soluere decimas eidem ecclesiæ integraliter de omnibus rebus, de quibus decimæ debent solui, & de subtractis satisfaciant competẽter:nisi prætari monachi docuerint,tranſactionem prędictam super duabus carruatis terræ,per sedem Apostolicam confirmatam fuisse, cum alias transactio illa super duabus carruatis fuerit personalis : & pacta inter alios acta, alijs obesset non debeant.No.quòd factum antecessoris nõ ꝓiudicat successori in rebus ecclesiæ. Item tranſactio, facta inter personas, nisi confirmata fuerit per sedem Apostolicam,personalis est. Item res inter alios acta, alijs non obest.

[Glo. seq.declarat quæ sint sacramenta necessaria, quæ voluntaria,& quare sic uocentur.]

c Necessaria.] quædam sacramenta sunt necessaria, d quædam uoluntaria, hæc distin. ponitur.1. qõ.1.§. notandum est.Sacramenta necessitatis sunt ista,baptismus, confirmatio, pœnitentia,vltima unctio, corpus Christi.& ideo dicuntur sacramenta necessaria vel necessitatis:quia sine istis homo saluari non potest, si ex contemptu omittuntur, & haberi possunt. sacramentum uero baptismi in necessitate,a quocũq; potest recipi, dummodo in forma ecclesiæ conferatur. sup. de sum.trin.& fi.& de cens.& quodam.

Et etiam pœnitentiæ: nam confiteri possunt cuicunque 2 in necessitate iuxta illud. Confitemini alterutrum peccata vestra. Sacramenta vero voluntaria sunt illa quæ omittere non est peccatum,quæ dignitatis sacramenta dicuntur, vt in §. sed notandum,vt sunt ordines, quiã dignioribꝰ conferuntur, idest epiſcopis.Vel qa nõ nisi digni ad ordines assumendi sunt. Itẽ matrimonium. Sine huiusmodi sacramẽtis bene possum[3] saluari.22.q.4.§.vlt.ad finem.

d Transactionem.] ideſt, cõpositionem. ℣.co.statuimus.& ℣.de deci.ex multiplici vbi similis est cõpositio. vel propriè tenetur.

[Glo.seq. quærit, arg. pro & contra.& soluit. Ioan.And.in nouel.]

e Confirmatam.] sed nunquid confirmatio Papæ tranſactionem ꝓsonalẽ facit realem,vt sic immutet eius substantiã? vr ꝙ sic,qa auctoritas principis facit qñq; ex nullo pacto actionem dari,& auctoritas legis & hoc facit, argu.ff.de pact.legitima, & qđ cõfirmat,datur.ff.de verb.sig.l.lege obuenire.& princeps vnit duas res in vnã naturã C.cõia de leg.l.2. arg.℣.12.dist.præceptis.& ℣.de confir.cum dilecta & c. ult. Dicquòd hæc tranſactio ab initio,quãtum ad intentionem tranſigentium fuit realis. sed sacerdos ille hoc facere non poterat sua auctoritate, nec successorem poterat obligare sine auctoritate superioris.arg.℣.e. de cætero & c.cõtingit.sic habes ℣. de confir.vti c.pen.& ita confirmatio papæ facit realem tranſactionem,quę quãtum ad ipsas personas personalis erat,si ex certa scientia hoc facit;quia potest facere quòd illa quæ nulla est, sit aliqua.arg.16.q.1.c.ult.& ℣.de ijs quæ fi.a prælat.cũ Apostolica.& plus est de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud.argu.de conse.distin.2.seuera arg.C.de rei vxo.act.l.unica,circa prin.

f Inter alios.] sic ff. de pact. si unus. §. item ne experiar.in fi.& ita pactum prædecessoris non obligat successorẽ arg.℣.de preca.c.2. 3 sic & cõfessio inter alios personas non nocet alij.2.q.5.interrogatum.℣.de adul. significasti.Sed nunquid ille sacerdos posset reuocare talem tranſactionem antequam confirmetur a papa, cum sit personalis? Ar.quòd sic.35.q.9. quod quis.& c. quisquis.& ℣.de re.eccle. non alie.si quis presbyterorũ. 4 Credo quòd licet sit personalis tranſactio,ipse tñ quandiu uixerit, non poterit reuocare, sicut nec monasterium eam posset reuocare.℣.de deci. ex multiplici, nisi per in integrum restitutionem si ecclesia esset læsa.℣.de in integ.rest.c.1.

g Ipsos.]scilicet monachos de parte sua:℣. de dec. tua nobis.& colonus de sua,ut ibi.

h Ex integro.]sic ℣. de deci.cum homines, & c.tua nobis.Pernat.

Et etiam pœnitentiæ: nam confiteri possunt cuicunque 2 in necessitate iuxta illud. Confitemini alterutrum peccata vestra. Sacramenta vero voluntaria sunt illa quæ omittere non est peccatum,quæ dignitatis sacramenta dicuntur, vt in §. sed notandum,vt sunt ordines, quiã dignioribꝰ conferuntur, idest epiſcopis.Vel qa nõ nisi digni ad ordines assumendi sunt. Itẽ matrimonium. Sine huiusmodi sacramẽtis bene possum[3] saluari.22.q.4.§.vlt.ad finem.

d Transactionem.] ideſt, cõpositionem. ℣.co.statuimus.& ℣.de deci.ex multiplici vbi similis est cõpositio. vel propriè tenetur.

[Glo.seq. quærit, arg. pro & contra.& soluit. Ioan.And.in nouel.]

e Confirmatam.] sed nunquid confirmatio Papæ tranſactionem ꝓsonalẽ facit realem,vt sic immutet eius substantiã? vr ꝙ sic,qa auctoritas principis facit qñq; ex nullo pacto actionem dari,& auctoritas legis & hoc facit, argu.ff.de pact.legitima, & qđ cõfirmat,datur.ff.de verb.sig.l.lege obuenire.& princeps vnit duas res in vnã naturã C.cõia de leg.l.2. arg.℣.12.dist.præceptis.& ℣.de confir.cum dilecta & c. ult. Dicquòd hæc tranſactio ab initio,quãtum ad intentionem tranſigentium fuit realis. sed sacerdos ille hoc facere non poterat sua auctoritate, nec successorem poterat obligare sine auctoritate superioris.arg.℣.e. de cætero & c.cõtingit.sic habes ℣. de confir.vti c.pen.& ita confirmatio papæ facit realem tranſactionem,quę quãtum ad ipsas personas personalis erat,si ex certa scientia hoc facit;quia potest facere quòd illa quæ nulla est, sit aliqua.arg.16.q.1.c.ult.& ℣.de ijs quæ fi.a prælat.cũ Apostolica.& plus est de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud.argu.de conse.distin.2.seuera arg.C.de rei vxo.act.l.unica,circa prin.

f Inter alios.] sic ff. de pact. si unus. §. item ne experiar.in fi.& ita pactum prædecessoris non obligat successorẽ arg.℣.de preca.c.2. 3 sic & cõfessio inter alios personas non nocet alij.2.q.5.interrogatum.℣.de adul. significasti.Sed nunquid ille sacerdos posset reuocare talem tranſactionem antequam confirmetur a papa, cum sit personalis? Ar.quòd sic.35.q.9. quod quis.& c. quisquis.& ℣.de re.eccle. non alie.si quis presbyterorũ. 4 Credo quòd licet sit personalis tranſactio,ipse tñ quandiu uixerit, non poterit reuocare, sicut nec monasterium eam posset reuocare.℣.de deci. ex multiplici, nisi per in integrum restitutionem si ecclesia esset læsa.℣.de in integ.rest.c.1.

g Ipsos.]scilicet monachos de parte sua:℣. de dec. tua nobis.& colonus de sua,ut ibi.

h Ex integro.]sic ℣. de deci.cum homines, & c.tua nobis.Pernat.

tis & amicabiliter[a] inter se litigantes componant, sacris canonibus[b] nequaquam dicimus obuiare.

¶Idẽ abbati de Straphor.† & Priori de Phe.

¶ *Transactio facta de rebus ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu, non obligat successorem.*

CAP. VIII.

VEniens † ad Apostolicæ sedis clemẽtiam magister G.de Faulla,sua nobis insinuatione monstrauit,quod monachi maioris monasterii terras in parochia sanctę Mariæ de Marchia,† excolunt,& ab eadem ecclesia coloni eorum omnia ecclesiastica, tam necessaria[c] quam voluntaria suscipiunt sacramenta, & tamen eidem ecclesiæ decimas soluere contradicunt,& infra.

¶ Arbitrantur autem se posse tueri cuiusdam transactionis prætextu, inter ꝓfatos monachos, & quẽdam sacerdotem memorati G. prædecessorem factæ, vt de duabus curuatis † terræ, quas in dominio suo monachi tenent, tertiam tantum decimarum partem exoluant, & infra.

¶ Mãdamus,quatenus, nisi præfati monachi transactionem[d] præscriptam authoritate Apostolica cõfirmatã[e] esse, docuerint, cum aliàs inter personas facta potius quam inter ecclesias videatur, nec pacta inter alios[f] acta alijs obesse patiamur, ipsos[g] & agricolas, decimationes ex quibuslibet rebus prouenientes ex integro,[h] & illarum quas illicitè detinuerant, iustam æstimationem restituere eidem ecclesiæ cõpellatis.

1 Sed confessio facta laico nõ est sacramentalis,Soto.li.4.sen.di.18.q.4.ar.1.

† al. carrucatis.

† Stapho& Priori de Plib.

† Post concil. Later. per 48. cap. 1.& c.3. eo. tit.in 3.compil.

† Marchon.

1 De materia huius glossæ consule omnino Theologos. & præsertim B. Thomã.3. par.q.65.ar. 4. & Soto lib.4.sen.di. 1.q.4.ar.4.

3 Concor. tex.in l.si tibi.§. cũ possessor. & ibi Bartol.ff.de pact.

4 Hoc c. & præcedẽs loquuntur de alienatione quæ non tenet: ista uero temporalis pactio tenebat ad tẽpus. Io. &

Pater-

i PRæterea.] Non valet tranſactio ſuper iure præſentandi, per quam nouus cenſus imponitur eccleſiæ, vel antiquus augetur. h.d. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Cum igitur. Abbas.

CASVS. Ecce vacat aliqua eccleſia, cõtentio eſt inter laicos & aliquos religioſos ſuper præſentatione rectoris: venerunt ad talem tranſactionẽ, vt laici habeant præſentationẽ, religioſi percipiant ab eccleſia maiorẽ penſionẽ q̃ recipere conſueuerant: vel nouã cum nihil antea percipiebant: quæritur an talis trãſactio teneat? Rñdet Papa, q̃ talis tranſactio ſimoniaca vẽ, & ideo de iure nõ tenet: nec monachi ex ea vllũ debẽt cõmodũ obtinere. Not. q̃ per tranſactionẽ nouus pẽſio imponi nõ poteſt, nec vetus augeri partiũ pactione ſine vitio ſimoniæ. a Tranſigitur.] propria auctoritate.

b Nullam.] imò etiã auctoritate ſuperioris non poſſet modo conſtitui cenſualis iſta eccleſia, nec vetus cenſus augeri. ℣. de cenſi. prohibem⁹. & c. fœlices.

c Simoniaca.] cum non liceat tranſigere de re ſpirituali in turpẽ pecuniæ, vt dictum eſt. ℣. eod. ſuper eo. & ca. ſtatuimus. ſim. ℣. de pact. cũ cleric. l. ℣. c. proxi.

ADDITIO. Quia ius patronatus eſt ſpirituale.

ii PRæterea.] communis diuiſio. ſecunda: ibi, Reſpondemus. Abbas Siculus.

CASVS. Quædã cella voluit eximi à ſubiectione qua tenebatur matrici eccleſiæ: oblato libello & lite conteſtata, fratres illius cellæ per ſyndicum ſuũ confeſſi fuerunt in iure, ſe olim fuiſſe ſubiectos matrici eccleſiæ, & quæſtionem de hac ſubiectione olim motam fuiſſe. & per tranſactionem ſopitam, ita quòd quandam cenſum ſoluerent annuatim matrici eccleſiæ, & eſſent à ſubiectione illius eccleſiæ exempti. Prior matricis eccleſiæ proponebat pro ipſa, quòd de ſpirituali ſubiectione tranſigere non licebat, & ex confeſſione illorum factum apparet quòd olim ſubiecti erant matrici eccleſiæ: ergo adhuc ad ſubiectionem tenentur, cum priuilegium exemptionis non oſtendant: iudex dubitauit quid iuris eſſet? Reſpondet Papa quòd ex confeſſione illorum fratrum debet ferri ſententia contra eos, cum illa tranſactio iniquitatem contineat, licet nõ cõſtiterit domino Papæ de illo quòd cella determinatè reddere tenebatur. Not. q̃ de ſubiectione tranſactio non poteſt fieri. Itẽ confeſſus in iure pro cõuicto habetur. Itẽ confeſſio capituli ſiue dicat; & ſic vẽ q̃ confeſſio ꝑlati non præiudicet, niſi eſſet ſyndicus in cauſa, vel niſi cõfiteretur in animã ſuam & fratrum ſuorum, ſecundum q̃ intellexiſſet ab eis, quod quidem verum eſt.

d Eximi.] contendendo de iure, q̃ nõ debeat ſubeſſe, non priuilegium allegãdo. Lau.

[Glo. ſeq. ſoluit contrarium.]

e Confitentes.] ſimilem cõfeſſionem habes ℣. de except. cum venerabilis: ſed illa eis non obſuit, quia excipiẽdo hoc fecerunt. r per hanc confeſſionem fundata fuit intentio alterius partis poterant ſic rñdere, olim fuit quæſtio de ſubiectione, ſed illa fuit tranſactione, ideſt, amicabili compoſitione terminata.

† annuatim] r Quod dic vt ibi; & plenius ℣. de regul. iur. exceptionẽ. li. 6.

[Glo. ſeq. reci. peq. ſcilicet an poſſit matrix eccleſia cellam eximere.]

f Cenſum.] qui ſcilicet cenſus licet eſſet recognitio debitæ ſubiectionis, vt ℣. de cenſi. omnis anima. arg. 18. q. 2. Eleutherius. non tamen debuit ſic tranſigi: Imò videtur q̃ non poſſit eximi, ſicut nec epiſcopus pleno iure eximit etiã eccleſiam. ℣. de donat. paſtoralis. ſed ſi gratis vellet quis eccleſiam ſibi ſubiectam non per tranſactionem eximere, bene poſſet remittere quicquid iuris habeat in ea, retinendo etiam penſionem annuatim ſoluendam maiori eccleſiæ: nec eſſet ſimonia. ℣. de reli. domi. conſtitutus. ita tamen q̃ illi de cella deberent obedientiam & reuerentiam matrici domui ℣. de cenſi. cum venerabili. quia ſine capite eſſe non debet: quia in hoc non poſſet maior eccleſia illos eximere. 93. diſt. nulla ratione.

g Subiectione.] non poterat hic allegari præſcriptio: quia contra ſubiectionem non currit præſcriptio. ℣. de præſcrip. cum non liceat. & quia malam fidẽ præſumebantur habere propter confeſſionem propriam.

h Confeſſione.] in iure factam, & coram iudice ſuo ℣. de iudic. ſi clerici. & ff. de interroga. act. voluit. & ita confeſſio contra ſe præiudicat. ℣. de confeſ. cum ſuper. & c. vlt. vbi de hoc, & intellige q̃ per ſyndicum confeſſi ſunt, quamuis dicat hic, fratrum confeſſione, nec reuocauerunt confeſſionem.

i Simoniacam.] ſup. c. proxi. & ca. conſtitutus. & ſup. de pact. cum pridem. & c. pactiones.

¶ Lucius tertius Ormeñ. epiſcopo.

CAP. IX.

¶ Sicut ſuper iure præſentandi, ita ſuper annexo non poteſt tranſigi, vt recedatur à lite, intercedente aliqua tẽporalitate.

j PRæterea † quãdo inter laicos, & viros religioſos de præſentatione alicuius eccleſiæ quæſtione ſuborta trãſigitur, d ita quod præſentationem laicus obtineat: religioſi vero nouam vel maiorem percipiant in eccleſia, in qua prius nullã b vel minorẽ habere cõſueuerant portionẽ: an huiuſmodi tranſactio teneat quæſiuiſti. ¶ Cum igitur ipſa pactio ſimoniaca c meritò videatur. Reſpondemus q̃ de iure non tenet, nec ex ea religioſi vllum debent commodum obtinere.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. cõp.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ Super ſpirituali ſubiectione non licet tranſigi.

CAP. X.

ij PRæterea † quarto † loco quæſtio talis accidit, quod quidam cella eximi d voluit à ſubiectione, qua matrici domui tenebatur: & infra. ¶ Fratres illius cellæ ſe confitẽtes e in iure illi domui quondã fuiſſe ſubiectos, referebãt quæſtionẽ olim de hac ſubiectione fuiſſe motã, & trãſactione ſopitam, eatenus vt quendam annuũ † cenſum f eccleſiæ matrici reddendo, eſſent à ſubiectione g pricipalis domus exẽpti: & infra. Prior cõſequenter pro maiori eccleſia proponebat, q̃ de ſpirituali ſubiectione, trãſigere non liceret. Rñdemus igitur, q̃ ex ꝓdicta fratrũ cõfeſſione h cõtra eos ſententia procedere debeat, præſertim cũ illa trãſactio (licet nobis de illo q̃ cella determinatè reddere tenebatur, cõſtare nequiuerit) iniquitatẽ ſimoniacã i continuiſſe putetur.

† Prima qũ hĩ de mut. pet. c. prudẽtiã. 2. & 3. de appe. c. ſecũdo requiris. 4. hic 5. & 6. 5. de off. deleg. c. prudẽtiam.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. cõp.

¶ Honorius tertius 1. tituli S. Praxedis presbytero Cardin.

¶ Iudex poteſt & debet ſe interponere pro tranſactione inter partes facienda, præterquam in caſibus, in quibus iura hoc non admittunt; ut ſuper matrimonio. hoc dicit.

EX parte tua.] Super matrimonio tranſigi non poteſt. Diuiditur, nam primò hortatur legatum vt cõponat etiam in caſibus expreſſis à iure. In ſi. dicit quid de caſibus non expreſſis. Ibi in his. Abbas.

CASVS. Quidam Græci ſuruuè recipiebant ſacros ordines a non ſuis epis: Quidam etiam celebrabãt in eccleſijs interdictis, nec volebãt obedire Latinis: Et quidã alij Græci & Latini epi conſecrationes celebrabant in epatibus aliorum, & decimas pcipiebant ibidẽ in eorũ prẽiudicium & granamẽ. Item quidam laici Græci proprias vxores auctoritate ſua dimittebãt, alias illis viuẽtibus recipientes: Et quidam alij abbatias & eccleſias cum hominibus eccleſiarũ ſdetinebant, & in alijs etiãm pluribus excedebant, vt dr̃in integra: ſuper his exceſſibus Cardinalis conſuluit Papam qualiter eſſet contra iſtos agẽdum, & ipſe hic reſpondet prout ſequitur. Ber.

† Caſus hic inuenitur in antiquis codicibus.

† Cõcor. tex. in l. 1. §. & poſt. ff. de no. ope. nun cia. & 90. dipr totum.

¶ Perperã in impreſſis legitur: diſpoſitionis.

CAP. XI.

EX parte tua: & infra. ¶ Poteris ad componendum [a] interponere † partes tuas; & interdum aliquid ſeueritati [b] detrahere, prout (ſtatu imperij, & excellentium multitudine [c] prouida deliberatione penſatis videris expedire; exceptis nimirũ caſibus, qui compoſitionis ſiue diſpenſationis † remedium non admittũt, vtpote coniugij ſacramentũ, [d] quod cum non ſolùm apud Latinos & Græcos, ſed etiam apud fideles & infideles [e] exiſtat, † à ſeueritate canonica circa illud recedere non licebit. ¶ In his verò ſuper quibus ius nõ inuenitur expreſſum, procedas (æquitate [f] ſeruata) ſemper in humaniorem [g] partem declinando, ſecundùm quòd perſonas & cauſas, [h] loca & tempora, videris, poſtulare.

† Videtur rec. 28. q. 1. ĩ ſumma. vbi latè de hoc

[Glo. ſeq. argum. à contrario. ſignat cõtrarium, & ſoluit, & dat textui duo ſimilia.]

f Æquitate.] quam iudex prę oculis ſemper debet habere. ff. de eo qđ cer. loco, ꝙ ſi Epheſi. in fi. Et ita vĩ ex eo quod dicit; e Et infideles.] 26. diſt. deinde opponitur. & 28. q. 1. per totum. ſed apud infideles non eſt ratum, quin poſſit ſeparari altero veniẽte ad fidem catholicam, in ibfidelitate reliquo rmanente. J. de diuor. quãto. & c. gaudemus.

in quib. ius nõ inueniĩ expreſſum, procedas æquitate, &c. ꝙ ius ſemper ſit præferendũ æquitati. Arg. cõtra C. de iud. placuit. ſed potẽs intelligere illud de æq tate ſcripta, quæ dẽt pferri rigori iuris, hic de æquitate nõ ſcripta, quæ tunc ſolũ ſeruanda eſt cũ ius deficit. hoc verbum ſumptum fuit de lege illa. ff. de aqua pluarcen. in ſum. §. itẽ Varus in fi. ſic dicitur de conſuetudine, quæ ſeruatur cũ deficit lex. 1. diſt. cõſuetudo. & vbi ius ſcriptũ nõ eſt, de ſimilibus ad ſimilia eſt ꝓcedendum. ff. de legibus. non poſſunt. & J. de re iud. in cauſis. & J. de ſta. reg. ſuper quodam. in fi. & c. recolẽtes. & ĩ. de reſcr. inter cæteras. & ſup. de translatio. inter corporalia.

g In humaniorem.] quia ſemper debemus promptiores eſſe ad abſoluendũ q̃ ad condemnandũ. ff. de act. & obl. Arrianus. & ff. de pœn. reſpiciendũ. & J. de probat. ex lr̃is. & 26. q. 7. tpa pœnitudinis. & prõptiores ad miſericordiã q̃ ad rigorẽ: qa melius eſt pẽtare cauſas pro miſericordia, q̃ ꝓtendere incl. mẽtiam. 86. diſt. non latis. ad fi. poſt me. colum. & melius eſt pro veritate pati ſupplicium, q̃ pro adulatione beneficium. 11. q. 3. nemo peritorum. & ſnia quæ miſericordiam vetat, fugienda eſt. 50. diſt. ponderet. & 26. q. vlt. alligat. vbi dicit, ꝙ ſi Dominus eſt largus diſpenſator, eius famulus nõ debet eſſe tenax. & 9. diſt. ſana. & 1. q. 7. cap. exigunt.

[Glo. ſeq. proſequitur. 4. in pœnis conſideranda.]

h Cauſas.] In omnibus pœnis inferendis conſiderant iſta quatuor principaliter. Perſona primò conſiderãda eſt, quæ ſit, quia aliter procedit cũ maioribus q̃ cũ minoribus. ĩ. de offi. deleg. ſanè, & c. paſtoralis. & 45. diſt. cũ beatus. & 24. q. 1. qui J pacem. & J. de ſimo. p tuas. 5 Cauſa ẽt conſiderãda eſt. J. de vo. & vo. redem. magna. in fi. & J. de accuſ. cũ dilectus. & 23. q. vlti. occidit. & ff. de fur. verùm. & 16. q. 6. c. 1. in fi. Et op. arg. 6. diſt. teſtamẽtum. Et locus conſideratur in iudicijs. arg. ĩ. de re ſcrip. nonnulli. quia conſuetudo loci attendi debet. 4. diſt. erit aũt lex. & 11. diſt. ante triennium. & c. aliter. & J. de cle. coniu. cũ olim. Et tẽpus etiã conſideratur, qa eſt tempus tacendi, & tp̃. loquendi. 36. diſt. c. qui eccleſiaſticis. §. ecce. In quo ſtatu ſit princeps loci, vt hic dicit, prout ſtatus imperij, &c. quia in turbatione regni rigor iuris ſeruari non poteſt. Et propter nouitatem gentis tempus conſideratur, vt 35. q. 3. quod ſcripſi. & J. de pœn. & remiſ. Deus qui eccleſiam propter nouitatem fidei multa ibi attenduntur, & hoc totum habes 29. diſt. ſciendum. J. de homi. ſicut dignũ. 4. reſpon. vbi iſta quatuor conſiderantur, & quædam alia.

5 Concor. l. Pedius. §. fi. ff. de incendiu. nau. & l. ſi criminis. & l. ſeruos. C. ad legem Iul. de vi. publi.

1 Hęc eſt gratiſſima qõ, de qua plenè Turrecre. 35. q. 2. c. cõiunctiones.

4 Carnali copula cõſummata: quod dic vt no. de conuer. conſug. c. ex publica. lib. 6. Ioan. And.

ADDI-

ADDITIO. Vnde versus.

Causa, locus, tempus, personaque perspicietur,
Impensis dandis, vt eas iudex moderetur.

DE POSTVLANDO.

TIT. VLVS XXXVII.

De postulando.

¶ Ex concil. Lateranen.†

¶ Clericus in sacris vel minoribus beneficiatus, in seculari foro postulare non debet nisi pro se uel sua ecclesia uel miserabilibus personis.

CAP. I.

C Lerici † in subdiaconatu, & supra: in ordinibus quoque minoribus, si stipendijs [a] ecclesiasticis sustententur, † coram seculari iudice aduocati in negotijs sæcularibus [b] fieri non præsumãt; Nisi propriam causam, vel ecclesiæ suæ fuerint prosecuti, aut pro miserabilibus fortè personis quæ proprias causas administrare non possunt.

¶ Innocentius iij. Compostellano archiepiscopo.

¶ Canonici regulares postulare non possunt sicut monachi uisi pro utilitate ecclesie, vel sui monasterij, & precepto abbatis.

CAP. II.

EX parte tua nobis fuit propositum quod quidam canonici regulares, non solũ in ecclesiasticis, verum etiam in forẽsibus causis, præsumunt aduocationis officium exercere: Cũq; †obijciatur eis quod nõ debent esse forẽsis vel ecclesiastici [c] negotij susceptores vel executores, nisi fortè id monasterii expoſcat vtilitas; abbate nihilominus imperante, [d] ad suam proponunt insolentiam † excusandam, quod capitulum illud per quod prædicta prohiberi videntur, de monachis nõ de canonicis regularibus loqtur manifestè. Vnde consultationi tuæ taliter respondemus, quod idem [e] iudicium de canonicis regularibus, quod & de monachis, quantùm ad supradicta credimus obseruandum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum.

¶ Cap. 1. eo. ti. i 1. cõpil.

Non cuicumque datur quod postulet, immo negatur.

Addictus pœnę, seruus, puer, actor, arena:

Luminibus cassus, mulier, muliebria passus.

¶ Infero ergo q̃ inedia cogente postulare potest. cõcor. l. 1. & ibi Bart. C. de pat. q̃ filios distra.

De hac materia tractatur 3. q. 7. 15. q. 2. de pœn. lic. 1. nemo. 14. q. 5. denique.

C Lerici.] Diuiditur, q̃a prima pars ponit prohibitionem, a qua secũda excipit: ibi, Nisi. & adde etiã de personis sibi cõiunctis, vt probat ff. e. c. fi. Abb. CASVS. Statuit concilium Lateran. q̃ clerici in sacris ordinibus constituti, & etiam in minoribus, qui stipendijs ecclesiasticis sustẽtantur, coram secularibus iudicibus pro secularibus negotijs aduocati fieri non præsumant, nisi propriam causam vel suæ ecclesiæ prosequantur, aut pro miserabilibus personis. Nota quòd clerici nec in maioribus, nec in minoribus constituti, aduocare non debent, quod verum est in foro seculari, nisi propria causa, vel ecclesiæ, vel miserabilis personæ.

[Gl. seq. arg. a contrario, quod approbat distinguendo inter criminales & ciuiles causas, constitutos, in minoribus, in sacris, & professos.]

a Stipendijs.] vt ergo a sensu contrario si stipendia nõ habeãt quòd possint aduocare, quod verum credo de minoribus in causis ciuilibus, quia in criminalibus causis, vel vbi de pœna sanguinis agitur, interesse non debent. ff. ne cleri. vel mona. sententiam. & 23. q. vlt. his a quibus. De ijs qui sunt in maioribus ordinibus, aliud est dicendũ, quia illi coram seculari iudice aduocare nõ debent: & si sine titulo sunt promoti, eps eis dẽt prouisse. ff. de præb. non liceat & c. eps si aliquem. & c. cum secundũ. de regularibus planũ est, q̃ aduocare non debent. ff. c. proxi. qa & negotijs secularibus se immiscere nõ dẽnt. ff. ne cler. vel mona. non magno. & 16. q. 1. alia est cã, c. placuit, &c. monachi. de sacerdotes hẽs ff. c. vlt. b Secularibus.] imò opprobrium est clericis si se peritos forensium disceptationem ostendere voluerint. C. de epis & cler. repetita. & C. de testa. consulta. pro miserabilibus tñ personis pñt postulare. ff. eod. c. vlti.

EX parte tua.] Cõmunis diuisio. Secunda ibi, Vnde. Abb.

CASVS. Quidam canonici regulares aduocabant in causis ecclesiasticis. & forẽsibus: & cũ eis obijciebat q̃ aduocati esse non debent, nisi forte q̃ vtilitate monasterij, & abbate ét monasterij imperante, ad suam defensionem allegabãt q̃ capitulũ illud, quo talia prohibentur; de monachis tñ, & non de regularibus loquitur. cõsultus papa rãdet, q̃ idem iudiciũ de canonicis regularib⁹ & de monachis est habendũ, licet de monachis in canone specialiter sit expressum. No. q̃ regulares & monachi quo ad sæcularia eodem iure vti debent.

† Concil. Trid. sess. 25. de refor. c. 14.

c Ecclesiastici.] vt 16. q. 1. c. monachi. & c. de plentium. & ff. ne cler. vel mona. nõ magno. opprobrium est talib. si velint videri periti forẽsium disceptationũ. C. de testa. consulta. & C. de epis. & cleri. repetita.

† Eadẽ vox ff. de supplen. negl. pla. c. 2 & fortassis legẽdũ insolẽtiã. vt ibi notaui vel dic, insolertiã, i. inficiuam.

d Imperante.] 16. q. 1. monachi. a non sufficit vtilitas monasterij: nisi hoc faciat de mandato abbatis, propter bonum obedientiæ. arg. ff. de re mili. l. 3. §. in bello. nec auditur eo prætextu q̃ est cõiuncta persona: nisi habeat speciale mandatum, leges enim de hoc loquentes intelliguntur de factis priuatorum. ff. de proc. sed & hæ personæ. & l. Pomponius. in fi.

[Glo. seq. dat 5. similia.

e Idem iudiciu m.] similis habẽt extensio p interpretationem. 28. q. 1. idololatria, sic no. nen venditionis ad alias alienationes extẽdit 1 ff. q̃bus mo. pig. vel hypo. sol. sicut. §. vẽditionis. & verbũ, alienationis, ad alios cõtractus extendit, p quos ét dñium nõ transferẽ. ff. de rec. ecclesi. nõ alie. nulli liceat. sic & id qđ dr̃ de simoniacis extendit ad alios. 16. q. 7. & hoc scripsimus. ver. & arbitror cõuenire verbũ, &c. sic & prohibitio de legibus audiẽdis de monachis, & regularibus extendit ad plãos sæculares. ff. ne cleri. vel monach. sup specula 2 & regulares canonici æquiparantur monachis: nisi quia regulę inseruiũt laxiori. ff. de sta. reg. quod Deo timorem. Bar.

¶ Infero q̃ prohibitus vẽdere, prohibetur donare & permutare. cõcor. l. statu liberi a ceteris. ff. de statu li. & l. sancim⁹. C. de reb. eccles. nõ alie. a Quod dic vt eo. ti. c. 1. li. 6. sic & ex 3. c. legis Aquil. verbum rupti, extenditur ad sensũ, collisum effusum, vel aliquo modo peremptũ. vel dec. prorat. inuti. ad l. Aq. §. in ẽ oribus, Fan Ioan. And.

CVm sacerdotis sit.] Primò ponitur ratio, secundò dictum cum clausula exceptiua; ibi, Non nisi. tertio pœna: ibi, Cleticus. Abb.

CASVS. Primò dr, q sacerdos aduocare non debet, nisi pro seipso, vel ecclesia sua, vel si necessitas immineat, pro coniunctis psonis, aut miserabilibus. Secũdò dicit, q clericus qui cõtra ecclesiã suã a qua beneficiũ recipit, ꝑ extraneã personã aduocatus vel procurator extiterit, tãquam ingratus beneficio illius ecclesiæ potent spoliari. Nota q sacerdos in certis casibus tãtùm potest aduocare. Item ingratus potest priuari beneficio quod recepit vel recipit ab eo contra quẽ ingratus est. [Glo. seq. dicit vnde sumpta, & arg. inducens multa similia.]

¶ Gregorius nonus.

¶ *Se summat.*

CAP. III.

CVm sacerdotis sit officiũ † nulli nocere, [a] omnib. autẽ velle prodesse. Non nisi pro seipso, [b] vel ecclesia sua, vel (sine cessitas immineat) pro psonis coniunctis, aut miserabilibus, sibi licitũ est postulare: [c] & infra.

¶ Clericus autem, qui cõtra [d] ecclesiam, à qua beneficiũ obtinet, pro extraneis aduocatus uel procurator esse pſumit, † tãquã ingratus potest (maximè

† In multis manuscriptis deest. vox, officiũ. & super verbo, sit, in aliquib. hẽtur hęc expositio, id est, interest nec habet in ꝗ. denique 14. q. 5. vnde sumitur.

† Præsumpserit.

a Nulli nocere.] Ista verba sumpta sunt ex illo cano 14. q. 5. denique. Ad hoc autem tenet quidam Christianus: sed magis sacerdos, qui debet velle prodesse omnibus vt ibi dr, & hoc quum quisque prohibetur alijs inferre qd sibi nolit fieri. 1. dist. in princ. & ẽ. de maio. & obedileti filij. Et est arg. q nulli consulẽdum est cũ alterius iniuria. 22. q. 2. primum. ff. de condictio. indebitum. natura. & 11. q. 3. si quis verò non obediat. 99. dist. nullus, & non debet alteri per alterum iniqua conditio asserri. ff. de reg. iur. non debet. & cauendum est ne prætextu nocẽtis innocentes puniantur. C. de ijs qui latro. occultauerunt. l. 2. & sanctius est nocentem impunitum relinqui, quam innocentem damnare. ff. de pœna. absentem, & pœna debet suos authores tenere ẽ. de ijs q fiunt a maio. per. Cap. quęsitum. & C. de pę. sãctimus. Et sic patet q sacerdos aduocare non debet, nec se negotijs sæcularibus immiscere, nisi pro cura miserabilium personarum. 88. dist. c. 1. & per totam dist.

b Pro seipso.] sic quædam sunt personæ quæ pro se tãtum & pro quibusdã personis possint postulare. 3. q. 7. §. sunt autem. vbi habes quæ personæ possint postulare, & quæ non, & pro quibus sic, & sacerdos pro se, & pro quibusdam alijs personis hic enumeratis postulare potest. pro ecclesia sua, & pro personis coniunctis: sed non indistincte, nisi necessitate instante, puta, quia sunt minus potentes, vel quia non possunt habere ita bonũ aduocatum. & sic restringitur quodammodo ad necessitatem quantum ad coniunctas personas: Quæ sunt cõiunctæ personæ, dicitur ff. de procu. sed & hæ personæ. & 3. q. 7. c. infames. §. sunt autem, ver. alij enim. inter quas personas satis credo intelligendos confratres suos eiusdem ecclesiæ. & pro coniunctis personis posset etiã littetas impetrare sine mandato. sup. de rescript. nõnulli. & agere etiam. ff. de procu. Pomponius. in fi. dum tamen non appareat contraria voluntas, vt ibi dicit. & pro personis miserabilibus, de quibus habes 87. dist. per totum. 88. dist. ca. 1. & c. episcopus gubernationem. & in pluribus alijs cap ibidem.

Postulare quid sit.

c Postulare.] Postulare est desiderium suum vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni præest, exponere. vel alterius desiderio contradicere. 3. quæst. 7. ca. infames. §. sunt autem. & ff. de postula. l. 1. §. postulare.

[G]. seq. textum fortificat: per similia, & quæstionẽ interferit, quam soluit.]

d Contra ecclesiam.] clericus ergo, q cõtra ecclesiam a qua beneficium habet, aduocat, uel est procurator, tãquam ingratus beneficium ipsius perdere debet, argu. bonũ. 1. q. 7. c. 1. & 96. di. si Imperator. 3. q. 1. nulli. sicut vasallus tenetur domino. 22. qõ. 5. de forma. aliàs perdit feudum, vt in libro feudorũ. quẽadmodum feudum amittitur, & milites rempublicã de qua aluntur, ab omni necessitate bellorũ defendant. C. loca. militis. Sed si hẽt clericus beneficia in pluribꝰ ecclesijs, nunqd potest ꝑstare patrocinium vni cõtra aliam? Non videtur, in eo casu, neutrã iuuet vel offendat. arg. huius c. & 14. q. 5. denique. sed si esset prælatus in vna ecclesia: & in alia haberet simplex beneficium videtur, q ratione prælationis posset cõtra aliã stare. arg. ff. de in ius voc. quæsitum. & 3. q. 7. §. item si contra patrem. sic & libertus ecclesiæ si contra ipsam agat uel testificatur, tanquam ingratus in seruitutem redigatur. ẽ. de ser. nõ or. de famulis ecclesiæ, & 12. q. 2. c. octaua discussio: sic & donatio propter ingratitudinem reuocatur. inf. de dona. propter eius ingratitudinẽ. C. de reuo. do. l. 1. & vlt. & Auth. de nup. in §. si mater. colla. 4. & in Auth. vt liber de cætero aureo non indigeant annullo. §. illud. colla. 6. & iustum est vt ecclesia in sinu suo non retineat fraudatorem quem susceperit extraneum. 12. q. 4. sacerdotes. & ecclesia sua, mater eius est. 2. quæst. 6. ad Romanam. quæ ipsum dominio sociauit. insta de pœn. cap. 2. sic propter ingratitudinem pater potest filium exhæredare in totum. 19. q. vlt. cap. vlt. & in Authen. vt cum de appellatio. cognoscitur. §. causas. colla. 8. sed ſ contra aliquem de ecclesia in propria causa, quæ non tangit ecclesiam, postulauerit, vel procurator fuerit, non punietur. 12. quæst. 2. qui manumittitur; sed si ecclesia esset ei ingrata, tunc contra ipsam aduocare posset, nec succederet ei ab intestato, etiã si non haberet propinquos. C. de inofficioso testamẽto. liberi, vbi mater excluditur a filij successione, propter ingratitudinem commissam erga ſlium.

Clericus habẽs duo bñficia, an possit pro vno cõtra alterũ postulare.

† Legẽdũ Salonitano, vt li. 11. epistola 11. siue 13. c. 13. registri. B. Gregorij. c. 1. co. tit. in 1. compil.

† Al. ita: qui. huiusmodi nisi.

fi clericus sit eiusdem ecclesiæ) beneficio huiusmodi spoliari.

TITVLVS XXXVIII.

De Procuratoribus.

¶ Gregorius Maximo Salonensi † episcopo.

CAP. I.

¶ *Non auditur quis tãquam alterius procurator, nisi hẽat mandatum legitimè factum.*

ALia quidem: & & infra.

¶ Scripsisse te quibusdam † comperimus, quod prædictos

DE PROCVRATORIBVS.

Dic vt supra in præcedenti titulo pro continuatione rubricæ. Et quid sit procurator, in l. 1. ff. eodem. Abb.

De hac materia tractatur 5. q. 3. per totum. 89. dist. per totum 9 q. 3 cum simus. 2. q. 7. infamis.

ALia quidem.] primò præmittit motiuum. secũdò subnitur mãdatũ, ibi, Quia ergo. Abb.

CASVS. Episcopus Salon. habebat quandam cãm cum quodam aduersario suo in curia domini papæ: pro causa illa quidam accesserunt ad papam non habentes mandatum ab episcopo, & cum aduersario episcopi iudicium sunt ingressi, sententiam contrariam reportantes. episcopus hoc intelligens scripsit quibusdam de curia, quod illos ad causam illam non miserat: vnde quæ cum ipsis in præiudicium

episcopi

ꝓpiſcopi facta erant, ſubſiſtere non debebant: & ipſe idē eꝑs dixit hoc cuidam Ianoie, qui dixit hoc Papæ, quòd ab illo audiuerat quòd illos non miſerat: Demū ꝓ cauſa illa miſit quoſdam nuncios ad dūm Papam, qui cum non haberent mandatum, non fuerūt auditi. Vnde Papa ſcribit huic epiſcopo dicens, ꝙ p̄ ſentibus nuncijs credere noluit, ſine mādato, ne idē diceret de iſtis quod dixerat de prioribus: vnde ſi vult cauſam ſuā tractari, mittat perſonā inſtructam cū mandato legaliter facto, cum ſubſcriptionib. presbyterorū & diaconorū ſuorū roborato: vt quicquid cū eo factum fuerit, iure ſubſiſtat. Nota ꝙ factum falſi procuratoris, dño non præiudicat. Item ſine conſenſu Capituli non admittitur ad agendum.

viros tunc ad cauſam nō miſeris: & ideo quæ cum ipſis facta ſunt, ſubſiſtere non debere: ſed & Thomas ſibi hoc à te dictum perhibuit: ex quare nec præſentium portitoribus[a] iudicauimus eſſe credendum, † ne de ipſis ſimiliter diceretur.

¶ Quia ergo hoc cautio res nos eſſe præmonuit,[b] inſtructam perſonam cū

† Vide l. nō ſolum. §. qui alienum. & ibi Bar. ff. e.

[Gl. ſeq. diſtinguit tria membra, & in tertio tres opiniones ponit.

a Portitoribus.] quia conſtabat iſtos non habere mandatum ad agendum, non fuerunt admiſſi. Vnde circa procuratorem actoris diſtingue; vtrum certum ſit procuratorem habere mandatū: vt quia reus hoc confitetur, vel ipſe oſtendit mandatū ſufficiens, vel ſi neget probet hoc procurator ꝑ teſtes: vel inſtrumentū: & ſin hoc ꝓcurator non tenet ſudiſdare dūm ratū habiturum, ſicut nec debet ſatiſdare ꝓcurator p̄ſentis & confirmātis, vel apud acta procurator factus. C. de ſatiſd. l. 1. An certum ſit cū non habere mandatū aut dubitatur vtrum habeat, vel non habeat mandatum. ſi certum eſt eum non habere mandatum, repellitur, vt hic: & ſi velit ſatiſdare, non eſt audiendus, niſi ſit coniuncta p̄ſona, q̄ admittitur cum ſatiſdatione, niſi appareat de ꝓria voluntate dñi. ff. de procu. Pomponius. §. vlt. & l. ſed & hæ perſonæ. In caſibus tñ admittitur ꝙ voluntatem pro libertate. ff. de lib. cau. l. 1. 2. & 3. & ꝓ defenſione condēnati. ff. de ap. non tantum. vbi aūt dubitatur de mandato, dicebat P. ſemper eſſe in electione rei an velit exigere probationem mandati, an ſatiſdationem. B. dicebat diſtinguendo, vtrum reus diceret procuratori, non habes mandatum, & tunc procurator tenebatur probare mandatum, an diceret, dubito an habeas mandatum, & tunc eſt in optione procuratoris qd facere velit. Azo dicebat quòd i arbitrio procuratoris eſt, an velit probare mandatū, an cauere de rato: quia cum q̄s tenetur ad alterum duorum, ſ. ꝓbare, vel cauere, q̄d voluerit p̄ſtando, liberat. ff. de iur. do. plerumque. §. vlt. & C. de condict. inde. ſi quis ſeruum. Hæc ſatiſdatio danda eſt, q̄n de mandato dubitatur. C. eod. l. 1. & ff. vt in poſſe. ſi is à quo. §. j. 2 idem in actore vniuerſitatis. ff. q̄d cuiuſq; vniuer. item eorum. §. actor. ité clerici inter coniunctas p̄ſonas numerant. argu. 12. q. 2. non liceat. Item no. ꝙ licet procurator actoris non caueat de rato, q̄ conſtat de mandato, cauere debet de defendendo. C. de ſatiſd. l. vnica. aliàs denegat ei actio. ff. eo. tit. mutus & ſurdus. §. pœna. & de omnibus etiam q̄ę ꝙ ipſam mouentur, defendere debet. ff. de procu. l. omnium. & duabus legibus ſeq.

[Glo. ſeq. ar. alleg. 6. iura.]

b Præmonuit.] arg. ad cautelam futurorum habendam. 23. diſt. in nomine. & exempla p̄ſentia nos cauere ꝓmonent in futurum. 82. diſt. plurimos, in fi. & arg. ff. loca. ſi quis domum, §. 1. & 1. q. 7. conuenientibus. hic præſumitur ex præteritis circa futura. ſic ꝙ. de præſumptio. mandata. & c. ſcribam.

c Mandato.] tria 3 debet continere mandatum. ſ. nomen eius qui procuratorem eum conſtituit, & cauſam ad quam conſtituitur, & ꝙ ratū habebit quòd cum eo factū fuerit. vt ff. eo. tit. ſi procuratorem. Sed pone ꝙ de mandato dubitetur: quia ſigillum incognitū eſt, q̄d

mandato [c] legaliter, [d] facto', & presbyterorū ſeu diaconorum, teſtiumque ſubſcriptionibus roborato, geſtiſque ex more indicto [e] tranſmitte, vt quicquid cum ea actū fuerit, iure ſubſiſtat.

¶ Alexandertertius.

¶ *Non valet ſententia, etiā expenſarum condemnatoria,*

3 Hoc gloſſata non & Ber. nec hī in veteribus exēplaribus.

erit? De eo fieri dēt fides. ar. ff. q̄d cuiuſque vniuerſi. l. itē. §. actor. & ff. de admi. tu. vulgo. & C. de fid inſtru. quidā. & arg. ff. de publ. quicunq;.

[Gl. ſeq. no. prælatum ſine capitulo, vel cōtra litigare nō poſſe, ad contrarium inducit 4. leges. vnā canonem, & 2. decponit opin. & ſoluit, rēdens ad cōtraria.]

d Legaliter.] litteza ſequens exponit hoc verbum legaliter. Ea eo q̄d hic dī,

& legitur. ꝙ. de iud. cauſam quæ. colligitur euidenter, ꝙ nec prælatus ſine cōſenſu capituli, nec capitulū ſine cōſenſu prælati poteſt iudicium exercere, nec conueniri: quia nec alienare poteſt alter ſine reliquo. 12. q. 2. ſine exceptione. nec commutare, nec donare, vt ibi dicitur; & ꝙ. de dona. paſtoralis. & ꝙ. de ijs quæ ſi. à præla. ſine conſen. ca. pet totum. & eodem modo nec capitulum ſine conſenſu prælati, cum omnes vnūm corpus intelligantur. ꝙ. de ijs quę ſi. à præla. nouit. & præterea dicit lex, quòd qui nō poteſt alienare, nō poteſt rem in iudicium deducere. ff. de iure delib. ait prætor. & ꝙ iudicium quædam alienatio fit. in iudicio enim contrahitur, ſic in ſtipulatione. ff. de pecu. licet. §. ſed ſi filius. in fin. præterea ſi prælatus ſine conſenſu capituli poſſet agere vel conueniri, & præiudicaret eccleſiæ factum prælati, fraus poſſet fieri eccleſiæ, & prę̄iudicium: quia permitterent, imò procurarent q̄ique prælati ſe conueniri, & facerēt colluſionē. Sed ꝙ vt quòd ſolus ꝓlatus conuenire & conueniri poſſit. ff. q̄d cuiuſque vniuer. l. vlti. vbi dicit, vtilis actio adminiſtratori ciuitatis debatur. & ff. de cond. & demon. muni. ipibus. & ff. ad muni. municipes. & C. de iurā. cal. l. 2. §. hoc etiam. in fi. & 12. q. 2. nō liceat. & ꝙ. de reb. eccleſiæ non alien. ſi quis presbyterorum. & ꝙ. de reſcri. edoceri. vbi de hoc. Dñt quidam, quòd prę̄latus poteſt conuenire & conueniri ſine conſenſu capituli, per iura prędicta. Ego dico contra quòd nec prę̄latus, ſine cōſēſu capituli, nec capitulū ſine conſenſu prę̄lati agere vel cōueniri poteſt per priora iura. tamē cōcedo quòd ſi prę̄latus vel collegiū agat ſine conſenſu alterutrius, & vellet cauere de rato, dēt audiri, cum ſit adminiſtrator, & teneatur negotia eccleſię procurare, vt ꝙ. de reſcrip. edoceri. ſi verò conueniatur, non debet audiri ſine conſenſu capituli: niſi caueat de iudicato ſoluendo, cum quilibet alter ſ. poſſit offerre defenſioni, ſi velit cauere de iudicato ſoluendo & periculo ſuo litē ſuſcipere. & illa cap. ſi quis presbyterorū. & non liceat. in ſpeciali caſu loquunt, ſ. cum agitur de reuocatione rei alienatę indebitè & malè: quia per hoc conſtituitur eccleſię, nec poteſt lædi: ꝙ cōtingere poſſet in aliis caſibus. vbi nō agit ſpecialiter de reuocatione rei alienatę indebitè, non obſtātibus legibus ꝓ prijs ſignatis: quia intelligi pūt, ſ. vt cōpetat actio adminiſtranti non quantum ad hoc vt agere poſſit ſolus, niſi caueat de rato, vel niſi habeat ſpeciale mandatū ad hoc. nec in rebus eccleſiaſticis ſtamus legibus illis, ſed canonib⁹. Ex quo iure nō pōt cōponere ſeu trā figere ſine conſenſu cap. ꝙ. de ma. & obe. c. fi. ꝙ. de trā. contingit. eodem iure nō poteſt agere vel rēdere ſine conſenſu capituli. arg. ad hoc ꝙ. de maio. & obe. c. vlti.

Prę̄lat⁹ ſine cōſenſu cap. aut ecōuocato, nec cōueniunt. nec conueniuntur.

1 Hanc gl. dicit Abb. hic fing. ad hoc ꝙ procurator nō poſſit ꝓbari ꝑ teſtes.

2 Procuratori de cuius mādato conſtat', & petit ſatiſdātionē legatorū cauēdam eſt, ſed ſi dubitetur de mādato: cauet de rato. Ioā. And.

Intellectus c. non liceat. 12. q. 2. & c. ſi quis presbyterorū. de rebus eccle. non alię.

e Indicto.] ideſt, inſtituto. Bernardus.

QVerelam.] Renocatur sententia qua condemnatus fuit in expensis ex iusta causa abiens legitimè accusatus: quia in ardua causa procuratorem constituere noluit.ita cõmuniter summatur. Prima pars decisè ponit partis querelam. Secunda dat iudicem: ibi, Mandamus. Abb. Sic.

CASVS. Inter epm Salumeñ. & A. clericum super quadam ecclesia quæstio vertebat: causa cõmissa fuit epo Vigorñ. eps citauit illũ clericũ: ipse infirmitate impeditus ad terminũ venire non potuit, qd ꝓbare voluit corã ipso epo p quẽdã ꝓsbyterum & diaconũ, quos ad hoc destinauit. eps hoc non obstante condemnauit eũ in restitutione expensarũ quas nunci⁹ epi fecerat ad terminũ illum. sup hoc cõquestus fuit clericus ille dño Papæ. Vnde mãdat qbusdã, quòd si cõstiterit quòd Vigorñ. episcopus prædictũ A. non condẽnauerit in restitutione expensarum pro alia rõnabili causa, nisi pro eo quòd in termino cõstituto infirmitate detentus ad eius ꝓsentiam non accessit, & ipse ad probandã infirmitatem suam nũcios suos miserit, eundẽ A. ab eadẽ sententia absoluãt: qa nemo põt cõpelli nisi velit in grauibus causis cõstituere ꝓcuratorẽ. No. ꝙ qui ad terminũ nõ venit, põt in expensis parti alteri condẽnari, nisi iusta de causa fuerit impeditus, & hoc constet. Item iusta causa ꝓbata, reuocat sniam. Item in grauibus causis non compellitur quis constituere procuratorem.

lata contra absentem ex probabili causa legitimè per nũcium excusatum. hoc dicit quantum ad verum intellectum.

CAP. II.

f Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

QVerelam[a] † A. clerici accepimus: & infra.

¶ Mandamus quatenus si vobis cõstiterit, quòd Vigorñ. eps præfatum A. in restitutione expensarũ [b] pro nulla alia rationabili causa [c] condemnauerit, nisi pro eo tantum quod in termino constituto ad eius præsentiam non accesserit infirmitate detentus, [d] cum non possit quis cogi nisi uelit in grauibus [e] causis procuratorem constituere, & ipse ad probandum infirmitatem suam presbyterũ & diaconum destinauerit, eũ absoluere [f] ab eadem sua nuntiatis.

[Gl. seq. alleg. concor. ponit opinio. ad quam induxit vnum capitulum. cum reprobat, & c. respondet. demum obijcit de duabus legibus, & soluit. Item obijcit de duabus decr. & soluit. Not. à contrario, quærit, arg. pro, ponit opi. & soluit.]

a Querelam.] & ita non per appellationem, vt notatur in fine.

b Expensarum.] quas fecerat aduersarius veniendo ad terminum corã Vigorñ. delegato à Papa ad petitionem Salubrien sis episcopi super ecclesia ipsius.

c Rationabili causa.] si enim non fuisset infirmitate detentus, vel alia iusta causa rationabilis fuisset, quam processit eũ, s. ꝙ contumacia, benè tenuisset statim condemnatio expensarum. ff. de dolo. cum dilecti. & C. de iudi. sancimus. & ff. de ap. reprehensibilis. Sed nunquid reus si non venerit in prima citatione, condemnari debeat in expensis? Hic vide quòd sic: quia ꝙ infirmitate sua excusatur: & nisi constiterit hoc, non reuocabitur snia. & ita põt quis cõdemnari in expẽsis pro prima contumacia. argu. ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2. §. 1. & actor condemnaretur si non veniret. ff. de iudi. eum quem temere. & in concil. Lug. idem dicitur de do. & contu. actor. 1 & actoris & rei est æqua conditio. ff. de reg. iur. non dẽt. 2 Dñt quidam quòd si reus non venit in prima citatione vel in secunda, ẽt non dẽt condemnari: qa non dñ adhuc contumax nisi post perẽptorium terminum: Dico] quòd ẽt pro prima & pro secunda citatione puniri dẽt in expensis, si ad trinam citationẽ veniat. si verò non veniat ad citationẽ perempto riã, tunc aliàs punit: quia mittitur actor in possessionẽ rei petitæ, vel excõicatur si missio fieri nõ põt.]. vt lit. non contest. tur. Et si post no dũ reuertitur infra annũ, restituit oẽs expensas factas abeo tẽpore quo fuit cõtumax. & si nõ venit ad aliquã citationẽ, ad oẽs expensas condẽnabitur, quas fecit aduersarius veniendo ad primam citationẽ & ad secundam & tertiã: & sic punit prima contumacia. & eodẽ modo dico, quòd dẽt puniri ꝙ prima cõtumacia, licet venirt ad secũdã. alias deberes dicere, quòd qñ nullo modo venit, non dẽt condemnari in expensis nisi actis ad terminum peremptorium.

[d] De materia huius gl. vide per Bar. to. in l. 1. ff. de diuer. & tẽp. ꝓscrip.

3 Idẽ no. 74. dist. honoratus. & 4. q. 5. in summa. & hunc opi. sic intellige, quòd si una citatio maneat gratuita ẽt prima vel vltima. Io. And.

[e] Detẽtus.] iusta fuit causa nõ veniendi, vñ ꝓbata causa debet reuocari quic quid fuit factũ ꝙ absentem. ff. de iudi. si ꝓtor. &]. de re iudi. cũ Bertholdus. & ff. de re iud. q̃situm. §. 1. quartana tñ non excusat, vt ibi dicit. & arg. 5. q. 3. si ꝙgrotans. 18. dist. placuit. & 93. dist. iuxtà. Dicunt tamen q dã, ꝙ tenet mittere ꝓcuratorem ex quo venire non potest, si ita fuerit citatus vt veniat, vel rõsalẽ transfinitat. 4]. d. do. & cõ. cum dilecti. sed hoc non credo quòd propter citationem iudicis, teneatur mittere procuratorẽ si venire nõ põt, maxime si in grauibus causis quis cogi ad hoc non potlit, vt hic dicit, & iudex hoc ei auferre non potuit: quia beneficium iuris nemini est auferendum. 28. dist. de his. & in auth. de nupt. §. sed hoc quidẽ. coll. 4. & ff. de re iu. l. 4. §. si quis cõdemnatus. Iudex delegatus non põt iubere alterutram partẽ cõparere corã se personaliter, nisi in delegatione hoc contineatur nisi in certis casibus in cõcil. Lugdun. de iud. iuris] esse ambiguum. & illa decre. cũ dilecti. non]dicit: quia Papa hoc fecit ex plenitudine potestatis. Et alia rõ est; quia ille non allegauit nec ostẽdebat nec probauit iustam excusationem, vnde vel debuit ire, vel sufficientem mittere: quia neutrum fecit, de contumacia fuit cõdemnatus. Et illud scire dẽs quòd qui ad iudicium vocatur, põt indistincte in pecuniarijs causis constituere procuratorem, licet in citatione hoc non dicatur: nisi in duobus casibus, puta si dominus iustior est quàm procurator, & si causa sit vehementior. C. de procu. l. vlt. Et ideo non compellitur constituere procuratorem, quia nec reciperetur, si veniret; puta si ageretur de administratione sua vel tutela: vel ẽt si alias esset ardua: nec ita confidit de alio: ad hoc. n. ostendendum dẽt mittere excusatorem, ne procedatur] cum: quæ snia non reuocabitur nisi cã probata, & cum maiori difficultate. Sed vñ quòd qs compellatur constituere procuratorem ẽt infirmitate detentus. ff. de diuer. & temp. præscrip. l. 1. & ff. de minor. Papinianus. vbi cõpellitur quis agere indirectè, ne currat ei præscriptio. Sed à iudice non compellitur; sed ille qui non potest agere, ad hoc vt non currat ei præscriptio, constituet procuratorem ad agendũ, vt litem contestetur. sed reus nõ cõpellit dare procuratorẽ, & ita, non cõtradicũt leges illæ. Itẽ signatur aliud contrariũ.]. de ele. c. bonæ. &]. de adp. constitutus. vbi dicitur. sicut misit nuncũ ita potuit mittere procuratorem: sed ibi non fuberat iusta causa: quia semper tenetur quis ire vel mittere, nisi sit iustè impeditus: & tunc debet mittere excusatorem ad allegandum impedimentum, vt hic contingit.

4 Concord. Bar. cũ text. in l. pars litterarum. ff. de iud. & ꝓdi. l. 1. ff. de diuer. & tẽp. præscri.

5 lib. 6.

a lib. 6.

e In grauibus.] quales erat ista: qa super ecclia ipsius.

[Gl. seq. objcit, & soluit.]

f Absoluere.] vñ quòd nõ fuerit absoluẽdus: qa qui nõ appellat a snia iudicantis, acquieuisse vñ, & snia etiam interlocutoria à qua non appellatur, trãsit in rẽ iudicatã]. de rest. significauerũt. &]. de re iu. ad cõsultationẽ. sibi ergo imputandũ videbat, quia non appellauit. Põt dici quod iste fuit vsus beneficio restitutionis, quia

quia iusta in causam habuit absentiæ: qua probata absoluitur, quia & diffinitiua sniа reuocatur, ista causa absentiæ ꝓbata. ĩ. de sent. & re iud. cum Bertholdus. imò vr quòd snia nõ teneat. ff. de re iud. quæsitũ. & iter locutoria licet transeat in rẽ iudicatã, à qua non appellatur quãtum ad litigantes non tamen quo ad iudicẽ, quin possit eã reuocare, cũ videri eam iniustã. ff. de re iu. qđ iussit. prout notatur inf. de appel. cum cessante. & ideo auditur iste. Bernar.

Snia interlocutoria nunq̃ transit in rem iudicatam quo ad iudicem.

EX insinuatione.] prima pars ponit partis narrationem, super qua secũda dat iudices: ibi, Cæterum.

¶ Cap. 3. eo. titu in 2. cõp.

CASVS. Inter archidiaconũ Sagiẽsem & magistrũ G. super ꝓbenda Lexon. eccleſie qõ vertebatur, archidiaconus pro eã illa quendã ꝓstituit procuratorem ꝙ illũ magistrum G. ad sedem Apost. accedentem: sed cum postea idem archid. de fide illi[b] procuratoris dubitaret præsentibus duobus clericis eidẽ procuratori expresse prohibuit, sciẽte aduersario suo, ne iudicium ipsius cause susciperet, nec litteris suis vteretur in iure, nec de ipsa se vltetius intromitteret. ipse nihilominus in cã ꝓcedens contrariã sententiã reportauit: & ille G. in possessionem illius prębendę fuit inductus. Archidiaconus hoc intelligens his oĩbus contradixit, & significauit ꝑdicta dño Papæ. mãdat Papa ꝙdam, quòd si per iuramentũ illius archidiaconi & clerici superstitis, cum alter mortuus sit, constiterit de ꝑmissis, non obstante snia contra archidiaconũ lata, possessionẽ dictæ prębẽdæ cum fructibus perceptis restitui faciant eidem archidiacono, si aliud canonicum non obsistat, facta restitutione[e], si archidiaconus suam canonicam institutionem probauerit, ipsam ratam habeant & firmam. Not. quòd factũ falsi procuratoris dño non ꝓiudicat, ita[c] procurator falsus fuit, à quo mandatum fuit legitime reuocatum. Item reuocatio mandati probatur per proprium iuramentum, & per iuramentum vnius testis. Item spoliatus per iniquam sententiam debet restitui. Item probare debet quis suam institutionem, si reuocatur in dubium.

¶ Clemens tertius.

¶ *Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato, non præiudicat domino h. d. secundum communẽ intellectum.*

CAP. III.

EX † insinuatione archidiaconi Sagien. accepimus, quòd cum inter ipsum & magistrũ G. super quadã prębenda Lexon. ecclesiæ controuersia mota fuisset: & infra. ¶ Licet ab eodem archidiacono procuratori suo, duobus clericis præsentibus expressè fuisset inhibitum,[a] ne causæ cognitionem susciperet,[b] ipse nihilominus in causa procedens, sententiam contrariam repottauit. ¶ Cæterum quia alter de prædictis clericis dicitur obijsse, mandamus quatenus si per ipsius archidiaconi & superstitis clerici[c] iuramentum constiterit de præmissis, sententia[d] contra eum lata nequaquam obstante, prædictæ prębendæ possessionem cum fructibus inde perceptis (si eius restitutionem aliud canonicum[e] nõ obsistat) auctoritate nostra restitui faciatis eidem. Restitutione verò facta, si archidiaconus ipse suam canonicã institutionem probare[f] potuerit, ipsam ratam permanere appellatione postposita decernatis.

ditur. ff. de do. præleg. Theopompus. & ff. quemadmodũ ape. l. 1. ſ. vlt. arg. ff. de iureiu. li duo patroni. 1. ſi. Argu. ĩ. 4. q. 3. c. ſi teſtes. ſ. itẽ vn⁹ verò. & ver. itẽ vbi numerus. & ĩ. de teſti. licet. & c. veniẽs. Itẽ arg. quòd dictũ archi. iſtius pro teſte vno recipiat. & ſic erũt duo teſtes, ĩ. de teſt. i oi negotio. ſed dictũ illius non dẽt ſibi prodeſſe: qa nullus idoneus teſtis in re ſua intelligit. 4. q. 3. verſ. nullus in re. Põt dici a quòd hic erat ꝓſumptio ꝓ archi. & erat reus: vñ fauorabilior, iõ dela tũ ei fuit iurm, qđ fieri põt & dẽt. C. de reb. cred. & iureiur. in bonæ fidei. & ff. de iureiur. admonendi. & qa per hoc modicũ præiudicatur actori, cũ ſalua ſit ei actio ſua. & in talibus nõ requiritur ita plena probatio. arg. ĩ. de re iud. cum Bertholdus. ver. licet autẽ. & ĩ. de in integ. reſt. ex litteris. & inã quiſi eſſet vt per talẽ fraudẽ puniret. vnde meritò debuit ei deferre ſacramentũ cũ vno teſte, qa inſpectis circunſtãtijs perſonarũ, & cauſæ, index qñq; debet deferre ſacramentũ actori, qñq; reo. ĩ. de iureiu. c. vlt. in fi. & hic talis cauſa eſt, & talis perſona: & optimè facit ad hoc ff. de legi. tut. legitimos.

1 Secundũ Lau. Bar. dicit hoc fuiſſe, qa ꝓmortuus clericus in alio iudicio iuerat introductus: & ſic faciebat fidẽ in ſ. cũdo. C. de teſt. l. fi. Io. And.

d Sententia.] cum ſit lata cum falſo procuratore, & ideo nulla. C. de procur. cum licet. & ĩ. c. proxi. in fi. & ſ. de reſcrip. ex parte decani.

e Aliud canonicum.] puta excõmunicatio, vel pactum de non petendo reſtitutionem poſt ſententiam, vel res iudicata, vel ſi ratam habuit ſententiam latam cum falſo procuratore.

[Glo. ſeq. obijcit, ponit opi. quã reprobat, & ſoluit, & iterũ duas ſolutiones ſubdit, quas non probat.]

f Probare potuerit.] id quare iſte cõpellitur probare titulũ ſuæ poſſeſſionis. ĩ illud 2. q. 5. ſ. j. & actore non probante reus debet abſolui. 6. q. vlt. c. accuſator. ĩ. vt eccle. benefi. vt noſtrum. & ĩ. de cau. poſ. cum eccleſia, ff. de proba. l. 2. & C. de eden. qui accuſare. & C. de rei ven. res alienas? Dicunt quidam, quòd iſte archid. confidẽs de iure ſuo, ſibi onus probandi aſſumpſit. ſic ĩ. de reſt. ſpol. licet. & 19. q. 2. cuius rei ꝓgratia. & ita mos ꝓbare volenti gerendus eſt. ff. de proba. circa eum, ſ. ſi. Hanc non credo veram ſolutionẽ, propterea dicas quòd ideo iſte tenetur probare canonicam inſtitutionem, quia cum eſſet archidiaconus in eccla de iure cõi illam prębendã cum archidiaconatu habere nõ poterat, niſi ꝓbaret ſecũ diſpenſatũ fuiſſe. arg. op. 100. diſt. ĩ. morẽ. arg. op. ĩ. de dec. dudum. & per eum potuit diſpenſare. ĩ. de ſchiſ. fraternitati. & ĩ. de ꝓben. præterea. & c. cum non ignores. & ĩ. de cõceſ. præb. litteras. & c. cũ noſtris. & quia in pluribus eccleſijs intitulatus eſſe non poteſt. ĩ. de elect. dudũ 2. 70. diſt. ſanctorũ. vnde pp huiuſmodi præſumptionem debet oĩdere ſuã canonicã inſtitutionem: præſumptio enim transfert onus probandi ad reum quandoque. C. de proba. ſiue poſſeſſoris. & ĩ. vt eccle. benefi. vt noſtrum, ſola enim poſſeſſio non ſufficit in beneficijs eccleſiaſticis, niſi adſit canonica inſtitutio. ĩ. de inſtit. ex frequentibus. vnde debet habere

a Inhibitum.] Vnde eo ipſo procuratoris litteras reuocauit. ĩ. eo. c. proxi. quod indiſtinctè potuit, cum lis non fuerit conteſtata, & res ſit integra. ff. eo. l. ante litem. arg. ĩ. de elect. in cauſis. nam & depoſitum quandocũque põt repeti. ff. depoſiti. l. 1. ſ. pen. & ſciente aduerſario hoc fecit, de hoc dicetur ĩ. eod. mandato. & ita ſententia nulla fuit lata cum falſo procuratore. ĩ. c. proximo. 1

¶ Cõcor. text. ſ l. vnica. C. de ſatiſd. & ibi Bart. ĩ cũ gl. optio

b Suſciperet.] ideſt, ne ad ſuſcipiendum iudicium in iure ſuis litteris vteretur, prout in antiqua decretali continetur.

[Glo. ſeq. arg. all. 6. iura. obijcit dupliciter & ſoluit coniungens duas opi.]

c Clerici.] arg. quòd dicto vnius teſtis ſit credendum. arg. ĩ. de teſti. in omni negotio. ſimile 8. q. 3. talia & 28. diſt. de Syracuſanæ. & arg. op. q vni iurato teſti cre-

bere litteras ſuæ inſtitutionis. 2.q.1.legum. 1 ſicut nec ſola poſſeſſio facit aliquē decurionē, ſed iuſta electio ff. de decu. Herēnius. & præſcripto hic non prodeſt, cum habeat malā fidem, ex quo non fuit legitime inſtitutus, quia bona fides exigitur. ī. de præſcri. ſi diligenti, & c.q.i omne. ſed hoc non ꝓdeſſet aduerſario, niſi ius haberet. ī. de reſcri. olim. Alij dicunt, ſ. Papa Innocen. quartus, ꝙ ex quo eſt in poſſeſſione, non compellit ꝓbare ſuam canonicā inſtitutionem. nemo enim cogitur ꝓbare titulum ſuæ poſſeſſionis. C. de peti. hæ. cogi. Sed litteræ iſta ꝯdicit. ſed poſſet ſuppleri, maxime ſm hoc vel dic, eo ipſo quod aduerſari⁹ nō ꝓbat ꝯ archidiaconū ſatis itelligit archidiacon⁹ ꝓbare ſuam canonicā inſtitutionem. C.q. mili. non poſ. ſuper ſ. tuis. lib. 12. litteratū ꝯdicit, quod prius dixi, verius credo.

† Cap. 1. ec. tit. in 3. cōp.

† Eſpm legit in impreſſis & male, & antiqui oēs habent ipsū.

† Vox crimi nibus, deeſt in omnibus antiquis.

¶ Innocen. tertius Cabilon. & Catalan. epiſcopis.

¶ Reſcriptum ſuper conſecutionis iudicij impetratum à procuratore reuocato, & de hoc certificato: non valet, nec proceſſus vel ſententia lata per ipſum, ſi reuocatio pervenit ad aduerſarium. hoc dicit ſecundum gloſſ.

CAP. IIII.

IN † noſtra præſentia [a] Tulleñ. epiſcopus eſt conqueſtus, quòd cum ad cauſam quæ inter ipſum † & decanum Tulleñ. ſuper dilapidatione, excommunicatione, & periurio, ac quibuſdam alijs criminibus † vertebatur. T. & G. presbyteros procuratores [b] inſtituens, ipſos ad ſedem Apoſtolicam duxerit deſtinandos, cum de ipſorū fide poſtmodum titubaſſet, [c] mandatum quod eis dederat, infra modicum temporis ſpatium reuocauit: [d] ſed ipſi licet mandati litteras reuocatorias recepiſſent, nihilominus in negotio proceſſerunt, R pro procuratoribus ſe gerentes, cum aduerſario ingreſſi iudicium[1], cum eo ad Pariſien. archidiaconum & collegas ſuos in eiuſdem præiudicium noſtras litteras impetrarunt: & infra.

¶ Cumque prædictus epiſcopus, ad probandum quòd falſi [e] procuratores fuerunt, ab ipſis iudicibus indūcias poſtulaſſet, ipſi exceptionem oppoſitam inutilem [f] & ſuperuacuam reputātes, ad probationem ipſius dilationem concedere noluerunt: propter quod ad appellationis beneficium conuolauit. Sed ijdem nihilominus lite non conteſtata, & iuris ordine prætermiſſo, teſtes conſtituit G. & T. presbyteros procuratores ad ſedē Apoſtol. deſtinandos: cum poſtmodum de ipſorum fide timberet, mandatum eis factum reuocauit ſciente parte aduerſa. ſed ipſi licet litteras reuocatorias recepiſſent, nihilominus in negotio proceſſerunt, & cū aduerſario ingreſſi iudiciū ad Pariſien. archidiaconum & eius collegas litteras impetrauerunt in eius præiudiciū & grauamen. Eſs hoc audiens acceſſit ad iudices petēs ab eis terminū ad probandū quòd illi erant falſi procuratores: ipſi exceptionē eius friuolā reputantes, dilationē ad hoc cōcedere noluerūt: vnde ad ſedē Apoſt. appellauit. ſed nihilominus lite non conteſt. teſtes ꝯ eum recipere præſumpſerunt, ipſum à Tul. eccleſia per iniam remouendo. Super his omnibus eſs dño Papæ fuit conqueſtus, Papa vero licet vix fidē talibus adhiberet, quòd diſtus, Papa vero licet vix fidē talibus adhiberet, quòd diſtus iudices viri prouidi & diſcreti taliter proceſſiſſent, cū i ſua relatione quā Papæ fecerunt, nullam de huiuſmodi exceptione fecerint mentionē, qua tñ eſs per viros prouidos & honeſtos, de quibus non eſt verisimile quòd falſum tulerunt teſtimonium, ſuper præmiſſis fecit plenā fidem, conſiderans ēt quòd exceptio falſi ꝓcuratoris, & ante ſentētiā & poſt poteſt opponi, quæ ꝓbata iudicium nullū, & controuerſia nulla reputatur: proceſſum prædictorū iudicum duxit irritandu. No. ꝙ exceptio falſi procuratoris & ante ſentētiā & poſt obij ci pūt & ſententia taliter lata domino non nocet. Item iudex qui refert negotium ad Papam, debet facere mētionem de exceptionibus ꝓpoſitis, & de toto ꝓceſſu.

[Glo. ſeq. rect. per ſolu. contrarij.]

a Præſentia.] per inquiſitionē quā iſte decanus proſequebatur, vel denunciationē eiuſdem decan. vel exceptionē: aliter ꝓcurator interuenire non poſſet in criminali, 5.q.3. ī crimi. nali. & ī. de accu. veniens.

b Procuratores.] ſimul, & tūc occupātis melior eſt conditio. ī. eod. non iniuſte. vbi de hoc.

c Titubaſſet.] dūbare dr̄is qui ſuſpicionē habet ſup eo de quo cōtendit. arg. C. de acq. poſ. l. nemo. in fin. & C. de cōdi. indeb. l. vlti. & poteſt ſuſpectus remoueri indiſtincte ante lité conteſt. ſiue ſit ſuſpectus, ſiue nō arg. ī. eo. c. ꝓxi. ff. eo. tit. ante lit. conte. de hoc dixi ī. de reſcri. ex parte decani. niſi ſit ꝓcurator cōſtitutus i rē ſuam, & niſi velit vti aliqua retōtione. & hoc poſt lit. cōteſt. quia tunc de facili non trāſferret ab eo cauſa. ff. eo. tit. q̄ oia. ad ſ. ver. plāe.

[Glo. iſta obijcit, & ſoluit.]

d Reuocauit.] & ideo nō valuit qđ cū eo factū fuit. arg. ī. C. de ſatiſ. l. vna. & ff. eo. ſi ꝓcuratorem vbi dicit, ꝙ licet procurator reuocet, iudicium tamen quod cum eo factum eſt, ratum eſſe debet: illæ leges intelliguntur cum vetitus eſt, procurator agere, ignorante aduerſario vel iudice: quo caſu nihilominus valet quod idem quaſi procurator poſtea fecit. ī. eod. mandato, vbi de hoc. & ſup. de reſcript. ex parte decani. Si vero aduerſario ſciente reuocatum eſt mandatū, non valet [2] iudicium poſt reuocationem. in quo caſu intellige quod hic dicit, & ſup. c. proxi.

e Falſi procuratores.] ſimile ī. de in integ. reſtit. ex litteris, ī. de offi. de leg. cum olim.

[Gloſſæ ſequentis principium recitetur per obiectionem, & ſoluit. ſecundo obijcit de dec. ſuper litteris, & ſoluit.]

f Inutilem.] cum in litteris commiſſionis contineretur ipſos fuiſſe procuratores, patet quòd procuratio fuit ꝓtentata dño Papę, & quòd reuocatio nō pueuit ad ipſum, q̄ ad ipſum vel ad aduerſariū peruenire dēt. ī. eod. mandato. potius quàm littera de rato, quæ ſemper iudici vel aduerſario exhibenda eſt. ff. rem ratam habe. ſatiſdatio. & ff. codē ſi procuratorem. quare videbatur iudicibus quòd calumniosè proponeret huiuſmodi exceptionem; ſed per hanc ratonem repellit: quia ipſe probare volebat quòd eſſent falſi procuratores, quia poterat eſſe quod reuocatio peruenit ad aduerſarium: & hoc voluit probare: quod ſufficit, infra eodem mandato. vnde appellatio eius tenuit. Sed videtur quod litteræ iſtæ deberent valere, ſaltem quo ad hoc vt pro-

1 Adde quòd ꝙs nō cōpellit oſtendere aduerſario ſuum titulū ſui beneficij. l. fin. C. de rei uē.

2 Accur. in l. vnica. C. de ſatiſd. no. ꝙ ſi iudex ſciuit reuocationem, tūc nulla eſt ſententia, cū eā tulerit in nō legitimā ꝓſonā. Si vero aduerſarius tūc, tunc qa iudex nil de cōtingentib. omiſit, tenet ſnia: ſed ꝓ ſuā iniam re pellit ille ꝛ commodo ſniæ ope replicationis. Io. And.

vt procederent secundum veritatem negotij: quia hoc fuit tale falsum, quod si fuisset dictum nihilominus obtinuisset litteras decanus. ℨ. de rescr. super litteris. Sed isti falsi procuratores, reuocato mandato iudicij fuerunt ingressi cum aduersario, & de consecutiis 1 litteras cũ aduersario impetrauerunt. & ideo nil valuit quod fecerunt: quia si non valuit ingressus iudicij, nec commissio super futuro processu, & quia in fraudẽ hoc fecerũt, & vnus alterius odio non debet prægrauari. C. de inofficio. testa. si quis in suo. simile infra de simonia. & dignus est misericordia, q̃ alieno vitio laborauit, C. de natura lib. I. legẽ Anastasij. sic 16. q. 1. frater noster. in prin.

1 Exponit Abbas. 1. de consequentibus partibus iudicij. Io. And.

a Fidem.] simile ℨ. de renũ. in præsentia. & cap. super hoc ar. & ℨ. de præb. nisi essent. arg.

b Mentionem.] hoc faciebat præsumptionem pro eis, cũ mal dixerunt, & hanc præsumptionem elidit probatio in contrarium. & est notabile quod iudices in sua relatione debent facere mentionem de exceptionibus propositis. & alijs quæ rationabiliter proponuntur. arg. infra de re iud. in ter monasterium.

c Religiosos.] immo per seipsum & vnum testem posset hoc probare. supra e. c. proxi. & ℨ. de iureiu. c. vlt. in fi. & C. de re. cre. in bonæ fidei.

d Obliti.] de nomine præsumendum est quod sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sancimus. quia quilibet præsumitur bonus, nisi probetur malus. supra de sent. c. vnic. & infra de præsum. dudum.

[Glosa seq. tractat de duplici exceptione procuratoria.]

e Exceptio.] Quando dicatur falsus procurator, dixi ℨ. de rescr. p. ex parte decani. & illa est exceptio falsi procuratoris. Est & alia exceptio procuratoria, s. cum quis non potest esse procurator, veluti miles: a & non potest opponi post litem contestatam cum sit dilatoria. ff. eo. filiusfamilias. §. vocati. & C. eo. tit. ita demum & hanc potest omittere fideiussor. ff. manda. si fideiussor. §. quæsti. Est & alia exceptio procuratoria. s. nõ habere mandatũ: de qua hic dicitur: quia plus est mandatum fuisse reuocatum, quam non habuisse mandatũ, ℨ. de rescrip. ex parte decani. in fi. & hæc exceptio post litem contestatam potest opponi. & hanc exceptionẽ non dẽt omittere fideiussor. ff. manda. inter cæs. §. mandato. & talis exceptio non potest opponi post sententiam. vt hic, & C. eo. ti. licet.

2 Hoc nõ habet locũ in militib. nostri Episcopis. licet cinganten se, sm G. in Spec. de spec. §. 1. ver. itẽ q̃ est miles. & sex q̃ sũt necessaria in veris militib. no. ff. ex q. can. nia. l. pen. vide qd dixi post Host. de sen. excõ. cũ desideres. in prin. Io. An.

f Nullum.] ex eo tamen iudicio quod nullum est solutum non repetitur, ff. de iud. de qua re. §. 2.

g Momenti.] non est hoc speciale in hoc casu, sed idem est in omni exceptione, per quam probatur retro nihil actum esse, vt puta à non suo iudice. 11. q. 1. cap. 1. & ca. penul. C. si à non compe. iud. l. vlt. simile ℨ. de re iud. ad probandum. infra de excep. exceptionem. & si quid donetur ab eo qui non potest dare, non valet. inf. de iure pat. quod autem, & si donetur ei qui capax non est. infra de cler. excom. min. postulasti. & ℨ. de æta. & quali. cum bonæ, C. de in offi. test. fratres.

[Gl. seq. reci. per obiect. quomodo altera parte absente, &c.]

toris exceptio, * non solum ante sententiam, verum etiam postea potest obijci, † vtpote qua probata iudicũ nullum, f & nullius momenti g cõtroversa reputantur, † processum suprædictorum iudicum sententialiter duximus irritandum. h

* Idem Brixien. episcopo.

¶ Si agitur de adulterio coram iudice sæculari ad pœnam legalẽ, non interuenit procurator: secus si coram ecclesiastico ad separationem thori.

CAP. V.

TVæ † fraternitati: & infra. ¶ Consul-

h Irritandum.] irritat hic Papa tacti iudicis altera parte absente, vt videtur: quia non apparet: q̃ altera pars fuerit præsens, & lite non contest. & hoc potest facere iudex appellationis. ℨ. de appell. sed ibi peremptorij loco est terminus statutus, & ad prosequendum appellationem, C. de tempo. appel. l. vlt. §. illud. & illud obtinet cum iam est lata definitiua sententia. & 2. q. 6. ei qui appellat. & op. arg. ℨ. de renun. v. nisi. ns. sic vbi agitur de subreptione. ℨ. de iudi. cum olim. Sed credo q̃ altera pars fuerit præsens, quia cuiquam proceditur cõtra absentem, nisi citetur tacite vel expresse, & præsumitur ex hoc q̃ iudices retulerũt negotium ad Papã: & sic pars altera fuit præsens in alijs quæ acta sunt coram Papa, vel contumaciter absens, quæ forte procurauit relationem fieri domino papæ, & quod dixit, duximus irritandum, id est, irritum esse ostendimus. infra vt lit. non contesta. accedens. ad hoc probat littera ista, qua probata, &c.

† Vide tex. in l. licet. C. de iud.

† Reputentur.

† Ca. 2. extit. in 3. compi. & de intelligẽtia vide Decium in Rubr. de iudi. & Alex. consi. 66. & 82. volum. 1.

TVæ fraternitati.] in prima decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, Consultationi. quæ distinguit, & secundum membrum prosequitur: ibi, Si vero.

CASVS. Aliquis vult accusare vxorem suam de adulterio: quæritur vtrum hoc possit facere per procuratorem? Respondet quod si vir accusat vxorem de adulterio coram iudice sæculari ad pœnam legitimam infligendam non per procuratorem, sed per seipsum illud facere debet: quia tunc debet inscribere, & ad pœnam talionis se adstringere. Si vero accuset eã de adulterio coram ecclesiastico iudice, ad separationem thori, sustineri potest vt per procuratorem accusaret: quamuis accusatio sit de crimine, non est tamen criminalis, sed mixta inter criminalem & ciuilem: quia etsi oporteat ipsum inscribere, vt designet in scriptis nomen adulteri, locum, & tempus, & omnia quæ in lege ciuili cauentur, ad talionem tamen se obligare non debet; ne forte cum in probatione deficeret, intentionis suæ consequeretur effectum. No. q̃ in causa criminali procurator non interuenit. Item qui non probat quod intendit, debet puniri, sicut reus conuictus puniretur, quia calumniose accusauit. Item vbi ciuiliter agitur de crimine, potest procurator interuenire. Item si aliquis prohibetur vna via, alia via ad id non debet admitti.

[Gl. seq. reci. per quæstionem, quæ sit pœna adulterij secundum leges.]

a Legiti-

a Legitimam.] per leges veteres puniebatur mulier conuicta de adulterio ad pœnam sanguinis, C. de adul. castitati. & etiam secundum legem Moysaycam lapidabatur. 33. q. 5. hæc imago. Hodie vero detruditur in monasterium, C. de adul. auth. sed hodie. & J. de coniug. gaudemus. Et

† In antiqs codicib. accipere. al. recipere.

potest vir vxorẽ conuictam de adulterio & condemnatam retinere si vult, et vxor virum, vt dicitur in prædicta authentica.

b Ad pœnam talionis.] olim infra lx. dies vtiles à tempore diuortij, vir accusare poterat vxorẽ iure mariti † sine metu calumniæ, C. de adul. quamuis adulterij. & l. iure mariti. ff. de adul. is cuius. §. vlti. & l. mariti. §. præterea. Hodie vero cõstante matrimonio potest eã accusare, & tenetur inscribere, ad pœnã talionis obligando se l. auth. vt liceat ma. & auix. §. cautas. & §. quia vero plurimas. coll. 8. & hic.

c Si forsan.] hic nõ notat dubitationem sed expressiuũ veritatis. sic 33. q. 2. admonere, circa mediũ. & de pœn. dist. quãobrem. & ff. de rei ven. item si. §. j.

d Nomen.] adulterij.

e Locum.] in quo cõmissum fuit adulterium.

f Tempus.] scilicet annũ & mensem admissi criminis. 2

[Gl. seq. ponit quæ requiruntur in libello accusatorio per versus.]

g In lege ciuili.] quam habes 2. q. 8. libellorum & ff. de accu. & inscrip. l. 3. Quid contineri debeat in libello accusationis, notatur his versibus.

Consule, mense, die, coram prætore professus:
Te deferre reum, crimen, loca, pone sodalem:
Et licet hora, dies, non mensis præteruntur.

[Glossa sequens soluit dubium, ponit Brocar. allegg. 4. iura ad primam partem, & vnum in contrarium.]

h Effectum.] quod esset si scpaterenter, potest tamen teneri ad aliam pœnam, vt perpetuo ei adhæreat, qua carere voluit. 32. q. 5. hæc imago. vel ad pœnã extraord. se obligabit. inf. de accusa. super his. Item habes hic, quod si qd prohibetur vna via, altera via non debet admitti, C. si mancipium ita ven. l. vlt. & ff. de tu. & cu. scire. ff. de condition. insti. quæ sub condi. §. si quis. & ff. de bo. li. l. quæritur. arg. cõtra, 4. quæst. 3. c. si testes, §. ferui neque.

i Mixta.] sicut solet dici de que rela inofficio. testamenti, quæ est mixta inter ciuilem & criminalem. Ciuilis est: quia qui eam proponit, proponit hæreditatis petitionem. ff. de inoff. test. qui de in officioso. & in eo accedit ad criminalem, quia si non venit die statuta, postea non auditur. ff. de inoff. test. Papinianus. §. 1. § arg. C. qui accu. non pos. si ea. & infra de accu. licet.

CVm pro causa.] Prima pars ponit decisam partis querelam. Secunda dat iudici sibi, Discretionem. Et incipe casum literalem, quod inter istũ G. qui erat procurator capituli, & archidiaconum, erat contentio super expensis factis per istũ archidiaco. in causa quam susceperat promouendam de mandato capituli, & Papa pronunciauit vt hic in litera. posset tamen casus figurari alijs modis Abb. Siculus.

CASVS. Inter G. & F. archidiaconos Gabilon. ecclesiæ, qõ vertebatur: procuratores vtriusq; accesserunt ad Papam: procurator ipsius F. proposuit, quod F. archidr. impetrauit à C. prædecessore Innocentij litteras confirmationis super quibusdam institutionibus ecclesiæ; de consensu capituli factis, ex quarum inobseruantia ecclesia lædebatur, petẽs causam committi, & confirmari constitutiones prædictas, & ea sibi restitui quę in vtilitate ecclesiæ ipse expendebat: mandat Papa quibusdã quatenus expensas faciant restitui archidia. si legitime probare poterit, de mandato capituli se suscepisse prędicta negotia promouenda. & propter hoc ad sedem Apo. accessisse. No. quod si quis fecit expensas in procuranda vtilitate ecclesiæ, nec res habuit effectum: nisi hoc fecerit de mandato capituli, non recuperabit eas, & sibi imputet si sine mandato capituli hoc accipiebat: secus si res effectum habuisset etiam sine mandato.

† Ca. 1. e. tit. in 4. compi.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem.]

k De mandato.] immo etsi non interueniisset mandatum, possent tamen ea petere quæ vtiliter expendit in negotijs ecclesiæ. 12. q. 4. quicumque. ff. de nego. ges. Pomponius. & infra de fideius. quod quibusda. n. & infra de depos. c. 1.

l Propter hoc.] simile supra de elect. præteritæ. quia si alias fuisset iturus ad curiam, non posset petere expensas factas, nisi quatenus plus expendisset propter longiorem moram. ff. familiæ ercisc. ex parte. in prin. & ff. de nego. gestis. si communes distinguitur tamen: quia si egit de mandato siue succubuit, siue nõ, põt petere expensas, vt C. mandati. l. etiam. sed si egit sine mandato, & succubuit, non petet expensas. ff. iudica. solui. iam tamen, §. in hac. istæ autem expensę non excedent probabilem modum, ff. de damno infecto. inter quos. §. vltimo. & lege seq. in princip. sic inf. de eo qui mit in poss. cum venissent. in fi. & infra de sequestra. capitulo 2. in fine.

† Pœna talionis an hodie locũ habeat tradit Couarruuias li. 2. variar. resolu. c. 9. & late Petrus Ducens, sla 27. incip. accusans aliquem. adde D. Thomam 2. 2. q. 68. ar. 4. & Sotũ li. 5. de iusti. & iu. q. 5. ar. 4.

a Adde gl. l. cautis. C. de accus.

Quia

niã huiusmodi accusatio etsi de crimine fiat, non est tamen criminalis, sed quasi mixta inter ciuilem & criminalem, quanquã in præsentia principaliũ personarum securius procedatur.

¶ Idem.

Qui de mandato domini causam procurauit, ab eo repetit expensas, propter hoc factas.

CAP. VI.

CVm † pro causa, quæ inter G & F. Gabilon. ecclesię archidiacon. verbaretur; & infra.

¶ Discretioni vestrę mandamus, quatenus expensas archidiacono restitui faciatis, si legitime probare potuerit se de mãdato k capituli suscepisse prędicta negotia promouẽda, & propter hoc l ad sedem Apostolicam accessisse.

QVia in cauſis.] In prima ponitur petitio. In ſecunda ipſius admiſſio ibi, Licet igitur.

CASVS. Vniuerſitas ſcholarium Pariſienſium q̃nque cauſam mouebat ꝑtra alios, & alij ꝑtra ipsã. & q̃a vniuerſitas in cauſis per ſe intereſſe non poterat, petebat à Papa vt ſup̃ hoc procuratorem ſibi inſtituere liceret. Rñdet q̃ licet de iure cõi illud facere poſſit, tñ indulget eis Papa facultatẽ procuratorẽ inſtituẽdi ſuper his. Nota q̃ vniuerſitas de iure cõi põt cõſtituere ꝓcuratorẽ. Itẽ q̃ iure cõi cõpetit, indulget hic dñs Papa

[Glo. ſeq. no. differẽtiã inter legẽ & canonẽ. ſcdo reddit duplicem conſtitutionis cauſam.]

a De iure cõi.] no. q̃ vniuerſitas põt cõſtituere ꝓcuratorẽ, nõ obſtãte q̃ diſpro curator eſt q̃ mandato dñi negotia adminiſtrat. ff. eo. l. 1. ſed vniuerſitas loco dñi hꝫ. Secundũ legẽ, ꝓcurator cõſtituit tñ à verõ dño. ff. e. l. 1 ſm canones non eſt differẽtia in vocabulis, dũmodo conſtet q̃ habet poteſtatem agẽdi & defendẽdi. ℣. e. petitio, & q̃libet adminiſtrator procurator dr. 1. q. 3. ſalnator. Sed illa fuit dubitatio, q̃a ſcholares ñ vñr cõſtituere vniuerſitatẽ, cũ ius vniuerſitatis, nõ ſint à principe cõſecuti. ff. quod cuiuſq. vniuerſ. 1. ff. de colle. illi. l. 2. Itẽ q̃a ſi eſſet vniuerſitas, ſyndicum vel actorem deberet conſtituere auctoritate epi. C. de epiſc. & cle. omnes. §. nihilominus. Sed Papa reſpondet q̃d de iure cõi hoc licet. & ẽ verũ, quod vniuerſitas conſtituit procuratorem, & per ipſum procuratorẽ iurat. ℣. de iurat. calum. cũ cauſam ſed procurator à vero domino conſtitutus, non iurat de calumnia, ſed dominus, 1 C. de iura. calum. l. 2. §. ſin autem. & ſcholares poſſunt habere rectores ſiue conſules ſuos. C. de iuriſdict. omn. iud. l. vlt.

b Concedimus.] ideſt, conceſſum eſſe oſtendimus à iure communi.

AVditis.] ſi poſt concluſionem cauſæ apparet procuratorem reuocatum, nihilominus fertur ſententia. Diuiditur, nam primò fert ſententiam ſuper proceſſibus, & ſoluit obſtaculum. Secundo, ibi, Cæterum. in expenſis condemnat. Abbas.

CASVS. Cauſa vertebatur inter epm Egitañ. & epiſcopum Colubrien. ſuper quibuſdam decimis: cauſa cõmiſſa fuit quibuſdã iudicibus, demũ illi ſubdelegauerunt cauſam quibuſdam alijs, qui non ſeruauerunt formã ſibi datam: proceſſus iſtorum iudicũ tranſlati ſunt ad Papã ad petitionẽ Colubrien. Papa eos caſſat, & quicquid ſecutum eſt ex eis. Sed poſſet aliquis ei dicere quare caſſauit? nonne Calubrien. epꝰ reuocauit procuratorem? Et Papa reſpondet: non obſtat illa reuocatio, quia iam erat in cauſa concluſum: vnde nihil poſſet obijcere ſi eſſet præſens: & quia ille Colubrien. procurauit negotium deſerri ad Papam: ergo non ſine contemptu Papæ, & damno alterius partis hoc fecit: condemnat cũ Papa ad expenſas factas & faciendas donec ipſe legitimè cõparebit, Abbas. No. q̃ caſſato principali, & omnia conſecutiua, caſſata itelligũtur. Itẽ not. q̃ non valet reuocatio mandati, poſtquam eſt in cauſa concluſum. Item qui in contemptum ſedis Apoſtolicæ & in præiudicium aduerſarij reuocat mãdatum, punitur propter hoc in expenſis factis.

† Vide Hoſtien. Lucium tract. de priuileg. Scholarũ, priuilegio 50.

¶ Honorius † tertius epiſcopo Egitañ.

¶ *Si citatus ad totam cauſam conſtituit procuratorẽ, quem poſtea reuocat, poteſt nihilominus contra eum procediti quantum ſtatus cauſæ patitur, ſine alia citatione. hoc dicit quo ad intellectum.*

† In aliquot exemplis Innocen.

CAP. VIII.

AVditis & intellectis, quæ ſuper delegatorum noſtrorum proceſſibus fuere propoſita: proceſſus [c] ipſos & quæcunque ſecuta ſunt ex eis, vel ob eos, [d] noueris nos irrita iudicaſſe: non obſtãtibus litteris, quas de reuocatione † mandati procuratori ſuo Colubrien. epiſcopus deſtinauit: cum antequam ad illum [e] litteræ huiuſmodi peruenirent, fuiſſet ſuper eiſdem proceſſibus hinc inde concluſum. Cæterum memoratum Colubrien. epiſcopum, qui procurauerat totum negotium ad examen ſedis Apoſtolicæ aduocari, & poſtmodum mandatum factum procuratori, nõ ſine noſtro [f] contemptu, & tuo diſpẽdio, reuocauit: condemnandũ tibi duximus in expẽſis, quas feciſti à tempore quo ad ꝓcuratorẽ ipſius

† Iurat etiã ꝓcurator ſi habet ſpãle mandatum de iur. calu. c. vlti. lib. 6. & dicit hic Hoſ. q̃ ideo iurat ſyndicus procurator non, q̃a melius præſumitur fi. ſ. veritatẽ,

† recuſationem.

c Proceſſus.] qualiter ꝓceſſerunt, nõ habemus hic: ſed poteſt poni diuerſitas proceſſuũ per illam decretalem. ℣. de reſcript. cum dilecta. ℣. de offic. deleg. venerabili.

d Ob eos.] & ita caſſato principali, caſſatur & acceſſorium, C. de leg. l. nõ dubiũ. ℣. d fid. inſtr. inter dilectos. & ℣. & elect. quaſiter, & 16. quæſt. 7. & hoc dixi mus, & ℣. de ſchiſm. cap. 1.

e Ad illum.] ſcilicet procuratorẽ, vel aduerſariũ, vel iudicẽ. ℣. e. mandato, & ſic reuocatio illa per uenit ad iudicem. & cum iã eſſet ſuper proceſſibus concluſum, non obſtante tali reuocatione potuit ſuper his ſententia ferri, cum procurator nihil poterat facere poſtea: vnde talis reuocatio non impedit ſententiam ferri ſuper his in quibus eſt concluſum: & ita quodammodo fertur ſententia contra abſentem, ſed pro præſente reputatur, quia et ſi præſens eſſet, nihil poſſet obijcere: & ſi tempeſtiuè reuocatio fuiſſet facta non oſtẽſa iudici vel aduerſario, nihilominus valuiſſet quicquid feciſſet vſque ad oſtentionem reuocationis. ℣. eo. mãdato. & C. de fitiſ. l. vnica. & ff. eo. ſi procurator. in fi. Sic in iudice tenet quod facit. dom. intelligit reuocatã iuriſdictionẽ. ℣ de ap. ſi duobus. arg. & quandiu ſeruus habetur pro libero, valet ſententia illius. 3. q. 7. c. infames. §. veruntamen. & arg. l. 9. q. 1. ordinationes, & ff. de offi. præſi. ſi forte & ff. mandatã. ſi mandaſſem. arg. ff. ſi cert. pe. eius qui in prouincia. Si verò reuocatio tẽpeſtiuè fuiſſet oſtenſa aduerſario vel iudici: quicquid fieret poſtea non valeret, & ſic poſſunt intelligi ſup. eo. ex inſinuatione & cap. in noſtra. vt ibi dicitur.

f Nõ contẽptu.] ſic ſup. de poſtu. c. bone. & ſup. de of. leg. licet. & ℣. de ap. itimaſti. & C. de rel. l. 1. q. ſi id luderet ſupiori. & arg. ff. de iuriſdict. l. 1. §. de certis.

[Glo.

[Glo.seq.reddit rationem,& dat simile.]

a Peruenerunt.] quia tunc quasi contumax fuit & tunc expectare incœpit.simile.ff.de sequest.c.1. de dolo & cont.cum dilecti. in fi. & hoc in culpa illius episcopi,qui negotium ad curiam procurauit destinari.simile ff.de app.Nicolao.& c.inter.obita. & c.reprehensibilis. & ff.de rest.spoli.cū causam.§.a.

[Glo.seq.successiue signat tria contraria,& soluit.]

b Facies etiam.] & sic sententia condemnationis profertur antequam cōstet de futuris expensis. vnde signatur ff.de usur.l.1.§.2.vbi dr qd tractus futuri temporis non spectat ad iudicem, i his iam cōstantibus qd facturus esset expēsas. Sed vr qd sententia quantū ad futuras expensas non teneat:quia non continet certā quantitatē,& incerta sententia nullā est,C.de senten.quæ sine certa quantit.profer.l.hęc sententia. Sed illud habet locum vbi certa quantitas petita est iure actionis, vel speciei: quia si ibi sententia incerta est, non parit actionem rei iudicatæ.Sed istę expensæ petuntur officio iudicis pro interesse propter contumaciam alterius partis: & ideo potest condemnari etiam ad expensas factas & faciendas, quas declarabit postea suo sacramento, & fit hic condemnatio expensarum nulla taxatione pręmissa, quod est contra id.2 q.3.c.inducię.§. quod fieri. sic & ff.eo.constitutus.& ff. quāl metus causa.si ibi illa taxatio potest fieri postea quando iurabitur super expensis.vt dicit c.cum quis.§.quod fieri.

reuocatoriæ litteræ peruenerunt, a & facies † etiam b vsque quo per se idem episcopus, vel per procuratorem idoneum se nostro conspectui præsentabit, in principali negotio legitimè processurus.

¶ Idem M.& R canonicis Mutinen.

¶ *Procurator episcopi causas episcopatus agit & defendit,licet non fuerit datus sub nomine syndici, vel actoris.*

CAP. IX.

PEtitio vestra nobis exhibita continebat, quod cum Mutinen episcopus in Liuoniam profectus*, vos vicarios suos & procuratores cōstituerit generales c vobis volentibus agere contra detentores bonorum episcopi Mutin. vel contra illum agentibus respondere, frequenter opponitur quod hoc facere non poteritis, pro eo quod in instrumento vicariæ, siue procurationis huiusmodi non exprimitur,quòd episcopus ipse constituerit vos syndicos vel actores: d & infra.

¶ Nos igitur ex tenore, ipsius instrumenti liquidò cognoscentes, quod intentio e fuerit ipsius episcopi, dare vobis agendi & respondendi pro † ipso liberam potestatem exceptionem huiusmodi penitus reprobamus.

¶ Greg.ix.nobili viro Vbaldo † ciui Pisano.

¶ *Prouidere deb.t index,maximè in causa matrimoniali, quòd cōstituens procuratorem gaudeat plena libertate.*

a Istud verum ita qd statim detur exactio: & sic non dicat Gosi. ad de quod no. ff. de sepult. in nostra. dicebat Inno. quod illud locū habet i vsuris quæ sunt odrosæ, alias bene p uidet iudex in futurum. & facit quod not. ff. de homi. prelatis lib. 6. vel secundùm eū illud locum hēt vl i non ē obligatio, sed hic in eō tinenti erat obligatus ex contumacia. Ioan. And.

Petitio vestra.] Diuiditur nam primò ponitur petitio. Secundo responsio ibi, Nos igitur. Ab. Sicul. CASVS. Epūs Mutinen. de mandato sedis Apostol. in Liuoniam profecturus, constituit M. & I. canonicos Mutin. suos vicarios,& procuratores generales, p ipso epatu. Isti procuratores auctoritate huius generalis mandati agebant ff. detentores bonorum epi Mutin. vel conueniebantur pro ipso: obijciebatur eis, quod ex ipso mandato id facere non valebant, pro eo quod ēt in instrumento vicariæ suæ,siue huiusmodi procurationis,nō exprimebatur,quod ipse constituerit eos syndicos vel actores,sed procuratores generales;tenorē huius instrumenti miserunt ad Papā,Papa inspecto tenore instrumenti constitit ei euidenter,quod intentio fuit ipsius episcopi dare illis liberam potestatem agendi & respondendi pro ipso epatu: Vnde huiusmodi exceptionem friuolam reputauit Nō.quod non refert an dicatur ab vniuersitate,vel collegio,talem procuratorē, vel syndicum, vel actorem dari, dummodo appareat, quod ad agendum vel respondendum sit persequentia vel præcedentia datus.

[Glo.seq.mirarit.arg pro,& soluit.]

c Generales.] licet fuerint generales procuratores, non tñ poterant transigere.ff. eod.mandato generaliter dati, q.d nec possunt alienare nisi fructus aut alia, quæ de facili corrumpi possunt.ff.eo.procurator tutorū. Sed nunquid alteri istorū possit agere vel administrare sine reliquo? Vr qd sic,quia in tutoribus & actoribus id seruatur, vt alter sine altero administrare possit.ff.de neg.gest. cū alicui.& ff. de administratione tuto. l. decreto. uer. 1. & l. Lucius.§.1.& l.si plures.§.quāuis.ff.manda. & l. creditor. §. dumb. Credo qd si i solidū cōstituti sūt, vnus potest agere sine altero, & alia facere, put negotia occupauerint: aliis nō potest vn agere sine alio: a licet in tutoribus aliud sit benignè receptum,vt dicūt illæ leges, decreto.& Lucius.et lex illa creditor,§. duob.intelligitur in eo casu, cum in solidū veniq; mādauit.de hoc no. infra c.pen.in notula,sic ergo.

d Actores.] secundum canones nō videbatur ista dubitatio, quia canon omnes administratores nomine procuratoris intelligit,1.q.3. saluator. ē enim nomen generale. ut ff. eod. quia in causis. vbi vniuersitas de iure communi constituit procuratores.

e Intentio.] sic patet, quod quando verba generalia siue dubia,ponuntur in huiusmodi instrumentis procurationis,recurrendum est ad intentionē constituentis.sic ēt de priuilegijs.ff.de decimis.ex multiplici. ff. de officio ordin.licet & in rescriptis,ff.de arbitr. exposita.& ff.de restit.spol.audita.ff. de offic. deleg. super eo.& in beneficijs conferendis.ini.de prab.super inordinata.& c.vlt.Et illa est causa quia verba debent deseruire intentioni,non intentio verbis,per verba enim exprimitur intentio.22.q.5.humanæ autes.& 38. dist. sedulo.& 1.q.1.Marcion.& ff.de verbo.signifi.intelligentia & c.præterea.& de consec.dist.4.retuletur. & facit ad hoc ff.de iudi.si quis intentione ambigua. Ar. contra.ff.de pact.veteribus.& ff.de cōtrahenda empti. Labeo.& l.cum in lege.sed illa locum habet in contractibus,vbi venditor debet apertè omnia exprimere; f alias fit interpretatio contra ipsum. & ita manifestū est, quod non est semper consideranda verborum forma in huiusmodi constitutionibus, sed quod est eis commissum, & in quo officio, quia hoc nomem,procurator, est generale nomen ad quamlibet administrationem: & per sequentia, quæ ponuntur in constitutione, restringitur ad tl de quo agitur, vt patet hic. Vnde si diceretur: ego do Titio potestatem agendi & defendendi in causā,vel in causis, quam vel quas habeo cum tali, sufficiens est mandatum, non obstante subtilitate legali, quæ in hoc casu solummodo videtur legem imponere verbis, & non rebus, cum sit potius contrarium faciendum.C.communia de le.l.1. in fine.

Procurator rei generaliter dati, q.d possint aut ex vi generalis clausulæ.

† proponitur, in aliquot antiq.

1 Concord. tex.in l.1.§. procurator. & ibi Bart. ff.eod.

† In multis antiq.est hic dictio, episcopo.

† Vmbaldo

f Concor.l. contra iuris regulas.§.filius.& ibi B. ff. de pac. & ff. manda. l. creditor. §. Lucius.

† & facies etiam quousque.

Acce-

ACcedens.] Primo prouidet libertati mulieris. Secundo citat ad causam: ibi, Tu ergo. Abb.

CASVS. Quædam nobilis mulier D. noie de Massa Lucan. diœcesis noie filij sui contraxit sponsalia cum Vbaldo ciue Pisano nomine filiæ ipsius Vbaldi, filijs ipsis scientibus, arrha forsitan hinc & inde apposita: quia nobilis illa forsitan nolebat perficere q̃ conuenerat cũ dicto Vbaldo: idẽ Vbaldus detinebat eã sub potentia sua: significatũ fuit dño Papæ, vñ mandat dicto Vbaldo, quatenus nobilẽ illã restituat pristinæ libertati, & ipsã faciat secure reduci ad castrum de Massa Lucañ. diœce. vt ibi existẽs libera, postea libere valeat ordinare, q̃ corã Papa suã iustitiã p̃sequat: & ipse idẽ Vbald⁹ fu p̃ spõsalib. q̃ dicunt ꝓcta inter filiã suam, & filium dictę nobilis p̃curatorem idoneum ad p̃sentiã Papæ trãsmittat, q̃ plenam hẽat p̃tatem ad agendum & defendẽdum. No. q̃ qui agere vult vel rñdere, non dẽt esse in potestate alterius, sed libertatem habere debet.

CAP. X.

ACcedens ad Apostolicam sedem, & inf.

¶ Mãdamus, quatenus D. nobilem mulierẽ, quæ sub tua potestate tenetur, plenæ restituas libertati faciens ipsam ad castrum de Massa Lucanæ diœcesis securè perduci, vt existẽs ibi libera, [a] procuratorem liberè ordinare valeat, qui suam corã nobis iustitiam prosequatur.

¶ Tu ergo super sponsalibus, quæ inter natam tuam, & filium eiusdem nobilis contracta ꝓponuntur, procuratorem idoneum ad præsentiam nostram mittas, qui ad agendum & respondendum [b] plenam † habeat potestatem.

† In aliquot antiq. plenariam.

[Gl. seq. fortiſſ. ad textum: secundo quærit, & soluit.]

a Libera.] qui enim agit libertatem debet habere: vt libere confiteatur, & possit esse in iudicio: quia cõfessio per metum siue timorem extorta, non præiudicat. 31. q. 2. Lotharius, & 15. q. 6. c. 1. & 22. q. 4. inter cætera in fi. & præcipue in matrimonio, in quo libertas omnimodo restituenda est, & locus prouidendus est, in quo nulla possit esse formido. 33. q. 2. fiunt de coniugij. & plena debet gaudere securitate cuius est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere quod odit. ī. de spõs. cum locum, & quòd quis non diligit, facile cõtemnit. 20. q. 2. prætens clericus. & coaction. sæpe difficiles conſueuerunt exitus habere. ī. de sponsal. requisiuit. sed qualiter agit pro filio, cum mater filium in potestate non habeat. ī. de cõuers. infidel. c. vlt. Hic agebatur de facto illius mulieris, quia contraxerat cum illo nobili sponsalia nomine filij sui, cum arrhis, promissis hinc inde, si staret per alterum quo minus matrimonium perficeretur, quod licet. C. de sponsalib. l. vlt. sed pœna apponi non potest, & si apponatur, peti non potest, vt prædicta l. vlt. in fi. & infra de sponsalib. Gemma mulier. & ff. de verb. obl. l. Titia. primo respõso.

[Gl. seq. primo docet forma in constituendi procuratorem secundo quærit, & soluit distinguendo.]

b Rñdendum.] sic ergo dẽt constitui procurator ad agendum datus, ut possit ẽt defendere & rñdere aduersario si eũ reconueniat: aliàs si nõ defẽderet, denegabit ei actio. 2 ff. eo. Mutius. §. pœna. & in expensis alteri parti tanq̃ contumax condẽnat. ī. eo. constitutis. arg. in qua cõstitutione dẽt satisdationẽ exponere, p̃ quam ipse fideiussor sui procuratoris existat: iudicatum solui sub hypotecha rerũ suarum. Instit. de satisda. §. si vero. & pro tempore sententiæ erit in iudicio, alias omnia debent quę in condemnatione veniunt, vt ibidem dĩ; & ita plenam habeat potestatem. Et est notabile, quia procurator qñq; non posset cauere iudicatum solui; quia forsan non habet ibi amicos, qui pro eo velint fideiubere, & ita contumax reputaretur, ex quo sic citatus est, vt hic dicit. sed si hoc fiat, sufficiens erit procurator. Et hoc habet locũ si in procuratore rei, qui dẽt cauere semper iudicatum solui, quod est dicere soluere id in quo cõdemnatur, & quod defendat reũ, & q̃ non committat dolum. ff. iudicatum solui. l. iudicatum. & in procuratore actoris idem est seruandum, si reconueniat.

¶ Idem Cantuariensi archiepiscopo.

¶ *Si procuratori generali denegantur inducię ad consulendum dominum ex causa probabili absentem, poterit procurator appellare.*

CAP. XI.

DIlectus filius magister L. rector ecclesiæ de Auna trãsmissa nobis petitione monstrauit, quòd cum R. presbyter contra ipsum causa studij Bononiæ commorantem, super eadem ecclesia ad iudices nostras litteras impetrasset, earum auctoritate à iudicibus ipsis eodem rectore citato, [c] procurator ipsius generalis[d] ad omnia eius

An parentes possint de matrimonio filiorum litigare.

3 Caute hoc accipias: nã parentes: nã cõtrahũt ꝓ filiis, nisi filiorum consensus accedat, vt mox sequitur in fine glossæ.

non noceret sententia contra aliquem lata. ibi enim non potest pater vel mater litigare filio inuito, cum illi solus consensus illorum de quorum coniunctione agitur, sit necessarius 27. q. 2. sufficiat. & inuitis ẽt parentibus contrahere possint: quia quantum ad hoc non dicuntur in potestate parentum esse. ī. de despon. impub. c. 1.

DIlectus filius.] Prima pars narrat gravamen appellantis. Secunda dat iudicem: ibi, Quocirca. Abb. Siculus.

CASVS. Magister Laurentius rector ecclesiæ de Auna, volens venire Bon. ci studij, constituit quẽdam virum procuratorem ad oia sua negotia procuranda, & sic venit Bon. Quidam presbyter R. noie contra ipsum super dicta ecclesia litteras impetrauit, fecit ipsum citari apud ecclesiam: procurator ipsius gñalis pro eo petijt terminum sibi dari, ī. quem dictũ magistrum ꝓsulere posset, vtrum deberet cedere vel contendere: quod cũ iudices facere denegarent, ad sedem Apost. appellauit. Vnde mandat Papa, quatenus si est ita, quicquid factum est, post appellationem dẽat in irritum reuocari. No. dilationem dandam procuratori ad denunciandum domino.

4 Vult ergo gl. quòd ille fuerit procurator ẽt ad iudicia, sed ide si fuisset ad negotia, quod dicit ī. eo. qui generaliter. 1. respon. li. 6. Io. And.

c Citato.] ad ecclesiam suam p̃ suum procuratorem. ibi. n. dẽt citari. ī. de dolo & contu. causam quæ. &c. vlt. nam ipse fuit Bononiæ, vt ī. de eo qui mittit. in pos. c. vlt.

d Generalis.] põt ergo quis constituere gñalẽ procuratorem ad oia, tam ad iudicia 4 q̃ ad negotia vt hic dicit. & ī. eo. petitio. tñ talis procurator transigere non põt, nec alienare. de hoc dixi ī. eo. petitio. immo quilibet tenetur dimittere procuratorem, aliàs procederetur contra absentem, si non defenderetur. ff. quib. ex cau. maio. item ait. & l. seq. de hoc dixi inp. de off. dele. consultationibus.

¶ Gio.

[Gl.seq.reddit causam,& docet certas inducias arbitrarias,certas non.]

a Cedere.] ad hoc.n. dant inducie deliberatorie: vt intra illas deliberet an cedat vel contendat. 3. q. 3. c. inducie §. offeratur. sed iste procurator per se deliberare nō poterat,vtrum deberet cedere vel cōtendere sup facto alterius: vñ debebat consulere dōm principalem; ergo inducie tales esse dēbant & posset illū requirere. vñ cum hoc nō facerent,iusta fuit appellatio.terminus.n. semper constituēdus est secundum distantiam locorum, & negotij,& personarum qualitatem. j. de ap. cum sit Romana.& ff. de iud. nonnunq. Ex hoc patet q̄ huiusmodi inducie deliberatorie, arbitrarie sunt:quia debent moderari ſm locorū distantiam & personarū,& negotij qualitatem,licet dicatur xx. dierum gaudeat indicijs,immo plus vel minus,secundum q̄ visum fuerit iudici expedire. j. vt li. non contest. quoniā frequenter,§.si vero. Alię vero inducie, puta qū dantur ad appellandum,nō sūt arbitrarie : nam ibi iudex nihil habet officij. j. de re iud. qd ad consultationem. & 2.q.6.biduū. quę sunt decem dierum, vt ad causa,& quastio.ea.c. anteriorū, & inducie quę dantur condemnatis in causa pecuniaria, non sunt arbitrarie, ff. de re iudi. l.4. §.si quis.nisi causa cognita,& iusta de causa.ff.eod.l.2.tamen quidam illas dant ad arbitrium secundum consuetudinem loci.

CONstitutis.] Prima pars narrat contumaciam & condemnationem actoris,Secunda:ibi. Nos autem: condemnationem approbat, & causam committit. Abbas.

CASVS. Quidam prior Sagien. H.nomine,tenebatur in quadam quantitate pecunie. T.laico nomine vxoris sue:eis in presentia Pape constitutis,O. subdiaconum suum super cā illa concessit auditorem, oblato libello dicto priori,recessit prior sine licentia, dimittens quēdam procuratorem solummodo ad agendum cū esset reus:auditor insufficientem eū per mandatū eius ad defendendū ipsum priorē reputans, & cōtumacem,condēnauit eū de predicto T. in vnam marcham sterlingorū in expensis, & dūs Papa sniam illam ratam habet & firmam, mandans huic epō quatenus partib.conuocatis audiat cām. No.quòd qui procuratorē idoneum non dimittit,& recedit sine licentia, contumax reputatur, & debet parti alteri in expensis condemnari.

[Gl.seq.recitatur per quēstionem,quomodo iste procurator auditur.secundo quærit, & soluit.]

¶ Qui non fuerat in culpa non instruendo procuratorem: cum his tunc non fuisset mota, nec forsitan cogitata: & vide quod no. in Specu. de dila.§.fi.ver. sed quæro ecce. & quod dicam j. de iura. cal. in tractandis. super vers. omnino.Io. And.

tractanda negotia,pro eo quòd competentem terminum, infra qué rectorem ipsum consuleret, vtrum deberet contendere vel cedere[a] quęstioni, sibi concedere denegabant, pro eodem nostram audientiam appellauit. Quocirca mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum,&c.

¶ Idem episcopo Lexoñ.

¶ *Si reus recedit à iudicio dimisso procuratore solummodo ad agendum, contumax est, & condemnatur in expensis.*

CAP. XII.

CONstitutis in præsentia nostra H. Priore Sagieñ. & T. laico dilectū filium O. subdiaconum nostrum super causa,quę inter ipsos super quada summa pecuniæ vertitur, concessimus auditorem: & infra.

¶ Quia Prior super ipsa pecunia,in qua dictus T. eum sibi suæ vxoris [b] nomine teneri dicebat, recepto libello illicentiatus [c] recessit, quendam procuratorem dimittens solummodo ad agendū,[d] quem cum auditor ipse per mandatum procuratorium sibi datum, ad defendendum Priorem sufficientem non viderit, eum ex hoc reputans contumacem,ipsum præfato T.in vnam marcham sterlingorum condemnauit,taxatione [e] præhabita in expensis: † & infra.

¶ Nos autem finem litibus [f] imponere cupientes, & quod ab auditore præfato factum esse dignoscitur,approbantes, Mandamus quatenus partibus conuocatis, &c.

¶ Idem.

¶ *Tenet iudicium agitatum cum procuratore reuocato, si reuocationem iudex & aduersarius ignorauerunt.b d. secundum communem intellectum,& verum.*

b Suæ vxoris nomine.] forte nomine vxoris sue recepit iste obligationem à priore, mutando ei pecuniam vxoris nomine illius:aut pro alio contractu: q̄ quæ etiam sine mandato agere posset in rebus ipsius præstita cautione 2 de rato,C.eod.tit.maritus.Sed si maritus habeat mādatum,non pōt agere nisi quatenus in mandato cōtinetur, vt ibi dicitur in fine l.præalleg. sic etiam nomine alterius quis recipit institutionē sine inuestituram. j. de præben.accedens. & nomine alterius quis recipit vsuras, quod esse non dēt. 46 dist.sicut nō suo. sic & noie vxoris sibi potuit obligare priorem per stipulationē, sed vxori simpliciter non potuit, dicendo.promittis vxori mee soluere tantam pecuniam?quia alteri p alterum stipulari vel pacisci nemo pōt.Inst.de inuti.stipu §.alteri.ff.de ver.obl. stipulatio ista.§.alteri.nec factū alterius pōt quis promittere.Inst.de inuti.stip. §. si quis aliū & in ſpdi.l.stipulatio ista.in princip.sed si vxor agere velit priuatali obligatione,num qd est præferenda illa viro?& an vir posset agere inuita vxore? Non, quia vtilis actio acquisita vxori, præfertur directæ acquisitæ marito. nec potest agere ea inuita. ff. de procur. si procurator. vbi dicitur, quòd si procurator meus stipulatus fuerit satisdationem, iudicatum solui, vtilis actio mihi datur:nec potest agere procurator me inuito.

c Illicentiatus.] 11.q. 3. certum. ideo contumax reputatur, quia nullum responalem sufficientem dimisit.

d Ad agendum.]ideo non valuit mandatum,quia cū Prior esset reus, debuit dimittere procuratorē ad defendendum, & non ad agendum:nisi vellet reconueniri actorem, & ideo contumax reputatur: quia non dimisit idoneum.Qualiter autem debeat dimittere quis procuratorem idoneum & sufficientem, dictum est,sup.eod. accedens. & iste procurator noluit eum defendere.qđ si fecisset, non fuisset condemnatus Prior in expensis, sicut credo.

e Taxatione.] quæ semper debet præmitti ante condemnationem. 3.q.3.§. offeratur. & etiam iuramento præmisso.2.q.1. in primis.& j. qđ me.can.c.fi. quod debuit hic præmitti.Et sic no.quòd sententia super expensis pro contumacia potest ferri in absentem. & hoc est quod dixi sup.eo.querelam.de expēsis scilicet,quia non venit,vel si venit, & recedit sine licentia,condemnatur in expensis.

f Finem litibus.] infra de dolo & contu. finem. & c. venerabilis.Bernardus,

2 Et dñi. dā hoc ꝓcedere iure cōiunctionis: sed planum est eum nec consanguineum, nec affine, sed quia est affinitatis causa iudicatur de ipso, vt de affine, vt no. ff.eo.tit. sed hæc. in princ. Ioan. And.

† Vide text. in l. 1. cum ibi not. ff. quod cuiusuniuer.

a Mandato

MAndato procuratoris.] CASVS. Aliquis constituit aliquem procuratorem in causa quam habet coram iudice ordinario vel etiam delegato: procurator iste cū aduersario ingressus est iudiciū: dns postmodum reuocauit mandatū a suo procuratore: quæritur vtrū ea quæ cū ipso procuratore postmodum fiūt, valeāt? Respondet Papa, q si reuocatio ista ad iudicē illū vel aduersariū non peruenit, iudiciū quod ipse quasi procurator postea est expertus, ratum habet esse. Not. quòd reuocatio peruenire debet ad iudicem vel ad aduersarium, aliàs nihil valet quod agitur per illum procuratorem, ne dolo quis commodum sentiret.

CAP. XIII.

MAndato procuratoris[2] post litem contestatā a domino reuocato,[b]

[Gl. Eq. facit quinque. dicit primò quid continere debeat procuratorium. Secundò quando de procuratorio rei omnino cōstare debeat. Tertiò quòd procurator rei caueat de iudicato soluendo, non de rato, nisi in casibus: & septem enumerat. Quartò quando cautiones præstētur. Quintò de syndico & tutore, quòd nō cauent de iudicato soluendo, & causam reddit.

a Mandato procuratoris.] de mandato procuratoris actoris dictū est ī. eo. c. v. in mandato enim procuratorio debet contineri præcipuè nomen eius qui constituit procuratorem, & nomen procuratoris, & in qua causa, & quod ratū habebit quod cum eo actū erit, sicut in litteris de rato, & coram quib. iudicibus, maximè si sunt delegati: coram ordinario enim non est necesse multū quòd fiat de eo mētio. ff. de proc. si procuratoré & iste litteræ mitti debent aduersario, ut certus fit: q b. releuatur procurator a satisdatione de rato cum de mandato dubitatur. vt ibi dī. De mandato procuratoris rei omnino constare debet: & si non ostēdatur mādatum, repellitur, nec admittitur tanquam procurator etiam si dubitaretur, nisi uellet se offerre defensioni, & siue q̄s habeat mandatum siue non, & quantumcunq; sit idoneus procurator rei, debet præstare aliquā aliam cautionem, s. iudicatum solui, C. de satisdat. l. unica. & ff. eo. qui proprio. §. qui aliū. & l. minor. in fi. & Insti. de satisd. §. si uerò, quæ clausula scilicet, iudicatum solui tria continet. s. quòd defendat reū in causa, & quòd dolū nō committat, & q̄ soluat iudicatu m: & hoc ipsum quod verbū sonat. ff. iudi. sol. l. iudicatū solui & hęc satisdatio debet interponi ab ipso dño quando p̄sens constituit procuratorem dā conuenitur: & si absens extra iudiciū constituitur, cautionē interponat p̄ sino procuratore, per quā fideiussor existat sub hypotheca rerum suarum. Insti. de satisd. §. si uerò. aliàs ipse met procurator exponere debet prædictā cautionem. a quantūcūque locuples fit & idoneus, ut dictū est Cautionē uerò de rato non præstat procurator rei, s. rem ratā dūm habiturū, cū & si ille, s. dns ratum nō habeat, ipse soluat de bursa sua, quia reuocare non potest dns. Porrò vbi reuocare posset uel retractare quod actum est, debet procurator præstare cautionem rem ratā dūm habiturum, vt cum quasi defensor conueniatur rei uendicatione, vel cōi diuidundo, vel familiæ erciscundæ, vel finiū regūdorū, & ecclesia uel minor, & restitutionem in integrū postulando, & causa status, cum ferius clamat in libertate p̄ procuratorē dāi, implicē cautionē præstat p̄curator rei: iudicatū solui, & rē ratā dūm habiturum. ff. eo. Pōponius. §. sed & is. & l. si defunctus, §. vlt. quia in hoc iudicio utraq; persona sustinet uicem duarū personarum. ī. de proba. ex litteris. & ff. eo. non solū. §. si status. & §. est & casus. & cū tutor postulatur suspectus, & ipse per procuratorem defenditur. ff. e. non solū. §. vlt. & huiusmodi cautiones ante litis contest. peti debent. ff. eo. Pomponius. §. ratihabitionis. procurator uniuersitatis siue collegij cautionē de iudicato solūdo nō p̄stat: quia sustinet uicem uniuersitatis, & iurat de calumnia in animam propriam. ī. de iur. calū. c. in pertractā dic. & c. seq. C. de iur. calum. l. 2. §. sin autē. quia quasi dns intelligitur, sicut & tutor. ff. p̄ emp. l. q fundū. §. si tutor. arg. ff. semi rat. ha. ador: nec tutor cauet de iudicato soluēdo. C. de admi. tut. l. vlt. §. defensionē, sicut nec uerus dns illam præstaret, Institut. de satisd. §. sed hodie, & ideo de necessitate est istu officiū. ī. eo. quia. sed officiū procuratoris est voluntarium q̄ nemo cōpellitur p̄stituere procuratorē. 3 ī. eod. quærelā. alias nō esset differētia inter procuratorē priuatæ personæ, & syndicum uniuersitatis.

[Gl. seq. sic recit. scilicet primò finis, qui signat contrarium, & sol. secundo principium quod distinguit an ad solum procuratorem pueneric reuocatio, an etiam ad aduersarium vel iudicem medium. arg. a contrario, & illud reptōbat: cōtra qđ inducit legem, quā soluit.]

b A domino reuocato.] circa huiusmodi reuocationem nota bis. Cum aliquis reuocat mandatū factū procuratori ad agendū vel defendendum constitutō, aut reuocatio peruenit ad procuratorē tantum, aut etiam ad aduersarium vel iudicē. Si tantùm ad procuratorē, non p̄iudicat aduersario: quia iudicium quod idem quasi procurator post modum est expertus, ratum esse dēt, vt hic, & ī. de reiect. ex parte decani. 4 & ff. eo. si procuratorē. in fi. & C. de satisd. l. vnica. etiam ante iudicium cœptū, ff. iu. sol. si ante. ad idē ff. de solu. qui hominem. §. si Titiū. & l. si quis seruo. & l. cum quis. §. 1. Et si pater iusserit filio credi, post modum ignorante creditore mutauerit uoluntatē, cessat Senatusconsultum, quoniā initium spectandū est. ff. ad Macedo. si tamē. Et si dicā: qui voluerit cum seruo meo contrahere, periculo meo contrahat: possum mutare uoluntatem, si certificauero creditorē. ff. qđ iussu. l. 1. primo rō. i fi. Si uerò reuocatio perueniat ad iudicē, vel ad aduersariū: quicquid fiet cū eo, tanquam cū falsō procuratore, non ualet, vt hic a contrario sensu. ī. de reiect. ex parte decani. postea non procedat iudex cum illo p̄curatore. ī. eod. auditis. & sic intelligitur quod dicitur. ī. eo. ex insinuatione. &c. in nostra, qui enim vult reuocare procuratorē, certificare debet aduersariū, uel iudicē, vt hic dicit. Sicut litteræ de rato mittuntur iudici & aduersario. ff. eo. si p̄curatorem. ff. nē ratū habne satisdatio. sic multò fortius litteræ reuocatoriæ. sed quare dicit, post litis contestationē? innitur a cōtrario sensu, quod ante litis cōtestationem posset reuocatio fieri, etiam ignorāte iudice vl aduersario, & quòd necesse nō sit significare iudici vel aduersario sic uidetur loqui decre. ī. eo. ex insinuatione, & c. in nostra. Ex litera illarum nunquam colligitur, quòd reuocatio peruenerit ad iudicem vel aduersarium & tñ reuocatur, qđ factum fuit per illos procuratores. Sed ibi suppletur quòd reuocatio peruenerit ad aduersariū. Sic ergo suaple hic, maximè: quia idem est ante litem contestatā & post litem, sic. n. multi possent decipi, si sola reuocatio procuratoris sufficeret, si non denunciatur aduersario vel iudici; q̄cunque fiat reuocatio, certificandus est aduersarius: aliàs imputet sibi quod hoc tacuit. Arg. contra. ff. mand. si mandassem. Illud in negotijs vbi non decipitur venditor: hic decipit aduersarius, & ideo secus. Sed si reuocatio sit missa p̄procuratori ante lit. contest. & ipse occultat, hoc vī quòd procuratori sit imputandum, quod eam non ostendit, & sententia quantum ad eum ualeat, sed non quantū ad dominum: quia se liti obtulit alienæ. ff. rem ra. ha. l. 3. §. fallus, & ff. de iud. de qua re, §. 2. & ff. de rei vend. is qui se obtulit & l. prædicta, si quis seruo. in fi. 5 Sed hoc forsitan posset hīe locum cum procurator est soluendo. aliàs non. arg. p̄ę litārum decr. ex insinuatione, & c. in nostra. Vel dic quòd tenet sententia, & imputet sibi dominus, qui hoc non insinuauit iudici vel aduersario, vt probat hic litera. Item ex hac litera videtur, qđ etiam post litem contestatam indifferenter reuocari possit absque causæ cognitione: 6 & ideo contra. ff. eod. post litem autem contestatam, non est contra, quia hoc non hēt locum quando procurator con-

1 Gl. in l. nō solum. §. qui alieno. ff. eo. Cynus in l. 1. C. eod.

2 Et anteq̄ hoc faciat, pōt iudicem recusare, excipere, & alia facere, q̄ p̄cedūt lit. cont. de hoc in Spe. de satisd. §. pen. vers. sed pone. Io. And.

3 Nec recipere p̄curationis officium, & hoc plus facit ad p̄positum. ī. c. proxim. gl. 1. Io. And.

4 Facit text. in l. sæpe. ff. de verb. sig.

5 Ponit exemplū cū q̄s, ī. allcg. hoc addito q̄ ille Titius teneatur furti.

6 Concord. tex. in l. nam procuratorē. & ibi Bar. ff. eod.

sentit. Si vero procurator nollet, debet hoc fieri causa cognita: tamen non procedetur in causa post reuocationem, nisi post causam cognitam: & tamen non debet audiri procurator, qui sibi assumpsit procurationē, vel se asserit procuratorem: quia hoc ipso suspectus est, r & ita semper remoueretur. ff. eo. q̄ oīa. sed hoc dicit p. curator vt sine nota suspicionis remoueatur, vt l. prad. q̄ oīa.

r Quod ingerit opas ī inuitum. Io. And.

a Vel.] pro, &, aliàs sequeret à ꝯrio ꝙ si reuocatio ad alterū peruenisset, valeret quod cū eo factum esset: quod non est verum.

NOn iniustè.] sex sunt dicta principalia istius textus. Secundū ibi. Quamuis Tertiū ibi, Qui licet. Quartū ibi, Qđ fieri. Quintum ibi, Potuit. Sextum ibi, Licet. Alb.

CASVS. Filiusfa- cōstitutus est procurator in aliqua causa, & etiam ad futuras lites cū quibusdam alijs, & insolidum, & ipse prauenit alios: obijciebatur quòd non potuerat esse procurator, cum esset in potestate alterius: & quòd ad futuras causas constitui non potuerat: iudex nihilominus ipsum admisit: quærit quid iuris sit. Respōdet papa, quòd iudex iustè fecit, quia ipsum admisit, quamuis ad futuras controuersias fuerit constitutus: & licet cū alijs simul fuerit constitutus, ipse tamen prius procurationis officium occupauit, sed talis occupatio non habet locum in procuratoribus diuersis temporibus constitutis, quia dato posteriore, prioris procuratio esset reuocata.

POTVIT. Procurator condemnatus est, vtrum teneatur appellare & prosequi appellationem? Respondet, quòd in eo quòd sententia est lata contra ipsum, potest & debet appellare; vel si ex aliqua iusta causa appellare non potest, debet hoc domino significare, vt si voluerit appellet, sed causam appellationis p̄sequi nō tenetur inuitus. Totum est notandum quod hic dicitur. No. quòd plures possint dari procuratores simul. Item no. quòd filiusfamilias potest dari procurator. Item no. quòd quis dando secundum procuratorem reuocat primum. Item nota quòd procurator non tenetur appellationem prosequi. Item no. quòd licitum est alicui agere nomine alterius, & non suo.

b Filiusfamilias.] filiusfa. etiam sine mandato pro patre admittitur ad agendum & defendendum, præstita satisdatione. Imò etsi esset minor, quia iustius est talem admittere, q̄ absentem indefensum condemnare. C. eo. tit. exigendi. Item potest constitui procurator ad agendum & defendendum, vt l. hic dicit, & ff. eo. filiusfa. §. ipse quoque. vnde iudex iustè fecit qui illū admisit, nisi esset minor, quem non debuit admittere: quia si decipiatur, potest restitui ipse, & fideiussores eius. ff. eod. minor. nisi forte pro patre ad defendendum ea benignitate & non de rigore, vt in l. exigendi. in fi.

c Ad futuras.] ad præsentes & futuras lites bene datur procurator in diem, & sub conditione: & in perpetuum, & ad tempus. ff. eod. l. 3. & 4. & ad vnā causam: & ad plures, & ad omnes, vt ff. eo. l. 1. & l. mandato. & ī. eod. dilectus. & præsens & absens dari potest. ff. eod. l. 1. in fi. nec datur inuitus. C. eod. inuitus, & debet sa-

si hoc ignorante iudice; vel [a] aduersario factum fuerit; iudicium quod idē quasi procurator postmodum expertus est, ratum esse debebit.

¶ Idem.

¶ *Filiusfamilias potest esse procurator in iudicio, etiam ad futuras lites: & procurator datus cum pluribus simul in solidum præfertur si præoccupauit negotium: secus si diuerso tēpore fuit datus. Item procurator appellare debet à sententia nisi ex causa excusetur, quo casu debet domino nūciare de sententia, appellationem tamen prosequi non tenetur.*

CAP. XIIII.

NOn iniustè iudex p̄cessit, qui filium familias [b] in procuratorem admisit; Quamuis ad futuras [c] controuersias constitutum.

¶ Qui licet simul cum aliis [d] datus fuerit, prius tamen procurationis officium occupauit. Quod fieri nequiuisset in procuratoribus diuersis temporibus [e] constitutis: quoniam dato posteriori, prioris esset procuratio reuocata. † ¶ Potuit

presse cōsentire, aliàs inuitus videtur datus. ff. eo. filiusfamilias. §. inuitus, & quilibet qui non prohibetur, dari potest: quia prohibitorium est hoc edictum. ff. eo. inuitus. §. 1. & certus debet esse procurator. ff. eo. l. 2.

[Gl. seq. arg. negatiuè. soluit distinguendo.]

d Cum alijs.] sic ergo patet q̄ plures procuratores simul dari possunt. 2. q. 6. c. post appellationē, §. forma. 1 fi. & ī. de test. insuper. & ff. eo. pluribus. & ff. de admi. tut. decreto. §. 1. Sed numquid ambo. vel etiā si sunt plures, simul agere debent, vel vnus sine altero? Vt quòd vnus sine altero agere nō possit. arg. ī. de offi. deleg. causam. & ff. de re iud. duo. Dicas, si plures dati sunt simul i solidū, potior est conditio occupātis, vt hic. vnde supple hic, in solidum, simile ff. eo. plurib. & ff. de lega. 1. si pluribus. in fi. & ī. de app. vt debitus. & ī. de rescr. c. Capitulū S. Crucis. sic ff. de admi. tut. decreto. in fi. & ff. de verb. obl. si Titius. arg. ff. de duob. reis. ex duobus. q̄q; tñ il le dī occupare, qui primò ad sniam venit. ff. de pec. si verò. & ff. de noxa. si quis. sed si simul occurrent ad litē contestandam, iudex tunc potest eligere magis idoneū, ne repugnantia inde contingat, si vnus negaret, & alter concederet. ff. de accusa. si plures. & ff. de admi. tut. decreto, in ī. si verò non sint dati in solidum, sed simpliciter, tunc neuter agere potest vel defendere sine reliquo, & sunt simul admittendi, sicut iudices qui dantur sine clausula illa, quòd si non omnes, &c. sed idem vī dicendum siue addatur in solidum, siue non: cū ratio illius l. si plures. §. quamuis. & l. decreto nihilominus remanear: & ideò fortè non ponitur hic in textu, in solidum, quia aduersarius ab initio prouiderat sibi, vt iudex magis idoneum admitteret. Bernar.

[Gl. seq. ponit casum exemptum, & inducit simile.]

e Temporibus.] ponit tenorem illius l. ff. de procur. si quis cum procuratores. §. fi. in quo casu non est melior occupantis conditio. quia dando secundum, priorem reuocare vī, vt hic dicit, & l. prædicta, si quis cum procuratore, §. vlt. nisi dando secundum exprimat quòd priorem vult durare in procuratione. ff. de lega. 1. si pluribus. sicut est in iudicibus; quia secundum rescriptum derogat primo. ī. de referi. cæterum. 2 & quandoque secundus priori adiungitur, ī. de offic. deleg. coram. Ad vnā litem plurium personarum, & vnus & plures procuratores dari possunt. ff. eo. si quis cum. §. vnus. Quandoq; tñ plures personæ non pñt agere vel experiri, nisi per vnum defensorem, seu defendere, vt vbi plures fideiussores sunt, & volunt defendere eum pro quo fideiusserunt iudicatum solui. ff. iu. sol. iam tamen. §. si tamen. Et plures hæredes necesse habent dare procuratorem, ne actor incōmodo afficiatur, si defensor in plures personas diuidatur, vt in l. prædicta, iam tamen. §. si tamen. & ff. de exerci. ne in plures. Idem est in redhibitoria. ff. de ædi. edi. quòd si nolit. §. si plures. Idem est vbi ille q̄ agebat iudicio fam. ercis. cōmuni diui. si. regun. decessit pluribus hæredibus relictis: quia ad omnia omnes vnū procuratorem dare debent. ff. fam. ercis. si familiæ ercisundæ. & ff. de procurat. in fi.

† Vide l. fi quis eum. §. fi. ff. eod.

2 Imò est ius in iudicibus q̄a fm rescriptū nō tollit primū ll de illo nō faciat mentionē, vt ibi & ff. of. del. ex litteris. sed in isto procuratore nō est necesse q̄ fiat mētio primi: & hic fic. & rō quare in rescriptis non est melior conditio occupātis, traditur hic p Host.

[G].

¶ Glo. ſeq. arguit, & remittit.]

2 Contra ipſum.] bene dicit. cõtra ipſum: qa in pſona procuratoris ſemper formanda eſt ſnia. Aliàs non tenet C. de ſenten. & interloc omn. iud. l. 1. ſiue ab initio, ſiue poſt litẽ conteſtatam procurator interuenit. C. e. nihil. De hoc dixi ℨ. de electo querelam. Et nota ℨ iſte §. ponit tenorẽ illius l. C. e. inuitus.

[Glo. ſeq. reci. per q. an domino ſcienti ſententiam latã, &c.]

† Vt infirmi tas, pauperta, vel met.

b Appellare.] procurator ergo appellare tenet, ſed proſequi non cogit. C. eo. inuitus, ℨ ſi non fecerit: imputatur ei. ff. de neg. geſt. liber to. §. vlt. in fi. Vel ſaltem denũciare tenetur dño ſniam latã ꝓtra ipſũ, vt dñs appellet: & voluerit: qa culpa ipſius amiſit cauſam, & ipſe non poterat diuinare: vnde imputatur ſibi. ſimile. ff. mãdati ſi fideiuſſor. §. cum debitor, & hoc eſt verũ cum dñs neſcinit: ſi verò ſi iuiſſet certiorari non debuit. ff. de act. emp. & ven. l. 1. in fi. & ℨ. de reſcrip. ab excõicato; vnde tunc ſibi imputet dñs. ℨ non appellauit, Vel põt dici, ℨ appellare tenetur procurator, vel dño denunciare: qa hic non diſtinguitur vtrum dñs hoc ſciat vel ignoret cõtra ſe iudicatum: aliàs mandati tenebitur, niſi alterum faciat: niſi iuſta cauſa eum excuſet, vt dicit litera ſequẽs, puta, iuſtus metus, tunc denunciet dño. ℨ. de appella. c. vlt. vel inopia, ſicut dr de fideiuſſore condẽnato vtra verum debitum. Qui non poteſt propter inopiam appellare, debet hoc denunciare principali perſonæ, ff. mand. ſi procuratorem §. ſi ignorantes. Bernar.

† Videl. 1. ff. qd cuiuſque vni & ca. cum non ignores. de prãbend.

C Onſulti ſumus.] Communis diuiſio. Secunda ibi Taliter. Abb. Sic.

CASVS. Quædam communis conſtituit quendam procuratorem ad impetrandũ: maior de illa cõitate, & iurati per quos cõitas regitur, erant excõicati eo tempore quo iniunctum fuit illi procurationis officium: quæritur vtrum talis procurator ꝓp hoc ab impetrando debeat repelli? Rñdet, quod non eſt procurator huiuſmodi reppellendus: niſi illi excommunicati expreſſi eſſent in litteris procurationis, vel niſi aliàs eorum auctoritate ꝓcuratio facta fuiſſet, vl niſi ipſa cõitas ſciẽs eos tales eſſe, ſimul cum eis conſtituiſſet eundẽ. No. ℨ ſi maior pars ſcienter admittit indignũ, nihil valet ℨ agit; ſed ſi ignoranter, ꝓp paucos non vitiatur factũ maioris partis. Ita vtile vitiatur per inutile. Item expreſſa q̃nque nocent, non expreſſa non nocent.

[Glo. ſeq. aperit dubium. ſecũdo quærit, arg. & ſol. opponit. & opp. reſpondet.]

c Iurati.] per hoc videbatur ℨ procuratio non valebat: quia maior & iurati per quos cõitas regebatur, erant excõicati. ipſi quaſi caput vniuerſitatis cenſentur, & ipſi iurant pro cauſis vniuerſitatis. C. de iur. cal. l. 2. §. hoc etiam. in fin. ff. de condit. & demonſtra. municipibus. ff. ad muncip. municipes, huiuſmodi maioribus cura totius reipublicæ commiſſa eſt, vt dicit lex illa, municipes vnde vẽ quod inſtitutio ꝓcuratoris non valeat: & ſic ille procurator debet repelli. cum auctores illius non reciperẽt. ℨ. de teſti. licet. Sed quid dices, impetrator eſt excõicatus, impetrauit litteras ℨ non excõicatis etiam credentibus illũ non eſſe excõicatum, vel ẽt credentibus: nunquid valent litteræ, vt per eas procedatur? Vẽ quod ſic, quia non teſtẽ p quẽcunque preces oblatæ ſint. C. de preci. Imp. offer. vniuerſis, & mulier etiam admittitur ad impetrandum quæ aliàs ad iudiciũ pro alio non admittitur. ff. de reg. iur. l. 2. C. de procu. alienã. Sup hoc dicas, ℨ tales litteræ bene valẽt & tenẽt: licet impetrator qui eas impetrauit, repulſus fuiſſet ab impetrando, ſi vicecãcellarius illum excõicatũ ſciuiſſet; cum etiam ſi principalis dominꝰ eas impetraſſet, valẽret eo ad ſoluto. ℨ. de excep. pia conſideratione. de hoc teneas ſecundum ℨ ibi no. in gl. ſed mirũ. Sed videt ℨ litteræ impetratę ab excõicato non valeant, per hoc quod dicit: ſi maior & iurati excõicati, eſſẽt expreſſi in litteris probationis, ℨ curator eorum deberet ab impetrando repelli, & ipſi ijdem repellerentur. Ergo multo fortius litteræ impetratæ ab excommunicato non valent: quia excommunicatus repellitur ab impetrãdo, & litteræ impetratæ ab ipſo repellendæ ſunt. Hoc ita intelligendum eſt, cũ Vicecancellarius, & alius, qui litteras concedit, ſcit illos, ſ. maiorem & iuratos excommunicatos; tunc debet procurator eorum repelli ab impetrando, quia & ipſi repellerentur: & ita non licet eis per alium, quod p ſe ipſis nõ liceret. ℨ. de teſti. licet. Excommunicati publicè nec per ſe nec per alium ad agendum vel impetrandum, vt agant, admitti debent. ℨ. de excc. exceptionẽ. in fi. Si verò vicecancellarius ignorat impetrantem excõicatum, nec cõtra ipſum excipiat. & litteras obtinuerit, valebunt. & poterit agere per eas, cum fuerit abſolutus infra de excep. pia. Bern.

ADDITIO. Quidam dicunt quod valent litteræ; ego credo ℨ nõ valẽt: quia ſunt impetratæ ab excõicato. cuius procuratio nõ tenet. ℨ. de ꝓbat. poſt ceſſionẽ. licet ille ad litem eſſet datus, & indignum eſt ſcripturam illius admitti, cuius actor damnatur. ℨ. de hæte fraternitatis. nam ſi ſciuiſſet illum talem qui tales litteras concedit, fuiſſet repulſus. ergo & tu debes repellere ipſum; cum ſuis inſtrumentis, ℨ. de hæte. excommunicamus. §. credentes, ver. tabellio, quia eadem ratio, & c. de reſcrip. ſuper litteris.

d Expreſſi.] expreſſio ergo nocet hic, 3 quia per hoc apparet quod eorũ mandato fuit conſtitutio facta tanquam maiorum: unde non valet, quia ſi maior de vniuerſitate, puta adminiſtrator, conſules, prælatus, excõicati ſint, vniuerſitas agere non poteſt, quia quaſi mortua tunc habetur. 11 q. 3. nemo eſtorum. & ita quaſi ualeare intelligitur unde agere nõ poteſt. ℨ. ne ſe. ua. c. 1. 2. & 3. Idem eſt ſi in procuratione non ſint expreſſi: dũ tamen conſtet quod eorũ auctoritate conſtitutio ſit facta, vt hic dicit: ſed cum expreſſi ſunt, tunc conſtat. & ſic expreſſa nocent, non expreſſa nõ nocent. ff. d. reg. iur. expreſſa. & quia eorum auctoritate factum eſt, proprium factum cenſetur: quia omnia noſtra facimus quibus auctoritatem impertimus. C. de uet. iure. enu. l. 1. §. ſed neque, in fine,

ſint admiſſi. hoc dicit, & eſt deciſio notabilis, & ſubtilis.

CAP. XV

COnſulti ſumus, an conſtitutus ad impetrandum à commnnitate aliqua procurator, ab impetrando deberet excludi, pro eo quod maiores & iurati, c † per quos ea dem communitas regebatur, tempore quo iniunctum fuit procurationis officium, erant excommunicationis ſententia innodati. ¶ Taliter reſpondemus, quod niſi eſſent illi in litteris procutionis expreſſi, d vel aliàs

2 Dic contra vt ℨ. de ꝓbat. poſt ceſſionẽ. & hoc genebat olim Bernar. ſed poſtea ſniã mutauit, vt ait Ioã. And. quẽ videre.

3 Et huiꝰ dicti ẽ efficax rõ quia licet dñs ſciat contra te ſniatũ, ꝓbabiliter credere potuit, & procurator ſolicitius appellaret. Ioan. And.

3 Dñt quidã hanc gloſſã tẽpore Innocẽtij iiij. additionẽ fuiſſe. ſed nũc in oĩbus manu ſcriptis hr: & de materia eius late hic Inno. & Ioan. And.

a Procuratoris.] puta quia dicebatur in procuratione: talis communitas fecit Titium suum procuratorem ad impetrandum, & maior & iurati interposuerunt suam auctoritatem.

[Glo. seq. arg. ad Brocar. quòd vitiatur vtile, &c. al. leg. 7. iura, & 5. alle. in contrarium, demum quære. arg. ℘ & contra, & solut.]

† procuratio 16.

b Tales.] & ideo imputatur, quia non debebat illos ad hoc associare. simile ẽ. de elect. scriptũ est. in fi. Et est ar. ℘ vtile vitiatur hic per inutile. arg. ad hoc 9. distin. si ad sacras & ẽ. de offi. deleg. super quæstionũ. §. si verò. & 3. q. 9. pura. & ff. de ædil. edic. cũ eiusdem. Sic & vna quis morbida totũ gregem inficit. 24. q. 3. resecandæ. & ẽ. de statu regu. ea q̃ l. 1. rñso. in fi. & ẽ. de offic. deleg. cũ sup. ar. ẽ. ℘ nõ noceat factũ illorum. ẽ. de elec. illa & ẽ. de cle. excõmi. si celebrat. & ẽ. de cle. cum Vuintoñ. & C. de trãs. si exsal

† Li. 1. epist. 67. regesti. & c. 1. c. trã 1. 40. npil.

eorum auctoritate procuratoris [a] † institutio facta fuisset, aut sciens eos esse tales, [b] ipsa communitas vnà cum eis constituisset eundem, non est procurator huiusmodi repellendus.

TITVLVS XXXIX.

De Syndico.

¶ Gregorius † Papa subdiacono defensori Siciliæ.

¶ *Religiosi debent habere syndicum, qui causas monasterij agat & defendat, etiã (si opportunerit) constituto illi salario.*

eodem modo ad ipsum pertinet qualiter eorum negotia debeant ordinari. Vnde mandat isti subdiacono defensori Siciliæ, quatenus loquat cũ quodam Paulo &c. constituat salarium de bonis monasterij, constituens eum syndicum siue procuratorem generalẽ ad omnia negotia monasterij i iudicio ℘curanda. expedit enim vt modicũ damnum sustineant, vt ab huiusmodi litigijs cõquiescant, & diuinis intendant. Nota ℘ monachi non debẽt esse syndici etiã pro causis monasterij. sed istud ex honestate dictũ est: q̃ contrariũ seruat, nec repelluñ ℘pter hoc. c Submouere.] 16. q. 1. monachi.

[Gl. seq. tractat de syndico, quid sonet hoc nomen, ad quas causas detur, à quo, an caueat de rato vel de iudicato soluẽdo, an iuret de calũnia, an possit esse laicus, subdit hoc ca. de honestate loqui.

d Generaliter debeas negotia cõmendare.] no. ℘ hoc nomen, syndicus, nomen græcum est latinè defensor i appellatur, & ad certam causam agendam vel defendendam eligitur. ff. de muneribus & honoribus, munerũ. §. defensores. & generaliter ad omnes causas præsentes & futuras, vt hic, & infra de iuramento calumniæ. imperatorũ. cõstituit ab vniuersitate seu collegio vel corpore a ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. & l. itẽ eorum. §. si decuriones, & syndicus ille si dubitatur de mandato, dẽt cauere de rato si agat. & partibus ℘curatoris fungitur, & ex eisdẽ causis mutari potest ex quibus procurator, vt l. prædicta, item eorum. §. penulti. & vlti. sed non cauet de iudicato soluendo, cũ defendit, vt dictum est ẽ. tit. proxi. mandato, quia talis syndicus personam sustinet vniuersitatis siue collegij: sic & tutor non cauet de iudicato soluendo, sed de iudicio sisti. C. de administra. tut. l. sancimus. §. defensionem. & iurat de calum. in pertractandis. & c. imperatorum, & tutor & curator iurant de calumnia, vt C. de iuramen. calum. l. 2. Item posset esse laicus, vt videtur hic in fine quia seruos Dei litigare nõ oportet. 2. q. 7. sicut sacerdotes. & 11. quæst. 1. te quidem. & c. clericum. §. ex his omnibus ver. secularia iudicia ll habenti[, cõtemptibiles, &c. & in auth. de sanct. episco. §. alium autem. coll. 9. & ẽ. de iur. calum. c. 1. in fi. Quod dictum est, satis esset honestum: quia quælibet persona eccl. siastica debet habere ℘curatorem bonæ famæ, 3 pro quolibet ecclesiastico negotio. 5. q. 3. quia episcopi tamen contrarium fit quotidie: quia clerici & monachi possunt esse syndici, & tractare vtilitates ecclesiarum. 16. q. 1. qui verè. & c. monachi. & iura prædicta loquuntur solummodo de honestate. sic videmus seruari de facto, & debet constitui quandoque ab episcopo, quandoque à capitulo, prout notatur sup. de rescrip. c. edoceri.

e Incommodo.] id est, potius deberent modicum incommodum siue damnum sustinere in eo quod dabũt syndico, & cessare à litibus, & per alios litigia exercere. Bernardus.

¶ *Religiosi debent habere syndicum, qui causas monasterij agat & defendat, etiã (si opportunerit) constituto illi salario.*

CAP. I.

Sicut studij nostri esse debet à litigijs forensibus monachos submouere, [c] ita necesse est nostra prouisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeant, ordinare. Pro quare tibi præcipimus, quatenus cum Fausto loqui debeas cui (si voluerit) constituto salario, monasterij generaliter [d] debeas negotia commendare. Expedit enim pro paruo incommodo, [e] à litrepitu causarum seruos Dei esse quietos.

DE SINDICO.

Visò de procuratore, qui gerit negotia domini merito subijcitur de syndico, qui gerit negotia vniuersitatis.

Sicut studij.] Diuiditur. Nam primò præmittit exordium, postea duas causas mandati. Secundò, in medio ponit mandatum: ibi, Pro qua re. Abbas.

CASVS. Hic dicit Papa, quod ad eius officium pertinet monachos removere à forensibus litigijs, &

1 Rectè loquitur hic glo.

2 De materia huiꝰ. gl. vide plenè ℘ Spe. tit. de syndico. ad. de Io. An. in c. 2. ẽ. de nouo oper. nunt.

3 Vide Host. & Io. An. c. in præfatione dis. ẽ. & in. calum.

DE IIS QVÆ VI METVSVE causa fiunt.

Supra in præcedentibus tituli vſum eſt de ijs quæ ſponte egimus in iudicio vel extra, meritò ſubijcitur de ijs quæ agimus coacti & inuiti. nam iura dant remedium reſciſſorium aduerſus ea quæ fiũt per metum, & appellatur actio, quod metus causa. Et ſcias q̃ regulariter geſta p̃ metum tenent: ſed veniunt reſcindẽda per actionem quod met⁹ causa. fallit in quibuſdam caſibus, in quibus metus vitiat ipſo facto vt plenè not. infra eo. c. abbas. Et competit hęc actio ad intereſſe, vt colligitur in l. ſi cũ exceptione. in princ. ff. eod. Abbas.

De hac materia tractatur. 15. quæſtio. 6. 20. quæſt. 3. & 23. q. 6. & q. 5. per totum. & q. 3. in multis. & 6. q. 1. hoc tunc. 1. q. 1. §. conſtat. 15. q. 1. merito.

TITVLVS XL.

De ijs quę vi metusve causa fiunt.

¶ Alexander iij. Oſcen.† epiſcopo, & Priori ſanctæ Mariæ Cæſaraug.

¶ Si quis timore mortis, poſtea ratum non habens, religionem profitetur, exire, & matrimonium contrahere poteſt, ſecus ſi à principio, vel ex poſtfacto liberè conſenſiſſet.

CAP. I.

† Reſtituta eſt iſcriptio, nã pperã ta pri⁹legebat. Exon. epo. & priori S. M. Cæſara.

† Poſt cõci⁹. Lat. par. 50. c. 13. & c. 1. eo. titu. in 1. compilat.

† Suſpectam ſcilicet de adulterio.

RElatũ.] Prima ps narrat factum. Secunda dat iudices: ibi, ¶ Ideoque. Abb.

CASVS. Quidam nobilis cum haberet vxorem ſuam ſuſpectam, præcepit militibus ſuis, vt eã ducerẽt ad quandam ſyluam, & eam occiderent: ipſi duxerunt illam ad ſyluã, & gladio euaginato vt eã occiderent, tandem pietate moti, pepercerunt eidem ſub tali conditione, quod in monaſterio monialium ſuſciperet habitum monachalem, & ſic ducta fuit ad monaſterium: miles maritus ipſius, miſit duos epiſcopos ad monaſterium vt ei velum imponerent, ipſi verò (quia iuuenis erat, & filium paruulum habebat) ſuſpectam habuerunt mutationem vitæ ipſius: traxeruntq; eã in partem, quærences ab ipſa quare hoc faciebat, & illa rem per ordinem expoſuit illis, dicens, quod timore mortis hoc faciebat, & quandocunque poſſet, inde recederet: alter illorum vt ſatisfacere videretur crudelitati viri illius, velum ſibi imponere ſimulauit: poſtmodum vir de medio eſt ſublatus, mulier ſtatim de monaſterio exiuit, & alium maritum accepit: propter quod epiſcopus dicere ad inſtantiam monialium ipſos excommunicauit: mulier factum illud domino Papæ ſignificauit: Vnde mandat Papa quibuſdam iudicibus, quatenus dictam mulierem & virum eiuſdem, a ſententia excommunicationis abſoluant, recepto iurrmento quòd eorum ſtabunt mandato: deinde mulierem illam, & abbatiſſam, & moniales ante præſentiam faciat præſentari, & ſi legitimè probatum fuerit mulierem illam monaſterium intraſſe non timore mortis, ſed ſponte: vel ſi etiam timore intrauit, & poſtmodum mortuo viro ratum habuit q̃ prius fecit, per cẽſuram eccleſiaſticam ad monaſteriũ redire cogatur. No. q̃ proteſtatio valet. Item votum ſi more mortis emiſſum non tenet. Item quod ab initio non tenuit, confirmatur ratihabitione ſequenti.

[Glo. ſeq. argn. pro proteſtatione allegat 4 iura, & vnũ in cõtrarium, & ibi remittit. Secundò quæritur, & ſoluit.]

a Propoſuit.] hic ergo valet proteſtatio, vt 31. q. 2. Lochatius. 28. diſt. diaconi & 7. quæſt. 1. pontifices. & ſupra de electio. Cumana. contra ſ. de conſti. cum M. in quib⁹ de hoc. Sed quid ſi non audet proteſtari? Non obeſt C. de re. cre. generaliter. §. ipſe, arg. 34. quæſt. 2. non fatis. in princ. quod intelligitur ſi conſtet in iudicio.

b Velum.] ſcilicet cõuerſionis, quoniã velum converſationis quod tantũ virginibus datur impone nere non debet. 20. q. 1. de votis. & inf. de reg. vidua.

[Gloſſ. ſeq. not. ad Erocar. ſimulationis, alleg. ad primã partem ſeptẽ iura, & ad ſecundam alia ſeptem & ſoluit.]

c Simulauit.] not. q̃ vtilis ſimulatio p̃mittit. 22. q. 1. vtilem. ff. de noua. doli exceptio. in fi. & 23. q. 3. dñs. ff. de don. l. 1. §. nõ fuit. q̃ 43. diſt. in mãdatis, Inſti. de ac. §. aliq̃. & 23. q. vlt. vt pridem Argu. contra. 27. diſt. quod interrogaſti. ff. de iuſti. & iur. l. 1. §. 1. & 12. q. 2. certe ego. ff. de offic. præſid. congruit. §. vlt. C. de iur. do. in rebus, in fin. 22. q. 5. cauere. & C. de ince. nup. l. vltima, in fi. Sol. dolus, fraus, & ſimulatio ſunt nomina reatus, qui nunquam permittuntur à canone: quia qui peccat, non peccat legis authoritate. 23. quæſtio. 4. qui peccat. aliquando vulgari conſuetudine denominat actus legitimos, & tunc permittuntur, vt in primis concor. 36. q. 2. c. nullus. §. his authoritatibus, & ſic ſimulatio boni quandoque bona eſt, vt hic, & permittitur; & quandoque mala, vt hypocriſis⁴, vt c. quod interrogaſti. & c. certè. & c. cauere. ſimulatio mali quandoque bona eſt, vt fuit ſimulatio Dauid, qui ſimulabat furorem, vt in dictis c. vtilem. & c. dominus. & de conſe. diſtin. 2. acceſſerunt, vbi dicitur, ferebatur Dauid manibus ſuis, ſed manibus ſuis nemo portatur: Chriſtus enim manibus ferebatur. de conſe. diſtinct. 2. acceſſerunt.

[Glo. ſeq. reci. per contrarium.]

d Quod veſtro.] ſic ſ. de ſen. excom. ex tenore. ſed 1 cõis forma eſt, q̃ iuret qui abſoluitur, ſtare mandatis eccleſiæ. ſ. de app. ad hoc. & ſ. de ſen. excom. cum deſideres. ſed nõ refert quocũque iſtorum modorum iuret:

† Tres manuſcripti emendationes, ſed fortaſſis Talabres, ſcribendum aliàs Colubris, aliàs, Tolobris.

† Tiroſonen ſis. ſ. nã hic cũ Cæſarauguſtano velũ imponebat, vt patet in integra.

Velũ in monialibus duplex conuerſionis & cõſecrationis

1 De materia hui⁹ gloſſæ copioſè li. 3. cõmen. in directoriũ inquiſitor. Schol. &

quia licet iure ſtare mandato iudicis, per illam formã non intelligitur aliud quam per aliam, nec magis adſtringitur, quia mandatum ſuum debet eſſe ſecundum ius, nec ad aliud extenditur: quia nec de alio intendunt.

[Glo. ſeq. obijcit de negatiua, & ſoluit: iterum obijcit, & quadruplicíter ſoluit: & primam reprobat.]

debeant ſtare mandato) ab excõmunicationis vinculo abſoluatis: deinde tam mulierem quàm Prioriſſam & moniales præſcripti monaſterij, ante veſtram præſentiam conuocantes, ſi legitimè probatum fuerit, non timore [a] mortis prædictam mulierem religionem intraſſe, aut quod fecit, poſt modum [b] ratum habuiſſe, ipſam ad monaſteriũ redire, & habitum depoſitum reaſſumere † cenſura eccleſiaſtica compellatis.

¶ Idem epiſcopo Vigornien.

Qui per metum amiſſionis patrimonij ſui beneficio renunciat, illud repetere poteſt.

CAP. II.

ABbas † ſancti Cadmundi, † a quo R. præſentium lator patrimonium ſuum tenere dignoſcitur, milites, & burgenſes ad domum eius (ſicut accepimus) deſtinauit, qui eum a domo & vniuerſa poſſeſſione expelleret, niſi eccleſiam ſuam penitus abiuraret: quod cum idem R. tali modo coactus [c] feciſſet, abbas alij conceſſit ſupradictam eccleſiam.

[Glo. ſeq. notat, ſignat cõtrariũ, & ſoluit. ſed o notat per metũ facta ualere, dũmodo, & c. reddi tcauſam, dat modũ reſcindẽdi. & cõtra quẽ agat: cui ſignat cõtrariũ, & ſoluit, circa modũ reſcindẽdi dat caſum exceptũ, cui ſignat contrarium, quod ſoluit dando regulam, & ſex caſus exceptos, ponit opinio in cõtrariũ q̃ reprobat.]

a Nõ timore mortis.] ſed 1 qualiter ꝓt hoc probari, cum ſit negatiua, & iſta negatiua includit in ſe affirmatiuã hãc, ſcilicet, ſpõtè religionem intrauit, ſimile ſup. de renunc. ſuper hoc. de hac negatiua dictum eſt ꝛ. de elect. bonæ. Et hãc negatiuam debent probare moniales, q̃ mulierem illã repetet ãt. Sed videt quod potius mulier illa debuit probare ꝙ timore mortis, intraſſet: quia moniales fuerunt in quaſi poſſeſſione illius, ſiue monaſterium, & quaſi fundata erat intentio monachorum ꝓ talem poſſeſſionem, & cohabitationem, & veli ſuſceptionem, & mulier allegare videtur metum mortis. ſed qui hoc allegat, illud debet probare. ff. quod me. cauſa, non eſt. Reſpondetur quod verum eſt hoc, ſed quia cõſtabat de ꝓteſtatione volũtatis ab initio facta, adhuc præſumitur nolle. 31. q. 2. Lotharius. ff. de leg. 3. ſi quis. in prin. & q uo luntatem immutatam allegat, hoc probare debet, vt hic, & ff. de proba. eũ qui, C. de teſta. ſancimus. & G. de app. præcipimus, in fi. & ff. de leg. 3. fideic. §. ſi rẽ. & ff. de leg. 1. ſi mihi. §. interdum. Sed hoc non habetur ex hac litera, quod conſtaret de proteſtatione, niſi per rationẽ ꝓmiſſam. Ideo aliter dicitur: eo ipſo quod mulier hæc non probat, intelligũtur moniales probaſſe ſuam intentionem præſumptiue, cum de facto conſtaret, licet non de forma l. cũi. C. qui mili. non poſ. ſuper ſeruis. li. 12. Vel moniales ſponte onus probandi ſubire uolebant, vnde mos eis gerendus fuit. ꝛ. de reſti. ſpo. licet. in fi. ff. de proba. circa cum. & talis metus bene excuſat: ſiue timor & metus ſtupri. & timor ſeruitutis, & metus verberum. ff. eo. iſti quidem. & C. de tranſa. interpoſitas. & infra c. proxi. & quæ fiunt iuſto timore, reuocantur. C. de re. cre. l. generaliter. Vel dic, quod vtraque pars debet docere de iure ſuo. ſimile ſupra de renunc. ſuper hoc.

[Glo. ſeq. notat, ſignat cõtrariũ, remittit & ſoluit.]

b Poſtmodũ.] quaſi dicat ſi conſtaret de metu ab initio. & poſtea ſpontè ratum habuit, votum ſuũ tenuit. ſimile ꝛ. de regula. ſignificãtem, & c. cum virum. vbi habes, ꝙ iſtud quod ab initio non tenebat, per ratihabitionem roboratur; ſic & in matrim. onio carnali. ꝛ. de ſpõ. ad id quod. & ꝛ. de deſpon. impub. de illis, in fi. no. & aliud quod colligitur hic manifeſtè, quod aliqs vxoratus, vel vxor alterius etiã iuuenis: ſi vxore altero ſciente & conſentiente iuret religionem proteſtãdo de timore aliquo etiam iuſto: ut hic erat, & poſtea ratum habeat ſpontè, vel interim etiam mortuo marito, quod in tũ tenet votum, quod nõ poſſit vlterius ad ſeculũ redire: & ſi redierit, cõpelli debet reuerti ad monaſterũ, & tamen ante mortem mariti nõ tenebat votum vſque quaque quantùm ad maritum, quin poſſet etiam eam reuocare arg. ad idem. ꝛ. de conuer. coniu. ex parte conſuluit. ꝛ. ꝛ. eo. tit. placet, & c. quidã intrauit. vbi de hoc. Et dic poſtmodũ, ideſt poſt mortem viri: 2 ita planũ eſt, quia viuente viro metus mortis durare intelligitur: quod ex eo colligitur, quia ante mortẽ mariti nõ fuit aut à exire. Vel dic quod mulier iſta habuit viri aſſensũ, ꝙ patet in antiqua decretali, qa marit⁹ duxit epiſcopos ad monaſterium vt illi mulieri velũ imponerent, ſiue miſit illos, vt hic dicitur, ꝛ. ver. epi verò. & ita ꝙ ſenſit: ſed caſtitatem non promiſit, & ita ſolennizauit uotum ſuum, ſi ſpontè hoc fecit. Si verò timore mortis hoc fecit & poſtmodũ tractũ tẽporis ratũ habuit, tenuit uotũ ratihabitiõe ſequẽti, cũ vtroque caſu habuerit uiri aſſensum. Sed ſtandum videtur illis iuribus. ꝛ. de cõuer. cõiug. cum ſis. & c. ad Apoſtolicã. Sed iuel ſige illas ſin ꝙ no. ĩ c. vxoratus. ꝛ. de conuer. coniug. in no. ſed pone. Ber.

ABbas.] Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicesibi. Vnde quia. Abb. Si. u.

CASVS. Quidam clericus R. nomine habebat eccleſiam ab abbate ſancti Cadmundi, abbas milites & burgenſes ſuos miſit ad clericum illum, vt eum à domo & vniuerſa ſubſtantia expellerent, niſi eccleſiam ſuam in manu abbatis abiuraret: qui tali modo eam coactus abiurauit, & abbas eccleſiam illam alij conceſſit. Vnde iſte R. conqueſtus fuit dño Papæ, mandat papa epiſcopo Virgoren. quatenus ſi ita eſt, prædicto R. cum integritate reſtituat vniuerſa: quia quæ metu uel vi fiunt, debẽt in irritũ reuocari. No. quod metus amiſſionis rerum excuſat, & iuſtum eſt ut ea reuocentur, quæ tali metu tradita ſunt, & iuramentum non obſtat.

[Gl. ſeq. notat, ſignat cõtrariũ, & ſoluit. ſed o notat per metũ facta ualere, dũmodo, & c. reddi tcauſam, dat modũ reſcindẽdi. & cõtra quẽ agat: cui ſignat cõtrariũ, & ſoluit, circa modũ reſcindẽdi dat caſum exceptũ, cui ſignat contrarium, quod ſoluit dando regulam, & ſex caſus exceptos, ponit opinio in cõtrariũ q̃ reprobat.]

c Coactus.] no. ꝙ ſi quis per metum amiſſionis rerum ſuarum aliquid faciat, uel iuret ſe facturum, & illud ad implet iuramentũ poteſt repetere quod tali modo fecit vel abiurauit. arg. 32. diſ. preshyteros. Et intellige de talib. rebus ſine quib. vita corporis amittitur, vel patitur grauem iacturã. 22. q. 4. innocẽs. ver. quiſquis ergo. arg. contra. 32. q. 7. omnes cauſationes, ſed non tangit hoc. Nota ergo circa hanc materiam, quod ea quæ per timorem 3 uel metum fiunt, qui poſſit cadere in conſtantem virum, tenet & obligatur quis per hoc, licet coactus & iuramentum ſuper hoc factum tenet, dum tamen tale ſit factum ſuper quo iuratur, uel quod promittitur ſiue etiam traditur, quod ſeruari poſſit ſine interitu ſalutis æternæ. aliàs non tenet iuramentum. 22. q. 4. ſi aliquid arg. ꝛ. de pact. pactionis, quia pro nullo metu debet quis peccatum operari mortale. ꝛ. eo. ſatis, & potius quælibet mala pati, q̃ malo cõſentire. 32. q. 5. irane. & ita tenent ea q̃ per metũ fiunt & iuramẽtũ. ꝛ. eo. ad audientiam

1 De materia huiꝰ glos ſx. vide Frãciſcum Herculanũ trac. de probatione negatiuæ ꝑtim in 5. modo.

¶ In antiq. reſumere.

2 Ratificat enim manẽdo ibi poſtea per ĩtegrum mẽſem ſecundum quoſdam. argu. 1. q. 1. conſtat. Aliij dicunt de duobus menſibus arg. de conuer. coniug. ex publico. ſecundũ Io. And.

† Poſt cõc. Lateranen. par. 22. ca. 7. & c. 2. eo. tit. in 1. cõpila.

† Eadmũdi.

3 Quarum rerum metus admittẽdus ſit vel nõ, copioſe tradit Ariſtoteles lib. 3. Ethico. ca. 6. 7. & 8.

tiã. Et hoc ideo,quia coacta voluntas,est voluntas, 15. q.1. meritò quæritur. Sed contra hoc datur actio quod metus causa. & probato metu restituitur per officium iudicis quod dedit vel tradidit,aut absoluetur si promisit.ff.eo.l.metum.§.sed quod prætor. Nec refert in hoc casu qs metũ fecit, an is qui possidet, an alius, dummodo ſ bet se per metum rẽ perdidisse:quia metus iustam in se habet ignorantiæ causam. ff.eod. si cũ exceptione.§.in hac.Et põt agere tam cõtra possidentem,q̃ contra illum,qui metũ intulit.ff. eod.titu.l. Pedius. 1.respon.sed si ab uno cõsequitur ius suum, cõtra aliũ agere non potest, vt in prædicta l. Pedius §.vlt.in fi.ff.de dolo. l.si plures.& ff.de eo per quem fac. erit.l. 1.§.si plures. 1 C.de condi.fur.l.1.arg. ꝯ. ff.ad l.Aquil.itẽ Mela.§.sed si plures. Sed illud est pœna,hoc interesse,& pœna vnius non liberat alium, vt in l.itẽ Mela.§.sed si plures.Et ẽ verum quòd subueniatur metum passo, nisi culpa sua inciderit in metum. ff.eo.l.si mulier.& 22 q.4.inter cætera.arg.ꝯ.ĩ.de spõ. veniens. & ibi culpa sua incidit in metum, & tamen non tenet matrimonium contractum per metum. Solue hoc contrarium per distinctionem talem. Tenent ergo quæ per metum fiunt, & subuenitur metum passis,nisi culpa sua incidant in metum. Ab ista doctrina siue generalitate, excipiuntur casus in quibus fallit etiam si culpa sua incidisset in metum. Et primo in causam matrimonij 2 qualiscunque metus interueniat culpa sua vel sine culpa, matrimonium contractũ per metum non tenet, nec obligatur qui hoc facit, etiam si iurat, quia matrimonia libera debent esse: quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus consueuerunt habere. ĩ. de spon.requisitis,& c.gemma,& C. de spons.l. vlti.in fi.& vbi metus vel coactio intercedit, consensus liber dici non potest. ĩ.de spon.cum locum.& matrimonium solo consensu cõtrahitur. 27. q.2.sufficiat. Sed c.præsentium, inter cætera.videtur dicere contrarium: sed non contradicit,quia ibi non interuenit iustus metus, qui possit cadere in constantem virum, qui solus excusat.ff.eod.metum. Vel dicas, prout consueuit exponi, matrimonium sit firmum & stabile:quia illud verbum,sit,non ponitur præceptiuè,sed consultiuè, & sic c.illud,inter cætera,loquitur de consilio tantũ, vel metus non fuit reprobatus.Itẽ & dos promissa per metũ vel soluta non tenet: quia est accessoria ad matrimonium.ff.eod.si mulier. §. si duo. vbi dicitur, quòd si dos per metum promittatur, non nascitur obligatio. Item in rebus ecclesiæ est speciale,quòd non tenet traditio,vel promissio,vel iuramentum factum per metum de rebus ecclesiæ.15.q.6.c.1. ĩ. de iureiuran.peruenit. quia etiam si sponte prælatus res ecclesiæ tradere, non tenet traditio sine solemnitate de qua cauetur.12.q.2. sine exceptione multo fortius non tenet traditio de rebus ecclesiæ facta per metum, nec iuramentum super hoc factum:quia si non tenet principale, nec accessorium.C.de leg.non dubium.& ĩ.de fo.comp. si diligẽti. Item & in votũ:quia votũ 3 per metum factum, nõ tenet.ĩ.eod.peruatum.quia votũ res est consilij & non præcepti, & liberum est arbitrium in vouendo, aliàs non est votum.22.q.1.integritas.& ĩ.de voto.licet. & voluntarium militem sibi eligit Christus,coactum autem sibi auctionatur diabolus.15.quæst.1.nõ est. Item non tenet iuriisdictio per metum extorta. ff. de iudi. l. 2. 1. respon. Item auctoritas tutoris per metum extorta,nulla est.ff.de auctor.tutor. l.1.§. vlti. In omnibus alijs casibus tenent quæ per metum fiũt, vt dictum est: dũ tamẽ talia sint, quæ sine interitu salutis æternæ seruari possint. Alij dicunt contra, quia ea quæ per metum fiunt, non tenent ipso iure.arg.ff.eod.l.1. vbi dicitur, quod metu factum est, ratum non habeo.dicit prætor. Sed illud nõ est verum, imò potius contra innuitur ex verbis illis, quia qđ non est,ratum haberi non potest. Ber.

ADDITIO. Et hæc supradicta patent in his versibus.

Tutor,iudicium, dos, sacrum, copula, votum:
Hæc sex vi facta,de iure sciat fore nulla.
Cætera ius patitur,sed postea restituentur.

¶ Vnde quia quæ metu & vi fiunt,de iure debent in irritum reuocari. † Mandamus quatenus prædicto R. cum integritate restituas vniuersa.

¶ Clemens tertius:

¶ *Qui terrore laicorum electioni de se facta renunciat, si renunciatio iuramento, vel fide firmata non sit, regimini,ad quod electus erat, præfici poterit.*

† Vide l.j.cũ gl. & l.1.cũ gl.C.& ff.c. & p intelligẽtia huius ca. vide Sotũ infra citatum.

1 De hoc vid 12.q.2.c.monem.& larè hic per Hos.

2 De hac difficultate vide plene per Sotum li.4. sent.dist.29. q.1.art.3.

3 Vide Sotũ vbi ĩ. & lib. 7. de iusti.& iu.q.2.art.1.

CAP. III.

AD † aures nostras te significante peruenit, qđ electus quidam in plebanum cuiusdam ecclesiæ, ad terrorem laicorum [a] renunciauit electioni, quæ de ipso fuerat à clericis, vno excepto, vnanimiter celebrata: & infra. ¶ Tuæ igitur discretioni præsentibus innotescat, quod renunciatio facta ad terrorem laicorum) nisi forte iuramento, [b] vel fide interposita fit confirmata, nullam sibi firmitatem obtineat, & electum ipsum in plebanum recipere non postponas. Datum.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõp.

Tutor,iudicium, dos, sacrum, copula, votum:
Hæc sex vi facta,de iure sciat fore nulla.
Cætera ius patitur,sed postea restituentur.

AD aures.] Communis diuisio.secunda ibi,Tuæ igitur.Abb.Sicul.

CASVS.Quidam electus fuit in plebanum cuiusdã ecclesiæ concorditer vno excepto: Ipse ad terrorẽ laicorũ renunciauit electioni de se factæ:ꝙrebatur vtrũ non obstante tali renunciatione præfici deberet eidem ecclesiæ? Rũdet Papa,quòd renunciatio facta ad terrorẽ laicorũ non impedit, quo minus ille præficiatur eidẽ ecclesiæ, nisi forte illa renunciatio confirmata fit iuro, vel fide interposita. Nota quòd renunciatio ad terrorẽ laicorum nõ tenet:ñ si iuramentum interueniſſet, vel fides data fuisset, cum tale iuramentum sine periculo animæ violari non possit,non debet præfici ex illa electione.Item iuramentum & fides æquiparantur.

[Gl.seq.reci.per q.an valuerit renunciatio.]

a Laicorum.] talis renunciatio non tenet, etiam si sponte fieret:quia non est facta in manu prælati,vt sup. de reum.admonet. & ĩ. eod. c.proxi.& c.quod in dubijs.vbi de hoc arg.17.q.2.Gonsaldus. tamen si sponte renunciasset, quo ad se,bene teneret, sed quo ad superiorem 4 non, vt not.in illũ decre.quod in dubijs. & arg.sup.de renun. super hoc.

[Gl.seq.arg.a contrario.alleg.3.iura in contrarium, ponit opi.demum soluit.]

b Nisi fortè iuramento.] ergo si iuramentum interueniſſet: vel fides interposita fuisset, quòd vlterius nõ repeteret, non potest eam repetere iuramento vel fide obstante, quod potest seruari sine interitu salutis æternæ. ĩ. eod. cum dilectus. infra de iureiuran. si verò. & 22.q.4.si aliquid.sic infra de restitu. spolia. accepta.arg.um. contra. infra,de restitu. spoliat.cap.2.& supra de renun.cum inter P. & supra eod. abbas. Solu.quidam dicunt quòd hoc quod hic dicitur, & in similib.signatis, ius commune est: quod dicitur in contrarijs, dispensatio est, sed ex littera non colligitur dispensatio. illa decre.inf.de restit.spol.cap.2.non contradicit,quia in alio casu loquitur, quia aliud est repetere quod per metum tradidit vel renunciauit, vt hic, & inf.c.proxi. Aliud est petere restitutionẽ eius quo non fuit, spoliatus: 5 vt dictũ est, sup.de renunc.super hoc. Et illa decre.cum inter P. non contradicit, quia ibi. non agit ex prima sua institutione.Illa decr.abbas,nõ contradicit

4 Vnde dicebant Tã. & Vin.in arbitrio superioris pendere Io.And.

5 Et sit rõ, q̃ primo casu ñ ẽ res affecta q̃ q̃ ñ tradit,& interuenit voluntas tradẽtiũ.licet coacta. In secdo res est affecta & vitiosa q̃ñ iurat, nec interuenit voluntas spoliati ĩ traditione rei. ſm Ho.I.A.

quia ibi iurauit solummodo abrenunciare, & renunciauit: sed non iurauit quòd non repeteret. Sed hic dicit Papa, si iuramentum interuenisset in renunciatione, scilicet quòd non reciperet illam prælationem, tũc nõ posset præfici illi ecclesiæ, propter iuramentum quod põt seruari sine interitu salutis æternæ: sed nõ negatur quin præfici possit probato metu, superioris officio implorato, secundum quòd fecit in illa decre. abbas. & ĩ similibus, & sic non ꝺicunt ꝓria signata. excusat enim metus ſtupti siue ſtatus, verberis, atq; necis. ff. eo. tit. l. ego puto. & l. nec timorẽ. & l. isti quidem. §. 1. a. & 3. itẽ metus substantiæ suæ. ſ. c. proximo. Bernardus.

¶ Cap. 1. e. tit. in 3. cõp. ¶ vv.

mata) non impedit quominus is, qui renunciauit ecclesiæ, ad cuius regimen prius erat electus, præficiatur eidem.

¶ Innoc. iij. decano & subdiac Linconẽ.

¶ Qui per metum, qui cadere potuit in constantem virum, beneficio suo renunciare iurauit, & renunciauit: illud repetere poterit.

CAP. IIII.

A D audientiã.] Diuiditur, q primò ponitur partis conquestio. Secũdò dat iudices: ibi, Mandamus. Abbas. CASVS. Magister Guil. rector ecclesiæ de Cheuellis grauissimo metu regis coactus iurauit q ecclesiam illam renunciaret in manibus illorum ad quos illa ecclesia pertinebat, qd factum est. conquestus fuit domino Papę, & ipse respõdet: qui, aut metu fiunt, carere debent robore firmitatis: Vnde mandat Papa quibusdam, quatenus, si constiterit magistrum illum ad resignationem per talem metum fuisse coactum, qui poterat cadere in constantem virum. præfatam ecclesiam faciant illi restitui: non obstante iuramento prædicto, quo solummodo tenebatur ad resignandum, sed non tenebatur ad non repetendum. Not. quod iuramentum per metum præstitum seruandum est, dummodo sine periculo animæ seruari possit, vt hic patet. Item iuramentũ non extenditur ad illa super quibus præstitum non est.

A D† audientiam nostram magistro G. † de Cheuel. significante peruenit, quod cum ecclesiam de Cheuel canonicè fuisset adeptus, & aliquamdiu pacificè possedisset, grauissimo tandem Regis metu, quod eã resignaret iurare coactus, eam in eorum ad quos [a] pertinebat manibus, resignauit. Quia verò

a Ad quos pertinebat.] aliàs non tenet resignatio. ſ. de renun. admonet. & c. quod ſidubijs. & ſ. ca. prox. arg. 6. q. 3. denique.

[Glo. seq. ponit antiquum edictum prætorum, & dicit quid sit vis. & in fin. quid sit metus. interferit quinque modos quibus dicitur vis.]

b Causa.] olim ita dicebatur: quod vi metusve causa gestum est, ratum non habeo, vis enim fiebat mentio propter necessitatem contrariam spontaneæ voluntati. sed hodie detracta est vis mentio, ideo scilicet, q quod fit vi atroci, id metu quoque fieri videtur: quia vis includit in se metum, & est superius ad metum. ff. eo. l. 1. & 2. dicitur vis impeditus maioris rei cui resisti non potest. ff. eod. l. 1. & 2. Vi dico compulsiua, quæ inducit actionem quod metus causa, vt legibus prædictis, & non expulsiua, quia illa inducit interdictum vti de. de rebus immobilibus tantum, & de ijs quę immobilibus cohærent: Nec ablatiua, quæ inducit actionem vi bonorum raptorum circa mobilia tantũ. ff. de vi & vi ar. l. 3. [illegible] & ſ. 2. & talis vi bona,

quid vis, & quemplex. & q̃ metus.

quę vi metusve causa [b] fiunt: carere debent [c] robore firmitatis; † Mandamus, quatenus si eundem ad resignationem [d] constiterit vobis per talẽ metum fuisse coactum, qui potuerit & debuerit cadere in virum constantẽ, non obstante iuramento prædicto, quo non ad nõ repetendum, [e] sed ad resignandum [f] solummodo tenebatur, præfatam ecclesiã ei restitui faciatis.

¶ Idem Vidroneñ. † archiepiscopo.

¶ Excommunicatus non est qui absolute coactus excommunicato communicat, secus si coactio fuit conditionalis.

CAP. V.

S Acris † est canonibus, & infra. ¶ Distinguimus autem vtrum is qui

rap. §. sed nedum. Nec etiam turbatiua, quæ inducit interdictum vti possidetis in rebus immobilibus, & in rebus mobilibus interdictum utrobi, cum duo se possidere contendunt: Nec inquietatiua, quæ inducit interdictum, quod vi, aut clam: vt cum quis non sinit aliũ vti re sua quiete, vl curare, vel alia facere, vel quando alter eo inuito vult aliquid ædificare ĩ suo vel iam fortè ædificauit: nec distinguitur in hoc interdicto iustè vel iniustè fecerit. ff. qd vi, aut clam. l. 1. Metus autem est instantis vel futuri periculi causa, mẽtis trepidatio. ff. eod. l. 1. Et not. q licet non sit necessarium periculum prẽsens esse, tamen exigitur metum esse prẽsentem saltẽ pro futuro periculo; non enim sufficit suspicari eũ inferendum. ff. eo. metum. 1. responso. Et dicitur metus, quia mentem tenet.

† Vide l. ni. & tũ. §. sed q & ptor. & §. uolenti. & ibi Bar. ff. eod.

† Vicrosie

c Debent.] qualiter hoc intelligatur, dicitur ĩ. e. c. abbas. [Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

d Ad resignationẽ.] not. q licet metus interueniſſet, in prẽstatione iuramenti vel alicuius promissionis, si postmodũ in resignatione vel solutione non intercessit metus, quia sponte postea renũciauit, uel soluit, non potest repetere: proxima enim uiolentię turpitudinis causa sublata est. C. eo. tit. l. 2. ff. de condi. ob turp. cau. si ob turpem causam. & ĩ. eo. perlatum. in fi.

† Cap. 2. eo tit. in 3. cõp.

[Glo. seq. fignat contrarium, & respondet.]

e Repetendum.] ĩ. eod. ad aures. arg. contra. ubi ob stat iuramentum. Non est cõtra: quia ibi iurauit quòd non repeteret, ut ibi dictum est. hic iurauit tantum renunciare, sed non iurauit quòd non repeteret.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

f Resignandum.] sed quid si iuraſſet non repetere? respondeo tunc nõ repeteret. C. si aduer. uendi. l. 1. & 3. de iureiu. si uerò. & ĩ. eod. abbas. Papa uerò ex officio suo mandabat illum restitui ob denunciationem sibi factam. ĩ. de iureiu. ad nostram. & ille idem non obstante iuramento posset hoc denunciare Papæ. ĩ. de iureiu. quemadmodum posset etiam impetrare absolutionem iuramenti, sicut fit in usuris. ĩ. de iureiu. ex administrationis. & in hoc dolum facere non uidetur, qui fraudem & dolum excludit. ff. de le. 2. cum pater. §. Titio. in fi. Bernas.

† Vide & p cu. ĩ p̃senti. ĩ. per gl. p. Io. And.

S Acris.] In prima parte ponitur decisa consultatio. In secunda distinguens responsio: ibi, Distinguimus. Et primum membrum prosequitur ibi, In primo. Secundum ibi, In secundo. Abbas. Pars huius decre. de sepul. & de senten. excom. facris.

CASVS. Aliquis inuitus participauit excõmunicatis quęritur utrũ sit excõmunicatus? distinguit hic Papa utrum ille qui cõcat excõicatis inuitus, sit astrictus & coactus an per metũ cadens. In primo casu non

est excõicatus, cum pati magis quam agere videatur. In scdo casu est excõicatus, sed licet metus illatus culpam attenuet eã prorsus non excludit: quia pro nullo metu debuit mortale peccatũ incurrere. Not. q̃ cõmunicans excõicato per coactionem, nõ est excõicatus: qa magis patit q̃ agit. Itẽ si quis metu cõicat excõicato, excõicatur. Itẽ metus culpã attenuat. Itẽ nota regulã q̃ pro nullo metu debet quis incurrere mortale peccatum.

communicat excommunicatis inuitus, sit per coactionem [a] adstrictus; † aut per metum inductus.

¶ In primo casu talem non credimus excommunicatione teneri, cum magis pati quàm agere conuincatur. † In secundo licet metus attenuet [b] culpam; † quia tamen non eam prorsus excludit, [c] cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, [d] excommunicationis labe crędimus inquinari.

¶ Idem Marsil. & Agathen. episcopis.

¶ *Metum passo non subuenitur, si non fuit talis qui cadere posuit in constantem virum.*

dummodo sine periculo animæ seruari possit. Itẽ metus, qui nõ continet metũ mortis, vel cruciatum corporis, nõ excusat. Item dolus quo quis inducitur ad bonum animæ, non imputatur, nec impedit propositum melioris vitæ. Item nemo debet viã periurijs aperire.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem.]

CAP. VI.

CVm † dilectus filius, & infra. ¶ Quia constitit nobis de voto emisso. & de præstito iuramento à canonicis Insularũ, quòd regulã Cistercien. obseruarent, vel translationem ipsius ecclesiæ [e] ad ordinem illorum nullatenus impedirent: cum vtrumque seruatum non vergat in dispendium salutis æternæ, [f] nolentes viam periurijs aperire: [g] Non obstante, violentia, [h] quæ proponebatur illata, cum neque metum mortis, [i] neque cruciatum corporis contineret. † & ideo nõ debuerat cadere in constantes. ¶ Nec obstante dolo, quo se proponebãt fuisse seductos: cũ talis dolus nõ tam ad circumuentionem Cistercien. ordinis, quàm ad circumuentionem [k] Cistercien. ecclesiæ.] non tñ potuerunt ecclesiam suã subijcere ordini Cistercien. vel ẽt alij, iconsulto dicẽsano epo. ℨ. de excess. prælat. sicut vnire. sed est verum quòd quantũ ad epm hoc non potuerũt, & nullum prędicium fit epo: sed quantũ ad se bene tenuit talis trãslatio. ℨ. de don. inter dilectos. & episcopus habebit iura episcopalia sua sicut cõsuetum. ℨ. de rel. dom. quia monasterium. sed non vĩ quòd ipsi subiecerint ecclesiam ordini Cistercien. sed seipsos personaliter obligauerunt seruare regulã illorum, & benè potuerunt promittere non impedire trãslationẽ ecclesiæ suæ ad ordinem Cistercien. faciendam, per illos ad quos pertinet: sed ipsi per se hoc facere non possunt, sed per episcopum, de consensu capituli.

† Cap. 3. extra. in 3. cõp.

† Vide l. 2. & ibi Bar. ff. de noxa.

2 Dicit Inno quòd profiteri potuerunt hunc Cistercie. ordinẽ arcti orẽ. de regula licet lo. An.

¶ Attractus legit in manuscriptis.

† Videat, legitur in impressis. sed in omnibus antiquis conuincatur.

† Vide l. fi. & ibi Bar. ff. de cõd. ob turp. cau. l. 2. §. metus. ff. eod.

ẽ al. hos quos. ibi patificat rebaptizatos spõte vel p metũ. lo. And.

[a] Per coactionẽ.] absolutã. 45. dist. de Iudæis. & 50. distin. presbyteros. 1. q. 1. constat, cũ magis pati q̃ agere videatur. 6. dist. testamentum. Sicuti nec valeat testamentũ vbi testes inuiti detinentur. ff. qui testam. fac. pos. qui testamento. §. vlti. Et tutor si per vim detentus sit, nõ valet quod agitur, imò dormienti comparatur, ff. de auctor. tut. l. 1. in fi.

[Gl. seq. cum seq. recitetur, per duas obiectiones.]

[b] Attenuet.] hic metus attenuat peccatum. 2. q. 1. in primis. quandoque nullo modo excusat. de consecr. distin. 4. eos. 1 & 11. q. 3. quisquis metu.

[c] Excludit.] minor tamen causa excludit eã. arg. 11. q. 3. quod prędecessor, & antecessor sed illud est indultum à iure, & eis possumus participare in his, quæ ad salutem animarum illorum pertinẽt: nec incurrit quis excõicationem, licet alia incidenter proponantur, vt magis proficiãt. ℨ. de senten. excomm. cum voluntate. & ca. responso.

[d] Incurrere.] simile 32. q. 5. itane. Bernard.

CVm dilectus filius.] primò pręmittit diffinitionis causam. Secundo soluit obstaculum: ibi, Nõ obstante. Tertiò diffinit: ibi, Super. Abo.

CASVS. Canonici Insularum volentes obseruare ordinẽ Cistercien. emiserũt votũ p̃stito iuramento, quòd regulã Cistercien. ordinis obseruarent, vel quod trãslationem suę ecclesię ad ordinem illorũ nullatenus impedirent: & hęc facta fuerunt fratribus Cistercien. præsentibus. postmodum vero prędicti canonici voluntate mutata, voluerunt reuocare quod fecerãt: petierũt restitutionẽ ℨ factũ suũ, dicentes quòd per metũ & dolũ Cistercien. ad hoc fuerant inducti, & ideo non valebat qd fecerant: receptę fuerunt probationes hinc & inde. Papa examinato negotio, quia cõstiterat ei de voto emisso, & de iuramẽto præstito à canonicis p̃dictis, quòd regulam Cisterien. obseruarent, vel quòd nõ impedirent translationẽ ipsius ecclesiæ ad ordinem illorum, imposuit illi silentium super restitutione petita: cũ verum q̃ seruatum non vergat in dispendium salutis æternę, nec velit viam periurii aperire, non obstante violentia, quę proponebatur illata: cum non contineat metum mortis, vel corporis cruciatũ, nec obstante dolo quo se proponebant fuisse seductos, cũ talis dolus potius ad fauorẽ ipsorũ q̃ ad circumuentionẽ Cistercien. debeat retorqueri. Not. quòd iuramentũ semper est seruandũ

[e] Ecclesiæ.] non

[f] Salutis æternę.] & ideo benè seruari debet. ℨ. de iureiur. si verò. & 22. q. 4. si aliquid. idem si salutis corporalis. 12. quæst. 4. cap. vlt. versi. quisquis, ergo, & ℨ. de iureiuran. verum.

[g] Aperire.] vt C. de indi. vidui. l. sãn fin. C. si aduersus ven. l. 1. ℨ. de iureiur. si vero.

[Glo. seq. recipe q. & incidentem opinionem:]

[h] Violentia.] quæ fuerit illa violentia, ignoramus, & fortè aliqua uerba incusserant eis timorem, quæ non semper sufficiunt ad iustum timorem. ff. quod me. caus. metũ. & ℨ. qui cleri. uel ro. insinuante. vel forte etiam minabantur eis excõicationem, sed ille timor non excusat cum excõicatio sit medicinalis. 2. q. 1. multi.

[Glo. seq. tractat multiplicem speciem metus. & qũ uersa circa ipsum auxilia.]

[i] Metum mortis.] non solum in duobus istis: sed etiã in pluribus alijs casibus excusat metus. quandoq; metus uerborũ. arg. 7. dist. fuerunt. & 23. q. 8. conuenior. & ff. de acq. hęre. qui in ãliena. §. vlt. quandoq; metus rerũ. 50. dist. presbyteros. & ℨ. eo. abbas. & propter metum libertatis, exigere non possum quę onerandę libertati eis causã stipulatus sum. ff. quarum rerum actio non datur. l. 1. §. quę onerandę. qñque metus iudicis. 2. q. 1. in primis. vel alicuius potentis. C. eod. tit. l. pen. & ulq; quandoq; metus status, vel honoris, vel sui ipsius, vel filiorum, & metus stupri. ff. eod. ista quidem. Item quãdoque non tantum metus, sed suspicio metus excusat. ff. loca. habitatores. §. vlti. & ff. ad l. Aquil. item si quis furno. §. vlt. quandoque metus mortis, aut cruciatus corporis tantum excutere videtur, vt hic. & C. de transact. interpositas. Vnde videtur retinquendum arbitrio iudicis, an verba vel minæ, vel potentia hominis sit iusta causa metus, vt ff. ex quibus caus. maio.

Quibus metus excutiat.

l.3.& argu.ff. eod: non est verisimile. Item subuenitur metum passo, per hoc edictum, quod metus causa tunc tantum, quando metus cadit in constantem virum. ff. eo. metus. & ¶. de spon. veniens. Sed vbi quis minorem metum passus est, videlicet per impressionē siue potentiam iudicis, vel dolo alterius qs vendit res suas: tūc subuenitur ei iudicis officio. ff. eo. non est verisimile. §. fin. vel p constitutionem principū. C. eo. l. pen. & vlt. & ff. de offi. præfi. illicitas. vel per responsa prudentum, siue interpretationē prudētum. ff. de var. & extraor. cog. modi c[a] iudex vero alicui non dicitur inferre metum. ff. eo. l. 2. sed iniuriam facere potest, vt ibi. ff. ad l. Aquil. quemadmodum. §. magistratus. & ¶. de emp. & ven. cap. vlti. vbi de hoc. Et not. quod secundùm canones, siue vi, siue metu, siue dolo aliquis renunciat rei suæ, subuenitur ei contra omnem possessorem. 3. q. 1. reintegranda. & quæst. 2. c. 2. & ff. de inoffic. testa. eum qui. 1. respon. & per episcopum suum potest quis implorare hanc restitutionem.

¶ Concor. gl. in l. interpositas. C. de transa. & ibi Bar. & Lmetum. ff. quod met. causa.

ADDITIO. Quis autem metus excusare possit, patet per hunc versum Hostiens.

Excusat carcer status, & mors, verbera, stuprū:
Excusare metus hos posse puta, quia necesse.
Stupri siue status, verberis atque necis.

ff. eo. ego puto. & l. nec timorem, & l. isti quidem. §. 1. 2. & 3. Item metus substantiæ suæ, sup. cap. proxi.

[Gl. seq. dicit tria notabilia, & cuiq; figunt vnū ¶rium.]

a Ad ratuitatem.] sic patet quòd licet dolus intercedat in huiusmodi spiritualibus, non tamen subuenitur dolum passo, licet dolus det causam contractui. simile 20. quæst. 3. constituit. Idem in matrimonio. ¶. de conver. coniu. ex parte. & cap. veniens. in fin. & cap. dudum. quod est contra id. ff. de dolo. & elegāter. in prin. Item habes hic quod dolus non præponderat culpæ, quod est contra id. ff. ad l. Aquil. item Mela. in princ. Item not. quod in spiritualibus non habet locum in integrum restitutio: quia non videntur decepti, qui meliorem vitam elegerunt. a argum. contra ¶. tit. proxi. ex litteris. Bernardus.

a Sibi non fit per matrimonio: sed super absentia, restituitur qui p alterius fraudem abiuit.

SVper eo.] In prima parte ponitur partis conquestio. In secunda Papæ responsio, ibi, Verum. & est notabilis casus. Abbas.

CASVS. Quidam dicebat se spoliatum a quibusdam aduersarijs suis per violentiam, conuenit illos in iudicio ite non contestata: probauit solummodo per proprium iuramentum singula quæ amiserat, sed de violentia sibi illata probauit per testes, & sic condemnati fuerunt conqueruntur quod iniustè condemnati fuerant, quia iuramento illius credi non debuit. Dicit Papa quòd iniustè conqueruntur, quia postquā de violentia constitit per testes, & de rebus amissis per iuramentum ipsius, bene potuit iudex taxatione præmissa, condemnare illos in æstimatione rerum amissarum, declarata per iuramentum actoris, considerata personarum ac negotij qualitate. Nota quòd in casu isto cū quis dicit se spoliatum per violentia, illam debet probare per testes de rebus amissis per iuramentum proprium: iudex tamen primo cōsiderabit qualitatem personæ, an sit talis vt contra ipsam non præsumatur quòd propter hoc deierare: & quantitatem rerum amissarum.

cumuentionem prædictorum Cisterciensi. quam ad fatuitatem [a] eorum deheat retorqueri: Super restitutione petita sententialiter imponendum.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Probata violentia per testes, res amissæ probantur per iuramentum. Et super valore rerum amissarum taxatione iudicis præmissa, & secuto petentis iuramento fit condemnatio.*

CAP. VII.

SVper eo quòd aduersarius vester se conquerebatur à vobis per violentiam spoliatum, arbitramini contra vos fuisse iniustè processum, cum non nisi proprio iuramento probauerit singula quæ misit. Verum postquam de violentia per testes, [b] & de amissis [c] rebus per ipsius constitit sacramentum, potuit iudex taxatione [d] ab ipso facta pro personarum [e] ac negotij qualitate, vos in æstimatione rerum amissarum iuramēto aduersarij declarata, rationabiliter condemnare. †

[Gl. seq. ponit differentiā circa interesse, &c. secūdò curi parti rubricæ adaptetur. c. tertio quærit opponendo, & dupliciter respondet.]

b Per testes.] sufficit enim probare p testes in iudicio violentiam sibi illatā, & super rebus amissis stabitur iuramento ipsius: sicut hoc totum habes, C. vnde vi. si qñ totum tenorē illi[us] legis hic hēs. Et sic interesse quod surgit ex maleficio probatur per iusiurandum. sic. 2. q. 1. in primis. secus est si surgit ex contractu: qa tunc per testes probandū est, Instit. de verb. ob. §. non solū. ff. de minor. si in emptionē. & ff. de edē. argentarius. §. fi. Et qđ hic dicit, nō pertinet proprie ad actionē qđ me. cā. sed ad interdictum vnde vi. siue vi bonorū raptorū. vnde lex illa vnde hoc sumptū est, ponitur. C. vnde vi. si qñ. Et ita facit ad illam partē tituli vbi dicit de his, quæ vi. præcedentes decretales pertinent ad illā partē, q̄ dicit, metusve causa. Et sic in actione qđ metus causa, sufficit probare metū fuisse sibi illatū, quāuis nō ab eo qui conuenitur, metus illatus sit. ff. e. si cum exceptione. §. in hac. Sed quæ fuit causa qnare statur in casu isto iuramento illius qui vim passus est, cū iuramentū non sit deferendū nisi adsit bona præsumptio, puta, qa habet vnū testem, & c. vt ¶. de procu. ex insinuatione. & ¶. de iureiu. c. vlt. & C. de re. credi. in bonæ? Ratio illa prima est, pp difficultatem probandi singula vtēsilia, & huiusmodi minuta, quæ de facili probari non possent, & ideo indultum est in fauorem spoliati, & in odiū violenti, & hoc idē dicitur 2. q. 1. in primis. 3 Et præterea ideo statur iuramento actoris, quia habet optimam præsumptionem, s. violentiam illatam sibi ab illo qui conuenitur: quam debet per testes probare, vt hic dicit. & in prædicta l. si quando. Et sic iuramento statur in expensis restituendis: quia & illi similiter difficile esset hoc probare. C. de iud. l. sancimus.

Interesse qualiter probetur cū ex maleficio, aut cum ex cōtractu oritur.

† Iste textus reputat̄ singulariter per Abbatē hic, & Brixiensem in suo dictionario i versi. cu. ¶ æstimatio.

c Amissis.] tempore violentiæ, vel damno dato, vt in prædicta l. si quando. & c. in primis.

d Taxatione.] vltra quam, scilicet taxationem non iurabit, vt prædicta l. si quando. sic sup. de procur. constitutis. & 3. q. 3. c. inducias. §. quod fieri nō debet. & illum §. habes. C. de dilatio. auth. quod fieri. & in auth. de exhiben. & introdu. reis. §. quoniam mox. coll. 5. & secundùm quod iuratum est, debet condemnare, vt l. si quando. & non minus in authen. de iudi. §. oportet. 4 coll. 6.

¶ Concord. text. in l. si qñ. C. vnde vi. & in l. in re furtiua. ff. de condi. fur.

e Pro personarum.] persona ergo r. spicienda est an honesta fuerit, vtrum sit pauper vel diues. argum. ff. de legi. legitimos. arg. sup. de offic. deleg. sane. & c. pastoralis. 1. respon. & 2. q. vlt. qui sq̄is. qualitas etiam negotij consideranda est. simile ¶. de appel. cum sit Romana. & ff. de iu. nonnunquam. & ¶. de iureiur. c. vlti. in fi. & C. vnde vi. si quando. Ber.

4 Vide l. qđ iustit. ff. de re iud.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

Supra uiſum eſt de quadã reſtõne ſpãli,q̃.ſ.daĩ occaſione metuxſed qa q̃dã ẽ reſtitutio gñali,p q̃ ſubuenitur eccleſijs & minorib.iure ſpãli:maiorib.verò ex cſa generali,iuſta.ſ.cauſa ſuggerẽte: meritò poſt rubricam præcedentem, ſubijcitur iſta, in qua tractatur generaliter de reſtitutione ĩ integrum. Et dic quod reſtituere in integrum eſt idẽ q̃ in priſtinum ſtatũ reponere. 2.q. 3.in fi. & in l. 1. C. de ſen.paſ.Abb.Sic.

Do hac materia tractatur, 35.q. 9. & 7.q. 1. & 2. per totum.

TITVLVS XLI.

De in integrum reſtitutione.

¶ Alexan.iij. Alphaneñ. epiſcopo.

¶ Si in contractu venditionis vel locationis eccleſia fuit enormiter læſa, poteſt aduerſus talem contractum petere reſtitutionem in integrum: emptor tamen ſiue conductor non debet fraudari in precio ſuo, vel in ſumptibus per eum factis.

REQSIVIT.] Cõtra cõtractũ alias legitime celebratum reſtituitur eccleſia, ſi manifeſtè apparet ipſius detrimentum.h.d.Cõmunis diuiſio. Secũdo, ibi, Noueris. Abbas.

CASVS. Eccleſia quaſdã poſſeſſiones alienauit pro modica pecunia, quibuſdam laicis ſeruata forma alienationis: quærebatur q̃d agendum ſit huic eccleſiæ? Rñdet Papa, ſi eccleſia læſa eſt, & manifeſtè apparet detrimentum ipſius, ſiue ẽt probari poſſit:quia eccleſia ſurgitur iure minoris, & ſemper dẽt illæſa ſeruari,quia taliter alienata ſunt,ad proprietatem eccleſiæ debent redire:cum nõ liceret ẽpo conditionem eccleſiç facere deteriorẽ ita tñ quod ſi emptores poſſeſſiones illas fecerint ſuis expenſis meliores,non debent defraudari,ſumptib.bona fide factis. No.quod q̃cunque læditur eccleſia enormiter, debet reſtitui ſicut minor.

[Gl.ſeq.ponit duas lecturas.]

a Sub modico cenſu.]i.qui modica pecunia diſtracta: & ſic non contradicit littera ſequens: vbi dicit, ad ius & proprietatem cõuenit redire, &c. & q̃ dicit in fine, coloni;i.emptores colentes ipſas poſſeſſiones.vel põt ĩtelligi quod verba propriè ponantur, vt vtroq; contractu intelligatur,vt ſi eccleſia ledatur in contractu locationis.puta quia ad longum tempus locauit rem aliquam pro certa penſione,in qua læſa eſt eccleſia,ſiue in contractu venditionis.

b Detrimentum.] magnum.ſ. nam pro modica cã non datur reſtitutio.ff.de mino.ſi ex cauſa iudicati.rñ. in fi.& ff.de in integ.reſt.l.ſcio illud.de re.eccleſi.non alie.c.pen.

c Non liceat.] ĩ.de don.fraternitatem. melius eſt.n. iura eccleſiç intacta ſeruari, q̃ poſt vulneratam cauſã remedium quærere,C.in qui cau.in integ. reſt.non eſt neceſſaria l.vlt.

[Gl.ſeq.recitetur per q.an poſt quadriennium reſtituatur eccleſia,& ponit opi.quam approbat,ponit etiã contrarium.]

d Iure minoris.] ſic eſt ĩ.eo.c.audiuis.vbi de hoc.& fungitur iure reipublicę.22.q.4. quid ergo & die iure minoris factæ maioris. & comparatur minori in hoc, quia ſicut minor poſtquam exceſſit xxv.an.petit reſtitui vſque ad quadriennium de his, ſin quibus læſus fuit infra xxv. annos. ſic & eccleſia tantum vſque ad quadriennium petit reſtitui vbicunque læditur a tempore læſionis computandum. Et quod dicit, ſemper dẽt illæſa ſeruari; illud, ſemper, non notat tempus circa eũdem contractum, vel circa eandem læſionem,vt de eodem contractu,vel de eadem læſione ſemper in perpetuum poſſit eccleſia reſtitui, abſurdum iſtud videtur, & eſt contra id quod legitur,C. de temp.in integ.reſtitu.l.vlt.vbi dĩ quod omnis reſtitutio. ĩ. quadriennium debet terminari,ſed ſic dẽt ĩtelligi illud,ſemp, i.quotieſcunq; lædit illa eccleſia, debet petere reſtitutionẽ ſup illa læſione vſq; ad quadriẽniũ,& ita ſi millies læderetur, millies poteſt reſtitui, 2 & ita ſemper eſt minor,quia ſemper reſtituitur,& reſtituet quandiu durabit in his in quib. læditur,& ſic teuera ſurgitur iure minoris,& hęc eſt cõmunis opinio. Alij dixerũt vt Alanus, & G. Naſo cum eo,quod in infinitum poſſit eccleſia reſtitui ſuper eo contractu in quo læſa eſt, nec currit ei illud quadriennium.arg. ĩ.eo.tñ ex litteris & inhærent ſuperficiei illius verbi,ſemper,& male.& dic ſemper id eſt, in omni contractu,ſiue quandocunque læditur,vt dictum eſt.

2 Adde q̃ idẽ priuilegiũ hẽnt hoſpitalia ,qđ eccleſia : ergo.&c. text. eſt ſingu. in l. oia. C. de epiſc. & cle.

CAP. I.

EQVISIVIT † tua fraternitas, quid agendum ſit de poſſeſſionibus laicis, ſub modico cenſu[a] conceſſis. Noueris itaque, quod ſi eccleſia læſa eſt, & manifeſte apparet detrimentum[b] ipſius (cum epiſcopo eiuſdem eccleſiæ conditionem facere deteriorem non liceat,[c] & eccleſia iure minoris[d] debeat ſemper illæſa ſeruari) quæ in damnum eius data conſtiterint,[e] ad ipſius conuenit ius proprietatemque redire.[f] Prouidendum eſt tamen,ne ſi forte coloni poſſeſſiones illas, expenſis ac laboreſuo reddiderint meliores, ſumptibus quos bona fide fecerunt, debeant defraudari.[g]

† Poſt conci. Late. par. 29 c.7.& ca. 2.e.tit. in 1. compi.

1 Nec tenetur exprimere an dolo aduerſarij, an ſui facilitate ſit læſa. de hoc & an plures cauſas poſſit exprimere, vel vna expreſſa alteram proſequi: vide in Spe.2.parte, eo. tit. §.qualiter.in prin. Io.And.

e Conſtiterint.] in iudicio præſentib.partibus inf.e. cum ex litteris,vel per contumaciam abſentibus.ff. de mino.in cauſæ §.cauſa.& l.etiam. §.vlt.& ĩ. de rebus eccle.non alie.c.penul.& C.ſi aduerſus dotem. l. vnica.& ff.de adop.l.nam ita.& in authen. vt ſpon.largit. §.ad hoc.collat.9.de hoc dictum eſt ſupra de offic.iud. c.vlt.

f Redire.] & ſic patet quod contractus fuit alienationis,non locationis,vt dixi in princ. & alienatio tenuit. Vnde auxilium reſtitutionis neceſſarium fuit:qa tunc demum datur,cum alia actio non ſupereſt, ff. de mino.l.in cauſæ, in prin.& ĩ.de off.iud.c. 2. Vnde no. quod ſi alienatio rei eccleſiaſticæ facta eſt in caſu licito ſicut dẽt,& traditur 12.q.2. hoc ius. & 12.q.2. ſine exceptione.bene tenet contractus.& ſi læſa ſit in contractu illo. non ſubuenit ei,niſi ſuper beneficium reſtitutionis,niſi eſſet decepta ultra dimidium iuſti pretij: quia tunc iure communi iuuatur. ĩ.de empti.& vendi. cum dilectus.& c.cum cauſa.& C.de reſcin.vend.l.2. Si verò alienatio non ſit facta prædicto modo, ſ. cum conſenſu capituli, & meliorationib. inſpectis, nullus eſt contractus ipſo iure. ĩ.12.q.2.ſine exceptione.& c. Apoſtolicos.& c.alienationes.& prædicta decre. cum dilecti. & agitur tunc iure communi contra poſſeſſorem,ar.C.de ſacroſan.eccle.l.iubemus.& C.adaer.dona.l.2.

g Defraudari.] ſicut.n.eccleſia in damno morari nõ debet,ita in lucro.ex vtraque parte fieri dẽt reſtitutio. C.de repu.l. vnica. 4 ff. de mino.l.q̃ ſi minor.§. reſtitutio.& l.intra utile.in fi.

3 Iſta gl.eſt ſingu. ſecundum doctores hic.

4 Qui in integrum reſtituuntur: ſicut in damno morari non debet, ita nec in lucro.Io.And.

Cum

Cvm veniſſent.] Prima pars ponit comparitionem partium. & dationem auditorum, Secunda ibi, Coram. allegationem epiſcopi. Tertia ibi, Ad hoc allegationem monaſterij. Quarta ibi, Nos igitur. interloquitur. Abb. Sic.

CASVS. Vacante monaſterio Rothõ. monachi elegerunt quẽdam i abbatem epiſcopus Veneteñ. oppoſuit ſe ꝑ iſtam electionẽ: ꝓp ꝙ electus ipſe & qdã monachi Rotho. & magiſter A. ꝓ epiſcopo Veneteñ. ad ſedem Apoſto. acceſſerunt: datus fuit qdã Cardinalis auditor; coꝝ quo ꝓdictus magiſter A. ex parte epi ꝓpoſuit, ꝙ cũ monaſteriũ ꝓdictum ſitũ ſit in dioceſi Veneteñ. & eccleſiæ Veneteñ. ſubiectũ, dictus epꝰ poſſeſſione ſubiectionis, & iure eligẽdi abbatem, vſus eſt hactenus quietè ac pacificè. tandem occaſione cuiuſdam electionis, quæ facta fuerat ibidem de cõi conſenſu partiũ litteræ impetratæ fuerũt ad epiſcopum Veneteñ. & collegas ipſi⁹ quorũ duo ad monaſterium acceſſerũt. Intruſus eorũ aduentũ intelligens, renũciauit electioni huius modi. & de monaſterio receſſit: iudices præceperunt monachis, vt ſyndicum facerent, qui in cauſis monaſterij reſponderet, ꝓhibentes eiſdem ne aliquem eligerent in abbatem, donec cognoſceret de iure, quod epꝰ dicebat ſe habere in electione abbatis: monachi fecerunt procuratorem ad mãdatum iudicum, eꝫ abbatem contra eorum præceptum elegerunt: cuius electionem epꝰ petijt infirmari, & ſe reſtitui ad poſſeſſionẽ vel quaſi, qua cum monachi ſpoliarant: iudices diffinitiuam ſniam pro epo protulerunt, caſſantes electionem prædictam, quam ſniam petebat procurator epi confirmari. Ad hoc fuit ex aduerſo rnſum, ꝙ coram prædictis iudicib. per procuratorem monaſterij propoſitum fuit, quod monaſterium ipſum nullo medio ad Romanam eccleſiam pertinebat: iudices tamen contra monachos nimis animosè cœperunt procedere, & quod monaſterium non fuerat defenſum, nec priuilegia libertatis fuerunt exhibita coram eis, quæ priuilegia exhibuit coram auditores. Vnde petebat procurator monaſterij, per beneficium reſtitutionis ſe admitti contra prædictam ſententiam, & priuilegia libertatis inſpici: Dominus Papa inſpectis priuilegijs, quæ declarabant monaſterium ad ius & proprietatem Romanæ eccleſiæ pertinere; intelligens ꝙ licet procurator monaſterij priuilegia coram primis iudicibus exhibere negligenter omiſerit: tamen ipſe fuit proteſtatus tam ius monaſterij quã Romanę eccleſiæ, videlicet ꝙ monaſterium ad Romanã eccleſiã nullo medio pertinebat, vnde Papa reſtituit monaſterium Rothoñ. ad audientiam, ne procuratoris negligẽtia in damnum monaſterij redundaret; tamen electionem prædictam à monachis factam, nec confirmandã pendente controuerſia ex qua pendet, nec infirmandã duxit. Nota ꝙ eccleſia ꝓp negligẽtiam ꝓcuratoris reſtituitur. Item pendente principali qõne iuris eligendi, non dẽt electio confirmari. Item ꝓteſtatio prodeſt.

¶ Innoc. tertius ſancti Georgij, & ſancti Sergij Abbatibus.

¶ Reſtituitur eccleſia læſa propter negligentiam procuratoris, qui iura eccleſiæ non produxit.

CAP. II.

Cvm † veniſſent ad Apoſtolicam ſedem electus & monachi Rothoñ. pro ſe ac pro monaſterio ſuo, & magiſter A. pro epiſcopo Venet. eis ſancti Georgij diaconum Cardinalem dedimus auditorem.

¶ Coram quo idem magiſter pro epiſcopi parte propoſuit, quod cum monaſterium Rothoñ. eſſet ſitum in diœceſi Veneteñ. et eccleſiæ Veneteñ. ſubiectũ, prædictus epiſcopus poſſeſſione[a] ſubiectionis [b] vſus eſt hactenus inconcuſſe; ſed cum occaſione cuiuſdam electionis, quæ ibidem facta fuerat, [c] partes de communi aſſenſu ad Nateñ. † epiſcopum, & eius collegas commiſſionis litteras impetraſſent, duo eorum [d] ad monaſterium acceſſerunt; quorum aduentum intruſus præſentiens, renũciauit [e] huiuſmodi electioni, & ſe a monaſterio abſentauit: Sed iudices authoritate Apoſtolica monachis iniunxerunt, vt ſyndicum vel procuratorem [f] eligerent, qui in cauſis monaſterii & conſultè ageret, & vtiliter reſponderet; diſtrictius inhibentes [g] eiſdem, ne aliquem eligerent in abbatem, donec plenius cognoſceretur de iure, quod epiſcopus ſe habere in abbatis electione dicebat. Monachi verò etſi procuratorem † ad mandatum iudicũ elegiſſent; abbatem tamen contra inhibitionem eorum eligere præſumpſerunt; [h] cuius electionem

† Veneteñ. Naueteñ.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. compil.

a Poſſeſſione.] vel quaſi poſſeſſione: qꝛ incorpotalia nõ poſſidentur, ſed quaſi poſſidentur. ff. de vſuca. l. ſequitur. §. ſi viam.

b Subiectionis.] & poſſeſſione iuris eligendi abbatem.

c Fuerat.] p monachos, & ita ſpoliauerunt epm poſſeſſione eligendi.

d Duo eorũ.] tertio eis cõmittẽte vices ſuas, vel ſe excuſãte, ꝛ aliàs nihil feciſſent. ℣. de of. dele. prudentiã. 1. rñ. & c. cũ cãm. & c. cãm matrimonij. in antiqua tamen cõtrarium allegabatur.

e Renunciauit.] ad cõfirmationẽ ſufficit renunciatio facta eis qui elegerunt.

[Gl. ſeq. obijcit & ſoluit.

f Procuratorem.] & ſic vt ꝙ collegiũ poſſit conſtituere ꝓcuratorem ſine conſenſu prælati, etiã vacante eccleſia ꝓ cauſis monaſterij, contra id quod eſt ℣. de iud. cãm quæ. & ℣. ne ſede vacante, p totũ. Sic intellige ꝙ dicit hic, eligunt ꝓcuratorem vel ſyndicum vacante eccleſia, vt de facto ſine electione ipſa ꝓlati agatur, de qua erat contentio inter epiſcopum & conuentum quæ aliter tractari non poterat, & ad hanc cãm tantum cõſtituit, non ad alias, quæ tractari non poſſent a vacante eccleſia, per iura prædicta.

[Gl. ſeq. recitetur p quęſtionem, & ſolut. cui ſolutioni ſignat contrarium, & remittit.]

g Inhibentes.] non videtur quod ipſi potuerint inhibere, cum monachi eſſent in quaſi poſſeſſione eligẽdi, alium eligendo qui renũciauit, & ſic vſq; ad ſniam tuendi erant in poſſeſſione, 16. q. 4. volumus. & 12. q. 3. c. 1. & ℣. vt lit. pendent. per totum. Vnde Papa hic inſi. non caſſat electionem factam poſt inhibitionem illam. argum. ad hoc. 11. q. 1. quia res in litigio. & C. de proba. l. 2. Argumen. contra. ff. de peti. hæred. l. diuus. vbi prohibetur poſſeſſori aliquid detrahere de bonis hæreditatis, niſi præſtita ſatisdatione de reſtitutione, ſed hoc ſoluitur in fine notulæ, quæ incipit, ſed non nè.

h Præſumpſerunt.] ex hoc verbo videtur quod non debuerant eligere poſt prohibitionem. ſed licet non debuerant, facta tamen electio non caſſabitur, quouſque cognoſcatur de iure eligendi, vt dicit in fine.

† Et hoc vſq; in reſcripto erat clauſula, ſi non omnes, per iura hic alle. Io. And.

† In nõnullis manuſcr. ita: & ſi procuratorẽ vel ſyndicũ, ad mandatum ꝛ &c.

a Ad hoc ℣. de cõſue. cũ dilectus ſed videretur ꝙ hoc caſu conſtituendus eſt actor de conſenſu archiepi. arg. Inſti. de auctio. toto. §. fin. ſed his ſubtilitatibus canones non eſt locus. arg. ℣. de iudi. ca. dilecti. ſecundũ Hoſt. Ioan. And.

a Spolia-

a Spoliarant.] & ius eligendi abbatem ad episcopum de cætero pertinere: quia ad ipsum pertinebat ius eligendi.

b Inspectis priuilegijs.] huiusmodi inspectio iure debuit suspendere confirmationem sententiæ latæ p. episcopo. arg. ℨ. de restit. veniés. & ℨ. de rescript. cum super.

[Gl. seq. arg. de p restatione. all. 4. iur. alle. vnum in contrarium, & remittit. & soluit.

c Protestatus.] & sic protestatio prodest. ℨ. de ele. Cumana. & ℨ. de offi. ordi. pastoralis. in fi. & ℨ. de ijs q̄ vi metusve cau. fin perlatum. & 7. q. 1. pontifices. Ar. ℨ. de cōstit. cum M. Ferrarien. de hoc dictum est in c. Cumana. & sine ista protestatione admissi fuissent monachi per beneficium restitutionis, vnde supplemaximè.

¶ Vide l. mandato. cū no. ff. de minor.

d Negligētia.] de q̄ negligētia tenet monasterio, si propriū hēat. ar. ff. mā. l. diligēter. cum omisserit exceptionē monasterio competentem. ff. manda. l. si fideiussor. 1. respon.

1 Hæc glossula non habetur in antiquis exemplaribus.

e In damnum.] cū ad defētionē vocari debuerimus. ℨ. de cōfir. vti. cū dilecta. & dās semp in iudicio nominandus est. ℨ. vt lit. non cōt. c. quā ℨ. pen. & C. vbi in rē actio. l. 2.

[Gl. seq. reci. per q. an hæc restitutio deā, cum procurator est soluendo. ponit opi. quod non. subdit dām interesse restitutionem minoris & maioris q̄ partim reprobat. In fi. ponit priuilegium ecclesiæ.]

f Restituimus.] hæc restitutio (vt quidā dicūt) dat quando procurator non est soluēdo. vt tūc fiat restitutio contra ecclesiam, vt ff. man. l. procuratorē. in prin. & ff. de do. & elegāter. §. fi dolo. hic procurator non est soluendo, ēt si aliàs sit locuples: quia libertas & status monasterij æstimari non posset. ff. de rer. divis. sacra. §. vlt. Ex hac enim causa quilibet erit restituendus: quia ex quacunq; causa iusta dicit prætor in integrum restituam. ff. ex qui. cau. ma. l. 1. alias nunquam rescinderetur sinia propter dolum, vel p̄ negligentiam procuratoris: 2 sed dominus agat contra procuratorem si dolum commisit, C. de procura. l. si procurator. in fi. & ipse de omni dolo & culpa tenetur domino. C. manda. a procuratore, quia nec procurator omittere dēt exceptionem competentem ex persona rei. ff. mand. l. denique & l. si fideiussor. 1. respon. & ita hic videtur loqui non tantùm de restitutione minoris, sed etiam de restitutione maioris ex clausula generali, si qua iusta, &c. vt dictum est. Et est differentia inter restitutionem, quæ fit iure minoris: quia illa datur officio iudicis deficiente actione. ff. de mino. quod si minor. §. vl. & ℨ. de offic. iudi. cap. 2. & illam quæ fit iure maioris: quia tunc habet actionem suo iure, & vtilem, accedente iudicis officio. ff. quod me. cau. l. metum. §. ex hoc dicto. & §. præce. & arg. C. quod me. cau. si vi vel metu. sed certè lex illa, ff. de do. & eleganter. §. si & illa, ff. mand. si procuratorem. non restituit actionem cum p negligentiam 3 procurator succubuerit, sed cum p dolū, vñ si negligēs fuit p̄curator, imputet sibi q̄ tali negotium suum cōmisit. ff. de mino. l. cū mandato. ar. ad hoc. ℨ. de offi. dele. cū olim. ff. de trib. l. p. curatoris. vetuntā; si p̄curator esset soluēdo, iatis vī q̄ fauore ecclesiæ in optione hēt an velit conuenire p̄curatorē, vel velit restitui ad rem. C. si tutor vel curator. l. etiam.

3 Hic non restituit ecclesiam læsam per negligentiam, ergò loquitur de restitutione quæ fit iure minoris.

[Gl. seq. obijcit & soluit, solutioni opponit, & ponit opi. cui signat cōtrariū, & ibi remittit. demum perfectius recitat op. Io. cui coaptat hoc c.]

g Electionē.] sed nonne fuit facta hic electio post inhibitionē iudicis? ergo cassanda erat. ℨ. de matri. con cōtra iter ec. c. 1. & c. vlti. & ff. ne quid in loc. pu. l. vl. ℨ. de no. ope. nunc. c. 2. & ℨ. de despon. impub. ad dissoluendum. in fi. sed certè & ex eo q̄ illi erāt ī possessione alīū eligendi. lite pendente priuari non debent. 8. q. 4. nonne. & 16. q. 4. volumus. sed hæc sol. non videtur posse stare, nam mota controuersia patronus præsentare non debet. arg. ℨ. de iure patronat. ex litteris. ergo eodem modo mota controuersia eligere non debet: ex hoc enim sequeretur inconueniens, quia si postea probaretur illos non habuisse ius eligendi, cassanda esset electio: quia omnes fructus percepti restituendi sunt. C. de rei ven. l. certi. & sic sequeretur quod electio facta ab eo qui credebat habere ius, esset cassanda, quod esse nō dēt. ℨ. de elect. in querelam. ℨ. de iure patronat. consultationibus. Ad hoc dicit Io. quòd licitè pōt eligere qui est in quieta possessione, licet fiat ei controuersia. ff. de aqua quoti. & æsti. l. vlt. & vt omni iure fruatur vsque ad finem causæ. 8. q. 4. nonne. Contra tamen videtur in hoc casu quod dicitur. ℨ. de iur. patro. ex litteris, Tu tene prout ibi notatur, scilicet quod non debet eligere, sed si eligat, iudex tamen siue superior ad quē pertinet institutio, non cōfirmabit electionem, nec cassabit pendente controuersia, ex qua pēdet, vt dicit decretalis in fi. Sed Ioā. dicit quòd si de hoc fiat ei controuersia, an possideat tale ius, tunc non dēt eligere. Argum. ℨ. de consti. cum M. in fi. ita videtur hic: episcopus enim petebat restitui ad possessionem iuris eligendi, & sic non possidebant monachi quietè, & ideo cautè dixit Papa electionem nec confirmari, &c. idest donec cognoscatur ad quos pertinet ius eligendi,

† Rosen. in plurib. manuscriptis al. Florentini.

quia tunc habet actionem suo iure, & vtilem, accedente iudicis officio. ff. quod me. cau. l. metum. §. ex hoc dicto. & §. præce. & arg. C. quod me. cau. si vi vel metu. sed certè lex illa, ff. de do. & eleganter. §. si & illa, ff. mand. si procuratorem. non restituit actionem cum p

epiſcopus periit infirmari, & ſe ad poſſeſſionem reſtitui, qua eum monachi ſpoliarant. a Deinde iudices diffinitiuam ſententiam protulerunt, electionem caſſantes eandem: quam ſentētiam dictus magiſter petiit confirmari.

¶ Ad hoc fuit reſponſum, quòd licet per procuratorē ex parte monachorum fuiſſet propoſitum, quod monaſterium ipſum ad Romanam eccleſiam nullo medio pertineret: dicti tamen iudices contra eos procedere nimis animoſe cœperūt. † & infra.

¶ Nos igitur inſpectis priuilegiis b p. prædeceſſorum noſtrorum Leonis, Gregorii, & Clementis, quæ monaſterū illud adius & proprietatem indicant ſedis Apoſtolicę pertinere, intelligentes quòd monaſterij procurator, etſi eadem priuilegia corā prædictis iudicibus exhibere omiſerit negligēter: ius tamen non tam ſuum quam noſtrum fuerit protestatus: c videlicet quod monaſterium ipſum ad Romanam, eccleſiam nullo medio pertineret, ne ipſe negligentia d in damnū e, tā noſtrū, quàm monaſterii redundaret, ad audientiam reſtituimus f monachos Rothom. & infra.

¶ Electionem g ante à monachis (ſicut dicitur) concorditer factam, pendente cōtrouerſia ex qua pendet, nec cōfirmandā duximus, nec etiam infirmandam.

¶ Idem Helien. & Floren. † epiſcopis.

¶ Eccleſia læſa, in probatione neceſſaria omiſſa, poteſt petere reſtitutionem in integrum non obſtante termino iuris probationis excluſiue. Et reſtitutionem petere poteſt non ſolum contra priuatam, ſed etiam contra eccleſiam. hoc dicit.

gendi,& præcipuè quantum ad poſſeſſionem, vt ſicut prima electio nõ eſſet caſſanda niſi prius cõſtitiſſet an eps poſſideret ius eligendi tempore electionis: ita nec alia,quæ facta fuit poſt iſtam. fic]ī. de cauſa poſ. cum eccleſia,vbi agebatur poſſeſſorio & petitorio etiam, & hic ſimiliter:quia & iure eligẽdi vt patet ex lſa verſus prin.& iõ quãdiu pendet qõ ioris ſeu poſſeſſionis,electio confirmari vel infirmari non debet.

† Cap.1.eo. ti.in 2.compila.

CAP. III.

AVditis † & intellectis cauſæ meritis in quæſtione quæ vertitur inter Vigorienſem epiſcopum , & abbatem de Eueſcam ſuper †eccleſiis in valle de Eueſcam , quas epiſcopus aſſeruit ad ſe dioeceſana lege ſpectare , abbas autem eas eſſe ab eius iuriſdictione prorſus exemptas: cognouimus euidenter eccleſias illas per priuilegia Romana Pontificia non eſſe ab epiſcopali iuriſdictione ſubtractas : niſi forte vallis de Eueſcam ſit ille locus , qui fuit à duobus regibus Roem† videlicet & Offa libertati donatus,et quę bonę memoriæ Celeſtinus Papa liberari donauit, ſicut in ipſius priuilegiis continetur.[b] Verum tanto tempore probãtur per teſtes ab batibus de Eueſcam pleno iure poſſeſſæ,ut videatur in eis ius epiſcopale legitimè præſcripſiſſe; niſi fortè per tantum tẽporis ſpatium Vigorien. eccleſia interim vacauiſſet , vt tempore vacationis ſubducto,[c] preſcriptio minime ſit completa: & infra.

¶ Licet autem vtrinque ſit in cauſa concluſum, quia tamen vtraque pars neceſſariam (vt aſſerit) probationem omiſit. Nos attẽdentes quod vtraque eccleſia fungatur iure minoris,[d] ęquitate donatus,et quę bonę memoriæ Celeſtinus Papa liberari donauit, ſicut in ipſius priuilegiis continetur.[b] Verum tanto tempore probãtur per teſtes ab batibus de Eueſcam pleno iure poſſeſſæ,ut videatur in eis ius epiſcopale legitimè præſcripſiſſe; niſi fortè per tantum tẽporis ſpatium Vigorien. eccleſia interim vacauiſſet , vt tempore vacationis ſubducto,[c] preſcriptio minime ſit completa: & infra.

¶ Licet autem vtrinque ſit in cauſa concluſum, quia tamen vtraque pars neceſſariam (vt aſſerit) probationem omiſit. Nos attẽdentes quod vtraque eccleſia fungatur iure minoris,[d] ęquitate

nem: Papa verò quo ad ſpiritualem.

c Subducto.] deducendum eſt ergo tempus vacationis in præſcriptione. ī. de præſcr.c.1.& c.de quarta. & c.auditis,& c. cum nobis. & illud tempus deducendum eſt,quo ſolet ſuccurri cuilibet qui lędit,primum ſit, medium,vltimũ ve.C.de teſt.milit.l. quod tempore.& C. quibus non ob. lon temp.præſcrip.l.præſcriptione. ff. qui ex cau.ma.necnon. §.& quis.

[Gl.ſeq.ponit trig quib.fungit eccleſia & quartum quo non fungit, demum quærit,& ponit duas opiniones ſoluit , & ſubdit alias duas.]

d Iure minoris.] eccleſia enim fungitur iure minoris, vt hic.& ī.eo.c. 1. Itẽ fungitur iure reipublicę.23.q.4.quid ergo.& 1.diuitius publicum.& C. de ſacroſan.eccle.vt inter dĩuinũ.Hinc ẽ qꝙ plati eccleſiarũ cõparãtur tutorib. & curatoribus.ĩ authen. de eccle.ti.§.vl. coll. 9. arg.ad hoc.3.q.2.qa ca.Item fungitur iure imperij in auth. de nõ alie.uel pmu. §.ſancimus.col.2.ĩmo maior eſt imperio.96.diſt.duo.&,ī. de ma.& obe. ſolitæ.ſed non fungitur iure pupilli:quia contra pupillarem ætatem non currit præſcriptio. C. de præſcrip.xxx.an.ſicut in rem.Sed in quibus caſibus comparatur eccleſia minori dubitari poſſet.Dicit quidam quod in omnib. eccleſia cõparatur minori,quoniam, eccleſia poteſt reſtitui contra præſcriptionem ſicut minor. C.ſi aduer.vſucap.l.vnica.& ff.de minor.l. etiam. ei.& C.ſi tutor vel cura. interuenit. l. minorib. & C. de m integ. reſt.mi.l.minoribus.& in auth.de hær. & fal.§.pupillus,coll.1. quod bene videtur expreſſa ratio ne:vbiciq; enim eccleſia læditur, debet reſtitui, ſed ante completam præſcriptionem non eſt læſa , immo iure communi agere poteſt , ſed tunc demum finita præſcriptione dicitur lęſa. quia iure communi ſi agat, repellitur præſcriptione probata, ſed à tempore lęſionis,i.tempore preſcriptionis finito,vſq; ad quadriennium poteſt petere reſtitutionem, vt dicit lex alla. C. de rem.reſt.in inte.l.ult.& ita põt peti reſtitutio contra præſcriptionem vſque ad quadriennium. Quidam dicunt,quod contra præſcriptionem non datur, reſtitutio, quia canones volunt præiudicare eccleſijs per præſcriptionem.16.q.3.placuit.& q. 4. volumus. immo ſecundum illos qui dicunt quod cõtra præſcriptionem datur reſtitutio,ſequeretur quod nunquã præſcriptio curreret contra eccleſiam. Sed huic facile eſt rñdere:quia bene currit præſcriptio eccleſiæ, ſed ſi petit reſtitui contra bene audit, ſicut minori currit, ſed reſtituit. Non video quod aliud ſit ĩ eccleſia quam ĩ minori, niſi quia non inueni ſcriptum in iure canonico, quod eccleſia reſtituatur contra præſcriptionem, ſed eadem rõne qua minores reſtituuntur fauore imperfectę ætatis.ſic fauore eccleſiæ introductum fuit ꝙ vtretur eccleſia iure minoris.ſed vbi eadem eſt rõ,ibi debet eſſe idem ius.ī.de conſtit. nam concupiſcentiam.

& c.tran-

† Super quibuſdam eccleſijs in valle de Eueſcã conſtitutis.

CASVS:Inter epm Vigori.ex parte vna & abbatẽ de Eueſcã ex altera, ſup q̃buſdã eccleſijs i valle d Eueſcã cõſtitutis qõ vertebat , quas dicebat eps ad ſe ſpectare lege dioeceſana:abbas dicebat illas eſſe exẽptas ab epali iuriſdictione, & ſi hoc non eſſet, dicebat ſe ĩ illis epale ius legitimè præſcripſiſſe. Receptæ fuerunt ꝓbationes hinc & inde coram iudicibus delegatis.Tandem cauſa delata eſt ad ſedem Apoſtol.Vidẽs eps quod eccleſiæ præ dictæ ꝓ priuilegiũ non erant exemptæ ab eius iuriſdictione, tñ abbas præſcriptionẽ probauerat contra ipſum, allegauit quod Vigoriñ eccleſia vacauerat à tanto tẽpore, quod illo de medio ſubducto præſcriptio nõ eſſet completa & ad hoc probãdum ꝓ beneficium reſtitutionis petijt ſe admitti.Abbas prædictus hoc audiens,allegauit quod vallis de Eueſcã eſt ille locus,qui fuit libertati donatus ꝓ duos reges;& quem Celeſtinus libertati donauit,& ad hoc probandum petijt ſe admitti ꝓ idẽ bñficiũ. Papa auditis & intellectis meritis huius cãæ, licet eſſet in cã concluſum: quia tñ vtraq; pars neceſſariam probationem omiſit,& vtraq;pars ſungit iure minori,æquitate pẽſata, vtramq; eccelſiam admittit ad probandam rõnem omiſſam, ne ꝓp huiuſmodi negligentiam grauiacẽtra lędantur. Abbas No.ꝙ eccleſia fungitur iure minoris. Item no.quod eccleſia reſtituitur incidenter ad probandum allegationem omiſſam. Item poſtquam eſt in cauſa concluſum, datur iſtud beneficium.

[Gl.ſeq.arg.alleg.vnum canonem.]

a Libertati donatus.]ar.quod Reges poſſunt dare priuilegia libertatis.63.diſt.in ſynodo. 1

b Continetur.] In priuilegijs Celeſtini continebatur,quod ipſe exemerat à iuriſdictionẽ epi locum illũ, quem prædicti reges libertati donauerãt,& de valle de Eueſcam in priuilegio mentio non fiebat, & ita per priuilegium Celeſtini non probatur quod eccleſiæ de Eueſcam ſint exemptæ à iuriſdictione epi,& ſic recurrendum eſt ad priuilegium illorum regũ: & ſi ibi contineatur quod illi reges vallem de Eueſcã donauerunt libertati, tunc erit probata exemptio, & ſic dubia probatio non prodeſt.Reges enim donauerunt locum illum libertati quo ad temporalem iuriſdictio

ſ Concord. l. 1. §. quæ onerandę. cum gloſ. in ver. belliſſime. ff. quæ re act. non datur.

ſ Ad declarationem vi de Io.And. in c. auditis. de præſcr. ſuper gl. Celeſtinus.

& c trãslato. & ℨ. de trãsl. inter corporalia. sed verius vt qd dr, quòd ℨ, ꝓscriptionẽ nõ dat restitutio, ne frustra iura loquentia de ꝓscriptionẽ sint statuta, & põt etiã dici, quòd post quadriennũ audiret si ꝓbaret se illo quadriẽnio iusta de cã impeditũ fuisse. ar. 4. q. 5. c. 1. & ℨ. de appel. c. ex ratione. ff. de mino. l. ait ꝓtor. & l. ſi fine. §. vlt. & C. de temp. ap. l. vlt. §. illud. quidam ponũt eccleſiã in primo anno minoris, reſtituẽtes eã vſque ad xxix. an. ſicut minor. alij reſtituũt eã vſq; ad xv. ponentes eam in xiiii. anno. ſed hoc nil eſt, nec dẽt poni i aliquo anno, ſed ad ſimilitudinem minoris faciũ maioris reſtituit eccleſia vſq; ad quadrienium ſicut minor vt dictum eſt ℨ. co. c. 1. a Reſtituimus.] in his enim ꝓſcriptionibus, quæ ſpectant ad ſtatum iudiciorum, vbicunq; lęditur eccleſia, reſtituitur, vt ſi ꝙ tunc condemnata eſt ff. de mino. l. minoré. §. fin. arg. ℨ. c. q xi. Vel ſi nõ appellauit, vel etiam ſi dum agit vel conuenitur, i aliquo capta eſt vt minor. ff. de mino. l. ait ꝓtor. §. ſed in iudicijs. & l. & ſi fine. §. item ſi non ꝓuocauit. & eo. c. vlt. Vel ſi omiſit allegationẽ, ſi vel ea quæ faciunt ad inſtructionẽ cauſæ, vt hic, & ff. de mino. minor. xxv. an. & ℨ. eo. coram. Item quicquid omiſit non ſolum in damno, ſed etiam in lucro. ff. de mino. l. ait prætor, §. vlt. & l. non omnia. Item in confeſſione. ff. de confeſ. l. certũ. §. penulti. & ꝓp nouas defenſiones tunc apparentes vel nouiter contingentes. arg. C. ſi ſæpius in inte. reſtitu. l. vlt. & ℨ. eo. c. vlt. Sed in contractibus certum eſt quòd eccleſiæ ſubuenitur. ℨ. eo. c. 1. vbi de hoc.

b Contra reliquã.] ſicut minor ꝓtra minorem, niſi cum pecuniam amiſit. ff. de mino. l. verum. §. vlt. ff. ex quib. cau. ma. l. vlt. Et no. quòd reſtituere in integrum eſt reducere in eum ſtatum in quo erat ante læſionem. ℨ. c. c. 1. & C. de repu. l. vnica. C. de in integ. reſt. l. poſtulata, 2 & ff. de mino. l. quod ſi minor. §. reſtitutio. & generaliter reſtituitur non ſolum cum de bonis diminuitur, ſed etiam cũ intereſt eccleſię litibus & ſumptibus non vexari. ff. de minor. l. minoribus.

EX litteris.] Contra ſententiam latam in cauſa matrimoniali, reſtituitur ex iuſta cauſa etiam maior beneficio ſupplicationis. Prima pars ponit mulieris ſupplicationem, & iudicis relationem. Secunda dat iudicem tibi. Licet autem. Abbas.

CASVS. Inter I. virum & L. mulierem cauſa matrimonij vertebatur, quæ commiſſa fuit duobus archipresbyter, q cum inter ipſos ſententiam diuortij ꝓtuliſſent mulier ad ſedẽ Apoſtolicã appellauit appellationis cõmiſſa fuit abbati de Caluẽ. & archiepo.

† Hoc eſt al legationem ſuæ intentionis.

† Mantria Mantua.

† Cap. 3. co. ſitio 3. cõpilatio.

1 Vide Speculat. co. ti. §. 2. ver. ſed pone.

2 Patit. n. & obtenta reſtitutiõe in integrũ, omnia ſunt in ſuo ſtatu donec cauſa finiatur.

te penſata, vtramque reſtituimus [a] contra reliquã, [b] ad probandam rationẽ † omiſſam: ne alterutra pars propter huiuſmodi negligentiam graui iactura lędatur.

¶ Idem Priori ſanctæ Mariæ ad carceres, & I. canonico S. Mariæ de Mãdria †

¶ *Reſtitutio ex iuſta cauſa etiam maiori eſt concedenda, dummodo iuſta cauſa petendi probetur. Si autem non probatur plenè vel ſemi plenè, conceditur reſtitutio in cauſa fauorabili. b. d.*

CAP. IIII.

EX † litteris abbatis de Caluẽſis didicimus, quod cum Ramilane & Grimol. archipresbyteri inter I. virum, & L. mulierem ex delegatione noſtra ſententiam diuortij protuliſſent, & appellatio Paduano, quia mulier ad terminũ peremptoriũ ſtatutum ad ſententiam audiendam non acceſſit: abbas cui alter commiſerat vices ſuas, ſententiam à prioribus iudicibus latam, confirmauit. poſt octo dies à tempore ſententiæ, pater mulieris ab abbatem acceſſit: & intellecto q ſententiam † tuliſſet, iurauit q quidam ad eum & filiam eius accęſſerat. & fraudulenter nomine ipſius abbatis falſ s litteras præſẽtauit, continentes, vt quia iudex in termino, quem eis aſſignauerat, nõ poterat interęſſe, poſt octo dies à termino illo ipſius ſe ꝓſpectui ꝓſentaret, & poſtmodum appellauit, & etiam ſupplicauit. quod totum abbas domino Papæ ſignificauit. ſuper hoc ſcribit Papæ quibuſdam iudicibus dicens, licet de fraude taliter perpetrata non conſtet ad plenum, tñ ad fauorem matrimonij de benignitate canonica prædictam admiſit ſupplicationem mulieris, & eam reſtituit ad audientiã, fauore matrimonij. Vnde mandat quatenus de cauſa prioris appellationis cognoſcant ordine iudiciario, confirmãtes aut etiam infirmantes ſi cut iuſtũ fuerit ſententiam a primis iudicibus latam. Not. q fauore matrimonij auditur q ſ q tam quam contumax aliàs repelleret. Item arg. quòd ſentẽtia contra matrimonium lata, nõ trãſit in rem iudicatã. ſed q dam cõtrarium ſumũt argumẽtum quòd trãſeat, ex eo quòd per bñficiũ reſtitutionis mulier iſta audita fuit aliàs ſi non trãſiret, iure communi deberet audiri. Item iudex appellationis dẽt ſententiam latam confirmare, vel infirmare.

† In vno antiquo ita, appellationis interpoſita ad nos.

† ? l.

† Eiſdem.

3 Adde qđ notatur 18. diſt. ca. quoniam quidã in gl pen. & ℨ. de ꝓſcrip. c. auditis. in gl. vltima.

ne interpoſita † cognitionem ſententiæ ipſi abbati & archipresbytero Paduano duxerimus committendam: quia pars mulieris ad peremptorium terminum non accęſſerat, abbas ipſe, cui alter coniudex commiſerat vices ſuas, [c] allegationibus diligenter inſpectis, latam a iudicibus prædictis confirmauit [d] ſententiam; ſed poſt octo dies pater puellæ accedens ad ipſum, intellecto quòd ſententiam protuliſſet, firmauit proprio iuramento, quòd quidam ad eum [e] & filiam eius accedens, fraudulenter ſub ipſius abbatis nomine falſas eis † litteras præſentauit, quibus mandabatur eidem, † vt quia iudex ad diem quam aſſignauerat venire non poterat, poſt octo dies à termino conſtituto, ipſius ſe conſpectui præſentaret; & poſtmodum appellauit ad ſedem Apoſtolicam, & etiã ſupplicauit. [f]

c Vices ſuas.] aliàs non tenuiſſet ſententia. ℨ. de offic. deleg. c. cauſa matrimonij & c. cum cauſa.

d Confirmauit.] hoc eſt ſpeciale priuilegium in cã appellationis, quòd iudex altera parte abſente procedere poſſit etiam lite non cõteſtata. C. de tempo. appel. l. ſi. §. illud. & 2. q. 6. c. ei q. §. appellatore. & ℨ. de appel. c. per tuas. & c. interpoſita.

[Gl. ſeq. recitetur per duo contraria.]

e Ad eum.] ſi iſte fuiſſet ſo'uendo. cõtra ipſum dũtaxat daretur actio mulieri. ſed quia in caſu iſto ſoluendo eſſe non poterat, ideo fauore matrimonij reſtituitur mulier. ff. de eo. ꝙ quem fa. erit. l. vl. & ff. de dolo. l. & eleganter. §. ſi dolo. & ſi de hac falſitate conſtitiſſet, iure cõmuni audiretur. ℨ. arg. ff. ſi menſor fal. mo. di. l. 3. §. 1.

[Gl. ſeq. ponit duas differentias inter ſupplicationem, & appellationem.]

f Supplicauit.] ſupplicare põt q libet quãtiſcũque remota ſit appellatio arg. 2. q. 6. c. anteriorũ, & §. illud. C. de

C.de preci.Imp.lib.vi. & ff.de offi.pref. Si qs aduersus.nã & seruus supplicare põt & dño, si dñs nolit appellare. ff.de app.l.serui. Sed in hoc differt appellatio à supplicatione: quia appellatione interposita nil est innouandum: sed pendente supplicatione mandatur sen tentia executioni, ꝓstita cautione, quòd ois restituat si inia fuerit retractata. C.de preci.Imp.offe.Auth. ¶ supplicatio. sic in restitutione in integrũ qñ suspectus est ¶ petit restitui, mãdatur inia executioni sub cõsimili cautione, ꝯ.eo. suscitata. Itẽ in hoc differt. appellatio à supplicatione: quia appellat vsq; ad decem dies: supplicari aũt põt vsque ad bienniũ, qđ verũ est cũ supplicatio porrigit superiori. C.de sen.præfe. ꝓto. l. vnica. Si verò supplicatio porrigit iudici, tunc vsque ad decem dies, vt in Auth.præallegata, quæ supplicatio.

¶ Licet autem de fraude taliter perpetrata per huiusmodi iuramentum non constet ad plenum,[a] in fauorem tamen matrimonij de benignitate canonica, contra fraudem propositam, supplicationem mulieris admisimus, & ad audientiam restituimus[b] eam pro matrimonio postulantem. Ideoq; mandamus, quatenus de causa prioris appellationis ordine iudiciario cognoscentes confirmetis vel infirmetis[c] (sicut iustam fuerit) sententiam à primis iudicibus promulgatam.

¶ Idem episcopo & capitulo Osceñ.

¶ *Etiam contra sententiam papæ restituitur ecclesia. hoc primò. Et causa restitutionis in integrum debet præsentibus partibus tractari hoc secundo. hęc duo dicit quæ ad titulum.*

TVm ex litteris.] Diuiditur in tres partes. Primò ponit petitionẽ ecclesiæ Ilerdeñ. Secundò examinationẽ, deliberationẽ, & interlocutionem Papæ: ibi, Nos igitur. Tertiò citationem partis aduersæ cum communicatione processus sibi, Quo circa. Abb. Siculus.

CASVS. Inter ecclesiã Osceñ. ex vna parte, & ecclesiam Ilerdeñ. ex altera coram Eugenio Papa super quibusdam ecclesijs qõ vertebatur: ipse cognito de meritis causæ, prout sibi visum fuerat, tulit sniam pro ecclesia Osceñ. contra ecclesiã Ilerdeñ. super ecclesijs illis. Demum mortuo Eugenio, successit ei Anastasius: tpe Anastasij Celestinus dũ erat in minori officio cõstitutus, legatus in Hispania ex delegatione ipsius Anastasij cœpit cognoscere de illa controuersia, sed eã non determinauit; tandẽ mortuo Anastasio successit ei Alexander, qui eidẽ Celestino legato denuo in Hispania, causam commisit eandem. Postmodũ mortuo Alexandro, successit ei Celestinus, qui dictam controuersiam cõmisit G.sancti Angeli diacono Cardinali sub eo tenore, vt in spectis priuilegijs ecclesiæ Ilerdeñ. auditis ẽt allegationibus partium, non obstante inia Eugenij, diffinitiuã proferret sententiã, & illam faceret obseruari. Verumtamen per legatum illum, aut ẽt per alios quibus causa sub eodem tenore commissa fuit, licet testes quidam producti fuerint ex parte Ilerdeñ. ecclesiæ, mandatum Apostolicum adimpletum non fuit. Postmodum tempore Innocentij, magister A. canonicus Ilerdeñ. postulauit à dño Innocentio per officium suum dictã inian in melius reformari, & contra eam ecclesiam restitui Ilerdeñ. dñs Papa cum fratribus deliberatione habita. quidã dicebant quòd Celestinus videbat eã restituisse, ex eo quòd non obstante dicta sinia cõmisit negotiũ illud, vnde eadem rõne petitionẽ eiusdem ecclesiæ admittere debebat: cũ inia Romanæ sedis debeat in melius cõmutari: quoties per surreptionẽ aliquid factum fuerit, & ẽm iura ciuilia principes etiam contra res bis iudicatas examinari restitutionem in integrum permittunt; Papa considerãs ex dicta inia in registro Eugenij repertæ, quòd primo mẽse sui apostolatus tulit sententiã illam, qñ non videbatur plenè instructus de cã, innitens illi rationi ꝓcipuè, quòd priuilegiũ Vrbani secundi à parte Osceñ. ecclesiæ productũ subiectum fuerat falsitati, cuius tenor in registro ipsius inuentus fuit incorruptus, oĩbus istis consideratis, deliberatione dñi papæ in hoc resedit, vt vtraq; parte præsente, cognoscatur vtrum restitutio data sit an danda, contra prædictã sententiã. Vnde mandat episcopo & capitulo Osceñ. quatenus vsque ad festum beati Lucæ, legitimè cõparentes coram ipso ostendant, si poterunt, quòd dicta sententia non debeat retractari: vel si reuocanda fuerit, ad plenum sufficiẽter instructi, vt in principali negotio pro-

ceda-

CAP. V.

TVm † ex litteris Celestini Papæ prædecessoris nostri, tum ex ijs quæ ipsius temporibus gesta fuerunt, grauem Ilerdeñ. † ecclesiæ intelleximus quæstionem, per sententiam Eugenij Papæ super ecclesijs quibusdam prolatam, se læsam enormiter, & olim & nunc ẽt conquerentis, vnde cum idem Celestinus tempore Anastasij Papæ proximi successoris eiusdem Eugenij in minori adhuc officio constitutus, in partibus Hispaniæ legationis officio fungeretur,

† Cap.4. ẽdit. in 5. cõ.

† Vide Ioñẽ Vasæũ, i annalib. Hispaniæ, c.29.

a Ad plenũ.] hoc ideo dicit: qa ll plenè ꝓbasset hãc fraudem, & causam absẽtiæ, iuste cõi fieret restitutio. ꝯ.de re iudicum Bertholdus. vbi minus sufficiens probatio sufficit, ne ꝓiudicaret opinio veritati: vt ẽ.de procu. ex infirmatione, & c. in præsentia, & hoc ideo: quia abiens legitimè citatus, præsumitur contumax si non venerit. 3.q.9. decernimus. 65 dist. si fortè. ff.de re iud. contumacia. Sed talis præsumptio põt elidi per aliã præsumptionẽ. ff. de in integ. rest. dicitur. & inde est qnòd per præsumptiuã ꝓbationem, & minus plenam eliditur præsumptio contumaciæ. Vnde per sacramentum vnius posset probare se non contumacem: nam violenta præsumptio eliditur per iuramentum. 35.q.3. extraordinaria. & op. arg. ꝯ. qui maceus. posse. cum in tua. & sic potest intelligi. 4.q.5. quisquis. in fi. Tũ hoc iuramentum non facit plenam probationẽ, sed fauore matrimonij admissa fuit mulier ad igẽdum, nec auditur mulier prætextu appellationis suæ, quia contumax præsumitur, sed per eadem semiplenè probatam, & fauorem matrimonij restituitur.

[Gl. seq. arg. & opi. ponit.]

b Restituimus.] arg. quòd nullo tractu temporis trãsit in sententia contra matrimonium in rem iudicatã. ꝯ. de re iudicata. lator. & cap. consanguinei. Sed ex hoc sunt quidam contrarium arg. & male.

ADDITIO. ex hoc quod dicit restituimus, probant quod transit in rem iudicatam.

[Gl. seq. arg. & remittit.]

c Confirmetis vel infirmetis.] hoc tantum hẽt facere iudex appellationis. 2.q.6. in fi. Et hoc hẽt locũ qñ in causa appellationis nil noui proponitur, & vnicus tantum est articulus, vt hic erat, alias index appellationis pro parte potest confirmare sententiam, & pro parte infirmare, vt inf. de test. Raynutius, & c. Raynaldus. Item ex eo quod dicit, confirmetis, vel infirmetis, videtur quod executio non spectet ad ipsos, de hoc dictũ est sup. de offi. deleg. pastoralis. ꝯ. præterea.

§ Ofcenſi.

a Snia fauore matrimonij non transit in rẽ iudicatã, neq; in cã hæresis fauore fidei. Lucas de Pẽna, l. 1. C. de sent. aduersus lib. 10. & li. 3. ad not. in Director. chol. 59.

datur, quem tertiuum statuit peremptorium: quòd iniuncta contempserit adimplere; procedatur in causa nihilominus quantum de iure fuerit procedendum. Nota quòd sententia etiam Papæ, quando per surreptionem lata fuit, debet in melius reformari. Item in breui tempore nō vī quis plene instructus fuit in ardua causa. Itē vtraque parte præsente causa restitutionis in integrum dēt examinari. Itē causarū merita partium assertione manifestantur. Item in prima citatione pōt proponi peremptorium edictum pp distantiam viarum, & Et ex alia iusta cā.

¶ Dictio, & deest in aliquot antiquis.

a Ipsius.] scilicet Anastasij.

[Glo. seq. obiicit & soluit, circa solutionem obiicit & respondet.]

& † ex delegatione ipsius [a] cognoscere cœpit ď cōtrouersia memorata, cui etiam Alexander successor ipsius Anastasij, officio legationis denuo in partibus eiusdem fungenti, causam commisit eandem; idem quoque Celestinus ad apicem summi Pontificatus promotus, G. sancti Angeli Diacono Cardinali tunc Apostolicæ sedis legato dictam controuersiam sub eo tenore commisit, vt inspectis Ilerdēn. ecclesiæ priuilegijs, auditis etiam partium rationibus, † memorata sententia [b] non obstante, diffinitiuam proferret sententiam, eamque faceret obseruari; verum quoniam per ipsum legatum, aut per alios, quibus sub eodem tenore causa eadem commissa extitit [c] (licet testes [d] producti ex parte Ilerdēn episcopi recepti fuerint) mandatum tamen Apostolicum non extitit adimpletum; magister. [e] A canonicus Ilerdēn postulauit per officium [f] nostrum dictam sententiam in melius reformari, & contra eam restitui [g] ecclesiam Ilerdēn.

¶ Nos igitur cum fratribus nostris & alijs deliberauimus diligenter: nonnullis asserentibus, quod cum prædictus C. † prædecessor noster, contra iam dictam sententiam visus fuerit Ilerdēn. ecclesiæ restitutionis beneficium indulsisse, cum ea non obstante duxerit negotium committendum, [h] & nos supplicationem eiusdem ecclesiæ admittere, debebamus, † præsertim quia sententia [i] Romanæ sedis non negatur posse in melius commutari, cum aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum & temporum, seu grauium necessitatum dispensatiue quicquam ordinare decreuit; Et secundum iura ciuilia, principes etiam contra res bis iudicatas in auditorio suo examinari restitutionem in integrum permiserunt: [k] Perspeximus quoque ex datasē tentiæ in registro dicti Eugenij Papæ repertę, quod primo mense sui Pontificatus fuerit promulgata, quando non plenè de meritis ipsius causæ videbatur instructus, [l] hic non constat quòd Anastasius dederit restitutionē, sed commisit causam super restitutione an esset danda vel nō. Sed obstat fortius factum Celestini, qui mādauit nō obstante sua Eugenij, diffinitiuam suam, pferri super ecclesijs prædictis; sed hoc fecit Celestinus potius de gratia q̄ de iure, quod patet: quia restitutio danda est causa cognita præsentibus partibus, vt dicitur infr. & de mino. in causis. §. in causa. Vnde Papa nolnit inniti facto ipsius, sed deliberauit decernere præsentibus partibus, vtrum sit data vel danda, & ideo non plenè probatur per hāc decretalem qđ dari debeat restitutio post quadriennium: quia nec Papa hic determinat hoc.

† Papa.

† Hoc est iurib. & allegationib.

† debeat.

b Sententia.] per hoc vī quod Celestinus restituerit ecclesiam Ilerdēn. sed cum multa tempora sint elapsa, à tempore Eugenij, q̄ tulit sententiā ipsam, vsque ad tempus Celestini, scilicet xlv. anni. qūo audit ecclesia Ilerdēn. sup restitutione? & Innsimiliter videtur cā admittere ad restitutionē petēdā. infra, vbi dicit, an data vī dēda. Sed est ꝯ alia iura. Nā vltra quadriennium dari non debet. C. de temp. in integ. rest. l. vltimo. nec ſ etiam perpetuatur per contestationē litis. ff. de mino. Papinianus. I fi. Potest dici quòd restitutio data fuit tē pore Anastasij, qui commisit negotiū Celestino in mino ri officio constituto: quia Anastasius fuit proximus successor Eugenij: & quòd cā terminata non fuit, stetit per iudices: vnde non est imputandum actori. 2. q. 6 anteriorum. I C. de in integ. restit. l. pendente, sicut satis patet per multas commissiones. vnde etiam dicit infra [An data sit, vī dēda.] Si verò data fuit, postea data non debet. C. si sæpius i ētegr. rest. post. l. vlt. vel si esset denegata. ꝯ. eo. c. vlt. nisi ex causa, vt ibi dicitur. Sed obijcitur Eugenius tulit sententiam primo mense sui apostolatus, vt infra dicitur, & vixit viij. ann. & mensibus iiij. & xxj. diebus. sed Anastasius successit Eugenio, qui causam super hoc commisit Celestino tunc in minori officio constituto, & ita videtur quòd restitutio danda sit post quadrienniū: vnde ex hoc trahuntur quædam arg. q restitutio sēmper sit danda, vt dictum est ē. e. c. 1. quia hæc videtur dari post quadriēnium. Sed tu potes respondere, quòd ex eo quod dicit

c Extitit.] post recessum prædicti Cardinalis.

d Testes.] qui ꝓducti fuerunt ad ꝓbandum, quòd dari debeat restitutio, & quòd potius per iudicem, & non per ecclesiam Ilerdēn. steterat, quòd non fuerat processum, vt hic dicit.

e Magister.] habens ad hoc speciale mandatum, vt ff. de mino. illud. §. si talis. & inf. eod. ca. coram.

f Officiū nostrū.] hoc ideo dicit: quia tantum iudicis officio, & nō iure actionis petitur restitutio. ff. de mino. l. qđ si minor. §. vlt. & ē. de offi. iud. c. 2.

g Restitui.] ergo non fuit restituta q̄ Celestinum.

h Committēdū.] eo enim ipso quod commisit negotium principale, videtur concessisse beneficium restitutionis: sicut committendo causam videtur commisisse appellationem. sup. de offi. deleg. c. pastoralis. §. præterea. sed hic ignoratur quæ causa cōmissa tuerit, an causa restitutionis, an causa illa, scilicet an danda esset, an non, vt patet per sequentia, sed videtur quòd danda esset restitutio, vt dicitur in prædicta notula, & hoc probatur per hoc quod ecclesia Ilerdēn. petebat restithi coram Innocentio papa.

i Sententia.] Ro. Sedis ponit tenorem. c. 35. q. 9. sententiam & c. veniam.

K Permiserunt.] sed illud perraro fit. ff. de mino. minor autem magistratus. & C. si sæpius restit. in integ. postu. l. 1. & 2.

[Gl. seq. ar. alle. in contrarium.]

l Instructus.] arg. quòd in modico tempore non pōt

1 Quod tūc potissimum verum est cum ibi fuerit per principē, vt ibi, & inf. de appell. ex in summatione.

illa nitens præcipuè ratione, quòd priuilegium Vrbani Secundi ex parte vestra [a] productum, subiectum fuerit falsitati, cuius tenorem nos in registro ipsius inuenimus incorruptum. Tandem deliberatio nostra in hoc resedit; vt an data sit restitutio, an danda [b] contra prȩmissam sententiam partibus præsentibus decernatur, quarum assertio ne [c] merita causarum panduntur.

¶ Quocirca mandamus, quatenus vsque ad festum beati Lucæ, vel in proprijs personis, vel per idoneum responsalẽ nostro vos cõspectui pręsentetis, quod dicta sententia retractari non debeat (si poteritis) ostensuri; [d] vel si fortè exigente iustitia fuerit retractanda: vel per vos, vel per responsalem idoneum appareatis † sufficienter instructi, vt in principali negotio canonicè procedatur; pro certo scituri, quod cum propter multam locorum distantiã, [e] non possit ad nos, sine magnis laboribus & expensis sæpius haberi recursus, si ad præmissum terminum, quem vobis peremptorium assignamus, iniuncta vobis contempseritis adimplere. Nos nihilominus in ipso negotio, quantum de iure [f] poterimus, procedemus.

¶ Idem.

¶ *Petitio restitutionis in integrum contra sententiã suspendit regulariter executionẽ sententiæ in casu istius causæ restitutionis. fallit*

Non facit ergo parum distantia longa viarum:
Prorogat inducias, aufert onus, impedimentũ:
Cogit adire forum, confirmat ius dominorum.

Pone exemplum. Prorogat inducias appellatori. infra de appel. c. cum sit Romana. Aufert onus electio & electionibus. 62. distinct. c. cum longe. Impedimentum aufert domino volenti repetere seruum suum factum monachum. 17. q. 2. si quis incognitus. Cogit adire forum, quia sine licentia patris absentis filius causam agere potest. ff. de iudi. si longius. Confirmatius dominorum in possessione turbata domino absente. C. si per vim, vel alio modo. l. 1. vbi admittitur ad possessionẽ turbatam recuperandam seruus vel amicus, qui alias non admitteretur.

f Quantùm de iure.] sed qualiter procedetur in hoc casu restitutionis, dato quod pars citata non veniat nũquid potest procedi ad testium receptionem, vel diffinitiuam sententiam super ipsa restitutione? Videtur quòd non: quia litis contestatio in hoc casu facienda est. supra de offic. iudi. c. 2. ff. de mino. l. Papinianus. §. vlti. sed lite non contestata testes non sunt recipiendi. infra vt lite non contesta. per totum. Et hoc innuitur hic ex eo quod dicitur. [Quantum de iure, &c.] cum aliàs lite contest. citari debeat: vt si non venerit, ad sententiam procedatur. Qualiter hoc fieri debeat, dictum est sup. de offi. iudic. cap. 2. sed contra videtur, quod ad sententiam procedi non possit. ff. de mino. in causa. §. 1. & C. si minor ab hared. se abstinuerit. Authen. si omnes. Sol. hæc contrarietas habetur supra de offi. iud. c. 2.

Sufficia-

---

1 Vnde dicit canon: Multo tpe discere, q̃ post modum docere. 16. q. 1. sic viue.

2 Concord. text. in l. studuisse. cum bona gloss. C. de prox. sacr. scrinii. lib. 12.

quis multum addiscere. 1 arg. 48. dist. §. 1. quia nemo repetenter fit turpis. de pœ. dist. 2. §. hæc quæ de charitate. Arg. contra. q̃nq; enim ingenium supplet tempus in bñ studẽtibus, sicut industria supplet tempus. 77. dist. monachus. nec sufficit diu in scholis fuisse, sed laudabiliter vixisse inquirendum est. 12. q. 2. gloria episcopi. in fi. 2 & arg. C. de ijs qui vel. acta. impetra. l. 2.

[Gl. seq. ponit tres lecturas.]

a Ex parte vestra] per hanc literam videtur q̃ pars Osceñ. ecclesiæ priuilegiũ suum falsauerat, addendo aliquid vel diminuendo, vt magis faceret p̃ se: propter quod Eugenius tulit sententiã cõtra Ilerdẽñ. ecclesiam. Sed eo ipso q̃ quis falsat litteras iudicum debet amittere causam sicut dicit illa decretã. de rescr. olim. q̃d hic nõ fuit Eugenio credens priuilegium verum, cum non esset, vt dicit litera ista ibi; [illa nitẽs p̃cipuè, &c.] & hic patet, q̃ falsauerat priuilegium, quod postea repertum est integrum & incorruptum in registro. Similis falsitas habetur. j. de excep. cum venerabilis. & ideo tale delictum non debet obesse Ilerdẽñ. ecclesiæ, quo minus saltem restituatur in isto beneficio. Vel forte pars Ilerdẽñ. ecclesiæ falsauerat priuilegium Osceñ. ecclesiæ, & hoc constitit in iudicio: vnde Papa sententiauit contra Ilerdẽñ. ecclesiam, & ideo dicit [illa nitens &c.] & hoc videtur verum secundum hanc literam. In antiqua compilatione 3 dicebatur ab altera parte productam, & secundùm illam literam, planior est sensus & secundùm hoc pars Ilerdẽñ: ecclesiæ falsauit priuilegium suum: & ideo contra ipsam fuit sententiatum, quod melius videtur secundum illam regulam, delictum personæ, &c. & ita concordat cum illa decret. cum venerabilis, vnde non debet obesse Ilerdẽñ. ecclesiæ delictum illius qui priuilegium falsauit, quin saltem restituatur isto beneficio, cum ecclesia Ilerdẽñ. non fuerit in culpa.

3 Quod si in antiqua compilatione hanc decretalem legeris, rem satis facilius perci-

b An danda.] ideo iubet inquiri: quia non constabat an fuisset admissa ecclesia Ilerdẽñ. ad restitutionem, & præsentibus partibus hoc est faciendum, vel per contumaciam absentibus. ff. de mino. in causa. §. primo & in Authenti. vt sine. lar. §. ad hæc, colla. 3. & C. si minor ab hared. se abstinuerit. Authenti. si omnes. de hoc dictum est supra eodem capitulo primo, & sup. de offi. iud. cap. 2. melius. Et per hãc literam non constat quod restitutio data fuerit, sed modò apparebit an fuerit data an danda, licet Papa Celestinus non obstante sententia Eugenij negotium committerit.

c Assertione. [C. si per vim, vel alio modo. l. vlt. arg. §. de maio. & obe. c. inter quatuor.

[Gl. seq. obijcit & soluit.]

d Ostensuri.] sed quare compelluntur isti hoc probare: cum ille qui petit restitui, nõ admittatur, nisi doceat se læsum, vt ff. de iureiur. nam & postea. §. si minor. Item est contra id quod actore non probante reus debet absolui. 6. q. 5. c. accusator. & j. vt eccl. benefi. c. vt nostrum. 4 Forte præsumptio erat contra eos, & ideo Papa voluit hoc, vt dicit prædicta decre. vt nostrum. sed non compelluntur hoc probare nisi voluerit, sed si altera pars voluerit probare quod sit retractanda, ipsi probent contrarium si potuerint. & hæc facienda sunt vtraque parte præsente.

4 Concord. C. de edent. l. qui accusare. & l. actor. C. de probat. cum vulg.

† compararis.

[Gl. seq. not. pro prorogat distantiam, &c. vbi contrarium ponit & exponit versus.]

e Locorum distantiam.] propter locorum distantiam, & vt parcatur laboribus & expensis, prima vice potest poni peremptorium. 5. 24. q. 3. de illicita, & ff. de iudi. l. nonnunquam. ne cessante igruente. j. de dila. cap. j. Arg. cõtra. ff. de iudi. l. ad peremptorium. multa enim propter distantiam permittuntur, quæ alias prohiberentur: vnde versus:

5 Hoc verũ in Host. si iusta causa sit expressa, vt cum citatio non est facilis, vt hic, & tunc solent tres termini in vna citatione exprimi. c. 2. j. & ibi cogen.

SVscitata.] Si restituatur in integrũ contra sententiã is cõtra quem est præsumptio, mandat sententia executioni, præstita cautione de restituẽda re, si prius condẽnatus in hoc iudicio prævaleat. Diuiditur in quatuor partes. Nam prima ponit decisam facti narrationem. Secunda: ibi, Nos intellectis. ipsius diffinitionẽ. Tertia ibi, Sententia. restitutionis petitionem. Quarta ibi, Ne verò ipsius concessionem cum certa probatione. Abb.

CASVS. Inter episcopũ Burgẽn. & monasteriũ Onien. vertebatur quæstio super quattuor articulis, & super quibusdã decimis monasterio acquisitis, per quãdam transactionem: quæ commissa fuit quibusdam iudicibus; coram quibus processum fuit, & cõclusum in causa: Tãdem causa super his delata fuit ad dñm Papã. Auditis quæcũque partes proponere voluerũt, Papa condẽnauit monasterii sup quatuor articulis p̃dictis, lata sententia sup p̃dictis articulis, dũmodo Papa vellet sup decimis proferre sententiam super quibus coram iudicibus fuerat in causa cõclusum: procurator monasterij petijt beneficiũ restitutionis in integrũ ad probandã p̃scriptionẽ tam super quatuor articulis p̃dictis, quã et̃ super decimis p̃dictis acq̃sitis monasterio p̃ transactionẽ: & dñs Papa dicto procuratori restitutionis beneficiũ sup dictis articulis concedit. Ne verò per excogitatam malitiam (sicut ex quibusdam p̃sumptionibus videbatur) effectũ sniæ in damnũ ep̃i contingeret impediri, & ne monasterium per executionẽ detrimẽtum incurreret, p̃p diuersas p̃sumptiones, dñs Papa æquitate pensata ita prouidit, vt prædicta sniæ executioni mandetur ante aliquam probationem, ita tñ q̃ sufficiẽtem præstet cautionem ep̃s Burgẽn. q̃ si monasterium obtinuerit in causa, omnia quæ perceperit occasione ipsius sententiæ, monasterio restituantur. Not. q̃ ecclesia restituitur ad probandam præscriptionem post sententiam, & ante sententiam, licet sit in causa conclusum. Item propter præsumptionem sententia mandatur executioni, quæ aliàs mãdari non deberet, & hoc de æquitate, & non de rigore.

[Glo. seq. recitetur per contrarium.]

si contra petentem restitutionem est præsumptio malitiæ, quod causa differendi executionem hoc petat, quo casu executio fit præstita cautione de restituendo, si petens restitutionem obtinebit in causa. hoc dicit secundùm mentem iuncta glossa penul. & in hoc vltimo est iste textus valde singularis respectu vtriusque iuris.

CAP. VI.

¶ Cap. 1. e. tit. in 4. compil.

† Omen se- Omen.

SVscitata † super diuersis articulis inter Burgensem episcopum, & Ouiense † monasterium quæstione: & infra ¶ Nos intellectis quæ vtraque pars proposuit coram nobis, super quatuor articulis prænotatis, monasterium [a] Ouien. iustitia

condemnauimus exigente. ¶ Sententia verò lata, procurator monasterij ad probandum præscriptionem factam, † tam super quatuor articulis prænotatis, quàm etiam super quibusdam decimis, [b] per transactionem [c] acquisitis: & infra. Restitutionem in integrum nomine monasterij postulauit, [d] quam eidem duximus indulgendam: & infra. ¶ Ne verò per excogitatam malitiã (sicut ex præsumptionibus pluribus videbatur) effectum sententię in damnum episcopi contingeret impediri: nevè monasterium per executionẽ sententiæ, [e] propter diuersas suspiciones incurreret detrimentũ [f]. Nos æquitate pensata, & iure

† Vox, facta, deest in omnibus vetustis exemplaribus.

d Postulauit.] iste fuit procurator constitutus ad causam, & sententia lata contra monasterium postulauit in integrum restitui, & obtinuit. Sed contra videtur dicere lex: quia sine speciali mandato, ad hoc procurator nõ admittitur. ff. de mino. l. illud. §. si talis. & ĩ. c. proxi. Potest dici q̃ lex illa locum habet cũ restitutio principaliter postulatur, vt ĩ. co. cum ex litteris. non tñ per illum contra quẽ lata fuit sententia, vt tũc exigatur specialis mandatum ad hoc: sed quando incidẽter postulat restitutio sicut hic, licet post sententiã super quibusdam: quia incõtinenti post sententiã ante factam executionẽ, & per eum q̃ factus erat dominus litis per contestationem, intelligitur incidenter factum, & super quibusdã quæ petebantur ante sententiam, vnde procurator ad causam constitutus bene potest petere restitutionem super articulo incidenti. ĩ. eo. audi. tis. quia omnia quæ ad causam instruendam faciũt, sibi concessa intelliguntur. arg. ff. de procu. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. & argu. ad hoc. ff. eod. tit. l. qui proprio. §. item quæritur. argu. ad hoc. sup. eo. cap. auditis. & simil. C. eo. l. ita demum. 2 & ff. an per alium cau. ap. exer. pos. l. 2. argu. contra. C. de ap. l. ĩ actor, & quia hic locum non habebat appellatio, necesse habuit recurrere ad beneficium restitutionis, si potuisset appellare, iure communi poterat præscriptionem probare, siue aliam exceptionem peremptoriam. ĩ. de fide instru. c. cum Ioannes. & C. senten. rescin. non pot. l. 2.

e Sententiæ.] hoc regulare est, vt sententia mandetur executioni, non obstante aliqua exceptione, vt 2. q. 1. sicut. nisi incontinẽti probetur exceptio. ĩ. de test. veniẽs. & ĩ. de rest. spol. c. litteras. in fine. & in quibusdam casibus, qui notantur. 11. q. 3. cum apud. Itẽ licet incontinenti velit quis probare exceptionem suam. 3 si tamen est præsumptio contra ipsum, quod malitiose excipiat, primò mandabitur sententia executioni, vt hic: deinde si quid velit proponere, non in modum exceptionis, sed in modum actionis audietur. ĩ. de appẽ. constitutus. in fi. & ĩ. de accus. accedens. sed & hoc ibi non dicitur, imò defecerat in quibusdam exceptionibus, nec dicebat quòd alias vellet proponere, vt C. ad leg. Cornel. de falsis. aperte. & C. de edic. diui Adr. tol. l. 2.

f Detrimentum.] quia delictum personæ, &c. 16. q. 6. si episcopum.

[Glo. seq. reci. per contrarium, cui dat simile, & sol. cui signat contrarium, & respondet.]

g Pensata.] hic prætertur æquitas iuri. C. de iudic. placuit. sed hoc contingit propter præsumptionẽ, cum aliàs de iure communi, postulata restitutione in integrum omnia in statu suo esse debeãt, donec restitutio finita sit. C. de in integ. restitu. postulata. l. vnica. ficus

1 Facit l. 1. C. de sent. & interlo. omn. iud.

a Monasterium Ouien.] hic fertur sententia contra monasterium: simile ĩ. de censi. sopitæ. alibi in personam procuratoris siue syndici. ĩ. de ele. c. querelã. vbi de hoc, & ĩ. de capel. mona. c. dilectus. Sed ecclesia nõ multum curat de illa sollemnitate, sicut nec facit differentiam inter procuratorem & syndicum, ex quo cõstat de potestate tradita. sup. de proc. c. petitio. 1 Vel dic condemnari monasteriũ in persona procuratoris.

b Decimis.] super quibus iam conclusum erat in causa. simile. sup. eo. c. auditis.

c Per transactionem.] ideſt, amicabilem compositionem. sup. de transact. cap. 2. & inf. de decim. cap. ex multiplici.

2 Exceptio militiæ non opposita cõtra procuratorẽ, ante litẽ cõtestatã et̃ in causa appellationis opponi non pot. Io. And.

3 Facit l. 1. cũ prima gl. ff. de tabulis exhiben.

appellatione interposita nil est innouādum. ff. nil no. appel. pen. interposita. l. vnica. & 2. quæstio. 6. c. ei qui. §. appellatione interposita. Sed contra, §. de trāsactio. cvlti. vbi dī q̄ ius seruandum est: vbi verò ius deficit, æquitas seruanda est. Sed præiumptio soluit contrariū

[Glossa sequens allegat similia, & arguit]

a Cautionē.] hoc generale est vbicumque in dubio aliqs admittitur, q̄d semper ille qui admittitur, præstabit cautionē. C. de lega. l. si in fraudē. 1 C. de petit. hære. l. vlti. 1. respon so. ff. de rei vend. is à quo. & l. seq. ff. vt legatorū vel fideicommiss. seruan. causa caueatur. l. postquam. §. 1. ff. de dam. infec. præter, in prin. argu. j. ne lit. pen. ecclesia sanctæ Mariæ. Item argumentum est hic quod cautio sit præstanda ab eo q̄ mittitur in possessionē causa rei seruandæ, de fructibus restituē dis, si suspectus est, inf. de seq. c. 2.

† aliquatenus.

1 Adde de appel. super eo. 1. sup gl. vlt. Ioā. An.

COram felicis.] Prima pars narrat factum: secunda interloquitur: ibi, Nos autem.

CASVS. Inter archiepiscopum Bracharēn. & archiepiscopum Toletan. coram Innocentio super iure primatiæ quæstio vertebatur: lite inter prædictos archiepiscopos coram ipso, causam commisit quibusdam iudicibus, vt ipsam causam sufficienter instructam remitterent ad Apostolicæ sedis examen. partibus terminum peremptorium assignando, in quo cum omnibus munimentis, per quæ causa instrui possit, sedi Apostolicæ se præsentent, sententiam audituri. termino verò elapso post longam expectationem comparuerunt procuratores archiepiscopi Bracharen. sed quia non portauerunt depositiones testium, & alia munimenta, dilationem ad hoc faciendam postulauerūt: Papa interlocutus fuit, quod super hoc audiendi non erant, cum ad hoc sibi terminus peremptorius assignatus fuisset. ipsi petiuerunt ad hoc, se admitti per beneficium restitutionis, exhibentes super hoc speciale mandatum: vnde Papa Honorius dedit illis dilationem vsque ad octauas Pentecostes per beneficium restitutionis. Nota dilationem dandam per beneficium restitutionis ad depositiones testium, & alia munimenta portanda, quæ in termino costituto fuerant admissa.

duximus prouidendum, vt ante omnia supradicta sententia executioni mādetur: & infra. ¶ Volumus nihilominus, & mādam⁹, vt † ab ipso episcopo recipiatis idoneam cautionem; [a] quòd si monasterium in causa ipsa præualuerit, vniuersa quæ medio tempore sententiæ ipsius occasione percepe-
10 rit, monasterio restituat memorato.

¶ Post peremptorium nō auditur ecclesia de iure communi, auditur tamen per beneficium restitutionis in integrum.

¶ Hono. iij. archiepisc. & capitulo Bracharēn.

CAP. VII.

COram fęlicis memorię I. Papa præd. nostro lite inter archiepiscopum Toletan. & te frater archiepiscope super primatia [b] solemniter cōtestata, fuit peremptorius terminus assignatus: & infra. ¶ Verùm elapso ter-
20 mino constituto, post expectationem non modicam, comparuerunt procuratores [c] vestri: sed quia non attulerant depositiones testium, & alia munimenta, [d] dilationem cum instātia postularunt. Postquam verò contra † eos interlocuti fuimus super dilatione petita, [e] tādem indulgeri eccleſię Bracharen. dilationem propter instructionem causæ, per auxilium restitutionis in integrum postulauūt, exhibētes super hoc ex parte vestra speciale mandatum. [f] Nos autem vsque ad octauas Pentecostes, per restitutionis beneficium id vobis duximus [g] indulgendum. †

¶ Gregorius nonus.

¶ Restituitur minor in eo quod contraxit vel omisit, si probat exinde se lasum, & sit infra tempora restitutionis petenda.

CAP. VIII.

COnstitutus in præsentia nostra magister

reserip. c. nonnulli.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

b Super primatia.] primatia & patriarchatus vna tantum dignitas est, licet nomina sint diuersa. 99. dist. c. 1. & 2.

c Procuratores vestri.] & ita ad vnam causam plures procuratores dari possunt. de hoc dictum est. sup. e procurator. non iniuste. & 7. de testibus insuper.

d Munimenta.] munimenta dicuntur quibus causa munitur & instruitur, vt testes, instrumenta, confessiones, & quicquid aliud quod adiunct causam.

e Petita.] denegando ipsam eis, vt infra patet.

[Glos. seq. ponit octo casus, in quib⁹ requiritur speciale mandatum.]

f Mandatum.] in hoc casu non vī generale sufficere mādatum procuratoris simpliciter constituti ad causam. ff. de minori. illud. 2 §. si talis. Et quidam alij casus sunt, in quibus non sufficit generale mandatū, vt in causa suspecti tutoris. de procur. non solū. §. vlt. Alius q̄n aliquis reliqt duos procuratores omnium rerum suarum¹, tunc alter ab altero non pōt exigere sine speciali mandato. ff. de procu. l. qui duos. Alius est in interdicto de liberis exhibēdis. ff. de lib. exhi. l. 3. ff. de procu. Pōponius. in princ. Quintus est in transactione. ff. de procu. l. mandato. & in alio casu procurator nō potest deferre iuramentū sine speciali mādato vel recipere. ff. de iurei. l. iusiurandum. §. procurator. & in acceptilatione. ff. de acceptilation. l. 3. de hoc dix. x. c. prox. qualiter locū habeat in alio casu, exigitur speciale mādatum. sup. de

g Duximus.] & ita aliquid conceditur hic vna via, quod alia via denegatur. contra supra dē procur. tuæ. cum suis concor. ibi positis. Sed illa intelliguntur de iure communi, vt si in iure communi aliquid vna via prohibetur, & alia via eodem iure debet prohiberi. hic verò secus.

COnst. tutus.] In prima ponitur partis petitio, secundò per quæ. secundò dat iudices: ibi, Quocirca mandamus. Abb. Sic.

CASVS. Pater & mater magistri Guil. & Ioannis fratris ipsius canonici Parrosinen. habebant quasdam possessiones communes: matre ipsorum defuncta cui succedere debent, G. pater ipsorum eis in minoritate constitutis, possessiones prædictas vtique communes vendidit pro certa pecuniæ quantitate: & quia venditio huiusmodi non valebat pro ea parte quæ ex successione materna fratres contingebat prædictos, emancipauit eosdem; & fecit eos contractui consentire; præterea consuetudo est in Parrosinen. municipio, quod si aliquis vendat possessiones suas alicui extraneo à consanguinitate sua, ille qui est proximior venditori, vsque ad annum & diem à tempore ven-

1 Ex hac l. arguit Io. 2. q. 5. qua de cā. q̄p generali mandato non delegat dispensatio. & de hoc in Spe. tit. 2. §. consequēter. ver. generaliter.

† In antiqs codicibus vno excepto ita: iter eos.

† Vide text. in l. si quando & ibi Bart. C. de dila.

venditionis poteſt offerre pretium emptoribus, & illi tenentur recipere pretium, & reſtituere rē pretiū offerenti: magiſter Guil. pro ſe & Ioan. fratre ſuo acceſſit ad dñm Papā, & expoſuit ei prædicta, petens à dño Papa q̄ cū adhuc exiſterent infra tempus ad obtinēdum beneficiū reſtitutionis in integrum, vt venditionē prędictā pro ea portione quæ ex ſucceſſione materna contingebat eoſdē, faceret nunciari nullā, vel per beneficiū reſtitutionis in integrū cōtra ipſam venditionem ſubueniret eiſdem: in alia portione paterna petebant ſibi per idem beneficiū ſubueniri tamquam proximioribus ad offerendum pretiū emptoribus, iuxta cōſuetudinem municipij Parroſineñ. qđ hactenus omiſerūt, cū in hoc enormiter lædant, & ipſi parati ſūt offerre pretiū emptoribꝰ vel eorū hæredibus: Vnde mandat Papa quibuſdam, quatenus ſi præmiſſa inueneritis eſſe vera, venditionem prędictam quo ad partem quæ ipſos contingit ex ſucceſſione materna denuncient eſſe nullam, ſi in ea iuris ſolennitas eſt omiſſa, vel ſi fuit ſeruata; & eos conſtiterit eſſe læſos, tam ſuper illa quam ſuper alia portione paterna, in integrum eoſdem reſtituant, dum tamē quod offerunt, duxerint faciendum. Nota quòd frater pro fratre ſine mandato admittitur ad impetrandum. Item ſi iuris ſolennitas in contractu minoris non ſeruatur, nullus eſt contractus in præiudicium minoris. Idem eſt in contractu eccleſiæ. Si verò iuris ſollemnitas interuenit, & læſus ſit minor vel eccleſia, ſubuenitur eis per beneficium reſtitutionis in integrum.

[Gl. ſeq. recitetur per quæſtionem.]

a Fratre ſuo.] & meritò, cum ſit coniuncta perſona. ſupra de reſcript. cap. nonnulli. & etiam ad agendum admittitur, dum tamen contraria voluntas non appareat. ff. de proc. l. ſed & hæ perſonæ. & l Pomponius. §. vlti. & in cauſa reſtitutionis non admitteretur ad agēdum, niſi conſtaret de voluntate ipſius. ff. de minori. l. parti. 1. reſponſo.

b Succeſſores.] quia filius ſuccedit etiam matri ab inteſtato 1 ſiue ex teſtamento. C. de bo. ma. l. 1. pater vero habet vſumfructum in cuius poteſtate eſt: qui omnem diligentiam tuendæ rei debet habere: alienare tamen rem filij vel donare non poteſt. C. eodem ti. l. 1. & 2.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium & ſoluit.]

c Vtrique.] ſcilicet patri & matri, quas poſſeſſiones de communi pecunia emerunt. ſimile. j. de don. inter virum & vxorem. c. ſignificauit. Sed contra videtur: quia quicquid habet vxor, totum præſumitur eſſe de bonis mariti. C. de dona. inter virum & vxo. l. ſi vxoris & ff. de dona. inter virum & vxorem. l. Quintus Mutius. Illud verum eſt quando non conſtat vnde res illa proceſſerant. Sed hic conſtat, quia vt dixi, de pecunia communi emptæ vel vtrique communiter legatæ fuerant. & hoc certum erat.

d Eoſdem.] hoc ideo dicit, quia dum filius eſt in poteſtate patris, alienare, vel aliàs diſponere de rebus ſuis non poteſt, nec agere pro his, nec ei tunc temporis currit præſcriptio, vt C. de bo. ma. l. 1. & C. de an. na. excepit. l. 1. §. vlti. Ideoque emancipauit eos, vt conſentirent, & ratam haberent vēditionem eādem quo ad partem maternam, in qua debebant ſuccedere matri.

e Venditionem.] quatenus contingebat eos de bonis maternis: in alia parte quo ad partem patris petebant reſtitui ad ius offerendi pretium, & ſi venditio de bonis maternis teneret, petebant reſtitui ſimiliter contra eam.

f Nullam.] qua ſi facta à minore xxv. ann. ſi iuris ſolennitas non fuit ſeruata.

g Vel cum.] ſupple, ſi iuris ſolemnitas fuit ſeruata in venditione.

h Tempus.] ſcilicet quatuor annorum. C. de temp. in integ. reſt. l. vlt. eſt & hic arg. quod vltra quadriennium non detur reſtitutio. Bernar.

i Conſuetudinem.] conſuetudo 2 erat approbata illius loci, quod ſi quis rem communem cum alio, vel rem ſuam venderet extraneo, vel alicui magis remoto qui proximior eſt illi alienanti, à tempore contractus vſque ad annum & diem, & poſt, poteſt offerre pretium emptori, quod ſoluit pro re illa, & ille tenetur recipere pretium, & reſtituere rem: & iſti fratres omiſerant offerre pretium infra annum, & diem pro re patris alienata, cum ipſi eſſent proximiores. & ad hoc offerendum petebant reſtitui, vt rem patris haberent.

K Debita.] quia ſi habebant curatorem. & eius authoritas non interuenit, ipſa iure nulla fuit venditio. C. de in integr. reſtitu. minorum. ſi curatorem. & ſi decretum non interuenit ſiue authoritas prætoris, non tenet venditio ſeu conſenſus ſubſequens, quia tutor & curator alienare rem minoris ſine authoritate prætoria non poteſt. C. de prædi. mino. ſi. decre. non alienan. l. 1. & 2. & l. minorum. & l. ſi quidem. & in pluribus legibus ibidem. Si verò iſti nullum habebant curatorem, & contraxerunt vel conſenſerunt authoritate prætoris venditioni factæ à patre, obligantur. ſed ſi læſi ſunt, 3 reſtituuntur, vt l. prædicta, ſi curatorem, in fine. & ita ſi ſollemnitas iuris eſt omiſſa, nulla fuit venditio, & ſic etiam nulla pronunciabitur. ſi ſollemnitas ſeruata fuit & prolauerint ſe læſos, reſtituentur tam contra venditionem contingentem ipſos ex ſucceſſione materna, quàm etiam ad ius offerendi in venditione paterna.

Guill. pro ſe ac fratre [a] ſuo I. canonico Parroſineñ. † exhibita nobis petitione mōſtrauit, quòd † eis in minori conſtitutis ętate, ac eorum matre (cuius ſucceſſores [b] exiſtūt) rebus humanis exempta quondam Guill. pater ipſorum quaſdam poſſeſſiones vtrique [c] communes quibuſdam vendidit, pro quadam pecuniæ quantitate, ac (vt huiuſmodi venditio robur firmitatis haberet) emācipauit eoſdem, [d] † & fecit eos contractui conſentire. Quare ſupplicauit, vt vel venditionem [e] eandem, mādaremus nunciari nullam, [f] vel cum [g] adhuc exiſtāt infra tempus [h] ad obtinendum beneficium in integrum reſtitutionis indultum, & infra annum & diem à tempore contractus, ipſis tanquam proximioribus competeret ſuper alia portione ius offerēdi emptoribus pretium, iuxta municipij Parroſineñ. † conſuetudinē [i] approbatam, quod hactenus omiſerunt, dignaremur eis ſuper vtroque (cum in hoc non modicum læſi noſcantur, & emptoribus portionis eiuſdem, vel eorum ſucceſſoribus pretium ſint offerre parati) per idem beneficium ſubuenire.

¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi præmiſſa inueneritis veritate ſubnixa, vel venditionem prædictam, quo ad partē ex ſucceſſione materna ipſos contingentē, nullam nūciare curetis, ſi in ea debita [k] iuris ſolēnitas eſt omiſſa; vel ſi forſitan in-

† Paroneñ. Peteren. †Hic in vulgatis hī dictio, cū, quā nec ſeries orationis admittit, nec habent manuſcripti.

† Paroneñ.

† Infero q̄ qualitas clericatus & canonicat⁹ nō liberat quē à patria poteſtate; ſed ſola ēpiſcopalis concor. in auth. conſti. q̄ de diuin. §. palā. & aut. dignitas. C. de epi. & cl.

1 Ex ſenat⁹ cōſulto Orfiziano etiā ſi alieno iuri ſit ſubiectus: & p̄ferit conſanguineis matris. & eadē rōne ſuccedit nepos, & p̄ nepos auiæ & auię. Inſt. de Senatuſc. Orfi. §. 1. & §. 1. & 2. C. eo. l. 1. Ioā. And.

2 Vide Matthæū de Afflictis. deci. 223. & not⁹ huiꝰ capitis.

3 Lędit minor' aut in iudicio aut extractu. de hoc 86. diſt. in religioſum. Io. An.

teruenerit, & eos læsos esse constiterit, a tam super ea quam super residua portione, dum tamé quod offerunt duxerint faciendum, authoritate † nostra in integrum restituere studeatis.

† In vno antiquo, ita ip sos authoritate nostra, &c.

¶ Idem.

¶ Restitutio in integrum postulanda est ab ordinario administrationem habente, vel à delegato ab eo, siue hæc causa sit specialiter delegata, siue incidat in causa generaliter sibi commissa. Ab ordinario verò administrationem non habente, vel à delegato peti non debet, nisi veniat incidenter in causa. Arbiter autem de causa restitutionis non cognoscit, nec potest assumi in maioribus causis.

a Constiterit.] probabunt ergo isti se minores & lesos, alias non audirentur. ff. de iureiur. nam postea. §. si minor, quo probato restituentur tam contra venditionem, quam ad ius offerendi.

CAusa restitutionis.] Tria sunt dicta principalia. Secundum ibi, Delegati. Tertiũ ib, In matrimoniali. Abbas.

CASVS. Quia beneficium restitutionis extraordinarium est, & non datur nisi deficiente iure communi, dubitari poterat quis dare possit beneficium restitutionis, & ideo Papa ostendit in capitulo isto q iudices hoc facere possint, hoc modo. Quidã sunt iudices ordinarij habentes administrationẽ, isti possunt causam restitutionis in integrum examinare ac finire. Item delegati ab his hoc idem facere possint, siue hoc ipsis delegatis commissum fuit specialiter, siue in ipso negotio incidat quæstio restitutionis. Item quidam alij sunt extraordinarij, non habentes administrationẽ, & arbitri de hac causa cognoscere non possunt, nisi coram eis narretur incidenter. In fine dicit quod in causa matrimoniali, liberali, & criminali, arbiter assumi non potest cum huiusmodi cautæ maiores iudices exigant. Nota q arbitri incidenter cognoscunt de causa restitutionis. Item in tribus casibus hic signatis arbiter assumi non potest.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

b Habentibus.] sicut est episcopus, potestas, & huiusmodi & alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdictionẽ habentes, qui possunt alicui vniuersitati, q habent administrationem cum iurisdictione. ff. de postulã. l. 1. §. vlt. & C. vbi & apud quos. l. vlti. 11. q. 1. de persona. ff. quod cuiusque vniuer. l. vlt. & alij etiam minores ordinarij cõtentiosam iurisdictionem habentes.

[Glo. seq. elusit & soluit, solutioni opponit, & tripliciter respondet.]

Restitutio in integrũ an possit examinari per delegatum.

c Delegatis.] & sic delegati ab ordinarijs hoc edicto possunt cognoscere de causa restitutionis, siue principaliter ei recurratur eis, siue incidenter eis contingat quæstio restitutionis; & multò fortius delegatus à principe; sunt hoc totum tractatur C. vbi & apud quos rest. in integr. postul. l. vlt. qua ponit totum tenorẽ huius decr. Sed videtur quòd esse non possit, q. ordinarius possit alij demandare cognitionem istam: quoniam in integrum restitutio causæ cognitionem desiderat ff. de in integ. rest. l. 3. & sup. eo. c. cum ex literis. & ff. de minor. l. in causa. §. causa. sed quæ officio iudicis causa cognita expediuntur, alteri demandari non possunt. ff. de off. procon. l. nec quicquam. §. vlt. decretum. Sol. restitutio in integrum competit iure magistratus, & trãs cognitio restitutionis siue specialiter siue generaliter cõmittatur. C. vbi & apud quos. l. vlt. sed ea quæ competunt iure magistratus, delegant. ff. de off. eius cui man. est iurisdictio. l. 1. respon. 1. Sed ẽ dicit lex, ga ea quæ magis sunt imperij q̃ iurisdictionis, magistratus facere nõ potest. Sed restituere est magis imperij q̃ iurisdictionis: ergo non permittitur magistratibus. ff. ad muni. l. ea quæ. ergo multò minus possunt delegare. Potest sic responderi; omnia quæ competunt iure magistratus, delegari possunt. sed non omnia quæ delegantur specialiter, competunt iure magistratus, vt hoc exemplo: & in mero imperio, cui⁹ cognitio specialiter demãdatur, si contingit ẽ̃ fidem abesse, vt in l. prædicta. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdictio. l. 1. Vel dici potest delegari non cuilibet, sed magistratui municipali. Verius est qd hodie huiusmodi cognitio possit delegari, vt C. vbi & apud quos. l. vlt. & hic, & l. ea. quę corrigitur.

[Glo. sequens recitetur per quæstionem.]

d Non habent.] vt illi qui dant à principe ad aliqua officia exercẽda, puta vt cognoscant de appellationibus, vel de sententijs, vel etiam de alijs quæstionib⁹ si qui volunt se subijcere eorũ iurisdictioni, possunt cognoscere de in integ. rest. & de alijs causis, sed neminem compellere possunt coram se litigare. & de talibus potest intelligi ff. de iudi. l. 1. ver. vel aliam iurisdictionem, &c. C. de iudi. rem non notam. vel vt possint dare tutores & curatores, vel emancipare, isti dicuntur ordinarij sine administratione à talibus delegati, & arbitri de restitutione cognoscere non possunt principaliter si directe agatur de restitutione: quia nec talis iudex sine administratione etiam si esset ad hoc electus à partibus, posset committere causam restitutionis, sed maiores tantum.

e Incidenter.] principaliter enim isti cognoscere non possunt de restitutione, cum causa ista requirat maiores iudices, qui hoc ex officio suo faciant: si autem inciderit quæstio restitutionis in negotio, de quo cõpromissum est, vel quod est alijs delegatis commissum, possunt tunc de restitutione cognoscere. sic C. de iudi. l. quoties. & C. de ord. iud. l. 1. ibi enim iudex cognoscit de causa status incidenter, qui alias cognoscere non valet. Nec dicitur arbiter tunc facere extra compromissum: quia huiusmodi restitutio non est alia causa siue negotium ab eo de quo compromissum est. sed oritur ex illo, & ei cohæret de quo compromissum est, vt puta si omittit probationem, arbiter potest de hoc cognoscere, vel de similibus, quæ incidunt in causa.

[Glo. seq. successiuè signat duo contraria, & soluit.]

f In matrimoniali.] causæ enim matrimoniales per iudices discretos 2 debent tractari, qui potestatem habeant iudicãdi.]. de constan. & affi. c. ex literis, & est expressum.]. de transact. c. vlt. vbi de hoc. Item causa liberalis & criminalis maiores iudices requirunt. ff. de arbit. l. non distinguemus. §. Iulianus. & §. de libertali.

Vnde

¶ Delegati verò ab ordinarijs qui administrationẽ non habent, d sed tantummodo facultatem iudicandi, seu arbitri, de hac causa cognoscere nequeũt, nisi corã eis mota fuerit incidẽter. e In matrimoniali f quoq; liberali, vel criminali causa cũ maiores iudices exigant, arbiter nequit assumi.

CAP. IX.

10 CAusa restitutionis in integrum, coram iudicibus ordinarijs administrationem habentibus, b vel delegatis ab eis tractari poterit & finiri, † siue hoc ipsis delegatis c specialiter demandatum

20 fuerit, siue in † commisso eis negotio contingat incidere huiusmodi quæstionem.

30

40

50

60

† Vide l. fin. & ibi Bart. C. vbi & apud quem.

† In antiq deest dicto in.

† Concor. l. inter litigantes. ff. ad muni. & in l. fi. C. vbi & apud quem.

2 Ideſt, ecclesiastico. Conc. Trid. sess. 24. ti. de sacramento matrimonij cano. vlt.

Vnde ſumptum eſt hoc. Argu. ℈. ff. de ijs qui not. infa. l. quid ergo. §. ex compromiſſo, vbi dr quòd ſententia arbitri nõ infamat, vñ vr quòd poſſit cõpromitti de crimine, quod dicit lex illa, quid ergo. §. ex cõpromiſſo, non intelligitur de famoſo delicto, ſed de tali qd nullo modo infamat, & quia non per omnia ſententia eſt, vt ibi dr: hic verò & in l. non diſtinguemus intelligit de famoſo delicto, de quo arbiter aſſumi non põt. Itẽ ar. ℈. ff. de præſump. litteras. ſed ibi non fuit ſimpliciter arbiter, qa retinuit ſibi delegatã poteſtatẽ.

BEneficio.] C. ASVS. Lata fuit ſententia ℈ eccleſiam, à qua ſnia non fuit appellatum: eccleſia ℈ ſententiam illam petijt beneficiũ reſtitutionis in integrũ: negata fuit reſtitutio: petijt iterum in alio iudicio reſtitutionẽ; quæritur vtrũ debeat audiri? Rñdet q denegari debet eccleſiæ beneficiũ reſtitutionis, præterquam ad appellãdum, niſi nouis defenſionibus ad huiuſmodi beneficium ſit admittenda, ſed reſtitui debet ad appellandum. Nota q ℈ ſententiam latam in vno iudicio, non dat reſtitutio in alio iudicio, niſi ad appellandum. Item quæ de nouo emergunt, nouo auxilio indigent.

¶ Idem

¶ Reſtitutio denegata eccleſia, vlterius ſibi non conceditur, niſi ex noua cauſa: reſtituitur tamen ad appellandũ à ſententia denegationis.

CAP. X.

BEneficio reſtitutionis in integrum eccleſiæ tuæ in alio iudicio denegato, [a] reſtitutio (præterquam ad appellationem omiſſam) videtur eidem eccleſiæ poſſe negari, niſi nouis [b] defenſionibus ad huiuſmodi ſit beneficiũ admittenda.

TITVLVS XLII.

De alienatione iudicij mutandi cauſa facta.

¶ Alexander tertius.

¶ Is in quem facta eſt alienatio rei cauſa mutandi iudicij, conuenitur per reſcriptum impetratum contra alienantem.

CAP. I.

EX † quorundam relatione audiuimus, quod cum aliqui litteras cõmiſſionis à nobis impetrant, aduerſarii, (vt mandatum noſtrum eludant) antequam litteræ ad iudices perueniãt, vel etiam poſtea priuſquam citentur ab eis, in vocem appellationis prorumpunt, & infra.

¶ Nos igitur contra prædictam calliditatem & verſutiã prouidere volentes, [c] Mandamus, quatenus ſi aduerſarii eorum pro euacuando noſtro mandato taliter appellauerint, [d] aut de poſſeſſione, de qua controuerſia vertitur, [e] commutatio-

† Poſt cõcil. Lateran. ſub Alexand. iij. part. 49. c. 5. & c. 1. eo. tit. in 1. comp.

DE ALIENATIONE IVDICIJ MUTAN. &c.

¶ Supra viſum ẽ de beneficio, ſeu remedio reſtitutionis, per quod prouidetur læſis tam minoribus quã eccleſijs & maioribus ex cã. Nunc competenti ordine annecit aliud remedium, per quod prouidetur illis, in quorum præiudiciũ eſt facta rei alienatio, cauſa futuri iudicij mutandi. Abb.

De hac materia tractatur. 11. q. 1. ca. vlt. & in multis capitulis.

EX quorundam.] Prima pars narrat factum contra quod ſecundò prouidet: ibi, Nos igitur. & eſt caſus ſingularis. Abb. Sicilus,

CASVS. Aliqui impetrant litteras contra aduerſarios ſuos, aduerſarij illi antequam litteræ ad iudices perueniant, vel etiam poſtea, vt mandatum Apoſtolicum eludant, anteq̃ citentur, appellant, aut cõmutationem faciunt de poſſeſſionibus ſuper quibus cõtrouerſia verti ſperatur. Significatum fuit hoc dño Papæ, mandat Papa quibuſdã, quatenus ſi, aduerſarij illorum taliter appellauerint, aut de poſſeſſionibus, de quibus controuerſiã ſperant, cõmutationem fecerint, vel ſi ẽ malitioſè ſe abſentauerint, illos qui in poſſeſſionibus ſe ingeſſerint, compellant ſub eorum examine reſpondere appellatione remota. Nota quòd reſcriptum extẽditur ad eos de quibus in ipſo mentio facta non fuit, & conueniuntur per illud, ſed hoc eſt propter dolum & fraudem ipſorum, beneficio huius decretalis.

c Volẽtes.] qa malitijs horum eſt obuiãdũ, ſim. ℈. de reſcrip. ſedes. cum ſuis concor. & ff. de rei vẽd. in fundo.

d Taliter appellauerint.] tali appellationi nulla tenus eſt deferendum, cum non niſi à manifeſto grauamine ſit appellandum. inf. de appellationibus. vt debitus.

e Vertitur.] ideſt verti ſperatur, aliàs pertineret ad titulum de litigioſis.

[Gl. ſeq. ponit ℈ quẽ def hoc edictũ. itẽ q ad tranſlationẽ poſſeſſionis pertinet. Itẽ tria q̃ in eo requirunt, ſ. q ſit iudicium futurum, q dolo fiat, & q interſit. Item duos caſus quibus ceſſat, & gnat contrarium, & ſoluit.]

1 Facit l. 1. & ibi Doct. C. ſi ſæpius reſt. ĩ integ. poſt.

a Commutationem fecerint.] in transferendo seu alienando rem in aliam personam causa mutandi iudicij. Et ex hoc edicto datur actio tam contra alienantẽ, q̃ cõtra emptorẽ, vt quẽ volueris poteris convenire. C. eo.ti.l.vnica. ℈ alienantẽ dat actio in factũ ad interesse. ff.eod.l.1.& l.3.§. opus. vers. ex quibus. contra emptorẽ datur rei vẽdicatio, vt hic, in fin. & C.eod. l.vnica. Item non solum ad translationẽ dominij ptinet hoc edictum, sed etiam possessionis. ff.eod.l. nõ solum. Item not. q̃ tria necessaria sũt ad hoc vt ex hoc edicto actio competat, quòd fit alienatio facta causa mutãdi iudicij futuri, & non eius quod iam sit. ff. eod. tit. ea hoc edicto. §. ait prætor. Futuri iudicij ideo dicitur: quia si fiat alienatio rei litigiosę incidit in edictũ de litigiosis. C. de liti. l.vlt. & hoc debet fieri libello principi dato, & per eũ reo insinuato. in authent. ibi posita. C. de liti. tunc res alienari nõ põt sine pœna litigiosi, vt C. de liti. l. vlti. ℈. vt lite penden. ecclesia sanctæ Mariæ. Item quod dolo fiat alienatio ratione loci & personæ: quia potentioribus pares esse non possumus, &c. vt duriorem adversariũ cõstituat etiã alterius provinciæ, & quod mea interfit. ff. eo. l. 1. 2. & 3. in princ. & l. non solum. §. hæc actio. & datur ad interesse, vt dixi de offi. iudi. quanti interest actoris. & si quas fortè fecerit expensas, vel aliã incõmoditatẽ passus sit, ff. eo. l. 3. §. opus. in fin. & l. non solũ. in fi. Itẽ qui ex necessitate alienat, hoc edicto non tenetur. ff. eo. nõ solũ. §. si quis. 1 Item si paratus sit subire iudicium ac si possideret. ff. e. quia etiã, in fi. Item notandũ quòd hic fit prorogatio iurisdictionis delegatæ de persona ad personã, etiã inuita altera parte. & est ℈ id qđ habes ℣. de offi. deleg. P. & G. vbi dr quòd delegata iurisdictio non põt prorogari ad personas aliàs quã in rescripto continentur. sed hoc speciale in odium illorum: quia eis inuitis hoc fit, cum aliàs prorogatio fiat de consensu partium. ℣. de offi. deleg. de causis. & ff. de iud. l. 2. §. si iudex. de hoc dictũ est ℣. de offic. deleg. P. & G. & est prorogatio iuris, beneficio huius decre. cum aliàs rescripta non possint prorogari ad personas, quę ibi non continentur, vt in c. P. & G.

† Scabinos vocant Belgæ, & alii populi senatores seu oppidorũ magistratus.

¶ Hipretis.

† Vide text. in l. fi. cũ gl. & not. C. de liti.

1 Ponit casum in eo q̃ pp inualitudinẽ vel ętatẽ, vel occupationẽ aliquã item in alĩ transitu Ia. Io. And.

b Absentandos.] qualiter contra tales sit procedendum, dicitur ℣. de offic. deleg. consultationibus. & ℈. vt lit. non coniect. quoniam. §. in alijs. Bes.

¶ *Clericus causa mutandi iudicium, non debet recipere cessionem à laico.*

CAP. II.

EX parte Scabinorum † Hipretis † fuit propo-

nem fecerint, a † vel se malitiosè duxerint absentandos: b eos qui in possessione se ingesserint, appellatione cessante cogatis sub vestro examine iuris æquitati parere.

E X parte.] Duę sunt partes. Prima ponit querelam.] Secunda prouidet: ibi, Cum igitur. Abbas Siculus.

CASVS. Apud Hipretum aliquando emergunt quæstiones inter laicos eiusdem loci, quæ dirimi debent p iudicium seculare: quidam clerici faciunt sibi cedi actiones ab aliquibus laicis dono vel pretio, vt aduersarios trahant ad ecclesiasticum forum, & sic prædam ex tali commercio assequuntur: Scabini, idest, officiales eiusdem loci significauerunt hoc dño Papæ: vnde super hoc scribit quibusdã dicẽs, quòd huiusmodi cessiones & emptiones litiũ prohibentur per leges, ita quòd iactum causæ afficiũt illos qui aduocãt sibi patrocinia potentiorũ: & odiosæ sunt huiusmodi cessiones: quia ex cupiditate procedunt: vnde mandat quatenus dictos clericos cõpescant ab huiusmodi

¶ Greg. ix. abbati S. Nicolai, & decano Furneñ. Morineñ. diœc.

¶ *Clericus causa mutandi iudicium, non debet recipere cessionem à laico.*

CAP. II.

EX parte Scabinorum † Hipretis † fuit propositum, quòd inter laicos eiusdem loci quæstionibus emergentibus dirimẽdis per iudicium sæculare, quidam clerici sibi dono vel pretio ab aliquib. laicorum ipsorum cedi faciunt actiones; vt aduersarios ad ecclesiasticum forũ c trahãt, & prædam ex huiusmodi cõmercio assequantur, & infra. ¶ Cũ igitur cessiones et emptiones litium legitimæ prohibeant sanctiones, d ita quòd iactura causæ afficiãt c illos, qui sibi potentiorum patrocinium ta-

c Ecclesiasticum forum.] in hoc facit ad titulum quia per hoc mutatur iudicium, per ea enim quæ sequunt, ſpectatet ad titulũ, ne liceat potentioribus. & ad titulũ, mãdati. & sic materiæ legũ diuersorũ titulorũ hic comprehenduntur. Item est hic argu. q̃ clerici aliàs possunt laicos cõuenire in foro ecclesiastico. Itẽ argu. ex hac decre. q̃ clerici maiores reputãtur quam laici, & est de cõsuetudine illius loci q̃ clerici trahere possunt ad ecclesiasticũ forum laicos, aliàs de iure non.

[Glo. seq. de cessione actionis distinguit, aut fit in vltima voluntate, aut inter viuos ex pacto. secundo casu aut fit potentiori: aut non potentiori, & hoc casu aut est dubitata, aut indubitata: & secundo casu aut est vera, aut simulata, aut dubitatur.]

Cessio actionũ: qñ fieri possit, & qñ non.

d Sanctiones.] C. man. l. penult. & vlt. Et nota q̃ huiusmodi cessiones quandoque tenent, quandoq; non tenent. Si cessio actionis fit in vltima voluntate, tenet cessio. ff. de lega. 3. nomen. & in casibus. C. mand. per diuersas. & l. ab Anastasio. nisi res vel actio legata sit litigiosa. C. de litigio. quicunque. & in authn. nunc si hæres. sed legatarius potest adesse liti ne colludatur, vt ibi dicitur. Si verò ex pacto, siue inter viuos fiat cessio vel donatio potentiori, nulla est: nec agere potest ille ex ea cessione: immo iactura causę afficiuntur qui hoc faciunt: vt hic dicit. & C. ne lic. pot. l. 1. & 2. & l. fin. Si verò fiat cessio nõ potentiori, si actio sit dubitata; idest, in iudicium deducta, non tenet cessio: non tamen admittitur actio; si agit ille qui cessit, in casibus non tenet. C. de lit. l. 2. & l. vlti. Si verò actio sit indubitata, idest, nondum in iudicium deducta, tenet. C. de hære. vel acti. vend. per totum. Item distingue vtrum etiam sit simulata, quia tunc nulla est, C. plus va. quod agitur. per tot. & dicitur simulata si id actum est inter cedentem, & illum cui fit cessio. Si verò dubium sit an sit simulata vel vera, præsumitur quòd sit simulata, ex eo quod actio pro parte donata, pro parte vendita videtur. C. mand. l. vlt. & in tali casu non agitis cui creditur, nisi ad id quod dedit in superfluo, nec is cui cessit, nec is cui ceditur. vt ibi dicitur §. si quis. Item præsumitur si modicum pretium datur, & hic non agitur nisi ad id quod dedit, & ex quantitate pretij simulata præsumitur. Item si dubitatur an sit vera vel simulata, præsumitur simulata, in quo casu loquitur C. mand. l. penult. exceptis quibusdam casibus ibi positis.

[Gl. seq. rec. per duas q. an ipso iure, & de quibus potentioribus, &c.

e Afficiant.] C. ne lic. poten. l. prima, & secunda, & dicas afficiant per sententiam, non ipso iure, vt patet per l. prædictam. C. ne lic. poten. vbi dicit, iactura causæ multentur, idest, afficiantur per sententiam intelligendum est, huiusmodi cessiones odiosæ sunt: quia de vitio cupiditatis procedunt, vt hic, & C. ne lic. poten. l. vltima. Et nota quòd titulus ste de

alis,

¶ Vide l. pe. ff. d ali. iud. mu. causa fact. & l. 1. & 2. & ibi Bart. C. ne liceat potē.

¶ Concilium Africanū c. 88. conc. Mileuitan. cap. 24. Burchar. lib. 1. decre. cap. 68. Iuo par. 5. c. 176. & c. 4. tit. de foro compe. in 1. comp.

¶ Vide l. itē si vnus. & l. si in tres. ff. eod.

ne. ind. & cæt. intelligitur de potentioribus, qui non sunt in aliqua dignitate siue administratione, sed titulus ille, ne liceat potentioribus patrociniū litigatoribus impertiri, intelligitur de potentioribus, qui sunt in dignitate sine administratione cōstituti, & eodem modo intelligitur lex illa. C. qd met. cau. si per impressionem. & tamen sub isto titu. interferit breuiter natura huius titu. ne liceat. & de materia illius titu. mandati, vt dicitur in prima notula.

liter aduocare præsumūt, † & ex eo sint etiā odiosæ, quòd ex fonte cupiditatis videntur procedere: Mandamus, quatenus clericos memoratos à præsumptione [a] huiusmodi per censuram ecclesiasticam compescatis.

a A præsumptione.] sic patet qꝫ clerici non debent recipere huiusmodi cessionem: quia si simulata sit cessio, non valet. C. manda. l. pen. & si esset vera cessio vel datio, præsumit nihilominus in fraudē facta, & auaritiæ causa: clerici. n. ab illicita negotiatione prohibentur. 14. q. 4. clerici. & c. canonū. quia sic negotiari iā facto clerico non licet. 88. dist. fornicari.

TITVLVS XLIII.

De Arbitris.

¶ Ex concilio Africano.

¶ *Arbitri sunt in dispari numero assumendi, & eis discordantibus stetur sententiæ maioris partis.*

DE ARBITRIS.

¶ Supra visum est de ꝓparatorijs iudiciorū: meritò de ipsis iudicijs erat vidēdum. Sed quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum, vt l. 1. ff. de arbit. prēmisit compilator istam rubricam. Ita cōtinuat. & in C. & ff. seruat iste ordo. ni ꝑmittitur ibi de arbitris, & postea sequit de iudicijs. Et quid sit arbitrium dic vt no. per Inno. & alios in cap. Quintauallis. de iureiur. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 2. q. 6. c. si quis episcopus. §. arbitrij. & c. à iudicib. & §. seq. 3. q. 7. c. intamis. §. tria. prope finem.

CAP. I.

SAnè: & infra.

¶ Si autem ex cōmuni placito episcoporum, inter quos causa versatur, arbitros elegerint: aut vnus eligatur, aut tres: [b] vt si tres elegerint, aut omnium sequantur sententiam, aut duorum. [c] †

¶ Alexan. iij. Eboracesi archiepiscopo.

10 ¶ *Nullum est arbitrium seu arbitramentum, continens peccatum, per partes non remissibile.*

CAP. II.

NOn † sine multa necessitate A. presbyter nobis ꝓposuit, quòd 20 cum in ecclesia sancti Alphridi, per mānum R. archidiaconi de Suella personæ illius ecclesiæ † capellanus institut' fuisset, eodem R. mortuo M. nepos eius, qui sibi in eccle sia iam dicta successit: eū dem presbyterum capellanum ibidem iterum ordinauit: [d] & infra.

30 ¶ Cum autem idem presbyter extra prouinciam exulans, de suo beneficio non posset iustitiam obtinere, nec suam vlterius inopiā sustinere, per dolum [e] & fraudem ipsius M. ab eo est sacramētum [f] extortum, vt arbitrium clericorum duorum exinde susciperet & seruaret: qui iam dicto M. fauentes, † [g] presbyterum ab illo iuramento absoluat, & ipsum restituat ad ecclesiam suam vel si arbitrium ipsum fuerit æquitate subnixū, vtranque partem ad ipsius obseruationem compellat. Not. ꝙ arbitrium iniqnè latum non valet. Item super re spirituali compromitti potest in clericum.

d Ordinauit.] idest, institutionem prædictam confirmauit ad cautelam supple, & illum fecit postea prędicta ecclesia spoliari.

e Dolum.] dantem causam contractui, vnde non tenuit. ff. de dolo. & elegantēr. a secus esset si incidit in contrarium. ff. de act. e np. & ven. Iulianus. §. si venditor. & sim. ī. de remunc. sanè vbi dolosè ille inductus fuit, vt eorum misericordiæ se subijceret.

f Sacramentum.] quod interuenire in arbitrio siue in compromisso prohibetur. C. eo. tit. Auth. decernimus. ex quo tamen interuenit seruandum ē, dum modo arbitrium sit licitum vel æquum, vt hic in ſ. & ī. eo. cum tempore.

g Fauentes.] & ita per gratiam arbitrati sint, vnde competebat huic exceptio doli, si ageret ex illo arbitrio. C. eo. arbitrorum, non obstante ipsorum iuramēto: quia iuramentum ad hoc non extenditur nisi ad ea quæ legitimè arbitrarentur, aliàs illicitum esset, & nō seruandum inf. de iureiur. quanto. & c. Quintauallis.

a Quin-

prudentiā. & de vtrisque hic cauetur. sup. de offi. deleg. vno delegatorum seu arbitrorum.

NOn sine.] Non valet arbitrium simoniacum vel dolosum. In prima parte ponitur facti narratio. In secunda causæ commissio: ibi, Quoniam igitur Abbas.

CASVS. Alanus presbyter institutus fuit capellanus in ecclesia sancti Alphridi ꝑ archid. de Suella, eodem arch. mortuo M. nepos ipsius qui archi. in ipsa ecclesia successit, eūdē presbyterum capellanum iterum instituit ibidem, & illū fecit postmodum ꝑdicta ecclesia spoliari. Tandem per fraudem, & dolū ipsius M. extortum fuit ab ipso iuramētum, vt arbitrium duorum clericorum susciperet & seruaret: & illi arbitrati fuerunt, qꝫ ipse M. dicto presbytero quinque marchas argenti persolueret & toti cederet quæstioni. Vnde presbyter ista significauit domino Papæ: & ipse scribat sup hoc archiepiscopo Eboracen. dicens quod non decet aliquatenus sustinere, vt qđ perperam arbitrati sunt, relinqui debeat incorrectum: mandans quatenus si præfati clerici confessi fuerint se tam, neqꝫ arbitratos fuisse, vel aliàs de hoc constiterit, dictum presbyterum ab illo

† Cap. 1. eod. tit. in 2. cop.

† Vox ecclesiæ, deest in aliquot vetustis.

† al. iterum dicti presbytero.

¶ Vide de empt. & vē. cum dilecti. super vlt. gl. & in ea. gl. vid: §. si vēditor. Ioan. And.

a Quinque marchas.] & sic continebat simoniacam prauitatem. ℨ. de pact. cum pridem. & sup. de transac. præterea 1. & 2. & c. constitutus. & ideo arbitrium non ualuit, nec etiam pœna si esset apposita committeretur, si non staretur, tali iniquo arbitrio. ff. eo. nō distinguemus. §. cū quidā.

[Gl. seq. signat ℨ. riū, & soluit. Ioan.]

b Cognouerint.] i. confessi fuerint corā archiepō, & ita credit istis in iure in eo q̄d malè fecerūt, ar. ℨ. de elect. cū dilecti. arg. eū ℨ ℨ. de testib. sicut. sed hoc vī admitti p̄ inopiā probationum, quoniam forte per alios cōstare non potest, vt in decr. cum dilecti. & arg. ad hoc. C. de hæret. l. penul.

c Absoluas.] supple, & ipsum absolutum restituas, & pōt exponi absoluas, i. absolutum ostēdas: quia iuramentū non extenditur ad istum casum, vt dictū est, & ita retractatur arbitriū superioris auctoritate, vt ℨ. c. p̄xi. sed non fuerunt isti veri arbitri, sed mali cōpositores, & arbitratores: & ideo dictū eorū boni viri arbitrio pōt corrigi. ff. pro soc. societatem. aliàs iniquę sniæ arbitri statur. ff. eo. diē. §. stari. sed in hoc casu non valeret sniа talis p̄ p̄ simoniam.

† Cap. 2. e. tit. in 2. compil.

PEruenit.] Arbiter sua auctoritate spiritualia laico adiudicare non potest. ita cōiter summatur. Primò ponit factum. Secundò corrigendum cōmittit: ibi, Vnde. Abb. Sic. CASVS. Gul. clericus quandam sororem suam tradidit in vxorem G. de Callis, promittens eidem G. q̄ annuatim daret eidem quinque solidos sterlingorum: super eisdem quinque sol. orta fuit discordia inter eos. Vnde super hoc compromiserunt in quatuor personas, quæ taliter arbitratæ fuerūt, quòd idem G. percipere annuatim decimas, quas Guil. habebat in parochia de Callis pro quinque solidis prædictis. Significatum fuit hoc dño Papæ, quia huiusmodi arbitrium in posterum ecclesiæ posset esse damnosum. mandat Papa cuidam, quatenus si est ita, prænominatū G. moneat & compellat, vt prædictas decimas liberas omnino dimittat. nec huiꝰ occasione aliquid sibi vlterius p̄ hoc vendicare p̄sumat, & clericum illū moneat, vt cum eodem G. amicabiliter conueniat. Nota quod factum

tero præceperunt, vt quinque [a] marchas ab eodem susciperet, & toti cederet quæstioni.

¶ Quoniam igitur non decet aliquatenus sustinere, vt quod perperam arbitrati sunt, debeat incorrectum relinqui. Mandamus quatenus si se cognouerint [b] præfati clerici tam nequiter arbitratos fuisse; dictum presbyterū ab obseruantia iuramenti auctoritate nostra prorsus absoluas: [c] vel si arbitrium ipsum noueris æquitate subnixum, ad obseruantiam ipsius vtranque partem appellatione remota compellas.

¶ Idem.

¶ *Arbiter assumptus in patrimoniali causa clerici, non potest adiudicare rem ecclesiæ possidendam, etiam ad vitam clerici. hoc dicit, & est casus notabilis.*

CAP. III.

PEruenit † ad nos quòd cum G. de Cal. sororem G. clerici duxisset in vxorem, idem G. fidei interpositione firmauit, p̄ quinque solidos sterlingorum annuatim daret eidem. vnde cum super eisdem quinque solidis inter ipsos controuersia mota fuisset, in quatuor

compromisere personas, quæ taliter arbitratæ fuerunt, quòd idem G. decimas [d] quas in parochia de Cal. præfatus G. habere dignoscitur pro quinque prætaxatis solidis perciperet annuatim. Vnde quoniam huiusmodi arbitrium ecclesiæ posset in posterū pernicioſum existere [e] mandamus quatenus, si ita inueneris, prænominatum G. diligenter commoneas: & eccles. † discr. compellas: vt præli batas decimas liberas omnino dimittat, nec sibi occasione huiusmodi aliq̄d vlterius vendicare [f] præsumat. Clericum verò moneas, vt cum eodem G. amicabiliter studeat conuenire.

¶ Innoc. tertius cancellario, & magistro Loth. canonico Parisiensi.

¶ *In mulierem singularem tanquam in arbitratricem compromitti non potest, secus si mulier habet aliàs iurisdictionem de iure communi vel consuetudine: nam tunc etiam super rebus temporalibus ecclesię potest in eam validè compromitti. hoc dicit clare.*

CAP. IIII.

DIlecti † filij abbas, & conuentus de Scarduna Cistercien. ordinis

prælati in damnum ecclesię valere non debet, nec delictum personæ in damnum ecclesiæ debet redundare.

d Decimas.] ideſt, fructus decimarum.

[Glossa sequens recitatur per quæstionem, vel obiectionem.]

e Existere.] in hoc arbitrium posset esse in posterum dāno rū ecclesiæ: qa occasione illius arbitrij iste G. vellet decimas illas post decessum illius clerici retinere, & ita ecclesiæ præiudicaret, quia etsi nō de iure, de facto tamen damnum sustineret. & cōpellitur litigare cum illo, & expensas facere. qa interest ecclesiæ ne sumptibus vexetur. ff. de minori. minor xxv. annis.

f Aliquid vlterius vendicare p̄sumat.] occasione huiusmodi arbitrij nil potest vendicare ab ecclesia, vel decimas illas retinere: quia non licuit illi clerico conditionem ecclesię facere deteriorē. ℨ. de donationibus. e. fraternitatem tuā, nec alienare potuit rem ecclesiæ in damnum ipsius ecclesiæ. 12. q. 2. sine exceptione. & ita ipso iure non tenuit arbitrium. sic ergo ad factum tantum respicit reuocatio huius arbitrij.

† Ideſt, ecclesiastica districtione, vel disciplina.

DIlecti filij.] Clerici de temporalibus compromittere possunt in mulierem, aliàs de consuetudine iudicantem. Ioan. And. Prima pars narrat factum. Secūda dat iudicem: ibi, Quamuis. Abb. Sicul.

† Cap. 1. e. tit. in 3. compil.

CASVS. Inter abbatē & conuentū de Scarduna Cisterciē. ordinis ex vna parte & hospitalarios ex altera, vertebat qō sup vsuario cuiusdā nemoris: in reginā Francorum fuit p̄promissum, vtrinq. sub certa pœna: ipsa auditis causæ meritis p̄ diffinitiuam sniam, arbitrium promulgauit de consilio quorundam epō: hospitalarij intelligentes quòd fœminæ secundū regulā iuris à ciuilibus officijs sint remotæ, & etiā si inter liberos suos audientiā susceperint, ex illarum tententia nec pœna committitur nec datur, ipsius arbitriū obseruare contēnebant: p̄ p̄ quod monachi dño Papæ sunt conmunsti. Vnde super hoc scribit quibusdam dicens, licet fœmina (vt dictū est) à publicis officijs sint remotæ, quia tñ iustè cōsuetudinem approbatam, quæ pro lege seruatur, in partibus Gallicanis, hmōi fœminæ

mine præcellentes habent ordinariam iurisdictionem in subditos suos, mandat Papa istis iudicibus, quatenus compellat hospitalarios per pœnam in compromisso appositã ap. re. et arbitrium ipsum sicut pronide latum est, & ab vtraq; parte sponte receptum, obseruent: præcipuè cũ eorum p̃sentia & cõsilio fuerit roboratũ. Not. q̃ consuetudo dat iurisdictionẽ p̃sonæ, quæ alias est inhabilis ad iudicandum. Itẽ ecclesia, & viri etiam religiosi possunt petere pœnam.

a Vsuario.] idest, vsu, Quid sit vsus, habes Instit. de vsu & hab. in prin.

b Reginam.] arg. q̃ de rebus ecclesiæ laicis possit compromitti in laicũ, ar. ī. eo. per tuas. arg. ꝯ ī. eo. contingit. vbi dd de hac materia.

¶ L. vltima, C. de arbit.

[Glo. seq. ponit regulam, & tres casus excipit.]

c Sint remotæ.] verũ est q̃ fœminæ a ciuilib. officijs sũt remotæ, 3. q. 7. c. inanis. §. tria. & 33. q. 5. mulierẽ. & ff. de re iud. l. 2. nisi princeps scienter eas delegauerit. cautam. 2. q. 5. Mennam. & 23. q. 4. si quis. 12. q. 2. cum de notissimam. & arg. ff. de re iud. quidam. tamẽ in veteri lege populum iudicabant. 15. q. 3. §. 1. Item tutelã gerere potest si renunciat Velleiano, & secundis nuptijs, in auth. de hære. quæ ab intestato deferuntur. §. ex his. coll. 6. item constituitur procuratrix à domino Papa. ī. de confir. cum dilecta.

† al. sint

d Nulla pœna.] simile C. eod. l. vlti.

[Glo. seq. arguit, allegat quinque iura.]

e Consuetudinem.] & ita est arg. q̃ consuetudo dat iurisdictionem, & derogat iuri scripto. argu. ī. de consue. ex litteris, C. de emanc. l. 1. & vlti. & C. quę sit longa. l. 2. & 11. dist. in his.

[Glo. seq. arg. allegat quatuor iura, in contrarium allegat 3. primò dat vnã solutionẽ. secundò distinguit triplicẽ pœnã. tu fac q̃rit. arguit negatiue, & soluit.]

f Per pœnam.] sic ergo religioti viri possunt petere pœnam conuentionalem. 12 25. q. 2. quęcunque. & 12. q. 2. episcopus qui mancipium. & 23. dist. quanquam. 21. q. 5. si quis cuiuslibet. argum. contra. ī. de dolo & contumac. c. 1. & 2. & ī. de pœn. sunam. & 12. q. 2. fraternitas. Dic q̃ pœnam à iure permissam petere possunt, vt 16. q. 1. statuimus. & 1. q. vltim. quoties, & ca. sanctimus, in fine. 10. q. vlt. c. & satis videtur quod possunt petere pœnam per iura priora, nisi amaritie causa extorqueant, ut ī. de simo. nemo. arg. Vel melius dicas, q̃ si pœna apponit loco. interesse, secundũ hoc potest petere pœnã quãti sua interest. 2 ff. de actione empti. & vend. prædia. sed si pœna apponitur loco contumaciæ nunc potest peti pœna & res. ff. de col. bonorum. l. 2. §. si cum duob. & ff. de tab. exhi. locum. §. condemnatio. si autem apponitur in fraudem vsuratum, peti non potest. ī. de emp. & vẽd. ad nostram. & ff. de actio. empti. & vend. Iulianus. §. idem Papinianus. Et ita isti per pœnam compellendi sunt stare arbitrio, vel etiam per res depositas, vt eas darent victori. ff. eodẽ. litigatores. §. qđ ergo. siue ergo pœna promissa fuit a parte parti, siue promissa ipsi arbitro, quia tũc cõpellitur mihi cedere actionem, quia quod causa mea fit, meũ est. ff. de cdẽ. p̃tor. §. 1. & si contemplatione alicuius aliquid fit, eius est periculum, ff. de præscr. verb. si gratuitam. §. vltim. Sed numquid pœna recepta potest peti vt stet sententiq̃? Arg. q̃ non. ff. e. l. 2. & C. eo. l. 1. & 2. qa contrarias actiones intendit, & ideo nõ auditur. arg. ī. de electio. cum inter R. & B. & C. de fur. l. 1. & ī. de appel. solicitudinem, & in auth. de iudi. §. qa verò. coll. 6. vbi de hoc dicitur expresse. & hoc ẽ verum nisi in compromisso dictum sit, vt pœna soluta stetur arbitrio, ff. de transa. l. pe. C. de transa. cum proponas. & 25. q. 2. quicunque. vbi de hoc. & prædicto c. qui mancipiũ.

† Pisania. Pigamia.

† Ca. 2. eo. ti. in 3. compil.

¶ Ad hoc facit stylus curiæ, quo sp̃ sic scribitur. ꝯ non seruantẽ arbitrium factũ sub pœna: ad idē ī. eo. per tuas. Io. And.

s Vide Inno. in c. suã. ī. de pœn.

CAP. V.

CVm † tempore C. Papę prædecessoris nostri, & infra. Super controuersiis, quæ inter te & Merlburgen. episcopum, & cellentes in subditos suos ordinariam iurisdictionẽ habere noscuntur: Mandamus quatenus hospitalarios, vt arbitrium ipsum, præsertim cum episcoporũ tuerit præsentia & consilio roboratũ, sicut prouide latum est, & ab vtraque parte sponte receptum, obseruent, per pœnam, in compromisso statutam, appellatione post posita compellatis.

¶ Idem Abbati, & Conuentui de Pigrauia.†

¶ *Ecclesia exempta non potest in præiudicium exemptionis compromittere hoc dicit, & clare.*

CVm tempore.] Minor ecclesia in præiudicium Papę, de libertate compromittere non potest. Et diuiditur nam in prima recitat factum compromissi. In secunda laudum latum: quod pro parte approbat, & pro parte reprobat: ibi, Quia legitimè. In tertia rationem reprobationis: ibi, Cum & si. Abbas.

CASVS. Abbas de Pigrauia priuilegia & aliàs indulgentias à sede Apostolica tempore Celestini meruit obtinere, propter quod episcopus Mersburgen. diœcesanus eius contra ipsum grauiter est commotus, vnde abbas super controuersiis quæ inter ipsum ex vna parte, & episcopum & quosdam monachos ipsius abbatis ex parte altera vertebatur, promisit arbitrium Magdeburgen. archiepiscopi fide hinc inde data seruaturum: Archiepiscopus arbitrium sub certa forma super controuersiis illis promulgauit, pronuncians quod abbas renunciet priuilegijs & indulgentijs libertatis: Demum orta est discordia inter ipsos occasione huiusmodi arbitrij; propter quod ipse abbas, & procuratores episcopi, ad sedem Apostolicam accesserunt: Papa examinato compromisso & arbitrio, quia constitit ei legitimè, quod fide hinc inde data compromissum fuit in archiepiscopum prædictum, arbitrium ipsum decernit obseruandum, exceptis capitulis illis, quæ contra libertatem ipsius monasterij & duarum capellarum eiusdem, in arbitrio sunt expressa: quia etsi sponte vellet abbas

illis

bas illis renunciare, de iure tñ non posset renunciare priuilegijs vel indulgentijs libertatis, sine licentia Romani Pontificis, quæ indicant monasteriũ ad ius & ꝓprietatẽ Romanæ eccl esiæ pertinere. No. ꝙ iuramentũ quatenus tangitius alterius, non tenet Itẽ arbitriũ ꝓ parte tenet, & ꝓ parte non tenet. Itẽ exemptus non potest renunciare priuilegio libertatis sine licentia illius cui subest.

[Gl.seq.no. in iudicium compromissi, signat contrariũ, & soluit.]

a Magdeburgen. archiepiscopi.] ex hoc vr ꝙ ordinarius possit esse arbiter. 1 arg.ĩ. de elect. causam quæ. & 1 Auth. vt differẽtes iudices. §.si verò contingit. coll.9.itẽ & delegatus, ĩ. de præsumpt. literas. & ĩ.de prębnitis. & ĩ.e. cũ olim. tamẽ vr ꝺicere, ff.c. sed & si i seruũ. §.2.& 3.q.7.ca.infamis.§.tria. ver.si qs vero. sed hic solum prohibet quod ordinarius nõ potest iubere vt partes in se cõpromittant, ff. de tut.& cura.l.4.§.prętor.

b Fide hinc inde data.]sic ĩ.e. ex parte.C.eod.ne in arbitrijs. 2 sed iurare arbiter non debet. C. eod. auth. decernimus. secundum quosdam.sed verius est quod nec etiam partes.

c Obseruandum.]metu pœnæ,si opposita fuit, ĩ.e. c. prox. vel metu iuramenti.22.q.1. omne quod.& 6.q. 4. quod bene semel. idem esset si neutrum prædictorum intercessisset,si partes arbitrio consensissent, vel verbis. ĩ.x.dies non contradixissent. C.eod.cum antea.

[Gl.seq.not.pro parte,& calleg.tria iura, signat vnum contrarium,& soluit.

d Capitulis exceptis.] No.ꝙ arbitrium pro parte tenet,& ꝓ parte non tenet. sic ĩ. de præb. dilectus. & c. niti.& 2 q.6.post appellationem.§.si quis ex pluribus. licet videatur quod arbitri sñia debeat ꝓ parte valere,pro parte nõ.ff.de arbi.quid tñ. in princi.Sed illud obtinet vbi simul de pluribus deliuit ferre sñiam, & non tulit de omnibus: sed in vno capitulo non potest tenere pro parte.ff.fa.erc.in hoc iudicio. Sic & sententia pro parte tenet, & pro parte non,immo corrigitur, infra de test.Raynutius.& c.Raynaldus.

e Nequiueris.] arg. ff.de lib. can.si vsumfructum.& l.1.& 2.

[Gl.seq.signat contrarium,& soluit.]

f Libertatis.] nec etiam poterat arbiter in hoc intervenire, quia in causa liberali arbiter intervenire non potest.ff.eod.non distinguemus. §. de liberali.& ĩ. de in integ.restit.causa restitutionis.in fin.Sed contra ĩ. de præscrip.cum olim. Sed quantum ad fe. potuit renunciare, & non quantum ad Papam priuilegijs libertatis,vt ĩ. de iud. inlorta. & infra de dona.inter dilectos.alijs autem priuilegijs bene posset renunciare. ĩ. de priui.si de terra.& c.accedentibus.

CVm dilectus.] Coram arbitro non habet locum reconuentio.communis diuisio.Secunda ibi, Nos igitur.Abbas.

CASVS. Reus conuentus in iudicio potest reconuenire actorem suum: quærebatur vtrum coram arbitris locũ haberet reconuentio, sicut in iudicio, cum arbitria ad instar iudiciorũ sunt redacta: Respõdet Papa,quod licet in iudicio cõuentus reconuenire valeat cõuenientem: tamẽ coram arbitris reconuentio locum nõ habet: quia arbitri iudicare non possunt nisi de hijstantũ super quibus in eos extitit cõpromissum. Not. ꝙ reconuentio coram arbitris fieri non posset.

[Gloss. seq.ponit quatuor velquinque casus,in quibus non procedit reconuentio.]

g Non potest.]cessat reconuentio coram arbitro, vt hic dicit. Item in criminibus non habet locum reconuentio. 3.q.11.ca. 1.quia nõ relatione criminum, sed innocentia reus purgat. ff.de pub.iud.is qui. Item in causa spoliationis. ĩ. de rest. spolia.ex conquestione, & melius. ĩ. de ord. cog.super spoliatione. nisi de alia spoliatione vbi est hoc expressum. Item in omni momentanea possessione,C.qui legiti.perso.l. vlti. Item in spoliatione facta ecclesijs & ecclesiasticis viris.argu.infra de iure patro. relatum.§. ad hoc. & est expressum, ff.de iudic.l.2.§. item si agatur.

[Gl.seq.potuisset apertius recitari distinguendo cũ Ioan. & Vincen. quod arbitraria & iudiciaria conueniunt in principio,medio,& fine causæ.]

h Nisi de his.] vel eis cohærentibus, sine quibus causa commodè expediri non potest: vnde potest statuere diem solutioni faciendæ,ff.eo.si cum dies. §. vlti. & l. quid tamen.§.solutioni & l.Celsus.Item potest cognoscere de causa in integrũ restitutionis, quæ incidit in negotio de quo compromissum est. ĩ.de in integ.rest. causa restitutionis.Sed numquid potest cognoscere super petitione dupli,vt ff.ad leg. Aquil. inde Neratius. §.penul. Videtur quod sic:quia sequitur ex delicto in arbitrio commisso. Sed contra argu.est quod non cognoscit super pœna contumacis. ff. eo. quod tamen. §. vlt.arbitria tamen redacta sunt ad similitudinem iudiciorum.ff.eod.l.1.Circa istam materiam not. quod arbitria stricta via incedunt: nil enim extrà compromissum facere potest arbiter,ff.eo.non distinguemus §.vlti.nam solum id venit in arbitrium, de quo dictum est,vt veniat.ff.eo.si cum dies, §. plenum. salvo eo q dicitur in principio notulæ: sed in iudicio veniũt omnia,quæ exordio non prohibentur. ĩ. de can. pos. cum ecclesia.& ff. de iud.solemnis. Item arbiter non potest punire contumaciam litigatorium, nec testes potest cogere, ff. eod. quid tamen. §. 1. nisi in casu quem habet ĩ.

¶ Arbiter non habet potestatem iudicandi vltra comprehensa in compromisso,ideo coram eo non fit reconuentio.

CAP. VI.

CVm † dilectus filius, & infra. ¶ Vtrum coram arbitris reconuentioni fit locus, postulasti per sedem Apostolicam explicari. Nos igitur respondemus,quod licet in iudicio conuenientem reconuenire valeat is, qui coram iudice conuenitur,coram arbitris tamen reconuenire nõ potest, cum arbitri iudicare non valeant, nisi h de his tantum, super quibus in eos extiterit compromissum.

† Petrus

† Cap. 3. extit.in 3.compilat.

¶ Idem episcopo Sanctiandreæ, & abbati de Bechot.†

¶ Quia legitimè constitit, quod fide b hinc inde data, compromissum est in archiepiscopum memoratum: Nos arbitrium ab ipso prelatum decernimus obseruandum,c illis duntaxat capitulis d exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterii & duarum capellarum eiusdem, in arbitrio sunt expressa;

¶ Cum etsi sponte volueris, de iure tamen nequiueris e sine licentia Romani Pont. renunciare priuilegiis vel indulgentiis libertatis, f quæ monasterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ ecclesiæ pertinere.†

¶ Idem episcopo Sanctiandreæ, & abbati de Bechot.†

¶ Hinc vr inferri, qd ecclesia exempta non põt renũciare priuilegio libertatis ꝓtra ĩ.si qs in cõscribẽdo. C. de pact.

¶ Concord. tex. cum gl. & Bart. in Auth. si vero cõtigerit. C. de iud.

a Ibi partes iurant stare arbitrio. Io. And.

bes. ff. de offi. deleg. ſuſpicionis. & hoc eſt verũ q̃ non põt punire contumaciã niſi in cõpromiſſio hoc actum ſit. ff. de iudi. l. 2. §. vlt. & ff. eo. non ex omnibus. r quæ intelligitur ſm illã de iudic. quia arbiter nullã habet iuriſdictionẽ. ff. de re iud. prætor. Itẽ arbiter nõ poteſt pronũciare niſi vtra que parte præſente, niſi hoc inter litiga tores conuenerit. ff. eo. diem. §. ſi quis litigatorũ. Item non poteſt citare partes niſi ad locũ in quo cõpromiſſum factũ eſt. ff. eo. ti cũ dies. §. ſi arbiter. Itẽ arbiter non põt delegare arbitriũ. ff. eod. in compromiſſis. & l. non diſtinguemus. §. quę ſitũ. Item ſatisdatio non præſtatur corã arbitro: quia ſufficit pœnæ cõpromiſſio. in authẽ. de lit. §. ad excludẽdas, i fi. col. 8. Itẽ in arbitrio nõ poteſt mora purgari vbi dies præfixus eſt ab homine, ff. eod. Celſius. ſecus in iudicijs. C. de fi. inſt. ſancimus. & ff. ſi quis cau. etſi poſt tres. Itẽ ſcia arbitri non infamat. ff. de ijs qui no. infa. quid ergo. §. ex compromiſſo. & hoc ideo: quia non poteſt cognoſcere de crimine quod infamet. ff. eo. nõ diſtinguemus. §. Iulianus. & ſup. de ĩ inte. reſt. cauſa. in fine. in his omnibus diſcrepant arbitria a iudicijs. Itẽ & in alio ſi partes renunciant appellationi, & pactũ faciunt de non recedẽdo ab arbitrio, nihilominus recedere poſſunt. C. eo. l. pen. ſecus circa iudicia. C. de tẽp. appel. l. vlt. in fi. & in quibuſdã cõueniunt, quia per vtrumq; interrũpitur præſcriptio, C. eo. l. vlt. in fin. & quantum ad inramentum calumniæ. C. de iur. calum. l. 1. & 2. §. ſed quia.

r Vide de hac materia Albertinum in repetitio. §. 1. de hære. lib. 6. q. 10. & in tracta. de agnoſ. aſſertio. q. 26.

¶ Item rectori, & fratribus hoſpitalis ſancti Bartholomæi Lucani.

¶ *Qui per arbitrium tenetur eligere cum aliquorum conſilio, tenetur illorum conſilium in tractatu electionis requirere, ſed ſequi non adſtringitur.*

CAP. VII.

CVm † olim ſuper eligẽdis in hoſpitali veſtro rectore & fratribus, inter vos & Priorem ſancti Bartholomæi Lucañ. coram iudicibus delegatis quæſtio verteretur, & vtraque pars in eos compromiſiſſent, [2] ipſorum arbitrium ſe promiſerit ſeruaturam: ſuper prolato ab ipſis arbitrio vtrinque dubitatio eſt exorta, quam petiſtis per ſedem Apoſtolicam declarari.

¶ Nos igitur publico inſtrumento arbitrium continente diligenter inſpecto, cognouimus, quòd ſecundum formam arbitrij, Prior ſancti Bartholomæi Lucañ. teneatur habere conſilium † cũ familia hoſpitalis eiuſdem, & tractare cum ea de inueniendo rectore. propter quod dicimus quod niſi Prior ſuper inueniẽdo rectore tractauerit cum familia hoſpitalis, & ipſius conſilium requiſierit, non habet poteſtatem eligendi rectorẽ: etſi alio modo cum elegerit, eius electio habere debet irrita & inanis. Verum † habito cum familia ſuper hoc conſilio & tractatu, Prior liberè poteſt rectorem eligere, dũtaxat idoneum, ſiue concordet ſiue diſcordet [b] familia cum ipſo, ſuper inuentione rectoris.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *De rebus ſpiritualibus in laicum compromitti non poteſt.*

CAP. VIII.

COntingit † interdum quòd cum actori: & infra. ¶ Ad hæc generaliter prohibemus, ne ſuper rebus ſpiritualibus [c] per

Prior libere poterit eligere rectorẽ, ſiue concordet, ſiue diſcordet familia cum ipſo rectore. Nota q̃ forma arbitrij ſeruanda eſt. Item aliquis tenetur requirere conſilium alterius, ſed non tenetur illud ſequi.

a Compromittentes.] ſic. ſ. eod. cũ tẽpore. vbi de hoc. [Gloſ. ſeq. primò hanc interpretationẽ adducit ad duo. ſecundò obijcit, & ſoluit.]

b Siue diſcordet.] per interpretationẽ huiuſmodi arbitrij, poſſum illud decretum interpretari. c. j. diſt. obeuntibus. Plerũque enim tenetur quis quærere conſilium: ſed non tenetur ſequi illud. ĩ. de regu. licet. C. de iure emphy. l. vltim. ff. de adminiſt. tutorũ. quidam decedens. §. Papinianus. ff. vbi pupil. educa. debe. l. 1. Item & ſecundum hanc interpretationem videtur intelligenda illa decret. ĩ. de elec. cum in veteri. vbi de hoc. Sed videtur q̃ ſuperfluũ ſit petere conſilium, quod quis ſequi nõ tenet. ar. C. de ꝓba. ad probationẽ. Sed certe poteſt eſſe q̃ tale conſiliũ ſit vtile: quia poteſt mouere Priorem ad aliquid faciendum, quod forſitan per ſe non feciſſet. arg. 31. diſt. Nicæna. & ff. eo. item ſi vnus. §. vlt. alias eſt lex, & incipit. ſi in tres. Et quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. 20. diſt. de ouibus. & C. de fideicom. l. vlt. ad fin. & arg. ad hoc 64. diſt. extra conſentiam. Et diligens inquiſitio facienda eſt in electionibus. ſupra de election. cum terra. Et habito conſilio deliberet an expediat ei ſequi conſilium. ff. manda. l. 2. in fin. Et præterea ſufficit quod ita ſcriptum eſt. ff. qui & a quibus. proſpexit. & 6. quæſtio. 3. ſcriptum eſt in lege. & infra de præſcriptio. ad audientiam. Et quia iſtud arbitrium approbatum fuit à partibus, ideo ſeruandum eſt.

† Dic per iſtã q̃ contumaciã punire nõ ꝓmuũdo: tenẽtur in expenſis condemnãdo. lo. An

† al. ita: Verum habito fratrũ, & familiæ ſuper hoc conſilio & tractatu.

2 Nõ eſt ſuperfluũ, quia vt ait Seneca in lib. de 4. virtutibus. Prudẽtis eſt propriũ examinare conſilium.

† In cõci. generali Lateran. c. 42.

† Cap. 1. eod. tit. in 4. cõp. & reliqua pars huius capitis, hĩ in c. cõtingit. ĩ. de dolo & contum.

[c] Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp.

CVm olim.] primò ponitur conſultatio. Secundò reſponſio: ibi, Nos igitur.

CASVS. Inter Priorem ſancti Bartholomæi Lucani ex una parte, & rectorẽ & fratres hoſpitalis ſancti Bartholomæi ex altera, ſuper eligendis rectore & fratrib. in ipſo hoſpitali qõ vertebatur: ſuper hoc cõmiſſa fuit cauſa quibuſdã iudicibus: tandẽ vtraq; pars in ipſos iudices cõpromiſit, & ipſi protulerũt arbitriũ, ſuper quo vtrinque dubitatio eſt exorta, quã petiuerũt per ſedem Apoſtolicã declarari. dñs Papa viſo inſtrumento arbitrij cõtinente, ac diligenter inſpecto, inuenit q̃ prior ſancti Bartholomæi ſm formã arbitrij tenetur habere conſiliũ cum familia hoſpitalis, & tractare cum ea da inueniendo rectore: propter q̃d dicit Papa, q̃ niſi prior tractauerit cũ familia hoſpitalis. & ipſius conſiliũ requiſierit ſuper inueniendo rectore, non habet poteſtatẽ eligẽdi rectorẽ: & ſi elegerit, electio irrita erit, ſed habito conſilio & tractatu cum familia ſuper hoc,

CONtingit.] CASVS. Prohibetur & in hoc capitulo ne ſuper rebus ſpiritualibus compromittatur in laicum. Nota quod non valet compromiſſio facta in laicum de rebus ſpiritualibus.

[Gloſſa ſequens fortificat textum per tria iura. allegat quinque iura in contrarium, ſoluit diſtinguendo ciuiles & ſpirituales cauſas: laicos ſolos & mixtos clericis auctoritate Papæ & inferiorum.]

c Spiritualibus.] ſic enim patet quod de rebus ſpiritualibus in laicum compromitti non poteſt, etiam incidenter: quia laicus de talibus cognoſcere non poteſt. infra qui fil. ſint legit. lator. Et eccleſiaſtici a negotia tractare non debent laici. ĩ. de iudici. decernimus. Et de vniuerſa eccleſia malè iudicat qui quærit

iudicium

iudicium laicorũ 11.q.1.placuit. Sed ℨ 2.q.1. nos si. & 16.q.1.plures. 32.dist.c.præter hoc. §.verum. & 2.q.5. Mennã. nam & in infamẽ cõpromittitur, 3.q.7.c.infamis. §.tria. in fi. dicas quod de rebus merè ciuilibus quibus nullum spirituale est annexum, benè potest compromitti in laicum.

arg. huius cap. cum enim tãtũ ♃ habeat de spiritualibus: de tẽporalibus permittit. arg. quia quod de vno prohibetur, de altero cõceditur. 25.dist.qualis. ℨ.eo. exposita. Si verò cõpromittitur in laicum de rebus etiam spiritualibus, non tenet arbitriũ, vt hic. Sed si compromittatur in clericũ & laicum, auctoritate tamen superioris videtur qđ ualeat, tũ qa non simpliciter in laicum: tũ quia auctoritate superioris. ℨ.eod.c.proxi. aliis auctoritate propria hoc facere non possent, & magis dignũ trahit ad se minus dignum, vt sic potiꝰ tes valeat quàm pertrat ℨ.de consecr.ec cle. vel alta. quod in dubijs. & ℨ.& uerbo. signific. abbate. sed in laicum tantũ cõpromitti etiam auctoritate episcopi ñ potest, sicut credo, nisi auctoritate Papæ, vt 32.distin.cap.præter hoc. §. uerum. 2. q.5. Mennam. & c. nos si. ea. causa. q.7. episcopus etiam causam spiritualem laico committere non posset: cũ ite, spirituale non cedat in laicum. 96. dist. benè quidem. & arg. sup. de elec. sacrosancta. & cap. Massana. ‖ Vnde dico quod laicus de rebus spiritualibus nullo modo iudicare potest nec principaliter nec incidenter. Et quod ecclesiasticis personis tantùm causa spiritualis sit committenda. est argum. sup. de offi. delega. cum te consulente, & c. super quæstionum. §. fin. uerlic. quod si.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compil.

‖ per quæ iura patet qꝺ etiã sup electione prælati vel clerici non posset in laicũ compromitti secundum Iun. Io. An.

compromittatur in laicũ: quia non decet vt laicus in talibus arbitretur.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Auctoritate iudicis causa etiam delegati potest de causa spirituali in clericum & laicum compromitti, & si arbitrium est a partibus receptum, debet a partibus executioni mandari, licet per generalem procuratorem factum fuerit compromissum. Si autem non fuit arbitrium approbatum, & pœna fuit apposita, agitur ad pœnã, aliàs ad interesse. hoc dicit, generaliter inhærendo litteræ.*

CAP. IX.

PEr † tuas litteras intimasti, quòd cum super executione arbitrii, quod inter hospitalarios sancti Ioannis, & plebanum de Piscia, † super hospitali sancti Allucij † latum erat, à nobis litteras accepisses: & infra. ¶ Plebanus proposuit, quòd † ad causam tractandam procuratori dedit generale mandatum, a non tamen ei mandauit, vt sine speciali mandato cõpromittere posset, vel transigere super eo. Et præterea procurator iam dictus de assensu canonicorum [b] suorum non fuerat institutus: & ideo dicebat arbitrium non valere: præsertim cum procurator fines mandati [c] excesserit, & arbitrium fuerit per vnum clericum & duos laicos promulgatum, licet ipsi de assensu Genuen. † archiepiscopi, cui causa cõmissa fuerat, arbitrium protulissent: & infra. ¶ Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus, quod si ex parte plebani arbitrium receptũ fuit, distinctè ratũ debet haberi, & executioni mandari secundum formam mandati Apostolici: Si vero non fuit receptum, distinguitur vtrum fuerit de obseruando ipso pœna statuta, vel non: si pœna fuit apposita, potest agi ad pœnã. ‖ si nulla fuit pœna statuta, sed simpliciter promissum fuit qꝺ staretur sententiæ arbitrorum, procurator ad interesse poterit conueniri: quia iuramento suo seipsum pſonaliter obligauit, & non ecclesiam: quod autem à duobus laicis, & ab vno clerico, dr esse latũ, non nocet: cum auctoritate dicti archiepiscopi factum sit, cui causa de qua compromissum est, fuerat delegata. Nota qꝺ procurator generaliter ad agendũ vel defendendũ datus, non potest compromittere vel transigere sine speciali mandato. Item procurator de consensu capituli constitui debet. Item ꝓcurator fines mandati non debet excedere quod si fecerit, ecclesia vel dominus non tenetur, nec ei nocet, vt hic patet. Item iuramentum personale est, & ideo non obligat alium quam iurantem. Item in laicum & clericum de re spirituali & auctoritate superioris potest compromitti, vt hic videtur.

† Pisia. † Albatij.

† In aliquot vetustissimis exẽplaribus ita: qꝺ licet ad causã tractandam procuratori suo dederit generale mãdatum, &c. quæ lectio planior est.

† Ianuen.

a Generale mandatum.] benè allegabat: quia licet haberet generale mandatum, transigere tamen non poterat seu componere. ff. de procu. mandato. & C. de transact. transactionis: Sed si clausula de rato fuit apposita, tunc videtur quod transigere possit, aliter nõ: qa adiectio illius clausulæ aliquid operatur. argum. ff. de vsur. si stipulatus. & ℨ.de religio. domi. cum dilectus. & videtur expressum. ℨ.de trãsac. contingit. Sed obstare videtur. ff. mand. creditor. §. vlti. Dic de hoc vt notatur in prædicto cap. cum dilectus. & vt dixi supra de transactio. contingit. in glos. quæ incipit, notat, in fine.

[Glo. seq. cum seq. ordinatim iustificat primam, secundam, & tertiam allegationem plebani.]

b Canonicorum.] vnde non valuit qđ per eum factum fuit, si consensum canonicorũ non habuit. ℨ. de procu. c. 1. & capitulum sine cõsensu prælati agere non potest. infra de iudic. causam quæ. De hac materia dictum est ℨ.de rescript. edoceri. & ℨ.de procur. c. 1.

c Fines mandati.] vnde non valuit qꝺ vltra fecit. ℨ.de offi. delega. cum olim. & C. de procur. si procurator. & ff. mand. si diligenter ‖ & ℨ.de rescriptis. cum dilecta.

‖ Sequitur fines mandati custodiendi sint. Ioan. And.

[Glo. seq.

[Glo. seq. iustificat mandatum Papæ, dicens id sumi ex tribus legibus in fi. ff. rit opponendo, & soluit.]

a Ratum haberi debet.] licet procurator non habuisset mandatum ad hoc, ex quo tñ clerici ratũ habuerunt arbitrium, est obseruandum & valet, ff. de procuratore. & ī. de ratihabitione. Idem contingit. Idem esset si egressus fuisset fines mãdati, ex quo ratũ habuit dãs factum procuratoris. ī. de offi. deleg. cum olim, Idẽ esset & si nullum mandatum habuisset, postquam ratum habuerit qđ eorum nõe fecit. ff. de iudi. licet. verum ideoque debet arbitriũ executioni mandari. vt hic dicit. Et quod dī hic, colligitur de tribus legib. Si enim arbitrium à partibus approbat, vel etiam silẽtio de cẽ dierũ, ex eo datur actio, & exceptio. C. eo. cum antea. Si uerò arbitriũ non fuit receptum, & pœna fuit appositæ: tunc agitur ad pœnam C. eod. l. 1. & ita per pœnam ad seruandum arbitrium quis cõpellitur, ī. eo. dilecti. Si nulla fuit pœna statuta, sed simpliciter compromiserant stare arbitrio, agi potest ad interesse ex stipulatu, & hoc vltimũ colligit. ff. eod. diem. §. vlt. ff. si quis in tu. voc. non ierit l. vlti. vnde iste procurator tenet ẽm istam distinctionem ad pœnã, vel ad interesse, cum ipse sibi ipsum etiã tuo iurame to personaliter obligauit, si nõ habebat ad hoc mandatum. Sed qualiter agitur contra procuratorem, cum ipse nõ intenderit se obligare, nec aduersarij intendebant eum sibi obligare? sed ideo conuenitur, quia se obtulit defensioni alienæ, cum non haberet mandatum sufficiẽs ad hoc ff. de procura. Plancius, & licet pars aduersa nõ intenderat eum sibi obligare, tamen obligatur, vt dicit lex: quia sæpe extra id quod agitur nascitur obligatio. ff. commod. si is, in fine.

[Gl. seq. notat, quod delegatus, &c. signat contrarium, & soluit.]

b Auctoritate.] & ita auctoritate supetioris potest compromitti in laicum, & clericum si mul de rebus spiritualibus, de hoc dictum est ī. c. proxi. Item vī hic q delegatus mandauit sententiam arbitri executioni, & si ipse nollet procedere, q delegatus possit arbitrum compellere, & non ordinarius. arg C. de iudicijs. l. vlt. arg. conata.] de foro. competen. si quis contra. Sed hoc verum est qñ delegatus datur vel ad exequendum arbitrium, a vel ad compellendum arbitrum: aliàs ordinarius debet compellere arbitrium vt procedat. ff. eo. l. 4. §. ait prætor. sternar.

† Vide l. Plancius. ff. de procura.

7 Vel clarius assumptus sit ad cognoscẽdũ de recusatione legati. ī. de offic. deleg. suspicionis. Io. And.

a Alle-

dinarius debet compellere arbitrium vt procedat. ff. eo. l. 4. §. ait prætor. sternar.

EX parte.] Morte alterius compromittentium expirat compromissum. Primo ponitur consultatio. Secundò responsio ibi, Breuiter. Abb. Siculus.

promissum, ordinarius tamen ex potestate ordinaria procedit super iure superstitis, antequam fiat transitus ad aliam electionem hoc dicit.

CAP. X.

CASVS. Vacante præpositura S. Cuneberti in Colonia, canonici eiusdem ecclesiæ vota sua diuiserunt in duos: quidam elegerũt H. de Iuliaco, & qdã alij elegerunt C. de Lõbardia: postmodum cum partes essent in præsentia Coloniẽsi. archiepi, et tractarẽt sup huiusmodi, electionibus, in ipsum super hoc fide pstita compromiserũt: qui causę meritis diligẽter auditis & intellectis, diem ad ferẽdam diffinitiuam sententiam partibus assignauit: pendente dilatione alter electus H. de Iuliaco de medio est sublatꝰ: Archiepꝰ hoc audito, canonicis, phibuit, ne pendẽte sua sñia ad aliã electionem procederet, sed qdã corũ nihilominus B. Coloniẽs. canonicum in præpositũ elegerunt; die ergo quo debebat ferri sñia, partib. corã archiepo cõstitutis, dictus B. allegauit, q archiepꝰ vlterius procedere non debebat, cum per mortẽ alterius cõpromittentis videatur compromissum finitũ: archiepiscopus consuluit super hoc dominum Papam. Respondet Papa, quod licet compromissũ per mortem ipsius H. sit finitum, prius tamen de meritis prioris electionis cognoscere debuit, quã processus fieret ad secundam: quia dictus C. superstes ius habet: secundus verò non. Not. q finitur compromissum per mortem alterius compromittentis, secus in iudicio.

† Galiberti.

† Villiaco.

¶ Honorius tertius archiepiscopo Coloniẽ.

¶ *Si per duos electos ad eandem prælaturam, in discordia compromittitur in ordinarium, morte alterius compromittentium expirat com-*

EX parte tua nostris est auribus intimatum, quod vacante præpositura sanctꝰ Cuneberti † in Colonia canonici eiusdem ecclesiæ vota sua diuiserunt a in duos, videlicet H. de Iuliaco, † & C. de Lombardia, & infra. Cumque postmodum tractaretur super electione huiusmodi & partes essent in tua præsentia cõstitutæ, in te demum super hoc fide d præstita compromittere curauerunt: qui causæ meritis diligenter inspectis, ad proferendam diffinitiuã sententiam, die ipsis consentientibus præfixisti. Interim verò præfato H. ab vna parte electo sublato de medio, supradictis canonicis inhibere curasti, e ne tua pendente sentẽtia, procederetur ad electionẽ aliã faciendã, quorum

c Diuiserunt.] quod non est nouum nec reprehensibile. 8. q. 1. non est nouum. & 63. dist. cap. vlt.

d Fide præstita.] de qua habes. sup. eo. cum tempore. secundum leges non debent iurare, sed pœnam possunt partes apponere. in auth. de iudi. §. quia verb. coll. 9. & C. eo. auth. decernimus.

e Curasti.] & bene, quia pendente electione illius superstitis, non est alia electio celebranda. sup. de electio. consideranimus. & ista electio primo debuit reprobari quàm fieret transitus ad secundam. inf. de concessione præbendæ. post electionem. ad fin. & sup. de electionibus. auditis. vbi de hoc.

[Glo. seq. ponit duo, quæ fortificant allegata per B. & eis respondet.]

quidam nihilominus B. Colonien. canonicũ elegerunt. Die igitur quo ſententia proferri debuit, in tua præſentia partibus conſtitutis, dictus B allegauit, [a] quod procedere vlterius nõ deberes Qua propter tibi edoceri à nobis humiliter poſtulanti, breuiter reſpondemus, quòd licet arbitrium [b] ſit finitum per mortem ipſius † H. prius tamen de primæ electionis meritis debuiſti cognoſcere, [c] quàm proceſſus fieret ad ſecundam: nam ſi dictus C. ſuperſtes in electione ius habet, ſecundam conſtat penitus non valere.

¶ Idem electo † & abbati S. Zenonis & C. canonico Veronen.

¶ *Arbiter poſt rem iudicatam ſuper diſcordijs nouis aſſumptus, non poteſt per ſuum arbitrium ſententiam immutare, etiam ſi de componendo inter partes mandatũ acceperit à Papa.*

CAP. XI.

EXpoſita nobis Feltren. † & Belunen. † electi peritio continebat, quod cum cauſa, quæ inter anteceſſorem ſuũ ex parte vna, & ciues † Tarviſinos ex altera, ſuper diſtrictu & rebus aliis vertebatur, per ſententiã Hoſtienſis epiſcopi tunc Apoſtolicæ ſedis legati fuerit terminata: & infra. Tandem ſuper quibuſdã diſcordiis, quæ hinc inde videbantur exortæ, [d] in ducem Venetorum tanquam in arbitrum, cum parte altera compromiſit: [e] & infra. ¶ Licet autem eidem duci litteras noſtras miſerimus; vt ad componendum inter partes laborare deberet, cũ tamen intentionis [f] noſtræ nou fuerit immutare

† Felcenſi Pilicẽ.

† Belunẽſi Belicẽ.

† Vide l. diſpferre. §. 1. & l. ſed inter pellat. ff. eo.

† al. ita: electo abbati.

non procederet: quia eum ipſe cognouerat tanquam arbiter ex cõpromiſſo, & compromiſſum finitat morte litigatoris, vt hic dicit, & ff. eo. diem proferre. §. 1. & l. ſed interpellatur. vlterius cognoſcere non debebat. Sed licet ſit finitum compromiſſum per mortem alterius, tñ procedere poteſt cum ſit iuſ lex ordinarius ſuo iure, p̃p rationem quæ redditur ẽ. & in ipſa litera inferius: nec vt verus arbiter cognoſcebat, arg. ẽ. de præben. niſi quia de matrimonio carnali in arbitrũ compromitti non poteſt. ẽ. de tranſac. c. vlti. & ẽ. de in integ. reſtit. ca. penul. in fine. & hic de matrimonio ſpirituali agitur. alias arbiter poſt mortem alterius litigatorum nõ procederet. niſi iterum compromitteretur in ipſum à ſucceſſoribus, per leges prædictas proxime.

[a] Allegauit, & ſtatũ, vt declarant ſequentia: quia primo conſtare debuit de hac electione, vt dictum eſt in prima notula, ſed ſnonit eum forte, quia dicit lex quod mortuo altero ex litigatoribus, qui dederat fideiuſſorem iudicio ſiſtendi cauſa, prætor non debet eum iubere ammodo exhibere, ff. qui ſatisdacogan. ſi deceſſerit. & ſentẽtia lata poſt mortem litigatoris non valet. ff. de re iudi. in ſumma. §. vlti. & l. ſeq. Sed hoc non eſt verum generaliter, imõ ſententia debet ferri poſt mortem, ſaltem propter acceſſoria. ff. de rei vend. vtique. & mortuo eo qui appellauit, neceſſe eſt hæredibus cauſam finiri. C. ſi penden. appel. mors interue. l. 1. quaſi per tot. Ita & hic neceſſaria eſt ſententia quantum ad canonicos, qui quaſi hæredes ſunt quo ad ius eligendi, ſi alterius electio caſſetur, & quantum ad aliũ electum, vt ſciatur an ſua electio ſit canonica, per mortẽ alterius non perdit iſte ius ſuum, nec acquirit ſi ius non habebat: ideoque debuit iudex cauſam finire antequã hic tertius eligeretur vt de omnibus conſtaret. Sed illa videbit melior allegatio, q̃ vlterius

[b] Arbitrium.] ideſt compromiſſum. ff. eodem, diem. §. 1.

[c] Cognoſcere.]vt ordinarius, vt dixi: alias ſi ordinarius non fuiſſet, non poſſet cognoſcere, vt dictum eſt. Et ſic habes, quod in ordinarium poteſt compromitti. ẽ. eod. eam tempore. vbi de hoc.

EXpoſita.]communis eſt diuiſio. Secunda ubi, Licet autem. Abb. Siculus.

CASVS. Inter epiſcopum Feltren. & Belunen. ex vna parte, & ciues Tarviſinos ex altera, ſuper diſtrictu ſeu iuriſdictionibus & rebus aliis quæſtio verſabatur, quæ per ſententiam Hoſt. epiſcopi Apoſtolicæ ſedis legati fuit terminata: tandem occaſione ipſius ſententiæ, quædam diſcordiæ ortæ fuerunt inter eos: ſuper quibus diſcordijs partes compromiſerunt in ducem Venetiarum; vt eius arbitrium ſeruaretur, obſides ſuper hoc ab vtraq; parte recepit: Papa inſuper eidem duci mandauit, vt ad componendum interponeret partes ſuas. Idem dux contra ſententiam legati iniquum protulit arbitrium: Epiſcopus Feltren. conqueſtus fuit domino Papæ; & ipſe ſcribit quibuſdã iudicibus ſuper hoc dicens, q̃ licet eidem duci litteras ſuas miſiſſet, vt ad componẽdũ interponeret partes ſuas, non tamen fuit ſuæ intentionis immutare ſententiã legati, vel ſuſcitare quæſtiones per cum ſopitas: Vnde mandat quatenus nõ obſtantibus litteris illis, quicquid per prędictum ducem factũ inuenerint ſ̃ ſententiam prædictam, debeant in irritũ reuocare, diſtrictius prohibentes eidem, ne vlterius in compromiſſo procedat, & compellentes eundẽ per cenſuram eccleſiaſticam ad reſtitutionem obſidum datorum vt ipſius arbitrium ſeruetur. Nota recurrendum eſſe ad intentionem ſcribentis. Item arbiter de alio arbitrari non debet niſi de quo compromiſſum eſt: quod ſi fecerit, non valet & ita forma compromiſſi ſeruanda eſt.

[d] Exortæ.] ex hoc patet q̃ compromiſſum non fuit factum ſuper iis quę in ſententia continebantur, ſed ſuper diſcordijs quæ poſtea ortæ ſunt.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

[e] Cum parte altera compromiſit.] ſupple, in ducem, qui contra ſententiam veniens iniquum arbitrium promulgauit: & ſic poteſt compromitti in laicum de rebus ciuilibus, vt hic dicitur, ſed non de ſpiritualibus vt ẽ. eod. contingit. vbi de hoc. Sed qualiter potuit cõpromitti in ducem de his ſuper quibus ſententia lata erat? nam tranſactio ſiue compoſitio fieri debet de re dubia, in lite incerta. ff. de tranſactionibus. l. 1. ſed cum tes hic certæ erant per ſententiam, à qua non fuit appellatum nec ſupplicatum: ideo tranſigi ſiue compromitti non potuit. 1 C. de tranſact. ſi cauſa. & ff. de trãſactionibus. etiam poſt rem. & ff. de condict. indeb. elegan. §. ſi poſt. Ad quid compromiſſum fuit hic de certa re? hæc dubitatio ſoluitur in litera ſ̃ quia non fuit compromiſſum ad hoc vt ſententia mutaretur, ſed vt illi duo duce mediante deſiſterent ab iniurijs quas faciebant epiſcopatibus illis, ut infra ſequitur.

[f] Intentionis.] ſemper recurrendum eſt ad intentionem ſcribentis, vt hic dicit, & ſupra de procu. petitum; ſupra de offic. ord. licet. & ſupra de vſu pal. ex tuarum, & infra de præbend. cum canſam; & ca. vlti. quia eius eſt interpretari cuius eſt condere. infra de ſenten. excom. inter alia. & 11. q. 1. ſicut. §. ex his, & C. de legibus. vlti.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

1 Hoſt. ſtabat huic obiectioni dicens q̃ p hoc compromiſſum non valuiſſe. Ioan. And.

a Reuo-

a Renocetis.] sed vt q arbitriū tale non sit renocandū, siue sit æquū siue iniquū. ff. de arbi. diū. §. ſtari. Dicas ergo quòd siue quis fuerit arbitrator siue amicabil is cōpositor, non est ſtandum iniquo arbitrio, sed reducendum 1 ad arbitriū boni viri. ff. pro ſo. l. ſocietatem. §. arbitrorum. iminò & ſi iuraſſet, debet renocari. ℣. de iureiuran. Quintanallis. & ff. de ritu nup. quinq. ff. d oper. lib. ſi liber tus. siue etiā arbiter fuerit, & eodē modo nō est ſtandum iniquo arbitrio. 2. co. c. 1 & 2. & præterea renocatur, quia iam latū erat ℣ iniam directo, sed ſuper hoc nō fuerat cōpromiſſum vt ſniā renocaret per arbitriū ſm q in littera dē: & arbitrium non extēditur niſi ad ea tantum, de quibus cogitatum est & expreſsū in com. miſſo. ſup. cod. cum dilecti. vbi de hoc. Bern.

[Gloſſ. ſ. q allegat tres conco. & duo iura in ℣rium, & ſol.]

b Obſidum.] ſic ℣. de iureiur. ex reſcripto. & 23. q. vltim. vt pridē. & ff. qui teſtā facere poſ. obſides.

Sed ℣ tradicūt leges: q liberi hoīes obligari non poſſunt. C. quæ res pig. obl. poſ. qui filios: & ℣. de pign. lator. Solut. obſides bō dari poſſunt: vt dicunt iura primò inducta: nec dicunt obligari loco pignoris, ſed tenentur obſides, vt fiat quod inter partes conuenit, & ita cū ſolutum ſit arbitriū & renocatū debent obſides reſtitui. 2 quia iubilato principali, & accesſorium. ℣. de fide inſtr. inter dilectos. ℣. de ſo ro comp. ſi diligenti.

2 Vide not. per Doct. in c. ex reſcripto. & ad no ta. in c. 2. de pigno.

INnotuit.] Non valet ℣ promiſsū de incerta perſona in arbitrū aſſumēda. h. d. quo ad titulū. primò ponit factū. ſed o dat iudices. ibi, Idcoq; Ab. Sic. CASVS. Quidā laicus nom. O. impetrauit litteras cōtra Guli. laicū ſuper quadā ſumma pecuniæ, ad quoſdā iudices delegatos, corā quibus dictus Guli. conuentus in causa, tandē fuit à partibus in duos arbitros cōpromiſſum, ita q ſi illi duo ad inuicem diſcordarent, tertium adderent iudices nominati retenta penes ſe poteſtate cōpellendi partes ad obſeruandū arbitrium per dictos arbitros promulgandū. ſed cū dicti arbitri non poſſint eſſe concordes, dicti iudices tertiū adiunxerunt, qui cum altero illorū dictū Guli. condēnauit: idē Guli. a dictis iudicibus compellebatur ſniam obſeruare: unde ſentiens ſe aggrauari, ad ſedē Apoſtolicā appellauit. ſed ipſi elus appellatione contempta, tulerunt excōicationis ſniam in eundē: unde mandat Papa, quatenus ſi ita eſt, dictā ſniam denūcient eſſe nullam, cū iure ſit ciuili ſtatutum, vt cōpromiſſum de incerta perſona aſſumenda in arbitrū nō teneat. Not. q compromiſſum de incerta ꝑſona in arbitrum aſſumēda nō tenet. Itē ſententia excommunicationis poſt legitimam appellationē lata, nulla eſt.

[Gl. ſeq. dat ſimile de iudice. ſecunda pars rec. per q. an potuerint delegati ſibi retinere executionē arbitrij.]

c Poteſtate.] ſic ē cōpromittitur in iudicē retenta delegata poteſtate. ℣. dē ꝓbi. niſi. & ℣. de ꝓbi. ſumpt. litteras. & tūc iudex pōt vti delegati iuriſdictione ſi expedierit, & arbitraria poteſtate, vt in decr. niſi. ſed hic non poterāt retinere huiuſmodi arbitrij executionē, niſi per prorogationē iuriſdictionis de conſenſu partiū, quæ hic interuenit. ſed hic nō valuit prorogatio: quia non valuit cōpromiſſum de incerta ꝑſona aſſumenda, & ſic non poterat fieri executio, licet intenderent ꝓrogare iuriſdictionē delegatā de vno negotio ad aliud. Be.

† obſeruationem.

[Glo. ſeq. dat ſimile de iudice, ꝓcuratore, & tutore: ſignat ℣rium de re. prox. & remittit: elicit tria argumenta: ſignat contrariū decr. cū ſpeciali. & dupliciter ſol.]

d Legali.] vt ff. eo. item ſi vnus. §. ſi in duos. quia cōpromiſſum de incerta perſona nō valet, vt ibi dicit: quia in aſſumenda illa tertia ꝑſona, iſti iudices poterant diſſentire, & ſic res ſine exitu futura eſt, arg. contra ℣. c. prox. Sed ibi ſoluitur. Et ſic iudex certus eſſe debet, alias non valet cōmiſſio. ſup. de reſcri. ad hæc. & ſic procurator certus eſſe debet. ff. de procur. l. 2. ſic & tutor incertus dari non poteſt. ff. de teſt. tute. tutor incertus, & l. duo ſunt Titij. & Inſtit. de leg. §. tutor. & ideo cum à principio non tenuerit cōpromiſsū, licet fuerint poſtmodū concordes in aſſumēda tertia perſona, non tñ tenuit arbitriū, & ſic nec ſnia etiam excōicationis p p hoc. lati. Et ſic eſt arg. q ſi prīncipale non tenet, nec acceſſoriū. ℣. de fo. comp. ſi diligēti. & ℣. de fi. inſtr. inter dilectos. & C. de legi. nō dubium. Item eſt arg. qđ ab initio non tenet, poſtea nō cōualeſcit. ff. de regu. iur. quod in initio. & 16. q. 3. c. placuit. §. pōt. verſ. q ſi priuatus. Itē

† Vide l. itē ſi vnus. §. ſi ī duos. ff. eod.

1 De multis huc ſpectāti bꝰ vide Spec. tit. de arb. §. vlt. & Dynū in c. ſcienti. de regu. iur. lib. 6.

ſententiam ipſam, vel ſopitas per eam querimonias ſuſcitare. Mādamus quatenus (præfatis litteris non obſtantibus) quic quid p prænominati ducis arbitrium, contra ipſius legati ſentētiam inueneritis eſſe factum, in irritum renocetis, d ei di ſtrictius inhibētes, ne vlterius in compromiſſo ꝑcedat, eundem ad reſtitutionem obſidum b occaſione illius compromiſſi ſibi datorum, vt ipſius arbitrium ſeruaretur, per cenſuram eccleſiaſticam compellentes.

¶ Gregorius nonus decano, & magiſtro P. canonico S. Petri Atrebatēñ. diœceſis.

¶ Non valet compromiſſum factum in duos ſiue plures, hoc adiecto, vt in caſu diſcordia eligatur tertius per eoſdem, vel alios, h. d.

CAP. XII.

INnotuit nobis Guliel mo laico cōquerente, quòd cum O. laicus, ipſum ſuper quadā ſumma pecuniæ coram iudicib. auctoritate Apoſtolica cōueniſſet, tandē fuit à partibus in duos arbitros cōpromiſsū, ſic tamen qđ ſi illi duo ad inuicē diſcordatēt, tertium adderent iudices nominati, tetenta penes ſe compellendi partes ad obſeruandū arbitrium per dictos arbitros promulgandū nihilominus poteſtate. c Cūque tertius arbiter à iudicibus prædictis electus, cum altero duorū, ipſum parti alteri cōdemnaſſet, idem ex eo ſentiens ſe à prędictis iudicib. grauari, quòd ipſum ad obſeruantiam † huiuſmodi arbitrij compellebant, noſtram appellauit audientiam, ſed ipſi appellatione cōtempta: excommunicationis tulerunt ſentētiam in eundem. ¶ Ideoque mādamus quatenus ſi eſt ita cum legali d ſit prouiſione ſtatutum, vt compromiſſum de incerta perſona in arbitriū aſſumenda non teneat, dictam excōicationis ſententiam denuncietis penitus nullam eſſe. †

¶ Idem abbatiſſæ, & conuentui Iotrēñ.

¶ Valet compromiſſum factum in vnum vel in plures, vt ipſi per ſe cauſam diffiniant, vel p. r alios, quos ipſi elegerint. h. d. ſecundum intellectum quem ſenſit gl. hic, & Innoc. in c. precedenti. qui placet mihi. Panor.

eſt arg.hic quòd licet res ad eſt casū peruenit à quo po teſt habere initi.,tñ non valet.hic nō valuit compromiſsū: q̃a tertius arbiter incertus erat. Sed manifeſtè ꝺicit.j.de appe.cum ſpeciali.vbi dr̃ quòd duo arbitri eligẽdi: & ſi cõcordare non poſſunt,aſſumant tertiū:& ſi tertius arbiter incertus eſt,qualiter reſpondebis? Pōt dici ꝙ illud eſt ſpeciale ī cā recuſationis.q̃a illi arbitri non dicuntur veri arbitri, imò quaſi naturam iudicum ſapiunt:quia in iuriſdictionē videntur habere.arg.ī.de offi.deleg.ſuſpicionis.vl dicas quòd non eſt ꝺ̃ ibi enim ſtatuit ius ꝙ duo arbitri eligãtur à partibus,qui de ſuſpicionis cauſa cognoſcãt:& ſi illi duo non concordant,ipſi arbitri eligant tertiū ī.de off.dele.ſuſpicionis.ſed partes nō eligãt illos,vt ſi diſcordes fuerint, eligant tertium ſed ſimpliciter eligant duos, nulla mentione habita de tertio.& ius oſtendit ibi quid facere debeant partes.& quid poſtea ipſi arbitri,cũ in fine non potuerũt concordare;& etiam quod dicit hic,reſpicit ipſum factum,vt ſi tertius eligatur incertus,non teneat compromiſſum, vt hic factū fuit.Si dictum fuiſſet hic quòd certam perſonā eligerent,ſi diſcordaſſēt, tunc valeret. ff.eo.itē ſi vnus.§.ſi in duos.

CAP. XIII.

CVm à nobis perinturꝫ & infra.Ex parte veſtra fuit propoſitum, ꝙ olim iter vos & Senon. archiepm quæſtione ſub orta, ſuper eo quòd idē archiepiſcopus aſſerens monaſterium veſtrū metropolitico iure ſibi ſubeſſe,procurationes & res alias exigebat à vobis. Tandem in R. S. Angeli diaconū Cardinalem tunc Apoſtolicæ ſedis legatum à partibus cõcorditer [b] cõpromiſſo:& ꝙ miſſo ſub certa [b] pœna ꝙ arbitrio ſeu ordinationi eiuſdem, vel duorum mediatorū, [c] quos idem ſuper hoc deputaret,præciſè parerēt; magiſter P. capellanus noſter, & I. archidiacon⁹ Senonen. mediatores ab eodē ſup hoc deputati a legato,ordinando & diffiniendo cauſam huiuſmodi terminauerunt.Nos igitur, quod per prædictos mediatores ſuper hoc actū eſt,auctoritate Apoſtolica confirmamus.

¶ Idem.

¶ *Compromiſſum ante ſententiam latam finitur morte alterius compromittentium vnde non tranſit in hæredes compromittentium,niſi de eis ſit cautum in compromiſſo.h. d. comprehendendo mentem capituli.*

CAP. XIIII.

COmpromiſſum nō extẽditur in cõpromittentis hæredes, [d] ſi de ipſis non caueatur ibidem. †

CVm à nobis.]primò ponitur factum. Secundo confirmatio:ibi,Nos igitur.Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbatiſſam & conventū Lotren.monaſterij,&ſarchiepm Senonen.vertebat qō,ſup eo quòd idē archiep̃s dicebat monaſterium ipſum metropolico iure ſibi ſubeſſe,perēs ,ppterea ab ipſo monaſterio procurationes,et res alias.Tandem concorditer à partibus cõpromiſſum fuit in R.ſanctæ Angeli diaconū Cardinalē Apoſtolicæ ſedis legatū &ſcompromiſsū fuit ſub certa pœna quòd præciſè parerent arbitrio ſeu ordinationi eiuſdem,vel duorū mediatorū,quos idē Cardinalis ſup hoc deputaret:Legatus ſuper hoc deputauit magiſtrū P.cappellanū dñi Papę,& I.archidiaconū Senonen.mediatores: & ipſi ordinando & diffiniendo cām huiuſmodi terminauerūt:poſtmodū petiuerūt partes à domino Papa,vt ordinationē & diffinitionē prædictam confirmaret:& ipſe quod per dictos mediatores ſuper hoc factū fuit,cõfirmauit. No.quòd hæc decr.nō ꝺicit iuri quia licet in incertū arbitrū cõpromitti non poſſit:tamen ſic poteſt compromitti quòd valeat arbitrium,qđ laudatum fuerit arbitratu Cardinalis. ff. de arb.ſi ita. a Concorditer compromiſſo. & ſic de re ſpirituali poteſt in eccleſiaſticam perſonam compromitti: quod verum eſt.ī.eod.contingit.vbi de hoc.

b Sub certa pœna.] ī.eo.dilecti.cui tñ metu pœnæ ſtatuitur,vt ibi,& C.eod.l.1.& ſic religioſi poſſunt exigere pœnam.qualiter & q̃n hoc liceat, dr̃ ī.eo.dilecti. ¶Gl.ſeq.ino notat & remittit.]

c Mediatorū.] ſic vr̃, quòd arbiter incertus poſſit aſſumi: quia hic non fuit expreſſum de mediatoribus aſſumptis; vnde ſignatur ꝺ̃ ī.c.prox.ff.eo.itē ſi vnus.§.ſi in duos. Sed dicas quòd Cardinalis nō fuit aſſumptus vt verus arbiter,nec illi mediatores,ſed potius fuerunt amicabiles cõpoſitores. qui de plano & ſine ordine iudiciario, & ſine aliqua cognitione partes concordauerunt. & hoc patet ex verbis illis; arbitrio ſeu ordinationi:& ex eo quod dicit inferius: & ordinando & diffiniendo.vnde qđ factū fuit per legatū ſiue per illos, quos ad hoc mediatores elegit,tenet: Vel ſi fuerunt arbitri, adhuc ceſſant ꝺ̃ria: q̃a hic nō fuit compromiſſum facti de incerta pſona, ſed partes dederūt poteſtatē legato vt ipſe eligeret arbitros, ſeu mediatores, & ipſe elegit certos, & hoc nō eſt ꝺ̃ iura ſuperi⁹ ſignata: & iō Papa cõfirmat ordinationē illorum, quia nec Cardinalis poterat diſcordare: ſed in ſuperiori decret.poterãt diſcordare, & ita non cõtradicit. Ber.

† Vide l.veterib. C. de contrahē. & cõmit. ſtip.

CCompromiſsū.] CASVS.Quæritur an cõpromiſſum in arbitrios extẽdatur ad cõpromittẽtis hæredes? Et rñdeo ꝙ non,niſi in cõpromiſſo de hæredibus ſit cautū. Nec ꝙ cõpromiſsū nō trãſit ad ſucceſſores. niſi de ipſis facta fuerit expreſſa mentio.

[Gl.ſeq.facit quinq;. Primò dicit vnde ſumi potuit cap. Secundò ponit differentiam inter iudicia & compromiſſa: & cauſam reddit. Tertiò dat ſimile in pacto. Quartò dicit quid ſi alter compromittens ſolum exprebit hæredem. Quintò notat, & dat ſimile de morte arbitri.]

d Hæredes.] hoc ſumptum eſt de legibus illis. ff.eo. diem proferre.§.1.& l.ſed & interpellatur.§.ſi ab altera parte.ſecus eſt in iudicijs.iudicium [e] enim transfertur ad hæredes, quamuis de hæredibus mentio non fiat. C. de iura.cal.auth. principales.§.& hoc ideo quia arbitria ſtricti iuris ſunt, compromiſſum verò non extenditur niſi ad ea tantum, de quibus expreſsè in compromiſſo cauetur.ī.eod.cum dilecti. & ff.eod.non diſtinguemus. §.de officio. nec ad alias perſonas. vt in legibus prædictis. ſic pactum perſonale non extenditur ad hæredes quandoque.ff.de pact.idem in duobus. §.perſonale.& l. iuriſgentium.§.pactorum. ſi alterius partis tantum hæredis mentio etiam fiat,morte nihilominus ſoluitur cõpromiſſum. vndè ex vtraque parte debet fieri mentio hæredum,alias non tranſit ad hæredes,vt dicit lex prædicta.ſed & interpellatur.§.ſi ab altera. vnde melius dicetur in compromittentium hæredes: & ita ſoluitur compromiſſum per mortem alterius compromittẽtis. ſup. eod. ex parte. & per mortem alterius arbitrorum. ſupra de offi.dele.vno.Bernardus.

e Et in iudicio ſemper ſuccedit,etſi nihil ſit dictū. l.2.ff.de pto.ſtipu.in arbitrio, ſuccedit ſi fuerit dictū, in ſocietate vero nō ſuccedit hæres, q̃uis in actione ſuccedat, l.nemo pōt. ff. pro ſocio,

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

Supra dictum est de pręparatorijs iudiciorum: nunc de ipsis iudicijs est videndum. Vel sic: In proximo prę-cedenti tit. dictū est de arbitris, verū qa arbitria sunt redacta ad instar iudiciorū. l. 1. ff. de arbi. ideo de his subdit.

De hac materia re-trica habetur. 2. q. 1. & 5. q. 4. 14. q. 1. 15. q. 7. 16. q. 6. 30. q. vlt. ꝙ his ita. vsque ad fi. & habetur in Sexto, & in Clemen.

† Ex Cōcil. Africano. c. 54. refert Turchar. li. 1. decr. c. 181. & luo par. 5. c. 297. & c. 1. eod. tit. in 1. compil. Et vide notas huius capituli.

(DE Quodvultdeo.] Potest multipliciter summari secundum varios intellectus. Et primò sic: Qui promisit non declinare iudicem, pœnitere non potest. Vel ad eundem intellectum sic, & clarius: Pactum de non declinando iudice alias suo, q exceptione legitima repelli poterat, est irrevocabile. Diuidit in tres partes secundū And. In prima ponitur facti narratio. In secūda iuris dispositio. In tertia incidentis quæstionis decisio. Secunda: ibi, Placuit. Tertia: ibi, Nam. Abb. Sic.

† Hinc vī inferri ꝙ ad valorē citationis oportet, ꝙ fiat auctoritate iudicis ad instātiā partis. l. ad peremptorium. & ibi Bart. ff. eod.

CASVS. Quidam impetebat Quodvultdeum epm Centurieñ. petijt illum introduci in cōcilio Africano: Interrogatus fuit: an cum aduersario suo vellet in iudicio experiri: primò id promisit: altera die rūdit hoc sibi nō placere. adq; recessit: petebat aduersarius vt remaneret ab epatu: & concilium excōicauit ipsum; statutum fuit in cōcilio ꝙ nullus eidem Quodvultdeo cōicet, donec satisfactione præstita fuerit absolutus; & sic fuit excōicatus, epatus tamē ante causæ exitum adimi sibi non debet. No. ꝙ propter contumaciam aliquis est excommunicandus: nec debet absolui nisi satisfecerit, sed in principali causa procedi non debet. Item sine causæ cognitione nullus deponi debet.

a De Quodvultdeo.] proprium nomen est.

b Quem.] id est, qui, & ponitur casus pro casu. sic 75. dist. ordinationes. & 18. q. 2. quidā. vbi eos, ponit ꝙ hi. [Glo. 5. q. obijcit, & dupliciter soluit, & secundam reprobat.]

c Interrogatus.] ex superabundāti interrogatur, qñ aliis ex necessitate tenebatur sub eis respondere: quia iudicium redditur in inuitum. ff. de verb. obl. inter stipulantem. §. 1. quia omnes causæ tunc in synodo tractabantur: vel forsitan ne posset postea iudicem recusare. 3. q. 3. §. offeratur. ī. de offi. deleg. super quæstionum. §. rus. & §. verūm. nisi aliquid postea de nouo emergat. ī de offi. deleg. intimante. & ff. de inter. act. de ętate. §. ex causa. & ff. de procu. si post datum procuratorem. & de pœn. dist. 6. placuit. sed illa non fuit causa: quia synodum totam non potuit recusare.

d Experiri.] experiri ponitur hic pro defendere, aliquando tamen ponitur pro agere. ī. de cauſ. poſ. & pro pastoralis, & not. ī. de sentē. & re iudic. c. pen.

e Non placere.] sed nonne fuit locus pœnitentiæ? Vt ꝙ sic. ff. de iur. om. iud. si conuenerit. Rūdeo, locus est pœnitentiæ. ī. de iur. pat. cū laici. sed non hic, quia non potest pœnitere in alterius præiudicium. ff. de reg. iur. nemo. & qa cōtumaciter recessit, fuit excōicatus. 11. q. 3. certum, imò inuitus compellitur respondere, vt dictum est.

f Donec.] loquitur secūdū antiqua tpa, qñ causa excōicati tractabat antequam absolueretur. 11. q. 3. si epus forte. Intelligē secūdum antiquā litterā, q olim in antiqua compilatione talis erat hic: nullus eidem cōicet, donec causa eius qualē potuerit terminum sumat. Et secūdū istā litteram benè loquitur secundū hodierna iura: qa cum pro cōtumacia fuerit excōicatus, nullus dēt ei cōicare donec satisfactione ꝓmissa. i. satisfactione ꝓstita de iudicio sisti fuerit absolutus. ī. de verb. sig. ex parte. hodie vero statim dēt absolui. & postea cognosci de cā excōicationis, nisi in casib⁹, vt ī. de senten. excō. per tuas. & nisi quis excōicatus sit ꝓ manifesta offensa. ī. de verb. sig. ex parte. & 23. q. vlt. pessimam. & ī. de sen. excom. solet. [lib. 6.]

† Eugenij ij. i, synodo Remē. c. 4. & c. 5. eo. tit. in 1. compi.

† Et, in multis antiquis. † In antiqua cōpilatione archid. Sed ī oibus manuſc. Raymūdi hī, archiepi.

g Nam adimi.] respondet tacitæ quæstioni.

h Episcopatum.] imò debet expectare per annum antequam adimatur. 11. q. 3. rursus. & c. seq. maximè cum lis non fuit contest. de hac materia tractatur 2. q. 9. in summa. & c. decernimus. & 11. q. 3. rursus. & ī. de do. & contu. c. veritatis. vbi de hoc. Bemar.

i Nisi crimē esset notorium. ī. de accusa. euidentia. vel nisi ageret & sederet mīmonij vt lite nō cōt. quoniā.

CAP. I.

(DE Quodvultdeo a Centuriēn episcopo, quem b cum aduersarius ipsius, eum petijsset ad cōcilium introduci, † interrogatus c an cum eo vellet experiri, d primo id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere, e atque discessit; ¶ Placuit, vt nullus eidem communicet, donec f satisfactione ꝓmissa fuerit absolutus. ¶ Nam adimi g sibi episcopatum h ante causæ eius exitum nulli potest iure videri.

Ex Synodo Eugenij Papæ. †

¶ *Laici ecclesiastica negotia tractare non debent, sed prælatorum iudicio disponuntur. b. d. Abb. Sic.*

CAP. II.

DEcernimus, vt laici i ecclesiastica tractare negotia nō præsumāt. k Sed † epi, abbates, archiepiscopi; † & nisi manifesta offensa. ī. de verb. sig. ex parte. & 23. q. vlt. pessimam. & ī. de sen. excom. solet. [lib. 6.]

g Nam adimi.] respondet tacitæ quæstioni.

h Episcopatum.] imò debet expectare per annum antequam adimatur. 11. q. 3. rursus. & c. seq. maximè cum lis non fuit contest. de hac materia tractatur 2. q. 9. in summa. & c. decernimus. & 11. q. 3. rursus. & ī. de do. & contu. c. veritatis. vbi de hoc. Bemar.

DEcernimus, vt laici.] Tres sunt partes. Secunda, ibi, Sed episcopi. Tertia, ibi, Nec ꝓpter. Abb. Sic.

CASVS. Statutum fuit in synodo Eugenij Papæ, ꝙ laici negotia ecclesiastica tractare nō præsumant. Itē prælati ecclesiarum de negotijs ecclesiasticis nō disponant iudicio laicorum: & præcipuè de spiritualibus: & ꝓ eorum prohibitionem non dimittant ecclesiasticam iustitiam exercere. No. ꝙ laici ecclesiastica negotia tractare nō debēt, maxime spiritualia. Itē oēs prælati sunt iudices ordinarij. Itē abbas est nomen dignitatis. Item ꝓ prohibitionem laicorum, non debet iudex ecclesiasticus omittere exercere iustitiā ecclesiæ.

i Laici.] laici enim de ecclesiasticis negotijs intromittere se non debent. ī. de re. eccle. non a iudice. cum laicis. sup. de arbit. contingit. & sup. de consti. eccl. ita. & 96. dist. bene quidem.

k Non præsumant.] auctoritate sua: delegati tamen possunt talem causa pecuniarias, siue huiusmodi. mere ciuiles, vt hic colligitur, & in laicos etiam de relig. potest compromitti. sup. de arbi. exposita. Papa verō ciuiles, criminales, & spirituales causas potest laico delegare. arg. 23. dist. c. præter. §. verūm. & 3. q. 5. Monemā. & 63. dist. in synodo. & c. Hadrianus. & 10. q. 3. illud. videtur etiam ꝙ eas teneatur delegare. 11. q. 1. te quidem. & c. clericum. §. ex his omnibus. 2. & de hoc dictum est sup. eo. tit. proxime contingit.

[Glo.seq.arg.allegat.7.iura.

a Ecclesiarum prælati. arg.omnes ecclesiarum prælatos esse iudices ordinarios. argu.ī.de offic.ordi.cum ab ecclesiarum.25.distin.perlectis.2.q.1.nemo.12.q.1. experientiæ.& c.si quis ex fratribus.& ī.de app.reprehensibilis.& ī.de eo qui fur.or.susce.c.1.

alij ecclesiarū [a] prælati, de negotijs ecclesiasticis (maximè de illis quę spirituali a esse noscuntur) laicorum iudicio nó disponãt: Nec propter eorum prohibitionem, ecclesiasticam dimittãt iustitiam exercere.

Alex.iij. illustri † regi Angliæ.

¶ *Causa iuris patronatus spectat ad iudicium ecclesię. hoc dicit specificè, & ad literam.*

CAP. III.

QVantò † diuina gratia: & infra. ¶ Causa verò iuris parronatus, ita coniuncta est & connexa [b] spiritualibus causis: quod non nisi ecclesiastico iudicio valeat definiri.

† illustrissimo.

† Post Cõc. Lateran. sub Ale.iij.par.47.tit.de iur. patronatus.c.4. & c.5.eod.tit.in 1.compil.

QVantò.] Laici causas connexas spiritualibus tractare non possunt. hoc dicit.

CASVS. Dñ hic, q causa iuris patronatus ita est annexa spiritualibus causis, q nullus nisi iudex ecclesiasticus de ea iudicare debeat. No. q causa mixta inter spualem & ciuilem, magis sequitur naturã spiritualis quàm ciuilis. Item idẽ iuris est i cõnexis quo ad iurisdictionẽ sicut in mere spiritualibus. Item rõne rei potius dr spiritualis, quàm ratione personæ: & sic qđ est minus dignum in sui substantia, maioris est efficaciæ quo ad iurisdictionem.

[Glo. seq.summari potest per modũ obiectionis assumendo ibi, & laicus vel per modum quæstionis, quare, s. dicatur annexum: & non simpliciter spirituale, &c.]

b Connexa.] ius verò patronatus non dicitur propriè spirituale: sed spirituali annexum. ī.de iure pa. de iure. & ideo dicit hic Hug. q eius causa annexa est spiritualibus causis: vnde spirituale censetur propter connexitatem: quia quæ religiosis adhærent, religiosa sunt. ff. de rei vend. quæ religiosis. & ex tali cohærentia sumit suam naturam. sic ī.de paro. super eo, & ideo talis causa per iudicem ecclesiasticum tantum tractari debet, vt hic: & arg. ī.c.proxi. vnde vendi non potest. ī.de iure pa. de iure. Et laicus tale ius potest possidere, cũ nõ sit mere spirituale, sed ei annexum: sed alia iura merè spiritualia possidere non potest, vt ī.de prescript. causam quæ. & 16.q.7.c.1. & sup. de elect. sacrosancta. & c. Massana. Et ius funerandi potest laicus possidere. ff. de mor. inferen. l.1. & tamen dominium sepulturæ non habet. Insti. de re. diui. §. nullius. Ber.

Ius patronatus cur censeatur spirituale.

ATT si clerici.] Diuiditur in quatuor partes secundũ quod quatuor sunt dicta: Secunda, ibi, Si verò. Tertia, ibi, De adulterijs. Quarta, ibi, Sed non debet. Abb. Sic.

CASVS. Quidam clerici fuerunt conuenti coram iudice seculari: conuicti vel confessi fuerunt ibi de crimine: quærebatur an propter talem cõfessionem, sint à suo episcopo condẽnandi: quia sicut sententia à non suo iudice lata non tenet, ita nec confessio facta coram eodem. Si verò coram epo suo de criminibus in iudicio conuicti fuerint vel confessi, dummodo sint talia crimina, propter quæ suspendi debeant vel deponi, suspendendi sunt à suis ordinibus, vel ab altaris ministerio perpetuò remouendi. Secundò quærebatur, vtrùm epi dispensare possint: cum clericis, qui delicta commiserunt? Respondet Papa, q epus dispensare potest cũ clericis post peractam pœnitentiam de adulterijs, & alijs criminibus, quæ sunt minora. Tertiò quæritur vtrùm clericus depositus iudici tradendus sit seculari? Rñdet q clericum pro suis excessibus depositum, epus non debet iudici tradere seculari: quia cũ suo sit functus officio, duplici afflictione non debet ipsum affligere. Not. q confessio facta coram non suo iudice, non præiudicat cõfitẽti: nec sniæ à non suo iudice latæ. Item epus potest dispensare in adulterio. Item non est qs dupliciter puniendus. Item depositus seculari iudici tradi non debet.

[Glo.seq.ponit casum exceptum, secũda signat contrariũ de decr. multi.]

Idem Salernitano Archiepiscopo.

¶ *Clericum conuictum vel confessum de crimine coram iudice seculari, ex eo non punit episcopus, sed coram se conuictum vel confessum punit pœna debita, nisi cũ illo dispẽset, quod potest in adulterio & minoribus: depositũ verò non statim tradit curię seculari. b.d.usque ad finẽ. Abb. Sic.*

CAP. IIII.

ATT † si clerici coram seculari iudice cõuicti fuerint vel confessi de crimine, nõ sunt propter hoc à suo episcopo aliquatenus condemnãdi. [c] Sicut enim sentẽtia à non suo iudice lata nõ tenet: [d] ita nec † facta cõfessio coram ipso. ¶ Si

† Post Cõc. Lat. par.26. ca.4. & c.6. eod.tit.in 1. compil.

† In multis manuscr. & impressis, &, legit, pro nec, sed magis cõuenit lectio quæ retenta est.

1 De hoc dic vt notat Ic. cũ in iuuentute. infra, de purgatione cano.

Sed ibi exponitur circa princ.

[Glo.seq.allegat.3.cõcor. & soluit contrariũ de decr. si diligenti. Secundò quærit sub nube de sentẽtia contra clericum lata per laicum in causa reconuentionis. Tertiò quærit de si: condemnato de crimine quod infamet, an &c.]

d Non tenet.] vt 2.q.1. in primis. versi. de persona. & sup. de consuet. ad audientiam. C. si à non compe. iud. l. vlt. Ex eo enim quòd isti ex tali cõfessione nõ puniũtur, seu sententia contra eos lata non tenet, colligitur quòd isti inuiti tracti fuerunt ad iudicium seculare: nam si voluntarij hoc fecissent, etiam si pro eis esset lata sententia, locum suum amitterent in criminali, & in ciuili perderent causam. 11.q.1. inolita. & cap. placuit. & ī.de so. compe. si diligenti. vnde non præiudicat eis. Sed si clericus conueniat laicum coram iudice laico, & ille laicus reconueniat clericum ciuiliter de crimine, si feratur sententia contra clericum benè tenet, quia suus iudex est p reconuentionem. ī.de mutuet. c.1. & 2. & 3. q.8.c.accusatores. §.cuius in agendo. & C.de sent. & interlo. om. iud. cum Papinianus. & in auth. & consequentes. Criminaliter verò ipsum conuenire non posset coram iudice seculari. 11.q.1.c.1. & 2. nec reconuenire: quia in crimine nõ admittitur reconuentio. 3.q.11. neganda. quia non relatione criminum, sed innocentia reus purgatur. ff. de public. iudi. is qui. Sed pone clericum condemnatum ciuiliter de furto, vel de alio crimine quod infamet à iudice seculari per reconuentionem, nunquid episcopus suus pro talẽ sententia, ex qua infamis videtur, seu confessione, condemnabit illum quòd talis sit infamis? Dicit lex quod non potest facere præses prouinciæ, quin condemnatum de furto sequatur infamia. ff. de furtis. non potest. Respondeo ex tali sententia non deponitur: quia cum ciuiliter actum sit, non debet dici infamis.

Si verò

Si verò ex tali sentẽtia vel cõfessione grauata est eius opinio, ab officio debet suspendi vsq; ad debitam purgationẽ. argu. 2. q. 5. presbyter, si a plebe. & ⁊. de simõn. accusatum. & c. sequ. argu. ff. de suspect. tuto. l. tutor. §. preterea. & C. de testi. nullum. arg. q̃ deponi vel beneficio priuari nõ debet, donec aliud p̃ ip̃sum probatur. argu. ⁊. eo. c. 1. & 15. q. vlt. c. vlt. in fine. & pretea nõ debet puniri, qa nõdum finit actũ ad hoc, & ideo pœna ordinaria ff̃ i impoui nõ debet. ⁊. de ordin. co. cũ dilect⁹. & ⁊. de excep. c. 1. in fine. & iuxta iudicij formam sentẽtia dẽt formari. ⁊. de simb. licet Hely. Quando cõfessio præiudicet, vel quando non dicetur ⁊. de confes. cap. vlt.

verò coram episcopo de criminibus in iure confessi sunt, [a] seu legitima probatione [b] conuicti: dummodo sint talia crimina, propter quę suspẽdi debeãt vel deponi, nõ imm̃ritò suspendendi sũt à suis ordinibus, vel ab altaris ministerio p̃ petuò remouendi.

¶ *Summatus est iste § supra in princ. ca. tamen quia habes materiã separatã & no*

tabilem, ideo dic aliter. In adulterio & minoribus potest cũ clericis pœnitẽtia episcopus dispẽsare de positum autem pro suis excessibus non tradit indifferenter curia seculari, l. d. Abbas Siculus.

¶ De adulterijs † verò & alijs criminib⁹, q̃ sũt minora, potest episcop⁹ cum clericis post peractam pœnitentiam [c] dispensare: Sed non detio, intelligit esse p̃missa. arg. ⁊. de sent. excom. nuper. & c. à nobis 2. & lex hoc optimè probat. ff. q. b. ex causa. malo. necnon. §. 1. Edictum de dispẽsatione, prohibitorium est secũdum hãc opinionem. & in hac opinione fuit Hug. vt inuenies 50. dist. si qs p̃sbyter. & Io. 5 q. notauit de hac materia. 50. dist. miror, & 1. q. 7. §. nisi. & Lau. Vin. & Tanc. ho. idẽ dicunt. Q̃nque inuenies quòd prohibetur dispensatio, vt in casibus quos distinxit Io. in c. miror. q̃nque inuenies quòd permittitur, vt in casibus notatis in ꝺicto §. nisi. Imò eps & quilibet sacerdos põt dispensare, & mitigare canones pœnitentiales, qui satisfactionem iniungut pro peccato confesso in pœnitentia. arg. de pœ. dist. 1. mẽsurã. & 50. dist. de his clericis. & ca. ij. qui. & 26. q. 7. nẽpora potuit. nis. sed canones illos, qui inducunt pœnam depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus, mitigare vel dispensare non possunt. 50. dist. miror & 12. q. 2. de viro. & ⁊. de accusa. inquisitionibus, 1. respon.

a In iure confessi sunt.] confessus in iure pro conuicto habetur. C. de confes. l. vnica. & ⁊. de confess. pen. & vlt. ff. eo. certũ.

[Glossa sequens recit. per quæstionem, scilicet quæ sit legitima probatio, & soluit considerat⁹ personas & modum.]

b Legitima probatione.] puta per legitimos testes & omni exceptione maiores: 1 vt 2. q. 1. in primis. in fi. in criminalibus enim apertæ debent esse probationes & luce clariores. C. de prob. sciant cuncti 2. q. vlt. sciant, cuncti. & 5. q. 6. Episcopum. & in absentia iudicis testes tales non sunt recipiendi, sed cũ in præsentia iudicis: ⁊ vt si res exegerit, tormentis subijciant. C. de fid. instr. Authen. apud eloquentissimum. & 5 q. 5. illi qui. & ita de nunc sunt puniendi. secundũ qualitatem & quantitatem criminis. inf. de homi. sicut dignum. vi iuxta iudicij formam sententia dictetur. ⁊. de simo. licet Hely. & inf. de ord. cog. cum dilectus. in fi.

[Glos. seq. pri nò signat contra de. requid omnibus & dat duas solutiones. Secundò argu. à contrario, q̃ episcopi non dispensent in maioribus adulterio, nec vbi non sunt expressè p̃missi, dicens q̃ hæc est quorundam opinio, ad quam inducit duas decret. deinde recit. opin. contrariam, ad quam inducit 5. exempla maiorum criminum, subdès genus, ad quod inducit duas decre. & vnam l. & exprimit, quorum fuit opi. & illã vna ratione coadiuuat.

DE ADVLTERIIS verò & alijs criminibus, q̃ sunt minora. Argu. cõtra. 32. q. 7. quid in oibus adulterio grauius? Solu. illa interrogatio nõ implicat q̃ adulterij sit grauius alijs criminibus, sed quasi raritatẽ denotat, & est simile de pœ. dist. 1. si sacerdos. Vel dic grauius. i. cõius & illud dictũ fuit I. testificationẽ criminis, vt magis vitaretur: quia multa alia peccata grauiora sunt adulterio, vt puta, incestus. 32. q. 7. adulterij malũ. Ex verbis istis colligunt quidã, q̃ eps de adulterio tẽ & inferioribus criminibus potest dispensare, & nõ in maioribus quasi à contrario sensu, cum dicat de adulterio, ⁊ & alijs quæ sunt minora, ergo nõ de maioribus, quia hoc q̃ de quibusdam concedit, de alijs negare vr. arg. 25. dist. qualis. & C. de proc. maritus. & ⁊. de p̃sump. nonne. & arg. ⁊. de ijs, quæ fiunt à præfine consen. cap. cum Apostolica. ad fi. & dicũt quòd tantũ dispensare possunt in casibus expressis à iure. argu. huius ca. vbi de quibusdam conceditur, vnde in alijs vt prohibitum, per iura prædicta, & est ad hoc arg. sup. de temp. or. dilectus. ex eo quòd ibi dr̃, cũ illi huiusmodi dispensatio à canone minimè sit p̃missa, & sic argumẽtãr ex eo quòd intelligit prohibita esse, & sic quilibet dispensatio prohibita eps intelligitur, nisi eis sit expresse concessa. quia nunqa intelligitur esse prohibitum quod non est expresse cõcessum. ⁊. de transl. inter corporalia. Alia est magis cõis opinio, q̃ eps vbicũque potest dispensare, vbi non inuenitur prohibitum, 4 & vacat hoc arg. à prio sensu: qa in multis grauioribus criminibus q̃ de adulterio, dispensatio est p̃missa eps, puta, in hæresi. 50. di. presbyteros. Item cum sacrilego. 50. dist. si qs p̃sbyter. & in criminibus occultis. 50. dist. de his verò. Itẽ cũ simoniaco q̃nque in beneficio, q̃nque in ordine. 1. q. 5. c. 1. & vlt. & ⁊. de elec. si aliquis. Itẽ cũ schismatico. 50. di. ve cõstituetur. Et generaliter vbicunq; nõ prohibetur dispẽsatio, intelligit esse p̃missa. arg. ⁊. de sent. excom. nuper. & c. à nobis 2. & lex hoc optimè probat. ff. q. b. ex causa. malo. necnon. §. 1. Edictum de dispẽsatione, prohibitorium est secũdum hãc opinionem. & in hac opinione fuit Hug. vt inuenies 50. dist. si qs p̃sbyter. & Io. 5 q. notauit de hac materia. 50. dist. miror, & 1. q. 7. §. nisi. & Lau. Vin. & Tanc. ho. idẽ dicunt. Q̃nque inuenies quòd prohibetur dispensatio, vt in casibus quos distinxit Io. in c. miror. q̃nque inuenies quòd permittitur, vt in casibus notatis in ꝺicto §. nisi. Imò eps & quilibet sacerdos põt dispensare, & mitigare canones pœnitentiales, qui satisfactionem iniungut pro peccato confesso in pœnitentia. arg. de pœ. dist. 1. mẽsurã. & 50. dist. de his clericis. & ca. ij. qui. & 26. q. 7. nẽpora potuit. nis. sed canones illos, qui inducunt pœnam depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus, mitigare vel dispensare non possunt. 50. dist. miror & 12. q. 2. de viro. & ⁊. de accusa. inquisitionibus, 1. respon.

c Pœnitentiam.] hoc ideo dicit. quia venia non conceditur nisi pœnitenti. 24. q. 2. legitur. & quo modo gaudebis, & c. 23. q. 7. c. vlt. Et nemo potest bene agere pœnitentiam, nisi speraverit indulgentiam. de pœ. dist. 1. nemo. vel saltem partem pœnitentiæ egerit. 82. dist. presbyter. in fine.

ADDITIO. Quia 6 de potestate epi q̃n valeat dispẽsare, & q̃n nõ. varij varia referunt. & aduertã, nõnullis asserẽtibus eps dispensare posse vbicũque nõ inuenit prohibitũ. arg. eius q̃ legit ⁊. de sent. excom. nuper. & ff. qui. ex causa. l. necnon. §. 1. in qua fuit. fuerunt Tan. & Lau. & est magister B. & not. per eũ in isto c. alijs in cõtrarium sentiẽtibus, vt G. Natione, q̃ scripserunt, quòd eps dispẽsare nõ põt nisi vbi inuenit cons. sum. pro quibus facit ⁊. de tempo. or. dilectus. & sup. de transl. inter corporalia. Vincentio concedente dispensationem epis, vbicunq; eis non inuenitur prohibitũ, & inuenitur aliqñ p eos fuisse dispensatum. & in alijs nouis casibus dispensationem epis nullatenus concedendam per prælegatam decr. dilectus. & c. inter corporalia. Sed vt ois opinionis diuersitas euitetur, ita est distinguendum. Refert an eps velit dispensare contra canones qui non inducunt irregularitatem, an contra illos qui irregularitatem induunt. In primo casu nõ potest; verbi gratia. Canones prohibent ne ordinetur quis ad plures sacros ordines vno die, hoc non est p̃ irregularitatem: sed vt mysteria vel interstitia temporum obseruentur: non enim irregularis p̃sumitur qui ratiõ est ordinatus. In hoc casu eps dispensare nõ potest, cum hmõi dispensatio ei à canone nõ sit p̃missa.

4 Cõcor. gl. in l. cõtinuꝰ. §. cũ quis. ff. de verb. obl. & Bart. in l. apud Iulianum. §. 1. ff. de leg. 1.

† De delictis clericorũ & eorũ pœnis pulchrè Bernar. Diaz in prac. cri. cano. quẽ vide tu. ac oia hic tradita intelliges.

5 Vinc. dixit eps posse dispẽsare vbi non inuenit prohibitũ, & inuenit aliqñ dispensatũ.

6 In recẽtioribus libris impressis sequẽtia vsq; ad verbum. functum officio, perperã erant inserta vt glossa Bernar. cũ nõ sit, vt series indicat, nec est ĩ vetustioribꝰ codicibus.

† Addegl. simi. & notabilẽ Inst. de inuti. stip. §. ité verborũ. & de cõsan. & affi. c. 1.

a Saluo eo q̃ de mulieribꝰ dr̃ ⁊. e. c. 2. lib. 6. Io. Andr.

‡ Quod i veteri testõ punichat mortẽ, Leu. 20. Deut. 22. ergo nil grauius quo ad pœnam. Io. And.

bet quemlibet depositũ pro suis excessibus (cum suo sit functus officio, [a] nec duplici [b] debeat ipsum contritione conterere) iudici tradere sæculari. [c]

¶ Idem.

¶ *Vasallus coram domino feudi conueniendus est, etiã si dominus feudi sit ecclesiastica persona, dummodo ibi actor possit suam iustitiam cõsequi: aliàs loci ordinarius poterit adiri. & secundum*

hoc fuit casus notabilis. Abbas Siculus.

CAP V.

CEterum † quia in eos quos ab ecclesia tua constat, possessiones tenere in feudum, occasione ipsarum, excommunicationis seu interdicti sententia promulgat. Nos id districtius inhibemus: Quamdiu parati fuerint [d] superbis in tua præsentia iustitiã exhibere.

† Cap. 7. eoti. in 1. compilat.

a Functus officio.] sic sup. de offi. deleg. in litteris. & c. venerabili. ff. de re iudi. index.

b Duplici.] 81. dis. presbyter aut diaconus. & de pœn. di. 3. c. sceleratior. §. his authoritatibus. & c. sũt plures. § authoritas. nõ debet duplici pœna cõteri, ita q̃ vtraque per se sufficiat: aliàs benè posset inferre duas pœnas. 21. q. 5. si qs cuiuslibet & 17. q. 4. attendendum. & c. si quis deinceps. 5. de rap. in archiepiscopatu. & 5. q. 6. quia iuxtà. & 5. de cal. cum fortius. & 5. vt lite nõ cõtest. quoniam. §. vlti. & crescente contumacia, crescere debet & pœna. ff. de pœn. relegati. [2]

2 Relegatus non parens, deportat in perpetuum: & deportat[a] non parens, capite punitur. Io. Andr. ‖ Et qualiter debeat degradari, habes 5. de pœ. c. 11. li. 6. adde Directoriũ Inquisitorũ par. 3. in 9. modo proc. tenn. num. 198. & Bernardum Diaz in prac. cri. cano. ca. 33.

c Iudici tradere sæculari.] nisi post depositionẽ fuerit incorrigibilis: tũc potest excõmunicari, & post modum crescente contumacia tradi curiæ sæculari. 5. eo. cum non ab homine. & sic intelligitur 3. q. 4. clericus. 11. q. 1. si quis sacerdotum. Qualiter debeat tradi curiæ sæculari, habes inf. de verb. sign. nouimus. Per.

CEterùm.] Vasallus paratus coram dño respondere, coram alio super feudo conueniri non debet. h. d. Vel sic: Cognitio feudi inter vasallos spectat ad dõm feudi. Diuiditur: quia primò ponitur excessus. Secundò prohibit. ibi, Nos. Et illa diuiditur in duas. Nam primo prohibet. Secundò limitat restringendo prohibitionem. ibi, Quamdiu.

CASVS. Quidam habebãt possessiones in feudum ab ecclesia Bon. isti vasalli ecclesiæ trahebantur in causam super possessionibus illis, coram delegatis à quibusdam alijs, qui dicebãt se potiores in feudo illo: isti excipiebant, q̃ parati erant respondere coram domino feudi, iudices hoc non obstante sententiam excommunicationis seu etiam interdicti promulgabant in ipsos, episcopus dominus feudi significauit hoc domino Papæ, vnde districtius id fieri prohibet, quamdiu illi parati fuerint super possessionibus illis, in præsentia episcopi domini feudi iustitiam exhibere. Notandũ vertitur quæstio feudi inter vasallos, coram domino feudi causa illa tractari debet.

[Glo. seq. habet duas partes, & quælibet illarũ tria dicta: secunda distinguens ibi, & no.]

d Quamdiu parati fuerint.] quandiu ergo dominus feudi est paratus facere iustitiam inter vasallos, & ipsi etiam parati sunt respondere sub eo, nullus alius debet se intromittere de illa iurisdictione: alias si negligens esset dominus, transferretur iurisdictio ad alium. arg. simile 5. de fo. compe. licet ex suscepto. & c. ex tenore. & si alter de vasallis nollet respondere sub domino, potest illum punire: & ipsi tenentur litigare de feudo sub domino feudi. 5. tit. proxi. c. ex transmissa, & c. verum. Sed in iudicio possessorio potest agere vasallus coram ordinario. 5. tit. proxi. sex parte B. quia exceptio talis locum habet in petitorio, vt ibi dr. Et nota [4] super hoc, q̃ si quæstio feudi vertitur inter dominum & vasallum, vtrùm vasallus debeat ipsum habere vel nõ, tunc per alios vasallos causa illa debet tractari. si verò inter duos vasallos tractatur causa, si quis illorũ sit potior in feudo: tũc dominus feudi debet cognoscere,

4 Adde pro hoc l. 1. & ibi Bar. cum gl. C. de dona. & in l. debitorũ. p Bar. C. de pac.

vt hic,

5 ẽ. de tẽp. ord. dilectus. Itẽ, phibitũ est ne eps sine licentia Papæ de ecclesia ad ecclesiã transferat: hoc non est pp irregularitatẽ: sed qa Papa hoc sibi in signum specialis priuilegij reseruauit, vt 5. de offi. le. q̃ translationem. & in hoc casu archiẽps cum suffraganeo dispensare non potest. 5. de transla. inter corporalia. Si verò episcop⁹ velit dispensare contra canones, q̃ irregularitatẽ inducũt, distingue vtrũ irregularitas ꝓueniat ex defectu, aut ex delicto. Si ex defectu, aut ex defectu natalium aut ex defectu sacramenti. Si ex defectu natalium, in hoc casu potest eps dispensare in minoribus ordinibus & beneficijs. 5. de fil. presby. c. veniens. & c. fi. Si ex defectu sacramenti, puta, contraxit aliquis cũ vidua corrupta, vel habuit duas vxores, vel aliàs est factus bigamus: tunc episcopus dispensare nõ potest, vt 5. de biga. super eo, & c. nuper. Si autem proueniat ex delicto, iterum distingue, aut ex proprio aut ex alieno. Si ex ꝓprio, põt dispẽsare eps, vt i adulterio & in alijs inferioribus, vt hic dr: non autem in maioribus: quia ex quo conceditur de minoribus, de maioribus per consequens denegatur 25. dist. qualis. cum suis concor. Si verò procedat irregularitas ex alieno delicto, tunc potest dispensare eps in maiori crimine q̃ sit adulterium. ad exemplum. Simonia est maius peccatum adulterio. 5. de simo. per tuas. & tñ ibi dispensat episcopus, cum procedat ex alieno delicto puta, dedit aliquis amicus tuus pecuniã te ignorante alicui, vt tibi daret prębendã, vel te ad ordines ꝓsentaret, potest te cum dispẽsare eps post tuam liberam resignationem, q̃uis in dignitate taliter acquisita dispensare non posset. vt 1. q. 5. c. 1. & vlt. & 5. de elec. si alicuius. Sed quæritur quare eps põt dispensare cõtra canones, qui irregularitatẽ inducunt, & non 5. illos qui non inducunt irregularitatẽ, vt dictum est 5. cum videret cõtrarium potius esse dicendũ? Rñdeo [1] diuersitatis hmõi põt ista rõ assignari: in canonibus qui inducunt irregularitatẽ dispensat eps, quia causa constitutionis cessat tempore dispensationis, vt potes videre in quolibet criminoso: criminosus enim non prohibetur promoueri, nisi ꝓp crimen quod commisit. Sed causa huiusmodi constitutiõnis cessat post pœnitentiã à criminoso peractã: quia scriptũ est: Memor esto vnde ceciderit, & age pœnitentiam, & pia opera fac. 50. dist. dño sancto. c. ferrũ. cum igit causa cessat, meritò potest eps dispẽsare: quia cessante causa cessat effectus. inf. de appell. cum cessante. Sed in canonibus, qui non inducunt irregularitatẽ, nunquam potest ratio constitutionis cessare: & ideo nec effectus, ex quo causa non cessat. Nunquam enim potest cessare causa constitutionis, quæ prohibet epm trãsferri de ecclesia ad ecclesiã sine licẽtia Papæ: quia cum causa illius cõstitutionis sit (vt dictum est supra) signũ specialis priuilegij ecclesiæ Romanæ, nunquam potest cessare ratio illa, cum priuilegia semper sint obseruanda. 25. q. 2. c. 1. & 2. & ex canonizata quæcunque sub cap. decessorum. non obstat ijs quæ dicta sunt de dispensatione. nec cap. presbyterum. 50. distin. licet videatur contra, 5. c. 1 ale præterip. vbi episcopus dispensat in maiori crimine q̃ sit adulterium, scilicet in hæresi: qa illud hodie nõ hẽt locũ, cũ hæretici debeãt immutari, sine incarcerari. 5. de hæret. c. pen. Item nec obstat illud c. si quis, eadem dist. vbi dispensatur cum sacrilego: quia illud sacrilegium non est tantùm peccatum, quantum est adulterium. Et sic breuiter de similibus dici potest, ꝓ de Sampsone.

1 Vide Cõc. Trid. sess. 24. de refor. c. 6.

vt hic,& in conſt.Fred.hac edictali.§. preterea. & ff.e. nouit. Si verò inter vaſallos & alios qui non ſunt vaſalli, agatur de illa rei vendicatione: tunc dominus nõ cognoſcere qa eſſet iudex in cauſa ſua:quod eſſe non debet. C. ne quis in ſua cauſa.l. vnica. ſed ordinarius tunc cognoſcet, vel delegatus. ff. ti. prox. cum ſit generale. & 11.q.1.experientiæ. Ber.

† In multis antiqs ita: & decano Londoñ.

Dilecti filij.] ſufficit actori factũ proponere, nec cogitur nomẽ actionis exprimere. h.d. Et duę ſunt partes. In prima querela. In ſecunda prouiſio: ibi: Prouideatis. Abb.

CASVS. Prior & clerici de Guiſeburna habebant cõtentionem contra Eboracen. archiepiſcopũ: cõqueſti ſunt dño Papæ, & ipſe cauſam illi cõmiſit quibuſdã, mandans eiſdem, vt attẽtius prouideant, ne inquirant cuiuſmodi actio intentetur, ſicut a multis fieri ſolet, ſed ſimpliciter factũ & cautam facti diligenter inquirant, & ſecundũ formã canonicam, cauſam terminare procurent. Not. q ſecundũ canones, actionem nullus tenetur ꝓponere, ſed cauſam ſufficit dicere.

† Giſeburgen.

¶ Idem Eboracen. epiſcopo, & capitulo † Londonen.

¶ *Nomen actionis in libello exprimere pars non cogitur, debet tamen factum (tacta)re proponere, vt ex eo ius agendi colligatur. hoc dicit. quo ad intellectum. Abbas.*

CAP. VI.

Dilecti filij Prior & clerici de Guiſeburnen. † contra Eboracen. archiepiſcopum. Apoſtolicæ ſedis legatum grauẽ querimoniam tranſmiſerunt: & infra. ¶ Prouideatis attẽtius, ne ita ſubtiliter, [a] ſicut à multis fieri ſolet, cuiuſmodi actio intentetur [b] inquiratis, ſed ſimpliciter [c] & purè factũ ipſum & rei veritatem, ſecundũ formam canonum, & ſanctorũ patrum inſtituta, inueſtigare curetis.

a Subtiliter.] nota ſubtilitates in cauſis eccleſiaſticis reprobandas. ſimile de iura. cal. litteras. & ff. de dolo & contu. c. 1. & ff. de reſti. ipol. ita pe. qa huiuſmodi ſubtilitates, ad pernicię reuertuntur. C. ad Treb. l. penu. & ſtricta ratio qũque omitti ſolet, ff. de relig. & ſumpt. fun. l. ſunt perſonę. & ff. ad l. Aquil. ita vulnerat. §. vl. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. ſicut tr. §. ſi debitori. cum enim de bona fide agitur, de apicibus iuris non ẽ diſputandum. ff. man. ſi fideiuſſor. §. quædam.

[Glo. ſeq. alleg. in contrarium 7. iura, ſoluit, ſubdit deinde opi. Lau. & poſtea materiam proſequitur.]

b Actio intentet.] ſic patet quod nõ tenemur actionem proponere ſecundum canones. arg. ff. de mu. pet. c. 1. & 12. q. 2. ca. octaua. & 11. q. 1. experientiæ. & c. ſeq. & ff. eo. examinati. & C. ſi pervim, vel aliter modo. l. 1. ff. de poſ. grauis. Sol. dicas qđ null[i] cõpellitur vt proponat actionem, nec tenetur ſi non vult proponere in iudicio eccleſiaſtico. Si autem quis vult proponere in iudicio eccleſiaſtico, & proponat, admittitur. ſi autem ineptam proponat, ſuccumbit, ſed poteſt proponere aptã & congruentem poſtea, & admittitur. ff. de. examinata. Lau. tñ dixit, quod tenet qñq; aliquis proponere actionẽ: quia cũ ex vna cauſa plures actiones oriuntur, nõ ſufficit ꝓponere cauſam ſimpliciter. ff. de iureiur. duobus. §. colonus. & ff. de inſtito. act. habebat. & ff. arbo. fur. cæſarum l. 1. & l. ſi colonus. & ff. de le. 2: cum filius. §. varijs. quia aliter fit condemnatio in vna q̃ in alia, & tũc ſatis videt quod eligere dẽat ex qua via ꝓcedere debeat. cauſa vetò petendi ſemper exprimenda eſt, aliàs non audietur. ff. de lib. ob. c. vlt. & ff. de cenſi. peruenit & C. de edict. diu. Hadri. tol. l. vlt. & cauſi pe-

Actio an ſit ſm canones proponenda.

tẽdi ſemper petiſſe debet. ſ ff. qñ dies leg. cedat. huiuſmodi legatum. & hoc in perſonali. in reali ſecus, vbi non tenetur quis ſpecificare niſi velit, vt not. ff. de lib. ob. ca. 2. & illa iura canonica quæ videntur dicere de actione, expone, actio. deſit, petitio. Secũdu leges verò actio proponẽda eſt: quia nemo ſine actione experitur. ff. de neg. geſt. ſi pupilli. §. vl. & ff. de eden. l. 1. & ff. de admi. tut. quoties. §. item ſi. Inſti. de act. in princi. actio enim eſt ius ꝓſequendi in iudicio quod ſibi debet. ſed ſm canones exponimus actionẽ. i. cãm. c Simpliciter.] ſic ff. eo. paſtoralis..

¶ Idem Paduano epiſcopo.

¶ *Excommunicatus in iudicio, niſi tanquam reus ſtare non poteſt.*

CAP. VII.

Intelleximus: & infra. ¶ Quia poſtulaſti à nobis, vtrum excommunicatus in iudicio ſtare poſſit: Reſpondemus q̃ conueniri [d] põt: & debet per alium in iudicio reſpondere. Ne videatur de ſua malitia commodum reportare. †

¶ Lucius tertius Strigoñ. archiepiſcopo.

¶ *Clericus de omni crimine ſeculi coram eccleſiaſtico iudice conueniri nec valet conſuetudo contraria.*

CAP. VIII.

Clerici: † & infra. ¶ Cũ Imperator dicat, quòd leges non dedi

† Vide l. ſi hi. §. ſi qs. ff. d: trin. & l. is cui. ff. de ſer.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. & vide Iuonẽ par. 6. ca. 427. & part. 16. ca. 150. & Inno. Clarũ in pract. cri. q. 36.

d Conueniri poteſt.] excõicati enim conueniri poſſunt, ſed non cõuenire. ff. de hæret. excõi. amus. §. credentes. ff. de ſen. excõi. niſi vere. ne ex ſuo dolo cõmodũ habeant vt ibi dr, & per procuratorẽ, vt hic dicit, debẽt in iudicio reſpondere. Sed quid ſi noluerit conſtituere procuratorem, cum nemo ad hoc ſit cõpellendus, ff. de procu. querelã. & præterea principalis perſona de calumnia debet iurare: quomodo ergo per procuratorẽ hoc facere debet; Sol. ſi non vult conſtituere ꝓcuratorẽ, non credo illum compellendum: quia forſitan non inuenit qui ita fideliter tractet cauſam ſuam, & participantes eĩ in eadem cauſa non ſunt excõicati. ff. de ſent. excõ. ſi vere. cum talis participatio ſit tantũ ad damnũ illorũ. Sed nunquid poteſt reconuenire? non. ff. de excep. cũ inter. Excipere verò põt, & appellare, & alia oia quæ ad ſui defenſionem pertinent. ff. de excep. cũ inter. & c. ſeq. per tot. quia cui principale ꝓmittitur, & acceſſorium cõceditur. arg. ff. de offi. dele. ꝑterea. & c. pru fetiã. §. ſexta. & c. ſuſpicionis. & ff. de iur. om. iu. l. 1.

Clerici.] Duo facit. Primo legẽ probat. Secundo cõſuetudinẽ improbat ibi, Non debet. Expone ſic caſum. conſuetudo erat q̃ omnes fures puniret iudex laicus, & hanc conſuetudinem Papa hic damnat: & in ratione decidẽdi arguit hic Papa per locum à maiori: & ideo facit hic mentionem de lege. aliis non faceret ad propoſitum: quaſi dicat ſecundum Ioan. And. Si c. non hoc caſu nõ vincit legẽ ſcriptam, & communẽ ſortius legẽ nõ ſcriptã & particularẽ, vel localẽ. Abb. Sic.

CASVS. In archiepiſcopatu Strigoñ. de' conſuetudine conueniebantur clerici coram iudice ſæculari de criminibus. ℑfiuit Strigoñ. archieps à dño Papa, quod ſuper hoc eſſet ſeruandũ, & ipſe rñdet cũ dicat Imperator ꝙ leges non dedigant ſacros canones imitari ip in quibus generaliter traditur, vt clericus de omni crimine coram eccleſiaſtico iudice dẽat cõueniri: mandat Papa eidẽ, ꝙ in hac parte non permittat canonibus ex aliqua cõſuetudine prꝫiudiciũ generari. Not. ꝙ leges non dedigant ſacros canones imitari. Item clericus de omni crimine corã iudice eccleſiaſtico debet conueniri. Itẽ conſuetudo in hac parte non præiudicat canonibus.

† Vide ſuch. ſtatuimus. C. de epiſ. & cler.

a Non dedignantur.] ℑ. de iura. calu. c. 1. & ℑ de nou. ope. nũc. intelleximus. & in authent. vt clerici apud proprios epos. §. pen. coll. 6. B

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõp.

b Crimine.] 11. q. 1. cap. 1. & 2. & in plurib. cap. ſeq. [Glo. ſeq. colligit argu. ex ſignat ℑ riu.]

† Albini.

c Conſuetudine.] arg. ꝙ cõſuetudo iuri ſcripto non præiudicat. argu. 11. diſt. conſuetudinis. 1 arg. ℑ diſ. 9. c. in his. Sed verũ eſt vbi cõſuetudo non eſt rõnabilis nec ꝓſcripta. ℑ. de conſue. c. vlt. vbi de hoc & ita in caſu iſto non põt habere locũ conſuetudo quantũcunque tẽpore obtẽta eſſet, quia eſſet ꝯ eccleſiaſtícã libertatẽ, & ſtatutũ † eccleſiæ. ſic

x Cõcor. gl. in l. rẽ nõ dubiã, C. de iu. & ibi Per. de Bel. p. Cyn. Bart. & Bal. & in l. 2. C. q̃ ſit longa conſuetudo.

‡ Statum.

ℑ. de conſu. ad audiẽtiam. & c. cũ inter. & ℑ. de elect. c. cum cauſam, & melius. c. cum terra. Bernar.

CAuſam quæ.] Iudex prouidere debet ne collegium litiget coram eo ſine auctoritate prælati. ſic cõiter ſummat. Primo cãm cõmittit. Secũdo delegatũ inſtruit: ibi, Prouideas. Tertio cãm inſtructibis ponit ibi, Ne ſi:

CASVS. Fratres Dulmeñ. monaſterij habebant cauſam cũ monachis ſancti Albani: Papa commiſit cauſam illã cuidam iudici delegato, mandans eidẽ vt inter cætera, ꝓuideat, vt fratres Dulmeñ. monaſterij, ingrediãtur cauſam cum aſſenſu & volũtate eꝓi ſui, quia ſi forte monachi S. Albani obtineant, eꝓs Dulmeñ. dicens ſe abbatẽ illorum, litẽ ſopitã valeat ſuſcitare. Not. quòd capitulũ ſine conſenſu prælati ad agendum vel defendendũ admitti non debet. Item iudex prouidere debet an perſona quæ agit vel defendit, ſit legitima.

d Aſſenſu epiſcopi.] quia ſine aſſenſu prælati, collegiũ nec conuenit, nec conueniri. C. de epiſ. & cle. omnes. §. nullo modo, & arg. 12. q. 2. ſi quis de rebus. ſic & prælatus ſine aſſenſu capituli conuenire vel conueniri non poteſt. 2 ℑ. de procu. c. 1. ff. de iure delibe. aut prætor. De hac materia dicitur ℑ. de reſcrip. edoceri. & C ℑ. de procur. c. 1.

2 Cõcor. text. in l. aut facta. & ibi Bar. ff. de pe-

Vm non ab homine.] Clericus depoſitus incorrigibilis comprimitur per curiam ſeculare. ſic cõmuniter ſummatur. Cõmunis diuiſio. ſecunda ibi, Cõſultationi.

dus, & ſi ſic non reſipuerit, per iudicem ſæcularem comprimendus eſt. b d. Abb. Sic.

CAP. X.

CVm † non ab homine: & infra. ¶ A nobis fuit ex parte tua quæſitum, vtrum liceat regi, vel alicui ſæculari perſonę iudicare clericos cuiuſcunq; ordinis, ſiue in furto, ſiue in homicidio, vel periurio, ſeu quibuſcunq; fuerint criminib. deprehenſi. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus; quòd ſi clericus in quocunque ordine cõſtitutus, in furto, vel homicidio, vel periurio, ſeu alio † crimine fuerit deprehenſus e legitimè, atque conuictus, ab eccleſiaſtico iudice deponendus f eſt. Qui, ſi depoſitus incorrigibilis fuerit, excõmunicari g debet, deinde contumacia creſcente anathematis mucrone feriri; poſtmodũ h verò ſi ĩ profundum malorum veniens, † Contempſerit, cum eccleſia non habeat vltra quid faciat, ne poſſit eſſe vltra perditio plurimorũ per

a Cap. 3. eo. tit. in 2. cõp. Ad intelligẽtiã vide Couarruuiã in c. alma mater. par. 1. relect. §. 8. n. 8. adde B. & alios apud Diaz. pract. cri. c. 131. & ſeq.

CASVS. Clerici aliquando deprehenduntur in furto, homicidio, periurio, vel alijs quibuſcunque criminibus: quæritur vtrũ liceat regi vel ciuilibet iudici ſæculari eos iudicare? rñdet quòd ſi clericus in quocunque ordine fuerit cõſtitutus, in furto vel alio quocunque crimine deprehenſus fuerit, & cõuictus ab eccleſiaſtico iudice, deponi debet: & ſi depoſitus incorrigibilis fuerit. ſuſpendi debet. Deinde creſcente contumacia excõicari debet, & ſi poſtmodum in profundum malorum veniens contempſerit: cũ eccleſia nõ habeat quid vltra faciat, tradendus eſt curię ſæculari, ita ꝙ ei exiliũ, vel alia pœna legitima inferatur. Not. ꝙ clerici in quocunque crimine & quocunque ordine deprehenſi fuerint, à ſuo iudice ſunt condemnandi. Item creſcente contumacia, creſcere debet pœna. Item clericus incorrigibilis tradi debet curię ſæculari.

† aliquo.

† In aliquot manuſcriptis ita, in profundũ malorum veniens hæc oĩa contempſerit.

e Deprehenſus legitimè.] ita ꝙ aliq clerici interſint deprehenſioni & detenſioni per ſpatium xx. horarum. argu. ff. ad l. Iuliam, de adult. capite. ſed etiam per laicos poteſt comprehendi clericus in ipſo facinore, vt ita notorium fiat crimen, & detineri ſine nota excommunicationis, dum tamen hoc faciant de prælatorum ſuorum auctoritate. ℑ. de ſent. excom. cap. vt famæ.

f Deponendus.] ſupra eodem, at ſi clerici. & ſupra eodem, clerici. C. de ſpor. l. 2. C. vbi ſena. vel Clar. l. vltima.

g Excommunicari.] ideſt, ſuſpendi vt differat à ſequenti, qui dicit anathematis. aliàs verbo excommunicationis, maior excommunicatio intelligitur. ℑ. de ſenten. excom. ſi quem.

[Gl. ſeq. ponit 4. concor. ſecundò tria contraria. tertiò ſolutionem diſtinguentem.]

h Poſtmodum.] nota qualiter in criminibus ſit procedendum, vt primò deponatur, poſtea excõmunicetur,

ſimile

¶ Clemens tertius.

¶ Iudex ex officio prouidere debet, vt debita ſolemnitates ſeruentur in iudicijs, quibus omiſſis iudicium redditur fruſtratorium. b. d. Abb. Sic.

CAP. IX.

CAuſam, † quæ vertitur inter fratres Dulmeñ. monaſterij, & monachos S. Albani, † & infra. ¶ Prouideas inter cætera, vt fratres Dulmeñ. monaſterij cum auctoritate & aſſenſu epiſcopi d ſui, ingrediãtur negotiũ; Ne ſi fratres S. Albani obtineãt, epiſcopus idẽ, abbatem monaſterij ſe proponens, litem ſopitã valeat ſuſcitare.

¶ Cælestinus tertius.

¶ Clericus depoſitus, incorrigibilis excõmunicandus eſt, & ſucceſſiuè anathematizandus.

simile 83. dist. diuũ. & 3. q. 4. clericus, & 11. q. 1. si quis sacerdotum. & 3. eod. at si clerici. Argu. contra 23. q. 4. forte. & 34. dist. quorundam. 74. dist. Honoratus. Solu. quandoque proceditur contra aliquem pro crimine, qñ que pro contumacia. vbi pro crimine primo loco proceditur cõtra aliquẽ si crimen tale est qđ inducat suspensionẽ, primò debet suspendi: vel si inducat depositionem, debet deponi. & si corrigibilis apparuerit, non procedit amplius ꝯ ipsum; sic intelligitur sup. eod. at si clerici. Si verò incorrigibilis fuerit: seruatur quod hic dicitur, vt tunc demum tradatur curię sæculari, cum ecclesia non habeat vltra qđ faciat, & sic intelliguntur illa c. 3. q. 4. clericus, & 11. q. 1. si quis sacerdotum. licet quidam intelligant illa specialiter in causa episcoporũ pp enormitatem delicti, & excellentiam personarum. & sic etiam illa capitula intelliguntur de incorrigibilibus, 17. dist. nec licuit. 11. q. 1. petimus. 23. q. 5. de Liguribus. a sic ergo procedendum est quando pœna incipit à crimine. Excepto falsario litterarum Apostolicæ sedis: ille in exaggeratione & odio criminis ipso iure excommunicatus est, & depositus omni priuilegio clericali, & incontinenti traditur curiæ sæculari. inf. de falsa. falsariorum. & in crimine hæresis, ℑ. de hæret. excommunicamus. & capitu. ad abolendam. §. 1. qui verò falsas litteras aliorum, puniri debet, vt traditur infra de fal. ad audientiam. Vbi verò pœna incipit à contumacia, primo debet suspendi, postmodum crescente contumacia excommunicari, deinde deponi, vt dicit capit. fortè. & alia capit. contraria. vltimò debet tradi curiæ sæculari.

† In vno vetustissimo sic: ita quod ei deputetur pœna exilij &c.

† al. feriat, infligatur, sed in omnibus manuscriptis, inferatur.

† Cap. 6. eo. tit. in 2. compil.

a Vide Io. An. infra in rubrica de schismaticis. adde plene per Iuliũ Clarum in pract. crimi. q. 36.

QVia V.] Primò narrat factum. Secundò prouidet, ibi. Præcipimus. Abbas.

CASVS. Quidam nomine V. per violentiã occupauit ecclesiam P. clerici, ipse P. clericus impetrauit litteras contra dictum V. super ecclesia illa: tandem ille V. mortuus est. R. clericus eandem ecclesiã postmodũ est ingressus: dubitabatur vtrum ille R. per litteras impetratas contra dictum V. super eadem ecclesia posset conueniri, consultus Papa præcipit, vt secundum formã priorem litterarum inter dictos R. & P. coram eisdem iudicibus procedatur sicut inter eundem P. & dictum V. si viueret procederetur. Nota quòd per rescriptum cõuenitur successor qui succedit in vitium: nec potest hic allegare bonam fidem, cum ecclesia sine iusto titulo possideri de iure non possit.

[Glossa sequens arg. quòd successor, &c. alleg. primo quatuor pro. secundò tria contra. tertiò sol. quæ tò ad hanc decre. respondet quintò dat aliam responsionem.]

a Sicut inter eundem P. & præfatum V.] sic ergo vt quòd singularis successor possit conueniri, per rescriptum impetratum contra antecessorem etiam re integra. arg. ℑ. de concess. præben. proposuit. & videtur expressum quòd quicunq; incedit possit conueniri. sup. de

secularem comprimendus est potestatem, ita, † quod ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. †

¶ Idem.

¶ Per scriptum impetratum contra violentum conuenitur qui scienter succedit in vitium, hoc dicit secundum cõmunem modum qui mihi placet. Panor.

CAP. XI.

QVia † V. qui violẽter dicebatur ecclesiam P. clerici occupasse, defunctus est, vt accepimus, & R. eam postmodum est ingressus. ¶ Præcipimus, vt secũdum formam priorum litterarũ inter ipsos R. & P. sub eisdem iudicibus mediãte ratione, sicut inter a eundem P. & præfatum V. si viueret, negotium terminetur.

¶ Innocentius tertius S. Sergij & S. Georgij abbatibus.

¶ Solus papa cognoscit de dubijs priuilegiorum Apostolicæ sedis, & non inferior.

CAP. XII.

CVm † venissent: & infra. ¶ Cum super priuilegijs sedis Apostolicæ causa vertatur. Nolumus de ipsis per alios iudicari. b

alie. iud. mutan. c. 1. & decretalis epistola 2 vim constitutionis habet. 19. dist. in memoriam. & c. si Romanorum. ergo ad similia omnia illa trahere possumus. arg. ff. de leg. non possunt. ergo tam singularis quàm vniuersalis successor, conueniri potest, & decretum factum in persona antecessoris iam defuncti, in personam hæredis transfertur, ff. de fideiꝯ. li, l. cum quasi. Sed ℑ vr q nõ sit cõueniendus successor: quia rescripta ad alias personas vel res non extenditur, nisi quæ continentur ibidem, vt ℑ. de offi. dele. P. & G. in fine. & c. cum olim. ad fi. & est expressum etiã de successore vniuersali. ℑ. de res. significauit. & iudicis datio non transit ad hæredem illius qui nõ erat in rebus humanis, ℑ quẽ datus fuit iudex. ff. q sent. sine ap. rescin. cum qui, verum est qꝰ rescriptum re integra non trãsit ad successorẽ, nec successor illius ℑ quẽ impetratur, potest conueniri, vt ℑ. de rescr. significauit;

2 Conr. Lagus. lib. 4. variar. resolut. cap. 46.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compil.

vbi de hoc. Qđ hic dr, intelligit de illo successore qui scienter occupauit rẽ alterius, quam sciebat ad se non pertinere: vnde quasi in vitium successit, sicut ille ℑ scienter recipit rem à deiectore, infra de rest. spol. sæpe contingit. & sicut ille qui recipit rem ab alio causa mutandi iudicij. supra de alie. iudi. mu. c. 1. ibi enim quasi similes sunt in vitio: vnde possunt conueniri coram eisdem iudicibus, & per easdem litteras sicut antecessor: vt hic dicit, & ibi illo tit. de alie. iu. mut. cau. fac. & eo ipso quòd R. occupauit rem, qua iste P. spoliatus fuit per illum V. videtur habere ratum factum illius. simile ℑ. de immu. ec. l. c. aduersus. aliàs quare apposita fuisset hæc decretalis in hoc titulo? Alij dicunt quòd iudices illi procedunt tantum ex visitatarum litterarũ, nec alias poterãt procedere per primas: quod non credo. Bernardus.

CVm venissent.] Hæc est pars illius quam habes sup. de in integ. resti. cum venissent.

CASVS. Dicitur hic, quòd quando oritur quæstio de priuilegiis Romanæ ecclesiæ, non debet de ipsis iudicare nisi solus Papa. Not. quòd eius est interpretari cuius est concedere. Item causa priuilegiorum sedis Apostolicæ generali mandato non delegatur.

[Glo. seq. reddit rationẽ dicti, secundò ponit quæstionem, in qua alleg. pro & contra, & soluit tertiò formam obiect. quam soluit.]

b Iudicari.] & hoc ideo, quia eius est interpretari cuius est condere, vt infra de sent. excomm. inter alia. & 11. quæst. 1. c. sicut, §. ex his. 3 & C. de leg. l. vlti. & ff. de præscript. in prætorijs. Sed nunquid indubitanter potest alius cognoscere quàm Papa? Videtur quòd sic. C. de iud. quoties. & supra de in integ. resti. causa. in fin. inspiciendo priuilegium, & si versa sunt manifesta, iudex potest dicere, non obstat priuilegium. argum. infra de fide instrum. accepimus. argum. contra. ff. de postu. quos prohibet. & infra de excep. exceptionem. in fin. infra qui fi. sint leg. l. ilator. Dicas quòd hoc habet locum cum verba obscura sunt & ambigua: quia

3 Vbi de multiplici interpretatione not. & sup. de post. ca. 1. Io. An.

quia tunc eius est interpretari cuius est condere; vbi verò aperta sunt & clara, pōt iudex dicere, obstat priuilegium vel non obstat. arg. prædictæ decre. accepimus. 1 Sed qualiter potest Papa esse iudex in causa sua, cum alius debeat esse iudex quam actor, vt 4. q. 4. c. 1. & 2. C. ne quis in re sua ius sibi di. l. vnica. Papa. n. in tali casu litigat per procuratorem. ĵ. de confir. vtic. cum dilecta. Itē qa lites sine omni suspicione procedere debent. 3. q. 5. quod suspecti. Item quia res ecclesiæ Ro. propriè sunt Papæ, sicut res fisci sunt Imperatoris, quasi patrimonium. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. hoc interdictū. Item de causa fiscali cognoscere debet procurator Cæsaris. ff. de of. procōl. nec quicquā. Sed dic qꝙ Papa potest esse iudex in sua causa, sicut Imperator ī causa fiscali. ff. de ijs quæ in testamento delē. l. proxime. & 21. distin. nūc autem. & prælatus potest esse testis in causa ecclesiæ suæ. 14. q. 2. super prudentiam, sic episcopus iudex est in causa ecclesiæ suæ. 23. q. 4. Guilitarius. & 7. q. 2. sicut. Consultius tamen & honestius facient si alij hoc commiserit. arg. 2. q. 7. nos si incompetenter. & ff. de offi. procon. l. nec quicquam. & intelligitur de priuilegijs quæ Papa concedit aliis ecclesijs, & non de illis priuilegijs, quæ à Domino collata sunt Ro. ecclesiæ ĵ. de transla. c. 1. & 21. di. in nouo. & c. quamuis. de alijs priuilegijs benè iudicat per alios. vel potest exponi, no Iunius iudicari per alios nisi per delegatos à nobis, & sic est planum: quia ex quo Papa dat priuilegium, vel indulgentiam, vel etiam confirmationem, nullus de illis cognoscit, immodo sine eius mandato. ĵ. de confir. vti. vel inu. c. 1. & 2. Bernar.

1 Vide tradita in c. si papa hoc titu. lib. 6.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cōp. & de intelligentia vide Ioannem Lupum trac. de consœder. princi. membro 1.

¶ Idem prælatis per Franciam constitutis.

¶ *Iudex ecclesiasticus potest per viam denunciationis Euāgelicæ, seu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiam laicum, maximè rōne periurij, vel pacis fractę.*

CAP. XIII.

NOuit† ille qui nihil ignorat: & infra:

¶ Non putet aliquis qꝙ iurisdictionē illustris regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus, cum ipse iurisdictionem nostram [a] nec velit nec dēat impedire: Sed cum Dominus dicat in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrē tuum: si te non audierit, adhibe tecum vnum vel duos, vt in ore duorum vel trium testiū stet omne verbum; quòd si non audierit, dic ecclesiæ: si autem ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut ethnicus, [b] & publicanus: Et rex Angliæ sit paratus sufficienter ostendere, quòd rex Frācorum peccat [c] in ipsum, & ipse circa eū in correctione processit [d] secundum regulam Euangelij: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrē tuum: si te non audierit, adhibe tecum vnum vel duos, vt in ore duorum vel trium testiū stet omne verbum; quòd si non audierit, dic ecclesiæ: si autem ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus: Et rex Angliæ sit paratus sufficienter ostendere, quòd rex Frācorum peccat in ipsum, & ipse circa eū in correctione processit

a Non enim intendimus.] respõsio tacitæ quæstionis.

b Iudicare de feudo.] directè, scilicet sed tantum ratione peccati, & inducẽdo ad pœnitentiam 6.q.1.illi qui. & 22.q.1.præiudicãdum. & 23.q.4.ecce. & sic p̃ consequentiã cogit restituere feudũ. argu.14 quæst.6.si res aliena. Qualiter quæstio feudi tractari debeat, dicitur ī.eo.cęterum.

c Ad ipsum.] scilicet quando quęstio est de feudo inter vasallos, tũc iudicium pertinet ad dominũ feudi. De hac materia notatur ī. eo.cęterum.

d Consuetudinẽ.] nota p̃ consuetudo parificatur priuilegio.9.q.3.conq̃stus. & 63.distin.quia sãcta. & 64.dist.quia p̃ ambitiones. Itẽ patet hic p̃ cõsuetudo dat iurisdictionem. sup.de arbi.dilecti. & C. de eman.l.1.& vlti.& 63.dist.quia sancta. Et quod consuetudo iuri cõmuni præiudicet, habes hic.

¶Glossa seq.ponit obiectionem ipsius solutionis, & quoddam argumentum. e Quicũque.] sed cũ hæc lex sit abrogata, i pœnã sustinet recitator & auditor. C.de vet.in.enu cle.l.vlt. §.hęcomnia. igitur vt quid membranam occupat? 19.di.si Romanorum. Respõ. licet sit etiam sublata, notitia tamẽ ipsius necessaria est, vt 7.dis. fuerunt, vt ostendat quantam dilectionẽ habuit promulgator legis erga sacerdotiũ: & ratio eius durat, licet ius ciuile destruatur. ff. de ca.dimi.eas. Item ℓ argu. p̃ ecclesia potest inducere legẽ cum pro ipsa facit: sed eã contra se recipere nõ tenetur. 10.dist. leg. legem istam habes 11.q.1.quicunque.

† dicit, in antiquis.

† Hoc narrat Cassiodorus i hist. tripar. lib.9. cap.8. refert Gratian⁹ in c. Valẽtinianus. 63. dist.

ī De materia hu⁹ glosse vide plene p̃ doctor. in §.1. Inst. de test.ordi.

† Dictio, sic, deest in antiquis. Sed video totus huius loci.

† Hoc habes ī codice Theodosiano. li. 16.titu.11.l. quoties. refert Gratianus in c. qui cũq; 11.q.1.

iam Euangelicam, & tãdẽ quia nullo modo profecit, dixit † ecclesiæ: quomodo nos qui sumus ad regimẽ vniuersalis ecclesiæ, supernã dispositione vocati, mandatum diuinum possumus non exaudire, vt non procedamus secundũ formam ipsius. Nihi forsitan ipse coram nobis, vel legato nostro, sufficientem in cõtrariũ rationem ostendat? Non enim intẽdimus[a] iudicare de feudo: [b] cuius ad ipsum [c] spectat iudicium: nisi fortè iuri communi per speciale priuilegium vel contrariam consuetudinem[d] aliquid sit detractum: sed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione cẽsura, quam in quemlibet exercere possumus, & debemus. ¶Non igitur iniuriosum sibi debet regia dignitas reputare, si super hoc Apostolico iudicio se committat, cum Valentinianus † inclytus Imperator, suffraganeis Mediolanen. ecclesiæ dixisse legatur: Talem in pontificali sede constituere procuretis, cui & nos qui gubernamus Imperium, syncerè nostra capita submittamus, & eius monita (cum tanquam homines deliquerimus) suscipiamus necessariò velut medicamẽta curãtis. Nec sic † illud humillimum omittam⁹, q̃ Theodosi⁹ † statuit Imperator, & Carol⁹ inouauit de cuius genere rex ipse noscit descẽdisse: Quicũque[e] videlicet litẽ habens siue petitor fuerit, siue reus, siue ī initio litis, vel decursis tẽporum curriculis, siue cum negotiũ peroratur, siue cum iam cœperit promi sententia: si iudicium elegerit sacrosanctæ sedis antistitis, illicò sine aliqua dubitatione (etiam si pars alia refragetur) ad episcoporum iudicium cum sermone [f] litigantium dirigatur. ¶ Cum enim nõ humanę cõstitutioni, sed diuinæ potius innitamur: quia potestas nostra non est ex homine, sed ex Deo, [g] nullus qui sit sanæ mentis ignorat, quin ad officium nostrũ spectet de quocũque mortali peccato corripere [h] † quemlibet Christianũ: & si correctionem cõtẽp serit, per districtionẽ ecclesiasticã coercere. Sed forsan dicetur, quòd aliter cum regibus, [i] & aliter cum alijs est agendũ. Cęterum scriptum nouimus in lege diuina: Ita magnum [k] iudicabis vt paruum, nec erit apud te acceptio personarum: † & infra.

¶Licet autem hoc modo p̃cedere valeamus super quolibet criminali peccato, vt peccatorem reuocemus à vitio ad virtatem, (ab † errore ad veritatẽ,) præcipuè cum contra pacem [l] peccatur, quæ est vinculũ charitatis: Postremò cum inter reges ipsos reformata fuerint pacis fœdera, & vtrinque præstito proprio † iuramento firmata, quæ † tamen vsque ad tempus prætaxatũ seruata nõ fuerint, nũ quid nõ poterimus de iuramẽti religione cognoscere, quod ad iudicium ecclesiæ non est dubiũ[m] pertinere, vt rupta pacis fœdera reformẽtur? ¶ Ne igitur tãtam discordiã videamur sub dissimulatione fouere, prædicto legato dedimus in præceptis, vt (nisi rex ipse, vel † solidã pacem

f Cum sermõne.] ī.de in integr.restit.c.cum ex litteris.

g Ex Deo.] similiter imperium a solo Deo est.23.q.4.q̃stitum, & 43.dist.sit rector.

h Corripere.] saltem indirectè.2.q.1.multi.vęr.si quis frater, &c. Arg.contra. ff.de peti.hæred.hæreditas.in fine. Quandoque tamen aliqs malum facit, non tamen punitur, immo remuneratur, vt ille qui colligit oliuã immaturam animo non dandi damnũ, non tenet̃ lege Aquilia. ff.ad l.Aquil. l.ī. seruus seruum. §. q̃ oliuam.

ADDITIO. Si colligit immaturã tenetur l.Aquiliæ. si maturam, tunc Dominus cui colliget expensas donasse videtur, cum remuneret, secundum Host. Aquilia respicit dãnum, nec illi legi locus est vbi damnũ datum non est. Ioa. And.

† corrigere

i Cum regibus.] supra de offi.delega. sane. & cap. pastoralis. & 11.quæstio.2. si qua de reb. & 18. distinct. si episcopus & 24.quæstio.1.qui contra pacem.

Dent.8.

K Ita magnum.] vt 3.quæst.9.c.vltimo.

† Concor. hos accusare.in 6. ff. de accu. & l. in multis. cum no. ff. de stat. hom.

l Pacem.] ad ecclesiam enim spectat pacem seruare, & obseruari facere. supra de tre. & pace. 1. & 24.q.3. si q̃s Romipetas. & ca. paternarum.

† Hæc verba ab errore ad veritatẽ, desunt i manuscriptis. sunt in antiqua compilatione.

m Non est dubium.] 22.quæst.1. omne quod. & cap. prædicandum. argu. 93.dist. diaconi.

† Vox, proprio, deest in antiquis.

† quę th seruata, vsq; ad p̃fixũ terminũ non fuerunt.

a De pla-

† In antiqs ita: vel trengas inter eõ petentes, vel saltem, &c.

cem

a De plano.] non in forma iudicij, sed in modum denunciationis. sic 2.q.3.c. si quē. §. abolitio. Vel de plano. i. sine strepitu iudiciorū, ℣. de accu. olim. & c. sicut

b Eius exceptio.] sic ergo ℣ denunciationem admittitur exceptio. ℣. de despon. impu. ad dilloluendum. quod verū ē si obijciatur q̄ fit crimino sus: & hoc siue prosequat iniuriā suā, siue nō: eū in modū denūtiationis agit, repellitur prætextu criminis: quia tunc agit quasi quilibet extraneus: qualiter enim moueretur bono zelo ad correctionē alterius, qui nondū est correctus. 3. q.7. qui sine, & ead. q.c. infamis. §. porrò ℣ fi. & c. indices. & 3. q.1. multi, & 25. dist. vl. & 35. q.6. episcopus in synodo. & ℣. de test. cogen. præterea. & ℣. de spon. cum in tua. De hac materia dicitur 2.q.1. si peccauerit.

¶ Vide l. ea quidē. C. de accu. & l. diuus. ff. de custo. & exhib. reo.

PAstoralis.] Primò statuit. secundò à statuto vnū casū excipit: ibi, Nisi, Abbas Sic.

CASVS. Principales personæ ipsū factum per se ipsas proponere debent, nisi fuerint ita indiscretæ, vt earū defectus per aliquos suppleatur. No. q̄ in iudicio principalis persona debet q̄ seipsum factum proponere. Item iudex potest supplere defectum partis.

¶ In aliquot antiqs ita: factū suum.

[Glo. seq. inducit duas leges ad coadiuuandum textum, ponit deinde decē casus, quibus quis per aliū rīdet, qui per se patent.]

c Factum proponant.] & per seipsos rīdeant, & non per alios. ff. de interrog. act. qui seruū. §. vlt. & C. de iura. calu. auth. principales, nisi vbi tenentur ratione officij. ff. de proc. non solū. Item vniuersitas p. r aliū rīdet. 12.q.2. qui manumittitur. & ff. quod. cuiuscunq; vniuersi. l. 1. §. quibus. & l. item eorum. §. actor. ℣ excōicatus p. r alium debet respondere. ℣. eo. intelleximus. Idem & eps. 5. q. 3. quia epi. Item illustres. C. de prox. l. pe. & indiscrete p sonæ, vt hic, & minores, ℣. de reb. & qual. ex ratione. C. de autho. præstan. claru. n. Item furiosi, prodigi, & mulier luxuriosa. ℣. de cura. furio. l. & mulieri. Ber.

EXaminata.] si actor ineptam actionem proponit, reus absoluitur ab instantia iudicij. Si postea aptam proponit, reus respondere cogitur, ita communiter. Sic intelligatur. Diuiditur in quattuor partes. In prima pronunciationis ratio. In secunda ipsius rationis declaratio. ibi, Quia. In tertia pronūciationi, Vnde. In quarta protestatio ibi, Ita tamen. Abbas Sic.

CASVS. Inter nobilē virum M. de Riparia, & quosdam milites de Campania vertebatur quæstio super iure patronatus ecclesiæ sancti Angeli: de communi concordia sequestrata fuit ecclesia illa apud vicedominū Sabinū. eandem idem M. intentauit actionem suam contra milites illos, vendicando ab eis ius patronatus ipsius ecclesiæ: lite contestata testes induxit ad probandum, quod ipse ius patronatus ipsius ecclesiæ possidebat quando vicedominus Sabinū. eandem tanquam sequestratam accepit: causa ista delata fuit ad dominum Papā, & ipse diligenter examinata causa prælibata actione quam intentauit contra milites prædictos super iure patronatus ipsi⁹ ecclesiæ incongruentem & ineptam inuenit: quia cum testes induxerit ad probandum quod ipse ius patronatus ipsius ecclesiæ possidebat quādo dictus vicedominus eandē tanquam sequestratam accepit, apparet quod nec rei vendicationem intentare, nec ipsius restitutionem poterat postulare: Vnde Papa pronunciauit intentionem ipsius nobilis non tenere, absoluendo milites ab eadem: tamen si congruentem & aptam voluerit proponere actionem, respondere sibi nihilominus teneantur. Nota q̄ causa iuris patronatus coram iudice ecclesiastico debet tractari. Item ei q̄ possidet, non competit rei vēdicatio nec restitutio: & ideo quia iste possidebat ius patronat⁹ quando sequestrata fuit ecclesia, non competebat ei rei vendicatio. Item cum libellus ineptè concipitur reus ab instantia iudicij absoluitur, & si postea congruè reformetur, nihilominus reus tenetur respondere. Item in hac decreo. videtur quod actio secundum canones fit proponenda.

¶ Idem nobili viro Matthęo de Riparia.

¶ *Si actio & intentio sunt inepta, vel sola intentio, debet reus absolui ab instantia iudicij, iterum tamen actor audietur si apte egerit. d. quo ad intellectum.*

CAP. XV.

EXaminata †causa, q̄ vertitur iter te & milites Cāpanię, † & infra. Actionē quam super iure patronatus eiusdem ecclesiæ, contra præfatos milites intentabas, incōgruentem cognouimus † & ineptam, Quia cū testes induxeris ad probandū, quod quando præfatus A. vicedominus ecclesiā eandem tanquā sequestratā d accepit, tu ius patronatus ipsius ecclesiæ possidebas, e profectò nec rei vendicationē intentare, nec ipsius restitutionem poteras postulare, per alios suppleatur.

† Riuaria.

† Cap. 3. ff. de cōstr. vti. vel inuti. in 3. compil.

† Campani cos.

† Vide l. cū precū. C. de lib. acu. & l. itē apud Labeonē. 9. si quis libello ff. de iniur.

Item cum libellus ineptè concipitur reus ab instantia iudicij absoluitur, & si postea congruè reformetur, nihilominus reus tenetur respondere. Item in hac decreo. videtur quod actio secundum canones fit proponenda.

d Sequestratam.] sequester appellatur ille apud quē res in litigium deducta, communiter à litigatoribus deponitur: & huiusmodi depositio non potest fieri, nisi à pluribus, quamuis aliàs & vnus & plures deponere possint. ff. depos. licet.

[Gl. seq. dat duplicem lecturam quarum vtraq; concludit contra actorem. ponit deinde duplex remedium quo vti poterat actor, scilicet depositi contra sequestrum, vel negatoria contra reos.]

e Possidebas.) sic ita intelligitur litera ista, q̄ iste dicebat se possedisse antequam deponeretur apud sequestrum, & cum sequestrata fuit, tunc planū est quod hic dicit quia tunc habetur pro possessore, nisi ea mente deposuisset ecclesiam apud sequestrum, vt ipsum sequestrum constitueret possessorem potius quam custodem. ff. de acquir. poss. interesse puto. ff. depos. l. licet. §. 1. vnde non poterat intentare rei vendi. contra illos milites, nec interdictum possessorium, cum ipse possideret, possessori enim non datur rei vendicatio. Institut. de act. §. 1. & C. de alien. iudi. mutan. caus. fac.

per alios suppleatur.

¶ Idem episcopo Helienſi.

¶ *Principalis persona per se, non per aduocatum debet factum proponere in iudicio nisi sit indiscreta.*

CAP. XIIII.

PAstoralis: & infra. ¶ Statuimus præterea, vt principales personæ, nō per aduocatos, sed per seipsas factum c † proponant: Nisi forte sint adeo indiscretæ, vt earum defectus, de iudicis licentia cem cum prædicto rege reformet, vel saltē humiliter patiatur, vt idem abbas & archiepiscopus Bituricēn. de plano a cognoscant, vtrum iusta sit querimonia, quam cōtra eū proponit coram ecclesia rex Angelorum, vel eius exceptio b sit legitima, quam cōtra eum per suas nobis litteras duxit exprimendam) iuxtà formam sibi datam a nobis, procedere non omittat. †

a De plano.] non in forma iudicij, sed in modum denunciationis. sic 2.q.3.c. si quē. §. abolitio. Vel de plano. i. sine strepitu iudiciorū, ℣. de accu. olim. & c. sicut

b Eius exceptio.] sic ergo ℣ denunciationem admittitur exceptio. ℣. de despon. impu. ad dilloluendum. quod verū ē si obijciatur q̄ fit crimino sus: & hoc siue prosequat iniuriā suā, siue nō: eū in modū denūtiationis agit, repellitur prætextu criminis: quia tunc agit quasi quilibet extraneus: qualiter enim moueretur bono zelo ad correctionē alterius, qui nondū est correctus. 3. q.7. qui sine, & ead. q.c. infamis. §. porrò ℣ fi. & c. indices. & 3. q.1. multi, & 25. dist. vl. & 35. q.6. episcopus in synodo. & ℣. de test. cogen. præterea. & ℣. de spon. cum in tua. De hac materia dicitur 2.q.1. si peccauerit.

¶ Vide l. ea quidē. C. de accu. & l. diuus. ff. de custo. & exhib. reo.

PAstoralis.] Primò statuit. secundò à statuto vnū casū excipit: ibi, Nisi, Abbas Sic.

CASVS. Principales personæ ipsū factum per se ipsas proponere debent, nisi fuerint ita indiscretæ, vt earum defectus per aliquos suppleatur. No. q̄ in iudicio principalis persona debet q̄ seipsum factum proponere. Item iudex potest supplere defectum partis.

¶ In aliquot antiqs ita: factū suum.

[Glo. seq. inducit duas leges ad coadiuuandum textum, ponit deinde decē casus, quibus quis per aliū rīdet, qui per se patent.]

c Factum proponant.] & per seipsos rīdeant, & non per alios. ff. de interrog. act. qui seruū. §. vlt. & C. de iura. calu. auth. principales, nisi vbi tenentur ratione officij. ff. de proc. non solū. Item vniuersitas p. r aliū rīdet. 12.q.2. qui manumittitur. & ff. quod. cuiuscunq; vniuersi. l. 1. §. quibus. & l. item eorum. §. actor. ℣ excōicatus p. r alium debet respondere. ℣. eo. intelleximus. Idem & eps. 5. q. 3. quia epi. Item illustres. C. de prox. l. pe. & indiscrete p sonæ, vt hic, & minores, ℣. de reb. & qual. ex ratione. C. de autho. præstan. claru. n. Item furiosi, prodigi, & mulier luxuriosa. ℣. de cura. furio. l. & mulieri. Ber.

EXaminata.] si actor ineptam actionem proponit, reus absoluitur ab instantia iudicij. Si postea aptam proponit, reus respondere cogitur, ita communiter. Sic intelligatur. Diuiditur in quattuor partes. In prima pronunciationis ratio. In secunda ipsius rationis declaratio. ibi, Quia. In tertia pronūciationi, Vnde. In quarta protestatio ibi, Ita tamen. Abbas Sic.

CASVS. Inter nobilē virum M. de Riparia, & quosdam milites de Campania vertebatur quæstio super iure patronatus ecclesiæ sancti Angeli: de communi concordia sequestrata fuit ecclesia illa apud vicedominū Sabinū. eandem idem M. intentauit actionem suam

hic l. vnica. Si verò dicebat se possidere, postquam deposuerat rem apud sequestrum, sed ipsum potuit custodem: tunc adhuc dr̃ possessoria, alias non, vt ff. de posiiti. l. liget. §. 1. & ideo nullo modo agere poterat rei ven. nec interdicto possessorio contra milites: sed ꝙ sequestrũ poterat agere depositi. ff. depositi apud. §. 1. arg. ff. de pecu. l. depositi. 1. ff. de spon. & ff. de priuileg. cre. l. si ventri. §. 2. in fin. & C. d̃ vsur. acceptã. in fi. Quandoquidem rei vendicatio datur possidenti nã à depositario vel à cõmodatario possum rem vendicare, licet ergo rem illam possideam: & hoc dr̃ fieri ratione detentionis. ff. de rei ven. officium. ad fin. Et confessoria similiter datur possidenti, ne inquietetur. ff. si ser. ven. si fortè. §. 1. & l. sicuti. §. sed si quæritur, & hoc cũ est in quasi possessione seruitutis: ne vicinus altius tollat domũ suam, si ille vult altius ædificare, tunc per confessoriã ille pẽt ꝓhibere vicinũ ædificare, vt dr̃ in l. si fortè. & l. sicuti. §. sed si q̃ritur, Et confessoria datur etiã ei qui non possidet, & contendit sibi seruitutem debere. ff. si seruit. vendic. l. 2. Negatoria datur dño, qui negat aliũ habere seruitutem. vt inf. prædicta. Isto modo debuit agere miles iste, negando milites illos habere ius in ecclesia: petendo ne inquietarent eum super iure patronatus. & de istis duabus habes infra de cau. pos. cum ecclesia.

[Glos. seq. habet duo dicta, Primũ distinguit: & fm̃ facit tria argumẽta: duas opiniões ponit, & remittit.]

2 De hoc vide Hostien. & alios, ſ. c. j. de postu.

Vnde intẽtionem tuam in hac parte pronunciauimus non tenere, [a] absoluentes eosdem milites ab eadem: Ita tamen ꝙ si congruentem & aptã intentare volueris actionem, respondere tibi nihilominus teneantur.

¶ Idem magistro & fratribus militiæ templi in Italia constitutis.

¶ *Præceptores tẽpli pro domibus suis agere & defendere possunt: nec obstat eis regio, vel quod ignota sit eorum origo.*

CAP. XVI.

CVm deputati: & infra. ¶ Accepimus, ꝙ quidam tam sæculares, quam ecclesiastici iudices, illos quos habetis in domibus vestris præceptores, in causis ad prosequendam suam iustitiam non admittũt, tanquam licitum non sit eis, super litigiosis negotijs curam agere qui pacificis decreuerunt studijs inhærere? illud allegantes in repulsionem ipsorum, quod eorũ ipsis generatio non est nota; qui vndecunque venerint ad gratiam diuinam vocati, dum modò laudabiliter [b] exequãtur officium sui ordinis, ex superabũdanti requiritur, suæ notio nationis. [c] ¶ Ne quis igitur in prosecutione causarum, præceptores eosdem, ab agendo vel respondendo occasione huiusmodi repellat, auctoritate† Apostolica inhibemus.

¶ Idem Vercellẽsi. episcopo, & abbati de Toleto.

¶ *Prælati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iustitiam facere, ad sæcularẽ tamen forum clerici à laicis trahi non debent: etiam data ipsorum prælatorum negligentia.*

CAP. XVII.

QValiter & quãdo: & infra. ¶ Præcipiatis ex parte nr̃a prælatis, vt laicis de clericis conquerentibus, plenã† sicut est rei vendicatio, locati, depositi, vtrum huiusmodi leues teneatur nominare, dicas vt dictum est ſ. eod. dilecti.

CVm deputati.] Duo facit. Primo ponit iniuriam quæ inferebatur præceptoribus templi. Secundo eam deinceps inhibet fieri; ibi, Ne quis. Abbas.

CASVS. Magister & fratres militiæ templi in Italia cõstituti, habent quasdam in domibus suis, quos appellãt præceptores: Iudices tam clerici q̃ sæculares, non admittebant eos in causis pro sua iustitia prosequenda, illud allegãtes in repulsione ipsorum, ꝙ eis eorũ generatio nõ est nota? significatũ fuit hoc domino Papæ: Vnde prohibet auctoritate Apostolica ne aliqs huiusmodi præceptores in prosecutione causarũ, hac occasione ab agẽdo & respõdẽdo repellat. Not. quod quilibet præsumitur idoneus, nisi probetur indignus.

b Laudabiliter exequantur.] & sic ꝓp industriam & probitatẽ lucrãt pœnã. C. depositi. l. vlt.

[Glos. seq. ponit duas causas dubitãdi, & tres decidẽdi.]

c Nationis.] fortè ideo q̃r. dant isti à natione istorum, vt seruetur de fama ipsorum: nam infames consueuerunt fugere loca nationis suæ. 19. q. 2. duæ sunt. argum. ad hoc. ſ. de cleri. peregrinat. & infamis non põt esse procurator vel iudex. 3. q. 7. c. 8. & c. infames. §. sunt autẽ. vel ideo quærebatur, vt sciret an essent seruiq; seruus in iudicio stare non potest. 2 C. de iudi. seruus. nisi in casibus. ff. de iudic. vt certis ex causis. Sed spretis his præsumit ius quẽlibet esse dignũ: nisi ꝓbetur ꝯtrarium. ſ. de seru. c. vni. & j. de præsum. dudũ. & præsumitur q̃libet liber, ex quo apparet 1 possessione libertatis. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. veritatem si seruus, in fin. & ff. de offi. prætor. Barbarius. sim. j. de instit. ad decorẽ. Vel dic quod eo ipso quod deputauerunt se obsequio Iesu Christi, eis tollitur irregularitas, si qua fuit. argu. 19. q. vlt. non licet in auth. de mo. in princ. collat. 1. ideoque non sunt repellendi, quia legitimæ personæ præsumuntur. 11. q. 3. eorum. ff. de proba. verius. & l. 1.

† In aliquot antiquis ita auctoritate præsentium inhibemus.

† plenariam

2 Nisi probetur liber 3. q. 7. §. tria. l. Barbari⁹. ff. de offi. prat. & l. 1. C. de test.

QValiter & quando.] Iudices ecclesiastici debent de clericis laicis iustitiam facere. sic communiter summatur. & secundùm hanc summationem ista decreta est de indubio. ff. ad municip. l. 1. Et tria facit, primo præcipit. secundo impedimentũ remouet: ibi, Non obstantibus. tertiò grauamen suspicatur, & prohibetur ibi, Ne pro defectu. Abb.

CASVS.

CASVS. Præcepit Papa prælatis ecclesiarum, vt laicis conquerentibus de clericis, plenam iustitiam faciant, non obstantibus appellationibus frustratorijs, quas clerici contra laicos frequenter opponunt, ne pro defectu iustitiæ clerici trahantur à laicis ad iudiciũ sæculare, quod omnino ꝓhibet fieri. Nota, quòd nemini est iustitia deneganda. Item argu. ꝙ in defectum iustitiæ clerici ad iudicium sæculare trahi pnt: sic è ꝯ ꝙ defectũ iustitiæ iudicis sæcularis, ecclesia potest se intromittere. j. de foc̃up. licet. & c. ex tenore.

† Concilium Carthaginense. 3. c. 6. & 9 cil. Toletan. 3. c. 13.

† In aliquot antiqs ita: Idẽ Parisiẽ. epõ, & decano.

† Cap. 1. eo. ti. in 4. compila.

† Vinton.

a ¶ Appellationibus.] quæ ipso iure non tenent. j. de appellat. pastoralis. 1. thso. & c. vt debitus.

[Gl. seq. fortificat textũ, quo dicit, ꝙ iuriti nõ trahunt: nec mirũ, qa ét volẽtes, &c. & d cõsentiũ episcopi ẽ remittit; dicit vltimo cõtrariũ esse i casu conuersb.

b Prohibemus.] immo & si velint, non possunt laicum suum iudicem cõstituere. j. tutu. ꝓxim. si diligenti, & cap. significasti. 11. quæst. 1. inolita. & ca. placuit. Et videtur ꝙ etiam de consensu epi non possit. & puto illud verũ j. ti. proxim. dignificasti. licet tota antiqua contrarium innuere videantur, vt ej. iuriti. Sed è cõtrario laici trahuntur ad forum ecclesiasticum propter desidiam iudicis sæcularis. infra tit. proxim. licet. & cap. seq. & c. ex transmissa.

ij CAusam, quæ.] Iudex habens consimilem causam, à iudicio remouetur. Primò recitat delegationem causæ. Secundò causam remotionis vnius delegati, & alium sibi rogatibi, Quia verò, Abbas.

CASVS. Inter abbatem & conuentum Vindon. & archidiaconum Carnotẽn. super quibusdam procurationibus quæstio vertebatur: causa super hoc commissa fuit archid. Parisien. & quibusdam alijs. Sed quia archid. Parisien. similem iere causam habebat: parti alteri nimis fauorabilis videbatur: loco ipsius archidiaco. subrogauit quendam decanum: mandans vt non obstantibus prioribus litteris, procedant in causa prætia ratione. Nam quòd cum iudex habet similem causam causæ sibi commissæ, potest & debet remoueri, & alter subrogari, cum propter causam suam similem nimis fauorabilis videretur alteri parti.

[Glossa sequens repetens textum illum fortificat primo similia quia scilicet similitudo causæ vel morbi repellit testem & excipientem. Dicit deinde similitudinem non extendendam: præterea ponit lecturã Ioan. quam fortificat. Finis patet.

c Similis pene causa.] & ita videtur quod iudex, qui habet consimilem causam causæ sibi commissæ, possit recusari, ex eo quod dicit, nimis fauorabilis &c. et. quod ctt notabile. vt ex eo nascatur, suspicio-

faciant iustitiam exhiberi: Non obstãtibus appellationibus a frustratorijs, quas in eorum grauamẽ clerici frequenter opponunt: Net pro defectu iustitiæ, clerici trahantur à laicis ad iudicium sæculare, quod omninò fieri ꝓhibemus. b

¶ Idem.

¶ *Iudex habens vt priuatus penè consimilem causam, quã habet vt iudex, a iudicando remouetur b. d.*

CAP. XVIII.

ij CAusam, † quæ inter abbatẽ & conuentum Vindoñ. † & archidiaconum Carnotẽn. super quibusdam procurationib. vertitur: vobis & archidiacono Parisien. meminimus cõmisisse, & infra. Quia verò cum eundem archidiaconum similis pene c causa contingat, nimis fauorabilis parti alteri videretur, † nos te fili decane, loco ipsius archidiaconi subrogantes; d Mandamus quatenus (non obstantibus prioribus litteris) in† causatione præuia procedas.

¶ Hono. † nj. archidia. Remensi, & decano † Crimensi Coloñ. diœce.

¶ *Si iudices de principali & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt, vel super principali lite non contestata testes recipiunt, licitè ab eis appellatur.*

CAP. XIX.

EXhibita nobis R. Virdunensis † electi petitio declarauit, quod cum super facto electionis suę, H. archidiaconi ac quotundã canonicorũ Virdun. † aduersariorum suorum procuratores ad nostram audientiam † accessissent, Parisien. Vnde si aliquis ageret de iure exemptionis coram aliquo iudice, qui in simili causa laborat, iudex ille de facili sententiaret pro illo. Simile est in teste, qui habet consimilem causam: quia ille non debet admitti in testem propter huiusmodi suspicionem, ne de facili testificaretur pro illo ẽ. de testib. personas. & qui consimili morbo laborant non sunt admittendi in testimonium, vt 4. q. 3. ca. si testes. § liberi. & ca. testes. fin. ẽ. de excep. cum ecclesiastic. 1 Nõ tamen extendas hanc similitudinem ad omnes causas. nam si iudex habeat causam decimarum, & alia causa, puta iuris patronatus vel electionis ei committatur, illud ei nõ nocet. Vel etiam vt dicit Io. ibi ne possum petere ecclesiam, vel aliud coram iudice, qui habet consimilem causam: Vel hæc causa non videtur sufficiens ad recusandũ iudicem, licet sit sufficiens ad subrogandum, nec dicitur quod causa ista sufficiat ad recusandum iudicem, licet sit sufficiens ad subrogandum: cum enim plures iudices dati sunt ad petitionem alterius partis, sine qualibet tali suspicione, vel consimili remouetur aliquis illorum, & alter subrogatur, vt causa sine suspicione procedat. frequenter hoc contingit. vel dic quod prius, dictũ est.

† Vide Iitigatores ff. & arbi.

† al desunt hęc verba in cã. alij ita: i negotio.

1 In hoc est simile, quia ibi simili morbo labores repellit ẽt ab excipiẽdo. Io. And.

† In oibus vtusis ita: In noc. iii. Archid. Remẽ. † Et decano Perimueñ. Colmeñ. diœce. aliàs Brunicẽn. Beneuẽn. Bituticeñ. † Virdimen sis.

† præsentij

d Subrogantes.] sic propter suspicionem dominationis alius subrogatur. ẽ. de offi. deleg. causam quæ. Item si necessarius sit iudex in testem, remouetur, & alter subrogatur. infra de testib. dilecto.

EXhibita.] In prima ponitur appellantis petitio. In secunda appellationis commissio. Secunda: ibi, Quia vero. Abbas.

CASVS. Vacante ecclesia Virdun. electus est quidam R. nomine, contra istum electum H. archidiaconus, & quidam alij canonici Virduneñ. se opponentes, impetrauerunt litteras contra ipsum ad episcopum Parisien: & coniudices suos sub hac forma, vt vocatis qui forent vocandi veritatem inquirerent super ijs quæ proposita fuerant, & alijs negotijs contingentibus; partibus coram iudicibus constitutis, prædictus, electus quibusdam ex illis, qui contra ipsum agebant in modum exceptionis obiecit conspirationem, & quibusdam excommunicationem, se illa offerens probaturum; Iudices interlocuti fuerunt, quod de huiusmodi exceptionibus & negotio principali simul inquirerent, volentes admittere probationes sup prædictis exceptionibus, quasi nõ essent iudices, sed inquisitores: & iuris ordinem peruertendo, simul cœperunt inquirere de exceptionibus & negotio principali, & testes super eodẽ receperunt

lite

lite non conteſta. vnde dictus electus ad ſedem Apoſtol. appellauit. omnia iſta dictus electus domino Papæ ſignificauit, vnde mandat quibuſdam iudicibus, quòd cum non in modum inquiſitionis, ſed commiſſionis negotium extitit delegatum, quatenus ſi ex dictis grauaminibus vel aliquo ipſorum conſtiterit appellatum, reuocato in irritum quicquid poſt appellationem huiuſmodi inuenerint eſſe factum, in cauſa ipſa iuxta continentiam priorum litterarum procedant prętia ratione. Not. quod in cauſa electionis omnes vocandi ſunt, quos ipſum negotiũ tangit, & de omnibus negotium cõtingentibus inquirendum eſt. Item cõſpiratores non admittuntur contra electũ tãquam inimici vel excommunicati. qa ab agendo ſunt excluſi. Item exceptio peremptoria, vt conſpiratio ante litem conteſt. debet admitti: quia eſt præiudicialis. Item de exceptionibus & negotio principali, contra iuris ordiné ſimul cognoſci non debet, ſed de illis primò cognoſcendum eſt, quæ ſui natura præcedunt.

a Euocandi.] omnes enim illi euocandi ſunt, quos negotium tãgit. ℣. de tẽpor. ſi archieps. & 66. diſt. archieps. & 8. q. 1. licet ergo. & ff. de adop. nam diuus. & ff. de mino. in cauſæ. §. cauſa. C. de auct. præſt. l. vlt.

b Negotium contingentibus.] contingentia ipſam electionem, puta meritus electi, & ſtudijs eligentiũ, & de zelo, & ne aliqd ſimoniacę prauitatis interceſſerit. ℣. de elect. ſcriptum eſt, & c. ſuper eo. & ℣. de excep. denique. in fi.

c Inquirerent.] ex hoc verbo viſum fuit iudicibus, quòd in modum inquiſitionis deberent procedere, & nõ in forma iudic j & ita lit. non conteſt. poterant procedere propter contumaciam alterius partis. ℣. vt lit. non conteſtata. quoniam frequenter. §. ſunt & alij. & ℣. de accu. qualiter & quando. §. debet. Sed errauerunt, cum forma illa non fuiſſet in modum inquiſitionis commiſſa, ſed in modum iudicij: mera inquiſitio non committitur in tali caſu: quia inquiſitio fit ſuper exceſſibus, & inquiſitor debet accedere ad locum. 2. q. 1. Deus omnipotens. & ℣. de ſimo. licet Hely.

d Conſpirationem.] quod ſi verum fuiſſet, repellendi erant, nec audiendi ꝑ electum: quia quaſi inimici, & ex odio hoc facere ꝓſumunt, vnde ab agendo ſunt repellendi ſicut à denunciatione ſeu inquiſitione. ℣. de accu. cum oporteat. & ſup. eo. nouit. in fi. nec tales ad teſtimonium ſunt admittendi. ℣. de ſimo. licet Hely. & c. per tuas conſpiratio enim grauiſſimum crimen eſt, ita vt accuſatum à proprio gradu repellat. 11. q. 1. coniurationum. & c. ſeq.

e Excõmunicationem.] exceptio excõmunicationis repellit ab agẽdo: & quia iſti agebant contra electũ, talis exceptio admittenda fuit: qa excommunicati audiendi nõ ſunt. ℣. de ſent. excom. per tuas. & c. ſi verò. ℣. de hære. excommunicam. §. credentes. Sed cum electus petit confirmationem agendo contra ipſos, qui ſe ſibi opponunt, ſi opponant aliquid electio in modum exceptionis, ad defenſionem eccleſiæ ſuæ, contra illos non admittitur replicatio excommunicationis: quia etſi conſtet illos eſſe excommunicatos, non repellerent à defenſione. ℣. de except. dilecti. quia à defenſione nullus excommunicatus repellitur. ℣. de except. in tribus. vlt. cap.

f Peruertẽdo.] vnde non valuit quod fecerunt: quia fines mãdati ſeruãdi ſunt. ℣. de reſcrip. cũ dilecta, & ℣. de off. dele. venerabili. imò & ſi verba reſcripti viderentur eſſe contra ordinem iuris, tamẽ non debet recedi à iure. 2 ℣. de reſcr. cauſam quæ.

g Lite nondum ſuper eodem negotio conteſtata.] quod fieri non debet. ℣. vt lite non conteſta. per totum. niſi electus eſſet contumax: tunc enim ne patiatur eccleſia detrimentum ex mora, poſſunt recipi teſtes lite nõ cõteſt. ℣. vt lite nõ cõteſt. qm. §. per rè.

h Dictis grauaminibus.] ſcilicet, quia ſimul ſuper exceptione & principali negotio procedebãt, & lite nõ cõteſtata. Et colligit ex hac littera, quòd ſi plura grauamina aſſignentur in appellatione, ſufficit alterũ probare, dũmodo quodlibet per ſe ſit ſufficiens. ſimile ℣. de appella. ſignificauit. & ℣. de præb. cum iam dudum. & ℣. de reſcri. ex parte. vbi de hoc. Si autem plura proponũtur. quæ habent diuerſos effectus, non ſufficit alterum probari quo ad vtrumq; effectum: ſed ſufficit quo ad alterum. exemplum habes ℣. de reſcr. olim. ſed omnia quæ hic dicta fuerunt, habent eundem effectum, ſcilicet vt appellatio legitima ſuerit: ergo ſufficit quodcũque probetur, quia vtrumque per ſe ſufficit.

V Enerabilis frater noſter archiepiſcopus Rauennas, propoſuit coram nobis, quòd cum deciſio cauſæ, quæ inter ipſum & communitatẽ Ceruiæ, ſuper iuriſdictione ciuitatis Ceruiæ, & quibuſdam alijs articulis vertitur, ſit per ſubteſtata; g quare prænominatus electus noſtrã audientiam appellauit: & infra. ¶ Quia verò non in modum inquiſitionis, ſed commiſſionis negotium extitit delegatum; Mandamus quatenus ſi ex dictis grauaminibus, h vel aliquo ipſorum appellatum cõſtiterit, reuocato in irritum quicquid poſt appellationem huiuſmodi inuenerit is attẽtatum, in cauſa ipſe iuxta priorum continentiam litterarum, ratione præuia procedatis.

¶ Idem magiſtro Tancredo canonico Bononienſi.

¶ *Lapſu triennij non obſtante, poteſt delegatus in cauſa ſibi commiſſa procedere.*

CAP. XX.

V Enerabilis frater noſter archiepiſcopus Rauennas, propoſuit coram nobis, quòd cum deciſio cauſæ, quæ inter ipſum & communitatẽ Ceruiæ, ſuper iuriſdictione ciuitatis Ceruiæ, & quibuſdam alijs articulis vertitur, ſit per ſubter-

i Quia Papa vno verbo non intẽdit iuris ordinẽ tollere de ele. eccleſia 2. ſecundũ Vin. non valuit etiã iſte proceſſus, quia factus eſt contra intentionẽ delegantis. de præb. ſi ſecundũ Holt. Ioan. And.

z Quod colligitur ex eo quod dicit textus: vocatis, qui forẽt euocãdi. de quo vide Spec. tit. de inq. ſit. §. 1. verſi. quid ſi in littera.

CASVS. Inter archiepm Rauennatē. ex vna parte & communitatē Ceruiē. ex altera, ſuper iuriſdictione ciuitatis ipſius, & quibuſdam alijs articulis qō vertebatur, quæ Commiſſa fuit magiſtro Tancredo Boñ. canonico, ſed per cauillationes Ceruienſium & ſubterfugia, deciſio huius cauſæ per triennij fuit prorogata, & tandē poſt litem conteſt. & commiſſiones varias dicti Ceruiē. aſſerebant inſtātiam iudicij p decurſum temporis periiſſe, & ita nolebāt vlterius ſub examine iudicis rādere. Archiepiſcopus ſignificauit hoc domino Papæ: vnde ipſe mandat eidem iudici, q̄ exceptione huiuſmodi non obſt. in negotio ipſo procedat, iuxta traditā ſibi forma. Not. q̄ inſtantia iudicij, ſecundum canones p lapſum triennij non perit: quia iuriſdictio iudicis eſt perpetua, & reſcripta perpetua ſunt.

† Vide l. ad legatū. & l. ad rē mobilē. ff. de pecu. & l. 2. ff. de iuriſdict. om. iud.

¶ Bononien.

[Gloſ. ſeq. notat l. properandum in eccleſiaſtico foro, &c. dicens q̄ etiā ſecundum legem, licet pereat inſtantia, nō perit iuriſdictio delegati. dicit deinde, quòd hoc non vī per hoc c. corrigi, quia &c. ad quod reſpondet Ioan. And. Et procedit multum intricate, & in effectu ſentit quatuor lecturas, quas vide per Panor.

Iudicij inſtātia an pereat triennio.

a Non obſtante.] ſic ergo patet quòd hodie non hēt locū lex illa. C. de iudicijs, properandum. primo reipō. §. vlt. & §. plerunq;. vbi dī q̄ inſtantia iudicij perit, niſi cauſa finita ſit infra triennium à tempore litis conteſtatæ connumerandum, vt iterum incipiat de nouo procedere, ac ſi nunquam fuiſſet proceſſum. Si enim iſti reſpondere nolebant: quia inſtantia iudicij perierat, non erant audiendi: quia licet ſecundum legem prædictam, inſtantia iudicij perierat decurſu triennij, litteræ ſiue iuriſdictio iudicis non perierāt: quia iuriſdictio iudicis eſt perpetua, & reſcripta perpetua ſunt. C. de diuerſ. reſcrip. ſalto. & arg. C. de conſti. pec. l. 2. & C. de præſcrip. xxx. vel xl. an. l. vlti. Poterant tamē dicere, nō tenemur rēndere, niſi nouus libellus detur de nouo, & omnia iterum procedant ab initio per l. prædictam, properandum. quæ modo non habent locum quantum ad hunc articulum per decr. iſtam. & ſic obuiandum eſt malitijs eorum, qui cauſas malitioſè volunt prorogare. Sed ex hac decretali non vī quòd ex illa, properā dum corrigatur, quia non colligitur hic, quòd lis fuit cō teſtata, ſed per ſubterfugia & cauillationes cauſa fit prorogata: & hoc potuit eſſe votum ante litem conteſt. imò lis conteſtata fuit: quia deciſio etiam cauſæ prorogata fuit, vt dicit, & ſic fuit lis conteſtata. & ita habetur expreſſum in antiqua, quòd lis erat conteſtata. & eo quod dicit, inſtantiam iudicij periiſſe, apparet, quòd proceſſum erat in principali negotio, quod dicitur fieri per litis conteſtationem, quæ eſt principium cauſæ.

Significauerunt.] Non obſtāte exceptione temporis feriati pp vindemias, mandāda, eſt ſententia exe-

cutioni. hoc dicit ſecūdum vnum intellectum; vel ſin alium ita cōiter ſummatur. Cum actor & reus ſunt diuerſi fori, cauſa proprietatis & poſſeſſionis poteſt coram diuerſis iudicibus agitari: ſed hoc non vī indi ſtinctè verum ſecundum Panor. Sunt duę partes. In prima partis conque ſtio. In ſecunda Papæ pronuſio: ibi, Mandamus. Abbas Sicu lus.

CASVS. Inter abbatem & conuentū monaſterij ſanctæ Mariæ de Florentia ex vna parte, & cōitatē caſtri de Signa, Floren. diœce. ex altera ſuper poſſeſſione vel quaſi iuris eligendi ibidem rectorem corā poteſtate Floren. quæſtio vert. baſ. dictus poteſtas pro monaſterio ſuper poſſeſſione vel quaſi iuris eligē di rectorem ī caſtro prædicto, diffinitiuam ſententiam promulgauit: lata prædicta ſententia, monachi elegerunt ibi rectorem, ſed illi caſtellani non recipiebant illum in rectorem. & inſuper poteſtas Floreū. compellebat abbatem & cōuentum ſuper proprietate vel quaſi ſdicti iuris in ſæculari iudicio communitati prædictæ rēndere. Significatum fuit hoc domino Papæ: vnde mandat epiſcopo Boñ. & coniudicibus ſuis, quatenus ſi eſt ita, compellant communitatem prędictam, electum ab eiſdem monachis admittere in rectorem caſtri prædicti, audituri poſt modum ſuper proprietate, vel quaſi, dicti iuris, quicquid partes duxerint proponendum: partibus in præſentia iudicium conſtituris, ex parte communitatis prædictæ fuit excipiendo propoſitum, quòd tūc corā eis rēndere non tenebatur de iure, cum tempus vindemiarum tunc exiſteret feriatum. Ex parte monaſterij fuit rēſum, hoc malitioſè proponi, vt videlicet cauſa protracta, tempus electi prædicti inutiliter laberetur. Conſultus Papa, mandat ſuper hoc eiſdem iudicibus, quatenus hoc non obſtante procedant in negotio prædicta ratione. Non quòd hic diuiditur cōtinentia cauſæ, ſed hoc fit propter diuerſum forum. Item ex cauſa proceditur tempore feriato vindemiarum altera parte inuita.

¶ *Actor obtinens in poſſeſſorio coram iudice rei, non tenetur coram eo iudice ſuper proprietate reſpondere: ſi eſt prorſus alterius fori, hoc dicit, & eſt caſus notabilis.*

CAP. XXI.

Significauerunt nobis olim abbas & conuē tus ſanctæ Mariæ de Florentia, quòd Florentina Poteſtas, pro eis contra communitatē caſtri de Signa, ſuper poſſeſſiore, vel quaſi, iuris ibidem eligendi rectorem (quod ad ſe pertinere dicebant) diffinitiuam ſententiam promulgauit. b Sed poſtmodum abbatem & cōnētum præfatos, ipſa Poteſtas coegit, communitati prædictæ ſuper proprietate, vel quaſi, memorati iuris, in ſæculari iudicio reſpondere. Vnde vobis iniunximus, vt ſi ita eſſet, cogeretis † communitatem eādem, electum ab eiſdem monachis in rectoré admittere, audituri poſtea quæ partes ſuper proprietate, c vel quaſi, dicti iuris

† In vno antiquo ita: cogeretis cōitatem prædictam, eundē electū, &c.

1 Facit gl. i l. qđ iuſſit ff. de re iud,

b Promulgauit.] & hoc benè fieri potuit, cum cauſa non eſſet ſpiritualis, ſed ſuper iuriſdictione temporali, & abbas & conuentus fuerint actores, vnde debuerant ſequi forum rei. ī. tit. proxi. cum ſit generale. & 11. q. 1. expetentiæ. & c. ſeq. & C. de iuriſdi. omn. iudic. iuris ordinem. & à ſententia lata ſuper poſſeſſione, diffinitiua 1 appellatur. ī. vt lit. non conteſta. c. 1. & hic.

(Gloſſa ſequens mixtim dupliciter obijcit, & ſoluit ſatis clare.]

c Super proprietate.] ſed vī quòd iſti monachi tenebantur rēndere aduerſæ parti ſuper proprietate coram iudice qui cognouit de poſſeſſione; quia iudex ille qui cognouit de poſſeſſione, cognoſcere debet de proprietate. inf. de cauſ. poſ. c. 1. & eſt illi audientia denegan-

da, qui

ta,qui continentiam cauſæ nititur diuidere, vt coram vno agat de poſſeſſione, & in alio iudicio de proprietate.C.de iud.nulli.Præterea cāæ conuentionis & reconuentionis coram eodem iudice fieri debent. C. de ſent. & inter.omn.iud.cum Papinianus. & 3.q.8. cuius.vbi dicitur,cuius imagendo quis obſeruat iudicium ipſum in eodem negotio habere ſe iudicem non dignetur vt in l.cū Papinianus,& 3. q. 8.c.accuſatores.§.cuius in agendo. & illud quaſi vīdem negotium.ī.de mu.pe. c.1.Sol.verum eſt,q̄ continentia cauſæ diuidi non debet, & ille qui cognouit de poſſeſſione,debet cognoſcere de proprietate, ſiue ſit ordinarius ſiue delegatus: tui cauſa ſimpliciter quo ad vtrumq; fuit cōmiſſa. ī. de ſequeſtra.ad hæc.& hoc locum habet cū actor & reus ſunt eiuſdē fori: ſed in caſu præſenti nō ſunt eiuſdē fori. vnde monachi, qui primò egerunt de poſſeſſione, debebāt ſequi forum rei, quod fecerunt, & obtinuerunt: & ſi aduerſarij volebant poſtea conuenire monachos ſup proprietate, debebant ſequi forum monachorum. Et cauſa poſſeſſionis & proprietatis bnè poſſunt tractari coram diuerſis,maximè vbi cauſa talis ſubeſt : quæ habet cōmune habet cauſa poſſeſſionis cum cauſa proprietatis. ff. de acqui poſſ.naturaliter.§. nihil.Et ſi aliquis poſtulauerit aliū in iudicem ſuper proprietate, & alium ſuper poſſeſſione,non eſt audiendus.& ſic loquitur ī.de cau. poſſeſſ.ap.1.& C.de iud. nulli. & ita non contradicunt huic decre. quia hoc iſti monachi non fecerunt. Alia iuracuius in agendo, & c.non tāgunt cauſam iſtā quia illa loquuntur in reconuentione, quæ debet fieri ſimul cum conuentione. ī. de mu.pe.c.1.& ī.de or.cog. cum dilectus.& tunc etiam ſi vellent reconuenire de alia re, non poterant,cum quæſtio ſpoliationis de qua agebant monachi, priuilegiata ſit. ī.de ordi.cog. ſuper ſpoliatione.nec de proprietate ſimul tunc cum poſſeſſione poterat agi.C.de rei ven ordinar ſ.

[Gl. ſeq. tractat de ferijs fauore hominum introductis, & quomodo illis renunciatur,alijs non.& quomodo ex cauſa quis tunc cogitur litigare.]

a Propter vindemias.] tempore.n.vindemiarum & tēpore meſſium non compellitur quis in iudicio tūdere,ita q̄ ſnia lata contra abſentem non tenet. Tū ſi contentiunt partes,bnè valet iudicium. ff. de fe.l.1.& l.ſi feriatis.& de iſtis ferijs habes C.de feomnes dies,in princ.ſed iſtis ferijs, quæ inductæ ſunt ob reuerentiā Dei & aliorum Sanctorum, nullus poteſt renunciare etiāſi partes velent. Alijs verò inductis in fauorem hominum bnè renunciatur. hoc eſt expreſſum ī. de fe.c.vlt. & de conſe diſt.pe.1.Et arg.ad hoc,ff.de arb.ſi feriatis.15.q. 4.c.1.& 2.pōt eſſe talis die (vt vī) libellus offerri.ff.de adul.miles.§.ſexaginta.& §. illius.ſed ex cauſa,tali tēpore aliquis compellitur litigare, vt hic dicit in fine, ne tēpus illius electi ad regimen illius loci elabatur. Et idem credo ſi fiunt tur iuriſdictio iudicis tempore alio, quod tunc eſſet, procedi, ne iudicialis inſtantia euaneſcat.arg.ī.de offi.deleg.conſuluit.

N. P.

DE FORO COMPETENTI.

¶ Quia rei ad iudicia vocati frequenter excipiunt de foro,& plerunque dubitatur,quod forum ſic excipientes ſequi debeant.iō. & c.ſecundò n Goffre. Sed ego cōtinuo ſic. Tractaturus auctor de ſingulis actibus & partibus iudicij : quia ante omnē alium actum iudicialem debet diſcuti de competentia fori, iuxta not. in cap.inter monaſterium,de re iudi. & in cap.penul. de excep. ideo præmittit iſtam rubr.quia poſito fundamento ponitur ædificium. 1.q. 1.cum Paulus. Et forum ꝓpriè nentri generis ꝓut hic ponit, ſignificat territorium cuiuſque iudicis, infra quod poteſt i facinoroſos animaduertere.ff.de verb.ſignif. l pupillus.§.territorium. Vnde tota diœceſis dicitur territoriū epiſcopi. 96. quæſtio.7. omnes banlitæ,extra quod territorium impunè horī paretur, de conſti.c.2.lib.6.

De hac materia habetur 96.diſt.3.q.6. & 6.q.3.11.q. 1.21.q.5.per totum. ꝛpetitur in Sexto, & Clem. Abbas ſi vbus.

SI quis clericus.] CASVS. Statuit concil. Chalcedo. quòd ſi clericus cauſam habeat aduerſus alium clericum, vel laicus aduerſus clericum, non deferat epiſcopum clerici conuenti, vel de conſilio illius alium iudicem eligat & eccleſiaſticum. No.quòd actor forum rei debet ſequi. Item ſine licentia epiſcopi, clerici aliū iudicem eligere non poſſunt.

b Non deferat.] quod ſi fecerit, puniri debet, prout dicitur 11.quæſt.1.inolita.& cap.placuit, & ī.eod.ſi diligenti.

c Actio.] i.petitio : quia ſecundum canones actionem proponere non tenetur. ſup. c.proxi. dilecti.,vbi de hoc, & c.examinata. 2

d Conſilio eiuſdem.] aliter enim nullo modo poſſunt eligere in præiudicium aliorum, immo de licentia epiſcopi iudicem ſæcularem non poſſunt eligere,ſed eccleſiaſticam perſonam bnè de licentia epiſcopi.inf. eod.ſignificaſti. aliàs hec inuiti poſſunt deferre epiſcopum,etiamſi iuramentum interueniret. ī. eodem ſi diligenti.

e Alios.] ideſt ecclesiaſticos. ī. eod. ſignificaſti,vel epiſcopus committat alicui.

f Vtraque pars.] honeſtū & iuſtum eſt iſtud, vt ambæpartes ſi præſentes ſint, eligant iudicem communiter,vt hic, & 2.quæſt.6.placuit argu.contra ī.de offic. deleg. cum R. ſed illam intelligo quando altera pars eſt abſens,vel cum non vult concordare reus, vt ibi dicitur: aliàs iniquum eſſet illud quod dat tur ad voluntatem alterius altero præſente : & ſic obſeruatur in curia Romana. contra 11.q. 1.c.iuices. & 15.quæſt. 7. ſi autem, ſed illa intelliguntur in criminali, & non tenet hodie.

† Actio. 17. vbi referuntur canones eiꝰ concilij. 8. Burchardus lib.2. decr. c. 183. Iuo par.6.c.328. & cap. 360. Gratianus. 11.q. 1.c.ſi clericus. & c.1.eo.tit.in 2.comp.

† Cap.2. 2. lib.5.c.10. ut Burchardus lib.16. decr. c.22. & c.3. eod.tit.in 1. comp.

2 Concor.l. ſi pupilli. §. videamus.& 1.1 gloſ. & Doct.de negoc.geſt.& l. ſi Titius. ff. de verb.obl.

1 Ideo fuerunt cōpulſi, quia tota ciuitas non cogebatur vindemiare, & per vnum ſyndicū litigauit. l.1.ff. qđ cuiuſq; iuriſd.

NVllus iudicum.] Duo facit. primò prohibet. secundò adijcit pœnam: ibi, Quod si. Abb. [Sicu.

CASVS. Statuit concilij Parisiens. q nullus iudex secularis, ecclesiastica personâ præsumat distringere vel condemnare: quod si fecerit, ab ecclesia cui fecit iniuriã, tãdiu maneat sequestratus quousque satisfaciat. Not. q seculares iudices, ecclesiasticas personas iudicare vel condemnare non debet. Item q iniuriam facit ecclesiæ, cõione ipsius priuari debet. a Iudicum.] scilicet, secularium.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

b Minores.] quos appellat hic minores? Põt dici q scholares siue seruientes ecclesiæ deputatos ad eius obsequium: quia illi eodem priuilegio censentur ac gu. 12. q. 2. ecclesiarũ serui.

c Aut permissu põtificis.] hic vacat ars à constructionis sensu, vt probatur j. co. significatis, vbi de hac dict. Bern. conq. mitra.] nisi forte in causa recusationis, quia hic videtur tenere de iure ciuili: sed nõ de iure canonico, vt dictum est supra eod. tit. in glo. prohibet. & j. de iudicat. si clericus. vbi Arg. j. de mutu. pet. c. 1. 2. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. C. de senten. & interlocu. omnium iudicum. cum Papinianus. in Auth. & consequenter. sed in criminali non habet locum reconuentio coram iudice seculari, nec etiam coram quocunque, vt dictum est j. tit. prox. at si clerici.

e Cui iniuriam.] qui iniuriam facit ecclesiæ debet priuari cõione ipsius. 17. q. 4. sicut antiquus. nec ad supplicandum debet admitti vbi sacrilegium cõmittere non dubitauit. ea. cau. q. 4. frater & coepiscopus. 12. q. 2. de viro nefando. vt sic puniatur in quo peccauit. sic j. de iurepastoritio in fi. & j. de offi. deleg. cum olim, & j. de præb. licet. quanto. & j. de temp. ord. litteras. & j. de Iudæis. ad liberandum. & j. de immu. eccle. c. fi.

f Sequestratus.] per sententiam. simile 30. dist. quasi per totum. Ber.

SAnè si.] Episcopus ratione rei conuenitur coram archiepiscopo i cuius prouincia res sita est, j. hoc dicit magis specifice. Abbas. Sicu.

CASVS. Si duo epi diuersarum prouinciarũ sup aliqua possessione uel loco ad inuicem contendãt; ille Primas vel patriarcha, vel archiepis, in cuius iurisdictione est locus de quo contenditur, cognoscat, vel det iudices q causam dirimãt. Nota quòd rõne rei sortiri qs forũ.

g Primas.] & hoc intellige cum ipse non potest i fine non vult per se ipsum cognoscere.

h Prouincia.] sic patet quòd sub illo iudice agere debet actor in cuius prouincia res est litigiosa, vt ex ipsa re sortiatur forum. ff. de censi. forma. §. si verò. & j. co. c. vlt. & 12. q. 1. experientiæ. & C. vbi in rem actor. & C. de prædi. mino. si prædium. & C. de præscri. long. temp. d. vii.

ij SI quis contra.] Coram suo epo cõueniendus est clericus, qui si recusatur, dabit de legatũ partibus non suspectũ, sic solet cõiter summari. Sed Panor. summat aliter considerata potius mente legis, q̃ cortice. Eps, si recusatione cõtra eum proposita ad arbitros venire nõ vult, et põt partium nõ requisito cõsensu, causam principalem alicui non suspecto cõmittere, cuius sententiam executioni mandabit. Et sm intellectu meliorẽ diuiditur, quia primò prouidet qñ iudex vt suspectus recusatur à reo. Secundò qñ delegatus in locum recusati recusatur ab actore: ibi, Aut si. Tertiò prouidet circa executionem: ibi, A quibus. Abb. Siculus.

† Gregorius lib. 9. epistola. 74. registri.

CASVS. Dicitur hic, q si aliquis causam habuerit cum clericis cũ, coram epo suo eũ cõueniat: & si eps tãquã suspectus fuerit recusatus, cõmittat alij causam ipsam: sed si actor recusauerit illũ, cui eps causam cõmisit, eps det aliquẽ, q partes compellat vt cõcorditer iudices eligãt, ne possint postea recusare; & idẽ esset si reus recusaret illũ executorem: & quod per illos fuerit diffinitum per episcopum executioni mandatur lege seruata. Nota quòd ordinarius potest recusari. Itẽ delegatus epi suam sniam non potest executioni mandare vt hic colligit. cont. arium notaui in glo. in hoc c. signata.

† Cap. 5. tit. in 1. compilat.

† Concilij Africanum cap. 18. concil. Milevitanj. c. 24. Burchardus lib. 3. decret. ca. 68. Iuo par. 5 ca. 376. & Gra. cod. tit. in 1. compilatione.

† In aliquot antiqs & Burchardo: iuniores.

i Vt suspectus.] quod tenendum sit, cũ iudex ordinarius recusatur vt suspectus, plenè dr j. de appella. cum speciali. q vt hanc decre. interpretari. & illi standũ est.

[Gl. seq. post principium q̃rit ad quẽ appelletur. &c.]

k Executor.] id est, delegatus: quia ordinarius cum fuerit recusatus, debet causam committere personæ neutri parti suspectæ, vt dicit constitutio illa j. de appcum speciali. & 2. q. 6. placuit 2. & 11. q. 1. peruenit. Sed si appelletur à tali delegato, ad quem appellabitur: potest dici quòd ad Papã, cum ad ordinariũ recusatum nõ videatur appellandum, nec ad metropolitanum omisso medio: quia talis appellatio non tenet, j. de app. dilecti. sed latis posset appellari ad eps non obstante tali recusatione: non quod ipse cognoscat, sed vt tali personæ non suspectæ committat. arg. j. c. prælicto, placuit 2.

l Actor.] supra dixit quod reus potest recusare ordinarium, & actor similiter, vt hic dicit: & tunc eps cõmittit alicui, quòd compellat partes eligere iudices super causa: quibus episcopus committet causam, hoc ipse nec sic posset: sed causa vitandæ suspicionis hoc dictum est. Et idem iuris credo esse siue reus, siue actor recusauerit ordinarium: & est simile huic 11. q. 1. peruenit. Vel sic post intelligi quod dicit: si hoc actor, &c. videst, si actor recusauerit istum executorem ab episcopo datum tunc episcopus debet aliquem eligere, qui compellat partes vt in aliquem conueniant, ne postea ipsum valeant recusare j. de offi. dele. per quẽnem. §. 1. idem esset si reus recusaret istum executorem.

a Ipsius

CAP. II.

NVllus iudicum,[a] neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum vllum, aut minores[b] † eccles ę, aut permissu pontificis,[c] per se distringere aut condemnare[d] psumat. ¶ Quod si fecerit: ab ecclesia Dei, cui iniuriam[e] irrogare dignoscitur, tãdiu sit sequestratus,[f] quousque reatum suum cognoscẽs, emendet.

¶ Ex Concilio Afric.

¶ *Ratione rei de qua agitur, sortitur quis forum ibi vbi res est. Sic committitur summatur.*

CAP. III.

SAnè si episcopi inter quos causa versatur, sint diuersarũ prouinciarum: ille Primas[g] det iudices, in cuius prouincia[h] est locus, de quo cõtenditur.

¶ Greg. † Bonifacio defensori Corficæ.

¶ *Episcopus vt suspectus recusatus, de cuius suspicione notoriè constat, potest dare delegatum partibus non suspectum: cuius sententiam poterit per se executioni mandare.*

CAP. IIII.

ij SI † quis contra cleri cum causam habuerit, epm ipsius adeat: qui si vt suspectus[i] fuerit recusatus, executor[k] ab eo deputetur. Aut si hoc actor[l] refugerit, ab eodem episcopo est deputandus qui partes sibi mutuo consensu iudices compellat eligere: a quibus quicquid

1 Vel remotus est à partibus vltra duas dictas, tunc dabit iudices propinquiores: nisi impediatur ex iusta causa: puta, quia subditi sufraganeorum non sunt recipere. j. de offic. ord. pastoralis. secundũ Vin. Bo. An.

a Ipſius ſolicitudine.] hoc ideo dicit: quia delegatus ab ordinario non poteſt ſuam ſententiam executioni demandare, ſed ille ordinarius illam debet exequi. ff. de re iudi. à diuo Pio. 1. reſponſo. nec poteſt poſſeſſionē dare. ff. de iuriſd. omn. iudic. iubere. Sed non credo illam ſubtilitatem ſeruandam, quin poſſit exequi ſuam ſententiam: quia ex quo cauſa ſibi committitur, intelliguntur ſibi omnia eſſe commiſſa, quæ ad cauſam ipſam ſpectare noſcuntur: & ſine quibus cauſa expediri non pōt. ſ. de offi. deleg. præterea. & c. ſuſpicionis. & lex illa, à diuo Pio. & hæ decre. non prohibēt hoc, licet dicatur in eis q ordinarius hāc ſententiam exequatur: & hoc etiā notauit Ioan. 2. q. 6. quiſq; 2. Sed ſi velles hoc ſeruare, poſſet dici quòd hoc hēt locū cum ordinarius eſt p̄ſens, ſed eo abſente delegatus vel officialis eius exequat ſnias ſuas, aliàs pernitioſum eſſet hanc ſubtilitatem ſeruare. Ber.

† Poſt cōci. Latera. par. 8. c. 7. & c. 7. eod. tit. in 1. compil.

† aſſerat.

† In aliquot antiqs ita: cū actor ſem per forū rei ſequi debeat.

b Seruata lege.] quæ loquitur de tēpore executionis ſententiæ, quæ facienda eſt i perſonali actione poſt quatuor mēſes. C. de vſur. rei iudica. l. vlt. & ff. de re iudi. l. 2. & 3. ſ. ſi qs. 1 Bernard.

1 Et ſ. de of. delegati. q. 1. vbi de hoc.

SI clericus laicū.] Laicus à quo clericus vel eccleſia rēvendicat: debet corā iudice laico conueniri. Sic communiter ſummatur. Primò ponit dictum. Secundò rationem dicti: ibi, cum actor. Tertiò localem contrariam conſuetudinem: ibi, Licet. Abb. Sic.

CASVS. Si clericus conueniat laicum de rebus ſuis vel eccleſiæ, & laicus dicat res illas ſuas, tunc actor forū rei ſequatur, licet de conſuetudine alicubi aliter obſeruetur. Nota regulam generalem, actorem forum rei ſequi de b. rebus quibuſdam partibus aliter de conſuetudine ſeruatur.

c Actor forum rei, &c.] hæc regula generalis eſt. ſ. eo. c. cum ſit. & 13. q. 1. experientiæ. & c. ſeq. & 3. q. 6. c. 2. & c. neminem. & C. de iuriſd. om. iud. in criminali. & C. vbi in rem actio. l. vltima. & ff. de alienatione iud. mu. cauſa facta. quæ etiam. in princ. & in Auth. vt cle. apud proprios epiſcopos. coll. 6. fallit hæc regula in caſibus notatis. ſ. eo. cum ſit. & c. licet. & c. ex tenore.

2 Sed eſt ſeruanda, quia fauorabilis. 11. q. 1. in his, ſecūdū Pet. & Abb. Io. And.

d De conſuetudine.] talis conſuetudo contra oīa iura prædicta eſt, 2 ſed introducta eſt propter negligentiam laicorum in exhibenda clericis iuſtitia. ſ. eo. cum ſit generale. & cap. licet. & c. ex tenore. ſed Papa ſiue ſint negligentes, ſiue non, quotidie concedit litteras clericis contra laicos ſuper quacunq; quæſtione: & ita aſſumit ſibi iuriſdictionem aliorum, contra id quod dicit. ſ. tit. proxi. notuit. in prin.

EX tranſmiſſa nobis.] Quæſtio feudi debet per dñm terminari: qui ſi negligit, eccleſiaſticus iudex aliàs ſuperior eius hoc faciet. ita cōmuniter ſummatur. Vel ſumma ſic, ſecundū alium intellectum: Quæſtio feudi debet terminari per dñm feudi immediatum. & hæc lectu. incidit cum prima, ſed eſt magis clara, & not. Et primò ponitur partis conqueſtio. Secundo, ibi, per dominum. Papæ prouiſio. Abb. Sic.

CASVS. Quidam nomine R. de Caſſauille coram Trecen. epo, traxit in cauſā B.C. & Vv. militem cuiuſdā epi ſup quadam poſſeſſione: ad quam nobilis vir de Campis eorū dñs, f ſub debito fidelitatis eis inhibuit, ne de ſæculari feudo in ecclesiaſtico iudicio reſponderent, cum paratus eſſet eidem R. iuſtitiam exhibere: epiſcop⁹ Trecēſ. eos reputans contumaces, tulit excōmunicationis ſententiam in eoſdem, propter quod milites cōque ſti ſunt domino Papæ: Vnde mandat epiſcopo iſtorū militum, q ipſe cauſam illam iubeat p dñm feudi terminari: & ſi ipſe malitioſè diſtulerit, epiſcopus idō cauſam ipſā terminare procuret. Not. cauſam feudi per dominum ipſius feudi terminari. Item propter negligentiam ſeu malitiam amittit quis iuriſdictionem.

† Poſt cōci. Latera. par. 8. c. 7. & c. 7. eod. tit. in 1. compil.

† Videſ. 1. 6. poſt opis. ff. & no. openun. & C. in l. ſi qui ex conſenſu. C. de epiſ. aud.

e R.] Fortè clericūs erat iſte 3 R. quia aliàs papa non dediſſet ei litteras: quia licet concedat clerico contra laicum, non tamen concedit laico contra laicum, dum tamen habeant alium ſuperiorem, cum conſuetudo curiæ ſic ſe habeat, niſi de conſuetudine, & ſponte ſe ſubijciant iuriſdictioni eccleſiæ, ſic poteſt intelligi ſupra de arbit. innotuit. & conſimilia, & ſupra cap. proxi. in fi.

3 Et ideo deſiderabat ibi iudiciū epi, ſm Ala. Io. And.

f Dominus.] quo ad feudum illud, aliàs videtur, q erant milites eccleſiæ, vt ſ. dicitur in litera.

g Ne in iudicio eccleſiaſtico reſponderent.] quod quidem facere potuit, cum Papa talem prohibitionem admittat, qualiter cauſa feudi debeat tractari, dicitur ſupr. tit. proxi. cæterum.

h Diſtulerit.] & ſic per negligentiam iudicis ſecularis, iuriſdictio, quę prius erat inefficax apud delegatum, modo eſt efficax. ſic ſ. eo. licet. & c. ex tenore. ſic etiam delegatus per negligentiam perdit iuriſdictionem, & transfertur ad ordinarium. ſ. de officio ordinarij, ſignificauit. ſ. de offi. dele. prudentiam. ſ. ſenza, in fi. Ber.

CAP. V.

SI clericus laicum de rebus ſuis, vel eccleſiæ impetierit, & laicus res ipſas nō eccleſiæ aut clerici, ſed ſuas proprias aſſeuerat: † debet de rigore iuris ad forenſem iudicem trahi: Cum † actor forum rei c ſequi debeat. Licet in pleriſque partibus aliter de cōſuetudine d habeatur.

¶ Idem.

¶ *Si quæſtio feudalis eſt inter clericum & laicum, cognoſcet dominus feudi, ſed eo negligente cognoſcet delegatus Papæ, etiam ante negligentiam datus. h. d. ſecundū lecturam glo.*

CAP. VI.

EX † tranſmiſſa nobis inſinuatione B.C. & Vv. multū eccleſiæ tuæ, intelleximus, quod cum R. e de Caſſauille eos ſuper quadam poſſeſſione coram Trecen. epiſcopo traxiſſet in cauſam, nobilis vir de Campis eorū dominus, f ſub debito fidelitatis eis inhibuit, ne de ſæculari feudo in iudicio eccleſiaſtico reſpōderent, g & infra. ¶ Per dominum feudi cauſam iubeas terminari. † Etſi ipſe malitioſè diſtulerit, h tu ei debitum finē impōnas.

¶ Idem.

¶ *Per dominum feudi ſæcularem ſiue eccleſiaſticū quæſtio feudalis terminari debet, etiam ſi vaſalli ſint clerici, & ſi plures prætendantur*

VErum.] Dãs feudi siue sit ecclesiasticus siue sæcularis, causam feudalem cognoscit. sic communiter summatur. Primò ponitur factum. Secundò statutum; ibi, Statuimus. Abbas. Sicu.

CASVS. Vacante quadam ecclesia, mota fuit quæstio à quodam super quibusdam feudis aduersus præpositum, pertinẽtibus ad proprietatẽ vacantis ecclesiæ: dubitabatur qd̃ fieri deberet de huiusmodi quæstione: consultus Papa statuit, q̃ ad p̃sens supersedeatur huic quæstioni, quousq; eps fuerit ibi electus & confirmatus: & si feudum illud ad ecclesiã pertineat, epi beneplacito relinquat sicut iustũ fuerit. q̃ si ad ecclesiam non pertineat, Imperiali beneplacito relinquatur. Nor. ex hac decretali bonũ arg. q̃ vacante ecclesia iurisdictio episcopi ad capitulum nõ pertineat. Item causa feudi per ipsius dominum debet expediri.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõp.

† In codice Barbatię ita cõsecratus, vel cõfirmatus, de feudis, &c.

[Gl. seq. reddit duplicem rationẽ quare differtur quæstio in tempus futurum.

¶ Cap. 4. eo. tit. in 2. compila.

a Quæstio mota fuit.] vacante ecclesia, vnde non erat q̃ de illa quęstione posset cognoscere, nec tunc aliquid fieri potest ī præiudicium vacantis ecclesię. ff. ne se. va. per totum. Vnde præpositus non tenebatur nec debebat respondere de feudo ecclesiæ coram alio iudice. ff. c. proxi. & ff. utru. proxi. cęterum. Et ideò Papa mandat, quòd differatur quæst. illa, quousque ecclesiæ prælatum habuerit.

b Cõsecratus.] idẽ esset si electus esset & cõfirmatus: quia tũc habet plenã administrationem, quantum ad ea quæ pertinent ad iurisdictionem. ff. de elect. c. transmissam. arg. ad idem, ff. de transla. inter corporalia.

c De feudis.] supple, cognitio de feudis.

[Glo. seq. reci. per q. quod, si episcopus feudi dominus negligit, &c.]

d Cognitionem.] quia fortè dicebat ab aduersarijs, quòd non erat feudum ecclesiæ, sed potius Imperatoris: vnde dicit hic sub conditione, & si eps esset negligens in quæstione feudi procedere, secularis iudex posset procederet: sicut è conuerso. ff. eo. c. proxi. non enim cognitio feudi ecclesiastici semper ad iudicium ecclesię spectat, vt not. ff. ut. proxi. cęterum. 1 Sed q̃ potius q̃ secularis iudex non possit supplere negligentiam epi; sed per Papam tunc supplenda est illa negligentia: quia non ad iudicem secularem de hac causa pertinet, etiam si laici sint. arg. ff. de iudi. cęterùm.

¶ Nec ob hoc. ff. ut. l. c. quãliter. quod intelligitur in actionibus personalib⁹ nõ feudalibus.

e Alioquin.] idest, si ad ecclesiam non pertineat.

CVm sit generale.] Primò ponit regulam. Secundò casum excepcum & triplicem ipsius causam. Abbas. Siculus.

CASVS. Primò præmittit Papa regulam generalem, scilicet, quòd actor forum rei sequatur, quia iudices seculares remissi sunt & negligentes in reddenda iustitia personis ecclesiasticis: statutum fuit fauore ecclesiæ, vt rectores ecclesiarum malefactores suos qui sacrilegi sunt censendi, possint conuenire sub quo iudice voluerit, ecclesiastico vel seculari. Not. regulam, actor forũ rei debet sequi. Item propter negligẽtiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad ecclesiasticum. Item sacrilegi corã ecclesia sunt conueniendi, & in electione est prælatorum sub quo iudice eos velint conuenire.

f Forum rei.] supra eod. si clericus. & in concor. ibi positis & C. de iurisdi. omn. iud. iuris ordinem.

g Remissi.] in quo casu possunt per excommunicationẽ cõpelli iustitiam exercere. 23. q. 5. administratores. imò iudex, q̃ negligit facere iustitiam, item facit furem. 23. q. 2. dominus nolter & 3. q. 7. qui sine peccato. arg. in auth. vt differen. 3. hoc autem. col. 9. & C. de app. si appellationem. Et si dolum, vel gratiã, vt ff. in mittendam iudicaueritī verã litis æstimationem condemnari debet. ff. de iudi. si filiusfamil. 2 Ber.

† Vide ff. & qs in hoc genus. & l. placet. C. d epis & cle.

[Gl. seq. tractat de pœna & foro sacrilegorum. secundo ponit quinque crimina ecclesiastica. tertio arguit à contrario.]

h Malefactores.[idest, raptores rerum ecclesiasticarũ & inuasores. 12. q. 2. ne de viro. Et isti qui sic bona ecclesiarum arripiunt, tanq̃ sacrilegi iudicantur, & p̃t excõicari vsque ad condignam satisfactionem. 12. q. 2. nulli liceat ignorare. & c. quicunque. & c. prædia. & est expressum ff. eod. c. conquestus. & quasi homicidæ reputantur. 11. q. 3. qui abstulerit. & quia isti sacrilegium committunt, vt dicuntur iura prędicta, coram ecclesiastico iudice sunt trahendi: cum istud crimen sit ecclesiasticum, vt hic dicitur. & hoc sacrilegiũ quandoque per iudicem secularem punitur. C. de epis. & cleri. si quis in hoc genus. Item crimen ; vsurarum. ff. de vsu. cum tu hæresis, simoniæ, periurij, & adulterij: hæc pertinent ad ecclesiam, & consimilia. & de quocunque peccato supra de in. nouis. & hoc quod hic dicit, introductum est in fauorem ecclesię. Et quia hoc dicit specialiter de malefactoribus, quòd possint conueniri sub quo iudice velint: secus videtur intelligendum de alijs, quòd coram suo iudice sint trahendi, dũmodo ibi possint suam iustitiam consequi, vt dicitur sup. eo. ex transmissa. quia quod de vno cõceditur de alio prohiberi videtur. 25. dist. qualis, cũ suis cõcor. nisi consuetudo contrarium inducat. vt dicitur ff. eo. si clericus in fi.

¶ Cap. 5. eo. tit. i 2 compila.

QVod clericus.] Diuiditur: quia primò ponitur decisa conquestio in secunda mandatum: ibi, Mandamus. Abb. Sic.

CASVS. Mandat Papa, quòd si clerici Parisijs commoran-

¶ Vide ff. eo. tit. de sẽten. & re iu. lib. 6.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Causa clericorum secundum iura, non secundum consuetudines laicorum terminantur. Vel sic. In loco temporalis iurisdictionis ecclesiæ, causa clericorum sunt secundum ius canonicum terminãda. hoc dicit secundum gl. & vtrunque summarium recipis determinationem.*

¶ Lucius tertius.

¶ *Malefactores ecclesiarum in vtroque foro conuenire possunt.*

CAP. VII.

VErum † quoniã de quibusdam feudis, aduersus prępositũ quæstio mota fuit: [a] Statuimus, vt ex quo episcopus fuerit in ecclesia consecratus, [b] † de feudis [c] ipsis, sub suo iudicio cognoscatur, si ad ecclesiasticã cognitionẽ [d] pertineat: alioquin [e] Imperiali beneplacito, sicut iustum fuerit, relinquatur.

CAP. VIII.

CVm † sit generale vt actor forum rei [f] sequatur: & infra. ¶ Verũ quoniam seculares iudices in exhibenda iustitia personis ecclesiasticis, sępe in iudicio sunt remissi, [g] in fauorem ecclesiæ est introductum, vt malefactores [h] suos, qui sacrilegi sunt censendi, venerabilium locorum rectores, possint sub quo maluerint iudice cõuenire. †

CAP. IX.

QVòd † clericis: & infra. ¶ Mãdamus, quatenus [i] quas causas pecuniarias, clerici Parisijs cõmoran-

ſtorantes cauſas pecuniarias habuerint contra alios, vel alij contra eos, iura canonico decidantur. Not. quod dicitur in iſta decretali, ſpeciale eſt Pariſijs, & fauore vniuerſitatis introductum.

a Aliquos.] Et laicos: & eſt ſpeciale Pariſijs, vbi epſs hēt talem iuriſdictionem, & gerit vicē comitis: vnde & præco bānū ibi nunciat noīe epi & regis. aliàs laici debēt in cauſis pecuniarijs coꝝ ſuo iudice conueniri, nec tractaref ibi cauſa iure canonico, ſed ciuili, vel iure municipali, & ſic cauſæ tractantur inter clericos & laicos quos cōueniunt, vel ſi conueniantur iure canonico, non obſtāte conſuetudine.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōp.

LIcet ex ſuſcepto.] Diuiditur. Primò ponit dictum cū ſua modificatione. Secūdò: ibi, Liceat prouidet contra grauamina conſulū. Tertiò: ibi, Si verò prouidet contra recuſationes ipſorum. Abb. Sic.

CASVS. Quidā laici Vercellenſes ſuper quæſtionibus, q̄ forum eccleſiaſticū non contingunt, litteras impetrabant ꝙ alios laicos fatigantes eos laboribus & expenſis, & iuriſdictionem conſulum Vercellēn. eneruantes, cum ipſi parati eſſent conquerentibus iuſtitiā exhibere: Vnde cōſules Vercellēn. ſignificauerunt hoc domino Papæ, & ipſe ſuper hoc mandat epō Vercellen. quatenus ſi aliquando à laicis Vercellēn. ſuper rebus quæ forum ſæculare contingunt, litteras contigerit a ſede Apoſtolica impetrari, illas decernat irritas & inanes, dummodo Conſules, & Commune Vercellēn. de ſe conquerentibus iuſtitiam exhibeant: etſi aliqui coram conſulibus fuerint aggrauati, ad ipſum epiſcopum ſicut hactenus ſeruatum eſt, vel ad ſedem Apoſtolicam poterunt appellare, hoc præſertim tempore quo Imperio vacante [d] ſuperiorem ſæcularem non poſſunt habere recurſum: ſi verò conſules iuſtitiæ tanquam ſuſpecti fuerint recuſati, coram arbitris a partibus electis de cauſa ſuſpicionis agatur, quæ ſi probata fuerit, ad ipſum epiſcopum vel ad Papam pro iuſtitia recurratur. Nota quod litteræ Apoſtolicæ impetratæ ſuper his quæ ad forum eccleſiæ non pertinent, ſunt in pendenti, nec proceditur per eas quouſque ſæcularis iudex negligens apparuerit in iuſtitia exhibenda: & ſic propter negligentiam iudicis ſecularis eccleſia ſe de his intromittere poteſt. Item vacante imperio eccleſia ſupplet vicem imperij, & ad eam appellatur vacante imperio. item iudex ordinarius poteſt recusari: quia iſti conſules, ordinarij ſunt, licet contra opinionem legiſtarum, vt C. de iuriſd. om. iud. l. nemo.

b Iuſtitiæ complementum.] ergo quouſq; ad iuſtam peruenit, ſemper eſt in pendenti an valeat reſcriptum. ſ. c. proxi. & ſ. eo. ex tranſmiſſa. quandoq; enim reſcriptū eſt in pendenti. ſup. de reſcrip. ſi autem.

tes, habuerint contra aliquos, [a] vel aliqui contra eos, ipſas iure canonico decidatis. †

¶ Innoc. iij. Vercellen. epo.

¶ Laicus laicum ſuper re ciuili coram iudice eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi in defectu iuſtitiæ ſecularis, vel niſi conſuetudo id exposcat.

CAP. X.

LIcet † ex ſuſcepto & infra. ¶ Mandamus; quatenus ſi quando à laicis Vercellen. litteras ſuper rebus præcipue, quæ forum ſæculare contingent, à ſede Apoſtolica contigerit impetrari, ſublato appellationis obſtaculo, decernas auctoritate noſtra irritas & inanes, dummodo Conſules & Commune, de ſe conquerentibus in iudicio ſæculari, exhibeant iuſtitiæ cōplementum. [b] Liceat tamen ipſis, qui ſub eiſdem Conſulibus taliter duxerint contendendum, ſi ſe in aliquo ſenſerint prægrauari, ad tuam (ſicut hactenus ſeruatum eſt) vel ad noſtrā, ſi maluerint, † audientiam appellare; hoc præſertim tempore, quo vacante [c] Imperio, ad iudicem ſæcularem recurrere nequeunt, qui, à ſuperioribus in ſua iuſtitia opprimuntur. ¶ Si verò Conſules iuſtitię tanquā merito ſuſpecti fuerint recuſati, coram arbitris cōiter electis de cauſa ſuſpicionis agatur: quæ ſi probata fuerit eſſe iuſta, ad te, vel ad nos [d] pro iuſtitia recurratur, ſicut ſuperius eſt expreſſum.

¶ Idem Archidiacono, † & theſaurario Turonen.

¶ Vidua laicum coram iudice eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi ſuper cauſa eccleſiaſtica, vel in defectum iudicis ſecularis.

CAP. XI.

EX † tenore litterarū cōmitis Britāniæ noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum cauſam, quę inter mulierē nobi-

[Gl. ſeq. ad caſum, quē ponit Ira, addit 5. caſus, quibus, &c. c Vacante Imperio.] Iſte eſt ergo vn⁹ caſus i quo iudex eccleſiaſticus poteſt ſe immiſcere ſæculari iuriſdictioni, ſ. cum ſuperior non inueniꝝ tur. Aliꝰ eſt cum iudex ſæcularis negligit facere iuſtitiam, vt hic. verſic. dummodo, &c. & 5. cap. 4pxi. & c. 2. arg. 23. q. 5. ad miniſtratore. Tertius y eſt, cū aliquid ambiguū fuerit & difficile, & inter iudices variatur. iſta qui fil. ſint legi. ca. p venera bilē. circa medium. Quartus eſt in omni crimine eccleſiaſtico puta, vſura, ſacrilegio, & ſimilibus, vt 6. q. 2. c. 1. & 12. q. 2. nulli liceat. & 5. de vſu. q̄n. Quint⁹ é cū ſi denunciatiōē criminis cauſa deferꝝ tur ad iudicem eccleſiaſticum. ſ. titu. proxi. nouit. Item ratione cōnexitatis, vt in dote. 5. de donationib⁹ inter virum & vxorem. de prudentia.

ADDITIO. Iſtos caſus cū multis aliis comprehendit Hoſt. his verſibus.

Hæreticus, ſimon, ſeruus, periurus, adulter.

Pax, priuilegium, violentus, ſacrileguſque:
Si vacat imperium, ſi negligit, ambigit, an ſit
Suſpectus iudex, ſi ſubdita terra, vel vſus:
Ruſticus, & ſeruus, peregrinus, feuda, viator:
Si quis pœniteat, miſer aut ſit cauſaq; mixta,
Si denunciat eccleſia, quis iudicat ipſa.

d Ad te, vel ad nos.] contra. 5. de appell. cum ſpeciali. & ſup. eod. ſi quis contra clericum. vbi ordinarius recuſatus committit cauſam. Solut. Illa continet ius cōe; & quod hic dicit, locale eſt. De recuſatione iudicis ordinarij & delegati, & de illis habes inf. de appell. ſecundò requiris. & c. cum ſpeciali.

EX tenore.] Diuiditur. nam in prima ponitur Comitis cōqueſtio. In ſecunda papæ prouiſio. Secunda: ibi, Nos igitur. quæ tria facit, reddit cauſam, ſuper ſe leri mandat, duos caſus excipit. Abb. Sic.

CASVS. Inter nobilem mulierem F. viduam, & I. de Meduano, ſuper hæreditate ipſius mulieris quæſtio vertebatur; cauſa ſuper hoc fuit commiſſa archiepiſcopo, & theſaurario Turonenſi: Comes Britanniæ ſub

† Hinc inferꝝ q̄ ſtatu cū laicorū nō ligant clericos. vid. Bartol. in l. 1. C. de ſum. trinit.

† volucrint.

1 Dicit per hoc facere ad qōnē de duab. quartis. no. 5. de teſt. Ravnutius. qd. ſit ambiguitate opinionū legiſtarum ſtetur interpretationi canonicæ. Io. And.

† al. archiepiſcopo.

† Cap. 2. eo. ti. in 3 cōp.

cuius iurisdictione pars vtraq; consistit, mulieri prædictæ mandauit, vt causam deferret ad ipsum, promittens eidem quòd faceret ei iustitiæ plenitudinem exhiberi: & quia iudices nihilominus procedebãt in causa, comes hoc significauit domino Papæ: ipse verò cõsiderans q̃ viduarũ taliter debet iustitiã defensare, q̃ alijs nõ debeat iniustitiã facere, mandat eisdem iudicibus, q̃ nisi talis causa sit q̃ ad ecclesiasticum forum pertineat, ei debeant supersedere, dummodo p̃ iudicem secularẽ suã possit iustitiam obtinere: alioquin non obstante cõtradictione ipsius Comitis, causam ipsam p̃dicta rõne terminare procurent. Nota quod propter negligentiã iudicis secularis, transfertur iurisdictio ad ecclesiasticũ iudicem. Item causa viduarum principaliter ad forum sæculare pertinet. Item litteræ q̃ ab initio effectum nõ habẽt, tractu temporis incipiũt habere effectũ. a Exhiberi.] & quia iudices nihilominus procedebant in causa, Comes significauit hoc domino Papæ.

¶ Vide l. 1. §. post operis. & ff. de nou. ope. nũ. & l. 2. ff. de iud. per Bar.

lẽ F. & I. de Meduano, super hereditate sua noscitur agitari, vobis commiserimus terminãdã, ipse comes eidem mulieri, cum tam ipsa, quàm prædictus I. essent de foro ipsius, mandauit, vt causam deferrent ad ipsum, promittẽs eidem, quòd faceret ei iustitiæ plenitudinẽ exhiberi: [a]† & infra. ¶ Nos igitur attẽdẽtes, quod sic sumus viduis in iustitia [b] debitores, quod alijs iniustitiam facere non debemus: Mandamus quatenus, nisi sit talis causa, quæ ad ecclesiasticũ [c] iudicem primere noscatur, ei supersedere curetis: dummodo per iudicem secularem suã possit iustitiam obtinere: alioquin nõ obstante ipsius contradictione, causam ipsam ratione p̃uia terminetis. [d]

Idem Pisano Archiepiscopo.

¶ *Clericus non potest constituere sibi iudicem laicum, etiamsi proprium iuramentum, & aduersarij consensus accedat.*

CAP. XII.

S I † diligenti: & infra. Asseruisti te vsq; ad hæc tempora tenuisse, quòd licitum sit clerico renunciare saltem in temporalibus causis iuri suo, & sibi laicũ iudicem cõstituere, p̃sertim vbi aduersarij voluntas accedit: ac tenere iuramentum

† Cap. 4 cõcil. 3 3 obpil.

[a] Quid ergo spãle i istis, cũ istud tenãtur? de hoc 87. dist. in eos, qui vide Matth. de Afflict. in cõstit. regni Neap. lib. 1. ti. 7. & Guidonẽ Papę decis. 566.

[b] In iustitia.] simile ℣. de dona. inter vir. & vxo. nup. Per hoc patet q̃ causa viduarũ non pertinet principaliter ad ecclesiasticũ iudicem, licet pertinet ad ecclesiã quantum ad protectionem, vt 87. dist. c. 1. & 2. imò ad iudicium sæculare spectant 1 primo causæ viduarum, pupillorum, & orphanorum, 23. q. 5. regum. & q. 3. ab Imperatoribus. & C. q̃ Imper. inter pup. l. vnica. secũ dario quantũ ad defensionẽ ad ecclesiã spectant. 23. q. 5. administratores. & ℣. de cenſi. licet. & causa viduarũ & aliarũ miserabiliũ p̃sonarũ spectat, ad ecclesiã vbi agit de iniuria, siue de violentia eis illata. 24. q. 2. si q̃s de potentibus. Et sic intellige ℣. eo. ex parte. vbi Papa committit causam viduæ super violentia irrogata. & sic potest intelligi ℣. de verb. sig. super 4. vlt. & præcipuè circa dotes, vt in prædicta decre. nuper. causa pœnitentium ad ecclesiam pertinet 11. q. 1. aliud hæresis, simoniæ, adulterij cum agitur ad separationem matrimonij. ℣. vt lit. non contestat. c. 1. & ℣. de procura. tuę. & aliæ de quibus dicetur in seq. nouella. & indirecte ratione peccati omnes causæ pertinent ad ecclesiam, vt sup. eit. proxi. nouit.

[c] Ecclesiasticũ iudicem.] sicut sunt causæ matrimoniales. 2 sup. de offi. deleg. causam matrimonij. & ℣. de consangui. & affin. ex litteris. Item causa natiuitatis alicuius. ℣. qui fil. sint legiti. Iator. & c. causam. Item ius patronatus. ℣. de iud. quanto. Item decimarum. ℣. de decim. per totum. Item causa vsurarum. ℣. de vsur. quoniam. & per totum. & etiam plura, vt dictum est sup. eod. cum sit. & cap. licet.

2 Cõcil. Trident. sess. 24. cano ne 12.

(Glosa. seq. reci. per quæst. an scilicet communitate negligente procedant isti delegati virtute primarum vel secundarum, &c.

d Terminetis.] per litteras prius impetratas, vt incipiant valere ex nunc quòd ad effectum. ℣. de offi. deleg. c. 3. §. 1. ff. de leg. 3. l. 41. §. 1. C. de donat. inter vir. & vxo. donationes. & ℣. de rescrip. eam te. Interim enim iurisdictio dormit. sic sup. de rescrip. pastoralis. in fi. videtur enim committi causa sub conditione, si iustitia coram sæculari haberi non possit. arg. ℣. de iureiuran. quemadmodum. sicut cognitio principalis cũx sub conditione committitur in causa appellationis. ℣. de appella. vt debitis. sic ℣. de off. deleg. insinuãte. & ff. de iure dotis stipulationẽ. Quod autẽ litteræ, quæ ab initio nõ valent, postea conualescãt, est arg. ℣. de rescri. si autem. ℣. de cõuer. cõiu. placet. ff. de iniust. rup. & irri. test. cũ in secũdo. ff. de libe. & posth. si quis postumos. in princ. & ff. de pig. act. si in rẽ. §. vlti. & ℣. de elect. quòd sicut. arg. contra. ℣. de elect. dudũ. vbi de hoc. & ℣. de proba. post cessionẽ. Item hic habes, q̃ iurisdictio perdit per negligentiã. sic ℣. de offi. deleg. prudẽtiam. in fi. & ℣. de off. or. significauit. cap. licet. 3 & sic litteræ istæ sunt in pẽdenti quousq; appareat de negligẽtia iudicis secularis, ℣. 40. c. proxi. cui in pendẽti est, an in sena tuscõsultũ Macedonianũ commissum sit. ff. ad Macedonianum. l. 1. §. si pẽdeat.

3 Facit tex. in Auth. de defen. ci. §. oportet. in glo. iurisdictionem. cũ no. collat. 2. & in l. 1. & ibi Bar. ff. de iur. om. iud.

S I diligenti. Pars huius ℣. de præsc. si diligẽti. Diuidit in tres partes. In prima ponit falsã opinionẽ archiepiscopi Pisani. In secunda ipsius impugnationẽ ibi, Immemor. In tertia conclusionẽ ibi, Manifeste. Abb.

CASVS. Quidam clericus Pisanus contraxit cum aliquo promittens eidem ad certum terminũ soluere certam pecuniæ quantitatem, alioquin posset cum conuenire coram iudice sæculari, & clericus promisit ei respondere sub illo iuramento interposito: dubitatum fuit, an posset sic renunciare iuri suo, saltem in temporalibus, & iudicem laicum sibi constituere, & an iuramentum teneret: super hoc consultus fuit archiep̃s Pisanus, qui fuerat doctor legum: & ipse respõdit, q̃ vsque ad tempora illa tenuerat, quòd licitũ sit clerico renunciare iuri suo, saltem in temporalibus, & sibi laicum iudicem constituere: & iuramentum super hoc p̃stitum seruandum erat. Responsio q̃ & opinio archiep̃i peruenit ad Papã: vnde scribit eidem archiep̃o, referendo sibi opinionẽ suã qualiter asseruit quòd licitũ erat clerico renũciare, saltẽ in tẽporalib⁹ iuri suo, & laicũ iudicem sibi constituere, & quòd iuramentũ sup hoc p̃stitum erat seruandum, oblitus constitutionis illius, quæ dicit, quòd pacto priuatorum iuri publico non derogat. & quòd nõ potuerit renũciare, nec laicũ iudicẽ sibi constituere, ostẽdit per concilia Mileuitanen. & Carthaginen. In concilio Mileuitanen. 14. continẽt, quòd clerici non protrahant clericos ad iudicia publica, relicto pontifice suo: quod si fecerint, causam perdant, & à communione habeantur extranei. Et in concilio Carthaginen. dicit, quòd tam ep̃i, quàm diaconi,

4 In Cõcil. Tolet. 3. cap. hæc conuenitur.

coni, & quilibet clerici in criminali seu ciuili negotio si derelicto iudicio ecclesiastico, voluerint se purgare publicis iudicijs, etiam si pro eis lata fuerit sententia, locum suum amittant, & hoc in criminali actione. In ciuili verò perdant quod cuncerint, si locū suū obtinere voluerint. Ex quibus cōcilijs manifestè appareat, quod clerici, nec inuiti, nec volentes possint pacisci, vt sæcularia iudicia subeāt, quia hoc non est beneficium personale cui renūciari possit, sed potius toti collegio ecclesiastico publicè est cōcessum, cui pactum priuatorum derogare non pōt, & iuramentum super hoc præstitum licitè seruari nō potest quòd contra statuta canonica illicitis pactionibus informatur. No. quòd ius publicum pacto priuatorum nō tollitur. Ité clerici neque in criminali, neque in ciuili pōt laicum iudicem eligere, suo derelicto: quod si fecerint, puniuntur, vt hic dicitur. Item ius istud publicum est, & ideo nullus ei renunciare potest. Item si principale nō tenet, nec accessorium. Item iuramentum contra canones præstitum, non tenet.

† al. ita: constitutionis illius.

mentum super hoc inter positum, respondisti. ¶Immemor constitutionis † qua cauetur, pacto priuatorum [2] iuri publico minimè derogari. Cū igitur hoc ius in Mileuitanēsi, † & Cathaginensi concilijs [b] sit specialiter promulgatum, ne clerici [c] clericos relicto suo pontifice, ad iudicia publica pertrahant: [d] alioquin cām perdant, [e] & à laico iudicem eligere, suo derelicto: quod si fecerint, puniuntur, vt hic dicitur. Item ius istud publicum est, & ideo nullus ei renunciare potest. Item si principale nō tenet, nec accessorium. Item iuramentum contra canones præstitum, non tenet.

† Verba quæ hoc loco tribuunt concilio Mileuitano hūc in cōcilio Toletano 3. c. 13. reliqua in concilio Carthaginēsi. 3. c. 9.

[Gl. seq. ad id quod dicitur hic ius publicum nō tolli pacto priuatorum, alleg. 12. iura pro concor. In contrarium alleg. 11. iura. Solu. distinguendo inter ius publicum fauorabile tantum, & fauorabile & odiosum. & ponit exempla. subdit etiam quatuor rationes quare clericus non consentit in non suum iudicem, dicens secus de laico in ciuilibus: dicit deinde aliud in arbitris.]

a Pacto priuatorum.] Sic ergo patet quòd priuatorū pacto iuri publico non derogatur. ff. de pact. ius publicū. & l. inter debitorē. 1 3 de arb. cū tempore. & 7. de sent. excōic. contingit 1. nemo. n. ius publicū remittere potest aliquibus pactionibus: nec mutare formam antiquitus constitutam, ff. de admi. tut. quidam decedens. & inf. de testa. requisisti. & nemo potest facere quòd leges in testamento suo locum non habeant. ff. de legat. 1. nemo. & ff. ad l. Fal. quòd de bonis. §. 1. & C. de condi. insert. l. 2. & C. de iura. calum. l. vlti. §. sed quia. & 10. q. 1. sic quidam. ff. de postu. quos prohibes. 7. de excep. c. exceptionem. arg. contra. ff. de pact. pacisci. & l. pactum inter hæredes. ff. à quib. appel. non licet. l. 1. in fin. & §. 1. & C. de tempo appell. l. vlt. in fi. & ff. de seru. l. 1. & ff. de minor. si iudex. & 7. de reg. ad Apostolicam. & 7. de priuil. si de terra, & c. accedentibus. & C. de pact. si quis in cōscribendo. vbi vī expressum. & 7. eod. dilecti super hac contrarietate dicas quòd illi iuri, quod est tantum introductum in fauorem aliquorum, benè potest quis renunciare: sed si aliquod ius introductum est in fauorem quorūdam pro publica vtilitate ipsorum, & odio aliorum, nullus pōt tali iuri renunciare: tale est hoc de quo hic agitur: quod introductum est non tam in fauorē clericorum, quàm in odiū laicorum: ipsi enim clericis opido sunt infesti, vt 2. q. 7. laicos. & c. laici. & tale est illud. 17. q. 4. si quis suadente. quia ei renunciare non potest. 7. de sent. excom. contingit. Sicut potes videre in simili, mulier potest renunciare Velleiano: quia in fauorem ipsius tantum introductum est. ff. ad Velle. l. vlt. §. pen. & C. eo. tit. l. iubemus. propter infirmitatem sexus. C. ad Velle. si fine. & ff. eo. l. 2. §. verba: sed, Macedoniano non pōt renunciari: quia illud in fauorem quorundam introductum est: & in odium creditorū. ff. ad Maced. sed & si pater. in fin. similiter beneficio restitutionis nō potest renunciari quia tā in fauorem 7 in odiū introductū est, licet sit arg. 7. ff. de mino. si iudex. 2 ité & alia ratio confuse assignari, quare non possit clericus in alium iudicem consentire: quia præiudicatur episcopo suo, sine cuius consensu iurare non potest, nec alium iudicem habere. 11. q. 1. clericum. & 3. q. 6. non liceat. 7. de iura. calum. c. 1. in fi. Item ab alio non potest recipere ordinem, nisi ab episcopo suo, ergo nec iudicium quod est maius. Sic argumentatur canon. 9. q. 2. nullus Primas. & 7. de paro. c. 3. Item non potest ab alio prælato petere animæ iudicium quod est occultū: multò fortius non pōt petere iudicium personæ. 7. de pœn. & re. omnis vtriusque. & de pœn. dist. 6. placuit. sic posset cōtingere, quòd oēs subditi episcopi alium sibi iudicem eligerēt. Laicus verò benè potest alium iudicē sibi eligere in ciuili negotio. ff. de iud. l. 1. & 2. sed in criminali non. 11. q. 1. si quis cum clerico. & C. de iurisd. om. iud. in criminali. clerici tamen arbitros bene possunt eligere præter consensum episcopi. 5. de arb. c. 1. & 2. & in c. dilecti. & per totum tit. Item dixi quòd illi priuilegio, si quis suadente. renunciare non potest, tamen clericus verberatus à laico, vel ab alio, potest ei remittere iniuriam, quātum ad se, sed non quantum ad ecclesiam. 23. q. 4. si is qui. 63. dist. Salonitanæ.

b Concilijs.] quæ cōcilia ita habes 11. q. 1. inolita. & c. placuit. quorum verba hic ponuntur.

c Ne clerici.] hic ponit tenorem illius c. inolita.

d Pertrahant.] &, sic trahuntur inuiti, & ideo punitur ille qui eos trahit, & sic loquitur c. inolita in actore.

e Causam perdant.] sed nunquid per sententiam, an ipso iure? H. dicebat quòd ipso iure perdit causam: sed videtur potius quòd per sententiam arg. prædicti c. inolita. vbi dicit: cōuentus, & causam perdat. & C. de iurisd. om. iud. vbi dicit: actor actione causæ multetur, reus, & condemnato habeatur. & arg. prædicti c. placuit. vbi dixit, locum suum amittat. quod verius videtur. op. 3 ad hoc arg. 7. de excess. prælat. grauem. hoc dicit Io. H. contra. Sed nunquid intelligimus hanc pœnam imponendam statim, vel post conuentionem, vel post litis contestationem. vel tantum si perseuerat vsque ad finem causæ? Et videtur, certè quod postquam vocatus est ad iudicium, 22. quæstio. 1. inolita. vbi dicit; ad iudicia publica non pertrahant, si contra fecerint, causam perdant. & cap. placuit. vbi dicit; quod de sæculari iudice possit auxiliatura, &c. & C. de iurisdict. omnium iudic. in criminali. vbi dicit, qui inuocauerit in vetito examine. Sed videtur quod ante litis contestationem possit pœnitere, nec incidit in pœnam. ff. rem rat. habe. amplius, & ff. de in ius vocan. l. quamuis. 4 & ff. de iurisd. om. iud. si conuenerit. Et argum. illius c. placuit. vbi dicit; si crimen fuit intentatum, vel ciuilis causa commota: per quæ verba innuitur, quòd lis fuit contestata: imò etiam videtur quòd quandocunque ante sententiam licitum sit pœnitere. argu. ff. de inoffic. testam. Papinianus, §. meminisse. & C. de ijs quib. ve indig. alia causa. & ff. quod metus caus. si cum excep-tione. §. hæc actio. & §. fatis. Hng.] dicebar quòd hic non est locus pœnitentiæ: benignius tamen est: & tutius dicere, quod ante litis contestationem sine pœna desistere potest. arg. illius c. placuit. quia promptiores esse debemus ad misericordiam, quàm ad rigorem. ff. de act. & obli. l. Arrianus. Post litem verò contestatam non potest vitare pœnam. arg. prædictarum legum, amplius. & l. quamuis. & l. si conuenerit. Sed in causa spirituali sola depositio querimoniæ sufficit, vt ab ecclesia tanquam membrum putridum abscindatur, & beneficia aliis cōferantur. 7. de excess. præla. grauem. Sed potest dici, quòd illud est propter excessum nimium, eo quòd in suum episcopum tantum facinus attentare præsumpsit, vt merito augeri debeat pœna. ff. de re milit. omne delictum. §. 1. sed de rigore debet puniri, qui in vetitum examen alios trahunt.

1 Et melius ff. de reg. iur. l. neq; pign. §. priuatorū; Io. And.

2 Vide Spec. par. 2. tit. de rest. in int. §. qualiter. circa finem.

3 Argu. ad hoc C. de asser. tol. l. 1. ī fin. & C. de hær. quicunque. ante fi. Io. And.

4 Libertus euadit pœnā, si desistit à vocatione patroni ī ius ante lit. cōt. Io. And.

a A communione.] sacramentorum: quia in pœnam remouebuntur a sacramentis ad tempus. arg. 2.q.6.catholicus. vel potius à communione, ideſt, officio & beneficio, ſi clericus eſt, priuetur, vt dicit Hug. ſed nimis rigida eſſet hęc pœna, nec ét talis expoſitio cōtonat litteræ: & ita dicit q̄ non perdit locum ſuū, ſi perdere vult q̄d euicit. Et hucuſque loquitur in actore: ſequentia verba: & ſi epi, &c. in reo.

b Tam epiſcopi.] hic ponit tenorem illius c.placuit.

c Purgare.] & ſic loqtur in teo. c.placuit. & iō q̄ ſponte elegit vetitum iudiciū, punitur: & expone, purgare, i. examinare cām ſuā. Et dic q̄ voluerint cū effectu. i. fecerint q̄ examinaret ibi cā: nā ſi inuiti traherent. non punirentur. arg. contra. ſup. de iudi. at ſi clerici. & 11.q.1. ſi qui clericorum.

ADDITIO. Vide verſus.

Clerice, ſi quæris examen quod prohiberis.

Et deponeris, & cauſa deſtitueris.

cōmunione[a] habeantur extranei: & tam epi[b] q̄ diacones, ſeu quilibet clerici i criminali, ſeu in ciuili negotio, ſi de relicto eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs ſe purgare[c] voluerint, etiamſi p eis ſit lata[d] ſnīa, locum ſuum amittāt, & hoc in criminali actione; in ciuili verò perdant quod[e] euicerint ſi locū[f] ſuum maluerint obtinere: † Manifeſtè[g] patet, quod non ſolum inuiti, ſed ét volūtarij, paciſci non poſſunt vt ſæcularia iudicia ſubeant, cum non ſit beneficiū hoc perſonale, cui renunciari valeat, ſed potius toti collegio eccleſiaſtico publicè ſit indultum, cui priuatorum pactio derogare nō poteſt. Nec iuramentum[h] licitè ſeruari potuit, quod contra canonica ſtatuta illicitis pactionibus informatur.

¶ Idem Beluacen. epiſcopo.

¶ Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo epiſcopo conuenire debent, non coram his quibus ſeruiunt, niſi conſuetudo, vel primilegium aliud inducat.

CAP. XII.

CVm tcōtingat interdum: & infra. ¶ Inſuper poſtulaſti, an cum aliqui clerici deputati ſeruitio capituli Beluacen. paciſci poſſunt vt iudicia ſæcularia ſubeant, ſed nunquid tacitè poſſunt renunciare ſuo foro, reſpondendo coram laico? arg. quòd ſic. 3.q.6. pulſatus. nam & Papa renunciat ſuo foro. 2.q.7. nos ſi incōpetenter. & q.5. mandaſtis. multa enim poſſumus tacitè, ad quæ non poſſumus nos pacto adſtringere. ff. de p̄cur. l. filiusfamilias, §. veterani. & C. de pact. l. vlti. & C. de iura. cal. l. 2. in fi. Dicas quod neque tacitè, neq; expreſsè poteſt clericus aliū iudicem conſtituere, imò in eccleſiaſticā perſonam ſine licentia ſpeciali epiſcopi ſui conſentire non poteſt, nec illum in iudicem eligere, vt 3.quæſt. 6. non liceat. ī. eo. ſignificaſti. vbi determinat iſta dubitatio, vt ibi dicit.

[Gloſſ. ſeq. notat, & duplicitèr probat argu. quòd ſi principale, &c. alleg. in cōtrariū, deinde ad caſum conuerſum pro & contra. in fin. vii dicitur, quòd vbi factum lege prohibente non tenet: non tenebat ſtipulatio, mādatum vel iuramentum adiectum.]

Clerici neq; tacitè neq; expreſsè poſſūt ſuo foro renunciare.

† Cap. vī. eod. tit. in 4ª compila.

† Concorid q̄ noſtrū. ff. de reg. iu. & l. 3. ff. ſo. ma.

d Pro eis ſit lata.] Sed quid ſi contra eos lata ſit? Vī quòd non teneat: quia ſententia à nō ſuo iudice lata nō tenet. ī. de iudi. a ſi clerici. 11.q.1. ſi qui clericorum. finis patet quid dicendum ſit: nam ſi obtineret, ſnīa non valeret. ſed ſi contra eos lata eſt, de iure teneri non deberet: tamen quantum ad f:, & in odium illorum ſeruabitur talis ſententia, & compelletur ad hoc propter culpam ſuam, imò multò fortius pro condemnato debet haberi. arg de renunc. quod in dubijs.

[Gl. ſeq. tria dicit. finis de qua cauſa, princ. cui applicetur, medium quid cum vterque fuit in culpa.]

e Perdant quod.] ideſt, rem quæ ab eis petebatur, de qua fuerunt abſoluti, & habebuntur pro condemnatis: & res illa dabitur actori, cui facta eſt iniuria: quia reus aliter ſe conueniri non patiebatur: q̄a forte potens erat, & actor ipſum timebat, vnde non audebat illum conuenire coram ſuo iudice, & ſic actor inuitus & coactus conuenit illum. Sic in præſenti caſu actor perdit quod euicit, & datur reo, qui inuitus tractus fuit ad iudicem alienum. Sed ſi vterque fuerit in culpa: tunc debet dari illi eccleſiæ cui facta eſt iniuria, & iuriſdictio eius ſpreta. Et quod dicit: perdant quod euicerint: intellige cum cauſa eſt propria clerici. ſecus ſi negotium ſit eccleſiæ, quia delictum perſonæ, &c. 16.q.6. ſi epiſcopum.

f Si locum ſuum.] ecce, reus habet electionem, vt vel perdat cautam vel amittat locum. Si potius vult perdere locum, nunquid habebit quod euicit? Sic ſi actor fuit in culpa, alias non: quia factū iſtius non debet obeſſe actori innocenti. & ſic eſt caſus, in quo tenet ſententia à non ſuo iudice lata.

[Gl. ſeq. quærit, arg. affirmatiuè, ſoluit contrarium & remittit.]

g Manifeſtè patet.] hic ergo patet arg. ex præcedentibus concilijs, q̄ nec inuiti, & hoc ex concilio Maleuita. 11.q.1. nolite. non videtur, & hoc ex concilio Chalcedonen. 11.q.3. placuit. pacifici poſſunt vt iudicia ſæcularia ſubeant, ſed nunquid tacitè poſſunt renunciare ſuo foro, reſpondendo coram laico? arg. quòd ſic. 3.q.6. pulſatus. nam & Papa renunciat ſuo foro. 2.q.7. nos ſi incōpetenter. & q.5. mandaſtis. multa enim poſſumus tacitè, ad quæ non poſſumus nos pacto adſtringere. ff. de p̄cur. l. filiusfamilias, §. veterani. & C. de pact. l. vlti. & C. de iura. cal. l. 2. in fi. Dicas quod neque tacitè, neq; expreſsè poteſt clericus aliū iudicem conſtituere, imò in eccleſiaſticā perſonam ſine licentia ſpeciali epiſcopi ſui conſentire non poteſt, nec illum in iudicem eligere, vt 3.quæſt. 6. non liceat. ī. eo. ſignificaſti. vbi determinat iſta dubitatio, vt ibi dicit.

[Gloſſ. ſeq. notat, & duplicitèr probat argu. quòd ſi principale, &c. alleg. in cōtrariū, deinde ad caſum conuerſum pro & contra. in fin. vii dicitur, quòd vbi factum lege prohibente non tenet: non tenebat ſtipulatio, mādatum vel iuramentum adiectum.]

† Cap. vī. eod. tit. in 4ª compila.

h Iuramentum.] ſic ergo patet quòd cōtractus ſi non tenet ſiue pactum, iuramentū de obſeruando ipſū contractum vel pactum, non tenet, neque obligat. C. de legibus, non dubium. & quia iuramentum contra bonos mores, & vim legum, & auctoritatem iuris nullius eſt momenti. ff. de lega. 1. ſi quis inquilinos. §. ſi quis. & quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis. 22.q.4. inter cætera. & ī. de iureiu. quantò. Item arg. quòd ſi principale nō tenet, nec acceſſorium, vt C. de vſu. eos. & C. depoſiti. l. ſi depoſita pecunia. & l. prædicta, non dubium. & ī. de fide inſtrum. inter dilectos. & quia idem iuris eſt in principali & acceſſorio. ī. de oſſi. delega. prudentiā. in fi. arg. ī. ī. de iurciur. debitores. & c. cum contingat. Similiter quod iuris eſt in acceſſorio, & in principali. arg. 23.q.1. paratus. verſus finem ver. nam ſi Chriſtiana in fi. alias eſt capitulū. arg. contra quòd aliud ē in acceſſorio, q̄ ī principali. ff. de pact. l. 8. arg. contra quòd ſublato acceſſorio, tollitur principale. ff. de pact. l. 2. arg. contra C. de remiſ. pign. creditricem. Item ſignatur contra. ī. de iureiu. cum contingat. vbi iuramentum ſuper contractu contra legem facto præſtitum, ſeruatur, & ibi de hoc. Ber.

CVm contingat.] Sunt duæ partes, conſultatio, & reſponſio. Secunda: ibi, ſuperquo. Abb. Sic.

CASVS. Aliqui clerici deputati ſunt ſeruitio capituli Beluacenſis, aut ſeruitio aliorum clericorum Beluacen. diœceſis: clerici iſti ſic ad ſeruitium deputati committūt exceſſus aliquos: quæſiuit epiſcopus Beluacenſis, vtrum clerici iſti cum impetuntur ſuper exceſſibus ſuis, conuenicndi ſint coram ipſo, vel potius coram illis quibus ſeruiunt; cum illi quibus ſeruiunt huiuſmodi iuriſdictionem vendicare contendant, quamuis eos non poſſint excommunicare, vel alias coercere. Ad hoc reſpondet Papa, quòd coram epiſcopo Beluacen. tanquam ordinario cōuenicndi ſunt, nisi quæ

ſuper

a Concer. ſeq. in l. non aliter. ff. de le. ij.

superijs quæ in sua diœce. commisisse dicuntur, nisi forte illi quibus ipsi delinquentes deseruiūt, ex indulgentia speciali vel cōsuetudine, vendicēt sibi hmōdi iurisdictionē. No. q̄ priuilegium & cōsuetudo derogāt iuri cōi, ēt in criminibus. Item soluscp̄s cognoscit de criminibus in diœcesi suæ commissis de iure communi, nisi consuetudo vel priuilegium sit in contrarium. Item episcopus solus est ordinarius in diœcesi sua.

a Maximè.] idest, tantum. fic. 11. q. 3. si quis episcopus damnatus. nam tantum ab illo puniēdus est vbi deliquit. 6. q. 3. placuit. ℣. de rapt. c. 1. vbi de hoc. Vel dic q̄ licet alibi possit excōmunicari, nō tñ ab alio pōt deponi q̄ à suo diœcesano, secus si ciuiliter agereturde beneficio. ℣. postulasti. Q̄ vsus sit remittendus ad suū iudicem, df. 3. q. 6. c. 1. & ℣. de rap. c. 1.

{Glo. seq. not. alle. qō. cap. 11. 5. dista. secundò obij. cit, & soluit per eius similia.}

b Vel cōsuetudine.] no. q̄ consuetudo dat iurisdictionem. 9. q. 2. conquestus. ℣. de arbit dilecti. C. de eman. l. 1. & vlt. & ℣. de offi. ordi. irrefragabili. Sed qualiter pōt in hoc casu priuilegium vel consuetudo dare iurisdictionē, cū nemo sibi vel suis ius dicere possit. ff. de iur. om. iud. q. iurisdictioni. ff. eti. & C. ne q̄s in sua cau. ius sibi dicat. l. vnica. Sed dic q̄ dñs familiæ potest habere ordinariam iurisdictionem super familiam suam, sicut magister sup discipulos suos, vt in consti. Enderi. C. ne fi. pro pa. auth. habita. sicut episcopus in suos canonicos, & sicut pater super filium suum, vt 3. q. 7. infamis. §. trix. circa fin. & 23. q. 4. duo ista nomina. & si suspectus fuerit dñs perāt actor ei aliquem associari. 3. q. 3. c. inducīæ. §. offeratur. vel eligat arbitros. ℣. eo. l. si quis contra clericum. & 11. q. 1. peruenit. ℣. de appel. cum speciali.

a De hoc articulo copiosè Couarruuias 1 pract. Gloss. seq. not. allegō. cap. 11. 5. dista. secundò obijcit, & soluit per eius similia.

b Vel consuetudine. Ino. q̄ consuetudo dat iurisdictionem. 9. q. 2. conquestus. ℣. de arbit dilecti. C. de eman. l. 1. & vlt. & ℣. de offi. ordi. irrefragabili.

2 Vide Accursiū in l. more maiorū. ff. de iur. om. iud.

POstulasti.] Hoc c. legitur principaliter duobus modis. Primò quod episcopus delicti fert sniam in super crimine. sed episcopus beneficij fert sniam priuatiuā beneficij. Sed dō legitur, qd episcopus delicti fert sententiā ēt super beneficio. Sed realis executio, vt postea in subtractio, dēt fieri per iudicem beneficij. Diuiditur in duas partes. Primo ponitur qō. Secundò solutio. ibi, Ad quod dicit. Pars istius decre. inf. de hoc postulasti, aut aliorum clericorum diœcesis, super excessibus impetuntur, sint co gendi coram se, vel potius coram illis, quibus seruiunt querelatibus respondere, cum illi sibi iurisdictionem huiusmodi vendicare contendant, licet illos excommunicare non valeant, vel aliàs etiam coercere. Super quo taliter respōdemus, quòd ad te (vtpotè ordinarium) de talibus debent conquerentes habere recursum maximè [a] si super his impetūtur, quæ in tua noscuntur diœcesi commissse. Nisi forsitan hi quibus delinquentes ipsi deseruiunt, ex indulgentia, vel cōsuetudine [b] speciali, iurisdictionem huiusmodi valeant sibi vendicare.

¶ Idem.

¶ *Episcopus delicti condemnat clericum de delicto; sed non priuat beneficio alibi existente, sed episcopus beneficij priuabit, quasi exequendo condemnationem iudicis delicti. hoc dicit, secundum vnum intellectum. Secundum alium intellectum hoc dicit: Episcopus delicti condemnat clericum de delicto, priuando beneficio alibi sito, sed executio realis fit ab episcopo beneficij.*

CAP. XIIII.

POstulasti, † per sedem Apostolicam edoceri, vtrum sacerdos habens ecclesiā in vna diœcesi, & residens in eadē, domicilium verò patrimonij ratione in alia, ibi delinquēs, ab eo in cuius diœceli habet patrimonium, pro delicto ibidē commisso debeat iudicari præsertim in causis, quæ officij sui seu beneficij priuationē exposcūt? ¶ Ad quod breuiter respondemus, q̄ per episcopum in cuius diœceli deliquit, sententia promulgari poterit in eundem. Sed abeo in cuius diœcesi beneficium obtinet, erit quo ad illud executio facienda. [d]

† Cap. 1. eodem tit. in 1. cōpi.

c Deliquit.] & ita delictum dat iurisdictionē. 3. eo. c. viti. & 6. q. 3. placuit. ℣ & eps sibi in cuius diœcesi deliquit dēt ferre sniam ℣ ipsum super crimine, & nō super ecclesia: & hac sntia lata sub vno, facit fidē in alio iudicio. simile. 24. q. 1. subdiaconus. & 11. q. 1. statuimus. ff. de iureiurando. si duo patroni, C. de liber. cau. iubemus.

d Executio facienda.] ille ejus iudex in cuius diœcesi est res, q̄ qua fieri debet executio, dēt sniam mādare executioni: & sic ille eps cui subest illa ecclesia ista [a] clerici, primabit illū per sniam ab allo epō latam. arg. ff. de re iudi. ca. à duo Pro. §. i criminibus. si crimen magnū ē ville iudex exequat sniam, vbi delictū est perpetratum. ℣. de rap. ca. 1. & ff. de re milita. desertorem, in princ. & in auth. vt nulli iud. §. si vero quis cōprehenderit, coll. 9.

3 Concord. tex. in l. relegatorij. §. 1. & §. interdicere. & seq. cum §. est quo. dā genus. & ibi Bar. ff. de interd. & relegatis.

¶ *Honorius tertius archiepiscopo, decano, & archidiacono Turonen.*

¶ *Miserabilis persona potest laicum interdicto vnde vi, coram iudice ecclesiastico conuenire, etiam si res subtracta dicatur feudalis.*

CAP. XV.

EX parte B. quondam Angliæ reginæ fuit propositum, quòd cum nobilem virum G. detē

EX parte.] Sume duas partes. In prima partis conquestio. In secunda iudicium instructio. ibi, Mandamus. Prima subdiuiditur. Primò ponit causæ commissionem, & rei vocationem. Secundò ibi, Dictus rei exceptionem, & actoris replicationem ad illam. Abb. Sic.

CASVS. B. regina quondā Angliæ, impetrauit lras ad iudices delegatos, contra nobilē virū Guill. qui cōtra iustitiā spoliauerat eā castro Segrey pertinente ad cā rōne dotalitij. corā quibus dictus nobilis excipiendo proposuit, quod lræ nō valebāt, pro eo qd castrum Guarnerie, vbi est eius domicilium principale, ejus fuit in diœcesi Rodoñ. q̄ distat à Turonensi vltra duas dietas. Contra hoc ex parte reginæ fuit replicatū, q̄ nobilis ille Turonensis bēnè poterat cōueniri: qa & in Rodonēsi & Andegauen

degauensi diœcesi existit, & castrū de quo quæstio vertitur, in diœcesi Andegauensi existit: quæ nō distat à Turonēsi vltra duas dietas? præterea idē adiecit, quòd ipse coīā dño feudi debuit conueniri, & ideo lītæ Apostolicæ non valeant cum non faciant mentionem quòd dñs feudi fuerat requisitus, & in exhibendo iustitiam, fuerat negligens vel remissus. Insuper dicebat, q̄ litteræ expressa falsitate fuerāt impetratæ, ex eo q̄ suggestum fuerat castrū illud ad reginam illam ratione dotalitij pertinere, cum nec ab initio, nec durante matrimonio, sibi à viro in donationem propter nuptias fuerit assignatum. Contra ista ex parte reginæ fuit responsum, q̄ vidua spoliata, irrequisito dño feudi, spoliatorē seu detentorem rei coram ecclesiastico iudice, cuius int̄rest viduas defensare, bñ poterat conuenire, iudices super propositis dubitarūt: vnde regina dño Papæ prædicta significavit: vnde mandat iudicibus p̄dictis, quatenus si cōstiterit dictum nobilem, terrā & mansionem habere in Andegauensi diœcesi, in qua interdū habitare consueuit, & ipsa diœcesis à Turonensi non distat vltra duas dietas, & in eadem diœcesi res litigiosa existit, in ipso negotio iuxtā tenorē priorū litterarum prævia ratione procedāt, nō obstātibus alijs exceptionibus, quæ in petitorio potius quam in possessorio quod regina ꝯ dictum nobilē intentauit, locum habent. Not. q̄ causa viduarū quo ad possessoriū, pertinet ad ecclesiam. Item not. q̄ dietæ computantur à diœcesi in qua res litigiosa existit. Item causa feudi quo ad petitorium iudicium, coram dño feudi tractari debet. & ista tria requirūtur coram delegato, quòd habebat domicilium ℣. duas dietas à iudice delegato, & quod res litigiosa sit infra eandem diœcesim.

torem castri Segrey, ratione dotalitij [a] pertinentis ad ipsam, quo per eū, vel eius complices [b] contra iustitiam fuerat spoliata ‡ auctoritate bonæ memoriæ Ioannis Papæ prædecessoris nostri coram vobis traxisset in causam: Dictus nobilis excipiendo proposuit, quod litteræ Apostolicæ non valebāt, pro eo quòd castrum Guargiæ, vbi est eius domicilium principale, cōsistit in diœcesi Rodon. quæ vltra duas diætas à Turonis est remota. Verum replicatum fuit ex parte reginæ, quòd idem nobilis Turonis satis poterat conueniri; cum nō solum in Rodon. diœcesi, sed etiam in Andegauensi [c] diœcesi existat, eo † q̄d & castra & redditus plures habet in ipsa: & castrum, de quo quæstio vertitur, in eadem est diœcesi, [d] quæ à Turon. nequaquā vltra duodecim leucas † distat. Idem quoque adiecit, quòd cum dicta regina ius suū coram domino feudi prosequi debuisset: † litteræ Apostolicæ non valebāt, cum non faciebant mētionem, quòd dominus feudi fuerit requisitus, et ipse in exhibēda iustitia, exiterit negligēs vel remissus: subijciēs quod eędem litteræ, falsitate expressa fuerant impetratæ: eo quòd fuggestum fuerat castrū illud ad eandem reginā ratione dotalitij pertinere, cum nec ab initio, nec durante matrimonio, à viro sibi fuerat in donationem propter nuptias assignatum. Ad hoc autem fuit ex parte ipsius reginæ responsum, quòd vidua spoliata, irrequisito feudi domino, spoliatorem seu detentorē rei, coram ecclesiastico iudice poterat conuenire, cuius interest viduas defensare: & infra. ¶ Mandamus quatenus si vobis constiterit dictum nobilem, terrā & mansionē habere in Andegauensi diœcesi, in qua interdum consueuit commorari, & ipsam diœcesim vltra duas à Turon. non distare dietas, & in eadem litigiosam rem esse, non obstantibus exceptionibus alijs, [e] quæ in petitorio potius quam in possessorio, (quod regina contra eundem nobilem intentabat) locum habere videntur, in ipso negotio iuxta priorum continentiam litteratum, ratione præuia procedatis.

¶ Vide l. 3. §. diuus. ff. de sep. vio. & l. iubemus. C. de sacro. sanc. eccle.

† al. ita: eō quòd in ipsa diœcesi.

† Leuca nota. & vulgaris vox apud Hispanos, ꝯtinet 3. stadia siue quatuor milliaria Italica.

† Vide §. r. cū notatis de prohib. feud. alien. per Feder. collat. 10. & auth. de quæst. §. si vero.

a Dotalitij.] i. donationis p̄p nuptias, mulier. n. dī dotem dare viro, vir aūt dī dare vxori donationē p̄p nuptias. ℣. de dona. inter virum & vxo. nuper. in fi.

b Complices.] no. quòd tenetur quis hoc interdicto siue q̄s fecit, siue cōplices eius ipsius mādato, siue euā rittā habuerit. ℣. de restit. spol. cū ad sedē. & ff. de vi & vi arm. cū à te. & l. 3. §. cū procurator. q̄a facientes & cōsentientes pari pœna puniuntur. ℣. de offic. deleg. c. 1. & 2. q. 3. notū. in fine. & tenetur ēt alia ratione, si rem illam scīens recepit à deiectore. ℣. de restit. spol. sæp: contingit. & ℣. ut. prox. quia V.

c Andegauensi.] potest enim quis hēre domiciliū in diuersis locis. ff. ad mun. assumptio. §. iuris prudētibus. & l. filij §. senatores. 1 verum tamen sola possessio domus, quæ comparatur in alia ciuitate, non facit domicilium. ff. ad munic. liberius. §. sola dom. nisi eam inhabitauerit, vñ dicit ℣. in qua interdum consueuerat habitare, sed desinit esse municeps adepta senatoria dignitate. ff. ad mu nic. municeps. Sed hoc verum est quantum ad munera, non quantùm ad dignitatem, vt ibi dicit. d. In eadem est diœcesi.] i. Andegauēsi. Hoc enim sufficeret solū si coram ordinario Andegauēsi. qō ista mota fuisset: qa ratione rei de qua q̄s conuenitur, fortitur quis forū. ℣. eo. sanè. ℣. eo. c. vlt. & C. vbi rem act. l. actor. etiā si res sit mobilis. ff. de iudi. quod legatur & de hoc dicitur ℣. eo. c. vlt.

[Gloss. seq. not. ex tex. huius gl. litteras impetratas ꝯ laicū, &c. signat ꝯra, & solu. Sed o not. q̄ cā viduarū, &c. remittit. Tertiò declarat quare nō fuit recipienda vlt. exceptio. Vltimò obijcit ad dominationem istius reginæ Io. And. dixit. sed Panor. expedit hanc gl. per quatuor oppositiones.]

d Dicit Innid̄ si haberet ibi magnā partem bonorū suorū: vel larē. i. familiā. vt̄ si nihil hēt ibi tamē assiduè conuersat. C. vbi sena. vel clarissi.

e Exceptionibus alijs.] s. q̄ castrū illud assignatum non fuit ipsi in donationem p̄p nuptias à viro. Itē & alia, q̄ dñs feudi non fuit requisitus anteq̄ litteras impetraret. istæ exceptiones locum non habent in possessorio, sed in petitorio locū habēt, vt hic dicit. Et sic vī q̄ litteræ impetratæ ꝯ laicum non valeāt, nisi primò iudex iecularis fuerit requisitus & negligens, siue fuerit dñs feudi, siue alius iudex; nisi de hoc i litteris fiat mētio: cū hæc exceptio in petitorio locū videatur habere. vnde signatur cōtrarium. ℣. eo. ex tenore. & c. licet. & c. ex tranimissa. & ℣. ut. prox. cęterum. vbi expresse videtur

Litteræ contra laicum à Papa impetratæ an valeant.

quod

qđ non sit necesse de hoc facere mentionē: sed sufficit q̄ supersedeat litteris, dummodò dñs feudi uel alius secularis velit & paratus sit iustitiam exhibere: & post quam constiterit de negligentia, procedant alij. Sic ergo intellige quod hic dicit: quæ potius in petitorio locum habere videtur: vt scilicet non procedat delegatus p̄ literas impetratas, super proprietatis iudicio si dñs feudi, vel etiā alius secularis paratus sit iustitiam exhibere: & ita litteræ ab initio suspensæ manēt. Postquam verò apparuerit de negligentia iudicis secularis sive dñi feudi, ex tunc incipiunt habere effectum, sed ex toto non eliduntur sm q̄ hic iste nobilis itēdebat. De hoc dictum est ī. de offi. delegati. significantibus. Item elt arg. ex hac decr. q̄ causa viduarū pertinet ad ecclesiā? qa hic dñs Papa audiuit viduā istam non obstantibus exceptionibus p̄ dictis. Dic de hoc vt dixi ī. co. ex tenore. Itē hæc exceptio, q̄ castrū non fuerit in donationē propter nuptias assignatum: meritò debuit reprobari, qa erat quæstio principalis, si regina ageret de proprietate, vnde non debebat proponi in modum exceptionis: hoc enim debebat probare regina, si principaliter ageret petitorio iudicio. Et illud scias, quod illud quod venit in principali q̄one, nō debet proponi in exceptione dilatoria, quia talis exceptio nō impedit litis cōtestationē: vt hoc traditur i qua dā decre. Inno. iiij. in concilio Lugdun. de litis contest. quæ incipit, exceptionis a peremptoriæ. nisi in casu. ibidem contentis: quia exceptio est actionis exclusio, vt peremptoria. ff. de excep. l. 2. siue iudicis siue actoris repulsio, sicut sunt dilatoriæ. ī. de excep. pastoralis. & ī. de appel. secundò requiris. Sed quare appellat mulier ista in principio, & hic regina, cum rex, qui fuit maritus ipsius, mortuus sit? potest & debet ³ sic appellari, quousque nupta fuerit viro inferioris dignitatis. ff. de sena. fœmina. & C. de nupt. cum te. & ff. ad municipales. l. filij. §. vidua.

¶ Gregorius ix. fratri Palmerio canonico sanctæ trinitatis.

¶ Laici vsurpantes iura ecclesiastica, velut sacrilegi per iudicem ecclesiasticum compelluntur.

CAP. XVI.

CONquestus est nobis Bononien. episcopus quòd Potestas & commune Bononien. temporalem iurisdictionē, quæ in quibusdam castris & villis ecclesiæ Bononien. competit pleno iure: [2] & in cuius quasi possessione [b] fuisse ac esse dignoscitur, per violentiam vsurpare præsumunt: & infra. ¶ Cum autem valde sit iniquum, vt ea quæ collata sunt pro remedio peccatorum venerabilibus eccle'js, vel relicta, aut eis iustis modis aliis acquisita, aliis vsibus applicari: propter quod meritò inuasores ipsarum rerū, [c] tanquam sacrilegi sūt anathemati vsquè ad satisfactionem cōgruam supponendi: & infra. ¶ Mandamus quatenus si tibi constiterit de præmissis, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam cessare ipsos ab huiusmodi, & satisfacere de præteritis damnis & iniurijs, appellatione remota, compellas.

¶ Idem episcopo Dulmen.

¶ Priuilegiatus vt non teneatur respondere nisi in certo loco, si in alio loco respondere vel soluere promiserit, ibi poterit conueniri, & coram vbi habet domicilium secundum Ioan. And.

CAP. XVII.

DIlecti filij I. & A. cives Romani, sua nobis petitione mōstrarūt, quòd cum abbati sanctæ

tisfactionem. Vnde si constiterit ei de præmissis, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, compellat inuasores prædictos ab huiusmodi cessare, & de præteritis damnis & iniurijs satisfacere competenter. Nō quod ecclesia possit conuenire malefactores suos coram iudice ecclesiastico, cū sint sacrilegi; quod crimen ecclesiasticum est. Itē quod semel Deo dedicatum est: amplius ad humanos vsus applicari non debet. Item monitio debet præcedere vindictam.

a Pleno iure.] id est, quo ad spiritualem & temporalem iurisdictionem.

b Quasi possessione.] hoc ideo dicit: quia iurisdictio & omnia iura incorporalia, & seruitutes si possidentur, sed quasi possidentur. 4 Sic ī. de causa possessio. cū ecclesia. & habes hoc, ff. de vsu cap. sequitur. §. si viam. qa incorporalia corporaliter apprehēdi nō possunt. Possessio verò corporalis dicta est quasi pedum positio. ff. de acquirend. possessio. l. 1. Bar.

c Inuasores ipsarum rerū.] sic patet, q̄ inuasores rerū ecclesiasticarum tanquam sacrilegi sunt vsque ad satisfactionem excommunicandi. quicquid enim datum est ecclesiæ pro remedio peccatorum ad humanos vsus non debet amplius applicari, vt hic dicit, & ī. de rerum permuta. iniustum videtur. sic 12. q. 2. nulli liceat. quinque prædia. qui abstulerit. & cap. 1. de illis capitulis hic fit mentio, & de hoc quod dictū est ī. co. cum sit. Istos inuasores potest ecclesia sub quo malucrit iudice conuenire, vt ī. e. cum sit generale. & isti non sunt excommunicati ipso iure, sed sunt excommunicandi, quousque satisfecerint tam de iniurijs, quam de damnis, vt hic patet, immo iniuriam ecclesiæ factam prælatus remittere nō potest. 23. q. 4. si is ¶. & 63. dist. Salonitanæ.

4 Et sic interdictū vī vi, vt vti possidetis, nō cōpetit in eis, sed quasi vti possidetis. ff. de seruit. quoties. vt copetit actio ex canone. 3. q. 1. redintegranda. sm Go. Io. And.

D Ilecti filij I & A. cives Romani.] Priuilegium alicui concessum, vt non teneatur nisi certo loco respondere, non extenditur ad locum, vbi ex aliqua causa de iure communi conueniri pōt, & est casus nota. Diuiditur. Primo ponitur querela actoris, quæ continet causæ commissionem, & rei exceptionem. Secundo ponitur mandatum factum reo cum comminatione & promissione si non pereat tibi, Verum. Abb.

CASVS. Quidam cives Romani I. & A. quandam quantitatem pecuniæ mutuauerant episcopo Dulmensi, qui promisit eisdem dictam pecuniam soluere certo loco, videlicet circa mare. Sed quia dictus episcopus pecuniam vt promisit non persoluit, impetrauerunt litteras contra dictum episcopum ad abbatem sanctæ Genouefæ Parisien. abbas citauit successorem dicti episcopi Dulmensis, qui mutuum contraxit: coram quo ex parte ipsius episcopi fuit exce-

¶ Etiam ex post facto, puta, quia incepit cognoscere secularis. & postea repetit sm Inno. & facit qđ no. ī. eod. licet ā 1. gl. Io. A.

² Habetur extit. lib. 6.

³ Vide Guidonē Papæ decisio. 379. & 380.

excipiendo propositũ q̃ omnibus Anglicis à sede Apostolica est indultum, vt super causis pecuniarijs citra mare conueniri non possint: p̃p quod abbas non ꝓfecit: Vnde illi mercatores significauerunt hoc dño Papę. & ipse scribit epo Dulmen. dicẽs, quòd etsi fuisset tale priuilegiũ concessum, non tamen prodesset illis q̃ aduersarijs certo loco solvere promiserunt: quia & ibi & vbi domicilium habẽt, possunt conueniri: & ideo mandat eidem, quatenus dictis mercatoribus satisfaciat de dicta pecunia cum iustis & moderatis expensis, & congrua satisfactione dãnorum, cessantibus vsuris: alioquin mandat dicto abbati vt in negotio sibi commisso procedat, non obstante dicta indulgentia, iuxta traditam sibi formam. Not. q̃ successor potest conueniri per litteras impetratas contra predecessorem, licet antecessor citatus non fuerit: Item clericus est cuilibet renunciare iuri, quod pro se introductum est: & ita ista indulgentia non continet ius publicum.

† Vide l. cõtraxisse. ff. de acti. & obli. & Bar. in l. 1. C. de sum trini.

[Gl. seq. recitatur per modum obiectionis, quomodo conuenit q̃ rescriptũ nõ nominat⁹ in illo soluit & remittit.]

Genouefæ Parisiensis sũ per quadam pecunię sũma, contra a R. prædecessorem tuum litteras impetrassent: tu proponi fecisti, quod omnibus Anglicis est à sede Apostolica indultum, vt super causis pecuniarijs, citra mare conueniri non possint: propter quod idem abbas in negotio nó processit. ¶ Verum quia & si fuisset priuilegium tale concessum, non tamen prodesset illis, qui se certo loco b rñdere vel solue re aduersarijs promiserunt: cum ibi & vbi domicilium c habent, valeant cõueniri; Mandamus, quatenus eisdẽ de pecunia ipsa cum iustis & moderatis expensis, d & congrua satisfactione damnorum (vsuris omnino cessantibus) satisfacias, vt teneris: Alioquin eidem abbati nostris damus litteris in mãdatis, vt in commisso sibi negotio (proposita ex parte tua indulgentia non obstante) iuxta prioris mãdati nostri tenorem, sine dispendio moræ procedat.

¶ Idem Abbati Treceñ.

¶ *Quamquam laici possint iurisdictionem non sui iudicis prorogare, clerici tamen non possunt, nisi episcopi diœcesani consensus accedat, & iudex, cuius iurisdictionem prorogare volunt, sit ecclesiasticus.*

CAP. XVIII.

† De intellectu huius c. vide Ferandũ Vasquiũ lib. 1 §. 9. de successio. resolut. nu. 93.

SIgnificasti † nobis, quod P. clericꝰ ad petitionem C. mercatoris, se tuę iurisdictioni subiecit, si in termino nũc elapso de pecunia mutuata non satisfecisset eidem: & infra. ¶ Inquisitioni tuę taliter respõdemus, quòd licet priuatorum

a Vnde tenẽt successor sicut filius & hẽs de sol. c. 1. hoc dictũ gl. ꝙ fuit addito placuit G. Na. In. & Host. & q̃ lis nõ fuisset hic cõtestata; pater: qa nunc proponebat dilatoria. q̃ nõ ꝓponit post litẽ. ꝙ. de re iu. inter. Non em̃ semp expressio facit rescriptũ personale: sicut de pacto. no. ꝙ. de institu. cũ venissent Ioan. And.

a Contra.] licet propriam nomen antecessoris sit expressum: ad successorem tamen extendit rescriptum: & hoc ideo, quia nomen ecclesię, & pro ipsius ecclesię vtilitate mutuum contractum hic fuit: & ideo successor tenetur per rescriptum impetratum contra antecessorem, nec obstat expressio nominis: quia vna persona intelligitur de hoc not. ꝙ. de rescriptis. significant.

[Glo. seq. primò ponit dictũ, de quo remittit. secundò solvit primum de decretali, si diligẽti. & ibi remittit.]

b Qui se certo loco.] qui certo loco soluere promittit, & non soluit, tenetur aduersario ad interesse, pro eo quòd non soluit loco promisso, si sua interest, quòd ibi nõ fuit satisfactum. ff. de eo quod certo loco. l. 2. de hoc dicitur ꝙ. de offic. delega. P. & G. per hoc enim quòd certo loco soluere promisit, renunciasse intelligitur indulgentiæ concessę Anglicis: q̃d facere potuit, cum tantum in fauorem cuiuslibet & singulariter concessa fuerit: cũ non sit tale priuilegium, quod sit publicum vtilitate & auctoritate: vnde quilibet ei iuri quatenus tangit personam suam, potest renunciare. C. de pact. d. si quis in consistendo. ꝙ. de reg. ad Apostolicam. De hac materia dictum est satis. ꝙ. eod. ff. diligenti.

c Vbi domicilium.] & sic duobus locis poterat conueniri, scilicet vbi promisit, & vbi hẽt domicilium. ꝙ. eo. c. vlti. & ꝙ. eo. c. ex parte. sic est in electione creditoris, vbi malit ꝓpium conuenire, sim. ꝙ. eod. cum sit.

]Glo. seq. tractat quales expensæ veniant, & remittit. secundo quærit quomodo probentur expensę & damna, & soluit.]

d Cum iustis & moderatis expensis.] expensę istæ moderatæ debent esse. ꝙ. de sequestra. ad hoc. ꝙ. de sol. & contu. finem. & c. cũ dilecti. & ꝙ. vt lit. non contesta. qm̃. §. in aliis. & non superfluæ siue dilicatæ. ff. de pigne. act. si seruos. in fin. & ff. de dã. infect. inter quod §. vlti. & l. seq. de hac materia dicitur ꝙ. de dol. & contu. finem. & c. cũ dilecti. & dãna q̃ sustinuit, reficere debet. ꝙ. de fide inst. peruenit. Sed qualiter probabunt expensæ & damna illata p̃p hoc? Expensę probabuntꝰ iuramentum illius q̃ eas fecit præmissa taxatione à iudice, sicut hic benè probatur. C. de iud. sancimus. & ꝙ. de ꝓc. constitutus. & ꝙ. quod vi metusve causa. c. vlt. & C. vnde vi, si qñ. & 2. q. 1. in primis. vbi statur iuramento ꝓmissa taxatione, licet illa loquatur in alio casu. De damnis siue interesse dic, q̃ debent probari per testes instit. de verb. obl. §. non solum; & ideo vtile esset certã summam adijcere: qa difficile est ꝓbare interesse. ff. de præscr. ſtipu. l. vlti. §. nõ solum. & iudex hoc interesse inquirere debet per suam subtilitatem. C. de sentent. quæ pro eo quod interest profer. l. vnica. Et ita hoc est notatu dignum, quòd expensæ & damnum datũ per dolũ, siue per violentiã, vel rapinam, postquã cõstiterit de violentia per testes, probatur per iuramentum, vt dicunt iura prædicta, ꝙ. quod met. caus. cap. vlt. & l. si quando. C. vnde vi. & c. in primis. & l. sancimus. interesse verò aliunde veniens per testes probandum est.

SIgnificasti.] Clericus sine diœcesani episcopi licentia, iurisdictioni non sui iudicis se submittere non potest. Cõis diuisio. Secundariò, Inquisitioni. Abbas.

CASVS. Quidam clericus tenebatur C. mercatori in quadam pecuniæ quantitate, clericus iste subiecit se iurisdictioni Treceñ. abbatis, si in termino dato sibi à mercatore non satisfecisset eidem: terminus ille elapsus fuit, nec satisfecit: quærebatur vtrùm abbas posset exercere iurisdictionem in illum clericum, & verum potuerit se subijcere iurisdictioni abbatis? Rñdet Papa, licet priuatus consensus eam qui præest, iurisdictioni possit summi iudicem constituere, tamen clerici in non suum iudicem consentire non possunt, nisi forte sit persona ecclesiastica, & voluntas diœcesani episcopi accesserit. Nota quòd clerici nõn possunt consentire in iudicem non suum, nisi in alium clericum, & de voluntate episcopi: alias non possunt.

a Pri-

a Priuatorum consensus.] vt C. de iurisd. om. iud. priuatorum, & l. 1. dum tamen ex certa scientia, & non per errorem. ff. de iud. l. 1. & 3. ff. de iurisd. om. iud. si per errorem.

[Gl. seq. formar primò & vltimò duas quæstiones. ī medio signat ꝯiũ & recitat primò contrarium. secundò vltimà cõnem, tertiò primam, & omnia satis clara.]

consensus,[a] cum qui iurisdictioni præesse dignoscitur, suum possit iudicē constituere: clerici tamen in iudicē nō suũ, [b] (nisi fortè sit persona ecclesiastica, & episcopi diœcesani voluntas accedat) consentire non possunt.

b Clerici tamen in iudicem nō suũ.] hic expresse patet, q̄ clericus in non suum iudicē etiā ecclesiasticũ, sine cõsensu expresso sui epi ꝯsentire nō pōt. sic 3. q. 6. nō liceat. & 9. q. 2. c. 1. & 2. qd si fecerit, sniã nō tenet, vt in proximis c. 9. q. 2. c. 3. & 2. & 6. q. 3. deniq. Sed nūquid clerici q̄ cõsentiūt ī iudicē ecclesiasticũ non suũ cadunt propterea à iure suo, sicut cum trahunt vel trahunt ad sæculare iudiciũ 3. c. si diligēti. & 11. q. 1. inolita. & c. placuit? Non credo, q̄ i casu illo dēt perdere causam, licet sniã lata sit pro ipso, vel ꝯ ipsum: quia nō tm deliquit, quātũ cũ iudicem laicum sibi constituit: nisi velis dicere, q̄ in odiũ ipsius, eps habeat eam ratã qui eum dimittit, sine cuius licentia hoc facere non potuit, & hanc ignominiam vel contumeliam irrogauit. ff. de arb. litigatores. C. de iureiur. si quis. aliàs puniretur prout dr 3. q. 6. non liceat. clericus. n. non pōt venire ꝯ sniam: quia vr hr̄ē pactum in se, ne vlterius petat: sic acceptilatio inutilis, ff. de pact. si unus. § pe. ff. de accept. si acceptolatum. Eps verò si vult, pōt talem sniam ratam hr̄e. arg. sup. de renunc. quod in dubijs. Sed contra hoc quod hic dicit, vr contra 3. q. 6. pulsatus, vbi dr dari optio clerico pulsato coram non suo iudice, an velit ibi respondere vel non. Ibi dicit, pulsatus si voluerit taceat. Sed ibi non habet locum arg. à contrario sensu, cum alia iura contradicãt. 3. q. 6. non liceat. & hic. & ita tollitur hoc arg. à contrario sensu. Vel intellige illud c. pulsatus. cum iste habet consensum episcopi: quia & tunc adhuc habet optionē. nec potest compelli. Sed nunquid potest clericus consentire in laicum iudicem de consensu epi? Vr quòd sic. 11. q. 1. clericum nullus. ibi dicit, nullus præsumat cleri cum apud sæculatem iudicem epo non permittente pulsare, ergo de consensu epi vr quòd possit. Sed non credo, 2 qa nec consensus epi sufficit, hic, sspple in ecclericum. maximè, quia nec de cõsensu episcopi pōt. Sicut enim clericus huic priuilegio quod introductum est in fauorē totus ordinis clericalis renunciare non pōt, ita nec eps pōt huic priuilegio renunciare, vel consentire, vt clerici hoc possint, nec pōs eos compellere ad hoc, cũ eadem ratio sit hinc inde: quia episcopus priuilegiũ clericorum minuere non pōt, sicut nec posset facere quòd aliquis clericus verberatur sine sententia excõicationis. arg. ī. de sent. ex com. contingit. De hac materia dictum est satis sup. eo. si diligenti. Bernar.

PRoposuisti.] Si citatus ad causam postea mutat forum, in causa illa coram primo iudice respondere

¶ Idem.

¶ Legitimè citatus tenetur coram iudice citante causam prosequi, non obstante quod post citationem mutauerit forum.

CAP. XIX.

PRoposuit nobis, quòd quidã subditus tuus ad petitionem cuiusdã † aduersarij sui, à te legiti-

cogetur. h. d. Cõis diuisio. Secundæ ẽi, Perrõ. Abbas.

CASVS. Quidam subditus Bonon. episcopi legitime citatus fuit ad causam, ad petitionem aduersarij sui, postmodum factus fuit alterius iurisdictionis, propter quod intendebat eius iudicium declinare: quæritur an possit; respondet quod ille in causa prædicta ius renocandi forum non habet, quasi ab alio iam præuentus. Nota q̄ per solam citationem perpetuantur iurisdictio quãtum ad causam illam p̄ qua quis citatus est.

mè citatus [c] ad causam, quia postmodũ iurisdictionis alterius esse cœpit, tuum intendit iudicium declinare. ¶ Porrò tuæ prudentiæ dubiũ esse non credimus quòd is in prædicta causa ius renocandi forum non habet, quasi ab altero † iam præuentus.

c Citatus.] hic ff. de iudi. si qs postea. vnde hæc sumpta est. & l. vbi cœptum est. ff. de iurisd. om. iud. cum quibusdam. sic ergo patet, quòd per solam citationem perpetuatur iurisdictio tam ordinarij, quàm delegati. vt hic, & in prædictis iuribus, vt supra de offic. delegati. c. gratum, & cap. licet, & sup. de offi. leg. c. fin. & per solam citationem ita conuentionem præuenitur iurisdictio, ī. de app. vt debitus, & sup. de rescrip. c. capitulum sanctæ crucis. in quibus habes, q̄ qui primo litteras præsentauit facta citatione, obtinere debet iudices suos, non obstante quòd alter prius litteras impetrauit, qui litteras suas non præsentauit. Qui ergo conuenitur coram aliquo iudice competenti, necesse habet vsque ad finem persistere, etiam si mutauerit forum: qa præuentus est per hanc conuentionem, vt hic dicit, ȝ & patet hoc per iura prædicta.

† al. aliósil. illo.

¶ Idem.

¶ Quisque clericus potest in curia Romana conueniri, licet aliàs specificè forum ibi non sortiatur: habet tamen ex causa ius renocandi domum.

CAP. XX.

LIcet.] Clerico in curiam Romanam conuento non competit declinatoria fori: posset tamen sibi ex causa competere ius renocandi domum. h. d. Et primò ponit quatuor modos sortiendi forũ. Secundò addit quintum cum modificatione ibi, Quia tamen. Abbas.

CASVS. Quidam eps apud sed. Apost. constitutus, cõuentus fuit ab aduersario suo, ipse dicebat, quòd non tenebatur rũdere: cum p̄ hoc vocatus non fuerit, nec ibi contraxerit, vel domicilium habuerit, nec possessio de qua ipse conueniebatur, erat ibi, ex quibus cautis sortiquis forum: super hoc scribit Papa Capitulo ipsius episcopi, dicens, quòd licet ex causa aliqua de prædictis, ex quibus quis sortitur forum, episcopus illorum apud sedem Apost. conuentus non fuerit: quia tñ Romana ecclesia omnium ecclesiarum mater est & magistra eps prædictus rectè potuit conueniri, vt ibi aduersario respondere: nisi pro alia iusta & necessaria causa venisset, quã si tunc allegasset, ius renocandi domum saluum fuisset eidem. Nota quòd ex quatuor cautis hic positis, potest quis in foro alio conueniri. Item dominus Papa ordinarius iudex est omnium ecclesiarum, & clericorum. Item si quis ad Romanam curiam pro causa iusta & necessaria fit vocatus, non tenetur tunc ibi respondere nisi voluerit: sed habet ius renocandi domum.

[Gl. sequens cum tribus sequentibus & principio vltimæ recitari solent textualiter. Et deinde vltima quærit quæ sit iusta causa renocandi domum. Et gl. ponit sex exempla, declarans, &c.]

† Dictio, cuiusdã, deest in manuscr. 1 Cõcor. l. 2. & ibi Per. de Bellaper. & Cyn. C. cõia vtriusq. iud. & l. vnica. & ibi B. C. qui pro iure su-

ꝯ Nõ est cõtrariũ ei qd no. sup. tit. px. c. 2. quia aliud est delegare, aliud iurisdictionem. Progare: vñ an delegata appellat ad delegantẽ, ī ordinaria p̄ rogata ad superiorẽ. Io. And.

3 Intellige vt maior sit dubitatio de illo, q̄ aliàs non tenebat rõne rei vel alterius fori coram primo iudice rãdere: sed solã rõne domicilij. Io. And.

a Rationae

C. de li. cont. & ¶. de prob. quoniam contra. & in principio litis per prædictam authen. offeratur. No. tamen argu. ¶. 11. q. 1. si quis cum clerico. Sed illud obtinet in modicis & vilibus causis, vbi scriptura non requiritur. Item contra, ¶. de do. & contu. prout. & illud intelligo q̃ libellus antea datus fuerat: & per talem libellū sic oblatum iudici. & postea teo, actio annalis p̃petuatur, C. quando libel. princ. da. lit. cō test. fa. l. 2. & rem litigiosam facit subsecuta per executorem conuentione, vt C. de litigi. auth. litigioſa. & interrumpi præscriptionem. C. de præscript. xxx. vel xl. ann. ficut. Sed nunquid libelli oblatio est de substantia ordinis iudiciarij? Vī q̃ sic: quia concilium istos fratres noluit audire, nisi primò libellū scriberent, & optimè arg. ¶. de probat. qui. contra. & per libellum apparet de modo agendi secundum quem semper dēt formari sententia. ¶. de simo. licet Helv. ¶. de accus. qualiter & quā. & per authen. prædictam o feratur optime vī probari, vt dicit. Litis autem contestatio contra hoc indultum habita pro nihilo est. Et sic videtur, quod sit de substantia, sicut & litis contestatio. ¶. de lit. contest. c. vnico. & ¶. de elect. dudum 2. Dicunt tamen quidā, q̃ non est de substātia iudiciarij ordinis oblatio libelli: & sic pōt omitti tacitè, sicut consueuit dici de iuramento calumniæ. Alij contra, q̃ non valet quicquid factum est, & hoc p̃ iura prædicta, nisi fit vilis causa, vt dictum est: qd melius videtur iure canonico. Ista enim principalia sunt libellus, qui est principium & fundamentum causæ, litis contestatio, & quòd sententia feratur in scriptis.

derunt, se præ manibus nullum habere libellū, Ignarus episcopus dixit: †oportet vos secundum ecclesiasticam auctoritatem, reclamationem vestram, libelli serie declarare, eāq; vestris manibus roboratam, synodo porrigere, vt tunc vobis canonicè valeat rñderi. Et tunc ipsi fratres, libellum conscribentes, porrexerunt.†

† Vide l. si q̃s. C. vñ vi. & l. si homicidij. C. de acc. & in auth. de iu. §. oportet.

† Alijs] Synodo porrexerunt.

ADDITIO. Quæ debeant in libello comprehendi habes his versibus.

Quis, qd, corā quo, quo iure petatur, & à que: Recte compositus quisque libellus habet,

Vel sic, & clarius.

Conuenti nomen, & nomen conuenientis: Iudicis & nomen scribet, causamque petendi, Et quascunque petes res, istas scribere debet.

Significantibus.] Diuiditur: nam in prima ponitur appellantis narratio. In secunda appellationis commissio. Secunda. ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Duo fratres I. & A. corā iudicibus delegatis à quodā V. noie tract fuerit in cām: oblatumfuit eis libellus, in quo petebatur ab eis quædam terra: ipsi cū plures terras haberent, petierunt à iudicibus, vt terrā illā super qua conueniebantur, facerēt designari, qđ ipsi facere denegarunt, propter quod ad sedem Apostolicam appellarunt, Mandat Papa quatenus si est ita, quicquid factū est post appellationē, debeat in irritum reuocari. No. q̃ cum agitur rei vēdicatione, semper designanda est res, quæ petitur certo loco, & etiam finibus certis.

[Gl. seq. duo facit. Primò tractat qualis declaratio libelli fiat in iudicijs singularibus, vniuersalibus, & generalibus. Secundò an libellus possit mutari. Io. And. Panormi. diuidit istam gl. in 5. partes. In prima ponit practicam libellandi in actionibus singularibus. Secundò in vniuersalibus. Tertiò in generalib. Quartò quærit an libellus possit mutari, corrigi, seu emēdari, vel aliquid de nouo accumulari. Quintò quærit an eo casu quo mutatur, sint dandæ nouæ inducie.]

a Significantis.] Nota 1 ad intelligentiam istius capituli & sequentis, & eorum quæ circa hanc materiā dicuntur. Aut enim conueniuntur quis actione reali, puta, rei vendicatione, vt hic, & tunc exprimenda est res quæ petitur, & vtrum petatur tota, aut pars: vt peto talem fundum. ff. de rei vend. si remalias enim reus deliberare nō possunt, vt hic dicit: nec ¶ iudex sententiam ferre debet super incerto. ar. Instit. de act. §. curare, & 33. dist. habuisse. & 12. q. 3. graue. Itē duos proximos vicinos illius fundi ad minus designare debet. ff. de cen. forma censualis. Quia generalitas parit obscuritatem. ff. de iure fisci, ar. ¶. ff. de rei vend. quæ de tota. §. incerta. & ff. cōmuni diu. & si non omnes, §. si incertum. Sed contraria ista specialia sunt circa defalcationem legatorum. Et licet in casu isto debeat quis specificare rem, & ipsam designare, vt est dictum, causam tamen exprimere non tenetur in libello. causa enim expressa est eo ipso quod proponit rei vendicationem. causa enim non est alia nisi ipsum dominū. cum dicit rem ad se pertinere iure dominij vel quasi ff. de except. rei iud. si mater. §. eandem. & §. 1. & 2. & ibi Helius in l. & in eadem. §. actiones. Item & hoc nota cum agitur rei vendicatione quod si aliquis subijciat vnam causam in libello, & succumbat, potest adhuc eandem rem petere alia causa, non obstante exceptione rei iudicatæ. ff. de exce. rei iud. si mater. §. 1. & 2. & l. & an eandem. & C. de petit. hæred. hæreditas. ff. ad cahi ben. de eo. §. sæpius. & ¶. de iud. examinata. Idem est in possessorio. inf. de donat. inter dilectos. & hoc tutius est actori. Argu. contra. ff. de iureiur. duobus, §. colonus. vbi dicitur quod qui proponit vnam actionem, non potest aliam proponere pro eadem re. Sed illud est, quia illæ actiones surgunt ex eadem causa. Si verò nullam causam expressit, tunc totum ius suum in iudicium deduxisse videtur, vnde obstabit ei exceptio rei iudicatæ, si absoluitur reus: quia actor non probauit. ff. de except. rei iud. l. & an eadem. §. actiones. & inf. de caus. poss. cum ecclesia. Item si fuit absolutus reus, quia ipse non possidebat, si postea incipiat possidere, non obstat exceptio iterum petenti. ff. de except. rei iud. si à te. 1. respon. & l. si rem meam. & ¶. de excep. cap. pen. Si autem agatur personali actione, vt si petas x. dari tibi, causa petendi exprimenda est in libello. aliter enim non tenetur respondere, ¶. c. prox. & C. de edic. Diui Hadr. tollen. l. vlti. & ¶. de cen. peruenit, quia causa semper præcedere debet ex qua aliquid debetur. ff. quando dies leg. ce. huiusmodi legatum. & si absoluitur reus, non obstat exceptio, si idem postea petatur ex alia causa. ff. de exce. rei iud. & l. an eadem. §. actiones. & infra de caus. poss. c. vlt. & idem est quantum ad hoc, quod in rei vendicatione; assignata enim vna causa petendi in libello, siue actio sit personalis siue realis, non obstat rei iudicatæ exceptio, si agat ex alia causa, vt dicunt iura prædicta. In vniuersalibus iudicijs non est necesse exprimere siue designare singulas res, sed sufficit dicere, peto talem hæreditatem, quia sum hæres. ff. de petit. hæred. l. 4. & l. si quo tempore, ff. si pars hared. pet. l. 1. §. vltim. & sic potest sententia proferri, condemno te vt restituas hæreditatem, quæ fuit talis. Item peto ecclesiam cum pertinentijs suis. ¶. de restit. pol. cum ad sedem. & ¶. de prob. licet. & infra de dona. inter

¶ Innocentius tertius.

¶ *Cum agitur reali, non sufficit rem generaliter peti, sed debet ita specificari, vt euitetur obscuritas & æquiuocatio.*

CAP. II.

Significatibus a † T. & R. fratrib. nostro fuit Apostolatui declaratū, quod cum inter ipsos ex vna parte, & V. ex al-

1 De materia huius gl. & gñaliter, qua rōne formari deat libellus, & qd in eo obseruandū, vide Iasonem in §. omnium. Inst. de actiones. 114. & multis seq. & Decium ī l. edita. C. de edendo.

† Vide Lan francū in c. qñ. §. probationes. ¶. de probatio. & quater hic agitur de libello incerto & obscuro. vide etiā Iasonem. §. sed iste. Instit. de actio. Decium in c. dilecti. ¶. de iudi. & Paulum de Cast. consil. 145. & Alexand. 181. & 184. in 2. volum.

ter dilectos. In generalibus verò iudici ſa, ſcilicet tutelis, negotijs geſtis, pro ſocio, & conſimilibus, ſufficit exprimere cauſam vel factum, ſic: peto rationem de adminiſtratione quam geſſiſti. nec exigitur expreſſio aliquarum rerum. C. de iud. licet. Item not. quòd libellus pōt mutari 1 & emendari & corrigi ſicut placet vſque ad litis conteſtationem. 2. q. 8. libellorum, C. de eden. l. 3. & poſt litis conteſtationem non poteſt mutari, nec aliquid addi vel minui. ff. de iud. non poteſt. & ff. de excep. rei iud. agi. & l. cum quæritur. & ſic noua interpellatione opus eſt, vt dicit lex illa: non pōt. 2 Et ſi mutauerit actionem vel addiderit, habere debet nouas inducias ad deliberandum, niſi ex primo libello potuit eſſe inſtructꝰ, & hoc licet ſine præiudicio aduerſarij, vt ſcilicet ei teneat ad intereſſe toties variando. ff. de interro. actio. de ætate. §. vlt. arg. ff. de eden. vbi. §. is autem. & ff. de iud. eum quem temere. propter leuem & minimam additionē non debet habere nouas inducias. 3. de dila. litteræ. Illud præterea ſcias, q̄ ſi reus ſit iam conuētus edita ſibi actione per iudicē, vel executorem, eo poſtulante nec ſic hēt poſſe lītē actor, C. quomodo & quāndo iu. auth. qui ſemel. ſi verò nō ſit reus prædicto modo conuentus, licitum eſt ei de ſiſtere, q̄a nemo inuitus agere cōpellitur, C. vt nemo inuitus agere. Vnica. Quod autem dictum eſt q̄ actio poteſt mutari, hoc locum habet in his, in quibus vna non tollitur p electionē alterius. Sed ſi vna tollitur per electionem alterius, tunc non poteſt mutari, quod obtinet in caſibus, ſcilicet in ſequē. concor. C. de fur. l. 1. & C. ſi ſer. extē. ſe emi manda. l. 1. & C. de codicil. l. vlt. & ff. de tribu. quod in hæredem. §. eligere, & C. de pact. inter empt. & vend. l. communiter, ff. de leg. 2. cū filius. §. vanjs. 3 Et quod dixi quod actio poteſt mutari, nō intelligas quod ab ea in totum recedi poſſit, ſed neceſſe habet accuſator eam cum noua actione vſque ad finem perducere. C. quomodo & quando iu. auth. qui ſemel. ſic intelligunt doctores legum illam authenticam.

Dilecti filij.] Dicitur vt ſupra e. proxi. Secunda

1 Vide circa hunc articulum. Decius in d. l. edita. C. de eden.

2 Concord. text. in l. qđ ſ. hæredem. §. eligere. ff. de tribu.

3 Et.] de poſtu. vnico in fi. C. de ſen. & interlo. And.

tera, ſuper quadam terra coram iudicibus delegatis tracti fuiſſent in cauſam: oblato eis libello: ipſi (cum plures terras haberent) ut terra illa ſuper qua quæſtio vertebatur, oſtenderetur eiſdem, a iudicib. poſtularunt: quod cum ipſi facere denegarent, ad noſtram audientiam prouocarunt. Quocirca mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in ſtatum debitum, ſi quid poſt appellationē hmōi noueritis attētatum, &c.

¶ Greg. nonus archipresbytero † ciuitatis Nouæ, & M. ca. Culmeñ. †

† al. archidiacono.

† al. Clugien.

¶ Non tenetur reus reſpondere libello in actione perſonali, ſi non exprimitur cauſa petendi.

CAP. III.

Dilecti filij fratres ecclęiæ ſanctæ Mariæ de Hiſpida, tua nobis petitione monſtrārunt, q̄ cum prior & conuentus ſanctæ Mariæ ad Carceres, inter ſe ſuper quadam pecunię ſumma, coram Priore Sanctę Trinitatis Veroñ. auctoritate Apoſtolica conueniſſent: ex parte ipſorum fuit excipiendo propoſitū, quòd cum dicti Prior & conuentus nollent exprimere in porrecto libello cōuentionali, a quare b ſibi dicta pecunia deberetur, ſuper hoc minimè reſpōdere tenebantur: & quia dictus iudex exceptionē huiuſmodi admittere denegabat, noſtram audiētiam appellauerūt: Ideoque mādamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritum, &c.

TITVLVS IIII.

De mutuis petitionibus.

¶ Alexand. iij. Vulterano epiſcopo & abbati de Spongia.

¶ Index etiam delegatus, cōpellit actorem ad reſpondendum reo, in cauſa reconuentionis, & vtranque cauſam ordine ſucceſſiuo ſimul audiet: & una ſententia terminabit. b. d.

CAP. I.

EX † litteris: & infra. Quoniā rationis ordo exigit, † vt plebanus & clerici Maturēſes abbati & fratrib. Maturēſis monaſterij, de ijs quæ aduerſus eos proponunt, debeāt in veſtra

† Vide l. fin. C. de an. excep. & l. r. ff. de eden. & ibi Bar.

† Poſt cōc. Latera. ſub. Alex. iij. par. 51. c. 1. & ca. 2. cōci. in 1. cōp.

† Facit ad hoc. l. cū Papinianus. in fi. C. de ſen. & inter. omnium iudi.

ibi, Ideoque Abbas. Siculus.

CASVS. Prior & conuentus ſanctæ Mariæ ad Carceres, petebant quandam quantitatem pecuniæ à fratribus ſanctæ Mariæ de Hiſpida coram Priore ſanctæ Trinitatis Veroñ. auctoritate Apoſtolica: fratres S. Mariæ d' Hiſpida petierūt à iudice, vt cauſam faceret exprimi in libello, ex qua dicta pecuniā ſoluere tenebant: aliàs reſpōdere nō tenebātur: & quia dictus iudex hāc exceptionem admittere denegabat, ad ſedē Apo. appellarūt. Vñ mādat papa, quatenus ſi eſt ita, reuocetur in ſtatum priſtinū quicquid poſt appel. huiuſmodi fuerit attētatū. Not. q. 9. agit perſonali actione, ſemper tenetur cauſam exprimere in libello, ex qua competat ſibi quod petit.

a Conuentionali.] quid ſit libellus conuentionalis, dictum eſt ī. eo. cap. 1.

b Quare ſibi.] hic manifeſte patet. q. 1 perſonali actione tenetur quis exprimere cauſam petitionis. De hoc dictum eſt ī. ca. proxi.

DE MVTVIS petitionibus.

¶ Supra tit. proxi vſum eſt de libelli oblatione. Sed quia plerunque libelli porrigūtur ab vtraq; parte, & fiunt hinc indè mutuæ petitiones, & dubitatur de modo & practica procedendi: ideo compilator annexit hūc titulū. De hac materia habetur 3. q. 8. cuius in agendo. Abbas.

EX litteris.] Reus reconuenire poteſt actorem etiam coram iudice delegato, qui ſimul audiet & finiet cauſam vtramque. Primò iuſtificationem mandati ponit. Secundò ipſum mandatum ſubiungit ibi, Mandamus. Abb. Siculus.

CASVS. Plebanus & clerici Maturēſ. coram epiſcopo Vulter. no & abbate de Spongia à ſede Apoſt. delegatis, abbatem & conuentum Maturēſ. monaſterij traxerunt incautam ſuper quibuſdam quæſtionibus. abbas & conuentus prædicti coram eiſdem iudicibus reconuenire volebant plebanum & clericos prædictos ſuper iuris quæſtionibus, quas contra eos habebant: dubitauerunt iudices, vtrum ſuper his haberent cognoſce

&, cum

re, cum de negotijs monachorum nihil eis cōmissum fuisset expresse? Papa consultus respondet, q̄ ordo iuris exigit, vt plebanus & clerici, abbati & conuentui prædictis debeant respondere de iustitia coram eis cū ipsi petant ex ipsis de suis quæstionibus sibi iustitiam exhiberi, mandans quatenus actione plebani & clericorū proposita, & responsione facta, compellat eosdem abbati & fratribus incontinenti de suis quęstionibus respondere, & vicissim rationes partium audientes cōcordia vel iudicio vtriusq; negotium debeant terminare. Nota, q̄ qui petit iustitiā ab alio tenetur eidē iustitiā reddere. Item reconuētio coram delegato potest fieri. Item conuentio & reconuentio simul procedere debent. Item iudex primo ad cōcordiam si potest intendat. Item iurisdictio delegata extenditur ad res de quibus in rescripto non fit mentio altera parte inuita.

præsentia respondere: [a] cum sibi ex ipsis coram vobis à sede Apostolica delegatis iustitiā postulant exhiberi. ¶ Mandamus, quatenus actione [b] plebani & clericorum propositā, & responsione facta: [c] monitione præmissa, cōpellatis eosdē, memoratis abbati & fratrib⁹, incontinenti [d] coram vobis super [e] suis quęstionibus respondere: & vicissim postmodū rationes partiū audientes, concordia [f] vel iudicio vtriusq; negotium terminetis.

¶ Cælestinus tertius Rothoma. decano.

¶ *Modus procedendi datus per rescriptum in causa conuentionis, intelligitur repositus in causa reconuentionis:*

CAP. II.

PRudentiā: † & infra. ¶ Sanè cōsuluisti nos, vtrùm cum causa appellatione remota committitur, & reus coram eodem iudice actorem re-

[1] De materia glossæ vide Deciū in 1. est receptū ff. de iu. om. iud. & Socinū in Fallētijs, regula 412. & Ioā. Nouellū regula 172.

[2] Exponit Vincen. post initium.

[3] Ad hoc facit ordo istorū titulorū, quia post libelli oblationē & ante litē contestatā ponit rubrica de reconuētione secūdum Ho, Io. An.

[4] Cōuenies pro ecclesia recōuenit p illa. Io. An.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp.

[5] Præcedentia, etiā sint specialia in schismaticis intrusis, & excōicatis, q̄ non conueniunt & conueniri possunt. ā de iu. intelleximus. Io. And.

[6] Qualiter hoc dictū intelligatur, vide p Bart. in auth. & consequēter. C. de sen. & interl. om. iu.

[7] Non. n. ad arma & rixā procedere patiat prior quos potest sua iurisdictione cōpescere. Io. An.

inf. de verb. sign. forus. arg. ad hoc. C. de cōpen. l. vlt. Itē est argu. ex hoc loco q̄ frustra petit debitum qui quod debet non impendit. 3. q. 8. cuius in agendo. & 32. qū. 6. nil iniquius. 95. dist. esto subiectus. & inf. de iureiur. peruenit 2. & inf. de vsu. quia frustra. & eadem lege conuenit quis qua ius sibi tribui postulat. C. de rei vē. ratas. & in authen. de sanc. epis. §. reuerendissimi. collt 9. 4 & inf. de appean sit. Arg. ℣. 23. q. 5. non vos. & 16. q. 7. ii qs deinceps. & 23. di. in nomine domini. circa fi. & ℣. de hære. excōmunicamus. §. credentes & C. de compen. l. vlt. 5 sed istud vltimum speciale in depositō.

a Respondere.] nō. qualiter reddear fieri re conuentio coram iudice delegato prout hic satis colligitur. Proposita enim in petitione actoris reus actorem si vult reconuenire, ante litis contestationem, suam porrigat ei petitionem, & ita deliberatione super vtraque petitione hinc inde habita, debet fieri contestatio litis super petitione actoris primo, & incontinēti super petitione rei respondere debet actor, & postmodum iudex vicissim audiat vtrāque causam, & vna sententia terminare debet causas, vt hoc totum patet hic, & ℣. de ord. cog. cum dilectus. vt si actor nollet reo respondere, iudex debet ei iustitiam denegare, nec audire ipsum super causa sua, vt ℣. de iura. calum. imperatorum. & c. vlti. §. pœna. & ff. de pœn. l. mutus. §. pœna. & C. de cōpen. n. q; scriptura. & ff. de var. & extraord. cog. l. 1. §. vlti. in fi. & si iudex hoc negligeret, & procederet in proposita quæstione, non tenet tamen eius, vel est potius appellandum ab ipso. ff. quæ sen. si app. re. l. 1. §. vlti. in fin. Si verò reus differat suam petitionem porrigere post litis cōtestationem non videtur q̄ sit audiendus. C. de sen. & interl. om. iudi. auth. & consequenter. vbi dicitur, & consequenter ego pulsatus ab aliquo, si vicissim ipsum lite pulsare velim, statim quidem hoc non licet nisi apud eundem iudicem. Et sic videtur q̄ statim debeat ipsum reconuenire, & idem videtur expressum in authenticorum corpore de executoribus. §. sanctimus. coll. 8. vbi dicitur si reus vult reconuenire actorem, mox ab initio 2 apud eundem iudicem recōueniat ipsum, sed nō apud alium nisi lite finita 3 poterit illum conuenire. Et quidam domini legum intelligunt istud, statim, vsq; ad sniam: quidā tū vsque ad apertura testiū. Hodie ista diuersitas determinat per decr. Iun. iiij. in cōci. Lugdun. de restr. dispendia. §. reus quoque. [lib 6.] vbi dī expresse q̄ reus pōt actorē suū reconuenire corā eodē iudice durante iudicio. & si tūc corā alio ipsum traheret, processus nullus esset, & in expensis condēnabitur; & qd dicit, durāte iudicio, intelligo quousque renunciatum est & cōclusum in causa, quia tunc tūn dī iudicium dū negotiū discutitur,

b Actione]. i. petitione: quia secūdum canones nemo tenetur proponere actionem. de hoc dictum est ℣. de iud. dilecti.

c Responsione facta.] hic patet qualiter litis contestatio fiat de qua dicetur ℣. tit. prox. Ber.

d Incontinenti.] istud, incontinenti, intelligendum est nullo actu medio interposito. & est simile illi, mox qd habet. ℣. de ele. quia propter. vbi habes multas interpretationes de huiusmodi dictionibus. istud, incontinenti, intellige durante iudicio, vt dī in prima motu. in fi.

[Gl. seq. dicet duo, scilicet, quid si mutuæ petitiones sunt possessoriæ, vel vna possessoria, & altera petitoria, secundo quòd virtus reconuentionis est, &c.]

e Super suis quæstionibus.] idem est si actor ageret possessorio, & reus vellet recōuenire actorem super alia spoliatione: secus si actor ageret possessorio, & reus vellet cōuenire eū petitorio, quia quæstio spoliationis priuilegiata est, vt primo expediatur. ℣. de ordi. cogn. super spoliatione. Sed si prima sit petitoria, reus super spoliatione bene potest reconuenire actorē in modum actionis. ℣. de ord. cog. cum dilectus. Sic no. quòd reconuentionē fit iudex, q̄ alias iurisdictionē non habet in reconuenientē, quantū ad illā causam reconuentionis, siue sit ordinarius, siue delegatus, cū causa reconuentionis delegato non est cōmissa, vt hic habes & ℣. de offi. dele. prudentiā in fi. & iudex laicus ordinarius habet reconuentionē, puta, cū clericus conuenit laicum corā laico iudice, tunc clericus tenetur respondere laico coram eodem iudice, nisi sit causa, quæ coram iudice ecclesiastico sit tractanda: de quibus dictū est ℣. de foro comp. ex tenore. & c. præcedenti. neque 6 in criminalibus locum habet reconuentio. de hoc dixi sup. de iud. at si clerici.

f Concordia.] est hic arg. quòd iudex primo si potest habet partes reducere ad cōcordiam. arg. ad idem. 5. q. 2. si priuatus. vbi de hoc. & 23. q. 8. si quis membrorum. Et est sim. ff. de vsufru. æquissimum. 7 & ℣. de sim. querelam. & ℣. de transa. c. vlt. vi de hoc. Bern.

PRudentiam.] Actor qui impetrat rescriptum appellatione remota; in causa reconuentionis appellatione remota respondere tenetur. Communis diuisio. Secunda ibi, Nos verò. Ab. Siculus.

CASVS. Quidam impetrauit litteras contra aduersarium suum ap. re. reus reconuenit actorem coram eodem iudice: actor appellat super reconuentione: quæritur an tali appellationi sit deferendum? Consultus Papa respondet, quòd cum actoris & rei eadem sit conditio, & vno & eodem iure circa appellationem censeri debeat, vterque sicut actor vult quod iustitia sibi fiat ap. re. eodem modo debet reconuenienti respon-

dere de ſua iuſtitia. Nota quòd actor & reus eodem iure cenſentur, & eadem eſt conditio vtriuſque. Ité eodē modo quo quis vult ſibi iuſtitiam fieri, ſub eadem forma alij reſpondere tenetur.

a Eadem ſit conditio.] quia in iudicijs non debet eſſe perſonarum acceptio. 5. de iudi. nouit. & 4.q.4.c.2. & nō debet actori licere qđ reo non permittitur ff. de reg.iur. non debet, & ita ſi remota eſt appellatio quo ad agentem, & eodē modo quo ad reconuenientem: quia eodem iure quod quis in alterum ſtatuit, ipſo debet vti. ff. quod quiſque iur. in alterum. l. 1.2. & 3. & 5. de conſtit. cum omnes. Et hodie nō videtur habere locum quod dicitur de appellatione: quia ipſo iure remota eſt appellatio in qualibet quæſtione. 5. de appe. vt ſebitus. & c. paſtoralis. in principio.

[Gl. ſeq. primò arguit, ſecundò fortificat. & ſoluit 2.q.vltimò ſignat contrariū, & ſoluit.]

b Eodem modo.] ideſt, ſecundùm eandem formā qua procedit iudex in principali, & in reconuentione: & parem potestatem habet iudex quo ad oia in vtraq; quæſtione. Et ſic eſt arg. qp iudex eādem habet auctoritatem in prorogata iuriſdictione ſicut & in delegata. de hoc dictum eſt 5. de offi. delega. P. & G. Remotio enim appellationis repetita intelligitur in reconuentione. ſimile 32.q.7. apoſtolus. ſicut enim aliquid relinquitur ab hærede intelligitur repetitum & à ſubſtituto. C. ad Treb. l. non iuſtam. & ff. de lega. 2. debtor. §. 1. & ff. de ver. oblig. Titia. §. 1. Sed pone quod actor ſuper vna re tantum litteras impetrauit, nunquid reus poteſt illum conuenire ſuper pluribus? Videtur quòd non. arg. ff. de iuriſdi. om. iud. ſi idem. § quid & ſi. & argu. huius litterę. Sed contra credo. arg. 5. c. proz. ibi, ſuis quæſtionibus. Item retenta hac eadem poſitione reus reconuenit actorem ſuper pluribus, vel ſuper vno tantùm, & ſic actor efficitur. Numquid actor quaſi reus reconueniens poteſt agere contra eum ſuper alia re, quæ in literis expreſſa non fuit. arg. ff. de excep. l. 2. § illud? Non credo quòd hoc poſſit: quia reconuentio non intelligitur niſi quantùm ad illum qui primò conuenitur. Item argum. contra. C. de leg. quòd fauore. non eſt contra: quia illud intelligitur cum princeps ſuo motu in fauorem aliquod ius concedit, puta, minoribus vel eccleſijs. Quod dicit hic, intelligitur quando aliquis impetrauit illud ius: & Papa ad inſtantiam 1 petentis illud conceſſit: vnde ipſe debet vti eodem. ff. quod quiſque iuris. l. 1. & 5. de conſtit. cum omnes. Sed hodie vt dixit, ius commune eſt quantum ad omnes. 5. de appel. c. vt debitus.

1 Dixerunt Tan. & Ving. Romana eccleſia tales litteras cōcedit ét ſine petentis inſtātia, clauſulam apponendo. & dixi in tex. in gloſa vī. & ſm id intellige hoc de inſtātia quo ad reſcripti, nōn quo ad clauſulam. Ioan. And.

conuenerit, & actor ſuper reconuētione appellationis obſtaculum interponit, an ſit huiuſmodi appellationi deferendum? Nos verò ita ſentimus, quòd cum actoris & rei eadē ſit cōditio: a & vno eodemque iure circa appellationis remediū debeat vterq; cenſeri: hic vt deſiderat actor, vt ſibi iuxta mandatoris reſcriptū iuſtitia fiat appellatione remota: eodē modo b reconuenienti debeat ſua iuſtitia reſpondere.

TITVLVS V.

De litis conteſtatione.

¶ Greg. ix. abbati ſancti Ioan. in Vineis.

¶ *Non per poſitiones & reſponſiones, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam ſit litis conteſtatio: qua omiſſa, nullus eſt proceſſus.*

DE LITIS CONTESTATIONE. ¶ Quia poſt libelli oblationem & mutuam petitionem ſequi debet litis conteſtatio. ideo ſubijcit iſtam.

De hac materia habetur 3.q.3. offeratur, & repetitur in 6. Abbas.

CAP. I.

Lim inter epiſcopum Nouiēſem ex parte vna, & capitulum eccleſiæ S. Quintini ex altera, ſuper quibuſdam iniuriis, & excommunicationum ſententiis, & quibuſdam aliis articulis orta materia qōnis, & infra: 3 Iudices factis quibuſdam poſitionibus, & reſpōſionibus ad eaſdem: auditis etiam quas partes voluerunt proponere coram eis: cauſam eandem ad examen Apoſtolicum remiſerunt. ¶ Procuratoribus igitur partiū ꝓpter hoc in noſtra præſentia conſtitutis, quamuis poſitiones, & reſpōſiones, c quia licet poſitiones & reſponſiones hinc inde factæ fuiſſent ſuper articulis prædictis, ſuper hoc tñ non fuit conteſtatio litis facta, ſed ꝑ petitionē in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam, fit conteſtatio litis. Noquòd vbi cōteſtatio litis omiſſa fuit, nullus ē proceſſus. Item conteſtatio fit per petitionem propoſitam, & reſponſionem ſecutā. & hoc in ſcriptis debet appārere.

[Gl. ſeq. opponit, & duas ſolutiones dat. Vnam in principio. Aliam circa finem gl. In medio dicens quid ſit conteſtatio, & quomodo fiat, & quod proteſtatio proponentis vel reſpondentis impedit conteſtationem. Vltimò ponit quæſtionem.]

c Reſponſiones.] ſic 5. de elect. dudum 2. Sed videtur quod illud ſufficeret, quia poſitiones ſuper ipſo facto fiunt, vnde litis intelligitur litis conteſtatio fieri per poſitiones & reſponſiones. ſed non eſt verum: quia litis conteſtatio eſt exordium litis, ſiue principium cauſæ appellatur. 5. de offic. deleg. ſuper quæſtionum. §. 1. & 2. & res deducta in iudicium non videtur per ſimplicem petitionem, vel per editionem actionis. C. eo. tit. l. vnica. & vbi principium deeſt, nihil ſuperædificari poteſt. 1.q.1. cum Paulus. & infra de presby. non bap. veniens. & cuiuſcunque rei principium potiſſima pars eſt. ff. de origine iur. l. 1. & licet conteſtatio litis ſit principium, tamen neceſſe eſt libellum præcedere, vel porrigere, ſuper quo litis conteſtatio fiat, vt dictum eſt ſup. de libel. obl. cap. 1. Et autem litis conteſtatio

Lim inter Epiſcopum.] PRIMO ponit proceſſum iudicum, & ipſorum relationem. Secundò ipſum proceſſum decernit irritum, & dicit quare. Secunda, ibi, Procuratoribus. Abb. Siculus.

CASVS. Inter epiſcopum Nouien. ex parte vna, & capitulum eccleſiæ ſancti Quintini ex altera vertebatur quæſtio ſuper quibuſdam iniurijs, ſententijs excōmunicationū, & quibuſdam alijs articulis: ſuper quibus cauſa cōmiſſa fuit quibuſdam iudicib⁹: iudices factis ſolūmodo ꝙbuſdā poſitionibus & rāſionibus ad eaſdem, & audiis q̄ partes prōponere voluerūt, cauſam remiſerunt ad Apoſtolicā ſedem; procuratoribus vtriuſq; partis in ꝑſentia Papæ conſtitutis, & examinato proceſſu iudicū, dominus Papa qa non inuenit litis conteſt. factam fuiſſe, proceſſum ipſorum iudicū irritum nunciauit: quia licet poſitiones & reſponſiones hinc inde factæ fuiſſent ſuper articulis prædictis, ſuper hoc tñ non fuit conteſtatio litis facta, ſed ꝑ petitionē in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam, fit conteſtatio litis. Noquòd vbi cōteſtatio litis omiſſa fuit, nullus ē proceſſus. Item conteſtatio fit per petitionem propoſitam, & reſponſionem ſecutā. & hoc in ſcriptis debet appārere.

[Gl. ſeq. opponit, & duas ſolutiones dat. Vnam in principio. Aliam circa finem gl. In medio dicens quid ſit conteſtatio, & quomodo fiat, & quod proteſtatio proponentis vel reſpondentis impedit conteſtationem. Vltimò ponit quæſtionem.]

c Reſponſiones.] ſic 5. de elect. dudum 2. Sed videtur quod illud ſufficeret, quia poſitiones ſuper ipſo facto fiunt, vnde litis intelligitur litis conteſtatio fieri per poſitiones & reſponſiones. ſed non eſt verum: quia litis conteſtatio eſt exordium litis, ſiue principium cauſæ appellatur. 5. de offic. deleg. ſuper quæſtionum. §. 1. & 2. & res deducta in iudicium non videtur per ſimplicem petitionem, vel per editionem actionis. C. eo. tit. l. vnica. & vbi principium deeſt, nihil ſuperædificari poteſt. 1.q.1. cum Paulus. & infra de presby. non bap. veniens. & cuiuſcunque rei principium potiſſima pars eſt. ff. de origine iur. l. 1. & licet conteſtatio litis ſit principium, tamen neceſſe eſt libellum præcedere, vel porrigere, ſuper quo litis conteſtatio fiat, vt dictum eſt ſup. de libel. obl. cap. 1. Et autem litis conteſtatio

ſtatio negotij principalis hinc inde apud iudicem facta narratio,& ſubſecuta reſponſio,vt hic,ſiue negando ſiue confitendo.de hoc not.ℨ. de elec. dudũ.quod eſt ita intelligendum,ut fiat animo procedendi in cauſa,& ea intentione directè ex propoſito. Vnde ſi aliqs proponat factum coram iudice non ea mente vt litem conteſtetur, vel reſpondeat, ſaluo iure ſuo, & ſine præiudicio,non erit propterea litis conteſtatio facta. cũ hoc fiat non ad iudicis interrogationem ſed motu proprio. Litis conteſtatio fieri debet interrogante iudice, actore proponente ſuam actionem,& eo reſpondẽte ad interrogationẽ iudicis vt mos eſt fieri.argu.C.eo.l.vnica. in fi.ℨ.de do. & contu. prout. ſic patet q̃ non erat facta litis conteſtatio, cum factum proponitur cũ proteſtatione,& ſine præiudicio. argu. op. ff.quib.mod.pign.vſ hyp.ſol. ſi debitor.§. ſi in venditione.ℨ Et arg.ℨ.de ele. Cumana. vbi dicit de prp teſtatione. vbi ergo litis conteſtatio non procedit . nil valet quod agitur , vt hic & ℨ.ut proxi.per totum. & poteſt ratio aſſignari quare per poſitiones,& reſponſiones ad eas nõ fit litis conteſtatio.qui enim ponit aliquod dictum vel factum,nihil petit ab aduerſario : nec ẽt oſtendit ſuper hoc velle agere: & ita non poſſet per hoc fieri ſnia condemnationis vel abſolutionis , cum nil petitum ſit per poſitionem , ſed oſtenditur aliquid eſſe factum vel dictum ſeu promiſſum:& ſententia ſemper ferenda eſt ſecundum modum agendi.ℨ.de accu.qualiter & qñ.ad fi. & ℨ.ut.ſimo.licet Hely.& condemnatio non eſt facienda niſi ad hoc ſit actum. ℨ. de ord.cog. cum dilectus.ad fin. & hoc etiam probatur, quia interrogationes, & reſponſiones aliquando fiunt ante litis conteſtationem, ff.de interro.actio. quaſi per totum. de quibus quidem notatur inſ.de iura.calum.c.pe.in glo. quæ incipit, omnia quæ,& per illas interrogationes & reſponſiones nulla fieret condẽnatio vel abſolutio , niſi fieret poſtea litis conteſtatio ſuper petitione actoris: & ita patet quòd vbi fiunt tantum poſitiones & reſponſiones, nulla petitione præmiſſa , vel nulla litis conteſtatione facta,nullus eſt proceſſus. vt ℨ.de elect.dudum,& hic . Sed quid ſi petitio oblata fuit, & in actis redacta: ſed conteſtatio litis non fuit facta, ſed poſitiones & reſponſiones factæ fuerunt? Idem credo:ſi quòd proceſſus non valeat : quia litis conteſtatio non eſt facta. Bern.

VT LITE NON CONTESTATA. &c.

¶ Supra viſum eſt de litis cõteſtatione qualiter fiat. Verum quia plerunque lite non conteſtata petuntur teſtes recipi : vel de facto recipiuntur: & dubitabatur quid iuris,ideo ſubijcit iſtam rubricam.

2 Et nota ex rubro negatiuè poſito,quòd regulariter lite non conteſtata non debent teſtes recipi, nec ad diffinitiuam ſententiam procedi. Abb. Sic.

hincinde ſuper pluribus articulis factæ fuerint coram iudicibus memoratis : quia † tamen litis conteſtationem non inuenimus eſſe factam, cum nõ per poſitiones, & reſponſiones ad eas, ſed per petitionem in iure propoſitam , & reſponſionem ſecutam litis conteſtatio fiat: † proceſſum ipſorum, de fratrum noſtrorum conſilio , irritum duximus nunciandum.

† Vide Bart. Fulgoſiũ, & Paulum 1 l. cãs.C.de trã ſac. adde Soc. in regula 295.

† Vide tex. ĩ l.vnica. C.e. & l.Aureli⁹. §. recto. ff. de lib.legat.

† Vide Bart. Socin Fallẽ tijs.reg.296. & aliquot ſequentib.

1 Si creditor cõſenſit alie nationi pignoris q̃ fecit debitor : liberatum ẽ pignus niſi fuerit proteſtatus, quod ſaluum eſſet ius pignoris. Io. And.

2 Cõgruit rubricæ de iur.olim.vbi Papa receptionẽ teſtiũ facta lite nõ cont. renouauit in irritũ. de ſnia hẽs ℨ.de elec.dudum 2. verſ. licet aũt. Itẽ fallit in caſu decr. eũ qui. de eo q̃ mit. in poſſ.lib.6. Io. And.

TITVLVS VI.

Vt lite † non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam diffinitiuã.

AD hoc.] In prima ponitur delegatorum conſultatio : in ſecunda diffinitio ſeu reſponſio:ibi,Conſultationi.

CASVS. Quædam cauſa matrimonialis vertebatur inter R.& B. vxorem eius, cauſa commiſſa fuit abbati ſancti Proculi & eius coniudici,coram quibus dicta B. accuſabat virum ſuum de adulterio, ad tori ſeparationem : & vt dotem ſuam reciperet ab eodem. oblato libello procurator viri noluit reſpondere, prætextu aduocati , quem nõ habebat,inducias poſtulãdo : tandem dixit ſe paratum reſpondere libello: Sed die ſtatuta non credebatur quòd reſponderet libello , petijt reſtitutionem vxoris primò faciendã marito: & ne ſecus fieret,appellauit: mulier dicebat ſe virum habere ſuſpectum : ſed procurator noluit cauere de impunitate perſonæ nec viri : poſtea noluit comparere:iudices non obſtante appellatiõe illius, teſtes mulieris receperũt atteſtationib⁹ publicatis, dubitabatur de ferenda ſnia : quidam dicebant deferendum eſſe appellationi :alij deferendum non eſſe: conſultus Papa quid iuris eſſet,rñdet quòd licet ordo iudiciarius in alijs controuerſijs ſit ſeruandus in matrimonialibus cauſis non vſq; quaq;.Sed quia in præſenti negotio non eſt actum de fœdere matrimonij,ſed de crimine adulterij ad tori ſeparationẽ : teſtes lite non conte.recipi non debuerunt:vnde ſiue de ferendum ſiue non deferendum appellationi fuiſſet, non eſt ad definitiuam ſententiam procedendum:tamẽ præfatus R.ſi contumax fuit,potuit excommunicari:vel propter contumaciam procuratoris ſi ſciens non purgauerit eandem.Not.quòd in cauſa criminali cum ciuiliter agitur,poteſt interuenire procurator.Item arg.quod prætextu aduocati dandæ ſunt inducię. Item in cauſa criminali cum agitur de fœdere matrimonij,ordo iudiciarius per omnia non ſeruatur. Item lite non cont.nõ ſunt teſtes recipiendi,nec ſententia diffinitiua ferenda. Item propter contumaciam procuratoris non eſt dominus puniendus,ſed cum ſciuerit, & non purgauerit, poteſt excommunicari.

¶ Inocentius tertius abbati Sancti Proculi, & L.canonico Bononienſi.

¶ Si agatur de adulterio ad ſeparationem tori , & ante litis conteſtationem reus eſt contumax, poteſt excommunicari , ſed teſtes recipi non poſſunt,nec cauſa diffiniri .

CAP. I.

† Cap.1.ĩ.ti. in 3. compi. Et vide Cõ. Trid. ſeſſ.24. de ſacramento mãimon.

† Et de pœna adulterij & ordine ꝓcedendi contra adulteros.vide Cõ. Tri. ſeſſ. 24. tit. de reformatim.c.8.

AD†, hoc Deus:& iſta. ¶Cum cauſa, quæ inter R.& B. vxorem eius vertitur, auctoritate Apoſtolica vobis commiſſa fuiſſet; tandem procurator eiuſdẽ R. libello vxoris,quo virum ad ſeparationẽ tori, & vt dotẽ reciperet, a de adulterio † accuſabat,noluit reſpondere, b

a Reciperet.]& etiam donationem propter nuptias : nam ſicut propter adulterium vxoris vir lucratur dotem, ita mulier propter adulterium viri lucratur donationem propter nuptias,C.de repud.conſenſu. §.ſi ueró.quia vir & mulier non ad imparia iudicantur. 32. q. 1.ſi quis uxorem. ſi tamen filij extent ex eorum matrimonio, tunc dos ſiue donatio ſpectat ad filios in Authenti.vt liceat matri & auiæ,§.ſi de adulterio . collat. octaua.

b Noluit reſpõdere.] licet agat hic de crimimine,qa tamen non agitur criminaliter , poteſt interuenire procurator,& reſpondere , & agere.ſup. de procurator.ſtatũ.

[Glo. seq. dicit quomodo in principio causæ, & in medio ex causa, & si dolose non petitur dantur inducie; ro aduocato habendo, non tamen nocet sententie si aduocatus abfuit. fallit in fisco.]

donec aduocatus [a] eius veniret iducias postulando. Qui cum huiusmodi inducias sæpe petendo, vobis illudere videret; tandem ad præsentiam vestram accedens, dixit se respondere paratum: sed die statuto, cum crederetur responsurus libello, restitutionem vxoris primò fieri postulauit, ne forus fieret appellandi. † ¶ Vcùm quia dicebat mulier se virum habere suspectum, [b] & idem procurator nec de mulieris impunitate cauere, nec vestro se curasset postmodum conspectui præsentare, vos testes mulieris recipere studuistis: & infra. ¶ Cõ-

a Aduocatus.] si aliquis vocatur ad iudicium, & dicat se non habere aduocatũ, dãdæ sunt sibi inducie ad quærẽdum aduocatum. ff. de quibus cau. ma. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. & l. ait prætor. §. vlti. & arg. ad idem. C. de iud. properandum. §. penult. & ff. d postu. l. 1. §. ait prætor: & ex causa etiam medio tempore dandæ sunt inducie pp r absentiam aduocati, si iusta de causa esset impeditus: cum nimis esset difficile & graue, aliũ quærere aduocatum, qui meritа causæ non nouit. & sic eodem modo pro alio iducias oportuinet vt instrueret. sed si malitiose petitur, non sunt dandæ. arg. ĵ. de do. & cõtu. sup. post sententiam nõ habet locum si diceret: non habui aduocatũ tempore sniæ. C. de postu. velamẽto. & ideo propter hoc non retractabitur sententia. est tamen speciale in causa fisci vt non valeat sententia lata contra fiscum aduocato eius absente. ff. de iure fis. si fiscus. C. de aduo. fisci. l. vltima.

r Maximè qñ ex hoc nõ multũ lę dit aduersarius Fm In. & Hosti. & maximè si pars ad quidere non potuit: & vide in Spe. de di la. §. 1. ver. ſparatorię ĩ fi. Ioã. And.

† Vide text. cũ gl. i auth. g semel. C. quõ & qñ iudex.

[Glo. seq. ponit 5. casus quibus non fit restitutio.]

b Suspectum.] hic est vnus casus, vt spoliato viro vxor non restituitur, s. cum timetur de sæuitia viri. a ĵ. de rest. spol. ex transmissa. & c. litteras. in fi. & 32. q. 1. de benedicto. Item si incontinenti probet impedimentum saltem in gradu indispensabili, in quo casu non debet fieri restitutio. ĵ. de restit. spo. litteras. Item si publicè fornicatur. ĵ. de diuor. significasti. Itẽ si virgo fuerit, & timeatur corrumpi. infra de spons. cum locum. & arg. infra de resti. spol. ex transmissa. & c. ex parte. Item & si non vult habitare cum viro sine contumelia creatoris denegatur ei restitutio: quamuis iniuste fuerit spoliata. infra de diuort. gaudemus. §. qui autem. aliàs viro facienda est restitutio ante principalis causæ ingressum. infra de restit. spol. ex conquestione. præstita primò sufficienti & idonea cautione de impunitate personæ. infra de restitu. spolia. ex transmissa. & c. litteras. & 32. q. 1. de benedicto. nisi tanta esset viri austeritas, quod non auderet se viro cõmittere: quia tũc nullo modo debet restitui, vt in cap. litteras. in fin.

ADDITIO. Etiamsi, vellet fastidare. Vnde versus.

Si non consumsit, si mox probat impedimentum;
Sitque vir austerus: Moysi lege relictus.
Si virgo fuerit: & corrumpi timeatur:
Si vir possideat iniuste vel violenter:
Casibus his septem dominus non restituetur.

Vel sic, & breuius:

Blasphemoque Deum sæuo maerbo manifestè,
Sterpe parente fato: neque virgo redditur vxor.

2 Nã & dãs nimis seuerus in seruũ cogit eũ vẽdere. ff. de his, q sũt sui vel al. iu. l. 2. Fm Ioan. & not. 25. dist. §. nunc autẽ. ad fi. Io. An.

c Seruetur.] nota quòd plura sunt specialia in causis matrimonialibus: quia vbi agitur de fœdere matrimoniali potest agi contra contumacem lite non contestata ad diffinitiuam sententiam. infra eo. quoniam. §. porrò. Item quia minor potest esse in causa etiam per procuratorem. ĵ. de restitu. spol. ex parte. Item confessio contra matrimonium non præiudicat. ĵ. de eo qui cognouit. vxo. iuę. iuper eo. Item quia pater & mater possunt testificari tam in cõiungendo q̃ in diuidendo matrimonio. ĵ. qui matr. acc. pos. vl. ¶ Item qa sententia lata contra matrimonium ad separationem eorum, qui iam cõiuncti erant, non transit in rem iudicatã. ĵ. de sen. & re iud. lator. & c. cõsanguinei. Item nec trãsactio siue compositio potest in matrimonio interuenire supra de trãsa. c. vlt. item nec arbitrium. ĵ. de restit. in integ. causa. in fi. Item nec pœna locum habet. ff. de verb. oblig. Titia & C. & spõ. l. vlti. & ĵ. de spon. gemma.

ADITIO. Item licet in alijs causis possit remitti iuramentum testibus. vt infra de testibus. c. tuis. non tamen in causa matrimoniali. Vide versus.

Coniugij iura sunt hic specialia plura.
Non contestata quod fiat sententia lata.
Procuratores tale dant lite minores.
Hac non cassatur homo contra si fatcatur.
Et non iurati testes sunt hic reprobati.
Hic si procedit, concordia quaque recedit.
Hic non transigitur, non arbitriumque subitur.
Non confirmatur sententia si qua feratur.
Hinc speciale tene, cessat stipulatio pœna.

Item breuius.

Non contestata fertur sententia lite.
Et mandata pubes: non sit sententia perpes.
Arbitrium, pœna pactum, transactio cessat.
Et non iurati testes, confessio contra.

Matrimonialis causa multa habet specialia.

ſ Quod die ĵ. de testi. super eo. a. Io. And.

d Ad separationem coniugij.] verbũ istud, coniugij, improprie ponitur, quia propter adulteriũ ipsũ cõiugiũ nõ dissoluit, imò manent coniuges etiam separati. 32. q. 7. c. 1. & 2. Et ideo expone, cõiugij, idest, cõiugũ, q̃ propter adulteriũ separãtur ab inuicẽ quo ad mutuã seruitutẽ tãtũ, virtualo matrimonij nihilominus perdurãte, & hoc patet, qa licet sic absoluat ille, qui nõ peccauit, à seruitute alterius qui adulterium commisit: ĵ here tũ nõ potest. 33. q. 1. dixit dñs. & si cõtraheret, compelleretur redire ad priinam. ĵ. de diuortijs. ex litteris.

[Glosſ. seq. recitat circa materiã opinionũ antiquorũ.]

e Ad diffinitiuam sententiam.] hic patet quòd in ciuilibus causis nunquam est ferenda sniа lite non contestata. arg. ĵ. de do. & contu. prout. & C. quomod. & qñ iud. l. consentaneum. in fin. & ĵ. eo. tit. per totum. & in auth. de exhi. reis. §. si verò. coll. 5. sed in criminali ciuiliter mota, vt hic. Hug. contradicit quòd testes possunt

4 Atq; hoc diffiniuit cõcil. Trid. sess. 24. de sacramẽto matrimonij, can. 7. adde cõciliũ Mileuitanũ. c. 17. & cõciliũ Africanũ. ca. 69.

sunt recipi, & sñia ferri & in criminali, dummodo de causa liqueat vel liquere possit, siue causa sit criminalis siue ciuilis. De hac tamen materia tradit 3.q.9.in summa,& ĵ.de do.& contu.veritatis. Et no.q̄ dñs Papa per totũ tit. istum fuit in opin. Io.qui dixit quòd lite non contestata non sunt recipiẽdi testes Mar. cõtra cũ Hug.& dñs Papa qñq; sequitur opi. Mar. ĵ.de testa. Raynutius,& c.Raynaldus, 1 vbi tractatur de duabus quartis deducendis.

[Gl.seq.primo ff bat contumaciæ factum, nisi excedat confessionẽ, & dolũ procuratoris nocere dño,& duplicẽ causam reddit, scdò allegat in contrariũ. tertiò soluit. Deinde format quæstio. in qua alleg.pro & cõtra,&postea soluit.]

suam contumacia n, vel etiam procuratoris [a] (si sciens non purgauit eandem) excommunicationis sententia innodari.

¶Idem Hierosolymitano patriarchæ, & archiepiscopo Caisen.

¶ *In causa restitutionis contra contumacem lite non contestata: sententia proferri non potest. hoc dicit comprehendendo omnem modum summandi.*

CAP. II.

ACcedens: † & infra. ¶ Cũ in iudicum delegatorum præsentia,archiepiscop. Tirenen.† restitutionis beneficiũ postularet, plebanus sancti Marci de Venetijs (contra quem agebat) nihil ad obiecta respondit, † sed ad nostram audien-

excõicetur à iudice, domino ignorante contumaciam procuratoris,nec eam ratã habente,nunquid erit excõicatus? hoc sæpe contingit. Vt q̄ non teneat:quia hic dicit potuit excõicari propter suã contumaciã,vel procuratoris, & illud dicitur posse fieri quod de iure fit.22.q.2.faciat homo. Sed videtur q̄ excõicatio teneat,cum sit lata à suo iudice siue iustè siue iniustè. 11.qõ.3. sententia pastoris,& in culpa quodã modo vĩ, qui talem procuratorem constituit,qui non obtemperat iuri; & aliquis pro facto alterius ẽt sine culpa punitur ĵ. de spõ.nõ est. Credo q̄ tuti[b] sit dicere quòd sit excõicatus, licet nõ debuerit excõicari, & debet absolui sine aliqua satisfactione, & absque grauamine, & credo quòd iu.lex teneatur ei ad ĩteresse. ff. de sen.exc. sacro.quia illum excõicauit iniustè, & non citatum.

† Cap.2.q.6. tit.in 3.cõp.

† Al. Citenen.

4 De pluribus qõnibus huc spectantib.vide Dominicũ Sotũ lib.4.sen. dist. 22.q.1. art.2.

† Vide l.1. ff.si quis ius di. nõ obtẽpe. & l.2.ff. si qs in ius vo. nõ ierit.

ACcedens.] Duo facit. Primò ponit ordinem processus. Secũdò ipsius retractationẽ:ibi,Cũ igit. Abb. CASVS. Inter archiepm Tirenen. ex vna parte, & plebanũ sancti Marci in Tyro ex altera,super iure parochialis ipsius ecclesiæ qõ vertebat: causa super hoc cõmissa fuit tribus epis,in quorum præsentia archieps Tiren. petijt restitutiones iuris parochialis in ecclesia S. Marci, quo dicebat se spoliatũ: plebanus allegãs q̄ cũ notorium esset duos de prędictis episcopis suffraganeos esse archiepi Tirenen. & propter hoc essent sibi suspecti, nihil ad obiecta rñdens, ad sed. Apost. appellauit: ipsi verò iudices cum plebanus sæpe monitus vt iuri pareret, in sua contumacia perduraret receperunt testes ex parte archiepiscopi productos, mandantes postmodum plebano,vt ad eos accederet cõtra testes obiectu. us: qui cum ad eorum præsentia non accederet,excõicauerunt eundem, adiudicantes possessionem iuris parochialis archiepiscopo, & eum restituentes in integru n prohibuerunt ne aliquis dictam possessionem perturbaret; negotium istud delatum fuit ad sed. Apost. super hoc scribit Papa Patriarchæ Hierosolymitano, & archiepi copo Caisen.dicens,quòd lis corã præfatis iudicibus contest. non fuit, & manifestè patebat litteras impetratas fuisse pet veri suppressionem: quia notorium erat duos iudicum prędictorum suffraganeos esse archiepi Tirenen. & idem plebanus legitimè appellauit, & sic ẽt appellatio legitima non fuisset,iudices fortè propter contumaciam potuerunt plebanum excõicare,sed non debuerũt plebanum excõicare,nec lite non contest. super negotio principali diffinitiuam proferre sñiam. Vnde dñs Papa sñias prædictorum iudicum cassauit:imò cassas & irritas nunciauit,dans in mandatis archiepiscopo Tirenen. vt ecclesiæ S. Marci restituat instrumenta, & alia vniuersa quæ occasione prædictæ sententiæ per alios occupauit.

Quidam intelligunt hanc decret. loqui q̄ archieps ageret per beneficium restitutionis in integrũ iure minoris. No.quòd iudex subditus actoris,põt legitimè recusari. Item cum notoria est suspicio, litteræ per veri suppressionem obtentæ dñr,ex quo in eis de illa non fit mentio. Item lite non contest. testes recipiendi non sunt, nec diffinitiua sententia proferenda. quod si fiat, sententia est nulla. Item cum sententia nulla est, non debet cassari:sed cassa & irrita nunciari, quia quod nihil est,cassari non põt,& omnia restituenda sunt in pristinam causam per talem sententiam habita. Item sententia lata super possessione, diffinitiua dicitur.

a Procuratoris.] ex hoc loco euidenter apparet, qñ dñs puniendus sit. Est ergo dñs puniendus qñ ipse cõtumax fuit. Itẽ propter contumaciam sui ꝓcuratoris eo sciẽte, & eã nõ purgante, quia tũc intelligit ratã habere contumaciam sui procuratoris, vnde põt excõicari, aut alijs puniri, quia alienam culpam fecit propriam per consensum. Et ita punitur dñs q̄ factum procuratoris, siue eius contumaciam. arg. ĵ.de appe. sæpe contingit:& 2.q.6. §.biduum.versi.si aduersus. [b] nam facti procuratoris nocet dño.ĵ.de in inte.rest.cum venissent.& confessio procuratoris nocet dño.infra de re iud. suborta,ẽt ignoranti,vt ibi.& dolus procuratoris nocet dño.ff.de trib.procuratoris & C.de excoct. & trãs.mili. an.l.in excoctione.lib.12.& quòd factum procuratoris dño præiudicet,habes infra de cau.pos.& proprie. cum olim.& generaliter factum ꝓcuratoris dño præiudicat,nisi excedat fines mandati. supra de offi. dele. cum olim.& C. de procu.si procurator. & sibi imputet qui malum procuratorem eligit.ff.de mino.cum mandato.nam cum prosit dño factum procuratoris etiam ll iniustè obtinuit. ff. de procu.qui proprio. §. in cęteris.sic & ei debet nocere. Sed ĵ vĩ q̄ contumacia ꝓcuratoris non debet nocere dño. ff.si quis ius di.non ob. l.1.§.si procurator. & expressè tradit, q̄ tm̃ procurator conueniendus est,non dñs.ff.man.si mandato.nisi expressisset in prin. Item ignorantis dñi conditio per ꝓcuratorẽ deterior fieri non debet.ff. de procu. ignorantis. nec tm̃ scientia eius dño ignoranti nocet. ff. de lib.cau. in seruo:nec delictum eius.in auth.de ec.tio §.si quis in sua domo.coll. 9. nec alienus dolus alteri nocere debet.ff.de except.dol.si ꝓcurator. Sol. dicas q̄ ꝓcuratoris contumacia ipsi dño ꝓiudicat in eo casu, in quo loquit hic,puta,qa scit eius ꝯtumaciã,& ratã hẽt eã,eo ipso q̄ nõ purgat ipsã:vñ in eo casu põt dñs excõicari. Si verò dñs ignorat eius cõtumaciã,nec eã ratã hẽt,ipse ꝓcurator punit de dolo suo, & nõ dñs:& sic loq̄tur. ff. si qs ius di.l.3.si qs procurator.& alia iura ad hoc inducta, qa iniquũ est aliquẽ alterius odio ꝓgrauari. C. de inof.test.si qs in suo.ver. fi. & peccata suos dẽnt tenere auctores. ĵ.de his q̄ fi.a maio.par.c.q̄situit. & C.de pęn. sancimus. aliàs ergo dñs nõ est excõicãdus ignorãs culpã,& dolũ sui ꝓcuratoris,vel cũ eã scit, sed tm̃ eã purgat. Et est hoc notabile circa ea q̄ facit in iudicio ẽm formã mãdati, bñ sit ꝓiudiciũ dño p cõfessionẽ ꝓcuratoris, seu p factũ illius, vt dñt iura primò inducta,dũmodo,nõ egrediat formam mandati: aliàs non obesset dño,si cũ primum scit,contradicat. ĵ.de offi.deleg.cum olim. Sed quid dic̃ p contumaciã procuratoris cũ dñs

1 Et qñq; distinguit ad opinĩões saluãdas de rescri.sup lĩis, de rest. spol. lĩas de timper tuas. secundũ Host. Io.An.

2 Cõcor. l.si procurator. §. si tutores ff.mãda.& l. 1. & ibi Bar. ff.de procur.

3 Nõ tñ excõicatur sed sufficit stipulationẽ committi ob rẽ nõ defensã. & hoc verũ vbi ipse procurator pro se cauit, uel dñs eo absente. Si verò cauit pro eo apud acta,procurator cogitur præcisè defendere. nec sufficit stipulationẽ cõmitti. ff.de procu.filius. §.6. & l.non cogendũ. §. 1. secundum Io. Vinc. & Phi. & adde quod hĩ in cle. de proc. c.1. Io.And.

[Gl.ſeq.rec. ſignãdo ℨriũ de decre.vt debitus,& dilect. Sol.triplex iſtud verius.vel ſupple.hoc pp notorium.]

Appellatio nõ expreſſa cã an valeat.

a Appellauit.]hic nullam cauſam appellãdi ſeu grauaminis expreſſi: vnde non valeat ſecundum hodierna iura appellatio.ℨ.de app. vt debitus. quia cauſa ſemper debet exprimi corã iudice,& ꝓpter illã appellari ℨ. de app. dilecto filio G.aliàs admitti non debet: quare talis appellatio non valet hodie, hic enim appellauit propter ſuſpicionẽ. & appellare non debet hoc mõ: debuit. n.causã ſuſpicionis corã iudicibus allegare probabilem,& ſi non admiſiſſet legitimã ſuſpicionẽ, tũc debuit demũ appellare.ℨ.d appe.cũ ſpeciali. tñ infra vĩ ꝙ legitima fuerit appeſo, verſi.ex his pleoanũ legitimè, &cæt. Et ita ſm antiqua iura ſufficeret appellare, licet cauſã nõ exprimeret,vt hic vĩ: qa Papa talẽ appellationem vĩ admittere, qa illi iudices fuerũt ſuffraganei archiepiſcopi,ſed hodie non teneret.Vel dic ꝙ cauſa ſuſpicionis fuit allegata nec admiſſa, vnde tenuit appellatio,& ita nullũ ℨriũ.Vel qa ſuſpicionis cauſa notoria erat,valuit appellatio plebani,quamuis cauſã nõ expreſſerit, ſ vt ℨ.ſequit in ipſa litera: ſecus cũ cauſa ſuſpicionis,aut etiam appellationis latens eſt: quia tunc debet exprimi ſecundùm quod traditur ℨ. de ap. vt debitus & c.cum ſpeciali.& c.interpoſita.

† Permaneret.

† Vide tex.ĩ l.2.§.ſi qs a principe. ff. ne quid in lo.pub.

†Ordine ſic: legitur nos caſſauim⁹ q̃ dictas ſnias cũ lis nũ eſſet cõteſtata, & pateret, &c.& conſtaret,&c.

† al. & manifeſtum ſit

ſ Licet cã ſit notoria, non credo eũ releuari abexceptione recuſatiõis ꝙponẽda, ſed à hoc ꝓdeſt notoriũ iuris ꝙ cũ rõnabilis & facti ꝙ vera, qa releuabit ab ea ꝓbanda, nec erit neceſſe ad arbitros recurri. Io.A.

a Hec gloſſa nõ eſt in antiquis codicibus.

tiam appellauit:[a] & licet ſæpe fuiſſe admonitus vt iuri pareret (quia eius appellatio non tenebat)[b] noluit tamẽ reſpondere amplius, vel coram eis etiã cõparere. Ipſi verò iudices(cum plebanus in ſua cõtumacia perduraret) † teſtes receperũt [b] ab aduerſa parte productos,& de poſitionibus redactis in ſcriptis, mandauerũt eidem,vt ad eos accederet, in perſonas vel in dicta teſtium obiecturus. Quod cum facere noluiſſet:† in ipſum excommunicationis ſententiã protulerunt,[c] poſſeſſionem iuris [d] parochialis adiudicantes archiepiſcopo memorato;& eum reſtituentes in integrũ,diſtrictius vetuerũt,ne qs poſſeſſionem Tiren.eccleſiæ reſtitutã pręſumeret perturbare.[e] ¶Cum igitur † lis coram eiſdem iudicibus non fuerit cõteſtata; & manifeſtè †pateret litteras ipſas per veri ſuppreſſionem obtentas, (cum manifeſtum eſſet duos prædictorum iudicũ, Achonien. videlicet, & Beriten. eꝑos, eidem archiepiſcopo tanquam ſuffraganeos, ſuo metropolitano ſubeſſe[f]) ac ex his ꝑplebanum legitimè appellaſſe conſtaret, in quem(etiam ſi minus legitimè appellaſſet) & iudices ipſi licet pp contumaciam [h] excommunicationis fortè potuerunt proferre ſententiam, nõ tamen debuerunt ſuper principali negotio, diffinitiuam ſnĩam, lite non conteſtata proferre, prædictas caſſauimus [i] ſentẽtias, imò caſſas denunciauimus & inanes. Vnde de Tiren.archiepõ dedimus in mandatis, vt eccleſiæ S.Marci inſtrumẽta reſtituat, & etiam vniuerſa,[k] quæ huiuſmodi occaſione ſnĩæ,per ſe vel per alios occupauit. † ſ Idẽ Io.& Vin. non eſt verũ ſm Ho. & hoc teneas, quia ſi grauamẽ ẽt ꝓcedens,non facit validã appellationẽ,niſi & illud appellatiõe ſit exꝑſſum multo minꝰ ſubſequẽs primũ ꝓbat de appdilecto.& patet hoc hodie in cõſtitucle.de appe. appellãti. Io.And.

† Vide ad hoc tex. in l. diſſoluꝫ.C. de cõd.ex le

a Appellauit.]hic nullam cauſam appellãdi ſeu grauaminis expreſſi: vnde non valeat ſecundum hodierna iura appellatio.ℨ.de app. vt debitus. quia cauſa ſemper debet exprimi corã iudice,& ꝓpter illã appellari ℨ. de app. dilecto filio G.aliàs admitti non debet: quare talis appellatio non valet hodie, hic enim appellauit propter ſuſpicionẽ. & appellare non debet hoc mõ: debuit.n.causã ſuſpicionis corã iudicibus allegare probabilem,& ſi non admiſiſſet legitimã ſuſpicionẽ, tũc debuit demũ appellare.ℨ.d appe.cũ ſpeciali. tñ infra vĩ ꝙ legitima fuerit appeſo, verſi.ex his pleoanũ legitimè, &cæt. Et ita ſm antiqua iura ſufficeret appellare, licet cauſã nõ exprimeret,vt hic vĩ: qa Papa talẽ appellationem vĩ admittere, qa illi iudices fuerũt ſuffraganei archiepiſcopi,ſed hodie non teneret.Vel dic ꝙ cauſa ſuſpicionis fuit allegata nec admiſſa, vnde tenuit appellatio,& ita nullũ ℨriũ.Vel qa ſuſpicionis cauſa notoria erat,valuit appellatio plebani,quamuis cauſã nõ expreſſerit, ſ vt ℨ.ſequit in ipſa litera: ſecus cũ cauſa ſuſpicionis,aut etiam appellationis latens eſt: quia tunc debet exprimi ſecundùm quod traditur ℨ. de ap. vt debitus & c.cum ſpeciali.& c.interpoſita.

b Teſtes receperunt.]lit.non conte.& male.ã. eod. c. proxi.& ℨ.eod.per totum.

c Protulerunt.] Et a male,quia nemo compellitur obijcere in perſonas teſtium.

d Poſſeſſionem iuris.]non autem poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ: quod fortè facere potuerunt, imò ſi ne fortè, ſi contumax fuiſſet.ℨ.eod.c.proxi.&c.qm.§. in alijs.ſed appellatio præmiſſa vĩ defendere ipſum plebanũ à contumacia. vnde non tenuit ſnĩa excõicationis,vt inferius ſequitur. Quidã intelligunt hanc decr. loqui in cauſa reſtitutionis in integrum iuxte minoris.

e Perturbare.] Arg.quòd iudex debet defendere indu ctum in poſſeſſionem.ℨ.de ſimo.querelam.

[Gl.ſeq.no.4.in cauſam recuſationis. & addit quatuor,dicens non ſic in teſtes.]

f Sobeſſe.] hæc ẽ iuſta cauſa recuſationis quòd iudex ſit ſuffraganeus aduerſarij, ſicut & illa ꝙ iudex ſit dominus aduerſarij,ã.de offi.dele. cauſam q̃ inter R. vbi plures caſus notantur de recuſatione. Idem videtur ſi eſſet affinis. 3. quæſtio.9. abſens. & ff. de iureiur. lex Cornelia.in fin. & 4.q.3.item lege Iulia. Item ſi eſt Comes.ff.de offi.præ. Senatuſconſulto.& ã. de offi.de-

leg. cum R. propter dominum tota familia poteſt recuſari.C.ſi quis quacunq; præd.po.l.vlt. & licet ex iſtis cauſis repellatur iudex à iudicando,non tamen repellitur teſtis à teſtificando.& hæc eſt cauſa, quia facilius poſſet habere multos iudices quam vnum teſtem. vnde repellit iudex a iudicio ꝓpter defectum teſtis: vt ſic ferat teſtimonium in cauſa ℨ.de teſti.dilecto.

[Glo.ſeq.opponit. ver.plurali & ſol.]

g Ac ex his.]quare dicit ex his? quia non appellauit ex pluribus cauſis, ſed tãtũ qa erãt ſuffraganei poſt appellationem,vnica videbat cauſa appellationis eo tempore quo appellauit,licet tamẽ non expreſſerit,ſcilicet quia iudices duo erãt ſuffraganei. ſed poſt appellationem alia cauſa grauaminis ſuperuenit,ſcilicet quia receperunt teſtes lite nõ conteſtata,& propter hoc dicit ex his, quia ex ſuperuenienti ꝙ grauamine ſumpſit appellatio maiorẽ fitmitatem, & ſic ex his quæ poſtea fiant intelligit fortius valere, ſed ab initio vnica vĩ, & ſic legitimam vocat appellationem, & tamẽ nulla cauſa fuit expreſſa; vt dictum ẽ, & ita expoſt facto apparet legitima.infra de frig.& malef. fraternitatis.vel dic quòd duo iudices recuſati fuerant: & quia non admiſerunt recuſationem,appellatum fuit.& ſic eſt planum quod dicitur,vt ſupradictum eſt. Bernardus.

h Contumaciam.]ſi appellatio non fuiſſet legitima, propter contumaciam debuit & potuit excommunicari,vel aduerſarium in quaſi poſſeſſionem iuris mittere cauſa rei ſeruandæ,vt infra cap.proximo ſed diffinitiuam nunquam potuit proferre ſententiam ſuper poſſeſſione, quæ erat quæſtio ſpoliationis, cum lis non eſſet conteſtata.infra eod.per totum. & quod dicit,forte,non notat dubitationem, ſed potius affirmationem.

i Caſſauimus.]ideſt, caſſum denunciauimus. Hoc ideo ita exponit, quia proprie dicitur caſſari ſententia vbi tenet:ſed cum ſententia nulla eſt, vt hic, ſententia non debet caſſari: quia quod non eſt,caſſari non debet. ſed debet denunciari nulla, ſicut fit in ſententia excommunicationis. infra de ſenten. excommunicat. per tuas.& ſupra de offi. delegat. cum contingat, & hic duæ fuerunt ſententiæ, ſcilicet excommunicationis in plebanum,& alia ſuper reſtitutione poſſeſſionis iuris parochialis.

k Vniuerſa.] quia ſi principale non tenuit, nec illud quod ex eo noſcitur eſſe ſecutum. ℨ. de fi.inſtrum. inter dilectos.§.cum igitur. in fin. & C. de legi. non dubium

† Capta ei iudicati, & tunc reſtituunt eũ grã de dãnũ eſt minoris cauere pignoribus, ẽt ſi haberet pecunia ex illis receptã. Io. And.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilat.

¶ In vulgatis ita: abſens exuerit ſe cõtumaciter.

Vbique fraternitatis.] In prima ponit deciſa conſultatio. In ſecunda diſtinguens reſponſio. Et ſecundum membrum: ibi, Quod ſi. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis citatus eſt ad cãm legitimè lite non cõteſt. & ita contumax eſt: quæritur qualiter cõtra eum ſit procedendum? Rñ. ſi reus lite non conteſt. contumax inuenitur, ſi talis eſt cauſa quòd actor poſſit in poſſeſſionem rei petitę induci, cauſa rei ſeruãdæ inducẽdus eſt in in eadem ℘ ſi non ſit talis cauſa, quòd poſſit mitti in poſſeſſionem, debet excommunicari. No. quod in actione reali, pœna contumacis ordinaria eſt miſſio in poſſeſſionem rei petitæ. Item vbi non poteſt fieri miſſio, reus debet excommunicari.

a Contumaciter.] pluribus modis dicitur quis contumax. ¶. eod, quoniam. §. 1. & 11. q. 3. certum. & ff. de re iud. contumacia. §. j.

b Poſſeſſionem.] vel quaſi poſſeſſionem. ¶. de cauſ. poſſeſſ. cum eccleſia. j.

[Gloſſ. ſeq. in duobus inſtruit iudicem: de tertio remittit. Secundò ponit quinque auxilia, &c.]

c Inducendus.] non tamen iudex multum debet feſtinare ad decernendam huiuſmodi miſſionem in poſſeſſionem, aliàs fieret reſtitutio contra eam. arg. ff. de dã. infect. ſi finita. §. ſi fortè. quia etiam ſententia diffinitiua reuocatur iuſta de cauſa. ¶. de re iud. cũ Bertholdus. & debet ſummatim negotium perſcrutari ante miſſionem. arg. C. vbi in rem act. l. 2. & ¶. eo quoniam. §. penu. an iſte ſic miſſus ſit cuſtos tantum vel verus poſſeſſor, dicitur. ¶. de do. & con. contingit. No. tamen quòd quinque auxilia prodita ſunt contra illos qui non admittũt actorem in poſſeſſionem ſecundùm mandatum iudicis. Primùm, quia puniuntur in expenſis. ¶. eo. quoniã. §. in alijs. & infra. de ſequeſtra. ad hoc. Secundùm eſt, quia eo non obſtante, quòd non poſſidet. verus efficitur poſſeſſor anno elapſo infra de do. & cont. contingit. ff. de bo. auct. iu. poſ. quamuis. Tertiùm eſt, quia poteſt excommunicari, a vt hic. & infra eodem, quoniam. §. viti. Quartùm quia poteſt contingere aduerſarium quanti ſua intereſt poſſeſſionem non habuiſſe. ff. vti poſſi. ſi duo. §. vltim. & ff. ne vis fi. ei. qui in poſſeſſ. miſſ. l. j. in princp. Quintùm quia manu militari eijci poteſt. ff. ne vis fi. ei qui in poſ. miſ. eſt. qui miſſus. ff. de rei vend. qui reſtituere. Vnde verſus.

Anno verus eris poſſeſſor ſi prohibueris:
Expenſas reddet quem mittis arma repellit.
Vtilitatis opem reddet, [illegible]

¶ Idem epiſcopo Brixien.

¶ *Si lite non conteſtata reus eſt contumax: ſi fieri poteſt mittitur actor in poſſeſſionẽ, cauſa cuſtodiæ, aliàs reus excommunicabitur.*

CAP. III.

TVæ † fraternitatis deuotio: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter duximus reſpondendum: quòd ſi reus lite nõ conteſtata cõtumaciter[a] ſeſe abſentat: † taliſque ſit cauſa quòd actor poſſit in petitarum rerũ poſſeſſionẽ[b] induci, eſt in eadẽ cauſa cuſtodiæ inducendus.[c] ¶ Quòd ſi cauſa talis fuerit, quòd idem in poſſeſſionem nequeat[d] intromitti, † vt iuri pareat, per cenſurã eccleſiaſticam eſt contumax compellendus.

¶ Idem de decima & Helemoſio † abbatibus Aurelian. & Carnotẽſ. dicæ.

¶ *Receptio teſtium facta contra non contumacem (lite non conteſtata) in cauſa matrimoniali, eſt nulla.*

CAP. IIII.

ij ACcedens † ad ſedem Apoſtolicã nobilis vir G. † vicecomes, nobis expoſuit, quod cum Coriſopiteñ. epiſcopus Comitem Britãniæ proxima linea[e] conſanguinitatis attingat: & archidiaconus eiuſdem Comitis Britanniæ: magiſter P. erat oriundus de terra vxoris ipſius, nimis fauens eidem. & omnes exiſtunt ſub dicti ſtrictu ipſius comitis, nec poterat ire ad eos niſi per terram ipſius comitis, nec volebat eidem nobili terminum aſſignare, niſi in terra inimicorum ſuorum: & quia non admittebant huiuſmodi recuſationes, ad ſedem Apoſtolicam appellauit: iudices nihilominus lite non conteſt. receperunt teſtes ſuper conſanguinitate inter dictum nobilem & vxorem ipſius: dictus nobilis dño Papę eſt conqueſtus, petens etiam vxorem ſuam. & terram eius ſibi reſtitui. Vnde mandat Papa quibuſdam iudicibus, quatenus ſuper prædictis veritatem inquirãt, & ſi conſtiterit quòd ante litem conteſt. vel etiam poſt appellationem ex cauſis præmiſſis interpoſitam, teſtes, ſuper conſanguinitate contra matrimoniũ abſq; culpa cõtumaciæ recepti fuiſſent, atteſtationes illas decernãt irritas & inanes, & mulierem illam compellant ad virum ſuum redire. facta reſtitutione plenaria tam terræ quàm vxoris cauſam audiant, ſine canonico terminantes eandem. Nota tres cauſas recuſationis, quòd iudex conſanguineus illius qui moratur cũ aduerſario meo, & ei præſtat conſilium & auxilium, poteſt recuſari. Itẽ iudex qui ortus eſt de terra, in qua aduerſarius meus habet iuriſdictionem poteſt recuſari. Itẽ nullus debet citari ad locum non tutum. Item non tenetur nec dẽt quis propter cautionem committere ſe ſuis inimicis. Item teſtes recepti lite non conteſtata, vel poſt legitimam appellationem non valent. Item in cauſa matrimonij propter contumaciam etiam lite non conteſtata teſtes recipi poſſunt. Item reſtitutio primo facienda eſt ante in reſtitutionis cauſæ principalis.

e Conſanguinitatis.] quæ eſt ſufficiens cauſa [illegible] poſtremò. idem eſſet

ADDITIO. Item ſi ſit ciuilis perſonalis, ſed reus non põt pati miſſionem, quia non habet immobilia nec mobilia, ſ. m Hoſ. Idem ſi reus abſcõdit rem, vel petijt dolo ſuo, ſecundùm Vin. Ioan. And. † introduci.

ij ACcedens.] Sũt duæ partes. Prima ponit appellãtis querelam. Secunda cõmiſſionis cauſam: ibi, Mandamus. Abb. Sic. † De curia Dei, & de eleemoſyna abbatibus, &c.

CASVS. Nobilis vir. G. vicecomes cũ vxore ſua cauſã matrimonialẽ habebat, quæ ad petitionem vxoris cõmiſſa fuit eſpo Coriſopiteñ. & archidiacono cuidã & magiſtro Petro: in dices citauerunt dictum nobilẽ: ipſe coram eis fecit proponi ℘ erant ſibi certa ratione ſuſpecti: epiſcopus erat proxima linea conſanguinitatis coniunctus Comiti Britanniæ, qui erat eius aduerſarius manifeſtus, qui vxorem ſuam publicè detinebat, & archidiaconus erat commenſalis eiuſdem comitis Britanniæ: magiſter P. erat oriundus de terra vxoris ipſius, nimis fauens eidem. & omnes exiſtunt ſub dicti ſtrictu ipſius comitis, nec poterat ire ad eos niſi per terram ipſius comitis, nec volebat eidem nobili terminum aſſignare, niſi in terra inimicorum ſuorum: & quia non admittebant huiuſmodi recuſationes, ad ſedem Apoſtolicam appellauit: iudices nihilominus lite non conteſt. receperunt teſtes ſuper conſanguinitate inter dictum nobilem & vxorem ipſius: dictus nobilis dño Papę eſt conqueſtus, petens etiam vxorem ſuam. & terram eius ſibi reſtitui. Vnde mandat Papa quibuſdam iudicibus, quatenus ſuper prædictis veritatem inquirãt, & ſi conſtiterit quòd ante litem conteſt. vel etiam poſt appellationem ex cauſis præmiſſis interpoſitam, teſtes, ſuper conſanguinitate contra matrimoniũ abſq; culpa cõtumaciæ recepti fuiſſent, atteſtationes illas decernãt irritas & inanes, & mulierem illam compellant ad virum ſuum redire. facta reſtitutione plenaria tam terræ quàm vxoris cauſam audiant, ſine canonico terminantes eandem. Nota tres cauſas recuſationis, quòd iudex conſanguineus illius qui moratur cũ aduerſario meo, & ei præſtat conſilium & auxilium, poteſt recuſari. Itẽ iudex qui ortus eſt de terra, in qua aduerſarius meus habet iuriſdictionem poteſt recuſari. Itẽ nullus debet citari ad locum non tutum. Item non tenetur nec dẽt quis propter cautionem committere ſe ſuis inimicis. Item teſtes recepti lite non conteſtata, vel poſt legitimam appellationem non valent. Item in cauſa matrimonij propter contumaciam etiam lite non conteſtata teſtes recipi poſſunt. Item reſtitutio primo facienda eſt ante in reſtitutionis cauſæ principalis. † Cap. 4. eo. tit. in 3. compil. † Vv.

h Ita th ℘ deferatur dignitati & perſonæ. de offi. de le. c. 2. lib. 6. Io. And.

conus eius[a] sit clericus commẽsalis(qui[b] eidem vicecomiti est aduersarius principalis, vt potè qui vxorem †suam,& terrã publice detinere præsumit)& Magister I°. de terra vxoris suæ oriundus, [c] existat nimis fauẽs[d] eidem:& oẽs sub districtu[e] existant comitis memorati: nec ipsi per districtũ ipsius ei pareat accessus ad eos:& ipsi,quibus causa inter ipsum,& vxorem suam commissa fuerat, numquam ei voluerunt: nisi in terra[f] inimicorum[f] suorum, locum & terminum assignare,vbi sine mortis periculo accedere non audebat: & licet litteras non habuerit de conductu;si tamẽ missæ ei fuissent,non debebat se credere suis capitalibus inimicis,[g] & infra. ¶Mãdamus quatenus,cũ ꝓpinquiores sitis terrę nobilis iam dictæ,quam suæ, & causa ipsa per vos cõmodius valeat terminari:cũ ad vos †securus† pateat accessus, vtrinque† partibus cõuocatis si vobisconstiterit,quòd ante litem legitimè contestatam,vel post appellationẽ ex ꝓmissis causis[h] interpositã,testes super consanguinitate contra matrimonium, absq; culpa contumaciæ recepti fuissent,vos attestationes huiusmodi decernatis irritas & inanes cõpellẽtes dictã nobilem, vt reuertatur ad virum suũ (quẽ inconsultè dimisit)ita ꝙ postquam ipse vir plenariam restitutionẽ habuerit tam vxoris, quam terræ,[i] cãm super matrimonio audiatis, eamque fine canonico terminetis.

¶ Idem.

¶Lite non contestata non recipiuntur testes regulariter super principali. Fallit in casibus hic annotatis, scilicet cum timetur de morte, vel absentia diuturna testium: tunc enim seruata solemnitate hic posita, possunt etiam lite non contestata testes examinari. hoc dicit usque ad §. porro.

CAP V.

QVoniam †frequenter in dubium reuocatur a multis, an lite non contestata testes recipi valeant: auctoritate præsentiũ duximus declarãdum, regulariter

† Cap.5. eod.tit.in 3. compila.

a Eius.] scilicet comitis Britanniæ, ideoque erat suspectus illi:ẽ.de offi.deleg.insinuante.

b Qui.] scilicet comes.

c Oriundus.] vnde quis oriundus fuit, ibi domiciliũ retinere dicitur.ff.de senato.l.penult. Et est ista ad mirabilis suspicio, quã sufficere nõ credo. t sed quæ nõ ꝙ sunt singula, multa iuuãt, vt notatur ī. de probationib. cũ causã.Vl dic, oriũd' de terra sua, ideſt, de terra q̃ ꝓtinebat ad iurisdictionẽ illius comitis, & ad proprietatẽ ipsius dñę, & ita est sufficiẽs causa recusationis, ꝙ isti iudices erant de districtu ipsius comitis Britanniæ. Vel dic si velis itel ligere d' terra vxoris,de terra q̃ ꝓtinet ad iurisdictionẽ vxoris, & tunc valet recusatio,vt ẽ. eod.accedens.

[Glos. seq. obiecit,& soluit.]

d Nimis fauens.] sed nũquid teneatur quilibet diligere ꝓximum suũ. de pœnit.dist.1. omnis q̃ non diligit? Rñ.nõ omnis amicitia repellit iudicem, sed maxima. ff. de ver. sig. latè. §. amicos sicut nec omnes inimicitiæ repellunt testẽ, nisi maxime. ī.de simo.licet Hely.& c.ꝓ tuas. a & causã cognita illud disquiri debet.ff.de q̃stio.l.1.§.ꝓ q̃stionẽ.nã ꝓpter leues inimicitias nõ extinguit legatũ. ff. d' adi.leg.l.3.in fi. Sed videt ꝙ modica causa iudicẽ repellit,vt dictũ ẽ ẽ. eo. accedẽs.& ẽ.de offic.de lega.causã q̃. qa lites sine suspitione ꝓcedere debẽt.3.q.5.qa suspecti.& C.de iudi.apertissimi.Sed quod dicit,nimis fauens, soluit quod dictũ est. ADDITIO. Quasi dicat,non sufficit si dicat,nimis fauẽs,nisi fauoris cã exprimatur:aliàs q̃libet iudex posset sine cã recusari,subaudi ergo vt dixi in textu.l. Ante

e Sub districtu.] hæc exceptio omnes tangit.

f Inimicorum.] hæc fuit sufficiens causa appellandi. 3.q.9.hortamur.& ī.de appellatione parte.ff. de iud. Il longius.ff.de arbit.si cum dies.fin arbiter.

g Inimicis.] simile.ī.de sentẽ.excom. de cętero, & c.quamuis.nec in hoc casu sufficiens potuit cautio præstari.arg.ī.de rest.spol.litteras.in fi.& hoc propter ista gilitatem cautionis.ff.ad Treb.qui ita.§.1.

[Glo.seq.soluit contrarium de decre.causam.]

h Ex præmissis causis.] scilicet quia ęps erat cõsanguineus comitis, & archidiaconus commensalis eiusdẽ,& alter oriundus de terra vxoris,& locũ assignabãt per terrã inimicorum: qa huiusmodi exceptiones non admittebãt, legitima fuit appellatio, & quælibet ẽt ꝙ se sufficeret ad appellãdum, ꝫ præterillã ꝙ oriũdus fuit alter iudicũ de terra vxoris.illã tolam non putarem sufficientem ad recusandum iudicem vel iudices, sed præstat ad miniculum alijs, vt dixi. ẽ.quæ non prosunt singula, multa iuuant.fic.ff.quib.ex cau.ma.nec non.§. si quis sępius. nisi velis decre.de terra,q̃ pertinet ad iurisdi õnem vxoris:tunc bona est exceptio: quia omnes erant de districtu ipsi⁹ comitis arg.ī.de prælum.tertiu.& ita siue testes recepti fuerunt ante litẽ contest.siue post appel.præmissam,ex præmissis causis non valet receptio testiũ super consanguinitate,nisi ille fuisset cõtumax: tunc enim in causã matrimoniali ante litem cõtest.recipiuntur testes,non obstante absentia illius.ī.eo.c.prox.§.1. & hoc ẽ quod sequitur absque culpa cõtumacię.

i Terræ.] s. dotalis,eius enim cognitio pertinet ad Papã ratione connexitatis: quia est accessoria ipsi matrimonio ī.de donat.inter vi. & vxo.ca.1.2.& 3.& sic nõ est ī.ī. q̃ filij sint leg.cum quæ 2.

QVoniã frequenter.] Quia ista decreta.est valde ꝓlixa, & habet materiam satis sęparabilẽ, ideo Panor. eam legit per partes. Et diuiditur hoc prin c. vsque ad §.Porro.in quatuor partes.nam primò ponit regulam. Secũdò duos casus excipit: ibi, Nisi. Tertiò solemnitatem requisitam ibi,Sed si actor.Quartò quid iuris si illa nõ seruetur:ibi,Attestationes.

CASVS. Quia dubitabatur frequenter vtrum lite non contesta.testes recipi valeant, vt patet ꝙ præcedentia iura,statuit Papa regulariter verum esse,ꝙ lite non contestata non est ad receptionem testium procedendum.ab ista generalitate excipiuntur quidam casus, in quibus lite non contestata testes recipi possunt,vt si de morte testium timeatur, vel absentia diuturna,tunc si causa sit ciuilis, ne veritas occultetur, & copia probationis aliquibus casibus formidis ꝓburabatur: sicut

&

1 Ex qualibet eñ harũ causarũ oritur inimicitia capitalis vt hic per Doctorẽs tradit Martilius i l.r.§. ꝓterea. ff. de q̃ō. adde q̃ dixi li. 3.ad not.ī direct. Inquisitorũ. Scho.123.

2 Saluo eo qd habes ī. de rescri. statutũ. §. cum aũt.lib.6.Dixit Host. ꝙ ista sufficerẽt in duob⁹ conciuibus qui essent in remotis partibus:qa cõ sueuerũt se sicut fratres diligere. & vide qd̃ post eũ dixi de appe.legitimã lib.6. Ioan. And.

† securior.

† vtrisque.

3 Vbi de hoc. & 3.q. 5. accusatores. & ī. de accusa. cum oporteat.Io. And.

& valetudinarij, & alij teſtes, de quibus ex aliqua rõnabili cauſa timetur, recipiendi ſunt lite non conteſtata, ſiue pars conuenta ſit contumax, ſiue ut abſens abſque malitia, vt conueniri non poſſit. Sed ſi actor non conuenerit aduerſarium infra annum, ex quo poterit conueniri: vel ſaltem nõ renunciauerit illi receptioni huiuſmodi teſtium, atteſtationes illæ non valeãt, ne forte hoc procuret in fraudem, vt proceſſu téporis legitimæ defenſiones locum habere non poſſint.

[Gl. ſeq. ponit 20. caſus cõputatis textualibus quibus fallit regula.]

a Regulariter verũ eſſe.] hæc regula fallit in caſibus hic poſitis, ſ. vbi timetur de morte vel abſentia teſtiũ, & vbi agitur de electione, vel matrimonio, & in cauſa inquiſitionis & publicationis. Itẽ in cauſa denunciatoris. ℣. de iud. nouit. Item in actoris abſentia præſente reo recipiuntur teſtes lite non conteſtata. C. quõ, & qñ iud. in Auth. qui ſemel. ℣. de do. & donat. cauſam quæ. Item vbi actor non põt agere propter iurm quo iurauit non repetere vſuras 1 ℣. de iureiur. ad noſtram. Itẽ cũ minor ab hæreditate officio iudicis ſe abſtinet, vt in Auth. vt ſpon. lar. ſ. ad hæc. coll. 9. Item vbi aliquid iudicis officio expeditur. C. ſi minor ſe ab hæred. abſti. in Auth. ibi poſita. Item cum in integrum reſtit. incidenter poſtulatur officio iudicis. ℣. de off. iud. cap. 1. Item cũ agitur de iniquitate iudicis in caſu quem habes. ℣. de app. interpoſita. ſ. vlt. Item in petitione legati, vel fideicommiſſi. arg. C. de vſu. & fru. l. 2. ſed ibi dicit poſt litem nõ conteſtatam. in fi. vnde caſus iſte non debet excipi de regula. Item cum agitur finium regundorum iudicio, vt C. fin. regun. l. 3. Item in Trebellianica reſtitutione. C. ad Trebellianum. l. penult. ſ. cum autem. Item in cauſa hæreſis poſt mortem. 24. q. 2. ſane 2. Item vbi offendit publicum commodum. C. de pæn. ne diu. & 3. q. 3. quia ea. Item cum perſona eſt incerta. 5. q. 1. quidam. & q. 2. & ſecundum quoſdam in cauſa libertatis. C. de ingenuis. diffamari, arg. contra, ℣. de teſtib. cum olim. Item vbi agitur de beneficio obtinendo eccleſiaſtico, vt in concil. Lugdun. Inn. iiij. ℣. de eo qui mit. in poſſ. cau. rei ſeu eum qui [lib. 6.]

ADDITIO. Vnde verſus.

Abſens, vel moriens, necnon electio, coniunx,
Nunciat, inquirens, ſi publicat, & fugit actor:
Iurans non agere, vel ſi minor abſtinet hæres:
Reſtituique petens medio, qui pronocat abſens:
Poſt hæc trebellans legatum qui petit, errans.
Ac reus incertus, libertas, publicus vſus:
Non conteſtando poſſunt diſtinguere lites.
Iſtis iudicium tungas de fine regundo.

b Procedendum.] ſuper principali, ſed ſuper incidenti interdum vel emergenti 2 bene recipiuntur teſtes, vt probetur quòd citatus peruenit ad aliquẽ, vel quòd contumax fuerit, in caſu quem habes ℣. de appel. interpoſita. ſ. vlt.

c Similiter.] hoc ideo dicit, quia in criminalibus nunquam recipiuntur teſtes lite non conteſt. & ibi probationes ſtrictiſſimæ requiruntur. 3 25. q. 6. Epiphaniũ. C. de proba. l. vlt. Qualiter in criminali cauſa procedatur, dicitur 3. q. 9. in ſumma. & inſ. de dolo, & contu. c. veritatis.

d Ne veritas.] 14. q. 2. quamquam.

verum eſſe, [a] quod lite non conteſtata, non eſt ad receptionem teſtium procedendum. [b] ¶ Niſi forte de morte teſtiũ timeatur, vel abſentia diuturna; in quibus caſibus cum ciuiliter [c] eſt agendum, (ne veritas [d] occultetur, & probationis copia fortuitis caſibus ſubtrahatur [e]) ſenes, & valetudinarij, & alij teſtes (de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur [f]) etiam lite non conteſtata, ſunt procul-

dubio admittendi, ſiue pars conuenta ſit cõtumax, ſiue ſit abſens abſq; malitia vt conueniri nõ poſſit. ¶ Sed ſi actor non conuenerit aduerſariũ [h] infra annum [i] ex quo conueniri poterit: vel ſaltem receptionem huiuſmodi teſtium non denunciauerit illi. ¶ Atteſtationes ſic receptæ nõ valeant; [k] ne forte hoc procurer in fraudẽ, [l] vt proceſſu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum teſtes, [m] vel

e Subtrahatur.] tunc enim curare debet iudex & magiſtratꝰ vt ſalua ſit rei probatio. ff. d teſtib. curent. & i authẽ. de teſtib. i vlt. col. coll. 7. ſ. penul. & ſ. hic verò, & ℣. de teſt. ſi qs teſtiũ. & ff. ad l. Aquil. l. 1. Vel etiã ſi timeꝰ ꝙ teſtes, propter morã variẽ ſidẽ ſuã aut moriãtur. ff. ad Carb. l. 2. ſ. duq; arg. ℣. cod. c. ſ. ſũt & alij. ℣. de teſtib. ſignifi cauit.

f Timetur.] tunc illi ſoli recipiunt de quibus timeꝰ, & nõ alij: niſi in cauſa publicationis. ℣. d teſt. ſignificauit, & ibi ſra eo. cap. ſ. ſũt & alij. licet: his caſibus recipiantur teſtes lite non conteſtata, vetitate tamen inſpecta, & quo ad effectum non intelliguntur recepti lite non conteſtata: quia non publicantur niſi lite conteſtata, & cum alijs, ſi alij lite conteſtata induſti fuerũt. nec ad ſententiam procedat iudex per tales teſtes: ſed in ſequenti ſ. recipiuntur lite non conteſtata, & fertur ſententia. & ſic eſt differentia in 1. reſponſo & 2.

g Conuenta.] idem eſt ſi nondum ſit conuenta, ſed conuenienda.

h Aduerſarium.] cum fuerit abſens, & non contumaciter.

i Infra annum.] ecce præſcriptio annalis. ſic ℣. de reſcrip. plerumque. & ℣. de offi. ord. paſtoralis. C. de hæret. auth. idem. & ℣. cod. ſ. in alijs. & ℣. de hær. excõicamus. ſ. 1. & 11. q. 3. rurſus. & c. quicunque. & iſte annus vtilis eſt ab initio, quia non curritur niſi ab eo tempore quo potuit experiri, vt in decr. plerunque. & 2. q. 6. biduum.

k Non valeant.] illi qui teſtes produxit, ſed aduerſario bene valebunt, qui dolum non adhibuit. 15. q. 5. c. non ſanè. quia pro vtraque teſtificantur.

l In fraudem.] non. n. arctanda eſt alicui probandi facultas. ff. de incen. rui. & nauf. ne quid ſ. de his. & 3. q. 7. ſ. tria. ver. ſi quis ex litigatoribus. & ℣. de teſt. ſignificauit. & c. dilecto. Itẽ eſt hic præſumptio iuris & de iure, ꝙ non admittitur probatio. 54. diſt. fraternitatem. inf. de iud. c. vlt. & ℣. de ſponſa. ad id. & eis qui. vbi de hoc. ſ. ſi eſſet etiam tantum de iure. ff. quod metus cauſa. non eſt veriſimile. 27. q. 1. nec aliqua. Bernar.

m Ad repellendũ teſtes.] teſtib. humanis reb. exemptis: per quos teſtes recepti reprobarent ſiue eorũ dicta. ℣. de teſt. c. ex tenore. & c. ſ. ſentiũ. & C. de contrah. ſtipl. optimã, ver. & ſi inter præſentes partes. vel quia ſe abſentarent, vel efficerentur inimici actoris. ff. de Carbo. edict. l. 3. ſ. duæ, & ff. de fur. l. quidam. & arg. ff. ad l. Aquil. in lege Aquilia. Dicta verò illorum poſſet quiq; reprobare ex ipſis depoſitionibus, & per teſtes etiã poſt mortem ipſorum teſtium, & perſonas, dummodo teſtes hẽant ꝙs poſſet hoc probare. C. de teſtib. l. ſi. 24. q. 2. ſane 2. arg. C. ſi pen. appell. quamuis, ſed quia putetur contingere, quòd illi interim morerentur, vel alias vt dictum eſt impedirentur. ideo infra annum debet denũciari ipſi reo receptionem talem factam eſſe contra eũ quod niſi fecerit, non valebit talis receptio teſtium.

3 Idem Goſ. Inn. & Hoſt. nec. n. eſt in eis burſale intereſſe ſicut in ciuilib. ſecundũ Abb. ſim Inno. eſt ratio, quia teſtes recipi nõ debẽt niſi p̃cedat accuſatio, quæ hẽt fieri per præſentẽ, & de ꝑſente. 2. q. 8. c. 2. & c. præſcripta. Vincdixit alternatiuè tñ ꝙ in criminali poſſint recipi teſtes, de quorũ morte timetur: quam timetur actor ad tationẽ, ſed hoc eſt verũ poſt inſcriptionem de accuſ. licet. Io. And.

Teſtes mortui an poſſint reprobari.

n Et idẽ vbi iurarius in teſtamento reddi iuſſit. nam tunc recipiuntur teſtes lite non conteſtata: & idem dũq; quam vbicunque quis iurat aliquid tale illicitũ, puta non repetere rẽ raptã, & ẽt ſine teſtõ, ſm Inno. Cũ ergo ſit eadem ratio: ergo idẽ ius de eõ ſtit translato. Io. And.

o Et ſuper exceptione, quod dic, vt not. ſup. de offi. dele. prudentiam. ſ. ſexta. Ioan. And.

a Vel

a Vel aliæ.] exceptiones elidentes principale negotium, vtputa præscriptio, quam tunc poterat probare, vel pactum de non petendo, vel consimiles: i quia potest esse quòd tunc ipsis probationes super his haberi nō possent. arg. ff. ad leg. Aquil. in lege. & ff. de fur. l. quidā.

PORRO. In §. isto vsq; ad §. sunt & alii. §. excipiunt alij duo casus a regula supra posita, & pinguius excipiuntur: isti quā præcedentes: cum in istis possit ēt ad sententiam procedi. Et diuiditur ī duas partes principales. Nā primò decidit quid iuris qū reus est absens per cōtumaciā. Secūdò: ibi, Si verò. ponit q̄d qū est absens sine contumacia. Et ista secunda subdiuiditur ī tres. Nam primò tractat de matrimonio spirituali iā contracto. Secundò de contrahendo: ibi, Quod si. Tertiò de carnali. ibi Si antē. Abb. Sicul.

CASVS. In isto §. excipiuntur adhuc duo casus à prædicta regula, i qbus testes recipi possūt lite nō cōtestata. Prima ē, si super electione alicuius quæstio moueatur. Secunda, si super matrimonio siue copula maritali quæstio oriat. In his duobus casibus ne propter longā morā in spiritualibus & temporalibus patiat ecclesia læsionem, & ne vir vel mulieri fornicationis occasio præbeatur, si contumax fuerit ille contra quem actio fuerit proponenda, testes lite non contestata sunt admittendi; & si liquet de causa, ad diffinitiuam est procedendum.

aliæ a locum habere non possint.

¶ *Cum agitur de matrimonio carnali vel spirituali, possunt contra contumacem etiam lite non contestata testes recipi, & sententia diffinitiua ferri. Si verò reus est absens, sed non contumaciter: tunc in carnali non proceditur: sed expectatur absens. In spirituali verò si agatur de contractu, stabitur in ribus antiquis; si de contrahendo, expectatur absens per sex menses. Sed hoc vltimo quando agitur de contrahendo, dic hodie vt in cap. quàm sit: & cap. cupientes, de elect. in 6. vbi aliter est prouisum hoc dicit.*

¶ Porrò speciales causæ possunt occurrere, in quibus casualiter esset aliud obseruandum: vt (verbi gratia) si super alicuius b electione c vel copula † maritali quæstio moueatur, tunc etenim (ne propter longā moram in spiritualibus & temporalib. patiatur ecclesia læsionem: vel viro siue mulieri fornicationis occasio præbeatur, testes lite non contestata sunt meritò admittendi, & nihilominus (si de causa liqueat) ad diffinitiuam sententiam procedendum.

¶ Si verò aliter k absens fuerit, & agat de spūali coniugio inter prælatum & ecclesiā iam contracto, electione maximè i confirmata; illud in hoc articulo volumus obseruari, q̄ super expectatione talium personarum, in sacris est canonibus k diffinitum. ¶ Quod si forsan agatur de spiritualibus siue mulieri fornicationis occasio præbeat: maximè cū propinquitatis gradus opponit lege diuina prohibitus) d in huiusmodi e casibus (si cōtumax apparuerit is, in quē fuit actio dirigenda: siue quia peremptoria citatione recepta venire contēnit, siue quia malitiosè seipsum occultat: f ‡siue quia impedit g ne possit ad eum citatio peruenire) testes lite non cōtestata sunt meritò admittendi, & nihilominus (si de causa liqueat) ad diffinitiuam sententiam procedendum.

¶ Si verò aliter k absens fuerit, & agat de spūali coniugio inter prælatum & ecclesiā iam contracto, electione maximè i confirmata; illud in hoc articulo volumus obseruari, q̄ super expectatione talium personarum, in sacris est canonibus k diffinitum. ¶ Quod si forsan agatur de spiritualibus

Casibus in tribus quis dicitur esse rebellis,

Impedit, occultat, iussis parere recusat.

SI VERO. In isto § dicit, quòd si ille cōtra quem procedi tur, sit absens, & non per contumaciam, & agatur de spirituali coniugio inter prælatum & ecclesiā iam cōtracto, illud obseruetur quod super expectatione talium ē in sacris ordinib⁹ cōstitutū. Sed si agat de spirituali coniugio cōtrahendo, electus q̄ spatium sex mensium expectetur, nisi superior plus vel minus viderit expectandum pensatis negotij circunstantijs. Si verò de carnali coniugio sit agendum, tandiu alteruter coniugum expectet, donec de ipsius obitu verisimile p̄sumat: qa cū fine culpa sit absens, vel iusto forsan impedimēto detineatur, vel voluntate propria, sed non malitiosè in remotis partib. moram faciat, ita q̄ in breui citari nō possit, & ideo cōtra eū procedi nō dēt, cum si præsens esset, forsitan legitimas defensiones haberet, eo non obstāte quòd de lapsu carnis posset opponi, quia in matrimonio multi casus occurrunt, in quibus coniuges cōtinere coguntur sine culpa, causa tamen subest.

† Vide tamē in l. contumacia. cum no. ff. de reg. iur.

† Cōtrahenda vel cōtracta, sed is q̄ abest contumax est, & sic variat à §. sequenti, si aūt. secundū Host. Io. And.

‡ Si verò domus, vel locus habitationis tutò adiri nō p̄t, sufficit, q̄ citatio fiat in palatio Papæ, vt latius prosequitur hic Io. And. de quo vide extra. de elect. g. Bonifacius, & ibi not. ā.

a Puta Velleiani Macedoniani, vel q̄ pecunia non sit versa in vtilitate ecclesiæ & hmōi secūm Inn. Io. An.

b Alicuius.] electi, non confirmati, & qui nondum consensit.

c Electione.] puta, quòd non sit canonicè celebrata, vel quòd electus sit criminosus. & licet videatur loqui capitulum in prælato, potest idem dici in electione cuiuslibet clerici: quia ibi lædit ur ecclesia ex longa mora, vel etiam si vocatur vt consentiat, & non veniat. sup. de elec. statuimus. in concil. Lugdunen.

d Prohibitus.] inf. de restitu. spolia. litteras. & 30. q. 3. Pyracium.

e In huiusmodi casibus.] superfluunt isti ablatiui, qa hoc aduerbium, tunc, quod præcessit sufficeret.

f Occultat.] sim. 5. q. 1. quidam. sup. de alie. iu. mu. can. fac. c. 1. & ī de offi. deleg. c. consultationibus.

g Impedit.] talis habetur pro citato denunciatione fact publicè ad domum suam. ī. de cleri. non resi. ex tua. & inf. de do. & contu. c. vlt. ff. de euic. c. si dictū. §. si præsente. & l. si ideo. § præsenti. Et ita sufficit q̄ publicè edictum proponatur ad domum a suam vel ecclesiā vt dicit ius prædicta: & citari potest licet ea vel ea-

h Aliter.] idest, non per contumaciam. sup. de offic. deleg. c. consultationibus. Ber.

i Maxime.] propriè. sic ī. de elec. cum inter 3. vers. vt per mutuum, &c. Alij exponunt, maximè, i. tantum.

[Gl. seq. ponit sex veritates temporum, de quibus loquūtur iura super absentia clericorum, distinguens; aut scitur vbi est clericus absens, aut ignoratur. Et ad hanc distinctionem opponit & soluit, subdit de expectatione electorum, & suorum aduersariorum, & de absentia accusatorum vel denunciatorum. Ioan. And.

k Canonibus.] de hac absentia variè loquuntur canones. Quidam dicunt de duobus mensibus. 7. q. 1. præsentium. Quidam de trib. septimanis, vt ea. causa. q. 1. si quis in clero. Sit quidam de quinque annis. inf. de cleri. non resi. c. 2. Quidam de tribus. Quidam de quinque mensibus. 100. dist. quoniam. & 75. dist. quoniā. Quidam de vna hora. 91. dist. clericus. 92. dist. c. vlti. Super hac expectatione dicendum est, quod si aliquis est absens in eo loco vnde potuit citari, vel in studio, vel in

aliquo

aliquo loco vbi appareat manifeſtè, quia non latitat, prælatus illius ipſum legitimè monere debet vt ad ſuam eccleſiam reuertatur infra tempus conueniens ſm locorum diſtantiã, & tpis qualitatem ab ipſo prælato præfigendum. 1 Quod ſi non venerit, poterit poſtmodum ſuo beneficio ſpoliari, niſi rõnabilẽ cauſam oſtendat, quare venire nõ poſſit. ℣. de cleri. non reſi. inter quatuor. & c. vlt. ℣. de appel. pueniit 2. vel ſi aliàs de licentia plati ſui ſe abſentat vſque ad certũ tẽpus ſibi ſtatutũ, infra qd reuertat, tunc ſi non reuertat ad terminũ, eſs põt illum priuare beneficio & officio: niſi iuſta cauſa impediat. & ſic loquitur illud ca. 7. q. 1. pſentium. Dico th̃ q̃ ſiue clericus ſit abſens de licẽtia eſpi ad certum tẽpus, ſiue præter licentiam eſs ſemp ipsũ primò monere dẽt vt redeat p̃ iura prædicta. ℣. de cleri. non reſi. c. inter. & c. vlti. & ℣. de appel. peruenit 2 aliàs non teneret ſententia lata contra abſentem non vocatum neque citatum: & infra antiqua, quæ hic ſignantur, ſic intelliguntur. Verum eſt quod clerici ab eccleſijs ſuis abeſſe non debent, tamen ſi hoc contingat, taliter ſunt vocandi antequam ſpolientur, & ita ſeruandum eſt circa eos qui compatent, & citari poſſunt. Si verò neſcitur vbi ſint, 2 nec citari poſſunt perſonaliter, trinæ citationis edictum apud eorum eccleſias publicè proponatur, vt reuertantur. & ſi vltra ſex menſes venire diſtulerint, ſuis beneficijs poſtea ſpolientur. infra de cleri. non reſi. ex tux. & ſic qualitercunque ſit aliquis abſens, ſemper debet citari prædicto modo. Item videtur quòd melior ſit conditio illorum, qui malitioſè ſe abſentant, quam conditio illorum qui comparent, & citari poſſunt perſonaliter: quia illi habent ſex menſes, iſti citantur ad arbitrium plati vel ad menſem, vel duos, vel plures, vel minus, ſm quòd requirit & exigit diſtantiã locorũ, ſed illud cõtingit, q̃a neſcitur vbi ſunt, quia poteſt eſſe quòd ſint multum remoti vel impediti, nec i breui põt per cõſanguineos reuocari vel amicos. Et ideo maius tempus & certum datur eis vltra quod eccleſia vacare non dẽt, ℣. de cõceſ. præb. nulla. & hoc locum habet in his clericis & platis qui iam cõfirmati ſunt, & poſſeſſionẽ diutius habuerunt, vel etiam cõſenſerũt. De his verò qui ſolum modo electi ſunt, nec confirmationem vel poſſeſſionẽ habuerunt, teneas quòd hic dr̃quia expectãtur per ſex menſes plus vel minus ſm quod viſum fuerit ſuperiori, cum per contumaciam non eſt abſens. Si verò ille qui accuſat electionẽ, aut excipit cõtra electũ, nõ comparet anno elapſo: electus poteſt confirmari. ff. de mune. & honeus. Sed non credo quòd tñ ſit expectandus, imò ſuperior p̃fixit ei certum terminum infra quem compareat proſecuturus intentionem ſuam: alioquin confirmabit eum ℣. de accu. licet. & ℣. de clan. deſpon. c. cũ inhibitio. & ℣. qui matri. accuſ. poſ. cum in tua. & hoc totum expeditum eſt. ℣. de elect. ſtatuimus. ſed in epiſcopatu dantur accuſatori tres menſes. in Auth. de ſanct epiſc. §. ſi quid aũt. coll. 9. ſed potius iſta in arbitrio ſuperioris conſiſtunt. ℣. de do. & contum. cum olim 1. ℣. ſed ibi ſolnitur, ſi verò cõtra prælatũ abſentem agatur criminaliter, vel etiam ciuiliter per denunciationem alicuius: tunc citetur vt veniat ad defendendum ſe, ſi non veniat, excommunicetur p̃p contumaciam, & expectabitur per annum, & poſt annum procedatur ℣ ipſum ſuper bonis, nõn ſuper crimen: ſm quòd traditur. 11. q. 3. rurſus. & ca. qui cunque. & ℣. de do. & cõtu. veritatis. vbi de hoc.

a Expectandus.] poſtmodum ꝓcedit cõtra eũ, & recipiẽt teſtes, & diffinitiue procedetur, vel alius eligatur, ſi non vult conſentire, & nil ei opponitur.

b Sit agendum.] cum non ſit abſens per contumaciam.

c Præſumatur.] p famam, quia ſenex erat, vel etiam q̃a in acie fuit, nec redijt, p̃ſumitur q̃ his caſibus ſit mortuus, & ſi contrahat credens ita, excuſat ab adulterio, etiam ſi viuat p̃p ignorãtiã. 34. q. 2. cũ per bellicã. quia nõ cõmittit adulterium ſine dolo. ff. de adul. l. penul. 3 vel ſi receperat litteras illorum cum quibus militauit, C. de rep. Auth. hodie. dic tamen quòd non debet contrahere, niſi primò ſit certa de morte ipſius. infra de ſecun. nup. dãs. inf. de ſpon. in præſentia. ſed ſatis certum eſt illi per ſolas huiuſmodi violentas præſumptiones poſtquam aliquanto tempore duxerit expectandum, fortè per annum vel etiam quinque annis, vt in prædicta Auth. hodie.

d Malitioſa. 34. q. 3. §. item his qui, non deſectandi cauſa.

[Glo. ſeq. ar. quòd nõ tenet, &c. tenet cõtrarium quod poſtea moderatur.

e Citari non poſſet.] ſi non poteſt citari. cõtra ipſũ, p cedi non poteſt. Et ſic eſt arg. quòd non tenet ſnia cũ p emptorium non peruenit in notitiam abſentis. 3. q. 9. cauent. ff. quæ ſen. ſine ap. reſcin. l. 1. §. item ex eo edicto. 4 C. quo & q̃n iud. ea quæ. & ff. locati. l. item quæritur. §. exercitu. Sed verius eſt quòd ſufficiat ſi diligens ſit inquiſitio facta, licet non ſit inuentus. ℣. de do. & cõtu. cauſam. & c. vlt. & ℣. de cleri. non reſi. ex tux. & 7. q. 1. præſentium. & C. de iud. properandum, §. ſi quidem. ff. de euic. ſi ideo. §. præſenti. & l. ſi dictum. §. ſi præſente. & hoc verum eſt quando malitioſè eſt abſens: aliàs non proceditur contra eum quantùm ad caſum præſentis literę.

ADDITIO. Nam quantum ad miſſionem in poſſeſſionẽ benè procederetur. quod dic vt ℣. de eo. q. mittitur in poſſeſſionem. c. ſi. ſecundùm Inno. Io. And.

[Gl. ſeq. ſucceſſiue ſignat. & ſoluit duo contraria.]

f Non debet.] arg. cõtra. ℣. qui fil. ſint legi. platũ ſed ibi agebat tantum de prole an eſſet legitima vel non, & non contra abſentem. vel ille fuit requiſitus, vt ibi innuitur. Contra. ℣. qui mat. accu. poſ. c. 1. illa contrarietur per iſtã. Præterea ille fuit abſens culpa ſua propter maleficium quod cũmiſerat, vnde nõ p̃iudicat mulieri. & ſic differt caſus ille ab iſto: & ibi ſoluitur.

g Opponi.] reſpondet tacitè quæſtioni. Diceret aliquis, ſi mulier tantum compellitur expectare, incideret fortè in fornicationem. & Papa reſpondet ad hoc.

h Multi caſus.] vt ſi alter de fidelibus labatur in hæreſim. 5 ℣. de diuor. quantò. vel. ſ. aliter cõiugum incidatur.

1 Et ideo diuerſa tempora ſunt ſtatuta per canones, vt deno tet id arbitrarium ſm Hoſt. Io. An.

†Adde quot modis, p̃ter aliqs mortuus, docet Odofredus in l. fin. C. d ſacroſan. ec. Cynus in l. ſi quidem, C. fol. ma. & Maranta in rep. l. is põt. vbi ponit 23 modos.

†verisimile.

† In codice Barbatiæ ita; vt in captiuitate, vl infirmitate: aut alio, &c.

2 Vnde dari non debuit tps arbitrariũ: de quo de ele. cupiẽtes. 1. tñ. li. 6. ignorato n. loco impoſſibile foret illud arbitrari. Io. An.

† Adde de modo probandi iuſtã abſentiã in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud.

3 Qui ignorãs mulierẽ non iure repudiatã illã ducit, adulterium non committit. Io. And.

4 Ibi nõ peruenit: quia nec propoſitũ fuit ſecũdum Io. qui hoc no. i canone ſtatim alle. & facit q̃d no. ℣. de poſtul. tit. 1. in 4. gl. Io. And.

5 Per hæreſim. nõ diſſoluitur matrimoniũ. concil. Trid. ſeſſio 24. de ſacramẽto matrimonij, ca no. 5.

datur,vel si mulier impotens casu reddatur ad reddendum,debitũ.32.q.7.qui sani.vel.si alter furiosus factus fit.32.q.7.neque furiosus.& c.hi qui.vel si in captiuitate alter teneatur.j.de spon.i præsentia. vel si vir incidat in casum lepræ.j.de coniug.lepro.c.1.

SVNT. Hic excipiunt duo alij casus a regula.Et nõ diuidirur.Abbas.Sicu.in isto §.adhuc excipiũtur duo alij casus,in quib.testes recipiuntur lite non cõtestata cũ ꝑlatus ex officio suo procedit ꝑ inquisitionem circa subditorũ excessus. Item qñ testes ad perpetuam rei memoriã publicantur.a Etalij.Aliũ 1 casum habes qñ agitur de bono ecclestastico obtinendo, in decre.noua.j.de eo, qui mit.in pos.causa rei fernan. cum qui.[lib.6.]

† In quibusdam antiqs ita:Sũt & alij casus speciales, inquibus similiter,&c.

‖ Hæc glossula non est in antiquis codicibus.

b Inquisitio.] & hoc est cum absens est per contumaciã ille contra quem fit inquisitio j.de accusa.qualiter & qñ,2.§.debet. & j.de simo. licet Hely.

c Publicatio immineat.]hoc tunc fit qñ aliquis timet ꝓ sibi in posterum sup aliquo cõtractu cõtrouersia moueatur:tũc potest petere à iudice vt testes q interfuerunt negotio,publicentur, i. eorum dicta redigatur in publicam formam ad æternam rei memoriã.j. de testi.c.significauit.in Auth.de testi.§.pen.coll. 7. & in hoc casu omnes testes recipiuntur, siue senes, siue debiles, siue iuuenes,& statim publicantur. & in hoc est differentia inter hanc receptionem,& illam de qua præmisit in principio capituli: quia ibi recipiunt tantùm senes & infirmi,vel de quorum absentia timetur, & illi non statim publicantur,vt dixi.

¶ *Ad perpetuam rei memoriam,vel cum agitur per viã inquisitionis, possunt testes sine litis contestatione recipi, & etiam publicari, h.d. vsq; ad §.in alijs verò.*

¶Sũt †& alij a casus similiter spãles, i quibus absque litis cõtestatione, legitimè ꝑnt testes produci:vt qñ excessuũ inquisitio, b vel testiũ publicatio c imminet facienda.

¶ *Si reus lite non contestata est cõtumax, & agitur reali, mittitur actor in possessionem rei petitæ, causa custodiæ: quam tamen recuperat reus veniens infra annum si offerat cautionem de stando iuri, & restituat expensas: post annum verò bis non seruatis non auditur, nisi super proprietate.Sed si conuenitur reali, qui nomine alieno possidet, nominabit dominum in iudicio, & statuetur ei terminus infra quem faciet dominum comparere. qui si infra terminum non venerit iudex*

d Actione.]duo sunt genera actionum, aut sunt in rem aut in personam.qualiter hoc sit intelligendum, tradit benè Insti.de actio.in princ.Ber.

[Glo. seq declarat quid sit tædium passi missionem in reali & personali.

illum citabis, quo adhuc non veniente, iudex mittet actorem in possessionem veram. Si verò reus contumax conueniatur actione personali, mittetur actor in possessionem bonorum ipsius rei pro modo debiti declarati, & primò mobilium, secũdò immobilium, si mobilia non existant, vel excommunicabitur reus. h.d. vsque ad finem.

¶ In alijs verò casib.prudenter est attendendum, vtrum contumax actione d reali, an ꝑsonali cõueniatur.Si reali,mittendus est actor in rei petitę possessionem, vt tædio affectus e reus veniat ĩsurus. Qui si venerit infra annũ(iudicio sisti præstita cautione, f † ac exhibita satisfactione cõgrua expensarum g)possessionem h recuperet. Quod si cautionẽ offerre neglexerit i infra annum, actor post annum verus k cõ-

e Affectus.] tædii erit in hoc casu, qa actor missus in possessionẽ expellet reũ de possessione,et erit possessor, & ꝓcipiet fructus ; & cõseruabit eos.j.de sequestr.c.2.& 3.& ſ reus venerit j.annum præstita cautione iudicio sisti recuperabit rem cũ fructib.deductis expensis, vt infra.

2 Nec mirũ si aliud in vno quã in alio: quia in reali dico melius hẽre in re in q̃ sũ missus : qđ nõ ẽ in ꝑsonali secũdũ Goffre. de hoc i Spẽcu. de priui.cre. §.iã ꝺ effectu. ver. sed qnæ ẽ ratio. Io.And.

† Vide gl.in l.cum clericis,C.de epi. & cle.

[Glo.seq.notat ex verbo cautionis, ꝓ nuda,&c. tenet contrarium.]

f Cautione.]ex eo qđ dicit, simplici cautione,videt sufficere nuda cautio. C. de verb.signi.l.sancimus. sed non est verum, imò sufficientẽ cautionẽ præstari debet.j.de sequestrati. ad hoc in fin. & ita vel fideiussores.ff.mand.l.si mandato §.vlt.& ff.de fideicom.lib. 1.ergo,§.adijci.Bernar.

g Expensarũ.] primò ergo debet satisfacere in expensis antequi audiatur vel absoluatur. sic.C. de ho.auct. iud.pos.Auth.qui iurat. C.de iud.l.sancimus. C. quomodo & quando iud.Auth.qui semel.

[Glo.seq.no.contra opi.canonistarum, & soluit dupliciter.]

h Possessionem recuperet.]ergo videtur,quòd eam amiserit,& sic alter erat verus possessor. quod est contra nos.ff.de acqui.pos.possideri.Sed expone,possessionem, ideſt detentionẽ possessionis recipiat, quam ille habebat,& talis possessio est facti,& non iuris, & imaginaria . Vel dic,recuperet, ideſt , retineat veram possessionem,quam non amisit.ſi.3.q.9.quia suspecti, 27.q.3.priusquam.in fi.

i Negligerit.] nec sufficit offerre , nisi eam præstet, j.de eo qui mit.in pos.ca.1.argu.j.de offi.ord.pastoralis.in fi.quòd ſi eã nõ potest.præstare iudici,præstet episcopo vel alijs publicis personis, vt eo.c. pastoralis.ar. contra.j de eo qui mit.in pos. c.2.sed vbi iudex voluerit recipere eam , in c.pastoralis.nullus fuit iudex qui posset,vel deberet offerri.

K Verus.] ideſt , verè & incommutabiliter, nam & ante , secundum quosdam est verus possessor, sed non incommutabiliter : quia infra annum tenetur resti-

INALIIS. Totus iste tex.vsq; ad finem loquit iuxtà regulã , ſm quã lite non contest. non debet procedi ad ſniam vel receptionẽ testium.ideò dicit,in alijs verò casibus , quia supra ꝓsecutus est compilator qđ faciendum,qñ potest procedi lite non contest. Diuiditur principaliter in duas partes . In prima ponit modum procedendi cum agitur reali,in secunda cum agitur ꝑsonali.ibi,Si autem.super personali.Abbas Siculus.

CASVS. In §.isto dr quòd in alijs casibus à prædictis tex,hoc modo est procedendum: videndum est vtrum agatur actione reali an personali.ſi agatur reali actione,& reus cõtumax fuerit, mittendus est actor in possessionẽ,rei petitæ,vt tædio affectus reus veniat , esponsurus.& ſi infra annum venerit, præstita cautione de iudicio sisti,& satisfactione accepta de restituendis expensis,possessionem suam recuperet,quòd ſi cautionem offerre neglexerit infra annum post annum actor verus erit possessor,reseruata defensione legitima super proprietate absenti.

reſtituere poſſeſſionẽ,& ita ſtatim eſt verus poſſeſſor. arg.C.de præſcrip.30.vel.xl.anno. ſi quis emptionis.§. pen. Nos tamen contrarium dicimus ſecundùm iura canonica.arg.5̃,de offi.or paſtoralis.& 3̃.de dolo, & contu.c.contingit.

[Glo.ſeq.tractat, an ſecundum decretum ſit neceſſarium & remittit.]

a Conſtituetur.] & ita eſt argu. ex eo quod dicit, cõſtituetur, quòd ante annũ non ſit verus poſſeſſor, vt dictum eſt in ꝓxima notula. Sed qualiter conſtituiẽ? forte ab ipſo iudice ſi petatur,& ſine forte 3̃. de eo qui mit. in poſſ.ſ.c.j. & ff.de dam. infec. ſi finita. §.ſed & ſi quis. & §. ſeq.& arg.5̃. de offi. ord.paſtoralis.in fi. verius eſt ꝙ in realibus actionib. i nõ habet locum ſm decretum, niſi aliquis ad cautelã illud impetret: quia ſolus tranſcurſus anni cõſtituit aliquẽ poſſeſſorem verum, ve 3̃. de offic.ordi. paſtoralis.& 3̃.de dolo & contu.contingit. In perſonalibus verò ſ.u decretum locum habet, ſed non vniformiter. De hoc plenius dr̃ in prædicta decre. contingit.

QVOD SI. In § prox.dictum eſt,qñ quis conueniatur noĩe ſuo.in iſto §.dr̃ quòd ſi aliquis conuenitur ſuper rebus immobilibus, quas poſſidet nomine alieno, debet ille ſtatim nominare dñm in iudicio; & iudex debet ei terminum aſſignare vt hoc denunciet dño, & ipſe coram eo veniat,vel idoneum dirigat rõſalem, vt actioni rõdeat.Si verò dñs ad tempus ſtatutum non venerit, tanꝝ lite conteſta.quantũ ad interrumpendam præſcriptionem longi tẽporis ex eo die quo poſſeſſor ad iudicium vocatus fuit, iudex vocabit dñm legitimis edictis:& ſi non venerit, iudex ſummarim examinabit negotium, & in poſſeſſionem rerum petitarum actorem mittere non tardabit,omni allegatione abſenti ſuper principali quæſtione ſeruata.

[Glo.ſeq.tractat an in rebus mobilibus ſufficiat dominum nominare, & an in rebus immobilibus ius habens, id poſſit.]

b Immobilibus.] ſecus enim vr̃ in rebus immobilibus,vbi non vr̃ prodeſſe nominare dominum in iudicio, cum habeat facultatem reſtituendi rem. ff. de rei vend.l. officium.in fin. Idem iuris eſt etiam in rebus mobilibus:quia poteſt & debet dñm nominare in iudicio. C.vbi de cri.agi opor. Auth. qua in prouincia. ſed in rebus immobilibus, quas aliquis poſſidet nomine alieno, vbi nullum ius habet, ſi conueniantur, ſtatim debet in iudicio dominum nominare, vt hic, & C. vbi in rem act.l 3.ſi enim ius habet in re, non prodeſt dominum nominare, quia ipſe poſſet agere pro iure ſuo, ergo tenetur ſe defendere. arg.op.3̃.de fide inſtr.G.ꝑpetuus.poſſeſſor enim ſemper conueniendus eſt. 12.q. 2.quicunque.& 16.q.1. in canonibus.argum. 3̃. de app. ad audientiam.& ſup. de alie.iud.mu.cap.1.& ff. quod met.cau.l.ſi cum exceptione.§. aliquando. ff. de noxa. de illo.ff.de admi.rer.ad ci.perti.Imperatores. §. j.arg. contra 12.q.2.de rebus. & ff.de ſer. cor. l. in hoc. & ff. de contrahen. emp.l. vlt. §. Lucius.& ff. de his quæ in fraud.cre.quæ à debitore.arg.3̃.de præſcrip.audiris.& 16. q.3.inter memoratos.

ſtituetur [a] † poſſeſſor ſuper proprietate duntaxat aduerſæ parti defenſione legitima reſeruata. ¶ Quod ſi ſuper rebus immobilibus [b] quiſquã cõueniatur, qui eas poſſidet nomine alieno, debet ſtatim. [c] in iudicio dominũ nominare, certo dierum ſpatio a iudice ſtatuendo, † eoquẽ ad eius notitiam perducendo, [d] vt vel ipſe veniẽs, vel idoneum dirigens reſponſalem, actoris intentionem excipiat. [e] Si verò poſt tẽpus indultũ,quod diſpoſitũ eſt, noluerit adimplere, tãquã lite, quæ ingeritur, ex eo die quo poſſeſſor ad iudiciũ vocatus eſt, ad interrũpendã præſcriptionẽ longi tpis conteſtata: [f] dñm poſſeſſionis iudex tribus † edictis ‖ legitimis euocabit:& tunc ipſo in eadem volũtate manente, negotiũ ſummatim [h] examinans,in poſſeſſionem ipſarum reũ actorem mittere non tardabit: omni allegatione abſẽti ſuper principali quæſtione reſeruata. [i]

c Statim.] ideſt,ante libelli oblationem, vel, etiam poſt antequam reſpondeat. Tenor iſtius §.ponitur quaſi de verbo ad verbum.C.vbi in rem act.l.2.

d Perducendo.] per illum, a qui in iudicio dominum nominauit.

e Excipiat.] ideſt, ſuſcipiat, ſic 33.q.5. non eſt noſtrum. & 3̃.tit.proxi.Imperatorem. & 3̃.de plus peti. c. vnico.

f Conteſtata.] ſilicet nec currat præſcriptio poſſeſſori, qñ ꝑſcriptio poſſeſſoris interrupta eſt ꝑ hãc denũciationẽ: licèt videat quaſi cõteſtatum tñ actor audiretur volens ꝑducere teſtes ſuper proprietate, ac ſi lis eſſet conteſtata.quia illud locum habet qñ lis eſt vere conteſtata,ſed quaſi, quo ad interrũpendam præſcriptionem, vt hic dicit.

g ‖ Edictis.]ideſt, 3 citationibus ad domum eius miſſis.3̃.de do.& contu.cauſam quæ,& c.vlt.

[Gloſſ.ſequ. tractat quid veniat in cognitione ſummaria.]

h Summatim.]ſic C.vbi in rem act.l.2.& ff.vt in poſſeſſ.a.ſi is a quo.& ff.de Carbo.edicto.l.3.§ cauſæ, & C. de bo.auctо.iu.poſſ. Authen.& qui iurat. Et dic,ſummatim,i.ſemiplene.non enim ſtatim iudex propter contumaciam alterius partis conſtituet præſentem poſſeſſorem,vel etiam mittet eum in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ:niſi aliquam videat primò præſumptionem pro eo:quia poſſet eſſe,quod ſic aliquis calumniosè peteret, vnde iudex primo recipiet ab actore iuramentum de calumnia.ff.de Car.edi.l.3.§.cauſæ. & ſic obſeruatur. & iſtud iuramentum ſufficiet,ita quòd aliud vlterius non præſtabit,ſi reus infra annum rediret,volens in cauſa ꝓcedere.arg.ff.ad exhib.l.theſaurus. vnde petet ab actore iudex, vt ſuper hoc, ſ.quod non calumniæ cauſa petat, hoc exhibeat calumniæ iuramentum: ff. ad exhi. l.theſaurus.& inſ.de reſti.ſpol.lit. ras.& 3̃.de elec.cum dilecti.non enim debet iudex feſtinare ad miſſionem faciẽdam: quia ſi reus probabit iuſtam abſentiæ cauſam, reſtituetur.ff.de dam.infe.ſi finita §.item ſi forte.& infra de re iudi.c.cum Bertoldus. 4 & ſic obſeruatur hodie de facto:& iſtud iuramentum ſufficit, ita quòd aliud actor vlterius non præſtabit ſi reus infra annum redierit,volens procedere cauſã, vt in §. j. ſed in caſu huius §.iterum iurabit actor tanquam reus, & quando conuenit:quia primò iurabit vt actor, poſtea vt reus:& idem eſt ſi poſt annum agere velit, qui primò conueniebatur, ſecundum quòd eſt in caſu huius §.

[Glo. ſequ. quærit quamdiu,& ſoluit.ſolutioni opponit,oppoſitioni reſpondet. ponit deinde opi. quam tepro. vlt.quærit de diuerſitatis ratione, & dupliciter ſoluit.]

i Reſeruata.] ſed q̃diu reſeruabitur quæſtio proprietatis? ſm canones vr̃ quòd ꝑpetuo, cũ res ſit facta litigioſa & debebat per hoc dubitare de iure ſuo.Dic quod in caſu iſto bene poteſt præſcribere: quia bonã fidem vr̃ habere: quia credit rem ad ſe pertinere: cum etiam iurauerit quòd non malitioſè ſed per calumniã petit rẽ illam: & ideo præſcribere poteſt: & iuſtè poſſidet, qui au-

a Vel periudicem,ſi forte nominis minus idoneus eſt, ſecundũ Ioan. & Hoſt. & quia periculoſum eſſet dño,ꝙ interpellatio facta colono conſtituerec ipſum dñm in mora contra id. ff. de peti.hær. ité veniunt. §. petiti. ideo tutius cõſilium eſt, ꝙ actor denuncict vel faciet iudicem denunciare. nam ſi colonus nõ nunciaret dño, ſibi non præiudicaret, ꝙ præalleg. §. Ioan.And.

† Dictio,tribus, deeſt in omnibus vetuſtis exẽplaribꝰ. Raymundi,& in veteri compilatione.

‖ Hæc gloſſula non eſt in antiquis codicibus.

4 Vel dic ꝙ ideo iudex ſummatim examinat: qa colonus reclamat, & dicit dominũ ius habere ſecundum Ioã. And. in nouel.

ſ efficietur.

s Vinc. dixit ꝙ ſi miſſus in reali detinuit rẽ cauſa cuſtodiæ poſt annum ſine iudice verus ẽ poſſeſſor. Si verò nõ detinuit per iudicẽ efficiet poſſeſſor.alleg. de reſti. ſpol. ſxpe. Ioan. And.

¶ ſimiendo.

qui auctore prætore possidet.ff.de acq.poss.iuste. Quidã dñr, quòd in casu isto sicut in priori seruatur qõ super possessione vsque ad annũ absenti. Sed prius dictũ verius credo a & absolutè dr hoc: nam sicut seruatur ius saluum possessionis vsq; ad annum.in §.proxi. sicut ibi expresse hoc dr, ita hic diceret si hoc esset verum. Sed quæ est ratio quare ibi auditur vsque ad annũ super possessione, hic verò statim est verus possessor, nec auditur vsque ad annũ super possessione? Ratio illa consueuit assignari: quia maior contumacia præsumitur in casu isto quã in priori. qa per plures citationes vocatus est, & plus contempsit. primò.n.vocauit colonum, & colonus denũciauit domino: postquam denunciationẽ citatus dominus edictis legitimis, & ideo plus punitur, & sufficit legislatorẽ ita voluisse: sic.n. est i lege ff. qui & à quibus prospexit legislator. & 6.q.3. scriptum est in lege. ergo ita tenendum est.

a Hãc gl. sequit. legisse in l. ppe randũ. C. de iudi. & in l. cõuentaneũ C. quo, & qñ iu.

† Vide Antoniũ Gomez iũ to. 3. variarũ resolu. c. 3. num 38. & s. q. & iuliũ Clarum in pract. crimi. §. fin. q. 85. ver. solet ẽt.

¶ Si autẽ super personali actione conueniatur: vel mittendus est actor in possessionem mobilium bonorum ipsius, vel immobilium, [a] si fortè mobilia nõ habeat, pro modo debiti declarati, [b] vel in cõtumacem est ecclesiastica sñia proferenda: ita videlicet, quod alterutra † pœna, quæ magis timeri [c] debeat, iudex a principio sit contentus: ad alterã [d] nihilominus ꝓcessurus, si hoc meruerit proteruitas contumacis: qui veniẽs infra annum, vel post annum etiam audietur, iuxta distinctionem [e] in alio casu superius adnotatam.

[Gl. seq. cum seq. signat duo contraria, & soluit.] 1

c Magis timeri.] illa.n. potius est infligẽda: quia hoc solũ benè agitur, &c. 23.q.5. prodest. Argu. contra 3. de offi. deleg. sanè. & c. pastoralis. 1. resp. sed ibi soluitur. 2

d Ad alteram.] quia crescente cõtumacia, crescere dẽt pœna, ff. de pœn. l. relegati. Sic ergo duæ pœnæ ab initio nõ sunt infligẽdæ. 3. de iudicat si clerici. Argu. ꝯ. 16.q. 1. statuimus.

3 Speciale pp reuerentiã personarũ. Ioã. And. in no.

[Glo. sequ. obijcit de l. si pri^o. ponit primò opi. Ioan. seũdò op. La. tertiò suã op. & solutionem ꝯrij.]

e Distinctionem.] sed non vr ꝙ distinctio facta in reali actione locũ possit in persona habere, licet lra hoc innuat qa debitor põt recuperare pignora sua qñcũque venerit dũ modo nõ sint distracta C. de distr. pigno. l. si prius. Creditor enim nullo tempore præscribit rem sibi oblatã pignori, ff. de vsuc. l. non solũ. §. pignori. & l. pignori. quia creditor quantum ad hunc casum nõ possidet pignus. ff. qui iurid. cog. sciendum. §. creditor. Et ad hoc dixit Ioan. & benè: quia creditor post annũ nõ efficitur possessor quantũ ad vsucapionẽ: sed tantum est annũ habet cõmodũ possessionis, in hoc, quòd cũ prius teneretur probare pecuniã quã petebat, esse debitã: post annũ ẽt trãsfertur probatio ad reũ: vt tunc aduersarius teneatur probare illam indebitã: & sic efficitur petitor de possessore arg. bo. ad hoc ĩ. de fol. is qui. Lau. dixit, quod huic seruatur quæstio possessionis & proprietatis quousque præscriptum est iuri offerendi. argu. C. de præscript. xxx. vel xl. ann. l. cum notissimi. §. sed cum illud. versi. eodem iure. nisi ex secundo decreto res sint ei iam pro debito assignatæ, vel distractæ. alias vsque ad triginta annos recuperet res suas oblato debito. Dicas quod debitor semper auditur quousque præscriptum sit, volens recuperare rem suam restitutis expensis & præstita cautione de iudicio sisti, nisi pignora distracta sint vel in solidum data auctoritate iudicis: vel secundùm legem conuentionis distracta, vt dixit lex prædicta, si prius. & ita ĩ. annũ & post ann. veniens restitutis expensis præstita cautione ꝙ iuri parebit, recuperabit res suas: siue cõfiteatur debitũ, siue neget. C. de bo. auctori. iudi. possi. authẽ. & qui iurat. & qđ dixit; iuxta distinctionẽ in alio, &c. sic intellige, iuxtà distinctionem, idest, ꝛm primũ mẽbrũ distinctionis in quo tantum similitudo notatur: & non iuxtà secundum: quasi dicat, sicut ibi veniens infra annum in reali actione auditur præstita cautione, & restitutis expensis recuperat possessionem: ita in personali actione, siue infra annum, siue post annum veniat, recuperat res suas, dum tamen caueat iudicio sisti, & restituat expensis, vt sic notetur ꝫ similitudo tantum in hoc casu: & in illo cum ante annum contumax inuenitur: ita quòd similitudo non tranſicat ad alium casum post annum: & ita plana est littera. Bernardus.

† In impressis legit Honorius iij. sed ex codice Barbatiæ vera lectio restituta est & Honorius iij. repositus est, vt hic ẽt obseruat Cõtius. hr hæc decretalis post concil. Later. sub Alex. iij. par. 23. c. 1. & c. 2. eod. tit. in 1. cõpilat. in vno vetustissimo ita: Honoriꝰ iij. oibꝰ epis occidẽtalib. in alijs legitur: Honorius, simpliciter.

TITVLVS VII.

De iuramento calumniæ.

¶ Honorius secundus. †

¶ *Clericus in causa ecclesiæ suæ iuramentum calumniæ potest alteri committere: & per se iurare non cogitur, nec debet sine superioris licentia.*

¶ Quia actione in iudicio edita, & litis contestatione facta, succedit & ordine iuramentum calumniæ; ideo post rubricas præcedentes subjecit istam, ꝛm Goffred.

DE IVRAMENTO CALVMNIAE.

ſ Vſi dicebat Vin. litterã cõstituẽdam ita ꝙ verbũ post annum ponat in fi. & tũc nõ repetat iuxta distinctionẽ post annum simpliciter. & dicit similẽ cõstitutionẽ. 33. d. habuisse. Io. A.

INhærentes vestigijs.] Diuiditur, quia primò Papa ponit ꝙ dubia determinare ſpectat ad ipſum. Secundò ponit dubium procedens ex contrarietate duarum legum: ibi, Legibus. Tertiò illud diffinit: ibi, Vt ergo. Quartò moderatur: ibi, Verum. Quintò comminatur: ibi, omnibus. Abbas Siculus.

CAPVT. I.

INhærentes veſtigiis præ deceſſorũ nr̃orũ dicẽtiũ, grauiores a qõnes per Summũ Pont. terminari, & infra. ¶ Legibus b itaque comperimus eſſe cautum, vt nullus clericus iurare p̃ſumat. Alibi verò reperitur ſcriptum, vt omnes principales c perſonę, in primo litis exordio ſubeant calumniæ iuramẽtum: d propter quod pleriſque venit in dubium, vtrum clericus iuſiurandum præſtare debeat, aut alii hoc officium delegare: quia † verò illud conſtitutionis edictum, vbi clerici iurare prohibentur, a Marco † Auguſto de Conſtãtinopolitanis clericis promulgatum fuiſſe videt: iccircò ad alios non creditur pertinere. Vt ergo dubietas iſta auferatur, ſecundum ẽt deciſionem filii noſtri H. † quõdam imperatoris, cuius ſunt verba e hæc. † Ei f itaque † interpretationẽ corroboramus, & diui Marci g † conſtitutionẽ ita interpretari debere decernimus, vt ad omniũ eccleſiarum ſ clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum Imperator Iuſtinianus decreuerit, vt canones patrum vim h legum habere oporteat, & in nonnullis patrum † canonibus i reperiatur, vt clerici omninò iurare non audeãt: dignum eſt, vt totus clericalis ordo, a iuramento calumniæ præſtando ſit immunis. ¶ Prætetea ſtatuti principis k tenor talis eſſe dignoſcitur. Nos l itaque diuinę & humanæ legis intentione ſeruata, † decernimus, & imperiali auctoritate irretractabiliter diffinim m, vt non epiſcopus, non presbyter, non cuiuſcunque ordinis clericus, non abbas, non aliquis monachus, vel ſanctimonialis, in quacunque cauſa, ſiue controuerſia, ſeu criminali, m ſiue ciuili,

01 02 30 40 50 60

negandum. 16. q. j. ꝑdicator. & 3. diſ. ad eius verò. in fide conſec. di. 4. proprie. 50. diſt. & purgabit. C. de fideic. l. pe. 2 Ar ꝯ. 16. q. j hinc etiam. & 7. q. j. petiſti. Sol. qd vnſ ure cõi conceditur, trahi poteſt ab alijs in exemplum, & nulli debet denegari. 5. diſt. ad eius verò. quod verò per priuilegium alicui conceditur, non extenditur ad alios: & ſic intelligitur. 16. q. j. hinc etiam. & 26. q 2. non exemplo. & ff. de conſti. prin. l. j.

a Adde glo. pri. in l. vnica. C. de profeſ. qui in vr. Conſtan.

a Graniores queſtiones.] q̃ dicantur maiores cauſæ, dictum eſt ſ. de offic. delega. quod translationem. 1

b Legibus.] C. de epiſc. & cleri. l. cum clericis. ver. quod ſi lis.

c Principales,] C. eo. tit. auth. principales.
[Glo. ſeq. ponit 5. capitula iuramenti calumniæ.]

d Calumniæ iuramentum.] in iuramento calumniæ quinque capitula cõtinentur. ſ. q̃ credat ſe bonã cãm habere interrogatus, nõ negabit quod u.rũ eſſe credit, nec vtetur ſcitẽter falſi probatione, & quod dilationem non petat in fraudẽ nec dedit, nec dabit, nec promiſit, nec ꝑmittet aliquid pro hac cã; niſi illis ꝑſonis quib. leges dare permittunt C eo. ti. l. 2. circa prĩ. & auth. principales. & in auth. nt liti. iu. in prin. coll. 9. Vnde verſus.

Illud iuretur, qđ lis ſibi iuſta uideꝛ.
Et ſi quaretur, verũ nõ inficietur.
Nil ꝓmittetur, nec fꝛa ꝓbatio dei.
Vt lis tardetur, dilatio nulla petet.

e Verba.] ab illo loco; legibus itaque, vſque ad illum locum; verum cũ, &c. exceptis prædictis. ſ. ſecundum ẽt vſque ibi, corroboramus.

f Diui Marci.] C. de epi. & cler. l. cum clericis. verſ. q̃ ſi lis.
[Glo. ſeq. argu. ad l. rocar. alleg 5. iura in contrariũ. alle. 2. canones, & ſoluit.]

g Eccleſiarum.] argu. quod uni conceditur, ad conſequentiam trahi poteſt a ceteris, & qđ uni cõ cedicur, nulli oſt de

h Vim.] in authen. de eccle. tit. in ptinc. coll. 9. & in auth. vt cle. apud proprios epiſ. illud, coll. 6.

i Canonibus.] 22. q. j. in nouo. & ꝯ. de iureiuran. c. & ſi Chriſtus. 2. q. 5. ſi quis presbyter. 22. q. 5. c. vlt.

K Principis.] ſcilicet, Hentici.

l Nos.] ſcilicet Henricus.
[Gl. ſeq. quod not. ex tex. duabus ll. coadiuuat. duas alle. in contrarium ſol. reſpondens etiam ad rationem contrarium. demum ad tex. obijcit, & ſoluit.]

m Criminali.] hic colligitur quòd in criminali cã iuramentũ de calumnia ſit præſtandũ. arg. C. eo. tit. l. j. vbi dꝛ

† Alijs verba hæc & ꝯ.

† Inno. Hoſ. & Ioã. And. hallucinati ſunt in interpretatione huius loci.

† Marciani

†Vide epiſtolã 2. Cornelij Papæ, & conci. Triburiẽ. c. 21.

† Alijs deeſt hæc dictio vero.

† Legendũ, Marciano, vt recte hic admonet Contius.

† Vide l. non dubiũ, C. de legi. & l. cũ pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2.

¶ ideſt, Henrici.

2 Quod dictũ erat de filio exhæredato, quòd non tenetur ad ſi deicommiſſum, locum habet in nepotib. quos exhæredari neceſſe eſt. Ioan. And.

vbi dicitur q̄ in oībus cauſis,vbi probatio requiritur,eſt iurandum de calumnia,vt C.de fid.inſtr.l. vlt.ver.ſancimus.Arg.§.Inſti.de publ.iudi.in prin.& ff. de bo.eo. qui mor.ſibi cōſci.l.1.Sed ꝓria iſta non obſtant : quia magna differentia & diuerſitas eorū eſt i.i inſtituendis & exercendis huius modi cauſis: nam ſecundū hoc nec his cō teſtaretur, nec libellus daretur in cā criminali,ſed oīno aliter quam ciuiliter deberet tractari.Itē nō valeret cauta quā q̄dam aſſignant, q̄ in criminali trāſigere liceat, & ideo iuramentū de calumnia nō exigitur. nā ſacramētū de calumnia tranſactionē non excludit, nec ab ea excluditur,quia q̄is licitum ſit i eo tranſigere,non tñ ſequitur q̄ liceat ei falſa inſtantia vti : nam idē diceres ſecūdū hoc i perunſaria cauſa.Similiter ſoluit illud.ff. d l o.cosū q̄ mor. l.1. vbi dī q̄ i cauſa ſanguinis licitum ē cuilibet aduerſariū ſuū corrūpere, & ita licitū eſt ei mentiri. Dūs Azo eſt in hac ſnia,quòd in cā criminali de calūnia ſit iurādū,& inducebat hanc decre. ꝓ ſe.Sed qualiter clericus pōt hoc ſuum tantum alijs delegare in cauſa ciuili ſiue criminali, ꝯ illi iura q̄ dicunt,q̄ principales perſonæ debent hoc iuramentum præſtare, & contra illa quæ dicunt,quòd i cauſa criminali non interuenit procurator? Dicas quòd forte q̄nque obtinuit qđ hic dī it,vt clerici etiam i cauſa propria hoc iuramentū poſſent alij delegare: Et hoc in fauorem ipſorum conceſſum eſt. Sed hodie hoc non obſeruatur,imò quilibet in cauſa propria perſona ſua iurare debet.vt j.eo.ceterum.& C.eod.tit.agth. principales.& ſic obtinet de iure,& de conſuetudine:& ſic nō tantum quod hic dicit quantum ad proprias cās clericorum quęcunque ſit cā, & reſtringitur tñ quod dicit hic,ad cauſas eccleſiarum. Et hoc ſatis patet per literā illam quæ ſequitur, vbi dī;ſi eccleſiæ ſuæ nouerit expedire:& ſic non habet locum quod obijcitur: & etiā clericus & prælatus eccleſiæ ſi in propria perſona voluerit litigare,in cā eccleſiæ præſtat hoc iuramentū. j.eo. c.vlt. tñ ſi cauſa eccleſiæ voluerit deferre alij hoc iuramentum non compellitur ſubire hoc iuramentum: vt hic dicit.& j.eo.imperatorum.

a Defenſoribus.] ideſt , ſyndicis vel actoribus , aut ꝓcuratoribus,licēt nomina ſint diuerſa,officium tamē eſt idem.vnde ſufficit ſiue dicatur conſtituimus talem ſyndicum procuratorem,ſiue actorem ad cām talē. ī. de procu.petitio.& iſtæ perſonæ in cauſis uniuerſitatis ſiue collegij de calumnia iurant. j. eod. ſuper tractandis.& c imperatorum.& c.vl.vt hic patet.

b Inconſulto] Iſtud difficile vī,vt eps propter hoc debet requirere Rom.Pontificem. ſed hoc nō ſeruatur. vnde ſi eps litigat in propria perſona , ipſemet præſtet iuramentum de calumnia:nec eſt neceſſe requirere Papam. j. eod.cap.vlt.clericus facilius poteſt requirere epiſcopum:vnde tenetur primò requirere ipſum.ꝓtium tñ ſæpe contingit , ſed iudicium propterea non vitiatur. Et eſt arg.hic ex eo q̄ clericus iurare non poteſt ſine licentia ſui epiſcopi,quod non pōt in iudicem non ſuum conſentire.de hoc traditur.ī.de foro comp. ſi diligēti. & cap.ſignificaſti.& 11.q.1.inolita.& c.placuit.

L Literas.]Primò ponit ius & cōſuetudinem curiæ.Secū dò infert ꝓceſſum cāe:ibi,Vñ. Et hodie hoc c. corrigit per c.1. eo.tit. lib.6. vbi ſtatuit q̄ etiam in iſtis cauſis iuretur.Abb.Sicu.

CASVS. Quędam cauſa decimarū, commiſſa fuit quibuſdā iudicibus: contentio erat inter partes de iuramēto calumniæ: quæſiuerunt iudices à Papa vtrum iuramentum illud deberet in hac cauſa præſtari ? Reſpondet q̄ Romana eccleſia in his caſibus in quibus de eccleſijs,decimis, & rebus ſpūalibus tñ agitur, iuramentū de calumnia nec dare, nec recipere cō ſueuit:q̄a huiuſmodi cauſę ſpirituales, tractari debēt ex canonū æquitate,& nō ex legū diſtrictione, cum canones in cauſis huiuſmodi nulli indicant calumniæ iuramentum , vnde dimiſſa contentione de iuramento calūniæ in cā procedant. No.q̄ in cauſis ſpiritualibus iuramentū calūniæ nō eſt præſtandū, nec uigor iuris ciuilis ſeruādus,ſed æquitas canonica.

[Glo.ſeq.diſtinguit cauſas ſpirituales & quaſi merè ciuiles,criminales & mixtas, & obijcit quod in ſpiritualibus , &c. & fatetur id honeſtum ſubdens in poſſeſſorio,& exceptionibus ēt ſpiritualibus iurandum .]

c Rebus ſpiritualibus .] quædam cauſæ dicuntur ſpirituales,vt hic patet : vel ſpiritualibus annexæ,vt cauſa iuri patronatus : vt ī.de iud. quanto. & in iſtis non iuratur de calumnia,ut hic patet, ſed de veritate dicenda.ī.de cle.dudum 2.& j.de iureiu.ex litteris.quia aliter iudex veritatem inquirere de facili non poſſet , q̄ tenetur inquirere.30.q.5.iudicantem.23. q.8. occidit, C.de ed en.l.2.& C.de procu.l.vlt. Sed certè fortius videretur iurādū de calūnia in hmōdi ſpiritualibus cauſis quam in ciuilibus,q̄a grauius eſt periculū ſi calūnioſe in ſpi alib.q̄s litiget,& iō dēt iurare quòd calūnioſē nihil faciet.q̄a circa maiora maius periculū vertitur,& iō cautius eſt agēdū 7.q.2.c.vl. & 42.d. ꝙeſcam⁹.& ff. ad Carbo.l.2.licet ſeruetur qđ dī hic,honeſtus eſſet vt de calūnia iuraretur,rōne p̄miſſa. q̄dam verò cauſæ sūt merè ciuiles, vt puta,cum agitur rei vendicatione , vel pecuniaria cā. ī.de libel.obla.c.pe.& vlt.Alia eſt criminalis,vbi agitur directe d̄ crimine,& dēt ſe obligare ad talionē. j.de accuſat.veniens.& c.ſup his.& in iſtis iuratur de calūnia. ī. eo.ca.1. multo fortius iurare dēret in ſpūalib.quam in criminalib.Aliæ ſunt mixtæ,vt cū agit de cri. ciuiliter.ī.de ꝓcur. c.tuæ. hæc ꝓbātur 14.q.2. ſuper prudētia.11.q.3.placuit.& 16.q.1. frater noſter. Et no.quòd licet i cauſis ſpūalibus de calūnia nō iurē, tñ ī agatur poſſeſſorio ꝓ re ſpūali iuratur de calūnia. arg. j.de reſt.ſpo.lras.Item licet nō in actionib.tū i exceptionib.poſitis in re ſpūali iuratur de calumnia.ī.de elec.cum dilectus. j. de teſti. præſentium.& j. de excep.paſtoralis.arg.ad hoc j.de accu.c.cum dilectus.

d Diſtrictione] ſupra de iudi. cap. dilecti. & infra de

¶ *In ſpiritualibus cauſis de calumnia non iuratur.*

CAP. II.

L Itteras:† & infra.Sane Romana eccleſia in his caſibus, in quibus d eccleſijs, decimis,& rebus ſpiritualibus c tantū agitur , iuramentum calumnię nec dare nec recipere conſueuit : eò quòd tales cauſę , non ex legū diſtrictione,d ſed ex canonum æquitate finē debitum ſortiūtur : canones autem iuramētum calūniæ in huiuſmodi cauſis nulli ꝓrſus īdicūt. ¶ Vn de contentione de iuramēto calumniæ pręſtando dimiſſa ; ad vlteriora diſcretio veſtra procedat.

† poſt concil. Lateran.ſub Alex.iij.par 23.c.2.& ca. 3.eo.tit.in 1. compil atio,

¶ al.aliquis

¶ In pluribus antiqs ita: vt ſi qs in illa commiſerit.

† In codice Barbatiæ ita, Eugenius Papa Arduano Romanę eccleſię ſubdiacono , & magiſtro Omnibono.

1 Non dī q̄ ſit licitum , ſed q̄ ignoſcitur : vnde vitio non caret.12.diſtinctione.ſecundum Goff. Io.An.

¶ Idem † ordinatori Rom. eccl.ſub.& magiſt.Omni bono.

Iuramentū de calūnia, an poſſit præſtari in cauſis ſpiritualibus.

2 Pro eo maximè , quia tres cauſæ huius ſacri ꝓſtādi potiſſime ſm canones locū hñt,vt dicit Hoſ. q̄ ſunt illæ, videbis j.eo ceterū. Io.And.

de dolo & contum. ca.1. 27.quæſt.2. ſunt qui dicunt.

IN pertractandis.] Iurari poteſt de calumnia p principales, & per œconomos cauſam notam habentes. Et non recipit diuiſionem congruam. Abb.Siculus.

CASVS. Quærebatur vtrum in cauſis tractandis iuramentum calumniæ indifferenter ſit præſtandũ, & à quacunque perſona? Reſpõdet, p non paſſim p̃ſtandum eſt tale iuramentum, ſed cõſiderari debet qualitas cauſæ & principalium perſonarũ: quãdoq; p̃ſtatur per principales p̃ſonas: qũq; per ſyndicos, q̃ in aiam ſuam iurare debent. No. p principalis dõs cauſæ, & nõ procurator, de calũnia iurat: ſyndicus verò in aiam ſuam.

a Nõ paſſim.] quia non in ſpiritualibus 3.c.prox.

b Principales.] 3.eo.c.j.& j.cod.cæterùm. Bern.

c Oeconomos.] 3.eo.c.1.

d Non neſciant.] aliter enim anceps ſubiret periurium: quod facere non debet.ff.de in lit.iur.videamus. & ff.rerum amot. Marcellus, §. qui rerum.

[Gl.ſeq.parificat ſyndicos, tutores, & curatores, & dicit ſecus de procu.]

e Iurantis.] Et ita ſyndicus 1 collegij ſiue vniuerſitatis, iurat in propriã aiam: ſic tutores, & curatores, cum habeant legitimam adminiſtrationem. C.eod.l.2.§.ſin autem vel dignitas. ſecus eſt in procuratore qui non iurat, ſed eo minus principalis. C.eod.ti.l.2.§.ſin autem affuerit alterutra pars. & in auth.ibi poſita, principales.

ADDITIO. Hodie iurat in animam domini, ſi habet ſpeciale mandatum, vt 3.eo.cap.vlt.lib.6.& nihilominus in propriã, vt probatur 3.c.2.2.tũ.lib.6.Io.And.

IMperatorum.] in cauſa collegij non ſinguli de collegio, ſed œconomus ipſius iurat de calumnia. h.d. Et primò narrat reprehenſibile factũ. Secundò id prohibet ibi, Ad quod. Tertiò prouidet quid in poſterum faciendum ſit ibi, Sed ne. Abb.Siculus.

CASVS. Quidam iudices exigebant calumniæ iuramentũ ab abbate & fratribus Clarevallis. Sed quia ipſi iurare nolebant, perebãt à Papa, vt ad hoc eos cõpelleret. Rñdet Papa, quòd eos ad hoc compellere nõ debet: veruntamen ne hac occaſione aliena iura illicitè detineant, & ipſi etiã à cauſa ſua decidant, ſi ex parte ipſorũ hmõi non fuerit p̃ſtitũ iuramentum, præcepit eis Papa, quatenus in ſuo monaſterio œconomum ſtatuant, qui pro eis agat, & reſpondeat, & de calũnia iuret: & ſi hoc non fecerint, eps Nemauſen. dicce. illis œconomum ſidoneũ ſtatuat in ipſo monaſterio. Not. quòd qui de calumnia iurare non vult, cadit à cauſa. Item monachi non compelluntur iuramentum de calumnia præſtare, dummodo per alium præſtetur.

[Glo.ſeq.obijcit, & dupliciter ſoluit.]

f Cogere non debemus.] ſed videtur quod abbas poſſit eſſe compellendus, vel etiã alij, quibus cura monaſterij commiſſa eſt. ff.ad muni. municeps. quia hmõi perſonæ intelligũtur ſcire veritatem, vt ibi dr. ff.de condi. & demon. municipibus. C.eod.tit.l.2.§.hoc etiã. in fi. & ideo tales inſtituendi ſunt, qui veritatem ſciant. 3.eo.c.prox. ſic etiam cõtingit in procuratoribus. C.de procu.l.vlt. ſed aliud eſt in collegijs illis ſæcularibus: 2 vel eſt ſpeciale priuilegium clericorum.

g Decidant.] qui enim de calũnia iurare non vult, ſi eſt actor, cadit a cauſa: & reus habetur pro confeſſo, vt hic, & 3.c.vlt.§.pœna. & C.e.titu.l.2.§.quod ſi actor. & §.ſeq.

[Glo. ſeq. tractat quid ſit œconomus, & quis in eius cõſtitutione auctoritet: & quid ſuppleat.]

h Oeconomum ſtatuant.] œconomus eſt cui res eccleſiaſtica gubernanda mandatur. 89.diſt.quia in quibuſdã, &c. volumus. & idem eſt œconomus, qđ ſyndicus ſiue procurator vel actor; 3 in cõ vniuerſitatis ſiue collegij: de quo habes 9 q.3.cũ ſimus. & 5.q.3.quia eps. & 3.de ſyndi.c.vnico. & iſte œconomus auctoritate ep̃i ordinari debet. C.de epiſc. & cleri. homnes. §. nihilominus, & hic in fine. & iſte iurabit de calumnia, ſiue ſit reus, ſiue actor: ſi monachi hoc non faciant: tunc eps hoc facere debet, vt hic dicit. & ſi eps rebus ſui epiſcopatus hoc neglexerit, tunc archiepiſcopus ſibi œconomum conſtituet. 9.q.3.cum ſimus.

[Glo.ſeq. dicit idoneum facto conſtitui, non infamem. ſignat contrarium, &c.]

i Idoneum.] idoneus eſt, dummodo cauſam oĩno, non ignoret. 3.ca.proxi. & ſi ſit bonæ famæ: aliis infamis & ſuſpectus eſſe non debet. 5.q.3. quia eps & 3.q.7.c.1. et c.infames. Contrarium tñ dicit lex, quod procurator propter infamiam non repellitur. Inſtit.de except.§.vlt. Hic habes quod de auctoritate epiſcopi ſyndicus conſtitui debet in eccleſiis ſibi ſubditis. Et dic ſtatuas, i. auctoritatem præſtes. Ber.

CAeterum.] In proprijs cauſis iurant clerici de calumnia: nec obſtat contraria conſuetudo ita cõiter ſummatur: & certè in litera non ponitur ſpecialitas i cauſis proprijs, ſed generaliter loquitur. Et diſtinguitur: nam præmiſſa cauſa, ponit mandatum. Secundò contrariam conſuetudinem damnat: ibi, Conſuetudine, &c. Abb.Siculus.

¶ Eugenius Papa.

¶ *Principalis perſona non indiſtincte releuatur ab onere iurandi de calumnia: licet cõpareat per œconomum, ſed ſibi vel œconomo eſt deferendum inſpecta qualitate cauſa & perſonarum.h.d.*

CAP. III.

IN† pertractandis cauſis, ſacramentum calũniæ nõ paſſim [a] præcipimus exhiberi: ſed cauſæ & principalium perſonarum qualitate inſpecta, quandoque per ipſas principales [b] perſonas, quandoque per œconomos, [c] qui cauſam omnino non neſciant [d] †, in animam iurantis [e] illud præcipimus præſtari.

¶ Idem Magaloñ. & Nemauſeñ. epiſcopis.

¶ *Vniuerſitas tenetur iurare de calumnia, niſi velimet ſe conſtituendo œconomum.*

CAP. IV.

IMperatorũ: † & infra.

¶ Accepimus, quòd ab abbate & fratrib. Clarevallis (ſicut ab alijs) exigitur calumniæ iuramẽtum. Ad quod faciendũ eos cogere non debemus. [f] ¶ Sed ne aliena iura videantur huiuſmodi occaſione illicite detinere, & ipſi a cauſa ſua decidant, ſi ex parte ipſorum prædictum iuramẽtum, cum res poſtulauerit, non fuerit præſtitũ: eiſdem præcipimus, vt in ſuo monaſterio œconomum [h] ſtatuant, qui pro eis p̃ſere, & excipere, atque iuramẽtum de calũnia (cum neceſſe fuerit) valeat exhibere: & infra. ¶ Tu verò frater Nemauſen. epiſcope œconomũ idoneum [i] ſtatuas, qui in tali officio cõueniens ipſi monaſterio videatur.

¶ Lucius tertius Helien. epiſcopo, & archid. Norwicen.

¶ *Clerici etiam in eorũ cauſis iurant de calumnia, contraria conſuetudine non obſtante.*

CAP. V.

CAETE-

¶ Poſt cõcil. Lateran. ſub Alex.iij. p.23.c.3. & c.4.eo.tit.in j.compil.

¶ Vide l.2.§.ſin autẽ.verſi. dignitas. & ſeq. C.eo.arg.ff.deteſt.j.curet.

¶ Poſt cõcil. Lateran. ſub Alex.iij. par.23.c.4. & c.5.eo.tit.in j.compil.

1 Generaliter: ſecus in ſpeciali ad certã cauſam., ſm Guil. in Spec. eo.tit. in §. reſtat. verſi. ſed qd dices. Ioan. And.

2 Quæ forſan nõ habebũt ſyndicos de conſuetudine: ſecũdùm Vincen. vel aliud ſecundum leges, aliud ſecundum canones, ſecundum Goffr. Io.And.

3 De his omnibus notauerat hic Io. quod etiam not.2.q.7. ſi quis erga. & 16.q.7.qñ. Io.And.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ in cauſis ciuilibus iuramentum calúniæ ꝓſtari debet ad hoc vt veritas eliciatur, nõ obſtante cõtraria cõſuetudine. No. ꝙ quæ de nouo emergunt, nouis auxilijs indigent. Item in cauſis ciuilibus clerici iuramentum calumniæ præſtare debent. Item conſuetudo iuri non præiudicat.

rum, [a] † quia nouis morbis [b] noua conuenit antidota præſtari; Mandamus, quatenus in cauſa, quæ inter R. clericum de ſancto Albano, & I. † & F. canonicos Lodan. vertitur: ad veritatem [c] eliciendã, appellatione ceſſante, præſtari faciatis ab vtraque [d] parte calumniæ iuramentum: conſuetudine, quæ legi [e] contraria eſt, non obſtante.

¶ Innocen. iij. epiſcopo Placen.

¶ *Procurator vel ſyndicus vniuerſitatis eccleſiaſtica, vel ſecularis de calumnia iurare poteſt h. d.*

CVm † cauſã, quę inter Rauennaten. archiepiſcopum, & cõmune Fauentinum, ſup villa Luci, ac quibuſdam alijs vertit', delegatis iudicibus duxerimus committẽdam, & iidem in negotio minimè proceſſiſſent; Nos partibus dedimus in mandatis: vt pro ipſa cauſa noſtro ſe conſpectui ꝓſentarent; quorum procuratoribus, cũ inſtrumentis de rato, in noſtra præſentia conſtitutis, petitionem ipſius archiepiſcopi per procuratorem [f] eius fecimus exhiberi; & ad eam partem alteram & reſpon

† Poſt conc. Lateran. ſub Alex. iij. par. 23. c. 5. & c. 6. eo. tit. in j. cõpilatione.

† Aut hic legendum eſt C. & ſ. F. aut vt in c. pueniit, j. de fideiuſſ. I. & F. ꝙa idẽ eſt cauſa in vtroq;

1 Propter mortem, vel nouam inopiam fideiuſſoris exigitur noua cautio. & no. de morte, de ex. ce. paſtoralis in gl. pe. ibi, l. j. in princi. vbi nouó caſui de marito dicente poſt diuortiũ mulierẽ ꝓgnantẽ, & muliere negante, prouiſum eſt nouum remedium, mulieris ſcilicet ĩſpiciendæ p tres obſtetrices. Io. And.

a Cæterum.] hæc ẽ pars illius. j. de fideiuſ. c. peruenit.

b Nouis morbis.] nã experimẽta morborũ cogunt nos inuenire multas medicinas. 50. diſt. vt cõſtituerẽt. & quod medicamenta morbis exhibẽt, hoc iura negotiis. ĩ Auth. hęc cõſti. innouat. con. quę. in prin. coll. 8. & q̃ de nouo emergunt, nouo auxilio indigent. ff. de interr. act. de ætate. §. ex cauſa. & ff. vt ĩ poſſ. lega. l. plane. 1 & nouis rebus nouum medium eſt exhibẽdum. ff. de ventre inſpici. l. 1. in prin.

c Ad veritatem.] hæc ẽ præcipua cauſa quare iurm illud præſtatur, vt veritas eliciatur. j. de iureiur. ex litteris. Secunda, vt timore iuramenti contentioſa litigantium inſtantia compeſcatur. C. eod. l. 1.

ADDITIO. Tertia, vt timore iuſti non efficiatur immemor ſuæ ſalutis, quo ad alia capitula, q̃ no. ſ. eo. ti. c. j. & j. q. vlt. ſancimus. ſecundum Goff. Io. And.

[Gl. ſeq. ſignat ꝓtrariũ, & ſoluit, & format q. & ſoluit.]

d Ab vtraq; parte.] veraque pars principalis dñs. ſ. iſtud iurm præſtare debet. ſ. eod. in pertractandis. Sed pone, quòd aliquis litigat ꝓ procuratorem, & dominus qui conſtituit procuratorem, eſt longè remotus, puta, vltra mare, vel in alia peregrinatione, quid erit in hoc caſu, cum iſte procurator de calumnia iurare non poſſit? In caſu illo debet dari curator bonis, & ille iurabit de calumnia. ff. de cur. bo. dan. l. 1. & 2. Contra videtur ſ. eo. c. j. vbi dicitur, quòd clerici hoc iurm debent aliſs delegare: & hic dicitur, quòd iurent. Nõ eſt contra: quia ibi loquitur de cauſis collegij ſiue vniuerſitatis, hic de cauſa propria ſingulatis clerici.

e Quæ legi contraria eſt.] no. quòd conſuetudo, quæ ℈ legem eſt, non eſt ſeruanda: & hæc conſuetudo eſt contra legem, quam habes C. eod. tit. l. j. & 2. & contra canones, qui iuramentum admittunt. 2. q. 5. ca. j. & 2. & contraria decretalibus huius tit.

CVm cauſam quæ inter.] Procurator eccleſiæ, & vniuerſitatis de calumnia iurare poteſt & non diuiditur. Eſt enim quædam narratio proceſſus vlq; ad iramentum calumniæ. Abb. Sicu.

CASVS. Inter archiepm Raven. ex parte vna, & cõe Fauentiæ ex altera, qõ vertebatur ſuper villa Luci, & quibuſdã alijs q̃ cõmiſſa fuit quibuſdam iudicibus; & quia ipſi in negotio non ꝓcedebant, Papa dedit partibus in mandatis, vt pro cauſa ipſa ad ſedẽ Apoſt. ꝓcuratores idoneos deſtinarent: ꝓcuratoribus in præſentia Papæ conſtitutis, petitionem archiepi fecit exhiberi: & ad eam partem alteram rñdere: factis quibuſdam interrogationibus & rñſionibus redactis in ſcriptis, & lite legitimè conteſtata iuramentum calumniæ fecit à ſp dictis procuratoribus vtrinq; præſtari. No. quòd procurator debet habere litteras de rato. Item per petitionem in iure propoſitam, & rñſionem ad eam factam fit litis conteſtatio. Item lite conteſtata iurm calumniæ præſtari debet. Item procurator vniuerſitatis iurat de calumnia.

CAP. VI.

[Gl. ſeq. tria facit Primò notat etiã ꝙ vniuerſitatẽ vel collegium de vtroq; iure procuratorem cõſtitui, qui iurat de calumnia. ſecundò, & tertiò formar duas q̃ſtiones. In vtraq; arg. ad negatiuam. & ſoluit contrarium.]

† Ca. j. e. ti. i 3. compil.

f Per procuratorẽ] hic patet, ꝙ collegiũ ſiue vniuerſitas põt conſtituere procuratorem: & eſt expreſſum. ſ. de ꝓcu. quia i cauſis. & c. petitio. & canon etiam omnes adminiſtratores generali verbo ꝓcuratores appellat. 1. q. 3. Saluator. & lex dicit, ꝙ monaſterium ſe defendere debet ꝑ procuratorem, in authen. de ſan. epiſ. §. ſi verò epiſcopi in fin. col. 9. & ita tam iure canonico, quam ciuili, collegiũ ſiue vniuerſitas conſtituit procuratorem. de hoc dixi ſ. de ꝓcur. c. petitio. & talis procurator de calumnia iurabit, vt hic dr. & ſ. eo. in pertractandis. & c. Imperatorum. Sed cum iuramentum de calumnia ſit de credulitate: vt ſecundùm quod credit & exiſtimat debeat reſpondere, C. eo. l. 2. §. j. nunquid poteſt petere tempus ad deliberandum ſuper eo de quo interrogatur? Et videtur quod nõ; quia aut credit aut non credit illud ſuper quo interrogatur: & ita ſtatim poteſt & debet reſpondere credo, vel non credo: 2 nec poteſt dicere, dubito: ſed in ſacramento de veritate dicenda poteſt dubitare: vn de habebit inducias ad deliberãdum, ſi dicat ſe dubitare, ff. de inter. actio. qui interrogatur. C. de iu. de libe. l. ſi curatoris. & ff. de iureiur. l. iuſiurandum. j. reſp. & etiam vbi de calumnia iuratur, datur tempus ad deliberandum. 3 Sed ſi excommunicatus conſtituatur, nunquid præſtabit hoc iuramentum? Videtur quòd nõ: quia non eſt ei licitum ingredi ſacra: ergo nec tangere ea. 5. di. ad eius verò. & quibus reliqua ſacramenta negantur, quomodo vnum genus ſacramenti ei concedit, vt 95. di. illud. Dico, quòd benè debet præſtare iuramentum non obſtante excommunicatione, ar. j. de ſent. excom. à nobis. & c. cum deſideres. j. reſponſ. vbi iuramentum excommunicati non admittitur anteqũ abſoluantur. Præterea cum poſſit & debeat in iudicio reſpondere, omnia licent ei ſine quibus cauſa expediri non poteſt. 4 arg. ſ. de offi. deleg. præterea. & ff. de iuriſd. om. iud. l. 2. & eſt expreſſum arg. j. de exce. cum inter. alioquin in poteſtate ſua eſſet etiam reſpondere vel non reſpondere: & ſic reportaret commodum de ſua malitia: quod eſſe non debet. j. de ſen. excommuni. ſi verã.

Procurator poteſt cõſtitui ab vniuerſitate.

g Alteram.] per hoc facta eſt litis conteſtatio. ſ. de elec. c. dudum 2. & ſ. de lit. conte. c. vnico.

[Gl. ſeq. ponit 8. vel 9. interrogatoria, quæ fiunt ante litis conteſtationem, ſubdens: quòd generaliter vbicumque, &c.]

2 Præiudicat tã confeſſio de credulitate, ſicut de veritate, vt no. de iurei. ex litteris. ĩ gl. ſi. Io. An. in nouel.

3 Concord. gl. in l. 2. §. quod obſeruari. ff. e. per l. ſi debitor. ff. de p. ti. hę re. & l. qui interrogatur. ff. de interr. actio.

4 Et per hoc vr, ꝙ pupill⁹ & minor his caſibus qb. ĩ iudicio eẽ pñt, ꝓſtẽt hoc iurm. & hoc in Spec. ti. §. reſtat uer. ſed cum pupillus. & ver. ſed nunquid minor Io. And.

a Inter-

dere: ac interrogationibus, & reſponſionibus [a] redactis i ſcriptis, [1] & lite coram nobis pleniſſimè †conteſtata, fecimus calumniæ iuramentum ab ipſis procuratorib. vtrinque præſtari.

† al. legirime.

Gregorius nonus epiſcopo Beluacen.

¶ *Epiſcopus iurat de calumnia (ſi per ſeipſum elegit litigare) propoſitis tantũ non tactis euangelijs. Si verò per ſyndicum litigat, per illũ poterit iurare.h.d.*

CAP. VII.

CVm in cauſa pecuniaria, quam inter te & R. †motã eſſe proponis, non per te, ſed per ſyndicum vel actorẽ elegeris litigare, per illum [b] quidem præſtãdum erit calumniæ iuramentum: quòd ſi per teipſum, [c] propoſitis tantùm, ſed non tactis euangelijs, (ſicut i dicẽdo teſtimonio) à te videtur huiuſmodi iuramẽtũ exhibendum: & infra.

† al. M.

1 Vel aſſeſſorẽ: quia & ipſe participat interrogatio nibus. ff. de off. aſſeſſ. l. 1. Idẽ not. vel alio cui iudex hoc officiũ delegaret. ℨ. de offic. dele. ſup qõnũ. ſm Phi I. An. in no.

2 Ad poſitionẽ bñ. & eſtrõ quia interrogatio non fit per iuramentũ, ſed poſitio ſic ſm Gof. qui remittebat ad ea quæ tauerat de elect. dubi. Io. A. in nouel.

a Interrogationibus, & reſponſionibus.] omnia quæ in iudicio fiunt, ſunt redigenda in ſcriptis. inf. de probꝙ ℨ falſam. Quædam verò interrogationes faciendę ſunt ante litis conteſtationem, quæ non debent omitti ante litis conteſtationem: reus debet interrogari an poſſideat rem quæ petit ab eo. & ℘ qua parte, vel ſi deſijt dolo poſſidere. ff. de interro. actio. l. q ſeruũ. §. in iure. ff. de rei vẽd. l. q petitorio. & ſi qs rãdeat ſe non poſſidere, cum ipſe poſſideat: ſi actor hoc probauerit, res auferenda eſt illi: & debet dari actori. ℨ quis non probet rem ſuam eſſe. ff. de rei vend. l. vl. aliàs eſt penulti. hæc interrogatio omitti nõ debet ne iudicũ deluſoriũ ſit. ℨ. vt i pendẽ. c. eccleſia S. Mariæ: Et aliæ interrogationes plures faciẽdæ ſunt, puta, an ſit hæres: vel quota ex parte ſit hæres: & an in poteſtate ſeruũ habeat cuius nomine noxali iudicio agitur. Itẽ an quadrupes quod damnũ dedit, ſit eius. Itẽ an ex teſtamento ſit hęres. Itẽ an ædes ſint ſuæ ex q̃b. damnũ timetur: q̃ colliguntur ff. de interr. actio. l. qui interrogatur. & l. ſi quis in iure. & l. ſeq. & l. ſi defenſor. §. illud quæritur. & l. nõ alienũ. Itẽ ℘ reſpondeat cuius ætatis ſit reus, ſi de ea dubitetur. ff. cod. l. de ætate. Item q̃ũ; & ante litis conteſtationẽ, & poſt litis cõteſtationẽ vbicũq; ęquitas mouet iudicem, 1 debet interrogare. ff. eo. vbicunq; & 30. q. 5. iudicaturum. pars ad interrogationẽ aduerſarij rũdere nõ cogitur: 2 tamẽ ſi rñderit, tenet rñſio. ff. eo. ſi fine. & ℨ. de dol. & cont. ca. ꝓut. & certũ debet rãdere, ff. eo. de ætate. §. nihil Bern.

CVm in cauſa. Jeps per aliũ agens cauſam propriam per illum iurat de calumnia: ſi per ſeipſum agit, ipſe iurat propoſitis ſed non tactis euangelijs. ita ſummat Io. And. ſed mihi non placet quod text. reſtringatur ad cauſam propriam, quinimò potius innuitur contrarium. Et duę ſunt partes. ſecunda ibi, Pœna. Abbas Siculus.

CASVS. Inter eꝑm B. Iuaceñ. & quendam R. nomine, quædam cauſa pecuniaria vertebatur. quęſiuit eps vtrum in cauſa ipſa deberet ipſe de calumnia iurare? Rñdet ℘ ſi per ſyndicum vel actorẽ elegerit litigare, per ipſum præſtandum erit iuramentum: ſi verò per ſeipſum litigare voluerit, ipſe idem eps præſtare debet ſimòs iuramentũ, propoſitis ante ipſum euangelijs, ſed non tactis ſicut in ferendo teſtimonio fieri conſueuit. In fine dicit quod pœna illius qui hoc iuramentum præſtare non vult, eſt vt actor cadat ab inſtituta actione; reus verò pro confeſſo habeatur. Not. quod eps in propria perſona ſi vult poteſt tractare cauſam ſuam; & tũc iurat de calumnia, ſed non tangit euangelia propter reuerentiam epiſcopalem. Item ſi non vult iurare de calumnia, amittit cauſam.

b Per illum.] iſtud regulare eſt. ℨ. c. prox. & ca. in per tractandis, & c. imperatorum, & ℨ. eo. c. 1. [Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

c Per te ipſum. Jex quo aſſumpſit officium in ſe, debet iurare de calumnia, cũ ſit acceſſorium, ſine quo non poteſt cauſa expediri. arg. ℨ. de offi. dele. c. ꝓterea. & c. prudentiam. & in hoc ei defertur: quia non tangit ſacra, ſicut & in teſtimonio. 11. q. 1. imperator. & C. de epiſco. & cleri. authen. ſi iudex. & in auth. de ſanct. epi. §. nulli vero. col. 9. & 2. q. 5. qua de cauſa q̃ũq; tñ tangit ſacra. 1. q. 7. quoties. & C. de ſan. epiſc. authen. ſed iudex. Sed ℨ. ſ. e. c. 1. vbi dr. ℘ eps iurare non debet, ſed alijs hoc officium delegare, non eſt ℨ. qa non dr ibi ℘ non debeat iurare, ſed dr ℘ nõ debeat compelli, vt ibi dicitur.

ADDITIO. Hodie verò nouo iure debet iurare in animã propriam & in animã ſui capituli: vt dicit illa decre. ℨ. de teſtib. præſentium lib. 6. [Gloſſ. ſeq. quærit, & ſoluit.]

d Pœna.] ſic ℨ. eod. c. imperatorũ. & C. eod. tit. l. 2. in auth. vt litig. iur. in exor. lit. §. ſi aũt. in fi. coll. 9. vnde ſumptus eſt §. ille. Si actor, qui non vult iurare, cadit à cauſa. Sed numquid ipſo iure, an per ſententiam? Dicas quod per ſententiam iudicis, quia iudex ꝓcedit ℨ illũ ac ſi nihil probaſſet, reũ abſoluendo. & eodem modo de reo. C. eo. auth. principales. ℨ fi. Ber.

¶ *Actor refutando iuramentũ calumniæ ſine cauſa, cadere debet ab inſtituta actione, reus autem debet haberi pro confeſſo. h. d.*

Pœna[d] verò recuſantis hoc iuramentũ cum præſtandũ fuerit, eſt vt actor ab inſtituta cadat actione, reus autem haberi debeat pro confeſſo.

TITVLVS VIII.

De dilationibus.

¶ Alex. iij. Cantu. & Vigorien. epiſcopis.

¶ *Summa ſic (ne videatur conuenire rubrica de appellationibus.) Citatio vocatoria cum peremptoria non debet eſſe nimis breuis, maximè vbi de rebus eccleſiaſticis agitur, niſi neceſſitas aliud ſuggerat.*

CAP. I.

DIlecti † filij abbas, & monachi de H. nobis inſinuare curarunt, quòd cũ cauſam

† Poſt cõcil. Lateran. ſub Alex. iij. par. 3. c. 5. vbi eſt integra facti ſpecies.

3 Vide l. pro perandũ. §. & ſi q. dẽ. ad de hic Hoſt. & alios latos hũc articulũ diſputantes.

DE DILATIONIBVS.

Quia iudicio cœpto ſolent litigantes inducias petere quandoque ad poſitiones: quandoque ad probationes faciendas: ideo, &c. Et aduerte ſecundum Gof. quod licet rub. ſit generalis, tamen decre. huius tit. loquuntur de dilationibus, quæ dantur ante litis conteſtatũ. Et ſic not. quod rubrum q̃ũ; eſt generalius nigro.

De hac materia habetur 3. q. 2. & 3. & 7. q. 2. per totum. Abb. Sic.

DIlecti filij.] Si detur nimis breuis terminus peremptorius vbi non ſubeſt neceſſitas, licitè appellatur. Et ſunt duæ partes. In prima appellantis proteſtatio. In ſecunda ipſius appellationis commiſſio. Secunda ibi, Quia verò. Abb. Sic.

CASVS. Inter abbatem & monachos de Heñ. ex vna parte, & moniales de Leden. ex altera, ſuper ec-

dex considerata locorū distantia, & ipsis qualitate, inducias concedat. arg. ¶. de appel. c. cū sit Romana. c. cū speciali. vltra medium. & ¶. de re iud. quod ad consultationem. nisi forte illis de quibus dī 3. q. 3. §. spatium. & C. eodem. l. 1. In illis inducijs non debet iudex maiorem dilationē dare; sed illas benè potest abbreuiare, vt ex illa litera patet, In pecuniarijs causis tātum vna dilatio debet dari, & illa sine causæ cognitione: secunda vel tertia dāda non est, nisi causa cognita. ff. eo. l. vlt. & l. oratione. In criminalibus dantur duæ actiones, tres reo. ff. eod. l. vlti. Et dilatio dari debet iudice sedēte pro tribunali: & vtraque parte præsente: & causa cognita de plano, vel semiplenè. 3. q. 3. §. spatium. versā iudice. Et data dilatione iudicis officium conquiescit donec tempus dilationis effluxerit. C. eod. l. sue pars. & ¶. de appella. cap. significante. Item iudex debet dare dilationem quandoque ad malitiam rei conuincendam. ¶. de do. & constitu. cap. prout. & cap. cum olim. versi. volentes. Item potest facere gratiam etiam post peremptorium. ¶. de offic. deleg. c. consuluit. vltra medium.

† Ecclesiæ sancti Pauli in vrbe Roma præest abbas vnus, & huic eccle się deseruiūt 7. presbyteri Cardinales, quorū vnus est ꝓsbyter Cardinalis tituli Priscę, ergo hic nō archipresbyteri legēdū, sed presbyteri. nihilominus tñ archipresbyter legitur in omnibus manuscriptis.

CAP. III.

LIterę tuæ ac petitio presbyteri † sanctarum Priscę & Aquilæ de vrbe, nobis exhibitæ continebant: & infra. ¶ Idem presbyter contra nobiles viros A. & G. libellum ecclesiæ suæ nomine obtulit, continentem, quòd pensio de possessionibus soluta non fuerat ipsi ecclesiæ elapsis iam tribus annis[a], & vltra. Nobilibus verò ipsis petētibus, vt explicaret ipsis spatiū, quod per hanc adiectionem (& vltra) significari volebat: & ipso presbytero exprimēte, quòd septem annis fuerat in dictæ pensionis solutione cessatum: ijdem dicentes libellum esse huiusmodi expressione mutatum, longiores ad deliberandum petierunt inducias: quas qa denegasti eisdē, ad nostram audientiam appellauerunt. ¶ Nos igitur appellationem huiusmodi friuolam reputantes, mādamus, quatenus ea nequaquam obstante, in negotio ipso ratione prędicta procedas[b], iuxtà priorum continentiam litterarum.

¶ Greg. ix. abbati Aquæ vivæ Turonen. diœcesi. & archid. Turonen.

¶ Si citatus in causa ardua de longinquo vocatur pro publica vtilitate, etiam ad locum iudicij, ita quod infra terminum citationis deliberare, & alia sibi necessaria ad comparendum explicare non potuit, in termino respondere non cogitur, si reperiatur in loco iudicij, sed habebit nouas inducias. hoc dicit notabiliter.

CAP. IIII.

EXposuit nobis Bituricensis archiepiscopo, quòd si declaratio aliquid addidisset, vt si peteretur pensio, deliberatoria dari debuisset.]

a Tribus annis, & vltra.] si quis non soluit pensionem rei ecclesiasticę in emphyteusim datę per biennū cadit à iure suo. 10. q. 2. §. hoc ius porrectū. versi. qui rem huiusmodi. & ¶. de loca. c. pen. & vlt. hodie verò pōt emphyteuta purgare morā, si clerici restitutione sibi prospexit. vt in dictis decr. In re primari requiritur triennū. C. de iure emphy. l. 2. Idem est si colonus cessauerit in solutione pēsionis per biennū in re sibi locata. ff. locati, ꝙro. §. inter locatorē, & hoc cum ad lōgū tempus fuit locatio facta. Pro re aūt fisci similiter cadit à iure suo. ff. de pub. & ve. l. vectigalia. §. nondū solutis. tamē sine auctoritate principis agri publici reuocari a curatore fisci non possunt, qui perpetuò locati sunt. ff. de pub. & vecti. cotē ferm. §. agri. Hæc autē adiectio, [& vltra] nisi aliter exprimetur, ad modicum rēs refert. ff. de verb. sign. hæc adiectio, & licet ꝑ hāc adiectionē [& vltra] nō ꝓstet de certa quantitate tē poris 2 nil nocet quā tū ad iudicē & reum quia certi sunt super hoc quod dixit, post triennium. quod tempus sufficit ad condemnationem: quod patet per iura prædicta. vnde superfluē ad litem fuit [& vltrā.] & pro nihilo petebatur determinatio illius, quantùm ad rei restitutionem: vnde non debuit eis dare tempus vlterius ad deliberandum, quia plenè potuit instrui per libellum primum sine vlla adiectione. ¶. c. proxi. Si verò pensio tantùm soluta fuerat peteretur: quæ diceretur non soluta tribus annis [& vltra] tunc bene peteretur, vt determinaretur illud, & vltra: quia quantū ad illud tempus non potuit 3 deliberare reus, per primum libellum: & ideo facta expressione illius temporis, debet habere inducias ad deliberandum. ff. de testa. hæredes palam. §. quod verò quis. si per primum libellum deliberare non potuisset: sed hoc satis potuit deliberare. 3. quæst. 3. offeratur. de hoc dixi supra de libel. obla. c. pen. & sic patet, quòd vbi quis plenè potest instrui per primum libellum, licet aliquid addatur quod non mutet naturam negotij, non habebit nouas inducias. Bernardus.

b Procedas.] & ita quando appellatio frustratoria est, remittitur ad eum à quo appellauit. infra de appe. cum in ecclesia, & c. vt debitus. & in expensis debet condemnari, vt ibi dicitur.

EXposuit nobis.] Si post citationem ad causam tam pro publica vtilitate vocetur, circumducitur peremptorium, & habebit nouas inducias. Ita cōmuniter summatur. sed ista summatio est nimis generalis.

1 Vide Iulij Clarū tractat. de emphyteusi. q. 8. & seq. & Antonij Gomez. tom. 2. var. resolut. c. 3.

2 Concor. l. furti. ff. de iniur. & l. ab hostib. §. sed qꝫ simpliciter. & ibi glo. ff. ex qua. ma.

3 Vnde alternatiuè dixit Inno. vel dic, qꝫ nec tūc est danda dilatio: qa & super possessorio conuenietur, & super toto negotio inducias habuerunt: & ideo super eo debuerūt deliberare. Ioan. And.

quid enim si causa non est ardua, & reperitur citatus in loco iudicij post expeditionem publicæ vtilitatis: vel fuit vocatus eo tempore quo iam deliberauerat: vel potuisset iam deliberare si voluisset? Certe teneretur respondere: vt satis innuit ex ratione litera. Diuidit quia prima pars narrat factum. secunda ibi, Nos igitur. interloquitur, & prima continet plura, vt in ea patet. Abbas.

† al. præceptis.

CASVS. Inter Bituricenses & Burdegalenses archiepiscopos vertebatur quæstio super iure primatiæ: Papa citauit Burdegalensem archiepiscopum vt ad initiũ Quadragesimæ p se vel idoneũ nũcium ad præsentiam suam accederet: quem terminum sibi peremptorium assignauit Lituricen. archiepo super iure primatiæ: sponsurus, postmodum verò dictus Burdegalen. pro subsidio Ro. ecclesiæ vocatus ad præsentiam dñi Papæ personaliter accessit: dictus Bituricen. in curia constitutus postulauit instanter vt Papa in negotio primatiæ procederet. Burdegal. ad propria rediens quẽdam constituit procuratorem qui saluis exceptionibus sibi cõpetentibus, in nũdando & defendendo omnia faceret, quæ ipsemet Burdegalen. facere posset. Bituricen. archiepiscopus petijt, vt dictus procurator nũderet eidem: ille excipiendo proposuit, se ad hoc nõ teneri. quia pro alia causa, scilicet, pro publica vtilitate dictus Burdegalen vocatus fuerat qualiter pro absente debuit reputari: & priuilegium reuocandi domum haberet: & adhuc non deliberauerat cum suffraganeis suis & alijs, quorum consilium causa ista requirit: nec habuerat tempus in quo ad vtrumque negotium potuerit esse paratus; ex aduerso fuit nũsum, q̃ cum ipse prius vocatus fuisset super quæstione præmissa, non fuit intentionis Papæ primum mandatũ per posterius reuocare, & tantum tempus habuit; vt bene potuerit deliberare super vtroq; negotio. dñs Papa de consilio fratrum suorum dilationem adhuc sibi concessit vsque ad festum Natiuitatis Dñi. No. q̃ qui ad curiam Romanam vocatus est propter publicam vtilitatem eccle. Rom. non tenetur tunc suis aduersarijs respondere: licet Papa sit ordinarius omnium, sed habet ius reuocandi domum.

a Peremptorium.] Sic enim index propter distantiã viarum ex causa prima vice potest peremptorie citare. ẽ. de in integ. restitu. cum ex litteris. in fi. & ẽ. eod. c. ult. Ber.

b Personaliter.] cum quis personaliter vocatur per Papam, non sufficit mittere procuratorem. ẽ. de maiori. & obe. c. vl. & ĩ. de do. & contra. cum dilecti. arg. sic: cum alicui aliquod negotiũ personaliter committitur, alij cõmittere nõ potest. ẽ. de offi. de lega. quoniã Apostolica. §. is autẽ. & ẽ. de rescri. cum dil. Qa. tñ delegatus non potest iubere partes coram se p̃sonaliter cõparere, nisi id in rescripto continetur: nisi in casibus quos habes ĩ. de iudicijs. [lib. 6.] iuris esse ambiguum. quæ est Innoc. iiij. in Concilio Lugdunensi.

[Glo. seq. recitat perquæstionem, an procurator rei simpliciter constitutus dominum reuocet, vel declinet forum? & tenet quòd sic: quia, &c.

c Saluis exceptionibus,] & ita protestatio valet. supra de electio. Cumana. vbi de hoc. & ẽ. quod metus cau. perlatum aliàs si hoc non dixisset, videretur consentire vt responderet aduersario, nec haberet ius reuocandi domum, vt videtur. Sed certè contrarium: credo. nam si enim simpliciter constituisset illum procuratorem, posset opponere exceptiones domino cõpetentes: imò ad hoc tenetur? exceptio enim, quæ competit reo, competit fideiussori. ff. manda. quia de mutua. alias est l. idemque. §. generaliter. & si scienter illã omittat, imputatur ei. ff. de except. omnes exceptiones. & ff. de fideiuss. ex persona. & procurator ad ea omnia intelligitur constitutus, quæ ad causam spectare videntur. arg. ẽ. de offi. deleg. præterea. & c. cum olim. 1. & ff. de procu. ad legatum. & l. ad rem mobilem. & ita ad cautelam quandoque talia dicuntur, vtilior tamen est protestatio, vt cum aliquid proponitur protestatur sic, saluo iure meo, vel, saluis alijs exceptionibus mihi competentibus. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. si debitor. §. 1.

† Vide l. 1. & ibi glo. & doct. C. eod.

† al. præsentiam.

pus: & infra. ¶ Burdegalensi archiepiscopo dedimus in mandatis, † vt super iure primatię, quam in eo & in prouincia sua dictus Bituricen. archiepiscopus se habere proponit, ad initium proximè præteritæ Quadragesimę (quod ei terminum peremptorium[a] assignauimus) per se, aut p procuratorem idoneum, se cõspectui nostro præsentaret. † Cumque postmodum personaliter[b] vocatus pro ecclesiæ Romanæ subsidio, ad nostram audientiam † accessisset: dictus Bituricen. archiepiscopus apud sedem Apostolicam constitutus, postulauit instãter, vt in eodem negotio procedere deberemus. Idem verò Burdegalensis archiepiscopus ad propria rediens, constituit pro se procuratorẽ in ipso negotio: qui (saluis [c] exceptionibus sibi competẽtibus, in respondẽdo, & defendendo, ac alijs) omnia faceret, quę in propria erat persona facturus. Petẽte ergo archiepiscopo supra dicto, vt præfatus procurator responderet eidem: ille excipiẽdo proposuit, se ad hoc non teneri, cum pro alia maiori causa, q̃ publica scilicet vtilitate, [d] dictus Burdegalẽsis vocatus, pro absente reputari debuerat, † & reuocandi domum priuilegium † habuisset. Nondũ etiam super hoc deliberauerat cum suffraganeis [e] suis, & alijs, quorũ consilium tam arduæ re, nisi id in rescripto continetur: nisi in casibus quos habes ĩ. de iudicijs. [lib. 6.] iuris esse ambiguum. quæ est Innoc. iiij. in Concilio Lugdunensi.

† Vide text. in l. 1. & ibi glo. & doct. C. eod.

† Vide l. 1. de actione. §. Labeo, cum gl. ff. pro so. & l. 1. in fi. cũ gloss. ff. solmat.

† quasi dicat, conueniri debet in terra sua.

1 Dixit Vinc. q̃ valet in hoc q̃ confessio facta omissa exceptione dilatoria nõ valet. ff. mãdiligenter. arctat enim & limitatur procuratio, vel mandatum, cum aliàs confessio procuratoris noceat domino. ẽ. tit. 1. c. 1. nõ tamen tenetur mentiri. ff. mã. Quintus. vel tecũ dũ cum est vtilis clausula ne videatur simpliciter constituens: & sic cogatur illum defendere. vel expone fuit cũ: saluis i. si exceptiones quas saluat non fuerunt recipiẽdæ, faciat quod ipse facturus erat: plenius de hoc videlo. An. i nouel.

a Per

a Hę tres glossulæ nō sunt in vetustis exemplaribus.

a Nec tempus.] scilicet 1 sufficiens: ideo ampliantur ei induciæ super hoc, vt sequitur.

b Imminere. Idest, 1 intendere & deliberare. sic exponitur 88. dist. consequens.

c Indulgentiam.] 1 s. suffraganeorū nomine; & ita intelligit. ꝛ. de testi. in inte. coram, in fin.

DE FERIIS.

¶ Viso supra de dilationibus, quæ dantur à iudice: videndum est de dilatione, quæ datur à iure: iō, &c. ita continuāt Gof. & alij. Vel dic, ꝙ feriæ largo modo sūt dilationes: iō, &c.

De ferijs cauārū & alijs colendis, habetur 15. qō. 4. & de consec. dist. 1. c. 1.

De ferijs aūt nuptiarum habetur 33. q. 4. abbas.

MNES dies.] CASVS. Dicit hic quòd omnes dies Dominici sunt à vespera in vesperam feriandi, & ab omni opere seruili obseruandi: nec in eis mercatum, vel placitum fieri debet: nec aliquis ad mortem, vel ad pœnam sanguinis iudicari: nec sacramenta præstari debent, nisi pro pace vel magna necessitate. Not. ꝙ omnes dies Dñici sunt feriandi. Itē iudiciū mortis vel sanguinis die Dominico exerceri non dēt. Itē multa i necessitate licet, q̄ aliàs non licerent.

d Omnes Dies Dominicos.] sic ꝛ. eo. c. vlt. & C. eod. tit. oēs. quod dicit de vespera sabbati non seruatur quantū ad causas. Imò pōt iudex procedere vsque ad illam horā, qua possit perficere q̄d incūbit ante noctis tenebras. ꝛ. de offi. deleg. cōsulit. 2 Sed quātum ad celebrationem officiorum hoc dicitur ꝛ. c. proxi.

e Ad mortem.] maxime quia nec aliqua causa tunc tractari debet, nisi pietas ofjus deat. ꝛ. eod. c. vlt.

f Nisi pro pace.] pro pace quidem omni die iurari potest, cū sit opus pietatis 22. q. 1. oē quod. arg. ꝛ. eo. c. ſ. g Necessitate.] puta pro fide, pro obedientia, pro fama. ꝛ. de cle. ſ. significasti. vbi de hoc.

ADDITIO. Ex his casus cum quibusdam alijs patent in his versibus.

Pax & fama, fides verecundia, & artis damni:
Defectus veri, sibi poscunt magna caueri.

QVoniam.] Tria sunt dicta secundùm ibi, Diebus tertium: ubi, Præterea: Abb. Sic.

CASVS. Primo dicitur ꝙ in festis celebrandis dierum magnitudo & regionis consuetudo attendi dēt. Secundò dī, ꝙ dūcis diebus & alijs præcipuis festiuitatibus, & à Pascha vsq; ad Pētecostē nullus debet flectere genua nisi ex deuotione velit in secretō. Tertiò dī ꝙ in consecrationibus episcoporū, & ordinationibus clericorum, consecrans & consecratus tantum genua flectere debent. Quartò dicitur, quòd festum sanctæ Trinitatis secundùm diuersarum regionem consuetudines, diuersis temporibus anni celebratur, ecclesia siquidē Romana festū S. Trinitatis aliquo tēpore specialiter non celebrat, cū singulis diebus Gloria patri, &c. & similia dicant ad laudē Trinitatis. Not. ꝙ consuetudo regionū in festis celebrandis debet attē di. Item consuetudo Ro. eccl. non est semper in omnibus seruanda.

h Scriptum sit. Jergo ita seruandū est 6. quæstio. 3. scriptum est. ff. qui & à quibus ma. prospexit.

[Glo. seq. ponit 4. diuersos modos, quibus dies incipitur & finitur.]

i Prius incipere.] dies incipit & terminatur diuersis horis diuerso respectu: incipit in vesperis quātū ad officij celebrationē, vt hic, & canonicam computationem 3 fictione iuris. 75. distin. q̄d a patribus. q̄o ad iudicium incipit in mane, & terminatur in fine dici, ante noctis tenebras. ꝛ. de offi. dele. consuluit. & in auth. de iud. ſ. sedebunt. coll. 4. quo ad contractus media nocte terminatur & incipit, vt in decr. consuluit. & ff. co. tit. more. quo ad esum carnium post cenam. de consec. dist. 3. de eis quantum ad obseruationē treugæ in ortu solis. ꝛ. de treu. c. 1. & f. in consuetudinem locorum considerandus hoc 76. dist. vtinam.

CAP. I.

QMnes dies Dominicos d à vespera in vesperam, cū omni veneratione decernimus obseruari, & ab omni illicito opere abstinere: vt i eis mercatū minime fiat, neque placitū neque aliquis ad mortē e vel ad pœnā iudicetur: nec sacramenta (nisi f ꝓ pace, vel alia necessitate g) præstentur.

¶ Alexander tertius.

¶ Festorū principiū et finis, fieri debet secundum ipsorū magnitudinem, & consuetudinē regionis hoc primo. In præcipuis festis, & intra Pascha & Pentecosten, non fit solemnis genuum flexio. Si tamen tunc clerici, vel episcopi ordinentur, secundū ordinationis modum genua flectuntur hoc secūdò. Romana ecclesia speciale festum de Trinitate non facit, seruatur tamen de hoc cuiusq; ecclesia consuetudo hoc tertiò.

CAP. II.

QVoniam† in parte & infra. ¶ Licet scriptum † sit, h de vespera in vesperā celebrabitis sabbata vestra festorum tamen principium & finis, iuxta eorū qualitatem, & diuersarū regionum consuetudinē debet attendi: & sicut magnitudo dierum exigit, prius i incipere & tardius terminari: & infra. ¶ Diebus autem Dominicis, & alijs pci-

† Cap. 2. eo tit. in 2. cōp. & ꝓ intellectu, vid Martinū ab Azpilcueta in Enchiridio de ora & horis cano. c. 4.

† Gene. 1. Exo. 16. & 20. Leui. 23. Num. 28. Deut. 5.

i Quia quoad ordinandum mane coniungitur vesperi de tēpo. or. l. litteras. Io. And.

† Al. primū.

¶ Burchard. lib 2. decr. c. 81. Iuo part. 4. c. 16. & ca. eo. tit. in 1. cōpi. Et ꝓ intelligētia rori huius tituli de ferijs vide Couarruuiā li. 4. var. resolut. c. 19.

a Idē Host. dicebat. Pe. & Egi. ꝙ i vigilia sancti, vl die sabbati post vesperas nō debēt cāe audiri. Nec obdec. cōsulit. q̄ intelligenda ē d diebus ꝓfestis. Io. A.

a Præcipuis.] quæ enumerantur de conſec. diſtin. 3. cap. 1. & ĵ. eod. c. vlt.
[Glo. ſeq. ſignat contrarium.]

b In ſecreto.] arg. ĝ. 30. diſt. c. vlt. & 76. diſt. ſcire. ſed illa ĝria int. lliguntur cum determinatione iſtius.

c Cõſuetudines.] ſimile 12. diſt. illud & c. illa. & 76. diſt. vnũ. & ĵ. de ſepultur. certificari. & ſic conſuetudo cuiuſlibet loci ſeruabitur.
[Gl. ſeq. cum ſeq. duo ĝria ſignat.]

d In octauis.] arg. ĝ. ĵ. eod. capellanus. vbi dr̃ qꝑ Pentecoſtes caret octauis. e Eccleſia ſiquidem Romana.] & ſic ẽ arg. qꝑ conſuetudo Romanæ eccleſię non eſt ab alijs obſeruãda. arg. 12. diſt. quis neſciat. arg. contra 12. diſtin. nouit. & c. non decet. Ber.

L Icet tũ veteris.] Propter neceſſitatem dicebus feſtis piſcari licet: ſeu licet intendere rei tempore perituræ. Et primo ponit diuinum præceptum. Secundo propter neceſſitatem dat indulgentiam contra illud, cũ determinatione: ibi, Indulgemus. Abb.

C A S V S. Dicitur hic, quòd licet tam in veteri quam in nouo teſtamento, ſeptima dies data fuit ad requiem, & eccleſia feſta ſanctorum martyrum decreuit obſeruanda: indulget tamen dominus Papa quibuſdam piſcatoribus, quod diebus Dominicis & alijs feſtis minoribꝰ ingruente neceſſitate: poſſint capturę piſcium intendere: ita quòd à captura illa eccleſijs circumſcriptis, & pauperibus congruam faciant portionem. Not. qꝑ dies Dominicus deputatus eſt ad requiem. Item neceſſitas facit licitum quod alias eſt illicitum.

f Septimum diem.] vetus teſtamentum ad literam præcipiebat ſabbathum cuſtodiri. Nouũ verò ſpiritualiter illud ſeruat, primam diem pro ſeptimana celebrando. a ſicut enim carnalia ſacramenta ad literam ſeruare non poſſumus: ita nec ſabbathum ad literam licet ſeruare. de conſe. diſt. 3. peruenit ad me.

g Maieſtati.] infra eod. cap. fina. & C. eod. omnes dies.

h Martyrum.] infra eod. cap. fina. & de. conſ. diſtin. 3. cap. 1.

i Maioribus.] vt puta natiuitatis Domini, diei Epiphaniarum, Paſchatis, Aſcenſionis Domini, & Pentecoſtes.

K Alecia.] genus piſcis eſt, & rarò & certis diebus apparet ideoque propter neceſſitatem facilius indulgetur Dominicis diebus, vt captioni intendant. ſic enim propter neceſſitatem, vel pietatẽ poſſet eodem die iudicium exerceri. ĵ. eo. c. vlti. & ff. eo. tit. l. ſolet. 3 & l. penul. l Eccleſijs circumpoſitis.] quibus propter eandem neceſſitatem congruam faciant portionem, & præcipue illis in quarũ territorio captio facta eſt: quia quaſi decimæ prædiales eſſe cenſentur: vnde ſaltem prꝰ decima parte eis ſoluant. ĵ. de decim. ad Apoſtolicæ.

C Apellanus.] cõmunis diuiſio. ſecundatibi, Quia ergo Abb. Sic.

C A S V S. In canonibus dr̃ qꝑ nuptiæ celebrari nõ debent in tribus hebdomadis ante feſtũ beati Ioannis Baptiſtæ. Quidam dicebant ſeptimanas illas ſine aliqua interpellatione continuandas ipſi feſto: Alij volunt facere interuallum inter ipſum feſtum, & illas hebdomadas: & ob reuerentiã feſtiuitatis Pentecoſtes fuiſſe ſtatutum: quæ feſtiuitas Pentecoſtes ſolet in ſeptimanis ipſis interuenire quandoque: & ſic à tribus diebus Rogationum, ante Aſcenſionem Domini vſq. ad octauum diem poſt Pentecoſten, computatis illis ſeptimanis illo tantum temporis ſpatio nuptias celebrari non permittunt: poſtea verò nullatenus nuptias impediunt celebrari: quæſiuit quidam epiſcopus per capellanum ſuum quæſtarum opinionum melior eſſet. Reſpondet Papa, quòd conſuetudo eſt Rom. eccleſiæ, vt quocunq; tẽpore matrimonium contrahatur, per conſenſum legitimum de præſenti: tamen à ſeptuageſima vſque ad vij. diem poſt Pentecoſtem nuptiæ celebrari non ſinuntur: & poſtea ſine differentia celebrantur: ſiue ſint tres ſeptimanæ vel plures ante feſtum beati Ioannis: ideo poſterior ſententia meliori & ſubtiliori & ratione innatur; & ſine ſecundum canones à Septuageſima vſque ad octauam Paſchæ, ſiue poſt vij. diem feſti Pentecoſtes nuptiæ ſuſpendantur in Dominica quæ ſequitur, & deinceps licitè celebrantur. Nota quod illa ſen-

9 Et ibi rõ reddit, quare his diebꝰ nõ fit genuũ flexio I. An.

† Genuũ flexiones qũ & qualiter fieri debeant, vide Burcardũ li. 13. c. 3.

† al. cõſecrationc.

† Cap. 3. eod. tit. in 2. compila. & ꝑ intelligẽtia vide q̃ copioſè ſtrauit Arnaldꝰ Albertinꝰ in Rub. de hęr. lib. 6. q. 12. §. quintꝰ error. n. 23. & ſeq. & Couaruu. lib. 4. varia. reſolu. c. 19. nu. 4.

3 Sequit. Et meſſis & vindemiarũ tẽpore, ius dicit de rebus quę tpe vel mora te perituræ ſunt. Io. An.

† al. vt.

† In pleriſq; antiqs codicibꝰ, cꝑo, legitur, non ab hucſco.

a Verbũ, celebrando, deeſt in veteribus codicibus.

CAP. III.

10 L Icet † tam veteris quam noui teſtamẽti pagina, ſeptimum diem f ad humanã quietem ſpecialiter deputauerit: & tã eum quàm alios dies maieſtati g altiſſimę deputatos: nec non natalitia ſanctorũ martyrũ h eccleſia decreuerit obſeruanda: & ĩ his ab omni opere ſeruili ceſſandum; & infra. ¶ Indulgemus vt liceat parochianis veſtris, diebus Dominicis, & alijs feſtis (præterquã in maioribus. i anni ſolẽnitatibus.) ſi alecia k terræ ſe inclinauerint, eorum captioni, ingruẽte neceſſitate intendere: ita quòd poſt factam capturã, eccleſijs circumpoſitis, l & Chriſti pauperibus, congruam faciant portionẽ.

¶ Clemens iij. aliàs Celeſtinus.

¶ *Tres ſeptimanæ, quibus canon prohibet fieri nuptias ante feſtum Ioannes Baptiſtæ, non continuantur feſto, ſed intelligitur de ſeptimanã Aſcenſionis cum duabus ſequentibus.*

CAP. IIII.

C Apellanus † tuus (fra

† Cap. 4. eodẽ tit. in 2. cõpo. & vide Burchardũ. lib. 13. dec. c. 28.

illa ſententia ſemper debet obſeruari, quę meliori ratione & ſubtiliori inuatur. Item cõſuetudo Romanę eccleſiæ debet ſeruari.

a Statuta canonica.] 33.quæſt.4.non oportet 2.

b Continuandas.] ipſi feſto B.Ioãnis.

c Alij verò.] In his verò quæ ad ſollemnitatem ſpectant, diuerſa tenere non eſt peccatum: quia vnaquęque prouincia abundat in ſuo ſenſu 76.diſt.vtinam.& 12.diſt.illud.& c.illa.& 3.de ſepul.certificari.12.di.nouit.

d Quocunque tẽpore.] Et ita quolibet tempore poteſt matrimonium contrahi; ſed nuptiarum ſollemnitas tantùm his diebus (ne carnaliter coniungantur) prohibentur, ſimile 3.de matrimo.contracto contra interdictum eccleſię.c.1. & ſecundum hoc intelligitur 33.q.4.nõ oportet,1. & 2.& c. ſeq.

ADDITIO. Vide verſus.

Eccleſia vetitum necnon tempus feriarum.

Impedunt fieri permittunt[d] facta teneri.

e Conſenſu legitimo.] ſanatuo: quia ſolus conſenſus facit matrimonium. 27.q.2.ſufficiat.& 3. de ſponſalibus c.fi iter virũ & vxorẽ.1 [Gl.ſeq.recitetur per obiectionem.]

f Subtiliori.] Subtilitas hic commendatur: ſed alibi non excuſat errantes in fide. 24.quæſtio.1. ſchiſma. Aliqui etiam ſubtilitas pernicioſa eſt, C.ad Trebel. ſincimus. & ſup. de iud.dilecti.& c.examinata. nec de apicibus iuris eſt diſputandum. ff. mand. ſi fideiuſſor. §.quędã.

C Omqueſtus.] Dividitur: qa duo

† In oĩbus manuſcrip. legitur hebdomadis.

† Vox natiuitatis, deeſt i antiqſ. ĩa in codice Barbatię ita legit hęc pars. nuptias trib.hebdomadis ante feſtiuitatẽ B. Ioãnis Baptiſtę, minimè, &c.

¶ Vide cõci. Trid. ſeſ.24. in doctrina de ſacra. matrim.can.11. & ead. ſeſ. de refor. matri. c.10.concil. Laodicẽ. c.52.

† De hac re vide qd poſtremo ſacierit concil. Trid. ſeſ.24. in decre. de refor. matri. cap.1.

† al. ad ſeptimum diem.

z Cõcor. tex. ĩ l.1.§.huiꝰ. ff. de iuſt. & iure.

ter epiſcope) coram nobis ex parte tua ꝓpoſuit, quòd cum ſtatuta a canonica declarent, nuptias tribus ſeptimanis † ante feſtum natiuitatis † beati Ioannis Baptiſtæ minimè celebrari debere: quidam hebdomadas illas, abſque interpellatione continuandas b intelligunt. Alij c verò inter feſtum & ipſas volentes facere interuallum, illud tamen dicunt ob reuerentiã feſtiuitatis Pentecoſtes fuiſſe ſtatutum: quæ ĩ ſeptimanis iſtis ſolet interuenire quandoque: & ſic à tribus diebus rogationum ante Aſcenſionem Domini ĩchoantes, vſque ad octauum diem poſt Pentecoſten (illis hebdomadis computatis) illo tantum ſpatio temporis celebrari nuptias † non permittunt, earum celebrationem ab inde nullatenus inhibentes. ¶ Quia ergo conſulti fuimus, vtra iſtarum opinionum potior videatur: nobis & fratribus noſtris apparuit, quòd licet ea ſit Romanæ eccleſiæ conſuetudo, vt quocunque d tempore matrimonium contrahatur, † conſenſu e interueniẽte legitimo de præſenti: quia tamen à Septuageſima vſque ad ſeptem † dies poſt Pentecoſtẽ celebrari nuptiæ nõ ſinunt, & poſtea etiã tribus ſeptimanis vl plurib.ante feſtiuitatẽ ſancti Ioannis, ſine differentia celebrant: poſterior ſnia meliori & ſubtiliori f nititur ratione; & ſiue ſecundùm canones à Septuageſima vſq; poſt octauas Paſchæ: ſiue iuxtà conſuetudinem eccleſiæ Romanæ vſque poſt † ſeptẽ dies feſti Pentecoſtes (quod caret octauis) nuptiæ ſuſpendantur; ĩ Dominica quæ ſequitur, & deinceps poſsũt licitè celebrari.

¶ Gregorius nonus.

¶ *In ferijs introductis in honorem Dei & ſanctorum, niſi ob neceſſitatem vel pietatem iudicium exerceri non poteſt etiam de conſenſu partium ferijs tamen introductis fauore hominum: partes renunciare poſſunt.*

CAP. V.

C Onqueſt[g] eſt nobis & ĩtra.¶ Quàmuis nõ prorogari, g ſed expediri t. deceat: q̃ſtiones; debet tamen iudicialis ſtrepitus diebus conquieſcere feriatis, qui ob reuerentiam Dei noſcuntur eſſe ſtatuti: ſcilicet † natalis Domini, ſancti Stephani, Ioannis Euangeliſtæ, Innocentium, ſancti Sylueſtri, Circunciſionis, Epiphaniæ, ſeptem diebus Dominicæ Paſſionis, Reſurrectionis, cũ ſeptẽ ſequẽtibus Aſcenſionis, Pentecoſtes cum duobus † qui ſequũtur, natiuitatis Ioannis Baptiſtæ, feſtiuitatũ omniũ Virginis gloriоſæ, duodecim Apoſtolorum, & præcipue Petri & Pauli, beati Laurentijs, dedicationis beati Michaelis, ſollemnitatis oĩum Sanctorum, ac diebus Dominicis, cęteriſque ſollẽnitatibus, quas ſinguli epiſcopi in ſuis diœceſibus cum clero & populo duxerint ſollemniter, venerandas; quicontinet dicta. ſecũdum ibi, ‖ Licet diebus. A boas.

† al. poſt ſeptimũ diẽ.

CASVS. Quæſitũ fuit, qui eſſent illi dies quibus ob reuerentiã Dei iudiciorũ ſtrepitus conquieſcere debet: & verũ partes renũciare valeãt feriis illorũ dierum? Rñdet Papa, ꝑ licet non prorogari, ſed expediri debeãt quæſtiones: tũ diebus illis qui ob reuerentiam Dei ſtatuti ſunt, iudiciorũ ſtrepitus conquieſcere debet, & enumerantur hic dies illi: & alijs vtique diebus ſollemnibus vĩq; adeo. ab huiuſmodi conuenit abſtinere, vt etiam partibus conſentientibus, nec ꝓceſſus tunc habitus, nec ſententia diebus illis promulgata valeat, niſi neceſſitas vrgeat, vel pietas ĩa deat; illis autem feriis, quæ gratia menſium vel vindemiarũ introductæ ſunt, poſſunt partes renũciare vt tunc iudicialis proceſſus & ſnia valeat. Not. ꝙ feriis intro ductis ob reuerentiam Dei, nullus poteſt renunciare, niſi neceſſitas vel pietas aliud inducat. Item neceſſitas vel pietas non eſt ſub lege. Item alijs feriis poteſt renunciari.

† al. debeãt.

‖ Non prorogari.] infra de do. & contu. finem. & c.venerabilis. & C.de iudi. properandum. circa prin. & boni prætoris eſt lites diminuere. ff. ſi cert. petatur, qui iam. & 3. de re iud. iurgant. nec ꝑ mittere debet prætor partes ad arma vel rixam venire, quas poteſt ſua iuriſdictione compeſcere. ff. de vſufruc. l. ii bonus. §. æquiſſimum.

[Gl ſeq. tractat de triplici feria ſolẽni, ſubdiẽs, ꝙ ſemjs introductæ fauore hominum renunciari poſſit: & ex causa eo tempore procedi.]

a Quibus.]

† al. ita: cũ duobus diebus, q̃ ſubſequuntur.

a Quibus vtiq; ſolemnibus ferijs.] not. q̃ feriæ dierum præcedētium introductæ ſunt ob reuerentiã Dei, vt hic dicit in pen. & C. eo.tit. omnes dies. & dies feſtos. & ſolemnes feriæ apppellantur. Aliæ etiam feriæ dicuntur ſolemnes ob reuerentiã principis & honorẽ: vt dies natiuitatis ſuæ: vel dies principij de imperio. C. eo. omnes. Item & aliæ feriæ dñr ſolemnes, vt tp̃s meſſium: & tẽpus vindemiarũ, de quib. hic inferius ſequitur. & ff. eo. tit. l. 1. & iſtæ feriæ induciũtur ad requiem laboris, 1 vt quieſcant tunc homines à cauſis: & iſtæ feriæ inducuntur varijs temporibus ſm diuerſitatẽ loorum: quia q̃dã tardius colligũt meſſes, ſiue vindemiam: quidam citius. ff. eo. l. præſides. Feriis introductis ob reuerẽtiã Dei, partes renunciare non poſſunt, vt hic dicit expreſsè: aliis autem feriis introductis ob fauorẽ hominum, benè poſſunt partes 2 renunciare, vt hic in fi. compelli tñ non poſſunt niſi in caſibus ī. de iudi. ſignificauerũt. & ff. eo. l. 1. §. vlt. & l. ſeq. alſ nõ valet ſententia, & ff. eo. l. 1. & iſtæ feriæ omnes cõtinuæ ſunt, & computantur in anno vel biennio appellationis proſequẽdæ, & quolibet die feriato poteſt q̃s appellare. ſed non proſequi appellationem. C. e. l. 1. tempore meſſium vel vindemiarum q̃nq; compelluntur aliqui ad iudicium venire. ī. de iud. c. vlt. ſaltem vt litem conteſtentur: puta, ſi actio vel res ſit tpe peritura, puta, actio furti, iniuriæ, dãni, & aliæ, vt ī. de iudi. ſignificarunt. & ff. eo. tit. l. fi. §. ſed excipiũtur. l. 2 & 3. Ea verò quæ pertinent ad pacem vel concordiam, quolibet die feriato poſſunt expediri. C. eo. l. vlti. puta, tranſactiones, pacta, vt ibi.

b Neceſſitas.] puta ſi eſſet res tpe peritura. exẽpla plura habes ff. eo. l. 1. 2. & 3. & vbi res celeritatem deſiderat. ff. de damno infect. l. 1.

c Pietas.] puta cauſa debiliũ vel miſerabilium perſonarũ: quia in operibus miſericordiæ dierũ diſtinctio] nõ é habẽda. argumẽta 76. diſt. veniã. & de conſecrat. diſt. 5. nũquã. & ſumma eſt ratio, quę p̃ religione facit. ff. de r. lig. ſũt p̃ſonæ. i fine. Bernardus. Vnd̃ verſus,

Hæc faciunt cauſas feſtis tractare diebus.
Pax, ſcelus admiſſum, manumiſſio res peritura:
Terminus expirans, mora teſtis abeſſe volentis.
Cumque poteſtatis patria nus filius exit.

DE ORDINE COGNITIONVM.

¶ Quia lite conteſtata, præſtito iuramento, datis dilationibus ab homine & a iure, ſolent rei ſuas quæſtiones proponere: de quibus quo ordine ſit cognoſcendũ, poſſet merito dubitari. &c.

De hac materia habetur 2. q. 2. & 3. q. 2. & q. 1. Abb. Siculus.

INtelleximus.] De peremptoria exceptione ante ſententiam iudex cognoſcit: ſed ſufficit ſuper principali pronunciare. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Inquiſitionis. Abbas.

CASVS. Quędam mulier petebat quemdam in virum. induxit teſtes ad probandum ſuam intentionem. Vir timens ſibi fieri præiudicium per teſtes illos, exceptionem conſanguinitatis obijcit: per quã, petitionem mulieris repellere intẽdebat: quærebat an primò eſſet de impedimento conſanguinitatis agendum, q̃ ſup̃ cã matrimonij ſentẽtia proferatur? Rñdet Papa, q̃ exceptione conſanguinitatis p̃bata, principalis qõ eſt perẽpta; & ideo de ipſa eſt antea cognoſcendũ, q̃ ad diffinitionis articulum procedatur, quo cognito & probato, vir ab impetitione mulieris debet abſolui. No. q̃ exceptio perẽptoria ante ſententiã oppoſita debet examinari & cognoſci de ea antequam ſententia ſuper principali qõne feratur: quia ex illa apparebit quæſt dẽat formari ſententia. Item ſuper exceptione peremptoria ſiue incidenti, non pronunciatur, ſed ſuper principali qõne.

guinitatis: quæ prius diſcutienda eſt, quam ſuper matrimonio pronuncietur: & ſufficit ſuper ipſo principali pronunciare hoc dicit.

CAP. I.

INtellexim⁹ † quòd cũ quædã mulier, peteret quẽdam i virum, teſtes ad ſuæ intẽtionis aſſertionem induxit: per quos pars viri futurum ſibi præiudicium metuens, exceptionem conſanguinitatis obiecit ex qua intẽdit petitionẽ mulieris elidi: & infra.

¶ Inquiſitioni nuæ taliter duximus reſpondendum, quòd cũ exceptione probata, quæſtio principalis perimatur, ante eſt cognoſcendum d de

† Cap. vnico. eo. tit. in 1. compil.

• [Gl. ſeq. ſuper quæſtione, an in his, quæ occurrunt inter litem, ſit pronunciandum: primò ponit opi. Bulgari, quòd non, & inducit tres leges. Mediam Ioan. & Azo. diſtinguentium: & hanc approbat reſpondendo L. Pla. & M. contra ſolu. allegg. decre. cum Io. cui duplicitèr reſpondet.]

d Cognoſcendum.] ex hac decre. colligitur man. eſſe, quòd cum reus in modum exceptionis aliquã excẽptionem obijcit actori, de illa incidenti tantum cognoſci debeat, ſundata intentione actoris primo. C. de proba. exceptionem. & C. de excep. ſi quidem. & non ſententiare ſuper ea, ſed tantùm ſuper principali pronunciandum ſit. Super hoc fuit diuerſitas inter doct. Bulgarus dicebat quòd ſuper incidenti q̃ſtione ſiue exceptione pronunciari non debet, ſed tantum cognoſci de ipſa, ſed ſuper principali ſol imodo, quia eo ipſo quod pronunciatur ſuper principali quæſtione, ſatis intelligitur eſſe pronunciatum ſuper incidenti per quandam conſequentiam; & hoc dicebat per leges illas. C. de ordi. iud. l. 1. & l. 2. & quia ibi dicitur; ad officium iudicis pertinet vniuerſam incidentem quæſtionem examinare: quoniam non de ea pronunciat, ſed de hereditate. C. de or. cog. l. 1. 2. reſpõ. & C. ad l. Iul. de adul. q̃ñ Alexandrum. & C. ac leg. Fab. de pla. l. præſes. Quin cię. M. & P. dicebant q̃ ſuper hac ſemp dẽt p̃nũciari. ff. de iud. de qua re. & ī. de cau. poſ. cum ſuper, & ff. de mi. intra vtile. & ff. de præ. l. 2. & ff. de liber. cau. literis. §. vlt. niſi imp. diatur propter conditionem ſuæ perſonæ: quia eſt pedantus iudex, vt C. de iud. quoties. vel conditione rei; vel quia pupillus eſt cui moueatur q̃ſtatus incidenter, tunc non p̃nunciatur ſuper cauſa ſtatus.

Exceptio ſi obijciatur, an ſuper illa ſit pronunciandum.

1 Alias cauſas habes in nex. & in gl. 15. q. 4. placita. in fi. Ioã. And.

† Apetrino Alatano Ateñ. Alterañ.]

2 Etiam extra iudiciũ: puta, in inſtrumẽto ī. ęſtus, & etiã tacitè, puta, ſcriẽter reciendo talẽ terminũ. de his in Spec. eo. ti. §. fi. & licet valeat hæc renũciatio quo ad partes; non tñ tunc cogẽtur teſtes: vt ibi. & no. C. eod. l. omnes. in vl. gl. Ioan. And.

3 Proſper lib. epigrammatũ: Non recto ſeruas legalia ſobbata cultu, Qui pietatis opus credit in his vetitum. Ioan. And.

¶ Hoc sequitur Innocentius in decretali ∴ in tit. R. ∴ de ele.

2 Et sic orit ex circũstantijs negotij ſm Goff. & habẽt vetustioré causã, ſ. ante iudiciũ cœptum quod verum est cõiter, nã & post iudicium cœptũ posset fieri pactũ de nõ petẽdo, quæ est incidens & prius potuisset excõicari actor vl testis, vel reꝰ ſpoliari. ∵ c. ∴ xi. quæ est emergens. Io. And.

† Narnẽn. Nouarien ſi. Varicẽ. Martin.

ſtatus, ſed ſuper hæreditate. C. de ord. iud. l. 1. Dñs Io. & Azo 1 cum eo diſtinguit, & bene inter quæſtiones ſiue exceptiones incidentes, & emergentes: Incidens quæſtio dr quę competit reo etiã ante litis conteſtationẽ, ſ puta, pactum de non petendo res iudicatas, delatio iuramenti, conſanguinitas, quę obſtat matrimonio: vel aliud quodcũque impedimẽtum perpetuũ, & cõſimilia. In his eñ obtinet ſnia B. quia non pronunciatur in his, ſed ſuper principali, vt hic expreſsè apparet: & in his non pronunciatur niſi qñ ciuilis incidit in criminali: vel c. ∴ 3. q. 11. ∴ aliqñ. verſi. qui confitetur. & C. ad l. Iul. de adul. qñ Alexãdrũ. C. ad l. Fab. de plag. ſics prouincię. & c. cũ ciuilis ciuili ꝓiudicat. ∵ eo. tuũ. & ∴ q. 11. ∴ ſi de hęreditate. ∵ qui ſi. ſint leg. lator. Emergẽtes dicunt illæ, quæ competunt & emergunt in lite: puta, an dilatio ſit danda, an non: an talis teſtis ſit recipiendus vel non: an talis poſitio vel interrogatio faciẽda ſit vel nõ: vel vtrum aliquis ſit in poſſeſſione libertatis vel nõ: & nom in iſtis emergentibus obtinet ſententia M. & P. & ſic intelligitur lex illa. ff. de libe. cau. liberis. ¶ vlt. & in iſtis pronunciari debet, aliàs nõ poſſet procedere iudex in principali, niſi in his pronunciaretur, & ſic intelligitur l. de qua re. ff. de iud. & decre. cum ſuper. Vel dic de qua re cognouit, verum eſt principaliter. Ad illam. l. intra veile. rñdetur, quod ibi non fuit pronunciatum ſuper incidenti, ſed ſuper ætate, & eſt ſpecialè: vel vt reſtitueretur in integrum ratione ætatis fuit pronunciatum: & ita per conſequentiã ſuper ætate pronunciatur. Ad legem illam ff. de pręuaricator. dicunt, quod ſpeciale eſt ibi. Vel dicas, quod neceſſarium eſt vt ibi pronũcietur de prævaricatione antequam admittatur ad accuſationem: & in modum replicationis illud obijcitur, & quia illud comp. tit ante lit. conteſt. tantũ, ideo pronunciandũ eſt, & in hoc eſt ſimile exceptioni dilatoriæ: quia in hoc ante litem conteſta. debet opponi: & ideo debet pronunciari ſuper illa ſicut in dilatorijs ante lit. conteſt. pronũciatur: & poſtea eſt peremptoria. ∵ Arg. ∴ ∵. de fide inſtrum. cum Ioannes. ibi pronunciat Papa ſuper exceptione incidenter propoſita in cauſa appellationis. Ratio ibi poteſt aſſignari: quia cum non pronuncietur in cauſa appellationis directè ſuper principali quæſtione, ſed tãtum confirmatur, vel infirmatur ſnia: pronunciari debet ſuper incidenti quæſtione oppoſita in cauſa appellationis: vel ſi pronũciatur ſuper talibus; non eſt contra ſubſtantiam ordinis iudiciorum, & ſuper incidenti ſiue peremptoria exceptione pronunciatur. ∵ de elect. cum dilectus. ad fi. illa exceptio videtur potius incidens quàm emergens. Et idem etiam poteſt dici in l. intra veile. quod pronunciatum fuit ſuper incidenti quæſtione, ſcilicet ut ætate nec propterea ius offenditur, nec eſt contra ordinem iuris, quod ibi pronuncietur ſuper ætate, quæ fuit incidens quæſtio, nec dicitur in iure, quòd talis ſententia non teneat.

ADDITIO. Differentia euidens inter quæſtionem incidentem, & emergentem poteſt haberi per hunc verſum:

Incidens præmit: emergens quæſtio differt.

§ Intelligas hoc ſpecialiter dictũ de exceptiõe ꝓuaricatiõis. quia pronunciatio ꝙ ille fuerit ꝓuaricator, nõ audiet amplius illũ, vt ff. de ꝓuar. l. 3. non aũt hoc intelligas in omnibus dilatorijs: ſm Abb. Io. An.

CVm dilectus.] Sunt duæ partes. In prima eſt facti & proceſſus narratio. In ſecũda iudicis interlocutio 1. si, Nos autẽ. Ité prima ſubdiuiditur in tres. Prima proponit actoris petitionem. Secunda ibi, Et citra rei exceptionẽ. Tertia ibi, Verũ, actoris replicationẽ. Item ſecunda principalis facit duo, quia primo interloquitur diſtinguendo duo membra. primum ibi, Cum ea. ſm ibi, Sed qñ: ſecundò ibi Verum declarat interlocutoriam, probans id per duo ſimilia, primum ibi, Quẽadmodum. ſecundum ibi, Teſtes etiã. Abb. Siculus.

CASVS. Abbas de Ferẽtino accedens ad ꝓſentiam dñi Papę, conqueſtus fuit nomine monaſterij ſui, de quibuſdã nobilibus dñis de Artone, ꝙ ipſi manu armata & cũ exercitu, ad caſtrum monaſterij venientes, monaſteriũ ipſum damnificauerunt in prędis animalium & rebus alijs, de quibus iuſtitiam ſibi fieri poſtulauit. Ex parte dictorũ nobilium in modũ exceptionis citra litis cõteſtationẽ fuit rñſum, ꝙ milites ipſi ꝙ dolũ & violentiã ipſius abbatis amiterant caſtrũ ſuũ, quod & ipſi progenitores ipſorũ tenuerant & poſſederãt in quiete, petentes illud ſibi reſtitui, priusquã petitionibus ad datis rñderent, cũ teſtes haberẽt preſentes, ꝙ quos in cõtinẽti intentionem ſuã probare volebant: ex parte abbatis fuit taliter repliceatũ, quòd ab ipſo reſtitutio peti non poterat, ꝙ nõ fuerat ſpoliator: ꝓſertim cũ caſtrũ illud ad ꝓprietatẽ monaſterij ptineret, qđ nõ diffitebat pars aduerſa: vnde cũ ad ipſum monaſteriũ res ſua redierit ab alio poſſeſſa, debet retentionis cõmodũ obtinere, etiam poſt tpa longiora, & indiciſi reſtitutor ũ ∵ ſpoliatorẽ tantũ cõpetit; Dñs Papa his & alijs intellectis, diſtinguit hoc modo: vt ſi ſpoliationis qõ ab illis nobilibus obiecta ſit in modũ actionis ad reſtitutionẽ petẽdã, an in forma exceptionis, ad intentionẽ aduerſarij repellendã. Si enim ſit propoſita in modũ actionis, tũc intelligunt mutuæ petitiones ſe tãquã diuerſæ minimè cõtingentes & ſm regulã illã: Qui prior appellat, prior agat, illa qõ quę primò proponit, prima dẽt tractari, & viciſſim tractatæ, eadẽ debẽt ſnia terminari: Sed qa illa qõ fuit à ꝓdictis nobilibus in modũ exceptionis ꝓpoſita, interloquẽdo pronunciat, vt probationes eorum ſuper ipſa exceptione primitus audiant, & ea probata abbati rñdere non cõpellantur, donec reſtituant ab ipſo: quia ſpoliatus ante reſtitutionem, ſuo ſpoliatori rñdere non cogit, ſed ſpoliatione in modũ exceptionis tñ probata, nõ eſt ꝙ hoc reſtitutio faciẽda: ſicut ſi modũ exceptionis crimen teſti opponit, vt à teſtimonio repellatur: & ſi crimen ∵ teſtẽ probatũ fuerit ciuiliter, non ideõ ſibi pœna ordinaria debet infligi, ſed teſtimonio eius credi nõ debet: & hoc cõtingit, qa in ipſum accuſatio non procedit, & inter infames quaſi ex falſo teſtimonio nõ habentur quorũ teſtimoniũ reprobatur. No. quòd qõ ſpoliationis duobus modis põt opponi ∵ ſuũ ſpoliatorem: in modũ actionis, & ſic ſunt duæ petitiones: & ſimul tractandæ. & in hoc non eſt priuilegiata qñ ambæ ſunt reſtitutoriæ. Item in modũ exceptionis: & ſm hoc non tenetur aduerſario reſpondere, ſpoliatione probata, quocunque modo agat ſpoliator. Itẽ nota regulam. Qui prior appellat, prior agit. Item ſpoliatus ſuo ſpoliatori ante reſtitutionẽ non cogitur reſpondere. Item cum crimen ciuiliter probatur, teſtis non punitur pœna ordinaria, ſed ſolummodo à teſtimonio repellitur. Item ex modo agendi formari debet ſententia.

ſed per hoc non reſtituitur, aut agendo, & tunc ſimul vtraque quæſtio terminatur & ea probata reſtituetur.

CAP. II.

CVm † dilectus filius abbas de Ferentino, † de nobilibus viris dñis de Artone † depoſuerit quæſtionem, quod manu armata, [a] & cum

† Cap. vnico eo. ti. in 3. cõpil.
† Ferentillo. Ferentiſio.
† Arrone.

a Armata.] illa vis quæ fit cum armis, publica eſt: quæ vero ſine armis, priuata dr. inſt. de publ. iud. circa fin. ∴ item lex Iulia de vi pub. & ff. de vi pub. l. 1. vnde iſti plus peccauerunt. Vnde verſus:

Vis

Vis priuata reum deponit ab ordine rerum:
Sed deportatur, si vis armata probatur.

Exceptionis.] ergo qui excipit, non conteſtatur litē. & ſic patet quod qui negat, nō excipit: ergo qui excipit, non confitetur. ff. de excep. non vtique. & ĩ. de except. cum venerabilis.

[Glo. ſeq. obijcit, quod delictum, &c.]

b Ipſius dolũ.] ſed quare debuit nocere eccleſiæ dolus abbatis, ſiue violentia: cũ delictũ perſonæ, &c. 16. q. 6. ſi eſpm? Sed hic totus conuentus cõfenſerat abbati, vel ab initio, vel ex poſt facto. argu. ĩ. de reſtitu. ſpol. cum ad ſedē. in fi. ſed ratihabitio in maleficio a retrotrahitur, & mandato comparatur. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. ſed & ſi cum quis.

a Violentiæ vel delectionis, vt patet in l. ſeq. Io. And.

c In continenti.] hoc multũ faciebat ad hoc vt reſtitueretur. ĩ. de reſtitu. ſpol. litteras. & ĩ. de reſtit. veniens 2.

d Retentionis.] 16. q. 3. c. placuit. verſi. ꝙ ſi mala. & C. de præſcri. xxx. vel xl. annorum. ſi quis emptionis. §. quod ſi quis.

e Contra ſpoliatorem.] vel ĩ. eum qui mandauit vel ratam habuit ſpoliationem. ſic ĩ. de reſtitutione ſpoliatorum. cum ad ſedem. in fin. & ff. de vi & vi armata. cũ à te. niſi ſcienter rẽ recipiat à deiectore, cũ per hoc ei ſuccedat in vitium. ĩ. de reſtitutio. ſpoliat. ſæpe contingit. & ĩ. de iu. quia V. & hic: quia per dolum Abbatis ſpoliati ſunt. Et latius patet reſtitutorium iudicium ſecundùm canones quàm ſecundùm leges, etiam vbi quis dolo vel metu perdit tem. 3. q. 1. tolinte: grãda ſunt omnia. ſecus eſt in actione quod metus causa, quæ datur contra illum qui metum non adhibuit. ff. quod metus causa. l. ſi cum exceptione. §. in hac.

† Dictio, &, deeſt i multis antiq. in duobus autẽ veruſtiſſimis legitur ita: vnde et verus.

ĩ Qñ locum hẽat hæc regula, & qñ ſalliꝝ, ibi. nota & in Spe. de inciden. qſt. ver. vide nos. Io. An.

exercitu, ad caſtrum monaſterij veniẽtes, in prædis animalium, & alijs dãnificare dictũ cœnobiũ præſumpſerũt, de quibus iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat: Et citra litis conteſtationem, ſub forma exceptionis[2] fuit ex aduerſo reſponſum, quòd per ipſius dolum[b] & violentiã, caſtrum Sirati amiſerant, quod & progenitores eorum tenuerant, & ipſi poſſederant in quiete: ſibi petentes prius reſtitui, quam petitionibus ipſius reſponderent, præſertim cum teſtes haberent præſentes, per quos intẽtionem ſuam incontinenti[c] probare volebant. ¶ Verùm ex parte abbatis fuit taliter replicatum, quod abeo reſtitutio peti non poterat, qui non fuerat ſpoliator, præſertim cum dictũ caſtrum, ad ius & proprietatẽ ſui monaſterij pertineret; quod etiam pars aduerſa nullatenus denegabat. Vnde & † verus dominus (ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur, etiam poſt tempora longiora) retentionis[d] debebat commodum obtinere: & iudicium reſtitutorium, contra ſpoliatorem[e] tantum competere dignoſcitur: & infra. ¶ Nos autem diſtinguendum eſſe credimus, vtrùm ſpoliationis quæſtio ab eiſdem nobilibus ſit obiecta in modum actionis, ad reſtitutionem petendam: an in forma exceptionis, ad intentionem aduerſarij repellendam. Cum ea in modum actionis propoſita, intelligantur mutuæ petitiones ſeſe tanquam diuerſæ minimè contingentes, ac per hoc iuxta[f] regulam iuris, qua dicitur: Qui prior appellat, prior agat, quæ prius eſſet propoſita, prius foret tractãda, quamquam in idem iudicium ambæ deductæ, viciſſimque tractatæ, ſimul eſſent eadem[g] ſententia terminandæ. ¶ Sed quoniam quæſtio illa fuit ab eiſdẽ nobilibus tantùm in modum exceptionis[h] obiecta, interloquendo pronunciauimus, vt probationes eorum ſuper ipſa exceptione primitus au-

to, quia continuè vna poſt aliam fertur, ſed reuera duæ etiam ſententiæ ſunt ĩ. de cauſ. poſ. cum eccleſia. & cum ſuper nam quot ſunt articuli, tot ſunt ſententiæ. ff. de mino. etiam. §. ex cauſa.

[Glo. ſeq. quinque quærit, quæ patent.]

h In modum exceptionis.] hic patet ꝙ quæſtio ſpoliationis non præiudicat ciuili quæſtioni, niſi proponatur in modum exceptionis, ſed criminali ſemper præiudicat, ſiue in modum exceptionis, ſiue in modum actionis ꝓponat, & ſic loquuntur iura ĩ. 3. q. 1. & q. 2. per totum. & 2. q. 2. per totum. Quidam intelligunt hanc decre. cum ambæ quæſtiones ſunt poſſeſſoriæ. Sed hoc non eſt verum: quia abbas non agebat hic poſſeſſorio iudicio, immo hic petebat ſibi iuſtitiam fieri ſuper damnis ſibi datis in prædis animalium, & in alijs, vt patet in antiqua 4 decret. De hoc dicitur ĩ. eo. ſuper ſpolitione. Illud poteſt hic quæri: vtrũ exceptio ſpoliationis interrumpat præſcriptionem. Et eſt dicẽdum, quòd non: quia præſcriptio in odium non potentium inducta eſt. ĩ. de præſcrip. vigilanti. & 16. q. 3. §. poteſt. ſed qui excipit, nõ petit. ſed petẽtem repellit, vt hic, & ff. de excepti. l. 2. ergo non interrumpit. Licet ſit e. g. contra. ff. quod metus cau. l. metum, §. ſed quòd prætor. in fi. vbi dicitur, quòd excipiẽdo videtur experiri. & ff. rem ra. ha. quo enim tutiore. in fin. & ff. de excep. l. 1. & ff. de proba. in exceptionibus. Item quæritur, vtrum exceptio ſpoliationis poſſit opponi in quælibet cauſa? Et poſſet dici quòd non: quia non opponitur actioni depoſiti. quia ibi non admittitur compenſatio. C. de compe. l. vluma. C. depoſiti. ſi quis vel pecunias. & infra depoſiti. bona fides. §. ſana. Alij dicunt quod petenti depoſitum bene obſtat exceptio ſpoliationis, quoniam obijcitur petenti reſtitutionem, ſaltem in modum reconuentionis, & etiam exceptionis, & quæſtio ſpoliationis eſt priuilegiata, infra eod. ſuper. Et ideo ſatis videtur ꝙ opponi poſſit actioni depoſiti: quia fauorabilior videtur ſpoliato quam actio depoſiti, licet illa ſit bonæ fidei. Sed quid ſi in modum exceptionis probauit ſpoliationem, nunquid eadem probationes valebunt, ſi velit directè petere poſſeſſionem? Dico ꝙ non, niſi aduerſarius conſenſerit. ĩ. de teſt. veniens.

4 Cuius verba ita hẽnt: In quorũ ꝓſentia. ſ. Cardinaliũ qb⁹ hęc cã à dño Papa cõmiſſa fuit) ſuam abbas depoſuit qõnẽ, ꝙ ꝓfati nobiles nulla requiſitione ꝓmiſſa, manu armata, & cũ exercitu, ad caſtra monaſt. ꝓfati Ferẽtini, & Gabvenientes in prædis aliꝝ, ſegetum cõbuſtionibus, captionibus hominũ, homicidijs ꝑpetratis, & dãnis aliis, vſq; ad l. libras Lucẽſ. præter ſtragẽ hominum & iniurias irrogatas, damnificare cœnobiũ dictũ ꝓſumpſerũt: de quib. & aliis pariter ꝙ vellet proponere contra ipſos, iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat, &c.

fiens 1. Sed pone quòd succubui in exceptione, nũquid possum postea directè agere possessorio? Vī quòd non: qa eandē quæstionē volo reſricare. licet alio genere iudicij, quod non licet. ff de excep. rei iud. si quis cū totū. §. & generaliter. Sed tamen dico quòd possum, nec impedit si succubui: qa possessorium directè etiam potest intentari ex dissimilib. causis. ℑ. de dona. inter dilectos. Et si primò agatur criminaliter, & non obtinuit, postea agi potest iuditer. ı C. quando crimin. ac. prasu. ciu. l. vnica.

a Non cogerẽtur.] quia nec nudi contendere, nec inimicis inermes debem⁹ nos opponere. 3. q. 2. oportet. Sed si cõueniatur ab alia quã à spoliatore, nõ obstat ei exceptio spoliationis. sed si criminaliter accusat, pōt excipere, q̃ spoliatus est ab alio q̃ a suo accusatore, si tota sua substantia, vel maiori parte sit spoliatus, vt in quadã cõstitutione Innocentij. ℑ. de rest. spo. frequens. & sic intelliguntur canones isti. 2. q. 2. per totum. & 3. q. 2. per totum.

[Glo. seq. aliegat quatuor concordantias. signat contrarium dē quatuor capitulis, & vnã legē, & antequã rcipondeat formatqō nē, & solvit demū tēdet ad tria capitula, & ad legem.]

b Restitutio facienda.] quia ad hoc non agebatur. Semper enim videndum est ad quid agatur: quia fm modum agendi formatur sententia. ℑ de simo. licet Hely. & ℑ. de acc. super his. & melius c. qualiter & qñ. nec enim potestas iudicandi vltra id extenditur, q̃ in libello est deductum. ff. cõi diui. l. vt fundus. Arg. ℑ ℑ. de cõcess. præb. ex parte, & 24. q. 3. ecce. & ℑ. de confes. cum super. & ē. de ele. per inquisitionem. & ff. de adul. l. 1. §. si publico. vbi accusator cõictus in modum exceptionis punitur, sed testis non punit, licet crimen ei in modum exceptionis probetur, vt dī ℑ. de excep. deniq; nec infamis reputatur, vt hic, licet eius testimonium reprobetur. ff. de his qui no infa. Lucius. Item quid dices si probetur excõicatio in modum exceptionis alicuius, vt repellatur à testimonio, vel ab electione, nũquid debet vitari? Pōt dici quòd si ex tali facto publica fama laborat, non est ei cõicandum. ℑ. de sen. excõi. cũ desideres. §. secũdæ. arg. 2. q. 1. multi. ver. si quis frater nominat, &c. Idem dicō si in modū exceptionis crimen probetur testi, quod impedit promouendum. arg. ē. de elec. super eo. vt si grauata sit eius opinio. ℑ. de test. testimonium. nec sufficit, quòd ex tali facto nõ irrogetur infamia, sed quòd eius opinio in nullo vacillet. 33. dist. laici. sicut dicit lex de eo qui fustibus cæsus est, licet nõ sit infamis, tamen ad honores non debet admitti. ff. de decu. eos. sic C. de adul. & si libidine. 8. dist. tantis Daniel. ℑ. de accu. omnipotentes. & C. de procu. 1. reum. & sic propter talem infamiam facti potest indici purgatio. argu. ℑ. de sent. excommuni. cum desideres. §. secundæ. 2. q. 1. multi. verſic. si quis frater nominatur. Ad contraria signata superius dicas, quòd illud c. ecce, intelligitur cum de crimine constat, sive accusando, sive denunciando, aut inquirendo: & quocunque tali modo constet, punitur; & ideo dicit; & si crimina vndecunq; clarescunt, &c. ad illam decretalem, cum super. sic respondeas, quia ibi testis in iure confessus est, & crimen illud continebat causam de qua agebatur, vnde punitus fuit. ℑ. de exceptionib. denique. in fi. & ei obiectum fuit quòd esset particeps simoniæ: vnde interrogatus & confessus punitur. In illa, per inquisitionem agebatur, ibi: tam in capite quam in membris. Ad legem illã ff. de adulter. l. 14. si publicã. pōt dici, quòd iudex qui cognouit de adulterio, ex officio suo punit maritum de lenocinio sine accusatore. quia cũ exceptio lenocinij non prosit vxori, obesse debet marito, alias maritus non puniretur de crimine: quod esse non debet: quia publicę vtilitatis est, ne crimina remaneãt impunita. ℑ. de sent. excommu. vt famæ. & ff. ad leg. Aqui. ita vulneratus. versus finem.

c Reprobatur.] arg. ℑ ℑ. de test. cũ tu. vbi dī ne periurij reatu notētur. sed illud intelligitur quo ad factum & opinionem. & quod hoc dicit, refertur ad ius, quia de iure non censetur infamis: sed infamiam facit forsitan nõ euitat, ɜ vt ibi dī, & hoc dī expresse ff. de obseq. à li. & liber. parētib. & patrono pōt. l. 2. Ber.

TVam non credimus.] Pendente causa natalium coram ecclesiastico iudice, quæstio hæreditatis ex illa dependens, per sæcularem iudicem inchoari non debet. h. de extra gl. intelligẽdo, quòd hęc causa legitimitatis fuit mota prius coram iudice ecclesiastico: & ea pendente petebatur hæreditas coram sæculari. Primò narrat factum de præterito. Secundò prosequitur circa futurum, ibi, Quia verò. Abbas.

CASVS. Mortuo Comite Campaniæ sine prole, regina Cypri dicebat, quòd debebat illi succedere in comitatu tanquam proximior: Quidam alius hoc intelligens accessit ad dominum Papam proponens quòd cum ipsa regina non fuisset de legitimo matrimonio nata, dicto Comiti succedere nõ debebat, sed ipse: quod paratus erat probare in præsentia domini Papæ, petens ab ipso, vt mandaret regi Franciæ, vt si oriretur dicta regina super successione comitatus prædicti coram ipso proponeret quæstionem, non audiret eandem, donec causa natalium (ex qua illa dependebat) fuerit terminata: quod Papa non distulit adimplere. mortuo autem ipso rege, cui Papa prædicta mandauerat, successit ei Ludouicus filius eius: vnde Papa scribit eidem super eodem negotio, credens prudentiam ipsius non latere, causam natalium dictæ reginæ, quæ ad forum ecclesiasticum pertinet, ad examen ipsius esse delatam; & licet Papa dictam reginam in suo iure velit fouere: tamen quia antequam causa natalium terminata esset, incipere causam successionis dependentem ex illa, nihil aliud esset, quàm negotium ipsius

CAP. III.

TVam nõ credimus latere prudentiam, causam natalium reginę Cypri ad examen nostrũ (vtpotè quæ ad forum

40

50

60

¶ Et hoc est contẽplatione rei familiaris secũdũ Inno. qui ẽt hic. ẽrit, q̃d si abbas succubuit in exceptione, postea militib. cõtra ipsum agẽtibus obtinuit in interdicto, & absolut⁹ est ab ipsorum ℑpetitione: demum abbas incipit eandem qõnẽ, nunquid obstabit ei exceptio p̃dictæ spoliationis, vel sententia? Dicq̃ non: pp̃ æquitatẽ superuenientis sniç, ff. commo. l. in cõmodato. §. fin. propter quã æquitatem is q̃ tulit interlocutoriã rpiam revocare debet. ff. de re iud. q̃ iuslit. Ioan. And.

a Intellectus c. ecce. 24. q. 3. & aliorũ diligẽter ad notanda.

niam in ipsum accusatio non procedit. ¶ Testes etiam, quorum testimonium reprobatur c, inter infames quasi ex falso testimonio, non habentur.

¶ Honorius tertius Ludouico Regi Francorum.

¶ *Petẽti hereditatem obstat exceptio nativitatis, quæ prius debet coram ecclesiastico iudice terminari hoc dicit secundùm glossam, intelligendo quòd hic erat prius coram iudice sæculari petita hæreditas, & exceptum fuit de illegitimitate.*

b Facienda.] quia ad hoc non agebatur. Semper enim videndum est ad quid agatur: quia fm modum agendi formatur sententia. ℑ de simo. licet Hely. & ℑ. de acc. super his. & melius c. qualiter & qñ. nec enim potestas iudicandi vltra id extenditur, q̃ in libello est deductum. ff. cõi diui. l. vt fundus. Arg. ℑ ℑ. de cõcess. præb. ex parte, & 24. q. 3. ecce. & ℑ. de confes. cum super. & ē. de ele. per inquisitionem. & ff. de adul. l. 1. §. si publico. vbi accusator cõictus in modum exceptionis punitur, sed testis non punit, licet crimen ei in modum exceptionis probetur, vt dī ℑ. de excep. deniq; nec infamis reputatur, vt hic, licet eius testimonium reprobetur. ff. de his qui no infa. Lucius. Item quid dices si probetur excõicatio in modum exceptionis alicuius, vt repellatur à testimonio, vel ab electione, nũquid debet vitari? Pōt dici quòd si ex tali facto publica fama laborat, non est ei cõicandum. ℑ. de sen. excõi. cũ desideres. §. secũdæ. arg. 2. q. 1. multi. ver. si quis frater nominat, &c. Idem dicō si in modū exceptionis crimen probetur testi, quod impedit promouendum. arg. ē. de elec. super eo. vt si grauata sit eius opinio. ℑ. de test. testimonium. nec sufficit, quòd ex tali facto nõ irrogetur infamia, sed quòd eius opinio in nullo vacillet. 33. dist. laici. sicut dicit lex de eo qui fustibus cæsus est, licet nõ sit infamis, tamen ad honores non debet admitti. ff. de decu. eos. sic C. de adul. & si libidine. 8. dist. tantis Daniel. ℑ. de accu. omnipotentes. & C. de procu. 1. reum. & sic propter talem infamiam facti potest indici purgatio. argu. ℑ. de sent. excommuni. cum desideres. §. secundæ. 2. q. 1. multi. verſic. si quis frater nominatur. Ad contraria signata superius dicas, quòd illud c. ecce, intelligitur cum de

2 Dixit Pau. stien. q̃ hoc loquitur qñ nõ periurio, sed aliud crimen quodcumque vas obijcitur testi: ibi qñ de periurio cõuincitur, & tunc est ꝑciale q̃ de cętero vt infamis à testimonio rep̃ latur. ℑ. de testi. testimoniũ. Io. And.

ipsum diuersis processibus intricare, & ordinem iuris perturbare: & ideo si ab ipsa regina fuerit requisitus super hoc, patienter expectet donec causa natalium per sedem Apost. fuerit terminata. Not. quòd causa natalium ad forum ecclesiasticum spectat. Item causa natiuitatis præiudicialis est ad causam successionis, & ideo primò debet terminari: si contrariũ fieret, ordo iuris peruerteretur: qđ esse non dẽt: nec valeret processus successionis si legitima non pronunciaretur. Item negotium diuersis processibus nõ est intricandum.

a Ad forum ecclesiasticum. & ita causa natalium ad ecclesiam pertinet Quæ sint illæ causæ, quæ spectãt ad ecclesiasticum forum dictum fuit ẽ. de fo. com. cũ sit. & c. licet j. & c. ex tenore.

[Glos. seq. distinguit: aut duæ quæstio. ciuiles sunt principales, aut altera incidens, & tunc quandoque ciuilis incidit, &c.

b Dependentem ex illa.] ex hoc loco satis patet, quòd si quæstio præiudicialis incidat in causa, de ea sola primò est cognoscẽdum antequam de principali: quia ea probata principalis quæstio est perempta, vt hic dr. Et not. quòd si duæ sint principales quæstiones, & sunt ambæ ciuiles: quæ primò proponitur, primò tractatur, & vna sententia terminatur. ẽ. eo. c. proxi. & ff. de iud. qui prior. Sed quandoque quæstio ciuilis incidit, & præiudicat ciuili, & tunc de incidenti est antea cognoscendũ & pronunciandum, vt si quis agit de hæreditate diuẽtè, & alter incidenter proponat; quòd non sit legitimè natus: de hac est antea pronunciandum, vt hic, & ẽ. qui fil. sint legi. lator. vel si proponatur quæstio seruitutis; & hæc primò expedienda est. 3. q. 11. §. si de hæreditate. & C. de ordi. cog. l. 2. quandoque quæstio ciuilis præiudicat criminali, & est primò tractanda, vt si aliquis qui credat se liberum accusetur de crimine, & postea moueatur ei quæstio status, primò tractabitur incidens quæstio de statu. 3. q. 11. §. si crimen. & C. de ordi. cog. l. 3. & C. ad l. Iul. de adult. quoniã Alexandrum. & C. ad leg. Fau. de pla. præses prouinciæ. Quandoq; criminalis præiudicat ciuili: 1 vt 3. q. 11. §. aliquando. ver. ciuili. Quandoque criminalis præiudicat criminali. 3. q. 11. dicto §. aliquando. c. prius est. vbi de hac materia habes satis. & sic quandoque vna quæstio dependet ab altera: & tunc non sunt simul tractandæ: quia sic esset diuersos intricare processus, & sine vtilitate. simile ẽ. de iu. exhibita. vbi simul de principali. & exceptionibus cognoscere voluerunt iudices: quod esse non debet. ẽ. de off. deleg. prudentiam. §. sexta. & ẽ. de foro comp. ex parte. & c. ex tenore.

Quæstiones præiudiciales sunt in quadruplici differentia.

1 Vt C. si qs alii. est. prohi. l. 1. vbi petens hæreditatẽ accusatur, quòd testatorẽ cõpulit, vt cũ hæredẽ istitueret, & ibi habet satis in Spe. de incidẽ. quæstio. in princip. Io. And.

c Successionis.] super comitatu Campaniæ, in quo dicebat regina ista se debere succedere.

d Patienter expectes.] & ita patet, quòd iudex ciuilis etiam incidenter, & per reconuentionem de causa spirituali cognoscere nõ potest ẽ. qui fi. sint leg. causam 1. & c. lator. & hic. De hac materia dictum est ẽ. de iud. at si clerici.

2 Concor. l. omni innouatione. C. de sacrosanc. & q. no. ẽ. de iud. at si clerici.

e Restitutionem petentem.] qui enim petit restitui, ab aduersario, reconueniri nõ potest petitorio, sed super alia spoliatione bene potest, vt hic dr; nec põt ei referri qõ proprietatis ab eo, super eo de quo conuenitur. ff. de iudi. si de vi & possessione. 3 & C. de rei ven. ordinarij & ẽ. de resti. spol. c. in litteris. c. item cum quis. & c. ex conquestione. nisi primò fuerit restitutus, vt hic, & ẽ. de rest. spol. solicite. Vnde not. quòd vbi duæ quæstiones possessoriæ proponuntur à diuersis, illæ possunt simul tractari, vt hic fm illam regulam, Qui prior appellat, prior agat. ff. de iud. qui prior. & tunc vna sententia debet terminari. ẽ. eo. cum dilectus. quia vtraque spoliatio priuilegiata est. Si verò vnus agit petitorio, & alter possessorio: distingue qualiter reus obijciat spoliationem. Si enim petat directè restitui, duæ sunt petitiones: quia in modum actionis fit reconuentio de spoliatione, & tunc simul tractandæ sunt, vt ẽ. eod. cum dilectus. 4 Si in modum exceptionis proponatur spoliatio, tunc primò tractatur exceptio spoliationis, secundùm quod dicitur in illa decre. cum dilectus. Si verò quis agat de spoliatione, contra suum spoliatorẽ, vel etiam de re alia: tunc spoliator potest opponere exceptionem de sua spoliatione, & in modum actionis, & in modum exceptionis, vt hic dicit. Sit ergo cautus, quid sibi magis expediat, vtrum agere directè, vel excipere. Si magis expediat reo possidere rem aduersarij, quàm suam recuperare, excipiat: quia probata exceptione sua, nõ cõpellitur respondere, niti primò fuerit restitutus. vt in c. cum dilectus. Si magis expediat recuperare rem qua est spoliatus, proponat spoliationem suam directè, & ea probata restituetur, vt colligitur hic. & c. cum dilectus. & idem si petitorio agatur: quia reus dupliciter potest proponere suã spoliationẽ, vt sup. eo. ti. cum dilectus. Et hoc

ecclesiasticum pertinet) esse delatam: & infra.

¶ Quia verò antequam nataliũ causa terminata esset, dependentem ex illa [b] successionis [c] causam incipere nihil aliud esset, quã diuersis ꝓcessib. intricare negotiũ, & cõfusione quadam iudicij ordinẽ perturbare: si fortè ab ipsa regina fueris super hoc requisitus, donec iã dicta causa natalium Apostolico iudicio finem acceperit, patienter expectes [d].

¶ Gregorius Nonus.

¶ *Agens possessorio recuperãda, non tenetur ante restitutionẽ suis spoliatoribus (nisi super quæstione spoliationis) respondere: potest tamen ab agendo repelli per exceptionem spoliationis. h. d.*

CAP. IIII.

SVper spoliatione cõuentus aduersus restitutionem petentem [e] nõ est (nisi super quæstione spoliationis) si eum

ꝓ Sequitur qrelat prius cognoscẽdã de vi, quã de proprietate rei. Io. And.

si spoliator in modum exceptionis opponat de alia spoliatione contra ipsum spoliatum, repellit eum ab agendo. Not. quòd quæstio spoliationis priuilegiata est, vt spoliator non possit reconuenire spoliatum iudicio petitorio. Item spoliator potest opponere de alia spoliatione in modum exceptionis.

[Glo. seq. not. quòd licet agenti possessorio non referatur quæstio dominij, tamen agenti petitorio, vel possessorio refertur quæstio spoliationis: & tũc aut in modum actionis, aut exceptionis, &c. Secundò instituit reum spoliatorem, qui etiam est spoliatus, vt videat quod sibi magis, &c. Vltimò format duas quæstiones, & illas soluit.]

e Restitutionem petentem.] qui enim petit restitui, ab aduersario, reconueniri nõ potest petitorio, sed super alia spoliatione bene potest, vt hic dr; nec põt ei referri qõ proprietatis ab eo, super eo de quo conuenitur. ff. de iudi. si de vi & possessione. 3 & C. de rei ven. ordinarij & ẽ. de resti. spol. c. in litteris. c. item cum quis. & c. ex conquestione. nisi primò fuerit restitutus, vt hic, & ẽ. de rest. spol. solicite. Vnde not. quòd vbi duæ quæstiones possessoriæ proponuntur à diuersis, illæ possunt simul tractari, vt hic fm illam regulam, Qui prior appellat, prior agat. ff. de iud. qui prior. & tunc vna sententia debet terminari. ẽ. eo. cum dilectus. quia vtraque spoliatio priuilegiata est. Si verò vnus agit petitorio, & alter possessorio: distingue qualiter reus obijciat spoliationem. Si enim petat directè restitui, duæ sunt petitiones: quia in modum actionis fit reconuentio de spoliatione, & tunc simul tractandæ sunt, vt ẽ. eod. cum dilectus.

4 Concor. Auth. quas actiones, & ibi Bar. C. de sacros. eccl.

4 Si in modum exceptionis proponatur spoliatio, tunc primò tractatur exceptio spoliationis, secundùm quod dicitur in illa decre. cum dilectus. Si verò quis agat de spoliatione, contra suum spoliatorẽ, vel etiam de re alia: tunc spoliator potest opponere exceptionem de sua spoliatione, & in modum actionis, & in modum exceptionis, vt hic dicit. Sit ergo cautus, quid sibi magis expediat, vtrum agere directè, vel excipere. Si magis expediat reo possidere rem aduersarij, quàm suam recuperare, excipiat: quia probata exceptione sua, nõ cõpellitur respondere, niti primò fuerit restitutus. vt in c. cum dilectus. Si magis expediat recuperare rem qua est spoliatus, proponat spoliationem suam directè, & ea probata restituetur, vt colligitur hic. & c. cum dilectus. & idem si petitorio agatur: quia reus dupliciter potest proponere suã spoliationẽ, vt sup. eo. ti. cum dilectus. Et hoc

CASVS. Aliquis fuit spoliatus ab aduersario suo: spoliatus suũ spoliatorem traxit in causam petens restitui sibi rem illam, qua eũ spoliauerat: spoliator volebat eum recõuenire, qritur quid iuris sit? Rñdet, quòd spoliator iste nõ est audiẽdus volens recõuenire spoliatum, nisi eũ reconueniat de alia spoliatione: quia petitio spoliationis in hoc priuilegiata est, vt qui illam intẽtat, non cogatur rñdere suo spoliatori, anteq; fuerit restitutus. Sed

hoc cum ſuper diuerſis rebus ſit conuentio & oppoſitio ſpoliationis. Secus vt̃ qũ ſuper eadem re ſit conuentio & reconuentio: quia tunc vtilius eſt proponere ſpoliationem in modum actionis. ¶. de reſti. ſpol. ex conqueſtione. quia reſtituetur in eo caſu ante ingreſſum principalis cauſę. Si verò in modum exceptionis, non reſtituetur, ſed repellit agentẽ: & ſic vtroq; caſu præiudicat quæſtio ſpoliationis in hoc caſu. Item recõpenſatio non poteſt opponi petenti reſtitutionem: quia ſic indirectè admitteretur reconuentio. C. de compen. l. vlt. argu. ¶. de excep. cũ inter. in fi. Item in momentanea poſſeſſione ceſſat recõuẽtio. C. qui leg. perſo. habet ſtandi in iud. vel non. l. vlt. Sed ſi ago ꝓ te poſſeſſorio, & tu recõuenis me poſſeſſorio, & ego excipio cõtra te in modum exceptionis, de ſpoliatione eadẽ, de qua conuenio te, nũqd debeo admitti? Dico ꝙ ſic: quia ad aliud proponit vt actio, ad aliud vt exceptio. ar. ff. de inof. teſta. contra veterani. aliàs ẽ l. Papinian⁹. §. ſed neq; impuberis. 1 & ¶. de reſt. veniens a. & c. cũ in tua. Sed quid ſi ille excipiat de ſua ſpoliatione? dico ꝙ põt & elidit actionẽ meam, & ita remanet conuentio & reconuentio ineffi-cax. ſi autem expediret ei magis agere quam excipere, proponat de ſua ſpoliatione in modum replicationis, & ſic per replicationem elidit exceptionem meam, & ſic remanet conuentio & reconuentio efficax.

† Vide text. in l. bona fides. cum no. ff. depoſiti.

† In omnib. manu ſcriptis legitur, oppoſita.

¶ De materia huius capitis, vide laziſſimè per Iaſonem in §. ſi quis agens. & ſeq. inſtit. de actio.

1 Subſtitut⁹ directè filio ſpuberi, eo mortuo contra matrem impuberis agẽtẽ de inofficioſo, dicit teſtm illud fuiſſe paternũ, cõtra fratrẽ teſtatoris dicit illud fuiſſe filij. Io. And.

DE PLVS PETITIONIBVS.

¶ Continuat ſedm Gof. & Io. And. qa plerumq; in iudicijs plus petitur, ideo, &c. Vel ſic, ſup. in proxi. rub. dictum eſt de ordine cognitionum. Verum quia interdũ excipitur actorem plus petere, & dubitari poſſet de ordine & modo procedẽdi, ideo ſubijcitur, &c. Abb. Sicul.

CONſilium.] Diuiditur in duas partes. ſecunda: ibi, Te quoque. Abbas Sicul.

CASVS. Aliquis mutauit pecuniam alicui amico ſuo reſtituendam ſibi tpe certo: iſte ante terminũ repetebat pecuniam, rñdebatur ei quòd non poterat eam repetere ante terminum: imò de hoc puniri debebat, contuluit Papã ſuper hoc, rñdet ei Papa: non fuit conſilium prouidentię, quòd ante terminũ pecuniã tibi debitã repetiſti: vnde punitur importunitas plus petentium, ſi in iudicio perſiſtãt in ſua petitione hoc modo, vt qui plus petit re ſiue cauſa, in expenſis aduerſario condẽnetur, qui plus petit loco, ad intereſſe teneat, pro eo quòd vtilitas adimitur debitori, quam habuiſſet ſi loco ſtatuto ſoluiſſet: & ei q plus petit tpe, duplicantur inducię, nec rñdere tenet, niſi ei ſoluant expenſæ.

[Gl. ſeq. reci. per q. vſque ad qđ tps, &c. alle. quòd ante lit. conteſt. ſecundò alleg. quòd ante ſnĩam primũ te nec. l. inducit, quam tamen fatetur in alio caſu loqui.]

reconueniat, audiendus; Cum reſtitutionis petitio in hoc priuilegiata noſcatur, vt ipſam intentans, non cogatur ante reſtitutionem, ſpoliatoribus reſpondere: † Quãquam ab agendo (ſpoliatione ab eis in modum exceptionis propoſita) † repellatur.

† In codice Barbatię clarius ſic: ita quòd qui re plus petiit, ſiue cã, &c.

TITVLVS XI.

De plus petitionib.

¶ Gregorius nonus.

¶ Ponit quatuor modos plus petendi, & pœnas plus petentium.

CAP. I.

ONſilium † prouidentiæ dici nõ poteſt, ꝙ pecuniã tibi debitã, ante terminũ ab aduerſario repetiſti.

¶ Punitur enim importunitas plus petentium, ſi ſuper petitione ſua duxerint in iudicio [a] perſiſtendum. ita † quod qui re petunt amplius ſine cauſa, in expenſis aduerſario condemnantur.

¶ Qui autẽ plus loco, [b] ad intereſſe tenentur, † pro eo quod vtilitas admittitur debitoribus q̃ haberent ſi ſtatuto loco ſoluiſſent.

¶ Ei verò à quo amplius [c] † tempore petitur, inducię duplicatur: nec litem excipiet, niſi ei ſoluantur expenſæ.

¶ Te quoque dubitare non credimus, ꝙ cauſa plus petitur, [d] cum aliquid in genere vel ſub alternatione debetur, & rem in ſpecie, vel vnum præcisè peti contingit.

† plus.

a In iudicio perſiſtendum.] & ita ſi volunt deſiſtere à petitione, licitum eſt, nec puniũtur. & hoc poſſunt facere vſq; ad lit. conteſt. 2 poſtea verò non poſſunt deſiſtere ſine pœna. C. eo. tit. l. vnica. ſic licitum eſt ei pœnitere ante litem conteſt. ff. rem ra. habe. amplius non. Sed vt̃ ꝙ licitum ſit pœnitere qñcũq;, ante ſnĩam, vt ff. de inoff. teſt. contra veterani. aliàs eſt l. Papinianus. §. meminiſſe. & C. de his quib. vt indign. alia. & C. ad l. Cor. de fal. qui falſas. & C. loca. conductores. in quibus poteſt pœnitere ante ſnĩam. Sed prius dictũ verius eſt, quòd ante lit. conteſt. pœnitere debent: alias puniuntur in expenſis. C. eod. l. vnica. & hic. Et hoc ẽt cũ petunt cã plus petitur. Sed lex illa loquit cum aliquis ꝑ dolũ ſuper maiori quanti te exigit cautionẽ, & ille ſi perſiſtat, à toto debito punitur excepti duobus caſibus, ſ. tranſactionis, & ſecundæ cõfeſſionis, qui excipiuntur in illa lege & ita de alijs plus petitionibus loquitur hic.

b Plus loco.] qui petit alio loco q̃ vbi conuenit, ad intereſſe per officium iudicis põt conueniri. in eo in quo damnificatur quòd in alio loco cõueniẽ. ff. de eo ꝙ cer. lo. l. 2. §. fi. De hoc intereſſe dictum eſt ¶. de off. dele. P. & G.

c Amplius tempore.] in iſtis quatuor modis plus petendi olim puniebatur in tota cauſa. inſti. de act. §. ſi quis agens. & inſti. de excep. §. appellantur. Sed hodie non ita puniuntur: quando enim quis ante tempus petit, inducię duplicantur, & nihilominus in expẽſis punitur, inſti. de excep. §. hodie autem. & hic. 3 Si autem re cauſa, loco plus petat, & reus aliquod damnum ſuſtinuit circa ſportulas, actor tripli em pœnam patitur inſti. de act. §. tripli. & §. ſed hoc quidem antea. & in alijs expenſis condemnabitur, vt dictum eſt in litera.

3 Adde ad materiã huius c. & gl. l. 1. & ibi Bar. ff. eod.

TE QVOQVE. Caſus. In §. iſto exponit quatuor modos prędictos plus petendi: Ille petit plus cauſa, qui cum aliquid debetur ſibi in genere vel ſub alternatione, rem in ſpecie, vel unum præcisè petit; re verò plus petit, ſi x. ſint debita, & ipſe petit xx. Loco plus petit, cum quis alibi conuenitur, quam ſoluere conuenit. Tẽpore plus petitur cum ante terminum vel conditionem petitur, quod debetur. Not. hic quatuor modos plus petendi, & pœnam eius qui contra facit. Item qui plus petit re ſiue cauſa, condemnatur aduerſario in expenſis. Item qui plus petit tempore vel loco ad intereſſe tenetur.

d Cauſa plus petitur.] Hic exemplificat prædictos quatuor modos plus petendi, quia cauſa plus petitur vt puta promiſi tibi x. vel Stichum, in optione mea eſt ſoluere quem volo. C. de condi. ind. b. ſi quis ſeruum. ff. de iure do. plerumque, §. fi. vel ꝙmiſi hominem in genere,

nere,non istũ vel illũ:si tu petis à me præcisè x.vel 5ti-
ĩ E per hoc patet pœnã loco hêre,ẽt si petat qđ est vtilius vt hic Frã. & patet Inst.đ actio.§. ptera.Io.And. chum,auferre vis mihi electionem, a quod esse non debet, vnde puniri debes in damnis, quæ sustinui, vt dictum est,vt Inst. de act.§. huic autem. & §.præterea. Loco,& re patet in ipsa litera. Tempore, vt si promisi tibi x.soluere vsque ad annum,& tu antea petas:vel ꝓmisi tibi si Imperator intraret Italiam,& tu petis ante conditionem extantem. Exẽplum de his hês Instit. dẽ actio. §.plus aũt quatuor modis.

ADDITIO. Vnde istis quatuor modi plus petẽdi cõprehẽduntur i hoc versu.

Plus petitur causa,vel tempore, re que loco que.

Re autem,si decem sint debita,& viginti petantur.Loco verò,cum quis non vbi conuenit soluere, sed alibi conuenitur. Tempore quoque, cum ante diem vel conditionẽ petitur quod debeꝫ.

TITVLVS XII.

De causa possessionis & proprietatis.

¶ Gregorius Duci ſ Sicilię.

¶ Causa possessionis & proprietatis sub eodem iudice terminari debet, nec contra absentem est pronuncianda.

CAP. I.

SVsceptis, & infra. ¶ Legali prouisione decretũ est tam momenti, a quam proprietatis causam sub vno b eodem-

[Gl.seq.obijcit & soluit,signat ℣riũ.& ibi remittit.]

b Sub vno.] sed quare dicit, cum alia sit causa possessionis,& alia ꝓprietatis, nec habebãt aliquid cõe. ff.de exce.rei iu.& an eadem.§.vlt.& ff.de acquir. poss. naturaliter.§.nihil commune.& l.permisceri.Hoc ideo dicit,quia continentia causæ diuidi non dẽt. ℣.de sequestr.c. 1.§.Papa.& C.de iudic.nulli.hoc est dicere,iudex q̃ cognouit de possessione,debet cognoscere de ꝓprietate. Et ita expone in uno eodẽq; iudicio,i. corã eodẽ iudice,vt dñt iura prędicta: qa facilius cognoscit de proprietate q̃ cognouit de possessione. Ar.℣.de iu. signãuerunt. Sed ibi erant diuersi fori,hic eiusdem, & sic nõ cõtradicunt.

que iudice debeꝫ cognosci. †

¶ Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus diffinire. c

† Vide text. in l.1. & per totum tit. ff. de q. re. ad eun. iud. ea.

¶ Celestinus tertius.

¶ Si actum est possessorio & petitorio, potest iudex receptis probationibus super vtroque,prius discutere probationes super possessorio,& illud terminare.b.d.

CAP. II.

AD † vltimum interrogati fuimus, si iudices deputati, d vt de possessione & ꝓprietate cognoscant, & grauibus partiũ sumptibus parcere cupientes,de vtraque admixtim audiãt allegationes pariter & testes admittãt:† deinde prius audiant attestationes de possessione, & pronunc Diffinire.] not. qđ dicit, diffinire, quasi diceret,diffinitiuã sniam contra absentem non possumus ꝓferre ante litem contestatam.℣. vt lit. non contestata, per totũ. uel dic non possumus diffinire, etiam lite contestata contra inauditam partem: quia non liquet de causa. Et ideo præcisè diffinire non possumus, quia alia fit ad minus quęstio proprietatis absenti.infra de do.& contr.prout.& ℣.vt lit.non contest.quoniã.§.pen.& C.quomodo & qñ iud.l. consentaneum.Et ibi duobus modis potest intelligi particula ista,vt lit.non cont.vt sic nõ fiat diffinitio,sed propter contumaciam in possessionẽ missio,vel lite etiam contest.quando non liquet de causa. Vel tertio modo: quia contra absentes non citatos, non conuictos, non confessos,nihil possumus diffinirẽ ℣.de mai.& obe.inter quatuor. 3 & sic plana est litera. Ber.

† al.recipiãt

¶Cap. vnico eo. tit. in 2a compi.

A D vltimũ.] Si possessorio & petitorio simul est actum,potest iudex prius possessorium terminare. Communis diuisio.Secunda ibi, Nos autem.Abb.

3 Concor.ff. 1. C. de exce.rei iud.

CASVS. Causa commissa fuit quibusdam iudicibus quo ad possessorium & petitorium, iudices, volentes parcere laboribus partium & expensis,de vtraque quæstione commixtim audiunt allegationes,& testes recipiunt,post modum audiunt allegationes,& testes super possessione,& pronunciant secundum tenorẽ illarum, quęritur vtrum hoc licitè fieri possit? Respondet Papa, q̃ licitè illud fieri põt, cum etiam sit in iure ciuili expressũ. No.quòd causa possessionis & ꝓprietatis simul tractari possunt: aliàs causa possessionis præcedere debet.

d Deputati vt de possessione & ꝓprietate.] quia causa est eis vtraque commissa, & idem est si simpliciter causa indiffinitè committitur: quia vtraque causa intelligitur esse commissa. ℣. de sequestra. ad hoc.quia diuidi non debet continentia causarum.℣. cap. proxia

C.de

¶ Dicebat Tanc. quia apta est tm̃ ꝓ momentũ durare. Idẽ Gof.& Host. est ergo momẽtanea aptitudine, & actu. & lex Aquilia dr̃ pœnalis, qa apta est ad pœnã. nõ būꝫ est pœnalis. Inst. ad l.Aq.§. his autem, ℣m Host.Io. And.

¶ Dictum est supra de ord.cog. Verũ qa dubitari posset de ordine adhibẽdo cũ causa possessionis & proprietatis ab eodem vel diuersis deducuntur in iudiciũ, meritò hic subijcit, Abbas.

¶ſ Felici,in plurib.exemplario. scriptis. hr̃ antẽ hoc apud Gregoriũ li. 7.regiſtri,in dictione 2. epistola 98. siue 100. & c.1.eo.tit.in 2 compi.

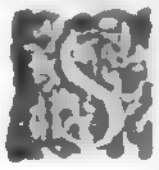

Vsceptis.] Doctores nostri nõ summãt, sed ponũt ipsum, fortè quia actor præsens petebat reũ absentem condẽnari in vtroque, s.in causa possessionis & ꝓprietatis;aut quòd Papa causam possessionis committeret vni, & causam proprietatis alteri.Papa verò rãdit vt in littera. Vel primò petijt vnũ vt vtrumq; iudicium diuersis iudicib.committeretur:& ad hoc repulsus petijt ℣m. vt saltem Papa pronunciaret:& iterato fuit repulsus, ratio repulsionis habetur in litera, & potest hæc decretalis summari vt in libro.[Et secunda pars ibi, Nec nos Abbas.

2 Dicebat Tanc. quia apta est tm̃ ꝓ momentũ durare. Idẽ Gof.& Host. est ergo momẽtanea aptitudine, & actu. & lex Aquilia dr̃ pœnalis, qa apta est ad pœnã. nõ būꝫ est pœnalis. Inst. ad l.Aq.§. his autem, ℣m Host.Io. And.

CASVS. Quidam Felix nomine de Sicilia habebat causam cũ aduersario suo, petebat à Papa vt causam possessionis cõmitteret vni iudici, & causam proprietatis alij.Ad hoc rñdet Papa,ꝙ legali prouisione decretum est, causam possessionis & proprietatis sub vno & eodẽ iudice debere cognosci,vnde nõ admittit petitionem ipsius.Itẽ petebat à Papa, vt ℣ aduersarium suum absentẽ diffinitiuã ꝓferret sententiam: & ipse rñdet, ꝙ ℣ inauditam partem & absentem nihil potest diffinire.Not.quòd causa possessionis & ꝓprietatis apud eũdem iudicem debent cognosci & finiri:& sic continentia causæ diuidi non debet.Item contra absentem non contumacem,non est procedendum.

a Momenti.] idest,possessionis.Et dr̃ possessio,momentũ,non qa durat ꝓ momento, sed quia a parum durare est apud possessorem,cũ actor docuerit de proprietate: & à sententia momentaneæ possessionis ℣m l.non ꝛppellatur.C.de momen.poss.l.vnica. & 2.q.6.c. ei qui,ad finem.§. de possessione. secus secundum canones.℣.de iudic.c.fin.

de iudi. nulli. ſic & cauſa proprietatis & vſusfructus apud eundem iudicem ſunt tractandæ. ff. de libe. cau. ſi pariter. ſic & in alijs. ff. de qui. rebus ad eundem iudicem. tur. l. 1. Ber.

a Pronuncient.] ſcilicet ſuper poſſeſſione.

[Glo. ſeq. allega. 4. cõcor. ſũ. dens de iure canonico ſimul petitorio & poſſeſſorio ab eodẽ agi poſſe quam dicit fuiſſe opinionẽ M. Sed Io. 5, & remittit demũ dupliciter exponit hoc pri⁹, hic poſitũ]

b Expretium.] ſ. q prius audiant atteſtationes d poſſeſſione, & pnuncie: ſup illaillud eſt expreſsũ in iure ciuili. C. d rei ven. ordinarij. C. ne interdi. incerti iuris eſt. ff. de acq. poſ. exitus 9 trouerſiæ. ff. de iudic. ſi de vi, & poſſeſſione. Tũ ſecũdum iura canonica ſimul poteſt pcedi ſuper vtraque quæſtione, & vna debẽt ſententia terminari ℣. eo. c. proxi. & c. cũ dilectus. ita quòd primò pronũcietur ſuper poſſeſſione, & incontinenti ſuper proprietate. vt ibi dicitur, & c. cum ſuper. & ita cauſa poſſeſſionis, & proprietatis ab eadem perſona intentari poteſt ſimul: & vno indicio tractari & terminari: quia non ſunt iſta ℣ria. de hoc dicetur ℣. eod. paſtoralis. & c. cum dilectus. & in hac opi. fuit dõs M. & eius ſequaces. dominus Io. & eius ſequaces volunt ſtare ll. prædictis. 1 ſed illa diuerſitas determinabitur ℣. eo. paſtoralis. & c. cum dilectus. & quod dicit hic quòd primò pnũciẽt ſuper poſſeſſione, nihilominus de proprietate pronunciare debent incontinenti: ex quo ſimul eſt actum, & publicatio ſimul facta, & de vtraque liquetaliàs differtur quæſtio proprietatis. ℣. de teſt. ſignificauerunt. aliàs ſi volunt differre iudices iudicium proprietatis, nec teſtes publicare cum alijs, etiam poſſunt procedere ſuper poſſeſſione tantum. & ſic intellige qđ hic dicit, vt cõcordet iuri ciuili, put dicit ĩ fine, aliàs cõtradicerent iura ciuilia: ſi ſecundũ canones, ſi aliquis vult agere ſimul vtroque iudicio, iudex ſimul expedire debet vtrumque. ℣. c. prox. 2 & c. cum ſuper. & c. cum dilectus. aliàs cõtradicerent. hic iudices ex officio ſuo hoc fecerunt, vt commixtim audirent, ſed prius volebant procedere ſuper poſſeſſione, quod licitum eſt ſecundũ iura ciuilia, nec canonica contradicunt.

CVm eccleſia.] Duæ ſunt partes principales. In prima ponitur facti & proceſſus narratio. in ſecunda diffinitiõibi, Nos igitur. Prima ſubdiuiditur in quinque. Primo enim ponit petitionem actoris, Secundo reconuentionem reorum: ibi, Verùm. Tertio modum proceſſus ibi, Partibus ergo. Quartò allegationẽ actoris ibi, Pars canonicorum. Quintò allegationem reorum ibi, Parte clericorum. Secunda principalis ſubdiuiditur in duas. Nam prima diffinit poſſeſſorium. Secunda petitoriũ ibi, Verùm. Abbas.

CASVS. Eccleſia Sutrina vacante, canonici conuenientes in vnum & inuocata ſpiritus ſancti gratia, paſtorem cõiter elegerant: petentes poſtmodum electionẽ ipſius per ſedem Apoſt. cõfirmari: clerici conuentualiũ eccleſiarum ciuitatis eiuſdem oppoſuerunt ſe huic electioni in auditorum præſentia, proponentes quòd cũ in electionibus eorum, ipſi ac eorum pdeceſſores, ſiue

cient [a] ſecundum tenorem illarum, vtrũ licitè hoc agatur. ¶ Nos autem (cum hoc ſit in iure ciuili expreſſum) [b] quòd licitè poſſit fieri reſpondemus.

¶ Innocentius tertius archiepo, & canonicis Sutrinis.

¶ Si ſpoliatus poſſeſſorio & petitorio ſimul agens, poſſeſſionem, & ſpoliationem probat, ſed non dominium ſeu proprietatem, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbit in petitorio.

CAP. III.

CVm † eccleſia Sutrina paſtore vacaret, vos conuenientes in vnum, [c] & (ſicut moris eſt) ſpiritus ſancti gratia inuocata, paſtorẽ vnanimiter elegiſtis: petentes ipſius electionem à ſede Apoſtolica confirmari. Verum clerici conuẽtualium eccleſiarum ciuitatis eiuſdem, conſequẽter ſuam depoſuere querelã: quòd cum in epiſcoporum electionibus, ipſi ac prædeceſſores eorũ conſueuerint intereſſe, vos eis renitẽtib. & excluſis, ad electionẽ procedere præſumpſiſtis: quam ob hoc uerint intereſſe, canonici Sutrinenſes eis contẽptis & excluſis, ad electionem pcedere præſumpſerunt: vnde non confirmari, ſed infirmari potius petebant eandem, petitorium & poſſeſſorium ſimiliter intentantes; litconteſt. teſtes recepti fuerunt. vtri. nq; atteſtationibus publicatis, pars canonicorum dicebat, intentionem ſuã eſſe pbatã ſufficiẽter, q ad eos tñ ſpectaret electio: pars clericorũ aſſerebat, q p dicta ſuorũ teſtiũ plenè probauerat, q electioni Pontificis intereſſe debebant, & q in triũ eſporũ electionib⁹, qui vltimo & immediatè eccleſiæ Sutrinæ pfuerãt, vocẽ habuerãt cum canonicis eligendi. Dñs Papa examinatis atteſtationib⁹ an tedictis d eprehendit teſtes canonicorum in perhibẽdis teſtimonijs varios extitiſſe, & vacillaſſe contra fidẽ ſuã, & q negatiuam probare nitebantur, vt ad ipſos & non ad aduerſarios ptinere ius eligendi: pars verò clericorum ſufficienter oſtendit, quòd in tribus electionibus eporum, de quibus præmiſſũ eſt, fuerunt præſentes, & habuerunt vocem eligendi. Vnde Papa electionem præmiſſam factam contemptis & excluſis cleticis antedictis caſſauit, reducens cleticos ipſos in eam quaſi poſſeſſionem, quam ante motam controuerſiam habuerunt: verùm quia vtraque pars quicquid iuris habuerat in quæſtione prædicta, deduxerat in iudicium, & iure ciuili ſit cautum non ſolum illud venire in iudicium, de quo dictum eſt, vt veniat: ſed etiam illud venit in iudicium, quòd nominatim non eſt prohibitum, & ſm ſtatuta canonica electiones eporum ad canonicos cathedralium eccleſiarum non eſt dubium pertinere, niſi ſecus alibi obtineat de conſuetudine ſpeciali: & licet clerici prædicti probauiſſent tertiò ſe interfuiſſe in electionibus epiſcoporum, de quibus præmiſſum eſt, ius eligendi tñ pter breuitatẽ temporis non perduxerunt vſque ad legitimam præſcriptionem: vnde ius aliquod ſibi acquirere non potuerunt. & actore non probante, reus debet abſolui. His omnibus rõnibus conſideratis, Papa abſoluit canonicos prædictos ab impentione prædictorum clericorum, ſuper faciendis electionibus epiſcoporũ ſibi ſuper hoc ſilentiũ, perpetuum imponendo. Multa notabilia hic notantur: Primò quòd teſtis qui varius eſt in dicto ſuo, non valet. Itẽ qui vacillat, reijcitur. Item qui negatiuam directè pbare nititur non valet. Item poſſeſſorium & petitorium ſimul poſſunt intentari. Item qui probat ſpoliationẽ, reſtituitur: & ſi deficit in proprietate, ſtatim deſtituitur. Item cũ ſimul agitur poſſeſſorio & petitorio, primo pnunciatur ſuper poſſeſſorio. Item de iure cõi electio epiſcoporum pertinet ad canonicos, niſi conſuetudo præſcripta aliud inducat. Item ius eligendi poteſt præſcribi, ſed hic non præſcripſerunt, & ideo ſuccubuerunt. Item actore non probante, reus debet abſolui.

† Cap. 1. eo. ti. 13. cõpil.

1 Adde pro Io. opi. tert. in l. omnia. 2 iij. C. de rei vẽ. & Lincerti. C. de interd.

2 Si ex vno proceſſu cõſequitur qs duplex commodum ſm Lau. Vin. & Tancre. qui inducunt in 12, q no. ℣. c. cum ſuper. Ioan. And.

c In vnum.] quia ſpiritus ſanctus non 3 venit niſi ſuper congregatos in unum. 24. q. 1. audiuimus. ſ. ſi autem vbicunque 4 duo uel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. 1. q. 1. cum ſcriptura. & 24. q. 1. alienus. & 10. diſt. c. vlt. in fi.

3 Sano modo hoc accipias, iuxta textus, quos allega.

3 Mat. c. 18.

[Glo. ſeq. obijcit & ſolut.]

a Spectaret .] sed qualiter fuerunt admissi canonici ad aliquam probationem, cum' pars aduersa' diceret se spoliatam, cum nil obijci possit spoliato ante restitutionem, nec super eo quæstio proprietatis referri.]. de testi. spol. in litteris. & c. item cum quis. & c. ex conquestione. ī. de ordi.

cog. super spoliatione? Sed dicas q̄ isti clerici conuentualiū ecclesiarum, non tantum possessoriū intentarunt, sed petitoriū simul cū possessorio: vnde licitum fuit alteri parti de iure suo docere. Et in hoc minus caute fecerunt isti clerici, quia quādiu potest aliquis intentare aliqu d possessorium, non debet agere de proprietate. ff. de rei ven. is q̄ destinauit.

¶ coram.

¶ al. dicebat.

b Vltimo.] bene dicit, vltimò: quia licet quādoq; fuissent in eligendi possessione, hoc non ꝓdesset ad hoc, vt possent petere restitutionē: licet secus sit in dñio. C. de proba. siue. Itē benè sequitur, & immediate: quia si non continuassent tempora, non prescripsissent. ff. de diuer. & tē po. præscri. in vsucapione. §. 1. & de vltimo tēpore caute dixit: quia in præscriptione vltima tēpora spectāda sunt. C. ne de statu defun. si mater. & C. de apo. publ. l. quicūque. 1 lib. 10. arg. 35. dist. ab exordio. & 38. dist. quia sunt.

non confirmari, sed infirmari potius postulabāt'. ¶ Partibus igitur apud † sedem Apostolicam constitutis, in auditorum præsentia testes vtrinque producti fuerunt: & eorum depositionibus publicatis, pars canonicorum per testes à se productos intentionem suam; quòd ad eos tantùm spectaret [a] electio; sufficienter dicebant † esse probatam: Parte clericorum nihilominus asserēte, quòd per dicta testium, quos produxerant, & ipsi assertionem suam (quod electioni pōtificum interesse deberent) plenius probauissent: per quæ constare dicebant, eos electioni bus trium episcoporum, (qui ecclesiæ Sutrinę vltimò [b] & immediatè præfuerant) cum canonicis cathedralis ecclesiæ afsuisse, vocemque habuisse [c] cum alijs eligendi. ¶ Nos igitur (quoniam deprehendimus testes vestros in perhibendis testimonijs varios † extitisse: atque aduersus fidem attestationis suæ coram auditoribus vacillasse; [d] & quòd negatiuam [e] quodammodo astruere satagebant, probare volentes ius electionis ita † ad vos spectare, quòd ad aduersarios minimè pertineret: Per testes verò partis aduersæ fuit sufficienter ostēsum, quòd in trium episcoporum [f] electionibus, de quibus præmissum est, clerici præsentes affuerint, & vocem habuerint eligendi) præmissam electionem factam eis contradicētibus, & exclusis, decreuimus irritandam, clericos fæpedictos in eam quasi possessionē [g] (quam ante controuersiam motam habuerant) reducentes. [h] ¶ Verum quoniam in quæstione prædicta, qcquid iuris [i] vtraque pars in electione habebat, deductum in iudicium videbatur, cū iure ciuili sit cautum, clericinunquam interfuerūt electioni, vel vocē habuerunt. arg. ī. de elect. cū dilecti. q̄ tñ fieri non potest. ī. de elec. bonæ r. & ī. de renunc. super hoc. & 6. q. vlt. cap. accusator.

[Glo. seq. q̄rit & soluit, & respōdet solutionis obstaculo.]

f In trium episcoporū.] ex hoc videt q̄ si aliquis ter vtitur aliquo iure, per hoc est in quasi possessione illius. arg. C. de fi deicommis. l. 1. & ff. de vsu. cū de in rem verso. ff. & serui. quotiēs 2. Sed quid si semel eligit in xl. annis, quia ep̄s ille tanto tempore vixit? Dico q̄ ꝑ hoc est i quasi possessione illi⁹ iuris. arg. ī. de cōstitu. cū accessissent. & ī. de prob. pro illorū à ꝺrio sēsu. nā aqua dī quotidiana, q̄ tātū sē mel in anno ducit. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. 2. & 3. & si immisi lignum ī parietē alīus, statim possideo seruitutē. ff. de seruitu. vrba. prædio. seruitutes quæ in superficie. in princ. vnde tuendus sum; in illa quasi possessione. ī. vt lit. penden. c. 1. & 2. & 16. q. 5. volumus nisi cōstet q̄ vi, vel clam, vel ꝑcario possederim. arg. ī. de excess. præla. & tūc qui dedit, auctoritate sua potest reuocare, ut ibi, & 10. q. 3. quia cognouimus, nec obstat quod dicitur de xx. diebus, quibus ad minus vti debet in anno ad hoc vt habeat interdictum de itinere actuque priuato. ff. de itine. actuque priuato. l. 3. §. hoc interdictum à superiori. quia hoc intelligitur de eo interdicto quod habet mixtam causam: quia duo debet probare: & hoc anno se fuisse vsum, & seruitutem sibi competere & constitutam fuisse, vt ibi dicitur.

[Gl. seq. signat contrarium.]

g Quasi possessionem.] hoc ideo dicit: quia incorporalia non possidentur: sed quasi possidentur 4 ff. de vsuca. sequitur §. si viam. ff. de seruī. vrb. prædio. si ædes. §. libertas. Arg. contra 3. q. 1. redintegranda.

h Reducentes.] verbo tñ, & non re, cum iam constet de proprietate, vt sequitur in litera, & inf. cap. proxi.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

i Quicquid iuris.] sic ff. de exce. rei iudi. & an eadem §. actiones, & C. de an. excep. l. vlt. Sed quid deduxit in iudicium pars canonicorum: cum ipsi essent rei, & possiderent? Non videtur quòd aliquid deduxerint in iudicium,

1 In matre, quæ q̄nq; fe gesfit ꝓ liberta, q̄nq; pro ancilla, tēs mortis inspicitur. Io. And.

2 Hęc opin. glo. non est vera ſm Doctor. p l. Celsus, & ibi Bart. C. de usuc. & ad ten. gl. respō detur.

3 Verba mittare, tenore sniç persequentante, nō est prohibit ī. ad idem ī. de cōuer. cōiu. dudum. Io. And.

† Testes varis & vacillantes qui dicātur, colliges ex his quæ no. lib. 3. cōmen. in Direct. inquisit. Schol. 118.

† al. sic legitur: ita q̄d ad uos, &c.

4 Credo q̄ ad hoc induc it in cōtrarium, q̄a ibi dicit tex. restituendū eū qui res ecclesiæ uel proprias, ſ. suas substantias ꝓdidit. Sed dic, q̄ licet ibi dicat fieri corporalium restitutionem, non ꝓ hoc negat quin ēt in incorporalibus fieri debeat, q̄d ēt alibi exprimitur. 2. q. 2. nullus, 2. ff. de seruī. p. n. in fin. Io. And.

iudicium: immo de iure cõi ad eos ſpectat electio: & poſſidenti non eſt ꝑdita actio. inſtit. de act. §. iſte quoque. & ī. de iudic. examinata. & ita nec petitorium nec poſſeſſorij deduxerunt in iudiciũ. Solu. hęc oppoſitio habet locum in actionibus in rẽ, q̃ cõpetunt ꝑ reb. corporalibus, vt i §. iſtæ quoq; ſed in actionibus in rẽ, q̃ competũt ꝑ rebus incorporalibus, vt in ſeruitutibus, dat actio poſſeſſori pro tuẽdo iure ſuo. & hæc dr̃ negatoria, q̃ competit dño q̃ negat aliũ ſeruitutẽ habere in re ſua: & hanc negatoriã deduxerũt canonici in iudiciũ dum negabãt clericos habere ius in electione:

id venire in iudicium, [a] non ſolum [b] de quo actũ eſt, vt veniret, ſed id non venire de quo nominatim actũ eſt, ne veniret: [c] & ſecundùm ſtatuta canonica electiones epiſcoporum, ad cathedraliũ [d] eccleſiarum clericos regulariter pertinere no-

quia aliud nõ poterant in iudiciũ deducere. Cõfeſſoria verò datur ei, qui ſibi debere ſeruitutẽ cõtendit: 1 *Fm* ꝙ iſti clerici faciebant, qui dicebant ſe habere ius in electione, & hoc deduxerunt in iudiciũ, loco proprietatis & poſſeſſorij. hæc probantẽ. ff. de ſerui. ven. l. 2. 1. rñ. & l. ſi forte. §. 1. l. ſicuti. §. ſed ſi quæritur. & inſt. de act. §. ſi quis. & ſic intelligitur quod hic dicit: vtraque pars deduxerit in iudicium quicquid iuris habebat in electione.

[Glo. ſeq. dupliciter exponit iſtã. primò de ſingularibus iudicijs, quo ad acceſſoria, nõ quo ad alia, & ſoluit contrariũ de l. fi. C. de anna. excep. ſecundò de generalib. & vniuerſalibus, dicens ſecus in actionibus ſtricti iuris, & perſonalibus & arbitrarijs. Vltimò arg. ꝙ illud tantum, &c. ſignat contrarium de 4. ll. & ſoluit.]

a *In iudicium.*] hoc ſumptum eſt ex illa l. ſolemus. ff. de iudic. illa enim veniunt quæ includi poſſunt in actione propoſita, vt loquat in ſpeciali iudicio, vt in rei vendicatione, vt fructus, & expenſę, & vſuræ, quæ acceſſoria ſunt, & ad eandem rem ſpectantia: ff. de aqua pluuiæ arcen. Atticius in fine & ff. de ædil. edic. ædiles. §. item ſciendũ. non aũt veniunt oĩa alia. Nec eſt contra, C. de anna. excep. l. v. t. ibi ſponte receptus fuit libellus generalis: vnde fatuus fuit. Sed regula iſta melius intelligitur de generalibus iudicijs, vt de negotijs geſtis, tutela, petitione hæreditatis, actione pro ſocio, communi dividundo, finium regundorum, familiæ erciſcundæ: vbi omnia veniunt in iudicium, niſi fiat ſpecificatio in libello vel in proſecutione cauſæ: tunc enim non obſtat exceptio in non ſpecificatis. C. de iudic. licet. ff. de excep. rei iud. ſi ex teſtamento. & ff. de inſti. act. habebat. & ff. communi diuid. in iudicium. ff. famil. erciſc. hæredes. §. penul. & ff. de petitione hęre. ſi hæreditatem. & l. ſi quo tempore. & hæc vera ſunt in bonæ fidei iudicijs: ſecus in iudicijs ſtricti iuris: quia ibi non veniunt niſi illa tantum, de quibus nominatim actum eſt, vt venirent, 2 vt ff. de dolo. & elegãter. §. nõ ſolũ. ff. de ver. obl. quicquid. in princ. Simile eſt etiã in perſonali actione, vt ſi unam cauſam ſum ꝑſecutus, & ſuccumbo, non obſtat ſi peto idem ex alia cauſa, & hoc dictũ eſt ī. de lib. ob. c. 2. ſic etiã in arbitrio, vbi tantum veniunt ea de quibus dictum eſt in compromiſſo, ut ī. de arbi. cum dilecti. ubi de hoc arg. ex hoc loco illud tantum venire in condemnatione, quod in libello continetur, ſuper quo litis conteſtata fuit. argum. ff. de iudi. non poteſt. & l. de quare. Ar. contra de appel. l. ult. ad fi. & inſt. de act. §. ſi minus. ff. de pet. hæred. l. 4. ff. de rei uen. ſin autem. § poſſidere. In iſtis omnibus ll. dicitur, quod plus venit in condemnatione quam in petitione. Solu. iſtarum ll. patet in prin. glo. an ſit extranea aut coniuncta, & acceſſoria: ſic aliquã minus venit in condemnatione q̃ in petitione. ff. de cõd. fur. ſi ſeruus furtiuus. ff. de rei uen. ſin autem à Titio. §. poſſidere. & ff. de pet. hær. ſi quo tempore. §. ex diuerſo.

ADDITIO. Not. quod hæc clauſula: id venire in iudicio, &c. ſub alijs verbis hoc habet. Non ſolum illud vr̃ eſſe deductum in iudicium, quod expreſſum eſt: ſed totum illud, quod non eſt exceptum.

ſcãtur, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine [e] ſpeciali: nec ex † eo quod clerici antedicti, ſe inter eligentes Sutrinos epiſcopos probauerunt tertiò [f] extitiſſe, ius eligendi propter breuitatem temporis [g] vſquè ad præſcriptionem [h] legitimam nõ

b Non ſolum.] argumentat Papa ex hac lege per locũ à minori: ſi id de quo minꝰ vr̃ ineſſe, ineſt, & id de quo magis, ſine è contrario.

c Ne veniret.] argum. omnia eſſe conceſſa, quæ non ſunt prohibita.

d Cathedralium.] 63. diſtin. c. 1. c. 2. & c. ſacrorum. §. ex his. & §. ſeq. & ī. d electcum terra.

† Huius periodi ſenſus talis eſt, clerici cõuẽtualiũ eccleſiarũ de quibus ī. dictũ q̃ in tribus epoſtũ electionibus ſint̃erfuerint, non tũ acq̃ fuerunt ius eligendi, qm̃ nõdũ legitimo tẽpore id ius ꝓſcripſerãt.

e De conſuetudine.] introducta de voluntate eius cui præiudicat. ff. cõia præd. venditor. §. 1. & ita neceſſe eſt ꝙ ſit præſcripta, vt hic innuitur. & ī. de conſu. cũ dilectus. & c. vlt. vbi de hoc. & ī. de ver. ſig. abbate.

f Tertiò.] non ergo tres vices inducunt conſuetudinẽ niſi in eri nimibus. 2 §. q. 2. ita not. in princ. & in gl. vsũ. & C. de epi. au. l. 3. in fi. & in gl. fi. de pę. di. 2. c. ſi ſeruo. §. è contrario, ſi enim conſuetudo eſſet ex tribus uicibus, iuuaretur, ut hic: ſed non prodeſt niſi legitimè ſit præſcripta, ut dicit hic, licet tueatur aliquem in poſſeſſione quouſque conſtet an ſit debitum. 18. q. 2. ſeruitiũ & infra vt lit. pen. c. 1. & 2.

[Glo. ſeq. not. à contrario litteræ, quod præſcribitur ex unico actu cum temporis curſum, [& ſoluit contrarium ſecundo ob. ij. it, & dupliciter ſoluit, & ſolutioni ſignat contrarium, & ibi remittit.]

g Breuitatem temporis.] & ita patet, quod ſi breuitas temporis non obſtaret, iſti clerici præſcripſiſſent 3 ius eligendi, etiam ſi ſemel elegiſſent. ar. C. de ſerui. l. ulti. licet videatur contra: quia ſeruitutes, quæ non habent continuam cauſam, duplicatum tempus requirunt. ff. quemadmodum ſeruit. amit. ſi ſit conſtituta. ſed ſecus eſt ſecundum canones. arg. ī. de ꝓſcrip. c. de quarta, & hic. Sed contrarium uidetur huic loco, quod dicit conſueuit, ꝙ in præſcriptione eccleſiaſtica requiritur bona fides, & iuſtus titulus: aliàs non præſcribitur. ī. de præſcrip. ſi diligenti. & ī. de deci. dudum. ſic & in conſuetudine cauſa allegari debet. arg. ī. de cenſi. peruenit. Et ita dici conſueuit, quod in conſuetudine allegari debet cauſa, & in præſcriptione titulus. De hac materia inuenies ſupra de conſuetu. cap. ult. ſed hic nulla cauſa ſiue titulus fuit allegatus, & tamen præſcripſiſſent, ſi peruenſſent ad legitimum tempus, ut hic patet. Ad hoc poteſt dici. quod in huiuſmodi in corporalibus ſola patientia habetur pro titulo; nam patientia loco traditionis habetur in ſeruitutibus. ff. de pub. in rem act. ſi ego. §. 1. & ff. de ſeruitu quoties 3 Vel dicas quod ſpeciale eſt circa iſta incorporalia iura, quod non eſt neceſſe allegare ibi titulum: ſed hoc ſolum ſufficit, quod nec ui, nec clam, nec precario uſus ſit 4 tali iure, ff. de ſerui. uend. ſi quis diuturno. & ex eo quod erant in quieta poſſeſſione, præſumebatur quod nec ui, nec clam, nec precario poſſiderent. Argumento contra infra de præſcriptione ſi diligenti. Solutione qui enim facit gratiam, illud debet proteſtari. 7. q. 1. pontifices. & ſupra de electione. Cumana. & hoc ſortitan voluerunt probare iſti canonici, quod illi clerici non fuerant in electione iure proprio, ſed de gratia quaſi negatinè.

h Præſcriptionem.] videtur quod hoc ius (quia quaſi ſeruitus eſt) præſcribi non poſſit: quia ſeruitus nec in bonis alicuius, nec extra bona eſt. ff. de, vſufruc. lega. l. 1.

1 Concor. l. & ſi ſortis. §. hęc autem actio. cũ gl. in verſi. dñi. ff. ſi ſer. ven. & inſt. de act. §. ī. in gl. aliquis.

2 Sed obſtat, vt C. de ꝓſc. 30. anc. notiſſimi. ibi agendo perſonali deduxerit in iudicium hypothecariã: ſed illud iõ, quia eſt illius acceſſoria, *Fm* Ioã. & Vin. Ioa. And.

3 Dicebat hic Ioan. & Vin. hoc ius ꝓſcriptione, non. n. erat tale ꝙ non poſſet cõpetere niſi ex priuilegio. illud enim nõ ꝓſcriberet. 1 3. q. 1. in ſum. Io. An.

4 Dicebat Ho. ꝙ refert an conſuetudo allegetur vt videat acquiſitũ ius ſeruitutis. & tũc ñ exigit cã, ſed vſus hr̃ loco tituli, vl cãę per l. ſtatim alleg. an ad hoc videatur acquiſitus cẽlus: & tũc re. grit cã. vt in decr. peruenit. rõnẽ huius rei videas hic per eundẽ Hoſ. & Io. An. & de hoc vide amplius. if. de cenſib. c. quanto.

a Actore non probante.] C. de eden. qui accusare. & q. vlt. accusator. C. de proba. actor. & infra de eccle. bene. vt nostrum. §. cum enim. Ber.

CVm super.] Diuiditur nam primò decisè narrat factum. Secundò diffinit: ibi, Eũ qui. Pars huius ff. de cõfes. cum super.

Et primò possessorium. Secundò petitorium: ibi, Verum. Abb. Sic.

CASVS. Vacante Bethlehemitana ecclesia duo electi fuerunt ad eam R. subdiaconus dñi Papæ, & P. canonicus sancti sepulchri. R. subdiaconus fuit confirmatus p patriarchã Hierosolymitanũ, & possessionem adeptus: sed postea per secularẽ potentiam spoliatus. Postmodũ vterq; electus ad sedẽ Apo. accessit; ꝓdictus R. subdiaconus ꝓposuit, q̃ cũ esset canonicè electus, confirmatus ẽt p patriarcham, & spoliatus p potentiam secularem; petebat electionẽ suã confirmari, & restitui ad possessionẽ qua fuerat spoliatus. ꝓdictus P. petebat suam electionẽ confirmari. lite cõtesta. super ꝓdictis petitionibus, & probationib⁹ hinc inde receptis, & examinatis quia dictus subdiaconus probauit se per potentiam secularem spoliatum, Papa iustitia mediante ipsum restituit: verùm quia tam possessoriũ q̃ petitorium deductũ fuit in iudicium, & tam restitutionis quam electionis qõ plenius examinata⁹, & constitit dño Papæ electionem vtriusque canonicam non fuisse, & iudex de qua re cognouerat, pronunciare debeat, electionem vtramque cassauit. No. quod ſpossessorium & petitoriũ simul potest intentari, & idem intellige hic quantum ad hoc quod not. supra c. proxi.

b Confirmatus.] ex hoc principio⁹, & ex fine colligitur, quod confirmatio nil iuris confert, vbi electio canonica non fuit. supra de ele. cum inter canonicos. & c. cũ dilecti. tñ si possessionem fuerit adeptus, & postmodũ spolietur, debet restitui, quamuis non fuerit electio canonica, vt hic patet.

[Gl. seq. alleg. unam concor. quærit, & dupliciter soluit, secundò quærit, arg. affirmatiuè per duas ll. contrarium soluit.]

c Restituendum.] solo verbo restituit eum, quia in eadem sẽtia destituit eum, sic ff. c. proxi. Quid ergo prodest talis restitutio? quãtum ad hũc casum nil prodest: nisi quia forte sit iuri & petitioni actoris. ff. de iudi. de qua re. & hoc posset q̃que prodesse quo ad fructus restituendos, vt spoliator restituat fructus perceptos, & q̃ percipi potuerunt a tempore deiectionis vsque ad tempus litis contesta. super proprietate. & ita licet obtineat in ꝓprietate, tñ ꝓpea quia ius sibi dixit, q̃ tũ ad possessionem restituere dẽt fructus proceptos. Sed numquid ille qui est in possessione, vtet fructib⁹? Vñ q̃ sic q. alii mẽtorũ cã restituti nõ prudicat. ff. d. his qui sui vel alie. iur. sunt. si iudex. Et pupillus p̃p inopiam q̃q; percipit alimenta à scripto hærede, qui appellauerat, vtique ad finẽ litis. ff. de inofficiosa testam. si instituta. §. de inofficioso. Sed ꝑtũ verũ est, q̃ qui cũ canonicũ nõ habuit ingressum, dẽt restituere fructus, quos inde percepit, & est expressum. arg. ff. de pb. dilecto. & melius ff. de iure pat. cũ dilectus. in fin. quia quasi intrusus est: vnde nil debet inde cõmodi habere, ne de improbitate sua commodum consequatur. & est arg. ad hoc quasi expressum. ff. de rest. spo. grauis. & fructus illi restituendi sunt ecclesiæ vnde illos percepit.

[Gl. seq. not. duas petitiones; &c. alleg. 7. tota. secundò quærit, & dat. 2. sol.]

d Tam possessoriũ q̃ petitorium.] & sic duæ petitiones codẽ iudicio expediuntur. arg. C. de off. rec. prou. l. 1. & in codẽ libello. & sic vno processu duplex cõmodũ quis consequitur. arg. ff. ꝓ socio. si fratres. §. si plures. & ff. fa. ercis. hæredes. §. si de plumb⁹. ff. de act. emp. & vend. non est nouũ. & ff. quorum leg. l. 1. §. qd autẽ. & ff. c. cũ dilectus. & ff. co. c. 2. & ff. de capel. mo. dilect⁹. Sed qualiter possessoriũ & petitoriũ deductum fuit in iudiciũ ab vtraq; parte? de hoc dixi supra e. c. prox. Quidã dicũt quod neuter possidebat, aliàs non potuit intentari. sed ab vtraq; parte hoc nõ posset fieri, nisi vterq; fuerit spoliat⁹, sed alter tantũ fuit spoliatus, vnde pũt dici, quod in rebus incorporalibus datur actio possessori ꝓ tẽpore iure suo, vt in proxi. c. dictum est. Vel verius dicas, quod hic alter tantum fuit spoliatus, qui intentauit simul petitorium & possessorium, reus verò possidebat, defendebat se [super vtroque], & sic quodammodo vtraque pars deduxit vtrumque in iudicium. ff. c. cum dilectus quia non debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet. sed verius est quod alter tantum petitorium intentauit: qui dicebat se canonicè electum, quia & hic non dicitur, quod vtraque pars deduxit in iudicium vtrumque possessorium & petitorium.

e De qua re.] ff. de iudi. de qua re. hæc regula fallit in causa criminali episcopi. 3. q. 6. quamuis. & cap. dudum. fallit in sententia lata à superiori. infra de re iudi. de cætero. fallit vbi sola cognitio demandata est. infra de test. cum olim. §. verum. & sup. de offi. ord. dilectus. a Item fallit in incidentibus quæstionibus, vt dictum est supra de ord. cog. capitulo 1. C. de ord. iud. aditæ. vnde ita intelligitur de qua re cognouerit principaliter. s. de ea pronunciare debet, vt hic, quia petitorio, & possessorio principaliter agebatur ab altera parte.

ADDITIO. Item fallit propter appellationem, recusationem, vel reuocationem, quia tunc pronunciare nõ potest minor iudex, qui cognouit, infra de appel. dilectus. Ioan. And.

Pastor.

iur. sunt. si iudex. Et pupillus p̃p inopiam q̃q; percipit alimenta à scripto hærede, qui appellauerat, vtique ad finẽ litis. ff. de inofficiosa testam. si instituta. §. de inofficioso. Sed ꝑtũ verũ est, q̃ qui cũ canonicũ nõ habuit ingressum, dẽt restituere fructus, quos inde percepit, & est expressum. arg. ff. de pb. dilecto. & melius ff. de iure pat. cũ dilectus. in fin. quia quasi intrusus est: vnde nil debet inde cõmodi habere, ne de improbitate sua commodum consequatur. & est arg. ad hoc quasi expressum. ff. de rest. spo. grauis. & fructus illi restituendi sunt ecclesiæ vnde illos percepit.

[Gl. seq. not. duas petitiones; &c. alleg. 7. tota. secundò quærit, & dat. 2. sol.]

d Tam possessoriũ q̃ petitorium.] & sic duæ petitiones codẽ iudicio expediuntur. arg. C. de off. rec. prou. l. 1. & in codẽ libello. & sic vno processu duplex cõmodũ quis consequitur. arg. ff. ꝓ socio. si fratres. §. si plures. & ff. fa. ercis. hæredes. §. si de plumb⁹. ff. de act. emp. & vend. non est nouũ. & ff. quorum leg. l. 1. §. qd autẽ. & ff. c. cũ dilectus. & ff. co. c. 2. & ff. de capel. mo. dilect⁹. Sed qualiter possessoriũ & petitoriũ deductum fuit in iudiciũ ab vtraq; parte? de hoc dixi supra e. c. prox. Quidã dicũt quod neuter possidebat, aliàs non potuit intentari. sed ab vtraq; parte hoc nõ posset fieri, nisi vterq; fuerit spoliat⁹, sed alter tantũ fuit spoliatus, vnde pũt dici, quod in rebus incorporalibus datur actio possessori ꝓ tẽpore iure suo, vt in proxi. c. dictum est. Vel verius dicas, quod hic alter tantum fuit spoliatus, qui intentauit simul petitorium & possessorium, reus verò possidebat, defendebat se [super vtroque], & sic quodammodo vtraque pars deduxit vtrumque in iudicium. ff. c. cum dilectus quia non debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet. sed verius est quod alter tantum petitorium intentauit: qui dicebat se canonicè electum, quia & hic non dicitur, quod vtraque pars deduxit in iudicium vtrumque possessorium & petitorium.

e De qua re.] ff. de iudi. de qua re. hæc regula fallit in causa criminali episcopi. 3. q. 6. quamuis. & cap. dudum. fallit in sententia lata à superiori. infra de re iudi. de cætero. fallit vbi sola cognitio demandata est. infra de test. cum olim. §. verum. & sup. de offi. ord. dilectus. a Item fallit in incidentibus quæstionibus, vt dictum est supra de ord. cog. capitulo 1. C. de ord. iud. aditæ. vnde ita intelligitur de qua re cognouerit principaliter. s. de ea pronunciare debet, vt hic, quia petitorio, & possessorio principaliter agebatur ab altera parte.

ADDITIO. Item fallit propter appellationem, recusationem, vel reuocationem, quia tunc pronunciare nõ potest minor iudex, qui cognouit, infra de appel. dilectus. Ioan. And.

Pastor.

produ&ti, sibi adquirere potuerunt; & actore non probante,[a] qui conuenitur, & si nihil præstiterit, obtinebit: ab eorum impetitione sup electionibus faciendis vos duximus absoluendos, spe dictis ecclesiarum clericis super hoc perpetuum silentium imponentes.

¶ Idem canonicis de Bethlehem.

¶ *Idem dicit quo ad intellectum, quod decretalis supra proxima.*

CAP. IIII.

CVm† super electione Bethlehemitañ. ecclesiæ inter R. subdiaconum nostrũ, & P. canonicũ sepulchri dominici, quæstio verteretur, vtroque pro electo gerente, cũ præfatus subdiaconus à Patriarcha Hierosolymitano fuerit confirmatus: [b] & infra. Eum† qui se probauerat per secularem potentiam spoliatum, restituendũ [c] decreuimus iustitia mediãte. ¶ Verum quoniã tam possessorium quam petitorium [d] deductum fuerat in iudicium, & tam restitutionis, quam electionis quæstio plenius agitata, & cõstitit nobis electionẽ vtriusque minus [e] canonicam extitisse (cum iudex de qua re[e] cognouerit, pronunciare† debeat) vtramque duximus sententialiter irritandam.

Idem episcopo Nouionensi.

¶ *Qui agit de proprietate, ante conclusionẽ causæ possessorio adipiscendæ vel recuperandæ agere potest, post cõclusionem verò & ante sententiam, hoc non potest, nisi iusta causa subsit.*

† Cap. 2. eo. tit. an 3. cõp.

† al. ita, Et q̃a se probauerat. alias ita; Eũ q̃ se probauit.

† In codice Barbatiæ ita de ea pronũciare debat.

1 Adde ꝙ hæc opi. glo. est cõior & verior, cum qua concor. hîs. ff. diuo.

2 Concor. Le de qua re. cũ no. ff. de rei. et l. à diuo Pio. & ibi Bar. co. tit.

CAP. V.

PAstoralis †officij: & infra. ¶ Sanè (sicut intimasti) contingit ali quando, vt cum is qui se asserit spoliatum, suum trahit spoliatorem in causam, inter ipsa iuris auspicia[a] requisitus, [b] quo malit experiri [c] iudicio litem proprietatis ingreditur, de illata sibi violentia nullam faciens mentionem: cum autem fuerit in causa processum, notum iudiciũ super possessorio initur inchoare: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd possessorio quidem iudicio, quod[d] de recuperãda

† Cap. 3. e. tit. 3. copil.

PAstoralis.] Dux sunt partes. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio: ibi, Consultationi. Secunda subdiuiditur in duas partes. Nam primò rãdet de distinguit, an sit vel non sit in causa conclusum. Et 2m membrum: ibi, Si verò. Prima secundæ tria facit. Primò rãdet ad primum membrum distinctionis. Secundo: ibi, Cum legatis. rñsionem probat lege. Tertio ibi, Aliis protestatur. Secunda secundæ etiã facit tria: quia primò rãdet secundò membro, responsionis causam inferendo; ibi, Ne lites. Secundo in verb. Nisi, vnũ casum excipit, quem statim exemplificatibi, Puta. Tertiò ibi. His igitur. dat generalem doctrinam. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis fuit spoliatus ab aduersario suo: spoliatus traxit suum spoliatorem in causam requisitus à iudice quo iudicio velit experiri, ipse statim obtulit litem super proprietate, de illata violentia nullam faciens mentionem, postquam fuit in causa processum, vult redire ad possessorium, & agere de violentia sibi illata, nouum iudicium super possessorio intentando: quæritur quid iuris sit? Respondet quod ille qui cepit rem vendicare, benè potest agere possessorio iudicio, quod proponitur pro recuperanda possessione, seu etiã adipiscenda, antequam sit renunciatum aut conclusum in iudicio proprietatis primitus instituto: & hoc probatur per legem, quæ dr, quod ille qui fundum cæpit ab illo vendicare, cum quo interdicto vnde vi poterat experiri, pendente iudicio proprietatis põt nihilominus agere interdicto vnde vi, aliis possessoriis iudicijs, scilicet interdicto vti possidetis, & vtrobi, in suo robore duraturis, quæ de sui natura præcedunt vendicationem dominij, nec simul tractari possunt cum proprietate. Si verò renunciatum sit aut conclusum in iudicio proprietatis, ut iam possit per diffinitiuam sniam terminari, ne lites ex litibus oriantur, & uia possit fraudibus aperiri, causa non decisa, possessorio non erit utendum, nisi iudex, qui de causa cognoscit, ex iusta causa uiderit hoc expedire, puta, si ex apertis indicijs facile arguitur iniquitas muatoris, uel per malitiam, qui casu spoliato subtraxerit facultatem probandi dominium. His & aliis causis inspectis (quæ continent æquitatem, aut iustè mouerint animum iudicantis) poterit agi iudicio possessorio, postquam etiam fuerit conclusum in iudicio proprietatis. Not. quod à iudicio proprietatis, antequam sit in eo conclusum, potest quis redire ad iudicium possessorium, & etiam postquam conclusum fuerit, ex iusta causa, ut dicitur hic in fi.

a Auspicia.] idest, exordia litis. C. de excep. l. pen. & C. de codicil. l. ult. i. respon.

[Glo. seq. not. tres casus, quibus delegatus petitorium & possessorium cognoscit, & signat contrarium.]

b Requisitus.] a iudice scilicet, & hoc cum utraque causa commissa est iudici, ut supra cod. cap. 1. Idem uidetur si causa proprietatis est ei commissa. arg. C. de rei vendi. ordinarij. Idem est etiam ubi causa est simpliciter commissa. infra de sequestra. cap. 1. Licet sit contra argum. C. si a non compe. iud. si de proprietate. i quia continentia causæ diuidi non debet. C. de iudi. nulli. & supra eod. cap. 1.

c Experiri.] idest, agere. alibi ponitur pro defendere supra de iudi. cap. 1. nemo enim sine actione experitur. sup. de iud. examinata. ff. de adminis. tuto. quoties. §. item si temporali. ff. de nego. gest. si pupilli. §. fin. Item est hic arg. quod cum plures actiones nomine eiusdem rei competunt, vt ff. de mino. verum vna illarum est eligenda. ff. de trib. quod in hæreditatem. §. eligere. ff. de reg. iur. nemo. 2. §. quoties.

[Glo. seq. prosequitur triplex possessorium: scilicet adipiscendæ, recuperandæ, & retinendæ & ponit tria interdicta primi, duo secundi, & duo tertij. demum ponit quadruplicem lecturam illius ver. Aliis possessor. is prima quod loquitur de possessorijs retinendæ. & sol uit contrarium de §. nihil. secunda loquitur de interdictis, quę habent mixtam causam. tertia de præparatorijs. quarta secũdum casum l. 1. C. de appel. & in fi. primam approbat.]

d Quod de recuperanda.] Ad intelligentiam huiusmodi, not. quod triplex est iudicium possessorium, vel pro adipiscenda possessione, vel recuperanda, uel retinenda. Pro adipiscenda possessione proponitur interdictum a quorum bonorum, & interdictum quorum legatorũ, & Saluianum interdictum. ff. quo. bono. l. 1. & ff. quorũ lega. l. 1. & ff. de Saluia. interdi. l. 1. inter lictum pro adipiscenda possessione datur bonorum possessori. & hæredibus hæreditariis. Inst. de interd. §. adipiscendæ. Bonorum possessor nomen est iuris, sicut & bonorũ possessio. ff. de uerb. signifi. hæreditatis. l. 1. & bonorum possessor dicitur ille qui succedit de iure prætorio. Instit. de interdict. §. restituitoria. in glo. bonorum. Et dicitur ideo adipiscendæ possessionis: quia licet hæres hoc ipso quod est institutus, & hæreditatem adijt, efficiatur dominus rerum hæreditariarũ, tamen possessionem earum non adipiscitur, nisi apprehendat possessionem. ff. de acqui. possessio. cum hæredes. in princ. & si ab alio possideantur, potest adipisci earum possessionem per istud interdictum. Pro recuperanda possessione datur interdictum unde ui, & quod ui aut clam. Pro retinenda possessione datur interdictum uti possidetis, pro re immobili: uel utrobi pro re mobili. hoc habes Inst. de interdi. §. adipiscendæ. & §. seq. & infra de proba. cap. licet. Si ergo aliquis cœpit agere rei uendicatione, potest redire ad iudicium possessorium, quod proponitur pro recuperanda possessione, uel adipiscenda, pendente iudicio proprietatis, ut hic dicitur, & infra de test. significauerunt. in princ. & ff. de ui, & ui armata. cum fundum. §. ulti. & econuerso de possessorio potest redire ad iudicium proprietatis, sed ad interdictum de retinenda possessione, non potest redire pendente iudicio proprietatis primitus instituto, scilicet uti possidetis, uel utrobi, quæ proponuntur pro retinenda possessione: nec è conuerso potest redire ad iudicium proprietatis, postquam cœpit agere uti possidetis: quia sibimet esset contrarius: qui enim proponit rei uendicationem, dicit alium possidere, ut supra de iud. examinata, quia possidenti non datur actio instituta. de actio. §. iste quoque. & qui agit uti possidetis, dicit se possidere: unde pendente iudicio proprietatis non potest redire ad aliud. Nec obstat quod legitur ff. de acquirenda possessione. naturaliter. §. nihil. in fine, ubi dicitur, quod non negatur ei interdictum uti possidetis, qui cœpit rem uendicare: quia illud intelligitur de eo qui ignorabat se possidere. 3 Vel potest dici, quod ibi renunciauit primæ actioni antequam inchoaret. secundam. Et de hiis interdictis, s. uti possidetis, & utrubi. potest intelligi quod sequitur in littera aliis possessoriis in eis in suo robore duraturis, &c. quia in his interdictis

2 De materia interdictorũ latè per Iasonem, & alios in §. omniũ. inst. de actionibus & alibi expe in multis paragraphis eiusdẽ tituli.

3 Idẽ Inno. & si dicas quõ potuit ignorare se possidere? Rãdet Ho. q is cui successit p alĩ possidebat. & hoc potuit hęres probabiliter ignorare. ff. de reg. iur. q in alterius. & sic dẽt probabili ignorantiæ subueniri, cum ea q not. de cle. excom. Apostol. & Io. And.

3 Sol. illud põt intelligi, qñ delegans exp ressè prohibuit, ne cognosceret de possessione, vbi petitorium tm fuit propositum, & super possessorio pronũciatum. 3. de ord. cog. cũ dilectus. ad fi. vel uerius ibi dr q per sniam latã super possessione, nõ præiudicat volenti agere sup proprietate, secũdũ Host. Ioan. And.

prius oportet scire quis sit possessor, q̃ qs sit petitor, vt Instit. de interdi. §. retinenda. & ideo dicit hic & iudiciũ possessionis de sui natura præcedit vẽdicationem dominij. Ioan. Alij volunt intelligere q̃ dicitur; alijs possessorijs iudicijs in suo robore, &c. de illis interdictis, quæ mixtam habẽt causam, in quib⁹ debet quis probare dominũ seruitutis, & possessionem suam, scilicet se iusse xxx. diebus illo anno, sicut est interdictũ de itinere actuque primato, quod datur volenti reficere iter. ff. de itinere actuq; priua. l. 3. §. hoc autem interdicto. & l. 1. & 2. & sic ĩ. de restitu. spolia. ex trãsmissa, & idem interdicto quod datur de aqua ex castello ducenda. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. ait prætor. In talibus enim interdictis non redit quis ad causam possessionis omissa causa dominij. Sed certè de istis non videtur quod possit intelligi: quia illa interdicta de sui natura non præcedunt quæstionem dominij: quia ibi simul agitur de possessione & de iure dominij, ut dicitur ff. de itin. actuque priuato. l. 3. §. hoc autem interdicto. Vel intellige illud de alijs interdictis, quæ sunt quasi præparatoria ad rei vendicationem, vt sunt interdicta de liberis exhibendis, & de tabulis exhibendis, vt prius appareat quis possideat, & tunc detur alteri rei vendicatio. argum. C. de rei ven. ordinarij. Vel potest intelligi, quia cum agitur de possessione & violentia, prius agi debet de possessione, vt appareat quis possideat vt postea qui possidebat, de violentia sibi illa experiatur, & sic nunquam à conuerso. C. de ap. l. 1. & illa verba; quæ vendicationem, &c. non faciunt implicationem, sed demonstrationem notant, quasi dicat; possessoria interdicta volunt prius tractari, quàm rei vendicatio. ff. de rei vend. is qui destinauerit. licet quandoque secus fiat prior tamen intellectus verior est.

seu adipiscenda possessione proponitur antequã renunciatum sit, aut cõclusum [a] in proprietatis iudicio primitus ĩstitutio, agi potest [b] ab eo, qui rem cœperit vendicare: Cum legali sit prouisione statutum, cũ qui fundum vendicauerit, ab eo cum quo interdicto vnde vi potuit experiri, pendente [c] iudicio interdictum [d] posse nihilominus intentare: [e] Alijs possessorijs iudicijs i suo robore duraturis, quæ vendicationẽ dominij sui natura præcedũt. ¶ Si verò renũciatum fuerit vel cõclusum, vt iã possit causa proprietatis diffinitiuæ sentẽtiæ calculo terminari. (Ne lites litibus inculcẽtur, & via pollit fraudib. aperiri) causa [f] non decisa, possessorio non erit vtẽdũ: Nisi iudex qui de causa cognoscit, hoc ipsũ ex iusta causa videt expedire: † Puta cum ex perspicuis iudicijs facile arguitur iniquitas iuasoris: & spoliato casu seu malitia probandi dominiũ subtraxerit facultatem. [g] ¶ His igit' & alijs causis per interdictum vnde vi, non consequitur hoc, sed possessionem cum fructibus.

[Glo. 1. q. ĝrit. affirmatiue, soluit ĩ riũ. Vel ponit tres effectus sentẽtiæ latæ super possessorio, secundum Panor.] e Intentare.] sed nunquid si probauerit violentiam, dẽt ei adiudicari proprietas? Videt q̃ sic. 16. q. 6. placuit. C. vnde vi. si quis in tantam. sed hoc nõ est verũ, q̃ quis amittat dominiũ rei, ideò quia commisit violentiã; & hoc non est ex natura interdicti, sed ex pœna illius cõstitutionis, si quis in tantam. vnde si vult sibi rem adiudicari, proponat condictionem ex illa lege si quis in tãtam. quia

† Vide tex. in l. dolum, cum gl. 1. & no. C. d dol.

[Gl. 1. q. no. quod succumbens, &c. obijcit, & soluit.] f Causa non decisa.] ergo si aliquis succubuit in iudicio proprietatis. adhuc post sententiam potest redire ad possessorium: sicut è conuerso 2 arg. ĩ. de elect. querelam. & ĩ. eo. tit. c. 3. quia alius est modus agendi. & aliud petitur quàm prius. ff. de excep. rei iudi. atq; cum quæritur. & l. 1. q Argu. ĩ. eod. c. proxi. vbi ille qui obtinet in proprietate, obtinet in possessorio. Possessio enim videtur esse pars proprietatis: sicut vsus fructus pars dominij. ff. de vsufruct. l. 4. vnde obstat exceptio rei iudicatæ. ff. de excep. rei iudi. si quis cum totum. ff. si. Ad hoc dicas quod si nuda proprietas deducta est in iudicio, post sententiam potest agi de possessione: quia nil habet commune proprietas cum possessione. ff. de acqui. pos. naturaliter. §. nihil. secus si vsum quæ ductum est in iudicium. ĩ. eo. c. 1. 3. & 4. & ĩ. c. proxi. Iuni. x tũ qui condemnat de proprietate, per consequens condemnat it de possessione: nisi reus excipiat de possessione, scilicet pactum vel vsucapionem, & hoc faciat ante sententiam. ff. de rei ven. officium. ver. vbi enim. Ioan. Si enim aliquis probauit de possessione, & non de proprietate, & indeterminate ĝ de vtraque actum est, succumbit in vtroque. ĩ. eo. c. 1. & 3. & ĩ. c. proxi. Verũ est ergo, quod qui succumbit in proprietate, & in possessorio. adeo enim præualet proprietas possessionis, quod qui obtinet in proprietate, erit potior in possessione, cũ de vtraque simul actum est: licet solo verbo perdiderit commodum possessionis. arg. 16. q. 3. cap. placuit. §. quod si mala fide. & possessio semper sequitur proprietatem. ff. de rei ven. officium. in fi. ar. ff. de posit. l. bona fides. veruntamen iudex qui de proprietate tantum datus est, non potest cognoscere de possessione. C. si à non compe iudi. si de proprietate.

[Glo. seq. quærit obijciendo & respondet.] g Facultatem.] si non potuit probare dominium (vt hic dicit) qui l valet redire ad possessorium, cum videretur condemnandus, quia sententia super proprietate trahit ad sententiam super possessione. infra. cap. proximo? Respondeo, potuit valere quo ad fructus, quos recuperat

a Conclusum.] hoc sumptum est ab Auth. de testi. §. quia verò multi. coll. 7. sic infra de fi. inst. cum dilectus, & si mandatum r renocetur, potest conclusionem: ĩ hilominus ferur sententia nõ obstante tali renocatione. supra de procu. auditis, in glo. ad illum.

b Agi potest.] nouo tũ iudicio, & renunciato priori, & sic talnabis opinionem Ioan. & B. q̃ hic reprobari vĩ. & ĩ. c. proxi. qui dixit quod nunquam simul agendum est possessorio & petitorio, & etiam ab eodem. C. de rei uendi. ordinarij. & C. quorum bon. l. ultima & C. de interdic. incerti. sic int Ilgitur illa lex, ff. de acquir. possess. naturaliter. §. nihil. quia ibi renunciauit primæ, qui inchoauit secundam.

c Pendente.] idest, renunciato, secundum Iac. But. sed hæc expositio multum est extranea, & pria huic litere, nec ĝ batur aliquo iure fm canonicã equitatem plane stat uerbũ in sua significatione, ut ĩ. de testi. significauerunt, vel pendente quousque constet de possessorio, ut si succumbat in possessorio, reuertatur ad petitorium. Sed & obtineat in possessorio, quod erit de priori iudicio: Fiat quod dicitur in dicta decre. significauerũt.

d Interdictum.] interdictum dicitur quia inter duos redditur; non ab interdicendo. Instit. de interdi. §. sunt

e Procurator is non iudicis, ne sit cõtra. ĩ. tit. 1. audita. Io. An.

f Quasi secus sit si quasi duob. modis agẽdi ab eodem agebatur. & de possessione p se, & de p prietate per se, ĩ. tit. 1. & ad fedem. & de elect. querelam. Ioa. And.

2 Cõcor. gl. fin. in l. certi. C. d interdi. et Cy. in l. 3. ff. eod.

cuperat à tempore deiectionis. Item quia ex quo habuit possessionem, habebit cõmodum retẽtionis, nisi aduersarius ꝓprietatem probaperit. C. de rei vend. res alienas. Et quia si spoliator rẽ petat, potest ei obiici ꝙ amisit ius, si quod habebat per cõdictionem ex l. prædicta, si qs in tantũ.

a Aequitatem.] quã iudex semp debet habere præ oculis. ff. de eo, ꝙ certo loco ꝙ si Ephesi, i fi. & vbi proditũ nõ est ius, procedere debet ind. x aequitate pœnitẽ. ẽ. de transac. c. vlt. Ber.

CVm dilectus.] In ꝓcedendi facultate possunt concurrere petitorium & possessorium in terminandi modo possessorium petitorio præfertur: in exequendo verò petitorio possessorio ꝓmulget. h. d. Primò ponit decisã consultatio Sedõ tũlio. ibi, Ad quartũ. q̃ facit tria, Primò præsupponit modũ procedendi: Secũdo declarat ordinem terminandi. Tertiò effectum exequendi. Ab. Sic ulus Pars huius hab. tur ẽ. de arb. cum dilectus. & ĵ. de fi. instru. cum dilectus.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp.

CASVS. Aliquis possessorio & petitorio simul egit ꝓ aduersarium suum: quæsiuit iudex, qualiter deberet ferre sniam. Rñdet Papa, quòd cũ simul est actũ possessorio & petitorio, vtrũq; debet vna snia terminari, sed in ꝓnunciatione præmittenda possessorio, & in executione debet proprietas præualere, ſm quod factũ fuit ẽ. eo. cum ecclesia. & c. cum super. Not. quòd petitorio & possessorio simul põt agi, & vtrumq, vna snia terminari debet. Item in executione sententiæ quæstio ꝓprietatis præfertur quæstioni possessionis.

[Glo. seq. ponit vnam lecturã, cui signat contrariũ. ponit aliam, cui signat etiam contraria: ex quibus concludit contra conclusionem alleg. de §. quia autem. & soluit. reuertitur ad secundam opinionem, quam dicit fuisse M. & respondet ad ipsius contraria.]

b Possessorio & petitorio.] quidam intelligunt quod hic dicit, qñ vnus agebat iudicio vti possidetis: & aduersarius agebat ꝓ eum rei vendicatione: & sic intelligunt. ẽ. eo. ad vltimum. & ita planus est casus. Sed ꝙ est quod legitur ff. vti possid. l. 1. §. inter litigatores. s. quia vt possidetis, dicitur dari inter duos qui dicunt se possidere, vt ibi. Vnde verius est, quòd idem homo ꝓponebat simul de recuperanda possessione & proprietate ꝙ aduersarium suum. & secundum hoc significatur ꝓ ria. C. de rei vendica. ordinarij. & ff. de iudi. si de vi. C. de interd. ic. l. incerti. C. quo. bon. l. vlt. Per ll. istas dicebant L. & B quòd nunquam poterat simul agi iudicio possessionis & proprietatis. arg. ꝓ. ff. quorum leg. l. 1. §. quia autem. Sed illud est, quòd reus non certificabat actorem, & ideo simul proponitur petitio hereditatis, & quorum legatorum. M. in contraria fuit opin. quòd possit agi simul de illis, & nos sumus in eadem opinione, scilicet quòd simul possit agi de possessione recuperanda, & de proprietate ab eadem persona: neo est istud contra ordinem iuris, nec contrarietas vel repugnantia hic inuenitur: quia non sunt contraria: vt hic patet, & ĵ. eod. cum ecclesia. & cap. cum super. & ĵ. de rapel. mon. dilectus. & ll. prædictæ, ordinarij. incerti. & C. quo. bon. l. fi. non intelliguntur de tali possessorio pro recuperanda possessione: sed interdicto vti possidetis. ibi enim ordinarium est ꝙ possessorium primò tractet: quia ꝓp euidentẽ ꝓprietatẽ simul agi nõ potest de ꝓprietate, & vti possidetis ab eadẽ parte, vt dictũ est. ĩ. c. prox. Si verò vnus vult agere possessorio, & alter petitorio, illud nullo modo ẽ admittẽdũ ĵ. tit. prox. solicitè. ĩ fi. item cum qs. & c. ex cõquestione. qa q̃stio spoliationis priuilegiata ẽ ĩ. de ordi. cogn. sup spoliatione. & 3. q. 1. & 2. per totũ. & cum actor agit vtroq; iudicio, reus põt se defendere sup vtroq;. ẽ. eo. cũ ecclesia. & c. cũ sup & C. de offic. rec. ꝓuinc. l. 1. Ber.

[Glos. seq. signat contrarium.]

c Præualere.] sẽp enim ꝓprietas tanquã dignior trahit ad se possessionem, vt sequatur dominium: quia iustior est petitio proprietatis. ff. depos. bona fides. versic. & hanc probo. & ibi per glo. arg. ff. de pigno. act. si rem alienã. arg. 16. q. 3. c. placuit. §. quòd si mala. arg. ĵ. de sequestra. c. 1. Argu. contra. ĵ. de re iudi. subnota. & quod dicit, præualere, intellige quod simul est actum, vt hic dicit. Bernar lus.

† Vide text. in l. etiam. & ibi Bar. ff. de minor.

CVm olim.] Potest summari principaliter duobus modis. Vno modo vt faciat ad primam partem rubricæ, sed de causa possessionis, vt faciat largo modo, videlicet respectu commodi possessionis, & hoc intendit: Sufficit ei cui beneficium seu dignitas est collata, si probat quòd conferens erat in possessione conferendi, collationis tempore. Secundo modo potest summari magis propriè, & ad titulum, & ad secundam partem rubricæ, & sic: Succumbès in possessorio, de proprietate potest agere. Et certe hæc lectura, licet sit vera in se, non tamen colligitur ex litera. Et primò decisè narrat processum. Secundo, ibi, Quoniam, reddit diffinitionis causam, soluit obstaculum, & diffinit. Tertio, ibi, Reseruata. protestatur, & causam subdit. Abbas.

CASVS. Inter archidiaconum Vincentiñ. ex vna parte, & archipresbyterum & canonicos eiusdem ecclesiæ ex altera, orta fuit quæstio super iure eligendi archidiaconũ: dicebãt enim canonici, quòd ad eos pertinebat electio archidiaconi: quare volebant eum remouere, cum non fuisset electus ab eis archidiaconus dicebat, quòd electus fuerat canonicè ab ebo Vincen. q̃ erat in quieta possessione eligendi archidiaconũ & duos ant. cessores ipsius elegerant epi Vincẽ. sine cõtradictione canonicorum; super hoc procuratores utriusque partis ad sedem Apostolicam accesserunt coram Papa: petebat procurator canonicam electionem archidiaconi causam. procurator archidiaconi petebat eam confirmari ex causa ꝓdicta: & luem contestati fuerunt sup qõne ꝓmissa, & quia ibi de prȩmissis constare non po-

† Omissis multis intellectibus huius c. de quibus late Doctores hoc loco, hic vt satis aptus: quis Archidiaconus ꝓ eẽm eẽt electus, non tñ possidebat, vel quasi, & tõ petebat ipsum archidiaconatũ: qđ impugnabant canonici hic ĩ tegra consultatur, vt clarior fit intelligentia.

ĵ Concor. l. fi. à te. ĩ prin. ff. de excep. rei iudi. & l. 4. ff. de p. hare.

1 Imõ dat. et possidẽti contra eũ ꝙ nõ possidet, sed inquirat. ĵ. de probat. li. cet. ubi de hoc. Io. An.

2 An. s. pro hærede vel possessore, an ꝓ legato. o. Io. And.

tetat,de cõi consensu procuratoris vtriusq; partis,causa fuit iudicitus delegatis ꝓmissa,iudices receptis literis citauerunt partes, canonici petebant inducias deliberatorias,vt possent iudices recusare, iudices non obstantibus allegationibus canonicorum receperunt testes archidiaconi, & causam ipsam cum attestationib⁹ ad sedem Apost. remiserunt.Dñs Papa examinato negotio, qa constitit ei per attestationes,qꝰ archidiaconatus ecclesiæ Vincẽ.ab episcopis Vincent. collatus fuit duobus archidiaconis continuè,qui ante ipsum extiterant, sine contradictione aliqua canonicorũ , & quia canonici prædicti non potuerunt iudices recusare, nec inducias deliberatorias petere,cum de assensu procuratoris vtriusq; partis dati fuissent,archidiaconatũ prædictum dicto archidiacono per diffinitiuã sniam adiudicauit,canonicis Vincen.perpetuum silentiũ imponẽs, salua qõne proprietatis super collatione archidiaconatus ipsius,si contra eꝑm Vincen. contendere voluerint, cum res inter alios acta , alijs obesse non debeat. Nota quòd ille qui est electus & institutus ab eo qui ẽ i pacifica possessione eligẽdi,obtinet ex sola possessione , licet postea appareat ius ad alios ptinere. Itẽ iudex, dat⁹ de assensu ꝓcuratoris dñi,recusari ab ipso nõ põt. item res inter alios acta,non nocet alijs. Item sententia lata propter possessionem, non præiudicat proprietati.

[Glo.seq.obijcit contra binum actum,& soluit.]

a Duobus.] sed qualiter potuit iste archidiacon⁹ ex bino actu eꝑi cõsequi ius,cum nec trinus tribuat. ẽ.e.cum ecclesia. sed quadruplex actus necessarius vꝛ. C.de seruit.l.vltima.§.alijs autem.Sed hoc ideo contingit:quia qui est in quieta possessione eligendi,vel præsentandi potest eligere & præsentare: & ille consequitur ius ex hoc ẽ.de elect.querelam.j.de iure patro.consultationibus. qui enim est in quieta possessione , debet vti iure suo quousque euincatur ab eo.j.vt lit.penden. c.r. & 2.16.q.4. volumus. & sic consequitur aliquis dominium ab eo qui nõ est dominus , & sufficit hoc electo vel præsentato tantũ in possessorio obtinere,idest,quòd elector sit in quasi possessione eligendi, ad hoc vt confirmetur electio vel præsentatio per iura prædicta.

[Glo.seq.obijcit & soluit distinguendo, & ad instructionem casus iterum distinguit.Secundò obijcit quòd lit.non contest.&c.dat tres solutiones , quarum prima plus placet.

b Iudices recusare.]sic patet ex hoc loco,quòd si procurator tuus impetrauit tibi iudicem,quòd non potes eũ postea recusare,ac si tu ipse eum impetrasses. ẽ.de offi.dele.super quæstionem.§.verùm.Sed mirum videt, quod factum procuratoris in hoc casu præiudicet domino , cum hic non posset habere dñs recursum ꝙ procuratorem:quia in casu isto procurator est non soluendo: vnde non debet nocere domino.ff.de dolo.& eleganter. §.pen.& ff.de eo per quem fa.erit.l.vlti. in princi. Sed illa iura intelliguntur cum procurator dolum commisit:secus esset si negligẽter versatus esset; & sibi imputet qui minus diligentem procuratorem constituit. ff. de mino.cum mandato.in fin.potest tñ pars læsa propter negligentiam procuratoris nomine ecclesiæ petere in integrum restitutionem. ẽ.de in integ.resti. cum venissent. In casu isto dico,quòd si dominus dedit certam formam de certis personis pro iudicibus obtinendis,& ipse egressus est illam formam petendo alios iudices tunc non fit præiudicium domino,quin possit illos recusare si voluerit.arg. ẽ.de offi. deleg. cum olim. & C. de procu.si procurator.& hoc est expressum j. de ap.significante.circa medium:ibi , ꝓ inhibitionem. & per glo.ibi . Sed si simpliciter fuit constitutus procurator ad impetrandum iudices, non dando certum mandatum de certis personis: tunc non potest iudicem recusare.arg.l.prædicta,si procurator.Qñ præiudicet factũ procuratoris domino,& quando non, dicitur ẽ.vt lit.non conte.c. 1. 2 Sed qualiter fuerũt hic recepti testes lite non contestata. post recusationem,si non consentiebant in iudices : licet de consensu procuratoris eorum fuerint obtenti? Ideo recepti sunt non obstante recusatione, quia in ꝑsentia Papæ lis fuerat per illos ꝓcuratores contestata, vt patet in antiqua decre. 3 alias non fuissent recepti si non consensissent:vel non valuisset receptio testiũ lite non contesta. ẽ.vt lit.non contesta. per totum. Vel dici quòd bene valuissent attestationes ẽt lite nõ cõtest. cum isti canonici fuissent actores,si fuerunt cõtumaces vt j. de do.& contu. causam quæ. vbi de hoc no. & ẽ. vt li.non conte.quũ frequenter non prin.vel si erant rei: quod verius vꝛ per ipsam literam : & si contumaces 4 fuerunt, bene possunt testes recipi lite non cont. sup. vt lite nõ contest.quũ frequenter.quia agebatur de electione:sed verum est quòd lis erat contestata.

c Assensu.] & ab eis esset rescriptum impetratum: nec inducie deliberatorie dande sunt impetranti , j. q.j.inducie.§.ei autem.nec delationis iuramenta petere debent,cum apud sedem Apostolicam ꝓcuratores vtriusq; partis lis erat contestata : & hæc littera probat quòd canonici erãt actores,qñ impetrauerunt rescriptũ.

d Imponentes.] & hæc lꝛa probat quòd canonici erãt actores:quia eo non imponitur silentium : sed absoluitur actore non probante.Ber.

[Glo.seq.obijcit ꝙ exceptio rei iudicatæ,&c.& dupliciter,soluit,& in fine soluit improprietatẽ ad titulum.

e Reseruata tñ,&c.]sic ẽ.de elect.querelam. Sed numquid eꝑs põt repellere istos per exceptionem rei iudicatæ:nam cum ille obtinuit, qui habuit causam ab eꝑo: illud debet eꝑo prodesse:sicut pactum factum à debitoribus hæredes (ne ab ipsis petatur) cum emptore hæreditatis;nocet venditori ipsius hæreditatis , ff. de pact.si cũ emptore? Sed non est verũ ,qa exceptio rei iudicatæ transit ab actore suo ad alium,scilicet emptorẽ, sed non reuertit ad actorem suum. ff. de excep.rei iud.si à te.§.vlt.sic ẽ.de elect.querelam. Est ẽt alia ratio;quia hæc sniа lata est ratione possessionis inter capitulum & archidiaconum , sed si capitulum postea voluerit agere ꝙ eꝑm,illa erit qõ proprietatis,& sic erit ex alia causa , quia sniа lata super possessione non obstat agere volenti de proprietate , sed hic res inter alios acta fuit,vt j.dicit.vnde non obstat super proprietate etiam inter easdem personas.]Hactenus procedit gl. Ber.qđ sequitur,est additio. 5

Ista decre.cõperetitus deberet poni in titu.de elect.si cut decre.querelã.qa tit.iste loquit qñ inter,easdẽ ꝑsonas vertit qõ possessionis & ꝓprietatis,vt patet ẽ.ex per tot.tit.qđ hic non fit.nec dꝛ hic proprie qõ possessionis,qa non est actum po ssessorio iudi. io ẽ in quo casu loquitur iste tit.sed archidiaconus obtinuit qa eꝑs erat in possessione vꝛ quasi iuris eligendi. Vel dic quod ista decre.respicit tantùm secundam partẽ rubricæ. Ber.

a Vnde ẽm Host.ẽt si vacante archidiaconatu canonici appellassẽt ,ne eꝑs cõferret, & eꝑs nihilominus contulisset, tenet collatio eꝑi,cui appellatio possessionẽ suã non auferret. ad hoc de sup. neg. §l. c.fi. vbi dixi de hoc. & d mai.& obe. dilecti.in gl. sed q.d.l. A.

b Ante ꝓ l.ff. pꝛ.ff. de his, q̃ i frau. cre. & l.1.§. dictum. ff. novis fiat ci.

3 Et in registro ẽm Inn. qui dicit ibi patere, quòd post litẽ cõtestatam de ꝓsensu ꝓcuratoris datur tres iudices quorum alter recusabat canonici qa cõsãguineus archidiaconi.Ioã.And.

4 Dato etiã ꝙ appellauerint ex ꝑdicta cã frustratoria ẽm Inn. ad hoc j. de dol.& contu. eum qui.lib.6.Io. And.

5 In antiqꝫ exẽplaribus qđ nqꝫ vidi glo. Bernardi scripta inueni, nec dubitandum qn sit.Bern.

a Res in

ē. Res inter alios acta.] ī. de re iud. c. pen. inf. de ꝓb. dilecto. in fi. & inf. de do. inter dilectos in fi. & ī. de offi. deleg. super eo. & ī. de fide instru. inter dilectos.

IN causa.] In prima decisa diffinitio. In secunda protestatio: ibi, Ad hæc. Abb. Siculus.

CASVS. Patriarcha Gradeñ. petebat subiectionem in monasterio S. Georgij. & l. solidos Venetorũ ad indiciũ subiectionis, intentans possessoriũ, & petitoriũ, super duobus ꝓdictis articulis litecõtest. pars vtraque suas ꝓbationes induxit: & quia patriarcha ꝓbauit se possedisse, ac ꝓcepisse ꝓdicta: cum diceret se spoliarũ ꝓdictis, dñs Papa ipsũ restituit; verũ qa vtraq; pars deduxerat in iudiciũ q eq d iuris hal uerat in prædictis, P. visis priuilegijs ꝓdecessorum suorum ex parte monasterij produ ctorũ pronunciauit monasteriũ liberũ, & ad Rom. eccl. nullo medio pertinere, absoluẽdo monasteriũ i ꝓmissis, & alijs q̃ iurisdiõnem, & subiectionem respicisse ab impetitione patriarchæ, nõ obstãte possessione ab ipso patriarcha probata: qa non probauit tanto tpe se ꝓcepisse ꝓdicta, q̃ per hoc renunciatũ fuerit priuilegijs libertatis: sed cũ de ꝓdictis 50. solidis quos patriarcha petebat ad indiciũ subiectionis, fit actũ ab ipso, q̃ sentẽtiã q̃ super hoc contrariã reportauit, Papa sibi non ãdimit potestatẽ si alio iure de præmissis l. solidis voluerit experiri. Not. q̃ nõ obstat res iudicata, si ex alia causa eadem res petatur super qua fuerat aduersarius absolutus.

[Gl. seq. solut impertinentia. tituli.]

b Ad subiectionis indicium.] petebat patriarcha subiectionem in monasterio S. Georgij. & l. solidos ad indicium subiectionis ab isto abbate, vt probaret, per hoc, q̃ ei subesset, & ī. de censi. omnis aia. 10. q. 3. illud. & C. de epis. & cler. nulli. & in his actum fuit à patriarcha possessorio & petitorio: in possessorio obtinuit, in petitorio succubuit: & sic facit ad titulum: alias non vī facere ad titulũ, & sic patet q̃ malè fuit decisa, & melius fuisset posita in titu. de re iudi. sine de excep. Quandoq; verò casus talis, est signum exceptionis, qã que solummodo signum protectionis. ī. de priuileg. recepimus, & tunc non eximitur à iurisdictione diœcesani, vt dicto c. recepimus, in fi. & in gl. fin. s sed hic petebatur in signum subiectionis, sicut etiam ī. de censi. cum venerabilis, sed quia monasterium liberum erat, & exemptũ per priuile. Rom. Pont. succubuit in illo casu,

s Concur. tũ quidam, §. diuus. ff. de vsu. & l. Celsus. cum not. ff. de vsucap.

eis quæstione proprietatis, super collatione archidiaconatus ipsius, si forte super hoc contendere voluerint aduersus episcopum Vincẽtinum: cum res inter alios [a] acta non debeat eis præiudicium generare.

¶ Honorius iij. abbati S. Cy. 20 priani Torcel. diœcesis, & S. Marie noue de Venetijs.

¶ *Si petens rem ex vna causa succumbit: & ex alia causa petere potest h.d. quo ad litteram vel sic: petenti rẽ iure dominij, possessionem probare non sufficit. h.d. quo ad 30 titulum.*

CAP. VIII.

IN causa, quæ inter patriarcham Gradeñ. ex vna parte, & abbatẽ & conuentũ monasterij 40 S. Georgij de Venetijs, super subiectione ipsius monasterij, ex altera vertebatur: inuenimus pro eodẽ patriarcha probatũ, quòd inter alia abbas quandoque iuit ad eius synodum, quinquaginta 50 solidos Venetorũ ei per plures annos exoluẽs: † & infra. Ad hæc cum de præmissis quinquaginta solidis, quos petijt ad subiectionis indicium, [b] a patriarcha fit actũ per sententiam diffinitiuã, quam super hoc contrariam reportauit: ei non adimimus (si alio iure de ipsis experiri voluerit) potestatem.

† Facit ad hoc tex. in l. cũ quid. ff. de cert. pec.

TITVLVS XIII.

De restitutione spoliatorum.

¶ Gregorius nonus † episcopo Constan.

¶ *Aduersus restitutionem possessionis, nõ est audiendus reus de proprietate opponens, nisi actore consentiente.*

CAP. I.

LIcet multũ & infra.

¶ Conquestus est nobis Philasius † cæcus, eius campũ ab † ecclesiæ hominibus irrationabiliter occupatum. ¶ Quod si ita est,

& in alijs: quia non percepit ille tanto tempore q̃ nũ nunciatum vel præscriptum fuerit priuilegium libertatis, vt patet in integra.

c Iure.] sic patet q̃ qui rẽ petit, & præcipuè in personali actione ex vna causa, si succumbat, quòd nõ obstat ei exceptio rei iudicatæ, si postea petat eandem rem ex alia cã. ff. de exce. rei iud. cũ quæritur. & l. & an eadẽ. §. actiones. Idem est in rei vendicatione si exprimatur tantum vna causa. ff. de exce. rei iud. si mater. §. eandem. Idẽ est etiã in possessorio. ī. de donat. inter dilectos. & ff. de acqui. poss. possideri. §. ex plurib. 2 argu. de hoc dictum est ī. de lib. ob. c. 2. vbi de hoc.

2 Emptor q̃ vsucepit, possidet pro suo & pro emptore, & hæres emptoris pro hærede, & ꝓ emptore. Io. A.

DE RESTITVTIONE spoliatorum.

¶ Visum est ī. de cã possessionis. sed qa causa restitutionis possessoria est, ideo de illa submittit secũdum Gof. Vel sic: Visũ qualiter possessio perdatur quia prædicta restituenda est: ideo, &c. secundum Host. Vel sic: Vidimus sup. quo ordine causæ possessionis & proprietatis tractandæ sunt, sed quia dubitari posset, an spoliatus sit indistincte restituẽdus: ideo subiecit hanc rubricam. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 2. q. 2. & 3. quæst. 1. & 2. per totum.

LIcet multum.] Si consentit is qui restitutionem petit, pòt fieri q̃ proprietatis referri. h.d. In prima spoliati conquestio. In secunda ibi, Quod si ita. causa commissa bonam bris. Et secunda ibi, Alioquin. Abb. Sic.

CASVS. Quidam cæcus co questus fuit domino Papæ, quòd hoies ecclesiæ, campum ipsius cæci occupauerant irrationabiliter: Quidam diaconus ipsius ecclesiæ Eutemus noie aduersario respondit, quòd campus erat ipsius ecclesiæ: & hoc obtulit se probaturum: & cæcus rũdit si hoc probare posset, q̃ esset contentus vnde super hoc scribit Papa Constantio epo dicens: quamuis antequam quæstio ꝓprietatis tractari debeat, possessio violenter ablata ipsi cæco deberet restitui: tñ quia diaconus prædictus consentiente ipso cæco, obtulit se probaturum dictum campum ad suam ecclesiam pertinere, inquirat de hoc veritatem: & si hoc probatum fuerit, ipsi cæco silentium imponat: alioquin res ei ablata reddatur. No. quòd causa possessionis prius tractanda est, & restitutio facienda, quàm quæstio proprietatis, sed cæcus iste in hoc iuri suo renunciauit.

† Philarius. Philagrius.

† In codice Barbacie ita: ab ecclesia esset.

[Gl.seq.obijcit ad tit.per tres ll.& vnam decre.& ad illas respondet.]

a Contentionem.] si hoc petiuisset. ī.eod.c.prox. & c.in litteris.& c.item cum quis.& ī.de ord.cogni.super spoliatione.& 2.q.1.per totum.& 3.q.1. & 1.per totū. & tibi imponet isto caecus qui renunciauit iudicio possessorio.29.q.2.cuius rei cautā.in glo. ꝑbare. Sed vī q̄ nō est restituēdus si aduersarius in continēti vel let ꝑbare dñium.ff. ad exhi.ll.3.§.ibidē, & ff.ad Trebel.ille à quo.§.1.& melius ff. vt in pos. leg. si is à quo. primò rū.& ī. eo. litteras. ad fi. sed non obstant leges illæ: quia non loquuntur in interdicto vnde vi. & imò in interdicto de adipiscenda possessione.& qđ dicit decr. litteras illud speciale est propter periculum aiæ, in casibus vbi ecclesia dispensare nō potest, vt ibi patet.

†.Vnigoten. Vigotā.

[Gl.seq.quærit,& soluit.]

b Restituí.] cum fructibus perceptis: & qui percipi poterant à tempore deiectionis. ī.eo.c.proxi.& c.grauis. Sed quid si sumptus alios fecit ille diaconus in rem illam? r Rñdeo, nec petitionē habet inuasor, nec retentionem ꝙ quia donare vī tanquam malæ fidei possessor, Instit.de rerum diui. §.ex diuerso.& quicquid plantatur, seritur, vel ædificatur, omne solo cedit, si r dicas prius egit Instit. de rerū diuis. §.si Titius.imò tenetur etiam de eo quod casu perijt.ff.de lega.1.cum res.in fin. tamen sumptus necessarios sine quibus res facta esset deterior, non debet restituere.C.de rei vend. domum.& ff.de petit.hære.si à domino. §.vlt.

r Vide de hac materia per Bar.in l. fundo. cum glo.ff.de rei vend.& texno. cum gl. in l. plane. ff.de pet.ha.

SOlicitè.] Petēti restitutionem nōn obstat exceptio abiurationis facta post spoliationem. h.d.secūdum glo.Io.And.Diuiditur. Primò ponit causæ commissionem, in qua prius prouidet replicationi, qua probata repellit exceptionem, submittens rationem: ibi, Quia non est. Secundò ponit finalem determinationem: ibi, Sed testes. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus H. nomine dicebat se spoliatum ecclesia sua: vnde petebat restitui sibi ecclesiam: Rñdebatur ècontra, quòd non fuerat spoliatus, sed sponte ipsi renūciauerat, dum eam possidebat: vnde nō erat audiēdus: & hoc probare volebat? Rñdebatur quòd etsi verū esset q̄ renunciauerat, spoliatus tñ renunciauit & inuitus: & hoc ꝑbare volebat. Consultus Papa quid super hoc esset agendum, mandat Vigoniēſ.epo, vt diligenter inquirat quo tempore H. renunciauit ecclesiæ, et si constiterit illum spoliatum, cum eidem ecclesiæ renunciauit, contra ipsum testes alterius partis de spontanea renunciatione & iuro præstito non admittat, antequam fuerit restitutus: quia non est verisimile quòd spōtè iuri suo renunciauerit, qui spoliatus renunciat: sed testes ipsius H. recipiātur, quibus probare intendit, quòd violenter prædicta ecclesia fuerit spoliata. Not. q̄ petit restitui, non potest referri quæstio ꝓprietatis, q̄ ius non habeat: & sic quæstio proprietatis non præiudicat quæstioni possessionis: quia quæstio spoliationis priuilegiata est, vt ei nihil possit opponi, quod tangat quæstionem proprietatis, nisi primò fuerit restitutus.

[Glo.seq.arg.à contrario.secundò obijcit, quòd ante ingressum, &c. soluit, signa contrarium de decre. super hoc.& remittit.]

c Eum spoliatū.] ergo à contrario sensu si non esset spoliatus, bene recipetentur testes contra eum infra c.prox. ex eo enim quòd spoliatus renunciauit, præsumitur quòd inuitus & coactꝰ renunciauit vnde contra talem præsumptionem non admittantur testes (vt hic innuitur) nisi facta restitutione. Sed quare mandat Papa inquiri, quo tempore renunciauit cum spoliatus ante causæ ingressum debeat restitui. ī. c.proxi.& ī.e. in litteris. & c.item cū quis? ideo de hoc inquiritur: quia si renunciasset eo tempore quo possidebat, & ipse postea peteret ecclesiam dicens se spoliatum, & tunc reciperētur testes cōtra eum, quòd sponte renunciauit, vt sic defenderet se iste reus contra istū petentem restitutionem, vt sequitur in gl. ad fi. & ī. de reiud. super hoc. quæ contueuit signari contraria huic: sed non contradicit: quia in alio casu loquitur, vt ibi dictum est. Sed si aliquis spoliatus petit restitutionē beneficij sui, & obijciatur ei quòd non fuerit canonicè institutus, vel sponte renunciauit, vel abiurauit, non est audiendus: quia ei non pōt referri quæstio proprietatis, nisi postquam fuerit restitutus: quod esset, si audiretur obijciens in iure minus canonicam institutionem, vel abiurationem spontaneam, vt ī.eo. in litteris.c.item cū quis.& c.ex conquestione. quia quæstio spoliationis priuilegiata est, ī.de ord.cog. super spoliatione. Hic ergo tantum agitur possessorio: vnde aduersarius non est audiendus, mouens ei quæstionem proprietatis: quia nihil habet commune quæstio proprietatis cum possessione, ff.de acqui.poss.naturaliter, §.nihil. quare non obstat iuramentum restitutionem petenti cum in ea non agatur de iure proprietatis. sed iuramentum, & renūciatio spōtanea tangunt ius proprietatis, cui abiurando renunciauit spoliatus, sed possessioni non renunciauit vel abiurauit: quia ea non amiserat eam per spoliationem, & ei qđ non possidebat, renunciare non poterat quare petit restitutionem. Si verò constaret quòd non spoliatus renunciasset: tunc reciperentur testes aduersarij ꝙ quòd spōtè renunciauerit, dum quietè possidebat, vt in c. seq. Et sic est arg. quòd lata sententia super proprietate, nō obstat agere volenti de possessione, ut no. sup. de causa poss. c. pastoralis. & etiam arg. cōtra colligitur ibi, quod obijcit, in gl. ergo si aliquis, &c.

[Glo. seq. ad rationem tit. addit aliam. secundo signat contrarium de decr. seq. ponit opinionem: & dupliciter soluit.]

d Quia nō est verisimile.] contra hanc præsumptionē non admittuntur testes, ex quo constat q̄ spoliatus sic renunciauit: & hoc non tantum ex ui ꝓsumptionis, sed potius

quoniam etsi probaretur spōtanea, deberet obstare talis exceptio, vel renunciatio in beneficialibus.

CAP. II.

SOlicitè † cures perquirere, quo tpe H. renunciauit ecclesiæ: et si tibi constiterit eum spoliatum, c cum eidem ecclesiæ renunciauit: contra eum testes alterius partis, de iuramento, & renunciatione sponte facta (antequam restitutus fuerit) non admittas: † quia non est verisimile, d quòd sponte iuri suo renunciauerit, qui renunciat spoliatus. Sed testes eiusdem H. quibus intēdit se probare, quòd

† Post cōcil. Lateran. sub Alexan. iij. par. 23. c. 1. & c.1.eo.tit. in 2. comp.

† Istū textū ait hic Abbas esse singularem ad hoc ꝙ qñ aliqua exceptio proponitur in genere, quæ in specie certa cōtenta sub gñe concludit intentū excipientis, incerta non dēt per hoc excludi.

e Vel quia veniens non fuit admissus: vel quia fuit electus cum renunciando possessionem amiserit, secundū Innalle. decr. super hoc. Io. And.

ꝙ Quasi istud non sit excipere cōtra petitionem, sed reprobare probationem, secundū Petrella. & Ab. Io. And.

potius ex natura & priuilegio ſpoliationis: quia eſt intentans non eſt reconueniendus, niſi de alia ſpoliatione conueniretur, vel ei in modum exceptionis alia ſpoliatio obijceretur. ℨ de ord. cognit. ſuper ſpoliatione. Sed manifeſte vī contraria decre. ſequens, vbi obijcies ipſum tanē abiurationem agenti poſſeſſorio, auditur. Quidā ſic ſoluunt contrarietatem, quòd hic metu renūciauit, & nō corā ſuo iudice: & in ſeq. c. renūciauit ſpontè, & corā ſuo iudice. Verior eſt ſolutio, quia hic agebatur poſſeſſorio tantum, in ſequenti poſſeſſorio & petitorio, vt patet in antiqua. Vel dic quòd hic cōſtabat cum ſpoliatū fuiſſe, cū renūciauit: quia hoc primò quæritū fuit, vt dicit in prin. ſed in ſequenti non cōſtabat cum fuiſſe ſpoliatum: imò dicebatur quòd nulla ſpoliatione facta, ſponte dū poſſidebat renunciauit: & ſic admittit ad probandū quòd non ſpoliauit indirectē. ſic ℨ. eo. cū ad ſedem. & ℨ. de teſti. ſignificauerunt. & ℨ. eo. olim. 1. arg. quòd ſicut admittit actor ad probādū, quòd fuerit ſpoliat[a]: ſic reus pōt & debet admitti ad probandū contrariū: q̄d erit dū probauerit, q̄ ſpōtè renunciauerit, cū poſſidebat, & corā ſuo iudice: & ſi hoc ꝓbauerit, patet q̄ ipſū nō ſpoliauit. & ſic nulla cōtrarietas, & ibi ꝓceſſit renunciatio ſpoliationē, ſed è conuerſo hic; & ideò ſecus: & ita non fuit ſpoliatus.

† Poſt cōcil. Latera. par. 22. c. 2. & c. 2. eo. titu. in 2. compil.

† Vide text. in l. ſi qs vi. 5. differentia. ff. de acqui. poſ.

a Spoliatus.] quid ſi ſpoliatus ſtetit per annum quòd non petijt reſtitui, numquid poſtea auditur? Videtur quòd non, quia interdictum actio eſt prætoria, quæ anno expirat. Inſti. de perpe. & tempo. ac in prin. Reſpondeo, prætoriæ actiones temporales ſunt quo ad pœnam perpetuæ quo ad proſecutionem ipſius rei. ff. de act. & ob. in honorarijs. ff. de vi, & vi arma. l. 1. in princ. imò ſecundùm canones videtur, quòd etiam ad damnum ſine ad pœnam perpetuo agi poſſit: quia nulla conditio temporis oppon poteſt, vt 3. q. 1. reintegranda.

A Ccepta conqueſtione.] Petenti reſtitutionem eccleſiæ, obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis. hoc dicit. In prima parte ponitur conſultatio, contineus cōmiſſionis formam & exceptionem. In ſecunda reſponſio ibi, Mandamus. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam clericus P. nomine, conqueſtus fuit dño Papæ, quòd eccleſia ſua violenter fuerat ſpoliatus: mandauit Papa quibuſdā iudicibus, vt ſi de hoc conſtaret, eccleſiam facerent ſibi reſtitui; partibus coram iudicibus conſtitutis: reſponſum fuit ab aduerſario, quòd ipſe non fuerat ſpoliatus, ſed coram Eboracēn. archiepiſcopo dum eccleſiam poſſidebat, ſpontanea voluntate abiurauit eandē: & hoc offerebat ſe probaturum: iudices conſuluerunt ſuper hoc dñm Papam: & ipſe mandat eiſdem, quatenus ſi conſtiterit eis, quòd prædictus P. nullo metu vel vi coactus, ſed ſponte dum eccleſiam poſſidebat, abiurauit eandem, ei ſuper hoc perpetuū ſilentiū imponant: cum per hoc appareat quòd nō fuerit violenter prædicta eccleſia fuerit ſpoliatus, [3] (dūmodo idonei ſint recipere non poſtponas.

¶ Idem.

¶ Petens reſtitutionem beneficij, nō auditur, etiam ſi ſpoliationem probat, ſi probatur eum ſponte illud beneficium prius reſignaſſe.

CAP. III.

A Ccepta † conqueſtione P. clerici, q̄ violenter fuerat eccleſia ſpoliatus, vobis dedim[9] in mādatis, vt ſi hoc cōſtaret, eā ſibi reſtitui faceretis. Quo cognito, rūsū eſt ab aduerſario, id non debere ꝓficere: eo q̄ ſpōtanea volūtate corā Eboraceñ. archiepō Apoſtolī ſedis legato præſcriptā eccleſiā abiuraſſet: & † infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, q̄ præfatus P. nullo metu vel vi coactus, ſed ſpōtanè † prælibatā eccleſiā talirer abiurauerit [b]: ei ſuper hoc perpetuum ſilentium imponatis.

† al. ita: ſed ſpontanea voluntate.

¶ Idem Vvigoreñ. epiſcopo, & Helieñ. archidiacono.

¶ In interdicto de retinenda, ſuccumbit reus ipſius abiuratione probata. l. d. quo ad titulum.

CAP. IIII.

A Vdita † q̄rela T. clerici q̄ H. pſona eccleſiæ de Sāder, ipſum ſuper eccleſia ſua Peleñ. † indebitè moleſtaret: Lōdoñ. epō, & tibi fili Archidiacono dedimus in mādatis, vt ſi vobis cōſtaret, q̄ pdict[9] H. alterius ſpoliatus. Nec quòd petenti reſtitutionē poteſt opponi q̄ non fuerit ſpoliatus, & auditur volens hoc probare. [Glo. ſ. q. ſignat contrarium de decre. ℨ. proxi. ibi remittit, & in fine ponit opinionem. Secundo & tertio ſignat, & ſoluit duo contraria.]

† Poſt cōcil. Lateran. ſub Ale. iij. par. 22. c. 4. & c. 4. eo. tit in ſcōpi. vbi habes integrā narrationē facti.

† al. Pelereñ.

b Abiurauerit.] Cōtra. ℨ. c. proxi. vbi nō admittuntur teſtes, ibi ſoluit. Itē arg. cōtra. ℨ. de inſtitu. cum veniſſent. ſed ibi poſſeſſorio actū fuit, & ibi etiā abiuratio vel renunciatio perſonalis fuit, ſed conceſſio fuit realis. 2 Itē arg. aliud contra. ℨ. de cōceſ. præb. poſt electionem ita: non fuit abiuratio probata: vnde ibi reſtituitur: & poſt reſtitutionem poteſt opponi abiuratio, vt ibi dicitur in fi. Quidam dicunt quòd illa decre. ſolicite. continet diſpēſationem, ex eo quòd hic non auditur contra iuramētum hæc verò ius continet, ex eo quòd hic non auditur contra iuramentū: 3 arg. ℨ. de iureiurand. ſi verò. Bern.

2 Concor. l. iubere caueſre. cū no. ff. de iuriſdict. iud. & l. qui reſtituit. ff. de rei vend.

A Vdita querela.] Per ſecundas litteras facientes ēt expreſſā mētionem de primis, nō reuocatur ſnia lata p primas. h. d. ſm Io. And. ſed adde ad iſtud ſummariū, ēt in ſecundis litteris dicat, quòd debeat reuocari q̄quid immutatum erit in cauſa à certo tempore. Diuiditur. nam primò ponit tres cōmiſſiones: Primò primam, & proceſſum ipſius vſq; ibi, Licet. Secūdā vſq; ibi: Quia tñ. ibi in ipit tertia, vbi præmittit cauſam mandati ſecundò mandatum bimembre, quod per ſe patet. Abb. Sic.

3 Alij dicūt illud loq ex vi expulſiua iſtud in cōpulſiua. ſed hoc falſum eſt: q̄d patet hic ꝓ verbū ſpoliationis. Io. And.

CASVS. Quidā clericus T. nomine acceſſit ad dñm Papā, & conqueſtus eſt ei, q̄ H. rector eccleſiæ de Sandipūm T. ſuper eccleſia de P. l. ñ. indebitè moleſtabat, cū eſſet rector alterius eccleſiæ, & iuraſſet quòd ipſi T. ſuper eadem eccleſia nō moueret q̄ñē. Papa mandauit epō Londoñ. & archid. Helieñ. vt ſi cōſtaret eiſdem, dicto B. alterius eccleſiæ ꝓ tunc habere, vel quòd iuramento ſpōtanea volūtate ꝓhibito ſuper eadē eccleſia dicto T. q̄nem de cætero nō moueret, ipſum H. ab ipſius moleſtia ꝓhiberet: tandē cōſtitit eiſdem, quòd nō ſolū habebat perſonatū alterius eccleſiæ, ſed voluntate ſpōtanea abiurauerat eccleſiā de Peleñ. vnde iudices præceperūt eidē H. ne dictū T. ſuper eccleſia ipſa de cætero moleſtaret. Sed dictus H. renūciū ſuum ad curiam deſtinauit litteras impetrans ſecūm aliā cōtinentes, ſ. quòd nō obſtātibus litteris à parte altera impetratis, reuocaretur in irritū ſi quid eſſet immutatū in cauſa. Poſtquā nūcius ipſius H. iter arripuit ad ſedem Apoſt. veniēdi, audito q̄ dictus H. tales litteras impetraſſet, dictus T. ad curiam acceſſit exponens dño Papæ ea ꝓdicta: ſuper hoc referibit Papa Vigorieñ. epō, & idem archidiacono Heleñ. dicēs, quòd nō intellexit nec intelligi debuit, vt reuocaret q̄d ꝓ eos fact ueſſet auctoritate lr̄ārū ipſius, ſed ſi aliq̄d indebite immutatū eſt. Vñ mādat quatenus ſniam q̄ tulerūt ante receptionē poſteriorū lr̄ārū occaſione ipſarū nullatenus debeāt reuocare: & ſi ℨ ſniam

ipſum

ipsum aliquid statuerunt, illud debeant reuocare. Si verò post receptionem sequentium litterarum sententia lata fuit: ea non obstante iuxta earum tenorem in causa procedant. Nota quòd aliquis duas ecclesias quod ad rectoriam simul habere non potest. Item quòd per renunciationem spōtè factam, amittit qs ius suum. Item ad intentionē Papæ semper recurrendum est. Item quod legitimè factum est Papæ non intendit reuocare. Item sententia rectè lata per rescriptum Papæ non reuocatur. Item sententia lata post reuocationē litterarum, non tenet.

a Alterius ecclesiæ personatū haberet.] sed etiam quodcunq; istorum probaretur, sufficiebat. ⁊. de ꝓb. referentē. & capi. de multa. & ⁊. de elect. dudū 2. & ⁊. ca. prozi. & ⁊. qđ met. caus. ad audientiā. & ⁊. de iureiur. si verò. & 22. q. 4. si aliquid.

b Molestaret.] & sic patet, quòd T. possidebat, & H. illū impediebat, & molestabat eum super ipsa ecclesia: vnde agebat T. vti possidetis. s. ut licet ne inquietaret. vnde secundùm formam, petitionis formatur hic sententia. ⁊. de simo. licet Hely. ⁊. nam iuxta iudicij, &c.

c Nō intelleximus.] not. quòd non vult Papa per suum rescriptum bene statuta rescindi. ⁊. de arta. & qual. cam te. nec vult derogare iuri alicuius. 99. dist. nullus. & cap. ecce. ibi, subtrahitur. & in glo. subtrahitur. & ⁊. de offic. ordin. licet. §. quia tamen. & ⁊. de vsu pal. ex tuarum. & C. de emancip. nec anus. & ea quæ causa cognita statuuntur rescriptis reuocari non possunt, vt C. comminatio, epistolas, programmata, &c. l. ⁊. ad hoc facit C. sententiam rescindi non pos. l. impetrata. & C. de testa. & quemadmodum testa. l. si testamentum.

d Receptionem.] not. tempus recepti onis litterarum considerandum, & non datæ. & sic ⁊. de præb. dilectus 2. vbi de hoc in gl. receperunt.

[Glo. seq. assignat contrarium. & soluit.]

e Occasione ipsarum.] nota quod hic fit in secundis litteris mentio de primis etiam expressa, non tamen reuocantur primæ. vnde signatur contra. ⁊. de rescrip. exterum. & c. ex parte 2. sed hoc ideo est, quia sententia iam erat lata per primas, quæ validæ fuerunt: aliàs secundæ reuocant illas, vt hic patet. à qua sententia non fuit appellatum, vt C. vt lit. pend. l. 1. & 2. 2 C. de tran sact. causas. & C. sen. rescin. non pos. l. impetratā.

ecclesiæ [a] personatū haberet, vel iuramēto sponte præstito firmauerit, se memorato T. sup eadē ecclesia † quæstionē de cętero non moturum, ab eius molestia super hoc compesceretis eūdem: & infra. ¶ Cum verò vobis plenius cōstitisset, dictum H. non solum alterius ecclesiæ psonatum habere, sed ēt spontanea voluntate eccles:ā de Peleñ. † in perpetuum abiurasse: prohibuistis eidē, ne dictum T. sup hoc de cętero molestaret. [b] ¶ Licet autem nuncius eiusdē H. posteriores litteras impetrauerit, formā aliam continentes, ꝙ non obstantibus litteris à parte altera impetratis, reuocari deberet si quid immutatū esset in causa, postq̄ idē nūcius iter ad nos arripuerit veniendi: ¶ Quia tamē nō intelleximus, [c] nec intelligi debuit, vt reuocaret quod per vos factum esset auctoritate litterarum nostrarum: † sed si quid præsumptione vel violētia immutatum † esset: Mandamus, quatenus sententiam q̄ protulistis ante posteriorum litterarū receptionem, [d] occasione ipsarum [e] nullatenus reuocare tentetis; & sicōtra sententiā ipsam aliquid statuistis, studeatis id sublato appellationis obstaculo reuocare. Si verò post receptionem sequentiū litterarum, sententia lata fuerit: ea non obstante, [f] iuxta tenorem ipsarū appellatione postposita procedatis.

¶ Idem Brixiēn. episcopo.

¶ Petenti restitutionem beneficij, quæstio institutionis non canonicæ referri non potest.

CAP. V.

IN † literis tuis: & infra. ¶ Super illa quæstione, videlicet, cū quis dicit se de possessione violēter eiectū, & aduersarius dicit eū non fuisse canonicè institutum. Respondemus, prius de violenta eiectione [g], quā de canonica [h] institutione vel violētia immutatum † esset: Mandamus, quatenus sententiam q̄ protulistis ante posterio rum litterarū receptionem, [d] occasione ipsarum [e] nullatenus reuocare tentetis; & sicōtra sententiā ipsam aliquid statuistis, studeatis id sublato appellationis obstaculo reuocare. Si verò post receptionem sequentiū litterarum, sententia lata fuerit: ea non obstante, [f] iuxta tenorem ipsarū appellatione postposita procedatis.

¶ Idem Brixiēn. episcopo.

¶ Petenti restitutionem beneficij, quæstio institutionis non canonicæ referri non potest.

CAP. V.

IN † literis tuis: & infra. ¶ Super illa quæstione, videlicet, cū quis dicit se de possessione violēter eiectū, & aduersarius dicit eū non fuisse canonicè institutum. Respondemus, prius de violenta eiectione [g], quā de canonica [h] institu-

f Non obstāte.] hoc ideò, quia iurisdictio per primas litteras attributa, reuocata erat, vnde nulla fuit sententia lata post receptionem secundarum. sic ⁊. de off. deleg. ex litteris. Bern.

I N literis.] Primò ponitur quæstio. Secundò ipsius responsio. Tertiò responsionis ratio: & partes patent. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis dicit se de possessione ecclesiæ suæ violenter eiectum: vnde petit restitui; aduersarius dicit eum non fuisse canonice institutum: quæritur q̄d iuris sit? Respondet quod primò cognoscendum est de violēta eiectione, quàm de canonica institutione: quia prædo de iuris rigore debet restitui. No. quod quæstio spoliationis præcedere debet quæstionē proprietatis. Item petenti restitutionē, non potest referri q̄stio proprietatis nisi primò fuerit restitutio facta.

[Glos. seq. in princi. alleg. vnum simile. secundò opponit cōtra textum in hoc quod dicit prius agēdum de violenta eiectione. in glos. exponit: secundò opponitur: videtur quod simul possessorio & petitorio possit agi. Panor.]

g De violenta eiectione.] cum enim agitur de violentia & possessione, prius agēdum est de possessione quis possideat, scilicet vt per hoc appareat quis fecerit violentiam. C. de appell. l. 1. si verò agatur de possessione & proprietate: de possessione prius agi debet, vt hic. Et expone, de violenta eiectione, id est, de possessione violenter ablata, v° ff. de iud. si de vi. & ff. ad leg. Iul. de vi publi. qui cœtu. §. si de vi. ⁊ cum quæstio spoliationis sit priuilegiata. ⁊. de ord. cognitio. super. & hoc cum vnum intentatur ab vna parte, & alterum ab altera, secus si vtrunque ab eodem, qua tunc potest vtrunque simul proponi. supra tita. proxim. cum ecclesia. & capitu. sequen. & c. cum dilectus. & interdicto vti possidetis. naturaliter prius de possessione agitur. de interdict. incerti iuris. cum suis concord. quia & ciuilis & naturalis ratio suadet, vt alter petli leat, & alter a possidente petat. Instit. de interd. §. retinendæ.

h Canonica institutione.] & sic patet quòd spoliato non possit referri quæstio dominij nisi primò fuerit restitutus. ⁊. ed. solicitè. vi de hoc.

[Glos. seq. signat contrarium, & soluit, & determinat. Ioan. And.

a Prædo.]

non patrocinari contra sententiam, à qua non fuit appellatū. Secundo dicit talem cōdēnādum in litis verā æstimationē. Io. And.

† al. innouatum.

† Peleñ.

† Hunc text. dicit hic Abbas singularem ad hoc, ꝙ hoc verbū tenet reuocetis in irritū, nō intelligit de legitimè actis.

† Post conc. Lateran. sub Alex. iii. para. 22. ca. 5. & c. 5. co. ti. in recompi. & de intellectu & materia vide late per Antonium Gabrielū. li. 5. commu. cōclu. ti. de resti. spolian.

1 In quo interdicto vterq; agit & vterq; impetrare pōt, sicut in cōi diuidūdo & finiū regū. iudicijo. ⁊m Inn. ex Iris. vt ⁊. de ꝓb. Ioan. And.

2 Primo dicit restitutū

3 Et possessione vel dominio quæratur: prius cognoscēdū de vi, q̄ de proprietate rei. Io. And. vt ⁊. de ꝓb.

a Prædo.] ff.de vi & vi arma.l.1.§.qui à me arg.cõtra: quia dolo facit q̃ petit qd̃ ſtatim reſtituere debet.ff.de doli excep.dolo. Sed illud poteſt intelligi in petitorio iudicio: & hoc verum eſt, niſi ſit talis prædo cuius vitæ nullus parcere debet. C.qũ.li.vnicu.ſi.iu.ſe vin.l.1.

[Glo.ſeq. caſum excipit.]

b Rigorem.] niſi dãs rem petat eodẽ tempore cum fure. ff.depo.bona fides. §. exempli loco, tamen æquitas quandoque præfertur rigori. C. de iud.placuit.

† Sed illud iure authenticorũ videt correctũ in auth.de poſ. in prin.coll. 6. & ſignat. C.depo.& incipit, ſed iã cautum.

ITem cum quis.] Diuiditur vt proxima. Abb.

† Poſt cõcil. Latera. par. 2 2.c.6. & c. 6.eo.tit.in j. compil.

CASVS. Aliquis dicit ſe de poſſeſſione ſua violenter eiectũ: vel dicit aduerſariũ ſuum clam poſſeſſionem illam intraſſe: vnde petijt reſtitui; aduerſarius opponit ei crimẽ, vt ſic prætextu criminis repellat eũ à ſua intẽtione: quæritur quid iuris ſit? Rñdet quòd obiectio talis nõ debet admitti, nec executio principalis cauſæ pp hoc debet differri: quia nullum crimẽ poteſt ei opponere antequã fuerit reſtitutus, cum p̃ſumatur ſcius inimicus exiſtere. Nor. q̃ petenti reſtitutionẽ, aduerſarius crimen opponere non poteſt ante reſtitutionẽ: qa p̃ſumitur inimicus.

† Vide l.qui ad nũdinas. §. clam poſſidere. cum l. ſeq. per Bar. ff. de acquir. poſſeſſ.

[Glo.ſeq.dicit eũ, cuius poſſeſſione aduerſarius intrauit reſtitutione non egere, niſi in duob. caſibus & quid conſequeretur agens per hoc interdictum.]

† Cap.1.eo. tit.lib.2.cõp.

c Clam poſſeſſionem intraſſe.] in hoc caſu non eget reſtitutione: quia poſſeſſionem non amiſit niſi in duobus caſibus: puta, ſi veniens non fuerit admiſſus. Item cum non accedit: quia ſuſpicatur ſe poſſe repelli. ff.de acquiren.poſſeſſ.clam poſſidere. §.qui ad nundinas.ſ& l. ſi id.§.vlt.conſequitur tamen, vt quod iam ædificatum eſt tollatur, & conſeruetur indemnis, prout iuratum fuit in litis taxatione a iudice facta. ff.quod vi aut clã. ſemper. §.in hoc interdicto. & l.1. §.denique. vbi dicitur, quòd nulla iuſta exceptione ſe tueri poteſt quis aduerſus factum quod vi aut clam fecit, ſeu contra interdictio iſto agentem.

d Crimen obijcit.] & male: quia ſeparata eſt cauſa criminis à cauſa poſſeſſionis. C.de do.inter vir. & vxo. ſi maritus.in fine.

e Principalis.] ſcilicet cauſa reſtitutionis: quia principalis eſt, & primò expedienda. ſ.eo.c.1.

f Criminaliter.] vt 3.q.1.& 2.per totum. & j.eod.c. frequens.[lib.6.]

COnquerẽte.] Primò ponit q̃rela. Secũdò ibi, Quia vero. ſ.ceptũ. Tertio ibi, Reſtitutione, iudicis dano-

tutione agi debere: quia prædo[a] etiam eſt ſecundum rigorem[b] iuris reſtituendus.

¶ Idem Exoñ.epiſcopo.

¶ Non obſtat exceptio criminis, agenti interdicto unde vi, vel quod vi, aut clam.

CAP. VI.

ITem † cum quis dicit, ſe de poſſeſſione violẽter eiectum; vel aduerſarium clam poſſeſſionẽ[c] intraſſe; & aduerſarius ei crimen obijcit[d], vt eũ à ſua intentione repellat; non occurrit nobis quod illius obiectio admitti debeat †: vel principalis[e] cauſæ propter hoc executio retardari: quoniam criminaliter[f] aduerſus eũ ante reſtitutionem agere nõ poteſt, cum præſumatur eius exiſtere inimicus.

¶ Idem Cantua. archiepiſcopo.

¶ Spoliatus etiam à iudice iuris ordine prætermiſſo, ante omnia reſtituatur.

CAP. VII.

COnquerente† nobis R. clerico accepimus, q̃ ipſum eccleſia de Vverſort † ſine iudicio ſpoliaſti. ¶ Quia verò iam non decet honeſtatem tuam, clericos tuæ iuriſdictionis, ſine manifeſta cauſa & rationabili[g], ſuis beneficijs ſpoliare, quibus teneris paterna[h] prouiſione conſulere: Mãdamus, quatenus, ſi eſt ita[i], prædicto † clerico præfatam eccleſiam, cum redditibus inde perceptis[k] reſtituas: & in pace eam poſſidere pmittas. ¶ Reſtitutione autem facta, ſi quid aduerſus eũ ſuper præſcriptâ eccleſia proponere volueris, coram Exoñ. epiſcopo delegato à nobis, per te, vel per ſufficientem reſpõſalem tuum, cum eodem R. ordine iudiciario poteris experiri[m].

¶ Idem.

¶ Reſtituitur coniunx viro probanti deſponſationem & copulam, & de ipſius impunitate cauenti: niſi magna ſit viri ſæuitia.

CASVS. Quidam clericus R. nomine conqueſtus fuit dño Papæ, quòd archiep̃s Cantu. ipſum ſine iuris ordine ſpoliauit eccleſia ſua: Papa ſcribit archiep̃o dicens, quòd non decet honeſtatem ſuam, taliter clericos ſuos ſpoliare beneficijs ſine rationabili cauſa, quibus potius paterna debet prouiſione cõſulere: Vnde mandat quatenus ſi eſt iſta, p̃dicto clerico eccleſiam reſtituat cum fructib. inde perceptis, & in pace ipſam dimittat eidem: facta verò reſtitutione, ſi aliquid ſuper eccleſia p̃dicta cõtra ipſum proponere voluerit, coram Exoneñ. epo ad hoc delegato cum eodem R. poterit ordine iudiciario experiri. No. q̃ nullus debet deſtitui, vel ſpoliari etiã à ſuo prælato, iuris ordine non ſeruato. Itẽ reſtitui debet res cũ fructibus percepti'. Item ſpoliatus non tenetur reſpõdere de p̃prietate donec ſuerit reſtitutus.

† Caſtor.

† In codice Barbatiæ ita: prædictã eccleſiã præfato clerico, cum &c.

g Rationabili.] 56. diſtin. ſatis peruerſum. & 16.q.vlti. inuentum.

h Paterna.] 16.q.1. prædicatõr. & 8.q.1. clemẽs. & j.de præb. c.2.& c.cum ſecundũ apoſtolum. & j. de cenſi.cum apoſtolus.

[Glo.ſeq. quærit obijciendo.]

i Si eſt ita.] Sed quare dicit, ſi eſt ita: nunquid debet ipſe cognoſcere de facto ſuo? Reſpondeo, poteſt: quia cum de facto ſuo debeat eſſe certus: ſuper hoc nullam habet cognitionem, ſed ille cui cauſa committitur. ſed in hoc, vt quod iniuſtè fecit emendet, defertur eidem. j.de reſcri.cap.ab excommunicato.

K Perceptis.] & qui percipi potuerint. infra eodem. grauis.

l Volueris.] ex quo enim aduerſarium ſe ſibi conſtituit, non debet eſſe iudex in facto ſuo. C.ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat. l.vnica. & 4.q.4.c.1.

[Glo.ſeq.recitetur per notabile, & quæſtionem.]

m Experiri.] & ſic videtur quòd eccleſiam ſibi retinuerit, & non alij dederit, aliàs etiam ille cui dediſſet, deberet experiri: & iudex de his quæ coram eo acta eſſent, ſi interrogaretur, ſcriberet delegato. 18.diſtinct. de concilijs & ſi archiepiſcopus tum non reſtituerit, vt mandatur, ſtunc delegatus cognoſcet an taliter fuerit ſpoliatus: quia hoc illi mandatur, ex eo quod dicit: ſi eſt ita, vt dictum eſt; ſemper enim præſumitur pro ſententia a iudicis, quouſque probetur contrarium. ſ. de renun. in præſentia. & j.de re iudi. ſicut. & ſupra de electõ. bonæ. & j.de probat. poſt ceſſionem. ff.de iuſti. & iur. l.pen. §. prætor.

a] Sed hic nõ fuit ſententia vel iudicialis ptiũtio: ſed extraiudicialis ſpoliatio. Ioan. And.

EX transmissa.] Primò mandat restitutionem cum cautione. Secundò prouidet quid agendum sit cũ fragilis est cautio, ibi, Si autem. Abbas.

CASVS. Quidam miles petebat restitutionem vxoris suæ, quæ ab ipso sua temeritate diuerterat, quæ contra matrimonium consanguinitatẽ opponebat? Rñdebat, quòd non debebat ei restitui, cũ nõdum ipsius possessionem habuerit: & etiã quia timet suæ personæ periculũ immineꝛe: mandat Papa quibusdã, quatenus si constiterit q̃ prædicto militi præfata mulier fuerit legitime despõsata, & ab eo cognita: ipsam faciant ei restitui, recepta cautione sufficienti ab ipso, quòd ei nõ debeat malum inferre. Si verò ita crudelis & seuerus fuerit, quod mulier de ipso diffidat: committatur alicui honestæ mulieri vsque ad finem causæ, custodienda in loco vbi vir vel parentes ipsius nullam possint mulieri violentiam facere. No. quoddam speciale in ista restitutione, videlicet quòd debet probari ꝓpriet. tas; scilicet matrimonium contractum esse legitimè, & quòd eam cognouerit, & quòd spoliatus fuerit. Item cum timetur de sæuitia viri: debet cauere vxori de impunitate personæ. Item quando capitali odio vir odit vxorem, non est ei restituenda, etiam si vellet cauere.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. compila.

CAP. VIII.

EX † transmissa nobis: & infra. ¶ Mãdamus, quatenus si vobis cõstiterit, quòd præfata mulier prędicto militi legitimè [a] desponsata fuisset, & ab eo [b] cognita: ipsam ei restitui faciatis: recepta tamen sufficienei [c] cautione, quòd illi non debeat aliquod malum inferre. ¶ Si autem capitali odio ita mulierem vir persequitur, quòd meritò de ipso diffidat, alicui probæ & honestæ mulieri, vsque ad causæ decisionem, cũstodiẽda studiosius committatur in loco vbi vir, vel parentes eius, mulieri nullã possint violentiam [d] † inferre. †

¶ Idem.

¶ Per solutionem pensionis rei donatæ factam donatario, cum auctoritate donatoris, acquiritur illi donatario rei donatæ possessio: adeo ꝙ si ab illa expellitur, per interdictum recuperanda agere poterit.

CAP. IX.

CVm † venissent ad nos G. canonicus sãctæ Trinitatis de Hasul † à suo Prtore & Capitulo destinatus, in audiẽtia nostra proposuit, ꝙ cũ Eboracen. archiepiscopus ecclesiã de N. eis cõcessisset, & per scriptum proprium confirmasset: ita quòd post decessum G. clerici, qui ecclesiam tunc tenebat, in vsus cederet canonicorum, & interim clericus ille auctoritate archiepiscopi, canonicis prædictis annuam solueret pensionem, quam archiepiscopo soluere consueuit: quam concessionem dominus Papa inspecto instrumento concessionis archiepiscopi, confirmauit; Mortuo clerico prædicto, canonici prædicti contra concessionem & confirmationem prædictis, sine auctoritate archiepiscopi, possessionem ipsius ecclesiæ sunt ingressi, Archiepiscopus quia auctoritate propria, & eo non requisito possessionem ipsius fuerunt ingressi, fecit spoliari prædictam ecclesiam omnibus, quæ clericus defunctus ibi dimiserat ipsis canonicis: Vnde canonici prædicti domino Papæ de archiepiscopo sunt conquesti: Respondet Papa super hoc, quòd si canonici prædicti, à præfata ecclesia, viuente clerico suprascripta auctoritate archiepiscopi perceperunt annuam pensionem, eo mortuo, quamuis non habuerunt auctoritatem archiepiscopi, vitiosè tamen non sunt ingressi possessionem, cum sit cautum in iure, vt is possideat, cuius nomine possidetur: & ideo archiepiscopus tenetur ad restitutionem eorum, quæ inde fecit asportari. Nota, quòd qui per alium possidet, possidere intelligitur, & ita viuente clerico intelligitur possidere per ipsum.

[Glossa sequens obijcit, quòd non vacans, &c. & soluit.]

† al. molestiam.

‡ Vel ponatur in loco religioso. ¶. de ipons. c. cum locum. & ¶. c. accedens de procurat.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. compil.

† Batillis. Basillis. Barell. Barcelis.

a Legitimè.] i. per legitimum consensum de præsenti vtriusque 1, per verba idonea expressum. ¶. de sponsa. si inter. & cap. tuæ. & in facie ecclesiæ: & ideo non obstaret restitutioni, licet obijceretur consanguinitas. ¶. eo. ex conquestione. nisi obijceretur gradus indispensabilis, vel etiam quodcunque aliud impedimentum perpetuum: & probationes essent incontinenti paratæ. ¶. eo. litteras. secus si ageretur petitorio. ¶. de ordine cognitionum. intelleximus.

[Glo. seq. not. in hoc possessorio duo probanda: ponit simile: & rationem subdit.]

b Et ab eo cognita.] & ita per hoc habuit possessionem. Et sic patet quòd duo debet probare qui petit restitutionem: videlicet legitimam dispensationem verè vel præsumptiuè, & carnalem copulam, & est simile in seruitutibus: vbi quis debet probare duas res, scilicet seruitutem constitutam fuisse: & se vsum fuisse. ff. de itin. actuque priuat. terria. §. hoc autem interdicto. & hic seruitus est hinciude: nec est simile hoc possessorium aliis possessorijs de recuperanda possessione: quia ibi non est necesse probare de iure. supra de officio delegat. consultationibus. Hic non sufficit sola possessio: quia possessio hic haberi non potest sine iure, vt ¶. eo. ex parte. Quare non sufficit sola possessio? quia liber homo possideri non potest. hic est talis possessio, quòd qui possidet, possideretur. ¶. eo litteras. in fin. & cap. ex parte. & ¶. de rapt. cum causa.

c Sufficienti cautione.] ¶. eo. litteras. in fi. Sufficiens cautio 2 dicitur si pignora vel fideiussores detur. ff mandat. si mandato Titij. §. vlt. ff. de fidecommiss. liber 1. ergo. §. adijci: sed nomine cautionis simpliciter posito, cautio nuda intelligitur. C. de verb. sig. sancimus. & iudex recipiat cautionem, per quam magis possit mulier esse secura. ¶. vt lit. non contest. quoniam. §. vlt. & hoc solùm bene agitur, &c. 23. q. 5. prodest. sic 32. q. 1. de benedicto. si verò non posset secure cauꝛi, non est restitutio facienda. ¶. e. litteras. & ¶. vt lite non contest. accedens 2. & hoc propter fragilitatem cautionis. ff. ad Trebel. qui ita. §. 1. & hic idem dicitur.

d Violentiam.] ad extorquendam fortè aliquam confessionem. 31. q. 1. Lotharius. §. præterea. & versic. & econtra. ad fin. vel aliud iniquũ in ipsam committat. Ber.

CVm venisset.] si is qui per alium possidet illo mortuo possessionem ingressus expellitur, restitutionem per interdictum petere poterit. ita communiter tenent Doct. sed secundùm hãc summationem forte de nihilo prouidet hoc cap. & ideo summa sic, & no. vt in rubro. Et secundùm hoc est casus notabilis: & probat no. per glo. & Bar. in l. qui vniuersas. & in l. quamuis. ff. de acquiren. poss. Diuiditur: nam in prima parte ponitur consultatio partium decisa, in secunda responsio ibi, Respondemus. Abbas.

CASVS. Archiepiscopus Eboracen. ecclesiam de N. concessit canonicis sanctæ Trinitatis, & per scripturam propriam confirmauit: ita videlicet quòd post decessum G. clerici, qui ecclesiam tunc tenebat, in vsus cederet canonicorum, & interim clericus ille auctoritate archiepiscopi, canonicis prædictis annuam solueret pensionem, quam archiepiscopo soluere consueuit: quam concessionem dominus Papa inspecto instrumento concessionis archiepiscopi, confirmauit; Mortuo clerico prædicto, canonici prædicti contra concessionem & confirmationem prædictis, sine auctoritate archiepiscopi, possessionem ipsius ecclesiæ sunt ingressi, Archiepiscopus quia auctoritate propria, & eo non requisito possessionem ipsius fuerunt ingressi, fecit spoliari prædictam ecclesiam omnibus, quæ clericus defunctus ibi dimiserat ipsis canonicis: Vnde canonici prædicti domino Papæ de archiepiscopo sunt conquesti: Respondet Papa super hoc, quòd si canonici prædicti, à præfata ecclesia, viuente clerico suprascripta auctoritate archiepiscopi perceperunt annuam pensionem, eo mortuo, quamuis non habuerunt auctoritatem archiepiscopi, vitiosè tamen non sunt ingressi possessionem, cum sit cautum in iure, vt is possideat, cuius nomine possidetur: & ideo archiepiscopus tenetur ad restitutionem eorum, quæ inde fecit asportari. Nota, quòd qui per alium possidet, possidere intelligitur, & ita viuente clerico intelligitur possidere per ipsum.

[Glossa sequens obijcit, quòd non vacans, &c. & soluit.]

1 Ita quòd tenuerit rõne cõsensus; dato quòd aliter sit nullũ. simile ¶. de spon. c. 1. lib. 6. Ioan. And.

2 Adde quæ no. lib. 6 cõmento in Directo. schol. 139.

a Te-

cessum G. clerici, (qui præfatam ecclesiam tunc tenebat) [a] vsibus eorum omnibus modis proficeret:† & interim auctoritate ipsius archiepiscopi, idem G. ipsis canonicis, annuam solueret pensionem:& infra. ¶Respondemus, quod si præfati canonici, de prædicta ecclesia, auctoritate eiusdem archiepiscopi, viuente clerico, percepe-runt annuam [b] pensionem, eo mortuo, quamuis auctoritatem eiusdē archiepiscopi non quæsierunt, vitiosè tamen nō sunt possessionem ingressi: † cum (sicut cautum est) is possideat, cuius nomine [c] possidetur.

† al. ꝓficeret

¶ Lucius tertius C. archidia. & I. archipresbytero Turonen.

¶Si actore agente petitorio, reus super eadem re deducit possessorium, proceditur in se-

a Tenebat.] Sic colligitur ex hoc, quòd beneficiū nō vacans fuit illis concessum, vnde eo ipso debent perdere illud. ℣. de concess. præben. qui in viuorum, & c. post electionem. licet donator aliud donare iliis teneatur. ℣. de præben. inter catera. & 7. q. 1. præsentium. sed hoc non habet locum in hoc casu: quia quod collegio datur, nemini datur. arg. 12. q. 2. episcopus. §. qui manumittitur. & nullꝰ suo nomine inde capit emolumentum, 2. q. 6. §. biduum. versi. palā. & sic nullus desiderat mortē viuentis. 1 de cōcess. præbend. nulla. & talis donatio licite fieri potest de consensu episcopi, etiam à patrono sine præiudicio possidentis. ℣. de donat. consultationibus. quę ponit istum casum. & infra de iure patro. quod autem.

b Annuam.] per hoc intelligunt canonici accepisse possessionē. & archiepiscopus sic eam amisit, & receptio pēsionis fuit signum traditæ possessionis. argum. ℣. de consue. ex litteris. sicut & donādo vel vēdendo rem aliquam, si vsumfructum sibi reseruauerit, eam tradidisse videtur. C. de donat. quisquis rem. & l. si quis argentum. §. sed si quidem. ff. de rei vend. quædam mulier. & est arg. ad hoc. ff. de acquiren. poss. quod meo. §. si venditorem. & l. qui bona. & l. si aliquam. nec mortuo clerico, statim canonici amiserunt possessionem, quam prius habebant, sed tunc demum si neglexissent. ff. de acqui. poss. si de eo. §. 1. Bern.

[Glos. seq. ponit partem casus decisam.]

c Cuius nomine possidetur.] ℣. de præsc. si diligenti. & ℣. vt lit. non contesta. qm. §. quod si sup. Inst. de interdi. §. possidere. ff. de acqui. pos. quòd meo. & l. generaliter. Supple vt intelligas quare faciat ad titulum q mortuo clerico illo, canonici statim intrauerūt possessionem sine requisitione archiepi: vnde ipse spoliauit eos prædicta ecclesia, & omnia bona ecclesiæ fecit asportari: vnde petebant canonici restitui. 2 vt patet in integra. 3 & sic per rōsionem patet, quòd sunt restituēdi, quia possidebant, & iniustè spoliauit eos.

2 Archiep. dicebat eos nō restituēdos: q̄a nō posse derant. Ioā. And.

EX conquestione.] Si alterō coniugū matrimonium accusante alter petat restitui, ante omnia restituitur. Primò ponitur appellantis querela. Secūdò, iudicum datio: ibi, Mandamus. Abb. Siculus.

3 Hīc hēs in 2. compi. initio huius capitis citatā.

CASVS. Quidam miles C. nomine B. mulierem in vxorem accepit, & eam maritali affectione pertractans, filiam suscepit ex eadē: eam sine iudicio ecclesiæ à se remouit eandem: & litteras ad iudices impetrauit, vt matrimonium accusaret de consanguinitate: Sed antequā à iudicibus citaretur, coram dicto episcopo virum suū restituere voluerunt, vade ipsa ad sedē Apostolicā appellauit; mulier conqsta fuit de hoc dño Papę, vē mandat Papa iudicibus, quatenus si est ita, mulieri virū restituī faciant, & qcquid post appellationem factum est, debeant in irritū reuocare: audientes postmodum causam super cōsanguinitate, & delicto fine terminantes eandem. Noq restitutio semper facienda est antequā tractet qō principalis. Item quicquid fit post appellationem legitimam, debet reuocari.

†Ca. 2. eō. tit. in 2. cōpil.

d Sine iudicio ecclesiæ.] & ideo male, etiā si consanguinitas notoria esset. ℣. de diuor. c. porrò. qa talis separatio pēna est, quæ non dēt imponi nisi per iudicem, 33. q. 2. sæculares. & §. in hoc.

e Per procuratorem.] quod bene licet, etiam si esset minor xxv. annis. ℣. eo. c. ex parte. etiā si ageretur ad tori separationem tantum, ℣. de procu. c. tuæ. sed si criminaliter ageret, nō, vt in c. tuæ. & ℣. de accu. c. veniens. in crimine enim non interuenit procurator. 5. q. 3. in criminalibus. 4

4 Concor. l. sicut. in fi. ff. quēad. vsusfruct. amit. & l. nō solū. §. 1. ff. de lib. lega.

lo possessorio, suspenso petitorio.

CAP. X.

EX † conquestione B. mulieris ad nos noueritis peruenisse, qd cū C. miles eam sibi matrimonio copulasset, & maritali affectione ptractās, ex ipsa filiā suscepisset, sine iudicio [d] ecclesiæ à se remouit eandem: & de accusando super consanguinitate matrimonio, remoto appellationis obstaculo, litteras ad iudices impetrauit: cum autem priusquam à iudicibus mulier citaretur, per diœcesanum episcopum virum sibi restitui petiisset, & ob hoc ad nos propriū nunciū destinasset, demum coram præfatis iudicibus constituta, modo per se, modo per procuratorem, [e] ante ipsius causæ ingressum [f] & post, vtrū sibi restitui postulabat. Iudices

ADDITIO. An autem comparendo per se, videatur reuocare procuratorem, vide bonū tex. in c. si quem. de procuratoribus. [lib. 6.]

[Gl. seq. no. ex tex. quòd etiam post lit. contest. &c. & addecit c. pastoralis. Obijcit de decre. inter monasteriū. Soluit, & stando obiectioni respondet ad hoc ca. & ad ca. pastoralis.]

f Ante ipsius causæ ingressum. & post.] per hoc vī quod quæstio spoliationis in modum actionis proposita præiudicet principali, & ante litem & post litem contestatam. argum. supra de causa possess. c. pastoralis. Sed videtur quòd non sit audienda mulier ista petens restitutionem lite contest. super principali, sicut in mutuis petitionibus, quæ ante ingressum principalis proponendæ sunt. supra de mut. pet. c. 1. & C. de sen. & interlo. om. iudi. auth. & consequenter. & quia dilatoria est qualitercunque proponatur, & dilatoriæ quæstiones omnes siue exceptiones ante litem contestatam debent proponi, postea verò non. infra de re iudicata. inter monasterium. Satis videtur dicendum, quod si aliquis contestetur litem, cum actore intentante quæstionem proprietatis (sicut faciebat vir ille, qui agebat de consanguinitate) si nihil reus dicat de spoliatione ante litem contestatam, non sit postea au-

stea audiendus: sine in modum actionis vel exceptionis velit obijcere spoliationem super eadem re, & sibi imputet qui hoc omisit: sed super diuersis bene posset peti restitutio in modum actionis reconueniendo lite contestata durante iudicio. ℣. de ordi. cognitio. ca. cum dilectus. & ℣. de rescri. in concilio Lugdunensi. cap. dispendia. §. reus quoque. sed non in modum exceptionis. Et in casu huius decre. quæstio spoliationis ꝓposita in modũ actionis prius dẽt terminari, & facta restitutione procedatur sup petitorio. Sed hic ideo mulier audit, quia & ante ingressum litis, & corã ordinario, & coram delegato hoc instanter petebat, & post ingressum, & nihilominus cõpulsa ꝑ iudices ingredi iudiciũ, petit restitui, & nihil ꝓficeret, appellauit: & quod dicitur in decre. pastoralis. intelligit quando primo quis intentat petitorium, ille idem ante conclusionem potest redire ad possessorium, vnde non est simile.

† Hic in plerisq; antiq; legit: noluerũt, cui repugnat & sensus & series huius capitis: nã cum iudices restitutionẽ negasset, & de facto ꝓcederent, ipsa appellauit.

¶ Celestinus tertius.

¶ Violentus rem cum fructibus etiam qui percipi potuissent restituere, damna resarcire, & de iniurijs satisfacere compellitur.

CAP. XI.

GRauis † ad nos querela: & infra. ¶ Mandam[g], quatenus si vobis verò restitutione negata (quod fieri non debuit)[a] in principali procedere voluerũt: † vnde ipsa nostram audientiam appellauit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si est ita, mulieri virum restitui [b] faciatis: quæ post appellationem [c] ipsius acta sũt, in irritũ reuocantes: post modum super matrimonio cãm audiatis: & fine canonico [d] terminetis.

† Cap. 5. eo. lect. in 2. cõp.

[Gloss. seq. ponit quatuor casus, in quibus non fit restitutio coniugis.]

a Non debuit.] nisi in casibus, puta si esset publicè adulterata. ℣. de diuor. significasti. uel nisi timeretur sæuitia viri, ita ꝙ non posset ei caueri. ℣. eo. litteras. & ℣. eo. c. ex transmissa. & in casu quem habes inf. de diuor. c. gaudemus. in fi. Item vbi petitur restitutio † in modum exceptionis, ibi non datur restitutio, quia non agitur ad hoc ℣. de ord. cog. c. cum dilectus.

† Melius dixisset, vbi ꝓponit spolia. Io. And.

b Restitui faciatis.] arg. contra ℣. de ord. cog. intelleximus. ibi, petitorio, & hic possessorio. sic non est cõtra.

[Gl. seq. reci. per obiectionem.]

c Post appellationem.] & ita tenuit appellatio, licet esset inhibita in literis, quia remotio appellationis nõ impedit appellationem, vbi manifestè quis grauatur. ℣. de appell. c. vt debitus. & ideo omnia reuocantur, ꝙ post appellationem legitimam facta sunt. ℣. eod. litteras. Bernardus.

d Fine canonico.] Verbum istud, fine, semper ponitur in causis spiritualibus: & præcipuè in matrimonialibus, quæ per canones terminari debent. 2 ℣. de cõsan. & affi. c. 1. in fine. In ciuilibus causis ponitur debito fine: sed in hoc non est vis: quia in spiritualibus ponitur quandoque debito fine. ℣. eo. cum ad sedem. circa prin. ℣. de testi. ex tenore. 3 Bern.

2 Et ꝑ iudices ecclesiasticos, vt diffinitur cõci. Trid. sess. 24. de sacramento matrimonij. can. 12.

3 Cõcor. l. j. §. qsitũ, cum gl. & l. de pupillo. §. densi. ff. de ao. ope. nun.

GRauis.] Prima pars decisè ponit querelam, super qua secunda dat iudicem: ibi, Mandamus, cui quatuor tantum mandat, quæ per se patent. Abbas.

CASVS. Archidiaconus iste, de quo fit hic mentio, spoliauit monachos istos Dolensis monasterij & damna alia & iniurias irrogauit eisdem. Vnde monachi domino Papæ grauiter sunt conquesti: mandat Papa quibusdam, quatenus, si constiterit eis de præmissis, compellant prædictum archidiaconum restituere omnia quæ ablulit prædictis monachis, & damna plenariè resarcire, & de iniurijs satisfacere competenter: prouideant insuper, vt fructus perceptos ab archidiacono à tempore violentiæ, & quos percipere monachi potuissent, si non fuissent spoliati, eisdem restitui faciant vniuersos. No. quòd spoliati plenariè sunt restituendi ad omnia quæ amiserunt, cum fructib[9] perceptis, & q̃ percipi potuerũt.

[Gl. seq. recit. per q. quomodo constare debeat, &c.]

e De præmissis.] de violẽtia ꝑ testes constare debet, si aduersarius ipsam negauerit. De rebus amissis per proprium iuramentum qualitate personarum ac negotij inspecta, & sic taxatione iudicis ꝓmissa potest sequi condemnatio. ℣. qd̃ met. cau. c. vlt. vbi de hoc. & C. vnde vi: si quando. & 2. q. 1. in primis, & de iureiurando olim.

† Terdonen. Tendonen.

f De illatis iniurijs.] quas specificare debet qui agit iniuriatum. ff. de iniurator. l. respon.

] Gl. seq. recit. per quæst. quid intelligatur appellatione fructuum? & dicit id quod superest, &c. distinguens inter fructus industriales & naturales, & inter possessorem malæ fidei, & bonæ fidei, & violentum.]

g Fructus.] nota quod fructus dicuntur qui supersunt deductis expensis, quæ fiunt gratia quærendorum, colligendorum, & conseruandorum fructuum, quod locum habet tam in bonæ fidei possessoribus, quam in malæ fidei etiam prædonibus. ff. de pet hær. l. si à domino. §. fructus. & l. plane. in fin. & C. de fru. & lit. expen. l. 2. nã nullus casus interuenire potest, qui hoc genus deductionis impediat. ff. fam. ercis. fundus qui. 1. respon. in fin. & ff. sol. ma. fructus. nisi in vno casu. ℣. de deci. tua nobis. fructus enim intelliguntur deductis necessarijs impensis. ff. de ope. ser. fructus. & ff. de vsur. l. quod in fructus. & ff. man. l. qui mutuam. §. fin. arg. 12. q. 2. vobis, cum hac distinctione: Bonæ fidei possessor tenetur restituere tantum extantes ante lit. contesta. & non consumptos, post litem verò contest. vniuersos. C. de rei vi. certum. Malæ fidei 4 autem possessor, non tamen violentus, tenetur reddere omnes qui probantur ad eum peruenisse ante lit. contesta. & post. C. de rei vend. l. si fundum. Si verò fuerit violentus, tunc tenetur restituere perceptos, & eos qui percipi potuerunt per veteres possessores, vt hic dicit, & ℣. eo. conquerente. & ℣. de offi. dele. cum causa. & 12. q. 2. non liceat. in gl. si quod tamen loquitur in re male alienata: simile ℣. de ap bonæ. & ff. de petit. hær. l. sed & si lege. §. quod autẽ ait. & ff. de rei ven. si nauis. §. vlt. & C. vnde vir l. si de possessione. & ff. de vi, & vi arm. l. 1. §. qui autem vi deiectus est & §. non solum. sicut in pignoratitia actione. C. de pig. act. l. 2. & hoc potest intelligi de fructibus industrialibus, vt frumento, vino, & consimilibus. secus viderur de alijs, scilicet de naturalibus, vt pomis, ficubus, &

4 No. Vinc. ℣. de despõ. impub. ad dissoluendũ. qp̃ sola denunciatio nõ facit aliquem malæ fidei possessorẽ. ff. quòd falsum. per totũ. sed i sola petitione hĩditatis efficit ꝑ enũciationem malę fidei possessorẽ quòd postea nil alienare põt. ff. de pet. hæ. itẽ veniũt. §. qd̃ ãt lex autẽ si fundũ. ℣. all. loquit in eo qui hẽbat cõsentiam rei alienæ, sm̃ Io. And.

& consi-

& consimilibus: quoniam istos non facit suos possessor etiam bonæ fidei, vnde reddere tenetur vniuersos & consumptos & extantes, vt ff. de vsur. l. fructus percipiendo. Et de fructibus istis qualiter restituendi sint, habes Instit. de offi. iud. §. a. & in glo. cum fructibus. ff. de rei ven. ex diuers. ibi no. Et in verbo, restitutionis, ois vtilitas actoris continetur. ff. de verbo. sig. cum prætor. & 3. q. 1. per totum. & 2. q. 2. per totum.

CAP. XII.

OLim †causam, quæ inter vos nomine Tridoñ. † ecclesiæ, & magistrũ & fratres militiũ templi in Lombardia super domo Caluentię vertebatur, de Locedio † & de Columba abbatibus, meminimus cõmissile: & infra. Episcopus Tridoñ. † possessiones quasdam Humiliatis, a † sub ea conditione b cõcessit: quòd nomine Tridoñ. † episcopi oratorium ibidem, & hospitale construerẽt: † & tres solidos censuales Tridoñ. † episcopo annis singulis exhiberent: à quo etiã persona, quæ loco præfatæ

† Cap. 1. eo. in 3. cõpi.

† Terdoneñ.

† Tertdoneñ. Olim causam.] Ei, qui non possidet, denegat restitutio. ita cõiter sum matur. In primo ponitur cõmissionis & facti narratio. In secunda causæ diffinitionibi, Intelligentes. Abbas.

† Locodio Lacedio.

† Terdoneñ.

CASVS. Quidam Humiliati olim impetrauerunt ab epõ Tridoñ. vt hospitale & oratoriũ construerent in loco Caluentiæ. & eis qualiter possessiones concesserat sub ea conditione, p nomine epi Tridoñ. oratorium ibidẽ & hospitale construerent, & tres solidos nomine census eidẽ epõ soluerẽt annuatim, & ille qui eidem locõ præficeretur, inuestituram eidem epõ perciperet, & pro se & fratrib. suis eidem & successoribus suis obedientiam faceret manualem, episcopo retinente nihilominus dominium loci; & sic fuit multis temporibus obseruatum; postmodum magister militiæ templi ad eandem domum aspirans, ipsos fratres adeo circumuenit, quòd præter conscientiam episcopi, se & sua in eius manibus tradiderunt, ea tamen conditione apposita, si episcopo & capitulo Tridoñ. complaceret, siue quorum assensu se nihil posse facere asserebant, & magister conditionem acceptauit appositam: magister statim accessit ad locum, & omnia quæ ibi inuenit, asportauit: episcopus hoc intelligens, ad domum illam accessit, & quos inuenit ibi ad custodiam domus à magistro dimissos, eiecit ab ea, cum liceat repellere vim vi, secundum quod iura permittunt: quo facto, ad petitionem magistri causa super hoc fuit quibusdam abbatibus commissa, coram quibus petebat dictus magister præfatam domum sibi restitui, qua ipsum episcopus [illegible] & terribus humiliatis [illegible] studium ad [illegible] Apost. [illegible] diligenter [illegible] dominium eiusdem magistro magistri sub [illegible] & quod [illegible] prædictam iuri [illegible] & [illegible] ipsorumdem episcopo & canonicis possessionem recepit, sed ne domum illam pertinere ad ipsum episcopum, qui [illegible] & quidem magister præter cõsensum episcopi & capituli possessionem accepit, quos suspicari debuerat sibi quæstionem moturos, procuratorem episcopi & capituli ipsorum nomine, ab impetratione ipsius magistri nomine domus militiæ templi, quo ad secundam petitionem quam petebat, absolutis: tamen si episcopus & capitulum incurrerent offensam ipsius magistri, defendendo ius suum, modum excedendo, satisfactionem debitam eidem exhibere procurẽt. No. quòd qui possidet sub conditione, non dicitur possidere: & ideo non competit ei restitutio si deijciatur de illa possessione. Item vim vi incontinenti vel quam cito intelligitur vis illata, repellere licet. Item nullum fit præiudicium domino, si eo ignorante alius possessionẽ illius accepit, quo minus illũ expellere possit ei hoc sciuerit. Itẽ vim vi repellere licet cũ moderamine inculpatæ tutelæ, & qui modum excedit, tenetur.

a Humiliatis.] olim illi Humiliati condẽnati fuerunt ab ecclesia per Lucium Papã, fundq cõtinebatur in dict. de hæret. ad abolendã. in particula quæ modo est decisa in pri. illius ca. fed postea tpe Clementis recepti sunt ab ecclesia quia in nullo erabant, nisi quia cõdemnabãt iurantes. sed ipsi in hoc se correxerunt: & iuant qñ expedit, & ecclesia eos mõ approbat.

† De huius glossæ veritate consule historias. nã in d. decretali, ad abolẽdã. forte ille non damnabatur uerus ordo Humiliatorũ, sed illi. q se Humiliatos, ut Pauperes de Lugduno. falsò nomine mentiebantur.

† Facere, legitur in aliquo. l exemplaribus, & male, cũ faceret, ad Humiliatos referatur, q ea cõditione se & sua magistro templi tradiderunt, si quod facerent, placeret epõ & capitulo Tridoneñ. utcla rius patet ex antiqua.

2 De hoc de transi. ca. 2. in 1. glo.

[Gl. sq. reiicitur per oppositionem quòd conditio in spiritualibus, &c. & sit triplex solutio.]

b Conditionc.] si sub ea forma. 18. q. 2. Eleutherius. & ff. de præb. significatum. ff. de censibus. quanto. vel intratione tenta potest apponi conditio. ff. de condi. appo. vnum. & ita non est hæc conditio simoniaca, a cũ etiam aliàs ad huiusmodi illa ecclesia teneatur, ex quo surgit in territorio Tridoñ. episcopi: sicut non est simoniacum cũ episcopus ecclesiæ concedit aliquas pensiones, si in eis aliquid sibi reseruet nomine pensionis. ff. de rel. domi. constitutus. versi. ut autem. Et census etiam soluitur ad indictum subiectionis. sup. de cauſ. poſſe. vlt. & inſ. de cenſi. omnis anima. in ſi. Illa quidẽ de iure communi concedũtur, vnde expresse possunt constitui census in fundatione ecclesiarum, quantum a l inferiores non quantum ad prælatos.

c Manualem.] Sole ma. & obedientis qui ad quam subditi, tenentur ex fide, & etiam per iuramentũ quandoq; ff. de iureiur. ad fin. & ff. de no. ope. nunci. cum ex iniuncto. & 23. dist. quamquam. vbi de hoc.

d Ea tã cõditione apposita.] nisi hæc conditio fuisset apposita, valeret contra Humiliatos, si simplex fuisset huiusmodi traditio, sed non præiudicaret episcopo, vel alteri, q ius haberet. ff. de doli. inter dil. clos. arg. ff. quod me. cau. cum dilecti. & ff. de arbi. cum tempore. arg. ff. de re iudi. cum super controuersia.

e Asserebant, & infra.] sub 3 illo. infra continetur quòd ille magister sub ea cõditione recepit domum. & episcopus superueniens cum magno posse, expulit magistrum & suos, vnde magister dicens se esse spoliatum, petit restitutionem, sed denegatur ei, quia non posset.

3 Hæc glossa non habetur in antiquis exemplaribus.

f Traditam sub conditione.] qua non existente, traditio non valebat. arg. ff. de cond. ap. c. de illis & c. ultim. & Instit. de uer. oblig. §. ex conditionali & ideo dictus magister non possidebat: nam tunc demum dicitur

citur quis possidere, cum conditio exstet. ff. de acquir. pos. l. qui absenti. §. si quis. & eodem modo non admittit possessionem qui sub conditione recedit. ff. de acqui. pos. l. si me. & respon. in fin. & ideo cum non possederit, non poterat spoliari: & ideo non restituit iste magister, quia non fuit spoliatus.

[Glo. seq. circa possessionem perdendã distinguit & subdividit.]

a Prætudiciũ fuerat.] vt scias quãdo alicui præiudicium fiat circa possessionẽ, vel quamdiu eã possidere intelligatur, notabis, q; aut possideo rem aliquã p me, vel p aliũ, puta per seruu vl̃ colonũ: Si per me, licet ipsa recedã, nõ animo deserẽdi possessionẽ, adhuc eã retineo, nisi scienter negligam. ff. de acqui. pos. si de eo. §. 1. & si alter intret talem possessionem quam solo animo retineo, adhuc retineo possessionẽ † nisi ille me venire nõ admittat, vel si non audeo accedere ad possessionem, & etiã suspicor me pos se repelli. ff. de acq. pos. l. si id quod. §. vlt. & l. clam possidere. §. qui ad nundinas. Et quam cito sciuero alium eẽ in possessione, possum expellere ipsum, vt hic patet, & ff. de acqui. pos. l. q. quod nuto nomine. §. vlt. ff. de vi, & vi ar. idem est. §. cum igitur. Sed si alius est in possessione nomine meo: tunc si ille expellitur: vel alij tradat possessionem, statim perdam eam. ff. de acqui. pos. l. possidet. §. quod si seruus. & hæc vera sunt in rebus immobilibus, sed si quis rem tuam mobilem occupat statim p̃dis possessionẽ, vt ff. de acqui. pos. si rẽ mobilẽ.

b Cum statim.] idest, quàm cito potuerint. ff. ad Tertu. l. 2. §. & confestim.

c Suspicari debuerat.] vt ff. quod vi, aut clam. seruꝰ. ff. de acqui. pos. l. possideri. §. si quis nuncier.

[Glo. seq. reci. per q. quid debeat probare.]

d Restitutionem.] & hic patet, quòd nõ sufficit p̃bare quòd aliquis fuerit spoliatus, nisi probet se possedisse. a duo enim p̃bare debet q; petit restitui se possedisse, & spoliatum fuisse. ẽ. de offic. dele. consultationibus. in fi. sed hic non possidebat vt dixi, quia sub conditione possessionem accepit. Item si quis possedit ex precario vel ex gratia, non potest petere restitutionem. 11. q. 3. quia. vel si obijciatur, quod in cõtinẽti deiecit. ff. de vi, & vi arma. l. 1. §. vim vi. & ff. ad l. Aqui. l. scientiam. §. qui cum aliter. & ẽ. de sent. excom. c. si verò. §. si verò. aliud est possidere, aliud in possessione fuisse. ff. de acqui. pos. l. si quis autem. § idem Pomponius.

[Glo. seq. quærit, allegat pro & contra, & soluit distinguendo]

e Excessistis.] deburerunt hoc facere cum moderamine inculpatæ tutelæ. C. vnde vi. l. 1. Sed nunquid isti sunt excommunicati, qui expulerunt illum magistrũ & alios religiosos de domo? Videt quòd sic. ẽ. de sent. excom. non dubium. & ex pluribus alijs capitulis ibidem. Sed contra videtur: quia licitum est cuilibet se defendere. ẽ. de sen. excom. si verò alicuius. §. si verò. & quia isti ad ius suum sunt ad agendum: quod non esset si P. pa eos excõicatos reputaret. ẽ. de proba. c. post cessionem. Dicas quòd hæc rõ nõ videt bona, quia nõ agebant, sed defendebant se cõtra istum magistrum, qui petebat restitutionẽ. Dicas p; si isti scienter & ex ꝓposito excesserunt modum in expellẽdo eos de domo illa, inciderũt in sniã excõicationis, ꝑ quia vim vi repellere licet, sed cũ moderamine inculpatæ tutelæ. arg. 23. q. 3. nõ i iserẽda. & ff. ad leg. Aquil. si ex plagis. §. tabernarius. & ẽ. de sent. excomm. c. vt famæ. in fine. Sed si non aliter possent se defẽdere, nisi modũ excederent, nec tunc credo illos incidisse in sententiam. arg. ff. ad leg. Aqui. l. sed. & si, t respõso. Si verò casu & ignorãter excesserũt modũ, tunc nõ essent excommunicati. ar. ẽ. de homic. sicut dignum. § illis præterea. Bernardus.

¶ Vide tex. ã l. 3. §. cum arietes. ff. si quadr. pau. fec. di.

ꝑ Concor. l. 3. & ibi B. ff. de acq. pos.

ã De hoc articulo vide hic latius p Innocentiũ, Hostiensem & Ioannem And. & alios doctores antiquos, & recentes.

¶ Idem Bituricen. archidiacono.

¶ *Si contra petentem restitutionem coniugis opponitur consanguinitas in gradu prohibito, & offeruntur probationes paratæ recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur restitutio quo ad thorũ, & fiet quoad reliqua: si verò probationes prompta non sint, fiet plena restitutio, nisi sit magna viri sanitia.*

CAP. XIII.

LItteras † tuas recepimus, ꝓ cum quædã absolutum: decernentes vos magistro satisfactionem debitam exhibere: si defendẽdo ius vestrũ, in offensã ipsius, vel domus militiæ templi modũ forsitan excessistis. e

quod nullum iuri vestro præiudicium ª fuerat irrogatum, ex eo quòd idẽ magister iustitiæ vestræ non inscius, vobis ignorantibus possessionem accepit: præsertim cum statim ᵇ, ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellendam: † & quòd idem sua temeritate, possessionem: præter conscientiã vestrã, (ad quos ipsam possessionẽ nouerat pertinere: & quos q̃stionem sibi moturos suspicari debuerat) ᶜ est ingressus: procuratorẽ vestrum & vestro nomine ab impetitione ipsius magistri, nomine domꝰ militiç, templi, quo ad faciendam restitutionẽ ᵈ quã petebat, reddimus

¶ *Si contra petentem restitutionem coniugis opponitur consanguinitas in gradu prohibito, & offeruntur probationes paratæ recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur restitutio quo ad thorũ, & fiet quoad reliqua: si verò probationes prompta non sint, fiet plena restitutio, nisi sit magna viri sanitia.*

LItteras.] Sunt duæ partes principales. Prima ponit thema & consultationẽ. Secunda respondet: ibi, Sanè. Et hæc secunda subdiuiditur: Primò ponit & prosequitur triplicem opinionem. vsque ibi, Nos autem. ibi contraria soluens, contra alteram opinionem allegat, vsque ibi, Propterea. ibi subdistinguẽdo soluit: & secundum membrum prosequitur: ibi, Quòd si non habeat à qua solutione vnum casum excipit: ibi, Si verò. Abbas.

† Cap. 3. eõsti. in 3. cõp.

CASVS. In præsentia Bituricen. archidiaconi inter V. mulierem & B. virum eius, quædam causa matrimonialis vertebatur, coram quo mulier illa petebat separari à viro, cui se quarto gradu consanguinitatis proponebat esse coniunctam, & hoc incontinenti probare volebat. vir autem petebat prius illam sibi restitui, quæ ab eo sua temeritate diuertit: pars mulieris è contra, viri scruitiã allegabat: propter quod non erat restituenda marito. Primo petijt archidia. à domino Papa vtrũ restitutio indulgenda sit, an neganda, quando aliquis gradus consanguinitatis opponitur, in quo sedes Apost. dispensare non potest, nec etiam consueuit, & probationes sint incontinenti paratæ: quæsiuit etiam an idem esset, si gradus dispensabilis vel impedimentum dispensabile allegetur, & probationes iste sint paratæ? Respondet Papa dicens, quòd circa solutionem propositæ quæstionis diuersæ sunt sententiæ diuersorum: Quidam dicunt restitutione m faciendam, alij contrariu m asseuerant, alij mediam viam eligunt, dicentes quandoque faciendam, quandoque denegandam: primi iuuari videntur per decre. Lucij Papæ ẽ. eo. ex conquestione. cuius sententia & verba hic ponũtur: sed contra istos videtur obstaculum incestus; sed ipsi respondent timorem illum vanum esse: quia etsi restitutio sit obtenta, qui consanguinitatis habet notitiam, nec debet exigere debitum, nec contra conscientiam reddere, alioquin peccat mortaliter: sicut ille su-

per cuius

ª Cõsilium spoliatus, qui non potest possessionẽ probare: vide in Spe. de pe. & pos. §. 1. ĩ fi. Io. And.

Excõicatio, an incurratur per eum q; vi expellit clericum.

per cuius coniugio nulla quæstio mouetur, nec reddere nec exigere debet, si habet consanguinitatis notitiã. Secundi iuuari videntur per decret. Clementis, cuius verba & sententia hic ponitur, quæ est. ã. de ordine cognitionum. intelleximus. cum in multis casibus differatur restitutio. Vltima opinio tatis videtur cõgruè adaptari vt in gradibus diuina lege prohibitis restitutio denegeſ, ſed in gradibus humana constitutione prohibitis fit cum effectu restitutio indulgenda, in quibus potest dispensari: sicut beatus Grego. & multi alij dispensarunt: vnde nõ peccat qui ad mandatum ecclesiæ reddit debitum in talibus grãdibus: sed in alijs gradibus diuina lege prohibitis non potest dispensari. Domin⁹ Papa nullã de præmissis opinionibus ad præsens reprobare intẽdit; tamen decre. Lucij Papa refertur ad possessorium, decre. Clementis ad petitorium; Veruntamen cum mulier habens notitiam consanguinitatis, præsertim in gradibus diuina lege prohibitis, non possit sine mortali peccato carnaliter cõmisceri, frustra adiudicaretur in tali casu restitutio spoliato cum illa cõtra Deum & contra conscientiam non debeat iuxta debitre. sed potius excommunicationem humiliter sustinere, & sic esset quasi perplexa, quia propter sententiam ecclesiæ debet reddere debitum, & propter conscientiam reddere non deberet, & sic utrique laqueus paratur, cum inter se carnaliter coniungi non possent, nec alter alteri copulari; propterea melius videtur dicendũ cũ domino Inno. quod cũ opponitur consanguinitas, & maximè in gradibus diuina lege prohibitis, & probationes offeruntur, incontinenti paratæ, in omnibus adiudicanda est restitutio, præterquam ad carnalem copulam, & ad maiorem cautelam iuramentum recipi debet ab ipsa, quod talis obiectio malitiosè nõ fiat, præcipuè si fama consentit, quousque auditis probationibus causa terminetur: Si verò non habeat probationes incontinenti paratas, sed dilationes petat, quia præsumptio est contra eam, quæ sua temeritate recessit a viro ad restitutionem plenariam est cogenda ecclesiastica censura, quam debet humiliter sustinere, negando debitum cõiugale, donec probationes offerat paratas: & tũc absolutione petita & præstita, procedatur secundum quod est præmissum, nullo mandato interim sibi facto: si verò tanta sit viri sæuitia, vt ei non possit de iure caueri, non solum debet ei restitui, sed ab eo potius amoueri: alioquin sufficienti cautione prouisa, si fieri potest coniunx ante causæ cognitionem est restituenda marito. Nota quod potius debet quis sequi conscientiam quam fictitiã ecclesiæ. Item cum probationes in continenti sunt paratæ, non est restitutio quo ad carnalem copulam faciendã. Item cum præsumptio est contra aliquẽ, quod malitiosè proponat exceptionem, iuramentum debet præstare, q̃ malitiosè eam non opponat. Item cum propter sæuitiam viri vxori prouideri non potest, non est restitutio facienda.

¶ In codice Barbatiæ ita in remotis partib⁹. &c.

† al. N. al. D. al. V.

matrimonialis causa (Bituricensi archiepiscopo remotis† agente, in tua præsẽtia tractaretur, Guielma † mulier separari à B. viro suo instãtissimè postulabat, cui se quarto gradu cõsanguinitatis ꝓponebat esse coniũctã: & infra. Vir autem sibi vxorem postulabat restitui, quæ ab eo sua temeritate diuertit: & infra. Rescripto petebas Apostolico edoceri, vtrũ quando aliquis consanguinitatis gradus obijcitur; in quo sedes Apostolica dispensare non potest, nec etiam cõsuuit, & probationes prõptæ sint & paratæ, indulgenda restitutio sit an neganda: & infra. ¶ Sanè circa solutionẽ propositę quæstionis, diuersæ sunt sententiæ diuersorũ: alijs asserentibus restitutionẽ faciendam: alijs sentiẽtibus in contrarium: nonnullis uiam mediam eligentibus, ac dicentibus, eam faciendam interdũ; quandoque penitus de-

a De hoc articulo vide qd sanciuerit concilij Trid. sessio. 24. de reform. c. 6. ad hæc cãs matrimoniales.

[Glo. seq. ad suprascriptionem inducit duo similia, signat contrarium, & soluit.]

a In tur.] arg. archidiaconum vt habere indistinctionẽ cas sarũ matrimonialiũ. dic & abbas. ã. de excess. prælа. accedentibus. in fi. sic & archipresbyter. ã. de cõsu. & affi. ex litteris. Arg. ã. 35. q. 6. ess in synodo. & in de cre. prædicta, accedentibus. in his enim cõsuetudo seruatur, quæ dat iurisdictionẽ. 9. q. 3. conquestus. in text. & in glossa cõsuetudo. C. de emanci. l. 1. & vlt. & ã. de arbi. dilecti. in fi. & ita potius cognoscũt ex cõsuetudine q̃ ex iure. arg. prædictæ de cre. accedentibus. & arg. ad hoc ã. de offi. archi. c. vlt ad fi.

b Coniunctam.] & hoc incõtinenti probare volebat.

[Glo. seq. arg. primò à contrario litteræ, & illius argumẽti tenet contrarium. Secundò quærit arg. affir matiue: soluit contraria. & adducit duo similia.]

c Diuertit.] Aliàs si eam à se repulisset non posset petere restitutionem, cum se ipsum expoliasset. arg. 27. q. 2. Agatho ẽ. 2 Sed contra credo quod hoc non obstaret, si velit ipsam rehabere, q eã expulit, quia eo ipso ꝓ repetit ipsam, & ipsa non vult ad eum redire, intelligitur eum spoliasse. Sed nunquid haberet locum pactum de non petendo? Videtur quod sic. 33. q. ꝓ duo pati. in talibus nõ valet pactum, vel compositio. de transact. cap. vlti. ita quod vterque remaneat in sæculo, nullum pactum hi valeat. nec absoluere se possunt, etiam si iurarent. ã. de iureiu. tua. & etiam si vouerent. arg. ã. de conuer. coniug. ex parte 2. in fi. qa confessio etiam ibi locum non haberet, contra matrimonium, vt 35. q. 6. si duo. & ã. de eo qui cognouit consangui. vxo. suæ, super eo. nec ẽt exceptio rei iudicatæ locum habet ibi vnde voluntas ibi deambulatoria est, infra de re iudic. lator. & c. consanguinitatis.

d Et infra.] sub isto; infra, continetur, quod pars mulieris e contra viri sæuitiam, allegabat, ʒ propter quod non erat restituenda marito.

[Glo. seq. reci. per obiect. & dupliciter soluit. primò violando literam, secundo plane legendo, vt fit casus specialis, sicut & alij quinque quos enumerat.]

e Non potest.] i. non vult, vel non expedit. sic. 32. q. 5. si Paulus, in glo. suscitare. quoniam Papa in omnibus dispensare potest, quæ non sunt contra articulos fidei, vel generalẽ statum ecclesiæ. 15. di. sicut. in gl. fi. & 25. q. 2. sunt quidam cum gl. sua, nec in his quæ sunt contra substãtiam monachatus infra de statu monac. cum ad monasterium. in fin. hęc in his. quæ in sui natura sunt mala, vt ꝓ ne peccato posset quis adulterari. ã. de iureiu. & si Christus. 6. quædam etiam nec potest dispensare vt simul quis habeat plures vxores. ã. de transact. c. vlt. Idem credo de gradibus diuina lege prohibitis, vt hic dicit vnde propriè ponitur hoc verbum, non potest. & ideo hæc expositio, non vult, vel non expedit, non habet locum hic.

f Et infra.] sub isto, infra, cõtinetur quod quæsiuit etiã, an idem esset si gradus dispensabilis, vel aliud impedimentum dispensabile allegetur. & probationes essent incontinenti paratæ. Ber.

g Viam mediam.] Arg. de medio spectando. sic supra de offi. dele. quærenti. in glo. equitatis. Vnde Ouidius.

Inter vtrumque vola, medio tutissimus ibis.

[Glo. seq. adiungit primam opi. per quatuor decre. & duas leges, & soluit duo obstantia.]

1 Concor. tex. in l. si coloni. cũ not. C. de agri. & censi. li. 11.

ʒ Et incest⁹ periculũ & ꝓbationes impedimẽti paratas hẽbat: & qa in uita & expulsa à viro recesserat. hęc patẽt in antigs. I. A.

a Per decretalem.] istorum opinio, scilicet q restitutio sit facienda, multis iurib⁹ iuuatur: & primò per decre. ī. eo. ex cõquestione. & c. i litteris. & c. ité cũ quis. & ē. vt lit. non contest. accedens 2. C. de ap. l. 1. & C. de do. inter virũ & vxo. si maritus. nec obstat illa dec. ī. de ord. cog. c. 1. quia loquit in petitorio, vt hic. & ī. dē. nec obstant leges illæ. ff. vt in pos. l. si is à quo. ff. ad exhibendũ. l. 3. §. ibidē. & ff. ad Carb. l. 3. §. causę. qa loquuntur in possessorio adipiscenda, etiã in exhibitione rei, vbi differtur missio in possessionem, si incontinẽti probetur de pprietate. r & fallit in casibus notatis. ī. eo. c. ex conquæstione. & in casibus qui notantur 3. q. 1. in summa. ī. c. proxi.

b Mouetur.] resume, nec exigere nec reddere debet. debitum.

c Oraculum.] i. responsum.

d Clementis.] ī. de ord. cog. c. 1. Ber.

e Casibus de qbus aliqui notantur ī. e. ex conquæstione.

[Glo. s. q. nor. ſm gradũ prohibitũ lege diuina, signat ꝓrium de decre. gaudemus, & soluit.]

f Diuina lege.] in Leuitico, c. 18. c. quondã ꝓp hominũ rauitatẽ, tũ duæ pſonæ excludebant à coniugio, vt nec filius matrẽ nec filia patrem duceret. Sub lege excepit ferè duodecim, matrẽ, nouercẽ, sororem, neptẽ, amitam, matertera, vxorẽ patrui, vxorem fratris: sed hoc recepit determinationem. 8. q. 1. olim. ꝫ priuignã, filiã priuigni vel priuignæ, sororem vxoris, paucas tñ excluſit, vt multiplicarẽt homines. Sub gratia verò, scilicet tpe Christi plurimę pſonę excludunt, vt locũ haberet cõtinentia, & cæ. il.

¶ aLita; interestus videtur periculũ expugnare.

¶ In vetustis exẽplaribus ita nec exigere debitũ, nec ꝫ cõscientiã soluere teneatur.

2 Vide qđ dicã de spõ. veniẽs 1. in gl. nisi aliquis. Io. And.

3 De materia huius gl. vide Turrecrematã, & Socũ paulo ante citatos.

¶ Primi per decretalem[a] epistolã Lucij Papæ iuuare videntur arguentis quosdam iudices delegatos, qui restitutionem viri, qui sine iudicio ecclesię vxorem dimiserat, & ei consanguinitatem postmodũ opponebat, spoliatæ ac repetentẽ coniugem denegabãt: & mandantis tibi pri⁹ restitui taliter spoliatã: & postea de matrimoniali causa cognosci. Horum autem assertionem incestus † videtur periculum oppugnare: sed ipsi timorem incestus inanẽ esse respondent: cum etiã beneficio restitutionis obtẽto, q cõsanguinitatis habet notitiam, nec ꝓexigere debitũ contra conscientiã, nec soluere teneatur, quoniam si secus egerit, ædificat ad gehẽnã, sicut nec consanguinitatis cõscius, super cuius cõiugio quæstio non mouetur.[b] ¶ Secunda verò assertio per oraculũ[c] Clementis[d] Papæ fulcitur, à quo cum fuisset quæsitũ, vtrũ mulier quadã quẽdam in virũ petente, qui vt eã repelleret, exceptionẽ cõsãguinitatis obiecit, prius esset de impedimento consanguinitatis agendũ, quam super matrimonio sententia proferretur, sic inquisitioni factæ respondit, quod cũ exceptione probata, principalis quæstio peremator, prius est cognoscẽdũ de ipsa, quã ad diffinitionis articulũ procedatur, cũ etiã in multis casibus restitutio differatur secũdũ canonicas sãctiones.

¶ Opinioni autem vltimę videtur non incongruè adaptari, vt iungradibus consanguinitatis diuina[f] lege prohibitis, restitutioni aditus ꝓcludat, sed cõstitutione interdictis humana restitutio locũ hẽat cũ effectu, cũ in illis† dispensari nõ possit, & in istis valeat dispensari, sicut beatus Gregorius[g] & multi alij dispẽsarunt. vnde nõ peccat, hq in hoc articulo ad mãdatũ ecclesiæ, reddit debitũ coniugale. ¶ Nos autẽ ad præsens nullam de ꝓdictis sententiis reprobamus, nec cuiquã earũ[i] aliq; præiudicũ ex nostra rẽspõsione volumus[k] generati, quãuis præscriptũ Lucij Papæ mandatũ ad possessorium, responsum verò Clementis ad petitorium referatur. ¶ Portò[l] cum mulier, quæ consanguinitatis habet notitiam, præsertim in gradibus, quos lex diuina prohibuit, non possit huiusmodi viro sine mortali peccato carnaliter commisceri, quoniam omne quod nõ est[m] ex fide, peccatum est, & quicquid fit contra conscientiam ædificat ad gehẽnam, frustra i tali casu adiudicaretur restitutio spoliato, cum illa cõtra Deum non debeat in hoc iudici obedire, sed potius excommunicationẽ[n] humiliter sustinere, sicque difficultas occurreret quasi perplexa, quia propter sententiam oporteret eã reddere debitũ, & propter conscientiã reddere nõ deberet, vnde contingeret eos grauiter impediri, & vtriq; laqueus[o] parare tur, cum inter se carnaliter coniungi non possent, nec aliter alteri matrimonialiter copulari.

¶ Propterea melius videt, quod cũ opponitur consanguinitas (præsertim in gradib.

a Diui-

¶ Prohibitio 3 gradꝫ in fornicatione q libet & quęlibet excludunt: licet ita cum ecclesia instrictis gradibus diuina lege prohibitis non consueuerit dispensare, eis oppositis nõ est restitutio faciẽda, & hoc videtur sonaꝛ littera ista. ADDITIO. Tredecim pſonas diuina legẽ ꝓhibitas habes his versibus.

Nata, soror, neptis, matertera, fratris & vxor.

Et patrui coniunx, mater, priuigna, nouerca,

Vxorisque soror, priuignata, miruſque,

Atque soror patris coniungi lege vetantur.

† De hoc articulo vide plenè ꝑ Turrecrematã. 35. q. 2. c. cõmunitiones. & ꝑ Dominicũ Soto lib. 4. sent. di. 40. q. 1. art. 4.

g Beatus Gregoriꝰ.] 25. q. 3. quędam lex.

h Non peccat.] allegatio est.

i Nec cuiquam earũ.] omnibus enim iuris auctoribꝰ æqua progatiua 4 feminda est. C. de vete. iur. enuc. l. 1. §. is ita. arg. 19. dist. sic omnes. & 20. di. de libellis i fi.

K Volumus generari.] & tñ generatur. Iudices enim ſm suã opinionẽ sententiãt. 11. dist. nolite. & ī. de cel. miſ. d hominem. ar. de consec. d. 1. præcepta, & Papa hic loquitur vt magister.

l Portò.] hæc allegatio Gregorij est.

m Non est.] 28. q. 2. ofs. §. ex his. ī. de præscri. qũ omne. & ī. de fin. o. per tuas.

n Excõmunicationẽ] hoc ſm diffinitionem illius decr. ī. de sen. exc. inquisitionis.

o Laqueus.] ecclesia enim nulli debet laqueũ injicere. 27. q. 1. de viduis. 2.

4 Hierõ. sup. Danie. periculosũ est & magistrorũ ecclesiæ iudicare suijs, &c. Ipse tñ dixit ad Alcnõ Doctoris opinio, sed doctrinæ tñ ponderanda est. Io. And.

¶ Diuina. Iegō vt quod in secundo gradu ecclesia dispensare non possit, cū istud fuerit diuina lege prohibitum. 30.q.3. Pyctacium in gl.2.& in Leuitico prohibetur secundus gradus in consanguinitate & affinitate: vbi dicitur: Turpitudinem sororis vxoris tuæ, & filiæ eius non reuelabis. filiam filij eius,& filiā filię nō assumes. Sed ɔ vt j.de diuor. gaudemus. 1 vbi dr q si pagani ɔxerunt in secūdo gradu,post fidem receptam debēt insimul remanere. Dicas q in Leuitico prohibetur secundus gradus in descendentibus,non in collateralibus: vnde in secūdo collaterali dicit spēsare pōt ecclesia. & expone, pīertim, idest, maximè: quia si ꝓbationes incōtinenti sunt paratæ, non est facienda restitutio,quantum ad carnalē copulam, in quocunq; gradu, sed multò fortius in gradibus diuina lege ꝓhibitis: alias fiat restitutio quo ad omnia,vt j. sequitur.

† expectat. al. qa hic præsumitur.

b Offeruntur in cōtinenti] hic patet, quod licet spoliator velit probare incontinenti exceptionem consanguinitatis, tñ spoliatus prius est restituēdus,si periculū aīæ non imminerat: qa hic mulier restituitur in cęteris, præterquam ad copulā, & tamen probationes incontinenti offeruntur,vnde tollitur distinctio quorūdā,q dicunt, q̄ spoliator velit statim probare exceptionem, restitutio differtur, per id quod legitur ff.ad exhibendum.l.3.§.ibidem. & ff. vt in possessione.l.is a quo. Sed illæ leges in alio casu loquuntur, vt dictum est ɔ.

¶ Gl.seq.notat quod in spiritualibus super emergentibus,&c.

§ f. censurā.

c Iuramento recepto.] hoc est notabile,q licet in cāmatrimonii & aliis causis spiritualibus de calumnia siue malitia non iuretur,vt supra de iuramen.calum.litteras,iuratur tñ de calumnia super exceptionibus post emergentibus: si tñ per eas alterius iuris aliqualiter impugnetur. ɔ. de ele.c.cū dilecti. & j.qui matr. acu. posset. & j. de test.præsentium. ff.de damno.infe. qui bona.§.si quis stipulaturus.arg.ff.qui satisd. cogan. l. de dis.§.iubetur. Dicas q vbi in principio simel lite contestata iuratum est de calumnia,postea nō iuratur:quia iuramentū illud extenditur ad oēs exceptiones peremptorias,quæ postea occurrunt,siue sint emergētes, siue incidentes: C. de iura.calum.iuth. hoc sacramentum. Olim aliter obseruabatur, quia inrabatur sup quolibet capitulo:vnde hodie nō valent iura,q̄ hoc dicebāt, & sic non q̄dicunt leges prædictę: quique cuā iuratur ob-

Iuramentū calūniæ an possit in eadē causa rei iterari.

diuina lege prohibitis) & probationes offeruntur in cōtinenti paratę, in cęteris adiudicāda sit restitutio: sed ad maiorem cautelam iuramento recepto, c quod talis obiectio malitiosè ñ fiat sola,quo ad commixtionem carnalem (maximè si fama consentit) est restitutio differenda, donec auditis ꝓbationibus & discussis,causa sine diffugio terminetur,cum vtri que sit melius taliter expediri,quam manere taliter impeditos. ¶ Quod si non habeat probationes in cōtinenti paratas, sed dilationes expectet† longiores(quia † præsumitur contra eam, quæ siue iudicio ecclesiæ, sua tantum temeritate recessit à viro) ad restitutionem plenariam ecclesiastica debet censura compelli, quam† tamen ipsa tori negando consortiū debet humiliter tolerare, d donec probationes offerat ꝓparatas: & tunc absolutione petita,secundum formam ecclesiæ, absoluetur: sed antequā fiat ei mandatum,sub debito iuramenti, receptis probationibus procedatur, quemadmodum est præmissum. ¶ Si verò tāta sit viri sæuitia,vt mulieri trepidanti,non possit sufficiēs e securitas ꝓuideri: non solum non debet illi restitui, sed ab eo potius amoueri: alioquin sufficienti(si fieri potest)securitate prouisa, ꝓfectò videtur coniux ante causæ cognitionem restituenda marito.

¶ Item Vulterano episcopo.

¶ *Per solam traductionem mulieris ad domum viri factam,non præcedentibus sponsalibus , vel inualidis , non acquiritur possessio: vnde ea recedente propria auctoritate,non competit restitutio.*

CAP. XIIII.

Ex† parte M. mulieris fuit propositū, quod aliud,puta,q nō dicidit testificata. j. de testi.c.pen. Ante litē cōtest.beneiurat si p et exceptionibus propositis, & ꝑcipuè vbi arguitur malitia excipientis,vt hic,& j. de elect.cum dilectus.& j.de ex.ꝓp. pastoralis. siue sit causa spūalis, siue ciuilis. Et nihilominus iuratur postea de calumnia super principali qōne, quia aliud est iurare super exceptionibus ante litem contest. ꝓpositis, q̄a ibi declinat iudicium,nec tā gunt principalē qonem,nec ex ea oriuntur& aliud est iurare super exceptionibus post litem contestatam,quia illa tangūt principale negotium, & oriuntur ex eo. vnde iuramentū de calumnia ad omnia extenditur, quæ emergunt post litē contest.& quæ incidunt. & ideo post litē cōtestato iuramento super principali quęstione, nō iuratur postea : quia sic quasi bis iuraretur.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

d Tolerare.] hoc intellige secundū distinctionē illā decr. j.de sen.exco. inquisitioni. Sed pone q talis excōicata iniuste moriatur,numqd debet ꝓpelli in cœmiterio ecclesiæ, cū apud Deū non sit ligata.24.q.3. si quis nō recte ? Dicas quod non, 2 quia quantum ad ecclesiā ligata est,quæ non iudicat de occultis j. vt eccl. benefi. sine dimi. conse. vt,nostrū § porro. & sic ecclesia pro ipsa non debet orare. 3 Quo ad Deum soluta est,nec nocet ei vilis sepultura, j.de sepul. sacris in fin. potius enim cōsulendum est animæ q̄ corpori. & in tali casu vbi mulier certa est,potius debet Deo obedire quam iudici,secundum consilium Pap.x.& 11.q. 3. non semper.& 23.q.1.quid culpatur.ne contra conscientiam suam ædificet,ad gehennam.

2 Nisi secundum Ioan. moriens petijsset absolui. j. de sen. excom. à nobis 2. vl nisi ecclesia se uidēs decepta post mortē illam absoluat,qđ pōt, & ligat. 24. q.2. sane. & j.de hær. si quis eps. secundū Tan. & Gof. Ioā. And.

† Cap. j. eo. tit. in 3. cōpi.

e Sufficiens.] 32.q.1.de benedictio.ex quo enim propter sæuitiam vnus reliquum dimittere potest secundum legem.in auth.de nup.§.si igitur mulier tale aliquid.coll.4.ergo multò minus est restitutio faciendā quia turpius ejicitur q nō admittitur hospes, j. de iureiur. quemadmodum. §. alioquin. & in hoc casu alicui honestæ mulieri committenda est, vbi securè moretur. ɔ. eo. ex trāmissa.& j. desponsa. cum locum, ar. ɔ.de procu. c. accedens, & præterea fatidicus non immutat malū propositum. Iuuit. de sus. ct. tuto. §. nouissime.

3 Specialiter, gūales tñ orationes quæ fiunt ꝓ omnibus fidelibus defunctis ꝓdesunt, in: & secundū Vin. Ioan. And.

EX parte M.] Petens restitutionem coniugis, habet probare coniugium legitimum ex consensu. Ita cōiter summatur. Sed ex hac summatione infertur vt sufficiat probare solum cōiugium; licet non probetur

carnalis copula: de quo tamen sunt opiniones. In prima parte ponitur mulieris querela partim decisa. In secunda dat iudicem: ibi, Quia igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam ciuis Senen. habebat quandam neptem suam intra pubertatem constitutam M. nomine. volebat eam copulare matrimonio filio H. ciuis Senen. nondum septem annorū: & traducta fuit in domum eiusdē, sed ipsa postquam ad nubiles annos puenit, noluit ratum habere qd a patruo suo fuerat inchoatum, & de domo illius recessit, postulans à Senen. episcopo cum alio licentiam contrahendi episcopus cituit partes ad præsentiam suam: Mulier per procuratorem suum petebat possessiones, & res alias sibi restitui, datas pro ipsa nomine dotis, & dari sibi licentiam contrahendi, pars altera petebat restitutionem mulieris, asserens illam per procuratorem causam agere non posse, sed debebat personaliter interesse: episcopus super hoc dubitauit, & consuluit dominum Papam: Papa respondet, quod non est dubium quin ipsa mulier quāuis sit minor, possit causam matrimonij per procuratorem tractare, & pars altera restitutionem mulieris postulare non potest, cum nullo commodo iuris seu possessionis fuerit destituta: quia per talem traductionem, quā non præcesserunt sponsalia vel consensus legitimus, nec etiam subsecuta fuerunt, nullum obligatorium vinculum contractum fuit inter eos: vnde mandat quatenus si est ita: non obstantibus exceptionibus supradictis, audiat quæ partes hinc inde duxerint proponenda: & quod canonicū fuerit appellatione remota, decernat Not. q minor xxv. an. maior xij. vel xiiij. in causa matrimoniali censetur maior, & per se, & per procuratorem causam tractare potest. Item in tali restitutione petenda, necesse est probare ius matrimonij, & possessionem corporalem, scilicet per carnalem copulam ad hoc vt detur restitutio. Item ista possessio non procedit sine iure. Item qui intendit contrahere matrimonium, nec possit ętate prohibente, nec etiam sponsalia contrahit.

† Vide l. q vniuersas. ff. de acq. pos.

cū eam intra pubertatis tempora cōstitutam, patruus suus filio H. Senē. ciuis, nondum a septem annorū matrimonio voluerit copulare: b ac eadem traducta fuerit ī domum eiusdem: † ipsa ex quo ad nubiles annos puenit, ratum nolēs habere qđ à patruo suo circa hoc procuratū fuerat, à Senen. episcopo nubendi alij licentiam postulauit: c & infra. ¶ Quia igitur non credimus ambigendum, quin ipsa mulier (quamuis minor) d causam possit matrimonij p procuratorem tra-

[Gl. seq. ar. quod volēs matrimoniū contrahere, &c. fignat contrarium. secundo obijcit de decre. de illis. Solvit distinguendo inter sponsalia nulla, & aliqua.]

a Nondum septem annorum.] & ita nihil egit, cum ętas impediret. inf. de despon. impu. litteras, &c. accessit. Ité arg. quod vbi quis vult contrahere matrimoniū, nec potest ętate prohibente, nec sponsalia contrahit, quia non vult: nec matrimonium, quia non potest: nec illud intelligitur. §. pen. & supra de offi. deleg. cum super. & C. si quis alteri vel sibi. multum inter. Ar. contra. ī. de despon. impu. de illis ī. in fi. & c. tuæ. Sed videtur quod illa licet fuerit minor. tamen auctoritate sua non debuit recedere. ī. de despon. impu. de illis 1. in princ. Sed in hoc distingue vbi sponsalia non tenuerūt ętate prohibente, nec postea cursu temporis placuerūt, ut hic; vel si per vim contracta fuerant, vt ī. de despon. impu. ex litteris. auctoritate sua pōt mulier recedere, quia nulla obligatio fuit hinc inde contracta, ut in prędictis decr. c. litteras. & cap. accessit. Vbi verò sponsalia tenent, non debet recedere alter sine licentia ecclesiæ. infra de despon. impu. de illis 1.

b Copulare.] hoc quod dicit [voluerit matrimonio copulare.] tollit omnia contraria, & hoc quia voluntas patrui ad nullum actum processit, nec quo ad sponsalia, nec quo ad matrimonium, & ita nulla obligatio fuit contracta, vt infra sequitur.

c Postulauit.] & etiam res si quas dedit ei in dotē: nam semper subintelligitur talis conditio, si matrimonium fuerit subsecutum. 1 ff. de iure dot. l. stipulationē & l. dotis promissio. & fructus & partus. ff. de condic. ī data causa non seeu. qui se debere. §. fundus.

[Gloss. seq. primò ponit decem casus, quibus minor censetur maior. Secundò q̄rit, an in spiritualibus restituat minor, & soluit. Tertiò quærit de renunciāte beneficio, &c. alle. 3. iura ad negatiuam, & 3. ad affirmatiuam, & soluit.

1 De iure & de facto. ī. de do. inter vi. & vx. & si necessitè. Ioā. And.

d Quāuis minor.] sic patet & in causa matrimoniali minor xxv. annorū censetur maior. Similiter in voto. 20. q. 2. c. 1. §. 1. & c. 2. Ité & in alio casu cum minor mortem patris exequitur, vel cum agit de testamento patris. 15. q. 3. de crimine. Item cum agit de recuperanda possessione. C. qui legi. perso. l. vl. Ité cū agit de thoro violato. ff. de adul. si maritus. §. lex Iulia. Item cum agit de libero homine exhibendo. ff. de lib. ho. exhi. l. 3. §. sed ſi mulier. Item cū impetrauit veniam ætatis. C. de his qui ve. æta. impe. l. 1. Item cūm agit negotia alterius. ff. de mino. l. cum mandato. Et generaliter, videtur, quod secundum canones etiam contra patrem suum minor agere possit, vt 2. q. 7. quæritur. Sed nunquid minor potest petere restitutionem in integrum in huiusmodi spiritualibus siue ecclesiasticis negotijs, si doceat se læsum, vt si cōtraxit cum paupere cum poterat contrahere cum diuite? Dico quod non, quia error diuitiarum non impedit matrimonium. 29. q. 1. §. ergo nec sponsalia: quia in hoc censetur maior. Et vbi minor mutat statum, non restituitur. ff. de mino. l. si ex causa. §. Papinianus ait. arti. 20. q. 2. c. 1. & 2. & ſi maior est xx. annis, potest se p̄mittere venundari ad participandum pretium, vt Inst. de iure perso. circa fi. Sed si minor xxv. an. renunciauit beneficio suo, nunquid potest implorare restitutionem? Videtur quod non, quia in talibus loco maioris habetur, q̄a in rebus ecclesiasticis, sententia lata contra minorem absentem & indefensum, tenet. ī. de elect. dudum, 1. §. cum autem. Sed in rebus immobilibus sententia lata p̄ minorem absentem, nulla est. ff. de re iudi. contra pupillum. Item ex hoc sequeretur inconueniens, quia si minor renunciasset ecclesiæ, si postea illa conferatur legitimè alicui, demum minor petat restitui, q̄ ei adiudicabitur ecclesia, qui legitimè est eam adeptus, & sine culpa: quod esse non debet, ī. de appe. bonæ. 56. distinctis peruersum. 16. q. vlti. inuentum est. Item quia in rebus ecclesiasticis censendus est sui iuris, sicut & filius familias in castrensi peculio. ff. ad Macedo. l. 2. & 3. in fi. Econtra videtur quod possit; quia & maiori cōpetit restitutio in integrum. ī. de resti. in integ. c. ex litteris. Item in rebus ecclesiasticis maius periculum est q̄ in alijs: ergo in eis cautius est agendum. 42. dist. quiescamus. 7. q. 2. c. ult. ff. ad Carbo. l. 1. §. sed si quis. inconguum enim esset quod per assumptionem rei ecclesiasticæ perderet beneficiū restitutionis: quia vtilitas debet augeri, non minui per dignitatem. ff. de iudi. l. si longius. in fi. & arg. ad hoc ff. commod. l. in commodato. §. sicut, in fi. ibi. adiuuari. & ī. de commo. c. vnico. & C. de indi. vidui. l. 2. in fi. Ad hoc dicas, q̄ minor potest petere in integrū restitutionem, si omisit probationem necessariam, vel aliàs captus sit in iudicio & beneficio: sicut & ecclesia, quæ comparatur minori. supra de i integ. rest. c. 1. & c. auditis. & quasi per totum. & ff. de mino. l quod si minor. §. 1. & l. minor xxv. an. Sed si renunciauit beneficio ecclesiastico, & illud iam

Minor læsus circa matrimonia & beneficia an possit restitui.

a Si nõ collatũ subuenit, & hæc fuit op. Io. & Vi. hic: q̃ approbat H. si ecclĩæ & animabus expediat: ut sic magis consideret læsio eccl̃æ q̃ psonæ. arg. ſ. de elec. in cautis. Io. And.

alij collatum, nõ subuenitur ei. 1 ff. de min. l. q̃ si minor. §. Scæuola in matrimonio verò, puta cum sententia lata ꝯ matrimoniũ est, vbi ecclesia decepta est, ipso iure seruat illæsus. ℸ. de re iud. c. lator. & c. cõsanguinei.

[Gl. seq. recitatur per quæstionem, quare non sufficit hoc casu traductio? Respondet, quia per, &c. subdit tres casus vbi petitur restitutio, nec habet possessio.]

a Commodo destituta.] sic ff. de spõ. l. quæsitum. quia per solã traditionẽ nihil egit. vbi enim nulla præcedunt spõsalia, vel matrimonium, nulla habetur possessio, quia liber homo possideri non potest, & possessio illa talis est, q̃ q̃ possidet, possidetur. vnde ex sola possessione facti nulla seruitus vl obligatio hinc inde ꝯhitur, nec restitutio peti potest, cũ nulla possessio iuris hic fuerit, vñ hæreticus nõ põt in iure petere rerũ ecclesiasticarũ restitutionẽ. 2 23. q. 7. c. 1. & 2. nec laicus restitutionẽ decimarũ, licet de facto possideat: qa aliud ẽ possidere, & aliud detinere, ℸ. de p̃scr. c. cãm quæ. nec eñ sufficit probare spoliationem, nisi probet quod possederit. ℸ. de offi. deleg. consultationibus. & ℸ. eod. olim. vt ibi dictũ est. Quandoque tamen petitur restitutio, vbi nulla potest esse possessio; vt cum petitur restitutio consanguineæ. ℸ. cap. proxi. Sed illud est, quia possessio iuris præcessit, de qua constat. sic ℸ. de præb. referente. arg. ſ. de proc. ex insinuatione. Item seruus petit restitutionem rerum dñi absentis, quas de iure non potest possidere. C. si per vim, vel alio modo, l. 1. Similiter vxor restituitur ad res datas sibi a viro, quas de iure possidere nõ potest. ff. de vi & vi arm. arg. l. 1. §. deijcitur. De hoc, scilicet an possit repeti quod non licet possidere, traditur 14. q. 1. c. j. i tex. & gl. 2. & no. quòd licet aliqua appareat traducta, non tñ præsumendum est statim pro sponsalibus vel matrimonio, vt hic patet, & l. prædicta, quæsitum. ff. de spon. sed vbi sponsalia præcedunt infra pubertatem, si sponsa completeuit xij. annum apud sponsum, præsumitur matrimonium. ℸ. de spon. ad id. ff. de ritu nuptiarum l. mulierem.

b Subsecuta.] quia nunquam sponsalibus puella consensit, vel antequam puer septimum annum compleuerat, ab eo recessit.

c Exceptionibus supradictis.] s. qđ petebat fieri primo sibi restitutionem; & quòd illa non poterat agere p procuratorem: quæ non habent locum hic.

C Vm ad sedem.] Diuiditur principaliter in duas partes. In prima processus narratio. In secunda causæ diffinitio. Secunda: ibi, Nos prioris. Abb. Sic.

C A S V S. Inter hospitalarios Hierosoly. ex parte vna & epm Cumanum ex altera, vertebatur quæstio super ecclesia & hospitali de mõte Citano, quæ cõmissa fuit abbati de Acconeñ. vt audiret omnia tam ad possessorium quam ad petitorium iudicium pertinentia, quę pars vtraque duceret proponenda, & causam ipsam fine debito terminaret: coram quo petijt procurator hospitalis, ecclesiam & hospitale prædictum cum possessionibus & pertinentijs suis, quæ tenebat episcopus sibi restitui dicens illa ad Hospitalarios Hierosolymitanos de iure spectare: & quod ipsa diutius possedissent, possessorium, solummodo intentãdo: ad quę respõdit procurator episcopi se nec scire, nec credere supradicta ab hospitalarijs possessa, vel ad eos aliquatenus pertinere: sed episcopus tenebat & possidebat prędicta tanquã in sua diœc. cõstituta; Lite contest. ad probandũ intentionem suam pars vtraq; testes produrit: abbas examinato negotio condẽnauit procuratorem epi ad restitutionem omniũ prædictorũ: pars epi ad Sedem Apostol. appellauit à sententia illa: procuratores vtriusq; partis comparuerunt in præsentia Papæ, qui causam examinauit eãdem, & videbatur per testes probatum, q̃ nuncius epi Cumani abstulerit cruces hospitalarijs, inhibendo eisdem, ne ad supradictam ecclesiam vel hospitale rediret, & quòd episcopus prędicta omnia possidebat: vnde procurator hospitalariorum petebat dictam restitutionis sententiam confirmari: Respondebatur ex parte episcopi, quòd si forsitan sit ostensum quòd nuncius episcopi p̃dicta fecisset, non tamen fuit probatum quòd de mandato episcopi illud factum fuisset: Papa cõsiderans acta prioris iudicij, quia constare non debuit per dicta testium, vel per confessiones partium, vel etiam per instrumenta, vl per euidentiam facti, quòd Cumanus epus spoliauerit hospitalarios vel mandauerit spoliari, vel ratam habuerit spoliationem, pronunciauit in quæstione prędicta interdictum vnde vi, locum nullatenus habuisse: cassando sententiam restitutionis latam à p̃dicto abbate, licet pars aduersa diceret, quòd pro sententia iudicis esset prętumendum, qui ex alijs causis animum suum potuit informare. Nota quòd facta in vno iudicio, fidem faciunt in alio. Item non prętumitur de iudice, ex quo non constat de facto. Item nota hic quatuor modos probandi per testes, confessiones, instrumenta, & per euidentiam facti. Item interdictum unde vi, non datur, nisi ꝯra illũ q̃ spoliauit, uel mandauit, uel ratã habuit spoliationem: quòuis familia spoliauerit: & ideo ineptè fuit appositum istud possessorium ꝯ episcopũ. Itẽ à sententia super possessorio appellatur, licet in legib⁹ contrarium caueatur. Qualiter leges ille intelligantur, dicitur hic in glossa, quę incipit, sic patet in fi.

d Ad petitorium.] siue simul siue separatim poterat agere procurator hospitalis, de hoc dictũ est ℸ. de causa possessionis, cũ ecclesia. & c. cum super. & c. cũ dilectus.

[Glo. seq. signat contrarium ab generalitatem libelli, & soluit. Secundo quærit & soluit distinguendo triplicem statum causæ.]

b Imò nulla rũ rerũ põt petere restitutionẽ, cũ p hęresim omniũ dñiũ amittat ipso iu. c. cũ ℓm leges. de hæ. lib. 6. Cõtra dus Brunus li. 3. de hæ. c. 10. Arelatinus trac. de hæret.; notabil. 1. Ioannes Rotas in singularibus fidei, singul. 185.

pars vtraque duceret proponenda, & causam ipsam fine debito terminaret: coram quo petijt procurator hospitalis, ecclesiam & hospitale prædictum cum possessionibus & pertinentijs suis, quæ tenebat episcopus sibi restitui dicens illa ad Hospitalarios Hierosolymitanos de iure spectare: & quod ipsa diutius possedissent, possessorium, solummodo intentãdo: ad quę respõdit procurator episcopi se nec scire, nec credere supradicta ab hospitalarijs possessa, vel ad eos aliquatenus pertinere: sed episcopus tenebat & possidebat prędicta tanquã in sua diœc. cõstituta; Lite contest. ad probandũ intentionem suam pars vtraq; testes produrit: abbas examinato negotio condẽnauit procuratorem epi ad restitutionem omniũ prædictorũ: pars epi ad Sedem Apostol. appellauit à sententia illa: procuratores vtriusq; partis comparuerunt in præsentia Papæ, qui causam examinauit eãdem, & videbatur per testes probatum, q̃ nuncius epi Cumani abstulerit cruces hospitalarijs, inhibendo eisdem, ne ad supradictam ecclesiam vel hospitale rediret, & quòd episcopus prędicta omnia possidebat: vnde procurator hospitalariorum petebat dictam restitutionis sententiam confirmari: Respondebatur ex parte episcopi, quòd si forsitan sit ostensum quòd nuncius episcopi p̃dicta fecisset, non tamen fuit probatum quòd de mandato episcopi illud factum fuisset: Papa cõsiderans acta prioris iudicij, quia constare non debuit per dicta testium, vel per confessiones partium, vel etiam per instrumenta, vl per euidentiam facti, quòd Cumanus epus spoliauerit hospitalarios vel mandauerit spoliari, vel ratam habuerit spoliationem, pronunciauit in quæstione prędicta interdictum vnde vi, locum nullatenus habuisse: cassando sententiam restitutionis latam à p̃dicto abbate, licet pars aduersa diceret, quòd pro sententia iudicis esset prętumendum, qui ex alijs causis animum suum potuit informare. Nota quòd facta in vno iudicio, fidem faciunt in alio. Item non prętumitur de iudice, ex quo non constat de facto. Item nota hic quatuor modos probandi per testes, confessiones, instrumenta, & per euidentiam facti. Item interdictum unde vi, non datur, nisi ꝯra illũ q̃ spoliauit, uel mandauit, uel ratã habuit spoliationem: quòuis familia spoliauerit: & ideo ineptè fuit appositum istud possessorium ꝯ episcopũ. Itẽ à sententia super possessorio appellatur, licet in legib⁹ contrarium caueatur. Qualiter leges ille intelligantur, dicitur hic in glossa, quę incipit, sic patet in fi.

nõ spoliauit, nec spoliari mãdauit, nec spoliationem ratam habuit.

CAP. XV.

C Vm ad sedem Apostolicã accessissent Cumañ. episcopi, & fratrũ hospitalis Hierosolymitani procuratores: & inf. ¶ Abbati de Acconẽ. causam (quę super ecclesia & hospitali de mõte Citano inter eos vertebat) taliter duximus cõmittendã, vt audiret omnia tam ad possessorium, quã ad petitorium d iudicium pertinentia, quę vtraq; pars duceret proponenda, & causam ipsam fine debito terminaret. Coram quo procurator hospitalis, prædicta cum possessionibus

†Ca. ſ. eo. ti. in j. cõpil.

ad supradictam ecclesiam vel hospitale rediret, & quòd episcopus prędicta omnia possidebat: vnde procurator hospitalariorum petebat dictam restitutionis sententiam confirmari: Respondebatur ex parte episcopi, quòd si forsitan sit ostensum quòd nuncius episcopi p̃dicta fecisset, non tamen fuit probatum quòd de mandato episcopi illud factum fuisset: Papa cõsiderans acta prioris iudicij, quia constare non debuit per dicta testium, vel per confessiones partium, vel etiam per instrumenta, vl per euidentiam facti, quòd Cumanus epus spoliauerit hospitalarios vel mandauerit spoliari, vel ratam habuerit spoliationem, pronunciauit in quæstione prędicta interdictum vnde vi, locum nullatenus habuisse: cassando sententiam restitutionis latam à p̃dicto abbate, licet pars aduersa diceret, quòd pro sententia iudicis esset prętumendum, qui ex alijs causis animum suum potuit informare. Nota quòd facta in vno iudicio, fidem faciunt in alio. Item non prętumitur de iudice, ex quo non constat de facto. Item nota hic quatuor modos probandi per testes, confessiones, instrumenta, & per euidentiam facti. Item interdictum unde vi, non datur, nisi ꝯra illũ q̃ spoliauit, uel mandauit, uel ratã habuit spoliationem: quòuis familia spoliauerit: & ideo ineptè fuit appositum istud possessorium ꝯ episcopũ. Itẽ à sententia super possessorio appellatur, licet in legib⁹ contrarium caueatur. Qualiter leges ille intelligantur, dicitur hic in glossa, quę incipit, sic patet in fi.

¶ Idem.

¶ *Interdum vnde vi, non competit contra illum qui*

& pertinẽtij, a [2] suis, quæ tenebat, episcopus, sibi restitui postulauit, asserens illa de iure ad hospitale Hierosoly. † spectare, & quòd ipsa diutius possedisset. b Ad quæ respondit procurator episcopi, se nescire nec credere c supradicta ab hospitali possessa, vel ad illud aliquatenus pertinere, quæ Cumañ. episcopus, vtpote in sua diœcesi constituta, rationabiliter detinebat. Cum igitur ad fundandam intentionẽ suã pars vtraq; testes [d] produceret, dictus abbas, ꝑ curatorem episcopi condemnauit ad restitutionem omnium prædictorum, & infra. Nuper autem vtriusq; partis procuratoribus comparentibus corã nobis, causam ipsam examinauimus diligẽter, & quidem † per testes videbatur esse probatũ, quòd Cumañ. episcopi nũcius, Gruces hospitalarijs abstulit, inhibendo ipsis ne ad supradictã ecclesiã, vel hospitale redirẽt, & quòd episcop⁹ supradicta oia possidebat: vnde procurator hospitalariorum petijt dictam restitutionis sentẽtiã cõfirmari: & infra. ¶ Nos † prioris acta iudicij recentes, quia nec per dicta testium, [e] vel confessiones partiũ, † cum nullæ penitus in iudicio factæ fuerint: [f] vel etiam instrumenta, quæ nullatenus de spoliatione tractabãt, nec ꝑ euidentiam facti nobis constare potuerit, quòd Cumañ. episcopus hospitalarios spoliauerit, vel mãdauerit spoliari, vel spoliationem factam saltem ratam habuerit: Pronunciamus in qõne prædicta interdictum, [g] vnde vi, locum nullatenus habuisse, restitutionis

[1] In antiqs glosis: ita vniuersitas est.

[2] Idest, ad fratres hospitalarios, iidẽ dũr milites Rhodiẽtes, & nunc de Malta, quorũ frequẽs ẽ in iure canonico mẽtio, de quorum origine, ordine, habitu, & varijs meibus, uide præcæteris Cassanẽ. i catalogo gloriæ mundi par. 9 cõsideratio. 4. & S. Antoninum 2. par. historiali, tit. 15. c. 20. † al. ita, & quidem per testes idoneos, &c.

[a] Idest, ꝓpe executionis: & fiat hæc probatio sine libelli oblatione, vel litis cõtestãtione, sm Inn. & Ho. qui hoc no. hic, & ẽ. de libel. obl.

[g] Vel quòd ipse possidebat eo tẽpore, quo aduersarij dicebãt se electos, secũdũ Cost. Io. An-

& pertinentijs.] hic ergo datur libellus generalis. sic ẽ. de dona. inter dilectos. & sinia fertur ibi, generaliter. & ẽ. de proba. licet ad fi. Arg. ꝑ. ẽ. de libel. obla. c. 2. & c. 3. vbi plenè no. de hoc. Arg. ꝑ. ff. de rei ven. si in rẽ. 2. & Inst. de act. ꝑ. curare. Sol. cõtraria ista locum habẽt in rei vendicatione, & in singularib. iudicijs, vbi oia debẽt specificari q̃ petunt. Sed hic & ẽ. de don. inter dilectos. cum ꝓbus cõsimilibus loc̃ habent in iudicijs vniuersalibus. Nã si q̃s petit ecclesiã eũ suis pertinentijs, [vniuersalis ꝛ ẽ petitio] & in hoc casu ad id qđ nõ extat tpe petitionis apud eum qui conuenit, si tpe sinæ possideat, condemnatur, ac si tpe litis cõtestatæ possideret. ff. de peti. hared. si quo tpe. & ff. de pecu. cõsitum. Sed qualiter ꝓcedetur circa pertinẽtias, cum reus neget eas pertinere ad ecclesiã vel ad hospitale? Rñdeo, vbi obscurè & indeterminatè aliqd proponit circa initiũ iudicij, accipimus id quod vtilius est actori. ff. de iud. l. si q̃s intẽtione, & ff. de verb. oblig. interrogatus stipulãtem. ꝑ. 1. & id ꝙ nocet reo. ff. de interro. act. de ætate. ꝑ. nihil. In medio litis qualiter præsumitur ꝓ vtroq; arg. 30. q. 4. iudicantem. & ẽ. de testi. cum tu. In fine magis præsumit pro reo. ẽ. de ꝓb. ex litteris. & ẽ. de fide instr. inter dilectos. in fi. debet enim actor declarare in processu [a] de pertinentijs, aliàs non fieret executio ad voluntatẽ suam. arg. ẽ. de præscr. auditis. & ẽ. de spon. ex litteris.

[Gl. f. q. quærit, & soluit.]

b Diutius possedisset.] nunquid hoc solum sufficit ꝓbare, quòd aliq̃s possedit, ad hoc vt possit restitui? Nõ, nisi probet spoliationem. sup. de offi. deleg. consultationibus. & sup. eod. c. olim. vbi de hoc. Secus est in dominio, quia ibi sufficit probare quòd ille à quo hẽt causam, fuit dominus, ad hoc vt habeatur pro domino. C. de prob. l. siue. & est ratio, quia dominium non ita de facili perditur sicut possessio. ff. de acquir. poss. si quis vi. ꝑ. differentia.

c Nec credere.] per hoc enim fuit facta litis contest. per narrationem & responsionem. ẽ. de lit. contest. cap. vnico, arg. C. de excep. si quidẽ. ff. de pet. hær. si debitor.

[Gl. seq. obijcit, & solvit.]

d Testes.] sed cum agatur hic possessorio tantum, nunquid debet probare pars altera, contra quam agebatur tantum possessorio? Videtur quòd non: quia & qõ spoliationis primò tractanda est. ẽ. eo. in litteris. & c. item cum quis. & c. ex conquestione. Dicas quòd super eodem possessorio potest se defendere, puta quia in continenti deiecit, [3] vel quia aduersarij possidebant sub conditione. ẽ. eo. olim. Item quia inuenit vacuam possessionem, & sic intrando violentiam nõ fecit. vnde talem

[3] Vel quòd ꝑ. 1. q. 4. quia prælatus. & ẽ. de testi. constitutis. 1. & ff. de minor. l. 4. Sed hoc non est verum: quia potest esse ꝙ dominus vacuam possessionẽ inuenit, & sic intrando violentiam nõ fecit. vnde

possessionem, sic poterit probare de iure suo. vel dũ quiete possidebat, ipsemet renunciauit, & sic non competit restitutio, vt sup. eod. c. 3.

e Dicta testium.] nota quatuor modos conuincendi vel probandi, [4] & quintus potest addi, s. violenta præsumptio, 32. q. 1. dixit dominus. Bern.

[Gl. seq. primo rei. princ. & fin. glos. Io. s. de interdicto, vñ vi, s. cui datur: quia spoliato & ipsi⁹ vniuersali successori, cõtra quem: quia contra eum qui spoliauit, &c. Item contra vniuersalem successorem, non contra singulos: & in hoc differt à conditione ex canone, & officio iudicis, & conditione decre. sæpe. & actione quod metus causã, & interdicto quod vi aut clam. & edicto noui operis. Secundò recit. medium quod obijcit, & soluit. Tertiò finis qui fuit ꝑ. q obijcit, & dupliciter soluit.]

f Interdictum.] sic patet, quòd iste procurator ineptam ꝓposuit petitionem, nã interdictum, vnde vi, non datur nisi contra illum qui dejecit, vel mandauit, vel ratum habuit, vt hic dr. & ff. de vi, & vi ar. cum à te. & l. 3. ꝑ. cum procurator. & 2. q. 1. notum. vel nisi q̃ scienter à deiectore recepit. ẽ. eod. c. sæpe. Itẽ datur contra vniuersalem successorẽ. ff. de vi & vi ar. l. 1. in fi. & l. 3. ꝑ. vlt. & dat. successori spoliati. ff. eod. l. 1. ꝑ. interdictum hoc. in fi. & ẽ. de testi. c. significauerunt. sed non datur contra successorem rei, sed contra emptorem vel donatarium (sm leges.) ff. de vi & vi arm. cum à te. Dixerunt tñ quidam quòd actione in factũ potest agi contra quemlibet possessorem. ff. eod. l. 1. ꝑ. vlt. Sed illud non est verum, quia illud intelligendum est de successore vniuersali. Vel potest intelligi, quòd tunc agi posset contra possessorem rei, quando possidens causam habet à deiectore succedendo in vitium. inf. eo. c. sæpe. Videtur tamen quòd in rebus ecclesiasticis posset agi contra quemlibet possessorem. 3. q. 1. redintegranda. & q. 2. c. 2. quasi per totum. & ẽ. de iud. quia V. & ẽ. eod. c. sæpe arg. 12. q. 2. quicunque. & 16. q. 6. si episcopum. hoc verum est, sed non per interdictum vnde vi, sed condictione ex illo canone 3. q. 1. redintegranda. & 3. q. 3. c. 2. Item conueniri potest quilibet possessor iudicis officio. argu. de appell. bonæ. vel condictione ex illa decre. ẽ. eod. sæpe. Sed nonne ex eo quòd familia illius fecerat violentiam. [5] & ad dominum res illa peruenit, præsumendum est ex hoc de voluntate dñi factam fuisse. 1. q. 4. quia prælatus. & ẽ. de testi. constitutis. 1. & ff. de minor. l. 4. Sed hoc non est verum: quia potest esse ꝙ dominus vacuam possessionẽ inuenit, & sic intrando violentiam nõ fecit. vnde

[4] Vide de hac materia in l. 3. ꝑ. quæ argumenta. per Doct. ff. de testi.

† al. Non legitur.

† Vide l. actor. & ibi Cy. C. de ꝓba. & l. 1. C. de confess.

[5] Dici põt ad solutionẽ huius vt recitat Inn. & Ho. quòd hoc videbat probatũ, sed probatũ nõ erat: multa enim vẽr q̃ nõ sunt, ut dicit Plac. ff. de acquir. pos. l. naturali. er.

tassem rem vsucapere poterat. insti. de vsuca. §. quod aũt. & ff. de vsuca. seq uitur. §. si tu me vi expulisti. nec enim de facto familiæ suæ tenetur dñs nisi mandauerit, vel ratum habuerit. sed si seruus eius ejecerat, tunc tenetur in quantum ad ipsum peruenit, tenetur noxaliter nomine ipsius serui. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. sed & si cum quis. & §. seq. Item si familia alicuius dejecit aliquem, non tamen noie dñi, dñs illud nõ põt ratũ habere. ff. de vi & vi ar. si vi me. à ꝓrio sensu. ff. & nego. gest. si pupilli. §. sed & si ego. misi velis dicere, quod ẽm canones ratũ possum habere: qd meo noie non est gestum. 9. q. 2. Lugduneñ. & 16. q. 1. c. vlti. & de his quæ fi. à præla. sine consensu capituli. c. 3. & ẽ. de elect. quod ficut. Item not. q licet interdictum vnde vi, non detur nisi ꝫ deiectorem (vt dictũ est) tñ actio quod metus causã, datur ꝫ quemlibet possidentem, vt ẽ. de his quæ vi metusve cã fiunt. cabbas. & c. ad audientiam. & 16. q. 6. c. 1. & ff. qd me. causa. si cum exceptione. §. aliqñ & C. eo. tit. non interest. similiter interdictum quod vi, aut clam. ff. quod vi aut clam. semper. in princ. similiter interdictum de noui ope. nun. ff. de noui. ope. nun. l. vlt. Et not. per hanc decre. quod à sententia lata super possessione momentanea appellatur cõtra illud, 2. q. 6. c. ei q. §. de possessione, C. de moment. possess. l. vnica. & C. quo. appel. non rec. l. quisquis. vnde alind secundum canones, & alind secundum leges. Vel dic quòd leges illæ intelliguntur in possessione adipiscenda, vt in legatario, & in creditore & scripto hærede: sed in interdicto vnde vi, bene potest appellari: quia per talem sententiam potest fieri præiudicium proprietati. C. vnde vi. si quis in tantam. & talis sententia diffinitiua appellatur, supra vt lite non contest. accedens 1. & supra de iudi. significauerunt.

¶ al. pars altera.

sentẽtiam à prædicto abbate prolatã (licet pars † aduersa proponeret, qd præsumendum esset pro sententia iudicis, qui motũ [a] animi sui potuit ex cautis aliis informare) iustitia exigẽte cessantes.

¶ Idem.

¶ Exceptio inopia, de qua constat a clerico oppositi, impedit executionem sententia, etiam lata in possessorio. l. d. comprehendendo mitem literam, & veram lecturam.

CAP. XVI.

ij OLim† vobis dedisse meminimus in mandatis, vt Oueteñ. † episcopum ad debitam partis restitutionem Zamoteñ. diœcesis, quam tenebat, cum perceptis fructibus restituere cõstitutus, taliter, vt restituere possit quod percepit de fructibus alienis. Iudices super hoc dubi tantes consuluerunt dominum Papam, & ipse respondit eisdem dicens, quòd inanis est actio, quã excludit inopia debitoris: mandans eisdem, vt non prius eõpellant eũm Oueteñ. ad restitutionem fructuũ, q̃ ipse taliter fuerit restitutus, vt restituere possit qd percepit de fructibus alienis. Nor. q cõtra eũ q nõ habet vnde restituat, non competit beneficiũ restitutionis cum effectu, donec ad pinguiorẽ fortunã pucnerit, tõ redditur in litera, quia inanis est actio, &c.

† Concord. tex. in l. nam is. ff. de dos,

¶ Cap. 1. eo. tit. in 4 cõp.

† Ouetenses & Zamorenses episcopatus in Hispania sunt, de quibus vide Ioannẽ Vasæum in annalibus Hispaniæ. c. 21.

a Motum.] 4. q. 3. si testes. ẽ. de testi. in nostra præsentia. & ẽ. de renun. in præsentia. & ẽ. de elect. bonæ. 1. & ẽ. de re iudic. ficut.

b Inanis.] ff. de do lo. nam & is, qui nihil habet eius periculo nil est, 1 ff. de fur. itaq; fullo. & ẽ. de vsur. cum te.

[Gl. se. ponit duas lecturas, vnam quòd Oueten. episcopatus pars te qua spoliauerat, fuerat spoliatus, & secundũ hanc objicit de l. cum à te. & solvit: aliam quòd fuerat spoliatus sue episcopatu.]

c Restitutus.] qa alius ipsum priuauerat eadẽ parte, vnde super ea non poterat conueniri quoniã; ipse fuerit restitutus, vt 3. q. 1. epi. hoc tũ cõueniens vr, vt spoliatus repellatur per talem exceptionem: quia spoliator est ab alio spoliatus: unde signat cõtrariũ. ff. de vi, & vi ar. l. cum à te. vbi dr, q cõtra primũ deiectorem agi potest, & nõ cõtra secũdũ. a licet ipse ab alio sit deiectus; sed dic quòd tũc agi potest cõtra cũ cũ ipse est soluẽdo, vel in illo, vel in æqua lentiarg. ẽ. vt lit. pend. ecclesia. 2 nam nullus casus excusat latronem. C. de fur. subtracto. Et ita patet q spoliator habet interdictum vnde vi, si ipse ab alio spoliet. ẽ. eo. in litteris. ff. de vi, & ui ar. l. 1. §. qui à me. & hic. Item ecclesia illius non debet puniri pp delictum istius. 16. q. 5. si eũm. Et ideo cum alias non sit soluendo, nõ potest agere Zamoreñ. ẽ Oueteñ. quia cũ spoliatus fuerit à rege ep̃atu suo, non potest restituere quod de fructibus alienis perceperat, donec restituatur: ideo dicit, inanis est actio: ideo etiam dicit; non compellatis episcopum restituere priusquam ipse taliter fuerit restitutus, & cętera. Ber.

ij OLim vobis.] Volentus, qui non est soluendo, ad restitutionem fructuum non vrgetur. hoc dicit secundùm Ioan. And. & licet hęc summatio sit vera in se, tamen nimis restringit terminos literæ. Primò ponit querelam. Secundo prouidet tibi, Verùm. Abbas Siculus.

CASVS. Episcopus Oueteñ. spoliauit episcopum Zamoreñ. quadam parte diœc. suæ: mandauit Papa quibusdam iudicibus vt ipsi compellerent episcopum Oueteñ. ad restitutionem partis diœc. Zamoreñ. quam tenebat, cum fructibus inde perceptis. Episcopus Oueten. coram iudicibus proponebat, quòd cum ipse spoliatus esset à rege episcopatu suo, non debebat nec poterat ad hoc compelli, cum nihil haberet quod restituere posset; nisi primò ad episcopatum suum fuerit restitutus, & infra. ¶ Verum quoniã inanis b est actio, quam inopia debitoris excludit: † Mandamus, quatenus nõ prius episcopum ad restitutionem fructuũ compellatis, quam ipse fuerit taliter restitutus, c vt restituere possit qd percepit de prouentibus alienis.

¶ Idem.

¶ Per excommunicationis probationem, non probatur quasi possessio iurisdictionis, licet aliquibus diebus fuerit obseruata: ideo petens restitutionem hoc solo probato, succumbit, hoc dicit quo ad intellectum.

CAP. XVII.

iij OLim† inter te pro abbatia tua, & Parisieñ. episcopum, nomi

1 Sene. 14. ad Lucillũ etiam in obsessa uia pauperi pax est. Ouid. de nuce. Cur timeam? tutum carpit inanis iter. Ioan. And.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cõp.

2 Et hæc distinctione præmissa deprædatus agit contra prælatũ & hæc est cõ quare sibi petit interdictũ, & non actio furti ei cundũ Host. qui hic not. qd dixi sup. c. in litteris super uerificando. Ioan. And.

iij OLim inter.] Per excõicationem aliquibus diebus obseruatam, in obseruantes non acquiritur iuris parochialis possessio. h. d. secundum Ioan. An. Prima pars decisę ponit factum & processum. Secunda diffinit: ibi, Nos attendentes. Abbas.

CASVS. Inter eũm Parisieñ. ex una parte, & quendam abbatem suæ diœc. ex altera, quæstio vertebatur sup possessione iuris parochialis vel quasi, in parochia de Mõte, quo iure dicebat eps se spoliatum: unde petebat restitui ad ius parochiale in prædicta parochia. Contra prędictum abbatem ad ꝓbandum suam intentionem inducebat quandam fuiam, quam tulerat ꝺa populum dicte parochie, pp quam aliquot diebus populus abstinuit à diuinis, per hoc uolẽs ꝓbare se fuisse in possessione iuris parochialis ipsius parochiæ: dñs

Papa

Papa examinato negotio, considerans q̃ ex eo ſolo q̃ populus dictæ parochiæ, timore ſniæ dicti epi, per aliquot dies abſtinuit à diuinis, nullam poſſeſſionem iuris parochialis fuerit aſſecutus, nec aliquo modo probauit q̃ eo tpe quo protulit ſniam, ipſam poſſeſſionem iuris parochialis haberet i populo dictæ parochiæ, vel prius etiam habuiſſet: vnde reſtitutionem dicto epo adiudicare non potuit, cum non probauerit ſe poſſedi ſſe, nec ſpoliatũ fuiſſe. Nota q̃ licet q̃s obſeruet ſniam timore ipſius à nõ ſuo iudice latam, ex eo ſolo nullam poſſeſſionem acquirit prolator ipſius. Itẽ q̃ petit reſtitui, dẽt p̃bare ſe poſſediſſe, & ſpoliatum fuiſſe.

a Parochialis.] & ita poſſeſſorium poteſt intentari circa res incorporales. ſic ī. de cauſa poſſ. cũ eccleſia.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit. Notat etiã timorem excommunicationis.]

b Timore.] Sed nunqd p̃dit poſſeſſionẽ qui timore deuiẽt abſtinet ſe ab illa. ff. de acq. poſſeſſ. l. poſſideri. §. ſi quis nũciet. & l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas? Item nonne ex eo q̃ quis paret mandato alicuius, gerit ſe pro ſubdito eius, vt ī. de capel. mona. dilecti. & ī. de his q̃ fiunt à ma. par. Cap. ex ore. quia facit ea quæ alij ſubditi faciunt. 20. q. 1. quem progenitores? Sed dic quòd talis timor non priuat ipſum poſſeſſione, quia non facit hoc animo obediendi, ſed potius deliberandi quod ſibi expediat: non. n. gerit ſe quis pro obediente: ſi hoc non faciat animo obediendi. ff. de acqui. hære. l. pro hærede. Item ea ratione, quia qui ex timore facit, iam non dicitur facere. inf. de re. iu. qui ex timore. Nota timorem excommunicationis æquiparari metui, qui cadit in conſtantem virum: vnde non præiudicat. Item in tali dubio tutius ſ eſt abſtinere. Itẽ excommunicatio non dat iuriſdictionem, nec per hoc acquirit poſſeſſionem qui ſic excommunicat. B. cum ipſe tunc non poſſideat, vt hic dicit.

ſ Quia bonarũ mentiũ eſt, &c. diſtin. 5. ad eius. & c. 2. de obſer. ieiun.

SAepè contingit.] Spoliatus reſtitutionem petit ab illo qui ſciẽter rẽ à ſpoliatore recepit. Primo ponit caſum corrigendum. Secundò corrigit ibi, Vnde. Abb. CASVS. In iure ciuili cauetur, quòd beneficiũ reſtitutionis contra ſpoliatorẽ tantũ datur: Vnde contingit aliquã quòd ſpoliator transfert in aliũ rem illam, qua aliũ ſpoliauit, & ſic ſpoliatus non poteſt petere reſtitutionẽ contra poſſeſſorem, qui non ſpoliauit: vnde oportet ipſum intentare contra poſſeſſorẽ iudicium proprietatis: ſed p̃p difficultatem probationũ, amiſſo cõmodo poſſeſſionis ſpoliatus amittit proprietatẽ, propter quod ſtatuit concilium, vt non obſtante iuris ciuilis rigore, ſi aliquis de cætero ſcienter rem talem receperit, cũ ſpoliatori ſuccedat in vitium, contra huiuſmodi poſſeſſorẽ ſuccurratur ſpoliato per beneficium reſtitutionis, quã non multum intereſt quo ad periculum animæ, iniuſtè detinere, ac inuadere alienam. Nota iuris rigorem non eſſe ſeruandum in caſu iſto, propter vitium ſucceſſionis.

[Gloſ. ſeq. repetit iam dicta ī. eod. c. cum ad ſedem. in gl. pen.]

c Non ſubuenit.] verum eſt q̃ ſpoliato non ſubuenitur q̃ interdictũ vnde vi, ſm canones, niſi q̃ illum qui deiecit, vel mandauit, vel ratũ habuit. ī. eod. c. cum ad ſedem. in ſi. ff. de vi, & vi ar. cum à te. & l. 1. §. deiecciſſe. & §. ſeq. ſed ſubuenitur iudicis officio cõtra quemlibet poſſeſſorem argu. ī. de iudi. quia V. & ī. de ap. bonæ. & de conditione ex canone reddintegranda 3. q. 1. ſemper ſubuenitur ſiue dolo, ſiue vi, ſiue metu, ſiue alio modo rem perdidiſſet: ſemp ſubuenit. 3. q. 1. redintegrãda. licet actio de dolo detur tũ cõtra dolũ facientẽ, actio verò quod me. cau. contra quemlibet poſſeſſorẽ. ff. quod met. cau. l. ſi cũ exceptione. §. aliquãdo. ſimiliter actio quod vi aut clam. ff. quod vi aut clam. l. ſemper. 1. reſponſo.

† Quæ ſint remedia huius capitis, & qñ, & quibus cõpetãt. tradit Matt. Afflic. deciſ. 250. adde Pract. Papiẽſem in tit. de forma libelli in cã ſpoliatæ poſſeſſionis, vbi late de materia huius capitis.

† al. ius.

† al. acceperit.

† al. aut inuadere. al. ita: ac rẽ inuadere alienam.

d Rigore. Illi leges. ff. de vi, & vi ar. cum à te. & ita ſecundum canones rigor iuris ciuilis non eſt ſeruandus. ī. tit. proxi. c. 1. & nimia ſubtilitas iuris quandoque perniciosa eſt. C. ad Treb. l. pen. & ī. de iud. c. dilecti. & 49. diſt. hic etenim. §. paruo. in ver. ſæpe.

[Gl. ſeq. no. ſcientiam neceſſariam ad conditionem ex hac decre. ſubdens hanc locum non habere in re litigioſa, vel de qua ſperatur litigium.]

e Scienter.] ſic ergo ſolus ille poteſt conueniri conditione ex canone iſto, qui ſcienter recipit rem alienã. ſic ſup. de iudi. quia H. ſed ſi ignoranter recipit, conueniatur conditione ex illo canone. 3. q. 1. redint. granda. vel ex illa decr. obligatur quia G. Non intelligas quod hic dicitur. cum quis alienat rem litigioſam, vel de qua timetur fieri controuerſia, quia ſi alienatur res litigioſa, nulla eſt alienatio. C. de liti. l. 2. & ī. vt lit. pend. c. 3. ſi autem alienat rem non litigioſam, ſed de qua ſperatur litigium, tenetur ad intereſſe, ideſt, quanti intereſt illius rem alienatam non eſſe. ff. de alie. iud. mu. cauſa facta. l. 1. De hoc tractatur ī. de alie. iud. mutan. cauſa facta. c. 1. vbi de hoc.

f In vitium.] quia vitium rei ſequitur omnem poſſeſſorem. C. de acqui. poſſeſſ. vitia. & facto actoris ſucceſſio damnatur hæredis. 1. q. 1. cito turpem. & ī. de pœ. in quibuſdam. & ī. de immu. eccl. aduerſus. in ſi.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

g Iniuſtè detinere.] no. quòd iura pro eodem reputãt auferre & detinere iniuſtè, ut hic. 16. q. 1. decimæ ſimiliter auferre & non dare 47. diſt. ſicut. & 42. diſt. §. 1. 12. q. 2. indignè. Arg. contra 12. q. 2. & ſi illi. in princ.

eam ſpoliato reſtituere, licet non probet dominium.

CAP. XVIII.

SAepè tcõtingit, quòd ſpoliatus per ſpoliato rẽ in alium re translata, dum aduerſus poſſeſſorẽ non ſubuenitur c per reſtitutionis beneficium ſpoliato, cõmodo poſſeſſionis amiſſio, propter difficultatem probationũ iuris, † proprietatis amittit effectũ. ¶ Vnde nõ obſtante iuris ciuilis rigore, d ſancimus, vt ſi quis de cætero ſcienter e rem talem receperit, † cũ ſpoliatori quaſi ſucce dat in vitium f (eò quòd nõ multum interſit quo ad periculũ animæ, iniuſtè detinere, g ac † inuadere alienũ) contra poſſeſſorem huiuſmodi, ſpoliato per reſtitutionis beneficium ſuccurratur.

¶ Hũc textũ dñt hic Doctores ſingulatẽ, ad hoc quod ſemel ī poſſidẽs ſp p̃ximitur poſſidere:

† Lateranenſi ſub Innoc. iij. ca. 3. eod. tit. in 4. cõp.

¶ Idẽ in Concilio generali. †

¶ *Recipiens ſcienter rem inuaſam à ſpoliatore, tenetur*

ADDITIO. Sed illud intelligitur tempore necessitatis, in quo omnia dicuntur esse communia.

PIsanis.] Si mandatur restitutionem fieri sub certo modo, necesse est non solum in facto, sed etiam in modo pareri, aliter nō valet quod agit. Ita cōiter summatur. Sed ego summo sic: Mandatum factum de restituenda libera possessione alicuius rei, si nō potest adimpleri respectu possessionis rei, quia non constat de ipsius spoliatione: debet adimpleri respectu libertatis possidendi, si de ipsa spoliatione libertatis cōstat. & est casus valde not. Primò ponit querelam epi Lucani. Secundò expressa causa diffinit ibi, Porro. Et fm Host. decre. ista continet cōmissionē processiuū, iniustam appellationem, primi mandati interpretationem, & iniusti processus retractationem. Casus literalis ponit varijs modis. Abb. Siculus.

Tal. ita; Gregorius epo Lucen.

¶ Gregorius † nonus episcopo Lucan.

¶ Occupans certū locum, in quo quis iura liberè possidebat, si per ipsius occupationē non potest possessor sua iura liberè possidere, sicut prius, contenens potest possessorio pro libertate possidendi, & restitutio fieri non potest nisi dimittat locum in pristina libertate h.d. valde singulariter.

CAP. XIX.

PIsanis, ac Lucanis cuibus per grauē discordiam (quam diu inter se habuerāt) afflictis grauiter & attritis, & infra. ¶ P. subdiacono nostro dedimus in mandatis, vt possessionem (q̄ in quibusdā castris constat a Lucanam ecclesiā habuisse) sibi prius plenè ac liberè (sicut tempore motæ discordiæ habuerat) restituta, [b] & super ea, de qua dubietas oriretur sufficienti cautione [c] recepta, (q̄ iuri corā nobis prædicti Pisani parerēt) prolatas pro occupatione castrorū ipsorū, in eos sentētias relaxaret, & infra. Pisanis igitur asserētibus, quod per te stabat quo minus tibi iuxta mandatū nostrū fieret restitutio, & instanter petentibus, vt dictas sentētias prefatus subdiaconus relaxaret: ipse receptis cautionib. de parendo iustitiæ corā nobis, sententias relaxauit easdē, propter quod tu reputans te grauatū, ad nostram præsentiam accessisti, impugnaturus processum subdiaconi sæpedicti, & infra. ¶ Porrò duo in nostro continebantur mandato, vt videlicet possessio, quam constabat Lucanam ecclesiam habuisse tempore motæ discordiæ, prius restitueretur eidem: & vt eiusdem possessionis restitutio fieret plenè ac liberè, sicut eam habuerat tempore sopradicto; quorum primum ad factum, alterum verò referebatur ad modum. [d]

¶ Gregorius † nonus episcopo Lucan. *¶ Occupans certū locum, in quo quis iura liberè possidebat, si per ipsius occupationē non potest possessor sua iura liberè possidere, sicut prius, contenens potest possessorio pro libertate possidendi, & restitutio fieri non potest nisi dimittat locum in pristina libertate h.d. valde singulariter.*

CAP. XIX.

PIsanis, ac Lucanis cuibus per grauē discordiam (quam diu inter se habuerāt) afflictis grauiter & attritis, & infra. ¶ P. subdiacono nostro dedimus in mandatis, vt possessionem (q̄ in quibusdā castris constat a Lucanam ecclesiā habuisse tempore motæ discordiæ,

dno mandantur. sic ℨ.tit.proxi.c.cum dilecti. & ff.de arbi.Celsus. Et ita patet hic, quod si quis peccat in facto, q̃ in modo, vel in altero tm̃, non valet quod agitur. sic ℨ.vt eccl.benefi.vt nostrum. sicus etiam si quis peccat tam in personam electi, quàm in modum electionis, non valet quod agitur. ℨ.de elec. fu. eo.& c.quia pp. Et iste est optimũ argu. quòd forma mãdati diligẽter seruãda est. ℨ.de rescrip. cum dilecta. & ℨ.de offi.deleg. venerabili.

a Possessionem.] quòd dicit, possessionem hic, cõprehendit possessionem castrorum, & possessionem iurium, quæ Lucanus ẽps habebat i castris de quibus contenditur: & sic comprehendit possessionem affectuum & pẽsionum: qua possessione episcopus nõ fuerat spoliatus, vt ℨ. sequitur. vnde debuit facere subdiacon⁹ iste, quòd ẽps iste plenè ac liberè posset percipere pensiones & affectus, q̃ cum non fecerit, nõ seruauit formam sibi datã, & ideo processus nullus fuit, vt dicit in fine. Bernar.

[Glo. seq. declarat quomodo fuit in modo peccatum.]

b Fuit tamẽ in modo peccatum.] hic expresse patet, qualiter peccauit in modo: quia cum ipsi Pisani confiterentur episcopum habere pensionem & affectus in castris ꝓdictis, & ipsi ea possiderent, episcopus nõ habebat plenam liberatem percipiendi hic pensionem & affectus, imò in eorum potestate erat ipsum admittere, vel repellere, vt ℨ. sequitur. ergo episcopus non habebat plenam libertatem, quia hæc potestas pendebat ex potestate illorum. ℨ.de procur. accedens. vnde subdiaconus debebat castra ista episcopo restituere: c quod si non fecerit, peccauit in modo, quia etsi dubitabatur de possessione castrorum, tamen de pẽsionibus, & affectibus non dubitabatur: & ita quod confitebat in modo, certificabat id quod respiciebat in factum: & ita siue dubitetur de possessione siue non, ex quo constabat de pensionibus & affectibus, plena ac libera debuit fieri restitutio castrorum, in quibus habebat pensiones. Bernar.

c Ea plene ac liberè.] Not. quòd qui restituitur, plenam habet restitutionem in pristinam causam. ff.de vi & vi arma. l.1.§.qui autem vi deiectus. §. non tolum. sic & vacua possessio non traditur emptori, si alius in ea sit, cauta legatorum vel fideicommissorum. ff. de act. empt. & vend. l.2.§.vacua. quandoque sit restitutio, sed non plena. ℨ.eod.litteras: sed illum propter periculum animæ.

d Irritum.] not. quòd dicit, irritum. Et sta patet q̃ ille dex qñ non seruat formam mandati, ipsò iure irritum est quod facit, sicut ℨ.de rescr.cum dilecta.vbi de hoc.

ADDITIO. Et per hoc apparet Pisanos absolutos non esse. sic ℨ.vt li.conte.c.3.in fin.

vnde licet (prout pars Pisanorum dicebat) in facto, mandati formã subdiaconus ipse adimplere nequiuerit, quia non poterat facere tibi restitui possessionẽ [a] castrorum, de qua non constabat eidem; † nec etiam (secundum quod tu ipse dicebas) affectuum & pensionũ possessio poterat tibi restitui, quia ea non fueras spoliatus, fuit tamen in modo[b] peccatũ; quia debuit facere vt Pisani possessionem pẽsionum & affectuum (quam per eorum confessionẽ constabat te in castris prædictis habere) tibi dimitterẽt plenè ac liberè, sicut ecclesia tua illam habuerat tempore motę discordię: quod quidẽ esse non poterat, nisi Pisani castra ipsa omnino dimitterẽt: quia illis detinẽtibus castra, & munitiones castrorũ, in quibus dictas pẽsiones † recipis & affectus, ea plenè ac liberè [c] habere non posses, sicut habebas quando ipsi castra eadem minimè detinebant. eo ꝙ quamdiu ea detinẽt, in eorum potestate relinquitur, te nõ admittere, vel repellere quando velint. ¶ His ergo diligẽter auditis, processũ huiusmodi de fratrũ nostrorum consilio, irritum [d] iudicamus.

¶ Vide text. in l.diligenter.ff.mand.

¶ Pensio & affectus voces sunt vulgares, q̃ quique tumunt ꝙ mercede rei locatæ, q̃q; pro solutione sortis & vsurarũ. gl. in l.q̃stiũ. ff.de pigno. aliqñ ꝙ fructib. prædiorum. ff.de vsur.

† Dicunt Pe. & Alb. & hæc glo. turbat intellectũ: quia nõ erat locus restitutioni, sed admissioni, quo verbo Papa hic vtit, vt dixi in sex. Ioan. And.

TITVLVS XIIII.

De dolo & contumacia.

¶ Alexander iij. Herfodeñ. † episcopo.

¶ *Reus, qui mittendum in possessionem ad mandatum iudicis non admisit, non multabitur de canonica æquitate, si infra annum causas stare iuri.h.d.*

CAP. I.

AD † hæc cũ contingat, actorem multoties [e] mittẽdum esse in possessionem, causa rei [f] seruãdę, propter absentiã partis

ADDITIO. Quibus autem remedijs procedatur contra contumacem & rebellem, not. ℨ.vt lit.non conteſt.tuæ. Etiam potest haberi per hos versus

Iudicis officio multat, signus capietur.
Dirutt nec retinet, ius denegat, interceritque.
Seruat, anathema, punitur quisque rebellis.

DE DOLO ET contumacia.

¶ Viso de spoliatis & eiectis aduersariorũ potentia, videndum est nunc de fatigatis in iudicio, aduersariorum dolo & contumacia, scm G. Vel cõtinua sic scm Host. Quia spoliatus quãdoq; dolo vel contumacia rei restitutionẽ cõsequi nõ põt, iõ meritò subijcit hæc rub. Et vtraq; continuatio est satis bona. De hac materia habetur 3.q.9. & 4.q.5. & 5.q.2. & 3. per totũ. 11.q.2.certum. reperitur in Sexto, & Clemen. Abb.Sicul.

† Herfodeñ.] Elforen.

AD hæc.] communis diuisio. Secunda ibi, Ad quod. Abbas.

CASVS. Reus vocatus ad iudicium non venit, contumax est. iudex propter cõtumaciam rei, pronũciat actorem mittendum esse in possessionem rei petitæ, causa rei seruandæ; sed propter potentiam rei situs dolum, non potest nancisci possessionem: tandem imminente fine anni, reus ne possessionem post annum amittat, offert cautionẽ standi iuri. Quæritur hic cuiusmodi pœna iste sit puniendus, qui non paruit iussioni iudicis? Respondet Papa, quòd in ecclesiasticis personis & negotijs, rigor iuris non requiritur, sed cum iustitia propter hoc quod iudici non paruit, non periclitetur, admitti debet reus, cum per cautionem standi in iudicio se adstringit. Not. quòd rigor iuris non est seruandus secundùm canones, & præcipuè vbi ius actoris non est factum deterius.

†† Post cõcil. Lateran. sub Alex iij. par. 3.c.1. & c.1. eo.tit.in 1. compilatæ.

e Multotics.] non ergo semper, quia aliquando contumax excommunicatur, vt ℨ. vt lit.non conteſt. tuæ. & c.quoniam. §.vlti.

f Cauix rei seruandæ.] in qua iudex eum tueri debet. ff. ne vis fi. ei qui in possessionem. l.1.§.1. argu. ℨ.de fine querelam. in fine. ff.de orig. iur. l.2.§.post originem.

g Custo-

a Custodiendam.]qui enim in possessionē mittitur ex primo decreto,tantum custos efficitur,& non possessor. j.tit.proxi. c.vlt.de hoc plenius dicitur j.eo.contingit. [Glo.seq.distinguit.]

b Nanciscī.]licet impediatur ab aduersario ne possessionem nanciscatur, semper tamen intelligitur possidere.arg.ff. de bon. auct. iud. possquãuis. & est expressum j. eo.contingit.si verò impediat p aliū mille tenet ei ad interesse.ff.ex q.b. cau.in possessionem.si quis creditorem. hoc intelligo,si fuerit soluendo, aliàs obtinet qđ dictū est 1. arg. ff.de dolo. & eleganter §. ii dolo. & ff.de eo per quem factum est.l.vlti. 1.responso. [Glo.seq.arg.p̄ l. si quis in tãtam, &c. & tripliciter soluit. Respond.ad cap. placuit.]

c Rigor.]arg.quòd subtilitas iuris siue rigor fm canones non est seruandus, vt sup. tit.proxi.sæpe. vbi de hoc.& ita videt quòd rigor ille insti.vi bo. rap.§.2.ver. sed nedũ talia.& 27.q.2.priusquam. & C.vnde vi, si quis in tantam. & 16.q.6. placuit. non debeat secundum canones seruari. arg.supra tit.proxi.sæpe.& supra de iura.calumn. litt.ras. & j.eo rapt. cum causam. & c. vlti.& 2.quæst.7. latos. & 16.q.1. frater noster.12.q.2. nulli. Rigor talis non seruatur in causis ecclesiarum & minorum, quibus consulitur beneficio restitutionis 2, sed in causis priuatorum bene seruatur,vt C.vnde vi,meminerint.& l. si quis.& quod dicitur in c.placuit.causæ suæ detrimentum patiatur. hoc verum est quo ad iudicium possessionum, secundum quosdam: sed à proprietate non repellitur,vt ibi, in fine dicitur. Vel ipse non habit in causa pia re illa, sed clerici illius ecclesiæ. Vel potest intelligi, detrimentum patietur in rebus propriis. 12. q.4.quicunque.

d Non periclitatur.] cum enim nullum fiat ei præiudicium ex hoc,non expedit quòd rigor seruetur. sed si iustitia periclitaretur, ex hoc puniretur ad interesse. ff. ne vis fiat ei qui in possess.l.1.responso.1.§.hæc verba.& ff.vti possi.l. duo.§.vlt. ad expensas tamen punitur. cap. prox. & j.vt lit.non conte. quoniam. § in alijs. & j.de pœn.calumniam. & j. de acc. dilecti. sed hoc ideo dicit, quia iudex ecclesiasticus non imponit pœnam siue multam, quã imponeret sæcularis. ff. si quis in ius vocauerit.l.2.§.si quis ibi,extraordinariam pœnam imponit.ad idem. ff.de iudi.l.2.§.vlti. Bernar.

EX litteris.]Summat Ioann.Andr. tribus modis. Et demũ tenet primum summarium,videlicet: Reus condẽnatur ad expensas, quas propter eius contumaciã vel dolosum exceptionem actorem fecisse constabit. Communis diuisio.Secunda ibi,Verum.Abbas Sicul.

aduersæ: & per eius dolum siue potentiam, nõ possit rem custodiendã a nanciscī b,ac imminente fine anni, reus(ne possessionē amittat) debitam offerat cautionē: cuiusmodi sit pœna multandus, (quia iussioni non paruit iudicis) à nobis tua fraternitas requirit. ¶ Ad quod dicimus, q̄p in ecclesiasticis personis & negotijs,rigor c & districtio iuris nõ requiritur†: sed(cũ iustitia propter hoc non periclitatur d) patienter admitti debet, cum reus per cautionem standi iudicio se adstringit.

¶ Idem abbati de Rameſe,& archidiacono,Helien.

¶ *Propter contumaciam rei, potest iudex rem petitam sequestrare, & ipsum contumacem in expensis condemnare, quas propter ipsius contumaciam, vel dolosam exceptionem actor fecit. hoc dicit. Panormi.*

CAP. II.

CASVS. Inter monachos de Etoll[1]. ex vna part,& canonicos Linconen. ex altera, quæstio vertebatur super quibusdam ecclesijs de V. & M. causa ad petitionē monachorum commissa fuit iudicibus: canonici legitime citati,se contumaciter absentarunt: iudices licet monachi p̄p contumaciam canonicorũ mittẽdi essent in possessionem rerum petitarum, possessionem dictarũ ecclesiarum sequestrari fecerunt, vt saltem affecti tædio venirent ad iudiciũ: Tandem dũ monachi peterent ecclesias sibi restitui,respõderunt canonici, auctoritatem iudicum expirasse, p̄p eo quòd causa illa iudicibus alijs erat cõmissa,sed in litteris postea datis nõ fiebat mentio de prioribus, nec nomina ecclesiarũ, quæ continebant in prioribus litteris, exprimebantur, sed indefinite q̄ dicebat: super quibusdam ecclesijs: Iudices super hoc dubitant.s,consuluit dñm Papam; & respõdet quòd cum dolus & fraus alicui patrocinari non debeãt, mandat quatenus in causa procedant fm tenorem priorum litterarum,non obstantibus, posterioribus, condemnantes canonicos in expensis ipsis monachis, quas propter hoc fecisse noscuntur. Not.quòd qui malitiosè trahit alium ad iudicium,in expensis debet condemnari aduersarius. Item dolus & fraus non debet alicui prodesse,sed potius obesse. Item generalis litteræ non reuocant speciales.

[Glo.seq.ponit sex modos contumaciæ.]

e Contumaciter.] multis modis committitur contumacia,quandoque attenditur respectu non venientis, vt hic.& j.eod.cum dilecti.ad fi.quandoque respectu non restituentis. ff.de rei ven.qui restituere. quandoque respectu non respondentis, vel obscure respondentis, quod idem est ac si non responderet. ff.de int.reiact. de ætate. §.qui tacuit.& §. nihil. quandoque respectu non iurantis, vt ff.de iur.iuran. manifestè. quandoque respectu recedentis infecto negotio. j.eo.prout.& 11.q.3.certum. & j.de procu.constituris. 18.dist.si quis autẽ.& j.de iudi.c.1.& quandoque respectu non exhibentis. ff.de app. creditor.§.iussus. 3

ADDITIO. Vnde versus:

Non veniens, non restituens, citiusque recedens:
Nil dicens, pignusque tenens, iurareq; nolens:
Obscureque loquens, isti sunt iure rebelles.

f Religionis.]arg.quòd cũ religiosis mitius agendũ est.12 q.2.religiosam.& ff.de relig.sunt personæ.in fi. [Glos.seq. potest recitari per quæstionem,an portuerit.&c.]

g Sequestrari.] hoc de iure fieri non debet, nisi in casibus,

1 Scilicet intelligo quod possidere.ita ponit gl.4.i decr. contingit. Io.And.

† Vide l.vnicam. ff.si qs iusdicen. nõ obtem.

2 De hoc no.in p̄dicta l. si quis in tantã.in 3.& 7.q.vbi tenet glo. q̄p adultus hoc casu nõ restituit: & quòd lex loquit̃ habet i ecclesia, qñ p̄latus cõmunicato cõsilio vim intulit, vide remis. hic in fi.gl.Io.An.

† Post cõcil. Lateran. sub Alex.iij. par. 41.ca.6.& c. 2.eo.ti. in 6. compil.

† Crotten. Etollis.

3 Secũdum Vinc. qñque respectu non defendentis. ff. de procuratus.§.pœna. Item respectu latitantis: item impediẽtis, ne citatio p̄uenire possit ad ipsum, p̄bantur j. vt lite non contest.qui.§.1. Item respectu minus instructi comparẽtis. sup.de elec.c.j.lib.6. fm H. qui remittit ad sum.eod.tit. sub rubr. de cõtuma.ia. §. qualiter deprehendatur. Io.And.

casibus. ℣. de seq. c. 1. & vlti. vbi de hoc. sed de gratia hoc fecerunt, cũ debuissent monachos mittere in possessionem causa rei seruandæ. ℣. vt lit. non contest. cum. & c. quẽ. §. in alijs. sed hic noluerunt seruare talem rigorem.

a Præiudicare prioribus videbantur.] quo ad opi. illorum canonicorum, sed non est ita.

b Indifinitè.] propter talem mentionẽ generalem seu indifinitam, priores literæ non reuocantur per posteriores, sed expressam debent facere mentionem de prioribus. ℣. de offic. deleg. ex litteris. in prin. & ℣. de re iudi. inter monasterium. & ℣. de coha. cler. & mul. super eo.

c Expensas.] sic ℣. de rescri. cæterum. in fi. & c. ex parte, & c. vlt. vbi de hoc. & ℣. de appel. vt debitus. Bernard.

quod ad alios iudices literas impetrarunt, quæ præiudicare[a] prioribus videbantur. ¶ Verũ quoniã in posterioribus litteris non fuit mentio facta priorũ: nec in eis nomina continebantur ecclesiarũ, quæ in prioribus posita fuerant: sed † indifinitè[b] dicebat: super quibusdã ecclesijs: Nos attendẽtes malitiã & dolũ nulli patrocinari debere: Mandamus, quatenus prędictã †causam, secundùm formam priorum litterarum (nõ obstantibus posterioribus) terminetis: expensas[c], quas propter hoc monachi fecisse noscuntur, eis à canonicis restitui facientes.

¶ Idem Exoneñ. & Vintonien. † episcopis, & abbati Herfordeñ. †

† In codice Barbatiæ ita: sed tantum indifinitè, &c.

† al. præscriptam.

† Vigorñ.

† Fordeñ.

CAusam quæ.] Si actor est contumax, reo instante, diffiniciua sententia ferri potest. h. d. Prima pars ponit petitionẽ rei cõtra quem actor impetrauerat. Secunda ipsam petitionem exaudit ibi. Cæterũ, Abbas Siculus.

CASVS. Inter F. & R. filium Agathæ vertebatur quæstio de natiuitate ipsius Agathę, occasione successionis: causa natiui ab eis commissa fuit ad petitionem ipsius R. tandem F. accessit ad dñm Papam, & fecit vt ipsius R. tandem F. accessit ad dñm Papam, & fecit vt de iudicibus remoueri: quia dñs erat ipsius R. & alterũ subrogari loco illius, adijciens quòd iste R. de Anglia recesserat malitiosè: vnde mãdat Papa iudicibus, quòd dictum R. debeant legitimè citare ad præsentiam suã, & si contempserit accedere: vel iudicio illorũ parere, si absentauerit se, citent procuratorem suum, si aliquem dimiserit: & siue venerit, siue non venerit, recipiant testes, & sniam proferant ℣m formam sibi traditam. Si vero nullum procuratorem dimisit, fiat denunciatio legitima ad domũ ipsius R. quo facto procedatur ad testium receptionem: & ad sniam, vt dictũ est. Nota quòd quilibet tenetur dimittere procuratorem, qui se absentat. Item citatio facienda est ad domum absentis: & si non defendatur, proceditur contra ipsum. Item contra actorẽ absentẽ contumaciter recipiuntur testes lite non contestata, & fertur sententia: & in isto casu loquitur hæc decre. cum actor est absens, & reus præsens.

d Aduersarius.] scilicet R. filius Agathæ, qui fuerat actor, vt patet ℣. qui fil. sint legitimi. causam quæ.

e Legitimè citatus.] trinis edictis, vel vno peremptorio pro omnibus. 24. q. 3. illicita. & ff. de iudi. ad peremptorium. & l. nominumquam.

[Glo. seq. in princ. tractat de citatione ad domum: quod si eam non apparet citãdus, nec eius procurator. secundò signat contrarium de d. cr. fi. infra titu. 1. & de decre. quoniam. & c. tuæ. soluit quòd illa, in reo, hæc, in actore contumace: & subdit diuersitatis rationem. Interierit etiam opi. quòd hic fuerit lis contesta. quod reprobat.

f Ad domum.] not. quòd citandus est semper aliquis si inuenitur. 4. q. 5. quisquis. & ℣. qui ma. accu. posse. c. 1. & ℣. eo. venerabilis. in fi. & ℣. tit. proxi. c. vlti. demum ci tari debet procurator, si quem dimisit. quem tenetur dimittere quilibet: & maximè postquam est citatus: aliàs procederet contra eũ tanquã contra contumacem denunciationib. ad domũ, vel ad ecclesiam absentis factis, vt hic. & ℣. eod. venerabilis. & ℣. tit. proxi. c. vlti. & ff. ex quib. cau. maiorem ait. §. hæc autẽ. & amici sunt requirendi, vt ff. eod. scilicet, ex quib. cau. ma. l. ergo. & ff. de dam. infect. l. 4. §. ptor. 16. q. 3. c. placuit. §. si autem præsidem. & ff. de lib. agno. l. 1. 1 resp. & ff. quib. ex cau. in pos. ea. l. hæc autẽ. Præterea dẽ hic recipi testibus alterius partis ad sniam procedatis. & ideo cõtradicit expressè ℣. tit. prox. c. fi. vbi dẽ, q. si citatus procuratorem nõ dimisit, denũciatione ad domũ facta, causa custodiæ in possessionem mittatur actor, vel excõicetur, si missio fieri non põt, & hic dicit quòd testes, &c. & ℣. vt lit. non contest. qm. § in alijs. & c. tuæ. qualiter ergo intelligitur hæc decret.? Dicas quòd hæc non cõtradicit illis; qa in alio casu loquit; contraria locũ habent qñ reus est contumaciter absens[2], nec dimisit procuratorẽ: tunc lite nõ contest. mittit actor in possessionem causa custodiæ. hæc decre. loquitur qñ actor est absens, & reus præsens, tunc enim contra actorem absentem recipiuntur testes lite non contest. & snia potest ferri, vt dicit in fi. & sic loquitur etiam Auth. C. quomodo & qñ iudex. Auth. qui semel. & in Auth. de litis. §. omnem coll. 8. & R. filius Agathæ contra quem procedit, erat actor, & F. reus, vt patet ℣. qui fi. sint legi. causam quæ. & ille R. impetrauit litteras illas quibus agebat cõtra F. super hæreditate aui sui: & F. impetrauit litteras istas & illas. ℣. de offi. deleg. causam quæ 2. & iste F. impetrauit remotionem vnius iudicis, & fecit addi illud, qd hic dicit, s. in verbo, cæterũ. Quidã dixerunt quòd his fuit hic contest. sed nõ est verum. de hoc dicetur plenius ℣. c. proxi. Ratio est quare in absentia actoris recipiuntur testes lite non cõtest. & non in absentia rei cõtumaciter absentis, quia maior est contumacia actoris, quã rei: etsi actor nõ venit, qui alium ad iudicium prouocauit, præsumitur potius contra ipsum, quam contra reum absentem: vnde rei fugientes appellantur, vt in l. properãdum. §. & si quidem. & in gl. fugiente. C. de iudic. & actor debet vti intentione ad implendam suam causam, reus debet extenuare causam. 4. q. 4. c. 1. & in Authen. de litig. §. omnem. coll. 8. vbi redditur hæc ratio. Et ideo potius parcitur reo, quia facit id, à quo denominatur. Actor verò contrarium eius quod debet, & eo absente possunt recipi testes, & sententia ferri, & quia fauor conciderat[a] parte rei: quia rei fauorabiliores sunt quã actores, & ideo

¶ *Affore contumace testes recipi, & sententia ferri debens, etiam lite nõ contestata, reo instante. h. d. secundũ communem intellectum.*

CAP. III.

CAusam, quę inter F. & R. filiũ Agathæ de natiuitate ipsius Agathæ vertitur, vobis fratres episcopi, & Londoñ. epo commisimus terminandam. & infra. ¶ Cęterum si aduersarius[d] suus legitimè citatus[e], † ad ꝑsentiam vestram accedere, vel iudicio vestro parere contempserit, aut etiã se absentauerit (cum de Anglia recessisse dicatur) procuratorem eius, si quem reliquerit, conuocetis: q siue venerit, siue non, aut si procuratorem non dimisit, denunciationibus ad domum[f] eius missis: recedere contempserit, aut se absentauerit, ꝑ edictum peremptorium trinis edictis, vel vno peremptorio pro omnibus, ad terminum competentem, quem arbitrio vestro duximus statuendum, ipsum citetis, vt per se vel procuratorem idoneum, cum instrumento sufficienti, ad ꝓpositionem, & litis contestationem, & ad alia quæ de iure fuerint facienda, compareat: alioquin, si non venerit, nec miserit, nec se excusauerit, vt ꝓcedatis, & sententiam definitiuam proferatis, prout de iure fuerit faciendum. Quia verò ipse R. ad ꝓpositionem, & litis contestationem, & ad alia quæ de iure fuerint facienda, per se vel procuratorem idoneum, cum instrumento sufficienti, ad terminum competentem, quem arbitrio vestro duximus statuendum, compareat

ideo iura voluerunt eis potius subuenire, quĩ actoribus, cum prima facie sit præsumptio pro eis, ff. de probat. ex litteris. & ne sit in potestate actoris cum voluerit reũ vexare, & ideo necesse habet litem vsque ad finem perducere, si reus voluerit, vt in Auth. præmissa, qui semel.

a Formam.] ff. qui si. sint leg. causam ff. Bern.

PRout nobis.] Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, Ideoq; Abbas Siculus.

CASVS. Quidam vocatus fuit ad iudicium, dato sibi libello contumaciter recessit a præsentia iudicum: Tandem tediens recepto libello, iurauit quòd corã eis iuri pareret; die sibi præfixa præsentauit se coram iudicibus, & dum crederetur respondere libello, prætextu aduocati, quem non habebat respondere solita malitia recusauit: tandem cum actor instaret vt responderet, interrogatus fuit quot annis decimas, de quibus contentio erat, percepisset? respondit, xl. appellãs: & contumaciter iuramento contempto recessit: dubitauerũt iudices vtrum per talem interrogationẽ & responsionem, contestatio litis facta esset, & qualiter esset procedendum cõtra ipsum. Cõsultus Papa rñdet, quatenus ad conuincendam malitiam eius, semel vocent eum ad præsentiam suam, & si venerit, procedant in causa, quòd si venire noluerit, cum lis si contestata, si liquet de causa vel liquere possit, diffinitiuam ferant sententiam. Si verò non liquet, nec liquere possit, possessionem adiudicent actori seruata quæstione proprietatis absenti. Nota dilationem dandam ad conuincendam malitiam. Item lite contest. reo absente potest ferri sententia.

¶ Vide tex. ff. consentaneũ. C. quõ & qñ iud. & ibi Bar.

† Virgimitiñ. Ingerumtiñ.

† Abbatib⁹.

† Cap. 4 eo. tit. in 1. cõp. † al. ita: qui contumaciter a p̃sentia uestra recessit.

1 Quĕ fortè tunc dimittit, quia videt eũ hére defensiones suas paratas, & expectat q̃ percant. & hoc colligit ī. ut lit. non contest. qm̃, in prin. hinc est, q̃ q̃ñq; p̃stigit actori tp̃s ad agendum ex cã. C. de inge. ma. l. diffamari. ī. de resti. spo. freq̃s. lib. 6. Io. And.

b Contumaciter.] Contumax est qui cum debet parere, non paret. ff. de re iud. contumacia. aliàs latitare non videtur, qui si præsens esset, non compelleretur respondere, ff. de iud. non videtur. & ff. de peculio. eo. tempore. in princ. & ff. si quis in ius voc. non ie. l. 2. alios modos contumaciæ habes, ī. vt lit. non contest. quoniam. §. 1. & alios modos notaui. ī. eod. ex litteris.

[Glo. seq. rec. per quæst. qualis cautio, &c. & an iuratoria vel pœnalis, &c.]

c Cautionem.] no. quòd sola promissio sufficit q̃ cautione ista. vbi non fuit excommunicatus, vel data possessio. ff. de iud. l. 2. §. sed si dubitetur. & non obstante iuratoria cautione ex iusta causa poterit appellare. ff. qui satisdat. cog. l. vlt. & inf. de app. ad hæc. nec etiam pœna committeretur si esset apposita. ff. rem ra. hab. l. 3. §. falsus. & ff. iudic. solui. cum apod. sed hic non appellauit ex iusta causa, & ideo dicit iuramento contempto: vnde incidit in periurium.

d Aduocati.] quando inducię dandæ sint prętextu aduocati, dictum est sup. vt lit. non contest. c. 1.

[Gl. seq. tractat an per respõsionem ad interrogationem, &c. & arg. sine libello, &c.]

ptis testibus alterius partis, iuxtà dictam formã,[a] ad proferendam sententiam procedatis. †

¶ Vrbanus tertius de Noue loco & de Viger. † Prioribus. †

¶ Si reus post litem contestatam est contumax, si aliàs liquet de causa, fertur diffinitiua sententia, si non liquet actor in veram possessionem inducitur.

CAP. IIII.

PRout † nobis: & infra. ¶ Reum, quia † cõtumaciter [b] à præsentia vestra recesserat, iuratoriam coegistis exponere cautionem, [c] quod corã vobis iuri pareret: Cũq; die prefixa vestro se conspectui presentasset, prętextu aduocati [d] quĕ nõ hẽbat, rñdere solita malitia recusauit. Tandem actore instante [e] respondit, quod quadraginta annis decimas, de quibus erat contentio, percepisset: variisq; postmodum excusationibus vtens, in vocem appellationis prorupit, & cõtumaciter iuramento contẽpto, recessit. ¶ Ideoq; mãdamus, quatenus ad conuincendã [f] † eius malitiam, semel eum ad vestram præsentiam conuocetis, & si venerit, finem imponatis negotio competentem. quòd si venire contẽpserit, cãm (vtpote [g] lite quę ingerit contestata) diffinitiua sñia terminetis, [h] vel præsenti saltem adiudicetis possessionem, seruata duntaxat quęstione proprietatis absenti.

e Instante.] perinde est ac si à iudice interrogaretur. ff. de interrog. in fine §. 1. & per talem interrogationem, & responsionem fuit litis contestatio facta, vt dicitur in fine, nec distinguitur per quem fiat interrogatio sup. de lit. contesta. capitu. vnico. in glo. & intelligo libellum super decimis illis porrectum, in quo decimæ petebantur. & hoc satis colligitur ex ipsa litera, vbi dicit [decimas de quibus contentio erat] licet quidam dixerint, quod libellus non fuerit hic porrectus: & per hoc volunt probare q̃ sine libello possit iudicium exerceri. Vel põt intelligi, instante actore, i. ad instantiã actoris iudex ipsum interrogauit, & reus respondit, quod quadraginta annis possidet, sed veritas fuit, quod actor interrogauit, vt patet in antiqua, & satis põt valeret talis contestatio, sicut valet rñsio ad interrogationes aduersarij tacta, ff. de interrogato. actio. fi fine.

† al. conuincendum.

f Ad cõuincendã.] nota dilationem dari ad conuincendam malitiam. sim. in Authent. vt cum de appell. cog. §. sed hoc. colla. 8. & C. de iud. Authen. iubemus, & infra eod. cum olim. imò etiam iudex ei facere gratiam potest post peremptorium edictum, vt iterum citet ipsum. sup. de offi. de leg. consuluit.

g Vtpotè] expressiuum veritatis est, sicut illud, Vidimus gloriam eius, gloriã quasi vnigeniti, &c. a & patet hoc ex eo quod potest ferri sententia, vt ī. sequitur.

[Gl. seq. *distinguit, aut agitur reali; aut personali, & aut reus est contumax, aut actor: & si reus, aut lis est cõtestata, aut quasi contestata, aut nullo modo contestata & primo casu, aut liquet de causa aut non.*]

h Terminetis.] si liquet de causa, vel liquere potest, quia possunt recipi testes, vel si non liquet, vel liquere non potest: adiudicabitur tantum ei possessio. Ideo nota, cum aliquis conuenitur actione reali, & fuerit absens per contumaciam, ita distingue: aut lis est contestata: aut nullo modo contestata, Si lis est contestata vt hic, aut liquet de causa vel potest liquere, aut non. Si liquet de causa, uel potest liquere, quia recepti sunt testes, & instrumenta producta, & confessiones factæ uel possunt recipi, tunc procedatur ad sententiam diffinitiuam secundum merita causæ, absoluendo uel condemnando, secundum tenorem illius l. C. de iudi. properandum, §. sin autem. & hic. & ī. quæstio. 9. decernimus. Si autem non liquet, ī nec liquere possunt, quia actor nullos testes inducit uel instrumenta, per quæ possit probare de iure suo, tunc adiudicanda est possessio tantum actori, salua quæstione proprietatis absenti, ut hic dicitur, & C. quomodo & quando iud. consentaneum. & erit statim uerus possessor. Si uerò lis est quasi contesta. saltem ad interrumpendam præscriptionem, puta cum quis conuenitur qui possidet nomine alieno, domino in iudicio nomina-

a Cõcor. gl. in §. itaque. in præmio ff. orum.

ī Vñ q̃ sęp̃ liqueat, qa aut actor fũdat intentionẽ: & cõdẽnat reus, aut nõ: & absoluit. C. de rei uend. l. si. de cã pos. cũ ecclesia. dt In no hanc decre. locũ hẽre qñ reus ?, tumax est, lis contest. q̃ cuius fortè confessionẽ, vel alter si p̃sens esset, q̃ baret actor intentionẽ sũ: & iõ datur actori vera possessio obiectio aũt esset uera actore contumace, lite cõtestata & utroque casu esi fauor p̃sentis: & odiũ cõtumacis. Io. And.

nominato, & facta denunciatione, & ipso legitimè citato, non venerit: tunc adiudicatur possessio ipsi actori salua quæstione proprietatis absenti. ℨ. vt lit. non contest. qñ frequenter. §. quòd si sup rebus. & C. vbi in rem act. l. 2. & ita idem est qñ lis est contest. & non liquet de causa: sicut qñ est quasi contestata. Si verò nullo modo lis est contest. reo contumaciter absente: tũc mittendus est actor in possessionem rei petitæ, causa custodiæ. ℨ. vt lit. non contest. qñ. §. in alijs. & C. de præscri. xxx. vel xl. ann. si quid emptionis. §. ied & si qs. & ℨ. tit. pxi. e vl. & tunc reus viq; ad annum potuit recuperare possessionem restitutis expensis, & præstita cautione iudicio sisti: anno elapso non auditur, nisi super proprietate, vt in prædictis concordantijs, qñ frequenter. § in alijs. & l. si quis emptionis. Et hæc uera sunt reo absente, & actore p̃sente. Si verò actor fuerit absens contumaciter reo præsente, & petente vt in causa procedatur, tunc si lis sit contestata, locum habet quod dr. C. de iu. l. properandam. §. & si quidem. Si verò lis non sit cõtest. locum habet. C. qũo & qñ in. Authen. qui semel. & ℨ. eo. c. prox. quia in casu illo possunt recipi testes lite non contest. si reus petierit secundum quòd dicit prædicta Auth. qui semel. & ℨ. cod. cap. proxi. Et hæc vera sunt in actione reali. In personali verò actione reo absente locum habet quod dr ℨ. vt lit. non contest. qñ. § vlt. & C. de bo. auct. in pos. Auth. & qui iurat. tunc enim mittitur actor in possessionem bonorum ipsius rei pro modo debiti declarati in libello, vt ibi dicitur. Si verò est talis causa quod actor nõ possit mitti in possessionem, debet reus excommunicari. ℨ. vt lit. non contest. tunc lit siue sit actio personalis siue realis, index illam pœnam potest imponere, quæ magis timeatur, ad litteram postea processurus, vt in decre. quoniam in. si quia hoc solum bene agitur, & cętera. 23. q. 5. proclamatum fuit.

† Ca. 1. eo. titu. in 3. cõp.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Qui fundata intentione actoris exceptionem peremptoriam obijcit, quam non probat incontinenti, sed accipit inducias, si defecerit in probando condemnatur incõtinenti, diffinitiua non expectata in expensis, ac soluere cogitur: quod si non potest punietur in corpus secundum arbitrium iudicis. b. d not. iste tex secundum lecturam, quæ placet Panor.*

CAP. V

FInẽ [a] † litibus cupiẽtes imponi, ne partes vltra modum grauentur laboribus & expẽsis. † p̃sertim cum de beneficijs ecclesiasticis litigatur, q̃ sine dispendio [b] diu vacare nõ possunt. [c] Præsenti decreto statuimus, vt postquam intentionem suã altera pars fundauerit, [d] si reliqua fortè voluerit legitimã exceptionẽ opponere, q̃ nolit † aut nequeat incõtinẽti pbare. Qua frequẽter ad impediendũ, vel differẽdũ p̃cessũ, exceptiones inuali modi per excogitatam malitiam opponunt: ad soluẽdas alteri parti moderatas expensas, [f] extunc ĩ iudicio faciendas alias duas causas constitutionis speciales, quarum vna interserit in ipsa constitutione: ibi, Quia frequenter. Abbas.

CASVS. Quidam malitiosè fundata intentione actoris, vt negotium differretur, opponebant exceptiones peremptorias, Papa volens obuiare malitijs istorum præsertim cũ de beneficijs ecclesiasticis litigat, statuit, vt postquam aliquis intentionem suam probauerit, si altera pars legitimam exceptionem opponat, quam nosse aut non posse incontinenti probare, si defecerit in probando, cõdemnetur alteri parti in expensis propter hoc factis ab eo tempore quo recepit inducias ad exceptionem probandam: & si soluendo non fuerit, alias ad arbitrium iudicis puniatur. vt hoc timore perterritus, in grauamen alterius falsas exceptiones opponere non præsumat. Nota quòd q̃ deficit in exceptione peremptoria probanda, fundata intentione actoris, debet in expensis condemnari. Item ad arbitrium iudicis puniri debet, qui expensas soluere non potest. Item exceptio peremptoria potest opponi publicatis attestationibus.

† Vide l. 4. & ibi Barto. §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dã. infec. & in l. ad perẽptoriã. ff. de iudi.

† Vide l. qui se patris. C. unde lib. & l. filij mater. §. j. ff. ad Tertul.

a Finem litibus.] fin. ℨ. eo. c. venerabilis, C. de agri. & censi. l. diuus. lib. 11. & C. de iud. properandum. in princ. & ℨ. de re. iu. c. 1.

b Sine dispendio. ℨ. de ele. cum inter vniuersas. §. qa verò. & ℨ. ut lite non contest. quoniam. §. 1.

c Diu vacare non possunt.] ℨ. de contest. præsen. nulla. §. cum verò. & ℨ. de cle. & ne pro defectu. & 50. dist. postquam.

d Fundauerit.] vel p̃ testes, vel p̃ instrumenti, vel p̃ confessionẽ, vel ꝑ euidentiam facti, vt ℨ. de rest. spo. ei ad fidẽ. in fi. & C. de exc. p. si quidẽ. vel etiam præsumptiuẽ. C. de proba. fine. vel ipso cõmuni iure. 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria.

e Exceptionem.] hic patet q̃ exceptio peremptoria potest obijci publicatis attestationibus. ex eo quod dicit, fundata intentione alterius partis. hic ℨ. de test. cog. de testibus. ubi de hoc, ℨ. de cog. spirituali. cult. 2 [Gl. 1. q. dividitur in tres partes (licet Panor. dividat in octo.) Primò tractat de expensis factis in dilatorijs: & hæc facit tria quærit, ponit opi. & soluit distinguendo: Secundo tractat de expensis contumacia, ibi, Sed expensa decies duo, quòd etiam iuste litigans illas solui, & quod litium solui. Tertio ibi, Item tractat de expensis principalis causæ, & præmittit regulam quam postea determinat distinguendo, an sit iuratum vel nõ ponit opi. quam nõ distinguit quam gl. facit veram in criminali. Quarto ibi. Sed in causa tractat de factis in causa appellationis: Quintò ibi, Et no. tractat quæ expensæ sint restituendæ. Sextò ibi, Nota quod expensæ tractat de petitione & condemnatione ipsarum.]

f Extunc.] Sed numquid habet locum quod hic dicitur in expensis, a in exceptionibus dilatorijs quæ proponuntur ante litem contest. ut deficiens in probatione puniatur in expensis sicut post litem contest? Quidam

1 Cõcor. gl. 11. 2. C. de rescin. non pos. & l. per hanc. C. de tẽp. appella. 2 De materia huius glossæ uide p̃ So. inũ in regula 181. & seq. & Petrũ Durãũ in rub. 74. & seq. utrũq; in unum, expẽsæ. in plerisq;

Quidam dãt quòd sic. arg. ℨ. de referi. cæterum & ℨ. eo. ex litteris. Ego credo q̃ hic distinguendũ est, quòd si calumnioſè proponat aliquis exceptionẽ dilatoriã ante lit. conteſt. & de hoc conſtat euidenter, tunc debet cõdemnari. arg. ſup. de reſcri. cæterum. & c. vlt. & ſup. eo. ex litteris. q̃ ibi cui dẽter apparet de malitia ipſius, aliàs nõ credo excipientẽ cõdemnandum in expenſis ante lit. conteſt. niſi conſtet de malitia ipſius (& ſpecialiter ſi ſup. hoc iuratum eſſet de calumnia) arg. huius litteræ à cõtrario ſenſu, ex eo q̃d dicit, poſtq̃ altera pars intentionem ſuam fundauit, ergo ante li. conteſt. non vĩ condẽnanda pars excipiens, cum hoc hẽat à iure quòd poſſit proponere exceptionem. ℨ. de excep. paſtoralis. & præcipuè vbi habet veriſimilem cauſam excipiendi: Sed expenſæ q̃ præſtantur q̃ contumaciam partis alterius, illæ indiſtinctè præſtantur, qualemcunq; cauſam litigandi habuerit ille cui præſtantur. ℨ. eo. cum dilecti. iuſti. & ℨ. de ſequeſtra. ad hoc. in ſi. ℨ. vt lit. non conteſt. q̃ſi. §. in alijs. C. de iud. ſancimus. & C. q̃ſo & q̃ſi iud. Auth. qui ſemel. & ff. de iud. eum quẽ temere. & in cõcilio Lugdunenſi. ℨ. eo. tit. actor. quæ eſt Innocentij. iiij. [lib. 6.] & tales expẽſæ ſtatim ſunt præſtandæ antequam audiatur. ℨ. vt lit. non conteſt. quoniã. §. in alijs. & C. de iud. ſancimus. Itẽ illud regulare conſueuit eſſe, vt in fine litis victus victori in expenſis litis condemnetur. ℨ. de pẽ. calumniã. & ℨ. de maio. & obe. c. vlt. & in Auth. de iud. §. oportet. coll. 6. & C. de epiſ. & cler. Auth. gñaliter. §. & ſi. ſed in caſu iſto differentia eſt à proximo caſu. vnde hic diſtinguitur ſicut in priori, vtrum habuerit probabilem cauſam litigãdi, vel non, & verum ſit iuratum de calũnia, vel non: ſi eſt inratum de calumnia, puta quia talis cã eſt vbi iuratum tunc non debent condemnari in expenſis: quia non eſt veriſimile, quòd aliquis ſit immemor ſuæ ſalutis, vt 2. q. 7. ſancimus. verſi. & licet. quia iuramentum de calum. adoiã q̃ emergunt & incidunt in cauſa poſt litem conteſtatam extenditur. C. de iureiur. pp calum. dand. Auth. hoc ſacramentum, & tunc non dẽt condemnari, etiam ſi deficiat in exceptione oppoſita: & ita non debet condemnari victus victori in expenſis, cum probabilem cauſam habere præſumatur litigandi. arg. ℨ. de ſenten. exc. facto. §. cumque aduerſus. & ff. de leg. 2. qui ſolidum. §. etiam alioquin metu expenſarum dimitteret quis ius ſuum indefenſum, ff. de pet. hære. illud. & hoc intelligo, niſi conſter de calumnia ſeu malitia: quia tunc condemnabitur in expenſis: quia prima præſumptio tollitur per ſequentem. Si verò non eſt iuratum de calum. puta quia cauſa eſt ſpiritualis: tunc debet condemnari in expenſis, qui deficit in probatione exceptionis propoſitæ, fundata intentione actoris, a vt hic dicit: quia eo ipſo q̃ non probat, præſumitur malitioſè excepiſſe in quo caſu pòt intelligi hæc decr. & hic poſſet requiri iuramentum quòd malitioſè non opponat exceptionem: arg. ℨ. de electi. cum dilectus. §. non verò. in gl. iuramento. & ℨ. de reſti. ſpol. litteras. §. præterea. cũ iam ſit probata intentio, & præſumptio p ipſo contra excipientẽ; & ſic intelligo ét de expẽſis totius cauſæ. Alij dãt quòd nulla diſtinctio eſt faciẽda, & eo ipſo quòd ſuccũbit, malam cauſam p̃ ſumitur habuiſſe arg. C. de epiſ. & cler. Auth. gñaliter. ex eo q̃ ibi dicitur, & ſi victus fuerit præſumitur iniuſtè mouiſſe litem. Dãs Pla. & dãs Ia. dicebãt, q̃ eo ipſo quòd ſuccumbit victus, præſumitur iniuſtè mouiſſe litem. Benignius exponũt alij illud verbum, victus, ſab aduerſario, vt C. de epiſc. & cler. omnes. in fi. ſcd in criminali cauſa eo ipſo quòd, ſuccumbit, præſumitur calumniari. 2. q. 4. qui non probat. C. de aduo. diuer. iud. l. 1. ſic dicebãt prædicti dñi Pla. & Ia. idẽ eſſe in ciuilibus: Sed in cauſa appellationis nulla diſtinctio eſt facienda, an iuſtam habuerit cauſam appellandi, an non, ſiue appelletur ante ſniam, ſiue à ſnia. ℨ. de app. ſpecialiter. c. reprehenſibilis, & c. ſignificauerunt, & c. vt debitus. & c. Nicolaus. & ℨ. de eo q̃ mitt. in poſſ. cauſa rei ſeruandæ, cum veniſſent. & 2. q. 6. omnimodo. & C. de app. eos. §. ne temere. & C. quoti app. non reci. ab executore. Et nota quòd tantã neceſſariæ expenſæ, & moderatæ reſtituendæ ſunt & vtiles. ℨ. eo. c. prox. & ℨ. eo. t. prox. cum veniſſent in fi. & ℨ. de ſequeſtra. c. 1. in fi. & q̃ propter hoc factæ ſunt, vt dĩ hic. & c. prox. in aduocatus, 3 & in alijs. C. de iud. ſãcimus. & ſi quas fecit caſu vel facto, illas non peteret. ff. mand. inter cauſas. §. non omnia. & erunt mediocres, non delicatæ. ff. de dam. infec. inter quos. §. vlti. & l. ſeq. arg. ff. de pig. act. ſi ſeruos. in fi. nec obſtat quod minores facere potuiſſent. ff. mand. ſi quis alicui. §. impendia. Not. quòd expenſæ, quæ factæ ſunt poſt lit. conteſt. peti debent officio iudicis, ſed quæ fiunt ante lit. cõteſt. petuntur iure actionis: & nominatim debent peti in libello. ff. de ædi. edict. ædiles. §. item ſciendum. & l. item ſi ſerui. §. 1. & niſi tempore ſententiæ iudex condemnet ad illas expenſas, quę veniunt iudicis officio, poſtea peti non poſſunt. C. de fru. & li. expen. terminato. niſi in cauſa app. C. quando prouo. non eſt neceſſe. l. vlti. iudex autem prius taxabit expenſas: poſtea iurabit: prout traditur 3. q. 3. §. quod fieri non debet. & in Auth. de iu. §. oportet. coll. 6. & ℨ. quod metus cauſa. c. vlt. 4 ℨ. de iniur. & damno da. cap. olim. & ℨ. de procu. conſtitutis.

a Cum acceptis inducijs.] ideſt, poſtquam inducias recepit ad probandam exceptionem. Et iſtud, cum determinat illa. l, tunc.

[Glo. ſeq. ponit duo regularia.]

b Et ſi ſoluendo.] hoc ſemper regulare eſt, vt qui non eſt ſoluendo, alio modo puniatur. 14. q. 6. ſi res. & ff. de pœn. l. 1. ad fi. & ff. de iuriſd. om. iud. ſi quis id. §. in ſeruos. & ff. de in ius vocan. l. vlti. & C. de ſepul. vio. l. vlti. in fi. & ℨ. de maledi. c. vlti. & C. de ſer. fugi. quicunque. hoc generale eſt, quòd iudicis arbitrium locum habeat vbi certa pœna ſtatuta non eſt. ℨ. de offic. deleg. de cauſis. & ℨ. de accu. ſuper his. §. pen. ff. de iure delib. l. 1. §. ait prætor. & omnia quę iure ſcripto taxata non ſunt, iudicis arbitrio relinquuntur, vt æquitate penſata procedat. ℨ. de tranſac. c. vlti. in fi. Ber.

A,DDITIO. Et de taxibus referuntis iudicis arbitrio. 5 vide in Spe. de offi. iudi. §. penult. & ad finem.

CVm dilecti.] Contumax condemnatur in expenſis factis à tẽpore citationis emiſſę. h. d. Dinidẽ. Nã in prima ponit formã proceſſus. In ſecunda interloquit ibi, Quapropter. Prima facit quinque. Nam primo ponit comparationem nũciorum electi, & aduerſariorum ipſius, & decitam cauſę commiſſionem. Secundo ibi, Quòuis. ipſius electi contumaciã. Tertio ibi, Volentes. ipſius electi citationem. Quarto ibi. Expectantibus. ipſius abſentiam & excuſationem. Quinto ibi, Sed cõtra. ipſius excuſationis impugnantiam. Abbas Siculus.

¶ *Citatus ad totam cauſam certo termino ad comparendum aſſignato, tenetur comparere in termino: & data impedimento in termino, debet comparere quàm citius poteſt poſt terminum; aliàs condemnabitur in expenſis à tempore citationis emiſſa.*

CAP. VI.

CVm † dilecti filij nũcij Leodicẽ. † electi C. quoti app. non reci. ab executore. Et nota quòd tantã neceſſariæ expenſæ, & moderatæ reſtituendæ ſunt & vtiles. ℨ. eo. c. prox. & ℨ. eo. t. prox. cum veniſſent in fi. & ℨ. de ſequeſtra. c. 1. in fi. & q̃ propter hoc factæ ſunt, vt dĩ hic. & c. prox. in aduocatus, 3 & in alijs. C. de iud. ſãcimus. & ſi quas fecit caſu vel facto, illas non peteret. ff. mand. inter cauſas. §. non omnia. & erunt mediocres, non delicatæ. ff. de dam. infec. inter quos. §. vlti. & l. ſeq. arg. ff. de pig. act. ſi ſeruos. in fi. nec obſtat quod minores facere potuiſſent. ff. mand. ſi quis alicui. §. impendia. Not. quòd expenſæ, quæ factæ ſunt poſt lit. conteſt. peti debent officio iudicis, ſed quæ fiunt ante lit. cõteſt. petuntur iure actionis: & nominatim debent peti in libello. ff. de ædi. edict. ædiles. §. item ſciendum. & l. item ſi ſerui. §. 1. & niſi tempore ſententiæ iudex condemnet ad illas expenſas, quę veniunt iudicis officio, poſtea peti non poſſunt. C. de fru. & li. expen. terminato. niſi in cauſa app. C. quando prouo. non eſt neceſſe. l. vlti. iudex autem prius taxabit expenſas: poſtea iurabit: prout traditur 3. q. 3. §. quod fieri non debet. & in Auth. de iu. §. oportet. coll. 6. & ℨ. quod metus cauſa. c. vlt. 4 ℨ. de iniur. & damno da. cap. olim. & ℨ. de procu. conſtitutis.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõpi. † Leodien.

3 Etiã ſi habuit illos gratis, ſub ſpẽ remuneratio nis: ſecus ſi dono purè ſecundum G. in Spec. de expen. §. finaliter. ibi, quid ſi victor. Io. And.

4 Vide quod ibi dixi poſt Innoc. in gl. antepen. circa reuocandum taxationem, ſi erratum eſſet iura. Ioã. And.

a Concor. l. 1. cum gl. C. de euic. & l. properandũ. §. fin autem. C. de iudic.

5 Sed de hac materia vide pleniſſime per Iacobũ Menochium in libris de arbitrij iudicum.

a aliter.

x Quodi intellige dedu ctis, his quas ſoluit propter contumaciã, vel quia nõ probauit exceptionẽ. vt hic: illas. n. ſoluit ex culpa ſua: vnde ſibi iputet, de regu. iur. damnũ. li. 6. Io. And.

CASVS. Quidam electus fuit in eccl̃m Leodicen. archidiaconus & q̃dam alij canonici eiusdem eccleſię opponebant ſe huic electo, p̃p q̃d nuncij ipſius electi & archidiaconus p̃ ſe,& alijs opponentibus acceſſerunt ad Papam, Arch.& H. canonicus pro ſe,& alijs opponebãt q̃dam crimina ꝺ̃ electum. p̃ quæ intẽdebant eum repellere tanq̃ indignum: ſuper his mandanit Papa inquiri : tandẽ quia pars archidiaconi quedam grauamina inferebat electo, appellauit ad ſedem Apoſt.ſed appellationem ſuam non fuit p̃ſecut⁹ per idoneos procuratores, altera parte cauſam proſequente, p̃p q̃d orta fuit ſuſpicio ꝺ̃ ipſum electum : vnde Papa mandauit eidem, vt ad certum terminũ p̃ ſe vel ſufficientem procuratorem ad p̃ſentiam ſuã accederet ſup p̃dictis rñſurus(quẽ terminum pemptorium aſſignauit)alioquin quantũ de iure poſſet, p̃cederet ꝺ̃ ipſum. Aduerſarij ipſi⁹ expectauerũt ipſum in curia vſque ad terminum ipſum & vltra, ſed ipſe quẽdam ſimplicem nuncium tantùm cum ſuis literis excuſatorijs deſtinauit: dicebat enim p̃ tardè nũciũ receperat, vnde nõ poterat, tum p̃p breuitatem termini, tum p̃p viarũ diſcrimina ſe ad p̃ſentiã Papæ p̃ſentare:Sed ꝺ̃ iſta ſic rñdebatur, p̃ ſicut miſerat excuſatorem, ita dirigere poterat rñſalem, cũ ei non fuiſſet iniũctum,vt ad cauſam in propria perſona veniret. Præterea cum mãdatur alicui vt ad certum terminum ſe iudici repræſentet,duo intelliguntur mandari,vt ad iudicem veniat, & ad diem ſibi ſtatutum recedat: vnde ſi non poteſt venire ad diem ſtatutum, nihilominus poſt terminum venire tenetur ad iudicem: ſicut cum mandatur alicui vt ad certam diem rem certam perſoluat, non ideo erit liberatus à debito,ſi non ſoluat die data:imò poſt terminum ad ſoluendum debet compelli elapſo iam die; vnde dominus Papa,quia dictus electus nec venerat, nec ſufficientem nuncium miſerat ad diem ſtatutum,nec poſt diutius expectatus, qui accuſauerat moram ſuam,& colores æſtiuos, & inſidias formidabat,reputauit illum contumacem,vñ cõdẽnauit illum ad expenſas alteri parti, quas fecerat ab eo tpe quo ipſum expectare incepit. Not.quòd cũ aliq̃s citatur vt ad cauſam veniat, vel mittat procuratorem, non ſufficit mittere excuſatorem, ſed oportet mittere reſponſalem. Item contumax in expenſis condemnatur à tempore contumaciæ. Item cum crimen in modũ exceptionis obijcitur,poteſt procurator intercedere.

pro eo ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent archidiaconus & H. canonicus Leodicen. eccleſiæ nomine ſuo & quorundam concanonicorũ [a] † ſuorum(quorum litteras exhibuere de rato) cõtra eundem electum quędã crimina [b] proponebant, per quæ nitebãtur eum ab electione repellere vt indignũ:& infra. ¶ Quãuis autem ex eo quòd idem electus à grauamine aduerſæ partis appellauerit, & appellationẽ non fuerit per ſufficiẽtes procuratores† cum poſſit(illis proſequentibus) proſecutus, [d] non leuis exorta eſſet ſuſpicio contra eum. Volentes tamẽ iuris ordinẽ obſeruare, ipſi mãdamus,quatenus vſque ad Dominicã qua cantatur : Ergo ſum paſtor bonus:per ſe vel per procuratorem ſufficientem, [e] ad præſentiam noſtram accedere, ſuper prædictis omnibus reſponſurus : alioquin cũ aſſignaremus ei propẽ

ptorio terminum ſupra dictum;ſciret quòd (quãtùm, ſ de iure poſſemus) procederemus ex tunc ĩ negotio memorato . † ¶ Expectandus igitur aduerſarijs; ipſum † diu vltra terminũ duximus expectandum : ſed ipſe direxit ſimplicem ſolũ modo nuncium,& excuſationis litteras afferẽtem: ſcribebat enim quòd nũcium(cui cũ à nobis recederet,iniunximus viua voce, vt citaret eundem)ſero receperat,vnde non poterat,tum propter termini breuitatẽ, tum propter viarum diſcrimina, noſtro ſe conſpectui præſentare. Sed contra hoc faciebat, p̃ ſicut excuſatorem direxerat,ſic† dirigerẽ potuerat [h] reſponſalem : cum ei non fuiſſet iniũctum, vt ad cauſam in propria perſona duntaxat veniret,ſed vl̃ ipſe accederet, vel procuratorem idoneum deſtinaret. ¶ Præterea cum mandatur alicui, vt ad certum termi-

[Glo.ſeq.not.tria ſpecialia in conſortibus, quorum alterum determinat.]

a Cõcanonicorum ſuorum.] not. p̃ in cauſa communi eiuſdem litis,vnus amittitur p̃ alio poſt litem cõtestari volens agere p̃ ipſo(licet conſtet eũ non habere mandatum)p̃ſtita cautione de rato.C. de cons. eiuſdem litis.l.2. argu. ĩ. de conſtitu. cum M. vbi de hoc. Itẽ aliud ſpeciale, p̃ poſt litem cõteſt. cauetur de rato,vt in l. p̃dicta.Contra illud ff.de p̃cura. Pomponius. §. ratihabitio. Item aliud ſpeciale eſt hic, p̃ in cauſa criminali admittitur vnus p̃ ſe, & p̃ alijs. 2.qũ.5. ſtatuit.ver.ſi duo.& 3.q.6.hoc q̃ppe.Sed non credo. p̃ in tali caſu audiret vnus p̃ alio ſine mãdato; q̃a talis cauſa non propriè dr̃ cõis, immo vnus ſol⁹ poſſet agere in ſolidum excipiẽdo cõtra electũ,& tñ facit vnus quantũ plures.& iſti habebant mandatũ ab alijs, vt hic dicitur.Bernar.

b Quædam crimina.] ſcilicet dilapidationem, excõicationem,& piorium, & p̃ adminiſtrauerat cõfirmationẽ nõ habita. Itẽ quòd erat in minoribus ordinibus conſtitutus. hæc oĩa obijciebantur in modũ exceptionis, vt patet ĩ integra.de hoc ĩ. de accuſationibus.ſuper his.

c A grauamine.] quod inferebat ei altera pars extra iudicium, vt videtur,vel etiam in iudicio,quia plures commiſſiones emanarunt ſuper hoc negotio.

d Proſecutus.] ſi ſtatuiſſet terminum ſuæ appellationis, debuit condemnari ad omnes expenſas, quas aduerſarij fecerunt,poſtquàm iuerunt ad curiam, quia non miſit ſufficientem procuratorem ad curiam. ĩ. de app. Nicolao.& c.reprehenſibilis. & c.ſæpe. & etiam, ſi terminum non ſtatuiſſet, vt in d.c. reprehenſibilis. & c.ſæpe. & hoc verum eſt quando in iudicio appellatur.

e Sufficientem.] legitimè conſtitutum ad agendum, & reſpondendum. ĩ.de procu.c.1.& c. accedens. & 2.q.5.de Liguribus.& ff.de proc.mutus.§.pœna.

f Quantum de iure.] in peremptorio iudex debet ſic comminari. ĩ.de in inte.reſt.cum ex litteris.& ff.de iudic.in peremptorio.

g Nuncium.]nota per nuncium ſ fieri citationem.

h Potuerat.] ſic ĩ.de ele.bonæ 1.§. ad ipſum.& ĩ. de app.conſtitutus.

[Gloſſa ſequens allegat concor. & ſignat contrarium.]

¶ al. canonicorum. ſ

† Vide tex. in l.ſi finita §.Iulianus. ff.de dam. infect. & ibi Bart.

† al.ita:ipſũ diu & ultra terminum, &c.

ſ Hoc intelligunt q̃dã, vt Ioff. cũ agitur ciuiliter,vt hic agebatur. Io. And.

¶ Vide l. ſi quis ſtipulatus,in fin.cũ not.ff.de verbo.ſign.

† al ita: ſic dirigere potuerat nunciũ reſponſalem.

ſ Ptiũ preprium citari ſecundũ Abbatem. ſed hoc non colligitur hic. Ioan. And.

a Sub hac.] hoc fuit sumptum de lege. ff. de arbi. Celsus. §. sed ipse. & est sim. ẽ. de resti. spol. c. vlti. §. porro. & 8. distin. quo iure. & supra de om. deleg. cum super. argum. contra infra de ẽponi. sicut. & ff. de condi. & demon. hæc scriptura. & ff. de li. 3. ea tamen adiectio. & instit. de verb. oblig. §. omnis stipulatio. & ff. de cond. instit. si quis ita institutus.

[Gl. seq. no. q. impeditus tenetur procuratorem mittere. allegg. 6. concor. allegg. in contrarium. 7. iura. inter quæ interfecit rationẽ. ponit op. Vinc. & demum solvit distinguẽdo inter actorem & reum. & in reo cautam arduam impedimẽtũ temporale & perpetuum.]

b Respondere.] ex hoc vĩ q licet aliqs iusto impedimento sit detentus, vt venire nõ possit, q teneatur mittere procuratorem. 1. q. 3. si ægrotans. vbi de hoc. 18. dist. eps. & c. placuit. & 65. dist. si quis in metropolitana. ver. & si forte. sim. ĩ. de app. cõstitutus. & ĩ. de elect. cum. 1. § ad ipsum. in cõtrarium vĩ, q non teneatur mittere procuratorẽ, dũmodo mittat excusatorem. ĩ. de procu. querelam. vbi de hoc, quia revocatur sententia si probetur iusta absentia, vt ibi, & ĩ. de re iud. cum Bertholdus. & ff. de dam. infect. finita. §. si forte. & 7. q. 1. præsentium. Nam ægritudo prorogat diem: & si tunc iudicaverit, iudicatum non vĩ. ff. de reiu. quæritũ. & si ex causa probabili absens est, non procedit contra eum diffinitivè. ĩ. de offi. dele. consultationibus. Item secundum hoc non esset melioris conditionis qui abest ex iusta causa, quam qui ex iniusta. & si enim non vult interesse, vel non potest, sufficeret si mittat procuratorem. ff. de procura. l. 1. & delegatus si potest cõpellere partes vt personaliter quis ad causam veniat, nisi in casibus in decret. Innoc. iuj. de iud. c. iuris esse. & generaliter ab initio ante libelli oblationem quoties quis abest ex necessitate, subvenitur ei. ff. ex quib. cau. ma. sed & si §. j Ad hoc dixit Vincen. q reus ad causam citatus si ardua est causa, & venire non potest, non tenetur mittere procuratorem, sed excusatorẽ, arg. illius decre. ĩ. de procura. querelam. nisi specialiter hoc in citatione dicatur, secundum quod hic dictũ fuit. sed actor semper tenetur mittere. ff. de diver. & temp. præ. l. 1. Dicas quod actore ab initio ante libelli oblationẽ aut ẽt citationẽ nõ cõpellit agere, sed ne fiat ei præiudicũ in præscriptione circa rẽ suam, etiã infirmus & impeditus compellitur constituere procuratorem, qui saltem litem contestetur, vt sic interrumpat præscriptionem, sic indirecte compellitur, sed per iudicem non compellitur. & sic intelligitur lex prima. ff. de diver. & tem. præscrip. Reus non compellitur venire iusta de causa impeditus, & præcipuè si causa sit ardua, vt dixi in decre. quere am. ĩ. de procu. sed sufficit mittere excusatorem, qui de hoc fidem faciat, vt ibi. Sed in casu præsenti ille electus simpliciter misit nuncium

num se iudici repręsentet, duo sub hac [a]forma mãdatur, vt ad iudicem veniat, & ad diem sibi præfixã accedat. vnde si venire nõ possit ad diẽ † assignatũ, teneatur nihilominus se iudici præsentare. Si enim mãdatur alicui, vt alij ad certum diem, rẽ certã exoluat: nõ ideo erit a mandato solutus, si soluere nequerit die data: imò ad solutionẽ (elapso etiam die solutioni præfixo) tenetur. ¶ Quapropter quia dict[us] electus nec venerat, nec sufficientem miserat responsalẽ [b] ad diem sibi statutum, vel post, etiam diutius expectatus, [c] nec de vicino ei[us] aduẽtu spes erat: vtpote qui per litteras vtcunque excusaue-

† al. ad diẽ sibi assignatum.

rat moram suam, & calores [d]æstuos, et insidias sibi positas formidabat: eum reputauimus cõtumacem, [e] † & ad legitimas & moderatas expẽsas, [f] quas aduertarij ei[us] fecerãt a tempore citationis emissę, quem † extũc expectare incœperãt, ipsum curauimus cõdemnare.

¶ Idem Armacano, & Caselen. archiepiscopis.

¶ Sententia in causa beneficiali, non transis in rem iudicatam respectu superioris, quo minus possit de iuribus partium inquirere, maxime quando sententia fuit lata cõtra absentem, licet contumaciter, & indefensum.

CAP. VII.

CVm † olim D. clericus Celestino Papę

nus, & vmbra.

† Vide ad hoc l. 3. & ibi Bar. C. de iurisdi. & l. eius q. ff. de iurisdi.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõp.

cum litteris, allegando quasdam frivolas excusationes, scilicet calores æstuos; & quod tarde receperat nuncium, & insidias allegabat: sed non probabat, ideo condemnabatur in expensis tanquam contumax, & secus est in Papa quam in alijs iudicibus, & tamen circa primum ipsum non procedit Papa. Si tamen aliquis est longo impedimento detentus, ita quod nõ est ipsi q̃d possit venire ad cautam, & negotium tale sit q̃ non possit aliquo modo expediri p̃ procuratorem, tenetur mittere, saltem, vt litem contestẽ, & sic nõ curret præscriptio actori, sed h̃ perpetuò sit impeditus, tum. tenetur omnino mittere procuratorẽ ad cautam: alias procedetur cõtra illum absentem. c Diutius expectatus.] & sic vĩ q i crimine purgari possit mora. arg. ff. si quis cau. & si post tres. arg. contra. ĩ. qui maxcula. post. cum in tua.

[Glo. seq. cũ seq. duo ponit argumenta, & duo cõtraria.] d Calores.] iuxta illud.

Nos genus ignauum tecto gaudemus, & vmbra.

Et ita est arg. q. od non excuset Augustus quin teneat quis prosequi appellationem ad cautam. a Arg. contra 74. dist. quorundam.

e Contumacem.] vnde poterat contrà eum procedi ad diffinitiuam sententiam, cum ageretur de electione. ĩ. vt lit. non contest. quoniam. § 1. sed quia appellauit, amplius expectatur. infra c. proxi.

[Glo. seq. arg. quod etiam in criminalibus, &c. & remittit. Finis obijcit & remittit.]

f Expensas.] arg. tum. quod in causa criminali, siue denunciationis, vel inquisitionis seu exceptionis, locum habet petitio expensarum. C. qui accus. non possunt. qui crimen. & sic lex illa. C. de iudi. sancimus, & iupra eodem cap. proxi. locum habent siue causa sit ciuilis, siue criminalis. De expensis dictum est satis sup. c. proxi. & fit hic condemnatio non præmissa taxatione. Dic super hoc prout notatur supra de procurato. au diris.

CVm olim.] Io. And. non summat: dicens, gratiosam esse, sed quatenus ius ponit, potest sic summari In causa electionis proceditur contra contumacem etiam ad diffinitiuam: & contumax de misericordia citari potest & audiri. Diuiditur. Nam primò ponitur factum plura continens. Secundò communitio cum mandato: ibi, Volentes. Abb. Sic.

CASVS. Quidam Clericus D. nomine accessit ad sedẽ Apostolicam multis litteris prælatorũ Hyberniæ, quas ẽsentaut duo C. continentes, q̃ idẽ D. electus erat i eccl̃a Roscẽn. & cum nullus appareret, qui aliq̃d proponeret contra ipsum, dñs Papa fecit illum in eccl̃am consecrari; Postmodum F. & G. monachi ad dictum C. accedentes,

a Maximè q̃a tamẽ nõ vĩ morari Romæ arg. 7. q. 1. qualiter. vbi de hoc in fin. gl. Io. And.

s Q̃ esset absurdũ sequeretur ẽt alia absurditas q cũ nullus cogat fieri procurator inst. mandat. §. sicut. & §. recte imputaret forian ei, qui procuratorẽ invenire non potuit, cũ nullus obligetur ad impossibile. de appel. c. fin. q̃d arg. est necessarium nisi fraudulẽter aliq̃d allegaret *sm Host. Io. And.*

tes, proposuerũt ꝙ canonicis ecclesiæ Roscen. electos & ꝙ dictus D. per falsas litteras sibi fecerat consecrari; Vnde C. causam commisit quibusdã, vt de forma electionis illius D. veritatẽ inqrãt. & si canonicè electus fuit, faciant illũ pacifica possessione gaudere, alioqn cognoscãt de electione dictorum monachorum, cõfirmãtes quã canonicam inuenerint, altera infirmata: Iudices citauerũt D. tertio, sed noluit cõparere: vnde ipsi cœperunt cognoscere de electionib. dictorũ monachorũ, & electionẽ F. confirmauerunt: Interim dictus D. ad sedem Aposto. accessit, & super quibusdam grauaminibus & iniurijs contra dictum F. & quosdam alios litteras impetrauit: postmodum dictus F. ad dñm Inno. accedens, litteras prædictorũ iudicum præsentauit eidem, continentes qualiter in electione ipsi⁹ fuerat ꝓcess⁹. Dñs Papa volens adhuc misericorditer agere cũ illo D. vt eius malitia conuinceretur, remisit istum F. ad ipsos iudices, mandãs eisdẽ, ꝙ non obstante ꝙ electio ipsius F. fuit confirmata, ad huc inquirant de electione ipsius D. ſm ꝙ in littera continetur. In fi. dicit qđ si ille D. non venit anno elapso, dictũ F. faciant in eꝑm consecrari. No. qđ ꝓꝑ malitiã alicuius cõuincendam citari debet ex abundanti.

[Gl. inq. recitetur per obiectionem, & solutionem.]

a Proponeret.] nõ ideo statim debuit ei credi, q̃ sæpe huiusmodi eulogia ex mala fide fiunt. ff. de custodia & exhibi. reorũ, diuus Hadrianus. nemini enim cito manus imponas. 24. dist. §. 1. & 78. di. quid est. & supra de elect. cũ nobis olim. §. his igitur. sed ideo credidit ei Papa, quia ei soli fiebat præiudicium, sicut clerico qui celebrati secreto. 2 ẽ. de cleri. peregrinis, i fi.

b Alioquin.] idest, si fuisset electio cassanda ordine iudiciario: sed iudices non intellexerunt, qm̃ nimis festinanter confirmauerunt. vnde dicit infra, non obstante quod eius electio fit confirmata.

c Citatus.] & ideo contumax fuit, vnde potuit procedi ꝑ ipsum ad sententiã. ĩ. vt lit. non contesta. quoniã. §. 1. & ideo postea audiri non debuit, nec sententia retractari cõtra eũ lata, sed de gratia auditus est postea, vt sequitur inferius.

d Cõfirmare.] nimis subitò, vnde Papa vult iterum inquirere de electione ipsa, non obstante tali confirmatione.

e Misericorditer.] fic ergo exmisericordia tantum (vt eius malitia conuincat) auditur iste D. vnde mandat Papa inquiri de electione ipsi⁹, non obstante confirmatione ꝺ prædicto F. quæ ꝺ iure nõ debet retractari cũ ordine iuris facta fuerit, nec ab ea appellatum fuit, licet dicatur appellasse, quia non impetrauit suꝑ facto electionis, sed suꝑ iniuria: & ideo non ponit ius hæc decr. sed est quædã prouisio ex misericordia.

f Conuincat.] fim. 5. q. 2. præsenti. C. de iud. Auth. iubemus. & si iudex potest parcere contumaci. 3. de of. delega. consuluit. & ĩ. c. prout. & ĩ. ca. prox. & C. quomodo & qñ iudex. l. 1. Berg. In Hybernia.] arg. citationes extra prouinciam non esse faciendas ĩ. de elect. coram. & ĩ. de maio. & obe. c. vlt. ℨ sed si non potest inueniri: ad domum illius, q̃ citatur, mitti debet. ĩ. eo. canium. & ĩ. e. venerabilis. & citandus est quis edictis vt litteris. ff. de fide com. liber. cum verò §. vlti. vel si non habet domicilium vbi habitare consueuit ff. de dam. infect. l. 4. §. ptor. vel apud ecclesiam sua. ĩ. de cle. non residen. ex tuæ. ĩ. eo. c. finali.

[Glo. seq. triplici eum obijcit, et soluit.]

h Anni.] sed quare expectauit vltra sex menses, ℨ id ĩ. vt lit. non contestante. quoniam. §. 1? Forsan hoc ideo, quia appellauerat, vt sequitur. 4 Sed per alia etiam iura non videtur qđ fuerit expectandus. ĩ. de elec. diudum. & ĩ. de re iud. cũ olim. sed fortè ideo expectabatur, quia erat consecratus, & cum eo tractabatur

† Episcopis Roscẽsis seu Roscẽ. suffraganeꝰ est Archiepi cæsareẽ. in Hybernia.

† al. curaſſis

† al. Interim autem.

† In omnibus manuscriptis exẽplaribꝰ ita: eodẽ F. postmodum ex parte vestra nobis litteras ꝓsentante, quæ, &c.

ſ Concor. l. ſi cũ dines. §. ſi arbiter. cũ gl. & Bar. ff. de arbitr.

g Vel fuit ꝺceptus ſm Gof. ex multitudie sigillorũ: q̃ non erat credendũ sot sigilla falsata. decle. pere. c. 1. Sed Hoꝑ hoc cõfirmat qđ ibi dixi ſm eũ. & est ex hoc ar. ꝙ decretũ electionis nõ fit de substãtia. ꝺ hoc 61. dist. epis. & ĩ. de elec. innotuit. Io. And. †Coarchiæ Coarchia Coarchiæ.

i Dicit Inno. ꝙ in ꝓno agitur de electione nõ cõfirmata, & electo nõ cõsecrato, sed iste ꝓsecratꝰ erat & appellasset, vt nõ possimũ, erat qđ alius intraret locũ eius, si de iure erat epis. ĩ. de cõcel. ꝓ ĩ. c. 1. & arguit per hoc Inn. sentẽtia lata in mfimonio spirituali nõ trãsite in rẽ iudicatã: sicut nec in carnali. de re iu. la. tor. Io. And.

trabatur cauſa, ſed ibi non tractabatur niſi inter eligentes. Item quare hic aſſignatur tempus appellanti, contra id quod legitur j. de ap. ex inſinuationis? R. quia præſigitur ab eo ad quem appellatur, & qui poteſt, ſed omnia iſta ex miſericordia intelliguntur facta.

a Facto.] ſic j. de appel. dilecti. & c. vt noſtrum. Ber.

VEritatis eſt.] Legitur quo ad rationē decidendi plaribus modis. ſed cōiter ſummatur ſic. Si agitur de crimine in modum denunciationis ꝙ reū contumacē, ꝓnt recipi teſtes & ferri diffinitiua ſententia. hoc dicit. Diuiditur: Nam primò ponit denunciationē criminum eꝑi Curieñ. & tres delegationes ſuꝑ ea ſucceſſiuè factas. & delegatorum proceſſus. Secundò cum deponit, & ꝓ ipſum altenata renouat. ſecunda ibi, Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quidam canonici Curienſes denunciauerūt eꝑm ſuum de dilapidatione, homicidio, inceſtu, & alijs criminibus, de quib[b] erat publicè infamatus. vnde Papa cauſam ſuꝑ his commiſit primo epiſcopo Tridonenſi, & abbati ſanctæ Mariæ, & cuidam prepoſito, inhibendo eidem ne de rebus eccleſiæ aliquid aliena re præſumat. Secundo commiſſa fuit epiſcopo Brixieñ. eadem cauſa, & abbati, & prepoſito prædictis: ſed ſictus eꝑs corā primis iudicibus vocatus, per contumaciā venire contempſit: vnde ipſi ab officio & beneficio ſuſpenderunt eundem. Poſtmodum citatus à ſe cūdis iudicibus[c] cōparuit coram eis, & friuolam excuſationem prętendens, ſolita malitia noluit ſtare iuri cum canonicis prædictis: ꝙ quod Papa confirmauit ſuſpenſionem à primis iudicibus factam. Tertiò loco commiſſa fuit cā eꝑo Cumano, & cuidam abbati, ad ſuperandā malitiam ipſius eꝑi, qui citatus, nec venit, nec pro ſe miſit aliquem reſponſalem: vnde ipſi tulerunt ſententiam excōicationis in eundem, recipientes teſtes, ſecundum ꝙ a dño Papa receperant in mandatis, per quos ꝙlibet crimen prædictorum fuit probatum. Iudices cauſam & proceſſum ipſius cauſæ remiſerunt ad Papā. Vnde ipſe conſideratis prædictis, videns ordinem iudiciarium in hoc facto fuiſſe ſeruatum, conſiderans etiā quod poſt ſententias inde datas, celebrare præſumpſit, i nomine Domini cum Apoſtolo, volens inobedientiam omnē vlciſci, tulit ſententiam perpetuæ depoſitionis in ipſum epiſcopum, licet abſentem, priuans eum ab oī Pontificali & ſacerdotali officio ſine ſpe reſtitutionis: ac vocando in irritum quicquid de rebus eccleſiæ alienare præſumpſit poſt inhibitionem ſibi factam per Apoſt. ſedem, & poſt ſuſpenſionem & excommunicationem latam in ipſum. Nota quod in cauſa denunciationis lite non conte. contra contumacem poſſunt recipi teſtes. Itē qui celebrat ſuſpenſus vel excommunicatus, debet deponi. Itē in abſentem contumacem fertur ſententia depoſitionis. Itē per denunciationem aliquis deponitur, ſed hoc fuit propter magnitudinem criminis homicidij, quia celebrauit excommunicatus.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 4. cōpi. Et de intellectu Vide Ludouicum Romanum ſingul. 410. inci. Tu ſcis duas regulas. adde quę no. in lib. 3. commentar. ior. in Dire ctor. inquiſitor. Scho. 16.

† Tridēñ.

CAP. VIII.

VEritatis † eſt verbum organo dominicæ vocis emiſſum: & infra.

¶ Sicut canonici Curien. in noſtro auditorio [b] retulerūt, [c] ꝙ H. Curieñ. epiſcopus, eccleſiam ſuam non ſolum dilapidando depreſſit, ſicut publicā prædicabat infamia: ſed homicidio, inceſtu, alijſque criminib. polluit: & infra. Super his commiſimus primò cauſam Tridon. † epiſcopo, & abbati Montis ſanctæ Mariæ, & præpoſito de Inſula: ſecū ad nos, etſi non verbo, ſacto [a] tamen intelligitur prouocaſſe (arrepto itinere ad ſedem Apoſtolicā veniendi) dicto E. adminiſtrationem Roſceñ. eccleſiæ, in ſpiritualibus & temporalibus committa tis: quo elapſo, eum non differatis in epiſcopum conſecrare.

¶ Idem.

¶ Si proceditur per viam inquiſitionis contra abſentem contumaciter, etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt, & ſententia diffinitiua ferri, etiam per viam depoſitionis, ſi hoc meretur delictum.

do quoque Brixienſi epiſcopo, & ipſis abbati, & præpoſito: & infra. Verum cum epiſcopus ipſe priorum iudicum preſentiam adire per contumaciam [d] contempſiſſet, auctoritate noſtra fuit per ipſos iudices ab officio beneficioque ſuſpenſus: & infra. Tandem verò coram iudicibus, [e] canonica citatione vocatus, præſentiam ſuam difficulter exhibuit: ſed friuolam tunc excuſationem, malitia conceptus prætēdens, experiri [f] cum canonicis in iure neglexit: [g] qua de cauſa nos de conſilio fratrum noſtrorum ſuſpendentes epiſcopum ipſum, vel potius ſuſpenſionem à iudicibus factam auctoritate Apoſtolica confirmantes, tertiò ſuper his Cumano epiſcopo, & abbati ſancti A. cauſam ad ſuperandam malitiam [h] ipſius epiſcopi, commiſimus audiendam: qui partibus citatis, cum nec per ſe, nec per reſponſalem idoneū comparuerit, in eundem, propter inobedientiam, excommunicationis ſententiā, protulerūt: [i]

a Facto.] ſic j. de appel. dilecti. & c. vt noſtrum. Ber.

b Auditorio.] ſimile 1 ff. ſi cer. pet. leꝛa eſt. Nam auditoriū eſt locus vbi cauſæ tractantur.

1 Hæc gloſſula non habēt in antiquis exemplaribus.

c Retulerunt.] in modum denunciationis. 2. q. 7. quapropter ſicut patet in integra.

d Per contumaciā.] nota ꝙ per ſolam cōtumaciam poteſt ēt quis ſuſpendi ab officio & beneficio, cum Papa confirmat eam, quia coram primis non comparuit.

e Iudicibus.] ſecundis ſcilicet.

f Experiri.] ideſt defendere. ſic ſupra de iudic. c. 1.

g Neglexit.] & ſic nec coram primis, nec coram ſecundis fuit lis conteſtata, & tamen lata fuit ſententia diffinitiua, vt inf. ſequitur.

h Malitiam.] ſup. c. proxi. vbi de hoc, & c. prout. Ber.

i Excommunicationis ſententiam.] cum iam eſſet ſuſpenſus. & ita creſcente contumacia, creſcere debet & pœna. ſupra vt lite non conteſtata. quoniam, in fi. & ff. de pœn. relegati.

[Glo. ſeq. eſſet coniungenda glo. decre. prout ſupra eod. illa procedit in ciuili, iſta in criminali. Et recitari poteſt per modum quæſtionis, qualiter in criminalibus proceditur contra contumaces, & dicit glo. quod ſecundum legem aut lis non eſt conteſt. aut eſt, primò caſu, & c. Io. An. ſecundum canoniſtas ponitopin. Hu. qui non curabat li. conte. ſed ſolū an liqueret, necne. de mum opi. modernorum, qui diſtinguunt an ſit lit. cōte. necne: contra quos opponitur de hac decre. in qua procedit ſuper crimine lite non conteſt. Finis glo. dit tres ſolutiones ſed, primam reprobat: ex principio

testes ex parte vestra † (quemadmodum in mãdatis a nobis acceperant) admittẽtes: scilicet Abbates, Priores, Prępositos, et alios religiosos viros: per quos quemlibet articulum criminum prædictorum constat fuisse probatũ: a & infra. ¶ Nos igitur videntes ordiné iudiciarium in hoc facto fuisse seruatum, cõsiderato præterea, † quod post sententias in se datas, † celebrare præsumpserit: cum multi prælati ecclesiarũ contra eundem episcopũ scripserint, nec vnus pro eo defendendo b vel aliquatenus excusando; in nomine Domini cum Apostolo omnem inobedientiam vlcisci volentes; licet absentes corpore, c præsentes tamen spiritu, iuxtà verbum eiusdem † Apostoli, tulimus sententiam perpetuæ depositionis in ipsum: & eum tam à pontificali, quam ab omni officio sacerdotali priuantes, sine spe restitutionis aliqua, duximus cõdemnandũ; ea nihilominus in irritũ reuocantes, quæcunque post inhibitionem d Apostolicæ sedis seu † factam suspensionem & excommunicationem, de rebus ecclesiæ alienare præsumpsit.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Actor non admissus in possessionem sibi decretam per iudicem causa rei seruandæ, vel ab ea expulsus, per lapsum, anni verus efficitur possessor.*

CAP. IX.

CONtingit interdum, quod cum actũ ob contumaciã aduersæ partis, adiudicatur (causa

† In aliquot antiquis, nostra.

† al. etiam. † al. latas.

† 1. ad Cor. c. 5. caud. 11. q. 3. & hac sententiæ formula utitur Eymericus i Directorio par. 3. in 13. modo processum terminandi.

a Scilicet, cum mulier in quæstionibus confessa de crimine petijt accusatorem i officio publico constitutum præsentari. Io. An.

3 De hoc 3. q. 8. in summa, & loquitur de modernis sui tẽporibus: quę nobis hodie sũt antiqua secundũ Io. Viu. Tan. & similes. Ioã. And.

4 Et tex. dicit ordinem iudiciarium, fuisse seruatum. Io. An.

non ad causam: quia in criminibus non intercuit procurator si agatur directe. infra de accu. veniens. ff. de pub. iudi. l. pe. §. ad crimen. sed cum hic non ageretur directè, potuit procurator interuenire. 5 infra de accu. super his. & supra de procur. fuæ, supra eod. cum dilecti.

c Absentes corpore.] sic 2. q. 1. de manifesta.

d Inhibitionem.] sic ī. de despon. imp. ad disoluendum. ī. de no. op. nun. cum ex iniuncto. sim. ī. de off. del. venerabilis. & infra de acc. c. vlt.

CONtingit.] Primo ponit casum quandoque contingentem. Secundo prouidet. ibi, ne igitur, Abbas si culus.

CASVS. Aliquis citatus ad causam contumaciter se absentat: iudex per contumaciam absentis adiudicauit possessionem actori cauta rei seruandæ: sed propter potentiam rei sine dolum, actor infra annum rem custodiendam nancisci non potest, vel acquisitam amittit: & sic secundum quosdam post annum non efficitur verus possessor, & reus de malitia sua commodum reportat: ne igitur contumax melioris conditionis quam obediens existat. statuit concilium de canonica æquitate, vt in casu præmisso, actor anno elapso verus efficiatur possessor. Nota quod ille qui non possidet fictione iuris, & propter dolum alterius possidere intelligitur, ita quod anno elapso verus est possessor. Item contumax puniri debet.

[Glo. seq. reci. per q. an missus in possessionem prædialem possideat: & distinguit realem à personali: & in rea-

a Prolatum.] hic patet quod lite non contest. recipiuntur testes: & ita non solum recipiuntur vbi agitur de electione prælati, vt ī. vt lite non contest. quoniã. §. porro. sed etiam vbi agitur de restitutione. ad id facit ī. de cleri. nõ resi. ex tuę. & 3. q. 9. decernimus. & hoc ideo est, qa periculosa est mora vtrinque, quia vtri litis ecclesiæ vtroque casu impeditur. Secundum leges de crimine nunquã proceditur ꝯ absentẽ lite non contesta. nisi in casu ꝯ apparitorẽ. C. de pœ. ne diu. Pro contumacia verò annotãtur bona, & expectatur per annum, & postea deuoluuntur ad fiscum: nec super bonis audit, sed super crimine, vt C. de requi. reis. l. 2. Si aũt lis est conte. & 1 liquet de causa, i maioribus criminibus nunquam proceditur ꝯ absentem, immo auditur qñcunq; venerit. ff. de requi. reis annus. sed ibi de conte. litis nihil dr, sed ita intelligũt Docto. Sed in minoribus q pœnam relegationis vel damnum æstimationis continent, bene proceditur contra absentem. ff. de pœ. absentem. sed accusator semper debet esse præsens. fallit in hoc casu. 2. C. de adul. quamuis. vbi proceditur contra reum absente accusatore. H, distinguebat an liqueat de causa, vel non; si liquet de crimine, vel potest liquere, condemnatur absens. & sic intellexit. 4. q. 5. quisquis. & 24. q. 3. de illicita. §. de conuentione. & secundum hoc posses intelligere quod hic dr, & infra qui si. sint legitimi. per latum, hic bene liquebat de crimine absentis per contumaciam, & ita non effet aliquod contrarium secundum canones. Et si non liquet de crimine, tunc excommunicatur reus: & sic intellexit 11. q. 3. rursus & c. quicunque: nec distinguebat an sit lis contestata, vel non. Verum moderni Doctores dicunt ꝙ nunquam est procedendum ꝙ absentem lite non contest. & intelligunt illud c. decernimus, cum lis erat contestata. sed si lis non est contest. vel si est contest. & non liquet de causa: tunc locum habet 11. q. 3. rursus. & ca. quicunque, & ita contradicunt hic decre. quia hic lis non fuit contest. & tñ fertur sententia contra absentem de crimine, nec expectatur per annũ, & testes recepi fuerant. Qualiter ergo intelligitur qd hic dicit, ita ꝙ non contradicant cap. prædicta? Potest dici quod recepti sunt testes de speciali mandato dñi Papæ, qui habet potestatem eram supra ius. ī. de concess. pben. proposuit. §. licet autem. & ipse idem tulit sententiam depositionis: Vnde factum suum ad consequentiam trahi non debet: immo secundum ꝙ ipse iudicat, & alij debent iudicare. ī. de re iud. in causis. 4 Vel melius dicas, quod c. decernimus. & c. rursus

5 Gof. contra. cum ad depositionẽ ageretur: licet per inquisitionẽ. Idẽ Host. ī. de accu. inquisitionis. vt ibi dicam super gl. 2. Io. An.

† Lateran. sub Innocẽ. iij. c. 40. & c. 2. eo. ti. in 6. compil.

† al. ita: seu factã excõicationem, & suspensionem.

in reali differt lex à canone, in personali non. In fi. instruit iudicem ne festinet, & vt summatim examinet.]

a Seruandæ.] secundum legistas impropriè dr causa rei seruandæ, vbi quis conuenitur actione reali, in quo casu est statim verus possessor secundum eos. C. de præscript. xxx. vel xl. ann. si quis emptionis. §. pe. sed cõmuta bitur: quia reus veniens infra annum eam recuperat secũdum formam iuris. 3. vt lit. non contest. quoniam. §. in alijs. & ibi est arg. p hac opinione in verbo, recuperet. sed illud exponitur ideſt, retineat, ibi: Secundũ iura canonica, propriè dr causa reij seruandæ, quia ante annum non est verus possessor, sed custos poti⁹.

Possessor ue rus an efficiatur q ex primo dec. 1 possessionẽ amittatur.

3. tit. prox. c. vlt. & 3. de offi. ordi. pastoralis. versic. veruntamen. In personali verò actione secundùm omnes propriè dicitur causa rei seruandæ, siue causa custodiæ: talis enim custos est, & non possessor. ff. de acquiren. possess. possideri. §. vlt. & l. si quis ante §. denique. nec tunc ejcitur primus possessor de possessione. ff. de dam. infec. si finita. §. si quis autem. & ff. vt in pot. leg. is cui. j. rũ. sed tantummodo secundùm decretum ejcit primum possessorem. ff. de damn. infec. si finita. §. vbi autem & ita vtique erit in possessione; diuerso tñ respectu. possessor ergo colet agrum, & colliget fructus: sed alter eos custodiet, ne dissipentur ab isto. ff. vt in possess. lega. is cui. §. qui legatorum. in reali actione secus, vt dicitur in vlt. notula huius c. Tamen iudex non multum festinabit ad missionem in possessionem, quia si reus probauit iustam causam absentiæ, restituetur. ff. de damn. infec. si finita. §. si fortè, vel fortè ipso iure. ff. de priuile. cre. Imperatores. & infra de re iudi. cum Bertholdus. Summatim examinabit ergo iudex negotium antequam mittat alterum partium in possessionem. 3. vt lit. non contesta. quoniam frequenter §. si verò. & C. de bo. auct. iud. possiden. Auth. & qui iurat.

Quis ordo seruandus priusq; qs in possessionẽ mittatur.

[Glo. seq. reci. optũ. Io. quam reprobat. & alleg. per eum respondet.]

b Non potest.] contra istum, qui nõ admittit alium in possessionem, plura remedia sunt prodita, quæ enumerantur 3. vt lit. non cõtest. tuæ. & dicit Io. 1 q̃ si p annum steterit in excõicatione, pdit possessionẽ, arg. 11. q. 3. rursus & c. quicunque, sed hoc non credo, q̃ ex vi excõicationis perdat possessionem, sed ex eo q̃ non admittit illum ad possessionẽ beneficio huius cõstitutionis. & cap. illa. non loquuntur in causa ciuili, sed carursus, loquitur in criminali. & cap. quicunque, loquitur cum de crimine agitur, siue ciuiliter siue criminaliter: & sic non tangunt istum casum, sed secundũ hoc contingeret, quòd ejceretur possessor ille, qui nõ fuit missus in possessionem, nec pronunciatus mitti. Duæ enim sunt pœnæ procedendi contra contumaces, vna per missionem in possessionem, alia per excommunicationem: vni vna tantùm imponitur, alia non inducitur nisi expressè imponatur: imò cum vna non timetur tunc demum alia imponatur, vt 3. vt lit. non contest. quoniam frequenter. in fi.

1 Hic, sed in ꝓdicta decr. not. q̃ pdit cãm. & vide quod ibi dixi. Io. And.

c Melioris.] non enim melior debet esse conditio illorum, qui delinquunt, quam eorum qui obediunt. ff. de don. inter vir. & vxor. l. 3. §. 1. & 3. de postu. præla. ad hæc. versi. nos, &c. & stulti non debent esse melioris cõditionis q̃ peritι. ff. quòd vi aut clam. l. seruus. & 16. q. 1. legi epistolam. in prin. & ff. de noxa. l. non solum.

d Actor verus.] idem vi fuisse statutum per leges in

rei seruandæ) a possessio propter rei potentiam si ue dolum, actor infra annum rem custodiendam nanciscì non potest, b vel acquisitã amittit: & sic (cum secundum multorum assertionem verus non efficeretur post lapsum anni possessor) reportet commodum de malitia sua reus. ¶ Ne igitur contumax melioris c quàm obediens conditionis existat, de canonica æquitate sancimus, vt in casu præmisso, actor d verus constituatur e elapso anno possessor.

¶ Gregorius ix. archiepiscopo Burdegal.

¶ *Si reus non inuenitur sufficit publicã citationem ad ecclesiam suam proponi.*

personali actione, vt si per aduersarium impedior possidere, quòd nihilominus pro] possessore debeo haberi, ac si possiderem. ff. de bo. auct. iud. pos. quamuis. Sed si p aliũ impedior, ille tenet mihi ad interesse. ff. qb. ex caus. in pos. cat. l. pe. Et hoc si soluẽdo fuerit, aliàs intelligor possidere. ff. de eo per quem factum ent. l. vlt. 1. respon. & ff. de dolo. & eleganter. §. si dolo.

[Gl. seq. hẽt quatuor ptes, prima re. per q. an per lapsum anni ipso iure, an per sententiam quis fiat possessor. & quod ipso iure alle. duo iura: & duo similia. In cõtrarium alleg. decre. & l. cui statim respõdet. Demum soluit distinguendo reales à personalibus. Secũdo quæritq; d de spiritualibus, vt si petatur ecclesia. Respondet distinguendo. Tertiò tractat an missus in possessionem. &c. soluit quod secundum canones, &c. aliter secundum ll. in reali.]

e Constituatur.] non determinatur hic an ipso iure per lapsum anni constituatur verus possessor, an per sententiam iudicis: & videtur expressum, quòd ipso iure anno elapso sit verus possessor. sup. de offi. or. pastoralis. ver. veruntamen. & inf. tit. prox. c. 2. & est simile: quia transcursus anni privat aliquem stipendio sui, ita tanto tpe steterit excommunicatus. 11. q. 3. rursus. & transcursus anni constituit aliquem 2 hæreticum. 3. de hæret. excommunicamus. §. qui aũt. Sed contra vr, quia post annum impetratur ſm decret. 3. tit. proxi. c. 1. & ff. de dam. infe. si finita. §. Iulianus: Sed illud loquitur in personali actione. Ad hoc dicas, q̃ in realibus actionibus non hẽt locum ſm decretum, nec est necesse, sed solũ transcursus anni facit aliquem possessorem. vt in decr. pastoralis. nisi quis ad cautelam 3 impetret illud: sed in personalibus actionibus necesse hẽt impetrare ſm decretũ: quia aliàs intelligitur non possidere. 3. de proba. ex litteris. & sic non præscriberet. Sed hoc nõ obstaret vniformiter in omnibus: quia in causa noxali, & in causa damni infecti secundum decretum constituit aliquã dñm si reus erat dñs: sed si non erat dñs. constituit verũ possessorem: & dat ei causam præscribendi siue vsucapiendi. ff. de dam. infec. si finita. §. Iulianus. & ff. de acqui. pos. possideri. in fi. & ff. de noxa. & generaliter. sed in alijs personalibus secundum decretum constituit aliquem possessorem, vt 3. vt lit. non contest. qñ. in fi. ſm intellectũ quẽ posuit ibi Io. in hoc scilicet, vt exoneretur ab oncre probandi debitum: sed nõ præscribit: quia qñcumq; dñs offert debitum, restituetur ei res suaꝝ nisi distracta sit auctoritate iudicis, vt C. de distrac. pi. si priusquam. Alium intellectum duximus ibi. Sed nunquid idem iuris est in spiritualibus causis (vt si petatur ecclesia vel pbenda ab aliquo, & reus infra annũ non cõpareat) vt post annũ actor verus sit possessor, & sic præscribat ecclesiam vel præbendam, cũ actor nunquam institutus fuit forte in ecclesia? Dico quòd si petatur ecclesia tanquam proprietas, vel aliud spirituale elapso anno verus est possessor, & præscribere põt. 3. tit. pxi. c. 1. si verò petatur ecclesia tanquã beneficiũ siue præbenda, non hẽt ibi locum præscriptio: quia titulus non præscribitur: sola enim possessio non facit aliquem decurionẽ, sed canonica electio. ff. de decu. Herennius. arg. 3. de insti. ex frequentibus. 4. Quid dicit le prælatum ecclesiæ vel canonicum non prodest probare

Possessor ne rus an efficiatur ꝓ lapsum anni missus i possessionem.

2 Præsũptione iuris & de iure, vt nota plene lib. 2. i Directorij Inquisitorũ. Schol. 61. & lib. 3. Schol. 31.

3 Dñt qdã, & male hãc cautelã esse damnosam. de quo vide dict. §. videtur. hoc quoq; Io. A.

4 Et 3. de re. iur. c. 1. lib. 6. Io. And.

hanc præscriptionem, nisi ostendat titulum siue libellū suæ ordinationis. 2. q. 1. legum. & ī. de præb. dilectio. & ī. de procu. ex insinuatione. nec obstat. ī. de iure pat. cura, quia præscribitur ibi ecclesia tanquā proprietas, vt dixit, non tanquam prælatura: nunquam. n. secundū iura canonica per ēm de cre. datur ius præscribendi, nisi adit bona fides, vt ī. de præscri. vigilāti, & c. fi. sed cum aliquis mittitur in possessionē beneficij, qui nullū titulum hēt, nunq̄ potest habere bonā fidem: & ideo nō p̄scribit: q̄a in huiusmodi spiritualibus bona fides & iustus titulus requruntur. ī. de p̄scr. si diligenti. Quid ergo operatur ēm decret. in huiōi spūalibus? Forte vt possit vti fructibus, & vt possit præscribere contra omnē agentem, si haberet bonā fidem. & aliquem titulum: non tñ præscribit ius prælatiæ, vel præbendæ, sed p̄scribit contra agentem tñ. Hodie verò ille qui agit cōtra possessorē super dignitate, personatu, vel beneficio ecclesiastico obtinendo, non dēt mitti in possessionē causa rei seruandæ p̄p contumaciam partis aduersæ: ne per hoc ad eam ingressus pateat vitiosus: sed in eo casu iste non contest. liceat iudici negotium terminare, vt in cōcilio Lugdunēsi de eo qui mut. in possess. causa rei seruand. cum qui. [lib. 6.] Et illud scias, quia missus in possessionem ex primo decreto, non vtitur fructibus, imò eos conseruare debet, vt ipse restituas eos cum ipsa re, si infra annum tecum recuperat possessionē. inf. de sequestra. c. a. si non recuperat rem suam intra annum in actione reali, habebit omnes fructus vsque ad litem cōt. postea super proprietate audietur, si postea agere voluerit qui possessionem amisit. Et q̄ ex primo decreto nō vtatur fructibus, probatur. ff. qui ex cau. in pos. ea. Fulcinius. in prin. sed post ēm decr. tū vtitur fructibus, ff. vt in poss. ius cui. §. qui legatorum. in fin. secus tamen est in petitione hereditatis: vbi quis propter nimiam contumaciam 2 consequitur fructus. ff. quib. ex cau. in pos. ea. Fulcinius. §. vlti. Similiter cum venter mittitur in possessionem, vtitur fructibus. ff. de ventr. in pos. mitten. §. 1. & ff. si mulier ven. no. in poss. calum. causa esse debet. §. interesse. Similiter cum impubes ex Carboniano edicto mittitur in possessionē. ff. de Carb. edic. sed si is. §. a. Item quid dices si missus in possessionem ex primo decreto, ejiciatur, an possit petere restitutionem.

2 Videtur quòd non, præcipuè secundùm iura canonica, cum non possideat, sed tantùm custodiam habeat, vt supra dictum est: quia non sufficit probare detentionem: nisi probet possessionem, vt ī. de offi. deleg. consultationibus. & supra de restit. spol. olim. vnde non posset agere vti possidetis. ff. vti. po. si duo. §. creditores. Sed dic quòd potest petere restitutionem conditionaliter ex illa l. C. de præto. pig. l. vlt. ſm illos qui dicunt quòd statim est verus possessor, saltem in actione reali, quia non videtur quæstio, cum habeat veram possessionem, licet commutabilem.

Venerabilis.] Diuidit ista ī primo ponit duplicem citandi formam. Primam quam facit iudex per literas. Secundam, quam committit alteri citandam. Et de facto huius decret. habetur in cap. fin. de ma. & obed. & latius in c. fi. de dilationibus. Abbas Sic.

CASVS. Inter archiepm Bituricēn. & archiepiscopum Burdegalēn. quæstio vertebatur de iure Primatiæ: ad petitionem Bituricēn. mandauit Papa Burdegalēn. vt ad initium proximæ quadragesimæ, peremptoriè

CAP. X.

Venerabilis frater noster, & infra. ¶ Volentes finē [a] imponi litibus, ne immortales existāt: Mādamus quatenus ad initiū proximè [b] venturæ quadragesimæ, (quod tibi peremptorium terminū duximus assignandum) super iure Primatiæ, quod Bituricēn. archiepiscopus, i te ac in prouincia tua se habere proponit, per te vel per procuratorem [c] idoneum sufficiēter [d] instructum, ad litem contestā-

dā, & ad alia omnia negotia † peragenda, quæ necessaria decisioni negotij videbuntur, nostro te conspectui repræsentes. ¶ Nos verò nihilominus archidiacono Transligen. & magistro M. canonico Turonen. dedimus in mandatis, vt & ipsi ad eundem terminum, auctoritate nostra, iuxta præmissam formam, te peremptoriè citare procurent: & si non poteris inueniri, faciant vt citationis edictū, per ipsos, vel alios, [e] præsentiam suam p̄ se vel per procuratorem idoneū accederet, tñsurus dicto archiepiscopo Bituricēn. super iure Primatiæ: quod se proponit habere in prouincia Burdegalēn. ad litem contesta. & ad alia omnia, quæ ipsi causæ fuerint necessaria: & insuper mādat quibusdā, vt ad eundē terminum sub forma præmissa & peremptorie citēt eundem: & si non poterit inueniri, ad ecclesiam suam trinæ citationis edictū publicæ proponant, vel proponi faciant. Not. procuratorem talem mittendum, qui possit litem contestari, & alia ota necessaria causæ expedire. Item si aliquis non inuenitur ad locum vbi habitare consueuit, trinę citationis edictum debet proponi, & vltimum peremptorium.

† Vox negotia, deest in omnib. manuscriptis.

a Finem.] sic 3 ī. eod. finē. & ī. de p̄curat. constitutis. & C. de agn. & cen. lib. 11. & C. de iudi. properandum. in princ. & ideo vsque ad triennium restringuntur lites ſm leges, vt in prædicta l. properandum ne immortales existant, vt ibi dr. Secūdū iura canonica nō finitur instantia iudicij elapso triennio. supra de iudi. venerabilis.

b Proximè.] & si hoc non fuisset appositum, de proxima intelligeretur. ff. de ver. obl. cum qui calendis. in prin. Ber.

c Procuratorem.] melius 4 dixisset actorem, quia hęc erat causa vniuersitatis. ī. de syndi. c. 1. ff. de mu. & hon. ſn. §. defensores. in gl. intelliguntur. ff. qd cuiusq; vniuer. item cōū. §. actor. Et mirū p̄ interuenit procurator in hoc casu, cum agatur causa status: ī id qd hēs 2. q. 6. si qñ. Dic quòd si aliquis petit aliquā in seruū, pōt agere per procuratorē. 74. dist. frequēs. in glo. actores. Is aūt de cuius statu agitur, si est in possessione libertatis, potest se defendere per procuratorem. C. de aſſer. vol. l. 1. in prin. Il aūt sit in possessione seruitutis, & p̄clamet etiam ad libertatē, nō aget p̄ p̄curatorē. vt in l. p̄dicta. Nec obstat huic distinctioni. ff. de procu. non tolum. §. si status. q̄ dicit, quòd in causa status pōt intervenire p̄curator, siue ex seruitute p̄clamet in libertatē, siue ex libertate petatur in seruitutem. sequitur. n. in procuratione p̄curatoris ad peculiaria negotia. ff. de proc. l. ne num quoque. in prin. & tit. de proc.

d Sufficienter instructum.] sufficiens dicitur qui ad agendum & defendendum & respondendum constitutus est legitimè. de hoc dictum est ī. de procu. c. 1. & c. accedens. & c. mandato.

e Alios.] ex 5 forma rescripti hic defert alijs, cum tantum factum demandetur. ī. de offi. deleg. c. ultim. in fin. Vel dic quod possunt citare per se vel per nuncios suos. fiunt enim citationes vel per nuncios, vel per epistolam, vel per edicta, quę in publico proponuntur. intelliguntur enim citare ipsi quando per alios citantur. arg. ff. de consti. pe. l. & licet.

[Glo.

z Vt quia dixit se nō uēturū, ut ibi no. ad quod facit de sen. exc. venerabilibus. §. fe cus. lib. 6. Io. And.

y De hoc in spec. de pri. decre. §. iā de effectu. uer. sed q̄d si nul lus. Quid si iudex tractat d̄ misso ī non legitimè citatū. d̄ misso autē ī rei cui cōm petebat exceptio uide post Inn. ī. de dila. c. 2. i magna gl. uersi. uel dic melius. I. A.

3 De materia huius gl. & quis ordo in causis iudicandis & expediendis obseruari dēbeat, uide q̄ sanciuit concilio Trident. sessio. 24. in decreto de reformatio. ca. 20. & sess. 25. de reforma. c. 10.

4 Hęc gl. non hēt uetustia de cretalium exēplaribus

5 Hæc glossa nō reperit in uetustis codicibus.

[Glo. ſeq. alleg. concor. & ibi remittit. Secũdò quærit an teneatur reus non veniens, &c. arg. ꝙ ſic, demum arg. contrarium, & illud tenet.]

a Eccleſiã tuã.] ſic ergo debet citari qui perſonaliter nõ inuenitur ſ. e. cauſam quæ. vbi ſatis dr̃ de hac materia. Sed quid fiet ſi reus nõ veniat, & iudices impediti etiã ſi veniſſent, ꝓcedere non potuiſſent; nunquid tenebitur ſaltẽ ad expẽſas? Vr̃ ꝙ ſic quia contumax eſt; aduocati enim non eſt contẽnere auctoritatẽ prætoris. ff. de ju. ſi quis ex aliena. & ff. de re iu. contumacia, nec ꝓdeſſe vr̃ in caſu ꝓceſſus iudicis impeditur, ſicut ſi facto fecerit, nõ vr̃ obtẽperare voluntati. ff. de condi. & demon. l. 2. in fi. certus enim caſus dẽt eſſe ad hoc vt nõ veniat. arg. ff. de bo. poſ. ſm tabu. l. 1. §. 1. ver. ſciẽtiam tã. & licet mea nõ interſit, teneor tñ venire. ff. ſi quis cauſi eũ. in prin. arg. ꝯ ff. ſi quis ca. l. 2. §. ii qs in iudicio. 1 in fi. & ff. ſi qs in ius vo. non ierit. l. 2. in fin. quia nihil intereſt actoris reum non veniſſe, vt ibi. ff. de iud. non videtur. & ff. de pecu. eo tempore. & ff. de arbi. ſi cum dies. §. ſi arbiter. ver. ſed in aliquem. Et hõc verum eſt quòd non tenetur venire.

apud eccleſiam tuam [a] publicè proponatur.

TITVLVS XV.

De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

¶ Alexand. iij. Priori & fratribus de Guiſeburch.

¶ *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali per ipſum anni veram & incommutabilem illius rei poſſeſſionem acquirit: licet paſſus miſſionem, habuerit infra annũ voluntatem cautionem præſtandi, quam tamen non deduxit ad effectum ſuo defectu. b. d. ſecundum verum intellectum.*

DE EO QVI MIT. IN POSS. CAVSA, &c.

¶ Quia per contumaciam ſæpe peruenitur ad miſſionem in poſſeſſionem, ideo congruè poſt præcedentem iſta annectitur. Et quamuis in rubro fiat duntaxat mentio de eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, tñ in nigro tractat etiam de interpoſitione ſecundi decreti per quod transfertur vera poſſeſſio, vt in c. 1. Ex quo coll. [illegible], quòd nigrum quandoque eſt generalius rubro, concordat de officio deleg. cap. 1. lib. 6. referendo rubrum ad c. fin. eod. tit. Abb.

CONſtitutis.] Actor miſſus in poſſeſſionem poſt annum efficitur verus poſſeſſor, licet reus infra annum cautionem præſtare voluerit. h. d. Primò narrat factum. Secundò interloquitur ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Prior & canonici de Guiſebũrch. habebant quæſtionem cũ præpoſito de Beril'. ſuper eccleſia de Lamento; ad petitionem prioris, cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus: ſed quia præpoſitus fuit contumax, miſſi fuerunt Prior & fratres in poſſeſſionem eccleſiæ prædictæ, cauſa rei ſeruandæ: infra annum præpoſitus non recuperauit poſſeſſionem, vnde anno elapſo partes propter hoc acceſſerunt ad Papam: in cuius præſentia ſuper poſſeſſione prædictæ eccleſiæ fuit aliquandiu diſputatum: tandem per confeſſionem vtriuſque partis conſtitit Papæ, quod licet in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ dicti Prior & fratres fuiſſent inducti, tamẽ altera pars infra annum non præſtitit cautionem ſtãdi iuri, licet voluntatem habuerit, & ipſi cauſam parati fuerant recipere: Vnde Papa adiudicauit poſſeſſionem dictæ eccleſiæ prædictis fratrib. ſaluo iure proprietatis ipſi præpoſito. Not. quòd nõ ſufficit voluntas in caſu iſto ſine facto. Itẽ qui non recuperat poſſeſſionem propter contumaciam amiſſam infra annum, poſt annum non recuperat ipſam: tamen de proprietate auditur.

CAP. I.

CONſtitutis† in preſentia noſtra R. canonico veſtro, & reſponſalibus præpoſiti de Beril' ſup poſſeſſione eccleſiæ de Laméto (in quã cauſa rei ſeruãdæ [b] fueratis inducti) hinc inde fuit coram nobis aliquandiu diſputatum: tandem ex vtriuſque partis aſſertione [c] temuimus, ꝙ licet cã rei ſeruandæ tantum, in eiuſdem eccleſiæ poſſeſſionem inducti fueritis, infra annum tamen altera pars ſtandi iuri non præſtitit cautionẽ, licet voluntatem [d] † præſtãdi habuerit, & vos eam parati [e] recipere fuiſſetis.

† Poſt cõcil. Lateran. ſub Alexand. iij. par. 3. 4. & c. 1. eo. tit. in 1. comp.

b Seruandæ.] ſuper poſſeſſione, ſup qua agebatur tanq; ſuper proprietate, ſecus ſi agatur ſup tenẽcio vel dignitate ꝯ. in cõcil. Lugd. eo. tit. eum qui. [lib. 6.]

c Aſſertione.] C. ſi ꝙ vim vel alio modo. l. 2. & ita per confeſſiones partiũ conſtitit de meritis cauſæ: & ideo ex confeſſione procedit ad ſniam. ꝯ. de tranſac. ꝓterea. 2 §. rñdem, & ꝯ. de reſtitu. ſpol. cum ad ſedẽ. ad fi. 2 cum confeſſus in iure, pro iudicato habetur. ꝯ. de confeſ. cum ſuper. & c. ſequenti. & C. de confeſſ. l. vnica.

2 Concor. I. certũ, §. ſed ante ipſos: & ibi Barto. ff. de confeſ.

[Gloſ. ſeq. ponit brocar. de voluntate an habeatur pro facto. alleg. ad negatiuam vnam can. vnã decr. & tres leges ad affirmatiuam quam canones, & dat duas ſolut.]

† Vide l. ſi re petẽdi. C. de condi. inde. & l. ꝓtor. & ibi Bar. ff. de no. oper. nũc.

d Voluntatem.] Non tñ ſtudioſam, ſeu cum effectu: quia per eãm ſtetit, & non per iudicem, vel per aduerſarium: aliàs ſi ſteriſſet per iudicem vel partem aduerſã, non imputaretur ei. inf. eod. c. proxi. immo & ſi iudicẽ habere non poteſt, coram publicis, & honeſtis perſonis debet cautionem offerre ac præſtare, vt poſtea non curat annalis præſcriptio, vt ſup. de offi. ord. paſtoralis. in fin. & ꝯ. eo. cum veniſſent. Item eſt arg. quòd voluntas ſola non ſufficit ſine effectu. ꝯ. de re iud. cum aliquib. & ff. de conſti. pec. promiſſor. §. conſtituto. ff. de re iud. l. 4. §. ait prætor, & 86. diſtin. non ſatis. & ff. quib. mod. pig. vel hyp. ſol. l. ſicut. §. ſi voluntate. arg. contra. 32. q. 5. nec ſolo. & c. qui uiderit. de pœn. diſt. in. 1. quiſquis. §. ſi quis cum telo, 14. q. 5. ſi quid inueniſti. Sol. vbi de neceſſitate opus eſt facto, non ſufficit voluntas ſi factum adimpleri põt, aliàs voluntas reputatur pro facto, vt in c. non ſatis. Vel aliter vbi quis habet voluntatem faciendi bonum: ſufficit ſola voluntas, ſi non poteſt facere illud, 3 ſed ſi voluntatem habet male faciendi, & per eam non ſtat, puta quia procedat ad actum exteriorem, ei imputatur. 4 de pœ. diſt. 1. ſi quis cum telo. & in pluribus ll. ibidem: aliàs ſola voluntas non imputatur, quia cogitationis pœnam nemo meretur. de pœ. diſtin. 1. c. cogitatio.

3 45. di. dicũt Seneca 14. ad Lucil. Magna pars bonitatis eſt velle fieri bonum. Ioſ. And.

[Gl. ſeq. in prin. formar duas quæſtiones: prima quid ſi paſſus miſſionem non valet propter impotentiã præſtare cautionem? Reſpondet, quod ei non imputabitur. Secundò, cui fit præſtanda hæc cautio? Reſpondet ꝙ parti, hoc verum in diſtrictu iudicis.

4 Hieronym. ad Gellantiam dicit [illegible] tum ad [illegible] dicti [illegible] [illegible] [illegible]

ff.de dolo,nam is & ī.de resti.spo.olim.2. & ī. de sol. Odoardus. præstat ergo quam potest, scilicet iuratoriam. 1 ī.de do.inter vi.& vxo.& de do.post diuor.resti.per vestras.§.fi.& C.de epi.& cle. auth. generaliter. & in auth.vt nulli iu.§.si verò.coll. 9. sed illud protestetur.ī.de app.c.vlti. Item habes hic, ꝙ parti præstanda est cautio ista ; quod ē verum:& idem si nō potest iudex haberi: præstetur parti. Et iudici etiā potest prę stari parte absente.ī. co.c.2. & 3. & ī. de offi. ordi. pastoralis. Si autem neuter potest inueniri,præstabitur alicui honestæ ꝑsonæ, quæ recipiat cautionem nomine aduersarij.

ADDITIO. Sic ī.de conuer.coniug. c.vlt.

a Saluo iure.] super ꝓprietate.Sic ī. vt lit. non contesta. quoniā.§. quod si.in fi.& ī.de do. & contu.prout in fi.

b Habeatis.] hic sumitur arg.ꝙ secundum decretū necessariā sit ī reali actione ; sed ideo datum fuit secundum decretum: quia dubitabatur super cautione an infra annum prę stita fuisset, & ideo reuocabatur in dubium inter partes. & de hoc satis dictum est ī. tit.proxi. contingit.

C Vm ficut.] Si non stetit ꝑ reū quo minus caueret infra annum ,actor per lapsum anni nō efficitur verus possessor. Diuiditur. nam in prima facti narratio. In secūda cautę cōmissionibi,Discretioni.Abb.

Ç A S V S. Inter abbatissam & conuentum sanctæ Trinitatis ex vna parte,& P.subdecanum ex altera, coram abbatibus Taurinen. & de Corinth. & archidiacono Chim.iudicibus delegatis,super ecclesia de Capit.quę stio vertebatur , propter contumaciam P.subdecani iudices miserunt monales in possessionem rei petitę, causa rei seruandæ : Sed cum hoc ad subdecani notitiam peruenisset,ad archid.prædictū accessit , offerens ei standi iudicio cautionē,quoniā abbas de Corinth. profectus erat in Angliam,& abbas Thaurinen. viam fuerat vniuersæ carnis ingressus : possessionem tamen infra annum non potuit obtinere : vnde dictus P. post annum accessit ad Papam, petens sibi super hoc prouideri,cum per ipsum non steterit quo minus possessionem recuperasset infra annum : mandat Papa quibusdam quatenus si est ita,recipiant à reo cautionem stādi iuri, & ei restituant possessionem , non obstante eo, ꝙ annus est elapsus:si ꝑ eū non steterit quo minus infra annū & possessionē receperit , & dederit cautionē. Not. quòd si per me non steterit quo minus faciam quod debeo,non est mihi imputandum . Item si non possum habere copiam iudicis,non currit mihi tempus annale.

¶ Ideoque decernimus, vt ammodo possessionē præscriptæ ecclesiæ(saluo iure a quòd idem prę positus in petenda eccle sia habere dignoscitur) absq; cōtradictione qua libet habeatis b. Vt autem nostræ diffinitionis sentētia iuiolabiliter obseruetur, eā Apostolico duximus patrocinio roborandam.

¶ Clc.iij.episcopo, & archidiacono Eloracen.

¶ *Tempus annale nō currit missionem passo, si infra illud cautionē iudicibus , vel alteri eorum alijs absentibus obtulit: licet per eos seu per eum recepta non fuerit, Et est casus nota bilis secundum hunc intellectum.*

CAP. II.

C Vm † sicut accepimus,inter P.subdecanum, † & abbatissam & conuentū sanctæ Trinitatis, super ecclesia de Capit. † quæstio verteretur : de Taurino † & de Corinth. abbates , ac archidiaconus Chima.à sede Apostolica delegati, moniales ipsas rei seruā dæ causa , in possessionē rei petitæ c miserunt: vn de cum hoc ad †subdecani notitiam peruenisset, ad archidiaconū prædictum accessit: & offerēs ei sistendi iudicio cautionem (quoniam abbas de Corinth.profectus erat ī Angliā,& Abbas Thaurinen. viā fuerat vniuersæ carnis ingressus)possessionem infra annū sibi resignari cum instantia postulauit, sed non d potuit obtinere:& infra. ¶ Discretioni vestræ mādamus,quatenus si ē ita, sistēdi iudicio ab eo cautione recepta e,ei possessionem restitui faciatis: nec obstare volumus, ꝙ annus elapsus esse ꝓponitur,si per eum non steterit, f quo minus infra annum,& possessionem receperit,& dederit cautionem.

¶ Innoc.iij. Vrbinati,& Senagolen.episcopis.

¶ *Si passus missionem, repetens possessionem allegat se contumacem non fuisse , restituitur in pristinum, statum præstita cautione, & dilata condemnatione expensarum quam euitat,si postea constiterit eum non fuisse cō tumacem.*

c Rei petitæ.] sic ī.Vt lit. nō contest. quoniā.§ in alijs.& ī.co.c. vlti.C.de his qui ad eccles.confu. præsenti. §. cū autē.

[Glos.seq.signat contrarium de l. tutor qui.& soluit.]

d Sed non potuit obtinere.] Sed nec debuit , cum plures fuissent iudices, ipse solus restitutionem dare non poterat:qa solus nō habebat iurisdictionē.ī.de offi. de leg.causam matrimonij.& c.vno dele gatorū.& 2.q. 6.c.ei q.§. itē si plures. ar. ꝺ.q.2 cum res esset tē pore peritura,archidiaconus poterat se intromittere, sic apparet i tutoribus.ff. de admini.tut.tutor q.§.1. 2 Sed nō est verū, vt dictū est, cū non haberet iurisdictionē, poterat tñ cautionem recipere ab ipso noie aduersarij, non tanq̄ iudex,sed tanq̄ honesta persona, & sic non curreret ęps. sup.de of.or. pastoralis.§. verūtamen. de hac cautione dictum est in proxi.c.sup.eo.

e Recepta.] & ita quod non potuit facere primo , modo facere debet, vt possessionem recuperet. sim.ī.c.1. sicut etiā si ad terminū venire,aut etiam soluere non potuisti,non tñ post terminum eris à solutione absolutus.sup.de do.& cont. cum dilecti. §.præterea,ver.si enim.ff.de arbi.Celsus.§.1.

[Glo.ista notat quòd si per me,&c.signat contrariū de decretali proxi.& soluit.]

f Non steterit.] not. quòd si per me non stat quo minus faciam quod debeo,non est mihi imputandum. sic supra de rescrip.si autem. & c.plerumque. §.1. ibi, postquam copiam. & supra vt lit. non contesta. quoniam circa prin.& infra de appellat. ex insinuatione. ibi absq; damno.& 2.q.6.antecessorum.§. ad hoc.& ī. de app.ex ratione.arg.contra.supra c.proxi.sed ibi voluit tolum modo,sed non cum effectus, & voluntas ibi stetit in suis terminis.hic verò voluit & obtulit, sed defuit qui reciperet , & absente illo , qui fuit causa custodiæ in possessionem minus , ex causa necessaria possessio restitui non debet. infra de verbor. signi. dilecto.

Cum

¶Obliget se ipsam rem quā recuperat, qd potest. posset se obligare se ad pœnā pecuniariā, de præsum. literas. ver. quocirca. vī priuationis beneficij.de ele.cum dilecti. ad finē,secūdùm Host. Ioan.

† Cap.2.eo. tit.in 2.cōp.

¶ al.subdiaconum.

† al.Colº.

†al. ita:Thaurien. & de Colle. abbates, & Archidiaconus Chimetēn. al. ita: Thaur.& de Comīt. abbates,ac archidiaconꝰ Chimen.

¶ In tutorib. loquit,quorū officiū ꝙlibet exercet ī solidū ne vtilitas ꝑsonæ cui dati sūt.impediat.ff.de admi. tuto. Si plures. de legat. verò simpliciter dati vnus si ne reliquo nihil potest sup.de of.de le.prudētiā. Ioan.And.

¶ In codice Barbatia ita : ad eumdem subdiaconi.

CVm veniſſent.] Si reus contra quem facta eſt miſſio in poſſeſſionem, doceat ſe contumacem non fuiſſe, non condemnabitur ad expenſas. Primò ponit factum coram Papa narratum querelæ vel appellationis remedio. Secundò dat iudices ibi, Nos igitur. Abbas Siculus.

CAP. III.

CVm † veniſſent ad Apoſtolicã ſedem abbas ſancti Angeli, & P. Gal. idẽ P. propoſuit, q† prædictus abbas eũ ſup quadã poſſeſſione, coram Ioanne Apoſtolicę ſedis legato traxit in cauſam: & infra. ¶ Verũ legatus ipſe cauſam cõmiſit iudicibus, ſecũdum ius & bonã terræ conſuetudinem† terminãdam: qui cum ſecundum ius tantum vellent procedere, præfatus P. noſtrã audiẽ tiam appellauit: ſed iudices nihilominus partem aduerſam in poſſeſſionẽ rerum petitarum inducendam cauſa cuſtodię[a] decreuerunt: ita quod ſi vſq; ad annum & diem præſtaret ſiſtẽdi iudicio cautionem, & parti alteri triginta libras reſtitueret[b] pro expẽſis, reciperet poſſeſſionem eãdem. Cumque G. ſedis Apoſtolicæ legatus infra annum fuiſſet terram illã ingreſſus, ipſe cautionẽ ſtandi iuri obtulit[c] coram eo, & poſſeſſionem ſibi reſtitui poſtulauit, paratus expẽſas reſtituere factas in lite, quæ ſex librarũ ſummam (ſicut aſſerit) nõ excedunt: ſed abbas triginta librarũ; ſibi reſtitui petijt quantitatẽ: & infra. ¶ Nos igitur ipſum P. cautione[d] præſtita, in poſſeſſionem credimus† reducẽdum; Hoc etiam decernentes, vt ſi conſuetudinem, quam allegat, laudabilem eſſe conſtiterit (quia ex hoc ſequitur eum rationabiliter[e] appellaſſe) ad reſtituendas expenſas nullatenus compellatur, alioquin (cum ex hoc appareat eũ fruſtratoriè appellaſſe) ad reſtitutionem cogatur expẽſarum illarum,[f] quas legato, per id renunciauerit appellationi ad Papam interiectę. arg. pro & contra. & ſoluit. quærit demũ, numquid appellatio profuit? & reſpondet.]

c Obtulit.] Per hãc oblationem cautionis interrumpit præſcriptionem annalẽ. ſupra de offi. ord. paſtoralis. in fine. & ſupra cap. proxi. Et per hoc videtur renunciaſſe appellationi, & ratã habuiſſe ſententiam iudicum, illorum, ex quo acquieuit illi. arg. ẽ. de offi. dele. gratum. & infra de teſti. cum veniſſent. & arg. ff. de iud. l. verum. & ff. rem ra. hab. l. 3. §. falſus. ſed cõtra innuit, ſcilicet quod Papa mandat inquiri de appellatione: quare per hoc non intelligitur renunciaſſe. Dicas, ex quo aduerſarius noluit recipere cautionẽ & reſtituere poſſeſſionem, ſtatim licuit ei proſequi appellationem: & ita cum per eum non ſteterit quin dediſſet cautionem, & recepiſſet poſſeſſionem, ſed potius per aduerſarium & per iudicem[s], ei circa poſſeſſionem recuperandam obeſſe non debet, vt ẽ. c. proxi. Quid ergo profuit ei appellatio? Multum profuit: quia ſi appellatio ſua fuit legitima, non condemnabitur in expenſis: ſi non fuit legitima, condemnabitur in expenſis tantum neceſſarijs, quas propter hoc conſtiterit ab eo factas feciſſe, vt dicit in fi. ſi tamen non appellaſſet, ſimpliciter reſtituiſſet expenſas.

Præſcriptio annalis interrumpitur per oblationem cautionis.

† Ca. 5. eo. ti. in 3. compi.

Et de iſtelecto vide De ciũ in ca. eccleſia ſanctę Marię. de cõſtit. in c. conſultationib. de offi. del. & Romanu ſing. 414.

† In codice Barbatię ita q cũ dictus abbas eum ſuper quadã poſſeſſione coram I. ap. ſe. le. traxerit in cauſam.

† In codice Barbatiæ legitur: decernimus. in cæteris, credimus, &c.

† Infero, q conſuetudo terræ liget clericos. cõcor. l. j. & ibi Pe. de bel. gt. Cyn. & Doctor. C. de ſum. Tri. & deficiẽte terræ conſuetudine, tũc ad q ſit recurrẽdum cõſuetudinẽ, vide late q gloſſam in c. conſuetudo. diſt. 12. & in ca. illud. diſt. 12.

a Cauſa cuſtodiæ.] arg. quòd non ſit poſſeſſor, ſed tãtum cuſtos. ſic ẽ. eo. c. prox.

[Glo. ſeq. reci. per q. an bene fecerit iudex condemnando ad expenſas tempore miſſionis. Et dicit quod non, duplici ratione.]

b Reſtitueret.] hic malè pronunciauit, quia primò debuit ei de expenſis cõſtare, ſaltem per iuramentum, C. de iud. ſancimus. 1 præmiſſa taxatione. ẽ. de procu. conſtitutis. & hic in fine dicit, quas abbatem conſtiterit propter hoc feciſſe. vnde perperam proceſſit, qũia non debuit condemnare eum ad voluntatem abbatis: vnde Papa non ſtat illi condemnationi. Præterea condemnatio expenſarum debet fieri tempore præſtandæ cautionis, quo recuperat poſſeſſionem ſupra vt lite non conteſt. quoniam. §. in aliis. & infra de ſequeſtra. c. 1. & hic in fi.

[Glo. ſeq. reci. per q. an offerens cautionem coram

s Ibi iudex æſtimat expenſas: & de illis diffinit poſt iuramẽtum. Io. An.

d Cautione.] ſufficienti. infra de ſequeſtra. capit. 1. in fine.

e Rationabiliter.] cum hic Papa iubeat inquiri de appellatione, patet quòd non receſſit ab ea per oblationem cautionis, ſed hoc fuit culpa aduerſarij, qui eam noluit recipere: quod profuit huic appellanti in hoc, quia non condemnabitur in expenſis ſi legitimè appellauit: & ſic tutius fuiſſet illi accepiſſe moderatas expenſas.

f Illarum.] & etiam ad eas quas fecit in rebus, quarum poſſeſſionem tenebat, conſeruandis: etiam ſi non expediebat facere illas dum tamen credebat expedire. a ff. de bo. auct. iud. poſ. prætor ait, §. quod ait prætor, aliàs, generale eſt, vt non ſufficiat credere & expedire, niſi in veritate expediat. ff. de nego. geſt. ſed an vltro. §. 1. in fine. vtiliter enim debet cœptum eſſe negotium, licet non ſpectemus euentum, vt hic dicit,

a Neceſſ-

a Sufficit. nõ hoc caſu q nõ ſit in dolo. & de hoc in Spe. de ſecũdo decreto. §. iuxta. verſi. quid ſi actor. Ioan. And.

a Neceſſarias.] neceſſariæ expenſæ dicuntur, impenſæ ſine quibus deterior eſſet res, ſi non fierent, aut etiam periret. ff. de verbo. ſignifi. impenſæ. & ff. de pigno. act. ſi neceſſarias: & ff. de impen. in re. do. fa. impenſæ. & duabus legibus ſequen. de hoc dictum eſt ī. tit. proxi. c. finem litibus.

SI aduerſarius.] Si reus citatus ſe abſentat nec procurator nec alius eum defendit, mittitur actor in poſſeſſionē rei petitæ cauſa cuſtodiæ. h. d. inhærendo litteræ, quòd reus fuit prius perſonaliter citatus, & poſtea ſe abſentauit. Primò ponitur thema, ex quo q̄ſtio. Secundò ſolutio ibi, Iure petere. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis citatus fuit ad cauſam: poſt citationē abſentauit ſe nullū dimittens procuratorem: Quæritur qualiter cōtra ipſum ſit procurādum? Iſidet, quòd denūciatio ad domū ipſius legitimè debet fieri: & ſi non apparet qui defendat eum, actor in poſſeſſionem rei petitæ cauſa rei ſeruandę poteſt induci. Not. quòd q-libet tenetur dimittere procuratorem, qui eum defendat: aliàs procedatur contra ipſum, vt hic dicitur.

[Glo. ſeq. dat duos intellectus ad textū. Panor.]

† Vide text. in l. 2. & ibi Bart. ff. ii qs in ius vo. nō ierit.

abbatem cōſtiterit propter hoc neceſſarias[a] in lite feciſſe.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Contra abſentem, qui non dimiſit procuratorem, facta citatione domi, nullo defendente fit miſſio. h. d. ſupplendo ad literam, maximè, vt dicitur in glo. Et eſt verus & notabilis intellectus.*

CAP. IIII.

SI aduerſarius tuus poſt citationis[b] edictum, ad remota loca ſe transferens, procuratorē legitimum non dimiſit: & denunciatione publicè facta domi,[c] nō appareret qui defendat[d] eūdē: iure petere potes, vt in poſſeſſionem earum terrarum, de quibus quæſtio vertitur, cauſa cuſtodiæ inducaris.†

b Citationis.] hoc ideo dicit: quia ſi ante citationem, & non in fraudem ſe abſentaret, non daretur reſtitutio poſſeſſionis contra ipſum: licet præſens vellet probare ſpoliationem & poſſeſſionem. ī. de offi. deleg. conſultationibus. ſed miſſio in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, nihilominus fieri debet, & ita quod dixit, poſt citationis edictum, idem intelligo etiam ante citationē: quia debet dimittere procuratorem, qui ad loca remota ſe tranſtulerit. De hoc dictum fuit ī. de offi. dele. conſultationibus. vnde ſupple hic, maximè.

c Domi.] ſic ī. de do. & contum. cauſam quæ. vbi de hoc ī. & c. venerabilis. & ff. ex quib. cau. ma. item ait, §. hoc autem. & l. ſequenti. & ī. de cle. non reſi. ex tur. Bernardus.

d Qui defendat eundem.] Ergo ſi appareat qui defendat eundem, audiendus eſt, ff. de procuratoribus. ſeruum quoque. §. publicè. & l. abſens. & C. eo exigendi. præſtita ſatisdatione, vt in lege exigendi. ff. de in ius vocando. neque. §. qui in ius, & ille qui defendit, id facere debet quod dominus in lite faceret, & cauere idonee, ideſt iudicatum ſolui. ff. de procuratoribus & defenſoribus. ſed & hæ perſonæ. §. defendere. & appellare tenetur ſi contra ipſum pronunciabitur. ī. de procuratorib. non iniuſtè. & ī. de appellationib. ſi iuſtus. ff. de negot. geſt. l. liberto. §. vltimo. & ita quilibet tenetur mittere procuratorem qualiter. unq; ſit abſens, aliis requiſitis amicis, & facta denunciatione ſi non defenditur, proceditur cōtra ipſum, vt hic dicit, & ff. ex quib. cau. maiorem ait prætur. §. vlti. & l. ſequen. & ī. de dolo & contu. cauſam quæ.

‡ Concor. l. ignorare. & ibi Bar. ff. de teſta. nulit. & l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de iud. inſ.

VT LITE PENDENTE NIHIL, &c.

¶ Viſum eſt ſupra de quadam innouatione, quæ fit cōtra abſentes cōtumaces: quia fit miſſio in poſſeſſionem quidcunq; proceditur ad excōmunicationem, vel ad ſentētiam diffinitiuam. Sed ne crederet aliquis quòd eodem modo circa ſtatum cauſæ præcedentis poſſet aliquid innouari, vt mutatio fiat circa ſtatum eorum: ideo annectitur hæc rubrica. Et nota, quòd hæc rubrica ſortmatur negatiuè: ex quo infertur quòd regulariter lite pendente nihil eſt innouandum. Quando autem dicatur lis pendere, quo ad materiam huius titu. vide tex. not. in cle. 2. eo. tit. & ibi glo. & 11. q. 1. c. vltimo. & 16. q. 4. volumus. Abbas.

† C. 1. eo. tit. in 2. compil.

TITVLVS XVI.

10 Vt lite pendente nihil innouetur.

¶ Alexander iij. Eboracenſi archiepiſcopo.

¶ *Priuilegiū etiam à principe impetratum, per quod priuatur q̄ſi ſine cauſa cognitione lite pendente vſu poſſeſſionis, tāquam ſurreptitiū non valet, ſeu tanquam rationi obuium eſt reuocandum.* 20

CAP. I.

†Memoria noſtra nō excidit: & infra. ¶ Statuimus, vt litteræ prohibitionis[e] noſtræ, quas ad petitionem archiepiſcopi Cantuarien. tuæ fraternitati direximus, nullū tibi præiudiciū[f] faciant, quo minus tibi & ſucceſſoribus tuis liberū ſit (quēadmodum vobis eſt beneficio

A Memoria noſtra.] Lite pendente reus commodo poſſeſſionis ſuæ priuari debet. Primò decisē ponit querelam. Secundò prouidet ibi, Statuimus. Abbas.

[Glo. ſeq. ponit caſum.]

e Litteræ prohibitionis.] Eboracen. archiepiſcopus ex priuilegio Apoſt. ſedis faciebat crucem portare ante ſe per totā Angliam, Papa ad petitionem Cantuarien. archiepiſcopi prohibuit ei per litteras ſuas, ne hoc faceret, donec cognoſceretur an hoc facere de iure: ſed q̄a Papa priuauerat illum ſine cauſæ cognitione, dicebat archiepiſcopus Eboracen. quòd non debuit prohiberi ante cauſæ cognitionem: Vnde Papa ſtatuit, quòd non obſtante illa vel aliqua probatione, faciat ante ſe portare crucem per totam Angliam, quouſque conſtituerit, an de iure hoc facere debeat. Bernardus. Nota, quod lite pendente non eſt alicui auferenda poſſeſſio. Abb. Siculus.

f Præiudicium.] & ita quod illicitè factum eſt, poteſt licitè reuocari. 35. q. 9. quod quis committit. & cap. ſententiam Romanæ ſedis: & ſapientis eſt] reuocare quod prauè fecit. 22. q. 4. magnæ. & ff. de re iud. quod iuſſit etiam errorem ſuum quilibet emendare tenetur. infra de ac. qualiter & quando 1. infra de ſentent. excommunica. facro. §. ſi verò. & de app. cum ceſſante. & in auth. de nupt. circa princ. per vnam columnam. colla. 4. Ex quo Papa reuocat quod iniuſtè fecit: multo fortius & alij hoc facere debent: imò & quod bene factum eſt, ſi incipiat eſſe occaſio mali, deſtruendum eſt. 63. diſt. c. quia ſancta. §. verum. & 12. q. 1. certe ego ſum.

[Gloſſa ſequens not. incorporalia quaſi poſſideri: poſſeſſorem non priuari, niſi in caſu: allegat horum concordantias.]

a Defer-

priuilegiorum Apostolicæ sedis indultum, & tu & prædecessores tui consueuistis facere) ante vos per totam Angliam deferre crucem[a], quousque diffinitiua sententia decernatur, in ecclesia tua de iure[b] †hoc debeat habere.

Clemens tertius. †

¶ *Accusatus de adulterio ad separationem tori, non debet lite pendente priuari possessione coniugali.*

CAP. II.

LAudabilem †: & infra. ¶ Quæris quando matrimonium accusare contingit, an statim sit carnale commercium suspendendum: & infra. Ad quod † breuiter respondemus, quòd coniugum alteruter accusatus, ante probatam[c] accusationem, iure quod habet in altero, priuari nō pōt.

¶ Innocen. iij. abbati, & conuentui sancti Syluestri.

¶ *Qui rem litigiosam alienauit, ita quòd r. habere non potest, debet æquiualentem substituere in locum illius, quam alienare non poterit. hoc dicit cum seq.*

CAP. III.

ECclesia †sanctæ Mariæ in via lata, cōtra Ioannem de Ateia (qui quasdam possessiones ipsius dicebatur contra iustitiam[d] in quendā potentē, ita quòd de facto haberi non poterat. Primò incepit iuridice coā Papa ecclesia sanctæ Mariæ petere restitutionē contra factū illius consiliarij: sed qa illa possessio haberi nō poterat de facto, vt ē. dixi, & multa de facto fuerant innouata, Papa prouidit prout habetur in decre. seq. & restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ possessiones subrogatas in locū illius seu illarum quæ haberi nō poterant: post quæ petijt secundò monasterij restitutionē illarū possessionum occasione spoliationis factæ per senatorem: & Papa monasterium restituit, vt dicitur in decret. ecclesia de constit. qua restitutione facta, Papa timens ne monasterij illas possessiones subrogatas alienaret, sicut fecit de principalibus: mandauit monasterio, prout dī hic in versi. Prohibemus. Et ex his iūcta glossa r. habes clarissimè seriem & ordinem negotij. Et hæc decre. non potest commodè diuidi propter mixturam factidē qua ē. Abbas.

CASVS ad 3 vtramq; decretalem. Ecclesia S. Mariæ in via lata, mouit qōnem contra Ioannē de Ateia super quibusdā possessionibus coā L. iudice lite conte. idem Io. possessiones illas trāstulit in monasterij sancti Syluestri: demū senator Romanus occasione cuiusdā statuti (in quo cōtinebat, quòd si quis rem litigiosā transferret in alium lite pen. possessio auferat possessori, & daretur petitori) spoliauit monasterij possessionibus illis, & eas restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ: postea sua senatoris fuit reuocata, & spoliata fuit ecclesia sanctæ Mariæ, & monasterij restitutum: Lite illa pēdente Celestinus reuocauit causam ad præsentiā suam: non obstante illa reuocatione, diuersæ iniæ latæ fuerunt per senatores, qnque pro ecclesia, qnque pro monasterio, vltimo coā Innocētio petebat ecclesia sanctę Marię restitutionē illarū possessionū, quibus iniustè fuerat spoliata, per quendā consiliarium Capitolij. dūs Papa reuocauit in irritum quicquid actum fuerat ab alijs, postquam Celestinus reuocauit negotium ad curiam suam: & restituit ecclesiam sanctæ Mariæ: & quia possessiones illæ fuerunt

a Deferre crucem.] no. quòd incorporalia possidentur, vel quasi possidentur, vt hic, & 84. dist. quisquis. & ē. de causa pos. & proprie. cum ecclesia. §. nos igitur. in fi. & ē. de præscri. ti diligenti. circa medium. ff. de vsuc. l. 4. §. si viam. ff. de acqui. re. do. seruus. §. 1. Item patet, quòd lite pendente nō debet quis priuari sua possessione. 16. q. 4. volumus. & ē. de priuile. dudū. & C. de p bat. l. 2. & C. de r. iuen. l. vlt. & in auth. in medio litis sacras iussio. non fieri. §. illud quoque. coll. 8. & ff. de peti hære. diuus Pius. & 8. q. 4. nonne. & ē. tit. prox. c. 2. & per totū, nisi aliàs suspectus esset de dilapidatione. 3. q. 2. quia ea. & ē. de simo. licet Hely. & ff. q satisd. cog. si fideiussor. §. vlti. & ē. tit. proxi. c. 2. & §. & 2. q. 6. quoties 2.

b De iure.] nor. q quatuor patriarchales 1 sedes vbiq; possunt crucem ante se portare, præterquam in vrbe Romana, vel in præsentia Papæ, vel ipsius scilicet Papæ legati. ē. de priui. antiqua. alij verò non nisi in prouincia sua: & nisi hoc alicui per priuilegium speciale sit concessum, vt hic dicitur? & ita quod dicit de iure, idest, de priuilegio speciali: & hoc iure cognoscitur qualiter fuerit concessum, vtrū per surreptionem & in præiudicium alterius, vel non, quia sic nō debet valere. ar. ē. de vsu pallij. ex tuarum. & ē. de of. or. licet. & ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. si quis à principe. quia in præiudicium alterius dari non debet priuilegium, vt in d. §. si quis à principe. & ē. de cōsue. cum olim.

LAudabilem.] Lite pendente super cōiugio, non interdicitur coniugibus carnale commercium. h. d. Primò ponitur consultatio. Secundò respon. ibi, Ad quod. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis accusat matrimoniū qp consanguinitatem vel aliud perpetuū impedimentū: quæritur an statim carnale cōmercium sit suspendendū? & rndetur qp alteruter coniugum priuari non debet iure qđ habet in altero, ante finem causæ. No. quòd lite pēdente vxor debito iure priuari nō debet. Itē not. qp ille, q ad mādatū ecclesiæ soluit debitū vxori, sibi præiudiciū non facit.

[Glo. seq. alleg. 12. concor. f. 5. decre. 4. can. & 3. leges, demum signat contrarium, & remittit. item signat aliud. & soluit.]

c Probatam.] ē. de off. deleg. causam matrimonij. ē. de diuor. porro. & ē. de re. ipo. ex cōquestione. & 8. q. 4. nonne. & 17. dist. §. hinc ēt. & 16. q. 4. volumus. & 15. q. vlt. c. vlti. & ē. de in integ. rest. cū veniens. & ē. c. prox. & C. de rei ven. res alienas. & C. de proba. l. 2. & C. de li be. causa. non ideo. 2 arg. cōtra. ē. de re iud. tenor. Solu. ibi, & ē. de reg. veniens. Itē arg. cōtra. ē. de rest. spo. litteras. ad fi. Vnde nō fuit plena restitutio, sed id ideo est, qa habebat incōtinenti probationes: nec sunt cōtraria: quia ibi agit possessorio, hic nō: vnde nō debet alteruter priuari, &c. ille tamen qui cōscius est impedimenti, nō deb. exigere, nec reddere, vt in decre. litteras. Ber.

ECclesia.] Hæc decre. & sequens de eodem facto loquuntur: & aliqua ponuntur ibi, quæ præcesserunt tēpore, aliqua posita hic. Et de hoc eodem facto loquit c. ecclesia S. Mariæ. de cōstitu. & malè pōt intelligi vna sine alijs. Et ideo glossa hic ponit casum, & serie facti ad oēs tres decre. Et si vis habere seriem facti prout cōtigit, ordo est, vt primò legatur ista decret. vsq; ad ver. Prohibemus. secūdò decret. sequens vsq; ad fin. tertiò illa. C. de const. quartò iste versi. Prohibemus. Et hoc ideo, qa principiū huius c. ponit principiū & originē huius negotij vsque ad versi. Prohibem⁹. & sub illa dictione, & ē. quæ præcedit ver. Prohibemus. decidit qualiter facta alienatione rei litigiosæ in monasterium, monasteriū fuit de facto spoliatū per senatorē occasione statuti, de quo in glo. & tradita fuit possessio ecclesiæ sanctæ Mariæ quę etiam fuit postmodum de facto spoliata per quendā cōsiliariū Capitolij: & restituta fuit ei a possessio de facto monasterio: qa restitutione facta, monasteriū illā possessionem titulo locationis transtulit in quendā potentē, ita quòd de facto haberi non poterat. Primò incepit iuridice coā Papa ecclesia sanctæ Mariæ petere restitutionē contra factū illius consiliarij: sed qa illa possessio haberi nō poterat de facto, vt ē. dixi, & multa de facto fuerant innouata, Papa prouidit prout habetur in decre. seq. & restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ possessiones subrogatas in locū illius seu illarum quæ haberi nō poterant: post quæ petijt secundò monasterij restitutionē illarū possessionum occasione spoliationis factæ per senatorem: & Papa monasterium restituit, vt dicitur in decret. ecclesia de constit. qua restitutione facta, Papa timens ne monasterij illas possessiones subrogatas alienaret, sicut fecit de principalibus: mandauit monasterio, prout dī hic in versi. Prohibemus. Et ex his iūcta glossa r. habes clarissimè seriem & ordinem negotij. Et hæc decre. non potest commodè diuidi propter mixturam factidē qua ē. Abbas.

CASVS ad 3 vtramq; decretalem. Ecclesia S. Mariæ in via lata, mouit qōnem contra Ioannē de Ateia super quibusdā possessionibus coā L. iudice lite conte. idem Io. possessiones illas trāstulit in monasterij sancti Syluestri: demū senator Romanus occasione cuiusdā statuti (in quo cōtinebat, quòd si quis rem litigiosā transferret in alium lite pen. possessio auferat possessori, & daretur petitori) spoliauit monasterij possessionibus illis, & eas restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ: postea sua senatoris fuit reuocata, & spoliata fuit ecclesia sanctæ Mariæ, & monasterij restitutum: Lite illa pēdente Celestinus reuocauit causam ad præsentiā suam: non obstante illa reuocatione, diuersæ iniæ latæ fuerunt per senatores, qnque pro ecclesia, qnque pro monasterio, vltimo coā Innocētio petebat ecclesia sanctę Marię restitutionē illarū possessionū, quibus iniustè fuerat spoliata, per quendā consiliarium Capitolij. dūs Papa reuocauit in irritum quicquid actum fuerat ab alijs, postquam Celestinus reuocauit negotium ad curiam suam: & restituit ecclesiam sanctæ Mariæ: & quia possessiones illæ fuerunt

§ Hodie de iure pōt archiepi crucē ante se deferre p quauis loca, & extrā prouinciæ, quouis priuilegio cōtrario nō obstante Clemēt. vltima de priuileg. & qđ dicit hic glossa in verbo: de iure, procedit de iure antiquo.

† al. Celestinus iij.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp.

1 De his quatuor patriarchis, eorūq; nominibus, & dignitate vide Cassanęum in catalogo gloriæ mundi, par. 4. cōsideratione 7.

† al. Ad qđ tibi breuiter, &c.

† Huc refer. asc. 10. sup. de ēsti. & vide c. 1. tit. de restitutione spol. in 3. cōpilatio. vnde facile intelliges hoc fragmentū: & c. qđ proxima sequitur.

3 Hic casus in antiquis codicibus reperitur.

2 Quæ prænotat in libertatem: si non probat possessor in possessione tenebitur. Io. And.

fuerunt obligatæ alij titulo locationis, post restitutionem factam à Ioan. de Ateia, nec monasterium poterat recuperare eas, vt ecclesiæ restitueret, præcepit Papa quòd Monachi alias possessiones æquivalentes prioribus substituerent loco priorum: quod & factũ fuit arbitrio bonorũ virorum: & illæ substitutæ erãt pignori obligatæ. & Papa fecit illas liberari à creditoribus quidã Papæ instrumẽta pignoris reddiderunt. Demum monasterium petijt restitutionem illarũ possessionũ cõtra sniam senatoris, & Innocẽtius ipsum restituit cõtra sniam senatoris, præcipiens vt possessiones illæ substitutæ nõ deberẽt alienari, vt ecclesia si voluerit agere de proprietate, vel de vitio litigiosi cõtractus, sit quæ euincere valeat, & habere. No. quòd res, quæ succedit in locũ alterius, eodẽ iure censetur cũ illa. Itẽ lite pendente res quæ sit litigiosa, in alium transferri nõ debet.

[Glo. seq. argum. quod res, &c. & signat contrarium.]

a Succesſerũt.] hoc ideo dicit, quia possessiones super quibus cõtra Ioan. de Ateia mouit ecclesia cõsulẽ, monasteriũ sancti Siluestri locauerat alij, locationis titulo, quas monasterium receperat à Ioanne de Ateia lite pend. vt j. eo. proxi. & hic cũ: vide monasteriũ, quia nõ potuit illas possessiones revocare, alias possessiones æquivalentes prioribus substituit in locũ illarum. & est hic arg. quòd res quæ succedit in locũ alterius, eodem iure censetur cũ illa. arg. j. de vsur. cũ tu. in fi. & in gl. fi. & 93. d. cap. vlt. & 94. dist. c. 1. & ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si rem suam. ff. de le. 2. imperator. in fi. & l. seq. ff. de dona. inter virum & vxo. l. vxor marito. 2 Arg. contra. ff. de fur. qui vas. §. vlti.

[Glo. seq. tractat quæ sit pœna litigiosi contractus? quod sit vitium litigiosi: casus quibus cesset in speciali & vniuersali iudicio.]

b Litigioſi.] pœna litigiosi contractus est, quòd emptor sciens rem litigiosam, pretium amittat, & rem restituat, non vt cedat lucro alienatori, sed pretium, & alia tanta quantitas ab eo qui alienauit, dabitur fisco. Ignorans, pretium recuperat à venditore, & tertiam partem pretij: quia ei non manifestauit rem litigiosam fuisse. c Et eodem modo punitur dator & donatarius sciens vel ignorans, secundum quòd traditur C. de litigi. l. vlti. Vitium litigij dicitur, cum quis rem litigiosam in iudicium deducta, de cuius dominio mouetur quæstio inter actorem & reum, transfert in alium lite pend. siue sint res, siue actiones. 3 C. de litig. l. vlti. in prin. & in auth. ibi posita. Tamen in aliquibus casibus qui ponuntur in ipsa lege, potest res litigiosa alienari, scilicet nomine dotis, donationis tantæ nuptias, transactionis, & diuisionis, & rerum hereditariarum datæ, vel per legatum vel per fideicommissum: & hæc

¶ Vide text. in l. Fulcinius. §. quæ sit autem. & ibi Bar. ff. quib. ex caus. in poss. eat.

1 Quia subrogatũ sapit naturã eius in cuius locum subrogatur. de quo latissimè Everardus in loco à vi tabrogationis. in locis legalib.

2 Loquit de re empta p maritum ex pecunia sibi donata per cõiugẽ: ad quã cõmunia hẽt vtilẽ in rẽ. Ioan. And.

3 Host. dicit quòd hoc habet locũ in rebus corporalibus tm̃ mobilib. & immobilib. sed nõ in incorporalib. nec hypothecaria actione. in authẽ. de liti. §. ad hoc. sed nec simpliciter interdic. retia rem litigiosam. C. & ff. de litig. l. 1. Io. And.

locum habent in specialibus iudicijs. In vniuersalibus verò cum agitur de hæreditate, prætor permittit quandoque fieri alienationem, s. pro impensis funeris, pro solutione debiti, pro cibarijs familiæ. ff. de peti. hæredi. diuus. Et ita ecclesia sanctæ Mariæ poterat agere de vitio litigiosi cõtractus contra Ioan. de Ateia, qui transtulit possessiones illas in monasteriũ lite pendente ad pœnam: & ad ipsam rem cõtra monasterium, vt in prædicta. C. de litig. l. vlt.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

c Laboret.] sed qualiter potest hoc esse, quòd in vanum fiat talis actio, cũ si monasterium offerat se liti, condemnabitur in expensis ac si possideret. ff. de rei vendica. is qui se, & ff. de petitio. hære. qui se lit. & cum dolus pro possessione habeatur. ff. de reg. iur. pare? Dic quod cessant illę leges in ecclesiasticis negotijs, ne delictũ perionę, &c. 16 q. 6. si episcopum. & infra de excep. cũ venerabilis. ij Ecclesia.] Nota 4 quòd postquam superior reuocat ad ſe negotium: quicquid fit postea ab inferiori, non tenet: vnde reuocari debet saltem de facto. Item cum res restitui nõ potest, in alio æquivalenti fieri debet restitutio.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

d Reuocauit.] tanquam à non suo iudice factum. quia senatores non debuerunt postea se intromittere. supra de offi. de le. licet. & 2. quæst. 1. nomen. 3. quæst. 6. multum stupeo. argum. contra supra de offi. ordin. significauit, sed illud ideo fuit, quia delegatus non procedebat, & altera pars remanebat in manifesto delicto.

e Assignatis.] & sic monasterium incidit in vitium litigiosi contractus, vt supra tit. proxi. vt Ioann. fecit vnde ne in monasterium conueniretur de vitio litigiosi contractus, P. pa æquivalentes possessiones fecit illis substitui: & ita non præiudicatur ecclesiæ sanctæ Mariæ: cum monasterium paratum sit suscipere iudicium in re æquivalenti. fin. ff. de alie. iu. mu. causa fac. quia etiam. in fi. & officio suo influxit eis hanc pœnam, & meritò: quia dolo desijt possidere monasterium. dolus enim facit eum haberi pro possessore. ff. de rei vend. qui in petitorio. 5 & ff. ad exhiben. Iulianus. primo respon.

f Poteratis.] quia forte conductores potentes erant.

g Assignari.] à monasterio: & cauere etiam debebant, quod non essent alij obligatæ. arguimen. ff. de pignora. actio. creditor. ff. de rei ven. l. si post acceptum.

[Glossa sequens alleg. concor. signat contraria, & soluit.]

a Resi-

¶ Vide l. ij. ff. de postid. & ibi Bar. ff. de interd.

4 Secuti antiqua exemplaria, in quib. casus huius & præcedentis decretalis, in superiori narrabat, hic consultò omittuntur, perperã enim in recentioribus codicib. fuit diuisus.

5 Vendicans ne frustra agat, debet inquirere an reus possideat, vel dolo defecerit possidere. Io. And.

¶ Idem.

¶ *Idem dicit quod in præcedenti.*

CAP. IIII.

Ecclesia sanctæ Mariæ & infra. ¶ Pos-

sessionem qua fuerat, prætermisso iuris ordine, prædicta ecclesia spoliata, sibi restitui postulabat †; & infra. Nos quicquid ab alijs factum fuit (postquam prædecessor noster ad curiam suam idẽ negotium reuocauit d) irritũ decernimus & inane: & infra. ¶ Verum quoniam præfatam possessionum, post restitutionem vobis factam ab Ioan. de Ateia, alij locationis titulo assignastis e, neque restituere poteratis f ecclesiæ spoliatæ; loco ipsius tãtundem possessionẽ æquivalentium, ad arbitrium bonorum virorum, ipsi ecclesiæ fecimus assignari g; quas, quoniam alij fuerant pignori obligatæ, per vos liberari fecimus à creditoribus, qui nobis instituerat alij, locationis titulo, quas monasterium receperat à Ioanne de Ateia lite pend. vt j. eo. proxi. & hic cũ: vide monasteriũ, quia nõ potuit illas possessiones revocare, alias possessiones æquivalentes prioribus substituit in locũ illarum. & est hic arg. quòd res quæ succedit in locũ alterius, eodem iure censetur cũ illa. arg. j. de vsur. cũ tu. in fi. & in gl. fi. & 93. d. cap. vlt. & 94. dist. c. 1. & ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si rem suam. ff. de le. 2. imperator. in fi. & l. seq. ff. de dona. inter virum & vxo. l. vxor marito. 2 Arg. contra. ff. de fur. qui vas. §. vlti.

a Resignauerunt.] eo enim ipso vī res liberata. ar. ī. de pac. cum pridē. §. ille. ff. de leg. 3. qui chirographū. ff. quæ res pigno. ob. pos. l. 2. ff. de pac. l. 2. in fi. C. de sol. pecuniæ, C. de do. l. 1. C. de remis. pig. creditricem, arg. cōtra. ī. de renū. sanè. & c. veniēs, & ff. de pac. l. 3. vbi dī

mentum pignoris resignauerunt.[a]

¶ Honorius iij. Cancellario, Cātori, & A. canonico Parisiēn.

¶ Lis decidenda est secundū iuris existentia tempore controuersiæ, non autem secundū priuilegium impetratum lite pendente, nisi de litis pendentia mentionem faciat.

CAP. V.

Dilectus filius magister A. persona ecclesiæ de Basseuilla, † exposuit coram nobis, quod tum inter prædecessorē suū ex parte vna, & Priorē ac monachos de Basseuilla ex altera, super decimis noualium infra fines parochiæ suæ consistentium quæstio emersisset, ea pendente cōtā iudicibus delegatis, abbas & conuentus maioris monasterij Turoñ. q bus subsunt Prior & monachi supradicti, pro se ac mēbris suis, obtinuerunt à sede Apostolica indulgentiam, [b] super perceptione huiusmodi decimarum: cuius prætextu Prior & monachi, supradictas decimas sibi vendicare contendunt, licet in indulgentia', de dicta quęstione facta mētio non fuisset. ¶ Ideoque

cita impetrata non tenet, nec valet. sic ī. de testib. cūm 2. & ī. de priui. dudum. & ī. eod. a memoria. argu. & in auth. in medio lit. sacras iussiones non fieri. §. si verò. 1 & §. illud quoque. coll. 8. si & priuilegium non valet tacita compositione obtentum. ī. de dec. ex multiplici. & priuilegium post sententiam impetratum super re iudicata non tenet, vel rescriptū ad eam retractandā, C. vt lit. pen. l. 1. Itē nec cōfirmatio de re litigiosa. ī. de confir. vti. vel inuti. c. 1. sic & res ipsa litigiosa in nullam dēt transferri personā. 11. q. 1. c. fi. quod tā fallit in calib. qui notant ī. eo. ecclesia. & C. de litig. l. vlti.

1 Si dum dī cā impetrat pragmatica sanctio vel quid simile iudex illud respicere nō dēt, sed dēt eo non obstante cām diffinire. Io. And.

mādamus, quatenus eisdem iudicibus iniunga-
10 tis, vt (indulgentia non obstante prædicta) in negotio ipso procedant iuxta traditā sibi formam.

TITVLVS XVII.

De † sequestratione possessionum & fructuum.

¶ Innocentius iij. Mediolan. archiepiscopo.

¶ Res in quam facta est missio, non debet sequestrari, et si missus inde fuerit violenter eiectus. Vel notabilius sic: Sequestrum factum loco missionis propter scandalum euitandum, reuocari debet oblata cautione, & restitutis expensis.

CAP. I.

AD † hoc, vnxit nos De⁹, & infra.

¶ Abbas de Regula † nobis exposuit, quod cum M. prędecessor tuus super causa, q̄ inter ipsum, & monasteriū suū fuerat agitata, obtinuisset Veronēsi epō litteras destinari, & ipse super iudicio possessorio partim pro monasterio, partim p archiepiscopo

DE SEQVEstratione possessionū, & fructuū.

¶ Viso quod lite pēdente nil sit innouādum: quia per hoc dubitari poterit, num quid per hoc sequestrationis actus fit prohibitus: ideo, &c. Et de hac materia vide plenè per Io. And. in regula, locupletari. de reg. iu lib. 6. Abb. Siculus.

De hac materia habetur 2. q. 7. quotes. 77. dist. eps.

† In nōnullis antiquis ita: de sequestratiōe possessionis rerum & fructuū. al. possessionis.

AD hoc vnxit.] Propter contumaciā rei, res ab eodē petita sequestrari nō dēt. sic sumat Io. And. & cōiter oēs: q̄ sumatio non placet Panormitano. Diuidit principaliter in duas partes. in prima ponit processus narrationem. In secunda pronūciationem: ibi. In cum, In qua duo facit, primò reuocat sequestrationem: secundò iubet expēsas restitui, & cauet: ibi, Ne autem.

† Cap. 1. editit. in 3. cōp.

† al. de Strogula.

CASVS. Inter magistrū A. rectorem ecclesiæ de Basseuilla, & antecessorē ipsius ex parte vna, & Priorē & monachos de Basseuilla ex altera, quęstio vertebat super decimis noualiū parochiæ ipsius rectoris, lite pen. corā iudicib. delegatis, abbas & conuentus maioris monasterij Turoñ. (quibus Prioribus monachi prædicti subsunt) pro se & membris suis obtinuerūt à sed. Apost. indulgentiam super huiusmodi decimarū perceptione, nulla mentione facta in ipso de hmōi quæstione, occasione huiusmodi indulgentię Prior & monachi prædicti, decimas ipsas sibi vendicare contendunt, cum iudices super hoc dubitarent, dictus rector hoc significauit domino Papæ: vnde mandat quibusdam iudicibus, quatenus eisdem iniūgant, vt indulgentia non obstante prædicta, in negotio ipso procedāt iuxta traditam sibi formam. No. quod lit. pend. priuilegium vel indulgentia super re litigiosa impetrata mētione non habita de quæstione, non valet.

(Gl. ista notat quod priuilegium, &c. alleg. quatuor concor. & tria similia.)

Raceuilla Bassaulla.

b Indulgentiam.] sic ergo patet q̄ lite pendente priuilegium, siue indulgentia super re litigiosa veritate ra-

CASVS. Intereṗm Mediolañ. & abbatem de Regula super quibusdam possessionibus quæstio vertebatur, quæ ad petitionem archiepi simpliciter commissa fuit epō Veroñ. coram quo intentauit archieps iudiciū possessorium, & ipse partim pro monasterio, partim pro archiepo sententia n promulgauit; quo facto procurator monasterij iudicium proprietatis voluit intentare super illis possessionibus, de quibus archieps obtinuerat in iudicio possessorio, sed archieps respondet, iurisdictionem epi expirasse, asserens causam possessionis tantum & non proprietatis fuisse commissam: & ipse quia semel officio functus fuerat, super proprietate vlterius

vlterius cognoscere nõ valebat. Sed cum archiepiscopus nollet procuratori monasterij respondere, episcopus propter contumaciam archiepiscopi, misit monasterium in possessionẽ, quæ fuerat per ipsum archiepõ adiudicata cã rei seruandæ: Sed archiepus monasterium ab illa violẽter eiecit oĩ ista postmodũ delata est ad dñm papã C. cum super hoc aliquamdiu fuisset disputatum, C. sic fuit interpretatus suum rescriptum, q̃ tã causa possessionis q̃ proprietatis iudici fuerat delegata: si absolutè & idistinctè cõmissa fuisset & continentia causæ diuidi nõ deberet: prædictam quoque possessionem pro arbitrio suo sequestrari præcepit apud Vercellẽ. & Nouariẽ. epos, dans i mãdatis epo Rhegiẽ. & Mutiñ. vt de causa possessionis & ꝓprietatis plenè cognoscerẽt, & decideret eandẽ, & possessionem illi parti assignarent, quæ obtinebit in proprietate. Tandem partibus comparentibus corã epis Rhegiẽ. & Mutiñ. infra annum à tempore datæ possessionis per episcopũ Veronensem, archiepiscopus Mediolañ. cautionẽ obtulit stãdi iuri. Tandem cũ ipsi epi non processissent in causa, partes ad dñm Innocentiũ habuerunt recursum, coram quo prædicta & alia multa allegata fuerunt: qui reduxit causam in eum statum in quo fuerat, cum C. causam proprietatis & possessionis commisit Rhegiẽ. & Mutiñ. episcopis, mandato sequestrationis penitus reuocato: & ne dominus Papa monasterio in suo iure deesset, statuit q̃ archiepiscopus restituat monasterio expensas moderatas, ab eo tempore quo eps Veronensis, ipsum monasterium in possessionem mitti decreuit, vsque ad tempus satisfactionis oblatæ coram Rhegiẽ. & Mutin. epis propter hoc factas, & quòd archiepiscopus præstet cautionem sufficiẽtẽ iudicio stãdi. No. q̃ quando causa simpliciter & indeterminatè committitur, iudicũ possessorium & petitorium commissum intelligitur: & si actor intentauit possessorium & obtinuit, reus etiam potest intentare petitorium super possessione: licet in quibus succubuit coram eodem iudice, quia continentia causæ diuidi non debet. Item sequestratio fieri non debet. Item expensæ refundendæ sunt, factæ à tempore datæ possessionis vsque ad tempus oblatæ cautionis, quæ factæ sunt propter hoc.

a Officio.] allegabat legem illam. ff. de re iudi. in de. & ī. de offi. deleg. in litteris. & malè. quia illud locum habet cum pronunciatur super proprietate, & non super possessione, uel si hoc tñ esset ei commissum,

[Gl. seq. format duas quæstiones.]

b Eiecit.] sed nunquid anno elapso erit possessor? Dictum est de hoc ī. de dolo & contu. contingit. Item, nunquid abbas posset petere restitutionem tanquam spoliatus? & ibidem de hoc dicitur.

sententiã protulisset: procuratore ipsius monasterij quæstione de proprietate postmodum intentare volente archiepiscopus iurisdictionẽ episcopi opposuit expirasse asserẽs causam possessionis tantùm, & non proprietatis fuisse commissam: & quia super possessione pronunciauerat, semel functus officio[a] suo, super quæstione proprietatis deiceps cognoscere valebat, & infra. Sed iudex actorem in possessionem (quæ fuerat per ipsum archiepiscopo adiudicata) propter eiusdem contumaciã mitti decreuit, à qua tamen archiepiscopus violenter monasteriũ eiecit,[b] & infra. ¶ Celestinus Papa prædecessor noster, sic suum interpretatus fuit rescriptũ, quod tã causa possessionis, quã proprietatis fuerat iudici delegata, cũ absolutè & idistinctè c cõmissa fuerit, & eis cõtinentia diuidi nõ deberet, prælibatam quoque possessionem pro suo arbitrio [d] sequestrari, præcepit, iniũgẽs Rhegiẽn. & Mutinẽn. episcopis, vt de causa possessionis & ꝓprietatis plenius cognoscentes, eam debito fine decidereẽt: & possessionem ei parti postmodum resignarent, quę obtineret de ꝓprietate triũphum, & infra. In eum statum continentiã causę reducimus in quo fuerat, cũ prędictus prædecessor noster causam ꝓprietatis & possessionis Rhegiẽ. & Mutiñ. episcopis commisit; mandato sequestrationis penitus reuocato, & ifra. ¶ Ne autem monasterio videamur ī suo iure deesse, moderatas expensas) [f] ex quo episcopus Veroñ. ipsum in possessionẽ induci decreuit, vsq; ad satisfactionis tẽpus oblatę) [g] propter hoc [h] factis, tibi restituẽdas esse cẽsemus,

[Gloss. seq. distinguit an simpliciter commissa sit causa possessionis tantũ.]

c Indistinctè,] nota q̃ sic committit causa simpliciter pta: committimus tibi causam, quæ inter tales vertitur, super talibus rebus. tunc tam causa possessionis qnam proprietatis commissa intelligitur, vt hic dicitur. & arg. C. de rei ven. ordinarij. & ī. d causa pos. pastoralis. & ī. d testi. significauerunt. sed si causa possessionis tãtum commissa est, nõ possunt cognoscere de ꝓprietate, quia cui cõmissa est causa violentiæ tantum, de proprietate cognoscere non potest, & vno & eodem tempore causa possessionis & proprietatis diuersis iudicibus cõmitti non debet: quia continentia causæ diuidi non debet, vt hic dicit. & C. de iud. nulli. & ī. de cau. pos. c. i. sicut causa proprietatis & vsusfructus apud eũdem iudicẽ sunt tractandæ. ff. de lib. causa. si pariter. 2 & ff. de qui. re. ad eundem iudicẽ eatur. l. 1. & 2. d Arbitrio.] in hoc ipso Celestinus peccauit: quia non debuit facere sequestrationem nisi in casibus, qui notantur ī. eo. c. proxi. & vlt. vnde reuocauit sequestrationem, vt ī. patet.

e Sequestrari.] hoc ideo fecit, quia cum res apud sequestrum deponitur, neuter litigantium possidet illam rem, ff. depositi. l. licet. §. rei depositæ. nisi hoc dictum sit in sequestratione, vt tantum causa custodiæ deponatur apud sequestrum. ff. de acquir. pos. interesse puto. & sic possessio postea restituitur illi, qui obtinet in proprietate, vt sequitur: quia proprietas trahit ad se possessionem. ī. de causa pos. cum dilectus. 2 Et sequestratio ista facta fuit apud Vercellẽn. 3 & Nouariẽn. episcopos.

f Expensas.] sic ī. de eo qui mit. in pos. cum venissent. in fi. & ī. de dolo. cum dilecti. in fi. & c. finem. vbi satis de hac materia.

g Oblatæ.] coram Rhegiẽ. & Mutiñ. epis. oĩ archiepus Mediolanẽn. obtulit cautionem stãdi iuri infra annũ super possessionibus illis, de quibus abbas fuit missus in possessionẽ cã rei seruandæ, per epm Veronẽn. sed archiepus abbatem expulit de possessione, vt dictum est.

d Propter hoc.] i. propter, vitium contumaciæ. C. de iu. sancimus.

1 Ponit casum qñ contra illũ, q̃ de libertate litigat, cõcurrat vsufructuarius, & ꝓprietar[ius]. Io. And.

2 Cõcor. l. ff. fit. & ibi Bar. co. ff. de leg. j. & l. alio. ff. de alime. & cib. legat.

3 Hoc patet i antiqua de cre. q̃ initio huius capitis citatur.

a Suffi-

a Sufficientem.] not.quòd in casu isto sufficiens cautio est præstanda,s.pignora vel fideiussores. ff. mand.si mandato.§.vlt.& non nuda.i.sola promissio, vt dixi ī. vt lite non contest.quoniam.§.in alijs, & C.de verbor. signific. §. sancimus.

Dilectus.] Primò ponit querelam rei, passi missionem: secundò dat ei iudices Abbas.

CASVS. Abbas & conuentus de Cisteria impetrarunt litteras ad quosdam iudices delegatos,contra rectorem ecclesiæ de Bethusia super ipsa ecclesia: Iudices quia rector prædictus contumax fuit, monachos induxerũt in possessionem ecclesiæ ipsius, causa custodiæ:& quia monachi fructus prædictæ ecclesiæ medio tempore percipiebant, dictus rector significauit hoc domino Papæ,vnde mãdat, quatenus si est ita, fructus prædictos faciant sequestrari: et si quid de ipsis distractum est, faciant in pristinum statum reuocari. Not.casum in quo fit sequestratio:& hoc ideo, quia fructus debent restitui, si reus infra annũ recuperauerit possessionem.

b Distrahunt.] no. quòd ille qui mittitur in possessionem causa custodiæ, siue agatur reali actione, siue etiam personali, infra annum non facit fructus suos, sed custodire eos debet,non distrahere, vt si infra annum reus recuperare voluerit possessionem, restituantur ei fructus:expensæ tamen necessariæ pro fructibus percipiendis factæ, primò debent deduci:quia illæ in nullo casu prohibentur.ff.fam.ercisc. fundus.1.respon.in fine. Si verò non veniat infra annum, tunc primo anno elapso lucratur omnes fructus.de hoc dictum est ī. de do. contingit.& hoc in reali.

[Gl.seq.ponit regulam,& xj.casus exceptos.]

c Sequestrari.] no.quòd possessor lite pendente non debet remoueri de possessione, nec ab ea sequestrari, vt sup.c.proxi.& 16.q.4.volumus.& 8.q.4.nonne.& C.de proba.l.2.& sup.tit.proxi. per totum. & C.de prohi.sequestra. l. vnica. Quandoque tamen fit sequestratio in casibus, vt cum quis dilapidat fructus,quos seruare debet, vt hic, & in cap.seq Item cum appellatur ab executore mero,tunc sequestratio fit rei immobilis,& fructus etiam rei immobilis sequestrantur apud possessorem, remanente iure possessionis. C.quorum app. non recip.ab executore. Item cum persona à qua res mobilis petitur, suspecta est. ff. qui satisda. cogan. l. si fideiussor.§.vlt. Item si timetur de dilapidatione. ff.de ap. Imperatores.in fi.Item si quis proclamet in libertatẽ, sequestrãtur res eius.C.de assert.tol.l.2.§.1.& C. qui.ad

& à te sufficientem [a] præberi standi iudicio cautionem.

¶ Honorius iij. Priori † Debeñ.& Decano de Caliñ.

¶ Si missus in possessionem causa custodiæ fructus dissipat, dissipati reuocantur, & cum alijs sequestrantur.

CAP. II.

Dilectus † filius R. rector ecclesiæ de Bethusia,sua nobis petitione mõstrauit,qꝰ cum inter ipsum ex parte vna, & abbatẽ & conuentũ de Cisteria † ex altera;super eadem ecclesia, corã abbate de Sibitoñ.& eiꝰ collegis quæstio verteretur,& iudices ipsi prædictos abbatem & conuẽtum in possessionem ipsius ecclesiæ, causa custodiæ induxerunt:qui fructus medio tempore perceptos, pro suæ distrahũt [b] libito voluntatis.†

¶ Quocirca mãdamus, quatenus si est ita,facientes fructus sequestrari [c] prædictos, si quid de ipsis per eos distractum in ueneritis, in statum pristinum reuocetis.

¶ Gregorius nonus.

¶ Si reus possessor appellat a sententia contra eum lata, licitè rei petita fructus sequestrantur, si dissipantur ab eo.

CAP. III.

AB eo qui à sententia prouocauit, fructus possessionis (si dissipentur [d] ab ipso) possunt lite pendente rationabiliter sequestrari.

TITVLVS XVIII.

De Confessis.

¶ Clemens tertius.

¶ Ad solum dictum confitẽtis crimen proprium, non est alteri infligenda pœna alicuius: infamato tamen est indicenda purgatio.

† De materia huius c. vide Felinũ post Ioannẽ An.in c.examinata.ī.de iu.addde Socinum in regula 458. verbo, seqꝫstratio.& seq.

† Glocestria.

† Adde ista verba:importare liberum arbitriũ.cõcor.l.1.ff. de remiss. & ibi Bar.

† Deberet dicere si colonus negat pẽsionẽ,in cuius solutione diu cessauit, & allegare débat l.sltibus. qꝫ l.vlt.non facit.Io. And.

† al.ita:Priori de Beañ. & Decano d Daluntiñ. al. Caliñ.

li.procla.non licet.l.2.& 3.& C.de or.cog.l.vlt.Item si colonus velit possessiones conductas deserere. 1 C.de agr.& cen. l.vlt.lib.11. Item si maritus vergat ad inopiam,sequestratur dos.ff.sol.ma.si cum dotem.§.si verò.& C.de iure dot.in rebus.in fi. in auth. de æqua.do. §.illud quoq;.coll.7. Item si timetur de fœuitia viri, nec põt ei caueri. ī.de restit.spo.litteras.ad fi.aut et cum timetur sponsam corrumpit. 7.de spon.cum locũ. Item cum aliquid est ablatum illi qui est de familia iudicis. ff. de offi.præsi. Senatusconsulto.in fi. Item propter contumaciam. ī. de do. & contu.ex litteris. & hoc sic vt mitius agatur cum contum.ce,vt ibi dicitur.

A B eo.] CASVS. Aliquis appellauit à sentẽtia contra ipsum lata, ipse cœpit dissipare fructus possessionis, dicitur quòd fructus sunt ab ipso sequestrãdi, quousque appellationis causa fuerit terminata. No. casum in quo fit sequestratio.

d Si dissipentur.] sic C.quorum ap.nõ recip.ab executore. & ff. de ap. Imperatores.in fi.vnde hæc decre.sumpta est. 2 de hoc satis dicitur ī. c. proxi. & secundum hanc decre.intellige quod dicitur 2.q.6. quoties 2. & hoc iõ, si confirmabitur sententia, debet fructus perceptos post litem non contesta. restituere cum ipsa re.C.de rei vend. certum.

2 Vnde reprehendit Host, Vinc.qui hic dixerat hoc nõ caueri lege, nisi cum appellat ab executore. Io. And.

DE CONFESSIS.

¶ Supra visum est de modis quibus ordinatur iudicium:restabat videre de modis quibus causa instruitur, & sic de meritis causæ, vt de probationibus in genere & in specie: & quia per confessionem aduersæ partis releuatur litigans ab onere probandi, cum confessio non sit propriè probatio,sed probationis relaxatio:ideo tractaturus auctor de probationibus, præmisit de confessis:quia vbi adest confessio,non est necessaria probatio. Vel continua magis ad proxima sic: Supra visum est de modis procedendi contra cõtumacem: verumtamen quia quandoque, & vt plurimum partes sunt in iudicio, & aliqua confitentur quæ non subijciuntur oneri probandi: aliqua verò negant, quæ subijciuntur probationi: ideo auctor prius præmisit de confessis, secundò de probationibus: cum ad probationes recurratur deficiente confessione. Abb.

De hac materia tractatur 15. q.3. & q.6. & q.8.per totum.& 2.quæstio.1. nos in quenquam. & in alijs capitulis.

CVm monasterium.] Et qui crimen proprium confitetur, non creditur contra eos, quos dicit fuisse criminis suggestores.h.d.duo tacitnam primò instruit iudicem in absoluendo non infamatos, & reddit cautam. secundò instruit de purgatione infamiæ: ibi, Si tamen. Abb.Siculus.

CASVS. Quidam presbyter confessus fuit se cõmisisse homicidium ad suggestionem quorundã: quæritur vtrum illi ad confessionẽ facerdotes sint puniendi de illo homicidio? Rñdet quòd non, nisi aliter hoc verum esse constiterit: quia vt dñt iura canonica & ciuilia, nulli de se confesso credendum est cõtra alios (excepto crimine maiestatis) confessio confitentis de se, non est aduersus alios admittenda. Si tñ illi de hoc infamati sunt, cũ tribus socijs tri ordinis (cũ quibus se purgare debent) purgent.] No. q̃ nulli de se confesso credi dẽt in præiudicium alterius. Item cõfessio criminis, non est contra alium admittenda. Item infamatus debet se purgare.

† In aliquot antiquis ita: se presbyter P. perpetrasse, &c.

† Vide text. in l. fin. cum gl. & ibi Bar. & i l. mariti. ff. d qq.

† al. quia.

† De hoc articulo vide plenè p Antonium Gomeziũ to. 3. varia. resolu. c. 12. & Iulium Clarum in prãct. crim. §. fi. q. 22.

† In c. inter solicitudines. d. pur. can. 14. cum purgatores assignentur: sed dicis q̃ taxare hunc numerũ iudicis arbitrio reliquit, iuxta qualitatẽ criminis infamiæ, & de inquẽtis vt dixi li. 2. ad not. in Directo. Inquisitorũ, Schol. 1°. vbi plenissimè differui de hac materia.

1 Ibi Petrones interrogat de socijs & receptatoribus. Ioan. And.

CAP. I.

CVm monasterium: & inf. ¶ Eos, quorũ suggestione clerus homicidij presbyter † se perpetrasse ꝓponit, nisi alijs modis a verum esse cõstiterit, nulli censemus pœnæ subdẽdos: † cum †secundum vtrumque iuris statuta, de se cõfessi b (super aliorũ conscientijs interrogari non debent: † & (crimine læsæ maiestatis excepto) de reatu proprio confitẽtis periculosa confessio non est aduersus quẽlibet admittẽda. ¶ Si tamen eos infamia huiusmodi laborare cognoueris, singulis ex (adiunctis tribus † socijs tui ordinis) purgationem iniungas.

¶ Imo. iij. canonicis de Bethlehem.

a Alijs modis.] s. legitimis & euidentissimis probationibus, & Iuris clarioribus. C. de proba. l. vlt. 2. q. vlt. fiant. & 5. q. 6. Epiphanium. vel p. 1 propriam confessionem in iure factam. inf. c. proxi. & 24. q. 1. nos in quenquam. vel per euidentiam facti. inf. de coha. cle. & mu. c. viri. & ẽ. de testi. ipsi cum ad fidem.

[Gl. seq. all. tria iura, & alium casum excipit, & hoc in fine determinat.]

b Confessi.] nulli ergo de se confesso super crimine aliorum creditur. sic ẽ. de testi. veniens. & 15. q. 3. nemini. & 3. q. 1. negandi. & C. de accu. & inscript. l. fin. & hoc generale est, præterquã in crimine læsæ maiestatis. vt hic, & in præsentia. nemini. & c. veniens. Item audiuntur cõfitentes vsurarios contra alium. C. de fer. & prouinciarum. & C. de falsimone. l. 1. in gl. immunitatem. & ibi cæteri. & Hostien. & Ioan. And. in c. 1. & ff. de quæst. l. 1. §. si quis illis qui de se confitentur, creditur non quantum ad condemnandum, sed quantum ad præsumptionem. vide ibi alia talia præsumptiones, vel leuiores alias per se non sufficerent.

c Iuratus.] de qua debent se purgare cum tertia manu sui ordinis, qui sint honesti, & conuersationem ipsius approbent alias si delecerint, tanquam communi pœna tenẽtur. ẽ. de purgatione. cum P. & cum dilectus. & ẽ. de simo. innouamus. alias si infamatio esset, non indicerentur eis purgatio propter talem confessionem. 24. q. 3. ad probandum. De hac materia plenius tractatur ẽ. de purgatione. cum P. & cum dilectus. & 3. q. 5. presbyteris a plebe.

CVm super.] qui in iure cõfessus est se simoniacũ, ab officio & beneficio deponitur. ita summat Ioa. And. sed hæc summario est nimis generalis. Dui. iuratum primò ponitur de positionis causa. Secundò de ponitibi. Nos. Abbas.

¶ *Si de crimine contingente causam principalem, constat contra aliquem per eius confessionem, punitur pœna ordinaria, etiam si directè contra eum non agatur. h.d secundum gloss. Et est casus not. & verus in se: Vel summa sic, secundum aliam intellectum non minus notabilem, quem etiam sensit gl. licet non perfectè explicet: Si quis confitetur crimen in iudicio incidenter, potest iudex ordinarius nouum inchoando processum, illum punire pœna ordinaria. hoc dicis singulariter. Abbas.*

CAP. II.

CVm † super electione Bethlehemitanæ ecclesiæ inter R. & P. quæstio verteretur: & infrą. ¶ Quoniam V. canonicus Bethlehemitanus fuit in iure confessus, d quòd pro præstando cõsensum electioni altarius, recepit obligationem quingentorũ Sarracenorũ, & mediator fuit simoniacæ prauitatis: vnde dominus Papa deposuit ipsum per diffinitiuam sententiam ab omni officio & beneficio ecclesiastico. No. q̃ simoniacus deponi debet, vt hic dicitur.

[Gl. seq. post prin. dupliciter obiicit, & tripliciter rñdet.]

d Confessus.] & coram iudice suo. s. de iudi. at si clerici. alias ergo cõfessio nõ præiudicat quãtum ad pœnam vel condemnationem, præiudicat tamen quantum ad suspitionẽ. ẽ. de excess. prel. q̃ sit graue. Sed nõne ille fuit testis, qualiter ergo punitur pœna ordinaria, contra illud ẽ. de cons. cog. cũ dilectus. ad fi. inde. de exce. denique. in fi. præterea sine accusatore non debet quis puniri. ẽ. vt eccl. benefi. vt nostrum. in princ. ff. de mun. & hon. et rescripto. §. si quis. 2 põt dici quòd ille vel fuit denunciatus, vel inquisitio contra eum facta fuit. sic ẽ. de elect. per inquisitionem. vel hic ex officio suo processit dominus Papa, & in odium criminis. arg. 3. q. 9. rubi dominus. & C. de proba. iubemus. & C. de test. nullum. cum enim crimina vndecunque clarescunt, punienda sunt. 24. q. 3. ecce. Vel ideo punitur: quia crimen istud contingit principale negotium. sic inf. de except. c. 1. in fi. & hoc vt verius. quia dicebatur ab aduersario, quòd simoniace facta fuit electio: & quia ad electionem examinans de omnibus inquirere debet, de meritis personæ, de modo electionis, de studio eligentium, & sic crimen illud contingit factum principale. supra de electione. cum terra. & cap. super eo, & cap. scriptum est. & cubile est, de his omnibus inquirit iudex ex officio suo, de meritis electi, & eligentium. & sic fuit vnus de electoribus, & ideo merito puniri debuit si commisit in ipso negotio vitium simoniæ, siue de hoc actũ fuisset 4. siue non, cum ex officio hoc etiam fieri debeat. sup. de elect. cum nobis olim. ẽ. hos igitur. vbi de hoc. & sic punitur aliquis super eo de quo non agitur contra eum directe in odium criminis, vt immerito iura sequens, s. Nos quoniam vitium huiusmodi persequi, &c. & est argu. int. de testi. ea quæ. in fi. sic & maritus punitur de lenocinio, licet non contra eum directe non sit actum. ff. de adul. l. 1. §. si publico.

† Cap. vnico. eod. tit. in 3. comp. Et quæ sub hoc, infra, hic defideratur. inuenies etiam ẽ. ca. cum super. de causa poss. & ꝓpri.

2 Accusationem non habens, honoribus præbitenti non detrahi. Ioan. And.

3 Concor. l. de numero. §. plurimũ. & ibi Bal. ff. de quæstio.

4 Hoc verũ s. si Ian. vbi de crimine constat per ipsius cõfessionem: verum de hac materia vide hic plenius per Io. And.

5 Sara-

a Sarracenorum.] exponunt quidam, dandorum regi, vt electioni præstaret assensum, vel potius p seipso recepit illam obligationem, vt ipse consentiret: sic solatalis obligatio simoniam inducit, licet non receperit id qđ venit in obligatione; quia in talibus multa pacto vel conuentio debet intermitte. 1. q. 2. quam Pio. §. fi. & 3. de pact. pactiones, & 3. de simo. c. peruenit, quæ sic vocatur. 1

1 Subsequitur in codice Barbatiæ hæc verba: in Vltramarinis partib.

EX parte Jeõfessio per errorem facta nõ nocet. si ante finitum negotiũ de errore facti emanasse do catur. h. d. Ioa. An. Prima pars narrat factum. secunda p̃uidet, iudicem instruendo: ibi, Cum igitur. Abbas.

CASVS. Inter abbatem & conuentum sancti M. ex parte vna, & V. nomine vxoris suæ coram iudice Viterbien. q3 vertebatur. ille vnus monachorum ipsius fuit quædam in iure per errorem, ex quibus monachi timẽt sibi præiudicium generari. abbas & conuentus significauerunt hoc domino Papæ, petentes sibi contra huiusmodi confessionem prouideri. Scribit Papa illi iudici Viterbien. fi. dicens, q negotio nondum finito error facti nemini nocet: vnde mandat eidem, quod si de huiusmodi errore poterunt edoceri, nullum sibi super hoc præiudicium generetur. Nota quod error facti non nocet, dummodo ante sententiam error probetur.

Glo. seq. ponit differentiam huius rubricæ ad rubde inter. act. Secundo ponit nouem quæ requiruntur vt confessio noceat. Tertiò q̃ sint partes iudicis in confessum. In fine addit decem casus in quo non perfilitur.]

b Confessus. Inot. q̃ rubrica ista sine titulus: de confessis locum habet post litem contestatã. sed edictum de interrogatoriis actionibus locum habet & ante litem contestã. & post: quia iudex quoties & quandocunque æquitas mouet ipsum, debet interrogare partes. ff. de inter. act. ubicunque. & 30 q. 5. iudicantem. & in casibus qui notati sunt 3. de iur. calum. cum causam. & et postquam est conclusum in causa. 3. de fide instru. cũ Joannes. §. verum. Ad hoc enim vt confessio præiudicet alicui exiguntur plura: q̃ sit maior xxv. an. qa minor potest restitui contra confessionem. ff. de minor. omnia. & ff. de confes. certum. §. in pupillo. Item quod spontè & non coactus. 5. q. 3. & 31. q. 2. Lotharius. §. Præterea. & ff. de quæst. l. 1. respon. & §. diuus. 2. Item quod ex certa scientia: quia si error in confitẽdo q̃, & potest probare se errasse, non nocet. vt hic, & C. de iur. & facẽdo. error facti. & ff. de confes. non fatetur. Item q̃ contra se confiteatur, quia confessio pro se non prodest. 14. q. 2. §. 1. & ff. de inter. act. de arate. respon. Item in iudicio & coram suo iudice, aliàs non præiudicat, vt 3. de iud. et si clericis. & C. eod. l. vnica. Quandoque tamen confessio extra ius facta valet. 2 vt si quis confiteatur debere ex certa causa, puta emptionis, vel locationis, vel alia causa consimili: si probetur confessio ista per testes qui fuerunt præsentes in confessione, 2 Concor. l. generaliter. & ibi gl. & Cy. C. de nõ nu. pec. & l. non sola. §. fi liberatiõis. & ibi Bar. ff. de lib. lega.

Vt confessio propria alicui noceat quot & q̃ exigant & vid. Iulius Clarus in pract. crim. §. fi. q. 55.

do alterius electioni cõsentiu quingentoriũ Sarracenorum a obligationẽ receperat, & mediator extitit simoniacę prauitatis. ¶ Nos (quoniam vitium huiusmodi perse qui volumus, vt debemus) ipsum per diffiniti uam sententiam duxim' ab omni beneficio & officio' ecclesiastico deponendum.

parte vnã, & V. nomine suæ vxoris ex altera, coram te quæstio verteretur, œconomus monasterij memorati, quædam per errorem facti fuit in iure confessus, b ex quibus† timet sibi præiudicium generari. ¶ Cũ igitur negotio nondũ finito, nemini noceat error facti, Mandamus, quatenus si de huiusmodi potuerit errore docere, pro utilitate, vt nullum sibi super hoc præiudicium generetur.

† In codice Barbatiæ ita ex quibus timẽt monachi, sibi &c. & in omnibus manuscriptis legitur timent.

¶ Gregorius ix. Bandino Viterbien. †

¶ *Confessio facta in iure per œconomũ ecclesiæ, nocet ipsi ecclesiæ, potest tamen reuocari, si ante finitum negotium doceatur per errorem facti emanasse h. d.*

CAP. III.

EX parte abbatis & cõuẽtus monasterij sancti M. fuit propositũ, quod cum inter ipsos ex

TITVLVS XIX.

De probationibus.

¶ Greg. Tancredo † regi Vinetanæ.

† Bich.

† al. Tatarado regi visgoth. nõ. sed legẽdũ est Recaredo Regi Vuisigothorũ ex lib. 7. epist. 122. fine 126. regẽstri B. Greghĩ. c. 1. eod. tit. in i. cõp.

¶ *Reus actori suæ propriæ instrumenta edere non tenetur. ita communiter summatur.*

ff. de inter. act. confessionib. Itẽ in confessio nulla sunt partes iudicis in cognoscẽdo, sed i sententiando: nec q̃ de hac ferre sententiã ex illa cõfessione. ff. ad leg. Aquil. proinde & 3. de transac. præterea. Item si q̃s confiteatur se seruum. talis confessio non nocet cum C. de lib. caus. interrogata, lex ista tunc libertatis int. Nigitur de confessione facta apud iudicẽ. sed sim in illo tit. liberalis causæ, aliàs contraria esset lex illa, iubemus. co. tit. in fi. B.

3 Vt si Christianus confiteat se seruũ Iudæi. 3. de iud. cult. vel maritũ Iudeę. 2 8. q. cauc. 10. Au.

ADDITIO. Vide versus.

Maior, spontè, sciens, cõtra se, vbi, ius sit, & hostis.
Certum, lisque, fauor, tus nec natura repugnet.

c Error facti. Error facti excusat, si probetur non dum finito negotio: 4 vt hic & in l. præcedenti, error. & 3. de sent. excom. si vero. Error verò iuris non excusat. C. de iur. & facẽdo. l. 2. & l. cum quis. & sic patet q̃ confessio iudici potest reuocari. Item & confessio aduocati reuocatur. Vide consilium. vi. i de hoc.

4 De hoc ii de Spons. cit. § fi nec pend. de his. 10. And. distinguẽdo an sit appellatum vel non.

DE PROBATIONIBVS.

Continuata fuit 3. in præcedenti titulo maioris fœlicis dictus supra, vitium est in proximo titulo de confessionibus, per quas aduersarius relauatur a onere probandi. Vgerunt q̃ a parte negante hẽt assensus probare. 6. q. 1. Victima accusatoris. merito sibi ij. it de prob. præmittit primo genus, vt postea suis illius deseendat ad species, sicut etiam fecit compilator. ff. & C.

De hac materia habetur 6. q. 1. vlti. §. his ita respondetur, vsque ad fi. q. 24. q. 3. de illis vero. §. 4 illis multis.

EX epistolæ.] In prima parte ponitur petitio. In secunda ipsius repulsio: ibi, Sed ad hoc.

CASVS. Inter Iustinianum principem & antecessores Tancredi regis, quædam pacta facta fuerunt, in quibus continebatur, quod antecessores ipsius Tancredi, & ipse, quædam obsequia debebant Imperatori,] in quorũ possessione erat Imperator: iste rex Tancredus ignorabat illa pacta. vnde petijt à domino Papa Gregorio vt scriberet Imperatori vt ipse inquireret pacta illa in chartophylacio suo, & faceret inde copiam sibi, vt per hoc colligeret quid deberet facere Imperatori, & qd Imperator ei seruare deberet: Super hoc respondet Papa regi Tancredo dicens, quod illud facere nõ potest: quia nulli dicendum est, ea quæ contra se sunt, apud ipsum debes requirere documenta, & in medium proferre. Nota quod reus nõ tenetur dare actori instrumenta sua contra se, & actor debet habere suas probationes; nec è contra actor tenetur dare reo instrumenta defensionis; communia tamen instrumenta alteri alteri dare tenetur.

CAP. I.

EX epistolæ verbis, & inf. ¶ Tua excellẽtia postulauit vt Imperatori scriberẽ, quatenus† pacta in chartophylacio[a] requireret, quę dudum inter Iustinianum principem & p̃ decessores tuos fuerunt emissa, vt ex his colligeret, quid tibi seruare deberet. ¶ Sed ad hoc faciẽdum vehementer obstitit, quia nulli[b] dicendũ est; ea quæ cõtra[c] se sunt, apud temetipsum debes documenta requirere, i mediumque proferre.

¶ Alexander tertius.

¶ *Actor qui plenè probauit, reo non debet compelli iurare.*

CAP. VI.

SIcut† consuetudo laudabilis, & infra. ¶ Sane quoniã apud vos consuetũ esse didicimus, vt cum aliquis intentionẽ suam fundauerit instrumentis aut testibus, ei sacramentum nihilomin⁹ deferatur, quod si subire noluerit, fides probationibus † non habetur. ¶ Nos (cum tunc demũ ad huiusmodi[d] suffragium recurrendum, cũ aliæ[d] legitimæ probationes deesse noscuntur) talem consuetudinem[e] reprobamus.

¶ Lucius tertius Cistrẽs. † episcopo.

¶ *In communi iudicio probant actor & reus, & si pariter probant, reus absolui tur, nisi fauorabilem causam fouerit actor.*

CAP. III.

EX† litteris tuis intellexim⁹, re& archidiaconum confines habere præbẽdas in villis, quas singuli singulas prout introducta est per errorem. ff. de leg. quod non ratione aliter si consuetudo rationabilis esset, & præscripta, bene prę̃iudicaret iuri scripto, vt supra de consuet. c. vlt. in fi. de hoc. & ff. de leg. de quibus. & 11. distinct. catholica. & c. in his. & talis consuetudo præcipue reprobatur, quia ex quo semel iuratum est de calumnia, a principio saltem in causa ciuili, non fuit amplius iurandum. 3 C. de iura. calumnia. auth. hoc sacramentũ. & in auth. de ijs qui ingredi. ad appella. §. 2.

EX litteris.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Ad ꝙ Abb. Sic.

CASVS. Episcopus Bononien. & archidiaconus eius, confines habebant præbendas in villis siue terris, quas habebant prętextu terminorum siue finium: inter eos orta est controuersia. Dicebat episcopus archidiaconum fines antiquos egressum, & occupasse partem fundi sui: Archidiaconus in contrarium asserebat se partem eandem spatio quadraginta annorum inconcussè possedisse: & episcopus eodem modo dicebat se eandem partem per idem tempus possedisse; quæritur, cui incumbat probatio, vtrum possessori an petitori? Respondet Papa, quod iudicium finium regundorum tale est, vt in eo vtraque persona vices habeat duarum, actoris uidelicet & rei: vnde hinc inde testes produci possunt ad fidem faciendam iudici, & illos admittat qui melius probauerint, & si testes vtriusque partis ęquales fuerint, testes potiores

---

¶ al. quid.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

¡ Chartophylacũ Græci vocant scriniũ, in quo libri & scripturę reponuntur.

2 Ité hæreticus fiscali ꝯ se agẽti edere tenet̃ instrumẽta vl libros. ca. vt cõmissi, de hęret. lib. 6. dixi late li. 3. cõmenta. in Directo. Inquisitor. Schol. 101. adde Socinum regu. la 149. incipiẽte, edere actori. vbi multis modis limitat hunc textũ.

† al. probationis.

† al. Helien. episcopo. al. simpliciter hF. Lucius tertius legẽdũ Alexius Cistrensi Decano, vt post Cõcil. Lateran. sub Alex. iij. pa. 38. c. 2. Hf. c. 2. eo. tit. in 1. compil. † al. Ex litteris tuę fraternitatis.

3 De calumnia, secus in iuramẽto de malitia. 3. de iu. cal. c. 2. in fi. Io. And.

a In chartophilacio.] chartophylacium 1 dicitur locus seu armarium vbi chartæ instrumenta ponuntur, & conseruantur.

[Glo. seq. cum seq. signat & soluit duo contraria.]

b Nulli dicendum.] reo, scilicet, nisi sit vsurus eis. ff. de eden. l. 1. §. edenda, vel nisi sint communia. infra de fid. instru. G. perpetuus. nam argentarius & publicus exactor rationes contra se tenetur 2 ed. re. ff. de in. fi. in fraudem. §. ex his bonis. & §. seq. hic enim reus Imperator erat in possessione obsequiorum præstandorũ a rege. Argumento contra 45. dist. qui syncera, vbi dicitur, quod cõuincere debemus, Iudeos ex codicibus suis, & illi nostri sunt quia continent vetus testamentum.

c Contra te.] simile C. de testi. nimis graue. & C. de eden. qui accusare. & 4. q. 3. qui interdit. Argu. contra. C. de eden. non est nouum. & l. instam est. Solu. verum est illud quod nullus sua propria instrumenta tenetur dare aduersario, qui ipse vtatur eis, & præcipuè quæ faciunt contra ipsum: contraria hic signata non sunt contraria. leges illę, non est nouum. & instum est. loquuntur de rationibus communibus: lex illa de eden. qui accusare. loquitur de instrumentis proprijs, vt probatur C. de eden. ea quæ. secundum vnum casum. Intelligunt alij aliter leges illas, prout ibi consueuit notari.

SIcut consuetudo.] Non valet consuetudo vltra probation. m plenã exigens iuramentũ dod. Primo nisi

3 De calumnia, secus in iuramẽto de malitia. 3. de iu. cal. c. 2. in fi. Io. And.

ſeſſori ſ præualebunt: quia promptiora ſunt iura ad abſoluendum, q̄ ad condemnandum, præterquam in cauſa liberali, in qua ſi teſtes æquales fuerint, pro libertate ſententiabitur. In fine reſpondet quaſi tacitæ quæſtioni. Diceret aliquis, quare debet probare poſſeſſor? & ipſe reſpondet; ſure cautum eſt, probationem aliquãdo dari poſſeſſori: quia & qui obijcit præſcriptionem, & eam ꝓbauerit obtinebit: ſed nemo eam obijcit, niſi qui poſſidet. Nota q̄ in iudicio de finibus, vterque dicitur actor & reus: vnde vterque probare debet ac defendere. Itẽ promptiora ſunt iura ad abſoluendũ quam ad condemnandum. Item cum probationes æquales ſunt, abſoluitur reus niſi in libertate. Itẽ qui obijcit præſcriptionem eam probare debet.

a Finium regundorum.] licet prædia eccleſiæ propria non ſint clericorũ, agere tamẽ poſſunt finium regundorũ: cum habent ius in illis, ſcilicet vſumfructum. ff. finiũ regun. l. 3. §. finium.

[Gl. ſeq. declarat quomodo intelligatur in communibus iudicijs, &c. ſecundo ponit brocar. an vnꝰ ſũgi poſſit vice duorũ, alle. pro 8. iura, & 9. contra. & dat duas ſolutiones.]

b Vices duorum.] hoc iudiciũ duplex eſt, quia vterq; actor & uterque reus hic cenſetur: vnde vterque duplex ſacramentum calumniæ præſtabit, ſicut reus & actor non tamen iurabit niſi ſemel. ff. ſa. ercisc. inter cohæredes. §. qui familiæ. ille tamen principaliter actor dicitur, qui primò ad iudicium prouocauerit. ff. de iud. in tribus, ſi non apparet quis primo prouocauerit, forte dirimatur quis actor dici debeat. ff. de iud. ſi cum ambo. & pro tanto dicitur actor, quia primo iurat, & poſtea iurant ſui teſtes. ſic obſeruatur in conuentione & reconuentione. Item arg. eſt hic, quod vna perſona vicem duorum ſuſtinet. ff. ꝙ cuiuſque vniuer. item eorum. §. ſi decuriones. 21. q. 1. relatio. de cõſe. diſt. 2. nec Moyſes. ff. de adop. ſi cõiul. 30. q. 1. ad limina. ff. de ſtich. l. 1. §. ſeruus communis. 10. quæſt. 3. vnio. ff. de act. & obl. actionis verbo. §. mixtę. arg. contra. 16. q. 1. preſbyteros. C. de aſſeſ. nemo. 89. diſt. ſingula. & ff. de regu. iur. in pari. ℣. de præb. quia in tantum, & c. de multa. ff. de pac. ſi plures. & ff. ad Trebel. ille à quo. §. tempeſtiuum. & 89. di. ad hoc. Sol. prima reſponſio caſualis eſt, & obtinet cauſa neceſſitatis & vtilitatis: ſecus de iure regulari, vt dicitur in contrarijs. vel refert, vtrum iuriſdictio ſit gratuita, uel contentioſa: ſi gratuita, poteſt vna uice duorum. ff. de adop. ſi conſul. & ff. de offi. præſid. l. 2. ſi contentioſi, nõ poteſt. 4. q. 4. c. 1. & 2. q. 1. in primis.

c Vnde.] ideſt, quia vterque eſt actor & reus, vel vnde, ideſt, quia vterque affirmat ſe poſſidere, & ad ſe pertinere.

ſideris: & ꝓtextu terminorum inter vos cõtrouerſiam agitari, eo quod dicas eũ antiquos fines egreſsũ, partemque tui fundi occupaſſe: illo in contrarium aſſerente, ſe partem eãdem fũdi poſſediſſe quadraginta annorum ſpatio inconcuſsè: tu autẽ quod per idẽ tempus quietè illã poſſederis aſſeueras: quare vtrùm incumbat petitori vel poſſeſſori ꝓbatio, quæſiuiſti. ¶ Ad quod ſcire debes, quod iudicium finium regundorũ [a] tale eſt, vt in eo vtraque perſona vices duorum [b] habeat, videlicet actoris & rei: Vnde [c] hinc inde teſtes ꝓduci poſſunt ad cognitionem iudicis inſtruendam: quibus examinatis, iudex quos præcellere intellexerit, ad fidem ſibi faciendam admittat. ¶ Quod ſi ambarum partium teſtes ſint æque idonei, poſſeſſoris teſtes † præferentur: cum promptiora [d] ſint iura ad abſoluendum, quam ad condemnãdum: præterquam in liberali [e] cauſa, in qua ſi vtriuſque partis teſtes æquales fuerint, ꝓ libertate [f] ſententia proferetur. nam poſſeſſori § probationem aliquando dari, iuris manifeſti eſt: cum iure cautum ſit, q̄ qui obiecerit p̄ſcriptionem longiſſimi tẽporis (quam nemo rectè obijcit, niſi qui poſsidet) & eam probauerit, in cauſa debeat obtinere.

¶ Grego. viij. præpoſito ſancti Cataldi.

¶ *Non creditur marito aſſerenti etiam cum iuramento, vxorem ſe cognouiſſe, ſi vxor per matronas atteſtantes per ipſius corporis aſpectum probat contrarium.*

CAP. IIII.

PRopoſuiſti † q̄ cauſa matrimonij, quæ inter O. de Caſanoua, & S. mulierem vertitur, ii

[Gl. ſequens dat 6. concor. textui, alle. 4. iura, & ſoluit.]

d Promptiora.] ſic ℣. de fi. inſtru. inter dilectos, in fi. ff. de actio. & obligatio. Arrian⁹. & ff. de pœnis. reſpiciendum. & arg. 50. diſtin. ponderet. in fin. & 26. q. 7. tempora pœnitendinis. Arg. contra. ff. de officio p̄ſidis. obſeruandum. in fi. & 28. diſt. quia ſunt. & 1. diſti. tantus Daniel. & 50. diſti. poſtquam. Sol. quod hic dicit. & in ſimilibus, locũ habet i dubijs & obſcuris. ſed vbi notũ eſt factum, ſit condemnatio, niſi ex cã fiat diſpenſatio.

e In liberali.] & in querela inofficioſi teſtamẽti. ff. de in off. cella. ſi pars iudicantium, & in cauſa matrimoniali. 33. q. 2. ſi quis acceperit. & ℣ dote. Vnde verſus;

Stat teſtamentiũ libertas, coniugiũ, dos:

Si ſint æquales qui producuntur vtrinque.

Et iſtos quattuor caſus habes ℣. de re iudic. vlt.

f Pro libertate.] ff. de manumiſ. l. an tepen. ff. de re iud. inter pares. & ff. de reg. iur. libertas. 12. quæſt. 2. cum redemptor.

g Nam poſſeſſori.] reſponſio ad tacitam q̄nem. ſi quæreret aliquis, quare debet probare archidiaconus, cum ſit in poſſeſſione? Reſpondeo: quia qui excipit de præſcriptionibus, ipſe probare debet. ff. de probat. in exceptionibus. Sim. C. de præſcr. xxx. vel xl. annorum. male agitur. 26. q. 4. volumus.

PRopoſuiſti.] In virginitate probanda, atteſtatio matronarum aſſertioni viri præfertur. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Videtur. Abb. Sic.

CASVS. Inter O. virum, & S. mulierem coram delegatis iudicibus matrimonij quæſtio vertebatur; coram quibus mulier proponebat ſe nec à viro cognitam nec potuiſſe cognoſci: quod tam proprio iuramento quam iuramento ſeptem mulierum probauit, quæ per aſpectum corporis eam eſſe virginem aſſeuerant, viro per ſuum iuramentum contrarium afferente: quæritur cui ſit fides potius adhibenda? Reſpondet, quod iuramento puellæ, & teſtimonijs illarum ſeptem mulierum potius eſt credendum. Not. probationem per aſpectum corporis, præualere iuramento viri, carnalem copulam afferentis.

¶ Hoc verũ q̄n inter ſe agunt ita q̄ nihil deperire poteſt eccleſiæ: ſi vero ℣ extraneũ, neceſſariũ eſſet procuratorium eccleſiæ, cui ꝙ id poterat deperire: vt dicit in tex. Ioan. And.

† In multis antiqs vox, teſtes, nõ habetur.

Quia verò teſtes poſſeſſoris præferũtur, ió manet in ſuo loco poſſeſſor, quod docet Iuſtinianus inſti. de interdictis. §. retinendæ. in hæc verba: Cõmodũ autẽ poſſidẽdi ĩ eo eſt ꝙ ẽt ſi eius res nõ ſit, qui poſſidet, ſi modo actor non po

† Cap. 2. eo ti. in 2. cõpi. Et ad intelle ctum huius cap. & gloſſæ hic, vide Dñm Sotũ li. 4. ſen. diſt. 34. q. 1. art. 2. vbi plene & elegantẽ.

a Potuisse.] propter viri frigiditatem. 33. q. 1. requisisti. vel ꝓpter malefic̃ium viri. ea causa. & ea. q. si per sortiarias. & ꝯ. de frigi. & male. Inuãbilem. & cap. vlt. & in auth. de nup. ꝯ per occasionem. 1 coll. 4.

b Per aspectum.] qñque tñ ꝓbatio ista fallit, quia oculus & manus obstetricum ſæpe falliturr. 27. q. 1. nec aliqua. & ꝯ. de frigi. fraternitatis. & ꝯ. e. causam matrimonij.

[Glos. seq. signat contrariũ, & soluit:]

c Puellæ.] a arg. ꝯ 33. q. 1. si quis accepit. ibi: credit iuramẽto viri. & ꝯ. d. dist. impu. contubatur. & in auth. de nu. ꝯ. p occasionẽ. coll. 4. sed illa locũ habent cũ mulier ñ ꝓbat ꝯriũ per aspectum corporis. hic ꝑo ꝓbatio ꝑtertur iuramento viri, vt hic dicitur in fin. Ar. inst. de gra. cog. ꝯ. item consobrini. & ar. 35. q. 5. ad idem. 3. q. 9. testes.

Tertio loco.] Probatio testiũ præfertur instrumento sic cõiter ſummat, Primo ponit qõ. Secũdo rñsio. ibi, Sed quoniã. Ab. Siculus.

CASVS. Quidam canonicus regularis ſub noie capituli ſui, fecit quandã alienationẽ quarundã rerũ ecclesiæ immobiliũ cuidã amico ſuo, & instrumentũ alienationis ſignauit ſigillo capituli: per quod instrumẽtũ ille amicus dicebat in iudicio intentionem ſuam fundatam: ꝙ curator monasterij asserebat instrumentum illud de consensu capituli non fuisse confectum, & adulterinum, vel furtiuum esse ſigillum, & ad hoc probandum induxit fratres illius vniuersitatis in testes, qui iurati dixerunt, quod quoties de hoc inter fratres mẽtio erat, consilium totius conuentus, & vox fuit vnanimis, quod nolebant alienationem illarum rerum, ſed illas integras ſeruari volebant: ſed contra hoc pars aduersa nihil probauit: quæritur cui probationi ſit ſtandum? Respondet quod ſecundum assertionem testium eſt iudicandum. No. quod testes præualent instrumento. Item negatiua hic indirectè probatur. Item monachi & clerici pro ecclesia ſua poſſunt testificari.

d Confectum.] ad hanc negatiuam probandam admittuntur fratres indirectè, prout ſequitur in littera. ſic inf. de testib. ex tenore. & C. de contrahen. ſtip. optimam. alias negatiua directè non poſſet probari. 3 de hoc dicitur i. de elec. bonæ 1. & quia hic arguebatur de falſo instrumento, extendus dies eſt, & consul. argu. C. de ꝯh. ſtip. optimã, & ꝯ. de fide instru. inter dilectos.

e Iurati.] bene dr, iurati, qa nulli creditur niſi iurato, ꝯ. de testi. fraternitatis. & c. nuper. & c. tuis. & 4. q. 3. capit. ſi testes. ſi autem iuranti. nisi a partibus fuerit ei remissum, vt in c. tuis. & merito in tali casu admittunt fratres illius monasterij, quia ea quæ in capitulo agun-

a Sententia glossæ, & vera talis eſt: ſi mulier q̃ dicit ſe tertiũ petit corrupta eſt, & nihilominꝰ negat potentiã viri, illic verò iurat ſe eã cognouiſſe, tũc viri iuramento in fauorem matrimonij ſtãdum eſt: & ita procedit tex. hic. c. 1. ꝯ. de frigi. & malef.

† al. testimonijs.

† Cap. 3. eo. in 2. cõpi.

3 Dicit Inno. alternatiue tñ, quod hic non probatur negatiua, ſed probationes iſtæ inducunt iuris præſumptionem, ꝙ fratres non cõſeruent cui ſtatur donec ꝓbetur ꝯrium. ꝯ. de ſponſ. isq ui iudicas, ꝙ ſi illi fratres recordarentur de die & loco ꝯcrus, poſſent directe probare negatiuam per

bi fuit de mãdato Apoſtolico delegata: cumque partes eſſent in tua præſentia conſtituta, mulier ꝓpoſuit, ſe nec a viro cognitam, nec potuiſſe[a] cognoſci: quod tum proprio iuraméto, quam teſtimonio ſeptem mulierum probauit, quæ per aſpectum[b] corporis, eã eſſe virginẽ aſſueuerãt: viro per iuramentũ ſuũ contrarium aſſerente: & inf. ¶ Videtur igitur nobis, quod iuraméto puellæ,[c] & teſtimonio† illarum ſeptem mulierũ fides eſt potius adhibẽda.

¶ Clemens tertius.

¶ Singulares de vniuerſitate, poſſunt ad commodũ vniuerſitatis reprobare inſtrumentum falſo confectum nomine vniuerſitatis.

CAP. V.

Tertio† loco fuit à nobis ita quæſitũ: Ecce quidã regularis ſigillo capituli, quoddam inſtrumentum cuidã amico ſubſignauit: in quo facta eſſe alienatio quarũdam rerum ecclesiæ immobilium continetur: Quo exhibito ī iudicio procurator vniuerſitatis illud aſſeruit de aſſenſu conuentus nõ fuiſſe confectum,[d] & adulterinum vel furtiuum eſſe ſigillũ. †Cumque fratres ad perhibẽdum teſtimonium produxiſſet, iuratiᵉ dixerunt, quod quoties de hoc inter fratres aliqua erat mentio, conſilium totius cõuentus, & vox fuit vnanimis, ꝙ nolebant alienationẽ rerum illarum, ſed res domus integras cõſeruari volebant. ¶ Sed quoniã contra hoc nihil pars aduerſa probauit, reſpondemus ſecundum aſſertionem teſtium f tãtummodo iudicandum.

[Gl. seq. no. teſtes inſtrumento præferri. allegat. l. & decr. Secundo allegat duas ll. quod, æquantur. Tertio allegat. 4. ll. quod ꝓferuntur inſtrumenta teſtibus. Soluit diſtinguendo. Primo modum procedendi. ſecundo qualitatem negotij. tertiò eius vetuſtatẽ vel nouitatem: quarto numerũ teſtium. quintò an inſtrumẽtum ſit priuilegiatum.]

f Teſtiũ.] Sic ergo teſtes præferũtur inſtrumento, & merito, quia potius credendum eſt viuæ voci, quam mortuæ in Auth. de fide inſtru. ꝯ. ſi verò. coll. 6. Itẽ teſtes ꝓualent inſtrumento. ꝯ. de fide inſtru. cum Ioannes. ꝯ. porro. Sed q̃ videtur q̃ æqualem vim habẽt in exercẽdis cauſis teſtes, & inſtrumẽta, & indicia cum inſtrumentis. C. de fid. inſtru. in exercendis. C. de rei vend. in licia. & C. q̃ po. i pigha. ſcripturas. Itẽ q̃: quia fides inſtrumẽtorum præualet teſtibus. ff. de probatio. Celſus. & l. cũ de indebito. ꝯ. vlti. & C. ſi minor ſe ma. dixerit, ſi alterius, in fin. ꝯ. 1. & C. arb. tut. l. vlti. Super hoc põt dici, quod ſi in moſum exceptionis obijciatur falſitas inſtrumento, vel quod ſub cõditione debuit fieri, vel defectus, vel q̃ plus cõtineat ibi, q̃ dictũ fuerit vel cõtinuile, vel ẽt falſitas bene põt hoc ꝓbari per teſtes, & præualebunt teſtes. ꝯ. de teſti. ex tenore. & C. de ꝯhen. ſtip. optimam. ꝯ. de fi. inſtru. cũ Ioãnes. arg. C. de ꝓb. cũ precibus. & hic: ſit illud quod dr, æqualẽ vim habent in cauſis teſtes & inſtrumẽta: illud verum eſt qñ ab eadem parte inducuntur: qa tam per teſtes q̃ per inſtrumenta probat quis ſuam intentionẽ, ſed ſi ex vna parte inducuntur teſtes, & ex alia parte inſtrumenta contra teſtes, tunc conſiderabit iudex naturam negotij & qualitatem: nam quædam ſunt, quæ melius probantur per teſtes q̃ per inſtrumenta: quædã è contrario melius per inſtrumenta q̃ per teſtes, vt arbitria, & ſententia, & proceſſus aliquis. ar. ꝯ. eod. qm contra falſam. Item conſiderabit iudex vtrum factum ſit antiquum vel propinquum: in antiquis 4 enim magis credendum eſt inſtrumentis, quia memoria hominum labilis eſt. ꝯ. ut ec. benefi. vt noſtrum. ſi ſit nouum potius teſtibus creditur. arg. ad hoc. ff. de proba. ſi arbiter. & l. Celſus. ff. de arb. & ꝯ. eo. cum cauſam, quia teſtes conſueuerunt fidem ſuam variare ex temporis diuturnitate. ff. ad Car. l. 3. ꝯ. dun. & ff. le dam. inſec. qui bonã. ꝯ. vlt. alias eſt lex, & incipit, in cauſa. & quod dixi, ꝙ

e Per quæ pleniùs ſcripſi de cle. bonæ. 2. in 1. glo. Io. And.

† Vide teſt. in 3. qui de tota. ꝯ. incerta. ff. de rei vend.

4 De hoc articulo vide late per Aymonẽ Crauettã in ſuo trac. de antiquitate tẽporis, pa. 1.

contra

contra instrumenta testes recipiuntur, illud intelligendum est, quòd per bonos testes, & idoneos sine suspicione: nec vt quòd tunc sufficiant duo vel tres testes, imò plures, ad minus quatuor. tabellio enim æquiualet testi, & plus: & instrumentum duobus ad minus: arg. inf. de fi. instr. cū Ioannes. quia duo testes ad minus in instrumẽto scripti esse debent: q̃a in ore duorum, vel triũ, &c. ĩ. de test. in omni. & c. licet. & 4. q. 3. c. si testes. §. vlt. numerus. & sic p̃ plures & honestiores debet fieri talis reprobatio. arg. ĩ. de testib. i nostra. q̃nque tñ contra instrumentum nõ admittuntur testes, vt contra inuentariũ publicè factum: vt in l. prædicta. C. arb. tu. l. vlt. & i alio casu. fallit in confessione, q̃ fit à muliere, & in instrumento quo cõfitetur se recepisse pecuniam pro intercessione. C. ad Velleian. antiquæ.

¶ Idem.

¶ Vbi agitur de matrimonio contrahendo, probato impedimento, & publicatis attestationibus, alij testes super defectu impedimenti admittendi non sunt.

CAP. VI.

IVrauit † quidam (vt asseris) se quandam in vxorem legitimam acceptutum: quam cũ vellet traducere, quidam iuramentis secundum morẽ exhibitis, legitimè probauerunt, ipsos in quinto consanguinitatis gradu sibi inuicem attinere. ¶ Quia verò requisisti à nobis quid agendum sit, cum quidam alius probare velit contra prædictam probationem iura

† Cap. 4. eo. tit. in 2. cõp. Et pro intelligẽtia vide Dñicũ Sotũ lib. 4. sen. di. 40. art. 5. Ad de conciliũ Trid. sessio. 24. can. 3. & in ead. sess. in decre. de reform. matrimonij, c. 2. & 5.

IVrauit.] Communis diuisio. secunda ibi, Quia verò. CASVS. Quidam iurauit, quòd quandà acciperet in vxorem, sed dum vellet eam traducere, quidam iuramentis secundum morem exhibitis, legitimè in iudicio probauerunt illos quintò consanguinitatis gradu adinuicem attinere, testium partibus publicatis, quidã alius volebat probare, quòd nullo consanguinitatis gradu se attingunt: quæritur quid hoc in casu sit agendum? Respõdet quòd standum est probationi priori. No. quòd testibus publicatis etiam in causa matrimoniali super eod. articulo, non sunt alij testes recipiendi.

[Gl. seq. not. signat contrarium, ponit opi. Vinc. dat tres solu. contra secundam opponit, & opi. ponit, & ad contrarium remittit.]

a Partibus.] sic patet q̃ publicatis attestationib. sup eodem articulo, non sunt testes vlterius in contrarium admittendi, nec ẽt alij testes ad idem probandum. ĩ. de test. fraternitatis. nam ante aperturam testium vtraq; pars suos testes debet inducere super eodem articulo: secus si super alio, vel super nouo pendente ex priori: tũc bene admittuntur, vt in d. c. fraternitatis. & inf. de fid. instr. cum Ioannes. Item signatur contra ĩ. de test. fœnes. & c. cum in tua. in fi. & inf. eo. causam matrimonij, vbi publicatis attestationibus recipiuntur testes ad reprobandam consanguinitatem, & hic non recipiuntur. Audiui Vin. dicenteni q̃ illa non tenebat: dicit enim quòd testibus publicatis nunquam sunt super eodem articulo siue ab eo qui illos induxit, siue ab alia parte testes vlterius inducẽdi. Et idõ mihi vt. Potest dici super isto contrario, q̃ illa decre. series. loquitur in matrimonio iam contracto, vnde admittuntur ibi testes in fauorem matrimonij ad ostendendũ q̃ nõ sit ibi cõsanguinitas. vnde strictius est ibi agẽdũ qđ tolerabilius est aliquos cõtra statuta hoium, &c. ĩ. de testi. licet ex quadã. Hæc decre. loqtur in cõtrahẽdo. vnde hic nullũ periculũ est super prohibitione istorum coniugum; vnde ante aperturam priorũ debuit probari in cõtrarium, sed in separatione matrimonij iã contracti põt esse periculũ, quare

fini admittuntur ẽt post finiam: quia finia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam, & reuocat falsitate probata. ĩ. de re iu. lator. & c. cõsanguinei. multò fortius dẽt audiri ante finiam. Assignare potes aliam rationem, vt non sit contra illud quod dictum est; testibus publicatis non sunt alij, inducendi: in decre. series, ideo admittuntur testes post publicationem: quia ante publicationẽ ignorabat pars illa q̃ petijt hoc, quæ personæ positæ fuissent i primo gradu, & ideo post publicationẽ admittuntur, aliàs non deberet admitti: sed certè adhuc nõ vt rõ ista sufficiẽs: q. pars illa q̃ accusabat matrimoniũ, dixit illos consanguineos: sed hoc potuit scire altera pars: & sic cessat rõ illa. Propter hoc dãt quidã, i quod spãle est in cã matrimonij. ad hoc extat optimum. arg. ĩ. eo. causam matrimonij. sed contrarium illius decre. series. soluit ibi. Vel dic quòd vnus tantũ hoc iurare volebat: & ꝓbatio vnius insufficiens est. & ideo non auditur, contra plures maximè, & sic contradicit illa decr. series. & hoc colligitur apertè ex antiqua 2 decre. sed compositores huiusmodi compilationis voluerunt hoc mutare quod de iuramento vnius dicebatur: illud nullam habet dubitationem.

† al. ita: nullo eos se cõsanguinitatis gradu attingere.

mentis canonicis factã, & partibus a publicatã, nullo † eos sese cõsanguinitatis gradu cõtingere; respondemus, q̃ standũ est probationi priori.

¶ Innocentius tertius archidiacono Parisiensi.

¶ Si per litteras ordinarij probatur quis excommunicatus à procuratione repellitur. b. d & hæc summatio cõuenit textui, & titulo: & nullam patitur calumniam, & ideo eam tene.

CAP. VII.

POst † cessionem: & infra. ¶ Cum igitur per litteras b iudicis ordinarij (quibus standũ est, † donec probetur cõ-

† Cap. 1. eo. tit. i 3. cõp.

† Vide l. fi. q̃s i hoc genus. C. de epis. & cle. & in l. si qua p calumniã. et ibi Bal. Pet. de Bellap. & Cyn.

POst cessionem.] Per litteras ordinarij probatur quis excommunicatus, nisi contrarium doceatur. ita summat Ioan. And. veruntamen hæc summatio nimis generalis est Do. A. summat aliter, & eius summatio nec congruit titulo, nec attingit principalem materiam capituli: dicit enim sic: Procurator excommunicatus tẽpore assumptionis mandati, ab agendo iudicialiter repellitur. hęc summatio potius congruit tit. de sent. excom. vel tit. de iud. cum nullam mentionem faciat de probatione, maximè quæ fit per litteras, super quarum effectu pendet principaliter prolixa & inutilis materia huius cap. Diuiditur compendiosè in duas partes. In prima ponit repulsionis causam. In secunda repulsionem: ibi, Ipsum.

CASVS. Aliquis dum erat excommunicatus, fuit cõstitutus procurator in quædam causa: ille comparuit in iudicio: obiectum fuit ei quòd non erat admittendus, cum eo tempore quo datus fuit procurator, excõicatus erat, & hoc probatum fuit per litteras ordinarij sui, q̃a litteris ordinarij standum est donec probetur contrarium: dñs Papa ipsum tanquam procuratorem non admisit. No. quòd eo tempore quo quis est excommunicatus, non potest constitui procurator: & si cõstituatur, non valet, etiam si postea fuerit absolutus.

[Gl. seq. reci. per modum quæstionis.]

b Litteras iudicis ordinarij.] ex hoc vt quòd litteris epi creditur tanq̃ publico instrumento, & quòd sigillo epi creditur, licet nõ adsit sigillum capituli. 19. q. 3. statuimus. & 11. q. 3. curæ. 18. dist. de concilijs, ĩ. de fide iud. peruenit. & ĩ. de fi. instr. c. 2. & 20. q. 1. vidua. nam creditur litteris episcopi sigillatis sigillo ecclesiæ, 73.

† Vide l. fi. q̃s i hoc genus. C. de epis. & cle. & in l. si qua p calumniã. et ibi Bal. Pet. de Bellap. & Cyn.

a Hoc placet Host. de iure scripto pp aiarum periculũ. qđ nec facta fit hæc finia in rẽ iudicatã. & audit allegãs, turpitudinẽ suã. & si post publicatis attestationes, & post finiam hoc licet multò fortius, post publicationem ante finiam sm Io. An.

b Hãc inuenies in loco initio capitis citato.

dist.in nomine domini.in fine.& sigillum alieni iudicis fidem facit.98.distin. c.1. & 2. & alieno annulo signari potest testamentum.Inst.de test.§.possunt & C. de testam.si vnus.& instrumentis regis, siue principis fides adhibetur ĵ.de fi.instr. cum dilectus. Sed contra vī,quia vius vox po-

tior est q̄ mortua, in auth.de instr.cau. §.si verò.colla.6. sed verbo episcopi non creditur.6.q.2.si tantum. & c.placuit. & ĵ.co.quoniam contra. ergo multò minus litteris eius. nec Papa ei credit, si dixit se excōicasse alium. ĵ.de test cum tu.quandoque.n.eulogia ex mala fide scribuntur. ff.de custo.& exhi.re.diuus. nec scripturæ tabellionis creditur, nisi habeat testium subscriptionē. 1 vt in auth.de hære.& fal. §.hinc nobis.coll.1. & ĵ.de procu.c.1. & ĵ.de fi.instr.c.2.& ī auth.de instr. cau.§. sed & si instrumenta. & §. si quis igit. coll.6.H.dicit quòd semper statur sigillo episcopi: quia vicē habet publici instrumenti, per iura prædicta. Alij dīt q̄ non creditur chartæ vel instrumento episcopi: nisi sit redactum in publicā formam.in auth.vt nulli iudi. §. si quis verò.coll.9. & C.de dona.in donationibus. ĵ. de fide instr.inter dilectos.vel saltem non est credendum nisi habeat subscriptionem testium,si non sit ibi visus tabellionum.16.q.3.c.placuit.§. potest.ver.is autem. in fi.Dicas quod hodie circa iudicia non creditur verbo episcopi siue alterius iudicis, siue litteris suis, nisi habeat testium subscriptionem,vel quatenus constat legitimis documentis. ĵ.eod. quoniam contra. & ĵ. de testi. cum à nobis. Circa alia verò,quæ in figura iudicij ordinarij non facit episcopus.bene creditur litteris eius secūdum quòd dicit hic.& 11.q.3. cura. Præsupē in sententia excommunicationis standum est litteris episcopi, quia excōmunicationis sententia lata a iudice suo, siue sit iusta, siue iniusta tenet.11.q.3.c.1.&2.& ideo litteris cuiuslibet prælati creditur: & alij tenentur illum vitare, vt in c.cura.quia in hoc cōsulitur animæ, 2 cum sit medicinalis.2.q.1. multi.& ĵ. de senten.excom.cum medicinalis.[lib.6.]

trarium)nobis constiterit,quod V.excommunicatus [a] erat cum procurationis officium assumpsit.Ipsum tanquam ꝓcuratorem) nō duximus admittendum.

¶ Idem Abbati & conuentui Cassen.

¶ Si rogatus restituere totā hæreditatem, eo sine liberis decedente inter monasterium euanescit fideicommissum, & hæreditas applicatur monasterio: nec ad inualidandum ingressum sufficit probare minorem ætatem tempore ingressus, si ex aduerso geminatus probetur ingressus. hoc dixit, intelligendo quòd substitutio fuit fideicommissaria.Si verò fuit directa,summa sic: Substitutio facta filio eo decedente sine liberis, euanescit per ingressum monasterij, & tunc adde id quod est in primo summario ibi,nec ad inualidandum,&c.vsq; ad finem, & vterque intellectus est verus in se. Dicetamen quòd primus est verior, quòd hic fuit substitutio fideicommissaria, licet dominus Ante. hic dicat quod fuit compendiosa.

CAP. VIII.

IN † præsentia G. sancti Hadriani diaconi Cardinalis G.& B. fratres,vestro syndico constituto cotā ipso fecere proponi:quòd cū quondam A. frater ipsorum conderet testamentum, M.filium suum sibi hæredē instituit: & præcefecerat,revocauit: vnde cum sine liberis decessisset, ad ipsos bona ipsius erant devoluta, ad hoc respondebat Syndicus monasterij,quòd licet dictus M.de monasterio recessisset, eidem obtulit postmodum se & sua,firmans proprio iuramēto, quòd vlterius contra oblationem suam non veniret; vnde cum idem M. sic obtulerit se & sua monasterio, nec ex aduerso probetur q̄ tpe vtriusque probationis fuerit minor annis, talis probatio monachorum probationem nō elidit quia etsi fuit minor annis tempore primæ oblationis,tempore secundæ maior potuit extitisse; præterea verbū illud, minor annis:duobus modis potest intelligi:vnde verbum dubium intentioni monasterij non nocebat, cū infra xxx. annos teneret donatio, maximè iuramēto firmata;nec intelligendus erat dictus N. sine hærede decedere, qui monasterium sibi instituerat hæredem.His & alij consideratis H. sancti Eustachij diaconus Cardinalis, videns, quòd syndicus monasterij plenè fundauerat intentionem suam, & ex aduerso nihil probatum fuerat, de mandato domini Papæ sententiam promulgauit:ꝑdictis G.& B. silentium imponens super his,quæ a monasterio postulabant, & condemnauit eosdem ad restitutionem illorum,quæ de bonis prædicti M.occuparāt & dominus Papa hanc sententiam confirmauit. No.q̄ non dicitur decedere sine hærede, qui monasterium sibi hæredem instituit. Item verbum illud,minor annis duobus modis intelligitur: & ideo dubia probatio,non dicitur probatio:quia qui sic probat, nō constat de qua ætate sit probatum,& ideo clara & certa debet esse probatio, & non dubia.

[Gl.seq.in prin. & in fi.circa substitutionem factam sub conditione,si sine liberis vel purè,not. 5. Medium distinguit inter rogatum restituere hæreditatem,& rogatum restituere quod superest.]

cit.ff.& pub. in.is qui fm Vin. in.Au.

¶ al. Cassemarij. al.Casemar.

¶ Dicit hic Host.q̄ spāle ē i actis iudiciorū, q̄ credit tabellioni sine subscriptione.d hoc ĵ.e.qdā. And.

a al.ci.

ȝ Et ipsi qui accusator libellū obtulit.ff.& pub. in.is qui fm Vin. in.Au.

† Cap.2.eo. cit.in 3.cōp. Et de materia huius c. vide Bar. & Doctores in auth.ingressi. & seq. C. de sacrosanct.eccles. vbi plene.

a Excommunicatus erat.] & ita tempus procurationis factæ attendendū est sicut tempus electionis. 3 ĵ. de elect.duduum.vbi plura sunt arg.de tempore inspiciēdo,& est arg. quòd excōicatus ad impetrandum nō est admittendus:& si impetraret,non valerent litteræ,si postea probaretur excommunicatus. Ber.

IN præsentia.] Dubia probatio non releuat probantem,sic summatur cōmuniter. Diuiditur principaliter in tres partes.In prima processus narratio. In secunda ibi, Dilectus. Auditoris diffinitio.In tertia, ibi: Nos igitur. Diffinitionis confirmatio. Prima subdiuiditur in quatuor. Nam primò ponitur actoris petitio.Secunda,ibi,Verum,rei responsio, & reconuentio. Tertia ibi,Ad hæc.Actoris replicatio. Quarta ibi,Verum rei replicatio. Abbas Siculus.

CASVS. Inter G.& B. fratres ex vna parte,& monasteriū Casemarij ex altera, vertebatur quæstio super bonis quondam A. fratris dictorū G.& B.datus fuit eis quidā Cardinalis auditor: coram quo fratres proponebant, quòd cū A.frater ipsorum conderet testamētum, M.filium suum sibi hæredem instituit,& ei præcepit, vt si absq; liberis moreret, ad ipsos bona deuoluerētur ipsius,vnde postulabant omnia illa sibi restitui, quæ ad monasterium de bonis illius detinebat, & petebant monasterium cōpelli, ne de cætero ipsos super bonis molestaret: Syndicus verò monasterij ꝓposuit ex aduerso,q̄ prædictus M. se & sua obtulerat monasterio, vnde petebat ola, q̄ de bonis ipsius M.antequàm decederet, restitui monasterio, & super aliis eis silentiū imponi.Ad hoc pars dictorū fratrū replicabat,q̄ dict⁹ M. oblationis suæ tpe fuerat minor annis, & illud fecerat fervore infirmitatis, & post cōualescentiam q̄d fecerat,revocauit: vnde cum sine liberis decessisset, ad ipsos bona ipsius erant devoluta, ad hoc respondebat Syndicus monasterij,quòd licet dictus M.de monasterio recessisset, eidem obtulit postmodum se & sua,firmans proprio iuramēto, quòd vlterius contra oblationem suam non veniret; vnde cum idem M. sic obtulerit se & sua monasterio, nec ex aduerso probetur q̄ tpe vtriusque probationis fuerit minor annis, talis probatio monachorum probationem nō elidit quia etsi fuit minor annis tempore primæ oblationis,tempore secundæ maior potuit extitisse; præterea verbū illud, minor annis:duobus modis potest intelligi:vnde verbum dubium intentioni monasterij non nocebat, cū infra xxx. annos teneret donatio, maximè iuramēto firmata;nec intelligendus erat dictus N. sine hærede decedere, qui monasterium sibi instituerat hæredem.His & alij consideratis H. sancti Eustachij diaconus Cardinalis, videns, quòd syndicus monasterij plenè fundauerat intentionem suam, & ex aduerso nihil probatum fuerat, de mandato domini Papæ sententiam promulgauit:ꝑdictis G.& B. silentium imponens super his,quæ a monasterio postulabant, & condemnauit eosdem ad restitutionem illorum,quæ de bonis prædicti M.occuparāt & dominus Papa hanc sententiam confirmauit. No.q̄ non dicitur decedere sine hærede, qui monasterium sibi hæredem instituit. Item verbum illud,minor annis duobus modis intelligitur: & ideo dubia probatio,non dicitur probatio:quia qui sic probat, nō constat de qua ætate sit probatum,& ideo clara & certa debet esse probatio, & non dubia.

[Gl.seq.in prin. & in fi.circa substitutionem factam sub conditione,si sine liberis vel purè,not. 5. Medium distinguit inter rogatum restituere hæreditatem,& rogatum restituere quod superest.]

a Absque

pit, vt si absque liberis a decederet, ad eos bona deuoluerentur ipsius: vn de illa q̃ de bonis ipsius vestrum monasterũ detinebat, sibi restitui postulabant: & petebant vos super hoc à sua molestatione compesci. Verum syndicus ipse ꝓposuit ex aduerso, ꝙ prædictus M. monasterio vestro obtulit se & sua: vnde † vniuersa quæ habuerat, erant ad monasterium deuoluta. † quare vniuersa, quæ ipsi de bonis eius inuaserant, restitui monasterio vestro petebat, & super cęteris silẽtiũ illis imponi. Ad hæc autem pars altera replicauit, quòd dictus M. oblationis suæ tẽpore fuerat minor annis, & quòd voti † facti pęnitẽs, quod seruore † infirmitatis fecerat, post conualescentiam reuocauit: & infra. Vnde cum sine liberis decessisset, ex testamẽto patris ad ipsos erat eius hæreditas deuoluta. Verum syndicus respondere curauit, quòd licet dictus M. de monasterio fuisset egressus, eidem postmodum se (& sua [b] †) obtulit humiliter & deuotè: & quòd nec contra oblationem suam veniret, iuramento firmauit. ¶ Quare cum constet quòd idem M. bis monasterio vestro contulit se & sua, nec ex aduerso probetur, quòd vtriusque oblationis tempore fuerit minor annis, probationem vestram huiusmodi exceptionis probatio non elidit: cum etsi primę oblationis tẽpore fuerit minor annis: secundæ [c] tamen potuit maior extitisse; Præterea, cum verbum illud; minor annis, duobus posuerit modis intelligi, cum & qui minor est quatuordecim annis, & qui viginti quinque dici soleat minor annis, intentioni vestræ verbum dubium [d] non nocebat, cum infra viginti quĩque annos teneret donatio iuramento firmata. [e] ¶ Sed & si teneret qd factum fuerat à dicto A. quia tamẽ intelligendũ nõ erat sine hærede decedere, qui monasterium sibi hæredem instituit, ſ † hoc monasterio nõ nocebat: & infra. ¶ Dilectus

a Absque liberis.] similis substitutio habetur ℣. de test. 1 Raynutius. & c. Rainaldus. vnde not. quòd cũ talis conditio apponitur; si sine liberis decedat, volo vt hæreditas perueniat ad talem, etiam si naturales habeat filios, euanescit substitutio. ff. ad Trebel. ex facto. §. si quis rogat⁹. & ff. de leg. 2. cum pater. §. volo. l. Lucius. §. vlt. Item si filius fuerit natus, & ille pręmoriat, vt sine liberis decessisse. ℣. d test. Raynutius. & ff. ad Trebell. ex facto. §. penultimo. Si autẽ dicatur; si sine hærede decesseris, substituo talem nomine hæredis: soli filij intelliguntur. ff. eo. ex facto. §. vlt. Itẽ si nõ habeat filiũ, sed habeat nepotẽ ex filio; substituo euanescit. C. de codi. infer. l. 2. & C. de insti. & substitu. generaliter. Et hic scias ꝙ qui rogatur restituere hæreditatem alij, nil pót alienare. C. eõia de leg. l. vlt. nisi in casibus qui notant ĩ Auth. ibi posita. quarta tamen per Trebellianũ potest retinere sibi. & si filius sit rogatus, etiã Falcidiã cũ quarta potest retinere. ℣. d test. Raynutius. & c. Raynaldus. vbi vtraq. quarta retinetur. Si verò rogatus est restituere q̃quid supersit de hæreditate, tunc ad minus quartam reseruabit substituto. C. ad Trob. Auth. si rogati. Item licet pure quis rogat⁹ sit alicui restituere hæreditatẽ nulla facta mẽtione de filijs, si tamen postea habuerit filios vel nepotes, substitutio euanescit. C. de fideicom. cum scriptissimi. C. d̃ instit. & substi. generaliter. ff. de condi. & demon. cum auus. Iaã. b Sc & sua.] ista duo requirebantur, 2 quia sua sine ipso donare non poterat: quia illa restituere tenebatur: & licet dãs sit, tamen commodè inde testari non potest. C. communia de leg. l. vlti. ff. ad Trebel. quidam §. si quis filium.

c Secunda.] not. quòd præsumitur maior, nisi ꝓbetur minor. C de in integ. resti. mino. si minorem. ff. de minor. nam postea. §. si minor. Bernar.

[Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit, secundò arguẽdo ꝓ eadẽ quæstiõ obijciendo, & soluit.]

d Verbum dubium.] sed nõne verbũ dubium in iudicio interpretandum est contra reum. ꝙ ff. de verb. obli. inter stipulantem, §. 1. ff. de ind. si quis intentione. ff. de reg. iu. l. in ambiguis. & ℣. de reseri. cum adeo? sed istud est hodie propter religionem, pro qua multa statuta sunt. ff. de reli. & sum. in. sunt personæ, sicut quandoq; propter dotẽ. ff. de iure dot. in ambiguis. vel istud non fuit verbum actoris, sed testium. Et est arg. quòd verbum testis ambiguũ, ꝙ reo sit interpretãdum, vt hic & ℣. eo. ex litteris. & ℣. de fi. instru. inter dilectos. in fi. Et est notabile ꝙ dictũ testis dubiũ semper ℣ eum q̃ produxit, est interpretandum: & est ratio: qa qui profert, clarè & apertè debet probare. qđ si nõ faciat, nõ ꝓdest talis obscura probatio. ℣. de testi. cũ tu. vnde reus absoluit, vt ibi & hic. sed quare nõ quæritur; secundò de ætate à teste, vt certificetur iudex saltẽ. sd̃ certè iudex qui testẽ ipsum examinauerat, debuit q̃rere ab ipso: & etiam post apertura testiũ ex officio suo potest q̃rere interpretationẽ à teste sui dicti, cũ ipse debeat interrogare, quotiescũq; necesse fuerit. ff. de inter. act. vbicũq; & cuncta rimari. 30. q. 5 iudicantẽ. & ℣. de fi. instru. cum Ioannes. & est expressum quòd testis qui cõsẽsè dixit testimoniũ, iterũ sit examinandus. ℣. de test. cũ clamor. sed ad petitionẽ partis non debet hoc facere, & hoc ꝓpter periculum subornationis. 4

e Firmata.] vnde contra propriũ iuramentum etiam non debet audiri. C. si aduer. vendi. l. 1. & C. si adue. dona. l. 1. & in cõsti. Imperatoris, si cramẽta puberũ. B. [Glo. seq. in versi. instituit, distinguit, ꝙ rogatur quis restituere priuato vel ecclesię; & primo casu aut monasterium ingreditur, aut fit clericꝰ. vltimò quærit, & soluit.]

f Qui monasterium instituit.] ingressus monasterium fingitur habere hęredem, cum rogatus est restituere priuato, vel cum ei priuatus est substitutꝰ. Si aũt rogatus est restituere loco religioso vel ecclesię, vel expendere in pias causas, non euanescit substitutio per ingressum monasterij. in Auth. de san. epi. §. sed hęc ꝑsenti. coll. 9. vñ sumptum fuit illud Auth. C. ad Trob. Auth. nisi rogati. Si verò ille qui rogatus est restituere hæreditatem vel legatum, fiat clericus, exiguntur duo. ſ. vt substituto euanescat. 2ꝰ perpetuo etiam maneat in ecclesia, & relictũ expẽdatur in pias causas: vt tu ꝑdicta Auth. d̃ per ingressum monasterij substitutio euanescit, ita quòd teneat monachatus, alias non euanescit substitu-

ſ Et propterea quæ ibi tradit piissime Guilielmꝰ Bñdictus hoc caput illustrãs eũ videoꝙ.

† Concordat textus in Auth. in ingressi. C. de sacroſ. eccl. & cap. quia ingredientibus. 19. q. 3.

† Hunc tex. dicunt hic Abb. & Feli. esse singulare ad hoc ꝙ quis potest in vita se priuare potestate testandi, ſ. per ingressum monasterij.

† Dicto, voti, deest in omnibus manuscrip.

† al. timore.

¶ Incipiendo ab vltimo. Io. And.

§ Hic vertitur quæstꝰ & dicitur: dic tñ de hoc vt not. Spec. de restitu. ſpol. cũ ad sedẽ. Io. And.

† Hæc duo verba. & sua, desunt in scriptis, ea solũ habet unus vetustus.

4 Concor. tex. in l. produci. & ibi Bart. ff. de testi.

† Vide l. 6 quid. & l. si prædium. C. de præd. mi.

subſtitutio niſi fiat monachus. Sed quid ſi tradit ſe & ſua alicui eccleſiæ ſæculari, nunquid euaneſcit ſubſtitutio? arg. præd. Auth. videtur quòd ſic, fauore eccleſiæ, nec credo quòd euaneſcat niſi in caſu præd. Auth. nec extendo ad alium caſum: ſ licet quidam dicant, q̃ B.

ſ Nec ad alios terminos ſm do. Marſil. qui tenebat, q̃ cũ Auth. illa ponat terminos qñ alius eſt conditioné apponés: & alius ī cuius perſona apponitur, puta hæres vel legatarius: ſi unus de ſe loquens apponeret conditionem legẽdo v. l do nando, ſi decedat ſine filijs, intelligetur de veris, nec erit locus Auth. Hoc declarat i Spec. de ſtat. ino. ſuper nerit. 15. Io. And.

L Icet.] Interdicto, vti poſſidetis, obtinet qui iuſtioré titulé ꝓbat. ita cõiter ſummatur, ſed certé hæc ſummatio é nimis gñalis, & videt requirere titulum in hoc interdicto, q̃ id quod habetur Inſti. de interdict. §. retinendæ. Diuiditur de cre. iſta in quinq. partes. In prima proceſſus deciſa narratio. In ſecunda, ibi, Porrò. Fauẽtinorum exceptio q̃ teſtes eccleſiæ, ipſius rũſio, Papæ interlocutio, & interlocutionis ratio. In tertia: ibi, Poſt hoc, corruptionis & falſitatis noua exceptio, ipſius probationis & reprobationis cõmiſſio. In quarta: ibi, Quamquã teſtes Fauentinorũ impugnat. primo probatorios. ſecundo reprobatorios. In quinta: ibi, Ex præmiſſis. allegãdo concludit ꝓ eccleſiã. Abbas Siculus.

filius H. ſancti Euſtachij Cardinalis attendens, ꝙ ſyndicus veſter intentionem ſuam plenè fundaſſet, & quòd nihil fuiſſet ex aduerſo ſufficienter probatum, cum etſi oſtẽſum eſſet per teſtes, quòd M. ſuæ oblationis tẽpore fuerit minor annis: verum tamẽ primæ vel ſecundæ oblationis tpe minor fuerit, & quot annis minor, nõ fuiſſet expreſsum, de mandato noſtro ſententiam protulit: & prædictis G. & B. ſilentiũ imponens ſup his, quæ à monaſterio poſtulabãt, eos ad reſtitutionẽ illorũ, quæ de bonis prædictis M. ꝓpria temeritate inuaſerat, cõdemnauit. Nos igitur sẽtẽtiã ipſam auctoritate Apoſtolica cõfirmamus.

¶ Idem.

¶ *Si actor & reus in interdicto retinendæ poſſeſſionis probant, obtinet is qui antiquiorem poſſeſſionem probat titulo maximè iuſtificatam, vel meliores probationes reſpectu poſſeſſionis adduxit, hoc dicit notabiliter, & probatur ſatis hoc ſummarium in verſiculo ex præmiſſis, ponderato verſiculo maximè.*

CAP. IX.

L Icet † causã, quæ inter eccleſiã Rauennatẽ, & cõmune Fauentiæ ſuper iuriſdictione, honore, ac diſtrictu in villa ſancti P. & caſtro Arioli, quod † de iure ad ſe ſpectare dicta eccleſia proponebat; & infra[a]. ¶ Porrò atteſtationibus publicatis, ſĩdicus Fauẽtinorũ ꝓpoſuit, ſe velle

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp. Et de intellectu vide Fernandum Vaſquium lib. 2. c. 36. cõtrouerſiarum vſu frequentiũ. ad ac Purpuratum conſilij volu. 1.

† al. quæ.

CASVS. Inter archiepm Rauennatẽ. ex vna parte, & cõe Fauẽtiæ ex altera, qõ vertebat ſuper iuriſdõne, honore, ac diſtrictu in villa ſancti Petri, ac quibuſdam caſtris & terris alijs, q̃ de iure ad Ranẽnatẽ. eccleſiam ptinebant: procuratores vtriuſque partis propter hoc ad ſedem Apo. acceſſerunt: lite conceſſ. ſuper prædictis, per procuratores prædictos iuramento calumniæ præſtito, cum onia vtrinq; parti erat plurimũ oneroſum, teſtes producere coram Papa: mandauit Papa epo Placẽtino, vt infra tres menſes teſtes reciperet, quos vtraq; pars tam ſuper principali negotio, q̃ in perſonas teſtiũ duceret producendos, ſtatuendo partibus terminũ, in quo cum atteſtationibus apud ſedem Apoſt. ſe repræſentent: Tandem partes cum atteſtationibus cõparuerunt coram dño Papa: atteſtationibus publicatis ſyndicus Fauentinorum ꝓpoſuit, ſe velle in perſonas teſtiũ ex parte altera ꝓductorum quædam obijcere & ꝓbare: Syndicus archiepi è contra rũdit id fieri nõ debere; Papa interloquendo decreuit ipſum nõ eſſe audiendum, cũ intra tres mẽſes, pront in litteris dñi Papæ mandabatur, id facere non curauerit: Poſt hoc ſyndicus prædictus obiecit i teſtes ꝓductos, ꝙ corrupti falſa dixiſſẽt: Papa dicit ꝙ talis exceptio non ſolum ante ſnïam, ſed etiam poſt poteſt opponi: quamuis crederet quòd talis exceptio, per excogitatã malitiam ad differendum negotium proponeretur: eam admiſit, mandans quibuſdam iudicibus, vt teſtes quos ſup hac exceptione ꝓcurator Fauẽn. duceret producendos, reciperẽt infra menſem, indulto ex tunc altero menſe procuratori eccleſiæ Rauennatẽn. inf. quẽ ad reprobationẽ illorũ teſtes ꝓduceret coram eis: Iudices prædicti, receptis teſtib. ꝓductis, atteſtationes ad dñm Papam remiſerunt prout receperant in mandatis. Poſt hoc dominus Papa examinauit teſtes hinc & inde ꝓductos, & quamuis pars Fauentinorum multos teſtes ꝓduxerit ſup negotio principali, vix tñ ex illis ſex tñ tummodo remanſerunt: quia q̃dam ſibimet ꝓdicũt in ſerie ſui dicti: & quidã alij ſunt in ſuis teſtimonijs ſingulares, & alij qui inducti fuerant ad reprobandum teſtes eccleſiæ Rauennat. plures reprobantur: qa ſibi inuicẽ ꝓdñt & alij, licet pauci numero, malæ famę ſunt & opinionis, ex alia cã etiam repelluntur: quia nõ probant id ad qđ eorũ ſyndic⁹ ſe adſtrinxit, videlicet ꝙ corrupti falſa dixiſſẽt: qa etſi de corruptione aliqua videãt dixiſſe, de falſitate mihil dicunt. Ex ꝓmiſſis apparet euidẽter, ꝙ eccleſia per teſtes pluret, q̃bus potius lux veritatis aſſiſtit, ſufficiẽter probauit, quod à xl. annis & citra ſupradicta loca poſſedit: ꝙ qđ patet, ꝙ ſi Fauentia à quinquaginta annis citra (vt teſtes ſui videnť deponere) aliqua ꝙcipiũt ī locis ꝓdictis illa iceperunt percipere ſine iuſto titulo, cũ duo ĩſimul & eodẽ modo, i ſolidũ eandem rem poſſidere non poſſint, & Fauen. non oſtendanti ſed ex priuilegijs Imperatorum & Romanorũ Pont. conceſſis eccleſiæ Raueñ. colligitur manifeſtè, poſſeſſionem eccleſiæ in prædictis iuſtam fuiſſe: & ita per conſequens apparet, quòd Fauen. minus iuſtè & ſine titulo, aliqua in locis prędictis occuparunt; quia verò ſyndicus eccleſiæ petijt commune Fauentię à vi turbatiua ſeu inquietatiua ſuper præmiſſis prohiberi, Papa vidẽs in hoc caſu nõ ſic eſſe locũ interdicto, vti poſſidetis, ita poſſideatis, cum probationis eccleſiæ Rauennaten. longè ſint potiores, & ideo ſit interdicto ſuperior, condemnauit commune Fauentiæ ipſi eccleſię ſuper iuriſdictione, honore, atque diſtrictu, & alijs generaliter pertinentibus ad hoc in locis prędictis, quo ad poſſeſſorium iudicium, quo tantum modo actum eſt, ſibi perpetuum ſilentium imponens: & prohibens eidem, vt neque per ſe, neque per alios ſuper prędictis præſumant aliquatenus eccleſiam moleſtare. Not. quòd exceptio falſi ante ſententiam & poſt, poteſt opponi. Item teſtis qui contradicit ſibi, non valet. Item teſtis ſingularis non valet. Item teſtibus ĩmalæ famę non eſt credendum, vel ſaltem modica fides eſt adhibenda. Item qui adſtrinxit ſe ad plura probanda, non ſufficit ſi alterum probet. Item duo inſimul eandem rem & eodem modo in ſolidum poſſidere nõ poſſunt. Item in interdicto, vti poſſidetis, vincit qui poſſeſſionem & titulum oſtendit.

a Et infra.] a ſui iſto, infra, fuit lis conteſt. coram domino Papa, vt ā. de iura. calum. cum cauſam, cuius pars hæc eſt. & commiſſa fuit receptio teſtium iudicibus: & teſtibus receptis remiſerunt ad Papam depoſitiones eorum. ī. de teſtibus, cum cauſam.

[Gl. ſeq. notat terminum præfigi poſſe productioni teſtium, inducit quatuor ſimilia.]

s Hæc glo. ſula non reperi in antiquis exemplaribus.

a Trium mensium.] nota quòd iudex ex officio suo potest præfigere terminum productionis testium, ĩ. de testi. in nomine domini. Item ad exceptiones. ĩ. de excep. pastoralis. Item ad accusationem matrimonij. ĩ. de clandest. disponsa. inhibemo. Item ad accusandum. ĩ. de accu. licet. & C. q accu. non posſ. si ea que, & ĩ. de fi. instr. accepimus. Item vbi impeditur status alicuius, C. de ingen. manumi. Ioan.

[Gl. seq. Primò allegat duas concordãtias, & distinguit an fuerit vel nõ mota quæstio falsi. Secundò ponit opinionẽ, quod falsitatem testiũ sine corruptione probare non sufficit. demũ ponit contrariam, quã approbat. Tertiò tractat an corruptio sine falsitate sufficiat. & arguit pro & contra. Vltimo not. quòd sententia per falsas probationes lata tenet, & ponit tres modos retractandi.]

b Opponi.] sic ĩ. de procu. in nostra. & C. de fal. querelã. Distinguit tñ, quia aut quæstio de falso mota fuit i iudicio, aut nõ. Si fuerit mota, nunquam postea prætextu falsi retractatur sñia. 1 C. si ex fal. instr. l. 1. & 2. in fi. nisi appellatũ sit: tunc enim potest opponi in causa appellationis, C. de fi. instru. l. vlt. in fi. & testes possunt ꝓduci. C. de temp. appel. p hanc, in fi. Sed si nũquam fuit quæstio falsi mota, licet tunc non sit appellatum: non tñ trãsit in rem iudicatam vsque ad xx. annos. C. de fal. querelã. & ĩ. de excep. cũ venerabilis. Et nota, quòd ſm quosdã nõ sufficit probare testes esse falsos, nisi probentur corrupti. arg. ff. de re iudi. diuus. quæ loquitur in eodem casu cũ hac decretali. Alij probabilius dicunt, vt Io. & B. quòd sicut sufficit probare instrumentũ esse falsum. C. si ex fal. instr. l. penult. & vlt. sic & testes, cũ habeant hinc inde parem vim. C. de fide instrum. in exercendis. & facit ad hoc ff. de exceptio. qui agnitis, & C. de transa. si ex falsis. Sed nunquid sufficit probare testes esse corruptos? Arg. quod sic 2. q. 4. ca. ei qui. §. diffinitiua. ver. venales. C. quando prouo. non est necess. venales. & ĩ. de testi. ficut. Econtra videtur quod non: quia non sufficit probare corruptionem, nisi & iudex secutus fuerit dicta corruptorum testium. ĩ. de re iudicata, cum J. & A. C. si ex fal. instru. falsam. similiter non sufficit probare falsitatem nisi probetur iudicem secutum fuisse illis, vt patet per prædicta iura. a Item no quod ita quælibet per rationes testes, vel per talia instrumenta, bene tenet, sed retractanda est ille tertius modus. A potuit retractari per in integrum restitutionem vsque a quatuor annos; implorato officio, vel per actionẽ in factum viq; ad triginta annos. vel si criminaliter agatur, vsque ad viginti annos. C. de fal. querelam. sic excepta venerabilis.

ADDITIO. Vide versus:

Accusas agis in factum: per 1, 0. 10 revocabis.

Falsum, viginti, triginta quatuor annis.

c Malitiam.] Si de hoc constaret, condẽnari deberẽt ad expẽsas. ĩ. de dolo & contu. finem. vbi de hoc. d Circũstantijs.] sic ĩ. de testi. cũ causam. & 3. q. 9. nihilominus. arg. & 4. q. 3. testes.

e Reprobationẽ.] nota ꝙ possũ reprobare testes aduersarij mei: & tres reprobationes pñt fieri, & non vlra. ĩ. de testib. licet dilectus.

f Contradicãt.] vna de nõ valent. 3. q. 9. nihilominus. & 4. q. 3. c. si testes. §. itẽ quia falsa. & ĩ. de appell. solicitudinẽ. 23. q. 7. quod aũt. & C. de liberal. cau. cũ precũ.

g Singulares.] sic ĩ. de elect. bonæ. & ĩ. de accus. cũ dilectus.

h Expresse.] crimi nibus expressè non probatis.

i Opinionis.] qũ constitit per attestationes ex parte archiepiscopi exhibitas contra illos. vt ĩ. dixi. & ille etiam qui examinat testes, debet significare iudici quanta fides sit testibus adhibenda. ff. de test. l. 2. & ĩ. de fide instrumentorum. sit constitutus.

K Modica.] non tamen ex toto nulla. ĩ. de simo. pueras. quæ tamen in alio casu loquitur.

l Testes.] qui inducti sunt ad falsitatem probandam.

[Gl. seq. notat, quòd si quis se adstringit ad duo, &c. inducit vnam decretalem, & duas leges. ad contrarium inducit vnam l. & duas decretales. Secundò quærit quomodo falsitas testium probetur, & respõdet dupliciter. Tertiò quærit an altero probato, &c. & respondet.]

m Se adstrinxit.] sic vñ quòd si aliquis se adstringat ad duo probanda, quorũ alterum per se sufficeret, quòd tunc non sufficit probare vnum, nisi impleverit intentionem

† [al. producere.] ‡ [al. habẽdis.]

‡ De hoc in Spe. de refer. præsen. §. 1. igitur. in fi. vbi ẽt tractatur an sit idẽ in falsitate rescripti & instrumenti ꝓcuratorij. & de rescripto plenè dixi post Inn. ĩ. de rescrip. super litteris. Io. And. † al. A.

2 Cõcor. l. ff. prior. §. Marcellus. ff. de iud. Bar. in l. cum. ff. de re iudi.

† Vide text. in l. vtcunque. ff. de inter. ac. cum alijs multis. † in pluribus antiquis tus ad reprobationem illorum, testes produceret coram eis. 3 C. de in integ. rest. l. fi. Io. And.

† al. ita: & ꝙdam alij sũt in dicto, &c. in nonnullis antiquioribus; & quidã alij sunt in dicto sui testimonij singulares.

in personas testiũ ex parte altera productorum, quędam obijcere ac probare: cõsonum ecclesiæ assidente id fieri non debere. super quo interloquendo decernimus ipsum nullatenus audiẽdũ: cũ infra trium mẽsium [a] spatium, in nostris litteris comprehẽsum, testes huiusmodi producere nõ curauerit: infra quem terminum pars vtraque testes inducere † potuit, tã in personas testium, quã super negotio principali. ¶ Post hoc idem obiecit in testes prædictos, quod corrupti falsa dixissent. Vnde quia talis exceptio non solũ ante, sed etiam post sententiam potest opponi, [b] licet nonnulli crederent, Fauentinorũ partem exceptionem huiusmodi per excogitatã malitiam [c] ad impediẽdum processum negotij obiecisse, qa tamen nolumus à iuris tramite declinare, magistris G. & T. † præcipimus, vt testes, quos super hac exceptione ꝓcurator Fauentinorum duceret producẽdos, infra mensem, recipere & examinare curarent, de singulis circunstantijs [d] † subtiliter inquirentes, indulto ex tunc altero mense procuratori ecclesiæ supradictæ, infra quẽ, si vellet, ad † reprobationem [e] testium illorum, produceret testes coram eis, & infra. ¶ Quamquã autem pars Fauentinorũ testes multos produxerit super negotio principali, vix tamen ex illis sex remanserunt concordes, cum alij sibimet in serie sui testimonij contradicant, & quidam † alij sint in dicto sui testimonij singulares. [g] Ad reprobãdum verò quosdam testium ecclesiæ Raueñ. etsi ex parte Fauentinorũ quidã sint testes inducti, plures tamen illorum reprobantur, quia sibi inuicẽ euidentissimè contradicunt, quidam verò alij pauci numero, quamuis non reprobentur expressè, [h] vsque adeo tamen malæ famæ sunt, & leuis opinionis, [i] quod eorum dictis nulla vel modica [k] est fides adhibenda. † Ijdem quoque testes [l] Fauentinorum generaliter repelluntur, quia nõ probant illud ad quod probãdum eorum syndicus se adstrinxit, [m]

tionem ſuam ad quam ſe obligauit. C. de rei vendicatione. l. vlt. arg. ī. de cauſa poſſeſſionis. cum eccleſia. & ff. de excuſatio. tut. qui teſtamento. Arg. contra. ī. de appellatio. ſignificauit. in fi. ī. de præb. cum iamdudum. & arg. ad hoc. ff. de cond. & demon. falſa. & ex eo quod dicit, adſtringit: videtur expreſſum quod ſufficeret alterū probare, niſi ſpecialiter ſe obligaſſet, quod verū eſt, vt ſupra dictum eſt. Pla. fuit in contraria opinione. Sed quomodo pōt probare teſtes falsū dixiſſe? 1 Reſpondeo indirectè, exemplum patet ī. de teſtib. ex tenore. & caſeries. & C. de cōtrahen. ſtipulatio. optimā. Vel poteſt probare per alios teſtes qđ corrupti fuerunt pretium inde recipiēdo. Sed ponamus quod probatū à parte fuit alterum illorum tantum, nunquid iudex ſententiabit ad dictum ipſorum, qui falſum teſtimonium obtulerunt, nec alij teſtes adſint, quorum teſtimoniū ſequatur iudex? Satis videtur quòd ſic, ex eo quod dicit, & ſibi imputet quod; ad vtrumque ſe obligauit: quia p hoc voluit fidē adhibere falſis vel corruptis, ſe obligando ſe ad vtrumque: ſecus crederem ſi alicui obijcerentur plura crimina, vt ab eccleſia repellatur ſub hac forma: quia iudex ex officio ſuo poſſet illum repellere, cui probatum eſſet furtum, vel homicidium, licet illud crimen non probetur, dum tamen vtrumque per ſe ſufficiat ad priuationem: quia crimina vndecunque claruerint, punienda ſunt. 24. q. 3. ecce. de hoc dixi ī. de reſcrip. ex parte.

¶ Vide l. Celſus. ff. de arbi. & l. diuus. & ibi Bar. ff. de re iudi.

1 Cū publicatis atteſtationibus nō pōt teſtes ſuper principali induci, propter quod dixit Vinc. hoc fieri poſſe p dicta aliorū teſtium iam productorū ante publicationem, vel per ſua propria dicta ſi ſibi contradicit: vel inſtrumenta. Ioan. And.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

a Eodem modo.] benè dicit, eodem modo. ff. de acquir. poſſ. poſſideri. ſ. contrario. nam vnus poteſt habere ciuilem, & alius naturalem poſſeſſionem. ff. de preca. & habet ſ. cum qui. ſic ff. commoda. ſi vt certo. ſ. vlt. Sed contra, ff. vti poſſid. l. 3. in princi. vbi dicitur, quod vnus iuſtam habet poſſeſſionem, & alius iniuſtam, vt ff. qui ſatisda. cog. ſicientium. ſ. Il fundus. & ff. de iure do. quamuis, & C. de iure dot. in rebus. Ex quibus colligitur, quod maritus eſt dominus rerum dotalium, & vxor 1 ſimiliter, hoc verbum, eodem modo, ſoluit contrarietatem.

1 Similiter tex. ſ. ſi fundus. colligit q̄ vterq; poſſidet. Itē sūt quādoq; duo dñi alter ſpe alter re: ſicut pr̄ & filius. ff. de li. & poſth. l. in ſuis. ſ n Ho. Ioan. And.

[Gloſſa ſequens obijcit opin. ponit, quam reprobat, & ſoluit.]

b Titulum.] Sed quare tenentur iſti oſtendere titulum, cum probent ſe poſſediſſe, & poſſeſſor non compellitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis. 2. q. 5. ſ. 1. & 6. q. vlti. accuſator? Propter hoc dicunt quidam, quod vbi poſſeſſor petit ſe non inquietari, debet probare titulum. arg. ī. de præſcrip. ſi diligenti. & ī. de dec. dudum, & C. de præſcrip. longi temp. diutina. ſed hoc non eſt verum. ad hoc enim valet aſſignare titulum, cum agitur interdicto vti poſſidetis. vt per hoc videatur habere potiora iura: quia qui potiora iura habet, obtinet in hoc interdicto: cum enim habeat titulum, patet quòd nec vi, nec clam, nec precario poſſidet, vnde obtinebit. Inſti. de interdi. ſ. retinendæ. veruntamen in hoc interdicto nō eſt neceſſe probare, quòd quis iuſtè poſſideat, ſed ſufficit quòd nec vi, nec clā, nec precario ab aduerſario poſſideat. ff. vti poſſidetis, ſi duo. in princi. & l. 2. hoc autem quod nec vi, nec clam, hoc precario, & c. ad tempus litis cōteſtatæ referendum eſt. Inſti. de interdictis. ſ. hodie.

videlicet, quod corrupti falſa dixiſſent: quoniā & ſi de corruptione videantur aliquid dicere, de falſitate penitus nihil dicunt: †& infra. ¶ Ex præmiſſis igitur euidēter apparet, quod eccleſia per teſtes numero plures, quibus potius lux veritatis aſſiſtit, qui etiam apriora negotio, & vero proximiora in ſuis teſtimonijs expreſſerunt, ſufficienter oſtendit, quod à ſexaginta annis & citra, cū omni iuriſdictione, honore, atq; diſtrictu loca ſupradicta poſſedit, per quod patet, quòd ſi commune Fauētin. à quinquaginta annis citra (ſicut vidētur teſtes eorū deponere) aliqua ſeruitia in locis pceperunt ſupradictis, illa proculdubio ſine iuſto titulo percipere incœperunt: cū duo inſimul eādem rem, & eodem modo a in ſolidum poſſidere non poſſint, maximè † cum ijdem Fauentini iuſtum poſſeſſionis titulum b nō oſtendant, & ex priuilegijs Imperatorū & Romanorum Pontificū eccleſiæ Rauennatēſi. conceſſis, euidentiſſimè colligatur, poſſeſſionem ipſius eccleſiæ in prædictis locis, iuſtam fuiſſe. ¶ Cum ergo conſtet Fauentiñ. ab eo tēpore, quo ſe poſſediſſe probare cōtendūt, minus † iuſtè, ac ſine titulo, aliqua in p̄dictis locis, temeritate propria occupaſſe: c & œconomus eiuſdem eccleſiæ petierit, à vi turbatiua, d ſeu inquietatiua ſuper p̄miſsis cōmune Fauētiñ. prohiberi, nos cognoſcentes in hoc caſu non ſic locum eſſe interdicto, Vti poſſidetis, e vt dicitur, adſtringit: videtur expreſſum quod ſufficeret alterū probare, niſi ſpecialiter ſe obligaſſet, quod verū eſt, vt ſupra dictum eſt. Pla. fuit in contraria opinione. Sed quomodo pōt probare teſtes falsū dixiſſe? 1 Reſpondeo indirectè, exemplum patet ī. de teſtib. ex tenore. & caſeries. & C. de cōtrahen. ſtipulatio. optimā. Vel poteſt probare per alios teſtes qđ corrupti fuerunt pretium inde recipiēdo. Sed ponamus quod probatū à parte fuit alterum illorum tantum, nunquid iudex ſententiabit ad dictum ipſorum, qui falſum teſtimonium obtulerunt, nec alij teſtes adſint, quorum teſtimoniū ſequatur iudex? Satis videtur quòd ſic, ex eo quod dicit, & ſibi imputet quod; ad vtrumque ſe obligauit: quia p hoc voluit fidē adhibere falſis vel corruptis, ſe obligando ſe ad vtrumque: ſecus crederem ſi alicui obijcerentur plura crimina, vt ab eccleſia repellatur ſub hac forma: quia iudex ex officio ſuo poſſet illum repellere, cui probatum eſſet furtum, vel homicidium, licet illud crimen non probetur, dum tamen vtrumque per ſe ſufficiat ad priuationem: quia crimina vndecunque claruerint, punienda ſunt. 24. q. 3. ecce. de hoc dixi ī. de reſcrip. ex parte.

[Glo. ſeq. colligas de interdicto, Vti poſſidetis, quibus ſtetur, contra quos, pro quibus rebus, & quomodo in eo ſententietur.]

c Vti poſſidetis.] quandoque 4 tamen locus eſt huic interdicto in caſu vbi vnus poſſidet, & alter inquietat eum in poſſeſſione, non tamen iudex debet pronunciare: Vti poſſidetis, ita poſſideatis, ſed ne inquietet poſſeſſorem. ff. vti poſſidetis. l. 1. ſ. vlt. & C. eod. titu. l. vnica. Redditur enim hoc interdictum inter eum qui poſſidet, & eum qui non poſſidet, ſed inquietat. ff. vti poſſid. ſi duo. ſ. 2. in caſibus verò vincit vterque: ſcilicet vbi redditur inter duos poſſidentes, vnum ciuiliter, alterum naturaliter, vt fructuarius & proprietarius, & neuter poſſidet ab alio vi, vel clam, vel precario: & tunc debet iudex pronunciare, Vti poſſidetis, ita poſſideatis: non tamen ita confuſè ſub illis verbis, vti poſſidetis, &c. quia ſic daret gladium vtrique parti, ſed debet examinare qualitates poſſeſſionum & probationū, & diſtinguere eas in ſententia ſua ſic: probaſti te habere poſſeſſionem proprietatis ciuilem, quòd ego pronuncio te ita poſſidere, vti poſſides. & tu probaſti te eſſe in poſſeſſione vſus fructus naturalis, & ego pronuncio te poſſidere vti vſufructuariū, ideſt, vti poſſidetis, & ita poſſideatis. argumen. Inſtit. de actio. ſ. curare. Si autem non liqueat ei de qualitatibus poſſeſſionum, non ferat ſententiam. vnde ſi vterque dicit ſe in ſolidum poſſidere naturaliter & ciuiliter, & vterq; probat. ſi etiam vnus probat melius, iudex proferat pro eo ſententiam. argumen. hic. Si verò probationes pares ſint, videtur innuere

† In vno veriſimo ita: minimè iuſtè ac ſine iuſto titulo.

2 Hoc dixit q̄ Io. hic notauerat. Ioan. And.

4 al. bene tamen, &c.

Vti poſſidetis ſi fuerit intentatum, qualiter erit ſententia proferenda.

ſmuere litera eſt, quòd iudex ita debeat probare, Vti poſſi detis, ita poſſideatis, vt dicunt quidam. ſed non videtur hoc habere rationem: qa ſic quod impoſſibile eſt probauerunt, ſcilicet vtrumque in ſolidum poſſidere, vt hic. & ff. de precario. duo. ff. de acq. poſ. poſſiden. §. contrario. ergo cum non ſit maior ratio quare vnus poſſi deat magis quã alter, nõ cõſtat ei qs poſſideat, ſuperſedeat itaque, qnia de re incerta nõ põt certa ſnia ferri. 33. diſt. habuiſſe. & 11. q. 3. graue. & ff. de re iud. ſi vnus ex plurib. quia nõ liquet ei de cauſa, ne eius ſnia contineat impoſſibilitatem, per ſniam enim debet ius declarari. ff. ſi ſer. ven. 1. ſicuti. §. ſed ſi quæritur, ſed per talem ſniam nulla ſit declaratio, & hoc verũ eſt, niſi vnus oſtendat titulũ, ſicut hic dr: quia ſententiãdũ eſt pro eo qui habet titulum. Item ſi cõſtat quis primum ad iudiciũ prouocauit cõtra eum debet ſen tẽtiari. v i probationes omnino ſunt pares. 1 §. eo. ex litteris. & 7. de fid. inſtr. c. inter dilectos. in fi. Vbi nullus oſtendit titulum, vel vterque & omno ſunt æquales probationes, nec appareat quis ad iudicium prouocauit; ſorte dirimatur. ff. de iud. ſed cum ambo.

¶ Vide l. fin. C. de fideicom. liber.

a Cautelam aduocati in hoc caſu circa poſſeſsionẽ apprehẽdẽdã: & aduerſariũ ea priuandũ q̃ s citat hic Pet. & Abb. vide in Spe. de pœti. & poſ. §. 1. vers. no. tñ. I. An.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cõp. Et de materia huius c. vide plenè p Petrũ Duenam, regula 341. & ſeq. I. ſup. filiatio. & qualiter prob tur filiatio, vide Alex. cõſ. 51. lib. 1. & conſil. 74. lib. 2.

2 Et proprie di iur quaſi vti poſſidetis, ſecũdum Gof. Io. An.

3 Et tñ procurator fuerit conteſtatus liteꝫ: vt patet, 3. de iur. calũ. cũ cauſam. Io. And.

cere debeamus[a], Vti poſſidetis, ita poſſideatis: cum probationes eccleſiæ longè ſint potiores[b], & ideo ſit interdicto ſuperior: commune Fauen.[c] tibi cõdemnamus, ſuper iuriſdictione, & honore, atque diſtrictu, & aliis, ad hoc generaliter pertinẽtibus in locis prędictis quo ad poſſeſſorium iudicium, quo tãdiu mo de actum eſt, perpetuum ſilentium imponẽtes: & prohibentes eidem, vt neque per ſe, neque per alios ſuper his præſumat Rauennat. eccleſiam, aut habitatores prædictorũ locorum aliquatenus molestare. †

¶ Idem.

¶ *Si qui nomineꝰ aliquem filium, & ita communiter reputatur, nõ creditur poſtea alteri eorũ iurati contrarium.*

CAP. X.

PEr †tuas nobis literas intimaſti, quòd cum T. Tiburtinus cuius quandam per ſeptennium habuerit concubinam, nec prolem ſuſceperit interim ex eadem, ac ipſa poſtmodum diuertẽs ab eo, ad ipſum non poſt multum tempus† redijſſet, filium quem reuerſa, in domum ipſius, pepererit, ex eo ſe aſſerunt ſuſcepiſſe: & infra. ¶ Quia verò mulier illa de dicto T. ſuſcepiſſe R. de quo agitur, primitus conſtanter aſſeruit: & idem T. præfatæ mulieris præcipuè deuictus inſtãtia, ipſum ſuũ filium puoli: è recognouit, & filius eius nominatus[d] communiter fuit, & habitus ab ambobus: eiuidem mulieris poſtmodũ iuramento in contrarium præſtito non eſt ſtãdum †: cum nimis indignum ſit (iuxta legitimas ſanctiones) vt quod

† Vide l. generaliter. C. de non nup. pecu.

PEr tuas.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Quia verò. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam ciuis Tiburtinus T. nomine quandã cõcubinam t.nuit per ſeptennũ, nec interim prolem ſuſcepit ex ea: poſtmodũ verò ab ipſo recedens, ad ipſum non poſt multum tempus eſt reuerſa, & in domo ipſius filium peperit, dicẽs ſe illum ſuſcepiſſe ex eo: ipſe tamen dicebat quòd filius eius non fuiſſet, cum per ſeptennium ſteriliſſet cum eo, nec cõcepiſſet ex illo: tandem deuictus inſtantia mulieris, ſuum filium recognouit: Cum autem dictus filius R. nomine ad ætatem virilem peruenisſet, ſubarrauit Sophiam neptem ipſius T. & carnaliter cognouit eandem: Poſtmodũ mater ipſius R. cœpit coram multis publicè cõfiteri, iurans quòd R. filius eius ad dictam Sophiam nulla conſanguinitatis linea attinebat, affirmans per ſe ſem iuramẽtum, ſe illum de alio quã de prædicto T. ſuſcepiſſe: quæritur an dicto mulieris eſſet ſtandum, vt ſic idem R. Sophiam habere valeat in vxorem? Reſpondet Papa, quia mulier illa primò aſſeruit ſe dictum R. de prædicto T. ſuſcepiſſe, & idẽ T. ad inſtãtiam illius ſuum filium recognouit, & filius illius nominatus communiter fuit, & habitus ab vtroque, iuramento illius poſtmodum in contrarium præſtito non eſt ſtandum, quia nimis eſt indignum, vt quod quiſque voce dilucidè proteſtatus eſt, in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare: vnde per conſequens apparet, quòd prædictus R. Sophiã neptem dicti T. cuius prima facie præſumitur conſobrinus, habere non poteſt aliquatenus in vxorem. Nota quòd primo dicto alicuius ſtandum eſt, etiam ſi poſtea in contrarium velit iurare, & valet ad teſtes, ſi ex intervallo velint mutare dictum ſuum. Item quòd quiſque propria voce confitetur, in eundem caſum infirmare non poteſt.

† temporis.

a Debeamus.] imò debemus dicere, eccleſia Rauennas poſſidet, & commune Fauen. non inquietet, prout ſequitur. & verba edicti pluralia, vti poſſidetis, &c. hoc caſu reſoluuntur in ſingulare. Bernardus.

b Potiores.] qui potiora iura habet, obtinere debet. C. de edic. diui Hadria. tollen. l. vlt. Ber.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, remittit & ſoluit.]

c Commune Fauen.] hic concipit ſententia nomine cõis Fauentiæ, & non procuratoris 3: vnde ſignatur §.

d Nominatus.] benè dicit, nominatus, & habitus, nam ſola nominatio 4 non facit eum filium. C. de probat. non epiſtolis. & C. de teſt. neque. & C. de hær. inſti. ſi pater. & C. de proba. non nudis, & arg. 7. de præſum. illud.

[Glo. ſeq. dupliciter obiecit, ſcilicet pro primo dicto patris, & pro ſecundo matris, & ſoluit.]

4 Dicit ff. certè nec habitio facit filium; faciũt tñ hic præſumptionẽ ſiue pro, ſiue contra. ff. eo. l. et matri ſcui ſtatur donec probet contrarium, ſed non præiudicat veritati, vt in cõ cor. gl. & ff. eo. l. ſi. Ioan. And.

3 Infir-

a Infirmare.] verba ista sumpta fuerunt ex illa l. C. de non nu. pec. generaliter. cum enim assertioni coniugum credat quòd aliquis non sit eorum filius. ĵ. qui fil. sint legi. trãsmissæ. multo fortius creditur eis quòd aliquis eorũ sit filius. ĵ. qui fil. sint leg. p tuas. & ff. de proba. etiam. Sed nonne potius præsumendũ est pro primo dicto patris, qui primò negauit illũ esse filiũ suum, vt patet in integra, q̃ pro secundo, cum non sit verisimile quòd in filiũ suum tã graue quid dixisset? Arg. ĵ. de p̃sumptio. litteras. vbi nõ statur secundo iuramẽto, quòd si fuisset filius illius, non potuissent viscera eius non fuisse mota super eo. ĵ. de præsump. aff. ite. & 23. q. 4. ca vindicta. sic & primo dicto testis credi debet, & non secundo in contrariũ proferto. ĵ. de testi. cum in tua. arg. Præterea patenus affectus omnem vim. it aff. & tum. C. de cura. fur. dat. Sed videtur quòd potius secũdo dicto matris standũ est quam primo: qa potius iuramento quam simplici verbo creditur, maxime cum alia præsumptio præcesserit quòd de alio sit genitus: sed fauore filiationis, potius statur communi opinioni & nominationi vtriusque parentis.

Innocẽtius iij. in concilio generali Lateran. ca. 38. & c. cap. 3. eo. ti. in 4. cõpilat. Et de materia huius cap. vltra tradita hic p doctores, vide quę no. lit. 3. cõmẽ. in Direct. inquisitor. Schol. 22. Adde Angelũ in l. gella. C. de t. iud. & Franciscũ Curtium iunior. tractat. ad. par. 7. q. 3. vbi multa de his duabus portionis loco vnius notarij addi bendis.

b Consanguineus.] sic patet quod contingentibus præsumptiue probata, dissoluit matrimonium. Item propter connexitatem causæ sententia lata pro vno præiudicat alij. 35 q. 6. hoc quippe. & ĵ. de acc. ad petitionem. & ibi dicti tractis. Et.

QVoniã contra falsum.] Istud capitulum est valde famosum, & hoc dicit. vem rubro. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur constitutionis causa. In secunda constitutio, ibi, Statuimus. In tertia pœna, ibi, Index autem. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam iudices. Loquendo in præiudicium alterius partis aliqui. sperabit iniquè, & litigator veram negatiuam contra assertionem iudicis probare nõ poterat: ne ergo falsitas præiudicet veritati, & iniquitas æquitati, statuit Concilium, vt tam in ordinario iudicio, quàm extraordinario, iudex habeat semper aut publicum personam si potest, aut duos idoneos viros, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant, vid licet citationes, dilationes, & omnia quæ in litera per ordinem explicantur: designando loca, & tempora, & personas, & omnia sic conscripta partibus tribuantur, ita quòd originalia penes scriptores vel iudices remaneant, vt si super processu iudicij orta fuerit dubitatio, per acta possit veritas declarari, ita videlicet, vt sic honestis & discretis iudicibus deferatur, quòd per illos innocentium iniquitas non laudatur. Iudex verò qui constitutionem istam neglexerit obseruare, si propter ipsius negligentiam aliquid difficultatis emerserit, per superiorem pœna debita castigetur, nec pro ipsius præsumatur processu, nisi quatenus in causa legitimus constiterit documentos. Nota quicquid hic dicitur, notabiliter est notandum.

c Directa probatio.] directa ideo dicit, quia indirectè bene probatur negatiua. ĵ. de test. ex tenore. De hac tamen materia plenè dictum est ẽ. de ele. bonæ. & quæ ibi dicta sunt hic possunt notari, & ideo hic non dicimus. Bernar.

d Extraordinario.] idest, delegato. 3. q. 3. c. inducias. §. spatium. versi. ei autem. & etiã extraordinarium vocat qũ non procedit in figura iudicij, sed index procedit ex officio suo in modũ inquisitionis vel denũciationis. ĵ. de accus. inquisitionis. & cap. super his. & cap. qualiter & quando. & cap. olim. quia ex tunc omnia conscribenda sunt.

e Duos viros.] sic ergo vr, q̃ tabellio æquiualeat duob. ex quo loco tabellionis adhibentur duo idonei alibi vr q̃ æquiualeat tribus. 16 q. 3. c. placuit. §. potest. verũm autem. Et sic vr quòd plus creditur scripturæ tabellionis quã scripturæ epi, vel alterius iudicis: quia scripturæ iudicis non creditur nisi habeat testium subscriptionem. ĵ. de testib. cũ à nobis. & hoc iõ est, quia cum tabellio iuratus est, tenendum est instrumento suo. ĵ. de præsum. ad audientiam. & ĵ. de præsum. illud. in fine. Sic etiã consectudo regionis habet, vt creditur instrumento prout cipis. ĵ. de fid. instr. cum dilectus. Et licet circa iudicia creditur scripturæ tabellionis, tamen circa contractus non creditur ei, nisi habeat testium subscriptionem. in Auth. de hæred. & Fal. §. sanctimus. coll. 1. ex quo enim scriptura inuenitur in actis publicis, licet non habeat testium subscriptionem, creditur ei. arg. 30. q. 1. §. 1. & C. de fi. instru. in Auth. ad hoc. & in Auth. de ijs qui ingred. ad app. l. §. illud etiam. coll. 5. & hoc idem colligitur ex hac litera, quia videtur sufficere tabellio. vel si tabellio haberi non potest, duo idonei viri volentes nec hic dicitur quod in præsentia testium illud fiat, sed tutius est vt adhibeantur, si adhiberi possunt.

f Citationes.] vt per hoc appareat quod perpetuata sit iurisdictio si hoc negaretur, vel reuocatur in dubium. ĵ. de offi. deleg. gratum. & c. licet. & sic reus per conuentionem solam nõ posset postea declinare forum transferendo se ad alium locum. ĵ. de fo. compe. propositi. & ff. de ind. si quis postea. Sed videtur quòd de hoc credendum esset iudici cum nuncio creditur. ĵ. de appellatum parati. ff. de reb. eor. qui sub tut. & cura. sunt, l. magis. §. illud. & 65. dist. si forte. in fi. Sed forte hodie non creditur soli nuncio, nisi esset publicus nuncius & iuratus, & talibus nunciis creditur in foro ciuili secundùm consuetudinem Lombardorum. Iure isto videtur quòd non sit ei credendum, nisi constet aliàs legitimè.

g Dilationes.] quæ continere debent quantum spatium contineat vnaquæque dilatio, consideratis circumstantijs viarum & temporum. arg. ĵ. de appellatum sit Romanæ. ff. de iudi. nonnunquam. nec prima dilatio debet peremptoria esse, nisi fieret ex causa. ĵ. de dilationi. dilecti. & vt habetur quando, quia posset puniri vt contumax, quia excommunicasi, vel etiam in possessione

CAP. XI.

QVoniam cõtra falsam assertionẽ iniqui iudicis innocens litigator quandoque nõ potest veram negationem probare: cum negantis factum per rerum naturã nulla sit directa [c] probatio: ne falsitas veritati præiudicet, aut iniquitas præualeat æquitati. ¶ Statuimus, vt tam in ordinario iudicio, quàm extraordinario [d], iudex semper adhibeat aut publicam (si potest habere) personam, aut duos † viros [e] idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant: videlicet, citationes [f], dilationes [g], testib. cũ à nobis. & hoc iõ est, quia cum tabellio iuratus est, tenendum est instrumento suo. ĵ. de præsum. ad audientiam. & ĵ. de præsum. illud. in fine. Sic etiã consectudo regionis habet, vt creditur instrumento prout cipis. ĵ. de fid. instr. cum dilectus. Et licet circa iudicia creditur scripturæ tabellionis, tamen circa contractus non creditur ei, nisi habeat testium subscriptionem. in Auth. de hæred. & Fal. §. sanctimus. coll. 1. ex quo enim scriptura inuenitur in actis publicis, licet non habeat testium subscriptionem, creditur ei. arg. 30. q. 1. §. 1. & C. de fi. instru. in Auth. ad hoc. & in Auth. de ijs qui ingred. ad app. l. §. illud etiam. coll. 5. & hoc idem colligitur ex hac litera, quia videtur sufficere tabellio. vel si tabellio haberi non potest, duo idonei viri volentes nec hic dicitur quod in præsentia testium illud fiat, sed tutius est vt adhibeantur, si adhiberi possunt.

¶ Statuimus, vt tam in ordinario iudicio, quàm extraordinario, iudex semper adhibeat aut publicam personam si potest, aut duos idoneos viros, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant, videlicet citationes, dilationes, & omnia quæ in litera per ordinem explicantur: designando loca, & tempora, & personas, & omnia sic conscripta partibus tribuantur, ita quòd originalia penes scriptores vel iudices remaneant, vt si super processu iudicij orta fuerit dubitatio, per acta possit veritas declarari, ita videlicet, vt sic honestis & discretis iudicibus deferatur, quòd per illos innocentium iniquitas non laudatur. Iudex verò qui constitutionem istam neglexerit obseruare, si propter ipsius negligentiam aliquid difficultatis emerserit, per superiorem pœna debita castigetur, nec pro ipsius præsumatur processu, nisi quatenus in causa legitimus constiterit documentos. Nota quicquid hic dicitur, notabiliter est notandum.

¶ Idem in ſ Concilio generali.

¶ *Index debet habere notarium vel duos viros idoneos qui ſcribat acta iudicij: aliàs ſi quid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem punietur, nec credetur ei ſuper proceſſu niſi in quantum per acta, vel aliàs per legitima documenta conſtabit.*

Iudicium extraordinarium quod dicatur.

Tabellio æquiualeat duobus.

† Adde qđ notarius dicitur publica persõa. con. l. 2. in fi. ff. rem pupil. do.

positionem mitti non debet nisi post trinam citationem, vel vnam peremptoriam. 24. q. 3. de illicit. & §. de ſigna. excomm. ſacro. & ff. de re iu. l. cuncta ma. ta. men ſi ad primam non veniat citationem, condemnabitur alteri parti in expenſis in ſecunda citatione cum venerit. C. de iudi. ſtuimus. & §. de procuratoribus, quærelam. vbi de hoc.

a Recuſationes.] & ſic patet, q̃ iudicis recuſatio r digenda eſt in ſcriptis, arg. §. de appel. ſecũdo requirit. & ca. cum ſpeciali. & recuſatione iudicis propoſita, nõ det poſtea ſup principali procedere, donec de ipſa conſtiterit. & ſi iudex non admittat iuſtam recuſationem, caſſabitur quicquid poſtea fecerit, ſi appellatum fuerit ⁊ hoc. §. de offi. deleg. ſuper quæſtionib. in fi. qd iuris ſit in recuſatione, vide tur. §. de offi. de leg. ſuſpicionis, & §. de app. cum ſpeciali.

¶ In cõcilio, & aliquot antiqs codicibus occurrunt.

recuſationes [a], exceptiones, [b] petitiones, [c] reſponſiones, [d] & interrogationes, [e] confeſſiones, [f] teſtium depoſitiones, & inſtrumentorum [g] productiones, iterlocutiones, [h] appellationes, [i] renunciationes, [k] concluſiones, & cętera, quæ occurrerint, † competenti ordine conſcribenda: loca deſignando, tempora [l] & perſonas. Et omnia ſic conſcripta partibus tribuantur, ita quod originalia penes ſcriptores remaneant: vt ſi ſuper proceſſu iudicis ſurrexit ſubortata contentio, per hoc poſſit veritas declarari: quatenus vt hoc adhibito moderamine, ſic honeſtis & diſcretis deferatur iudicibus, quod per improuidos & iniquos, innocentium iuſtitia nõ lędatur. Iudex autem, qui conſtitutionem ipſam neglexerit obſeruare, ſi proceſſerit ⁊ Conſeſſiones.] & taciturnitas etiã ſcribi debet, puta interrogatus noluit reſpondere. talis taciturnitas pro confeſſione habetur. ff. de interrogatoria actione. de ætate. §. nihil intereſt. & eſt arg. 65. dis. & ſi forte. & 54. diſt. ſi ſeruus. & huiuſmodi confeſſiones factæ ad petitionem actoris vel iudicis, & etiam partis, poſſunt reuocari, quæ fiunt poſt litem conteſtatam, ſi quis probauerit ſe erraſſe. §. de confeſſ. cap. vlt. vbi de hoc.

† In concilio: hoc adhibito moderamine, quatenus ſic horetis, &c. q̃ lectio clarior eſt, in Gregorianis tñ exẽplaribus hñ vt ẽ impreſſũ

b Exceptiones.] exceptio enim dãda eſt in ſcriptis, & redigenda in actis: & hic proprię appellat exceptiones, quæ proponuntur ⁊ aduerſariũ, vel cõtra reſcriptũ: quia ſpecialiter præmiſit de recuſatione iudicis, ꝓpoſita exceptione probabili, iudex non debet procedere in quæſtione principali, donec de ipſo conſtiterit. §. de off. dele. prudentiam. §. ſexto. nec ſimul de exceptione & principali quæſtione cognoſcendum eſt: quia ordo iuris peruerteretur. §. de iudic. exhibita. Et ex ordine iſtorum verborum notatur qualiter exceptiones proponantur. Recuſatio enim iudicis naturaliter præcedit, & ideo primo proponenda eſt & expedienda; & ſi illa non probetur, proponantur exceptiones poſtea, & illę coram delegato probari debent, & per ipſum examinari. §. de reſcrip. ſuper litteris. & §. de foro co. pe. ex parte B. ſi verò iudex ſtatuat terminum ad omnes exceptiones dilatorias proponendas, quod & facere põt, & debet. §. de excep. paſtoralis. proponere debes omnes tam contra iudicem quàm contra alios, & eis propoſitis procedetur ſtatim primo loco ſuper iudicis recuſatione, pẽdentibus alijs quouſque expedita ſit quæſtio recuſationis, cũ illa ſit præiudicialis, quia ea probata alię poſtea locum non habent.

c Petitiones.] ideo petitio ſiue libellus dari debet in ſcriptis, quia ſecundùm formam petitionis formari debet ſententia. §. de fim. licet Hely. & ſi inepta fuerit, ſuccumbit. §. de iud. examinata. & vt ſciat reus an velit cedere vel contendere, deliberatione habita. 3. q. 3. offeratur. arg. §. de dila. præterea. Item niſi certa ſit petitio, non citabit iudex reum, vt 5. q. 2. ſi primates. & 3. q. 9. iudicas. & ſic eſt op. arg. quod oblatio libelli ſit de ſubſtantia iudicij. arg. op. §. de lib. ob. cap. 1. vbi de hoc.

d Reſponſiones.] quæ debent fieri ad petitionem actoris iudice interroga te, vel etiam actore, vt appareat lit. conteſt. quæ ſit tantùm per petitionem & directam reſponſionem ad eam. §. de litis conteſt. ca. 1. & §. de elec. dudum 2. quæ omiſſa, licet poſitiones factæ fuiſſent & reſponſiones, non tamen valebit iudicium, vt ibi.

e Interrogationes.] id eſt, poſitiones: quia actor ponere debet id ſuper quo intendit habere confeſſionem rei, & ſic ponit talis ſyllogicus hoc, dum tamen faciat ad inſtructionem cauſæ, & reus debet reſpondere, credo vel non credo, ſi iuratum eſt de calumnia, ſi iuratum eſt ſolum. modo de veritate dicenda, debet ſimpliciter rñdere. ſic. vel non, concedo, vel nego; & per poſitiones hęc & rãtiones non fit litis conteſtatio, vt dictum eſt. & ne differentia eſt inter rãſionẽ, q̃ ſit p litis ꝓte. & ſi poſtea per poſitiõẽ actoris. vt hic patet. Vt *ponunt* propriè interrogationes quæ fiunt à iudice ex officio: quia quoties æqtas ipſum mouet, poteſt interrogare partes. ff. de interr. ac. vbi cunque. & 30 q. vl. indicãt. & etiã poſtq̃ ꝓcluſum eſt i cauſa. §. de fi. inſtr. cũ Ioannes. & etiã pars põt interrogare. & valet rãſio. §. de do. & contu. *put.* ff. de interro. act. ſi ſine. §. 1. & aduocatus poteſt interrogare. ff. de adult. ſi poſtulauerit. §. q̃niſi.]

f Confeſſiones.] poſſunt reuocari, quæ fiunt poſt litem conteſtatam, ſi quis probauerit ſe erraſſe. §. de confeſſ. cap. vlt. vbi de hoc.

g Inſtrumentorum productiones.] ſ. ve ſciatur vtrum exhibitum ſit tempore competenti: nam poſtquam concluſum fuerit in cauſa, produci non poterit. §. de fide inſtru. vndilectus. B.

ADDITIO. Contrarium ſentiunt domini de Rota de ciſione 5.

h Interlocutiones.] licet ſit ſcribenda ſententia interlocutoria, nõ tñ dicitur quòd ꝓtereà ſit in ſcriptis: ſed ſufficit quòd ſcripta ſit in actis. ⁊ Aliud conſuevit dici de ſententia diffinitiua: quæ niſi ſit lata in ſcriptis, nec nomẽ ſententiæ habere meretur. 2 q. 1. in primis. ver. ſed & de portionis. An tranſeat interlocutoria in rem iudicatam, dicitur §. de appellationibus. cum ceſſante.

⁊ Concor. I. 3. & ibi B. C. de ſenten. exbre. reci. & c. ſi. in gl. §. de re iud. lib. 6.

i Appellationes.] vt ſciatur an infra x. dies ſit appellatum, quia poſtea non valeret appellatio. 2. q. 6. interiorum. § biduum.

K Renunciationes.] poſtquam renunciatum eſt, & concluſum in cauſa, nulla admittitur [4] exceptio, vel allegatio, vel inſtrumentũ. C. de compen. l. vlti. arg. l. ad hoc. §. de teſt. c. de teſtibus & §. de fide inſtr. cũ dilectus. & §. de cau. poſ. paſtoralis. niſi euidens ratio moueat iudicem, vt in decre. paſtoralis.

4 Ante ſententiã poſt ĩ cã appellationis ſecus. §. de fi. inſtr. cũ Ioannes. Io. And.

l Tempora.] in quo loco facta ſint, & quo die, & menſe, & quo anno domini: omnia iſta debent ſcribi in omnibus ſupradictis, & huiuſmodi inſtrumenta ſiue proceſſus communia ſunt, & vtrique parti cum die & Conſule integraliter ſunt edenda, vt §. dicitur, alioquin ſi non edantur ea quæ communia ſunt, licitè appellatur. §. de fi. inſtru. G. perpetuus. & C. vt lit. pend. l. 1. C. de edendis apud quem. & reſcriptum Papę integrum debet edi. arg. §. de dila. præterea. & §. de reſcrip. eam te. & c. conſtitutus. & §. de fi. inſtru. ex litteris. Idem eſt in omnibus communibus inſtrumentis, ſecus in propriis priuilegijs. §. de fi. inſtrum. contingit. ff. de eden. l. 1. §. editiones. ſi aduerſarius illud velle probare falſum. inf. de fi. inſtru. inter dilectos. C. de contrah. n. & commit ſtipu. optimam.

a Negli-

a Et hoc ſiter eſt iudicis, q̃ ipſa petitio deſt, in quo interſit actoris & rei. not. in clem. de verbo. ſig. ſæpe. ver. verũ q̃. in gloſ. 2. Io. And.

a Dicit Ho. q̃ exceptio de neceſſitate nõ eſt porrigenda in ſcriptis: ſed rediganda tã. Io. An.

a Negligentiā.] ſi culpa vel negligentia iudicis pars aliqua damnū incurrat, iudex ſortem reſarciet. ī. de ſen. exc. facro. C. de teſt. ſi qñ. in fi. C. de iud. ſancimus. in fi. & iudex q negligit iuſtitiā facere, litē facit ſuam. 23. q. 2. dñs noſter. litē & ſi p iniuriā iudicis facta ē, ī. d emp. & vendi. ca. vlt. & C. d eui. emptor fundi. [Gloſſas omnes pp qualitatem textus io loco textualiter recitare, excepta ſequenti quæ quærit & ponit ſolu. Secundò etiam quærit & ſoluit. Tertiò contra primā ſolutionem ponit dictum Inno. quod reprobat. Ioan. And.]

b Præſumat.] ſed nunqd correcta ſunt iura, quæ dicunt p ſemper præſumitur pro iis, quæ à iudice facta ſunt. ī. de elect. bonæ. & ī. de renun. in præſentia. & ī. eod. poſt ceſſionem. & ī. de re iudic. ſicut & inſtitu. de fideiuſ. §. vlt. & 2. q. 6. hoc etiā placuit. argu. Dixit Io. ſuper hoc, q ſemper creditū ſententiæ iudicis, vbi cōſtat de p̄ceſſu cauſæ, ſed vbi revocat in dubiū de p̄ceſſu iudicis, nō eſt præſumendū pro iuſto ordine, ſ nīſi probetur per acta. nam & victores nō aliter potientur ſententijs, niſi eas oſtenderint rectè latas. in Auth. de iis qui ingre. ad ap. §. ſi illud. coll. 5. ſi actionē perdita, probetur perditio, & ſuſpicit; vel etiam proceſſus probetur per teſtes. argum. ī. de privileg. cum olim. & ī. de teſtibus. Albericus. & ī. de re iud. ſicut. & C. de teſtamen. publicati, tū ſi eps denunciet aliquem excōicatum, ſtandum eſt ſententiæ ſuæ, licet non actūt ſubſcriptio teſtium. 11. q. 3 cutæ. & ī. eod. poſt ceſſionē. vbi de hoc. Si tamen dicat ſe inordinatē vel iniuſtē ex communicatum, iudex aut etiam aduerſarius debet oſtendere, quòd debito modo excommunicatus eſt. ī. de ſen. excom. in ro. i prin. Sed pone q priorē illę, quę debent acta conſcribere, appareant ſubſcripſiſſe omnibus actis: nunquid præſumitur in tū pro eis, vt in contrarium probari non poſſit? Dico quòd admittit probatio in p̄rium. ī. eod. poſt ceſſionem. & ī. de teſti. cum à nobis. quia etiam ī inſtrumentum quantūcunque publicum ſit, recipiuntur teſtes. C. de proba. cum præſentibus. & ī. de fi. inſtr. cū Ioannes. nā & partes poſſunt ī dicere actis. C. de relat. l. 1. & 2. q. 6. §. biduum verſi. verendum eſt, &c. & benè ī dicere poſſunt, quia q̄ſque cōperti eſt culogia ex mala fide ſcribi, vt ff. de cult. & exhib. re. l. diuus. ar. ī. de acc. cum dil. ēris. & hoc verum eſt, dummodo per plures & meliores probetur contrariū. de hoc dictum eſt ī. eo. Tertio ex ordine verborū iſtius decre. debes colligere, qualiter iudex debeat procedere in negotio alicuius cauſæ à principio vſque ad finem, q̄a primo loco debet citare. & ita per ordinem vt litera dicit, procedere dēt Inn. iiij. dicit, q̄ ſi ſententia lata eſt vtraque parte præſente, vel procuratoribus partium à qua non eſt appellatum, & ſententia in ſcriptis appareat, in tantūm præſumitur pro ipſa, quòd ſi aliqua partium vellet eam impugnare rationē proceſſus, non debet audiri, quia præſumendum eſt quod omnia ſine legitimè acta, ex quo tempore ſententiæ nihil dixit, nec appellauit: tamen credo, ſi ſententia detur, quòd taciturnitas partium. non poſſit facere ſententiam aliquā, quę nulla eſt, vt lis ſi conteſtata nō ſit; aut ſi die feriata eſſet lis conteſtata. Ber.

A D noſtram.] Primò ponit prauam conſuetudinem, quam ſecundò ſeruari prohibet: ibi, Volentes. Abbas Siculus.

CASVS. In regno Daciæ lex talis fuit conſuetudo ſeruabatur, q̄ ſi aliqui de criminibus accuſabantur, quæ p legitimos teſtes probari poterant contra ipſos, reputabantur immunes, dūmodo valeant ſe purgare quoquomodo: ſacerdotes & clerici Daciæ, huic legi innitebantur. peruenit hoc ad notitiā domini Papæ, ipſe volens vt hæc mala cōſuetudo, quæ ē cōtraria omni iuri, extirpet à clero, mādat quatenus ī probatione huiuſmodi negatiuæ, nullus audiat. dum tamē ex aduerſo poſſit affirmatiua p̄bari. Nota conſuetudinem non valere contra iuris ordinē. Item affirmatiua q̄ negatiua valet negatiuæ.

c Quoquo modo.] i. per viles & criminoſos. & ſibi ſimiles: quod eſſe non debet, imò debent eſſe bonæ famæ & opinionis. ī. de purg. can. conſtitutus.

[Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem, in quo erat hæc conſuetudo contraria iuri. & reſpondet dupliciter.]

d Omni iuri.] & verè, quia accuſatoribus & teſtibus comparentibus audienda eſt accuſatio, vt ī. de accu. licet. & c. veniens. & quaſi per totū. ergo contrarium erat iuri quod purgatio admittebatur ſuper his quæ legitimè probari poterant contra illos, quæ tunc demum admitti debet cum aliquis infamatus eſt, & nullus apparet accuſator. ī. de iſmo. de hoc. & ī. de purg. can. nos inter alia. & c. ex tuarum. & c. cum dilectus. & 15. q. 5. c. 1. & 2. q. 5. omnibus & ī. de accu. accedens. & quia lex illa eſt cōtraria omni iuri, eſt quàm latiſſimè extirpanda. 8. diſtin. mala conſuetudo. lex autem dēt eſſe honeſta. 4. diſt. erit autem. Item contraria erat iuri, quia negantis factum nulla eſt directa probatio. ī. ca. proxi. & ī. de elect. bonę. C. de prob. actor. & 6. q. vlti. cap. accuſator. De hac negatiua dictum eſt ī. de elec. bonę. ī

e Affirmatiua.] illa enim primò probari debet: quia ei qui dicit incumbit probatio. ff. de proba. l. 2. tamen ſi poſtea probato crimine vellet reus p̄bare negatiuā īdirectè, audiretur. ī. de teſti. ex tenore. & c. ſeries. ſed contra probationē teſtium non admittitur purgatio, vt hic pater. Bernat.

CVm cauſam.] Communis diuiſio. Secunda, ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Inter Colubrien. & Egitan. epiſcopos vertebatur quæſtio ſuper limitatione ſuorum diœceſium. Papa commiſit cauſam illam quibuſdam iudicibus, mandans eiſdem quatenus in negotio ipſo procedant ſecundùm diuiſiones, quæ per libros antiquos, vel alio modo

a Negligentiā.] if fault or negligence of the judge cause any loss, he shall make it good. ī. de ſen. exc. facro. C. de teſt. ſi qñ. in fi. C. de iud. ſancimus. in fi. & if a judge neglect to do justice, he makes it his own suit. 23. q. 2. dñs noſter. litē & ſi p iniuriā iudicis facta ē, ī. d emp. & vendi. ca. vlt. & C. d eui. emptor fundi. [Gloſſas omnes pp qualitatem textus io loco textualiter recitare, excepta ſequenti quæ quærit & ponit ſolu. Secundò etiam quærit & ſoluit. Tertiò contra primā ſolutionem ponit dictum Inno. quod reprobat. Ioan. And.]

b Præſumat.] but now are the laws corrected, which say that what is done by the judge is always presumed to be right? ī. de elect. bonæ. & ī. de renun. in præſentia. & ī. eod. poſt ceſſionem. & ī. de re iudic. ſicut & inſtitu. de fideiuſ. §. vlt. & 2. q. 6. hoc etiā placuit. argu. Dixit Io. ſuper hoc, q ſemper creditū ſententiæ iudicis, vbi cōſtat de p̄ceſſu cauſæ, ſed vbi revocat in dubiū de p̄ceſſu iudicis, nō eſt præſumendū pro iuſto ordine, ſ nīſi probetur per acta. nam & victores nō aliter potientur ſententijs, niſi eas oſtenderint rectè latas. in Auth. de iis qui ingre. ad ap. §. ſi illud. coll. 5. ſi actionē perdita, probetur perditio, & ſuſpicit; vel etiam proceſſus probetur per teſtes. argum. ī. de privileg. cum olim. & ī. de teſtibus. Albericus. & ī. de re iud. ſicut. & C. de teſtamen. publicati, tū ſi eps denunciet aliquem excōicatum, ſtandum eſt ſententiæ ſuæ, licet non actūt ſubſcriptio teſtium. 11. q. 3 cutæ. & ī. eod. poſt ceſſionē. vbi de hoc. Si tamen dicat ſe inordinatē vel iniuſtē excommunicatum, iudex aut etiam aduerſarius debet oſtendere, quòd debito modo excommunicatus eſt. ī. de ſen. excom. in ro. i prin. Sed pone q priorē illę, quę debent acta conſcribere, appareant ſubſcripſiſſe omnibus actis: nunquid præſumitur in tū pro eis, vt in contrarium probari non poſſit? Dico quòd admittit probatio in p̄rium. ī. eod. poſt ceſſionem. & ī. de teſti. cum à nobis. quia etiam ī inſtrumentum quantūcunque publicum ſit, recipiuntur teſtes. C. de proba. cum præſentibus. & ī. de fi. inſtr. cū Ioannes. nā & partes poſſunt ī dicere actis. C. de relat. l. 1. & 2. q. 6. §. biduum verſi. verendum eſt, &c. & benè ī dicere poſſunt, quia q̄ſque cōperti eſt culogia ex mala fide ſcribi, vt ff. de cult. & exhib. re. l. diuus. ar. ī. de acc. cum dil. ēris. & hoc verum eſt, dummodo per plures & meliores probetur contrariū. de hoc dictum eſt ī. eo. Tertio ex ordine verborū iſtius decre. debes colligere, qualiter iudex debeat procedere in negotio alicuius cauſæ à principio vſque ad finem, q̄a primo loco debet citare. & ita per ordinem vt litera dicit, procedere dēt Inn. iiij. dicit, q̄ ſi ſententia lata eſt vtraque parte præſente, vel procuratoribus partium à qua non eſt appellatum, & ſententia in ſcriptis appareat, in tantūm præſumitur pro ipſa, quòd ſi aliqua partium vellet eam impugnare rationē proceſſus, non debet audiri, quia præſumendum eſt quod omnia ſine legitimè acta, ex quo tempore ſententiæ nihil dixit, nec appellauit: tamen credo, ſi ſententia detur, quòd taciturnitas partium. non poſſit facere ſententiam aliquā, quę nulla eſt, vt lis ſi conteſtata nō ſit; aut ſi die feriata eſſet lis conteſtata. Ber.

A D noſtram.] Primò ponit prauam conſuetudinem, quam ſecundò ſeruari prohibet: ibi, Volentes. Abbas Siculus.

CASVS. In regno Daciæ lex talis fuit conſuetudo ſeruabatur, q̄ ſi aliqui de criminibus accuſabantur, quæ p legitimos teſtes probari poterant contra ipſos, reputabantur immunes, dūmodo valeant ſe purgare quoquomodo: ſacerdotes & clerici Daciæ, huic legi innitebantur. peruenit hoc ad notitiā domini Papæ, ipſe volens vt hæc mala cōſuetudo, quæ ē cōtraria omni iuri, extirpet à clero, mādat quatenus ī probatione huiuſmodi negatiuæ, nullus audiat. dum tamē ex aduerſo poſſit affirmatiua p̄bari. Nota conſuetudinem non valere contra iuris ordinē. Item affirmatiua q̄ negatiua valet negatiuæ.

c Quoquo modo.] i. per viles & criminoſos. & ſibi ſimiles: quod eſſe non debet, imò debent eſſe bonæ famæ & opinionis. ī. de purg. can. conſtitutus.

[Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem, in quo erat hæc conſuetudo contraria iuri. & reſpondet dupliciter.]

d Omni iuri.] & verè, quia accuſatoribus & teſtibus comparentibus audienda eſt accuſatio, vt ī. de accu. licet. & c. veniens. & quaſi per totū. ergo contrarium erat iuri quod purgatio admittebatur ſuper his quæ legitimè probari poterant contra illos, quæ tunc demum admitti debet cum aliquis infamatus eſt, & nullus apparet accuſator. ī. de iſmo. de hoc. & ī. de purg. can. nos inter alia. & c. ex tuarum. & c. cum dilectus. & 15. q. 5. c. 1. & 2. q. 5. omnibus & ī. de accu. accedens. & quia lex illa eſt cōtraria omni iuri, eſt quàm latiſſimè extirpanda. 8. diſtin. mala conſuetudo. lex autem dēt eſſe honeſta. 4. diſt. erit autem. Item contraria erat iuri, quia negantis factum nulla eſt directa probatio. ī. ca. proxi. & ī. de elect. bonę. C. de prob. actor. & 6. q. vlti. cap. accuſator. De hac negatiua dictum eſt ī. de elec. bonę. ī

e Affirmatiua.] illa enim primò probari debet: quia ei qui dicit incumbit probatio. ff. de proba. l. 2. tamen ſi poſtea probato crimine vellet reus p̄bare negatiuā īdirectè, audiretur. ī. de teſti. ex tenore. & c. ſeries. ſed contra probationē teſtium non admittitur purgatio, vt hic pater. Bernat.

CVm cauſam.] Communis diuiſio. Secunda, ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Inter Colubrien. & Egitan. epiſcopos vertebatur quæſtio ſuper limitatione ſuorum diœceſium. Papa commiſit cauſam illam quibuſdam iudicibus, mandans eiſdem quatenus in negotio ipſo procedant ſecundùm diuiſiones, quæ per libros antiquos, vel alio modo

pter eius negligentiam a quid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem iudicem animaduerſione debita caſtigetur: nec p ipſius præſumatur b proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis conſtiterit documentis.

¶ Honorius tertius archiepiſcopo Londe. † & eius ſuffraganeis.

¶ *Si probari poteſt reum deliquiſſe, eius probatio quod non deliqueris, non eſt admittenda.*

CAP. XII.

AD †noſtram noueritis audientiam peruenisse, quod ſacerdotes & clerici Daciæ, legi regni (per quam negatiua probatur) temere inniten-

tentes, à criminibus, quæ probari teſtib. fide dignis p̄nt legitime cōtra eos, reputantur inſontes, ſi ſe ſu p his purgare valeāt quo quo modo: & infra. ¶ Volentes igit vt hæc peſtis contraria omni iuri d †penitus extirpetur à clero: Mandamus, quatenus ſi huiuſmodi p̄bationē negatiuę (dū tn poſſit affirmatiua e ex aduerſo p̄bari) neminem audiatis.

¶ Idem Aurelianēn. & Lamet. ñ. epiſcopis.

¶ *Fines diœceſium probantur per libros antiquos, adm. x. cola, & teſtes, & famam.*

CAP. XIII.

CVm †cauſā, quæ iter Colubrien. & Egi-

† Lundeñ. Lond. Ludeñ.

† Vide l. oēs populi. & ibi Bar. ff. de iuſt. & iur. & l. leges ſacratiſſimæ. C. de epiſ. & cle.

† de materia huius c. vide Bar. Iaſonē, & alios in l. i illa ſtipulatiōe. ff. de ver. obli. vbi late Iaſon. Inno. in c. ſuper his. ī. de accu. copioſè Philipp⁹ Portiꝰ lib. 5. cōmun. op. cōcl. 36.

e Concor l. ſic expreſſē. ff. de app. & l. 1. C. qñ p̄ uo. nō eſt ut ceſſe.

† De materia huius decretalis, qualiter poſſint probari fines diœceſis, tradit notabiliter Aretinus conſi. 41. inci. viſo conſilio. & Alexād. r poſt Barto. in l. cum aliqs. C. de iure delib. ad de recentio res in l. 1. ff. ſi cer. pet.

a Vide Nicolaū Eymericū in directorio Inqſit. par. 2. q. 57. & q i ibi dixi.

ī Et ibi vide to eos, q citātur de p̄batione negatiuæ.

modo melius probabuntur, & per teſtes, & famã & per alia quæcunque adminicula. Nota qualiter fines ſortiantur. Item quæ non proſunt ſingula, collecta proſunt.

[Glo. ſeq. no. quòd antiquorum librorum, & c. habuit tria ſimilia.]

a Per libros antiquos.] no. ergo quòd ſcriptura antiquorũ librorum facit fidẽ. ¶. de præſc. ad audiẽtiam. 1 Item creditur inſtrumẽto ꝓducto ex archiuo publico, etiam ſi ſubſcriptionem nõ habeat. ¶o. q. 1. puenit. & ī Authẽ. de ijs qui ingre. ad ap. §. illud. coll. 9. & C. d fid. inſtru. Authen. ad hoc. & ī. de in integ. reſt. tum ex litteris. & ff. de ꝓba. cenſus. & C. arbi. tutelæ. l. vlt. & C. q po. in pig. ha. ſcripturas. Itẽ ſi reperiatur ſcriptura in aliqua colũna vel lapide, ei ſtatur. 1 4 q. 2. ſanè. Itẽ ſcripturæ, quæ olim fiebat in albo prætoris, fides adhibebatur. ff. de iuriſdi. omiud. ſi quis id. & ff. da albo ſcriben. l. 1. & 2.

b Teſtes, famã.] ꝓ teſtes enim antiquos vtriuſque parochiæ probatur ꝓhuiuſmodi diuiſio. 16 qõ. 1. plures. & ruſticis ſenibus præcipuè in antiquis creditur. ff. de leg. 3. ſi chorus. & fama in talibus præcipuè valet. quorum memoria non habetur. ff. de probatio. ſi arbiter. ff. de aqua plu. arcenda. in ſumma. & item Labeo. per ſe tamen, ſi alia adminicula adſint, non probat. 3. q. 3. c. ſi teſtes. §. ſæpè etiam ſine. & ff. de teſti. l. 3. §. quæ argumenta. & ī. de præſumptio. illud. 35. q. 6. ſi duo.

c Adminicula.] adminicula ergo etſi per ſe non probant, tamen adiuuant ī. de ſimo. per tuas. & ī. de ſucceſſ. ab inteſta. cum dilectus. & ī. de teſtibus, præterea. & ī. de præſump. litteris. & c. 3. Et ſic eſt arg. quod quę non poſſunt ſingula, multa iuuant. C. de teſta. ſancimus. 2 & ff. ex quibus cauſis maio. nec non. §. ſi quis ſeptus. & indicia etiam probant. C. de rei vendicatio. indicia. Ber.

CAuſam matrimonij.] Communis diuiſio. Secundo ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Quædam puella contraxit matrimonium cum quodam iuuene, & traducta ab ipſo, tandem receſſit ab eo, & intrauit monaſterium ſe virginem & monacham aſſeuerans, iuuenis prædictus repetebat eandem, dicens quòd eam carnaliter cognouiſſet: illa ècõtra virginem ſe eſſe ac monacham aſſerebat, mulier propter ho educta fuit de monaſterio, & induxit quaſdam mulieres ad probandum per aſpectum corporis virginitatem: tandem vir volebat reprobare mulieres illas, quæ inductæ fuerant contra ipſum. mulier verò dicebat quod timebat violentiam ſibi fieri ab illo: Conſultus Papa ſuper hoc negotio reſpon. mandat quibuſdam iudicibus, quatenus puellam illam ponant interim in illo monaſterio quod intrauit, vt ibi vſque ad finem cauſæ valeat ſecurè morari: recepturi poſtmodum non ſolum probationes viri, quas ſiduxerit producere voluerit contra mulieres illas, quas induxit puellã ad probandam virginitatem, verumetiam alias probationes ho. negotium contingentes, quas vtraque pars duxerit producendas: & quia dicit canon, quòd manus & oculus obſtetricum ſæpe fallitur, iudicat vt adhuc honeſtas matronas, & in hoc prudentes deputare procurent ad inquirendũ vtrũ dicta puella virginitatis priuilegio ſit munita. Nota quòd iudex debet locum ſecurũ prouidere partibus. Item omnes probationes quę tangunt negotium, ſunt admittendæ. Itẽ mulier inſpecta iterum inſpicitur, ſed iſtud fit propter periculũ animarum, ne decipiatur, & quia oculus & manus obſtetricum ſæpè fallitur.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

d Ponatis.] ſed quare non reſtituitur mulier viro ſuo: ſi habuit poſſeſſionẽ illius, ī. de reſtit. ſpolia. ex conqueſtione. & cap. ex tranſmiſſa. 1 & c. litteras. & ī. de rap. cum cauſa. Hoc ideo fuit: quia illa dicebat ſe virginem eſſe: & ſuper hoc inducit mulieres ad probandum virginitatem: quod ſi verum eſſet, tenebat monachatus: vnde non debuit ſibi reſtitui, neab eo corrumperetur. argu. ī. de ſpon. cum locum. Et eſt caſus iſte qui impedit reſtitutionem, vnde ponenda eſt in eodem monaſterio, quousque plenè cõſter de cauſa, ne poſſet pati aliquam violentiam: quia iudex hoc prouidere debet. 33. q. 2. ſiue de cõiugij læsione. & 3. q. 9. hortamur. ff. de rebus dub. vbi. & ī. de reſt. ſpol. ex tranſmiſſa. & cap. litteras. & ī. de appel. ex parte.

e Mulieres.] vir volebat reprobare mulieres illas, quę illã inſpexerant quòd erãt malæ famæ & criminoſæ, cum illę debeant eſſe prouidæ & honeſtæ, ac peritę in facto illo. ī. de frigi. & maleſic. fraternitatis. & ff. de ven. inſp. l. 1. hæc enim probatio cõfeſſioni viri præfertur, ī. eodem. propoſuiſti aliàs enim ſtatur confeſſioni viri dicentis ſe cognouiſſe vxorem. ī. de ſpon. impu. continebatur. & 33. q. 1. ſi quis acceperit. quandoque tamen oculus obſtetricum fallitur, vt hic dicit, & 27. q. 1. nec aliqua.

[Glo. ſeq. not. ꝙ in cauſa matrimoniali, &c. ſignat cõtrarium.]

f Par.] nota quòd omnia quæ contingunt cauſam, & per quæ poſſit melius inſtrui, ſunt inquirenda, ſic ī. de iudi. exhibita. & ī. de elect. ſcripeum. & ī. cap. proxi. Et not. hic argu. ꝙ in cauſa matrimonij aperiis atteſtationibus adhuc alij teſtes ſunt inducendi, quia inducta hic fuerunt mulieres, & adhuc aliæ inducuntur. vt ſequitur ad idem inducuntur. ī. de ſpon. ſicut. & ī. de conſangui. & affini. ex litteris. & ī. de. teſti ſeries quia ſententia contra matrimonium lata non tranſit in rem iudicatam. ī. de re. iud. lator, & c. conſanguinei. Arg. contra. ſupra. eo. iuraui t.

tãs. epiſcopos, ſuper ſuarum limitatione diœceſum vertitur, vobis duximus cõmittendã: ¶ Mandamus, quatenus ſecundum diuiſiones, quæ ꝑ libros[a] antiquos, vel alio modo melius probabuntur, necnon & teſtes, [b]famam, & quæcũque alia adminicula, [c] in negotio procedatis.

¶ Idem epiſcopo & archidia. Senonen.

¶ Poſſunt reprobari matrona per quas virginitas ꝓbatur.

CAP. XIIII.

CAuſã matrimonij, quæ inter V. iuuenem, & G. puellam Senon. quæ ſe virginem † & monachã profitetur, noſcitur agitari: & infra.

¶ Mandamus, quatenus eandem puellam ponatis[d] interim in illo monaſterio quod intrauit, vt ibi ſecurè valeat commorari, donec iudiciali ſententia quid agi debeat decernatur, recepturi poſtmodum non ſolùm probationes viri, quas ĩducere voluerit contra mulieres[e] illas, quæ ad inueſtigandũ ſigna virginitatis ex parte puellæ fuerũt introductæ, verũ etiam probationes alias hoc negotium contingentes quas pars † vtralibet duxerit producendas: Et quia (vt dicit canon) ſæpe manus fallitur & oculus obſtetricũ, volumus & mandamus vt adhuc honeſtas matronas, prouidas, & prudentes † deputare curetis ad inquirendum, vtrum

¶ Concord. ex. in l. ſi ꝙ curatorẽ. & ibi Bar. ff. de ꝓcur. & in l. ſi qua ꝑ calũniam. & ibi Pet. de bella pertica. Cy. & Bal. C. de epiſc. & clerı. & de materia huius gloſſæ vide plenè per Iaſonem, Decium & Doctores in l. 1. ff. ſi cert. petatur.

† Ideo hæc tam diligẽs cautela hic adhibet, ꝙ qui virginẽ a propoſito caſtitatis reuocat, excõiicat. cõciliũ Tole. 3. c. 10. conciliũ Matiſconẽſe primũ, cap. 12.

a Contraria voluntas de qua conſtabat: & cur ſus decennij tolliunt primã teſtimoniũ alterum vide Io. And.

† vtraque.

† Adde per iſtum text. qualis dẽat ꝙs eſſe ad hoc vt tanq; perito i ſua arte ei credat. & l. magiſtros. C. de profeſſ. & medi.

3 Vt ibi patet nõ habet hoc caſu poſſeſſio ſine copula: & adde qđ dixi d couer. cõiu. dudum. ī prin. Io. An.

4 [Vel corrupte ſm Inn. vel volebat contra illas. ꝓducere aſſumatronas honeſtiores, & plures afferentes contrariũ, ꝙbus ſtãdum eſt, infra. tit. 1. ſi noſtra. Io. And.

[Gloss. seq. ponit 6. ad commẽdationem virginitatis.]

a Virginitatis priuilegio.] priuilegium r virginitatis maxim um est, quia replet para dium. 32. q. 1. nuptiæ quæ sola est potens Deo animas hoium plentare. in Authen. de lenonibus. §. sanctimus. coll. 3. & est illa principiũ aliarũ virtutũ in Authẽ. quomodo oporteat epos & alios plates & religiosos ad ordinem religionis adduci. §. neque autem sacris. coll. 1. & virgo sola quo ad legem pmotionis reputatur, & inter virgines corrupta inuita etiam consecrari non potest. 32. q. 5. pudicitia. & solæ virgines aureolam habebunt. 32. q. 5. ñ Paul⁹. pauci tamen habebunt hoc priuilegiũ, vt dicit Greg. 50. di. quia tua.

ADDITIO. Vnde versus.

Aureolam, virgo, martyr, fideique magister.

Præter communẽ dicuntur habere coronam.

CVm bonæ memoriæ.] Aprièr non diuiditur: ponit enim cuiusdam commissionis formã bimembrem. Et secundum membrum: ibi, Alioquin. De eodem facto habetur ī. de arbi. cum tempore. Abbas.

CASVS. Inter epm Mresburgeñ. ex vna parte, & abbatem & conuentum Bigamen. monasterij, super statu ipsius monasterij & quibusdam spoliationibus, contra abbatem factis, à prædicto epo quæstio vertebatur. super his causa coamissa fuit quibusdam iudicibus: coram quibus litis cõtestatio facta fuit, prout partes confitebantur, & processum in causa, sed non terminarunt eandem aliquibus causis impedientibus, vel ipsam causam remiserunt ad dominum Papam, postea Papa causam eandem commisit iudicibus litis, mandans eisdẽ, quatenus acta originalia, quæ apud priores iudices remanserunt, debeant inquirere diligenter, & ipsa si poterunt inueniri, & si qua alia partes duxerint legitimè proponenda, in scriptis redacta ad præsentiam Papæ remittant: si verò acta inueniri non poterunt, cum non reuocetur in dubium de contestatione litis super statu monasterij, & spoliationibus prædictis, recipiant probationes partium de nouo, & audiant si partes voluerint tractare de compositione: & quod super hoc inuenerint, & cautam sufficienter instructam ad dominum Papam remittant. Nota quòd acta prioris iudicij danda sunt iudicibus alijs, ad quos causa peruenerit: & possunt ad hoc compelli. Item per confessiones partium constat de contestatione litis, licet repetiatur in actis, ex quo partes confitentur.

b Iudices.] originalia acta semper apud iudicem siue scriptorem remanere debent. ā. co. quoniam. & si causa ad alios iudices migrauerit, postea illis tradere tenetur, vt hic dicit, & ī. mitto. prout. cum quæ. & hoc patet quòd attestationes in vno iudicio receptæ valẽt in alio. in Auth. de testi. §. quoniã multæ. coll. 7. & C. de arbit. pen. in fi. & C. de test. l. vlti.

c Proponenda.] nam si testes coram prioribus iudicibus recepti & publicati fuerant, alij non recipientur vltrius. ī. tit. px. cõstitutus. ad fi. instrumenta vel confessiones poterant recipere: vel ‖ aliqua fuissent capitula super quibus testes nõ fuissent recepti, super illis poterũt testes recipere. infra titulo proximo, causam quæ.

† Masburgeñ.

d Alioquin.] id est, si non poterunt acta inueniri, 2 tunc recipiantur probationes de nouo sup statu monasterij, & spoliatione abbatis: super quibus de litis contesta. facta nõ reuocatur in dubiũ, imò illud confitebuntur partes; & si testes aliqui recepti fuissent, & clausæ attestationes essent coram primis iudicibus, si voluerint partes, computabuntur io numero aliorum ī. de testib. cum causam. in fine.

2 Vel inueniuntur: sed non authentica p sigillũ, vel manũ publicã: vnde fidem nõ faciunt ī. eqũ. secundũ Hostiẽ. Ioã. And.

e De cõpositione.] ad quam iudices primo date debent operam, sic ī. de nu. pe. cap. 1. vbi de hoc. & est argumentum, quòd super re spirituali, scilicet super statu monasterij potest compositio intercenire. ī. de arbi. cum tempore. & cap. contingit. vbi de hoc. tamen hic compositionem perficere non possent, sicut nec causam diffinire, quia Papa vtrumque sibi reseruat.

† In oĩbus scriptis Matrceñ. al. Mecieñ. al. Matecieñ. Id concilium nondum vidimus: dicunt vero Raymũdus hoc c. ex 2. cõpil. ut. de test. cap. 10.

dicta puella virginitatis a priuilegio sit munita.

¶ Gregorius nonus præposito sanctę Marię Magdeburgeñ. & decano Mitinensi.

¶ *Acta etiam litis ordinatoria facta coram primis iudicibus fidem faciunt coram* † *secundis.*

CAP. XV.

CVm bonę memorię: & infra. ¶ Cum acta originalia dicantur apud priores iudices b remãsisse: Mandamus, quatenus ea cũ omni diligẽtia requirentes, ipsa si poterint inueniri: † & ‖ si qua partes duxerint legitimè proponenda, c in scriptis redacta, ad nostram præsentiã remittatis. ¶ Alioquin d cum nõ reuocetur in dubium de contestatione litis super statu Pigamen. monasterij, & quibusdam spoliationibus contra abbatẽ eius factis à Mesburgeñ. † episcopo, recipiatis partium probationes de nouo: & audientes, si partes audire voluerint, de cõpositione e tractatũ: tam quòd super hoc inueneritis, quàm causam sufficiẽter instructam, ad nos remittere procuretis.

TITVLVS XX.

De testibus & attestationibus.

¶ Ex concilio Matrceñ. †

¶ *Breue est.*

CAP. I.

PLacuit f sancto conuentui, vt testes non conducan-

f Placuit.] hoc c. habent quidam pro 3 palea. 4. q. 3. placuit.

¶ Rubricæ huius continuatio patet ex continuatione facta in præcedenti titulo. Vel magis specificè sic: supra visum est de probationibus in genere: nunc vt materia magis clarificeret, subijcit de speciebus, quia quæq; probatur per testes, quæque per instrumẽta, per præsumptiones, & per iuramentum, ideo de his omnibus tractat in sequentibus; & quia probatio quæ fit per testes est efficacior alijs, cum fiat viua voce. ī. de fide instr. cõ Ioannes. cum ibi nota. ideo præmittit tractatum de testibus, & postea subiecit de alijs specialibus. Abbas.

De hac materia tractatur 4. q. 3. & 2. q. 4. & 3. q. 5. & q. 9. & 14. q. 3. 35. q. 6 per totũ. & 2. q. 1. in primis. 6. q. 1. & in partes 9. q. 3. quæquis.

PLacuit.] Continet tria dicta, ꝙ patent. Abbas.

CASVS. Tria dicuntur in hoc capitulo. Primũ quòd testis nõ ferat testimoniũ pro pretio. Secundum, ꝙ talis debet esse testis, cui nulla possit opponi exceptio. Tertium quòd iterum debet ferre testimonium. Nota, quòd testis conductitius reprobatur. Item inimicus debet esse testis: cui nulla possit opponi exceptio.

3 Hoc est rũ, nã in vetustissimis Gratiani exemplaribus non reperit, sed in recentioribus habetur.

a Pretio.] quorum teſtimonium non valet, quia pretio ſunt corrupti. 4.q.3.c.placuit.§. item in criminali. & 3. de prob. licet. & 7.c.ſicut. 14.q.5. non ſanè. & 7.c. quoniam. & 35.q.6.epiſcopus in ſynodo.

[Glo.ſeq. reci.per q.ſcilicet qui ſunt idonei.

b Idonei.] idoneꝰ reputabitur, ex quo per aliquã exceptionem non repellitur: quia quilibet præſumitur idoneus, niſi probet ꝯriũ. 7. de præſump.dudũ. & edictum de teſtibus prohibitorium eſt, vt quilibet admittatur, qui non repellitur. ff. de teſt.l.1. 1. reſponſo.

[Gl.ſeq. aſſimilat accuſationem teſtimonio.]

c Fideles.] quia infideles non admittuntur.ff.eo.l.1.& 2.q.7.nõ poteſt. & c.ſi hæreticus. ſic nec ad accuſandum. ea.cauſa. & ea.q. alieni pagani. & c. quærendum. ADDITIO. Excipe caſum ca. contra Chriſtianos. d hæreſ. lib.6. vbi bonus tex. cum gloſſa.

d Idoneus.] hoc de honeſtate dictũ eſt, non de neceſſitate. ſic 22.q. 6. honeſtũ. Ber.

IN nomine Domini.] Diuiditur in tres partes. Nam primò ponit dictũ. Secundo probat per legem. Tertiò concludit. Secundatibi. Ne poſtea. Tertiatibi. Ecce. Abb. Sicu.

CASVS. Capitulum iſtud loquit de materia illius decret. 2.q.1. in primis. Eps qdã dicebat ꝙ eo abſente viliſſimi teſtes recepti fuerint contra ipſum. vnde non debebant ſibi præiudicare; Vnde cõqueſtus fuit domino Papæ & ipſe reſpondet, ꝙ ſi ita eſt: nullius momenti ſint huiuſmodi teſtes: & ꝙ ita ſit, probat per legem vbi dicitur, ne poſtea obijciatur teſtibus, ꝙ per vnam partem geſta ſunt, oportet, vt teſtimonia dentur aduerſario à iudice monito vt veniat, & audiat teſtes: Si verò venire noluerit iuſto impedimento ceſſante, valebunt ac ſi vtraque pars præſens fuiſſet, ex qua lege argumentatur Papa. Ecce admonendus eſt ſemper aduerſarius, vt veniat ad audiendos teſtes: & quia hoc hic omiſſum eſt, firmitatem non obtinet. No. ꝙ leuè poſſumus allegare pro nobis. Idẽ teſtes recepti altera parte abſente & non citata, non valent.

e In nomine Domini.] hæc eſt pars illius c. 2.q.1. in primis.

[Glo.ſeq. ponit 7. quæ in teſtibus requiruntur.

f Viliſſimi.] qui. non eſt credendũ. 2. q. 1. in primis quædã conſiderantur in teſtib. quę his verſib. notant.

Conditio, ſexus, ætas, diſcretio, fama:
Et fortuna, fides, in teſtibus iſta requires,

g Ne poſtea.] iſta verba ſunt in Auth. de teſtib. §. & hæc verò. coll. 7.

[Glo.ſeq. reci.per q. an teſtem deponentem pars debeat audire, & videtur quod ſic, &c.]

h Audire.] nõ eſt ita intelligẽdũ, vt audiãt teſtes cũ deponunt dictũ ſuũ, cum in ſecreto & ſigillatim ſint recipiendi. ꝛ. e. venerabili. C. de teſt. nullam. ꝛ. de accuſa. inquiſitionis. §. 1. ſed audire debent teſtes. i. videre & audire eos iurantes, & poſt publicationem videre & audire dicta ipſorũ poterunt, & hoc ſeruatur exemplo Danielis, qui ſecrẽ examinauit illos falſos teſtes ſacerdotes, qui talium teſtimonium tulerunt cõtra Suſannam. Et hoc regulare eſt cũ agit̃ in forma iudicij ſed Auth. vnd verba iſta ſumpta dñt, dicunt doctores, loqui in cauſa publicatiõis, ſ. vt lite nõ ꝛeſtata qñ. §. ſunt & alij. ꝛ. eod. ſignificauit. & tunc vt ꝙ aduerſarius poſſit intereſſe receptioni teſtiũ, & ipſos teſtes audire, ꝙ iura ilta. a Sed tu expone teſtes. i. attẽtationes, vt in Auth. prædicta de teſt. §. & hoc verò vbi dicit audiri attẽtationes & depoſitiones.

i Noluerit venire.] tunc enim recipientur & valebunt ac ſi ipſes eſſet. C. de teſt. ſi qñ. & hoc intelligit lit. non ꝛeſtata, aliter non, vt ſ. vt lit. non conte. p totum.

k Ineuitabili.] ſi enim non poteſt venire iuſta de cauſa detentus, non reputatur contumax: & ſi tunc recipiantur, non valent, ſi cauſam abſentiæ oſtenderit, quia etiã ſententia remouaretur. ꝛ. de re iud. cum Bertholdus, & ff. de damno infecto. ſi finita. §. ſi fortè. & ff. de iudic. ſi prætor iuſſerit, in fine.

[Gloſſa ſequens dat duo, ſimilia ſubdens generale.]

l Admonendus.] aliàs enim non valet, niſi admonitꝰ præſens fuerit. 3.q.9. hæreſe & 2.q.1. in primis. C. de fi. inſtru. iudices. idem eſt in accuſatione. 3.q.9.c.1. & in ſententia eadẽ cauſa & quæſtione. caueat. & pluribus capitulis ſequẽtibus. & generaliter omnia quæ aduerſus abſentes non per contumaciam ſtatuuntur, non valent. 3.q.9 omnia quæ.

m Contra legem.] prędictam, quæ dicit, ꝙ aduerſario præſente recipi debent. C. de fid. inſtr. iudices. in Auth. ea. §. & hoc verò. C. de legi. non dubium. & 10. diſt. vides. & 25.q.1. imperialẽ. Ber.

QVoniam. CASVS. Quidam ſacerdos erat infamatus de quibuſdam mulieribus: nunciatum fuit hoc domino Papæ. mandat Papa Defenſori Sardiniæ, vt cuncta diligenter inquirat, & mulieres illas, cum quibus dicitur deliquiſſe, ſeu alios qui de hac cauſa aliquid ſcire dicuntur, ad dominum Papam adducant vt de prædictis exceſſibus veritas inquiratur. Nota quod in cauſa denunciationis omnes admittuntur, non tamen inimici vel criminoſi; & mulieres cum quibus delinquitur, ad præſumptionem tantum inducuntur.

tur pretio:a & vt quicunque idoneusb & fidelesc in teſtimoniũ aſſumantur, ac nullus teſtimonij dicat, niſi ieiunus.d

¶ Gregorius Ioanni Defenſori cunctis in Hiſpaniam.

¶ *Nulla eſt receptio teſtium facta contra non citatum.*

CAP. II.

IN nomine Domini: & infra. ¶ Quod autẽ dicit, epiſcopus, quia ſe abſente, etiam viliſſimi f ſint teſtes exhibiti nullius momenti; lege noſcendum eſt conſtitutionis nouellæ, quæ de teſtibus loquitur in hęc verba: ¶ Ne poſteaf obijciatur eis, quod per vnã partem geſta [& confecta †] ſunt, oportet vt teſtimonia dentur, illo ad monito à iudice, aut defenſore venire & audire teſtes. Si verò noluerit venire:i & non ex inuitabilik quadã neceſſitate venire non poſſit: Sancimus huiuſmodi teſtimonia ita valere, tam quam ſi nõ ex vna parte cõſiſterent, ſed etiam ipſo præſente facta fuiſſent. ¶ Ecce admonendusl eſt ſemper aduerſarius: vt ad audiendos teſtes† veniat: quod, quia hic omiſſum eſt, neceſſe, eſt, vt quod † contra legemm actum eſt, non habeat firmitatem.

¶ Idẽ Sabino Defenſori Sard.

¶ *Mulier teſtificatur contra clericum, cum de crimine agitur*

CAP. III.

QVoniã † aliqua nobis de perſona Epiphanij preſbyteri iunt facinoria nũciata, neceſsè eſt vt cuncta diligentius perſcruteris. Et ſeu detentus, non reputatur contumax: & ſi tunc recipiantur, non valent, ſi cauſam abſentiæ oſtenderit, quia etiã ſententia remouaretur. ꝛ. de re iud. cum Bertholdus, & ff. de damno infecto. ſi finita. §. ſi fortè. & ff. de iudic. ſi prætor iuſſerit, in fine.

[Gloſſa ſequens dat duo, ſimilia ſubdens generale.]

l Admonendus.] aliàs enim non valet, niſi admonitꝰ præſens fuerit. 3.q.9. hæreſe & 2.q.1. in primis. C. de fi. inſtru. iudices. idem eſt in accuſatione. 3.q.9.c.1. & in ſententia eadẽ cauſa & quæſtione. caueat. & pluribus capitulis ſequẽtibus. & generaliter omnia quæ aduerſus abſentes non per contumaciam ſtatuuntur, non valent. 3.q.9 omnia quæ.

m Contra legem.] prędictam, quæ dicit, ꝙ aduerſario præſente recipi debent. C. de fid. inſtr. iudices. in Auth. ea. §. & hoc verò. C. de legi. non dubium. & 10. diſt. vides. & 25.q.1. imperialẽ. Ber.

QVoniam. CASVS. Quidam ſacerdos erat infamatus de quibuſdam mulieribus: nunciatum fuit hoc domino Papæ. mandat Papa Defenſori Sardiniæ, vt cuncta diligenter inquirat, & mulieres illas, cum quibus dicitur deliquiſſe, ſeu alios qui de hac cauſa aliquid ſcire dicuntur, ad dominum Papam adducant vt de prædictis exceſſibus veritas inquiratur. Nota quod in cauſa denunciationis omnes admittuntur, non tamen inimici vel criminoſi; & mulieres cum quibus delinquitur, ad præſumptionem tantum inducuntur.

1 Concor. l. nõ omnes. §. a barbaris. ff. de re mil.

¶ Cap. 3. est in 1. cõp. Et ſ. ro hiſtoria ac intelligentia textus videto notas noſtras in hoc ea p.

† Hæc duo verba. & cõfecta. in manuſcriptis codicib. nõ habentur.

a Et hoc tenet hic Vin. cẽ. omnino videq̃ no. in Spec. tit. §. tractandũ in prin. I. A.

† Adde ꝙ teſtis dñ recipi, ꝙñ iurat. cõco. l. ſi qñ C. de teſti.

† quia

† B. Gregorius libr. 2. epiſtola 36. indictione 11. c. 6 ſ. & c. 4. e. ti. in 1. compil.

Et an & qñ mulier poſſit eſſe teſtis in criminalibus. vide plenè p Antoninum Gomezium tomo 3. variar. reſolu. c. 12. & p Iulũ Clarũ ſ. practi. crim. §. fin. q. 24.

a Mulieres.] sic mulier admittitur in testimonium contra ecclesiasticam personam, vt j. eod. cum litteris. mulier bene admittitur in testimonium. 15. q. 3. ex eo. arg. contra, 33. q. 5. mulierem. Illud sic intelligi debet: vbi agitur criminaliter, non recipitur mulier ad testimonium contra aliquem: cum verò agitur ciuiliter, aut in modū inquisitionis seu exceptionis, tunc admittit mulier, i quo casu loquit hoc cap. & j. eod. cum litteris.

[Gl. seq. ad id qđ de solio dicit, allegduas concor. signat cōtrarium, quod statim soluit.]

1 Vide Alcōsi. 132. li. 1. Antoniū Gomeziū loco primè citato.

b Peregisse.] & sic videtur ꝙ socij j crimis admittantur. sic 79. dist. si qs Papa. & 64. q. 1. cap. si qs cum malitiosis. & cōtra, j. eo. veniens. & j. de confes. cap. 1. & 15. q. 3. memini. hic non recipiuntur socij ad plenam probationem, sed ad præsumptionem tantū, sicut serui quandoq; ad præsumptionem recipiunt 4. q. 3. ca. si testes. §. item serui.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cōpi. De materia vide Antonij Gabrielis. l. 1. com. conclu. titu. de testibus. conclu. 1. & seq.

Mat. 18. Luc. 17.

Ioan. 17.

¶ Pascha lis Papa.

¶ Vbi agitur ad correctionē de peccato impediendo, principalis persona admittitur in testem.

CAP. IIII.

IN† omni negotio[c] principalis persona dicens veritatē de re sibi nota, rectissimè habēda est ꝑ teste: cui adhibito vno, efficiūtur duo testes, adhibitis duob. efficiūtur tres. Quod patenter ostē dit Dominus cum dicit: Si peccauerit[d] in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum, quod si te non audierit, adhibe tecum vnū, vel duos testes; vt i ore duorū vel trium[e] stet omne verbum. ¶ Item alibi affirmat dicens: Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso. & testimoniū phibet de me pater. nā in lege vestra scriptū est, qa duorū hominū testimoniū verū est.

¶ Eugenius tertius.

¶ Dicit quales esse, & qualiter iurare debeant, qui super consanguinitate deponunt.

CAP. V.

QVoties† aliqui propter cognationem propinquitatis[f] separari petuntur, duobus † vel tribus testibus adhibitis, qui de eadem consā guinitate[g] supersint, vel totidem senioribus, & melioribus loci eiusdē, id debet legitimè comprobari. ¶ Probatio autem testium debet fieri duplici iuramēto,[h] vt iurent se nō priuato odio, neque amicitia,[i] neque pro aliquo commodo quod habuerint, vel

mulieres[a] cum quib. peregisse[b] dicitur: seu alios, quos de causa scire aliquid sēseris, huc festines adducere: quatenꝰ eccle siastica districtione liqde possint quæ vera sūt aperiri.

1 Fallit in criminibus exceptuatis veluti hęresi, lęsa maiestate, falsimonia, & similibus doctores in eam fidei fauorē. de hæret. lib. 6. vide in iij Clarū in pract. cri. §. fi. q. 24. † Post cōcil. Lateran. sub Alex. iij. par. 8. c. 17. & ca. 20. e. ti. in 1. compil.

† Adde qđ vbi nō est ꝑfectus testiū numerus, duo sufficiūt ꝑ cor. Lvbanus merus. C. de test.

2 De expositione huius auctoritatis cōsuli: theologos, & præ alijs B. Thomam. 2. 2. & 33. art. 3.

¶ Item confuevit dubitari vtrū criminosi & infames admittantur, ad denunciandū alioꝝ crimina? & est dicendū ꝙ non 2. j. q. 7. § fine, & c. postulatum. §. porro i fi. & 1. q. 1. multi. in prin. qa tales debent esse bonæ famæ. 35. q. 6. episcopus i synodo. & j. & testib. & g. præterea. §. 1. & j. de ſpon. cū in tua. vbi de hoc.

[Glo. seq. circa auctoritatem, si peccauerit ponit tres opi. & remittit.]

d Si peccauerit.] Hdixit ꝙ hæc ꝛ. auctoritas extenditur ad oēs sine distinctione plenarū. ar. ꝙ co. 2. q. 7. quapropter. & 24. q. 3. tam sacerdotes. Alij dicūt ꝙ tā tum ad prælatos ar. 23. q. 4. ita plane. Alij dicunt, & vt melius, ꝙ extenditur ad eos tm qui aliquam habent administrationē, sup aliquibus. 23. q. 4. duo ista nomina. de hoc dicitur 2. q. 1. si peccauerit, & j. de hęre. cum ex iniuncto.

e Duorū vel triū.] idest, non paucorū, tamen quandam cautā requirunt plures, sed nulla certa cautela tenetur est vno. j. eo. licet.

3 Per qđ cō. intelligit hic lum. de amicitia carnali q̄ corruptionē inducat: charitatiua enim nō impedit testem ſm Host. de hoc in spec. eo. ti. in prin. Ioan. And.

In omni negotio. Is qui denunciat per dictum suum & alterius probat se ꝓmonuisse. ita sumpsit Io. An. & cōiter doctores. sed certè hæc sūmatio nimis restringit litterā, cū id ꝙ hic dr de denūciatione, hic sit positum casu exēpli, & exempla non restringunt dicta, vt in c. 1. ne cleri. vel mona. facit l. cum prætor. in §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & maximè qa in secunda auctoritate hic posita, nulla fit de monitione mentio. Diuidit. Nam primò ponit dictum. Secundò illud probat duabus auctoritatibus. Prima ibi, quod patenter. Secunda ibi, Item alibi. Abb. Siculus.

CASVS. In hoc capitulo traditur forma, ſm quam debet aliquis denunciare crimē alterius. Qui aliū vult denunciare primò admoneat illū inter se & ipsum solum, & habebitur pro vno teste quātū ad probandam admonitionē: & si non corrigit, adhibeat vnū secum, & sic erunt duo testes: & si adhuc se nō corrigit, adhibeat duos, & erūt tres & hoc ꝓbatur auctoritate Dñi dicentis: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eū inter te, & ipsum solum, &c. vt in duorū vel trium stet omne verbum. & alibi dicit. Ego sum qui testimonium phibeo de ipso, & testimoniū perhibet de me pater. quia duorum hominum testimonium verum est. Nota capitulum istud intelligendum in denunciatione.

[Glo. seq. restringit literam, & dicit quare. Secūdo quærit, & soluit.]

c In omni negotio.] quod dicit, in oi negotio generalitas illa restringitur in causa denunciationis, vbi debet præcedere fraterna monitio, ad hoc vt admittantur ad denunciandum. j. de iudi. nouit. & j. de accu. cap. 3. & 6. cū dicā. 2. & j. de sent. licet. Hely. & ar. ad hoc 2. q. 7. accusatio. & cap. si quis ergā. in eodē casu loquitur hoc cap. & hoc patet ex ipsa litera. & hoc idem dr 2. q. 1. si peccauerit. aliās in causa sua nemo idoneꝰ testis intelligitur. 4. q. 3. c. si testes. §. item nullus. & ff. e. nullus. & j. e. de cętero. Item

Qvoties. Duo sunt dicta. Secundum: ibi, Probatio autem. Abbas.

CASVS. Quando aliqui volunt ſparari propter consanguinitatem; consanguinitas illa debet probari per duos, vel per tres testes de illa consanguinitate: vel si consanguinei non supersunt, debet probari per meliores & antiquiores eiusdem loci, & debent iurare quod non odio, vel amore, vel aliquo commodo, quod habeant, vel habituri sint, ad hoc iuramentum accedunt, & sic dicunt rei veritatem, vt à suis maioribus acceperunt, & credunt ita esse.

f Propinquitatis.] intransitiuè ꝓ hoc, idest, propter cognationem, quæ est propinquitas. 25. q. 3. ca. 1. & 2.

[Glossa sequens alleg. concor. signat contrarium, & remittit.]

g De eadem consanguinitate:] 35. q. 6. cap. 1. & 2. & j. qui mat. acc. posset videtur. Arg. contra j. eo. super eod. Sol. vt ibi.

h Duplici iuramento.] in iuramento illo duo articuli continentur vt infra sequitur.

i Amicitia.] testes enim iurare debent remoto odio, amore, commodo, amicitia. 4. q. 3. si testes. §. item testium. & 31. q. 3. quatuor. & 3. q. 6. de parentela. 4

q Cre-

& Credere ita esse.] hodie non vſ locum habere ex toto qd hic dſ, ꝙ non valet testimonium de auditu siue de credulitate, immo necesse habent dicere, ꝙ viderint psonas oēs in cōsanguinitate. designando gradus ab vtroq; latere: vel saltē aliquas psonas in gradibus aliter nō valet. ſ. eo. licet. & ita parū valet testimoniū de auditu. vnde adhuc debent addere quantum ad hoc. & ita credere à suis maioribus audiuisse, vt ibi dicitur.

INsup.] Diuidit, quia ponit dictū, quod postea determinat; ibi, Dummodo. Abb. Siculus.

CASVS. Prior & fratres sanctæ Trinitatis petierūt, vtrū producere possint de fratrib⁹ suis in testimonium i causis ecclesiæ suæ. statuit Papa, ꝙ liceat eis hoc facere, dūmodo vn⁹ aut duo instituantur ad agendū, & respondendū: & tunc eorū testimonium, in causis in quibus instituti sunt, nō debet admitti. Not. ꝙ clerici possunt ferre testimonium in causis ecclesiarum suarum. Item non potest quis in eadem causa esse procurator & testis.

¶ Cap. 21. eo. tit. in 1. compil. & post conci. Lateran. sub Alexan. iij. par. 8. capit. 18.

g habent, vel habituri sunt, ad hoc iurandum inductos: & sicut ipsi dicunt, rei veritatem accepisse a maioribus suis, et credere [a] ita esse.

¶ Idem Priori, & fratribus sanctæ Trinitatis.

¶ *Prælatus, & clerici, qui causam ecclesiæ non procurāt, testificari possunt in ea.*

CAP. VI.

INsuper† statuimus, vt liceat vobis, in causis ecclesiæ [b] vestræ ferre testimonium. Dummodo vn⁹ ex vobis, vel duo ad agendum, & respondendum instituantur, quorum testimoniū in causis, i quibus actores, vel

f Concord. text. in l. sicut & ibi Bar. ff. quod cu. vol. no. in l. testatrix. §. 1. ff. com. præ.

¶ Ecclesiæ.] & ita clerici possunt ferre testimonium in causa ecclesiæ suæ. 14. q. 2. super prudentia. & infra e. cum nuncius. & c. tuis. & j. de iureiur. & si Christus. 1 in fin. Ber.

c Vel duo.] & sic patet, quod duo possunt constitui procuratores; hic tamen aget qui prius litem occupauit. ff. de procur. pluribus. & supra de procurato. nō inuſte. vide di hoc.

d Admitti.] quia nemo debet habere duplex officium in causa. 4. q. 4. c. 1. & 2. & singula officia singulis personis sunt committenda 89. dist. singula. & 16. q. 1. presbyteros. & ff. ad Treb. ille a quo. §. tempestiuum. ff. de pac. si plures. C. de assess. l. nemo. Ber.

EX parte.] Hæc decre. reputatur difficilis, & est ſm Io. And. & dicit, ꝙ quidam glossatores eam transiuerunt quasi eius dubia non viderent, alij non glossauerunt in ea, vt Bonaguida Aretinus. D. And. dicit quod nec ipse Io. And. intellectum decrepenitus dilucidauit. quicquid sit de re. hæc habet aliquos notarticulos. Ioan. And. summat sic: Probatio exceptionis propositæ contra testes, differri potest post publicationem attestationum: Ego multum miror de hac summatione. Io. And. quæ licet sit vera in se, in nullo summat literam, cum in summatio de cōtentis in textu nulla fiat mentio, & ipse Ioan. And. longè melius alijs solitus sit compendiosè & eleganter summare textus, adeo vt communiter doctores eum sequentes, solcant cum suis summarijs transire. sed nemo potest esse Iob, vt non erret in dictis suis, vt ipsemet Ioan. And. dicit in proœmio nouellæ. in 6. Do. Ant. secundum intellectum, qui sibi videtur verus, summat sic: Appellatio quo ad finem exceptionis consequendæ, non iustificatur solo exceptionis obiectu, vel probationis oblatione: quo ad finem autem deuoluendi sic. Hæc summatio vera est in se, & melius probatur ex ijs quæ not in cap. interposita, infra. de appel. cui melius congruit quam hic, nam nil attingit de materia huius tit. nec discutitur principaliter hic virtus appellationis sed exceptionis contra testes propositæ. ideo summo sic breuiter: Si exceptio legitima opposita contra personas testium non admittitur, licitè appellatur. hoc dicit secundum lecturam Ioan. And. quæ hodie communiter approbatur Diuiditur decret. principaliter in duas part. s. In prima ponitur querela. In secunda mandatum: ibi, Mandam⁹. Prima tacte quinq; Prima namque causam iustificat. Secūda ibi, Miles. ponit formā impetrati rescripti, vitia notāter exprimendo. Tertia: ibi, Tandem. ponit processum postea ex eo secutum. Quarta: ibi, Nihilomin⁹. narrat sententiā. Quinta: ibi. Quam nunc. ponit euentum post sententiam. Secunda principalis subdiuiditur in tres. Primo istruit iudices si narrata per presbyterū sunt vera: Secūdo si non sunt vera: ibi, Si vero. Tertiò ponit clausulam consuetam contra personas testium: ibi, Testes. Abb.

† al. ita: Herefordēn. episcopo, & abbati Sud.

† Post concil. Lateran. sub Alexan. iij. par. 8. ca. 22. &c. 23. eti. in 1. cōpl.

† Clemondeñ. Culmodo. Culmedo.

† Vox, eam. deest in pluribus.

responsales sunt instituti, non debet admitti. [d]

¶ Idem R. Herfordeñ. † episcopo, & abbati Sardi.

¶ *Si probatio exceptionis oppositæ contra testem producti non admittitur antequam dictus testis recipiatur, in casu in quo admitti debuit, licite appellatur. h. d. secundum lecturam, quæ ponit Panormi.*

CAP. VII.

EX † parte A. presbyteri ad nos est querela perlata, quod cum ecclesiam de Clunodeñ.† canonicè fuisset adeptus & cā † triginta annis & amplius pacificè possedisset. Miles q lā H. noī-

CASVS. Quidam presbyter nomine A. Quandam ecclesiam canonicè adeptus est, vt dicebat: & eam xxx. ann. & amplius possedit in pace. Tandem quidam miles tacito ꝙ esset laicus. contra ipsum litteras impetrauit ad quosdā iudices, ut si constaret ꝙ dictus presbyter filius fuisset illius, qui proximo in eadem ecclesia ministrauit: vel ꝙ publice haberet fornicariam, ipsum à prædicta ecclesia remouerent; coram quibus dictus presbyter per procuratorem militis tractus fuit in causam, qui quosdam testes infames & notabiles ad testimonium produxit: sacerdos asserebat illos non esse recipiendos, eo ꝙ quidam eorum erant latrones & raptores manifesti. dicens se hoc probaturum: iudices nihilominus testibus talibus receptis, post appellationem a dicto presbytero interpositam, priuauerunt ipsum præscripta ecclesia. quam quidam dapifer filius ipsius militis detinet occupatam. quo facto presbyter conquestus fuit domino Papæ: vnde mandat quibusdam, quatenus si constiterit eis de n, quod dictus presbyter non fuerit per testes idoneos dicta ecclesia spoliatus, cassata sententia prædictorum iudicum, non obstantibus etiam literis confirmationis, in quæ super ecclesiæ impetratæ fuerunt, restituant ecclesiam presbytero præfato. nec eum permittant exinde molestari. Si verò non sunt vera quæ sacerdos narrauit, id fiscet quod iudices non processerunt taliter contra ipsum, cautam audiant, & fine debito decidant: & testes, quos ille A. nominauerit ad testimonium producendos, moneant vt coram eis testimonium prohibeant veritati. Nota quod vilis testes, notabiles & infames, contra clericos non sunt recipiendi. Item sententia lata post appellationem legitimam, cassanda est non obstante confirmatione. Item in fine est argumentum, quod testes non sunt compellendi super criminibus obiectis in odium exceptionis contra testes.

[Glo. seq obijcit, & dupliciter soluit.]

a Tacito:] ex eo quod dicit, tacito, &c. vī q̄ littere iſte non valebāt. arg. ī. eo de cętero. & ī. de tranſact. ex litteris. Sed q̄riū vī quia de publica fornicatione agebatur: quo caſu licet laico vitare 1 vel accuſare tales clericos. 32. diſt. præter hoc §. verùm. & c. nullus. Et ſic debet admitti miles ad agendum ꝯ ſacerdotem fornicarium, quod quidam concedunt, & ideo dicit, tacito, quia de facto ſic accidit: quia etſi dixiſſet ſe Laicū: nihilominus litteras habuiſſet. Vel dicas q̄ ideo dicit, tacito, q̄a de facto ſic accidit: q̄a nō intererat eiu, quia non erat parochianus vel patron⁹ illi⁹ eccleſię, & ideo tacita veritate impetrauit. vnde non valebant, ſi hoc ab initio fuiſſet oppoſitū, bene fuiſſet additum. ī. de reſcrip. ſuper literis. & quia hanc exceptionem dilatoriā omiſit, valuerūt littere per contentum illius presbyteri: quare indicto cœpto illam opponere nō valebat. ī. de re iudi. inter monaſteriū. C. de excep. l. penul. & vlt. ſi enim interfuiſſet illius, puta ſi eſſet patronus vel parochianus, bene admitteretur ſaltem ad denunciandam, licet ipſum accuſare non poſſet. 16. q. 7. filijs ac nepotibus.

1 Non ſequitur, ſi licet vitare: ergo licet accuſare, ſe undū Tan. Gof. In eo. & Hoſt.

† In oſſum antiquis legitur focariam quam uocē agnoſcit hic Hoſtienſis, et alij neteres interpretes: focaria verò communibus quaſi focto adhidentes. l. 2. C. de donat. inter virum & vxor. & uide l. 15. ff. de fundo inſtruct. ubi focaria videtur appellari, quæ focum curat.

b Impetrauit.] ſupple ſub hac forma, q̄ ſi dicā⁹ &c.

c Qui proximò.] & ideo eccleſiam non potuit retinere ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis. ī. de fil. preſby. præſentium. & c. penul. & vlt. 8. q. 1. Apoſtolica.

d Per interpoſitam perſonam.] ſcilicet per procuratorem. & ſic patet, q̄ ciuiliter agebat, vt remoueret ſolūmodo ab eccleſia. ī. de ſimo. cū eſſent. aliàs ſi criminaliter ageret, nō admitteretur, etiam ſi per ſeipſum, niſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequeretur. ī. e. de cętero. & 4. q. vlt. omnibus. Sed nec tunc per procuratorem: quia in criminali non interuenit procuratoris. infra de accu. veniens. & 2. q. 6. ſi qſi. & §. præcedenti. vbi de hoc, & melius §. quæſtio. ꝫ. in criminalibus cauſis.

[Glo. ſeq. reci. per q. an exceptiones contra teſtes ſint ſtatim admittende vel reſeruande. Tenet quod regulariter ſint reſeruande. Hanc decretali dupliciter reſpōdet ver. ſed hoc non. & in ſi.]

e Infames & notabiles.] huiuſmodi exceptiones in tempus diſputationis debent reſeruari, nec expedit teſtes reprobari tali modo, donec conſtet an ꝯ eum depoſuerint, cum poſſint reprobari teſtes poſt aperturas teſtium, proteſtatione præmiſſa ante aperturam. ꝫ. eod. præſentium. & ī. de excep. denique. & ī. de ſimo. licet Hoſt. & capi. per tuas. Sed hoc non ſeruauit ſacerdos iſte, vnde valuit receptio teſtium, & lata ſententia quouſque teſtes fuerint reprobati, non obſtitit appellatione. Quandoque tamen ſtatim admittitur exceptio antequam deponat, ſi cauſam criminalem habet, eum ipſo. in Authen. de teſti. §. ſi verò. collā. 9. quandoque recipiuntur ante aperturam aliorum, ne prorogetur negotium. ī. de probationibus, licet aliàs debet recipi ſtatim, vt in tempus diſputationis quæſtio reſeruetur.

C. eod. Auth. ſi teſtis odioſus. & ex hoc quod hic appellauit, & admittitur appellatio, videtur quod audiri debeat, volens ſtatum hoc probare: tamen q̄d prius dixi, ordinarium eſt, licet de facto hic aliter contingat. Vel dicas, quod hæc exceptio fuit oppoſita poſt receptionem teſtiū, ut annullaretur dictum eorum, ſed nō fuit admiſſa, vnde recte appellauit.

f De periurio.] vn de viterius ad teſtimoniū non deberet admitti, ſi de hoc cō ſtat. 1. 6. quæſtio. 1. quicunque. 22. q. 5. parvuli. & ca. ſi quis comitatus. & ī. eod. teſti. omnium.

[Glo. ſequens ſignat contrarium, & ſoluit.] g Si vobis cōſtiterit.] ar. ꝫ ī. de iure iur. venientes. ita renouat executio ſententiæ ante quā cognoſcatur de appellatione, hic non. ſed ubi fuit appellatū a diffinitiua ſententia, hic non fuit, & ſic ſuper certo articulo appellatum fuit hic, ibi ſimpliciter ſententia.

[Gloſſa ſequens primo ſoluit obiectionem. Secundo ojicit & dupliciter ſoluit.]

1 Hæc lectura eſt cōtra textum, ubi dicit illos ſ. eſſe recipiendos, et ut ſuſcit, teſtibus talibus receptis: niſi dicas q̄ ibi reſcriptio impetrat effectum, ut tūc videatur recipere, q̄a ad dicta illorū pronunciat. ad hoc. ī. tit. 1 ex literis. de renun. ſuper hoc. 10. And.

† prædicta.

† prædicta.

h Teſtes idoneos.] ad hanc probationem admittitur poſt ſententiam, quia ante ſententiam hoc facere voluit, & non fuit admiſſus, & etiam appellauit propter hoc. ſic ī. de ſen. & re. iu. cum l. & A. Si vero non dixiſſet hoc ante ſententiam. poſt ſententiam non videtur audiendus. ī. de excep. denique. ubi de hoc, niſi de tali agere v. licet quod poſſet vſque ad xx. annos. infra de excep. cum venerabilis. & C. de tal. quæſtio. & ī. de probat. licet. Præterea ex hoc vī q̄ appellans tenetur probare cauſam appellationis eſſe veram, ſic ī. de excep. olim. Sed contra videtur quod ſufficit illud probare, q̄ appellans propoſuit probabilem exceptionem cor̄ iudice a quo appellauit, illam ſe offerens probaturū: & q̄ non fuiſſet admiſſus, vt probatur ī. de appellat. interpoſita. i. rū. & c. dilectus & c. vt debitus. & ī. de offi. de leg. cum cauſa. & hoc idem fecit ſacerdos iſte, qui legitimam oppoſuit exceptionem quam ſe obtulit probaturum. Sol. illa contraria loquuntur in exceptionibus dilatorijs, ꝫ per quas non eliditur principale propoſitum: vnde cum iudex nollet admittere probationem ſuper exceptione probabili, grauauit ipſum, & reddidit ſe ſuſpectum, & ideo ſufficit hoc ſolum probare coram iudice appellationis, qui procedet poſtea ſuper principali: aliàs cauſa remitteretur ad priorem iudicem, ut dicit c. vt debitus, ſed hæc exceptio quaſi peremptoria eſt, etſi non directe, ſaltem per obliquum, vt ſi vult reuelare cauſam ſuam, neceſſe habet eam probare eſſe veram, aliàs ſtaretur ſententiæ late auctoritate illorum teſtium, quia præſumitur pro ſententia iudicis quandiu non probatur contrarium, quia per hoc apparet eum fruſtratorie appellaſſe. infra de re iudi. cum l. & A. & hoc idem probare debebat cor̄ primis iudicibus, ne ſententiarent ꝫ ipſum ſi fuiſſet admiſſus, & hæ ꝫria ſe non tangunt, vnde nō ſunt ꝫria. Præterea licet probet ſe cauſam probabilem allegaſſe, ac eam ſi

ꝫ Si. n. peremptoria habetur probata hoc ipſo, q̄ iudex illā nō admittit probationes illius recipit, ſi facili poſſet iudex in fauorem excipiētis perimere ius appel. & facit quod not. ī. in Spe. de appel. ſ. quæſtio. verſic. fuit quoque. 10. And.

probaturum obtuliſſe, non tñ dẽt ꝓ hoc ſnia reuocari, niſi ꝓbet teſtes fuiſſe tales, vt ille allegabat, quia ſi caſſaretur eius ſnia, & poſtea non ꝓbaret teſtes fuiſſe tales prout dicebat, & offerebat ſe ꝓbaturũ iterum condemnaretur, & ſic rediret in priſtinũ ſtatum: quare non debet caſſari ſnia, niſi ꝓbet primò quod ante ſententia ꝓbare tenebatur: ſi enim iudices iſti non tuliſſent ſniam: tunc ſufficeret ꝓbare ꝙ cauſã ꝓbabilẽ allegauit, & qđ etiam obtulit ſe ꝓbaturũ: quo facto poſtea probabit teſtes fuiſſe tales, ſi poterit. Bernard.

[Glo. ſeq. not. etiã delegatũ, &c. ponit duas opi.

¶ al. Exoñ. & Vvigor. epiſ.

a Moleſtari.] ex hoc vr ꝙ iudex delegatus non tantũ debet mittere in poſſeſſionẽ, ſed miſsũ tueri. ī. de ſimo. querelam. in ſi. Dicit Lau. quòd hoc poteſt facere delegatus, vbi hoc exprimitur in litteris: cum ſententia lata functus ſit officio ſuo. ī. de offic. deleg. in litteris. quia hoc videtur ſpectare ad ordinarium. ff. ne vis fiat ei q̃ in poſſ. mit. l. 1. §. 1. T. dicit quod poſt hoc delegatus vſq; ad annum. ſ. de offic. deleg. querẽti.

† Cap. 24. e. tit. in 1. cõp. Similis extat ſnia poſt cõcil. Later. ſub Alex. iij. par. 8. c. 20.

† Adde, ad quos debent mitti examinatores, in l. ad egregias. & ibi Bar. ff. de iureiu. & in l. generaliter. C. eod.

pmittatis exinde moleſtari.[a] Si vero res[b] aliter ſe haberet, cauſam audiatis, & fine debito terminetis. ¶ Teſtes autem ſi quos idem A. in ſuę aſſertionis teſtimoniũ inuocauerit, monere[c] curetis, vt corã vobis ſuper his perhibeant teſtimoniũ veritati.

Idem Exoñ. † & vigo. epiſ.

¶ Iudex mittere debet examinatorem diſcretum ad teſtes recipiendos, qui ad eum commodè venire nõ poſſunt.

CAP. VIII.

SI †qui teſtium valetu dinarij[d] ſunt, & ſenes vel debilitate cõfecti, aut paupertate[e] depreſſi, ita quòd non poſſint ad veſtram prælentiam adduci, ad ipſos recipiendos mittatis † perſonas idoneas & diſcretas.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp.

2 Cum ꝓ duceus alis procuret expẽſas, vt ī. de teſcrip. ſtatu tũ. §. penali. 6. Io. And.

2 Fugiendæ ſunt lecturę q̃ p̃ naturã ſua iura de ducunt ad gratias, ſed poterat dicere gloſſ. hoc fuiſſe ne iure, ex viribꝰ dilationis: vt dicit hic tex. Io. And.

3 De pęnis iurorũ vide Bal. in l. iuriſiurãdi. C. de reb. cred. & late ꝑ Guidonẽ Papæ dec. 178.

b Si verò res aliter.] 1. ſi falſum ſuggeſſit, quia non fuit priuatus eccleſia ſua per tales teſtes, nec iudices ꝙ coll. tunt cõtra illũ. Sed vr eſſe cõtrarius, qa fm hoc de fuit remitti ad priores iudices, & cõdẽnari in expenſis. ī. de appel. vt debitus. & c. cũ in eccleſia vñ dicas ꝙ fecit ei in hoc gratiã 1 dñs Papa, quia non remiſit illum ad priores iudices. Si vis, expone aliter, ideſt non potuit probare teſtes tales fuiſſe, vt dicebat, per quos lata fuit ſententia. ſed quod ſequitur, cõtrarium videtur, & ideo expone vt prius.

ADDITIO. Vel dic quòd ſi teſtes fuerint boni, ſaltum remaneat ei ius ſi aliter probare poſſit dictã ſententiam fuiſſe iniuſtam.

c Monere.] arg. quòd in crimine non ſunt cogendi teſtes etiam in excipiendo.

SI qui teſtium.] CASVS. Iudex mittere debet ad teſtes in cauſibus huius capituli, nec debent compelli venire ad iudicem. Nota hic caſum ſpecialem, in quo iudex mandat teſtes recipi.

[Glo. ſeq. circa teſtes impeditos præmittit tria, demũ quærit. arg. negatiuè, & ſoluit contrarium.]

d Valetudinarij.] ad iſtos impeditos tali infirmitate vel ſenectute, & egregias ꝑſonas dẽt mittere iudex. ff. de iureiurã. ad egregias. vel ad iudicẽ loci, vt eos recipiat, & dicta eorum ſigillata ſibi remittat. in Auth. eod. §. & qñ ſancimus. verſic. multæ. coll. 7. C. de fide inſtru. Authen. apud eloquentiſſimum & ff. eod. l. 3. §. item diuus. ī. de deiuſ. conſtitutus. & iſti poſſunt recipi lite non conteſtata. ī. vt lit. non conteſtata. qñ. 1. cñ. & ī. eod. cũ olim. Sed nunquid ſenes ſũt compellendi ferre teſtimonium inuiti? Videtur ꝙ non. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. inuiti. & ff. eo. tit. inuiti. & ff. de excuſatione tuorum. l. 2. & ff. de iure immu. l. maiores. Dic ꝙ compelluntur ſecundùm canones propter peccatum. 11. q. 3. quiſqs. & ī. de fal. c. j. & 3. & iud. nouit. & opt. arg. ad hoc. ff. de vac. mune. 2. §. corporis debilitas. Bet.

[Glo. ſeq. primò obijcit & ſol. Secundò ſoluit aliud contrarium.

e Paupertate.] ſed quare remittit ad iſtos? quia licet ſint pauperes, bene poſſunt venire. 2 Poteſt dici, ꝙ ideo, quia tales ſunt, ꝙ nõ decet eos venire ad iudicẽ, forſitan quia nobilis, & ita verecundari venire ꝓpter nimiã paupertatẽ, licet tñ iſte paup alias honeſta ꝑſona eſt: nec eſt ſuſpectus ꝓp ſuã paupertatẽ, & ſic non eſt 2 a q. 1. i primis. verſi. quia igitur. & ī. q. 3. c ſi teſtes. verſic. item teſtium. cum ibi loquitur de ſuſpectis.

¶ Retractanda eſt ſententia, ſi conſtat eam fuiſſe latam ad dictum corruptorum teſtium. h. d ſecundùm lecturã quam tenet Panormitanus.

CAP. IX.

SIcut †nobis ẽ intimatum, quidam accepta pecunia de parentela inter virum & vxorẽ exhibent iuramenta, ꝙ quæ inter ipſos diuortij ſententia promulgatur: poſtea verò priuati nullam iter eos cõſanguinitatis lineam aſſerẽtes, ſe corruptos dicunt teſtimonium perhibuiſſe falſitati. Super quo taliter reſpondemus, quòd ſi vir & vxor, aut alter eorum, ad ſecunda vota trãſiuit: teſtes de periurio[f]

SIcut nobis.] Corrupti & piuri ad teſtimonium non debent admitti ita cõiter ſummant Doctores: ſed hæc ſũmatio nil nouũ affert, cũ totũ corpꝰ iuris de hoc plenum ſit, & maxime in c. teſtimonium. ī. eo. & 21. q. 5. paruuli. vbi probat ꝙ ſemel periurius non debet amplius ad iuramentũ admitti: niſi veniat in ſuum ꝓiudicium. vt in c. cũ i eccleſia de maio. & obe. Primò ponit conſultatio. Secundò diſtinguens rñſionibi, Super quo. Et ſecundum membrum diſtinctionis tibi, Si verò.

CASVS. Quidam pro pecunia falſum tulerunt teſtimonium in cauſa matrimoniali: ꝓp illorũ teſtimoniũ ſnia diuortij lata fuit: Poſtea verò priuatim accedunt ad iudicẽ, aſſerentes nullã conſanguinitatem eſſe inter eos, & dicunt ſe corruptos perhibuiſſe teſtimonium falſitati; quæritur vtrum ad dictum iſtorum debet ſententia reuocari? Rñdet ꝙ ſi vir aut vxor aut alter eorum ad ſecunda vota tranſiuit, pœnitentia debet imponi teſtibus de periurio & adulterio vno vel pluribus, quibꝰ cauſam dederunt: & deligenter inquirendum eſt coram quibus talis corruptio interceſſit: & ſi talis exhibeantur per quos veritas prædictæ corruptionis poſſit probari, recipiendum eſt eorum teſtimonium, & ſententia eſt reuocanda. Dictum verò prædictorum teſtium (cum periuri ſint) non eſt aliquatenus admittendum. No. ꝙ piuro non eſt credendũ. Item primo dicto alicuius ſtãdum eſt. Item qui occaſionem damni dat, dam num dediſſe videtur.

f Periurio.] de periurio 3 quod ſtatim fuit commiſſum, de bẽt agere pœnitentiam vij. annorum. 6. q. 1. quicunque.

[Glo. ſeq. elicit duo arg. & ad ſecundum ſignat contrarium, & ſoluit.]

& adulterio, [a] vno plurib⁹ve, quibus causã dederunt, [b] pęnitentia indicatur.† Si verò ad secũda vota idẽ vir & vxor migrauerint, [c] diligẽter inquirendi sunt corá quibus corruptio interceſſit & si tales exhibeantur, p quos pollit prędictæ corruptionis veritas cóprobari, recepto eorum testimonio est sententia reuocanda; nó enim testimonium prædictorum (cũ periuri [d] sint) est in hoc casu aliquatenus admittendum.

¶ Idem. †

¶ *Socius criminis & muneris non efficitur etiam in crimine simoniæ, & vnius testimonium non sufficit ad condemnationem.*

CAP. X.

VEniens ad nos L. presbyter sua relatione móstrauit, quod ei obiectum fuit, quòd in ecclesia de Oueñ. canonicũ non habuisset ingressum quia promisisset vnicuique parochianorum qui que barillos vini remittere, [e] qui sacerdoti ibi pro tempore seruienti, consueuerant pro beneficio dari. Verum cum duo apparuissent, q iurati depoſuerunt prædictũ presbyterum talem fecisse promissionem, & cũ altero illorum [f] pactum illud factum fuisse, tu de presbytero prout ordo rationis † exigit, iudicasti. ¶ Et nos tuam sentẽtiam commendamus, eo quòd ille, qui eodem erat infectus crimine, ide cõtra eũ testificari nõ† posset: nulliq; de se cõfesso, [h] nem; quorum alter cum ꝓdicto ꝓsbytero fecit dictam promissionem iudex qui de causã cognoscebat, dictum presbyterum absoluit, quo facto ꝓsbyter ad dñm Papã accedens prædicta oĩa ei exposuit cum ipsa sñia: Papa rescribens eidem iudici confirmat sententiam ipsius ex eo q ille qui eodem erat infect⁹ crimine, cõtra illũ testificari nõ potuit, & nulli de se confesso aduersus alĩũ ẽ credendũ, & dictum vnius testis nõ sufficit ad cõdemnationem alicuius. No. q nulli de se confesso, cõtra alĩũ ẽ credẽdum. Item ad dictũ vnius non est aliquis puniendus. Itẽ idem est remittere, & dare, quia vtrumq; simoniam inducit.

† Vide l. generaliter. C. de non nupec. & l. eos. & ibi Bar. ff. de fal.

† Cap. 9. eo. lit. i 1. cõpi.

† al. Idẽ Archerẽ. archiepo. al. Ariten. archiepiscopo.

† al. inde

† De hoc articulo vide late p Anto nñi Gomezij to. 3. varia. resolu. c. 13. & p Iul. Clarũ i prac. cri. §. fin q. 22.

[a] E. adulterio.] arg. quòd si aliquid imputatur alicui, vel punitur de aliquo, oia quæ sequuntur ex illo, imputantur eidem. argu. 5. de consecratione. concupiscentiam. & aliquo prohibito, oia quæ sequuntur ex illo ꝓhibentur. Item arg. quòd malũ ꝓcedens aggrauatur per consequens ex illo. arg. 1. q. 1. placuit. 3. & 50. dist. si qua fœmina. & c. si quis voluntate. arg. cõtra. 15. q. 1. inebriauerũt. Solu. ibi primũ ñ aggrauat ꝓ cõsequens ex illo, sd d vtroq; punit.

[Glo. seq. dicit in bracar. p q occasionem, &c. arg. pro. inducit 4. cano. 3. 11. & vnam decre. in contrarium duos can. & vnam l. & soluit distinguendo.]

[b] Dederunt.] arg. q qui occasionẽ damni dat, damnum dedisse vr̃, 1 & ideo tenet. arg. 86. di. pasce. & 87. dist. si expositus. ff. ad l. Cornel. de sica. nihil interest. ff. de offic. præti. illicitas. §. sicuti. & 1. q. 1. placuit 3. ff. ad l. Aql. l. q occidit. §. p. n. 50. d. 2. qui arborẽ. 3. de iniur. c. vlt. i fin. arg. cõtra. 23. q. 5. de occidẽdis. ff. de furt. verũ. 23. q. 4. Nabuchodonosor. circa prin. Sol. Qui dat occasionem damni, si dat operam rei licitæ, & adhibet diligentiam quam potest, non tenetur de ijs quæ inde sequunt, vt in c. de occidendis. Si non adhibet, tenetur. 50. dist. sæpe. & in l. qui occidit. §. pe. si dat operam illicitæ rei, semper imputatur ei quod inde sequitur. 50. dist. quantum dicit. & ff. ad leg. Aquil. item Mela. 3. de vsuris. c. vltimo.

[c] Migrauerint.] arg. quòd si isti vel alter eorum ad secunda vota transierint, quòd nõ possint separari, nec debent inquiri de corruptione tali: & hoc quidem concedũt. Sed hoc falsissimũ ẽ, & ideo simpliciter maximè q̃n cunq; legitimè constiterit de falsitate ꝓ separabuntur secunda coniugia, & prioca restaurabũtur. 3. de re iudicata. & c. consanguinei. & 3. de tri. & malefi. laudabilem. & c. fraternitatis. & 35. q. 9. §. quia verò. & c. seq.

[d] Periuri.] Is autem credi non debet tanquam periturus, quia ad testimonium veritatis admitti non debet. 3. eo. testimonium. 6. q. 1. quicunque. & 22. q. 5. Si quis conuictus. & c. paruuli. & 2. q. 7. non potest. in præsentia enim creditur, vt iniungatur eis pœnitentia. in iudicio enim eis credi non debet contrarium in eundem casum. 3. de probatio. per tuas. & C. de non nu. pecu. l. generaliter. Ber.

VEniens ad nos.] Primò ponit petitionẽ presbyteri. Secundò illam exaudit: ibi, Et nos. Abb. Sic.

CASVS. Obiectum fuit cuidam presbytero L. nomine quòd in ecclesia de Oueñ. canonice nõ fuisset ingressus quia ꝓmisit vnicuique paro hianorum suorum remittere quinq; barillos vini, q̃ pro beneficio dari consueuerunt sacerdoti in ipsa ecclesia deseruienti: ad hoc probandum duo fuerunt testes inducti, qui iurati depoſuerunt presbyterum ꝓdictum talem fecisse promissionem; quorum alter cum ꝓdicto ꝓsbytero fecit dictam promissionem iudex qui de causã cognoscebat, dictum presbyterum absoluit, quo facto ꝓsbyter ad dñm Papã accedens prædicta oĩa ei exposuit cum ipsa sñia: Papa rescribens eidem iudici confirmat sententiam ipsius ex eo q ille qui eodem erat infect⁹ crimine, cõtra illũ testificari nõ potuit, & nulli de se confesso aduersus alĩũ ẽ credendũ, & dictum vnius testis nõ sufficit ad cõdemnationem alicuius. No. q nulli de se confesso, cõtra alĩũ ẽ credẽdum. Item ad dictũ vnius non est aliquis puniendus. Itẽ idem est remittere, & dare, quia vtrumq; simoniam inducit.

[e] Remittere.] qui debitũ remittit, dare intelligitur. 8. q. 3. talia. & ff. de calumq; quinetiam. & ff. de condict. causa data. si mulier.

[Gloss. seq. obijcit & soluit. secundò q̃rit. affirmatiuè solum contrarium.]

[f] Illorum.] sed cũ crimen simoniæ sit crimẽ excepti, quare non admittit quilibet etiam particeps criminis, sin q̃ ff. 79. distin. si q̃s Papa. 15. q. 3. nemini. 3. de cõfes. c. 1. Dicas q̃ tales personæ viles nullo modo sunt admittẽdæ in accusationem clericorum, aut in testimonium, nisi accusatus malæ famæ & opinionis antea extitisset, vt 2. q. 1. in primis. in fi. & 3. de simo. per tuas. Præterea hic erat vnus testis idoneus, numquid per eum & per famam posset condemnari de tali crimine? Vr̃ quòd sic: ꝙ fama cũ alijs probat. 4. q. 3. c. si testes. §. item sæpe. Sed non est verum, quia in crimine apertissimæ debent esse probationes. C. de prob. l. vlt. & 5. q. vlti. Epiphanium. quia vbi contra salutem hominis agit, strictius & cautius procedetur. C. de app. addictos. secus i ciuili causa in qua sufficit præsumptio vnius testis cum iuramento. arg. C. de re. cre. in bona fide. 3. de prob. sicut constitutio. pensatis negotijs cum circumstantijs personarum & causæ. 3. de iureiu. c. vlt. in fi. & ff. de legit. tut. legitimos.

[g] Iudicasti.] absoluendo illum.

[Glo. seq. not. quòd socius, &c. figat contrarium & soluit.]

[h] Confesso.] sic ergo patet, quòd socius criminis non admittitur in testimonium in eodem crimine. 4. q. 3. c. si testes. §. item liberis sic 3. de confes. cap. 1. vbi de hoc & testis, qui non solum in eodem crimine fuit, sed si consimili morbo laboret, non est admittendes. 3. eo. Personas. tollit tñ, quia q̃q; admittitur socius, vt 6. q. 1. §. verùm. versi. si quis. & 79. dist. si quis Papa. Solũ consuetum quod socij criminis & muneris non admittuntur, vt hic, sd criminis tñ admittitur in exceptis criminibus, vt ibi: sic & quandoque ad detegendam conspirationem, socij & iurati ad testimonium admittuntur. 3. de testi. cogen. cap. vlt.

ADDITIO. Vide versus.

Per

Per testem socius sceleris simonia probatur, Muneris & sceleris socius testu reprobatur.

vide c.1.eo.tit.lib.6.

[Gl.seq.signat contrarium, & soluit.]

a Testimoniũ.] sic patet quòd vnius testimoniũ non valet. ℨ.eo.licet.& 4.q.3.c. si testes. §. itẽ vnius. 33.q.2.admonere.ff. de quæstio. maritus. ar.ℨ.8.q.3.talia.ff.de do.præleg. Theopõpus. 86.dist tanta.& 28.dist.de Syracusanæ. & 97.dist. nobilissimus. Sed ſæpe adhibetur fides vni extra iudicium.22.q.4. innocens. dictum vnius in iudicio ꝑtem promouet inducit. Lex illa, Theopompus, intelligitur cum testator voluit ei fidẽ adhiberi.

¶ Cap.10.eo. tit.1. in cõp. Et de materia vide Alexandrũ cons. 58. lib.2. Iasonem & alios in l. is apud quem. C. de edẽdo.

¶ Cap.11.e. tit.in 1.cõp. & post cõcil. par.8.c.3.

¶ Cap.12.eo. tit.in 1.cõp. & post concil.Lateranen.sub Alexã. iij.par. 8.c.4.

† Cap. 13. eod. tit. in 1. cõp. & post cõci. Lateranen. par.8.c.8. ibi decisio huius capitis loci etiam habere in clerico prima tonsura tenet Dominicus i.c. sacerdotes. ℨ. 9.7.

aduersus alium in eodẽ crimine sit credendum, nec vnius testimoniũ [a] ad condemnationẽ sufficiat alicuius.

¶ Idem abbati sancti † L. & priori ian.C.

¶ *Attestationes in vno iudicio receptæ fidem faciunt in eadem causa, & inter easdẽ personas coram alio iudice.*

CAP. XI.

CAusam †quæ,& infra.¶ Discret.vestræ madamus, quatenus susceptis attestationibus vtriusque partis, quæ ab alijs iudicibus [b] iunt receptæ, causam ipiam fine debito termineris.

¶ Idem[a] Cantuarien. archiepiscopo, & Vigor.episcopo.

¶ *Clerici non sunt à ferendo testimonio in causa ecclesiæ suæ sine rationabili causa repellendi.*

CAP. XII.

CVm † nũcius:& infra.¶Nõ lateat prudentiam vestram, quòd clerici non sunt à ferendo testimonio super negotio ecclesiæ suæ (nisi alia rationabilis causa impediat) repellendi. [c]

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Crimen nunc probatum repellit testem alias de illo crimine non damnatum.*

CAP. XIII.

SVper † eo,quod quæsiuisti, vtrum testes sint reprobandi in causa criminali vel ciuili, quibus ab aduersa parte crimina opponuntur: Respondemus, quòd si ẽt ante non sunt cõuicti vel confessi [d] de crimini bus illis, dũmodo inde cõuincantur,in testimonium nõ debẽt admitti.

¶ Idem Salernitano archiepiscopo.

¶ *Laicus in criminali non testificatur contra clericum, necnisi tamen pro sua vel suorum iniuria.*

CAP. XIIII.

DE † cæterò laicos in accusationẽ vel testimonium contra cleri-

1 De cætero ẽt prohibitio & edictũ: de testib. ꝓhibitoriũ. ℨ. eo.l.1. Ioan. And.

† Cap. 14. eod. tit. in 1. cõp. & post cõci. Lateranen. sub Alexã. iij. par. 8. c. 4.

compellitur,quia non cõpellitur ℨ alios inferiores sibi coniunctos.4.q.3.§.itẽ lege Iulia 2.sed iste est filius 1 ecclesiæ quæ ipsum dño sociauit. ℨ.de pẽ.presbyteri.ergo nõ cõpellitur ferre testimoniũ contra ipsam. Item nemo debet petere ab aduersario suo instrumenta propria. ℨ. de prob. c.1. & C. de testi.nimis. & 4.q.3.§.qui intendit. Sed ℨ vr ꝙ possit,qa ecclesia põt ipsum inducere pro se, ergo tenet illum recipere contra se.4.q. 3.c.si testes. §.si quis testib. 19.dist.si Romanorũ. & actoris, & rei æqua debet esse cõditio. ℨ. de mupet. c.2. & testis pro vtraque parte debet ferre testimoniũ.14. q.5.nõ sine.& nihil. dẽt licere actori qd reo non liceat. ff. de re.iu.nõ dẽt. Quidã dñt ꝙ non dẽt compelli clericus ferre testimonium cõtra ecclesiam suã: tñ si ecclesia ipsum inducit pro se, tunc tenetur & compellitur dicere pro aduersario. ff. de eden.l.1. §.edẽdo. & sic intelligitur qd dr: testis pro vtraq; parte dẽt ferre testimonium. Alij dicũt ꝙ verius vt,ꝙ bene debeat compelli ad hoc,non obstantibus contrarijs signatis, quia non tangũt hũc casum, qa causa ecclesiæ non est proprie clerici, & tacere veritatem,peccatum est.11.quæst.3. quisquis. nec ob. argum. inf.eo. veniens.in fi. vbi de hoc.

SVper eo.] Communis diuisio. Secunda ibi,Respondemus.Abbas.

CASVS. Testes recepti sunt in aliqua cã criminali siue ciuli opponunt eis crimina,vt à testimonio repellãtur;q̃ritur qd iuris sit? Rñdet,quòd si de crimnib.illis antea non sunt conuicti vel cõfessi,si modo inde cõuincant,non sunt in testimoniũ admittendi, quod dr hic, Intellige prout traditur ℨ.eo.testimoniũ. No.quòd obtentu criminis repellitur testis à testimonio etiam in criminali: quod verum est si in crimin. perseueret.

[Gl.seq signat contrarium,& soluit.]

Cõfessi.] si ante accusationem institutam contra eos conuicti vel confessi fuerunt, si adhuc in crimine perseuerent,repelluntur. ℨ.eo.testimonium,vbi hæc materia plenius expeditur. contrarium signatur 4.q.3. §.itẽ lege Iulia 1.& ff.de ijs qui no.infa.athletæ. §.calõr iuror.secundum leges damnatus tamen repellitur a testimonio:sed secundum canones repellitur,siue iam condemnatus sit,siue ei probari possit,& probetur.

DE cætero.] Primò ponit regulam, à qua secundo excipit ibi,Nisi.Exceptionẽ declarat: ibi, Nec nunc.Abb.

CASVS. Quærebatur,vtrum laici recipiendi sint

ad

in accusationē vel testimonium cōtra clericos. Rōdet quòd fm canones non sunt aliquatenus admittendi nisi suam vel suorum iniuriam prosequantur, & tunc ad testimonium non sunt admittendi, sed ad actionem possunt admitti. No. quòd nullus repellitur à prosecutione iniuriæ suæ, vel suorum ēt contra clericum, nisi esset excommunicatus.

a Canonū.] quos habes 2.q.7.c.1.2. & 3.&16.q.1. beatus. & 21.q.1.c.2.& j.de accusa. cum P. Manconella.

[Gl.seq. addit aliū casum, & remittit] b Suam,] & in exceptis criminib. vbi admittuntur laici ꝯ clericos etiam viles qñq; j.de simo. tanta. Quando & qualiter laici admittantur in accusationem vel testificationem clericorum, dicitur infra de accusa. cum P.

IN causis.] Duo sunt dicta, fm ibi, Et super. Abbas.

CASVS. In causis ecclesiasticis non debent testes ꝓduci vltra tertiā productionē, nisi adhibita solemnitate legali, vt traditur j. eo. vltra. Not. quòd quarta ꝓductio nō debet dari, nisi cum iuris solemnitate.

[Gl. seq. ponit 2. lect. circa productionem, de qua hic loquitur]: & primam approbat.

c Productionem.] ideſt dilationem, quia in vna dilatione plures possent producere testes quolibet die dilationis pollet producere hodie vnū, cras aūli, & sic vsq; ad vltimam diem dilationis. Finita prima dilatione iusta causa allegata, iudex secundam dilationem dabit, & iterum tertiam: quartā non dabit nisi cum iuris solemnitate. prout traditur inf. eo. vltra tertiam. & in auth. eo tit. §. quia verò. coll. 7. versi. si verò, Et hoc intellige antequam renunciauerit productioni testium, quia non posset postea audiri. j. eod. de test. in fine. nec danda est semper quarta productio, si iudex videret eā denegandam, ut effrenatam multitudinem testium compescat. j. o. significauerunt. Imò ex eadē causa posset denegare tertiam & secundam, dummodo in prima dilatione sufficientes testes produxerit. j. eo. de testib. Et nisi quarta productio, ideſt, dilatio detur cessante causa prædicta. i. effrænata multitudine; appellatio propter hoc emissa tenet, vt in d. dec. significauerunt. Vel dic quòd tertia productio fieri debet sub vna dilatione tamen vt prius dixi, seruatur de facto, & ita consuetudo interpretatur primam expositionē, quæ est optima legum interpres. j. de consue. cum dilectus. & hoc notat dominus Azo, secundum l. fi. C. eod. tit. l. vlt. Ber.

CVm tu fili.] si fieri pōt concordanda sunt dicta testium, quæ videntur contraria. Primò decisè narrat factum. Secundò diffinitiue ibi, Cum constet. Abbas.

in criminali causa non esse aliquatenus admittendos, censura sacrorū canonum [a] manifestius edocet: Nisi fortè suam [b] vel suorum iniuriā prosequantur. Nec tunc etiā ad testimonium, sed ad accusationē possunt admitti.

¶ Idem eidem.

¶ *In causis ecclesiasticis & ciuilibus, possunt fieri tres productiones testium, quarta autem non admittatur absque solemnitate legali. Et si per dictis testium post ipsorū publicationem potest publicè disputari h.d. secundum lecturam communem, & verba textus congruentem.*

CAP. XV.

IN † causis ecclesiasticis vel ciuilibus vltra tertiam productionē, [c] nō debent testes produci, nisi adhibita quadā solemnitate, quæ in legibus inuenitur expressa.

† Cap. 15. exit. in 1. cōp. & post cōcil. Lateran. sub Alex. iij. c. 9. par. 8. Et de materia huius decretalis vide latè per legistas in auth. qui semel. C. de probatio. ad de Lapū allegat. 82. & de intellectu Host. i. sum. tit. de dilatio. §. & quibus.

CASVS. Quidam præpositus & canonici fuī ex vna parte, & archiepiscopus ip̄orum ex altera super quadā sententia excommunicationis causam habebant adinuicem; ex vtraque parte testes producti fuerunt; tandem causa delata est ad dominum Papam: vnde ipse testibus examinatis dicit quòd testes capituli iurati dixerunt, quòd sententia excōicationis lata fuit post appellationem, & testes archiepiscopi similiter iurati dixerunt, q sententia lata fuit ante appellationem: Papa verò dicta testiū volens interpretari benignè, ne de periurij reatu notentur, decreuit sententiam illam non tenere; requisita vtrunq; esse potuit, ſ q & ante sententiā fuit appellatum, & super illa deponitur per testes capituli, & post eandem iterum fuit appellatum, & super illa deponunt testes archiepiscopi, & sic diuersum tēpus impedit contradictione testium. Nota quòd in benigniorem partem semper facienda est interpretatio. Item, testes semper debēt (si possunt) concordari ꝓpter periurium.

[Gl. seq. no. testes concordādos, &c. Secundo ar. duo. tertio obij. it & soluit.]

d Benignè.] not. quòd testes, si possit fieri, ad concordiam sunt reducēdi, ne per

Et super dictis testium cum fuerint publicata, publicè potest disputari.

¶ Idem præposito, & canonicis Embrudeñ. ꝓ ecclesiæ.

¶ *siquis probat actum gestū post appellationem, & aduersarius probat quòd ante, præfertur prima probatio: & actus iudicatur non tenere, nisi secundus probet quòd ante omnem appellationem.*

CAP. XVI.

CVm † tu fili præpositi cum quibusdā canonicis tuis, & archiepiscopus vellet esse in nostra præsentia constitutus, & infra. ¶ Cum cōstet testes vestros iurasse, quòd post appellationē, excommunicationis sententiam tulerit: & archiepiscopi testes similiter iurasse, qđ ante appellationem: nos dicta testiū benignè [d] interpretari volentes, ne periurij

†| Embrudens. Embrudiē.

† Post concil. Lateran. sub Alexand. iij. par. 8. c. 10. & c. 16. eodtit. in 1. cōp. Et de intellectu vide not. ta per Anto. But. in c. in nostra. j. e. adde Imolam i clem. 1. de app. & Bal. in l. itē videndum. ff. de pet. hæredit.

Testes discordes sunt ad concordiam reducendi.

iurij reatu notentur: & si non ad litteram, saltem quo ad spiritualem intellectum. 11. q. 3. antecessor. & c. qđ prædecessor. 8. q. 1. in scripturis. sic & Euangelistæ reducuntur ad concordiam. de pen. dist. 1. periculosæ. 32. q. 6. quòd autem, & omnia testimonia sequenda sunt si potest fieri 4. q. 3. h testes. Item est hic arg. quòd dubia probatio non prodest ei qui eam inducit. sic supra de probat. in pen. Item argum. quòd in dubijs pro reo iudicati consueuit. inf. de fid. instr. inter dilectos. in fi. & j. de prob. ex litteris. ff. de reg. iu. semper in dubijs. Sed vt quòd in tali dubio potius debuit Papa interpretari quòd esset excommunicati: quia hoc esset secutius propter periculum animæ: nam excommunicatio est medicinalis. 2. q. 1. multi. & ideo traditur quis satanæ, vt spiritus eius saluus fiat in die domini. 11. q. 3. audi denique. & ad cautelam saltem absoluatur, alias debuisset saltem mandasse illos absolui. j. de app. ad præsentiam. & j. de sen. excō per tuas. Sed hoc dictum fuit propter testes, ne de periurio notarentur saltem de facto: quia licet testimonium reprobetur, testes tamen inter infames quasi ex tali testimonio non habentur j. de ord. cogn. cum dilectus. & ff. de ijs, qui no. infa. Lucius. sed tamen re ipsa & opinione hominum non fuerunt infamiæ notam. ff. de obsc. à lib. & liber. papræsta. l. 2. & j. eod. testimonium. & sic prouidet tam in testibus quam in canonicis, cum ipsi potuerunt postea

ſtea ad cautelam facere ſe abſolui, 1 fim. ℨ. de appell. ad præſentiam. Et quia potuit eſſe quod pluries fuerit appellatum, vt ſequitur. & hæc ſententia fuit potior & benignior.

1 Et forte hoc mandauit Papa: licet hoc non dicatur ſm Tanc. Vinc. & Phi. Ioan. And.

FRaternitatis.] In prima parte ponitur conſultatio. In ſecunda rō ibi, Duximus. Conſultatio eſt bimembris. Et ſecundum membrum ibi, Et an. Abbas.

CASVS. Sententia lata eſt in aliqua cauſa in qua renunciatū fuit teſtib. vtriuſq;, & cōcluſum in cauſa. appellatum fuit ab illa ſi. Li quæritur vtrū in cauſa appellationis noui teſtes poſſunt recipi ſuper qōne iudicata: & vtrum teſtibus in prima cauſa receptis, liceat aliquid de nouo proponere ſuper ipſa qōne? Rnd. Papa, quòd ſi in cauſa appellationis noua capitula oriuntur, ſuper quibus partes voluerint teſtes inducere, vel per eos receptos aliquid probare, bene ſunt recipiēdæ ſolū modo ſuper nouis capitulis, receptis primo intra eos ſi. formā nouorum teſtium. Nota quòd poſt aperturā teſtium ſiue in cauſa principali, ſiue in cauſa appellationis non ſunt recipiendi teſtes ſuper eodē capitulo, ſuper quo teſtes publicati ſunt: ſed ſuper nouo bene recipiuntur.

¶ Idem epiſcopo Placen.

¶ In cauſa appellationis ſuper nouis capitulis tantum teſtes noui & veteres producuntur, iuramento ſecundum morem prius recepto.

CAP. XVII.

FRaternitatis† tuæ litteris nos cōſulere voluiſti, vtrum recipiendi ſint noui teſtes ſup quæſtione iudicata, in qua teſtibus renunciatum [a] cōſtet vtrinque. Et an teſtibus in prima cauſa receptis, propter cauſā appellationis liceat ſuper quæſtionib. iudicatis aliquid noui proponere: & infra. ¶ Duximus tibi reſpondēdum, quod in appellationis cauſa, ſi noua

†Poſt concil. Lateran. ca. 42. par. 8. & c. 17. eo. tit. in 1. compilat. Et de materia vide Angel. in l. per hanc. C. de temp. appell. & Anto. de Bit. in c. attеſtationes. ℨ. de depō. impub. & in c. at ſi clerici. ℨ. de iud. vbi hūc textū limitat.

reatu notētur: quia vtrūque eſſe potuit, & quod poſt primam appellationem, & ante ſecundam, ſententia lata fuerit, eandem ſententiam decernimus non tenere.

¶ Idem epiſcopo Placen.

¶ In cauſa appellationis ſuper nouis capitulis tantum teſtes noui & veteres producuntur, iuramento ſecundum morem prius recepto.

CAP. XVII.

FRaternitatis† tuæ litteris nos cōſulere voluiſti, vtrum recipiendi ſint noui teſtes ſup quæſtione iudicata, in qua teſtibus renunciatum [a] cōſtet vtrinque. Et an teſtibus in prima cauſa receptis, propter cauſā appellationis liceat ſuper quæſtionib. iudicatis aliquid noui proponere: & infra. ¶ Duximus tibi reſpondēdum, quod in appellationis cauſa, ſi noua contigerit emergere capitula, ſuper quibus aliqua partium voluerit nouos teſtes inducere, vel per iā receptos [b] aliquid comprobare, eos credimus poſſe recipi ſuper nouis [c] duntaxat capitulis: receptis prius ab ipſis, ſecundum formam recipiendorum teſtium, iuramentis. [d]

¶ Idem Exoneſ. epiſcopo.

¶ Qui inuanis teſtimonium non dicere, teſtificari compelluntur ſi teſtificationes publicate non ſunt.

CAP. XVIII.

INtimauit† R. preſbyter, † quod G. † clericus capellanum eius & alios quamplures de teſtibus ſuis iuramēto conſtrinxit, quod teſtimonium, conſilium, & auxilium contra ipſum nō præberent eidem: Ideoque iniungimus, vt ſiter enim non admitterentur niſi à partibus remiſſum fuerit. ℨ. eo. tuis. Forma verò ſecundum quam iurare debent, talis eſt. Iurabunt enim quòd dicent totam veritatem iudici, vel cui commiſerit, quam nouerint de re illa ſuper qua iurant. 3. q. 9. hortamur. 3 & in auth. eo. tit. §. 2. Item quòd nullam interſerant falſitatem. 2. q. 4. nullā. & 3. q. 9. pura. Item quòd pro vtraq; parte dicent veritatem quam ſciunt. 4. q. 5. non ſane. Item quòd dicent omnem veritatem, ſiue interrogati ſiue non. arg. ℨ. de acc. cum dilectus 1. Item quòd nō precio, nec amore, nec timore vel odio, ſeu pro alio commodo teſtimoniū dicent. ℨ. eod. quoties. ℨ. eo. licet 2. §. teſtes. Tanc.

†Poſt cōcil. Later par. 3. c. 13. & c. 18. eod. tit. in 1. compila. Et de materia vide Oldradū conſ. 127. & 160. & cōſil. 90. & 97.

†Vox, preſbyter, deeſt, in antiquis. †al. V.

INtimauit.] in prima parte ponitur conqueſtio. In ſecunda prouiſio ibi, Ideoque. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam R. nolle habebat cauſam cum V. clerico: Idem quendam ſuum capellanum, & alios quamplures iuramēto adſtrinxit, quòd cōtra ipſum V. pro dicto R. non ferrent teſtimonium, nec cōſilium vel auxilium præberent eidē; Vnde conqueſtus fuit dño Papæ: mandat Papa, quòd ſi teſtimoniū aliorum teſtiū productorū non eſt publicatum, nec abrenunciatum teſtib. index recipere non poſtponat illos qui ſunt iuramēto adſtricti, & alios ſi neceſſe fuerit in teſtimoniū. No. quòd iuramentum illicitum non repellit à teſtimonio. Item attеſtationibus publicatis ſuper eodē capitulo, non ſunt alij teſtes recipiendi. Item poſtquam renunciatum eſt productioni teſtium, non ſunt vlterius admittendi.

[a] Renunciatum.] Maximè, quia ſi non eſſet renunciatum expreſſè, ex quo publicatæ fuerunt attеſtationes, non poſſunt poſtea alij teſtes ſuper eiſdem capitulis induci. ℨ. eod. de teſt. c. intimauit.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

[b] Receptos.] & ſic patet, quòd idem teſtis pluries poteſt recipi contra aliquem. Sed contra vī 4. q. 3. c. placuit. §. item in criminali. ff. eo. produci. Contraria loquūtur in criminali: & ibi qui ſemel tulerit teſtimoniū contra aliquem, præſumitur inimicus eius, ſi iterū velit contra ipſum teſtificari. 2 ℨ. de accuſat. me minimus.

[Glo. ſeq. ſignat contrariū de duabus legibus in concor. alleg. auth. & ponit reſponſionem Legiſtarum ad illam, quam reſponſionem reprobat, & legibus prædictis reſpondet.]

[c] Nouis.] pendentibus ex veteribus, & quæ ex illis oriantur. ℨ. de fide inſtr. cum Ioannes. & C. de temp. ap. per hanc. & in principali cauſa apertis attеſtationib. ſuper nouo capitulo orienti ex priōris recipiuntur teſtes. ℨ. eo. ſenes. & c. ex tenore. Sed contrariū videntur dicere leges: quia etiā ſuper eiſdē capitulis in cauſa appellationis noui teſtes recipi poſſunt. C. de app. eos. §. 1. & 2. C. ut temp. ap. per hanc. & ſic etiam obſeruatur in iudicio ſeculari. Sed auth. dicit contrariū, & concordat huic ca. q poſtquā aliquis dedicit teſtificatū, nō pōt vlterius teſtes producere ſup his, ſuper quib. introducti ſunt in

2 Datur & alia ſolutio quòd cōtraria loquantur ſuper eodem capitulo, iſta ſuper diuerſis ſm Hoſ. Io. An.

auth. eo. §. quia verò. coll. 7. ſed dñi ſeguñ ſatis friuola adhibent ſolutionem: Intelligunt enim auth. in eadē cauſa ante ſñiam diffinitiuam, & leges iſtas in cauſa appellationis: ſed ratio prohibitionis remanet in eadē cauſa appellationis, quæ ſunt in principali, ſcilicet periculum ſubornationis; & ideo quia cauſa remanet eadem vbique, eadem debet eſſe prohibitio vbiq; & vbi ē eadem ratio, ibi dē indicium habendū eſt. ℨ. de trāſla. inter corporalia. ff. ad legem Aquil. illud. & alibi. quoties vitium ex vna radice naſcitur, conſequens eſt vt eadē lege tollat. C. de nup. in libertam. Vnde dicendum eſt, q. apertis attеſtationibus vlterius nō recipiātur ſuper eiſdem articulis alij teſtes. & leges prædictę reōē poſſunt intelligi, vt habeāt locum ſuper nouis articulis pendentibus ex prioribus; & ſic concordabunt iuri canonico. & authen. prædic. §. quia verò. in quo non diſtinguitur vtrum in cauſa principali, vel in cauſa appellationis.

[Gl. ſeq. recitatur per quæſtionē, ſcilicet quæ ſit forma iuramenti teſtis, de qua finis hic loquitur, & quæ capitula contineat.]

[d] Iuramentis.] aliter enim non admitterentur niſi à partibus remiſſum fuerit. ℨ. eo. tuis. Forma verò ſecundum quam iurare debent, talis eſt. Iurabunt enim quòd dicent totam veritatem iudici, vel cui commiſerit, quam nouerint de re illa ſuper qua iurant. 3. q. 9. hortamur. 3 & in auth. eo. tit. §. 2. Item quòd nullam interſerant falſitatem. 2. q. 4. nullā. & 3. q. 9. pura. Item quòd pro vtraq; parte dicent veritatem quam ſciunt. 4. q. 5. non ſane. Item quòd dicent omnem veritatem, ſiue interrogati ſiue non. arg. ℨ. de acc. cum dilectus 1. Item quòd nō precio, nec amore, nec timore vel odio, ſeu pro alio commodo teſtimoniū dicent. ℨ. eod. quoties. ℨ. eo. licet 2. §. teſtes. Tanc.

3 Vbi patet q̄ iurare debet tactis euāgelijs: an verò præſumat tetigiſſe, vide quid ſatis ſit, ſi in §. ſequit. ℨ. alle. ſuper ver. & not. Ioan. And.

[a] Eorum.]

a Eorum.] scilicet, qui iam erant inducti & recepti. nam si dicta illorum publicata fuissent, nec isti, nec alij reciperentur vlterius, vt 3. cap. proxi. dictum est.

[Glo. seq. ponit duplicem lecturam. Prima quod isti iurati deponunt. Secunda quòd super subtractione. & primam approbat.]

† illorum.

b Iuramento.] eo enim ipso quòd voluit subtrahere copiã probationis aduersario suo, præsumitur iniquam causam fouere, & experiri debet in se iudicis auctoritatem ei⁹ xi. 3.q.7. c. infames. vet. si quis autem. & 3. tit. proxi. pertinet. Ideoque non obstante iuramento tali, quod iniquè fuit exortum, iurabunt dicere veritatem super negotio principali, cum illud iuramentum illicitũ fuerit, & sine peccato seruari non posset, 1 cũ celare veritatem sit peccatũ mortale. 11. q. 3. quisq; 3. de crim. c. 1. & denuncian di sunt illo iuramento non teneri. 3. eo. cõstitutus. & est expressum 3. de accusolim. Temerarium enim iuramentũ nõ repellit a promotione. 3. de iureiu. sicut. 2. ergo nec à testimonio, vt hic dicit. Aliter tñ alij intelligũt, q̃ isti nõ debent iurare sup principali, sed solumodo ad detegendum tantæ calliditatis cõmentum. 3. tit. proxi. punit 3. sed illud ibi exponitur. Credo ei standũ quod primo dixi.

1 De hoc vide Spe. eo. ti. §. pen. versi. quid si quis. sed melius p B. Thomã. 2. 2. q. 70. ar. 1. ad fin arg. adde quę dixi lib. 2. cõment. in Dyecto. Inquisitor. Schol. 15. §. vltim. † Post cõc. Lateran. sub Ale. iij. par. 2. c. 15. & c. 29. eo. tit. in 1. compil.

C Ausam, quæ.] Cõmunis doctrina. Secunda ibi, Iudicibus. Abbas Siculus.

CASVS. Inter monachos de Martu ex vna parte, & plebanum & clericos eiusdem loci ex altera, qõ vertebatur, quæ fuit commissa quibusdam iudicibus, coram quibus testes fuerunt hinc & inde recepti, & renunciatum productorum testium, & attestationes etiam publicatæ. Tandem monachi quoddã priuilegium impetratũ lite pendente produxerunt in medium, per quod iuri alterius partis generari pręiudicium videbatur. Iudices super hoc dubitantes consuluerunt dñm Papam. super hoc scribit Papa ipsis monachis dicens, quòd ipse mandauit iudicibus vt recipiant testes idoneos, q̃ producti fuerunt super aliis capitulis, si qua fuerũt, & alia ab his super quibus testes recepti fuerunt, & eorum attestationes publicatæ, nõ obstantibus aliquibus capitulis nouiter impetratis per nuncios monachorũ, quæ continentur in priuilegio, vel aliis litteris sibi concessis, postquã causa ipsa eisdem iudicibus cõmissa fuit, quæ videtur præstare impedimentum alteri parti, & causam ipsam concordia vel iustitia mediante decidant. In fine mandat monachis, quòd priuilegiũ illud per nullum fundat ad pręsentiam suam transmittant: quia Florentinus ep⁹ significauit dño Papæ, quòd quędã capitula cõtra rationem erãt ibi concluta. Not. quòd attestationib. publicatis non sunt vlterius testes aliij recipiendi super eisdem capitulis, vel etiam renunciatũ. Item lite pendente priuilegiũ in præiudicium alterius partis impetratum nullã de lite faciens mentionem, non valet, & eo non obstãte iudices procedere debent.

[Gl. seq. ponit duas lecturas, & secũdam approbat.]

† continent.

c Aliis capitulis.] nouis scilicet, pẽdentibus tamen ex antiquis. & est arg. quòd pariter in causa consultationis sicut in causa appellationis, possunt testes induci super nouis capitulis quamuis attestationes sint publicatæ. Vel intellige super capitulis antiqs, super quibus nondũ fuerant aliqui testes recepti: & hoc verius videtur. Cum enim plura capitula siue negotia penitus diuersa committũtur, bene possunt testes recipi, & publicari super vno, & non super alio, postea possunt recipi super alio, & possunt etiam tractari iuxta tempora. ff. de arbitr. quod tamen. 1. responsio.

† Nouicen.

d Nouiter.] nota, quòd lite pendente priuilegium seu indulgentia impetrata a super re litigiosa in præiudicium alterius partis non valet, & vt hic patet supra vt lis pen. c. vlti. vbi de hoc. & in auth. in med. lit. ſa. iuſ. non fieri. §. si vero. coll. 8. & 3. de priuileg. dudum.

¶ Ca. 4. ti. de appel. in 4. cõpi. & post cõcil. Later. par. 10. c. 5.

2 Idẽ vt Hostiẽ. si motu proprio principis fit cõcessa. 10. Am

e Commisimus.] arg. quòd postquam causa cõmissa est iudicibus, res præsumitur esse litigiosa, ita vt indulgentia siue priuilegium super ea impetratum non valeat. ff. de excu. tuto. tutor petitus. in principio.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

f Rationi.] sed quare dicit obuia rationi, cum priuilegia indulgeantur contra ius cõe. 3. dist. priuilegia. & 7. q. 2. petisti. & 26. q. 2. non statim: & c. non exemplo. 16. q. 1. hinc est. & 100. dist. cõtra morẽ. & C. de legi. l. 3. in fi. ff. ad munici. C. de thesau. l. vnica. lib. 10. vnde sic debet exponi, obuia rationi, i. consuetudini, & rationabili cursui priuilegiorum obuiare videbãtur. quod esse non debet, nec valent priuilegia, quæ nimium lædunt. arg. 3. de decim. suggestum. & 3. de verb. sig. quid per nouale. & ar. C. de pre. Impe. offe. quoties. & l. nec damnosa. B.

PErsonas.] CASVS. Sic pone casum secundum quod loquitur hæc decre. Vacat aliqua ecclesia: si-

lis

ſtimonium eorum a † publicatum nõ est: nec est abrenunciatum testibus: eos qui sunt iuramento b adstricti, & alios (si necesse fuerit) idoneos, in testimoniũ recipere non postponas.

¶ Idem abbati & fratribus de Martura. †

¶ Publicatio vel renunciatio testium in certis capitulis, non præiudicat volenti testes producere in alijs h. d. quæ ad titulum.

CAP. XIX.

iij CAusam, † quæ vertitur inter vos, & plebanum & clericos sanctæ Mariæ de Martu. cõmisimus iudicibus terminãdã: cumq; vtraque pars in eorum esset præsentia constituta, & testes elsẽt hinc inde recepti, & eis ab vtraq; parte renũciatũ, & attestationes ẽt publicatæ, quoddã priuilegiũ nuper à nobis impetratũ in mediũ protulistis: & infra. ¶ Iudicibus ipsis mandauimus, vt super aliis capitulis, c si qua alia fuerint ab his super quibus testes recepti sũt, & eorũ attestationes publicatæ, testes (si qui idonei producti fuerint) recipiant: & (nullis capitulis nouiter d à nobis per vestros nũcios impetratis, quæ contineantur † in priuilegio vestro, vel in alijs litteris, quas vobis indulsimus, postquã causam ipsam eisdẽ commisimus, e prædictæ plebi in hac causa impedimentum præstantibus) cõcordia, vel iustitia mediante decidant. ¶ Quia verò Florentinus episcopus intimauit quædam capitula eidem priuilegio esse inserta, quæ obuia rationi f videntur, illud ad nostram præsentiam cum vestro nuncio transmittatis.

† continent.

¶ Idem Nouicẽ. † episcopo.

¶ A testimonio repellitur simili morbo laboratus.

CAP. XX.

PErsonas † ecclesiarũ: & infra. ¶ Verùm si

stis prælati decedentis,vel vicarij,vel etiam alius: cum prælatus ad quem spectat institutio ecclesiæ dicit se ius habere in ecclesia, appellat, ne prælatus ordinet ecclesiã: Dicit Papa quòd si corã isto epo, vel etiam alio huiusmodi negotia ventilentur,non vult vt aliqui morbo consimili laborãtes, si hoc certum sit aut probari possit, in testimonium admittãtur,si ab altera parte adducti fuerint. Per illud verbũ, hmõi, quod erat in antiqua decretali videbatur hæc decret. locũ habere in similib. causis. Sed in ista decre. non est illud verbũ, huiusmodi,sed simpliciter dixit, negotia, vnde videtur intelligenda decret. in oibus causis, vt quicunq; habet simile negotium non admittatur in testimonium similis causæ. No q̃ qui consimilem causam habet, in causa cõsimili testis esse non debet.

[Glo.seq. allegat tres concor. & inducit tria similia.]

a Morbo consimili.] sic 4.q.3. c.si testes. §. liberi testes. & ĩ.eo.veniens.& ĩ. de confes.c.1. vbi de hoc.Sic & iudex qui habet consimilẽ causam,pôt recusari, 2 ĩ.de iudi.causã quæ. 2.sic & qui in crimine detinetur,non potest alium denunciare vel accusare, vt 3. q.7.qui sine. & c.postulatus.§. porrò. in fin.1.q.1.multi. circa prin.& ĩ.de spon. cum in tua. nec potest alium corripere, qui in simile delictum corruerit. 15.dist.cap.vlt.& 26.dist. vna tantum. fin.42.dist.§.1. & 61.dist.in sacerdotibus.

IVdæi.]Primò ponit dictum. Secundò addit pœnam ibi,Et anathemate. Tertiò addit causam ibi,Cũ eos. Abbas.

CASVS. Dicitur quòd testimonium Christianorum aduersus Iudæos recipiendum est in qualibet causa, cũ ipsi Iudæi aduersus Christianos suis testibus vti præsumant: & qui Iudæos volunt Christianis in hac parte præferre,sunt excommunicandi,quia Iudei debent subiacere Christianis. Nota,quòd Iudæi subiacent Christianis,sed non contra. Nota,testimonium Christianorum contra Iudæos indistincte admittendum.

[Glo.seq.signat contrarium.]

b Præsumant.] de facto :quoniam de iure nullus infidelis contra fidelem debet admitti in testimonium. 9.q.7.si hæreticus.& c.non potest.& 23.q.3.ipsa pietas.

c Subiacere.] 23.q.vlti.dispar. & melius. ĩ.de iudi. cum sit.& 54.dist.nulla.& 17.q.4. constituit.

d Funeri.] 86.dist. pasce.

ij SVper eo.] Duo sunt dicta, & quodlibet subdistinguitur, vt per se patet. Abbas.

CASVS. Aliqua mulier petijt aliquem in virum: vir negat quòd contraxit cũ ea:mulier vult probare intentionem suam per matrem, & per alterã mulierem: quæritur vtrum mater sit admittenda in testimonium pro filia? Respondet Papa, mater videtur diligere incrementũ filiæ,ac honorem:& ideo, vbi vir superior est diuitijs, nobilitate, potẽtia vel honore, iuxta quã est testimonij eius; & ideo non est aliquatenus admittenda. Secũdò ponitur alia quæstio. Aliqua mulier vult contrahere cum aliquo. mater alterutrius dicit quòd sunt consanguinei:quæritur an sint coniungendi vel non propter solã dictum matris? Respõdet Papa,quòd si matrimonium non est cõtractum inter eos a matre asserente illos esse consanguineos,nõ debent coniungi. Si vero iam contractum est matrimonium, non debent separari sine iuramento pluriũ personarum. Not.q̃ pater vel mater potest admitti in hoc casu vel repelli, sm distinctionẽ hic positam. Item ad dictũ vnius impedit matrimonium contrahendum,sed non dirimit iam cõtractũ.

[Gl.seq.fortificat text. signat contrarium,& soluit.]

e Cum mater.] & ita vr quòd pater & mater non possunt ferre 2 testimoniũ in causa filij.4.q.3.c.si testes.§.itẽ testis idoneus. Et q̃a causa filij,causa patris esse vr: quia damnũ & emolumentũ ad eum pertinere videt.arg.2. q.5.biduũ. ver.palam.& in causa sua nullus idoneus testis est.4.q.3.§.nullus.& arg.3.q.5.c.1.& pater & filius pro vna persona reputãtur,35.q.3.contradicimus.§.hac auctoritate.& C.de inspu.& alijs substi.l.vlt.in fi.Inst. de inut.stipu.§.ei qui.Arg.contra.35.q.6.cõsanguineos. & ĩ.qui ma.accu.pot.vr. Sol. Pater & mater, & cæteri cõsanguinei bene admittuntur ad coniungendõ matrimoniũ,siue etiã ad disiungendum pp consanguinitatẽ fauore matrimonij, vt dicat duo vltima contraria. illi etiã sunt cæteris præferendi,vt ibi dr. Sed quod hic dr, intelligit de his parẽtibus,qui suspecti sunt,vt littera dicit,vt si alter superior est potentia, diuitijs,vel honore, pater & mater alterius non est admittendus: alias vbi æqualitas est,vel modica etiã excellentia, 3 admittuntur,vt dicunt vltima contraria, & hoc in matrimoniali causa: in alijs verò causis pater pro filio, vel econuerso non recipitur,vt dicunt iura prædicta: & illa dcr. videtur in fi.que tamen loquitur in cõiungendo vel disiungendo propter consanguinitatem, vt ibi dicitur.

4 Firma-

¶ Idem in Concilio Lateran.

¶ *Christianus cõtra Iudæum in testem admittitur.*

CAP. XXI.

IVdæi †siue Sarraceni: & infra. ¶ Testimoniũ quoque Christianorum aduersus Iudæos in oibus causis (cum illi aduersus Christianos,testibus suis vti præsumant b) recipiẽdum esse censemus. Et anathemate decernimus feriendos,quicunque Iudæos Christianus voluerint in hac parte præferre: Cum eos Christianis subiacere c oporteat, & ab eis pro sola humanitate foueri. d

¶ Idem Matthæo Cardinali.

¶ *Testimonium mariti est suspectum, vbi filia petit in virum aliquem se maiorem. Et ad dictum solius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, sed contractum non dissoluitur.*

CAP. XXII.

ij SVper eo, q̃ à nobis tua deuotio postulauit, vtrũ viro negante se mulierẽ affidasse, ipsius mater mulieris, & altera mulier possint ad testimonium recipi: Consultationi tuæ taliter respõdemus,quòd †cum e mater filiæ incrementum & honorem videtur diligere,vbi vir superior est, diuitijs, & nobilitate, potentia, vel honore, testimonium eius videtur esse suspectum: & ideo nõ esse aliquatenus admittẽdum. ¶ Super illa verò quæstione quam fecisti an mulier coniungenda non sit viro, pro eo quòd sola mater alterutrius, eos esse cõsanguineos cõfitetur: Respondemus, quòd si nõ est firmatum

† Cap.2. eo. tit.in 2.cõp.

† quia.

2 De hoc articulo videlicet tradita per Antoniũ Gabrielium lib.1. com. conclu. tit. de testib. cõclusione 17.

3 Quia tunc cessat suspicio. & idem si ipsi parentes essẽt valde honesti: sm Tan. Ioan. An-

matrimonium inter eos matre asseuerante ipsos† esse consanguineos, non debēt coniungi: quia pręsumptio est non modica, quod te linea consanguinitatis attingant. Si verò matrimonium est firmatum,[a] non debet sine plurium iuramento dissolui.

¶ Idem.

¶ Ad desitionem causę maximè pro parte Iudæi, non sufficit regulariter minus testimonium, quàm duorum probate vite & laudabilis conuersationis.

CAP. XXIII.

Licet† vniuersis: & infra. ¶ Quia nō est licitum alicui Christiano, & multò minus[b] crucis Christi inimico, vt causę suæ vnius tātum quasi legitimo testimonio finem imponat: ¶ Mandamus, quatenus si inter vos & quoscunq; Iudæos emerserit quæstio, in qualibet causa Christiani, & maximè clerici, non minus quàm duorum vel trium virorū, qui sint probatæ vitæ, & fidelis conuersationis[c] testimonium admittatis: iuxta illud Dominicū: In ore duorum[d] vel trium testium stat omne verbū: Quia licet quędam[e] sint causæ, quæ plures quàm duos exigat testes, nulla est tamen causa † quæ vnius testimonio (quamuis legitimo) terminetur.

¶ Idem Firmano episcopo.

¶ Non sunt idonei testes, quos actor de familia sua produxit.

CAP. XXIIII.

IN litteris: † & infra. ¶ Quidam nobilis tui episcopatus, quandam sibi legitimè copulās, cum eam in domo ferè per septennium tenuisset, consobrinā g patris eius antequā eam duceret se assensit cognouisse: ad qđ probandum, testes de familia[h] sua tres produxit. Dñs dixit, In ore duorum vel trium testium stat omne verbum; tamen quædam causæ sunt, quæ plures quam duos requirūt, id nulla est, quæ vnius testimonio quātumcunq; legitimo terminetur. Nota quòd vbi numerus testium non exigitur, duo vel tres sufficiunt. Item vni in præiudicium alterius non est credendum.

† Cap. 1. eo. tit. de foro cō petent. in 2. cōp. Et quatenus loquit de vnius, aut plurium testimonio, vide Nellū tract. de testib. Iacobū Nouellum regula 21. incipit. testes duo. & plene p Antonium Gabrielē lib. 3. com. conclu. tit. de testib. cōclu. 1.

§ De hac materia notat supra de electio. c. cum in cunctis. 3 Concor. l. 3. §. fin. cum l. seq. & ibi Bart. ff. de iure iur.

a Firmatum.] id est, contractū per consensum mutuū de ꝓsenti: tunc enim separari nō posset ad dictum vnius testis: quia in nulla causa dictum vnius 1 sufficit. 3. c. proxi. & 3. c. veniens. & 4. q. 3. si testes. § item vnius veto. alias contrahere non debent, quia ad dictum vnius impeditur matrimonium contrahendū. 3. de ipō. prauita. 2. ité & fola fama impedit, 3. de consan. fi per eo. multa. impediunt cōtrahendū, quę non auferunt ia contractum. 3. de ætat. qui. mad modū. & sic nō omnia quæ impediunt ordinandum, deijciunt iam promotum. 55. q. 1. § vlt. & 3. de reg. c. ad apostolicam. & 3. de acc. c. super his. Licet.] Iuuenis nil pōt probare inuitis 4 q 2 duos testes fidelis & honestos. Et tacet quatuor. p mittit causam dicti, ponit dictum, ibi, Mandamus. qđ probat auctoritate ibi, Iuxta. soluit obstaculum ibi, Quia licet. Abb. Siculus.

CASVS. Dicitur in hac decr. quòd nulli Christiano, & multò minus Iudæo licitum est causam suā probare per vnum testem. vnde si quæstio aliqua emerserit inter aliquos Christianos & Iudæos, nō minus quam duorū vel trium testium testimonium admittatur, qui sint probatæ vitæ, & fidelis cōuersationis: quia vt Dñs dixit, In ore duorum vel trium testium stat omne verbum; tamen quædam causæ sunt, quæ plures quam duos requirūt, id nulla est, quæ vnius testimonio quātumcunq; legitimo terminetur. Nota quòd vbi numerus testium non exigitur, duo vel tres sufficiunt. Item vni in præiudicium alterius non est credendum.

b Multò minus.] arg. a maiori. sic 43. dist. dispensatio. & 11. q. 1. magnum. ff. 32. q. 5. si Paulus. 2

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

c Conuersationis.] & ita Iudæus de iure non admittitur contra Christianum ad testimonium. arg. 2. q. 7. si hæreticus. & cap. non potest. & cap. pagani. & 23. q. 4. ipsa pietas. 3 Arg. 3. eod. Iudæi non est contra; quia ibi factum recitatur, sequòd illi vti prætiumunt, sed illud de iure fieri non debet.

[Glo. seq. exponit affirmatiuam negatiuè, & dat simile per contrarium, subdens quatuor casus, in quibus non sufficiunt duo testes.]

d Dnorum vel trium.] id est, non paucorum, prout sequitur, & sic affirmatiua exponitur per negatiuam. 33. q. 3. æqualiter. ff. de manumiss. l. 4. in prin. ff. de dolo. l. non debet. in fi. ff. de leg. 2. cum pater. 3. rogo. & l. cum quidam. 2. & econtrario negatiua exponitur per affirmatiuam, nō suum, sed alienum. C. vnde vi. l. quæstionem. fic exponunt quidam dist. 1. omnes leges. naturale est transire per agrum alienum, id est, non suum.

e Quædam.] quædam sunt causæ, quæ plures testes requirunt, sicut testamentum, vbi requiruntur septem testes. C. qui test. ta. pos. l. hac cōsultissima. & C. de test. l. 15 vnus. & puberes debent esse testes. C. de testa. l. hāc cōsultissima. In codicillis quinque requirūtur. C. de codi. l. vlt. Item in dotis causa inor. quinque testes requiruntur. C. de do. causa mor. l. vlt. Item ex iusquendum habes 2. q. 4. præsul. & ca. nullam. Item quinque requirūtur cum quis debitum in scriptis vult ꝓbare se soluisse C. eod. tit. l. testiū. [Gl. seq. soluit tria contraria.] *Matth. 18. Luc. 19.*

f Vnius.] hoc verū est in alterius præiudicium. Et hic non obstat de consec. dist. 4. cum itaque. 5. paruulos. vel vbi quis non habet ius petendi. 3. c. proxi. & 3. de spon. præterea 2. cū vnus testis præsumptionem faciat, sed nō facit 4 probationem. 20. q. 3. per scripturam. quemadmodum. testa. aperi. l. in fi. & §. de do. præle. Theopompus. sed ibi testator hoc voluit.

† Vox, causa, deest in multis antiquis.

† Cap. 5. eo tit. in 2. cōp. Et de materia vide plenè per Antonium Gabrielem lib. 3. com. conclusion. ti. de testib. conclusio. & pro intellectu vide quæ dixi lib. 3. in Directorio Inquisitorum Schol. 118. §. 4 Probat tū seu plenè Ant. Gomezius tom. 3. var. a resolu. cap. 2. num. 2. dixi plenè lib. 3. cōm. in Director. Inquisitor. Schol. 118. §. & hoc valet

IN litteris.] Communis diuisio. Secundum ius, Respōdemus. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam nobilis cōtraxit matrimonium cū quadam muliere, & ferè per septennium cohabitans, consobrinam patris ipsius mulieris antequam eam duceret, se assensit cognouisse, vnde petebat separari ab ipsa, ad quod probādum induxit tres testes de familia sua. quæritur an tales testes sint admittendi? Respondet Papa, quòd tres ita se habet, pro illorū testimonio ab vxore separari non debet, nec aliqui admittitur, nisi sint probatæ vitæ & opinionis, de quibus non sit verisimile, quòd debeant pro aliquo deierare. Nota quòd contra matrimonium familiares non admittuntur, quia præsumptio est contra eos, & propter periculum animæ.

g Consobrinam.] all. gabat primum genus affinitatis in tertio gr. ām, quod habet prohibitionem vsque ad quartum, olim vsque ad septimum. 35. q. 3. c. 1.

[Glo. seq. in prin. & in fi. non admittit testes familiares dicit, & qui sint familiares, & medium signat contrarium, & soluit.]

h De familia.] testes quos accusator de familia sua produxit, non valent. ff. eod. l. penult. & domesticus siue familiaris non est admittendus. C. eo. tit. lib. 1. Dicuntur familiares de quibus legitur C. de ijs qui ad eccles. confug. l. vlt. §. 1. ver. sane. & 3. q. 5. c. 1. & 3. & c. accusator. & 4. q. 3. c. placuit. & item in criminali. vetli. item etiam iure ciuili. & in alio, vt latius tetigi. Arg. contra,

14. q. 5.

Familiares, & domestici, qui dicantur,

¶ Vide l.2.§. familiæ.ff.vi bono. rap.& l. nũciatio. §.1.ff.de verbo. sig.

¶ Cap. 25.e. tit. in 1.cõp.

¶ Sidolaſ.1

14.q.3.super prudentia.& ī. eod. insuper. & c.cum nũcius. cum suis consimilibus. Sol.domestici appellãtur propriè quibus imperari potest ratione patriæ vel dominicę potestatis,vt in l.presenti,quales credo hic fuisse.Contraria non obstant, quia in alio casu loquuntur, & illud est à iure permissum fauore eccle siæ: quia non ferunt testimonium pro aliquo singulari. Familiares appellãtur cõsanguinei, colonus, adscriptitius, mercenarius, filius in potestate, & libertus & seruus & oẽs habitãtes in domo. Sed illi quib. imperari põt, nullo modo admittuntur. alij cum distinctione affectionis, vt pp hoc ꝯ eos præsumatur, vel nõ, vt dicit Hug. 3.q.5. in summa.& c.1.

a Vitæ.Juvenis matrimonio separando præcipuè testes admittendos, qui sunt probatæ vitæ & opinionis. ī.de consang. ex litteris. quia tolerabilius ẽ aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos,quam cõiunctos legitimè contra statuta dñi s.pararī. ī.e. licet. in fi. Ber. CVm veniſſet.] Istud capitulum habet vnum dictum in principio, qđ non facit ad materiã, & potuisset hoc omitti. Et sunt duæ partes. In prima partis conqõ. In secunda dat iudicesibi,Mandamus,quibus tria mandat. Secũda ibi,Quæstiones. Tertia ibi,Si q̃ verò. Alb. Sicul. CASVS. Inter abbatem de Siculano ex vna parte, & magistrum Martinum ex altera, controuersia super pluribus articulis vertebatur, quã Lucius Papa cõmisit quibusdam iudicibus sine debito terminandam. Iudices tulerunt sententiam super quibusdam articulis pro magistro M. dicebatur quòd sententia non valebat, cum esset lata post appellationem interpositam occasione mortis delegantis. Respondebatur ex parte magistri M. quòd appellatio illa non impedit quo minus sententia debeat confirmari, cum post illam appellationem egerit,& testes produxerit, & sic appellationi renũciauit,& citatio iudicium, vel mortem delegantis præuenerit. Mandat Papa, quatenus si sinia illa fuit canonice promulgata,iudices illã confirment, non obstante appellatione prædicta, cũ post appellationem illam egerit & rõderit, & testes produxerit,citatione facta ante mortem delegantis: aliàs verò qõnes super quibus testes producti fuerunt, & publicatæ attestationes.vel ẽt si renunciatum sit, hincinde testibus nullis alijs receptis super eodem capitulo ab alterutra parte, fm tenorem illarum attestationem, debeant terminare; & si aliæ quæstiones fuerint super quibus testes non fuerunt recepti, vel renunciatum eisdem, audiant quæ hincinde partes proponere voluerint, finẽ debitum imponentes eisdem. No.quòd qui post appellationem producit testes, vel stat iuri, tacitè renunciat appellationi. Item

Respondemus igitur,vt (si res ita se habet)pro illorũ testimonio ipsum ab vxore nulla ratione diuidi patiaris:† nec cõtra ipsos aliquos audias, nisi probatæ essent virę[a] & opinionis,de quib.ve risimile non esset, quod deberent pro aliquo deierare.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Donec attestationes fuerint publicatæ, & eis renunciatum, produci possunt testes: postea verò non super eodem capitulo, sed super alio sic.h.d.quo ad iuuenem.

CAP. XXV.

CVm †venisset ad Apostolicam sedẽ magister M.nobis exposuit, quod Lucius Papa prædecessor noster, causam quę inter ipsum & abbatẽ de Sicolañ.† vertebatur,cõmisit iudicibus fine debito terminandã', & infra. ¶ Mandamus, quatenus, si sniam illorum noueritis canonicè promulgatam, eam auctoritate Apostolica cõfirmetis,[b]nec appellatio illam † impediat, quæ hic † interposita dicitur occasione mortis prædecessoris nostri, cum postea egerit [c] & responderit, testesq; duxerit producendos. † ¶ Quæstiones quoq; alias super quibus testes fuere ꝓducti, & depositiones publicatæ eorum, vel renunciatum fuit testibus hinc & inde,nullis alijs ab alterutra parte super eodẽ † receptis,secundũ tenorẽ ipsarum mediante iustitia[d] terminetis.¶ Si quę[e] verò fuerint quæstiones, † super quibus vel testes nõ fuerint producti, vel renunciatum [f] eisdẽ,aut post publicatas attestationes licet altera pars nullos ꝓduxerit, non sunt alij testes inducendi, idem si renunciatum est hinc & inde.alias bene possunt admitti.

b Confirmetis.] hæc confirmatio habetur perinde ac si per Papam facta fuisset. arg. C.de re.iu.enũ.l.1.§.sed neque.in fi.

[Glo.seq.alleg.6. conor.Secundo arg. quòd mortuo delegãte, &c.dicens quòd hoc tenere,sed gl.tenet & probat cõtrarium, & ad hanc decre.respondet.]

c Egerit.] ī.de offic deleg. gratum.ff. de pac.tal. §.1.ff.ad Mace.si filius, C. de re iudi. l. ad solutionem,& ī. de re iudi. quòd ad consultationem.& ff.de mino.si filius.Arg.ex hoc loco quòd mortuo etiã mãdatore re integra possunt procedere iudices de cõsensu partium: & hoc concedunt quidam. Contra dico, quod partes non possunt ammodo eis dare iurisdictionem ex litteris illis,cũ iurisdictio iam sit finita per mortẽ mãdantis.arg.opp.ī. de offi.dele.significãtibus, qa actio semel extincta,amplius nõ reuiuiscit. de consec. distin.4.q̃ris.& ff.de solu.l.quę res.§.area. C.de remis. pig.cum ex causa. & priuatorum consensus eum non facit iudicem,qui nulli præest iudicio.C.de iurisd. om.iud.priuatorum.& hoc probatur ff.si cer. pet.l.eius qui in prouincia.ver.nam & si tibi in hoc nũmos, &c. & quod dicit,postea egerit, s.post appellationem. ī.de offi.deleg. gratum. & intellige quòd citatio facta fuit ante mortem delegãtis,vt dicit illa decr. gratum.& sic perpetuata fuit iurisdictio, vt ibi dicitur.hęc decre.loquitur de eodem facto cum illa,gratum.

Dicit magistet G.q̃ ipso iure non expirat mandatũ morte mandatoris,sed per exceptionẽ. vnde quæ per exceptionẽ expirãt,pñt à partibus relaxari: ideo potest iudex procedere, & valet si nihil opponatur. arg.ff. de bon.pos.l.6.& l.pen. ī.de re iud.inter.arg.de hoc plura inuenies.ī.de rescrip.in c.ad audientiam.in vlt.gr.

d Iustitia.] quæ tribuit vnicuiq; quod suum est. Inst. de iusti.& in.1.respon.& 12.q.2.cum deuotissimam.

[Gl.seq.objicit,& soluit.]

e Si quæ.] cum dicit primo,quòd sententia cõfirmetur,quare dicit hoc? Dicas quòd plura cap. & penitus diuersa erant,& super quibusdam fuit lata sententia, super quibusdam non.sic sup.eod.causam quæ.

f Renunciatum.] si renunciatum fuisset,licet nullos testes produxerit pars illa quæ renunciauit, non est vlterius ad hoc admittenda, a quia licitum est cuilibet renunciare iuri suo.7.q.1.quam periculosum. & C. de pac.l.si quis in conscribendo. Arg. ad hoc quòd nõ est licitum redire ad hoc quod semel renunciauerit. C. de re.cred. l. ii quis iusiurandum. & remittentibus actiones suas non est amplius recursus dandus ad eas. ff. de addi.

† Illa, in quibusdam antiquis.

† Dictio, hic deest in antiquis.

† Vide l.si ex hæredat⁹. & l.si apponas. §.1. ff.de inoff.testa.l.2. C.de iur.do.

† al.super eõ dẽ negotio,

† Dictio,qñ nes, deest in pluribus antiquis.

Delegato mortuo mãdatore re integra nõ põt procedere, ẽt de partium consensu.

a Dicit,& hæc ī sequitur, vbi in fine glossulæ non habetur in antiquis exemplaribus. est tñ additio ab hinc plusq̃ centũ annos facta.

a Nisi esset talis cui cõpeter.t restitutionis bñficiũ: vt minor,vel ecclesia.ī.de rest. in integ. auditis, s.ẽm Tãc. Io. A-

vdil.edi.quæritur.§.fi venditor.] vel etiam si aliqui recepti fuerint,& renũciant productioni, alios postea inducere non possunt.] eo.de testibus.

SEries.] Legitur varijs modis,sed duobus modis sum mari põt per Doctores secundum duos intellectus communiores. Et primò sic. Publicatis attestationibus potest saltitas primorũ testium cõprobari.hęc tamẽ lectura simpliciter non est vera, vt probat Panor. Secundò sic. In causa matrimoniali publicatis attestationib. potest saltitas primorũ testium etiam directè probari, si super directa vel indirecta probatione non potuit pars ante publicationem instrui. Panor. aũt summat, & tertio modo non ponendo aliquam specialitatem in causa matrimoniali, tẽperando primũ summarium sic:, Publicatis attestationibus, potest saltitas primorũ testiũ etiam directè probari, si super directa vel indirecta probatione non potuit pars ante publicationem instrui. Cõmunis diuisio. Secunda ibi, Præsenti:Abbas Siculus.

CASVS. Fili quorundam nobiliũ contraxerũt ad inuicem matrimonium: Tandem pars vna matrimonium accusauit, & testes produxit legitimos,q̃ consanguinitatem inter prædictos firmiter asserebant, ponẽte duas personas in primo gradu, B.videlicet & I. dicentes illos esse fratrem & sororem: Pars aduersa dicebat id saltum esse,B. scilicet esse sororem I. & ad hoc probandum inducebat testes & publicum instrumentum: Sed pars illa quæ matrimonium accusabat, dicebat testes illos non esse recipiendos:& iudex etiam dicebat,quòd non erat consuetudo ecclesiæ suæ, vt post testes receptos & publicatos,qui consanguinitatem cõputant,alij ex opposito admittãtur.Iudex quæsiuit q̃d sibi esset agendum? Respõdet Papa,quòd si nõ est aliud quod impediat, non obstante illa consuetudine iuri cõtraria,testes illos admittat. Nota quòd testibus publicatis contra matrimonium, alij testes admittuntur ad probandum quòd primi saltum tulerunt testimoniũ, quia & post sententiam ẽt admitterentur, cum per illos ecclesia decepta fuisset, & ita sententia contra matrimoniũ lata non transit in rem iudicatam, quin semper audiatur volens probare contrarium.

a In primo gradu.] sufficit enim in computatione cõsanguinitatis incipere à primo gradu, licet de stipite nihil dicant] de consangui.tua.& 35.q.5.c.1.& inf.de diuor.c.porro.& inf.eo.c.licet.

[Gl.seq.quæritur, & soluit.]

b Instrumentum.] sed qualiter per instrumentum poterat probari,quòd B. & I. non fuissent frater & soror,quia de consanguinitate non potest instrumentum fieri,vt videtur? Credo quòd instrumentum illud non inducebatur directè super consanguinitate, sed indirectè fortè in instrumento continebatur sic; super aliquo contractu B. & I.eius filia promiserunt aliquid facere, & sic dicebantur pater & filia, vel appellabantur in instrumento patruus & neptis: & sic inducebatur: & instrumentũ benè poterat produci post aperturam testium semper anteq̃ renunciatum fit vel conclusum in causa. infra de fide instrumẽ. cap. cum dilectus. Ber.

[Glossa sequens primò admittat textus & improbat consuetudinem. Secundò ponit opin. Vincen. contrariam. Tertiò illam reprobat, & dat huic decre. duos intellectus., vlti. signat, & soluit contrarium.]

c Iuri contraria.] bene dicit, iuri contraria, quia huic obijciebatur, quòd testes alterius partis falsum dixerant, vt supra dixi. & ad falsum probandum non solũ post publicationẽ testiũ; imò ẽt post sniam testes sunt admittendi. ẽ. de probat. capit. licet. etiam vsque ad viginti annorum,infra de except. cum venerabilis. & infra eodem ex tenore.& supra eodem, sicut. & infra de re iud.ca.lator.& c.consanguinei,sic etiam instrumentum potest probari falsum. C. de contrahen. stip.optimam.Vinc.& alij dũt, quòd hæc consuetudo consonat iuri, quia post publicationem testium non sunt alij testes in contrariũ vel ad idem inducendi. arg. ẽ.eo.fraternitatis.Et Vinc.dixit,q̃ hæc non erat decre.sed salua pace ipsius in hoc non bene dixit,quia in alio casu loquitur hic,quia agitur de falso, vt dictum est, nec propter hanc decre. offenditur regula illa,qua ipse dixit,q̃ post publicationem testium non sunt vlterius testes admittendi, quia illud locum hẽt qñ super eodem capitulo inducunt super quo alij inducti fuerunt: quia illud nõ licet nec ei qui eos induxit, nec aduersario. supra eod. fraternitatis.& in auth. de testibus §.quia verò. coll.7. & illa regula generaliter vera est. Quidam tamen dãt,quòd non obseruatur in causa matrimoniali:& ibi non possunt recipi etiam super eodem capitulo: & dicunt illud esse speciale in fauorẽ matrimonij. Arg.ad hoc.ẽ.de spon.sicut.in fi.ẽ.de cõsan.& affin.ex litteris, sed ibi testes non fuerant recepti. sup. de probatio. causam matrimonij. & quia post sententiam audiretur,ergò multò fortius ante sententiam. sententia. n. ẽ.matrimonium non transit in rem iudicatam. De hoc dr etiã ẽ.de prob.iuraut. Hic non poterat omitti ista probatio sine periculo animæ: ibi poterat omitti sine periculo:qa nullum peccatum in non contrahẽdo, sed in sic parando periculum est, si non sint consanguinei. Præterea.]

diatis si qua hincinde p posita fuerint,finem illis debitum imponentes.

¶ Clemens tertius.

¶ *Potest reus producere testes ad probandum contrarium eius quod actor probauit, si publicatio attestationum non est facta, consuetudine contraria non obstante, b.d secundum notabiliorem lecturam.*

CAP. XXVI.

SEries † tui rescripti nobis aperuit,q̃ cum nuper inter filios quorũ dam nobilium tuæ ciuitatis, coniugalis quæstio tractaretur,& inst. Pars quæ matrimoniũ accusabat,testes produxit legitimos, qui consanguinitatem inter prædictos esse firmiter asserebant, in primo gradu [a] ponendo duas psonas,B.videlicet & I.dicentes illos esse fratrem & sororem, pars autẽ opposita id falsum esse dicebat,B.i.esse sororem I.ad corroborãdam assertionem suam, tam testes offerens, quã publicũ instrumentũ. [b] Vnde quia pars accusantium testes illos non esse recipiẽdos proponit, & tu non esse consuetudinem ecclesiæ, affirmas, vt post receptos testes, q̃ consanguinitatem secũdum formam canonum computant, alij ex opposito admittantur. ¶ Præsenti pagina rñdemus, q̃ si nõ est aliud canonicũ quod obstat, nõ obstante illa consuetudine, vtpote iuri [c] cõtraria,testes recipere nõ omittas.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Carnalis copula probatur per consonum testimonium de visu. idem in testimonio auditus, quod adminiculo & fama confirmant.*

† Ca.3.eo ti. in 2. compil.

1 Vel forte de natalibus illi⁹ l. factũ fuerat instrumentum, in quo continebat quis & ex qua illam susceperat: & quo anno & die nata fuerat, sm Host.al leg.C. de inge.l. pen. ff. q̃ met. caus.l.isti quidẽ, §.s.Io.And.

2 Host.hic dicit, q̃ quod alij scribant, & quicquid ferunt de quo iusto iudici ñ est curandũ. de electiocũ cãm. de mente iuris hoc est, q̃ in ẽ matrimoniali publicatis attestationib. sup eisdẽ capitulis ẽt in eadẽ instãtia, licet testes ꝓducere, q̃ rõnẽ q̃ sequitur in gl. qa hoc licet post publicatione,& post sniam. Ioã. And.

PRæterea.] Communis diuiſio. Secundaubi, Reſpondemus. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis accuſatur q̄ ipſe cognouit aliquam mulierem, quæritur an teſtes, qui ad hoc probandum inducuntur, ſint interrogandi de viſu, vel ſi ex ſufficiat ſola vicinię fama, vel vtrū ſit credēdū teſtibus, qui carnalis copulę dicunt ſe eſſe conſcios, ſed de viſu nihil dicūt: Cōſultus Papa rādet, q̄ ſi teſtimonium conueniens reddat de viſu vel etiam de auditu, & fama violenta p̄ſumptionem ſubminiſtret, & alia adminicula adſint, ſtādū eſt teſtimonio iuratorum, quibus eīs cōſideratis iudex cō firmabit motū animi ſui ex argumētis & teſtimonijs, q̄ negotio aptiora ꝓpere rit, & ſic formabit ſuiam. Nō. q̄ ex multis præſumptionib⁹, & ex fama fit probatio ſufficiens: & quæ non proſunt ſingula multa ſimul collecta valēt, & probationem faciunt.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

a Conſcios.] ſed quomodo ſunt conſcij niſi viderint: qa forte ab eo audierūt: quia illud dicimur ſcire, quod ab alijs audiui. nus. 22. q. 5. hoc videtur. Vel quia viderunt ſolum cum ſola in lecto, vel nudum cū nuda, ſed non viderunt eos carnaliter commiſceri. ℣. de præſump. ter tiò. & ideo dicit: ſed de viſu nihil affirmant.

b De viſu.] hoc é ſi vidiſēt illos carnaliter cōmiſceri. [Glo. ſeq. quærit an fama cum auditu, &c. alleg. ad negatium, & affirmatiuam ſoluit, dando tres lecturas huic capitulo.]

c De auditu.] quia forſitan teſtes diſtabāt tenui pariete à cōmiſcentibus, audiendo eos ſimul cōmiſceri, ſed nō videbant. Sed nunquid fama in tali teſtimonio de auditu ſufficit, vt debeāt ſeparari? Non vī: quia teſtimonium de auditu non habet locum in caſu, quia fama per ſe nihil probat, licet præſumptionē inducat. 1 argu. ℣. de eo qui cogn. conſan. vxo. ſuæ ſuper eo. ad fi. nec dī firmare, ſed potius infirmare. 4. q. 2. c. ſi teſtes. §. item ſæpe. Contra vī, quia violenta præſumptio loco probationis habetur, præcipuè in hoc caſu. 32. q. 5. dixit dñs. Et arg. ad hoc ℣. de accu. repellatur. Sol. intelligūt quidam hanc decr. cum agitur ad matrimonium impediendum, puta aliquis volebat contrahere: obijciebatur q̄ non poterat, quia ille cognouerāt cōſanguineā illius cum qua ꝓhere volebat, quod in tali caſu ſufficit probatio vnius teſtis vel etiam ſola fama impedit. ℣. de ſpon. præterea. & ℣. de conſan. ſuper eo. & ℣. eo. ſuper eo. in fin. & impropriè ponitur verbum illud, accuſatur, in prin. & ſic exponitur, accuſatur. i. denunciat: 2 quia quod non eſt, non poteſt accuſari, ſed denunciari pōt ad impediendum matrimoniū. n. ℣. de deſpon. impu. ad diſſoluendum. & ſecundum ho. planū ſatis eſt. Vel poteſt intelligi cum mantus accuſat vxorem de adulterio ad tori ſeparationem, & ipſa excipiendo accuſat eum aliquam cognouiſſe, ut eum à ſua intentione repellat. ℣. de adul. c. pen. & vlt. 32. q. 6. nihil iniquius. Vel ſimpliciter poteſt intelligi cū vxor accuſat maritū de adulterio ad tori ſeparationem, dicēs eū aliquam cognouiſſe. & hoc vī verius, & vtroq; iſtorū caſuū vī ſatis probari adulteriū per hmōi teſtimoniū de auditu quia audiebant eos commiſceri iuxtā tenuē pari tē. Et fama publica ꝓbetur, & alia adminicula ſuffragētur, prout ſequitur in litera, ſatis intelligitur cē ꝓbatam: q̄a oia iſta faciunt probationē ſufficientem. ℣. de præſum. litteris. & cap. tertio. Ex his aūt oībus iudex confirmabit motū animi ſui. ℣. de renunc. in ꝓſentia. & 4. q. 3. teſtes, & ff. d teſti. l. ob carniē. §. ſi teſtes. Et eſt hic ar. q̄ non pro ſunt ſingula, multa collecta ſimul iuuāt vt in præfatis decr. litteris. & c. tertio. & ℣. de proba. c. cū cauſam. vbi de hoc. Ber.

CVm à nobis.] Sūt tres partes. Secūda ibi, Nec ſcriptum. Tertia ibi, Salua. Abb. Siculus.

CASVS. Quæreba tur vtrū fictō ſeu verbo iudi is credatur ī cauſis? Cōſultus Papa rādet, quòd ſm iura canonica & ciuilia, verbo unius iudicis nō eſt credendū in cā, ſiue ſup teſtamētis, ſiue q buslibet alijs cōtractibus q̄ agitur: nec ſcriptū illorū eā obtinet firmitatē, quāuis teſtiū adminiculo fulciat, quin poſſit reprobari p teſtimonia duorū uel trium teſtiū bonorum, ſalua in oīb⁹ auctoritate ſedis Apoſtolicæ. No. quòd vni iudici non creditur in cauſa ī iudiciū alterius. Ité ſcriptura iudicis pōt reprobari per teſtes.

d Canonica.] ut 6. q. 2. c. ſi tantùm. & c. placuit. & de probatio. c. quoniam contra.

e Ciuilia.] C. de arb. l. ne in arbitris. §. ſin autē. 3 & 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. ité unius. & C. de teſti. l. iuriſiurandi. [Gloſſa ſequens quærit, arg. affirmatiuè, ſoluit diſtinguendo.]

f Vnius.] ſed quid ſi eſſent plures, nunquid credere tur eis? Arg. quòd ſic, ℣. de elect. cū dilecti. & ℣. de accu. c. cum dilectus. In iudicio ſi dicant ſe aliquid ſeciſſe in præiudicium alterius partis negantis, non creditur eis: niſi quatenus cōſtiterit legitimis documētis, ſupra de probatio. c. q̄m. in cauſa uerò appellationis. in defectum probationis, ſi ſuper ijs, quæ corā eis acta ſunt inducerentur tanquam teſtes & iurati, ut ſi dubitaretur de proceſſu, ſatis poſſent admitti. arg. prædictarum decr. cum dilecti, & cum dilectus. ibi creditur eis, ſed ſuper principali non 2. q 4. ſtatuendum.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & remittit.]

g Scriptum.] hic dī quòd nō ſtatur ſcripturæ eſpi uel iudicis, quia poſſit probari contrariū, niſi habeat teſtiū ſubſcriptionē. cōtraria ſignātur ℣. de proba. poſt ceſſionē. & 11. q 3. curæ. & ℣. de fide inſtr. c. 2. ſuper hoc dicas ut dictum eſt ſup. de proba. c. poſt ceſſionem. Ber.

g Scriptum.] factum non per manum tabellionis, quia poteſt reprobari per duos uel tres teſtes, quamuis adminiculo teſtiū fulciatur, ut hic patet: ſecus eſſet de inſtru-

CAP. XXVII.

PRæterea † cum quis accuſatur aliquā cognouiſſe: an ſint teſtes interrogādi de viſu, aut ſola vicinię fama ſufficiat, vel ſi iuratis teſtibus ſit credendum, qui ſe carnalis copulæ cōſcios [a] eſſe fatentur, ſed de viſu [b] nihil affirmant? † Reſpondemus, quòd ſi teſtimonium cōueniens de viſu reddatur, vel ēt de auditu, [c] & præſumptionem violentiam fama cōſentiens ſubminiſtret, ac alia legitima adminicula ſuffragentur, ſtandū eſt teſtimonio iuratorum. Etenim circūſpectus iudex atque diſcretus, motum animi ſui, ex argumentis & teſtimonijs, q̄ rei aptiora eſſe comperit, confirmabit.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. cōp. Et de intellectu uidete notas nras ī hāc Decret.

† Sola fama carnalē copulā nō probari concor. gl. in l. 3. §. 2. cum not. ff. de teſtib.

1 Concord. tex. in l. fin. & ibi Bart. ff. de hæreinſti. & in l. cum quidā. §. cum dī. ff. de acq. hær.

2 Vel. i. per accuſationē impetit ſm Vin. Jo. An.

¶ Innocentius tertius conſulibus & populo Beneuentano.

¶ Vnius iudicis verbo non creditur, ſcripturæ verò eius per teſtes reprobari poſſunt. Falſis hoc in Papa. ita communiter ſummatur.

CAP. XXVIII.

CVm † à nobis, & infra. Et canonica [d] & ciuilia [e] iura ſequentes, diſtrictius inhibem⁹, ne vnius [f] iudicis, quantacunque fuerit auctoritatis, verbo creditur ī cauſis: ſiue ſuper teſtamētis, ſiue quibuslibet alijs cōtractibus quæſtio agitetur. Nec ſcriptū [g] eorum

† Cap. 1. eo. ti. 1 3. cōpil. Et de materia huiꝰ decretalis videplene g Antonium de Butrio ſupr. de arbitris, c. non ſine.

3 Non creditur uerbo arbitri, qui dicit iuratum. Ioan. And.

instrumento per manum publicam facto, ibi ad min⁹ quatuor essent necessarij, prout no. ī. de proba. tertio. in gl. quæ incipit, sic ergo. Vel dic, nisi testiū adminiculo, & c. quia si testium adminiculo fulciatur, tunc non potest per duos vel tres testes reprobari, sed per quatuor vel plures: & sic æquiparatur instrumento tabellionis manu publica facto. ar. ī. d. fi. instr. c. r.

[Glo. seq. argumẽtū à cõtrario, &c.]

a Testimonia.] sic scriptura iudicis potest reprobari per testes: sed si pública est æqualem vim hãbet cũ testibus. C. de fide instru. c. in exercẽdis. Et sic vī ex eo quod dicit, nisi testiū adminiculo fulciãt, q̃ si scriptū iudicis habet testium subscriptionem, q̃ non valet reprobari p testes, sed nõ est verũ: quia quantuncunq; authenticũ sit instrumentũ, potest reprobari, vt ī. de fi. instr. c. cũ Ioannes. & C. de proba. l. cum precibus. & ī. de proba. terno vbi plane de hoc not. Arg. contra. ī. de p̃scrip. c. ad audientiam. vbi potius statur priuilegio ī testibus. sed ibi ab eadem parte introducuntur priuilegia & testes: & expone, nisi, ideſt, quamuis.

¶ Trien. Trien. Turen. Tirenarchiepo. in vno vetustissimo.

† Cap. 2. eo. ti. ī 3. cõpil. Et de materia vide Specul. tit. de teste. §. 2.

(nisi testiū adminiculo fulciatur) eam obtineat firmitatẽ, quin ei possint & debeant duorum vel trium testium bonorũ testimonia[a] præualere: Salua omnibus sedis Apostolicæ auctoritate.[b]

¶ Idem Tyren. episcopo.

¶ Testi super dilatoria inducto, non creditur super principali, nec cogitur deponere: secus si super peremptoria: tunc enim cogi potest vel iurare deponere super toto.

CAP. XXIX.

DE † testibus: ‡ & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus quòd si testes sint inducti ad exceptionem dilatoriam solummodò probãdam, cum super ea tantum iurauerint dicere veritatem, sup principali, nec debẽt audiri, nec cogi testimonium perhibere, vtpote sup quo deponerent nõ iurati.[d] ¶ Si verõ cum ad probandã exceptionẽ peremptoriã, ab alterutra partiũ īducũtur, reliqua pars super principali negotio, & eos deponere fortè petierit, & vt cogant super toto negotio dicere veritatẽ sacramento eos postulauerit obligari: ad id sunt sine dubitatione cogẽdi: e nisi, forsan sufficiens p ductio testiũ super principali iã facta fuerit, vel renunciatum testibus, † vel depositiones testium fuerint publicatæ. g

a Testimonia.] sic scriptura iudicis potest reprobari per testes: sed si pública est æqualem vim hãbet cũ testibus. C. de fide instru. c. in exercẽdis. Et sic vī ex eo quod dicit, nisi testiũ adminiculo fulciãt, q̃ si scriptũ iudicis habet testium subscriptionem, q̃ non valet reprobari p testes, sed nõ est verũ: quia quantuncunq; authenticũ sit instrumentũ, potest reprobari, vt ī. de fi. instr. c. cũ Ioannes. & C. de proba. l. cum precibus. & ī. de proba. terno vbi plane de hoc not. Arg. contra. ī. de p̃scrip. c. ad audientiam. vbi potius statur priuilegio ī testibus. sed ibi ab eadem parte introducuntur priuilegia & testes: & expone, nisi, ideſt, quamuis.

Sedis Apostolicæ auctoritate.] & ita videtur quòd non requiratur subscriptio in litteris domini Papæ, & quòd contra eas non admittatur probatio. arg. C. de testa. omnium, nisi essent falsæ. Sed contra videtur quòd ī litteris domini Papæ subscribunt Cardinales. 12. q. 2. cum redemptor. & 35. q. 9. quod quis, in priuilegio subscribunt, Cardinales, in alijs litteris non subscribunt.

DE testibus.] In prima decisa ponitur consultatio. In secunda: responsio: ibi, Cõsultationi. Et responsio est bimembris. secundum membrum prosequitur: ibi. Si verò. Abbas.

CASVS. Aliquis trahit aduersarium suum in causam, reus obijcit exceptionem dilatoriam, inducit testes ad causam probandam iuramento præstito: pars altera petit eos cõpelli vt deponãt super negotio principali: quæritur vtrùm sint ad hoc cogendi? Respondet Papa, quòd si testes inducti sint solummodo ad exceptionem dilatoriam probandam, cum super illa tãtum iurauerint dicere veritatem, super negotio principali non debent audiri, nec compelli ad testimonium perhibendum: quia deponerent non iurati. Si verò inducuntur ad exceptionem peremptoriam probandam, & alteta pars petat vt super negotio principali deponant, & vt iurent super illo dicere veritatem, sunt sine dubitatione ad hoc cogendi, nisi forte insufficiens productio super principali iam sit facta, vel nisi sit renunciatũ productioni testium, vel nisi depositiones testiũ sint publicatæ. Not. quòd nõ valet dictum testis si deponat super quo non iurauit. Item testis iurare debet super toto negotio dicere veritatem, qui inducitur ad peremptoriam exceptionem probandã, si hoc fuerit petitum: nisi tribus casibus hic contentis. Item peremptoria exceptio potest opponi & probari postquam renunciatum est productioni testium super negotio principali. Item potest opponi post testium publicationem.

e De testibus.] inducti. & iurati.

f [Glo. seq. coadiuuat tex. qnærit & soluit.]

d Non iurati.] hoc ideo dicit, quia cum producebantur ad probandã dilatoriã, iurauerunt super illa tñ, vnde & postea petatur q̃ deponant super principali, non debẽt cogi ad idem, nec ét sponte si vellent: quia nõ iurauerũt super hoc vnde non valeant dicta eorũ super illo, ff. de peti. hæred. l. si quis libertũ. §. vlt. C. q̃ le. pertio. l. vlti. & facit ad hoc. ff. de iureiur. si duo patroni. §. idem Iulianus. in fi. vnde si testes inducti super possessione deponant super proprietate, non prodest 2 per iura prædicta. Et ẽ arg. ad hoc ī. de cau. pos. & proprietatis. sed si p̃teret vt deponerent sup principali, cũ inducti essent ad probãdam dilatoriã, numquid sint compellẽdi? Ad hoc dicas, q̃ si inducuntur super exceptione dilatoria, quæ proponitur ante lit. cõtest., tunc nõ debẽt adstringi iurare super principali: quia si te non contest. testes recipi non debent. ī. vt lit. non cont. quoniam, & per totum.

ADDITIO. Si verò post exceptionem dilatoriam quæ proponitur post litem contestatam, tunc recipi debent.

e Cogendi.] quia ex quo pars aduersa approbat illos pro se, & cõtra sic tenetur recipere illos. 4 q. 3. c. si testes. §. si quis testibus. & propter connexitatẽ cauſæ. ī. de do. post diuor. testi. de prudentia.

f Sufficiens.] ex quo sufficiens productio testium facta est, non sunt alij admittẽdi, vt hic patet. vñ & quæsta dilatio tunc denegaretur. ī. de test. c. significauerunt.

[Glo. seq. not. peremptoriam probari, &c. & rationẽ reddit. Dicit etiam quòd prius probari posset, sed illud reprehendit.]

g Publicatæ.] sic patet quòd attestationibus publicatis potest obijci exceptio peremptoria, & probari. C. de excep. si quidem. & C. de prob. exceptionẽ. nouus enim articulus est exceptio peremptoria, & ideo probari potest apertis attestationibus principalis cauſæ, & etiam in cauſa appellationis. ī. eod. ex tenore. & ī. de do. & contu. finem. ī. eod. fraternitatis. ī. de fide instru. cum Ioannes. & C. de temp. ap. per hanc. vt si obijciatur præscriptio vel pactum de non petendo, vel res iudicata, potest etiam probari ante apertas attestationes, vt hic patet. Istud tamen stultum reputo, quòd aliquis probet peremptoriam exceptionem antequam sciat si aduersarius probauit intentionem suam; quia si aduersarius non probauit, non indiget aliqua exceptione: si probat, tunc demum potest & debet vti sua exceptione, cum sit alius articulus. C. de excep. l. si quidem. sicut vides in teste, qui reprobari debet & potest post publicationem: & illa est exceptio peremptoria. ī. eo. præsentium. & ī. eod. c. ex parte. A. Idem est & si vole

probare

1 De materia huius gl. latè Spec. ti. de teste. §. 1. verſ. ité q̃ deposuit super alio.

2 Sicut scia vel pacti inter certas personas & super certis rebus, alijs personis vel super alijs rebus non nocet. ī. de re iud. c. pe. de offi. ord. c. dilectus. ff. de pac. l. si vn⁹ §. ante oia. sic dicendũ est de testimonio: vt hic, & ī. ca. proxi. & ca. veniens. Io. And.

† Vide text. in auth. iubemus, & ibi Bar. C. de iu di.

probare teſtes falſum dixiſſe,qa hoc poſſum poſt aperturam teſtium. ſ. de proba. licet. & ſ. eo. ſeries. & ĵ. eo. ex tenore. Et no. hic tres caſus, in quibus teſtes publicatis atteſtationibus non recipiuntur ſuper eodem capitulo, ſi renunciatum eſt, ſi ſufficiens producto 1 facta eſt: ſi publicatio nõ facta: Et hoc intellige cum idem eſt modus agendi: qa ſecus eſt ſi alio modo agatur. ĵ. e. ti. c. veniẽs. & ĵ. eo. cũ in tua. Itẽ in alio ſi inter alias perſonas agitur. ĵ. c. proxi. In trib. tamen caſibus exceptio peremptoria lit. conte. impedit, ſi quis eam opponere voluerit, & probare, vide li. Et ſi de ipſo negotio iit iudicatũ tranſactũ; vel ſit finitum: vt in concilio Lugdunẽſi de reſcriptis. ĵ. c. exceptionis.

¶ Si intelligas. i. dilatio. Adde quartum, ſ. effrenata multitudo ſm Goff. ĵ. eo. c. cũ cãm & c. ſignificauerunt. I. And.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõp.

CONſtitutus.] At teſtiũ publicatio nõ fit ad petitionẽ tertij, & pars apud quã depoſite ſunt atteſtationes, non poteſt vlterius teſtes producere. Prima pars proceſſum narrat. Secunda interloquitur, & interloquẽdo committit. Secunda: ibi, Nos eas, & quia litera eſt multum inuoluta, pone caſum in terminis ſic vt ſequitur Abb. Sic.

† Sub Alex. iij. c. 8. hĩ tit. de cõceſſio. præb. a.

CASVS. Vacante archidiaconatu Richemũdiç, archieps Eboraceñ. ad quem pertinet collatio eiuſdem, tunc abſens contulit archidiaconatum illum magiſtro Ho. decanus & capitulum Eboraceñ. credentes poteſtatem conferendi deuolutã ad eos auctoritate Lateran. concilij, tum etiam auctoritate priuilegij ſui, archidiaconatum ipſum contulerunt magiſtro Rogerio, & ipſum induxerunt ĩ poſſeſſionem ipſius. Sed magiſter Honorius poſt appellationem ſpoliauit eũdem, propter quod magiſter R. ad dominum Papam accedens ſuper reſtitutione ſua ad iudices litteras impetrauit; Sed magiſter Hono. acceſſit ad curiam, & impetrauit litteras reuocatorias: vnde procurator R. ad dominum Papam accedens, prædicta ex parte R. propoſuit: poſt prædicta poſtulauit Hono. vt dominus Papa quaſdam atteſtationes faceret aperiri, quæ in cauſa eadem fuerant receptæ: Procurator R. reſpondit illas non eſſe aperiendas, cum teſtes nõ fuiſſent inducti in hac cauſa, ſed in cauſa illa, quæ inter archiepiſcopum Eboraceñ. & eundem R. vertebatur dominus Papa noluit eas aperire, ſed cauſam commiſit quibuſdam iudicibus, ita ſcilicet quod ſi conſiteretur eis dictum Hono. teſtes pro ſe coram alijs iudicibus delegatis produxiſſe, ſit contentus atteſtationibus illis depoſitis apud ipſum: alioquin ſi nullos produxit, eo non obſtante quod teſtes illi quorum dicta Hono. petijt aperiri, producti fuerunt coram iudicibus illis, ſi pro dicto Hono. producti fuerint, ad teſtimonium admittantur. Nota quod eadem cauſa inter plures pſonas coram diuerſis iudicibus poteſt tractari, & atteſtationes receptæ in vno iudicio non valent in alio, niſi partes conſentirent, vt hic patet. Item alter qui cauſam agit, poſſet ſe opponere coram alijs iudicibus pro iure ſuo: & res inter alios acta, alijs non prodeſt nec nocet.

¶ Idem Helieſ. & Ciſtrenſ. epiſcopis, & archidia. de Norbaſ.

¶ *Dicta teſtium non ſunt ad petitionem tertij publicãda. Et is qui produxit teſtes coram certis iudicibus, non poteſt ad eũdem effectum corã iudicibus alijs illes producere, ſed illorum atteſtationibus debet eſſe contentus.*

CAP. XXX.

CONſtitutus[d] † in ſ. ſentia noſtra procurator magiſtri R. propoſuit, quod cum decanus, & capitulum Eboraceñ. ei tũ auctoritate Lateranẽſ. † concilij, tum priuilegij[b] proprij ratione, archidiaconatum Richemundiæ canonicè cõtulliſſent, magiſter H. qui archidiacon[a] Richemũdiæ nominat, ipſum eo poſt appellationẽ ad nos interpoſitam ſpoliauit. Cumque prædict[u]s † R. ad iudices ſup reſtitutione ſua cõmiſſionis litteras impetraſſet, memoratus H. litteras reuocatorias[c] impetrauit: & infra. Inter alia poſtulabat prædictus[a] H. vt faceremus depoſitiones quorũdam teſtium aperiri: ſed procurator prædict[i] aperiẽdas eas nõ eſſe dicebat: cum non in hac cauſa fuiſſent inducti, ſed in ea quæ iter Eboracẽ. archiepiſcopũ,[e] & eundem R. vertebatur: & infra. ¶ Nos eas aperire noluimus, ſed cauſam duxim[us] veſtro examini committendã, ita quod ſi vobis conſiteterit prefatum H. teſtes pro ſe coram epiſcopo & decano Lincõ. & te filij archidiacono delegatis [f] iudicibus ſ. produxiſſe; & atteſtationibus apud eũ depoſitis [h] ſit contentus: alioqn[i] eo non obſtãre, quod teſtes illi coram iudicib. ipſis & te filii archid. fuere ſ. ducti[k] pro dicto H. ſi ſ. mitantur. Nota quod eadem cauſa inter plures pſonas coram diuerſis iudicibus poteſt tractari, & atteſtationes receptæ in vno iudicio non valent in alio, niſi partes conſentirent, vt hic patet. Item alter qui cauſam agit, poſſet ſe opponere coram alijs iudicibus pro iure ſuo: & res inter alios acta, alijs non prodeſt nec nocet.

a Conſtitut[us].] decreti iſta loquitur de materia illa, de qua loquitur de conceſſ. præben. poſt electionẽ. & ex illa poteſt colligi caſus. Archiepiſcopus Eboraceñ. abſens cõceſſerat archidiaconatũ Richemũdiç magiſtro Hono. Capitulum. Eboraceñ. magiſtro Rogerio.

b Priuilegij.] inſ. de conceſ. præben. c. poſt electionem.

c Reuocatorias.] nũquam tamen recedit de curia.

d Prædict[us] H.] q̃ litigabat cum procuratore magiſtri Rogerij in curia, vt ſequitur ſtatim in littera.

e Archiepiſcopũ.] inter archiepm & magiſtrum R. cauſa ſuper hoc eodẽ negotio agitata erat corã alijs iudicibus & teſtes fuerunt ibi recepti. archiepus dicebat ad ſe pertinere collationem archidiaconatus. R. dicebat q̃ pertinebat ad capitulũ à quo fuerat inſtitutus: atteſtationes iſtas petebat H. aperiri, & iõ Papa noluit eas aperire, vt ſequitur in ver. nos eas aperire. Et ſic patet per hoc, q̃ teſtes recepti in vno iudicio nõ faciunt fidem in alio, ĵ. nili inter eaſdẽ pſonas, q̃q; tã teſtes recepti corã arbitro valent corã iudice. arg. C. de arbi. l. pen. ſed illud inter eaſdem partes ſecundum diſtinctionem illius l. C. de teſti. l. vlti.

f Delegatis.] a legato Apoſtolicæ ſedis, qui cauſam illis commiſit.

g Produxiſſe.] ſuper cã q̃ inter ipſũ H. & archiepm, & magiſtrũ R. vertebat. Ex hoc p̃bat, q̃ ſi duo litigãt ſuper aliquo, & tertius ueniat dicẽs ſe hab ere ius in illa re, & petat ſe admitti, audiẽdus eſt, cũ ſua intereſſit.

h Depoſitis.] eo ipſo q̃ atteſtationes fuerunt apud ipſum depoſitæ, nõ poteſt ulterius alios producere: qa præſumitur didiciſſe teſtificata. 4 Si verò apud iudices remanſiſſent, tunc poſſet alios teſtes producere, cum illorũ atteſtationes non fuerunt publicatæ. ĵ. eo. cũ cauſam. ſ. vlti. nec renunciauerat productioni teſtiũ. quidam ſupplent hi, apud eum depoſitis & publicatis, & ſic planum eſt: quod ulterius videtur.

i Alioquin.] ideſt, ſi non fuerint ab ipſo producti, & depoſiti apud ipſum & publicati.

k Producti.] non ab Honorio in hac cauſa, ſed ab archiepo: quorum ſupra petijt Honorius publicationẽ, ſed non obtinuit. Et eſt arg. hic, q̃ res inter alios acta non nocet alijs. ĵ. de fi. inſtr. c. inter. & ĵ. de re iudic. pen.

1 Hic eſt caſus huius decretalis, quẽ ponit Ber.

2 Siue ſi aliud nõe pſonę, ſiue rei ſiue cãæ fm Hoſt. I. And.

4 Quo ſ. ẽ verũ, illi atteſtationes clauſæ & ſigillatę apud ipſũ fuiſſet depoſitæ, & ipſe ſic eas reſtituereret ſm Ho. Io. And.

Præsentium.]Ponit regulam,& tres casus excipit à regula,& ad secundã determinationem subdit.Secundus:ibi,Nisi forsan.Tertius:ibi,vel ostendere. Determinatio:ibi,Cæterum.Regula est ista, q̃ post publicationem attestationũ non potest obiici in personas testium, scilicet eorũ qui deposuerunt.Primus casus à regula exceptꝰ est,q̃ potest obijcere post publicationem,si iurat q̃ malitiosè ad hoc nõ procedit. secũdus & tertius sunt faciles I tex.Abb.Sic.

CASVS. Quia post publicatas attestationes frequenter obijciebatur in personas testiũ malitiosè causa differendi negotiũ,statuit Papa, vt si aliqs post publicatas attestationes in personas testiũ obijcere voluerit, tũc demum id ei liceat, si iuramento firmauerit,q̃ ad hoc ex malitia non procedat,nisi ante publicationem illud fuerit protestatꝰ,vel nisi ostẽdere potuerit q̃ post publicationem didicerit quod obijcit in personas.Sed si aliquis fuerit protestatus se velle repellere personas testium post publicationes ipsorum,si quid pro ipso duxerint,de facili nõ credatur. Not.q̃ non creditur iuramento alicuius q̃ malitiosè nõ procedat.Item ex eo quod quis impugnat, non debet commodum consequi.

[Gl.seq.tractat q̃ producens,licet non reprobet personam,reprobat tamen dictum:& ponit diuersitatis rationem quare aliud in instrumento.]

a Si quis.]scilicet q̃ producuntur testes, qui enim producit testes q̃ personas eorũ dicere nõ potest, nec in sua causa nec in alia, nisi ex noua causa. sed in dicta eorum bene potest dicere:quia ibi ipsis in serie sui testimonij q̃dicunt,siue pro se inducti sunt in causa,siue contra se in alia.4.q.3.c.si testes.§.si quis testibus. Et est ratio:quia cum produco testem, personam eius approbo,& ideo q̃ personam eius dicere non possum:& ideo si approbo illum pro me,& teneor recipere contra me.19.dist.si Romanorum.sed quid sit dicturus ignoro,& ideo in dicta dicere possum si video q̃ q̃dicit sibi ipsi,vel etiam alijs testibus meis, vel si facit pro aduersario meo. Est tamen arg. contra hoc in fi. Sed quid si produxit instrumenta? Non potest aliqn dicere contra illa:quia diligenter debuit prouidere instrumentum an faceret pro se,vel q̃ se,antequam produceret illud:sed in testibus istud præuideri non pót,qa frequenter mutant:ex eo quod dicunt se scire qđ nesciunt,& quandoque dicunt se nescire quod sciunt, & econuerso.& hæc est causa quare diuersę scripturæ ab eadem parte prolatæ inuicem sibi derogant.C. de fid. instru.l.scripturæ.& hoc habes.q̃.de fi. instru.imputari potest tamen quis dicere se nolle uti instrumẽto producto si arguitur falsitatis.C.de fi.instru.l. 3.

[Glo.seq.ponit sex exempla.&c.]

b In personas.]obijcere potest quis in personam testis,q̃ sit periurus, infamis,conspirator,inimicus,quod sit corruptus,quod sit seruus,& multa alia posses super hoc inuenire exempla.de hoc melius dicitur.q̃.e.testimonium.Ber.

[Gl.seq.coadiuuat textum in hoc quod dicit, probationem fieri per iuramentum, per rationem, & tria similia.Dicit demum huic locum esse cum de calumnia non est iuratum, ponit opi.contrariam,tamen primam approbat,& probat.]

ducti fuerint,ad testimonium admittantur.

¶ Idem.

¶ *Publicatis attestationibus non opponitur in personas testium.tres casus excipit, & ad secundum determinationem subdit.*

CAP. XXXI.

PRæsentium †auctoritate statuimus, vt si quis [a] post depositiones testium publicatas, obijcere voluerit ī plonas [b] eorum, ei tunc tandẽ id liceat, cum iuramento [c] firmauerit, quod ad hoc ex malitia non ꝓcedat; Nisi forsan ante publicationẽ id fuerit protestatus: Vel ostẽdere poterit, quod post publicationẽ didicerit,[d] quod obijcit in personas.¶ Cæterum cum quis personas testiũ se velle post publicationẽ depositionũ repellere, fuerit protestatus,[e] iuramento.]iuramentum est hic legitima probatio:quia quilibet præsumitur bonus,nisi probetur malus.ī.de test.c.vnico.& ī.de præsumpt.cap.dudum.& C.qui mil.non possunt.super testis. lib. 12. sic etiam conscientia vel fides probatur ꝑ iuramentũ. ī. de sent.excom.c. si verò aliquis.sic. ī. de excep. cap. pastoralis. Item per solum iuramentum probatur amissio rerum.supra quod met.cauta, cap. Et quod hic dicit de iuramento isto ꝑ stando,locum habet in causis, vbi de calumnia non iuratur, sed de veritate dicenda.Quod in his causis præstari debet,habes.ī.de ele.c.dudũ. & ī.de iureiuran. c. ex litteris.& in iuramentum de veritate dicenda non excludit sacramentum de calumn. super emergenti exceptione,vt hic patet.& ī.de elect.c.cum dilectus.& ī.de restit.spol.c.litteras.Si verò iuratum esset de calumnia, non est aliud iuramentum postea præstandum.C.de iura.calum.auth.in hoc sacramento.& in auth.de ijs qui ingre.ad appel.§.vlt.vbi hoc expressum est ad fi. coll. 5. vnde sumpta fuit auth. Quidam dicunt 3 quod in qualibet causa hoc iuramentum est præstandum,siue iuratum sit de calumnia, siue de veritate dicenda,& est speciale:& surgit hoc ex quadam præsumptione:quia cum nihil dixerit contra testes, cum producerentur testes,& postea cum publicantur quodammodo videbantur approbare testes. vnde postea per sacramentum tollitur illa præsumptio.simile ī.eo.c.vlt.& ī.de except.c.pastoralis.sed ibi non credo, quod sufficeret præmittere protestationem, licet sufficiebat hic,sed quod prius dixi verius credo; ut dixerũt T.& G.& Vincen.olim.sed modo mutatur; vt dicitur & quod locum habeat tantum hæc decre.vbi de calumnia non iuratur.arg.opti. probatur. ff. de pœn. sanctio legum vbi dicitur:cũ noua lex statuitur,ad eas species pertinere non videtur,quibus ipsa lege pœna,specialiter addita est.nec verisimile est delictum unum eadem lege varijs æstimationibus coerceri:& ex præsumptione prædicta statutum fuit, vt post publicationem iure tur quod ex malitia non procedat, cum protestatio nõ processerit.& hoc vbi de calumnia non fuit iuratum. 4

d Didicerit.]hoc difficile est probare nisi per iuramentum.sic.ī.de except.pastoralis.& sufficit hoc iuramentum, sicut in proxi. casu.

[Gl. seq. coadiuuat textum tribus rationibus, ol hjcit, & soluendo ponit duas lecturas illius ver.de facili. Quod approbo,non reprobat.]

e Protestatus.] per hãc protestationẽ vī quòd noluit fidem adhibere dictis illorum testium contra se. non ergo debet habere pro se.19. dist.si Romanorum. & 3. q.8.§.cuius in agendo.ī.de cen.cum olim. C.de solu.lpen.sic C.ad leg.Cornel. de falsis. l.qui falsas. & ff.de mossic.testamen.l.Papinianus.§.meminisse.& C.de ijs quib. vt indi. alia & est absurdum redire ad hoc cui renunciatum est. C. de rebus credit. l. si quis insiurandum.Sic econuerso semel probatum reprobare nõ possum.8.q.2.dilectissimi.ff. de nego. gest. l.Pomponius. ff.de adult.si vxor.ī.de iureiuran.cap.quemadmodum. Sed non vī,q̃ intellectus talis probabilis sit,quia licet reprobem personam, non ideo videor reprobare dicta sicut econuerso licet approbem personam, non tamen opp-

¶ Cap. 4. eti. in 3.cõpi. Et de materia vide plenè per Antoniũ de But.ī c.ex parte.ī. e.& p Lapũ alleg. 72.

a al. mutant

b Dicere ꝑ hoc sum iudicia, in quã ꝑ sonã: cuius nõ reprobo ꝑsonam. de hoc de offi. dele.super q̃ stionũ.§.verum.in vlti. glo. Io. An.

3 Inno. & Host. Nec obstabat ẽm ipsos aut ꝑ alleg. q̃ fallit in casibus in quibus à iure exprimit q̃ iuretur de malitia. tu dic idẽ in ñ expressis vbi iudici videbat illud exigẽdũ. de incal.c.1.in fi. l.6.Io. And.

4 Cõcor gl. fi.in l.3.§.1. ff. de mi.& Bal.l.1.fi.ff. de in lit.iur.

Parit in ff. l. cum te. & ibi Bal. in fi. C. qđ met. causa. & l. si quis ex test.

approbo dicta. 4. q. 3. c. si testes. §. si quis testibus. 1 & propter ea sola ꝓtestatio ii amplius nō sit processum, non obest: quia licitum est desistere qñcunq; ante sententiam, vt dicũt intra prædicta scilicet l. qui falsas. & §. meminisse. l. alia. Et ita sola protestatio non nocet, & nō fuit processum ad actum, quin credatur si pro ipso diceretur: & si processũ fuit ad reprobationē & non obtinuit, si dixit pro ipso, non prodest. Et expone de facili non credatur, id est, nullo modo credatur. simile 2. qō. 6. biduum. ver. si aduersarius. vi i habes: difficile ē vt hoc audiatur, id est, nullo modo audiatur. C. ad legem Corne. de fal. l. imperator. & 47 dist. quantumlibet. & 1. q. 1. principatus. Vel intellige ꝙ dicit; de facili non creditur, qñ ab initio antequam deponeret, protestatus fuit quod licitum esset in personas obijcere; tunc enim præsumptio est contra testem, ꝙ criminum timore aliquid dixerit pro ipso, ne postea obijceretur ei crimen. & tunc, si dicit aliquid pro ipso, de facili non credatur, nisi habito respectu ad qualitatem personæ ipsius testis, vt puta si est realis, & ita honestus ꝙ propter hoc nulla suspicio est cōtra ipsum, ꝙ aliquid diceret timore alicuius criminis: tunc creditur ei: si uerò sit suspecta persona, vt timore illo præsumptio sit contra illum, tunc non creditur ei: vel de facili non credetur sine alijs adminiculis. sed cum illis benè creditur: & sic dupliciter potest intelligi quod dicit; de facili non credatur. Ber.

IN nostra.] Si testes à diuersis producti, deponentes contraria, sint æqualis honestatis. statur maiori numero: aliàs prævalere poterit paucorũ auctoritas. Præmittit factum, & diffinitionis causam. Secunda, ibi, Mãdamus. dat mandatum bimembre. Secundum ibi, Si verò. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam archidiaconus habet controuersiã cum quibusdam monachis, quæ cõmissa fuit quibusdã iudicibus, lit. cõtest. plures testes hinc & inde recepti fuerunt, quibus examinatis iudices dubitauerunt qualiter deberent ferre sententiam? Consuluerunt dominum Papam remittendo sibi attestatione, dominus Papa diligenter testibus examinatis rescribit iudicibus illis: cum plures testes tam ex parte archidiaconi quã ex parte monachorum sint producti, quos non solum diuersa, sed aduersa penitus constat testimonia reddidisse, non tameo ac multitudinem testium respicere oportet, sed potius ad qualitatem testium, & ad dicta ipsorum, quibus potius lux ueritatis assistit, ex quibus

a De intellectu & materia huiꝰ glossæ vide glossam finalē in c. ecclesia il 2. de elec. & glossã plenissima. ff in §. nunc autē quæritur. 63. d. & glossã in c. si testes. 4. qō. 3. verbo, veritatis. ad de glossam in c. ego solus. dist. 9.

iudex motum animi debet informare: mandat Papa iudicibus, quatenus si testes utrinque producti sint eiusdem honestatis & existimationis, pro archidiacono sententiam proferant, cum plures testes produxerit quam monachi. Si uerò testes monachorum tantæ præeminentiæ fuerint, quod auctoritas eorum aliorum sit multitudini meritò præferenda, absoluant monachos ab impetitione archidiaconi. Nota quod non semper debet iudex ad multitudinem testium se referre, sed potius ad honestatem & opinionem testium, qui verisimiliora negotia dicant, & ita non semper statur maiori parti. tem cum testes sint eiusdem existimationis, tunc standum est numero testium.

[Glo. seq. circa contrarietatem testium distinguit. demum quærit, & soluit distinguendo. finis reci. per quæstionem.]

a Aduersa.] super 2 contrarietate testiũ ita distinguo: Si vnus testis ꝑdixit sibi expresse, non valet. 3. q. 9. pura. si quid ꝓ ipso dixerint, de facili non credatur.

¶ Idem Londoñ. † & Heliẽ. epiſcopis.

¶ *Si actoris & rei testes contraria deponunt, fidem sibi non derogant, sed prævalent digniores, & verisimiliora deponentes: & si in cæteris est disparitas, præfertur numerus.*

23. q. 7. quod autem.] de appe. solicitudinem. C. de lib. causa. l. cum precum. & ī. de proba. c. licet. nisi incontinenti hoc fecerit corrigendo dictum suum.] tit. præterea. Idem videtur si testis pro parte dicit falsum. vt in nullo valeat dictum suum. 9. dist. ii ad scripturas. & 4. q. 3. c. si testes. §. qui falsò. vt varie. & 8. de cau. poss. ecclesia & 3. q. 9. pura. Siverò vnus testis ꝑdicit pluribus, talis ꝓprietas nō obstat: quia dictum vnius testis non probat aliquid. ꝗ 3. q. 2. admonere. & 8. co. cap. veniens, & c. licet. nisi forte ꝑdicat pluribus testibꝰ cum quibus est scriptus in aliquo instrumento. ff. quemad. testa. aper. l. 1. in fin.

Si verò plures testes ꝑdicant pluribus, si sunt omnes ex eadem parte, dicunt quidam ꝙ non valent. argu.]. de proba. c. licet sicut contingit in diuersis scripturis.]. de fid. instru. c. imputari. C. de fid. instru. l. diuersæ scripturæ. Si autem ꝑdicant testibus alterius partis, valet testimonium plurium. sed hoc nō placet: licet enim testes inducti ex eadem parte ꝑdicant sibi, non tñ succũbunt talia testimonia, licet ita fiat ī instrumentis: quia testes non potuerunt præuidere. vt dixi ī. eo. cap. præsentium. Dicas quod si testes contradicant testibus suæ ex eadẽ parte, siue ex aduersa, primo concordabit iudex contrarietatẽ illã si pōt. arg. ī. eo. cum tu. & de pœn. dist. 1. periculosæ.]. de verb. sign. nihil obstat. & 11. q. 3. antecessor. & sup. de consue. cum dilectus. nisi manifesta sit cõtrarietas. 3. q. 9. nihilominus. 35. q. 6. de parentela. & si manifesta sit cõtrarietas, valet testimonium pluriũ, nisi ex altera parte tanta sit dignitas, vt meritò debeat ꝓiudicare numero, vt hic infertꝰ dr, vel nisi verisimiliora ꝓloquant, & plura probent. 4. q. 3. si testes. & ī. de ꝓbatio. cap. licet. versic. fin. Si verò testes ex vtraque parte oīno sint pares, pro reo fertur sinit. ī. de proba. ca. ex lfis. &]. de fi. instr. c. inter dilectos in fi. niti in quatuor casibus, in cã matrimoniali, liberali, & dote, & testõ. ff. de re iudic. l. inter pares. &]. de re iud. c. vlt. vbi habes illos quatuor casus. ī. de proba. c. ex litteris. & 33. q. 1. si quis acceperit. & ff. de iosti. testa. l. si pars. Si aũt neuter possideret, sed vterque petit rem ab alio, ſ. à tertio, si probationes sint hinc inde omnino pares, res diuidatur, si potest ar.]. de præsum. afferte. si res est indiuisibilis, 4 iudex pōt gratificari, cui vult, ar.]. de paro. c. si eps. &]. de iure patro. cum aũt, & 63. dist. si fortè. vel diuidatur res fortè. 26. q. 2. fors. & ff. de iudic. sed cũ ambo. Si uero testes contradicunt instrumento: aut ꝑdicũt instrumẽto in quo scripti sunt, aut alij ī quo scripti non sunt. Si cõtradicunt instrumento in quo scripti sunt, prævalent testes instrumento. ī. de proba. tertiò. Et arg. ad hoc ff. quemad. testa. aper. l. 1. in fi. & in auth. de fid. instr. §. si uerò aliquid. Si uerò ꝑdicant instrumẽto in quo non sunt scripti, dic ut sup. de proba. tertiò. Sed quid ubi duo petunt eandem vxorem, & æqualiter probant? vī ꝙ detur ei cui consentit C. de nup. l. vidua. & 1. qui alti. sancimus. si aũt non vult consentire in aliquem, detur dictiori & meliori, si æque sint per oia pares, forte alteri detur, per iura prædicta. 21. di. cleros. Si uerò testes inducti sunt iam ad probandum aliquem articulum, & alij postmodum inducuntur in contrariũ indirectè statur secundis.]. eo. c. ex tenore. & supra eo. series. & arg. C. de contrahen. stip. l. optimam: sed hoc intelligo uerum. qñ secundi sunt plures & meliores & si æquales numero, recurratur ad dignitatem ut hic, aliàs staretur potius primis: quia potius præsumitur in bonitatio in secundis, quam in primis. Ber.

CAP. XXXII.

10 IN † nostra præsentia: & infra. ¶ Cum igitur hinc plures, inde verò sint testes numero pauciores producti, quos non solũ diuersa, sed aduersa penitus in quibusdã cõstat testimonia reddidisse: quia etiam ad multitudinem tantum respi

† Cap. 1. enti. in. 3. cõpi. Et de materia vide Romanum singul. 362. incipien. duo testes. & Corsetũ singul. 252. incip. duo testes verbo, testis

20

30

40

50

3 Puta iuri cõi cõsona: & vide quod dicã de præsenti. auditis. super verbo, exceptioné. Ioan. And.

4 Naturaliter vt æquꝰ, vel iure prohibente, vt duo fratres q̃ sunt vir & vxor. C. com mu. vtr. iur. possessionũ, ſm Vinc. q̃ dicebat, qđ nisi talis sit casus quo iudex habeat gratificari, adiudicaret rẽ, vel coniuges vni: & in medietate ꝓ tij condemnaret illum alteri. inst. de ad. §. q̃dam. Ioan. And.

a Motum.] supra de renun. cap. in præsentia, & 4. q. 3. si testes, & supra eo. c. præterea.

b Pro archidiacono.] ꝛ. eo. cũ tu. arg. ꝯ ibi ꝓsumit, q̃ vtiq; pars verũ dixit: quia illa dicta simul poterant esse vera, hic verò non, ideoq; rectè statur maiori parti.

c Præferenda.] vel saltem coæquanda: quia tunc iudicabit pro reo, vt dictũ est in prima rotula. Q̃d hic dr recurrendum est ad dignitatẽ personarum, vt auctoritas ꝓferatur multitudini, ex altera parte ꝛtelligitur qñ numerus in modicum excedit. ꝛ. de elect. c. ecclesia vestra. si esset multũ excederet, tũc præfertur numerus. Arg. ꝛ. de elec. c. dudum. simile 19. dist. in canonicis. Sed in qua quantitate præferemus auctoritatem vel numerum? ꝛstuderit in arbitrio iudicis discreti æquitate inspecta: quia declarari, vel regula de facili dari nõ posset, ff. de diuer. & tem. p. ꝓscript. de accessionibus.

† existimationis.

TAm literis.] Primo ponit, q̃ ꝓbauerunt testes contra electum. Secũdò prosequitur articulũ bigamiæ: ibi, Quia verò. Tertio ponit pœnam archipresbyteri & sacristæ: ibi, Archipresbyterum. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Lucana vacante, q̃dã fuit electus in ep̃m. Cõtra istã electionẽ archidiaconus Lucanus, & G. sacrista, & quidã alij se opponebant, vnde denunciauerunt quædã impedimenta dño Papæ ꝯ electum, & q̃ contraxerat matrimoniũ cum vidua, dñs Papa super his commisit inquisitionem. Item archid. & G. sacrista prædicti, litteras sub noie maioris partis Capituli ꝯ electum miserunt dño Papæ. Capitulum hoc intelligens, significauit Papæ litteras illas de conscientia Capituli non emanasse, sed falsæ erant: & de hac falsitate Papa mandauit inquiri, iudices super his receperũt testes, & dũ vellent recipere testes super eo, q̃ electus matrimonium dicebatur contraxisse cum vidua, appellatum fuit ad sedem Apostolicam ne laici vel fœminæ reciperentur ꝯ ipsum in tali articulo: vnde iudices attestationes super aliis articulis receptas remiserunt ad dñm Papam cum litteris suis: Papa examinatis attestationibus illis retribuit iudicibus, dicens, quod tam per litteras ipsorum, q̃ per depositiones testium intellexit, nihil esse ꝓbatũ, q̃ electum prædictum, nisi de auditu & fama: & si super aliis aliqua videantur esse probata, testes vel sunt soli, vel tales qui non potuerunt illa probare; sed quia super matrimonio propter appellationem prædictam testes non fuerunt producti, mandat quatenus testes siue laicos siue fœminas idoneos, qui ad hunc articulum probandum inducti fuerint, recipiant, & examinent diligẽter, excõicantes illos qui eos impedire ꝓsumpserint, quo minus testimoniũ ꝓhibeant veritati. quibus publicatis, si forte irregularitas probata non fuerit, indicant electo purgationem super obiectis, per septem canonicos maioris ecclesiæ vel priores, & presbyteros ciuitatis Lucanæ: quam receptam prafigant ei terminum quo confectandus ad dñm Papam accedat. Si verò irregularitas prolata fuerit, vel si non fuerit probata, & si inf. terminũ constitutum purgationem non præstiterit, illũ remouerãt à prælatione Lucanæ ecclesiæ, mandantes Capitulo, vt de alio sibi prouideãt in pastore. In fine dicit, q̃ archidiaconus, & sacrista, qui sub nomine maioris partis capituli domino Papæ contra electũ litteras destinauerunt, ab officio & beneficio denuncient esse suspensos, donec mereantur domini Papæ indulgentiam obtinere: cum p attestationes prædictas constet, maiorem partẽ capituli, huiusmodi litterarum cõscium non fuisse. Nota q̃ singulares testes nõ ꝓbant. Itẽ vilib. testibus nõ creditur. Itẽ cũ opponit irregularitas i modũ exceptionis, laici & fœminæ vel idonei admittuntur. Itẽ qui testes impediũt, sunt excõicãdi. Item infamatus debet se purgare super his de quibus est infamatus: quod si non fecerit, repellitur. Item, qui litteras Capituli falsat, ab officio & beneficio debet suspendi. Item hic negatiua probatur, vt colligitur.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

¶ *Ad prohanda impedimenta electi laici & fœminæ admittuntur (adde) & testes de auditu, & fama sufficienter non probant.*

CAP. XXXIII.

† Cap. 6. eo. ti. in 3. cõpi.

TAm † literis vestris, quã depositionibus testium intelleximus, nihil esse contra Lucanũ electum sufficienter ostẽsum, nisi de auditu[d] tantum & fama: cum super alijs, si qua forte videantur esse probata, [e] testes sint vel soli, [f] vel tales, [g] qui non potuerunt illa legitimè comprobare. ¶ Quia verò super matrimonio, quod idem electus dicitur contraxisse cum vidua, [h] testes non fuere recepti propter appellationis obstaculum, ne laici vel fœminæ in

Et super hũc textum vide Abb. a rem in c. reprehensibilis. infra de appellation.

d De auditu.] sic ergo testimonium de auditu tantum cum fama non facit fidem. ꝛ. de accu. inquisitionis. §. quæsiuisti. & ꝛ. de eo. qui cogn. consan. vxo. suæ. super eo. Arg. contra ꝛ. quod præterea. vbi creditur testimonio de auditu cum fama. & 32. q. 1. dixit sed loquitur ibi de præsumptione violenta: & ibi speciale est in eo casu, alias non sufficit, sed hæc fama purgationem inducit, vt in decret. inquisitionis. & hic, vt patet infra.

[Glo. seq. ponit differentiam inter criminales ciuiliter motas, & mere ciuiles.]

e Probata.] no. q̃ in causa criminali etiam ciuiliter mota, licet actor habeat præsumptionem pro se, non tamen defertur ei iuramentum, immo locum habet regula, Actore non probante reus absoluitur. C. de eden. qui accusare. tamen si infamatus est, ex hoc debet inde se purgare in ciuili aliud: quia si actor habet bonam præsumptionem pro se, habito respectu ad qualitatem personæ & causæ, defertur ei iuramentum. 1 ꝛ. de iureiur. c. vlt. & C. eo. l. in bonæ.

f Soli.] idest, singulares: & ideo non valent. supra de proba. cap. licet. & supra de electio. c. bonæ. & cap. cum dilectus.

g Tales.] fortè criminosi, vel malæ opinionis. vnde eis non creditur. 2. q. 7. testes.

h Cum vidua.] corrupta; aliàs non obesset. 34. dist.

1 Põt dici idẽ in vtroq; casu: nam in ciuili defertẽ iuramẽtũ ei qui melius creditur veritatẽ scire: ita hic cum alius melius eo scire non dẽat, an ipse ꝯxerit: purgatures verò adiuguntur p̃p infamiã ꝛm Abb. Io. And.

Valentia-

Valentino,& ꝙ cognouiſſet eã ſi corrupta eſſet: ℣. de biga.debitum.& intellige ꝙ ꝓxit in ſacris, alias notã criminis non contraxiſſet,qa tũc nõ eſſet crimẽ, cõtrahere cum vidua,ſed irregularitas quædam, quæ repellit à promotione,vt ℣.de big.c.1.2.& 3. quod videtur potius hic fuiſſe.

[Glo.ſeq.recit.per obiec. de ca.mulierẽ. & de ver.ſignif.for⁹. & ſoluit.Item ſignat aliud contrarium,& ſoluit.Arg.reſpõdet, & remittit.

a Fœminas.]Nota. ꝙ cum opponitur crimen ſiue irregularitas in modum exceptionis ꝙ clericum eximit,indifferenter admittuntur laici & fœminę,vt hic patet; ſicut in denunciatione.℣.eo.tit. qm̃.quia licet agitur de crimine, non agitur criminaliter, vt in c qm̃.℣. eod.vnde procurator poteſt interuenire.℣. de accu. ſuper his. in fin.alias mulier non admittitur in crimine.33.q.5. mulierẽ. & ℣.de verb.ſigni.ſonus.§.vlti. & 15.q.3. ex eo.nec in teſtamẽto admittitur.Inſti. de teſt.ord. §.teſtes. ver. ſed neq; mulier. Item aliud.℣ ℣.eod. de cętero. ℣.de accu. cmemininus,& ca. cũ P.Manconella 2. q.7.laicos.& cap.ipſi Apoſtoli & c.teſtes.2 & hæc omnia cõtra loquunt cum criminaliter agitur.

b Excommunicantes.]Vñ ꝙ teſtes compelli pñt vbi odioſa proponitur exceptio. arg.℣.de elect. cum dilecti vbi electores compellũtur detegere fraudem. ſed hic nihil dr̃ de teſtibus, ſed de impedientibus teſtes,& ideo dicas,ꝙ non debent compelli. Super hoc dic vt no. ℣. tit. proxi.dilectorum.vbi de hoc in fi.notulæ. & dixi ℣. de accu.ſuper his.ī quadam notula,quæ incipit, & tamen. vbi de hoc.

[Glo.ſeq.arg.pro opi.quam reprobat.]

c Purgationem.]arg.pro illis, qui diu ſemper recuſato inducendam purgationem, quod nõ eſt verum niſi ex hoc infamatus fuiſſet.6.q.1.vt.quòd autem & 2. q.5 presbyter.

[Glo.ſeq.o.ijcit,& ſoluit.]

d Non fuiſſe conſtitum.]Sed qualiter hoc potuit conſtare cum ſinguli eſſent in ſuis teſtimonijs ſingulares, ℣.de elect.cum dilectus.& c.bonæ.& ℣.de accu. cum dilectus.in fin.Sol.bene potuit conſtare probando abſentiam fratrum ſpe contenta in litteris.℣. de his quæ fiãt a plã.quanto.& ℣.eo.ita.ea tenore, vel quotes fiebat mentio in capitulo.de hoc facto,nulla fuit habita mentio de talibus litteris.℣.de proba.tertiò.argum.C. ad l. Cor.de fal.qui veluti.Not.ergo qualiter puniendi ſunt ꝙ præter conſcientiam capituli huiuſmodi litteras nomine capituli ſcribunt: quia tanquam falſarij puniuntur.℣.de iis quæ fiu.a prælat.c.quanto.

a Mulier an poſſit eſſe teſtis in crimi nalib. vide ꝙ Anto. Gomeziũ tom. 3. variar. reſolu.c.12.

† Adde generaliter in quibus pñt eſſe teſtes in l.1. & 2. per Cy.ff.ẽ leg. & de reſtit. ſpo. litteras.

tali reciperentur articulo contra ipſum: Nos, vt tantæ irregularitatis obiectio non remaneat ī diſcuſſa,Mãdamus,quatenus teſtes ſiue laicos ſiue fœminas a † (duntaxat idoneos)qui ad hoc fuerint,probandum inducti recipiatis legaliter; & examineris prudẽter,excommunicantes b ſollẽniter, ſi qs eos impedire ꝓſumpſerit; quo minus teſtimonium perhibeãt veritati. Demum atteſtationibus publicatis,ſi forte conſtiterit irregularitatem huiuſmodi non eſſe probatam, indicatis eidem electo purgationẽ c canonicam de obiectis, per ſeptẽ canonicos maioris eccleſiæ,vel priores eccleſiarum ciuitatis Lucañ. presbyteros ſeu diaconos bonæ famæ, præſtandam:qua recepta,prę fatis.ei terminum, quo conſecrandus, noſtro ſe conſpectui repræſenter. Si verò vel irregularitatis impedimentũ fuerit probatum, vel infra terminũ conſtitutum non præſtiterit purgationẽ in dictã,vos cum à prælatione Lucañ. eccleſiæ amouentes, mandetis ex parte noſtra capitulo, vt electionem de alio non differant canonicè celebrare. ¶ Archipresbyterum autem Lucañ.& G.ſacriſtam; qui contra prædictum electũ litteras nobis ſub nomine maioris partis capituli deſtinarunt(cum conſtet per atteſtationes prędictas,lõgè maiorem partẽ capituli non fuiſſe d conſciã † huiuſmodi litterarũ) ab officio & beneficio denuncietis eſſe ſuſpẽſos donec mereantur noſtrã indulgentiam obtinere.

¶Idem Dulmeñ. epiſcopo,& decano & Priori ſanctę Trinitatis Eboracẽ.

¶ *In cauſa liberali contra cõtumacem etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt. b.d.notabiliter ſecundum lecturam communem.*

CAP. XXXIIII.

CVm † olim archidiaconus Meneñ.e aduerſus Cantuarieñ.archiepiſcopũ ſuper ſtatu Meneñ. eccleſiæ propoſuerit quæſtionem, & infra

† Et qa falſarũ] litteras puniendi ſunt, de quo pœna vide Bar. in l. Paulus. ff. de falſis.

† Cap.7.eo. tit.in 3.cõp.

ſtatum terminum peremptorium, quo per ſe vel idoneos procuratores coram domino Papa ſe præſentent ſententiam recepturæ. Not. quòd in cauſa liberali reo abſente per contumaciam teſtes recipiuntur lite non conteſta.& ſententia ſertur,& eſt ſpecialis caſus fauore libertatis.

e Meneñ.]iſta eccleſia Meneñ. quæ aliàs dicitur ſancti Dauid, olim fuit archiepiſcopalis, ſicut apparet per priuilegium ipſius eccleſiæ:quam Cantuarieñ. archiepiſcopus tenet pro ſuffraganea eccleſiæ ſuæ archidiaconus ipſius eccleſiæ ſup ſtatu ſeu libertate eius mouit quæſtionem archiepiſcopo Cantuarieñ.dicens eã liberam eſſe, & per conſequens debet eſſe metropolis ſuper cunctis eccleſijs Vualliæ. hoc dicit Tanc.qui factum nouit.

[Gl.seq.reci.per q. qualis erat hæc exceptio. & tria ponit exempla, & primum reprobat, & cōtra reprobationem legem allegat.]

a Per exceptionem.] fortè obijsciebatur ei, q̄ non habebat mandatum, & sine litteris sui capituli & epi non erat audiendus, vt ℨ. de procu.c.j. sed non est verum in hoc casu: quia q̄libet alius etiam minor pōt p̄sequi iniuriā ecclesiæ suæ, ne trahatur in peiorē statum. 12.q.2.nō liceat. ēt aliis ℨ.licentib. ff. de lib. causa.l.j.2. & 3.licet aliàs coniuncta persona repellat, si agat ℨ voluntatē: liorū. ff.de procu.l.Pomponius.§.vlt. sed hic nō est ita, nam quilibet agere tenet pro ecclesia.2.q.7. quapropter. & 5.q.5.nō vos. & sic vnus iustè resistit omnib. 31. dist. Nicæna. & ℨ. de ijs, quæ fi. à ma. par. ca. cum in cunctis. Arg. ℨ, ff. qui & à qui. ma. lib. nō fi. si quis hac lege. § quotics. 1 Et ita intellige de alia exceptione, puta rei iudicatæ, vel quia esset excōicat⁹, vel aliā consimilē. Ioan. Ité argu. est hic, q̄ exceptio peremptoria ante lit. cōtesta. potest obijci & probari, & sic repellit actor ab agēdo: quod verū ē i trib⁹ casib⁹. ℨ. de lit. cōt. c. exceptionis. in ꝯcilio Lugd. [li. 6.]

¶ Locus. n. litigij secur⁹ esse dēt actalis, vt ois iniquitatis suspicio ꝑcul absit.

¶ Mandamus, quatenus nisi pars aduersa prædictum archidiaconū per exceptionem [a] legitimè repellere valeat ab agendo: partibus, si poterit fieri, vel procuratoribus earum ad locum securū † & idoneū conuocatis, & lite legitimè cōtestata, testes quos archiepiscopus ī Anglia, & quos archidiaconus duxerit producendos ī Vuallia, recipere procuretis. ¶ Verum si archiepiscopus citatus legitimè, vel per se, vel per procuratorē idoneum noluerit comparere, aut litem etiā contestari: vos testes maximè senes & valetudinarios, [b] quos archidiaconus duxerit producēdos sublato appellationis obstaculo admittatis: & depositiones eorum cōscriptas ad sedē curetis Apostolicam destinare; sta-

¶ Secundū Io. solue, q̄ ibi fauore libertatis ī ea reuocāda requirit cōsensum omnium patronorū, qui sunt eiusdem gradus hic fauore ecclesiæ, in cuius libertate defendēda admitti alterum. Io. And.

tuentes partibus terminū peremptorium, quo per se, vel responsales idoneos, nostro se cōspectui repræsentent, sententiā receptuæ. [c]

¶ Item priori de Bolonic. † & l. rectori e. clesiæ de Borellis.

¶ *Publicatis attestationibus admittitur aduersarius ad probandum contrariū si ante publicationem super hac probatione contraria instrui non potuit. h. d. & est casus singularis.*

CAP. XXXV.

EX † tenore vestrarū accepimus litterarū, quòd cū vobis caulam, quæ vertitur inter R. militem, & M. mulierē, cōmiserim⁹ sine debito terminādam: & infra. Pars mulieris proposuit, q̄ dictus miles prius corporale præstitit iuramentum, quòd ipsam duceret in vxorē, & postmodū carnaliter cognitā [d] omnino, adijciens, q̄ etsi hęc vera essent, eam tn̄ de iure habere non poterat in vxorem, ex eo quòd aliā tūc viuentē prius duxerat in vxorē. ad probandum intentionē suā pars vtraq; testes produxit: testibus publicatis p̄ testes militis videbat esse probatū, q̄ ipse ante festū Purificationis beatæ Mariæ virginis, B. mulierem accepit in vxorē, & testes M. mulieris dicerēt, q̄ in septimana Paschali sequēti testū prædictū de ea ducēda corporaliter præstitit iuramēntum: dictus miles petebat ab impetitione ipsius mulieris absolui: Ex parte mulieris fuit replicatū, quòd eo tpe & etiā ante, quo testes militis dixerant eū cū alia cōtraxisse, fuerat sēper in Eborac. ecñ. prouincia commoratus, cū testes ipsius militis dixissent hęc longè extra dictam prouinciam acta esse, determinantes tps & locū, & hoc erat parata probare per testes: Sed cōtra fuit ex aduerso rñsū; q̄ cū attestationes iā essent publicatæ hinc inde, locus productioni testium iam non erat dand. itaquerunt iudices, vtrum testes mulieris essent super hoc articulo admittēdi, Consultus Papa rñdet, quòd testes mulieris sūt ad probandū illū articulum admittendi. No. quòd negatiua, quæ habet determinationē loci vel tpis, indirecte pōt probari. Ité super nouo articulo publicatis attestationibus p̄nt testes recipi. d Cognitam.] & sic inductum fuit matrimonium præsumptum. inf. de condi. appo. de illis. contra quam præsumptionem non admittitur probatio in contrariū, inf. de ijs quæ fiunt a.

† Bolonien.

† Cap. 8. contit. in 3. cōp. Et de materia vide late per Scipiū regula 498. incipientes testes publicatis attestationibus.

[Gl.seq.reci.per obiect. de decre. quoniā. dat duas solutiones. primam reprobat. contra secundam opponit, & oppositioni respondet finaliter approbat primam.]

e Receptuæ.] sic vī q̄ contra contumacem possit ꝓcedi vsq; ad sententiam ēt lite non contest. Si hæc est vera littera, & loquitur de diffinitiua sic non solum senes, sed oēs indifferenter sunt recipiendi: & hoc vī dicēte satis littera, testes maximi senes, & sic illud, maximè, propriè ponitur: Et sic est ille vnus casus, in quo fauore libertatis recipiuntur testes lite non contest. & sententia profertur, sicut contingit in electione prælati, vel matrimonio carnali. ℨ. vt lit. non contest. quoniā. §. porrò. Et est arg. ad hoc. C. de ingenuis. l. diffamari. Et sic intelligebat Tan. a Alij exponunt istā literā, q̄ sniam, i. interlocutoriam, s. de missione in possessionem, si altera pars non venerit, vel si partes venerint, lité primò contestabuntur. Sed prima lectura ex ipsa patet literam: nam si Papa vellet intellexisse de interlocutoria, de ea mentionem fecisset. ℨ. de decis. audientiam. & ℨ. de translatis. inter cætera. Sed multum vī obstare huic, cū dicit, sen[illegible] valetudinarij, cū illi consueuerint recipi lite nō cōtest. vt in c. q̄m. Vnde. si Papa intelligebat quòd i casu isto possit recipi lite nō cōtest. ex parte actoris simpliciter dicere debuit: recipiatis testes, quos archi. duxerit producendos: sm q̄ præcipitur casu cōsimili, cum actor absens est cōtumaciter, & reus præsens. ℨ. de dol. & cont. causā quæ. ideoq; vī quòd loquat hic de sniis interlocutoria, & testes senes & valetudinarij recipiātur, ne copia subtrahatur probationū ex eorū defectu, vt ℨ. vt lit. nō cōte. qū. & sm hoc dicit. maximè, idest, tm̄.

a Et Gof. & Host. addentes aliam cō. si periculum aiarū.

VI dic vt dixit Tan. & hoc pōt intelligi ex eo q̄ dicit, maximè, q̄d verum non fuit in antiqua cōpilatione, & quia nō recipiuntur testes, lite non contesta. non fit missio in possessionē ꝓpter contumaciā, sed summatim examinato negotio fit missio. ℨ. vt lit. nō cōtest. q̄n frequēter. §. in alijs. & §. seq. Ber.

EX tenore.] Publicatis attestationib⁹ falsitas priorū testium potest in directe probari. Et coiter summat, sed hæc summatio non continet vniuersaliter veritatē, vt probat Panor. Cōis diuisio. Secunda ibi, Quia igitur.

CASVS. Inter R. militē & M. mulierē causa matrimonij corā quibusdā iudicib. delegatis vertebat, corā quibus mulier ꝓponebat, q̄ dictus miles corporaliter præstitit iuramētū, q̄ ipsam duceret ī vxorē, & postmodū carnaliter cognouit eandem, & traduxit in domum: Miles verò illud inficiabatur

a Inſiciabatur.] & ita per narrationem, & reſponſionem facta eſt conteſtatio litis. ℨ. de elec. dudum 2. & ℨ. de lit. conteſt. c. vnico, & C. de lit. conteſt. l. vni.

b Adijciens.] in modū exceptionis. ſic ℨ. de or. cog. c. 1. & ex iſtis verbis debes inſtrui qualiter debeas reſpondere, & ſub qua forma, quia ſic excipiēdo non confiteris. ℨ. de excep. cum venerabilis. vbi de hoc. & ff. de excep. non vtique. & ℨ. de exce. venerabilem.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſol. finis recipitur per quæſtionem, an dato quod verum eſſet primam viuere, &c.

c Tunc viuentē.] ille allegabat turpitudinē ſuam, vnde non debuit audiri. ℨ. de donat. inter dilectos. & ℨ. de conſuet. præſcū ſup quæſtione. & ℨ. de cōſuet. cū ſuper. 1 ſed in caſu iſto, & in quolibet vbi vertitur periculū aiæ auditur allegans turpitudinem ſuam ℨ. eod. ſicut. & ℨ. de reiudicatis. & cap. conſanguinei. & in cauſa liberali auditur aliquis cōfitēs turpitudinem ſuā. ſe vendidiſſe filium ingenuum. C. de liber. cauſa. l. 1. Vinc. Item ex eo quod dicit tunc viuentē patet q̄ hæc non poterat eſſe vxor: ſed ſi prima eſſet defuncta & hæc ſciebat illum aliam hīe ante q̄ contraxit cum eo, & poſtea hīe nō poſſet. ℨ. de eo qui duxit in matr. ſup hoc. & c. ex tuarum. & c. cū haberet. ſi verò credebat eum eſſe ſolutū qā cōtraxit cum eo, benè poſſet eum bīe. ℨ. de eo qui dux. in matrimo. c. 1. & c. veniens. Ber.

[Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem in præſentiā probare liceat, &c. ſoluit obſtaculum.]

d Admittendos.] hic habes expreſſe, q̄ poſt publicationē teſtiū, & in eadem inſtātia iudicis teſtes recipiunt ſup nouo articulo, vel exceptione. ℨ. eo. de teſti. vbi de hoc. & ℨ. eod. ſerie. & C. de excep. ſi quidē. C. de prob. l. exceptionem. & ℨ. de excep. c. deniq; ſuper veteri verò non ſunt recipiendi. ℨ. eo. fraternitatis. vbi de hoc. Sed certe licitū eſt mulieri p̄bare abſentiam viri, ergo & eodē modo licitū eſt viro p̄bare p̄ſentiam: ita nos vtriq; gerendus eſt. ff. de probatio. circa eū quia non debet actori licere quod reo non liceat. ff. de reg. iur. l. non debet. Et ita eſt argu. quod poſtquàm dicti teſtificata, non poſſunt inducere teſtes ſuper eodem articulo: item alius eſt modus inducendi, & ad aliud tunc

¶ Vide l. 1. C. de ſpōſalibus. & in l. 3. eo. ti.

† al. ita: B. mulierē accepiſſet ſolēniter, &c.

‡ Concor. l. trāſactione. C. d trāſa. & l. 1. mercali. C. dē cōd. ob turp. cau.

† In pluribus antiqs legit nec non & antequam.

‡ Stām Tī. idē Hoſt. q̄ dicit q̄ mulieri nō licebit p̄ducere testes ℨ hos ſecūdos. ar. ℨ. licet 2. bonus tñ iudex diſcretè debet examinare teſtes iſtos vt ſi quæ latet falſitas, ipſā penitus cōprehēdat. ℨ. e. cū ſint in. ad.

qnùm primò inſta eodem c. veniens, &c. eam in tua ADDITIO. Vinc. tamen dixit, quòd iſta decr. non habet locum niſi incontinenti poſt publicationem voluerit probare contrarium.

S Ignificauerunt.] Si ſine cauſa negetur quarta dilatio petita cū ſollemnitate legali, poteſt appellari. In prima ponitur appellantis deciſa narratio. In ſecunda appellationis commiſſio: ibi. Mandamus. Abbas Siculus.

CASVS. Inter monachos ſancti Dionyſij ex parte vna, & abbatiſſam & moniales de Forcellis ex altera, tam ſuper poſſeſſione q̄ ſuper proprietate prioratꝰ de Argentolio cōā iudicis delegatis q̄ vertebatur: Moniales ſuper cauſa proprietatis primiꝰ ſūt iudicio ingreſſæ, & teſtes ℘duxerunt in illa: Poſt modum iudicio petitorio ſuſpēſo, poſſeſſionis iudicii iunt ingreſſæ, ſup quo teſtes ab vtraque parte fuerūt ℘ducti, ita q̄ publicatio teſtium fieri iam debebat: ſed monachi quartā ℘ductionem teſtium cum iuris ſollēnitate petierūt ſup iudicio poſſeſſorio, quā cum iudices denegaſſēt, ipſi ad ſedē Apoſt. appellarūt, ab ipſorum interlocutoria: quibus pactis iudices proceſſum ſuum dño Papæ ſignificauerunt. mandat Papa quibuſdam iudicibus, quatenus ſi cōſtiterit eos abbatē & monachos quartam productionē teſti cum iuris ſollēnitate ſuper poſſeſſorio petiuiſſe, & q̄ hoc infra x. dies appellaſſe poſt interlocutoriam iudicum, ad quartam ℘ductionem teſtium cum ſollemnitate iuris admittant eoſdem, niſi forte iudices quartā productionem negauerint, vt effrenatam multitudinē teſtium refrenarent: & ſi in probatione appellationis defecerint, i expēſis legitimis parti alteri cōdemnētur, & cauſam poſſeſſionis ad quam moniales habuerant recurſum, primitus debeant terminare: niſi eſſet in petitorio proceſſum in tm quòd ponat de proprietate liquere, & tunc q̄onem determinent ſimul vtranque, quod ſi de proprietate ad plenum adhuc non conſtet: procedant in ipſa iudicio poſſeſſionis finito. Nota quòd qui primò cœpit agere de proprietate, poteſt redire ad iudicium poſſeſſionis ſuſpenſo petitorio. Ité quarta productio dari debet cū ſollēnitate legali alioquin appellatio q̄ hoc interpoſita valeat.

† Cap. ex. eōi in 3. compē.

† Argentolio.

valeat nisi denegetur ex causa, vt hic dicitur. Item interlocutoria transit in rem iudicatam: nisi appelletur ab ipsa infra decem dies. Item qui deficit in probatione appellationis, à grauamine interpositæ, condemnari debet alteri parti in expensis.

a Intentarunt.] qđ eis licuit. ℣. de causa poss. pastoralis. & ff. de vi & vi arm. cum fundum. §. vlt. & ff. de acq. poss. naturaliter. §. nihil.

b Ea ratione.] hæc ratio bona erat, quia interdictũ vnde vi, datur hæredi & bonorum possessori. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. interdictum hoc. [in fi. & dat[illegible] hæredem in id [illegible] ad eum peruenit. ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. pen. & l. fi. q. & 16. q. 6. si cpm.

1 Et intellige q̃ datur ℞ hæredem iuris. C. si ex delic. defunct. l. vnica. nõ aũt cõtra hęredem rei, quia nõ omnis ad quem res peruenit, tenetur interdicto vnde vi. sup. de restit. spol. cum ad sedem. & ff. de vi & vi ar. cũ à te. si tũ sciẽter rem illã recepit à deiectore, tenet. ℣. de restitu. spol. sæpè contingit. Vinc.

c Deberet.] monachis petentib. quartam productionẽ testiũ, cum solemnitate legali super iudicio possessorio: quã cum iudices denegarunt, monachi appellarunt ab interlocutoria contra eos lata, vt inf. patet.

d Solemnitate.] quam habes. ℣. eo. c. pen. & in Authen. eo. tit. §. quia vero.

e Infra decem dies.] idem tempus datur ad appellandum a diffinitiua. 2. q. 6. anteriorum. Et sic patet, q̃ infra x. dies debet appellari ab interlocutoria. ℣. de elec. cum dilecti. aliàs transit in rem iudicatã, vt ibi dicitur, idem etiam tempus datur ad supplicandum. C. de precib. Imp. offe. Authẽ. quæ supplicatio. Vinc.

f Effrænatam.] nota nouitatem iuris: sed ratio est antiqua. sic ℣. c. proxi. & ff. de testibus. l. 1. in fi. & ex eadẽ causa posset iudex denegare tertiam, & etiam secundã. fin. ff. de iud. nonnunquam. ℣ 24. q. 3. de illicita. & ℣. de dolo & contumacia. cum dilecti. ex quo eadem subest causa in secunda siue in tertia, vt in quarta idem seruandum est hinc inde sup. de translat. inter corporalia. Vel si infra certum tempus, causa deberet terminari. ℣. de officio dele. de causis. Vincen.

g In probatione.] ſ. quòd non probent se appellasse, infra decem dies ex causa permissa.

[Gl. seq. obijcit & soluit.]

h Condemnandus.] & sic patet, quòd appellans iniustè condemnandus est in expensis, alteri parti: & istud generale est. 2. q. 6. omnino. [& ℣. de appellationi. vt debitus.] & quod remitti debet ad eundem iudicem à quo appellauit, vt dicit illa decret. vt debitus. 4 & eod. tit. cum in ecclesia. Sed quare secundũ iura prædicta non remittũtur partes ad priores iudices si apparuerit monachos frustratorie appellasse? Hoc ideo contingit, qa priores iudices retulerunt negotium dño Papæ, & ita desierunt esse iudices per relationem, vt ℣. de offi. lega. licet. in princip. & C. de rela. l. 1. & 2. vt patet ex princip. capit. 5 Quid iuris sit de huiusmodi expensis dictum est plene. ℣. de dolo & contumacia. finem. Bernar.

5 Vel detulerũt appellationi. ℣. de app. cum appellationib. lib. 6. Ant.

i Liquere.] non vt q̃ plenè liqueat nisi postq̃ renunciatum fuerit & concluſum: cum ante renunciationẽ possint partes adhuc producere testes super nouo articulo, & instrumẽta. arg. ℣. de ele. dudũ. & ℣. de fid. instr. cũ dilectus.

† Qñ dicat liquere, tradit abbas in c. cũ olim. de verb. sig. Antonius Butr. in c. prout. de dol. & cõtu. adde glos. sum in c. decernimus. ℣. q. 9.

[Glo. seq. recitatur per q. scilicet qd de fructibus montalib. obtinentibus in possessorio, & monachis in petitorio.

K Recursum.] sed esto q̃ moniales obtineant in possessione, ergo habebunt cũ fructibus à tpe deiectionis. ℣. de rest. spolia. grauis. & ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. q. vi deiectus est. sed pone q̃ monachi obtineant postea in petitorio: ergo habebunt rem cum fructibus à tempore litis cõtest. super proprietate: & imputent sibi moniales q̃ primo intentarunt iudicium ꝓprietatis, quia litis contestatio exæquat omnes possessores, & per litis contest. fiunt malæ fidei possessores, & ideo fructus post lit. cõtest. omnes restituendi sunt cum ipsa re. C. de rei vendic. certum est. & ff. de petitio. hæred. sed & si lege. § si ante litẽ. Sed fortè inspicitur litis contest. de nouo facta super proprietate: & quia moniales primò conueniebant modo conueniuntur. Et hoc verum est secundum legistas, qui dicunt quòd ex toto renunciatur iudicio proprietatis antequàm admittatur ad possessoriũ. Secundum iura canonica non renunciatur iudicio proprietatis, vt hic dicit: quia postea debent procedere in iudicio proprietatis. Sed secundum hoc vr quòd fecerunt sibi præiudicium circa fructus perceptos, & post litis contest. super proprietate, si monachi postea obtineant in iudicio proprietatis. Io. And.

† Cap. 10. e. tit. in 3. cõp. ideo verò si diligẽs cura in examinãdis testib. est adhibẽda ꝓ iudicem, ne mẽdacium dicant. facit Deuteron. c. 19. Eleutherius Papa in c. iudicantẽ. 30. q. 5. & videto Simancam cathol. inst. ti. 64. nume. 10.

¶ Idem episcopo Placentino.

¶ Diligẽter examinandi sunt testes, & puniendi qui eos impediunt: & ipsorum testium multitudo est per iudicem refrenanda.

CAP. XXXVII.

CVm † causam, quæ inter archiepiscopũ Rauennat. ac commune Fauen. & infra. ¶ Quia verò vtriq; parti nimis

a Quo ad partem, non quo ad iudicẽ quod dic, vt no. de appel. cũ cessante. Io. And.

j Ad hoc inducit, ꝓ qñque dat iudex tres dilationes, qñq; vñ ꝓ omnibus. Io. And.

4 C. eo. l. fi. ℣. illud. C. de tẽp. app. & ibi B. Pet. de Bellap. &

6 Cum causam.] Habet tria dicta, vt patet ex summatione. Secundum ibi, Quòd si. Tertium ibi, Volentes. Abb.

CASVS. Inter archiepiscopum Rauennat. & commune Fauentiæ vertebatur quæstio super iurisdictione quorundam locorum de qua habetur supra de probat. licet. Causa illa delata fuit ad dominum Papam lite contest. & præstito iuramento ab vtraque parte de calumnia, quia difficile fuerat vtrique parti testes producere cora Papa, mandauit episcopo Placentino, quatenus recipiat testes, quos vtraque pars tam super principali, quã in personas testium duxerit producendos, & eos diligenter examinet: & de singulis circũstantijs prudenter inquirat, de causis, loco, tempore, auditu, visu, scien-

ſtientia,& de oĩbus ad negotium pertinentibus. Quod ſi fortè Fauentini vel alij, teſtes quos archiepŝ duxerit producendos, præſumpſerint impedire, ipŝos ab huiuſmodi præſumptione compellat. Vt autẽ effrænata multitudo teſtiu.n refrænetur, præcipit vt hinc & inde quadragenarium nume rũ excedere non permittat: ita vt ſi Fauen.depoſitiones teſtiũ voluerint ratas habere; quæ ab epo Ferrarien, & abbate Pompoſiano receptę fuerint teſtes illi cõputentur in numero præfinito; alioquin cum atteſtationes illæ ſint clauſæ, ijdem teſtes ſi neceſſe fuerit, iterum producãtur. Nota qualiter iudex debeat examinare teſtes. Item qui teſtes impedit quominus poſſint perhibere teſtimonium veritati, puniendus eſt. Item vltra quadraginta teſtes pars inducere non debet. Item vltra xl. dicitur effrænata multitudo teſtium.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

a In perſonas.] ſed cum exceptio, quæ opponitur in perſonas teſtium, debeat reſeruari in tempus diſputationis poſt publicationem teſtium, vt ī. eo. præſentium. quare Papa dicit, quòd ſtatim hoc faciant. Ideo fecit, ne differatur negotium: quia præſumptio erat contra Fauentinos, ne cauſa, protrahendi negotium obijcerent in perſonas teſtium poſt publicationem: Vnde Papa voluit ſuper hoc prouidere, & ideo non fuerunt admiſſi. hoc ſupra, de proba. licet. in caſu tamen ſtatim admittitur ad probandũ. vnde cum dicitur quòd ille ſit odioſus ex criminali cauſa, ſtatim debet hoc probare. C. de teſt. Auth. ſi dicat, ſi ex leui cauſa, vel pecuniaria odioſus dicitur, recipiatur eius dictum, & in tempus diſputationis reſeruetur huiuſmodi quæſtio, vt ibidem dicitur in auth. eo. tit. §. ſi verò. coll. 7. Item & in alio caſu cum obijcitur teſti quòd ſit ſeruus, ſi dicat ſe liberũ, non debet admitti, niſi prius oſtendit chartam ſuæ manumiſſionis. C. eod. tit. in Authen. ſi teſtis ſeruilis. arg. contra, quòd ſtatim debeat audiri qui obijcit crimen teſti. ī. eod. ex parte A.

b Procures.] ſigillatim per ſe, aliàs non valerent eorum dicta. ī. eo. venerabilis. & ī. de accuſat. inquiſitionis. §. 1. & ī. de elect. quia propter. arg. C. de teſti. nullum. Ber.

c Circumſtantijs.] aliàs non peruenitur ad veritatem. 33. q. 8. occidit, an. ſ. lucri gratia vel inimicitiarum teſtificentur, & de alijs circumſtantijs, de quibus traditur. ff. eo. l. 3. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. Ber.

[Gl. ſeq. tractat primò de teſte, qui nõ reddit cauſam ſcientiæ interrogatus, vel non. ſecundò quærit, alleg. pro & contra, & ſoluit. tertiò tractat quomodo teſtis cognoſcere debeat illos de quibus deponit.]

d De cauſis.] cauſa enim ſcientiæ debet quærere iudex, quam ſi non reddiderit, non valet dictum teſtis, 4. q. 3. ſi teſtes. §. ſolam. & 24. q. 3. ſi habes. & in Authen. de teſt. §. licet dudum. coll. 7. Si verò iudex non quæſierit, & teſtes ſimpliciter dixerint ſe ſcire, valebit. ī. de re iudi. ſicut. vbi de hoc. & ff. de no. ope. nunc. de pupillo. § qui nunciat. in fin. Et de perſonis ipſorum teſtium an ſint honeſti. 4. q. 3. §. 2. Sed nũquid teſtis tenetur reſpondere an ſit criminoſus, periurus, vel talis qui non poſſit teſtificari? Et videtur quòd ſic: quia iſtæ ſunt circunſtantiæ de quibus quæritur. ff. eod. l. 3. & 4. q. 3. ſi teſtes. & quia teſtis in cauſa criminali & ordinandus æquiparantur. 2. q. 7. ipſi Apoſtoli. & cap. teſtes. ſed ordinandus tenetur dicere crimen ſuum. 50. diſtin. ex pœnitentibus. & 24. diſt. cap. vlt. op. arg. ī. de except. denique. Sed contrarium non inuenitur, ergo ſtabimus legibus prædictis: quod enim nõ mutat, quare ſtare prohibetur. C. de teſta. ſancimus. Sed contra videtur, quòd non teneatur reſpondere: quia nemo tenetur prodere ſe. de pœni. diſt. ii. non tibi dico. Hæc auctoritas loquit de eo, qui in iudicio animæ confitetur, & ille nõ tenetur crimen ſuum occultum publicè confiteri. Quid ergo dicemus? Satis põt dici, quòd debet rñdere ſaltem ad ea de quibus traditur 4. q. 3. ſi teſtes. & ff. eo. tit. l. 3. Et op arg. ī. de acc. inquiſitionis. §. 1. & ll de alijs interrogentur. 2 Et ſatis videtur honeſtũ, quòd non interrogentur niſi de his, de quibus fit mentio in ll. prædictis: quia talia non ſunt amplianda, ſed reſtringenda. Præterea teſtes debent cognoſcere litigantium perſonas, à quibus, & contra quos inducuntur, quãdo agitur de contractibus, aliter non videtur, quòd poſſint congruè teſtificari. arg. in Authen. eod. tit. §. 1. collat. 8. & in Authen. de inſtru. cau. cit. a princ. §. ſi quis igitur. coll. 6. C. de iure deliber. ſancimus. §. ſin autem dubius. in fi. & ſi dubitetur an teſtes cognoſcant contrahentes vel litigantes, exhibendi ſunt ipſis teſtibus, vt eos cognoſcant; & in eadem forma in qua eſſe conſueuerunt: quia mutata forma, & ſubſtantia quaſi mutata videtur. ff. de exhib. Iulianus. §. ſed & ll quis. Iſtud frequenter fit, præcipuè vbi factum ſuſpectum præſumitur.

e Loco.] Exemplo Danielis. *Dan. 6. 13.*

f Tempore.] quia ll diuerſi ſunt, ſiue in loco, ſiue in tempore, non valet eorum dictum. 3. quæſt. 8. nihilominus. nec intellige de tempore, ideſt de qualitate temporis, niſi eſſet ſuſpectus teſtis, vel ex tempore, i. ex mora. & ex hoc etiam redditur teſtimonium ſuſpectum. 4. q. 3. cap. ſi teſtes. §. item in teſtibus conſiderandum eſt. Cũ enim teſtis præſumitur ſuſpectus, quibuſcumque modis poteſt, inquirenda eſt veritas. arg. 30. quæſt. 5. indicantem. & 35. q. 9. graue. & C. de eden. is apud quem. in fi. Iudex ergo diſcretus in omnibus iſtis & alijs per quę poſſit veritas melius perſcrutari, debet interrogare: aliter enim ad veritatem non poſſumus peruenire. 23. q. 8. occidit.

ADDITIO. Vnde verſus:

Auditus, viſus, perſona, ſcientia, cauſa:
Fama, locus, tempus ac certum, credulitaſque:
Dum teſtes recipit iudex hæc cuncta notabit.

g Teſtes autem.] clauſula iſta non recipit omnia ſuperiora: quia teſtes illi qui inducuntur ſuper criminibus, non compelluntur. ī. titu. proxi. dilectorum. vbi de hoc.

[Glo. ſeq. quærit de impendente quid ſi non poteſt compelli, alleg. quod habeatur pro producto, & ſignat contrarium.]

h Compellas.] per excomm. ī. eo. tam litteris. & hoc benè poteſt; quia præſtat impedimentum cauſæ: & quia iuriſdictio ad omnia extenditur, ſine quibus cauſa impediri non poteſt. ī. de offi. deleg. præterea. & c. ſuper eo. tam. §. ſexta. ad fin. & c. 1. & c. Iuſpicionis. & ī. eo. tam litteris. & ff. de iuriſd. omn. iud. l. 2. Et ſi nullo modo poteſt compelli, & ita teſtes non poſſunt inde dicere veritatem: quid erit? Videtur quod debet haberi pro-

duc-

3 Et eo caſu dixit. G. loqui hanc literã cũ exceptio talis eſt quę nõ repellit teſtẽ, ſed reddit teſtimoniũ eius ſuſpectũ, pp quod reſeruetur exceptio. & idẽ nota. ī. de excep. ca. 1. Ioan. And.

1 Not. Io. 2. q. 7. quærendũ. 9 iudex põt in genere quærere à teſte an poſſit eſſe teſtis ad hoc. 8. q. 3. Artal. Ioan. And.

ducto ac si depositus esset cõtra illum qui fecit illum impediri; vel consentit: quia si vellet prohibere ne taliter impediretur, bene posset. 1 ff. eo. constitutus. arg. 3. quæst. 7. cap. infames. versi. si quis adeo. arg. contra. 1. quæst. 4. quia præsulatus.

1 Dicebat H ost. quòd de principalis mi alius eo fiãdãte hoc veciat, habet esse is pro ducto. ar. ff. si qs cau. l. j. §. 2. simili modo. Idẽ si hoc fiat per aliũ amicũ principalis ipso principali tacente & dissimulãte: arg. ff. de dãno. sicut nobis. & c. nobis. secus si hoc fiat ab inimico vel ãt amico ipso fine fraude contradicente, vt ibi, & ff. ex quibus in possess. ea. l. pe. Io. And.

2 Et fortè isti ep̃s & abbas tuerãt arbitri, vel fortè delegati, sed processerunt, sine tertio collega, vel alter eorũ fuerat recusatus secundũ Vinc. Iuno. And.

effrænatam a multitudinẽ testium refrenari: volumus, vt hinc inde quadragenarium numerum testiũ excedere non permittas: ita videlicet, vt si Fauentini testium depositiones ratas habere voluerint, b quę à Ferrarien. episcopo & abbate Pomposn. receptæ fuerint: testes ipsi computentur in numero prælibato: alioquin (cum attestationes ipsæ sint clausę) iidem testes, si necesse fuerit, iterato producantur.

¶ Idem de Nouo fonte, & Casædei abbatibus.

¶ *Attestationes receptæ in summario, fidem non faciunt in plenario iudicio. Et illarum publicationes nõ obstante eodem vel alij testes super eisdem capitulis recipi possunt.*

CAP. XXXIII.

IJ VEniens c †ad Apostolicam sedem G. archidiaconus Claremoñ. humiliter supplicauit, vt sententiam super decanatu Claremoñ. ecclesiæ pro eo latã, quæ iam fuerat in parte executioni mandata, faceremus in totum executioni mandari: cum autem procuratores capituli Claremoñ. in nostra præsentia proposuerint sententiam illam contra iustitiam, & post appellationem d ad nos interpositam promulgatã: & infra. Et idem archidiaconus in præsentia Papæ petebat sententiam pro eo m in totum executioni mandari: procuratores Capituli dicebant sententiam illam contra iustitiam, & appellationem esse latam, vnde debebat cassari: archidiaconus dicebat illos non esse audiendos, cum essent excommunicati: dum hæc proponerentur, P. subdiaconus domini Papæ s. opposuit ex aduerso, asserens se canonicè in decanum Claremontẽ. electum. vnde dictus archidiaconus in sua petitione non erat audiendus: quia decanatus ipse non ad illum, sed ad se potius pertinebat. Tandẽ interlocutus fuit Papa, vt dictus P. si posset incontinenti suam intentionem probaret: Ipse verò super hoc testes, & instrumenta produxit, & dominus Papa interlocutus fuit, quòd sua intererat, vt se posset opponere archidiacono prędicto lite cõtest. inter illos tam super electione, quàm super sententia: quæstum fuit ab archidiacono vtrum vellet admittere in hoc iudicio attestationes primò receptas in articulo supradicto? Qui respondit quòd vellet dúmodo posset obijcere tam in personas testium ꝙ in dicta: quo audito pars aduersa respondit, quòd attestationibus illis vti nolebat, cum non super principali negotio, sed super incidenti articulo fuissent lite non contest. receptę. vnde super negotio, & illes & alios voluit producere testes: Sed archidiaconus respondit, quod cum testes illi tam super sentẽtia, quàm super electione dixissent, & eorum dicta publicata fuissent, in iudicio non licebat illi postquam testificata didicerat, super eisdem articulis testes producere: dominus Papa pronunciauit, quod testes essent super toto negotio recipiendi, quos vtraque pars duceret producendos: vnde mandat quibusdam iudicibus, quatenus receptis testibus & rationibus partium intellectis, causam ipsam tam super principali, quàm etiam incidenti fine canonico debeant terminare. In fine dixit, illa quæ in capitulo aguntur, non possunt de facili probari nisi per canonicos: vnde mandat, vt ad cautelam absoluant eosdem, vt vocati ad testimonium liberè possint pro vtraque parte testificari. Nota quòd quilibet ad quem negotium pertinet, siue cuius interest, potest se opponere, & debet admitti primo probato, quòd sua interfit. Item cum diuersus est modus agendi, publicatis attestationibus super eodem articulo, possunt iterum testes produci: cum alius est modus agendi quàm prius. Item cum quis dicit se debere admitti, dicens quòd sua interest, plenè debet probare, quòd sua interest, licet hoc sciat: alias non admitteretur. Item ea quæ in capitolo fiunt, per canonicos probantur. Item excommunicati testificari non possunt.

† Carr. etiam in 3. cõpi. Et de intellectu huius decretalis, vide Petrũ de Benintendis decisio. 4

c Venions.] de hac materia loquitur ff. de app. constitutus.

d Appellationem.] benè allegabant isti procuratores si hoc probare possent, s. licet quòd contra iustitiam: quia executio per hoc suspenditur: sic si obijciatur quæstio falsitatis. 3 C. ii ex falso instrumento. lege vltima. Laurentius.

3 Hoc indicet: quia vtrũque istorum redder sentẽtiã nullam. Ioan. And.

4 No-

a Noluerit.] quia dicebat, quòd erant conſtituti procuratores ab excommunicatis, vt patet in integra. ADDITIO. Vel quòd ipſi procuratores erant excommunicati. c. poſt reſſionem. 3. de proba. & hæc melior: cum excommunicatis nõ ſit denegata defenſio, vel per ſe vel per procuratores. cap. cum inter. 3. de excep. & ſup. de iudi. ca. intelleximus.

b Audiendus.] ſententia lata inter me & te, non eſt executioni mandanda, ſi ius alterius partis lædatur. infra de re iudicata. cum ſuper. & ſupra de offic. delegat. ſuper eo. & ff. de appell. à ſententia. Laurentius.

c Incontinenti,] no. ſententiam executioni mandãdam niſi ſtatim probetur exceptio. ſup. de reſt. ſpol. litteras. C. de compen. l. vlti. in fi. & C. de or. iud. cog. l. fi. §. vlt. fin. 3. de re iudica. cum ſuper.

d Fundaret.] quod debet audiri contra illam ſententiã, quæ lata erat pro archidiacono.

e In articulo.] ad quem probandum fuit admiſſus, ſcilicet q̃ ſua intererat.

f Vellet.] quia ad hoc cogi non poterat, cũ ad aliud probandum fuiſſent inducti. 3. eo. cum cauſam quæ. & ar. 3. eo. cõſtitutus. 3. eo. cum in tua. ex conſenſu tamen partium valuiſſent. ſ arg. C. eo. tit. l. vlti.

[Gl. ſeq. ponit duas obiectiones, & vnam quæſtio. & ſolutiones ipſarum.]

g Vtraque pars.] ſed quare neceſsè habet iſte P. contra ſententiam illam inducere teſtes, cum illa ſententia ei non debeat obeſſe, quia res inter alios acta alijs obeſſe nõ debet. 3. de inſtrum. inter dilectos. & 3. de re iudi. c. penul. in prin. Rñdet, quia de hoc agebatur antequã ſentẽtia ei præiudicaſſet, qui ſciebat rem ad ſe pertinentem tractari, quia ſi primò ſibi actio eius rei competebat, & permiſit ſequentem agere, præiudicium ſibi fecit. 3. de re iudi. cap. pen. ff. de re iudi. ſæpe. quia hoc ipſo tacitè renunciare videtur iuri ſuo. 3. de his, quæ fiunt à maio. par. cap. ex ore. quia quàm citò ſciuit cauſam illam tractari, ſtatim debuit contradicere, & ſe opponere: quod cum non fecerit, præſumitur conſentire. argum. 3. de offic. delega. cum olim. & 54. diſt. ſi ſeruus. & 3. qui mandat. cu. poſ. inſuper ſecus ſi neſciuiſſet cauſam agi. ar. ff. de acc. ſi cui. §. ijſdem. Præterea adhuc ijdem vel alij teſtes ſuper hoc ſunt admittendi: & ita ſuper eodem articulo & inter eaſdem perſonas teſtib. publicatis ijdẽ, vel alij teſtes iterum recipiuntur. Vnde cõtra. 3. eo. fraternitatis.

h Hoſ. dicit, q̃ partes minus ſufficiẽtib. probationibus, ſe ſubmittere poſſunt. ad hoc 3. c. proxi. & q̃nòd ibi no. nõ. Io. And.

nus ipſos tanquã procuratores admittere noluerit, a vel dictis eorum ali quatenus reſpondere: P. ſubdiaconus noſter ſe ipſi oppoſuit ex aduerſo, aſſerens ſe canonicè in decanum Claremon. electum: propter quod dictus archidiaconus in ſua petitione non erat ali quatenus audiendus: b quia decanatus ipſe non ad illum, ſed ad ſe potius pertinebat: & infra. Cum igitur ſuper his aliquandiu diſceptaſſent, interlocuti fuimus, vt dictus P. ſi poſſet, incontinenti c ſuam intentionem fundaret: d qui cũ ſuper hoc teſtes & inſtrumenta p̃duxerit, interloquendo pronunciauimus, quòd ſua intererat, vt ſe poſſet opponere archidiacono memorato: Lite igitur inter eos tam ſuper electione, quam ſuper ſententia conteſtata, quæſtũ fuit ab ipſo archidiacono, vtrũ atteſtationes prius exhibitas in articulo e ſupradicto, in hoc iudicio, vellet f admittere: qui reſpondit, q̃ vellet, dummodo poſſet obijcere tam in perſonas teſtiũ, quàm in dicta. Quo audito, pars aduerſa reſpondit, quòd atteſtationibus illis in hoc iudicio vti nolebat: cum nõ ſuper principali negotio, ſed ſuper articulo incidẽti fuiſſent lite nõ conteſtata recepta: vnde ſuper toto negotio alios volebat teſtes p̃ducere, vel eoſdem. Pars autẽ reſpondit aduerſa, q̃ cum teſtes illi tam ſuper ſentẽtia, quam ſuper electione dixiſsẽt, & eorũ atteſtationes fuiſſent in iudicio publicatæ, nõ licebat eidem (poſtquam teſtificata didicerat) ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere, præſertim cũ in hoc iudicio atteſtationib. illis vſus fuiſſet ſubdiaconus prælibatus. Nos igitur iuſtitia pronunciauimus exigente, quòd teſtes eſſent recipiendi ſup toto negotio, quos vtraq; pars g̃ duceret producendos. ¶ Quocirca mandamus, quatenus receptis teſtibus, & rationibus partium intellectis, cauſam ipſam tã † ſuper principali quàm etiã incidenti, fine canonico terminetis. Quia verò quæ in Capitulo agũtur, non facilè poſſunt niſi per canonicos h ipſos probari: volumus, vt ad cautelam abſoluatis eoſdẽ, vt vocati ad teſtimonium liberè valeant pro vtraque parte teſtari. †

¶ Idem Biſuntino archiepo.

¶ *Religioſi etiam ad teſtificandũ non admittuntur abſque iuramento, niſi a partibus remittatur.*

a Hic Hoſt. ad timorem ſubornationis addit illã rõnem de qua ibi dixi I ſi. 8. quæſt. Ioan. And.

i Concor. l. facit. & ibi Bal. ff. quod cuiuſ. l. vni. & l. teſtatrix. ff. commu. præd.

† In codice Barbatiæ ita: tam ſuper principali negotio, q̃ ſuper etiam incidẽti, &c.

† al. teſtificari legitur.

abſo-

absoluuntur ad cautelam, vt possint testificari: quia dicebatur quòd erant excõmunicati post appellationẽ, & aliàs nullus absoluitur ad cautelã. Nec intelligas quòd quilibet excommunicatus vocatus ad testimonium debeat absolui, & hic ideo absoluuntur ad cautelam: quia non poterant probari per alios, quam per illos de Capitulo, vt litera dicit.

† Ca.12.eo.tit.in 3.cõpi.

Adde hic Guidonẽ Pap. pro maiore textus & glossarũ intelligẽtia. a Et ideo nõ fuerunt remissi ad excõicatorem. Et sic nõ obstat 5.de off.deleg prudẽtiã. §.6. ℓm Inn. per quẽ dicunt hic Go. & Phil. q̃ iudex absoluit testes excõicatos, si p̃ alios veritas haberi non põt: nisi sit tale genꝰ excõicationis, cuius absolutio reseruetur Papæ. Io.And.

† Ca.13.eo.tit.in 3.cõp. Et pro intelligentia textus, & glossematum, vltra alios videatur hic Guido Pap.

a Vide legẽ, Theopõpus, & ibi Bar. ff. de do. præleg. & in l. iurisiuran. C. de testib.

CAP. XXXIX.

TVis † quæstionibus: & infra. Monachi vero de suis fratribus ac cõuersis, testes in causis ,p̃prijs ,p̃ducere absque iuramenti [a]exhibitione nõ possunt: nisi fortè à parte remittatur [b] aduersa.

¶Idem Attrebateñ. episcopo, & Dedimeneñ. & Vrsicampi abbatibus.

¶ *Delegatus necessarius in testem remouetur à iudicando, & alius subrogetur.*

CAP. XL.

DIlecto † filio Arieñ. præposito nobis innotuit exponente, quòd cum causam, quæ inter ipsum & comitissam † Flãdrensem super donatione sex præbendarum sacerdotalium agitatur, vobis episcope ac abbas Dedimeñ. & Attrebateñ. decano duxerimus cõmittẽdam: idem præpositus citra litis contestationem [c] proposuit, quòd testimonium decani sibi necessariũ erat in causa prædicta, cum de iure suo non nisi per ipsum & alium vnicũ [d] tantum testem, facere

† Ex hoc infertur mulierẽ esse capacẽ iuris cõferendi præbendas, de quo vide Ia. Reb. in rubrica C. de iure fis. adde quorũ iurium sit capax fœmina ℓ Decius in l. fœmineꝰ. ff. de reg. iu. ℓ Host. hic & 5.de iurac. cæterã. & reddebat rõnẽ diuersitatis quia sine periculo animæ non põt cõmitti calumnia, in quo Deus offenditur, resp. Iaſit, & ecclesia scãdalizat, sed sine teste de meo tibi dare possem cessantib. ℓdictis. I. As

arg. ff. de procu. filiusfamilias. §. veterani. & C. eo. ti. in demum. vbi exceptio procuratoria contra militem expressè remitti non potest, tacitè verò bene potest. ff. de iureiur. l. iusiurandum. §. qui iusiurandũ. sicut aliquando tacita probatio plus operatur, quàm expressa. arg. ff. de solu. vero ,p̃curatori. §. alia. & l. si qs stipulatus in med. §. 1. Alij dicunt vt M. & eius sequaces ℓ q̃ non põt, nec tacitè nec expressè, cum non tantum in fauorem partium, sed ,p̃ cõi vtilitate introductũ est, vt dicit lex: quòd ex dissimulatione remitti nõ potest. C. de iuramẽto calumniæ. l. 2. §. sed quia veremur. Ber.

ADDITIO. Tu dic vt hodie habetur in ca. primo de iuramento calum. lib. 6. vbi decidit quod tacitè potest remitti, sed non expressè, & sic approbatur opinio Io. & Ber.

DIlecto filio.] In prima ponitur impetrantis querela. In secunda prouidet ibi, Ne igitur. Abbas.

CASVS. Inter præpositum Arieñ. & Comitissam Flãdreñ. quæstio vertebatur super donatione sex præbendarum sacerdotalium: causa super hoc commissa fuit episcopo & abbati Dedimeñ. & decano Attrebateñ. Idem præpositus in præsentia iudicum constitutus citra litis cont. st. proposuit, quòd testimonium decani necessariũ sibi erat in causa prædicta, cum de iure suo non nisi per ipsum & quendam alium testem tantum fidem facere posset: vnde petebat ab eis, vt in causa ipsa procederent decano excluso, aut superserderent a negotio, quousque dominus Papa alium substitueret loco sui: sed iudices postulationem suam admittere noluerunt, imò post postulationem à collatione præbendarum ipsarum suspenderunt eundem præpositum. præpositus hæc oia dño Papæ significauit. Ne igitur propter testis defectũ iustitia præpositi valeat deperire, loco ipsius decani substituit dominus Papa abbatem Vrsicampi, mandãs eisdem quatenus si est ita, relaxata suspensione præpositi, procedant in causa iuxta prioris mandati tenorem. Not. quòd propter defectũ testis iudex remoueri debet, vt possit testificari in causa, in qua datus erat iudex. Itẽ ius collationis præbendarum cadit in laicum.

a Inramenti.] sed cum iuramento benè, aliàs quantũcunque religiosus sit aliquis, in præiudicium alterius non est ei credendum. 5.eo.nuper. & sic tam monachi, quam alij clerici possunt ferre pro ecclesia sua testimonium. 5.eo.insuper. & c.cum nuncius. & 5.de iureiu. & si Christus. in fi. & 14.q.2.super prudentia.

b Remittatur.] & sic patet, quod iuramentum testis põt remitti: & hoc ideo, quia verbo aduersarij possum totum ius meũ relinquere, vt C. de fideicõmiss. l. vlt. Sed vr quòd nõ possit remitti, a quia introductũ est vt veritas detegatur, & vt religio iudicantis nõ circumueniatur: & sic videtur quòd in fauorem iudicantis: ergo partes non possunt illud sibi remittere. Solu. iuramentum illud iudicis auctoritate remittitur, & istud iuramentum principaliter in fauorem partis præstatur: vnde possunt illud sibi remittere partes. Sed numquid iuramentum istud potest remitti in causa matrimoniali de consensu partium? Dico quòd non, quia nec eorum confessioni statur in causa matrimoniali: etiam si fama consentiat siue rumor: & hoc ideo ne colluderent ad inuicem contra matrimonium. 5. de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ, super eo. sed in coniungendo videtur quòd possit remitti, quia ibi creditur confitenti, dummodo non sit in alterius matrimonij præiudicium. 5. de clan. despon. ca. 2. Sed quid dices de iuramento calumniæ, an possit remitti à parte parti? Videtur quòd non: quia nec consuetudo valet de ipso non præstando. 5. de iuram. calum. cæterum. & videtur expressum C. de iur. calum. l. 2. §. sed quia veremur. sed eadem ratione qua iuramentum testi remittitur: quia in fauorem partium præstatur vt veritas eliciatur, & non occultetur. 15. quæst. 2. quamquam. potest iuramentum calumniæ remitti: quia illud præstatur in fauorem partium ne calumniosè aliquid nat. & vt veritatem vel saltem secundum quòd æstimat, confiteatur, vt C. de iura. cal. l. 2. §. sed nauem. ad fi. Dicunt quidam, vt Ioã. & B. & ãlij sequaces, quod iuramentum illud de calumnia expressè remitti non potest: sed tacitè bene remitti potest, nec sententia propter hoc cassaretur.

c Citra litis cõtestationẽ.] q̃testãdo q̃ per illa verba nõ intendebat litẽ cõtestari. 5. de or. cog. cum dilectus. [Glo. seq. Panor. expedit per tres q. tertia ibi, si iudex vellet.]

d Vnicum.] sed nunquid esset idem si haberet duos præter istũ? Vr quòd nõ, quia duo testes sufficiunt. 5. eo. licet. & 5. de test. relatũ. & 4.q.3.c.si testes. §. item vbi numerus. & 2.q.4.§.1. adhuc credo quòd remoueri debeat à iudicio, & præcipue si illi duo sint viles, & quia testes nõ habent oĩa in memoria semper, & sic veritas occulteretur, & probationis copia totaliter deperiret, arg. 5. vt li. nõ contẽ. qũ 1. tõ, & curare debent magistratus, vt etiã salua sit rei probatio. ff. eo. tit. curent. & arg. in Auth. eo. tit. vlt. col. coll. 7. & ff. ad l. Aquil. in lege. si aũt plures haberet nõ deberent remoueri: quia vbi aliquis habet sufficientes testes, alij non cõpelluntur. 5. eo. ti. c. de testib. in fi. Sed nunquid esset idem in causa criminali? Vr quòd non, quia in criminali non compelluntur,

Iuntur testes.] tit. proxi. dilectorū. Adhuc credo q̄ sit remouendum. non obstat eo q̄d nō pōt compelli; quia precibus induci posset vt testificaretur; si d. si omo nollet testificari, non deberet remoueri ēt in cā ciuili. Si iudex vellet iurare q̄ nil scit de cā illa, non dēt remoueri. Idē credo t enē dū si aliquis i fraudē procuret, vt causa talibus committat, licet hēret alios plures: quia fraus ei ꝓdesse non dēt. arg. opt. ff. d simo. nolis. & c. sicut. & ff. de rescrip. super litteris. a Excluso.] hoc habet locum q̄n clausula illa: quòd si nō omnes, &c. ponitur in rescripto.

[Glo. seq. adiuuat textū. Secundò q̄rit de aduocato & soluit distinguēdo. Tertiò fortificat q̄nē & soluit. Quartò q̄rit de delegāte, & c. ponit opi. Io. & soluit, & ꝓrio rūdet. vlti. quærit & soluit.]

b Recusastis.] & male: q̄a ēt prætor testimonium dicere debet. 4. q. 3. c. si testes. ver. si res exigit. nec enim arctanda est copia ꝓbationū. ff. de incend. ruin. nauf. l. ne quid. §. de his. Sed quid si imperes illū in iudicē, q̄ volebat esse aduocatus meus in illa cā? Ob hoc non remouetur, cum alium possim habere aduocatū, nisi hoc dolo feceris, vt mihi subtraheres copiam aduocati perti. arg. ff. eo. constituta 1. & 3. q. 7. c. infames, §. si quis aūt. Sed si ei reuelaui secreta cause meæ non sufficit ad remoue. dum cum: quia non debet iudicare secundum conscientiam, sed secundum allegata. 3. q. 7. iudicet. Sed q̄d erit si iudex iste de quo quæritur, committat statim vices suas alij, nihil sibi retinendo, nunquid tenet talis commissio? & si tenet, nūquid potest iste esse testis coram illo? Dicit Io. quòd non potest coram eo ferre testimonium: quia fungitur vice eius qui delegauit. 1 & idem est iudicare per alium quod per se. ar. ff. de offi. deleg. coram. & licet modo non sit iudex, sufficit q̄ fuit, vt nō possit esse testis, 2. q. 6. statuendum est. Satis honestum putarem, & q̄d possit cōmittere, & quòd possit esse testis coram illo. & c. illud statuendum. 2 loquitur de iudice qui cognouit de causa. & hoc pōt dici per decr. istam, quia iste iudex fuit, & tamen admittitur ad testimoniū, imò propter hoc remouetur. Et si ordinarius peteretur in testē coram officiali suo, nunquid deberet testificari? Credo quòd sic, si necessitas immineret.

[Gl. seq. quærit & soluit.]

c Testis defectū.] & sic eo remoto poterit ferre testimoniū in causa. Sed nunquid aduersarius poterit obijcere in personā ipsius decani, vt à testimonio ipsū repellat? non, cū ipsum approbauerit in iudicē cū eligendo, sed in dicta benè poterit hoc obijcere. 4. q. 3. c. si testes, §. si quis testib. 3. q. 3. §. oīeratur. & 32. q. 5. horrendum.

[Gl. seq. reci. per q. quantum tempus habeat iudex in dici subrogatus, & distinguit.]

d Subrogandum.] cum vnus iudex alij subrogatur, totum tps habet quod alij concessum fuerat. ff. de iudi. si iudex. & hoc cū res est integra. Si verò non est integra, tunc si est delegatus, habet residuum tēporis: si ordinarius, non minus anno. ff. de iudi. edictum. C. de iudi. properandum. §. sin autem in medio.

e Relaxata.] de facto, quatenus de facto processit. 2. q. 6. tantum. arg. ff. de appell. ad præsentiam. & ff. de off. ord. c. pen. quia exercitatio vel appellatio fuit legitima, & suspensio nulla. 3 ff. de sent. excom. q̄ tuas. sup. de offic. ex. pen. Ber.

¶ Idem iudici Sabinen.

¶ *Ne probationis copia pereat reuato aduersario reciptuntur & publicatur testes quos reus induxit.*

CAP. XLI.

Significauit nobis ꝑsbyter S. N. Sabin. dioc. cēsis, q̄ fundatores eiusdē eccleſiæ, liberam eam esse volētes fundationis tpe se in ea nihil iuris retinere dixerunt. vnde timēs ne processu tēporis, probationis copia valeat deperire, f prouidēri sup hoc idem presbyter postulauit. ¶ Quocirca mādamus, quatenus testes g idoneos, quos † ipse super hoc duxerit producendos, examinet diligenter, & eorū dicta in publica monumēta redigi faciat, denunciatione ꝓmissa fundatorib. antedictis, vel eorū hæredibus, vt receptioni testiū intersint si velint, & sup tali denunciatione fiat publicum instrumentū. No. cautelam bonam & vtilem propter ea quæ contingere possent. Item futuris casibus occurrendum est.

f Deperire.] arg. q̄ futuris casib. prudēter debemus occurrere. sic ff. ut lit. nō pos. quoniā. 1. respon. & ff. eo. si q̄ testiū. & ff. e. Albericus. & ff. e. de ꝓfitentibus. inutilē dilecta. & ff. locā. si qs domū. d. ff. ad legē Aquil. in lege Aquilia. ff. de vsufru. l. 1. in fi. & C. de vsufr. pupil. l. ult. ff. de furt. qui tabulas. & l. q̄ vas. & 23. dist. in nomine dñi. & ff. de electione. licet. & instrumenta omnia propter hoc fiunt. 1. q. 7. f. luberrimum.

[Glo. seq ponit quinque differentias inter hāc receptionem, & illam, quæ fit cum timet mors. &c. tamen quartā reprobat. secundo glossa tractat q̄ etiā ex parte actoris locus est huic publicationi.]

g Testes idoneos.] inter hanc receptionem testium, & illam quæ fit cum timetur de morte testium, vel de absentia diuturna. sup. vt lit. conte. quoniam. 1. respon. multiplex est differentia. Hic. n. recipiuntur oēs testes indifferenter tam iuuenes quàm senes, sed in casu illo non recipiuntur nisi illi tantum, de quorum morte timetur, puta quia sunt senes vel infirmi, & de quorum absentia diuturna timetur, vt ibi dicitur. Item hic statim publicantur ad perpetuam rei memoriam: ibi, nō publicantur, sed 4 consignantur. Illi non valent post annum, nisi infra annum vel agat vel denunciet illi p̄sonæ contra quam inducti sunt, vt ibi dī, isti perpetuò valebunt tanquam Authenticum instrumentum, quorum dicta sunt redacta in publica monumenta. C. de testi. ind. gesta. Item contra illos potest obijci in personis, sed contra istos non, si appareat instrumentum denunciationis, vt dicit Vinc. sed hoc non est verum. Ité hic producuntur vbi non mouetur, nec timetur lis in præsenti. ibi secus. Et no. q̄ hæc publicatio videtur habere locum

¶ Facit ad hoc tex. in l. litteras. ¶ & ibi Cyn. & Bart. C. de præsump.

1 Hoc verū si delegans esset ordinarius vel delegatus, q̄ delegasset partem, non totum. Io. An.

2 Hoc c. loquit de iudice qui petit in testem super principali: vt not. ff. eū a nobis in fi. 3. glos. Io. An.

3 Vel secus Host. appiè ponit testes appell. quia aliter q̄ decrēta emanasset, casus iste non erat in iure expressus, & scribebatur iudicibus appellatione. vñ processus tenuit iuro iure, sed debuit retractari p superioris officium de appellatione pastoralis. Io. An.

† Cap. 14. e. tit. in 2. cōp. Et de materia huius decretalis vide plenè per Bar. i Auth. sed & si qs ab aliquo. C. de testib. adde hic Guidonē Papæ.

† In codice Barbatiçita: quos super hoc idē ꝓsbyter duxerit ꝓsentandos.

4 Videto in hunc locum Guidonē Papæ hic.

locum etiam tantũ in defenſione ſiue exceptione, non autem in actione, 1 nec eſt contrarium. ff. ad legem Aquil. l. in lege Aquilia. quia iſti teſtes cõſignantur: ſic intelligit Dominus Azo legem illam: imò dico idem in actione quandoque per eandẽ l. ff. ad legẽ Aquiliã, in lege Aquilia. ibi publicantur, & ſententia fertur, ſed condẽnationis exactio cõpetit tantum cũ extiterit conditio, vt ibi dicitur ſupra vt lite non conteſtata. quoniam 1. reſponſo. in Authen. eodem tit. §. & hoc verum eſt. coll. 7. ſed in his duabus cõcor. conſignãtur. & in Auth. prædicta, vbi dicit, publicantur. i. publica manu tranſcribunt, vt loquatur ante lit. conteſt. cum illa decre. qũ. ſm vnum modũ legẽdi, ſi vis intelligere Auth. loqui in caſu decre. huiuſmodi, tunc ꝓ prius ſedet. publicani, i. in publica monumenta reducuntur, vt ibi dicitur. Vinc.

1 Facit ad hoc l. publicati. & l. teſtamenta. cũ no. C. de teſti.

† Vide Lanbertinũ de iure patronat. art. 4. q. 3. princip. 1. par. 3. lib.

¶ al. Vrbeuent. al. Vibeuet.

dos, examines diligẽter, & eorum dicta in publica redigi facias monumenta, [a] denunciando [b] fundatoribus † antedictis, vel eorũ hæredibus, vt receptioni teſtium ſi velint, interſint: & ſuper denunciatione ſic facta, confici facias publicum inſtrumentum.

¶ Idem epiſcopo & archidia. Beneuẽ. †

¶ Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito, quod ſubijcitur neceſſitati probandi, poſſunt teſtes etiã antiqui publicatis atteſtationibus produci.

[Gl. ſeq. reci. per q. an aliud remedium haberet prẽſbyter iſte.]

a Monumenta.] hæc eſt bona proniſio ad cautelam futurorum, vt ſic redigantur teſtes in publicam formã: & aliud conſilium poterat habere eccleſia iſta contra patronos, vt faciant ei chartam libertatis, ſicut agitur pro apocha facienda. C. de fid. inſtru. plures. ſicut libertus agit contra patronum, vt faciat ei chartam manumiſſionis. C. de lib. cauſa. ſicut datam. aget ergo eccleſia officio iudicis: ſecundum leges ageret conditione ex illa l. C. de libera. cau. ſicut datam. & ff. de condi. ex lege, l. vnica.

2 Ad damñ, ſi abſens eſt. ar. ĩ. de cle. non reſi. extux. ĩ. de eo ¶ mit. i poſ. c. ſi. ſm Ho. Inn. putat ꝙ ſi abſens é, ſi põt hoc fieri ſine periculo expectabitur donec ꝙ ſonaliter ſibi denuncietur. arg. ff. q ſen. ſi. ap. rel. l. 1. §. cũ ex eo. & dicit, quòd iura q̃dñt ſufficere citationẽ ad domum ponunt: tatus ſpãles remittatñ. ĩ. & eo qui mit. in poſ. c. ſi. ſuperius allegato. And.

b Denunciando.] arg. quod non valet receptio teſtiũ, niſi denunciatio de hoc etiam facta ſit parti aduerſæ. ĩ. eo. in nomine domini. ſup. de fideuſ. conſtitutus. & ſupra vt lit. non conteſt. quoniam. & 3. q. 9. chartæ. quod eſt verum. Item arg. quod facta denunciatione, 2 ſine veniat ad videndum teſtes, ſiue non, valet receptio teſtium. ĩ. eo. tit. in nomine domini. & de hac denunciatione fieri debet publicum inſtrumentum, vt ſi dubitaretur de denũciatione forſitan: quia ſi negaretur ab aduerſario, probaretur per inſtrumentum.

CVm cauſa.] Poſt publicatas atteſtationes nouum Capitulum probari poteſt per teſtes antiquos, ita communiter iummatur, & ſecundum hoc nihil inducit de nouo. hoc cap. cum hoc habeatur in cap. fraternitatis, & in c. cum veniſſent, cum multis ſimilibus. ĩ. eodem. In prima parte ponitur decita petitio. In ſecunda commiſſio: ibi, Cum igitur. Et pone caſum literalem, vt colligitur ex gl. 2. Monaſterium ſancti Martini de Mõte vendidit quædam caſamenta ciuibus Viterbien. poſtmodum ſentiens ſe læſum vltra dimidiam iuſti pretij, egit contra dictos ciues emptores condictione. capitu. cum dilecti. de empt. & vend. ſeu l. 2. C. de reſc. in. vendi. vt reſcinderetur venditio, vel aliàs ſupplerent iuſtũ pretium: probauit monaſterium in hoc iudicio ſe fuiſſe deceptum vltra dimidiam iuſti pretij: ſed nõ determinauerunt teſtes quãta fuerit illa læſio. Et hæc probatio ſufficiebat ſi emptores voluiſſent emptionem reſcindere: ſed quia dicebant ſe velle iuſtum pretiũ ſupplere, fuit dubitatum, nunquid monaſterium, poſſet de nouo probare quantitatem exceſſus, cum dicta teſtiũ fuiſſent publicata ſuper deceptione? Et reſpondetur quòd ſic: quia iſta eſt noua materia, licet habeat partẽ incluſam de antiqua, non oportebit iterum probare monaſterium fuiſſe deceptum, ſed de nouo nunc determinabitur, quãtitas deceptionis, & ſic ceſſat timor ſubornationis, cum ratione adiũcti videatur nouum capitulum, ſicut in ſimili videtur cũ auditur ꝙ teſtes ſubornati falſum dixerunt. iuxta not. in ca. licet. de probationibus. & per gloſ. in cle. 2. de teſtib. hęc colligũtur ex hoc c. & c. cum cauſa. ĩ. de empt. & vend. quæ ſi eodem facto loquũtur. Abb. Not. quod diuerſus modus agẽdi eſt habere, ꝙ quis ſit deceptus vltra dimidiam iuſti pretij, & probare quantum deceptus eſt vltra dimidium, vade teſtes recepti in vno articulo publicatis atteſtationibus eorum, poſſunt recipi in alio, nec dicuntur recipi ſuper eodem capitulo.

CAP. XLII.

CVm † cauſa, quę inter œconomũ monaſterij S. Martini de Monte: & infra. ¶ Cum igitur abbas & fratres eiuſdem loci probare intendãt quanti pretij venditionis tpe [c] poſſeſſiones prædictæ fuere; Mandamus quatenus recipiatis teſtes, quos alterutra partium ſuper hoc duxerit producẽdos, & infra. ¶ Si verò pars monaſterij ad hunc articulum eoſdem teſtes produxerit, quos ad alium [d] † Cap. 1. tit. de emptore. in 5. compi. Et ꝑ alijs vide hic Guidonẽ Papæ.

c Tempore.] tempus enim contractus inſpiciendum eſt. ĩ. de emp. & vend. cum dilecti. C. de reſcin. ven. ſi voluntate. in fi. & ff. de euict. ex mille. §. 1. & ff. de minor. denique. §. ſcio. & ĩ. de elect. dudum.

[Gloſſa ſequens opponit, reſpondet, & ex reſponſione aliam ob. infert. cui reſpondet. ſecundò quærit & ſoluit.]

d Ad alium.] alium articulum habes ĩ. de empt. & vend. cum cauſa quæ, & eſt pars illius, & olim erat tota integra. ꝫ & ibi probatum fuit, quòd monaſterium deceptum fuit vltra dimidiam iuſti pretij, non determinando quantum vltra. vnde probari modo debet quantum valebat res vltra dimidiam iuſti pretij. Sed qualiter debuit probari exceſſus deceptionis ſine quantitate valentiæ? Rñdeo, hoc modo potuit eſſe, quia cũ res eſſet vendita pro decẽ, teſtes dicebant quòd res valebat multo plus de xx. ſed non taxabant quanto plus de xx. & illud plus debet probari. Sed illi teſtes, qui fuerunt inducti ad probandum primum articulum, quomodo admittuntur ad ꝓbandum ſecundum? quia ſi tunc fuit interrogatus quantum valebat res vltra xx. & ipſe reſpondit quòd neſciebat, non videtur vlterius admittendus. Sed intellige quod ſimpliciter dixerunt, nec fuerunt interrogati de quantitate exceſſus, vel hoc non nocet: quia poſtea potuit ſcire quod tunc etiam neſciebat, & informare ſuam ſniam ex alijs argumentis: nec propter hoc eſt contrarius ſibi, nec dicuntur teſtes producti ſuper eodem articulo, quia ad aliud inducũtur modo quàm prius. ſic ſup. eo venicns. & ĩ. eo. unum in tua. primò enim dixerunt teſtes, quod res valebat vltra xx. modo dicunt præciſè quod res valet vltra xxiij. vel xxv. vel aliam certam quantitatem declarant vltra xx. Sed qualiter hoc probetur,? Dico quod ex qualitate rei & quantitate redituum probatur pretium rei. C. de reſcinden. venditio. ſi quos. ff. de re. eo. qui ſub tut. vel cura. ſi fundus. in princ. quanc eque res æſtimatur quoniam poteſt colligi in quinquaginta annis. in Authen. de alie. & emphy. contract. §. ſanctiſſimus. coll. 9. quandoque etiam conſideratur quantum in xx. annis poſſit colligi. in Authen. de reb. eccl. non alie. §. quia verò

3 Integrũ ſe inuenies in 3. compilat. quæ ĩ. incipit. capitis. citatur.

Leonis.

Leonis.coll.2.vel etiam æſtimatur ſecundum quod vēdi poterat tunc: quia res tantum valet quantum a vēdi poteſt.ff.ad Trebel.l.1.§.ſi hæres. nec ex affectu debet æſtimari,ſed communi eſtimatione.ff.ad leg.Falc. pretia.in princ. Ioan.And.

a Deceptionis.] licitū eſt contrahentibus adinuicē ſe decipere.2.ff.de mino.in cauſa 2.§. in pretio. verū eſt viq.ad dimidiam, ſed non vltra, vt hic,& C.de reſcind. vend.2.& ī.de emp. & vend. cum dilecti. ADDITIO. Sed quare admittit iſta ſecūda probatio rei, & quantum valeat: nōne valet probatio ſuperioris, q̄ vltra mediū fuerunt decepti, ad hoc vt reſcindat contractus? certè ſic. C.de reſc.vendit. l.2. Sed rādeo quantum ad reſciſſionem contractus valet prima probatio: ſed q̄a emptor hēt electionē rem reſtituere, & pretium recipere,vel ſupplere q̄d deeſt de iuſto ptio:& ideo admittitur probatio ſecunda, vt in d.l.2.

Albericus.] In prima pōit partis petitio.In ſecta ꝓuiſio & iudicis datio: ibi,Ideoque. Abbas. CASVS. Inter Albericum militem,& C. mulierē vxorem ipſius, corā Capitulo Rauennatēſi. matrimonialis quæſtio vertebatur: tandem ſnia diuortij lata fuit inter eos:ſed ſnia non fuit redacta in ſcriptis. Poſtmodum verò contraxit cum alia,de qua filios ſuſcepit:ipſe verò timens ſibi & filijs præiudicium generari,quia ſententia nō fuit lata in ſcriptis:petijt à domino Papa, vt teſtes qui interfuerunt ſententiæ, recipi faceret:vnde mandat quibuſdam, quatenus teſtes qui interfuerūt ſententiæ, recipiant, & depoſitiones ipſorum in ſcripturā publicam redigi faciant. No. q̄ ſententia ſuper matrimonio lata tenet.licet in ſcriptis redacta non fuerit, ſi hoc probetur per teſtes. Item ad cautelam futurorum recipiuntur teſtes,licet quæſtio non moueatur: & intelige quòd denunciatio facienda ſit perſonis illis, quorum intereſt teſtes non recipi.

[Gl.ſeq.not.dat ſimile,ſignat contrarium,& ſoluit.]

b In ſcriptis.] no.q̄ ſententia lata in cauſa matrimoniali tenet,licet non ſit lata in ſcriptis,& in alio.a.ſu quem habes 11.q.1.ſi quis cum clerico. & C.de ſen. ex breui.recit.auth. breuiſſimas. contrarium habes 2.q. 1.in primis.in fi.vbi de hoc. & l.ſtatutis. illa generalia ſunt, hoc ſpeciale fauore filiorum, ſicut in cauſis matrimonialibus multa alia ſpecialia ſunt, vt dictum eſt ī.vt lite non conteſtata.c.1. Bern.

c Publicam.] ad hanc publicationem faciendam vocandi ſunt,quos negotium tangit,& etiam hæredes eorum. ī.cod. ſignificauit.ſic etiam recipiuntur teſtes ad cautelam futurorū,quia timetur de teſtibus, quòd poſſunt non eſſe tempore litis. ī.vt lite non conteſt. quoniam. tamen differentia eſt inter iſtos teſtes & illos,vt dictum eſt ī.eo.ſignificauit.ſic etiam accipiuntur.ff.ad legem Aquil.in lege Aquilia.

probandū produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis: qm̄ aliud eſt ,,pbaſſe deceptionis a exceſſum,& aliud ,,pbare quantitatem valoris.

¶ Idem.

¶Recipiuntur & publicantur teſtes, qui interfuerunt ſententiæ, vbi per ſcripturam de ſententia non apparet.

CAP. XLIII.

Albericus† miles nobis inſinuare curauit, quòd cū olim inter ipſum,& C. mulierē Rauennatēſ.corā Capitulo Rauennatēſ. matrimonij qō verteretur, tandē lata fuit diuortij ſnia inter eos: poſtea verò dictus miles timēs ſibi & filijs, quos ā legitima vxore ſuſcepit,ex eo poſſe præiudiciū generari, q̄ in ſcriptis b redacta non fuit ſnia memorata,ſupplicauit vt teſtes,qui ſententiæ interfuere prædictæ,recipi faceremus. ¶Ideoq; mādamus,quatenus teſtes curetis recipere antedictos, depoſitiones ipſorum in ſcripturam publicam c redigi facientes.

¶Idem Beluacēſ.epiſcopo.

¶ Publicatis atteſtationibus poſſunt produci teſtes ſuper eodem articulo, vel directè contrario, qui prius fuerunt producti in iudicio ſummario, ſeu extra iudicium. hoc dicit ſecundum notabiliorem intellectum,non ponendo aliquam ſpecialitatem in cauſa matrimoniali. Et tunc expone textum in fine ibi, in hoc caſu, ſcilicet, cum teſtes aliàs producti reproducuntur Panor.

CAP. XLIIII.

Cvm † in tua diœceſi:& infra. ¶Vtrum autem ſi accuſatore idoneo comparente, p tres vel quatuor teſtes, inter iam cōiunctos, parentela probaretur. per depoſitiones eorundem poſteriorum teſtiū derogetur fidei vndecim vel duodecim teſtes curetis recipere, depoſitiones ipſorum in ſcripturam publicam redigi faciatis.

Cvm in tua.] Pōt duplicitèr ſummari.primò quòd cōtineat id quod c. veniens,ī.eo.Et ſecundum hūc intellectū. h.d.Variato fine agēdi, publicatis atteſtationib.dicet producere teſtes. Aduerte, q̄ hæc lectura procedit ſi habetur reſpectum ad ſecundam productionem, vel ad tertiam reſpectu primę, quia prima prodactio fuit facta extra iudicium, dum procederetur ſecundum formam cap. fin. de eland.deſpon.vt matrimonium poſſet cōtrahi, nonobſtante forte infamia in contrarium. Sed ſecūda & tertia fiunt in iudicio,dum directè agitur ad matrimoniū ſeparandum propter conſanguinitatem.

Sed quo ad tertiam productione nouiſſimè fiendam, reſpectu ſecundæ iam in iudicio factæ,non p cedit hic intellectus, quia in eodem iudicio agitur, & tertia probatio eſt directè contraria ſecundæ:& ſic non deberet admitti publicatis atteſtationibus per cle.2.infi.eo.tit. Ideo legitur aliter,& communius ſic, Publicatis atteſtationibus in cauſa matrimoniali, ſuper eodem articulo,vel directè contrario,teſtes produci poſſunt.Et hanc ſpecialitatem in cauſa matrimoniali probat hæ. litera melius quolibet alio iure. Communis diuiſio. Secunda ibi, Quamquam. Abbas.

CASVS. Titius & Mæuia volebant contrahere matrimonium,poſito banno in eccleſia 4 publicè, apparuit alijuis denuncians parentelam inter eoſdem: demum viri bonæ opinionis & famæ iurati dixerunt, eos poſſe adinuicem copulari:& ſic etiam matrimonium eſt cōtractum: poſtea verò in caſu accuſationis probatum eſt eos eſſe in gradu prohibito: modo quæritur,qui iſtorū debeant præferri? Papa reſpondet,quòd quamuis primi teſtes dixerunt pro matrimonio, & ſecundi in contrarium ſcilicet pro matrimonio dirimendo,valebit dictū ſecundorum: tamen ſi illi primi 11. vel 12.iterum velint iurare,ac dicere illud idem,quod primò dixerunt, prævalebit dictum eorum:nec obſtabit exceptio, quòd dixerint teſtificata: quia prius fuit quæſtio denunciationis,& nunc eſt quæſtio accuſationis.Nota quòd propter diuerſum modum agendi ſuper eodem articulo teſtes iterum poſſunt induci. Item in cauſa criminali non habet locum iſta exceptio, quia partes teſtificata didicerunt.

a Ad

1 De hoc cō mune Theologos.

2 Leges humanæ hoc permittunt ſed in foro aīæ aliud eſt ſeruandum, de quo vide B. Tho.2.2. q.77.art.3 & Sotū lib.6. de iuſt.& iure.q.3.art.1. vbi latiſſimè examinant hunc articulum.

† Cap.2.eo. tit.in 4.cōp.

† Cap.3.eo. tit.in 4.cōp. Et præteritis videas hoc loco Gandonem Papæ.

3 Vide Archid.in c.ſtatutis.2.q.1. & gl.in c.ſi. de re iudic. lib.6.

4 Quo ordine anteq̄ matrimonium contrahatur, denūciari debeant in eccleſia, cōtrahere volentes, præſcribit concilij Trid. ſeſſ.24. de reform. matrimonij.c.

v Hæc gloſſula non eſt Bern. nec hꝰ in antiquis exemplarib.

a Ad aliud.] Quòd primi teſtes dixerũt pro matrimonio, & ſecundi contrarium, & primi in cã denunciationis, & ſecundi in cauſa accuſationis, valet dictum ſecundorum, quamuis contra matrimonium deponant.

[Glo. ſeq. factum narrat, & obijcit, quòd quæſtio nõ ſoluitur, & obiectiq̃ ſi reſpondet.]

b Ob aliud.] cum enim in modum denũciationis probatũ eſſet, q̃ fama erat, illos eſſe cõſanguineos, & q̃ eſſet ſcãdalum ſi cõtraherent, inducti fuerant ad improbandã conſanguinitatẽ teſtes de illa cõſanguinitate, vt omnis ſuſpicio tolleret: & ſic contraxerunt, vt j. de ſponſ. cum in tua, q̃ eſt pars iſtius. Poſtea verò cõtracto matrimonio, accuſatore idoneo comparente, tres vel quatuor alij teſtes idonei iurarũt illos eſſe conſanguineos, cum directè accuſabatur matrimoniũ. Et ita ꝓpter diuerſum modum agendi poſſunt ijdẽ & alij teſtes publicatis atteſtationibus induci ſuper eodem articulo. ſic ſup. eod. veniés 2. & arg. ſup. eod. cum cautã, quę inter œconomũ. Sed hic non videtur Papa reſpondere ad quæſtionem propoſitam. Sed dic quòd eo ipſo quòd dixit, ſi in ſecundo iudicio illæ eædem perſonæ iuratæ dicant id quod dixerunt in primo, valet dictum eorum, datur intelligi, quòd valet dictum iſtorum, qui ſecundò ſunt recepti, ſi primi iterum in ſecundo iudicio non introducantur, aut alij, & ita ſecundum hoc ſeparetur. Sed non videtur quòd iſti tres vel quatuor præferantur prioribus 11. vel 12. licet ad aliud ſint illi inducti, & ob aliud iſti, niſi in ſecundo iudicio tales inducerentur, vel eo quòd merito præferrentur prioribus. ſupra eodem titul. de teſti. & cap. in noſtra. Sed dicas, quòd ſi habitur iſtis ſecundis, ſi alij contrarium non inducantur, cum ſit alia cauſa, & alius modus agendi. Bernardus.

[Gloſſa ſequens tripliciter exponit finem, & primã reprobat.]

c In hoc caſu.] i. in cauſa matrimoniali. ſic exponit Ioan. Et ſecundum hoc patet, q̃ ſi aliqua pars probauit conſanguinitatem, pars alia publicatis atteſtationibus poteſt improbare conſanguinitatem, vt hic videtur, & j. eod. ſeries. nam in cauſa matrimoniali, etiam poſt ſententiam illud poteſt fieri, cum ſententia lata cõtra matrimonium non tranſeat in rem iudicatam. ſup. eo. ſi ut. & inf. de ſent. & re iud. lator. & c. cõſanguinei. & 35. q. 9. cap. loci noſtri. § his ita reſpondetur, in fi. Sed Ioann. dicit, quòd tales teſtes tunc demum ſunt recipiendi, cum pars aduerſa proteſtatur ſe velle incontinenti probare conſanguinitatem, ne poſtea ſit præſumptio contra ipſam quod velit ſubornare teſtes. Sed hoc non credo, quia ſi proteſtetur, fuc non, hanc poſ-

ſint probare cõtrarium: cum ſit alius articulus, in quo agitur de falſitate priorum dictorum teſtium. De hoc dictum eſt iuſ. eo. ſeries. & cap. ex tenore. Et verbũ iſtud quod dicit in hoc caſu non ſimpliciter ſic exponẽ, ideſt, in cauſa matrimoniali indirectè: quia nec ibi publicatis atteſtationibus ab vtraque parte, de iuris ordine debent teſtes ſuper eodem articulo, & eodem modo induci, nec etiam in cauſa appellationis, ſupra eod. fraternitatis, & ſupra de prob. iurauit. vbi de hoc. ſed ſic debet exponi in hoc caſu, ideſt, cum probata eſt conſanguinitas contra matrimonium, poteſt altera pars publicatis atteſtationibus improbare conſanguinitatem, vt in caſu huius cap. cum agitur de falſitate priorum teſtium, vt dictum eſt. idem eſſet in alio impedimento. ſup. eod. ex tenore. Vel ſic poteſt exponi in hoc caſu, ideſt, cum aliter agitur in vno iudicio, & aliter in alio, ſupra. eod. veniens. & c. cum cauſa, quæ inter œconomũ. Tamẽ, ſi teſtis dicat cõtrarium in ſecundo iudicio ei, quod dixit in principio, non valet dictum eius, vt hic colligitur. & ſupra de prob. per tuas. arg. ad hoc. j. pe præſump. litteras. alia tamen expoſitio melior eſt.

Teſtes ẽt publicatis atteſtationibus ſpũt induci, ſi uariet modus agendi.

Conſanguinitas ꝓbata põt ẽt publicatis atteſtationib. improbari.

ſtib producendis. Et denunciandi ſunt teſtes non teneri iuramento de veritate non dicenda. Et ſi conſanguinei impediunt teſtes actoris de veritate non dicenda, puniuntur rens de cuius uoluntate hoc fieri præſumitur.

CAP. XLV.

CONſtitutis† in præſentia noſtra archiepiſcopo, & M. canonico Surrentinã. dum ipſe illum de ſimoniæ crimine deferret; & inf. ¶ Cæterũ quoniam a principio ꝓteſtatus eſt præfatus M. ipſius archiepiſcopi conſanguineos, multa impedimenta per ſuam potẽtiam præſtitiſſe, quo minus probationum copiã in noſtra præſentia ſecũ haberent, cum quoſdam induxerint ad iurandũ, ne aduerſus Archiepiſcopum aliquid dicerent,

† Cap. 4. eo. ti. in 4. cõpi. Et pro intelligentia, ſeu materia, videlicet, an et q̃ delictum factum ꝓ cõſanguineos, ſeu amicos ꝓſumatur factũ de uolũtate illius, & cuius fauore agitur, uide Oldra. conſ. 92. incip. reo habebat.

CONſtitutis.] Tria ſunt dicta. Secundum ibi, Illos. Tertium ibi, Si quis. Abb.

CASVS. M. Canonicus Surrentinus in præſentia domini Papæ accuſabat de crimine ſimoniæ archiepiſcopum ſuum, & proteſtatus fuit ab initio, quod conſanguinei ipſius Archiepiſcopi multa impedimenta præſtiterunt per ſuam potentiam dicto M. quo minus copiam probationum ſecum haberet, inducendo quoſdam ad iurandum ne aduerſus archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis & terroribus a teſtimonio arcere nitantur; dominus Papa ex officio ſuo volens ſuper hoc prouidere, mandat cuidam iudici, vt generalem proferat ſententiam excommunicationis omnes illos, qui aliquod impedimentum ipſi M. præſtare præſumpſerit in teſtibus producendis: & illos qui iuraſſent non ferre teſtimonium contra archiepiſcopum, denuncier iuramento huiuſmodi non teneri: & ſi aliquis de conſanguineis archiepiſcopi, aliquem de teſtibus ipſius M. præſumpſerit impedire, eundem archiepiſcopum ab officio Pontificali ſuſpendat, & faciat manere ſuſpenſum, donec a tali præſumptione deſiſtat: quia non eſt veriſimile, quod eo inuito talia fiant: quia ſi voluerit, poterit prohibere: vnde debet experiri iudicis auctoritatem eluſam, qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario ſuo. Nota, quòd non tenet iuramentum, quo quis adſtringitur non ferre teſtimonium: & eo non obſtante

& admittitur eius teſtimonium. Item omnes impedientes iuriſdictionem iudicis excommunicari debent. Item qui ſubtrahit aduerſario copiam probationis, oſtendit ſe malam cauſam habere: vnde puniri debet.

[Glo. ſeq. recitatur per obiectionem & ſoluit.

a Nō teneri.] & ita iuramētum tale etiā nullā eſt ipſo iure, quānis videat poſſe ſeruari ſine interitu ſalutis eternæ, & ideo ſeruādū vt: ſed in veritate nō eſt ſeruandum: qa expedit peccata nocentū nota eſſe. ff. de iniu. eū q. in prin. qa & in iudicio veritatē occultare mortale peccatū eſt, ꝓterq; i crimib⁹. 22. q. 3. q. ſquis. j. de crim. fal. c. 1. & ideo tale iuramentū illicitū eſt. ſic habes j. e. intimauit. vbi de hoc. Et ſic patet hic, & cap. intimauit. q temerarium iuramētum non repellit aliquem à teſtimonio ſicut non repellit abelectione. j. & iuriu can. ſicut.

¶ Vox, diſti, deeſt in omnibus manuſcriptis.

b Verisimile.] licet ꝓbumaī, q iſtud fiat de voluntate archiepiſcꝑ hanc præſumptionē poteſt archiepiſcꝰ elidere. 1. q. 4. quia præſulatus. & j. de homi. Petrus.

c Scrupulo.] 86. diſt. culpā. & 83. di. ertor. & 23. q. 3. qui poteſt.

† oſtendat.

d Sanctiones.] vt C. de poſtu. prouidē dū. in fi. & j. tit. proxi. pucnit. & 3. q. 7. c. infamib. verſi. ſi qs autem Ber.

i j COnſtitutis.] Prima pars ponit formam proceſſus, & grauamen appellantis. Secūda dat iudicem: ibi, Mādamus. Abbas.

CASVS. Inter principē Bohemorū & vxorē eius ſororē nobilis viri Marchionis Miſnē. matrimonialis qſtio vertebatur: ad petitionē ipſius principis eſs Pragē. citauit vxorē ipſius ꝓ cauſa illa: & dū vellet ad ipſum accedere, & ſuas proponere defenſiones, ipſi fuit prohibita bis vel terā ſeruientib. ipſi⁹ epiſcopi. q ꝓhibuerunt ei ingreſſum ad ipſum: propter quod ad ſedem Apoſt. appellauit, ſed non obſtante appellatione epiſcopus tulit ſententiam diuortij inter eos: à qua ſententia appellauit: cauſa appellatiōis commiſſa fuit iudicibus, qui proceſſerunt in cauſa appellationis tandem cauſa iſta delata fuit iterum ad ſedem Apoſt. vnde Papa committit cauſam iſtam archiepiſcopo Magdeburgen. & eius coniudici, mandans eiſdem quatenus partibus ad locum idoneū conuocatis, recipiant teſtes, quos ipſa nobilis pro ſe induxerit. vel princeps pro ſua parte, cum nondum teſtificata dixerit ſup. pro. eſſu Pragē. epiſcopi, vt proceſſu poſteriorū iudicum duxerint producendos: & ipſa nobilis iducat ſi voluerit teſtes, quos prius induxit vel alios, cū nondum renunciauerit teſtibus producēdis. Not. quod iudex locum idoneum debet partibus aſſignare. Itē ſi teſtes in vno iudicio recepti non ſunt publicati I alio iudicio poſſunt adhuc ijdem & alij recipi, cum nondum teſtificata didicerint nec renunciauerint partes teſtibus producendis. Item cum dubitatur ſuper proceſſu iudicis an ſit legitimus, ſuper hoc i quirendum eſt.

e Actiones.] id eſt, petitiones: quia non eſt inquirēdum cuiuſmodi actio intentetur. j. de iudi. c. dilecti. vbi de hoc. & c. examinata. vt diſſēſiones: qđ melius eſt.

f Didicerint.] & ita ſi didiciſſens a teſtificata, vlterius nō reciperētur teſtes ſuper iſto proceſſu cauſę matrimonialis; ſecus videretur ſi agere tur de conſanguinitate probanda: vel improbanda: vt alio impedimento, vt j. de probationi. cauſā matrimonij. & j. eodem. ſeries, vbi de hoc.

[Gl. ſeq. quærit & ſoluit a finis ſoluit aliā quæſtionem.] g Induxit.] ſed nunqd ijdē teſtes poſſūt ipſi⁹ induci quouſq; fuerint publicate at teſtationes? Ita vt, vt hic, & j. eo. cū causā. vbi de hoc] gloſſa q incipit, hęc litera. & hoc ſm tenorē illius legis C. de teſtib. l. vlt. & poſt publicationē. & tā diu tenē didicerit qs teſtificata, pōt ꝓducere teſtes, 3 niſi renūciauerit ꝓductioni. in Auth. eo. tit. 9. quia verō. coll. 7. quamuis altera pars viderit atteſtationes, vt ibi dicit.

† De materia huius gl. vide B. Thomā, & ibidē Caietanū 2. 2. q. 89. ar. 7. & Sotū lib. 2. de iuſt. & iu. q. 1. art. 7.

& alios minis & terroribus à teſtimonio perhibēdo arcete nitāt: Nos ex officio noſtro ſuper hoc ꝓuidere volentes, mādam⁹, vt generalē ſeras excōmunicationis ſententiā in omnes, qui impedimētum aliquod ipſi M. præſtare ꝓſumpſerint in teſtibus producendis. ¶ Illos autem, quos (vt dictum eſt) iuraſſe conſtiterit, quod contra archiepiſcopum nihil dicerent, denūcies iuramēto huiuſmodi ñ teneri. ¶ Si quis autē de conſanguineis dicti † archiepiſcopi aliquē de teſtibus præſumpſerit ipedire (quia verisimile b nō videt, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret ſcrupulo c ſocietatis occultæ, eo ꝙ ſi voluerit, potuerit ꝓhibere: cū ſecundum legitimas ſāctiones, d iniquam oſtendant † le cauſam fouere: & experiri debeat iudicis auctoritatē eluſam qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario) eū dem archiepiſcopū abofficio pōtificali ſuſpendas, & facias manere ſuſpenſum donec illū ſecerit à tali præſumptione ceſſare.

¶ Idem Magdeburgeñ. † archiepo, & præpoſi. Seburgeñ.

¶ *Qui teſtificata non didicit, nec renunciauit teſtibus producendis ſuper antiquis articulis ſeu capitulis, teſtes etiam aliàs producti producere poteſt.*

CAP. XLVI.

ij COnſtitutis † in præſentia noſtra procuratore A. ſororis nobilis viri marchionis Miſneñ. † & nuncio illuſtris principis Bohemorum: & infra. ¶ Prageñ. epiſcopus ad petitionē eiuſdem principis, ipſa volēte ad ipſum accedere, vt ſuas coram eo proponeret actiones, e ſed a ſatellitibus eiuſdē prohibitā, qui ei bis vel ter ꝓhibuerunt ingreſſum, poſt appellationem ad nos interpoſitā, diuortij ſententiam ꝓmulgauit: a qua ipſa fecit ad noſtram ꝑſemiam prouocari: & infra. ¶ Mandamus, quatenus partibus ad locū idoneū conuocatis, recipiatis teſtes, quos vel nobilis ipſa ꝓ ſe, vel prīceps pro parte ſua (cum nondum teſtificata didicerint f) ſuper proceſſu Pragēn. epiſcopi, vel poſteriorum iudicū, duxerint producendos: & nobilis ipſa pro ſe †] vel teſtes quos prius induxit, g vel alios ſi voluerit iducere non veterur, cum nō renunciauerit teſtibus ꝓducendis.

† Cap. 5. eo. tit. in 4 cōp. Et de intellectu textus & gloſſarū vide præalijs hic Guidonē Papæ.

† Miſnenſis

2 De intellectu huj⁹ glo. vide Antoniū de Butr. in c. fraternitatis. & j. eo. Baldū in cauſa mut. de ꝓbatio.

† Hæc duo verba, ꝓ ſe, deſunt in antigis exemplaribus.

3 Item Gul. in Spe. de teſti. §. ſtatis vti liter. ver. qđ ſi publicatę. vide etiam Hoſtienſ. in ſum. eo. tit. §. verū. & latius Io. Andr. hic.

¶ In cræcilo generali Lauretan. sub Innocen. c. 52.

ij LIcet ex quadam.] Propter multa dicta nō recipit congruā summationē. Diuiditur. Nā primò ponit sex quæ respiciunt personas. Secundò alia sex, q̄ respiciunt dicta. Secunda ibi, Testes autem. Abb. Sic. CASVS. Olim constitutum fuit ex quadam necessitate, vt in computā dis gradibus consanguinitatis & affinitatis valeret testimoniū de auditu; cum pp breuē hominū vitā testimoniū de auditu deponere nō valebant vsq; ad septimū gradū: Quia ex hoc ꝯ legitima ꝓiugia multa pericula ꝓueniebāt, statuit concilio, ne sup hoc recipiantur testes de extero de auditu, cū prohibitio cōiugalis quartum gradū non excedat, nisi forte ꝑsonæ tales fuerint, quib. sit fides meritò adhibenda, & ante litē motā testificata didicerint ab antiquioribus suis, non ab vno: cū ille si viueret, nō sufficeret: sed a duobus ad minus, nec ab infamibus, & suspectis, sed à fide dignis: qa absurdū esset illos admitti, quorū repelleret̄ auctores; & si vnus audiuisset à plurib[b], ſ debet admitti: vel si infames ab hominibus bonæ opinionis illud audiuerint, nō debēt admitti: quia infamibus actus legitimi sunt interdicti. Et testes in suo adijciant iuramento quod odio, vel amore, timore; vel commodo ad ferendum hoc testimonium non procedunt, designādo personas expressis nominibus vel circumlocutione sufficienti: & ab vtroque latere singulos gradus distinguant, & iuramento suo adijciant, se intellexisse à suis maioribus quod deponunt, & credāt ita esse; sed nec tales sufficiunt, nisi iurati deponant se vidisse personas, vel saltem in vno gradum prædictorum constitutas pro cōsanguineis se habere: tolerabilius enim est ꝯ statuta hominū relinquere copulatos quam cōiunctos legitimè contra statuta Dñi separare. Nota testimonium de auditu in causis matrimonij hodie simpliciter non valere. Item testimonium vni[a] non probat. Item infames à testimonio repelluntur. Item non debet admitti ad testimonium cuius auctor repellitur. Item remoto odio, timore, timore, commodo, testis debet ferre testimonium. Item tolerabilius est, &c.

¶ Idem in cōcilio generali.†

¶ *Ponit conciliū duodecim sine quibus ad probandam consanguinitatem in causa matrimoniali, non valet testimonium de auditu hoc dicit summando generaliter.*

CAP. XLVII.

ij LIcet † ex quadam necessitate præter communē formā olim fuerit institutum a in consanguinitatis & affinitatis gradibus computandis valere testimoniū de auditu, cum propter breuem hominum vitam testes de visu deponere non valerēt, [b] vſque ad gradum septimū computando, quia tamē plurib. exemplis & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima prouenisse coniugia. Statuimus, ne super hoc recipiantur de cætero testes de auditu, [c] † cum iam quartum gradū prohibitio non excedat; Nisi forte † persona[d] graues extiterint, quibus fides sit merito adhibenda, & ante litē motam e testificata didicerint ab[f] antiquioribus quidem suis, ſ non vtique ab vno, g cū non sufficeret ille si viueret: sed duobus ad min[o]: nec ab infamibus & suspectis, sed a fide dignis, & omni exceptione maiorib. cū satis videretur absurdum illos admitti, quorum repellerētur auctores. [h] Nec tamen si vnus à pluribus, vel infames ab hominib. bonæ famæ acceperint quod testantur, tamquam plures, & idonei testes debent admitti, cum secundum ordinem solitū iudiciorum, nō sufficiat vnius testis assertio, etiam si p̄sidiali refulgeat dignitate, & actus legitimi [i] sint infamib. interdicti. & demon. cui fundus in fin. sed [k] à duobus ad minus debent audiuisse. Sed quid si illi duo audiuissent ab vno? Non videtur quod valeat? & secundum hoc iudex ascenderet in infinitum. hæc quæstio non procederet: sufficit ergo quod audiuerint à seniorib[o] fidis de illa consanguinitate: & si vellent testificari de eo quod audiuerūt à quibuscunque alijs, locum haberet obiectio. a Item & si plures essent testes, & quilibet eorum audiuisset ab alio quam alter, non valebit testimonium, nisi quilibet illorum audiuisset à pluribus, à duobus ad minus, vel nisi omnes ipsi coniunctim audiuissent à duobus. & ita est argu. q̄ ille non debet admitti, cuius auctor repellitur: sicut scripta illa non debent recipi cuius auctor reprobatur. ⁊. de haret. fraternitatis. Argum. contra, ⁊. qui maio. accusare posse cum in tua. sed illud locum habet in accusatore, hoc in teste.

† Cap. 6. eo. tit. in 4. cōpi. Et declara hanc constitutionē, vt per Domini cū in ca. prioris. 55. dist. adde ēt hic Guidonem Papæ.

† Vide l. testiū. C. eo. & l. in summa. ff. de aq. pluuiæ arcen.

† Dictio soꝛte, deest i cō cilio. hꝛ tā i Gregoriana compi.

a Institutum.] 35. q. 6. de parentela.

b Valerent.] vt ff. de gradi. non facile.

c De auditu nisi sint graues personæ, q̄ aliquos vidisse in aliquo gradu pro consanguineis se habere, vt infra eodem, sequitur.

[Glo. seq. reci. per quæstionem.]

d Personæ.] non intel ligas graues appellari illos qui in dignitat. sunt constituti: quia aliud est dignitas, qualis granitas, vt 4. q. 3. placuit. §. ité in criminali veriſiculo. in secunda lege, sed graues dicuntur hic qui nō sunt leues: puta homo bonæ famæ & opinionis, & antiquus homo: sicut bene meritus dicitur qui nondum demeruit. ff. de legatis 2. cum patet. §. rogo. & l. cum quidā. & ⁊. de seruicap. vnico. vel semotes hic appellantur graues, ad quos recurritur deficientibus testibus de parētela. 35. q. 6. cap. 1. & senibus in dubijs & antiquis factis maior fides adhibet. ff. de fide instru. l. vlti. & ff. famil. ercis. fi q̄ sunt, & ff. de leg. 3. fi thorus. §. 1.

e Motam.] secus esset si post motam tunc enim non admitterentur.

f Suis.] qui etiam alijs præferuntur in consanguinitate computanda: quia ipsi melius sciunt suam genealogiam. ⁊. qui maior. accusa. poss. vī. & 35. q. 6. ca. 2. & non ab extraneis sciunt: quia illi non sciunt ita.

[Gloss. seq. primò reddit rationem textus. Secundò quærit ar. & soluit. secundò soluit aliud dubiū. Tertiò argu. inducit simile: allegat contrarium, & soluit.]

g Ab vno.] qa ille non sufficeret: & omnes illi q̄ causam habent ab vno, pro vno solo reputantur. ar. 1. q. 1. cito. ff. de ꝓba.

h Auctores.] arg. q̄ infamia non inducit purgationem, quæ ab inimico actore vel à leuibus personis processit. 11. q. 1. in cunctis. & ⁊. de accusationibus, qualiter & quando 2.

i Actus legitimi.] quia personis vilibus & indignis portæ dignitatis non debent patere. infra de excess. prælate. interdi. dos. & C. de dig. neque famosi li. 12. & C. de infamibus l. vnica. lib. 10. & arg. 32. q. 5. præceptum.

k In multis] antiqs exēplaribus, hic incipit alia glo. sup verbo: sed a duobus ad minus.

a Ho. contra maximè cū nō de facili scire possit testis à quo vel à quibus habuerunt illi, qui sibi detulerunt nec hoc prætextu est ꝓbatio angustanda: dummodo honesti sint testes. Ioa. Am.

a Demonstratione.] sic ℣. eo. quotiens. & ℣. de confan. & affin. tua nos. & ℣ cum in tua.

[Glo. seq. quærit & soluit. Iterum quærit, ponit opinionem Ioannis, & contrarium soluit.]

b Gradus.] sed nunquid tenetur probare de stipite? Non quia de illo nõ reperitur cautũ, sed tãtũ de lateribus, vt ℣. eo. series. & canon ponit fratres pro stipite. 35. q. 5. c. 1 & c. parentelę. sufficit ergo incipere à fratrib. ℣. de confan. & affin. tua. Sed quid dices, si quidam testes probãt de vno latere, & alij probant de alio latere tantũ: nũquid probata est hęc consanguinitas? Ioan. dixit, q talis probatio sufficit: & hoc probat taliter. si probat de Martino, q sit filius Ioannis, per consequens probatur q Ioãnes è pater Martini. Itẽ si alij testes probãt, q Bertha est filia Ioannis: per cõsequens probatur q Ioãnes est pater Berthæ. cũ ergo iudici cõstat, q Ioãnes est pater Martini, item cõstat ei q est pater Berthæ: ergo cõstat ei, quod Martinus & Bertha sunt frater & soror, & sic probata est cõsanguinitas illorum. hoc concedebat Ioann. & ita nõ semper requiritur q testes ab vtroque latere notam habeant consanguinitatem. Item ĩ quis vult ĩm probare consanguinitatẽ, sufficit quod interrũpat primum gradum. ℣. eo. series. sed hoc non credo, nec discedo ab hac litera, & ab illis in-

¶ Testes autem huiusmodi proprio iuramẽto firmantes, quod ad ferẽdũ testimoniũ in causa ipsa odio, amore, timore, vel commodo nõ procedãt, personas expressis nominibus, vel demonstratione, a vel circũlocutione sufficiẽti designẽt, & ab vtroq; latere singulos gradus b clara computatione distinguãt: & in suo nihilominus iuramẽto concludant, se accepisse à suis maiorib. quod deponunt, & credere ita esse. Sed nec tales sufficiãt, nisi iurati deponãt se vidisse personas, vel saltẽ in vnos c prædictorũ graduũ constitutas pro consãguineis se habere. Tolerabilius est enim, aliquos cõtra statuta hominũ dimittere copulatos, quam coniunctos legitimè, cõtra statuta Domini separare.

¶ Honorius tertius præposito Molisij Firman. diœcesis.

¶ *Post publicationem ad petitionem producentis interrogari non debent testes, nisi quando dolo, vel negligentia examinatorum, super omnibus capitulis interrogati non fuerunt.*

CAP. XLVIII.

PEr† tuas nobis litteras intimasti, q cum causa, quæ super quibusdam terris vertitur inter canonicos s. Petri ex parte vna, & G. sãcti† Simonis ex altera, tibi fuisset ab Apostolica sede commissa, dict⁹ G. trib. mẽsibus post testium publicationẽ elapsis, testes suos iterrogari postulat itera to: & inf. ¶ Nos igitur respondemus, illum nõ esse super hoc de cæterò audiendum, d nisi forsan à principio illos interrogari f super certis capitulis postulasset, idq; malitiosè, vel negligenter fuerit prætermissum.

¶ Idem Vall. Oleti & Sacrameniæ abbatibus Palentinæ & Segobiẽn. diœcesis.

¶ *Testes probatorios & reprobatorios probatoriũ reprobare licet, sed reprobatorios reprobatoriorum non licet.*

CAP. XLIX.

iij LIcet† dilectus filius noster L. tituli sanctæ Crucis pbyter Cardinalis, quem procuratoribus Burgẽsis episcopi, nisi iudex ex officio suo, vt dixi, illas viderit faciendas. a quidam hoc faciunt de consuetudine etiam ad petitionem partium: sed illa consuetudo contra ius est. Bernardus.

iij LIcet dilectus.] Nouum est quod inducit hic decre. prius nullo iure apertè prouisum, & hoc dicit in summa. Testes super principali producti reprobare licet, & reprobatorios iterum reprobare, & vlterius non est reprobationi locus. Vel summa clarius sic comprehendo vtrumque intellectum, vt in libro Diuiditur, in prima processus narratio. in secunda causæ commissio. Secunda ibi, Mandamus quatenus. Abbas.

CASVS. Inter Burgensem episcopum ex vna parte, & clericos sanctæ Mariæ de Castro Soret ex altera, coram Cardinali Treceñ. Sanctæ crucis quæstio vertebatur: procurator episcopi proposuit se adhuc velle dicere contra personas testiũ productorum, super negotio

[Glossa seq. ponit rationem dicti, & subdit vnum intellectum, reprobans moram quorundam.]

d Audiendum.] cum attestationes sint publicatæ, non sunt testes amplius interrogandi: quia timeretur subornatio testium. in Auth. cod. tit. §. quia verò. coll. 7. & iuprà eod. fraternitatis. & ideo cũ possint testes noui induci, nec interrogationes aliquę sunt faciendæ, vt ℣. eo. cõstitutis 2. ante aperturam testium benè potest testis iterũ dicere, & etiam corrigere dictum suum, dum tamen inconti nenti. ℣. ti. proximo. præterea. & iudex ex officio suo etiã post aperturam testium, si testis obscurè protulit testimoniũ suũ pòt interrogare iterum testem. ℣. eod. cum clamor. & ff. de interrogatoria actione. vbicunque, sed hic loquitur cũ pars plura capitula dedit super quib. petijt ab initio testes interrogari; & si negligenter, vel malitiosè iudex omisit, non debet illi obesse malitia vel negligẽtia iudicis: vide iterum debent deponere super illo articulo.

e Interrogari.] Immo videtur quod de iure mero iterũ sint examinandi, nõ obstante publicatione, cum sit aliud capitulum ab illis super quibus publicatio facta est, & supra eod. causam quæ. & cap. cum venisset. super illo verò articulo super quo testes recepti sunt, nullæ interrogationes eis publicatus sunt faciendæ.

† De intellectu & extẽsione huius tex. vide Paul. de Castro cõs. 369 incip. In casu de quo q̃ritur. & Io. And. in c. cũ causam. quæ inter archiepiscopũ. ℣. eo. quem sequitur Ale. cons. 104. in cip. circa primum, vol. 5.

† Dictio. sancti, deest in omniũ. manuscriptis.

f Forte facta erat publicatio, q̃ aliqui fuerant interrogati, aliqui non. Ioann. And.

† Dispositio huius decretalis an habeat locũ in causa immaritj, vide per Butr. in c. veniens, 1. ℣. eod.

a D. hoc ℣. eod. tit. in 4. gl. in Auth. c. tit. §. 1. in glos. immo videtur. Io. And.

principali: mandat Papa quibusdã iudicibus, quatenus recipiant testes, quos partes producere voluerint ꝑ personas testium productorũ super negotio principali: & si rursus illos pars altera, vel vtraq; voluerit reprobare, contra illos probationes admittãt, ita ꝙ vltra nõ liceat partib. ad reprobationem testiũ aspirare: ne diutius negotiũ ꝓrogetur, si producenda quartos contra tertios, & sic deinceps partib. licentia tribuatur. Nota duas reprobationes testium fieri posse, & non vltra: ne in infinitum negotium prorogetur.

† producere proponere.

a Proponebat.] qd ei licebat secundum tenorẽ illius decr. ſ. eo. præsentium. & secundum ea, quæ ibi dicuntur: nisi ei terminus statutus fuisset, infra quem hoc facere debuit. supra de probat. licet.

[Glo. seq. declarat, quod hic dicitur de duabus reprobationibus, vtroq;, vel actore solo probante.]

† Vide l. 26 posſunt. & ibi plenè Barto. ff. de legib.

b Quos.] scilicet illos, qui inducti fuerunt ab vtraque parte ad reprobãdos testes super principali productos. Ista littera sic intelligit: vtraque pars produxerat testes super principali: dicitur, si utraque pars vult improbare testes inductos contra se super principali, illud facere pòt. & hæc est secunda productio testiũ, facta contra principales ab vtraque parte. Itẽ si pars altera, vel vtraq; vult reprobare testes istos secũdo

† Londoñ.

inductos ad reprobationem principaliũ, illud potest. & sic est tertia productio ad reprobationem testium secundo loco inductorum. vltra verò ad quartam reprobationem aspirare non licet propter infinitatem vitandam: sicut vltra tertiam productionem quarta dilatio non est danda. infra eo. vltra. infinitus. n. est vitanda, vt C. de sacrosanct. eccl. vt inter diuinum. & vt sit litium finis. ff. pro socio. l. vlt. ff. de arbitr. non distinguemus ſ. quæritum. & supra de do. finem. ff de leg. 3. l. fideicommissia. ſ. si quis decem. & A. de iudic. apertissimi. Alias non videtur quod posſit intelligi quin alteri vi leretur fieri iniuria, puta si actor tantum induxerit testes, & reus velit eos reprobare, contra reum debet audiri: & ita est secunda productio. Item & si actor velit reprobare testes rei, audiri debet. ſ. & hæc est tertia productio, & sic non licet reo vlterius producere. & sic remanet reus inferior a in reprobatione: & imputet sibi, quod non produxit testes in principali. Et hoc bene colligitur per quandam decre. extra compilationem, missam archiepiscopo Rothomagensi super

¶ Concor. l. si quis secundum Cyn. & ibi Barto. C. eod.

a Idem in actore, vbi fidem reprobauit per testes in principali. tan. And.

& clericoñ sanctæ Marię de Castro Soret, dedimus auditorem, ea quæ procuratores ipsi proponere voluerunt, audierit diligenter: quia tamẽ ꝓcurator dicti episcopi cõtra personas testium productorũ in principali ad hoc se velle dicere † proponebat: a & infra.

† Pro ītelle ctu huius decretalis, vid Inn. in c. ex parte, ī. de arbit.

¶ Mandamus, quatenus recipiatis testes, quos cõtra personas ꝓductorũ super principali negotio partes duxerint producendos: quos b si rursus pars altera vel vtraq; voluerit reprobare, † cõtra illos probationes admittere procuretis, ita quod vltra nõ liceat partibus ad reprobationem testiũ aspirare: ne, si producendi quartos cõtra tertios, & sic deinceps partib. licentia tribuatur, negotiũ diutius protelari contingat.

¶ Idẽ præpositio & magistro G. & R. Laudunẽ. † canonicis.

¶ *Attestationes receptæ per arbitrum, fidem faciunt in iudicio, si testes mortui sunt.*

si viuunt, est in optione illius contra quem testes producti sunt, an velit attestationes recipere, an testes de nouo deponere. Et adde etiã si attestationes publicatæ sũt & hoc vltimum non est in l. fin C eod. vbi ponitur casus huius decretalis.

CAP. L.

PRæsentata † nobis Suessionen. archidiaconi petitio continebat, quod cum inter R. quondã prædecessorem suũ ex vna parte, & capitulũ sãcti Petri Suessionen. ex altera, super iurisdictione, quã idem archidiaconus se ī dicta ecclesia ratione archidiaconatus proponebat habere, ꝙstio verteretur: tandẽ cancellariũ Parisiẽ. & magistros R. Remen. & P. Britoñ. canonicos † super hoc arbitros elegerunt: qui cum suscepto arbitrio adeo ī negotio processissent, ꝙ productis testibus, & depositionib. publicatis, receptisque allegationib. vtriusque. & actis omnibus redactis ī scriptis, quadam causa, quæ vertebatur inter abbatem & conuentum sancti Nicolai Andegauen. ex vna parte, & priorem & conuentum de Spaldig. Linc. dioc. ex altera: abbas qui fuit actor, produxit testes super principali negotio: Prior & conuentus admittuntur ad reprobandos testes abbatis productos super principali negotio. & abbas admittitur ad reprobãdos testes partis aduersæ inductos, ad reprobationẽ testium abbatis, & vltra non proceditur ad aliquam productionem, quæ decr. incipit, præsentium. & ponitur in isto ti. [lib. 6.] Vterque. n. actor & reus duas tantu debet habere reprobationes, ‖ & hoc cum vterque produxit testes super principali negotio. i quo casu loquit hæc de rectalis. Bern.

PRæsentata.] Dividitur, nã in prima ponit partis petitio. in secũda causę cõmissionis, Discretioni. Abb. Sicu. CASVS. Inter archidiaconum Suessionen. ex parte vna, & capitulum sancti Petri Suessionen. ex altera, super iurisdictione quam idem archidiaconus se habere in dicta ecclesia ratione archidiaconat⁹ dicebat quæstio vertebatur: tandem vt ad concordiã peruenirent, cancellarium Parisiensẽ, & magistros R. Remen. & B. Britoñ. clericos in perquæstione illa arbitros elegerunt qui suscepto arbitrio vſque ad sententiã proferre deberent, vnus cesserunt: & cum sententiam proferre deberent, vnus illorum decessit, & alius in archiepiscopum Ebredunen. est assumptus, qui distat per duodecim dietas ab ipsis: & sic arbitrium expirauit, cum alter solus in ipso procedere non valeret: vnde petijt archidiaco. sibi super hoc prouideri: mandat Papa quibusdam, quatenus causam ipsam secundum acta coram arbitris habita, debeant terminare, reseruata capitulo optione, vel recipiant depositiones eorum testium productorũ, qui superant contrã eos. vel si eos admittere noluerint. consentiant, vt ijdem testes iterum admittantur, saluo iure, quod in vtroq; casu competit ipsi capitulo tam in personas testium, quam in dicta. Nota quod ꝑ mortem arbitrorum arbitrium, est finitum. item in optione est illius contra quem testes inducti sunt coram arbitris, si testes viuunt, admittere illorum attestationes, vel vt iterum inducantur coram iudice: & sic in casu isto testibus publicatis iterum ijdem testes inducuntur. Item contra personas testium coram arbitris productorum potest opponi.

‖ Si verò actor solũ ꝓbauit in principali, quia lis, habebit vnam tãtũ. & hic semꝑ in numero erit æqualitas. Ioannes And.

† clericos, legitur in aliquot antiquis codicibus.

¶ In

2 In archiepiscopum.] vnde non debebat compelli sententiam dicere, ff. de arbit. non distinguemus. §. iuxta dotio. 1 & l. licet. ff. de vacat. mune. l. præter. 1. respõso. in fi.

[Gl. seq reci. per q. cum hic dicatur, quòd vnus ex tribus solus. &c.]

1 Dicit P. q̃ laic⁹ per receptionẽ sacerdotij mutauerat forũ. & sic per iudicem laicũ cõpelli non poterat: ꝙ rõ hic cessat. sit ergo rõ, de qua dixi super ver. solo. Io. And.

† alter.

† Ebrũdun. Ebredeñ.

b Solo.] nec etiã cũ altero, nisi ex forma cõpromissi hoc facere possent: nam cũ in tres cõpromittitur, nõ pñt duo tertio mortuo vel absẽte iudicare, nisi hoc incontinenti, in compromisso fit actum. ff. de arbit. Pedius. in fi. & l. item si vnus. §. item si plures. & §. vlt. & l. sicuti. & l. non distinguemus, §. cũ in plures. & ꝛ. de of. deleg. vno delegatorũ. & ꝛ. de testi. Raynutius. & c. Raynaldus. sic ẽt in delegatis. ꝛ. de offi. deleg. c. causam matrimonij. & c. vnico. & ff. de re iud. c. duo. Bern.

c Arbitrium.] id est, compromissum. compromissum. n. pr mortem alterutrius arbitrorum expirat. ꝛ. de offi. deleg. vno.

2 Facit l. itẽ si vnus. §. itẽ si plures. & l. ñ in tres. & l. sicut. ff. de arbit.

d Acta.] sic patet, quòd testes recepti coram arbitro, valẽt in iudicio. hoc est simpliciter verũ de ijs q̃ iam sunt mortui: de alijs, qui viuunt est in optione illius ꝑ quem inducuntur, vt depositiones eorũ admittat, vel eis repulsis ijdẽ testes iterum producantur, vt hic dicit, & C. de testi. l. vlt saluo iure obijciendi tam in personas testium, quã in dicta: vel in vtroque casu, vt in dicta l. vnde simptum est quo l hic dicitur. & idem C. de arbit. l. pen. in fi. & sup. eo. causam, quæ inter archiepiscopum. arg. sed ibi alius articulus est.

[Gl. seq. quærit, & so. lvit.]

e Casu.] scilicet cum vult attestationes illorum qui supersunt ratas habere: vel si vult quod iterum producãtur; vtroque illorum casuum potest obijcere in personas eorum, vel in dicta. Sed nunquid in personas eorũ qui mortui sunt? Credo quod possit obijcere, vt dixi ꝛ. vt lic. non contest. quoniam. & est verum, sicut in dicta eorum. C. eo. tit. l. vlt. Bar.

NVper nobis.] Communis diuisio. Secunda ibi, Respondemus. Abb. Sic.

CASVS. Quidam presbyter A. nomine, ordinem fratrum Minorum intrauit causa probationis, & postmodũ nulla facta professione exinde infra annũ exiuit: sed fratres ipsum super hoc molestabant: vnde petijt à Papa sibi super hoc misericorditer prouideri: mãdat Papa Pennẽ. epõ, vt si res aliter se haberet, denũciaret illum ad obseruationem illius ordinis non teneri: coram episcopo Custos fratrũ ad probandũ, quòd idem presbyter professionem fecisset, quæsitam testes de ordine suo induxit: qui deposuerunt super hoc non iurati. contradicente supradicto presbytero: vnde presbyter illud significauit dño Papæ, & ipse respondet

CAP. LI.

NVper †nobis A. presbytero supplicante innotuit, vt cum ipse ordinem fratrum Minorũ causa probationis intrasset, Custos ad probandũ quòd idem presbyter ꝓfessionem fecisset: quoldam ordinis f fuit testes induxit, qui deposuerũt super hoc (contradicente ‖ dicto presbytero) nõ iurati: & infra. ¶ Respondemus, quod nullius testimonio, quantumcunque religiosus existat (nisi iuratus h deposuerit) in alterius præiudicium debet credi.

¶ Idem Cotisopiteñ. † & Trecorẽ. episcopis.

¶ *Diligenter & sigillatim examinandi sunt testes, supple etiam si agitur de vita & miraculis alicuius canonizandi. Abb.*

CAP. LII.

VEnerabili † fratri nostro epõ & Capitulo Cotisopiteñ. † ac vniuersis abbatib. apud Cisterc. † in generali

¶ Idem Penn. episcopo.

¶ *Non creditur testi etiam religioso, qui sine iuramento deponit.*

† Videte ꝑ alijs hic Guidonẽ Papæ. & de materia q̃d non credat testi nisi iurato, vide Felinũ in c. litteris. de ꝓsum. & Dec. cõs. 91. & cõs. 120.

† Corisopen toñ.

† De materia vide late ꝑ Cassanẽ in catalogo glor. mundi part. 3. consideratio. 47. 49. & 50.

† Crisopon.

† Cisterciẽs.

3 De materia huius gl. q̃n credatur vni testi, era &at Anton. Gabr. lib. 1. com. concl. tit. de testib. concl. 1.

4 De hoc ꝛ. eo. testimonium.

5 Itẽ cõtra 11. q. 3. quicunq; aliàs inci oẽs. dic ꝑ ponit priuilegiũ epõrũ q̃d eis cõcessit Imperator in cãis q̃ verunt in iudicio ꝛcular. nã de ecclesiasticis, vel ecclesiasticis nullũ priuilegium dare posset, sin Ino. ad q̃d alle. Ho. de reb. eccl. non alienc. fin. de decimis. Io. And.

f Ordinis sui.] q̃d facere potuit. ꝛ. eod. cum nuncius. & c. in super. & ꝛ. de iureiu. & si Christus. in fi. 14. q. 2. super prudẽtia. & illi præcipuè sunt admittendi: cũ talis professio in eorum præsentia fiat: quæ etiam per alios non posset ita bene probari, qui ad talia non vocantur. ꝛ. eod. veniens. in fi.

g Contradicente.] secus si volente & cõsentiente: quia tunc benè valet testimonium. ꝛ. eo. tuis.

[Gloss. seq. alleg. 3. concor. de iuramẽto. & 3. de vno sõlo. ad vtrunque fignat cõtrarium de sex canonibus, & soluit. & dat casum excep tum.]

h Nisi iuratus.] sic 3. 4. quæst. 3. c. si testes. §. item iurisiurandi & C. eod. titu. iurisiurãdi. & 2. q. 9. hortamur; & vni testi nõ creditur, ꝛ. eo. veniens. & c. licet vniuersis, siue sit iuratus, siue non in alterius præiudicium, vt hic, in fi. & 33. q. 1. admoneo. Argum. contra quod vni creditur etiam non iurato. 21. dist. de Syracusanæ. 86. distinct. canta. 8. q. 3. talia. & 97. dist. nobilissimus. & 74. quæst. 4. inter querelas. & 20. q. 3. præsens clericus. Sed in his non creditur nisi quoad præsumptionem, sed ad plenam probationem non. Quandoque tamen benè creditur vni, quando non sit præiudiciu alicui, puta, vtrum aliquis sit baptizatus, vel verum esset ecclesia consecrata. de consecr. distinct. 4. paruulos. & c. cum itaque. & vbi quis vult probare se egisse pœnitentiam per confessorem suum. 4 & infra de simo. nemo. & argu. ꝛ. de pœnit. & remiss. omnis vtriusque. 5

VEnerabili.] In prima parte ponitur petitio. In secunda testium recipiendorum commissio: ibi, Discretioni. Abb. Sic.

CASVS. Multi episcopi, & abbates, & alij viri religiosi apud Cister. in generali Capitulo congregati, domino Papæ significauerunt, quòd meritis bonæ memoriæ M. quondam abbatis S. Martini ordinis Cisterciẽs. Cotisio. diœc. à domino multa miracula apparue

runt, vnde ſupplicauerunt eidem, vt ipſum catalogo ſanctorum faceret annumerari: Vnde mandauit quibuſdam, vt diligẽter veritatẽ inquirerent, ſuper vita & miraculis dicti abbatis, & eam ſibi ſignificarent: ipſi receperunt multos teſtes, & eos domino Papæ remiſerunt. dominus Papa inuenit ex relatione ipſorum inquiſitorum, q̃ teſtes illi nõ erant recepti ſecreto & ſigillatim, cum ea diligentia quæ ſolet in teſtibus adhiberi: vnde non adhibuit fidem eorum dictis: & ideo mandat epiſcopis præſentibus, quatenꝰ teſtes quos abbas & monachi ſancti Martini Ciſterc. ſup vita & miraculis piæ memoriæ M. abbatis monaſterij ſupradicti duxerint producẽdos, examinare ſigillatim [b] curetis, cum ea diligentia, [c] quæ ſolet & debet ĩ receptione† teſtium adhiberi.

¶ In codice Barbatiç ita: & monachi monaſterij S. Mauꝛ. Ciſterc. &c.

¶ receptionibus.

¶ Gregorius nonus.

¶ Iterum examinandus eſt teſtis, qui obſcurè depoſuit: ſuppletur, ex iudicis officio.

CAP. LIII.

CVm ex clamor validus cõtra Acherõtin. [d] archiepiſcopũ ſuper ſimonia, & alijs criminibus aſcenderet, Melfiten. & Rubẽn. epiſcopis capitulo congregatis: & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mãdamus, quatenus teſtes, quos abbas & monachi ſancti Martini Ciſtercien. ordinis ſuper vita & miraculis [a] piæ memoriæ M. abbatis, monaſterij ſupradicti duxerit producẽdos, examinare ſigillatim [b] curetis, cum ea diligentia, [c] quæ ſolet & debet ĩ receptione† teſtium adhiberi.

¶ Vide Archidiaconũ in ca. ut officiũ. §. verũ de hær. lib. 6. & Eymericũ in directorio Inquiſitorũ, par. 3 q. 62. & quæ ibi dixi li. 3. adnotatio. & ſchol. 119.

¶ receptionibus.

¶ Vide Archidiaconũ in ca. ut officiũ. §. verũ de hær. lib. 6. & Eymericũ in directorio Inquiſitorũ, par. 3 q. 62. & quæ ibi dixi li. 3. adnotatio. & ſchol. 119.

[Gloſſ. ſeq. tractat quare copulat hæc duo inquirenda de vita & miraculis.]

a Sup vita & miraculis.] non ſolũ de miraculis, ſed etiam de vita eſt inquirẽdum: quia etiã miracula fiunt q̃ñq; p malos. ſicut Petrus faciebat miracula, & Simon magus faciebat multa: & magis ſimilia Moyſi, vt 1. q. 1. te neamus. & ante neceſſe eſt vt ſciamus illa impetraſſe à Deo, quæ martyres mandant. 50. diſt. ſi quis præpoſtera. & ĩ. de hæret. cum ex iniuncto. & ad hoc vt aliqs pro ſancto habeat, prius ab eccleſia debet approbari. ĩ. de reli. & venet. ſanct. c. 1. ne aliquis vanis figmentis decipi ualeat, vt eo. tit. c. 2.

¶ Vide de ſpol. c. ciſ. ad ſedẽ, ſup gloſa.

[Glo. ſeq. inducit exẽplũ & rationẽ. & dat duo ſimilia: ſcilicet de electione, & confeſſione.]

b Examinare ſigillatim.] ſecretò enim ſine ſigillatim teſtes examinandi ſunt. arg. C. de teſti. nullũ. & ĩ. de acc. inquiſitionis. ſic etiam vota canonicorum in electionibus faciendis inquirenda ſunt ſecretè. ĩ. de electio. quia propter. ſicut Daniel ſecreto & ſeparatim examinauit illos ſacerdotes qui accuſabant Suſannam. Et ideo examinãdi ſunt ſecretò & ſeparatim, ga vnus inſtrueret alium, & ſequeretur dictum alterius. & ita non poſſet falſitas eorum facilè deprehendi. ſic etiam in præſentia quis debet ſolus ſuo ſacerdoti confiteri peccata. ĩ. de pœ. & remiſſ. omnis vtriuſque.

¶ Quot & qualia exigant i canonizatione Sãctoꝝ, latè tradit Caſtanæus in catalogo gloriæ mũdi, par. 3. cõſideratione. 30.

c Diligẽtia.] quæ ſolet adhiberi: imò etiã eã a maiori: quia circa maiora maius periculũ vertit, & ideo cautius eſt agendũ. 4. diſtin. quieſcamus. & 61. diſt. mira mur. & 7. q. 2. c. vlt. & ff. ad carb. l. 1. §. 2. ne aliqui vanis & falſis decipiantur figmentis, vt ĩ. de reliq. & vene. ſanct. c. 1. Bet.

CVm clamor.] Diuiditur quia in prima ponit querela. in ſecunda mandatum ibi, Mandamus, quatenus. Abb. Sic.

CASVS. Archiepſs Achetontinus ſuper ſimonia & alijs criminibus erat apud dominum Papam multipliciter infamatus: vnde frequentibus clamoribus excitatus, delit duobus epiſcopis in mandatis, vt ſuper his diligenter inquirerent veritatem, & ſibi quod inuenirent, referiberent diligenter. ipſi ſup ſimonia & alijs exceſſibus teſtes receperunt, & eorum atteſtationes remiſerunt dño Papæ: apertis atteſtationibus L. & G. ſuper ſimonia ita confuſe depoſuerunt, q̃ ex dictis eorũ veritas non poterat declarari: vñ iterum mandat Papa, quatenus teſtes illos examinent diligenter, & alios qui ſup hoc ſcirent veritatem, & dicta illorum & aliorũ quas receperint, ſub ſigillis ſuis dño Papæ remittãt. Not. q̃ iudex qui ex officio inquirit, iterũ poteſt examinare teſtes, qui obſcure dixerunt, poſt ipſorum publicationem: ſecus credo in ordinario iudicio.

d Acherontin.] de iſto archiepo habes ĩ. de colluſ. c. vlt.

[Glo. ſeq. duplicit. obijcit. cõtra ob. alleg. & ſoluit.]

e Ita depoſuere cõfuſe.] ſed quare hic ſcipit Papa apertis atteſtationib. illos iterũ examinari, cũ deberẽt fieri interpretatio ĩ illum, qui teſtes ipſos produxit. ĩ. de probat. in præſentia. & obſcuritas ei ob eſſe potius debet, qui potuit eam apertius declarare. ff. de ĩhenda emptio. Labeo. & l. cum in lege. ff. de pact. veteribus. & verba interpretãda ſunt ĩ ſtipulatorem. ff. de verb. obligationi. l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus. & præterea timeri poteſt ſubordinatio teſtium & apertis atteſtationibus non ſunt vlterius teſtes ijdem vel alij recipiendi ſuper eodem capitulo, vt ĩ. end. fraternitatis, in tex. & in glo. & c. conſtitutis 2. Argum. contra quod obſcuritas non nocet ei, imo quod vtile eſt ſi, accipiendum eſt. ff. de iud. ſi quis intentione. ¶ Dicas quod iudex ex officio ſuo hoc facere debet, & præcipuè hic, vbi agebatur ex officio iudicis per inquiſitionem, non ad petitionem alicuius, ſed ad clamorem & famam. ĩ. de collu. iuue. cap. vltim. quod eſt pars iſtius, & maximè in crimine ſimoniæ, de quo fiebat inquiſitio. Et ideo ſi obſcure dixit, iterum examinetur teſtis & declaret, ſiue interpretetur dictum ſuum: quia in ambigua ratione ſpectatur ſententia eius qui eam protulit. ff. de regulis iuris. in ambiguis orationibus. & qualitercunque poteſt iudex inquirere veritatem, inquirere debet. 20. q. 5. iudicantem. & ante publicationem, & poſt quandocunque vitium fuerit iudici, poteſt interrogare. ff. de interro. act. vbicunque. & ĩ. de fide inſtrum. cum Ioannes. verſic. ſi. & quia publicæ utilitatis intereſt ne crimina maneant impunita. ĩ. de ſententia excommuni. ut famę. circa fi. ne ad malitiam quiquam proſiliat. C. de pœn. ſi operis. & magna ratio ſuadet ob maleficia pœnas ſolui. ff. de fideiuſſ. ſi à reo. §. illud quod. unde talis confuſio debuit declarari. ff. de teſt. heredes palam. §. qui uero. Bet. Bardus.

¶ Vide de teſti. ſpol. c. ciſ. ad ſedẽ, ſup gloſa.

Teſti-

Testimonium eius cui ab aduersa parte.] Sunt duæ partes. Prima tractat de criminoso perseuerante. Secunda verò de emendato: ibi, Si verò. Secunda subdiuiditur. In prima tractat de emendato, qui producitur in ciuili vel in criminali mota ciuiliter. In secúda de illo qui producitur in criminali mota criminaliter: ibi, In criminali. Abbas.

a De materia huius decret. vide Albericũ tract. de statutis, par. 4. q. 71. & 72. & plene per Arch. in c. paruuli. 22. q. 5. huc referas Burchardũ lib. j. decr. c. 164.

CASVS. Testis inductus est i aliqua cã ciuili vel criminali: ab aduersa parte opponitur crimen ipsi tecti, vt à testimonio repellatur: probatum est crimen cõtra ipsum: quæritur an valeat testimoniũ ei[a]? Dicit Papa, si testis adhuc i crimine perseuerat, siue causa ciuilis sit, siue criminalis, testimonium eius non valet. Si verò sit emendatus de crimine, & eum non comitetur infamia, non dẽt repelli a testimonio in causa ciuili, nec in criminali, cum ciuiliter de crimine agitur, præterq; pro reatu periurij: quia periurus nullo casu ad testimonium admittitur. In criminali verò causa si conuictus fuit de crimine in alio iudicio, instituta contra ipsum accusatione, vel modo ẽt per exceptionẽ exinde conuincatur, vel si grauata sit opinio eius, pro eo q; qñq; fuit in tali modo repulsus: põt remouem a testimonio, licet egerit pœnitentiam: Sed in hoc casu vltimo cũ sit grauata eius opinio, nõ repellitur in causa ciuili. Nota quòd testis qui crimine detinetur, secundũ canones non admittitur ad testimonium in aliqua causa; si ẽt emendatus, admittitur cum distinctione prædicta.

a Crimine perseuer.t.] nota quòd testis, qui in crimine detinetur, siue in ciuili causa, siue in criminali repellitur, vt hic patet: quia non est credendum contra alios eis qui in criminalibus implicantur. 3. q. 11. negãda. & c. non est. & q. 7. qui sine peccato. & cap. postulatus. & quamdiu in culpa fuerit, testimonium ferre non potest. 32. q. 5. præceptum. Nec criminosus criminosum accusare potest, vt in prædictis iuribus: quia de quo minus videtur, &c. 3. q. 7. c. infames, §. porro in fi. & 1. q. 1. multi. cir. a prin.

[Gloss. seq. eadimus text. in eo quòd loquitur de emendato.]

b Emendatus.] vnde admitti debet, quia iam incipit esse quod non fuit. 50. dist. ferrum. & dicitur in canone, age pœnitentiã, & prima opera fac. 50. dist. quia mu. & c. dño sancto. & j. de simo. per tuas. & ff. de ædil. edict. quod ita. & hoc in cã ciuili & criminali cum ciuiliter agitur. vt hic. & c. per tuas, ita q; ex illo nõ remanserit sub nota infamiæ acta pœnitentia: quia repellitur tunc propter infamiam. a j. eti. proxi. præterea puta si esset condemnatus de furto suo nomine: quia non potest facere iudex quin condemnatũ de furto suo nomine nõ sequatur infamia. ff. de furt. non potest. Et alijs modis potest notari, vt 3. q. 7. cap. infames. §. porrò. in fi. Quia licet per pœnitentiam animas saluare possimus, infamiam tamen abolere non possumus. a quæst. 3. Euphemiam. § hinc colligitur. & sic pœnitentia nõ prodest eis, quantũ ad hoc quòd actus legitimi sint eis infamibus interdicti. sup. eo. licet ex quadam nimia pietate fuerint in integrum restituti. 4. q. 3. c. si quis. § item. Ita alias. 2. q. 3. c. si quem. § præuaricator. in fi. & infamibus portæ dignitatis non debent patere. j. de accu. præterea inter dilectos. C. de infa. Ioan. vnica. lib. 10. & C. de ingenuis quæ famosis. lib. 12. & ferre testimonium diligat. 22. q. 5. præceptum. Item potest obijci contrarium. j. de

a Ciuiliter: licet secus sit de canonica, sm Inn. q dicit pri. ca. intelligẽdũ de quo testis nõ est cõdẽnatus nec ipso iure infamis; qdcũque horum esset, repelleretur ẽt posset infamari ẽt in ciuili. Fateor tã quòd alij dicũt alit. vide de hoc 6. q j. ca. de Andr.

simo. per tuas. ibi dr q in crimine cum ciuiliter agitur, viles testes, & non emendati recipiuntur, hic vr à contrario sensu, quòd non recipiantur. Solue, vt ibi dicitur. c Periurij.] periurus enim post quantamcunque pœnitentiam ad testimonium amplius non recipitur, vt hic patet, & 6. q. 1. quicunque. & 22. q. 5. paruuli. & c. si quis. & 22. 2. q. 7. non põt. & j. de præsump. literas. a & qui iciẽter venit cõtra iuratam transactionem, infamis efficitur. C. de trãsac. si quis maior.

a Adde Host: quia efficitur infamis. l. si quis maior. C. de transa. & l. quoties. C. de dig. li. 12

d Confessus.] qui enim in iudicio condemnatus fuit de crimine, sufficit ad hoc vt à testimonio repellatur in causa criminali, licet egerit pœnitentiam, nec necesse est vt amplius cõuincatur: vt hic patet. nec talis admittitur ad purgationem alicuius. j. de pur. can. constitutus. sic & j. de excep. denique. §. 1. vbi repellitur à testimonio qui conuictus fuerit de crimine, vel confessus. Et intellige §. illum secundum istam decre. vt repellatur in criminali causa, si egit pœnitentiam: si non egit, repellatur etiam in ciuili, si in crimine perseuerat, vt ẽ. diximus.

[Gl. seq. no. cum eius opi. & c. probat, & dat simile, demum arg. obij. modo, & soluit.]

e Opinio.] sic patet quòd si opinio alicuius grauata est, ad testimonium admitti non debet in causa criminali, cum sine omni infamia debeat esse testis. j. de excep. denique. & 2. q. 7. testes. & præcipuè in causa criminali, vt hic. nec ètates admittendi sunt ad honores, 81. dist. quantis, & in. de accus. omnipotens, & j. eo. c. vlt. in nullo enim debet vacillare opinio ordinandi. 33. dist. laici. & argum. ad hoc. C. de procuratem criminis. & ff. de decu. cos. Et est arg. ex hac litera, & res siue sententia inter alios acta facit fidem in alio iudicio. sic 24. q. 1. subdiaconus. Sed hoc solum quòd in alio iudicio repulsus fuit, nõ sufficit vt in alio repellatur, sed infamia inde orta ipsum repellit, alias iterum oporteret crimẽ probari ad hoc vt repelleretur.

[Gl. seq. quærit & soluit. Iterum quærit affirmatiuè per duo iura, & soluit negatiuè. solutioni signat contrarium. solutionem coadunat, & remittit.]

f In hoc casu.] s. qũ grauata est eius opinio: tunc enim propter hoc non repellitur in causa ciuili, & idẽ in duobus casib. præmissis. & idem est si de crimine ciuiliter agitur, dummodo emendatus sit de crimine, vt superius patet. Sed qualiter probabetur quòd sit emendatus de crimine? Satis põt probari per sacerdotẽ suũ qui de ipso dẽt testimonium perhibere. 50. dist. in capite. & 2. q. 1. si peccaueris in fi. de simo. nemo. Sed numquid testis cui obijcitur crimen, potest obijcere quòd obijciens sit criminosus? Arg. quòd sic. 2. q. 7. si hæreticus, quia tales litigatores digni sunt talibus testibus. C. de hære. l. pen. Dico quòd non põt quia iste causam suã prosequitur, & nemo prohibetur à prosecutione iuris sui, licet sit criminosus, vt 4. q. 6. omnibus. Niſi esset excommunicatus, vel talis cui esset forum interdictũ, vel infamis, cui actus legitimi sunt interdicti. ẽ. eod. licet imò excõicatus vel in alijs non repellitur, cum sit reus: quælibet legitima defensio sibi reseruatur j. de excep. cum inter. & quia contra testem directè non agitur, sed potius cõtra aduersarium, quia in testimonio non auctoritatur, j. de ord. cog. cum dilectus in fi. pariter nec aduersarius meus potest, nihil ob j. eremi ea p. per hoc. Vnde si iterum vult ꝓbare, sic contrarium cã

aliqua

f Alij exponunt in hoc casu. q. pũ per exceptionẽ fuit ꝓbatũ in alio iudicio, & est de crimine emẽdatus, nec infamis est de iure. lo. And.

CAP. LIIII.

TEstimonium † eius cui ab aduersa parte opponit crimen, meritò repbatur in criminali causa, siue ciuili, si in ipso crimine perseueret.[a] ¶ Si verò sit de crimine emendatus,[b] & eũ non comitetur infamia, non est in causa ciuili, vel ẽt cum de crimine ciuiliter agitur (præterquam pro reatu periurij[c]) repellendus. ¶ In criminali autẽ si in alio iudicio, instituta accusatione cõtra ipsum, de crimine conuictus extitit, vel cõfessus:[d] vel si nunc per exceptionem exinde cõuincatur: aut grauata sit eius opinio[e] pro eo q; qñq; fuit tali modo repulsus, quamuis in hoc casu[f] non excluderetur

¶ Hæc gloſſula non hꝫ in antiquior. codic. ib.

¶ Vide Bal. & Imo. in l. 2. §. iſpectio. ff. quēad. te. apert. & Gemin. ianū in c. inter cū, 29. diſtin. adde Bal. i l. incāb. C. de legib.

¶ In oīb. manuſ. ac cateris uetuſtior. exēplaribus ita: non debēt teſtes in cā producī dictio, Vlarius, q̄ circunferūtur in vulgaris perperā eſt adiecta.

¶ Vide tex. in auth. qui ſemel. C. de proba.

a Secundū Holt. deficit ratio: qa iuramentū cālūniæ nō defendit, q̄ dilationem petit ſuperfluā. vnde dic q̄ exigitur ad tollendū iuris præſumptionē quæ eſt, q̄ cūq; ſit iuratum de calūnia, malitioſè petatur hæc dilatio. Ioā. And.

¶ Vide Bal. & Imo. in l. 2. §. iſpectio. ff. quēad. te. apert. & Gemin. ianū in c. inter cū, 29. diſtin. adde Bal. i l. incāb. C. de legib.

aliqui libera ſciente eum ſeruū eſſe, cum in hoc caſu habeat perſonam ſtandi in iudicio, poteſt excipere cōtra teſtes aduerſarij, q̄ ipſi ſunt ſerui, licet ipſe laboret ſimili impedimento. Arg. ꝯ 3. c. perſonas. & 3. q. 7. indicet. & 25. diſt. primum. nam ſi ſeruus accuſatur eadem ſibi competit defenſio quæ. & libero. ff. de accuſ. hos accuſare. §. ſi ſeruus. Qñ crimina obiecta ſint teſtibus, dicūt ē. c. præterea. Bern. a Ciuili.] Idem ſi ſit de crimine, ciuiliter agatur.

VLtra tertiā.] Primò ponit regulā, ſecūdo excepti. ibi, Niſi. Abb.

CASVS. Aliquis tertiā habuit productionē teſtiū, adhuc petit quartā: quæritur vtrū debeat audiri? Rñdet Papa q̄ non niſi præſtito iuramento, q̄ neq; per ſe, neq; per aliū teſtificata dixerit, nec p̄ dolū aliquem aut aliquā machinationē quartā petit, ſed quia illos habere non potuit quos nūc p̄ducere intēdit. Nota quòd præter iuramentum calumniæ, aliud iuramentū præſtatur lite conteſt.

b Productionem.] deſt, dilationem. de hoc dictū eſt. ē. eo. in cauſis. & co. ſcripta.

c Iuramento.] hoc quod hic dicitur, ſumptum eſt de auth. de teſt. §. ouī verò. coll. 7. Sed quare iuratur iuramentum maximè vbi iuratum eſt de calumnia, cum iuramentum illud extendatur ad omnia, quæ poſtea occurrunt in cauſa. C. de iur. cal. authen. hoc iuramentum. & in auth. de ijs qui ingre. ad ap. §. vlt. coll. 5. qa tāpus non eſt iurandū, vt ibi dī. 2 Dicas q̄ illud iuramentum eſt aliud iuramentum q̄ ſit iuramentū de calumnia: & iō vnū illud non excludit. Illud iuramentum eſt de veritate dicēda, qđ patet ex ipſa lītera, q̄ dēt iurare, quòd neque p̄ ſe neq; per alios dixerit teſtificata, nec p̄ aliquē dolū hoc fecerit. Iuramentum de calumnia eſt de eo qđ credit & æſtimat. C. de iur. call. 2. §. 1. & ideo illud iuramentum præſtatur. idē ē. eſt ſi cā talis ſit vbi iuratur tm de veritate dicenda: quia illud iuramentum de veritate dicenda, non exigitur ad hoc, ſed ad principale negotium tantùm. Vnde quarta dilatio 3 dari non debet ſine iſto iuramento, qualitercunque ſit etiam cauſa, & præſumptio eſt contra eū, ex eo quòd tertio producit & propterea ſpeciale eſt vt exigatur hoc iuramentum in hoc caſu.

d Teſtificata.] ſine 4 ſua, ſine alterius partis.

e Peruentus.] i. 4 perfecte ſeruatus.

f Per dolum.] puta 4 expectat, quod aliquis interim moriatur vel ſe abſentet.

g Nequiuit.] ſimile ī. de excep. paſtoralis. & ſup. e. præſentiū. ſed ſi habere nequiuerit illos, ei obſtat non dēt ſi per eam non ſteterit. arg. ſup. de reſcrip. ſi autem. & c. plerumque. & ſup. vt lit. non cōteſt. qm̄ 1. nū. & 2. q. 6. ad terminū. §. ad hoc. & ita vī, q̄ dēt ſine iuramento deberet admitti, qd non eſt verū: qa ſine iuramēto hoc ei credi non debet maximè cum ante tertiam productionē hoc non fecerit proteſtatus, vnde iurare tenetur q̄ ſic ha. cō tinetur. Præterea hæc quarta productio dari non debet, vbi ſufficiēs productio teſtium facta fuiſſet ſup. eo. ſingulis

in cauſa ciuili,[a] poteſt à teſtimonio (licet egerit pœnitentiam) remoueri. ro

¶ Idem.

¶ *Quarta productio non eſt danda ſine ſollemnitate legali, de qua hic.*

CAP. LV.

VLtra † tertiam productionem[b] nō debent teſtes † produci in cauſa. † Niſi præſtito ab eo, qui hoc poſtulat, iuramento, quod neque per ſe, neque per aliū, teſtificata[d] ſubtraxerit, vel fuerit peruentus: [e] nec p̄ dolum[f] aut aliquā, quartam productionem expoſcat: ſed quia quos[g] deſiderat de nouo producere, prius habere nequiuerit. ro

¶ Idem.

¶ *Accuſatus criminaliter non admittitur in teſtem contra alium cauſe in crimina li ſua accuſatione pendente, niſi in exceptis criminalibus.*

CAP. LVI.

NOn † debet quis in criminib. (Niſi forſan in exceptis) ad teſtificandum admitti, pendēte accuſatione[h] de crimine contra ipſum: cū etiā accuſati (niſi prius ſe probauerint innocentes) ab accuſatione ac ſuſceptione ordinum repellātur.

Nda dilatio. ff. de fer. l. vlt. niſi cauſa cognita, vt ibi. Non debet.] Primò ponit regula & exceptio. ibi, Niſi forſan. Secūdò probatur regula per duo ſimiliantia, Cū etiam. Abb. Sicu.

CASVS. Aliquis eſt accuſatus de crimine, pendēte accuſatione ꝯ ipſū, petitur in teſtimonium à alia cauſa criminali: quæritur vtrū debeat admitti? Rñdet q̄ pendente accuſatione ꝯ ipſum, nō debet admitti, niſi forſan in exceptis: qa etiā accuſati ab accuſatione & ordinū ſuſceptione repellunt. niſi prius ſe probauerint innocentes. Nota q̄ accuſat[a] de crimine pendente accuſatione ſua, non poteſt teſtis eſſe in criminali, nec accuſare alium, nec ordinari.

[Glo. ſ. q. no qđ hæc tria, &c. & addit quartū. reliqua pars patet. per tres quæſtiones. prima, quid in ciuili. ſecunda, quid de exceptis criminibus. tertia, quid de cōdemnato qui appellauit.]

h Pendente accuſatione.] nota ergo, quòd cum aliqs accuſat[a] eſt de crimine, ſtatim grauata eſt eius opinio: vnde non poteſt in criminibus ad teſtimonium admitti, vt hic patet, & ē. eo. t. ſtrumentum quia teſtes ſine omni ſuſpitione eſſe debent, & infamia 2. q. 7. teſtes. & ī. de excep. denique. Nec etiam poteſt prouideri ad ordines, vt hic dī in fine. & 81. diſt. tuetis Dani. l. & ī. de accuſ. omnipotens, & 33. diſt. laicis. & ff. de decur. eos. Item nec poteſt alium accuſare, quia non relatione criminis, ſed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iudic. ſi qui. & hic in fi. Item nec pōt comitiui procurator, C. de procurat. l. ſtrum. Item nec accuſare. Ex hac enim decpatet, quòd teſtimonii in criminali actione, accuſatio & ordinū ſuſceptio pari paſſu ceduñt, ex eo q̄ accuſatus pendente ſua accuſatione repellit à teſtimonio, ab accuſatione & ordinum ſuſceptione. Præterea ex eo qđ dicit in principio, in criminibus, patet q̄ ſecus eſt in ciuili, quia tunc non obſtante accuſatione, vī quòd interim poſſit admitti in teſtem in cauſa ciuili. ē. eo. teſtimoniū. & eſt verum ſi ſit emendatus de crimine, & cum non comitetur infamia, vt ibi ar. ī. de ſimo. per tuas. quia licet accuſetur, non ſtatim reus eſt. 15. q. vlt. c. vlt. quia pendente accuſatione remanet in officio ſuo, & interim ſubditi eius ei obedire tenetur. ī. de acc. olim. & 8. q. 4. connue. Item patet hic, q̄ minus idonei teſtes, quor. opinio vacillare vī, admittuntur in exceptis criminibus ex eo quod dicitur niſi forſan in exceptis criminibus. (ſ. d hoc fortè eſt intelligendum ſecundū diſtinctionē illius c. 2 q. 1. in primis. virum 6. ſ. malæ famæ vel malæ opinionis: & tunc cum eſt malæ opinionis, admittatur: licet c. illud loquatur i accuſatione.) aliter admitti non debēt, cum etiam ſi ciuiliter ageretur, non eſſent admittendi, niſi eſſent emendati, & cum aliis adminiculis. ī. de ſimo. per tuas. ſed licet accuſetur, nō tamen ſtatim reus eſt, ut ī. dī. & ideo poteſt admitti in crimine excepto, cum adhuc remaneat in ſtatu ſuo.

¶ Denegaretur ſecūda & tertia ei qui poſt primā p̄ remotum eſſet dictū ſecundum, q̄ innuit finis §. qa verò. ſm Inno. & Hoſt. And.

† Vide Burchardū lib. j. decretorū. c. 164.

6 Scilicet ſit ille accuſatus de crimine excepto. Ioā. And.

Item

Item ex hoc c. & 3. en. testimonium, patet solutio quæstionis, quæ fieri consueuit si aliquis cõdemnatus sit de crimine & appellet, vtrum recipiendus sit in testem, si pendente appellatione inducatur. Et satis patet ex his duobus cap. quid iuris sit, quòd in criminali nequaquã, in ciuili verò bene potest admitti: quia pendẽte appellatione non dicitur condemnatus. ff. de pœn. l. 2. §. vlti. & integer est status eius; vt interim fungatur honoribus. ff. nihil innouari ap. inter. l. vlt. §. integer. & melius in §. ti qs deportatus. quia licet sit damnatus, adhuc nõ habetur infamis, ex quo appellationẽ suam prosequitur. ff. de ijs qui no. infam. furti.

† In aliquot vetustis desũt hæc duo verba, vel non.

‡ Etiã de crimine famoso, vt in l. alle. in princ. Ioan. And.

TITVLVS XXI.

De testibus cogẽdis, [vel non †]

¶ Alexan. iij. Papiẽ. electo.

¶ In causa ciuili monendi & inducendi testes sunt ad testificandum, & si se subtrahant odio, gratia, &c. compellantur.

CAP. I.

DE TESTIBVS cogendis, vel non.

† Cap. 2. eo. ti. in 1. cõpi. Et pro intellectu textus & glossarũ vide ꝑ cæteris Gu. donẽ Papæ hic.

¶ Quia officium testium quasi publicũ est, & ad illud interdũ inuiti coguntur, ideo post tractatum de testibus, &c. sic continuat. Io. And.

Ego continuo sic: Visum est ꝑ. de testibus. sed qa posset dubitari vtrum ad testificandum possint cõpelli meritò subditur ista. Abb. Sic. De hac materia habetur 2. q. 6. Statuendum.

CAusam matrimonij, quæ inter.] *In causa matrimoniali cogendi sunt testes ferre testimonium. ita communiter sumuntur, sed non placet in quantum ponit specialitatem in matrimonio: quia sic loqui videntur iura in alia materia ciuili. In prima parte ponit causæ commissionem. In secunda prouidet partibus, ibi,* Ideoque Abb. Siculus.

CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter mulierem, & virum suum: & commissa fuit iudicibus. Mandat Papa Papiẽsi electo, quatenus non admittat testes ad ferendum testimonium, quos vtraque pars sibi duxerit nominandos. Si verò odio, amore, vel timore, se subtraxerint, quo ad ferendum testimonium coram prædictis iudicibus, vel nuncio, quem ad hoc miserint, compellat eos per ecclesiasticam censuram. Nota testes compellendos, sed prius monendos.

[Gl. seq. ponit duplicẽ causam cõpulsionis testium.]

a Occultẽt.] sic 14. q. 2. quamquã. hæc enim est causa quare testes cõpelluntur, ne veritas occultetur, & ne malus vt bonus æstimetur, vt in c. quicquid. & q. veritatẽ occultat, peccatũ cõmittit mortale. 2. 11. q. 3. §. quis. ideoq; cõpellit.

b Timore.] tunc enim testes sunt compellendi, alias non videntur quòd cõpelli debeant. ff. de iure iur. eo. in fi. quòd non vult ferre testimonium, præsumitur contra ipsum: vnde dico illũ statim cõpellendum, nisi constaret per alios, quòd bene posset veritas comprobari;

‡ An sit peccatũ mortale nõ testificari, præter tradita hic per doct. vide D. Thom. 2. 2. q. 70. ar. 1. adde Iaſ. in l. præscriptione. C. si ꝑ vim vel vi pub.

[Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.]

c Eorum nuncio.] puta, si fuerint debiles, vel infirmi, vel egregiæ personæ. & ti. proxi. si quæ testium, & ibi de iniu. ait personas arg. contra. 2. q. 9. testes. ibi dicit quòd præsentes debent esse testes, illud intellige de illis personis quæ ad iudicium venire possunt. Vel intellige illud in criminali. vbi testes debent esse in præsentia iudicis. ho. in ciuili. & hoc bene distinguitur. C. de fi. instr. auth. apud eloquentissimũ exigit enim vt in criminali fiant coram iudice, & non solum ex dictis, sed etiã ex gestis iudex informet motũ animi sui. ff. de testi. l. 3. §. item diuus.

† Dicitur, eorum, decessũ vetustioribus exẽplaribus.

† In aliquot antiqs ita: Pontix. & Asyx. sed Alii, Alij fortè scribendũ, alias Pontix, & Alius.

CAP. II.

CVm † super causa, quæ vertitur inter Prænestinũ episcopũ, & Sublac. abbatem, sit testimonium vestrum necessarium: Mãdamus, quatenus phibituri testimoniũ veritati, Apostolico vos conspectui præsentetis. Si verò nõ veneritis, [d] sciatis vos ab officio [e] & beneficio ecclesiastico Apostolica auctoritate suspensos. Et [f] si nec sic veneritis, excõmunicationis & depositionis [g] sẽtẽtiã poteritis formidare.

† Cap. 3. eo. ti. in 1. cõpi. & post Cõc. Late. sub Alex. iij. pars 7. cap. 1.

d Veneritis.] In termino constituto supple, & tunc sufficit vt veniãt ea hora qua possint expedire officium suum. ꝑ. de offic. deleg. consuluit. & arg. ff. de condi. & demon. l. 4. in fi.

[Glo. seq. treci. per contrarium de decre. cum non ab homine. vbi remittit.]

e Ab officio.] is est ordo, cum culpa incipit à cõtumacia, tunc debet excommunicari. 23. q. 4. fortè. Secus si à crimine, tunc debet deponi. 81. dist. diãtum. & ibi de iudi. cum non ab homine. vbi de hoc.

[Glo. seq. not. quod plures, &c.]

f Etsi nec sic veneritis.] not. arg. quod in vna citatione possunt fieri plures citationes: sicut etiam fit de consuetudine propter dissimilitudinem citationum, vt ꝑ. de do. & contu. veritatis. & c. cum dilecti. & ꝑ. de in int. g. restit. tum ex litteris.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

g Depositionis.] & sic crescente contumacia crescere debet & pœna. ꝑ. vt lit. non contest. quoniam. in fi. ff. de pœ. relegati. nisi necessitas sit impedimento. arg. ff. de arbi. Celsus. §. idem ait. non enim omnino casu excommunicare eum intelligitur. arg. ff. de iust. & iur. si quis decem, in fi. Quid si excõmicaret, quem non deberet in

terminonulla exceptione facta, nunquid erit excommunicatus si non potuit venire? s In casu tali saltem quoad Deum, non est excommunicatus: quia impossibile præceptum non ligat. ff. quæ sen. sine. spp. resci. in l. Paulus 2. sed quia ecclesia illud ignorat, doceat de impedimento, & absoluetur sine difficultate à grauamine. ar. j. de sen. excom. sacro. sic ex eadé causa reuocatur sniа dilatoria, nec mãdanda est executioni. ff. de iudi. prior. & j. de re iu. cũ Bertholdus. & ca. cũ olim. multò fortius excõicationis sententia tenet: sed probato impedimento siue grauamine (vt dixi) debent absolui.

s Hęc q. no. 4. q. 5. c. vno. in gl. sed pone. & in Spe. de cit. §. pe. ad fi. & facit qđ no. j. de solu. Odoan. dus. & quod dixi de offi. del. P. & G. & vt expeditum de sen. excom. venerabilibus. §. idem. lib. 6. Ioan. And. † Ianuen. Iaſ. Bpo.

¶ Idem Genuen. † Archiepiscopo.

¶ *Testis, qui timore aduersæ partis se subtrahit, testificari compellitur, adde etiam in criminali secundum communem intellectum: & sic aliquid additur ad cap. 1. supra eo. & c. dilectorum infra eo.*

CAP. III.

SVper † eo a & infra. ¶ Cõsultationi tuæ taliter respondemus, quod si factum est notorium, non eget testium depositionibus declarari, cum talia probationem vel ordinem iudiciarium non requirãt: b Verum si non est notoriũ, & is qui conuenitur, factum negauerit, testes qui interfuerũt facto, monendi sunt, non cogendi c ad ferẽdum testimonium reuocati. Licet ad hoc passim e possint de † iuris humani rigore cõpelli.

† Cap. 4. eo. ti. in 1. cõpi. & c. 7. p. 8. post Cõc. Later. sub Alc. iij. Et de materia notorij, & an in eo requirat probatio, vide latè p Salicetũ, Albericum, & alios in §. ea quidẽ. C. de accus. & p Iulium Clarũ in pract. crim. §. fin. q. 9.

† Dictio, deest in vetustioribus.

a Super eo.] In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio ibi, Cõsultationi. in qua distinguit, & secundũ membrum prosequitur ibi, Verum. cuius responsio moderatur ibi, Nisi. & demum quærentem instruit ibi, Licet. Abbas.

CASVS. Aliquis cõuenitur de aliquo facto coram iudice, ille factũ negat, quæritur an illi, qui interfuerunt negotio, cogẽdi sint ferre testimonium veritati? Respondeo Papa, si factum) notorium est, non sunt necessarij testes, cum ad probationem vel ordinem iudiciarium nõ requirant. Si verò non est notorium, & is qui conuenitur, factum negauerit, testes qui interfuerunt, monendi sunt, non cogendi: nisi forte timore aduersæ partis à ferendo testimonio remoueantur. de iuris rigore tamen indistincte sunt cogendi. Nota quòd factum notorium non requirit probationem. Item nota, quod testes sunt compellendi dicere veritatem.

[Glo. seq. incipit talium.]

c Super eo.] qõ sunt tales: Aliquis conuenitur de aliquo facto manifesto, quæritur an illi, qui facto interfuerunt, sunt ad ferendum testimonium compellendi.

b Non requirant.] quantum ad examinationem, vel probationem, sicut nec in cõfitente necessaria sunt partes iudicis. ff. ad legem Aquil. proinde si occisus sententia tamen necessaria est. j. de diuor. porro.

[Glo. seq. recitat per contrarium de decret. supra proxima.]

e Non cogendi.] hoc intellige à principio. primò enim sunt monendi, & postea si noluerint, sunt cogendi, vt j. eo. c. proxi. clerici verò in causa laicorum cogi non debent, nisi cum aliæ probationes haberi non possunt. 14. q. 2. quemquam.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

d Timore.] sed quis probauit hoc? Certè eo ipso quòd monitus est, & non vult testificari, *præsumitur contra* ipsum, quòd non bono animo hoc faciat: & ex hac præsumptione compellitur. ar. C. qui mihi. non pos. super furtis. lib. 12. & testes inuiti cogendi sunt. C. de testi. si quando. auth. sed hodie. & sic hodie seruatur, 2 & si cõtumax erat, quòd pars aduersa hoc faceret, debet excommunicari. ẽ. tit. proxi. cum causam. 1. §. quòd si hoc tẽ, & c. constitutus 1. e. Passim.] scilicet 3 in ciuilib. sed in criminalibus non, niũ agatur similiter, vt j. eo. c. dilectorum.

2 Standũ est ergo interpretationi consuetudinis ẽm P. I. A.

3 Hæc glosa non ẽ in antiquis exẽplaribus.

CAP. IIII.

PEruenit † ad audientiam nostram, quod cum I. Prior sancti Laurentij, coram te fuisset de simoniæ, & adulterij crimine accusatus, quendã, qui cõtra eum ducendus erat in testimoniũ, iuramento f adstrinxit, vt nõ deponeret contra ipsum: & infra. ¶ Nos igitur attẽdentes, quod nemo debet ℟ aduersario instrumenta h (quorum appellatione testes continentur) subtrahere: & quod tam ille q subripit instrumẽta, quàm qui aduersario patrem † aduocationis copiã subtrahit, iniquam ostendit i à se litem fouere, & experiri debet in se iudicis auctoritatem elusam. k Respondemus, ad

† Cap. 1. tit. de præsumpt. in 2. compl. & vide l. 1. ff. de fid. instru. & l. cũ q nocẽte. ff. de iniurijs. & gl. in l. fi qñ. C. de testib. & Spec. tit. de testiũ cõpulsione.

† In aliquot antiqs exẽplaribus ita: parem aduocationis, seu defensionis copiam, &c. vt. gl. parté in duobus vetustissimis.

a Dicit.] præsumptiue: sicut præsumitur contra illum, qui ad pecuniæ corruptelam descendit. C. de pęs. iud. qui mandati. l. 1.

K Eluſam.] quia iustus iudex nõ poterat super causa illa procurãte. ff. de offi. procõsul. nec qui quã. §. vlt.

4 Adde hic quòd appellatione instrumentorum, vt dicit tex. veniunt testes ih in termino dato ad productionẽ instr. nõ pũt testes produci. l. testium. C. eod.

f Iuramento adstrinxit.] quòd fuit temerarium, & illicitum, & ideo non seruandum: vnde non obstante tali iuramento cõpelli debet ferre testimonium super negotio principali. ẽ. tit. proxi. intimauit. & c. constitutis. & debet denunciari non teneri illo iuramento, vt in c. constitutis. & j. de accu. olim. vbi de hoc. Ber.

℟ Nemo debet.] hæc verba habuisti. ẽ. tit. proxi. constitutis. & j. q. 7. c. infames. §. sunt autem. ver. si quis autem. & C. de postu. prouidendum. Ber.

h Instrumenta.] 4 quod qui fecerit, tenetur ad interesse. 12. q. 2. si quis de clericis.

i Ostendit.] præsumptiue: sicut præsumitur contra illum, qui ad pecuniæ corruptelam descendit. C. de pęs. iud. qui mandati. l. 1.

K Eluſam.] quia iustus iudex nõ poterat super causa illa procurãte. ff. de offi. procõsul. nec qui quã. §. vlt.

Glo.

[Glo.seq.reci.per q. an super principali cogi debeat. Ponit opi. Lau. quam partim approbat, demum ponit contrasin n, cui signat contrarium. ī. eod. cap. penult. & ibi remittit.]

s Commentum.] ex hoc videtur quòd non sit cogendus dicere veritatem super principali: sed tantummodo renelare hāc fraudem, & hoc dicebat Lau. & debebat procedi in causa tāquam depositisset ꝺ illum, & sic habebat illū pro ꝓducto fraude reuelata, t & sic seruabit iste iuramētum suū, & hoc colligi videbat ex antiqua decr. Sed hoc nō est verū, vt hic dicit. & quod dictū est, ad detegendū tāte fraudis, &c. supple, & nihilominus super principali debent cōpelli, vt dicūt illa iura. ar. ī. ti. prox. intimauit. & c. constitutus. & arg. ī. eod. c. viti. & arg. cōtra. ī. eo. dilectorum. vbi ioluit. Dic quòd non cōpellitur super principali: vt dicebat Lau. sed ad fraudem detegendam debet compelli, vt postea denuncieť non teneri illo iuramento, postea poterit iurare super principali si voluerit, sed non debet cōpelli, & sic planū est, & nullum cōtrarium, vt dicit Lau.

ij PEruenit.] Sup... probanda iniuria clerico illata cogēdi sunt testes. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi, Consultationi. Abb. Siculus.

ŒCASVS. Laici frequenter enormem & intolerabilem iniuriā inferunt clericis multis præsentibus & videntibus: iniuriantes in causam tracti negant se tale facinus cōmisisse: clericus per illos q̄ præsentes erant, desiderat intentionem suam probare, sed illi nolunt testimonium perhibere: quæsitū fuit à Papa quid iuris esset? Et ipse rñdet indirectè, quòd ij qui de rebus ecclesiasticis testificari recusant, si aliter veritas haberi non pōt, ad illud sunt per censurā ecclesiasticā compellendi. No. quòd qui de rebus ecclesiasticis nolunt testificari, sunt indistinctè cogendi.

b Ecclesiasticis.] nomine ꝛ rerum ecclesiasticarum intelligo clericos: & ita videntes clericum lædi, testificari compelluntur. 12. q. 2. ecclesiarū seruos. & ī. de vi. & honest. cleri. c. vlt. & ita potest intelligi, quia iniuria crimen est: nam qui de iniuria cōdemnat, infamis efficit, ī. de re iud. cum te. ff. de ijs q̄ not. infa. athleta. §. vlt.

[Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit, ad primam solutionem signat contrarium, & remittit.]

c Recusant.] attende consultationē & responsionem, & sic videbis quòd non directè rñdet ad interrogata. sim. sup. de testi. cū in tua. vbi ita indirectè rñdet. Sed dicas quòd eo ipso quòd rñdet, vt super rebus ecclesiasticis cōpelliendi sunt, a contrario sensu rñdet, quòd super illa iniuria nō sunt cōpellendi ferre testimoniū, quod enim de vno confitet, de altero negare vī. ī. de p̄sumptiōne. & 25. dist. qualis. & hoc ideo: quia in criminalibus testes non cōpelluntur. ī. eo. dilectorū. quia iniuria crimen est. vnde qui de iniuria condemnatur, infamis efficitur. ī. de re iud. cum te. ff. de ijs q̄ not. infa. athletas. §. vl. Arg. contra. ī. eo. super his. & c. seq. soluitur hec cōtrarietas. ī. eo. dilectorū. Vel dic, quòd persecutio iniuriæ appellatur hic res ecclesiastica & intelligē quòd similiter hic agebatur pro suo interesse ȝ de iniuria; aliàs non cōpelluntur testes: & q̄ intelligo de iniuria facta ordini clericali. Bet.

CÆterum.] CASVS. Quærebatur, si testes sunt cogendi in causa matrimonij dicere testimoniū super causā? Et rñdet, quòd sic, tam de iure, quā de consuetudine comprobata. 14. q. 2. quāquā. No. quòd in causa matrimoniali testes sunt cōpellendi ad ferendū testimonium: & est notabile in causis de facto.

d Scriptum.] tam canonicum quàm ciuile. 14. q. 2. quamq̄. & ī. eod. per totum. & C. de testib. si q̄s. e Quàm consuetudo actibus. ȝ est autem (vt hic satis apparet) consuetudo ius quod dam moribus vtentium approbatū, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. dist. 1. consuetudo. & cōsuetudo est optima legum interpres. ī. de cōsue. cum dilectus. & sic compellendi sunt testes tam iure scripto, quàm non scripto. ſ. consuetudine. ī. de consue. cum dilectus, vt hic patet.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

f Ipsum constiterit.] & quis probabit, iam dictū est: quia eo ipso quòd monitus nō vult testificari, præsumitur contra ipsum ꝛ vt statim cōpellatur, nec est alia necessaria probatio, & hæc levis præsumptio sufficit. arg. ff. de pet. hare. si quis libertatem. §. plat è. Bernardus.

[Gl. seq. dupliciter exponit, quòd hic de odio dicit.]

g Timore.] timor potest referri ad multa, siue odio, personæ, vel timore hoc cōtingat, cōpelli debent. ī. tit. prox. constitutis. & c. intimauit. & sup. eod. peruenit. ȝ etiam odio ipsius sacramenti, quod quidem tenui religione abhorrent. C. de fi. instru. l. vlti. & ī. de simo. & si cōnes. & tunc fortius debent compelli: aliàs si nollent iurare damnando 6 iuramentum, tanquam hæretici debent condemnari. ī. de hære. excommunicamus. §. fi. Plato-

† al. cōmerciū, quæ vox etiam est in antiqua cōpilatione.

† Scboien. Gobien.

s Quasi dicat, ꝓ si haberet alium testem vinceret. ad hoc C. de ꝓba. si possessionē. q̄d non credit Vinc. sed fortè fm eū defertur tūc iuramentū, ī. de procu. ex insinuatione. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. ti. in 2. cōpi. Et de materia vide Iuliū Clarum in pract. crimi. §. fi. q. 24

ij PEruenit.] Sup... probanda iniuria clerico illata cogēdi sunt testes. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi, Consultationi. Abb. Siculus.

ŒCASVS. Laici frequenter enormem & intolerabilem iniuriā inferunt clericis multis præsentibus & videntibus: iniuriantes in causam tracti negant se tale facinus cōmisisse: clericus per illos q̄ præsentes erant, desiderat intentionem suam probare, sed illi nolunt testimonium perhibere: quæsitū fuit à Papa quid iuris esset? Et ipse rñdet indirectè, quòd ij qui de rebus ecclesiasticis testificari recusant, si aliter veritas haberi non pōt, ad illud sunt per censurā ecclesiasticā compellendi. No. quòd qui de rebus ecclesiasticis nolunt testificari, sunt indistinctè cogendi.

b Ecclesiasticis.] nomine ꝛ rerum ecclesiasticarum intelligo clericos: & ita videntes clericum lædi, testificari compelluntur. 12. q. 2. ecclesiarū seruos. & ī. de vi. & honest. cleri. c. vlt. & ita potest intelligi, quia iniuria crimen est: nam qui de iniuria cōdemnat, infamis efficit, ī. de re iud. cum te. ff. de ijs q̄ not. infa. athleta. §. vlt.

[Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit, ad primam solutionem signat contrarium, & remittit.]

c Recusant.] attende consultationē & responsionem, & sic videbis quòd non directè rñdet ad interrogata. sim. sup. de testi. cū in tua. vbi ita indirectè rñdet. Sed dicas quòd eo ipso quòd rñdet, vt super rebus ecclesiasticis cōpelliendi sunt, a contrario sensu rñdet, quòd super illa iniuria nō sunt cōpellendi ferre testimoniū, quod enim de vno confitet, de altero negare vī. ī. de p̄sumptiōne. & 25. dist. qualis. & hoc ideo: quia in criminalibus testes non cōpelluntur. ī. eo. dilectorū. quia iniuria crimen est. vnde qui de iniuria condemnatur, infamis efficitur. ī. de re iud. cum te. ff. de ijs q̄ not. infa. athletas. §. vl. Arg. contra. ī. eo. super his. & c. seq. soluitur hec cōtrarietas. ī. eo. dilectorū. Vel dic, quòd persecutio iniuriæ appellatur hic res ecclesiastica & intelligē quòd similiter hic agebatur pro suo interesse ȝ de iniuria; aliàs non cōpelluntur testes: & q̄ intelligo de iniuria facta ordini clericali. Bet.

CÆterum.] CASVS. Quærebatur, si testes sunt cogendi in causa matrimonij dicere testimoniū super causā? Et rñdet, quòd sic, tam de iure, quā de consuetudine comprobata. 14. q. 2. quāquā. No. quòd in causa matrimoniali testes sunt cōpellendi ad ferendū testimonium: & est notabile in causis de facto.

d Scriptum.] tam canonicum quàm ciuile. 14. q. 2. quamq̄. & ī. eod. per totum. & C. de testib. si q̄s. e Quàm consuetudo actibus. ȝ est autem (vt hic satis apparet) consuetudo ius quod dam moribus vtentium approbatū, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. dist. 1. consuetudo. & cōsuetudo est optima legum interpres. ī. de cōsue. cum dilectus. & sic compellendi sunt testes tam iure scripto, quàm non scripto. ſ. consuetudine. ī. de consue. cum dilectus, vt hic patet.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

f Ipsum constiterit.] & quis probabit, iam dictū est: quia eo ipso quòd monitus nō vult testificari, præsumitur contra ipsum ꝛ vt statim cōpellatur, nec est alia necessaria probatio, & hæc levis præsumptio sufficit. arg. ff. de pet. hare. si quis libertatem. §. plat è. Bernardus.

[Gl. seq. dupliciter exponit, quòd hic de odio dicit.]

g Timore.] timor potest referri ad multa, siue odio, personæ, vel timore hoc cōtingat, cōpelli debent. ī. tit. prox. constitutis. & c. intimauit. & sup. eod. peruenit. ȝ etiam odio ipsius sacramenti, quod quidem tenui religione abhorrent. C. de fi. instru. l. vlti. & ī. de simo. & si cōnes. & tunc fortius debent compelli: aliàs si nollent iurare damnando 6 iuramentum, tanquam hæretici debent condemnari. ī. de hære. excommunicamus. §. fi. Plato-

¶ Idem.

¶ *Super consanguinitate probanda cogēdi sunt testes. Ita communiter summatur. Sed Paner. non placet hoc summarium, & ideo summat sicut cap. 1. supra eodem.*

CAP. VI.

CActerum† quod super cōsanguinitate cogendus sit testis perhibere testimonium veritati, nō dubitatur à nobis, cū idtam ius scriptum d approbet, quam consuetudo actibus e vtentium approbata, † si ipsum f constiterit odio vel gratia, veritatem supprimere, aut timore. g

¶ Celestinus tertius.

¶ *Testis synodalis, qui coram ordinario super matrimonio depositit, non compellitur iurare super eo coram delegato. hoc primò. Propter supernenientem infamiam à testimonio repellitur. hoc secundò. Potest tamen si erraueris incontinenti non ex intervallo dictum suum corrigere. hoc tertiò.*

† Cap. 1. eo. ti. in 2. cōpi.

ȝ Pura ad impensas factas, & operas amissas fm P. & Abb. Ioan. And.

4 In antiqua subiungebatur, q̄ si clerici iniuriā probare non possent, staretur ipsorū iuramento. sed quia cōtinebat inæquitatē, fuit remotum ꝓ q̄d arg. Hos. de intentione Papæ fuisse, testes cogendos. Io. And.

† Vide textū in l. 3. & ic Cyn. C. q̄s sit Ion. q̄s

5 Concor. l. 1. §. in operis, & ibi Bart. ff. de no. ope. nūc.

6 Hæc fuit hæresis Pseudoapostolorum & Valdensiū. Eymericus in Directorio Inquisitorū. par. 2. q. 13 & 14.

ā Hęc glos. nō est Bernardi, nec habetur in antiquis exemplarib.

PRæterea.] Communiter summatur vt in rubro. sed quia variis modis intelligitur, posset aliter summari. Et quia hæc summatio generalis potest conuenire cuilibet intellectui, transeo pro nunc cũ communi summario: nam ex infra dicendis patebit clare intellectus.

Tres sunt partes, quę per se patent. Abb. Siculus.

CAP. VII.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõpi.

CASVS. Cum epus visitat parœchiã suã, cõuocato populo faciat aliquos honestiores de plebe iurare, quòd ipsi diligenter inquirent si aliq cõsanguinei matrimonialiter sint coniuncti, vel si aliqui tales cõiungi velint, quòd denunciabũt epo vel eius misso: testes isti dñr synodales, de quibus legitur 35. q. 6. epus in synodo. & hoc sm consuetudinem alicuius loci, vt hic dicit; quos ciuitas tua nuncupat synodales. Secũdum hoc sic pone casum: Testes isti corã epo, vel corã Capitulo semel tulerunt testimoniũ in aliqua causa, sed causa illa postmodum peruenit ad aliquem delegatum: super eadem causa non debent cõpelli iterato iurare, dummodo delegatus veritatẽ aliter intelligere possit: nisi forte articulus nouæ qõnis emergat. Secundò dicit, quòd si testes isti postquam in communi iurauerunt, infamiam contraxerunt, debent à perhibendo testimonio remoueri: & si testes isti in suo testimonio erranerunt, sed non studiosè, & incontinenti se correxerint, reprobari nõ debent: secus erit autem si fuæ correctioni interposuerint interuallum. Nota, quòd testis semel tantum in causa iurare debet. Item testis propter infamiam à testimonio remouetur. Item testis incontinẽti potest corrigere dictum suum, ex interuallo non.

¶ In plurib. vetustis codicibus ita: Huiusmodi verò testes publici, iure possunt, &c. & in paucis habetur vt in contextu.

PRæterea † si testes publici, quos tua ciuitas nuncupat synodales, [a] super cauta matrimonij coram te vel tuo Capitulo semel testimonium rediderint, nõ debent compelli, vt in præsentia alicuius delegati iudicis, super eadem causa iterato [b] præbeant iuramentum; dummodo aliter [c] fiat fides iudici delegato: nisi forte articulus nouæ q̃stionis [d] emergat. ¶ Huiusmodi † verò testes publico iure possunt propter infamiam à perhibẽdo [e] testimonio remoueri, [f] si eam postquam in cõmuni [g] recepti fuerint, cõtigerit contraxisse. Quorum testimonia si quandoq; non studiosè, sed in proferendo erranerint, & se incontinenti [h] correxerint, reprobari non debent: secus autem erit si correctioni fuę interposuerint interuallum.

¶ Innoc. iij. Priori sancti Fridiani. & magistro P. canonico Pisano.

¶ *Cum de famâ, vel vitio falsitatis inquiritur, cogendi sunt testes. hoc dicit secundũ Ioan. And sed secundum Paner. nimis restringit textum.*

CAP. VIII.

SVper † his; [i] & infra. ¶ Cęterum volumus, & mandamus, vt super inquisitionis articulis, [k] tã de fama electi, quàm

† Cap. 3. tit. de accusa. in 3. cõp. Adde hic Guidonem Papæ.

a Synodales.] de quibus habes 35. q. 6. episcopus in synodo. ℣. de accu. sicut olim.

b Iterato.] iusamentum enim illorum testium ad totum tempus debet extendi, dum durant in officio illo, postquam iuramentum illud in synodo præstiterunt, siue coram ordinario, siue corã delegato causa illa tractetur: vt hic innuit: sicut iuramentum calumniæ ad omnia quæ in causa contingunt extenditur. ¶ C. de iuramen. cal. authen hoc iuramento.

[Glo. seq. arg. à contrario, & illud reprobat.]

c Aliter.] & si aliter non fiat fides, innuit hæc litera quòd iterum iurare debeant coram delegato etiam pro eadem causa: sed non videtur quòd iterum iurare debeãt: vnde satis põt supplere, maximè, sicut & testis ex quo semel iurauit ferre testimoniũ in aliqua cã, nõ dẽt amplius iurare super illa nisi emerserit aliqd de nouo.

d Quæstionis.] tunc enim debet iurare super articulo illo nouæ quæstionis: quia primum iuramentũ non extenditur ad illum articulum nouæ quæstionis: quia cum præstitit illud in synodo, vel coram episcopo, non cogitabatur de illo, & quòd iterũ iurare debeat probat ℣. tit. proxi. fraternitatis. vbi nouus articulus probatur tam per antiquos testes, quam per nouos prius præstito ab omnibus iuramento, vt ℣. tit. proxi. c. de testibus. & C. de tempo. appel. per hanc.

e A perhibendo.] no. ergo, quòd testes huiusmodi synodales propter infamiã superuenientem remouentur à testimonio perhibendo, non autem à perhibito: quia infamia vel delictũ superueniens non vitiat quod legitimè factũ est. ℣. de eo qui cog. consan. vxo. iuxta discretionem. & c. tuæ. & c. Iordane. arg. C. de test. l. 1. 2 & 3. q. 7. c. infamis. §. verũ. ff. de offi. præto. Barbarius. sic rescriptũ Papæ non cassat ea quæ legitimè facta sunt. ℣. de testi. spol. audita.

f Remoueri.] habes hic q̃ infamis repellitur à denunciatione, vt ℣. de sponsa. cum in tua. & ℣. de accus. cum dilectus filius. & c. sicut olim. & ff. de populari act. popularis actio. Hugo. contra. Ber.

g Incontinenti.] deest, in synodo vel auditorio communi. 35. q. 6. episcopus in synodo.

[Glo. seq. resci. per q. & soluit. in fine signat ℣. & soluit.]

h Incontinenti.] deest, in eadem instãtia 3 iudicij, antequã loquaf partibus, vel antequam recedat à præsentia iudicis: quia postea subornatus præsumit: sed hoc posset intelligi habito respectu ad qualitatem personæ, vt sic possit corrigere vel addere etiã ex interuallo. 4 Qualiter intelligatur incontinenti, probatur ff. de verb. obli. continuus actus. ff. de adulter. quod ait lex. §. vlt. in fi. C. de erro. aduo. l. vlt. & 32. q. 1. apud misericordem. & melius ℣. de elect. quia propter ibi inuenies multas expositiones huius verbi, incontinenti, sine mox. Argu. contra, 25. q. 9. quod quis commisit. sed illa contraria non tangunt hoc.

3 Quidã dñe quòd testis põt reuocare errorẽ vsque ad finiam sicut & principalis. C. de iu. & fa. ignor. error. quod non placet Go. Io. And.

SVper his.] CASVS. Quidam electus fuit in epum Lucañ. quidã canonici se opposuerũt dicentes, quòd erat malæ famæ, & quòd matrimoniũ contraxerat cum vidua, & litteras cõtra ipsum nomine Capituli ad dñm Papam miserunt: super his articulis committit Papa inquisitionem: dubitabatur an testes ad hæc probãda dẽbeant compelli? Respondet Papa, quòd testes qui ad hæc probanda nominati fuerint, compellantur.

i Super his.] hæc decret. est pars illius, quam habes ℣. de accu. super his. in fi. illius decisa est. Et de hac materia loquitur ℣. tit. prox. tam litteris.

[Glo. seq. ponit casum.]

k Articulis.] Ex hoc loco potes sumere casum tã illius decr. tam litteris. ℣. tit. proxim. quam illius, super his. ℣. de accusa. Quidam electus fuit in epum Lucañ. quidam se opponebant electioni illius dicentes, quod erat malæ famæ, & quod matrimonium contraxerat cum vidua. Item isti, qui opponebant se litteras contra electum nomine Capituli domino Papæ miserunt, quas tam electus, quam Capitulum falsas dicebant, & Capitulum nesciuisse de litteris illis: & de istis articulis mandat Papa inquiri, & ad hæc probanda testes sunt compellendi.

4 Vnde dicit Host. quòd licet multa sint scripta, ipse putat hoc arbitrariũ, vt considerata qualitate personæ, quantitate interualli, colloquio partiũ, & reliquis circũstantiis, iudex correctionẽ admittat, vel non: & facit qãdam in tex. Ioan. And.

5 Dicit hic Host. hoc esse generale in omnib. officialibus, q̃ iurant officiũ exercere, siue sint testes, siue iudices, siue tabelliones, vel nuncij, eum videto.

[Glo.

[Glo.seq.signat contrarium,& remittit.

a Cogatis.] hic compelluntur testes in crimínibus, & etiam in irregularitate. ℨ.eo.c.proxi.& sic est contra. ℨ.eo.peruenit.& ℨ.eo.dilectorum.vbi soluitur.

CVm contra.] Super crimine falsi cogendi sunt testes.sic summat Ioan.And.Sed certè non elicitur hoc simpliciter ex textu, qa mandat sub comminatione,si se gratia, odio, &c. & sic non ponit speciale in crimine falsi: quia sic loquitur in alijs casibus criminalib. ℨ.eo super eo.Communis diuisio.secunda ibi,Nos igitur. Abbas.Siculus.

CASVS. Magister Radulphus impetrauit litteras à sede Apostolica, dum ipse tam per se, quàm p procuratorem illis literis vteretur, obiectum fuit ei,quòd essent falsæ,quod cum ipse negaret,pars aduersa voluit hoc probare,petens vt testes quos ad hoc probandum nominaret,cõpellerẽtur: quæsiuit archiepiscopus cui litteras direxerat supradictas,vtrũ testes sup articulo falsitatis huius essent compellendi? Respondet Papa,quod si se gra, odio,vel timore subtraxerint, compellat eos veritati testimonium perhibere.Nota testes in criminibus cõpellendos.

[Glo.seq.ponit dubitationis causam.signat contrarium,& remittit.]

b Compellere.] dubitationis causa fuit: quia videbatur quod in criminibus non sunt compellendi testes.in auth.de testib.§.quoniam.colla.7. ar. C.eod. si quando in princi. ex eo quod dicit ibi, in pecuniarijs causis testes cogendos, videtur quod non in criminibus, sed contra hoc mandat Papa, scilicet quod compellantur.& supra cap.proxim.& in seq.cap.dicit,quòd in criminibus non compellantur,sed ibi habetur contrariorum solutio, a & quando compellantur,& quãdo non.

a Et ibi dicã p hic no.In no.& Host. de ꝓbanda exceptione criminũ contra testes. Io.And.

Dilectorum.] CASVS. Inter capitulum Vulteran. ex parte vna;& episcopum eorundem alterã,super diuersis articulis per conuentionis & reconuentionis modum quo vertebatur ꝓcuratoribus vtriusque partis in præsentia Papæ constitutis; lite contest. Mandat Papa quibusdam, quatenus testes, qui fuerint nominati.si se odio,gratia,vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam compellant veritati testimonium perhibere.Nota testes super criminibus nõ compellendos.

[Glo.seq.habet duas partes.Prima dicit, testes in ciuilibus cogendos,excipit mediatores & cetos priuilegiatos.Secunda ibi,In criminibus tractat principaliter de ipsorum cõpulsione in criminibus, & facit septem. primò allegat pro & contra.Secundò ibi, Super hoc posuit opi.q̃ habet illos cogi cũ de crimine ciuiliter agit. Tertiò ibi,Sed huic illam impugnat.Quartò ibi,Ideoque ponit opi. suam, quæ habet illos non cogi etiam cum de crimine ciuiliter agitur.Quintò ibi, Qualiter. respondet ad contraria,opi.suam reassumens.Sexto ibi, Alij.reassumit & coadiuuat opin.ℨnã,dicens illa æquã. Septimò ibi,Innó.ponit opi. Innocentij.]

CAP. IX.

CVm cõtra magistrũ R.super eo quod dẽ à sede Apostolica falsas literas reportasse, ac eis p se,vel per procuratorẽ vsũ fuisse, tibi direximus scripta nostra: postulasti p sedis Apostolicæ oraculũ edoceri,vtrũ super prę fato vitio falsitatis, testes compellere [b] debeas nominatos. ¶ Nos † igitur respõdemus, quod testes prædicti,si se gratia,odio vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam debes appellatione remota compellere veritati testimonium perhibere.†

¶ Idem archidiacono Mediolanensi.

¶ *Testes, qui se subtrahunt, etiam in criminali cogendi sunt.*

¶ Honorio.iij.abbati sancti Eugenij, & magistro G. cano.Senen.

¶ *Non summatur propter varietatem lecturarum, nec etiam diuiditur.*

CAP. X.

Dilectorum filiorum Vulterani capituli ex parte vna,& episcopi Vulterani ex altera,procuratorib. in nostra præsentia cõstitutis: & infra ¶ Testes† qui fuerit nominati,præterquam super criminib. [c] (si se gra, odio,

c Super criminibus.] circa compulsionem testium nota,ꝙ in causa ciuili vbi aliter veritas haberi non potest,indistincte sunt compellendi tam clerici a ℨ laici, ne veritas occultetur. 14.q.2. quamquam. & quia mortaliter peccat qui veritatem occultat. 11. q.3. quisquis. unde monitione præmissa indistincte compelli debẽt testes.ℨ.eo.super eo & eo ipso ꝙ monitus nõ vult testificari, ꝓsumitur ꝙ ex malitioso, hoc faciat, vt sæpius dictũ est ℨ.eo.cãm.Quandoque tamen in pecuniarijs causis non compelluntur, vt in mediatoribus q non compelluntur ferre testimonium in contractibus, in quibus mediatores fuerunt nisi de consensu partium. in auth.eod. §.quoniam colla.7. Itẽ in alijs casibus, qui quasi priuilegiati sũt ℨ 4.q.3.c.si testes.§.item in criminali.ver. item inuiti. & tribus cap. sequen.In criminalibus verò patet hic, quod compellendi non sunt. & ar.ad hoc C. eo. si quando. in princ. & ℨ.eod. pernenit. In contrarium videtur quod benè sunt compellendi.ℨ.eod.super his,& c. cum contra. in quibus expresse compellitur.& ar.ℨ.tit.proxi.cum causam.ver.testes autem,& c. sed ibi.ver.ille soluitur, & ad principales testes illud restringitur. & 4.q.2.§. item in criminali. ver. item lege Iulia publicorũ iudiciorũ, ex eo enim quòd certæ p.sonæ ibi non cõpelluntur,dat intelligi,quòd aliæ cõpellantur, quia qđ de vno negat de alio,& c.25.dist.qualis,ff.eo.lege Iulia. illę enim ꝑsonæ priuiligiatæ sunt ꝓp connexitatẽ, vnde aliæ omnes cõpelluntur.Super hoc dicunt quidam,quòd si agat directe in modum accusationis,non sunt testes cõpellendi. Si uero ciuiliter agitur de crimine in modum exceptionis,vel denunciationis, aut etiam inquisitionis,tunc compelluntur, vt supra eodem tit. super his. & infra de simo.licet Hely. Sed huic distinctioni contradicit expresse hæc decre. quia non poterat agi criminaliter in hac decre. sed ciuiliter tantùm, duabus rationibus: Primò, quia hic agebatur causa conuentionis & reconuentionis inter episcopum & Capitulum, vt patet in antiqua: & quia per procuratorem vt litera ista dicit,procuratoribus constitutis. sed procurator non interuenit in causa criminali. ℨ. de accusa. ueniens.& ff.de publi.iudi.l.pen.§. fi. 4 & 5.q.3.in criminalibus. & in crimine non fit mutua accusatio vel denunciatio,quia non relatione criminum, sed innocentia reus purgatur.ff.de pub.iud.is qui.& 3.q.11.meganda.& sic necesse est vt dicamus, quod hic obijciebatur crimina testibus, 5 vt à testimonio repellerentur.&

† Nos igit̃ &c. liter,& c.

2 De hoc & q.6.statuendũ.in fi. Io. And.

† Adde ℨ de iure ciuili multant concor. l. 3. ff. si qs iudi. non obtem.

† Qualiter cogantur testes testificari, vide per Spe.ti.de teste.§.sequit.

3 De his priuilegiatis satis in Spec. de teste. §. penulti. in prin. Io. And.

4 Al.r.& vide in cap. veniens. proxi. alleg. sup. gl. Io. And.

5 Licet Host. teneat opiõniã glossatori, istud tñ dictũ bñ sibi placet. Ioan. And.

mur.& ideo dicit,cogatis teſtes, ſcilicet qui nominati fuerint præterquam ſuper criminibus. Ideoque dicendum eſt,quod ſuper criminibus teſtes compellendi nõ ſunt,ſiue directè agãt de crimine, ſine ciuiliter, vt hic patet,& ĩ.e.peruenit.& hæc eſt ratio:quia in infamiam alterius nemo debet facilè proſilire:quia tales detractores dãr 6.q.1.ex meritò.& c. tribus ſeq.ergo multo fortius nec cõpelli. Qualiter reipõde his capitulis ĵ.proximis? Ad illud,ſuper his.dicas,ꝙ ibi compellitur teſtes ad ꝓbandum infamiam ſiue irregularitatem ẽ electum, ne indigna ꝑſona ad apicẽ dignitatis ꝓmoueatur per ſurreptionẽ, quia vilis ꝑſona ad tantam dignitatem ſurreptione ꝓmoueri non dẽt: & iudex ex officio ſuo hoc facere debet ꝓp publicam vtilitatem: qa ille omnibus de ſua plebe præfuturus, & ſic eſt quaſi ſpãle in cauſa inquiſitionis.& ĵ.de fim.licet Hely. & inquiſitio non ſit niſi vbi infamia ꝓceſſit: vnde ibi non compelluntur teſtes in infamiã alicuius, ſed ex tali compulſione ſi probentur crimina, oritur infamia.ĵ.tit.proxi.teſtimonium. & quia ibi agebatur de falſo per inquiſitionẽ: ideo compelluntur teſtes ne talis falſitas remaneat impunita ex defectu teſtium: in quo caſu intelligitur proxi.c.cum contra.quia dico illud ſpeciale in crimine falſi, & præcipuè in litteris Papæ,in quibus multa ſpecialia ſunt ĵ.de crim.fal. ad falſariorum.& idem in caſu 1.q.cap.Dico ergo ꝙ vbicunque agitur actione odioſa vel exceptione, per quam ad infamiam alicuius procedatur,non ſunt compellendi teſtes(vt dictum eſt)niſi in caſibus prædictis. ſecundùm leges compelluntur, niſi in caſibus vbi ſpãliter non debent compelli,vt dictum eſt.& hoc dicunt Tan. & Vin.alij contrarium dicunt prout dictum eſt. Sed ſupradictis omnibus rationibus poteſt de facili reſponderi ſecundùm illos qui dicunt,quòd ſemper cõpellẽdi ſunt teſtes:niſi agatur criminaliter tantũ. Dic quòd nulla criminalis erat quæſtio inter epiſcopum & Capitulum,ſed ciuilis tantùm, & patet in integra,in 5.compilatione,ſcilicet conuentio & reconuentio.& quod dicit:teſtes ꝙ nominati fuerint, cogatis veritati teſtimonium perhibere, ſi gratia,odio, vel timore ſe ſubtraxerint præterquam ſuper criminibus ſic debet intelligi, quod teſtes in ciuilibus quæſtionibus ſunt compellendi,ſed in criminalibus non debent compelli.& ſic Papa prouidit hic nouum ius,& ſic contrarium nullum ĵ iſtos:& ſic non oportet dicere vt dicunt, quòd erat controuerſia inter eſſm & Capitulum ſuper pluribus articulis ciuilibus,& ſuper criminalibus,& quòd iſti erãt ꝓ curatores ad exceptiones tantùm allegandas, vel quòd dati erant lite conteſtata:iſta ſtare non poſſunt, vt patet in antiqua dicta.& per iura prædicta: ciuilis.n. & criminalis quæſtio non concurrunt ſimul imò criminalis præiudicat ciuili.3.quæſt.vlti.capit. non eſt §. ali quãdo.Sed magis æquũ a videretur,quòd ſemper cõ

vel timore ſubtraxerint) per cenſuram eccleſiaſticam cogatis veritati teſtimonium perhibere.

¶ Idem epiſcopo Bonoñ. & magiſtro B.

¶ Ad detegendam veritatem coniurationis,coguntur ſocij etiam iurati.

CAP. XI.

VEnerabilis frater noſter archiepiſcopus Rauennateñ. ꝓpoſuit, qd ciues Ceruiceñ. †cũ M.& I.quondã clericis eccleſiæ Rauennateñ quandã præſumpſerunt coniurationem [a]facere contra eum:nihilominus i detrimẽtũ eius dantes eis quandam pecunię quantitatem &,ad hæc celanda ſe adſtringentes vinculo iuramenti:vndè humiliter ſuppli cauit, vt cum cauſam ſuper his & quibuſdã articulis vobis duxerimus cõmittẽdã, & ipſe intentionem ſuã ꝓbare non poſſit,niſi teſtimonio ciuium prędictorum,ꝓuidere ei †(ne pro defectu teſtiũ pereat ſua iuſtitia)dignaremur.¶Ideo que mãdamus,quatenus monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis illos,quos videritis compellendos,vt ab huiuſmodi iuramento [b]abſoluant, quos idem archiepiſcopus ad teſtimonium duxerit produ

pellerentur qualitercunque agatur, ne crimina remaneant impunita,dum tamen non criminaliter diceẽdè, nec per viles perſonas quis condemnetur. ar. contra. ĵ. de ſen.excom.vt fama.cum ſuis concor. ibi poſitis. & arg.ĵ.de colluſ.3.& 2.& vlt.& ĩ.tit. proxi. cum cãm. ver.teſtes autẽ, &c. & ĩ.eo. ſuper his. & c.cum cõtra. & ĵ.c. prox.Inno.iiij. dicit ꝙ vbi non eſt peccatum tacere, id ſuper quo teſtes inducuntur,nõ ſunt compellendi. ſed ſi peccatũ eſt tacere, compellũtur.

VEnerabilis.]Dividitur. Nam I prima parte ponitur iuſta petitio.In ſecũda ipſius exauditio: ibi,Ideoque. Abbas. Siculus.

CASVS. Ciues Ceruiceñ.cũ duobus M. & I.quondã clericis eccleſiæ Rauẽnateñ. quandã fecerunt cõiurationem ĵ archiepiſcopum Rauennateñ.dantes eidẽ clericis quidã pecuniæ quantitatem: & ad hæc celanda ſe iuramẽti vinculo adſtrinxerunt: Archiepus inper his & quibuſdã alijs articulis, cõtra ciues & clericos prædictos ad Bonoñ.eſm, & eius conſiſtoriũ litteras impetrauit:vnde cum intentionem ſuam probare non poſſet,niſi teſtimonio ciuium prædictorum,ſupplicauit domino Papæ, vt ſibi prouidere ſuper hoc dignaretur:ne ergo ex defectu teſtium ſua iuſtitia deperiret, mandat Papa eiidem iudicibus, quatenus monitione præmiſſa per cenſuram eccleſ.compellat illos quos viderint cõpellendos,vt ab huiuſmodi iuramento abſoluant illos, quos archiepus ad teſtimonium duxerit producendos,& nihilominus ſi illi ex gratia, odio,vel timore ſubtraxerint,ſimiliter cenſura compellant eosdem, ad perhibendũ teſtimonium veritati. Nec teſtes compelledos ad coniurationem probandam.Itẽ iuramentum temerariũ non repellit à teſtimonio. Ite impedientes iuriſdictionẽ iudicis,poſſunt compelli,vt eum non impediant.

[Gloſſa ſequens reci.per q.quæ ſit pœna conſpirantis contra epiſcopum.]

a Coniurationem.]clerici enim qui contra eſſm ſuũ faciunt coniurationem,vel inſidias ei parauerunt, deponendi ſunt,& tradendi curiæ ſæculari, vt puniant.11.q.1.ſi quis ſacerdotum.& c.cõiurationũ.& tribus c.ſeq.Ii verò qui cõtra epiſcopũ ſuũ cõſpirationẽ faciunt,ſunt ex cõmunicandi,& cõmunione priuandi.11.q.1.conſpirationum.

[Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.in ſi.arg.ſocium,&c.]

b Iuramento abſoluant.]ſed vide quòd non debeant abſolui, cum iuramentum non tenuerit.vnde potius denunciandi ſunt non teneri huiuſmodi iuramento ligati.ĵ.tit.proxi.conſtitutis & c.intimauit.& ĵ.de accuſ.in.& ita hæc abſolutio potius dicitur fieri ad cautelam, ſiue de facto, ſic quandoque abſoluuntur aliqui, vt poſſint teſtificari.ĵ.tit.proxi.veniens.in fine, præterea & alia ratione iuramentum huiuſmodi illicitum non tenuit: quia coniurationes huiuſmodi illicitæ ſunt.11.q.1.ſi quis ſacerdotum.& ca.coniurationum, & ſup.ſ.q. ergo tale

¶ Coruiceñ. Ceruiceñ. Tremeñ.

¶ Quid erit de crimine hæreſis, ſimoniæ,& læſæ maieſt. ſm Hoſt.q dicit ſe rõnẽ huius ſpãlitatis nõ videre. Io.An.

2 Dicit Pet. de Sam.hic, ꝙ p hæc verba gl.nõ recedit à ſuperioribus opi. ipſe verò dicit hoc tenẽdum, ꝙ vbi udex procedit ex officio et in criminali, cogit teſtes, ſi ad alterius petitionẽ nõ cogit. Ioan. And.

† Vide l.fin. C. de hæreſ. & l. quoties ff. de q̃ſtio. & l.cũ ꝓbatio.ff.de probation.

† Dictio,ei, deeſt ĩ multis antiquis

go tale iuramentum non est seruandum, cum vergat in dispendium salutis æternæ. ℨ. de iureiur. si verò. & 22. q. 4. si aliquid. & in multis ce. eiusdem q. & quia non habuit tres comites. s. veritatẽ, iustitiam, & iudiciũ, vt ca. causa, q. 2. animaduertendum. vel licet sit illicitum auctoritate propria nõ dẽt quis venire ꝓtra. arg. ℨ. de elec. venerabilẽ. Itẽ habes hic, ꝙ socius criminis admittitur ad detegendam conspirationẽ, imò certè tenetur illam conspirationem manifestare & denũciare. 6 q. 1. c. si quis cũ militibus, in fi. & 79. dist. si quis Papa. Item in defectu probationis minus idonei testes admittuntur, qui alias nõ admitterentur. C. de hæret. l. pen. & 4. q. 3. c. si testes. ℨ. item ferunt spõso. & propter defectũ testium admittunt, qui alias admitti non deberent. ℨ. de elec. cum dilecti.

¶ Lib. 2. Epistola 3. c. 42. Registri.

1 Hæc glossula non est Bar. est, nec in antiquis exẽplaribus habetur.

a Eos.] cũ 1 fuerint absoluti, vt voluerint ferre testimonium propter iuramentum. nihilominus, &c.

cendos: eos [a] nihilominus (si se gratia, vel odio, vel timore subtraxerint) districtione simili compellentes ad perhibendũ testimonium veritati.

TITVLVS XII.

De fide instrumentorum.

¶ Gregorius. †

¶ *Instrumenti exemplum nõ solemniter sumptum, fidem non facit absque originalis* S *hoc dicit secundũ ipsius mentem.*

CAP. I.

I † scripturã authenticam [b] non videmus, ad exemplaria [c] nihil facere possumus.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. Et quę dicat publica scriptura tradit Rom. consi. 77 Alex. cõs. 65. li. 4. huius spectat tractatus per Io. de Anania cõs. 33. & p Anton. de Butr. cons. 11.

DE FIDE INTRVMENTORVM.

¶ Continuata est hæc rubr. secundum Io. And. supra in titulo de testi. Vel dic tu sic: Visum est supra de vna specie probationis, quæ scilicet fit per testes, nunc subijcit de alia, quæ fit per instrumenta. Abb. Siculus.

De hac materia habetur 32. q. 9. testes. & si debitum.

I scripturam.] CASVS. Dicitur hic, quòd non apparet authentica scriptura, non potest fieri exemplarib. fides, nisi supplente tẽpus scriptum per iudicem, & eius auctoritate publicatum. Nec quòd exemplar non creditur, nisi ostendatur originale.

[Gl. seq. recit. per q. q. scriptura dicatur authentica.]

b Authenticam.] 25 q. 2. dicenti. Authentica scriptura est, quæ per manum publicam, vel per iudicem cum trium testium, vel duorum ad minus subscriptione vel testimonio facta est, in Auth. de instr. cau. §. sed instrumenta. coll. 6 vel duorum virorũ. ℨ. de proba. quoniam contra. vel quæ habet sigillum authenticum. ℨ. e. proxi. & ℨ. le proba. post cessionem. & etiam scriptura, quam facit priuatus in præsentia trium testium, videtur authenticam Auth. de instrum. cau. §. ii tamen quis. quã. coll. 6. & C. qui pot. in pig. hab. scripturas.

[Gl. seq. ponit casum exceptu inquirit, & soluit.]

c Exemplaria.] C. de eden. auth. si quis in aliquo. nisi ipsa exẽplaria sumpta & publicata fuerint in iudicio auctoritate. C. de test. publicat. & ℨ. eo. c. ult. arg. C. de iu. emphy. l. vlt. § & si quidem dũs, circa fin. 2 C. de re iud. gesta. Sed pone, ꝙ ita Papa mandet, procedatis secundum tenorem priorum litterarum, & primæ litteræ nõ constarent, nunquid poterunt procedere? Dicas quòd non, 3 nisi prima forma prius appareat per iura prædicta, vel nisi probetur tenor prioris rescripti nõ cancellati, non vitiati. ℨ. de priuil. cum olim. nam per litteras vitiatas non datur iurisdictio, vel si datur, non constat per eas de priori forma, & ideo non potest procedi per ipsas. sic non tenetur quis exequi sententiam, nisi ei fiat fides de iurisdictione. ℨ. de offi. deleg. cum in iure.

N. P.

SCripta verò.] Io. And. non summat: quia breue est. Ant. summat sic: Priuato instrõ non creditur, publico sic. Publicum dr̃ si manu publica est confectũ, vel sigillo authentico est sigillatũ, cum subscriptione testiũ. Hæc summatio non placet Panor. tum quia ex litera nõ colligit, tum quia non putat veritatẽ in se cõtinere, p ea quæ dixi in c. præcedenti. Et in hoc c. aliquid tangit. Et non dicitur quo ad literã, sed quo ad intellectũ. Primò ponit dictum, secundò duos casus excipit. Abbas.

CASVS Ecce aliquis exhibet in iudicio aliquã scripturã factam per manũ aduersarij, vel ab alio, ita tñ ꝙ non per publicã personam, cum subscriptione testiũ: sed testes inscripti in illo instrumẽto noctui sunt: oritur vtrũ scriptura illa valeat, & fidẽ faciat si neget ab aduersario suo? Respondet Papa, ꝙ si testes inscripti mortui sunt, scriptura illa non obtinet firmitatẽ, nisi per manum publicã facta fuerit, vt appareat publica: aut habuerit sigillum authenticũ per quod possit probari. Nota quòd instrumenta publica & sigilla authentica fidem faciunt.

[Gl. sequens distinguit inter instrumenta publica & priuata. & in priuatis tu distinguit personales actiones à realibus, & præiudicium scribentium, & eorum contra quos.]

d Authentica.] instrumenta publica perpetua firmitate nituntur ad damnum, & commodum vtriusq; partis. arg. 54. dist. c. 2. 12. q. 2. si quis de clericis. & ℨ. de pac. cum pridem. & 4. q. 3. c. si testes. ℨ. item sæpè fit. C. de fide instrum. in exercendis. Priuata verò à quo cunque scripta, ita quòd constet, vel à quo scripta, dñi non loquantur vel testium subscriptione fulciri sint, in actione personali robur obtinent firmitatis. in Auth. de instr. cau. ℨ. fel & si quis. coll. 6. & talis scriptura dicitur authentica. vt hic patet. In reali 4 verò actione instrumentum manu publica confectum præponitur tali instrumento priuato, nisi priuatum instrumentum habeat trium vel à nobis subscriptionem testium. C. qui pot. in pig. hab. scripturis. priuata verò instrumenta non valent in præiudicium illorum qui ea scribunt. C. de non numer. pec. generaliter. & ff. depos. Publia. ℨ. vlt. id commodum verò eorum minimè. C. de prob. l. instrumentationes. exemplo. Laur.

e Per manum publicam.] ideſt per notarium, qui seruus publicus dicitur. ff. de reb. sup. sal. fo. l. 2.

f Appareant.] ratione subscriptionis, in auth. de fide instr. ℨ. 2. coll. 6. Vinc.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

g Sigillum.] Ité quod dicimus authenticum sigillum? Authenticum dicitur sigillum episcopi, & ei creditur quamdiu contrarium non ostenditur. ℨ. de prob. post cessionem. 11. q. 3. curæ. Item sigillum capituli, ℨ. de prob. c. 1. 73. dist. in nomine patris, in fi. Item sigillum alicuius principis secularis, cui creditur de consuetudine ℨ. eo. cum dilectus. Item arg. 19. q. 3. statuimus, & ff. le cust. & exhibe. ridiculus. ℨ

[Gl. seq. ponit casum exceptu inquirit, & soluit.]

h Nouum emphyteutã dñs recipit nõ p procuratorem, sed p se, vel per litteras, vel per scripturã factã apud iudicẽ vel tabularios per attestationẽ. Io. And.

i Idẽ Host. & Guliel. in Spec. de instrum. edi. ℨ. viatẽdũ. vers. si quid ecce. Io. And.

k Hoc intendit, ꝙ si hęc publicã instrumenta debito, & cum habeo talẽ scripturã, in adiudicatione hypothecæ rei præferris mihi. Ioan. And.

l Illa l. probat non credi, lris Treuirorũ, qui retulit male factũ, sed ex integro ꝙritur: & si malè & dolosè retulit, punitur. Io. And.

ADDITIO. In Auth. de instrum. cau. & fi. §. sed & si quis, & talis scriptura dicitur authentica.

EX litteris.] Communis diuisio. Secunda ibi, Dicimus. Abb. Siculus.

CASVS. Inter A. & R. vertebatur qō super capella de Ambitoria, q̄ fuit cō mitsa quibusdā iudicibus, partib. corā iudicibus cōstitutis, dictus R. postulauit sibi fieri copiā litterarū quibus cū eas impugnaret, cœpit illas arguere falsitatis, pro eo q̄ in narratione facti, vbi scriptum est, iura parochialia, erāt abrasę: iudices sup hoc dubitātes, q̄s fuerūt, an pp hoc deberent dici falsæ? Rndet Papa, q̄ pp abrasionē illā non possunt iudicari falsæ, nec suspectæ: quia ēt priuilegia in nominib. possessionū abradūtur: & ita, si in narratione facti erratum est, pñt abradi. No. q̄ litterarū copia facienda est aduersario ad inspiciendū: Itē vbi ius nō constituit, nō nocet rasura: qa narratio facti nō facit ius.

¶ Idem.

¶ *Rescriptum Apostolicum propter rasuram in loco non suspecto, non censetur vitiosum. h. d. secundum ipsius mentē.*

CAP. III.

EX † litteris vestris accepimus, quòd cum causam, quæ inter magistrū A. & R. super capella de Ambitoria † vertitur, de mandato nostro susceperitis terminandā, præfatus R. litterarū sibi copiam fieri postulauit.[a] Qui cū eas argueret falsitatis: quia in narratione facti abrasæ sunt,[b] vbi scriptum est, iura parochialia: & infrà.

¶ Dicimus, quòd propter abrasionem illā, iudicari falsæ non possunt, nec etiam haberi suspectę, p̄sertim cum & priuilegia in possessionibus[c] abradantur: & litteræ in narratione facti (si erratum est) possunt incunctanter abradi.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ Cap. 3. editi. secūda compilat. Et uide Bal. i Liubem⁹. C. de testa. & Felin. in c. fraternitatis. ī. de hæret. & Matthæū de Afflictis decis. 404.

† Alodoñ.

¶ *Redarguenti priuilegium de falso, iudex faciet illud exhiberi coram iudice, & paucis & in loco congruo, & securo: & interim stabitur sententiæ latæ per illud.*

CAP. IIII.

ACcepimus † litteras, quas abbas sancti Augustini contra Cātuarien. archiepiscopum transmisit: & infrà.

¶ Cum priuilegia non īspecta non valeant[d] arguī falsitatis, & difficile sit, & † periculosum ea apud sedem Apostolicā exhiberi: præcipimus, vt vel exhibeantur eidē archiepiscopo in claustro prædictorū fratrum, vel in alio loco congruo, & securo,[e] vsque ad natiuitatem proximā sancti Ioannis Baptistæ. Si verò nec venerit, nec sufficientem responsalem miserit, ei perpetuum silentiū imponatis ipsa viterius arguēdi.[f] Interi aūt nolumus illa priuilegia

† Cap. 4. editi. in 2. compilat. Et ultra alios uidetur hic Guido. Papæ.

† al. loco dā dionis, & eſt dictio, & iam.

libertate ipsius monasterij ex parte monasterij exhibita fuerunt priuilegia, quorū ostento lata fuit ista pro monasterio: postea dicēs illa priuilegia esse falsa, sniam illam seruare nolebat. Abbas timens aggrauari ab ipso, appellauit ad sedē Apostolicam, & archiepus tulit istam interdicti i ecclesias monasterij, pp quod abbas dño Papæ fuit cōquestus. super hoc scribit archiepo Eboracen & eius cōiudicib. dicens, q̄ priuilegia non inspecta non possunt argui falsitatis. & qa difficile esset, & periculosum ea apud sedē Apost. exhiberi, præcipit vt exhibeant p̄dicto archiepo Cantuarien. in claustro ipsorum fratrū, vel in alio loco congruo & securo, vsq; ad natiuitatē S. Ioā. Baptistę. si verò nō venerit, nec miserit, imponant ei perpetuū silentiū ea vlterius arguēdi. Interim verò non vult Papa illa priuilegia vacillare, p̄cipiēs sententiā, quæ eorū auctoritate lata est, inuiolabiliter obseruari: & archiepm in inspectione priuilegiorū aij. horum numero facit esse contentum. No. q̄ qui dicit priuilegium siue instrm cē falsum, dēt sibi tradi ad inspiciēdum. Item ad certū tēpus hoc fieri dēt, interim verò priuilegia & snia suam obtineant firmitatem.

[a] Postulauit.] qd & iure petere potuit cum sit cōe instrm imò iudex tenet illud partib. exhibere. ī. de dilat. præterea. qd si nō fecerit, appellari poterit. ī. eo. G. perpetuus. nā & propria instrumenta tenetur quis alteri parti exhibere, ex quo vtitur illis in iudicio. ī. eo. c. prox. & c. contingit. & C. eod. l. vlt. cum ea vult arguere falsitatis, vt ibi dicitur.

[b] Abrasæ sunt.] vnde videbatur dubitandum, quoniam rescriptum debet appatere non vitiatū, non cancellatum. C. de edict. diui Hadr. toll. l. vlt. & sine reprehensione tutæ & charta, vel litteræ. ī. de priuile. cum olim. & hoc intelligo verum, vbi est ius quæstionis, & vbi Papa respōdet de iure: sed in narratione facti possunt abradi, quia hoc ad ius non pertinet, sed ad quæstionem facti. i. facti. C. de test. si vnus. quia non fiatur tali narrationi, nisi illud probetur: nec dicitur propterea vitiosum rescriptum, si de eadem manu rasura reposita est in loco, nō suspecto. si verò litteræ essent lausæ, tunc non nocet. arg. C. de fi. instr. comparationes. & C. de testi. si vnus. l.

[c] In possessionib.] i. in nominib. possessionum, i. sed in nominib. actoris vel rei vel iudicis, ibi omnino rasura esset suspecta. Item si esset ibi falsum latinum, suspectæ sunt litteræ. ī. de rescrip. ad audientiam. Bern.

ACcepimus.] In prima ponit partis decisa petitorio. In secda parte proui sio: ibi, Cum priuilegia. Abb.

CASVS. Inter archiepm Cantuarien. & monasterium sancti Augustini orta fuit controuersia super statu. &

¶ Hoc in cō firmatorijs, vt dixi i tex. sed Gof. hoc intelligit de modica mutatione litterę, uel similē: secus si totum nomen raderet. arg. ī. de dolo, & quantum. c. 2.

[d] Non valeant.] alias enim nec redargui possunt, nec etiam sciri quod deberet fieri per ipsa: quod totum ex ipsarum inspectione deprehenditur. ī. de priuil. dilecti. & c. potrò. & ī. c. proxi. 96. distinct. hoc quidem. nec possumus iudicare de lege nisi ea perspecta. ff. de legi. melius. & qui priuilegium vel instrumentum vult arguere falsitatis, primo iurabit quòd calumniosè hoc non dicat: alias non audietur, nec dabitur ad inspiciendum. C. de fide instr. l. vlt. quæ intelligitur cum agitur de falso criminaliter: tunc inscribitur accusator, vt ibi dicitur. Quidā intelligunt legē istam cum agitur ciuiliter de falso, secundùm quòd hæc decisio intelligitur. & secundùm hoc bene probat id ad quod inducitur, cum quis ciuiliter vult arguere instrumentum de falso. & hoc intelligo verum vbi de calumnia non est iuratum, a & est ad hoc arg. ī. de test. præsentium. & ī. de ex. cpt. pastoralis.

[e] Securo.] hoc iudex prouidere debet utriq; parti. 3. q. 9. hortamur. 33. q. 2. siue. & ī. de appell. ex parte. & s. vltte non contest. accedens 2.

[Glo. seq. not. accusationi & exceptioni ips præfigi.]

[f] Arguendi.] nota tempus præfigendū arguere volenti, vltra quod non auditur, vt 4. q. 5. c. 1. & ī. qui filii sint leg. latur. ī. de accusat. licet. ī. de clam. despon. cum inhibi-

a Idē Gofr. ī. c. proxi. in gl. not. tempus, in fi. de hoc ī. de bat. licet. in 1. glo. Ant.

inhibito.& ĵ.qui ma.accu.tua. & C.de inge. ma. diffamati.& C.qui accuſ. non poſ. ſi ea.fic & ad exceptiones proponendas.ĵ.de excep. paſtoralis.

[Glo.ſeq.arg.ſignat contrarium,& remittit.]

a Vacillare.] arg.ℓ pendente accuſatione ꝑ aliquem interim remanet in ſtatu ex offi.io ſuo priſtino. 8. q. 4.nonne.argu.contra,ĵ.de teſti. non debet. vbi de hoc.

ADDITIO. Fortius cõtrarium.ĵ de cri.ſal.ſuper eo. Sed hic erat iam ſententia executioni demãdata,ſibi non.

b Obtentu.] auctoritate enim priuilegiorũ ſentẽtia lata fuit ſuper ſtatu monaſterij,abſoluendo monaſteriũ à ſubiectione archiepi: & ita patet,ℓ licet dicat ſnia lata per falſa inſtrumẽta ſiue teſtes, quouſq; de hoc conſtet in tua firmitate ꝑdurat,& ei ſtatur.ff.de re iudic.diuus. ı falſitate verò probata nullius erit momenti ipſa ſentẽtia ĵ.d. procu.in noſtra.in fi. & C.de ℓ cu.li.et.

c Priuilegiorum.] vel etiã in parte ipſorum.ĵ. a.proxi.& ff.de edẽ.l.1.& 2.B.

CONtingit.] Communis diuiſio. Secunda:ibi,Conſultationi.Abb.Sicu.

CASVS. Abbas & conuentus ſ.Secũdi qñque litem habentes,parti aduerſę cõpellebantur priuilegium ſuum, quo in iudicio vtebantur, integraliter exhibere:vnde occaſione vnius capituli ſuper quo conuenuntur,plurima litigia ſuſcitantur. vnde petebant à dño Papa ſibi ſuper hoc prouideri: Rñdet eis Papa vt qñcunque ſuper exhibendo priuilegio, vel indulgẽtia, ſeu inſtrumento iurint requiſiti, præſente iudice aut aliquibus viris a iudice ad hoc deputatis tantummodo recitetur audiente parte aduerſa: & ſi ſuper vno tãtũ quæſtio fuerit,illud ſolum deſcribatur, & parti aduerſæ inde copia fiat.Nota ꝙ inſtrumentum quo quis vſus eſt,vel priuilegium,ſi plura capitula illi continentur, illud ſolum alteri parti tradendum eſt, quo vſurus eſt.

[Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.]

d Exhibere.]& nonne iſti erant rei: quare ergo cogantur ſua inſtrumenta parti altera exhibere ĵ illud.ĵ. de proba.c.1.& 4.q.3.ca.ſi tres. ſ.item in crimina.i. verũ.qui intendit.& C.de edẽn.l.ꝙ a cuſare. Sed nõ ĵ dicunt illa:quia iſti vluri erãt in iudicio illis priuilegijs:& ideo aduerſario illa edere tenebant. ff. de edendo.l.1.ſ.edenda.nam & actor reo, & reus actori tenetur edere omnia quibus vlurus eſt C.de edẽn.l. vlt. & de hoc dicitur ĵ.eod.G.perpetuus. Ber.

e Suſcitantur.] quod eſſe non debet: immo potius iudex proſpicere debet ne lites ex litibus oriantur. ff. de arbi.l.non diſtinguemus.ſ.quæſitũ.ff.ſi cer.pet.qui dam.& ff.de leg.3.l.fideicõmiſſa.ſ.ſi quis dece.& ff.de dam.infec.l.ꝙ bona.ſ.vlt.& C.de iud.l.apertiſſimi. & C.de ſacroſan.eccl.l.vlt.vnde & ille qui petit ſibi fieri editionẽ inſtrumentorum, iurare debet ꝙ per calumniã hoc non faciat.ff.de edẽ.l.ſi quis ex argentarijs.ſ.exigit. C. quẽ admo.teſtam.ape.l.3.Ber.

f Præſente iudice.] alias non teneẽ. nã coram iudice & ꝑſente alia parte hęc ſunt faciẽda.ar. ff.de interro.actio. voluit ſ.qđ ait.& l.vlti.

g Illud.]ff.de edẽ.l. argentarius. ſ.edi autem.aliaverò capitula non debent edifice & qñque recitẽ clauſula teſtamenti, q̃ alicui igerit ignominiam.C. quemadmodũ teſt. ape. l.3. & ff.eo.titu.l.2.ſ. 2. Ber.

INter dilectos.] Re.ſ abſoluit cũ iura actoris ſunt obſcura,vt quia ipſius inſtrumenta ſunt obſuſcata, vel literæ vel ſculpturæ ſigilli sũt deletæ.h.d.Io. And. Diuidit in tres partes. In prima parte ponuntur petitio, & iura, & allegationes actoris. In ſecũda reſponſiones rei: ibi. Sed contra.In tertia ſententia: ibi, Cum autem.Abb. Sic.

CASVS. Inter abbatem sãcti Donati de Scozula ex vna parte,& archiepm Mediolañ. ex altera,v rtebatur quæſtio ſuper pluribus articulis: petebat abbas noĩe monaſterij ſui habens à capitulo ſuo mandatũ a procuratore archiepi noĩe Mediola. eccleſiæ, reſtitui monaſterio ſuo portum Scozulæ cum honore,diſtrictu,& iuriſdictione ipſius loci, dicens hæc omnia ad monaſterium pertinere, hoc idem dicebat de hominibus, qui habitant in curte Berunẽ.& tenent res monaſterij,de quibus monaſteriũ obtinuerat in iudicio poſſeſſorio corã eſo Veroñ. hæc omnia petebat cũ omnibus fructibus inde perceptis: Ad oĩa iſta probanda inducebat primò priuilegium Luitardi comitis quondam epi Lucien. qui monaſteriũ ipſum fundauerat, & præmiſſa omnia donauerat monaſterio. Secundo inducebat inſtrumentum ſententiæ archiepi Mediolañ.quam olim tulit ex delegatione Ludouici Imperatoris ſuprallẽti ĵ A. nepotem Luitardi prædicti,qui ſuper his monaſterium moleſtabat, Tertiò per priuilegia Romanorum Imperatorum,& præſertim Henrici, qui omnia prædicta monaſterio confirmabat,vel etiam conferebat. Quartò per inſtrumenta locationum. Teſtes etiam ſuper hoc induxit per quæ omnia intendebat probare prædicta ad ſuum monaſterium pertinere, Contra prædicta fuit ex aduerſo reſpon-

audit's. idẽ ſi in ui actionis.ĵ. de cõſue. cũ dilectus.Io. An.

¶ In codice Barbatię ita abbati ſancti Fromundi, & eiusdẽ conuentui.

1 Vide de ꝑba.li.et. ſup gl.2.Io.An. † Cap.3.to. tit.in 2.cõp. Et de materia vid Bar. & Bal.in l.ſi C.de ꝑc. iperat. offic. & Bar.& Angelũ in l. fin. C. de bo. auct. iudi. poſſid. & Felinũ in ca.1. ẽ. de prob. Bald.& Doctores in l. iuuenile. ff. de legib.

† In pluribꝰ antiqs ita: Conſultationi veſtræ taliter & c.ſi q busdã ita:Super quo reſpondemus.

2 Licet ſi nõ exceptionis ad idẽ infra de ꝓſcri. ad audiẽtiam. & capitulo

† Cap.1.ẽ. tit. in 3.cõp. Et de materia vide per Deciũ in ca. tertio] loco ĵ.de ꝓb.ad- de Panorm. in c.vlt.ĵ de reſcr.& vide ẽt Cruettã tract. de antiqt. tẽpor. ex.part.ſ 1.circa finẽ,

riter & donari:confirmari,tanquam prius habita & poſſeſſa:donari,tãquam tunc tradita & cõceſſa:ac per hoc illa non poterant intelligi per priuilegium illud donata, ſed confirmata: cum iuxtà † legum ſanctiones, quod meum eſt,[a] ex alia cauſa meum fieri nõ poſſit,niſi deſierit eſſe meũ & infra . ¶ Cum igitur priuilegium Henrici confirmatorium tantùm extiterit,ſaltem quo ad illa, quæ deducta ſunt in iudicium ; ſi principale non tenuit, nec acceſſoriũ , [b] quòd ex eo vel ob id dignoſcitur eſſe ſecutũ: & infra. ¶ Per inſtrumenta verò locationis nec eſt vtique † probata proprietas,nec ad plenum poſſeſſio,cum ad probationẽ rei proprię, ſiue ad defenſionem nõ ſufficiat facta locatio,[c] & infra. ¶ Cum autẽ ſuper his fuiſſet diutius litigatum,quia legitimè probata non fuerãt quæ petebãtur, ad monaſterium pertinere,ab impetitione ipſius procuratorem [d] tuũ nomine tuo & Mediolañ. eccleſiæ sẽtẽtialiter duximus abſoluendum, quoniam cum obſcura ſunt iura partiũ, conſueuit contra eum q petitor eſt,[e] iudicari.

¶ Idem Cantuarieñ. archiepiſcopo.

¶ *Non valent littere ſuper abſolutione voti per cruce ſignatos impetrate tacita veritate,vel expreſſa falſitate.*

CAP. VIII.

QVod † ſup his,[f] & infra. ¶ Quæſtioniſti qd agere debeas circa cruce ſignatos,q dicẽtes ſe ab Apoſtolica ſede redire,ſuper abſolutione,[g] ſua,ignota [h] Cardinalium ſigilla ignotacũ ſup impedimentis q exponebant non eſſet eis de leui credendũ:q fuit archieps quid agere debeat ſuper his ? Et rñdet Papa,q ſi aliquando literas talibus concedit,reſcribit illis,qui ſciunt perſonas & facultates eorum,hoc modo,vt diligenter inquirant veritatem ſuper impedimentis expoſitus , ſtatuentes ſuper hoc , quod animarum ſaluti,& ſuccurſui terræ ſanctæ magis nouerint expedire,& prouidẽtes ne in fraudem voti aliquid fiat:vnde ſi tales litteras impetrauerint tacita veritate,vel expreſſa falſitate: ſiue ſint Cardinalium:ſiue etiam Papæ,& non ſolum dubiæ , ſed etiam certæ;litteræ illæ non valent:& eis non obſtantibus,debent ad voti executionẽ compelli.Not.q illi q votum emittunt compellẽdi ſunt ad executionem ipſius,niſi iuſta de cauſa per ſedem Apoſtolicam ſint abſoluti. Item litteræ impetratę per veri ſuppreſſionem, vel falſi ſuggeſtionem non valent. Item no. quòd ſigillo ignoto credi non debet.

---

a Quod meum eſt.] ſic Inſtit.de act.§. ſic itaque. ff. de acq.poſſeſſ.poſſideti.§.ex pluribus. & inſti.de leg.§. ſed ſi.C.de contrahen.empt.cum res.& l.ſi mater,ff.de contrahen.emp.ſiue rei.C.de iur.dot.auia. arg. vbi dr. q cũ patri iã plurium ſit per legẽ,vt habeat actionem ad repetendã dotem ſi pactum faciat, nõ naſcit ex hoc actio, cum iam eã habeat à lege.ea tñ poſſeſſio pluribus ex cauſis habetur.ff.de acq.poſſ. poſſideri.§. ex pluribus. licet enim vnũ ſit genus poſſeſſionis, multæ tñ ſunt eius ſpecies,vt ea.l.poſſideri.§.vlti.licet ergo ex pluribus cauſis poſſit fieri traditio rei. arg.ff. de ſol.cõ quis §. de peculio ex vna tamen cauſa dominium acquirit. 1 arg.ff.ad leg. Fal. fundo. & l.ſi a me.& C.loca.ad exhibitionem, ſterea ex hoc vr , q ſi aliquis plures titulos ſui dominij aſſignet, cum hoc eſſe non poſſit, ſuccumbat.arg.ĩ.de conceſſ.præb.poſt electionẽ. & C.de ẽmp. l.4. & l.ſi ancillam.tñ licet ratione vnius tituli ſit effectus dñs,ratione alterius tituli competit exceptio,licet iſte titulus nullus eſſe videat. 2 ff.de excep. l.nemo.

† In aliquot vetuſtiſſimis ita: cũ iuxtà ſãctiones legitimas quod meũ eſt ex vna cã ex alia cauſa amplius meum fieri nõ poſſit.

1 Facit de electi. vt qs duas.lib.6. Ioan.And.

† vtcunq; vtrinque.

2 Rõ,q a nullus exhibet vn pluribus exceptionibus ẽijs. ĩ. de reg.iu.acceſſoriũ.lib.6.Ioã. And.

[Glo ſeq.ponit 5. contor.alleg.4.iura in contrariũ.& ſolu. alleg.etiam auth. in contrariũ,& ſoluit.]

b Nec acceſſorium.] iſtud regulariter verum eſt , vt ſi principale non tenet,nec acceſſorium.C.de legi.non dubiũ.& ĩ.de dote poſt.dinor.reſt.& ſi neceſſe. & ĩ.de fo.compe.ſi diligenti & ĩ.de cle.qualiter.& ff.ad Mace.creditorem. arg.ĩ.ĩ.de iureiur. debitores.& C.ſi aduer.ven.l.1.& ff.qui.mo.viuſ.ami. quid tñ. in princi. & l.præcedenti.& illa ſpecialia ſunt. Item ĩ.C. de epiſc.au.ſi.in.auth.liberi furioſi.vbi tenet legatũ,& nõ tenet teſtamentũ.Sed illud fit in odiũ filiorũ, qui negligunt patrem.

[Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.]

3 Perqd vr q ſcholaris recedẽs, poſſit in domo vel camera aliũ ponere loco ſui: ſed ſi hoc poſſet fuitis ſocijs vide in Spe. de iudi.§. 2. verſic. circa hoc quærit. & not.inſti. loc.§.ſi.Ioã. And.

c Locatio.]ſed hoc falſum videtur: quia ſi ego locaui tibi domum,tu non potes mihi referre quæſtionem dominij.vt ff.de pig.ac.l.ſi pignore.& melius.C. loc.ſi quis conductionis,ff.commoda.l.ita vt. Sed verum eſt q non refertur quæſtio dominij ſi agatur illa actione quæ oritur ex pignoratitia,vel commodati , vel locati. ſed ſecus ſi agatur reali actione:quia illa non proponitur tanquam contra commodatarium vel inquilinum: ſed quaſi contra quemlibet poſſeſſorem. ff.ad exhibendum.de eo.§.1.& verba iſta ſunt ſumpta. C.locati. l.ad probationem.& arguas ad hoc,C. de præſcript. xxx. vel xl.an.male agitur.C.de dona.cenſualis.& conductor rẽ conductam locare poteſt. 3 ff.loca.qui inſulã.& C.eo. tit.nemo.

[Glo.ſeq.ſignat contrarium.& remittit.]

d Procuratorem .] hic ergo formatur ſententia in perſonam procuratoris.contra ĩ.de prob. licet. De hoc not.ĩ.de elect.querelam.

e Qui petitor eſt.] quia cum obſcura ſunt iura partium iudicandũ eſt pro reo.vt hic dicit.& ĩ.de probat. c.ex litteris.& c.in præſentia.& 3.q.9. indica s.& ff. de actio. & obliga. Arrianus.ff.de pœ.reſpiciendum.Inſti. de interd.§. commodum. niũ in liberali cauſa.ff. de manumiſ. l. antepõ. & ff. de re iudicata inter partes. Itẽ ſi agatur de inofficioſo teſtamẽto, potius p teſtamẽto iudicatur.ff. de inoffic. teſtã.ſi pars iudicantium.

Item pro matrimonio.33.q.1.ſi q; acceperit.& 30.q.3.c.ſi.& iſtos tres caſus & quartũ habes. ĩ. de re iudi.c.vlt.Ber.

QVod ſuper.]Cõmunis diuiſio. Secunda:ibi,Ad q d. Abb.

CASVS . In archiepatu Cãtuarieñ. erãt qdã cruce ſignati : mandauit Papa Cantuarieñ.archiepiſcopo,vt eos ad votũ executionẽ cõpelleret:& dũ ipſe eos cõpellere vellet ad votũ ſolnendũ,ipſi ſup abſolutione voti redeuntes ab Apoſtolica ſede, oſtendebant Cardinalium ſigilla ignota:cũ ſup impedimentis q exponebant non eſſet eis de leui credendũ:q fuit archieps quid agere debeat ſuper his ? Et rñdet Papa,q ſi aliquando literas talibus concedit.reſcribit illis,qui ſciunt perſonas & facultates eorum,hoc modo,vt diligenter inquirant veritatem ſuper impedimentis expoſitus , ſtatuentes ſuper hoc , quod animarum ſaluti,& ſuccurſui terræ ſanctæ magis nouerint expedire,& prouidẽtes ne in fraudem voti aliquid fiat:vnde ſi tales litteras impetrauerint tacita veritate,vel expreſſa falſitate: ſiue ſint Cardinalium:ſiue etiam Papæ,& non ſolum dubiæ , ſed etiam certæ;litteræ illæ non valent:& eis non obſtantibus,debent ad voti executionẽ compelli.Not.q illi q votum emittunt compellẽdi ſunt ad executionem ipſius,niſi iuſta de cauſa per ſedem Apoſtolicam ſint abſoluti. Item litteræ impetratę per veri ſuppreſſionem, vel falſi ſuggeſtionem non valent. Item no. quòd ſigillo ignoto credi non debet.

† Cap.2.eo. tit.in 3.cõp. Et de intellectu huius Decre. videro noſtras hoc loco.

f Super his.]hęc decret.eſt pars illius,ĩ.de vet. quod ſup.r his.

4 Vide Caſanẽſ ad cõſuetudines ducatus Burgun. in fine operis.tit.& concluſione conſuet.ver. Signe.& ſeq. vſi de materia huius gl.

g Abſolutione.]à voto peregrinationis.

[Gl.ſeq.tractat de ſigillo ignoto obfuſcato,& noto.

h Ignota.]rum 4,vero ſigilla ignota ſunt,tũc eis non eſt ſtandum,niſi ſine 5.aut eo amplius. 98.diſt. ca.1.& 2.ſi vero obfuſcata ſunt,ſunt ſuſpecta , vt ĩ.c.proxi. ff. qui teſta.face.poſ. ad teſtium.4. ſi ſignata. tunc enim remittuntur ad conſignatores,vt agnoſcant ſigilla ſua. ff.quemad. teſt. ape. ſi quis ex conſignatoribus. & ſi quis non agnoſcit ſuum ſigillum , non ideo vitiatur,

sed suspecta, habeatur instrumentum. ff.eo.l.1.in fi. cum verò sigillum notam est, tunc creditur talibus litteris etiam in præiudicium alterius. ī.de prob.post cessionē, & c.4.q̄ diu in contrarium nō probetur, 1 vt ibi a Impedimentis.] cum votum nequeant adimplere.

[Glol.seq.dat tria similia.]

b Carere volum⁹.] quia veritatē debent litteræ continere, qa votum reuocāt, sicut illæ q̄ reuocant aliàs litteras, vt ī.de offi. deleg.ex litteris. & ī.de dona.ex litteris.& ī.de referi.cæterum.& j. de re iudi.inter monasteriū. & ita seriem rei litteræ continere debent. j. de cohabi. cler. & mu.super eo l. Et ita hic q̄ litteræ gñales non absoluunt aliquē à voco, nec à sua excōicationis.inf. de sent.excom.cum pro causa. & arg. sup. de offi.or.ex parte.

c Non obstantib.] denegabit.n. delegatus suam cognitionē, vbi delegans denegaret commissionem. ī.de referi.cap super litteris.

Pastoralis.] Duo sunt dicta. secundum ibi, Verū. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqñ allegantur decretales in iudicio, de quibus dubitabatur an sint decretales de quibus non constat per bullam: quæritur fuit à Papa q̄d iuris esset? Super hoc statuit Papa, vt si aliqua decretalis allegat, de qua iudex dubitet, ñ illa consonat iuri cōmuni secundum illā nō dubitet iudicare, cū secundum ius cōe potius iudicare videat. Sed si iuri cōi sit dissona, non iudicet secundum ipsam, sed consulat superiorem de illa. Nota distinctionem huius decre. circa decretales, de quibus dubitatur an sint decretales vel non.

]Glo.seq. distinguit in rescripto an sit contra ius, an aliàs iniquum in decre. an sit præter ius, an contra consuetudinem.]

d Dissona.]nota q̄ si aliqñ rescriptum sit contra ius, statim est abijciendum. 25.q.2. rescripta non enim ratione rescripti recedendum est a iure communi, vt ī.de . script.causam quæ.& j.de ætate & qualitate. cum temimmò auferendum est de manib. tenentis, & dādū est principi. C.de paga.& sacrifi. eor. l. sicut sacrificia. sed si non est ex toto contra ius, sed aliàs sit iniquum, tunc expectandū est scīm mandatū. ī.de offi.deleg.c.si q̄ & in auth.vt nulli, iudi. §.si verò, collat.9. Si aūt aliqua decre.est posterius, non statim ejicitur, sed cōsulitur superior, vt hic dicit: & hoc ideo quia cum inter alias decre.allegatur, præsumit 2 q̄ sit decretalis.arg.2 o.q.1. quem progenitores. Si aūt decretalis obuiat cōsuetudini, præualet cōsuetudo modo consuetudo sit, p̄ babilis, & legitimè sit præscripta, ī.de consue. c.vlt. j.de cōsti. cum oēs. & ī.de eo qui mit.in pos.cū venissent. 3 nisi princeps per suū statutū intendebat tollere consuetudinem. ff. de sepul. viol. l.3. §. diuus. aliàs succedit consuetudo. j.de re iud. cū causam q̄. e Consulat.] & interim pendente relatione iudex supersedeat cāæ.arg. ī.de offic.deleg.licet. & C. de rela. l.1. & 2 q.1. nomen presbyteri.

CVm dilectꝰ.] duo sunt dicta. secūm ibi, Super tertio. Abb. CASVS. Quia instrumentorū appellatione continentur & testes: & post publicationē testiū alij testes nō pūt produci, dubitatum fuit, vtrū post publicationē attestationum, instrumenta produci possint vsque ad sententiam, antequam sit conclusum in causa.

[Gl. seq. ponit duplicem dubitationis causam.]

f Post publicationē.] dubitatio fortè fuit illa: quia fortè diu tacuit: nam præstari vel edere debuisset. ff.de eden.l.1.§. edere.& §.edenda. 4 Vel illa erat dubitatio: qa post publicationē testium non licet producere alios testes, vñ videbat q̄ nō liceret producere instrm: quia nole instrumentorum continentur & testes, ī.de testib.cogen.peruenit. ff.de fide instru.l.1.sed non est ita, quia in instrumentis non timetur informatio, sicut in testibus, quia ex multis causis & facilius deprehenditur falsitas instrumentorum quam testium, vt ī.eo.interdilectos.& ī.de proba.licet. Vinc.

g Conclusum.] i. renunciatum allegationibus, & omnibus alijs probationibus. ī.de cau. pos. pastoralis. & ī.de procu.auditis.

SVPER TERTIO. Consuetudo erat in partibus Scotiæ, q̄ aliquis per instrumenta regis probabat intentionem suam in iure: dubitauerunt iudices istius

virtus.

¶ Auctoritate præsentiū duximus statuendum, vt cum aliqua decretalis, de qua iudex meritò dubitet, allegatur: si eadē iuri communi sit consona, secundum eam non metuat iudicare: cum non tam ipsius, quam iuris cōmunis auctoritate procedere videatur. ¶ Verum si iuri communi sit dissona, d secundum ipsam non iudicet, sed superiorem consulat e super ea.

¶ Idem episcopo sanctī Andreæ, & abbati de Broch.

¶ *Post publicatis attestationes vsque ad conclusionem, possunt instrumenta produci. hoc primo. Consuendo loci facit instrumentum authenticum. hoc secundo.*

CAP. IX.

CVm † dilectus, & infra. ¶ Ad secundam quæstionem duximus respondendum, quod vtra que † pars potest instrumenta, etiam post publicationem f attestationū vsq; ad diffinitiuæ sententiæ calculum exhibere, antequam sit in causa cōclusum. g ¶ Super tertio vero articulo rñdemus, quod si cōsuetudo illius

CAP. VIII.

Pastoralis: † & infra.

¶ Cap.3.eo. tit.in 3.cōp. Et de materia vide Bar. & Doct.in l. cū prolatis. ff.de re iudi. & de: plenè disputatione nostram ad litteras Apostol. pro officio Inquisitionis, qua hēs post Direct. Inq.

1 Concor. l. ff procuratorē. ff.de procu. & l.ne fidei. ff.eōdē. habe.

¶ Dictio, attētius, deest in aliquot antiquis codicibus.

¶ Cap.4. eo tit.in 3.cōp. Et de materia vide Ban. in l.diui fratres. ff.de pe. & Rotā dec. 172. in antiq. Bar. & Paul. de Cast.in l. admonendi. ff.de iurisdi. Oldr.consil. 105.incip.vt dicendum.

† vtralibet.

4 Parum facit dōt q̄d sit edere, & quot sunt instrumēta quibus quis vtitur. Io.And.

2 Host.dicit q̄ licet i aliquo volumine decretalis scripta sit aliqua decretalis, nō habebitur pro decretali, nisi cōiter in alijs hēatur. Io.And.

3 Cōcor.l.2. & ibi Tald. C.q̄ sit longa cōsuet. & gl. Bar.& Cy. ī l.ré nō notā C.de iud.

deduxit in iudicium quidquid iuris habebat in rebus illis, ex quo nullam causam adiecit. ff. de except. rei iudi. & an eandem. §. actiones. & de hoc dixi, §. de libel. obla. c. 2. & 2. q. 8. c. Per scripta. §. libellorum.

a Conferebat.] tanquam dominus prædicti comitis, qui feudum alienare non posset sine licentia domini, vt in constitutione Frideric. de fed. & C. de iure emph. l. vl. arg. §. de no. post dimit. rest. c. nuper. & hæc collatio ad alia. & confirmatio ad alia refertur, vt §. sequitur eodem ca. Vinc.

b Et supra.] hoc vult dicere lra ista, quidam testes dicebãt, q̃ monasterium possederat xl. annis citra, alij, dicebant q̃ per quinquaginta annos & sup. sed verè non probant: quia si hoc fuisset probatum, obtinuisset monasterium. & ideo dicit nitebatur ꝓbare.

c Consumptum.] cõsumptio vel ratio obest in nominibus iudicum in data, in remotione appellationis, vt dictum est §. eod. c. ex literis.

[Glos. sequens ponit, qđ indictio iferi debeã cũ in instrumentis, & quomodo discernatur.]

d Indictionis.] indictio enim consueuit poni 1 in priuilegijs, & instrumẽtis, vt hic, & 23. dist. in nomine Domini, & 73. dist. in nomine patris, in fi. & anni Domini sunt ponendi, & nomen imperatoris. & mensis & dies. & hoc totũ legitur in authen. vt nouã imperat. docu. præpo. coll. 5. cuius tamen instrumentorũ debet fieri aduersario fine die, & consule, & indictione, & annis Domini: quia inspectio instrumentorum præstet materiam fabricandi falsum. ff. quemad. s. ſt. aperiantur. l. 2. §. diem autem. nisi quis vellet agere de falso, vt hic, & C. de contrahen. & commit. stipul. optimam. Nota ergo quid sit indictio, ad hoc vt scias an instrumentum falsum ex indictione discernatur. Est enim indictio quidam numerus annorum cõstans ex tribus lustris, idest quindecim annis: 2 & debet poni in principio cuiuslibet instrumenti vt dictum est, incipiens à prima indictione per totum annum dicit, indictione prima, In secundo anno dicit, in 10 stione secunda, & sic vsque ad xv. & xv. ann. finito iterum incipit a prima indictione: & sic fiet perpetuò. Si ergo vis scire falsitatem instrumenti vel priuilegij per indictionem, vide quotus annus domini ponatur in instrumento, & quota indictio ibi ponatur, & illos annos domini diuidas per xv. & quicquid supererit à xv. ita q̃ nõ compleat xv. additis ibi tribus, talis debet esse indictio in instrumento. & si non est ibi talis indictio, falsum est instrumẽtũ. & hæc est regula ad inueniendũ indictionem. Tres annos Domini appone 3 ꝑ in dictionibus regulariter, & partire ꝑ quindenum numerum, & quotus numerus remanet infra xv. tanta est indictio. & si facta diuisione remaneãt xv. tantum. xv. est indictio.

ADDITIO.

Vnde versus:

Si ꝑ quindenos domini diuiseris annos,
His tribus adiunctis indictio certa patebit.
Si nihil excedit, quindena indictio currit.

3 Quia anno natiuitatis dñi tertia erat indictio. Ioann. And. in nouel.

¶ Infra, legitur in antiquis.

e Videretur.] nota q̃ ex qualitate chartæ falsitas deprehenditur. §. de crim. fal. c. licet. §. eos. & hic fit cõparatio chartæ ad literam, sicut alibi fit cõparatio scripturæ ad scripturã. 4 C. de fide instr. l. comparationes.

f Dimidia.] ad hoc enim vt sigillum sit authenticum, debẽt apparere characteres & orbita. ff. qui testamen. facere poss. ad testium. §. signũ. & de pœnit. dist. 2. principium inquit. versic. quid namque boni, & cætera.

g Deletæ.] non enim dicuntur litteræ signatæ, vbi nomen deest. ff. q. testamenta facere possunt. l. ad testũ. §. si quis ex testib. & si quis non habet proprium sigillum, cũ alieno signare potest. C. de test. si vnus. sed exprimẽdũ est hoc, vel forsitan non tenet hoc in contractibus præcipuè magnarũ rerum, & etiam principium. §. de appellat. significauit. & literæ illæ deletæ fuerant de ipsa cera sigilli.

h Duæ literæ.] scilicet, v. & i.

missa omnia monasterio cõfirmabat, vel etiã conferebat. ¶ Quarto per instrumẽta locationũ, quas fecerant diuersis ꝓnis abbates monasterii memorati. Testes quoq; produxerat, per quos nitebatur probare, quod monasteriũ à sexaginta annis & citra, † & à quinquaginta annis, & supra, b posse derat supradicta: & ꝙ fama publica erat, ea omnia ꝑfato monasterio à iã dicto Luitardo fuisse donata. ¶ Sed cõtra priuilegium donationis a procuratore tuo multa fuerunt obiecta. Primò, qa ibi maximè apparebat cõsũptũs (videlicet in annotatione indictionis d) vbi potuisset falsitas facilè deprehẽdi. Secundò, quia cum charta vetustissima videret, e recẽtior apparebat scriptura, tamquã non illo tempore facta fuisset. Tertiò quia falsum sigillum vitiosè videbatur appositum: eo quod a media parte sigilli apparebat q̃dam imago, non cũ mitra in capite, sed cum pileo: nec induta pontificalibus, sed regalibus indumentis, † tenẽs in manu non baculum pastoralẽ, sed quasi sceptrũ regale, cuius facies nõ apparebat integra, sed dimidia, f tanquã in illa medietate respiceret aliam mediã, quæ tamen tota vacua remanebat, sed quædã ima go videbatur ex ea fuisse deleta: g aera in ea parte, nec in colore, nec in planicie, reliquæ parti similis apparebat: vnde ñ episcopi, sed ꝛperatoris videbat fuisse sigillum: quia † in vna medietate, Cæsaris imaginẽ exprimebat: & in altera medietate ꝑsimebat vel fingebat vel coniugis imaginẽ habuisse: nã & in ipso sigillo nullæ aliæ literæ apparebant, nisi quæ nomẽ proprium cum hac adiectione: Dei gratia: designabat. Sed cũ proprium nomẽ ipsius episcopi fuerit Luitardus, in, † non proprio, quod exprimebat sigillũ, deletæ g fuerant duæ literæ, h secũda q̃ erat iter L. & T. & sexta q̃ fuerat iter R. & v. ita ꝙ si secũda O. & sexta fuisset, I. proculdubio non Luitardus, sed Lotarius, legeretur: quod ẽt inde conuinci † poterat, ꝙ secundum dispositionẽ aliarum literarum inter L. & T. non erat ꝛperiũ, nisi quod posuisset vnã literam continere: cum secundum integritatã huius nominis, Luitard', iter L. & T. dut literę sint diuersæ. præterea iter R. enim dicuntur litteræ signatæ, vbi nomen deest. ff. q. testamenta facere possunt. l. ad testũ. §. si quis ex testib. & si quis non habet proprium sigillum, cũ alieno signare potest. C. de test. si vnus. sed exprimẽdũ est hoc, vel forsitan non tenet hoc in contractibus præcipuè magnarũ rerum, & etiam principium. §. de appellat. significauit. & literæ illæ deletæ fuerant de ipsa cera sigilli.

4 De hac cõparatione ex quibus instrũs fiat ꝑ quæ, & qualiter & de ipsius effectu not. plenè ꝙ Hostien. summa huius tit. §. 3. 4. & 5. Io. And.

† Dictio, indumẽtis, deest in nonnullis vetustis exẽplaribus.

† conijci

2 Quid si nõ fuerit posita vel si erratũ sit, in ea: quia concordat cum anno: vide qđ dicam in fi. 6. lib. super data. Ioann. And.

3 Nã quinq; anni faciunt vnũ lustrũ. ff. loca. item quæritur. §. ꝙ impleto. Ioan. And.

pronunciatur hic super hac, & non ibi, potest assignari. hic opposita fuit exceptio post sniam: unde super exceptione nondum fuerat directè, vel indirectè pronunciatum: quare in causa appellationis debuit de ea pronunciari quia de ea cognitũ fuit: & ad hoc vt differatur quare sniã reuocet, sed cũ opponitur ante sententiã, super ea pronunciatur indirectè, dum sententiatur super principali. Ber.

[Glo. seq not. dat simile, signat cõtrarium, & remittit.

a Huiusmodi exceptio.] per hoc patet, quòd exceptio perẽptoria omissa ante sniam, põt opponi post sniam in causa appellationis. C. sen. rescin. non post. 1. a. alias non posset nisi per beneficium restitutionis, vt in l. pdicta. & j. de priuil. cũ olim 2. ẽ. de in integ. rest. suscitata. sic etiã in cõpensatione omissa ante sniam, nihilominus actio remanet salua post sniam citra aliquam appellationẽ, i non obstante re iudicata in prima petitione. ff. de cõpen. p in diẽ. §. r. Arg. cõtra. j. de re iudi. inter monasteriũ. Sol. vt i bi.

Ex parte.] communis diuisio. Secunda ibi, Quia. Abb. Sicul.

CASVS. Quædam regina ĩpetrauit literas quasdam super restitutione spoliationis cuiusdam castri: in quibus deficiebat hæc littera, o, in hac dictione spoliarunt, quæritur vtrum propter hoc reseriptũ vitietur? Et respondet Papa quòd non. No. quòd propter modicum defectum nõ vitiatur reseriptum: cum ex præcedentibus & subsequẽtibus possit cognosci mandatoris intentio.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

b O, deerat.] ex hoc vĩ faris, quòd non debuit valere, quia in litteris dñi Papæ nihil debet diminutum esse. arg. ẽ. de reseri. c. cum à Deo. & cum multa maturitate ac deliberatione traduntur 35. q. 9. Apostolicæ. vnde nõ est verisimile, quòd aliquod vitium possit ibi remanere, sed propter tam modicũ defectum non vitiatur, maximè si reseriptum in alijs appareat omnino legitimũ, cũ fuerit vitium scriptor. s, siue nimia occupatio, quod nocere non debet. arg. C. de testi. l. errore. & l. ambiguitates. & l. qm̃ indignum. & C. de leg. i. legatus. secus si esset ibi falsum latinum. ẽ. de reseip. c. ad audientiam. Et sic est notabile, quòd propter defectum syllabæ, vel litteræ a non vitiatur reseriptum, sicut nec testamentũ vitiatur, nec libertas minus debetur, licet erratum sit in syllaba. ff. de manum. test. l. qui habebat.

Perpetuus.] In prima parte ponitur appellantis narratio. In secunda causæ commissio ibi, Ideoq;. Abbas Siculus.

CASVS. Prior & conuentus de Ledis coram iudicibus delegatis traxerunt in causam G. perpetuũ vicariũ ecclesiæ de Rechan super quibusdam decimis: Dictus vicarius reconuenit eosdem super cõsimilibus quæstionibus, petens à iudicibus vt compellerent partem aduersam, vt faceret ei copiam quorundam instrumentorum communium, per quæ intentionem suã super principali negotio probare volebat. & quia hoc fieri nõ faciebat eidem, iudex Apostolicam appellauit. Mandat Papa, quatenus si ita est, reuocato in statũ debitum quicquid post appellationem. &c. Nota, quòd instrumẽta cõmunia parti, pars exhibere tenetur. Item reconuentio in spiritualibus facienda est.

[Glo. seq. obijcit. allegat contra obiectionem, & remittit. & demum obijcit & soluit.]

c Super decimis.] sed nonne iste vicarius si cõueniebatur pro decimis vicariæ suæ, debebat dñm in iudicio nominare? Ita vr, quia ipse dñs non est. ẽ. vt lit. non cont. qũ. §. pen. & C. vbi in rem act. l. 2. & ipse dñs debuit conueniri. arg. j. de præscrip. amittis. & 16. q. 3. inter memoratos. arg. quòd tenetur rñdere, cum ipse habeatur in re. j. de ap. ad audiẽtiã. sicut vsufructuarius tenet ad refectionem domus & ad tributum. ff. de vsufru. l. vsufructu legato. §. fi. & l. seq. alias, §. hactenus. & C. eo. ti. cum. De hoc dictum est ẽ. vt lite nõ contest. quoniam. §. pen. Sed intelligo, quòd ille vicarius habebat mandatum generale, vel speciale ad agendum & defendendum à rectore legitimè factum, alias non fuisset admissus eo ipso, quòd esset vicarius, cum non haberet administrationem, nec titulum sicut prælatus, nec præiudicaretur ecclesiæ per factum ipsius. Bernard.

d Super similibus.] & etiam super dissimilibus poterat eos reconuenire, & ei tenebantur respondere. ẽ. de mu. pe. cap. 1. vbi de hoc.

{ Glossa sequens circà editionem distinguit instrumenta communia & propria: & in his an vtatur necne: & cum vtitur, eduntur fine die, & Consule. fallit in casu.]

e Communium.] no. circa exhibitionẽ instrumentorũ. Et primò scire debes, quòd reseriptũ & oia acta causæ, confessiones & cõfessiones, & attestationes & quæcunq; acta sunt in iudicio, peti possunt exhiberi vel cõdictione ex lege, vel iudicis officio. C. de eden. l. 2. Vel condictione ex illa decret. ẽ. de prob. qm̃. & integraliter sunt exhibẽda, ga cõmunia sunt. C. de eden. non est nouum. & l. vlt. & ff. eo. tit. prætor. §. 1. & l. si quis. §. ratione. & l. argentarius. i. re. pon. & hic est expressum. Sed si instrumenta propria sunt, & actor petat à reo instrumenta, p quæ intentionem suam probare vult, nõ est audiendus: quia apud se ipsum debet habere probationes suas. ẽ. de proba-

¶ Honorius tertius.

¶ *Defectus litera non vitiat reseriptum.*

CAP. XI.

EX parte charissimæ in Christo filiæ B. quondã Anglorum regi næ fuit propositũ, & infra. ¶ Quia reseripũ Apostolicum, pro eo quòd in in hac dictione, spoliarũt, hęc figura o, deerat, b asseritur vitiosum; Mandamus, quatenus hoc nõ obstante in negotio ipso pręuia ratione procedas.

¶ Gregorius nonus Priori sancti Bartholomæi, & decano de Arcubus Londoñ. †

¶ *Licitè appellatur à iudice, qui parti hoc petenti non facit edi communia instrumenta.*

CAP. XII.

GPerpetuus vicarius ecclesiæ de Rechan nobis exposuit, quod cum Prior, & conuentus de Ledis, cum super decimis c coram iudicibus auctoritate Apostolica cõuenissent, & dictus G. super d similibus coram ipsis reconueniisset eosdem, quia dicti iudices copiam quorundam instrumentorum communium, e quę habebat pars altera, & per quę intẽdebat intentionem suam super principali fundare, fieri non faciebant eidem, hoc cum instantia postulanti, nostram au-

† Lugdu.

† De materia vide Fulgosiũ, Paulũ Castren. & Doctores in l. in apud quem. C. de eden. adde Spec. tit. de instrument. editione. & videndum.

¶ Hæc duo verba, auctoritate Apostolica, desunt ẽt in vetustioribus.

¶ De materia vide Romanũ cons. 346. adde Bal. in l. Imperator. ff. de stat. ho. & Iasonẽ in l. si quis mihi bona. ff. de acq. hæred.

† Anglicorũ. a Multò fortius in cã appellationis. & de hoc in Spec. de appel. §. pe. ver sic. sed nũqd. in cã. & vide qd plenè di. ẽ de ord. cognit. c. vlt. in magna glo. ver. & idem est quãdoq; cum versic. seq. lo. And.

¶ De hoc articulo vide notata per Host. & Doctores. j. de crim. fal. cap. & j. ex literis. ẽ. de reseri. adde hic Ioan. And.

vtrum inſtrumenta illius regis admittere debeant in cauſis? Reſpondet Papa conſultus q̃ conſuetudo illius patriæ obtinet approbata, vt fides adhibeat inſtrumẽtis illius regis: & ipſi poterunt ea in cauſis admittere, p̃ſertim cum rex ipſe tantæ fuerit honeſtatis, q̃ ipſius inſtrumenta maximæ habeant auctoritatis in partibus Scotiæ.

¶ Scotianis.

Nota, q̃ inſtrumenta poſſunt produci vſq; quo cõſuetudo fit in cauſa, vel vſq; ad terminum a lege ſtatutum. Item inſtrumentis regis creditis conſuetudo hoc obtineat. Item ex qualitate p̃ſonæ approbatur vel reprobatur inſtrumentum.

[Glo. ſeq. ponit de virtute conſuetudinis.]

a Approbata.] nota, q̃ cõſuetudo facit aliquod inſtrumentum authenticũ, qđ alias non eſſet: & cõſuetudo dat alicui iuriſdictionẽ, q̃ alias habere non põt. ſupra de arb. dilecti, & ſ. leſo. compe. cum contingat. 1 & ſic cõſuetudo facit aliquẽ illegitimum, qui alias eſt legitimus ad promotionẽ. ſ. de cleric. coniuga. cũ olim. & p̃ſonas legitimas ad matrimonium facit illegitimas. ſ. de cogna. ſpi. ſup eo. Bero Honeſtatis.] nota q̃ ex qualitate perſonæ approbatur inſtrumentum. ff. de edcn. ſi qs ex argentarijs. §. 1. & ſ. de præſcr. ad audiẽtiam. & ſ. de præſum. illud.

¶ Cap. unico. eo. tit. in 4. comp.

Et de intellectu vide Fabrũ Inſti. de inutil. ſtipulat. §. itẽ verborum.

1 Conſor. l. 1. & ibi Bar. C. ad Velle. & in Auth. de inſtr. cau. §. oportet.

patriæ obtinet approbata, a vt inſtrumẽtis illius regis fides adhibeat, vos ea ſecurè poteritis admittere, p̃ſertim cũ ſupradictus rex tantæ fuerit honeſtatis, b quòd ipſius inſtrumẽta maximę auctoritatis ſint in partib. Scoticanis. ¶

¶ Idem Petro ciui Viterbien.

¶ Falſitas inſtrumenti, vel quod deeſt inſtrumento probari poteſt per teſtes.

CAP. X.

CVm Ioãnes eremita à te centũ triginta libras Senen. ex cauſa mutui corã Donadeo & Ioanne iudicibus Viterbien. petijſſet: & tu ex aduerſo proponeres, quòd cum idẽ in cẽtũ & octogiginta libris tibi pro p̃tio domus: quam eidem vẽdideras, teneretur, centũ triginta libras ex illis non immerito debeat compenſare c. Tandem cũ ſuper hoc & quibuſdam alijs articulis inter vos fuiſſet aliquãdiu litigatum, iudices atteſtationibus publicatis; te ſententialiter codemnarũt, vt idem prædictæ domus poſſeſſionem vacuam d traderes, à creditoribus liberatã: & infra. ¶ Cum igitur ab hac ſententia ad noſtrã duxeris audientiam e appellãdum: & nos tam ibi quã prædicto Ioanni T. ſubdiaconum & capellanũ noſtrũ dederimus auditorẽ: ex parte tua fuit p̃poſitũ, ſupradictæ dom⁹ venditionem non puram, ſed cõditionalem potius extitiſſe, ac nullatenus te

¶ *Falſitas inſtrumenti, vel quod deeſt inſtrumento probari poteſt per teſtes.*

dicebat: Ad hoc p̃landũ induxit inſtrumẽtum venditionis, & tabellionẽ qui fecit inſtrumentũ, & vnum de teſtibus ſcriptis in inſtrumẽto: dubitatã fuit q̃ p̃batio valere debet, & proponebat ex parte ipſius P. q̃ licet teſtes & inſtrumẽta eandẽ vim obtineant in cãis, non tñ inſtrumẽtũ tanti debet eſſe valoris, vt p̃ferat depoſitiones trium vel plurium teſtium. E: ſ. ex aduerſo fuit dictum, q̃ cũ ipſe Io. intentionẽ ſuã p̃ inſtrumẽtũ p̃baſſet, & P. venditionẽ nõ putã, ſed cõditionalem fuiſſe p̃poneret, nec per teſtes P. de certo tp̃e fuerat facta fides vnde nõ apparebat q̃ ſup illa vẽditione deponerent, & in inſtrumento certũ tempus adijceretur, probatio ipſius P. ineficax erat ad intentionẽ ꝓriam elidẽdã: Sed dicebat, q̃ rõſio iſta inualida erat, quia vtraq; pars interrogata, confeſſa fuit in iure, q̃ vnica venditio ipſius dom⁹ facta fuit in iure, ſed q̃ teſtes p̃bant venditionẽ cõditionalem fuiſſe: & ſic p confeſſionẽ vtriuſq; colligitur, vẽditionẽ domus cõditionalẽ fuiſſe, nõ obſtãte q̃ ipſa interrogatio facta fuit poſtq̃ fuit in cauſa cõclutum: q̃ iudex vſque ad prolationem ſnię põt interrogare de facto quoties dubitat: Iſtis omnibus cõſideratis, dñs Papa de cõſilio fratrũ, pronũciauit venditionẽ p̃dictã cõditionalem fuiſſe, & dictum P. nõ teneri ad ipſius domus poſſeſſionis traditionem ipſi Io. ſuper hoc ſilentium imponendo, ſniam prædictorũ iudicum quo ad hunc articulũ infirmando, q̃uis aliàs inſtè pronũciauerint: quia hęc exceptio non fuit p̃poſita coram ipſis: quantum ad alios articulos confirmauit eandem. Nota q̃ cõpenſatio admittitur in iure. Itẽ ſup nouo articulo publicatis atteſtationibus teſtes recipiuntur. Item teſtes p̃ſentũ inſtrumento. Item exceptio peremptoria poteſt proponi in cauſa appellationis. Item iudex ex officio ſuo interrogare poteſt partes ubicunque dubitat de facto uſque ad ſniam. Item licet ſnia lata ex noua allegatione caſſet, nõ p̃iudicat iudicibus qui ipſã protulerũt. Itẽ ſententia pro parte tenet, & pro parte non tenet.

† Quando dicatur vacua poſſeſſio, vide per Angelum & legiſtas in l. in cõuentionalibus. §. ſi quis vacuã. ff. de uer. obl. adde gloſſã ſingularẽ in §. quod actor. inſtit. de actio.

2 Si ſtipulatus ſum rẽ dari: & vacuã poſſeſſionẽ tradi, per actionẽ incerti ex ſtipulatũ poſſem percepti ut uerba, & vacuam, &c. aliquid addant. Ioann. And.

3 Niſi iudex à quo appellatur, ſuperiorem in tẽporalib. non cognoſcat. ſ. q̃ fil. ſint legit. per venerabilem. §. rationibus ſup. de foro comp. licet. in Auth. ut diſtrahi. §. ſi tũ ſ contigerit ſecundũ Hoſt. Ioan. And.

a Approbata.] nota, q̃ cõſuetudo facit aliquod inſtrumentum authenticũ, qđ alias non eſſet: & cõſuetudo dat alicui iuriſdictionẽ, q̃ alias habere non põt. ſupra de arb. dilecti, & ſ. leſo. compe. cum contingat. 1 & ſic cõſuetudo facit aliquẽ illegitimum, qui alias eſt legitimus ad promotionẽ. ſ. de cleric. coniuga. cũ olim. & p̃ſonas legitimas ad matrimonium facit illegitimas. ſ. de cogna. ſpi. ſup eo. Bero Honeſtatis.] nota q̃ ex qualitate perſonæ approbatur inſtrumentum. ff. de edcn. ſi qs ex argentarijs. §. 1. & ſ. de præſcr. ad audiẽtiam. & ſ. de præſum. illud.

CVm Ioannes.] In prima parte ponit ꝓceſſus cauſæ principalis. In ſecunda ꝓceſſus cauſæ appellationis ibi, Cũ igitur. In tertia diffinitio ipſius cauſæ appellationis ibi, De conſilio.

CASVS. Ioannes eremita corã iudicibus ciuitatis Viterbij petebat a Petro cõtinue ipſius a 30. lib. Senen. ex tã mutui. Ex aduerſo ꝓpoſuit idẽ P. q̃ idẽ Ioan. tenebat eidẽ in 130. lib. pro pretio cuiuſdã domus, quã ipſe Ioan. ei vendiderat: vnde petebat vt 130. ſibi deberet cõpenſare, & reſiduũ ſibi debere p̃ſolui: petijt inſuper poſſeſſionẽ ipſius dom⁹ ſibi tradi vacuã & liberã. Ite võ eſt. inp hoc & alijs articulis, cã fuiſſet hincinde aliquandiu diſputatum, iudices auditis atteſtationibus & allegationibus, condẽnauerũt iſtũ P. vt eidẽ Ioan. poſſeſſionẽ p̃dictæ dom⁹ vacuã & liberam traderet: ab hac ſnia dictus P. ſedẽ Apoſtolicam appellauit: Papa dedit T. capellanũ ſuũ partibus auditorẽ, coram quo ex parte ipſius P. fuit propoſitũ, uenditionẽ ipſius domus nõ puram, ſed conditionalẽ fuiſſe: & ideo ipſum non teneri ad traditionem ipſius: Ad hoc probandũ quatuor teſtes induxit, cum eſſet nouũ capitulũ pendens ex ueteri: Qui iurati dixerũt ſe interfuiſſe cõtractui inter ipſum P. & Io. ſup eadẽ domo celebrato pro certo pretio, hac adiecta cõditione, vt ipſe P. donec ipſam inhabitaret in ui ta ſua, & poſt eius obitum domus illa remaneret M. & R. filijs ipſius P. a poſtea ipſius Ioan. de anno, menſe, ac die quo facta fuit uenditio, dixerunt ſed nõ recordari, dudum l. uenditionem nũ cõditionalẽ, ſed puram fuiſſe

b Honeſtatis.] quia ſi rex eſt honeſtus, ſtatim præſumitur inſtrumentum eius eſſe verum. ff. de fide inſtr. l. 1. & ibi Bar. C. de teſtibus. l. ſi quis in conſcribendis. & ſ. de teſtibus. ſi quis in conſcribendis. & ſ. de fide inſtr. ſi quis in conſcribendis. & ſ. de fide inſtr. ſi quis in conſcribendis. & ſ. de fide inſtr

lem cautionē, licet cauſa ſubiecta fuerit, ſcilicet quòd talis pro niſtio indebita fuit, puta quia iam fuiſſet ei: ſicut qui dicit pecuniam indebitam ſe ſoluiſſe, illud probare tenetur. ī. de ſolutionibus. c. vlt. & ti. de prob. cap. cum de indebito. i. reſpondeo.

CVm P.] Primò narratur factum. ex quo quæſtio. ſecundò ponitur deciſio ibi, A I petitione n. CASVS. Tabellio præuentus morte quā inſtrumenta non perfecit, quę redacta erant in notā per eūdem: quærebat quid deberet fieri de huiuſmodi inſtrumentis in notā redactis? Rēdet Papa I. tabellioni, quòd ad petitionem illorum ad quos pertinent, auctoritate iudicis ordinarij poterit illa inſtrumenta in publicam formam redigere, per hoc perpetuò valitura, ac ſi à dicto P. completa fuiſſent. a Auctoritate ordinarij.] ordinarius ergo præſtabit auctoritatem ſuam huic tabellioni ad petitionem illorū quorum ſunt inſtrumenta, vt ea redigat in publicam formam: ſic & ſi eſſent conſumpta propter vetuſtatem, aut aliam iuſtam cauſam. infra cap. proximo.

b Perpetuam Firmitatem.] vt hic dicit ſic & teſtamentum auctoritate ordinarij in publicā formā redigitur. C. de teſta. teſtamenta. & l. conuicta. & talis publicatio æquiualet teſtamento. C. eo l. publicati. hoc tū ſcire debes, quòd tabellio dum viuit, nō poteſt alteri committere completionem inſtrumenti, ſed ipſemet debet cōplere inſtrumentum, prout in protocollo repetitur nihil addendo vel diminuendo quam in protocollo continetur, vt in Auth. de tabel. coll. 4. poſt mortem verò fiat, prout dicitur hic. & C. eo. tit. l. conuictus. Ber.

SIcut inſtrumenta.] Primò ponitur quæſtio. Secundò ſolutio, ibi, Coram. Abbas.

CASVS. Aliqua inſtrumenta propter vetuſtatem, vel aliam iuſtam cauſam quaſi conſumpta ſunt: petuntur exemplari: quæritur quid fieri debeat? Reſpōdet Papa quòd præſentetur coram ordinario, vel coram delegato ſpecialiter ad hoc: ille poſt modum inſpiciat diligenter illa inſtrumenta, & ſi in nulla parte ſint vitiata ſint, præcipiat illa exemplari per publicam perſonam: & habebunt eandem auctoritatem cum originalibus. Nota iſta duo capitula, quia frequenter locum habent.

c Vetuſtatem.] propter vetuſtatē inſtrumenta & priuilegia renouāda ſunt, vt hic, & ī. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. aliàs ſi vetuſtate conſumerentur, nulla fides eis adhiberetur. ī. eo l. inter dilectos. ſic & teſtes, ne probatio pereat, in publicam formam redigūntur. ī. de teſti. ſignificauit. & ī. vt lit. non cont. ſta. quoniam. ī. reſpon. & §. ſunt & alij, ff. ad leg. Aquil. in lege. C. de ſſur. pup. l. vlt. arg. Bernardus.

d Iuſtā cauſam.] puta, quia littera incipit deleri ex vitio charte vel encauſti, quamis inſtrumentū de nouo fit

CAP. XV.

CVm ¶ P. tabellio mortē præuentus, quæ- re
dā non perfecerit inſtrumenta, quæ in nota redacta fuerāt ab eodem: Ad petitionem eorū ad quos pertinent, auctoritate ordinarij a iudicis poteris ea fideliſer in publicam formam redigere: habitura per hoc perpetuam firmitatem. b

¶ Idem.

¶ *Inſtrumentū exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarij, eandem vim habet cum originali.*

CAP. XVI.

SI † inſtrumenta propter vetuſtatem, c vel propter aliā iuſtam cauſam d exēplari petantur: Coram ordinario iudice vel delegato ab eo ſpecialiter præſententur: qui ſi ea diligenter inſpecta in nulla ſui parte vitiata repererit, per publicā perſonā eadem præcipiat exēplari, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.

TITVLVS XXIII.

De præſumptionibus.

Salomon in Parabolis. †

¶ *Sicut manifeſtè nocens eſt pœnæ obnoxius: ita & occultus, licet poſtea dicat ſe ioco feciſſe.*

CAP. I.

SIcut noxius eſt qui mittit lanceas & ſagittas in mortem; f ita vir, qui fraudulenter

† Vide plenè per Matthæū de Afflictis ſuper cōſti. Neap. inci. Bainlos oēs. notabili 13. & ſeq. adde Baldum conſ. 62. li. 5. Alex. conſil. 136. & 161. lib. 1.

§ De materia huius decretalis & gloſſarū eius vide Iaſo. in l. 3. C. de iuramph. Paul. de Caſt. cōſy. incip. ſuper eo. Old. cōſ. 93. inci. circa primum. Alex. conſ. 4. incip. videretur. in 2. volum.

f Cap. 26. Et ca. 1. eod. tit. in 1. cōp. Et de materia vide Alexan. & Iaſonem in l. 1. §. hæc verba. ff. quod cuiuſque vniuerſi. & plenè per Felinum in tractatu, qñ conatus puniatur.

nē probant, quandoque ſemiplenam probationem faciunt, quandoque alias præſumptiones coadiuuant, vt patet infra in proceſſu tituli: Ideo poſt tractatum de probationibus, de teſtibus, & de fide inſtrumentorum, annectit hanc rubricam, in qua tractatur de quadam ſpecie probationis. Et vide ad materiam quod dixit Panor. in c. tertio loco. ſupra de proba. & no. in c. ferrum. 50 diſt. Ab. Quid autem debet præſumi ſi clericus amplexetur mulierem. 11. q. 3. abſit.

SIcut noxius.] Ludas noxius inducit præſumptionem fraudis. Vel ſic: In dubio in delictis præſumit dolus. Et aduerte quia verba text. non ſunt Papæ, ſed Salomonis in parabolis, vt patet ex præſcriptione; & habentur originaliter in parabolis in c. 26. & pone caſum literalem referendo conſultationem ad Papā auctorem huius cōpilationis. & dicas ſic: Quidā acceſſit ad Gregorium ix. quærens ab eo. Pater ſancte, quidā intrauit domū cuiusdā, qui reputabatur amicus ſuus, & clandeſtinè quædam iocalia ſubtraxit, & recluſit ſub mantello ſuo. cum autem dīs domus hoc deteriſſet, ille ad excuſationē ſuā dixit, quòd ioco fecisſet. vellem ſcire an ex confeſſione ſua ille ſit abſoluendus? dīs Papa rēdet, quòd huius ſolutio quæſtionis ex dictis Salomonis in parabolis colligi euidenter: qui inter cætera dicit, quòd ſicut noxius, ideſt nocens eſt is, qui manifeſtè nititur nocere, licet forte non fuerit ſecutus effectus: ita is qui nocet occultè, licet in deprehenſionis actu dicat, quòd ioco: facit, quaſi dicat, quòd ſibi nō eſt credendū, ex quo actus eſt in ſe nocuus. Abb.

f In mortem.] ideſt, vt mortem inferat, licet res non habuerit effectum, ex quo proceſſit ad actum. 51. diſt. ſi quis poſt acceptum. & de pœ. diſt. 1. ſi quis cum telo.

CASVS. Reus qui eſt in aliquo delicto de quo conuenitur, ſemper fugit, & nunquam vellet venire ad iudicium, & hoc ipſo præſumitur ꝫ ipſum: & ille qui eſt innocens libẽter q̃rit vt abſoluatur, nec aufugit. & ex hoc præſumitur quod ſit innocens.

a Subterfugit.] q̃ enim iudicio refugit, apparet eum de iuſtitia diffiſum. 11. q. 1. Chriſtianus. & 3. q. 9. decreuimus. & 74. diſt. honoratus. Bernardus.

b Confitetur.] interpretatione. 11. q. 3. ruinus. Tripliciter dicitur q̃s cõfiteri tacendo, 15. q. 6. c. 1. & 2. Rei euidentia. 38. diſtinc. priuſquam. Conuenimacia, vt hic, & 3. q. 9. de reuimus.

NOnne bene dicimus.] Qui tacet conſentire præſumit ita ſummat Io. ſed hæc ſummatio eſt nimis generalis, & contra regulam, is qui tacet. de reg. iur. lib. 6. Primo ponuntur verba Euangelii. Secundo verba Gregorij exponentis. ſeu inſerentis ad deciſionem quæſtionis. Secunda ibi, Duo quippe. Abbas.

CASVS. Dum Iudæi diſputabant cum Ieſu, ſine contendebant, dixerunt Ieſu, Nonne bene dicimus nos, q̃ Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Reſpondit Ieſus. Ego dæmonium non habeo. Dicit Grego. duo ſibi illata fuerunt: per hoc ꝫ vnum negauit, de alio intelligitur confiteri tacendo. Not. ꝫ qui de vno negat, de alio tacendo confitetur.

c Nonne bene dicimus.] verba ſunt Iudæorum.

d Duo quippe.] verba ſunt Gregorij.

e Illata] i. ignominioſe dicta ſunt, vel iniurioſe.

f Vnum negauit.] ſcilicet dæmonium habes.

g Alterum.] ſcilicet. Samaritanus es, tacendo conceſſit.

[Glo. ſeq. not. tacentem conſentire. ponit quoſdam caſus exceptos, ſignat contrarium, dat duas ſolutiones. ſecundo arg. 4. iura allegat ad caſum conuerſum alleg. dno.]

h Tacendo.] not. ꝫ qui tacet, ꝛ conſentire vꝛ. 54. diſt. ſi ſeruus. & 25. diſt. diaconus. & 28. diſt. diaconi. ff. de con. & demon. cum ita legatum. ver. quæ enim Titio. Fallit hæc regula in caſibus. ff. de urb. præd. inuitum. ff. de fur. qui uas. §. vetare. & ff. quib. mo. pig. vel hyp. ſol. ſicut §. non videtur. ff. de procu. filiusfamilias. §. inuitus. alium caſum habes 65. diſt. c. vlt. 74. diſt. c. 1. argu. contra. ff. de regulis. qui tacet. Dicas ꝫ qui tacet, non conſentit vbi agitur de dominio rerum amittendo, niſi affinitas aliud inducat. ff. de donat. inter ui. & vxo. ſi ſeruus communis. Vincen. Vel melius dicas, ꝫ vbi per prohibitionem meam poſſum prohibere quod fit, & taceo: tũc taciturnitas pro conſenſu habetur. 54. diſt in. ſi ſeruus. Si verò per prohibitionem meam non poſſum prohibere quod fit tunc non obeſt mihi taciturnitas, puta me inuito potes vendere rem meam. ff. de contraben. empt. rem alienam. ſic etiam videtur diſtinguere lex ſæpe. ff. de re iud. & 11. q. 3. quando. & j. de re iud. c. pen. tamen fallit hoc in caſibus prædictis. Ita ar. quod de vno negatur, de alio conceditur.

subterfugit, aquemadmodũ vt abſoluatur, qui eſt innocens quærit. confitetur b enim de omnibus, q̃ſquis ſe ſubterfugere iudiciũ dilationib. putat.

¶ Gregorius in Homilia.† Homil. 18.

¶ *Qui ex duobus illatis alterum negat, reliquum affirmare præſumitur.*

CAP. V.

NOnnè† bene dicimus, c quia Samaritanus es tu, & dęmoniũ habes? Reſpondit Ieſus: Ego dæmonium nó habeo. ¶ Duo d quippe ei illata e fuerũt: vnum negauit, f alterum g tacendo h conceſſit.

† Ioa. c. 8. & cap. 6. col. tit. in 1. cõp. Et vide Bal. ãn 1. 2. C. de ſacroſ. eccle.

¶ Idem ſMaximo epiſcopo.

¶ Gregorius I. 2. epiſtola. 4. regiſtri.

¶ *Ex præteritis præſumitur circa futura.*

CAP. VI.

MAndata† cæleſtia i efficacius gerimus ſi noſtra cum fratribus onera patriamur. k Proinde ſuper cũctas eccleſias Sicilię vices ſedis Apoſtolicæ l miniſtrare decernimus. Quas nó loco tribuimus, ſed perſonæ, m Quia ex trãſacta in te vita didicim⁹, quid de ſubſequenti conuerſatione tua præſumamus.

¶ Idem.†

¶ *Ex vicinitate præſumitur notitia facti loci vicini.*

CAP. VII.

QVoſdam:† & infra. ¶ Africa verò qualiter mortalitate, & lan-

† Cap. 7. eod. tit. in 4. compilat. & c. 1. de offi. vicar. in 1. cõpi. Et vide L. nõ oẽs. §. à Barbaris. ff. de re milit. adde Doctũ & Alberic. in c. in præſentia de probat.

† Gregorius li. 7. epiſtola 123. ſive 127. regiſtri.

† Capi. 8. eo. tit. in 2. compil. Adde de materia ſimili in l. 1. vbi ꝫ Bar. & doctores. ff. ſi ſeruitus vendi. & in l. ſi ita. in fi. ff. de fundo inſtruct. per Felinũ in c. litteris. Ieſu eod.

1 De materia huius gloſſæ vltra doctores hic, vide Cumanum cõſi. 72. & 142. Romanũ cõſi. 311. & Aretinum conſi. 14.

3 Cui cõmiſſa eſt legatio nõ cõmittentis quod dicit j. de offi. le. c. 2. lib. 6. Ioan. And.

Hæ tres gloſſulæ nõ ſunt Ber. nec habentur in antiquis codicibus.

ADDITIO. Sed ego nõ credo glo. verũ dicere, quia illud nõ referẽt ad iniungentẽ onus, ſed ad eũ q̃ debet onus alterius ſubire. Papa antẽ hic loquit de ſe: quare arbitror ꝫ Papa hic loquit de mandatis cęleſtibus ſibi tanquam vicario factis circa paſcendũ populum Dei: nã efficacius adimplet aſſumendo multos ad miniſterium iuxtà illud euangelicum: Meſſis quidem multa, operarij autem pauci: rogate dominum meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam. 21. diſt. §. 1. Abbas.

[Glo. ſeq. arguit ad brocar. alleg. 5. iura. & vnum allegat in contrarium, & ſoluit.]

K Partiamur] not. arg. de officijs partiendis. 93. diſt. diaconi. circa medium: ibi, ſufficit huic ordini, & c. C. de aſſeſ. nemo. 16. q. 1. preſbyteros. ff. de pac. ſi plures. 89. diſt. ſingula. arg. contra. ff. de adoptio. ſi conſul. Sol. prima regula generalis eſt: contraria tamen quandoque inueniuntur, aut cã neceſſitatis vel vtilitatis conceſſa. 21. q. 1. clarior. 30. q. 1. ad limina. ff. de contrahen. emp. ſi ſtipulatus. §. fundum. & ff. de ſtipu. ſeruo. l. 1. §. communis ſeruus.

l Vices ſedis Apoſtolicæ.] & tamen non poterit extendere marium ad ea quæ in ſignũ vniuerſalis dominij ſunt Romano pontifici reſeruata. j. de tranſla. c. 1. & j. de offi. leg. quod tranſlationem.

m Sed perſonæ.] & ideo cum perſona ſ finitur. 7. q. 1. petiſti. ff. de con. prin. l. 1. in fi. Si verò loco concedatur priuilegium, perpetuum eſt, 16. q. 1. hinc etiam. & 25. q. 2. c. 1. & 2. de iur. immu. l. 4. & j. de inſti. cum venirent.

QVoſdam.] CASVS. Caſum ſic ponit Abbas. ꝫ forte iſti quibus ſcribitur, petebant præbendas, ibi, &

sibi,& erant ibi vicini,quos Papa noluit exaudire, cum terra ipsa satis oppressa esset à barbaris,quod ipsi vicini melius scire debebant ratione vicinitatis.

[Duæ glossæ sequens duo colligunt argumenta.]

a Viciniores.]arg.quòd ex vicinitate præsumitur pro aliquo,vel ꝯ aliquē, & ideo scire præsumitur: vnde facilè non creditur in cōtrariū. 16.dist.quod dicitis. & ꝯ.q ma.accu. posc. cū in tua.& ꝯ.c.p.lib Credo.] idest ꝑsumo. Et est argu. ꝙ vbi quis interrogat an credit vel non,nō est dandum tempus etiā ad deliberandū: quia ex præiudicio ne informat suam credulitatem.Ber.

† Gregorius I.regulro li. 10. epistola 33.& 34.vnde intelliges aperte hoc fragmētū.& c.9.eo.tit.in 4.comp. Et vide l. 3. §.si itaq; vicinum. ff.de ædi.act.

QVantò.] Pone casum literalē secundùm Ioan.forte enim papa reprehēdit episcopum de negligentia circa correctionē dilecti subditi sui,cuius clamor ad ipsum Papā pervenerat: & quia ꝑs allegabat hoc ignorātiam,Papa sibi scripsit vt hic habetur. Abbas Siculus.]

† Cap. 8. & c. 10. eo.tit. in 1. comp.

[Glossa sequens ponit dictum,cui alleg. contrarium, soluit distinguendo.]

† Cæsarēs.

c Non potuit.] i. præsumitur non potuisse, imò contra præsumptionem iuris benè admittitur probatiō in contrarium.ff.quod me.cau.non est verisimile.& 82 dist.proposuisti.& ꝯ.qui ma.accus.posc.cum in tua. ff. de probat.qui testamentum.Arg.contra 11.q.1.si qui clericorum. Circa huiusmodi præsumptionem dicendum est,quod temeraria repellatur.6. q. 1. oues probat alias præsumptio inducit quandoque expurgationem. ꝯ. de pur.can.per totum.violenta præsumptio quandoque sufficit ad condemnationem.ꝯ.eo.afferte.& 32.q. 1. dixit dominus.

ADDITIO. Vnde versus.

Tu suspensus eris,si causa probabilis extet:
Si violentia vnes non te temeraria tanget.

SCribam.]Breue est Pone casum littetalem, vt dictum est in præcedentibus cap.Abbas.

[Glossa sequens ponit duas lecturas, & iuxtà secundam arg.]

d Scribam eis.] ironicè,quasi dicat, non scribam.vel potest legi planè.Et est argu. inducias esse concedendas malitiosè petenti ad comincendam malitiam. de pœn.dist. 1.prædixerat.ff.de verbo.obli. si insulam. & l.insulam.ꝯ.de dolo & contu. c.prout. & c. cū olim. & cap.veritatis.

[Glo.seq.ponit triplicem præsumptionē ex præsenti, & triplicem ex præterito.]

e Ex priùs datis & neglectis.] quandoque ex præsenti præsumitur circa præsens.6.q.1.qui crimen. quandoque ex præsenti præsumitur circa præteritum. 34. q.2. cum per bellicam. quandoquè ex præsenti circa futurum.50.dist. si quis diaconus ver.cum verò,& qñq; ex præterito circa præteritum. 28. dist. quia sunt culpæ. quandoque ex præterito circa præsens, quoties de fama quæritur alicuius.77.dist. quicunque. & c. monachos nouitius. quandoquè ex præterito circa futurum,vt hic & 23.q.5.si apud,& ꝯ.eod.mandata.

ADDITIO. Vnde versus.

Rumor de veteri facit venturo timeri.

Cras poterūt fieri turpia sicut heri.

QVia verisimile.] Diuiditur. Nā primò ponit causā finalem. Secundò propositionem. Tertiò propositionis causam impulsiuam.Secunda ibi: Prouideas. Tertia ibi: Quoniam.Abbas Siculus.

CASVS. R. capellanus dicebat,ꝙ H. concesserat ei personatum ecclesiæ suæ, & abeo vicariam ipsius ecclesiæ.Vbi H. receperat,& hoc occelabat se ꝓbaturum. & ita R. molestabat eūdem H.Significatum fuit hoc domino Papæ.scripsit hoc Papa decano Catliceñ. dicens ꝙ non ē verisimile, ꝙ H.personatum ecclesiæ cesserit dicto R. & vicariam ipsius ecclesiæ receperit ab eodē.Vnde mandat decano ne ſup hoc ꝓbatiō recipiat,nisi communis fama loci hoc haberet,vel nisi tales ꝑsonæ appareant,de quibus non sit verisimile quòd debeāt deierare:quia sæpe contingit quod testes corrupti inducantur ad falsum testimonium proferendum.Nota ꝙ contra verisimilem præsumptionem inducuntur testes.

† Cæsarēs.

f Concesserit.] quoniam de nemine præsumendum est quod bona sua tradat. 1 ꝯ. de renun. super eo.& ꝯ. de restitu.spolia.solicite, & ff. de proba. cum de indebito.

g Cōmunis loci fama.] quæ coadiuuat ad fidem faciendā.q.3.c.si testes.§.item sæpè.& ff.de testib.testiū, §.eiusdem quoq;.& C.ne de stat.defunct.si mater.& ꝯ. c.proxi.Bertr.

ILlud.]Per nominationem, cohabitationem & famam, probatur coniugium, maximè si appareant instrumenta dotalia.ita summat Io.And.quæ summatio iudicio Panormitani omnino nō colligitur ex isto textu.tum quia in isto textu nulla fit mentio de cohabitatione nec nominatione vltra instrumenta dotalia.tum quia per dictionē, maximè sentit Io.An.quòd absque instrumento dotali tuisset hic per alia posita in textu probatum matrimonium.Communis ciuilio.Secunda ibi.Verum.Albas.

CASVS. Quæ iam libera mulier per x. annos & vltra scienter cohabitauit cuidam seruo tanquam legitimo

† Cap.11.eo.tit.in 1.cōp. post concil. Lateran. sub Alex.iij.para 8.ca.14. Vide Ancharanum cōsi. 189.incip.in causa pontificis & Petri de Perusio tractante de ꝓbis.

† Dicto.presbyteri,desit in vetustis libris.

† probatiōe

† Ianuensi

† Ca.14.eo.tit.de sponsal. in 1.cōp. & post concil. Lateran sub Alex.iij. ꝑ.50.42. iam de materia vid Abbatē in cōsil. 68.de sponsa. & Cynū ibi.ti inuita. C. de nup.& de intellectu legis Iouicū Romanū singu. 451.inci.nā quid per instrumentū.

† Vt renūciatio platuræ & vicariæ.est arguit per hoc Host.ad id qđ posteā dixi de ꝓb.ꝑ testa: adde alia exēpla per Bar.in l. cum qdā.ff.si certum.pe.vide Romanum in cons.250.

dimo viro,& ab eo fuit carnaliter cognita: poſtmodum dicebat illũ ſuum non eſſe maritũ: ſed vir dicebat ſuam eſſe vxorẽ, oſtendens publicum inſtrm, in quo ſe cõiuges nominabant, per quod etiam ſibi donationem propter nuptias faciebat eidẽ. mulier aſſerebat inſtrm illud factum eſſe in fraudem, vt dñs ſeruo ſuo fraudaretur. Inſuper produxit teſtes, q̃ ille rogatus erat pluries ab amicis muleris q̃ eam deſponſaret: ſed ipſe dicebat, q̃ eam non deſponſaret. Vir prædictum inſtrm producebat, & quoſdam teſtes, qui viderant eam annulos deferẽtem. Ad hoc reſpondebat mulier, q̃ hoc faciebat ſm conſuetudinẽ illarum, quæ panes vẽdũt: Iudex ſuper hoc conſuluit Papam, & ipſe reſpõdet, q̃ in huiuſmodi dubietate fama vicinię debet attendi, & ſi fama loci habet, q̃ vir ipſam in lecto & in mẽſa ſicut vxorẽ tenuerit: cogenda eſt mulier vt eidẽ viro affectu adhęreat coniugali: præcipuè ſi prædictum inſtrm à tali fit factũ, qui officiũ ſuum fideliter adimpleuit. Nota, q̃ circa matrimoniũ recurrendũ eſt ad famam loci, & ſic per exteriora probat matrimoniũ, ſaltẽ præſumptum, contra quod non eſt probatio admittenda. Item præſumitur pro inſtrumento facto ratione officij.

quędam libera mulier p decẽ annos & vltra cuidã ſeruo ſcienter[a] cohabitauerit & ab eo fuerit carnaliter cognita, nunc ipſum aſſerit ſuũ nõ eſſe maritũ. Verùm vir eam vendicans[b] in vxorem, oſtendit publicum inſtrumentum, in quo ſeſe cõiuges nominãt, [c] & per quod ipſum eidonationem[d] propter nuptias feciſſe apparet. Mulier verò inſtrumentum illud aſſerens vitioſum, vt ſeruo dominus fraudaretur, [e] plures teſtes produxit, quod ille ab amicis eius ſæpè rogatus, vt eam deſponſaret, nec deſponſaſſe, nec deſponſaturum[f] ſe ipſam firmiter aſſerebat, vir autem non niſi prædicto inſtrumento, & quibuſdam teſtibus, qui viderant eam annulos[g] deferentẽ, ipſam probauit vxorem: ſed mulier de more illarum, quę panes vendunt, ſe annulos detuliſſe dicebat. ¶ Verùm quia in huiuſmodi dubietate, fama viciniæ magis debet attendi, † ſi fama loci[h] habet, quòd vir ipſam in lecto, † & in mẽſa ſicut vxorem[i] tenuerit (cum matrimonium[k] ſit maris & fœminæ coniunctio individuam vitæ conſuetudinem retinens) cogenda eſt mulier, vt eidem viro affectu ſeruiat coniugali: præſertim[l] ſi præſcriptũ inſtrm ab eo cõditũ fuerit, quod officiũ ſuũ fideliter[m] adimpleuit.

¶ Idem.

¶ *Per violentam præſumptionem probatur carnis copula.*

CAP. XII.

LItteris † tuę fraternitatis receptis, nobis

a Scienter.] ex quo ſcienter cohabitauit, ei non poteſt opponere notam ſeruitutis. ff. de coniug. ſeruo. propoſuit, ſed ſi hoc ignoraſſet, tunc ſufficit benè, vt in eadem decr. & 29. q. 2. per totum.

b Vendicans.] ideſt eam petens in ſuam vxorem.

c Nominant.] iſta nominatio præſumptionem inducit. 32. quæſt. 4. dicat aliquis. ff. de probat. l. vlt. non tamen ſufficientem probationem inducit. C. de probatio. nam epiſtolis. & C. de libera. cauſa. l. penult. præterquam in caſu C. de latin. liber. toll. l. vnica. §. ſimilis quoque.

d Donationem.] dos. n. conſtitui non poteſt niſi liberis perſonis. C. de lati. liber. tollen. l. vnica. §. ſed & ſi quis hominum ſic eadem ratione donatio non poteſt cõſtitui niſi in liberam mulierem. & à libero viro, vnde præſumptionem inducebat tale inſtrumẽtum. ff. de iure dot. ſi mulier, §. eius nomine. ſed non plenè hoc probat: quia non fuit factum inſtrumentum ſuper matrimonio. C. de nup. neque ſine nuptijs: & ita non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe. ſupra de transla. inter corporalia. & C. vnde cognati. non hoc.

[Gloſ. ſeq. quatuor caſus quibus dominus fraudatur, ponit, &c.]

e Fraudaretur.] not. caſus in quibus dominus fraudatur à ſeruo. ff. de coniugio ſeruo. licet. & ff. de natis ex libero ventre, c. vnico. Item alius caſus eſt C. de latin. libe. tolli. l. vnica. §. ſed etſi quis homini. Tertius eſt

f Deſponſaturum.] hæc aſſertio præſumptionem tantum faciebat: quia potuit poſtea mutare voluntatem.

g Annulos.] nota q̃ ſi annulus detur etiã mulieri in eccleſia vel in domo præſumptio eſt q̃ matrimonio. 30. q. 5. fęminæ, ſi corã parẽtibus, præſumunt ſponſalia. 30. q. 5. noſtrates. hoc faciebat ad præſumptionem.

h Fama loci.] nota q̃ in talib. fama plurimum cõſideratur. ar. 2. q. 5. presbyter ſi à plebe. ff. de teſt. l. 3. §. eiuſdẽ. & 4. q. 1. c. ſi teſtes, §. itẽ in criminali. ver. itẽ ſæpe. & 35. q. 6. ſi duo. C. ne de ſta. dẽf. ſi mater. & ff. de eo q̃ cogn. cõſan. vx. ſuper eo. Itẽ eſt hic arg. q̃ fama ſufficit ad probationẽ, ſi aliæ præſũptiones coadiuuent, ita q̃ cum fama faciunt probationẽ: & ita quæ non proſunt ſingula, multa iuuãt. ff. c. prox. & c. 3. & ff. de teſtib. præterea.

[Gloſ. ſeq. obijcit & ſoluit.

i Vxorẽ.] ſed quare requirit alia probatio, cum cohabitatio ſufficiat ad matrimonium. ff. de ritu nupt. in liberæ? Reſpondeo, illa eſt præſumptio legis, ſed canon non præſumit eſſe matrimonium niſi probetur, periculum animæ. 30. quæſt. 5. c. 1.

k Matrimonium.] hæc diffinitio ponitur 27. q. 2. §. 2. & Inſti. de pat. poteſt. in prin.

l Præſertim.] ideſt maximè quia idẽ eſſet ſine vllo inſtrumento, ſi ſola fama cum alijs probatur.

m Officium ſuum fideliter.] quod ſemper præſumitur. ff. de præſum. ad audientiam. niſi contra præſumatur vel probetur. nam tunc de crimine falſi vtriq; incumbit probatio. C. de falſis, vbi Bern.

LItteris.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Conſultationi. Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam P. nomine cõtraxit matrimoniũ cum A. muliere, petens poſtmodũ ſeparari ab ea quo ad mutuã ſeruitutem, pro eo quòd poſtquam mulier cũ prædicto viro contraxerat matrimonium, conſanguineus ipſius viri, eam cognouit: Ad hoc probandum teſtes inducti fuerunt, qui dicebant quòd viderãt conſanguineum illius viri ſolum cum ſola: nudum cum nuda, ea intentione (vt credebant) vt eam cognoſceret carnaliter, & hoc viderunt in multis locis & horis electis: quærebatur an propter has præſumptiones deberent ſeparari? Reſpondet Papa, quòd ꝓpter huiuſmodi violentam ſuſpicionem fornicationis, poſſunt quo ad ſeruitutem mutuam ſepacari, ita tamen vt vir, illa mortua, cũ alia contrahat ſi voluerit: mulier vero ſine ſpe cõiugij permanebit. Nota q̃ violenta præſumptio ſufficit ad condemnationem.

in Auth. de nupt. §. ſi verò ab initiõ. colla. 4. aliùs exſtat eſt in Auth. coaſtitutio. quæ dignitas liberat filium à pat. pote. in princ. coll. 6.

§ Annulos.] nota q̃ ſi annulus detur etiã mulieri in eccleſia vel in domo præſumptio eſt q̃ matrimonio. 30. q. 5. fęminæ, ſi corã parẽtibus, præſumunt ſponſalia. 30. q. 5. noſtrates. hoc faciebat ad præſumptionem.

h Fama loci.] nota q̃ in talib. fama plurimum cõſideratur. ar. 2. q. 5. presbyter ſi à plebe. ff. de teſt. l. 3. §. eiuſdẽ. & 4. q. 1. c. ſi teſtes, §. itẽ in criminali. ver. itẽ ſæpe. & 35. q. 6. ſi duo. C. ne de ſta. dẽf. ſi mater. & ff. de eo q̃ cogn. cõſan. vx. ſuper eo. Itẽ eſt hic arg. q̃ fama ſufficit ad probationẽ, ſi aliæ præſũptiones coadiuuent, ita q̃ cum fama faciunt probationẽ: & ita quæ non proſunt ſingula, multa iuuãt. ff. c. prox. & c. 3. & ff. de teſtib. præterea.

[Gloſ. ſeq. obijcit & ſoluit.

i Vxorẽ.] ſed quare requirit alia probatio, cum cohabitatio ſufficiat ad matrimonium. ff. de ritu nupt. in liberæ? Reſpondeo, illa eſt præſumptio legis, ſed canon non præſumit eſſe matrimonium niſi probetur, periculum animæ. 30. quæſt. 5. c. 1.

k Matrimonium.] hæc diffinitio ponitur 27. q. 2. §. 2. & Inſti. de pat. poteſt. in prin.

l Præſertim.] ideſt maximè quia idẽ eſſet ſine vllo inſtrumento, ſi ſola fama cum alijs probatur.

m Officium ſuum fideliter.] quod ſemper præſumitur. ff. de præſum. ad audientiam. niſi contra præſumatur vel probetur. nam tunc de crimine falſi vtriq; incumbit probatio. C. de falſis, vbi Bern.

LItteris.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Conſultationi. Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam P. nomine cõtraxit matrimoniũ cum A. muliere, petens poſtmodũ ſeparari ab ea quo ad mutuã ſeruitutem, pro eo quòd poſtquam mulier cũ prædicto viro contraxerat matrimonium, conſanguineus ipſius viri, eam cognouit: Ad hoc probandum teſtes inducti fuerunt, qui dicebant quòd viderãt conſanguineum illius viri ſolum cum ſola: nudum cum nuda, ea intentione (vt credebant) vt eam cognoſceret carnaliter, & hoc viderunt in multis locis & horis electis: quærebatur an propter has præſumptiones deberent ſeparari? Reſpondet Papa, quòd ꝓpter huiuſmodi violentam ſuſpicionem fornicationis, poſſunt quo ad ſeruitutem mutuam ſepacari, ita tamen vt vir, illa mortua, cũ alia contrahat ſi voluerit: mulier vero ſine ſpe cõiugij permanebit. Nota q̃ violenta præſumptio ſufficit ad condemnationem.

* Glo. hęc videt quando nõ exprimitur cauſa verba ſuppoſitia confeſſum, de qua dic, vt not. ff. de cõiug. ſeruo. vlt. in vlt. ff. loã. And. in no.

† Vide l. filium. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieniuris. & l. de quæ. vbi Bart. ff. ad Syllan.

† Nota ſigna tractandi aliquam ſicut vxorẽ, & vide Bal. in ca. ego N. de iureiur. & in c. ex trã. miſſa. de reſtit. ſpol.

† Cap. 2. eodem tit. in 2. compil. Et de intellectu vide omnino Mad. ſil. ſingu. 118. incipiẽ. nota q̃ præſumptio violenta. Marſil. in ſingul. 116. incip. q̃ ſumptio iuris. & Alex. conſil. 15. incip. viſo proceſſu.

innotuit, ꝙ cum P. ab A. muliere, quam in vxorẽ acceperat, peteret ſeparari, [a] accuſatores [b] matrimonii produxerũt teſtes firmiter aſſerẽtes, ꝙ poſtquã mulier cum prędicto viro cõtraxerat matrimoniũ, conſanguineũ viri eiuſdẽ ſolum cum ſola, nudum cum nuda, in eodem lecto iacentẽ, ea (vt credebant[c]) intẽtione, vt † eam cognoſceret carnaliter, viderũt multis ſecretis locis, & latebris, [d] ad hoc cõmodis, & horis electis: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, ꝙ ex huiuſmodi violẽta et certa ſuſpicione fornicationis poteſt ſentẽtia diuortij [e] promulgari: ita quidem vt vir licentiam habeat mortua illa ducẽdi aliam, muliere ſine ſpe [f] coniugij remanente.

¶ Clemens tertius.

¶ *Idem dicit vt præced. capitulo.*

CAP. XIII.

TErtio† loco quęſtionis huiuſmodi nodũ tua fraternitas petijt explicari, an iuuenis ſpõſam, in quã per verba de præſenti cõſenſit, debeat vxorem habere, ad quotum matrimoniũ impediendum, gneptis ipſius ſponſæ proſiliẽs, ſe † à iuuene carnaliter ꝓcognitã [h] proponebat, à qua producti teſtes dixerũt, ſe pro certo credere, ꝙ illa dicti iuuenis extitetat cõcubina: adijciẽtes, ꝙ eos iſimul viderãt per plana & nemora, vias & in uia pluries conuagantes: & teſtimonium vicinię ſe ſup hoc recepiſſe dicebant. Ad maiorẽ autem certitudinem[i] (quia minus ſufficienter credidiſti eſſe probatũ quod eadem mulier aſſerebat) tã ipſa quã iuuenis iuramentis aſtricti, ſeorſum confeſſi ſunt, quòd ſe inuicẽ carnaliter ꝓcognouerant licet iuuenis nollet ab ea [k] quam deſponſauerat, ſeparari. ¶ Nos autẽ quæ dicta sũt intelligentes, præſertim cum hoc nõ dicatur occultũ, ſed quaſi prædicet à pluribus manifeſtum, cõſultius eſſe credimus, vt matrimonialitet nõ coniungantur, † ſed ſolutius ſpõſalibus [m] ſeparentur.

¶ Innocentius tertius Niuerñ. epiſcopo, & archidiacono bituricẽſi.

¶ Propter præſumptionem etiam vehementem non debet quis de graui crimine cõdemnari.

TErtio loco.] Primo ponitur cõſultatio. Secundo reſponſio ibi, Nos autem. Abb. Siculus.

CASVS. Quidã iuuenis contraxit cũ quadã per verba de præſẽti; Alia mulier neptis prædictæ ſpõſę propoſuit ſe prius cognitam ab illo iuuene quàm cũ illa cõtraxiſſet: Ad quod probandum teſtes produxit, qui dixerũt ſe pro certo credere, ꝙ illa dicti iuuenis extitit concubina: adijcientes ꝙ eos viderant inſimul per plana, nemora, vias & inuicẽ conuagantes pluries, & fama vicinię ſuper hoc erat: Iudex ad maiorem certitudinem, iuramentum vtriuſque recepit, qui cõfeſſi fuerunt, quòd carnaliter ſe adinuicem præcognouerant, licet iuuenis ab ea recedere nollet, quam intrauerat in vxorem: quæſitum fuit à Papa quid iuris eſſet? Et ipſe reſpondit, quòd cum hoc non dicatur, ſed prædicetur à pluribus manifeſtum, ſolutius ſponſalibus ſeparentur. Nota quòd ex multis præſumptionibus inducitur probatio ſufficiens.

Item fama cum illis præſumptionibus probat.

g Impediendum.] ideſt ſeparandum.

[Gloſſa ſeq. inducit duas concor. alleg. 5. contrarias & ſoluit.]

h Præcognitam. & ita affinitas præceſſit matrimonium, & ſponſalia: quod ſi verũ eſt, conſãguineã illius poſt ea habere non poterat. 35. quæſt. 3. de inceſtis. & c. non eam quam. & 7. de eo ꝙ cognouit conſang. vxoris ſuæ. de illa. & in plurib. cap. eiuſdem tituli. Præterea hic auditur allegãs turpitudinem ſuam. 7. de ſpõſal. præterea. 35. quæſt. 3. extraordinaria. Argum. cõtra 7. de teſt. ſicut. & 5. de cõſeſſis. cap. 1. & 15. q. 1. 3. nemini. & 7. de conceſſ. præbendam ſuper quæſtione. & 7. de dolo. iter dilectos. Illud. verũ eſt, quòd allegãs turpitudinem ſuam non eſt audiendus, tamen propter periculũ animæ ſuæ auditur. 7. de re iudicata. & cap. conſanguinei. & in fauorẽ libertatis patet auditus, qui filium vendidit. C. de liber. cau. l. 1. & ff. eod. l. 1. & ſecus ẽ contra libertatem. ff. de adopt. l. poſt mortem.

i Certitudinem.] ad ſupplementũ probationis. C. de rebus cred. dicta in bonę fidei. infra de iureiur. cap. vlt. imo, i fi. & ſupra de probat. ſicut. cum conſuetudo. ſic 7. de deſponſ. impub. atteſtationes.

k Nollet ab ea.] vndè præſumebatur ꝙ non confiteretur falſò ſe hępte illius præcognouiſſe.

l Dicta ſunt.] ſcilicet ꝙ teſtes dixerũt ꝙ viderant illos per plana & nemora: & ꝙ iuraſſent, & de fama vicinię, & alię præſumptiones, quæ in litera exprimũtur. & ſic eſt argum. quòd quæ non proſunt ſingula, multa, ſimul conſiderata iuuant. arg. 5. c. prox. & 5. de teſti. præterea. & 5. de probat. cum cauſam. vbi de hoc. ff. quibus ex cau. maio. nec non. §. ſi quis ſæpius. & 35. quæſt. 6. ſi duo. ff. de teſti. ob crimen. §. ſi teſtes.

m Sponſalibus.] de facto: quoniam de iure non tenuerunt, cum eſſent illegitimæ perſonæ ad contrahendum propter affinitatem prius contractam. 7. de eo qui cognouit conſan. vxo. ſuæ. diſcretionem. & quaſi per totum.

Litte-

ę Hæc gloſ ſola nõ eſt Bern. nec habetur in vetuſtis codicibus.

† In codice Barbatiæ ita, vt eam cognoſceret carnaliter videret, & multis ſecretis locis, &c.

ł Quæ hic colligit ex ſolitudine, nuditate, loco, & ſexũ diuerſitate, ſm Hoſtiẽ. & de hoc 5. de teſti. præterea. multa, ex qbus inſurgit præſump. vide 7 Spec. eod. tit. §. 1. Ioã. And.

† Cap. 8. tit. de ſponſal. in 2. compilatione.

† De materia huius textus & gloſſæ, videlicet quod ſit audiẽdus, qui ſuam turpitudinẽ allegat, ob animæ periculum euitandum, videto Iaſonem in l. iuſiurãdũ quod ex conuẽtione. §. procurator. ff. de iureiur.

† iungantur

CAP. XIIII.

LItteras †veſtras accepimus continẽtes q̃ cũ cauſa, quę vertebatur inter Altiſſiodoren. epiſcopum, & quondam Burgẽſes d̃ charitate, quas idẽ epiſcopus de hæreſi ipetebat, vobis & abbati Eollõ. a ſede Apoſtolica delegata fuiſſet, vtraque pars vos duos ſub certa pęna ſibi arbitros aſſaqueũt.[b] delegata vobis poteſtate nihilominus reſeruata: G. autẽ lator præſẽtium vnus ex illis, hæreſim ſuam fuerat publica voce confeſſus, [c] & de fratre ſuo ſimiliter recognouerat, [e] quod eodem ſecũ laborabat errore: & infra. † ¶Nos verò prædictum G. ſuſpectũ [f] de hæreſi vehemẽter habuimus, tum quia quod ante dixerat, poſtea ſe dixiſſe negauit: tum quia vel mendacium prius dixit in fratrem aſſerẽdo illum hæreticũ, vel periurium poſtea commiſit in Deum, purgando [g] illũ de hæreſi: quorum vtrũque reddit illum valde ſuſpectũ: quamquam verisimilius [h] videatur, † quod eo tempore quo tãquam verè pęnitens ab hæreſi reuertebatur ad fidem, tam graue [i] mendacium non dixiſſet: præterea retenta etiã delegata iuriſdictione, ſic. 7. de ꝓben. c. niſi & 5. de arbit. cũ olim. & ca. innotuit. Sic ẽt ordinarius poteſt eſſe arbiter. arg. 5. de elect. cauſam q̃. & 5. de arbit. cũ tempore. Sed ⁊ vr. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. in fin. ff. de arb. ſed & ſi ſeruũ. §. 3. Non ſunt ⁊ria, & iudex non poteſt iubere vt in eũ cõpromittat, t ſicut ibi dicit. ſed ſi partes volũt in ipſũ cõpromittere, bñ poſſunt. ar. ff. de tut. & cur. da. ab his. prætor ait. & in Auth. vt diffe. iud. §. ſi verò contigerit. coll. 9. Itẽ eſt arg. hic, ꝙ in arbitrũ poſſit de crimine cõpromitti. vnde ſignatur contra. ff. de arbi. nondiſtinguem⁹. §. Iulianus. & 5. de in integ. reſtitu. cap. penultim. in fin. vbi hoc. Item arg. ꝙ poſſit. 5. q. 2. ſi primates.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. Et de intellectu vide Ferdinandũ Vaſquiũ li. 2. c. 32. controuerſiarũ vſu frequentiũ. materiã verò huius decretalis in cã hęreſis, de qua loquit plenè explicani in commẽtarijs ad Directoriũ Inquiſitoꝝ. li. 2. Schol. 12. & Scho. 61. & l. 3. Scho. 222.

1 Concor. l. furti. §. qui iuſſu. ff. de his q̃ no. infa. & Bal. in 1. conſtit. C.

† Quid cõueniat ſuo hoc infra. patet i gl. ſup verbo; purgando.

a Arbitros.] & ſic patet, ꝙ delegatus põt eſſe arbiter

b Stauerũt.] cũ 2 agit de crimine, aut illud infamat, & tũc ſi agatur criminoſè, non poteſt compromitti. ff. de arbi. non diſtinguem⁹. §. Iulianus. ſi ciuiliter ad cõfiscationẽ bonorum benè compromittit, vt hic. Aut non infamat, & tunc poteſt compromitti. ff. de his qui not. infa. quid ergo. §. ex compromiſſo.

2 Hęc gloſſa non eſt Ber. nec hꝫ i vetuſtis codicibus.

† videtur videbatur

c Confeſſus.] pęnitendo de ea. & redeundo ad eccleſiam.

d De fratre.] bene poterat teſtificari in hoc caſu ꝺ̃ fratre. ⁊ ſi enim frater tuus, vel amicus tuus, vel uxor tua quæ in ſinu tuo dormit, deprauare voluerit veritatem, ſit manus tua ſup eos. 15. q. 8. legi. & 3. q. 5. ſi audieris. & dicere debes patri & matri, non noui uos, 93. diſtinct. diaconi. & 7. titu. proxi. quemadmodum. alias in magnis criminibus non auditur contra eum. C. qui accuſa. non poſſi magnum. in leuibus benè. C. eodem tit. ſi ſororem. & 4. q. 3. ſi teſtes. §. parentes.

3 Tradit late Gigas tract. de crimine læſæ maieſtatis li. 2. tit. quomodo. & per quos. q. 9.

e Recognouerat.] ideſt, confeſſus fuerat.

f Suſpectum.] nam ſola ſuſpicione ſuſpectus habetur niſi purgẽt ad arbitrium ſui epiſcopi, 4 quod ſi non fecerit, excommunicari debet. 7. de hære. excommunicamus. §. 1. Ber.

4 Concor. l. ſi fideiuſſor. in gl. officiũ cũ no. ff. qui ſatisda. cog.

g Purgando illum.] ſcilicet fratrem coram archiepo Bituricẽſi, orã quo conueniebatur frater ille de hęreſi, & ei fuit indicta purgatio, vt̃ per ipſum G. deberet ſe purgare, & ipſe fratrem ſuũ compurgauit: propter qđ epiſcopus dicebat ipſum periurum & hæreticum: quia primò dixit illum hęreticum, & poſtea eum compurgauit. Sed ipſe G. dicebat, ꝙ licet de ſe confeſſus fuiſſet, de fratre tñ nihil dixerat. ſed contrarium probauit epiſcopus: vnde iſti iudices habentes ſuſpectum ipſum, cum litteris ſuis remiſerunt ad Papam.

h Verisimilius.] de nemine præſumitur quod ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. q. 7. ſanctimus.

i Tam graue.] immo in vltimo articulo nõ ſemp præſumitur ꝙ verũ dicat aliquis, C. de probationi. rationes. ff. de proba. qui teſtamentum. ff. de leg. 2. Lucius. §. quisquis mihi. & ff. de legat. 3. cum quis. §. Titia. Sed licet præſumatur ꝙ verum dicat, non tamen ſit ſufficiens probatio iudici. arg. ff. de pig. act. grauis. Et licet hæredes deceſſi habeant ſtare religioni defuncti, non tamen creditores. C. de proba. Auth. quod obtinet.

a Præſertim in fratrem.] præſumitur aliquid ratione conſanguinitatis vel affinitatis. ī. eodem, afferre. de teſti. requiſiſti. de ſimo. ſicut. & ī. de æta. & qualit. tuam. ff. de ri. nup. nõ ſolũ. §. 1. C. de rei vxo. actio. l. vnica. §. fi eat. 1 arg. 3. q. 5. accuſatores. vel teſtes. Ie-

Pro liberis nõ fit dotis retẽtio cum naturalis ſtimulus parẽtes hortetur ad [liberorũ ſuorũ educationẽ. Io. An.

[Glosſa ſeq. notat & ſignat contrarium.]

ſertim in fratrem, a quem tamquam chariſſimũ non aſſeruiſſet hæreticũ, niſi fuiſſet accenſus zelo fidei orthodoxę. vnde præſumitur, quod cum poſtea purgauit b illum de hęreſi, turpiter deierauit. ¶ Quocirca mandamus, quatenus cum propter ſolam ſuſpicionem (quamuis vehementem c) nolumus illum de tam graui crimine cõdemnari, talem & tantam ſecuritatem recipiatis ab ipſo præter iuratoriam cautionem, quod timore pœnę corporalis † debeat coerceri: diſcretam ei pœnitentiam iniungentes, ex qua valeat apparere, vtrũ in tenebris ambulet, an in luce: vtrumve ſit verè pœnitẽs, an fictè conuerſus: & ſi eum hoc modo verum catholicũ cognouerit is, non finatis ipſum indebitè molestari: alioquin eum tam quam hęreticum condẽnetis.

¶ Idem Cenadien. epiſcopo, & abbati Deciquorum.

¶ Non præſumitur incontinens in ſenectute, qui in iuuentute continuit, maximè ſi eſt litteratus.

CAP. XV.

Cvm † i iuuẽtute ſua Quĩq; eccleſien. epiſcopus adeo ſe maturũ, honeſtum, c & prouidũ exhibuerit, vt ab eccleſia Romana meruerit palliodecorari, nõ eſt de leui credendum, quod † poſtquã ad ſenilem f peruenit ætatem, turpiter abiecerit iugũ Domini, fœtores libidinis ample xãdo: cũ habes huiuſmodi: quæ nonnunquam i iuuentute contrahit, in ſenectute frequentius g

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp.

¶ Temporalis, reperitur in pluribus vetuſtioribus exemplaribus, qđ eſt ẽt i vetera cõpilatio.

† al. ita: qđ poſtquã peruenit ad ſenilẽ ætatem, &c.

Nota. q ex præterita vita præſumitur de præſenti. Itẽ propter meritũ p ſonæ conceditur priuilegiũ. Itẽ inter coniunctas perſonas naturale fœdus non permittit turpe aliquid ſuſpicari. Itẽ denunciatio ex charitate fieri dẽt. Item ſuperior non ſtatim debet credere de ſubditis quæ referuntur eidem ſed prius debet ab alijs inquirere. Item propter infamiam a maleuolis ortam, non eſt inquiſitio faciendae Honeſtum. Jex quo enim adeptus eſt tantam dignitatem præſumitur qđ ratione ſuæ virtutis ꝓadeptus ſit. 61. diſt. c. 1. & c. miramur. & is gradus cæteros antecellit, quem labor prolixior & ſtipẽdia meliora fecerint anteire. C. de offi. magiſtri officiorum. nemo.

predicta cap. loquuntur. & ff. de re. du. ſi mulier. & l. precedẽ. nec etiam omnis violenta, ſi probetur contrarium. 27. q. 1. nec aliqua ī. de proba. propoſuiſti. & 35. q. 3. extraordinaria.

Præter iuratoriam.] hoc ideo dicit: quia poſtquã quis ſemel periurus eſt, amplius ad iuramentum non debet admitti. 22. q. 5. parvuli. & cap. ſi quis conuictus. & 2. q. 7. non poteſt. & 6. q. 1. quicunque. & ſupra de teſtibus. teſtimonium. quia timori eſt ne incidant iterum in periurium. arg. infra de coha. cler. & mul. clericos. Ber.

ADDITIO. Glo. iſta procedit ſi dictio, præter, in iſto textu ſtat excluſiuè. Sed ſecundum doctores accipitur includendo, vbi ſic vltra cautionem iurare tenetur, & hęc verior. Nec obſtat motiuum glo. quia iſtud iuramentum eſt oneris, & non honoris.

CVm in.] Diuiditur in quinque partes. In prima ꝓmittit exordium circa excuſationem epiſcopi. In ſecunda: ibi, Licet. ponit dilationem ipſius. In tertia: ibi, Quia tamen. ponit dilationis repulſionem & eauſam. In quarta: ibi, Sed vt ponit inquiſitionis commiſſionem. In quinta: ibi, Qui nobis inquiſitorum relationem. Abbas.

CASVS. Epiſcopus Quinqueccleſien. de Hungaria diffamatus erat apud regẽ, q cum quadam nepte ſua perpetrabat inceſtum, propter qđ rex Hungariæ litteras ſuas miſit domino Papæ denunciando ſibi crimen ipſius, poſtulans vt malum hoc pernicioſum exemplo de Hungaria remoueret: Sed quia huiuſmodi ſuggeſtio non procedebat bono zelo, noluit Papa fidem adhibere dictis eius: ſed voluit ſcire vtrum hoc ex charitate procederet. Cripſit epiſcopo Aurien. vt prudenter & caute a coepiſcopis alijs inquireret diligenter, vtrũ crederent illum tali peccato reſperſum: & ipſi epiſcopi poſtmodum reſcripſerũt domino Papę, q ipſi credebant eum virũ honeſtæ conuerſationis, perſonam ipſius multipliciter commendantes: vnde ſuper hoc ſcribit Papa iſti epiſcopo & abbati, dicens, quod epiſcopus ipſe adeo ſe maturum, honeſtum, & prouidum exhibuit, quod ab eccleſia Romana pallio meruit decorari. quare nõ eſt de leui credendum, q poſtquam ad ſenilem ꝑuenit ætatẽ, turpiter abiecerit iugũ dñi: quia huiuſmodi labes, quæ aliqñ in iuuẽture cõtrahitur, in ſenectute frequenter purgatur: præterea non eſt credendum, q vir talis ad hoc ſe conuerteret, vt cum propria nepte abominabilem perpetraret inceſtum, quia etiam ſecundum leges naturale fœdus nihil permittit inter tales perſonas ſæui criminis ſuſpicari.

f Ad ſenilem.] arg. qđ ex quo quis honeſtus fuit, qđ & poſtea fuerit honeſtus. ī. eo. mandata. & 2. q. 1. in priuis. in 6. ff. de re mil. non omnes. §. a barbaris. Item præſumitur pro ſenili ætate potius quam pro iuuenili. arg. 34. diſt. fraternitatis. 20 diſt. de quibus. & iuriſperitus ex verbis ſenum ruſticorum argumentatur. ff. de lega. 3. ſi chorus. §. 1.

Stultitia eſt qua ſe nõ ſinit eſſe ſenem: & illud: *Quod nouus teſta capit, inueterata 2 ſapit.*

2 Idẽ not. 8. q. 1. q. hinc. Horatius in epiſt. Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorẽ, teſta diu. Io. And.

g Frequentius.] non tamen ſemper, iuxtà illud: Et difficile continentiam ſeruat qui illicito ſe concubitu maculare non metuit. 34. diſt. §. quod verò & peccator cum venerit in profundum vitiorum, contemnit. 27. diſt. nec licuit.

ADDITIO. Vnde verſus,

Militat

Militat in teneris annis amor hoſpes amanus,
Eſt in canicie ri diculoſa Venus. & illud:
Exultat lenitat puer, granitate ſenectus:
Inter vtrumq; manens, ſtat iuuenile decus.

a Naturale fędus.] ℣.de cohabit.cler. & mulie. c. penult. & C.de epiſc.& cler.eũ qui.

ſ conuerteret,

b Detuliſſet.] denunciãdo: quoniam laicus nõ poteſt clericum accuſare. ℣.de accuſat. cũ P.& ℣.de teſtib.de cætero. nec pręſens abſentem.3. q.9.c.1.& 2.q.7.ipſi apoſtoli.

c Charitatis radice.]vnde non debuit admitti. ℣. de accuſ. cum oporteat. & ca. meminimus.

¶ Vide l.vt uim. & ibi gl.& Doctor. ff.de iuſti.& iure.

d Malignis delationibus.] ideſt, detractionibus. Et eſt arg.ꝙ propter infamiã a malcuolis ortam nõ eſt iquiſitio faciẽda, l vel purgatio incitenda, ℣. de purg.can.cum in iuuentute.quæ eſt pars illius.& 11.qõ. 3.in cunctis, ℣. de accuſa. qualiter& quando.

e Retinſerunt.] benè debuit eis credi, cũ eſſent ad hoc deputati à dõo Papa arg.℣.de probat.poſſeſſionem.& 11.q.3. curæ, ℣.de fide inſtr. cap.2.& præterea ꝙ has litteras nulli fiebat præiudicium.

DVdum.] Prima ponit querelã. Secunda dat iudicẽ: ibi, Cauſam. Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam ſcholaris C. nomine impetrauit litteras ad Mediolan. archidiac. vt ipſum faceret recipi in clericum, & in fratrem, ſi perſona eſſet idonea à presbytero eccleſiæ ſancti Victoris, in qua cõſueuerũt eſſe clerici & ſacerdos: Sed presbyter ille coram archiconſtitutus propoſuit, ꝙ facultates eccleſiæ duobus clericis non ſufficiebant, adijciens, quod idem C. non erat idoneus ad beneficiũ illius eccleſiæ obtinendum: dubitatum fuit & contentio erat ſuper hac idoneitate, an deberet iſte C. probare ſe idoneum: Vnde propter hoc partes redierunt ad Papam: mandat Papa iſtis iudicibus, vt ex clauſula, ſcilicet: ſi perſona fuerit idonea, quæ in reſcripto erat inſerta, eidem ſcholari probandi ſe idoneum nulla neceſſitas imponatur,

¶ al. archiepiſcopo.

expiet. ¶ Quis præterea de facili crederet, quod vir præditus ſcientia literarũ, propriæ ſalutis obli tus, ad eã paſſiouis ignominiã ſe cõuerteret, † vt cũ propria nepte abominabilem perpetraret ice ſtum? cum etiam ſecundum ſentẽtiam ethnicorum naturale fœdus a nter tales pſonas nihil p mittat ſęui criminis ſuſpicari. †, ¶ Licet igit Rex Hũgariæ cũdem epiſcopũ nobis per nuncios & literas de tali crimine detuliſſet, b poſtulãs vt malum huiuſmodi pricioſum exemplo, de Hũgarica eccleſia tolleremus, Quia tamen eius ſuggeſtio non de charitatis radice c procedere videbatur, noluimus aures noſtras quaſi malignis delationibus d ĩclinare. Sed † vt probaremus ſi ſpirit9 eſſet ex Deo, Autiẽli † epiſcopo dedimus in mãdatis, vt prudẽter & caute à coepiſcopis indagaret, vtrum præfatũ epiſcopum crederent tali labe reſperſum. Qui nobis poſtmodũ reſcripſerũt, e quod eum virũ honeſtæ cõuerſationis eſſe credebant, perſonam illi9 multipliciter commendãtes.

¶ Idem archidiacono † & præpoſito Mediolanen.

¶ Is pro quo beneficiãdo ſcribitur cum clauſula, ſi idoneus fuerit, non tenetur probare ſe idoneum, cum idoneus præſumatur.

CAP. XVI.

DVdum † archidiacono Mediolanẽ. dedimus in mãdatis, vt C. ſcholarẽ à presbytero sãcti Victoris in clericũ eiuldẽ eccleſiæ recipi faceret & in fratrẽ: & inf. ¶ Sed pſbyter memoratus archidiaconi declinãs examẽ aſſeruit, ꝙ ne quaq; ſufficiebant f duobus clericis, facultates eccleſiæ memoratæ: adijciẽs ꝙ prędictus C. non erat idoneus ad illi9 eccleſiæ beneficiũ obtinendũ: & inf. ¶ Cauſam vobis duximus cõmittẽdã, ita vt ex illa clauſulaꝫ ſcilicet: ſi perſona † fuerit idonea: quæ noſtro reſcripto reperitur inſerta, eidem ſcholari probãdi ſe idoneũ nulla neceſſitas imponatur, cũ prima facie pręſumatur idone9: nisi aliud in contrarium oſtendatur.

f Sufficiebãt.] hęc exceptio ltima eſt, quia tot ſunt ponendi in eccleſia quot ex facultatib. ipſius poſſunt cõmode ſuſtẽtari. ℣. de inſtitu. c.1.& c. auctoritate. & ℣. de conceſ. præbendæ. ex parte. Sed quis probabit eccleſiã eſſe ſolueudo, vel nõ eſſe? Reſpondeo ille qui dicit, non eſt ſoluendo, oſtendendo facultates & reditus eccleſiæ, vt hic innuitur.& ar. C. de inoffi. teſt. omnium. & ff. de legat. 2. cum pater. §. rogo. Arguecontra. C. de probat. ex perſona.

g Ex illa clauſula.] quæ etſi nõ eſſet appoſita, ſubintelligitur. ℣. de reſcr. cũ adeo. & ℣. de elect. cauſam. & ff. de ſeruit. cui. ff. & 11. nupquamquam.

[Gl. ſeq. allegat duas concor. inducit ſimile, obijcit & remittit, quęrit & ſoluit.]

h Præſumatur idoneus.] ſic ℣. de reſcr. c. vnic. & 86. diſti. ſi quid. ſic præſumitur quis bonæ fidei, niſi probetur contrariũ. C. qui mili. non poſſ. ſuper ſeruis. li. 12. & C. de nõ num. pecu. Auth. cõtra qui propriã. Vinc. Et ſic videt ꝙ negatiua probari debeat ex eo qd dicit, niſi aliud in cõtrarium oſtendatur: ſed negatiua ꝙbari no poteſt. ℣. de elect. bonæ. vbi de hac negatiua ſatis dicitur: Sed qualiter ꝙbabit illum non eſſe idoneum? ſi dicatur nõ idoneus ratione ſciẽtię, tunc iudex illũ examinabit, an ſit quantum ad hoc idoneus. ℣. de æta. & qualit. accepimus. ſi ratione delicti vel irregularitatis, ille qui hoc obijcit, illud probet ſecundum illam regulam. Ei qui dicit incumbit probatio. ff. de probationib. l. a.

† Ex hac decretali colligitur quemlibet præſumi bonum, de quo articulo præter Felinum, & alios hic, vide Alex. conſil. 127. inci. Saluatoris. in 3. vol.

† Adde qđ hæc clauſula potius importat modum ꝙ conditionem, vt notatur in cle. i. de offi. delega. vide Bal. in 1. neque. C. de ꝓbatio.

TITVLVS. XXIIII.

De iureiurando.

¶ Gregorius tertius.†

¶ Agi potest ad relaxationem iuramenti, cuius impletio

† In duobus vetuſtiſſimis, non9. ĩ cęteris tertius habetur.

quantum ad hoc idoneus. ℣. de æta. & qualit. accepimus. ſi ratione delicti vel irregularitatis, ille qui hoc obijcit, illud probet ſecundum illam regulam. Ei qui dicit incumbit probatio. ff. de probationib. l. a.

DE IVREIVRANDO.

¶ Quia in defectum probationum recurritur ad iuramenta. ℣. eo. c. fi. & ℣. de procur. ex inſinuatione. ideo poſt tractatum de probationibus tam in ſpecie, quam in genere, meritò ſubditur hæc rubrica. Eſt enim iu-

¶ Cap. 4. eo. tit. in 2. compilat.
Et an vocari pars debeat, vt hæc iuramenta relaxentur. vide Alex. cõs. 91 incipié. visis. & Aretinum cõs. 33. incip. consultatio præmissa.

¶ Vide l. cũ aliàs. ff Bal. C. de vsuris.

¶ al. Gregorius in registro. sed non dum reperi.

1 Sano modo hoc accipias.

2 Vel, Interdicto.

¶ Cap. 9. eo. tit. in 1. compilat. & post concil. Lateranẽ. sub Alexand. iij. par. 17. ca. 7. Et de materia vide Archidiaco. in c. 2. de pact. lib. 6. Salic. & Paul. Castren. in authent. sacramenta. C. si aduer. vend. & vide omnino Dominicũ Sotum lib. 8. de iust. & iure, q. 1. art. 7.

yramentum maximũ litium expediendarũ remedium. l. 1. eod. & alibi dicitur q̃ omnis controuersiæ finis est iuramentum. ĩ. eod. & si Christus. Vide ad materiam glos. not. 22. q. 1. in summa. quæ ponit quid sit iuramentum, quid iurare, quæ fuit causa institutionis iuramenti, item formam iurandi. & pœnam periurij. Abbas Siculus.

De hac materia tr. datur 22. quæst. 1. & q. 2. & quæst. 4. & q. 5. & 35. q. 5. p. totum. 15. q. 6. c. auctoritatem §. à fidelitatis, vsque ad fi. quæstionis. & 2. q. 6. ferè per totum.

EX administrationis.] Creditores compelluntur relaxare iuramentũ de vsuris sibi soluendis. h. d. quo ad literam.

a Iuramenta.] recepta à debitoribus pro per soluẽdis vsuris creditoribus, quæ in præiudicium animarum quo ad creditores seruari non possunt, & ideo ratione peccati compelluntur creditores relaxare huiusmodi iuramenta, ĩ. de iudic. nouit. sed quantum ad iurantes nõ est peccatum. 1 ĩ. e. debitores. vnde soluere tenentur. sed si iurauit non repetere, potest illud denunciare ecclesiæ: & sic compelleretur creditor restituere vsuras quasi indirectè officio iudicis. ĩ. eo. ad nostrum, 2. arg. ĩ. de cogna. spiritua. & 2. q. 1. si peccauerit. Vel compellitur relaxare iuramentum, vt hic. vel & nondum solutæ, compelluntur desistere ab exactione, ĩ. de vsur. tuas. Bern.

b Districtione.] i. suspensione vel excommunicatione. 2 ĩ. de verb. sign. quærenti.

c Cogatis.] tanquam delegati auctoritate huius canonis, vel ĩ. de offi. ord. infregabili. §. cæterum. & ĩ. de hæret. ad abolendam, in fi. 3 vel etiam tanquam ord. inarij. arg. ĩ. de vsur. post miserabilem. Bern.

PEruenit.] Legitur duob. modis. Primò q̃ iuramentum fuit præstitũ super rebus ecclesiæ. Secundo nõ intelligitur q̃ fuit præstitũ super rebus proprijs ipsius prælati. Cõmunis diuisio. Secunda ibi, Cognita. Abbas.

CASVS. Comes Arnulphus spoliauit episcopũ Laudicen. rebus ecclesiæ suæ, & compulit ipsum iurare, q̃d non repeteret sic ablatas peruenit hoc ad dominũ Papam: ipse hoc audito valdè doluit, dicens, q̃ per illud iuramentũ nullo modo fuit obligatus vel astrictus. tamen ad cautelam ipsum absoluit, quia taliter coactus iurauit. Nota quod iuramentum præstitum per metum de rebus ecclesiæ non repetendis non obligat. Itẽ 3 tali iuramento absoluitur ad cautelam

d Rebus suis.] i. ecclesiæ suæ. nam 4 de rebus proprijs iurasset, teneretur iuramentum seruare. ĩ. eod. si vero. ĩ. quod met. can. ad audientiam.

3 Et de sta. reg. c. vnico. §. pen. lib. 6. Ioan. And..

ADDITIO. Sed quæ est rõ diuersitatis? Ratio est, quia super suis põt iurare, & facere pro voluntate sua. C. de iudic. nemo. sed super bonis ecclesiæ non, cum

mentum turpitudinem continet ex parte susceptis. hoc dicit quo ad intellectum, & est casus notabilis. Abbas Siculus.

CAP. I.

LEX † administrationis: et infra. ¶ Mãdamus, quatenus creditores ad iuramẽta super vsuris sibi soluẽdis ꝑstita relaxãda, ecclesiastica districtione[b] cogatis. [c] †

¶ Ex † registro Gregorij.

¶ Non valet iuramentũ præstitum à prælato de non repetendis rebus ecclesiæ. Vel sic. A iuramento metu icto fit absolutio per iudicem ecclesiasticum.

CAP. II.

PEruenit † ad nos Laudicen. episcopum ab Ar. comite rebus[d] suis spoliatum, & iurare cõpulsum, quod non repeteret sic ablata. ¶ Cognita igitur contumelia, valde doluimus, asserentes ipsum episcopum nulli[2] iuramenti vinculis sup hoc posse [e] constringi: quẽ tamẽ absoluimus, [f] qa nefandissima coactione iurauit.

¶ Idem Regi Francorum.

¶ Non deierat qui iuramenti implementũ in melius cõmutat. Et non adstringitur quis iuramento ad implẽdũ q̃ iuravit, si ab alia parte non impletur cuius respectu prabuit iuramentum.

CAP. III.

ij PEruenit † ad nos: & infra. ¶ Non enim propositum aut promissum infringit, & qui in melius illud commutat.

ecclesia, fiscus, & minor pari passu ambulent. C. de fid. instr. eccl. vt inter diuinum. ĩ. de in integ. restit. audiris, vnde minor etiã si tutor iurauerit, bona sua alienata nõ repetere, si læsus est minor, repetere potest. C. si tut. vel cura. l. etiam. argo & ecclesia siue prælatus, cũ non sit ipse dominus, sed procurator. 12. q. 1. §. fin. 14. q. 1. §. 1. vel defensor ecclesiæ. 16. q. 1. in canonibus.

[Gl. seq. ponit duas opin. secundam approbat, & huic decẽ dupliciter respõdet.]

e Posse cõstringi.] arg. est hic, q̃d iuramẽtum metu extortum ipso iure nõ teneat, vt quidam dicũt, vt Baldus[3]. & T. Alij 4 dicunt & melius, q̃ iuramentum metu extortũ é obligatorium, dum modo sine periculo animæ possit seruari. & hic præstitum fuit iuramentum de rebus ecclesiæ: & ideo nullũ fuit hic iuramentum de rebus ecclesiæ præstitum, quod seruari non posset sine salutis æternæ interitu. de ho. plenè dixi ĩ. quod me. cau. abbas, & tene quod ibi dicitur, & quod dicitur hic in fine.

f Absoluimus.] intellige de facto ad cautelam. sic 34. q. 1. audiuimus. & 11. q. 3. excellentissimus. & ĩ. de app. ad præsentiam. Vel expone absoluimus. idest, absolutum esse ostendimus, & sic concordat literæ præcedenti, scilicet nullis vinculis posse constringi.

ij PEruenit.] Duo sunt dicta. Secundum ibi, Nec tu. Abbas Siculus.

CASVS. Iurasti ire vltra mare, intrasti religionẽ post ea. & non vadis vltra mare, non frangis iuramentum quia in melius commutas, & apposita conditione si aliquid iuraueris, si conditio non seruatur, nec iuramẽtum seruare teneris. Panormitanus. Vel aliter: Rex Franciæ promisit Regi Angliæ, vel alicui alij præstare consilium & auxilium contra aduersarios suos, si & ipse sibi consilium & auxilium aduersus suos simili modo præstaret, iuramentum interposito, vel interpositione fidei super hoc præstita: Rex Angliæ non seruauit Regi Franciæ quod promisit: dubitauit Rex Franciæ an teneretur sibi seruare promissum? Respondet Papa, q̃ nõ dicitur mutare propositum aut promissum, qui in melius illud commutat, nec tenetur illi Regi ad promissum seruandum, si constat cum non præmisse conditioni, etiam si iuramentum interuenisset vel promissio, vel fides hinc inde data fuerit. Nota quod non frangit promissum vel propositum suum, qui commutat illud in melius. Item iuramentum vel fides data sub conditione non obligat, nisi conditio seruetur.

[Glo. seq. induxit in brocar. 4 concor. alleg. tria contraria, & soluit.]

g Infringit.] Sic non dicitur deierare qui ex iusta causa iuramentum deserit. ff. qui fatisda. cogen. l. vlt. & 22. q. 4. mulier. & q. 2. beatus. ĩ. de voto. scripturæ. & cap. licet.

4 De hoc ob. ticulo, vide B. Thomam & ibi Caietanum 2. 2. q. 89. artic. 7. & Sotum ĩ. citatum.

† Cap. 10. eod. tit. in 1. compilat.
Sed neque hoc caput dicit Aug. Augustinus se inuenire in registro Beati Gregorij. & de materia vide B. Thomã 2. 2. q. 89. artic. 7. & q. 88. artic. 2. & 12.

¶Nec tu ei, etiam si promissum tuum iuramẽto uel fidei obłone, interposita cõditione firmasses, aliquatenus teneris, ficõ stat eum conditioni minime paruisse.[a]

¶ Idem Petro subdiacono.

Ponitur forma iuramenti septem capitula continens, secundum quem iurant Papa episcopi, sed hodie omnes recipientes dignitatem à Papa sibi iurant. Hoc sit pro summario, & diuisione.

CAP. IV.

EGo †N. episcopus ab hac hora in antea fidelis ero† sancto Petro, sanctæque Romanæ ecclesiæ, dominoque meo Papę C. eiusque successoribus[b] canonicè[c] intrantibus.

¶Non ero neque† in consilio, neque in facto ut uitam perdat,[d] aut membrum, †uel capiatur mala captione.

¶Consilium quod mihi aut per se, aut per literas, aut per nunciũ manifestabit, ad eius† damnum nulli pandam.[e]

¶Papatum Romanæ ecclesiæ, & regulas sanctorum patrũ, adiutor ero ad defendendum & retinendum [f] saluo ordine meo[f] contra omnes homines.

¶Vocatus ad synodũ ueniã: nisi ꝓpeditus fuero canonica ꝑ præpeditiõe.

¶Legatum Apostolicę sedis, quem certum esse cognouero, in eundo, & redeundo honorificè tractabo,[h] & in suis necessitatibus adiuuabo.

¶Apostolorũ limina singulis[i] annis, aut per me, aut per certum nũcium uisitabo: nisi eorũ absolutionem† licẽtia. Sic Deus me adiuuet, & † hæc sancta Euangelia.

¶Vrbanus Papa.

Non tenetur clericus episcopo suo obedientię iuramentũ præstare, nisi ratione administrationis sibi concessę.

CAP. V.

NVllus † episcopus[k] clericos suos (nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum commissa fuerit dispensatio) sibi iurare[l] compellat.

¶ Alex. iij. episcopo Vigilien.

Qui se obligauit ad usuras soluendas soluere nõ cogitur nisi iurauerit: quo casu cogitur, sed repetit.

CAP. VI.

DEbitores† ad soluendas usuras in quib⁹ se obligauerant, cogi[m] det quod non debet compelli ad hoc:. Si uerò iurauit soluere: tunc propter iuramentum debet compelli: & cum usuræ solutæ fuerint, creditores sunt compellendi per censuram ecclesiæ, ut eas restituãt. Nota ꝙ secundũ canones obligatio usurarum non tenet, sed iuramentum super hoc factum tenet, & debet seruari. Item usuræ restitui debent.

[Glo. seq. recitetur per contrarium.]

[Glo. seq. figuras cõtrarium, & soluit, & ponit casus, quibus licite iuratur. & vers. de his iuratur i multis casibus.

I Iurare compellat. 23. dist. q̃ q̃. Arg. contra. Sed illud intelligitur secũdum istud, ut illi tantũm quibus committitur administratio ecclesiæ, iurent: alij uerò non. ẽ. de maio. & obe. legetur. arg. ẽ. ca. proxim. Sunt & alij casus in quibus iuratur pro pace. 22. q. 2. omne. Item ꝑ fidem de cõsecr. dist. 3. ego Berengarius. & 1. q. 7. quoties. Pro fama. infra de pur. can. quotics. & in aliis pluribus c. ibi positis. Pro obedientia, ut hic, & ca. proxi. & supra de elec. significasti. Pro cautela dilapidationis. 28. dist. de Syracusiana. Pro uentate in defectum aliorũ testium. 14. q. 2. quãquam. Vnde Verius.

Pax, & fama, fides, reuerentia, cautio damni: Defectus ueri sibi quærunt magna caueri.

DEbitores.] Tria sunt dicta. Secũdum ibi, Si verò. Tertiũ ibi, Et cũ. Abbas.

CASVS. Aliquis promisit soluere usuras, cum usuræ inhibitæ sint in iure canonico, & diuino, quærebatur utrũ ille sit compellẽdus ad eas soluẽdas? & respondet quod non debet compelli ad hoc:. Si uerò iurauit soluere: tunc propter iuramentum debet compelli: & cum usuræ solutæ fuerint, creditores sunt compellendi per censuram ecclesiæ, ut eas restituãt. Nota ꝙ secundũ canones obligatio usurarum non tenet, sed iuramentum super hoc factum tenet, & debet seruari. Item usuræ restitui debent.

[Glo. seq. recitetur per contrarium.]

[Glo. seq. misce 4. obiect. & soluit.]

[a] Paruisse.] Arg. expressum hic fidem non seruari ei, qui contra fidem uenitur. ff. pro socio. si conuenerit. & 28. q. 2. si infidelis. ff. de inoffi. testam. Il institura. C. de pac. cum proponas. Arg. cõtra 23. q. 1. noli æstimare. 33. q. 3. quòd Deo. 22. q. 4. innocens. Solu. prima rubrica uera est generaliter. illud contra, noli. ubi dẽ hosti fides seruanda est, intelligitur si promitteatur, & eidẽ fiat: & sic concordat priori. sed aliud est in cap. quod Deo. quia loquit de voto commutato a uiro & uxore facto, ubi nolli conuenire licet quod postq̃ ꝓmissum est, omnino est seruandũ, ut 32. q. 1. ult. c. ult. ad fin.

EGo N. cps.] Hic traditur forma qualiter episcopi iurant fidelitatem domino Papæ, & successoribus suis.

[b] Successoribus.] qui sic iurauit, non tenetur successori iurare. ẽ. eodem. veritatis.

[c] Canonicè.] 12. q. 2. alienationes. de cõsecr. distinctio. 1. hic ergo.

[d] Vitam perdat.] hoc non sufficit, imò ubicũque senserit dominũ periclitãtem, ad prohibendas insidias occurrere dẽt, C. de his qui. ut indi. l. ult. 22. q. 5. d for ma. quæ hic minus dicuntur, ibi supplentur: & è conuerso.

[e] Nulli pandam.] hoc intelligo de honesto consilio, quoniam consilium mali tenetur reuelare illi cui posset ꝓdesse, & non obesse. 22. q. 5. hoc uidetur.

[f] Saluo ordine meo.] idest, secũdũ quod pertinet ad meum honorem: qa non cum armis.

[g] Canonica.] ut 18. dist. si episcopus.

[h] Tractabo.] si constiterit per litteras suæ legationis, C. de man. princip. l. unica, & 42. distinct. quiescamus. arg. uel quia est honesta ꝑsona. 97. distinct. nobilissimus.

[i] Singulis annis.] uel rarius iuxta chyrographũ suũ. 93. distinct. iuxta. & hoc intelligo de archiepiscopis, & episcopis, qui subsunt domino Papę, nullo medio. ẽ. de maio. & obed. dilecti. Ber.

ADDITIO. Ego N. nota ꝙ abbates præstant hoc iuramentum in benedictione: sicut epi in consecratione. De iuramento uerò quod præstat Imperator, dic ut in cle. Romani. ẽ. eo. ti. De iure quod præstant inferiores clerici, habes in c. quamq̃. 23. dist. latius per Host. & Io. An. ẽ. eo. tit. tua. De iure qđ præstat uasallus dño feudi. est tex. in c. de forma. 22. q. 5. Et de multiplici iuramento uide in Spec. eo. tit. §. 1. ver. illud autem. Abb. Sic.

[k] NVllus episcopus.] Hoc ꝓponitur pro 3 palea 22. q. 5. c. uir.

[l] Tũ in uetustis exẽplaribus reperio, nec ob id uf palea.

[m] Cogi non debent.] quia nulla fuit obligatio de iure diuino, siue canonico: tamen iuramentum super hoc factum, est seruandum, & sic patet, ꝙ licet non teneat principale, tenet tñ accessoriũ contra illud, sup. de foro comp. ti diligenti, & C. de leg. non dubium.

† Cap. 10 tit. de electione in 1. compi.

† beato.

† al. deest dicio, neque.

† Addeq̃d appel. mẽbrive niat Bart. in l. 2. ff. d pub. iudi. Auth. sed nouo iure. C. de sen. sing. & 89. di. singula.

† eorũ legit in uet. stioni bus

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. Et uide Abbatẽ in c. legebat. & i ea cũ in ecclesiis, supra de maio. & obe.

† Cap. 1. eod. tit. in 1. cõp. & post Con. Lateran. sub Alc. iij. par. 16. c. 4. Et de materia & intellectu uide Bal. c. 1. ẽ. e. & And. Sic. i repet. l. cum acutissimi, C. de fideic. Couarruuiã in c. quis, in 2. par. relectionis. §. 3.

† al. absolut

† al. ita: & hæc sancta Dei euangelia.

[a] Idẽ seruat in aliis ficõ firmationẽ, ꝓsecrationẽ, uel pallium a papa recipiunt. l. A.

non debent. Si verò de ipſa tum ſolutione iurauerint, cogendi [a] ſunt domino reddere iuramentum. [b] Et cũ vſuræ ſolutę fuerint, creditores, ad eas reſtituendas, ſunt eccleſiaſtica ſeuritate (ſi neceſſe fuerit) cõpellẽdi.

¶ Idem Rothomagẽſ. archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ Debitor qui iurauit creditori nullum grauamen ſuper re pignorata inferre, donec ſoluerit debitum, nõ auditur repetens pignus uolendo compenſare fructus in ſortem, ſed debet prius debitum integraliter ſoluere, & demum rem cum fructibus inde perceptis expoſcere. & hoc dicit, & eſt caſus notabilis.

CAP. VII.

AD [†] noſtram noueritis audientiã peruenisſe, quòd cum P. quibuſdam hominibus certam ſummam pecuniæ mutuaſſet, quaſdam ab eis poſſeſſiones, & redditus recepit in pignore: ipſos iuramenti religione adſtringens, ꝙ ſuper illis donec ſoluerent ſibi pecuniã, nullum ei grauamen inferrent. Licet autem de poſſeſſionibus illis & redditibus nondum ſortem, deductis expenſis, [c] receperit, [†] tu tamen frater archiepiſcope eum propter hoc excõmunicationis vinculo adſtrinxiſti: [d] & infra. ¶ Ideòq; mãdamus quatenus recepta a ꝑtato P. ſufficiẽti [e] cautione ꝙ veſtro [†] debeat parere mandato, [f] abſoluatis eundẽ. Deinde debitores eius, q prædictas poſſeſſiones & redditus contra iuramentũ ſubtraxiſſe dicuntur. ſi [†] ita eſt, eos eccleſiaſtica cenſura cogatis, ut hæc reſtituant: nec ſibi moleſtias inferãt, donec ei pecunia ꝑſoluatur. [§] tur in fructu, quod ſupereſt deductis expenſis, ut in l. prædicta, fundus. de iſtis dicitur ſupra de reſtitu. ſpol. grauis.

[§] Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. Et de intellectu uide Ferdinandũ Vaſquium li. 1. de ſucceſſ. creation. §. 30. & Couarruuiam in c. quamuis. in 2. par. relectionis. §. 4.

[†] Vide l. 1. cum notatis C. de fruc. & lit. expen.

[†] De hoc articulo uide not. lib. 3. cõmẽ. in Dire, inquiſit. Schol. 6.

[†] In codice Barbatiæ ita: ſi ita eſt, ꝑ cenſurã eccleſiaſticam cogatis.

a Cogendi ſunt.] ſed 1 vī q non ſunt cogendi: nam debitor habet actionem ad repetendum uſuras tam ſolutas: ergo multò fortius habet exceptionem contra agentem, ff. de reg. iur. inuitus. §. 1. & ff. de ſuperfi. l. 1. §. planè. Item dolo petit quod ſtatim reſtituere debet. ff. de do. excep. dolo. & ff. de reg. iur. in cõdemnationc. §. dolo facit. Itẽ ſi ſolutur debitũ non repetitur. ff. de cond. indeb. Iulian⁹. & l. ſi ꝓcurator. & l. iudex. Et ſi indebitũ ſcienter ſoluitur, nõ repetitur: quia donanti vī. ff. de reg. iur. cuius ꝑ errorẽ, & ff. de cond. indeb. l. 1. & C. eo. tit. indebitũ. Itẽ a iuramento non vī liberatus qui ſic ſoluit ut poſtmodum repetat. ff. de ſolu. qui ſic ſoluit. & l. qui homicidam. §. vlt. Ad hoc dicas, ꝙ vſuræ indebitę ſunt iure canonico, & in nullo caſu concedũtur, ẽt ut captiui redimãtur, inſ. de vſur. ſuper eo. & ideo ſolutæ peti poſſunt tanq̃ indebitæ, non obſtat eo qđ dī indebitum ſciẽter ſolutũ non repetit: quia hoc ꝓ timetu iuramenti, vñ ſibi nõ ꝓiudicat qđ ꝑ metũ facit. Vl ſic, uno iure ſoluere tenetur propter iuramentũ, ſed alio iure repetit, quia indebitè ſolutæ ſunt: & ſicut habet debitor actionem ad petendũ ſolutũ: ita hẽt actionem aduerſus creditorem vt eum liberet a iuramento. ſup. eod. c. 1. & inf. de vſur. tuas. & quod dicit, cogendi ſunt, intellige cum non petunt abſolui a iuramento.

[§] Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. Et de intellectu uide Ferdinandũ Vaſquium li. 1. de ſucceſſ. creation. §. 30. & Couarruuiam in c. quamuis. in 2. par. relectionis. §. 4.

[†] Vide l. 1. cum notatis C. de fruc. & lit. expen.

[†] De hoc articulo uide not. lib. 3. cõmẽ. in Dire, inquiſit. Schol. 6.

[†] In codice Barbatiæ ita: ſi ita eſt, ꝑ cenſurã eccleſiaſticam cogatis.

{Gloſſa ſequens argum. ex iuramento infert, & dat ſimile.

b Reddere iuramentum.] arg. quòd ſoluere vſuras nõ eſt peccatum: alias non compellerentur, 22. q. 1. ſi peccatum. ſed ille qui recipit, peccat: & in eodem facto alter peccat, & alter non, ſic etiam in alio caſu unus committit adulterium alter non. 32. q. 5. propoſito.

AD noſtram noueritis audientiam.] Si debitor creditori iurauit rem pignoratam non repetere, niſi ipſius debitum ſoluat: iuramentum ſeruare compellitur. ſic ſummat Io. And. ſed hæc ſummatio nullam dubitationem continet: ſed forte propter uarietatem lect. ſummauit Io. And. ita generaliter. Communis diuiſio. Secunda ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Quidam P. nomine, quandam ſummam pecuniæ mutuauit quibuſdam hominibus, recipiendo ab eis quaſdam poſſeſſiones & redditus in pignore: præſtito iuramento ab eis quod ipſi Petro ſuper illis nullum grauamen inferrent, donec ſibi pecuniam ſoluerent, antequam de poſſeſſionibus & redditib. illis ſortem ſuam deduxiſſent, cœperunt illum coram archiepiſcopo moleſtare, ita quod per archiepiſcopum dictus P. fuit excõicatus: vnde ſuper his conqueſtus fuit domino Papę, & ipſe mandat eidem archiepiſcopo, & eius conſiudicibus, quatenus recepta ſufficienti cautione ab ipſo P. quod eorum debeat ſtare mandato, ipſum abſoluant, poſtmodum compellant creditores, ſi eſt ita, vt poſſeſſiones & redditus prędictos eidẽ P. reſtituant, quia cõtra iuramentum ſuũ venerunt, nec ſibi moleſtiam inferant vel grauamen, donec pecunia fuerit reſtituta, ſicut iurauerunt, compellant dictum P. ut quicquid recepit vltra ſortem, deductis expenſis reſtituat eis: quod ſi non fecerit, excommunicent illum. Nota quod ſufficiẽs cautio peti debet ab eo, qui vult parere mandato eccleſiæ. Item iuramentum ſemper ſeruandum eſt, etiã factum ſuper vſuris ſoluendis, licet promiſſio vſurarum nõ ualeat. Item creditor nihil vltra ſortem petere poteſt: expenſas tamen, quas fecit circa pignora, poteſt deducere.

c Deductis expenſis. nullus caſus eſt, qui hoc genus deductionis impediat. ff. famil. erciſc. fundus qui. nili in decimis, infra de decim. cum homines, & capitula nobis. quando in decimis expenſę ſunt deducendæ, legitur ī. de deci. paſtoralis. hoc ſolum computatur in fructu, quod ſupereſt deductis expenſis, ut in l. prædicta, fundus. de iſtis dicitur ſupra de reſtitu. ſpol. grauis.

d Adſtrinxiſti.] quia 2 non reſtituebat poſſeſſionẽ, ſed dixit hic quod tacuit odio vſurarum.

2 Hæc gloſſula non eſt Bern. nec eſt in antiquis codicibus.

e Sufficienti cautione.] nomine cautionis ſimplex ꝓmiſſio intelligitur, C. de verborum ſignifica. ſancimus. de conſec. diſtin. 4. prima. ſi autem dicatur idonea, uel ſufficiens. ut hic, intelligitur de pignoratitia, uel fideiuſſoria. ff. manda. ſi mandato Titij. §. vlt. ff. de fideicommiſ. l. 4. §. adijci.

f Mandato.] hic 3 remittitur ad excommunicatorẽ: quia non appellauerat, ſed ſimpliciter denunciauerat Papæ, & etiam caue, quia erat excommunicatus pro cõtumacia.

3 Neq; hæc gloſſula hẽ in antiquis.

Pecunia perſoluatur.] ſcilicet ſors ſua, quam dedit; vel donec de ipſis fructibus fuerit ſatisfactum: quia in ſortem ſunt computandi. infra de vſur. capit. 1. & 2. & C. de pigno. actio. l. prima, & ſecunda, ſed in caſu iſto propterea quod iurauerunt nullum ſuper poſſeſſionib. illis grauamen inferre donec creditori fuerit ſatisfactum, tenentur timore iuramenti pecuniam reſtituere creditori, ut ſupra cap. proxi. & poſtea repetere poſſunt quicquid percepit creditor ultra ſortem, tanquam indebitum.

a Pecu-

ī Neque hæc glossula est Bern. nec habetur in antiquis.

a Pecuniam.] scilicet totam. partē enim recipere nō tenetur. ff. de vsur. tutor. §. Lucius: & de actio. emp. Iulianus. §. offerri. & hoc est verùm, si debitor totum confiteatur: aliàs iecus. & sic intelligit. l. ff. si cert. pet. quidam existimauerunt.

[Glo. seq. obijcit, ponit opin. & tres solutiones.]

b Ad restituēdū.] sed vī q̄ isti debitores deberēt cadere à iure suo, qa dixerūt sibi ius. ff. quod met. caus. extat edictū, argu. C. vnde vi. si qs in tātum. 16. q. 6. placuit. Dicūt quidam, q̄ i tantis ecclesiasticis tigor iuris nō seruatur. ī. de dolo. & cōtu. ca. 1. & ī. de iudi. dilecti. arg. Vel nō fuit actū ad hoc. ff. si quis cau. l. 1. respō. 1. in fi. ī. de ordi. cogni. cum dilectus. & j. de except. cap. 1. & quia auctoritate iudicis hoc fecerūt. c VI aliter nihil pertinet ad Papam de possessione, nisi quantum ad prohibitionē vsurarum & periurij, & ideo ꝓpter iuramentum præcipit possessiones restituēdas ratione peccati. supra. de iudi. nouit. Ber.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. cōp. Et post concilium. par. 17. cap. 1. vide c. ad audiētiam. supra de eo, q̄ met. caus. ‖

Cum autē ei pecuniā, a si cut iurauerunt, persolue rint: vos ipsum ad restituendū b quicquid (deductis expensis) vltra sortem recepisse constiterit, inducere illud eatis: & si commonitus non fecerit, in eādem excommunicationis sententiam reducatis eundem.]

¶ Idem Senonen. archiepiscopo.

¶ *Si iuramentum per metū extortum seruari potest, sine interitu salutis eterne seruandum est: ecclesia tamen Romana consueuit a tali iuramento absoluere.*

CAP. VIII.

SI † verò aliquis quē quā grauissimo metu sub religione iuramēti, c suum ius refutare coegerit, ipsumq; sibi retinuerit, quia nos cōsulere vo luisti, an alter eorū, vel neuter id habē debeat: Tibi duximus respondē dum, quòd non est tutum, quemlibet cōtra iuramētum suum venire, nisi tale sit, quod seruatū vergat in interitum salutis d ęternæ: nec nos alicui dare materiā volumus veniendi contra iuramentū propriū: e ne auctores periurij f videamur. verum aliqn̄ in Romana ecclesia à plurib. prædecessorib. nostris factum esse recolit, quòd clerici q coacti ministerium ecclesiæ abiurarūt de iuramento absolutionis beneficiū meruerūt. g & ad coercendam iniq tatem corū, qui ecclesiasticos vtros ad præstādū illud compulerant, permissi h sunt in eadem ecclesia ministrare.

[Glos. seq. arguit, alle. 2. iura, in contrariū alle. 3. ponit duas opi. soleit & remittit.]

c Iuramentū proprium.] arg. ex hoc loco, quòd iuramentum metu exortum seruandū est, & obligat: & qui illud non seruat, periurus est, dūmodo seruari possit sine periculo animæ. ī. quòd me. cau. ad audiētiam. & 22. q. 4. si aliquid. j Argum. contra. ī. quod met. cau. periurum. & c. abbas. 15. q. 6. auctoritatem. Bassianus & Tanc. dicunt. q̄ iuramentum metu extortū neminē obligat, ex eo, quod dicit lex: qđ metus causa factum est, ratū nō habebo. ff. q̄ metus causa. l. 1. Ala. & Alij quidā dicunt hic: quod si is qui iurat habet animum obligandi se, siue ad implēdi, obligatur; si non habet, non obligatur, argu. j. & bapt. & eius effectum maiores. §. item quæritur. Communior est opinio & verior, q̄ iuramentum metu extortum est obligatorium, quia voluntarium. 15. quæst. 1. merito, dummodo sit tale iuramentum, quod sine interitu salutis æternæ seruari possit, vt hic dixit expresse: quod si esset, nullus propter quemcumque metum iurare debet ‖, quia potius debet quælibet mala pati, quàm malo consentire. 32. q. 4. ita ne. & sup. qđ met. cau. facris. & tale iuramētum qui iam appellant assertoriū. 4 Alia dicuntur promissoria, quæ etiam non obligant, vt dicunt si talis sit metus qui possit cadere in constantem virum. de hoc plenius dictum est sup. de his quæ vi metusue cau. fi. l. fi. Abbas.

f Ne auctores periurij.] simile dicit imperator. C. si aduer. ven. l. 1. imò & si negligenter, ea quæ male vsurpantur omittimus, excessus iam alijs aperimus. 93. distinctio. peruenit. & 35. quæstio 9. loci. ff. de pact. dotalibus. conuenire. & ff. de pact. si vnus. §. pacta. & argum. C. de indict. viduita. toll. l. 2. in fine. Vincentius.

g Meruerunt.] de facto ad maiorem cautelam secundum illos qui dicunt, quòd tale iuramentum non obligat. Secundum nostram opinionem dicas meruerunt in veritate cum essent obligati, & possent sine periculo animæ seruare.

h Permissi sunt.] Argumen. est hic: in alterius odium cum altero dispensandum. argum. 3. quæst. 5. de accusatoribus. & 6. quæst. 3. denique. & 79. distinct. si quis Papa. & 6. quæst. 1. si quis cum militibus. in fi. e. & hoc facit expresse ꝓ nostra opinione. Ber.

3 Adde Bartol. in l. cum confitearis. ‖ C. de reuoc. dona.

† Hinc colliges valere renunciationem beneficij metu fa ctā, de quo vide Imol. in c. ad aures. sup. qđ met. caus. & Abbatem in c. 2. §. 1. de rest. spoliat.

4 Iuramentum assertorium, quod dicat, & cæteras ei ꝓ species latè ꝓsequitur Dominicus Sotus lib. 8. de iust. & iur. q. 1. ar. 7. vide etiā B. Thomam. 2. 2. q. 89. art. 7.

CASVS. Aliquis per metum grauissimum compulsus fuit renunciare beneficium suum, iuramento interposito de eodem vlterius non repetendo: & sic ille compulsor retinuit sibi beneficium illud: quæritur quis illorum debeat beneficium illud habere, an neuter? Respondet Papa, quod non est tutum alicui venire contra iuramentum suum, nisi illud tale sit quod seruari non possit sine periculo animæ; Papa non vult alicui dare materiam contra iuramentum ꝓprium veniendi, ne auctor periurij videatur: tamen in Romana ecclesia à plur. b. Romanis Pon. factum est, q̄ clerici qui coacti beneficium suum abiurarunt; de iuramento, bñficium absolutionis meruerunt: & ad coercendam iniquitatem illorum, qui illos iurare compulerant, permissi sunt eadē beneficia obtinere. Nota, q̄ iuramēti semper est seruandū, dummodo in obseruatione ipsius periculū animæ nō vergat. Itē nec Papa, nec etiā alius debet esse auctor periurij, nec dare alicui materiā peierā di. Itē à tali iuramēto ꝓ metū prætito quis absoluitur si petat, & constiterit quod taliter iurauerit: aliàs nō absolueretur.

c Iuramenti.] scilicet de non repetendo vlterius ipsum beneficium: & sic plana est responsio dñi Papæ.

[Glossa sequens reciteur per quæstio. quid de temporali.]

d Salutis æternæ.] Idem est etiam si temporalis. 22. quæst. 4. innocens. §. vltim. ver. quicquis ergo. in fi. hoc intellige si directè vergat in interitum: quoniam si occasionaliter seruandum est, puta si aliquis vltro mon-

EXrescripto.] Cõis diuisio. Secunda ibi, Ideoque. CASVS. Quidam Abbas pro vtilitate monasterij certã quantitatem pecuniæ accepit mutuo à quodã P. & cõuentu fuit inter eos, vt certis loco & tpe solueretur dicta pecunia per abbatẽ dictũ P. & ꝓ hac cõuentiõe obseruãda quosdã ex suis monachis obsides dedit, qui de obseruanda conuentione iurauerunt. Itẽ ꝓmisit dict⁹ abbas, ꝙ si illi monachi data pro obsidibus aliquo casu deficerent, alios in eorum locũ surrogaret: insup si fidem monachi nõ obseruarẽt, abbas dedit fideiussores quẽdam nobilem virũ & eius vxorem, qui sub iuramento etiã se obligauerint: denique omnes defectibus in dicta conuentione obseruãdis, iste p. creditor conq̃stus est Papæ qui mandauit vt haberetur in littera in versi. ideoque mandamus. Abb. Sicul. No. monachos obsides dari posse. Item iuramẽta sunt seruãda esse, dummodo sine periculo animæ seruari possint. Item ꝓpter debitum alicuius potest extra eius interdici. [Glo. seq. obijcit & cõtra. ob. allegat. & duplicitet soluit.

¶ Idem Sardinensibus † episcopis.

¶ Monachi, qui pro debito monasterij iurant stare in obstagio, & fideiussores, qui iurauerunt creditorem indemnem seruare, iuramenta seruare coguntur.

CAP. IX.

EX † rescripto, quod nobis ẽ pręsentatũ, innotuit, abbatem Tremeñ. cum Petro super summa octo millium solidorum, taliter conuenisse: & infra. ¶ Super hæc ꝑdictus abbas quosdam ex monachis obsides[a] dedit, qui de obseruanda conuentione iurauerũt, vt si ipsi deficerẽt, alij monachi loco eorũ in obstagio ponerentur. Insuper si tale dicti monachi non seruarent, abbas dedit eidem, V. † & eius vxorem fideiussores qui similiter fidem præstitisse dicuntur. ¶ Ideoque mandamus, quatenus tam abbatem quam monachos,[b] quam V. † & vxorem[c] ipsius monere curetis, vt sicut iurarunt eandem conuentionem faciant adimpleri, alioquĩ abbati, & monachis ingressum interdicatis ecclesiæ: & in terra ꝑsati V. † & vxoris eiusdem, vsque ad dignã satisfactionẽ inhibeatis diuina officia celebrari.

¶ Idẽ Lundoñ. & Vigorien. episcopis.

Periurus, est & ab ecclesia remouẽdus qui nõ necessitate sed voluntate venit contra licitum iuramentum.

CAP. X.

QVerelam † R. canonici Linconien. accepimus, quòd cum V. clericus ei duos Bisãtios nomine ecclesiæ de statera se annuatim soluturum, interposito sacramẽto firmasset, per biennium[e] ab huiusmodi pẽsionis solutione cessauit. ¶ Quoniam igitur non merẽtur ecclesias regere, qui sunt crimine periurij[f] irretiti. Mandamus, quatenus si vobis constiterit memoratum V. cõtra iuramentum suum non necessitate, [g] sed voluntate, ab eiusdem pen

[1] Addę ꝙ mulier renũciãs Velleiano possit ꝙ debitis incarcerari ꝙ Bar. in l. sub conditione. ff. de test. tutel.

† G.

[a] Sequitur daturum fa&turum, vel qđ ſpoponderit non obligat, veluti ſi ſpondeat Titium quinq; aureos daturũ. Io. And.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. Et post concil. Laterãſub Alexan. iij. part. 17. cap. 5. Et de intellectu, vide. Corſetũ ſing. 83. littera E. verbo. Emphyteuta.

† Sardin. & Gabilonen. episcopis.

¶ Cap. 6. eo. tit. in 1. cop. Et post concil. Lateran. sub Alexan. iij. part. 17. cap. 3. Vide Romanũ in l. ſciẽdũ. ff. de verb. obl. Guilielmũ Benedictũ in cap. Raynutius. par. 1. verbo. Et Anuecũ 3.

† al. G. al. N.

[b] Monachos.] nomine monasterij, cuius nomine contracta fuit obligatio, & ideo compelli debent, vt eã ſruent ſicut iurauerunt. ſ. co. ad noſtram. cũ in ipſius vtilitatem pecunia ceſſerit.

Glo. ſeq. obijcit, & triplicitet ſoluit.]

[c] Et vxorem.] ſed quare mandat Papa mulierem ſtam puniri, cum iuuetur auxilio Velleiani. ff. ad Velleiã. l. 1. & 2. & C. ad Vellia. l. 1. & l. quamuis. 1 Potest dici quòd non punietur, ſi excipiat quod non potuit ſideiubere: vel ipſa forſitan renũciauit beneficio dictarum legum. vel poteſt aliter dici, etiam ſi nõ renunciauit, ꝙ puniretur propter iuramentum, ꝙ ſeruari poteſt ſine periculo animæ. ſ. cap. ꝓxi. & ſ. eo. tit. cap. cũ cõtigat. Berd. Inhibeatis.] cũ ipſi iurauerint eandem conuentionem facere obſeruari, cõpellẽdi ſunt ad hoc ſi ꝙ eos ſteterit quominus obſeruetur: alioquin ſi darent operam quã poſſent ad ipſam obſeruandam, non inciderent in periurium: qa hoc ſolum videtur iurare ſe facturos, & curaturos: quia ſimpliciter factum alterius iurare non poſſumus, nec promittere. ff. de verb. obliga. ſtipulatio iſta. in princi. & inſti. de iuri. ſtipul. ſi quis alium. ; a & arg. 31. q. vlt. cap. vlt.

[d] Querelam.] Prima pars ponit impetrãtis querelã. Secunda dat iudices: ibi. Quã. &c. Ab. Sic.

CASVS. Guilielmus clericus ꝓmisit iuramento interpoſito R. clerico Linconien. ſe ſoluturũ annuatim ipſi R. duos Biſantios nomine eccleſiæ de ſtatera, ſed per biennium in ſolutione pẽſionis ceſſauit, propter quod dictus R. conqueſtus fuit domino Papæ. Super hoc ſcribit Papa iudicibus dicens, ꝙ non merentẽ eccleſias regere q̃ ſunt crimine periurij irretiti: vñ mandat Papa, quatenus ſi cõſtiterit dictũ G. ꝓtra iuramẽtũ ſuũ ceſſaſſe in ſolutione pẽſionis, nõ neceſſitate, ſed voluntate, ab ipſa eccleſia ipſum remoueãt, & eã ꝑlato R. reſtituãt. Not. quòd periuri eccleſias regere nõ dñt. Itẽ cũ aliquis ceſſat in ſolutione cẽſuis per biẽniũ, amittit rei dẽtionẽ, & reddño reſtituit. Itẽ neceſſitas excuſat à periurio.

[e] Per biennium.] ꝓp hoc ſolum priuari debuit etiam ſi nõ iuraſſet. 10. q. 2. c. hoc ius. & §. qui rem. & ſ. de locat. cap. pen. & vlt. & ff. loca. quæ. §. inter locatorem.

[f] Periurij irretiti.] ſunt enim infames. 6. q. 1. infames. & c. quicunque. & 22. q. 5. ſi quis conuictus. & arg. C. de tranſact. ſi quis maior. & intantibus portæ dignitatis patere non debent. C. de dignita. l. 2. lib. 12. & C. de inſtal. vnica lib. 10. & ſ. de excuſ. prælat. inter dilectos. nec amplius ad teſtimonium admittuntur. 6. q. 1. quicunque. & 22. q. 5. paruuli. & ſ. de teſti. teſtimonium.

[Gl. ſeq. not. allegat. primò tria iura. ſecò tres cõnes.]

[g] Non neceſſitate.] nota 2 quòd neceſſitas excuſat à periurio.

periurio.23.q.8.si nulla.ǁ.eo.breui.& 50.dist.presbyteros.quia necessitas legem non habet,de consecr.dist.1. sicut.& ē.de consue.quanto. ǁ.de pig.significante.& de consti.dist.6.discipulos.& ǁ.de fur. si quis per necessitatem & iura subueniut necessitate impeditis. ff.ex quib. cau.ma.non est.if.loca.cum in plures. §. vestimenta. & iff. si quis cau.l.2. §.2. & non.df deierare qui ex iu.la causa deferit iuramentum. ff. qui fam.l.cog.l.vlt.ergo si iste sola voluntate cessauit, meritò puuari debet, cum sit infamis secundum canones, vt dicitur in proxi.notula.

[Glo.seq.obijcit, & soluit.]

a Remouētes.] sed vt quòd iste non deberet remoueri: quia ciuiliter agebatur,de pēsione videlicet vnde ēt probato crimine ciuiliter deponi non debet. ǁ.de acc. super his.& c.inquisitionis. i.fin.o. nec amittere ecclesiam. Arg.cōtra. ē.de ord. cog.c.2.sed hęc fortè haberent locum, si iste prælatus esset.& ageretur contra eū ciuiliter: sed ipse erat conductor, siue vicarius, qui certā debebat dño reddere pensionē: vnde probato qualitercúque eum fraudem commisisse, res est ei auferenda. ff.de lege cōmiss. l.lege.2 & in modū quasi denunciationis fuit hæc querela. & de hoc agebatur,vt ecclesia priuaretur.& qui debitum non soluit ad quod iuramento est adstrictus, beneficio suo priuatur. ǁ.de fideius.peruenit. sic & ille priuari debet ecclesia, tum quia per biennium canonem non soluit, tum quia periurus est voluntate non necessitate.

Tva nos.] Communis diuisio. Secunda ibi,tum igitur. Abbas Siculus.

CASVS. Monachi seu viri religiosi habent aliquando præsentationem ad ecclesijs, à quibus certam percipiunt pensionem: cum ipsi eligunt clericos ad easdem ecclesias,constringunt eos iuramento,ad maiorem pensionem solito persoluendam, vel præstandum aliquid præter solitam pensionem: cum verò episcopi eos instituunt,iurant quod pensionem annuam non augebūt: queritur hæc quod iuramentum sit seruandum? Respondet Papa, quod posterius iuramentum ratione & auctoritate Lateranēn. Concilij iuuatur, & ideo primo præiudicat quod de cupiditate processit: veruntamen iustum est,vt clerici illi pro periurio quod vitare nō possunt, ab ecclesijs perpetuo remouentur. Nota quòd pensio annua augeri non debet. Item si quis duo fecit iuramenta, quòd maiori iuuatur ratione, est obseruandum. Item temerarium iuramentum repellitur ab ecclesia.

[Duæ sunt hic glo.quarum quælibet dupliciter offendit tū textus locutionem impropriam.]

b Primò præiudicat.] nentrum tamen obtenubit, quia de ecclesia remouetur: & licet secundum non faciet, primum seruari non debet contrarium iuri. ǁ.de cens.i.prohibemus & cap.graui.& cap.cum clerici.

c Pro periurio.] id est, temerario iuramento,non enim habuit iustitiam secum, & alia ǁ quæ debent in iuramento interuenire.22.q.2.animaduertendum. & q.4.an mal.ficiant enim in iuramento exceptum debet esse ius imperiosis. ǁ.eod. venientes. & cod.no stram 1.& ff.ad municip. imperatores. & in conti. Friderici de seu.c.vlt.multò fortius ius canonicū intelligitur esse talium in ipso iuramē to. ǁ.eo.veniens.arg. & cap.ad nostram 2. arg.3.de constit quæ in ecclesiarum. & ff. de pact.iuri gētium. §.generaliter. si verò qs talium iurat ignoranter, credens verū esse quod iurat, nullum est peccatum. 22.q.2.homines falsum iurant. In primo exemplo periurium est tranigressio iuramenti:quod si licitū est, peccat mortaliter tranigrediendo. ē.eo.it verò. & c. quærdam. si est illicitum,ita vt eius obseruatio vergat in dispendiū saluus æternæ, non peccat contrauenīendo, 4 sed peccauit iurando.22. q.4.ca.1.2.& 3.Item periurium quandoque dicitur indiscretum iuramētum: istud ex deliberatione,vel proposito factum,mortale peccatum est. ǁ.eod.sicut ex literis.22.q.4.qui sacramento. Si verò quis iurat iocosa leuitate,vel in aute,veniale est peccatum.25.dist.contrarium.§.criminis.aliàs,ea demum.

ADDITIO. Vnde versus.

Si iuramentum licitum vis dicere, verte
Quis, cui, quid, per quod, ad quid, cui, quomodo, quando.

CVm quidam.] sunt duo dicta quæ per se patent, vt in rubro. Secundum ioi, Illi verò. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam epi de Sardinia receperunt à quibusdam creditoribus quandam pecuniæ quantitatem, & iurauerunt illam ad certum terminum persoluere: quod facere contempserunt: quæritur quid sit istis episcopis faciendum, pro eo quòd contra iuramentū venerunt? Respondet Papa,quòd in ipsis tanto grauius est vindicandum, quanto maiori dignitate præcellunt, & quia eorum exemplo alij ad similia prouocantur.

[Glosa sequens alleg.pro concor.6.cano.& duas decre.pro contrarijs 4.cano.& duas leges, & soluit.]

d Dignitate.] sic patet, 5 quòd dignitas delinquentis aggrauat peccatum.40.dist.homo Christianus.& 11.q. 3.principiè. & 50.dist.quia sanctitas tua. & 19.distinct.

6 nulla

v De difficultate, no. ǁ.eo. breui. in 1.glo. lo. And.

¶ cessare.

† Cap.2.eo. tit. in 2.cōp. Et de intellectu, vide Ferdinandū Vasquium l. 2. de successionum creatio.§.18.

2 Si fundum vendo & trado, ita quòd pro ǁ.termino nū non dato fund⁹ sit in emptus:pro nō soluto si fundus reuertet,vēditor petet fruct⁹, nec aliqd pertes emptorē ex ea remanebit in qua fefellit. Ioā. And.

fidem

¶ Lucius tertius Norwicēn. episcopo.

¶ *Si præsentatus iurat præsentāti de augendo censu, & postea contrarium iurat instituenti, valet secundum & non primum, tamen ab ecclesia remouetur.*

CAP. XL.

TVa † nos duxit fraternitatis consulendos,cui standum sit iuramento, cum clericos religiosi iuris iurādi religione constringūt ad maiorem solito pensionem soluendam; vel præstandum aliquid beneficij præter solitam pensionem, cum autem instituuntur ab episcopis, iurant quod antiquam pensionem & solitam non augebunt. ¶ Tuæ igitur consultationi breuiter † respondemus, quod cū posterius iuramentum ratione, & Lateranensis † cōcilij auctoritate iuuetur, primo præiudicat [b] quod de cupiditate processit. Cæterum iustum est, vt clerici pro periurio [c] quod vitare non possunt, ab ecclesijs perpetuò excludantur.

¶ Vrbanus iij. archiepiscopo Pisān.

¶ *Episcopi de periurio grauius quam alij sunt puniendi. hoc dicit.*

CAP. XII.

CVm ǁ quidam: & infra. Cōsultationi tuæ taliter respōdemus,quod in episcopos, qui iuum transgressi sunt iuramentum, est rātò grauius vindicandum, quanto maiori præeminēt dignitate, [d] & eorum exemplo facilius alij possunt ad similia prouocari.

† Cap.12.eo. tit.in 1.cōp. Et quib. respectib. pēna augeat, vel minuat,vide Socinū cōsi. 157. inci. ǁ.fiens consultatio par.2.

4 Et sic non est ppienus. Ioan.And.

5 De mitra huiꝰ glos fit, vide ibi per Andreā Tiraquel.ubi sta. de pēnis tēper.aut remutē.cā.31. adde Simancā catholi. institut.tit.46.& Cōradū Brunū li.5.de diuin. cap.4.

nulli fas.33.q.5.qui videtis.25.q.1.nulli fas.& 7.de hęret.excommunicamus.§.credentes.& 7.de homi.ficut dignum.1.responso.Arg.contra. C.vt nemo pri.l.3.& 24.q.1.qui contra pacem.& 17.q.4.nullus clericorum.& 35.d.3.ante omnia.45.dist.cũ beatus.& ff.de pec.aut facta.§.persona. Sol. contrarietas ista ita debet intelligi: nam in quãtitate contemptus, meritur Deus quantitatem reatus: quãtum enim infringitur iustus, tantum amat.7.q.1.c.aduersitas.§.cum verò. ergo à simili quãtum contemnit, tũ peccat.ar.11.q.3.§.cum ergo.in fi. quanto verò quis maior est,sine in maiori dignitate, tantò magis ꝓsumitur peccare & contemnere: vnde quod dr dignitas delinquentis aggrauat peccatũ,minus dicetur, aggrauat peccantem:quia ꝓsumitur, quòd plus contẽnat, vnde ratione ꝓsumptionis tanto maior pœnitẽtia illi imponit,quia ecclesia nescit conscientiã illius, tũ potest esse quòd plus contemneret aliqs rusticus quàm magnus prælatus. vnde Ouid.

Peius adulterio, turpis adulter obest.

& sic intellige ꝓximã rubricã. In pecuniaria pœna plus puniuntur maiores, quam minores,nobiles,quam ignobiles, in pœna corporali sæpè puniuntur minores,& parcitur maioribus. 35.distin. ante omnia. & sic intelliguntur contraria.

¶ ILLI VERO. Quidam iurauerunt non loqui patri, vel matri,sorori, vel fratri, nec aliquod subsidium impertiri eisdem.Dicitur quòd isti ab isto illicito iuramẽto sunt absoluendi,iniuncta eis pœnitentia, pro eo quod male iurarũt. No.quòd plus debent puniri maiores,quã minores. Item factum maiorum trahitur à minoribus in exemplum.Item iuramentum illicitum nõ obligat, & ad cautelam à tali iuramento quis absoluitur.

a Absoluendi.] ad cautelam. sic 22.q.4. inter cætera cum iuramentum non sit vinculum iniquitatis,vt ibi, & 7.eo.quanto.& c.Quintauallis.

b Pœnitentia.]vnius anni 22.q.4.qui sacramenta.

Sicut ex litteris.] Communis diuisio. Secunda ibi, Respondemus.Abbas Siculus.

CASVS. Prior cuiusdam monasterij iracundiæ calore commotus, iurauit quòd in claustro eiusdem monasterij, in quo professionem fecit, de cætero cum G. monacho non moraretur: Abbas suus dubitauit super hoc,consuluit Papam. Et ipse respondet,quòd non licuit illi monacho temerarium facere iuramentum cõtra fidem suæ professionis, & suæ stabilitatis propositum: Vnde mandat eidem abbati, vt talem pœnitentiam sibi iniungat, quòd alij illius exemplo deterriti similia pertimescant: & in claustro quod abiurare non potuit, stabilitate perpetua suam pœnitentiam agẽdo. Nota, quòd temerarium iuramentum non est seruandum. Item iuramentum contra professionem & stabilitatem promissum,non tenet. Item pœna vnius,debet esse metus multorum.

¶ *Illicitum est iuramentum de non prębendo subsidium coniunctis h.d.*

¶ Illiꝯ verò,qui iurant nõ loqui patri vel matri, sorori velfratri,aut eis humanitatis subsidium nõ exhibere:absoluẽdi[1] sunt ab illius obseruãtia iuramenti,cum illicitum sit, & cõtrarium rationi: iniuncta tamen eis de hoc quod male iurauerant, pœnitentia competenti.

¶ Idem.

¶ *Non valet iuramentum monachi claustrum abiurantis: & sibi de hoc grauis pœnitentia imponitur.*

CAP. XIII.

Sicut † ex litteris tuæ discretionis cognouimus,R.Prior monasterij tui,iracundiæ calore succensus, iuramento firmauit, qꝯ in claustro eiusdem monasterij, quo se vinculo professionis adstrinxit, nõ esset cum G. monacho vlterius moraturus:[c] & infra. ¶ Rñdemus,quod nõ licuit monacho supradicto temerariũ[d] iuramentũ facere, maximè cũ fidẽ professionis frãgeret,[e] & stabilitatis suæ propositum euacuaret. Ideoque circa eũ tua solicitudo prouideat, quod talis ei pœnitẽtia iniungatur, vt alius qlibet exẽplo eius deterritus, similе aliquid facere ptimescat: [f] ipse verò in claustro, quod licitè abiurare nõ potuit,cum stabilitate perpetua,suam pœnitentiam [g] exequatur.

¶ Clemens tertius.

¶ *Vasallus,qui iurauit prælato, successoribus iurare non cogitur.*

CAP. XIIII.

Veritatis[h] amica simplicitas: & infra.

† Cap.3.eo. tit.in 2.cõp. Vide Romanũ sing.514. incipvolo cõmentari. & Deciũ,& Cagnolũ in l. qcquid calore. ff.de reg. iur.

† Vide Sotũ li.8.de iusti. & iu.q.1. ar.7.

† Vide beatũ Tho. 2. 2.q. 89.ar.7.& Sotũ li.8. de iusti.& iu.q.1. ar.7. vbi latissimè differit, an omne iuramẽtum obliget.

† Cap.5. eõd tit.in 2.cõp. Et de intellectu, vide Couarruuiã in c.q̃uis. in 1.par.rect. §.5. de pact. lib.6.

c Moraturus.] vbi verò se deuouit,semper debet manere. 16.q.1.qui verè. & ideo malè iurauit.

d Temerarium.] imò nec licitũ, sine licentia superioris. 12.q.1. non dicatis. 20.q.4. monacho, 7. de iur.calum.c.1.in fin. & 5.de postu.ex parte.& 16.q.1. monachi.Et clericus nõ debet abiurare ecclesiam sine licentia superioris.5.de renunciatione. admouet. & 7.de regu.licet.

e Frangeret.] seruando iuramentum.

f Pertimescat.] quæ pœna vnius debet et se metus alterius. 2. q.7. quapropter. C. ad l.Iul.re. l.a. & ff. de pœ.l.capitalium. §.famosos. & sup.de transact. c.1.in fi.

g Pœnitentiam.] de illicito & temerario iuramento pœnitẽtia debet imponi, 5.c.prox.& cõtra tale iuramentum sãlubriter venẽdum est. 13.dist.ca.1.& 2. 22. q.4. per totum.

Veritatis amica.] In prima decisa consultatio.In secunda responsio ibi,Respondemus. Abbas Siculus.

CASVS. 1 Clemens Papa iij. indulsit Guielmo regi Siciliæ,vt ipse non teneretur sibi præstare iuramentum fidelitatis pro regno Siciliæ, ita tũ quòd ex hoc nõ fieret sibi vel successoribus suis præiudicũ,quo minus hæredes sui sibi & successoribus suis fidelitatem facere tenerentur: super ista indulgentia quæstio mota fuit in præsentia regis, vtrũ singuli hæredes regis singulis successoribus Clementis præstare deberent fidelitatẽ: tunc duo Cardinales, qui erant ibi legati Apostolicæ sedis, illam indulgentiam sic fuerunt interpretati, quòd hæredes ipsius regis tenebãtur iurare fidelitatem domino Papæ Clementi,& successoribus suis: quo præstito alijs postmodum iurare minimè compellãtur, postmodum consultus fuit Papa super illa interpretatione & ipse respondet,quòd non vult recedere ab illa interpretatione, vt hæredes sui postquam sic iurauerunt,successoribus iurare non compellantur: tamen ita tenentur eis seruare fidelitatem ac si iurassent. Hanc formam iurandi habuisti.5.c.ego N.& colligitur ex antiqua decre. Bern. Not.quòd iuramentum fidelitatis transit ad successores: quia hoc actum fuit expressè. Item licet vasallus non iuret fidelitatem successoribus domini, tenetur tamen eis esse fidelis ac si iurasset.

h Simplicitas.]fides enim veritatis,verborum amicula non requirit. C.vt ab hæredi.ab.l.r. sic ergo commendatur simplicitas. a 5.de sum.Trini. cap.1.in prin.& 3.q.9.pura.& 5.de iudi.pastoralis.

a Qui intelligas, vt no. 16.q.1.sicut is. Io.And.

[Glo.

[Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit.]

a Compellantur.] sed 1 contra vt: libertus ecclesiæ cuilibet successori tenet professionem facere infra annum. 12. q. 2. sæpè. & cap. longinquitate. & feudatarius inuestituram petere debet à dño infra annum, vt in cõstit. Friderici de feu. §. præterea. Potest dici, quòd hic fuit specialis indulgentia. Vel dicas verius, qd iurare successoribus potest si vult, sed nõ debet compelli si iurauit sub hac forma. Ego iuro tibi fidelitatem & successoribus tuis catholicis: ex quo semel iuratũ est sub hac forma, non debet amplius iurare, quia istud iuramẽtum perpetuum est quo ad illum qui iurauit, & ita tenetur successoribus sicut illi cui iurauit.

¶ Respondemus, vt hæredes tui, qui nobis vel alicui successori nostrorũ iurauerunt, alijs iurare minimè compellantur: a catholicis tamen successoribus nostris, qui pro tempore fuerint, & homagij & fidelitatis puritatem nihilominus ac si iurassent, omni tempore teneantur absque tergiuersatione aliqua fideliter obseruare.

¶ Celestinus tertius.

¶ A iuramento per metum extorto ecclesia solet absolvere: & eius transgressores vt peccantes mortaliter non puniuntur.

CAP. XV.

VErsũ in ea.] Prima pars ponit q̃onem, & ipsius rñsionem. Secunda rñsionis illationẽ ibi, Cæterum. Abb. Sic. CASVS. Quidam iurauerunt inuiti & compulsi pro vita & rebus suis seruandis: q̃rebatur, an isti indigeãt absolutione, an ipso iure sint absoluti? Rñdet Papa, quòd nihil dicit hic aliud q̃ antecessores sui dixerint, qui taliter iurantes absoluerunt. verumtã vt auferatur materia peierãdi, nõ est eis dicendũ, vt iuramenta nõ seruent: sed si ea non seruauerint, nõ sunt propter hoc tanquam pro mortali crimine puniendi tanquam pro directo periurio. Nota, quòd iuramentum metu extortum est obligatorium, ex quo aliqui à tali absoluuntur. Item si quis tale iuramentum non seruat, debet puniri non tanquam pro directo periurio & voluntario. Item transgressio huius iuramenti non dicitur simpliciter mortale peccatum. Item metus iustus penam attenuat. Ber.

b Absoluantur,] ideſt, absolutione indigeant an ipso iure sint absoluti.

c Inuiti.] per talem, scilicet metum, qui possit cadere in constantem virum. sup. qd met. cau. ad audientiã. & ff. quod met. cau. metus aũt. aliàs si sponte iurassent vel per vanum metum, non absolverentur à iuramento, imò illud necesse haberent seruare. sup. de reſti. spol. accepta. & cap. sollicitè. & ff. quod met. cau. metus autem: quia contra vanum metum non auditur aliquis.

d Antecessores.] scilicet, Gelasius, Gregorius, & Vrbanus. 15. q. 6. alius. & in cap. nec sanctorum iurabo. Et Alex. sup. eod. si verò.

[Glo. seq. ponit duas lecturas.]

e Absoluerunt.] quidam exponunt, de facto: quia

7 De materia huius gl. vide Bald. in l. 2. C. de fru. & lit. expen. & in l. 2. C. plus val. qd agit. & Paul. de Cast. cõs. 69. & 315. 370

8 al. ita: hominij, etiãsi fidelitatis puritatem, &c.

Cap. 6. eo. tit. in 2. cõp.

ipso iure non tenebantur, si iusto metu iurarunt. Nos verò propriè intelligimus, vt dictum est ũ. eod. si verò. & ũ. quod met. cau. c. abbas.

f Non seruent.] ideſt, quòd ad ea obseruãda non sunt adstricti: ea tenẽt illa seruare, dummodo sine incursu salutis æternæ seruari possunt. ũ. eo. si verò. verumtã si illa nõ seruant, non simpliciter quasi directo periurio, & ita metus culpam attenuat, si iuramentum non seruant.

g Mortali.] arguit hic, quòd iuramẽtũ metu extortũ parum obligat. ũ. quod met. cau. periurii. & c. abbas. vbi plenè de hoc. & ũ. de test. ſpolicitè. & de hoc dicitur ũ. eo. si verò.

¶ Innocentius tertius G. & S. & M. ciuibus Venetis.

¶ Si is cuius mandato stare iurauit, aliquid mihi præcipit contra iuramentum per me prius licitè factum, illud seruare non teneor, hoc dicit inhærendo verbis litteræ.

CAP. XVI.

VEniens † ad præsentiam nostram A. nobis exposuit, quòd olim cum M. Maurien. † alternatim conuitia inferẽdo certauit: propter quod cum graues inimicitias incurrisset, quidam qui partis vtriusque amatores extiterant, suggesserunt prædicto A. vt in satisfactione iniuriarũ vestro iuraret obedire mandato. b Cumque † idem non crederet se tale quid cõmisisse, propter quod omnes generaliter vocarentur: Iste recepto tam iniquo mandato, accessit ad Papã, exponens sibi prædicta: adijciens, quòd erat consiliarius Ducis, & pluribus ecclesijs: quarum erat aduocatus, iuramento tenebatur in iure suo adesse, & nullo modo taliter iurasset si mandatum contrarium sibi præscisiisset: Vnde super hoc scribit Papa illis ciuibus Veneris, dicens, quòd ipse super hoc scribit patriarchæ Gradẽs. vt si mandatum illud priori iuramento licitè facto repugnet: ipsum auctoritate Papæ denunciet non seruandum. Nota quòd cum aliquis alicui simpliciter iurat, mandatum debet esse ideneum, non iniquum, vt hic patet, aliàs relaxatur mandatum. Item iuramentum contrarium alij iuramento licitè facto, seruandum non est.

[Glo. seq. exponit, obijcit, & soluit.]

h Mandato. idoneo, s. sic fuit exaudiendum. ũ. de elect. causam quæ. & sup. de reſt. cum adeo. & ff. de op. liber. si libertus. ũ. eo. Quintauallis. Iniquæ tamen strictè arctari standũ est. ff. de arbi. l. 3. & l. diẽ. §. stari. dum tñ deſus absit. C. de arbit. l. 3. ff. de arbit. nõ distinguemus. h

Cap. 1. supra in 3. cõp.

Mantuan.

† In aliquot antiqs ita: Cúque idem A. non credens se tale quid cõmisisse, &c.

cum quidam. & Infr. mandati. § illud. Quare ergo non stetit huic mandato? Rñdeo, ibi non fuerunt arbitri, sed fuerunt arbitratores, siue amicabiles compositores, vt boni viri, vnde si male arbitrentur, siue iniquè componant, eorum dictum reducendum est ad arbitrium boni viri. ff. pro soc. si societatem.

¶ De multis clausulis, q̃ intelligũtur in iuro, vide plenè p Roman. & Iaſ. in l. vlt. ff. q̃ ſanctio. cog. & per Bald. l. vlt. C. de non nu. pec. & per Areti. nũ. i. §. æque. Inſtit. de exceptio.

ADDITIO. Vel dic quòd iſti fuerunt arbitri in se ſua: q̃d eis nõ licuit. ff. de arb. l. pe. ſicut nec iudex. de iudi. l. Iulianus, & C. ne quis in ſua cauſa iuris ſibi di. L. vnica.

[Glo. ſeq. arguit, ſignat contrarium, & remittit, quærit, & ſoluit.]

a Præſciuiſſet.] argu. iuramẽta ſm intentionẽ iurantis ſore interpretanda. 22. q. 5. humanæ autem. arg. 22. q. 5. quamquam arte. & c. cece. de hoc. ff. de ſpon. ex litteris. Sed numquid posuit ei præcip. re, vt cederet bonis vel vt ei daret bona ſua? Non, quia iuramentum non extenditur ad illa de quibus nõ eſt cogitatum. ff. eo. Q. Mutianus. ff. de dec. ex multiplici. arg. ff. de reſt. ſpol. audita. 22. q. 2. ne quis arbitret. ff. de tranſa. cum Aquilianus. ff. de pign. obligatione. ff. de pec. peculij. & C. quę res pig. ob. poſſ. l. 3. Eo ſimili modo intelligendum fuit iuramentũ, vt dictum eſt in prima notula. ff. de ſeruitu. ſi cui. ff. de rit. nu. poſtquam. Sic & libera ſi iurauit non nubere, de illicitis nuptijs intelligendũ eſt. ff. de iure patr. adigere. §. vlt. b. Repugnet.] & ſic vr quòd ſi mandatũ non repugnet priori iuramento, iuramentum ſit ſeruãdum, cum poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ. ff. eo. ſi verò, quod verũ eſt, tñ ſi enormem læſionẽ in rebus ſpalibus pateretur, obtinebit relaxationem iuramenti. ſup. qd met. cau abbas. & 22. q. 4. cap. innocens. §. illicitum. vltra medium. vers. q̃ſquis ergo, & cætera.

† obſeruandum.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia, videlicet qualiter difficultas excuſat a periurio, vide Felin. in c. quæ in eccleſiarũ. ff. de conſtit. & Alex. 3. conſ. 92. incip. perſpectus in 1. vol.

ei aliquòd graue deberet imponi, iuramentumq; † illud ſub tali confidentia præſtitiſſet, ipſi ſub iuramẽti debito præcepiſtis, vt nunquam curiam ducis intraret, niſi cum omnes poſt edictum ipſius generaliter ad curiã vocarentur, & infra. ¶ Verum quia idem A. qui dicti Ducis eſt cõſiliarius, & in iure ſuo multis eccleſijs, quarum eſt aduocatus, ex promiſſo tenetur adeſſe, nequaquam taliter iurauiſſet, ſi mandatum illud ſibi contrarium præſciuiſſet: [a] nouerit is noſtra denunciet non ſeruandum. †

† obſeruandum.

¶ Idem magiſtro Apollinari.

¶ *Qui iurauit ecclesiam defendere, & requiſitus ſine iuſta cauſa recuſat, periurus eſt, nec eum defendit appellatio.*

CAP. XVII.

BReui † ſciſcitatus es quęſtione, vtrum ille, qui iura alicuius eccleſiæ ſeruare, ac pro poſſe defendere iuramento tenetur, ſi neceſſitate imminente ſuper hoc ſub iuramenti debito requiſitus duxerit appellãdũ, periurij reatum incurrat. ¶ Reſpondemus, quòd in hoc articulo appellãtem à periurio talis appellatio non excuſat, imò (niſi difficultas [c] exiſtat propter quã requiſitus [d] non poſſit eccleſiæ ſubuenire) culpa periurij potius irretitur.

¶ Idem illuſtri regi † Aragoniæ.

¶ *Iurans ſcienter illicitum, non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſeruare. Si verò iurauit ignoranter, debet illud obſeruare, ſi aliquo modo eſt obſeruabile. Si autem iurauit licitum quod putabat illicitum, debet obſeruare iuramentum: ſed de animo depranato agat pœnitentiam.*

CAP. XVIII.

QVantò † perſonam tuam: & infra.

¶ Quidam Cõſiliarij tui (imò potius deceptores) tuum animum induxerunt, vt iuraret irrequiſito aſſenſu populi, vſque ad certum tempus, quædam tui conſeruare nouitatem, quæ circa ortum eius legitimo pondere fuerat diminuta, ita quòd graue ſcandalum in populo ortum erat: Hoc intellecto rex quod indiſcrete iuſſerat, reuocare voluit, & ſatisfacere populo: vnde petijt abſolui ab huiuſmodi iuramento: Papa ſcribit eidem dicens, quod in caſu iſto non tam eſt abſolutio neceſſaria, quam interpretatio adhibenda:

a Nouerit.] Difficultas. ff. eo. quæritur. ff. qui ſatisd. cogantur. l. vlt. ar. ff. de ope. libe. ſi libertus. ff. quarũ re actio non datur. l. 1. §. quæ onerandæ. licet non excuſet à pœna conuẽtionali. ff. de verb. oblig. l. continuus actus. §. illud quoque.

[Glo. 15q quærit, arg. pro & contra. ponit tres caſus quibus aduocatus non iuvat eccleſiam.]

b Requiſitus.] ſed numquid tenetur eccleſiam iuuare non requiſitus? Vt quòd ff. 93. dist. ſi inſanicus. Arg. contra. ff. quorum lega. l. 1. §. 1. & arg. huius litęr. § Si verò eccleſia non ſeruauit ei fidem in ſuis neceſſitatib. nec ipſe tenetur ipſam iuuare. 22. q. 5. de forma. ẽ. eo. perueniri. vel ſi eccleſia ſubtraxit ei ſalariũ ſuum conſuetum. ff. loca. quæro. §. inter locatorem. vel ſi remordet eum conſcientia quòd habeat malam cauſam. 11. q. 3. væ q dicitis. nam & tunc aduocatus non tenetur iuuare clientulũ ſuum. C. de iudi. ſemel non nouam. §. patroni cauſarum. Sed ipſe licet teneatur ſequi cõſcientiã ſuam, eccleſia tamen habet eum pro periuro. ſup. de reſt. ſpol. litteras. & ẽ. de iur. ex communi. inquiſitioni.

c Difficultas.] & ita difficultas excuſat à periurio, vt ẽ. eo. ego N. ſic & neceſſitas. ẽ. eo. quereli. ff. qui ſatisd. cogantur. l. vlt. ar. ff. de ope. libe. ſi libertus. ff. quarũ re actio non datur. l. 1. §. quæ onerandæ. licet non excuſet à pœna conuẽtionali. ff. de verb. oblig. l. continuus actus. §. illud quoque.

[Glo. 15q quærit, arg. pro & contra. ponit tres caſus quibus aduocatus non iuvat eccleſiam.]

d Requiſitus.] ſed numquid tenetur eccleſiam iuuare non requiſitus? Vt quòd ff. 93. dist. ſi inſanicus. Arg. contra. ff. quorum lega. l. 1. §. 1. & arg. huius litęr. § Si verò eccleſia non ſeruauit ei fidem in ſuis neceſſitatib. nec ipſe tenetur ipſam iuuare. 22. q. 5. de forma. ẽ. eo. perueniri. vel ſi eccleſia ſubtraxit ei ſalariũ ſuum conſuetum. ff. loca. quæro. §. inter locatorem. vel ſi remordet eum conſcientia quòd habeat malam cauſam. 11. q. 3. væ q dicitis. nam & tunc aduocatus non tenetur iuuare clientulũ ſuum. C. de iudi. ſemel non nouam. §. patroni cauſarum. Sed ipſe licet teneatur ſequi cõſcientiã ſuam, eccleſia tamen habet eum pro periuro. ſup. de reſt. ſpol. litteras. & ẽ. de iur. ex communi. inquiſitioni.

† De hoc in Spec. de aduocato. §. 1. ver. ſed numquid is qui iurauit.

† Hic fuit Petrus ſecũdus, qui regnauit anno Dñi 1203. vide Ioannẽ Vatæũ c. 18. annaliũ Hiſpaniæ, & Taraphã li. 1 de regibus Hiſpaniæ.

a Hoc ſano modo accipias.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia abſolutionis à iuramento, vide Felinum in ca. 2. ẽ. de ſponſalibus. adde Cardinalẽ in clement. 1. §. nos autẽ. de iureiuran. & B. Tho. 2. 2. q. 89. art. 3.

CASVS. Quidam conſiliarij regis Aragonum immo potius deceptores, induxerunt ipſum vt iuraret irrequiſito aſſenſu populi, vſque ad certum tempus, quædam tui conſeruare nouitatem, quæ circa ortum eius legitimo pondere fuerat diminuta, ita quòd graue ſcandalum in populo ortum erat: Hoc intellecto rex quod indiſcrete iuſſerat, reuocare voluit, & ſatisfacere populo: vnde petijt abſolui ab huiuſmodi iuramento: Papa ſcribit eidem dicens, quod in caſu iſto non tam eſt abſolutio neceſſaria, quam interpretatio adhibenda:

BReui.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Reſpondemus. Abbas.

CASVS. Aliquis iurauit defendere ac ſeruare pro poſſe ſuo, iura alicuius eccleſiæ: eccleſia requirit ipſum neceſſitate imminente ſub debito iuramenti: & ipſe appellat: quæritur vtrum incurrat periurium, ſi eccleſiam non defendat, an prætextu appellationis à periurio excuſetur? Reſpondet Papa, quòd in hoc articulo appellatio non excuſat illum à periurio, imò periurij reatum incurrit: niſi difficultas, ſiue neceſſitas ipſum excuſet, propter quam non poſſit eccleſiæ ſubuenire. No. quòd

dacium enim iuramentū illud fecit, aut credebat monetam illam falsam esse, aut legitimam: si falsam, iuramentum fuit illicitum, & ideo non seruandum, & pro eo debet illi pœnitentia iniungi: si verò credebat legitimam, iuramentum licitum fuit, & ideo seruandum. &

Papa consuluit illi,

vt moneta illa reprobata, q̃ diminuta fuerat à legitimo põdere, alia moneta cudatur nomine patris sui, & illam reducat ad legitimum statũ, quem habuit tempore p̃decessoris sui melioris: & sic iuramentū seruabit; veruntamen si credebat monetã diminutam quãdo iuramentum illud p̃stitit, & sua eũ conscientia remordet, cõfiteat peccatũ suum, & pro illicito iuramento pœnitentiam agat. Nota quod iuramentum aliquando recipit interpretationem, ut hic patet, & quod aliquando requirit absolutionem. Item iuramẽtũ non est vinculũ iniquitatis, & ad licita & honesta semper debet referri. Item iuramentum illicitum non est seruandum.

[Glos. seq. tractat de triplici falsario monetæ, & ponit circa illud crimen tria specialia.]

runt, vt iurares irrequisito assensu populi, vsq; ad certum tẽpus patris tui conseruatę monetã, quæ in circa mortẽ eius fuerat legitimo pondere defraudata. [a] Cum ãt adeo sit diminuta, & minoris valoris effecta, quod grauę propter hoc scandalũ in populo generatur, ut quod egeras indiscretè cupiens reuocare, ac necessitati populi satisfacere, & obseruatione iuramenti prædicti, possulasti suppliciter a nobis absolui. [b] ¶ Super quo diligens indagator potuisset facilè intueri, quod non tam erat absolutio necessaria, quàm interpretatio requirenda: quoniam cum iurm feceris, monetam aut falsam, aut legitimam esse credebas. Si falsam, iuramentum fuit illicitum, & nullatenus obseruandum, & p eo esset tibi pœnitentia iniungenda, cum iuramentum non vt esset iniquitatis vinculum, fuerit institutum. ¶ Si verò legitimam esse credebas, iuramentum licitum fuit, & vsquequaq; seruandum. Et ut itaq; preheminenter obseruetur, consulimus, & mandamus, vt reprobata moneta: quæ a legitimo põdere, fuerat defraudata, alia sub nomine patris tui moneta cudatur, quã ad legitimum põdus reducas, secundum cũ statum, quem tpe patris [d] tui habuit meliorem: ita quod antiqua moneta, q̃ ab illo statu falsata non fuerat, cum ea pariter expendatur: per quod & dispendium vitari poterit, & iuramentum seruari. [c] ¶ Veruntamen si monetam ipsam in præstatione iuramenti credebas a legitimo pondere diminutam, & tua super hoc conscientia te remordeat: tuum humiliter confiteare peccatum, & satisfactionem [f] iniunctam tibi pro illicito iuramento studeas adimplere.

† In codice Barbatię ita: tu qd egeras indiscretè, discretè cupiẽs &c.

y De falsatis monetã, & eorũ pœna, vide extrauagãtem Pij Papæ V. q̃ incipit. Cũ nihil magis. & Iulij Claríi li. 5. sent. §. falsam. & Couarruuiã in tra. de collatione veterũ numismatum. c. 8.

[a] Defraudata.] q̃ enim falsat monetã principis, exuritur. C. de fal. mone. l. 2. Qui autẽ falsat monetam ciuitatis, punitur capite. C. e. l. 1. Sed ille q̃ nummos radit, vel tingit, si liber est, datur ad bestias: si seruus vltimo supplicio punitur. ff. ad l. Corn. de fal. quicunque. & sunt hæc tria specialia: quia quilibet tenetur ad accusationem huius criminis. Item qui condemnatus non appellat. Itẽ quod punitur ille in cuius domo falsa moneta cuditur, licet illud ignoret. C. de fal. mone. l. 1.

[Glo. seq. reci. per q. an Papa possit absoluere a iuramento. ponit opin. Hu. item Lau. & Tanc.]

[b] Absolui.] Absoluere potest Papa quemlibet à sacramento ex iusta causa: puta propter scandalum incolerabile, vt si malum exemplum prorogetur in multos, clauę tamen discretionis præcedente. Il tamen hoc negabat. & omnia iura quæ dicunt vel innuunt Papam posse absoluere a iuramento, intelligeoat de illicito, quia in his quæ sunt de iure naturali, vt in voto & iuramento, Papa non dispenset. arg. ad hanc opi. ff. eod. c. & si Christus. vbi dicitur redde Domino iuramẽta tua. quas similem interpretationem habes inf. eod. petitio. & ff. de vo. magnæ. vbi dicitur: vouete & reddite. ff. de ma. re. cum ad monasteriũ. in fi. Lau. contradicebat. Tan. dicit quod ex causa iusta potest quemlibet absoluere. 36. q. 6. auctoritatem. & dispensare potest in voto, & illud cõmutare in aliud quod magis sit Deo acceptũ, vt de virginitate, castitate, & quod super his. & c. ex multa. & ibi per Hug. etiam ex aliis causis põt dispensare. & q. per aliquis vouet, vel iurat, & illa licitè, vel honeste, seruare potest, nec subest causa, Papa illa immutare non potest, & sic intelligebat H. & in hoc alij nõ discordant. Et sic etiam intelliguntur illa verba, vouete, & reddite Domino iuramenta vestra. & est argu. ad prædicta. 33 q. 1. §. vlt. ver. ipsi namq; soli. &c. & ff. de vulga. & pupil. substitutio. ex tacito. Hic verò non fuit necessaria absolutio, sed interpretatio, secundum quod sequitur in litera, & secundum interpretationem debet seruari: quia fuit legitimum iuramentum. c Iniquitatis vinculum. 22. q. 4. inter cætera.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

[c] Seruari.] & 3 sic ſi non possit expressè seruari in omni, seruatur tamen in illa quæ fuerat defraudata. & est arg. ad quæstionem propositam & solutam. inf. de spõ. ex literis 2. in gl. illi erant.

[d] Patris.] hoc ideò quia in forma iuramẽti fuit hoc expressum. Sed nonne tunc mẽtiretur inscriptio monetæ? immo videtur q̃ rex ipse falsarius esset, ff. ad l. Corn. de fal. falsi nomi. nis, & inf. de his quæ ff. à præla. sine consensu Capituli. quanto. In moneta enim tria exiguntur, quantitas, ponderis materia, & publica forma. ff. de contrahen. empt. l. 1. Respõdeo, q̃ quòd non semper inscriptioni monetæ fides adhibetur, sicut nec inscriptioni sepulchri. C. de relig. & sump. fun. l. nomentorum. immo pictura est, quæ largam habet licentiam semper enim fas fuit pictoribus, & poetis nouitates inuenire. licet sit arg. contra. 24. quæst. secunda, sanè. in princip. Ioannes. Item si fur ex auro, vel argento monetam publicam falsam faciat, illo punito pecunia in thesauro publico conseruatur. 1. quæstio. prima, quod quidam circa medium. versi. si enim aliquid furtim, &c.

[e] Seruari.] & 3 sic ſi non possit expressè seruari in omni, seruatur tamen in illa quæ fuerat defraudata. & est arg. ad quæstionem propositam & solutam. inf. de spõ. ex literis 2. in gl. illi erant.

[f] Satisfactionem.] prouenerario iuramento imponitur pœnitentia unius anni. 22. quæstio. quarta, qui sacramento. sed pro directo periurio imponitur pœnitentia septem annorum. 6. quæstione prima, quicunque, & 22. quæstione prima, capitu. vltimo. immo qui scienter deierat, secundum canones infamis est, ut 6. quæstione prima, infames. & qui contra transactionem iuratam venerit sciens, infamis est. C. de transactio. si quis major.

2 Gof. dicebat obiectionẽ cedere si fecisset cudi monetam sub noie patris: sed hoc nõ faciebat. sed solũ utebatur veteri. Hol. dicit q̃ iura p̃ria nõ in moneta, sed in instrumẽtis locũ hñt, nẽ dũmodo nõ falsetur moneta, nec alteri præiudicet, ũ refert an cudat sub noie patris, & filij, vel q̃ figura ponatur, ut hic patet. Io. And.

3 Hæc glossula non est Ber. nec hꝫ in antiquis codicibus.

Venice.

VEnientes. Iudices, qui iurant infra certum tps sententias exequi, hoc non obstante appellationib. ab eis interiectis deferre tenentur. h. d. Diuiditur in quatuor partes. In prima reprehensio consulum. In secunda ibi, Verum, ipsorum excusatio. In tertia ibi, Quia verò, Ipsorum excusationis reprobatio, & generalis mandatū. In quarta ibi, Cum ergo mādatum speciale, & cōminatio nō parentis: Abbes.

¶ Idem consulibus & populo Tudertino.

¶ *Non valet iuramentum prēstitum in praeiudicium iuris superioris.*

CAP. XIX.

VEnientes † ad sedē Apostolicam cōsules vestros, super his, quę ad nos de vobis sæpius referuntur, & commone re curauimus, & aliquātulum asperè conuenire: Cum enim appellationibus interpositis ad Apostolicam sedem teneamini humiliter & deuotè deferre: cum & leges a etiam sæculares post sententiam, beneficium appellationis non denegēt aggrauatis, uos sententias appellatione suspensas, executioni mandatis.

¶ Verum ijdem consules nobis exponere curauerūt, quod cum aliqui vestrum uocantur ad officium consulatus, firmāt proprio iuramento, ꝙ super mutuis & plagarijs[b] secundum vestræ ciuitatis consuetudinē iudicabunt: & infra uiginti octo dies quę iudicaue runt, exequent: Vnde saluo huiusmodi iurō, vos non posse super his appellationib. deferre dicebant. Quia verò non minus iudices secūdum leges, quam cōsules vestri secundum consuetudinē vestræ ciuitatis iudicare iurarunt,[c] & iō sicut iudices cōtra leges, sic & consules vestri contra cō suetudinem, [d] possent † subditos aggrauare: Mādamus, quatenus appellationib. ad nos interpositis[e] deferatis: cum p̄dictum iurm uos excusare non possit, in quo dēt intelligi ius[f] superioris E exceptū.[h] Cū ergo post q̄ S. lator præsentium ad Sedē Apostolicam à sententia G. iudicis appellauit, sententiam ipsam duxeritis executioni mandandam,[i] in possessionē rerum de quibus quæstio vertebatur, appellantis aduersarium inducentes: Volumus & mandamus, quatenus appellationibus ad sedem Apost. interpositis deferre: quia etiam leges sæculares post sententiam beneficium appellationis non denegant aggrauatis, sed ipsi sententias appellatione suspensas exequuntur. Consules Tudertini se supp hoc excusabant in præsentia Papæ dicentes, quod cum aliqui uocantur ad officium consulatus, iurant ꝙ super mutuis & plagiarijs iudicabunt secundum consuetudinem ciuitatis, & ꝙ. 18. dies sententias exequentur: unde saluo huiusmodi iuramento non poterant deferre appellationibus. Sed contra istam executionem dixit Papa, quòd iudices iurant iudicare ſm leges, sicut cōsules isti iurant iudicare ſm consuetudinem ciuitatis suæ: & ꝙ sicut iudices possunt grauare subditos contra leges, sic & consules illi pūt contra consuetudinē suos subditos aggrauare: Vnde præcipit eis, quatenus appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis deferant humiliter & deuotè, cum iuramentum illud, eos excusare nō possit, in quo ius superioris intelligitur exceptum. Nota decre. istam ad plura argumenta. Primò ad illud, Sēten tia diffinitiua à qua est appellatum, non dēt executioni mādari; quod si fiat executio, dēt reuocari, vt hic patet: & ideò deferre debet iudex appellationi, & nihil innouare ea pendente. Item in iuramento semper ius superioris intelligitur exceptum: & cuiuscunque alterius: quia iuramentum factum in præiudicium alterius nō valet: cum illud obseruare non possit. Item iuramētum personale est.

Venientes.] Iudices, qui iurant infra certum tps sententias exequi, hoc non obstante appellationib. ab eis interiectis deferre tenentur. h. d. Diuiditur in quatuor partes. In prima reprehensio consulum. In secunda ibi, Verum, ipsorum excusatio. In tertia ibi, Quia verò, Ipsorum excusationis reprobatio, & generalis mandatū. In quarta ibi, Cum ergo mādatum speciale, & cōminatio nō parentis: Abbes.

¶ Cap. 5. vocat in 3. cōp. 1. de intellectu text. & glossarū vid. ꝙ alijs hic Guidonē Papa.

CASVS. Quidam Ciuis Tudertinus S. nomine, conuentus fuit ab aduersario suo coram iudice ciuitatis, super quibusdam possessionibus: Iudex auditis meritis causæ, condemnauit ipsum ad restitutionem rerum petitarum: ab illa sñia appellauit ad dñm Papam: consules ciuitatis nō obstāte appellatione, sñiam illam executioni mādarūt, inducentes actorē in possessionē rerum de quibus qō uertebat: super hoc appellans conquestus fuit dño Papæ, cum subest ciuitas illa quo ad tēporalem iurisdictionē. Vnde ipse consulib. & populo Tudertino mandauit, ut possessionem ipsam restituant appellāti, alioquin nouerint, ꝙ ipse mandauit Nuceri no epo, ut eos ad īl ecclesiastica censura compellat: cuius negotij occasione præmittit Papa q̄ præcedunt, dicens ꝙ ipsi tenentur, humiliter & deuotè appellationibus ad sedem Apost. interpositis deferre: quia etiam leges sæculares post sententiam beneficium appellationis non denegant aggrauatis, sed ipsi sententias appellatione suspensas exequuntur. Consules Tudertini se supp hoc excusabant in præsentia Papæ dicentes, quod cum aliqui uocantur ad officium consulatus, iurant ꝙ super mutuis & plagiarijs iudicabunt secundum consuetudinem ciuitatis, & ꝙ. 18. dies sententias exequuntur: unde saluo huiusmodi iuramento non poterant deferre appellationibus. Sed contra istam executionem dixit Papa, quòd iudices iurant iudicare ſm leges, sicut cōsules isti iurant iudicare ſm consuetudinem ciuitatis suæ: & ꝙ sicut iudices possunt grauare subditos contra leges, sic & consules illi pūt contra consuetudinē suos subditos aggrauare: Vnde præcipit eis, quatenus appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis deferant humiliter & deuotè, cum iuramentum illud, eos excusare nō possit, in quo ius superioris intelligitur exceptum. Nota decre. istam ad plura argumenta. Primò ad illud, Sēten tia diffinitiua à qua est appellatum, non dēt executioni mādari; quod si fiat executio, dēt reuocari, vt hic patet: & ideò deferre debet iudex appellationi, & nihil innouare ea pendente. Item in iuramento semper ius superioris intelligitur exceptum: & cuiuscunque alterius: quia iuramentum factum in præiudicium alterius nō valet: cum illud obseruare non possit. Item iuramētum personale est.

a Leges.] 2. quæst. 6. anteriorum. & c. non ita.

b Plagiarijs.] id est fideiussoribus. vulgare est illius terræ.

c Iurarunt.] in authent. de iud. §. quia vero. coll. 6. C. de iudi. rem nō nouam. 1 & 3. q. 7. iudicet.

d Consuetudinem.] licitè. a ergo iudicatur secundum cōsuetudinē loci. 3. de eo. qui mit. in pos. causa rei seruandæ, cum venissent, quia consuetudo ꝓiudicat iuri. 3. de consue. c. pen.

e Interpositis.] ista Ciuitas Tudertina subest dño Papæ quo ad iurisdictionē temporalē, & ideo tenēt appellationes ad Papam fieri, aliàs nō.]. de app. si duobus.

f Ius.] Vnde 3 potest aliquis ē receptus in canonicū, & in fratrem, iurat se seruare laudabilem cōsuetudinem ecclesiæ suæ: & talis est cōsuetudo in ecclesia, ꝙ qui ibi habet præbēdam, debet residere per sex menses, sed antequā faciat quod iurauit, accedit ad sedē Apostolicā, & supplicat dño Papæ, vt ipsum absoluat: Quæro vtrū iste sit periurus? Et respondetur ꝙ non attento istius literæ: quia vt quod qñ iurauit, quod debuit intelligi, nisi dominus Papa remittat ei iurm. Sed probo, quòd sit periurus. C. de transa. si quis maior. vbi dicitur, quod aliquis venit contra iuramentum tribus modis: iudicem interpellando, iudici supplicando, quod promisit non faciendo: Vnde vī, quòd iste sit periurus supplicando Rom. Pont. vt absoluat, sed si petione non præmissa ipsum absoluisset, non esset periurus.

g Ius superioris.] no. quòd in iurō excipitur auctoritas maioris, ut hic patet. & 3. eo. eam te. & 3. de rescrip. constitutus. arg. a contrario sensu. ff. ad muni. imperatores. & in const. 4 Friderici de feud. §. vlt. & est ius canonicum. 3. eo. ad nostram 2. Io.

[Gio. seq. recitetur per contrarium.]

h Exceptum.] sed ꝙ nonne possunt super hoc condere legem municipalem contra ius cōe? Respondeo, ꝙ̄t condere legem contra ius commune, quæ tamen nō fit in præiudicium alterius, ut hic dicit. & 3. de consti. quæ in ecclesiarum specialiter tñ non condendo legem, benè possunt litigantes renunciare appellationi. C. de tē. ap. l. illud. §. vlt.

i Executioni mandandam.] quod fieri non debuit tam

1 Tibi maiores & minores iudices iurare iubentur. Io. And.

2 Hęc glossa non est Bern. nec hī in vetustis exemplaribus

† possunt

3 Neque hīc glossa potest Bern. nec inuenio in vetustis exemplaribus.

4 Imperialē ibi dī, ꝙ i ofiuſonoiatum excipit Imperator.

5 Nec hī in vetustis codicibus. nec est Bern.

tum quia beneficio appellationis extinguitur pronunciatum.ff.ad Turpil.l.1.§.vlt.tum quia interposita appellatione nihil innouari oportet.2.q.6. appellatione. & ff.nil inn.appel.pend.l.vnica.Bern.

¶ Hęc glossula non est Ber. nec habet in antiquis codicibus.

a Possessionem ipsam.]cum a appellatur à sententia diffinitiua,si appellatione pendente fuit mandata executioni, iudex appellationis debet reuocare in irritũ quicquid factũ est post appellationẽ, & antequã cognoscat an appellatio sit iusta vel iniusta: sed tecus ẽ cũ appellat à grauamine, quia prius debet cognosci de meritis appellationis, q̃ reuocati qđ factũ est post appellationẽ.ẽ. de dila. c.1.in fi. qa ibi dĩsi est ita,reuocato, &c.Iudex ordinarius non põt exequi suã sententiã,ex quo altera pars appellauit: sed iudex delegatus potest nõ obstãte appellatione alterius partis.ẽ. de offi.dele.super eo,in fi. & c. pastoralis, §. ẽterea.certè istę duæ vltimæ cõcordantiæ contrarium dicunt.

¶ Cap.6.eo. tit. in 3.compilatione. Et de materia vide B. Thom. 2. 2. q.78.ar.3.& Domin.Socũ lib. 6.de iust. & iure, q.1.art.4.

[Gl.seq.signat cõtrarium, & soluit.]

b Restituatis.]ar. ẽ.ff.de appel.cum ex causa. vbi expectãt talis restitutio vsque ad euentũ confirmationis,vel cassationis sententiæ. Sed non est contrariũ: quia non dicitur ibi, quòd non debeat expectari,sed ibi recitatur factu prout contingit.vnde patet quòd pendẽte appellatione executio non debet fieri: & si fiat,inuito possessore restitui debet in pristinum statum ante quam appellationis causa examinetur. 2 arg.ẽ.de off. deleg.pastoralis,§.ẽterea & hoc notabile.

mus,vt possessionem ipsam a restituatis b eidẽ: alioquin noueritis nos cpo Nucerino † mandasse,vt uos ad id ecclesiastica censura compellat.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ Iurans vsuras non repetere, potest iuramento non obstante ex noua causa repetere h d secũdùm intellectum notabiliorem.

Cap. XX.

ij AD † nostram noueris audientiam peruenisse, c quòd cum I.& G.Petro vsuras non modicas persoluissent,iuramento firmauerunt,ꝙ nec per se,nec per alium prædictas vsuras repeterent: d vel apud ecclesiasticum iudicem, seu etiã sæcularem super his deponerent quæstionem.

Cumq; creditor cõdiderit testamentum, suis ꝑcepit hæredibus, vt omnibus,qui probarent e se dedisse vsuras eidem,ipsas eis restituere procurarent. Vnde cũ prędicti I. & G.vsuras repetere nõ attẽtent propter huiusmodi iuramẽtũ,& hęredes prædicti P.eis negligãt satisfacere de vsuris: Mãdamus,quatenus sub pęna excõmunicationis, publicè in ecclesia proponi facias, vel proponas, vt q̃ super hoc nouerint veritatem, procedant ad testimonium f proferendũ:& si per dicta testiũ, vel alia documenta tibi cõstiterit g de præmissis, hæredes illius vt vsuras, quas à prædictis pater eorum accepit, restituãt vniuersas, ecclesiastica censura compellas.

c Peruenisse.]non dicit per quem, vel à quo.

ADDITIO. Fortè fuit fideicommissa ri[a] testatoris vel amicus debitoris,vel ipse debitor:sed hoc forte fuit tacitũ pro per opinionẽ vulgatium,qui per id æstimasset illũ periurũ. & est sim.ĩ.eo.intel lecto.ẽ. de arbit.peruenit.Ioan.And.

[Gl.seq.soluit tres quæstiones.]

d Reputerent.] si iurauit nõ repetere, denũciet illud ecclesiæ. Quid si iurauit non denũciare? Respondeo,iuramentũ fuit illicitũ,& ideo nõ seruandum: cum quilibet ad hoc teneat.ĩ.de cogn.spir. tua nos. & ĩ.de hære.cum ex iniuncto, ĩ. eo. quẽadmodũ, ĩ fi.& 2.q.1.si peccauerit.sed si iurauerit soluere, nec repetere,nec recipere, ꝙ illud denũciet eccle, vt dictum est.Vinc.

[Gl.seq.reci.per q. an iure legati,&c.]

e Probarent.] vt iuramentũ istud remissum esse ex testamento: nisi velis ita interpretari hæc verba, vt. ſ.illi de iure repetere non possint,qui iurauerunt nõ repetere.Sed tamen largius interpretabimur vltimas voluntates.ĩ.de donat. cũ dilecti.ff.de trit.vi.& oleo.legato l.3.Si ergo iure legati possunt isti repetere vsuras, quasi ex noua causa superueniente.Si enim aliquis abiurat beneficium,potest postea ipsum repetere ex noua causa superueniente.ẽ.de renunc.cum inter P. & ff.de succes. edic. l.1. §.quod dicimus,alias,§.sed videndum. & arg. ẽ. quod met.cau.ad audientiam. Item cum iuro soluere aliquid,solutũ possum repetere.ẽ.eo.debitores.non enim est cogitandum de nouo iure.ff. de transac. cum Aquiliana. Si verò ius nouum non est mihi acquisitum, possum agere vt remittatur iuramentum.ẽ.eod.c.1. & primo agẽdum est vt iuramentum remittatur, & tunc potest repetere securè.Bern.

[Glos.ista dicit per obiec.quòd lite non contest. &c. & dupliciter soluit.]

f Ad testimonium.]nota testimonium ferri lite non contest.sed hoc ideo contingit, quia hic procedebatur in modum inquisitionis,siue denunciationis, vt patet per prin.cap.vlt. 4 vel Papa hic voluit extra ordinem procedi,& sine accusatore per denunciationem. Item quia ad ecclesiam, vel episcopum spectat exequi voluntates defunctorum.ĩ.de testib. si hæredes. & c.pen. & C.de epis.& cler.nulli.& l. si quis ad declinandam. & ff.de petit.hære.si hæreditas,§. vlt.& sic seruant isti iuramentum suum hac via.Io.

g Constiterit.]p inquisitionem.ẽ.de test.cog.ẽterea.

3 Supplẽt oblatas.]dicit Hostiẽ.ꝙ etsi omnino iurans vellet hoc iuramẽtũ seruare, non tñ creditor pecuniã illã lucrifaciet, sed fiet ide clee nosyna.]de vsucu n tu. Io. And.

4 Sed hodie in causis usurarũ sine lit.cõte.proceditur, per clem.de iudi.dispẽdiosam.& de verb. sig.sæpe.Io. And.

¶ Adde ꝙ appellatio suspendit executionem.l. à diuo Pio. §.1.cum gl. & ibi Bart. & de re iud.

CASVS. Quidam ciues Pisani I. & G.cuidã vsurario P.nomine multas persoluerunt vsuras, iuõ interposito,quòd nec per se,nec per aliũ prædictas vsuras repeterent,vel apud ecclesiasticum iudicẽ, vel etiam sęculariẽ super his deponerent quæstionem.Creditor postmodum condidit testãm,in quo præcepit hæredib. suis, vt omnibus qui probarent se dedisse vsuras eidem, ipsas eis restituerent:Sed dicti I.& G.non audebant repetere vsuras ꝙ huiusmodi iurm. & hęredes non satisfaciebant eidem.peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ, vnde mandat Pisano archiepõ,quatenus sub pœna excõicationis publice in ecclesia proponat, vt qui super hoc veritatem nouerint,procedant ad testimonium proferendum:& si constiterit de præmissis, compellat hæredes illius per censuram ecclesiasticam vt vsuras quas pater illorum à prædictis recepit, restituant vniuersas. No.ꝙ hic recipiuntur testes lite non conte.quia procedebatur in modum inquisitionis siue denunciationis,

iij AD nostram.] Iudex qui iurauit in omni causa iudiciariū ordinem obseruare, in notorijs subtilitatem ordinis iudiciarij non seruabit. h.d. Diuiditur.nam in prima parte recitat tenorem iuramenti. in secunda:ibi,Nos.illud dupliciter interpretatur.Et secunda interpretatio: ibi,Quamquā.Et vt clarius habeas intellectum, pone sic casum.Archiepūs Neapolitan[a] quasi p extorsionē, forte ad instātiam sui capituli vl populi,pstitit generale iuramētū, vt in omni causa obseruaret ordinē iudiciarium: processu temporis cū occurrerent facta notoria,dubitauit an deberēt in eis iudiciarium ordinē obseruare: Papa super hoc cōsultus interpretatus ē hoc iuramentū dupliciter: primo vt non extendatur ad causas notorias,sed intelligatur ſm subiectā materiam.s.vt in causis nō notorijs obseruetur ordo iudiciarius: in notorijs verò non seruetur per omnia: q̄a ordo in notorijs est, vt per omnia nō seruetur.iuxta illud vulgatū: In extraordinarijs ordo est,ordinem non seruare. Secundo dicit posse intelligi, vt referat ad causas, in quibus ordo iudiciarius est seruādus: dicit enim quòd si iste archiepūs scopus habuit in animo vt ordinem iudiciariū in omni causa pariter seruaret,& sic cessет prædicta interpretatio: tale iuramentum cum sit contra canonicas sanctiones, potius est dicendum periurium,nec aliqua ratione seruandum.Abbas.No.quòd iuramentum contra canones præstitum non tenet.Item iurare contra ius, non iuramentum,sed potius periurium est. Item iuramentum directē seruari potest,vel per interpretationem seruandum est. Item in dubijs benigna debet fieri interpretatio.In notorijs per omnia ordo iudiciarius non est seruandus.Item arg.quòd verbum generale non est generaliter intelligendum.

¶ Idem Neapolitano archiepiscopo.

¶ *Iuramentum generale debet ita intelligi si fieri potest, vt non obviet iuri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra iuris observantiā.*

CAP. XXI.

iij AD nostram noueris audientiā peruenisse, q̄ à te quasi p extorsionem [a] tale fuit prestitum iuramentum, quòd in omni causa deberes ordinem iudiciarium obseruare. Verùm quoniam secundùm traditiones canonicas manifesta accusatione non indigent: † nec in eis est ordo iudiciarius obseruandus, [b] qui debet in alijs obseruari: nec tu quando sub prēmisso tenore iurasti, habebas in mente, [c] vt propterea venires cōtra canonicas sanctiones:alioquin non iuramentum, sed periurium [d] potius extitisset: nec esset aliqua ratione seruandum. ¶ Nos iuramētum tuū benignius [e] interpretari volentes, ita quòd consonet canonicis institutis, fraternitati tuæ auctoritate presentium intimamus, quòd in manifestis et notorijs, ratione iuramenti præmissi, non credimus te teneri seruare [f] subtilitatem ordinis iudiciarij, quam in his non seruari per omnia, ipsa iuris ratio postulat [g] & requirit.[h] vnde videbitur subtiliter intuenti, de ordine iudiciorum procedere, vt in præmissis non per omnia ordo iudiciarius obseruetur.¶ Quanquam † & secundum approbatum intellectū rectè possit intelligi quòd iurasti, vt i omnibus causis ordinem iudiciarum obseruares, in illis videlicet, [i] in quibus ē ordo iudiciarius obseruandus.[k] Sic ergo faciens,& iuradeberetur ius actoris, cum ei incumberet onus probādi,& disciplina iudicialis læderetur, si iudex non posset punire nisi prius probaretur. ȝ sed hoc fieri non debet,quia nullæ, sunt validiores probationes quàm per euidentiam facti.in illa decret. bonæ. factum fuit ob scandalum ad cautelam, vt ibi dicitur, vel fortitan non erat notorium iudici. Laur.

[Glossa sequens ar.alleg.quatuor iura pro, & quatuor contra.]

Barr.]

† Cap.7.eo. tit.in 3.compilat.

Et de materia, videlicet,quod in notorijs nō fit ordo iuris seruandus, uide Iulium Clarū in pract. cri. §.fi. q.9. ade Salicet.& doctores in l. ea quidē. C. de accusat. & Antoniū Gomezium tomo 3. varia. resol. cap.1.

†Vide l.si verò.§. qui protei.ff.qui satisd. cogan. & l.2. & ibi Bart.ff. de iust.

1 Idem not. de pur.cum dilecti. in glos.quia nec, & idem hic Inn.& in decre. sacro. in prin.ī. de sen. excom. vbi de monitione loquitur.Io.And.

a Per extorsionem.]vnde videbatur non teneri.

[Glos.seq.tractat de duplici processu notorij.]

b Obseruandus.]ex toto:alias citati debet. 2 2.q.1. Deus omnipotens.& sententia ferri.ī.de diuort.portò. & ī.de appell.cum sit Romana. in fi. & hæc vera sunt in prouincia in qua sunt notoria & iudici & alijs.Si verò non sunt notoria in hac prouincia, sunt tamen notoria in alia,vel sunt hic notoria,& iudex nescit : tunc potest duobus modis procedere.s. ordine iudiciario ac si esset occultum argum.ī.de elec.bonę. & 24.q. 1.pudenda.& 2.q.1.Deus. vel cognoscere an sit notorium: & facta sibi fide super hoc procedet contra reum quasi crimen esset notorium.& in similibus duas vias habet iudex: potest enim suspendere infamatum vsque ad purgationem.2.q.5.presbyter. vel inquisitionem facere ex officio suo.2.q.1.Deus omnipotens.

c In mente.] arg.iuramenta & promissa non extendi,nisi ad ea de quibus cogitatum est. argum. 22. quæst.2. ne qs. ff. de transact. cum Aquiliana. & ff. de pact. tres fratres.

d Periurium.] ī.eod.tua.& ī.de ijs, q̄ fi. à ma. par. cap. c.1.& ī.eo. sicut. 2

e Benignius.] sic suprà de testib. cum tu.nam promptum est leges legib. concordare. C.de inoffi. donat.l.1.

2 Concor.h præsenti.§. sicuti. cum glo.C.d his qui ad eccl. confug.

f Seruare.] iuxtà illud,

Est i amore modꝰ nō habuisse modū.

g Postulat.ī.de verborū signifi. cum olim.& ī. de vsur. cū i tua.ī.de coha.cleri.& mul.vestra.

[Glos. seq.objicit, & soluit,& vni contrario respondet.]

h Requirit.] sed nonne ordo iudiciarius potest seruari sine peccato in notorijs? Argū. quòd sic ī.de elect. bonæ. & Aug probat id quod notorium est, scilicet ecclesiam nō esse nullā. 24.q.1.pudenda. in fi.& ita videtur licitum iuramentum,vt in notorijs seruetur.Sed certè hoc iurare, q̄ in omni notorio seruetur ordo iuris,est illicitum, & multum

† al. Quam quā etiam

ȝ Et sic q̄q; transirēt crimina impunita contra id ī.de sent. excō.vt fama.& sic inducit periculū salutis. arg. 11.q.1. cum deuotissimam.

4 Hec glosula non est Bern.nec habetur in vetustis exemplaribus.

i In illis videlicet.]arg. quòd verbum generale non est generaliter intelligendum,vt 1.q.1.iudices. verſic. omnia bona Damasci.& ff.de seruit. si cui. & ff.de pig. obligatione.& de consecr.dist.2. reuera. ver.de operibus torius mundi.circa finem.arg.contra.19. distinc.si Romanorum.31.q.1.quòd si dormierit. & 1.q.1. sunt nonnulli.& ī.de priuile.quia circa.& ī. de maior. & obed.cap.solitæ.

K Obseruandus.] hic 4 est arg. ad illam quæstionem,qua quæritur.Pone aliquis iurat, quòd de cętero nō cognoscet cōcubinam suam: modò vult eam ducere in vxorē:nunquid potest nō obstante iuramēto? Dicas q̄ sic:q̄a intelligit iurasse de fornicario coitu, & nō de licito & debito. vnde potest cum ea contrahere non obstante iuramento.

EA te.] Qui iurauit ei cui non debuit, cui debet iurare compellitur. Primò ponit exordium. Secundò narrationem, ibi; Sane. Tertiò conclusionem: ibi, Cum igitur. De materia huius cap. habetur in c. si diligenti. 3. de præscrip. Abbas.

CASVS. Dñs Papa mãdauit archiepo Turritano, quatenus iuramẽtũ fidelitatis exigeret & reciperet à iudice Carolitano noie Romanę ecclesiæ ꝙ ipso iudicatu: Iudex ille noluit iuramẽtũ illud exhibere, asserens ꝙ illud ꝑstiterat Pisano archiepo saluo ecclesiæ Romanę honore, Papa hoc intelligẽs scribit sup hoc iudici supradicto dicẽs, ꝙ nõ remittitur debitũ sed augeẽ, cũ alicui soluitur quod alij est præstãdum: sed cũ iuramentũ illud ecclesiæ Romanę dicã iudex ꝑstare teneatur, si iuramentũ iã præstitũ ꝛ̃ria reputet, illi qđ dño Papę prẽstare tenet, primũ illicitum est: & illo non obstãte illud præstare debet ꝙ ab eo petitur. Si verò primum iuramentum nõ est ꝛ̃rium præstando iuramento, illud sine mora ꝑstare debet. No. ꝙ nõ releuatur à debito qui alij soluit qđ debet. Itẽ cũ duo iuramenta contraria sunt, videndũ est quod magis sit licitum, vt altero reiecto illud seruetur.

† al. Kasilin.

† Cap. 8. eo. in 3. cõpi.

† al. ita: nomine ecclesiæ,

a Augetur.] quoniam grauius solui potest vero creditori quod alteri est olutum, & tamen non liberatur à debitore. de constit. pecu. si verò mihi. ff. de sol. vero procuratori. §. 1. & ꝛ̃. de homi. sicut dignum; §. eos in fi.

b Quod alij.] sic ff. de condi. inde. in summa. in fi. vnde si alij solueris quod alij debes, non liberaberis, & ille furtũ committit. ff. de fur. falsus: §. 1. nisi ille ratum habeat. ff. c. si vendidero. §. si Titius. vnde patet, quod peius est siue grauius latroni, qui partitur spolia cum socio, quam si non partitur. 22. q. 4. si quẽ ad peccatum. lo. & expone quod dicit alij tantum scilicet: & sic non obstat quod soluitur vni ex pluribus quorum cuilibet in solidum quid debebantur. ff. de duo re. consti. l. 3.

c Archiepiscopo.] de hac materia tractatur ꝛ̃. de præscri. si diligenti.

d Præstitum.] Pisano archiepiscopo.

e Contrarium.] quia si vnum contrariorum est bonum, reliquum est malum. 8. q. 1. sciendum. & 32. dist. hospitiolum.

f Illud.] scilicet quod præstitisti archiepiscopo,

menti tenorẽ seruabis, & institutа canonica nõ omittes.

¶ Idem iudici Carolitano.†

¶ *Si vnum iuramentũ vni debitum alteri præstatur, illicitum est. & eo non obstante cui debetur præstandum est.*

CAP. XXII.

EA † te credimus discretione vigere, vt intelligas ꝙ te ipsum ꝙ onus nõ remittitur, sed augetur, a cum cuiquam improuide soluitur, qđ alij b ex debito est præstandum. Sane cum archiepiscopus Turritanꝰ à te nomine† nostro iuramẽtũ fidelitatis (sicut à nobis mãdatum acceperat) exegisset, illud exhibere in eius manib. distulisti, asserens quod Pisano archiepiscopo c saluo Apostolicæ sedis honore huiusmodi ꝑsti teras iuramentum.

¶ Cũ igitur nobis & ecclesiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, si prẽstitumd iuramentum ei quod a te nobis tamquam debitum est præstandum contrarium e re putes, illud f illicitum iudicabis: & illicito non obstante, quod licitè, immo ex debito petitur, exhibebis: vel si præstitum præstando contrariũ nõ exiitit, illud sine difficultate præstabis.

¶ Idem Alatrino † episcopo.

¶ *Qui iurauit stare mandato alicuius non tenetur parere si præcipit illicita: vt ꝙ filium exhæredet, vel vxorem abiuret.*

CAP. XXIII.

QVitaullis † nostris auribus intimauit, quod pro offensa quam filiæ ipsius, alijs mulieribus irrogarant, qđ earum mandato pareret, prẽstit iuramentũ: g quæ tale illi sub debito iuramenti dedere mandatũ, quod si quando filij † aut vxor illius aliquod factum, vel verbum cõtumaliosũ mulierib. illis obijcerẽt, idẽ filias & filios exhæredet, h & a se propriam remoueret vxorem.

QVintaullis.] Istud est valdè famosum cap. propter materiam arbitrorũ, quæ hic tractatur. Communis diuisio. Secunda ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Filiæ Quintaullis venerunt ad verba cum quibusdam mulieribus alijs, & eis multas iniurias irrogarunt, propter ꝙ dictus Quintaullis iurauit stare mandatis illarum: & q̃ tale fecerũt illi sub debito iuramenti, ꝙ si aliqñ filij, aut filiæ, aut vxor illi⁹, aliqđ factum vel verbum contumeliosum mulieribus illis obijcerent, idem Quintaullis filios & filias exhæredaret, & vxorẽ à se remoueret. Quitaullis recepto tãmquo mandato, significauit hoc dño Papæ, vode mandat epo Alatrino, quatenus prædictis mulieribus iniungat, vt mandatũ illud revocent, cum licitũ fuerit iuramentum, & mãdatũ illicitũ: alioquin denunciet illũ non teneri ad obseruandũ hmõi mandatũ Not. ꝙ cũ aliquis simpliciter iurat ꝑ re mãdato alicuius, licitũ debet esse mãdatum. alioquin mãdatum non ligat.

† Salatrino.

† Cap. 9. eo. tit. in 3. compilat. Et vide Baldũ in auth. generaliter. C. de epis. & cleri.

g Iuramentum.] qđ ciuili modo fuit intelligendum. ff. de seruitu. si cui. & ꝛ̃. eod. veniens. vbi de hoc.

† al. filias

Glo. seq. exprimit causam iniquitatis horũ mandatorum. & ponit 14. causas ꝙ preterquas filii⁹ potest exhæredari.

h Exhæredaret.] ad hũc casũ iuramẽtũ non extendebatur, nec debuit extendi. Arg. ꝛ̃. eo. quãto, & melius in capit venient. 22. q. 4. vnusquisque. & ff. de oper. libert. si libertus. ff. de fideicom. lib. Thais ancilla. §. sorore. & ff. de manumiss. l. 4. in fine. nisi in certis casibus, qui continentur in auth. vt cum de ap. cog. §. causa. coll. 8. & ita turpe fuit mandatum. Item contra præceptum Domini fuit hoc mandatũ, vt vxor separaretur à viro. 28. q. 1. idolatria. & 33. q. 2. quos Deus. Causę 1 verò ingratitudinis propter quas pater potest exhæredare filium, sunt hæ. Prima si filius parẽtibus manus intulerit. Item si grauem iniuriam eis fecerit. Si criminaliter eos accusauerit de causa, quæ non sit aduersus principem vel rempublicam. Si cum maleficijs versatur. Si maleficus efficiatur. Si vitæ parentum fuerit insidiatus. Si vxori vel concubinæ eius se immiscuerit. Si ex dilapidatione filij graue dispendium parentes sustulerint. Si pro persona vel debito eius in quantum potest fideiubere noluerit. hoc tamen quod de fideiussione dicitur, ad filios masculos tantum pertinet. Item si prohibuit

i De materia huius gl. vide Iasonẽ in auth. non licet. C. de libe. pter. Mar filium sing. 78. incip. plures sunt.

eos facere testamentum. Si contra voluntatem parentum inter arenarios & mimos perseuerauerit, cũ pater non fuerit illius professionis. Si filia vitam luxuriosam egerit, cum parentes vellent eam pro posse dotare nisi neglexerint eam maritare vsq; ad xxv. annos. Si parentib. furiosis debitã curã non impenderit. Si parentem captũ de carcere cripere neglexerit. hoc totum habes in præmis. authentico. 1

1 In codice Barcatiæ post hoc uerbũ, authẽtico, stati sũb iungunt hęc alia: sed hoc totũ cessat p ingressum religionis, vt 19. q. vlt.

ADDITIO. Vnde versus.

Bis septẽ cautus exheres filius esto:
Si patrẽ seruat, vel maledicat ei.
Carcere detrusũ si negligis ac furiosum.
Criminis accuset, insidiasve paret.
Si dederit gratis sibi dãna nec hoste redemit.
Testari ꝓhibet, aut dat arena locum.
Si pranos sequitur, vel amat genitoris amicam.
Nõ orthodoxus, filia quando coit.

Hos versus habes in sũmula pauperũ.

¶ Quocirca mandam⁹, quatenus cũ licitum fuerit iuramentum, sed mãdatum illicitum, prædictis vt reuocent mandatum illud iniũgas: alioquin eum ad mãdati ob seruationem illius denũcies non teneri.

¶ Idem archiepiscopo Terraconen.

¶ Ex causa leui & temeraria cõinges etiam quo ad thorum & mutuam cohabitationẽ se separare nõ possunt, etiam cum iuramenti interpositione.

CAP. XXIIII.

† Cap. 10. exit. in 3. cõp. Et uide Sotũ li. 4. sent. distin. 2 q. 1. art. 3.

ij TVa †nos duxit fraternitatis consulẽdos, quid sibi sit super hoc faciendum, quod B. & A. vxor eius ad inuicẽ iurauerunt, se nunquam mutuo petituros: [a] Idem verò nunc repetit illam instanter: ea è contrario affirmãte, quod prius se faceret Sarracenam † q̃ rediret ad eum: & infra. ¶ Nos igitur fraternitati tuæ respondentes, Mãdamus quatenus vtrumque ad continentiam seruãdum moneas & inducas: quam si promittere voluerint & seruare, vtrumq; dimittas sine alio commorari: [b] alioquin si vir noluerit cõtinere, tu illã vt reuertatur [c] ad ipsum, & tanquã vxor cum viro moretur per excõmunicationis sententiam, appellatione remota compellas: cum & temerariũ fuerit huiusmodi iuramentũ, & adulterium vtrinque [d] sit commissum.

† Vide Couarruuiã li. 4. uariar. resolu. c. 9.

¶ Idem Genuen. † archiepiscopo.

¶ Is qui iuranit cum muliere contrahere propter supuenientem fornicationem vel deformitatem eam repellere potest: propter precedentem non. hoc dicit.

CAP. XXV.

† Cap. 11. exit. in 3. cõp. Et de materia uide Magistrum & Doct. lib. 4. sen. dist. 35. & † latissime Sotũ ibi dist. 36. q. 1. art. 1. & seq.

QVemadmodum † si vir mulieri iurasset quod eam semper pro legitima vxore teneret, & ipse postea cognouerit eam fornicatam, quæritur an teneatur eã ducere in vxorẽ ꝓ textu huius iuramenti? Rñdet Papa ꝙ simile, & quasi à maiori: Si vir iurasset mulieri qñ ꝓxit cum illa, ꝙ eam semꝑ pro legitima teneret uxorẽ, eam nõ posset dimittere ꝓ fornicatione, quam ante ꝓdictũ matrimonij commisisset, sed si post ꝓdictum matrimonium & præstitum iuramẽtum fornicatur, dimittere eam posset non obstante huiusmodi iuramento, quia in illo tali conditio subintelligeretur ꝙ in seculo. 33. q. 5. qđ Deo pari. 2 sed si alter vellet intrare monasterium, haberet locum quod ipsi dñt. Sed quid si iurauerunt ꝙ nunq̃ diuertent ab inuicem, nunquid est seruandum iuramentum tale, cum possit seruari sine interitu salutis æternæ? Non videtur, quia nec pœnalis stipulatio teneret, vt si culpa alterius diuortiũ factum fuerit, dabis centum. ff. de verbo. oblig. si stipulatio facta fuerit. sicut enim libera debẽt esse matrimonia in ꝓhẽdo, ita in dissoluẽdo. C. de inuti. stip. libera. & C. de nup. neq; argu. ff. de don. inter vi. & vxor. ea q̃. & ff. de verb. obliga. Titia. & j. de spõsa. gemma. Io. hoc non determinat, sed credo si vellent intrare religionẽ, possent quia non dr infringere iuramentum qui in melius illud cõmutatur. eo. c. 3. & j. de vo. & vo. redem. c. scripturæ, & iuramentũ illud beri gnius est interptandum. s. eo. ad nostram. & c. quã so.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem.]

2 Per ꝙ c. dicit Inn. qđ si ad ꝓtinentiam seruandam hoc iurasset ulterius repetere se nõ possent. uideq; post cũ dicã de cõuer. cõiug. dudum. super uer. castitatem. de cõiug. leprosi. c. 1. sup iiij. glo. lo. Aug.

3 In antiq⁹ Ianuen.

a Petituros.] temerarium fuit hmõi iuramentum, & ideo non fuit obligatorium. 22. q. 4. inter cætera. & C. de nupt. auth. quod eis permittitur. Et dicunt quidam pœnitentiam imponendam tanquam pro veniali. argu. supra eo. verum & 25. dist. cap. vnum oratium. §. crimi nis imo ad minus vnius anni pœnitentia imponitur pro temerario iuramento. 22. quæstio. 4. qui sacramento. Tan.

]Glo. seq. ponit duas opin. contrarias, quas determinat. secundo quærit, & soluit.]

b Commorari.] non tamen in sęculo: vt quidam dixerunt, arg. j. de conuer. coniug. ad Apostolicam. Sed

c Reuertatur.] hic dicere ꝙ propria auctoritate debet redire ad virum. nec expectare superioris auctoritatem.

d Vtrinque.] sic j. de reg. veniens. j. de diuor. significasti. j. & adul. c. penul. & vlti. j. de excep. cũ ecclesiastic. & 32. q. 6. nihil. & ff. de compen. si ambo.

Qvemadmodum.] Diuiditur in tres partes principales. Secunda, ibi, Illud autem. Tertia; ibi, Quod si. Prima subdiuiditur. Nam primò inducit simile consultationi faciendæ. Secundò soluit, ibi, Ita ꝙ quis. Tertiò probat solutionem per euitationem absurditatis, & per rationem: ibi, Alioquin. Quartò respondet oppositioni iuramenti: ibi, Non obstante. quod responsum probat per euitationem absurditatis ibi, Quod si post. Secunda pars principalis non subdiuiditur, sed tertia pars sic. quia primò ponit casum. Secundo allegat pro negatiua: ibi, Cum scriptura. Tertiò pro affirmatiua: ibi, Sed nũquid. Quartò soluit: ibi, Tutius. Abbas.

CASVS. Quidam iurauit se ducturum aliquam in vxorẽ, quæ ante ipsa sponsalia sic ꝓcta fuit fornicata; quæritur an teneatur eã ducere in vxorẽ ꝓ textu huius iuramenti? Rñdet Papa ꝙ simile, & quasi à maiori: Si vir iurasset mulieri qñ ꝓxit cum illa, ꝙ eam semꝑ pro legitima teneret uxorẽ, eam nõ posset dimittere pro fornicatione, quam ante ꝓdictũ matrimonij commisisset, sed si post ꝓdictum matrimonium & præstitum iuramẽtum fornicatur, dimittere eam posset non obstante huiusmodi iuramento, quia in illo tali conditio subintelligeretur

Celligebatur: si illa ꝫ legem matrimonij non peccaret. Eodē modo si aliquis iurauit se ducturum aliquam in vxorē, non potest ei fornicationē opponere præcedentem, sed subsequentē, vt eam ducere nō teneatur: quia ab illo iuro talis debet conditio subintelligi: si illa cōtra legē desponsationis nō venerit: alioquin si post taleiuramētū fieret publica meretrix, eā ducere teneretur: quod esset prorsus absurdū: & hoc probat per locū à maiori. si vir post contractū matrimonii pp fornicationē dimittere potest vxorē, multo fortius ante coniugiū celebratum pp fornicationē pōt non admittere sponsam: quia turpius ejicitur ꝙ non admittit hospes. nec obstat iuramentū in aliquo istorū cōtrū: quia iuramentum illud tale est pp conditionem subintelligendā, quod potest seruari & nō seruari sine trāsgressione iuramenti præterea, si post huiusmodi mulier fieret leprosa, vel paralytica, vel nasū amitteret, vel quicquam turpius ei contingeret, teneret eā ducere in vxorē? Respon. si esset vxor de præsenti, eā dimittere nō posset: si sponsa de futuro, eā ducere non teneretur: quia multa impediunt matrimonium cōtrahendum, quæ non dirimunt iam contractum.]

¶ sacramēto.

neret, pro fornicatione, quam mulier antea cōmisisset, non posset eam dimittere, [a] sed pro fornicatione, quam postea perpetraret, eā dimittere posset, non obstāte huiusmodi iuramēto, † quoniam in eo talis erat subintelligenda conditio, [b] si videlicet in legem cōiugij illa nō peccaret: Ita si quis iurauerit seductum aliquam in vxorē, non potest ei fornicationem opponere præcedētem, [c] sed subsequētem, vt illam nō ducat in cōiugem: quia in illo iuramēto, talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa cōtra regulā despōsationis ñ venerit. Aliqn si post huiusmodi iuramētū publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in vxorem, quod

10

20

30

40

50

60

est prorsus absurdū. nā si post contractum coniugium vir propter fornicationem, licitè potest vxorē à sua cohabitatione dimittere: longe fortius [d] ante coniugium celebratum, propter eandem causam spōsus licitè potest in suam cohabitationem nō admittere sponsam: [e] quia turpius ejicitur, [f] quam non admittitur hospes: † Nō obstante in alterutro [g] casu vinculo iuramēti, quod quidē propter subintelligēdam conditionē est tale, vt is qui iurauit, ad vtrumq; [h] sine transgressione te possit habere.

¶ Quod si post huiusmodi iuramentū mulier fieret non tolū leprosa, sed etiā paralytica, vel oculos, vel nasum [i] amitteret, seu quicquam eiturpius ejicitur, quia & iniuria ei facta est. ff. de iniur. itē apu l. §. sponsum. quia nec matrimonium, nec spem matrimonij violare permissum est. ff. de adult. si vxor, §. diuus.

† Vide l. penul. ff. de cōdi. ob turp. cau. & l. generaliter. & l. si plagij. Barto. ff. de uerb. oblig.

a Dimittere.] nec etiam accusare. ff. de adulter. si vxor. §. si quis vxorem. & §. vlt. & C. ad l. Iul. de adult. propter violatam.

[Glo. seq. ponit decem generales conditiones in iuramentis subintell. eas, in fi. quærit, & soluit.]

b Conditio.] nota ꝙ plerumque intelliguntur conditiones in iuramentis, vt hæc si placet Papæ, vt ff. eod. venientes. Item hæc, si Deo placuerit. 22. quæst. 2. beatus, §. 1. Item hæc, si res in eodem statu permanserit. 22. q. 2. ne quis. ff. de sol. cum quis. Item si mihi seruabitur fides. ff. eo. peruenit & ff. loca. quæro. §. inter. Itē honestæ & possibil. s, vt hic dicitur. & ff. eo. sicut. Item hæc, si mihi numeraueris pecuniam. C. de non nu. pec. indubit ati. Item hæc, si nuptiæ fuerint secutæ. ff. de iu. dot. stipulationem. 1 Item hæc, si non immoderatum quid præcipiatur. ff. eod. veniens. & c. Quintauallis. & ff. de oper. liber. si libertus. Item facultas subintelligitur ff. eo. breui. Item commoditas. ff. quarum re. ac. non da. l. 1. §. quæ onerandæ. Speciales autem conditiones non subintelliguntur si non exprimantur, licet mente concipiantur. 32. q. vlt. cap. vlt. in fi. C. de condi. ob turp. cau. si repetendi. nisi vbi lex exprimit aliquid tacite agi inter contrahentes: quia tunc illud pro expresso habetur. ff. si cer. pet. cum quid. & ff. de verb. oblig. tritic. cum. & hæc vera sunt in promissorijs iuramentis, sed in assertorijs nulla conditio subintelligitur, & de rati loquitur 32. quæst. vlt. cap. ult. & C. de iure dotiū. si mulier a viro. 2 Sed nunquid dicemus omne iuramentum conditionale, si omnes præmissæ conditiones subintelliguntur? Certè non, ff. de cond. & demon. conditiones.

c Præcedentem.] quia ex quo semel probauit mores ipsius, non potest postea reprobare. 32. q. 5. hortendus. nisi ex superuenientt causæ, vt ff. de acq. & qua. accepimus. & ff. de off. dele. insinuante. & 4. q. 3. c. si testes §. si quis testibus. Io. d Fortius.] nō cui damus actionē, multò fortius exceptionē. ff. de reg. in. inuitus, § cui damus. & ff. de superf. l. j. §. plane. & ff. e. debitores. quæ tamen consequimur excipiendo, quod agendo petere non possumus. ff. de neg. ge. l. 3. §. pupilli & ff. de cōpen. si cū aliorum. 3. q. 1. quæ quadā consequuntur agēdo, quæ non cōsequimur excipiendo. § eo. debitores. & ff. qd me. cau. ad audiē tiā. Itē potest depositū repetere, sed nō cōpensari. ff. C. de compen. l. vlt & ff. de depositoria fides. §. 1.

e Non admittere sponsam.] imō & spōsus pōt sponsam accusare de adulterio quasi matrimonio iā initiato arg. C. de adult. propter. nisi in casu. ff. de adult. miles. §. quærebatur. quia & iniuria ei facta est. ff. de iniur. itē apu l. §. sponsum. quia nec matrimonium, nec spem matrimonij violare permissum est. ff. de adult. si vxor, §. diuus.

f Ejicitur.] deterior namq; dolus eius cognoscitur, qui interruptam iterum litem deseruit, ꝙ qui semel cęptam dereliquit in auth. de liti g. §. omnē, in fi. collat. 8. & minus malū est viam Domini non agnoscere, quam post agnitam retroire. ff. de apostatis. quidam.

g In alterutro.] idest in vxore dimissa, & sponsa non admissa.

h Ad vtrumq.] s. vt eam recipiat, vel non recipiat.

[Glo. seq. rec. per obiec. demum quærit, arg. pro, & soluit contrarium.]

i Oculos, vel nasum.] sic patet, quod iuramentum quandoque potest seruari sine interitu salutis æternæ, & tamen non tenetur illud seruare. sed hoc ideò est, quia honestas intelligitur in hoc iuramento, vt si res in eodem statu permanet. id enim tacitè agitur. 22. quæst. 2. ne quis. & ff. de solut. cum quis. sed si iuramentum non posset seruari sine interitu salutis æternę, vel si esset contra leges, vel bonos mores, seruari non debet. ff. c. prox. & c. Quintauallis. & ff. de legat. 1. si quis inquilinos. §. vlt. ff. de leg. 3. si quis in princ. & ff. de iu. patr. adigere. secus esset si mulier laboretur in facultatibus. Sed quid si per violentiam opprimatur sponsa de futuro? Videtur ꝙ nihilominus teneatur cum ea contrahere. arg. 32. q. 5. re vera. ff. de adult. si vxor. §. si quis plānè. sed non est verum. 27. q. 2. rapeor. & c. seq. & 22. quæst. 5. finge. & c. illic. & ita punitur sine culpa, sed non sine cauta.

¶ Stipulatio dotalis conditionē habet si nuptiæ fuerint secutæ, vndè si non sequantur, deficit stipulatio. Io. And.

¶ Si mulier stipulatē sibi dotē à viro reddi, vt de ipsa testetur non conditionalis, sed causatiua est hæc expressio. Io. And.

ff. de condido. institu. quæ sub conditione. §. si quis. & ff. de bo. libe. queritur. C. si manci. itu vçar. l. vlt. & ff. de pro. cura. tur. Tam. r. di. it, non debet eam dese. re, licet se non corrigat, etiam si vitæ eius insidiaret. 32. q. 5. qui quid. mulier. sed debet eam tenere in vinculis, & castigare, cũ hoc ei p. missum sit. 33. q. 2. placuit. & q. 5. hæc im. go. 23. q. 4. duo ista nomine & 7. q. 1. sicut alteri.

Vbi de hoc fin regulates, ut inf. de reg. iur. cum quid libro. Io. And.

¶ Idem Abbati & Capitulo Castellionis.

¶ *Licitè ex causa necessaria etiam per religiosos iuratur.*

CAP. XXVI.

ET [si.] Monachi * conuerti iurare, possunt pro testimonio ferêdo in causa monasterij sui. ita cõiter iummatur. sed hæc sũmatio nimis restringit literã. Diuiditur in quinque partes. In prima respondet auctoritati Euangelicæ, qua uidebatur prohibitum iuramentũ. In secunda ibi, Iacobus quoque, respondet auctoritati Apostolicæ. In tertia ibi, Angelus: probat multis auctoritatibus noui, & veteris testamẽti, quod licitum est iurare. in quarta ibi: Quædam enim, dicit quare simpliciter prohibetur iusmẽtum. In quinta ibi, Licet, dat petentibus licentiam iurandi.

* Cap. 23. etiã in 3. cõp. Et de materia huius decretalis plene B. Thom. 2. 2. q. 89. ar. 2. & Dñicus Sotus lib. 8. de iust. & iu. q. 1. ar. 2. Vide quoq. notas nras in hoc caput. Marth. 5.

† Christus præcepit secundũ Euangelicã veritatem: Sit sermo uester, est, est, non, non: [b] vt affirmatio, [c] uel negatio sicut procedit ex ore, ita procedat ex corde: quia tamen hominum crescente malitia, simplici assertioni, vel negationi vix creditur, iccirco prudenter adiũxit: quod amplius est, a malo est; à malo quidem, non tam culpæ quam pœnæ, nec exhibentium, sed exigẽtium iuramentum: nam incredulitas huiusmodi magis est pœna quam culpa, vnde non dixit malum: sed dixit, à malo. Licet enim iuramentum prohibuisse Dominus videatur, nusquam tamẽ per creatorem, sed per creaturam [d] iurare p. hibuit: ne per huiusmodi iuramentum transferretur ad creaturam honorificentia creatoris. Quare cũ in Euangelio promisisset. Dico vobis nolite iurare omnino: sit. Licet enim sint viri perfecti, ut quantumcunque possunt, iuramentum uitare debeant; tamen concedit eis ne, propter defectum testium monasterium suũ sui iuris sustineat læsionem, ut deficientibus alijs testibus possint in causis monasterij sui veritati testimonium perhibere. Nota quod per creatorem, & non per creaturam iurandum est, tamen si per creaturam iuretur, seruandum est iuramentum, si licitum est quod iuratur. Item in necessitate iurandum est dum tamen iuramentum habeat veritatem, iudicium, & iustitiam. Item per iuramentum delatum decidituir quæstio. Item quædam sunt simpliciter mala, & ideo prohibita; quædam verò sunt simpliciter bona, sed prohibentur ex causa. Ita cessante causa cessat effectus. Item monachi, & clerici. Deficientibus alijs testibus possunt deferre testimonium pro ecclesijs suis

† Adde an testis iurare per Sãctum Iacobũ, uel alium. depo nat, vide C. ye in l. testiũ, C. de testib.

a Sit sermo uester.] 22. q. 1. ita ergo.

b Non, non.] Istæ duæ negationes non faciunt hic vnã affirmationem secundum quod alibi faciunt. ff. de verb. sig. duobus verbis.

c Affirmatio.] ecce declaratio geminationis, id est, ut quod os affirmat & cor affirmet: & quod os negat & cor neget. sic 23. dist. psalmista.

[Glo. 5. q. ponit quinque modos quibus iuratur per creaturas.

d Creaturam.] sic 22. q. 1. clericum. & in auth. ut non luxurientur contra naturam coll. 6. § & q. in. per creaturas licitum est iurare vbi exprimitur in iure, vt p. r. crucé. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. 22. q. 1. si aliqua per ordinem. vt 1. q. 7. quoties per salutem principi. ff. de iureiu. qui per salutem. l. 3. §. vlt. per altare, 22. q. 1. habemus. aliter enim iurare non debet. vide non licet iurare per membra Dei. in auth. ut non luxurientur contra naturam. coll. 6.

ADDITIO. & 22. q. 1. si quis per capillum. vbi pœna ponitur.

a Istæ ll. dãt q. cum licet alicui iurare per salutem suã, vel filiorũ, quando iusiurandum accepit, & intelligitur reipũblicæ vtilitas. Io. And.

e Omninò.] id est, ex leui causã, uel per omnia. simile omninò hꝰ in lege, vt si fideiussor intercedat pro maiori summa quàm principalis debitor, omninò non obligatur. ff. de fideiusso. grace. § illud. Vin.

a Seruandum.] qualitercumque iuratur si licitum est quod iuratur, seruandū est iuramentum. 22. q. 1. mouet te. & ff. de iureiu. l. non erit. §. 1. quia multa fieri nō debent, facta tamen tenent. 27. dist. si vir. & 17. q. 2. nos nouimus. Sicut iudex vltima die suæ iurisdictionis iudicare non debet. ff. de iurisdict. omn iudic. eum qui. si tamen sententiam dixerit, tenet. ff. de offi. proconsulis. meminisse. in fine, ℣. de offi. deleg consuluit.

b Nolite.] ideſt, non habeatis voluntatem iurandi.

Iacob. 5.

c Necessitas.] & ita nunquam iurandum est nisi in necessitate, sed hæc necessitas includit etiam sub se vtilitatem. 22. q. 1. tu malum. & capitulo, ita ergo. Laud Tres comites.] de quibus habes 22. q. 2. animaduertendū. & q. 1. & iural unt.

† In antiqs exēplaribus ita: quoniam ad iurandū, &c.

e Propheta.] scilicet Hieremias.

f Et iurabunt.] hęc habes. 22. q. 1. & iurabunt.

† De quib. plene B. Th. 2. 2. q. 89. artic. 3.

g In veritate.] conscientiæ.

Hier. 4.

h Et iudicio.] ideſt discretione, vel deliberatione.

i Iustitia.] i. vt qd iuratur sit iustum & licitum. & isti sūt tres comites, qui debent interuenire in quolibet iuramento: & si ista defuerint, nō iuramentū, sed periurium est dicendū, vt in capitulo, animaduertendum. 22. q. 2.

Iacob. 5.

†Apud Iacobum in vulgata editione deest, dictio, per, q̄ tñ habēt oēs Raymundi codices.

k Omnis cōtrouersiæ.] quia post iuīm delatum & præstitū nihil amplius quærēdum est. ff. de iureiu. non erit. §. delatum. & parem habet auctoritatem cum transactione, & maiorem q̄ res iudicata. ff. de iureiur. l. 2. qd verū est si est delatum a parte parti: istud. n. retractari nō potest. ff. eod. admonendi. 1.

† Hebr. 6.

l Amen.] ideſt, sic, sine defectu, & est nota affertionis.

m Testis est mihi Deus.] in veteri testamento iurabatur sic: viuit D.us, viuit anima mea. sic iurauit vidua q̄ erat in Sarepta Sydoniorū Heliæ prophetæ. Tēpore gr̄æ in primitiua ecclesia iurabatur: testis est mihi Deus: Deum inuoco' testē. 22. q. 1. si peccatum. & 22. dist. sacrosancta. Hodie iuratur p Deū, per Euangelia. 63. dist. tibi dño. & 1. q. vlt. c. vlt.

Apocalypsis cap. 10.

n Morior.] hoc habes 22. q. 1. non est.

Luc. 4

o Quędam.] posset aliquis q̄rere ex quo licite iuratur, quare prohibuit dñs iuramentum? respondet Papa quædam, &c.

Rom. 11

[Gl. seq. tractat de duplici simonia.]

p Mala sunt.] quædam enim illicita sunt in sui natura, q̄dam ciuiliter, i. iure positiuo, vel coniecturario. ff. de verb. sig. probū. arg. ff. de adul. si adulteriū. sic quędam sunt simoniaca ipso iure, i. licet q̄ in veteri testō erant prohibita, vt vēdere spiritualia. 1. q. 1. qui ituder. quędam sunt prohibita per constitōnem ecclesiæ, vt dare aliquid pro benedictionib. nubentium, pro baptismo, a pro ponendis prælatis in sede. De his habes plura exempla ℣. de simo. cum in ecclesiæ corpore. & c. si cut pro certo. & c. ad Apostolicam. & hoc est quod dici consueuit: quædam sunt simoniaca, quia prohibita: quædam sunt prohibita, quia simoniaca. & de hoc dī ℣. de offi. dele. ex parte.

q Ex causa.] 22. q. 2. ita ergo. C. si mancipia ita vęne. ne prosti. l. 1. & vlt.

[Gl. seq. notat tria arg. ad primū allegd. duo contraria.]

r Sequuntur.] nota quòd aliquid prohibet non q̄ ipsum sit malū, sed quia inde pōt seq malū. arg. 22. dist.

s De materia & veritate huius gl. vide plene Dāctū Sotū li. 9. de iustit. & iu. q. 5. artic. 2.

†Hæc: uerba & nō frustrabit eū. desūt in oibus scriptis exēplaribus uno uetusto excepto Ptal. 109. Ptal. 131.

†Dominos.

†Ad Eph. 5.

a In isto & pcedēti exēplo malè dicit gl. in seq. bñ. Certū est q̄ baptismus est sacramentū, & benedictio nubentiū est sacramentū. & sic q̄ illa cōfert & augetur gr̄a Spiritus sancti. ergo prohibitū, q̄a simoniacū. Io. And.

dicens. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: quoniam ex frequenti & inoderata vini potatione, luxuria generat. Sic & iuramentū per se quidem malum nō est, cum sit cōfirmatio [a] veritatis: sed tamen prohibetur ex causa, [b] quoniam ex frequenti & incaura iuratione, periurium sæpè contingit: sicut in ecclesiastico legitur: Vir multū iurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo eius plaga. Quēadmodum ergo Paulus indulsit pp necessitatem discipulo suo Timotheo, vt vtatur modico [c] vino propter stomachū, & frequentes infirmitates: sic profectò cum necessitas exigit, pro re vera, licita & honesta, pōt securè iurari: quia cessante [d] causa, cessat effectus. [e] † ¶ Licet ergo debeatis esse viri perfecti, vt quantùm potestis iuramenti vinculum euitetis: volentes tamen indemnitati vestri monasterij prouidere ne propter defectū tertiū, sui iuris sustineat læsionem: præsēti vobis pagina indulgemus, [f] quatenus vos, & monasterij vestri conuersi, positis in cautis eiusdem (deficientibus aliis testibus) pro ipso perhibere testimonium veritati.

¶ Idem episcopo Amelien.

¶ *Iuramentum contra vtilitatem ecclesiasticam præstitum non tenet.*

CAP. XXVII.

Sicut [†] nostris est auribus intimatum eccle sia Tudertina vacāte, ipsius canonici, & episcopus cum eis, dū esset in minoribus ordinibus cōstitutus, iuramenta quædam in damnum episcopalis iuris fecerunt, priusquam de Pontificis electione tractatus aliqs haberetur: & infra. ¶ Pro iuratione incauta [g] imponi pœnitentiam imponi, mandans episcopo Amelien. quatenus de canonicis illis super præmissis veritatem inquirat: & si ita esse inuenerit, in statum pristinum reducat quicquid in damnum episcopalis iuris datum esse reperit. Not. quod iuramentum in damnum ecclesiæ datum non est seruandum, nec obligat, sed potius periurium dicitur, & de hoc debet pœnitentia imponi.

[Glo. seq. notat, q̄ existens in mortali, &c. alleg. duo iura, & inducit tria similia, & his interserit tria iura, quæ allegat in contrarium, & illis respondet.]

[a] Confirmatio.] sic falsitas est immutatio veritatis. in Authen. de instr. cau. & fi. circa principium. coll. 6.

[b] Ex causa.] arg. q̄ potius consideranda est causa facti q̄ ipsum factum. 15. q. 6. c. 1. in fine. 23. q. 8. occidit. ℣. de accu. cū dilectus. & ff. de fur. l. verum. Vinc.

[c] Modico vino.] d. cōsecra. dist. 5. sint tibi. arg. q̄ licet habere curam corporis moderatā ad exercitiū virtutū. arg. 44. dist. multis. alias ici pit, cōuiuia. de pœ. dist. 2. c. corporis. arg. modicum.

[d] Cessante causa.] propter quam excludendā. f. periurium, introductū est ne iuretur. Si enim causa esset pp quam habendā aliquid fieret, licet cessaret causa illa, non ideo cessaret id quod factum est pp illam causam. 32. q. 7. tantùm. & q. 1. dixit dñs. vel cessante causa odiosa & contra ius, cessat & eius effectus. dixit Vincētius. verum est circa alias personas: sed circa eandem personam non cessat, nisi priuilegium vel concessio tenderet ad noxam. & tunc expone verba illa; verum est ab initio: sed si ex post facto incipit odium, non cessat effectus. i. prohibitio. arg. ℣. de deci. suggestū. & 63. dist. c. quia sancta. §. verū. & ff. de vul. substi. ex facto. & sic plana est glossa. aliàs verum est. & ita non rōdet expositioni. dic uerum est circa alias personas, quæ non habent priuilegia, sed circa eandem personam quæ habet priuilegium, non cessat priuilegium. i. non perditur, nisi priuilegium ipsum vel concessio tenderet ad noxam, vt dicunt tres p̄dictæ concordan. arg. ℣. de deci. cap. suggestū. 63. dist. §. verum. De hoc qualiter intelligatur, dictum est ℣. de renun. post translationem. & 61. dist. c. statuimus. §. his auctoritatibus. Vel dic cessante causa, idest, cessante periurio cessat prohibitio. & instante necessitate pro re vera licita & honesta, licitè iuratur. & hic est sensus huius literæ quantum ad hunc casum.

ADDITIO. Vel dic, cessante causa. i. frequenti in moderata & incauta iuratione cessat periurium.

[e] Cessat effectus.] distingue, ſ aut est causa finalis, aut impulsiua: si finalis, tūc cessante causa, cessat effectus, verbi gratia prohibetur ne presbyteri gerant tutelas aliorum hac de causa, vt melius vacent diuinis officijs: & sic ista causa finalis est, vnde cessante causa cessat effectus vnde si nō vacent diuinis officijs, poterunt gerere tutelas. C. de epis. & cle. Autlē. generaliter. Sed causa impulsiua cessante nō cessat effectus, verbi gratia pp Calfurniā fuit statutū ne mulieres essent aduocatrices, q̄a Calfurnia postea dorsi sui oftendebat iudici. vnde Calfurnia fuit causa impulsiua ne mulieres aduocarēt. vnde ea mortua mulieres nō aduocabūt, hoc tñ. habetur in ff. de post. l. 1.

[f] Indulgemus.] id est. indultū esse ostēdimus iā olim 4. 14. q. 2. sup prudentia. & ℣. de testi. tuis.

ij [g] Sicut nostris.] Diuidit i tres partes. In prima ponit iuramētū temerariū. In secūda punit iurātē, ibi, p̄ iuratione. In tertia p̄mittit iquirēda & retractāda, ibi. Quia. Abbas. CASVS. vacāte ecclesia Tudertina canonici antequā tractatus aliquis haberetur de pastoris electione, quædā iuramēta in damnum episcopalis iuris fecerunt: post modū vnus ex illis electus fuit in episcopum, & consecratus: episcopus ipse videns quod ex hoc redditus episcopales diminuebantur: quæsiuit à Papa vtrum iuramenta illa essent seruanda? Papa considerans, quod iuramentum non fuit institutum, vt iniquitatis vinculum esset, & iuramenta quæ contra vtilitatem ecclesiasticam attentantur, non iuramenta sed periuria dicuntur, pro iuratione incauta, fecit ei pœnitentiam imponi, mandans episcopo Amelien. quatenus de canonicis illis super præmissis veritatem inquirat: & si ita esse inuenerit, in statum pristinum reducat quicquid in damnum episcopalis iuris datum esse reperit. Not. quod iuramentum in damnum ecclesiæ datum non est seruandum, nec obligat, sed potius periurium dicitur, & de hoc debet pœnitentia imponi.

[Glo. seq. notat, q̄ existens in mortali, &c. alleg. duo iura, & inducit tria similia, & his interserit tria iura, quæ allegat in contrarium, & illis respondet.]

[g] Incauta.] sic patet, quòd aliquis in mortali peccato existens si promotus fuerit, non remouetur. ℣. de tēpo. ord. ex parte. & 50 dist. quicunque. & episcopus qui committit mortale peccatum, non remouetur, vt qui sine causa vult renunciare. supra de renuncia. nisi

& est

[1] Concor. tex. in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. cū vulg.

[2] ad Timo. 5. 5.

¶ Vide l. g̃naliter. C. de epis. & cle. & l. si pater. C. de hæred. insti.

[3] Idem in Spe. de le. §. vlt. ad fi. ver. in summa.

[4] Sim. de p̄cu. quia in cautis. Ioan. And.

[†] Cap. 3. ff. de cōstit. in 3. comp. Et pro expositione textꝰ & glossarū, vide p̄ alios Guidonē Papæ hic.

[5] Nec mira non est Bero. nec reperit in antiquis exemplaribus, & parū habet eruditionis.

[1] ecl. c. 23.

secimus episcopo pœnitentiam congruentem: & infra ¶ Quia † non iuramenta, sed penuria potius sunt dicenda, quæ contra vtilitatem ecclesiasticam attentantur: Mandamus quatenus ab ipsis canonicis inquiras super præmissis diligentius veritatem; & † si ea inueneris esse vera: quod in damnum [a] episcopalis iuris repereris taliter attentatum, in statum debitum appellatione remota reducas. [b]

¶ Idem.

¶ Iuramentum præstitum sit per actum à lege infirmato principaliter fauore iurantis licet secundario in fauorem publicum, necessario est obseruandum si non vi, nec dolo fuit præstitum, & in alterius præiudicium principaliter non redundat. & d. multum singulariter considerata medulla capituli.

CAP. XXVIII.

CVm † contingat interdum, quòd constante matrimonio, mulieres alienationibus super rebus dotalibus & donationib. propter nuptias consentiant, ne vlterius contrauenire pro prio iuramento firmando: ac soluto processu temporis matrimonio, contrauenire nitantur: vtrũ hoc eis liceat, à nobis tua fraternitas requisiuit. ¶ Nos autem fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd & si mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secundum legitimas sanctiones, [c] ne tali tamen prętextu, viã contingat periurijs aperiri, mulieres: ipsę seruare debent [d] huiusmodi iuramentum, si ei non solunt, & etsi potest seruari sine interitu animæ. C. de non nu. pe. indubitati. Sed illud habet tacitam conditionem ti pecunia fuerit ei numerata. Item si iurat illud quod sit turpe vel ꝓtium legi, iuramentum est nullius momenti ff. de leg. j. si quis in quinquies. in fi. Item vbi per iuramentũ inducitur alicui perpetua viduitas, istud non tenetur seruare. ff. de iure patr. adigere. Ad hoc dicas, quòd lex considerauit quid sit vtile corpori, & honestum. Nam expedit mulieribus vt habeant dotes suas, vt inueniant aliquos, quibus nubere possint. ff. so. ma. l. i. Sed canon considerat vtilitatem animæ. ꝫ Vel dic, ꝙ tunc præiudicat ei mulieri iuramentum quando aliunde potest consuli mulieri, vt dicitur in Authen. siue à me. Ioan. ita soluit has contrarietates. Aliter potest dici ꝙ siue mulier possit consulere aliunde sibi, siue non, potest venire ꝓ iuramẽto tum sponte præstitum, & siue dolo vel metu. Et licet contractus talis non videatur obligatorius, quantum est de sui natura: tamen sine aliqua turpitudine potest seruari iuramentum super eo præstitum: vnde hic consideramus potius accessorium, quàm principale, propter periculum animę, vt hic dicitur, licet alias obligatio non teneat, tamen iuramentum super hoc præstitum debet seruari. sup. eo. debitores. Prętera prohibitio huiusmodi alienationis fundi dotalis non est perpetua: quia si secundo post biennium consentiat mulier, bene tenet. in Authen. prædicta siue à me. vnde multò fortius iuramentũ potest confirmare quod prius non valebat, vt quasi pro consensu secundo habeatur.

[a] Per quæ videtur quòd si de electionis vitio. sup. v. glo. ver. sed quid si. Ioan. And.

† al. Quia quod.

[b] In quibus iam antiquitus: & si ea inueneris esse vera, quæ in damnum episcopalis iuris reperis taliter attẽtata, in statum, &c.

[c] Sanctiones.] vt ff. de fun. dot. l. Iulianus, q̃ prohibet alienationẽ fundi dotal. & C. ad Vel. auth. siue à me.

[Gl. seq. miscet plura contraria, & tripliciter soluit, respondens ad contraria, & inducens huic simile.]

[d] Debent] contra id qđ hic dicit, signãtur multa ꝓinde q̃ regula veriusq; iuris dicit, qđ ꝓ legẽs fit ꝑ effectũ habẽtũ ẽ. o. dist. vides nec iuramẽtũ valet ꝓ hoc factũ. ī. de so. cõpe. si diligenti. & C. de legi. nõ dubiũ. & vbi principale nõ tenet, nec accessoriũ. ī. de fi. instr. inter dilectos. cum suis cor. Item cum talis ꝓmissio sit a iure dãnatus. ff. de fun. dota. l. lex Iuli. & C. ad Vel. le. Auth. siue à me. qualiter iuramentũ præst. robur contra ĝmi, cũ iuramentũ non sit vinculũ iniquitatis. 22. q. 4. iter cętera. & sup. eo. quãto? Nec em illud sufficit quòd sine interitu salutis æternæ possit seruari: quia illud fallit i temerarijs iuramentis. sup. e. ex his. & fallit qñq; licet nõ sit temerarium. sup. e. quemadmodũ. & c. Quintavallis. Itẽ vbi q̃s iurat se soluturũ pecuniã ipe futurę numerationis põt venire ꝓ iuramentum, si ei non soluit, & etsi potest seruari sine interitu animæ. C. de non nu. pe. indubitati. Sed illud habet tacitam conditionem ti pecunia fuerit ei numerata. Item si iurat illud quod sit turpe vel ꝓtium legi, iuramentum est nullius momenti ff. de leg. j. si quis in quinquies. in fi. Item vbi per iuramentũ inducitur alicui perpetua viduitas, istud non tenetur seruare. ff. de iure patr. adigere. Ad hoc dicas, quòd lex considerauit quid sit vtile corpori, & honestum. Nam expedit mulieribus vt habeant dotes suas, vt inueniant aliquos, quibus nubere possint. ff. so. ma. l. i. Sed canon considerat vtilitatem animæ. ꝫ Vel dic, ꝙ tunc præiudicat ei mulieri iuramentum quando aliunde potest consuli mulieri, vt dicitur in Authen. siue à me. Ioan. ita soluit has contrarietates. Aliter potest dici ꝙ siue mulier possit consulere aliunde sibi, siue non, potest venire ꝓ iuramẽto tum sponte præstitum, & siue dolo vel metu. Et licet contractus talis non videatur obligatorius, quantum est de sui natura: tamen sine aliqua turpitudine potest seruari iuramentum super eo præstitum: vnde hic consideramus potius accessorium, quàm principale, propter periculum animę, vt hic dicitur, licet alias obligatio non teneat, tamen iuramentum super hoc præstitum debet seruari. sup. eo. debitores. Prętera prohibitio huiusmodi alienationis fundi dotalis non est perpetua: quia si secundo post biennium consentiat mulier, bene tenet. in Authen. prædicta siue à me. vnde multò fortius iuramentũ potest confirmare quod prius non valebat, vt quasi pro consensu secundo habeatur.

[e] Hoc verũ si ituitu dignitatis vult venire cõtra iuramentũ ꝙ. secus intuitu suę periculi: quia tunc necessaria ẽ superioris licentia. arg. de elec. vnic. tali. secundum Tãc. & Vinc. Io. And.

[f] Quę prætenda ẽ corpori. C. de iur. eccle. sanctimus. 12. q. 1. præceptum. secundũ Host. Ioan. And.

† Cap. 1. ẽ. titulo 4. cõpo. & de intellectu vide Couarruuiã in c. Raynutius. §. 10. de testamen. & Mauhæum de Afflictis decisio. 322.

beatur. Et illa contraria superius inducta, intelliguntur de illis, quæ perpetuam habent cautam prohibitionis, & in sua natura turpia sunt, vt patet ex contrarijs. vnde si iuramentum ipsi interueniat: non tenet, cum non possit seruari sine interitu animæ. Simile huic habes ff. de pignor. significante. ibi dicitur quod pactum legis cõmissoriæ in pignoribus nõ tenet, quod est verũ. C. de pact. pignor. l. 2. & 3. & tamen si iuramentum interueniat super pacto tenet, nec auditur volens venire contra, vt colligit in decre. prædicta, significante. arg. à cõtrario sensu, sic intelligas istam & illam. a Sine vi.] arg. quòd iramentum metu, vel vi præstitum nõ est seruandum. Quid iuris sit dixi ff. quod metus causa. Abbas. & de hoc dicitur 15. q. 6. auctoritatem. & 1. eod. peruenit.

b Proindicium.] scilicet creditorum, vel filiorũ. 1 Arg. à contrario sensu. 2. c. venientes. Ber.

ij Sicut: & infra.] Fides 2 etiam iurata seruanda non est ei, qui fidẽ frãgit. h. d. & sunt duæ partes: Secũda ibi, Iuramentum aũt: Et pone sic casum literalem. Quidã Hericus iniuste mouit bellũ cuidã Ioanni, in quo multa eius bona per violentiam occupauit, ac eũ captum forte ad iuramentum induxit, vt bona sic occupata non repeteret: Vel fm aliũ intellectum, relaxauit cum iuramento de tedeundo ad vincula, & hoc fuit primũ iuramentum, de quo textus in principio loquitur: demum præstitit aliud iuramentum, de quo in fine litera, & non apparet super quo, Sed forte secũdum Hostien. iste Ioan. promisit Henrico centũ libras si ipsum nõ offenderet, & ille licet promiserit, & iurauerit forte nõ offendere dictum Ioannem nihilominus eũ offendit, quibus peractis iste Ioannes fuit ad quettus Papæ petens super omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit cautam quibusdam, quibus mandata respectu primi iuramẽti, vt habetur in litera in principio. respectu secundi respondet quid iuris, vt in verticulo iuramentum: & sic clara est litera. Abbas Siculus. Not. quòd ea quæ auferuntur in bello iniusto, sunt restituenda: ergo à contrario sensu, si bellum fit iustum, possunt licitè retineri. Item fides nõ est illi seruanda, q̃ fidem non seruat, quod subintelligitur iuramento.

c Iniuste.] & adhuc saltem indirecte ratione peccati spectat hoc ad iudicium ecclesiæ. ff. de iudi. nonit.

ADDITIO. Quid sit iustũ bellũ, habes 23. q. 1. i sũma d. Restituat.] q̃a iniustũ erat bellũ: sed si iustũ fuisset bellum, statim res sic occupatæ essent suæ, 23. q. 5. dicat. [Glo. 11. q. signat contrariũ, & soluit, ol. icare tamen.]

d Restituat.] Hoc ad literam, vt dixi ff. de pignor. significante. ibi dicitur quod pactum legis cõmissoriæ in pignoribus nõ tenet, quod est verũ. C. de pact. pignor. l. 2. & 3. & tamen si iuramentum interueniat super pacto tenet, nec auditur volens venire contra, vt colligit in decre. prædicta, significante. arg. à cõtrario sensu, sic intelligas istam & illam. a Sine vi.] arg. quòd iramentum metu, vel vi præstitum nõ est seruandum. Quid iuris sit dixi ff. quod metus causa. Abbas. & de hoc dicitur 15. q. 6. auctoritatem. & 1. eod. peruenit.

b Proindicium.] scilicet creditorum, vel filiorũ. 1 Arg. à contrario sensu. 2. c. venientes. Ber.

ij Sicut: & infra.] Fides 2 etiam iurata seruanda non est ei, qui fidẽ frãgit. h. d. & sunt duæ partes: Secũda ibi, Iuramentum aũt: Et pone sic casum literalem. Quidã Hericus iniuste mouit bellũ cuidã Ioanni, in quo multa eius bona per violentiam occupauit, ac eũ captum forte ad iuramentum induxit, vt bona sic occupata non repeteret: Vel fm aliũ intellectum, relaxauit cum iuramento de tedeundo ad vincula, & hoc fuit primũ iuramentum, de quo textus in principio loquitur: demum præstitit aliud iuramentum, de quo in fine litera, & non apparet super quo, Sed forte secũdum Hostien. iste Ioan. promisit Henrico centũ libras si ipsum nõ offenderet, & ille licet promiserit, & iurauerit forte nõ offendere dictum Ioannem nihil ominus eũ offendit, quibus peractis iste Ioannes fuit ad quettus Papæ petens super omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit cautam quibusdam, quibus mandata respectu primi iuramẽti, vt habetur in litera in principio. respectu secundi respondet quid iuris, vt in verticulo iuramentum: & sic clara est litera. Abbas Siculus. Not. quòd ea quæ auferuntur in bello iniusto, sunt restituenda: ergo à contrario sensu, si bellum fit iustum, possunt licitè retineri. Item fides nõ est illi seruanda, q̃ fidem non seruat, quod subintelligitur iuramento.

c Iniuste.] & adhuc saltem indirecte ratione peccati

iuramẽta, sine vi [a] & dolo spõtè præstita, cum in alterius præiudicium [b] non redundet, nec obsequata vergant in dispendium salutis æternæ.

¶ Idem.

¶ *Mouens bellum iniustum, compellitur restituere, quæ per violentiam occupauit, & eos absoluere, à quibus indebitè iuramenta extorsit. h. d. vsque ad iuramentum.*

CAP. XXIX.

iij Sicut: † & infra. ¶ Si cõstiterit, q̃ prædictus H. iniustè [c] bellum mouerit contra I. ipsum H. inducere studeatis, vt vniuersa per huiusmodi violentiam occupata, restituat [d] cõquerenti, eum à præstito sibi iuramento prorsus absoluentes. Quod si acquiescere noluerit, ipsum ad hoc (si p̃missa veritate nitantur) cogatis per sententiã excommunicationis, terram eius interdicti sententiæ supponentes.

Non adstringatur quis iuramento ad implendum quod iurauit, si ab alia parte non impletur, cuius respectu præstitum est iuramentum. h. d.

¶ Iuramẽtũ autem quod I. se asserit p̃stitisse, si de assensu factũ est vtriusq;, eum non ligat [e] qui præstitit, dum ille cui præstitum fuerat, seruare negligit quod promisit.

¶ Idem in Concilio generali. †

¶ *Clerici non habentes temporalia à laicis, non tenentur eis præstare iuramenta fidelitatis.*

CAP. XXX.

Nimis de iure diuino quidam laici vsurpare nituntur, cum viros ecclesiasticos nihil tẽporale [f] obtinẽtes ab eis, ad p̃stãdũ sibi fidelitatis iuramẽta cõpellũt. ¶ Quia verò secundũ Apostolũ seruus suo [h] domino stat aut cadit, sacri auctoritate cõcilij p̃hibemus, ne tales clerici personis sæcularibus præstare cogãtur huiusmodi iuramenta. †

¶ Hono. iij. A. & C. canonicis Antiochenis.

¶ *Qui iurat non esse contra aliquem, potest in causis propijs & ecclesiæ suæ esse contra eum. h. d. secundum intellectum glossæ.*

CAP. XXXI.

Petitio † vestra nobis exhibita continebat, quod ecclesia Antiochena vacante princeps Antiochenus timens con-

e Non ligat.] quia non seruans fidem, fides non est seruanda. simile ff. eo. peruenit. & e. quẽadmodũ. quia illa cõditio subintelligẽda est in hoc iuramẽto, vt notat in e. quemadmodũ. Arg. cõtra, 33. q. 5. quòd Deo. 3 sed illud non tangit hoc.

Nimis.] Primò ponit factũ reprehensibile, cui secundò prouidet, ibi, Quia. Abb. Siculus. CASVS. Clerici iuramentum fidelitatis laicis præstare nõ debent, cũ nihil temporale teneãt ab eis: quia seruus suo domino stat aut cadit.

f Temporale.] si tẽporalia possidentur à laicis, in his sunt minores illis. ff. de ma. & obe. solitæ. & 18. dis. si episcopus. Ber.

g Fidelitatis.] imò nec clericis hoc iuramentum præstandum est. ff. de simo. ex diligenti. & ff. de re iud. c. vlt. & ff. eod. tit. nullus, misi in casibus notatis ibi.

h Seruus suo.] vt 2. 2. q. 1. multi. aliqui. si seruus stat suo dño remunerãdus est ab ipso: si cadit, puniendus, quasi dicat: si steterit, remuneratur: si ceciderit, iudicabitur à dño suo. Et sic est arg. quòd laici 4 nullam habeant iurisdictionẽ in clericos: nec etiam per contemptum clericorum. ff. de so. compe. si diligenti. & cap. significasti. vide de hoc. Ber.

Petitio.] Habito respectu ad gl. In hoc casu sic summatur. Qui timens conspirationem iurat de non essendo contra eum, potest (tali iuramento non obstante) in proprijs, & ecclesiæ suæ caulis stare contra eum. Communis diuisio. Secunda ibi, interpretatione. Abbas CASVS. Antiochena ecclesia vacante, princeps Antiochenus timens conspirationes fieri contra ipsum, iuramentum extorsit à canonicis Antiochenis, quòd non essent de cætero cõtra ipsum: canonici habebant causas postmodum contra ipsum pro ecclesia Antiochena, & & proprias: quæ tulerunt à domino Papa qualiter super hoc sibi & ecclesiæ prouiderent propter iuramentum prædictum? Papa interpretatus fuit per prædictũ iuramentum canonicos illos non teneri huiusmodi iuramẽto, quominus liberè stare possint contra ipsum principe.

† Later. iij. Inn. iij. c. 43. & c. 3. eo. tit. in 1. compi. 3 Et 11. q. 3. inter verba. in fine. Fon Vinc., Hug. And.

ad Rom. 4

† iuramẽtũ

† Ad intellectũ huius c. nota q̃ cõdones intelligãtur in iure, de quib. Archinus in §. æquum. Insti. de excep. Iason in l. si conuenerit. ff. de iurisdict. om. iu. 4 De hoc articulo vide plenè p. Fr. ciscũ Victoriã in prima relectione de potestate ecclesiæ q. vlt.

cipem, pro defendendis iuribus & honoribus ecclesiæ suæ, & propriis, suos coercendo à machinatione solummodo, per quam ipse princeps deberet incurrere læsionem personæ, vel amissionem sui principatus. No. quòd licet iuret vel promittat aliquis alicui, quòd non erit contra ipsum, tamen non tenet ei ℈ se vel cõtra ecclesiã suã, vel cõtra cõitatem suã, quia iuramentũ non extendit ad hunc casum: q̃a contra se nemo tenet, vel contra ecclesiã suã. Item ad cõspirationem principis adstringuntur.

¶ In vno vetusto ita: Hoc autem interpretatione, &c.

¶ specialib. legit in omnib. scriptis, licet in aliquot vulgatis mendosè legatur: spiritualibus.

[Glo. seq. nocet contra iuramentum extortum, &c. inducit duo similia de cõtessione & consensu: tenet contrariũ, distinguẽdo tamen, & arg. iuramentum valere pro parte tantum.]

a Extorsit.] iuramentum per dolum siue metum extortum, cum de hoc cõstiterit, non est seruandum. ℨ. eod. cum contingat in fi. & sic confestim ex metu. 15. quæstio. 6. cap. 1. & 31. quæstio. 2. Locharius. sic & confessus taliter extortus non valet. ℨ. de probat. cum olim. Sed videtur quòd iuramentum in eo, quod non tangit negotia ecclesiæ, vel etiam propria, sit seruandum, licet sit extortum, cum possit seruari sine interitu animæ. ℨ. eod. fi. verò. & c. ad nostram 2. & c. cũ contingat. & 22. q. 4. ii aliquid. & ita per tale iuramentum tenentur, quòd nullã conspirationem, vel aliquod aliud, quod sit contra statum principis procurabunt: & ad hoc alias de honestate tenerẽtur etiam sine iuramento, & ita seruare tenentur iuramentum illud quantũ ad hanc partem iuramenti, licet fuisset extortũ. Et sic est arg. quòd pro parte teneat iuramẽtum, & pro parte non. & ii non. ℨ. de maio. & obed. dilecti. & 22. q. 4. inter cætera. sic & factum alicuius pro parte valet, pro parte non. infra de præbendis. dilectus. similem declarationem habes supra eodem, quanto.

b Declaramus.] declaratio iuramenti siue interpretatio cum de ipso dubitatur, pertinet ad Papam. ℨ. eod. quanto. sic ℨ. de elect. ad ea. vlt. ℨ. de electio. venerabilem. ad finem. Sic & in omni sacramento intelligitur excepta auctoritas Papæ. & ℨ. eod. venientes. & ℨ. de rescrip. constitutus. Similiter & Imperatores. ff. ad municip. Imperatores. & in constit. de feud. 9. vlt & idem cũ dubitatur vtrum sit licitum, vel non. ℨ. de elect. venerabilem.

c Specialibus.] & nota, quòd licet quis aperte teneatur alicui per iuramentum: tamen contra se non tenetur, vel contra ecclesiam suam, vel etiam contra communitatem suam, vt hic patet aperte. arg. ℨ. de postul. vlti. in fine. nam & in generali sermone persona loquens intelligitur excepta, vt hic. & ff. de senat. l. 1. §. 1. & ff. lota l. qui minorem. §. vlti. n. & C. de solu. inquisitio. C. de contrah. pecu. Authent. sed ita & ff. de condi. & demonst. qui hæredi. §. Plautius. hæc sunt, quod si promisi tibi meam turrem meam, vel cal. meum contra omnem hominem, non tamen teneor dare contra me. Nam nemo tenetur aliquem plus diligere quam seipsum: quia ordinata charitas a scripto incipit. 3. quæst. 5. si non licet. & primo debet facere sibi eleemosynã, deinde proximo. de pœn. dist. 3. sane cauendum. Argum. contra. ff. de pact. cum in eo elect. & ff. si ser. vendicetur. aliuus. & ff. de neg. gest. ii pupillus. §. vlt. in Authen. vt diffe. iudi. §. ii vero restituat. nisi coll. 9. ff. de pig. Paulus. §. vltim. 1 & 3. de nat. ex libe. ventre. c. vnico. contraria ista specialia sunt. Bern.

1 Si seruus consentiente dño obligat ois ipsius bona, & ipse seruus obligatus est. Io. And.

EX litteris.] Si iudex in principio causæ iuramentum de veritate à partibus non exigit, in processu illud exigere poterit. Hic communiter summatur, sed hoc summarium licet sit verum in se, non tamen colligitur ex litera, in qua nõ ponderatur quod à principio non fuerit exactum. Secundo modo secundum alium intellectum summatur hic: Cum agit de vsuris, & probationes deficiunt, si fama est pro petente, in supplementum probationis exigitur iuramentum. Hæc lectura est notabilis, & potest esse vera in se, sed non congruit huic litera, quæ non loquitur de interiurando litis decisiuo, sed de veritate dicenda: quæ multum differunt. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio mandatum continens, ibi, Ne igitur.

† Vide prælatos Guidonem Papæ hic. adde B. Thom. 2. 2æ. q. 78. art. 3.

¶ *Cum igitur de vsuris, potest iudex in qualibet parte litis ex officio suo, deficientibus probationibus, exigere à partibus iuramentum de veritate dicenda. & eadem ratione idem in qualibet causa in qua imminet peccatum secundum Panormit.*

CAP. XXXII.

EX †litteris vestris accepimus, quòd super causa vsurarum, vobis p G. contra E. ab Apostolica sede commissa, nõ potuit p testes ab ipsius G. parte productos, de sortis quantitate liquere, licet de obligatione pignoris constitisset: vnde expedire videtis, quòd exigatur de dicẽda veritate[d] à partibus iuramentum. Quia igitur de præmissis plenius non constat, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, & de sortis quantitate per alia legitima documenta non constat, præfatum G. ad dicendam veritatem de præmissis, prout ipse melius nouerit, per districtionem iuramenti, quod præstiterit, compellatis. Testes autem, quos idem G. super præmissis duxerit producendos, recipiatis, & eos ad dicendam veritatem per districtionem iuramenti, quod præstiterint, compellatis. Quod si forsan ipse G. vel testes eius in præmissis periurium fecerint, vos ipsos, vel eorum alterum, quem culpabilem inueneritis, ad nostram præsentiam sine dilatione mittatis. Ne igitur.

CASVS. Quidam nomine G. impetrauit p literas restitutionem vsurarum contra E. archidiac. & magistrum canonicum Tullen. iudices lite contestata receperunt testes productos ab ipso G. impetrante, per quos testes non potuit constare de quantitate sortis, siue principalis, sed de obligatione pignoris bene constitit, & per famam quasi notorium habebatur, quod ex quadam terra, quæ ipsi est obligata, sortem suam & amplius deduxisset: vnde videbatur iudicibus, vt iuramentum de veritate dicenda exigatur à partibus, vt per iuramentum constaret de sorte: significauerunt hoc domino Papæ: mandat Papa ne ex defectu huiusmodi iuramenti succumbat iustitia, & sic veritas occultetur, quatenus compellant partes per cen. ecclesiast. ad præstandum huiusmodi iuramentum. Nota in causis vsurarum iuramentum de veritate dicenda præstandum esse: sicut in spiritualibus causis, & ad hoc partes compelli debent.

[Glossa sequens ponit duas differentias iuramenti de veritate ad iuramentum de calumnia, & per quem præstentur.]

d Veritate.] iuramentum istud de dicenda veritate præstatur solummodo in spiritualibus causis. sic ℨ. de elect. dudum 2. iuramentum enim de calumnia in talibus non præstatur. ℨ. de iuramento calumn. litteras. requiritur etiam a prælato ecclesiæ de consuetudine, præsertim cum de facto suo agitur: alias non videtur quod prælatus sit interrogandus. de hoc dixi supra de elect. dudum 2. & per istud iuramentum respondetur tantum de eo quod scit. Vnde debet simpliciter respondere, scio vel nescio. Sed per iuramentum de calumnia respondetur de eo quod credit, vel existimat. C. de iuram. calum. l. 2. Hoc iuramentum de veritate dicenda

præstat

præſtat hodie prælatus in cauſa eccleſiæ in animam ſuam,& Capituli ſui in ſpiritualibus cauſis, vt habetur in quadam decretali: extra compilationem, quæ incipit,præſentium,&c.

a ¶ Ex fama.] & ita patet,quòd qualitercúq; aliquid fit diuulgatũ per famam,ſeu quaſi notorium,non ſufficit ad probationem.4.q.3.c. Il teſtes.§.item ſit ſæpe.ſed cum alijs adminiculis ſufficit. ff. de teſt. & atteſtat ſterea. tñ ſola fama ſufficit ad matrimonium impediendũ. j.de ꝓſangui. & affi. ſuper eo.& j.de ipo. cum in tua.

b ¶ Amplius.] omne quod percipit de rebus titulo pignoris obligatis,totũ debet cõputari in ſortẽ, & quod ſupereſt, debet reſtitui. j.de pig. cũ contra. & j. de vſu. c.1.& 2.deductis primo expẽſis, vt ibi dicitur: quia fructus tãtum intelliguntur deductis expenſis.C.de fruct.& li. expen.l 1. & ff.ſol.mat. fructꝰ. quia nullus caſus poteſt interuenire, qui hoc genus deductionis impediat,ff.ſam. erc. fundus quinimmò fructus percepti ipſo iure pignus liberãt.C.de diſtra. pig. l.1.& quicquid percipitur ex pignore,cõputat in ſortẽ. C.de pign.ac.l.1.& 2.& j. de pig. ſignificante.

¶ Coloceñ. in omnib.

¶ De intellectu, vide Oldradum conſil.94.& 95. Ferdinãdũ Vaſquiſi lib.2.de ſucceſſio. creatione.§.18. & Couarruuiam in c. quamuis.in 2.par.relectio.§.2.de pact.lib.6.

a Vide D. Thomã 2.2. q.70. art.1. & ibidẽ Caietanum.

tibus iuramentum:cum ex fama a quaſi notoriũ habeatur præfatũ E. ex quadam terra ipſius G. ſibi titulo pignoris obligata ſortẽ & amplius b. percepiſſe. ¶ Ne igitur ex huiuſmodi iuramenti defectu,iuſtiria (occultata veritate c) ſuccumbat: Mandamus,quatenus partes ad præſtandum huiuſmodi iuramentum per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis.

¶ Idem Colloſſeñ.† archiepiſcopo,& eius ſuffraganeis.

¶ Si poſitus in dignitate alienat bona dignitatis, non valet alienatio & ipſemet revocare debet nõ obſtante iuramento de non revocando: maximè ſi prius iurat non alienare. hoc dicit ſecundùm verum intellectum. Panormitanus.

CAP. XXXIII.

INtellecto iam dudũ, quòd chariſſimus in Chriſto filius noſter Hũgarię rex illuſtris,alienationes quaſdã fecerit in præiudicium regni d ſui, & cõtra regis honorem: Nos eidẽ regi dirigimus ſcripta noſtra,vt alienationes prædictas,nõ obſtante iuramẽto, ſi quod fecit de non revocandis eiſdem, ſtudeat revocare.† Quia cum teneatur, & in ſua coronatione iurauerit, iura regni ſui & honorem coronę illibata ſeruare,illicitum profectò fuit, ſi præſtitit de non revocandis alienationibus huiuſmodi iuramẽtum: & propterea penitus non ſeruandũ. e

¶ Gregorius ix.epiſcopo Cenomañ.

¶ Si mulier iuravit aliquem eſſe ſuum maritum, & ſuccubuit quia aliter non probavit,non datur,nec denegatur ei licentia cum alio conveniendi.

[Glo. ſeq.ponit quatuor cauſas huius iuramenti.]

c Occultata veritate.] hæc 1 eſt cauſa quare hoc iuramentum exigitur, vt.ſ.veritas reueleſ timore iuramenti.ſic ex eadem cauſa teſtes compellũtur,qui alias non compellerentur.14.q.2.quanquam. & ſup.de teſt. co. c.vlt. per totum. & quia mortale peccatum eſt occultare veritatem.11.q.3.quiſquis.& j.de cri. fal.c.1.& quia cauſa vſurarum eſt quaſi ſpiritualis: cũ ſit eccleſiaſtica,iuramentũ de veritate dicenda exigitur,& non de calũnia.Nec colligitur hic quod iuramentũ de calũnia hic præſtitum fuiſſet, vt quidam dicunt:ſi tamẽ de calumnia & veritate ſimul iuraretur,non crederem eſſe peccatum tam in ciuili q̃ in ſpirituali, nec offenderetur ordo iuris, imò vtile eſſet.& ſi hic iuratum fuiſſet de calumnia,ſuperfluũ non eſſet iuramentũ poſtea de veritate præſtitum:quia ãd diuerſa referuntur, quia æquè præiudicat confeſſio de credulitate ſicut de veritate Dubitatio huius iuramenti fuit fortè: quia non fuit præſtitum debito tempore,ſ.ſtatim poſt litis conteſta. ſicut iuramentum de calumnia præſtatur: vnde quæſitu fuit,an poſtea debeat ꝓſtari, & ſic patet, quòd tunc poteſt præſtari iuramentum de veritate, ſiue de calũnia antequam ſit in cauſa concluſum, nec eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij, quod ſtatim lite conteſt. præſtetur.Ber.

INtellecto iamdudum.] Si is qui poſt iurauit alienare,non valet alienatio quã poſtea fecit etiam ſi iuratnon cõtrauenire.Sic communiter ſummatur. Sed hæc ſummatio nimis reſtringit literam, quæ fundat ſe non ſolum ſuper iuramento, ſed etiam ſuper iure debito.Ponit primò factum corrigendũ. Secundò corrigi mandat: ibi, Nos. ſubmittens cauſam mandat: ibi, Quia. Abbas Siculus.

CASVS. Rex Hungariæ fecit quaſdam alienationes in præiudicium regni ſui, & contra honorem regis interpoſito iuramento de ipſis nõ reuocandis:ſignificatum fuit hoc domino Papæ, vnde ſcribit archiepo Colloſſeñ. & eius ſuffraganeis, & eidẽ regi ſuper hoc,vt alienationes ꝓdictas ſtudeat reuocare, non obſtante iuramento illo:quia in coronatione ſua iurauit intra regni ſui & honorem illibata ſeruare: vndè illicitum fuit iuramentum, ſi quod præſtitit, de non reuocãdis huiuſmodi alienationibus: & ideo non ſeruãdum, & priori iuramento licite præſtito obediendum.

† Vide tex. in l.prohibere. §. quod' planè. & ibi Bar.ff.qđ ſi aurelian.

[Gloſſa ſequens dat ſimile quod fortificat. Secundò ponit duplicẽ cauſam quare iuramentum non obliget.]

d ¶ Regni ſui.] ſic & epiſcopi iurant in ſua conſecratione, ¶ iura ſui epiſcopatus non alienabunt.j.de eccle.ædi.cap. vlti. & infra de re. eccl. non alie.vt ſuper: & quod de nouo non infeudabunt. Infra de feu. cap.2. imò & ſi ſuſpectus eſſet de dilapidatione,debet cautionem præſtare.28. diſtin.de Syracuſanæ. Sic ergo patet, quod iuramentum iſtius regis in coronatione ſua licitum & honeſtum fuit. ergo ſecundum in contrarium præſtitum fuit illicitum. ſup. eod. tua 1. quia contra canonica ſtatuta fuit præſtitum, & ideo non ſeruandum: ſic ſupra de foro compe.ſi diligenti.& ſup.eod.eam te.quia ſi vnum contrariorum eſt bonum, reliquum eſt malum 28.q. 1.ſciendum.& 32.diſt.hoſpitiolum.quandoque tamen vtrumque contrariorum bonum eſt, vt nubere & non nubere.28.q.1.ſic enim neque.vltra vnam columnam. huiuſmodi enim iuramenta quæ fiũt in damnum ſuæ dignitatis, non iuramenta, ſed periuria ſiue temeraria iuntcenſenda.ſup.eo. ſicut noſtris 2 Vnde ille qui præſtitit, ſua auctoritate poteſt venire contra, & revocare male alienata 3, vt ibi dictum eſt, imò tenetur ad hoc ex iuramento prius præſtito, & ex officio ſibi commiſſo. 35. quæſt.9. quod quis commiſit. & ſic eſt argumen. quòd iuramentum factum per metum ſuper rebus eccleſiæ non repetendis, non obligat. ſup. eo.peruenit.1.

e Non ſeruandum.] quia in malis promiſſis reſcinde 6 item.22. quæſt.4.in malis, & per totam illam quæſtionem.1

2 Vt habet hoc locũ in præceptis & ꝓhibitionibus, in conſilijs & demonſtrationibus nñ, ſecundũ Vinc. Gof. Iac. & Phil. Ioan. And.

3 Niſi iam propter hoc depoſitus eſſet. 11.q.2. monemus. Io. And.

Mulieri,

MVlieri, quæ.] Diuiditur quo ad intellectum, quia primò ponitur quæstio. Secúdo solutio & ratio, ibi, Nec Abbas.

CASVS. Mulier quædam petebat quendam in virũ suum: & per iuramentum asseruit in iure, ꝙ ille in eã matrimonia liter cõsenserit per verba de præsenti: vir hoc negabat. cũ mulier nõ haberet alias probationes, vir fuit ab ei⁹ impetitione absolutus: quæritur, vtrum iubex debeat ei dare licentiam cũ alio ℑhendi? Rñdet Papa ꝙ nõ, ne auctor periurij videatur: nec debet hoc ei ꝓhibere, ne si fortè falsum iurauerit, matrimoniũ impediret: sed est suæ cõscientiæ relinquenda. Not. ꝙ actore non probante reꝰ debet absolui. Item nullus per dictũ suũ debet dare materiã peierandi, quia imputaretur ei. Item relinqui debet suæ cõscientiæ.

¶ Pro intellectu, vide q̃ late scribit Host. in sum. tit. de assertorio iuramento. §. & super quibus.

¶ Adde qd̃ iuramẽtum non debet deferri ei quem credimus incursurũ periurium. l. 2. C. de indi. vidui. vol.

[Glo. seq. quærit, arg. affirmatiue, soluit contrarium.]

a Absoluto.] quia actore non probante reꝰ debet absolui, ℑ. vt eccles. benefic. vt nostru. & ℑ. de cau. pos. cum ecclesia. & C. de eden. qui accusare. & ℑ. eod. c. vlt. §. r. Quid si mulier iusta habuisset vnum bonum testem: nunquid deferretur ei iuramentum? Videtur quod sic. sup. de ꝓbationi. sicut cõsuetudo. & C. de re. credi. in bonæ. & ℑ. eod. c. vlt. In tali casu non dico iuramentum deferendum quantumcunque honesta sit persona, quia hic agitur quasi de statu hominis cum per hoc seruitus constituatur in ipso: nec causa dicitur modica, quia iuramẽtum defertur inspectis circumstantijs causæ & personarum. ℑ. eo. cap. vlt.

[Gl. seq. repetens textum, & ipsius rationem subdit contrariam olim opi. Lau. cui respondet.]

b Periurij.] sic sup. eo. si verò. & C. si aduer. vend. l. j. nec debet ecclesia viam periurijs aperire, quæ periuria vetat. C. de indi. vi. l. g. in fin. & sub. eod. tit. cum contingat. ne iude iniuriarum nascat occasio. vnde iura nascuntur ℑ. de accu. qualiter & quando 1. & C. vnde vi. meminerint. & ecclesia non debet alicui laqueum iniijcere. 17. q. 1. de viduis 2. quod faceret si daret ei licentiam contrahendi contra id quod iurauit: imò ecclesia debet ei suadere, vt contra propriũ non veniat iuramentum arg. prædi. c. de viduis. ratione huius præsumptionis, q̃a de nemine præsumẽdum est, ꝙ sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. iancimus. sed non dẽt ei expresse prohibere ꝓp aliã ꝓsumptionẽ, quæ posset esse in ℑrium, q̃a potuit esse ꝙ falsum iurauit, cũ legitimè possit ℑhere si falsum fuit qd̃ iurauit: quia periuri & criminosi & Iudæi 1 qui sunt extra ecclesiã, possunt contrahere matrimonium 26. dist. deinde opponitur. & ℑ. de diuor. gaudemus. & ℑ. de coniug & affin. de infidelibus. & sic duæ præsumptionis cõtrariæ hic occurrunt, & neutra, præpõderat alteri. Simile sup. de ele. ℑ inter R. Quandoque tamen vna præsumptio elidit aliã

1 Et excõicati. ℑ. eo. de eo qui duxit in mat. significauit. ioan. And.

CAP. XXXIIII.

MVlieri, †quæ in iure ꝓstito iuramento asseruit, virum talem in ipsam per verba de p̃senti matrimonialiter cõsensisse, probationes alias nõ habenti, viro ab eius impetitione per sẽtentiam absoluto, a non debes licentiam dare cũ alio matrimonium contrahẽdi, ne auctor periurij b videaris: † nec hoc ei dicimus prohibendũ: ne forte si falsum iurauerit, matrimonium cõtingat legitimũ impediri: sed suæ cõscientiæ est potius relinquenda.

¶ Idem.

¶ *Qui iurauit seruare statuta edita, & postea per illud iuramentum aliter non iurando promisit seruare e*

ℑ. de præsumptionibus, literas. & ff. de in integ. restit. diuus. Quid ergo faciet ecclesia? Taceat, sic ℑ. de cog. spi. super eo. in fi. sicut spiritualis homo tacet, q̃a mentiri timet, etiam ne ille qui ad mortem quæritur occidatur. 22. q. 2. ne quis arbitretur. Relinquatur ergo cõscientiæ suæ: ipse enim scit an ℑhere possit, si verũ est qd̃ iurauit, nullũ potest ℑhere matrimoniũ quo ad Deum, sed si falsum est, bene potest ℑhere, vt est probatum. Laudicebat in hac quæstione, ꝙ benè poterat cõtrahere, & dari licentia ℑhẽdi. & hoc tali argumento: nã qui vendicat rẽ, dicit per cõsequẽtiam aliũ possidere. ℑ. de iu. examinata. vbi põt redire ad interdictũ vti possidetis. ff. de acqu. possessio. naturaliter. §. nihil. sed errabat, q̃ enim rẽ vendicat, hoc facit ratione dominij 2, quod habet vel credit se habere. sic & mulier q̃ petit aliquem, hoc facit ratione seruitutis, quã in eo acquisiuit per consensum mutuum de præsẽti & hoc notauit Laurentius de clandest. matrimonio. in antiqua compilatione. c. primo.

† Vide Iasonem in l. sub prætextu. C. de trãsactio. & Albericũ tract. de statu par. 1. q. 25. & Decium in Rubrica C. qui admitti, &c.

2 Cui non dicit contrariũ interdictũ, vti possidetis etiã intentando. Ioan. And.

denda. seu postea edita, non tenetur ex iuramento ad ea uiter edita. h. d. secundum verum intellectum.

CAP. XXXV.

CLericus, †qui iurauit se statuta ĩ ecclesia sua edita seruaturũ, promittens per idem c iuramentum, statutum qd̃ postmodũ subsecutum est, fideliter obseruare: Licèt transgredi nõ debuerat quod d promisit, non tenetur ad illius obseruantiam ex debito præstiti iuramenti.

¶ Idem H. iudici.

¶ *Iuramentum litis de cisorium à iudice delatum, sine iusta causa recusari non potest: delatum verò à parte, licitè recusatur & refertur: in actione tamen famosa non licet reo referre, hoc dicit vsque ad §. Sane*

CLericus.] Primò ponitur quæstio. Secundò solutio: ibi, Licèt. Abbas.

CASVS. Aliquis clericus iurauit se seruaturum statuta edita in ecclesia: iuramento taliter præstito promisit per iuramentum se seruaturum statutum quoddam, quod post præstitum iuramentum factum fuit in ecclesia, quærebatur vtrum teneatur ad obseruationẽ illius statuti per iuramentum prius factum? Rñdetur quod ex promissione sua tenetur seruare, quod promisit, sed non ex debito præstiti iuramenti. Nota quod iuramentum non extenditur ad illa super quibus iuratum non est. Item ex promissione aliquis obligatur.

c ¶ Per idem.] iuramentum iam præstitum.

d ¶ Quod promisit.] iste clericus iurauit se seruaturũ statuta tunc edita in ecclesia sua, & post præstitum iuramentum promisit per idem iuramẽtum seruare statuta q̃ postea statuerentur, ex hoc patet quòd iuramentum non extendit nisi ad ea tantùm de quibus est cogitatum, vt dictum fuit, & non ad ea quæ postea accidunt. argu. supra eodem, quemadmodum. & capitulo, ad nostram 2. sic & transactio ad ea tantùm de quibus actum est: & pactum extenditur. ff. de transactionibus, cũ Aquiliana. & l. qui cum tutoribus. & ff. de pactis. tres fratres. & C. de transactionibus. si de certa re. & ℑ. de testib. cap. de testib. sed licèt ex debito illius iuramenti 3 non teneatur seruare statuta postmodum edita, tenetur tñ seruare illa ex sua promissione: quia inter simplicem loquelam, & iuramentũ non facit Deus differentiã. 22. q. 5. iuramenti. nec refert quantũ ad obseruationem an per iuramentum, an ꝓ solã fidẽ ꝓmissam sit adstrictus. Et æque etiã puniret si non seruaret promis-

3 Vide quæ ibi nota. & dic hãc æquiparationem fieri quoad genus, non quoad determinatum quãtitatem reatus. Ioan. And.

promissum.] de fideiussoribus.peruenit.& supra quod metus causa,ad aures.Credo tñ, quòd maior pœnitẽtia imponetur ei qui venit contra iuramentum, quàm ei qui venit contra fidem tantum sine iuramento: quia magis contemnere videtur.

CAP. XXXVI.

† De intelle ctu textus & glossarũ ui- de præ aliis Guidonẽ Pa pæ hic.

IVramentũ.]hoc c. habet principaliter duas partes. secũda est in §. sanè. & primò legitur istud principium,quod cõmuniter nõ summatur, sed pro iuuenib. summo sic, ut in sũmario. Et diuiditur hoc principium in tres partes.Prima tractat de iuramento necessario, quod scilicet,defertur a iudice parti. Secunda de iudiciali, qđ scilicet defertur a parte parti. Tertia tractat de relatione non fienda per reum in actione famosa.secunda,ibi, Quamuis.tertia,ibi, Nec liceat. Abb.Sic.

IVramentum † à te a parti delatum,nisi b iusta de causa, non potuit recusari. Quamuis quod in iudicio à parte parti defertur, recusari possit licitè,ac referri. Nec liceat conuento famosa c actione, referre huiusmodi iusiurandum.

¶Actione nil probante reus est absque omni onere absolu endus, si verò præsumptio est pro eo, defertur reo iuramentum, uel ipsi actori consideratis personarum & causę circunstantijs. hoc dicit.

¶Sanè† si actor omninò in probatione d defecerit,reus debet (& si nihil præstiterit)obtinere.Præsumptione verò faciente pro illo, e reo deferri potest,ad ostendendã suam innocentiã iuramẽtum, nisi iudex (inspectis personarum & causę circunstantijs) illud actori videat deferendum.

CASVS. Aliqui litigant coram iudice, iudex defert iuramentum alteri parti in iudicio, vt illud iuramentum sit loco probationis:quæritur an istud iuramentum sit de necessitate præstandum? Respondet Papa,quòd iuramentum hoc recusari non potest,nisi iusta de causa:qua allegata & ostẽsa istud præstare non cogitur: sed si vna pars defert iuramentum alteri parti in iudicio,illud iuramentum licitè potest recusari vel referri.Ponamus si aliquis conueniatur actione famosa, tunc non est licitum referre huiusmodi iuramentum.

[Glo.seq.distinguit,& prosequitur triplex iuramentum.in fi.ponit duo notanda.

a A te.]loquitur iudici. No. quòd iuramentum aliud est uoluntarium,aliud necessariũ,aliud iudiciale.1 Voluntarium est,quod pars defert parti extra iudicium:& dr voluntarium quod voluntarie defertur, & uoluntariè suscipitur nec refertur,idest,is cui refertur, non põt cogi subire iuramentum.sic ergo exponitur in sequenti concordantia.ff.de iureiuran.iusiurandum quod. sed de hoc non dicitur hic. Necessarium dicitur quod defertur a iudice in defectum probationis,nec potest referri, nec recusari nisi iusta de causa,ut hic in prima linea. & C. eo.l.generaliter.§.fin autem.& potest appellari nisi recusatio admittatur,ut ibi dicitur. De hoc habes ẽ.de procur.ex insinuatione.& ẽ.de proba.c. 2. & C.eo.in bonæ fidei.Iudiciale dicitur a iudicio quod pars defert parti in iudicio,quod non est necessarium subire,uel referre, vt hic.versi.quamuis quod.& l.præd. generaliter. §. fin autem.sed si reus retulerit iuramentum actori, ne esse habet iurare: 2 aliàs prætor denegabit ei actionem.ff. eodem iusiurandum.§.ait prętor.immò proceditur qua si iurasset reus.C.eo.generaliter.§.omne.olim non poterat recusari.ff.eo.tit.manifestè. & C.eo. delata. sed illud potest intelligi cum iam susceptum est iuramentũ, vel hoc nouum ius:illud verò vetus Et no quòd post iuramentum a iudice delatum parti, & præstitum a parte parti,potest recedi ab eo propter nouas probationes,sed post iuramentum delatum a parte parti, & præstitum ab eo non potest recedi.ff.eo.admonendi.Item procurator nisi sit uniuersorum bonorum, uel nisi specialiter mandatum sit,iusiurandum deferre non potest.ff.eo.iusiurandum.§.procurator.

b Nisi iusta de causa.] Puta quia dubitabat,quòd hoc iuramentũ esset de ueritate.ff.eo.ti.iusiurandum,& ad peculiar.i.respon.ff.re.amota.Marcellus.& sic præter iuramentum de calumnia, iuratur de veritate ab altera parte in isto casu.fin.ẽ.eo.de testi.vltra. Bernar.

[Glo.seq.exemplificat,secundò dat alium casum ad quem inducit §.iura:tertiò dicit quod deferens iurat ad calumniam.]

c Famosa actione.] vt in actione furti,& alijs famosis actionibus & actione rerum amotarum non refertur iuramentum, vt ff.re.amo. l. Marcellus.§ vl.& ll.seq. & idem est ubicunque lex defert iusiurandum,C.de fideicommiss. l.vlt.& C. de iu.deliberan. sancimus. §.licentia. & C.de iur.do. impe.l. vlt. & C. de his qui ad eccle.confu.pẽtent.§.licubi. 3 & C.de bo.auctо.iudi. pos.l. fi.§.vlt. nisi eadẽ lege permittat referendi potestas. Item & illud scias, quòd qui iusiurandum defert primò iurabit quod per calumniam non defert, ut in l. prætor.Marcellus.& C.de fideicom.c.vlt.& ff.eo.iusiurãdum.§.qui iusiurandum.

† Vide Bar.ff l.1.ff.de exceptioni.Specti.de probat. Sali.& alios in l.qui accusare. C.de eeden.

3 Ibi colligit gl. multos casus quibus locus est delationi iuramenti, & uide in Spe. de off. iu. §. vlt. versic.6. Io.And.

SANE. Quia supra dixerat de iuramẽto deferendo a iudice, & a parte, ne aliquis crederet hoc iuramẽtum indistinctè posse deferri, subijcit hunc §. in quo ponit notabilem & solemnem limitationem. Et potest diuidi in duas partes. In prima ponit regulam. In secunda ipsius determinationem:ibi, Præsumptione verò. Abb. Siculus.

CASVS. Dicitur hic quod si actor omnino deficit in probatione:reus debet absolui, quamuis nil probet: sed si præsumptio sit pro actore, reo potest deferri iuramentum ad tollendum illam præsumptionem, & suam innocentiam ostendendam:& hoc verum est nisi iudex consideratis circumstantijs personarũ, & causæ uideat iuramentum illud deferendum actori. Nota in prima parte dilationem super tribus iuramentis. In secunda nota quod reus debet absolui si actor omnino deficit in probatione. Item iuramentum defertur habito respectu ad honestatem personæ, & quantitatem causæ.

d In probatione.] not. quod si actor omninò nihil probat, nec habet præsumptionem: reus &si nihil præstiterit,absoluitur.sic supra de causis pos. cum ecclesia. & infra ut eccle.bene.vt nostrum. & supra eo. mulieri. & C.de eden.qui accusare. Si verò actor habet præsumptionem pro se,& contra reum, tunc contra talem præsumptionem defertur a iudice reo iuramentum ad purgandum innocentiam suam,vt hic dicit expresse. & C. de his qui ad eccle.contu.præsenti.§.sicubi.& C.eod.in bonæ.quæ intelligitur secundum istum §.vt quandoque deferatur reo, quandoque actori:quia non distinguitur ibi, & actori quandoque defertur iuramentum in defectum probationis: puta cum habet vnam bonam præsumptionem, 4 siue vnum bonum & honestum testem:tunc habito respectu ad quantitatem causæ,& qualitatem personæ,vt non sit præsumptio quod pro tanto debet deierare, detertur iuramentum ipsi actori. ad hoc præstat optimum argumen.ff.de leg.tut.legiti mor. & supra de renunc.super hoc,in fin.& supra de procur. ex insinuatione.& sic intelligitur.supra de probatio. sicut consuetudo.

4 Præter iuramentũ proprium qđ in cã pñtitit secundũ Hoſt.

e Pro illo.]scilicet pro actore.Bern.

† Dicit Hos. aliud iudiciale, aliud extraiudiciale, iudiciale verò aliud uoluntarium, aliud necessariũ.I.A.

a An & qñ iurm põt referri, uide p Bar.i l.Marcellus. ff. reamo.text. in l. manifestę turpitudinis cũ not. ff.eo.

DE EXCEPTIONIBVS.

¶ Supra visum est de iure actorum, quo muniuntur vt lanceis, seu gl. dijs: meritò subijcitur ius reorũ, quo muniuntur vt clypeis & loricis. Sicut enim actiones sunt arma actorum: ita exceptiones arma reorum. Vel sic ꝛ. visum est de probationibus in genere & in specie, sed quia ut plurimũ fundata intẽtione actoris reus opponit peremptoriã, vel alias exceptiones ꝯ probationem actoris; congruè igitur ex ordine subijcitur tractatus de exceptionibus.

De hac materia hĩ 3.q.6. §. exceptio.

TITVLVS XXV.

De Exceptionibus.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Si testis de crimine contra eum excepto convincitur, vel aliàs convictus apparet, repellitur a testimonio: sed de crimine non punitur, sed non tangit negotium principi, alem a iudice statuendum.* ꝛ. de proba. licet. & ꝛ. de offic. deleg. prudentiam. §. sexta. arg. seruata distinctione illius Auth. C. de testi. Auth. si dicatur. Ber.

[Glo. seq. ponit opi. Tancr. secundò ponit aliam quã in fine determinat.

CAP. I.

¶ Cap. 1. cõtinuat. cõpl. Vide l. 1. cũ notatis. C. de testib. & Bal. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testib. & Bar. to. post glo. in l. cum in pud. C. de testam.

DEniq.] Tria sunt dicta. Secundũ, ibi, Quod si. Tertium, ibi, Caterum. Abbas.

DEnique ꝙ quòd in dicta & p tionas testiũ: & infra. ¶ Si crimina testib. obiciuntur, [a] de quibus non fuerant, hactenus accusati, [b] sed tantum per exceptionem opponuntur, probatio illorum criminum exhibenda [c] est, antequam causa per sententiam [d] terminetur: cum (sicut [e] canonica instituta declarant) testes absque ulla [f] infamia, vel suspicione, uel manifesta macula, inferendo testimonio requirantur. ¶ Quòd si sola crimina de quibus ab alio tempore conuicti, uel cõfessi [g] fuerunt, testibus obiciuntur, à testimonio repelli possunt; quia sicut Stephanus [h] † Papa, & alij † Pontifices multi Romani

† Epistola 2. fecit Burchard' li. 2. decr. c. 164.

† Scilicet Felix, Calistus & Damas', quorũ refert Burchardus de hac re dict. li. 2. decr. cap. 169. 171. & 172.

CASVS. Quæsitum fuit a Papa verum in persona testium crimina obijci possint, vt à testimonio repellantur, quibus ante iuram, vel depositiones nihil fuerat obiectum. Rñdet Papa quod possunt opponi distinguendo in hunc modum si crimina obijciantur testibus de quibus nondum fuerant accusati, sed tantum opponuntur in modum exceptionis, crimina illa probari debent, anteq̃ cã per sententiam terminetur, quæ si prõbata fuerint, testes a testimonio repellentur, quia dicunt canones: testes absque ulla infamia, uel suspicione, vel macula manifesta in ferendo testimonio requiruntur, quòd si sola crimina de quibus alio tẽpore conuicti vel confessi fuerint in iudicio testibus obijciantur, a testimonio repelluntur: quia eorum cõfessioni nõ est credendum contra alios, nisi prius se probauerint innocentes. Caterum quæreret aliquis ecce crimina probata sunt contra testes in modum exceptionis, nunquid debent testes puniri pœna ordinaria? Rñdet Papa, quod propter hoc non debent puniri pœna ordinaria: quia in eos accusatio iuris ordine non procedit, sed sufficit ut à testimonio repellantur, vbi crimen quod [i] eis obijcitur, non contingit causam de qua agitur. Nota ꝙ testes sine omni infamia debent esse. Item testes conuicti vel confessi de crimine in iudicio a testimonio repelluntur. Itẽ nullus debet puniri sine accusatore. Item secundũ modum agendi punitur aliquis. Hæc decret. intelligenda est & notanda secundum illam supra de testi. testimonium.

a Obij. iuntur.] hanc decretalem intellige secundum tenorem illius decre. ꝛ. de testib. testimonium. & secundũ tenorem illius decretalis, præsentium, ꝛ. de testibus.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

b Accusati.] si enim accusati & confessi, uel conuicti fuissent indistinctè repellerentur, etiam sine alia probatione, si hoc constaret, ut sup. de testib. testimonium. & c. super eo. Item argu. contra. 4. q. 3. c. si testes. §. item lege Iulia. Solu aliud secundum leges, ubi non repellitur ab obiectu criminis nisi condemnatus fuisset, & infamis effectus: secundum canones sufficit si probatur crimen ius.

c Exhibenda.] statim uel infra terminum competentem a Per sententiam.] quidam dãt vt Tanc. & hoc est verum de illa exceptione quæ obijcitur in personã testis, quæ ante sententiam debet probari: illa verò, quæ in dicta testium opponitur, s. cũ testis arguitur de falso, vel actor vsus fuerit falsis testibus, vel instrũmentis, vtq; ad 20. annum potest opponi. C. de falsis. querelam: & ꝛ. eod. cum venerabilis, sed in causa matrimoniali in infinitũ posset agi de falso: quia sententia lata cõtra matrimonium nõ transit in rem iudicatam per tractũ tpis. ꝛ. de re iudi. lator. & cap. consanguinei. ꝛ. de eo qui duxit in matri. cum haberet. & 33. q. 9. ioui nostri. §. his ita rãdetur. Sed si de falso ante sententiam fuerit obiectum, & non probatum, post sententiam opponi non potest, nisi appell. tum fuerit. C. de fid. instr. l. vlt. Et idem vt dicendum: vt alij dicunt, de hac exceptione, quæ opponitur in personas testium, s. quod in causa appellationis iterum posset opponi; nam in causa appellationis potest opponi exceptio peremptoria, quæ debuit proponi ante sententiam. C. sen. rescindenda non pos. l. 2. sed hæc est exceptio peremptoria, vltò per obliquum siue in recte; quia probatio quòd testes sint periuri, vel aliàs criminosi, non deberet admitti, aliàs videretur quod hæc exceptio esset dilatoria: quod non est verum. & præterea potuit esse quod ista ignorabat in priori iudicio, & post appellationem didicit quod modo obijcit: vnde saltem cum iuramento, si hoc ante aperturam non fuit prot. statis, debet admitti, sup. de testi. præsentium. quod hic dicitur; antequam causa per sententiam terminetur, supple, nisi fuerit appellatum: alias verum est quod hic dicitur, quod circa appellationem non audiretur.

e Cum sicut.] supple, quæ. s. crimina obiecta, si probata fuerint, testes repelluntur, & subdit: autem, cum, i. quia testes absque vlla & c. sicut canonica, & c. & sic lege hanc litteram.

f Absque vlla.] vt 2 q. 7. testes. & q. 4. præsul. 1 & illa sunt canonica instituta, de quibus hic loquitur.

g Conuicti vel confessi.] vnde repelluntur si hæc obiectantur sine aliqua probatione. ꝛ. de testi. testimonium. idem erit & si modo conuincantur, vt in præsentia. de testimonium. & intelligo istum §. fm tenorem illius capituli, testimonium. vt ibi dixi, vt 1. si in crimine pœnali fuerit emendati, admittantur in ciuili & in criminali, cum similiter agatur: dummodo ipsos non comitetur infamia. & hoc est quod sequitur in fi. §. nisi prius, &c. In criminali verò nullo modo, quantumcunque egerint pœnitentiam, vt ibi.

h Stephanus.] 3. q. 11. c. 1. 2. & 3.

[Gl. seq. obijcit ad vtramque distinctionem, & soluit.]

¶ Et ꝛ. de testi. licet. & c. in litteris. secundũ hoc est.

a Inno-

testantur, non est credẽdum contra alios eorum confessioni, nisi prius se probauerint innocẽtes.[a] ¶Cæterùm[b] si de criminibus ad solam exceptionem obiectis, testes cõuicti fuerint siue confessi, e pœna[d] ordinaria multa, ti non debent: cũ accusatio in ipsos secundùm iuris ordinem nõ ꝓcedat. Sufficit ergo si à perhibẽdo testimonio repellantur præsertim vbi crimẽ, quod eis obijcitur, causam de qua agitur, contingere[e] non videtur.

¶ Innocentius tertius archidiacono Richemundiæ.

¶ *Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obstat communionis replicatio.*

CAP. II.

A †Nobis ex parte tua fuit quæsitũ, † vtrũ is qui excõmunicato in locutione, vel oratione scienter cõmunicat, excommunicatũ ipsum à sua possit accusatione repellere, cum ille communionẽ huiusmodi replicet contra eum. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd ipse ab accusatione[f] illius poterit remoueri, cũ primus à communione locutione vel oratione: & sic Martinus est excõicatus minori excõicatione: ecce Titius accusat Martinum, Martinus excepit ꝓtra Titium, dicens ipsum esse excommunicatum maiori excõicatione: Titius replicat contra Martinum dicens: Tu non potes excipere contra me, qui te scienter participasti mihi in oratione, vel in locutione: quæritur vtrũ Martinus possit repellere Titiũ à sua accusatione, non obstante replicatiõe Titij? Respõdet Papa, ꝙ Titius bene potest repelli à sua accusatione non obstante replicatione: quia Titius remotus est à cõmunione fidelium: Martinus verò solũ modo à participatione sacramentorum. Nota ꝙ excõmunicatus maiori excommunicatione repellitur ab agendo, sed minori excommunicatione ligatus, non repellitur, quia non est remotus à communione fidelium.

[Gl. seq. obijcit, & tripliciter soluit.]

f Accusatione.] dubitatio fuit in hoc, cum enim prius communicauerit ei, non videbatur postea obijcere posse excommunicationẽ, cum approbauerit mores illius. ꝛ. de accus. nullus. & ibi tenetur. quemadmodum. & ff. de adulter. l. si vxor. in fi. & ff. de neg. gest. Ponitur 11. 8. q. 2. dilecti. si nihil. 32. q. 5. horrendum. & 4. q. 1. c. si testes. ¶ item si quis testibus. & ꝛ. de his quæ fiunt a prælato. par. cap. exore. Item non debet alij obijcere, quod ipse noluit seruare, ꝛ. de præb. pro illorum. & ꝛ. c. prox. & ꝛ. de appell. an sit. & ꝛ. de elect. bonæ. 1. Sed his omnibus potest responderi cum August. Nonnullos sustinemus, quos inuiti tolerames. 24. q. 1. quisquis. Præterea alia est solutio. prædicta locum habent in accusationibus, vt ꝛ. de sent. excom. in præsentia vt si aliquis participauerit excommunicato, non potest ei postea opponere excommunicationem, vel ipsum denunciare, cum ipsum non duxerit euitandum. sic loquitur illa decr. in præsentia. secus in exceptionibus, vt hic: quia licet reus sit excommunicatus minori excommunicatione, siue etiam maiori, potest excipere contra actorem, cum quælibet legitima defensio sit ei reseruata, vt ꝛ. eo. cum inter. & c. dilecti. contrà innuitur hic, vbi dicit, secundus verò, &c. quod ille accusatus esset maiori excommunicatione notatus, non posset suũ accusatorem repellere à sua accusatione: quod non est verum, vt dicunt iura prouisionè dicta, & alia plura, vt patet ꝛ. eo. dilectæ. & c. significauerunt. quia nec infamis infamem, nec criminosus criminosum potest accusare. 12. q. 6. nihil iniquius. & 3. q. 7. iudicet. & ꝛ. de adulter. c. pen. & vlt. C. de adulter. quoniam Alexandrum. vnde supple ibi, maximè. Secundus verò à sacramentorũ communione maximè: quia idem esset si esset remotus à communione fidelium: licet Gratianus esset in contraria opinione per id quod legitur 2. q. 1. 7. alieni quod patet in hoc §. qui est contra. sed ille lud est speciale. Fallit tamen vbi probatur quis iniuriam suam. 4. q. 7. omnibus. Item fallit in episcopo, vt ꝛ. de accus. nulli. & illud fuit statutum in olium, episcopus quia non debent habere prauos homines & viles infamiliæ suæ 2. q. 7. cum pastoris.

[a] Innocentes.] si fuerint cõuicti per testes non vt ꝙ possint probare se non esse tales: quia talis negatiua non admittitur ꝙ testes. ꝛ. de prob. ad nostrã. & si fuerint confessi, non possunt probare ꝙrium. quod enim quisquis sua voce dilucide protestatus est, in eundem casum proprio testimonio infirmare nõ potest. ꝛ. de prob. per tuas. & C. de nõ nupec. generaliter. quia ꝙfessioni primæ standũ est. ꝛ. de ꝓsump. litteras. & expone, innocẽtes, ꝙ per pœnitentiam. 1 ꝛ. de test. testimoniũ. Litera ista: nisi prius se probauerint innocẽtes. sic debet intelligi. i. nisi ꝓbauerint se emendatos de crimine, & egisse pœnitentiã: & hoc si fuerit, innocẽtes reputãtur & ita demum admittũtur, vt dictum est in notula proxima. vnde non obstante eo ꝙ confessi vel conuicti fuerint: & hoc probare possunt per sacerdotẽ suum. 50. distin. in capite. & 2. q. ꝛ. si peccauerit, i fi. & ꝛ. de simo. nemo.

[b] Cæterũ.] rãsio tacitæ quæstionis: Posset aliquis ꝙrere an testes, quibus crimina probantur in modũ exceptionis, sint propter hoc puniendi? Respondetur ꝙ non. [Glo. seq. argumentum remittit, argumento respondet, & iterum arguit ad alium casum.]

[c] Siue confessi.] ex eo quod dicit, confessi, est optimum argumentũ, ꝙ testes tenentur respondere an sint criminosi: quia si tenetur cõfiteri, cum opponitur exceptio contra eos, vt innuit hæc litera, multò fortius quando examinantur. De hoc dixi ꝛ. de testibus, cum causam. & quod dicit, confessi: & hoc intelligo quando examinantur, & interrogati fuerunt à iudice super crimine. & ipsi sunt confessi, licet respondere non tenentur. & ideo non creditur eis cũ iacent in crimine. 2 Vel dic ꝙ debent interrogari quando crimina in modum exceptionis testibus opponuntur, vt dictum est cum in litera ipsa hoc dicat. sed illud nunquam vidi fieri. Et est argumentum, ꝙ si iudex recusetur coram arbitris, potest ab eo quæri, & debet inde dicere veritatem, & hoc vtidi fieri sæpe.

[d] Pœna.] vt ꝛ. de ordine cognit. cũ dilectus, vbi de hoc ff. de his qui not. infam. Lucius.

[Glos. seq. recitatur per obiectionem, & soluit quod hoc speciale, & dat simile.]

[e] Contingere.] si enim crimen quod obijcitur testi, contingit causam de qua agitur, non solum repellitur, sed etiam punitur: sicut cum vir accusat vxorẽ de adulterio, & ipsa excipit de lenocinio, quòd ipse tradidit eã adulterandam. ff. de adulter. l. 2. ¶. si publico. sic & testis, qui in testificando vacillauerit, siue falsum dixerit, punitur. C. de test. nullum. & 4. q. 3. cap. si testes. §. item qui falsò. fin. ꝛ. de conf. super. & ꝛ. de elect. super eo. c. per inquisitionem. arg. alias puniri non debet; quia non agitur de hoc, vt hic dicit, sed in eo in quo agitur, scilicet quia repellitur à testimonio.

A Nobis.] Communis diuisio. Secunda ibi, Nos. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis est excõicatus maiori excõicatione puta Titius: Martinus participauit Titio scienter in

[1] Ista enim sunt cõpassibilia, s. quẽ deliquisse, & pœnituisse. & hoc teneas, licet Tancr. Vinc. Gosfr. Phil. & Inn. hic dixerint, ꝙ ꝓbata erat innocẽtia, eo ipso ꝙ nõ ꝓbatã ꝓtrariũ allegat de ꝓsump. dudũ. cũ similib⁹. Io. And.

[2] Concord. l. 2. & ibi Bal. §. ꝙ ob seruare. C. de iura. cal. glos. in l. q iuramẽto. §. si pater, ff. de iureiur.

[3] In olium eõrum, s. in otium & non curãtiũ adimplere qs ipsis iniunxit, vt notat ꝛ. in cap. 1. de suppl. negl. prælat. super glos. in ver. Alia.

a A sacramentorum.] ff. de sent. excō. significauit. contra, sed illud vt esse speciale in excōicatis à Papa, vel potest habere locum quando cōicat ei pro quo excommunicatus est. ff. de sent. excom. nuper. & c. si concubinæ vel ibi fuit excōmunicatus cum omnibus fautoribus suis. 11. q. 3. eccellentissimus.

fidelium sit excluſus, ſecundus verò tantùm à ſacramentorum participatione ſit † remotus.

¶ Idem Audicen. † epiſcopo.

¶ Habens plura beneficia, cōtra alium de pluralitate non excipit b d. Io. And.

CAP. III.

CVm † eccleſiaſticæ prouisionis officiū: & infrà. ¶ Mandamus quatenus Ia. ſacerdotis præbendæ illius, de qua per Celeſtinum prædeceſſorem noſtrū noſcitur inueſtitus, pacifica poſſeſſione gaudere: cum exceptionem illam quòd præfatus Ia. in alia eccleſia beneficiū poſſidet, ei nō poſſint opponere, b quos cōſtat varia beneficia in diuer. eccleſijs obtinere.

¶ Idem epiſcopo Heliēn.

¶ Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas: poſt quem excipiens non audiet, niſi in tribus caſibus hic exceptis.

CAP. IV.

PAſtoralis: † & infrà. ¶ Quoniam per dilatorias exceptiones, malitiosè nonnunquā cauſarum terminatio prorogatur, inquiſitioni tuę re

† Dicio, ſit, deeſt in plurib. antiquis.

† Lauduñ.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compilatione, Facit ad deciſionē, q̄ habetur in c. infames, §. item cum in Euangelio. 3. q. 7.

ſum repelleretur auctores. ff. de teſt. licet ex quadam. Et ex hoc ſequitur, q̄ ſi aliquis non facit mentionem in reſcripto de beneficio tuo, quòd capitulum nō poteſt ei obijcere de falſitate reſcripti, cum eis non competat talis exceptio: & tamen reſcriptū non valet, ſed tamen valet quantum ad hoc ff. de præb. pro illorum. Plerūq; enim datur actio ei qui nō poteſt agere, ideo quia reo non competit exceptio. ff. ſi ſeruit. vend. loca. §. pen. & ff. quòd metus. ad audientiam. & ff. de iureiu. debitores. Mihi videtur quòd Vinc. melius dixit, non obſtantibus rationib. aſſignatis: & ideo illi ſaltem qui non habent alia beneficia, bene poſſunt hanc exceptionem opponere, & defendere eccleſiam. ff. de conceſſ. præb. ex parte. & ff. eo. dilecti. imò vnus ſolus poteſt & opponere, vt 12. q. 2. non liceat. quia vtilitas eccleſiæ in hoc procuratur, & ideo audiendus eſt. ff. de his quę ſi. a maio. par. cap. cum in cunctis. & 31. diſt. Nisi quia quin iſti qui ſe opponunt procurent vtilitatem eccleſiæ non dubitatur. quia ſi iſte, qui plura beneficia habet reciperetur, læderetur eccleſia: cum non poſſit continuam reſidentiam facere, ad quam de iure communi tenetur, & ita nō poſſet eccleſiæ deſeruire. fauore enim eccleſiæ, & propter vtilitatē ipſius eccleſię ſtatutum fuit vt clerici deſeruiant in eccleſia reſidere. Nec ob. quòd dī quòd iſti receperunt alios habentes plura beneficia, ergo non poſſunt amplius hanc exceptionē opponere. hoc non eſt verum. Si enim ſemel malè fecerunt, non ſequitur q̄ poſtea idem facere debeant. a Et licet renunciauerint q̄ exceptioni ſuæ contra vnum, non renunciant contra alios. & quia res inter alios acta non prodeſt alijs, nec nocet. ff. de re iud. cap. penult. cum ſuis concor. arg. ad hoc ff. de priuil. ſi terra. & c. accedentibus.

PAſtoralis. ¶ Diuiditur. nam in prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda ſūſio. in qua duo facit. Primò ponit decretum, & ipſius cauſā. Secūdo pœnā, & tres caſus exceptos ibi, Ita quod. Abb. Sicut.

CASVS. Quia malitioſe dilatorias exceptiones proponebant vt cauſa determinatio differretur: diſpoſuit malitiam compescendam, ſtatuit Papa, vt in ſua certum tempus

† Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Et pro intellectu vide Anto. de But. in c. ſitē cū quis, de reſtit. ſpol. & in cap. licet cauſam, de probat. ad de Bald. in l. 2. ff. qd vi, aut clam.

a Cōcor. l. 2. ff. de ſenat. & l. ſi cui §. fin. ff. d acc. & Bart. in l. ſemel. ff. de reg. iur.

b Opponere.] Vinc. dixit in hoc loco, q̄ nomine collegij, vel eccleſiæ poterant opponere hanc exceptionē, & illi qui non habebant plura beneficia, nomine ſuo & eccleſiæ: ſed hoc non profuit quia Papa Celeſtinus ſciens contulerat illi Ia. beneficium, & ideo non poterant opponere. Arg. ff. de off. deleg. paſtoralis. §. præterea. & ff. de rati. eo cōſtitutus. Et dic q̄ bene admitteretur exceptio, nihil enim fuiſſet miſſus in poſſeſſionem, & confirmatus prout dicit, vt patet in antiqua. & hoc vbi dicit; pacifica poſſeſſione gaudere. T. & I. dicebant, q̄ nomine eccleſiæ non poterant illam opponere quod enim in ſuis perſonis æquum putabant, in alijs non poterant reprobare. ff. de conſtit. cum omnes. 19. diſt. ſi Romanorum. 32. q. 6. nihil iniquius. 4. q. 3. ſi quis teſtibus. ff. de reg. iur. cum par. & ff. de adult. cap. pen. & vlt. Sed videtur q̄ nomine eccleſiæ poterat obijcere: quia delictum perſonę & c. 16. q. 6. ſi epiſcopum, & ff. eo cum venerabilis. Sed non debent propter hoc admitti: quia ſic alia via cōſequerentur id quod volebant, quod eſſe non debet. ff. de procu. tuæ. & quia non expedit eccleſiæ hanc exceptionem opponi. Imò expedit eccleſię viros habere ditiores clericos, vt eam poſſint melius

tempus assignandum à iudice, omnes dilatoriæ exceptiones proponantur, ita quòd si partes post terminum aliquas voluerint proponere, quas in termino non fuerunt protestatæ nullatenus audiantˉ, nisi de nouo post terminū exorta fuerit, vel nisi ille qui eam opponere voluerit, si dē faciat iuramento se post terminum ad illius notitiam peruenisse. Not. quòd iudex pōt statuere terminū ad dilatorias ꝓponendas, nec postmodum possint ꝓponi: alii trib⁹ casib⁹ hic cōnētis, s. si fuero ꝓtestatus, si de nouo mihi competat, vt si iurē postmodum eam ad meā notitiā peruenisse. Item quę de nouo emergunt, nouo auxilio indigent. Item ꝑ iuramētū ꝓbat cōfacientia alicuius. Item nota hic casū vbi iuramēto vnius creditˉ in ꝑiudiciū alterius.

† Vide text. in l. fi. C. de excep. & in l. 2. & ibi Bart. ff. de re iu.

† Vide text. in Auth. qui semel. cū ibi no. C. de ꝓb.

† Hæc duo verba, monachis Farfen. desunt i antiquis.

Gl. seq. reci. ꝑ q.]

a Dilatorias.] ius de emptorijs, & de exceptione excōicationi, q̄ possūt ꝓponi, q̄cūq; de his dī j. eo. exceptionē.

b Ex tūc.] i. post terminū statutū à iudice, & finitū. (Glo seq. reci per quæstionem, nunquid sufficiat generalis protestatio.)

c Protestatæ.] s. de testi. præsentiū, & intellige ꝓtestate notiando expresse exceptiones: quæ scribi deberēt ī. de proba. qm̄, vt si velit proponere exceptionē recusationis, illā primo dēt ꝓponere: & super illa tūc procedere, de alijs pōt ꝓtestari sic; saluis alijs dilatorijs, q̄ tales sint, & debēt notiari, ꝓbādis suo loco & tpe postq̄ cognitū fuerit de suspitione. de hoc dixi ī. de ꝓba. q̄m. nec sufficit dicere in genere, saluis alijs exceptionibus, quia per hoc nulla videt̄ ꝓpositio huius decr. j. de cōsan. vti. vel inut. bona ar. ī. de do. & cōtu. ex litteris.

[Gl. seq. inducit simile, declarat tex. not. quòd terminus præcludit viā excipienti, dat simile in accusante.]

d Audiantur.] sic etiam dixit lex, quòd aliquis ꝓposuit vnam exceptionem & succubuit, si vult aliam post a ꝓponere, hoc faciat infra terminum constitutum. Instit. de excu. tut. ꝑ quòd aūt, & hoc verū est, quòd simul possunt ꝓponi cū aliqui cōpetūt plures exceptiones quæ non sunt ꝓpriæ, sed in ꝓprijs secus; vnde si primò proposuit vnam & succubuit: volens postea ire ad aliā bene admittitur. C. de inoffi. test. ꝑ maiores. & ꝑ. titu. proxi. cuiusdā, & ita patet quòd hic perditur exceptio si non proponatur intra terminū constitutum, sed actio non perditur. Simile in accusatore: q̄ si non prosequitur accusationem suam infra terminum, postea nō auditur. ī. de accusat. veniens. & C. qui accu. non pos. l. 3. & 4. q. 5. quisquis. de hoc dictum est ī. de prob. licet. imo punitur in libra auri, qui exceptionē dilatoriā post litis ingressū proponit. C. de ex. ꝓb. l. fi. quis aduocatus.

[Gl. seq. reci. per q. quid si post lit. contest. oritur.]

e De nouo.] i. post terminum statutum idem esset, si etiam post litē cōtest. exorta sit. ī. de offi. de. le. insinuante: q̄ de nouo emergunt, auxilio indigent, ff. de iter. act. de actu. ꝑ. ex cā. & noua res nouū consiliū & remedium exigit. ff. de ven. inspi. l. 1. in princ. Et si noua causa legetur, puta quia fideiussor mortuus sit, iterum æquum erit præstare cautionem. ff. vt in pos. l. plane &

spondēdo decernimus, vt infra certū tēpus à iudice assignādum, omnes dilatoriæ proponātur: † ita ꝙ si partes ex tunc b aliquas voluerit oppone re, quas non fuerint protestatæ, c nullatenus audiantur: d † nisi forte aliqua de nouo e sibi cōpetens exorta fuerit, vel is qui voluerit eam opponere, fidē faciat iuramento, se postmodū f ad illius notitiā peruenisse.

¶ Idem monachis † Farfen.

¶ *Excōmunicatus excipere, appellare, & omnem defensionem facere potest, sed reconuenire non potest.*

CAP. V.

CVm † inter Priorē & cōuentū de Argentolio † ex parte vna, & nobilē virū S. da Malileo- † Malis. net Diœcesis Pictauien. ex altera, super dānis & alijs corā vobis ex delegatione nostra q̄stio verteret, ꝓcuratore ipsi⁹ nobilis vestrū volēte declinare iudicū, eo ꝙ duos ex vobis habebat suspectos: ꝓcurator monasterij allegauit parti eiusdē nobilis (cū esset vinculo excōicationis adstrict⁹) exceptionis huiusmodi beneficiū interdictum: & infra. ¶ Inquisitioni

† Cap. 2. tit. de iudic. in 4. compilat.

nouis morbis noua conuenit antidota præparari. ī. de iura. calum. cæterum. 50. dist. vt constituerētur.

[Gl. seq. inducit simile, quærit q̄d si post cōtestationem innotescit: potne opi. affirmatiuā, soluit negatiue.

f Postmodum.] i. post terminum cōstitutū infra quē omnes dilatoriæ ꝓponātur. sic ī. de testi. præsentiū. & ita iuramentum est hic, & ibi legitima ꝓbatio. Sed quid si post litem cōtestatā vel let iurare, quòd post ipsam cōtestationē ad notitiā ipsi⁹ peruenit; quę tū non est exorta de nouo, sed erat ab initio, puta cōsanguineus erat iudex impetrantis, vel impetrās vasall⁹ iudicis, vel aliqua alia consimilis, sed hoc reus ignorabat, nunq̄d debet audiri? Dicunt quidā, quòd sic. Mihi videtur quod amplius non audiatur: q̄a ab initio debet inquirere de huiusmodi dilatorijs. quia vigilantibus & non negligēribus iura sūbueniunt. ff. qui. ex cau. ma. nō enim. ff. de eden. veluti. & facilitati & negligentiæ suæ imputet. Neque enim oportet per singula momenta onerari actorē. ff. vt in pos. leg. si is à quo. §. vlt. sic enim non esset licitum finis. & hoc quod dicit hic locum hēt in exceptionibus facti, & non iuris: a quia nemini licet ius ignorare. ff. de iur. & fact. igno. l. regula.

a Idem ꝙ ignorauit factū non ius, ac si diceret, si ignorabā iudicē cōsanguineū, sed si ignorabā eū ꝙ hoc recusari posse: mihi imputabit. Ioan. And.

CVm inter.] Communis diuisio. Secunda ibi, Inquisitioni. Abb. Sic.

SASVS. Inter Priorem & conuentum de Argentolio ex parte vna, & S. nobilem virum a Pictauien. diœcesis ex altera, controuersia super quibusdam damnis & rebus alijs verrebatur: partibus coram delegatis iudicibus propter hoc constitutis, procurator ipsius nobilis excipiēdo ꝓposuit, quòd duos de iudicibus habeat certa ratione suspectos, procurator monasterij allegauit, quòd cum nobilis excommunicationis vinculo teneretur adstrictus, exceptionē huiusmodi proponere nō valebat: Iudices consuluerunt dñ. Papam, & ipse rñdet: quòd ipsi nobili, q̄libet legitima defensio reteneatur in iudicio, & præcipuè iudicis recusatio, cū periculosum sit sub iudice litigare suspecto: & Apostolica sedes in talibus suspectis cautam ex certa scientia non committit: vnde non consideratur fauor excommunicati, sed æquitas iudicantis; & absurdū esset vt reo contra actorem defensionis copia denegetur: quia sic condemnaretur, qui deberet absolui aliquando: nec excommunicato deneganda est absolutionis sententia, quando est in causa absolutionis: & si condemnetur, potest appellare si contra iustitiam fuerit condemnatus: & eadem ratione alia suffragia in vno & eodem iudicio non denegantur eidem. Sed excōmunicatus reconuenire actorem non potest: nec si in defensione sustineatur, ad impugnandum extendatur. Nota, quod periculosum est litigare sub iudice suspecto. Item in iudicijs æquitas seruanda est, & non fauor. Item iudicium claudicare non debet. Item excommunicatus potest appellare, & omnis legitima defensio est illi salua in iudicio, sed agere, vel reconuenire non potest. Item fauorabiliores sunt rei quam actores.

[Glo. seq. inducit duo similia. Secundo obijcit & soluit. Tertio quærit, & soluit.]

a Legitima defensio.] hic manifeste patet quòd excõicatꝰ põt excipere & defendere se in iudicio, vt j. eo. dilecti. & c. dilecte. & c. significauerunt. & potest appellare, & appellationẽ prosequi. j. eo. c. vlti. & eadẽ defensio cõpetit excõicato, quæ cõpetit non excõicato, sicut eadem defensio cõpetit seruo quæ libero. ff. de accu. seruos. Et libertus, quia alias patronum accusare non posset, in ipsum patronum retorquere potest accusationẽ, si à patrono accusetur. ff. de bo. lib. qui cum maior. §. si libertus. quia ignoscendum est illi qui prouocatus voluit sic vlcisci, & ibi. Et sic põt excipere de pacto de non petendo, & exceptionem probare, non obstãte quòd lex dicit, quòd reus in exceptione fiat actor. ff. de prob. in exceptionib⁹. quia quicquid facit, ad sui defensionẽ facit. Item qualiter præstabit sacramẽtũ calumniæ, cum sibi non liceat ingredi sacra, multo minus & tangere. 5. dist. ad eius vero. & 44. dist. nulli clerico. Et quibus cætera sacramenta negantur, quo vnũ genus sacramenti putatur posse concedi? 95. dist. illud in illo casu concessum est à iure in odium potius excommunicati, quòd omnia possit facere quæ ad causam pertinent, & sic iurabit, & omnes participantes sibi occasione litis non incidunt in canonem, cum talis communio sit potius ad damnum suum, quam ad commodum. Sed si quis excommunicatus contendit super eo pro quo fuit excommunicatus iniuste, nunquid poterit excipere quòd non tenetur respondere nisi restituatur ei communio hominum qua fuit iniuste priuatus? Dicit Io. a quòd sic, nec tenetur antea rãdere, dummodo ostendat quòd iniuste fuit excommunicatus. 3. q. 2. c. 1. & 2. q. 5. super causa. in fi. quia omnia iura sunt restituenda corporalia & incorporalia. 2. q. 2. nullus potest. & 3. q. 2. c. si episcopus. Et sic not. quòd qui remotus est à quolibet actu legitimo, tamẽ excipere potest.

b Suspecto.] vt 3. q. 5. ꝓ suspecti. C. de iud. aperuillimi.

[Glo. seq. arguit & remittit.]

c Conscientia.] arg. quòd sententia lata à iudice suspecto possit retractari, si detecta fuerit suspicio: quia literæ in obtentæ nullam videntur conferre iurisdictionem. De hoc dictum est ī. de rescrip. ad audientiam. 2. Et not. quòd omne rescriptum habetur suspectũ quod de conscientia Papæ non emanauit. de resc. cum dilecta. & ī. de confir. vti. vel inuti. porrecta.

d Claudicare.] not. aqualitatem seruari in iudicijs. ī. de iud. nouit. & 4. q. 4. c. 2. & 3. q. 9. c. vlti. nec debet actor iurare quod t. o non licet. ff. de reg. iur. nõ dẽt. 2.

e Remedium.] quia sicut potest excipere, vt dictum est, sic põt appellare, vt 8. q. 9. re vera. & ī. e. c. vltimo.

f Legitima.] arg. quòd qa ratione vni alicui cõceditur, & omnia quæ sunt eiusdem censuræ, sunt concedenda. arg. 4. dist. denique. in fin. & 5. dist. ad eius. vero.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

g Reconuentione.] sic ergo patet, quòd licet possit excipere & appellare, no põt tñ reconuenire. nõ redditur in littera sequenti. qñque tñ admittitur reconuentio vbi non admittit cõuentio. 3. q. 8. cuius i agẽdo. & ff. de iud. l. 2. §. sed si agant. Sed num quid potest excõicatus cõpensare? Dico quòd nõ: qa ꝙ compẽsat, quodammodo agit. ac si ageret, repelleret ꝙ exceptionem: ergo nõ potest cõpẽsare. ff. de cõpen. quicunque. immo & si vellet ꝓpensare: & ab aduersario admitteretur, iudex ex officio. suo ipsum debet repellere. ī. eodem. exceptionẽ. in fi. quia quod vna via prohiberet, alia consequeretur: quod esse non debet. ff. de prætu. c. tur. Ber.

h Extendat.] sim. ī. de eccles. ædifi. cum dicat Apostolus. in fi. de reponio.

¶ Vide Hostiẽ. in summ. tit. de recus. §. q̃ sunt iustæ causæ.

¶ al. scientia. Et de hac clausula, ex certa scientia. qd operet: vide Anconitanum Gabrielẽ li. 6. cõ. opinio. tit. de clausulis, cõclusio. 1.

s Concor. sext. in l. de venia. ff. de ꝓcu. ius vocã.

z Et Vinc. hoc verũ si agat excõicator, vel is qui fecit illũ excõicari secus si alius. arg. ī. de resc. spo. frequẽs. li. 6. Io. An.

† Facit ad hoc tex. in l. 1. cũ ibi not. C. de condic. indebiti.

† Parsenen. Prædecessor. In quibus fuit ita Inno. iij. archidiacono Richemundiæ.

† Cap. vnico tit. de cõfessis i 4. cõpi. Et de materia vide late ꝑ Dyn in c. exceptionẽ. de re. iu. li. 6 adde Romanũ in l. cum mulier, ff. de iur. matr.

vestræ duximus respondendum, quod prædicto nobili legitima defensio a in iudicio reseruatur: & maximè iudicis recusatio, † cũ periculosum sit coram iuspectoᵇ iudice litigare: ac iuspectis iudicibus sedes Apostolica causam de certa conscientiaᶜ † non committat. vnde in talibus non excommunicati fauor attenditur: sed æquitas iudicantis, cum non debeat claudicareᵈ iudiciũ, ac satis videatur absurdum, si actore impugnante; reo defensionis copia denegetᵉ, quia sic condẽnaretur multoties absoluendus. ¶ Porro cũ excommunicato, quando in causa absolutionis exiſtit, non sit iusta denegãda sententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, e si contra iustitiam condemnetur, qua ratione in vno eodẽque negotio ipsi alia legitimaᶠ iubtrahãtur suffragia, nõ videmus. † Cæterum non hic in reconuentione g sentimus, ne quod in defensionis remedium sustinetᵉ, ad impugnationis materiam extendatur. h

¶ Idem monachis Farsen. †

¶ *Excipiens non videtur fateri ea qua in exceptione includuntur, Et excepto falsi potest etiam post sententiam opponi.*

CAP. VI.

CVm † venerabilis frater noster I. Sabinen. episcopus coram dilectis filijs nostris R. tituli sanctæ Anastat. ꝙ presbytero, & P. sanctæ Luciæ diacono cardinalibus, quos sibi & R. procuratori vestro cõcessimᵍ auditores, ecclesiã sãcti Viti permutationis ipsius rei facta cum actore, non fatetur per hoc actorem fuisse dominum. Et exceptio falsi etiam post sententiam potest opponi. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur facti & processus narratio. In secunda diffinitio ibi, Intelleximus. prima subdiuiditur in tres: Nam primò ponit petitionem actoris. Secundò ibi, Idem. responsionem exceptionis & probationis reorum. Tertiò ibi, Ad hæc, replicationem & probationem actoris. Secunda principalis etiam subdiuiditur in tres partes. Primò ponit quoddam motiuum diffinitionis soluens obstaculum. Secundò diffinit causam quo ad spiritualia, ibi, Quia verò. Tertiò quo ad temporalia, ibi, verum. Abbas Siculus.

CASVS. Epus Sabinen. habebat causam cum monasterio Farfenen. super ecclesia sancti Viti, coram auditoribus vtique parti concessis: petebat Sabinen. epus ipsã ecclesiam à monasterio Farfenen. cum possessionibus & pertinentijs suis, dicens eandem tam in temporalibus quàm in spiritualibus pertinere ad ecclesiam Sabinen. procurator monasterij nondum ep̃i intentione sua data ꝓpropere sic rãdit ꝙ etsi ecclesia prædicta olim fuerit ecclesiæ Sabinen. subiecta, eam tamen epiſcopus non potest petere, cum ex causa permutationis monasterium eam obtineat. ad hoc probãdum quoddam exhibuit instrumentum, in quo prima facie continebatur quod Theodosius epiſcopus cum assensu canonicorum suorum prædictam ecclesiam sancti Viti concessit

ctie monasterio Farfaneñ. in concambiũ pro quibusdam ecclesijs & rebus alijs. Ad hoc eps rñdit intentionem suam esse fundatam per huiusmodi rñsionem : quia cum procurator monasterij rñderit se dictam ecclesiam permutatione facta per Sabineñ. epm obtinere, per cõsequens cõfitebatur se credere, quòd dicta ecclesia tẽpore permutationis pertinuit ad ecclesiã Sabineñ. quia contractus permutationis celebrari non potest nisi cum vero dño, vel cũ eo q̃ loco dñi habetur: & ad probandum q̃ dicta ecclesia pertineret i temporalib. ad episcopum, quosdam testes induxit, p quos ostẽdere nitebatur, quòd ipse disponebat pro velle suo de bonis ipsius ecclesię. His & alijs examinatis, dominus Papa intellexit dictũ episcopum intẽtionem suam non probauisse per testes, vel per responsionem supradicti procuratoris : quia q̃ opponit exceptionẽ, non videtur cõfiteri de intentione aduersarij, vel per instrumentum ad hoc exhibitum ex aduerso : quia in eo Theodosius episcopus, à quo permutatio facta proponebatur, non ũr episcopus Sabineñ. quatenus in transcripto quo procurator vtebatur, appositum fuerit Sabineñ. per vitium falsitatis, licet nimis ex esset qui transcriptum illud falsauit, & delictũ personæ non debeat in damnum monasterij redundare, & falsitatis exceptio & ante sententiam & post, possit vsque ad xx. annos obijci, veritate comperta, non vult Papa, quòd per hoc monasterio p̃judicium generetur: veruntamen quia constitit Papæ dictã ecclesiam fuisse in dię-esi Sabineñ. adiudicauit ei ius episcopale in omnibus, in eadem, exceptis illis, quæ per Authentica scripta eidem episcopo sunt subtracta, cum exempta non probentur, quo ad temporalia eiusdem ecclesiæ, absoluit: monasterium ab impetitione episcopi, cum super hoc non probauerit se legitima præscriptione munitum. No. quod qui excipit, nõ confitetur de iure aduersarij. Itẽ qui aliud vel aliquid addit vel minuit de instrumento in præiudicium partis alterius, falsarius est. Item delictum personæ non debet nocere ecclesiæ. Itẽ exceptio falsi semper potest proponi vsque ad viginti annos. Item eo ipso quòd ecclesia sita est in diœcesi episcopi, ei subest in omnibus ad ius episcopale pertinentibus, sed propterea non iubest ei in temporalibus nisi illud probetur.

cum suis possessionibus, & pertinentijs petijsset, asserẽs eandẽ ad se in spiritualibus & tẽporalib. pertinere: Idem nõdum episcopi itẽrione fundata prępropere† sic respõdit: quòd etã dicta ecclesia dudũ fuerit ecclesiæ Sabineñ. subiecta, eã tamen non poterat episcopus vendicare, quam ex pmutationis[4] causa Farfeñ. monasteriũ obtinebat, ad hoc probandum quoddã exhibens instrumentum, in quo cõtineri prima facie videbat, quòd Theodosi[a] episcopus cum suorũ sacerdotũ assensu, prædictã ecclesiã sancti Viti, pro quibusdã ecclesijs & rebus alijs in cãbiũ vestro duxit monasterio cõcedendam. Ad hæc episcopus ꝓposuit memorat[a], intentionem suam per huiusmodi responsionem[b] esse fundatã: cum enim pars vestra responderit, se dictã ecclesiã ex pmutatione facta p Sabineñ. episcopũ obtinere, confiteri per cõsequens videbat, se credere, quòd dicta ecclesia tẽpore permutationis pertinuit ad ecclesiã Sabineñ. cũ pmutatio in[c] cõtractus bonæ fidei cõputetur, nec cum alio q̃ cum do-

† [Properè].

dendum, 2. Sed hic procurator sub forma exceptionis sub conditione respondet, vt patet ex ipsa responsione, & per id quod postea sequitur in litera, vbi dicit; vel per procuratoris responsionem.

[Gl. seq. enumerat actiones bonæ fidei, dicens quare sic dicuntur, & in quo differunt.]

c Bonę fidei.] Quę sint actiones bonæ fidei, habes instit. de actio. §. actionum. & cõnumerantur ibi. xvij. scilicet actio ex vẽdito, empto, locato, & conducto, negotiorum gestorum, mandati, depositi, pro socio, tutelæ, commodati, pignoratitia, familiæ erciscundæ, communi diuiduo, præscriptis verbis, quæ de çstimato proponitur, vt si rem meam do tibi, & çstimo vt eã vendas pro x. aut x. reddas mihi aut rem. ff. de æstim. act. l. 1. & permutatio, de qua fit hic mẽtio, & hæreditatis petitio. Aliæ verò dñr actiones stricti iuris, vt actio ex mutuo, arbitrium, & cõmilitia. Nec dicuntur bonę fidei, quia in eis tantum seruari debeat bona fides: quia in contractibus stricti iuris seruari debet bona fides: & in quocunque contractu bona fides interuenire debet. C. de actionib. & obligationib. bonam. Idem dicuntur stricti iuris: quia non venit in eis nisi quod stricte exigit actionis natura: vnde non veniunt vsuræ ex mora in contractibus stricti iuris, nisi specialiter fiant promissæ. ff. de negotijs gest. quia tantundem. & C. de vsuris, l. 3. Sed in contractibus bonæ fidei veniunt vsuræ ex tempore moræ. ff. de actionibus empt. & vend. Iulianus, §. ex vendito. & ff. de vsu. mora. §. in bonæ fidei. Nota in actionibus stricti iuris non venit interesse, si rem dari mihi est in obligatione, secus in rem tradi, vel factum, ff. de verb. obligat. vbi autem, §. vlt. & l. si fundum. & ff. de re iudic. Si quis ab alio. §. vlt. 3 Sed omnia ista accessoria veniunt in bonæ fidei iudicijs. ff. de act. emp. & vend. l. j. in princ. sed non veniunt in contractibus stricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus quandoque veniunt ea de quibus nihil est cogitatum, vt ruta cæsa, & similia. ff. de actio. empt. & vẽd. l. fundi. §. si ruta. & supra de cau. poss. cum ecclesia. & ibi quædam de his tanguntur. In actionibus bonę fidei multum exuberat officium iudicis, & pinguius quam in actionibus stricti iuris, & istis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur stricti iuris.

ADDITIO. Numerus actionum bonæ fidei, quæ sunt xvij. patet in his versibus:

Empti, conducti, mandati, depositiq;,
Pignora, erciscunda, communi, pro socio q;,
Dotis, & hæredis, tutelæ: commoda, gestor.
Præscriptis verbis, si mutat, sine licetur.
Ista bona fidei sunt, stricti cætera iuris.

Et aduerte, quòd in primo versu p empti, intelligitur venditi: quia nunquam vnum est sine altero: & per conducti, subauditur, locati.

2 De actionibus stricti iuris & bonæ fidei accurata disputatio.

1 Et differt hic. nã ibi ex tali proposito condẽnat reus, hic absoluitur, sed ibi rñdendo cõfessus fuit: hic excipiendo ꝓposuit, vt ibi not. o. And.

a Ex permutationis.] Similem 1 casum habes ff. de transac. præterea.

b Responsionem.] Factã per procuratorem monasterij. f. vbi dixi, præpropere sic rñdit. sed in hoc non bene allegabat episcopus pro se: quia huiusmodi repentinus litis contest. non præiudicabat monasterio. in Auth. de exhib. re. §. illud. coll. 5. arg. 32. q. 1. apud. & 5. q. 5. c. qui ambulat. §. sed aliud ibi: qui autem inconsideratè loquitur, sentiat mala. 50. dist. ponderet. & merito: quia litis contestatio directè debet fieri per interrogationem & responsionem directam affirmando vel negando simpliciter. ff. de lit. contesta. 1. vnico. & ff. de elect.

2 Et vide qd ibi not. & consilium. hæc in subtilitate iuris ciuilis, qua quæritur an interesse in hoc casu sit in obligatione, ita quòd veniat in petitio. &c. si. qd dicã ff. de empt. & vend. cũ dilecti. super ver. induxit. Ioan. And.

a Loco dñi.] hoc ideo dicit: quia qui dat alienã rem, non cõtrahit permutationem. ff. de re. permut. l. 1. in fi.
[Glos. seq. obijcit, & soluit.]

b Confessus.] Hæc regula sumpta est ff. de excep. nõ vtici. Sed nonne ex eo q confessus fuit permutationẽ factã, per ꝓns est cõfessus quòd sit factũ de meo tuũq; a illud dr̃ permutatio. ff. de re. permut. l. 1. in fi. & qui cõfitetur vnum, per ꝓns cõfitetur id qđ sequitur ex illo. 8. dist. quo iure. & ī. de offi. deleg. cum super. & ī. de dolo & contu. cũ dilecti. Præterea tacita cõfessio, hr̃ pro cõtestatione. ī. de dolo & contu. prout. 1 Itẽ interrogãdo fit confessio, siue negatio. 22. qõ. 2. quod ait. & 32. q. 7. quid in oibus. & ī. de homic. cum iuro. ff. de ver. obl. l. j. ꝫ si qs ita. Ad hoc dicas quòd excipiendo de ꝓmutatione nõ cõfitetur de intentione aduersarij, vt hic dicit: qa põt esse quòd de facto fuit permutatio, & non de iure. Sic i exceptione pacti de non petẽdo de bitũ, qa per hoc non confitetur debitum: qa põt esse quòd nõ de iure debuit. Qui excipit, debet ita dicere, Frãter, nõ confiteor hoc quod dicis, sed si fecissem, pactũ factũ erat mihi de nõ petendo. Et sic iste etiam respondet dicendo; & si dudum fuerit, &c. quia sic non asseruit simpliciter, sed sub conditione, & ideo non præiudicauit talis confessio ipsi monasterio: quia non fuit confessio, sed exceptio: vel si pertinuit ad ecclesiam Sabinen. permutatio intercessit. Item si quis dicat se præscripsisse, & aduersarius dicat, ego interrupi præscriptionem tuam: nonne per hanc exceptionem dicendo: ego interrupi præscriptionem tuam, confitetur de intentione aduersarij? quare ergo postea auditur probatio præscriptionis post talem exceptionem, per quam confitetur de intentione aduersarij, vt supra, de test. ex tenore. j. tit. prox. illud? Sed ideas quòd non fatetur de præscriptione qui excipit de interruptione, nec confitetur de intẽtione aduersarij: & ideo debet probare præscriptionem qui eam opponit. ī. de probat. ex litteris. & j. tit. proxi. illud. Et sic debet dicere; nõ credo te præscripsisse: sed si hoc verũ esset, dico quòd interrupi præscriptionem tuam, quam interruptionem probare debet, vt dicit decretalis illud. Idem est dicendum, cum aliquis petitur in virum, dicat; non confiteor me esse virum tuum: sed si esset, consanguinitas est inter me & te, vt ī. de testi. ex tenore. Nam sic respondendo, non confitetur de intẽtione aduersarij, nec onerat se aliqua probatione, sed aduersarium, utli tunc demum cum actor fundauerit intentionem suam: quia tunc exceptio probanda est, vt not. j. eod. exceptionem.

ADDITIO. Q. aliter has exceptiones debeas probare & probare, & quando principale negotium habes C. de exceptionib. si quidem. Item habes ī. de testib. ex tenore.

c Per vitium.] hoc ipso debuit succumbere monasterium, ī. de rescrip. olim.

mino, vel cum eo qui habebatur loco[a] domini legitimè valeat celebrari: & infra. ¶ Porrò memoratus episcopus ad probãdum, quòd iam dicta ecclesia ad se in temporalibus ptinebat, quosdam testes iduxit, per quos nitebatur † ostẽdere, quòd tam dictam ecclesiam, quàm molendina, terras, & alia bona eius, Sabinen. epi. & episcopi diutius possederunt, de illis ꝑ suę volũtatis arbitrio disponẽdo: & infrà. ¶ intelleximus supradictũ episcopũ intentionẽ suã minime fundauisse per testiũ depositiones, vel procuratoris supradicti responsionẽ: quia exceptionem obijciens de intẽtione partis aduersæ nõ intelligitur fuisse cõfessus, [b] vel per instrumẽtum ex aduerso exhibitum: cum in eo Theodosius episcopus, à quo permutatio facta ꝓponitur, nõ dicat episcopus Sabinen. quãquã in transcripto, quo procurator vtebatur, àpositum fuerit, Sabinen. per vitium[c] falsitatis. Licet autem[d] nimis excesserit, qui trãscriptũ illius instrumenti falsauit: quia m̃ delictum personę in damnũ Ecclesię redũdare nõ debet, ac non solum ante sentẽtiam, verùm etiam post, obijci potest exceptio falsitatis: cum falsorum instrumẽtorũ prætextu lata sententia, vsque ad viginti annorũ[e] spatiũ valeat retractari veritate cõperta: [f] nolumus vt ꝓd monasterio vestro præiudiciũ generetur. ¶ Quia verò nobis constitit iupradictam ecclesiam sancti Viti constitutam esse in diœcesi[g] Sabinen. episcopale in querelam. De hoc dictum est suprà de probationibus, licet.

† videbatur.

1 Et ī. de appell. cũ causam. & taciturnitas. ī. de ꝓmpt. nonne. Item Samaritana ꝙ dixit, scio qa Prophetas es, per cõsequens dixit se virum hr̃e. 31. q. 1. Ioan. And.

[Glos. sequens ponit duas lectiuras, & secundum alteram quærit, & soluit.]

d Licet autẽ.] responsio quasi tacitæ quæstionis. Posset qs dicere, si instrumentũ falsauit, ergo hoc ipso debuit succumbere monasteriũ qđ exhibet instrumentum falsum? Respõdet Papa delictũ ipsius, qui ipsum falsauit, non debet in damnũ monasterij redundare. 16. q. 6. si episcopus. Vel intellige potius quod allegabatur cõtra monasteriũ ex parte episcopi, vt ꝑ hoc amitteret causam, vt ī. de rescrip. olim. Propter consimilẽ falsitatẽ tulit Eugenius Papa sententiã contra eccl. siam Gleenen. ī. de in integrũ resti. tum ex litteris. Sed quare nõ hic Papa tulit sententiam cõtra monasterium? quia nõ constitit ea culpa, vt bene innuit litera ista, delictum personæ, &c.

e Ad viginti annorum.] C. de falsis, supra de probationibus, licet.

[Glos. seq. arguit pro & contra, & soluit.

f Veritate comperta.] Sed vtrùm talis sententia teneat ipso iure, dubitari consuevit; quod non videtur: quia exceptio non datur ex ea. ff. de excep. quæ agnitis. Sed si nulla 2 est ipso iure, qualiter incipit valere etiam post ann. xx. quia quod ab initio non valet, tractu temporis non conualescit. ff. de reg. iu. quod ab initio. & l. pen. 16. quæst. 3. cap. placuit. §. potest. veri quòd si priuatus. & ī. de elect. auditis? Dicas quòd talis sententia tenet, & in suo robore durabit, & seruari debet quousque falsitas reuelata fuerit, suprà de fide instrumentorum. §. interim. quamuis articulus ille dubitabilis est, durabit sententia. reuelata verò veritate, tunc primò apparet quòd nulla fuit. & ideò tunc pronunciabitur nulla. tic j. de frig. & malefic. fraternitatis, in fi. & quicquid occasione talis sententiæ perceptum vel obtentum est, non cassabitur: sicut per sententiam ius non constituitur, sed si quod erat declaratur cum sententia profertur. ff. si seruit vend. sicuti. §. sed si quæritur. & hoc dicit litera ista, valeat retractari veritate comperta sicut est in sententia lata per falsum procuratorem: quia falsitate probata iudicium nullum tunc primò apparet. ī. de procur. in nostra. & C. eod. tit. licet.

g In dioc. esi.] 16. quæst. 7. omnes. & 18. quæstio. 2. monasteria.

2 Contrarium vr̃ notasse, scilicet quòd cõtra illã sit restitutio necessaria. ī. de proba. licet. in fi. 2. gl. & ibi remittiad Spec. de sentẽ. ꝓla. j. fi. versi. ium opposito quòd est lata. & seq. dicebat hic Hostien. hic videri ꝑia, q̃ dicit glos. f. quòd sententia teneat, & pronũcietur nulla. dicit aũt quòd nullitas respicit veritatem. plenius de hac materia videas hic per Ioã. And. in nouel.

Olim.

OLim:& infra.] Qui propter exceptionem non admissam appellat,coram iudice appellationis probare dēt exceptionem esse veram: ita cōtra summatur. Sed ſm hanc summationem hæc decreta. est in dubio per ca.inter posita.Ĩ.de appell.ideo pōt summari aliter intelligendo, q hic scribitur executoribus illarum sententiarū, & sic exceptio inferens nullitatē ſua dēt coram executore auditur ad effectum, vt si veram esse cognouerit, supersedeat. Et iste est notabilis intellectus. In prima ponitur appellātis querela. In secunda prouisio ibi, Discretioni. Et ut patet ex prædictis, hēt iste textus duos intellectus. Secundū primū & magis cōpone sic casum. G. tractus corā iudice delegato opposuit, q trahebat vltra duas dietas, replicabatur vt ĩ lra,demū q p exceptionē non admissam fuit appellatū: delegatus appone non obstante excōicauit illū G.& fuerunt impetratæ lræ ab aduersario super executione istius sententiæ ad istos,de quib i supra scriptione: corā quibus G. proposuit exceptioné iuſt & quia non audiebatur, mādat eis Papa vt in litera patet. Secūdum alium intellectū pone casum; q G. appellauit,& impetrauit lras ad istos iudices i supraſcriptione cōtentos,quibus Papa mādauit ut patet in lra; & iste intellectus est magis planus,& litteræ consentaneus. Ab. Sic. Vel vt error quorundam conticeat, sic pone casum. Contra quendam G.litteræ obtentæ fuerunt ad archiepiſcopum Treuerēn.coram quo iste G.excepit, quod extra ſuam dioecesim ultra duas dietas contra constitutionem concilij generalis vocabatur,& quia dictus archiepiſcopus ſuper hoc eum non audiuit,ad sedem Apoſt. appellauit:& ſic iſte G. obtinuit litteras ad istos abbates intitulatos,quos archiepiſcopus prius subdelegauit ex causa prędicta,petens coram eis pronunciari appellationem ſuam iuſtam: ſed aduersarius respondit ipſum non esſe audiendum: quia licet archiepiſcopus distaret vltra duas dietas,ipſe tamen Ĩ.duas dietas locū & diem partibus assignauit, ſed hoc non fuit probatum. Papa consultus mandat,vt ſi ille G. poterit probare quod notatus esſet contra constitutionem concilij generalis,eius appellatio pronunciaretur legitima, & iudices non procedant:alioquin,&c.& ita ſupersedere,idest non procedere,taceant ergo qui dicunt, ſupersedere,i.est,procedere,quia hoc nuſquam inuenitur,ſed primum dictum,ſic ſup.de rescrip. dilectus ſilius. 10

omnibus eidē epiſcopo adiudicabimus in eadē: illis duntaxat exceptis, quæ per authentica scripta ei noſcuntur esſe ſubtracta, cum per priuilegium, vel præſcriptionē legitimam nullatenus ꝓbaretur exempta. ¶ Verum quia dictus epiſcopus, qui eandem ecclesiam vendicabat, munitum ſe præſcriptione legitima non oſtēdit, quāquam probauerit epiſcopum Sabinen.bona eiuſdem ecclesiæ aliquanto tempore poſſediſſe: vos ab impetitione epiſcopi, quo ad temporalia eiuſdem ecclesiæ ſententialiter duximus abſoluendos.

¶ Honorius tertius Abbati S. Huberti,& S.Martini Leodiēſi.

¶ Si exceptio iuriſdictionis ex cauſua propter quam fuit appellatum probatur uera, iudex appellationis non debet de principali cognoſcere, ſed ſupersedere h.d intelligēdo quod iſti erant iudices appellationis. & eſt notabilis intellectus. Panor.

CASVS. Nobilis vir V.conueniebatur per litteras Apoſtolicas coram Archiepiſcopo Treuerēn.ex parte ipſius nobilis fuit propoſitum coram ipſo,quòd auctoritate illarum litterarum reſpondere non tenebatur: ꝓ eo quod vltra duas dietas extra ſuam dioecesim trahebatur in cauſam: & qa dictus archiepiſcopus hanc exceptionem non admiſit, ſedem Apoſtolicam appellauit: ꝓpter quod tam procurator ipſius quam partis aduerſæ ad ſedem Apoſto. accesſerunt, coram qua procurator dicti nobilis prædicta propoſuit: & procurator partis aduerſę reſpondit, quod dictus nobilis vltra duas dietas extra ſuam dioecesim non trahebat: quia archiepiſcopus in tali loco ſi i terminū ſtatuit, qui non erat remotus ab illo vltra quam per concilium ſit prouiſum: vnde Papa mandat quibuſdam iudicib[b], quatenus ſi procurator dicti V.poterit ꝓbare exceptionē prædictam, videlicet ſe trahi in cām vltra duas dietas contra concilium generale, appellationē ipſius legitimam fuiſſe ꝓnunciēt, & negotio ſupersedeāt. Nota q qui appellat a grauamine ante ſententiā in cauſa appellationis, debet probare cauſam appellationis veram fuiſſe. & hoc verum eſt quando non obtulit illā ſe probaturum. Item nota quod iudex poteſt remouere grauamen de duabus dietis.

CAP. VII.

OLim:† & infra. Nuper ex parte G. fuit propoſitum, quòd litteris prædeceſſoris noſtri Treuerēn.archiepiſcopo præſentatis idē excipiendo propoſuit, quod auctoritate ipſarum reſpōdere minimè tenebatur, quia vltra duas dietas extra ſuam dięcesim trahebatur in cauſam:& quia dictus Archiepiſcopus hanc exceptionem admittere recuſabat, vocē ad nos appellationis emiſit: & infra. ¶ Porrò procurator partis aduerſæ reſpondit,quod idem G. vltra duas dietas extra ſuam dięcesim minimè trahebatur,cum ipſe archiepiſcopus terminū in tali loco [a] ſtatuerit, q remotus ab illo non erat vltra quā prouiſum eſt per conſtitutionem Concilij generalis: & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mādamus,quatenus ſi procurator dicti† G.probare potuerit [b] exceptionem

† De materia huius decretalis, quatenus agit ꝺ dicta, vide Bart. in l. 1. ff. ſi quis cautio Imolā ĩ 1.continuus. ff. de ver. ob. Ale.cōſi.22. incip. conſideratis verbis ſtatuti. ĩ 4. vol.

† prędicti.

a In tali loco ſtatuerit.]ex eo q̄d dr̄,patet q̄ ſi a uersarius meus impetrauit litteras vltra duas dietas extra dięcesim meam, & iudices uolunt uenire vſq; ad locū illum,qui non diſtat vltra duas dietas,non poſſum propterea eorum iudicium declinare: quia non trahūt me vltra q̄ prouiſum eſt per concilium generale,& ita non faciunt contra concilium,ut hic littera probat.& ĩ. ubi dicit ſe in cauſam trahi vltra duas dietas. & hoc idem dicit conſtitutio illa.Ĩ.de reſcri.nonnulli. † Sed nunquid iſte reus procurabit illos veniendo ad locum? Nō credo. De hoc dixi in conſtitutione illa nonnulli.

[Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.]

b Probare potuerit.]ſic vī q̄ ille,qui appellat aſi ſententiam diffinitiuam a grauamine, q̄ in cā appellationis neceſſe habeat probare corā iudice appellationis, cām ſuæ appellationis verā fuiſſe.ſic Ĩ.de teſti.ex parte Alæ. Sed contra videtur,quòd ſufficit probare coram iudice appellationis, quod iudex inferior exceptionem admittere noluit,ſupra de offic.deleg.cum cauſa. & infra de appellat.vt debitus,& melius capi.dilectos. Illud

† Hæc vera ſm illa tpa: hoc tie verò inſpicimus non ſolū locū cōuictōis ſed ēt ꝺmiſſionis, Ĩ. de reſcri. ſtatutū.§. cū verò & §. ſeq. lib. 6. Ioan. And.

contrarium, ex parte Adr. soluitur in illa decreta. Alia verò contraria soluuntur per decreta infra de app. interposita, & reliqua. Cum enim quis probabilem causam exposuit, quam dicit se probaturum, si iudex ipsum repellat, & propter hoc appellatur: tunc in causa appellationis non est necesse probare causam veram esse, sed sufficit probare ꝙ non fuit admissus. Si verò nō obtulit se probaturum, sed illam tantū allegauit: tunc in cā appellationis probabit causam illam veram fuisse, alias ad priorem iudicem remittetur secundū tenorem illius decret. infra de appellat. interposita. & secundū illam hodie procedēdum est, & ideo in hac decret. debet probare quod trahebatur vltra duas dietas quia cum proposuit suam exceptionem, non obtulit se illam probaturum, sed in decre. illa, dilecto, ℑ. de appel. non obtulit se probaturum, & tñ sufficit probare, quod non fuisset admissus ibi, iā cōstabat de exceptione per confessionem presbyteri facta coram auditore. Sed dubitabat an propter illā vel alias legitimas fuerit appellatū, & iō sufficit probare ꝙ proposuerat illas esse, & quod nō fuisset admissus, & eodē modo rñdeas ad illam, ℑ. de off. de leg. cum causam. quia iudices ibi certi erāt de exceptionibus: quia bene sciebant vtrum habuissent subdelegationem iudicis uel excusationem ipsius. hodie enim seruandum est prout dicit illa decre. interposita. de appellationibus.

† Lateranen. sub Inn. iij. c. 37.

† Vide Abbatē & Doctores in ca. pen. & vlti. de adulte. & Bar. inl. viro arq. vxor. ff. solut. matri. & in l. Papinianus. §. Marcell⁹. ff. de doli exc.

† Dictio, nobis, deest in multis antiquis.

† al. ita Graciaceñ. eccle sie.

[Gloss. & quens reci. signando contrarium decret. vt debitus.

quam corā archiepiscopo proposuit ſępedicto: videlicet se in cām trahi vltra duas dietas contra cōstitutionem concilij † generalis, vos appellationem dicti G. legitimam decernentes, negotio superſedere a curetis.

¶Idē archidiacono Translig. & officiali & I. Canonico Turonensi.

¶Pro defensione sua ecclesia potest quis opponere exceptionem excommunicationis, periurij, uel aliam legitimam exceptionem, nec per replicationem excommunicationis, uel periurij repelli potest.

CAP. VIII.

Dilecti filij S. & P. ac G. canonici ecclesię ſanctæ Mariæ transmiſſa nobis petitione monſtrarunt, quod cum M. canonicus eiusdē ecclesię ipsos coram delegatis à nobis traxisset in cām, super eo quod se opponunt electioni a quibusdam canonicis Grādeñ. † factæ de ipso in Priorem ecclesiæ ſupradictæ: ijdē

a Superſedere curetis.] Supple, abbatem ſancti Laur. & eius coniudices ad quos G. litteras impetrauerat contra ipsius aduersarium ſuper proſecutione appellationis ſuæ procedere permittētes iuxta traditam ſibi formam alioquin iſti procedent iuxta traditam ſibi formā, non obſtantibus litteris impetratis ad abbatē ſancti Lau. & eius coniudices. Si verò G. non probauerit se trahi vltra duas dietas extra diœceſim, abbas iſte S. Iuberti & eius coniudices procedere in negotio ſibi commiſſo non omittant ad petitionem aduerſarij. & iuxta mandatum ad ipſos directum, non obſtantibus litteris impetratis ad abbatem ſancti Laur. & eius coniudices, ſicut continetur in antiqua decret. aliàs eſſet manifeſtè contrarium. ℑ. de appel. vt debitus. cum ii. Sed iſti quibus ſcribitur, non erant iudices appellationis, ſed dati erant ad exequendum quaſdam ſuas ſuſpenſionis contra iſtum G. latas ab archiepiſcopo Treuereñ. poſt appellationem ab iſto G. interpoſitam, & cognoscere debent de appellatione G. quia hoc eis mandatur per litteras iſtas. & ſi G. non probauerit exceptionem, procedent poſtea ad exequendas ſententias ſuſpenſionis latas ab archiepiſcopo ꝓdicto.

proposuerunt, ꝙ dictus M. non debebat audiri, eo quòd excōicatus erat, & periurij crimine irretitus. Cumque dictus M. præfatis G. & P. periuriū, & S. excommunicationem in modum [exceptionis &] replicationis obijciens, eorum exceptionem elidere niteretur‖, procurator eorum proposuit, quod eius ſuper hoc probatio recipi non debebat: quia & ſi obiectum præfatis canonicis periurium probare tur, non eſſent propter hoc a defenſione b ſuæ eccleſiæ repellendi. Adiecit etiam, quod contra excommunicationē dicto M. in modum exceptionis obiectam, excōmunicatio ſupradicti S. replicati non poterat, quia exceptio ipſi M. opposita & probata eundē repelleret ab agendo; replicatio verò ſæpedictū S. nequaquam a defendendo c repelleret, ſi etiam probaretur: & infra. ¶Ipſi verò iudices interlocuti fuerunt, quod prius reciperent probationes ſuper replicatione præmiſſa, propter quod ad ſedem Apoſtolicam appellarunt ‖ mandat Papa quatenus ſi eſt ita, reuocetur in irritum quicquid fuit factum poſt appellationem. Nota, quòd excommunicati, & periuri non repelluntur a defendendo. Item non debet admitti ad probandum, quo probato non prodeſt.

b A defenſione.] ſic patet quòd quilibet admittitur ad defenſionem eccleſiæ ſuæ etiam periurus: quia etiam ad agendum ſiue ad accuſandum admitteretur proſequens ſuam, uel ſuorum iniuriam. ℑ. quæſt. 1. negauda. 2. & 4 quæſt. vlt. omnibus. ergo multò fortius ad defendendum, cum ad defendendum admittitur qui aliàs ab agendo repellitur. ſupra eod. cum inter. & ℑ. eo. cap. dilectę.

c Defendendo.] & ex hoc patet quòd excommunicatus tam ſe quam eccleſiam ſuam defendere poteſt. agere vero nequaquam, ut hic, & ſup. eod. cum inter. & ℑ. eo. c. prox.

¶ De huius contrarij ſolutione vide no hic plenè per Hoſt. Ioā nem And. & alios Doct.

† Hæc duo verba exceptionis, & deſunt in oībus manuſcriptis.

a In-

a Interlocuti fuerunt.] & malè quia si hoc esset probatum, non repelleret: quia excõicato vel criminoso licitum est defendere tam se q̃ ecclesiam suam. ꝛ. eo. cum inter. Et est arg. ꝙ non debet quis admitti ad probandum, quo probato non prodest. C. de prob. ad probationem. ꝛ. de offi. deleg. cũ contingat. ad fin. vbi de hoc.

¶ [Glo. seq. not. alle. vnam concor. in contrarium. alleg. 5. iura, & soluit.]

¶ Vide tex. in l. circa. cũ no. ff. de ꝙb.

b Si res ita se habet.] hic habet. ꝙ ꝛ exceptionẽ doli non dat replicatio de dolo. ff. de do. except. apud Celsum. §. Marcellus. Sed ꝛ habes. ꝛ. e. cũ ecclesiastice. & ꝛ. de diuor. significasti. & ꝛ. de adul. intelleximus. 1 & c. seq. & 32. q. 6. nihil iniqus. ff. soluto matrimonio. viro. Sed veritate inspecta nõ sunt ꝛria quo ad finem: q̃ vnus è finis siue effectus siue replicatio doli det, siue negetur, scilicet, ne alter de dolo suo ꝙmodum habeat in casu præsenti non datur replicatio ad hoc ne alter scilicet actor agere possit, cũ sit excõicatus, sed admitteret hic replicatio si actor excõicatus admitteret ad agendum: quod esse non debet: & ita cõe delictum noceret vni, & alteri non. vnde nõ obesset ei excõicatio, & ita intelligitur lex ꝑdicta. apud Celsum. §. Marcellus. Ideo ibi non datur replicatio, ne scilicet cõis malitia alteri sit lucro, alteri verò dãno, verbi gratia. Dolo induxit te ad aliquid promittendum: Deinde induxisti me dolo ad remittẽdũ, & sic vterque est in dolo. vno casu si ago cõtra te ad id qđ ꝓmisisti mihi ꝙ dolũ meũ, mihi poteris opponere doli exceptionem, quã exceptionem non potero removere per meã replicationẽ: si enim daretur hæc replicatio, repelleret reus, & actor remaneret in lucro de dolo: quod esse nõ debet. Et ideo in ꝛ illa non datur replicatio. Et in ꝛriis datur replicatio ꝓꝓ eandem causam: vt pateat adulterio viri & vxoris. verbi gratia. Mulier repetit virum suum ipse opponit ei adulteriũ excipiendo ꝙ eam: & ipsa repelicat ꝙ eum ꝙ & ipse similiter est adulteratus, hic admittitur replicatio mulieris, & iõ scilicet ne ille lucrũ habeat de suo adulterio, si replicatio mulieris non admitteret: & sic remaneret maritus in lucro de dolo suo, & vxoré repelleret: & ita vni noceret adulterium, alteri verò non, quod esse nõ debet. & sic intellige sup. eo. cum ecclesiastica. ꝛ Et ita patet ꝙ idem est replicationem dare, quod denegare. Et sic eadem ratio est vtrobiq. & hic est ratio alia quæ reddi tur in littera, ꝫ & melius sup. eo. cum inter.

¶ Concord. rex. in l. non debet. cum vulgo ff. de reg. iur.

A Postolicæ.] Hæc est pars illius decret. ꝛ. de ꝛeri. et. comm. mini. Apostolicæ. Et potest dividi in quatuor partes. Nam primò ponit exceptionem. Secundò ibi, Quas replicationem. Tertiò: ibi. Ne tamen. ꝛ laxationis causam. Quarto: ibi, Sententias relaxationem. Abb. Siculus.

¶ Gregorius nonus I. & M. canonicis Pragẽ.

¶ Si per exceptionem suspensionis contra quam replicatur de nullitate, ordinatio ecclesiæ retardatur: fit absolutio ad cautelam.

CAP. IX.

A Postolicæ † sedis: & infra. ¶ Sanè vobis apud sedem Apostolicã constitutis c quædam suspẽsionis & amotionis à beneficijs sententiæ, fuerũt in modum exceptionis obiectæ: Quas licet interlocuti[a] fuerunt, quòd prius probationes recipe rent super replicatione ꝓmissa: † propter quod ad nostram fuit audientiam appellatum. Quocirca mandamus, quatenus si res ita se habet, [b] reuocato in irritum &c. proponeretis vos posse nullas esse per testes idoneos & instrumẽta probare: Nè tamen ordinationem [d] Pragẽ. ecclesię propter quam veneratis, huiusmodi obiectionis obstaculo contingeret retardari: [e] sententias ipsas relaxauimus ad cautelam. [f]

¶ Idem decano Linconiensi.

¶ Excommunicationis exceptione non obstante valet rescriptũ impetratum in causa appellationis, licèt de excommunicatione lata post appellationem à grauamine non faciat mentionem, hoc dicit. & secundùm hoc est casus notabilis, & singularis, per quem fortè posset colligi vna regula quod de innouato post appellationem etiam ab interlocutoria non est necesse in rescripto facere mentionẽ. Panormitanus.

CASVS. Duo canonici Pragẽs. I. & M. accesserunt ad sedem Apostolicam ꝓꝓ ordinationem Pragẽs. ecclesiæ quidam volentes impedire propositum illorũ, obijciebant eis quasdam sententias suspensionis & remotionis à beneficijs in modũ exceptionis, & ipsi rẽdebant sententias illas nullas esse, & hoc probare volebant ꝙ testes & instrumẽta. Dñs Papa ne ꝓꝓ hoc impediret ordinationẽ Pragẽs. ecclesiæ ꝓꝓ quã veneratẽ, sẽtentias illas relaxauit ad cautelam. Not. ꝙ suspẽsus ab officio & beneficio nõ admittit ad agẽdũ ꝓ ecclesiæ ordinatione, cũ huiusmodi spiritualia tunc tẽporis possit dere nõ possunt, nec agere ꝓ eis possunt.

c Constitutis.] vt cũ tractaretis de electione facta, vel facienda.

d Ordinationem:] quæ ꝛ in præsentia dñi Papæ fieri debebat per istos: & ne impediret, absoluit eos ad cautelam.

[Glo. seq. ar. alle. duo iura in contrarium alleg. duo alia, & soluit.]

e Contingeret retardari.] ex hoc vt ꝙ suspẽsus ab officio & beneficio non posset agere tã q̃ excõicatus esset maiori excõicatione. arg. ꝛ. de consu. cum dilectus. & ꝛ. de ele. cũ inter R. ibi suspensus non põt eligi. & sic electus nõ posset agere pro sua electione arg. ꝛ. de cleri. excõ. min. c. vit. vbi habes, ꝙ suspensi eligere pñt. & sic pñt agere pro sua electione, sic & exercere ea quæ sunt iurisdictionis. ꝛ. de ele. illa. Sol ꝛria ista loquuntur in diuerso casu. hic enim loquitur de suspensione iudicis, & in concor. cõtraria loquunt de suspẽsione canonis. & canon mitiꝰ agit q̃ minister iuris. ff. de arbi. Celsus. & l. præceden in fi. Cum ergo isti suspensi dicantur per iniam hominis ab officio & beneficio, sũ non interest ipsorum agere pro ecclesia cum ab ipsius beneficio priuati sint, & præcipuè cũ agant pro re spirituali, scilicet pro ordinatione ecclesiæ, à qua priuati sunt per suspensionem: vnde cũ nõ possent eligere vel eligi, non possent prosequi causam electionis: quia nõ possent agere pro eo quod possidere non possunt pro se vel pro alio. argu. ꝛ. de cleric. excom. mini. si celebrat. alijs autem negotijs proprijs vel ecclesiæ, quilibet, si mandato ecclesiæ agerent, benè admitterentur: quia non sunt priuati communione hominum. ꝛ. eo. à nobis. sed quia priuati sunt communione sacramentorũ, ad sacramenta spiritualia non admittuntur, nisi prius fuerint restituti. & ideo fuerunt absoluti ne contingeret ordinationem ecclesiæ impediri, quæ in præsentia domini Papæ fieri debebat per istos: & ideo ne ordinatio siue electio ecclesiæ impediretur, absoluit eos ad cautelam.

¶ Hæc dua glossulæ nec sũt Ber. nec habentur in antiqs exemplaribus.

f Ad cautelam.] sic ꝛ. de testi. veniens. in fin. & ꝛ. de appel. ad præsentiam. & ꝛ. de sent. excom. per tuas. & 24. q. 1. audiuimus.

¶ Vide qđ ibi scribam post Inn. & ꝛ. de reb. ec. non alie. si quis ꝑsbyterorum, sup vit. gl. Ioan. And.

† De materia, videlicet de absolutione ad cautelã vid Specu. tit. de sent. §. vt autẽ. adde Ioãnẽ de Anania in c. 1. ꝛ. de malef. & Albericum in l. à præcedente. C. de dilatio.

¶ De hoc in Spec. ti. §. fi. ver. sed nunquid. Ioann. And.

Dilecta

Dilecti in Christo.] Per excõicationis exceptionem a prosecutione appellationis quis repelli non debet. Sic cõiter summatur: sed hæc summatio non continet aliquam dubitationem per c. cum inter. 3. eo. & 3. eo. cap. fi. Dividitur hæc dec. Nam in prima ponitur appellantis narratio. In secũda appellatiõis cõmissio: ibi, Quocirca. Abbas. Sic.

CASVS. Inter Priorẽ & conuentum de Buccellia ex parte vna, & priorissam & conuentũ de Cãpessia ex altera, sup quibusdam decimis cõvertebatur. Ad petitionẽ prioris & conuentus prædictorum cõmissa fuit cã illa abbati S. Benedicti, & eius cõiudicibus; sed monales ex grauamine sufficiẽti ab eis ĩdẽ Apost. appellarũt, & nunciũ suũ ad appellationẽ ꝓsequendã trãsmiserũt: Iudices appellatione nõ obstãte tulerunt excõicationis sniam i easdẽ: Papa appellationis cãm remisit Priori & Anglicis & cõiudicibus suis, nulla mẽtione habita de ipsa excõicatiõe: corã q̃b. pars aduersa ꝓposuit, ꝙ cũ essẽt excõicatæ, & ĩ lĩis appellationis nõ fieret mentio de sniæ excõicationis lata ꝑ ipsas, lĩæ non valebãt, & qa iudices hãc exceptionem non admittebãt, dictus Prior sedẽ Apostolicã appellauit, & cãm fecit cõmitti Priori & Germemoe, & cõiudicibus suis, corã q̃bus ex parte monialiũ fuit excipiẽdo ꝓpositum, ꝙ sniæ excõicationis i eas lata fuit post appellationẽ legitimã & cuilibet etiã excõicato defensionis auxilium in iudicio reseruatur: quare iudices monialium exceptionẽ partis aduersæ admittere non debebãt, sicut ipsi eã non admiserũt, & iõ appellatio ꝓp hoc interposita non valuit. Sed qa Prior de Germemoe, & eius ꝑiudices exceptionẽ hmõi admittere denegabant, ipsæ moniales sedẽ Apostolicã appellarunt: Vnde mandat Papa decano Lincon. quatenus ĩ est, ita, q̃cq̃d factũ fuerit post appellationem ipsarum, in irritũ reuocet, & in cã ꝓcedatur iuxtà mandatũ direct̃ũ ad Priorẽ & Germemoe, & ꝑiudices suos. Nota ꝙ excõicatus potest appellare, & appellationẽ ꝓsequi.

a Ex sufficienti.] sic ĩ. vt lit. non contest. accedens fuit excipiendo propositum, quòd cum post appellationem legitimam, dicta sententia lata fuerit: & cuilibet excommunicato defensionis auxilium competere dignoscatur, memorati iudices exceptionem partis contrariæ (licut nec debebant) admittere noluerunt: sed cũ dictus Prior de Germemoe, & coniudices sui talem exceptionem non reciperent[c] eandem, ipsæ nostrã audientiam appellarunt.

¶ Quocirca mandamus quatenus ĩ est ita, [d] reuocatio in statũ debitũ, quicq̃d post huiusmodi appellationẽ ĩ inueneris attentatum, in eodẽ negotio iuxta prioris mandati nostri ad prẽfatum Priorẽ de Germemoe [e] & coniudices suos directi, [f] tenorem præmissa ratione procedas.

¶ Idem abbati sancti Saluatoris Papiẽn. & Vercellẽn. prẽposito.

¶ *Per exceptionem excommunicationis à prosecutione appellationis etiam originalis actor repelli non debet h. d. & est casus singularis, quatenus dicit de actore.*

CAP. XI.

Significauerunt [†] nobis capitulũ de Tornacẽn. [†] quòd cum P. in

b Denegarunt.] & benè, vt sequitur ĩ fi. quia licet excõicatæ essent etiã ab initio, & ab aliis iudicibus, nihilominus poterãt appellaſ si grauarent, & lĩas impetrare. 3. eo. cũ inter. & 3. eod. c. proxi. & vtrũq̃ littera sup hoc impetrata valuerũt, vt ĩ. sequitur.

c Reciperent.] & malè fecerunt: qa debebant illam admittere: qa vt sæpius dictũ ẽ, excõicati à suæ defensione repelli nõ debẽt: qđ illi facere nesciebant: & iõ quicquid fecerũt post appellationẽ, in pristinũ statũ reuocatur.

d Si est ita.] scilicet, ꝙ prior & Germemoe nõ receperat exceptionẽ prioritatis. e Priorẽ de Germemoe.] quod fuit primũ, respectu primi mãdati, sed fuit tertiò mãdatũ respectu primi directi ad abbatẽ S. Benedicti &c. ita Lincõiẽn. dicam[o] post. q̃ cõtinebat ibi de appellatiõe prioritatis interposita coram priore de Germemoe ꝓ eo ꝙ exceptionẽ prioritatis ĩ recipiebat, dẽt cognoscere sup eo de quo prior de Germemoe debuit. f. an appellatio monachorũ fuerit legitima vel nõ: & si iste inuenerit monachos legitimè appellasse ꝓcedet: si minus legitimè, cõdẽnabit priorẽ & quẽtũ ad expensas restituendas prioritatis, & remittet partes ad priorẽ de Angles, ꝓut hic dicta ea est forma appellationis q̃ interponit à grauamine. ĩ. de appe. cum in ecclesia. & c. vt debitus. & ille Prior de Angles postea cognoscet de appellatione sibi cõmissa interposita ab abbate sancti Benedicti: & si Prior de Angles inuenerit minus legitimè appellasse, remittet partes ad abbatem sancti Benedicti. si autẽ appellatio fuerit legitima ꝓcedet ĩ negotio iuxtà mãdatũ. ĩ. & appellationi interposita.

Significauerunt nobis.] Dividitur in duas partes. In prima ponit querelam appellantis. In secunda instruit iudicem à quo ibi, Mandamus. Abb. Siculus.

CASVS.

a Adde Ioã. no. in c. fin. de no. operis nun. & Bart. i. l. in mãnoribus. ff. de his quæ vi vel clã.

¶ De materia, videlicet, an & q̃n valeat rescriptũ impetratum per excõicatũ, vide Cardinalem cõsil. 3. tit. de rescript. & cõsil. 12. tit. de regulariũ. & Ioãnem in c. i. de rescript.

† Vide Petrum Dunam regula 270. incipe excõicatus non potest &c.

† Comãs. Conars.

CASVS. Canonici de Tornaco elegerunt in suum archipresbyterum P.clericum, & electionem suã præsentarunt archiepo Mediolanẽ. Ipse verò eam tenuit confirmare, N.clericum instituens in archipresbyterũ ecclesiæ supradictæ, pp quod clerici ad sed Apo. appellarunt, & causam appellationis fecerunt committi præposito sancti Stephani, qui electionẽ ipsorũ confirmauit, & nuncians ius eligendi pertinere ad capitulũ de Tornaco, & absoluens partẽ aduersam ab impetitione ipsorũ clericorũ, à qua sinia partes ad sedem Apostolicam appellarunt: & cãm obtinuerunt cõmitti abbati S. Saluatoris Papiẽ. & præposito Vercellẽ. coram quibus ex parte archiepi & dicti N.clerici exceptio excõmunicationis fuit ꝓposita ꝙ capitulũ de Tornaco. iudices considerãtes quod à ꝓsecutione appellationis ptextu excõicationis nõ debeat quis excludi, cũ omnis defensio legitima excõicato in iudicio reseruetur, pronunciauerunt partẽ epi non esse cogẽdã ad rãdendũ clericis supradictis: ꝓpter q clerici sedem Apostolicã appellarũt, & significauerunt factum dño papæ: vnde mandat eisdem iudicibus, quatenus si est ita, procedant in causa exceptione huiusmodi non obstãte. No. quod excõicat[b] põt appellare & ꝓsequi appellationẽ: & ois legitima defensio sibi in iudicio reseruat.

[Gl. seq. reci. per q. ad quam dupliciter respondet.]

a Renuens confirmare.] quod facere potuit, si ñ erat idoneus: & illos potuit priuare ꝛ iure eligendi. vnde si hoc fuit verum, tenebat archiepi institutio. ẽ. de elec. nihil est. & c. qa ꝓpter, ad ipsum enim pertinet examinare & cõfirmare dictum electũ, vel reprobare, ut ibi dr: aliàs iusta fuit appellatio clericorum: quod patuit postea per sniam. Vel ideo hic eam noluit cõfirmare, qa dicebat archiepus ad ipsum spectare ius eligendi archipresbyterũ in plebe, & hoc apparet per sniã iudicis delegati, qui confirmauit electionem capituli, & ꝓnũciauit ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere.

[Glo. seq. reci. per q. ad quam tripliciter respondet:]

b Absoluit:] super quo fuit hæc absolutio, hic nõ dr, potuit esse quod capitulũ petebat à parte aduersa expẽsas, ꝛ vel fortè petebat fructus perceptos ab illo tẽpore quo ꝑti poterant, vel quod vlterius non haberet locũ contradictionis in electione, & super hoc appellauit capitulum quantum ad confirmationem electionis: quantũ ad ius eligendi appellauit pars altera, & sic ab eadem sententia potest vtraque pars appellare. sic ꝛ. de testa. Raynutius. & c. Raynaldus. quia sunt in sententia plura capitula, aliis non haberet locum duplex appellatio ab vtraque parte.

c Excludi.] vt ꝛ. c. prox. & c. cum inter. & c. vlt.

[Gl. seq. obijcit & soluit. quærit, alle. pro & contra, & vacillando soluit.]

d Defensio.] ex hac litera vr ꝙ isti de Cap. erant rei ex eo quod dicit, legitima defensio. sed apparet ipso facto, quod erant actores: quia petebant electionẽ sũ confirmari, & ius eligendi ad se spectare dicebant. antãn istis duabus obtinuerunt, in tertia petitione succubuerunt, super qua appellauerunt, & ex eo ẽt quod dicit, partem aduersam non esse cogendam ad respondendum illis de capitulo, & sic erant actores, sed actor excõicatus non admittitur ad agendũ. ꝛ. c. prox. ꝛ Quæ lite: ergo isti admittuntur? Et sic est arq excõicat[e] admittitur ad agẽdum. Dicas ergo qđ ĩ eo qđ condemnati fuerũt, quasi rei intelligũtur. ne ergo suũ ius amittant per iniq̃ sententiã, admittuntur ad defensionem iuris, quod amitterãt per sentẽtiam: & sic quicquid faciunt, tecum est ad sui defensionem: & ideo admittuntur non obstante exceptione excõmunicationis: qa ꝓtextu excommunicationis nõ est aliquis condemnandus inutilẽ, aut etiam absoluendus. Per talem enim sententiã iniquam amitterẽt isti ius suum, si non admitterentur contra sententiam, & sic transiret in rem iudicatã, quia ex eadem ratione non possent appellare: sed quilibet condemnatus potest appellare, vt ꝛ. eo. cum inter. & prosequi appellationem suam. ꝛ. eo. c. vlti. Secus videtur si esset lata pro eo sententia, quia tunc non videtur valere sententia, si est excommunicatus actor. sed causã propterea non perimeret quia eo absoluto agere posset. sic ergo isti sunt audiendi. Quid facient iudices si inuenerint sententiam iniquam? Debent eam cassare. Sed nunquid condemnabunt alteram partem ipsi excommunicato? 4 Videtur quod sic: quia hoc ad officium eius qui cognoscit de appellatione pertinet. & sic fertur sententia pro actore excommunicato ex certa scientia. Sed contra ꝛ. eo. cap. prox. in fi. Fortè posset dici, quod condemnatio differtur in tempus absolutionis: ex quo iam relaxatum est gravamen. In casu illius capituli credo quod capitulũ fuit excommunicatum post appellationem pro alia causa, & ab alijs iudicibus, & sic minus contineret dubitationis. Sed non est verum quod fertur sententia pro excommunicato: quia non constat illum excommunicatum esse: immo repellitur excipiens, nec auditur volens reprobare excommunicationem, & sic potest iudex ferre sententiam pro talis: sed si post sententiam latam vellet probare quod actor erat excommunicatus, auditetur fortè: quia exceptio excommunicationis in qualibet parte litis admittitur, vt ꝛ. c. prox. Sed sententia quæ præcessit, non minus robur obtinet firmitatis, & executio sola impeditur si post rem iudicatam excommunicatio probetur, vt in decre. Innocen. iiij. quæ sic incipit, Pia consideratione. in fine [lib. 6]

[Gl. seq. recitatur per contrarium.]

e Procedatis.] hic remittitur causa ad eos à quibus fuit appellatum: sed hoc voluit appellans: aliàs non remitteretur. ꝛ. de appe. accepta. & c. interposita. §. 2.

altera exceptione excõmunicationis oppositã cõtra capitulũ memoratũ, vos minus prouidè attendentes, quod prætextu excõmunicationis oppositæ à ꝓsecutione appellationis, nõ debeat quis excludi;[c] cũ omnis legitima defensio[d] excõmunicato in iudicio reseruetur: partem aduersam nõ esse cogendam ad respõdendum eisdẽ perperã decreuistis: propter quod dictũ capitulum nostram audientiã appellarunt: & infra.

¶ Mandamus, quatenus si est ita, exceptione huiusmodi non obstante, in eodem negotio procedatis.[e]]

3 Facit ad hoc l. indubitati. cum not. C. de adulter.

1 idest primos nunciare & tunc demum cõsentiẽtẽ talẽ elegerunt. Ioã. And.

2 An victor ꝓp hoc solũ appellet. q victus nõ est sibi ꝓdenat[a] in expẽsis ipso victo appellante super principali, & quod ét si victus non appel. unde ĩ Spe. de appel. §. in quibus ver. 34. & versi. seq.

4 Hoſt declarat hãc q. formãdo ipsã ĩ illo q. petit ab alio x. & iustè reus absoluit, & ĩ iustè actor appellat. postea excõicatur ipse actor, an possit nõ obstãte excõicatione ꝓsequi appellationẽ. & nũqd iudex appellationis retractet sententiam, & an reũ cõdẽnet. Io. And.

Excepti-

EXceptionem.]Diuiditur:nam prima pars ponit dictum qđ dicit ſpeciale,& exprimit cauſam.Secunda ibi, Qui ſi, punit iubet reum dolosum. Tertia ibi, Excommunicatus præcipit ſine ope exceptionis publicum excommunicatum repelli.Abbas.

CASVS. Exceptio excõicationis iter dilatorias numeratur: tñ ſi reus illam ſciẽter omittat, nihilominus eam in qualibet parte litis opponere poteſt;quod eſt ſpeciale in hac exceptione,cũ aliæ dilatorię ante litis igreſſum ſint proponendæ & hoc ſtatutum eſt ne aliquis in periculum animæ ſuæ excõicato cõcare cogatur: ſed ſi eã omiſerit vt actor fatigetur laboribꝫ.& expẽſis, condẽnandus eſt in expẽſis actori. In fine dicit,ꝙ ſi aliqs eſt publice excõicatus,iudex ex officio ſuo ab agẽdo illi repellat, quãuis huius exceptio nõ opponatur. Nota ꝙ exceptio excõicationis quamuis dilatoria ſit quandocunque poſſit opponi.Itẽ excõicatus publicè non eſt audiendus,licet a reo de hoc ſibi nihil opponatur,quia officio iudicis eſt repellendus.

¶ Vide Bellamerã decisione 226.& Gomezium in cõpendio vtriuſque ſignaturæ.

¶ al. ne quis

[Gloſſa ſequens diſtinguit exceptiones dilatorias, peremptorias,&c.]

a In dilatorijs.] ad intelligentiam huius nota,ꝙ exceptionũ,alia eſt dilatoria,alia peremptoria.Itẽ dilatoriarũ exceptionũ alia eſt declinatoria iudicij: alia ẽ dilatoria ſolutionis.Declinatoria iudicij triplex eſt,ſi ne proponatur ℈ iu licẽ,ſiue ℈ reſcriptũ,ſiue contra impetrantem,inter quas primo loco proponenda eſt recuſatio iudicis.ar.℈.de proba.qñ contra falſum. vbi de hoc.Et qui illam omittit tranſeundo ad alias, ad illã poſtea non videtur poſſe reuerti: quia litigãdo coram ipſo ſuper alijs, perſonam iudicis approbare vr. Item alię dilatoriæ ante ingreſſum litis debent proponi. ℈. de reliqui.inter monaſterium. & C.de excep.l. vlti. & ℈.de appeal.cum cauſam.& C.de proc. vt demum.ad hoc etiam facit.C.de iud.lancimus.in fi.vnde poſt litiscõteſtatum etiam poſt terminũ ſtatutum ad dilatorias proponẽdas poſſunt proponi non poſſunt. ℈.eod. paſtoralis.niſi de nouo orta fuerit, vt ibi dicitur.& ℈.de off. delega.inſinuante. Dilatoria ſolutionis ante litem conte.proponi debet,ſed proponenda eſt poſtquam actor fundauerit intentionem ſuam C.de ꝓbationibus.& 3.q.6.ca. ſi quis epiſcoporum.§.exceptionem.& qñque põt proponi etiam in cauſa appellationis.℈.de fi. inſtru. cum Ioannes,C.de excep.ſi quidem. Exceptio verò peremptoria proponi poteſt qñcunque ante ſententiam ſiue etiam antequam ſit in cauſa concluſum,& põt etiã ꝓponi ante li.cõt.vt hic.& C.de excepti exceptione.& ℈. de præſcri.auditis.& ſupra de teſt.de teſtib.in fin. & poſt ſententiam in cauſa appellationis. C. ſen. reſcin. non poſſ.l.2. Et eſt alia dilatoria,quæ partim accedit ad naturã veræ dilatoriæ,& partim ad naturam peremptoriæ,ſicut eſt exceptio excommunicationis:quia ꝓponi poteſt quandocunque & ante liten. cont. & poſt ſententiam,& etiam ſi non appellaretur: quia qñque facit retro iudicium nullum,vt hic,& ℈ de re. iudic. ad probandum. Et verè dilatoria eſt: quia ea probata iudicium ſiue proceſſus eſt nullus,ſed actio remanet ſalua,vt in prædi.decre.ad probandum. qñque tñ non facit iudiciũ nullũ,vt in decre.pia,vt dr in not.ẽt ſi. Et eſt ſpãle in hac exceptione propter periculum aię,vt hic dicit. Item quodam mõ ſimilis eſt huic exceptio falſi procuratoris:quia & illa põt proponi qñcunque,ẽt poſt sẽtẽtiã.℈.de ꝓc.in noſtra & C.eo.ti. licet.

[Glo.ſeq.not.ſpeciale,&c.

¶ Idem.

¶ Reus in qualibet parte litis excommunicationem contra actorem obijciens audiatur, & ſi malitioſè diſſimulauerit, in expẽſis condemnatur, & dato quod non excipiat, ipſe iudex publicè excommunicatum repellet.

CAP. XII.

EXceptionem† excõmunicationis i dilatorijs a ꝓponendis reus ſcienter omittẽs, in qualibet parte litis opponere minime ꝓhibetur,ꝙ eſt i hac exceptione ſpecialiter obſeruandũ:ne quiſquam in periculum animæ ſuę excommunicato communicare cogatur. ¶ Qui ſi eam b omiſerit, ut actor laboribus & ſumptibus fatigetur, in expenſis eſt legitimis condemnandus. ¶ Excommunicatus † autem publicè, d etſi huiuſmodi exceptio nõ opponitur, nihilominus eſt officio iudicis e repellendus.

¶ Idem.

¶ Non competit exceptio rei iudicatæ reo abſoluto, quia non poſſidebat.

† De materia iurando cũ excõicatorũ uide late per Fel.in c. Rodulfus. & reſcri.' & per Sotũ li.4.ſẽ. diſt. 22.q.1.ar.4.

a Condemnandus.]ẽt ſi excõicatio probata fuerit, & proceſſus habitus,non valebit. & hoc innuit lra iſta,vt actor laboribus & ſumptibꝫ fatigetur: alias quare puniretur in expenſis reus ſi proceſſus tenetur? Sed per decr. nouũ.℈ eo.pia conſideratione.ſi inſtantia iudici, durante excõicationis exceptio proponatur,ut probetur, proceſſus habitus valebit:ſed in ſequentibus actor non auditur donec fuerit abſolutus. & per ho obuiatur malitijs eorũ qui ſcienter omittunt excõicationis exceptionem ab initio dolose,& ſic bona fuit prouiſio illius decre.pia.Et idem intelligo ẽt ſi per malitiam non omittatur.ſicus credo de illa exceptione, quæ proponitur cõtra iudicem publicè excõicatum, in quem nulla cadit iuriſdictio.Vnde dum ſic eſt excõicatus, non tenet proceſſus illius.℈.de re iu.ad probandum. De hoc notauit in decr.pia.in gl.quæ inſpicit,ſed mirum.[lib.6.]

[Gl.ſeq.cũ verſi.præced.qui ſi eam.arg.alleg. duo in ra. & ſecundò alle.ſimile,citra quod tractat duo,ſ.quid ſi excõicatio ſit occulta,& quæ dicatur publica.]

b Qui ſi eã omiſerit.]not.quoddã ſpeciale in hac exceptione quod in aliis non ſeruatur, quia ſi excepta ſcia illã omittat,nihilominus põt eam opponere qñcũque poſtea, ſed in aliis non eſt ita. ſi.de offi.dele.inſinuante. & ℈.de re iu.inter.& 3.q.5.ꝙ ſuſpecti.puniuntur tũ in expenſis litis propter dolũ ſuum. Itẽ eſt hic armaniſeſtè, ꝙ nemo iuri publico põt derogare,ſeu renũciare ℈.de ſtatu.ẽp. ſi diligẽti.ubi de hoc.& ℈.de iureiu.c.vlt.& arg.℈. de ſen.exc.c.contingit.

c Publicè.]no.ẽt iſtud ꝙ hoc eſt arg.ꝙ nulli liceat ignorare quod publicè factũ eſt.16.diſt. quod di ctis. & 8.de poſtu.præla.ad hæc. Et iõ nõ prodeſt alicui ſi dixerit & ignoraſſe,ut in proxi.c.ſimile de iudice excõicato publice.℈.de re iudicad ꝓbandũ. Vnde collige ſi occultè quis excõicet, quod poſtea non reuocetur ſnia ſiue proceſſus.opãr.de cle.excom.mi. Apoſtolicæ.ubi de hoc,quia de occultis non cogitur diuinare.℈.de eccle.bene.vt noſtrũ.& ff.ad l.Aqui.ſi putator.& ff.man.ſi fideiuſſor.§.ſi cũ debitor. quia nec tenemur ad eius obſeruationẽ niſi poſt publicationem,℈.de conſtit. cognoſcentes.vbi dr rem quæ culpa caret.& 82.diſt.propoſuiſti. Et dico eam publicè latam ſi iudex tulerit iniam illam in loco vbi publicè iudicare conſueuit, præſentibus officialibus ſuis & partibus, vel altera abſente per contumaciam.C.quomodo & quando iu.ſi vt proponis a.& l.1. alias ſi occultè non obeſſet. quantum ad hoc multa arpoſſunt induci contra ea,quæ occultè fiunt.19.diſt.Anaſtaſius.& ℈.de offi.dele. conſuluit.ff.de ritu nup.palam, & c. officio prætor.prætor. Barbarius.

[Gl.ſeq.dat tria mattia, & reddit rationem textus.]

¶ Vide l.ſeq ſupra.& in regula.ff.de iuris,& facti ignor.

e Officio iudicis.]nic prælatus ex officio ſuo examinare debet electum ſibi præſentatum.ſupra de electi. nihil eſt.

¶ De intellecta huius decretalis vide Antoniū de Butrio in cap. 1. de re iud.

¶ De materia huius decretalis vide Phil. in c. olim. sup. de rescript.

ti.& c.cū nobis olim & c.venerabilē. & prætor quos prohibet in totū prohibet,etiā si pars non opponat. ff. de postu.quos prohibet & ff.de procuratoribus filius. familias.§.veterani.Sic ēt iudex admittit compensationē,licet pars hoc non petat.ff.de petitionhæredit.l.vlt. & ff.d iniurijs apud Labeonem.§. si quis alijs ius publicum offendesetur:qđ esse non debet ī. de for. comp.si diligēti. C. de procuratori us.militē.& C.locati. milites.iudex enim qui scit actorē excōicatū non debet ei participare: & sic tam pro se q̄ pro alijs illū repellat ex officio suo. sic & quædā possunt obijci post litā. C. de iuris & facti ignorātia.l.1.& ff.ad Macedonianum.c.cū tñ.

A Duersario.] CASVS. Aliquis conuenit aduersariū suū super aliqua re q̄ possidebat tēpore litis cont.d qa postea sine dolo deijt rem illā possidere, fuit absolut⁹:postea eandē rē cœpit possidere: actor petit eā dē rem, quæritur an res iudicata ei obstet? Et rūdet Papa, q̄ ſi obstat exceptio rei iudicatæ. Not.q ad ho. vt aliq̄s cōdēnet,necesse ē vt possideat tpe litis cont. & tpe quo sua fertur.Item si aliq̄s possideat tpe litis cōte.& postea sine dolo deijt possidere, absolui dēt.

a Tempore motæ litis.] not.quod ad hoc vt teq̄atur cōdēnatio,re⁹ debet possidere tepore litis cont.& quod possideat cum res iudicatur sed si tempore litis cont. possideat,cum res iudicatur sine dolo malo amisit possessionem,absoluitur.ff.de rei vend.sin autem.§.1.Vel sufficit possidere cum res iudicatur,q̄bi dicitur.

¶ Glo.ieq.quærit alle.pro & contra,& dupliciter soluit.In fine ponit quattuor,quæ requirunt vt obstet exceptio rei iudicatę.]

b Sine dolo.]sed q̄s p̄babit q̄ sine dolo? Lex dicit, q̄ idē q̄ desijt possidere.ff.de excep.rei iudic.si rē meā. l.si a te.1.rūso.de qua lege sumpta est hæc decr. Sed ꝫ vī q̄ aduersarius: Nā qui dolū allegat, dolum probare debet.ff.de prob.quoties.§.qui dolo. Qualiter rūdebis legi prædictæ,q̄ dicit q̄ ipse debeat p̄bare? Rūde quod hoc ipso quod ꝫrius non probat,satis probat ipse quod sine dolo desiit possidere.C.qui mili.nō poss.iuper seruis li.1.& C.de test.omniū sic p̄batur bonè meritꝰ eo ipso quod non p̄bat demeritus.ff.de le.2.l.cū pater §. rogo. Ideo dicit sine dolo:quia si dolo desiit possidere, cōdemnabitur tamq̄ possideret quia dolosus pro possessore habetur.ff.de regul.iur.qui dolo & l. parem. & ff.de rei uendicatio.qđ si dolo.& l.sin autē.§. sed & is.ff.de pet.hæ.nec vllā.§.is aūt.& l.etiā.§.item si q̄. & l.sed & si legē.) sin autē.& §.perinde Vel dic quod eo ipso quod tpe litis contestatę possidebat,si postea dicit se nō possidere ad hoc vt absoluat, p̄sumit ꝫ ipsum quod dolo desiit possidere:& ideo tenet p̄bare q̄ sine dolo desiit possidere ad hoc vt absoluat,vt dicit l.p̄dicta,si rē meā,aliàs condemnaretur tanq̄ possideret.Itē si quis non possideat,& offerat se liti actore ignorante,non condemnabitur ac si possideret.ff.de rei ven.sin autē.in princip.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illū non possidere,secus esset,vt l.is q̄ se.Itē si agat ad exhibendū si absoluatur reus,qui non possidebat, & interim incipiat possidere, cū obstet except. rei iudicatæ.ff.de excep. rei iudicatæ.si quis au exhibēdum, ad hoc vt exceptio rei indicatæ obstet,oportet ad minus q̄ tria cōcurrāt, s.q̄ idē sit corp⁹ siue eadē quantitas, idē ius siue causa petendi,& eadem cōditio personarum.ff.de excep.rei iudi.cū quæritur.& l. sequēti. & l.cū de hoc. Itē q̄ ille qui absoluit,possideat rē tpe sñīæ,vt hic dicit.& ff. de exceptio.rei iudic.si rē meam. & ff. de rei ven.sin autē § i.Bet.

¹ Non citatus: sed si citatus non interrogat⁹,vt in Spec. de ī terro. §. 2. ver. pone ergo. Io.And.

VEnerabilē.] Primò ponit dictū. Secudò subiungit. p ſi⁹ causam:ibi; Quia nihil.Abb.Siculus.

CASVS. Archiepiscopus Narbonēn. appellauit a iudicib. p̄ gravamen sibi illatū:& super appellatione suas lſas impetrauit,cora iudicib. appellationis obijcebatur lſas nō valere,p̄ eo quod tpe impetrati rescripti erat ex causis alijs excōicatus:iudices consuluerunt Papā;& ipse rōdet,quod licet ex alijs causis tpe ipetrati rescripti excōicationis vinculo teneret,de quibus lſas suis mētio non haberetur,nihilominus ad p̄sequendā appellationē sūā debet admitti,quia nihil p̄dest excōicato appellare, si nō posset appellationē suā p̄sequi,& litteras impetrare.Not quod excōicat⁹ potest appellare,& p̄sequi appellationem,& litteras impetrare.

† Cap. 1

c Ex sufficienti.]sic sup.e.dilectę. Et intellige quod ex pressit causam gravaminis coram iudice à quo appellauit,vt ibi dixi:alias non admitteretur appellatio.ī. de appella.vtrobitus.

d Tempore impetrati rescripti.]no.quod ī.sępius dictū est,quod reus excōicat⁹ siue à iudice suo,siue ab alijs tpe impetrati rescripti non prohibetur p̄sequi appellationem,& appellare.3.q.9.reuera.& ī.de sent.ex com.per tuas.& sup.eo.cum inter.& c.dilecti. & c. significauerunt. Et litteras impetrare, & omnia facere quę pertinent ad suā defensionem, vt hic omnia patent per iura prælicta, licet non faciant mentionem de sua excommunicatione,& super ipsa appellatione posset litteras impetrare,vt dicit in fin.

CAP. XIII.

ADuersario † tuo per iudicem absoluto, quoniam tempore[a] motę litis rem petitā ab ipso sine dolo [b] desiderat possidere: si eam modo possideat,tibi petenti de nuo, rei iudicatæ exceptio non obstitit.

¶ Idem.

¶ Valet rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione appellationis, licet de excōmunicatione non fecerit mentionem.

CAP. XIIII.

VEnerabilē † fratrē nostrū archiepiscopum Narbonēn qui à iudicibus ex sufficienti [c] grauamine ad Apostolicā sedē appellās ad vos super appellatione sua,nostras litteras reportauit: & si ex causis aliis tēpore impetrati rescripti, [d] vinculo fuerit excommunicationis adstrictus,de quibus ibi mētio nō haberetur, ad prosequēdam per eadē litteras appellationem prædictam decernimus admittēdum.

¶ Quia nihil excommunicato appellare prodesset, si non posset appellationem suā prosequi, & super ea litteras impetrare.

TITVLVS XXVI.

De Præscriptionib.

¶ Ex concilio Africano. †

¶ Episcopus contra episcopum locum per se cōuersum, ad fidē præscribit triennio: sed cum vacat ecclesia, vel est in schismate, non præscribitur contra ipsam.

DE PRESCRIPTIONIBVS.

Supra visum est de exceptionibus in genere,sed quia frequenter obijcitur præscriptionis exceptio,& plerumq̄ dubitatur an,& quando competat:merito post præcedentem sequitur ista.Abb.Siculus.

De hac materia tractatur 16.q.3.& 4 & 3.quæst 2.in princip.quæst.

Placuit]

PLacuit.] Diuiditur. Nam primò ponit dictum. Secundò determinat. ibi, Si tamen casum determinatum exponens: ibi, Si autem alium addens: ibi, Item si. Abbas Siculus.

CAP. I.

PLacuit,† vt si quẽquam aliquem locũ ad catholicam vnitatem conuerterit, si cum per triennũ nemine repetente tenuerit, vlteriꝰ ab eo non repetatur. Si tamen per ipsum triennium fuerit ‡episcopus, q̃ posset repetere, & tacuit. Si autem non fuerit, [b] non præiudicet matrici ecclesiæ: sed liceat cum locus acceperit episcopum, ex ipso die infra triẽnium repetere. ¶ Itẽ si fuerit episcopus ad catholicã fidẽ ex Donati † parte conuersus, non ei præiudicet præfinitũ tẽpus: sed ex quo die cõuersus est, habeat per trien nium potestatem repetẽdi locũ, qui ad ipsam cathedram pertinebat.

† Cap. 1. eo. dz. in 1. cõp. Et de huius textus intelligẽtia vide Antonium Augustinũ in notis antiquæ compilationis loco proximè citato.

CASVS. Epi siue prælati negligebant parochianos suos reuocare ad catholicã vnitatem; vnde statuit conciliũ istud, vt si aliquis aliquẽ locum ad catholicã vnitatem conuerterit, si per triennũ tenuerit locũ illum, nemine ipsum repetẽte, d cæterò non repetat ab eo: & hoc verũ est si per ipsum triẽniũ fuit epus, qui posset illũ repetere, & tacuit. Si verò nullꝰ fuerit epus, non præiudicet ecclesiæ: sedeũ ecclesia epm habuerit, liceat ex ea die infra triennium locũ ipsum repetere. Item si epus p triennũ illud catholicus non fuerit, non currat tũc p̃scriptio. Sed si ad catholicã vnitatẽ cõuersus fuerit, p triennũ habeat potestatem repetẽdi locũ illum, q̃ præerat ad ecclesiam suam. No. q̃ vacãte ecclesia nõ currit præscriptio. Item non currit præscriptio eo tempore quo episcopus catholicus non est: tunc enim comparatur vacanti ecclesiæ.

† fuit

¶ Vide B. Augustinũ lib. de hæresib. c. 69. tom. 6. & Luxẽburgum in catalogo hæreticorum verbo, Donatistæ.

[Gl. seq. signat succesſiuè duo contraria, & soluit.]

a Per ipsum triennũ.] signatur ℨ. 16. q. 3. placuit. vt quicũque, vbi cũ, q̃ qui post sex menses negligit plebes conuertere ad catholicam vnitatẽ: qui postea potuerit eas puertere, habeat ipsas. Sol. illud cap. & istud sunt eiusdem cõcilij, & illud debet intelligi q̃ suppletionẽ istius, & è conuersõ, scilicet vt vicini epi admoneant epm, vt plebem suam conuertat ad fidẽ catholicam: & si negligens fuerit p sex menses à tempe admonitionis computandos, qui potuerit eam postea conuertere, habeat eam, computato isto triennio post illos sex menses, & sic habet sex menses primò, & postea triennium, & sic nullum contrarium. Et ita habes hic præscriptionem trium annorum, & sex mensum contra ecclesiam, quod est contra illud. ℨ. eo. de quarta. & 16. q. 3. placuit. § quas actiones. Sed hoc introductum fuit fauore fidei catholicæ.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

b Si autem non fuerit.] & ita vacante ecclesia non currit ei præscriptio. Item si epus fuerit hæreticus, non currit ecclesiæ præscriptio, vt in §. seq. quia tunc ecclesia quasi vacare intelligitur. Sed vt q̃ debeat currere, quia ecclesiæ vacante ipsius œconomus, potest cõuenire & conueniri, vt arg. 12 q. 2. Vulteranæ. & c. vobis 2 ergo videtur q̃ currit præscriptio. Sed non est verũ q̃ œconomus possit agere vel conueniri vacante ecclesia, q̃ tunc careat legitimo defensore. ℨ. ne sed. va. per totũ. & ideo non currit, immo dormit interim præscriptio.

NIhil prodest.] Hoc cap. legit variis modis in glo. & extra. secundum Ioannẽ And. summatur duobus modis secundum primas duas lect. quæ elicũtur ex glo. fin. Et istæ duæ lecturæ sunt veræ in se, & procedunt sine scrupulo. De alijs verò posset dubitari Diuiditur. Nam primo repetit quod scripserat olim. Secundo protestatur: ibi, Sed illud Abb. Siculus.

CASVS. Quædam domina Patricia occupauerat partẽ patrimonij beati Petri. Papa Gregorius scripsit ei, q̃ ipsa dimitteret patrimoniũ illud, & ipsa ei rescripsit, q̃ ipsa parata erat facere rationem: & Papa secundò mãdauit, idem, q̃ nihil cum scandalo, nihil cum strepitu iudicij volebat de cãis pauperum diffinire. vltimo cum ipsa non dimitteret bona pauperũ, reducit eidem dominæ ad memoriã quæ literoli scripserat sibi, dicens q̃ taciturnitas & patiẽtia sua non faciet p̃iudicium successoribus suis in rebus pauperum. No. ar. nihil cum scandalo faciẽdum. Item bona ecclesiarum pauperũ sunt. Item in re inuasa non currit præscriptio.

† Lib. 2. epist. 96. epistole 57. registri Beati Gregorij.

† Italicæ

[Gl. seq. ar. q̃ p̃ dalũ inducit tria similia signat ℨ riũ.]

† Cap. 3. eod. tit. in 1. cõp. Et quatenus nihil cum scandalo faciendum dꝰ præter Petrũ hi. vide D. Thomam 2. 2. q. 43.

c Nihil cum scandalo.] arg. q. propter scandalum de sistendum est a iure suo. ℨ. de temp. ordi. ad aures, vbi de hoc. & 10. q. 3. cauendum. & 11. q. 3. nolite. Et sic de minus cum sciret non debere se soluere tributum, tamẽ propter scandalum soluit: & Apostolus ne aliquẽ scandalizaret, proprijs manibus victũ sibi quærebat. 28. q. 1. iam nunc, versus finem, & propter scandalum consuetudo loci seruãda est, vt fecit mater Augustini. 12. dist. illa. in fi. arg. ℨ. de reg. iur. qui scandalizauerit.

d De causis pauperum.] & sic bona ecclesiæ pauperum sunt. 16. q. 1. quoniam quicquid. & 23. q. 7. quod autem. & q. 8. conuenior. circa princ. & ideo pauperum esse dicuntur, quia tempore necessitatis omnia sunt communicanda 3 47. dist. sicut hi. & 12. q. 1. c. 2. & victu & vestitu his cõtenti simus. 10. q. 2. episcopus. & 12. q. 2. aurum.

3 Nec sunt appropriãda de præb. cap. 2. Ioan. An.

e Vobis scripsisse meminimus. & 4ª ideò fortè creditis quod res pauperum tenere possitis, quasi vobis videamur fecisse pactũ de non petendo, quod falsum est. vt sequitur.

4 Hæc glossula non est Ber. nec habetur in vetustis codicibus.

[Gl. seq. arg. inducens rationem, & simile, alle. duo contraria, & dupliciter sol.]

f Futuris.] ar. quod negligentia vel taciturnitas prælati non præiudicat successori: quia delictum pœnæ, & supra. proxi. enim venerabilis & 16. q. 6. si episcopũ. sic & tempore prælati mala alienantis non currit præscriptio. 16. q. 3. si sacerdotes. & prælatus conditionem ecclesiæ deteriorem facere non potest. ℨ. de dona. fraternitatem. arg. contra. ℨ. eo. c. prox. & ℨ. eo. auditis. in fi. Sol. negligentia prælati siue taciturnitas bene pœnam dicat ecclesiæ: quoniam propter taciturnitatem currit præscriptio, vt ℨ. quasi per totum. & ℨ. eo. c. prox. & ideo hoc intellige quantum ad centenariũ præscriptionem, quæ sola

quæ sola currit ecclesiæ Romanæ. 17. q. 4. nemo. & ĵ. eo. cum nobis. quia non potuit præscribere tpe suo per centum annos. & in auth. vt Romana ecclesia gaudeat, &c. §. 1. coll. 2. Vel pōt intelligi de re inualida, quam ista Patricia inuaserat violenter, in qua non currit præscriptio. 15. q. 3. licet in regulis. & 93. distin. illud. & hæc protestatio fuit quasi quædā interruptio, quam fecit princeps principi. ‡ Sed hoc non facit illa, q̄ hēs. 16. q. 3. placuit, ꝙ potest. ver. is autē cuius. & C. de an. ex e. vt perfectius. ĩ. le offi. ord. pastoralis. in fin.

‡ Vnde dicebat In. quod vnus princeps contra alium per tales pro cessa. interrūpit p̄scri. cū nō fit alius corā quo cō uenit. ar. l. q̄. ĵ. alle. gl. & facit qđ no. ĵ. c. pxi. Io. An.

¶ Cap. 4. eo. ti. in 1. cōpi. & post concil. Late. sub Alc. iij. par. 38. c. 7. in registro Beati Greg. hoc c. mondum inuenit.

SAnctorum.] Hoc cap. prout loquitur in p̄scriptione ecclesiæ passiue. hoc dicit: Ecclesia contra ecclesiā p̄scribit spatio 30. anno. & hodie non procedit per ca. ĵ. proximum.

CASVS. Olim habebat locum præscriptio 30 anno. in rebus ecclesiæ: hodie non: vnde tenet quod hic dī. Vel sic pone casum ad hoc ut teneat ista dec. Rector cuiusdam ecclesiæ possedit per 30. an. quiete quasdā possessiones cuiusdam militis, q̄ritur si p̄scripsisset? Rūdetur ꝙ sic, vt sequitur in litera: & sic non tollitur c. istud per c. sequens, nam ibi loquitur quando una ecclesia præscribit contra aliam, hic quando ecclesia præscribit contra priuatum. Et iste casus p̄batur per §. potest. 16. q. 3. No. quod proclamatio synodalis interrumpit præscriptionem.

¶ Salomitano. Salenitanā.

a Sanctiones.] vt 16. q. 3. c. 1. & 2. & cap. quicunque. & cap. placuit.

b Quietè.] idest sine interruptione aliqua, & sine molestia: de qua notatur. ĵ. eo. illud.

c Syncerè.] idest bona fide: quod præsumitur eo ipso quod nō p̄bat contrarium. arg. C. qui mili. non pos. superfluis, & qui malam fidem allegat, eam probare debet. arg. 16. q. 4. volumus. ff. de proba. quoties. § qui dolo. & quod dicit de 30. an. præscriptione, quę non tenet hodie, verum est in rebus ecclesiæ, tenet tamen in rebus priuatorum. ĵ. eo. de quarta. & c. ad aures.

d Absque synodali proclamatione.] per istam synodalem proclamationem fit interruptio præscriptionis, si aliàs non posset litem contestari. C. de anna. except. ut perfectius, aliàs non videtur. C. de præscript. 30. anno. sicut in rem.

DE quarta.] Primò ponit dictum. Secundò casum nō exemptum ibi, Nisi. Tertiò ius antiquum reprobat ibi, Nam Romana. Abb. Sic.

CASVS. Quidā clericus p̄scripserat quartā decimarū, & oblationum, quę ad ep̄m pertinebant: quærebatur an posset se tueri contra ep̄m? Rōdet Papa, quòd clericus alle potest se tueri ab impetitione ep̄i super quarta prædicta p̄scriptione 40. annor. nisi interim ecclesia pastore uacaret, qui iura ipsius exigere debuisset. In fi. respondet tacitæ quæstioni, quę posset fieri per canones antiquos in c. præcedenti. nonne sufficit præscriptio 30. ann. vt dicunt canones? Respondet Romana ecclesia tricennalem præscriptionem contra ecclesiam non admittit. Nota quod vacante ecclesia non currit præscriptio. Ita sola præscriptio 40 annorum locum habet.

e Quadragenaria.] Hodie verò iure cōi sola 40. an. p̄scriptio currit contra ecclesiam nulla distinctione facta iter ecclesias & monasteria, vt hic patet & ĵ. eo. in plurib. c. & 16. q. 3. placuit. §. p̄t. ver. quas actiones. prout distinxit Gratianus. & male in illo §. p̄t. 16. q. 4. ver. si. ꝙ vnā columnam. ver. in canonibus verò, &c.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

f Se posse tueri.] sed vt ꝙ nō possit se tueri, qa illa quarta decimarū de iure cōi vt ad ep̄m p̄tinere. 10. q. 3. vnio. vnde si clericus iste cessauit in solone illius quartæ, fuit malæ fidei possessor, & ideo nō præscripsit. ĵ. c. prox. & ĵ. eo. q̄m. & c. vigilanti. & c. si diligenti. Intellige qa b̄ isto clerico non incœpit præscriptio, nisi habuisset titulum talē, qui dedisset ei causā præscribendi, de quo dī. ĵ. eo. si diligenti. Sed ab aliquo prædecessorū fuit inchoata, & ipse inueniens ecclesiam in possessione habuit bonam fidem, ꝫ credens, quod aliqua iusta causa possideret: vnde compleuit præscriptionem, quia qui in locum alterius succedit, iustam habet ignorantiæ cām. ff. de regu. iur. qui in alterius. Vel potuit habere titulum. i. concessionem ep̄i tantum. Vnde præscripsit occasione illius tituli tantum, licet minus iustus esset, vt dicitur ĵ. eod. diligenti.

g Caruisset.] quia ecclesia tunc caret legitimo defensore. ĵ. ne sed. vac. c. 1. & vlt. & hic quare non currit præscriptio. ĵ. eo. c. 1. & sic istud tempus subducitur de præscriptionib. 4 ĵ. eo. auditis. & c. cum nobis.

VIgilanti.] Primò ponit dictum. Secundò ibi, Ephesinus. rationem legis contrariæ. Tertiò corrigit ibi, nobis. Abb. Sic.

CASVS. Secundum leges malæ fidei possessor præscribit rem alterius. Vnde dubitauit quidā ep̄s. an idem esset secundum canones: super hoc rescribit Papa, dicens ꝙ valde cauendū est ne malæ fidei possessores simus in prædijs alienis: quia nulla antiqua dierum possessio iuuat malæ fidei possessorem, nisi rem restituerit postq̄ eam nouerit alienam, cum postea bonæ fidei possessor dici non possit, ostendens qualiter aliter fit secundum leges. Ephesinus enim legislator hanc legem inuenit vt locum haberet præscriptio 30. vel 40. ann. in malæ fidei possessore solūmodo propter uitādā negligētiā miserorum, & longi temporis errorem & cōfusionem: sed Papæ hoc non placuit, siue verus dominus sciat re suam præscribi, siue ignoret. Not. quod diuturnitas temporis peccatum non minuit, sed auget. Item malæ fidei possessor non præscribit. Item introducta fuit præscriptio contra desides, & sui iuris contemptores.

CAP. III.

Per quietem & synceram possessionem triginta annorū spatia non soluatur: & cathedralis ecclesia interim non uacabit.

DE † quarta decimę, & oblationis defūctorum, clericus ab impetitione episcopi quadragenaria[e] p̄scriptione temporis se posse tueri[f] videtur. Nisi forte interim pastoralis sedes caruisset[g] pastore, qui iura ecclesię suæ exigere debuisset. Nam Romana ecclesia tricennalem p̄scriptionem contra ecclesiam non admittit.

¶ Idem.

¶ Possessor malæ fidei non præscribit.

CAP. V.

VIgilanti † studio cauendū est, ne malæ

† Cap. 6. eod. ti. in 1. cōpi. & post cōci. Later. sub Alc. iij. par. 38. c. 8. Et de materia, uide tra. Petri de Peru. de quarta canonica, & de intellectu Couarruuiā in ca. officij. de testam.

† Cap. 7. eod. ti. in 1. cōpil. & post cōci. Later. sub Alc. iij. par. 38. c. 5. Et de materia copiose Couarr. in regula, possessor, de reg. iur. li. 6.

‡ Sufficiens hęc solutio quo ad malā fidē excludā, sed nō quo ad ualidādā p̄scripn in hoc casu q̄ tanto tpe possedisset, cuius initij vel cōtrarij non sit memoria huius rō. qa is cūe hic est cōtra p̄scribētē, ĵ. eo. c. 1. lib. 6. Io. And.

¶ Secundum Tanc. qui ēt reprehendit eos qui dimerāt morte p̄lati præscriptio ē interrūpi. Io. An.

a Possess.

fidei poſſeſſores [a] ſimus ī prędijs alienis, qm̄ nulla antiqua dierum poſſeſſio iuuat aliqué malæ fidei poſſeſſorem, niſi reſipuerit poſtq̄ ſe nouerit[b] aliena poſſidere: cū bonę fidei poſſeſſor dici non poſſit. Epheſinus[c] n. legislator, ſolū propter vitandam miſerorū ſegnitiem,[d] & longi tpis erroré & confuſioné, primus tricénali, uel quadragenali ꝓſcriptioni vigoré legis impoſuit. † Nobis aūt tam in rebus cognitis,[e] quā latentibus[f] placuit [g] non hŕe vigorem.

¶ Idem Mauritano ꝓpiſcopo.

¶ Vna eccleſia in parochia alterius xl. annorum ſpatio decimas præſcribit.

CAP. VI.

AD † aures noſtras peruenit, duas eccleſias ſuper decimis, quas una earum in alterius parochia, annis quadraginta poſſedit: & inf. ¶ Tuæ fraternitati tenore præſentium innotescat, ꝙ de iure [h] melior ē cōditio poſſidētis. Quia quadragenalis [i] præſcriptio, omnem prorſus actionem [k] excludit.

¶ Idem Parmenſi epiſcopo.

¶ Laicis ſpiritualia poſſidere non poſſunt, ergo & per conſequens nec præſcribere. b. d. & quotidie allegatur.

CAP. VII.

CAuſam †, quæ inter Regin. archidiaconum, & nobilem virum G. ſuper decimis vertit': & infra. ¶ Ideoque mandamus, quatenus cauſā ipſam debito fine decidas, nō obſtante pręſcriptione temporis, uel cōceſſione [l] eccleſiaſticæ

[a] Poſſeſſores.] ſic ī. eo. qm̄. & c. ſi diligenti. & cap. veniens. in fi. & 16. q. 3. licet. & 34. q. 2. ſi virgo. & 33. q. 5. quod Deo. & hoc ideo ēt contingit; quia ſicut tps non tollit obligationem, ſic nec inducit. ff. de actio. & obl. l. obligationum. §. placet. & hoc ſm canones, ſecus ſm leges. C. de præſcriptionibus 30. vel 40. annorum. ff quis emptionis. & 16. q. 3. ca. placuit. §. poteſt.

[Gloſſ. ſeq. quęrit, arg. pro & contra, ponit tres opiniones, & mediam approbat.]

[b] Nouerit.] quod eſt intelligendum ſi ante impletā pręſcriptionē habuerit malam fidē: qm̄ qui mala fide poſſidet, non ꝓſcribit, ut dictū eſt. Sed pone ꝙ poſt cōpletam ꝓſcriptionē incipiat habere malam fidē, nunquid tenetur ipſam rem reſtituere vero dño? Vī quod ſic: quia iā ſcit quod res nō eſt ſua, & non dimittit peccatū niſi reſtituatur ablatū. 14. q. 6. ſi res. & ī. de vſur. cum in. ſed cōtra vī, quod cōpleta ꝓſcriptione iā tutus eſt ſecundū vtrúq. ius. ī. c. prox. & ī. eo. ti. c. qm̄ oē. & in pluribus alijs: ergo iure poſſidet. ſi iure, ergo iuſte & benè. vt 14. q. 4. quid dicā. nec iā dī aliena, ut ibi. Præterea iura faciunt hoc meum, illud nū. 8. diſt. quo iure. Item conditor canonis, uel legis pōt mihi dare rē alienam, & tutus ero. ff. de euic. Lucius. & C. de quadriē. pręſcr. bene a Zenone. & per totum. & ſic multò fortius potuit inducere hanc præſcriptionem in odium negligentium. Quidam dūt, quod q̄cunque hēt conſcientiam rei alienæ, tenetur eam reſtituere, aliās peccat. Alij dicunt quod vī verius, quod non tenetur eam amplius reddere, quia iam non eſſet aliena, imò ſua, & iuſtè eā poſſidet, quia iure. 14. q. 4. quid dicam. ſicut qui auctore prætore poſſidet, iuſtè poſſidet. ff. de acq. poſſ. iuſte. Ala. 1 dixit, quòd ſi ex cauſa lucrativa rem habuit, ſemper eam reddere tenetur. arg. ff. de his quę in frau. cred. qui autem, §. ſi quid cum pupillo. ſi verò ex cauſa non lucrativa, puta quòd emit ab eo quem credebat dominum, non tenetur. arg. 14. q. 1. quod debetur.

[c] Epheſinus.] Imperator forſitan fuit uel iuriſperitus, qui hanc legem primus edidit.

[d] Segnitiem.] vitandam ſcilicet, ne rerum dominia eſſent incerta. ff. de vſuca. l. 1. & inſti. de vſuca. in prin.

[e] Cognitis.] ipſi domino, quòd ab alijs poſſideantur.

[f] Latentibus.] quia verus dominus rem illam neſcit ad ſe pertinere.

[g] Placuit.] in malę fidei poſſeſſore, qui præſcribere non poteſt, ſiue uerus dominus ſciat rem illam ad ſe pertinere, ſiue ignoret, vt 34. q. 2. ſi virgo. & ff. de petit. hęre. ſed & ſi lege. §. ſi de eo.

AD aures.] Communis diuiſio. Secunda, ibi, Tuæ. Abb. Sic.

CASVS. Quædam eccleſia præſcripſit decimas in parochia alterius 40. ann. quæritur an tuta ſit eccleſia præſcriptione? Reſpondet Papa quòd de iure melior eſt cōditio poſſidentis: quia præſcriptio 40. an. excludit omnē actionem. Nota quòd melior eſt conditio poſſidentis.

Item pręſcriptio 40. anno. excludit omnē actionem.

[h] De iure.] etnonū co & etiam ciuili. ī. de prob. ex literis. & ī. de iure patro. quod autē. 14. q. 5. non ſane. & C. de rei vend. quoti. s. ff. de reg. iur. cū par. ff de cond. ob tur. cauſam. ſi ob turpem.

[Gl. ſeq. ſignat cōtrarium, & remittit.]

[i] Quadragenalis.] ſic patet quod vna eccleſia poteſt præſcribere decimas in parochia alterius, licet titulum non oſtēdat arg. ī. eo. tit. de quarta. j. c. veniens. Arg. contra. ī. de decimis. dum. vol dicitur, ꝙ titulus ē neceſſarius. de hoc dicitur. ī. eo. ſi diligenti.

ADDITIO. Hodie eſt textus apertus c. 1. eo. ti. li. 6. vbi titulus ē neceſſarius, vel tantum tempus de cuius initio non ſit memoria, cū ſit contra ius cōmune, quod una eccleſia pcipiat decimas in aliena parochia. ca. ad decimas. de reſt. ſpo. lib. 6. Panor.

[Gl. ſeq. reci. per duo contraria, & in utroq. remittit.]

[k] Actionem.] arg. quod actio ſecundum canones ſit proponenda. de hoc dī ī. de iudi. dilecti. & c. examinata. & quod dicit, omnem actionem excludit, intellige ꝙ talis ſit actio quæ poteſt præſcribi: quia quædam ſunt q̄ præſcribi non poſſunt. a ī. eo. c. prox. & ca. accolentes. & c. cum non liceat. ubi notatur in quibus caſib. nō currit præſcriptio. Ber.

CAuſam quæ.] Laicus decimas non præſcribit. cōis diuiſio. Secunda, ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Inter archidiaconum Regiñ. & nobilem virū G. queſtio ſuper decimis vertebatur: Papa commiſit cām illam, mandans iudici quatenus cauſam ipſam debito fine decidat, non obſtante pręſcriptione temporis, vel conceſſione alicuius perſonæ eccleſiaſticæ, vel ſęcularis, ſi idem G. eam opponere noluerit, quia cum laici non poſſunt poſſidere decimas, eas præſcribere non valent. No. quòd laici non poſſunt poſſidere decimas. aut etiam alia merè ſpiritualia. Item quod poſſideri nō poteſt, non poteſt præſcribi.

[l] Conceſſione.] ſupple facta poſt Lateranen. concil. in quo cauetur quod laici ſine animarum periculo decimas detinere non poſſunt, vt ī. de deci. prohibemus. & melius eo. ti. quamuis ſit grane. vnde hodie epiſcopi decimas laicis in feudum concedere non poſſunt: quia ius decimarum cum ſit ſpirituale, non cādit in laicum, ut hic in fi. fatis patet. De hoc dicetur in decre. ī. de deci. quamuis ſit graue.

a Seco-

† Cōcor. tex. in l. fi. C. de ꝓſcr. lō. tēp.

§ Mauritano

† Cap. 9. eo. ti. in 1. cōpi. Et uide Bal. tract. de præſcr. in 1. par. quintæ partis principalis. q. 13. & Iaſ. in auth. quas actiones. C. de ſacroſ. eccl.

‡ Cuius diſtinctio reprobatur ſm Hoſ. C. de ꝓſcri. lon. tēp. l. pe. & ī. de do. Apoſtolice. Io. And.

† Cap. 10. eo. ti. in 1. cōpi. Et quare laïcis decimæ nō dent, tradit pulchrè B. Th. & ibidē Caiet. 2a. 2æ. q. 78. ar. 3. adde Sotum li. 9. de iuſtic. & iure q. 6. ar. 3.

‡ Concordat tex. in l. ſi rē & ibi glo. & de pa-

a Et sic ponitur detentio pro possessione, sicut interdū econuerso.12.q.1.cap.2.Ioan.And.

a Saecularisve.]7.de decim.tua nobis.& c. dudum.

b Detinere.]sic.f.16.q.7.c.1.Et dic detinere. ciuiliter, & naturaliter autem de facto possident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis possessio ad præscriptionē in huiusmodi spiritualibus.i.vt persona sit talis,in quam possit cadere huiusmodi possessio & iure. In laicum.n.ius spirituale non cadit.7.de elect. sacrosancta.& c. Massana.& 86.dis. bene quidē. Talis q̄dē possessio germinat prolem,instructum parit,acquirit dominiū,& in lo. vt arg.Insti. p̄ quas pers no.acqui. §. sed bonæ fidei. & ideo quia non possident, nō præscribunt:quia sine possessione præscriptio nō ꝓcedit ff.d vsuca,l.3.& melius,in l.fine possessione. & præscriptio nō obijcere non pōt nisi q̄s possideat.7. de proba. ex litteris in fi. Ergo laici non possunt nobis obijcere p̄scriptionem i hmūmodi spūalib⁹: quia nō possident ciuiliter decimas,subaudi,nisi allegent alium titulum & concessionem factam.

secularisve [a] personæ,si idem G. eam opponere voluerit: quia cum laici decimas detinere [b] non possint, eas nulla valent p̄scribere ratione.

¶ Idem.

¶ Si contra p̄scriptionem quadraginta annorum, quę sola eurrit contra ecclesiam; opponatur interruptio; vtrque probabit.

CAP. VIII.

ILlud † autem te scire volumus,& tenere,q̄ aduersus ecclesias minorem p̄scriptionē,quàm quadraginta [c] annorum Romana Ecclesia nō admittit,licèt quidā canones [d] comprobēt tricennalem: & ecclesia se potest aduersus ecclesiam [e] quadraginta tēporis p̄scriptione tueri,de re illa quā incōcusse [f] quadraginta annis noscitur possediſſe. ¶ Verum si de p̄scriptione & interruptione inter partes fuerit mota quęstio,ab vtraq; parte [g] testes recipi debent; & si probata fuerit interruptio, [h] præscriptio non tenebit,

¶ Idem.

¶ Fines prædiorum: ecclesiasticorum xl. annorum spatio præscribuntur.

CAP. IX.

QVia † indicāte abbate C. comperimus,inter eum & abbatem sanctæ Lucię, exortam de finibus quæstionem,ex agrimensoris [i] diffinitione, illam prospeximus finiendam. ¶ Hortamur igitur,vt ad loca, [k] de q̄bus est cōtentio, accedentes,eā in vestra fa-

† Cap.1.eo. tit.in secūda compil. De materia vide plenē Bal. tract. de p̄scr.in quinta parte principali,& quādo, & qualiter interrumpatur p̄scriptio vide Barto, in l. naturaliter. ff.de usucap.

† Cap.2.eo. tit. in secunda compil. Et de agrimēsore vide Alcia. lib.3. disiunct. c.15. Vtruuiū in p̄fac.lib.10. & ff.li mensor talium modū dixerit, per totū titulum.

† Per exceptionem vero nō interrumpitur,vt noe. de ord.cogen.c.2.ī gl.hic patet. Ioan.And.

CASVS. In canonibus reperitur, qui rem alterius præscribit xxx.annis tutus est præscriptione: quęritum fuit à Papa vtrū hodie locum habeat talis præscriptio. Respondet q̄ Romana Ecclesia non admittit, vel non admittit; minorem præscriptionem q̄ xl.annorum, licet quidam canones admittant tricennalem. Et si ecclesia per xl.annos rem aliquam inconcussè possedit, aduersus aliam ecclesiam potest se tueri quadragenaria præscriptione. Si verò de præscriptione & interruptione quæstio fuerit inter partes, ab vtraque parte testes recipi debent: Et si probata fuerit interruptio, præscriptio non valebit. No. p̄ quadraginta annorum præscriptio secundum canones hodie locum habet. Item præscriptio debet esse continua,& non interrupta.

c Quadraginta.]supra eod.de quarta.& c.ad aures.& 7.c.proximo.

d Canones.]16.q.3.c.1.& 2.& c.quicūq; & c.placuit. quæ hodie non tenet.ī.eo.c.3.

[Gl.seq.recitetur per quæstionem.]

e Aduersus ecclesiam.] hoc ideo dixit: quia aduersus priuatū benè tuetur se ecclesia spatio xxx. ann. vt ī.eo.sanctorum.quæ in isto casu habet intelligi: ne quod in eius fauorem noscitur indultum, ad eius lesionem retorqueri contingat.C.d. leg.l. quod fauore.

a Alios casus in q̄bus minori tpe p̄scribet, refert Bernardinus Diaz regula 222. quæ incipit, Ecclesia nō patitur.

f Inconcusse.]i. quietè. & sine aliqua interruptione. 7.eo.audiens.& c.seq. Vel sine aliqua synodali ꝓclamatione,per quam interrūpitur p̄scriptio. ī.eo. sanctorū.

g Parte.]super præscriptione & interruptione, vt 7. eod.audiens.

[Gl.seq. distinguit interruptionē naturalē & ciuilē. De prima ponit duos modos,& octo de secunda.]

h Interruptio.]nota quòd interruptio fit pluribus modis.

dis',naturaliter & ciuiliter. Naturaliter duob. modis, per inundationem maris & fluminis,vt ff.de acq.poss. qui vniuersas.§. item quo l à mari.& l.possidet. §. Labeo. Item per deiectionē & expulsionem. §ff. de vsucap. naturaliter.§.1.Ciuiliter vero multis modis interrumpitur præscriptio. Et primo per libellum principi oblatum; in annali actione.C. quando li.princi.da, lic cōtest.faciat.l.2. Item per litis contestationem,quod habet locum in perpetuis actionib.16 q 3, placuit,§.pō..verū autē.& §. quod si ij, & coll suo iudice. C. ne de stā.defunc. l.pen. Si non potest litem cōtestari,sufficit iudicem adire,& libellū offerre cōtra absentē, vel contra eū qui conuenīri nō pōt aliqua de causa, & in querimoniam deducere ius suū vt cōtra publicas personas,vt ad domicilū rei cū iudex haberi nō potest proponat, & sic interrupta est præscriptio C.de annal.except vt perfectius.& prædi.§ pōt. ver. is autē.Item per sacrū oraculum oblatū principi.Et p̄ executorē si postea subsecuta fuit quæstio. C.de p̄scr xxx.ann. sicut in re.in fi.Item per solutionem vsurarum,C.de præscr.xxx.ann.si quis emptionis.in fi.Item per synodalem proclamationem. ī.eo.sanctorum.Item per secundā cautionem à debitore factam.C.de præscri. xxx. ann.cum notissimi.§.sed etsi quis.Item per denunciationē factam à colono. ī.vt li.non conte. quoniam frequenter.§.quod si super.& C.vbi in rem act.l.2. Bern.

Q Via indicante.]Primo ponit dictū, quod secundò exequendo cōmittit: ibi, Hortamur.Tertiò circa exceptionem instruit ibi.Quadraginta tēp.Abb.Sic.

CASVS. Inter duos abbates orta fuit qō de finibus. Papa mandat illam quæstionē diffiniendam per agrimēsores, qui ad loca de quibus cōtentio est accedant, & in præsētia illorū quæstionē faciāt terminari,p̄scriptione xl.annorū tamē vtrique parti seruata. No.quæstionē de finibus in præsentia iudicum terminari. Item præscriptio xl.ann.hodie locum habet.

i Agrimensoris.]qui tenetur de modo finium actione in factum,si malè renunciauerit, dummodo dolosè hoc faciat.de culpa enim vel negligentia non tenetur ff.fi men.fal.mo.dix.l.3.§.1.Laur.

k Ad loca.]vt loca dividenda subijciat oculis.ff.fin. reg.si irruptione,in fi.C.fin.regun.si quis.Et hic potest sumi argu.quòd iudex potest iudicare secundum quod nouit,& non secundum allegata. Benoea. quòd in lex qui contra conscientiam, vel contra iustitiam in grauamen alterius aliquid fecerit, per gratiam vel sordes per vnum annum nouerit se suspensum: & si durante suspensione ingesserit se diuinis, irregularis efficitur: cum quo solus Papa dispensat, & in veram litis æstimationē condemnabitur, vt in decr.Innoc.iiij. cum æterni.de reg.iur.[lib.6.]

[Glos. seq. inducit quatuor concor. alleg. quatuor iura in contrarium, & soluit distinguendo inter fines parochiarum, &c. & prædiorum. primo casu aut constat de limite, aut non. Et si constat, aut quæritur de limite, vel adhærentibus, aut de non adhærentibus.]

a Quadraginta.] sic ergo vī ꝙ fines ꝑ scripti possunt, vt 16. q. 4. volumus. & q. 3. inter memoratos. & ī. eod. ad aures. & ī. de ꝓbat. ex litteris. sed ꝯ vī ꝙ fines præscripti nō possunt, vt 16. q. 3. licet in regulis. & ī. de paro. sup eo. 16. q. 3. quicūq; & c. inter memoratos. Super hoc dicas vbi fines diœcesium siue parochiarum cōstat distinctos fuisse, vel etiam potest ꝓbari per libros antiquos, & testes, & famā, & alia adminicula, vt ī. de ꝓb. cū causam. fines diœcesis siue parochiæ, aut ꝓuinciæ non possunt præscribi. & sic loquunt ca. ista. 16. qō. 3. licet. & c. quicunq; & ī. de paro. sup eo. & ratio est, fine prouinciarū terminis confundantur. 16. q. 3. quicūq;. & sic limes præscribi nō pōt, nec ea quæ limitibus adhærent. ff. de rei vē. q religiosis. & ff. de ꝓh. empt. ī modicis. Vbi verò nō cōstat, nec potest probari de diuisione, limes & ea quæ sibi adhærent benè possunt præscribi. 1 & sic distinguit illud c. 16. q. 3. inter memoratos. Fines verò prædiorum benè præscribuntur, in quo casu loquitur illud c. ex litteris. ī. de prob. in quo casu pōt intelligi illud c. 16. q. 4. volumus. & illud quod hic dī: Si vis intelligere hic de finib. parochiarum, intellige hic quòd fines non erant distincti. vndè habet locū præscriptio, vt dicit c. inter memoratos. Illud scias, ꝙ licet limes præscribi non possit, tñ ea quæ sunt infra limitē, limiti non adhærentia præscribuntur a spiritualia & temporalia: & sic loquuntur ī. eo. c. ad aures. & ī. eod. auditis. vbi vna ecclesia præscribit decimas in parochia alterius, & tunc necessarius est titulus, vt no. ī. si diligenti. & in quādā dec. Greg. eo. tit. venerabilium. f, vt notatur ī. eo. si diligenti.

1 Adde quæ dicātur adhærere limitib. ꝙ Bal. in l. 1. ff. de offic. præfe. vrb.

a Goffr. hic dixit, quòd possq̄ fines sunt turbati, & alter incipit fines possidere, vt solum propriū, non vt fines, tūc incipit præscriber, ñ turbationē autem nō præscribit: quia vterq; finib⁹ cōibus tunc vtitur rōne suę partis. ff. pro socio, l. merito. Ioā. And.

EX transmissa.] Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, Discretioni. Abb. Siculus. Et erat hæc olim sub tit. de capellis monachorum.

CASVS. Ecclesia de Camenone pertinet ad monasterium de Habeñ. & homines de Sib. & Vintoñ. ecclesiarum sunt parochiani matricis ecclesiæ de Camenone. clerici de Sib. & Vintoñ. minutatim omne ius parochiale præter ius funerandi sibi traxerunt illi matrici ecclesiæ, scilicet decimas & oblationes: vnde abbas & monachi de Habendon. pro ecclesia sua matrice de Camenone conquesti sunt duo Papæ. Vnde mandat iudicibus, quatenus faciant restitui decimas & oblationes cum aliis obuentionibus prædictæ matrici ecclesię de Camenoñ. non obstante præscriptione tempore hostilitatis à clericis prædictarū ecclesiarum. No. quòd monachi possunt habere ecclesias parochiales, & sic per consequens populum. Item maior ecclesia vel monasterium potest agere pro ecclesia sibi subiecta. Item ius parochiale generale nomen est, vt hic. patet. Item tempore hostilitatis non currit præscriptio. Item debentur matrici ecclesiæ, & non capellæ.

b Ecclesia de Camenone.] quæ parochialis erat ecclesia, & matrix, pertinens ad monachos, si aliq̄ erant sub illa: & ita istæ ecclesiæ pertinēbāt ad monasterium mediāte matrice ecclesia, & ita maior ecclesia potest agere pro iure subditarum ecclesiarū. sic ī. eo. auditis. & 16. q̄st. 3. inter memoratos.

† Curreta. Cirreto. Cerreto.

c Minutatim.] fruſtatim lupus comedit agnum. 13. qō. 1. c. ecclesias. §. his ita. vltrā vnā columnā. & est quasi quædam species alluuionis, quæ prædiorum statum immutat, alij auferēdo paulatim, alij dando latenter. C. de alluui. l. j. & 2. d. Funerandi.] ius funerādi consistit in sepulturis mortuorum, & exequijs, & oblationib. inde prouenientib. 3 & istud ius non subtraxerāt matrici ecclesiæ. de hoc iure habes infrà de sepul. per totum.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione. Et de ampilatione vide Innoc. & Ant. de But. in c. cum ex officij. ī. eo. titu.

† Cleri, in multis antiquis.

† al. ita; procurantibus. ad expensas nolunt subsidium, &c.

3 Concor. tex. in l. & si quis. §. funeris causa. & l. funerum sumptus. ff. de relig. & sumpt. fun.

discretioni vestræ mandamus, quatenus decimas c & oblationes cum aliis obuentionibus, memoratæ matrici ecclesiæ (præscriptione hostilitatis tempore non currente f) restitui faciatis.

¶ Lucius tertius.

¶ *Tempore hostilitatis non currit præscriptio.*

CAP. X.

EX † transmissa conquestione abbatis & monachorū de Habeñ. accepimus, quòd cum ecclesia b de Camenone ad ius eorū pertineat, & homines de Sibini, & Vito. ecclesiarum parochiani sint ipsius ecclesiæ: clerici, qui prædictas habuerunt ecclesias, minutatim c omne ius parochiale præter ius funerandi, d matrici ecclesiæ subtraxerunt: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus decimas c & oblationes cum aliis obuentionibus, memoratæ probari de diuisione, limes & ea quæ sibi adhærent benè possunt præscribi. 1 & sic distinguit illud c. 16. q. 3. inter memoratos. Fines verò prædiorum benè præscribuntur, in quo casu loquitur illud c. ex litteris. ī. de prob. in quo casu pōt intelligi illud c. 16. q. 4. volumus. & illud quod hic dī: Si vis intelligere hic de finib. parochiarum, intellige hic quòd fines non erant distincti. vndè habet locū præscriptio, vt dicit c. inter memoratos. Illud scias, ꝙ licet limes præscribi non possit, tñ ea quæ sunt infra limitē, limiti non adhærentia præscribuntur a spiritualia & temporalia: & sic loquuntur ī. eo. c. ad aures. & ī. eod. auditis. vbi vna ecclesia præscribit decimas in parochia alterius, & tunc necessarius est titulus, vt no. ī. si diligenti. & in quādā dec. Greg. eo. tit. venerabilium. f, vt notatur ī. eo. si diligenti.

¶ Innocentius Abbati de Cenedo.†

¶ *Procurationes, quæ debentur legatis & nunciis Apostolicæ Sedis, præscribi, non possunt.*

CAP. XI.

ACcedentes † ad præsentiā nostram præpositus sancti Nazarij, & A. canonicus sancti Stephani, syndici & procuratores ꝓuinciæ & clerici † Mediolañ. de ordinarijs maioris eccles ę grauiter sunt conquesti: ꝙ cum ipsi legatos & nuncios Apostolicæ sedis deuotè recipiant, & procurent, dicti ordinarij procurare ipsos renuūt, & † procurantibus ad expensas subsidiū impertiri: &

e Decimas.] & sic patet, quòd iure communi matrix ecclesia debet percipere decimas infra confines suæ limitationis, & sic capellæ nihil debent habere: quod est verum, nisi per specialem indulgentiam vel præscriptionem infra de deci. cum contingat. & 16. quæst. 1. decimis.

f Non currente.] tempus hostilitatis non currit: imò illud subdu. it de ꝑscripione. sic & 16. q. 3. prima actio ne. ff. de cap. & postliminium. & C. eo. ab hostibus. & in alijs talibus ī. eo. c. 1.

ACcedentes.] Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, volentes. Abb. Siculus.

CASVS. Præpositus sancti Nazarij, & A. canonicus sancti Stephani procuratores cleri ad sedem Apost. accedentes conquesti sunt de ordinarijs maioris ecclesię, quòd cum ipsi ꝓcurent legatos & nuncios Apostolicæ sedis, dicti ordinarij non velint illos procurare, nec aliquid conferre ad procurationes præstandas: volens Papa vt quod omnibus imminet, ab omnibus comprobetur: mandat abbati de Cenedo, quatenus si dicti ordinarij per speciale priuilegium Apostolicę sedis à præstandis procurationibus ostenderint se immunes, decernat ipsos ordinarios teneri ad procurationes ordine debito faciendas, etiam si longissimo tempore non impenderint procurationem: cum in talibus non habeat locum præscriptio. Nota quod omnes tangit, ab omnibus approbandum est. Item res ecclesię tenentur procurare nuncios & legatos Romanæ Ecclesiæ, nisi speciale priuilegium ostendant. Item in procurationibus non habet locum præscriptio.

¶ Ab om-

infra. ¶ Volentes autẽ, vt quod omnibus imminet ab omnibus[a] comportetur: Mandamus, quatenus niſi dicti ordinarij p ſpeciale priuilegiũ Apoſtolicæ ſedis à præſtandis procurationibus oſtẽderint ſe immunes (etiam ſi longiſſimo tẽpore procurationis obſequiũ nõ impenderint: cum in talibus[b] præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare) ipſos ad ꝓcurationis ſatiſfactionẽ ordine debito ſub eũdam, teneri decernas.

¶ Idem de Coſta, & de ſancto Donato † Prioribus.

¶ Subditus nõ præſcribit obedientiam contra prælatum.

CAP. XII.

CVm † non liceat à capite membra recedere,[c] nõ ſufficimus admirari, quod ſicut referẽte Bracharen. archiepiſcopo, nobis eſt itimatũ, licet eccleſiæ veſtræ in ipſius ſint diœceſi conſtitutæ, vos tamen obedire ſibi tanquam epiſcopo † veſtro, cõtumaciter recuſatis: & infra. ¶ Ideoque mãdamus, quatenus ꝓfato archiepiſcopo & eccleſiæ Bracharen. obedientiam & reuerentiam debitã, ſicut alij clerici ſuæ diœceſis[d] faciunt, impendatis, præſcriptione temporis non obſtante.[e]

¶ Idem nobili viro Matafelonj.

¶ In iuribus ad Romanam eccleſiam ſpectantibus currit ſola centenaria præſcriptio.

[Glo. ſeq. ponit 26. caſus, quibus vel non præſcribitur, vel præſcriptio dormit. & quinque perſonas, quæ non præſcribunt. in fi. ſignat contrarium, & ſoluit. & primò recitetur finis.]

e Non obſtante.] nota hic caſus in quibus non currit præſcriptio. Primo in obedientia, vt hic. Item in procuratione ratione viſitationis debita. ℨ. eo. c. proxi. Item in decimis à laicis poſſeſſis. ℨ. eod. causã quæ. Itẽ in matrimonio. ℨ. de conſãn. non debet. Item in tributis ſiue publicis functionibus. C. de præſcrip. xxx. vel xl. ann. l. cõpetit. Et liber homo non præſcribitur. 16. q. 3. placuit. §. poteſt. verũ. qđ ſi priuatus. & ſeq. §. Itẽ tempore vacantis eccleſiæ nõ currit præſcriptio. Nec tempore ſchiſmatis. ℨ. c. proxim. & c. de quarta. & infra eod. cũ nobis. Item tempore hoſtilitatis non currit. ℨ. eo. c. ex tranſmiſſa. & 16. q. 3 prima. Item nec ℨ neruum eccleſiaſticę diſciplinæ. ℨ. de conſue. cum inter vos. Item in re quæ de iure cõi poſſideri non poteſt 93. diſt. illud. & 100. diſt. ℨ morem. Item limes. 16. q. 3. licet. & ℨ. de paro. ſuper eo. Item nec in re ſpirituali iuſto titulo acquiſita ſup. de tranſact. præterea 2. Itẽ nec via publica. ff. de vi pub. viam. Item nec ℨ ius publicũ. C. de ope. publi. præſcriptio. Item res ſacra, & res fiſcalis. Inſtit. de vſucap. §. 1. & §. res fiſci. Item res prælidi data cõtra legem Iuliam repetundarum. ff. ad leg. Iul. repetundarum. quod ℨ legem. Item res pupillaris. ff. de acquirendo rerum domi. bonę. Item fundus dotalis. ff. de fundo. ſi fundus. Item dos peculiaris, vt vſ res C. ne de ſta. defun. l. vlt. Item pupillo nõ currit præſcriptio. C. qui. ex cau. in integ. reſti. nõ eſt ne. l. vlt. Item vxori durante matrimonio non currit præſcriptio, niſi maritus vergat ad inopiam. C. de iur. dot. in rebus. §. omnes. Item in rebus quę ſub conditione debentur, non currit præſcriptio, niſi à tempore conditionis extantis. C. de præſcrip. xxx. anno. cum notiſſi. ni. §. illud autem. Itẽ tempore ſuſpenſionis prælati non currit ꝓſcriptio. ℨ. de cõceſſ. præben. quia diuerſitatem. Item filiofamilias non currit præſcriptio, dũ eſt in poteſtate patris. C. de annal. excep. l. 1. in fin. §. vlt. & C. de bon. quę lib. quęcunque, ad fi. & C. de bo. ma. l. 1. in fi. & ſupra de poſtu. prælatorum. bonę memoriæ. in fi. Itẽ quidã ſunt, qui præſcribere nõ poſſunt, vt precario tenẽtes. 10. q. 3. quia cognouimus. 4 Itẽ colonus. 16. q. 1. clerici. & c. ſeq. C. de præſcrip. xxx. ann. male agitur. Itẽ qui nomine alieno poſſidet. ℨ. eo. ſi diligenti. Itẽ vſufructuarius. inſtit. per quas ꝑſonas nobis acquir. §. fructuarius. Nec creditor ꝓſcribit pignus. ff. de vſuca. non ſolum. §. qui pignori. & C. de pign. act. nec creditores. & hoc intellige de longa ꝓſcriptione ſm leges, non de longiſſima. arg. eſt ꝙ ℨ obedientiã præſcribitur. ℨ. de priuil. cũ olim. 5 Sed ibi habuit priuilegiũ rõne cuius ꝓſcripſit, & ꝓterea ſuberat Rom. eccl. q ipſã obedientiã ℨ eſm potius ꝓſcripſit, ſic ℨ. e. cũ ex officij.

taſ. 32. q. 7. qđ in oibus & iõ magis ꝓſequenda. ff. de pœn. l. aut factã. §. fi. ſm Hoſt. idẽ Goſ. ℨ. de ſimo. c. tanto. Ioan. And.

† archiepo.

a Cõmodatarius pœnã q̃ conſequit ex fur. nõ reſtituit dño, vt ſicut patiebat damnũ, ſic aſſequat lucrũ.

b In talibus.] in procuratione quę debetur ratione viſitationis, non currit ꝓſcriptio. ℨ. eo. cũ ex officij. & hic patet. ſed in illa quæ datur ratione inſtitutionis bene currit: de qua loquitur. cap. 18. q. 2. Eleutherius. Item in illa quæ datur ratione conſuetudinis, vt 18. q. 2 ſeruitium.

CVm non liceat.] Sunt duæ partes. Prima reprehendit factũ iſtorum, quibus ſcribit exprimendo causã. Secunda illud corrigi præcipit, & exceptionẽ remouet: ibi, Ideòque. Abbas. CASVS. Archiepus Bracharen: cõqueſt[a] eſt dño Papæ, quòd Priores de Coſta, & de S. Donato, denegabant ſibi obedientiam & reuerentiam exhibere, licet eccleſiæ ſuę in ipſius archiepiſcopatu eſſent conſtitutæ, dicentes quòd eam ſibi exhibere non conſueuerunt. Mandat Papa dictis Prioribus quatenus prædicto archiepiſcopo exhibeant obedientiam & reuerentiam debitam, ſicut alij clerici ſuæ diœceſis, præſcriptione tẽporis non obſtante. Nota quòd contra obedientiã nõ currit præſcriptio.

[Glo. ſeq. ponit tres caſus exceptos, demum obijciendo quęrit, & ſoluendo quæſtionem repetit.]

† Tornato Cornato alij. ita: de Coſta, & ſancti Martini.

† Cap. 2. eo. tit. ℨ. cõpi. Vide Romanũ ſing. 500 incip. curialis de Florẽtia. & Doctores 1 c. ſacerdotes. 2. q. 7.

a De hoc 2. q. 7. ſacerdotes. Io. And.

g Recedere.) niſi vel ſi incidit in hęreſim. 24. q. ſecunda, ſane. 2. Vel in ſchiſma. ℨ. de cle. quia diligentia. & in crimine notorio fornicationis, & in ſimoniaco in ordine, ſi poſſit probari. 32. diſt. §. verũ. & 1. q. 1. ſi qs à ſimoniacis. 2 in alijs autem criminibus etiam ſi ſint notoria, expectanda eſt ſententia. 15. q. vlt. kiſi citantibus. 8. q. 4. nonne. & ſup. vt lit pen. Ita. abilem. & ca. memoria. & ℨ. de diuor. porrò. Et eſt ratio: quia fornicarij notorij & ſimoniaci ſunt ſuſpenſi ipſo iure. 1. q. 1. n peritiuntur. Sed nonne pro alijs criminibus prohibetur quis à perceptione Dñici corporis. de conſec. diſt. 2. quotidie. & ab immolatione. vt 6. diſt. teſtamentũ. Quare ergo potius circa iſta crimina hoc dr? Solu. canon dicit, 2 quòd iſtos ſimoniacos & fornicarios vitare poſſumus iure mero, ſed alios nõ, niſi eſſent excommunicati, & ſuſpenſi vel depoſiti. Vinc.

d Suę diœceſis.) eo enim ipſo debent ſibi ſubeſſe. 16 q. 7. omnes baſilicę. & 18. q. 2. monaſteria. niſi oſtenderint ſe exemptos. ℨ. de confir. cum dilecta. ad fi. & hoc ideo, quia poſſeſſor non cogitur probare titulum ſuę poſſeſſionis. C. de rei vend. l. vlti. C. de peti. hęre. cogi. & 2. q. 5. §. 1. quia ius iſtud de cõmuni iure pertinet ad epiſcopum in omnibus clericis ſuę diœceſis, vt hic patet.

2 Hoc eſt qđ q̃rebã qua à re canõ dicit Rũdeo, illa eſt rõ ſpecialis in ſimoniaco in ordine: qa intus ortus occidit q̃ tũcũque occulte, vt not. de ſimo. tãta. fornicatio autẽ inquinat animã & corpus, & magis frequen-

5 Et eo. tit. cũ pſonę. li. 6. Io. And.

ADDITIO. Vnde versus.

Hostis schisma, minor, consinia, res sacra, dotes,
Ecclesia nexus, laicus, res spiritualis.
Visito, coniugium, via publica, liber, obedit.
Punctio, res fisci publicum ius, de repetundis.
Si vacat ecclesia, suspensio, sub patre natus.
Vxor conditio, si res nē possideātur.
Res pupillares his atque peculia iungis.
Impedimēta vetant hec ne prescribere possis.

¶ Cap. 3. eo. lib. 3. cōpi. vide Ancharanū consil. 310. & Paul. Castrē. cons. 280. incip. in facto præsenti. Adde notas huius decretalis.

CAP. XIII.

AD audiētiam Apostolatus nostri peruenit: & infra. ¶ Proponebatur ex parte tua, Alexandrum Papam prædecessorem nostrū, tibi in castro Palatioli concessisse singulis annis quadraginta solidos denariorum Papiensiū, quos Romana ecclesia ibi cōsueuit recipere annuatim: insuper comestiones,[a] bāna,[b] placita,[c] forisfacta,[d] & omnia iura, quæ ibi Apostolica sedes habebat. Sed ea tibi nulla ratione deberi, castellanus eiusdem castri cōstantissime asserebat. Ad quod probandum inducebas prædicti Papæ priuilegium, & librum ecclesiæ Romanæ censualem. hoc etiam nitebaris probare per testes, qui dicebant se vidisse præscriptū censū nūcijs Romanorū Pōtificū à quinquagita annis & infra fuisse solutū. Sed inter alia fuit ex aduerso respōsū, quod nec priuilegiū, nec liber cēsualis tibi aliquid commodi † afferebat, cū priuilegio vsus non fueris spatio annorū triginta: & liber censualis suspectus existeret: quia non fuerat in camera nostra recept⁹: ac scriniarius [e] alio modo scripsisset dicta testium, q̄ dixissent. ¶ Nos igitur magis [f] auctoritatē priuilegij, quā depositiones testium attendentes: cōsiderantes etiam librum censualē, [g] quem non suspectū habuimus, † licet non in nostra, sed in Cardinalis sācti Hadriani camera sit inuentus, q † eum quando camerarius fuerat, de camera beati Petri suscepit: nec credentes ipsum scriniariū (cū iuratus [h] sit, officiū suum fideliter exeq) aliud scripſſe, quam à testibus diceretur: Respicientes insuper (quod est longe validus) ipsum negotiū tangere principaliter [i] Romanam ecclesiā, cōtium ipsum tangere principaliter Rom. eccle. ȝtra q̄ non nisi centenaria currit prescriptio, cōdemnauit dictū castellanū in solutione omniū petitorum, iniungendo eidē, vt dicto nobili, non tanq̄ sibi, sed tanq̄ Romanæ eccl. cuius auctoritate debet ꝓcipere prædicta, & cuius etiā vasallus ꝓp prædicta existit, persoluat. Nota casum vbi magis creditur priuilegio q̄ testibus. Itē liber cēsualis fidem facit. Itē præsumitur pro illo qui officiū suū iurauit fideliter adimplere. Itē contra Romanam eccl. non currit ꝓscriptio nisi centū annorum, a Comestiones.] ideſt [r] albergarias, seu procurationes, quas à singulis seu certis percipere poterat.

† afferebant

[r] Hæ duæ glossulæ nec Bernardi sunt, nec habentur in antiquis codicibus.

b Banna.] ideſt [r] ius indicendi bannum, vel edictum.

c Placita.] i. iurisdictionem cautarū.

d Foris facta.] i. pecuniarias pœnas delinquentium. ar. ff. de pœ. presbyter.

e Scriniarius.] scriniarij appellātur tabelliones, & est vulgare Romanorum.

[Glosſ. seq. signat contrariū, & soluit.]

f Magis auctoritatem. Jargu. ꝓtra. C. de fide instru. in exercē dis. ī. de fid. instr. cū Ioānes. Sol. illud generale, & istud speciale ꝓpter antiquitatem facti. ff. de ꝓba. cēsus. & sunt sens per specialia ista obuiantia illi generali s. vbicunque scriptura est necessaria. 97. dist. nobilissimus. C. de man. prin. l. 1. ī. de off. deleg. cū in iure. C. si mi. se ma. dixe. si alterius. & vbicunq; priuilegium allegatur. ar. ff. de priui. porro. quædam enim melius probantur per instrumēta q̄ per testes. vt dicta est. 2 De hoc ī. de proba. tertiò. vt hic sequitur, vt ibi dicit, considerantes etia ꝛ librum censualem, & cętera.

[r] Vel respicit factū. qa testes solum dicebant se vidisse cēsū solutū priuilegiūverò asserebat illū debitū. & facit ff. de priuil. ff. Papa. li. 6 Io. An

g Censualem.] sic enim per libros antiquos probatur diuisio diuersum. ī. de proba. cū causam. & instrumento producto de archiuio publ. coll. redditur. C. de fi. instru. auth. ad hæc. argu. 30. q. 1. peruenit. publicum testimonium dicitur habere, a quo magistratus confitetur illud de archivo publico esse, vt hic. & si manu commentarieñ. ei signa imposita sunt contucta. arg. ff. de iu. fis. in fraudem. §. quoties. & de fid. instr. plures. ff. de prob. census. de arbi. tutelæ l. vlt. & sufficit, quòd in libro authentico scriptum est. 6. q. 3. scriptum est in lege. & ff. qui & a quibus. lib. non sunt l. prospexit.

h ¶ Iuratus.] sic ergo præsumitur pro aliquo ratione iuramenti. 1. q. 7. ancimus. supra de præsumptionibus illud. Itē ratione honestatis sacr. ī. de fid. instrum. cum dilectus.

i Principaliter.] secus si secūdario. ī. de ꝛc iudi. c penul. arg. ī. de priui. si de terra. & c. accedentibus. Posset tamen

ADDITIO. Vnde versus.

Hostis schisma, minor, consinia, res sacra, dotes,
Ecclesia nexus, laicus, res spiritualis.
Visito, coniugium, via publica, liber, obedit.
Punctio, res fisci publicum ius, de repetundis.
Si vacat ecclesia, suspensio, sub patre natus.
Vxor conditio, si res nē possideātur.
Res pupillares his atque peculia iungis.
Impedimēta vetant hec ne prescribere possis.

¶ Cap. 3. eo. lib. 3. cōpi. vide Ancharanū consil. 310. & Paul. Castrē. cons. 280. incip. in facto præsenti. Adde notas huius decretalis.

CAP. XIII.

AD audiētiam Apostolatus nostri peruenit: & infra. ¶ Proponebatur ex parte tua, Alexandrum Papam prædecessorem nostrū, tibi in castro Palatioli concessisse singulis annis quadraginta solidos denariorum Papiensiū, quos Romana ecclesia ibi cōsueuit recipere annuatim: insuper comestiones,[a] bāna,[b] placita,[c] forisfacta,[d] & omnia iura, quæ ibi Apostolica sedes habebat. Sed ea tibi nulla ratione deberi, castellanus eiusdem castri cōstantissime asserebat. Ad quod probandum inducebas prædicti Papæ priuilegium, & librum ecclesiæ Romanæ censualem. hoc etiam nitebaris probare per testes, qui dicebant se vidisse præscriptū censū nūcijs Romanorū Pōtificū à quinquagita annis & infra fuisse solutū. Sed inter alia fuit ex aduerso respōsū, quod nec priuilegiū, nec liber cēsualis tibi aliquid commodi † afferebat, cū priuilegio vsus non fueris spatio annorū triginta: & liber censualis suspectus existeret: quia non fuerat in camera nostra recept⁹: ac scriniarius [e] alio modo scripsisset dicta testium, q̄ dixissent. ¶ Nos igitur magis [f] auctoritatē priuilegij, quā depositiones testium attendentes: cōsiderantes etiam librum censualē, [g] quem non suspectū habuimus, † licet non in nostra, sed in Cardinalis sācti Hadriani camera sit inuentus, q † eum quando camerarius fuerat, de camera beati Petri suscepit: nec credentes ipsum scriniariū (cū iuratus [h] sit, officiū suum fideliter exeq) aliud scripſſe, quam à testibus diceretur: Respicientes insuper (quod est longe validus) ipsum negotiū tangere principaliter [i] Romanam ecclesiā, cōtium ipsum tangere principaliter Rom. eccle. ȝtra q̄ non nisi centenaria currit prescriptio, cōdemnauit dictū castellanū in solutione omniū petitorum, iniungendo eidē, vt dicto nobili, non tanq̄ sibi, sed tanq̄ Romanæ eccl. cuius auctoritate debet ꝓcipere prædicta, & cuius etiā vasallus ꝓp prædicta existit, persoluat. Nota casum vbi magis creditur priuilegio q̄ testibus. Itē liber cēsualis fidem facit. Itē præsumitur pro illo qui officiū suū iurauit fideliter adimplere. Itē contra Romanam eccl. non currit ꝓscriptio nisi centū annorum, a Comestiones.] ideſt [r] albergarias, seu procurationes, quas à singulis seu certis percipere poterat.

† afferebant

[r] Hæ duæ glossulæ nec Bernardi sunt, nec habentur in antiquis codicibus.

b Banna.] ideſt [r] ius indicendi bannum, vel edictum.

c Placita.] i. iurisdictionem cautarū.

d Foris facta.] i. pecuniarias pœnas delinquentium. ar. ff. de pœ. presbyter.

e Scriniarius.] scriniarij appellātur tabelliones, & est vulgare Romanorum.

[Glosſ. seq. signat contrariū, & soluit.]

f Magis auctoritatem. Jargu. ꝓtra. C. de fide instru. in exercē dis. ī. de fid. instr. cū Ioānes. Sol. illud generale, & istud speciale ꝓpter antiquitatem facti. ff. de ꝓba. cēsus. & sunt sens per specialia ista obuiantia illi generali s. vbicunque scriptura est necessaria. 97. dist. nobilissimus. C. de man. prin. l. 1. ī. de off. deleg. cū in iure. C. si mi. se ma. dixe. si alterius. & vbicunq; priuilegium allegatur. ar. ff. de priui. porro. quædam enim melius probantur per instrumēta q̄ per testes. vt dicta est. 2 De hoc ī. de proba. tertiò. vt hic sequitur, vt ibi dicit, considerantes etia ꝛ librum censualem, & cętera.

[r] Vel respicit factū. qa testes solum dicebant se vidisse cēsū solutū priuilegiūverò asserebat illū debitū. & facit ff. de priuil. ff. Papa. li. 6 Io. An

g Censualem.] sic enim per libros antiquos probatur diuisio diuersum. ī. de proba. cū causam. & instrumento producto de archiuio publ. coll. redditur. C. de fi. instru. auth. ad hæc. argu. 30. q. 1. peruenit. publicum testimonium dicitur habere, a quo magistratus confitetur illud de archivo publico esse, vt hic. & si manu commentarieñ. ei signa imposita sunt contucta. arg. ff. de iu. fis. in fraudem. §. quoties. & de fid. instr. plures. ff. de prob. census. de arbi. tutelæ l. vlt. & sufficit, quòd in libro authentico scriptum est. 6. q. 3. scriptum est in lege. & ff. qui & a quibus. lib. non sunt l. prospexit.

h ¶ Iuratus.] sic ergo præsumitur pro aliquo ratione iuramenti. 1. q. 7. ancimus. supra de præsumptionibus illud. Itē ratione honestatis sacr. ī. de fid. instrum. cum dilectus.

i Principaliter.] secus si secūdario. ī. de ꝛc iudi. c penul. arg. ī. de priui. si de terra. & c. accedentibus. Posset tamen

tamen iste castellanus præscribere vt teneret terram, & esset feudatarius Ecclesiæ Romanæ, & nō ille: quia per hoc non præiudicatur ecclesiæ. sic 16.q.4.volumus. arg.C.de præscript.xxx.anno.competit. & l.iubemus, 16.q.3.c.placuit,§.potest.& ī.eod.sanctorum.

a Centenaria.] 16.q.3.nemo.& ī.c.Pri.& C.de sacrosanc.eccle.l.vlt.& melius ī authent. ibi signata quas actiones, in fi.

[Glo. seq.argu.de verbo, tanquam, & inducit sex concor.]

b Tanquam.] arg. quòd aliqs facit aliquid nō tāquā ipse, sed tāquā alius, ī.de elect.cū inter canonicos.& ff.de adopt.si pater.§.qui duos, ff.de inoffic.testa.Papinianus.§.sed neq; impuberis. ff.quādo app.sit.l.1.§.solent. & ī.de reb.eccl.non alien.si quis presbyterorum. sic aliquis facit aliquid in eo quòd homo.& aliud in eo quòd rex.23.q.4.in ecclesia. in fi.

CVm nobis.] In prima ponit decisā consultatio. In secunda responsio: ibi, Licet. Abb.sic. Cum vobis.]

CASVS. Hildesemen.ī eps mouebat quæstioné subiectionis cōtra monasteriū Grādesh. & Ecclesiā Romanā, dicēs quòd præscripserat subiectionē contra libertatē monasterij: committit Papa quibusdā abbatibus, vt reciperēt testes episcopi ad probandum præscriptionem contra libertatem monasterij. Sed postquam inchoata fuit præscriptio contra monasteria, scissura trium schismatum a fuit in Ecclesia Romana. Modò iterū scribit Papa eisdē. iudicib. dicens, quòd tam iure canonico q̄ ciuili Romana ecclesia gaudet priuilegio speciali, vt nō nisi præscriptio centū annorum currat contra Rom. Eccl. tñ dicit Papa, quòd non vult cōputare tempora schismatum in præscriptione, sed de medio deduci. Bernar.

Nota quòd Romana Eccl.gaudet priuilegio speciali centum annorum non solum in rebus proprijs, sed etiam in ecclesijs sibi immediatè specialiter subiectis. Item tempore schismatis non currit præscriptio.

d Legali.] C.de sacrosan.eccle.vt inter diuinum. 3 & in Auth.vt Roma. Eccle. cen.an. gau.primi.§.quod autem.coll.2.

e Canonica.] 16.q.3. nemo. & ī.c.proxi.& ī.eod.si diligenti,in fi.

f Centum annorū.]hæc præscriptio obtinet in rebus & possessionibus,sed in priuilegio prælationis,quo super alijs ecclesijs obtinet principatum, nulle currit ei præscriptio.93.dist.qui cathedram.24.q.1.quia ut sola. & c.rogamus. & c.schisma. quia hoc esset præscribere obedientiā:quod esse non potest.ī.eo. cum non liceat. quia nemo debet esse sine capite.93. dist. nulla. Vinc. Sed videtur certè impossibile probari præscriptionem centum annorum idē est ac si diceret Papa nolo quòd currat præscriptio contra Rom. Ecclesiam. sim.2.q.4.

tra quam non nisi centenaria a præscriptio curit: in solutione prædicti census, & aliorum petitorum cōdemnauimus partem aduersam: injungentes eidem, vt tibi, non tanquam b tibi, sed tanquam Ecclesiæ Romanæ (cuius auctoritate debes percipere, cuius etiam propter prędicta beneficia vasallus existis) sine difficultate persoluat.

¶ Idem Hel.& Gu. abbatibus.

¶ *De centenaria præscriptione, quæ solum currit contra Romanam Ecclesiam, tempora schismatum deducēntur.*

CAP. XIIII.

CVm†vobis:c & infra. ¶ Licet tam legali, d quàm canonica e sit diffinitione statutū, vt cōtra Romanam Ecclesiam, quæ gaudet priuilegio speciali, non nisi centum annorum f præscripto locum sibi valeat vendicare: tempora tamen intercidentium † schismatum, g quæ secundum iuris ordinem cursum præscriptionis impediunt, nolumus aliquatenus cōputari: sed diligenti consideratione adhibita, de ipsa computatione deduci. h

¶ Idem Helien. & Rossen. episcopis.

¶ *Prælatus inferior potest præscribere in certis ecclesijs suę diœcesis totū ius episcopale: subducitur tamen de præscriptione tempus quo vacauit ecclesia cathedralis.*

CAP. XV.

AVditis † & intellectis meritis causæ, quæ vertitur inter Vigoren. episcopum, & abbatē de Heuescam, super

† Cap.4.eo. tit.in 3.compilatione. Et de materia schismatis vide B. Thomā 2.2.quæst.39. & Turrecrematam in sum. de eccles. lib. 4. par.1.cap.1. & multis sequent.

1 Hic casus in antiquis exēplaribus reperitur.

2 De quibus ī. de schismat. cap.1. Ioan.And.

3 Et auth. ibi posita.

uilegio speciali, non nisi centum annorum f præscripto locum sibi valeat vendicare: tempora tamen intercidentium † schismatum, g quæ secundum iuris ordinem cursum præscriptionis impediunt, nolumus aliquatenus cōputari: sed diligenti consideratione adhibita, de ipsa computatione deduci. h

¶ Idem Helien. & Rossen. episcopis.

¶ *Prælatus inferior potest præscribere in certis ecclesijs suę diœcesis totū ius episcopale: subducitur tamen de præscriptione tempus quo vacauit ecclesia cathedralis.*

CAP. XV.

AVditis † & intellectis meritis causæ, quæ vertitur inter Vigoren.episcopum, & abbatē de Heuescam, super

AVditis.] De præscriptione subducitur tps quo vacauit ecclesia cōtra quam præscribitur. Ita summat Io.And. Sed hæc summatio de nihilo seruit, cū hoc sit expressū in multis iuribus. ī.eo.de quarta. & c.1. cum similib. Primo ponit processū & cōclusionem negotij. Secundò indecisè narrat restitutionem ab vtraq; parte petitam & concessam. Tertio committit probationes recipiēdas super restitutione & causam diffiniendam. Secundaubi, Verum. Tertia.ibi, Quocirca.Abb.sic.

CASVS. Inter epm Vigor. & abbatem de Heuescam vertebatur controuersia super quibusdam ecclesijs in valle de Heuescam constitutis, quas eps dicebat ad se spectare quo ad legem diœcesanam: causa super his commissa fuit iudicibus, coram quibus petijt eps ecclesias illas sibi debere subesse, quo ad legem diœcesanam, & omnia iura epalia sibi debere adiudicari in illis ecclesijs: Abbas verò dicebat ecclesias illas ab eius iurisdictione prorsus exemptas per priuilegia: vel si priuilegia non sufficerēt, dicebat se ecclesias illas legitime præscripsisse: Super his vtraq; pars suas probationes induxit: abbas induxit tam priuilegia quàm testes ad probandum suam intentionem, & episcopus ad probandum interruptionem: Tandem causa sic instructa remissa fuit ad sedem Apostolicam. Post allegationes multiplices intellexit episcopus, q̄ licet abbas per priuilegia non probasset suam intentionē, tamen probauerat præscriptionē, vnde contra præscriptionem petijt episcopus se admitti per beneficiū restitutionis ad probandū quòd Vigor.ecclesia tanto tempore vacauerat, quòd tēpore vacationis subducto, præscriptio nō

† Intercedētium.

4 Quasi velit dicere Laurētius cuius sunt hæc gl. quòd puberes de his q̄ viderint ante pubertatē non possint testificari. & hoc etiam no.ī. qō.9. testes. Io.And.

5 Et ī. de verb.sig. sup quibusdam.

† Cap.5. eod.tit.in 3. compil. Vide c.auditis. ī. de in integ.rest. vbi Docto. adde Balbū tract. de præscrip. in 3.par. sex tę part. principalis, q.1. & Felinum in c. irrefragabili. ī. de offi.ord.

fuit completa. Abbas uidens quòd ista probatio præiudicabat sibi in totum, petijt se admitti per idē beneficium ad probandū, quòd vallis de Heuesā est ille locus, qui fuit per duos reges libertati donatus, quē Celestinus Papa libertati donauit. Papa uidēs quòd utraq; ecclesia necessariā probationē omisit, utrāque restituit contra alterā in p̄dictis articulis; sed quia probatio abbatis p̄iudicialis erat, mandat Papa iudici. quatenus inspiciant priuilegia The. & Of. regū, quę abbas super libertate p̄missa asserit se hꝫre, & si per illa cōstiterit, quòd uallis de Heuesā sit ille locus quē Celest. libertati donauit, absoluat abbatē ab impetitione epi super ecclesijs p̄dictis epo super illis silentiū imponētes: Si verò abbas in hac probōne defecerit aut diūt p̄bationes epi, super tēpore quo infra 40. annos sedes episcopalis vacauit, & si per tantum tps vacasse constiterit, quòd illo subducto, præscriptio non sit completa adiudicent episcopo ius episcopale in illis ecclesijs, abbati silentium imponendo. Si aūt episcopus hanc exceptionem non probauerit, tamen quia ipse probauit interruptionem in quibusdam articulis, adiudicent eidem ius episcopale in illis, dummodo intra 40. annos interruptio facta fuerit: in cæteris in quib. albas præscriptionē probauit, epo silentiū imponentes. No. quòd ius episcopale generale nomen est, & habet multas species sub se, vt hic patet. Item de vna defensione potest quis trāsire ad contrarium: quia præscriptio, & priuilegiū contraria sunt, & tamen abbas hic admissus fuit ad vtrumque, sed sub alternatione illud fieri debet. Item priuilegium regale declarat priuilegium Papæ, & sic priuilegium otiosum non probat. Item tempus vacantis ecclesiæ debet deduci de præscriptione. Item licet quis præscribat in vno articulo, non tamen in alio.

a Diœcesana.] hæc diœcesana lex comprehendit etiā legem iurisdictionis. De his dicitur ī. de off. ord. dilectus. & c. coquerente.

b Abbas autem.] sic ergo cum agitur de subiectione aliquorū, non illi, sed ille qui dicit illos sibi subiectos esse, cōuenire debet. 16. q. 3. inter nos. oratis. & ī. vt lic. non conte. quoniā. ¶ quod sic. & ff. de lib. hom. exhib. l. vt si. ff. de serui. r. vlt. in. fi. & ff. si ser. vend. is cuius familia. Et sic & pro illis agere potest. ī. eo. ex tenuri istis. Et subditus etiā conuenitur ī. de elec. querelā. sed ibi conuenitur subditus suo nomine. & 12. q. 2. quicunque alium, sed si petere vellet procurationem vel cēsum à capellanis, ea posset conuenire. arg. ff. de vsufruc. si pecuniæ, ¶ pen. & l. vsufructu relicto. & l. vsufructu legato. ¶ hactenus & ī. de censi. cum instantia.

a Et sup. de ma. & obed. inter quatuor. ubi de hoc. Io. An.

c Exemptos.] a primo per priuilegiū Romani Pontificis. ī. de in integ. rest. auditis. in illa litera, vbi dicit: cognouimus, &c. quæ dicitur pars illius. Secundo per præscriptionem, vt sequitur in vers. verum, &c. & hoc intelligitur sub hoc, infra. Vnde prædicta decret. fuit decisa ab isto loco: quia faciebat ad tit. de rest. in integ. & hæc decr. continuatur in integra.

a Hæc glos fuit à manu scriptis desiderat, in quibusdam aut vetustis impressis iam habetur.

{Glo. seq. no. & remittit, secundo obijcit & soluit.}

d Episcopale ius.] hic manifestè patet, q̄ inter ea quæ præscribuntur, vt ī. eo. cum olim. de hoc dī. 16. q. 3. quicunque. Sed vī quod alias non potuerit præscribere huiusmodi exemptionem contra illud. ī. eo. cū non liceat. & ī. de constit. cum inter. sed bene potuit præscribere illas ecclesias si legitimo tempore illas possedit, vt ī. eo. de quarta, & sic alias illas habebat pleno iure, sed abbas suā q̄riā libertate præscribere non posset. sed alius cuius nomine ipsum allegaret. ī. eo. cū ex officij. si super, hoc habuit tale quale priuilegiū. arg. ī. de cōsue. cum dilectus & ī. de priuil. cū olim. Item patet quòd oia iura, quæ abbas potest possidere, potest præscribere. ī. eo. cū olim. 3 sed non alia quæ enumerant 68. dist. ī. quis chor epis. vnde ea quę ad vtrāque legem spectant, potest præscribere, vt hic patet, cognitioni causārū matrimonialium tū de iure cōmuni spectat ad iurisdictionem episcopi. ī. de excess. præla. accedentibus. quam præscribit abbas, vt infra sequitur ius episcopale genus est, & habet multas species sub se, quæ enumerantur ī. de offi. ord. conquerente. & c. dilectus. & ī. quædam enumerantur, vt ibi dixi circa positionem, & cætera quæ sequuntur.

3 Adde ¶ ex præscriptione quęritur quasi dominiū. l. cū postulassem. ¶. cāni. & ibi Bart. ff. de dam. infec. & l. j. ff. de vsur.

e Præscripsisse.] sic ergo abbas iste tuetur se duplici iure, videlicet exemptionis, & iure præscriptionis, quæ iura sunt contraria. ī. eo. veniens quia si tutus esset iure priuilegij, non posset præscribere: quia quod meum est ex vna causa, ex alia meum fieri non potest. ī. de fide instru. inter dilectos. Sed dicas quòd simul non proposuit ista duo, sed de vna exceptione transiuit ad aliam: quod fieri pōt. arg. 24. q. 1. quisquis. ff. de excep. nemo. C. de transact. interpositas. 4 ī. de cauſ. poss. & propr. pastoral. 5. & ī. de testib. ignitæ cauterium. & ff. de a. qui. poss. naturaliter. ¶ nihil. & generaliter licitum est de vna detentione trāsire ad aliam. arg. 10. supra de prob. licet. & ī. eod. cum olim. nisi vbi ius contrarium prohibet. ff. de reg. iur. nemo ex his, vel sub distinctione simul proposita fuerant, vt si hoc vel illud probauerit abbas obtineat, & nisi forte per tantum temporis spatium ecclesia vacasset. Bern.

4 Dico nisi exceptionē metu factam & cum seruo. Io. And.

{Glos. seq. ob ijcit, & dupliciter soluit.}

f Si per illa.] Celestinus exemerat à iurisdictione episcopi loca, quæ isti reges donauerant libertati. cum autem per priuilegia Celestini non constaret, quòd vallis de Heuesam, in qua episcopus petebat ius episcopale, esset de illis locis donatis libertati ab illis regibus: mādat Papa inspici priuilegia illorum Regum, & si per illa priuilegia constiterit, quod vallis de Heuesam sit de illis locis, apparet quod Celestinus exemit locum, scilicet vallem de Heuesam. & sic abbas obtinebit. nec habet locum posita probatio vacātis ecclesiæ: & sic prius cognosci debet de hoc articulo tanquam præiudiciali.

5 Non nocet adulto indicium contra eū habitum dum defensore & curatore carebat. Io. And.

g Subducto.] sic ī. eo. c. 1. & c. de quarta. & c. cum vobis. quia tunc defensore carebat sic C. quo & quando iud. si pactis. ¶ sic & absenti adijciuntur tot anni quot fuit absens. C. de præscrip. longi temp. auth. quid ii.

{Glo.

[Glo.seq.obijcit soluendo obiec. repetit.

a Interruptionem.] sed contrarium vſ, q si interrūpit quo ad quædam: ergo quo ad omnia ex iure episcopali preuenientia: nam qui autem hominis tetigit, totū hominem tetigisse uidetur. de pœn. dist. 1. vulgaris. argu. C. de duo. re. l. vlt. ‖ hoc tñ vt sciēs se habere ius epi.opale, vno tantum utitur. argu. ff. de ser. rusti. prædio. vna est via. & ff. quemad. seruiam. si stillicidij §. vlt. & ff. de ser. vt pos nium. ad fin. Sed nō est ita, vt hic patet, & j. de capel. monach. cū dilectus. licet. n. præscribatur i vno capitulo, non p scribitur in alio: nisi fiat interruptio in vno, nō in alio.

b Sancti Petri.] fortè præcipiebant nomine Romanæ ecclesiæ. arg. j. eo. si diligenti. sed abbas allegabat ad se pertinere ministerium perceptionis. j. eo. ad audientiam.

[Glo. seq. signat cōtrariū, & ibi remittit. quærit, alleg. pro & contra, & soluit.]

c Imponētes.] sibi imputet ep̄s qui tanto tempore gesta taciturnitate sir. nauit. C. de his qui a nō domino manu. l. vlt. in fi. & sic patet, quod negligentia prælati nocet ecclesiæ. Arg. contra: quia taciturnitas non uidetur nocere successori. j. eo. nihil. ubi de hoc argu. ad hoc. ff. de pet. hęre. si quidem possessor. §. quid autem.

vos in illis ecclesijs ius episcopale adiudicetis episcopo: & super illo perpetuum silentium imponatis abbati. Si autem exceptionem huiusmodi episcopus non probauerit: quia tamen interruptionem a probauit, circa processionem pentecostalē, in villa & ecclesia de Mortona, & receptionem ac procurationē archidiaconi, necnon solutionē denariorū S. Petri b in valle de Heuescam: circa cognitionem quoq; causarum matrimonialium, † & capellani suspensionem in prędicta villa de Mortona, & interdictum capellarum in præfata villa de Heuescam, vos super his ius ep̄ale adiudicetis eidem: si tamen circa suspentionem & interdictum huiusmodi, infra quadraginta annos interruptio facta fuit: in cæteris ei silentiū imponētes, c quæ abbas præscriptisse probatur.

¶ Idem Parisiēn. episcopo.

¶ Non potest subditus contra superiorem visitationem, aut procurationem ratione visitationis debitam, in ipso præscribere, quānis alius in personam alterius præscribere posset utramque.

CAP. XVI.

CVm † ex officij sui debito Senonēn. p uinciam uisitaret archiepiscopus Senōn. per Parisiensem diœcesim transitum faciens ad abbatis sancti Maglorij Prioris de Castres, & quorundā aliorum ecclesias eiusdē diœcesis, necessè habuit declinare: à quibus cum procurationem sibi debitam postularet, ipsi eā inhumaniter negauerunt: d ad suæ negationis defensionem hoc solum allegantes, ‖ e quod non meminerint se procurationem huiusmodi p̄decessoribus eiusdem archiepiscopi exoluisse, nec ab eis aliquādo fuisse petitā: f & infra. ¶ Nos tamen super hoc dicit ut notatur j. de in integ. rest. auditis. in notula secunda, illa ecclesia, &c.

CVM ex officij sui debito.] Procuratio quæ debetur ordinario uisitanti: præscribi non p̄t. h. d. secundū Io. And. Prima pars narrat factum & allegationes eorū. Secunda ibi, Nos igitur. allegationem reprobat, & processum contra eos factū seruari præcipit. Tertia ibi, si quid, reseruat allegationes aliquas si quas habent legitimas. Abb. Sic.

CASVS. Archiep̄s Senōn. dū uisitaret prouinciā suā transitum fecit per diœcesim Parisiēn. descendit ad ecclesias abbatis S. Maglorij Prioris de Castres. quibus petijt procurationem: sed ipsi sibi eā denegauerūt, allegantes in suam defensionem, quòd nūquam huiōi procurationē præstiterunt prædecessoribus ipsius archiepiscopi: nec petita fuit ab eis, quòd ipsi meminerint. p̄ter quod archiep̄s tulit in eos sua sententiam suspensionis, significans hoc dño Papæ: sed ipse hanc allegationem friuolam reputauit, cum contra procurationem, quæ ratione uisitationis debetur, præscribi nō possit: sicut nec contra ipsūm uisitationem p̄t aliquo modo præscribi, quānis alius cōtra ipsū præscribere possit: vtram que. vnde mādat Parisiēn. episcopo, quatenus sententiam, quam tulit præfatus archiepiscopus in huiusmodi cōtemptores, de antiqua metropolis consuetudine, usque ad debitam satisfactionem faciat obseruari: quia ut dicit Apostolus: Qui spiritualia seminat, non est magnum si carnalia metat: cum nemo suis stipendijs militare cogatur. si aliquid aliud uoluerit allegare contra intentionē archiepiscopi ac probare, Papa facit eis iustitiam exhiberi. Nota quod contra uisitationem & procurationē, quæ debetur propter uisitationem, non currit præscriptio. Item archiepiscopus iure metropolitico potest prouinciam suam uisitare. Item nemo suis sumptibus cogitur seruire.

† Cap 6. eo. tit. in 3. cōp. Et de materia uisitationis & procurationis uide Concilium Lateran. sub Alex. iij. cap. 4. uol. plenè. & Cōc. Lat. sub Inn. iij. cap. 33. adde Conc. Oxoniense c. ut singula. & Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 3. & Bernardinū Diaz regul. 396. incip. procurō, seu visitatio.

¶ Hodie vide Cōc. Trid. sess. 24. de ref. c. 20.

¶ Si ex uno fonte unus est cōtractus pluriū, interpellatio vnius prodest alijs: & idē si pluriū debit. quia vnius interpellatio prodest quo ad alios. I. A.

Sed nūquid ei qui non potest agere, currit præscriptio? Videtur. quod sic, sed restituitur. ff. de itin. actuque prīua. l. 1. §. si quis propter. & ff. de seruit. rusti. prædio. & Attilicinus. Sed contra videtur argum. j. de appella. ex ratione. & C. de annal. except. l. 1. in fi. quia ubi nulla petitio, nulla mora. ff. de verbor. obligat. l. si pupillus. & ff. si certum p. tatur. l. lecta. Dicas ergo, quod præscriptio semper currit: sed si læditur quis, restituitur ex iusta causa. ff. ex quibus cautis maiores. l. 1. in fi. & l. ait prætor. §. 1. & 2. nisi lex impediat cursum præscriptionis, ut in l. 1. C. de annali exceptione, in fine. & in casibus qui notantur supra eodem cum non liceat. & ff. de iudi. l. 1. §. penul. in casu tamen non fit restitutio quando currit præscriptio. cum possit habere recursum contra impedientem, cuius dolo res perijt. ff. de dolo. l. arbitrio. §. dolo. & hoc si soluendo est ille dolosus: aliàs fit restitutio contra aduersarium, ff. de dolo. l. & elegantèr, §. si dolo. illud tamen fallit, quod ubi quis læditur in præscriptione, restitutionem petere debet intra quadriennium, C. de tempor. in integrum restitutione. leg. vltima. vbi verò non currit, semper seruatur illæsus, nec est aliqua restitutio ibi facienda. Laurentius

a Hæc glos. in antiqua non reperit.

d Negauerunt.] quia a tenebatur ad hospitalitatem. 42. dist. §. 1. & c. quiescamus.

[Glo. seq. ponit causam contra quam unam legem allegat.

e Allegantes.] & malè: quia tempus non est modus tollendæ obligationis. ff. de action. & obligati. obligationum. §. placet. Arg. contra. C. de agri. & censi. l. litib. lib. 11.

f Petitam.] propter quod archiepiscopus eos excommunicauit.

Glo. seq. ponit opi. quam reprobat.]

a Penitus.] Quidam notauerunt in loco isto, quòd licet procuratio nō possit prescribi, tñ si epūs visitat quod nullam recipiat procurationem, tunc potest præscribi procuratio. arg. ad hoc ī. de censi. sopitæ, cum. a. procuratio talis possit commutari. vt 10. q. 3. relatum. ergo & remitti. Sed non est verū, quia expresse nō pōt epūs procurationem illam remittere. inf. de censi. cum venerabilis. Arg. contra. ī. de donat. pastoralis. Item ratio legis obviat eis, nā quamdiu quis habet hausfrū. & iter debet habere. ff. de seruit. rust. prædio. l. 3. §. vl. & licet ager fit sterilis ita quod nihil inde percipiā, tamen retineo vsūfructum in eo. ff. de vsufru. arboribus. §. vlt. Ioan.

b Procurationem.] ff. de offi. præsi. plebiscita. & ff. de offi. procon. solet. §. vltim. & l. obseruare.

c Ratione visitationis.) fin. ī. eo. c. accedentes. vbi de hoc.

d Visitationem.] istud esset præscribere obedientiam, quod esse non potest. s. eo. c. cū non liceat. & ī. de consue. c. cū inter. sic patet quod idem iuris est i accessorio quod in principali, vt si principale scilicet visitatio nō præscribitur, nec procuratio, quæ accedit visitationi. fin. ī. de fo. comp. si diligenti. & ī. de offi. dele. prudentiam. ad fin. & cōtra correctionem non licet suffragium quærere. ī. de app. c. reprehensibilis. & c. ad nostram.

e Consuetudine.] præscripta. 9. q. 3. conquestus. immo de iure communi. ī. de censi. sopitæ. cum de iure communi debuerat visitare cum episcopus est negligens. 1 9. q. 3. cum simus. & de iure communi debet habere tūc procurationem, ut hic patet: quia nemo suis stipendijs cogitur militare, ut hic dicit. & 10. q. 2. precarie. & 12. q. 1. ecclesias. §. his itaque. & 28. q. 1. iam nunc, in fi. & ī. de fimo. cum sit Romana.

f Aliud.] vt si haberent priuilegium, sup. eo. accedentes. uel si aliquando absoluti fuissent. arg. inf. de censib. sopitæ.

Si diligenti.] No. pro intellectu cap. quod titulus non requiritur in præscriptione quadragenaria cōtra ecclesiam, nisi cum ius cōe vel præsumptio est contra prescribentem, ut in c. 1. ī. eo. tit. lib. 6. Diuiditur, nam primò inducit vnam rationem contra archiepiscopum, & secundò reprobat excusationem ipsius per locum à diuisione secunda ibi, Nos igitur. Abb. Sic.

CASVS. Archiepiscopus a Pisanus fecit sibi præstari iuramentum fidelitatis nomine suo, & ecclesiæ Pisanę à marchione Massæ iudice Calaritano pro illo iudicatu. cum tamen iudicatus pertineat ad Romanam ecclesiam, Papa hoc intelligens mandauit archiepiscopo Pisano, vt eum absolueret ab illo iuramento, vt illud posset modum exhiberet ecclesiæ Romanæ, eo non obstante. vnde archiepiscopus misit nuncios suos ad dominum Papam, vt super hoc se excusaret, respondens eidē, quod postquam fuit in archiepiscopum assumptus, iuramentum illud fidelitatis recepit ab illo iudice pro ecclesia Romana, & hoc idem fecit antecessor suus; Papa verò audita responsione, & alijs, quæ nuncij sui proponere voluerunt, rescribit eidem archiepiscopo in hunc modum dicens, quod iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem Romanæ ecclesiæ pertinet, sicut tota Sardinia nullo mediante. vnde noa. statuit ei pro fe, vel ecclesia, prædictum exigere iuramētum: & intell. dis quę nūcius ipsius proposuit coram Papa, non intellexit ipsum, uel ecclesiam suam aljo iure iuuari, cum auctoritat m Apostoli æ sedis super hoc non offendat, p.r quam iuramentum illud aliquando sit exactum: nec præscriptione aliqua muniatur: immo secundum confessionem archiepiscopi non ecclesia Pisana, vel ipse archiepiscopus fuit in quasi possessione exigendi huiusmodi iuramentum, quod pro ipsis iudicibus pro sede Apostolica confitetur fuisse receptum, per quod constat, quod ecclesia Romana semper fuit in quasi possessione: quia ministerio illius & antecessorum suorum pro Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramētum: ille enim possidet cuius nomine possidetur. Si verò archiepiscopus dicat, quod nomine suo, & non nomine Romanæ ecclesiæ iuramentum fuit exactum, posset ei inferri, quod ipse uiolauit iuramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ ecclesiæ: vnde licitè retinere non posset, quod contra huiusmodi iuramentum scienter fuit obtentum, cum secundum hoc præscriptio locum habere non posset: cum in præscriptione rerum ecclesiasticarum bona fides & iustus titulus exigantur: & si præscriptio locum posset habere, non tamen posset centenariam præscriptionem probare, quæ sola currit contra Romanam ecclesiam. Nota quod confessio præiudicat extra ius facta. Item ille possidet cuius nomine possidetur. Item bona fides, & iustus titulus requiruntur in præscriptione rerum ecclesiasticarum. Item sola centenaria præscriptio currit contra Romanam ecclesiam.

g Tota Sardinia.] argumentum quod eodem priuilegio censentur membra & caput. supra eodem cum non liceat. 11. dist. de his. & c. non licet. & ī. de cog. spi. super eo.

a Omni

igitur præmissam allegationem eorum nullā penitus a reputantes, cum contra procurationem b quæ ratione c visitationis debetur, præscribi, nequierit: quemadmodū nec contra visitationem d ipsam potest aliquo modo præscribi: etsi alius contra, cum scribere posset vtramque: †Mādamus† quatenus sententiam, q̄ in huiusmodi contēptores, de antiqua metropolis consuetudine e tulit archiepiscopus memoratus, vsque ad satisfactionem condignam facias obseruari; quia secundum Apostolum, Qui † spiritualia seminat, non est magnum si metat carnalia: cum nemo cogatur suis stipendijs militare. Si quid enim aliud f quam superius fuerit allegatum, contra intentionem archiepiscopi obijcere voluerit, & probare: Nos eis faciemus iustitiam exhiberi.

¶Idem Pisano Archiepiscopo.

¶Qui alieno nomine possidet, non præscribit, nec etiā is qui proprio, nisi habeat bonam fidem, & iustū titulum, si præsumptio est contra eum. h. d. secundum Ioan. And. addita suppletione Panormitani.

CAP. XVII.

Si diligenti: & infra. Cum iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem beati Petri pertineat, sicut tota g Sardinia nullo ptinet mediāte, tibi nō licuit p te uel ecclesia tua, a marchione Massæ iudice Calaritano fidelitatis exigere iurm: & infra. ¶Nos igitur quæ nuncius tuus p ponere uoluit plenius circūspectis, non intellexim us te vel ecclesiam tuam super hoc aliquo iure subnixam cum autum, quod pro ipsis iudicibus pro sede Apostolica confitetur fuisse receptum, per quod constat, quod ecclesia Romana semper fuit in quasi possessione: quia ministerio illius & antecessorum suorum pro Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramētum: ille enim possidet cuius nomine possidetur. Si verò archiepiscopus dicat, quod nomine suo, & non nomine Romanæ ecclesiæ iuramentum fuit exactum, posset ei inferri, quod ipse uiolauit iuramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ ecclesiæ: vnde licitè retinere non posset, quod contra huiusmodi iuramentum scienter fuit obtentum, cum secundum hoc præscriptio locum habere non posset: cum in præscriptione rerum ecclesiasticarum bona fides & iustus titulus exigantur: & si præscriptio locum posset habere, non tamen posset centenariam præscriptionem probare, quæ sola currit contra Romanam ecclesiam. Nota quod confessio præiudicat extra ius facta. Item ille possidet cuius nomine possidetur. Item bona fides, & iustus titulus requiruntur in præscriptione rerum ecclesiasticarum. Item sola centenaria præscriptio currit contra Romanam ecclesiam.

g Tota Sardinia.] argumentum quod eodem priuilegio censentur membra & caput. supra eodem cum non liceat. 11. dist. de his. & c. non licet. & ī. de cog. spi. super eo.

a Omni

† Cap. 7. eo. ti. in 3. cōpi. Et de bona fide, & qualiter, probet, vide Inn. & Imolā in c. fi. ī. c. Oldradum consil. 244. & Paulū de Cast. consil. 153. ad de Bal. in l. fi. C. de dic. diui Adr. tol. lem.

† vtramque.

† al. ideoque mandamus.

† r. ad Cor. c. 9. cui⁹ uerba sunt: Si nos vobis spiritualia seminauimus magnū est, si nos carnalia uestra metamus.

1 De hoc p. ver notata hic per Doc. dē in c. fi. ī. de cēsi. li. 6. vbi plenè p Io. And.

2 Hic casus Bernardi est & i antiquis codicib. hī vsq. ad illa uerba: i hūc modū dicēs. nam casus Bernardi ita finit, rescribit eidē archiepo, sicut patet in ita-

a Confeſſione.]q ſibi præiudicauit in hoc.ī.de ꝓfeſ. cum ſuper.& c.vlt.vbi de hoc.vnde præſcribere non poterat.cum ſciret rem ad alium pertinere, vt infra dſ.

a Confeſſionem.]de qua habuiſti in parte deciſa.

b In quaſi.]hoc ideo dicit,q̃ incorporalia non poſſidentur, ſed quaſi poſſidẽtur.ī. de cau. poſſeſ. cum eccleſia & ff.de vſucap. l. ſequitur.§.ſi viam.

c Nomine poſſidetur.]& ita ille poſſidere intelligit,cuius noie alius poſſidet. ī.de reſt.ſpo.cum veniſſent. & ff. de acq̃r.poſſeſſ. qđ meo. ff.quẽadmo.lũ ſeruiamit.l.1.vſu retineẽ.

d Nomine tuo.] hocnõ põt habere locũ, niſi qñ ſciret vel crederet hoc iuramẽtũ ptinere ad Romanam eccleſiã:& hoc ipſe archiep⁹ confitebatur,q̃ ante ceſſores ſui nomine Romanæ eccleſiæ receperant huiuſmodi iuramẽtũ.vnde ſequit,q̃ ſi dicat q̃ nomine ſuo recepit iuramẽtũ,ſic fecit ꝯ fidelitatẽ vſurpando ius Romanæ eccleſiæ . Et ideò dicit q̃ præſcribere nõ poſſet,cũ nõ oſtendat titulum.& habeat malã fidẽ:; a qui enim ſcit rẽ ad alium pertinere vel credit,non poteſt ꝓſcribere,niſi habeat titulum , cuius nomine præſcribat. ſed iſte non oſtendebat auctoritatem ſedis Apoſtolicæ.vnde nõ poterat præſcribere. Finẽ huius notulæ intelligẽ pront not.in gl. ſeq. ex hoc.

[Glo.ſeq.recitetur per q.an præſumatur bona fides & tenet quòd ſic,niſi in quatuor caſibus.ponit demum caſum quo ſciẽtia rei alienæ, &c. ſubdit q̃ mala fides tradentis non nocet.alleg.contrarium & ſoluit.] ‖

e Bona fides.]illud generaliter verum eſt, q̃ ſm canones bona fides præſcribentis neceſſaria eſt, ſive de re ſpiritualia,ſiue ciuili.ī.eo.quoniam.& ſup.e.vigilãti.& 34.q.2.ſi virgo.& bona fides intelligitur cum aliquis credit tradentem eſſe dñm,vel habere ius diſtrahendi, licet erret in facto. 3 ff.de verb.ſigni.bonæ fidei.& hęc bona fides ſemper præſumitur, 4 niſi probetur contrarium,cum lex dicat,præſumi ignorantiam niſi probetur ſcientia.ff.de proba.l.verius. Q̃que tñ præſumitur contrarium q̃ denunciationis vigorem.C.de rei vendi.l.ſi fundi,vel quia mercatur aliquid ꝯ leges. C. de agri.& cen.l.quemadmodum.lib.12.vel ſi emit à procuratore meo q̃ colluſionẽ,vel quia emit à prodigo vſ luxorioſo cui bonis interdictum eſt , cum ſciret protinus illum conſumpturum pecuniam.ff. pro emp.l.q̃ fundum.§.qui ſciens.& l.ſi quis, Q̃que tamen quis habet conſcientiam rei alienæ, & tñ vſucapit, vt ſi decretum iudicis interuenit.ff.de noxa. actione. & generaliter.& 16.q.3.placuit.& c.quicunque.& ſup.e.c.1. Illud tñ ſcias,q̃ non obſtat accipienti mala fides tradentis ff.de diuer.& tempo.præſcript.an vitium.Argu.ꝯ.C.de præſcript.longi tempo.Authen.malæ fidei.Sed illud intelligitur de præſcriptionibus x.vel xx.an.vbi bona fides ab vtraque parte exigitur,ſed in xxx.vel xl.an.præſcriptione ſecundum leges nõ nocet.16.q.3.c. placuit.§. poteſt.& §.q̃ ſi mala fide.C.de præſcri.xxx. anno.& quis emptionis.ī.eod.vigilanti.Item dicitur bona fides.licet quis erret in iure.ar.ꝯ.de iure patro.cura. ſed illud intelligitur aliter,vt ibi dicitur.& ff. de peti.hære.ſed & ſi.§.ſcire.licet ſecus ſit i vſucapione.ff.& vſucapio. nunquam 2.Item & ſi habeat conſciẽtiã dubiam , bona fides dicitur. ϛ ff.de vſuc. l.q̃ ſcit §.bonę fidei. [Glo.ſeq.alleg.vnã cõcor. & vnum arg. obijcit per quatuor capitula,& per ratiõnẽ . ſoluit primò rationem.demum ponit opinio.Ioan.quã reprobat, ſoluens poſtea principalẽ obiectionem.]

f Iuſtus titulus.] ex hoc vſ q̃ bona fides nõ ſufficiat ſine iuſto titulo.ſic ꝯ. de deci.c.dudum q̃a ex ſolo curſu temporis ius nõ cõſtituit ſicut nec tollit.ff.d actio. & obligat.l. obligationem.§.placet. ſed ꝯ vſ q̃ bona fides tũ tum ſufficiat i huiuſmodi præſcriptionibus.ꝯ.eod. quoniam omne.& ī.eo vigilanti.& c. de quarta. & ī.de cau.poſ.cum eccleſia. in quibus tñ ſufficere vſ bona fides,cum de titulo ibi nulla fiat mentio. imò vſ quod iſta contraria ſint , ſi enim aliquis habet iuſtum titulum,puta priuilegium ſiue conceſſionem, iam ſecurus eſt,vndè poſtea non eſt ei neceſſaria præſcripto : vel ſi iam præſcripſit non eſt neceſsè impetrare priuilegium, imò impetrandovnum , alij renunciare vſ. ꝯ. eo. veniens.& quod ſemel meum eſt , ex alia cauſa meum fieri non poteſt.ī.de fide inſtr.incer dilectos.& Inſtit. de actio.§.ſic itaque.& ff.de acquir. poſſ. poſſideri.§. ex pluribus. 6 Ad hoc poteſt dici,q̃ titulus pro tanto dſ iuſtus,quia dat cauſam præſcribendi, licet in veritate non ſit iuſtus : quia tunc nulla eſt præſcripto neceſſaria.ff.de vſucapio. l.ſequitur.§.ſi ex lana . Vndè minus iuſtus titulus dat cauſam præſcribendi, ſi adſit bona fides,vt ille credat talẽ titulum ſufficere,& credat tradẽtem eſſe dñm,& ſic poſt intelligi quod dſ ſup. eo. de quarta.& ſup.de conſu.cum dilectus.& ī.de emp. & vẽ. peruenit.ff,pro emp.quod vulgo.& ff.ꝯ legato.l.4. & vlt. Sed cum in caſu iſto non oſtenderet aliquem titulum.& ſciret rem ad alium pertinere,vt patet per confeſſionem illius,non poterit præſcribere. ideo dicit q̃ bona fides & iuſtus titulus requiruntur in præſcripcione rei eccleſiaſticæ,Io.dixit,q̃ circa incorporalia non eſt neceſsè allegare titulum,vt notatur ſecundum eum ſup. de cau.poſ.cum eccleſia. Sed hoc exemplum contradicit ei, Vt ergo ſcias qñ ſit neceſſarius iuſtus titulus,& quando ſufficiat bona fides, inſpiciendum eſt an iura illa ſuper quib.allegetur præſcriptio, iure communi valeant ab ipſo poſſideri necne. Si enim iure communi poſſint poſſideri, ſufficit bona fides ad præſcribendum. Et ſic intelliguntur quaſi omnia iura illius tituli,& 16.quaſt.3.& 4.per totum.eo ſaluo, quod dictum eſt de

ſ Dicit Ho. illud verum ſecundum ll. ſecus ſecundum canon. ī. c.pe. & vlti. ſecũdum quos ſequendum eſt quod eſt vtilius animæ. ꝯ. de ſpon. iuuenis.Io. And.

† exigantur

ſ al. itaq̃ vero ſede Apoſtolica cęteru omnes manuſcripti habẽt vt eſt impreſſum.

1 Vſu retineo ſeruitutem vtendo per me, vel illum, qui meo nomine ſit in poſſeſſione. Io. And.

2]Concord. tex. in l. ſequitur. §. ſi viam. & ibi Bart. fl. de vſucap.

3 Dynus in regu.ſpoſſeſſor. de regu.iur. lib. 6. circa fi. tractat an erẽs in facto in iure, vel in vtroq; dicatur bonæ fidei. Ioan.

4 Vide qđ no. 16.q.3. dilectio. in glo. fin. vbi no.Io. ſuper bona fide : & titu. ſtatui iuramento. Ioan. And.

5 Vide de cau. poſ. c. fi. ſuper glo. a.Io. And.

est de limite. ℣. eod. quia. Si verò iure communi possideri non possunt ab eo qui obijcit præscriptionem quantuncunque habeat bonam fidem, non ꝓscribit, quia præscriptio ius creatum auocat, nouum autem ius non creat vt 100. dist. contra morem. 93. distin. illud. Sic ius decimarũ non cadit in laicum: & ideo nulla valet ibi præscriptio. 16. q. 1. c. vlt. & q. 3. c. placuit. § potest. versi. q̃ si primatus. & q. 7. c. 1. & ℣. eodẽ, causã quæ vbi non prodest titulus. & 1. q. 3. quæsitũ. sic ius eligendi non cadit in laicũ. supra de elect. sacrosancta. & c. Massana. & ℣. de iure patron. à nobis. & sic intellige. ℣. & de cindendum q̃a & alli hospitalarij de iure cõi decimas possidere non possunt: vnde compellũtur titulũ ostendere ex quo habuissent causam præscribẽdi: & sic in monasterio, si monachi nollẽt subesse episcopo, quia allegarent præscriptionem, cũ de iure communi subiectione nõ cantare non possunt. q̃ generaliter obtinet hoc in his & alijs omnibus, quæ iure cõmuni possideri non possunt ab is qui ea detinent. & hoc patet ex eo quod talia impetrantur per priuilegiũ, ergo de iure cõmuni non possidentur. 100. distinctio. contra morem. Sic episcopus i parochia alterius episcopi nõ potest decimas & ecclesias possidere de iure communi: vnde si allegaret præscriptionẽ in decimis & ecclesijs i diœcesi alterius, allegere debet titulum, & hunc probare. & hoc probat in quadam decre. noua Greg. q̃ę incip. venerabilium. & causa de hoc fuit inter archiepiscopum Rothomag. & episcopum Exonien. & idem est de alijs parochijs inferioribus, vt vna ecclesia in parochia alterius non præscribat sine titulo. & sic intelligitur sup. eod. ad aures. nisi illa ecclesia quæ prescribit, habeat titulum. sed videtur quòd olim sufficiebat bona fides. ℣ sup. eod. ad aures. Bernar.

† Cur ius decimarũ non cadat in laicos tradit D. Tho. 2. 2. q. 87. artic. 3. & Sot. lib. 9. de iust. & iur. q. 4. ar. 3.

† Cap. 8. eo. tit. ℣. cõpi. Et vide to hic præ alijs Guido. Papæ.

† Pala nata.

¶ Idem episcopo Lucano.

¶ *Abbas in capellis præscribere potest iura episcopalia. obtinet tamẽ in his solis, quę præscripsit: hoc dicit quo ad nullum.*

CAP. XVIII.

CVm † olim frater episcope, cũ abbate & monachis sãcti Saluatoris de Fichero, super plebe Salamazanæ, † & adiacentib. capellis ipsius in nostra præsentia litigando, institutionẽ in eis, & alia ad ius episcopale pertinẽtia vẽdicares: ad fundandam intentionẽ tuam ius cõmune principaliter allegabas, cuius auctoritate dicebas, vniuersa spiritualia in ꝓdictis locis, q̃ sunt in diœcesi tua [a] cõstituta, ad te tanquam ad diœcesanum episcopum pertinere: arbitrium † præterea super hoc promulgatum à Pistorien. episcopo, archipresbytero, ac primicerio Lucanis allegãs. ¶ Ad elidendam autem intentionẽ tuã, abbas, Gregorij septimi Papæ (prædecessoris nostri) priuilegiũ exhibuit: q̃ prædictum arbitrium multò videbat tempore præcessisse: per quod tam monasterium quàm plebs & capellæ prædictę, videbant liberati donatę. & infra. Aliorum quoque Romanorum põtificum dictus abbas priuilegijs vtebatur, post arbitriũ promulgatum obtentis, qui libertatis priuilegia † sibi cõcedere videbatur: & infra. ¶ Quia prædictus abbas sufficienter ostendit, monasterium suũ super institutionibus, destitutionibus, & ordinationibus plebani, & clericorum baptismo, pœnitentia in leuioribus culpis, sepultura, decimarum perceptione, ac diuinis officijs celebrandis, tam in plebe, quàm in capellis prædictis, in excommunicãdo, atque interdicendo, & etiam absoluendo, legitima præscriptione munitum, [b] abbatẽ ipsum ab impetitione tua, super iam dictis articulis duximus absoluendum, super illis tibi perpetuũ silentium imponẽdo, super alijs omnibus quę ad ius episcopale spectare noscũtur, iuxta tenorẽ [c] arbitrij, eundem abbatem ad dictam plebem, petens in eis institutionem. & alia ad ius epale pertinentia: Ad probandum intentionem suam primò allegabat ius cõmune, cuius auctoritate dicebat omnia spiritualia in ꝓdictis locis in eius diœcesi cõstitutis, ad ipsum tamquã ad diœcesis epm pertinere. Insup allegabat quoddã arbitriũ ab episcopo, archipbytero, & primicerio Lucanis sup hoc promulgatũ: Ex parte abbatis exhibitum fuit quoddam priuilegiũ Gregorij. quod videbatur præcessisse dictum arbitrium, p̃ quod monasterium plebes, & capellę videbãtur liberati donatæ: & alia priuilegia Romanorũ põtificum post dictũ arbitrium obtenta, qui libertatẽ sibi concedere videbantur. Induxit insuper testes ad probandum præscriptionẽ: dñs Papa examinato negotio qua constitit ei q̃ abbas sufficienter ostendit monasterium suũ sup institutionibus, & q̃busdam alijs articulis, tam in plebe, q̃ i capellis legitima ꝓscriptione munitum absoluit abbatem ab ꝓpetitione, episcopi super iã dictis articulis, & super alijs omnibus, quę ad ius episcopale pertinere nosc̃untur secundum tenorem arbitrij, eundem abbatẽ quo ad plebẽ & capellas cõdẽnauit. Not. q̃ ius episcopale i multis articulis consistit: & licet præscribantur i vno, non tamen in alio. Item per partẽ nõ retinetur totum. Item per arbitriũ recedit̃ à priuilegio. Itẽ contra arbitriũ præscribitur.

† Priuilegij.

† Ad vtraq; scilicet partẽ approbatum, sup. de arbit. cap. ex parte.

† Hęc duo verba: prędecessores nostri, desunt i quibus manuscriptis.

1 Modo incipiens pm, & hĩ in c. j. eo. tit. de præsc. lib. 6.

3 Dic vt ℣. e. t. li 6. & vide quod ibi no. in magis. per quæ decido prolixe. no. hic p Inn. & Host. Io. And.

a In diœcesi tua.] 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & ℣. eo. cum non liceat.

b Præscriptionem munitum.] & ita patet, q̃ nisi abbas præscripsisset prædicta, præiudicatum fuisset ei q̃ arbitrium circa priuilegia: & sic abbas potest præscribere iura episcopalia contra episcopum, vt ℣. eo. audi. tis. vbi de hoc. & sic abbas, quæ amisit per arbitrium recuperauit in præscriptione: & intelligo quòd abbas ignorabat arbitrium: alias non præscriberet, cum haberet malam fidem. ℣. c. prox. sed obedientiam non posset abbas præscribere in sua persona, sed illius cuius nomine allegaret præscriptionem. sup. eo. cum ex officij.

c Tenorem.] & ita sententiat pro abbate in his tantum, in quibus præscripsit, in alijs standum arbitrio, & ferenda sententia pro episcopo, nec immeritò: quia per

arbitrium

arbitrium receſſum fuit à priuilegio Greg. 1 ad min⁹ in his quæ faciunt pro abbate. ſed libertati nō potuit abbas renunciare per arbitrium ſine licentia Papæ. ſup. de arbi. cum tempore. alia verò non valuerunt tanquā per mēdacium impetrata poſt arbitrium. ĵ. de deci. ex multiplici. T. intelligit, q̄ arbitrium nō tangit capitula illa, ſuper quib. fert ſententia pro abbate, & in quibus præſcripſit ō eſm, alias non poteſſet præſcribere p̄ dicta: quia præſumeret habuiſſe malā fidē p̄ arbitriū, quia habens malam fidem non p̄ſcribit. ĵ. eod. cap. vltimo, & hoc probatur per literam ſequentem, vbi dicit. inxtā tenorem arbitrij, & c. Bernar. 2

ADDITIO. Dicas quod habebat abbas priuilegium poſt arbitrium impetratū loco tituli q̄a ignorabat arbitriū: aliàs nō p̄ſcripſiſſet. ĵ. ca. proxi. & quamuis non valerent priuilegia, non erant irrita ipſo iure, ſed per ſententiam, quamuis nō facerent mentionem de arbitrio. ſupra de reſcrip. ſuper litteris.

VEnens,] Dividitur primò ponitur conuentio abbatis. Secundo reconuentio epiſcopi ibi, Præfatus vero. Tertiò diffinitio: ibi, Chriſma in quo duo ſoluit obſtacula. Primum ibi, Non obſtante. Secundum ibi, Nec obſtare. Abbas.

CASVS. Inter abbatem ſancti Martini de Pannonia ex vna parte, & epiſcopum Veſprimeſi. ex altera, cōtrouerſia vertebatur ſuper quibuſdam decimis, & ſuper quibuſdam iuribus ſpiritualibus clericorum, & eccleſiarum ipſius monaſterij. Abbas in præſentia Papæ petijt vt epiſcopus prædictus non impediat, vel faciat impediri, quo minus omnes qui conſiſtunt in Simagieñ. parochia vel comitatu, decimas ſibi ſoluant de omnibus, quæ ibi habent: Petijt inſuper, vt clerici eccleſiarum monaſterij, libere percipere poſſint chriſma, oleum, conſecrationes altarium & eccleſiarum, & ordines a quo malucrint epiſcopo: Ad hæc probanda induxit priuilegium Paſchalis: & ſancti Stephani regis, & priuilegia Alexan. & Clementis. Allegauit inſuper præſcriptionem in prædictis ſacramentis percipiendis. Ex aduerſo petijt epiſcopus, vt decimas Simagieñ. comitatus conſtitutas in dioc. ſua. quas detinet idem abbas, ſibi reſtitui faceret, niſi aliquo ſpeciali iure ſe defendere poſſet, & quod clerici capellarum monaſterij ſacramenta reciperent ab eo; Papa auditis & intellectis meritis cauſæ, decreuit, quod clerici eccleſiarum ipſius monaſterij, quod eſt in ipſius diœceſi conſtitutum, reciperent prædicta ſacramenta ab epiſcopo Veſprimeñ. ſi catholicus fuerit, & ea gratis voluerit exhibere: alioquin à quo malucrint epiſcopo catholico, recipiendi prædicta liberam habeant facultatem: ſicut in priuilegijs Paſchalis & Alexandri continebatur, non obſtante priuilegio Clementis, per quod priuilegijs prædeceſſorum ſuorum non extitit derogatum, cum de ipſis nullam fecerit mentionem. cum ibi continetur, ſalutis conſtitutionibus eccleſiæ Romanæ & legatorum ipſius. Præterea, præſcriptio quam abbas opponebat in eius ſubſidium, obſtare non poteſt: quia ſi præſcriptio conſummata erat quando ab Alex. priuilegium impetrauit, iuri præſcriptionis renunciaſſe videtur, cum abbas priuilegio Alexan. ſit vſus coram Papa in hac cauſa: quod tamen, contra dicebat intentioni abbatis quantum ad hunc articulum. Si verò nō dū erat cōſummata præſcriptio, ſed erat in p̄ſcribendo. quando priuilegium obtinuit: poſt impetratū priuilegium bonam fidem nō habuit: & ideo non præſcribit. Nota quod eo ipſo quo clerici & eccleſiæ ſunt in diœceſi epiſcopi, omnia ſacramenta tenetur recipere ab eodem, niſi contrarium oſtendatur. Itē gratis ſacramenta ſunt conferenda. Item ab eo epiſcopo, qui catholicus non eſt, non debent recipi ſacramēta prædicta. Item ſecundum priuilegiū non derogat primo, niſi de ipſo faciat mentionem, ſicut in reſcriptis. Item præſcriptio & priuilegium ſunt contraria. Item ex diuerſis cauſis titulus ſiue dominium haberi nō potest, vt hic patet: quia quod in vnum eſt, ex alia cauſa meū fieri non poteſt. Qui habet priuilegium, præſcriptio quo ad hoc nihil addit. Item qui non habet bonam fidem, non præſcribit.

a Impediat.] Iutentabat abbas vti poſſidetis. Bern. [Glo. ſeq. arg. ſed tenet contrarium.

b Regis,) arg. q̄ reges poſſunt dare priuilegium decimarum, & de rebus ſpiritualibus. 96. diſt. Conſtantinus Imperator. 3 Sed contrarium verum eſt. ĵ. de deci. tua nos. & c. dudum.

c Poſtulauit.] ſuper libellis iſtis non formatur ſententia: ſed ſuper ſecunda parte libelli ipſius abbatis, in qua petijt vt clerici eccleſiarū monaſterij liberè poſſint recipere ſacramenta, quę enumerantur in verba chriſma, &c. & ibi incipit formare ſententiam. ſuper alijs libellis nihil dicit in hac decre. quia non pertinent ad hunc titulum. Ber.

d Speciali.] ſic argumentatur 100. diſt. contra morem. ſed hic abbas oſtendebat libertatis priuilegium.

e Et infra.] hęc 4 non eſt niſi pars ſententiæ: ſuper iſto, infra delalcata fuit pars ſententię, ſ. ſuper decimis petitis: vel ſic infra, ſupple etiam q̄ epiſcopus petebat, q̄ abbas & clerici reciperent ab eo, ſicut à diœceſano eccleſiaſtica ſacramenta, ſed ad eligendam intentionem ſuam abbas oſtendit priuilegium Paſchalis Papæ II. Alexan. papæ, in quibus continebatur, quod abbas reciperet eccleſiaſtica ſacramenta ab epiſcopo ſi eſſet catholicus, vel gratiam ſedis Apoſtolicæ habetet, & ipſe ea ſine prauitate vellet conferre. Item oſtendit aliud priuilegium Clementis Papæ, in quo indiſtinctè fuerat monaſterio indultum, vt à quocunque poſſent eccleſiaſtica recipere ſacramenta: quod non valuit, quia de prædictis priuilegijs Paſchalis & Alexan. non faciebat aliquam mentionem: inſuper præſcriptionem legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat vt ſequitur. Sed quia de decimis

1 ĵ. de pact. cap. 1. lib. 6. Io. An.

á Contr. l. Celſus. et ibi Bart. ff. de vſuc. & glo. Inſtitu. c. §. nouiſſime.

† Ca. 2. ti. de priuilegijs, in 4. compi. vnde clarior rē habebis notitiā huius textus.

¶ Idem.

¶ Qui præſcriptionē complexa priuilegium contrarium impetrat, & vtitur illo, præſcriptioni renunciat. Si præſcriptio non erat cōpleta, malam fidem habet, & ideo nō præſcribit.

CAP. XIX.

VEniens † ad præſentiam noſtrā abbas ſancti Martini de Pānonia: & inſ. ¶ Petijt à nobis poſtmodum idē abbas, vt Veſprimen. epiſcopus non impediat, a vel faciat impediri, quo minꝰ omnes qui i Simagieñ. parochia vel comitatu conſiſtunt, de omnibus, quæ poſſident decimas ſibi ſoluant, ſicut in priuilegiis Paſchalis Papæ prædeceſſoris noſtri & ſācti regis b Stephani cōtinetur. Præfatus verò epſ poſtulauit, c vt decimas Simagieñ. comitatus infra ſuę diœceſis terminos conſtitutas, quas detinet idē abbas, ſibi reſtitui facere mus, niſi aliquo iure ſpeciali d ſe ipſas poſſidere monſtraret: & infra. e

3 Dic q̄ ille rex ſanctus erat, & Apoſtolicæ ſedis legatus, & m Innocentiū, vel & m Hol. Rex donauit temporalia, Paſchalis ſpiritualia. ĵ. e. audiatis. Io. And.

4 Hæc non eſt glo. Bernardi nec hī in veteribus exēplaribus.

decimis peritis: quia in sententia de ipsis mentio non est facta? sed quomodo de ipsis pronunciauit, non habemus, sed si abbas probauit de iure suo sup ipsis obtinuit, aliàs succubuit: quia actore non probante reus absoluitur. supra de iureiuran. c. vltimo.

a Chrisma.] hic incipit sententia.

b Gratiã sedis Apostolicæ habuerit.] idest, ꝛ ꝙ non sit excommunicatus, suspensus, aut interdictus. c. quod sedem. ĩ. de of. ordi.

c Paschalis.] idẽ vt de iure communi ꝙ ab alio posset peteret: etsi illa clausula nõ esset apposita, ꝛ qa ꝓpter malitiã siue desidiã iudicis delegati, deuoluitur potestas ad eũ, qui ĩ causa illa iudex non est. ĩ. de off. or. significauit. & ĩ. de foro comp. ex transmissa & c. ex tenore. & 65. dist. si forte.

d Clemẽtis.] dato sup prædictis articulis, vt illa sacramẽta reciperent à quo vellent: quod nõ valuit.

[Glo. seq. no. & remittit ponit opi. cõtrariam, & rñdet.]

e Nullam.] sic patet expresse, ꝙ secundũ priuilegiũ debet facere mentionẽ de primo, ad hoc vt revocet illud. ꝺ hoc dicũ est plenè. ĩ. de ꝓscri. c. i. Quidã rñ dicunt aliud esse ĩ priuilegio quam in rescripto, cum priuilegiũ sit lex priuata. 3. dist. priuilegia & vna lex nõ debet de alia facere mentionẽ. sed illud obtinet in legib. cõmunibus, quas princeps habet in scrinio pectoris sui. C. de testam. omnium. secus in legibus priuatis, quarum non habet memoriam. supra de offic. deleg. ex parte. sicut nec habet memoriam rescriptorum.

f Opponebat.] super præmissis sacramentis recipiendis ab alio episcopo.

g Renunciasse.] no. ꝙ priuilegiũ & præscriptio contraria sunt, ex quo simul haberi non pñt, vt dixi ĩ. eo. si diligenti, & c. auditis, quia ingressus vnius, alterius operatur egressum. simile 32. q. 1. cũ renũciat. & 100. dist. contra morem. ff. de ſpat. l. 1. §. illud sciendũ. ff. de minor. in causa 2. in prin. & ff. ad munic. l. 1. ff. de leg. 1. si quando. C. de thesau. vni. lib. 10. sicut è conuerso vtendo iure communi renunciatur priuilegio. ĩ. de cõstitu. cum accessisti, & ĩ. de prab. pñ illorũ, & ĩ. de priuileg. si de terra. & c. ac ecclesiarum & C. de iure do. impetrando. l. 2. & ff. rem ra. habi. l. 3. §. talsus, procurator. Sed vt videtur ꝙ iure communi & priuilegio pollicitus simul vti. ĩ. de conſue. cõsilium. nec renunciat quis iuri militari, licet vtatur iure cõmuni. ff. de milit. testa. l. 3. & 23. dist. quamquam in prin. & ff. de priui. cre. l. ante. ꝙ sicut iura communia & consuetudini aliquis inniti tur. 7 5. distin. olim. & ĩ. de cens. sapitæ. Potest dici quod hic recessum fuit à iure communi, scilicet præscriptione: quia impetrauit abbas priuilegium donationis. & ex diuersis causis non potest habere dominium. ĩ. de fid. instrum. inter dilectos. & ff. de acqui. possess. l. 3. §. ex plurib. sed si ipse impetrasset priuilegium confirmationis, illud non obstare: quia confirmaret ius quo vtebatur, scilicet præscriptione.

[Gl. seq. primò declarat in quo erat cõtrarietas, & quæritur dicatur ꝑcrum. secũdo quærit, arguit, & soluit.]

h Intentioni.] dicebat abbas, quod licebat clericis ecclesiarũ suarũ recipere sacramẽta ab episcopo à quo vellẽt iuxta præscriptionis, & priuilegium Alexandri dicebat, quod primò à diœcesano suo postulare tenebant. & ita priuilegiũ illud quantum ad hunc articulum cõtradicit, & ita impetrando contrarium priuilegiũ renunciauit præscriptioni, & præcipuè quia vsus est in dicto priuilegio Alexandri. Eodem effectu si priuilegio non fuisset vsus: quia eo ipso quod impetrauit priuilegium, renunciabat præscriptioni, & ita habebat malam fidem, & sic nõ poterat ꝓscribere post impetratum priuilegium. si nõdum erat completa præscriptio, vt litera dicit. Sed si nullũ priuilegium allegasset, sed solam præscriptionem, nunquid alter episcopus posset præscribere collationẽ istorum sacramentorũ? Ex hac litera videtur ꝙ sic. Contra videtur supra eod. si diligenti. quia in talibus quæ sunt cõtra ius commune, titulus necessarius videtur, vt ib dr. & infra de decimis. dudum & ca. venerabilium. a

i Contradicit.] simile ĩ. de concess. præb. ex tenore. & ĩ. de fide instrumen. imputari.

Q Voniam omnes.] potiorem malæ fidei nullo tẽpore præscribit. ita communiter summatur: sed per hoc summarium nihil induceret de nouo iste text. cũ esset prouisum. ĩ. eod. vigilanti. Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit constitutionis cautam. in secunda constitutionem, ibi, Synodus. In tertia infert ex causis ibi, Cum generalis. r. In quarta concludit, ibi, Vnde Abbas.

CASVS. Quicunque facit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. & ideo statuit consilium, ꝙ nulla valeat præscriptio absque bona fide, tã canonica quam ciuilis: quia omni constitutioni & consuetudini derogandum est, quæ vno mortali peccato seruari non potest. & ideo oportet, vt quis rem alterius præscribit, ibi nulla

¶ Chrisma a verò, oleum sanctum, cõsecrationes altarium, seu basilicarũ, ordinationes clericorũ, qui ad sacros ordines ꝓmouendi fuerint, clerici ecclesiarum vel capellarum ipsius monasterij, quod est in Vesprimen. diœcesi constitutum, à Vesprimen. episcopo postulabunt, si quidem catholicus fuerit, & gratiam b sedis Apostolicæ habuerit, & ea gratis sine prauitate aliqua voluerit exhibere: alioquin ab alio quẽ maluerint ꝓ sule catholico, suscipiendi ea liberam habeãt facultatem: sicut in priuilegijs dicti Paschalis, & Alexandri Papæ prædecessorum nostrorum per speximus contineri. Nõ obstante priuilegio. Clementis d Papæ, per quod priuilegijs suorum prædecessorum non extitit derogatum, cum de ipsis nullam e fecerit mentionem: præsertim cum & ipse Clemens priuilegium illud concesserit, saluis institutionib. non solum Romanæ ecclesię sed ipsius etiam legatorum. ¶ Nec obstare poterat præscriptio, quam idem abbas in suũ subsidiũ opponebat: f quia si consũmata erat, quando ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit iuri præscriptionis renũciasse g videtur: †præsertim cum corã nobis priuilegio illo sit vsus, qđ suæ intentioni, h quantum ad hunc articulum contradicit. i Si verò nõdũ cõsummata erat præscriptio, sed erat in præscribendo: post impetratum huiusmodi priuilegium, bonam fidem nõ habuit: & ideo secũdum canones nõ præscripsit.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Nec in foro canonico, nec ciuili valet præscriptio cum mala fide.*

CAP. XX.

QVoniam † omnes

a Contra vt dicendũ per ea. Romana. de supplen. negli. pl. l. 6

b Vbi de hoc dic. vt plene nota de regiu. nullus. li. 6. ſ. quod hic tenore priuilegij, & præscriptionis erant contrarij: & ibi videre poteris quæstiõ opi. quas hic recitant Pe. & Abb. & vide quod dicã ꝺ priuil. cui pforme. li. 6. super ꝑ. l. & sic. Io. And.

† Vide l. 8 nie. C. de thesau. li. 6

† Innocẽtius iij. in concilio generali Lateran. ca. 41.

† Ca. 3. eo. ti. in 4. compi. Vide Mathæum de Afflanũ sing. 23. in ca. nota. quod oẽs leges. & Antonium Gabrieliũ li. 4. communi. concl. ti. ꝺ præscriptio. conclusione 3.

a Hodie hic. r. de ꝓba. lib. 6.

nulla parte præſcriptionis habeat malam fidem. Nota, ꝙ q facit contra conſcientiam, peccat mortaliter. Item præſcriptio ſine bona fide non valet. Item p hãc conſtitutionem derogatur omni conſtitutionis iuris ciuilis & canonici, quæ ſine mortali peccato ſeruari non poteſt. Item in præſcriptione exigit bona fides continua.

nõ eſt ex fide [a] peccatum eſt, Synodali iudicio diffinimus, vt nulla valeat abſq; bona [b] fide præſcriptio, tam canonica quã ciuilis. [c] Cũ generaliter ſit omni conſtitutioni atque conſuetudini derogandum, quæ abſq; mortali peccato non poteſt obſeruari. Vnde oportet vt qui præſcribit, i nulla temporis [d] parte rei habeat cõſciẽtiam alienæ.

a Ex fide.] id eſt ex conſcientia. ſic exponitur de pẽ. dif. 3. ad fin. §. illud quaſi ad medium. & ff. de reſti. ſpo. litteras. a8. q. 1. §. ex his.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrariũ & remittit. q. vnit. arg. pro & contra & ſoluit. Item quærit & remittit.]

b Bona fide.] arg. contra. ff. de iure patr. cura. Quãdo quis dicatur habere bonã fidem, dictum eſt ſup. c. Ex diligenti. in notula, illud generaliter. & quilibet præſumitur habere bonam fidẽ. Sed quid ſi aduerſarius etiam vellet probare ipſum nullo titulo poſſediſſe, ſed potius per violentiã: & ſic mala fide incepit poſſidere? Videtur ꝙ debeat audiri ex quo vult probare originẽ præſcriptionis vitioſam: C. de pigno. Authen. ne creditores, & C. de præſcrip. lon. temp. in Authen. malæ fidei. C. de diſtract. pig. & qui ſub imagine & 16. q. 3. ſi facerdotes. & c. ſeq. & c. li. et. & c. 1. in fin. 93. diſt. illud. C. de præſcr. xxx ann. ſi quis emptionis. §. ſed hæc. arg. contra, ſup. c. ad aures. quia vt ibi dicitur, quadragenalis præſcriptio omnem tollit actionem. & C. de præſcript. xxx. ann. l. pen. & vlt. Ad hoc poteſt dici, quod bene debet audiri qui vult ꝓbare malam fidẽ ab initio habuiſſe: quia poſtea præſcribere non potuit. ſup. eap. proxima, in fi. & c. vigilanti. & ca. ſi diligenti. & hic 1. Sed nunquid hic tenetur docere de titulõ, cum hic tantum dicatur de fide? De hoc dictum eſt ſup. eod. ſi diligenti. in notula, ex hoc videtur.

[Glo. ſeq. po. opi. Io. cui oppoſitam approbat illam, & dat ſimile. Fi. reci. per quæſt.]

c Quam ciuilis.] ex eo quod dicit, tam canonica quã ciuilis, videtur quod Papa voluit præiudicare præſcriptioni laicorum, quæ præſcriptio locum habet vbi etiam habet malam [2] fidẽ in præſcriptione xxx. vel xl. annorum ſup. eod. vigilanti. & 16. q. 2. c. placuit. §. põt. & §. ꝙ ſi mala. Dicebat Io. ꝙ ratione peccati ſtatuit hoc Papa de præſcriptionibus laicorum: quia omnis cauſa ratione peccati ſaltem indirectè pertinet ad eccleſiam. ſup. de iud. nouit. & ſecundum hoc omnia ciuilia iura, quæ tractant de præſcriptione xxx. vel xl. an. in malę fidei poſſeſſoribus non tenent hodie. Sed hoc nõ credo, ꝙ per iſtam conſtitutionem Papa voluerit præiudicare legibus. Sed quo ad ius diuinum verum eſt illud, ꝙ ſine peccato mortali laicus, malæ fidei præſcribens talem rem retinere non poteſt. 14. q. 6. c. 1. Et littera iſta ſic intelligitur tam canonica, ideſt tam de re ſpirituali quam ciuili. Et hoc vult dicere ille qui præſcribit bonam fidem habere debet ſiue res quam præſcribit ſpiritualis ſit, vt ciuilis ſecundum iura canonica & ſic nihil ſtatuit contra leges. Vel dicas ſecundum ꝙ dixit Io. quod lex aliud cõſiderauit quam canoni: lex enim conſiderauit negligẽtiam non petentis rẽ ſuam. ſup. eo. vigilanti ſed canon conſiderauit peccatum præſcribentis mala fide, quod non excuſat negligentiam non petentis rem ſuam: & ideo dicit hic, quod nulla valet præſcriptio ſiue canonica, vel ciuilis, quæ ſine peccato mortali conſeruari non poteſt: vndè potius ſtandum eſt canoni, quam legi in hoc caſu: quia ꝓſcribens non excuſatur à peccato per rationẽ legis: & ideo canon voluit propter periculum animarum in hoc leges corrigere, licet non ſeruetur in iudicio ſæculari: ſicut dicitur de legibus permittentibus vſuras, quæ hodie non tenent, vt not. ff. de vſur. quia in omnibus. Et conſtitutio iſta tantum reſpicit futura, cum de præteritis nihil dicat. ſup. de cõſt. c. vl. vbi de hoc. Sed ſ. q. d dices vbi eccleſia habet vtranque iuriſdictionem: nunquid iudicabit ſuper laicos ſecundum canones de huiuſmodi præſcriptione? Videt ꝙ ſic auctoritate illius conſtitutionis: & q. non debet impugnare quod ſtatuit obſeruandum, & quod aliàs prohibet. ff. de nat. ex lib. ven. c. vni. Et quod exigitur in alijs, multo fortius in ſe exigere debet. ff. de neg. g. ſt. ſi pupi. §. ſi. & ff. de adm. tu. quoties. §. item ſi temporali.

[3] Quæ ſunt ab hoc loco vſque in finẽ gloſſæ, deſiderãtur in aliquot antiquis, ſed eã hẽt codex Barbatiæ & alij, & Bernardi eſſe credimus vna cum paucis verbis, quę conſulto deleuimus.

† Lib. 2. Epiſtola. 6. c. 45. regiſtri B. Gregorij.

TITVLVS XXVII.

De ſententia & re iudicata.

¶ Gregorius. †

¶ Sententia lata contra leges vel canones, non tenet, nec ab ea opus eſt appellare. Panor.

[c] {Gl. ſeq. formatur quatuor quæſtio. quas ſoluit, & in vltimo remittit.[

d Nulla temporis.] ſcilicet ipſius præſcriptionis. Si enim poſt cõpletã præſcriptionẽ ſciat rem alienã, nõ dꝫ id o mala fide poſſidere de hoc dꝫ ſup. eo. vigilanti. ſed qd ſi tpe præſcriptionis habuerit cõſcientiã læſã, poſtea incipiat habere nõ læſam: nunquid ꝓp hoc eſt interrupta præſcriptio? non vꝫ, quia erronea fuit, vtile eam deponere debet, ff. de minor. ꝙ tutis. & 11. q. 3. cui eſt illata. Item quid ſi dubitat an res ſit ſua, & habet iuſtã cauſam dubitationis adhuc dꝫ bonæ fidei poſſeſſor, & vtitur fructibus. ff. de vſur. qui ſcit §. bonæ fidei. & in hoc caſu præferetur, licet habeat conſciẽtiam dubiã, nõ tamen læſam: quia neſcit adhuc an res ſit aliena, debet inquirere ab alijs de re illa, vt ſic perueniat ad veritatem. argum. 37. diſt. §. vlt. 23. q. vl occidit. Idem quid ſi platus habebat læſam conſcientiã alicuius rei quam poſſidet licet eccleſia habeat bonam fidem: nunquid tenetur dimittere illam? Rñdeo nõ, ſed ſignificabit illi cuius eſt, vt petat: & ſic purgabit conſcientiam ſuã; nec in hoc videtur fraudem facere. ff. de nego. geſt. arqui natura ſ. cum me abſente 4 & ff. man. quintus. Sed ſi ille veniat & petat in iudicio, & prælatus cõfitea tur, nunquid præiudicat eccleſiæ, qui habet bonam fidem? Si enim prælatus conſtitutus à collegio ad defendendum confitetur tanquam ſyndicus in iudicio, bene præiudicabatur eccleſiæ? quia tunc ſuſtinet perſonam totius capituli: alias non credo, quod confeſſio prælati præiudicet eccleſiæ, niſi forte confiteretur de eo, quod ipſemet feciſſet. arg. 25. q. 2 poſtquam. De hac materia dixi ſupra de elect. dudum. 2. tu dic, vt ibi.

[4] Facit quod ibi nota. & 33. quæſt. 2. ſi virgo. caueat tñ prælatus ne aliquo caſu cõtra conſcientiam faciat, vel fieri procuret, ſecundum Inno. Ioan. And.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

Hæc rubr. duobus modis ſecundum Ioan. And. poſt Goſ. continuatur ad præcedentia. Pri nõ ſic. Vitio quo modo res acquiruntur per præſcriptionem, videndum eſt quomodo aliter acquiruntur ciuiliter, ſcilicet ꝙ ſententias iudicum. Vel ſecundo ſic. Expedito tractatu proceſſus iudiciorum, ad ſententias quæ finem imponunt litibus, veniamus. Quia verò ſecundũ Ioan. And. lata ſententia ſi non appellatur ab ipſa, ſumit nomen rei iudicatæ, ideo & de re iudicata, ſubmittit. dicit tamen quod large poteſt dici res indicata, licet poſſit appellari. A.

De hac materia habetur 35. q. 11. & 5. q. 4. & 3. q. 9. per totum. & 11. q. 3. §. de his inquam vſque ad §. hoc & ſi. vt dictum eſt. & 30. queſt. vlt. §. his ita. vſque in finem.

[1] Concord. tex. in l. 1. cũ ibi not. C. de ꝓſcrip. long. temp.

[2] De materia huius gloſſæ, vide plene ꝙ Dominicũ Sotũ lib. 4. de iuſtitia & iure. q. 5. art. 4.

Senten-

SEntentia.] Non valet sententia, quæ contra ius est lata expresso errore in sententia. ita summat dom. Ant. quia Ioan. And. non summat propter brevitatem hoc summatium est in se verum, sed non congruit litteræ, in qua nulla fit mentio de expressione erroris in sententia. Abb.

CASVS. Dicit in capitulo isto, q̃ sniæ latæ ꝯ leges vel canones, nulla est ipso iure, licet non sit suspensa per appellationẽ. Not. q̃ sententia cõtra ius lata nulla est licet non appelletur ab ea.

a Sententia.] decrista loqui de materia illa. 16. q. 1. frater noster: & ex illa litera potest colligi casus huius decreti.

[Gl. seq. ponit duo exempla, & dictum, cui signat cõtrariũ, & soluit.]

b Contra leges.] q̃ dicunt q̃ snia a non suo iudice lata, non tenet. C. si à non cõp. in l. 1. & 2. & vlt. & 2. q. 1. in primis. ver. de persona. 11. q. 1. c. q̃e. & ĩ. de iudic. ar si clerici. & 16. q. 1. frater noster. vt hic patet. Item snia lata cõtra legem, idest ius scriptum vel consuetudinis, ita q̃ hoc in snia exprimatur, nulla est ipso iure, & citra appellationem rescindituꝛ, vt hic per tot & ĩ. e. cum inter vos. in fi. & ĩ. eo. inter cæteras. & 2. q. 6. c. ei qui. & ff. de diffinitiua. ver. item si sententia contra ius scripti. & ff. de ap. si expressum. Item si calculi error in snia fit expressus, snia non tenet. ff. q̃ sen. sine ap. resc. l. 1. §. 1. & ĩ. de sen. ex com. per tot. nec efficitur aliqua per appellationem, vt in l. prædicta. si expressum. Ar. contra, q̃ efficiatur aliqua per appellationem ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus. & ff. de iudic. licet a sed non est ita. ibi enim snia lata est in persona falsi procuratoris, vnde ab initio tenet snia quandiu cõstet de falso procuratore: & si dñs recurrat ad cõe auxilium appellationis, intelligitur approbare factum falsi procuratoris, & ideo per appellationem efficitur aliqua, quæ per exceptionem poterat irritari. secus vbi ab initio nulla est, vbi est defectus in iurisdictione, ibi per appellationem non firmatur, vt hic, & in concor. ibi positis. Sed in §. falsus. & in l. licet verum, non fuit defectus in iurisdictione.

IVrgantium.] CASVS. Dicitur in capitulo isto q̃ controuersiæ litigantium celeri debent sententia terminari. Nota quod lites prorogari non debent.

[Glo. seq. allegat 4. concor. signat vnum contra. & soluit, & determinat.]

c Celeri.] simile 2. q. 1. sicut. & C. de iudi. properandũ. in prin. & sup. de do. & cõtu. sponsi. & c. venerabilis. Ar. ĩ. 11. q. 3. cũ apud. ; Illud intelligit qñ snia lata est ad mortem: & ibi differtur executio ex causa, vt ibi dicit: nec tñ cum nimia festinatione ferenda est snia, antequam iudex possit esse instructus sup. de in integ. restitutum ex litteris, quia ipsum oportet cuncta rimari. 30. q. vlt. c. vlt. aliter enim ad veritatem peruenire nõ posset. 23. q. vlt. occidit, sed moratoria cunctatione causam examinabit. ff. de admi. & peric. tut. tutor qui. §. 1.

NOn potest.] Dicitur hic q̃ sententia episcoporum non potest clericum deponere, nisi concors & iusta fuerit. Nota q̃ iudices in sententijs ferendis concordes esse debent.

[Glo. seq. quæritur. & soluit.]

d Sacerdotũ.] idest, episcorum trium in causa 4 diaconi, in cã presbyteri sex ad min. 15. q. 7. si autẽ. & c. felix. Sed nũqd debent omnes concordare ad hoc, vt ne neat snia? Videtur q̃ sic ex eo, qđ dicit, concors. ĩ. de tran. l. iter corporalia. sed sufficit q̃ maior pars cõsentiat in vnã snian & satis dicetur tunc concors: quia qđ maior facit pars, valet. ff. ad mu. qđ maior. 65. dist. cap. 1. 2. & 3. Sed in causa episcopi non tenet sententia nisi omnes cõcordauerint iudices, quibus cã per Papam cõmittit. 6. q. 4. si quis episcopus criminaliter. & ca. 1. & est speciale in causa episcopali aliud speciale vbi nõ tenet sententia pluriũ. not. ĩ. de rescrip. pastoralis. in prin.

EA, quæ.] Fuit ꝑ fortã, vt dicit Io. And. exordium alicuius Papalis confirmationis: q̃ non est verisimile qđ fuit spiritualis dispositio: his verbis duntaxat concepta, cum non imponit necessitatem, sed potius innuit cuique esse hoc petendi facultatem concessam: in hoc tamen non est vis. Abb.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, quod ea quæ secundum canones iustè & rationabiliter facta sunt diffinita, per confirmationem Papæ debent approbari. No. quod sententiæ iustæ latæ per Papam, debet cõfirmari. quod verum est si postulatum fuerit eas confirmari.

e Morem.] idest secundum canones.

f Roborẽtur.] si postulatum fuit ea robori. vt 35. q. 9. omnimodis. & 2. q. 1. sicut. & ĩ de pact. quoties. supra de transac. 1. & hæc quidem cõfirmatio si facta fuerit ex certa scientia, & cum causæ cognitione, non poterit postea inferior iudex de illa iudicare. ĩ. de confir. vtili vel inut. c. 1. & 2. vbi de hoc.

DE cætero.] Merus executor sententiæ, contra quem excipitur de fraude nõ cognoscit, sed remittit ita communiter summãt doctores, sed iudicio Panormitani minus benè, quia iste textus non loquitur de mero executore: quia merus executor nullam exceptionẽ executionem impedientem admittit, vt in l. si vt proponis. & in l. executorẽ. C. de exec. rei iud. Sed text. iste admittit, vt is cui executio committitur, admittat exceptionem ad effectum, vt remittat negotium ad superiorem, non vt super principali pronunciet. Et non dividitur. Abbas.

CASVS. Ecce Papa præsentibus partibus tulit sententiam diffinitiuam, mãdat Papa alicui, quatenus sententiam illam debeat executioni mandare, executor literis executionis receptis citat partes: reus, contra quem debet

CAP. I.

SEntentia† [a] contra leges [b] canones ve prolata, licet non sit appellatione suspensa, non potest tamen subsistere ipso iure.

¶ Idem.†

¶ *Lites debent celeriter terminari.*

CAP. II.

IVrgantium controuersias, celeri sententia terminare, & æquitati cõuenit, & rigori.

¶ Idem.†

¶ *Sacerdos sine iusta causa non est deponendus.*

CAP. III.

NOn potest quẽquã à sacerdotali gradu (nisi iustis ex cautis) concors sacerdotum [d] sententia submouere.

¶ Leo Papa.†

¶ *Iustè quis pẽtit sententiam a Papa cõfirmari, si iustè & rationabiliter fuit lata.*

CAP. IIII.

EA, quæ iuxta ecclesiasticum morẽ [e] iustè & rationabiliter fuerint diffinita, nostra quoque sententia roborentur. [f]

¶ Alexan. j. Eboracẽsi archiepiscopo.

¶ *Iudex deputatus super executione sententiæ, admittit exceptionẽ fraudis, seu nullitatis sententiæ. non ad effectum vt super ea pronuncies sed vt negotium ad superiorem qui iudicauit, transmittas, si illam probabilem reperit. h. d. notabiliter.*

CAP. V.

DE† cætero nouetis, quod si sentẽtiam à nobis latam ꝑcipimus

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõp. Et de materia, vnde late per Bar. Angelu & doctores i l. cũ prolatis ff. de re iudicata.

† Scilicet Gregorius Ianuen. episcopo Rauennati, lib. 2. cap. 28. eiusdem registri. Et cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. Et vide notata in c. fi. de electio. lib. 6.

† Scilicet Gregorius Ianuen. li. 1. cap. 47. epist. 8. regis. & ca. 4. e. ti i j. cõp.

† Leo prim. epistola 85. cuius initiũ est: cum in ordinationibus. & ca. 6. eod. tit. in 1. compil.

† Post concil. Lateran. sub Ale. iij. par. 49. c. 12. & cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. adde ca. 40. tit. de appel. in 1. compi. Et vide Romanũ consil. 51.

1 Concordat l. si curator. C. de in integ. rest. & l. clarũ. C. de au. præstan.

2 Et hoc tenuit olim Tan. ꝑ hæc iura, postea mutauit. Ioa. And.

5 Consule totã epistolã a me citatam, vt intelligas qđ fuerit.

3 Et C. de pe. si vindicari. sed ibi nõ tardat snia, sed executio. Ic. And.

debet executio fieri, dicit quòd ſnia non eſt executioni mandanda: quia per fraudem & dolum lata eſt: dubitat executor qui ſ facere debeat, vtrum debeat cognoſcere de fraude allegata? Rñdet Papa, quòd executor de fraude illa uel dolo cognoſcere non debet, ſed hoc referat ad ſedem Apoſtolicam. Not. quòd merus executor vltra executionẽ nullã habet cognitionem: & iõ referre debet ſuperiori quæſtionẽ fraudis, quæ opponit contra ſententiam.

[Glo. ſeq. literam exponit, & explicat, ſignat cõtrariũ, ſoluit, & remittit.

a Fraus.] ſcilicet circa negotium principale, quia obtinet ſententiam per fraudem, puta per falſos teſtes, uel per falſa inſtrumenta. ſi hæc obiiciantur corã executore, ut executio differatur, non eſt ei facultas de hoc cognoſcendi, ut hic dicit: quia ſic aſſumeret partes iudicis, qđ eſſe non debet. C. de execu. rei iudic. ſi ut proponis, nec ſententiam debet mandare executioni, ſed hæc referre dẽt ſuperiori vt hic dicitur, & ſ. de cri. fal. ſuper eo. Argu. contra hoc habet, quod iſte executor poſſet de huiuſmodi cognoſcere. 25 q. 2. & ſ non cognitio. Sol. hoc capit. de mero executore: itelligitur, qui nullam hẽt cognitionem annexam, niſi ſolam executionem. ſic intelligitur infra de fal. ſuper eo Lex prædicta intelligitur de illo executore, qui habet cognitionem. De hac materia plenè tractatur ſ. de offi. delega. paſtoralis. §. quia verò.

¶ Cap. 8. eo. tit. in 3. cõp. & poſt conci. Later. ſub Ale. iij. par. 36. c. 1. Et vide Spec. de pigno.

¶ Cap. 9. eo. ti. in 1. cõpi. & poſt cõci. Lateran. ſub Ale. iij. par. 6. capitu. 11. Et quo iure retractentur] ſnię, quę nõ tranſeunt in rẽ iudicatã, tradit Anto. But. in c. ad audientiã, 2. ſ. de reſcrip. idẽ Antoni⁹ & Imo. in c. tenor. infra eo. ti.

CVm aliquibus.] Hoc cap. poteſt intelligi duob. modis. Primò quòd loquatur in pignore prætorio, puta quòd prætor, vel iudex propter contumaciam rei poſuit verbotenus actorem in poſſeſſionem rei petitæ, in actione reali, uel aliorum bonorum ipſius rei in actione perſonali. Et intellectus literæ eſt, quod ad cauſandum pignus prætorium, ad hoc ut miſſus poſſideat, non ſufficit iuſſus iudicis, ſed requiritur ut actualiter mittatur in poſſeſſionem. Et ſecundum hunc intellectum hoc dicit in ſumma. Non ſufficit ad prætorium pignus, vt verbaliter detur, niſi actualiter fiat miſſio. Secundò poteſt intelligi cum poſſeſſio aliqua, vel proprietas alì cuius rei, ſeu res aliqua adiudicatur actori iure dominij, & reus pro executione vult dare aliquod pignus, & non ipſam rem ſaltem in præſenti: hoc caſu non ſufficit: & ſecundum hunc intellectum hoc intendit. Non impediret reus ſententiam adiudicationis poſſeſſionis ſi ſit paratus dare pignora. Et non dividitur. Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur hic, quod cum alicui adiudicata eſt poſſeſſio, non ſufficit quod adverſarius det pignus,

per aliquem exẽcutioni mandari, & fraus[a] interuenerit, non eſt facultas executori de toto negotio cognoſcendi: ſed deferri quæſtiones, quæ inciderint, ad ſedem Apoſtolicam oportebit.

¶ Idem Norwicen. epiſcopo.

¶ Non ſufficit reo damnato ad traditionẽ poſſeſſionis, tradere pignus pro ipſa poſſeſſione.

CAP. VI.

CVm † aliquib. eſt adiudicata poſſeſſio, nõ ſufficit eis dari pignora, [b] niſi corporali poſſeſſione lætentur.

¶ Idẽ eidẽ, & V. Archidiacono.

¶ Sententia lata contra matrimonium nunquam tranſit in rem iudicatam: vnde quandocunque reuocatur cũ conſtat de errore.

CAP. VII.

LAtor † præſentiũ ſua nobis inſinuatione[c] monſtrauit, quod cum quandam mulierem legitimè deſpõſaſſet, & carnalis eſſet copula ſubſecuta, inter eos ſcandalũ eſt ſuborſum, cuius occaſione debitum ei ſubtraxit: conſanguinei verò mulieris, hoc moleſtum habentes, quæſtionẽ mouerunt proponentes, ꝙ mulierem inuitam, & renitentem, [d] nec ætatis [e] aptæ matrimonio exiſtẽtem, duxiſſet vxorem: & quoniam idẽ vitam cupiebat agere diſſolutam: demum vtriuſque ſtudio interueniẽte, fuerũt minus rationabiliter ſeparati. ¶ Nolentes igit matrimonia canonicè contracta, leuitate quadam diſſolui: Mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit eos per iudicem eccleſiæ non fuiſſe legitimè ſepãratos, eccleſiamque deceptam, ipſos † faciatis ſicut virum & vxorem ſimul permanere. [f]

b Pignora.] ſic ff. de conſti. pecu. promiſſor. §. conſtitutio. & ff. de pig. actione eſt, vbi dicit, pignus r nõ aliter cõſtituitur, niſi vẽtum fuerit in poſſeſſionẽ. ſ. fratile. ff. de acquir. poſſ. p ſſidari. i prin. & hoc ideò, ne lites ex ſtitibus oriantur. ff. de re iudi. l. 4. in §. ait prætor.

1 Prætorii] ſecus in conuentionali: vt eo. titu. l. 1. vbi ẽt notat dña iter pignus prætoriũ & cõuentionale. & hic ꝙ Vinc. Io. An. adde Paulũ de Caſtro, & Alex. Imolen. in l. 1. ff. de pignora. actõ.

L Ator.] Diuiditur, quia in primo ponitur facti narratio. in ſecunda iudicis datio, ibi. Nolentes igi tur. Abb. Sic.

CASVS. Quidam Pariſie quandam duxit in vxorem carnali copula ſubſecuta: Tandem ſcandalum inter eos eſt exortũ: conſanguinei mulieris mouerunt qõnẽ contra virum, ꝙ illa eius non poterat eſſe vxor: & ſic ſtudio vtriuſque intereuiente fuerunt ſeparati minus iuſtè: Vir prædictus ad cõſideẽtiam volens, acceſſit ad dñm Papã, exponẽs tibi ꝓdictarũ mandat iudicibus, quatenus ſi conſtiterit eos nõ fuiſſe legitimè ſeparatos, & eccleſiam deceptã fuiſſe, ipſos † faciãt inſimul ꝑmanere. Not. quod hic audit turpitudinem ſuã allegans, ſed hoc eſt propter periculum animæ. Item ſenecoua cõtra matrimonium lata non tranſit in rem iudicatam).

[Gl. ſeq. recitetur per obitẽtionem, & ſolutionem.]

c Inſinuatione.] modo collige ex hoc loco, ꝙ in cauſis in quibus vertitur periculum animæ, põt quis uenire contra factum ſuum, ut reuocetur ſententia. q̃ ferri procurauit. 2 & ſi conſtiterit eccleſiam fuiſſe deceptã, reuocabitur ſententia.] ſ. eo. conſanguinei. & ſ. de teſtib. ſicut. & 35. q. 9. c. loci. §. his ita in fi. aliàs turpitudinem ſuam allegans non auditur. ſ. de dona. inter dilectos. & ſ. de concei. præb. cum ſuper.

2 Cõcor. text. i l. poſt mortẽ. cũ tibi nota. ff. de adq.

d Renitentem.] hæc violentia tranſiuit poſtmodum in conſenſum per carnalem copulam ſubſecutam. infra de ſponſa. ad id.

e Ætatis.] & hoc contradicit ei quod præmiſit de carnali copula, & ſic fuit allegatio, & ex alia cauſa fuit matrimonium ſeparatum.

Glo. ſeq. diſtinguit, aut ſertur ſententia contra matrimonium, aut pro matrimonio, & tunc aut ſubeſt impedimentum, aut non.]

f Permanere.] non obſtante ſententia prius lata: quia contra matrimonium non currit præſcriptio. 33. q. 5. quod Deo. etiam ſi ab illa ſententia non fuit appellatum. quia ſnia lata contra matrimonium non tranſit in rem iudicatam, quin reuocetur ſnia quandocunque

error ſuiæ detectus fuerit, vt hic patet. & ℣. de frigi. & maleſi. fraternitatis. 35. q. 9. graue. & c. loci. §. his ita. Sic nullo tractu tpis matrimoniũ confirmat in gradu prohibito ꝯctum, ℣. de conſang. non dẽt. Et quod dici conſueuit, ſuia contra matrimonium non tranſit in rem iudicatã, verũ eſt, vbi bene cõiuncti indebitè ſeparant, quia quos Deus cõiunxit, homo ſeparare nõ põt: & iõ qñcunque contrariũ legitimè cõſtiterit, ſuia retractabit: idẽ eſt cũ in gradu prohibito aliq ſunt coniuncti, uel aliquo alio perpetuo impedimento, quia nullũ eſt ibi matrimoniũ, vnde nullus conſenſus põt matrimoniũ inducere inter eos. Sed vbi ſuia ſeruat matrimonio, vbi nullum ſubeſt impedimentum, ſi ab ea nõ fuerit appellatũ, trãſit in rẽ iudicatã: qa iudicatis acquieuiſſe vr. ℣. e. quod ad conſultationẽ. vnde poſtea non audiatur, imò compelletur alteri alteri adhærere.

†Cap. 20. e. uit. in 1. compilatione.

CVm cauſa. ℣ Prima pars ponit factum. Secunda diffinit, ibi, Nos autẽ, Abb. Sic.

CASVS. Archipreſbyter ciuiſdam plebis vendidit quãdã domum ſine conſenſu capituli. G. & A. laicis, qui occaſione huiuſmodi venditionis coram legato Apoſtolicæ ſedis petierũt domũ illã ſibi adiudicari: Quidã canonicus illius plebis T. nomine, apparuit pro capitulo ad defenſionem domus, dum cauſa illa tractaretur, ille T. appellauit ad ſedem Apoſt. legatus ſtatuit terminum appellanti ad iter arripiendum ad Apoſtolicã ſedẽ: ſed quia ille ℣. terminum ſibi præfixũ iter non arripuit, ꝺictus legatus tulit ſnãm contra dictum C. adiudicans domũ illam laicis prædictis, ſm conſuetudinem Veroñ. ciuitatis, a qua ſnia fuit appellatum: & appellationis cauſa commiſſa fuit epiſcopo Brixienſi. qui legati errorem ſecutus, contra formam canonum legati ſententiam confirmauit, & iterum fuit appellatum, Papa diligenter examinato negotio, licet vſus, vel conſuetudinis nõ minima ſit auctoritas, nunquam tamen legi, aut ueritati præiudicat. & ideo Papa prędictam ſententiam caſſauit, plebem prædictam abſoluens ab impetitione illorum laicorum, & domum illam eidem eccleſiæ adiudicans. No. quòd ſi quis infra terminum ſibi ſtatutum appellationem non proſequitur: iudex poſt terminum in cauſa procedere debet. Item ſententia lata contra canonum formam non valet. Item conſuetudo, licet ſua, nõ ſit auctoritatis, non tamen legibus aut canonibus præiudicat.

a Arripueras.] ex quo aliquis non proſequitur appellationem infra terminum ſibi præfixum, ex tunc iudex procedere poteſt tanq̃ citatus peremptorie non veniſſet, ℣. de appel. ſæpè contingit, quia perinde eſt, ac ſi non appellaſſet, ℣. de appel. cum ſit Romana. vnde in ho: peccauit iudex. Ber.

b Promulgauit.] ecce hic obtinuit conſuetudo bis in contradictorio iudicio: ergo debuit valere. ff. de leg. cũ de cõſuetudine. & ℣. de ver. ſig. abbate. Solhæc conſuetudo fuit contraria iuri, & mala in præiudicium eccleſiæ, & iõ non fuit ſeruanda: vnde ad vltimũ caſſatur ſnia: alias ſi bona fuiſſet conſuetudo, ſeruaretur. ℣. de eo, qui mit. in poſſ. cũ veniſſet. Fortè talis erat cõſuetudo illa, ſ q̃ ſi quis emit a prælato eccleſiæ ſolo, tenet uendito, licet non probet præiũ in utilitatem eccleſiæ uerſum eſſe, contra illud. 10. q. 3. hoc ius porrectũ. 13. q. 2. fine exceptione. c Conſuetudinis] lic 11. diſt. cõſuetudinis. & ℣. de conſuet. c. vlt. vbi exponit hæc auctoritas.

d Præiudicat.] verum eſt, q̃ cõſuetudo non præiudicat legi, niſi ſit rationabilis & legitimè ſit preſcripta: nũ tũc bene præiudicat legi. ℣. de conſuet. c. vlt. vbi plene de hac materia dicitur, & hæc conſuetudo non fuit rationabilis, nec præſcripta. Ber.

INter ceteras.] Poteſt intelligi vario modo, & per conſequens uario modo ſummari: dña An. ſummat ſic. Sententia continens in ſe manifeſtã iniquitatem, retractatur non obſtante, quòd cauſa fuerit appellatione remota commiſſa. Hæc ſummatio eſt vera in ſe, ſecundum vnum modum intelligendi. Sed ſecundum vnum alium intellectum notabiliorem ſummatur ſic: Nulla eſt ſententia continens manifeſtã iniquitatem. Abb. Sic.

CASVS. Aliqua cauſa commiſſa eſt appellatione remota: iudex tulit ſententiam iniquam contra ius ſcriptum, vel exprimendo errorem in ſententia: talis ſententia non tenet, cum iniquitatem contineat manifeſtam. Nota ſententiam contra ius ſcriptum latam, nullam eſſe.

e Euacuari.] cum ſententia tenuerit: & appellatũ fuerit ab ea. vel euacuetur de facto, cum eſt nulla ſim. ℣. de rebus ecc non alie. ſi quis preſbyterorum.

f Manifeſtam.] puta quia lata eſt contra ius ſcriptũ, ſcilicet contra leges, vel canones. ℣. eodem c. 1. ita quod in ipſa ſententia continebatur error. 2. q. 6. c. ei qui. ℣. diſtinctione. verſi. item ſi ſententia contra ius ſcriptum. & ℣. d. confir. examinata. & ℣. de ſenten. excomm. per tuas. & hic in fin. & ita ipſo iure nulla eſt talis ſententia, ut ℣. eo. ca. 4. vbi de hoc. Aliud eſt cum lata eſt contra ius litigato-

¶Idem ℣. & clericis ſanctæ Anaſtaſiæ Veroñ.

¶ *Retractatur ſententia prætextu iniqua conſuetudinis. lata contra eccleſiam.*

CAP. VIII.

CVm cauſa, quæ vertitur inter vos, & G. & A. laicos, ſuper domo quadam eis ab archipreſbytero veſtro vendita, ad examen I. Apoſtolicæ ſedis legati delata fuiſſet, poſt appellationem ad nos interpoſitam, & receptas inducias, quoniã infra terminum tibi filij ℣. ad eam proſequẽdam præfixum, iter non arripueras, a contra te ſententiam proferẽs, memoratis G. & A. prætaxatã domum ſecũdum Veroñ. ciuitatis conſuetudinem adiudicare curauit. Deinde cum cã fuiſſet ad nos per appellationẽ delata, Brixienſ. epiſcopus delegatus a nobis, ſententiam contra uos (ſpreta forma canonũ) ſecundũ eandem conſuetudinẽ ſicut prędictus legatus fecerat, promulgauit. b ¶Nos autem conſiderantes, q̃ licet vſus vel conſuetudinis non minima ſit auctoritas, nunquam tamen veritati, aut legi præiudicat, c præſcriptam ſententiã reuocauimus: & vos ab impetitione abſoluẽtes illorum, † vobis & eccleſiæ vtræ domũ adiudicauimus ſupradictam. †

¶Idem Eboracenſ. archiepo.

¶ *Sententia iniqua retractatur per ſuperiorem, licet cauſa ſuerit appellatione remota commiſſa. Si autem contineat manifeſtam iniquitatẽ, eſt nulla hoc dicit intelligendo, quod ponat duos caſus.*

CAP. IX.

INter ceteras, & infra. ¶Item cum aliqua cauſa appellatione remota committitur, & ſententia fertur iniqua, ea euacuari e oportet: nec ei debet ſtari, ſi iniquitatem contineat manifeſtam. f

1 Secũdum Tan. q̃ ẽt dixit talẽ conſuetudinem eſſe in multis ciuit. Lõbar. inducẽs p ſtatuta ciuitatũ. & facit quod notat. Io. comp. c. 2. lib. 6. qd hicno. Aegr.

† eorum.

† ſæpedictã.

† Cap. 17. ti. de appellat. in 1. compi. Et vide l. ciues. C. de appellat. quæ videtur ꝓria. adde gloſſ. & doctores ibidẽ.

ſitigatoris: quia tunc tranſit in rem iudicatã, niſi fuerit appellatum. ℣. eo. cum inter vos. Et ſi per iniuriam iudicis damnatus fuit, poterit agere contra iudicem qui fecit litem ſuam, ad intereſſe. ff. de iud. filiusfamilias. & ff. de enic. ſi per imprudẽtiam. 1 & ℣. de emp. & vend. c. vlt. & infamis efficitur. C. de pœna iudic. q. malè iudic. l. ij. 2 Bern.

1 Vide in c. ſtati. allegin gloſ. pen. & vlt.

2 Additur pœna. ℣. eo. cum æterni. lib. 6. Ioan. And.

¶ Clemens tertius.

¶ *Sententia lata contra abſentem non contumacem in cauſa matrimoniali non valet, b. d. intelligendo, quod hæc mulier non fuit contumax. Panor.*

CAP. X.

TEnor † litterarum tuarum oſtendit, quòd cum inter R. & M. mulierem quæſtio matrimonij verteretur: & Theatino epiſcopo commiſſa fuiſſet: idem eundem R. muliere abſente, ab impetitione ipſius abſoluit. Cæterùm eadẽ mulier à nobis ad te litteras impetrauit, vt de cauſa cognoſceres, & eam fine debito terminares: & infrà. ¶ Dictus verò R. a te vocatus ad cauſam infirmitate a prætenta † non affuit: ſed quia nocte ſequente aliam ſibi copulare præſumpſit, in eum excommunicationis ſententiam promulgaſti: b à qua poſtmodum abſolutus ad te veniens, oſtendit litteras epiſcopi memorati, quibus eum ab inquietatione ipſius abſolutum fuiſſe patebat. Quia igitur mulier ſuos teſtes offert ad probandum, quòd idem R. eam deſponſationis annulo † publicè ſubarraſſet: c tu quid ſuper his agere debeas, poſtulas edoceri. ¶ Ideoq; inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus quòd (non obſtante illicita abſolutione, d quam epiſcopus fecit) in cauſa, p cedas: eidem R. ſub pœna excommunicationis arctius interdicens, ne ad eam quam ſuperinduxit accedat, e priuſquam fuerit cauſa deciſa.

† prætenſa tentus detentus

¶ Idem.

¶ *Sententiæ diuortij in cauſa matrimoniali ritè lata, ad ſolam coniugis confeſſionem afferentis contrarium non reuocatur, ſed interim ei ſtatur donec legitimè de contrario doceatur. Ita ſummatur, vt aliquid de nouo afferat. Panormitanus.*

3 Quod ſi dubitat de infirmitate an excuſet, mittat medicus ad ęgrotum. C. de re mil. l. ſemel. lib. 12. Fm Gof. & Hoſt. Io. And.

† Et hinc ſumitur contractum matrimonii. & quo ide p Felin. in c. illud. ℣. de ſponſio. vbi latè tractat ex quib⁹ matrimoniũ ꝓbari poſſit. adde Lapã alleg. 58.

4 Ibi nihil intereſt an ſuffragio populus volũtatem ſuam declaret, an rebus ipſis & actis.

a *Infirmitate.*] quod ſi verũ fuiſſet, iuſta erat excuſatio. ℣. de procu. querelã, & 5. q. 3. ſi ægrotans. imò nec tunc res iudicata cenſetur. ff. de re iudi. quæſitum. 1. & 2. reſponſo. nec mandanda eſt ſententia executioni infirmitate prætenta. ff. de iudic. ſi prætor. in fine. 3 ſed hoc falſo allegabat, vt benè declarant ſequentia.

b *Promulgaſti.*] & meritò tanquam contra contumacem, cum ex facto ſequenti appareat, quòd malitiosè prætendebat infirmitatem, & ita ſequens præſumptio elidit primam, ſic ff. de in integ. reſt. diuus.

[Gloſ. ſeq. dupliciter exponit ſubarrationem.]

c *Subarraſſet.*] i. fidem conſenſus de præſenti dediſſet: alias ſi loqueretur de cõſenſu de futuro, non man-

d *Accedat.*] ſed qualiter mulier illa ſecunda priuatur iure ſuo ante finem cauſæ, contra illud ℣. vt lite penden. laudabilem. & 8. quæſt. 4. nonnè. Sol. cum aliquis cum aliqua contraxit in facie eccleſiæ approbante eccleſia, ſi poſtea matrimonium accuſetur, locum habet illa decretalis, laudabilem, & ſimilia alia iura. ſed cum aliquis contrahit lite pendente cum aliqua, vel contra prohibitionem eccleſiæ, tunc locum habet quod hic dicitur. & ℣. de matrim. contracto contra interd. eccleſ. c. 1. & vlt. quia cum res facta eſt litigioſa, non debet in aliam transferri perſonam. 11. quæſtio. 1. qui res. C. de litig. l. vlt.

ADDITIO. Sed quomodo dici poteſt litigioſa, quę finita erat per ſententiam, a qua non fuerat appellatum, vt in princ. dicit Hoſtien. quòd hoc inducit citatio viri facta antequam ſecundam deſponſaret, & ideo dicitur lis pendere, & quaſi litigioſa eſſe. de appellat.

ſuggeſtum.de offi.dele.licet.non ob.ſententia,quę hoc caſu non tranſit in rem iudicatam, vt ſæpius dictum eſt facit.clem.vt li.pen.cum lite.

CONſanguinei.]Idem dicit quod decr. lator. ſuprà eod.tit.Communis diuiſio. ſecunda ibi, Fraternitati. Abbas.

CASVS. Quædam mulier cõtraxit matrimonium cũ quodam viro: Tandem conſanguinei eiuſdẽ mulieri accuſauerunt matrimoniũ, dicentes, ꝙ ipſa non poterat eſſe eius vxor cum eſſet cõmater ipſius, quo pro'ato ſententia diuortij lata fuit. poſt ſentẽtiã latam mulier cõfeſſa eſt epiſcopo loci, ꝙ in veritate añ ſententiã eius commater non fuerat, ſed poſt ſeparationẽ, cõpaternitatẽ cum eo contraxit,& poſtmodum cũ alio contraxit:quæſitũ fuit à Papa quid iuris eſſet? Et ipſe reſpondet, ꝙ per ſolam mulieris cõfeſſionem non eſt à ſententia recedendum per iudiciũ eccleſiæ promulgata, niſi legitimè in contrarium probaretur. No.ꝙ per confeſſionẽ alterius coniugum à iudicio eccleſiæ non recedit. Itẽ quandocũque conſtiterit eccleſiam deceptã fuiſſe in cauſa matrimonij, sẽtẽtia contra matrimoniũ lata reuocabitur.

† Cap.6.eo. tit.in 2.compilatione. Et præ alijs videto hic Guidonem Papæ.

† Dictio, ſed,deeſt, in pluribus antiquis exemplaribus.

† Cap.2.eo. tit.in tertia compilatio. Et de materia huius c. vide Romanũ & Arctinũ in l. pluſium. ff. de acq. hæred. Ancha.conſil.423.incipit: viſo dicto puncto. & Lambertinũ tract.de iure patron. lib.1. par.1. q.3.art.8.

a Legitimè.] quo ad ordinẽ iuris, non quo ad veritatem.

b Rationabiliter.] & illud refertas quo ad ordinem tãtum.

c Proba ei.]per legitimos & idoneos teſtes, & non per illos qui primum falſum tulerunt teſtimonium, cum periuri ſint.ff.de teſtib.ſicut.ſic ẽ.eod.iatos. vbi de hac materia.nam ad confeſſionem mulieris, & etiam viri non reuocatur ſententia per eccleſiam lata ſecundum ordinem iuris, ſicut nec ad eorum confeſſionem matrimonium ſeparatur.ẽ.de eo qui cogn. coutug. vxo. ſuæ.ſuper eo. ¶ Bern.

CVm olim.] Prima pars narrat factum, ſecunda diffinit:ideꝰ, Nos igitur. Abbas.

CASVS. Vacante archidiaconatu Magalon. epiſcopus Magalon.nominauit P.de Caſtro nouo ad ipſum archidiaconatũ: præpoſitus eiuſdem eccleſię inhibuit, ne aliquis inſtitueretur ibidem niſi prius duplici voce ſibi conceſſa, & ne contra fieret, appellauit: ſed epiſcopus dictum P.per annulum de archidiaconatu inueſtiuit, & præpoſitus alium nominauit: propter quod procuratores vtriuſque partis ad ſedem Apoſtolicã acceſſerunt: Celeſtinus intellecto negotio caſſauit quicquid factum fuit ab vtraq; parte, pronunciãs quòd ſcriberet aliquibus, vt tam epiſcopum quàm præpoſitum & alios monerent ad ordinandum archidiaconatum concorditer: quod ſi non facerent, ipſi executores archidiaconũ ordinarent poſt hoc idẽ Celeſtinus cõtra pnũciationem ſuam archidiaconatũ ipſum contulit G. qui non dũ ꝓmotus erat ad diaconatus officium circumuẽtus vt dicebatur, procuratore epiſcopi ignorãte in curia exiſtenti: Tandem negotiũ iſtud delatũ fuit ad Innocentiũ: ipſe verò volens prædeceſſorum ſuorũ veſtigijs inhærere, diuentium, ſententiam Romanæ ſedis, cũ aliquid ſubreptum eſt, poſſe in melius commutari quod de pdicto G. factũ fuit, in irritum reuocauit: & ei, licet abſens exiſteret, ſilẽtium imponẽdo, cũ de ſubreptione liqdo conſtitiſſet, non obſtante donatione, quã a dicto epiſcopo i elutionẽ ſedis Apoſtolicæ idẽ G. dicit recepiſſe, mandans Capitulo Magalon. quatenus prędictum archid.in concordia eorum ꝙ præſentes i eccleſia fuerint, ordinare procurent.

No.ꝙ ſententia Romanæ ſedis propter ſubreptionem reuocatur. Itẽ ea quę per ſubreptionem hunẽ, debent in irritũ reuocari. Item contra abſentẽ ꝓceditur in his, quæ per ſubreptionem commiſit.

d Duplici ſibi voce]forte hoc dicebat ſe habere de conſuetudine ratione dignitatis, vnam ratione præpoſituræ, & aliam ratione canoniæ: a ſed non videtur ꝙ ꝓpter pluralitatem ſtipendiorum plures habeat voces, cum vox vnius potior ſit quàm alterius ratione dignitatis, ſicut in teſtibus. ẽ. de teſtib. in præſentia. vel aliquis forte commiſerat ei vices ſuas, quod licet hodie, ſecundum tenorem illius conſtitutionis. ẽ. de elec. quia propter.

a Tex. eſt ſimi. in l. ſi conſul. ff. de adopt.

e Ad diaconatus.]hæc allegatio nõ valebat ꝙ ſi erat ſubdiaconus. ẽ. de e.a. & qual.c. præterea. & c. à multis. ſed aſſumit illam non cauſam vt cauſam. ẽ. de elect. cauſam quæ.

[Glo. ſeq. not. ag. & obijcit, ponit opi. Io. quam reprobat, demum ſoluit.]

3 Secundũ antiq. cano. valebat, 40. diſt. in. cap. 3. Io. And.

f Circumuentus.]No.ꝙ præſumit circumuentus qui mutat interlocutoriã ſuam, quãtũ cum in præiudicium alterius partis inique interloquitur, mutare debet. ẽ. de app.

CAP. XI.

CONſangninei † E.latricis præſentium, ſicut tuis literis intimaſti, compaternitatem inter ipſam & virũ ſuũ legitimè[a] probauerunt, ita ꝙ inter eos ſententiam diuortij protuliſti: prędicta verò E. cum ſit tibi poſtmodum confeſſa, ꝙ eius commater in veritate ante ſententiã non fuiſſet, (ſed t)poſt ſeparationem cõpaternitatem cum eo contraxit,& tandem ad ſecundas nuptias conuolauit: & infra. ¶ Fraternitati tuæ reſpondemus, ꝙ propter ſolam confeſſionem mulieris, non eſt recedendum à ſententia p iudicium eccleſiæ rationabiliter[b] promulgata, niſi legitimè in contrarium probaretur.[c]

¶ Innocentius iij. archidiacono & ſacriſtæ Magalonẽ.

¶ *Si Papa contra pronunciationem ſuam confert beneficium. hoc tacito: ſurreptitia dicitur collatio, & non tenet.*

CCAP. XII.

CVm † olim Magalon. epiſcopus P. de Caſtro nouo ad vacantẽ archidiaconatum eiuſdẽ eccleſiæ nominaſſet, præpoſito, vt nullus ibi(niſi prius duplici ſibi voce[d] conceſſa) inſtitueret per appellationem interpoſitam inhibente, epiſcopus dictum P. de archidiaconatu per annulum inueſtiuit. Præpoſitus verò aliũ ad eundẽ archidiaconatum nominare præſumpſit. Tandem C. præceſſor noſter, quod factũ fuerat ab vtraq; parte caſſauit: pronuncians quòd aliquibus ſcriberet, vt tam epiſcopũ, quam perſonas ad ordinandũ concorditer archidiaconatum monerent: & eorum ſorte monitis nõ admiſſis, hoc ipſi exeq nõ differrent. poſt hæc verò dictus ꝑdeceſſor noſter, G. qui nondum ad diaconatus[e] erat promotus officium, præter conſcientiam procuratoris epiſcopi, apud Sedem Apoſtolicam tunc morantis, ipſum archidiaconatum cõtra pronũciationem ſuã contulit, ſicut credimus circũuentus.[f] ¶ Nos igi-

de app.cũ ceſſante.vbi de hoc. Itẽ vſ,quòd ſi aliqs impetrat occultè litteras,cum aduerſarius eſt p̃ſens,quòd non valeãt tamquã tacita veritate impetratæ.ẽ.de reſcripe.cæterũ.argu.ẽ: quia licitum eſt cuilibet vigilare pro cõmodo ſuo,licet in hoc alteri præiudicetur. ẽ.de his,quæ in frau. cre.

¶ Videl Bart. in l.qd iuſſit.in fi.ff.de re iudi.

pupillus.& C.depoſi.l.vlt.Sed quare tenebatur querere aduerſariũ,cum eius facto caſſatum fuerit? Io. dixit quod fortè ideo,quòd erat cõſtitutus procurator ad reuocandũ caſſationẽ.hæc nõ eſt ratio, ſed hæc potuit eſſe, q̃ cũ Papa pronunciaſſet, q̃ ſcriberet aliqbus, q̃ moneret ep̃m,& Capitulũ,vt eligerẽt,iã intererat ep̃i, & canonicorũ, ne aliq̃ litterę in ẽriũ impetrarent: & ideo videbat, quòd procurator illorum debuit requiri. Vel illa fuit potior cauſa: quia ille in impetratione litterarum tacuit de pronũciatione dñi Papæ: quam ſi dixiſſet, non haberẽt litteras,quin fecriſſẽt mentionem de illa pronũciatione: & ſic circũuenit Papã. Sed quòd aliqs teneat requirere aduerſarium. iuũ nõ eſt verum, immo ſibi imputet, quòd non contradixit in audientia,in qua debuit eſſe qũ. litteræ trãſiuerunt.

a Donationis.] hæc forte potuit eſſe, quia fecit ſibi conceſſi ipſe ep̃o archidiaconatum ab ep̃o poſt conceſſionem ſibi factam a Papa,vt ſic obtineret archidiaconatum potius per epiſcopũ, quam per P.pam, & ideò dicit,in eluſionem domini Papæ.

[Glo.ſeq.alleg. vnam concor.ſignat vnum contrarium,& tripliciter ſoluit.]

b Abſenti.] ſic ẽ.de cle.dudum 1.arg.ẽ.ẽ.vt lit.non conteſt.c.i. vbi lite non conteſtata non proceditur cõtra abſentẽ. ſol.poteſt dici,quòd hic fuit lis conteſt.vt dicũt quidã. ſed ex litera non colligit, vel hic fuit citatus, vel expectatus. Vin.arg.ad hoc ẽ.de do. & conte. cũ olim.& ſi fuit citatus & noluit venire, tũc potuit procedi cõtra eũ lite nõ conteſtata qa de electione prælati agebat.ẽ.vt lit.non conte.qñ.ẽ.porro.vel quia Papæ conſtitit de ſubreptione: ergo cr abſenti licet nõ citato imponit ſilẽtiũ p̃ fraudẽ ſuã,qa decipit Papã.

1 Idem not. 25.q.9.veniã Ioan.And.

c Subreptione.] quæ per ſubreptionem fuerunt impetratæ, valere non debent.ẽ. de cleã. cum dilecti. & 35.q.9.ſententiam.

Glo.ſeq. recitetur per duas obiectiones.

d Præſentes.] imò & abſentes vocãdi ſunt,ſi cõmodè vocari poſſunt.ẽ.de cle. quòd ſicut.& c.quia p̃p. niſi conſuetudo eſſet in contrarium,quòd abſentes non vocarentur,ideo forte dicit.q præſentes fuerint. & qđ dicit,omniũ veſtrũ,vel maioris partis,ſupple;quia quod maior pars & ſanior facit, valet, & canonicũ reputat. ẽ. de cle.quia propter.] de his quę ſi.a ma.par.ca.c.i. a

2 Cõcor.l.7. & ſuñ. ẽ. ſi. cũ l.ſeq. ff. de pact. 35.

(Vm inter vos.] Prima pars narrat proceſſum, & iura vnius partis. Secunda diffinit, diffinitionis cauſam præmittens: ibi, Quamuis.Abb.

CASVS. Inter abbatẽ & conuentum ſancti Zenonis Veronen. ex vna parte, & archipresbyterũ & clericos S. Proculi ex altera, ſuper ſubiectione ipſius eccl. fiã qõ vertebat: partibus in præſentia dñi Papæ cõſtitutis, proponebat ex parte monaſterij, quòd eccleſia p̃dicta monaſterio dẽt pleno iure ſubeſſe i inſtitutione videlicet, deſtitutione, inueſtitura archipresbyteri, & eius fidelitate, & alijs per quę plena ſui iectio declaratẽ. Ad hęc pbanda pars monaſterij iducebat inſtrumẽtũ publicũ cõceſſionis B. quondã Veron. epi, quã cõceſſionem T. ſucceſſor illius cõfirmauit: Induxit etiã priuilegia Romanorum pontificũ & Patriarcharum Aquilegien. quorũ vnus de ſubiectione plenaria,in priuilegio ſno euidenter expreſſit: allegauit inſuper, p olim inter abbatem ſancti Zenonis & archipresbyterum ſancti Proculi & fratres ipſius,orta fuit quæſtio de obedientia manuali & fidelitate, ſed illi ad hæc duo ſe teneri negabant,& ſuper his teſtes inducti fuerunt: Tãdem præfatus T. Veronen. epus ſententialiter diffiniuit, q̃ archipresbyter vel dimitteret eccl. ſiã,aut faceret eidẽ abbati obedientiã & fidelitatẽ,ſm q̃ quidã Cardinalis olim iudicauerat, cuius ſententiã fuit ſecutus, & à ſua epi appellatũ non fuit,& ſic in rẽ trãſiit iudicatã. Ex parte aduerſa ꝓponebatur,quòd prædicta donatio nõ valebat,& ita per conſequens nec priuilegia confirmationis ipſius cõcedentis. Dñs Papa his & alijs auditis & intellectis,dixit quãuis non ſit multũ inſiſtendum inſtrumento donationis,nec confirmationis,vel priuilegijs quæ ab ipſa donatione cauſam & originẽ habuerunt,tñ conſiderauit,quòd quãtũ ad ipſos litigãtes ius ex ſnia factum fuit ex quo tranſijt in rẽ iudicatam, ẽt ſi contra ius litigatoris lata fuiſſet, cũ lata non fuerit contrarius cõſtitutionis expreſſe, veritate geſtorũ ſermonibus præualẽte, ſnia prædicti epi ſtet pro abbate,præfertur alijs,quæ inducebat abbas ſ.e, q̃ parum faciebant,cũ donatio illa non valuerit,q̃ ſnia præſumitur ritè lata: diffiniuit Papa, q̃ archipresbyter S. Proculi q̃ p tẽpore fuerit, præſtet obedientiam & fidelitatẽ abbati S. Zenonis. Not quòd ſnia a qua non eſt appellatum, tranſit in rem iudicatam, & facit ius inter partes i.declarat. Item ſi principale non tenet,nec alia ora,q̃ ab ipſo cauſã & originẽ acceperũt. Itẽ licet ſententia lata ſit cõtra ius litigatoris,a qua non eſt appellatũ,tenet ſi lata eſt contra ius cõſtitutionis expreſſe, nulla eſt:nec eſt neceſſe appellare ab ipſa. Itẽ veritas geſtorũ ſermonib.præualet. Et põt hic ſumi illud generale: Plus valet quod in veritate agitur quam quod ſimulate concipitur. Item ſemper præſumitur pro ſententia donec in contrarium oſtendatur.

¶ Idem abbati & conuentui S. Zenonis Veronen.

¶ *Valet ſententia contra ius litigatoris lata,ſi ab ea infra x.dies non fuerit appellatũ. Vel ſic,& aliter: Per ſententiam,a qua non fuit appellatum, poteſt eccleſia ſubiici prælato inferiori epiſcopo,ſeu ad aliã eccleſiam pertinere.*

Cap. XIII.

† Cap.3.eo. tit.in 3.cõp. Et de materia an.ſ.nia lata contra ius litigatoris valeat.vide Fely.in c. nouit. ẽ. de iudic. adde Bar. in l.pẽ. ff.de iuſti.& iure.

CVm† inter vos pro eccleſia veſtra,& archipresbyterũ, & clericos S. Proculi, ſup ſubiectione eiuſdẽ eccleſiæ quæſtio verteret: ex parte veſtra fuit propoſitũ quod dicta eccleſia monaſterio veſtro, pleno iure debet eſſe ſubiecta: videlicet in inſtitutione,deſtitutione, inueſtitura archipresbyteri, &

a Similibus.]& ita abbas huiusmodi iura episcopalia possidere in ecclesijs potest,& præscribere.ſ. tit. prox.auditis,& cap.cum olim.

b Testimonio.] alijs non valeret: quia patriarcha, vel archiepſs in diœcesi suffraganei sui nihil disponere possunt,nisi quantū ca nones illis concedunt ꝛ.de exce.prel. sicut voire.& ſ. de off. ord. pastoralis. vbi de hoc.& c.Romana & 9.q.3. conquestus.

[Gl.seq.alle. vnā concor. signat contrarium, & soluit.]

c Sua vice.]Potest enim quis subscribere per se,vel p aliū. arg. ff. de admi. tu. ita tamen.§.gessisse. arg. C. de testa. hac tōsultissima. i prin. sed illud est cum ipsi sciunt scribere. sic etiam cum alieno annulo possunt signare testamentum.C.eo. si vnus. d Cardinalem.] q delegat⁹ fuit ad causam, sed forte fuit appellatum ab ipso.

e A quo.]Hic i corrigitur textus decretalis, quia ista est littera registri: A quo fuerat iudicatū, quòd vel archipresbyter ecclesiam dimitteret, aut abbati obedientiam repromitteret: credens ēt quòd testes vera deposuerint coram eo, qui de fidelitate manifestum protulerant testimonium. idem & ipse sententialiter diffiniuit.]

f Donationis.] qa donatio non valebat,quæ non fuit facta secundum formam iuris. 12.q.2. sine exceptione.ꝛ.de donat.pastoralis. & ideo cōfirmationes vel priuilegia, quæ illa donationē confirmabant,non valebāt,quia si principale non tenet nec accessorium. ſ.de fide instr. inter dilectos. & C. de legib. non dubium.

g Ad litigantes. secus quo ad alios. C.de excep. proportione.& ꝛ. eo. cum super. & ſ.eo.de testib. veniens 2.& ꝛ.eo.c. penult. nisi in casibus in causa filiationis.ff.de liber.agnoscen.l.1. §.vltu. & duabus legib. seq. Item in causa testamentaria. ff.de inoff.testa. qui repudiantis & l. posthumus §.1.in causa liberali.ff.de sta.hom.ingenuum.

h Iudicatam.]hoc est post decem dies.ꝛ.eod, quod ad consultationem.& ſ.eo.cum dilecti.in fi. & 2.q.6. ei qui. §. diffinitiua. ff.de condi. indebi.eleganter.§.1.

i Contra ius constitutionis.] illa eā nec transit in rē iudicatam: nec est necesse appellare ab ea.2.q.6.§.diffinitiua. & sic intellige quando in sententia error exprimitur, vt ꝛ.de senten. excom. per tuas. & ff.de appell.si expressum.& ſ. eod. inter cęteras. vbi de hoc & c.1. & in §. diffinitiua.

k Sermonib⁹ prę. ualente.] forte hoc ideo dicit, quia res aliter fuit narrata,q̄ gesta.2 sic ff.le re in dictorum. & veritas rerum errore gestorum nō vitiatur. ff.de offi.præsi. illicitas.§.1. hoc vult dicere secundū Ioā. quia verba, sine sermo donationis non concordabant sententiæ. Sensus huius litteræ talis est:sententia hic appellatur veritas gestorū: quia res iudicata p veritate accipitur. ff. de sta.ho. ingenuum. sermones hic appellat alia quę allegantur. ſ. donationes, priuilegia, confirmationes super donatione, quæ nihil valebant:& ita veritas gestorum. i. sententia, quæ lata fuit auctoritate gestorum, quæ in prima causa probata fuerunt, quæ præsumuntur legitimè acta, prævalent sermonibus, prædictis donationibus & cōfirmationibus nihil valentibus:& ita Papa sniat sm primam sniam tm in duobus articulis,qui cōtinebant in snia,& hunc intellectū p̄bat lex prædicta. ff. de off. pfi.illicitas.§.1.Ber.

C Ausam, quæ.] Sufficit ad confirmationem sententiæ nihil continentis iniquum, quòd contra ipsam aliquid non probetur. Communiter sic summatur:

eiusdē fidelitate, ipsius & fratrū obediētia, correctione,repræsētatione ad ordines,tōsuratione, susceptione chrismatis, litanijs, & alijs similib⁹, ꝛ p q̄ plena subiectio declaratur: ad quod ꝓbādū instrumētū publicū cōcessionis B.quondā Veronēsis episcopi,pars vestra in mediū ꝓducebat: quam cōcessionem successor eius T. †tratam habuit, & etiam confirmauit. Sup his quoque tam Romanorū Pontificum,quàm patriarcharum Aquilegien. priuilegia & cōfirmationes induxit: quorum vnus de subiectione plenaria, in priuilegio suo euidenter expressit,quod sub testimonio b R. †quondam Veronen. episcopi, qui eiusdem ecclesiæ archipresbyter extitit, factū fuerat & completum,& in eo à priore sancti Zenonis mādauit sua vice c subscribi. Adiecit etiam pars vestra,quod † inter B. quondā abbatem eiusdē monasterij, & sancti Proculi archipresbyterū,& fratres ipsius,ꝓcedēte tēpore de fidelitate, & obedientia manuali, controuersia fuit exorta, ad quę duo illi se duntaxat teneri negabant, & super his testes ꝓducti fuerūt. tandem præfatus T. Veronen. episcopus quendam Cardinalem d sequens, à quo ¶ idē fuerat iudicatum, quod vel archipresbyter dimitteret ecclesiam.aut abbati obedientiā repromitteret, sententialiter diffiniuit;cuius sententia(cum nulla fuerit appellatione suspensa)in rem transijt iudicatam:† & infra. ¶ Quāuis fortè dicto instrumento donationis f non sit plurimum innitendum, nec confirmationibus vel priuilegijs, quæ de ipso caulam & originē acceperunt: attendentes tn quod quantum ad litigātes g ipsos, ius ex snīa factum fuit, postquam in rem trānsijt iudicatam, h etiā si contra ius litigatoris lata fuisset: cum contra ius i cōstitutionis ex prece lata non fuerit:veritate gestorū sermonibus k prę. ualente, quę præsumit † ritè per omnia celebrata: diffinimus,vt archipresbyter sācti Proculi, qui pro tēpore fuerit, fidelitatē & obedientiam p̄stet abbati S. Zenonis.

¶ Idē Canonicis Nouarien.

¶ *Sententia contra actorem lata nihil iniqui continens, venit in causa appellationis cōfirmanda,licet peras testationes videatur pro actore fuisse probatum: dummodo pro sententia concurrant præsumptiones,de quibus hic in littera: & secundum hunc intellectum est hic casus singularis valde.*

CAP. XIIII.

C Ausam,†quæ inter vos & A.clericū super præbēda Nouarien.

† Vide l.1.ff. eod.& l. litigatoribꝰ. C. de appel.

1 Vel donatio aliter facta, q̄ scripta.de cōstitu. sm Gof. de varia significatione gesto.vide qd dixi de ꝓcu.c.1. supra versus gestisq; Io. And.

† præsumuntur.

† Cap.4.eod. tit.i 3.cōpi.

a Hęc glossa non est Bernardi, nec hī in antiquis codicibus.

† B.

† In codice Barbatię ita: quòd inter quōdā abbatem eiusdē monasterij, & S. archipresbyterū, &c.

f G.

datur: ſed hæc ſummatio iudicio Panormitani non euacuat totam ſententiã litetæ: nec continet, ſeu decidit aliquod factum dubitabile. Diuiditur quia in prima parte ponit delegati proceſſum, ſententiã & appellationem. In ſecunda ibi, Licet ponit allegationem appellantis motiuũ ſuũ & confirmationem ſententiæ. Abb.

¶ Et quia de partium cõſenſu datus fuit iudex, non poterat ſecutiari, niſi noua cauſa ſupueniret. ℣. de off. delega. c. inſinuante.

CASVS. Inter canonicos Nouarien. ex parte vna, & A. clericũ ex altera, qõ vertebat ſuper præbenda Nouarien. eccleſiæ, quæ de cõſenſu partiũ commiſſa fuit ep̃o Laudeñ. q cognito de meritis cauſæ, tulit ſententiã pro canonicis Nouarien. à qua dictus clericus ſedẽ Apoſtolicam appellauit: partes pro cauſa illa coram dño Papa conpatuerũt: in cuius præſentia ꝓpoſitũ fuit ex parte ipſius clerici, quòd dictus ep̃s ꝙ formã mandati ſententiã ꝓmulgauit, ſicut per atteſtationes nitebat probare: Papa auditis rationib⁹ partium, cõſiderans quòd iudex non ſemper ad vnã ſpeciem probationis, animi ſui motũ informat, & ipſa ſua nihil cõtinebat iniquũ, & de conſenſu partiũ cauſa fuerat commiſſa, ſententiã à prædicto epiſcopo latã confirmauit. Nota, quòd q appellat à ſententia, probare debet ſuã eſſe iniuſtam. Item iudex nõ debet ſemper animum ſuum alligare ad vnam ſpeciem probationis tantũ: ſed omnia quæ corã eo acta ſunt, debet diligenter conſiderare, & ex his omnibus animum ſuum informare, & ſecundùm hoc ferre ſententiam. Item ſententia nihil iniquum continere debet.

ecclesiæ vertebatur, Laudenſi epiſcopo de cõſenſu ꝓpartium cõmiſimus terminandã: qui ꝓ vobis cõtra dictum A. diffinitiuam ſententiã promulgauit: à qua fuit ad noſtri audientiã appellatũ: & infra. ¶ Licet ex parte ipſius A. fuiſſet ꝓpoſitum, quòd cõtra formam mãdati[a] noſtri, dictus epiſcopus ſententiã promulgauit, ſicut per atteſtationes[b] nitebatur probare: quia tamen iudicis animus nõ ſemper ad vnam ꝓbationis ſpeciem [c] inclinatur, & ipſa ſententia nihil continebat iniquum, & eidẽ iudici de communi partium aſſenſu, fuerat cauſa commiſſa, qui vt ſententiam ferret poſt examinationem cauſæ ab vtraque parte fuerat requiſitus, ſententiã ipſam curauimus confirmare.

[Gloſ. ſeq. diſtinguit inter contra, & præter.]

a Mandati.] ſi hoc probatum fuiſſet, ſententia non valeret. ℣. de reſcrip. cum dilecta & ℣. de offi. deleg. venerabili. & ℣. de confir. vti. cap. examinata aliud eſſet ſi præter formam. ꝛ ℣. de offic. deleg. ex parte. & ℣. de electio. in cauſis. & ff. iudic. fol. 1. iam tamen. §. pen. & ff. mand. l. vlt. & ff. de procur. ad rem. & l. ad legatum. & iudex cui commiſſa eſt inquiſitio, primo debet inquirere de fama, licet hoc non dicatur in litteris. ℣. de accuſat. cum oporteat.

[Gloſ. ſeq. ſignat contrarium, & remittit.

b Nitebatur.] & ita qui appellat, probare debet de iniquitate ſententiæ ℣. de appel. cũ in eccleſijs. & C. de app. qui ad ciuilia. Sed contra videtur dicere Auth. de his qui ingre. ad appel. §. illud, coll. 5. dic vt dictum eſt ℣. de renunc. in præſentia.

[Gl. ſeq alleg. quatuor concor. oſtendens ex tribus, quæ narrat tex. primum ſolum validum.]

c Speciem.] hic ℣. de renun. in præſentia. ℣. de teſtib. in noſtra. & 4. quæſt. 5. cap. ſi teſtes. & ff. de teſt. ob carmẽ. §. vlt. Et nota quòd plura hic vident facere ꝓ ipſa ſententia, ſ. quòd nihil cõtinebat iniquũ: quia de communi conſenſu partium fuit cauſa commiſſa: & quòd requiſitus fuit ille iudex ab vtraque parte, vt ſententiam ferret: quorum quædam nihil operantur ad hoc vt teneat ſententia, vel non teneat: ſiue de communi conſenſu cauſa fuerit cõmiſſa, ſiue nõ: hoc nihil facit vt ſẽtentia magis valeat vel non; nec etiam quòd fuerit iudex requiſitus, niſi cũ cauſa eſſet cõmiſſa infra certum tempus, & prorogata iuriſdictione infra tẽpus, & poſt tempus requiſitus conſenſit, vt ferret ſententiam: tunc enim videretur prorogare iuriſdictionẽ. ℣. de offic. delega. de cauſis. quia iſtis non obſtãtibus poſſet appellare, ſi aliàs ſententia eſſet iniqua. Primũ ergo faciebat ꝓ cõfirmatione ſententiæ. ſ. quòd non cõtineat iniquũ: & quia ille A. ſentẽtiã illam nõ potuit impugnare, ꝙ erat lata contra formã ſtatuti vel mandati, vt allegabat: vndè merito debuit cõfirmari: quia ſemper ſtatur ſententiæ, quandiu contrarium non oſtendat, vt in decr. prædicta, ſcilicet, in præſentia. Bern.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilat.

QVod † ad conſultationem: & infra. ¶ Quia poſtulaſti vtrum appellationi ſit clerici deferendũ, qui purgatio nẽ indictã ſibi per ſententia, ſ. quòd nihil cõtinebat iniquũ: quia de communi conſenſu partium fuit cauſa commiſſa: & quòd requiſitus fuit ille iudex ab vtraque parte, vt ſententiam ferret: quorum quædam nihil operantur ad hoc vt teneat ſententia, vel non teneat: ſiue de communi conſenſu cauſa fuerit cõmiſſa, ſiue nõ: hoc nihil facit vt ſẽtentia magis valeat vel non; nec etiam quòd fuerit iudex requiſitus, niſi cũ cauſa eſſet cõmiſſa infra certum tempus, & prorogata iuriſdictione infra tẽpus, & poſt tempus requiſitus conſenſit, vt ferret ſententiam: tunc enim videretur prorogare iuriſdictionẽ. ℣. de offic. delega. de cauſis. quia iſtis non obſtãtibus poſſet appellare, ſi aliàs ſententia eſſet iniqua. Primũ ergo faciebat ꝓ cõfirmatione ſententiæ. ſ. quòd non cõtineat iniquũ: & quia ille A. ſentẽtiã illam nõ potuit impugnare, ꝙ erat lata contra formã ſtatuti vel mandati, vt allegabat: vndè merito debuit cõfirmari: quia ſemper ſtatur ſententiæ, quandiu contrarium non oſtendat, vt in decr. prædicta, ſcilicet, in præſentia. Bern.

¶ Idem Conſtantien. epiſcopo.

¶ Si ſententia præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tempus decendij ad appellandum currit à tempore ſententiæ, non autem à die finiti termini. hoc primò. Quadrimeſtre tempus, quod à lege datur condemnatis in perſonali, poteſt à iudice ex cauſa arctari: & ſponte terminum arctatum recipiens, non poteſt poſt decendium appellare. licet non conſtet iudicem ex cauſa terminum abbreuiaſſe. hoc ſecundo. Ab executione ſententiæ non appellatur, niſi in executione modus excedatur. hoc tertio. hoc dicit enucleando medullam capit. ſecundum Panormitanum.

CAP. XV.

QVod [a] ad conſultationem] Sententia per lapſum decem dierum tranſit in rem iudicatam, ſi prius non fuerit appellatum. Et quadrimeſtre tempus quod datur condemnatis in perſonali ad ſoluendum, poteſt ex cauſa per iudicem arctari. communiter ſic ſummatur: quæ ſummatio iudicio Panormitani nil noui decidit. Diuiditur principaliter in duas partes. ſecunda ibi, Taliter. Et ſcias ꝙ caſus literalis ponitur multis modis, quia litera nimis ſuccincte factum narrat. Abbas.

CASVS. [a] Indicta fuit cuidam purgatio vſq; ad xx. dies, & ab ipſo recepta: aduenientе xx. die appellauit nulla cauſa adiecta: dicitur, quòd eius appellatio non eſt admittenda, cum infra x. dies non appellauerit: quia per hoc acquieuit ſentẽtiæ iuris interpretatione. Item condemnatus fuit in cauſa pecuniaria, & quòd ad eũdem terminum ſolueret: ipſe nolebat ſoluere niſi poſt tempus quadrimeſtre, quod datur rei iudicatæ; dicitur quòd propter hoc non eſt differenda executio ſententiæ: & ſi propter hoc appellauerit, non auditur appellans: quia illud tẽpus poteſt actari & elongari iuſta de cauſa: & talem terminum ſponte ſuſcipiendo, quadrimeſtri tempori renunciaſſe videtur: tamen ſi nodum iudex exceſſiſſet in exequẽdo, poterit appellare. Vinc. Nota quòd niſi condemnatus appellauerit infra decem dies, ſententia tranſit in rem iudicatam. Item qui non appellat, iuris interpretatione ſententiæ paruiſſe videtur. Item quadrimeſtre tempus quod datur condemnatis à iure in cauſa pecuniaria, poteſt abbre-

[a] Hic caſus in antiquis exẽplaribus reperitur.

[a] Ita tñ ꝙ ſit de cõiunctis, nec vitiet forma, ſm Hoſtiẽ. & hoc probãt concordantiæ, quas allegat glo. aliter autẽ idẽ eſſet, ꝑter, qđ contra. remittit ad off. deleg. prudentiã. ꝛ rñ. & facit ad hoc de elec. ſi cui libro 6. vnde iudex etiam ordinẽ formæ ſeq. debet. de reſcr. cauſam q. & ẽt mentem, vt ibi. & ℣. de reſcri. ſuper lr̃is, in fi. Io. And.

uiari & elongari à iudice ex cauſa. Item ſi quis terminum illum recipiat ſponte, etiam ſine cauſa ampliori tempori renunciare videtur. vnde poſtea non poteſt appellare propter hoc. Item tacite renunciat quis iuri ſuo. Item ab executore non eſt appellandum, niſi modum excedat.

tentiam,& ad ipſius receptionē terminū competentem,† puta viginti dies vel amplius,ſine cōtradictione † recipiens, & ad diem veniens,conſequenter appellat, cauſam non exprimens:appellandi: nec fit locus[b] niſi ſuſcipiēdæ purgationi,& executioni ſententiæ,' à cuius prolatione & purgatione iniuncta, vltra decēdium †dicitur effluxiſſe:† Aliter duximus reſpondēdū, quòd cum poſt decem dierum ſpatium,ſententia in auctoritatē rei tranſeat iudicatæ: qui ad prouocationis ſubſidiū infra id temporis nō recurrit,appellandi ſibi aditū denegauit: cū per hoc videatur per interpretationē iuris latæ sētētię paruiſſe: ſpecialiter vbi cauſa nō redditur appellādi. ¶ Sed nec executionē ipſius sēntiæ ideo conuenit retardari, licet ad hoc agēdum quadrimeſtre tempus regulariter ſit ſtatutum:quia id arctari[d] poteſt nonnunquam à iudēte in medio, & etiam prorogari:& qui ab initio ſponte recepit terminum breuiorem,imputari ſibi poteſt & debet: cū ex hoc videatur amplius beneficium contemniſſe: vnde talis nō audietur appellans, niſi forte aduertius eum modus executionis canonicus excedatur.[e]

¶ Idem decano,cancellario & C.canonico Lundonien.

¶ *Sententia poteſt probari per teſtes,licet non deponant de cauſis,quæ ſolent iudicem mouere ad ſententiandum.*

CAP. XVI.

SIcut † nobis intimaſtis,cū cauſa, quę inter H.ſubdiaconū,& B. preſbyterū ſuper quinque ſtrumēti modijs ver

appellatio. Item in alio caſu ſi vendicauerit partes iudicis.C.de exec.rei iud.ſi vt proponis.& tunc ſententia nulla eſt,vt ibi.Item ſi obijcitur excommunicatio.11.q.3.cum excommunicato.ī.de excep.cum inter.& in decr.Innoc.iij.pia cōſideratione.[lib.6.]Item ſi innouatio facta eſſet poſt rem iudicatam: tunc mutatur ordo executionis. ff.de re iudic. l.4.§. ſi ex conuētione. Item ſi velit probare tēpus quadrimeſtre.ff.co.l.4.§.ſi qs condēnatus.Itē ſi male interpretaretur ſententiā.ff.de app. ab executore.Item ſi obijciatur qō falſi.ī. co.de cætero. C.ſi ex fal.initio iudicati.& infra de crimi.falſi. ſuper eo.Item ſi fiat exceptio per quā retro nullum fiat iudicium.ī.de procurat. in noſtra.Argum.cōtra ff.anand. diligenter,in princ. vbi dicitur,qui excellit mandatum, aliud quidem facere videtur.

SIcut nobis.] Sententia ſine expreſſione cauſæ lata,tenet-ita communiter ſummatur.Communis diuiſio.Secundas ibi, Cum autem. Abbas Siculus.

CASVS. Inter H. ſubdiaconum, & B. preſbyterum vertebatur quaſtio ſuper quinque modijs frumenti, quos dictus preſbyter annuatim eidem ſubdiacono, vt dicebat, ſoluere tenebatur:cōmiſſa fuit cauſa ſuper hoc quibuſdā iudicibus, coram quibus H. ſubdiaconus petebat à dicto B. preſbytero quinque modios frumenti ſibi per annos ſingulos perſoluendos: Sacerdos ſe non teneri reſpondit, cum alia vice ſuper hoc conuentus fuerit, & ſententialiter abſolutus:ad quod probandum duos teſtes induxit,per quos conſtitit quòd magiſter A. auctoritate epiſcopi Lundonēn. ipſum abſoluit ab impetitione ſubdiaconi ſupradicti:Sed quia teſtimonium ipſorum quaſi nudè prolatum fuerat: cum nihil dixerint de cauſis,quæ iudicem mouere ſolent ad ſententiam proferendam,conſuluerunt Papam quid ſuper hoc ſit ſentiendum: cum in plerique locis, in quibus copia prudentum habetur, obſeruetur de conſuetudine, quòd omnia, quæ mouent iudicem ad ſententiam proferendam,non exprimantur in ſententia:Reſpondet Papa,quòd cum ita ſit, quòd ex dictis ipſorum teſtium conſtet ſententiam a iudice ſuo prolatam,præſumi debet omnia ſollemniter proceſſiſſe,propter iudiciariam poteſtatem. Nota, quòd licet teſtis non reddat cauſam ſui dicti, nihilominus valet dictum eius, vbi non fuit interrogatus de cauſa. Item omnia, quæ mouent iudicem;neceſſe non eſt exprimere in ſententia. Item ſententia lata probatur per teſtes. Item præſumendum eſt pro iudiciaria poteſtate, quòd omnia legitimè fecerit in cauſis,

¶ Abſo-

† Vide l.ſi hæreditatē, & l.ſi proponas.§.j.ff.de inoff.teſta.

† Vide l.gña liter.cū not. per Doct.C. de reb. cred. & iureiurā. †conditione

†decēnium.

† Cap.6.eo. tit.in j.cōp. Et de materia,vide Alexand.& Iaſ. in l.2.C.de bon.poſſeſſ. ſm tabul.& de annua ſtatione, vide Bald.cōſil.96.lib.j.

[Gloſ.ſequens allegat concor. ſignat contrarium, &c.]

b Locus] hoc ideo dicit,quia petēdo inducias videtur approbaſſe ſententiam. ī. de offi.dele.gratum. & ī.de teſti.cum veniſſet.C.de re iudic. ad ſolutionem. ff.de pact.tale.§.1.C.de iure do.imp.l.2.arg.2. q.6.§. biduum, in fi. & hic expreſſè dicitur.arg. cōtra j.q.3. offeratur.

c Sententiæ.] non ipſius de qua mentio facta eſt : ſcilicet de purgatione præſtanda, ſed alterius latę in pecuniaria cauſa ſecundum quòd dicitur in caſu.

[Gloſſa ſequens alleg.duas concor. ſignat contrarium, & ſoluit.]

d Arctari.] ſic ff.de re iud.l.2.ſim.ī.de appel.ob'atę. contra.ff.de re iud.l.4.§.ſi quis condemnatus.Sol.quòd dicitur hic,& c.oblatæ. & ff.eod.l.2. intelligitur quando ex iuſta cauſa prorogatur, vel etiam arctatur tempus quadrimeſtre. lex contraria quando iudex nulla cauſa aſſignata arctat tempus : quod facere non debet.vnde tunc tempus ſuppletur à lege.

[Gloſ.ſequens alleg.4.concor. obijcit, & ſoluit ponens octo modos, quibus executor modum excedit. in fine ſignat contrarium.]

e Excedatur.] ſic 2.q.6.ei qui.§. ſunt etiam quorum. & §.ab executore. & C.quorum appell.non recip. l.ab executione.& ī.de offi.deleg.ſuper quæſtionum.§.nos etiā.Sed qualiter excedit modum? quia aut facit quod mandatur, & tunc nō excedit:aut facit aliud,& tunc nulla eſt ſententia : vnde non eſt neceſſe appellare. ī. eo.c.1.quia non ſeruat formam mandati.ī.de reſcript. cum dilecta.& j.de confirm.vti.vel inuti.examinata: Sol. iudex poteſt excedere mandatum faciendo quod mandatur, & plus aggrauando illum contra quem fit executio : & tunc tenet ſententia ; vnde neceſſaria eſt

a Abſolutus.]exceptio de re iudicata impedit litã con teſt.ſ.vt lit.non conte.c.vlt. vnde non tenebatur litem conteſtari presbyter iſte,ſi hoc oppoſuiſſet, ut dicit decre.prædicta,quæ incipit exceptionis. Bern.

b De cauſis.] Videtur quòd teſtis debeat aſſignare cauſam ſui teſtimonij, vt ſupra de teſt. cum cauſam. vbi de cauſis mandatur inquiri,& 4.q.3. ſi teſtes. §.item ſolã.aliter.nõ peruenitur ad veritatem.2.3.q.vlt.occidit; nec ſufficit teſti dicere ſe ſcire, niſi aſſignet cãm ſcientiæ ſuæ: cum multa ſint genera ſcientiæ. 32.q.5.hoc vr. quod verum eſt ſi teſtis interrogatus fuerit. ſi verò interrogatus ſi fuerit,benè ualet dictum eius, licet fuerit nudè ꝓlatum, vt hic,arg.ff.de no.ope.nunc.de pupillo. §. qui opus.

[Gloſſ.iſta quęrit ar.alle.6.iura, & ſolvit. tractat demum an præſumatur ſolemnitas.vlt.quęrit, & ſoluit.]

c Exprimantur.] Sed nunquid iudex tenet aſſignare cauſam,quæ ipſum mouit in ſententia ꝓferenda? Arg.quòd ſic. 22.diſt. in tãtum, ff. de ijs qui notã.infa. ait prætor. §.ignominię.C.de iudi.properandu. §.illo, circa fi.ff.de cu.furi ſi furioſo.§.1.quia oportet vt ſiatur qđ mouerit iudicẽ ad ſentẽtiam proferendam ad hoc,ut emptor poſſit agere de euictione.ff.de euic.hoc iure.& l.leq.Ad hoc põt dici,ꝙ iudex põt opponere cãm quæ ipſum mouet,ſi tamẽ nõ opponitur,bene tenet ſuia. j.eo.cum Bertholdus, in fi. & hic,vbi non fuit appoſita.In cã uerò appellationis bene debet apponi cauſa quare reuocatur prior ſentẽtia vt per hoc prioribus iudicibus non imputetur.ſic ſup.de fi de inſtru.cum Ioãnes,in fi.& j.de priui.cum olim a.& fuſſi.tenetur ſuiſſe redhibitã,ſiue fuerit in cã redhibitionis,ſiue non,ff.de ædi.edic quod ſi nolit.§.in factum.& ita ſtatur ſententiæ iudicis,ſiue cauſa fuerit appoſita,ſiue non:ſimiliter in inſtrumentis aliorum præſumũtur omnia eſſe ſolemniter acta,vt inſti.de fideiuſ.§.vlt.& inſti.de inu.ſti.§.ſi ſcriptum,& §.ꝓterea,& ff.de verbor. obl.ſciendum.ſed in hoc eſt differẽtia,quòd ſi in inſtrumentis tabellionum non exprimitur cauſa, non præſumitur pro ipſo iuramento,ſ.de fid.inſtr.ſi cautio.& ff. de proba.cum de indebito §.ſin autem.alias autem qui allegat ſolemnitatem, ſiue circa ſententiam, ſiue circa inſtrumentum,ipſam probet.32.q.4. Lotharius, in prin.ff.de proba.l.quingenta.in fi.vbi licet per verba inſtrumentorum non appareant inſtrumenta ſollemniter acta, poſſunt probari per teſtes, C.de vſu.l.1.& ſup. de teſta.ſignificauit, & ca.Albericus,& ſic in maleficijs præſumitur potius iniuſtè factum,quam iuſtè,ſupra de præſum.c.1.& C.de iniu.ſi non conuicij. Sed nunquid contra talem præſumptionẽ admittitur probatio? Dico quod ſic.ff.de prætis. iuriſgentiũ.§.quod ſcrè.ff.de ꝓb. cum de indebito.§.vlt.& ſ.de fid.inſtr.ſi cautio.Ioan.

[Glo.iſta ſignat contrarium,& remittit.]

d Deberet.]ſic ſ.eo. cum inter.& ſup.de elec.bonæ.1.& ſu.de renunc.in preſentia. Argu.contra ſup.de proba.quoniam. vbi de hoc dr̃ ad finem.

CVm ſuper.] Confirmatur ſententia quo ad reũ appellante,ſi nil deducatur contra eã: differtur tñ executio,ſi tertius de ſuo intereſſe doceat. Diuidit in tres partes. in prima deciſe narrat factũ. In ſecunda quo ad reũ principalẽ cõfirmat ſniam, ibi, Cum ex parte. in tertia quo ad tertiũ appellantẽ cõmittit eãm executionis fiendæ, vel nõ. Et hæc decr.vr difficilis,tñ ꝓpter ipſius difficilẽ materiã, tũ propter intricatum modum tradendi ipſam p.r commentatores. Abb.ſic.

CASVS. Cum inter eſpm Aurieñ.ex una parte, & monaſteriũ Cellæ nouæ ex altera, ſuper ſtatu ipſius diuerſæ ſententiæ ꝓ eſpo latæ fuiſſent, tã ex parte monaſterij, ꝙ ex parte Oueten. epi,fuit ad ſedẽ Apoſtol.appellatũ: vnde eſpe Oueten. per nũcium ſuum conquerebatur per ſententias illas,eccleſiam Ouet. enormiter eſſe læſam,ad quam dicebat dictum monaſterium pertinere:quare dicta ſententia ꝓ eſpo lata debuerit irritari, & ideo quantum ad monaſterium ipſam confirmauit,mandat Papa iudicibus quatenus ſi conſtiterit appellationem pro eccleſia Oueten.rationabiliter interpoſitam,& ad eam proſequendam nũcium ſuum infra tempus legitimum deſtinaſſe, executio ſententię differatur, ne circa poſſeſſionem Oueten. eccleſia detrimentum incurrat:alioquin ſicut iuſtũ fuerit executioni mandetur ſine præiudicio eccleſiæ Oueten.cum hoc ſibi non præiudicet quo minus ſuam poſſit conſequi rationem:cum res inter alios acta non noceat alijs iuxta conſtitutiones canonicas & ciuiles. Nõ. quòd quilibet cuius intereſt poteſt, appellare a ſententia inter alios lata,ne mandetur executioni. Item j. ẽps legiti.num,i.j.annum debet quis proſequi appellationem. Item etſi non appelletur a ſententia inter alios lata, tamen remanet ei cuius intereſt ius ſaluum cum res inter alios acta non noceat alijs.

[Glo.iſta quærit opponendo,& ſoluit. ſecundò obijcit,& ſoluit.tertiò quærit, arguit, & ſoluit.]

tebatur, ipſi ſubdiacono per annos ſingulos exoluendis, vobis commiſſa fuiſſet: & reſtitutionem ſibi fieri poſtularet, ſubdiaconus ſupradictus:aduerſarius ſe ad hoc nõ teneri reſpondit, cum alia uice ſuper hoc conuẽtus fuerit, & ſententialiter abſolutus: a quod oſtendere voluit duorum teſtimonio,ex quorum depoſitione conſtitit,ꝙ magiſter A.auctoritate epiſcopi Lunduñ.ipſum ab ſolut ab ipetitione ſubdiaconi memorati. Verum quia teſtimoniũ ipſorum quaſi nudè prolatum fuerat, cum de cauſis, b quæ iudicem mouere ſolent ad ſententiam proferendam, nihil dixerint:quid tenendum ſit, ſedem duxiſtis Apoſtolicã conſulendã. ¶ Cum † autem in pleriſq; locis, in quibus copia prudentum hr̃,id moris exiſtat, quod omnia, quæ iudicem mouent,non exprimantur c in ſententijs ꝓferendis, vobis taliter reſpondemus, quod cum ex depoſitionib. teſtium prædictorum conſtiterit ſententiam a iudice ſuo prolatam: propter auctoritatem iudiciariam,præſumi debet d omnia legitimè proceſſiſſe. †

¶Idem Aſtoricẽn. epiſcopo, & abbati S. Iſidori Legionen.

¶Ab eadem ſententia poteſt appellare ne dum reus victus, ſed etiam tertius cuius intereſt: & poterit ſententia quo ad reum nil de iure ſuo decernem confirmari: reſpectu verò tertij rationabiliter appellantis infirmari.

CAP. IX VII.

CVm † ſuper controuerſia,quę inter Aurieñ.epiſcopum, & monaſteriũ Cellæ nouæ, ſuper ſtatu ipſius verteba, pro epiſcopo diuerſæ

† Vtrum in ſnia debeat eã exprimi; vide ꝓ Imo. in l. ſi is ad quẽ,ff.de acqui.hære. & per Marianũ in repet.cap. qualiter, & quando,inf. de accuſ.

† Cap.7.eo. ti.in 3.cõpi. Et de materia videlicet, an & qñ tertius poſſit appellare,vide Cardin. in cle.1.de cauſa poſ. & ꝓpri.Oldradũ conſi.253.in ci.contra ꝓhibitionẽ.adde Bar. in l.a sẽtentia. ff.de appel.

a Monaſterium.] & ita tenet ſnia quo ad vnã perſonã, & nõ quo ad aliã, ſic & vltima voluntas defuncti de ſtituta ſollemnitate iuris, tenet quo ad filios, & nõ quo ad extraneum, C. fa. erc. l. vlt. & C. de teſt. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. arg. 5, ĩ. de do. inter dilectos, & ĩ. de capel. mona. dilectus, ĩ. eo. ſubora. & ĩ. de arb. cum tempore, & 49. diſt. c. vlt.

b Interpoſitam.] Sed quare iſte cõpellitur probare ſe iuſtè appellaſſe, cum non magis oneraretur ſi cum eſſet lata ſententia? ſed ſi hoc ꝓbabit, nunquid caſſabit ſnia? Dicas quod non cogit plenè probare cãm appellãdi, ſed ſufficit probare, quòd aliquo mõ ſua interſit, ĩ. de e. ſtib. c. veniẽs. 2. nec caſſabitur ſtatim ſnia, ſed differetur executio ſnię, ſi probabit, quòd iuſtè appellauerit, & poſtea admittetur tam ſup principali, q̃ ſuper ſnia. ſic ĩ. de teſtib. veniẽs 2. quia per ſniam nõ fit adhuc magnum præiudicium, ſed per executionẽ, ſic ĩ. de of. del. ſuper eo. & ita ſnia inter alios lata nõ obſtat alij. tamẽ tale quale præiudicium fit alij, ut hic patet, ar. C. de li. cau. iubemus. Sed nõ vꝝ quòd a ſnia lata inter alios poſſit appellari, ff. de app a ſnia. in princ. immo põt, vt hic patet, & per appellationem executio differatur. Sed pone, quòd ſententia mandetur executioni pro epiſcopo, nunquid eps præſtabit cautionẽ eccleſiæ de Carla quòd ipſam defendat contra Oueten. eps? Videtur, quòd ſic, quia ſi duo petant rem ab vno, victor præſtabit cautionem, quòd defendat victum contra alium. ff. de rei ven. is a quo, ff. de pet. hære. l. pen. ſed hic non eſt ita, quia hic agit modò tantum eccleſia Oueten. Io.

c Non noceat.] Littera iſta contradicit ſuperiori, ubi dicit: ne circa poſſeſſionem, &c. quod hic dicit, non noceat, verum eſt quãtum ad proprietatem: ſed ibi loquitur de præiudicio quo ad poſſeſſionem, & ita non contradicit. ſimile C. de libe. cau. iubemus.

d Canonicas.] ĩ. de fide inſtr. inter dilectos, ĩ. eodem c. pen. & ĩ. de don. inter dilectos.

e Ciuiles.] C. res inter alios acta. per totum, & ff. de re iud. ſæpè.

CVm Bertholdus.] Probata iuſta cauſa abſentiæ reuocatur ſententia lata contra abſentem, maximè vbi apparet iudicem circumuentum. Vel aliter, & ſic: Contra ſententiam auditur is qui fuit abſens docto de impedimento, etiam minus ſufficienter, ſi opponit de iniquitate, quam ex tenore ſententiæ, & ex actis conſtare dicitur, quo docto obtinebit. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur proceſſus narratio. In ſecunda ibi, Licet. Partis teſtimonio, auditoris datio, ipſius relatio, Papæ definitio, ſuum motiuum continens.

ſententię latę fuiſſent, nũ eius Oueten. epiſcopi, p eas Oueten. eccleſiam læſam grauiter quærebat, ad q̃ proponebat monaſterium [a] pertinere: & infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi conſtiterit appellationẽ pro eccleſia Oueten. rõnabiliter interpoſitam, [b] & adeam proſequendam nuncium eius infra tps legitimum deſtinatum fuiſſe, executio ſententiæ differatur, ne circa poſſeſſionem Oueten. eccleſia detrimẽtum incurrat: alioquin (ſicut ius poſtulat) executioni abſque Oueten. eccleſiæ præiudicio demãdetur: cui † quæ præmiſſa ſunt, non præiudicant, quo minus ſuam ualeat conſequi rationem: cum res inter alios acta, non noceat[c] regulariter alijs † iuxta conſtitutiones canonicas[d] & ciuiles.[e]

† Aliàs ita: cui quæ præmiſſa sũt nõ præiudicẽt, quo minꝰ sẽtentia valeant conſequi rationem.

¶ Idem.

¶ *Si citatus ad ſententiã ex legitima cauſa iudici ignota non cõparuit, tenet ſententia ex abſente lata, ſed retractatur eo probãte legitimam abſentiæ cauſam. Si verò impedimentum probatur non plenè non retractatur ſententia: niſi prius doceat de ipſius iniquitate b d. & eſt verus & not. intellectus ſecundum Pa nor. quem alij Doctores non clarè dilucidarunt.*

CAP. XVIII.

CVm †Bertholdꝰ miles curiam ſuam P. militi pignori obligaſſet eodem P. ſublato de medio, A. nepos eius q ſuccepos eius & hęres vacante ipſa eccleſia D. clericum eiuſdem loci præſentauit ad dictam eccleſiam, dicens, quòd ius patronatus cum uniuerſitate tranſiſſet in eũ: archidiaconus de cõſenſu epi ipſum inſtituit in eadem, & i corporalẽ poſſeſſionem induci fecit eũdẽ: dictus Bertholdꝰ dũs ſundi hoc audiens, T. presbyterum epo præſentauit, ſed eps ipſum non admiſit: ꝓ quod dictꝰ T. presbyter coram Remẽ. archiepo Apoſtolicæ ſedis legato, ꝯ præfatum D. depoſuit qònẽ: archiepus cãm ſuper hoc iudicibus delegauit ſub hac forma, ut cãm inſtructam ad ipſã remitterent, præfigẽdo partib. terminum peremptorium, in quo eius ſe comparẽti præſentarent ſẽtentiam recepturæ: ad quem terminum dictus D. cũ ſuis atteſtationib. acceſſit. T. presbyter nec iuit, nec ũc miſit. aliqẽ vñtalem: legatus inſpectis atteſtationib. D. clerici, ipſum ab impetitione T. presbyteri abſoluit; poſtmodum verò idem T. presbyter infra breue tempus ad legatum accedens, iuſtam cãm abſentiæ allegauit: quo audito, archiepiſcopus mandauit quibuſdam iudicibus, vt ſi iuſtam cãm abſentiæ oſtenderet coram eis prædictam ſententiã nullius decernerent eſſe valoris, & cauſam terminarent eandem: alioquin ſuam ipſam facerent obſeruari: dicti iudices commiſerunt alijs vices ſuas: qui teſtes ſuper ꝓdicto articulo receperunt: a quibus dictus D. clericus ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Papa auditis probationibus illius presbyteri ſuper abſentiæ ſuæ cauſa, licet cãminus ſufficienter probaſſet; ne tamen præiudicaret opinio veritati, commiſit Papa cauſam illam cuidam Cardinali: ipſe verò intellectis meritis cauſæ, omnia retulit domino Papæ qui archiepiſcopum monuit circunuentum fuiſſe ex tenore ſententiæ: tamen quia continebatur in illa, quòd per atteſtationes illius vel ipſius clerici fuerat ſufficienter probatum, quod præfatus A. in poſſeſſione iuris patronatus exiterat, cũ ipſum ad eandem eccleſiã præſentauit: cum tñ per atteſtationes illas nihil aliud oſtenſum fuit, niſi quòd prædicti P. & A. annuatim perceperunt decem ſolidos, qui patronis illius eccleſiæ dari conſueuerunt: tñ q̃ dicebat in ſnia illa, quod dictus T. in probatione deficerat, cũ per atteſtationes illius appareret manifeſtè ipſum T. ſuã intentionẽ ſufficienter probaſſe: tum ꝙt quia cãm non recepit ſufficienter inſtructam, cũ vtiam partis atteſtationes receperat, quæ

† Vide l. Lucius, ff. & hic qui not. inf. & l. res inter alios. alias ẽ Modeſtinus, ff. de excep.

† Cap. 8. eo. tit. in 3. cõp. Et de intellectu uid Lãbertinũ & in 1. e. par. 3. ar. 2. q. 2. d materia verò text. & glo. ſuper cæteris hic Guidonẽ Papæ.

quæ parũ faciant ad causã: vnde Papa sniam p̃ lictam cassauit:& præfato T. adiudicauit ecclesiã memoratã, cũ à vero patrono ipsum cõstitit fuisse p̃sentatũ. Not. q̃ non valet snia lata ꝯ absentẽ si cõstiterit eũ iusta de causa impeditũ fuisse. Item licet minus sufficienter ꝓbet absentiæ causã:

nihilominus debet de causa iterũ cognosci. Itẽ veritas præualet opinioni. Itẽ cũ iudex circũuentus est, iterũ debet de causa cognosci. Itẽ non dr cã remissa sufficienter instructa nisi allegationes vtriusq; partis remittantur. Itẽ euidenter hic patet, q̃ ex præsentatione patroni acquirit ius præsentato, si patronus in sua præsentatione persistat.

a Cum vniuersitate.] ī. de iure patr. ex litteris. ff. de contrah. n. emp. si aquæductus. & l. dolia.

d De cõsensu epi.] aliter nõ posset. ī. de of. archi. cũ satis. nisi haberet, hoc de præscripta cõsuetudine. ī. de of. archi. c. vlt. ī. de excep. plã. ad hęc.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

c Aduersus.] sed qualiter potuit iste T. agere, cũ ex sola præsentatione nihil haberet iuris, imò vr q̃ ep̃m deberet agere ad interesse. ī. de iure patro. pastoralis? Rñdeo, bñ acquirit ius præsentato à vero patrono, licet eps eũ nõ admittat, dummodo suã voluntatem patronus non mutet, & sic põt agere vt sua præsentatio confirmetur, vt hic patet. Sicuti electus põt agere vt sua electio cõfirmetur. ī. de elec. postquam. & cap. publicato.

[Glo. seq. reci. per quæstionem.]

d Remisisset.] signando terminum peremptorie ad suam audiendã, vt patet in antiqua: alias non tenuisset sententia lata contra absentem. ff. quæ sen. sine ap. reic. l. 1. §. ex eo edicto. & ea quæ aduersus absentes non per contumaciam statuuntur, non tenent. C. quomodo, & qñ iudex. ea quæ. sed hic tenuit sententia, vt patet per sequentia & propter terminum peremptorie statutũ s ad sententiã, sed quia probauit iustã cãm absentiæ, reuocatur snia, vt 3. q. 9. caueatur. Bern.

[Glo. seq. reci. per obiect.]

e Breue tempus.] & ita videtur quòd mora possit purgari in iudicijs. ff. si quis cau. sipotest tres. quod locum habet ante lit. conte. & vbi ius actoris non est factum deterius, vt dicit illa lex. sed hic non fuit sententia retractata propter breue tempus quia probauit iustã causam absentiæ, fuit audita.

reddidit absolutum; eidem T. imponens silentium super ecclesia memorata. Postmodum autem idem presbyter ad archiepiscopi præsentiã infra breue e tempus accedens, iustam causam f absẽtiæ allegauit: archiepiscopus verò Argentinen. electo, & Alte Syluæ, & Tudebernon. † abbatibus dedit (suis) litteris in mandatis, vt si iustã absentiæ causam ille ostenderet corã eis, prædictã sententiam nullius decernerent g esse valoris, & causã iuxta debito terminarent: alioquin facerẽt sententiam obseruari. verùm dicto electo, & præfatis abbatibus committentibus h alijs vices suas, ipsi subdelegati testes super prædicto articulo receperunt: à quibus dictus clericus vocem ad nos appellationis emisit & infra. ¶ Licet autẽ iustã causam absentiæ minus sufficienter i presbyter probauisset, nec tamẽ præiudicaret opinio veritati, R. diaconũ Cardinalem eis concessimus

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

f Iustam causam.] alioquin non fuisset auditus. ar. ꝯ ī. de in integr. rest. ex litteris. Sed illud fuit in fauorẽ matrimonij. & q̃a non poterat habere recursũ ꝯtra dolosum, cũ in eo casu fuerit non soluendo, ī. de procu. querelã. & 5. q. 3. ẽ ægrotans. & ita reuocatur snia si iustè impeditus venire non potuit. ff. de dam. infec. l. si finita. §. si forte. Nec dr iudicatũ vbi iusta de cã detẽtus p̃sens esse nõ potuit. ff. de re iudic. q̃ sitũ. nec mandari debet talis snia executioni, vt ff. de iud. si ꝑ eor. in ẽ. & ẽ notabile istud q̃ reuocat snia cũ iterum esse nõ potuit. & sic ẽ ar. q̃ iudex nõ debet nimiũ festinare ad iniam, vt dicit lex p̃dicta, si finita. §. si forte.

† Tudertina. Tudebeñ.

Vox, suis, deest in antiquis.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

g Decernerent.] sed qualiter potuit iste legatus retractare sniam sũã, cũ nullus iudex possit hoc facere: dummodo nõ sit lata ꝯ ius cõstitutionis. C. sen. rescin. nõ pos. l. j. Rñdeo, q̃ nõ potest retractari nisi per in integ. rest. ff. de minor. in cause. s. vlt. & l. seq. Vel dici ipso iure sit nulla. C. de acc. l. 4. vndè hic fuit retractata ꝑ in integ. restitutionẽ. s & improprie ponitur hic; nullius momẽti: q̃a talis sententia bene tenet quousq; fuerit reuocata.

s Eo modo põt, cum sit generalis legatus: secus si esset specialis delegatus, ſm Vinc. & de hoc dixi ī. de accusat. qualiter 1. super glo. 1. Ioan. And.

h Committẽtib.] sed qualiter delegatus ab alio quàm à principe cõmittit alijs vices suas cõtra il lu. l. ī. de off. dele. iu per quæstionum. §. si verò. & C. de iudi. à iudice? Quidam dicunt, q̃ hic erat lis contes. coram delegatis: vndè cum videantur facti quasi domini litis, possunt alij committere vices suas ad similitudinẽ procuratoris. arg. C. de procur. l. nulla. & l. neque tutores. Vel dic q̃ hic non fuit oppositum. & ideo taliter de facto processum fuit, & hodie ſſi debet prædictis iuribus. C. de iud. à iudice & ī. eo. super quæstionum. & ẽ expressum ī. de app. ea nam causam. vnde non valet hodie quòd hic dicitur.

¶ Archiepiscopus in pluribus antiquis, & ita legendũ puto. ẽ autẽ i Gallia is archiepatus, cui multi subsunt suffraganei.

i Minus sufficienter.] & tamen admissus fuit per talem probationem, ne veritati opinio præualeret, vt sequitur. Et sic arguo. colligitur hic, quòd minus sufficiens probatio admittitur. Ex pluribus aliis causis fuit iste absolutus, quia circumuentus fuit iste legatus ex pluribus causis, quæ in sententia continentur. Primò dicitur quòd ille erat in possessione iuris patronatus & hoc falsum fuit. Item dicebatur in sententia, quòd

s Nõ ergo necesse q̃ exprimatur hoc casu pẽ pronũ vbi vnica fit citatio. ẽ, hoc 24. q. 3. de illicita. in fin. mag. gl. non sic in causis in quib. sine figura ꝓcessit per elec. de ver. sig. sæpe, ci ca fin. Io.

℣ T. defecerat in probatione, & hoc fuit falsum, vt ℑ. dicitur. Item quia causa non fuit sufficienter instructa ad legatum remissa: quia attestationes illius T. non fuerunt remissæ ad legatum, prout ipse mandauerat. Vnde manifestè apparet legatum circũuentum fuisse. Bernar.

([Gl. seq. obijcet, & soluit.]

a Quodam inte.] Sed videtur, ℣ propter hoc quòd fuit in possessione partis, ℣ etiam fuit in possessione totius. ff. d seruit. præd. vna è via. & qui minimã partem fundi possidet, totum possidere videtur. ff. de acq. poss. possideri. Sed non è ita. ℑ. de præscri. audi tis. vbi de hoc. & ℑ. de capel. mona. dilectꝰ. q. ℣ ceptio pensionis nec possessionem probat, nec dominium. supra de fide instrum. inter dilectos. in fin. & ff. de acqui. possess. quamuis. §. 1. quia alia est perceptio pensionis, & alia possessio præsentationis: & ideo errauit legatus in sententia, credens hoc sufficere: & hæc pensio iure cẽsus potest cõstitui à patrono in fundatione ecclesiæ de auctoritate epi. 18. q. 2. Eleutherius & ℑ. de iure patro. ℣terea 2. & hoc ante cõsecrationem ecclesiæ, post consecrationem non potest ei aliquod onus imponi quia rei consecratæ non imponitur seruitus. ff. de seruitu. seruitutes. §. vlti. & quod humani iuris esse definit, seruitutem non recipit. ff. commun. prædior cauerti. Io. & per talem perceptionem non fuit in possessione iuris patronatus: cum hoc non fuerit de fructibus iuris patronatus. sed præter ius patronatus potest talis census constitui à patrono in ipsa fundatione, vt in c. cõcedenti, Eleutherius, & c. præterea. Quid intelligatur nomine iuris patronatus colligitur ℑ. de iure patr. nobis fuit. Ber.

Penſionis ℣ceptio neque possessionem probat, neque dominium.

¶ Dictio, etiam deest in antiquis, & in veteri compilatione.

℣ Hoc tenent Tanc. Vinc. & Gofre. Io. And.

2 Idẽ Phi. Inn. & Host. sed Dama. in q. sca. 1. de iure patronatus, dicit ℣ præsentare põt creditor nomine debitoris. Io. An.

b Intẽtionem.] scilicet, quod fuerat præsentatus à veto patrono, vt dicit in fin.

[Glo. seq. reci. per q. an scilicet ius patronatus transeat cum vniuersitate in creditorem. alleg. pro & contra. & quid sentiat, non apparet.]

c Patrono.] ℣ hoc patet. quòd patronus de obligatione quam fecit, excepit ius patronatus, alioquin transisset cum vniuersitate 1 ℑ. de iure pa. ex litteris. arg. ff. de contrah. emp. in moditis. sic & in fundo venditio accedunt seruitutes, & alia iura. ff. de contrahen. empt. si aquæ ductus. & l. se. & l. dolia. & sic fundus dotalis trãsit cum vniuersitate. ff. de fun. do. l. 1. sed alia ratio è a fit cum vniuersitate. ff. de fun. quid dicit, & vtile dominium habent in re. & aliud in creditore: quia si ius præsentandi consistit in fructu, eo ipso & creditor vtitur tali fructu, exonerari debet quantitas debiti. C. de auditorem, qui cũ nobis omnia fideliter retulisset, ex tenore sententiæ archiep̃m inuenimus circunuentum: tum quia continebatur in illa, ℣ p attestationes ipsius clerici fuerat sufficiẽter probatum, quòd prefatus A. in possessione iuris patronatus extiterat, cum eundem ad prædictam ecclesiam præsentauit, cum tamen per attestationes illas nihil aliud ostẽsum fuerit, nisi quòd pro quodam iure, a qd de illa ecclesia consueuit exhiberi, patronis prædicti P. & A. annuatim de ẽ solidos acceperunt: tum etiam † quia in eadem sententia dicitur, quòd dictus T. in probatione defecit, cum per attestationes suas appareat ipsum suum intentionẽ b sufficiẽter probasse: tùm etiam quia causam non recepit sufficienter instructam: cum vnius tantùm partis attestationes receperit ad causam: Vndè sententiam ipsam duximus irritandã, memorato T. adiudicantes ecclesiam supradictam, cum per attestationes nobis constiterit euidenter, ipsum à vero patrono c fuisse ad sepè dictam ecclesiam præsentatum.

¶ Idem.

¶ *Papa in sententijs, quas profert ordinem iuris seruat.*

CAPX IX.

INt causis, quæ summi Põtificis iudicio decidunt, & ordo iuris & vigor æquitatis est subtiliter obseruandus: Cum in similibus d casibus cęteri teneãtur similiter iudicare: Nisi fortè cum aliquid (causa necessitatis & vtilitatis inspecta) dispensatiuè duxerit statuendum.

† Cap. 9. cõtit. in 3. cõ.

Et an in sñia principis tcquiratur ordo iuris, vide per Iasõnem in l. 1. ff. de cõsti. princip. adde Paridem de Puteo in trac. syndicatus verbo. & in quantum.

ℑ Concord. l. inter cẽs. ff. cõ. præd. gl. in l. fide iussor. ff. qui satisd. cog.

60 IN causis.] Inferiores tenentur iudicare secundum, ℣ Papa inter cęteras personas iuducauit, si ritè & recte sententiam tulit. Primò ponitur dictum. Secundo. Tertiò exceptio. secunda ibi, Cum in similib. tertia ibi, Nisi. Abbas Sicuus.

CASVS. Dicitur hic quòd ſm Papa iudicat, & alij debent iudicare & ideò Papa iuris ordinem & æquitatis rigorem in causis diligenter obseruare debet, cũ in similibus alij debeant similiter iudicare, nisi cum ipse aliquid dispensatiuè dixerit ordinãdum. No. quòd ordo iuris & ęquitatis rigor in iudicijs obseruanda sunt. Item sñia Papæ ius facit quo ad omnes. Itẽ ſm quòd ipse iudicat, & alij iudicare debent: & sic in similibus idem iudicium est habendum. Item in dispensationibus causa necessitatis & vtilitatis attendenda est. Item dispẽsationes non debent trahi ad ius commune.

[Glo. seq. dicit aliud in interlocutoria; signat contrarium, & soluit.]

d In similibus.] & sic patet, ℣ diffinitiua sñia principis trahenda est ad cõsequentiam, ex quo alij similiter iudicare debent, sed interlocutoria non. C. de legi. l. 3. circa fi. & l. si imperialis. arg. ℑ ℣ interlocutoria vim legis habet. ff. quod met. caus. metum. §. sed quod prætor ait. quod verum non est, nisi interlocutoria in corpore iuris claudat. & est simile huic 16. q. 3. licet. B.

Inter

INter monasterium.] Tenet secũda sentẽtia diffiniti ua lata ꝺ primam si de prima non fuit exceptũ, neque appellatũ à secũda.h.d.secundum vnum intellectũ. Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit themadecisum.In secunda diffinitionis causam.In tertia soluit quod ĩ obstaculum.In quarta diffinit.secunda,ibi, Cũ cõstiterit tertia ibi, Non obstãte.quarta: ibi, Factum. Abbas.

CASVS. 1 Vacãte monasterio S. Leufredi,monachi elegerunt quẽdam de gremio sui monasterij in abbatem: & dum peterent confirmationem suæ electionis, monachi sancti Antonij se oppoſuerunt dicentes, illam electionem esse cassandam,ex eo ꝙ de monasterio S. Antonij fieri debuisset: quare diœcesan⁹ eps illam distulit confirmare:tandem super hoc causã fuit cõmissa ꝙbusdã iudicibus ad petitionem monasterij sancti Leufredi,cõtra quibus iudicibus partes litem contestatæ fuerũt,& processum fuit in causa,& testes recepti fuerunt demum monachi sancti Antonij ad alios iudices litteras impetrauerunt,continentes ꝙ primi iudices erunt eis certa ratione suspecti. vnde propoſuerunt quasdam exceptiones friuolas ꝺ illos:quas cũ iudices 2 admittere nollent,ip si appellauerunt. iudices videntes ꝙ primæ litteræ nõ reuocabantur per secundas, processerunt in causa non obstante appellatione eorum, & confirmauerunt electionem factam per monachos sancti Leufredi: vnde occasione appellationis prædictæ delata est cã ad dominum Papã:coram quo obijciebatur cõtra sniam, ꝙ lata erat à suspectis iudicibus,& ꝙ cã fuerat alijs iudicibus delegata: & post appellationem allegabant ẽt sniam,q̃ prius lata fuerat pro eis sup qõa ipsa. dominus Papa auditis hinc inde propositis, quia constitit ei ꝙ secundæ litteræ non reuocabunt primas: tamen quia causæ suspicionis friuolæ fuerant, quæ debuerant proponi ante litis ingressum,& ideo renunciasse videntur eisdem, & quia nec de processu, neç de priuilegio sedis Apostolicæ fecerant mentionem, quæ si fuisset expressa,litteras nullatenus habuissent, confirmauit sententiam à primis iudicibus latam,nõ obstante sententia quæ allegabatur:quia nec fuit ostensa domino Papæ, nec primis iudicibus: quæ etiam si fuisset illis ostensa,nihilominus contrarium statuissent ea postpo sita,quia non valebit: si autem valebat, & non oppoſuerunt eam,eis imputetur, cum lites prætextu nouorum instrumentorum non debeant instaurari, & electo saluo iure diœcesani munus benedictionis exhibuit. No.quod dilatoriæ exceptiones ante litis ingressum debent proponi. Item ipso facto renunciat quis iuri suo.Item secundæ litteræ ad hoc vt reuocent primas,debent facere mentionem de processu iudicij, & de priuilegijs Apostolicæ sedis. Item prætextu nouorum instrumentorum lites instaurari non debent. Itẽ sententia contra res prius iudicatas tenet.Item per factum superioris non præiudicatur inferiori. Ber.

a Litis.] ĩ.de excep.pastoralis.3.q.6.c.si quis episcoporum.§.exceptio. & C. de iud. apertissimi.& l. cum specialis.Ber.

[Glo.seq.rect.per q. in iudicis recusatio aliàs excep

¶ Idem conuentui sancti Leodij.

¶*Secunda sententia in diuersa instantia contra primam lata,tenet mero iure,nec debet infringi etiam si sit iniusta, ex quo ab ea non fuerit appellatum præsertim si prima sententia secundis iudicibus nõ fuit ostensa.h.d.Panormitanus.*

CAP. XX.

INter † monasterium sancti A.Rothom.& vestrum,super modo eligẽdi abbatem in monasterio vestro fuit quęstio agitata:& infra. ¶ Cum constiterit nobis primã commissionem nón fuisse per vltimam reuocatam:tum quia causæ suspicionis in iure propoſitæ friuolę videbantur: quas etiam tanquam dilatorias ante litis.ingressum opponere debuissent, † quibus coram delegatis eisdẽ subeundo[b] iudicium renũciasse[c] videntur:tum etiam quoniã de priuilegijs[d] Apostolicæ sedis & processu[e] ptiones ꝓcedere debeat.& primo alle.ꝙ fic.secũdo alle.contrarium,tertiò ponit opi.Tan.quartò ponit opi. Ioan.quintò vacillando approbat opin.Tanc.]

b Subeũdo iudiciũ.]q.cunque habet plures exceptiones dilatorias,dẽt primo opponere illã de iudice suspecto:illa.n.ꝓcedit naturaliter,vt patet ĩ. de ꝓbatio.qñ ex ordine verborum. vt ibi dictũ est.Si enim primo opponeret exceptionẽ ꝺ personã aduersarij,puta ꝙ ipse sit excõicatus post litteras impetratas, quia modo non est admittendus,& sententia pro ipso feratur,sic approbat ꝓsonam iudicis:vnde ipsum postea reprobare non potest.4.q.3.c.si testes.§. itẽ si qs testibus.& 3.q.8.cuius intuendo.qui enim alijs defensionibus vsus est, non potest redire ad istam, vt ff.de iudi.sed & si susceperit & præterea specialiter cauetur de hac exceptione, quod vsq; ad xx.dies ꝓponatur 3.q.3.§. offeratur.& si iudex absens sitquẽ volo recusare,illud debeo ꝓtestari. 3 C.de iud.cũ specialis.Sed contra videtur per hoc ꝙ non consenserit in iudicem: licet enim quis dederit fideiussorem stãdi iuri, adhuc potest iudicem recusare.vt 3.q.3.§.differat. Præterea videtur quod excõmunicationis exceptio vel ẽ falsitate rescripti naturaliter præcedat,qa nisi rescriptum teneat,non potest iudex aliqua iurisdictione vti.ĩ.de iudi.c.1. Item si aduersarius esset excõicatus, non ꝓtest eligere arbitros pro iudicis recusatione, vel etiã alios iudices eligere? vnde uidetur qđ primo inquiratur de rescripto siue de excommunicatione aduersarii antequam ad alia procedatur. Super hoc dicunt quidam,sicut Tan.qđ si omissa exceptione de iudice suspecto proposuit alias,siue succũbat,siue obtineat,non põt postea redire ad eam de suspecto iudice: qa ꝙ hoc vẽ tacitè approbare,ꝓsonã iudicis,ex quo ꝓsentit litigare sub ipso.arg.cõtra,ĩ.de of.deleg.infinuante. maxime nulla protestatione præmissa, quod præterea non renunciat exceptioni de suspecto iudice. Io.innuebat,sed non precise distinguẽdo:si succubuit in aliqua exceptione, ad huc potest redire ad illam de suspecto: quia ad hoc intendit vt declinet iudicium.vnde non plenè consentit in iudicẽ ar.C.de inof.test.contra maiores,secus esset si obtineret in aliqua exceptione:quia tunc approbauit sententiam iudicis: 4 vnde illum postea reprobare nõ poterit,vt dicitur in prin. notulæ. & hoc satis æquum vẽ,tamen credo standum opin. Tanc. quia litigando sub ipso approbat personam iudicis.semel enim cõsentit. &c.siue pro eo,siue contra eum sententiauerit, vt hic patet. 5.Bernar.

[Glo.seq.ar.& remittit.

c Renunciasse.]arg.quod tacitè sine ipso facto renunciat quis iuri suo.sic ĩ.de of.dele. gratum.& c.insinuãte.& ĩ.de his.quæ fi.à ma.par.cap.ex ore.ubi ar.plura inuenies de hoc.Ber.

d De priuilegijs.] per q̃ ius eligendi de suo monasterio se habere dicebatur. ĩ.de consue. cum dilectus. quod non debuit taceri.ĩ.de rescri.cum ordinem.

e Et processu.]nam de processu negotij & exceptione (si qua proponitur) mentio fieri debet,ĩ.de procu. in nostra.

1 Hic casus Bern. vẽ, & in antiquis codicib. reperitur.

¶Ca.10.e.ti. in 3.compil. Et vide l.Imperatoris. cũ ar.ff.de re iudi.adde Alexãdru consi. 69.& Paulũ de Cast.cõsi. 325.inci.ĩ cã q̃ ver.

1 Sed,scđm Petr.de Sa.q̃ bus cõmissum fuerat ꝙ si ĩueniret illas suspiciões legitimas, ꝓcederẽt in cã: uel loquitur ẽ primis.Io.

†Vide l.i.& ibi Cyn. & Doc.C.de dilatio.

3 Et sic ulcꝺ tur opi.dictum, quod quãdoq; vsque ad lit.cõte. possit opponi. ad qđ eñ hoc casu fieret ꝓtẽ Io.And.

4 Ecce ergo ꝙ si iudex l prima exceptione iudicabit ꝓ reo, recusari non possit. Ioan. And.

5 Cõcor.l.cum iust.in fi.ff.de manũ & l.fi ꝺ.C. de iure l nup.

negotij corã primis iudicibus, nihil in secũdis literis dicebatur: quod si fuisset expressum, obtinere minime potuisset: Non obstante[a] sentẽtia, quæ pro monasterio sancti A. dicebatur fuisse prolata, quæ tamen nobis ostensa non fuit: cũ si prędictis iudicib. fuisset ostensa, ea posthabita[b] contrarium statuissent: alioqn[c] eam obijcientibus imputetur: cũ sub prętextu nouorum[d] instrumentorum lites ñ debeant instaurari: Factum priorum iudicum ratum & firmum habemus, & eorum sentẽtiã confirmãtes, e electo a vobis nos ipsi mun⁹ benedictionis (saluo iure dicæcesani) curauimus exhibere.

¶ Idem episcopo, decano & cãcellario Parisiẽ.

¶ *Tenet sententia contra priuilegium ostensum vel non ostensum, si ab ea non fuerit appellatum, vel supplicatum.*

Cap. XXI.

SVborta inter Meldẽ. episcopũ, & monasterium Attrebatense, †sup ipsius monasterij subiectione materia quæstionis; & procuratoribus

†Ca. 11. e. tit. in 3. compi. †Resbacẽse. Tresbatẽ. Accurbaten.

a Non obstante sententia.] quæ non tenebat forte lata à iudice non suo, vel non seruato ordine iudiciario: vnde sequitur, quæ si fuisset ostensa, contrarium statuissent. Ber.

[Gl. seq. dupliciter exponit literam, posthabita.]

b Posthabita.] Exponit hæc littera ꝙ Tanc. ea habita. i. ea visa. post, i. postea ꝙ-trarium statuissent q̃ statuerunt. quasi dicat si iudices illã vidissent, statuissent ꝯrium eius qđ fecerunt. quia non cõfirmasset electionem: & ideo dicit, alioqn i. si non fuisset illis ostensa. imputent sibi ꝙ debuerunt ostẽdere. Sed hæc expositio ꝯtradicit notulę Lau. ꝓximo posite: vnde ſm notulã Lau sic expone, posthabita, i. post posita. C. de spor. l. 1. vt sit vna dictio. sic exponit 12. q. 3. dicit Sarra, ibi, ꝯiugale posthabuit torũ. i. post posuit coniugalem torum, & accessit ad ancillam. sic C. de exac. mil. annõnç. l. a in fi. li. 12 quasi dicat, si sententia fuisset iudicibus ostensa, illam posposuissent siue spreuissent, & statuissent contra ipsam sicut statuerunt, quia non tenebat.

1 L. 1. C. de spor. Gott. ibi, si qua ꝓsum. fuerit hic mansuetudinis nostrę posthabita pretio., Io. And.

c Alioquin.] ideſt, si renuisset, & non eam opposuerunt, imputetur eis. Vel alioquin. i. si non fuisset posposita siue spreta: quia sententia tenebat, imputatur eis: quia ammodo prætextu nouorum, instrumẽtorum, ideſt, repertorum de nouo, sententia non retractabitur & iste est verior intellectus. & hæc expositio probatur. ℨ. cap. prox. versic. nimirum. & ff. de nego. gest. si autẽ. §. 1. & ff. de compen. l quod in diem. §. 1.

d Nouorum.] ideſt, de nouo repertorum. infra cap. prox. i.

2 Adde q̃ dicant noua instrumẽta & qñ illis liceat vti, in l. ꝓ hãc. in gl. in ver. ad nouum. & ibi Cy. C. đ tẽp. appellat.

[Gloss. seq. primo ponit sex casus prętet istum quem ponit hoc cap. quibus valet hæc sententia contra rem iudicatam, demum objcit, ponit opini. Io. & soluit. Finis reci. per contrarium de l. 1. C. quando prouo. & opi. Io. illi contrario competit.]

e Confirmantes.] & ita tenet hic sentẽtia ℨ res prius iudicatas, quia hic monachi eam omiserunt, post sententiam ea vti non possunt, quia prætextu nouorum instrumentorum non retractatur sententia. ff. de re iu. Imperatores. & C. de transa. sub prętextu. nec exceptio peremptoria locum habet post sententiam, nisi appellatum fit. C. sen. rescin. non post l. 1. & ℨ. de fi. instru. cum Ioannes. Item iure minoris subuenitur ecclesiæ in hac exceptione. ℨ. de in integ. rest. c. 1. & c. audi tis sed hoc non fuit petitum. ꝫ Item nõ potest opponi sententia si fuit ostensa iudicibus, & ipsi eam reprobauerunt veluti nullam. ℨ. ea. proxi. ff. de compen. qđ in diem. §. 1. Item etiam in alio casu tenet ista contra res prius iudicatas, si qõ sit an sit iudicatum vel non. & si iudex pronunciat iudicatum non esse, rescinditur prima sententia. ff. quę sen. sine ap. rescin. l. 1. in princ. Item in alio casu tenet ista ℨ res prius iudicatas, vt in negotio publico. ff. de re iud. Imperatores. & in alio casu. ff. de iureiur. admonẽti. Item vbi vertitur petitum animę tenet sententia ℨ primam, etiam si non

3 Qđ peti potest ex quo debetur ecclesia, secus si ipsius ꝓsonæ tm̃. de hoc dixi de rest. in integ. & iudic. & in negotio ꝓ. in 2. §. Io. An.

ostendatur sententia in iudicio. ℨ. eo. ca. later. & capit. consanguinei. Vin. Sed vr ꝙ iniuria facta fuit istis monachis, qui obijciebant sententiam: quia non fuerunt admissi. isti monachi appellauerunt a iudicibus qui tulerunt sententiam. Sed in causa appellationis (vt dictum est) potest opponi exceptio peremptoria omissa, in prima causa, ergo isti debeant audiri in sua exceptione. Io. dixit ꝙ hæc decre. loquitur in eo casu cũ fuit aliquis se habere exceptimẽ rei iudicatæ, & in fraude & dolo eã omittit volens fatigare aduersariũ suũ: aliàs si ignorabat hãc exceptionẽ sibi cõpetere, bene potest eã tunc opponere quandocunq; quia tunc non retractat secunda sententia, immo nulla pronunciatur. Hoc quod dicit Io. an. non colligit aliquo modo ex illa litera, vel dictis, nec ꝓbat. Vnde dicas, ꝙ non audiunt monachi, vt objciant primum, etsi vera fuerint, qa monachi appellauerũt à iudicibus ante sniam occasione litterarũ, q̃ nõ valebant, auctoritate quarum volebãt post intẽ cõtestatam iudices recusare, ſm qđ satis patet ꝙ hanc dect. in prin. & in parte decisa colligitur, vbi hoc expr̃sè dr̃, ꝙ monachi isti appellauerũt: quia iudices nõ admittebant recusationes, & qa dicebat sĉas litteras valere, & ita recesserunt contumaciter nõ expectata sententia, & talis appellatio nulla fuit: sed à sententia dif finitiua non fuit appellatum, nec etiam poterant; quia contumax nõ auditur appellans. 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum. & hæc est causa, quare non admittuntur, & imputent sibi qui non apposuerunt sentẽtiam coram iudicibus si valebat. & quia beneficium restitutionis non petierunt: quia admissi fuissent, vt dictum est ℨ. Et qđ dicit: sentẽtia cõtra res prius iudicatas nõ tenet, locum habet qñ in iudicio allegatur, & ostenditur sententia. 4 tunc si iudices noluot admittere sententiam, dumtamẽ tenet sententia, & iudicant cõtra primam sentẽtiam, nulla est ipso iure, nec est appellare necesse & sic loquitur 2. q. 6. §. diffinitiua. ver. item si sententia fuerit, & c. C. qñ prouo. non est necesse. l. 1. & ibi Ioan. intelligit aliter hanc decret. & illam l. vt ℨ. dixi. Sed tu intellige hãc decret. & illam l. vt diximus. & ita plana litera erit, & ita intelligit Vinc. vt in princi. istius notulæ. Et ita siue scienter siue ignoranter eam omiserint, non potest postea opponi ex quo non est appellatum, & tunc prætextu nouorum instrumentorum non instaurantur lites finitę. praterea hic non fuit ostensa sententia domini Papæ, sed allegata fuit tantum, nec etiam fuit ostensa primis iudicibus.

ADDITIO. Pro materia huius tractatus de appellatione cõtumacis vide c. vnicum, de dolo, & contu. in clem. & ibi notata. 5

4 Dicebat ꝙ non. cõtrariũ loq., vbi non fuit opposita, nec ꝓbata exceptio rei iudicatę, & istud ult fuit opposita, sed nõ ꝓbata. Io. An.

5 Adde l. diuus. & gl. in l. fin. ff. de in integ. rest.

ℨ. Vlosita.] Dividitur in tres Partes. In prima præmittit casum & sententiam super possessorio latam. In secundam. [Verum.] continuatur ipsius executionem & causam super petitorio. In tertia ibi. [Iudicius autem,] petitionem diffinit, arbitrium moderatur, & quod-

quoddam ſoluit obſtaculum. Abbas.

CASVS. Inter epm Meldeñ. & monaſterium Attrebateñ. ſuper ſubiectione ipſius monaſterij controuerſia vertebatur: pp hoc partibus in præſentia dñi Papæ conſtitutis, petijt procurator epiſcopi reſtitui ad quaſi poſſeſſionẽ obedientiæ in eodem monaſterio, qua ipſũ monachi ſpoliarant: qa per confeſſionem ꝓcuratoris monaſterij conſtitit epm quaſi poſſeſſionẽ obedientiæ in eodem monaſterio habuiſſe. Papa ipſum reſtituit ad eandem: veruntamẽ quia ex parte monaſterij quoddã priuilegium Innocentij Papæ exhibitũ fuit in iudicio, quod plenam libertatem monaſterij exprimebat, mandat Papa ꝙ buſdã, vt epm reſtituãt in quaſi poſſeſſionẽ obediẽtiæ: quo reſtituto, niſi eps ꝯ priuilegiũ aliquid rationabile oſtenderit, ſuper ſubiectione monaſterij ſilẽtiũ ponant eidem. Iudices prædicti reſtituerunt epm, & poſtmodũ cœperunt cognoſcere ſuper ſtatu ipſius monaſterij: Contra priuilegium Innocentij Papæ exhibuit epiſcopus quandam ſniam Alexan. Papæ ſuper ſubiectione ipſius monaſterij: Iudices receptis probationibus vtriuſque partis, cauſam inſtructam remiſerunt ad dominum Papam: Papa auditis & intellectis rationibus partium: quia intellexit rationes epiſcopi efficaciores, ſubiectionẽ in eodẽ monaſterio adiudicauit eidẽ, vt ibidem habeat tãquam diœceſanus epiſcopus poteſtatẽ, ita tamen ꝙ per hãc ſententiã nullũ præiudicium ſedi Apoſtolicæ generetur, quo minus cum voluerit ſuam iuſtitiam proſequatur. in fine reſpondet quaſi tacitæ quæſtioni: Diceret aliquis. Nonne priuilegium Innocentij debuit tueri mõnaſterium contra ſententiam Alex. Reſpondet Papa, ſi priuilegium Innocentij Alexandro fuit in iudicio præſentatũ, & ipſe tulit ſniam in ꝯrium, illud intelligitur reprobaſſe: ſi vero nõ fuit exhibitũ, prętextu priuilegii de nouo reperti, ſnia Alexan. non debet reuocari. Nota quod confeſſio procuratoris dño præiudicat. Item incorporalia non poſſidentur, ſed quaſi. Item reſtitutio ad ſubiectionem ante ingreſſum principalis cauſæ facienda eſt. Item licet cã liberalis ſit præiudicialis: tamen quęſtio poſſeſſionis ei præiudicat. Item cõtra priuilegium admittitur probatio ſine defenſio. Item non ſufficit obijcere niſi probetur obiectũ. Itẽ proteſtatio præmittenda eſt ne fiat alicui præiudicium circa ius ſuum, vt hic fecit Papa. Item priuilegio libertatis nullus renunciare poteſt in præiudicium Papæ. Item inſtrumentũ intelligitur reprobatũ, eo ipſo quod iudicatur contra ipſum. Itẽ prætextu priuilegii de nouo reperti nõ debet ſententia reuocari. Et ſic negligentia nocet, ſed per hoc nõ fit præiudicium Papæ quo minus ſi voluerit, ius libertatis ſit ſalvum monaſterio.

[Glo. ſeq. notat & remittit.

a Per confeſſionẽ.] nota cõfeſſionẽ procuratoris dño præiudicare. De hoc dictũ eſt ſ. vt lite ã cõteſtata. c. 1.

partium[1] litigantibus coram nobis: quia per confeſſionem[a] partis aduerſæ conſtitit, eundem epiſcopum quaſi poſſeſſionẽ[b] obedientiæ in eodẽ monaſterio habuiſſe: ipſum reſtituẽdum decreuimus ad eandem. ¶ Verum quia priuilegiũ Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri libertatem monaſterij plenariã exprimebat, decano Sueſſionen. & ſuis coniudicibus dedim[9] in mãdatis, vt epiſcopo in quaſi poſſeſſionem obedientiæ reſtituto,[c] niſi contra priuilegium rationabile aliquid obijceret & probaret, ſup ſubiectione monaſterii ſibi ſilentiũ imponere ꝓcurarẽt: & infra. ¶ Iudicibus, autẽ cauſam inſtructam remittẽtibus: quia cognouimus efficaciores† epiſcopi rationes, ſubiectionem eidem adiudicauimus memorati monaſterij: vt ibidẽ habeat tãquã diœceſanus epiſcopus poteſtatem: ita tamen vt nullum per hoc Apoſtolicæ ſedi præiudicium generetur, quominus ſi voluerit, ſuam iuſtitiam proſequatur. [d] Nimirum [e] ſi præfati Innocentij priuilegium Alexandro[f] fuit in iudicio præſentatum & ipſe tulit † ſententiã contra illud, intelligitur reprobaſſe.[g] Si verò nõ fuit coram eo exhibitũ,

[Glo. ſeq. reddit rationem textus.]

b Quaſi poſſeſſionem.] hoc ideo dicit: quia incorporalia non poſſidentur, [1] ſed quaſi. arg. ſup. de præſcri. ſi diligenti. & ſup. de cauſa poſſeſſionis, cũ eccleſia. & ff. de viuca. ſequitur. §. ſi viam. & ff. de acquirendo rerum dominio. l. ſi ſeru[s]. §. incorporales.

[Gl. ſeq. notat. obijcit & ſoluit tripliciter.]

c Reſtituto.] nota ꝙ licet cauſa liberalis, ſit præiudicialis, tamen quõ poſſeſſioni ei præiudicat, vt hic patet. & C. de ordin. cogn. l. vlti. §. ſi. agebat *pie* eps poſſeſſorio, de quo conſtitit per confeſſionẽ partis aduerſæ: vndè Papa mandat ipſum reſtitui a petitorio, ſed de hoc nõ probauit eps coram Papa, ſed pars aduerſa per priuilegiũ Innocentij: vndè mãdat Papa, impoſm ſilentiũ epo, niſi ꝯ priuilegiũ aliud ꝓbetur: & ita ꝙ obtinet in proprietate, obtinet ſimiliter in poſſeſſione, licet alter ꝓbet de poſſeſſione, ſ. de cauſa poſſeſſionis. cũ dilectus. & hoc cũ vtroq; iudicio actum eſt. Sed quare Papa non tulit ſniam pro monaſterio, cum, per priuilegium Innocentio probatũ eſſet, ꝙ erat liberum & exemptũ, & ex parte epiſcopi nihil oſtentum eſſet contra priuilegium, & actũ eſſet ab epiſcopo petitorio & poſſeſſorio. ſup. de cau. poſſ. cũ eccleſia? Reſpondeo, epiſcopus coram Papa proſecutus fuit tantum poſſeſſorium, petens inducias ad probandum contra priuilegiũ Inno. vel ipſe ex officio ſuo voluit prouidere: epiſcopo aliàs non rectè proceſſiſſet Papa. Vel poſſeſſorio tantũ actum fuit, abbas petijt cauſam committi quantũ ad petitorium, cum per priuilegium intẽtio eius probaretur: quod melius valeret.

d Proſequatur.] arg. de proteſtatione præmittenda. ſim. ꝯ. de don. inter dilectos. in fin. & 9. q. 3. ſaluo. ſupra de elect. Cumana. §. 1.

e Nimirum.] reſponſio tacitæ quæſtionis. diceret aliquis, nonne priuilegium Innoc. debuit tueri monaſterũ? Reſpondet Papa quod non: ſecundum quod ſequitur in litera.

f Alexandro.] qui ſuper eadem quæſtione ſententiauit pro epiſcopo, vt habetur in parte deciſa: quam ſententiam epiſcopus coram iudicibus exhibuit, & coram Papa, de qua hic fit mentio Ber.

[Gl. ſeq. not. inducens duo ſimilia, & vnũ diuerſũ.]

g Reprobaſſe.] nota, quod inſtrumentum dicitur reprobatum eo ipſo quod cum iudici oſtenditur, cõtrariũ iudicat: ſic teſtis reprobatur eo ipſo quod iudex cõtra eum iudicat. arg. ſup. de ord. cog. cũ dilectus. in fi. & ff. de his qui no. infa. Lucius. ſic ex quo quæſtio falſi mouetur, & iudex contrarium iudicat, eam intelligitur reprobaſſe. C. ſi ex tal. inſtru. l. 1. Secus eſt in compenſatione: quia vbi iudex non admittit compenſationem, poſt ſententia n poteſt opponi: ſed ſi expreſsè eam reprobat, poſtea opponi non poteſt. ff. de compenſ. quod in die n. §. 1. & ff. de negotijs geſtis. l. ſin autem. §. ſi quocunque modo. ita hic quia Alexander reprobauit

[1] Arg. 84. diſt. ca. quiſquis. cum ſimis concordant.

† Quia illa ſnia præualet, quæ valſi dicitur rationibus ſuffultur. §. itẽ prætiũ inſtitut. de emp. & vendit.

2 De hoc articulo videto hic præalleg. Inn. Hoſtienſem, & Ioan. And.

† al. ita: tulit ſniam ꝯ ipſum, illud intelligitur, &c.

al. ita: tulit ſniam ꝯ illud intelligitur, &c. in omnibus tãdeſunt illa duo verba paulo infra coram eo.

bauit priuilegium Innocentij si fuisset ostensum in iudicio:sic ℨ.cap.proxi. Item hic est arg.℣ ipso facto & sine verbo perditur priuileg ium.ℨ.de offi.deleg.gratũ. & ℨ.de his quæ fi.à maio.par. cap.c.ex ore.

[Glo.seq.alleg.tres con.or.excipit duos casus:induxit duo similia.]

a Retractari.] ℨ.c. proxi.ff. de re iu. imperatores. C.de transa.sub prætextu. l fi. nisi in casu, vt in l. prædicta. Imperatores.ff. de iureiu. admonẽdi 1 Et sic tollitur priuilegium ꝑ sniam,sicut per conuentionem. ℨ.d dec. ex multiplici,& par bitriu.ℨ tit.proxi. cum olim, 2.

1 Dicit Gos. & nisi per inter est.sup. de test.in inte. sus.itata. ff. de mino. si ex causa. Io. And.

† Cap.12.e. tit.in ℨ.cõp.

CVm I.& A.] Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponit factũ corã Papa narratũ appellationis remedio.In secũda dat iudices appellationis quib. diffinitionem causæ sub certa forma cõmittit.Secũda ibi, Quia verò, Et q̃libet pars potest huiusmodi,vt patet ex tu.Sed prædicta diuisio insufficit ad intellectum. Abb. Siculus.

CASVS. I. & A. canonici sanctæ Dionysij pro se & quibusdam alijs concanonicis suis denũciarunt domino Papæ,abbatẽ suũ iuꝑ dilapidatione,periurio,simonia,& quibusdam alijs criminibus super quibus erat multipliciter infamatus: vndè Papa mandauit quibusdam iudicib. quatenus ad ecclesiam personaliter accedant,& tam in capite q̃ in membris corrigant corrigenda,& statuant quæ ſm Deum viderint statuẽda:iudices verò receptis iuramentis abbatis & canonicorum, abbatem ipsum ab administratione ipsius ecclesiæ per sententiam remouerunt dilata correctione membrorũ:a qua sniа procurator abbatis appellauit:unde postmodum in ꝓsentia Papæ proposuit dictam sniam reprobari debere:primo quia iudices lite non contestata in negotio processerunt,tũ quia iuramenta conspiratorum contra ipsum recipiantes,depositionibus testiũ coram partibus non publicatis,nec ostẽsis eidem,ad sniam procedere præsumpserunt: Papa verò his & alijs intellectis: quia de articulo conspirationis sibi non potuit fieri plena fides,mandat iudicibus, quatenus si constiterit,ꝙ illi conspiratores fuerũt,quorum iuramenta iudices receperunt, & quod abbas probare voluerit coram eis, & iudices dicta illorum sulummodo secuti sunt, cum per alios ea probata non essent,sententiam protulerunt,ꝙ processum illorũ debeant irritare, in principali negotio iuxta formam cõprehensem in prioribus litteris postmodũ procedẽtes. Si verò abbas non poterit probare illos conspiratores fuisse,vel si etiã hoc probauerit,appareat tñ ꝙ nihil deposuerunt super his pro quibus fuit abbas amotus. vel et si aliqua deposuerunt contra abbatem,ea tñ per alios fuerant sufficienter probata, ꝓcessum illorum in toto debeant confirmare. quia quamuis aduersus abbatem ꝓtextu priuilegij de nouo reperti,prædicta non debet sententia retracta ri.a

¶ Idem sanctæ Marię in Cagi, & Vallis secretæ abbatibus.

¶ Sententia à qua fuit appellatum,retractatur,si constat testes ad quorum dicta tantum lata fuit, conspiratores fuisse, & contradicente parte,receptos.

CAP. XXII.

CVm† I.& A. canonici sancti Dionysij Remẽ. ex parte quorũdam canonicorum eiusdem ecclesię,nostro Apostolatui retulerunt, quod abbas eorũ super dilapidatione, periurio, simonia, & quibusdam alijs erat multipliciter ifamatus:b Nos Cathalañ. episcopo & eius collegis dedimus in mãdatis,vt ad ecclesiam personaliter c accedentes,tam in capite,quam in mẽbris corrigerent† corrigenda,& statuerent, quæ statuenda viderent.& inf. ¶ Iudices autem abbatis & canonicorum iuramẽta recipientes, d abbatem ab administratione ipsi⁹ ecclesiæ per sententiam remouerunt: correctione membrorum dilata,e quam tunc non poterat expedire. A. qua sententia,cum procurator prædictus ad nostrã audientiam appellauerit,propositum fuit dictam sententiã reprobãdam:tum quia iudices lite f non contestata,in ipso negotio processerunt:tum quia iuramẽta conspiratorum g contra ipsum recipiẽtes(depositionibus corã partibus minimè publicatis, † nec ostensis h eidẽ †)ad

non debuerint conspiratores admitti, iuramentum ipsorum de veritate dicenda super statu ipsius ecclesiæ recipi potuerit,vt per dicta illorũ super alijs fides possit haberi,quę ipsum abbatem non tangebant,præcipuè cum tunc probatũ non esset ipsos conspiratores fuisse.

No.℣ aliquis põt ꝓ alio denuciare. Itẽ conspiratores nõ admittuntur ad testimonium. Item exceptio proposita ante sniam à grauamine in causa appellationis debet vera esse. Item non sufficit ꝓbare cõspiratores, nisi ꝓbetur,℣ iudex secutus fuerit dicta illorũ. Itẽ cõspiratores ꝓbari⁹ ꝑnt admitti ℨ alios q̃ contra illũ contra quem conspirasse dicuntur.

† De hoc articulo vide Feli.post abbatẽ in c. dilecti⁹.de re⁹

b Infamat⁹.]post a hinc textum corrigitur litera decretalis per registrũ sic:& cum superiùs,& alijs cũ ꝓcuratore ipsius abbatis aliquandiu litigasset,nos Cathalã. c Personaliter.] in hoc casu nẽ possent alii cõmittere vices suas,vt ℨ.de offi.delega.qui Apostolica. § is autẽ aut.& in capib. alijs,qui ibi ponuntur,& in loco ipso debet fieri inquisitio vbi morantur illi de quorũ vita quæritur.47.dist.de Petro. & 2.q.1.Deus omnipotens.24.q.1.pudenda.& 23.dist.illud.& ℨ.de elect. postquam.

a Hæc glosa non est Bernardi,ꝓd Innocentij, nec habetur in vetustis codicibus.

ꝓ Hũc text. Innoc. dicit hic esse singulare n ad hoc ꝙ attestationũ publicatio est de iustitia,ũ autẽ de substantia.

d Recipientes.] secundum formam quam habes. ℨ. de acc.qualiter & quãdo.§.formam.doc.cum dilectus. e Dilata.]per hoc patet,quod licet inquisitor de q̃busdam tulerit sniam,de quibusdã non, non ideò expirat offi.iũ eius quin ꝑ alijs possit cognoscere,& ꝓnunciare,& idem est in ordinario.ff.de dolli excepti. apud. §. item quæritur.& de negotijs gestis sin autem.§.penul. alias incipit l.nam & si seruus in arbitrio idem est,nisi dictum sit vt de omnibus simul.pronunciet,& si tũc de quibusdam pronunciauit,nihil egit: & de nouo potest pronunciare.ff.de arbi.quod tamen.

† al.eisdẽ, & male cũ de solo abbate fiat sermo.

f Lite non contestata.] hæc exceptio efficax non est: quia in inquisitione potest procedi lite non contesta. vt ℨ. lit. non contest. quoniam frequenter. §. sunt & alii.si contumaciter se absentet,tamen citari debet, & exponenda sunt sibi omnia quæ cõtra ipsum objiciuntur. ℨ.de acc.qualiter & quando. §. debet. & hoc intelligitur cum aliquis prosequitur inquisitionem. sed cum ex officio tantum inquirit ; ibi propriè contestari non potest. Ber.

g Conspiratorum.] qui nullo modo recipiẽdi sunt. ℨ.de simo.per tot.s.

h Nec ostensis.] & illud ei nõ debuit denegari, imò omnia quæ sibi obijciuntur,& dicta testium sunt danda eidem. ℨ.de acc.qualiter & qñ 2.§.debet. & c. olim. §.si verò.& ita tam ex hac causa, q̃ ex præcedenti tenuit appellatio. Papa tamen retulit se ad illum articulum de conspiratione, quia de alijs ei constitit.

; Dicebat Pet. & postea Abbas ꝙ in generali inquisit.non fit contesta. I speciali verò vocatur is cõtra quẽ inquiritur: qui si negat, habetur id pro contest. si verò est contumax, procedi potest contra ipsum, vt lit. non contest. qm §.sũt & alij.Io.And.

a Con

ſententiã procedere præſumpſerunt: & infra.

¶ Quia verò de conſpirationis articulo nobis nõ potuit fieri plena fides: Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, quòd illi conſpiratores[a] fuerint, quorum conſtat a iudicibus iuramenta[b] recepta, quod abbas probare uoluit coram eis: & eorũ dicta iudices ſecuti[c] tantummodo, cũ per alios ea probata non eſſent, sẽ tẽtiam protulerunt: vos irritantes proceſſum eorum, in negotio iuxta p̃dictam formam cõprehenſam in prioribus litteris, procedatis. Si verò eos conſpiratores fuiſſe, nequiuerit comprobare: vel licet de hoc conſtaret, [d] appareat tamen illos nihil ſuper his depoſuiſſe, pro quibus idem abbas fuit [e] motus, vel etiamſi aliqua ſuper his depoſuerint, ea tamẽ per aliorum dicta fuerãt ſufficienter oſtenſa, proceſſum iplorum iudicum confirmetis: quia licet aduerſus abbatem non debuerint cõſpiratores admitti, iuſta tñ ipſorum de veritate dicenda ſup ſtatu ipſius domus recipi potuerunt:[e] vt per ipſorum dicta, ſuper alijs fides poſſit haberi, quæ abbatem minimè cõtingebant: præſertim cum tunc probatum nõ eſſet, eos conſpiratores fuiſſe.

¶ Idem H. de caſtro Guarti. †

¶ Damnatus in actione iniuriarũ, infamis eſt, & per Papam poteſt fama reſtitui, hoc dicit, prout communiter ſummatur.

CAP. XXIII.

CVm † te à Bartholomẽo iniuriarũ actione conuento, eo quòd diceres equum tuum non eſſe minoris precij q̃ capillos ipſius: iudices qui ſuper hoc cognoſcebãt, te in decem ſolidos condemnaſſent: tu timẽs ne ipſorum ſententia te notaret infamia, [f] † beneficium reſtitutionis ad famã, a ſede Apoſtolica imploraſti. Nos autem conſiderãtes, q̃ nulla fuerit, uel minima[g] facta iniuminoſi, nec dẽant conuinci per criminoſos? Põt dici, q̃ ſic: & quod hic dr̃, quod tales admitti põt intelligo nõ q̃tum ad plenam fidem faciendam, ſed ad præſumptionem: & quia ſi dicta ipſorũ debilitentur in aliquo, non tñ euacuantur in toto, & ſic cum alijs adminiculis probabunt, ℨ de teſt. cũ. per tuas, in fi. Vel poteſt dici, q̃ præiudicant alijs qui hucuſq. tolerauerunt eos, nec aliquod crimẽ obiecerunt eis, ℨ de accu. nulli. 2 hoc tñ verũ eſt, quòd ℨ extraneũ nõ poſſent induci teſtes de eccleſia, niſi eſſent idonei, 14. q. 2. ſuper prudentia. & 2. q. 1. Deus omps. Io. Et præterea eo tẽpore quo recepti fuerunt non conſtabat conſpiratores fuiſſe, vt hic in fi. dicit: Vñ hæc exceptio põt opponi ℨ iſtos ab alijs: quia hoc probato, cũ ſint criminoſi, cõtra alios teſtificari non põt, niſi quo ad præſumptionem, ut dictum eſt ℨ de teſt. c. teſtimonium. Ber.

CVm te] Damnatus pro nulla vel modica iniuria, infamis nõ efficitur. h. d. ſm quod glo. intelligit. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur petitio. In ſecũda ipſius examinatio, vel reſponſio ibi, Nos. Abb.

CASVS. H. de Caſtro Guartini, & B. habuerunt inter ſe verba iniuriola, ita quod H. dixit ipſi B. quod equus ſuus nõ erat minoris valoris q̃ capilli ipſius B. qui: ipſe B. cõuenit H. actione iniuriarũ. Iudices q̃ de hoc cognoſcebant damnauerunt dictum H. in x. ſol. vnde ipſe timẽs ne p dictam ſniam notaretur infamia, petijt à dño Papa beneficium reſtitutionis ad famam. Papa verò conſiderans, quod nulla vel modica facta ſibi fuerit iniuria, vult ipsum H. per dictam ſententiã infamia non notari. No. quod condemnatus de iniuria notatur infamia: niſi iniuria ſit minima, vt hic patet.

f Infamia.] actio enim iniuriarum infamat, ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur. ff. de ijs qui not. infa. athletas. ℨ. vlti. Si quis conueniat te actione famoſa, ſi vis vitare infamiam, conſtitue procuratorem. ff. de ijs qui not. infa. ℨ. Iurti. ℨ. ſi quis alieno.

g Minima.] quia non oia talia verba ſunt pro iniuria habenda, vt ſi ex repentino aio hoc dixit. 2. q. 3. ſi quis iratus de pœn. diſt. 2. c. diuortiũ. q̃ in nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendũ eſt. ff. ad l. Iul. maieſtat. ℨ. nec iuuenilis. & inconſultus calor calumniç vitio caret. 2. q. 3. c. ſi quem. ℨ. ſciendum. Item illud requirit q̃ ſit ℨ bonus mores. ff. d. iniurijs. Iũ apud ℨ.

ſ 3 ſ

---

a Conſpiratores.] qui enim malo zelo mouentur, ad teſtimonium admitti non debent, ℨ. de accu. cum oporteat, & ℨ. de ſimo. per tuas. 1. & 11. q. 1. conſpirationũ, & c. coniurationum, & hic.

[Gl. ſeq. ſignat contrarium, & remittit, & arguit.

b Iuramenta.] ſed nõ vr̃, quòd ſufficiat hoc, niſi hoc fuiſſet obiectum coram iudicibus, & quod abbas probare uoluerit vt dicit lr̃a iſta. Itẽ nec ſufficit, quod fuerit obiectũ, & quod obtulit ſe probaturũ niſi modo probẽtur conſpiratores: & ita non caſſatur ſnĩa, niſi probetur quod cã expoſita fuit vera. ſic ℨ. de teſtibus. ex parte Adę. 1 vbi d̃ hoc. Sed contra ℨ. ti. proxi. interpoſita. Sed illud ſoluitur in ca. ex parte. Et eſt hic arg. quòd exceptio, quæ proponitur ℨ perſonam teſtis, obijcienda eſt, & probanda ante ſententiam: niſi per iudicem ſteterit, vt hic ſatis innuitur. ſic ℨ. de exce. deniq. vbi de hoc.

c Secuti.] ſic patet, q̃ non ſufficit probare cõiurationem, vel cõſpirationẽ, vel falſitatem teſtis, vel inſtrumẽti, niſi probet ãudicẽ ſecutum fuiſſe dicta falſorum, ſeu conſpiratorũ teſtium, ſeu inſtrumẽtorum, C. ſi ex fal. inſtru. falſam. arg. ℨ. de teſti. ſicut.

d Conſtaret.] Ex hoc patet, q̃ ℨ appellationem non reuocantur niſi ea, q̃ minus legitimè facta ſunt, vt ℨ. de teſt. ſpo. audita. Et eſt mirabile, q̃ ſententia tenet lata poſt appellationem legitimè interpoſitam. & vbi cauſa legitima & probabilis oppoſita fuit, quod eſt contra illud ℨ. de offi. deleg. ſuper quæſtionum in fin. ſed appellatio iſta licet fuiſſet legitima prima facie: quia cauſa ſufficiens erat, cũ non probauit: quia debuit probare omnes teſtes, qui contra eum depoſuerunt, conſpiratores fuiſſe, vt hic patet & ſi modo apparet, quod appellatio non fuit legitima. vñ non reuocatur ſententia, ſed confirmatur, vt ſupra de teſti. ex parte Adę.

[Glo. ſeq. in ſui prin. ſolu obie. cui dat ſimile. demũ quærit opponendo, & tripliciter ſoluit.]

e Potuerunt.] hic vr̃ q̃ minus idonei teſtes admittantur in cauſa inquiſitionis, ſicut in cauſa conpurgationis. ſup. de p̃ſump. ſi litteras. & ℨ. de purg. c. ℨtutus. ſed hoc ideo eſt: quia de facto ſuo agitur: quĩa & ſeruo rãſo creditur cũ de facto ſuo interrogatur. 4. q. 2. c. ſi teſtes. ℨ. item ſeruus. ſo. Sed nonne alij de eccleſia qui ſunt è ſunt idonei poſſunt illos repellere, cum ſint criminoſi, nec dẽant conuinci per criminoſos? Põt dici, q̃ ſic: & quod hic dr̃, quod tales admitti põt intelligo nõ q̃tum ad plenam fidem faciendam, ſed ad præſumptionem: & quia ſi dicta ipſorũ debilitentur in aliquo, non tñ euacuantur in toto, & ſic cum alijs adminiculis probabunt, ℨ de teſt. cũ. per tuas, in fi. Vel poteſt dici, q̃ præiudicant alijs qui hucuſq. tolerauerunt eos, nec aliquod crimẽ obiecerunt eis, ℨ de accu. nulli. 2 hoc tñ verũ eſt, quòd ℨ extraneũ nõ poſſent induci teſtes de eccleſia, niſi eſſent idonei, 14. q. 2. ſuper prudentia. & 2. q. 1. Deus omps. Io. Et præterea eo tẽpore quo recepti fuerunt non conſtabat conſpiratores fuiſſe, vt hic in fi. dicit: Vñ hæc exceptio põt opponi ℨ iſtos ab alijs: quia hoc probato, cũ ſint criminoſi, cõtra alios teſtificari non põt, niſi quo ad præſumptionem, ut dictum eſt ℨ de teſt. c. teſtimonium. Ber.

CVm te] Damnatus pro nulla vel modica iniuria, infamis nõ efficitur. h. d. ſm quod glo. intelligit. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur petitio. In ſecũda ipſius examinatio, vel reſponſio ibi, Nos. Abb.

CASVS. H. de Caſtro Guartini, & B. habuerunt inter ſe verba iniuriola, ita quod H. dixit ipſi B. quod equus ſuus nõ erat minoris valoris q̃ capilli ipſius B. qui: ipſe B. cõuenit H. actione iniuriarũ. Iudices q̃ de hoc cognoſcebant damnauerunt dictum H. in x. ſol. vnde ipſe timẽs ne p dictam ſniam notaretur infamia, petijt à dño Papa beneficium reſtitutionis ad famam. Papa verò conſiderans, quod nulla vel modica facta ſibi fuerit iniuria, vult ipsum H. per dictam ſententiã infamia non notari. No. quod condemnatus de iniuria notatur infamia: niſi iniuria ſit minima, vt hic patet.

f Infamia.] actio enim iniuriarum infamat, ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur. ff. de ijs qui not. infa. athletas. ℨ. vlti. Si quis conueniat te actione famoſa, ſi vis vitare infamiam, conſtitue procuratorem. ff. de ijs qui not. infa. ℨ. Iurti. ℨ. ſi quis alieno.

g Minima.] quia non oia talia verba ſunt pro iniuria habenda, vt ſi ex repentino aio hoc dixit. 2. q. 3. ſi quis iratus de pœn. diſt. 2. c. diuortiũ. q̃ in nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendũ eſt. ff. ad l. Iul. maieſtat. ℨ. nec iuuenilis. & inconſultus calor calumniç vitio caret. 2. q. 3. c. ſi quem. ℨ. ſciendum. Item illud requirit q̃ ſit ℨ bonus mores. ff. d. iniurijs. Iũ apud ℨ.

ſ 3 ſ

---

1 Hoſt. dicit, quod hoc ℘ bare uoluit, ſed nõ obtulit nec fuit repulſus: uel ſi fuit repulſus: vel obtulit, non tñ appellauit propter hoc, ſed ſolũ a diffinitiua Io. And.

2 Dic illud ſpãle in ẽpo vt ibi not. & 2. q. 7. pagani. ℨ. in hoc. Io. And.

† vbi tamen.

† Cap. 1. cod. ti. in 1. cõpi. Et pro intellectu uide Bar. in l. infamem. ff. de pub. iudi. & de materia Laſonem in l. cũctos populos. C. de ſum. Tri. & Doctores in ℨ. iniuria autem. inſti. de ac.

† Vide l. 1. et l. Athletas. ff. de his, qui no. infa.

& §. adijcitur. & ita habes arg. hic, q̃ pro modico nõ dat̃ actio iniuriarum, ficut nec actio de dolo datur pro modico. ff. de dolo. ſi oleum, in fi. & l. ſeq. & reſtitutio pro modico non datur, ff. de in integ. reſt. ſcio illud. 1 ſed actio furti pro modico dat̃, 14. q. 6. c. vlt. & inſtit. de rerum diui. §. gallinarum.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

a Volumus.] ſi iſti erant a clerici planum eſt: ſed ex litera nõ v̄r vnde potuit Papa talem infamrã (ſi qua fuit) remouere. 2. q. 3. c. ſi quem, §. notandum. in fin. Sed ſi erant laici, nõ v̄r quòd Papa potuerit infamiã per ciuilẽ iudicẽ irrogatam, remouere, quia q̃q̃ alias, &c. infamiam tñ abolere nõ poſſumus, 2. q. 2. c. Euphemiũ. § hic colligitur. Sed dic, quòd ſubſunt quo ad temporalẽ iuriſdictionẽ domino Papæ: & ſic planum eſt.

AD probandum] De eodem facto loquitur c. cum dilecta. de reſcri. Et pone ſic caſum literalem quãtum pertinet ad intellectũ cap. Vacãte quodam monaſterio monialium, duæ fuerunt electæ in diſcordia in abbatiſſã eiuſdem monaſterij, cuſtos, ſ. eiuſdem eccleſiæ, & quædam alia monialis, vtraque parte alterius electionem prævalere, Papa commiſit cauſam iudicibus delegatis, quibus mandauit, vt examinatis vtriuſque electionibus confirmarent illã, quæ de iure prævaleret: cognito de cã iuſtices confirmauerunt electionem factam de cuſtode per ſniam diffinitiuam, a qua ſnia fuit ab altera parte appellatum, vel per viam nullitatis cauſam intro duxerunt ad Romanam ſedem, allegantes, quod vnus ex coniudicibus, qui confirmationis ſententiã tulerunt, erat tempore ſniæ publice excõicatus. Item quòd nõ ſeruauerunt in procedendo iudiciarium ordinem: Papa ad inſtantiam huius partis, cõmiſit cãm alijs iudicib. ſub forma de qua in littera continetur, & proſequere ut in tex. Abbas. Nota, quòd ſententia publicè excõicati nulla eſt. Item literis ordinarij ſtatur. Item vtile vitiat p inutile. Item licet tempore latæ ſententiæ iudex ſit excommunicatus, & ideo ſententia nulla, ea tamen quæ fecit ante excommunicationem, ualebunt.

[Glo. ſeq. recit. per q. ſcilicet quid de occulto.]

b Innodatus.] ſic ī. de excep. exceptionem. ad fin. ubi de hoc. aliud ſi occultè, quia tũc nec ipſe nec alij ipſum tenebantur vitare: qui diuinare non poterant, j. vt eccl. bene. vt noſtrum. vnde cum communi opinione liber & abſolutus habeatur & credatur, quicquid interim facit, valet, vt 3. q. 7. c. infamis. § tria. ver. veruntamen. ſi ſeruus. 3 & ff. de offi. præto. Barbarius. C. de teſta. l. 1. & j. de iure pa. conſultationib. & ī. de cler. excom. miniſtr. Apoſtolicæ. Bero.

[Glo. ſeq. arg. & remittit.]

c Per metropolitani litteras.] a quo dī excommunicatus: & ita eſt arg. quod litteris epiſcopi creditur. 4 ī. de proba. poſt ceſſionem. vbi de hoc.

[Glo. ſeq. exemplificat, & vltimum prævalet.]

d Ex alia iuſta cauſa.] puta, quia ipſa electa ſi fr eſſet excõicata, vel ſi per ſimoniam electa fuiſſet, aut quia inutilis & inſufficiens eſſet, j. de app. conſtitutis. ī. de electione. per inquiſitionem. & 1. q. 1. ſi qui epũs, § ecce cum honoris, & ī. de æta. & qua. c. vlt. & ī. de offi. cuſto. c. 1. Vel quia non fuit ſeruata forma. ī. de elec. quia ꝓpter. & c. cum poſt petitam. Vel quia non fuiſſet ſeruatus ordo iuris: quia non fuiſſet hic conteſtata. ī. vt lit. á conte. c. 2. quod melius vī. ſ. ut per hoc non pręiudicet principali negotio, ſed tãtum proceſſus caſſetur. ī. de electio. cum duo. ī.

[Glo. ſeq. exponit, not. allegat duas con. cor. dupliciter objicit, & ſoluit, contra ſolutionem alle. duo iura, & arguit.]

e Caſſata.] ideſt, caſſa & irrita nunciata. Et ſic patet quòd retractatur ſnia ſi de gratia impedimentum poſt ſententiam. arg. 8. diſt. veritate. 29. q. 2. ſi quis ingenuum. & eſt hoc contra illa iura. 3. q. 7. c. iſamis. § tria. ver. verum. cum alijs concor. ſuis ibi poſitis. ī. in prima notu. & 1. q. 1. di quis a ſimoniacis. Sed aliud inconueniens vī quia retractatur ſnia quo ad alios iudices, qui legitimam perſonam habebant, ſic ī. de offi. dele. cum ſuper. ideo retractatur ſententia quia impedimentum erat notorium per ſententiam publicè latam. vnde nulla in eũ potuit cadere iuriſdictio. & ita cum ſibi & alijs cõmuniter cauſa communis fuiſſet, & duo ſine ipſo iuriſdictionem non poterant exercere, vnde propter connexitatẽ reuocatio fit quo ad omnes: quia non potuit teneri ſententia quo ad quoſdam, & non quo ad alium, cum illi per ſe non habuiſſent iuriſdictionem. ſimile ff. de arbit. Paulus in ſi. Arg. contra. ff. quod cum falſo tutu. l. 1. §. 1. 6 & ī. de elec. cum Vintoñ. Item arg. hic, quòd vtile per inutile uitiatur. ī. de offi. dele. cum ſuper. & c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò. vbi de hoc.

f Iterum cognoſcatis.] & ſic patet, quòd licet ſententia ſiue proceſſus caſſetur, actio tamen ſalua remanet. vnde iterum cognoſcitur ex integro 7 de cã: quia pro nõ iudicato habetur. ſi. C. quomodo, & quando iud. ſi vt proponis. Hæc exceptio excõicationis in qualibet parte litis poteſt opponi, etiam ſi fuerit emiſſa ſcienter. ī. de exceptio. exceptionem. Ber.

QVamuis.] Ponit regulam, & duos caſus exceptos. Primus ibi, Et. Secundus ibi. Ac illi. Et hęc decretalis de ſe habet ſubtilem, & longam materiam.

CASVS. Epiſcopus Bonoñ. contulit mihi archidiaconatum: ob quem. vt ſupra quòd fueram filius ſacerdotis, & probatum in iudicio quæritur, utrum hæc ſententia debeat prædicari epiſcopo, quòd amittat poteſtatẽ conferendi dignitatem illam illa vice, quamuis res ſit acta inter alios? Dicitur, quòd ſic, & imputet ſibi, q̃ dimiſit alium

ria volumus a te per præ dictam ſententiam infamia non notari.

¶ Idem.

¶ Reuocata ſententia propter defectum iuriſdictionis g, vel quia vnus ex iudicibus publicè excommunicatus erat: vel propter iuris ordinem nõ ſeruatum, iterum de principa lequaritur.

CAP. XXIV.

AD † probandum, q̃ ꝓcurator, dominæ: & infra. ¶ Vos autem interim agnoſcatis de confirmationis ſententia, quæ lata eſt a iudicibus delegatis, de electione cuſtodis, vt eam (ſicut de iure fuerit faciendum) confirmare, vel infirmare curetis: ita vt, ſi pro eo, quod vnus ex delegatis iudicibus, qui eandẽ ſententiam protulerunt, ex communionis vinculo eſſet publicè innodatus, b quãdo ſententia lata fuit, ſicut per metropolitani litteras c perhibet, aut ex alia iuſta cã, d eandem ſententiam confirmandam: ipſa caſſata, e de ipſius electione cuſtodis iterũ cognoſcatis. f

¶ Gregorius Nonus.

¶ Res inter alios iudicata alijs non nocet: ſaltẽ in eo qui paſſus eſt illum litigare, cui ſecundo loco competebat actio, vel defenſio, vel a quo cauſam in iure iudicato habuit.

CAP. XXV.

QVamuis † regulariter alijs nõ noceat

de ſniam. §. tria. ver. verum. cum alijs concor. ſuis ibi poſitis. ī. in prima notu. & 1. q. 1. di quis a ſimoniacis. Sed aliud inconueniens vī quia retractatur ſnia quo ad alios iudices, qui legitimam perſonam habebant, ſic ī. de offi. dele. cum ſuper. ideo retractatur ſententia quia impedimentum erat notorium per ſententiam publicè latam. vnde nulla in eũ potuit cadere iuriſdictio. & ita cum ſibi & alijs cõmuniter cauſa communis fuiſſet, & duo ſine ipſo iuriſdictionem non poterant exercere, vnde propter connexitatẽ reuocatio fit quo ad omnes: quia non potuit teneri ſententia quo ad quoſdam, & non quo ad alium, cum illi per ſe non habuiſſent iuriſdictionem. ſimile ff. de arbit. Paulus in ſi. Arg. contra. ff. quod cum falſo tutu. l. 1. §. 1. 6 & ī. de elec. cum Vintoñ. Item arg. hic, quòd vtile per inutile uitiatur. ī. de offi. dele. cum ſuper. & c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò. vbi de hoc.

f Iterum cognoſcatis.] & ſic patet, quòd licet ſententia ſiue proceſſus caſſetur, actio tamen ſalua remanet. vnde iterum cognoſcitur ex integro 7 de cã: quia pro nõ iudicato habetur. ſi. C. quomodo, & quando iud. ſi vt proponis. Hæc exceptio excõicationis in qualibet parte litis poteſt opponi, etiam ſi fuerit emiſſa ſcienter. ī. de exceptio. exceptionem. Ber.

QVamuis.] Ponit regulam, & duos caſus exceptos. Primus ibi, Et. Secundus ibi. Ac illi. Et hęc decretalis de ſe habet ſubtilem, & longam materiam.

CASVS. Epiſcopus Bonoñ. contulit mihi archidiaconatum: ob quem. vt ſupra quòd fueram filius ſacerdotis, & probatum in iudicio quæritur, utrum hæc ſententia debeat prædicari epiſcopo, quòd amittat poteſtatẽ conferendi dignitatem illam illa vice, quamuis res ſit acta inter alios? Dicitur, quòd ſic, & imputet ſibi, q̃ dimiſit alium

1 Et j. de re. eccle. nõ alie. penul.

† al. ita: propter dictam iniuriam, &c.

2 De materia hui⁹ gloſſæ uide plene ꝑ Archi. Piçoſitum & alios, in capi. Euphemiũ. 2. q. 3. & in c. ſi q̃s. 6. q. 1.

† Cap. 2. eo. ti. in 4. cõpi. Et pro intellectu huius decret. uide Ant. de But. in c. fraternitatis. ī. de teſti. & practicã opponẽdi excõicationẽ ꝑ iudicẽ vel teſtẽ tradit Bar. in l. 1. C. de teſti.

3 Cõtrar. ibi no. Io. dic tñ vt ipſe not. 24. q. 1. in ſũma. & ſ hoc 11. q. 3. curę. Io. And.

4 Immo vī arg. quòd nõ credatur. Ad q̃d. n. mãdaretur inquiri, ſi crederet? ſed dici põt, quod mãdat inquiri, non de excõic. de qua ꝓſtabat ſed de publ. de qua non conſtat. ſm Ab. Io. And.

5 Immo præced. exẽpla non ſunt bona. Io. And.

† Vide l. res inter. C. qñ res iud. non noc. & pro intellectu vide Bal. in margarita ad In noc. verbo, ſniæ, laſ in l. 1. §. hui⁹ ſtudij. ff. de iuſ. & iu. & Albericũ tract. de ſtatutis. par. 3. q. 65. & Couar. in prac. q. c. 13.

6 Solue ut do. ī. de offi. dele. cum ſuper. Io. And.

7 An de nouo fieri déat conteſtatio. vide in Spe. de ſent. ꝓla. §. iuxta propoſi. verſicu. ſed ſi. I. An.

ſum agere, cum ſibi cõpetebat actio, & defenſio illius archidiaconatus. Secundo ponitur ꝙ actum fuit ꝓ eẽm, qui cõtulerat mihi archidiaconatum, & probatum ꝙ erat filius ſacerdotis: quæritur nũquid illud mihi prẽiudicet, cum ſit inter alios actum? Dicitur ꝙ ſic. Abbas.

Exempla iſtorũ caſuum & aliorũ plurium, in quibus fallit regula prædicta, notantur in gloſſa huius capituli. Not. hic regulam generalẽ: Res inter alios acta aliis non nocet: fallit tũ in caſib. hic cõtẽtis, ſ. cum aliquis cui cõpetit actio vel defenſio, ſuſtinet ſequẽtem agere. Item cum quis paſſus eſt eum experiri a quo cauſam habuit.

[Gloſſa ſeq habet duas partes. Prima repetit regulam tex. ailegat concor. enumerãs ſeptem caſus exceptos. Secunda ibi, item fallit. proſequitur & exemplificat caſus, quos hic ponit tex. & princ. ponit exempla in creditore, debitore, marito, vxore, & ſocero. ponit etiam de emphyteuta & emptore.

Quibus caſibus res inter alios acta, alijs noceat, vel profit.

a Res inter alios.] hanc regulam res inter alios acta alijs non nocet, habetur C. res inter alios &c. l. 1. & in ipſa rubr. ī. de fide inſtr. inter dilectos. & ī. eo. cum ſuper. & C. qui. res iud. non no. l. 1. & 2. Hæc regula fallit in multis caſibus, ſcilicet cum cauſæ ſunt connexæ. 81. diſt. tantis Daniel. & 3. q. 6. hæc quippe. & ī. de accuſ. ad petitionem. ī. de purg. can. c. pen. in his enim res inter alios acta alijs nocet. Item in cauſa libertatis. ff. de ſta. hom. ingenuum. Item in cauſa filiationis. ff. de lib. agnoſc. l. 1. in fi. & l. 2. & 3. in princ. Item res inter alios acta alijs prodeſt, vt in querela inofficioſi teſtamenti. ff. de inoffic. teſtam. Papinianus. §. meminiſſe. hæc res inter alios acta prodeſt fiſco. Item in re indiuiſibili. ff. ſi ſer. vend. loci. §. ſi fundus. Item in re cõmuni cum pupillo. ff. quemad. ſer. amitt. ſi communem. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. ver. quandoq; plures. & ī. de appe. pen. & in his tribus cõcordantijs res acta inter alios prodeſt alij. Et vbi res communis eſt cum fiſco. C. de commu. re. alie. l. 2. Item fallit in caſibus hic cõtentis, vbi prætudicatur alij per factum alterius. puta ſi actio vel defenſio primo loco pertineat ad aliquem, & ipſe ſcienter patiatur ſequentem experiri de illa re, intelligitur iuri ſuo renunciaſſe: verbi gratia, ſi debitor paſſus eſt creditorem experiri de proprietate pignoris, & ſuc ubuit, debitori obſtabit res iudicata, ſi poſtea agere velit: vel comertio, ſi creditor paſſus ſit debitorem vel ſi maritus patiatur experiri ſocerum, vel vxorem de proprietate rei in dotem acceptæ. vel ſi emptor patiatur venditorem experiri de proprietate rei venditæ, à quo cauſam habet, vel emphyteuta proprietarium. & hæ probantur. ff. de re iudic. l. ſæpe. vnde ſumpta eſt hæc decret. & in eadẽ lege. vbi dicit; ſi creditor debet eſſe debitor ſecundum litteram † Piſanam: & ſecundum Piſanam litteram ponitur hoc exemplum de debitore & creditore, & ſecundum hoc non contradicunt leges illæ. ff. de pignor. ſi ſuperatus. & C. eod. tit. præſes illi legi ſæpe. ſecundum aliam litteram ſignatur pro contrario ſed leges illæ intelliguntur quando debitor ſuperatus eſt ignorante creditore. ſic ergo iſta regula eſt intelligenda, res inter alios acta non nocet alijs: exemplum habes quando non nocet, in principio illius legis, ſæpe. quando nocet alijs, habes in eadem l. & hic. quandoque, etiam prodeſt, vt patet ſupra.

† Piſanam litteram vocat hic Bernard⁹, quas nunc dicimus Pandectas Florẽtinas, quæ tunc Piſis aſſeruabantur. inde ſunt Florentiam tranſlatæ anno Dñi 1406. vt Tauzellius, & annales Florẽtinorum teſtantur.

dant delegans eſt adeundus: ſi arbitri, neutra tenet.

CAP. XXIV.

DVobus† iudicibus, vt accepimus, diuerſas ſententias proferentibus: ᵇ ſi ex iuriſdictione ordinaria proceſſerũt, tenet pro reo, non pro actore ſententia: niſi in cauſa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, ſeu teſtamento pro ipſo actore ſententia lata fuerit. Si verò ſint delegati, vtraq; pendet ſententia ex arbitrio delegantis. Si verò ſunt arbitri, neutra ſententia valet. Nota quòd fauorabiliora ſunt iura ad abſoluendum quàm ad condemnandum, niſi in quatuor caſibus hic contentis, ſ. matrimonio, libertate, dote, & teſtamento.

† De materia, videlicet cũ plures iudices proferunt ſententias, quæ præualeat, vide Alex. in l. ſi duo ex tribus. & in l. ſi inter ff. de recep. arbit. & de intellectu regulæ qđ fauorabilior eſt reus ꝙ actor, vid. laſin l. non eſt nouum, C. de ædific.

[Gloſ. ſeq. declarat dict. locum non habere in ijs, quæ diſcordant diſpari numero, vel cũ aliqui ſunt abſentes, & repetit tex.]

b Diuerſas ſententias proferentibus.] hoc intelligo cum omnes ſunt præſentes, aliàs vno abſente alios ſententiam ferre non poſſet, imò nulla eſt, ſi feratur. ī. de offi. deleg. cauſam matrimonij. & 2. q. 6. cap. ei qui. §. diffinitiua. verſ. item ſi plures. diſtinctio alia quæ habetur in §. diffinitiua. ſuper verſic. item ſi plures. & in decret. prædicta, cauſam matrimonij. ponitur tota in decret. præſenti. ſi ergo plures ſunt iudices, ſiue ſint ordinarij, ſiue delegati, ſiue arbitri, & omnes præſentes ſunt, tenet ſententia maioris partis 65. diſtinc. c. 1. & 2. ff. de re iud. duo ex tribus. & ff. de arbi. ſi in tres. & l. ſeq. & l. diem. §. ſi plures. fallit in caſu vbi non valet ſententia maioris partis. ī. de reſcrip. paſtoralis. 1. reſpon. Item fallit in cauſa criminali epiſcopi ſm quoſdam: quia non valet ibi ſententia, niſi omnes concordent. 6. q. 4. c. 1. & ſi quis epiſcopus criminaliter. Cum verò iudices æquali numero diſcordant in ſententia, puta vnus ex vna parte, & alius ex alia, vel duo ex vna, & duo ex alia, locũ habet decr. præſens. ſi ergo ſint ordinarij, & prædicto modo diſcordant: tenet ſententia pro reo, vt hic dicit: quia promptiora ſunt iura ad abſoluendum ꝙ ad condemnandum. ī. de prob. ex litteris. & ī. de fide inſtr. inter dilectos, in fi. & ff. de act. & obl. Arrianus. niſi in quatuor caſibus hic contentis. Primò fauore matrimonij. vt 33. quæſt. 1. ſi quis acceperit. & ī. de deſpon. impub. continebatur. De libertate autem habes

habes in prædicta decret. in litteris, circa finē. & ff. de re iudic. inter pares. De testamēto habes ff. de inoffic. testamēto. si pars iudicāsū. Alius casus de dote inducitur fauore dotis, vt hic dixit, q; mulieribus multū fauoris debet i dotib. suis. ℣. de dote post diuortiū restit. nup. ℣. 1 de pignor. ex litteris. & sic isti quatuor casus pp fauorē excipiuntur.

ADDITIO. Vnde versus.

Stat testamentū, libertas, coniugium, dos:
Si sint æquales qui producuntur vtrinque.

[Gl. seq. quærit diuersitatis rationem, & soluit.]

a Ex delegata potestate.] in delegata iurisdictione secus quam in ordinaria: quia vtraque pendet à superiore. argum. ff. de re iud. duo iudices. in compromissa verò neutra valet, vt ff. de ar. diem. §. si plures. Sed quæ est ratio diuersitatis quare sententia ordinariorū teneat, & nō delegatorum, sed pendet à superiore, & sententia arbitrorum nulla? Dicas q; in ordinaria iurisdictione non est superior ad quē recurratur a nisi lex mortua, & ideo lex voluit sine alio remedio, quòd talis sententia teneret pro reo in fauorem ipsius. In delegatis potest haberi recursus ad delegantem, vt ipse approbet quam viderit comprobandam, & ideo remanet in pendenti. in sententia arbitrorum non est quis superior, nec habet iurisdictionē à lege, & ideo nulla est.

¶ Quia si à sententia non appellatur, transit in rem iudicatam: & de hoc vidimus ā. tit. prox. appellatio autē impedit effectum rei iudicatæ, ideo de illa videndum est. Vel continuatur clarius. Supra visum est de sententia & eius effectu, sed quia appellatio est remedium contra sententiam, meritò subijcitur hæc rubrica. Et quia secundum Ioan. And. appellatio, recusatio, & relatio æquè conueniunt in iurisdictione iudicis suspendendæ: auctor haberet materiam multiplicandi rubricas, annexit omnia ista tria simul. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 2. q. 6. per totum.

Dilecti.] Collatio beneficij post & cōtra appellationem legitimam facta non tenet. Communiter sic summatur, sed hæc summatio est nimis generalis. Dividitur; nam primo ponit querelam appellantium. Secundo iudicem sibi, super quibus. Et pro positione casus litteralis, aduerte. Nam ille Prior & clerici de q̄ bus in princ. litteræ, conquerebantur de quatuor grauaminibus eis illatis per istum archiepiscopum post appellationem ad Papam interpositam: quorum tria exprimuntur in litteræ quartum erat in antiqua, & fuit causa breuitatis hic dictum: scilicet q̄ contulerat ecclesias spectantes ad collationē Prioris: & solum huic decisē respondetur. Ad alia verò in littera expressa non respondetur hic. & ideo dixit Io. And. q̄ fuit hæc decr. male decisa. similis decisa habetur in c. veniens, de præscriptionib. Sed dicex cuiando quantū fieri post compilatorē, q̄ ad alia hic expīsa nō fuit hic specificè inserta responsio: quia satis quid iuris erat habetur in suis titulis, puta in tit. de sent. excomm. c. per tuas, de off. deleg. c. cum cōtingat, cum sim. Noluit autē decidere ista grauamina, vt comprehenderemus totum factum sicut accidit. Noluit autem breuitatis causa decidere quartum grauamē, quia satis potest ex responsione comprehendi: nō ex responsione satis comprehenditur interrogatio, vt in c. inter dilectos, §. cęterū. de fide instr. Albas. Nota q̄ quicquid fit post legitimam appellationē, debet in irritum reuocari. Item per negligentiā amittit quis ius suum, & illud trāsfertur ad superiorem. Item legatus qui non est de latere domini Papæ missus, non potest conferre ecclesias vacantes, quarum ordinatio pertinet ad inferiores prælatos.

b Grauem querimoniam.] propter quam deberet deponi archiepiscopus, qui non detulit appellationi. 2. q. 6. decreto.

ADDITIO. Non est verum q̄ sit deponendus qui non defert appellationi. & cap. decreto. non dicit hoc: quia illa crimina obiecta fuerunt, propter quæ deponendus erat.

c Post appellationem.] quæ si legitima fuit, sententia suspentionis, vel interdicti postea lata non tenuit. ℣. de sent. excom. per tuas.

d Si eidem.] si canonici appellant ante conditionem extantem, suspensa erit excommunicatio. infrà eod. præterea.

e Per idoneas.] hoc solum sufficere sine fama loci per duos vel per tres testes. ℣. de testi. licet.

f Famam.] fama per se non sufficit 4. q. 3. c. si testes. §. item sæpe fit. sed cum alijs adminiculis, puta cum teste vno aut alijs legitimis. argum. ℣. de probat. cum causam. & suprà de præsump. illud. & cap. 3. & suprà de testi. præterea.

g Factas.] post appellationem præmissam à Priore.

h Distulerint.] vltra sex menses, si eis elapsis concessiones factæ fuissent, valerent: quia potestas ad archiepiscopum 3 est translata. ℣. de concess. præb. & eccl. nō vacan. nulla. & ita per negligentiam perdit quis ius suum. sic ℣. de iure patr. quoniam. & c. cum propter discordias. 4 & propter culpam. ℣. de elect. cum in cunctis. & c. cum Vin. oō. & c. quia propter.

Inter ce-

¶ Et ff. solemnat. l. j. ff. de iure dot. in ambiguis.

¶ De hac materia vide ad nouissimè sāctionem cōcil. Tridētini sess. 13. & reform. c. 20. & alibi.

¶ Post concilium Lateran. sub Alex. iij. par. 10. c. 1 & c. 1. eo. tit. in 1. compilat. Vide Corsetum in singul. verbo: querela. adde Aretinū consi. 75.

1 Immo sic per est repetire superiorem, nisi in Papa. ℣. de elect. licet. est ergo ratio secūdū Host. vt magis deferat iurisdi. ordi. quæ naturalis est, & fauorabilis. Ioan.

2 Si esset proximus superior capitulo. Io. And.

3 Et ℣. de rescrip. tibi. de præb. si clericus. lib. 6. Ioan. And.

¶ Rameū.

TITVLVS XVIII.

De † appellationibus, recusationibus, & relationibus.

¶ Alexan. iij. Exo. episcopo & decano Lundoñ.

¶ Collatio beneficij facta post appellationem ex probabili & verisimili causa interposita, est ipso iure nulla.

CAP. I.

Dilecti † filij Prior & clerici de Gi- sebergeñ. grauem b † querimoniam transmiserūt, q̄ Eboracen. archiepiscopus Apostolicæ Sedis legatus, eundem Priorem post appellationem c suspendit: suas ecclesias interdixit: & canonicos, si eidem d, tanquam Priori obedirēt, excommunicatos denunciauit: & infrà. ¶ Super quibus, si veritate, per idoneas c personas & famam f loci, solicitè inquisita, inueneritis ecclesiarum concessiones factas: & nisi Prior & canonici malitiosè distulerint h eas (quantum ad se pertinet) ordinare, in irritum reuocetis ealdem.

¶ Idem archiepiscopo Remeñ.

¶ Appellatio generalis respecta causa non valet.

† al. grauem ad nos querimoniam, &c.

† Rameū.

INter cętera.]Tria facit.refert appellationē,appellā tem redarguit,& appellationē repellit. Abb. Sicu. CASVS. Abbas ſancti Appollinaris appellauit ab archiepo Remen.ſuper omni cauſa , quæ ꝯ ipſum poſſet moueri;quærit quid iuris? Et rūdet,quòd nō valet talis appellatio. Nota ꝙ generalis appellatio nō dēt admitti.

[Gloſ.ſeq. ſignat cōtrarium,& remittit. arg. etiā ad brocar. pro & contra.

a Appellationē.] generalis appellatio non valet,vt hic patet,nec etiam ſpecialis niſi cauſa ꝓbabilis ſit expoſita, quā nō a limitſa tenet appellatio. ꝛ.eo.vt debitus. Arg.ꝯ ꝛ.eo.ꝯſuluit 2. vbi appellatio generalis valet ſolu.vt ibi Et eſt argu. qđ nō valet ī genere,valet in ſpecie. ff.de pact.ſi vnus.§. pacta. & §. illud. & eſt arg.qđ nō licet ī genere, licet in ſpecie.ff.cōia prædio.in tradēdis. 2 ff.ſi quis eau. ſed & ſi quis,§. quæſitum. Arg.cōtra,ī.de offi.or. ii ſacerdos.& ꝛ.de prēb. relatū. Item à futuro grauamine nō eſt appellandū , vt hic patet , niſi à grauamine cōminato vel illato. ꝛ. eo. cū ceſſante, niſi apparuerint alia indicia , vt ꝛ.eo. conſuluit.

¶ Cap.2.eo. tit.in 1.cōpi. & poſt cōci. par.1.c.2.ite grā clauſulā ſnumeries ca. 28.in 1.com pila.eo.titu.

¶ Adde quid de iure ciuili,ꝙ l.à proconſulibus. C. eo. & C. quo.ap. non recip. l. ab executore.

AB noſtrā.]A correctione non appellat.primo ꝓmittit cauſā mādati. Secundo mandatū: ibi , Mādamus. Abb. Sic. CASVS. Abbas ſancti Petri quæſiuit à Papa an deberet deferre appellationibus monachorum ſuorum à correctione interpoſitis? Reſpondet Papa quòd appellatio non eſt inuenta vt alicui præſtaret patrocinium in ſua nequitia exiſtenti : quare mandat eidem quatenus non obſtante appellatione ſubditorum ſuorum corrigat eos ſecundum regulam & inſtitutionem ordinis ſui. Nota quòd appellatio non defendit aliquem in delicto . Item à correctione non admittitur appellatio .

¶ Cap.3. eo. tit.in 1.cōp. & poſt cōci. Lateranēn. ſub Alex.iij. par.10 ca.4. Et num religioſis poſſit poſt profeſſionē indici ſtrictior vita, tradit Oldrad⁹ cōſ.96

ꝙ Qui tradit ædes retinendo binis ædibus quas habet ſeruitutes, dēt ſpecie ſeruitutis exprimere. Ioan. And.

CAP. II.

INter ⁊cætera: & infra, ¶ Super eo quod abbas ſancti Apollinaris in clauſtro à te appellationem a interpoſuit generalē ſuper omni cauſa,quę aduerſus eum alio tempore poſſet moueri: ipſum exinde redarguimus: † nec huiuſmodi appellationē duximus admittendam .

¶ Idem abbati ſancti Petri.

¶ *A correctione legitima nō appellatur, niſi modus excedatur. b. d. inſpecta mente litera .*

CAP. III.

AD † noſtram: & infra. ¶ Quia verò remediū appellationis nō ideo eſt inuēnum,vt alicui à religionis & ordinis obſeruantia exorbitanti ; debeat in ſua nequitia b patrocinium exhibere: Mandamus,quā tenus ſi quando quilibet ſubditorum tuorum, ad remediū appellationis cōuolauerit, nō ideò minus ceum iuxta tenorem mandati,quod in ꝓdicta regula cōtinetur, & inſtitutionem ordinis corrigas† & caſtiges .

¶ Idem Norwicēn. epiſcopo.

¶ *Si appellās infra terminū à iudice a quo appellauit , vel a ſeipſo ſtatutum appellationem non proſequitur , ſententia vel iudicio illius ſtare compellitur .*

CAP. IIII.

PErſonas † eccleſiarū: & infra. ¶ Si qs † ad noſtram audientiam appellauerit, & appellationi ſuæ prolixum terminum præfixerit: d tu ei diem e infra quem Apoſtolicā ſedem cōuenienter poſſit adire,aſſignes: ad quam ſi venire contempſerit, tu illū extūc f iudicio tuo ſuper ijs,quę in quæſtione ventilantur ſine contradictione aliqua ſtarę compellas .

¶ Si autem quiſquam appellationi ſuæ præfigat terminum competentem præfigere. Item ſi appellans nō proſequitur appellationem ſuam in termino ſibi præfixo;cā renunciare intelligitur. Et ſic eſt argu. quod tacitè renunciat quis appellationi ſuæ.

d Præfixerit.]& ſic appellans pōt ſibi ſtatuere terminū ad appellationē proſequendam, iudex eodē modo. ꝛ.eo.oblatæ.& ꝛ. c.prox.& c.ad hæc & c.peruenit 1.

[Glo, ſeq.tractat de triplici termino appellā.]

e Tu ei diem.] hic ſtatuitur dies ad præſentandū ſe iudici. ꝛ.c.ſi q.qñq; ſtatuitur ad iter arripiendū 3. ꝛ. c. peruenit 2.& ī.c.prox.cum cauſa.4 qñq; ſtatuitur terminus à lege,annus,vel ex iuſta cauſa biennium. ꝛ.c. proxi. Terminum verè ſtatutum à parte vel à iudice neutra pars poteſt præuenire. ꝛ.eo. ſæpe. & c. oblatæ. Terminū à lege poteſt vtraque pars præuenire , dumtamen appellatus dolosè non præueniat appellantem. vt ꝛ.eo.oblatæ.& de tēmino dato à lege poteſt intelligi. ꝛ.eo.ex inſinuatione , vt dixit Ioan. quod non eſt verum,vt ibi dicitur.

f Extunc.] poſt terminum elapſum: & procedere poteſt ac ſi peremptoriè vocatus non veniſſet.§ ꝛ. eo. ſæpe.& ꝛ.eo.conſuluit nos.in fi.Ber.

a Fallit interdum vt ꝛ.de pę.quis. li.6 Ioan. And.

ecedit. ī.de re iud.quod ad conſultationem.in fi.à quo alias appellari non poteſt. ꝛ.eod.nouit. & 2.q.6. ca. ei qui. §.ſunt quorum.verſ.ab executore.& ideo non admittitur appellatio a correctione;quia fit ad pœnitentiam,& extra formam iudicij.arg.27.q.1.ſi homo.45. ddiſt.cum beatus.nec admittitur recuſatio ꝛ.eo.cum ſpeciali. ī fine. & hæc loquū habent in omnibus regularibus,vt in conſtit.cū ſpeciali.i fin.

¶ Ermonas.]Poteſt appellis ſuę appellationi terminū breuiorē termino iuris ſtatuere: eo autē nimis ꝓlixū ſtatuēte vel nullū,pōt iudex ſtatuere cōpetētem, infra quē ſi nō ſatisfaciat termino, deſerta eſt appellatio.h. l.cum prin.c. ſeq.Diuidit in duas part.s & prout duo ſunt dicta. Secunda: ibi,Si autē. Abbas. CASVS Aliquis appellauit,appellationi ſuæ nimis ꝓlixū terminum ſtatuit.iudex debet ei aſſignare terminū īfra quē ſedem Apoſt.conuenienter poſſit adire: & ſi ad terminū illū appellationē ſuā non fuerit ꝓſecut⁹. ex tunc cōpellit appellātē ſtare iudicio ſuo ſup ijs q̄ ī qōne vertuntur:& ſi cōpetentē terminū ſibi ꝓfixit,& appellatione ad illū nō fuerit ꝓſecutus:ſimili modo cōpellat eūdem. Nota ꝙ aliquis pōt ſibi ꝓfigere terminū ad appellationē ꝓſequēdā: & ſi nimis prolixū præfixerit,iudex debet terminum competentem præfigere. Item ſi appellans nō proſequitur appellationem ſuam in termino ſibi præfixo;cā renunciare intelligitur. Et ſic eſt argu. quod tacitè renunciat quis appellationi ſuæ.

† Concordat concil. Trident. ſeſſ.13.de reforma. ca. 2.§. cū igit.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cōp. & poſt cōci. par.10. ca.5. † Si aliquis.

ꝙ De hoc 2. q.6.appellatione. Io.A.

4 Et ꝛ. de ele.c.1. & c. cupiētes. de of.ord.quis. li.6. Io.An. 5.Hoſt.dicit extunc. i. ex quo certum eſt ꝙ cōtemptor fuerit;qa tūc ſtatuit de tpe ꝙ impoſſibile apparet illū ad tps ꝓuenire poſſe arg.ff.de verbo.obl.ſtipula.& l.continuus.Tu dicē ꝯ vt dicā ꝛ. c.reprehēſibilis.Io.An.

CVm ſit Romana.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit terminum appellationis proſequendæ. In ſecunda pœnam non proſequentis: ibi, Intra quod. In tertia proſequitur an de crimine delatus appellet: ibi, Præterea. Abb. Sic.

CASVS. Aliquis appellauit ante ſententiam vel poſt: quæritur quantũ tps dãdum ſit ei ad appellationem proſequendã. Reſpondet Papa, q̃ ſi ante ſniam vel poſt fuit appellatũ, hmõi appellationibus indulgetur annus: & ſi iuſta cã interuenerit, indulget bieniũ: niſi iudex à quo appellatur breuius tps duxerit ſtatuendũ ſm locorum diſtãtiam, & perſonarum & negotij qualitatem: & ſi infra illud tps appellationem non fuerit proſecutus, tenebit ſententia, ſi poſt ſniam diffinitiuam fuit appellatũ: nec amplius ſuper eodẽ negotio audietur appellans: Si vero à grauamine, & ante ingreſſũ litis fuerit appellatũ, talis audit appellãs, q̃a canones paſſim appellare p̃mittunt, & tales non ſolent p̃hiberi appellationes, ſed p̃uocationes ad cau. 3. Si verò ante ſniam & poſt lit. conteſt. appellauerit, compelli debet illius ſtare iudicio ad quem appellauit, alterãtiuè, ſcilicet, vt appellationẽ p̃ſequatur, aut iudicio ſuo ſtet: Si verò ille q̃ appellat fuerit raptor, vel alienæ rei violẽtus detentor, tales emittanẽ appellantes, niſi fuerit notorius raptor, vel fornicator exiſtat, ſicut ille quem Apoſtolus abſentem & irrequiſitum excõicauit. Nota quòd appellanti daf annus ad p̃ſequẽdã appellationẽ ſuã: & ex iuſta cauſa biennium. Item iudex annum illum poteſt abbreuiare. Item qui non proſequitur appellationem infra debitum tempus, rata manet ſententia. Item in notorio crimine non auditur appellans.

terminum congruẽtem, nec tamen cauſam ad diem appellationis fuerit proſecutus, ipſum nihilominus ex tunc ſententiæ tuæ (ſicut de alio dixim[9]) appellatione remota parere cõſtringas.

¶Idem Remẽſi archiepiſcopo.

¶Appellans ad proſequendũ habet annum, & ex cauſa biennium, niſi iudex moderetur. Et ſi infra id tempus nõ proſequatur, rata manet ſententia, vel redit ad primũ, ſi ante ſniam appellauit. b.d.

CAP. V.

CVm † ſit Romana. & infra. ¶Fraternitati tuæ duximus reſpõdendum, quod ſi ante ſniam vel poſtea fuerit appellatum, huiuſmodi appellãtibus †annus indulget[a], aut ex neceſſaria & euidẽti cauſa, biẽnium; niſi forte iudex à quo appellatũ fuerit, ſecundũ locorum diſtantiam, [b] & perſonarũ, & negotij qualitatem, reciſius [c] tẽpus fuerit moderat[9]. Infra quod ‖ is qui appellauerit, cauſam appellationis nõ fuerit p̃ſecutus, tenebit ſententia: ſi poſt ſententiã appellauerit, & a cauſa ſua cecidiſſe videt: nec amplius ſuper eodem negotio audietur appellans. Si verò[d] à grauamine[e] quæ locutione exprimi. ff. de ſolu. ratum. & ff. rem nõ hab. quo enim. §. Iulianus. & ſ. de do. Apoſtolicę. & ita ex cauſa hoc faciendum eſt. ſ. tit. proxi. quod ad conſultationẽ. & ff. de re iud. l. 2. & ſ. de dila. c. 1. Quædã tñ inducię ſunt ſtatutæ in iure, quæ diminui ſiue mutari nõ poſſunt, nec augeri: vt eſt tẽpus decem dierũ datum ad appellãdũ. Item etiã tps infra quod petidebet in integrũ reſtituio, & etiã terminari, ſi dicet quat tuor annorum: i vt 2. q. 6. anteriorum. & C. de temp. in integ. reſti. l. vlt. De hac materia dictũ eſt ſ. de dila. p̃terea. Sed nũquid eſt illud ita intelligẽdũ ſimpliciter vt iudex poſſit diminuere de anno appellationis, vt appellãs teneat cauſã appellationis finire infra minus tempus anno vel biennio? Quidam dicũt, q̃ bene põt iudex imponere hanc neceſſitatẽ appellanti, vt ipſe debeat finire cauſã appellationis q̃tum eſt in ſe ſed ſi remaneret per iudicẽ vel q̃ aliam iuſtã cauſam, non eſt ei imputandum. ſ. eo. ex inſinuatione. & 2. q. 6. anteriorum. §. ad hoc. & ſic intelligunt quod dicit; niſi iudex forte recitius tps fuerit moderatus infra qd̃ finiat cauſam ſuam. Verius dicas, quòd iudex non poteſt illud tps abbreuiare quantum ad hoc vt appellans teneat eam finire infra tps ſtatutũ a iudice uno annũ integrũ habebit, vel bienniũ ex iuſta cauſa ad finiendum cauſam, quo elapſo rata manebit ſnia, vt hic dicit. & C. de tẽp. appel. l. vlt. ſed p̃ tãto dr̃ iudex poſſe recidi[9] tps moderati: quia iudex poſſet cõpellere appellantẽ ſiue terminũ ſtatuere illi, vt ſe repræſentet in termino illo coram ſuperiore ad quẽ appellauit, vel iter arripiat ad proſequendã appellationẽ coram illo ad quẽ appellauit: quod ſi non fecerit, ſi lata eſt ſnia, põt illã mãdare executioni: quia ſtatum tenet ac ſi appellatũ non fuiſſet, ſed ſi appellauerit ante ſniam, poſtea tunc procedat in cauſa: quia terminus talis tunc obtinet vicẽ pemptorij. ſ. e. ſæpè & ſ. tit. proxi. cũ cauſa. & ſ. c. p̃x. & quãtũ ad hoc ſolũ põt iudex recidi[9] tps moderati: ſi verò nullũ terminũ ſtatuit appellãti tũc habet annũ a lege, & iudex tunc p̃ totũ annũ non poteſt p̃decere ad exequendã ſniam: vel ſup principali anno elapſo põt, ſm q̃ põt cũ terminus ſtatuitur: & hoc ſatis colligitur ſ. c. reprehenſibilis. §. i. & c. conſuluit. i. in fin. & hoc ſtatuitur p̃ q̃ malitiam appellantium, q̃ malitioſe appellẽt cauſa impediẽdi executionem vel proceſſum iudicis, & per hoc ei cõſulitur cõtra quem appellatur. d Si verò. ſ. Si 2 ante litem conteſtatam a grauamine quo appellat, tunc ſi ſtatuto termino non proſequitur appellationem, iterum poteſt appellare. & ſic intellige illam decr. ſ. eo. ita. & c. directẽ. Si verò poſt litem conteſtatam appellet, & infra terminum non eſt proſecutus, non auditur appellans: quia iam fuit contumax. 2. q. 6. ei qui. §. ſunt quorum.

e A grauamine. cauſa grauaminis probabilis allegata, quæ ſi probata eſſet, reputaretur legitima, aliàs non auditur. ſ. eo. l. vt dęcitus.

¶ Cap. 5. eo. tit. 11. cõpl. & poſt cõcipart. 1. c. 6. Vide Romanũ ſing. 1. 167 inci. iudex a quo. & Guidonem Papę dec. 436.

[a] Indulgetur.] 2. q. 6. ei qui appellat. & C. de temp. app. anth. ei qui appellat. & ſi iuſta cã interuenerit biẽnium indulgetur, vt ibi dr̃. aliàs non daretur. ſ. eo. cõſtitutus. imò & triennium datur. ſ. cod. ex ratione.

[b] Diſtantiam. oia iſta ſunt conſiderãda ad moderandum tempus. ſ. lo. orum diſtantia. 63. diſt. cum longè. & 13. q. 2. vbicunq;. & qualitas perſonarum, & negotij. ff. de dam. inf. qui bona. §. vlt. & l. ſeq. & l. ſi finita. § 3. & ff. de iudi. l. nonnunquam. & ff. de re iud. l. 2.

[Glo. ſeq. allegatria iura. in 3 tratiũ alleg. alia tria. & iterum per alia tria coadiuuat primã partem. & ſoluit diſtinguendo. demum quęrit, ponit op. & ſoluit.]

[c] Reciſius tempus.] arg. quòd iudex põt abbreuiare inducias datas à lege. ſic ff. de re iud. l. 2. & eo. o' latæ. & ſ. eod. tit. proxi. q̃d ad conſultationẽ. Arg. 2tra quod non poſſit. 2. diſtin. de his & ff. de re iud. l. 4. §. ſi quis condemnatus. & 3. q. 3. de inducijs. immo arbitrio iudicis iſta videntur cõmitti. arg. 5. q. 3. ſi ęgrotans. 3. q. 2. ſi tps. ff. de iud. nonnunquam. Sol. inducię quæ dantur à lege vel canone, ſeruandæ ſunt, niſi iuſta cauſa interueniat quare ſint abbreuiandæ: & tunc committitur arbitrio iudicis, vt hic. & ff. de verb. oblig. continuus. l. 2. & an. ęqu. hoc poteſt officio iudicis differri q̃ aliquo

[d] Si verò.] Si 2 ante litem conteſtatam a grauamine quo appellat, tunc ſi ſtatuto termino non proſequitur appellationem, iterum poteſt appellare. & ſic intellige illam decr. ſ. eo. ita. & c. directẽ. Si verò poſt litem conteſtatam appellet, & infra terminum non eſt proſecutus, non auditur appellans: quia iam fuit contumax. 2. q. 6. ei qui. §. ſunt quorum.

[e] A grauamine. cauſa grauaminis probabilis allegata, quæ ſi probata eſſet, reputaretur legitima, aliàs non auditur. ſ. eo. l. vt dęcitus.

[9] In vulgatis legit appellationibus, ſed antiqui habent appellantibus. Goff. dicit idẽ in ſeneſtri dato ad tedhibentũ de addi. edicti ſex. vel ad conterẽdum bũficia, de ſup. negl. pbi. licet. de cõceſ. pb. c. 2. & ca. qñ. & in ix. diebus q̃ dantur ad accuſandum vxorem iuſtæ martii. 4. q. 4 §. aliquando. 1. a. And.

[9] Hęc glo. ſa nõ reperi turi vetuſti exẽplar

& ante litis [a] ingreſſum fuerit appellatum: huiuſmodi audiet appellans: quoniã ſacri Canones etiã extra iudicium paſſim [b] appellare permittunt: nec ſolent [c] huiuſmodi dici appellationes, ſed prouocationes ad cauſam. ¶ Si autem ante ſententiã [d] quis appellauerit, cogitur [e] iã lius ſtare iudicio, ad quẽ noſcitur appellaſſe.

¶ Qui de crimine impetitur, appellare poteſt, niſi ſit notorium. b. d.

¶ Præterea ſi raptor ſit, vel violentus detentor alienæ rei qui appellat: huiuſmodi appellatio facta in iudicio, apud eccleſiaſticas perſonas ſolet audiri, [f] niſi fortè manifeſtus [g] raptor, vel fornicator exiſtat: ſicut ille quem abſentem & irrequiſitum, [h] Apoſtolus excommunicauit.

¶ Idem eidem.

¶ Coram iudice à quo appellauit in vna cauſa poſſum in alia conuenire: niſi eum recuſem vt ſuſpectum.

a Ante litis.] hoc poteſt intelligi cum appellatur ſi per aliqua exceptione dilatoria coram iudice, ſ. eo. ex parte. & etiam poſt, ſ. eo. ſuper eo. & 2. q. 6. non ita. ſecus ſecundum leges, vt ibi.

b Paſſim.] i. quãcunq; etiam grauamine non expreſſo: & ſunt illi canones. 2. q. 6. ad Romanam. & c. ſeq. ſi quis placuit. & ſ. vt li nõ cõteſt. accedẽs 1. hodie neceſſe eſt allegare cauſam ꝓbabilẽ, q̃ ſi eſſet, & c. q̃cunq; ſit cauſa. ſ. eo. vt debitus. & c. cum ſpeciali. §. porrò.

[Gloſſa ſeq. ponit duas lecturas eius, quod hic de prouocatione dicitur.]

c Nec ſolent.] ꝓpriè ſumpto vocabulo: i. q̃a appellatio nõ fit niſi à iudice. ã. de offi. deleg. ſup qõnam. §. nos autẽ. vel ꝓut dr̃ applo ꝑtinet querelã iniuſtã. ff. de minor. ꝑ ꝓtorio. loquit ergo de appellationibus quas aliqui qñq; faciunt cũ dicunt: ego appello te ad curiã, vel venias ad iudicẽ, vt faciat mihi iuſtitiã. ſed ille nõ tenet ire: ſicut denunciatio facta ipſi dño in foro nõ tenet, ſed in rebus ſi dẽt fieri. ff. de no. ope. nũc. l. de pupillo. §. ſi q̃s forte. Vel dicas, ꝓ loquitur de appellationibus, q̃ fiunt extra iudicium ab aduerſario: ne faciat aliq̃d in ꝓiudicium appellantis, ſup eo ꝓ quo appellat, & tales appellationes quaſi ꝓuocationes ſunt ad cãm: & talib. appellationibus eſt deferendũ. ſ. eo. bonæ. & tales appellationes faciunt clerici frequenter inter ſe, & in electionib. & pro alijs negotijs eccleſiæ. ã. de elect. conſiderauimus. & c. bonæ. & c. auditis. ſ. de ijs quę ſi à ma. par. cap. c. 1.

d Ante ſententiam.] poſt litis ingreſſum, vt differat à præcedenti ver.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

e Cogitur.] ſed non videtur quòd ſit cõpellendus. 2 C. de appell. eos, in fi. vbi dicitur ꝙ nemo compellitur proſequi appellationem, immo poteſt pœnitere. 2. q. 6. c. ei qui. §. ſi quis libellos. ſed debet compelli alternatiuè. ſ. eo. conſuluit 1 & c. ſæpè.

f Aud. ri.] ſ. eo. peruenit.

g Manifeſtus.] i. notorius. ſ. eo. peruenit ad nos. in notorijs enim non admittitur appellatio, vt ibi.

[Gl. ſeq. arg. alleg. contrarium, & tripliciter ſoluit.]

h Irrequiſitũ.] Arg. quòd in notorijs non eſt aliquis vocandus in ius. ꝙ arg. 2. q. 1. de manifeſta 1. q. 1. ſtatuimus. Arg. contra. 12. q. 2. indignè. & nemo eſt excõicandus, niſi legitima admonitione præmiſſa. ſ. de ſent. excom. facto. Dic ꝙ non fuit requiſitus per dictũ perſonarium ad iudicium: admonuit tñ eum ad pœnitentiam: & quia crimen notoriũ erat, non vocauit eum: quia nec expediebat ex quo nolebat ſe corrigere, vel irrequiſitum illa vice, vel requiſiuit eũ per Apollinẽ diſcipulum ſuum.

CAP. VI.

AD † hæc, ſi in vna cauſa quis appellauerit, & pendente appellatione aliq̃d crimẽ cõmittat, vel prius commiſiſſe dicatur: vel modo etiã accuſetur, aut conueniatur de alia re, ſuper qua non ſit appellatum: & illam proferri contingat ad audientiam iudicis, à quo ĩ alio negotio appellauit: eum poteſt, ſi voluerit tanquam ſuſpectum [i] vitare: alioquin debebit eius ſtare iudicio, maximè ſi ſuus ordinarius iudex exiſtat.

¶ Idem.

¶ Si à iudice inferiori vnus appellat ad Papam, alius ad inferiorem, tenetur appellãs ad Papam comparere ad citationem iudicis inferioris: ſaltem allegaturus appellationem ſuam: aliàs valebit proceſſus à minori, niſi ſcinerit appellationem interiectã ad Papam.

CAP. VII.

SI † duobus corã ſuo iudice litigãtibus, alter eorum [k] requiſitus per dictũ perſonarium ad iudicium: admonuit eum ad pœnitentiam: & quia crimen notoriũ erat, non vocauit eum: quia nec expediebat ex quo nolebat ſe corrigere, vel irrequiſitum illa vice, vel requiſiuit eũ per Apollinẽ diſcipulum ſuum.

† Cap. 6. eſt tit. in 1. compilat. & poſt concil. Lateran. ſub Alexan. iij. par. 10. cap. 15. Vide decis. Rotæ Francip. ité ſi ab excõicatione tit. de appel. i nouis. & de iudicis recuſatione, adde Alex. conſ. 180. li. 2. & Roma. conſil. 288.

† Cap. 7. eſt tit. in 1. compilat. & poſt cõcil. par. 10 cap. 7.

AD hæc.] CASVS. Aliquis appellauit ſuper aliquã cauſam: pẽdente appellatione conuenit vel accuſatur ſup alio, q̃ ſuper eo ſup quo appellauit: quæritur an teneat ſtare ſub illo à quo appellauit, appellatione pẽdente? Rñdet Papa, ꝙ ſi voluerit, poteſt eum tanq̃ ſuſpectũ recuſare, alioqn ſtare debet iudicio ei⁹, & præcipuè ſi iudex ordinarius ſuus exiſtat. Nota quòd pendente appellatione corã ordinario, poteſt ipſe ordinarius recuſari, ſi ſuper alia cauſa conueniatur appellãs coram eo.

[Gloſſa ſeq. alleg. vna concord. obijcit de vna l. & ſoluit. demum quærit, & ſoluit.]

i Tanq̃ ſuſpectũ.] ſ. eo. d. poſuit. Sed vĩ ꝙ nõ poſſit eum vitare tanquã ſuſpectum: quia non põt hoc ꝓtendere, quaſi habeat eũ offenſum. ff. apud eũ à quo appell. l. vna. ſ̃m leges non recuſantur iudices ita indiſtinctè: tñ ſi aliquod crimen enorme interim, & manifeſtè cõmittat, nõ poterit ipſum vitare. 4 ſ. eo. l. ꝓpoſuit. & c. præterea 1. cum ſit eius ordinarius. Sed quid fiet tunc de cauſis illis ſuper quibus cõuenitur pendente appellatione? Epiſcopus tunc delegabit cauſam alijs, ſicut fit cum alias tanquam ſuſpectus recuſatur. 11. quæſt. 1. peruenit. & ſ. eod. cum ſpeciali. & ã. de foro comp. ſi quis contra clericum. Bern.

SI duobus.] Superior ad quem tuus aduerſarius appellat, ſi ignorat te ſuper eadem cauſa ad ſedem Apoſtolicam appellaſſe, te nolentem comparere, excommunicare poterit. hoc primo. Duo ſunt dicta. Secundum ibi, Denique. Abb. Siculus.

CASVS. Duo litigabant corã iudice ſuo, puta coram archidiacono: vnus appellauit ad eꝑm, alter ad Papã: vel coram eꝑo vnus appellauit ad Papam, alter ad archieꝑm: ille qui appellauit ad eꝑm, vel qui appellauit ad archieꝑm, ad diem appellationis acceſſit ad ipſum proponens ſe ad eius audientiam appellaſſe, tacito de appellatione aduerſarij ad ſedem Apoſtolicam interpoſita. Qui appellauerat ad Papam citatus fuit ab epiſcopo vel archieꝑo: ille confidens de appellatione ſua ad Papam interpoſita, nec iuit nec miſit aliquem

rñſalem: & quia non venit, fuit excõicatus: q̃ritur an teneat excõicatio? Et rñdetur, quòd tenet ſnia in eum pro contumacia lata, niſi iudex ille cognouerit eũ ad ſedẽ Apoſt. appellaſſe. Secundo ponit alia qõ. Aliquis appellauit à ciuili iudice ante iudiciũ vel poſt ad dñm Papã: q̃ritur an talis appellatio valeat? Rñdet Papa, quòd tenet appellatio in illis, q̃ ſubsũt Papæ in tẽporali iuriſdictione: In alijs verò q̃uis de conſuetudine alicuius loci teneat, de iuris tñ rigore nõ teneat. Nota primo, quòd q̃libet vocatus ad iudiciũ debet ire, & allegare priuilegiũ ſuũ: aliàs tenet ſnia pro contumacia lata in ipſum. Item de vno foro non eſt appellandum ad aliud forum, niſi conſuetudo aliud inducat.

a Ad noſtrã.] quod fieri poteſt omiſſo quolibet medio. 2. q. 7. metropolitanũ. arg. ſecus ſecundum leges. ff. de appell. Imp. ratores.

[Gloſſa ſeq. ponit duas lecturas.]

b Ad ſui iudicis.] hoc põt intelligi dupliciter, vt litigarẽt corã archidiacono, & alter ad ſuũ iudicẽ, ſ. epm i appellauit, alter ad Papam: vel corã epo, & alter appellauit ad archiepm, q̃ ipſi[2] iudex eſt p appellationẽ: & alter ad Papã, qui omniũ eſt iudex ordinarius. ¶. de ſenten. excomm. per tuas. & ¶. de offi. leg. cap. 1.

[Gloſ. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

c Tenebit.] ſed vr, quòd non teneat quia lata eſt poſt appellationẽ, vnde non tenet. ¶. de ſent. excom. p tuas. & iam non erat ſuus iudex: vndè non põt illum excõicare. 9. q. 2. c. 1. Item quia vocabatur ad maius tribunal. ff. de re iudic. contra pupillum. §. 1. Sol. hic tenet ſnia propter contumaciã, vt hic dicit: quia debuit ire & allegare priuilegiũ ſuũ. ¶. eod. cũ parati. & ff. de re iudic. ſi quis ex aliena. ex quacunque enim cauſa q̃s vocetur, ire debet ad prætorẽ. ff. Il quis in ius voc. nõ ierit. l. 2.

d Niſi iudex cognouerit.] ergo ſi notũ illi erat, quòd non eſſet de ſua iuriſdictione, non tenet ſnia: & ille nõ tenebatur venire ex quo ſciebat iudicem hoc ſcire. arg. ff. ſi quis in ius voc. l. 2. quia qui ſcit, certiorari non debuit. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. in ſi. & ¶. de elect. cũ inter vniuerſas.

e Noſtræ temporali.] vt ¶. de iureiur. venientes. & ¶. de fide inſtr. cum Ioannes.

f Credimus.] & ita patet, quòd iuriſdictio tpalis nõ pertinet ad eccleſiam, nec de ea debet ſe intromittere in præiudicium iudicis ſæcularis. ¶. de iudic. nouit. in princ. & ¶. qui ſit. ſint leg. lator. & ¶. de priuileg. ca. 2. niſi cum vacat imperium. ¶. de foro comp. licet 1. tunc enim propter defectum iudicis ſæcularis bene appellatur ad Papam. arg. 32. q. 5. adminiſtratores. & 7. de foro compet. ex tenor. Bernard.

EX rõne.] Etiã poſt biennũ auditur appellans, qui prius appellationẽ proſequi nõ potuit h. d. Primò ponit dictum, cuius rationem interſerit. Abb. Siculus.

1 Secundum Tăcr. qui ex poſuit, ſui iudicis, id eſt, epi qui ſuus iudex eſt. Io. And.

† Vide Hoſtienſem in c. Ioannes, de fide inſtr. & gl. in c. ſi neceſſe, de don. inter virum & vxo.

ter ad noſtram, [1] alter ad ſui iudicis [b] audientiam ſuper eodem negotio appellauerit: & ille qui ad ſuum iudicẽ appellauit, ad diem appellationis veniens, ſe ad eũ appellaſſe proponit, eo tacito quòd aduerſarius eius ad audientiam Romani Pontificis appellarat: ſi legitimè citatus, nec venit, nec reſponſalem miſit, aut etiam alias parere cõtemnit, tenebit [c] excommunicationis ſẽtentia, in eum pro contumacia promulgata: niſi iudex cognouerit [d] eũ ad audientiam Romani Pontificis appellaſſe.

¶ *A ciuili iudice, qui nõ eſt de temporali iuriſdictione eccleſiæ, non appellatur ad Papam h. d. vſque ad finem.*

¶ Denique quod queris, ſi à ciuili iudice ante iudicium, vel poſt, ad noſtram audiẽtiam fuerit appellatũ, an huiuſmodi appellatio teneat: tenet quidem in his, qui ſunt noſtræ [e] temporali iuriſdictioni ſubiecti: in alijs verò, & ſi de cõſuetudine eccleſiæ teneat, ſecundũ iuris rigorem credimus [f] non tenere.

¶ Idem Plebano & clericis ſanctæ Nazarij de Albia. †

† Albezar.

¶ *Lapſus biennij non præiudicat appellanti, quo minus ex cauſa legitima audiatur, ſaltem per beneficium reſtitutionis in integrum. hoc dicis ſecundum vberiorem intellectum.*

CAP. VIII.

EX † ratione: & infrà. ¶ Verum ſi appellationẽ biennio elapſo interpoſitam à ſnia contra vos prolata, p̃ſecuti nõ eſtis: dummodo proſecutionem ipſius, per impotentiam [g] vos cõſtiterit omiſiſſe, nolumus q̃ iuſtitiæ veſtræ debeat præiudicium generare. †

† Cap. 8. edit. in prima compilat. Vide Ioannẽ & Anan. cõſ. 1. Angelum cõſ. 39 Oldrad. cõſil. 60. & Lapum allegatione 307.

† generari.

2 Per quem §. & per c. ſiue. 33. qõ. 2. per decr. accedens 2. vt lite non conteſta. & per iſtã dixit I. de Deo. li. .. q. 21. fatalia non currere, quãdo viæ ita ſunt clauſæ, quòd ſine periculo curia nõ põt adiri. Ioann. And.

g Impotentiam.] hæc impotentia pluribus modis poteſt intelligi, vt per propriã impotentiam. quia fuerunt impediti iuſta de cauſa, vel per iudicẽ ſtetit: vndè non imputatur eis. 2. q. 6. anteriorum. §. ad hoc. 2 §. 1. duum & §. ſi forte. & ¶. eo. ex inſinuatione. idem eſſet etiam ſi in medio tempore arbitros elegerunt partes. C. de temp. app. auth. ſi tamen. 3 & in his caſib. ſeruatur appellans illæſus ipſo iure, nec currit tẽpus, nec indiget reſtitutione. Si verò dolo alicuius priuati circũuentus appellat, & appellationem nõ ſuit proſecutus: tunc currunt tẽpora appellationis, ſed habet recurſum contra doloſum ad int. reſſe. ff. de dolo. arbitrio. §. dolo cuius. quòd ſi ſoluendo non fuit, reſtituitur appellans ad proſecutionem ſuæ appellationis. ff. de eo per quẽ fac. erit. l. ex hoc edicto. ff. de dolo. & l. elegãter. §. ſi dolo. Dicunt tamen quidam, quòd iſti adiuti fuerunt beneficio reſtitutionis: quia illud biennium cuilibet curit etiam impedito agere, ſi nõ poterit habere copiam iudicis: vel quia nolunt procedere, vel quia non potuit facere, quòd compelleretur iudex. C. de tempo. appell. l. vlt. §. vlt. Sed hoc ex litera non colligitur, vt hic: & hoc non ſtetit per negligentiam iudicis, ſed ex propria impotentia. vnde non habet hic locum lex illa. C. de tempo. appell. l. vlt. & ita not. hic illud generale, quod ſi per me non ſtat, mihi non imputatur, & ipſo iure iſti ſeruantur illæſi.

3 Aliàs enim cũ. & in cle. eod. tit. quidiu. quæ in tribus ſupplet authen. vt ibi ſcripſi. Io. And.

Memi-

MEminimus.] CASVS. Aliqua cauſa cõmiſſa eſt alicui: iudex citat reum, ille ſtatim mittit nũcium ad Papam pro cã illatille venit allegans, quòd nũcium ſuum propter cãm illam miſit ad Papam: quæritur an debeat in cã procedere, vel non? Rñdet Papa, quòd ꝓpterea non dimittat quo minus ꝓcedat in cauſa ſm formam iuris. Si verò ante citationem iter arripuit, tunc iudex procedere nõ debet: hoc vltimũ nõ tenet ℣.eo.vt debitus. No. quòd per citationem perpetuatur iuriſdictio. Item facto quis dicitur appellare.

† Vigorñ.

¶ Idem Vigoricñ. ꝓpiſcopo.

¶ *Si reus poſt citationem vel notitiam litteralem iuit ad curiam, delegatus in cauſa procedet, aliàs non. h.d.cum cap. ſuggeſtum. infra eodem.*

† Cap. 9. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõci. par. 10. ca. 8. Iam integra clauſula extat in c. 6. ti. 9 clerici vel vouentes, in 2. cõpilatio. & poſt cõci. par. 6. c. 9. & par. 21. c. 3.

a Poſt citationem.] vel etiã poſt ſciam ante citationẽ, ℣. eo. ſuggeſtum. Ber.

Glo. ſeq. ſupplet. Secundò ponit ius nouum. Tertiò ex eo quærit, & ſoluit. ſolutioni obijcit, & reſpõdet, & opi. ponit.]

b Ante citationẽ.] vel ante ſcientiã literarum impetratarũ ℣ eũ. ℣.eo. ſuggeſtũ. & c. ad hoc. Sed hodie iſta non hñt locũ: quia non prodeſt allegare, quòd ꝓ miſerit nuncium ante, ſi dixerit ſe ſuper hoc lras hre, q̃ non ſint iudici preſentate. ℣.eo.vt debitus. & 2.q.6. c. nõ ſolent, §. eius qui. Sed quid ſi non miſit nunciũ, ſed in propria perſona iuit, nunquid procedet ℣ eũ ſi cõuenia tur coram ordinario, vel delegato ſup eo, pro quo iuit? Credo, ꝙ ſi non ſit qui defendat eum, cum debuerit dimiſiſſe curatorem, procedetur ℣ eum non obſtante, quòd iuerit ꝓpter hoc: a quia & ſi iam cum lris reuerſus eſſet, non prodeſſet tamẽ ab aduerſario iã prævẽtus, ℣.eo. cum debitus. & ẽ. de foro cõp. c. pen. Arg. ℣. ℣.eo. dilecti. 1. & c. vt noſtrum. quia eſt plus facto appellare, q̃ verbo vt ibi. Sed ibi ante iter arreptum litigabant. vnde iter ibi habetur quaſi pro appellatione. ſed hic iuit ad curiam nulla cauſa mota, vel comminata pro literis impetrandis. Vnde ſi aduerſarius eum prævenerit, ſibi imputet, qui debuit eſſe diligens, & ipsum prævenire. T. dixit ℣ quòd non debet procedi contra ipſum, niſi iuerit fraude vel dolo, tunc enim propter dolum ſuũ non exp. ſtabitur.

† Nõ reſpicit gl. tex. qui nõ loquitur de mittente, ſed de eunte, ſed reſpicit ꝙ dicerat de decre. ut debitus. Io. And.

1 Concord. tex. ĩ l. ignorare. & ibi Bar. C. de reſti. in inte. & gl. in ver. audiat. ĩ cle. biduum. eo. ti.

3 Idem hic Hoſt. qui ẽt alle. decretalẽ de peregri. I. An.

CAP. IX.

MEminimus: † & infra. ¶ Cæterũ cum aliquam cauſam contingit tibi appellatione remota cõmitti: & aduerſa pars poſt citationem a iter arripuerit ad ſedem Apoſtolicam veniendo, nõ minus poteris in negotio ſecundũ iuris formam procedere. Quod ſi ante b citationem iter arripuerit, nõ eſt aliquatenus procedendum.

¶ Idem.

¶ *Superſedetur propter articulum in quo appellatũ eſt, etiam ſuper principali cauſa, ſi ſine alio articulo expediri non poteſt. h.d. inhęrendo litera.*

CAP. X.

SVper † eo quod ſolicitudo tua q̃ſuit, prudentiæ tuæ duximus reſpondendum, quod ſi de aliqua exceptione quæſtio oriatur, & exinde appellationẽ c fieri contingat, eidẽ exceptioni erit meritò ſuperſedendum: & ſi principalis d cauſa ſine illa e terminari f non poterit, ei nihilominus ſuperſedeatur.

¶ *Non obſtante appellatione ex falſa cauſa interpoſita, poteſt iudex ad ulteriora procedere. hoc dicit.*

¶ Si autem aduerſa † pars de falſi ſuggeſtione g in appellationem ꝓruperit: non eſt ſententia ſuper hoc differenda.

¶ Idem.

¶ *Etiam pro minorib. ſeu leuioribꝫ cauſis appellari põt.*

CAP. XI.

DE † appellationibus

[Glo. ſeq. obiſcit. & ſoluit.]

f Terminari.] Ergo vñ, quòd ſi principalis cã poſſit expediri ſine illa; quòd non obſtante illa appellatione procedere poſſit in principali. & ita vñ, quòd tenor litigare ſub illo, qui etiam me grauauit, a quo appellaui iuſta de cauſa, ꝙ illud, ℣.eo. ad hoc. & ℣.eo. propoſuit. Satis crederem, quod uacat hic arg. a contrario ſenſu: quia cum iam certa ratione me grauauit, quomodo poterit procedere poſtea me inuito? non videtur. 3.q.5. quod ſuſpecti.

[Glo. ſeq. ponit duas lecturas.]

g De falſi ſuggeſtione.] hoc intelligunt quidam eũ probare nolebat, ſed allegabat tantum, & ideo non valet appellatio. Vel dicas, ꝙ hæc exceptio de falſi ẽt ſuggeſtione non eſt admittenda poſt litem conteſta. cum ſit dilatoria. & ſic erat lis conteſtata, quia ſola ſententia erat ferenda. vnde non debet differri ſententia, propter talem appellationem interpoſitam occaſione exceptionis, quæ ab initio fuerat proponenda. ẽ. de re iudi. inter monaſteriũ. fin. C. de fal. l. 2. & C. de leg. ſi in fraudem. vbi non differtur executio propter ſuggeſtionem falſi. Ber.

DE appellationibus.] CASVS. In qualibet cauſa maiori vel minori poteſt quis appellare, ſi grauetur. Nota quod idem ius ſeruari debet in minori ſicut in maiori. & eſt argu. quod in modicis dandus eſt libellus.

† Vide l. fin. veteris. cũ no. C. de fi. iſtr

† Ca. 10. eo. ti. in 1. cõpi. & poſt cõci par. 10. ca. 8.

† Ca. 11. eo. tit. in 1. cõp. Et poſt cõc. c. 10. Et qñ de minimis rõ hẽatur, docet Iaſ. in auth. qui rẽ, C. de ſacroſ eccle. & in l. ſciendum, ff. qui ſatiſdare cog. adde late Corſetũ i tract. de minimis.

[Glo.seq.tẽci.per q.quæ causa sit minima,& quadrupliciter respondet,& reddit causam.]

a Minimis.] Minima causa põt dici duorum aureorum,quia pro ea non datur actio de dolo,vt ff. de dolo. si olei.in fi.& l.seq.vel ẽt x.aureorum.ff.si cui plus quã per legem Falcidiã.

l. 3. §. quamuis, vel 50.solidorũ,& C. de defens. cini.l.1. Vel illa dr minima, quæ ad sũptus iudiciales non sufficit.2.q.6.anteriorum, §.illud ẽt, & ita ꝑ qualibet cã appellatur: quia ita põt quis grauari in paruo sicut in magno.quantitas causæ non facit quare introducta sit appellatio,sed iniquũ grauamen, ſ.co.ad nrãm. & ꝑ.eo.cum speciali. §.portò. sic ẽt in minima re furtum cõmittitur.14.q.vlt.c.vlt. quia non furtũ, sed furantis affectus consideratur, ut ibi dicitur.

pro causis minimis[a] interpositis, volumus te tenere: quod eis pro quacũque leui cã fiant, non minus est, q̃ si pro maioribus fierent deferendum.

¶ Idem.

¶Secundum canones appellatur etiam ante sententiam, secundum leges nõ, nisi in quibusdam casibus: hoc primò. Et appellatio, & recusatio æquiparantur in hoc, quia sicut i appellatione requiritur causa rationabilis, ita & in recusatione: hoc secundo. Et tempus assignatum iudici ad causam decidendam, incipit currere a tempore præsentationis rescripti. hoc tertiò secundum verum intellectum.

CAP. XII.

ij SVper ꝑ eo: & infra.

¶Sacri canones, ante & post litis ꝑ contestationem,[b] & in probatione sententiæ & post, singulis facultatem tribuũt appellandi: leges autem sæculares appellationẽ (nisi in casibus[c]) ãn sententiam nõ admittunt. ¶In causis quoque ecclesiasticis, vbi appellationis remedium tollitur, si cut[d] appellationi, ita recusationi, non est aliqua tenus deferẽdum. ¶† Si autem infra certum tempus lis decidẽda commititur, ex tũc terminus incipit currere, ꝑcum iudices ltras receperint.

¶ Idem.

¶ Conuẽtus super iniuria clerici, vel super adulterio, appellare potest nisi sit notorius. h.d. cum cap. seq.

CAP. XIII.

PEruenit ꝑ ad nos ꝙ cum clerici se conquerantur ab aliquibus vulneratos, vel alias esse læsos, qui impetuntur, Apostolicam sedem appellant: & infra. ¶Fraternitati tuę mãdamus, quatenus si eorum excessus publicus non sit & notorius,[f] eos ecclesiastica censura compellas,[g] vt infra conueniens ꝑs, appellationem interpositã prosequãtur. Si verò publicus & est notorius,[h] appellationis obtẽtu nõ prætermittas,[i] quin eos excommunicatos denũcies, ipsosque facias sicut excõicatos cautius euitari, donec[k] passis

¶Cap.13.eo.tit.in 1.cõp. & post cõci. par.10.c.12.

¶ al. ita: litẽ contestatam

compelli prosequi appellationem, vt C.eo.ti.l.eos.i fi.

l Notorius.] ſ.eo.c.cum sit Romana,& ꝑ.c.proxi. & habes ex hac decr.arg.ꝙ excommunicatus appellare potest 3.q.9.reuera.& ſ.de excep. cum inter.

i Prætermittas.] ſ. 3 de testi.co.c.peruenit. & ibi dr ꝙ iudex põt compellere testes super hoc. Sol.& dic,ꝙ non vr prodesse talis iuri dictio, nisi hret correctionẽ, ſ.de offic.dele.ex literis., vnde dic, quòd bene potest hic compellere testes, nomine enim rerum ecclesiasticarũ intelliguntur clerici. nam vt hic vr quòd pollit ex hoc sententiare, ergo idem cognoscere: quia qui potest de cã cognoscere: potest inde sententiare: & è conuerso, sup.de offi.del.c.1.& c.præterea.

K Donec passis.] in hoc casu cum iniuria est manifesta, primò debet satisfacere quam absoluatur. 4 ꝑ. de verb.sig.ex parte 1.& c.cum olim, simile ꝑ.de sent.ex.com.parochianos.

Consul-

1 Vide de ista. cog.prorea. sup ult. gl.4o. And.

† Vide tex. l. si quis ex. & ibi Bar. ff. de iur. omn. iud.

† Dicto, cur tere, deest in omnibus antiquis.

¶Cap.15.eo.tit.in 1.cõpi. & post cõci. par.10.c.13. & de materia huius & sequentis de cretalis vide Bal. in l.addictos. C. de epis. audien. & Doctores in ca. Romana. de appel. lib. 6.

2 Hæc glossa nec è Bernardi, nec hr in vetustis codicibus.

3 Neq. hanc glossulã inuenio in antiquis codicibus, nec puto Bern. esse

4 Et sic intelligeqd not. eo.ti. de sent. excõ. ad hoc, in glos. vlt. Io. And.

CONsuluit. Communis diuisio. Secunda ibi, Consultationi. Abb. Siculus.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ si manifestum est aliquem vxorem alterius detinere, vel iniecisse manus violentas in clericum; si super hoc conueniat, appellationi suæ non est a li quatenus deferendū: Sed cum multa dicā tur notoria, quę non sunt, cauendū est ne quod dubium est, ꝓ notorio habeatur. In fine dicit, ꝙ qui appellant, cogēdi sunt vt infra conuenien tempus appellationē suam prosequantur, aut pareant iudicio iudicis, à quo appellār. Not. ꝙ in crimine notorio cessat appellatio. Item appellantes cogendi sunt appellationem ꝓsequi, aut iudicio iudicis parere.

¶ Cap. 16. exit. in 1. cōp. & post concilium par. 10. cap. 14.

a Aliquatenꝰ.] sic ff. eod. c. ꝓx. & c. cū sit Romana in fin.

b Notoria.] notorium dicitur tribus modis. ff. de cohabi. cleri. & nu. c. vlt. vbi de hoc.

c Cogere.] sub alternatione, vt vel ꝓsequatur appellationē i termino statuto vel eo elapso rādeāt coram eo, vt ff. c. proxi. & c. cū sit Romana. & ff. eod. ꝛapè. & c. ad hoc 2.

SVggestū.] Cōmunis diuisio. Secūda ibi, Tuæ. Abbas Siculus.

CASVS. Aliq̄ opprimuntur ab aduersarijs suis: ꝓp quod appellāt: & cum ipsi oppressi appellatione facta & grauati iter arripiunt ad appellationē prosequēdā aduersarij illi cognoscētes appellationem interpositā, nec vadunt nec mittunt ad ꝓsentiā Papæ: sed cum intelligūt illos litteras reportasse, appellāt, & iterarti piunt ad Papam, vt sic aduersarios eludant: Suggestū fuit hoc dño Papæ; vnde mandat, quatenus si quis deprehensus fuerit hoc ex fraude vel malitia facere, appellationi suæ nullatenus deferatur, & index in causa procedat, quia de illa, qua isti hæc facere præsumunt, non ad deprimendam cuiuscunq; iustitiam facta est, sed ad remouendum iniquum grauamen. Not. quòd nemo de sua malitia commodum reportare debet. Item occasio iuris ad iniquum compendium trahi non debet. Ber.

¶ Cap. 10. exit. in 1. cōp. & post concilium Laterañ. sub Alexand. iij. par. 10. cap. 19.

a In vocē appellationis. Iarg. hic ꝙ aliqs possit appellare in absentia 1 iudicis. arg. ff. de alie. iud. mu. cau fa fa. c. 1. q. 4 ex quo q̄s scit, appellādū est. 2. q. 6. biduum. & C. quomodo & qñ iudex. ab eo. & ff. qñ appe. sit. l. 1. §. si aduersus. vnde vī ꝙ si eps meus vellet me excōicare, & absens appellem, si ferat sententiam, non tenet: tñ in hoc casu tenet, quia ignorat me appellasse, & ideo non punit per c. 2. q. 6. decreto. & 34. q. 3. de illicita. Lau. Et est hic argu. ꝙ talis appellatio valet, dummodo nō fiat maliciose: sed hodie non valet appellatio talis. ff. eo. vt debitus. & c. cum speciali.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

b Deprehensus.] sed q̄s ꝓbabit istū malitiosè appellasse? aduersarius q. hoc obij cit. ff. & ꝓba. ab ea. a & l. i exceptionibus, q̄a q̄ fraudē allegat, eā ꝓbet. ff. de ꝓba. quoties §. q̄ dolo ipso facto videt quod sit probata malitia.

c Epistolam.] ff. e. meminimus. & ff. e. ad hæc sicut asseris.

d Remouendum.] ff. eo. ad nostram. & ff. eo. cum speciali. §. porrò. Quod cūm prouisum est ad concordiam, non debet vergere ad noxā 45. dist. licet 2. & iuris occasio ad iniquū dispendium trahi non debet. C. de vsuc. ꝓ empt. vte. eum qui. & ff. de priuile. quod nō nullis. in fine. de rescrip. nonnulli.

1 De hoc articulo vide Angelū cōs. 130. incip. visis omnib. & Lapum allegatione 39. incip. an valeat appellatio.

2 Pars quę dicit aduersarium à iure prohibitum. id probet. Ioan.

¶ Idem archiepiscopo Toletano.

¶ *Summatim est supra cap° proximo.*

CAP. XIIII.

CONsuluit † nos tua fraternitas: & infra. ¶ Consultationi tuę duximus respondendum, ꝙ si aliqui, quos manifestū sit & notorium, vxorem alterius detinere, aut intercisse manus violentas in clericum appellauerint, eorum appellationi non est aliquatenus a deferendum. Sed cum multa dicantur notoria, b quæ nō sunt, prouidere debes, ne quod dubium est, pro notorio videaris habere. ¶ Illos autem qui appellant à præsētia tua, cogere c debes infra tempus conueniens, appellationem interpositam prosequi, aut iudicio tuo appellatione remota parere.

¶ Idem.

¶ *Hoc capitulum summatum est supra eodem cap. meminimus.*

CAP. XV.

SVggestum † est auribus nostris, quòd cū oppressi ad ꝓsidiū Apostolicæ sedis recurrūt, & appellatione facta iter arripiunt, aduersarij eorū appellationem interpositam cognoscētes, nec ad præsentiam nostram accedunt, nec responsalem trāsmittunt. Cum autem senserint illos nostras litteras reportasse, in vocē appellationis d prorūpunt, & iter ad nos arripiunt veniendi, vt sic eorum solicitudinem, à quibus impetuntur, eludāt. ¶ Tuæ consultationi taliter respōdemus, vt si q̄s deprehensus e fuerit hoc ex fraude vel malitia facere, appellationi eius non deferas, neque ob id causam tibi commissam terminare postponas: quia decretalem epistolam, f qua tales muniri videntur, nō ad deprimendā † cuiusque iustitiam, sed ad remouendum g grauamē nos fecisse cognoscas.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ *Excommunicatus pendente cognitione appellationis ab solus potest ad cautelam. & si apparet eum legitimè appellasse, non punitur pro eo quòd interim celebrauit diuina.*

CAP. XVI.

AD † præsentiam nostram R. presbytero veniente, episcopo Tusculano, & Cardinali sanctæ Suiannæ: coram quibus proponebatur ex parte archiepiscopi, quòd ipse post sententiam in se latam diuina officia celebrauit, vnde puniri debeat secundum quòd iura requirunt. Ex parte presbyteri respondebatur, quod excommunicatio non tenebat, cum esset lata post appellationem

¶ Cap. 11. exit. in 1. cōp. & post concilium par. 10. cap. 21. Et vide occupātes. §. quod per vigintiæ & ibi Gemi. de elec. li. 6.

tionem legitimè interpositam: vndè non debeat puniri, & ideo omnia quæ facta fuerant contra ipsum reuocari in pristinum statũ: Cardinalis intellecto negotio, licet presbyter non esset excõicatus de iure, tamen de facto & ad cautelã ipsum fecerunt absolui: & iõ mandat Papa archiepiscopo, quatenus ꝓdictũ presbyterum de cætero non molester, ꝓ eo ꝙ post excõmunicationem celebrauit diuina, cum excõmunicatio illa facta fuerit post appellationẽ legitimã, sed omnia reducat ad eum statum, in quo erant tempore appellationis emissæ. Not. ꝙ absolui quis ad cautelam, licet, nõ fit excommunicatus. Itẽ sententia excommunicationis post appellationem legitimã lata nulla est: vndè qui postea celebrat, non punit. Itẽ quæ post talem appellationem fiunt reuocanda sunt in pristinum statum.

a Absolui.] ad cautelam. ¶ Sic sup. de testi. veniẽs in fin. & istud ſpe fallicet excõmunicatio de iure non teneat. ℸ. de sent. excom. per tuas. & c. venerabili. & c. solet à nonnullis. & sup. de offi. dele. cum contingat. 24. q. 1. audiuimus. fin. ff. de remiss. l. vnica. C. de ingenuis. l. 2. & in quadam decreta. Innocẽ tij iiij: solet à nõnullis. [lib. 6.]

b Contra appellationẽ.] scilicet legitimam, vndè non tenuit excõmunicatio: quod ex eo patet, quia de facto fuit, absolutus, vndè cessare à diuinis nõ debuit. ℸ. & sententia excommunicationis, per tuas & c. solet à nõnullis. [lib. 6.]

c Statum.] sic ℸ. eo. bonæ. & sup. de offi. deleg. super quæstionum in fi. & 2. q. 6. appellatione interposita. & ff. nihil inno. app. pen. l. vnica. & sup. de iureiu. venientes. & sup. de elect. cum inter canonicos.

C Vum teneamur.] Communis diuisio. Secunda ℸ ibi, Prudentiæ. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis litigabat coram ordinario suo archiepiscopo Cantuarien. appellauit ad Papã super causa de qua litigabat: pendente appellatione illa, aliquis turbauit possessionem ipsius appellantis: quo facto archiepiscopus vtrum liceat reformare possessionem turbatam, eo prætermisso super quo est appellatum? Respondet Papa, si ad ipsum querela exinde peruenerit, ter respondemus, quòd si exinde ad te querela peruenerit, id ordine ordinario tibi licebit.†

¶ Idem episcopo, & archidiacono Bononien.

¶ *Generalis & vaga appellatio respectu cuiuslibet grauaminis non valet. sed restricta ad certam causam sic.*

CAP. XVIII.

ij C Onsuluit: † & inf. ¶ Consultationi vestræ taliter respõdemus, quòd si generaliter appellationem quis interponeret ab omni grauamine, quod sibi posset cõtingere, huiusmodi appellatio tenere non debet. ¶ Si verò ab aliquo iudice super omni grauamine, qđ in vna cã sibi possit inferri. quanquam generalis f appellatio sit interposita. appellationi tamen eius est ab eodem iudice deferendum.

Idẽ Zamoren. † episcopo.

¶ *Appellatio friuola non excusat inferiorem, quo minus teneatur obedire superiori. & vt de contemptu puniatur, nisi innocentiam suam aliter purget. h. d. Et est casus notan. in eo quod dicitur istum esse puniendum.*

CAP. XIX.

C Vm † parati essemus tuas petitiones admittere, d Reformare.] per seruum etiam turbata possessio potest recuperari absẽte domino. C. si per vim, vel alio modo. l. 1.

e Prætermisso.] & sic vẽ ꝙ i eo tñ articulo sup quo appellat. exemptus ẽ à iurisdictiõe iudicis sui ordinarij. ℸ. eod. proposuit. & ℸ. e. ad hæc & contrarium ex illis decr. colligit. & ad hoc ẽ arg. ff. apud eũ a quo appel. l. vnica. vndè potest possessionẽ illam reformare, nec per hoc intelligitur renunciare appellationi, vt hic patet. In delegato secus, quia ex quo appellat ab ipso ex legitima cã, nulla remanet ei iurisdictio. ℸ. e. vt debitus. vndè si sederet ad legatũ, renũciare intelligit appellationi. sup. ff. ot. deleg. gratũ. sup. de test. cum venisset.

ij C Onsuluit.] Generalis appellatio si fiat omnibus in causis, nõ valet: si fiat in vna tñ, benè valet. hoc dicit. Sed a para. ibi, Si verò. Abbas Sicul. Quod dicit hic nõ tenet, & intellige hanc decretalẽ secũdũ illam. ℸ. eod. vt debitus.

[Glo. seq. signat cõtrarium, & soluit.]

f Generalis.] hic admittit generalis appellatio. ¶ ℸ. sup. e. c. 2. vbi nõ admittitur. fm qđ dicit hic, i vna causa soluit. cõtra ibi loquitur đ generali appellatione, quæ fit in quilibet causa. sed nec istud tenet, quia causa probabilis semper est exponenda, aliter non admitteretur appellatio, siue generalis sit, siue specialis. infra eod. vt debitus. & c. cum speciali. §. porrò.

C Vm parati.] Prætextu appellationis non debet subditus contemnere ordinarium. ita communiter summatur. Sed certè hæc summatio est nimis generalis, & de nihilo seruit per c. vt debitus. ℸ. eo. Diuiditur. Nam primò ponit quod opponebat Cardinalis contra episcopum. Secundo executionem episcopi: ibi, Cumq; ℸ. Tertio rñsionem ad illam: ibi, Cardinalis ecõtra. Quartò citationem episcopi: ibi, Nos verò. Abbas Siculus.

CASVS.

¶ Vnde dicit Abb. ꝙ licet quis petat absolui ad cautelã, non propter hoc fatetur se excõicatum. dicit tamen absolutionẽ non dãdã nisi petenti. allegde eo ꝙ duxit in matr. significasti. Io. And.

† Cap. 23. e. tit. in 1. cõp. & post concilium part. 10. cap. 23.

a Quia ℸ. dicit recuperari: vt loquit de spolio: & de hac non dubitat. cũ prin. illius l. aperte loquatur de his qui sunt possessione priuati. sed an agat vti possidetis. pro turbata dubitatur. tenetur ꝙ hic per tub. vt supra eo. & per identitatem rationis. mira tutus. cũ dilecta. cum concor. l. A.

† Hic post dictionem, licet. est vulgatus verbũ, caperit. qđ nec sensus admittit, nec vllquam est in antiquis.

† Cap. 27. e. tit. in 1. cõp. & post cõcil. part. 10. ca. 54.

ℸ Contord. tex. in l. 1. & ibi Bart. §. si quis, ff. eo. & in §. libelli.

† Zamoren. Zamorien. Amoren. Gemoren. Sed omittis varietatibus Zamoren. lego, de quo vide Ioannem Vasæum in annalibus Hispaniæ. c. 12.

† Cap. 29. e. tit. in 1. cõp. & post cõcil. Lateranen. sub Alexan. iij. part. 10. cap. 28.

CASVS. Ep̃s Zamorẽs. quasdam petitiones per nuncium suũ fecit coram dño Papa ꝓponi: quas cũ paratus esset admittere, l. diaconus Cardinalis olim in Hispania legatus, ꝓposuit ꝯ ipsum, ꝙ cũ ipsum ad synodum suam vocasset, ad eius vocationem cõtempui ac cedere. ꝓpter quod ipsum excommunicauit: & fic excõmunicat⁹ se fecit ei ep̃m cõsecrari. Quidam canonicus sancti Iacobi pro ipso ep̃o firmiter asseruit, quod erat tũc i legatione regis, & ideõ ad ipsũ venire nõ potuit. Cardinalis allegauit è ꝯ, ꝙ núci⁹ su⁹ fuerunt eũ in Salamantina ecclesia, & nõ in legatione regis. Iterũ núci⁹ ep̃i allegauit, ꝙ ab ipso Cardinali appellauerat ante sẽtẽtiã latã: Papa verò his intellectis, considerans ꝙ prætextu appellationis non debuit contemnere ad vocationem legati venire, ꝓcepit eidem episcopo, quatenus vel in persona propria vel per nuncios idoneos Apostolico ꝯspectui se præsentet, tuã si poterit innocentiam ostensurus. Noc. ꝙ qlibet vocat⁹ à iudice suo, venire tenetur allegaturus priuilegium suum. Item argumentum quod nuncio sit credendum. Item argumẽtum quod auctoritas regis excusaret ipsum si in legatione regis inuentus fuisset. Item arg. quod nemo prohibetur pluribus defensionibus vti. Item creditur iudici in præiudi tium alterius. Item aliquis dicitur præsens per nuncium.

tere, l. diacon⁹ Cardinalis, olim Apostolicę sedis legatus, proposuit, quod cum ad eius vocationẽ contemplisses accedere, in personam tuam excõmunicationis sententiã promulgauit; a & infra. ¶ Cumque N. canonic⁹ beati Iacobi, firmiter asseueraret, ꝙ i legatione regis b esses, & ideò non potuisses ad vocationẽ ꝓdicti Cardinalis accedere: Cardinalis è cõtra asseruit, quod non in legatione regis, sed in Salamantina ecclesia, te suos c nuncios inuenisset: † & infra. ¶ Nos verò attendentes, quod te non decuit cõtemnere, obtẽtu d appellationis ad vocationẽ venire legati præcipimus, quatenus vel in persona propria, vel per nũcios idoneos Apostolico te cõspectui repræsentes, innocentiã tuam (si poteris) ostensurus. e

¶ Idem Cantuariensi archiepiscopo.

¶ Si mandatũ factum ei qui iurauit stare iudicio ecclesię, excedit limites iuramenti, & licita promissionis, appellare poterit: aliàs secus. b. d. compendiosè. Abbas.

CAP. XX.

AD † hæc: & infra. ¶ Præterea de his qui iuramẽtũ præstant, quod ecclesiæ stabũt iudicio, & postea appellãt: f id tua solicitudo ꝓuideat, vt eos seruare ꝙ iurant: vel inf. ¶ quadra

¶ viii. l. si qs vxori. ff. appellationẽ. & ibi Bar. ff. de fur. & in l. eũ q. §. 1. ff. commo.

† Ca. 30. e. tibus in 3. compi. & post cõci. par. 10. c. 29. Et vide glos. fim. in c. qđ bene. 6. q. 4.

a Promulgauit.] propter contumaciam, 11 q. 3. cernum. & ĩ. eod. di duobus.

[Glo. seq. allegat quattuor iura, in contrarium allegat alia quattuor, & soluit.]

b In legatione regis, arg. ꝙ excusaret eũ auctoritas regis, si in legatione regis mittus fuisset. arg. 18. di. si eps. 63. dist. Salonitanæ. & in Auth. qũo oportet epis. §. illud, coll. 1. 23. q. vl. si vobis. Ar. ꝙ nõ ex. usat. 23. q. vlti. quo ausu. & c. reprehensibile. 25. q. 1. oẽ. & 12. q. 2. quicunque militum. Sol. si mandatũ regis fuerit mandatum cuiuslibet prælati, post dictum Papæ n, tunc regi obtemperandum est, si ab ipso teneat regalia. 23. q. vl. c. si in morte. 4. ecce. Qđ si Papa vocat cũ postea, exemplo Petri relictis omnibus etiam regalibus sequatur Papam; vnde iste etiam si ibi fuisset, debuit venire ad Cardinalem exemplo Petri, i qui vicem Papæ gerebat. 93. dist. c. vlt. 93. dist. c. 1.

[Glo. seq. arg. alle. vnam l. in contrarium tres decre. & soluit.]

c Suus nuncius.] ar. quod simplici nuncio credendũ est etiam in alterius præiudicium. ff. de re. eo. qui sub tute. vel cura. l. magis. §. illud. a Argu. contra. ĩ. de offi. deleg. prudentiam. quia dicitur ibi per certum nuncium litteratorie destinarum: & vni testi in alterius præiudicium credi non debet, ĩ. de testib. veniens, 1. & c. licet. nuncio tamen publico iurato fideliter exequenti officium suum bene creditur circa citationes, aliter non crederetur. arg. ĩ. de præsump. illud. ĩ. de præscrip. ad audientiam. & arg. prædictæ legis.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

d Obtentu appellationis.] & sic duplici defensione defendebat iste, auctoritate regis, & per appellationẽ: quia nemo prohibetur pluribus defensionibus vti. ff. de exceptio. nemo. & ĩ. & ꝓcirip. auditis. Præterea si appellatio tenuit, et Cardinalis sciuit illum appellasse, sententia Cardinalis nõ tenuit. ĩ. e. si duobus. Quare ergo Papa ñ admittit talẽ appellationẽ? Quia nõ cõstabat ꝙ appellasset, vel quia iusta fuisset appellatio, licet allegaret et potius debuit credi Cardinali & núcio, q̃ illi qui hoc tantũ allegabat, & ꝓterea debuit ire & allegare priuilegium suũ. ff. de re iudi. si qs ex aliena. & ĩ. c. si duobus. maximè ti i vna legatione inueniebatur. ff. de iurid. omn. iudi. vltima.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

e Oitensurus.] sed quare Papa mandat ꝙ veniat ad curiam cũ Cardinalis excipiat contra eum, vt videtur per id quod dicit in principio, quod paratus erat petitiones illius admittere, sed per exceptionem repelli tantum debuit, non puniri. supra de ordi. cogni. capitulo 2. Cardinalis non excipiebat etiam simpliciter, immo denunciabat domino Papæ contumaciam suam, & excommunicationem suam, vt inde puniretur, & repelleretur a petitionibus suis tanquam excommunicatus, quare Papa ipsum non audiuit propter excommunicationem, & propter contumaciam & contemptum sedis Apost. vocat ipsum ad sedem Apostolicam, infra de accusa. veniens. in fine.

AD hæc.] qui iurauit stare mandato ecclesiæ, non auditur appellans cõtra iuramentum. si tamen de facto grauatur, appellare poterit. hoc dicit cum sequenti. Secunda pars tibi, tua. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqui iurant quod stabunt iudicio ecclesiæ & postea appellant: quæritur quid agendum sit de istis? Rñdet Papa, quod iudex debet eos compellere, vt vel obseruent iuramentũ suum, vel ꝙ inf. xl. dies. post appellationem suam iter arripiant ad eam prosequendam. Nota quod prætextu appellationis non potest quis venire contra iuramentum suum.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

f Appellant.] sed quare non compelluntur precise etiam stare iudicio ecclesiæ, secundum quod iurauerunt? Ideò non compelluntur, quia grauabantur, aliter non admittitur hodie appellatio. 3 infra eo. vt debitus. & ideo non videtur desistere iuramentum, cum ex ex iusta causa admittat illud. ff. qui satisd. cog. l. vltima.

g Infra quadraginta dies.] non arctatur, ad hoc, nisi secundum quod visum fuerit iudici. vt supra eod. c. cum sit Romana.

a aliter incipit, ne tñ. de And.

3 Dicebat sine iure. sine non, sine grauamine non põt hodie appellari. Abb. And.

a Iter arripere.] hic præfigitur terminus ad iter arripiendum. sic ℨ. eo. personas. vbi de hoc.
[Glos. seq. signat contrarium, & remittit.]
b Prosequendã.] contra ℨ. eo. c. pri. sed soluitur ibi.

Qvæstioni.] Communis diuisio. Secũda ibi. Respõdemus. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqs excõicatus præstitit iuramentum q̃ stabit mandato ecclesiæ, & sic fuit absolutus: & anteq̃ mandatũ fiat ei, appellat cã subterfugij, vel mãdato recepto quæritur vtrũ deferendum sit appellationi illi?? Rñdet q̃ non est deferẽdũ appellationi quæ iuramento illius debeat obuiare, sed statim reducendus est in eãdẽ sententiã, donec mandatũ susceperit & adimpleuerit pro posse. Nota q̃ ℨ iuramentum nõ admittit appellatio. Item qui non adimplet mandatũ, debet reduci in eandem sententiam, à qua fuit absolutus.
[Gl. seq. signat cõtrarium, & soluit duplic iter.]

gita dies posti appellationẽ interpositam iter arripere[a] ad ipsam prosequẽ dam [b] compellas.

¶ Idem Carnoteñ. episcopo.

¶ *Summa vt supra, c. proxime.*

CAP. XXI.

Qvæstioni, † quã facis vtrum appellatio illius sit deferendum, [c] qui (sicut moris est) præstito iuramento absolui meretur, & antequam ei mandetur aliquid, vel mandato recepto, causa subterfugij appellauerit: Respõdem[9], quod appellationi, quæ iuramento eius debeat derogare, non est in aliquo deferendum, sed statim erit in eandem reducendus [d] sententiam: quę (donec mandatum susceperit, & susceptum pro posse [e] fuerit prosecutus) debet firmiter obseruari.

¶ Idem Vintoñ. † episcopo.

¶ *Appellans ab ordinario, postea de delicto ab eo commisso punitus per ordinarium, non debet audiri.*

¶ Cap. 31. eo. tit. in 1. compilat. & post concil. par. 7. ca. 20. vbi hęs integrã clausulam.

† Vintoneñ. Vvintonieñ.

1 Hoc teneas, licet Io not. 1. q. 7. si q̃ voluerunt. q̃ sup. c. proxi. mãdatis ecclesiæ: hic vero mãdatis iudicis. q̃ solo nõ est verũ vt not. ℨ. de sent. exc. ex tenore. Ioa. And.

[Gl. seq. allegat duas cõcor. q̃rit, ponit opi. Lau. cui allegat tria iura contraria, & soluit. Iterum vnum canonem, quem soluit, demum ponit opi. Tanc. vltimo, tenet cum Lau.]

d Reducendus.] sic ℨ. de sentẽ. excom. sacro. ver. fi. ℌ. de offi. ord. ad reprimendam. in fi. Sed nunquid iterum recipitur iuramentum ab eo standi mandato ecclesiæ, cum iã semel recepit? Lau. dixit q̃ sic, & est arg. opti. ℨ. de maio. & obed. cum in ecclesijs, ar. contra 22. q. 5. paruuli. & 6. q. 1. quicunque. & ℨ. de præsump. cap. litteras. Sed ibi admittitur ad iuramentum vt pos fit testificari pro aliquo, in opprobrium ipsorum qui periuri sunt. sic ℨ. de testi. testimonium. Item ar. cõtra 2. q. 7. non potest. sed illud intelligitur antequam pœniteas. Tanc dicebat quod aliam cautionem debeat ab isto recipere præter iuramentũ. s. fideiussoriã cautionem, vel pignoratitiã. ff. mandati. si mandato. §. vl. 3 & ff. de fideicom. li. l. 4. §. adijci, ar. illius decre. litteras. Sed illud loquitur cũ suspectus est & hæresi. vnde ecclesia recipit fideiussoriã cautionẽ ad dãnum illius. Et Ala. hoc idẽ sentiebat. argu. ℨ. de pœn. c. 1. & ℨ. ℌ. præsump. scribam. Dico cum Lau. q̃ iterum isti iurabunt in confusionẽ ipsorum, & quia forma est talis q̃ cum iuramẽto absoluitur. ℨ. de sentẽ. excõ. c. ex tenore. & ca. cum desideres. in fi. & c. super eo.

3 Nota idẽ nec cautionis præmissa intelligunt. Io. An.

† Ca. 32. e. tit. in 1. compi. & post concil. par. 50. c. 53.

e Pro posse.] aliter nõ compellitur. 14. q. 6. si tes. & 24. q. 8. pessimam. ℨ. de vsu. cũ tu. quia impossibile præceptum nõ obligat. ff. quæ sen. sine app. relin. Paulus. sic ℨ. ℌ pac. c. vl. Ber.

CAP. XXII.

Præterea † de his, qui ad sedem Apostolicam appellant, & postea grauia [f] committentes, se dum conueniuntur, appellatione tuentur: Duximus respondendum, quod eos appellatio non debet in sua iniquitate [g] tueri, quo minus eorum excessus censura canonica puniantur.

¶ Idem Gradensi patriarchæ & sãcti Vitalis presbytero Cardinali.

¶ *Qui non detulit appellationi sui aduersarij, de sua posteriori circa idem contra eum excipere nequit.*

CAP. XXIII.

Præterea.] Duæ sunt partes. Secũ dantibi, Duxim[9]. Abbas Siculus.

CONstitutis † in præsentia nostra abbate sãcti Fęlicis, & presbyte

† Cap. 33. eo. tit. in 1. cõp.

CASVS. Aliqui appellant super aliqua causa: appellatione pendẽte, aliqua grauia committunt, & dum conueniuntur super excessibus illis, volunt se tueri per appellationẽ, quæritur quid iuris sit? Rñdet Papa, quod appellatio illa non debet eos defendere quominus eorum excessus puniantur censuta canonica. Nota quod appellatio non extenditur ad ea quæ post appellationem fiunt. Item appellatio non tuetur aliquẽ in delictis.

[Gl. seq. reti. per quæstionem quid de leuibus.

f Grauia.] maxime quoniam si super articulo aliquo appellatio facta est, ad ea quæ postea emergunt, non extenditur, quia in alijs remanet sub iurisdictione iudicis sui, infra eo. proposuit. & ℨ. eo. cum teneamur. ergo multo fortius appellatio illos non defendit in enormibus. vt ℨ. eo. c. proposuit.]

g Inquitate.] sic ℨ. eo. e. ad nostrum. & c. cum sit. iq fi. & c. peruenit. & c. consuluit.

CONstitutis.] Prima pars decisè narrat factum. Secunda dat iudices, Ideoque. Abbas Siculus.

CASVS. Præmitte quod vacante ista ecclesia cathedrali, conuenientibus omnibus ad quos spectabat electio, archidiaconus nominauerit quendam confocium eligendum in episcopum, fuit obuiatum & contradictum à reliquis ne eligeretur, cum esset excõmunicatus: ac fuit interposita appellatio, si secus fieret. Sed hac appella-

5 Concor. l. cui pacto. cũ gl. in ver. maioribus ff. de fer. export. l. 1. & l. relegatorũ. §. iolent. ff. de interd.

appellatione non obstante, archidiaconus cū quibusdam pancis de capitulo processit ad electionem istius episcopi, & appellationem interposuit, ne in præiudicium istius electionis attentaretur aliquid. Hac secunda appellatione non obstante, reliqui facientes maiorem partē processerunt ad electionem, & quendam alium elegerunt. vtraque electio deuoluta fuit ad sedem Apostolicam, & Papa mādat vt in littera contineatur. Abbas. Nota q electio facta de excōmunicato nulla est, & ideò nō impedit secundam. Item qui non defert appellationi, appellationē contra alium obijcere non potest. Et sic nota quod frustra legis implorat auxilium qui committit in legem.

[Glossa sequens dignat contrarium, & remittit.]

a Excommunicationis.] idem esset si suspensus esset. Nā suspēti & excommunicati nec eligere nec eligi possunt. ī. de consu. cum dilectus. & ī. de elect. cum inter. R. & 9. q. 1. nos i hominem. Argum. contra ī. de cle. excom. si celebrat. sed ibi soluitur.

b Nominationē.] si fuit simplex nominatio, nullū ius fuit acquisitum nominato. ī. de elect. q sicut. & 2. q. 6. c. ei §. §. nominationes. vñ nullū potuit impedimentum præstare sequēti electioni.

c Maioris.] ī. de ele. quia propter. & c. ecclesia vestra. vbi de hoc.

[Glossa sequēs allegat quinq; cōcor. & duo contraria, & soluit.

d Non obstante appellatione.] quia frustra implorat legis auxilium qui committit in legem. infra eod. an sic. ī. de vsur. quia frustra. ff. de mino. auxilium. in fin. ī. de elect. c. bonæ. ī. de immu. eccles. c. vlt. & C. de rescrē. generaliter. §. 1. arg. contra. sup. de elec. cōsideruimus. & c. auditis. Dicas quod hic prior nominatio siue fuerit electio, siue nominatio, nulla fuit tribus de causis, quia post appellationem interpositam, & post denunciationem excommunicationis, cum excommunicati electio ipso iure nulla sit. & à longe minori parte alia verò quasi a tota ecclesia, vnde merito prævaluit. & appellationem obijcere ille non poterat, cum ipse appellationi non detulerit, vt supra de elect. bonæ. & infra eo. an sit.

PRopositum.] Primo ponitur consultatio, secundo, ro R. pro controuersia, quæ de electione Torcellanæ ecclesię est suborta: & infra. ¶ Ideòque mandamus, quatenꝰ si archidiaconus post appellationem & denunciationē excōmunicationis, a ad nominationemᵇ sæpe dicti C. processerit, & primicerius cū canonicis, & plebanus cū assensu cleri episcopatus, vel maioris[c] & sanioris partis, prænominatum I. in episcopum & pastorem elegerint, nō obstante[d] appellatione præfati archidiaconi, si ipse appellationi prius factæ non detulit: electionē de prędicto I. factam auctoritate Apostolica confirmetis.

¶ Idem Eboracēn. archiepiscopo.

¶ *Appellans ab ordinario in vna causa, in alijs ceram eo respondere tenetur: potest tamen eum recusare vt suspectum, nisi conueniatur de crimine manifesto, in quo non cadit excusatio, nec suspicio, vt quia imponitur pœna iuris surgens ipso facto.* b. *d secundum intellectum intrinsecum.*

CAP. XXIIII.

PRopositum[f] nobis M. clericus tuus, quod sæpe contingit, vt cum aliquis super aliqua causa appellat, in alijs[e] causis ī quibus non est appellatum, respondere recuset. Superquo consultationi tuæ taliter respondemꝰ, quod licet pro illa appellatione nō minus teneatur in alijs super quib. appellatum nō est, respōdere: iudex tamen à quo appellatur (quia illi omnino suspectus est) eum nō debet ad respondendū super alijs cōpellere: nisi pro crimine adeo grauī & manifesto, g quo ipso actu merito sit damnandus.

¶ Idem Cantuariēn. archiepiscopo.

¶ *Absolnitur excommunicans cautione recepta, licet aduersarius [vel excommunicator ne absolnatur, appellet h d secundum vnum intellectum, quem tamen oportet limitare, quando excommunicatio non fuit lata pro manifesta contumacia, vel offensa: quia tunc non debet absolni, nisi satisfactione precedente, vt in c. ex parte 1. infra de ver. sig.*

Rōdet Papa, q propter appellationem illam non minus tenet[f] alijs cāusis super quibus nō est appellatum rūdere: vel iuniorē iudex à quo appellatur, ī debet eum compellere mōdere super alijs, qa ei suspectus est, nisi q crimine adeo grauī & manifesto, propter quod ipso actu meritò sit damnandus. Not. q licet aliꝗs appellet ab ordinario, tamen super alijs causis remanet eius iudex, sed non debet compelli ad rādendum: nisi crimen sit notorium.

e In alijs.] & ita patet, quod appellatio nō eximit appellantem a iurisdictione iudicis, nisi in eo tātum super quo appellatur. ī. cod. cum tenea. nur. & cap. ad hoc. & ī. eo. pastoralis, & infra e. Romana. §. cum vero.

[Glos. sequens arguit quod sic, & soluit.]

f Non debet.] hoc verbum, debet necessitatē importat. Sim. 11. q. 4. debēt. Vndè si appellans vult eum recusare, potest quia suspectus est, vt hic dicit. & ī. eo. ad hæc. alioquin si nollet eū recusare, tenetur corā illo respondere: quia suus iudex est. Sed quid si appellat a delegato & pēdēte appellatione iterum datur iudex ī me in alia causa: numquid potero ipsum recusare propter ipsam appellationem? Dicas q sic, arg. istius c. Dicas q hæc recusatio pēdēte priori appellatione est impendenti. a Nā si pronunciatur appellationem tenuisse, apparet q eū grauauit: & sic admittitur recusatio in secunda causa. arg. ī. eo. post remò. si aūt pronunciatur male appellatum, apparet q illum non grauauit, vnde remittitur ad primum iudicem. infra. eo. c. cum in ecclesia. & c. vt debitus. & sic non poterit eum recusare in alia causa.

[Glo. seq. dignat contrarium, & soluit.]

g Manifesto.] habes hic q in notorijs non est locus recusationi, sicut nec appellationi, ī sup. eo. cum sit. & c. consuluit. Arg. contra. 2. q. 5. quia suspecti. sed illud de manifestis non notorijs hic verò de manifesto quod est notorium.

Quia

† Cap. 38. citat. in j. cōpi. Et de materia vide Antonium Bute. in repet. c. ve stra. j. de cohab. cleri. & mulie. adde Roman. consil. 324.

e Concord. l. sæpe. ff. de off. procons. & l. eum qui. §. ff. mulier. ī gl. ff. de iniur.

a Immo statim recurretur ad arbitros: & probato coram eis grauamine, procedet recusatio, aliter non, vt dixi sup. eo. ad hæc ſi. Io. A.

ī De hoc articulo præter Innoc. Host. & Ioan. An. hic, vide Iulium Cla. in practi. crimi. §. ſ. q. 94.

CAP. XXV.

QVa †fronte.] Apellans ab excommunicatione poteſt petere abſolutionem ab excommunicatore, à quo appellauit, non obſtante appellatione ſua vel appellatione interpoſita per aduerſarium ne abſoluatur. tamen iſte intellectus non multum congruit litteræ. Diuiditur prima pars reprehẽdit quærentem. Secũda ibi, Sane ipſius duplici quæſtioni reſpõdet. Abbas.

† Cap. 42. tit. in 1. cõp. Et poſt condi. Laterañ. ſub Alexan. iij. part. 3. cap. 2.

CAVS. Archiepiſcop[a] Cantuarieñ. ſuper quibuſdam dubijs ſuijs conſuluit dñm Papã: ante q̃ ad q̃ſtiones rñdeat dicit, quod non videt qua fronte ipſum cõſulat, cũ dicatur iuris ordinẽ peruertere, cum ipſe non in eccleſia, non in palatio, non in camera ſua, ſed i camera regis contra ius, & cõtra pontificalem dignitatem electiones epiſcoporum cõfirmet. Poſtea defendit ad q̃ſtiones prima eſt talis: Aliquis fuit excõmunicatus vel interdictus pro contumacia vel alia iuſta cauſa, ille offert ſe ad iuſtitiã de ijs quib. ſententiam recepit, pars aduerſa appellat ne abſoluatur: quæritur an iudex ipſũ abſoluere debe t? Rñdet Papa q̃ iudex ipſũ abſoluere poteſt ne in excõmunicatione decedat, etiã ſi appellauerit pars aduerſa, recepta primo cautione ſufficiẽti ab ipſo q̃ iuri parebit coram Papa, ad quem appellauit, vel delegato ipſius. Secunda quæſtio fuit: Aliquis conqueritur ſe irrationabiliter excommunicatum, vel interdictum nihilominus offert ſe ad iuſtitiã: & petit abſolui: pars aduerſa appellat: Ad hanc quæſtionẽ idem rñdet, q̃ in prima, ſcilicet, quod poteſt illum abſoluere etiam ſi pars aduerſa duxerit appellandũ ne abſoluatur. Nota quod qui circa officiũ ſuum malè ſe habet, coram ſuperiore temere poteſt comparere, vel aliquid petere ab eodem. Item abſolui debet quis ne in excommunicatione decedat, præſtita prius cautione ſufficiẽti obſtante appellatione partis aduerſæ, quia appellatio non tenet in ijs quæ dilationem non capiunt.

† Vide archidiaconũ in c. qui iubente. 11. q. 3. vbi dicit ſatisfactionem non eſſe denegandam excommunicato, licet venia interdum denegetur. hæc enim diſtinguunt.

a Peruertere.] nam iure poſſet ei dici, per ca. ſcelerat. 3. q. 7. cap. infamis §. tria. & §. ſunt autem idem teſtatur.

[Gloſſ. ieq. alleg. quattuor concor. in fin. alleg. contraria.]

b Canonicum.] quia huiuſmodi ſpiritualia in eccleſia ſiue capitulis ad hoc deputatis fieri debent. in nomine. & 2. q. 2. præceptum. & 23. q. vl. con. & ẽ. de elec. cum terra. & c. quod ſi cui. & j. de iu. ecc. eod. c. 1. & c. cum eccleſia. arg. contra.

c Contra debitum iuris.] confirmatio enim cauſæ cognitionẽ deſiderat 1 vt 23. diſt. illud. 47. diſti. de Petro. & ideo de plano expediri non poteſt. 3. q. 3. c. indu ciæ. §. ſpatium. & §. a iudice. & 2. q. 3. c. ſi quem. §. notandum. ver. item. p tribunali. & nõ de plano. & ff. de of. procõ ſu. l. nec quicquã. C. de ſen. & iterlo. omiſſ. cum ſniam. ff. de reg. iur. omnia q̃cunque. & talia fieri nõ debẽt niſi p̃miſſa diligenti examinatiõe tã pſonæ, q̃ de modo electionis. ẽ. de ele. nihil. & fieri nõ debẽt ſine p̃filio capituli ſui, vl maioris partis. j. ẽijs q̃ fiã. pl. ſine cõſenſu. nouit. & ca. quantocũ. Cõtumacia vel alia.] j. de verb. ſignifi. c. ex parte.

1 Vnde q quiriť quod præcedat citatio ſecundum formã traditam de elect. c. vltim. lib. 6. Iour. And.

e Decedat.] q̃a pp peccatũ homo citť etiã mori p̃ſumitur. 11. q. 3. eſt ſi facerdotali. in fi. & ar. 12. q. 1. c. 2. tollit. Deť malos de medio, ne peccatũ eorũ augeat. 23. q. ea vindicta. vermagni ſãcti viri. ſicut tollis bonos ne malitia mutet intellectũ eorũ. de pœn. di. 4. ſi ex bono. & ideò pp periculũ mortis ñ admittit hæc appellatio, nec i ijs q̃ dilationẽ ñ capiũt, vt ff. de ap. reci vl ñ. l. vl. & 2. q. 6. rei q. §. diffinitiua. & §. ſuc quorũ. ver. ſi qs autũ. C. de ſepul. vio. l. vl. & ff. de ſe. l. i. §. 2. & l. ſolet. Præterea nihil deperijt aduerſario ſi abſoluat, & , idulgẽdũ. ff. de rei ſ. ante varijs. ſic pp ex facto. & conſp. iuratoria, & c.]

† Scilicet Alexander iij. in concilio Laterañ. c. 6. & ca 22. eo. tit. in 1. comp.

2 Quando quc tamen differt abſolutio, ſuper quo vide q

Peruertere.] nam iure poſſet ei dici, per ca. ſcelerat. 3. q. 7. cap. infamis §. tria. & §. ſunt autem idem teſtatur.

[Gloſſ. ieq. alleg. quattuor concor. in fin. alleg. contraria.]

b Canonicum.] quia huiuſmodi ſpiritualia in eccleſia ſiue capitulis ad hoc deputatis fieri debent. in nomine. & 2. q. 2. præceptum. & 23. q. vl. con. & ẽ. de elec. cum terra. & c. quod ſi cui. & j. de iu.

tiam appellatur, ſi maluerit aduerſarius, vel coram iudice cui cauſam delegauerit, iuris pateat æquitati.

¶ De his etiam, qui cõqueruntur ſe irrationabiliter excommunicationi vel interdicto ſuppoſitos, illud [b] idem dicimus, etiam ſi ij qui huiuſmodi protulerunt ſẽtentiam, ad ſedem Apoſtolicam duxerint appellandum.

¶ Idem † in concilio Laterañ.

¶ Prælatus ſubditum ſuſpendere vel excommunicare nõ debet, niſi monitione præmiſſa nec ſubditus contra diſciplinam eccleſiaſticam appellare poteſt, maximè ſi eſt religioſus. Et iudex à quo, præfigit terminum appellanti, ad appellationem proſequendam infra quem ſi non proſequitur, iudex à quo reaſſumit iuriſdictionẽ. Appellans vero non proſequens appellationem ſuam, condemnatur in expenſis appellato hoc proſequenti.

ci. deſt, quo caſu ñ eſt ei vẽ. ſimo. & ff. ã aqua pl. picuũ mortis citť abſoluti

q. reci. per q

ſer, o

pl. s pro

ratoria

fictorma

ex tem

caſu iſto

n debe

ſi pot

ſi ſa

ſtis

ſi

ſi

ſi

Reprehensibilis.] Quinque sunt dicta huius text. Secundū ibi, Nec inuenitur Terentius, Si verò Quatum ibi, Si autem. Quintum ibi, Præterea verò. Alex.

CASVS. Quia prælati minus prompti erant & faciles ad excōicandum, & subditi promptiores ad appellandum: volens Laterañ. concilium prouidere super his, tam subditis quam prælatis, statuit, quod prælati suspensionis, vel excōicationis sententiam nullatenus proferāt in subiectos, nisi canonica commonitione præmissa: nisi fortè talis sit culpa, quę ipso facto suspensionem, vel excommunicationem inducat, nec subiecti ꝯ disciplinam ecclesiasticā appellare præsumāt. Sed si aliquis ꝓ sua necessitate appellauerit, competēs sibi terminus præfigatur ad prosequendam appellationem: quod si ꝯ. terminum non fuerit prosecutus, ex tūc episcopus auctoritate sua vtatur. Si autē aliquis appellauerit, & ille contra quem fuerit appellatum venerit, ille verò qui appellauit venire neglexerit: si proprium habuerit, in expensis parti alteri condemnetur, vt hoc saltem timore perterritus, nō facile quis appellet. In fine dicit, qđ religiosi cum pro suis excessib. fuerint corrigendi contra regularem disciplinā non appellent. Not. quod canonica monitio præcedere dēt excommunicationē.

† Qui cauteꝫ prudēter sententia excōicationis ferenda sit in diquē, tradit cōc. Triden. sess. 24. de reform. c. 3. quod uide.

† al. sui.

CAP. XXVI.

Reprehēsibilis: & infra.¶ Præsenti † decreto statuimus vt nec prælati (nisi canonica[a] cōmonitione præmissa) suspēsionis, vel excōmunicationis sententiā proferant[b] in subiectos: nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso[c] suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnā inducat. Nec subiecti[d] contra disciplinam ecclesiasticā in uocem appellationis erumpant. ¶ Si verò quisquam pro sua † necessitate crediderit appellādum competens[e] et ad prosequendam appellationē terminus præfigatur: infra quem si fortè prosequi neglexerit, tunc epūs[f] libere sua auctoritate utatur. ¶ Si autem in quocūque negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit ueniente, qui appellat uenire neglexerit: si quid proprium habuerit, competentem illi recompensationem faciat expensarū ut hoc saltem timore territus, † in grauamen alterius nō facile quis appellet. Præcipuè verò hoc in religiosis uolumus obseruari, ne religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra † regulatem[h] prælati sui & capituli disciplinam, appellare præsumant: sed humiliter ac deuotè suscipiant, ꝓ pro salute sua fuerit eisdē iniunctum.

† perterritus detentus deterritus.

† In codice Barbatię ieiunꝫ regulam prælati sui, & capituli sui disciplinam appellare, &c.

¶ Idem.

¶ Index à quo non obstante appellatione cognoscit de causa si appellans non prosequitur. hoc primò[g]. Et index vt suspectus recusatus, potest alteri causam committere. hoc secundò.

CAP. XXVII.

iij AD † hæc: & infra: Cum a te super aliqua cā fuerit appellatum: fas tibi sit appellantes appellatione cessante compellere, [i] vt vel appellationē interpositam prosequantur, vel coram te iuris pareant ordinati: aut si alterum

a Melius dixisset Euangelica. I. A.

a Tamē hæc decre. exprimit de iudicio delegatorum ti. Io. And.

a Idest, in pœnā, siue

QVa fronte.] Apellans ab excommunicatione potest petere absolutionem ab excommunicatore, à quo appellauit, non obstante appellatione sua vel appellatione interposita per aduersarium ne absoluatur. tamen iste intellectus non multum congruit litere. Diuiditur: prima pars reprehendit quærentem. Secunda ibi, Sane. ipsius duplici quæstioni respondet. Abbas.

CAP. XXV.

QVa †fronte nos cõsulere valeas, nõ videmus: cum dicaris ordinem iuris peruertere. a iam enim non in ecclesia, sicut est canonicum b & honestum: non etiam in palatio, non in camera tua, sed in camera regis, contra debitum c iuris, & pontificalis officij dignitatem, episcoporũ electiones diceris confirmare: & infra. ¶ Sane si quis pro contumacia, vel alia d qualibet causa, interdicto vel excõmunicatione tenetur adstrictus, & offert se ad iustitiam de his pro quibus sententiam ipsam excepit: iudex † eum (ne in excõmunicatione decedat e) absoluere poterit; etiam si pars aduersa ne absoluat, appellationis obstaculum interponat: ab ipso tamen ante absolutionem sufficiẽti cautione f recepta, quod vel ĩ præsentia Romani põtificis, ad cuius audientiam appellatur, si maluerit aduersarius, vel coram iudice cui causam delegauerit, iuris pareat æquitati.

¶ De his etiam, qui cõqueruntur se irrationabiliter excommunicationi vel interdicto suppositos, illud h idem dicimus, etiam si ij qui huiusmodi protulerunt sẽtentiam, ad sedem Apostolicam duxerint appellandum.

¶ Idem † in concilio Lateranẽ.

¶ Prælatus subditum suspendere vel excommunicare nõ debet, nisi monitione præmissa nec subditus contra disciplinam ecclesiasticam appellare potest, maximè si est religiosus. Et iudex à quo, præfigit terminum appellanti, ad appellationem prosequendam infra quem si non prosequitur: iudex à quo reassumit iurisdictionẽ. Appellans vero non prosequens appellationem suam, condemnatur in expensis appellato hoc prosequenti.

¶ Cap. 42. extit. in 1. cõp. Et post condi. Lateran. sub Alexan. iij. part. 3. cap. 2.

† Vide archidiaconũ in c. qui iubente. 11. q. 1. vbi dicit satisfactionem non esse denegandam excommunicato, licet venia interdum denegetur. hæc enim dicta sunt.

† Scilicet Alexander iij. in concilio Lateran. c. 6. & ca. 22. eo. tit. in 2. comp.

1 Vnde * quinit quod præcedat citatio secundum formã traditam de elect. c. vlti. lib. 6. Ioan. And.

CASVS. Archiepiscop. Cantuarien. super quibusdam dubijs suijs consuluit dãm Papã: anteq̃ ad q̃stiones rñdeat dicit, quod non videt qua fronte ipsum cõsulat, cũ dicatur iuris ordinẽ peruertere, cum ipse non in ecclesia, non in palatio, non in camera sua, sed i camera regis contra ius, & cõtra pontificalem dignitatem electiones episcoporum cõfirmet. Postea descendit ad q̃stiones: prima est talis: Aliquis fuit excõmunicatus vel interdictus pro contumacia vel alia iusta causa, ille offert se ad iustitiã de ijs quib. sententiam recepit, pars aduersa appellat ne absoluatur: quæritur an iudex ipsũ absoluere debeat? Rñdet Papa q̃ iudex ipsũ absoluere potest ne in excõmunicatione decedat, etiã si appellauerit pars aduersa, recepta primo cautione sufficiẽti ab ipso q̃ iuri parebit coram Papa, ad quem appellauit, vel delegato ipsius. Secunda q̃stio fuit: Aliquis conqueritur se irrationabiliter excommunicatum, vel interdictum nihilominus offert se ad iustitiã: & petit absolui: pars aduersa appellat: Ad hanc q̃stionẽ idem rñdet, q̃ in prima, ũlicet, quod potest illum absoluere etiam si pars aduersa duxerit appellandũ ne absoluatur. Nota quod qui circa officiũ suum malè se habet, coram superiore temere potest comparere, vel aliquid petere ab eodem. Item absolui debet quis ne in excommunicatione decedat, præstita prius cautione sufficienti, non obstante appellatione partis aduersæ, quia appellatio non tenet in ijs quæ dilationem non capiunt.

a Peruertere.] nam iure posset ei dici, peccasti, quie scet. arg. 3. q. 7. cap. infamis §. tria. & §. sunt autem. ver. idem testatur.

[Glos. seq. alleg. quattuor concor. in fin. alleg. duo contraria.]

b Canonicum.] quia huiusmodi spiritualia in ecclesia siue capitulis ad hoc deputatis fieri debent. 23. dist. in nomine. & 2. q. 2. præceptum. & 23. q. vl. cor tenior. & 3. de elect. cum terra. & c. quod sicut. & 1. de immu. ecc. eod. c. 1. & c. cum ecclesia. argu. contra.

c Contra debitum iuris.] confirmatio enim eius cognitionẽ desiderat: vt 23. dist. illud. 47. dist. de Petro. & ideo de plano expediri non potest. 3. q. 3. c. induc. §. spatium. & §. a iudice. & 2. q. 3. c. si quem. §. notandum. ver. item p̃ tribunali. & nõ de plano, & ff. de of. procõs. l. nec quicquã. C. de sen. & iterlo. omnind. cum sciam. ff. de reg. iur. omnia q̃ cõque. & talia fieri nõ debẽt nisi p̃missa diligenti examinatiõe tã p̃sonæ, q̃ de modo electionis. 3. de ele. nihil é. & fieri nõ debẽt sine p̃silio capituli sui, vl maioris partis. 1. dijs q̃ fiã p̃l. sine cõsensu conuit. & ca. quanto. d Cõtumacia vel alia.] 1. de verb. signi. c. ex parte.

e Decedat.] q̃a p̃p peccatũ homo citius etiã mori p̃sumitur. ir. q. 3. ep̃i si sacerdotali. in fi. & ar. 12. q. 1. c. 2. tollit Deus malos de medio, ne peccatũ eorũ augeat. 23 q. 1. ea. indicta. ver. magni sãcti viri. sicut tollis bonos ne malitia mutet intellectũ eorũ. de pœn. di. 4. si ex bono. & ideò p̃p periculũ mortis non admittit hæc appellatio, nec i ijs q̃ dilationẽ nõ capiũt, vt ff. d ap. reci vl nõ. l. vl. & 2. q. 6. c. ei q. §. diffinitiua. & §. sãt quorũ: ver. si q̃s autus. C. de sepul. vio. l. vl. & ff. de se. l. i. §. 2. & l. solet. Præterea nihil deperijt aduersario si absoluat, & ei nõ desit, quo casu nõ est ei p̃ malitiæ idulgẽdũ. ff. de rei vẽ. i fũdo. & ff. d aqua pl. ar. i sũma. & itẽ varijs. sic p̃p periculũ mortis citius absoluit. a 1. d sẽ. ex. facto. & c. nup.

[Glo seq. reci. per quæstionem, an iuratoria, & c.]

f Cautione.] ergo non iuratoria, quia nomine cautionis simplex promissio intelligit. C. de verb. sign. sancimus. immo iuratoria cautio præstatur in absolutione, cum illa sit forma ecclesiæ generaliter statuta. inf. ne sententia. ex. ex tenore. & c. cum desideres. & c. super eo. imò in casu isto cum excõicatur quis, quia non paret iuri, non debet absolui, nisi præstita cautione sufficienti q̃ iuri parebit: sicut cũ restituit posse. Ilio. 3. de q̃stra. c. 1. in fin. sed in alijs excõicationibus sufficit iuratoria: aliàs videtur fieri iniuria aduersario.

g Cõquerũt.] coram superiore excõicatoris. q̃ p̃ simplicem querelã de excõicatione cognoscere potest. 3. de of. ord. ad reprimendum. & 1. de sen. excom. sacro.

[Glo. seq. alle. contrarium. & vbi remittit.]

h Illud idem.] q̃ absoluatur (scilicet non obstante appellatione illius. cui ipsum excommunicauit. argu. contra. infra eo. scilicet tu dixisti. & sol. ibi.

2 Quandoque tamen differt absolutio, super quo vide q̃ no. dist. si q̃s aũt. in vl. gl. Io. And.

Repre-

Reprehensibilis.] Quinque sunt dicta huius ext. Secundū ibi, Nec inuenitur. Tertiū ibi, Si verò. Quartum ibi, Si autem. Quintum ibi, Præcipuè verò. Alias.

CASVS. Quia prælati nimis prompti erant & faciles ad excōicandum, & subditi promptiores ad appellandum volens Laterān. concilium prouidere super his, tam subditis quam prælatis, statuit, quod prælati suspentionis, vel excōicationis sententiam nullatenus proferāt in subiectos, nisi canonica commonitione præmissa nisi fortè talis sit culpa, quę ipso facto suspensionem, vel excommunicationem inducat, nec subiecti ꝯ disciplinam ecclesiasticā appellare præsumāt. Sed si aliquis ꝓ sua necessitate appellauerit, competēs sibi terminus præfigatur ad prosequēdam appellationem: quod si ꝯ. terminum non fuerit prosecutus, ex tūc episcopus auctoritate sua vtatur. Si autē aliquis appellauerit, & ille contra quem fuerit appellatum venerit, ille verò qui appellauit venire neglexerit: si proprium habuerit, in expensis parti alteri condemnetur, vt hoc saltem timore perterritus, nō facile quis appellet. In fine dicit, qđ religiosi cum pro suis excessib. fuerint corrigendi contra regularem disciplinā non appellent. Not. quod canonica monitio præcedere dēt excommunicationē.

Item si quis infra terminum sibi statutum appellationem non prosequitur, iudex postea officio suo utatur. Item qui non prosequitur appellationem suam cōdemnari debet aduersario eam prosequenti in expensis. Iuꝝ a correctione non appellatur.

a Canonica commonitione.] trina. s. illa. n. df canoni ca. 16. q. 7. oēs decimæ. & 17. q. 4. de pbyterorum. de canonica i admonitione habes ꝯ. de iud. c. nouit. & 2. q. 1. si peccauerit. & si qs ea omissa aliquē excōicauerit, ꝓ vnū mensē ingressū ecclesiæ sibi nouerit interdictum, ꝯ. de sent. excō. sacro. & inodium a ꝓlatorū, qui excōicabant non præmissa admonitione ꝯ istud concilium emanauit illa constitutio: sacro, & c. cum medicinalis, quæ imponit ipso iure pœnam illam prælatis.

b Proferant.] tenet tamen, licet ꝯ hoc faciant. 11. q. 3. sententia pastoris. nisi in duobus casibus. ꝯ. de sententia excommu. c. per tuas. vbi habes duos casus. tertium habes in c. statuimus. & quartum habes 24. q. 1. audiuimus. & sic sunt quattuor casus, in quibus non tenet sententia pastoris.

c Ipso suo genere.] ideſt ipso facto. ꝯ. eo. c. proposuit, in fi. vt 17. q. 4. si quis sua. & dist. 5. si quis sacerdotum. & si quis quomodo. & sup. eo. inf. de sententia excommunicationis. & capite 3. tunc enim potsūt puniri sine admonitione, & sine pœna illius constitutionis, sacro.

CAP. XXVI.

Reprehēsibilis: & infra. ¶ Præsenti ꝯ decreto statuimus vt nec prælati (nisi canonica a cō monitione præmissa) suspēsionis, vel excommunicationis sententiā proferant b in subiectos: nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso c suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnā inducat. Nec subiecti d contra disciplinam ecclesiasticā in uocem appellationis erumpant. ¶ Si verò quis quam pro sua † necessitate crediderit appellādū: competens e ei ad prosequendam appellationē terminus præfigatur: infra quem si fortè prosequ neglexerit, tunc epūs f libere sua auctoritate utatur. ¶ Si autem in quocūque negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit ueniente, qui appellat uenire neglexerit: si quid propriūꝫ habuerit, competentem illi recompensationem faciat expensarū ut hoc saltem timore territus, † in grauamen alterius nō facile quis appelliet. Præcipuè verò hoc ī religiosis uolumus obseruari, ne religiosi cum proaliquo excessu fuerint corrigendi, contra † regularem h prælati sui & capituli disciplinam, appellare præsumant: sed humiliter ac deuotè suscipiant, ꝙ pro salute sua fuerit eisdē iniunctum.

† perterritus detentus deterritus.

† In codice Barbatię ita: ꝯ regulam plati sui, & capituli sui disciplinam appellare, &c.

¶ Idem.

¶ Index à quo non obstante appellatione cognoscit de causa si appellans non prosequitur. hoc primò. Et index vt suspectus recusatus, potest alteri causam committere. hoc secundò.

CAP. XXVII.

iij AD † hæc: & infra: Cum a te super aliqua cā fuerit appellatum: fas tibi sit appellantes appellatione cessante compellere, i vt vel appellationē interpositam prosequantur, vel coram te iuris pareant æquitati: aut si alterutra partiū ad Nec subiecti. ꝯ. eod. cum subiecti constitutionem illam non seruabant, immo indifferenter appellabāt, nō expectata aliqua admonitione & nulla causa præmissa. Alia etiam constitutio edita est contra ipsos, quę illis imponit silentium. ꝯ. eod. cum speciali. & sic patet, quòd subditi ꝯ ecclesiasticam disciplinam nō appellāt, nisi grauarētur iniuste secundum tenorē illius cōstitutionis, cum speciali.

† In codice Barbatię ita: ꝯ regulam plati sui, & capituli sui disciplinam appellare, &c.

e Competens.] secundum tenorem illius decreta. ꝯ. eod. cum sit, si exposuit causam probabilem suæ appellationis ante sententiam. ꝯ. eo. vt debitus. post sententiam est necesse allegare aliquā causam.

f Tunc episcopus.] quia perinde est ac si non appellauerit. ꝯ. eo. cum sit. & inf. eo. sicut.

† Cap. 43. eo. tit in 1. cōp. Et uide Felinū in c. exceptionē, ꝯ. de except.

g Si quid ꝓpriū.] punitur appellans q non prosequitur appellationem in expēsis alteri parti, ex eo quod ipsum ad iudicium prouocauit, & non venit, & si processutus fuisset per procuratorem non ad tractandam litē, sed ad impetrandas litteras aduersario legitimè prosequente, ad totam causam similiter condemnatur; quia non venit sufficienter instructus, ꝯ. eod. Nicolao. sed si non habeat proprium: aliàs punietur secundum arbitrium iudicis. 14. q. 6. iures. & ꝯ. de dolo & contu. c. finem. ff. de iudi. eū quem temere. ꝯ. de restit. cęterum, & c. vlt.

ꝯ 32. casus ꝙ. ipso iure ꝙ incurrit, excōica. per consti. lib. 6. no. eo. lib. de sent. excom. eos q. & 50. casus expressos ꝓ consti. clem. & duos tacitos not. in cle. de sent. exc. c. 1. quorum 16. sunt restituut ibi notatur. Io A.

h Regularem.] simile ꝯ. eo. ad nostram. vbi de hoc.

iij AD hęc: & infra.] Duo sunt dicta. secundum ibi, Aut si. Abbas.

CASVS. Iudex compellere debet appellantem, vt appellationem suam prosequatur infra terminum sibi pfixum: vel stet iuri coram ipso. In fine dicit, si aliqua partium iudicem habet suspectum, iudicem eligant, qui causam dirimat. Not. quod iudex potest compellere appellantem, ut appellationem prosequatur. Item iudex ordinarius potest recusari, sed potest partes compellere, ut alium eligant coram quo quæstio terminetur.

i Compellere.] sub alternatiua ne, ut dictum est ꝯ. eod. consuluit. & ca. peruenit. sic alternatiuè compellit quis ad continentiam, vt 27. q. 2. multorum.

a Suspe-

a Melius dixisset Euangelica. I. A.

a Deest, in pœnā, siue coercionem.

¶ Ne quo ne ceſſario itel ligit decr. ſe cundũ Ab. ꝓ eo quod de legatus recu ſatus nõ de legat. ℨ. eod. ſecundo req tit. io. And.

† Vide l. ſi ſu ſpecta. cum gl & l. ſecũ do requitis, ff. eod.

¶ Salesburi en. ſi. Salesbericñ.

a Suſpectum.] & ita ordinarius ſ poteſt recuſari: De hac ſuſpicione tene quod dicitur ℨ. eo. ſpeciali. & ſupra de foro comp. ſi quis. Ber.

ij PErvenit.] In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, Cum autem.] quę tria facit, quæ per ſe patent. Abb. Sic.

CASVS. Epſ Salabrieñ. monuit G. canonicum ſuum, vt ſ eccleſia ſua reſidentiã faceret; ille appellauit; quæſiuit epſ a Papa quid ſup hoc faceret? Mãdat Papa eidem epſo, quatenꝰ illum moneat, vt in eccleſia ſua reſidentiam faciat, vel infra terminum competẽtem iter arripiat cauſa proſ. quẽdi appellationẽ: interim verò vices eius in ꝑdicta eccleſia cõmittat alicui honeſtę perſonæ: & de beneficio illius ei prouideat: quod ſi alterũ iſtorũ nõ fecerit, ꝓbenda ipſa priuet eundem, & alij eam conferat, q ibidẽ deſeruiat. Not. q clerici in eccleſijs reſidentiã facere tenentur ad mandatũ ſui prælati: quod ſi non fecerint, poſſunt eis priuari.

† Cap. 44. eti. in 1. cõpi. Et de reſidẽ tia canonico rum & aliarũ perſonarum eccleſiaſticarũ, uide quid noniſſime diffinierit Concilium Trid. ſeſſ. 24. de reform. ca. 12.

† Hic locus vix põt itelligi, ut legit in Vulgatis, qui eſt apertior in antiquis.

b Reſidentiam.] q̃ quilibet clericus de iure cõi facere dẽt. 7. q. 1. ſi quis in clero. & 91. diſtin. Eleutherius, ℨ. de cleric. non reſid. ex tuæ. & quia nonnulli. niſi iuſta cauſa excuſetur, puta infirmitate, vel ſi abeſt de licentia prælati ſui, ℨ. de cler. nõ reſi. relatum.

c Fruſtratorię.] & ita admittitur hæc fruſtratoria appellatio quæ hodie ſi recipitur niſi cã probabilis exponatur in appellatione, ℨ. eo. vt debitus. & c. cum ſpeciali. & c. interpoſita.

d Arripiat.] Iterum inus iſte datur ad iterum arripiendũ, nõ ad præſentandũ ſe iudici. De hoc dictum eſt ſ. eo. perſonas. ad hoc tamen præcisè non poteſt compelli, C. de appel. l. cos. in fi. ſed ſub alternatione, vt ſæpius dictũ eſt. [Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

e Aſſignes.] ſed ex quo appellatio eius admittit, quare dicit Papa quòd beneficia illius alij interim aſſignẽtur, cum appellatione interpoſita, q̃ recipit, nihil innouari oportet. 2. q. 6. c. poſt appellationem. ℨ. appellatione? Hoc ideò fit, quia eccleſia interim non debet carere ſuffragio clerici, & ideò ne ſeruitium eccleſiæ propter appellationem illius diminuatur, ſubtrahit illi beneficium, & aſſignatur alij qui interim officiet eccleſiam vice ſua, quia fruſtratoria uidebatur appellatio. Ber. [Glo. ſ. q. notat, & remittit.]

f Priues.] ex hoc patet, q̃ qui in eccleſia ſua non vult facere reſidentiam, põt a prælato ſuo ea priuari, niſi iuſta cauſa fuerit impeditus, quare reſidere non poſſet, ℨ. de cler. non reſi. inter quattuor. & c. vlt. De hac materia dictum eſt ℨ. vt lic. non cont. quoniam frequenter.

iij COnſuluit.] Cõis diuiſio. Secunda ibi, Non conuenit. Et intellige hanc litteram duobus modis. Primò q̃ cũ epſ cõpelleret Iudæos, vt dimitterent mancipia Chriſtiana in ſua libertate cum nõ ſit licitũ eis ſm iuris diſpoſitionem habere ſeruos Chriſtianos: appellabat ab eo per regẽ Frãcorum, qui interponebat appellationem in fauorẽ iudæorum, a quibus forte multa ꝓmoda percipiebat. Secũdo modo põt intelligi, quòd nõ appellabat hic rex, ſed appellabatur ab eo, qui tanq̃ miniſter eccleſiæ cõpellebat Iudæos, vt dimitterent ſeruos Chriſtianos. Et vtra que lectio põt adaptari literæ: nec mutat iuris diſpoſitionẽ vtro que caſu applo erat q̃ diſpoſitionẽ iuris, merito nominat admittenda. Abb. Sic.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpi. Et quantam poteſtatẽ habeat Papa ſuper Iudæos, & alios infideles, tradit Inn. & alij ibi. ſup lus, ℨ. de uoto, & uot. redẽp. & plenißimè Nicola. Eymericus in Direct. Inqſit. par. 2. q. 46.

† Ianuenſi, ſed idem ẽ, nã olim Genuã, Ianuã vocabant.

† Ca. 2. e. tit. in 2. compi. Et de miſſione nũcij an aliquid nũc operet, uide Panormi. ℨ. hoc tit. c. ut debitus.

te ſuſpectum a habuerit, te inſiſtentem, iudicẽ eligant †qui propoſitam inter eos valeat dimittere quæſtionem.

¶ Idem Salabrieñ. †epiſcopo.

¶ *Si canonicus ad reſidentiã monitus appellat, ſtatuitur ſibi terminus ad appellationẽ proſequendam: & interim deſeruitur beneficio per vicarium de fructibus beneficij ſuſtentandum, & ſi appellationem non proſequitur, uel reſidentiam non facit, priuatur prębenda.*

CAP. XXVIII.

ij PErvenit † ad nos: quod cum G. eccleſiæ tuæ Canonicum, ut in ea reſidentiam b faceret, monuiſſes, in appellationem prorupit: & infra. ¶ Cum aũt fruſtratoriæ c dilationis cã videat dictus canonicus appellaſſe: Mandamus, quatenus eũ ſtudioſè moneas, vt in eadẽ eccleſia reſidẽtiam faciat: vel †infra terminum eam proſecuturus, iter ad nos arripiat d veniendi. Interim verò alicui honeſtæ perſonę, vices eius in eccleſia prætaxata cõmittas, & ei de beneficijs illius aſſignes, e vnde poſſit congruè ſuſtentari. Quod ſi prędictus G. alterum adimplere neglexerit, tu præbẽda ſua priues f eundem, & eam alij idoneæ perſonæ concedas.

¶ Idem.

¶ *A iudice inciſdictionem excipiente, non appellatur.*

CAP. XXIX.

iij COnſulunt † nos tua fraternitas, vt cum ſit appellationibus deferendum, a rege † Frãcorũ pro Iudæis interpoſitis, vt mancipia detineant Chriſtiana: & infra. Nõ conuenit vt pro huiuſmodi ſ appellationibus ab obſeruatione decreti debeas abſtinere.

¶ Idem Genuenſi † archiepiſc.

¶ *Qui ante citationem uel ne uiam literarum miſit nuncium ad ſedem Apoſtolicam, appellare poteſt ne delegatus procedat, ſecus ſi poſt.*

CAP. XXX.

iiij AD † hæc, ſicut aſſertis: & infra. de cler. non reſi. inter quattuor. & c. vlt. De hac materia dictum eſt ℨ. vt lic. non cont. quoniam frequenter.

iij COnſuluit.] Cõis diuiſio. Secunda ibi, Non conuenit. Et intellige hanc litteram duobus modis. Primò q̃ cũ epſ cõpelleret Iudæos, vt dimitterent mancipia Chriſtiana in ſua libertate cum nõ ſit licitũ eis ſm iuris diſpoſitionem habere ſeruos Chriſtianos: appellabat ab eo per regẽ Frãcorum, qui interponebat appellationem in fauorẽ iudæorum, a quibus forte multa ꝓmoda percipiebat. Secũdo modo põt intelligi, quòd nõ appellabat hic rex, ſed appellabatur ab eo, qui tanq̃ miniſter eccleſiæ cõpellebat Iudæos, vt dimitterent ſeruos Chriſtianos. Et vtra que lectio põt adaptari literæ: nec mutat iuris diſpoſitionẽ vtro que caſu applo erat q̃ diſpoſitionẽ iuris, merito nominat admittenda. Abb. Sic.

CASVS. Quæritur an applone regis Frãcorum ſit deferendum pro Iudæis, vt liceat eis habere mancipia Chriſtiana, & ſynago. eas ędificare? Reſpondet P. ſed, quod non. cũ ſit ℨ. cõſtitũ generale. Nec quòd appellationi factæ ℨ. leges & canones nõ eſt deferendum. Item nec ℨ. Iudæos, quòd non põt habere Chriſtiana mancipia.

ij Pro hmõi appellationib⁹.] hmõi appellationibus nõ eſt deferendum ꝓ contra canonicas ſãctiones. 54. diſt. mancipia. de quo decreto fit hic mentio, & ℨ. de Iudæ. multorum. & c. Iudæi. 2. & c. cum ſit nimis. & ſic patet quòd appellatio, q̃ fit contra leges, vel canones, non eſt aliquatenus admittenda. ℨ. de cler. non reſid. c. relatum. Ber.

iiij AD hæc.] Idem dicit quod c. meminimus. & capi. ſuggeſtum. ℨ. eo.

CASVS. Aliqua cã commiſſa eſt alicui applone remota: ille q̃ quẽ cõmiſſio facta eſt, appellat, dicens ſe ꝓ eadem cã nuncium ſuum ad ſedem Apoſt. deſtinaſſe: q̃rit an tali appellatio ſit deferendum? Rñdet Papa, quòd ſi conſtiterit iudici appellantem deſtinaſſe nuncium ad ſedem Apoſt. anteq̃ partes eſſent citatæ, vel anteq̃ delegatio cãæ peruenißet ad ipſum, dẽt appellationi deferre. Si verò poſt citationem fuit nuncius deſtinatus: nõ tenetur appellationi deferre. hoc intellige ſn illam. ℨ. eo. vt debitus. Nota quòd miſſio nuncij excuſat appellãtem ne rñdeat coram iudice, cui cauſa eſt commiſſa: & hoc intellige ſi nuncius mittat anteq̃ partes fuerint citatæ. Si verò poſt, non excuſat. Item licet cauſa non admittatur appellatione remota, poteſt tamen appellari-

a Dele-

a Delegatio.] idest cognitio delegationis factæ.
b Ad sedem Apostolicam.] hodie non admittitur talis appellatio, quia si haberet litteras super eodē negotio, non prodesset, si nondum essent iudici præsentatæ. ī. eo. vt debitus. Similiter habes ī. eod. meminimus. vbi de hoc.

DE priore.] CASVS. Quidam canonicus regularis appellauit à suo Priore, qui modū excedebat in correctione, quē fecit vestib. vsq; ad caminā spoliare. prior nō obstante appellatione, processit enormiter ī illum canonicū, vnde cōquestus fuit dño Papæ: vndè mādat cuidā iudici, vt si præfatus canonic[us] appellauit ꝓpter enormitates ipsius Prioris manifestas, q̄ reddūt ipsum notabilē, & ipse ū detulit appellationi, cōpellat ipsum ad Apostlo. sedē cum litteris veritatem continentibus venire, satisfacturū de tanto excessu. Nota ꝙ prælatus non debet excedere modū in corrigendo: alioquin tenet appellatio, quæ alias nō teneret. Itē qui nō defert appellationi legitimæ, debet puniri.

[Glos. seq. reci. per obiectionem decr. ad nostram, &c.]

c Contempsit.] Ex hoc patet, ꝙ si ꝓlatus modum excedat i in correctione, q̄ benè admittit appellatio à tali correctione. ī. & off. ord. licet. alias à correctione nō appellat. ī. eod. ad nostram. & c. reprehēsibilis. vlt. respon. & ī. eod. cū speciali. in fi.

[Glos. seq. reci. per obiec. de l. quoniam iudicis.

d De tāto excessu.] & sic patet ꝙ qui nō defert legitimę appellationi, debet puniri, vt si clericus fuit, deponi debet. a. q. 2. vt decretū, si laicus xx. pondo auri mulctetur. C. de appell. quoniam iudices.

QVia nos.] CASVS. Statuit Papa in capitulo isto, ꝙ abbates qui publica infamia sunt respersi, aut commissi, si commoniti in cōi capitulo prælationi renūciare noluerint, vocem non habeāt appellandi. No. ꝙ in notorijs dilectis non habet locum appellatio: nec contra correctionem admittitur appellatio. Bernar.

e Vt abbates.] supple. statuimus.
f Infamia.] de qua purgare se nequeunt. 2. q. 5. presbyter. sim. ī. de simonia. de hoc.
g Commissi.] de plano etiā ordine iudiciario per omnia nō seruato. ī. de accus. olim, quia regulares huiusmodi de facili possunt à suis administrationib. amoueri, & ex leuibus causis. ī. de accus. qualiter & quando, in fi. & ī. de simo. per tuas, in fine.

[Glo. seq. reci. per quæstio. de quo communi capitulo loquatur.]

h In cōi capitulo.] qd facere debēt Abbates & Priores de triēnio in triēnium. ī. de stat. regul. in singulis. & si sponte cedere noluerint, tunc prælidentes capitulo denuncient episcopo diœcesano, q̄ ipsum remoueat. ī. de statu regul. in singulis. & cap seq. §. 1. & in tali casu nō habet locum hæc appellatio contra huiusmodi correctionē, maximè cum publicè sint infamati, vt ‖ talem appellationem remaneat infamia. sim. ī. eod. consuluit. sic & à pœnalegis appellari nō potest. ff. de verbo. significa. l. antepenult.

AD aures.] Aduerte quia iliud capitulum nō est ex toto superfluum: Nam loquitur à delegato, de quo non habebamus textum ita apertum. Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, ꝙ iudex debet appellationi competenti terminum pōnere ad appellationē suam prosequendā, infra quē ī non fuerit prosecutus appellationē, ex tunc debet iudex ipsum cōpellere stare iuri coram eo. No. quòd tempus potest præfigi à iudice appellationi prosequē dæ. Item qui nō prosequitur appellationem incidit in iurisdictionem iudicis, à quo appellauit.

i Terminus.] hoc iam sæpius dictum est. 2. ī. eod. personas. & cap. si. q. & ī. eod. ex parte. & c. oblatæ. quia perinde est ac si nō esset appellatum.

AD audientiam.] Qui se & sua protectioni Papæ submittit, licet verbum, appello, non exprimat, intelligitur appellasse. h. l. Petrus narrat factum. Iuniecundo dat iudicem mihi, Licet autem Abb. Sicul.

CASVS. Ecclesia S. Iacobi Zamorēn. sub ‖ ecclesiæ Compostellanæ. Epūs Zamorēn. multipliciter molestabat G. presbyterum prædictæ ecclesiæ S. Iacobi Zamorēn. propter quod idem presbyter se & ecclesiam suam sub protectione dñi Papæ supposuit: sed præfatus episcopus nihilominus post hanc suam se & suis Apost. patrocinium, quia forte verum appellationis non expressit,

CAP. XXXII.

QVia † nos: & infra. Vt abbates [e] q̄ de aliqua publica infamia [f] publicè respersi sūt † aut cōuicti, [g] deinde † in cōmuni capitulo [h] commoniti, prælationi credere noluerint appellandi nō habeant facultatem.

¶ Idem.

¶ *Iudex à quo potest præfigere terminum appellanti ad prosequēdam appellationem: quo lapso reassumat iudex iurisdictionem*

CAP. XXXIII.

AD † aures nostras: & infra. ¶ Appellanti ad prosecutionem appellationis, terminus [i] cōgruus præfigatur: infra quem si appellationem non fuerit prosecutus, ex tunc compellatur stare iudicio delegati.

¶ Idem Abulen. episcopo.

¶ *Si procedente grauamine quis submittit se protectionis superioris habetur pro appellante dummodo seruauerit ea, quæ in appellatione sunt necessaria.*

CAP. XXXIIII.

AD † audientiam nostrā noueris peruenisse, quòd cum Zamorē

CAP. XXXI.

DE † Priore: & inf. ¶ Cęterùm si præfatus canonicus Priorē pp suas enormitates manifestas, quæ ipsum notabilem reddunt, † ad sedem Apostolicam appellauit: & ipse tali appellationi deferre contempsit: [c] eum cum litteris tuis veritatem continentibus de tanto excessu [d] satisfacturum ad sedem Apostolicam venire cōpellas.

¶ Idem.

¶ *Contra constitutiones regulares, appellatio religiosum non defendit.*

¶ Respondemus, quòd iudex si ei constiterit appellantem, antequā partes essent citatæ, vel delegatio [a] causæ peruenisset ad ipsum, qui appellationis interponit obstaculum, nuncium ad sedem Apostolicam [b] destinasse, factæ debet appellationi deferre; sed si post citationem fuerit destinatus, satis potest exequi quod mandatur.

¶ Idem.

¶ *Qui non defulit appellationi interposite ad Papam, mittitur cum litteris ordinarij ad curiam puniendus.*

¶ Cap. 3. eo. tit. in secūda compilat. De intellectu vid Guidonem Papæ hic.

† Vide l. capitalium. §. famosos. ff. de pœn. Bart. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst.

1 Sicut iste vt dixi i tex. & patet in antiqua. & hoc respicit hæc glo. ſm Abb. Ioann. And.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. compilat.

† Verbum, sunt, deest in pluribus antiquis.

† al. ita: & deinde, &c.

† Cap. 6. eo. tit. in 2. compilat. Vnde cognosces apte huius decretalis sensum.

† Cap 7. eo. tit. in secunda compil. Et vide Lanfrancum de Oriano, in c. quoniā contra. ī. de probatio.

2 Tamē hæc de re exprimit de iudicio delegati. Io. And.,

dictum presbyterum excõicauit: ꝙ quod idem presbyter dño Papæ fuit conquestus. Rndet Papa, licet prędictus presbyter ex simplicitate verbum appellationis non expressisset, tamen se, & sua sub protectione Apostolica fuit recepturus: nec sine causæ cognitione non debuit aliqua sententia

† Dictio, suam, deest in antiquis.

damnatri: vnde nõ dat, quatenus hoc constiterit ita esse, sniam, quam prędictus eps tulit in eundem presbyterum, denunciet nullã esse. No ꝙ simplicitati parcẽdũ ẽ. Itẽ idẽ ẽ supponere se sub protectione Papæ, sicut appellare ad ipsũ, vt hic patet. sed hoc intelligo extra iudiciũ. Item nõ refert an aliquid de æquipollẽtibus fiat. Item sine causæ cognitione non debet aliquis condemnari, nisi in notorijs, vbi ordo iuris non seruatur. Itẽ nemo iussibi dicere debet. Itẽ sententia excõmunicationis post appellationẽ lata, non tenet.

a Ecclesiæ.] quæ est propria Compostellanæ ecclesiæ.

b Ex simplicitate.] vnde ei parcendum fuit. 86. dist. tanta. & ff. & iuris.omn.iud. si quis id. §. doli. & ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2. §. 1. C. de testam. l. vlt. & ẽ. de ꝓscrip. super litt. tis.

Litteræ protectionis Papæ, an eximant aliquẽ à iurisdictione sui iudicis. †

sis episcopus G. presbyterum eccles ç - sancti Iacobi Zamorẽn. multipliciter molestaret, tandem idẽ ꝓ presbyter, se, & eccleſiã ſuã † ſuæ protectioni subiecit: & infra. ¶ Licet autem prædictus presbyter ex simplicitate b forte verbũ appellationis non expresserit: quia tñ postquam se, & sua, nostræ c protectioni subiecerat, nõ debuit sine causæ cognitione, d aliqua sententia condẽnari: Mandamus, quatenus (si ita tibi cõstiterit) sententiã quam prędictus episcopus in eũdẽ presbyterum tulit denuncies non tenere. e

¶ Idem archiepiscopo Terraconensi.

¶ *Causa non est ad iudicem à quo remittenda, appellatione adhuc non insecuta, nisi de partium consensu.*

c Nostræ protectioni.] Arg. contra ẽ. de priuil. ex parte. vbi non eximitur, licet aliquis habeat litteras protectionis domini Papæ, à iurisdictione sui iudicis. Solutio. ibi loquitur de generali protectione. hic specialis protectio fuit, quæ obtinuit vicem appellationis. & præterea ibi constat illos sui esse iuris, hic sacerdos iste non erat de iurisdictione Zamorẽn. episcopi, imò dicebat se subesse ecclesiæ sancti Iacobi Compostel. & erat in possessione libertatis, & allegabat super hoc priuilegium Compostellanæ eccles.æ: quare sententia Zamorẽn. non tenuit. vnde sine causa cognitione ius sibi dicere non debuit in presbyterum illum: ipso enim facto appellauit. argum. ẽ. eod. dilecti. & cap. vt nostrum.

d Cognitione.] delegata à Papa: quia ipse non posset cognoscere de hoc, an iusta causa fuerit huiusmodi protectio vel non, & an haberet ꝛ iurisdictionem in ipsum, quia nemo ius sibi dicere potest. C. ne quis in sua causa. l. vnica. Bern.

e Denuncies non tenere.] & sic nulla fuit sententia tanquam à non suo iudice lata ꝓ huiusmodi protectione, ac si verum appellationis expressisset. sic ẽ. de sent. excom. per tuas.

A Cepta.] Diuiditur in duas partes. Secunda, ibi: Non debet. Abbas.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, ꝙ si contingeret ab audientia alicuius iudicis appellari non debet causa ad ipsum remitti, nisi partes in hoc consentiant. No. ꝙ causa nõ debet ad eum remitti, a quo est appellatum, nisi in casibus.

f Ad eos.] vt 2. q. 6. §. vlt. & c. si quis eps accusetur. & C. de appell. cos qui. & ẽ. de sent. excom. per tuas.

[Gl. seq. rec. per obiec. retoluit plurale in singulare.]

g Nisi partes.] i. pars appellans. 2 quia non obstãte contradictione alterius partis potest appellans redire ad priorem iudicẽ. ẽ. eo. interposita. §. 2. tamen condemnabitur appellans aduersario in expensis alteri parti, si contradicente aduersario reuertitur ad eum iudicem, vt ibi dicitur.

CAP. XXXV.

A Cepta † conquestione canonicorũ Pampilon. & infra.

¶ Non debet ad eos f causa remitti, nisi partes g consenserint, à quibus noscitur appellatum.

¶ Lucius iij. Galtero † Linconiẽsi episcopo.

¶ *Delegatus etiam datus cũ clausula appellatione remota, recusare potest, si est consanguineus impetrantis, vel si fuit aduocatus eius in illa causa.*

CAP. XXXVI.

P Ostremò † fraternitati tuæ litteris ꝓ absentibus iniungimus, ꝙ si causa alicui fuerit delegata, qui consanguineus h sit illius q litteras impetrauit, aut in eodẽ negotio aduocati i officio

2 Et sic resolui tur plurale in singulare. ẽ. & priui. vt priuilegia, ad fin. & sic etiam debet exponi. ẽ. cap. 1. lib. 6. Ioan. And.

† Cap. 2. tit. de referip. in 2. compilat. Vnde intelliges hoc fragmentũ. & vide l. legat⁹. ff. de off. præsid. & l. munerum. §. iudicãdi. cum ibi notatis. ff. de munc. & hono.

† Vualtero Gualtero

† Ca. 45. eo. tit. in 1. compilat. & post cõcil. par. 10. cap. 18.

3 De hoc articulo vide Hippolytũ de Marsilijs sing. 133. incip. affinitas repellẽs.

h Cõsanguineus.] sed vsque 3 ad quem gradũ intelligimus istam consanguinitatem? Videtur ꝙ vsque ad septimũ, quia vsque ad illum gradum succederet illi, aliis deficientibus. 15. q. 5. ad sedem, in 1. col. vndè cum remaneat affectio, potest recusari vsque ad illum gradum in quo posset ei succedere. arg. contra, quia hodie consanguinitas vltra quartum gradum non extenditur. ẽ. de consan. & affi. non debet. arg. illius constitutionis, non debet: ꝛ esset dici, ꝙ vltra quartum gradum non posset recusari vt suspectus. sed certè honestius reputo, ꝙ in superioribus adhuc repellatur: quia semper affectio & dilectio prima remanet: & succederet ei, vt dictum est. modica enim causa repellit iudicem, puta familiaritas. ẽ. de offi. deleg. insinuante. & periculosum est sub iudice litigare suspecto. 3. q. 5. quia suspectus. & C. de iud. apertissimi. Quid si iudex æqualiter esset cõsanguineus vtriusque? Tunc par affectionis causa suspitionem remouet. 4 ff. de ri. nupt. non solũ. §. de vno. Item remouetur iudex si esset dominus impetrantis. ẽ. de offi. deleg. cautam quæ. vbi plures casus notantur. Item de hoc plures casus inuenies ẽ. vt li. non contest. accedens. Item si ab ipso appellatur in alia causa. ẽ. eo. adhæc. & e. proposuit. de eo quod hic dicitur, & ẽ. de offi. deleg. cautam quæ. & in decr. prædicta, accedens. plane inuenies de hoc. Bern.

i Aduocati officio.] qui enim fuit aduocatus in causa, postea in ea iudex esse non debet, aut assessor, ne actionis suæ, vel aduocationis memor. incorrupti iudicis non possit nomen præferre. C. ne offi. assess. nemo. in fi. & qui similem causam habet, ꝛ monetur. ẽ. de iudiciis, cautam quæ. Bernard.

4 Idẽ not. in teste. 3. qõ. 5. cap. 1. & in Specu. de teste. §. 1. versi. sed qd si testis. tamẽ & hoc inspicerem, an de eadem litpe. lo. And.

Ad hoc

VAD hæc.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Noueris Abbas.

CASVS. Aliqui clerici sunt interdicti, & appellāt, & de appellatione conſti non seruant interdictū, & quęritur q̄d iuris? Rādet sicut post appellationē legitimā

nemo pōt excōicari, sic clerici nō possunt declinare interdictum, cui ante appellationem suppositi fuerant. Nota q̄ post appellationem nemo potest excōicari. Item si excōicatio, vel interdictum præcedat, non releuatur per appellationem sequentem.

¶Nouatiēſi.

[Glos. seq. primò æquiparat excōicationē & interdictū. Secundo quærit: ponit duas opi contrarias, dicens primam seruari, quam in parte declarat & remittit, in fi. sic loquitur, quòd quid sentiat non appareat.] a Interdictū.] nota q̄ excōicatio & interdictū æquiparant in hoc, q̄ sicut excōicatio post appellationem nō tenet. ℣. de sent. excō. p tuas. ita & interdictū emissum per appellationē subsequentē non suspēditur, vt hic patet: & è conuerso. ℣. eo. pastoralis. nisi sub cōditione ponat interdictum. siue sēt̄ia ferat̄ medio tēpore, potest appellari. ℣. eo. præterea. & ¶. eo. dilectis, §. quia. Sed quid si aliqua ecclesia interdicta est, & ep̄s suspendat ad tempus interdictum, vt in ea celebretur, & quis tunc appellat, nūquid valet appellatio? Vī q̄d non, licet relaxetur interdictū ad tēps vt in ea celebretur, interdictū tamen est, & in interdicta ecclesia bene celebratur, ℣. de priui. cum & plantare. §. quod si, & c. vt priuilegia. ℣. de offi. ord. irretragabili. & excommunicatis etiam potest prædicari. ℣. de sent. excom. respōso. & c. cum voluntate 1. respon. non enim est nouum interdictum, licet eius executio suspendatur arg. ff. de preca. sed si manente. ff. de pecul. peculium. §. si æne. & ita appellatio non suspendit interdictum, & sic epi scopus potest suspendere suum interdictum, nec prodest appellare medio tēpore. & hoc dicunt Lau. & Vincen. & Tan. ℣. eod. dilectis. §. quia. Et alij dixerunt sicut Guli. Naso, quod episcopus nunquam potest suspendere suum interdictum quin tollat illud ex toto: vnde si tunc appelletur, & iusta sit appellatio, defendetur per appellationem: & illud quod inducunt prædicti Doctores ad hoc probandum, non probat hæc decre. & cum plantare. quia illud fit auctoritate speciali domini Papæ: vnde alij ad consequentiam trahere non possunt, vt possint facere quod celebretur in ecclesia interdicta. de facto tamē seruatur opinio prædictorum doctorum. & quòd hoc possit fieri probatur ℣. eo. dilectis. § quia. vbi de hoc. De appellatione facta dum suspenditur interdictum, dic vt not. in prædicto §. quia dixit Tan. quod si ecclesia interdicatur, tale interdictum potest suspendi; sed si homo interdicatur, tale interdictum non potest suspendi quin tollatur in totum: quia non potest ede in ecclesia & extra eodem tempore. Sed non credo, quod episcopus possit dare alicui priuilegium celebrandi in ecclesia interdicta: quia illud pertinet ad Papam.

ADDITIO. & est argum. pro eis, ℣. de offi. ord. irrefragabili. & hoc est quasi expressum in tex. & in gl. ℣. eo. dilectis. b Declinare.] ℣. eo. pastoralis.

† Cap. 46. e. ti. in 1. cōpi. Quo autem conueniant & differant interdictum & excōicatio, tradit Ioā. Anania in Rub. de cleri. excō. minist. & Geminian⁹ in c. 1. de sē. excō. lib. 6.

functus: vel ex alia iusta causa suspect⁹: huiusmodi delegatus non immeritò poterit recusari, quāuis appellatione remota fuerit ei negotium delegatum.

¶ Idem Norwicen. ℣epo.

¶ Sententia interdicti non suspenditur per appellationem sequentem.

CAP. XXXVII.

VAD † hæc quoniam sub interdicto aliqui cōstituti appellāt, & deinde illud seruare cōtemnunt: q̄d in hoc casu seruandū sit, consulere voluisti. Noueris igitur, quod sicut post appellationem excōicari non possunt: sic interdictū a nequeunt cui ante appellationem eos constat suppositos, declinare. b

¶ Clemens tertius.

¶ Iudex appellationis remittit appellantem & causam ad priorem iudicem, nisi sibi constiterit à grauamine, vel iniusta sententia fuisse appellatum.

CAP. XXXVIII.

CVm † in ecclesia: & infra. ¶ Accepim⁹, quod quidam clerici de Gual. occasione iudicij tui, q̄d velle obseruare c se iactāt, Linconien. episcopi iudicis ordinarij, sine causa rationabili cognitionem eunt. ¶ Vnde mādamus, quatenus si quando contigerit aliquem de clericis, à præfato episcopo ad tuam audiētiam appellare, non ante appellationem admittas, quam tibi constiterit eam, vel à grauamine d vel iniusta e condemnatione porrectā. † alioquin ipsum ad prædicti episcopi audientiam remittas, appellatum potest suspendi; sed si homo interdicatur, tale interdictum non potest suspendi quin tollatur in totum: quia non potest ede in ecclesia & extra eodem tempore. Sed non credo, quod episcopus possit dare alicui priuilegium celebrandi in ecclesia interdicta: quia illud pertinet ad Papam.

ADDITIO. & est argum. pro eis, ℣. de offi. ord. irrefragabili. & hoc est quasi expressum in tex. & in gl. ℣. eo. dilectis. b Declinare.] ℣. eo. pastoralis.

† Cap. 11. eo. t. in 2. cōp.

† Vide l. qui ad ciuilia. C. d̄ ap. & l. vni C. vt cā. post pub. adfit tut.

CVm † in ecclesia.] Primo narrat factum. Secundo fui dentibi, Vnde. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clerici de Gallia Lingonien. epis. opi volentes ipsius iudicis declinare, vt sub archiepiscopo litigarēt sine rōnabili causa euitant episcopum suum appellādo ad archi. p̄m: Significatum fuit hoc dño papæ: Vnde mādat ipsi archiepiscopo, quaten⁹ si aliq̄s contigerit aliquē de clericis à p̄dicto ep̄o appellare ad ipsū, non prius eorum appellationē admittat, q̄ ei constiterit appellationē interpositā fuisse, vel ab iniusto grauamine, vel ab iniusta condemnatione: alioquin remittat illos ad episcopum suum. Nota quod archiepiscopus non est iudex ordinarius subditorū suffraganeorum, nisi in certis casibus. Item nullus debet appellare nisi grauetur: alioquin remittendus est ad eum a quo appellant.

c Obseruare.] quod de iure facere non possunt nisi per appellationem, & in alijs certis casibus, qui notantur ℣. de off. ord. pastoralis. loquitur Papa archiepiscopo Cantuarien.

d A grauamine.] expresso in appellatione, in quo casu tantum tenet appellatio ante sententiam. ℣. eod. vt debitus. & c. cum causam. in fi. & c. dilecto.

e Iniusta condemnatione.] in casu isto cum appellatur a diffinitiua sñia, non est necesse causam exprimere, nisi quòd dicat, appello ab iniusta sententia. 2 & tunc debet superior cognoscere, vel alij committere secundum arbitrium suum.

Glo. seq. arguit & remittit.]

f Alioquin.] ideſt si appellatio non sit legitima, remittit ad illū à quo appellauit, 3 vt procedat in causa cū appellauit à grauamine, vel quòd exequatur sñiam quam ipse superior confirmauit. & sic est hic opti. arg. quòd iudex appellationis, qui confirmat sñiam, quam alius tulit, non debet ipsam mandare executioni, sed primus. De hac materia tractatur ℣. de offi. dele. pastoralis. §. præterea.

g Remittas.] aliàs causa ad eum a quo appellatum est remitti non debet, nisi de consensu appellantis. ℣. eo. accepta. & ℣. eo. interposita. §. 2.

1 Et Inn. ci eis. ℣. le consuet. cū insup Ioan.

2 Concor. tex. in l. minoribus. & ibi B. l. C. de his quib. vt indig.

3 Vide eo hic Ioan. And.

a Eius iudicio.] ita quod omne ius saluum sit ei cui fuit appellatum, vt si tunc fuit minor, nunc aut factus maior iure minoris vtetur. ff. de minor. l. intra vtile. i. responsio.

b Pariturum.] nam archiepiscopi non habent iurisdictionē sup subditis suffraganeorū suorū: nisi in certis casibus. ī. de offi. or. c. pastoralis. & capitulo duo simul.

Hęc glossula nec Bernardi est, nec in vetustis exemplaribus reperitur.

tione remota eius iudicio a pariturum. b

¶ Idem.

¶ Si appellans, qui non prosequitur, redit ad iudicem a quo, & iterum grauatur: nō obstante prima desertione, potest iterum appellare. hoc dicit, & est casus notabilis. Panormitanus.

CAP. XXXIX.

Directæ † nobis tuæ litteræ demonstrarunt, quod cū in tua præsentia causa cuiusdā matrimonij tractaretur, in qua pars viri cōsanguinitatis vinculum opponebat, & pars mulieris ad sedem Apostolicam appellasset: nec appellationem suā pfixo termino fuerit prosecuta: postmodū ea renunciāte c appellationi, quā fecerat, tu in causæ cognitione procedens, de parentela testimonia recepisti. verū qa mulieris pars iterū appellauit: postulas vtrum ad calculum sententiæ pcedere valeas, edoceri.

¶ Respondemus igitur, quod licet iuxta decretum Laterañ. concilij, d posteaquā in termino pro sequendæ appellationis statuto, appellans suā appellationem non fuerit prosecutus, auctoritate sua liberè possis vti: tñ quia iterum appellauit (cum secundū iura ei † licuerit in eadē causa bis appellare e) à iurisdictione tua se fecit exēptam: præsertim cū hic ad separationē matrimonij, qđ est res fauorabilis, f intentio viri procedat.

¶ Celestinus † tertius.

¶ *Sententia excōmunicationis, suspensionis, vel interdicti lata sub conditione, suspenditur, si ante conditionis euētum fuerit appellatum. h. d. inhærendo verbis litere, vt sic satisfaciat cuilibet lecture. Et est decisio subtilis & multum allegabilis.*

CAP. XL.

ij Preterea † requisiti fuim⁹, si qs iudex ita protulerit sentētiam: Nisi Sēpronio infra viginti dies satisfeceris, gte excōmunicatum, vel suspensum, aut interdictū esse cognoscas: † ille in quē fertur sententia medio tempore appellās, id diem statutum minimè satisfecerit, vtrum ille sententia tali † ligetur, aut interpositione appellationis tutus existat; ¶ Videtur autem nobis, quod huiusmodi sniam appellationis obstaculum debeat impedire. h

2 Eidē per. nā hoc dico pro tāto, qa si a snia ꝑ te pro me lata appellaßi secundo, & index secundæ app. casset 1. & 2. snias, ab illa potero appellare. & hoc respectu appellatur quarto. & de hoc vide in Spe. de ap. §. quotiens. per totū §. Io. And.

† In omnib⁹ manuscriptis ita: ei licuerit in eadē cā appellare secūdo, & hāc lectionē agnouit gl. hic verbo appellare.

¶ In codice Barbatix, Clemēs iij.

¶ Cap. 14. extit. in 2. cōp.

Et in hac materia vide Bal. in repet. c. cōmissa. de elec. li. 6. & de intellectu Anto. But. in c. licet. de voto & voti redē.

† Hic vī deesse coniunctio, &, q est in veteri cōpilatione illis.

¶ Cap. 13. extit. in 2. cōp. tua liberè possis vti: tñ qa iterū appellauit (quòd sibi licuit in eadē cā) à iurisdictione illius fuit exēpta, pserim cū hic ageret ad separationē matrimonij, quod est res fauorabilis. Not. q si appellās appellationē suā i termino ꝑfixo nō ꝓsequit, iudex postea in cā ꝓceder. Itē in eadem cā pōt bis appellari, super vno articulo. Itē matrimoniū res fauorabilis est. c Renūciante.] ī. de offic. delega. gratum. ipso enim facto renunciauit appellationi testes producendo. sic ī. de ijs quæ fi. à ma. par. capit. ex ore. ī. de priuile. si de terra. & cap. accedentibus.

d Lateranen. concilij.] ī. eo. reprehensibilis. & ī. eo. sæpe. sic C. de temp. appel. l. vlt. §. vlt.

[Glo. seq. allegat duas concor. relīquum recitetur per obiectionem alterā parte abiente.

e Appelle. re.] secundo. sic 2. q. 6. si autem. §. si qui in quacunque. & C. ne li. in vna eadē nque causa. l. vnica. & quod dicit appellare secundo, intellige à diffinitua sniā, à qua secundò appellare pmissum est, & nō vltra. ī. eo. sua. & vt dicunt iura ꝑdicta. & hoc idem locū habet ante sniam si grauaretur quis pluries super vno articulo secūdo posset appellare etiam super illo, imò ante sniam si grauaretur quis posset appellare pluries, q̄ secundo vel tertio vel quarto, quoties super diuersis articulis grauaret: qa sup vnoquoque articulo licitum est appellare si grauaretur.

f Res fauorabilis.] ī. qui matri. accu. pos. videtur. Ber.

ij Ræterea.] Primo ponit cōsultatio. Secūdo responsio: ibi, Videtur autem. Abbas.

CASVS. Iudex ita protulit snīam: Nisi infra viginti dies satisfeceris. Tertio, cognoscas te suspensū, vel interdictum, vel excōicatū ille ꝑ quē fuit lata est. medio tēpore appellauit, nec ad diē ꝑfixū satisfecit: quærit vtrū ille sit excōicatus, aut nō ꝓp appellationē ante terminī inter positā? Rñdet Papa, q̄ appellatio hmōi snīam impedit & suspēdit. Nota q̄ snia excōicationis lata sub cōditione vel in diem non ligat, nisi adueniente die vel cōditione: & ideò si medio tēpore appellatur, suspendit eius effectus vt hic patet.

g Satisfeceris.] qd sit satisfacere, habes ff. qui satisda. cogan. l. 1. & ff. de pig. act. si rem alienam. §. omnis. Lauren.

[Gl. seq. tria facit. primo notat, & signat contrarium. secundo ponit differētiā inter snīam excōmunicationis & aliās snias. ¶ finis recit. per q. de excommunicato sub conditione, qui ea pendente mutat forum.]

h Impedire.] & ita suspenditur sententia, quæ nondum tenet. non enim tenebit nisi extante conditione, ī. de sen. excō. a nobis i. ex quo autē teneret, nō inspiceret eius effectus per appellationē ī. eod. pastoralis. in fin. Arg. ꝑ. quia vbicunque conditio extiterit, perinde habetur ac si ab initio pure contrahatur. ff. qui pot. in pig. ha. l. potior, & ita sententia excommunicationis sub conditione potest ferri, & statim currunt tēpora appellationis, vnde statim appellandum est ante diem conditionis, vt hic patet. & sic aliæ sententiæ sub conditione possunt ferri. sed ibi infra decem dies

tem dies est appellan lũ: post decem dies non auditur appellans, licet adhuc nõ extet conditio. 2. q. 6. biduũ. & illud no. q̃ si pendente cõditione effluat de alieno foro, is in quem lata est huiusmodi inita: puta quia transtulit domicilium alio loco, nihilominus legatus erit existente conditione, nisi ante cõditionẽ appellauerit. arg. C. de testam. nam nunc. statu litteris. arg. opp. ad hoc. supra de foro compet. cap. penult. Laurent.

¶ Idem.

¶ Si per rescriptum committantur plures articuli connexi, & in vno remouentur appellatio, intelligitur remota etiam in alijs. hoc dicit.

CAP. XLI.

SEcundò requiris, cũ pluribus articulis in vna cõmissione positis, in vno tantum contingit appellationẽ expresse vetari: vtrum appellatio teneat, si super alijs fuerit appellatum. ¶ In quo tibi respondemus, quòd cum secundũ beatum Gregorium† verba intentioni deseruiant: † & hęc sit nostra intẽtio, vt de cibus articulis, qui in commissione ponuntur, iustitia suum consequatur † effectum: in omnibus appellatio intelligitur interdicta. Nihil enim interest, vtrũ † inhibeatur primo, an secũdo, medio, an in fine: cum (sicut vtriusque iuris argumẽta nos docẽt) ea, quæ in principio, ad mediũ, & ad finem: illa verò quæ in medio, ad finem atque principium sæpè referri contingat.

¶ Causa suspicionis proponẽda est coram iudice qui recusatur, & probanda coram arbitris. hoc dicit.

¶ Tertio postulas edoceri; & ista. ¶ Cõsultationi tuæ taliter respõdemus, q̃ cum aliquis iudicem q̃ponit se habere suspectum, suspicionis causã coram eodẽ allegare[d] tenet: sed partes vt in aliquos se[e] nõ valde remotos conueniant, q̃ eundẽ iudicẽ debent[f] cogi; coram ipso, vt hic dicit: talem videlicet, quæ si esset probata, deberet legitima reputari. ℑ. eod. cum speciali sicut in appellatione. ℑ. eod. vt debitus. & recusatio danda est in scriptis. ℑ. de probatis. quoniam. & ante litem contestatam debet proponi, cum sit dilatoria. 3. q. 3. & offeratur. & ℑ. de re iudi. inter monasterium. & C. de iudi. apertissimi. vel saltem intra terminum statutum a iure ad dilatorias proponendas. ℑ. de excep. pastoralis. nisi ex noua causa superueniente post litem contestatam proponi non potest. ℑ. de off. fidele insinuante. Secundum leges potest proponi vsque ad viginti dies, vt in prælud. ℑ. offeratur. & C. de sen. & interlo. iud. Authen. & cõsequenter. Causa verò suspicionis coram arbitris a partibus electis est probanda. supra de offic. deleg. suspicionis. & ℑ. eod. l. cum speciali, & supra de foro compet. et. 1. Causa verò recusationis non probata debet iudex in causa procedat. et verò probata, superiorem debet iudex, ne amplius se intromittat, cum ab arbitris non habere iurisdictionem post pronunciationem arbitrorum. In ordinario secus est: quia potest vnus nitore causam illam periorie non suspectæ, vel illã causam remittere ad superiorem. ℑ. eod. cum speciali, & ibi de hoc etiam, nullis partibus: quod non potest delegatus, vt ibi notatur.

¶ Reliquas qõnes fru partes huius decretalis habes sup. c. prudentiam. ℑ. de off. deleg. & ca. prudẽtiã. de mutuo peti.

† al. ita: In quo taliter respõdem[us]. aliàs ita: Inquisitioni tuæ taliter respõdemus

‡ Lib. 26. in Iob. c. 7.

† Vide l. pater. §. fundũ ff. de lega. 3. & in l. cum pater. §. dulcissimis. & vbique p Bariol. ff. de leg. 2.

¶ exequatur.

¶ Cap. vlt. c. erit. in 2. cõp.

† al. ita: vtrũ inhibeat primo, an secũdo, medio an fine.

[Glo. seq. in fruit coram quo, qualiter & quando sit proponenda recusatio, & coram quo probanda: & quid si gẽdum ea probata.]

d Coram eodẽ allegare.] nota q̃ hæc dec. loquit. de iudice delegato, sed ℑ. eo. cũ speciali. loquitur in ordinario. Vnde no. q̃ q̃ iudicẽ recusare ante lit. causam iustæ recusationis debet allegare coram ipso, vt hic dicit: talem videlicet, quæ si esset probata, deberet legitima reputari. ℑ. eod. cum speciali sicut in appellatione. ℑ. eod. vt debitus. & recusatio danda est in scriptis. ℑ. de probatis. quoniam. & ante litem contestatam debet proponi, cum sit dilatoria. 3. q. 3. & offeratur. & ℑ. de re iudi. inter monasterium. & C. de iudi. apertissimi. vel saltem intra terminum statutum a iure ad dilatorias proponendas. ℑ. de excep. pastoralis. nisi ex noua causa superueniente post litem contestatam proponi non potest. ℑ. de off. fidele insinuante. Secundum leges potest proponi vsque ad viginti dies, vt in prælud. ℑ. offeratur. & C. de sen. & interlo. iud. Authen. & cõsequenter. Causa verò suspicionis coram arbitris a partibus electis est probanda. supra de offic. deleg. suspicionis. & ℑ. eod. l. cum speciali, & supra de foro compet. et. 1. Causa verò recusationis non probata debet iudex in causa procedat. et verò probata, superiorem debet iudex, ne amplius se intromittat, cum ab arbitris non habere iurisdictionem post pronunciationem arbitrorum. In ordinario secus est: quia potest vnus nitore causam illam periorie non suspectæ, vel illã causam remittere ad superiorem. ℑ. eod. cum speciali, & ibi de hoc etiam, nullis partibus: quod non potest delegatus, vt ibi notatur.

¶ Quæ sunt & quot sint causæ iustæ recusationis iudicis. Hostien. in summa, tit. de recusat. §. quæ sunt iustæ causæ. & Ioan. And. in c. legitima. de appell. 6.

a Int. omnia.] 22. q. 5. humanæ. & ℑ. de verb. signi. intelligentia.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

b In omnibus.] ℑ. eodem, inquisitioni. contra Soluet hoc contra quod dicit hic. locum habet cum est vnum negotiũ principale, sed plures articuli continet pendentes ex negotio principali. exemplũ pone ℑ. de rescr. cum dilecta. & ℑ. de offi. dele. venerabilis. Illud autem quod dicit ℑ. eo. in decret. Greg. inquisitioni. loquitur cũ plura sunt negotia omnino diuersa in vna commissione contenta. Exemplum pone hoc 2. q. 1. in primis.

a Ibi ergo cognoscit, hic non: quia ibi plus ℑ. ibi iuxta articulum, vt ibi notatur, de off. deleg. suspicionis. & adde quod not. ℑ. eo. solicitudiné in glo. sed quære Ioan. And.

b Si autem.] Quia ibi non est nisi vnus articulus, scilicet de suspicione, hic autem plures, scilicet de suspicione, & de alijs. Laurent.

a Terminum competentem.] terminum istum non iudex, sed arbitri statuere debent. supra de officio delega. suspicionis. Hodie verò debet iudex assignare terminum, vt in decret. Innocentij iiij. in hoc eodem titulo, capitulo, legitima. lib. 6.]

[Glos. seq. signat cõtrarium, & dupliciter oluit.]

b Supersedere.] dicit lex: quia licet iudex delegatus recusetur, põt causam alij delegare. C. de iudi. cũ specialis, ibi, nõ probat causa suspicionis, sed allegata suspicione delegatur causa alij. & qa non grauatur in aliqua ꝓbatione, permittit à lege vt delegatus alij deleget: sed hic necesse habet ꝓbare causam suspicionis: & ideo quia in hoc grauatur, relaxatur probata suspicione, vt ampliꝰ nõ committat inuito recusatore, & nos aliud seruamꝰ ſm Canones. Certè lex illa nõ dicit, ꝙ committere possit causã, & sic non contradicit.

c Suspecti & inimici.] sic 3. q. 5. quia suspecti. & C. de iudic. apertissimi Bernar.

¶ Cap. 17. eod. tit. in 3. compilat. Et vide Mathesilanũ sing. 28. in ip. nota quòd si actor.

¶ al. factam.

quibus si causa suspicionis infra terminũ a cõpetentem probata non fuerit, tunc demũ auctoritate tua iudex vtet. Quòd si coram ipsis causę suspicionis ꝓbata fuerit, causę cognitioni supersedere b tenebitur recusatus. Ipsa nãque ratio dictat, quòd suspecti & inimici, iudices esse nõ debẽt.

¶ Idem.

¶ Non tenetur iudex vel aduersarius deferre appellationi, cui non detulit appellans.

CAP. XLII.

ANT† sit deferendum appellationi illius, quẽ aduersarius de expoliatione post appellationẽ legitimè interpositã sibi facta† paratus est incontinenti d cõmunere, nos duxisti per tuos nũcios consulendos. ¶ Respondemus, quòd cũ in eo quis† puniẽdus sit, in quo deliquit: q appellationi deferre neglexit, † se beneficio reddit appellationis indignum. e

¶ Innocentius iij. illustri Regi Francorum.

¶ Habet duos intellectus secundum primum hoc intendit: Metus executor non recusatur, nec ab eo appellatur, nisi modum excedat, maximè si est datus cum clausula, appellatione remota, secundum alium intellectum. hoc dicit. A iudice suspecto non receditur per appellationem, nisi modum excedat.

CAP. XLIII.

NOuit† ille, qui nihil ignorat: & infra. ¶ Præterea interdicti sententiã Cardinalis nõ edidit, f sed potius publicauit g nec fuit dictator ipsius, sed verꝰ† executor. Vndẽ cum secundũ h ius ab executorib. i appellari non possit, nisi

† Cõcor. text. in l. si quis ff. cõfirmb. cũ concord. C. de pact.

† neglexerit

a Et hæres ꝙ accommodatã uent tacita voluntate § leges in ea tantũ parte, in qua fraudẽ cõmisit, amittit Falcid. ff. de his qb. vt indig. l. hæres. & l. rescriptum. Io. And.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat.

Et est pars c. nouit. supra de offic. legat. & de iud.

† al. verum,

† vos, quia, deest in antiquioribus.

innouauit. secundum alium intellectũ: Non est deferẽdum appellationi illius, qui appellationem aduersarij non detulit. Secunda pars: ibi, Respondemus. Abbas. CASVS. Aliquis paratus erat spoliare aliquem re sua: ille appellauit ne aliquam iniuriam sibi faceret, vel grauamen: non obstante illa appellatione spoliauit illum: Spoliatus traxit suum spoliatorem in causam, paratus probare incontinenti suam spoliationẽ: ille spoliator appellauit; quęritur an eius appellationi sit deferẽdum; Respondet Papa, quod cum in eo sit puniendus in quo peccauit, appellationi illius non est deferendum, qui appellationi deferre neglexit. Nota quod punitur quis in quo peccauit. Item qui appellationi ab alio interpositæ nõ defert, nec ei appellãti est deferendum; quia frustra legis auxilium implorat, qui eo mittit in legem.

[Glos. seq. quærit, ponit opin. Lau. & soluit.]

d Incontinenti.] sed qualiter intelligis illud, incõtinenti, an viq; ad triduum; C. de erro. aduo. l. vlt. an sine interuallo. ẽ. de test. cogen. præterea. & ẽ. de elect. quia pp. & ẽ. de test. spol. litteras. & ẽ. de testi. veniens, 2. an quam cito potest. ff. de statu liber. si peculium. §. vl. & ff. ad Tertull. l. 2. §. õtestim. Sol hoc potest committi arbitrio iudicis, vt dixit Alan⁹. Ego dico, quòd hic supplendum est, maxime. quia idem esset si congruo tempore hoc probaret. quia frustra auxilium legis implorat, qui committit in legem. ẽ. eod. constituuis. & ẽ. de glos. b. ec. & ff. de nuno. auxilium, in fi. & hic expressim dicitur; nisi ipse se sponte obligauit, vt hoc probaret incontinenti: quia posset renunciare iuri suo. simile ẽ. de restit. spol. c. 1. i

[Glos. seq. arguit pro, & soluit contrarium.]

e Indignum.] numquid ille qui non detulit appellationi in vna causa, repelli debet in alia à beneficio appellationis? Arg. ꝓ hic, ẽ. de exce. cũ ecclesiastico. & ẽ. de elec. bo. nar. in fi. & ẽ. de vsu. quia frustra. ff. quod quisq; iuris. l. 3. §. hęc pœna. Rũdeo ꝙ non debet in alia causa ab illo vel alio repelli. & sufficit ꝙ semel punitus est: arg. ẽ. de elec. cũ in cunctis. s. clerici. & c. cũ Vintoñ. a Et sic habes, quòd qs punit in eo i quo deliquit. sic ẽ. de iure patron. palloralis. & ẽ. de temp. ordi. litteras.

NOuit ille.] Diuiditur. Secunda pars ibi, De suspicionis. Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit cuidã legato in Francia, vt terram regis Frãciæ supponeret interdicto. qđ & fecit; Rex Frãciæ conquerebat delegato, quòd ꝑpetrãs ꝓfessus erat ꝙ ipsũ, quia cũ esset ei suspectus, appellauit ab ipso & post appellationẽ, in terrã suam tulit sniam interdicti. Rãdet Papa regi dicens, ꝙ Cardinalis sniam illam nõ edidit, sed potius publicauit: nec fuit dictator ipsius, sed potius executor. sed ab executore appellari non potest nisi modum excedat. Et Papa in litteris Cardinali directis appellationẽ inhibuit: de suspicione dicit, quòd licet non credat eum suspectum: & si tñ fuisset, propter illam appellationem differre non debuisset: quia non suo motu, sed de mandato Pãpæ procedit. Nec ꝙ ab executore appellari non debet, nisi modum excedat. Item licet executor sit suspectus, ab eo tamen propter hoc appellari non debet: quod si fiat, nihilominus debet exequi quod mandatur, cum nullam habeat cognitionem.

f Non edidit.] sed dñs Papa tulit sententiam illam.

[Glos. seq. adducit similia.]

g Publicauit.] sic Achatius nõ fuit dictator nouæ erroris, sed veteris imitator. 24. q. 1. Achatius. & 12. dist. præceptis. & ẽ. de feu. cap. 2. simile, ẽ. de priuil. quia intentionis. qui enim rem producit in lucem, potius rem declarat quam aliquid noui faciat. ff. de acquir. rer. dom. adeo quide. §. si quis. in fi. ff. de testi. hæredes. §. 1. ff. si ser. vend. sicuti. §. differant. alias, sed si quæratur.

h Secundũ ius.] ti canonicum ꝙ ciuile. ẽ. de re iud. quod ad consultationẽ. & 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorũ. ver. ab executore. & C. quorũ app. nõ rec. ab executore.

i Ab executoribus.] ho intelligendum est de mero executore: qui nullam habet cognitionem, sed tantum executionem. ẽ. de off. de leg. pastoralis vetè, vbi de hoc. & supra tit. prox. de cler. non resi. fuit iste.

a Modum

a Modum excederent.]sic ī.tit.prox. quod ad consultationem.vbi de hoc.
[Gl.seq.dupliciter legitur.]
b Debuisset.]ex hoc vī, q̄ sicut non posset appellari a mero executore,ita non pōt recusari.ī.eo.super eo. & c.2.§.3.sed si nō esset merus executor, bñ posset appellari ab ipso & recusari.Io.a Sed vī potius dicere ītra ista,q̄ si quis appellat a suspecto q̄ propterea non debet admittere quin ꝓcedat,quia primò recusatio est proponēda: & si iudex illam nō dimittat, si sit iusta, tunc est appellandū, quia tunc ipsum grauat. suspicio enim proponenda est in formā illius decretal.ī.c.ti. sed o requiris. & ī.eo.cū spāli.Ber.

¶ Idem.

¶ *Si appellatio recipitur a iudice, uel approbatur a parte, terminus ad eam prosequendam prefixus obtinet uicem perēmptorij, ut in absentem procedatur, ac si peremptorie fuisset citatus, nec talis terminus prœuenīri poterit ab aliqua partium.*

¶ Idē not.2.q.6.§. sunt quorū versi. ab executore.l.A.Et cōcor.l.a diuo Pio,& ibi B. §.si sup reb. ff.de re.iu.& in l.miles.§. qui iudic.exit.

† In recētioribus impressis ita:de suspicione aūt obiecta.

SÆpe.]Diuiditur. Primò ponit constitutionis cām. Secundò statuit, ibi, Quia tamen. In qua sex facit. Primò statuit vt appellatione recepta terminus habeat vicē perēptorij. Secūdò ibi, Quod si forsitan. quid si interposita ꝓuocatio non fuerit recepta. Tertiò ibi,Saluis sal uat cōstitutiones disponentes super defectione appellationis.Quarto ibi.Quia quid.declarat primū dictū huius ꝓtōnis. Quintò ibi,Si quis. ponit prœuenīētem terminum hominis.Sextò ibi, Hoc autem,. ouisitationem determinat. Abb.

CASVS. Aliqui appellant ad sedem Apostolicā, sed propter defectum alterius partis non prosequētis appellationē interpositā nec per se nec per aliū, uel forsitan ex malitia procuratoris mandatum occultantis,lites, q̄ de facili poterant terminari,remanent indecisæ: quia si sit quæstio iuris,illa posset citius expediri cum probationes non sint ibi necessariæ:& si esset qō facti,de qua posset partibus præsentibus comprobari. Super hoc olim statutum fuit in concilio Laterān. vt si quis in quocunque negotio appellauerit,& ille qui appellatus fuerit,venerit appellante minimè comparente,appellās dēt appellato condemnari in expensis.Sed quia ꝓpter hoc lites nihilominus prorogabatur,statuit Inno.iij.vt si hmōi appellatio a iudice recepta,vel à parte fuerit approbata,iudex statuat terminum appellanti:ita ſi infra terminū appellationem non fuerit prosecutus,eo elapso peremptorij edicti vires obtineat terminus assignatus,vt extunc in absentem perinde procedatur,ac si peremptorie vocatus fuisset ad iudicium:quod si appellatio interposita malitiosè recepta,vel approbata nō fuerit, nihilominus vigoré suum obtineat, cum apparuerit legitimè prouocatum,saluis constitutionibus promulgatis de appellantib.post sententiam: quia tunc illis nō prosequentibus appellationes suas post terminū appellationi ꝓfixum rata manent sinis quę fuerat appellationē suspensa: veruntamen quicquid posset proponi circa citationem peremptoriam ab absente ad sui defensionem, illud idem ꝓponi possit aduersus hmōi appellationem. In fine dicit,si quis prœuenerit terminum appellationis,& veritate tacita lras impetrauerit, careat impetratis,& in expensis alteri parti condemnetur. Nota arg. quod contumacia siue dolus ꝓcuratoris nocet dño. Item quæstio iuris probationem non requirit. Item qui non prosequitur appellationem suam infra terminum sibi statutum,iudex eo elapso procedat tanquam citatus peremptoriè non venisset. Item citatus peremptoriè auditur,iustam cām absentiæ allegās. Idē si quis impetrauit literas ante terminū a iudice,vel ab appellante statutum,tacito de illo termino, lre non ualent, & tanq̄ contumax punitur in expensis.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōp.

†Dictio subsequentis, deest in antiquis.

CAP. XLIII.

SÆpe† cōtingit, quod cum ad nostram audientiam appellatur,propter defectum partis alterius, [c] neque per se, neque per respōsalem idoneum appellationem interpositam prosequētis, vel forsitan ex malitia ſsubsequentis†] responsalis[d] mandatum procuratorium occultantis, lites q̄ de facili poterāt terminari,remaneant indecisæ,cum frequenter iuris quæstio[e] moueatur, cum apud nos probationes necessariæ [in contrario†] non existunt, & interdum etiā facti [f] quæstio de leui posset partibus præsentibus comprobari. Vnde licet in Lateranēſi [g] † cōcilio fuerit cōstitutū, vt si in quocunque negotio aliquis [h] appellauerit, & eo qui appellatus fuerit, uenerit appellante minimè comparente, appellās dēt appellato condemnari in expensis. Sed quia ꝓpter hoc lites nihilominus prorogabatur, statuit Inno.iij. vt si hmōi appellatio a iudice recepta, uel à parte fuerit approbata, iudex statuat terminum appellanti:ita ſi infra terminū appellationem non fuerit prosecutus, eo elapso peremptorij edicti vires obtineat terminus assignatus, vt extunc in absentem perinde procedatur, ac si peremptorie vocatus fuisset ad iudicium:quod si appellatio interposita malitiosè recepta, uel approbata nō fuerit, nihilominus vigoré suum obtineat, cum apparuerit legitimè prouocatum, saluis constitutionibus promulgatis de appellantib. post sententiam: quia tunc illis nō prosequentibus appellationes suas post terminū appellationi ꝓfixum rata manent sinis quę fuerat appellationē suspensa: veruntamen quicquid posset proponi circa citationem peremptoriam ab absente ad sui defensionem, illud idem ꝓponi possit aduersus hmōi appellationem. In fine dicit, si quis prœuenerit terminum appellationis, & veritate tacita lras impetrauerit, careat impetratis, & in expensis alteri parti condemnetur. Nota arg. quod contumacia siue dolus ꝓcuratoris nocet dño. Item quæstio iuris probationem non requirit. Item qui non prosequitur appellationem suam infra terminum sibi statutum, iudex eo elapso procedat tanquam citatus peremptoriè non venisset. Item citatus peremptoriè auditur, iustam cām absentiæ allegās. Idē si quis impetrauit literas ante terminū a iudice, vel ab appellante statutum, tacito de illo termino, lre non ualent, & tanq̄ contumax punitur in expensis.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōp.

†Dictio subsequentis, deest in antiquis.

c Alterius.]scilicet appellantis.
[Gl.seq.notat,& remittit.]
d Responsalis.]sic vī quòd negligentia siue dolus procuratoris noceat dñō. De hoc dictū est ī.ut lite non cont.c.1.
e Iuris quæstio]de hoc potes hre plura exempla, scilicet vtrum laicus, uel aliqui in minorib. ordinibus constitutus eligi possit ad dignitatem,uel minor 25.ann.vel aliquis possit habere plura beneficia de iure cōi.de hoc nulla probatio apud Papam est necessaria,cum ipse habeat ius in scrinio pectoris sui.C.de testa.omnium.
f Facti quæstio.] quæstio facti quandoque præsentibꝰ partibus de leui posset probari, puta per confessionem partium,uel per instrumenta,quę haberent,uel per testes præsentes.
g In Laterān.concilio.]ī.eo.reprehensibilis.
h Appellauerit.]istud nota,q̄ qui appellat,si appellatio sua recipiat a iudice,uel ab aduersario approbet,tenetur illam prosequi sufficienter,quantum ad totum negotium:alias si nuncium mittat ad impetrandum tantum,vel nullum mittat parte altera prosequente, condemnabitur in expensis alteri parti.ī.eo.l. Nicolao,& c.interposita.§.1. alias si non approbetur appellatio a iudice ab aduersario, sufficit mittere procuratorem ad impetrandum,licet altera pars sit præsens, vt in decre. interposita.§.1.secus est de appellato,quia ei non imponitur prosequendi necessitas, nisi ipse velit uel solus, vel cum aduersario.2.q.6.c.ei qui.§.appellatore. & pōt negligere causam si vult.cum sine ipso possit causa appellationis tractari si contumax fuerit. C.de temp. appel.l.vlt.§.illud.eo prius citato. infra eod. per tuas. Et nota quòd qui appellat a grauamine, causam in scriptis assignare tenetur, a & petat apostolos, in quibus iudex causam exprimat appellationis, & cur appellatio non sit admissa: Vel si forsitan appellationi sit delatum,

a Cōcor.text. in l.eos. §.si verò,ci not. C.eo.& in l. 1.§. libelli, ꝑ Bar.eo.ti.

latũ,postea statuit terminũ appellanti:& si appellatus voluerit,partes debent per se,vel per procuratores istum dos ad cãm i tractandum accedere: quod si appellãs non fecerit,reputabitur non appellans, & ad pri nũ iudicem remittetur,& in expensis parti alteri condemnabitur:& si appellatus

i Non solũ ad cãm appsonis, sed ét ad causã principalẽ.

hoc contempserit, ipse in expensis condemnabitur,vt ff.eo. ti.in decr. Innocentij. cordi. nobis est, ff.e. rit. [lib.6.]

a Obtineat.] ipsa appellatio siue terminus statutus a iudice ad ipsã ꝓsequẽdã erit loco peremptorij, vt eo ipso procedat iudex in cã, si non fuerit appellationem prosecutus.

b Absentem.] hoc põt intelligi de appellãte,& appellato.

¶ Gl. seq. ponit duo cõuenientia inter terminum appsonis,& citationẽ peremptoriam, & vnũ i quod discrepant.

c Ac si peremptorie] vt si lis nõ esset contestata,excõicetur reus absens q appellauit, vel mittatur actor i possessionẽ cãe rei seruandæ, si lis est cõtestata põt ferri diffinitiua sniа,si liqueat de cã: vel si non liqueat,cõstituatur verus possessor. ff.de do.& contu. ꝓ ff.ut lit.non conte.qm̃ §.in alijs.si actor est absens, qui appellauit procedat ff ipsum ad testium receptionẽ, & ad diffinitiuã sniam,vt ff.de doc.cãm qui.prout no.in de cre.prout. Item in alio hẽt appso similitudinem cũ citatione peremptoria,ut sicut peremptorie citatus q nõ venit non auditur appellans. 34.q.3.de illicita.si fr nec appellans,qui non prosequitur appellationem.ff.e.personas.& c.cum sit Romana. In hoc tñ differunt, quia peremptorie citato iudex potest facere gratiam.ff.de offic.deleg.consuluit. sed si quis non prosequitur appellationem,stat̃ tenet sententia,vt ff.eo.cum sit, nec amplius audit appellans,ut ibi dr̃, & hic vet.falsus,&c. & hoc intellige cũ notum est hec iudici,quòd appellãs non est prosecutus appellationem in termino constituto,& ipse non comparet in præsentia iudicis in ipso termino,alias non potest procedere contra absentem.

j Secundum Joan. Idem Host. Io.A.

d Saluis constitutionibus.] Hoc respicit id quod dixi ff.ver.ex tunc in absentẽ procedat,&c. sed hic post sniã statim rata manet snia, & ꝓcedit iudex ad executionẽ tñ: sed tunc ante sniam alius est modus procedendi,ut dictum est in notula illa,vt si lis non est cõtes.&c.

{Gl. seq. allegat rationem reddit, quærit. ar. pro,& solut. Iterum quærit,& ponit opi. Vin. en. item Tanc. quam approbat.]

e Rata manet sententia.] sic ff.eo.cum sit Romana.& 2.q.6.ei qui.§.appellatore qui enim non ꝓsequit appellationẽ,fingit non appellasse. C.de tẽp appel.l.vlt.§.vlti. vnde ét retro notat infamis. ff.de ijs qui no.infa.furti. Sed nũquid est idem in snia excõicationis, ut si aliquis fuerit excõicatus post appsonem,& eam non prosequitur:an tunc rata maneat snia excõicationis vel dicatur non appellasse? Vt quòd sic:quia retro redditur infamis qui cõdemnatur de furto,nec ꝓsequitur appellationẽ,vt in l.ꝓdicta. furti. Sed hoc non est verũ in snia excõicationis;quia,aut appso tenuit,aut nõ:si tenuit excõicatio lata,postea ipso iure nulla fuit, ff. de sent.exco. per tuas.& ita sive prosequit appellationẽ sive non, nõ efficit postea aliqua,ff.de reg.iur. quod ab initio. & 16. q.3.c.placuit.§ põt. vltra vnã col. si appellatio non tenuit, ergo excõicatio postea facta statim tenuit.& aliud dr̃ in snia excõicationis,q̃ in alijs;quia effectus aliarũ sniarũ suspendit̃ si appellet. ff.ad Turp.l.1.in fi. sed effectus excõicationis nõ suspendit̃ per appellationẽ, ff.eo.pastoralis ex hoc sequeret absurditas, si aliquis retro esset excõicatus. sequeretur.n. quod aliquis canonice electus esset,& tñ cassanda esset electio eius facta medio tẽp re. Ioã. Sed pone aliquẽ cõm deposito, statim post snã appellat appsone pẽdente ex. ôtat snã diffi tũ fuũ,numquid talis excõicatio tenet? Vinc. dixit, quod si ẽps non appellauit, vel si appellauit, & nõ fuit appsone prosecutus excõicatio ãtenuit. Arg l.ꝓdi.ff. de ijs,qui not.infa.l.furti.quia fingitur non appellasse, C.de tẽp.ap.l.vlt.§.vlt.si fuerit prosecutus, siue confirmet snia,siue non,tenuit excõicatio. Dixit, & melius, quòd ex quo appellauit,remanet in officio suo,quia q appellat,nõ dr̃ condemnatus,ff.de pẽn.l.2.§ vlt & integer status eius,vt interim fungatur honorib. ff.de app. interposita.ff.nihil inno.l.vnic.§.integer. 4 & ideo si ue prosequatur appellationem,excõicatio tenuit,& hoc ff.m prædictam rationem,quam Joan.assignauit.si verò non appellauit,acquiescit sententiæ: & sic per sententiã amisit omnem iurisdictionem: vnde si tulit postea sententiam,nulla fuit.

4 Et ex hoc probat, ff.de iniu. rup. & ir. test. l. si quis exhæredato.§.hi ãm ff.m Hostie. Io.An.

f Absente proponi.] hoc vult dicere litera ista, sicut absens peremptorie vocatus, qui non potuit venire iusta de cã detentus,auditur allegãs impedimẽtũ suum, ita quòd revocatur quod ff.eum factum est. ff. tit.prox. cum Bertholdus.& ff.de iud.li prætor.& 4.q.5. q.si quis sic appellans 5 si non potuit appellationẽ suam prosequi infra terminum constitutum, auditur volens probare impedimentum.ff.eod.cum sit Romana.& c.cum ex ratione.& C.de temp.ap.l.vlt.§. illud.

5 Supple,vel appellatus q̃a termin' de quo loq̃t dect.peremptorius est vtriq. l.An.

g Prœnienis.] hoc intellr de termino statuto a iudice,vel ab appellante,est in termino statuto a lege, quẽ põt quis prœnire.2.q.6.c.ei qui.§.appellatore.dum tamen appellatus nimium non ꝓcurrat vt appellantẽ in commissione impetranda suppleant. ff.eo.ollata.

h Tacita veritate.] quia tacite impetrando quòd terminus statutus iuriset a iudice, 6 vel a ipso.

6 Portius secũdũ Host. si tacuisset ãm app. Jo. a. long. de rescrip. ex parte 1. Ioã.

i Careat impetratis.] iste cui præfigitur tempus ab homine,non põt ante terminũ illũ impetrare. Nunquid illud tps currit in am̃ appellationis? Non vt: quia tũc non est in mora:quia si vellet procedere non posset, vt hic dicit;& ei qui agere non potest, non currit tempus, vt dicit lex.C.de annu.ex.reg.l.1.§.vlt.

k Pœnam

¶ Pœnam contumaciæ.] quia punitur in expensis. ſ. eo reprehenſibilis. & iudex cū ſit commodio, aliam cō demnabit ad expensas. ſ. eo. vt dicitur.

b In litibus.] & vbi non ſeruatur iuris ordo, vt in notorijs. ſ. de iureiur. ad noſtrā. & in causa inquiſitionis. ſ. vt lit non cōt.

† Hæc gloſ ſula non reperitur in antiquis Doctoribus, nec credo Bernardi eſſe.

cōtumaciæ a nō euadat. Hoc autem in litibus, b ſiue iudicijs exercendis volumus obſeruari

¶Idem Lemouicen. † & Caturcen. † epiſcopis.

¶ *Appellatione deſerta per negligentiam appellantis poteſt iudex ex officio procedere in caſibus in quibus eius officium exuberat, & eſt caſus valde notabilis.*

CAP. XLV.

† al. Lemouicen. & Cantuarien. epiſcopis. Caturden. Carnoten. Caruicen. Caturricen. Cantuicen. Catucen.

COnſtitutus c † in p̄ſentia noſtra archidiaconus Claremon. nobis expoſuit quod Claremon. decanatu vacante, quidā canonici vota ſua in epiſcopum tranſtulerunt, d & epiſcopus cū quibuſdā aliis expreſsè conſentientibus in eundem archidiaconum ei contulit decanatum, vndecim canonicis prius appellantib. ne qs aſſumeretur p̄ter aſſenſum omnium c in decanum, electioni eius xxv. tū per ſe, tum epiſcopo medio

¶ Præter aſſenſum omnium.] Nota quòd in eligendi poteſt trāſferri in vnum. Item qui non proſequitur appellationem infra annum, poſtea non admittitur ad eam proſequendam, niſi iuſtam cauſam oſtenderet, propter quam daretur ei biennium. Item qui repellitur vna via, admittitur per aliam viam. Item licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo. Item forma mandati ſeruanda eſt.

† Mutat.

c Cōſtituis.] hæc dect. loquitur de materia illius, ſ. de teſt. veniens ſecundo.

d Tranſtulerunt.] & quidam alijs retinuerunt penes ſe poteſtatē eligēdi, hoc acto in ipſa tranſlatione, quòd eps ſine alijs ad electionē nō procederet, vt ī. dicitur.

[Glo. ſeq. recitat per obiectionem, & dat duas ſolutiones

e Præter aſſenſum omnium.] ideſt præter aſſentum omniū requiſitorum: quia omnes ſunt vocādi. ſ. de elect. q ſicut. & c. quia pp. & c. bonæ m. moriēs. Si vellet

2 al. ſitus vel delatum eſt negotiū ad Papam.

3 Reprobās id qd quidā dicebant, q̄ ſummus poterāt examinare ſicut metropolitan⁹. ī. eo. ſ. dicitur. diximus. mandatum hoc remittere cauſam inſtructā. Iudex

Siſ

ſius archidiacono contempto prædictis canonicis, ſine quibus ad electionem procedere nō valebat ſecundum ſanctiones patrum, eidem archidiacono ſuper decanatu ſilentium imponat: alioquin nominationem, quam de alio factam, & quicquid inde ſecutum ex ipſa, denuncient irritum & inane. Not. quòd in eligendi poteſt trāſferri in vnum. Item qui non proſequitur appellationem infra annum, poſtea non admittitur ad eam proſequendam, niſi iuſtam cauſam oſtenderet, propter quam daretur ei biennium. Item qui repellitur vna via, admittitur per aliam viam. Item licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo. Item forma mandati ſeruanda eſt.

Pœnam contumaciæ.] quia punitur in expenſis. ſ. eo. reprehenſibilis. & iudex cū ſit commodio, aliam cō demnabit ad expenſas. ſ. eo. vt dicitur.

b In litibus.] & vbi non ſeruatur iuris ordo, vt in notorijs. ſ. de iureiur. ad noſtrā. & in cauſa inquiſitionis. ſ. vt lit non cōt.

† Hæc gloſſula non reperitur in antiquis Doctoribus, nec credo Bernardi eſſe.

cōtumaciæ a nō euadat. Hoc autem in litibus, b ſiue iudicijs exercendis volumus obſeruari

¶Idem Lemouicen. † & Caturcen. † epiſcopis.

¶ *Appellatione deſerta per negligentiam appellantis poteſt iudex ex officio procedere in caſibus in quibus eius officium exuberat, & eſt caſus valde notabilis.*

CAP. XLV.

† al. Lemouicen. & Cantuarien. epiſcopis. Caturden. Carnoten. Caruicen. Caturricen. Cantuicen. Catucen.

COnſtitutus c † in p̄ſentia noſtra archidiaconus Claremon. nobis expoſuit quod Claremon. decanatu vacante, quidā canonici vota ſua in epiſcopum tranſtulerunt, d & epiſcopus cū quibuſdā aliis expreſsè conſentientibus in eundem archidiaconum ei contulit decanatum, vndecim canonicis prius appellantib. ne qs aſſumeretur p̄ter aſſenſum omnium c in decanum, electioni eius xxv. tū per ſe, tum epiſcopo medio

¶ Præter aſſenſum omnium.] Nota quòd in eligendi poteſt trāſferri in vnum. Item qui non proſequitur appellationem infra annum, poſtea non admittitur ad eam proſequendam, niſi iuſtam cauſam oſtenderet, propter quam daretur ei biennium. Item qui repellitur vna via, admittitur per aliam viam. Item licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo. Item forma mandati ſeruanda eſt.

† Mutat.

c Cōſtituis.] hæc dect. loquitur de materia illius, ſ. de teſt. veniens ſecundo.

d Tranſtulerunt.] & quidam alijs retinuerunt penes ſe poteſtatē eligēdi, hoc acto in ipſa tranſlatione, quòd eps ſine alijs ad electionē nō procederet, vt ī. dicitur.

[Glo. ſeq. recitat per obiectionem, & dat duas ſolutiones

e Præter aſſenſum omnium.] ideſt præter aſſentum omniū requiſitorum: quia omnes ſunt vocādi. ſ. de elect. q ſicut. & c. quia pp. & c. bonæ m. moriēs. Si vellet

2 al. ſitus vel delatum eſt negotiū ad Papam.

3 Reprobās id qd quidā dicebant, q̄ ſummus poterāt examinare ſicut metropolitan⁹. ī. eo. ſ. dicitur. diximus. mandatum hoc remittere cauſam inſtructā. Iudex

Siſ

cōmiſit duobus abbatib. vt cauſam inſtructā ad ſedem Apoſtolicam remitterent, nō vt appellationi interpoſitæ derogaret: facta examinatione, Cardinalis tranſmiſit illam ad ſedem Apoſtolicam, partibus poſtmodum in præſentia Papæ conſtitutis, archidiaconus prædictus prædicta omnia allegarit, p-tens electionem ſi de ſe facta confirmari, Ex parte aduerſa reſponſum fuit, quòd non erat confirmanda, ſed infirmanda: quia facta fuit poſt appellationem contra formam epiſcopo traditā: & q̄ archidiaconus ſponte renunciauit facto epi: Ad hoc fuit pro archidiacono allegatum, q̄ illi non erant vlterius audiendi, cum appellationem ſuam infra terminum non fuerant proſecuti: Dominus Papa his & alijs auditis, intellexit per aſſertionem Cardinalis prædicti, quòd ſuo ea forma fuerat appellatū, ne ſine aſſenſu omnium p̄cederetur in electione decani: & q̄ appellationem infra annum non fuerant p̄ſecuti, nec allegauerunt cauſam p̄p quam eſſet eis biennium concedendum: quia ſicut infra annum miſerunt eis nuncium, ita potuerunt mittere procuratorem ne veritatem ne videatur dominus Papa peremptorias exceptiones propoſitas ſub ſilentio præterire, mandat iuſticiarius, quatenus ſi conſtiterit archidiaconum ſponte renunciaſſe facto epiſcopi, ex quo facto nititur: vel ſi cōſtiterit ipſum epiſcopū procedaſſe ad electionem q̄

conſentirent. Cumque ſācti Marcelli preſbyter Cardinalis tunc Apoſtolicæ ſedis legatus, p partes illas tantum tacere ret, non vt appellationi interpoſitæ derogaret, f ſed vt inſtructam tranſmitteret ad nos cauſam, ſancti Aegidij † & ſancti Andreę abbatib. examinationem delegauit g ipſius: & mādauit eiſdem, vt partem contradicentem electioni decani citarēt ad ipſum, cōtradictionis ſuæ cauſā in eius præſentia oſtenſuram: & infra. ¶ Intellecto igitur per aſſertionem Cardinalis, q̄ ſub ea forma fuerat appellatū, ne ſine aſſenſu omnium procederet in electione decani: & quòd appellantes appellationem infra annū nō fuerant proſecuti: nec erat propter qđ eis eſſet biēnium indulgēdum: h cum ſicut bis infra tempus legitimum ſimplicē

e Præter aſſenſum omnium.] ideſt præter aſſentum omniū requiſitorum: quia omnes ſunt vocādi. ſ. de elect. q ſicut. & c. quia pp. & c. bonæ m. moriēs. Si vellet intelligere præter aſſenſum omnium, ſ. licet habitum in electione, non valuiſſet appellatio: quia non eſt neceſſe q̄ omnes conſentiant in electione: quia ſufficit conſenſus maioris partis & ſanioris capituli in electionibus, ex quo vocati ſunt omnes, vt dicit illa conſtitutio, qua propter & multa alia iura eiuſdem tit. & ī. de ijs quæ fiunt à maiori parte capi. cap. 1. ſeruata forma illius capituli, quia propter.

f Derogaret.] quia nec poſſet, ſi vellet ex quo appellatum eſt ad ſuperiorem, vel delegatum. a ſup. de offic. legat. licet. & ſup. de poſtu bonæ memoriæ.

[Glo. ſeq. obijcit. ponit duas opin. 1o. & Tancr. & ſecundam approbat.]

g Delegauit.] ſed qualiter potuit iſte legatus delegare cauſam alijs, cum iam eſſet delata ad Papam per appellationem, contra l. ſupra de offic. deleg. ſtudiuſti. & cap. licetē 1o. dicit ī quod ſpeciale eſt in cauſa vbi appellatur ab electione, quo caſu poſſit cognoſcere poſſit. Tancr. dixit, & melius, quod hoc facere non poterit, niſi de conſenſu partium, quem credebat hic interceſſiſſe, ad hoc vt cauſam magis inſtructam remitteret ad Papam per iura prædicta. C. de reſcin. l. a. & 2. & ī. eo. in minali.

h indulgendum.] quia indulgeri non debet niſi ex nulla cauſa. ſup. eo. cum ſit. & ſecundo.

Plenif

a Potuissent.] sic ff. de elect. bona. & de do. & con. cu dilecti.

b Exceptiones.] duas videlicet, quas statim subiungit, quas iudex ex officio suo decurso tempore appellationis admittit. & de eis mandat inquiri, ne per surreptionem promoueatur. arg. sup. de ele. cũ dilecti. sic C. de tem. ap. l. 2. in fi. In huiusmodi electionibus p̃cipue valet officium iudicis. sup. de ele. cũ nobis olim. 1 & capitulo, nihil est.

† destinarunt.

1 vbi de hoc. & 28. dist. priusquam. Ioan. And.

c Renũciasse.] q̃d ei licuit. 7 q. 1. q̃ periculosũ. & C. de pac. si quis in conscriben do. vnde amplius nõ est audiendus. arg. ff. de inst. cũ venissent.

d Processisse.] excedendo fines compromissi, & ita nihil egit. sup. de ele. cum dilecti. & de confirmatiõe. examinata. ff. d arbitris. Pedius.

e Prætermissis.] prædictis xj. canonicis. & sine quib. procedere non debebat, prout expressũ fuit in translatione volũtatum, vt dicit hęc litera.

f Factam de alio.] ab illis xj. pendente electione decani, de qua & si dubitaretur an teneret, si est alia facienda, arg. C. qui da. aut. vel cu. pos. l. fiscus si notorium est. sup. eo. cõstitutis. & ff. de iure pat. c. il Iud. Vin.

ij CONstitutis.] Appellatio frustratoria possessionẽ confirmati non impedit. Ita communiter summatus. sed secundum hanc summationem hæc decr. esset in dubio. Diuiditur. Primo narrat factum. Secundo diffinit: ibi, Nos ergo. Tertio protestat: ibi, Si quid. Abbas.

nuncium ad sedem Apostolicam destinarãt, † sic potuissent[a] saltem semel procuratorem idoneum destinasse: Ne tamen per emptorias exceptiones[b] ex eorum parte propositas, videamur sub silentio pręterire: Mãdamus, quatenus si vobis constiterit archidiaconum facto episcopi ex quo nititur, sponte renunciasse:[c] vel prædictum episcopum processisse[d] ad electionẽ ipsius, prętermissis[e] prędictis, sine quibus ne procederet in illa translatione voluntatum ex qua nititur archidiaconus, proponitur esse actum, ei super decanatu[f] lẽtium imponatis: alioquin nominationem seu electionem taliter factam[f] de alio, & quicquid fuerit secutum ex ipsa, denuncietis irritum & inane.

¶ Idem cancellario Meten.

¶ *Contra electum vel confirmatum, nullum aliud ius expectantem, non admittitur regulariter exceptio vel appellatio, maximè frustratoria ad impediendum electionis vel confirmationis effectum, sed possessione habita poterit accusari vel denunciari. h. d. & secundum hoc est casus notabilis.*

CASVS. Vacante præpositura sancti Saluatoris Meten. die statuta ad celebrandam electionem eps Meten. adiurauit canonicos illos per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vt secundum Deum vnum eligerẽt de duobus in quos partes videbantur conuenisse, quem magis vtilem & idoneum ecclesiæ reputarent: post hoc decanus cum quibusdam nominauit in præpositum cantorem Meten. cantor sancti Saluatoris cum quibusdam alijs concorditer cancellarium Meten. elegerunt in præpositum: cuius electionem tanquam à maiori & saniori parte capituli Meten. episcopus confirmauit: & cum vellet ei dare inuestituram, decanus appellauit ad sedem Apostolicam contra ipsum imposentiam allegando, dicens illum cancellarium suspẽdentem in partibus illis, in quibus bona præpositurę consistunt, addens q̃ alia sibi opponeret in præsentia Papæ, quæ tunc in sententia iudicis suspecti noluit explicare. demum causa ista ad sedem Apostolicam est delata, decanus pro parte sua in sententia Papæ hæc & alia q̃ posuit: Dñs Papa examinato negotio, q̃a ei constitit euidẽter appellationis causam corã ipso expressam, rationabilẽ non fuisse, & aliam non expressit, q̃uis dixerit q̃ exprimeret corã papa: vnde ipse statuit, vt q̃ ea quæ dicta fuerant, cõfirmationis effectus nõ debeat impediri. Post q̃ verò pacifica possessionem ipsius prępositurę habuerit, si q̃ ipsum aliquid opponere voluerit, non in modum exceptiõis, seu in modũ denunciationis vel accusationis, licentiam habeat proponendi. Nota, q̃ qui appellat ex extraiudiciali, causã istæ appellationis dẽt exprimere. Item corã iudice appellationis põt q̃s exprimere aliã causam q̃ illã, quã in appellãdo expressit: q̃d locũ habet in hmõi appellationib. electionũ. Item q̃ non potest excipere, potest accusare vel denunciare.

g Meten.] ex vna parte.

h Adiurauit.] talis adiuratio loco iuramenti habetur. 2. q. 5. si q̃s presbyter. ff. de purga. can. c. 1.

i Magis vtilẽ.] ad hoc quidẽ de iure tenentur: ille enim q̃ est doctior & sãctior est eligendus. 8 q. 1. licet ergo, cuius cõparatiõe cęteri grex dicantur 25. distinct. c. vnum orarium. §. nunc autem. & 1. q. 1. vilissimus. & 61. dist. in sacerdotibus. licet talis sit eligendus, sufficit tñ si est idoneus: quia conueniens scientia toleratur in prælato sup. de ele. cum nobis olim. & sufficit q̃ non sit malus. 16. q. 7. monasterium sup. de præsum. dudum.

k Cantor.] Sancti Saluatoris.

l Maiori & saniori.] quasi à duabus partibus electũ. vnde merito debuit pręualere, q̃ semper obtinet in electionibus. sup. de ele. quia pp. & in alijs etiã negotijs ecclesiæ, nisi à paucioribus aliquid rationabile ostendatur. ff. de ijs, quæ fiunt à ma. por. ca. c. 1.

[Clo. seq. prim. o rec. per obice. & sol. secũdo quęris, ar. pro & contra, & solui.

† Cap. 4. est tit. in 3. cõp. Et de pœna huius decretalis quæritur, an videlicet sit necesse semper eligere magis idoneũ, vide B. Thomam 2. 2. q. 63. art. 2. ad 3. arg. Sotũ lib. 3. de iust. & iure. q. 6. ar. 2. & Couarruuiam in regula, peccatũ, de regul. iur. lib. 6. in 2. part. rele. §. 7. & cõcil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 1. & c. 18. vbi dignior eligendus docet.

† Hoc est Cancellarium Metensem cui hæc scribit Papa.

Impo-

firmauit:& cum tibi vel
let domũ † & inueſtitu
ram portigere(vt eſt mo
ris)decan[9] ad ſedem A
poſtolicã appellauit:con
tra te impotentiam[a] dũ
taxat allegans:propoñẽ
do te in partibus illis,
quaſi penitus impoten
tem, in quibus præpoſi
turę poſſeſſiones exiſtũt:
addens, quod alia tibi
obijceret in præſenta no
ſtra,quæ tunc in præſen
tia iudicis ſuſpecti no
luit explicare.[b] ¶ Nos er
go,qa conſtitit cuidẽter
illam appellationis cau
ſam,quę fuit expreſſa,ra
tionabilem[c] non fuiſſe:†
aliam autem tunc nõ ex
preſſit:& ſi dixerit idem
decanus,quod aliam [d] †
vellet obijcere coram no
bis:decernimus tuæ con
firmationis effectum, ñ
debere per ea quæ ſunt
propoſita, impediri. Si
quid tamen contra te nó
in modum[e] exceptionis
ad impediẽdum electio
nis & cõfirmationis ef
fectum,ſed in modũ de
nunciationis vel accuſa
tionis duxerit proponẽ
dum poſtquam pacificã
ipſius præpoſituræ poſ
ſeſſionem fueris aſſecu
tus,proponendi licentiã
non negamus.

¶ Idem Vigorieñ. epiſcopo.

¶ *Appellari poteſt,ſi locus nõ tutus partibus aſſignatur, etiam ſi ſit ſcriptum appella tione remota.*

x Adde ad hoc Bart. in l.ſi plures. ff. de acc. & l.3.§.tu magis.ff. de teſti.

† domũ, habẽt aliquot antiquiora exemplaria Gregorii, in alijs domũ, vt i antiqua cõpilatione, & tũc expone,domũ. ſ. ꝓpoſituręꝫ.

¶ Addetq; dr. caſ rõnabilis cã ꝑ Bar. in l. qđ vero. ff. de leg. & in l.ſi poſtulauerit. §. ratio. ff. de adult.

¶ alia.

a Et q.1.cap. clericus qui. ubi no.qñ ſit peccatũ hẽre diuitias. ¶ Ioan. And.

a Impotentiam.] impotentia proueniens ex nimia ſenectute,vel corporis debilitate,bñ nos repellit à promotione.85.diſt.archidiaconũ Sed hic non obijciebatur talis impotentia,vt patet ex littera.Sed núquid eſt hũbenda ratio potentiæ in electionibus ſiue diuitiarũ, ſiue nobilitatis, ſicut habẽt rõ dignitatis? ¶ Ar.ꝙ ſic. 4. q.3.in teſtib.30.diſ. hoc ſcriptimus. 97. diſt nobiliſſimus.41. diſt.ñ cogant.24 q. 1.qui ꝫ pacẽ.i auth. de defen.ci.§.1.col. 3.& ꝫ.de ꝓb.de multa. ff. de cuſto.& exhi.re.l.1. & ff. fam. er.q ſũt.& ff.de fi.inſtitu.l.vl.& C.q bo. ce.po.l.vl.Sed ꝫ ¶, vt paupertas ꝓferat. 12.q.2.gloria epi.& c.Socrates.2.15.q.1. ille.10 fi.¶.de va.& extraor.cog.l.1.§.ſ enim res quidẽ ſanctiſſima. Sol. ſi cẽs aliæ circunſtãtiæ pares eſſent hincinde. ſatis põt recurri ad diuitias ſeu potẽtiã, vt ꝑ eas ſubleuetur eccleſia per iura prędicta. Itẽ patet hic ꝙ nõ recurrit ad dignitatẽ, cum numerus eſt longe maior ab alia parte. ꝫ.de elect duorum.

b Explicare.] ꝫ aduertẽdum eſt,ꝙ hic deficit totus iſte textus ſequẽs,ſm ꝙ compertum eſt in regiſtro,& incipit.Nec appellatio quam poſt cõfirmationẽ obiecerat,confirmationis factum debuit impedire,qm à minori parte ꝫ conſtitutionẽ maioris & ſanioris nulla rationabilis cauſa obiecta vel oſtẽſa interpoſita fuerat:qa & decanus opponens rationabilẽ cauſam ſuæ appellationis,nec oppoſuit,nec oſtẽdit. Nos ergo,&c.

c Rationabilem non fuiſſe.]ex hoc patet,ꝙ ẽpe non tenebatur deferre appellationi ꝓdictæ: qa licet alius ſit potentior,non fuit iuſta cauſa appellandi,dum tamen alter ſit idoneus. & ſic potentia huiuſmodi vel nobilitas non præfertur:ſed ideo detulit, quia dicebat ſe velle aliam proponere coram Papa.

¶ Hæc gloſſula non eſt Bernardi, nec hẽ in veruſtis codicibus neque hoc fragmẽtũ cuius meminit inuenio in veteri compilatione.

[Glo.ſeq.arg.alleg.contra,ſoluit,& opi.ponit.]

d Aliam vellet obijcere.]ex hac lĩa ſatis colligit,ꝙ aliã exceptionẽ.ſiue alium cauſam poſſum ꝓponere coram iudice appellationis,quã expreſſerim coram illo à quo appellaui.arg.ff.de ap ſcio quæſitum. & noua inſtrumẽta & allegationes poſſum inducere in cauſa appellationis.C.de tẽpo.ap.ꝙ hanc.Sed ꝫ ꝫ.eo.dilecto. & c.vt debitus.quia non admittitur appellatio,niſi ſit rationabilis cauſa expreſſa,vt ibi dĩ.ergo ſi illã nõ expreſſit,poſtea nõ poteſt aliam exprimere,ꝑ quã non appellauit. In caſu præſenti dico,ꝙ coram iudice appellationis poſſum opponere quamcunque cauſam rationabilem volo,ſiue illam expreſſerim in appellatione,ſine non;vt ꝫ.vt lit.non conte.accedens.& ꝫ.de fide inſtr.cũ Ioanne.& de hoc ꝫ.de excep.deniq;& multo fortius ſi ꝓteſtatus ſum me velle tunc aliã ꝓponere,vt hic,& ſi decanus aliã ꝓpoſuiſſet, bñ fuiſſet auditus: ſed nullam ꝓpoſuit quia nõ habebat qđ obijceret: vel mutauit conſiliũ ſuũ,& ſuperior tenetur illam admittere:qa ſi nihil opponeret,ipſe ex officio ſuo tenẽt inquirere de ipſa electione,& meritis electi.ꝫ. de elect. cum nobis olim.& c.nihil eſt.& c.venerabilẽ.immo ſi aduerſarius negligẽs eſſet,ſuperior uel inquirere de exceptionibus peręptorijs.ꝫ.e.c. ꝓpone ꝙ ſurreptionẽ aliquis adipiſcatur honorẽ.ꝫ.de elec. cum dilectus. & in c.cũ nobis olim.Quid iuris ſit in alijs caſibus ab iſto, dicetur ꝫ.e.dilecto. In hac ſnia quantũ ad caſum præſentẽ erat T.Alij,vt Io.& Da. colligebant ex hac lĩa,ꝙ i caſu iſto nõ põt opponi alia exceptio q̃ fuiſſet ex preſſa, cũ ſuccubuit i vna,nec licet variare,ne eccleſia diu vacet vel hic non fuit admiſſus: qa cũ ſuccubuit i vna,ꝑſumitur calumnioſe aliã ꝓponere. 3.q.10.placuit Quod prius dixi tẽneas.Ber.

ADDITIO. Hodie opinio I. & Da. eſt approbata per iura noua, vt patet in ca.vt circa. de elect. [li.6.] & c.ꝓſtitutionẽ.de elec. i clemẽ.

[Gio.ſeq.duplicit er obijcit,ponit op. Io.iterũ obijcit,ponit op.Io.& ſoluit.]

e In modum exceptionis.] Simile ꝫ.& cõceſ.prẽb.poſt electionem.i fi. Sed cõtra iſti detur aſſertio ad impugnandã electionẽ, multo fortius exceptio debet dari ad impediendum.ꝫ.de iureiur.quemadmodum,quia turpius eijcitur, &cæt. vt ibi. & cui damus actionem, multo fortius & exceptionem.ff.de ſuperfi.l.1.§.is autem.& ff.de reg.iur.inuitus.§. cui damus. 4 Præterea qualiter poteſt iſte electus pẽdente lite recipere dignitatem,contra id 81.diſt.tantis.ꝫ.de acc.deus omnipotens.& ꝫ.de teſt.cap.vlt.& ff.de re mili qui ſtatus? Io. dixit ꝙ hoc ideo ſtatuitur,quia ꝓſumitur,ſ quod calumnioſe & differendi cauſa obijciat Arg.ſ.de elect. cum dilectus.& ꝫ.de reſti.ſpo.litteras.in fi.vt,quod cum in modum exceptionis obijcitur crimen electo: niſi electus publice ſit infamatus de illo crimine,qđ differenda ſit exceptio,infra de acc.acq; ... Arg. C. de edict.diui Hadri.col.l.2.C.de Falc.l.ſi & ſic videt quod iſte ſub condirione recipiat dignitatem, ſi innocens repertus fuerit.ff.de tut.& cura.da.ei qui.Itẽ patet hic:quod licet aliquis ſit excluſus à iure excipiendi:non tamen à iure denunciandi vel accuſandi. Sic ſupra de iureiur.quemadmodum.in fi.ſimile infra de conceſ.præben. poſt elect.in fin. Sed quare iſti etiam poſt confirmationem non poteſt obijcere crimen in modum exceptionis,vt infra de accuſ. ſuper his ? Reſpondeo ratione præſumptionis oneratur duriori modo agendi:quia de facili repellitur quis à denunciando, vt ſi fuerit inimicus vel criminoſus, qui denunciare non poteſt,cum ſe non correxerit,vel ſi non præmonuit; ſimiliter eſt durum agere criminaliter propter pœnam talionis,ſed excipere poteſt quilibet criminoſus & excommunicatus. ſupra de exce.dilecti. in fin. Io.Alia ratio verior eſt, quia vlterius non poſſet obijcere crimen in modum exceptionis per confirmationem ,quam iſte habuit; & poſſeſſionem corporalem , quam mandat Papa dari huic, conſequitur iſte plenum ius,a quo repelli non poteſt, niſi per de-

4 Et ꝫ. de ꝛ iud. q ad agẽdũ lib. 6. Io.And.

5 Dicebat Hoſ.ꝙ tolleret præſumptio ꝑ iuramentũ ꝙ ſtatim all. gloſſa. Ioan. And.

nunciationem, vel accusationē. Vnde exceptio locum non habet: quia p exceptionem repellitur quis ab obtinendo, vt dicit illa decr. sup his. & licet ibi sit cōfirmatus & habeat possessionē, nondū tā plenū ius hēt vnde adhuc habet ibi locū exceptio: sed hic nō est ita.

CAP. XLVII.

EX† parte tua: & infra. ¶ Præsenti pagina respōdemus, quod cū excusetur honestè, qui ad præsentiam delegatorum iudicum nō potest securè venire citatus: tu vel tui, quoties ad illos iudices vos euocari contigerit, ad quorū præsentiam vobis periculosū a est ire, liberè poteritis appellare, etiā si in litteris cōmissionis, appellationis fuerit remediū interclusum: nisi iudices[b] vobis assignent locum idoneum & securum.

¶ Idem episcopo, decano, & præcentori Herfordiē.

¶ *Licitè appellat reus, si non audiatur excipiens procuratorem actoris non habere sufficientē mādatum: vel se prius*

In decr. accedēs erat ille tā institutus per Papam, & nō decerat sibi nisi sola executio, q̄ Papa mandat fieri, nisi publice infamatus esset, quia executio differri nō dēt ꝓtextu exceptionis opposite, nisi opponeret de falso. ē. tu. ꝓx. & cetero. & j. de cri. fal super eod.

EX parte.] Diuidit, quia primo ponitur decisa cōsultatio, Secundo respōsio, ibi, Presenti. Abbas Siculus.

CASVS. Si iudex citat aliquē ad locū, ad quem non possit sine securo, proposita exceptione de loco suspecto libere potest appellare: licet appellatio in his sit inhibita, nisi iudex locū securū ei duxerit assignādū. No. exceptionem de loco suspecto admittendā. Item quāuis in litteris Apostolicis appellatio sit inhibita, potest tamē iusta d causa appellari. Ité iudices securū locum partibus assignare debent. Item not. arg. q̄ iudex pōt reuocare grauamen, vt appellās cogatur recedere ab appellatione.

[Gl. seq. ponit quattuor, quæ requiruntur in loco.]

a Periculosum est ire.] nota q̄ si iudex dē præfigere dēt, vbi partes sine periculo possint accedere, & nōs sin sine testes sine aduocati. 33 q. 2. sine de cōiugij. & 3. q. 9. hortamur. 2. q. 3. c. vl. & ff. de iud. si locus. immo nec altera pars, quæ non potest venire honeste, tenetur ire ad locum inhonestum. ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter. Item non solum dē locus incommodus ꝓp inimicitias, sed etiā si excedat duas dietas, vt ē. de referi. nōnulli. 1. Item nec extra prouinciarum terminos est facienda citatio. 3. q. 6. neminem. nisi ex speciali iussione principis. C. de epi. & cle. auth. sed hodie. C. de ep. cō post, in auth. vt omnes obe. iu. §. 2. coll. 5. vbi citatur q̄s ad locum periculosum, nō sufficit præstare ducatum, vt ē. vt lite non contestā. accedens.

b Nisi iudices.] no. arg. iudicem posse reuocare grauamen, vt appellans cogatur recedere ab appellatione legitima. j. eo. cum cessante.

§ Ignificauit.] Prima pas ponit querelā appellantis. Secunda dat iudicem sibi. Quo facta. Abbas Siculus.

CASVS. Defuncto magistro hospit lis Eboracen. fratres ipsius hospitalis elegerunt B. presbyterū in rectorem siue magistrū ipsius hospitalis archiepi Eboracen. ad quem vt dicebat ordinatio ipsius hospitalis pertinebat, dictū B. electū ꝓfecit ibidem: post modū verò decanus & capitulū Eboracen. dicentes q̄ ad ipsos hospitalis ordinatio ꝓtinebat, impetrauerunt litteras in hoc ad quosdam iudices: iudices citabant tam archiepm quam dictum magistrum, in quorum ꝓsentia comparuit ꝓcurator capituli, cū litteris ꝓcurationis

Ca. 5. eo. tit. in 3. compil. Et pro intellectu decretalis præter Phi. & Perusic vid Bar. in l. aā fniās. ff. de appel. ꝓcipien.

figillatis figillo capituli in quo ꝓtinet vel cōtinebatur figillū capituli ad citationes tm, cū capitulū aliud figillū habere noscatur, Magister hospitalis excipiendo ꝓposuit quod occasione illarum litterarū procurator taliter constitutus non debebat ad causam admitti: & insup adiūxit, q̄ auctoritate quarundā litterarum ad alios iudices obtētarum, prius conuentus fuerat iup eosdem negotio de q̄bus in posterioribus litteris non fiebat mentio: quare cora eis non debat, nec poterat p illas litteras conuentus iudices h nōi exceptiones admittere: nolunt quare fedē Apostolicā appellauit. vñ mādat Papa, quatenꝰ si cōstiterit p̄ p̄dictas exceptiones vel alterū earū iniuste ad sedē Apostolicā appellatū. q̄ qd factū fuerit post appellationem huiusmodi, deleat irritū reuocari: & postmodum iuxta ius in causa ꝓcedat. Nota. q̄ procurator dēt esse legitime constitutus: hinc posset dici. vnde pri no debet hoc. vidēte, vtrū sit recte cōstitutus. ité nondebet quis ꝓ eadem causa ad diuersos iudices trahi. Item secunde litteræ non valent, nisi expresse de prioribus fecerint mētionem. Item aliqs proponit plures exceptiones, quarum quælibet per se sufficit, si alie non probet. Item qui quid sit post appellationem legitima..., debet ire irritū reuocari.

[Gl. seq. iuspicit iter exponit quod hic dē de sigillo.]

c Ad citationes ꝓfaciendas. i quando. Capitulū citebat aliquos, sigillabat litteras illo sigillo: sed ꝓ illud sigillum non debebant constituere actorem ad cāmam nouum sigillo nouo & authentico. Vel etiam cum citabantur, mittebant nuncium cum sigillo illo. a nec tamen sufficiebat sigillum ad litem totam. Ber.

[Glos. seq. recitat quæstionem.]

d Cōstituebat actorem. Adhuc poterat obijci huic actori, q̄ non erat cōstitutus de auctoritate Archiepi Eboracēn. quia si capitulum conuentat aliquem, vel conuenitur, auctoritas relata debet interuenire, & si prælatus similiter agat vel conueniatur, debet habere consensum capituli. s. e. vt. l. cauſam. & ē. de procu. c. 1. vel de hos. Sed si capitulum agat ꝓ prælato suo, vel conueniatur ab ipso tantum, debet capitulo actor ad ité auctoritate iudicis ad instar minoris: q̄ si vult litigare ꝓ curatorem suum, stabit iudex minori actori, ut Inst. de author tut. ꝓ vl & Inst. de curato. ꝓ vl. eo enim ecclesia æquiparatur minori, & capitulo dicatur ecclesia. j. de testa. requisistis. ergo & capitulū æquiparatur minori. sed hic agebat capitulum ꝓ archiepo, & ꝓ rectore hospitalis, qui per archiepm fuerat institutus. q̄ dicebat ordinationem hospitalis ad se spectare, capitulum vero ꝓrium dicebat. vnde in casu isto archiepus nō prætiaret auctoritatem capitulo contra se, & sic iudex auctoritate posset constituere capitulum ipse actor & ne procurator, ut dictum est.

Nolle dicere. ff. status hō. lib. 6. per quē ēt determinat quod hic dixerat Pet. s. delegatū posse cōmittere causā in extra ꝓ nuncii, dum modo subdelegatus non excedat ē. ꝓ nuncia. ut ibi § in nullo. Io. And.

Hanc gl. dicit hic Abbas esse singularem ad hoc q̄ iudex pōt quē citare ꝓ nuncium prius tū sine literis, dato sibi aliquo signaculo. Ab.

e Prius

a Prius conuentus.] hæc allegatio est efficax. sup. de rescrip. ex tenore. & sup. de foro comp. cap. peaul. & ĵ. eod. vt debitus.

[Glo. seq. arg. alleg. quinque iura. alleg. quattuor in contrarium, & remittit.]

b Aliquam.] arg. ℣ qui plura narrat in libello suo, quorũ vnũ p se sufficeret, sufficit vnum probare. ĵ. de ꝓb. cum tam dudum. & ĵ. de acc. accedẽs. sup. de rescrip. inter. ff. de condi. & demõ. falsa. §. 1. 1 & ĵ. de priuile. vt priuilegia. Arg. ĵ sup. de rescri. ex parte. vbi d hoc. ff. d ex cul. tut. qui testa mẽto a & supra de resc. olim. & sup. de ꝓb. licet. sed ibi se obligauit ad probandũ vtrunq; vt ibi dictũ est. & si vtra hic ista tum exceptionum legitima fuit ad appellandum.

c Et cętera.] idest, ad vestram præsentiã conuocetis, & in causa procedatis.

Significantibus.] Diuiditur i duas partes. Secunda ibi, Quocirca. Abbas Siculus.

CASVS. Decretalem istam & eius casum habes supra de libel. obla. c. a. & uerbo ad verbum.

d Significantib.] hæc decre. ponitur sup. de libel. ob. & ibi exponitur.

ADDITIO. sed ad alium effectum. ergo non obstat ar. de superfluitate.

[Gl. seq. recitatur per obiectionem & remissionem.]

e Denegarent.] & ita pronuncian'um est super incidẽti fiue emergenti. hæc q̃stio nõ erat incidẽs, sed potius emergẽs. De hoc plene dr ĩ. de ord. cog. c. r. 4 B.

EX itinuatione.] Summatur vt ĩ rubro ℔m intellectum gl. quæ cõiter tenetur. Vel summa sic: Si iudex à quo præfigit terminum ad ꝓsequendam appellationem, & redeundum à prosecutione, non valet terminus respectu redeundi, sed bene valet respectu ꝓsecutionis, adeo ꝙ à neutra partium præueniri potest. Primo ponit querelam appellantis. Secundo dat iudicem ibi, Quia vero. Abb. Siculus.

CASVS. Inter Priorem & canonicos sanctæ Barbaræ ex vna parte, & V. camerarium ex altera super quodam manerio coram ordinario quæstio vertebatur di

1 Vide in c. licet. infra al. le. super glo. sic videtur. Ioan. And.

2 Vide in c. olim. super vlt. gl. Ioan. And.

† attentatum.

¶ Cap. 7 eo. tit. in 3. cõp.

3 In quodã vetusto ita post uerbũ exponit; sed ibi additur noua litera, idest, oblato libello, & ob hoc variatur: alioquin superfluerit vna istarum.

4 Concor. l. j. & ibi Bal. C. d or. cog. & l. non ignorat per eum. C. qui accu. nõ pos sunt.

iudices obtẽtarũ, prius a conuentus non debuit ꝑ litteras posteriores, in quibus nulla fiebat mẽtio de prioribus, cõueniri. iudices tamen exceptiões huiusmodi admittere noluerunt, propter quod vocem ad nos appellationis emisit. ¶ Quocirca mandamus, quatenus, si vobis cõstiterit de dictas causas vel earũ aliquam, b ad nostrã fuisse audientiam appellatum reuocato inritũ, quicquid post appellationẽ huiusmodi nouerit is esse factum, † partes, & cętera. c

¶ Idem magistro G. archidiacono, & vvnormãno canonicis Suessionen.

¶ *Licite appellat reus, si non auditur petens declarari rem petitam in libello.*

CAP. XLIX.

SIgnificantib.d † T. & R. fratrib. nostro fuit Apostolatui declaratum quod cum inter ipsos ex vna parte, & V. ex altera, super quadã terra coram iudicib. delegatis, quæstio verteretur, ipsi cum plures terras haberent, vt terra illa sup qua quæstio vertebatur, ostẽderetur eisdem, à iudicibus postularũt: quod cũ ipsi facere denegarent, e ad nostram audientiam

uus V. ad sedem Apostolicã appellauit: iudex qui causam eius videbatur fouere pro eo quod quidam clericus commensalis suus dicti camerarij fuerat aduocatus, talem terminum sibi statuit, vt vsque ad festum Purificationis beatæ Mariæ vtraque pars ab appellationis prosecutione esset reuersa: Interi vero clericꝰ dicti camerarij præueniens nuncium prioris, nec expectauit vsque ad legitimũ terminũ, ipetrauit litteras & recessit: Prior hoc intelligẽs significauit hoc domino Papæ: sup hoc rescribit Papa dicens, quod ille iudex non potuit et legem imponere, vt causam teneretur ita prædictum tempus expedire, immo absque dãno morę intacta permaneat quousq; eam faciat expedire: quia fraus & dolꝰ alicui patrocinari non debent: mandat Papa quatenus si est ita, partib. conuocatis audiane causam. Nota quod minor legem suo superiori imponere ñ potest. Item si ꝑt principem stat quominus appellans expediat causam suã, non imputatur appellãti; & sic nota, quod impedimentũ iudicis nõ nocet causæ, nec partibus præiudicat. Item qui literas impetrauit ante terminũ, littera non valẽt. Itẽ fraus & dolus alicus non debet patrocinium impertiri.

[Gl. seq. ponit opinionem quã reprobat.]

f Aduocatus.] ex hoc sumebant q dã ar. ꝙ iudex possit recusari si aduocatꝰ alterius partis est cõmensalis ipsius: sed nõ est sufficiens causa recusandi. sup. de offi. iud. ca. 1. Sed si altera pars esset cõmensalis, siue familiaris iudicis, tũc potest recusari. supra de offi. d leg. intimante.

g Reuersa.] hoc facere non potuit: quia sic esset imponere legem domino Papæ, vt hic dicit, & 2. q. 6. anteriorum. §. ad hæc.

h Potuerit.] simile 21. dist. inferior. & sup. de elect. innotuit. ff. de mino. minor. & ff ad Trebe. ille à quo. §. tempestiuum. & sup. de mai. & obe. cum inferior. Ber.

[Glo. sequens quærit. ponit opi. quam reprobat, & soluit.]

¶ Expo-

† Cap. 8 eo. tit. in 3. cõp.

† Tangari. Tanget.

† Hic perperã in vulgatis legit, monasterio.

† al. causam.

a Expectato.] de termino ꝓstituendo dictū est supra eo. personas. quia triplex est terminus, vt ibi dī. Sed de quo termino intelligitur quod hic dicit? De anno appellationis non potest intelligi, quia terminus ille bene potest prævenīri, dummodo nimiū aduersarius non prævurrat.] .i. oblatę. Io. itelligit termi num istū de termino legali, sed de illo nō potest intelligi: quia si non prosequitur aliquis appellationem vsque ad annum, postea non potest prosequi: quia tamen manet sententia, vel iudex ꝓcedet in principali. ā. eod. cū sit Romana. & sic necesse ē vt itelligatur ā termino statuto a iudice, vt intelligamus: ꝙ vsq; ad festum Purificationis altera pars expectare dēat, nec autea debeat literas impetrare. quod cum non fecerit, nō valent literę ante terminum illum impetratæ, vt hic dicit, & ī. eo. sępe. & sic terminus iste statutus fuit ad præsentandum se iudici. licet alia fuisset intētio statuētis terminum ipsum: & sic quia non poterat statuere illū terminum, valeat qđ statuere potuit. ꝙa si si valet vt ago, valeat vt valete ꝓt, vt C. pl⁹ valere ꝙ agi. l. r. & per totū. Et ꝙ de tali termino intelligatur, patet ex litera vbi dicit; interim autem, &c. quasi ante terminū statutū ab ipso iudice. vnde non valent literæ.

¶ Has habes in authentico de appel. §. ad hæc sancimus. & C. de tēpo. appel. authentica, sed & Bo.

¶ Cap. 9. eo. tit. in 1. cōp. Et de intellectu vide Philippum Francum in suis qq. i materia petitorij. q. 1.

teneremur infra dictum terminum expedire; cū & secundum legitimas† sanctiones, lis quæ in cō sistorio principis sperat inferri, absq; damno morę ītacta permaneat, donec ipsam faciat introduci, & a procerib. dirimi iuxta morē. Interim autem nuncius camerarij pręueniens nuncium eo rundem, nec ipso vsque ad terminum legitimū expectato impetrauit literas, & recessit. ¶ Quia verò fraus & dol⁹ alicui patrocinari nō debent, Mandamus, quatenus si est ita, partibus cōuocatis audiatis ᵇ causam. & cętera.

¶ Idē Rosen.† & Londoñ.† episcopis.

¶ Qui extra iudiciū appellat ex verisimilibus & probabilibus causis, ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur ante omnia in statū in quo erat tempore appellationis emissa h d. inhærendo verbis litera: & vt mos geratur vnicuique lectura. Panor.

CAP. LI.

BOnæ† memoriæ O. de Camera persona ecclesiæ de Fan. viam vniuersæ carnis ingressus: abbas sancti Augustini Cantuarien. eiusdem ecclesiæ, quam ad se asserit pertinere, primò p quosdam monachos, secūdò per seipsum possessionē ingressus, ᶜ ad nos pluries† vocem appellationis emisit, ne quis eum super possessione ipsius ecclesiæ p̄sumeret molestare: cumque aliquādiu prædictam ecclesiam pacificè possedisset, quidā laici Cantuarien. diœcesis, ipsum abbatē & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerunt: & infra. Procurator verò archidiaconi proposuit ex aduerso, ꝙ defuncta persona ecclesiæ, archidiacono tantum datur eius custodia: immo archidiaconi, qui fuerunt pro tempore, tam de iure cōmuni quam de generali cō suetudine, tam in illa ecclesia, quam in alijs vniuersis eiusdem diœcesis, hoc iure semper vsi fuerūt. Prętera prefatus O. nomine ᵉ archidiaconi ecclesiam possedit eandē, vtpote qui ei vnam ᶠ procurationem, & quinq. so vnde abbas & monachi dictam ecclesiam petierūt sibi restitui cum fructibus inde perceptis: lite contestata inter monachos & archidiaconum, testes fuerūt hinc inde producti: demum causa delata est ad dñm Papā, coram quo prædicta ex parte abbatis fuerunt proposita. procurator archidiaconi ꝓposuit ex aduerso, ꝙ defuncta persona illius ecclę archidiaconi tantū datur eius custodia: immo archidiaconi illi de iure cōi, q̄ de consuetudine gñali, tam i illa ecclesia q̄ in alijs eiusdē diœcesis illo iure semp vsi fuerūt: & ille O. nomine ipsius archi diaconi eandē eccle siā possidebat, qui ei datur, qua vnā ꝓcurationē & v. sol. annis singulis exhibebat. his & alijs diligēter auditis. dñs Papa ꝑdictos abbatē. & monachos eū statū reducēdos decreuit, in quo erāt tpe appellationis facę ex verisimilib. & ꝓbabilib. causis, salvo iure proprietatis vtriq; parti cū fructibus medij tpis assignādis eisdē. Not. ꝙ extra iudicū pōt appellari, & à futuro grauamine. Item ex veris & ꝓbabilibus causis dēt appellatio interponi. Itē ī causa possessionis fertur sntia salvo iure proprietatis. Itē spoliati restitui debent cū omni sua causa, & fructib. in primum statum.

¶ Rosemeñ. & Londoniēn. episcopis.

† Bondoñ. Londoncñ.

Glo. seq. recitetur per obi.]

c Ingressus.] vt ¶ male.] .de priui. pastoralis. quod verū est, nisi specialiter hoc esset ei ꝓcessum vt in decr. pastoralis. vel nisi clericᵘ ꝑ mortuus eorum nomine possedisset. ī. de restit. spol. cum venissent. Vind De iure cōi.] hoc. n. vī spectare ad ipsum de iure. 63. dist. si in plebibus.] .de institut. cum uenissent. immo potius ad archiepiscopum, vt dicit: quia archidiaconus hoc habebat ex donatione archiepiscopi.

e Nomine archidiaconi.] & ita archidiaconus intelligebatur possidere per alium: quia qui per alium possidet, possidere intelligitur. instit. de interdict. §. possidere. & sup. de præscrip. diligenti. & sup. de restitu. spol. cum venissent.

f Vnam procurationem.] hæc ratio non fuit sufficiens; quia solutio pensionis nec dominium nec possessionem probat, nec priuat alium sua possessione. i sup. de fi. instr. inter dilectos. ad fi. & sup. tit. prox. cum Bertholdus. ff. de acqui. poss. quamuis. §. j.

r Et ecclesia licet plenè spectet ad monasterū, soluit tamē ipso cathedraticum, & census antiquos. de dona. pastoralis ſm Innoc. & clemē. de cēsib. c. 1. Io. And.

[Glo.

[Glo.seq.obijcit,& tripliciter soluit.]

a In eũ statũ.]sed cum abbas & monachi spoliati fuissent per laicos illos,& per archidiaconũ,qño competit eis interdictũ vnde vi ꝯ archidiaconũ,nec ẽt vĩ fecisse ꝯ appellonem monachorũ. Et sic est ꝯ.ĩ.de rest.spol. cum ad sedẽ. in fi. Potest dici quòd monachi restituuntur hic non ex vi interdicti, sed iudicis officio.arg.2. q.1.in primis. vbi remouetur tertius qui successerat iã defuncto,& forsitan cõstitit Papę,quod abbas possidebat cũ appso fuit ab ipso interpota. Vel forte hæc facta fuerãt per laicos mandante archidiacono,vel ratũ habente: vnde tenetur vnde vi,ut ff.de vi,&vi ar.l.1.§.deieciſſe.& §.sed & si quis. & ĩ. de rest.spol. cum ad sedem. Lau.vel quia sciẽter archidiacon⁹ recepit rem, qua monachi fuerunt spoliati, & ita successit in vitium, ĩ.de res.spo. sæpè.& ĩ.de iudi.qa V. & hoc verius puto, vñ tei eẽ ad ipsã rẽ restituendã cum fructibus medio tpe pcepeis,ut hic dicit, & non solum perceptis,sed & qui percipi potuerunt.ĩ.de resti.spol.grauis.& qa post appellationem rem recepit ab illis laicis.vnde omnia restituuntur in pristinũ statum tempore appellationis factæ.

† Dictio,perceptos,deest in vetustioribus exẽplaribus. & in codice Barbaciæ iuxta uocẽ, fructus, in margine erãt hæc:perceptos, qui percipi potuerunt.sup. de resti.spo. c. grauis.

† Cap.10.e. ti.in 3. cõpi. Vide Abbatẽ pl. 223.incip. illud de iure quęrit. & lal in l.ĩ quib.ff.de legib. vbi facta fortiora esse dñt,qui uerba,ad declarandã uoluntatem.

lidos nomine ecclesię annis singulis exoluebat:& insta. ¶ Præmissis igitur diligenter inspectis, prædictos abbatem & monachos, in eum statum[a] in quo tempore appellationis factæ ex verisimilibus[b] & probabilibus causis ad nos legitimè interpositæ fuisse noscunt (proprietatis parti vtrilibet saluo iure) decernimus reducendos: ac fructus medij temporis perceptos †censuimus pariter assignandos eisdem.

¶ Idem sancti Augustini,& sancti Gregorij Prioribus.

¶Itineris arreptio habet nim appellationis,si seruantur ea quæ seruari debent in appellatione.b.d.secundum unum intellectum intrinsecum.

CAP. LII.

ij Dilectiſ filij I.& H. Prioris & Monachorum Cantuarien.ecclesię nuncij retulerunt, quod cum ꝑ causa, quæ inter dictos Priorem,& Monachos, & Cantuarien. archiepiscopum,super capella de Lamedet vertebatur,ab ipsis ad sedem Apostolicam mitterentur,idem archiepiscopus post iter arreptum, in eos excommunicationis sententiam promulgauit.¶Cum autem plus sit ad sedem Apostolicã facto[c] prouocare quam verbo,& ipsis propter dictam causam ad Romanam ecclesiam uenientibus, intelligatur ad sedẽ Apostolicam prouocatũ: mandamus quatenus si est ita,dicto I.& H. denuncietis, excõmunicationis vinculo nõ teneri.

¶ Idem episcopo Heliñ. †

¶ Per clausulam,appellatione remota, inhibetur omnis appellatio, quę a iure non indulgetur expresiè.b.d.usque ad §.verum.

† Elien. Helen.

[Glo.seq.ponit octo,quibus factum respicitur. demũ recit.per q.an iter arreptum ad archiepiscopum habeatur pro appellatione.arg.um. quod non,una ratione ad dit aliam secundum Io.quam reprobat. Demum obijcit quod etiam ad Papam iter arreptum non hẽat vim appellationis,& soluit.]

c Facto prouocare.]qm plus ı est factis demonstrare ꝙ verbis dicere.ff.de ædi.edio si tñ. §. ei qui. & ff.de leg.de quil.in fi.ĩ.e. ad auctentiam. & ĩ. eo.vt nostrum.& sic facto renunciat quis iuri suo.ĩ.de ijs quę fi.a ma.par.cap.c.ex ore.& ĩ.de off. delegatum.& etiam factis mẽtimur. 22. q. 5.cauere. & factis cõsentit quis.ĩ.de cõd. app.per tuas. & ipso facto consentit quis malis. 43.dist.sit rector. vel. quid aliud est quam tacẽdo terga præbuisse, &c. & factis quis probatur incontinens.28.dist. priusquam. & 12.q. 2. quattuor. factis ẽt ratum habemus. ff. rem rat.ha.l.3.§.falsus. & factis negam⁹ Deum.11. q.3. æstimant.Et ita sicut nõ tenet excõicatio post appellationem.ĩ.de sen.exc.ꝑ tuas.sic nõ tenet excõicatio post iter arreptũ ad Papã. Sed non est ita in archiepo:qa Papa vocatus est in plenitudinẽ pãtis, alij in partẽ solicitudinis. 2. q. 6. qui se scit. & ĩ.de vsu pal. ad honorem. Io.dixit aliã rõnem, ſ.quia ñ itur ad archiepm per querimoniam. sed hoc est falsum.ĩ. eo.solicitudinem.& ĩ.de offi.ord.ad reprimendum. Sed vĩ,ꝙ iter arreptum non sufficiat pro appellatione in iudicio, nisi iusta causa allegetur talis,quæ si esset probata,&c. ĩ.eod.vt debitus cum aliter non ualeat appellatio: sed post sententiam diffinitiuam non sufficit iter arreptũ, nisi uiua uoce appellaretur,quia ibi est opus facto.ar.ĩ. de sent.excom.a nobis. vbi non prodest iter arreptũ in parte decisa,& in scriptis ẽt appellandum est.2.q.6.forma.[& ĩ.eo.cordi.lib.6.j& ff.de ap.a sententia. §.vltimo.aliàs iter arreptum nihil operatur nisi incontinenti qs appellet uiua uoce:& aliud ante sententiam, quam post, quia excõicatur post iter arreptum,vt hic, & ita perinde habetur ac si excõicaret post appellationem, vt hic:& præterea archiepus non poterat esse iudex in causa propria, cum inter ipsum & capitulum Eboracen. esset controuersia super capella ista.ĩ.de no. oper. nun.ca.2.pro qua controuersia monachi isti ibant ad curiam,vnde excõicatio non tenuit post iter arreptum: & sic non obstat qd dr; iter arreptum non sufficit pro appellatione 2 in iudicio: quia hic non erat iudex archiepus,vt dixi.Et credo idem esse si capitulum habeat causam cum epo, vt ll capitulum mittat ad archiepm pro causa illa, & episcopus excõmunicat nuncium post iter arreptũ:ꝙ sententia non tenet, cum archiepus in hoc casu sit iudex episcopi.Vel dic,ꝙ secus est in archiepiscopo,vt dictum est,per,

2 Sicut nec sufficit pro Apostolorũ petitione.ĩ. eo.ab eo.li.6. & est simile ĩ.de elec.ecclesia.1. Io. Aud.

Pasce-

PAstoralis.]In isto principio primo ponitur consultatio.Secundo responsio ibi,Nos igitur.Alb.Sic.
CASVS. Dñs Papa mandat alicui ut procedat in causa appone remota: quæreb atur vtrum appellatio frustratoria tm intelligatur inhibita? Papa considerans, q

CAP. LIII.

PAstoralis† officij diligentia:& infra.
¶ Quæsiuisti vtrum quãdo inhibetur appellatio in rescripto frustratoria tantũ inhibita videatur. Nos igitur attendentes, quod per appellationem frustratoriam,etiã si nõ fuisset inhibita, negotiũ non debeat impediri,[respondemus, quod quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quæ a iure non indulget expresè: [a] sed si appellãs fuerit grauatus iniustè,grauamen huiusmodi per superiorem poterit emendari.[b]

¶ *Licet [excommunicatus ab excommunicatione appellet, nihilominus denunciari potest, & beneficij redditibus spoliari. hoc dicit.*

VERVM.Diuiditur.Primo ponitur consultatio.Secundo responsio ibi,Nos itaque. Abb.Sic.
VERVM QVIA. CASVS. In isto §.sic pone casum: Aliquis appellauit a iudice suo in aliquo certo articulo,& sic ad tps est exemptus a iudice suo per appellationem quantum ad cãm illam: ẽm hoc ponitur talis qõ:Iudex excõicauit aliquẽ, ille appellauit abjca tanꝫ iniusta, & in eo casu appellauit in quo ualuisset appellatio,si ante excõicationem facta fuisset: quæritur vtrum iudex possit ipsum denũciare excõicatum non obstãte illa appellatione? & vr quod non possit, eo quod per appellationẽ interpositã videat excõicatis iurisdictio dormitasse, & sic exemptus ẽ ab eo quantum ad cãm illam.Itẽ quæritur vtrum excõicato possint ad tempus subtrahi ecclesiastica beneficia? Ad primam qõnem rñdet Papa,quòd excõicatio trahit secũ suam executionẽ, & excõicatus amplius nõ ligatur per denunciationem: & iõ iudex pót ipsum excõicatũ denũciare, ut ab aliis euitet.Ad secundam qõnem respondetur, quòd prouentus ecclesiastici illi in merito su. trahuntur, cui tõto ecclesiæ denegat. No.quòd omnis appõso intelligitur remota,quæ in iure scripta non est per remotionem appellationis. Et sic est arg.quòd omnia intelliguntur prohibita, q̃ nõ sunt concessa expresse.Item per appellationem legitimã exi mitur quis a iudice suo ad tempus quantum ad causam illam.Item excõicatio secum trahit executionem. Itẽ per denunciationem amplius non ligatur quis.Item appellatio non impedit denunciationem. Item excõmunicati priuandi sunt beneficio ecclesiæ dum in excommunicatione persistunt.Et sic no.quòd qui extra ecclesiam est,nihil nomine ecclesiæ potest possidere.

¶Cap.1.eo.tit.in 3.cõp. Et de clausula, appellatione remota. uide Bald.in l.3. C.de appel. & Ant. But. in c.vt debite. ℣.hoc ti.

¶Vide quod per hunc §. determinat Roman.cõs. 482.incip.in casu prẽmisso.in 2.dub.

[Glo.seq. argu.& remittit.Secũdo ponit quinq; exempla, quib. approbatur appellatio.Tertio dicit quid de iure antiquo,& quid hodie.]

a Expresè.]arg.q̃ omnia intelligũtur prohibita, q̃ non inueniuntur in iure concessa.ℨ.de transla.inter corporalia. vbi de hoc. Expresse indulgetur appellatio Etsi remota sit appellatio i rescripto, si iudex denegat restitutionem spoliato.ℨ.de resti.spol.ex conquestione. Item si non vult admittere excusationem cõsanguinitatis,ℨ.eod.postremo. Item si non facit exprimi res petitas in libello.ℨ.eo.significantibus. Item si citat partes ad locum non tutum.ℨ.eod.ex parte. Item si cogit partes litigare coram subdelegato suspectos,ℨ.de offic.dele.super quæstionum.in fi. Multa exempla possis assignare, [1] in quibus recipitur appellatio,licet sit remota in rescripto. Vbicunque permittit ius appellare,secundum antiqua iura bene admittebatur appellatio,licet causa in iure non exprimeretur,dummodo nõ esset manifestè frustratoria,de qua intellige, quod dicit ver.non attendentes. vbi per appellationem frustratoriam etiam si nõ esset manifeste,&c.i.manifeste frustratoria,aliàs si habebat qualemcunque excusationẽ, poterat appellare,dummodo non constaret ipsam frustratoriam.2.q.6.ad Romanam.& pluribus alijs ibidẽ. & ℨ.eo.personas.& c.peruenit.& cap.cum sit Romana. Hodie verò siue sit remota appellatio, siue non in rescripto,non potest appellari nisi probabilis causa fuerit allegata,talis quæ si foret.&c. [2] Item siue sit expressa in iure,siue non,causa propter quam appellatur,dummodo sit probabilis,bene tenet appellatio.ℨ.eodem,vt debitus.& ita constitutio illa addit huic decr.hoc, scilicet quòd si causa probabilis propter quam appellatur, non sit expressa in iure,valet appellatio,secundum hãc decretalem non valebat.Quid operetur remotio appellationis hodie,dicetur.ℨ.eo.ut debitus. Ber.

b Emendari.]non enim debuit appellanti obesse quod nõ fuit suæ appellationi delatum, cum appellatio eius iusta fuerit.2.q.6.ei qui.§.appellatore.& ℨ.eo.sæpè. hodie verò non stamus huic,sed ei quod dicit ℨ.eo.ut debitus.vt videlicet appellatio teneat siue grauamen in iure sit expressum siue non, dum tamen sit probabile.

¶ Verum † quia multotiens quis ad rpsc per appellationem legitimã,[a] iudicis sui, quo ad aliquem certum articulũ, eximitur potestate: consuluisti nos, vtrũ si quis excõmunicationis sententia innodatus, ante denunciationem ipsius ab ea tanquam minus rationabiliter promulgata, in eo casu, [d] in quo ante sententiam appellatio vires obtinuisset,curauerit prouocare,eo quod per appellationem interpositam excommunicationis vr iurisdictio dormitasse, [e] ipse denunciare possit eundem, & ad tempus ecclesiasticis beneficijs clericũ spoliare.
¶ Nos itaque respondemus, quod cũ executionem [f] excommunicatio

[1] Et q̃ plura petes videre in Spe.de appel. §.in quibus. vers.sed quã dices. Io.And.

[2] Cõcor.text. in l. hi q ad ciuilia.& ibi Bar.C.eo.& in l.properãdum, C. de iudi. & c.significauit, ℨ.de iudi.exhibita.& exte.dilecti. & ea.significauerunt, sup. eo. significauit,Io.And.

[3] Ad materiã vide qd dicã de concess. p̃b. cum nostris.i gl. multũ ergo. post princ. Io.And.

c Ad tempus.] qui enim appellat a iudice ordinario super aliqua causa ad tempus,tantum exemptus est ab ipso quantum ad illum articulum,sed in alijs remanet iudex:& tamen pendente illa causa potest illum ℨ uoluerit in alia causa tanquam suspectum recusare,ℨ.eod. ad hoc si in una.& c.proposuit.& c.cum teneamur.& ℨ.eo.Romana.§.cum verò.[lib.6.]in delegatis secus.

d Casu.]hoc dicit propter crimina notoria,in quib.nõ admittit appellatio.ℨ.eo.cũ sit Romana. & c.cõsuluit.

e Dormitasse.] scilicet ne vlterius sit procedendum: quia appellatione interposita extinguitur pronunciatũ, vt ff.ad Turpil.l.1.in fine.]
[Gl.seq.obijcit,ponit tres solutiones,scilicet Pet. Hispa. Liu. & I. Iterum obijcit,& soluit.]

f Cũ executionẽ.] hæc tõ nõ est sufficiens:quia nõ appellat a sua excõmunicatione:nã cũ quis absoluit ab ipetitione alicuius,huiusmodi sua secũ trahit executionẽ, ℨ & tñ abea appellat.ℨ.de exce.significauerũt.Ab executore appellat ũ modũ excedat.2.q.6.ei qui.§.ab executore.&

le.& ff. pxi.qđ ad consultationem. Item sñia furti trahit secum suum infamiã ff.de fur.non potest. 1 & ff.de ijs qui no.infa.furti. Quæ est ergo causa? Pet. Hisp. dixit q Deus ligat,& non homo. 11.q.3.nemo. vbi de hoc.& à principe nõ appellatur. Illa vẽ verior ratio vt homo crescat p meritũ patẽdo etiã iniquę sententię. At.8.q.1.sciendũ.& 11.q.3.qđ ergo.& vt magis primeatur disciplina ecclesiastica, Lau. Io. dixit q p̃stitutio ecclesię hoc facit vt magis timeat; sicut cõstitutio hominũ facit q sñia q̃ cito ligat, quo ad eius effectũ tardi. Liget. 2.q.6.anteriorũ & 11.q.3. cum apud. Io. Sed vẽ q non sit differẽtia iter sñiam excõicationis & alias sñias: imò, idem, verba gratia, sũ dico, Excõico te, statim es excõicatus, ita q nihil aliud est necesse. Idẽ est cũ dico, condemno te vt solvas illi decẽ, quia statim es condẽnatus: & si appellatur ab ista sñia, condẽnatio non remouet p appellationẽ, imò remanes condemnatus quantumcunque appelles, sicut esse remanet excõicatus qui post excõicationem appellat, qđ patet p sñiam appellationis, in qua dr: Cõfirmo vel casso primam sñiam. & sic sñia semper durat vtroq; casu. In alijs sñijs appellatio retardat id qđ nondũ exactis: sic licet solutionẽ vel rei de qua condemnatio facta est, traditionẽ: quia verum est istũ cõdemnatũ, sed nõ ẽ verũ istũ adhuc soluisse: & si statim condemnatus solueret, & postea appellaret, nihil releuat talis appellatio. nisi in euentus cautę appellationis. ff. de ap. cum ex causa. In excõicatione nihil est quod possit appellatio retardare. Verus effectus sñiæ est, p cõdemnat⁹ soluat: quia ad hoc agitur, & finis excõicationis est, vt sit excõicatus: & ipsã p latione sñiæ statim queritur ad istũ finem. sed in alijs sñijs cõdẽnationis nõ statim p sñiam consequitur finẽ, idest, iudicatum. & appellatio impedit sñiæ executionẽ: quia ad hoc est opus facto, licet condemnatio sit facta. sed in sententia excommunicationis non est ita. opus facto quo ad suum effectum, nisi vt publicetur.

[Gl. seq. quærit. arg. pro & contra. & soluit.]

a Excõicatio secũ trahat.] ex hoc patet, quòd sñia excõicationis vel statim ligat, vel statì nulla est. Sed qđ si aliquis excõicauit post appellationẽ p̃habilem, aut iste est excõicatus, aut non. p̃bo q non est excõicatus: quia excõicatus est post appellationem p̃habilem, quæ legitima est, ergo nõ est excõicatus. ℣. de sen. excom. p tuas. & ℣. eod. dilectis. Sed ℣ vẽ q sic: quia iudex appellationis p̃nunciat appellationem non tenere, ergo p consequens p̃nunciat excõicationem tenuisse. Rñdeo q si quis dubitat an talis excõicatio teneat vel non, ex futuro pendet an teneat: sicut ex futuro euentu pendet an teneat matrimonii vel non. ℣. de frigi. & malefi. fraternitatis. in fi. Vnde hæc argumentatio non valet, iste est excõicatus post appellationem p̃habilem, q̃ si probata esset, &c. ergo excõicatio nulla est: imò inferendum. ergo p̃ excõicato non est habendus, & tñ re uera excõicatus est, quia statim ligat sñia excõicationis, vel statim nulla est, tñ si talis medio tpe adeptus esse ecclesiam, non vẽ p esset ea priuandus: quia ipsum p̃habilis a errore excusat ℣. de sen. excom. sacro. cum interim licitè cõicetur et in omnibus sacramentis ℣. eod. dilectis, & quicquid tũ facit, valet. 3.q.7.c. infamis. §. tria ver. verum. & C. de testi. l. 2. Item quia medio tempore statꝰ eius integer est ff. nihil inno. appel. pendẽ. l. vna. §. integer. nec damnatus dicitur qui appellauit. ff. de pœn. l. 2. §. 2. Io.

[Glo. seq. huius prin. & fi. reci. per q. & sol. Demum quærit, & soluit, & dubitatiuè distinguit. Item quærit, & distinguendo soluit.]

b Subtrahuntur.] q enim extra ecclesiã est, nihil nocet ecclesiæ potest potiꝰ lete. 8. dist. quo iure. & 23. q.7. c.2. & 3. & 32. dist. eos. & c. pter hoc. si tã non hẽt aliud vñ viuat. dico et interim p̃uidẽdũ de bonis ecclesiæ. & q̃a depositũ p̃uident. 50. dist. studeat. habẽdũ est enim ratio ne egeat. ff. de re iud. inter eos. in fi. nec cogatur i cleri opprobriũ mendicare. 93. dist. diaconi. licet videat q malè menti pulsi ea egestate debeant laborare. ff. de po. bona fides. Itẽ illud põt intelligi in eo casu qñ in sñia hoc exprimitur, q bona ecclesiæ subtrahantur ei: cum enim excõicatꝰ compatemus relegato, & relegato ad tempus non subtrahantur bona, nisi hoc in sñia exprimitur. C. de pœn. deportatorum. sic & in excõicato idem vẽ. nam quãdiu quis alijs rationibus potest constringi, non sunt ei subtrahenda stipendia. C. de exc. u. rei iu. l. stipendia. 17.q.6.illud. Qui autem excõicatus est in una ecclesia, excommunicatus est quantum ad alias. 11.q.3.c.2. & 3. & 4 q.5. quisquis. ℣. de offic. ordi. ad reprimendam. Sed nunquid est idem in suspenso, vt ti suspensus est ab uno eꝑo, q̃ suspensus habeatur quantum ad alios? Sic si est suspensus ab officio: quia sñia facit ius quantum ad omnes. 19.q.2. dux sunt. & 7.q.1. si quis presbyter. ff. de interd. & releg. relegatorum. §. interdicere. & §. seq. Posset fortè distingui, utrum suspensus esset pro crimine quod irrogat infamiam, vt tunc vbique suspensus sit, si non irrogat infamiam, tunc non vbiq; est habendus pro suspenso. arg. ff. de postu. ex ea. sed prius dictum prævaleret: ‡ quia suspensus ab officio nihil debet de officio ecclesiastico attrectare, aliàs est deponendus. & in hoc æquiparatur excõicato. ℣. de cle. excom. vel suspen. nis. c.2. & 3. sed si suspensus est a beneficio in uno loco, tũc dico q in alio loco põt hẽre beneficium, vt 16. dist. placuit 58. dist. c.2. Sed nũquid absolutus põt recipere vel petere fructus medij temporis sibi sublatos? Distingue, vtrum iuste an iniuste sit excõicatus, si iniuste, potest. 2.q.5. super cautis. & ff. de re mili. l. pen. & ℣. de concess. præb. quia diuersitatem. si fuit iuste excõicatus, nõ potest. C. de re mili. cum allegatis. lib. 12. ad hanc distinctionẽ facit op. arg. ℣. de sent. excom. sacro. alioquin spe restitutionis facilius delinqueretur. 50. dist. c. 1. quia facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi. 23.q.4. est iniusta. pœnæ enim non solent repeti, ff. de condi. indebi. pœna. ff. de procu. qui proprio. §. ut in cęteris. Io. Ego credo quicquid dixit Io. licet depositio prouideatur, ne in cleri opprobrium mendicare cogatur, q excõmmunicatus in nullo sit prouidendum, qui contẽnit claues ecclesiæ, cui participandum non est: nisi fortè fame periret; tunc debet ei subueniri: quia potenti adhuc ad ecclesiam redire. Ber.

SOlicitudinem.] Si excommunicatus ab episcopo postquam appellauit ad Papam, hanc causam defert simpliciter ad Metropolitanum appellationi renunciat, & archiepiscopus causam audiet: sed si protestetur contrarium, archiepiscopus non cognoscet:

pellationi renunciare videtur. Si autem protestetur, quòd propter hoc non intendit renunciare appellationi tanquam contraria allegans non est audiendus: nisi notorium sit actum illum esse iniustum, super cuius emendatione adiuit inferiorem. hoc dicit, & est bonus casus.

CAP. LIIII.

SOlicitudinẽ † pastoralis officij: & infra.

† Cap. 12. eiusdem tit. cõp. Vide Felin. in c. cum A. Ferrariensis. ℣. de constit. & Docto. recentiores in l. non solũ. §. morte. ff. de ope. nouã nunciat.

a Supple, & eũ appellat ab ex. Ioan. And.

b poterit, in antiquis.

c Vide Dominicũ Sotũ lib. 4. sen. di. 21. q. 1. art. 2. uer. quartus demum casus.

‡ Vt. s. non habeatur distinctio cautæ & meritò quia celebrare diuina p̃uenit ex ordine: neque impedito per suspensionem in nullo loco celebrare licebit, sed postulare p̃uenit à pœna, q̃ post interdictum p̃ durat in homine, nõ impeditur ergo extra iurisd. interdictæ. nisi subsit in famia. quo casu lex impedit, & non homo. Ioan. And.

quod si fecerit, non poteſt eps appellare, niſi notorium ſit excommunicationem nō tenere. Communis diuiſio, Secunda: ibi, Nos igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Duo litigabant coram epo ſuo, alter eorum ad ſedem Apoſtolicam appellauit, eps illum reputans cōtumacem, excōicauit eūdem. Ille corā archiepo ſuo petijt ſibi iuſtitiā fieri de ipſo, q poſt appellationem legitimā excōicauit eundē, & petijt ſe reſtitui in priſtinum ſtatum, in quo fuerat tempore appellationis denunciari videlicet abſolutum, teſtans q appellationi non renūciabat, ſed pſeq volebat eādem. Primo quæritur, vtrum metropolitanus cognoſcere valeat de huiuſmodi qōne. Et ſi archieps illum legitimè appellaſſe inuenerit, iterum quæritur vtrum ipſum denunciare valeat abſolutum? Tertio quæſitū fuit verū ſi eps appellauerit ab archiepo ne illū abſoluat, appellationi ſit huiuſmodi deferendū. Ad hoc reſpondet Papa, quòd ſicut metropolitan⁹ non valet cognoſcere de appellatione facta ad Papam, ita non poteſt cognoſcere de ijs quæ poſt appellationem fuerunt innouata dummodo non poſſit cognoſci de illis niſi de appellatione cognoſcatur, vel de ijs quæ cauſam ipſam contingunt: & tunc ſi metropolitanus velit de ijs quæ cauſam ipſam contingunt cognoſcere, eps poſſet appellare & ſic ſoluit tertia quæſtio: q ad officium illius qui de appellatione cognouit, pertinet corrigere q poſt appellationem fuerunt innouata. Soluit poſtmodum ſecundū articulum: ſi verò notoriū eſſet q mandatum epiſcopi fuit iniuſtū, cui nō tenebatur ſubditus obedire, & ita p cōſequentiā apparet illū iuſtè appellaſſe, poteſt archieps declarare ſententiam irrationabiliter fuiſſe excōicatum. Vltimò verā dat ſolutionem ad primam qōnem dicens: cum excōiatus qui appellauerat iuxta præſcriptā formā corā archiepo ꝯ eſm deponit qōnem metropolitanus poteſt cognoſcere de huiuſmodi quæſtione: cum ipſe per hoc renunciare appellationi tacitè videatur: ſed ſi verbo vel facto teſtatur ſe velle proſequi appellationem, tanquam aduerſa petens, & ſibi ꝓrius, non eſt audiendus. Nota q ad quē pertinet cognoſcere de appellatione, ad eundem pertinet cognoſcere de ijs quæ cauſam appellationis contingunt. Item ad quem pertinet principale, & acceſſorium. Item ille poteſt appellare cuius intereſt. vnde appellat epiſcopus ne archiepiſcop⁹ de hoc cognoſcat. Item iniuſto mandato non eſt obediendum. Item tacitè renunciat quis appellationi. Item qui contraria proponit, non eſt audiendus.

¶ Sanè cū ſicut recepimus, duob. corā ſuo epo litigantibus, alter eorū ad Sedē Apoſt. appellaſſet, eps appellantem reputans cōtumacem, ipſum excōicationis vinculo innodauit: qui corā metropolitano de epo ſibi petijt iuſtitiā exhiberi, aſſerens, q poſt appellationē legitimè ad nos interpoſitā, ipſum excōi cauerat: & petens ſe ad eū ſtatum, in quo fuerat appellationis tpe à metropolitano reduci, denunciari videlicet abſolutum: adijciens etiam, quòd appellationi non renunciabat obiectę: ſed

a Talitet reſpondemus.] reſponſio primæ quæſtionis, quę fuit vtrum metropolitanus de huiuſmodi quæſtione ualeat cognoſcere.

[Gloſ. ſeq. rec. per quæſt. quæ fuerit, & ſoluit arg. & ſignat contrarium.]

b Cognoſcere.] dubitationis cauſa fuit hæc: quia fuit hæc noua iniuria. vnde opus erat noua querela. ff. de exce. rei iud. i. mater. ſ. eandem. & iudicem eſſi quia & ſi ſit noua iniuria, tamen pendet ex præcedenti facto, nec poſſet de illa cognoſci, niſi cognoſceret de appellatione. ſim. ī. eo. cum teneamur. & ſic patet, q ſi ſuſpenditur iuriſdictio a iudice in principali. & in acceſſorio. ī. c. proxi. ſ. præterea, ſicut delegato principali delegatur acceſſorium ī. de off. delegati præterea. & c. prudentiā, ſ. ſexta. Io. arg. contra. ī. c. proxi. ſ. 1.

† Vide l. 8 ſi iuſt. ff. ad Maced. & l. 2. C. de iure dot.

c De his quæ.] ſic nec de priuilegijs domini Papæ, ſupra de iudi. cum veniſſent nec de cauſa ad Papam delata. ſupra de offic. leg. licet. nec de cauſa ſpecialiter alij commiſſa, ſupra de offic. leg. ſtuduiſti. & ff. de iud. iudicium. Vin. Et eſt arg. q idem iuris eſt in acceſſorio quod in principali. ſimile ī. eo. c. proxi.

† In uno vetuſtiſſimo exēplari ital dummodo de illis.

d In quo.] hic innuit ſolutionem tertiæ quæſtionis, quæ fuit vtrum ſi epiſcopus appellauerit ab archiepiſcopo, an teneat appellatio.

[Gl. ſeq. quærit, & ſoluit, ſignat contrarium, & ſoluit, obijcit & ſoluit.]

e Epiſcop⁹ poſſet.] ſed quare poſſet eps appellare, cū ipſe dicat appellationem illius nullam, & excōmunicauerit poſt illā appellationē? Sol. ideo appellat: qa ſi appellatio eſt aliqua, per ſuperioē ad quē eſt appellatū, debet cognoſci, & corrigi quod poſtea minus legitimè factū eſt: & qa ſi metropolitanus procederet, & inueniret epiſcopum in culpa puniret illum: & ideo auditur appellans tanquam cuius intereſt. Vinc. Sed contra ī. eod. qua fronte. ſ. de his. vbi nō auditur epiſcopus appellans, ne abſoluatur excommunicatus ab ipſo; illud intelligitur de eo qui petebat ab archiepiſcopo abſolutionem offerendo cautionem, & ideo non tenet ibi appellatio epiſcopi propter periculum ne decederet in excommunicatione, & quia eius non intereſt, ne abſoluatur. Hic verò appellat, vt cognoſcat vtrum ſit iuſtè excommunicatus vel iniuſtè, & eius intereſt, ne archiepiſcopus de hoc cognoſcat: ſunt enim omnino diuerſi caſus, & quia iſte non vult recedere ab appellatione, vnde non poteſt ſe intromittere archiepiſcopus: ſed ſi vellet recedere ab appellatione, bene poteſt archiepiſcopus interponere partes ſuas, & cognoſcere de illa excommunicatione: & illum abſoluet T. Sed quare iudex non poteſt cognoſcere de appellatione ab ipſo facta ſicut cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio. ff. de iudic. ſi quis ex aliena. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. l. 2. & ī. eod. cum parati. ideo non poteſt cognoſcere de appellatione: quia cum probabilis cauſa expoſita eſt in appellatione, iam exēptus eſt à iuriſdictione illius & eſt illi ſuſpectus, vt ī. eo. ad hæc. li. & c. propoſuit. & præſumptio eſt pro ipſo quòd ſemper vellet iudicare pro ſua iuriſdictione. & eadem eſt cauſa quare arbitri cognoſcunt de ſuſpitione, & nō ipſe iudex. 2 ſed cum dubitatur 3 de iuriſdictione, ſecus eſt: quia de hoc ipſo an ſit iudex, agitur: quia ſemper præſumitur pro iuriſdictione quādiu in contrarium oſtendatur, ex quo apparet delegatio vel ordinaria iuriſdictio. vt ſupra de reſcri. ſuperdictens. in fi. Et.

2 Est et ſimilis cō, quæ cognoſcit & rekit. contra ſuā ſniam, & non de appellatione, & de hoc in Spec. 2. parte reſt. in in vrg. ſ. videndum. poſt med. Ioan.

3 Inter iudicem & partem: ſecus ſi inter diuerſos delegatos: quia tūc interdum recurritur ad arbitros. ī. de reſcri. paſtoralis. Io.

a Si ve-

a Agenti, & ex noua cā nō obſtat exceptio rei iudicatę. Ioan. And.

a Si verò.] qui enim aliàs non habet iurisdictionem, si crimen est notorium, habet supra eo. peruenit.
b Notorium.] hic innuit solutionem secundæ qõnis, quæ fuit, vtrùm archiep̃s denunciare debeat istum absolutum, si inuenerit eum legitimè appellasse.

ADDITIO. Et dicit q̃ si est notorium mãdatum ep̃i fuisse indiscretum vel iniustum, bene potest hoc facere.

c Declarare.] Sed nunquid potest pronunciare sententiam ep̃i iniustam, vel denunciare illum non ligatũ? Vr̃ q̃ sic, cũ notum sit ei ep̃m deliquisse. sed non credo: quia si ꝓnunciaret appellationẽ fuisse iniustã, & sic vsurparet officium superioris: Si autem vellet renunciare appellationi suæ, tunc archiep̃s posset ꝓnunciare sententiam iniustam, imò ꝓnũciaret iniam nullã fuisse, & denunciaret illum absolutum si legitima appellatio ꝓcessit. ī. de offi. dele. cum contingat.

d Cum autem.] modo dat veram solutionẽ, quæ perimit prædicta: & est solutio primæ quæstionis, quæ fuit, vtrum metropolitanus cognoscere valeat de huiusmodi q̃.tione, quam iste appellans coram episcopo deposuit.

nis beneficium cõuolare Nã ad officium eius qui de appellatione cognoscendũ de causa potest interponere partes

e Quæstionem.] & ita magistratus potest facere iniuriam subdito. ff. ad l. Aquil. quemadmodum. §. magistratus. & ff quod metus causã. l. a.

f Renunciare tacitè.] simile C. de iureiur. si quis. ī. de offi. deleg. gratum. & ī. de his quę fiũt a ma. parte Capituli. ex ore. vbi de hoc. & ī. de priuile. accedẽtibus. & C. de iur. do. impe. l. a.

{Glo. seq. no. allegat. 5. iura, allegat. 3. in contrarium.}

g Tanquam aduersa.] nota, quòd non auditur ꝓponens ꝓpria. 23. q. 7. quod autem, & 13. q. 2. quàm ꝓpositum. & ī. de ꝓsumptionibus. 74. dist. gesta. C. de mu. patri. no. ꝓfessio. li. 10. ar. ī. ī. de regula. sicut. ff. de in offi. test. Papinianus. §. sed nec impuberis. ī de ꝓb. auditis. & est hic ar. quòd si aliquis contestatur litem, licèt dicat illa verba, salua lite contestata, nihilominus facta est litis contestatio. arg. ī. de consti. cum M. Ferrariẽsis. Argu. contra 9. q. 3. saluo. ff. qui. mo. pig. vel hypo. for. si debitor. §. si in venditione. ff. ad Sylla. ff. de acq. hæred. pro hærede. 7. q. 1. pontifices. supra de elect. Cumana. vbi de protestatione tractatur.

g Concor. l. 1. C. de furtis. vbi latè Doctores.

Dilectis.] Primò ponitur partis narratio. Secundò diffinitio: ibi, Quia verò. Abb. Siculus.

CASVS. Episcopus Altissiodorẽsis quendã presbyterũ domus Dei faciebat in vinculis detineri, ꝓ eo quod bona quædam ip̃ius ecclesiæ, quæ furtiuè subtraxerat, restituere denegabat, propter quod fuerat excõicatus: in qua ecclesia episcopus vt dicebat, iurisdictionem plenã suas: cum ille appellationis prosecutioni renunciare tacite f videatur. Sed si verbo vel facto appellationem se velle prosequi protestetur: † non est tanquam § aduersa petens, & sibi contrarius audiendus.

¶ Idem episcopo & Cantori Trecen.

¶ Per appellationem legitimè interpositam principale cum accessorijs ad iudicem appellationis defertur, & sententia excõmunicationis & interdicti post appellationem latę non tenent.

CAP. LV.

Dilectis filijs decano Altissiodorẽsi, ac magistro R. Altissiodorensi episcopi procuratore in nostra præsentia cõstitutis, idem magister propoluit, quod cũ dictus episcop⁹ prestitiã obtinebat: decanus Altissiodoren. dicens ecclesiam ipsum & dictum presbyterum ad suam iurisdictionem spectare, monuit ep̃m, vt ei dictum presbyterum restitueret: ep̃s timens ne decanus aliquid in suum præiudicium attentaret, ad metropolitanam sedem appellauit: Sed decanus appellationi non deferens ꝓtulit interdictũ, vt ep̃o in ciuitate præsente, ad min⁹ in ecclesia Altissiodoren. cessaret: post hæc in termino appellationi ꝓhxo partes comparuerũt in ꝓsentia officialis archiep̃i Senon. decanus allegauit, q̃ appellationi ep̃i idem non duxerat deferendum, quia presbyter adhuc in vinculis detinebatur, qñ ad sedẽ Apostolicam appellauit: officialis non obstante appellatione irritum nũciauit interdictum post appellationẽ ep̃scopi à decano promulgatũ: post hæc qa decanus impediebat diuinũ officiũ in ecclesia celebrari, episcopus ipsũ excõicauit, & ꝙ archiep̃m suũ fecit excõicatũ nunciari: sed canonici Senoñ. decanũ non vitabant. Super his orta qõne iter ep̃m & decanũ, ꝓcuratores vtriusq; partis a sedẽ Apost. accesserũt hęc & alia coram dño Papa ꝓposita fuerunt: Papa examinato negotio intellexit, q̃ ep̃s diuersos modos excõmisit, ꝓ quos parat⁹ fuit iustitiã exhibere decano sup captione presbyteri, appellans ad metropolitanũ. decanus postea nõ potuit ferre sniam interdicti: & ideò Papa sniam illam decreuit irritã & inanẽ post appellationem legitimam ꝓmulgatam, eo nõ obstante, q̃ decanus quasi variãdo ꝓposuit, quòd anteq̃ episcopus appellasset, tulit sniam interdicti, cuius effectũ ad tẽpus duxerat suspẽdendũ: cũ & si hoc verum fuisset, appellatione interposita ꝓcedere non debuit ad sniam exequẽdam, & ꝓcessum officialis pronunciauit temerarium: qui post appellationẽ à decano interpositam, decreuit sententiam interdicti irritam & inanem: quia appellatione ad sedem Apostolicam interposita, nihil debuit ꝓmouari. Præterea, sententia episcopi promulgata in decanum, prima facie videbatur rectè lata, cum per officialem prohibitũ esset ne seruaretur in ecclesia interdictum, & decanus diuinum officium impedichat: tamen quia per appellationem à decano interpositam ad Papam cui officialis duxerat deferendum, Apostolos concedendo, non solum principale negotium, sed etiam accessoria referebantur ad sedem Apostolicam sententiam episcopi latam post appellationem, decreuit Papa irritam & inanem. In fine dicit, licet archiepiscopus decanũ denunciauerit euitandum: cũ canonicos Senonen. qui seniori ducti consilio cõicauerunt eidem, inculpabiles iudicauit: qui potius voluerunt deferre appellationi factę

† Protestatur.

† Cap. 13. extit. in 3. cõp.

ad Papã, quam denunciationi facte ab archiepiſcopo. Not. quod inita lata poſt appellationem legitimã, non tenet. Item varia proponens nõ eſt audiendus. Itẽ poſt appellationem non eſt ſententia mandanda executioni. Item appellatione pendente nihil eſt innouandum.

Itẽ eo ipſo q̃ qs concedit apoſtolos, defert appellationi. Itẽ per appellationem legitimam, & principale & acceſſorium ad ſuperiorem deferunt. Et ſic nota q̃ qui cognoſcit de principali, & de acceſſorio cognoſcere poteſt. Item appellationi deferendum eſt potius q̃ denunciationi excõicationis. Item excommunicatus poſt legitimã appellationem non eſt vitandus.

† Diſpoſitionem.

[Gloſ. ſeq. quẽrit. argu. pro, ſoluit contrarium.]

byterum domus Dei, in qua diſpenſationẽ †plenariam obtinere dignoſcitur, detineri faceret a vinculis mancipatum, pro eo quod bona quædam eiuſdem domus, quæ furtiuè ſubtraxerat, reſtituere detrectabat: propter quod etiam ab eodem epiſcopo fuerat excõmunicationis vinculo innodatus: & ſupradictus decanus epiſcopum monuiſſet, vt ei reſtitueret, vel ſaltem recrederet † presbyterum memoratũ, †quem ad iuriſdictionem ſuam ſpectare firmiter aſſerebat: epiſcopus metuens ne decanus aliquid in ſuum præiudicium attentaret, ſe ac ſuos, ſtatum eccleſiæ, ac ciuitatis, protectioni metropolitani ſupponẽs, ad eius audientiam appellauit. Verũ decanus poſt modicum tempus, interdictum [b] huiuſmodi promulgauit, vt epiſcopo in ciuitate præſente, à diuinis in Atriſſiodoren. eccleſia ceſſaretur. Poſt modũ verò cum die appellationi prætixo, comparuiſſent partes coram

officiali curiæ Senoñ. decanus allegans, quod appellationi ab epiſcopo interpoſitæ ideò non duxerat deferendum, quoniam presbiter ſupradictus adhuc in vinculis tenebatur, [c] quandoquidem ad nos vocem appellationis emiſit: officialis autem iudicauit irritũ [d] interdictum, à decano poſt appellationem epiſcopi promulgatum: & infra. ¶ Quia verò idem epiſcopus diuerſos [e] modos expreſſit, ſecundum quos decano parat [g] fuit ſuper captione presbyteri iuſtitiam exhibere, ad metropolitanam ſedem appellans, decanus non potuit poſt hoc forte ſententiam interdicti; & ideò ſententiam ipſam ab eo poſt appellationem legitimè [h] promulgatam, irritã decernimus & inanem: non obſtante quod decanus ad excuſationem ſuam quaſi variando [g] propoſuit, quod priuſquã epiſcopus appellaſſet, ſententiam tulerat, cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum: h cũ interim appellatione præſtita cautione de reſtituendis rebus eccleſiæ, vel de conſeruando eccleſiam indemnem, vel ſi decanus oſtẽderet eccleſiam illam & ſacerdotem ad ſe pertinere: ita fuit appellatio iuſta. vndè ſecundum hos vel conſimiles modos ſ. volebat ei facere iuſtitiam, & ideò non tenuit interdictum: quia non erat notorium captione preſbyteri iniurioſam eſſe, vnde non obſtat ẽ. eo. conſuluit.

f Legitimè.] notq̃d vocat appellationẽ legitimã propter probabiles cauſas, quas expreſſit appellans: quod ſẽper debet facere qui appellat. ĩ. eo. vt debit. & c. cũ ſpeciali. §. 1. & ẽ. eo. bonæ. & ĩ. eo. cordi. [lib. 6.]

g Variando.] vndè non debuit audiri. ẽ. c. ſi. in §. 4. q. 3. c. placuit. §. item in criminali. verſi. qui falſo. 74. diſtinct. 23. q. 7. quod autem. ĩ. de pœ. ſuper his. & ĩ. vt eccleſiaſtica. §. vt noſtrum.

[Glo. ſeq. obijcit, ſoluit demũ tractat, an purũ interdictũ ſuſpendi poſſit. & quid ſi interim appelletur.]

h Suſpendendũ.] ſed non vĩ q̃ ſententia interdicti poſſit ſuſpendi: cum enim interdictũ & excõicatio pari paſſu ambulent. ẽ. eo. ad hæc quoniam. & excõicatio non poſſit ſuſpẽdi. ẽ. e. paſtoralis. ergo nec interdictum. ſnia enim ſtatum cõſequitur ſuum effectum. Nam facti quidem quæſtio in arbitrio, & c. 2. q. 3. c. Euthemium. §. notandũ. nec iudex poteſt efficere quin damnatũ furti ſequatur infamia, vt ff. de fur. non poteſt. Ad hoc dicas, q̃ ſententia interdicti, quam tulit decanus, fuit ſub conditione, vel in diem prolata: quia ſuſpendit eccleſiam q̃cunque eps eſſet præſens. ſimile ff. de hære. inſti. quotiens. §. ſi quis ita. & talis ſententia benè poteſt ſuſpendi per appellationem. ẽ. eod. præterea 2. & ideò cum appellatio interpoſita fuerit ante diem condit onis, imò cum appellatio præceſſiſſent iniquam, non debuit poſtea, nec potuit ferre, nec exequi ſententiam interdicti. Potius tñ dic, q̃ quantũcunq; purũ ſit interdictũ, põt ſuſpendi: & in hoc differt ab excõicatione ſicut executio dignitatis alicuius ſuſpẽdi. 1. q. 8. ſi qs presbyter. ſicut effectus acceptilationis ſuſpẽdi, licet nõ ipſa acceptilatio, vt ff. de do. inter vi. & vxo. cũ hic ſtatus, §. ſiue aũ. Vñ ſi relaxatus eſt interdictũ ad tps, ipſum tñ manet. ff. de pœ. ſed ſi manente, nec eſt opus vt iterũ renouetur. 26. q. 6.

† Redderet, legebat, ſed recrederet, repoſitũ eſt. † Vide l. iure. ff. ad mu. & in l. 1. §. p hanc. cũ gl. ff. de rei vẽd. ‖ Et 5. q. 1. q. dã in fin. puto q̃ iducat qd ibi dicit text. teneri ad diſciplinã, ſed nõ dicit per quẽ. Ioan. And.

a Faceret.] In hoc enim non incidit in canonem latæ ſententiæ. ĩ. de ſent. excom. vt famæ. Sed nunqd licet laico taliter detinere clericũ habẽtẽ adminiſtrationẽ ipſi? Argu. q̃ ſic. ĩ. ne cler. vel mona. c. 2. ‖ ſed nõ credo & expone ac ibi, deprehendantur in fraudẽ verborum: ſcilicet reddendo rationem adminiſtrationis. eccleſia tamen illis, qui taliter deprehenduñ in fraudem, non ſubuenit: quia poſt ꝓhibitionem eccleſiæ hoc fecerunt, vt ibi dicit ſicut volebant Iudæi capere Ieſum in verbo, de pœn. diſt. 7. c. 1. verſi. 2. qui à Deo, & c. ſimile. ff. de pig. act. l. vltima.

[Glo. ſeq. recitetur per contrarium.]

b Interdictum huiuſmodi.] hoc facere poterit decanus ex ſpeciali cõſuetudine, a vt ciuitatem vel eccleſiã maiorem ſupponeret interdicto. Nam de iure communi ſecus eſt, ĩ. de ijs quæ fiunt a maio. par. ca. quæſtuit.

a Vide hic Hoſt. & Doctores priuſquã de re tã graui facile ꝓnuncies. & vide omnino cõcil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. ca. 20.

c Tenebatur.] quia dum quis manet in crimine ſuper quo appellat, non eſt audiendus. ĩ. eo. conſuluit. & c. cum ſit Romana. in fin.

ADDITIO. Hoc verum eſt ſi ſit notorium.

d Iudicauit irritum.] quod facere non debuit ꝓpter appellationem decani, vt ĩ. ſequitur, & tamen interdictum non tenebat propter appellationem epi, quia qui facit quod ad ipſum non pertinet, etiam ſi bonum ſit, improbatur. 96. diſt. benè quidem. Tandem

[Glo. ſi. in fine ſoluit contrarium.]

e Diuerſos modos.] qui fuerunt illi, non dicitur hic forſitan dixit, ꝓ, ꝓ paratus erat dimittere ſacerdotẽ

† Diſpoſitionem. ‖ Et 5. q. 1. q. dã in fin. puto q̃ iducat qd ibi dicit text. teneri ad diſciplinã, ſed nõ dicit per quẽ. Ioan. And.

‖ Et ſi dicebat ſe paratũ ſtare iudicio archiepi vel amicorũ cõiter electorum, vel his ſimilia. I. A.

† Diſtio, q̃, deeſt in omnibus antiq̃s in q̃bus legit ita ad-huc in vinculis tenebaẽ, ad nos vocẽ &c.

...q. & qui recedũt. & C. de ex. fu. cum alijs. & in casu isto si appelletur, non suspenditur interdictum, vt dictum est ẽ. eo. ad hæc quoniã, sed littera sequens, cum interim, & c. contradicit expresse. Vnde si tempore suspensionis appelletur, nõ debet postea exequi interdictũ, vt hic dicit, dum modo appellatio sit legitima. Contrariũ tñ dixerũt Lau. Vi. & Tan. vt dictum est ẽ. eo. ad hæc quoniã. sed ista littera obstat eis. Sed qđ hic dicit, intelligitur qñ interdictum positum fuit in diẽ, vel sub conditione; effectus verò excõicationis suspendi non potest, qa q̃. cito quis est excõicatus, est membrũ diaboli, & est priuatus sacramentis & cõmunione fidelium. vnde ad hoc vt efficiatur membrũ Dei, necessaria est absolutio. 1. q. 3. excellentissimus papa tñ posset cessare ẽ. de sen. excõ. si verò, qa de nulla sententia facit aliquã 3. q. 6 hæc quippe malus enim est de nihilo aliquid facere, q̃ de aliquo aliud, vel nihil. decõ se. dist. a re vera. ver. fin. in ver. sermo igit Christi qui paulatim cepit ex nihilo quod non erat, &c. Io.

ADDITIO. De hac materia habes ẽ. eo. ad hæc quoniam subintellecto.

a Exequendam.] qa appellatione interposita nihil est innouandũ 2. q. 6. post appellationẽ §. appellatione. ff. nihil innou. l. vnica. ex hoc patet, quòd iudex post appellationem diffinitiuam finiam nõ debet executioni mãdare alioquin reus constituatur potestis appellanti antequam de appellatione cognoscatur ẽ. de iureiuran. veniẽtes & idem dicit hoc interim, quòd appellatione interposita nihil debet innouari.

b Perturbare.] qui perturbat diuinum officiũ, sine pœna excõicationis potest ejici de ecclesia. 1 ẽ. de tẽpe. excom. veniens. & c. cum voluntate. §. si qui verò.

c Deferendum.] primo non detulit, sed denunciauit interdictũ nullum, vt supponitur. postea detulit quo ad processum principalis causæ: & apostolos concessit, vt hic dicit. Tan.

d Principale.] captio presbyteri fuit negotium principale, accessoria tamen fuerunt interdictum & eius obseruatio: & sic patet, quòd idem iuris debet esse in accessorio quod in principali. supra de officio deleg. præterea, & c. prudentiam, ad fi. & ff. de iurisd. omn. iud. l. a. ff. de

...sciur. cum principalis. ẽ. cap. proxi. vel. nos igitur.

[Glo. seq. recitetur per obiectionem & solutionẽ.]

e Post appellationem.] huiusmodi appellationẽ dicit legitimam, & tã factum decani fuit minus legitimum. similc ẽ. de const. præben. constitutus quintã ad partem decimarum & sic videtur qp appellatio minus legitima impedit effectum excommunicationis. hic satis potuit esse vt factũ decani fuisset minus legitimũ, & tamen decanus ex alia causa postea potuit legitimè appellare.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem & solutionem.]

f Quam denunciationi.] hic videtur qp in dubio magis stetur appellationi quã denunciationi excõmunicationis, & q̃ ipsi sententiæ cũ tamen postea præsumendum sit pro sententia quam pro appellatione: quia appellatio non tenet probare sententiam iniustam, vt ẽ. eo. cum ecclesia, & est ff. de minor. in nor. xxv. an. in fi. ẽ. Ioã. tedo quòd cũ dubitat an teneat appellatio. potius vitãdus est q̃ in dubio excommunicandum. argu. ẽ. de cle. excom. mini. illud Bern.

V T nostrum.] primò ponit dictum. Secundò rationem dicti, Cum plus. Ab.

CASVS. Causam iustius decretalis hales. ẽ. vt ecclesiastica beneficia ii. dimi. cõse. vt nostrum. ibi legitur ista cum illa.

g Vt nostrum.] hæc decre. est pars illius quam habes ẽ. vt ecclesiarũ si. vt nostrũ, & per illam intellige istam.

h Reuocauimus.] & ita quicquid postea factũ fuit, non tenuit: & ita traditio sigilli postea facta non valuit tanquam a nõ suo iudice. ii. mille ẽ. vt lit. pendente. ecclesia sanctæ Mariæ ẽ. de off. leg. licet, & ẽ. de postu. bonæ memoriæ.

i Cum plus.] sic ipso facto negat aliquis clericatum, ẽ. de sen. excõ. contingit, & ẽ. de vi. & hone. cle. i. cleri. & plus est reuocare negotium ad se, q̃ ut appellatur, sed post appellationẽ nihil est innouandũ ẽ. c. pastoralis. & c. bonæ. ergo multo fortius post q̃ superior ad se negotiũ reuocat, in foro nihil facere potest. 2. q. 1. nonnem. & si iudex dicat se velle deferre negotiũ superiori, stari tenet parti. tradere acta. ẽ. eo. intimatti, si partes hoc approbauerint. C. de rela. l. a. simile ẽ. eo. dilecti. ubi de hoc. Bar.

interposita, procedere non debuerit ad sniam exequendam; officialis processum, qui post appellationem huiusmodi sententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerariũ iudicantes: cum appellatione ad nos interposita nihil debuerit innouari.

¶ Præterea licet excommunicationis sententia in decanũ per episcopũ promulgata, nisi lata prima facie videretur, cum per dictum officialem esset prohibitũ, ne seruaret in ecclesia interdictũ, & decanus ne celebraretur in ecclesia prohibendo, diuinũ videretur officium perturbare: b quia tamen per appellationẽ ad nos interpositam ex parte decani, cui etiam officialis duxerat deferendum, c apostolos concedendo, non solum principale d negotium, sed accessoria etiam ad nostrum referebantur examen: eandem sententiam post appellationem huiusmodi promulgatam decernimus viribus carere.

¶ Verum licet archiepiscopus post appellatio-

nẽ e prædictam, de qua sibi per officialis litteras innotuerat, decanũ denunciauerit euitãdum: Senon. tamẽ canonicos (qui saniori ducti consilio cõcauerunt eidem, vt appellationi ad nos interpositæ magis quã f denunciationi ab archiepiscopo factæ deferẽt) inculpabiles iudicam⁹.

¶ Idem Mediolan. archiepiscopo.

¶ *Postquam Papa aliquam causam ad se reuocat, non valet processus postea per minorem iudicem factus, sicut non valeret si fuisset ab eo legitimè appellatum. h. d. vt cuilibet literæ satisfiat.*

CAP. LVI.

† V T † nostrum g prodeat de vultu Dei iudicium: & infra.

¶ Iudicibus dedimus in mandatis, vt ii post secũdũ mãdatum, per quod totius cognitionẽ negotij, ad nostrũ iudiciũ reuocauimus h traditionẽ sigilli dicto H. a te cognoscerent esse factam, eam decernerent irritã & inanem, nihilominus illi, ne quomodolibet eo vti p̃sumeret: Cum plus i sit

a Non licet legitimam, nisi quo ad abdicãda iuridicialia qui latuit. Io. And.

† Cap. 1. tit. vt ecclesiastica beneficia sine diminutione p̃stentur. in 3. cõpilatione, vide de Archidiaconum in c. multum ista pec. 3. q. 6.

3 Si præsumitur minore pronunciat ma iorem & curator hoc credens cessauit, nõ tenetur, licet ille sit minor. Io. An.

1 Et secundũ ll. pœna est capitalis C. de his qui ad ec. confugiẽtes⁹. & i auth. de sanct. epis. §. si quis cum fa. 4. char. col. 6. secundum Hug. Io. An.

OBlate.] Communis diuisio: Secunda pars: ibi, Licet igitur. Quæ distinguit, & secũdum membrum distinctionis prosequitur: ibi, Si verò. In tertia instruit iudicem: ibi, Superior. In quarta concludit ad propositum: ibi, ex his. Abb.

CASVS. Inter ecclesiã de Sambf. ex vna parte, & ecclesiã de Rinocor. ex alia, coram delegatis iudicib. quæstio vertebat. lata fuit sententia pro eccl'ia de Sãbf. à qua sententia fuit ad sedẽ Apost. appellatũ ex parte ecclesiæ de Rinocor. nec ad procurationẽ appellatiõis fuit terminus assignat⁹: plebanꝰ de Sãbf. super obseruanda sentẽtia sicut rationabiliter lata erat, litteras impetrauit, pars altera postmodum super snia infirmanda ad alios iudices litteras impetrauit, nulla de priorib. in posterioribus litteris habita mẽtione. Dubitabatur vtrum priores iudices vel posteriores de quæstione illa cognoscere debeãt: Cõsultus Papa respondet: quamuis appellanti legitimè a sententia indulgeat annꝰ à lege, & ex iusta causa biennium, tamen huiusmodi terminus potest restringi non solum a iudice à quo appellatur, verum etiam ab appellante: cũ ideò cõstitutum sit, non vt terminus ipse prœueniri non possit, sed ne valeat prorogari: Distinguit Papa in quo casu litteræ impetrẽtur. si terminus præfigitur ab appellãte vel iudice appellationi prosequẽdæ, si appellatus tacito de illo termino litteras impetrauit, huiusmodi litterę tanquã veritate tacita impetratæ, nõ valẽt: si verò non sit aliqs terminꝰ ab appellãte vel iudice præfixus, pars appellata infra terminũ ꝑstitutũ à lege poterit cõmissionis litteras impetrare, dummodò nimium non festinet vt appellantẽ in cõmissione supplãtet, & earum auctoritate poterit iudex in appellationis causa procedere, ita vt si appellãs voluerit in causa procedere, oportebit eũ agere sub iudice sic obtento: si verò possit eum legitimè recusare, quod si appellãs agere noluerit, appellatus nihilominus potuerit ꝓsequi cãm ipsam: & si iudex appellationis viderit ex dilatione periculum imminere, poterit de ea cognoscere, neutro ẽt prosequente appellationẽ, vt periurium euitetur, puta si appelletur a sententia alicuius electionis, & vtraq; pars velit ẽt ad annũ differre ꝓsecutionẽ appellatiõis: dẽt enim iudex tunc terminũ moderari, ne gregi dñico diu desit cura pastoris. his ergo cõsideratis, responsum est quæstioni ipsorũ iudicũ, videlicet, ꝙ per posteriores non derogatur prioribus litteris legitimè impetratis, per quas poterũt primi iudices ꝓcedere ad infirmãdã vel confirmandã sniam præuia rõne. Not. ꝙ appellãs habet annũ ad appellationẽ prosequendã, & ex iusta causa biẽnium. Itẽ terminus talis ãnus scilicet potest abbreuiari à iudice vel ab appellãte. sed ꝓrogari non ꝑt. Itẽ nemo dẽt ꝑuenire ī lr̃is cõmissionis impetrandis appellãtẽ nimiũ festinãter. Itẽ terminum statutũ à iudice vel ab appellãte neutra pars põt ꝓuenire. Itẽ iudex appellationis põt prosequi causam appellationis si periculũ imminear, neutra parte ipsam prosequi volente.

a Biennũ.] ī. cod. cum sit Romana. & c. constitutus.

b A prouocante.] ī. eo. personas.

c Prorogari.] nisi ex iusta causa ī. eod. ex ratione. & c. cum sit Romana. & hic.

d Appellatus.] idẽ est de appellante ī. eo. ex innuatione. & sup. eo. sæpe.

e Pars appellata.] pars appellata non põt prœuenire terminũ legalẽ, nisi secundum ꝙ hic dr̃. & 2. q. 6. ei qui. § appellatore. Terminum verò statutum ab homo neutra pars põt prœuenire. ī. eo. sæpè pars appellans. ī. terminũ legalẽ quicunq; põt: & fi. vule, põt litteras impetrare, cum in eius fauorem annus condatur eidem. ī. de conſtr. bonæ. Item & illud scias, ꝙ intra terminum legalem debet causa appellationis esse terminata, nec potest vltra protendi. 2. q. 6. ei qui appellat. & C. de temp. appell. l. vlt. & l. nemo, & nisi iusta causa prorogetur. supra eod. cum sit. & c. constitutus. & hic.

a ¶ Pro-

¶ euocare.

Romanũ Pontificẽ ad se aliquod reuocare ſ negotium, quam quemquam ad eum ſuper aliquo negotio prouocare.

¶ Idem Abbati ſancti Felicis, & Canonico Bononien.

¶ Si terminum appellationis proſequendæ ſtatutum ab homine, altera pars ꝓuenit, hoc tacito litteras impetrãdo, littera non valent, ſed terminũ iuris etiam appellatus prœuenire poteſt, dum modo terminum nõ præcurrat, & vbi ex dilatione termini periculum, etiam neutra parte proſequente poteſt iudex ad qꝫ ſupplere partes compellendo ad proſecutionem.

CAP. LVII.

OBlate ſ nobis veſtræ litterę cõtinebant, quod cum quidã iudices quibus causa, quæ inter Sambf. & Rinocor. plebes vertebatur, fuerat ab Apostolica sede cõmissa: pro plebe Sambrienſi sniam protulissent, & à ꝓcuratore plebis de Rinocor. ad nos fuerit sine termino appellatũ, nec delatũ appellationi fuisset, nec ad prosecutionẽ ipsius terminus à iudicibus partibus assignatus: plebanus de Sambro. super obseruatione prædictæ sententię (sicut rationabiliter lata erat) nostras ad vos litteras, & alia pars alias commissionis litteras à nobis super infirmãda eadem postmodũ ad alios iudices impetrauit, nulla in posterioribus litteris de prioribus habita mentione; vndè in dubitationẽ reuocato, an posteriores iudices, vel vos de illa debeatis cognoscere, Nos super hoc cõsulere voluitis: & infra. ¶ Licet igitur appellanti legitimè à sententia indulgetur annꝰ à lege, aut ex iusta causa biennium a ad appellationẽ interpositam prosequendam: quia tamen huiusmodi terminus potest restringi, non solum à prouocante, b verum ẽt à iudice, à cuius sententia prouocatur (cũ ideò sit constitutum, non vt terminus ipse prœueniri non possit, sed ne valeat prorogari c) credimus distinguendum, in quo casu litteræ impetrãtur: & quidem ꝙñ certus terminus ab appellãte, vel à iudice appellationi ꝓfigit' prosequẽdæ, si eo tacito appellatus d litteras impetrauit, huiusmodi litteræ tãquam tacita veritate subiectę, obtinere non debent aliquam firmitatẽ. Si verò non sit aliqs terminus à iudice vel appellãte prefixus, pars e appellata infra terminum constitutum a legẽ poterit cõmissionis litteras impetrare, dummodò nimium non festinet vt appellantẽ in cõmissione supplãtet, & earum auctoritate poterit iudex in appellationis causa procedere, ita vt si appellãs voluerit in causa procedere, oportebit eũ agere sub iudice sic obtento: si verò possit eum legitimè recusare, quod si appellãs agere noluerit, appellatus nihilominus potest ꝓsequi cãm ipsam: & si iudex appellationis viderit ex dilatione periculum imminere, poterit de ea cognoscere, neutro ẽt prosequente appellationẽ, vt periurium euitetur, puta si appelletur a sententia alicuius electionis, & vtraq; pars velit ẽt ad annũ differre ꝓsecutionẽ appellatiõis: dẽt enim iudex tunc terminũ moderari, ne gregi dñico diu desit cura pastoris. his ergo cõsideratis, responsum est quæstioni ipsorũ iudicũ, videlicet, ꝙ per posteriores non derogatur prioribus litteris legitimè impetratis, per quas poterũt primi iudices ꝓcedere ad infirmãdã vel confirmandã sniam præuia rõne. Not. ꝙ appellãs habet annũ ad appellationẽ prosequendã, & ex iusta causa biẽnium. Itẽ terminus talis ãnus scilicet potest abbreuiari à iudice vel ab appellãte. sed ꝓrogari non ꝑt. Itẽ nemo dẽt ꝑuenire ī lr̃is cõmissionis impetrandis appellãtẽ nimiũ festinãter. Itẽ terminum statutũ à iudice vel ab appellãte neutra pars põt ꝓuenire. Itẽ iudex appellationis põt prosequi causam appellationis si periculũ imminear, neutra parte ipsam prosequi volente.

† Cap. 1. eo. ti. in 4. ꝓpil. Et quia varij sunt huius decretalis articuli varijs locis sunt videndi Doctores. Federic⁹ de Senis consi. 28. incip. pũctus qõnis. Felinus in ca. ex tenore ī. de reſcr. Romanus cõs. 483. in c. dubitat. Calderinus cõs. 14. tit. de reſcrip. vbi q̃runt, an de litteris nullis fieri dẽat mentio.

a Biennũ.] ī. eod. cum sit Romana. & c. constitutus.

b A prouocante.] ī. eo. personas.

c Prorogari.] nisi ex iusta causa ī. eod. ex ratione. & c. cum sit Romana. & hic.

d Appellatus.] idẽ est de appellante ī. eo. ex innuatione. & sup. eo. sæpe.

e Pars appellata.] pars appellata non põt prœuenire terminũ legalẽ, nisi secundum ꝙ hic dr̃. & 2. q. 6. ei qui. § appellatore. Terminum verò statutum ab homo neutra pars põt prœuenire. ī. eo. sæpè pars appellans. ī. terminũ legalẽ quicunq; põt: & fi. vule, põt litteras impetrare, cum in eius fauorem annus condatur eidem. ī. de conſtr. bonæ. Item & illud scias, ꝙ intra terminum legalem debet causa appellationis esse terminata, nec potest vltra protendi. 2. q. 6. ei qui appellat. & C. de temp. appell. l. vlt. & l. nemo, & nisi iusta causa prorogetur. supra eod. cum sit. & c. constitutus. & hic.

a ¶ Pro-

a Præcurrat.] & sic nemo debet præuenire diligentiã alterius captiosè. 2 fin.16.q.3.placuit.& ff.ad Tertu. l.2.§.si mater,2.

b Prosequi.]etiam altera parte absente, tñ prius citata,vt hic patet,& 2.q.6.c.cl qui.§. appellatore. & ĩ. de sent.& re iud.cũ Bertholdus,C.de temp.ap.l.vlt.§ illud etiã & est expressum ĵ. eo.c.prox. Ber.

c Periculum.] ne ecclesia in spiritualibus,vel temporalibus ex mora detrimentũ incurrat: in quo casu posset etiã lite nõ contestata procedi.ĩ.vel lite non contestata.quoniam.§.1.arg. iuncto constitutus.

d Prioribus.] hoc intellige,dum tamẽ priores litteræ de alterius partis appellatione fecerint mentionem,alias non valerent veritate tacita impetratę. ĵ.de confirma.bonæ.& iu.de reiud. ex parte.

e Per tuas.]Cõis diuiño. Secũda pars ibi,Nos igit. Ab.Si. CASVS. Appellatũ est a sententia diffinitiua vel saltem post publicationẽ testiũ: quæritur verum illi qui de appellone cognoscunt, possint sibi cãm committam terminare, si altera partiũ eorum se conspectui noluerit præsentare? Rñdet Papa quòd cũ lis fuerit cõtestata primis iudicibus contestata, potuerũt iudices delegati cũ meritis cãæ negotiũ terminare, si altera pars citata per cõtumaciam se absentet. Not. quod nec in cã principali, nec in cã appellationis procedendum est ĵ absentem, nisi contumaciter se absentet.

[Gl.i.q.ait,distinguit, aut reus est pecuniax, aut actor, aut est lis cõtestata nõ:& aut liquet de ea, aut non. Secundo quærit, & dupliciter soluit.]

e Liquidit]nota, quod iudex ĵ non liquet de cã, tñ dẽt constituere præsentẽ possessorẽ, nec audiẽt aduersarium nisi de proprietate, vt C. quo & qñ iud.cõtestata per cõtumaciam se absentet. Vel si liquet,procedat ad diffinitiuam sniam, & hoc intellige in casu altero istius de.r.cũ fuit appellatũ testibus publicatis ante sniam, vt sup. de do. & contu. prout.vbi de hac materia plenè dr. Item si possessor est præsens,& actor absens:tunc sine lis sit contestata, sine nõ,põt dici diffinitiua sententia, si constet de meritis cãe: & sic nt l.fr sup.de do.& contu cãm. & sic põt etiam intelligi.ĵ.de r.sti spoliatus dita,& C.quomodo & quando iud.vtha qui semel sed si non liquet ei de causa absoluet,nam ab obstruatur iuditij,& in expensis condemnabit tibi actorem, C.de iud. properandu.n. §. si quidem. nec obstat quod dicitur :actore non probante,reus & si nihil prẽstiterit,obtinebit 6.q.vlt.actor.& ĵ.vt ec.benef.vt nostrũ. & ĩ.de causa pos. & proprie. cum ecclesia. Illa regula locũ habet, cum ambo sunt præsentes.sed in alio casu istius decre. cum appellatur a sententia, debet illa confirmare, vel infirmare.2.q.6.i fi. Sed pone quòd iudices priores,qui tulerunt sententiam condemnationis, crediderunt actorem bene probasse intẽtionem suam,cũ in veritate nõ probasset in causa appellationis, altera pars quę appellauit, est absens per contumaciam, vt ibi dicit, & illa a quo lata est sniã, est præsens,iudicio cõstat quod præsens ã probauit, vnde suã confirmare nõ pñt. Credo quod cautanda ratio ĵ & quia ille cui est cõtumax adiudicabunt præsenti possessionẽ, relicta qstione proprietatis absenti, ne ita e reuertante sniam. Vel dic quod sufficiat tantũ infirmare sententiã cõdemnatoriam ĵ absentem in expensis 2.q.6.c.cl qui.in §.app.Illatore.Ber.

VT debet.]Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponit duplex

Vu 4 consti-

a nl. infra subueniunt vigilãtibus. ff.de his quę in frau. cre pupillus, in fi. & de hoc ĩ.tit r.cum olim,Io.A.

f scilicet appellans.

g Causæ prĩ. vel appella. qñ.s. expedito articulo appel.aggredit principale:qđ dic vt dixi ĩ.eu. fre. super gl. vt li.lo. And.

10 tum a lege (dummõ nimium nõ præcurrat, vt appellantẽ in cõmissione impetranda supplantet) cõmissionis litteras poterat impetrare, quarum auctoritate in appellationis cã legitimè procedatur:ita ꝙ ĵ appellãs voluerit in cã appellationis procedere, oportebit eum agere sub iudice ne obtento: nisi possit eum legitimè recusare: quod si age e noluerit† appellatus, potest nihilominꝰ prosequi [b] causam ipsã: maximè si sentiat sibi ex dilatione imminere grauamen. ¶ Superior quoque iudex si viderit ex dilatione periculum[c] imminere, potest & dẽt neutro prosequente appellationem occurrere, vt periculum euitetur: puta, si a sententia lata super confirmatione alicuius electi fuerit prouocatum,& vtraq. pars velit etiam ad annum prosecutionem appellationis differre,potest vtiq;, imò debet, superior iudex ad quem fuerat appellarum, terminũ prouidè moderari, ne gregi dominico diu deßit cura pastoris. ¶ Ex his igitur consultationi vestræ nouerit is esse responsum, quod per posteriores nõ derogatur prioribus[d] legitimè impetratis per quas ad confirmandam sententiam vel infirmandam, pręuia potest ratio ne procedi.

¶ Idem.

¶ *Altera parte contumaciter abſente potest iudex appellationis etiam principale negotium diffinire si post litem contestatam fuerit appellatum.*

CAP. LVIII.

PEr† tuas litteras requisisti,vtrum si post latam sententiam,vel saltem post depositiones testium publicatas, fuerit ad sedem Apost.appellatum,hi qui super hæc delegantur a nobis,si altera partium eorum se noluerit conspectibus præsentare,causam sibi delegatam† iudiciali possint calculo terminare.¶Nos igitur consultationi tuę taliter respondemus, qđ cum lis sit super eodem negotio coram primis iudicibus legitimè contestata, poterunt † iudices delegati (eo qui conuenitur se per contumaciam absentare) cum eis de meritis causæ liquebit, [e] commissum sibi negotium diffinire.

¶ Idem † in Concilio generali.

¶ *Notabile,& famosum Capitulum,habens multa nouadicta vtrumque eius limitantia. & hoc dicit in summa iubarendo simpliciter verba littera. Appellans ante sententiam, tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice a quo: nec admittitur exceptio,quod prius miserat nũcium ad sedem Apostolicam,vel quod litteras impetrauerat, quę nõdum sunt iudici præsentatę.*

CAP. LIX.

VT† debitus honor

† Cap. 1.de. ti.in 4. cõp. Et vid. Mach.diffinitum singula. 66. incip. nota ĝ. in causa.

† debitum

† potuerunt

† Scilicet la no.3. in cõ cil.generali l. terra ff. c.35.

3 Nisi ff. ma plenius ꝙba re velit: qa tunc ꝙpatio nes recipiẽt. ĩ.de test.fraternitatis. & hd matr.cũ Ioannes,fin Hot.Io.An. † Cap. 3.co. ti.in 4. cõp. Hanc decretalẽ ulcer pẽ geteris interpretantiunt Paulus & Lazarus, & Philippꝰ de Perusio, & vide cõcilium Constan. sessio.41. de reformatione.

offeratur: quia remota est appło quælibet, nisi ex cā probabili fiat per istam constitutionem, sed post istam impedit executionem et istæ, si propter cām expressam in iure fuit appellatum. ꝛ. c. pastoralis. pro ista sententia facit opi. ꝛ. de offi. deleg. super eo. in fi. ibi enim dicitur, q si ille cui est causa commissa appłone remota, suā illo suam iustitiam prosequatur: non obstāte si dicat: quòd ad superiorem iudicem nuncium

10

iudicium altertius partium, inter quas causa vertitur poterit appellari: vnde tenet ibi appło facta ab epo vel archidiacono. Et subiungitur ibi ratio: quia non ille, s. epis. epo vel archidiacono, sed partibus inter quas cā vertitur, appłonis remedium est iublatū & sic auditur episcopus vel archidiaconus appellans: quia non est eis appellatio interdicta. Ergo per oppositum partes inter quas cā vertitur, non poterunt appellare: quia eis appłonis remedium est iublatum, & sic non obstante partium appłone, ista mandabitur executioni: quia prohibitæ sunt appellare, cum alias, appellatione pendente nisi esset prædicta clausula, non posset ista executioni mandari. ꝛ. de iureiur. venientes, & supra eod. c. dilectis. Istorum sententia impugnatur in eo quod dicunt, q ante sententiam nihil operatur. Sed hoc enim reperite casum in quo habet necessariò operari. Nam secundum canones omissis omnibus medijs potest ad Papam appellari. ꝛ. cod. solitudinem. & c. fi duobus. 2. q. 6. ad Romanam cum duobus cap. præce. & duobus seq. Pone ergo quòd mihi a Papa est cā commissa appła, committo tibi litis contestationem tantum, mihi cæteris reseruatis: facta litis contestā. coram te tibi, tu vis testes recipere, & sic fines mandati excedis, & sic potest a tua audientia appellari. Sed ad quem appellabitur, nunquid ad Papam, cum ad eum omnibus omissis medijs appellari valeat: vt dictum est sup.? Certè non: & si sic fieret appło non valeret: quia ex virtute prædictæ clausulæ, ad me est tantummodo appellandum: quia mihi de iurisdōne reseruatur. ꝛ. de offi. delega. super quæstionum. §. porro. ver. si ea sit ex appłone remota commissa, &c. ergo à contrario sensu si cā non esset appłe. commissa, posset appellari ad Papam, per iura prædicta, nec opponas de præsēti constōne, quia non pōt nisi ex cā probabili ibi istem appellari: quia ego potui, quòd ex ꝛ. probabili appellat: & fines mandati excedit: & sic fm hanc constitutionem appellatur: sed non pōt appellari ad Papam, quia inhibita est appellatio in rescripto. & appellatur hic ante finem diffinitiuam. vnde per istum § tam ista fins quā prima etiam impugnatur. vnde dicit quarti quòd ante finem & post finem idem operatur. videlicet quòd non possit appellari nisi ex cā in iure expressa, pro isti: est casus dec. ꝛ. eo. pastoralis. quem intelligo quòd non possit appellari nisi ex cā expressa in iure, quantum ad hoc quòd processus iudicis per appłonem valeat impediri, sed grauatus ex cā probabili poterit appellare: & si de grauamine constiterit, poterit p superiorem remoueri, vt ibi dī. nec obstat hæc decr. nam hæc dicit, q ex cā probabili appellari potest, & illa dicit idem: sed dicit illa, q iudex nō tenetur appłoni deferre, ex quo causa non est expressa in iure, nec ista dicit, quòd teneatur, & ideo non contradicunt. Patet, ex præmissis quòd omnibus omissis potes appellari ad principem: & tñ recipit instantiam in præla. §. porro. vnde vt illa materia planius pateat, ista est distinguendum; quia appellatur qñq; ab ordinario, qñq; a delegato, qñq; a subdelegato. Si ab ordinario, planum est quòd ad proximum superiorem est appellandum. 2. q. 6. placuit. & l. canonizata, anteriorum. §. ad hoc. cum concord. a tamen nihilominus omissis medijs potest appellari ad Papam sup. cod. si duobus, & c. solitudinem. 2. q. 6. ad Romanam. cum duobus cap. præce. & duobus seq. Si autem appellatur à delegato, subdistinguo: quia aut est delegatus ad vniuersitatem causarum, aut ad vnam cām tm. Si ad vniuersitatem causarum, vt est vicarius epi, non appellabitur ad epm, sed ad eum ad quē appellaretur ab epo, s. ad archiepm, vt in constitutione Innocentij. iuniorem tit. Romana. tñ omisso archiepo & alijs medijs posset appellari ad Papam, vt dictū est ꝛ. Si aut appellatur a delegato ad vnā cām tm & est delegatus a pape, tñ ad principē appellabitur. si est delegatus ab alio, appellabitur ad eum qui ipsum delegauit. ff. quis & a quo app. l. j. in prin. sed & illo omisso appellari posset ad principē, vt dictum est sup. Si uerò appellet a subdelegato distinguo, q aut est subdelegatus delegatus a principe, aut subdelegatus delegati a non principe. si est subdelegatus del gati a principe, aut ille delegatus subdelegauit tota cām, & tunc pōt appellare tantum ad principem aut sibi aliquid de iurisdōne retinuit: & tunc si fit remota appło in rescripto, non pōt appellari ad Papam, vel ad principem, sed ad delegatum tm, qui subdelegauit. Sed si non est remota appło, posset appellari ad delegatum qui subdelegauit: & nihilominus ad Papam eo omisso, ut ꝛ. de offi. deleg. super q̄stionū. § porro. & per iura prænissa quit. probatur quòd omnibus omissis pōt appellari ad Papā. Si aūt appellatur à subdelegato delegati a non principe, pōt appellari ad eum, qui delegauit. ff. quis & à quo app. l. ult. in prin. & l. vlt. & nihilominus eo omisso ad Papam, ut per iura allegata patet. Si quæras quē delegatus a non principe pōt iudicem delegare, contra id quod legitur in decr. cum cām quæ. sup. Rñdeo, illud intelligo qñ alicui cāsarum universitas est commissa, sicut est ulterius epi, qui pōt alijs cām delegare. ff. de iud. cū prætor. & cōstit. Innoc. ꝛ. de fo. comp. Romana. § nec a contrario sensu. in 6. quod aūt sæpius dictum est, q oibus omissis pōt ad principem appellari, intelligo fm canones esse uerum, sed fm leges si fuerit omisso medio ad principem appellatum remittit princeps cām appellationis ad eū ad quem debuit appellari. ff. de ap. l. imperatores. Item quod dictum est ꝛ. q a subdelegato delegati a principe, qui totam cām subdelegauit, uel cui erat cā ab eo commissa, pōt appellari ad principē, intellige secundum canones, non secundum leges, ut in utroq; casu appellatur ad legatum qui subdelegauit. C. qui pro iure iurisdic. possi. tad fi. V l solue contrarietate illius legis ut notatur in prædicto. sup. quæstionum. § porro.

[Gl. ieq. recitetur per qōnē, an sint correcta, & dicit q quòd sic: & rationem reddit secundo obijcit, & dupliciter soluit.]

a Si dicat] & si propterea appellauerit, eius appło nō est admittēda. 2. q. 6. non solent. §. eius qui. ff. de appellatio. eius qui. & sic correcta sunt iura illa. ꝛ. eo. memini. & c. ad hæc sicut. & ꝛ. de offi. dele. cum cā. quia non prodest nuncium præmisisse ad superiorem, nec prodest ēt hīe litteras quod plus est, q nondum sunt iudici p̄sentatæ, ut hic dicit. Ratio huius constōnis fuit ne quis sine cā declinet examen ordinarij iudicis, ut proprius honor debitus iudicibus deferatur. C. qā prouo. non est necessarium omnem honorem: unde sicut non pōt declinari iudicium eius per appłonem frustratoriam, sic nec per missionem nuncij quia per missionem nuncij non intelligitur prouocasse facto uel uerbo, quia cā nondum esset mota, nec comminata: nec a iudicem aliquo modo infamata. Vndè licitum est aduersario ad iudicem prouocare, & ius suum prosequi coram ordinario: & ita præuenire aduersarium nec prodest illis litteras allegare, si nondum sint iudici p̄sentatæ: & ita quasi euentus oportet eū coram ordinario rādere: quia iudices illius non prius dāt iurisdōnem recipisse cum effectu, nisi cum eis litteræ p̄sententur ꝛ. c. sup eo. 2. in fi. fic, cum q̄s cæsat, si possit pendente citatione mutauerit domicilium quasi euentus oportebit eum rādere, ꝛ. de fo. com. c. pe. lic & ille qui iam hēbat litteras

¶ Adde q di es simpliciter, appello, est ad Papā appellare, no. co. p̄cipimus. 2. q. 6. annos.

3 Concord. l. j. ff. quis & a quo. & l. fi. poneba fido ind.

6 Concor. l. p̄cipimus. C. cod. & §. pen. & si in Auth. eo. tit.

Iudicis examē non pōt declinari, neq; per missionē nuncij ad superiorē, neque per litteras nondum iudici p̄sentatas.

tur quasi sub conditione quo ad principalem cãm, vnde primo cognoscit de grauamine: & si inueniat legitimam appellationem, tunc pronunciat legitimè appellatũ fuisse, & postea procedit in principali. si male appellauerit, pnũciabit male appellatũ, & remittet partes ad priores iudices in expensis appellantem condemnãdo vt hic dr: & sub hac forma semp rescribitur qñ appellatur à grauamine: Si verò appellatũ à sniã diffinitiua, tũc iudex dẽt cognoscere de meritis causæ, & videre an bñ, vel malè sit iudicatũ: & si bñ sit iudicatum, cõfirmabit sniam, vel cassabit si malè iudicatum fuit, vt 2.q.6. in fi. & C. de appellationib. eos. in quibus dicitur, q̃ iudex tantum pronunciare dẽt sententiã iustam vel iniustã. Si verò plura capitula sint in sententia siue plures articuli, iudex pro parte põt cõfirmare, & p parte cassare & reformare sententiã secũdum quod iustũ fuerit. ī. de testa. ca. Raynutius. & c. Raynaldus.

† Cap. 36.

† Cap. 4. eo. ti. in 4. cõp. Et vide l. a digere. §. q̃uis. ff. de iure patro. & l. q̃ dictum. ff. de pactis.

ipse procedet: Saluis constitutionibus, de maioribus causis[a] ad sedem Apostolicam referendis.

¶ Idem in eodem. †

¶ Si index à quo est appellatum a grauamine, illud reuocare potest in principali causa procedere.

CAP. LX.

CVm †cessante causa, cessat effect⁹: Statuimus, vt siue iudex ordinarius, siue delegat⁹ aliquid comminando[b] vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato, alter litigantiũ grauetur: & sano vius cõsilio ab huiusmodi interlocutionis vel cõminationis effectu destiterit, liberè i causę cognitione procedat, nõ obstãte sñia tali cõminatione vel interlocutione fuerit appellatum, dummodo non sit ex alia legitima causa suspectus: ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur.

¶ Idem in eodem. †

¶ Volens iudicem recusare, debet coram eodem suspitionis causam probabilem proponere. & eam coram arbitris communiter eligendis probare, qua nõ probata, sua in risdictione index vtitur in principali, ea verò probata, remittis negotium ad superiorem, vel causam committis de recusatoris consensu.

CAP. XLI.

CVm † speciali sit prohibitum, ne quis ad iudicem recusatum accedat, nisi prius recusationis causam proponat, & ipse iudex ad hoc vocetur, vt coram eo probata, vel confessa, ipse recusatus se ab audientia causæ recognoscat, & ipse recusatus se ab audientia causæ recognoscat, & ipse recusatus se ab audientia causæ recognoscat, &

uerque eligat,qui de ſuſpicione cognoſcant,& ſi concordare nequiuerint,aduocent tertium, vt qđ decreuerint,obtineat firmitatem.& auctoritate hmõi decreti ſciant ſe ad hoc teneri in virtute obedientiæ ſub obteſtatione diuini iudicij: cauſa ſuſpicionis ℈. terminum à iudice ꝓfigendum non ꝓbata,iudex in cõ ꝓcedendi ſi cauſa ſuſpicionis ꝓbet.in dex recuſatus negotium cõmittat ꝓnæ idoneæ de aſſenſu recuſatoris, ne illi ſu.leat poſtea recuſare, vel ſi magis viderit expedire, ad ſuperiorẽ negotium remittat.

a Prohibitione.] quã habes ℈ de ſent. excom.ſa.to.

b Cõpetenti.] trina ſ.vt 19.q.7.oēs d cimę.17.q.4.de ꝓbyteroꝝ.& 24.q.3. de illicita.

¶Addo ꝙ de iure ciuili nõ eſt neceſſe ꝓbare cãm. Leũ ſpeciali & l.ap rtiſſimi.cũ noi. C.de iu.

¶eligant.

7 Vbi verò nõ dubitat cõpetẽs,quia manifeſte iniuſta eſt, ipſe idẽ iudex illa repellit,& ſic non obſtat ℈.de cõpet.iud.ſi cũ oli.n. ſin Inno. & Hoſt.Io.An.

c Cũ iudice.] hoc intelligo,qñ iudex ordinarius ꝓcedit ex officio ſuo contra aliquẽ ad ſa.nã vel la.noré. ℈.de accuſa.qua.& qñ.& ſic loquit iſta conſtitutio in ordinario,vt bñ declarant ſequentia,aliter intelligi non poteſt.& ita tam in ordinario iudicio quam extraordinario.ſi inquirendo poteſt iudex recuſari.

[Gl.ſeq.ponit caſum qñ non venit expreſſum quod venit tacitum,finis recipitur per contrarium.]

f Tertium:] ſub hac forma non poſſet cõpromitti in duos,vt ſi diſſentiant,tertium eligant. ℈.de arb. innotuit.& ff.de arbit.item ſi vnus. §. ſi in duos,ſed ſi in duos ſimpliciter compromittatur,ſi diſſentiunt, ſtatur eos cogere dẽt,vt concordent,vel tertium aſſumant.ff. de arbit.item ſi vnus.§ principaliter.& ℈.de off. del. ſuſpicionis.§.1.Item arg ꝙ arbiter quantum ad hunc caſum poſſet egredi ſuos terminos,quod verum eſt auctoritate huius conſtitutionis, alias non poteſt ℈. de arbit.cum dilectus ff.de arbi.non diſtinguemus. §. vlt.B.r.

g Diſtincto præcepto.] ſic vt ꝙ idem faciat præceptum canonis,quod facit præceptum iudicis, vt bñficto huius canonis teneant cõtendere,vel alium eligere,ed quia canon ille pœnam illam non imponit, iudex recuſatus compellat illos & pœnam iſta non imponat.ſi non cõtendant.℈. de off.del.ſuſpicionis in fi.quæ ſit poteſtas illorum arbitrorum,di ℈.ie off. de leg.ſuſpicionis.in fi.

[Gl.ſ.q.recit.per quæſtionem]

h Terminu n.] ab ipſo iudice ꝓfigendum, V.quando arbitri ſuſpicionis negotium terminare ꝓcurẽt. ℈.e.tit.legitima.in cõci.Lugdu.[li.6.] q corrigit illam, ſuſpicionis in hoc tanto n & meritò iudex recuſatus arbitris iterum terminum ꝓfigere debet ℈. quem cauſam ſuſpicionis determinent, ſicut iudex à quo appellat, poteſt & dẽt ꝓfigere.ſ.reiuſ appellãtis ℈ quem cauſam appellonis proſequatur.aliequin in cauſa procedat.vt in §. ſeq.& ℈.eo. ſupe. & eadem ratio eſt in vtroque caſu.ſ. ne ꝓ textu triuole appellationis vel recuſationis negotium ꝓrogetur.deò decreuit la.ſuſpicionis.corrigit 3 quæ tã ad hũc articulum.Ber.

[Gl.ſ.q.primò no. & ad id ſignat.cõtra eum,& ſoluit.Sed ſi dominus dubitat an ſit iuſta recuſatio,& ſolum ponit dubium ſuum & ſe.ũdã opinionẽ ponit.& ſoluit.]

i De recuſatoris.] nota ergo ꝙ hæc cõſtitutio loquitur in ordinario, qñ ex eo probatur ꝙ iudex recuſatus ò ſimilij negotium illud qđ nõ poteſt facere,ſe ligitimo remittere ℈.e.ſ.cũ olim.& ſi ſuſpicionis eſt,poteſt ipſius.vt ibi dicit.& loquitur in d.ſe.ſ.to tũ. ℈.de fo.compe.& qđ ℈.eo.ſi recũ.& ſ.e. q.ſ.ꝙ venit & ℈.eo. ad hæc.& ℈.ſi bonorũ.& ſi narius recuſatus, committit alij cãm ꝓbata primò ſuſpicione ſecundum tenorem huius conſtitõnis.Sed cõtra ℈.de fori compe. licet.vbi ordinarius recuſatus non committit negotium,immo ibi recurritur ad alterum iudicem.ſed illa loquit ſecundum conſuetudinem loci,cum vacat imperium,nec continuatur commune.Et ſic patet ex hac cõſtitutione,ꝙ ordinarius poteſt recuſari,& cauſa ſuſpicionis ꝓbanda eſt coram arbitris.& ſ.in determinatione in iſtius intellige iura prædicta,q loquuntur de recuſationibus ordinarij.Et no.ꝙ hæc clauſula de recuſatoris aſſenſu ſ.in Ioannem ſi determinet totalem diſiunctam, committat negotium, vel ad ſuperiorem remittat,in optione recuſatoris eſt, an velit negotium cõmittitan ad ſuperiorem referri. & dicit Ioannes,ꝙ intelligẽdum eſt:ſi probabilis eſt:ſi determinat primam partem tm,tunc littera vult.ꝙ ſit in voluntatem recuſatoris eligenda ſit ꝓſona cui cõmittat negotiu,dum tm non ſit ſuſpecta.Intellectus iſte non vt probabilis,immo improbabilis:iniquum enim eſſet, ꝙ actor ad volũtatẽ ipſius rei ipſum cõueniat: Nã pro modica cã qñq; traheret eũ ad Papã, vt illũ fatigaret laboribus & expẽſis:& ſic poſſet ſæpe ꝓrogare, ꝙ poſt renunciaret liti q̃ vellet taliter laborare.vel poſſet eligere talẽ,ſi et illum recuſare non poſſit, qui cãm illã male tractaret.vñ dicas, de recuſatoris aſſenſu, & etiã de aſſenſu actoris,vt de vtriuſque partis aſſenſu, committa-

1 Vt ℈.eo.ſi fuluit 1.

3 Non eſt vtũ qa de alio termino loquit,vubi nota.Io.An.

Iudex recuſatus an alij poſſit negotiũ committere.

Iudex recuſatus negotiũ nõ committat niſi vtraq; pars conſentiat.

mittat negotiũ recuſatus.qđ ꝓbat ſup.de foro cõpeté ti.ſi quis ꝯ & ſup.eo.ad hæc.& ꝯ.vbi dr̃ſte inſiſtẽte iudicem eligant ipſæ partes:partes enim cõi cõſenſu iudices eligere debent cũ ordinarius recuſatur.i.q.i.ꝓnenit.Si partes non concordauerintuntunc iudex committat alicui ꝓſonæ neutri parti ſuſpectæ,& qđ dicit de recuſatoris aſſẽſu, ſcĩ pue intellige q̃ requirendus eſt aſſenſus recuſatoris, ne iterũ recuſet illũ,ex quo ſẽtiet illa,ſup.d offic.inſinuãte. & c. ſup quæſtionum. §. nos.& §. verũ. & ꝯ.q.3.induciæ. §. offeratur. Et ſimiliter ꝯ ſenſus actoris requirendus eſt,ne ipſum poſtea recuſet:qa licet ſi actor poſſet eũ recuſare,vt ſ. de foro cõpe.ſi quis ꝯ.Nunq̃ fuit intentio dñi Papæ,q̃ poteſtas cõmittẽdi reſideret penes recuſatorem, & in poteſtate iudicis eſt, remittere negotium ad ſuperiorẽ, vel cõmittere de aſſenſu recuſatoris, & etiam actoris, vt dictum eſt:hæc determinatio, de aſſenſu recuſatoris determinat tãtum hoc verbum,committat.

PORRO. Primo dicit qd in notorijs. Secũdo qd i dubijs: ibi,Exceſſu quoque. Tertiò ꝓteſtat in fi. ibi, Cæterum. Abb.

CASVS. Si ſubditus cõmonitus à prælato appellauerit: ſi eius exceſſus euidentia rei ipſius, vel confeſſione, aut alio modo legitimo fuerit manifeſt9, appellationi nõ deferat,cum appellationis remedium non fuerit inſtitutum ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidiũ innocentiæ.Si verò dubius ſit exceſſus, appellans causã ꝓbabilem appellationis coram iudice proponat, q̃ ſi eſſet probata, legitima foret:& tũc ſi appellãs habuerit aduerſarium,infra terminum à iudice moderatũ, & in locorum diſtãtiam & tpis qualitatem appellationis cauſam proſequatur:quã ſi non fuerit proſecutus, ex tunc non obſtãte appellatione iudex in cauſa procedat.Si vero nullum habuerit aduerſarium, cum iudex ex officio ſuo ad famam & clamorem proceſſerit,ſuperior appellationis cauſa ꝓbata ſuum officium exequatur:ſed ſi in ꝓbatione appellationis defecerit,ad eum a quo appellauit remittatur:hanc conſtitutionem & illam ſacro approbante cõcilio, non vult concilium ad regulares extendi ꝯ ſuas obſeruantias ſpeciales. Nota q̃ monitio debet præcedere iudicium. Item appellatio ſruſtratoria non valet.Itẽ cauſa recuſationis uel ſuſpicionis coram iudice recuſato aſſignanda eſt.Item conſtitutio iſta intelligenda eſt in ordinario. Item ordinarius poteſt recuſari iuſta causã aſſignata. Item cauſa ſuſpicionis probata, cauſa committit ordinarius: quod non facit delegatus. Item cauſa committi debet de aſſenſu recuſatoris. Item in notorijs exceſſus non admittitur appellatio. Item appellatio non eſt inuenta ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ. Item qui appellat, iuſtam cauſam debet allegare. Item iudex poteſt terminum appellationis moderari.Itẽ qui non probat cauſã appellationis,remittit debet ad eũ à quo appellauit. Itẽ regulares cõtra ſuas obſeruãtias appellare non debent.

¶ Porrò commonito ad appellationis obſtaculũ conuolante:ſi eius exceſſus euidentia rei, vel ipſius cõfeſſione,[a] aut alio modo legitimo fuerit manifeſtus,† (cũ appellationis remedium non ſit ad defenſionẽ iniquitatis,ſed ad præſidiũ innocentiæ inſtitutũ),non eſt prouocationi huiuſmodi deferendũ.Exceſſu quoque dubio exiſtente,ne friuolæ appellationis diffugio,appellãs iudicis proceſſum impediat,coram eodẽ probabilẽ cauſam appellationis exponat:talem videlicet,quæ ſi foret probata,deberet legitima reputari: & tunc ſi habuerit aduerſariũ, intra terminum[b] ſecundum locorũ diſtantiam, & temporis qualitatem, & naturam negotij, ab eodẽ iudice moderandum, appellationis cauſam proſequatur: quam ſi proſequi nõ curauerit, extunc ipſe iudex(appellatione nõ obſtante)procedat[c] nullo † autem aduerſario cõparẽte,cum iudex ex ſuo procedat officio,appellationis cauſa coram ſuperiore[d] probata, ſuperior ſuę iuriſdictionis officiũ exequatur. Sed ſi appellans in eius probatione defecerit,[e] ad eũ, à quo ipſũ malitioſè appellaſſe conſtiterit,remittatur. Cęterum has[f] duas conſtitutiones præmiſſas nolum[g] ad regulares ſe extẽdi contra ſuas ſpeciales obſeruantias.

¶ Honorius tertius decano, cãcellario & cantori Linconiẽ.

¶ Si iudex confeſſionem aduocati eadẽ die reuocatam pro litis conteſtatione velit habere, vel proceſſum à ſubdelegato ſubdelegati factum ratificat, uicitè appellatur.

CAP. LXII.

CVm†cauſam,quæ inter abbatem & fratrem

† Inferk qđ confeſſio ſola inducit notoriu.n. concor.l. cũ fideicõmiſſ. de fideicom.

† In pluribus recẽtioribus ita nullo autem aduerſario cõparẽte, tunc iudex ex officio ſuo procedit appellationis cauſa, &c.

† cõtra ſuas obſeruationes ſpeciales.

† Vbi & hoc, & plenè ꝯ.cod. Romana.§. ſi autẽ lib. 6. & in Spec. de appel.§. in quibus. circa princ. Ioan. And.

† De materia huius decretalis, quatenꝰ indicat erroꝛẽ aduocati nocere clienti uide Barbatiam conſil. 6.in 1. vol. & Iaſonem in l.error.C. d. iu. & fa. ign.

a Secus ſi ius ſuũ lederetur,vt quia dicitur feciſſe litem ſuã, vel incidiſſe in conſtitutionem, de re iud. cum extenui.lib.6. ꝓbatur hoc de ſenten. ex.com. venerabilibus. eo.lib.Ioan. An.i nouel.

petitionem aduerſarij, vt differat a ſequenti, quando iudex ex officio ſuo procedit.

d Coram ſuperiore.] ſed qualiter pro edet ſuperior,qñ eps procedit ex officio, nũquid vocabitur eps? Credo quod ſit vocandus, vt defendat proceſſum ſuum ſi voluerit. ſicut vocaretur aduerſarius in alio caſu,cum eſt ibi actor & reus: nec tunc neceſſe eſt iudicem eſſe præſentem, qui tulit ſententiam:quia ius eius non laditur a arg.2.q.6,hoc etiam.

[Glo.ſeq.ſignat'contrarium,& ſoluit.]

e Defecerit.] ſic videtur, quod appellans teneatur probare ſe iuſtè appellaſſe,quod eſt verum ſi appellatio recipitur: alias non.infra eod.interpoſita & ſic præſumitur pro ſententia iudicis.ſ.de reſcin.ia in præſentia. Arg ꝯ.ſ.de proba.quoniam contra.Sed dic q̃ præſumitur pro ſententia iudicis,ex quo apparet de actis, ſed pro proceſſu non præſumitur, ſi dubitaretur de ipſo,niſi quatenus conſtiterit, vt in conſtitutione illa, quoniam contra.

f Has duas conſtitutiones.] ſcilicet præſentem, & illam,ſ.de ſenten.excommu.cap.ſacro.

g Regulares.]ſ.eo.reprehenſibilis.& ſ.eod.c.2.

CVm cauſam.] In prima ponit narratio appellãtis. In ſecunda iudicum datio: ibi,Mandamus. Abbas.

CASVS. Inter abbatem & quentum de Valle ſancti Ioannis

Ioannis ex parte vna, & Priorē & conuentū de Nouo loco ex altera, ſuper quādā eccleſia qō vertebat: quæ cō miſſa fuit iudicibus delegatis. Iudices vices ſuas quibuſdam iudicibus cōmiſerunt, ſed non totaliter: coram iſtis ſubdelegatis petijt procurator canonicorum indu cias ad proponendū exceptiones dilatorias: Dū iſta ꝓponerent, aduocatus ipſi⁹ duct⁹ errore, interrogatus rñdit, ꝙ eccleſia d Nouo loco, eccleſiā, de qua qō erat, xl. annis poſſederat pacificè & amplius: Sed ꝓcurator cōfeſſionē aduocati reuocauit eadē die, cū ipſi⁹ cōfeſſio ſuæ petitioni ꝓria videbat, ne per illā cōfeſſionē ꝓiudiciū ſibi poſſet generari, ꝓ eo ꝙ exceptiones dilatoriæ ante litis cōteſtationē ſunt ꝓponendæ: iudices delegati credētes ꝓ hāc confeſſionem litem conteſtatā fuiſſe, teſtes partis alteri⁹ receperunt: quib⁹ receptis, examinationē quorundam teſtium aliis cōmiſerunt: ꝙ receperūt quoſdā teſtes monachorū: iudices delegati talē examinationem approbauerūt, cum de iure non valeret, ꝓpterquę grauamina ꝓcurator canonicorum ad ſedem Apoſtolicā appellauit: cauſa delata fuit ad dominum Papam: latus fuit partibus audītor: coram quo procurator canonicorum prædicta omnia propoſuit: petens proceſſum prædictorum iudicum irritum nunciari: pars verò altera inſtanter petebat proceſſum prædictorum iudicum approbari, & cauſam ipſam, quæ multò tempore duraverat, terminari: Papa his & aliis intellectis, quia ſibi non conſtitit de prædictis, Mandat quibuſdam, quatenus ſi prædicti Prior & canonici probauerint, quod per procuratorem ipſorum aduocati rñſio eadem die extitit reuocata: quia ſic per conſequens apparet, quod lis non fuerit conteſtata. vel ſi conſtiterit quod iudices delegati approbauerint teſtes receptos à ſubdelegatis ſubdelegatorum ſuorum, cum delegatus ab alio quam à principe cauſam alij delegare non poſſit quicquid factum eſt poſt appellationem prædictam, denuncient irritum & inane, dummodo hæc in appellationis cauſa fuerint expreſſa. Nota quod confeſſio aduocati præiudicat parti ſuæ, niſi eadem die reuocetur. Item per indirectam reſponſionem videtur lis conteſtata. Item ſubdelegatus alij cauſam ſubdelegare non poteſt, ſed ſolus ſubdelegatus à principe poteſt alij cauſam ſubdelegare. Item proceſſus habitus lite non conteſtata, nullus eſt. Item cauſæ propter quas appellatur, ſunt exprimendæ in ipſa appellatione, & propter illas appellandum eſt.

a Ad proponendam.] quod iudex ex officio ſuo etiā facere debet. ẽ. tit. proxi. inter monaſterium. & ẽ. de exceptio. paſtoralis.

tres de Valle ſancti Ioannis ex parte vna, & Priorē & canonicos de Nouo loco ex altera, ſuper eccleſia d Holiſeth† vertitur, R. ſācti Angeli diacono Cardinali cōmiſerimus audiendam: & infra. ¶ Procurator prædictorum Prioris & canonicorū propoſuit, quod cum coram ſubdelegatis iudicum delegatorū inducias ad proponendū[a] exceptiones dilatorias perijſſet. qa aduocatus ipſius ductus errore reſpondit, quod eccleſia de Nouo loco, eccleſiam, de qua erat quæſtio, per quadragita annos & amplius pacificè[b] poſſederat, licet ipſe eadem die aduocatus errorem corrigens, ipſius reſponſionem, quæ ſuæ petitioni contradicere videbat (ne per eam aliquod ſibi poſſet præiudiciū generare, †pro eo quod ante litis conteſtationem[c] ſunt exceptiones dilatoriæ proponendæ) coram eiſdem iudicibus reuocauit. Iudices[d] tamen per huiuſmodi reſpōſionem erroneā aduocati, litem cōteſtatam fore credentes, ad receptionem teſtium[e] partis alterius proceſſerunt: & infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi dicti Prior & canonici legitimè ꝓbauerint, ꝙ per procuratorem ipſorum eadē† die[f] aduocati reſpōſio extiterit reuocata, quia ſic per conſequens lis conteſtata nō fuit: vel quod delegati teſtes receptos a ſubdelegatis ſubdelegatorū ſuorum approbauerint: cū nō niſi delegat⁹[h] a principe cauſā alij valeat delegare, quicquid ab ipſis

† Oliſem

5 Pacificè.] Propter 1 quod petitio aduerſe partis fieri non debebat: & ſic fuit lis conteſtata.

c Litis conteſtationem.] quod verum eſt, vt 3. q. 6. c. ſi quis epiſcoporum. §. exceptio. & ẽ. tit. proxi. inter monaſterium, & C. de excep. ſi quis aduocatus.

d Iudices.] delegati.

e Teſtium.] quibus receptis iudices delegati, examinatione quorundam teſtium commiſerunt quibuſdam, qui vices ſuas alijs commiſerant. & illi quoſdā teſtes receperūt; primi iudices delegati approbauerunt receptionem illorū teſtium, cum de iure talis receptio nō valeret, propter quæ grauamina extitit appellatum.

ADDITIO. Quos teſtes approbauerūt primi delegati à Papa, & ſic iterū aliud grauamē intulerūt: propter quod appellatum fuit ad Papam.

f Eadem die.] ſed nūquid eſt iſtud neceſſarium, vt eadem die debeat reuocari vel quandocunque ante ſententiam? Videtur quod quandocunque ante ſententiam, vt ẽ. de cōſtit. ca. vl. C. de iu. & fac. ign. error. facti, & ẽ. de cenſi. olim. vbi d hoc, vel ſaltem vſq; ad triduum. a C. de erro. addu. l. j. In caſu iſto videtur quod eadem die debeat reuocari, vel ſaltem antequā fiat aliquid in cauſa, per quod videatur approbare huiuſmodi confeſſionem, puta ſi producerentur teſtes, vel ſi aliquid aliud fiat quod tantum poſt litem conteſtatam fieri debet.

g Lis conteſtata.] ergo videtur, quod ſi non probabit, quod confeſſio eadem die fuerit reuocata; per conſequens lis fuit conteſt. & ſic per indirectam confeſſionem aduocati, etiam ſit litis conteſt. ſi. ẽ. de do. & con. tu prout. ẽ argum. contra ẽ. de ele. dudū 2. & ẽ. vt lit. non conteſt. vnico. vbi dicitur quod per narrationem, & reſponſionem fit litis conteſt.

[Glo. ſeq. alleg. duas concor. ſecundo reprobat opin. reſpondens ad cap. quo probatur. tertiò principale dictum determinat.]

h Delegatus.] C. de iud. à iudice. & ſup. de offi. deleg. ſuper quæſtionum. §. ſi verò. per hoc patet quod reprobata eſt opinio illorum, qui dicunt, quod ſubdelegatus poſt litem conteſtatam pōt 4 alij vices ſuas ſubdelegare, ad inſtar procuratoris, qui poſt litem conteſt. factus eſt dominus litis: vnde poteſt poſtea dare alium procuratorem. C. de procura. nulla. & l. neque. & ſic volunt intelligere illam decre. ẽ. tit. proxi. cum Bertholdus quæ expreſſè contradicit huic. ed illa non cōtinet ius quantum ad hoc, nec fuit obiectum: & ita per patientiam toleratur. ẽ. de præben. cum iam dudum, in fine, quod ius non contineat. patet per hoc quod hic dicit, quod non, niſi delegatus à principe cauſam

Hanc gloſſam non inuenio in ant. quis cōdicibus nec puto Bernardi eſſe.

† Vide tex. in l. 2. cum l. ſeq. C. de er. addu.

† al. eodem die.

2 Nudo verbo, non facta fide de errore, ſecundum Hoſt. & ſcripſi in prælle. decolim. ſuper glo. 2. Ioan. And.

3 Concor. l. 1. & ibi Cyn. C. de confeſ. l. 2. §. quod obſeruari. ff. de iur. calum.

4 Hæc quæſtio an ſubdelegatus poſſit ſubdelegare, valde eſt anceps inter Doctores, de qua vide late p Iaſon. in l. a iudice. C. de iud. & ibidem per Alexandrū. & opinio gloſſæ hic, ꝙ non poſſit, cōmunis eſt adde quę dixi lib. 3. cōment. in Dōctorium Inquiſitor. ſchol. 8.

causam potest alij delegare. non distinguendo ante litem contest. vel post, & ita ibi non potuit de iure delegati. Est ergo tenendum, quod sub delegatus alij subdelegare non potest: quia sic & illi possent iterum subdelegare: quod esse non debet. & est simile in excommunicatione, quæ non transit in tertiã personam. & quod dicitur, delegat⁹ ab alio quam a principe nõ potest alij causam delegare, intellige de eo qui est delegatus ab alio ad vnam causam tãtum: nam si esset ei delegata vniuersitas causarum, bene posset unam causam alij subdelegare. ff. de iud. cum prætor. §. j. aliàs non potest. ff. de offi. io procõsulis, & lega. legatus. quia qua si ordinarius videtur.

[Gloss. seq. quærit, allegat duo, pro & contra, & soluit distinguendo.]

a Dummodo hæc.] sed nunquid possit in causa appellationis proponere aliam causam, quam non expressit in appellãdo? Videtur quod sic, supra eodem constitutis 2. Item & noua causa potest opponi in causa appellationis: & noua instrumenta, & allegationes, supra de fide instrumentor. cum Ioannes. ff. de appel. scio. supra de test. fraternitatis, & C. de ll po. appel. per hanc. & supra vt lit. non contesta. accedens. Sed contra videtur expressum. supra eodem vt debitus. vbi dicitur, quod qui appellat, causam appellationis propter quam appellat, debet allegare coram iudice. & hic expresse idem dicit littera ista, dummodo hæc in appellationis causa expressa fuerint. & infra capit. proximo. Super hoc ita distingue: aut appellatur a grauamine ante sententiam diffinitiuam, aut a sententia diffinitiua. Si a grauamine ante sententiam: tunc necesse est allegare coram iudice appellationis causam sui grauaminis, talem quæ si esset probata, esset legitima, vel quæ esset expressa in iure: & tunc in causa appellationis non potest aliam allegare, ut hic dicit, & supra eodem vt debitus. Et est ratio, quia non appellatur nisi a grauamine, sed propter hanc causam, quam vult de nouo proponere coram iudice appellationis, non grauabatur, nec propter hoc appellauit: & iudex appellationis cognoscere debet tantum super eo pro quo appellauit. & Papa semper ita rescribit in appellationibus ante sententiam, si est ita. Si verò a aliquis appellat à diffinitiua, tunc non est necesse aliquam causam allegare cum appellat, sed sufficit dicere appello ab iniqua sententia. a & tunc in causa appellationis potest opponere nouam causam, & noua instrumenta. & sic loquitur supra de fide instru. cum Ioannes. & l. scio. & per hanc decre. illa supra eo. constitutis. specialiter intelligitur in causa electionis. vt ibi dicitur. Et decret. illam, accedens. intellige vt ibi dicitur. Item in alijs appellationibus extra iudicium a faciendis expressa mentio est causa propter quam appellatur, j. de ijs quæ fiũt a ma. par. cap. c. 1. & supra eod. Lonæ. & sup. de electio. cum nobis. & supra eod. dilectis. & in scriptis proponenda est: alias reputabitur nõ appellans, in decre. Innoc. 4. cordi nobis est, eo. ti. [lib. 6.]

Dilecto.] Primò ponit factum coram auditore narratum. Secundò cõmittit causam, & p. mittit quare, ibi, quoniam. Abbas.

CASVS. D. presbyter obtinuit litteras a domino Papa super receptione sua in Salamantina ecclesia ad quosdam executores: coram quibus fuit ex parte capituli Salamantini propositum, quòd cum in Salamantina ecclesia certus esset canonicorum numerus iuramẽto firmatus, ne quo in litteris directis ad eos mentio non fiebat, non debebãt per eas procedere contra Capitulum Salamantinum, & ne secus facerent, sedem Apost. appellauit, sed executores huiusmodi appellatione contẽpta tulerunt excommunicationis sententiam in episcopum, & Capitulum Salamantinum: vnde tam procurator capituli, quam dictus sacerdos coram auditore confessus fuit, quod in ecclesia Salamantina certus erat canonicorum numerus institutus. Sed quia licet per confessionem presbyteri constiterit Salamantinam ecclesiam certum canonicorum numerum habuisse iuramento firmatũ, & huiusmodi exceptionem coram executoribus fuisse propositam, & quod appellatum extiterit ab eisdem, tamen non constitit Papæ, quod per huiusmodi exceptionem non admissam, vel aliam legitimam fuerit appellatum: Mandat Papa quibusdam iudicibus quatenus si constiterit exceptionem præfatam de certo numero canonicorum iuramento firmatam, vel alias exceptiones legitimas fuisse propositas coram executoribus prædictis, nec admissas, & ideò partem capituli appellasse, processum ipsorum executorum denuncient irritum & inanem. Nota exceptionem, de certo canonicorum numero iuramento firmato legitimam esse. Item nõ sufficit apponere exceptionem legitimam, nisi propter eam non admissam fuerit appellatum.

[Glo. seq. iustificat appellationis causam secundo circa textum repetitum.]

a Pro-

post appellationẽ eorum factum est (dummodo a hæc in appellatione ipsa expressa fuerint) nuncietis irritum, & inane.

¶ Idem Decano, & Thesaurario, & P. sancti Petri Canonico Zamorẽsi.

¶ *Non sufficit appellanti dicere quod exceptionem legitimam & veram apposuit, & appellauit, nisi doceat propter exceptionem non admissam appellasse, hoc dicit, & est casus notabilis, & quotidianus.*

CAP. LXIII.

Dilecto filio G. capellano nostro D. presbytero, & L. Capituli Salamantini procuratori a nobis auditore concesso, procurator Capituli proposuit coram eo, quod cum dictus presbyter super receptione sua in Salamantina ecclesia executorias a nobis ad archidiaconum Ciuitatẽsi. & collegas eius, litteras impetrasset, coram eis fuit ex parte Capituli allegatum, quod cum in ipsa sit ecclesia certus numerus Canonicorũ, iuramento firmatus, de quo in litteris ad eos directis mentio non fiebant, per eas non debebant contra ipsos procedere: & ne aliter facerent, fuit ad nostram audientiam appellatũ: & infra. Quoniam igitur & si per confessionem presbyteri factam coram auditore prædicto, constiterit, Salamantinam ecclesiam habere certum numerum Canonicorum, iuramento firmatum: & huiusmodi exceptionem coram executorib. fuisse propositam, & quod appellatum extiterit ab eisdem: quia tamen non constitit, quod propter exceptionẽ huiusmodi non admissam, aliamve legitimam fuerit appellatum; Mandamus, quatenus si vobis constiterit

3 De appellationib. extraiudicialibus in causis electionum, dic ut j. de elec. vt circa lib. 6. & clẽ. eo. ti. constitõnem. Ioan.

1 Hæc sententia glossę approbatur per c. appellãti. eo. ti. in Clẽ.

2 Et sic intellige qđ not. Io. de. dist. ca. r. de hoc 2. q. 6. nõ ita. Io. An. i nouel.

a Propositas coram ipsis.] Ex hoc patet, q̃ cã propter quã appellatur, proponenda est coram iudice à quo appellatur: & sic fuit causa ista legitima: quia non est verisimile, q̃ Papa ex certa scientia mandasset illum recipi ꝑ iuramenta canonicorum: imò vī Papa circumuentus, super de rescri. constitutus, in parte decisa. Idē esset ēt si statutū canonicorum cōfirmatum fuisset solū modo per eundem Apost. sine iur. 1 ī. de cōsti. cum accessissent. & arg. ī. de priui. ex parte. & ī. de rescri. cum ordinem. Item patet hic, q̃ licet exceptio ēt legitima proposita nō admittatur: si nō fit appellatum ꝑ ꝑ ipsam, licet appellatū sit, nō dēt retractari ꝓtextu illi⁹ exceptionis: q̃d factum est: quia sua ꝑ iuꝝ litigatoris bene tenet, a qua nō è appellatū, licet non teneat ꝑ ius ꝓsōnis lata ī. tit. prox. cum inter vos. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. versi. item si sua C. qñ prouoca. non est necess. l. 2. & ff. quæ sentēn. sine app. resciss. l. 1. §. 1. Item ex hoc patet, q̃ si quis appellat a grauamine, non tñ exprimit cãm illã in appone ꝑ ꝑ q̃ appellauit. sed aliã, illã prosequ. nō pōt: qa ꝓpter illã non appellauit. de hoc dictū est ī. c. ꝓxi. Itē vī quòd in cã appōnis sufficiat ꝑ bare causam probabilem fuisse propositam coram iudice a quo appellauit, & non admissam: sed hoc intelligēdum est secundum quod dicitur ī. eo. interposita.

b Appellationi.] potest enim quis appellationi suæ statuere terminum ad ipsam prosequendam. ī. eo. personas. & c. oblatę. & si talis appellatio a iudice, vel aduersario fuerit probata: tunc appellans tenetur ꝑ sequi cãm per sufficientem ꝓcuratorē ad cãm, parte altera cã prosequente: aliàs in expensis appellator condemnabitur, vt hic dicit; & idem intellige in diffinitiua, vt cum appellans statuit terminum ad prosequendã appellationē suam, tenet appellãs mittere sufficienter ad cãm suã defendendã: aliàs ꝑ cedetur ad cõfirmãdã, vel infirmãdam sua.m, etiam altera parte non prosequente, vt ī. de renun. veniens. Si verò appellans non præfixit terminum appellationi suæ prosequēdæ: nec a iudice, nec ab aduersario appellatio fuit approbata. tunc sufficit appellanti mittere procuratorē ad impetrandum, & ꝯdicendum, altera parte ēt prosequente. ī. eo. tit. interposita. §. 1. ad hoc facit ī. eo. ti. cordi. [li. 6.] vbi dicit si appellatus voluerit prosequi, quia approbat appellationem. & sic ideo vterque tenetur mittere sufficientem, vt ibi dicit. Sed si appellatus voluerit prosequi appellationem, qui eam non approbat, tunc sufficit appellanti mittere simplicem nuncium ad impetrandum, & contradicendum à contrario sensu horum verborum, si appellatus voluerit. & ita hęc decret. & illa interposita. §. primo. loquuntur diuerso casu, & non contrario. Et nota, quòd terminus statutus ad prosequendam appellationem a iudice vel ab aduersario, vicem obtinet perentorij. ī. eodem sepè. De hac materia plenè not. sup. de renun. veniens. in glo. quæ incipit, sed non videtur. Ber.

ADDITIO. Miles iste approbauit appellationem, vel etiam iudex, quod patet ex eo quod eam fuit personaliter prosecutus, alias ilabitur illi decre. ī. eod. interposita. & sic corrigitur ista in hoc. si verò appellatio nec a iudice, nec ab aduersario fuerit approbata: tunc appellans potest simpliciter constituere procuratorem ad impetrandum & contradicendum, licet pars altera eam sufficienter prosequi sit parata. ī. eod. interposita. §. primo.

c A tempore appellationis factas.] quia ex tunc fuit contumax, ex quo non misit sufficientem procuratorē, quia extunc videtur citatus ad causam. simile sup. de dolo & contumacia, cum dilecti, ꝫ sup. eod. reprehensibilis. & cap. sepè.

Sua

† De materia huius decretalis, quatenꝰ agit de insufficienti procuratore, vide notata per Bal. in l. fi. C. de ędil. action. adde c. his q. de ꝓcurat. lib. 6.

† al. ita, ac fratri G. monacho monasterij Sanctæ Mariæ Sancti Adriani, &c.

x Immò vī idē in numero statuto, licet iuratus nō fit cōfirmatus, & de hoc in ꝓall. decre. constitutus. in fin. gl. Io. Andr.

† al. Meldeñ.

praefatam exceptionem huiusmodi de certo canonicorum numero iuramento firmato, vel alias legitimas exceptiones fuisse propositas coram ipsis[a] executorib. nec admissas, ac ideo partem Capituli appellasse: ipsorum executorum processum denũcietis irritum & inanem.

¶ Idem sancti Andreę Archidiacono, & magistro I. canonico de Melteũ. †

¶ Appellans, qui terminum appellationi præfixit, si mittit procuratorem ad impetrandum & contradicendũ tantum, & appellatio fuit recepta à iudice, sed approbata à parte aduersario legitimè prosequenti, condemnatur in expensis. hoc dicit secundum communem intellectum, licet glossa aliud senserit.

CAP. LXIIII.

† Nicolao militi ac † fratri E. monacho monasterij S. Mariæ, sancti Adriani diaconum Cardinalem concessimus auditorem: in cuius præsẽtia cũ dictus monachus, non nisi ad impetrandũ & contradicendum procurator fuerit institutus, supplicauit humiliter idem miles, vt contra ipsos tanquam † contumaces procedere deberemus: & infra. ¶ Mandamus quatenus si uobis constiterit, dictos abbatẽ & conuentum appellationi [b] suæ terminum præfixisse: cum ad prosequendam eandẽ sufficiẽtem procuratorẽ nõ miserint: memorato milite ipsam personaliter prosequente, ipsos ad restituendas expensas a tpe[c] appellationis factas eidẽ militi condemnetis.

¶ Idem episcopo Mantuã. & P. Canonico Tusculan.

¶ Ab eadem sententia ab eo dẽ ter. à appellare non licet.

† De materia huius decretalis, quatenꝰ agit de insufficienti procuratore, vide notata per Bal. in l. fi. C. de ędil. action. adde c. his q. de ꝓcurat. lib. 6.

† al. ita, ac fratri G. monacho monasterij Sanctæ Mariæ Sancti Adriani, &c.

N Icolao † militi ac † fratri E. monacho monasterij S. Mariæ, sancti Adriani diaconum Cardinalem concessimus auditorem: in cuius præsẽtia cũ dictus monachus, non nisi ad impetrandũ & contradicendum procurator fuerit institutus, supplicauit humiliter idem miles, vt contra ipsos tanquam † contumaces procedere deberemus: & infra. ¶ Mandamus quatenus si uobis constiterit, dictos abbatẽ & conuentum appellationi [b] suæ terminum præfixisse: cum ad prosequendam eandẽ sufficiẽtem procuratorẽ nõ miserint: memorato milite ipsam personaliter prosequente, ipsos ad restituendas expensas a tpe[c] appellationis factas eidẽ militi condemnetis.

¶ Idem episcopo Mantuã. & P. Canonico Tusculan.

¶ Ab eadem sententia ab eo dẽ ter. à appellare non licet.

N Icolao militi.] Diuiditur. Primò ponit dationem auditoris, & petitionem appellantis. Secundò dat iudices ibi. Mandamus. Abb. Siculus.

CASVS. Abbas & conuentus monasterij S. Mariæ, sancti Adriani gabant cum Nicolao milite super quibusdam cõnibus Monachi appellauerunt ad sedem Apost. & appellatio nis suę terminũ præfixerunt, propter quod tam miles, q̃ procurator monachorum ad curiã accesserunt: datus fuit eis auditor, in cuius præsentia proposuit idem miles, q̃ cũ procurator monachorũ non nisi ad impetrandũ, & ꝯdicendum fuerit institutus sufficienter ad causã tractandã non miserunt, sed optiam personaliter prosequente: vnde petebat eos sibi condemnari in expensis, tanq̃ contumaces, vnde mandat Papa, quatenus si cõstiterit abbatẽ & monachos appōni suæ terminũ præfixisse: quia sufficientem ꝓcuratorem ad ꝓsequendam eidem cãm non miserunt, ipso milite causam personaliter prosequente, monachos condemnet ad restituendas expensas a tpe appellationis factas militi memorato. Nota ꝑ ille qui appellat, si terminum ꝓfixit suæ appellationi, & a iudice, vel aduersario appellatio fuerit approbata, tenetur mittere procuratorem sufficientem ad totã causam, aliàs in expensis condemnabitur altera parte eam

a Sequentẽ glo. non hñt oĩb. modo in oĩb. codicibꝫ non placuit eas inserere: cæterũ, in nocis huius capitis ī. uenies vt habeni *in quibusdam* manuscriptis.

† al. tãquam contra.

ꝫ De procurat. audito. Ioã. And.

SVa nobis.] Dilucidius. Primò ponit querelam appellati. Secundò sententiam auditoris, ibi, Cumque. Tertiò inhibitionem factã iudicibus appellationis: ibi, Nos Abbas.

CASVS. Inter R. tutorem filiorũ B. ciuis Tuscan. ex vna parte, & F. prosecutorem, & P. tutorem quõdam filij B. ex altera, sup quadam summa pecuniæ corã iudice Tuscan. quæstio vertebatur. idem iudex P. eodẽ R. diffinitiuã tulit sniam, à qua sẽtẽtia fuit appellatũ, q̃ bis p iudices delegatos fuit confirmata, & iterum tertio fuit appellatũ, & cõmissio facta: tandem ad Papam delata est q̃stio, auditor sup hoc interlocutus fuit partẽ alterã non potuisse tertio appellare. mandat Papa tertio iudici appellationis, qđ in causa illa vlterius nõ procedat. Nota quòd tertiò nõ est appellandum à diffinitiua sententia. [a] Iterũ.] hæc vox, iterũ duas res significat: & exponitur iterum, i. quoties opus erit. ff. de cdẽ. ulcisci.

[Glos. seq. signat cõtrarium, & soluit. Item aliud contrarium, & soluit.]

[b] Tertiò appellare.] bene interlocutus fuit, vt 2. q. 6. si quis in quacunq; & C. ne li. in una eadẽque cã ter. appell. l. vnica. Ex hoc & in p dictis iuribus patet, p̃ nõ licet ter appellare. Sed cõtra vt 2. q. 6. quoties. vbi dr. quoties putauerint se grauari, ad Romanam Sedem appellent. vt 3. quæst. 6. putatus. Sed hic quoties, i. se iudò, & non vltra in diffinitiua sententia, siue super eo. cap. sic sup. eod. directe. vbi de hoc: & sic illud quoties restringitur: verbum enim generale sæpè restringitur. 18. dist. placuit. 75. distin. quod dic. in fi. & 12. q. 2. fine exceptione, in prin. & sup. de rest. rip. sedes. Item arg. cõtra. 31. q. 2. Lotharius. vbi dicitur, quòd Teberga ter appellauit. sed exponi cõsueuit, ter appellauit, i. ter vocem appellationis emisit dicendo, ter appello. Ber.

[c] Dilecti filij.] De subdito vel delegato episcopi ad archiepiscopum appellare nõ licet. h. d. Primo ponit querelam appellantis, qui secundo dat iudicem: ibi, Quocirca. Abb.

CASVS. Inter priorem & conuentũ de Lacu Rubeo, & F. militem coram magistro A. ex delegatione ordinarij qõ vertebatur. idẽ miles Bituricẽn. archiepm appellauit. Tandem partes comparuerunt in p̃sentia officialis archiep̃i Bituricẽn. corã quo ex parte Prioris fuit exceptiendo propositum, p̃ cum omisso diœcesano epo fuisset ad archiepm appellatum, ad quem gradatim debebat appellari, in causa ipsa procedere nõ debebat: Sed quia hanc exceptionem admittere denegauit, Prior ad sedem Apostolicam appellauit. sed officialis non obstante appellatione tulit sniam suspensionis, & interdicti in priorem & conuentum

CAP. LXV.

SVa † nobis R. tutor filiorum quondam B. ciuis Tuscã. † petitione mõstrauit, p̃ cum inter ipsũ ex vna parte, & F. p̃ se ac P. tutorẽ quondam filij B. ex altera, super quadam summa pecuniæ corã iudice Tuscan. † quæstio vertetur, idem diffinitiuam pro eodem R. sententiam promulgauit: quæ bis fuit per iudices delegatos à se de Apostolica confirmata: † & infra. Sed pars altera, quæ semel & iterũ appellauerat, tertiò vocem appellationis ad nos emittens P. & eius collegæ cognitionem ipsius sententiæ à nobis obtinuit delegari, & infra. ¶ Cumque R. sanctæ Mariæ in Cosmed. diaconus Cardinalis super appellatione tertiò ad nos emissa, vtrique parti à nobis datus auditor, interlocutus fuerit, illos non potuisse de iure tertiò appellare, [b] Nos prædicto P. & eius collegæ decimus in mandatis, vt in negotio ipso nequaquam procedere attentarent.

¶ Idem magistro G. archi. & offi. Lemoñ.

¶ Appellatio omisso medio iudice interposita, causam non deuoluit exceptione opposita. b. d. secundum communem intellectum.

CAP. LXVI.

[c] Dilecti filij Prior & conuentus de Lacu Rubeo † transmissa nobis petitione mõstrarũt, & infra. † Ex parte dictorũ Prioris & conuentus fuit excipiendo propositum, quod cum omisso diœcesano episcopo, fuisset ad archiepiscopum † appellatum, ad quã gradarim fuerat appellandum, in causa ipsa de iure procedere nõ debebat. Sed quia officialis archiepiscopi huiusmodi exceptionem admittere denegabat, ipsi ad nostram audientiam appellarunt, & infra. Quocirca mandamus, quatenus, sententia post huiusmodi [d] ſ

¶ Vide quid per hanc decretalẽ diffiniat Dominicus distinct. 20. in sũma.

† Tusculan.

† Tusculan.

¶ Vide l. 1. cũ no. C. de admiñist. tutor.

[a] Loquitur de editione iterũ ex cã facienda, sine causa nõ. Io. And.

† Rubeo

† De hac materia vide Zanchinum tract. de hæres. c. 23.

[d] Cũ glossa sentiunt Innoc. & Host. vt bene admittit hic Io. And. q̃uid dicat archidiaconus in c. si delegatus. de off. de legati, lib. 6.

aliæ verò leges loquuntur in ordinarijs, & cometropolitanum, illud generale eſt, q̃ ad Papam poteſt appellari, omiſſo medio propter plenitudinem poteſtatis. 2. q. 6. quoties ad Romanam. & in pluribus alijs capitulis idem: quia per ſimplicem querelam poteſt Papa aliter, cum ipſe ſit iudex ordinarius ſingulorũ. 9. q. 3. cuncta. & c. p principalem, niſi in caſu illius decr. ſup quæſtionum, §. porro. Et ſic omnia plana ſunt. De appellationib. interponendis ab officialib. epiſcoporum vel archidiaconorum, vel aliorũ inferiorum dicas, q̃ cum idem ſit auditorium, ſiue curia epi & corũ officialiũ: ſi appellatur ab officialib. epiſcoporum, appellandũ eſt ad archiepiſcopũ de iure. non ad epm: & ſi appelletur ab archidiacono vel eius officiali, appellandũ eſt ad epm & non ad archiepiſcopum, tñ eſt cõmittendo, q̃ appelletur ab archidiacono, vel eius officiali ad archiepiſcopum omiſſo epo valet appellatio. & hoc totum habes in quadam decr. Innocentij. cod. ut. quæ incipit, Romana. [lib. 6.] Et idem credo, q̃ ſi conſuetudo ſit q̃ appelletur ab officiali epi ad epm, q̃ teneat appellatio, non obſtante quod dr in illa decre. Romana. ne a ſeipſis ad eoſdem videatur appellatum. 1. q. dixit. multis. vbi appellatur ab aliquo ad ſeipſum cum alijs, i. ab archiepiſcopo ad Synodum, ubi ipſe eſt tanquam caput. & eſt ſimile ff. qñ appell. ſit, l. 1. §. ſolet. vbi appellatur ab ordine & præſide ad ipſum præſidem. ‡ Et decret. prædic. referente. & ſignificantibus. loquuntur de conſuetudine, cum illa decret. Romana. quia ibi admittitur appellatio ab archidiacono ad archiepm omiſſo epo, & hic non tenet. Sed hęc decretalis vr̃ q̃ria prædictis tribus decret. vbi tenet appellatio omiſſo epo, & hic non tenet. Sed tu dicas, quòd debuit hic appellari ad epm, & non ad archiepm: quia hic non fuit appellatũ ab officiali epi, ſed à quodam magiſtro R. canonico Clarimontis, cui epus ſpecialiter cãm commiſerat, qui non erat de curia diœceſani epi: & ideo ad epm q̃ cõmaſit cãm, eſt adeundum tuetur appellandum. & hæc hñr in antiqua decretali in parte deciſa. Bern.

ADDITIO. Et dicas contra opinio. Bern. q̃ conſuetudo non valet, q̃ appelletur de officiali epiſcopi ad ipſum epiſcopum, cum ſit idem auditorium vtriuſq; patet in c. non putamus. de conſuet. lib. 6.

EX parte M.] diuiditur, quia in prima parte ponitur appellantis querela, in ſecunda dat iudices: ibi, Ideoque mandamus. Abb. Sicu.

CASVS. Quędam mulier noie filiorum ſuorum impetrauit litteras cõtra quandã aliam mulierẽ M. noie, ſup quibusdam terris ad quotidam iudices delegatos: coram quibus dicta M. excipiendo, ꝓpoſuit, q̃ cum res de quibus in iudicio agebatur, & p̃dicti filij ſui ſub poteſtate ac tutela ipſius non eſſent, cum iam ad ſecunda vota tranſiiſſet, ſup his rideri nullatenus tenebatur eidem nomine filiorum ſuorum, quorum deſierat eſſe tutrix? & quia iudices hanc exceptionem non admittebant, ſed reſpondere compellebant eandem, ipſa ſecum A poſtolicã appellauit: vnde mandat Papa, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritũ quicquid poſt appellationẽ iudices inuenerint attentatũ, audiãt poſt modũ hinc inde propoſita. Not. q̃ q̃ cito mater tutrix filiorũ ſuorum ad ſecunda vota tranſit, finitur tutela, nec poteſt poſtea pro filijs comparere. Item quicquid fecerit poſt legitimã appellationem, in irritum debet reuocari. ‡ Sub poteſtate. & tutela.] filius nõ dr eſſe in poteſtate matris, ſed patris. quantũ ad ius patriæ poteſtatis. Inſti. d pat. poteſtate. §. ius aũt. quia filius, familiã patris ſequitur, & nõ matris. Inſtit. de l. gitima agnatorũ tutela. §. j. & ſ. de verborũ ſignifi. l. virũ. ſed per obſtium tutelæ bene recuſat filius in poteſtate matris. Illud tñ regulariter ẽ verum, q̃ fęmina tutrix eſſe non põt: q̃a virile officium eſt. C. quando mulier tuteris officio fungi poteſt. l. 2. & ff. de reg. iuris. l. 2. & ff. de arbit. dilecti. niſi à principe tutelam impetrauit. vt ff. de tute. Iulc. tamen ſi maior eſt, & nullus tutor legitimus ſit, vel datus non ſit impubes in teſtamento, vel ſi ſit excuſatus, poteſt repetere tutelam filij. Et ipſa iurabit quòd ipſa non tranſibit ad ſecundas nuptias, & renunciet Velleiano ſub hypotheca rerum ſuarum. C. quando mulier tutori officio fungi poteſt. l. 2. & 3. olim ſic obſeruabatur. Hodie tamen per Authen. præterit mater omnibus tutoribus legitimis & datiuis, ſed non teſtamentarijs, renunciando ſimplici verbo ſecundis nuptijs, & non per iuramentum, & Velleiano, & omni alio auxilio, vt ſi obliuiſcitur in pto pupillo, non iuuetur. C. quando mulier tutoris officio fungi poteſt. Authen. ma. & auie. & in Authen. de hæ. ab inteſtato veni. §. ex his. coll. 9. & in Authen. vt matres ſine prohibitione tute. gerant. §. quia verò. coll. 7. & C. quando mulier tutoris officio. Authentica ſacramentum. & quàm cito ad ſecundum matrimonium ‖ cõuolauerit, ſoluta eſt ‖ tutela, quaſi mortua eſſet, vt dicto §. quia verò. Et ita patet, quod mulier ita bene excipiebat, quia tutrix eſſe deſierat tranſeundo ad ſecundas nuptias. Item ſi tranſeat ad ſecundas nuptias non reddita ratione tutelæ, omnia bona ſua & mariti ſecundi, tacitè ſunt filijs obligata, C. in quibus cauſis tacitè pignus contraha. l. ſi mater. & in Authen. de nuptijs. colla. 4. §. ſi ante tutelam. Item in principio debet facere inuentarium & ſtatuidare rem pupilli ſaluam fore, vt in Authen. vt mat. ſine prohi. §. alt. colla. 7. Bern.

Intima-

¶ Hæc duo verba: i eos, deſunt in aliquot antiqs.

† In codice Barbatiæ ita: magiſtro ſcholarũ H. & G. de Rupe canonico S. Adriani Morinenſi. &cæt.

¶ De materia vide luculenter per Bal. §. nos autem. Inſt. de Attil. tutor.

¶ Coleſter.

Breuiorũ.

appellationem latas (in eos †) denuncietis penitus, non tenere.

¶ Gregorius ix. magiſtro † ſcholarium H. & G. de Rupe, canonicis ſancti Andomari, Morinenſi dioceſis.

¶ *Si is qui deſiit eſſe tutor, nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare.*

CAP. LXVII.

EX † parte Mędomine de Colb. † nobis fuit oblata querela, q̃ cũ nobilis mulier domina de Bellebron. † ſuper quibuſdã terris ipſam noie filiorum ſuorum coram diebus auctoritate noſtra traxiſſet in cauſam, eadem in iudicium ipſa rum excipiendo proponere curauit, quòd cum res de quibus in iudicio agebatur, & prædicti filij eius ſub pręte, a & tutela ipſius minimè permanerent, cum iam ad ſecunda vota tranſiſſet: ſuper his ei nõ tenebãtur ipſorum nomine, quorũ tutrix eſſe deſierat, reſpõdere. Sed quia dicit iudices hac exceptione neglecta, nihilo minus ad hoc cõpellebãt eandẽ, q̃la ſe grauari, noſtram audientiam appellauit. Ideoque mandamus, quatenus ita eſt, reuocato in irritum quicquid poſt appellationem huiuſmodi inueneritis attentatũ, auditis hinc inde propoſitis, &cętera.

¶ Idem magiſtro, & fratribus ſuis Morinẽſi.

¶ *Si index de iure dubitans vult conſulere ſuperiorem, debet conſultationis copiã partibus edere, aliàs eius verbis conſultationis fides non adhibetur.*

1 Simile inf. eo. c. pen. lib. 6. dicebat I. de offic. ord. irrefragabili, legem illam intelligendam, qñ præſes ſedet cum ordine, non quaſi vacuus ex ordine præſid. cõcilium & auctoritatẽ præbendo facto ordinis, vel qñ præſes oõ concor. cum ordine. hæc ſecũda parũ valet, ſed totũ intellige iuxta diſtin. p̃di. decret. pe. Ioan.

2 Secus eſt in ſponſalibus. & de hoc in Spec. de cu. §. nũc autem. verſ. quid ſi nondum, & ſeq. Ioan.

3 Tñ mortuo matrimonio ſecundo recuperat illã re integra. quod dic, ut in Spec. §. p̃di. ver. quid ſit iuris. Io. And.

INtimasti.] Exemplū relationis debet partibus edi antequā fiat relatio. Et facit hoc c. ad ſecundā partem rubricæ. Et pro intellectu præmitte, quòd licet ex multis cauſis Papa impugnaret relationem fact̄i per iudices, inter alias adiecit iſtā cauſam, de qua in tex. ideò dicit in tex. Præterea. Abbas.

CAP. LXVIII.

† De materia relationis, de qua hic differit. vide gloſſā & Doctores i c. cauſam. de teſti. Domin. in c. de electi. lib. 6. & qd ſit relatio, tradit glo. in l. 2. C. de legib.

INtimaſti: † & infra. ¶ Præterea, hoſpitalarijs ignorātibus, & non facta eis copia de inquiſitionis proceſſu, ad nos relationem tranſmiſiſſe noſcuntur: cum iuxta legitimas ſanctiones, quoties relaturum ſe iudex quilibet pollicetur, illico litigatoribus apud acta conſultationis exemplum edere teneatur.

CASVS. Dñs Papa mādauit inquiſitionem fieri ɔ quoſdā hoſpitalarios; facta inquiſitione Inquiſitores ignorantibus hoſpitalarijs trāſmiſerunt relationē ad dñm Papā, nulla eis copia facta de inquiſitionis proceſſu: dicit Papa, q̄ nō rectè p̄ceſſerūt, cū ſm leges quoties iudex dicit ſe velle referre negotiū ad ſuperiorē, ſtatim tenet̄ dare litigatoribus exemplum cōſultationis. Nōc. q̄ relatio non debet fieri ad ſuperiorē partibus ignorantibus, ſed debet eis dari exemplum conſultationis.

[Glo. ſeq. reci. per q. an liceat iudici in differēdo referre ſolit diſtinguendo dubium iuris & facti.]

a De inquiſitionis.] hic proceſſū fuit ſuper exceſſibus priorū prælatorum puniendis in modum inquiſitionis, & ideò ſiue cauſa ſit criminalis, ſiue ciuilis, poteſt iudex referre cauſā ſuperiori, ſi iudex dubitat qualiter in cā debeat iudicare. alis relatio approbatur. Si verò vult euitare onus iudicandi, tunc nō debet admitti relatio. in Auth. de iudi. §. vic. colla. 6. ff. de iudi. eum quem tenere. §. 1. de iure quæri debet, & nō de facto, vt ibi dicit: quia non crimina, ſed vindicta potius ad nos debuit peruenire. C. de offic. præfect. ori. l. 3 in fi. & 27. q. 1. ſi cuſtos. & c. ſi homo. ſi verò iudex dubitat de iure, & vult referre negotium ſuperiori, exemplum conſultationis illico tenetur edere partibus, vt ſi forte minus plenè referat, vel ɔrium q̄ debeat, vel in p̄iudicium alterius partis, partes contradicere poſſunt & appellare. 1 C. de rela. l. 1. & 2. & hic. Si autē tunc non appellauerit, poſtea cum princeps reſcripſerit, non poterit appellare. 2. q. 6. c. biduum. in fi. quia approbaſſe videtur relationem, vt ibi, & ff. quando app. ſit. l. 1. 1. reſpon. & quia hoſpitalarijs ignorantibus relatio facta fuit, non tenuit relatio: quia exemplum relationis oſtendi debet litigatoribus, vt dicunt leges prædictæ, de quibus hic fit mentio. Ber.

¶ De ſimili materia vide latè q̄ Ia ſonē i repet. l. quo min⁹. C. de flumi.

¶ Idem archiepiſcopo, archidiacono, & G. canonico Turonen.

¶ Si ante litem conteſtatam circa principale negotiū index aliquid innouat, vel diē aſſignatam ſine cauſa prætermittit, licitè appellatur. Et ſi procurator datus ad impetrandum ſuper appellatione non ſeruauit formam mandati, auditur appellās etiam poſt annum.

CAP. LXIX.

SIgnificante † Aurelian. epiſcopo, nos nouerit is accepiſſe, q̄ cum decanus & Capitulum Magdunen. ipſum, ſuper eo q̄ dicebant, alibi quàm in ſtallis decani & Capituli prædictorū, carnifices carnes vendere non debere, † coram iudicib. auctoritate Apoſtolica conuenirent: petētibus tandē decano & capitulo nominaris † iudicum officium implorando, vt cum idē epiſcopus poſt citationem carnes in ſtallis alijs vēdi feciſſet: quod per eū ſuper hoc factum fuerat, in ſtatum priſtinū reuocarēt; pro parte ipſius fuit propoſitum, quod cum lis præſertim non fuiſſet ſuper negotio cōteſtata, ſo cū imploratio huiuſmodi nō habebat: adijciens quod cum de conſenſu partium coram dictis iudicibus ad litigandum ſuper eo negotio certus capitulum prædictum: partibus in præſentia iudicum conſtitutis, datus fuit terminus de conſenſu partium ad litigandum ſuper ipſo negotio pendente dilatione petebant decanus & capitulū implorando iudicū officium, vt cum idem eps poſt citationem carnes vendi feciſſet in ſtallis alijsq̄d p ipſum epiſcopum factum erat in ſtatū priſtinum reuocarent: Ex parte epiſcopi fuit ꝓpoſitum, quòd cū lis nō fuerit conteſtata ſuper negotio principali, iudicū implo-ratio locum non habebat: adijciebat in ſup. quòd cū de conſenſu partium ad litigādū terminus certus datus eſſet, & quantum ad diē illam ſolutum fuiſſe iudicium eorūdem, iudices diem datū poterant præuenire, niſi id fieret de conſenſu partium, nec audire parte aduerſam in tali imploratione: & quia ſuper his nō audiebāt epiſcopum, ſedem Apoſtolicā appellauit: dictus epiſcopus infra annum nūcium procuratorem ſuum ad appellationē p-ſequēdā deſtinauit, & contra inhibitionem ipſius epi dict⁹ procurator ſup hoc ad quoſdam iudices ſibi certa rōne ſuſpectos litteras īpetrauit, ſed noluit vti litteris ſic obtentis, & ſic annus elapſus fuit: vnde eps Aurelian. hæc omnia ſignificauit dño Papæ, petens ab ipſo non obſtante lapſu anni, ſe ad proſecutionem appellationis admitti: vnde mandat Papa iudicibus quatenus ſi de huiuſmodi prohibitione & de appellatione ex cauſis præmiſſis vel earum altera conſtiterit, reuocato in ſtatum primum quicquid poſt appellationem huiuſmodi fuerit, attentatum, procedat in negotio iuxta priorum contientiam litterarum. Nota quòd pendente dilatione lite non conteſtata officium iudicis delegati locum non habet. Item pendente dilatione iudicis officium conquieſcit, vt interim nihil facere poſſit ſine cōſenſu partium. Item procurator, qui excedit fines mandati, non præiudicat domino & ideo non obſtat lapſus anni.

† vide l. 1. & ibi Cyn. C. q̄ ſit longa cō ſuet.

† numeratis.

‡ Re hanc cō tradic. & ei⁹ cōm iudex dēt referre de calūnia. an verò teneat referre de calūnia, ꝑiurio & vexatione, dicta ſup ar tic. expēſarū vide i Spec. de rela. §. 2. verſ. ſi. Ioan. And.

a Poſt citationem.] certe nec ante citationem, nec poſt debuit eps moleſtari ſuper poſſeſſione carnificij lite pendente, ſi ipſe poſſidebat, cum capitulum ſuper hoc conueniret epiſcopum, vnde patet quod erat in poſſeſſ. de qua nō debuit eijci lite pen. ſupra, vt lit. pen. cap. 1. & 2. 16. q. volumus. vndè malè petebat capitulum: vel ſi capitulum poſſidebat agens contra epiſcopum, ne inquietaretur, adhuc non poterat implorare officiū iudicis lite nō conteſt. vt ɔ. ſequitur: quod magis videtur. Ber.

b Præſertim.] ideſt, a maximè, quia nec poſt lit. cōteſt. debuit ei auferri poſſeſſio, ſi ipſe poſſidebat, ſed verius videtur quod capitulum poſſidebat, vt dixi. a al. ita: ſupple, maximè.

u Prævenire.] quod facere non poterat: ga pendente dilatione, iudicis officium conquiescit: nisi partes consentiant. C. de dilat. siue pars ex causa tñ mutatur dilatio qñque ff. de arb. dicere aut. in fi. & arg. de re iudi. q̃d iussit. & ī. eod cum cessante. arg. & est notabile, q̃ iudex data dilatione nihil facere possit ante terminum alterā parte iniuria.

ADDITIO. An parte absente possit statutus præsente & resistenti terminus ad ꝓbandum, & qd de termino lapso, vide in Spec. de dila. §. nunc videamus. vers. sed pone exc. & cum bus versi. seq. Ioan. And.

[Glos. seq. signat contrarium & dupliciter soluit.

b Super his.] not. q̃ iudices lite non contest. reducere, volebant capitulum in pristinum statu ut carnifices non venderent carnes alibi quam in stallis capituli, quod facere nō debebant, cum adhuc possent recusari lit. non cōtest. 3. q. 3. c. inducias. §. obtenta. & ita ante lit. cō test. iudex delegatus circa principale negotium nihil facere pōt. arg. ī. de rel. s. sup litteris. & super eo q̃ pendente dilatione procedere volebant qd facere nō potuit: vnde valuit appellatio. arg. contra. 1 ī. de offic. iudi. c. 1. in fine. Potest dici quòd illa loquitur in ordinario, cuius iurisdictio fundata est, cuius etiā officium ante litem contestatam & post implorari potest tempore competenti, sed non dilatione pendente aduersario contradicente: vel hic dicit, & C. de dilationibus, siue hic loquitur de delegato, cuius iurisdictio non est firma ante litem contestatam: quare eius officium implorare non potest ante litem contestatam, & maxime dilatione pendente, vt hic patet. Vel verius dicas, q̃ ibi loquitur de alio officio iudicis, quod petitur ex indulto fauore minoris vel alterius qui vtitur iure minoris, nic de alio, quod quasi recipit principale tactum, quod immutatum est ab aduersario, & quod etiam competeret maiori post litem contestatam coram delegato, sed non ante, nec pendente dilatione, vt dictum est.

ADDITIO. Vel dic, quòd hic implioratur iudicis officium eo die quo solutum erat iudicium: quia datus erat terminus in quo partes comparere debebant; & interim iudicis officium conquiescit, vt dictum est. C. de dilationibus. vero. Seu non negatur quin possit implorari officium in termino constituto, quamuis implorari non possit pendente dilatione: sed in contrario petitur officium iudicis, in termino constituto, ad procedendum.

[Glo. seq. objicit, & solvit dupliciter.]

c De inhibitione.] & hic patet, q̃ procurator non potest excedere fines mandati, aliàs non noceret dño. C. de proc. si procurator. & ī. de offi. del. cum olim. Si verò simpliciter constitutus fuisset, nulla forma data sibi de iudicibus impetrādis, non posset eos recusare, quos procurator impetrasset. ī. de cau. poss. cum olim. & hoc à cōtrario sensu, vbi de hoc. Sed vī quòd non sit amplius audiendus post annū, & sibi imputet q̃ tali committit negotia sua, ff. de mino. cum mandato. in fi. agat ergo ips̄ ꝑ ꝓcuratorem, vel ꝑ eum q̃ circumuenit procuratorem ipsum. ff. de dol. & eleganter. §. si dolo. huc ꝓcurator circumuentor forte non esset inuendo. & ita restituit ꝑ adductum. ff. de eo q̃ facient. l. viti. i. th. vel auditus fuit ips̄ ex generali clausula qua ex nulla cā mihi videbitur, in integrū restituit. q. ex can. ma. l. s. in fi. arg. ī. de in integ. restit. ex litteris: arg. ī. de pig. significāt. quamuis cū in ipso fuit, tenet prosecutus fuit appellationem. & ita audit episcopus triplicatione. Quod audiatur post annū, hoc fuit propter factum procuratoris: quod fuit iusta cā, quare indulgetur biennium, vt s. eo. cum sit Roma na. ex aliis duabus causis prænittis tenuit appellatio, aut ex altera earum. Et est arg. q̃ bene plura mandantur coniunctim; quorum alterum per se sufficit, alterum sufficit probare. De hoc dictum fuit de rescrip. ex parte. Ber.

INterposita appellatione.]

CASVS. Aliquis coram iudice constitutus, causa probabili assignata, propter quam non tenebatur respondere: quia iudex eam non admisit, appellauit: quæritur vtrum coram iudice appellationis sufficit hoc probare, scilicet, quod causam probabilem allegauit, coram iudice à quo appellauit, nec fuit admissus? Respondet Papa, quòd non sufficit, nisi causam illam doceat esse veram, nisi coram inferiore obtulerit se probaturum, & non fuisset admissus: quia tunc non habet necesse probare causam veram fuisse, sed sufficit probare quòd causam probabilem allegauit, quam obtulit se probaturum, nec fuit admissus, & propter hoc appellauit.

d Probabili.] tali, quæ si esset probata, reputaretur legitima. supra eod. vt debitus. & ca. cum ipsi. ī.

[Glossa sequens alleg. duo similia, & tria contraria.]

e Esse veram.] sim. ī. eo. de testi. ex parte Adæ. & ī. eo. cit. proxi. cum l. & A. ; Ar. cōtra. ī. de offi. delega. cum causa. ī. eod. vt delictum. & ca. dil. duo.

[Glo. seq. signat contrarium, & solvit.]

dies statutus fuisset, & quantum ad illam diem solutū fuisset iudicium eorundem, præuenire diem ipsum, ac audire partem aduersam in tali implorationeabique cōsensu; quæ non debebant: quia super his non audiebant eūdem, nostram appellauit audientiam, & licet procurator suum intra annum ad huiusmodi appellationem mutuit prosequendam: quia tamen dictus procurator (vt creditur) circumuentus, contra inhibitionem ipsius episcopi, nostras super hoc ad quoslibet iudices, certa ratione suspectos, litteras impetrauit, dictus episcop⁹ vti voluit litteris hic obtētis, petēs non obstare lapsu anni, ad prosecutionem appellationis admitti. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si de inhibitione huiusmodi & ꝑmissis causis appellationis, vel earum altera cōstiterit, reuocato in irritum, & cętera. Vsq; ad †attētatum in tam dicto negotio, iuxta priorum continentiam literarū, & cætera.

¶ Idem.

¶ *Capitulum famosum, & multū allegabile & hoc dicit. Ad prosequendam appellationem ex causa imposita, probare oportet causa veritatem coram iudice ad quem, nisi fuerit coram iudice à quo oblata probatio & recepta. hoc dicit singulariter vsque ad §. eadem.*

CAP. LXX.

INterposita†appellatione ex causa ꝓbabili, d non sufficit appellāti ꝓbare, qd ex causa huiusmodi prouocauit, si eā non doceat esse veram[e], nisi coram inferiore obtulerit se probaturum, & non fuisset admissus: quia tunc non habet necesse probare causam veram fuisse, sed sufficit probare quòd causam probabilem allegauit, quam obtulit se probaturum, nec fuit admissus, & propter hoc appellauit.

† Dictio addecesi in aliquot antiq. ¶ in iam dicta causa.

2 Host. dicit quòd oppositio gl. ꝓcederet nisi cōtra expressam inhibitionē iudicis eligisset ad veniendo contra ipsum nō ꝓiudicauit eius, vt i. prin. gl. & ideo ipso iure fine restitu. beneficio seruat illas: ga nō est qd sibi dēat imputari remisit. ī. ex rationc. Ioan. And.

¶ De intellectu vide Rabēū Alexandrinū i. tract. de potestate ꝓcurat. par. 1. adde nota ta per Innocentiū & Butrū in ca. cū inter canonicos, ī. de ele. & sic ad dissoluendum intra de despōsa. ar. pa.

1 In hunc locū vide ꝑ cæteris Ioā. And. q̃ Hostiensem refellit.

3 Nisi

nisi hoc se offerens[a] ꝓbaturum non fuisset admissus.

¶ *Si appellatio non fuit recepta à iudice, vel approbata à parte sufficit appellati mittere procuratorem ad impetrandū & contradicendum: licet pars appellata sit parata in curia prosequi. hoc dicit vsque ad §. ille denique. Abbas Siculus.*

¶ Eidem[b] quoq; permittitur, si nō recipiatur appellatio ei[9] à iudice, nec ab aduersario approbet, super ꝓsecutione appellationis per procuratorē ad impetrādum & contradicendum constitutum, litteras impetrare: licet pars altera per se, vel per procuratorē idoneum, iudiciū super hoc apud sedē Apostolicam recipere sit parata.[c]

¶ *Ante inchoatam prosecutionem appellationis appellans potest si velit inuito appellato petere vt remittatur ad iudicem à quo: sed condemnabitur in expensis factis per partem aduersam in illa appellatione. h. d. vsq; ad § sanè. Abbas Siculus.*

¶ Ille† denique, qui vocē appellationis emisit, cuius nondū est alij cognitio delegata, ad petitionem[d] eiusdē, ad eum à quo ꝓuocauit, de iure remittitur: contradictione[e] partis alteri[9] nō obstante: † [est tamen †] in legitimis expensis ad uersario, quas eum propter hoc fecisse constiterit, condemnandus.

¶ *Articulus appellationis interpositæ à grauamine, discutitur per iudicem ad quem, parte absente per contumaciam, etiam lite non contestata in appellatione vel principali causa. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ Sanè parato aliquo ꝓbare grauamen, propter quod duxerat appellandum, & parte aduersa se contumaciter absentante coram iudice appellationis paratus est probare grauamen propter quod duxerat appellandum: pars aduersa citata contumaciter se absentat: quæritur quid sit iudici faciendum? Respondet Papa, quòd iudex potest super hoc procedere lite nō contestata, licet litis contestatio nōdum facta fuerit in articulo appellationis, vel in ipso negotio principali: quia cum in casu illo iniquitas prioris iudicis arguat principaliter, non est rigor iuris requirēdus, ex quo causæ perplexitas posset sequi. No. in primo responso, quod qui appellat à grauamine, semper adijciat in assignatione causæ, quòd offerat se causam illam probaturum: & sic de veritate causæ quam exposuit, non habebit necesse probare. quod si non fecerit, causam veram probare debebit. Item in secundo responso nota, quòd qui appellat, & eius appellatio à iudice vel ab aduersario approbetur sufficienter, ad totam causam procuratorem mittere debet: alioquin alteri parti eam prosequenti personaliter condemnabitur in expensis. Item in tertio responso no. ꝙ potest quis remitti ad eum à quo appellauit contradicente parte aduersa: sed illi aduersario condemnabitur in expensis. Item in quarto responso no. ꝙ altera parte absente per contumaciam, iudex appellationis potest cognoscere de grauamine. Item vtraque parte præsente, contestatio litis fieri debet huiusmodi exceptionibus.

a Nisi hoc se offerens.] huic verbo signatur contra ī. de test. ex parte Adæ. quia ille Adam obtulit se probaturum, nec fuit admissus ante sententiam. & tamen in causa appellationis debet probare causam appellationis veram fuisse. Solue hoc ſm quod ibi dixi. ex hoc. n. apparet apertum grauamen, ꝙ oppono causam ꝓbabilem, & eā offero me probaturum, si non admittor. & ideò sufficit hoc ꝓbare in causa appellationis: quia hoc ꝓbato, satis probatur grauamen: quia per inde habetur, ac si causa allegata, quā volo probare, esset vera, & me repelleret, secus est cū simpliciter causam allegat: quia tunc videtur id quasi malitiosè fecisse: vnde illā causam tenetur probare verā fuisse. arg. ī. eo. super eo. §. si autem aduersa. De hac materia plenè dictū est in decret. ex parte Adæ. & ī. de exceptionib. olim. B.

IDEM QVOQVE. Dicitur hic, ꝙ si appellatio non recipiatur à iudice, nec ab aduersario approbatur: licitum est appellanti prosequi causam per procuratorem cōstitutum ad impetrandum & contradicendū tantū, licet pars aduersa per se vel per procuratorem idoneū apud sedem Apostolicam iudicium recipere sit parata.

b Eidem.] scilicet appellanti.

c Recipere sit parata.] sibi imputet, quòd non approbauit appellationem, ex quo eam apud Sedem Apost. prosequi voluit. & si appellationem approbasset ipse, vel iudex: tunc enim tenetur sufficiēter prosequi; aliàs punitur in expēsis. supra eod. Nicolao. Sit ergo cautus qui appellat circa duo: primo, ꝙ cū appellat ex causa probabili, quòd offerat eam se probaturum: quia in appellatione releuabitur: quia nō oportet eum probare causam esse veram. Itē in alio quòd cum recipitur appellatio à iudice, vel ab aduersario suo, prosequatur causam suam per sufficientem procuratorem ad totam causam, & ne condemnetur alteri parti eam prosequenti in expensis.

ADDITIO. Item præfigat terminum appellationi suæ, ne appellatio potlit supplantari. supra eod. oblatę. Item constituat fidelem procuratorem, supra c. proxi. in fi. & j. ce pignor. significante. secundum Host. & de his cautelis plenius in Spec. de appell. §. qualiter. vers. in summa. & sequentibus.

ILLE DENIQVE. Aliquis appellauit ad superiorem, coram illo ad quem appellauit, petijt remitti ad eum à quo appellauit, pars altera contradicit: quæritur an debeat remitti; & dicitur quòd sic, non obstante contradictione alterius partis, sed debet condemnari in expensis legitimis aduersario, quas eum propter hoc fecisse constiterit.

d Ad petitionem eiusdem.] sic supra eod. accepta. aliàs enim non debet causa remitti ad eum à quo est appellatum. C. de appell. eos. & a. q. 6. c. ei qui. §. ab eo. & ī de sent. excom. per tuas.

[Glosa sequens reci. per q. quare non potest resistere appellatus.

e Contradictione partis alterius.] pars appellata cōtradicere non potest: quia non habet iudicem susp. ctam, qui pro ea tulit sententiam, cum ipsum per hoc approbauerit: vnde ipsum reprobare nō pōt. 4. q. 3. si testes. §. si quis testibus. & in fauorem tantum appellantis statutū fuit, ꝙ ad eum non remittatur à quo appellauit huic fauori, qui pro eo introducitur, potest renūciare: cum hoc licitum sit cuicunque. C. de pactis, si quis in cōscribendo. j. de regula. ad Apostolicam. condemnatur tamē alteri parti in expensis tanq; contumax: quia malitiosè ipsum traxit in appellādo ipsum ad Papā: quia perinde est, ac si ipse nō fuisset prosecutus altero prosequente. ī. e. c. reprehensibilis.

SANE. Aliquis appellauit à grauamine coram iudice appellationis paratus est probare grauamen propter quod duxerat appellandum: pars aduersa citata contumaciter se absentat: quæritur quid sit iudici faciendum? Respondet Papa, quòd iudex potest super hoc procedere lite nō contestata, licet litis contestatio nōdum facta fuerit in articulo appellationis, vel in ipso negotio principali: quia cum in casu illo iniquitas prioris iudicis arguat principaliter, non est rigor iuris requirēdus, ex quo causæ perplexitas posset sequi. No. in primo responso, quod qui appellat à grauamine, semper adijciat in assignatione causæ, quòd offerat se causam illam probaturum: & sic de veritate causæ quam exposuit, non habebit necesse probare. quod si non fecerit, causam veram probare debebit. Item in secundo responso nota, quòd qui appellat, & eius appellatio à iudice vel ab aduersario approbetur sufficienter, ad totam causam procuratorem mittere debet: alioquin alteri parti eam prosequenti personaliter condemnabitur in expensis. Item in tertio responso no. ꝙ potest quis remitti ad eum à quo appellauit contradicente parte aduersa: sed illi aduersario condemnabitur in expensis. Item in quarto responso no. ꝙ altera parte absente per contumaciam, iudex appellationis potest cognoscere de grauamine. Item vtraque parte præsente, contestatio litis fieri debet huiusmodi exceptionibus.

† Vide Abbatē in c. dilectus, il ī. ī. de præbē. & Angelum in l. si quis libelos, C. eod. tit.

† Vide l. ī. ꝙ libellos. C. eod. tit.

† Hæc duo verba est crimen, desunt in antiquis, & in recentioribus magis emendatis.

r Appellationis: nam super principali non habet necesse mittere, nisi appellatus hoc petierit. licet recepta, vel approbata sit appellatio, ſm Inno. & Hostie. vt ī. eod. cordi. §. 1. lib 6. vide de hoc in gl. 1. Io. An.

te, poteſt ſuper hoc lite non conteſtata[a] procedi: licet nondum litis conteſtatio facta fuerit in ipſo appellationis articulo, vel negotio principali; quia cum in hoc caſu iniquitas prioris iudicis principaliter arguatur, non eſt rigor iuris[b] (ex quo ſequi poſſet cauſæ perplexitas) requirẽdus.

¶ Idem.

¶ Clauſula appellatione remota, in medio litterarum poſita, reſpicit præmiſſa quibus apponitur, non ſequentia, niſi repetatur in fine litterarum. Et hoc ſi negotia ſunt ſeparata.

CAP. LXXI.

INquiſitioni[†] tuæ taliter reſpõdemus, quòd quoties clauſula per quã tollitur appellationis remediũ, † in medio litterarũ ponitur: ſi ſunt plura negotia ſe minime cõtingentia, præmiſſa tantum cõplectitur: niſi forte in fine litterarũ prædicta clauſula iteretur.

¶ Idem.

¶ Breue eſt, ſed per alia verba ſic ſummatur: Appellatio vnius prodeſt alteri, ſi communi iure innitur, & idem ſit negotium, & eadem defenſionis cauſa, & ſint eadem ſententia condemnati: alias ſecus.

CAP. LXXII.

VNa[d] ſententia[1] pluribus cõdemnatis, ſi vnus ſolus ad appellationis beneficium conuolauerit, illius victoria iure communi cæteris ſuffragatur, ſi communi iure innuentur, idemque negotium, & eadẽ cauſa[e] defenſionis exiſtat.

¶ Idem.

¶ Iuſtus metus excuſat, adeo quòd non appellans habetur pro appellante, ſi fuerit proteſtatus, & appellationis causas duxerit exprimendas.

---

a Lite non conteſtata.] hic habes nouum caſum, in quo põt procedi lite non conteſtata. aliũ habes ī. de offic. iud. c. 2. alij notantur ī. vt li. non conte. qũ frequẽter. ratio redditur in litera quia agitur de iniquitate iudicis, non de negotio principali, vel de facto aduerſarij: vnde æquũ fuit vt de hoc cognoſcatur nõ obſtãte abſentia aduerſarij. Et ita colligit ex hac lra ā ī. rioſe ſu, ſi eſſet preſes, & ſuper exceptione debet etiã cõteſtari, qđ verum credo, vt not. ī. de off. deleg. prudentiam. §. ſexta.

[Glo. ſeq. arguit, & declarat.]

b Rigor iuris.] argumentũ q̃ in negotijs eccleſiaſticis rigor iuris non ſit ſeruandus, ſed potius æquitas. ſic ī. de dolo & contu. c. 1. & ī. de reſtit. ſpol. ſicpè. & ī. de iud. dilecti. Rigor eſt vt nõ procedatur lite non cõteſt. talis rigor in hoc caſu nõ eſt ſtrũdus, cũ principaliter agat de iniquitate iudicis, ſed ī alijs cauſis, vbi agit̃ principaliter de iniq̃tate aduerſarij, & p ipſius contumaciam ponẽdus eſt actor in poſſeſſionẽ cauſa rei ſeruandæ, vel excommunicandus. hoc nõ del et fieri in hoc caſu: quia de iniquitate iudicis agitur, ſed propter hoc pars puniri non debet, vnde ſi non poſſet cognoſci de hoc grauamine lite non conteſt. eſſet quaſi quædam perplexitas quia cum non conſtet adhuc vtrum appellatio ſit legitima, non poteſt ſe intromittere de principali quæſtione in quo caſu tantum & non ante habet iuriſdictionẽ ſuper principali. quare non poteſt procedere in principali, nec pœnam imponere aduerſario, cum ipſe non peccauerit: & ſi puniret illum, faceret contra conſcientiam: ſed propter contumaciam videtur puniendus. Et ideò vt hæc perplexitas euitetur, poteſt iudex cognoſcere de hoc grauamine lite non conteſta. ſ. de iniquitat. iudicis: poſito verò grauamine, reuocabitur grauamen, & poſtea iudex citabit abſentem: & ſi citatus non venerit, propter ipſius contumaciã procedetur contra ipſum. & ſic nulla perplexitas eſt. Si verò appellatio non valuit: remittitur ad illum à quo appellauit.

INquiſitioni.] non diuiditur. Abbas Siculus.

CASVS. Cum plura negotia in vna cõmiſſione ponuntur, minime ſe contingentia, & clauſula illa, remota appellatione, ponitur in medio litterarum, reſpicit tantũ præcedentia, niſi in fine commiſſionis clauſula illa iteretur. Nota hic argumentum, quòd determinationes reſpiciunt tantũ præcedentia, & non ſequentia.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & remittit. Secundò arguit, & allegat duo contraria.]

e Eadem cauſa.] pone exemplum: tres erant tutores habẽtes adminiſtrationẽ eãq; indiuiſa gerẽtes, condẽnati ſunt: vnus appellauit & obtinuit, cæteris prodeſt quia idem eſt negotium cõe, & eadem cauſa defenſionis. Si autem vnus geſſit, & alter non, ſi ille qui nõ geſſit, appellauit, iniquum eſſet vt eius appellatio prodeſſet ei qui geſſit, vt ff. de appell. ſi qui. §. penult. ex quo §. ſumitur verſiculus ille. & C. ſi vnus ex plurib. app. l. 1. & 2 quæſt. 6. §. quandoque. & idem eſt ſi habent diuerſas adminiſtrationes: quia tunc non prodeſt vnius appellatio alteri. argum. ad hoc, C. de diuerſis rep. l. 1. ſi re-

---

y Concor. Auth. ei qui, & ibi Barto. C. de temp. appel.

¶ Vide tradita per Iaſonem & alios in l. ſi idem, §. ſi. ff. d. inter. om. iud. & ī l. j C. de lit. prate. & per Paulum de Caſtro, & Socinum in l. per. u. ff. de reb. dub.

¶ Addequòd hæc clauſula app. remota ſolius ē principis. l. 1. §. 1. ff. à quib. appel. non lic.

z Vt not. ī. c. ſæpe, in gl. vt ſi lis. Io. And.

3 Quaſi dicat natura. pone exemplũ ī. de reſcri. cõ diſcepta. ſm Hoſtien. qui dicit de vtroq; mẽbro patẽt exẽpla. ff. de neg. geſt. cũ actum. ff. de adm. tuto. l. tutorẽ. ff. de tut & ratio. diſtra. l. 1. §. nunc tractemus. & § in tutela. & l. ſi tutor reip. §. 1. & 2. & l. ſi tutor. & ff. eo. tit. l. ſi qui. § penul. & vide Ioan. And.

¶ Vide quam copioſè ſcribit Socinus conſil. 13. a. incipiẽ. Inſignis doctor in 1. pas.

SI iustus.]Primò ponitur thema.Secũdò decisio,ibi, Ad appellationis.Tertiò moderatio ibi, Dummodo.Abb.Sic.

CASVS. Aliquis condemnatus est per sniam diffinitiuam,vel ẽt interlocutoria contra eum lata est,ante sententiam,ille non audet appellare:quæritur quid sit ei faciẽdum? Respondet Papa, ꝙ iustus metus excusat illum, ita ꝙ appellare nõ possit, hoc ipso ad appellationis beneficiũ conuolasse reputat,dummodo ī. decem dies exprimat causas appellationis coram iudice a quo appellare volebat: vel si eius copiam habere non potest,in præsentia bonorum virorũ idem faciat, super hoc protestatione præmissa, quòd iusto metu appellare non audet:& sic non currant tempora ī. quæ debuit appellare.

No. quòd iustus metus excusat,ne tẽpus currat, ī. quod quilibet appellare tenetur protestatione ꝑmissa per hoc facta.aliàs sine protestatione nõ sufficeret metus. Itẽ argum. si per me nõ stat quo minus faciã quod debeo, mihi non imputatur præmissa protestatione.Item per protestationem interrumpitur præscriptio decem dierum in hoc casu.

a Excusat.]arg.quòd ea,quæ per metum fiunt,nõ obligant.de hoc dixi ī.quod met.cau.abbas.& ita pro appellante hĩ.sed illud non sufficit,nisi & illud protestetur,C.de ijs qui per met.iud.non app.l.2.ff.de app.cum quidam.de quibus legibus sumpta est hęc decreta.& ita currit tempus ei,qui agere non potest,nisi istud protestetur.fin.ī.de of.ord.pastoralis.in fi.& 16.q.3.c.placuit.§.ps.versi.is autem.& ī.de ele.c.vlt.& C.de an.exce.ut perfectius.& C.de epi.aud.l.vlt.& ita interrumpitur præscriptio per protestationem.

[Glo.seq.tria notat,& de primò remittit.]

b Coram iudice à quo.]nota quod si potest habere copiam iudicis à quo debet prouocare, non debet coram alio protestari, sed tunc demum cum iudicem illum habere non potest,vt hic dicit:& sic ex omnibus verborum argumentandum est.argum.43.distin.si rector. in fine.

[Glo.seq.obijciendo quærit,& tripliciter respõdet.]

c Exprimendas.] sed quare compellitur exprimere causas appellationis cum sufficiat dicere, appello. 2. q.6.cap. post appellationem. §. forma? Hoc intelligo quando appellatur ante sententiam ab aliquo grauamine, quia tunc causa appellationis debet exprimi. supra eodem vt debitus. & cap. cum causam. vbi dicitur quando sit exprimenda causa appellationis, & quãdo non. Vel dic, quod idem est in diffinitiua. C. de ijs qui per me.iudi.non appel.l.secunda. 1 & supple, maximè quia nõ est necesse causas appellationis exprimere nisi velit.ff.de appell.scio quæsitum. Vel quòd dicit cãs,intelligo in genere,sic: iniqua sententia lata est contra me, nec audeo appellare,& hoc protestor coram vobis.Bernard.

CAP. LXXIII.

SI iustus † metus quominus appellaueris te excusat, a Ad appellationis reputaris beneficium conuolasse: Dummodò infra tempus,quo licitè prouocatur,coram iudice b a quo appellasse volueras,vel si habere ipsius copiam nequiuisti, in præsentia bonorum virorum protestatione † super hoc proposita,causas appellationis duxeris exprimendas.

TITVL. XXIX.

De † Clericis peregrinantibus.

¶ Celestinus III.Ambiañ. † Episcopo.

¶*Contra peregrinantem, seu proficiscentem ad sedem Apostolicam non est aliquid innouandum.*

CAP. I.

ONquerẽte † I. presbytero intellexim⁹: & infra. ¶Licet presbyter idem res suas, & ecclesiæ suæ,in protectione nostra non posuerit d quando ad nos accessit; tamen cum hi qui accedunt ad præsentiam e nostram, cum rebus eorum debeant esse sub Apostolica protectione securi: Mandamus quatenus quicquid eidẽ presbytero post iter arreptũ ad nos veniendi sub tractũ est, vel ablatum, sibi restitui faciatis. f]

¶Supra visum est de appellationibus: sed quia peregrinantes in multis gaudẽt ꝑ iuilegio appellantium,meritò subijcitur hæc rubrica de cleri.is peregrinantibus.Abb.Sicul.

De hac materia habetur 24.q.3.si quis Romipetas.& c.paternarum. de pœn. dist.4.sacerdos.de cõsec.dist.5.non oportet.

¶Vide c.1.o. ti.in 2.cõpi.

CONquerẽte.] Hoc dicit in summa: Peregrinantes ad Papam maximè clerici cum omnib. rebus suis debent esse sub protectione Apostolica securi. Vel sic,& melius cõprehendendo vtrumque intellectum ut in rubro. Primò ponitur querela. Secundò prouisio, ibi, Licet. Abb.Sic.

CASVS. Quidam presbyter I.nomine, dum vellet ire ad curiam domini Papæ causa peregrinationis,res suas & ecclesię suæ non potuit sub protectione domini Papæ:Post iter arreptum,quidam aduersarij sui res suas sibi & ecclesiæ abstulerunt: vnde ille conquestus fuit domino Papæ:dicit Papa,licet presbyter ille non posuerit res suas,& ecclesiæ sub protectione ipsius,tamen ei, qui ad ipsum accedunt cum rebus suis sub Apostolica protectione debent esse securi:vnde mãdat quibusdam, quatenus quicquid eidem presbytero post iter arreptum ad Papam, subtractum est,vel ablatum,faciant sibi restitui. Nota, quod plus est facto exprimere,quam verbo.Item qui ad Papam accedunt causa peregrinationis,sub eius protectione consistunt. Itẽ argumentum quod possessio absentis turbata restituenda.

¶Faciatis, legitur in oĩb. manuscriptis,vnde constat nõ solo episcopo Ambiañ. directam hanc decretalem, sed alijs, vt variæ lectiones oĩdunt

d Non posuerit,expressa voce:sed expresse ipso facto, quod plus est.ī.tit.proxi.dilecti.& c.vt notorio facto, audientiam,2.

[Glosf.seq.recitetur per quæstionem de quo accessit &cet.]

e Ad præsentiam nostram.] causa peregrinationis supple,vt faciant ad hunc titulum: quia in nostra fide Apostolica protectione consistunt.24.q.3. Si quis Romipetas paternarum.illi canones qui ad hunc titulum pertinent.§.si per vim, vel alio modo absentis pos. turbata est.l.1.& C.de eman.liber.l.iubemus.ff.de tutori. & cura.da.ab his,l.vlt.

f Faciatis.]in hoc casu quando possessio absentis taliter turbatur,seruus, amicus, proximus, colonus,petere possunt vt possessio restituatur,ut in l.prædict.C. Si per vim,vel alio modo, l.1. Ber.

a Lex illa dicit. ī.dies legitimos. ſq bus appellari licet: cã app. euidẽti affirmatione distinguat. Ioan. Andr.

DE CONFIRMATIONE vtili,vel inutili.

¶ Supra visum est de suspẽsione sententiæ,seu iurisdictionis iudicis,quæ fit remedio appellationis,seu peregrinationis: Sed quæ sententia,seu processus iudicialis [illegible] denique confirmetur per superiorẽ,& posset dubitari de validitate,vel invaliditate cõfirmationis,meritò subijcitur hæc rubrica de confirmatione vtili. Abb.

TITVLVS XXX.

De Confirmatione vtili vel inutili.

¶ Alexander Tertius Exoniẽsi Episcopo.

¶ *De re scienter confirmata per Papam inferior iudex cognoscere nõ potest, nisi confirmatio non tenuerit, vt quia surreptitia, vel de re litigiosa. hoc dicit cum capsequenti.*

CAP. I.

Si quis[1] rei litigiosæ[2] cõfirmationẽ[3] impetrauit ab Apostolica sede, non minus potest iudex de causa cognoscere, & eam fine debito terminare.

[Si quis.] Secunda pars ibi, Sed fi. CASVS. Aliquis mouit quæstionem contra aliquem super re aliqua: reus lite pendente impetrauit à sede Apostolica confirmationem rei litigiosæ: quæritũ fuit, an super hoc iudex supersedere debeat causæ cognitioni? Et respondet,quòd ita, non obstante, de causa cognoscere debet, & eam fine debito terminare: sed si rẽ pacificè possidebat, quando confirmationem obtinuit:non licet iudici postea de quæstione suborta cognoscere,vel diffinire fine mandato Apostolicæ sedis. Nota quòd lite pẽdente non valet confirmatio, vel priuilegium obtentũ super re litigiosa, tacito quod res fuerit in iudicium deducta.

†Post Conc. Lateran. sub Alex. 3. par. 44. c. 10. & c. 1. cod. tit. in 8. compil.

[Glo. seq. recì. per q. quæ res dicatur litigiosa.]

a Litigiosæ.] res litigiosa est,de cuius dominio causa mouetur inter petitorem,& possessorem iudiciaria contentione,ut traditur C. de lit. Authen. litigiosa res. Et sic controuersia super possessione orta non facit rem litigiosam:quod verum est: & super res litigiosas nouũ priuilegium impetrari non potest. ſ. de testi. causam quæ. & ſ. vt lit. penden. c. 1. & vlt. & ĵ. eodem bonę. Nec ad aliam potest transferri personam. 11. q. 1. quia res. & sup. ut lit. penden. ecclesia sanctę. & in Auth. in medio li. sacras iussio. non fieri. §. si verò nondum. colla. 8. 1 & non obstante priuilegio tali siue indulgentia,iudex procedere debet.

†Vide vt lit. pen. c. fi. sup. 1. glo. Ioan.

[Glo. seq. tractat de confirmatione in forma communi obijcit,quærit & soluit.]

b Confirmationem.] nota, quòd confirmatio impetrata sub forma communi, siue etiam innouatio nihil noui iuris tribuit. sed solummodo vetus conseruat. 12. dist. præceptis. argum. 13. q. 3. c. vlt. & int. eod. cum dilecta. & c. sequentibus. & infra de prini. quia intentionis. vnde per talem confirmationem, uel innouationẽ non impeditur petitio alterius, uel iudicis cognitio. inf. de concess. præben. quia diuersitatem. infra eod. bonæ. argu. 3. q. 3. conquestus. nunc verò. & ĵ. de offic. ordin. licet. & ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. si quis a principe. quia hoc facit Papa sine præiudicio alicuius, ut patet per iura prædicta. Quid ergo valent huiusmodi confirmationes? parum valent, nisi quia iuuat plus timeri quod speciali ter,&c. 23. dist. quamquam.

[Glo. seq. recì. per q. quomodo intelligatur quod hic dicitur,iudicem inferiorem,&c. ponit tres opi. Vincen. Lau. & Tan. & hunc approbat.]

c De quæstione postea exorta.] quia dicit hic,non esse licitũ iudici cognoscere de quæstione exorta sine mandato Papæ, dicit Vincen. quod si post confirmationem moueatur ei quæstio, an licitè obtineat beneficium an non, non est licitum iudici de hoc cognoscere sine mãdato Papæ: sed si ei obijcitur crimen,non impeditur propter confirmationem iudicis cognitio. Sed certe non est verũ si confirmatio fit facta in forma cõmuni,sine causæ cognitione, si autẽ cũ causæ cognitione confirmatio sit facta, tunc verum est quod dicit Vinc. & idem dicit, quod Tancr. & Lauren. dicit, quod si moueatur quęstio, an talis confirmatio valeat vel nõ,de hoc non põt cognoscere iudex inferior, quod verum est. T. distinguit,& melius. Aut enim cõfirmatio facta fuit sine causę cognitione i forma cõmuni,& tunc non impeditur petitio alicuius,vel cognitio:in quo casu loquuntur iura superius assignata:Si verò confirmatio fiat de beneficio alicuius, vel de aliqua sententia cum causæ cognitione. & hoc cognito Papa ex,certa scientia confirmat tibi beneficium tuũ, vel sententiam latam de quæstione illa, si postmodum quęstio suboriatur,nullus poterit iudicare sine speciali mandato Papæ:Et hoc intelligitur ex ipsa confirmatione:quia tunc simpliciter confirmat nulla conditiõne apposita. De tali confirmatione habes supra de offic. delega. quoniam abbas. & ĵ. de transact. cap. primo,& sup. de pac. quoties. & sup. de testi. veniens. & sup. de offic. deleg. coram. in fi. & ĵ. de testam. Raynutius. & c. Raynaldus. & ĵ. de insti. ex frequentibus. & ĵ. eod. c. pen. & in alijs cõfirmationibus cum dicitur: Confirmamus sicut iustè possides, sicut exponitur, in §. ĵ. de concess. prębend. quæ diuersitatem. Et istas duas decret. intelligebat Tanc. de confirmatione, quę fit cum causæ cognitione ex certa scientia Papę: tamen si certum esset,quòd per falsi suggestionem confirmatio sit obtenta, non valebit huiusmodi confirmatio. ĵ. c. prox. & sic possunt intelligi istæ duæ decret. Bern.

¶ Sed si rem tunc pacificè possidebat, cum inde confirmationem obtinuit,non est licitum iudici de quæstione postea exorta decernere: aut eam diffinire,absque sedis Apostolicæ mandato.

¶ Idem Vigonien. † episcopo.

¶ *Idem dicit.*

CAP. II.

De confirmationib. autem Rom. Pontificis, volumus te tenere, quòd contra illas (nisi nouum Apostolicę sedis procedat mãdatum, aut certum sit, quod sint per falsi suggestionẽ elicitæ†) non est aliquatenus iudicandum.[d]

† Vvigorn. 5. Vvigor. n.

2 Respicit primũ membrũ opi. nostrę cõclũ. supra quo uide quæ scripsi, de offic. dele. super 3. glo. Io. And.

†Cap. 2. cod. tit. in 1. cõp. & post Cõ. par. 30. c. 16.

† Vide l. iubemus. ad fi. & ibi Bal. de C. de mista. & in l. pen. C. de trans.

[d Iudicandum.] nisi per eum, qui concessit, vel successorem, vt notatum est in glossa præcedentis decretalis.

[illegible]

BOnæ memoriæ.] Potest legi multis modis, sed hic non insistendum: quia non continet vtilitatem magnam. Et primò ponitur consultatio. Secundò responsio bimembris: ibi, Respondemus. Secundum membrum: ibi, Verum. Abb. Siculus.

CASVS. Lata fuit sententia diffinitiua pro ecclesia cõtra aduersarium ecclesiæ, ille j. decem dies appellauit: iudices nihilominus mandauerunt sententiam executioni: appellãs litteras impetrauit de reuocanda sententia: ecclesia pro qua lata erat sententia, cautè præueniens appellantẽ, litteras confirmationis sententiæ in forma cõi impetrauit, nulla de appellatione habita mentione: quæsitũ fuit quæ litteræ prævalerent? Respondet Papa, q̃ litteræ posteriores debent prioribus præiudicium generare, & iudices debent cognoscere de appellatione non obstante cõfirmatione obtenta veritate tacita super re litigiosa; sed si diceretur in litteris appellationis secundò impetratis; nullis veritati & iustitiæ præiudicantibus: vel etiam sub alia forma verborũ, dummodo de litteris cõfirmationis nihil expressè diceret, rñdet Papa, q̃ tunc tamdiu litteræ confirmationis suum debent habere vigorem, donec de iniqua sñia plenius cognoscatur per secundas litteras, & in suspenso confirmatio remanebit. No. quod lite pendente de re litigiosa, confirmatio impetrata non valet, sive sit obtenta in principali causa, sive in causa appellationis. Item confirmatio est in pendenti donec confirmetur vel infirmetur sententia. Item litteræ generales non reuocant speciales. Ber.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Littera confirmationis super sententia a qua erat appellatum, non valens. si appellatus malitiosè præuenit appellantem: aliàs pendẽs donec de appellatione cognoscatur.*

CAP. III.

BOnæ † memoriæ A canonicus vester proposuit sententiam à delegatis iudicibus prolatã fuisse: & infra decẽ dies ille contra quem sententiatum fuerat, ab illa sententia appellauit: iudices tamen nihilominus sententiam executioni mandarunt.[a] Cæterum appellãs itinere statim ad Apostolicam sedem arrepto, litteras de retractando sententiam impetrauit: aduersarius autem ipsum cautè[b] prævenies, confirmationis promulgatæ sententiæ rescriptũ fuerat assecutus, in quo nulla de facta appellatio ne mentio[c] habebatur: Ideoque requisisti, quæ quibus litteris præiudicium faciant: Respondemus igitur, quòd posteriores debent prioribus præiudicium generare.[d] ¶ Verum si dicatur,[e] nullis litteris[f] veritati & iustitiæ præiudicantibus: vel sub alia forma[g] verborum, dummodo nil diceretur[h] de litteris confirmationis, expressè dicimus, q̃ primæ tãdiu[i] suum debẽt habere vigorem donec de iniqua tentia cognitio plenior habeatur.

¶ Innocentius tertius decano Padeburcñ. †

¶ *Innouatio priuilegij nouũ eis non tribuit, nec antiquũ confirmat: sed si quod competebat, confirmat. Breuius sic potest summari: Innouatio priuilegij non inducit confirmationem iuris in eo contenti.*

primis litteris confirmationis iudices dati ad appellationem, cognoscent de ea. ī. eo. c. 1. arg. j. eo. ca. proxi. ad fi. Argum. ff. ī. de testi. ex parte Adæ. & cap. causam quæ. & ibi de priuile. dudum. Ber.

a Mandarunt.] quod facere non debuerunt: quia appellatione interposita nihil est innouandum. 2. q. 6. appellatione. & ff nihil inno. appellatione pẽdente. l. vnica. imò reuocari debet executio antequam de appellatione cognoscatur. 1 ī. de iureiurando. veniens. & sup. de appellationib. dilecti.

b Cautè prævenies.] quod facere præmaturè non debet, vt appellantem in commissione impetrata supplãtet. sup. de appella. oblatæ. Secus si non prævenit diligentiam appellantis. j. eod. c. §. verùm. quia tunc valent primæ, vt ibi.

c Mentio habebatur.] & ideo non valuerunt. sup. de rescrip. ex parte. quia tacita veritate. sim. supra de appe. sæpè, in fin. Et ita patet, quòd si quis non faciat mentionem de appellatione aduersæ partis, non valent litteræ: quod est notabile. fi. supra de rescri. ex parte. ubi de hoc.

d Generare.] In hoc scilicet, quòd non obstantibus

e Si dicatur.] in secundis litteris impetratis ab appellante, & quod dicit si dicatur supple, maximè.

f Nullis litteris.] per hanc generalitatem nihil reuocatur. ī. de do. & contue. litteris. & ff. ad leg. Com. de fal. diuus. nec valet legatũ vel stipulatio fundi in genere facta, nullo fundo demonstrato. ff. de iu. do. cum post diuortium. §. generè socero. & ff. de iure fisci, ita fidei, expressam enim debent facere mentionem de primis, ad hoc vt primæ reuocentur. supra de offic. deleg. ex litteris.

g Forma.] ideſt a in forma communi. h Nil diceretur.] quod a eas reuocaret.

(Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit.)

i Tamdiu.] ista litera multum videtur cõtradicere priori, quæ dicit quòd posteriores debent præiudicare prioribus. & hic innuitur q̃ valẽt litteræ confirmationis primæ, ergo non est opus ut in prioribus fiat mentio de appellatione, & ita non refert utrum in secundis fiat mentio de primis, vel non. vnde debet intelligi. §. iste in eo casu cum primæ valent, cum appellatus non prævenit diligentiã appellantis, sed expectauit legitimo tpe, & sunt litteræ sine aliquo vitio, & sic procedent primi iudices ad confirmandam vel infirmandam sententiam, ut ī. de app. oblatæ. ad fi. quia per talem generalitatem non reuocantur primæ legitimè impetratæ, ut dicitur in proxima notula. In primo casu non valent primæ litteræ: quia appellatus prævenit diligentiam appellantis, nec fecit mentionem de appellatione, vt patet ex ipsa litera. Vel dic quòd iudices dati super appellatione, debent cognoscere de iniquitate sententiæ: & litteræ confirmationis tamdiu valebunt, quousque constet de iniqua sententia: & si sententia confirmetur, remanebit confirmatio in statu suo. Si verò cassetur, confirmatio non valebit. argum. supra de fid. instrum. accepimus. §. interim. & infra cap. proxi. in fi. ar. ad hunc sensum litera ista competentius adaptatur. Et ista fuit simplex confirmatio sententiæ, quam fecit Papa in forma cõi cõmissa impetrantibus: quare fuisset posita hæc dec. in tit. isto? potius debuisset poni in tit. de appel. si deberet intelligi secundum illã decre. oblatæ. Et ex litera vtriusque decre. patet intellectus iste. In illa oblatæ, dicitur quòd Plebanus de Sambro super obseruatione sententiæ litteras ad iudices impetrauit commissionis sicut rationabiliter lata erat: &

¶ Et quicquid posita factum est etiam ante appellationem, & post sniam. j. de appell. non solum, li. 6. Io. And.

a Hæc duæ glossulæ non sunt Bern. nec hũr in vetustis codicibus.

† Exodus.
† Padebiñ neñ.

Hic dicitur quòd reſcriptum confirmationis fuerat aſſecutus: quia Papa eam confirmauit in forma cõi. & ſic non intelligitur iſta ſecundum illam, & literæ confirmationis non mittuntur hic iudicibus, ſed illis qui cõfirmationem impetrant. Bernar.

CVm dilecta.] Diuiditur in ſeptem partes. Primò ponitur ſororũ petitio, & Papæ commiſſio. In ſecunda, ibi, Nos autem. Inquiſitorũ relatio, & canonicorũ obiectio. In tertia ibi, Vnde, iudicum datio, & ab ipſis appellatio. In quarta, ibi, Nuper autem, ſororum iterata petitio, & earum contradictio. In quinta, ibi, Nos igitur, Papæ interlocutio, & priuilegij innouatio. In ſexta, ibi, Quia verò, Papa abbatiſſam conſtituit procuratricem. In ſeptima, ibi, Nolentes, committit principale diffiniendum. Abbas Siculus.

CASVS. Abbatiſſa & moniales cuiuſdã monaſterij volebant priuilegia ſua innouare: vnde cum propter viarum diſcrimina non poſſent illa præſentare domino Papæ, ſupplicauerunt eidem, quatenus aliquibus perſonis diſcretis mãdaret, vt eorum tenorem inſpicerẽt diligenter, & ipſum ſub ſigillis ſuis ad ſedem Apoſtolicam deſtinarent: vnde Papa ſcripſit quibuſdam epiſcopis & abbatibus, vt illa priuilegia inſpicerent diligenter, & tenorem ipſorum ſub ſigillis ſuis fideliter deſtinarent, quod & factum fuit: Papa viſo priuilegiorum tenore, dum vellet illa priuilegia facere innouari, quidam canonici propoſuerunt id fieri non debere, cum Hildeſemen. eccleſia in poſſeſſione ſubiectionis ipſius monaſterij per centum annos & amplius extitiſſet: vnde ipſe tunc priuilegia noluit innouare, ſed mandauit quibuſdam, vt ad locum idoneũ accedentes, vocatis qui fuerunt euocandi, inquirerent veritatem, à quibus pars Hildeſemen. eccleſiæ ſedem Apoſtolicam appellauit: vnde poſtmodũ abbatiſſa prędicta petijt iterato dicta priuilegia innouari. Ex aduerſo fuit petitum, vt cauſam ipſam dñs Papa cõmitteret aliquibus, qui teſtes reciperent, quos producere intendebant contra priuilegia, & ad probandam præſcriptionẽ legitimã: dñs Papa conſiderans q̃ iure ciuili cautum eſt, vt q̃n periculum teſtium timetur, etiã lite non conteſtata teſtes valetudinarij, & alij de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, recipiantur, eadem æquitate prouocatus, priuilegia illa quaſi nimia vetuſtate conſumpta fecit innouari, ita tñ q̃ per talem innouationem nullum ius de nouo monaſterio acquiratur, ſed antiquum conſeruetur: Sed quia præfictum monaſterium ad ius & proprietatem eccleſiæ Romanæ per priuilegium prædeceſſorum ſuorũ noſcitur pertinere, abbatiſſam prædictã, noie Romanæ eccleſiæ conſtituit procuratricem: vt cum ad uerſus iura Romanæ eccleſiæ non niſi centenaria currat præſcriptio, ſup his & alijs procuret quæ in iudicio fuerint procuranda. Ne ergo de ſtatu monaſterij diutiꝰ dubitetur, mandat iudici, quatenus recipiat teſtes, quos Hildeſemen. eccleſia induxerit ad quandam interruptionem: & ſi præſcriptio legitima probata fuerit, adiudicet ſubiectionẽ ipſius monaſterij eccl̃æ prædicto, cum cõſtet ipſum in ſua diœceſi cõſtitutum, corrumpendo priuilegiũ innouatum, niſi ex aduerſo probata fuerit interruptio: quæ ſi probata fuerit, eccl̃o ſuper hoc ſilentiũ imponatur: & pronunciet monaſteriũ perpetua libertate gaudere, priuilegio innouato eidẽ. Not. q̃ priuilegiũ & inſtrumenta q̃n ſunt vetuſtate quaſi conſumpta, debent innouari. Itẽ ſicut teſtes ex cã lite non conteſt. recipiũtur, ſic & priuilegia & inſtrumẽta ex eadem cauſa innouantur. Item vbi eſt eadem ratio, & idem ius dẽt eſſe. Item q̃ innouationem nullum ius acquiritur, ſed antiquum cõſeruatur. Item mulier poteſt eſſe procuratrix. Item cõtra Romanam eccleſiam non currit præſcriptio niſi centũ annorum. Item ad officium iudicis pertinere totum locum partibus aſſignare. Item eo ipſo quo eccleſia ſita eſt in diœceſi alicuius, præſumitur ſibi ſubeſſe. Item priuilegium innouatum in pendenti eſt in hoc caſu, ſicut confirmatio. upra eod. bona.

¶ Cap. 1. eſt in 3. cõp.

† Gudieſi. Gardeuecẽ.

¶ al. ita pp vicrum diſtãtiam, & diſcrimina.

¶ Adde q̃ eſt tutũ ut ſollẽniter tranſcribat. Cõ. Iunum teſtamentum, ff. de teſta.

CAP. IIII.

CVm † dilecta in Chriſto filia abbatiſſa & ſoroꝛes eccleſiæ de Gardeueñ. † ſua cuperent priuilegia innouari: propter † viarũ diſcrimina, quatuor epiſcopis, & abbatibus toridẽ, vt ea inſpicerent diligenter, & tenorem ipſorum fideliter tranſcribentes ſub ſigillis ſuis nobis remitterent, duximus iniungendum: & infra. ¶ Nos autem tam legato, qui ſub ſigillo propriẽ ea noſtro fecit cõſpectui præſentari, quàm inquiſitoribus ipſis fidem debitã adhibentes: licet non videremus a quare non deberẽt eadem priuilegia innouari: † quia tamen C. maioris eccleſiæ, & I. ſanctæ crucis canonici propoſuerunt Hildeſemen. eccleſiam in poſſeſſione ſubiectionis ipſius monaſterij p cẽtũ annos & amplius extitiſſe, priuilegia ipſa tunc non duximus innouanda. Vnde iudicibus dedimus in mãdatis, vt ad locum idoneum accedentes (citatis qui fuerint euocandi) inquirerent ſuper his diligentius veritatem: à quibus pars Hildeſemen. eccleſia ad Apoſtolicam ſedem appellauit. Nuper autẽ iterato prædicta petijt abbatiſſa, quatenus deberemus priuilegia ſuæ eccleſiæ renouare. Ex aduerſo verò fuit poſtulatũ, vt cauſã ipſã diſcretis uiris committere dignaremur, qui teſtes, reciperent, quos contra priuilegia monaſterij, & ad probandum † præſcriptionem legitimam, inducere proponebant.

¶ Nos igitur attẽdentes, q̃ iure ſit ciuili b ſtatutum, vt quãdo periculũ teſtiũ formidatur, ne veritas occultetur, & probandi copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, etiam lite non conteſtata teſtes valetudinarij & alij, de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, ad teſtimoniũ admittantur: eiuſdem æquitatis ſimili

† probandi.

a Non videremus.] nec poterat uideri quod nõ erat, vt 35. q. 5. ad ſedem vltra unam columnam. verſiculo, hic ergo cuigilent, &c. & hoc ideo non poterant uidere: quia innouatio nihil noui iuris tribuit. inſ. de priuilegijs ex parte, & c. quia intentionis. Et ſi orginale caſſatur, ſimiliter & innouatio ſiue confirmatio. vt ſup. de fide inſtrumentorum, inter dilectos. & ſup. de re iudicata, cum inter uos.

b Iure ſit ciuili.] in auth. de teſtibus. §. quoniam multæ. & § hæc verò. coll. 7. & ff. ad leg. Aquil. in lege Aquilia. 1 ff. de teſtit. in integrum, diuus 2 & C. de vſuris pupillarũ. vlt. 3 & iure canonico. 3. ut lite non cõteſtata, quoniam 1. reſponſo. & 3. de teſtibus. ſignificauit. & c. cum olim.

1 Vide de teſt. c. ſignificauit, ſuper gl. 2. lo. An.

2 Vide de cri. fal. c. per ſuper 1. glo.

3 Vide de teſt. c. ſignificauit. ſuper 2. gl. lo. An.

a Simi-

a Similitudine prouocati.] similis enim equitatis ratio, similia iura iuadere videtur. arg. ẽ. de constitutionibus, nam concupiscentiam. & C. ad legem Falcidiam. lege vltima. ff. ad legẽ Aquiliam, illud. & ẽ. de translationib. inter corporalia. & C. de condictione pecunia, lege vltima.

Item argum. eãdem esse rationem in testibus & instrumentis. C. de fide instrumentorum, in exercendis. & sup. de testibus cogẽdis, capitulo. peruenit.

¶ Videl. 1. C. de diuer. rescri.

[Gl. seq. signat cõtrarium, & soluit.]

b Duximus innouanda.] ne si vetustate consumantur nulla fides eis adhibeatur. arg. ẽ. de fid. instru. inter dilectos arg. contra quod instrumẽtis vetustate cõsumptis, vel à muribus rosis, sit adhibẽda fides. ff. de bo. pos. secũdum tab. l. 3. §. si rosæ. & ẽ. de fide instr. capitulo vltimo.

c Nouum ius.] simile 12. dist. c. præceptis.

[Gl. seq. dat tria similia, all. tria iura in contrarium, & tripliciter soluit. Demum quærit, & soluit tripliciter.]

d Procuratricem.] fiet ergo fœmina potest esse ꝓcuratrix, sic & arbiter, sup. de arb. dilecti. similiter & iudex, 12. q. 2. cum deuotissimam: Nam & monachus de mãdato abbatis põt esse ꝓcurator. 16. q. 1. monachi. Vel dic, quod ratione administrationis potest esse ꝓcuratrix, sicut & abbas, ẽ. de transact contingit. & infra de censi. sopitæ. Vel ideò potuit esse procuratrix ecclesiæ suæ, sicut miles in causa cõsumeri fuit. ff. de procura. filiusfam. 9. veteranis. Vel dic, quod verum est, qđ Papa ex certa scientia cõstituit eã procuratricem, vnde de hoc nõ est disputandum. 16. q. 4. §. q autem. & C. đ ẽ. ita cri. l. 2. & ff. de re iu.

¶ De materia huiꝰ glosæ, vide late per Decũ & Cagnolũ in l. 2. ff. de reg. iur.

a Et sine mãdato ꝓ consorte, sicut i. cle. de ꝓcu. religiosꝰ. Io. And.

¶ Et de virtute clausulæ, ex certa scientia, vide plenè per Antoniũ Gabrielem l. 5. cõ conclusion. tit. de clausulis, cõcl. 1.

tudine prouocari prædicta priuilegia quasi iam nimia vetustate consumpta, cum fuerint non in pergameno, sed in papyro conscripta, ſ duximus innouanda: b nolentes quod ex innouatione huiusmodi nouum c ius monasterio acquiratur, sed antiquum (si qđ habet) per innouationem priuilegii conseruetur. ¶ Quia verò præfatum monasterium ad ius & ꝓprietatem Apostolicæ sedis priuilegium prædecessoris nostri pertinere monstrat: ne ius ecclesiæ Romanę remaneat indefensum, eãdem abbatissam procuratricẽ d ipsius duximus statuẽdam: vt cũ aduersus Romanæ ecclesiæ possessiones & iura, non nisi centenaria curat præscriptio, ipsa super hoc & alijs vice nostra procuret, quæ coram te in iudicio fuerit procuranda. ¶ Nolentes igitur quod de statu eiusdẽ monasterij diutius dubitet, Mandamus, quatenus locum tutum & commodum eligens, recipias testes, quos ad præscriptionem probandã Hildesemen. ecclesia, vel ad interruptionem e ostendendam cœnobium duxerit producendos: & si legitimam f præscriptionẽ probauerit, vt intendit: nisi ꝓbata fuerit interruptio ex aduerso, subiectionẽ ipsius monasterij adiudices. episcopo memorato, cũ constet ipsum in sua diœcesi g constitutũ, priuilegium ꝙ monasterio innouari fecimus cor rũpendo: alioquin eidẽ super hoc perpetuũ imponens silentiũ, monasteriũ pronuncies perpetua libertate gaudere, nostro sibi priuileg io resignato.

¶ Idem episcopo, & præposito Vticen.

¶ *Non valet confirmatio. quam religiosus impetrauit à Papa super temporali, administratione, seu prioratu si tacuit se regularem. si verò expressit, rescriptum præsumitur falsum: quia Papa non consueuit concedere. h. d. cum seq.*

CAP. V.

AD † nostram audientiam præpositum Nemanen. † ecclesiæ significante peruenit, quod quidã canonici Nemanen. † ecclesiæ à nobis literas confirmationis super administrationib. suis obtinere laborãt religionis suæ cõditione suppressa. ¶ Cum igitur regularib. personis non cõsueuerit Apostolica sedes aliqua personaliter h cõfirmare, Mãdamus, quatenus cõfirmationes, quas ab ipsis canonicis (cum regulares existant) nouerit is taliter impetratas, denũcietis irritas & inanes.

¶ Idem.

¶ Idem dicit quod supra, ea. proxi.

iur. l. 2. Sed si Papa in sua persona vellet agere, coram quo agere deberet? Debet super hoc arbitros eligere, vel delegare causam alij, arg. ff. de iurisdict. omn. iud. in qui iurisdictioni 4 Vel posset esse iudex in causa ec. lesiæ suæ. De hoc dictum est ẽ. de iudicijs, cum venissent.

4 Vide de cõsuet. quæstiõ. super gl. Io. And.

e Ad interruptionem.] sic ẽ. de resc. illud. & ca. auditis. vbi de hoc.

f Legitimam.] scilicet, centum annorum, quæ sola currit cõtra Romanam ecclesiã. ẽ. de præscriptionibus, cum nobis.

g Diœcesi.] vt 16. q. 7. omnes fideles & 17. q. 2. monasteria. & ẽ. de religiosis domibus, cõstitutus.

AD nostrã.] Communis diuisio. Secũda pars ibi, Cum igitur. Abbas Sicu.

CASVS. Quidam canonici regulares impetrabãt litteras cõfirmationis sup ad ministrationib. suis, tacito quod essẽt regulares: Significatũ fuit hoc domino Papæ ex parte præpositi illorum regulariũ: dicit Papa, quod regularib. pſonis Apostolica sedes aliqua non cõsueuit cõfirmare: vnde mandat Papa, quibusdã, quatenus confirmationes à prędictis regularibus taliter impetratas, denuncient irritas & inanes. Nota quod regularib. sua beneficia siue administrationes non cõfirmantur personaliter. Item confirmatio tacita veritate impetrata non valet.

h Personaliter.] scilicet, tacita veritate quod sit regularis: & si exprimeretur, sunt falsæ litteræ, quia in talibus personis administratio non cõfirmatur. infra cap. proximo. Secus esset si realiter aliqua cõcedantur seu confirmẽtur, quia tunc valent 5 fauore enim religionis multa eis cõceduntur. infra de priuilegijs, ex parte. & capitulo, pastoralis & c. dudum. & summa est ratio, quæ pro religione facit. ff. de religiosis & ꝙ sumptibus funerum. l. sunt personæ.

† Ea. 2. e, ſſ. in 3. compl.

† Neumasen.

† Neumasen. sed ego Nemausen. scriberem cui lectioni aliquot veteres codices adstipulantur.

5 Simile 7. de priui. ne aliqui. lib. 6. Io. And.

Porro

Porrecta nobis.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Cum igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam regulares, qui prioratibus suis prosunt, impetrabant litteras confirmationis super prioratibus suis quo ad vixerint possidendis: peruenit hoc ad Papam: dicit Papa, quod non credit huiusmodi litteras à cancellaria sua emanasse: vnde mandat illos q̃ huiusmodi litteras ostenderunt in quibus administrationes prioratuum confirmantur, puniri tamquã falsarios. Si verò nõ fiat mentio de religione ipsorum, illas denunciet non valere tamquam veritate tacita impetratas. Nota quod monachis prioratus & administrationes non confirmantur. Item rescriptum vel cõfirmatio veritate tacita impetrata, non valet.

CAP. VI.

Porrecta † nobis ex parte tua petitio cõtinebat, quod plures ex religiosis, qui Prioratib. vel alijs administrationibus præsunt, à nobis super ipsis quoad vixerint possidendis, cõfirmationis litteras se asserũt impetrasse:[a] & infra. ¶ Cũ igitur à Cancellaria nostra huiusmodi litteras emanasse nõ credam[b]: Mandamus, quatenus illos, q̃ tales litteras exhibuerint, in quibus prioratꝰ vel administrationes tãquã religiosis confirmantur,[c] eosdem punias tãquam falsitatis[d] auctores. † Si verò in eis non fit mẽtio religionis ipsorum, illas tamquam tacita veritate surreptas, denuncies non valere.

¶ Idem nobili viro Matthęo de Rinarijs. †

¶ *Sententia seu laudum contra formam iuris vel cõpromissi latũ per arbitros, licet per Papam in forma communi fuerit confirmatum, non tenet.*

CAP. VII.

Examinata † causa, quæ vertitur inter te & milites Campanicos super ecclesia sancti Angeli: perpendimus arbitriũ q̃ vicedominus Sabinen. dicebat' super eodem negotio promulgasse, cõtra formam iuris & cõpromissi[e] fuisse dictatum. Vnde non obstãte confirmatione[f] C. Papæ prædecessoris nostri, qui cõfirmauerat illud sicut prouidè[g] latum fuerat, & ab vtraque parte receptum, decernimus ipsũ irritum & inane.

¶ Caret. de resc. in 3. cõpil. & quatenus ex hoc textu colligit ob ꝓsumptionẽ puniri aliquẽ de crimine falsi, vide Ioannẽ Ananiã in Rub. de crim. fal. & Alex. cõsil. 77. i c. in cã accusationis. vol. 1.

¶ aduerte.

a Impetrasse.] tacita veritate: quia tales prioratus non cõfirmantur. supra e. proxi.

b Nõ credamus.] quia omnium habere memoriam, & in nullo peccare, potẽ est diuinitatis, quã humanitatis. C. de vete. iure enu. l. 2. §. si quid autem.

c Confirmantur.] licet enim prioratus aliquando perpetui sint. infra de statu regu. monachi, nec possunt remoueri sine ordine iuris, vt ibi, non tamen confirmantur, vt hic, & supra capitulo proximo. similiter nec episcopatus confirmari consueuerunt, licet sint perpetui. Est ẽnim ratio quare non confirmantur: quia regulariter verum est, quod non sunt perpetui. infra de statu regu. cum ad monasterium. §. tales. vnde remouentur pro volũtate abbatis, vt ibi dicitur: quia de facili huiusmodi regulares etiã si sint ꝑpetui, remouentur, infra de simonia, per tuas. in fine. Sed si administratio ex certa scientia, & cum causæ cognitione esset alicui confirmata, non posset remoueri sine mandato Papæ, vt supra eod. c. 1. & 2. & 16. q. 1. pernenit. Sed si confirmetur, & in litteris fiat mentio de ipsis prioratibus, non valent litteræ, immo sunt falsæ, vt hic dicit, & sunt puniendi tamquam falsarij, nisi euidenter appareat, quod ex certa scientia domini Papæ hoc processerit. si verò non fiat mentio de prioratibus, tacita veritate sunt impetratæ, & ita vtroque casu non prosunt, vt hic patet.

d Falsitatis.] qualiter falsarij puniendi sunt, habebis ī. de falsarijs, ad falsariorum.

Examinata.] Primo ponit causam decreti. Secundo decernit: ibi, Vnde. Abbas Sicu.

CASVS. Inter nobilem virum Matthæum de Rinaria, & quosdam alios milites de Cãpania vertebatur quæstio super iure patronatus ecclesiæ sancti Angeli de qua sub certa forma compromissum fuit in vicedominũ Sabinẽn. qui tulit arbitrium super quæstione prædicta, quod ab vtraque parte fuit approbatum & confirmatio obtenta fuit in forma communi à Papa. Tandem orta quæstione super ipso arbitrio, delata est causa ad dominum Papam Inno. ipse diligenter examinato negotio, inuenit arbitrium promulgatum fuisse cõtra formam iuris, & cõpromissi: vnde ipse arbitrium decernit irritum & inane, non obstante confirmatione C. Papæ, qui cõfirmauerat illud sicut prouidè latum erat, & ab vtraque parte receptum. No. quod non tenet sententia arbitraria data cõ formam iuris. Item nec contra formam mandati. Istẽ fines mandati diligenter seruandi sunt. Item sententia, quæ non tenet, confirmari nõ potest per confirmationem in forma cõmuni obtentam. Itẽ quod non est, vel nõ tenet, ratum non potest haberi per consensum partium.

† Riuarijs

† Ca. 3. eo. ti. in 3. compi. Et regulam huius decretalis, ꝙ arbiter debeat seq̃ formam iuris, limita nisi arbitro fit data potestas iudicãdi sm conscientiã. adde Baldũ in l. certũ. C. vnde cog. & Lanfrancum de Oriano in tract. de arbit. par. 7. q. 14.

e Iuris & compromissi.] duplici ergo ratione nõ valuit arbitrium: Primo quia contra ius fuit latum arbitriũ, fortè ꝓ. forden, vel ꝓ gratiam, & ideo nullũ. C. de arb. l. 3. i sic etiã obtinet i alijs iudicibꝰ ferant sniam cõ ius scriptum, non tenet 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua. ver. item si contra ius. sed contra ius litigatoris lata bene tenet sententia, a qua non est appellatũ, vt ibidem dicitur, & supra de re iudica. cum inter uos, in fine. Et idem intelligo in arbitrio: quia cõtra formam compromissi nihil potest facere arbiter. ẽ. de arbi. cum dilectus, ff. de arb. l. Pedius. in fi. & l. non distinguemus. §. de officio.

1 Vid ī. ti. l. cũ abomni. in vlt. gl. i. And.

f Non obstante confirmatione.] & ita patet quod confirmatio nihil vel modicum operatur: quia si aliquid inuenit, confirmat illud: alias nihil operatur. infra de concess. præben. quia diuersitatem. 2. & sic, patet quod confirmatio sub forma communi non impedit petitionem alterius, nec cognitionem iudicis. De hoc dictum est supra eod. c. 1. arg. quod si principale cassatur, & accessorũ, supra de fide instr. & supra, de re iudicum inter vos.

2 Vbi de hoc in fi. & ī. de re. iur. accessorium. li. 6.

Glossa sequens recitetur per duplex contrariũ, scilicet, infra capit. proxi. & infra de uerborum significatione, abbate.]

g Sicut prouide.] hęc enim verba, sicut prouide, in confirmationibus potita, conditionaliter intelliguntur, vt hic patet. & infra de concess præbend. quia diuersitatem. Argum. contra infra capitu. proxi. secus si ponuntur in priuilegio: quia cum priuilegium sit lex priuata, certum debet illi poni, vt aliquid concedat priuilegium infra de verbo. signifi. abbate. alias esset inutile. infra de priuile. in his. argum. supra de offic. deleg. quoniam abbas. & supra de electio. cum monasterium. Ioan.

Vener-

VEnerabilis.] Communis diuiſio. Secunda, ibi, Mandamus Alb. Siculus.

CASVS. Inter archiepiſcopum Nicoſien. & ſuffraganeos eius ex vna parte, & regē, barones & alios nobiles regni Cypri, ſuper quibuſdam decimis quæſtio exorta fuit: ſed mediāte Albanen. epiſcopo tunc legato, inter eos amicabilis compoſitio intercenit, hoc adiecto in cōpoſitione, q̄ quanto cito per ſedē Apoſtolicam fuerit confirmata, ſtatim debeat executioni mādari: Poſtmodū Papa illam confirmauit: & ad maiorē ſecuritatem tenor compoſitionis inſertus, fuit in ipſa confirmatione ipſi tamen nobiles ipſam compoſitionē ſeruare nolebant, fumentes occaſionem ex eo videlicet, quod verbum cōfirmationis ſecundū ſtylum eccleſiæ Romanæ præcedit tenorem compoſitionis, ideſt in litteris confirmationis ſuæ miſit Papa verba illa; cōpoſitionem per legatum factam confirmamus: ſicut ſine prauitate facta eſt: & ex eo videlicet eā ſeruare nolebāt: quia clauſula illa conſueta: ſicut ſine prauitate facta eſt, i litteris confirmationis continentur: cum p hoc nō videbatur ſimpliciter cōfirmata, ſed ſub conditione, videlicet ſi iuſtè eſſet lata: Propter quod archiepiſcopus & ſuffraganei eius ſignifi auerunt hoc domino Papę: vnde ipſe mandat prædictis nobilibus, quatenus ſi prædicta vera ſunt, compoſitionem illam adimplere procurent. No. quod compoſitio amicabilis poteſt fieri inter eccleſiam & laicos ſuper decimis, dum tñ auctoritas Papę interueniat, vt hic patet, aliàs non credo quod valeat citra confirmationem Papæ, inter eccleſiam & laicos. ſed hoc: cum fuit inter partes: alias non valeret, niſi Papa confirmaret compoſition. m. Not. quod ex quo Papa ex certa ſcientia compoſitionem vel tranſactionem confirmat, tenet & valet, etiam ſi alias non valeret.

¶ Honorius tertius illuſtri Regi, Baronibus & militibus, & aliis hominibus Cypri.

¶ *In confirmatione ex certa ſcientia, dictio, ſicut, ponitur cauſatiuè, nec nocet ſi verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati.*

CAP. VIII

VEnerabilis frater N. archiepiſcopus Nicoſien. & ſuffraganei eius, tranſmiſſa nobis petitione mōſtrarūt, quod inter ipſos & vos ſuper quibuſdam decimis, me diante † Albanen. epiſcopo tunc Apoſtolicæ ſedis legato, amicabilis compoſitio * interuenit: expreſsè adiecto, quod quā to cyus† eam auctoritate Apoſtolica cōfirmari cōtingeret, ſtatim deberet executioni mandari: verum licet ſit per nos confirmata, & ad maiorem rei euidentiā litteris confirmationis tenor cōpoſitionis inſertus, b ipſam tamen renuiſtis obſeruare: occaſionem friuolā prætendentes, tum ex eo quod in litteris verbum, confirmationis, (tenorem † compoſitionis) iuxta ſtylum eccleſiæ Romanæ præcedit: tum quia clauſula conſueta, ſcilicet, (ſicut ſine prauitate c prouidè facta eſt,) in eiſdem litteris continetur: & infra. Mādamus, quatenus ſi præmiſſis d veritas ſuffragatur, compoſitionem cādem adimplere curetis.

¶ Idem vniuerſis Abbatibus & Prælatis, ac conuentibus & clericis, in Conſtantinopolitana diœceſi conſtitutis.

¶ *Collatio eccleſiæ alteri facta per legatum, & per Papam confirmata, ius diœceſani non ladit.*

CAP. IX.

SVa † nobis patriarcha Conſtantinopolitan⁹ ex certa ſcientia cū eam vidiſſet, confirmauit. immo ſi cōpoſitio aliàs non valeret. ex quo Papa ex certa ſcientia confirmat, valet. ſupra de tranſact. c. 1. & capite veniens. Si verò tenor compoſitionis non eſſet ibi inſertus, nec ipſe vidiſſet compoſitionem, & eam confirmaſſet, ſicut quidè facta eſt, nihil operatur per Antonium Gabrielem, vt ſupra c. pro illum lib. 6. xi & vt dictū eſt, ſu. com. concluſione 1. ſupra eod. c. 1. Sed nun' ſion. titu. de inſtrumentum com' quid neceſſariū erit poſitionis, poſtquā' clauſulis, cō de cętero oſtendere- † Hæc duo verba: [tenorem compoſitionis,] oſtenditur cōfirmare Papa, in qua con' tinetur tenor cōpoſitionis: argu. quod ſic, ſupra de fide inſtrumento. c. 1. C. de eden. authen. ſi quis in aliquo, ſed nō ſatis vero qđ de cętero exproſſiat oſtendere inſtrumētum compoſitionis de neceſſitate, cum auctoritate Papæ tranſcriptum ſit & redactū in publicam confirmationem. C. de reſta. publicati. & infra de priui. cum olim eſſemus. & ar. ī. de fide inſt. & vſ. De hoc no. ī. de ver. ſig. abbate.

[Gloſſ. ſeq. recitetur per obiectionē, & ſolutionem.

c Sicut ſine prauitate.] per iſta verba quæ in cōfirmationibus conditionaliter intelliguntur, vt dictum eſt ſupra ca. proxi. du. itabatur, an teneret compoſitio: quia nō videbat eam cōfirmaſſe ſimpliciter, vnde eā ſeruare timebant; ſed errabant; quia illud intellig. cum Papa confirmat ea, quę non videt: & ideo dicit, in confirmationibus ſicut ſine prauitate. ſed quando cognouit de compoſitione, & videt ea quæ confirmat. tunc licet illa verba ponantur in confirmatione, non intelliguntur cōditionaliter, ſed cautatiuè, & ſic intelligitur; ſicut ſine prauitate facta fuit compoſitio. i. quia ſine prauitate. Ber.

d Si præmiſſis veritas ſuffragatur.] ideſt, ſi compoſitio taliter fuit facta & confirmata tenore compoſitionis inſerto: quia per hoc apparet quod ipſam approbauit: vnde mandat eam ſeruari.

SVa nobis.] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, Cum igitur. Alb. Siculus.

CASVS. Quidam Cardinalis legatus Apoſtolicæ ſedis in partibus Conſtantinopolitanis, contulit quædam monaſteria quibuſdam aliis eccleſijs in temporalibus & ſpiritualibus? ſuper illis collationibus confirmatio Apoſtolicæ ſedis obtenta fuit in forma communi: ſi prælati quorum eccleſiæ aliis collatæ fuerant, ſumentes occaſionem ex collationibus prædicti legati, & confirmationibus, patriarchæ Conſtantinopolitano obedire recuſant, & ei de iuribus paro hialibus reſpondere: Vnde patriarcha Conſtantinopolitanus conqueſtus fuit domino Papæ. Super hoc ſcribit

Papa

† In codice Barbatiæ ita: mediante Albanē. epō tūc legato.

† quantocitius.

† Vide Archidiaconum in c. de eccleſiaſticis. 23 q. 8.

a Amicabilis compoſitio.] benè dicit, amicabilis compoſitio: quia tranſactio ſuper decimis vt aliquid temporale detur pro decimis, non valet. ī. de rerum permu. c. vlti. nec ſuper alio ſpirituali. ſupra de tranſ. conſtitutus. ſed compoſitio bene interuenit in decimis & alijs ſpiritualibus. ſupra de tranſact. ſtatuimus. & c. de cętero & ī. de decimis. ex multiplici.

[Gloſ. ſeq. quæſt. arg. pro, & ſoluit.]

b Tenor cōpoſitionis inſertus.] vt p hoc appareat, q̄ compoſitio legitima fuerit, & nō poſſit de ea dubitari. arg. ī. od. c. 1. & a. vnde non poterat alius iudex videre de quāt. rubrica co. noſcere, vt ibi dicitur: quia Papa

Papa vniuerſis prælatis diœceſis, Conſtantinopolitanæ, dicens, quod ipſe non vult iura, quæ diœceſanis debentur, per huiuſmodi collationes, ſeu etiam confirmationes minui ſiue lędi: vndè mandat prædictis prælatis, quatenus huiuſmodi friuola occaſione non obſtante, ipſi patriarchæ obedientiam & reuerentiam exhibere procurẽt, & ei de ſuis iuſtitijs ſemper reſpondere. Nota. q legatus non poteſt ſubijcere vnam eccleſiam alteri in præiudicium diœceſani epiſcopi: nec Papa per huiuſmodi confirmationes ſup hoc obtentas intelligit iuribus epiſcopalib. præiudicium generare. Item per confirmationem ius alterius non tollitur.

† al. earundem.

a Minui.] quia non debet inde procedere iniuriarũ occaſio, vnde iura naſcuntur. C. vndè vi. meminerint. infra de accuſa. qualiter, & quando. & quia ſi ſua iura vnicuiq; epiſcopo non ſeruantur, quid aliud eſt quã vt ordo eccleſiaſticus confundatur? vt 11. q. 1. peruenit nec fuit intentio domini Papæ per confirmationem huiuſmodi aliqd ſubtrahere epiſcopo diœceſano, nec etiam per collationem Cardinalis, imo remanet ius ſaluum diœceſano epiſcopo, infra de relig. dom. c. 2. & dicit Papa: nec honoré meum reputo i quo fratres meos honorem ſuũ perdere cognoſco, vt 99. diſtinct. ecce. Et ſic patet, quod per confirmationem huiuſmodi ius alterius nõ tollitur. ſic etiã licet Papa recipiat aliquem ſub ſua protectione, non propterea eximitur a iuriſdictione ſui epiſcopi. infra de priuileg. ex parte, ſic licet aliqui aſſumant in confraternitatem Hoſpitalariorum, ſiue Templariorum, non eximuntur a iuriſdictione ſuorum epiſcoporum. infra de priuileg. cum & plantare. § penult. cap. ex tuarum. & cap. penultimo,

† nolimus

Bernardus

conqueſtione monſtrauit, quod cum quidam veſtrum ſumentes occaſionem ex eo quod I. presbyter Cardinalis tũc Apoſtolicæ ſedis legatus, quibuſdã alijs eccleſijs & clericis in ſpiritualibus & temporalibus cõmulit monaſteria eorundem, † ipſi Patriarchæ obedire recuſant, & ei d iuribus Patriarchalibus reſpondere; in ſuæ præſumptionis adiutorium inducentes, confirmationes huiuſmodi collationum à ſede Apoſtolica impetratas. ¶ Cum igitur nolumus ſ iura, quæ diœceſanis debentur, p collationes ſeu confirmationes prędictas minui ſeu lędi: Mãdamus, quaten⁹ occaſione huiuſmodi non obſtante, ipſi patriarchæ reuerentiã & obediẽtiam exhibere curetis, eiq; de iuſtitijs ſuis integrè reſpondere.

FINIS LIBRI SECVNDI.

Digitized by Google

Digitized by Google

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

¶ Quia 3. viſum eſt de iudicijs, & iudices maxime clerici nō debēt eē i peccato, maximè cū iudicant. 3.q.7.iudicet.ideò poſt tractatū iudiciorū ſubijcitur qualiter clerici debeant ſe habere in vita & honeſtate, vt ſic vitent omnē maculā peccati. Itē poteſt cōtinuari: vt 3.i proœmio continuatur. Nam in primo libro dixit de pſonis, & officijs earum. In ſecundo de actibus hominū i iudicio: reſtat videre de actib⁹ hominum extra iudiciū tā reſpectu clericorū q̄ laicorū. Et quia clerici ſunt digniores laicis,primo hic tractat i tertio d actibus clericorū: In quarto verò de actib⁹ laicorū. Tractatur⁹ igit auctor in hoc tertio lib. de actib⁹ clericorum,voluit p̄ mittere iſtam rubricam de vita & honeſtate clericorū: qa p̄ omnib⁹ debēt clerici vita & honeſtate fulgere. Et ūic q̄ verbum,vita,concernit neceſſaria ad victum clericorum: verbum autē, honeſtate,cōcernit ipſos reſpectu morum, & ſic nihil ſuperfluit.

† Cap. 13. vi refert Burchardus lib. 3.decre.cap. 102.& ſuo par.2.ca. 137.ſed Antonius Auguſtinus in notis antiquæ cōpilationis, ca.1. eo.tit. ait hoc cap.in cōcilijs eſſe ex concilio Turonēſi 2. c.4. & vide l.nemo Apoſtolorum,& ibi gloſſam & Doctor. C.de ſacroſan.eccle.

† aliisque a cancellis.

De hac materia habetur 12.q.1.& 21.q.4. & 23.diſt. c. clerici comam.vſque ad finem diſt.& cap. his bene ergo.& 35.& 41.& 43.& 44.& 86.& 91.& 92.diſt.p totum.& de conſecra.diſt.5. nunquam,vſque ad capitulum de ſpiritu.

VT laici.] Laici q̄pe altare vel in choro dum officia celebrantur, ſtare non debent, ſed cauſa orandi ire vel accedere poſſunt. hoc dicit.Tria ſunt dicta Secundum: ibi, Sed pars.Tertium:ibi, Ad orandum:Abbas.

CASVS. Dī in hoc capitulo,q̄ laici non debēt ſedere in choro inter clericos, quando cantantē diuina officia,ſed in ſancta ſanctorum.Nota, q̄ laici inter clericos ſedere non debent.Itē eccleſia debet habere duas partes,ſchorum,qui per cancellos diuiditur ab altari, & ſancta ſanctorum,ideſt,partem inferiorem eccleſiæ, quæ vulgariter dicitur,nauis eccleſiæ.

a Vt laici.] ſupple,ſtatuimus.

[Glo.ſeq.reddit cauſam,& textum fortificat.]

b Secus altare.] laici enim ibi ſtare non debent, ſed tantum clerici,vt liberius intendant diuinis officijs. 1 ve de conſec.diſt.3.ſacerdotum conſecratæ etiam mulieres incenſum circa altare portare non debent 23. diſt.ſacratas. & in c.non liceat.& de conſec.diſt.1.in ſāctis.& j.tit.proxi.c.1.in fi.

[Glo.ſeq.cum ſeq.ponit quadruplex nomen loci inter cancellos ſed in quarto aliqui variant.]

c Sed pars illa.] ideſt, chorus in quo morantur clerici ad cantandum. qui diuiditur ab altari per cancellos,vt patet,per exemplum in eccleſia Benoñ. & locus infra cancellos appellatur ſacrarium. vnde infra tales homines ibi ſacrata veſtā contingere non debent. de conſec. diſtin. 1. in ſancta. & appellatur ſacrarium diaconum,eo quòd diaconus miniſtrat ibi altari.23.diſ. non oportet.dicitur etiam preſbyterium. de conſecrat. diſt.2.ſacerdotum.

1 Prolaicis qui cantant in eccleſia nō in pulpito arguit Io.93.diſt. non liceat. Ioan.Andr.

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De Vita & honeſtate clericorum.

¶ Ex concilio Magontino. †

¶ Cum celebratur, diuiſus eſſe debet clericus à populo.

CAP. I.

VT laici a ſec⁹ altare b quādo ſacra myſteria celebrantur, ſtare vel ſedere iter clericos nō præſumāt. Sed pars c illa quæ † cancellis ab altari diuiditur, tantum pſallentibus pateat clericis. Ad orandum verò & communicandum laicis & d fęminis (ſicut mos eſt) pateant ſancta ſanctorum. e

¶ Ex concilio Pictauienſi. †

CAP. II.

CLerici † arma f portantes, & vſurarij g excommunicentur.

¶ Ex concilio Maticeñ. †

¶ Presbyter habens populum debet habere clericum, qui ſecum cantet, & in alijs hic expreſſis, exerceatur.

CAP. III.

VT † quiſque presbyter,qui plebē h regit,clericum habeat, i q nec vſurarij eſſe debent.

d Sicut mos eſt.] & ita eſt hic argu. p conſuetudine.

e Sācta ſanctorū.] Iqua ſummus ſacerdos intrabat:ſed hodie laici & fęminæ ad orandū; & cōicādum tantum p̄t intrare. Alij exponunt, ſancta, ideſt, maior pars eccleſiæ, ſiue corpus.

ADDITIO. Quę p. 1. dī nauis eccleſiæ à vulgaribus.

† Pictauenſi.

CLerici.] Pro ſūmario nota, q̄ armorū delatio clericis eſt inhibita, in tm q̄ ſ̄ facientes graviter peccāt.hoc colligitur ex eo, qa tale delictum eſt excō municatione dignū vt hic, ſed excōmunicatio non infertur niſi pro graui crimine, vt in c.nullus. & in c.nemo. 11.q. 3. Abbas.

CASVS. patet. Nota quòd clerici arma portare non debēt.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compil.

vide in Clemen. de exceſſib. prælato. Adde notus huius capitis.

† Maticeñſi.

† Burchardus lib.2.de cr.c.156. huo par. 6. cap. 152.& ca.7. eo. tit.in 1. compila.

2 Concor. tex.in auth. ſtatuimus. cū no.C. de epiſ.& cler. & Bartolum 10 col.de pa.te. c.ſi clericus.

f Clerici arma.] clerici arma portare non debent. 23.q.vlt clerici.& c.qui cunque.ſine iuſta cauſa. a iuſtā cauſam intellige ſi p loca perieuloſa trāſitū faciāt, tunc poſſunt portare arma ad terrorem latronum,licet peuerepnon delectāt.arg.23.q.3.Maximianus.aliter portare nō debent:ſi tertio admoniti non deſiterint, perdunt priuilegium illius canonis.17 q.4. ſi quis ſuadente.& j.de ſent.excom.in audientia.& c.contingit.

[Glo.ſeq.differentiam ponit,à qua in fine recedit.]

g Vſurarij.] hoc intellige 3 de laicis,qui ſunt excōdi niſi reſtituant vſuras. j.de vſur.ꝓterea.& clerici ab officio & bñficio ſuſpendendi,vt ibi dī,& repellēdi ſunt ēt à dignitatibus. j.de excep.pla.inter dilectos.& ēt deponi debent ſi de hoc cōuincant.47.diſt.quoniam multi.& nihilominus excōicandi ſunt,ſi eas nō reſtituant.

3 Secūdum Tāc.& Vincen. Io. An.

VT quiſque.] CASVS. Statutum fuit in concilio Maticeñ.q̄ qlibet rector eccleſiæ habeat clericū, qui ſecum cantet,& epiſtolā & lectionem legat, & qui poſſit docere pueros,& parochianos ſuos monere, vt mittant filios ſuos ad diſcendam fidem catholicam,ideſt,Credo in Deum quos ipſe doceat diligenter. Nota ex hac dec.quòd duo ad minus debēt eſſe in eccleſia. Itē nota q̄ ſolus presbyter non debet diuina officia celebrare. Itē nota q̄ ſacerdotis intereſt docere parochianos ſuos ſymbolum,& eos inuitare ad fidem.

h Plebem.] i.populum: quæcunque ſit eccleſia, ſiue plebis,ſiue capella,vt j.de filijs presbyterorū, ꝓpoſuit.

[Glo.ſeq.arguit.]

i Clericum habeat.] arg.q̄ eccleſia dedicari non debet niſi dos pro duob⁹ ad minus ſufficiat clericis. 1.q. 2.placuit.& de conſe.diſt.1.nemo.

ADDITIO. De hoc dic vt j.de conſec.eccl.vel alta.cum ſit.in glo.nec etiam.

[Glo.ſeq.dignat q̄riū,& ſoluit,demū q̄rit, & ſolvit.]

secum cantet: & epistolam a & lectionē legat: & qui possit scholas b tenere, & admonere suos parochianos, vt filios suos ad fidē c discendā mittant ad ecclesiam: quos ipse cum omni castitate erudiat.

¶ Gregorius nonus †.

CAP IIII.

SI quis †ex clericis d comā relaxauerit, e anathema sit. f

¶ Ex cōcilio Carthaginēsi.†

CLericus neq. comā nutriat, g neque barbam.

¶ Ex concilio Tributien.

¶ *Clericus non professus nec in sacris existens potest vxorem ducere, sed iterum tondebitur, si vult gaudere priuilegio clericali, vel dispensatiuè tenere beneficium. h. d secundum modum, qui est magis consentaneus littere, secundum quem ponit vnum casum dumtaxat.*

CAP. VI.

CLericus †si consuetudinem habuerit, vt barbam nutriat, & comam, & ita ad altare ministret, deponatur. Si autem ex deuotione hoc fecerit, non est ei imputandum.

¶ Ex concilio Carthaginēsi.†

CLericus qui comā nutrit, ex cōmunicandus est. d

¶ Ex concilio Tributien.

¶ *Clericus professus, qui comam nutrit, ab officio suspendatur.*

CAP. VII.

CLericis: † & infra.

¶ Clerici qui comā nutriunt [& barbam] †] etiam inuiti ! à suis archidiaconis tondeantur.

¶ Idem in concilio Lateraneñ.†

¶ *Frequentās monasteria monialium, & meritus nō desistēs, si clericus est, deponitur: si laicus, excommunicatur.*

CAP. VIII.

MOnasteria ¶ sanctimonialiū si quisquā clericus sine manifesta & rationabili m causa frequētare n p̄sumpserit, ra dimissa vxorem acceperit, qui quidem sit sine gradu, h nec monasterio à parentibus traditus; i vxorem permittatur habere, & iterum tōdeatur, k nec in vita sua vxorem dimittere audeat.

Alexan. iij. Cantuarieñ. archiepiscopo.

¶ *Clericus debet tonsuram deferre: & si non vult, potest inuitus à suo superiore tondere.*

CAP. VII.

CLericis: † & infra.

¶ Clerici qui comā nutriunt [& barbam] †] etiam inuiti ! à suis archidiaconis tondeantur.

¶ Idem in concilio Lateraneñ.†

¶ *Frequentās monasteria monialium, & meritus nō desistēs, si clericus est, deponitur: si laicus, excommunicatur.*

CAP. VIII.

MOnasteria ¶ sanctimonialiū si quisquā clericus sine manifesta & rationabili m causa frequētare n p̄sumpserit, ra dimissa vxorem acceperit, qui quidem sit sine gradu, h nec monasterio à parentibus traditus; i vxorem permittatur habere, & iterum tōdeatur, k nec in vita sua vxorem dimittere audeat.

Alexan. iij. Cantuarieñ. archiepiscopo.

¶ *Clericus debet tonsuram deferre: & si non vult, potest inuitus à suo superiore tondere.*

CAP. VII.

CLericis: † & infra.

¶ Clerici qui comā nutriunt [& barbam] †] etiam inuiti ! à suis archidiaconis tondeantur.

¶ Idem in concilio Lateraneñ.†

¶ *Frequentās monasteria monialium, & meritus nō desistēs, si clericus est, deponitur: si laicus, excommunicatur.*

CAP. VIII.

MOnasteria ¶ sanctimonialiū si quisquā clericus sine manifesta & rationabili m causa frequētare n p̄sumpserit,

---

1 Hec non ꝓbant iura seq. nec approbat consuetudo. Secundū Host. Si presbyter dicat Euāgeliū, nunquid vtetur stola vt diaconus, scilicet sup sinistrū humerū tm, vt 25. dist. vnum. not. 23. dist. ecclesiastice. Ioan. And.

† In pluribus antiquis deest vox, nonus.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. col. p la.

† Concilij Carthaginēse 4 cap. 44.

† Burchard. lib. 8. decret. cap. 97. Ino. par. 7. c. 11. & c. 6 eo. ti. in 1. compila.

2 Et qd significet ratio capitis, habes 11. q. 1. cuo sunt. scdm Phil. & Gof. & dicam scdm Host. ꝛ. eod. clerici. ver. coronam. Ioan. And.

a Epistolam.] sic acolythus debet legere epistolam. ꝛ 24. dist. si subdiaconus. hoc intellige in necessitate, in ecclesijs illis, vbi non sunt subdiaconi, alias intellige sm illud 49. dist. qū videmus. Nec diaconus etiam epistolam legere debet, quia videtur ab ordine suo recedere 1 74. dist. si qui clerici. arg. de cōsecr. dist. 1. c. 1. & in fin. & 91. dist. in sancta. Sed pone q ibi non sit subdiaconus, sed presbyter, diaconꝰ & acolythus: qs dicet epistolam? Acolythꝰ & diaconꝰ dicat Euāgeliū, quod est eius officiū: sed acolythꝰ sil dicat ꝓphetiā, diaconus dicat epistolam. Vin.

b Scholas.] docendo pueros Psalteriū, & cantare.

c Ad fidē.] idest, Symbolū. idest, Credo in Deum patrem: qđ antiquitus ante baptismū didicerēt baptizādi. de cōsecr. dist. 3. ante viginti. & 10. q 1. placuit.

d Si quis ex clericis. CASVS. Dicitur in hoc cap. q si aliquis ex clericis comam relaxauerit, scilicet in cōtemptū ecclesiæ, anathema sit. Nota, q clericus qui comā nutrit, ex cōmunicandus est. d Si quis ex clericis.] idest cap. habes 23. dist. si quis ex clericis.

[Gloss. seq. casum excipit, & ponit versus.]

e Relaxauerit.] habitū semel susceptū nō debet dimittere. 20. o. 3. procliuis. nisi ex iusta causa. ꝛ eo. clerici. vnde cum quidā reprehenderetur à Papa, respondit.

Tutius vt peterem laici sub imagine Romam,
Fas fuit vt sinerem luxuriare comam. Ber.

f Anathema sit.] si fiat. non enim est excommunicatus ipso iure. 30. dist. quasi per totum.

CLericus.] CASVS patet. No. quòd clericus comam nec barbam nutrire debet, nisi ex iusta causa scilicet ex timore.

g Nutriat.] nisi ex iusta causa, vt dictum est in proxi. c. & ꝛ eo. clerici. imò deton so capite & patentibus auribus incedere debet. 2 23. dist. non liceat 2.

CLericus.] Legi potest hoc cap. sic, quod principiū & finis ponāt vnū casū, mediū aliū, & secundū hunc sicut dictum est. Si clericus nō in sacris cōtrahat matrimoniū, vxorē nō dimittat; & si professus cōtrahat, separabitur ab vxore, & iterū tondebit. Abb. CASVS. aliquis clericus, qui non est in sacro ordine, nec est professus aliquam religionem, accepit vxorem, & dimisit tonsuram: quæritur an est in consilio Tributien. quid sit de isto clerico faciendum? statuit concilium, q vxorē

h Sine gradu.] facit. o. fin. 32. dist. si quis eorum.

i Traditus.] si enim traditus fuisset ita q monachꝰ esset, non posset habere vxorē, quam post modū accepisset alias nō ꝓhibet redire ad sęculu. ꝛ. de reg. & trāsit. ad reli. cū simus. & 20. q. 1. quā progenitores. & 32. d. placuit, & c. feriati. & c. si q verò.

[Glo. seq. signat 5 rium, & remittit.]

k Tōdeatur.] ar. est hic q clericus cōiugatus dēt portare coronā. arg. ad hoc, 20. q. 3. eos qui. & c. ꝓcliuis. Sed arg. ꝛ. ꝛ. de cleri. coniuga. Ioannes. vbi de hoc.

CLericis.] Capitulum istud ponitur 23 dist. clerici. & est pars illius. ꝛ. ne cleri. vel mo. c. clericis Bernardus.

CASVS. Dicit in hoc cap. q clerici, q comā nutrierint, tōdeātur ab archidiaconibus suis etiā inuiti. Nota q clerici tōsuram portare debent.

[Gl. seq. duo elicit argumenta.]

l Inuiti.] argu. q aliquis cogendus est ad bonū, & ad id ꝓcipue quod iā susceptū. 45. di. de Iudęis, in fi. & ꝛ. de bap. & eius effe. c. maiores. versus finē, alias nemo debet cōpelli ad bonum, vtibi dī. & 23. q. 5. ad fidem. Itē arg. q beneficia conferuntur in inuitos. 45. dist. & qui emendat. & 23. q. 5. non vos. circa me. & q. 4. displicet. & 74. dist. placuit & cap. consuluit.

MOnasteria.] CASVS. Quidam clerici monasteria monialium nimis frequentabant: statu t Lateraneñ. concilium, q sine manifesta & rationabili causa vlterius frequentare non præsumant. qđ si fecerint, q ęfm arceantur: & si non desiterint, ab officio suspendantur: si laici fuerint, excōicentur. Nota q cum aliquis facit ꝓhibitionē canonis, nō sufficit ad hoc q excusetur causa rationabili, nisi sit manifesta. Item hoc verbum, frequentare, in vitium sonat. Item crimen ꝓp quod excommunicatur laicus, deponit clericum.

m Rationabili.] 18 q. 2. pernicioſam & c. diffinimus. & 91. dist. clericus, nec sufficit causa rationabilis, niti sit manifesta ut hic videtur.

ADDITIO. Et argum. 11 q. 3. non sunt. & 22. q. 1. nolo.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

n Frequentare.] Solam frequentiam reprobare videtur: sed frequentia videtur ex duabus vicibus. 25. q. 2. ita nos. arg. opt. 26. distin. vna tantum nec repetita: quia remissionem veniæ crimina, nisi semel commissa non

3 Sano modo hoc intelligas, videlicet non prohibetur redire ad sęculum ante professionē emissam. & ita loquuntur, & intelligunt iura hic citata.

† Cap. 6. tit. ne clerici vel monachi, in 1. cōpilat.

† Hæc duo verba, & barbā, desunt in omnibus manuscriptis.

† Concilij Laterā. sub Alexan. iij. c. 11. & cap. 8. eo. tit. in 1 compil.

& non habent.C.de epiſ.audi.l.3. ſic ergo vltra vnam vicem ſine manifeſta & rationabili cauſa,nullus illuc ire debet: quia ſtatum malum præſumitur.

a Non deſiterit.] Arg. q̃ admonitio ſemper præcedere debet vindictã, vt ſe corrigat quis ante quam puniatur.23. q.2.indigne.

† al. ita: ab epiſcopo arceatur.

QVoniã.] Tria ſunt dicta. Secundum: ibi,Si qui. Tertium:ibi,Indulgemus.Abbas.

CASVS. Quia tot clerici inſtituebant in eccleſijs, q̃ honeſte de bonis ipſorũ non poterant commode ſuſtentari:ſtatuit Gre.Vij.vt ſecũdũ facultates eccleſiarum,conſideratis expenſis, certus numerus clericorũ ſtatuatur i eis, & bona clericorũ veniant in cõi, & in vna domo comedãt,&dormiãt ſub vno tecto:& ſi q̃ hoc ſtatutum facere præſumpſerint, p ſuſpẽſionem officij & beneficij ad hoc cõpellatur,& etiã ſi opus fuerit grauius puniantur; ſecundo dicit, q̃ ſi aliquis eorũ, qui ſimul viuũt manus violentas in ſociũ miſerit,indulget Papa ꝓlatis eorũ poteſtatẽ abſoluẽdi eos,& pœnitentiã imponendi:niſi forte atrocitas facti grauiorem pœnam exigat. Nota ex hac decretali, q̃ ẽm facultates eccleſiarũ clerici sũt inſtituendi in eis. Itẽ canonici regulares de iure cõi debẽt cõiter viuere. Item cum regularis verberat regularem,prælatus eius poteſt eum abſoluere,niſi delictum ſit enorme.

† Vide l. nemo. C.de epiſ. aud.& l. i.cũ gl. §. Iulianus. ff. de iti.actu. priua.

† nonus. octauus. quartus. tertius.

Sed vt plurimum legitur: octauus, tam in vetuſtiſſimis, q̃ in recentioribus.

† Cap.10.eo. tit. in 1.compilat. cõfert concilium Toletanum 4. ca.23. refert Gratianus 12. q.1.ca.1.

† al. ita: atque prouentibus. &c.

Glo.ſeq.no. triplicis expenſæ rationem habendam, & de reſiduo numerum taxandum alleg. §. concord.]

b ¶ Et expenſis.] Iſtud notabile eſt,quod in facultatibus æſtimãdis habẽda eſt ratio expenſarum 1.quæ ſint in hoſpitalitate, ad quam tenentur eccleſiæ. Itẽ in epiſcopalibus perſoluendis. ℣.de præb.de monachis. & recipere nũcios &.legatos Apoſtolicæ ſedis, ℣.de cẽſi.cũ inſtantia,& arg.ad hoc.2.q.5.nobilis.Illi enim fructus æſtimandi ſunt qui ſuperſunt deductis expenſis. C.de fru.& li.expen.l.1.2. & ita tot ſunt ponẽdi in eccleſijs, quot ex fructibus illis poſſint honeſtè ſuſtẽtari, vt hoc euidenter patet.& ℣.de inſti.ar.& c. auctoritate. & ℣. de conceſ.præb.ex parte in fi.& ſ.de cõmit.cum M.Ferrarien.& ℣.de verb.ſigni.c.vlti. & hæc exceptio legitima eſt cum facultates non ſufficiunt,ſ.ut ſint diſtinctæ præbendæ in eccleſia, ſiue non.

[Glo.ſeq.alle ties canones pro,& duos contra,quos dupliciter ſoluit.]

c ¶ In vna domo.] ſic 32.diſt.præter hoc, & de conſe. diſt.5.in omnibus.& 12.q.1.neceſſaria. arg.℣. 12.q.1.

per epiſcopum † arceatur:& ſi non deſiterit[a], ab officio eccleſiaſtico reddatur immunis. Si laici, excõicationi ſubdantur†, & à cœtu fidelium fiãt penitus alieni.

¶ Gregorius ſeptimus. †

¶ *Epiſcopus poteſt ſtatuere in eccleſia certum[b] numerum clericorum,ſecundum ipſius facultates, qui viuant in communi, & contradictores ad hoc compellere:& iſtos in communi viuentes poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa, propter iniectionem manuum in ſocium.*

CAP. IX.

QVoniam †(vt ait ſcriptura)& infra. ¶ Statuimus,vt facultatibus eccleſiarũ veſtrarum, prouẽtibus†& expenſis bdiligenter inſpectis,certũ in eis valeatis ponere numerum clericorum: & ſtatuere vt bona eorum veniant in cõmune:in vna domo[c] veſcãtur, atque ſub vno tecto dormiant & qeſcãt, ¶ Si qui verò contradictores extiterint,licitum ſit vobis per ſuſpenſionem officij & beneficij, aut grauiori etiã pœna, ſi opus fuerit,ad hãc obſeruantiam eos appellatione compellere non obſtante. ¶ Indulgemus etiam, vt ſi quiſquam eorum,qui ſimul viuunt, d pro manus† iniectione i ſocium, à communione meruerit fieri alienus re conciliandi & pœnitentiã imponendi, poteſtatem plenariam habeatis niſi forte atrocitas[e] facti pœnã grauiorem expectet. †

¶ Innocentius tertius.

¶ *Eccleſiaſtici iudices & delegati gratis iudicare debẽt, nec exigere poſſunt decimam vel aliam quotam litis etiã ſi hoc habeas conſuetudo.*

CAP. X.

CVm † ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolica delegati faciebant pactum cũ litigãtibus ſuper decima parte litis,vel etiam alia,ſecundũ conſuetudinẽ loci,more ſæcularium, recipiẽtes de hoc pignora pro ſalario præter expenſas victualium,non cõſiderantes quòd eccleſiaſtici reditus ad hoc ſint eis deputati, vt inde honeſtè viuãt:peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ,vñ mãdat q̃ de cetero ab his ſibi debitis exactionib.dẽant abſtinere, & gratis

quia tua.& 32.diſt.ſi qui verũ.Solu.quod dr̃ hic, & in concor.ſignanter,ius cõe eſt,& honeſtum eſſet,vt ſeruaretur:ſed derogatur huic iuri per ℣riam conſuetudinẽ, quam Papa ſcit & tolerat.Capitula ℣ria loquũtur ſm antiqua tempora, de quibuſdã clericis coniugatis, quibus dabantur beneficia extra conſortiũ aliorũ,potiꝰ de gratia q̃ de iure: q̃a de nouo cõuerſi fuerãt, & loquit in vtroq; capitulo de eꝑo Anglorum. tic.35. q.3. quẽdam lex.& c.q̃d ſcripſi. Si vis intelligere capitulũ iſtud d regularibꝰ, planũ eſſet: quia non dicitur hic de quibus loquatur: & hoc vr ex eo quod dr̃ ℣. indulgemus, vt ſi quiſquam eorum qui ſimul,&c. q̃ ſimul in eo refectorio comedere, & dormitorio dormire debent. ℣. de ſta. reg. cum ad monaſterium.

† manuum

Glo.ſeq. reci. per q. de quibus clericis hoc intelligatur.]

d Qui ſimul viuunt.] ex hoc videtur, q̃ loquatur hoc capitulũ de regularibus, qui ſimul viuunt & dormiũt quibus tñ conceſſum eſt vt à ſuis ꝓlatis abſolui poſſint. ℣.de ſent.excom. monachi.& c. ũtilium. & hoc idem priuilegium conceſſum eſt Hoſpitalarijs Hieroſolymitanis, vt per ſuum Priorẽ, qui ſacerdos eſt abſoluantur ℣.de ſen.excõ.canonica. Alij verò ꝓlati ſæcularũ eccleſiarum hoc priuilegiũ non habẽt: quia cũ regularibꝰ tñ cõcedatur,vt patet per iura prædicta, aliis denegatur.25.diſt.qualis.& argu.℣.de præſum.c.nonne. & ff. de iudi.cum prætor. Non enim quod vni perſonæ per priuilegium ſigillatim conceditur,aliis conuenit indiſtincte gari.16.q.1.hinc eſt etiam,in ſi.& 7.q.1.petitti. Omnibus enim illud beneficium eſt prohibitum niſi ſpecialiter ſit conceſſum, & ſic intelligitur hoc capitulum tantùm de regularibus. Ber.

† exponat

† Cap.1. eo.titu.in 3. compil.

Et quibus ꝓnis ſint cauſæ eccleſiaſticę committendę:vide cõcilium Triden. ſeſſio.25. de reforma.c.10.

e ¶ Atrocitas.] hoc ſemper excipitur.℣. de ſent.excõ. cum illorum.

CVm ab] Primò reprehendit auaritiam iudicum. Secundò ponit reprehenſionis cautam. Tertiò concludit iuſtitiam,partes patent Abbas.

CASVS. Quidam iudices à ſede Apoſtolica delegati faciebant pactum cũ litigãtibus ſuper decima parte litis,vel etiam alia,ſecundũ conſuetudinẽ loci,more ſæcularium, recipiẽtes de hoc pignora pro ſalario præter expenſas victualium,non cõſiderantes quòd eccleſiaſtici reditus ad hoc ſint eis deputati, vt inde honeſtè viuãt:peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ,vñ mãdat q̃ de cetero ab his ſibi debitis exactionib.dẽant abſtinere, & gra-

g Concor. ext. in l.4. cũ gl.ff. vbi pupil. educ. deb.

a Hoc fructuum noie continetur, qd̃ iuſtis sũptibus deductis ſupereſt. Ioan. And. 3 al.ita: ſitne ſit diſtinctus numerus canonicorum, ſiue non.

tis iudicium fuũ litigãtibus debeant impertiri, eo nõ obstante quidam dicebant, qd illud faciebant nomine assessorum; cum non liceat iustum iudicium vẽdere, & venales sniæ secularibus legibus improbentur. Nota ex hac decretali, q non solu a malo, sed ab omni specie mali abstinẽdu est. Itẽ expẽsæ põt peti a delegatis, & hoc intellige cũ proficiscuntur extra domiciliũ suum cũ expensis hic nõ reprobentur. Itẽ delegati, qbus beneficia sua sufficiunt, salariũ accipere non debẽt, & multò minꝰ ordinarij, sed gratis reddere debẽt iudiciũ. Itẽ venales sniæ non valent, ita quod appellare non est necesse.

[Gl. seq. casum excipit, quem determinat & signat ꝛ ciũ.]

a Abstinere.] nisi vbi quis redimit iustum. vt 1. q. 3. quæsitũ. arg. ꝛ. de simo. dilectus. vbi de hoc semper tamen præsumit esse malum, ut 1. q. 1. nullus 2. 1 nisi manifestè ꝓbetur contrarium: videtur enim corrumpere iudicem, licet sit arg. contra. 14. q. 5. nõ ũne. Vincen.

[Glo. seq. reci. per q. an secũdum l. &c. soluit quod non. allegat contrarium, & soluit.]

b More sęculariũ] mos ifte de decima parte litis exigenda contra legem est. ut in auth. de ind. §. ne autem coll. 6. Vbi delegatus etiam à principe non habet nisi duos aureos in principio litis, & duos in fi. & hoc cum causa excedit centum aureos: aliàs nihil, vt ibi dicitur. arg. C. de testamentis consulta. ordinarius autem non debet habere nisi sportulas 3. q. 3. c. inducis. §. offeratur. arg. C. de epis. & cle. auth. generaliter. sed ibi decima pars datur aduersario, sed non iudici: vnde non contradicit. Aduocatus etiam super certa parte litis cum clientulo pacisci non debet. C. de postula. l. si quis aduocatorum.

[Glo. seq. recitetur, per q. an debeantur expensæ iudici. & distinguit inter delegatum Papæ, & ordinarium, vel delegatum ordinarij.]

c Præter expensas.] delegati enim iudices debent habere expensas quando proficiscuntur extra domicilium sum sicut testis. 4. quæst. 3. c. si testes. §. uentaris. quia nemo cogitur suis sumptibus militare. infra de simon. cum sit Romana. & supra de præsc. cum ex officij. & 28. quæst. 1. iam nunc. & de suo non tenetur quis facere beneficium. 10. quæst. 2. precariè. Munera enim nõ sumptus prohibentur. 1. q. 1. iudices. & modica xenia recipere possunt. ff. de offic. præsi. l. plebiscita. xenia 3 .ff. non sunt lucra. de offic. procon. l. solent. §. vlt. ea, tamen moderatione, ne perducantur ad nimiam quãtitatem, vt ibi & ne litigatoribus enormis damnum infligant. argumen. 10. quæst. 3. illud. immo si pauperes sunt litigantes, debent etiam à sumptibus abstinere quia tunc & ordinarius habet sportulas: in authen. de man. princ. §. si tibi quoque. coll. 3. Ordinarius autem nunquam debet habere expensas. nam ideo stipendia sunt ei constituta. 23. q. 1. militare. imo & cum de mandato principis ad aliam prouinciã ꝓficiscitur, debet expendere illa, quæ domi expẽderet. in authen. de man. prin. §. illud eũ. coll. 1. qñq; tñ ordinarius recepit expensas cũ ecclesiã conferat. ꝛ. de ῑmo. cum sit Romana. & cum visitat prouinciã suã ꝛ. de cens. cũ Apostolus. & c. sopitę. &c. cũ nug. Itẽ si ordinarius dat delegatum, tunc ordinarius dẽt ei facere expensas, ꝛ. de offi. ord. iter cętera. licet quidã ꝛrium faciãt. 4 quod tñ facere non debẽt; unde possit ab eis repeti tamq̃ indebitũ. ar. ꝛ. de magist. prohibeas. & ꝛ. de cẽli. ꝓcuratores, i fi. & 18. dist. quoniam, & cap. seq.

d Gratis studeatis.] gratis ergo debet iudex iudiciariũ ordinẽ impertiri, nõ tñ ꝓpea reprobãtur expensæ. testis enim gratis dẽt ferre testimoniũ, & tñ recipit expẽsas. 4. q. 3. c. si testes 5. vẽturis. Sic & ꝓcuratori nõ ꝓhibẽtur sumptꝰ, sed pacisci de certa parte litis ꝓhibet. ei. ff. de pac. l. sũptꝰ. & fideiussori ꝓhibet de certa parte pacisci. q fideiussit iudicatum solui. ff. mandat. l. fi remunerandi. §. marius. Bernar.

e Nomine assessorũ.] assessor enim bene potest petere mercedem: eo quia suis sumptibus ad hoc non cogitur. 28. q. 1. iam nunc. nemo enim de suo beneficium facere cogitur 10. q. 2. precariè. & ꝛ. de præsc. cũ ex officij. & merces sibi pro lal oresuo constitui debet. 12. q. 2. charitatẽ. & iurisconsultus bene potest nẽdere reũ consiliũ. 11. q. 3. non licet. & 14. q. 5. non sunẽ. & dicit lex quod spe præmiorum inuitandus est assessor. C. de assess. l. 1.

f Reprobentur.] ita quod nõ sit opus appellare. 2. q. 6. §. venales. & C. quando prouoca. non est necesse: l. uenales. Si autem fuerit sententia arbitri, tenet; sed agens ex ea repellitur doli exceptione. C. de arbit. l. 3. Ber.

Deus qui.] Primò ponit exordium. Secundò causam mandati: ibi, Ne igitur. Tertiò mandatum: ibi, Mandamus. Abb. Siculus.

CASVS. Liuonienses de nouo conuersi erant ad fidẽ: datus fuit eis eps, & quidã alij fratres ad prædicandum Euangelium: quia isti prædicatores dissimilẽ habitum habebant, murmurabant, & scandalum inter Liuon. suscitabatur ex tali diuersitate: scribit Papa epo Liuon. & alijs fratribus, dicens, ne propter dissimilem habitum scandalum suscitetur inter illos, quibus unum Euangelium prędicant: mãdat eisdem, quod omnes debeant se confirmare in unum regulare propositum, & honestum habitum, quantùm spectat ad hoc officium, non obstante eo, quod quidam illorum sunt monachi, quidam verò canonici regulares. Ex hac decre-

1. Thes. 5.

† In codice Barbarię: ita, more sęculariũ iudicũ.

† Vide l. 3. ff. quod cuiusque uni. & ibi. l. quæ onerandæ. ff. de optio. legata.

1 Host. dicit qđ redimere vexationem non est malum, nec species mali. 22. q. 4. q. peccat. canõ ille ad hoc inducitur ad ꝛriũ, qa dãs repetit pro soluto vide qđ ibi not. & 11. q. 3. qui rectè. Ioan. And.

2 Ciuilis fori: quia in ecclastico sportulæ nõ debentur. super quo vide qđ nota. de plꝰ peti l. c. vnico, super gl. pen. Ioa. And. Adde etiam Romanum singul. 183. incipien. Tu scis. & quę dixi. libr. 3. commẽt. in Directo. Inquisi. Scho. 148.

3 In esculẽtis & poculentis tãtũ quod dicit ꝛ. de rescriptorum. §. insuper. lib. . Io. And.

† al. ita: & venales sniæ ipsis etiam secularibus legibus reprobantur.

4 De hoc articulo vide spec. tit. de sala. §. 1. ibi dem habes pleraq; alia huc spectãtia.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõpila.

Et de materia huius decretalis vide omnino extrauagantẽ Alexandrini. incip. cũ hora. insertã post Directorium Inquisitor. inter litteras Apostolicas.

5 Concordat. tex. cum gl. & Bar. in l. 1. ff. de var. & extraord. cognit.

decret.non, & propter scandalum recedit à iure, & ab habitu regulari: sed istud fit ad tempus ex causa. Item in ijs, quæ spectant ad professionem, auctoritas Papæ intelligitur excepta, sicut dicitur de iuramento.

[Glossa seq. arg. & illud determinat.]

¶ dilindio.

a Professi.] arg. q sicut i quolibet iuro auctoritas Papæ intelligit excepta, vt ff. de reiur. cõstitut., à prio sensu. & ff. de iureiur. veniẽtes. ita & in professione. arg. ff. de reg. & trãsf. ad relig. quia i insulis. hoc verũ intellige q̃ tum ad solemnitates: secus tñ est i ijs quæ sunt de substantia ordinis, vt ff. de sta. reg. cũ ad monasterii, i fi. Cum aũt isti sint diuersarũ pp fessionũ, sicut non possunt esse i vna ecclesia: quia dicit canon: Homines diuersæ professionis, nõ sociabis i vno, codẽq; officio. 16. q. 7. in nouis. quia quilibet se cõformare debet moribus eorũ, inter quos viuit, vt 41. dist. quisquis. nã ex diuersitate habitus generatur scandalũ. 33. q. 5. ad Deum pari. Cõformabunt aũt isti se in superiori habitu: sed interius ferãt vestes congruentes suę religioni. Et est hic arg. pro opin. Hugo. q canonicus regularis possit fieri canonicus in ecclesia seculari. arg. 74. dist. quorundã. & 58. dist. c. 2. sicut monachus potest esse episcopus in ecclesia seculari. 18. q. 1. cap. 1. Ioan.

¶ Hunc textũ dicit hic Abb. esse singul. ad hoc q vbi ex diformitate habitus oritur scãdalũ, aut ex varietate obseruãtiæ, pñt se conformare in vnum honestum habitum & propositum.

† Cap. 4. eo. tit. in tertia compilatio. concil. Trid. sessio. 24. de reforma. capi. 12. §. vestitu insuper. Vide Nauarrum in manuali cõfessariorum, capit. 19.

etiam regularem vitam sub alia districtione † professi:[a] omnes pariter in vnum regulare propositum & honestũ habitum, quantum ad hoc spectat officium, conformetis. †

¶ Idem.

¶ Ludi theatrales etiam prętextu consuetudinis in ecclesijs, vel per clericos fieri non debent.

CAP. XII.

CVm †decorem domus Dei: & infra.

¶ Interdum ludi fiunt in ecclesijs theatrales, & nõ solum ad ludibriorũ spectacula introducũtur in eis monstra laruarum,[b] verum etiam in aliqbus festiuitatibus[c] diaconi, psbyteri, ac subdiaconi insanię suę ludibria exercere præsumũt: & infra. ¶ Fraternitati vestræ mãdamus, quatenus ne per huiusmodi turpitudinẽ, Ecclesiæ inquinetur honestas, prælibatam ludibriorum consuetudinẽ, vel potius corruptelã,[d] curetis à vestris ecclesijs extirpare.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ Clerici debent continere, & castè viuere: contra facientes punit: & seuerius puniuntur illi, qui possunt legitimo matrimonio uti.

CAP. XIII.

VT clericorũ mores & actus in melius reformẽtur, continenter & castè viuere studeant vniuersi, pĩcipue i sacris ordinibus constituti: ab omni libidinis vitio prę cauentes, maximè illo, propter quod venit ira[e] Dei in filios diffidentię, quatenus in conspectu oipotentis Dei, puro corde, ac mundo corpore, valeant ministrare. ¶ Ne verò facilitas[f] veniæ, incentiuum tribuat delinquẽdi, statuimus, vt qui cõprehẽsi fuerint incontinentiæ lacerare, puniantur secundum canonicas sanctiones, prout plus vel minus peccauerint, vt quos timor diuinus à malo non reuocat, pœna temporalis compescat. & si quis propter hoc suspensus diuina præsumpserit celebrare, ecclesiasticis beneficijs spolietur: & extra pro duplici culpa perpetuò deponatur. prælati verò qui tales sustinuerint in suis iniquitatibus, & præcipue obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari pœna puniantur. Illi verò qui matrimonio possunt vti secundam morem regionis fœdi lapsi fuerint, grauius puniantur. Nota quòd aliqui puniuntur, vt cæteri similia facere pertimescant. Item qui plus peccat, plus debet puniri. Item quos timor Dei a malo non reuocat, pœna temporali puniantur. Item qui suspensus ab homine celebrat, diuina, debet deponi. Item agentes & consentientes pari pœna puniri debent.

¶ Idem in concilio generali. †

† Concilij generale Lateran. sub Innocentio iij. c. 14 & c. 3. eod. titu. in 4. compilatione de continentia clericorũ, & de pœnis inconti nẽtiũ vide quid nouissimè statuerit concilium Trid. sessio. 25. de reformat. c. 14.

a Professi.] arg. q sicut i quolibet iuro auctoritas Papæ intelligit excepta, vt ff. de reiur. cõstitut., à prio sensu. & ff. de iureiur. veniẽtes. ita & in professione. arg. ff. de reg. & trãsf. ad relig. quia i insulis. hoc verũ intellige q̃ tum ad solemnitates: secus tñ est i ijs quæ sunt de substantia ordinis, vt ff. de sta. reg. cũ ad monasterii, i fi. Cum aũt isti sint diuersarũ pp fessionũ, sicut non possunt esse i vna ecclesia: quia dicit canon: Homines diuersæ professionis, nõ sociabis i vno, codẽq; officio. 16. q. 7. in nouis. quia quilibet se cõformare debet moribus eorũ, inter quos viuit, vt 41. dist. quisquis. nã ex diuersitate habitus generatur scandalũ. 33. q. 5. ad Deum pari. Cõformabunt aũt isti se in superiori habitu: sed interius ferãt vestes congruentes suę religioni. Et est hic arg. pro opin. Hugo. q canonicus regularis possit fieri canonicus in ecclesia seculari. arg. 74. dist. quorundã. & 58. dist. c. 2. sicut monachus potest esse episcopus in ecclesia seculari. 18. q. 1. cap. 1. Ioan.

CVm decorem.] Primo ponit factum reprehensibile. Secundo illud præcipit emendari: ibi, Fraternitati. Abb. Siculus.

CASVS. Quidã ludi, qui dicuntur theatrales, fiebant in ecclesijs in quibus introducebantur monstra laruarum: pp quos ludos, honestas ecclesiæ deformabatur: & presbyteri & diaconi id quibusdam festiuitatibus, vt Sancti Stephani, sancti Ioannis, & Innocentum, ludibria sua exercebant: mandat Papa prædicta in consuetudinem ludibriorum, imo potius corruptelã de prædictis ecclesijs penitus extirpari: ne propter huiusmodi turpitudinem honestas ecclesiæ inquinetur. Nota quòd consuetudo inhonesta & turpis debet ab ecclesia abolere.

[Glossa sequens distinguit inter ludos lasciuiæ, & compunctionis.]

b Monstra laruarum.] prohibitum est etiam causa ludibrij vti habitu monachali, vel alio religioso, & grauiter punitur qui hoc facit. in Auth. de sanct. episc. §. vlt. coll. 9. & arg. C. de epis. aud. l. minimè. Non tamẽ hic prohibetur repræsentare præsepe Domini, Herodẽ, Magos, & qualiter Rachel plorabat filios suos, & cætera quæ tangunt festiuitates illas, de quibus hic fit mentio, cum talia potius inducant homines ad compunctionem, quàm ad lasciuiam vel superbiam: sicut in Pascha, sepulchrum Domini, & alia repræsentantur ad deuotionem excitandam. Et q hoc possit fieri, est arg. de consec. dist. 2. semel. & dist. 4 quæris, versus fin. Et quodlibet festum est signũ & repræsentatiuum præteritarum rerũ. 75. dist. quòd die dominico.

c Festiuitatibus.] scilicet sancti Stephani, sancti Ioãnis, & Innocentum.

d Corruptelã.] iuris cõsuetudo potiùs corruptela, q̃ cõsuetudo: quæ enim est extirpãda. 8. dist. mala consuetudo. & ff. de consue. cum inter vos. & c. cũ venerabilis. & ff. de ex. ec. pla. c. inter dilectos.

VT Iudæorum.] Quinq; sunt dicta. Primo indicit clericis honestatẽ & castitatẽ. Secũdo imponit pœnã. Tertio aggrauat. Quarto punit plãus negligentes, & corruptibiles. Quinto punit Græcos incontinentes. Sed arg. ibi: Ne verò. Tertio ibi, Si qs igitur. Quarto ibi, Prælati. Quinto ibi, Qui autem. Abb.

CASVS. In prima parte huius ca. statuit concilium Lateranẽse, q clerici mores & actus suos reformẽt in melius, & viuant castè, & perpuè in sacris ordinibus cõstituti, ab illo vicio pcauẽtes pp qd ira Dei venit i filios diffidẽtię. Secũdo dr, ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, statuit, vt qui deprehensi fuerint vicio incontinentiæ lacerare, puniantur secundum canonicas sanctiones, prout plus vel minus peccauerint, vt quos timor diuinus à malo non reuocat, pœna temporalis compescat. & si quis propter hoc suspensus diuina præsumpserit celebrare, ecclesiasticis beneficijs spoliatur: & extra pro duplici culpa perpetuò deponatur. prælati verò qui tales sustinuerint in suis iniquitatibus, & præcipue obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari pœna puniantur. Illi verò qui matrimonio possunt vti secundam morem regionis fœdi lapsi fuerint, grauius puniantur. Nota quòd aliqui puniuntur, vt cæteri similia facere pertimescant. Item qui plus peccat, plus debet puniri. Item quos timor Dei a malo non reuocat, pœna temporali puniantur. Item qui suspensus ab homine celebrat, diuina, debet deponi. Item agentes & consentientes pari pœna puniri debent.

c Ira Dei.] vt ff. de ex. ed. prælat. clerici. & 32. q. 7. fragilitia. & in auth. vt non lusc. cont. nat. coll. 6. i & tales vicimo supplicio ponuntur. C. de adult. cum vir.

f Facilitas.] 33. q. 4. est iniusta. Et si ea quæ male vsurpãtur omittimus, excessus viã alijs aperimus. 35. q. 9. Ioan. & 93. dist. peruenit.

¶ Hanc & seq. vide in pre. clerici, super i. & vit. gl. Ioan. And.

a Pœna.] simile dicit lex: quos ad vitæ decora domesticę laudis exempla non reuocant, correctionis saltem medicina compellat. C. de emend. propin. l. vnica. & ē. de elect. cum in cunctis, in fine. & 62. dist. docendus est populus. & necesse est vt ferro abscindani vulnera, q̄, &c. 82. dist. plurimos. in fine. & certum, quippe nostræ mentis, &c. 7. q. 1. c. aduertimus, §. cum autem.

b Deponatur.] ecce quanta est pœna illius qui celebrat suspen us. j. de clar. excom. min. clerici. & c. latores.

ADDITIO. Nisi probabili ignorantia excusetur. co. tit. Apostolicæ.

c Regionis.] hoc dicit propter Orientales, qui vtunt matrimonio iam contracto, etiā in sactis ordinibus. j. de cler. coniuga. cum olim. 31. dist. aliter. Bern.

A Crapula.] Primo phibet crapulā & ebrietatem. Secundo abusum se obligantium ad potum: ibi, vnde illū. Tertiò pœnas statuit: ibi, Si quis. Abbas.

CASVS. Primò dicitur, q̄ clerici absti nere debent à crapula & ebrietate, & vinum sibi temperare, & se vino. Secundo dr̄, quòd non incitēt se adinuicē ad bibendū: quia ebrietas vitium libidinis est, & mētis exiliū. Tertio dr̄, quòd non inuitent se ad q̄ales pot⁹, vt qui plus bibit laudetur. Quarto dicit, q̄ tales, nisi cessauerint, suspendant ab officio & beneficio. Nota q̄ clerici sobrij debent esse. Itē ebrietas parit vitium libidinis, & mentis exilio inducit. Item æquales potus sub pœna officij & beneficij prohibeti debent.

d A crapula.] 44. dist. denique. Crapula dicitur quantū ad superfluitatem ciborum: & dicitur crapula quasi cruda epula. Ebrietas quantū ad potum, & dicitur ebrietas ab e, quod est sine, & bria, quod est mensura. Vnde ebrius est qui sine mensura bibit: vnde Horatius.

Fœcundi calices, quem non fecere disertum.

[Glos. seq. quærit, & remittit.]

e Vel beneficio.] hoc relinquitur arbitrio superioris, vt delinquentem suspendat ab officio vel beneficio. Quid si diuersi diuersa, suspendo te ab officio vel beneficio? Dic super hoc vt not. j. de cler. excom. min. latores. in notula, quæ incipit, etiam Bern.

ij Clerici.] Aduerte ad vnum verbum Innocentij dicitur diligēti enim, quòd hoc cap. loquitur de honestate. Petrus verò docebat, quòd quædam sunt honestatis, & quædam præcepti. Abbas.

CASVS. In hac cōstitutione ponuntur quatuordecim articuli, s. q̄ clerici officia sęcularia nō exercēant, nec sint ioculatores, nec intrent tabernas, nisi ex iusta causa, nec ludant ad talos, nec huiusmodi ludis iterſint, coronā habeant conuenientem, clausa deferant desuper indumenta in longitudine & brcuitate decētia, pannis rubeis & viridib. non vtātur, sotulares & manicas non habeant cōsuticias, frēnis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis nō vtant, cappas manicatas ad diuinum officiū nō gerāt, nec alibi nisi ex iusta causa, s. timoris, sacerdotes & pœnæ fibulas oino non ferant: neq; cor rigias auri vel argēti ornatum habeāt: vel annulos, nisi q̄bus cōpetit ex dignitate. Secundo dr̄ q̄ Pontifices habeant in publico superindumenta linea: nisi sint monachi, qui habitum semper habebunt monachalē, pallijs diffibulatis non vtantur in publico, nisi post collū, vel ante pect⁹ cōnexis. Quicquid in ista constitutione continetur, notabile est.

f Non exerceant.] quod q̄ fecerint, ab officio suo degradētur. 91. dist. clericus. immo nunquam de manu sua exeat psalterium. de consecrat. distinct. 5. nunquam, in princ.

g Et tabernas.] 44 dist. cap. clerici.

[Glos. seq. ex fornicat. Secundo obijcit & soluit. Tertio quærit, ponit opin. Pla. & cōtrariam, & soluit.]

h Ad alleas.] hic prohibetur clericis non tm ludere, sed ne interſint ludo, in tantum q̄ qui publicè aleator est, repellitur à promotione. j. de excess. prælat. inter dilectos. Nec debent esse inspectores ludi huiusmodi. in Auth. de san. episc. interdictum⁹, coll. 9. & tribus annis arceantur à ministerio, vt ibi dicitur. Sed videtur q̄ primo sit admonendus antequam puniat, vt 35. dist. c. si. sed hoc credo in beneficio obtento, secus in obtinendo: quia multa impedimur promouendum, quæ non dejicimur

tinentiæ vitio labotare, prout magis† aut minus peccauerint, puniantur, † secundū canonicas sanctiones, quas efficacius & districtius ꝓcipimus obseruari, vt quos diuinus timor à malo nō reuocat, tēporalis saltē pœna a cohibeat à peccato.

¶ Si quis igit̄ hac de causa suspensus ꝓsumpserit celebrare diuina: nō solū ecclesiasticis beneficijs ꝓpletur, verū etiā pro duplici culpa perpetuò deponatur.b ¶ Prælati verò, q̄ tales ꝓsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maximè obtētu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari subiaceant vltioni.

¶ Quia aūt secundum regionis suæ morē non abdicatūr copulā coniugalē, si lapsi fuerint, grauiꝰ puniātur: cum legitimo matrimonio vti possint.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Clericus crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio vel beneficio suspendatur.*

CAP. XIIII.

A Crapula d & ebrietate omnes clerici diligēter abstineāt: vnde vinum sibi temperēt, & se vino: Nec ad bibendum quispiā incitetur: cū ebrietas & mētis inducat exiliū, & libidinis prouocet incentiuum.

¶ Vndè illū abusum penitus decernimus abolēdum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales, suō modo se obligāt potatores. & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fęcūdiores exhaurit.

¶ Si quis autē super his se culpabilem exhibuerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit, ab officio† vel beneficio e suspendatur.

¶ Idem in eodem. †

¶ *A negotijs, personis, locis, ludis, vestibus inhonestis, & ornatu minus honesto præcipit clericos abstinere. & habitu honesto vti: cuius vanitatem in pluribus exprimit, & detestatur.*

CAP. XV.

ij Clerici officia vel commercia sęcularia non exerceāt, f maximè inhonesta: Mimis, ioculatoribus, & histrionibus non intēdant: Et tabernas g prorsꝰ cuitēt, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas h & taxillos nō

† al. ita: aut magis, vel minus peccauerint, &c.

† Vide l. ex diuersa. §. 1. cū not. ff. de rei vendi. & Inst. de pub. iudi. §. item lege Iulia.

† Hoc dicitur propter Græcos.

† In cōcilio ita: beneficio vel officio *suspendantur.*

† In eodem concilio Lateran. sub Innocētio iij. c. 16. & c. 4. eod. tit. in 4. compilat. Idem cōfirmat cōcil. Triden. sess. 14. de reformat. cap. 6. & sess. 22. de reforma. c. 1.

† Eodē concilio Lateranēn. sub Innocentio iij. cap. 15. & capit. 3. eo. tit. in 4. compilatione.

A Idē concilium Tridē. sessio. 22. de reform. c. 1. & de materia vide plene ꝓ vtrūq; Thom. 2. 2. q. 148. per totum. vbi de gula. & Nauarrus in manuali cōfessariorū, c. 23.

i Vide ad hoc de cōs.

¶Quibus ludis pñt clerici intereſſe. & ludere, vide per Bal. i l. fina. ff.qua re. act. non da. & C. de epi. & cleri. auth. interdicimus.

1 De materia huius gl. vide plene p Couarruuiã in regu. peccatũ. de reg. iu. li. 6. in 2. par. relectionis. §. 4. & Dominicũ Sotum li. 4. de iuſt. & iu. q. 5. iar. 2.

ſeijciunt. 15. q. 1. §. vlt. & ī. de iuretu. quemadmodum. & ī. de exceſ. præla. inter dilectos. Sed nũquid ꝛ põt repeti quod perditur in alea? Dicunt quidã, quòd nõ, ſed pauperib. eſt eroganda pecunia illa. arg. 14. q. 5. non ſane. Nã cum turpitudo verſatur ex vtraque parte, melior eſt conditio poſſidẽtis. ff. de cõd. ob turp. cau. l. ii ob turpẽ. §. porro. & l. vbi autẽ. hęc fuit opi. Pla. Alij dãt & melius, ꝙ poſſit repeti. ff. de alea. l. vl. in fi. vbi dF, quòd ſi ſeruus, vel filiusfa. amiſerit in ludo, patri, vel dño debit repetitio: & etiã vſq; ad 50. ann. vt dicit græca aſtõ. Et ſi quis exiſtẽs in alea rẽ ſuã vendidit, non tenet ꝺ euictione, ff. quasũ re. ac. non da. l. 2. §. 1. & C. de reſci. & ſimm. fu. in auth. alearum vſus. Seruandum eſt quod ibi dF.

2 Congruentem.] vt videantur differre a monachis.

b Non notanda.] arg. ꝙ medio ſpectado. ī. de off. deleg. q. ronti. ff. de acqui. rer. do. l. adeo. §. cãquis.

c Deauratis.] hoc ſine licentia principis ſit laicus hĩc nõ dẽt. C. de veſti. olo. & aura. l. nemo. lib. 11. tã conformabunt ſe in veſtib. conſuetudini regionis, ne videãtur hypocritæ. vt 30. diſ. ſi quis virorum. & 4. diſt. erit autẽ. ne vileſcat dignitas clericalis. 80. diſtin. epi. De hac materia dF. 21. q. 4 in ſumma. Ioan. d Cauſa. ſtunc. n habitus monacalis propter hoc ſuſceptus, nõ iudicat ī. quod metus cauſa, perlatum. & ita clericus iuſta de cã põt poſtponere habitum clericalem, nec cenſetur Apoſtata.

e Annulos.] per annulum enim præſumitur matrimonium. arg. 30. q. 5. fęmine. & ī. de præſum. illud. in fi. [Gl. ſeq. arg. remittit, & ſignat contrarium.]

2 De hoc artic. vide plece per Thomam. 2. 2. q. 185. ar. 8.

f Niſi monachi.] argu. quòd monachus 2 factus eſt non penitus abſoluitur a regula monachali. De hoc no. 16. q. 7. inuentum 3. arg. contra, 18. q. 1. ſtatutum. Bern.

EX litteris.] Primò ponitur querela. Secundò prouiſio, ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. In terra Comitis Pontini erant quidã clerici, qui potius ſe intrudebant negotijs ſecularib. quam diuinis officijs: iſti volentes gaudere priuilegio clericali, nolebant ſubiacere ſtatutis patriæ: ſed quando ſtatuta illa pro ſe ſaciebant, tanquam laici ſtatutis illis ſe volebant defendere: Iſti comes Pontinus ſignificauit hoc domino Papæ, unde mandat Papa epiſcopo Ambian. vt clericos illos moneat tertiò: & ſi non ſe corre-

ludãt; nec huiuſmodi ludis intereſſint. † Coronam & tonſuram habeant cõgruentem: a Et ſe in officijs eccleſiaſticis, & alijs bonis ſtudijs exerceant diligenter. Clauſos deferant deſuper induméta, nimia breuitate vel longitudine non notanda. b Pannis rubeis aut viridibus, nec non manicis aut ſotularib⁹ cõſutitiis, ſcænis, ſellis pectoralib⁹, calcaribus deauratis, c aut aliam ſuperfluitatẽ gerentibus, nõ utantur. Cappas manicatas ad diuinum officium intra eccleſiam non gerant, ſed nec alibi, qui ſunt in ſacerdotio & perſonatib. conſtituti: niſi iuſta cauſa d timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omninò non ferant: neque corrigias auri vel argenti ornatum habentes, ſed nec annulos, e niſi quibus competit ex officio dignitatis. ¶Pontifices autem in publico, & in eccleſia, ſup indumentis lineis omnes vtantur; niſi monachi f fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. Pallijs diffibulatis non utantur in publico, ſed uel poſt collũ, uel ante pectus hinc inde connexis.

¶ Honorius iij. Ambianẽſi † epiſcopo.

¶*Clericus, qui tertiò monitus a negotiationibus ſecularibus non abſtinet, interim perdit quo ad bona priuilegium clericale. h. d. Et eſt textus multum notabilis, & qui quotidie allegatur.*

CAP. XVI.

EX † litteris Pontini comitis intellexim⁹ ꝙ quidam clerici terræ ſuæ, potius ſecularib. negotiationibus † q̃ officijs diuinis intẽdunt: & gaudere volentes priuilegio clericali, † nolunt ſtatutis patriæ (quibus quoties expedit ſicut laici ſe tuẽtur g) in negotiationum ſuarum quæſtibus † ſubiacere: & infra. ¶Mandamus, quatenus ſi tales tertiò h a te commoniti, ab huiuſmodi non reſipuerint: ſed prætermiſſis diuinis officijs, negotiationibus i inſtiterint † ſupradictis; cum k facto priuilegium abijciant clericale: † tu quominus, dum his ſe implicauerint, & prætermiſſis officijs diuinis talibus negotiationibus ſe immiſcuerint, non defendat enſdẽ, quo minus de facultatib. ſuis ſubiaceant ſtatutis patriæ, dum talib. ſe implicant: quia ipſo facto renunciant priuilegio clericali. Ex hac decre. not. quod vſque ad tertiã admonitionem gaudẽt clerici priuilegio clericali. Item ipſo facto renunciat quis priuilegio ſuo. Item clerici clericaliter viuentes in rebus proprijs debent defendi ab eccleſia: quod eſt benè notandum.

[Gloſ. ſeq. ſignat contrarium.]

g Se tuentur.] cũ illi ſtatuta patriæ approbãt pro ſe, tenentur ea recipere ꝙ ſe, 19. diſt. ſi Romanorũ. & 4. q. 3. §. ſi quis teſtibus. & 3. q. 8. c. accuſatores. §. cuius in agendo. & ſi illa reprobant, non dẽnt ex eis commodũ hĩc. ī. de cenſib. cũ olim. C. de reb. cred. l. generaliter. 1. reſpon. in fi. arg. ꝙ. 10. diſt. c. 1. & 37. diſt. ſi quid veri. 41. & 2. q. 7. ſi hęreticus. & ar. ī. de excep. c. cum venerabilis.

h Tertiò.] hæc eſt canonica admonitio 17. q. 4. §. ſi quis domũ. & c. de ſpo. lyt ro tũ. & 24. q. 3. de illicita. poſt q̃ admonitionẽ niſi deſtiterint perdunt priuilegiũ illius canonis. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. & ī. de ſent. excõ. in ſentia. & c. cõtingit. Admonitio. n. ſeper præcedere dẽt uindicta. 12. q. 2. c. idignè. 16. q. 7. qẽs decimæ, ī. de ſent. excõ. ſacro approbante cõcilio. in prin. veruntñ non loqr hic de illo priuilegio, ſi qs ſuadẽte

i Negotiationibus.] talia enim clericis ſunt prohibita. ī. cod. c. clerici. & 88. diſt. fornicari. & 14. q. 4. clerici. & ī. ne clen, vel mona. per totum.

[Gl. ſeq. not. quod ipſo facto, &c. rationem ponit, & duo ſimilia. & quomodo verbum differt a facto.]

k Cum facto.] no. quòd ipſo facto amittit quis priuilegium ſuum, ut hic patet, & ī. de ſen. exc. cõtingit: Vñ fruſtra implorat eccleſiæ auxilium, qui committit in eam. ut in ea. c. contingit. quia fruſtra implorat legis auxilium qui committit in legem. ī. de vſur. quia fruſtra

5 & ſeipſos reddunt indignos priuilegio ſuo. ſim. ta de immu. eccl. c. vlt. & ſim. 17. q. 4. c. frater, & coepiscopus. tic ipſo facto appellatur, ī. de app. dilecti. & c. vt noſtrum. & facto renunciat quis appellatio. ī. de offic. delegatum. & ī. de ijs quæ fi. a ma. par. ca. ex ore. Sed ipſo verbo clericus priuilegio ſuo renunciare non põt. ī. de ſo. compe. ſi diligenti. & ī. de ſent. excom. cõtingit.

† Ambien. Abien. Abianen. Abienen.

† Vide Geminianũ in c. ſi. de offic. dele. in 6. Lapũ allegat. j. & Alexand. conſi. 212. in ci. i ſtatutis. in 2. vol.

† negotijs.

† al. ita: priuilegijs clericorum.

† In aliquot vulgatis legit qõibus, ſed in antiquis, & rectẽ uoribus magis emendatis, vt eſt impreſſum.

† vtuntur.

† Vide l. que ſtiones. C. de re iud. & l. ſi proponas. §. 1. ff. de inoff. teſt.

4 Ibi ſoluit, & circa hoc ꝓlix videq̃ dixi de excepcio. cũ uenerabilis. in gl. quaſi dicat. verſi. ſed cõtra. Io. And.

5 Concord l. 5. §. fin verò poſtquã. C. de iur. delibe. & l. auxiliũ. in fin. ff. de minor.

[Gl.seq.not.] contrario sensu, quòd clerici, &c.]

a Suis facultatibus.] bene dicit, suis: qa pp hoc facultatibus eccl. fiq non fit præiudiciũ: qa delictum personæ.&c.16.q.6.si epm. Et nota quod dicit: cum his se implicant, quasi dicat, si non implicant se his, priuilegio ecclesiastico gaudebunt in rebus suis, sicut in reb. ecclesiq. qd est benè notãdũ. q̃ res clericorũ & ecclesiarũ eodẽ priuilegio gaudent 1 12.q.2. ecclesiarũ seruos. 16.q.1. similiter. Si verò se implicãt, tũc cessat priuilegiũ, & ita suspenditur priuilegiũ alicuius ad tps pp delictũ. 15.q.6. iuratos. & c. nos sanctorũ. fin. C. de cur. furi. cũ alijs. & ĩ. de sẽ. excõ. sacro. & 81. dist. si qui sunt. & ca. seq. De eodẽ priuilegio dicit decr. q̃ clericus vxoratus ẽt tõsurat⁹ priuilegio clericali gaudere non põt. ĩ. de cleri. coniuga. lo.

1 Rationem q̃re. de pig. ex lr̃is. in gl. pen. & patet hoc de censu. pe. de im. ecc. c. 1. li. 6. & in cle. de cens. fin.

¶ Hoc repetio in 1 conci. Nannetensi. cap. 3. refert Burchardus lib. 2. decr. c. 116. huc par. 6. c. 192. & c. 2. eo. ti. in 1. compil.

Vide Concil. Trid. sess. 25. de reforma. c. 14. & notas huius cap. in 2

DE COHABITATIONE CLERICORUM & MULIERUM.

¶ Quia mulierũ consortia reddũt uitam clericorũ de incontinentia suspectam: iõ post prædictam subijcitur hæc rubr. Abb.

De hac materia tractatur 32. dist. nullus. vsque ad §. prohibentur & c. interdixit. & 33. dist. c. vl. 34. dist. per totũ. 18. q. 2. pro huius. vsque ad §. item sunt alij. & 34. q. 4. per totũ.

TITVLVS II.

De cohabitatione Clericorum, & mulierum.

¶ Ex Concilio Maguntiñ.†

¶ *Clericus non debet retinere in domo mulierem suspectam de incontinentia, etiam si sit mater, vel alia consanguinea.*

CAP. I.

ENhibẽdum est, vt nullꝰ sacerdos fœminas, de quibus suspicio põt esse, retineat. b Sed neque illas quas canones c concedunt, matrem, amitam, & sororẽ: quia instigante diabolo, & in illis d scelus perpetratum reperitur: aut ẽt in pedissequis earundẽ. † Sed si qua de his necessitatem habuerit presbyteri habeant in vico aut in villa domum longe a sua conuersatione, & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent. e Prohibendum quoque est, ut nulla fœmina ad altare f præsumat accedere, aut presbytero ministrare: aut intra cancellos stare, siue sedere.

¶ Ex decreto Eugenij Papæ.

¶ *Excommunicatur clericus in sacris, qui a suspectarum mulierum colloquio, uel earum consortio monitus non desistit.*

CAP. II.

SIt quisquam Sacerdotum, g id est presbyter, diaconus, vel subdiaconus, de quacunque fœmina crimine fornicationis suspectus, post primã, secundã, & tertiam

† Vide 1. eẽ qui. C. de epis. & cle.

2 Vel nobilibus, q̃ secum hñt pedissequas, quasi secus si solꝰ manẽat, ẽm Tanc. lo.

† Cap. 3. constit. in 1. cõpl. Vide concil. Lateran. sub Leone x. sess. 9. de reform curiq, & aliorũ, versi. concubinarij ad de quod postremo statuit Concil. Trid. sess. 24. de refor. matrim. c. 8.

3 Cõtra. 1. 3. peruenit, vbi dr: granius peccare dare consanguineis. ibi Iohan vl. glo. And.

4 Etiã in minoribus. ĩ. e. si sit de diacono spãliter quod continet̃ noie sacerdotis, hẽs 15. q. 5. c. 1. ẽ fin. lo. And.

[Gl. seq. obijcit, & solum distinguit inter suspectum,

& non, inter collateralem, & descendentem.]

c Canones.] 32. dist. interdixit. & 81. dist. cum omnibus. Vt quòd canon iste corrigat omnes illos canones, cum illi permittant huiusmodi mulieres cum clericis habitare matrem, sororem, & amitam, & idem permittit Innocentius. ĩ. e. cap. a nobis. cõcordãs prioribus canonibus. Sic solue hanc ĩrietatẽ, quod dr hic, intellige de suspectis a clericis & iuuenibus, & de mulieribus suspectis: quia si suspectæ sunt, non debent secum manere. 34. dist. quorundam. ĩria loquuntur de illis mulieribus de quib. nulla est suspicio mali: quia in talibus naturale ẽdus nihil q̃ crimnis suspicari permittit. ĩ. eo. a nobis & C. de epis. & cle. cũ qui. & ĩ. de ẽm. cũ in iuuẽtute. Itẽ in linea transuersali vsque ad ẽm gradũ põt hr̃e clerici consanguineas, ut 81. dist. cũ oib. In descendentib. vel ascendentib. vr̃ quòd vsq. ad quartum gradũ, ibi, amplius põt extẽdi permissio quam in collaterali.

d In illis.] i. occasione illarum q̃nque aliæ cõmorant cũ illis, vel veniũt ad illas: vñ dicit Augustꝰ. Nõ oẽs q̃ cum mea sorore sunt, sorores meæ sunt, 81. dist. legit. Vel intellige pp quòd ut lr̃a dicit. & hoc vult litera sequens, aut pedissequis illarum.

[Gl. seq. recitatur per contrarium.]

e Subministrent.] & sic patet, quòd clerici possunt sustentare consanguineos pauperes, de quibus capitulum hoc intelligitur: quibus potius quam extraneis tenentur. ĩ 86. dist. non satis. alias non, si diuites sunt, vel vt diuites eos faciant, ut eo. c. & 12. q. 2. c. quisquis. ad idẽ. 32. dist. omninò.

f Ad Altare.] vt 23. d. sacratas. & de pñsec. d. 1. in sancta.

SI quisquam sacerdotum. CASVS. Si quis de clero suspectus fuerit de aliqua fœmina crimine fornicationis, admoneatur tertiò: & si post primam, secundam & tertiam commonitionem inuentus fuerit tabulam cũ ea vel conuersari, excommunicetur, fœmina verò canonica pœna puniatur. Nota hic quòd nomine sacerdotis omnes inferiores intelliguntur. Item trina admonitio est necessaria antequam procedatur cõtra aliquem. Item ratione criminis efficitur mulier de foro ecclesiq.

[Glo. sequens allegat 4. concord. & vnum ad conuersum.]

g Sacerdotum.] nomine sacerdotis intelliguntur inferiores, 4 ut patet hic, quia inferiora intelliguntur in superioribus, vt 93. dist. legimus in 6. & 14. q. 5. pœnale. & ff. de reg. iur. in vetto. fin. 32. dist. c. 1. & è conuerso appellatione clericorum superiores, vel maiores intelligũtur. 11. q. 1. de pœnis. ad fi.

4 Admo-

admonitionē [a] inueniatur fabulari, & aliquo modo conuersari cū ea, excommunicationi subdatur, fœmina verò canonicè [b] iudicetur.

¶ Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶ Non debet prælatus clericum cogere ad concubinam abiurandam, sed eam nolentem dimittere potest excommunicare.

CAP. III.

Clericos † in sacris ordinibus constitutos, qui publicè [c] tenent concubinas, ad eas abiurandas [d] nolumus à tua fraternitate compelli: ne in eâdem fornicationem instinctu diabolicæ fraudis redeuntes, [e] periurij reatum incurrant. ¶ Verum ipsos per suspensionis & interdicti sententiam debes arctius cogere, ut mulieres ipsas à se ita remoueant, ꝙ de illis siniſtra suspicio non possit haberi. Et si qui eorū ad ipsas redire, uel aliàs accipere fortè præsumpserint: in aliquos eorū debes perpetuam [f] excō municationis sententiā proferre, ut alij eorum † exemplo [g] penitriti à similibus arceantur.

¶ Idem Cantuariēn. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Si clerici moniti concubinas non dimittunt, suspendantur a beneficijs: & si se non corrigunt, deponantur.

CAP. IIII.

Sicut †ad extirpāda: & infra. Fraternitati vestræ mandamus, quatenus clericos uestrę iurisdictionis, qui in subdiaconatu & supra, [h] fornicarias habuerint, studiosè monere curetis, ut à se illas remoueant, eas vlterius minimè admissuri. Si verò acquiescere contēpserint, eos ab [i] ecclesiasticis beneficijs vsque ad satisfactionem cōgruā suspendatis. [k] Et si eas suspensi præsumpserint detinere, ipsos ab eisdem beneficijs perpetuò remouere curetis. k

¶ Idem Eboracēn. archiepō.

¶ Littera a clerico concubinario suspenso super absolutione (tacita facti serie) obtenta, non valet.

a Admonitionem.] sic in Auth. vt lic. ma. & aui. §. pen. & c. vlt. col. 8. & ff. de sent. excom. in audientia. & c. contingit. & ff. tit. prox. c. vlt.

b Canonice.] id est, in monasterio ponatur. 33. distin. fraternitatis. Alij exponunt, id est, in seruitute redigat, ut 32. dist. eos. imò & ipsa concubina si hoc publicū est, debet excōmunicari. ff. de sent. excom. si concubinæ. B. r. t

C Lericos.] Habet tria dicta. Secundum ibi, Verum. Tertium: ibi, Et si qui. Abbas.

CASVS. Clerici publicè tenent cōcubinas: quæritur, an debeant compelli abiurare illas? Respondet Papa, ꝙ non vult illos ad eas dimittendas compelli per iuramentum, ne instinctu diabolico incidant imperiuriū redeundo ad eas: sed per sententiā suspensionis & interdicti eas dimittere compellātur, ita ꝙ de eis nulla suspicio possit haberi: & si ad eas redierunt, vel alias receperint, excōicētur donec eas dimittāt, vt eorum exemplo alij arceant. Nota, ꝙ nō debet aliqs compelli ad abiurādum de quo præsumptio sit in contrariū, scilicet ꝙ nō seruet iuramētum: & hinc surgit illud generale. Nemini parādus est laqueus. Item crescente pertinacia, crescere debet & pœna. Ité aliquando pœna imponitur alicui, vt alij terreantur: quia pœna vnius, debet esse metus multorum.

c Publicè.] quæ sunt excommunicanda, ex quo publicum est. ff. de sen. exc. si concubinæ.

[Glossa sequens signat contrarium, & dupliciter soluit.]

d Abiurandas.] ne contempto iuramento reuertātur ad eas, propter præsumptionē, vt sequitur. ff. g. 5. ff. qui cle. vel vo. ex litteratum. ibi, abiurare. sed ibi cōtrahens matrimonium cum ea, licet de facto tunc esset subdiaconus: & quando quis ab vxore separatur, sic debet iurare. 35. q. 6. ab isto die. a Vel hoc intellige de suspectis, & illud cap. ex litteratum. de non suspectis, de quibus verisimile est quod debeant iuramentum seruare.

[Glo. seq. arg. alleg. quinque iura. & vnum simile.]

e Redeuntes.] argu. colligitur ex hac litera, quod non est inūgendum alicui per iuramentum, quod verisimile sit quod non debeat illud obseruare. arg. 22. q. 4. ita ergo. & c. non est contra. & ff. de sent. excom. ex transuerso. & supra de præsumptionibus litterarum, & C. de inoffic. test. 2. & hæc ratio est etiam quare fornicarius non coniungatur solemnis pœnitentia, 50. distinct. pœnitentia. Ber.

f Perpetuā.] id est, donec resipiscant 3. sic Inst. locum. §. adeo. & si de pecul. vestimētis. & ff. de maio. cōtra interdict. eccle. & multe re. fim. 10. q. 1. quia sacerdos. vt ceteri timeant, vt ibi dicitur.

g Exemplo.] pœna vnius debet esse metus alterius, vt ff. de pœn. l. capitaliū. §. famosos. 45. dist. sed illud. & 2. q. 7. qua propter. & ff. de excē. prælat. tanto. & 10. q. 1. quia sacerdotes. in fin.

S icut ad.] Habet tria dicta, quæ patent in textu. Secundum ibi, Si verò. Tertium: ibi, Et si. Abbas.

CASVS. Clerici de archiepiscopatu Cantuarien. prohibēt sub pœna excōmunicationis mādat Papa Cantuariēsi archiepiscopo, & eius suffraganeis, quatenus clericos illos moneant, vt illos cōcubinas abijciant à se, & eas vlterius nō admittant: quod si facere ptemiserint, ab ecclesijs suis eos suspēdant, vsque ad debitam satisfactionem: & si eas suspensi retinuerint, eos ab officio. i. ab eisdem ecclesijs perpetuo remouēant. Nota hic quòd episcopi possunt dispensare cum publicis concubinarijs, si se corrigere voluerint, cum de iure possint priuari. Item si clericus suspensus retinuerit concubinam perpetuo beneficio suo debet priuari.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

h Et supra.] alij nihilominus sunt compellendi sed non cum tanto rigore, vt vel contineant, vel beneficia dimittant infra eod. si autem. & 32. distinct. lectores.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

i Suspendatis.] ita isti non sunt suspensi ipso iure, videtur ff. 32. dist. nullus &c. præter hoc. Sol. quod dicitur hic, & ff. eo. c. si autem: intelligitur de his qui adhuc tolerantur ab ecclesia, quia illi ipso iure non sunt suspensi. Quod dicitur in ff. isis, locum habet quando factum est notorium, vel quando sunt condemnati per sententiam: aliàs quantumcunque sit aliquis criminosus, non est vitandus. 4 ff. eod. vestra. & 28. dist. consuluerunt. & ff. eod. c. vlt.

K Curetis.] quia crescente contumacia crescere debet & pœna. ff. ut lit. non conte. quotiens. in fi. & ff. de pœnis. lege. 3.

Super.

* Adde pro intellectu huius glo. quia est anceps, qđ no. Cyn. in l. 2. C. q̄ sit leg. consu.

¶ Cap. 4 eo. tit. in 1. cōp. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 18. c. 11. & vide concilium Trident. loco proxime citato. & sessio. 25. de reformac. 14.

e Sic etiam soluitur. 37. q. 1. si quis sacro. vbi de hoc.

† In codice Barbatiæ ita, vt alij exemplo eorū a similibus arceantur.

¶ Cap. 3. eo. tit. in 1. cōpil. Et post concilium Lateran. par. 18. cap. 2. & vide omnino concilium Tridentinū locis præcitatis, & annotā. fornicari sit eligibilis, tradit Oldradus 3. fil. 86. quem videto.

3 Videto hic Ioannē Andream exponentem ex multorū sniis, quid significet hic perpetua excōicationis sententia.

4 Vinc. dicit notorium fornicatorem ipso iure suspensum, nisi augeatur pœna ab homine necessaria est ad monitio, vt hic & ff. c. 2. Ité secundum Host. hic nō loquitur de suspensione officij, sed beneficij, & sic diuersitas est, non cōtrarietas, so. And.

SVper eo.] CASVS.] Quidam ſacerdos habebat publicè concubinam, monitus à ſuo epō eā dimittere nolebat: pp qđ epūs eum ab officio ſuo ſuſpendit: ipſe appellauit ad ſedem Apoſtolicam. Eboracen. archiepūs ſignificauit hoc dño Papæ: reſpondet Papa, q̄ ſi dicta ſacerdos litteras impetrauerit, quæ facti ſerie non continēāt, litteræ non valebūt. Nota quòd clericus concubinarius audit appellans, quod verum eſt de occulto. Item nota, q̄ ad hoc vt litteræ appellationis, q̄ ſup aliquo negotio impetrant, ualeant, facti ſeriē continere debent, aliàs tacita veritate impetratę ſunt.

¶ Cap. 8. eo. tit. in 1. cōpi. Et poſt concilium Lateraneñ. par. 18. c. 5.

¶ Landeñ. Lundoñ.

a Suſpenſum.] ab epiſcopo ſuo.

b Seriem.] ſcilicet quare fuit excōicat⁹ vel ſuſpēſus p̄ fornicaria: vel ſi ex alia cā, vt exprimat oēs cauſas excōicationis & ſuſpenſionis: aliàs non habetur p̄ abſoluto. ¶. de ſent. excō. cū pluries cā. & ſup. de off. or. ex parte. aliàs litteræ eſſent impetratæ tacita veritate, vnde nō valerent. ¶. de reſcrip. ſuper litteris, & c. dilectos.

SI autem.] Habet tria dicta, quæ patent. Abbas.

CASVS. Clericī Londonienſ. epi habebant publicè concubinas: quæſiuit epūs qualiter deberet procedere circa illos? Reſpondet dās Papa dicēs, q̄ i quibuſcunq; ordinibus ſint conſtituti, ſi admoniti ſecundo & tertio eas non dimiſerint, eos de cetero non permittat miniſtrare in eccleſijs ſuis, vel earum portionibus appellatione remota ſpoliare p̄curet, officio eis nihilominus interdicto. Nota, quòd hic additur de clericis inferioribus, quòd ſi poſt tertiam admonitionem, ſupple & ſuſpenſionem, concubinas non abiecerint, beneficijs debent priuari; & ſic nota q̄ trina admonitio debet præcedere vindictam.

¶ Cap. 7. eo. tit. i. cōpi. Et poſt concil. Lateraneñ. par. 18. ca. 8.

† minoribus.

† In codice Barbatiæ ita: liceat tibi ab eccleſijs ſuis, vel earum portionib. appellatione, &c.

c Portionibus.] cū habeāt parte in eccleſia p̄bendata. [Gl. ſeq. ſigna: contrarium & dupliciter ſoluit.]

d Spoliare.] quæ ſpoliatio perpetua intelligitur, ex quo ſine tp̄is p̄finitione hic dī. C. de pę. ſeruus. Sed contra videtur ſup. eo. ſicut. vbi poſt admonitionem ſuſpenduntur antequam priuentur eccleſijs, & hic ſtatim ſpoliantur. Sol. hoc intellige ſecundum illud, vt primo ſuſpendantur: & ſi ſe non correxerint, ſpolientur. ſed certè de iure fit quod hic dī, q̄ ſi ſe non cōrigunt poſt trinam admonitionem, rectè pōt ſpoliari beneficio, & quòd ibi ſuſpenduntur, intelligo quòd fiat ex gratia, vt ſi expectentur adhuc. Bernar.

VEſtra.] Famoſum eſt tum p̄ materiā intrinſecā ipſius, tū p̄ materiā extrinſecam, ſcilicet notorij: & vtraq; eſt multū difficilis & periculoſa. Diuidit. Primo ponitur deciſa conſultatio. Secundo deciſa rō. Secunda, ibi, Alicubi, quæ ſubdiuiditur. primo allegat pro & contra. Secundo diſtinguit, tres qualitates criminis, & contra. Secundo diſtinguit animum abſtinentis, ibi, Item aliud. Quarto & vltimo ex omnibus prædictis ſolutionem cōcludit ibi, Sine dubitatione. Abb. Sicu.

CAP V.

SVper † eo verò quod aſſeris A. presbyterū fornicariam detinēre, propter hoc ab offō ſuo ſuſpenſum: & infra: ¶ Porro ſi litteras à nobis obtinuerit, quæ facti ſeriem b non continēat, nolumus illas ſibi prodeſſe.

¶ Idem Londoñ. † epiſcopo.

¶ *Si clerici moniti nō dimittunt concubinas, ſuſpendunt⁹ a beneficijs: & ſi ſe non⁹ corrigunt, deponuntur.*

CAP. VI

SI † amé clerici tuæ iuriſdictionis (ſiue in ſacris ordinibus, ſiue in ī ferioribus † conſtituti) fornicarias detinēt: niſi eas ad ſecundam vel tertiam commonitionem à ſe dimiſerint, eaſdem de cętero contempturi: liceat † tibi eos eccleſijs vel earū portionibus c appellatione poſtpoſita ſpoliare, a officio ipſis nihilominus interdicto.

CASVS. Quidam canones dicunt nullus audiat miſſā ſacerdotis, qué ſcit cōcubinā indubitanter habere: alij canones dīnt: Non pōt aliq⁹ quantumcūque pollut⁹ diuina ſacramēta polluere, ſed idifferenter ſunt ſumenda ab ipſo: quæritū fuit à Lucio Papa, qualiter iſta, q̄ ꝓria videbant, eſſent ſuligeda, Et rñdet Papa, aliud eſt crimen notoriū, aliud eſt occultū. Notorium eſt de quo presbyter canonice condēnatus eſt, in quo caſu loq̄tur cap. illud, nullus audiat, &c. occultū qđ ab eccleſia tolerat, in quo caſu loq̄tur c. illud, Non pōt aliquis q̄ cunq̄ pollutus, &c. Itē aliud eſt notoriū qđ non diffitet̄ presbyter, & aliud penè occulti, qđ ab eccleſia toleratur. Sed aliud eſt abſtinere à miſſis eorum, q̄ occulti ſunt & tolerant ab eccleſia, vt peccandi licētia cęteris auferat, & ipſi ad pœnitiā reuocētur: & hoc licet: quia fit bono zelo, & nō cōtęptu; & aliud eſt ſi à miſſis eorundē qui tolerant, aliqui abſtineant ex eo q̄ in fornicatione iacent quod non licet. Sine dubio à clericis q̄uis fornicarijs ex quo tolerant ab eccleſia, nec hēnt operis euidentiā, licitè diuina officia audiantur, & alia recipiāntur eccleſiaſtica ſacramenta. Ex hac decre. hic ſolum colligitur: quòd à notorio fornicario non ſunt recipienda diuina officia vel eccleſiaſtica ſacramenta: ab occultis fornicarijs qui tolerantur ab eccleſia, licitè recipiuntur, nec ſunt contemnendi.

¶ Lucius tertius.

¶ *A clerico fornicario, quamdiu toleratur, nec habet operis euidentiam licitè audiuntur diuina, & percipiuntur eccleſiaſtica ſacramenta. à notorie verò abſtinendū eſt, non quia in ſacramento ſit defectus, ſed ad ipſorum fornicatorum emendationem. h.d. inherēdo verbis litera.*

CAP. VII.

VEſtra †, duxit deuotio inquirendū; & infra. ¶ Alicubi dicitur, nullus audiat⁶ miſſam ſacerdotis, quem ſcit indubitanter concubinam habere. alibi verò legitur, non poteſt aliquis quantumcunque f pollutus fuerit, diuina polluere ſacramenta, quæ purgatoria cūctarum contagionum exiſtunt. Qualiſcunque † enim ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinari non poſſunt. Sume ergo ab omni ſacerdote Chriſti myſteria; quia omnia in Chriſti fide g purgantur. ¶ Ceterum h aliud eſt crimen notorium, i

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cōpi. Et poſt concil. Lateraneñ. ſub Alexan. iij. par. 50. cap. 38. Et de propria materia huius c. vide Nauarrū in manuali confeſſariorum ca. 25.

† In codice Barbatię ita: Qualiſcunque ſacerdos ſit, quæ ſacra ſunt &c.

e Nullus audiat.] 32. diſt. nullus. & c. præter hæc.

f Quantumcunq;.] vt 15. q. ult. vſq; ibi, ceterum.

g In Chriſti fide.] ideſt per fidem Chriſti. hucuſq; ſunt verba capituli quod inducit T.

h Ceterum.] hinc incipit reſpondere diſtinguendo inter crimen notorium, & occultum.

[Gl. ſeq. diſtinguit inter famā & notoriū, & manifeſtum & notoriū triplex, facti, iuris, & præſumptionis.]

i Notoriū.] ad 1 intelligentiam eorū q̄ hic dicuntur, nota, q̄ aliud eſt fama, aliud manifeſtum, & aliud notorium. Fama ſic ꝓſecuit deſcribi. Fama eſt illa ſx dignitatis ſtatus, vita & moribus comprobatus, & in nullo diminutus. ff. de var. & extraor. cog. l. cognitionum. §. exiſtimatio. & qui talem famam negligit, crudelis eſt.

1 De materia huiꝰ gloſſæ vide plene p̄ Salicetum in l. ea quidē. C. de accuſat. & Antoniū Gomeziū tom. 3. variarū reſolut. cap. 1. & Iuliū Clarū in præct. crim. §. fin. q. 9. & Speculat. tit. de notorio crimine.

lis est.11.q.1.nolo. Fama verò quandoque ex scientia, quandoque ex suspicione procedit, quique ex certo auctore, quique ex incerto. de consecra. dist.4. sanctũ est. Manifestum dicitur q̃ ex scientia & certo auctore procedit, & quod potest probari. ff. de testa. & q̃ testa. fa. post. hæredes palã. & 11.q.3. eorũ qui accusantur. Item etiam quique dicitur occultum quod potest p̃bari. C. de app. eo. §. si quis autem. sed & manifestum dr̃ quique de quo cõstat p confessionem, vel p̃bationem, vel q̃ euidentiam facti. j. de verb. sign. cũ olim. sed tale manifestũ potius dr̃ notoriu. j. eo. c. vlt. Circa notoriũ distingue, aliud est notorium facti, aliud iuris, aliud p̃suptiõis. Notoriũ facti est, q̃ ita exhibet se cõspectui hominũ, q̃ nulla potest tergiuersatione celari. j. e. c. prox & c. vlt. & de tali hic intelligetur in quo nullꝰ auditur appellãs. ẽ. de ap. cũ sit Romana. in fi. & c. pueniet. & i tali notorio creditur simplici officiali. 4.q.4. c. nullus. §. aliqñ. Nec requiritur scientia omniũ, sed plurium, vt qñ omnes admissũ scelus p̃clamant. vt 2.q.1. c. scelus, & c. de manifesta. Notoriũ iuris est, d̃ quo aliqs condẽnat, vel est in iure cõfessus, vt hic, & ff. de sta. ho. l. vlt. & ff. de re iud. res iudicata. & j. eo. c. vl. & in hoc notorio qñque requrit p̃bato, si negetur. ẽ. de re iud. ficut. Notorium p̃sumptũ est, vt paternitas, filiatio. ff. de in ius voc. quia semper, & ẽ. de fil. presby. conquerente. & consanguinitas dr̃ notoria p̃sumpta. j. de diuor. porro. §. 1. Quod aliquis sit filius alterius, non posset verè probari. ff. de cond. & demon. Lucius.

a Ponebat hic Petrus veriũ: Quæ vel nemone gat, populo, vel teste probantur. vel se subijciũt oculis, notoria dicas. Io. And.

† ministeria

† retineatis.

† tanq̃ legitur in quibusdam manuscriptis, & male, vt dicat glossa hic verbotenus.

2 Intellige sano modo, quia non puniuntur hic humano iudicio, sed diuino relinquuntur puniendа.

3 Idẽ Host. sed ꝑ dicit huic lecturæ illa lra, vt peccandi, & sic posset dici taliũ, quorum fornicatio est notoria, & ab ecclesia nõ toleratur. vnd nõ determinat, q̃ non debeat enitari, sed quo animo, ẽm Pet. & Abb. Io. And.

aliud occultum, Notoriũ diffinitur, de quo presbyter canonicè condemnatur. a Occultum b quod ab ecclesia toleratur. Cæterum aliud est quando crimen notoriũ nõ diffitetur c presbyter d vel de ipso est canonicè, cõdemnatus. d Aliud est pene occultũ, e quod ab ecclesia toleratur. Item aliud est à taliũ f officijs abstinere, vt peccandi licentia cæteris auferatur, & huiusmodi ad pœnitẽtiæ fructum trahãtur: atque aliud si taliũ tanquam in fornicatione iacentiũ mysteria † resp̃uãtur. Sine dubitatione ita que teneatis, † quod à clericis & presbyteris quãquam † fornicarijs, quandiu toleratur, g nec habent operis euidentiã, h licite diuina mysteria audiantur, & alia recipiantur sacramenta ecclesiastica.

¶ Innocentius tertius Exoniẽ. epiſcopo.

¶ *Si fornicatio clerici est ita publica, quod transit in notorium, nec accusator nec testis necessarius est: sed si est publica per solam famam, non sufficiunt ad condemnationem sola testimonia, id est, testium dicta non iuratorum: sed si ex hoc oriretur scandalum, inducitur purgatio in qua deficiens, canonice punitur.*

CAP. VIII.

TVa † nos duxit fraternitas consulẽdos, si de clericis publicè concubinas habentibus, qui quando à te conuenuntur, i se esse concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accusator: credendũ sit testimonio k bonorum virorũ, inter quos l viuere dignoscũr. ¶ Nos igitur consultationi tuæ taliter respõdem9, quod si crimen eorum ita publicum est, vt meritò debeat appellari notoriũ: in eo casu nec testis nec accusator, m est necessarius: cum huiusmodi crimẽ nulla possit tergiuersatione celari. n Si verò publicum est, non ex euidentia, o sed ex fama in eo casu, ad cõdemnatio-

† Ca. r. e. th. in j. compi. Et de materia vide Antoniũ Gomeziũ com. j. variar. resolu. c. 1. & Iuliũ Clarũ in prac. crim. §. fi. q. 9. vbi plenè ſinquirũt an in notorijs requiratur ordo iuris,

per hoc ad pœnitentiã reuertant, permittit. sed ex contemptu abstinendũ non est: quia licet in fornicatione iaceant, non sunt conteněnendi, vt sequitur, aliud est si tanquam iacentium, &c. quia illud non licet.

g Tolerantur.] in quo casu loquitur secunda auctoritas, non potest alĩ quis, &c. Ber.

h Operis euidentiam.] hic explicat notoriũ facti: in quo casu & duob. ꝑmissis: scilicet cum sunt condemnati, vel cõfessi in iure, officia ipsorum sunt respuenda. j. eo. c. vlti.

TVa nos.] Communis diuisio. Secunda, ibi, Nosigitur. Abbas. Sicu. CASVS. Quidam clerici publicè habẽtes cõcubinas, q̃s interrogabãtur ab epo suo, negabant se concubinarios esse: & circa eos ñ apparebat accusator: q̃rebatur, vtrũ credendũ sit testimonio bonorũ virorũ, inter quos huiusmodi clerici quer sant? Rñdet Papa, q̃ si crimen est ita publicũ, vt meritò dici possit notorium, tũc nec testis nec accusator sunt necessarij, cũ inficiari non possint. Si verò publicũ est, nõ ex euidentia, sed ex fama, tunc talia testimonia ñ sufficiunt ad cõdemnationẽ alicuius: quia testibus, nõ testimonijs est credẽdũ: Sed si de illis talis hẽat suspitio, q̃ scandalũ generet, illis est purgatio indicẽda: quã si præstare noluerint, vel defecerint in ꝑstando, canonice puniant. Nota q̃ in notorijs facti non est necessaria probatio. Item notatur q̃ testibus credendum est, nõ testimonijs. Item qui deficit in purgatione, punitur, & tũc fama pro veritate accipitur præsumptiuè. Item deficere in purgatione, & non subire purgationem, paria sũt quia in vtroque casu deponitur quis.

i Conueniuntur.] id est, interrogantur.

k Testimonio.] simpliciter dato sine iuramẽto. B.

l Inter quos.] & ideo magis præsumitur, q̃ vitam illorum agnouerunt. 23.q.1. paratus. ẽ. de præsump. quosdam. & c. quãto. & 12.q.2. qui & humanis. & 16. dist. quod dicitis.

m Nec accusator.] 2.q.1. de manifesta. j. de acou euidentia. & ẽ. de iureiur. ad nostram.

n Celari.] quia & si vellet celare, negatio nulla esset. C. de pœn. qui sententiam. 4 ff. de tribu. illud. §. penult.

o Ex euidentia.] Il constet aliquẽ hẽre suspectã mulierẽ secũ in domo, eo ipso vr̃ probata fornicatio. ẽ. e. si q̃s quã. & c. clericos. & si publicè eã detineat, eo ipso commu-

4 Iuliꝰ in ẽ capitali non dãnat reũ, ni si sit cõuictꝰ q̃ vix q̃ cõmittit negare sufficiat. Io. And.

requisitum est, vt in clericos. aliàs enim nō posset esse certum, nisi per huiusmodi præsumptionem, ī. de præsum. literis. & c. 3. ergo si hæc nouoria non sunt, sed tamen fama sit, testimonia requirūtur, vt sequit ī litera.

a Testimonijs.] ff. de test. l. 3. §. item diuus. & 4. q. 3. ea. si testes. § alia est fides. & in Authe. de instr. cau. §. si verò. coll. 6. valēt tñ talia testimonia, ad infamiam alicuius. arg. de cons. dist. 1. iubemus. 24. di. c. 1. & 2. q. 7. cum pastoris.

b Scandalum.] ex hoc uidetur q̄ p̄z solam suspicionē siue famam, non est indicēda purgatio, nisi scādalum oriatur. ar. 2. q. 5. presbyter. & 3. q. 1. audiuimus & 2. q. 2. nomen. & ī. de acc. qualiter. & quādo. Ber.

Nobis tua fraternitas.] CASVS. Præcepit Papa episcopo Pistoriēn. q̄d mulieres non p̄mitat cū clericis habitare, nisi tales sint, cū quibus naturale fœdus nihil mali suspicari permittat, vt est mater, soror, amita. Nota q̄ naturale fœdus excludit suspicionem mali.

c Mulierculas.] 32. dist. interdixit, & 81. distinc. cum omnibus.

d De illis p̄sonis.] arg. contra. 3. eo. ca. Dic sup hac materia vt ibi notatū est.

e Naturale.] sic ī. de p̄sum. cū in iuuentute, & C. de epi. & cler. l. eum qui. Bern.

† De materia huius decretalis uide plene p Turrecrematā in c. nullus. & c. præter. 31. dist. & p Nauarrū in manuali cōfessorum. ca. 25.

Nobis tua fraternitas requisiuit: & infra. ¶ Cum clericis quoque nō permittas mulieres culas habitare: nisi fortè de illis personis exist̄at, in quibus naturale fœdus nihil permittit fœui criminis suspicati.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius.*

CAP. X.

QVæsitum est de clericis in fornicationem eorum sola testimonia non sufficiunt: cum non sit testimonijs, a sed testibus iudicādum. Sed si de clericis ipti talis habeatur suspicio, vt ex ea scandalum b generetur in populo, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tamen est canonica purgatio indicenda quam si præstare noluerint, vel defecerint † in præstanda, eos canonica dobetis † animaduersione punire.

¶ Idem Pistoriensi episcopo.

CAP. IX.

A † Nobis tua fraterni

† Ca. 2. eo. tit. in 3. compi. Et uide l. eū qui probabi. de C. de epi. & cler. vbi similis est dispositio, & similia dispōnis uerba, & consilium. Triden. sess. 25. de reformat. c. 14.

tionem prolapsis, si eorum sit officium priusquā pœnituerint audiēdum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quo ad seipsum i constet esse suspensum, non debet tamen in officijs euitari, g quia quantum ad alios etiā in casu proposito h suspensus nō est: nisi si peccatū huiusmodi sit notorium per sententiā, i seu per confessionem factam in iure, aut per euidētiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit.

TITVLVS III.

De Clericis coniugatis.

¶ Alexander tertius.

¶ *Matrimonium contractum per clericum existentem in sacris, non tenet, secus in minoribus, sed tunc cogitur dimittere beneficium.*

CAP. I.

I † qui clericorum infra subdiacona-

f Ad seipsum.] nota, quod aliquis dicitur suspensus quoad se tantū & non quoad alios, ut quilibet in peccato mortali constitutus, ut 6. distinct. est unusquisque. & 2. q. 1. sacerdotes. in fi. ī. de temp. ordi. c. ul. & hic, & ī. eod. uestra. Quandoque tamen quantum ad se & quantum ad alios. 32. dist. nullus. & c. præter hæc. & ī. de si mo. tanta. & hic in fin. & ī. eod. uestra. quandoque aliquis dicitur suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt cum ciuitas vel villa est interdicta propter delictū ciuium vel secularis potestatis: tunc clerici nō sunt suspensi quo ad sequia in alio loco possunt celebrare: a non sinterdicto, sic ī. de cleri. peregrinus.

g Euitari.] & ita licet aliqs sit criminosus, non debet in officijs euitari, quandiu ab ecclesia tolerat, vt ī. eo. ti. uestra duxit. & 15 q. vlti. c. vltimi in trinos casibus sequētibus, cum quis de hoc sit condemnatus, vel in iure confessus, uel euidentia rei sit factum notorium. De hoc satis dictum est supra eo. uestra.

h Proposito.] bene ȝ dicit in casu ꝓposito, scilicet de fornicatione. vt in princip. cap. in isto enim casu magis videtur vitandus, cum in alijs non sit quis ipso iure suspensus, quantumcunq; crimē tueatur notoriū, excepto simoniæ crimine, vbi suspensus est ipso iure, etiam si crimen sit occultū. 32. dist. c. præter. §. verū. 1. q. 1. reperiuntur. ī. de simo. tanta. & sic notauit Vincen.

i Per sententiam.] diffinitiuam. ȝ sup. de ordi. cogn. cum dilecta. & ī. de exceptio. denique.

DE CLERICIS coniugatis.

¶ Visum est ī. de cohabitatione cleri. & mulie. illicita. restat videre meritò de eorum cohabitatione licita. Vel sic quia quandoque clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonii quandoque uerò contracto matrimonio: ideo cum in præcedenti rubrica fuerit ultimum de prima cohabitatione, & an, quando sit licita, meritò subijcitur de secunda, maximè quia poterat dubitari nunquid clerici coniugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Abbas. Sicul.

De hac materia tractatur 28. & 31. & 32. dist in. per totum. & 27. q. 1. ut lex.

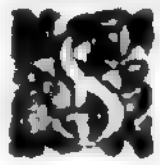

I qui.] Duo sunt dicta. Secundum ibi. Sed si. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quod si aliquis infra sacros ordines uxorem accoperit, ecclesiastica beneficia dimittere compellatur & uxorem retineat. Si uerò in sacris ordinibus acceperit uxorem, eam dimittat, & pœnitentiam agat: quod si noluerit, per sententiam suspensionis & excommunicationis

† Ca. 1. eo. tit. in 1. compi. Et post cōc. hū Lateran. sub Alexan. iij. c. 2. ubi est integra clausula.

ȝ Hæc glosa & sequentē, nō inuenio in antiquis exēplaribus nec puto Bernardi esse.

a Testimonijs.] ff. de test. l. 3. §. item diuus. & 4. q. 3. ea. si testes. § alia est fides. & in Authe. de instr. cau. §. si verò. coll. 6. valēt tñ talia testimonia, ad infamiam alicuius. arg. de cons. dist. 1. iubemus. 24. di. c. 1. & 2. q. 7. cum pastoris.

b Scandalum.] ex hoc uidetur q̄ p̄z solam suspicionē siue famam, non est indicēda purgatio, nisi scādalum oriatur. ar. 2. q. 5. presbyter. & 3. q. 1. audiuimus & 2. q. 2. nomen. & ī. de acc. qualiter. & quādo. Ber.

Nobis tua fraternitas.] CASVS. Præcepit Papa episcopo Pistoriēn. q̄d mulieres non p̄mitat cū clericis habitare, nisi tales sint, cū quibus naturale fœdus nihil mali suspicari permittat, vt est mater, soror, amita. Nota q̄ naturale fœdus excludit suspicionem mali.

c Mulierculas.] 32. dist. interdixit, & 81. distinc. cum omnibus.

d De illis p̄sonis.] arg. contra. 3. eo. ca. Dic sup hac materia vt ibi notatū est.

e Naturale.] sic ī. de p̄sum. cū in iuuentute, & C. de epi. & cler. l. eum qui. Bern.

† De materia huius decretalis uide plene p Turrecrematā in c. nullus. & c. præter. 31. dist. & p Nauarrū in manuali cōfessorum. ca. 25.

Nobis tua fraternitas requisiuit: & infra. ¶ Cum clericis quoque nō permittas mulieres culas habitare: nisi fortè de illis personis exist̄at, in quibus naturale fœdus nihil permittit fœui criminis suspicati.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius.*

CAP. X.

QVæsitum est de clericis in fornicationem eorum sola testimonia non sufficiunt: cum non sit testimonijs, a sed testibus iudicādum. Sed si de clericis ipti talis habeatur suspicio, vt ex ea scandalum b generetur in populo, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tamen est canonica purgatio indicenda quam si præstare noluerint, vel defecerint † in præstanda, eos canonica dobetis † animaduersione punire.

¶ Idem Pistoriensi episcopo.

CAP. IX.

A † Nobis tua fraternitas requisiuit: & infra. ¶ Cum clericis quoque nō permittas mulieres culas habitare: nisi fortè de illis personis exist̄at, in quibus naturale fœdus nihil permittit fœui criminis suspicati.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius.*

CAP. X.

QVæsitum est de clericis in fornicationem eorum sola testimonia non sufficiunt: cum non sit testimonijs, a sed testibus iudicādum. Sed si de clericis ipti talis habeatur suspicio, vt ex ea scandalum b generetur in populo, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tamen est canonica purgatio indicenda quam si præstare noluerint, vel defecerint † in præstanda, eos canonica dobetis † animaduersione punire.

¶ Idem Pistoriensi episcopo.

CAP. IX.

A † Nobis tua fraterni

† Ca. 2. eo. tit. in 3. compi. Et uide l. eū qui probabi. de C. de epi. & cler. vbi similis est dispositio, & similia dispōnis uerba, & consilium. Triden. sess. 25. de reformat. c. 14.

tionem prolapsis, si eorum sit officium priusquā pœnituerint audiēdum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quo ad seipsum i constet esse suspensum, non debet tamen in officijs euitari, g quia quantum ad alios etiā in casu proposito h suspensus nō est: nisi si peccatū huiusmodi sit notorium per sententiā, i seu per confessionem factam in iure, aut per euidētiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit.

TITVLVS III.

De Clericis coniugatis.

¶ Alexander tertius.

¶ *Matrimonium contractum per clericum existentem in sacris, non tenet, secus in minoribus, sed tunc cogitur dimittere beneficium.*

CAP. I.

I † qui clericorum infra subdiacona-

f Ad seipsum.] nota, quod aliquis dicitur suspensus quoad se tantū & non quoad alios, ut quilibet in peccato mortali constitutus, ut 6. distinct. est unusquisque. & 2. q. 1. sacerdotes. in fi. ī. de temp. ordi. c. ul. & hic, & ī. eod. uestra. Quandoque tamen quantum ad se & quantum ad alios. 32. dist. nullus. & c. præter hæc. & ī. de si mo. tanta. & hic in fin. & ī. eod. uestra. quandoque aliquis dicitur suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt cum ciuitas vel villa est interdicta propter delictū ciuium vel secularis potestatis: tunc clerici nō sunt suspensi quo ad sequia in alio loco possunt celebrare: a non sinterdicto, sic ī. de cleri. peregrinus.

g Euitari.] & ita licet aliqs sit criminosus, non debet in officijs euitari, quandiu ab ecclesia tolerat, vt ī. eo. ti. uestra duxit. & 15 q. vlti. c. vltimi in trinos casibus sequētibus, cum quis de hoc sit condemnatus, vel in iure confessus, uel euidentia rei sit factum notorium. De hoc satis dictum est supra eo. uestra.

h Proposito.] bene ȝ dicit in casu ꝓposito, scilicet de fornicatione. vt in princip. cap. in isto enim casu magis videtur vitandus, cum in alijs non sit quis ipso iure suspensus, quantumcunq; crimē tueatur notoriū, excepto simoniæ crimine, vbi suspensus est ipso iure, etiam si crimen sit occultū. 32. dist. c. præter. §. verū. 1. q. 1. reperiuntur. ī. de simo. tanta. & sic notauit Vincen.

i Per sententiam.] diffinitiuam. ȝ sup. de ordi. cogn. cum dilecta. & ī. de exceptio. denique.

DE CLERICIS coniugatis.

¶ Visum est ī. de cohabitatione cleri. & mulie. illicita. restat videre meritò de eorum cohabitatione licita. Vel sic quia quandoque clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonii quandoque uerò contracto matrimonio: ideo cum in præcedenti rubrica fuerit ultimum de prima cohabitatione, & an, quando sit licita, meritò subijcitur de secunda, maximè quia poterat dubitari nunquid clerici coniugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Abbas. Sicul.

De hac materia tractatur 28. & 31. & 32. dist in. per totum. & 27. q. 1. ut lex.

I qui.] Duo sunt dicta. Secundum ibi. Sed si. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quod si aliquis infra sacros ordines uxorem accoperit, ecclesiastica beneficia dimittere compellatur & uxorem retineat. Si uerò in sacris ordinibus acceperit uxorem, eam dimittat, & pœnitentiam agat: quod si noluerit, per sententiam suspensionis & excommunicationis

† Ca. 1. eo. tit. in 1. compi. Et post cōc. hū Lateran. sub Alexan. iij. c. 2. ubi est integra clausula.

ȝ Hæc glosa & sequentē, nō inuenio in antiquis exēplaribus nec puto Bernardi esse.

cationis compellatur. Nota, quod clericus coniugatus in minoribus ordinibus constitutus, debet vxorem retinere, & amittere beneficiũ ecclesiasticum. Item clericus in sacris ordinibus constitutus contrahens, debet vxorem dimittere.

[Glosſ. seq. reddit causã, & exponit, & ponit simile: allegat duo iura in contrarium, & ſoluit.]

a Relinquẽdas.] & meritò compellẽdi ſunt vt ea dimittãt; quia vacare intelligũtur ipſo iure. Vnde quo ad factũ ſolum ſiue poſſeſſionẽ retorquetur iſta cõpulſio ſic ff. de cõceſſ. præben. litteras. & c. cum noſtris. contrario enim factũ iuri ſuo renunciauerunt. ar. C. de fur. l. i. ar. ff. de trib. quod in hæredẽ. §. eligere. ſicut quis ipſo facto renũciat priuilegio clericali. ff. de vita & honeſt. cleri. c. vlt. ff. de sẽt. excõ. cũ non ab homine. & c. contingit. 2. arg. contra. 32. diſt. ſi q verò. & 12. q. 1. quia tua. illa cõtraria intelligũt de miſericordia, & hodie non tenent ipſo iure: ergo clericus cõiugatus beneficiũ amittit, vt dictum eſt; nec alicui coniugato poteſt cõferri; & ſi conferatur, debet priuari ipſo iure. ff. ca. præſi. & ca. q a tc. & c. ſanè. & ca. diuerſis fallacijs, & ita ius commune eſt, quod hic ſtatuitur.

† Adde qđ tales ex hoc facto ſuſpecti fiunt de hæreſi. Bernard. Diaz in pract. criſtano. ca. 74. Simancas catholicis inſt. tit. 40.

De hoc articulo an clericus ducens vxorem ſit ipſo iure beneficio priuatus, an veniat priuandus, vide Ioannem And. hic, & pleniusinfra hoc tit. capi. Ioannes.

†Capitul. 3. eod. tit. in 1. compil. Et poſt concilium Lateranenſ. par. 28. cap. 5.

b Dimittere.] quia non tenuit matrimonium. & priuandi ſunt beneficijs ſuis, niſi cum eis diſpenſetur. ff. eod. ſanè. & 28. diſtin. presbyterum.

SAne.] Primo ponitur dictum. Secundò exceptio: ibi, Niſi. Abb. Sic.

CASVS. Quia coniugati ad beneficia eccleſiaſtica promouebantur, præcipit Papa, ne de cætero clericus cõiugat[a] ad beneficia eccleſiaſtica, vt ad ſacros ordines, vel ad aliquam adminiſtrationem admittat, niſi forte caſtitatem vouerit perpetuam, & qui vnicam tantum & virginem habuiſſet vxorẽ. Nota, quod clerici coniugati beneficia eccleſiaſtica habere nõ debent, niſi caſtitate præmiſſa. Item nullus coniugatus debet promoueri, niſi q vnicam & virginem habuit in vxorem.

c Vel ſacros.] 28. diſt. nullum. & 31. diſt. ante trienium. Bern.

[Glo. ſeq. reci. per contrarium de decr. cũ ſis, &c.]

d Caſtitatem.] ſequeſtrato manſionis cubiculo. 77. diſt. eps benedictionem. & hoc intelligo cũ ambo proceſſerint in dies ſuos, vt ſine omni ſuſpicione poſſint ſeparatim manere; aliàs ſi eſſent iuuenes, non poſſent promoueri, niſi pariter ad religionem tranſirent. inf. de cõuer. coniuga. cum ſis præditus. & c. ad Apoſtolicam. Vel dic prout not. ff. de cõuerſi. coniugat. coniugatus. tũ acceperint vxores, ipſos ad relinquẽda a beneficia eccleſiaſtica, & retinẽdas vxores, diſtrictione eccleſiaſtica compellaris. ¶ Sed ſi † in ſubdiaconatu, & alijs ſuperioribus ordinibus: vxores accepiſſe noſcuntur: eos vxores dimittere, [b] & pœnitentiam ãgere de commiſſo, per ſuſpẽſionis & excommunicationis ſententiam compellere procuretis.

¶Idem Herfordenſ. epiſcopo.

¶ Coniugatus ad adminiſtrationem & ad ordinem ecclesiaſticum vel beneficium non promouetur, niſi caſtitatem promittat, & non ſit bigamus.

CAP. II.

SAnè: † & infra. ¶ Prouideas attentius ne de iceps clericus cõiugatus ad eccleſiaſtica beneficia, vel ſacros [c] ordines, aut adminiſtrationes eccleſiaſticas admittat: Niſi fortè caſtitatem [d] vouerit perpetuã: & qui vnicam, & virginẽ [e] habuiſſet vxorem.

¶ Idem Veruleneſ. † epiſc.

¶ Si clericus in minoribus beneficiatus matrimonium contrahat, priuatur beneficio: & quod debet eccleſiæ, ſibi reſtituitur. hoc dicit. Et in hoc vltimo eſt caſus notabilis, & multum allegabilis.

† Veraẽ [Veruleſi. Ierulaneſ. Velineſ.

CAP. II.

QVod † à te: & infra. ¶ Vtrum clerici infra ſubdiaconatus ordinem conſtituti, qui carnis deuicti vitio continere non valentes, [f] vxores accipiunt, eccleſiaſtico beneficio canonicè debeãt ſpoliari: [g] vel volumꝰ te tenere, quod cũ ſimul voluptatibus & carnalibus deſiderijs, ac diuinis & eccleſiaſticis obſequijs vacare nõ valeãt, ob immunditiam[g] ſuam eccleſiaſticis ſacramẽtis indigni tractãdis, eccleſiaſticis proculdubio beneficijs ſunt priuandi. [h] ¶ Sa intitulati fuerant, aliquid de bonis ſuis cõtulerint cum ab eccleſijs illis fuerint ſequeſtrati, bona illa reſtituantur eiſdem. Nota quod clerici cõiugati beneficia eccleſiaſtica retinere nõ debent. Item cũ quis recedit ab eccleſia, quod ſecum attulit, eidẽ dimittit. quod uerum eſt quando auctoritate iudicis recedit, & nõ ſua culpa.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilat. & poſt concilium Lateranenſ. ſub Alexan. iij. par. 30. c. 7. Et de materia uide Iaſonem, & alios in Authent. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccleſ.

f Non valentes.] propter cõſuetudinem: quia difficile continentiam ſeruat qui illicito concubitu ſe maculare non deſinit. 34. diſt. §. quod verò.

[Glo. ſequens recit. per contrariũ de cap. Nicæna. & ſoluit.]

g Immunditiam.] quæ tamen caſtitas eſt cum propria vxore. 31. diſt. Nicæna. ſed hic appellatur immunditia quo ad obſequiũ eccleſiæ. vnde illi quibus licitũ erat habere vxores tempore vicis ſuæ non diſcedebant de templo, vt non iungerentur vxoribus. 31. diſt. tenere. ſed hodie ſemper eſt abſtinendum, vt ea. diſt. c. ante trienniũ. 5. cauſa. & c. ſeq. & c. eos.

h Priuandi.] ſupra eod. cap. & cap. 2. & infra eod. diuerſis.

[Glo. ſeq. alleg. ſex concor. alle. in contrarium. 4. iura ponit opi. quæ diſtinguit, an ſponte, & cui opponit demum aliam opinio. quæ diſtinguit inter ingreſſum & non. tertio in aliam quarto ſolvit diſtinguẽdo inter tacitum & expreſſum.]

a Reli-

a Redire.] ſimile 16.q.6.de lapſis cognouimus. & ea.illud.§.de renun.ex tranſmiſſa.17.q.4.c.vl.ff.& col. illicitis.l.1.in fi.arg.§.ꝙ non debeant ad eum redire. 12.q.2.nulli liceat.17.q.4.ſunt qui opes.§.de cõdi.ap. verum. in Auth.de mona.§.ſi verò relinquens. coll. 1.

Sup hoc diuerſæ ſolutiones recitari conſueuerunt. Aliud eſt cum quis ſua ſponte recedit, & tunc nihil ei reſtituitur: in quo caſu loquuntur iura. Aliud cũ iudicis auctoritate: in quo caſu intelligitur hoc capitu. & cõcordãtiæ hic aſſignatæ. Sed huic ſolutioni opponit: ille culpa ſua ad hũc caſum puenit: ergo dẽt ſibi imputari. §. de æta. & qual. c. 1. Propter hoc dicunt quidã, ꝙ omnis donatio facta eccleſiæ vel monaſterio tempore ingreſſu, tacitam habet cõditionem vt duret, eo ibi dẽ perſeuerante, ad inſtar doris. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. cũ autem. & §. de do. poſt diuor reſ. nuper & ſic clerico recedẽte quocunque modo reſtituuntur ei ſua. & idẽo monacho, vt illa transferat ſecundo monaſterio, ad quod tranſit: ſecus eſt vbi aliquis donat eccleſiæ ad illam nõ tranſiens: quia tunc non reuocatur donatio, quia perfecta donatio amplius non reuocatur. 32.q.1.non.n. G. de reuo. dona. l.2.& 3.& l.generaliter. & C. de do. quæ ſub modo vel condi. perfecta. niſi aliqua conditio in donatione expreſſa fuiſſet. §. de condi. app. verum. Verius videtur quod iſtud dictum ſit de benignitate: & cetera conſimilia contraria de iure ſtricto. Vel poteſt dici, ꝙ ſi expreſſe res donatæ ſunt tempore ingreſſus, nunquã ſunt poſtea reſtituendæ. arg. C. ſi pen. app. mors interuenerit. l.3. & C. ſi te vel accu. mor. fue. l. vl. niſi gratiã vellet facere clericis. Si uerò tacitè, tunc ſequuntur perſonam: & ſic poteſt intelligi quod hic dicitur: quia bona ſunt acceſſoria, & ideo principale ſequuntur.

ADDITIO. Iſtam ſolutionem poſuit Azo. C. de ſacro ſan. eccle. ſuper authen. ingreſſi.

ij SAnè] CASVS. quidam ſacerdotes §xerunt nuptias, quæ potius contubernia ſunt dicẽda, propter quod fuerunt ſuis eccleſijs ſpoliati: quæritur vtrum poſſit epiſcopus cum talibus diſpenſare? Reſpondet Papa, ꝙ poſt longam pœnitentiam & vitam laudabilem poſſunt per epiſcopum diſpenſatiuè ad officium ſuũ reſtitui: & eius executionem habere: Not. ꝙ epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſacerdotibus, qui contrahunt nuptias dummodo vxor illa virgo fuerit.

b Contubernia.] impropriè. inter ſeruos propriè dicuntur contubernia: C. de inceſt. nup. cum ancillis. 2. de pœna filiorum talium habes. 15.q.vlt. cum multæ.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

c Officio.] ar. §. 2. 8. diſt. presbyter. Sol. illud de rigore & ante pœnitentiam, & hoc de gratia & poſt pœnitentiam peractam.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

d Ex indulgentia.] ſic epi poſſunt cũ talibus ſacerdotibus diſpenſare, qui contrahunt in ſacerdotio. arg. contra. §. de big. nuper Sed illud intellige de eo qui primò in laicali habitũ habuerit vxorem, poſtea ſacerdos §xit, ille cã quam bigamus reputatur, propter intentionẽ cũ opere ſubſecuto. Vndè non poſſunt ibi epiſcopi, diſpenſare. hic verò de his tantum qui contrahunt poſt ordinem ſacrum, & cum virgine.

Diuerſis.] Clerici in minoribus beneficiati, qui matrimonia §xerũt, beneficijs ſpoliantur. Diuiditur: nam primo narrat factum, quod ſecũdo iprobat; vbi, Cum ergo duas rõnes reddens: & illud per diœceſanum corrigi mãdat vnum caſum excipiens: ibi, Niſi. Abbas.

CASVS. Quidam clerici contraxerunt matrimonia: nihilominus beneficia eccleſiaſtica retinere cõtendunt quæritur quid iuris ſit? Dicit Papa, cum ergo vir cogitet quomodo placere poſſit vxori, & ideo circa ea, quæ ſunt, minus valeat cogitare: quia quaſi in duo diuiſus plenam ſui non habet poteſtatem, mandat epiſcopo Noruicẽſi. quod huiuſmodi clericos eccleſiaſticis beneficijs debeat ſpoliare, cum eccleſiaſticarum rerũ ſubſtantia per tales ſoleat deperire: niſi ipſe ſcienter contulerit beneficia: & tunc non per ipſum, ſed per ſuũ ſuperiorem ſpolientur beneficijs illis. Nota quod iura ad ea adaptantur, quæ frequentius accidunt. Item coniugati de iure beneficia eccleſiaſtica habere non debent. Item ſubſtantia eccleſiaſticarum rerum ſæpe deperit per tales, vnde ad adminiſtrationem earum admitti non debent. Item quis non poteſt contra factum ſuum venire.

e Cithara.] per citharam intellige vitam actiuam, ſen laicalem. per pſalterium intellige vitam cõtẽplatiuam ſiue clericalẽ: ſed aliquis non poſſet eſſe ſimul contemplatiuus & actiuus & ſic coniugatus eccleſiam habere non debet. quia non benè conueniunt. §. eod. quod à te. Contra §. de tenun. niſi cũ pridem, vbi quis poteſt eſſe contemplatiuus pariter & actiuus. Sed de alia contemplatione dicitur hic.

f Diuiſus.] quia pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus & dũ ad vtrumque feſtinat, neutrum bene perficit. 16.q.1. presbyteros. C. de atle. ſo. nemo.

ADDITIO. Vnde verſus.

Qui binos lepores vna ſectabitur hora:
Vno quandoque, quandoque carebis vtroque.

a Deper-

†atitulati.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compilat. & Vide Felinum in cap. ita nos: ſupra de iureiuran.

† dicenda † Aduerte tamen, quia ex tali facto contrahendi matrimonium poſtquam ſunt in ſacris, ſuſpecti fiunt de hæreſi, vt nota ſupra hoc tit. ca. 1.

g Hæc obiectio non procedit, qa vtitur licentia ſibi data ab Apoſtolo 28. diſtin. de his. vnde puniri non debet, C. ad l. Iu. de adul. l. Gracchus. ꝓterea ſi eccl. poſſet retinere illi⁹ bona, iam indirecte cogeret illum cõtinere, quod eſſe non debet, vt 32.q.1. integritas. & facit opt. ff. de cõditio. inſtit. quæ ſub conditione. §. qui ſub iuris intraids. ſecundum Goffred. & Phi. Ioan. And.

a Sequitur non poteſt eſſe connubiũ: quia ex huiuſmodi contubernio ſerui naſcuntur. Ioan. And.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat.

† Vide l. ff plures. vbi gloſ. & doctor. ff. de pactis.

¶ Idem.

¶ *Peracta pœnitentia diſpenſans epiſcopi cum ſacerdotibus, qui matrimonium de facto contraxerunt.*

CAP. IIII.

ij SAnè ſacerdotes illi, qui nuptias contrahunt, quæ nõ nuptiæ, ſed cõtubernia [b] ſunt potius nuncupanda: † poſt longam pœnitentiã, & vitã laudabilem cõtinentes, officio [c] ſuo reſtitui poterunt; † & ex indulgẽtia [d] ſui epiſcopi ei⁹ executionem habere.

¶ Innocentius tertius Noruicẽſi epiſcopo.

¶ *Auferenda ſunt clerico beneficia, quæ habebat tẽpore contractus matrimonij: collata verò poſtmodum ſcienter per epiſcopum, per eundem auferri non poſſunt, ſed per ſuperiorem. hoc dicit.*

CAP. V.

Diuerſis † fallaciis: & infra ¶ Accepimus autem, quod quidam clericitatis diœceſis, qui matrimonium cõtraxerũt, eccleſiaſtica beneficia detinere cõtendunt: in quorum cõuerſatione cithara [e] cum pſalterio male concordat. ¶ Cum ergo vir cogiter quomodo placere poſſit vxori: & ideo minus quæ Dei ſũt valeat cogitare: cum qua ſi diuiſus [f] in duo † plenam ſui non habeat poteſtatim, vt ei, à quo ſtipendium recipit, pleni⁹ famuletur: Mandamus, quatenus huiuſmodi cle

a Deperire.] 28.dist.de Siracusanæ.

b Scienter.] secus si ignoranter: quia tunc posset eos priuare. ī. de elect. cum Vintonien.

[Glo.seq.arg.alleg.quattuor iura. in contrarium alleg.sex.ponit duas opi.scilicet Ioan.& Lau.]

c Non per te.] arg. quòd nemo pōt venire ꝫ factum suum. simile de fil.presby. veniens.12.q.2. monemus. ff. de adopt. post mortem. & ff. de ser.rust.prædi.per fundum.arg. ꝫ. sup. de elect.nosti. inf.de præben. cū non ignores. ꝫ. de re.eccl. non alie.si quis presbyterorum.55.dist. pœnitentes.& 35.q.9. qđ quis commisit.& ff. de agric.& censi.quē admodum.libro 11. Ad hoc dicit Ioan. quòd vbi agitur de reuocatione rei male alienatæ, idem q̄ alienauit, potest repetere: quoniam quilibet in alienatione rei ecclesiasticæ auditur volens contradicere.] 12.q.2. non liceat Papæ. tum in fauorem ecclesiæ, tū in odium illius, qui recipit rem ecclesiæ minus legitimè. 2 Vbi verò agitur de repetitione beneficij, secus est: & hoc iō, ne detur via male volentibus reuocare liberalitates suas, vt 16.q.2.visis.& C.de do.si quis argentum.§.fi.& q̄a hic est tantum fauor, & non odiū. Laurentius dixit, quòd ibi factum reprobat a iure, ille idem qui fecit, potest venire ꝫ factum suum, nisi in pœnam ei interdicatur, vt hic. in verecundiam epi hoc fit, qui scienter talibus contulit beneficia. vbi autē factum non tenet ex alia causa, puta in re cōi, ibi qui cōcessit non potest venire contra, ut in l. per fundum, quia quod suum proprium erat concessit. Ca. illud veniens. loquitur dispensatiuè, & illud soluitur ibi. Cap. monemus. intelligitur postquam tam depositus est alienator, ne fit ꝫ. c. illud quod quis commisit.

[Glo.seq.quærit,& soluit.]

d Spoliandos.] sed quis conferet illa beneficia post spoliationem? Credo quòd conferri debeant: secundum dict. illius c. cū de cle. cum in cunctis, in fin. & cap. nihil est, ut si canonici consenserunt episcopo, per archiepiscopum conferantur. si non consenserunt per Capitulum conferantur. & hoc in illis beneficijs, in quibus desoluitur potestas a Capitulo ad episcopum, & è conuerso: in alijs per archiepiscopum, per quem isti remouentur.

CVm olim.] Communis diuisio. Secunda ibi, Nos igitur. Abb. Sic.

CASVS. Vacante Anglorien. ecclesia, canonici eiusdē cantorem Tricarien. in epm elegerunt: archiepiscopus Archarontinus electionem illius examinans & personam, inuenit quòd pater eius sacerdos, & Græcus fuit, & iuxta morem Græcorum in minoribus ordinib. constitutus vxorem duxit, & ex illa in sacerdotio suscepit

ricos beneficijs ecclesiasticis, quæ in tua diœcesi sunt adepti, priues appellatione remota: præsertim cum rerum ecclesiasticarum substantia per tales soleat deperire. e Nisi forte tu talib. scienter b cūtuleris ecclesiastica beneficia: quibus eos non p te, c sed † per superiorē decernimus spoliādos. d

¶ Idem Archerontino Archiepiscopo.

¶Filius Sacerdotis Græci ex vxore genitus, licitè inter Latinos promouetur, ſi scandalum non obsistat. b.d. Et est casus notabilis.

CAP. VI.

CVm† olim ad nostrā audientiam peruenisset, q̄ canonici Anglorien. † cantorem Tricarien. † sibi elegerant in pastorem; & infra. ¶ Licet tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate personæ, in † alijs constitisset: mouit tamē, quòd cum pater eius Græcus fuerit, † & iuxtà ritum Græcorum vxorem duxerit † in minoribus e ordinibus constitutus, cantorem ipsum ex vxore legitima in sacerdotio suscepisset. ¶ Nos igitur attendentes, quòd Orientalis ecclesia votum f cōtinentiæ nō admisit: quoniam Orientales in minoribus ordinibus † contrahunt: & in superioribus vtuntur matrimonio iā contracto: Mandamus quatenus nisi pro eo, q̄ inter Latinos Græci huiusmodi conuersantur, regionis consuetudo repugnet: g si aliud [canonicum †] non obsistat, ad confirmationem, & consecrationem eiusdē, sine dubitatione procedas.

eundem: dubitauit archiepūs, vtrum electionem illam dicet confirmare? Consultus Papa rem considerās, quòd orientalis ecclesia non admisit votum continentiæ, immo in minoribus ordinib. contrahere possunt, & in superioribus matrimonio uti ꝫ. to: mandat quod si aliud nō obsistat, illum confirmet, nisi consuetudo regiōis repugnet pro eo, quòd inter Latinos Græci huiusmodi conuersantur. No. quòd occidē tales clerici tenētur ex voto ad continentiam, licet quidam dicant quòd ex cōstitutione ecclesiæ tñ. Item Græci possunt contrahere in minoribus ordinibus constituti, & in superioribus uti matrimonio. Item consuetudo regionis eum facit ineligibilem qui alias est eligibilis.

† al. ita: & in alijs, &c.

† fuerat

† duxerat

† al. ita: in minoribus ordinibus constituti contrahunt.

† Vox, canonicum, deest in antiquioribus.

e In minoribus.] vt 32.distinc. si quis eorum.

[Gl.seq.arg.quod clerici occidentales, &c. & ponit duas opiniones, & suam solutionem.]

f Votum continentiæ.] 31.dist. Nicæna. & c. quoniam. & caliter. Et sic est arg. ex hoc, quòd occidē tales clerici ex voto ad continentiam tenentur, quod quidā negant dicentes, q̄ tantum ex constitutione ecclesiæ hoc fit. argu. 84 dist. cum in prætexto. vnde ; dicunt, quòd Papa potest dispensare, vt aliquis cōtrahere in sacro ordine, etiam si concederetur, quòd contra votum dispensare non posset. Vin. dixit, q̄ vbi clericus in ordinū promotione exprimit votum, tenetur ad id: & si Papa dispēsaret in hoc, contra votum dispensaret. Si verò non exprimit, si promouendus est iurisperitus eodem modo teneretur. Si verò est iuris insciꝰ, non tenetur ex voto, sed ex constitutione. Et si Papa dispensat cum tali, non intelligitur dispensare contra votum, sed contra constitutionem ecclesiæ. tamen non dispensat quòd aliqs in sacro ordine contrahat. Illud verum est, quod ex constitutione ecclesiæ introductum est, vt qui ad sacros ordines vult promoueri, prius continentiam debeat profiteri expressè. 28. dist. c. nullū. aut etiā tacitè, vt ea. dist. diaconi. arg. Eo enim ipso quod quis promouetur ad sacrum ordinem, tacitè intelligitur vouere continentiā, & si nulla fiat mentio de voto continentiæ.

g Repugnet.] sic ergo consuetudo facit aliquē ineligibilem, qui aliàs eligibilis est. 4 sic & qui legitimus est ad matrimonium contrahendum, per consuetudinem fit illegitimus. ꝫ. de cogna. spiri. c. super eo & 32. dist. placuit. & sic cōsuetudo arctat & ampliat iurisdictionem. supra de offic. deleg. quod translationem. ff. quod vi aut clam. l. 3. §. non tantum. Et sic consuetudo in electione præcipuè considerat. supra de cau. poss. cum ecclesia. & supra de consue. cum dilectus. & 24. quæstio. 1. punenda. arg. ff. de decu. l. non tantum. argu. contra, supra de consue. cum venerabilis. Ioan. And.

3 De materia huius glo. grauis est cōcertatio inter doctores, sed vide S. Thomam, & ibi Caietanum 2.2.q.88. ar. 11. & Turrecrematam ī c. de illo clerico. dist. 32.

4 Et ecōuerso. 32. distinguos consuetudinem, 10. dist. ca. pen. Inn. sup. rubr. de consue. quod tamen scripsi eo. tica. fin. super gl. & quam. post prin. dicit, quòd hic scandalū facit vtrum ineligibilē potius q̄ cōsuetudo, sic ecōuerso in capellanos consuetudinē. fuit disputatio alias per nōs dicta, potius quam cōsuetudo. Idē H. de tempo. cū secundū. vbi vide super verb. Latini. ad finē. Ioan.

1 Hæc glossula, nec est Bernar. nec hī in antiq. exemplarib.

¶ In codice Barbatię ita: sed per superiorem tuū, &c.

¶ Cap. 1. eo. ti. in 3. cōpi.

† Agloñ.

† Triacañ.

2 Ioannes Monachus i decre. si tibi absen. de pbē. li. 6. dicit, q̄ pl̄atus nō agit nomine suo, sed alieno, sicut procurator non dominus, ī. de noua. ca. 2. de dil. litteræ. & ob hoc male agens alienādo, de quo nō hēt mādatum, agere pōt de reuocando, de quo hēt mādatū ad hoc. de pro. ur. q. duos. & lege seq. lo. And.

b Confuetis iuſtitijs,] prætextu huiuſmodi clericatus declinant ſubire iudicium reginæ, nec volunt ibi reſpondere alicui conquerenti.

b Obſequijs.] id eſt angarijs,& perangarijs, à quibus clerici debent eſſe immunes.] de immu. eccl. non minus.& C.de epiſc. & cler.l.2.& 16. quæſt. 1.§.nouarum.

c Quæ ſunt Dei Deo. verba iſta ſunt 23.q.8. c.conuenior. in fine.& c. ſeq.vndè eccleſia de agris ſuis tributum ſoluit imperatori.11.q.1.ſi tributũ,& ca.magnum. & 25.qõ.vlt. tributũ & c.conuenior.

ADDITIO. Vnde verſus:

Reddite (Chriſtus ait) ea quæ ſunt Cæſaris illi.
Reddat quiſq. Deo quæ eſſe Dei.

[Glo.ſeq.ſignat cõtrarium & remittit.]

d A talibus.] & ſic patet, quod clericus coniugatus & tonſuratus non gaudet priuilegio clericali, vt ſupra eod. Ioannes. De hac materia dic vt ibi, immo & clerici non coniugati perdunt hoc priuilegiũ poſt trinam admonitionem, dum ſe immiſcent negotiis ſæcularibus,ut ſupra de vi.& hon.cle.ca. vlt. Item arg.contra, de ſent. excom. contingit. Solue ut ibi.

VT cõſultationi.] CASVS. Quidã conſtitutus in minori ætate, tonſuram & coronã clericalem accepit, poſtea factus fuit miles: quærebat an deberet compelli portare habitum clericalem? Et reſpõdet q non debet compelli. No.quòd ſi tonſuratus ad militiã ſe tranſfert, non eſt compellendus deferre tonſurã.

[Glo.ſeq.ponit opinionem quam reprobat.]

e Conſtituitur.] ob hoc ſumunt quidam arg.quod propter minorem ætatem excuſetur ne portet coronam.ſed hoc non eſt verum unde dicas, maximè, vt ſupra eod. Ioannes.vbi de hoc.

f Non eſt cogendus.] quia licitum eſt ei renunciare huic priuilegio clericali,cum nullum recipiat beneficium eccleſiaſticum,ut dicit decret. Ioannes.

DE CLERICIS NON RESIdentibus,&c.

¶ Quia clerici nõ ſolũ inhoneſtè uiuũt ſectando mulierũ conſortia,ſed ẽt in beneficijs eorũ non reſidendo & fructus eorũ capiẽdo,merito ſubijcit hæc rubrica. Abb.

De hac materia tractatur 7.q.1.per totum. & principaliter,c.quia frater.§.ambitionis.

ON liceat epiſcopo.] primo ponitur dictum. Secundò ratio: ibi, Manifeſta. Tertio rationis ratio: ibi, Cum nullus. Abbas.

CASVS. Statuit concilium Sardicenſe, quod nullus epiſcopus tranſeat ad aliam ciuitatem de ſua ciuitate. cum causa quare hoc fiat, videatur manifeſta, ſ. ambitio: quia nullus reperitur,qui de maiori ciuitate tranſire uelit ad minorem. Nota hic dubia in peiorem partem interpretari. Item qui creſcit,de minori ad maius creſcere debet.

g Tranſire.] ſine licentia domini papæ, vt 7.q.1.ſi-quis. aliàs perderet habitam & ambitam. ſupra de transla. inter corporalia.& capitu. quanto.nec alij inferiores ſine licentia ſui epiſcopi.ſ. de renunciatione.admonet.

h Manifeſta eſt enim cauſa.] ſcilicet ambitio maioris dignitatis. Et eſt hic argum. dubia in peiorem partem eſſe interpretanda.ſupra de elect.c.2.Arg. contra infra de reg.iur.eſtote.& ff.de reb⁹ dubquoties. 2.

ADDITIO. Sed illud eſt propter talẽ præſumptionem.

i Ad minorem.] nec tamen illud eſt faciendum : quia qui creſcit, de minori ad maius creſcere debet.93.diſt.legimus, in fi.& ſ. de translat.c.1.& 74.diſtin.c.geſta. argum. Facilius enim diſpenſatur, vt quis tranſeat ad maiorem, quam ad parem. vel ad minorem propter maiorem utilitatem.ſupra de translat.licet.Bernard.

EX geſtis.] primo narrat depoſitionem Cardinalis. Secundo eius cauſam:ibi,Eo quod. Abbas.

CASVS. Quidam presbiter Cardinalis tituli ſancti Marcelli,per quinque annos deſeruit parochiam ſuam contra canones:& quia admonitus redire noluit, in ſynodo priuatus fuit dignitate ſua. Nota quod prælatus non debet eccleſiam ſuam derelinquere, quod ſi fecerit,priuari debet per ſententiam.

K Ab omnibus.] ideſt,omnibus approbantibus ſuam depoſitionem: quoniam ſolus papa ipſum depoſuit.

l Depoſitus.] ideſt, a dignitate ſua remotus, a eo primo monito legitimè vt rediret. infra eo.c. inter quatuor.& c. vlt.& aliàs non debet priuari quantucunque vagabundus diſcurrat.infra eod.ex tuę.

TITVLVS. IIII.

De clericis non reſidentib.† in eccleſia † vel præbenda:

¶ Ex concilio † Sardicenſi.

¶ *Epiſcopo non licet ſine licẽtia Papæ tranſire ad alium epiſcopatum,ipſum acceptan do:aliàs priuatur habito & ambito, & hoc intendit cum gloſſa.*

CAP. I.

NON liceat epõ de ciuitate ſua trãſire ad aliã: Manifeſta ẽ enim cauſa,[h] pro qua facere hoc attentat, Cum nullus ſit inuentus epũs, qui ad minorem[i] de maiori ciuitate tranſiret.

Leo tertius.

Depoſitus Cardinalis,qui in ſuo titulo non reſidet. b. d. Et eſt iſte textus,multum notabilis.

CAP. II.

EXtgeſtis, & infra.

In Synodo Anaſtaſij presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli, ab omnibus[k] canonicè eſt depoſitus.[l] Eo quod pa-

† De materia huius tituli vide q.1 nouis ſimus cauerit cõ.i. Trid. ſeſſ. 6. de reſor.cap. 1.& 2. & ſeſſio.23.de reforma.c.1.

† al. ita, eccleſia præbendaria.

† Cõcilium Sardicẽ.c.1. Burchar. li. 1.decre.cap. 19.ſuo par. 5.capit.185. huc ſpectat canon.Apoſtolorũ 14. vbi vide Theodorũ. Balſamonẽ.

† Dicebat hic Abbas, q in his, q pertinẽt ad res ſubſunt dño tpali. In his verò quibus vrgetur perſona, ſecus. dic vt infra eod. c. vni.di.96. Io. And.

† al.ita, vt à talibus &c. ſed in antiquis legitur vt eſt impſſum.

† dimiſſis.

† duxerunt

† reſſumſit.

† an

† legit.

Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

¶ Cap.2.con. ti.in 1.cõpi.

a Et plures teſtes requirũtur ad eũ cõuincẽdũ. 2.q. 3. ſiſul & c. ſequen. Io. And.

QVia nonnulli.]Tria facit.primo ponit vitium. Secundo adhibet remedium:ibi, Cum igitur. Tertio imponit pœnam:ibi,Quod si.Abb.Siculus.

CASVS. Quidam cupiditate ducti diuersas dignitates, & plures parochiales ecclesias contra canones recipiunt, quibus deseruire nō possunt, cum etiā uni ecclesiæ vix sufficere possint: statuit Lateranen. concilium, quod istud de cætero nō fiat: sed cum beneficium ecclesiasticum committi debuerit,tali committat personæ, quæ residere in loco possit, & per seipsum officium suum exercere:& qui contra hoc fecerit, quod accepit amittat: & ille qui dedit,conferendi potestate illa vice priuetur. Nota quod nullus potest habere plures dignitates,vt plures parochiales ecclesias. Item per seipsum debet quis residere,& non per vicarium. Item qui indigno confert beneficium,debet priuari potestate conferendi beneficium illud, & ut indignus debet remoueri.

[Glossa sequēs ponit quinque modos, quibus accipitur dignitas.

a Dignitates.] dignitas dicitur quandoque quædam prærogatiua in ecclesia, quæ alio nomine personatus appellatur, vt hic, & ſ. de rescr. ad aures. & ī. de pbd. de multa,quandoq. enim accipit pro ſeculari prærogatiua. 83.q.5. administratores.& 43.di.c.i.Interdu i. pro potestate accipitur.ff.de off.quæstio. Iunica. in princ.Interdum pro ordine.4. distin. denique. Quādoq;pro conditione accipitur.vestire enim dēt fructuarius seruos secundum dignitatem eorum, idest,conditionem.ff.de vsufr.& quemadmodum quis utatur, sed si quid,§.1.De pœna istorum qui retinent plures dignitates,habes.ī.de prab.de multa.& supra de elec.dudū. 2.ī.eo conquerente.Vinc.

b Institutā.jut 21.quæst.1. per totum & 10. quæ. 3. vnio.& 16 quæstio.vlt.per laicos.& 89.distin. singula. & supra de ætate & qualitate,eam te.& infra.eod. conquerente.

c Vix.] 16.quæstio.1. presbyteros. & C. de assessō. l. vltimo.

a Vide concilium Trid. ſſ. 6. de reform. ca. 2.

d Per seipsam.]hoc quidem ius commune est, vt in ea ecclesia in qua instituatus est, debeat deseruire 21. q.1.c.& 70.dist.sanctorum.& 71.dist. cap. clericos, & 91.dist.Eleutherius.Quandoque tamen i in casu potest quis seruire per vicariū.jut cum parochialis ecclesia annexa est dignitati vel præbendæ. infra de præbendis,extirpanda.§.qui verò, & cap. exposuisti. Sunt autem quædam, quæ per alios fieri non possunt de iure,vt officium in ecclesia, nisi in casibus vt dixi, vt hic patet.ff.de solutionibus,inter artifices. & supra de officio delegati, quoniā apostolica.§.2. argu. 2.q.3.c.si quē.§. abolitio. Quædam verò sunt, quę per alios fieri possunt C.de ea du.tol.l.unica,§. sin autem.

e Priuetur.] inf.de præben. de multa. & ſ. de electio. cū in cunctis & ibi auget pœna, & dic, priuetur ea vice. Ber.

RElatum:]primo ponitur excessus. Secundo prouisio. ibi, Cum igitur. Abb.

CASVS. Dictum est in prædicto concilio,quod ecclesia vel beneficium ecclesiasticum tali personæ debet committi,quæ per se curam ipsius valeat exercere. sed quidam affirmant se hoc facere uelle, sed illud efficere contra dicunt: peruenit hoc ad papam;vnde mandat papa archiepiscopo Eboracen. quod cum uerba cum effectu sint accipienda,si tales præsentati fuerint,ipsos nō admittit,& qui recepti sūt, re moueantur,nisi de licentia suorum prælatorum fuerint absentes, puta studio litterarum, uel alijs honestis causis: & si contra hoc appellauerint, eorū appellatio non valebit Nota quod ex promissione sua quis obligatur. Item verba cum effectu sunt accipienda. Item non debet quis se absentare ab ecclesia sua sine licentia superioris prælati, quantūcunque causam habeat honestam. Item si aliquis appellet ne faciat residentiam,non valet appellatio. sed hoc intellige de eo,qui promisit resi dentiam.

f Lateran.concilio] ī.c.proxi.

g Contradicunt.]ipso facto,recedendo scilicet.

h Cum effectu.]not.quod verba cum effectu sunt accipienda.de pœnit.dist.d. 1. cap. hęc autem verba. & ff.ne quis eum qui in ius voca est.l. si per alium. §. dolo.ff.quod quisque iur.l.1. §.hoc autem. C. communia de leg.l.2.& 17.quæst 4.si quis suadente.& 23. distinctio.Psalmista.& 16.quæstio.1.in canonibus, versicu. custodes chartarum. &c. 9. quæstio. 2. institui.ex quo enim intitulati sunt,debent ibi perpetuò permanere.70. distinct.sanctorum.& 71.dist.ca.clericos.& 21.q. 1. capitulo 1.

i Amoueri.]infra de præben.quia intantum.& c. cum

† Statuta.

† Cōcilium Latera. sub Alex.iij. ca. 13. nā cū aliud non dicitur, intelligendū est Latera. sub Alex. iij. & hīc. 3 eod. in i.cōpil.

† talita,vt id de cætero nō fiat.

† officium.

† receperit.

† Cap.4. eo. ti.in 1.cōpi. Et post concilīū Lateranen.sub Alexan. iij. par.15.ca.1.

† In codice Barbatiæ ita: tales si pñiati fuerint, nō admittant, sed admissi poterunt amoueri.

rochiā suā perannos quique,contra canonum institutā†deseruit: et in alienis usque hodie demoratur.

¶ Ex concilio Lateran.†

¶ *Vni plures dignitates vel ecclesia conferri non debent, & ecclesia est conferenda illi,qui residere & regere valeat per seipsum: alias perdit ecclesiam,& denans conferendi potestate priuatur.*

CAP. III.

QVia nōnulli modū auaritiæ nō imponentes,dignitates[a] diuersas ecclesiasticas,et plures ecclesias parochiales contra sacrorū canonū institutā[b],nituntur accipere,ut cum unum officiū uix[c] implere sufficiant, stipendia sibi uendicent plurimorū: nāid† ne de cætero fiat,districtius inhibemus. ¶ Cum igitur ecclesia uel ecclesiasticū ministerium † committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco, et curam eius per seipsum[d] ualeat exercere. Quod si aliter actum fuerit:et q receperit, quod cōtra sacros canones accepit, † amittat: et qui dederit, largiendi potestate priuetur.[e]

¶ Alexand.iij. Eboracen.archiepisco.

¶ *Præsentatus ad ecclesiam non confirmatus, si apparet quod nolit residere,non debet instituiper superiorem confirmatus autem & ex nō iusta causa non residens priuatur appellatione remota.*

CAP. IIII.

RElatum† est nobis, ꝙ cum in in Lateranen. cōcilio f statutū sit, ut personæ tali ecclesia uel beneficium ecclesiasticum conferatur, quæ re. deat in loco, & curā eius per se valeat exercere;nonnulli ad ecclesias præsentati hoc se posse affirmant,sed effecte cō tradicunt:g & infra.

¶ Cum igitur verba accipienda sint cum effectu,[h] tales si † præsentati fuerint,non debent admitti,& admissi poterūt amoueri[i]: nisi forte de licentia suorum prælatorum fuerint absentes, puta studio litterarum, uel alijs honestis causis: & si contra hoc appellauerint, eorū appellatio non valebit Nota quod ex promissione sua quis obligatur. Item verba cum effectu sunt accipienda. Item non debet quis se absentare ab ecclesia sua sine licentia superioris prælati, quantūcunque causam habeat honestam. Item si aliquis appellet ne faciat residentiam,non valet appellatio. sed hoc intellige de eo,qui promisit resi dentiam.

f Lateran.concilio] ī.c.proxi.

g Contradicunt.]ipso facto,recedendo scilicet.

h Cum effectu.]not.quod verba cum effectu sunt accipienda.de pœnit.dist.d. 1. cap. hęc autem verba. & ff.ne quis eum qui in ius voca est.l. si per alium. §. dolo.ff.quod quisque iur.l.1. §.hoc autem. C. communia de leg.l.2.& 17.quæst 4.si quis suadente.& 23. distinctio.Psalmista.& 16.quæstio.1.in canonibus, versicu. custodes chartarum. &c. 9. quæstio. 2. institui.ex quo enim intitulati sunt,debent ibi perpetuò permanere.70. distinct.sanctorum.& 71.dist.ca.clericos.& 21.q. 1. capitulo 1.

i Amoueri.]infra de præben.quia intantum.& c. cum

non ignores, præmissa tamen admonitione. infra eod. inter. & c. vlt. & c. ex tuę.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

a Prælatorum.] clericus enim sine licentia sui prælati abesse non debet, etiam ex iusta causa, siue causa studiorum, vt hic patet: siue alijs iustis causis, puta cā peregrinationis, de ꝑ sec. dist. 5. non oportet. vel ꝓ negotijs suis. 7. q. 1. præsentiū, ergo multo minus abesse debet ex non iusta causa.

centia suorum prælatorum [a] vel studio literarum, vel pro alijs honestis causis contigerit eos abesse, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, [b] si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum. †

b Diffugiū.] arg. contra. ī. de appella: peruenit 2. Sol. hic loquit de eo q̄ habet curā animarum, & qui expresse ꝓmisit residere: ibi de simplici bñficio, & de eo q̄ expresse nō promisserat residere: ibi tñ pendente appellatione per alium deseruitur in ecclesia de beneficio illius. c Decreti.] de hoc no. ī. eo. prox. Ber.

† idem l. si qua pęna. eū concor. ff. de ver. signifi.

† Cap. 1. eo. ti. in 2. cōp. Et uide Abbatem in c. cū iā dudū. ī. de præb.

† al. ita: Apostolicæ sedis &c.

¶ Idem

CAP V.

FRaternitati tuę: & infra ¶ Præterea clericū alterius diœcesis, absque commendatitijs [d] litteris episcopi, non debes recipere: nisi pro eo receperis ab Apostolica † sede mandatum.

¶ Idem.

¶ Qui non residet in beneficio etiam modicę æstimationis, illo priuatur.

CAP. VI.

CONquerente † nobis R. presbytero accepimus, quod G. clericus

† Cap. 2. eo. ti. in 2. cōp.

FRaternitati.] CASVS. Dicitur ꝙ clerici alterius diœcesis, non recipiātur sine literis cōmendatitijs sinorū episcoporū, nisi sup hoc Apostolicū habeat mādatum. Not. quòd cretur litteris episcoporum.

d Cōmēdatitijs.] litteræ commendatitiæ siue dimissoriæ dicuntur, quibus dimittit & absolvitur à potestate sui episcopi, in quib. perhibet testimonium [e] de vita & ordinib. illius. De istis litteris satis habes 71. dist. c. primatus, & c. extraneo. & duobus capitulis sequenti, & sine istis literis episcopus non debet recipere clericum alterius episcopi, vt ibi dicitur; nec ordinare, nec retinere, vt 72. dist. per totum & clerius sine licentia sui episcopi ecclesiam suam dimittere non debet. supra de renun. admonet. Item dicūt dimissoriæ, quæ dantur appellantibus. quæ vulgo apostoli dicuntur. ff. de ver. significatione, dimissoriæ.

e Et hoc respectu dicūtur commendatitiæ: ad hoc ī. tit. 1. in Laterān. in fi. dicunt & formatæ q̄a dant sub certa forma vt patet 73. dist. ꝓ totū. vbi ponitur earū tenor. Si tñ essent amissæ, poterunt probari per testes de cle. peregrinantes ꝑm Vin. Gof. & Hos. Joan. And.

CONquerente.] Primò ponitur impetrātis querela. Secundò commissionis forma: ibi, Fraternitati. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam presbyter K. conquestus est dño Papæ, ꝙ clericus requirebat ab ipso xx. solidos annuatim pro ecclesia sua, de qua idem presbyter vix necessaria percipere poterat: dicens beneficium in eadem ecclesia sibi fuisse collatum, cum alia beneficia sibi sufficiētia obtineret, nec idem ecclesiæ deseruiret: mādat Papa, si constiterit quòd dictus clericus habeat alia beneficia sufficientia, vel quòd ipsi ecclesiæ non deseruiat, dicto G. super beneficio ipso silētium imponatur. No. quòd qui beneficium sufficiens habet, super alio non est audiendus. Item si non deseruiat, nihil percipere debet.

e Vitę.] verbo victus, vestis etiam continetur. ff. de verborum significatione, verbo victus.

f Necessaria.] vñ potius fuit sibi subueniendum, arg. ī. de censib. licet. & C. noua vecti. l. 1. & 10. q. 3. vno.

g Percipere.] ad 2 hanc non se refert Papa in sequentibus, & hoc ideo quia tēpore collationis potest illud

2 Hanc glos. sulam non puto esse: Bern. nec eā habent uetustiores codices.

ab eo, ꝑ quo ecclesia sua, de qua vitæ [e] necessaria [f] vix potest percipere, [g] annuatim viginti solidos extorquere conatur, auferēs beneficium illud in eadē ecclesia sibi fuisse collatū, & infra. ¶ Fraternitati tuæ mādamus, quatenus si tibi constiterit quòd dictus G. habeat ecclesiastica beneficia sibi sufficientia: [h] vel quod eidē ecclesiæ non deseruiat, [i] sibi super præscripto beneficio silentium, sublato impedimento appellationis, imponas.

¶ Idem.

¶ Qui est in seruitio episcopi, percipit fructus beneficij tamquam residens, præter distributiones quotidianas. Abbas.

CAP. VII.

DE cætero: † & infra. ¶ Statuim [k], ne canonicis, donec in seruitio, [k] habeat ī. le cōstit. cū oēs. & ī. eo. ad audiētiā. arg. quia ibi ius cōmune fuit iuro firmatū. Et est arg. q̄d de iure cōmuni nullus pōt habere plura bñficia, quorum alterum sufficiat. ī. tit. prox. cum teneamur. & ī. de reser. cū adeo.

opponi, tamen postea 8. q. 2. dilectissimi ex quo cōsentit in eum, licet, paupertate laboret, nō potest dissentire. 91. dist. clericus. Vinc.

h Sufficientia.] in hac sufficientia cōsiderātur plura, nobilitas, scientia, qualitates ꝓsonæ, maiorib. redditib. sunt honorāde ī. ei. ꝓx. de multa. in fi. Dignitas. consideranda est. ff. de vsufru. sed & si quid. §. 1. ita q̄ possit sufficere sibi & suis, & hospitalitatē seruare. & iura episcopalia soluere. ī. tit. prox. de monachis.

i Deseruiat.] q̄d cunq; istorū cōstiterit sufficit ad repulsionē ipsius arg. ī. de reser. inter cæt. ra. & sic patet q̄d clericus residē tiā facere debet in ecclesia sua; alias pōt ea de iure cōi priuari, ī. de app. peruenit 2. & ī. eo. inte. & c. vl. & ꝑcipue cū habet in ecclesia aliq̄ dignitatē. ī. eod. ex parte. nec i absētia aliq̄d percipere debet ī. eo. prox. ar. nisi consuetudo in ꝑtū se

† al. sublato appellationis obstaculo.

† Cap. 4. ne de præbend. in 1. compi. 2 Dic hodie ꝑut diffinit concilū Trid. sessio. 6. de refor. c. 2. & sessio. 23. de refor. c. 1.

a Victualia.] huiusmodi victualia siue distributiones non dantur studentibus in Theologia. infra de prę ben. licet.

EX parte.] Communis diuisio. Secunda ibi. Quia ergo. Abbas Siculus.

¶ CASVS. Decanus cuiusdã ecclesiæ tã stulit se ad partes Gallicanas, & ibi p x. annos moram fecit, ita quòd nõ fuit reuersus ad ecclesiã suam capitulum ipsius eccl̃æ significauit hoc dñ Papę Rñ det Papa, q̃ nõ vult quòd ipsa eccl̃a decani officio defraudetur: mãdat capitulo, vt scribant ei, q̃ ad suam ecclesiã reuertatur, & ibi exerceat officiũ decani: q̃ si venire noluerit ad terminũ sibi dãtum, dat eis licentiam de canum aliũ eligẽdi. No. quòd licet aliq̃s longo tẽpore ꝓsens fuerit ab ecclesia sua semper tamen citandus est vt redeat, antequam ipse beneficio suo priuetur.

b Per decẽ annorũ.] & ita vt ecclesiam habere ꝓ derelicto, per minus spatiũ priuari potuit. ẽ. e. c. 2. & 7. q. 1. præsentiũ primo debet moneri vt redeat. j. e. c. proxi. & c. inter. & c. vlt. aliàs non dẽt priuari iure suo nõ citatus, non cõuictus vel cõfessus, vel ꝓ cõtumaciam absens ẽ. de maio. & obed. c. inter quattuor imò & si esset vagabundus, primo ad ecclesiam suã citari debet. j. eo. ex tuæ. Et sic patet quod quantocunque tempore aliquis sit absens ab ecclesia sua, semper est monendus, vt redeat.] Tamen si alibi sit in titulo permissi secundum beneficium resipiendo ipso iure videtur vacare primum: potestque priuari ipso iure q̃tum ad possessionem. infra de concess. præben. litteras, & capitulum nostris.

c Officio. quod sit officium decani, ex consuetudine potius colligitur, & sic, decanus ad residentiam tenetur: aliàs priuatur decanatu, vt hic patet.

d Ex tunc.] idest, nisi redierit ad terminum sibi præfixum, ex tunc, idest, post terminum eligant.

e Concedimus.] nisi iustam causam ostenderit, quare venire non possit. j. eo. c. inter, & c. vlt.

QValiter.] Communis diuisio. Secundo ibi. Discretioni. Abb. Sic.

CASVS. Archiepiscopus Ragusinus ab ecclesia sua recessit iam per quadriennium expectatus & reuocatus etiam per literas domini Papæ, nec redire voluit: mãdat Papa capitulo Ragusino, vt post mẽsem a receptione litterarum. aliam personam idoneam sibi eligant in pastorem, nisi forsan reuersus sit. Nota quod etiam

nuo fuerint, quicquam subtrahi debeat, vel auferri, quod de communi tatis sibi beneficio debetur: Nisi forte victualia[a] quæ non consueuerunt[t] absentibus exhiberi.

¶ Cęlestinus iij.]

¶ Primãdus est prælatus vel clericus non residens, qui citatus non reuertitur in termino sibi præfixo, nisi habeat iustum impedimentum. h. d. cum duobus sequentibus.

CAP. VIII.

EX] parte vestra nostro fuit Apostolatui relatũ, quòd ecclesiæ vestræ decanus, qui in partibus Gallicanis sibi potius habitationẽ elegit tam] per decẽ annorum [b] spatium ecclesia vestra ipsius præsentiam habere nequiuit. ¶ Quia igitur nolumus, vt eadem ecclesia decani officio[c] defraudetur: Mãdamus, quatenus[g] scribatis eidem, q̃ suum ibidem officiũ vt decanus debeat exercere. Quod si vocatus venire noluerit, eligendi alium, qui

dus & expectandus est quis antequam priuetur ecclesia sua, & de gratia datur huic vnus mensis post primã citationem. Item not. quòd non eo ipso quòd clericus recedit ab ecclesia sua, habet ipsam pro derelicta, sed cum vocatus non redit.

præesse ecclesiæ vestræ valeat, & prodesse. vobis ex tunc [d] concedimus [e] liberam facultatem.

¶ Innocentius iij. capitulo Ragusino.

¶ Summatum est in capitulo precedenti.

CAP. IX.

QValiter] archiepiscopus vester temeritate propria recessit ab ecclesia Ragusensi, nec iã vltra quadriennium [f] expectatus redierit, [g] per litteras ẽt vestras reuocatus, & infra. ¶ Discretioni vestrę mãdamus quatenus (nisi forsitan iã redierit) vos post mensẽ [h] à receptione præsentiũ, personã vobis idoneam in archiepiscopum eligatis.

¶ Idem Constantinopolitano patriarchæ.

¶ Summa vt in capitulo, ex parte. supra eodem.

CAP. X.

INter] quattuor animalia, & infra. ¶ De clericis, qui ecclesias vel præ

f Quadriennium.] imo vltra annũ abesse non debet, nisi iusto Imperialis cũ detineat, in Authẽ. quomodo oporteat episcopos ad ordi. §. & illud etiam diffinim[p]. colla. 1. & Auth. de sanc. epi. §. interdictum. collat. ix. tamen quamdiu non renunciat, clericus semper est, & licet vagetur, non habet ecclesiã pro derelicta, nisi contrahat cõtrariã negotiationem, vt si fiat miles, vel si ꝓtrahat matrimonium, vt ẽ. de cle. coniu. c. 1. vel nisi admonitus non redierit, vt ẽ. eo. tit. c. proxi. & ca. ult. & 7. q. 1. peruenit.

[Gl. seq. notat. tẽpus receptionis. & c. ſ. p. n. contrariu vi.]

g Redierit.] sufficit si reuertitur tempore receptionis litterarum, vel vsq; ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideretur. arg. ẽ. de foro cõpe. licet. & ẽ. de appell. super eo. & j. eo. ti. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ẽ. de rel. c. eam te. & j. de vsu. quia frustra in litteris cõtra vsum nos consideratur tempus sub sequens, non tempus date. z Arg. contra. supra de rescrip eam te. & c. constitutus.

ADDITIO. Quod soluetur.] ẽ. tit. proxi. dilectus.

h Post mensem.] adhuc indulget ei vnum mensem post receptionem litterarum, si non sit reuersus.

INter quatuor.] Primo ponitur dictum: Secundo exceptio. ibi, Dummodo. Abbas.

CASVS. Quidam clerici patriarchæ Cõstantinopolitani. sine licentia ipsius absentabant se ab ecclesiis suis, sine iusta & necessaria causa: quæsiuit patriarcha qualiter cum illis esset agendum? Respondet Papa, quòd expectet illos cõgruo tempore, secundum quod ei videbitur: & nisi redierint ad terminum eis præfixum, possint priuari ecclesiis suis; dummodo nõ sint iusto impedimento detenti. No. quod sine licentia sui prælati clerici ab ecclesiis suis se absentare non debent. Item clerici absentantes se citandi sunt, & expectandi congruo tempore antequam priuentur beneficiis suis. Item iusto impedimento detenti non debent suis beneficiis spoliari.

[Glo. seq. dicit arg. a contrario cessare, & arg. quod bonum est.]

[a] Nisi licentiatus fuisset ad certũ tps: quo casu si vltra illud tps abfuerit priuari ꝓnisi iusta cãm habeat. 7. q. 1. ꝓsentium, vt sic dies iter pellet. ẽ. de loc. c. potuit ſm Goffr. istud procederet, si in citatione licẽtiæ monitus fuisset redire ad terminum, vt etiam dixi. vt lite non cõtestata. quoniam. §. porro. sup. glos. de pac. iu. Aud.

[t] Ca. 1. eo. ti. in 3. cõp. & qualiter hodie ꝓcedat cõtra prælatos non residentes, præscribit conc. Tri. sess. 6. de refor. c. & sess. 23. de refor. ca. 1. q̃ vide to-

† Ca. 1. eo. ti. in 3. compars hui⁹ c. ẽ. j. de relig. domibus inter quatuor. & obedien. inter quatuor. & de cleri. pere. inter quatuor.

a Vt si impetrans citã post datam exigit vsuras, non audiat perse. nisi prius illas restituat. Ioan. Andr. cõcordat. in l. cũ quidam. §. diuus. ff. de vsur. Bal. in l. actuarius. C. de in b. memoritus. cum glos. ff. eod.

a Sine

a Sine iusta causa.] quod facere non debet, imò si iusta causa subsit, debet petere licentiam ab epo suo. ī. eo.c. relatum. & de cons. dis. 5. nō oportet, & sic non est arg. à ꝓrio sensu, s. vt iusta causa possint esse absentes sine licentia prælati. Vndè est argu. ꝙ bonum non est faciendum sine licētia prelati. ī. eo. relatū & 16. q. 1. monachi. Et hoc iō est ne obedientia cōtēnatur: quia propter obediētiam etiā bonū debet intermitti. 11. q. 3. quid ergo.

b Deserūt.] huiusmodi clerici qui ita deserūt ecclias suas desertores appellātur in canone. 21. q. 2. placuit, & capi possunt ab his, quibus cōfortiū declinare nituntor. ar. 18. q. 2. abbates.

c Congruo tempore,] hoc ad arbitriū episcopi refertur cōsideratis circumstantijs viarum, & distātiæ, ī. de appellatio. cum sit Romana.

d Iustè priuari.] nisi redierint in termino eis ꝓstituto post admonitionem inf. eo. c. vlt. & ī. c. prox. in fin. iusto impedimēto cessante, ut dicit litera seq.

e Impedimento.] quo probato sunt restituendi 7 q. 1. præsentium, & ī. eo. tit. c. vlt. Ber.

EX tuæ.] Duo sunt dicta. Secundum: ibi, Contra Abbas.

CASVS. Quidā prælati ecclesiarum subditi archiepiscopo Pano. absentarūt se ab ecclesijs suis, ita qd citari nō poterant: quæsiuit archiepus a Papa, qualiter cū illis esset agendum? Resp. det Papa, qd edictū trinæ citationis faciat poni apud ecclesias ipsorum. & si non venerint, & vltra sex menses ecclesias deseruerint, debent ecclesijs spoliari, sed prius procedat contra eos p sententias suspensionis & excōmunicationis, ut ad obediētiam ipsius archiepiscopi redeant: & si eorum malitia sic compesci non poterit, Cardinalis Apostolicæ sedis legatus remoueat eos ab administratione suarū ecclesiarum, & ecclesijs illis de personis idoneis faciat prouideri: sed eos nō deponat, vt cū eis si expedierit, misericorditer agi possit. No. quod qui non apparet, apud domicilium suum debet citari tribus edictis. & antequam procedatur contra eum, debet expectari per sex menses. Item arg. quod cū depositio nō sit diuīnū. f Publicari.] sic ī. de dol. & contum. causam quæ. & capitu. vltim. ff. de dam. infe. l. 4 §. prætor. ff. de liber. agno. l. 11. respon. nec ob. ff. quæ sen. sine ap. rescin. l. 1. §. Item cum ex edicto. s quia ibi non solemniter positum est edictum.

bendas sibi concessas, si ne iusta [a] & necessaria cā deserūt, [b] tuo præsertim non accedente cōsensu, hoc tibi duximus respondendū: quod posſq congruo tēpore [c] fuerint expectati, nisi redierint ad illas possunt eis iustè priuari: [d] dūmodo non sint iusto impedimēto [e] detēti.

¶ Idem archiepiscopo Panormitano. †

¶ *Si nescitur vbi sit clericus trib. publicis edictis citabitur in ecclesia sua: & si inf. sex mensēs nō reuertatur, priuabitur ecclesia sua. h. d. usquè ad ver. contra eos.*

CAP. XI.

EX tuæ deuotionis; † & infra. ¶ In ecclesijs eorum, qui se fraudulenter absentant, † nec ad ipsos valet citatio peruenire: trinæ citationis edictū facias publicari: † & si nec sic curauerint obedire & ultrà sex mēses [g] suas deseruerit ecclesias, [iuxta† sanctiones canonicas] & eis debent meritò spoliari. [h]

[Gl. seq. quærit, & soluit. contra. Idem allegat duo iura.]

g Sex mensibus.] arg. ꝓ. ī. eod. c. 2. & ca. qualiter. & in Authen. de ten. epis. & interdicimus. collati 9. Arg. contra. ioh. hoc tempus statutum ab homine interpellat, & loco admonitionis habetur. infra de loc. potuit. 16. q. 3. placuit. vndè in casu isto mora non purgat. arg. 20. qō. 2. puella. nisi iustū impedimētum ostēderit, quare venire nō potuit, vt 7. q. 1. præsentium & ī. eo. c. vlt. Arg. contra. ꝙ mora purgetur 100. distinc. quoniam, & arg. 88. distin. per latum.

h Spoliari.] id est, suspendi iuxta canonicas sanctiones ab administratione cōporalium procedendo postea cōtra eos prout sequit in littera.

i Vt ipsos.] scilicet vagabundos prælatos; quia hic loquitur litera de prælatis tantùm, ex eo ꝙ dicit; ab administratione remoueat, & quib. præsunt ecclesijs. Qualiter sit ꝓcedēdum contra istos & alios absentes, plenè dictū est ī. vt lit. ñ contesta. qm frequēter. ꝙ. porro.

k A spiritualiū.] aliàs a spiritualiū; aliàs ab episcopalium vel melius ab episcopatu, & ita est in registro, vt dicit Innocentius.

l Remouear.] ex isto mādato speciali si sunt epi, alias non posset legatus ex generali mandato. ī. de offi. legati, quòd translatio nē quo ad alios prælatos posset ex generali mādato etiam lite non contesta. priuantur ecclesijs suis supra. ut lit. non contesta. quoniam frequenter: secus si de crimine ageretur, vt not. sup. de dolo & contum. veritatis. in notula magna. Bern.

[Glo. seq. quærit, & soluit. Item arg. allegat. ī. iura, & deo allegat. in contrarium.]

m Agi possit.] sed nunquid surrogati remouerētur? Non credo, sed dispensabitur cum eis, si necesse fuerit vt in ordinibus tolerentur. Argu. est hic, quod ille qui deposuit, non possit restituere. trgom. de pœn. dis. 6 placuit. in fin. & ff. de quæst. l. 1. in fin. & ff. de pœnis. dum fratres. Arg. contra. 11. q. 3. episcopus 46. dist. c. clericus. Ber.

TVæ † fraternitatis] primo ponitur quæstio secundo responsionibus, Ad quod. Abbas Sicu.

CASVS Quidā clerici obtinuerunt indulgentiam, ut causa studendi beneficia sua perciperent in absentia sua, & sic accepta licentia a suo prælato transierūt ad

¶ Ille versiculus non summatur propter varietatem lectionum, & quia secundum vnum intellectum non facit ad rubricam.

¶ Contra eos etiam ꝓcedatur, ut ipsos [i] per suspensionis & excōmunicationis sententiam, ad tuam obedientiam venire cōpellas. Quod si nec sic eorum † malitia poterit emolliri, eos B. tituli sanctæ Susannæ ꝑsbyter Cardinal. Apostolicæ sedis legatus à spiritualiū [k] administratione remoueat. [l] † & quibus ꝑsunt ecclesijs, de personis idoneis faciat ꝓuideri. Sed in eos degradationis sententiā non promulget, ut cū eis misericorditer (si expediat) facilius agi possit. [m]

¶ Idem Altissiodorensi † episcopo.

¶ *Priuilegiatus vt absens in studio fructus prebenda recipiat: Existens in villa vel castello, vbi nullum est, vel minus competens studium, priuilegio non vtitur.*

CAP. XII.

TVæ † fraternitatis discretio postulauit: & ex generali mandato. ī. de offi. legati, quòd translatio nē quo ad alios prælatos posset ex generali mādato etiam lite non contesta. priuantur ecclesijs suis supra. ut lit. non contesta. quoniam frequenter: secus si de crimine ageretur, vt not. sup. de dolo & contum. veritatis. in notula magna. Bern.

[Gl. seq. quærit, & soluit. Item arg. allegat. ī. iura, & deo alle. in contrarium.]

m Agi possit.] sed nunquid surrogati remouerētur? Non credo, sed dispensabitur cum eis, si necesse fuerit vt in ordinibus tolerentur. Argu. est hic, quod ille qui deposuit, non possit restituere. trgom. de pœn. dis. 6 placuit. in fin. & ff. de quæst. l. 1. in fin. & ff. de pœnis. dum fratres. Arg. contra. 11. q. 3. episcopus 46. dist. c. clericus. Ber.

TVæ fraternitatis.] primo ponitur quæstio secundo responsionibus, Ad quod. Abbas Sicu.

CASVS Quidā clerici obtinuerunt indulgentiam, ut causa studendi beneficia sua perciperent in absentia sua, & sic accepta licentia a suo prælato transierūt

¶ Patracen. Patiticen. Patricen. Parrecen. vt plurimū † Cap. 3. eo. ti. in 3. cōpi. Et vide cōc. Triden. citatum. ī. eo. c. qualiter.

¶ dilectiōis. † Vide l. hæres meus ff. de cōd. & demon. & l. in fraudē ff. de iure fisci.

† Parēthesi inclusa desunt in antiquis, & in omnib. manuscriptis.

i Dicit Hocum latitāt sufficit edictū publicati ad domos vel ecclesias ꝓ prima iura sed si ī. ꝓuinciā faciūt sui copiam, ꝓcedi nō posset ex edicto qd nō peruenisset ad eos, nec cōtra latitantes ex edicto nō solemniter ꝓpositos & sic loquitur cōtrarium. Io. And.

† ~~ist~~ eorum illorum.

† amoueat

† Alidian.

* Hæc glossa nō habetur in antiquis libris.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. cōpi. Et de materia ui le plenè per Horatiū I. contract. de priuil. Scholastrum in princ. 98. & cō. il. Tridē. sess. 5. de reform. ca. 1. in fi.

se ad villas vel castella, in quibus modicũ est studiũ, cum deberent venire Bonoñ. quærebatur vtrũ deberet habere bñficia sua in huiusmodi studio? Dicit Papa, ꝙ ex prĕfata indulgentia fructum habere non debent, cum fraus & dolus eis patrocinium non debeãt impertiri. Not. ꝙ nomine studii de meliori, vel saltẽ de bono intelligẽdũ est. Item indulgẽtia intelligi debet, secundum ꝙ ille qui eã concessit, intelligit. Item fraus & dolus nemini prodesse debet, sed obesse.

infra. ¶Quæsuisti præterea, vt eum interdum canonici, quibus studiorũ gratia est indultum, [a] ut in absentia sua fructus percipiãt præbendarum suarum, accepta licẽtia se ad villas [b] transferẽdi† vel castella, in quibus nullũ est, vel minus cõpetens studiorũ [c] exercitium: vtrùm præbẽdarũ suarum fructus sint talibus conferendi.

¶Ad quod † breuiter respõdemus, eis qui huiusmodi fraudẽ cõmittunt, [d] (cum fraus & dolus nemini debeat† patrocinium impertiri) præfatam indulgentiam cõpetere non debere.

¶Honorius iij Præposito de Valẽtijs.

¶ Qui iurauit in ecclesia residere, pro seruitijs ecclesiæ licitè se absentat

fic quandoq; fingitur monachus qui non est. 2 arg. ℸ. de regul. vidua. & 27. dist. quod interrogasti.

[Gl. seq. allegat duas cõcordantias, ponit tres casus similes, interserit argumentũ, cui assignat cõtrarium.]

f Periurium.] vide qualiter benigne interpretatur iuramẽtum, ne periurio notetur. fi. ℸ. de testib. cum tu. ita tamen ꝙ fraudulẽter: se nõ absentet: quia tunc periurium incurreret, fi. ℸ. de sẽn. excom relatũ. & ℸ esset in seruitio episcopi, periurium non incurrit. ℸ. cod. de cætero. quia pro ꝑsente censetur, quia ecclesiæ tũc seruire intelligit. 7. q. 1. scire. & idẽ esset si reuocaret a Papa: quia eius auctoritas in iuro illo intelligitur excepta ℸ. c. prox. & ℸ. de iureiur. veniẽtes, & 9. q. 3. per principalẽ. Item habes hic arg. qd̃ iuẽm extenditur ad eos de quibus dictum nõ fuit nec cogitatum. Arg. cõtra. ℸ. de iureiur. c. pen. ℸ. Itẽ qã̃ pro negotio proprio põt esse absens, nec incurrit periurium. supra de iureiur. ꝑtitio & 2. q. 1. prohibemur: vbi minus ꝓ iuẽm accusare prohibemur: tamen non obstante iuro causam suam, vel suorum proꝙ possunt. In hoc iuramento exceptum intelligitur propium factum, quia in generali sermone personæ loquentis intelligitur excepta. C. de solu. inquisito, & ff. de cõd. & demõ. qui legrd. § Plautius, qui ordinata charta. s. a se ipso in ꝑpr. 3. q. 5. si non licet. & de pœn. iiij. 3. qui vult.

CVm dilectus ℸ prior & conuentus Meten. nobis proposuissent, quod cum quidam canonici Meten. ecclesiæ, qui ad studium theologicum Parisius accesserant, ad ecclesiam suam redire, & residentiam facere in ea, sicut alij canonici, qui ibi residentiam faciunt, recusarent, nisi eis de fructibus suis integre responderetur, quamuis ipsi ad ecclesiam suam redeuntes, & per aliquod tempus residentiam facientes, grossas distributiones, & alia emolumenta, quæ absentes non percipiunt, percipere consueuerint, & ideo ipsi canonici, qui residentiam faciunt, grauiter ferant, quod illi, qui studio vacant, tam grossas distributiones, quam alia emolumenta, quæ absentes non percipiunt, percipiant, sicut ipsi, qui residentiam faciunt, nobis humiliter supplicarunt, vt eis super hoc prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur volentes eis super hoc prouidere, vt tam studio vacantes, quam residentiam facientes, æqualiter gaudeant, & pari commodo fruantur, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si est ita, & ipsi studio vacantes, quamdiu studio vacauerint, grossas distributiones, & alia emolumenta, quæ absentes non percipiunt, percipiant, sicut ipsi, qui residentiam faciunt, ea percipiant, & ipsi, qui residentiam faciunt, ea percipiant, sicut ipsi, qui studio vacant, percipiunt, non obstante constitutione contraria, per quam cautum dicitur, vt absentes de fructibus suis integre non respondeantur, dummodo ipsi, qui studio vacant, ad ecclesiam suam redeuntes, & per aliquod tempus residentiam facientes

cætero.& ¶.tit. proxi.non licet, nã ſi de illis Papa intellexiſſet, mandaſſet vt tamquã vni ex reſidentibus prouideret eis.¶.de vet.ſig.olim.arg. ¶. de tranſlatio. inter corporalia.de deci.ad audientiam. & C.de cadu. tol.l.vnica.§.ſi verò nemo.in fi.arg.C. de rei vxo. act. l.vnica.§.ſciendum.

a Cum familiares.]nam & ipſi pars corporis eius eſſe intelliguntur.6. q.1.c. ſi qs cum militibus. verſic. nã & ipſi. C. ad leg. Iul. maieſta. quiſquis.

† Vide l.ſed & reprobari §.pen. & ibi Bal. ff.de ex. tut.

b Obſequiales.]ex eo enim eorum conditio deterior eſſe nõ dicimõ tunc gaudent priuilegio,quia excuſantur a tutela.ff.de execu.tu.iuriſperitos.& C.eod.titu.l. vlti. Et ſic dicuntur præſentes qui in ſeruitio Papæ ſunt: ſic qui etiam in ſeruitio epiſcopi ſunt.¶. eod. de cætero.

A D audientiam.] Duę ſunt partes. Secundaribi,Decernimus.Abb.

CASVS. Canonici Meldẽſ. quandã conſtitutionem fecerunt iuramento interpoſito confirmatam, quòd canonici nihil percipерẽt, niſi cum in eccleſia reſiderent, illis exceptis qui propter infirmitatem excuſarentur & qui eſſent in ſeruitio Apoſtolicæ ſedis epiſcopus quandoq; habebat aliquos in ſeruitio ſuo de canonicis, & capitulũ occaſione illius conſtitutionis ſubtrahebat illis fructus præbẽdarum ſuarum, & ita epiſcopus non poterat eos habere quando volebat,vel ſibi expediebat peruenit hoc ad notitiam domini Papæ: & ſuper hoc ſtatuit papa, vt duo de canonicis exiſtentes in ſeruitio epiſcopi integrè percipiant fructus præbendarum ſuarum, quia abſentes dici non debent,qui in ſeruitio epiſcopi cõmorantur. No. q qui infirmus eſt,quaſi deſeruire intelligitur, vnde integre percipit præbendam. Item non dicitur abſens qui in ſeruitio epiſcopi vel eccleſiæ commoratur.

c Conſtituto.]iſti conſtituerunt quod *ius commune* ſtatuit,& iurauerunt ſeruare ius commune. abſentes enim nihil percipere debent,niſi ſit de conſuetudine approbata.¶.de conſti.cum omnes.

[Glo.ſeq.cum ſeq.iuſtificet duos eius exceptos.]

d Infirmitas.]hoc ipſo ſatis puniuntur, quia non debet addi afflictis afflictio.7.q.1. cum percuſſio. & ¶. de cler.ægro.c.1.& ca.ex parte. 1 non enim debet ei pœna in culpam vertiſſe.diſt.5.c.1. in fine & cap.ad eius vero.imò potius eſt miſerandum & compatiendum. 3. q.9.iudicas.& ¶.de cenſi.licet. nec duplici damno dẽt aliquis affici,ff.de iu. dot.l. iure ſuccurritur eſt. & ff.de cõdi.ob cauſi pecuniam. §.ſed ſi acceperit. vnde pretius infirmus non repellitur,ſed datur ei coadiutor.7. q.1.quamuis.& famuli ægri, quos curamus,nobis ſeruire intelliguntur.ff.de ſta. l.3. §. Stichus. & tempore infirmitatis paſcendi ſunt.ff.cõmo.in rebus §. poſſunt. e In Apoſtolicæ.] & ſi hoc non fuiſſet appoſitum, nihilominus intelligeretur, quia præſens cenſetur. ¶. c.prox.& ¶.c.ex parte. vbi abſens præſes cenſetur, nec periurium incurrit, vt ¶. vbi dicit: cum abſentes dici, &c. & eius auctoritas ſemper intelligitur excepta.¶. de iureiur.venientes. ff.ad munici.Imperatores.& ¶.eod.ex parte 2.

[Glo.ſeq.recitetur per q. an plures quã duo.]

f Vt duo.] per hoc intellige ſupra eod. de cæterò, vt duo ex canonicis poſſint eſſe in ſeruitio epiſcopi. ita quòd non priuentur beneficio ſuo interim. ſi verò plures eſſent, priuarentur, ex eo quòd conceſſit de duobus, intelligitur prohibere de pluribus. argu.25. diſt. qualis. & ſupra de præſump.nomine.& credo hoc ſtatutum fuiſſe.ne in fraudem hoc aliqui procurẽt: & eccleſię ſeruitium diminueretur,propter illorum abſentiam: & ex hoc videtur, q vltra duos non poſſet cogere epiſcopus vt in ſeruitio ſuo eſſent.

† Et quamus hic vẽ in diuarc bẽficia etiã ſimpli.ia reſidentiam poſtulare, vide Cardinalem clemẽ.1. de foro compe. q.12. & 13. & Felin.i c. dilectus filius.ſupr. de reſcrip.

g Integrè.] non tamen percipiunt victualia, quæ tantum præſentibus dãtur.ſupra eod.de cætero.vbi de hoc.& infra tit. proxi. licet.

h Commorantur.] & ita qui eſt in ſeruitio epiſcopi,ſeruire eccleſiæ intelligitur, vt ſupra eo. de cætero. vbi de hoc.

CVm ad.]Primo narrat factum. Secundo prouidet, ibi,Vnde mandamus.Abb.Sic.

CASVS. Anthiochena eccleſia propter abſentiam illorum, qui ſeruire debebant in eccleſia, deſtituta erat miniſtris, occaſione quarundam indulgentiarum, quas ſuper hoc ſe habere dicebant: petijt patriarcha ſuper hoc eccleſiæ ſuæ prouideri. vnde mandat Papa Patriarchæ,quatenus, non obſtante ſi ve obſtantibus Apoſtolicis indulgentijs, & prædeceſſorum ipſius Patriarchę ſilentio, reuocent canonicos abſentes,& quoſdam alios, qui appellantur aſſiſij, i.continuè reſidentes:& ſi non venerint,de beneficijs ipſorum faciat eccleſiæ deſeruiri, dum ſunt abſentes: & quod ſuperfluerit, in vtilitatem eccleſiæ conuertatur: de iure tamen poterant priuari: ſed Papa voluit in hoc eis facere gratiam. Nota, quod clerici abſentes poſſunt reuocari à prælatis ſuis, quamuis indulgentia Papæ ſint muniti. Item ex cauſa ceſſat ſiue perditur priuilegium.

CAP. XV.

AD audiẽtiam noſtrã peruenit,q cum in Meldenſi.eccleſia quædã ſit conſtitutio, c vallata iuramento,& auctoritate ſedis Apoſtolicæ cõfirmata,vt canonici, qui reſident in eadẽ,ſuarum priuentur fructib.præbendarũ,illis exceptis,quos infirmitas d excuſaret,ſiue in Apoſtolicę e ſedis ſeruitio contingeret detineri: & infra. Decernimus, vt duo f ex canonicis eccleſiæ memoratæ, in tuo ſeruitio exiſtẽtes, ſuarum fructus integrè g percipiant præbendarũ: cum abſentes dici non debeant, ſed præſentes, qui tecum pro tuo & ipſius eccleſiæ ſeruitio cõmorantur. h

¶ Gregorius ix. patriarchæ Antiochiæ, i poſtolicæ ſedis legato.

¶ Idẽ Meldẽſ. epiſcopo.

¶ *Duo canonici abſentes cum epiſcopo ſeu in eius ſeruitio, fructus prębendarũ ſuarũ per cipiũt in abſentia,conſtitutione eccleſię contraria nõ obſtante.*

¶ *Si eccleſia patitur miniſtrorum defectum, priuilegia ſuper abſentia per ſubtractionem prouentuum redire cogũtur. h. d. Et eſt bonus textus: & poteſt multum practicari.*

CAP. XVI.

CVm † ad hoc ſint eccleſiaſtica beneficia deputata. & infra.

¶ Sanè nobis innotuit,q eccleſia Antiochena, † multis ex ſeruitorib eius

1 Concor.l. diuus Marcus.in prin. ff. de of. præfi. & l.ſi iuẽ ff. de iurid. om. iud. Io. And.

abſentibus eſt ferè deſtituta [a] miniſtris: Vñ mandamus, quatenus nõ obſtantibus [b] apoſtolicis indulgentijs, [c] † & prædeceſſorum tuorum licẽtia [d] abſentes canonicos & aſſiſios [e] reuoces ad reſidendum † in eccleſia ſu pradicta: & ſi non venerint, [f] tu de ipſorum beneficijs, dum abſẽtes fuerint, ipſi eccleſię facias congruè deſeruiri, † in vtilitatem eiuldem, quod ex prætatis beneficijs ſuperfuerit, conuertendo.

¶ Idem.

¶ *Priuatur beneficio clericus non reſidens, ſi monitus non redeat, nec iuſtam excuſationem alleget. h.d. & eſt caſus notabilis.*

CAP. XVII.

CLericos, † in eccleſijs tuę iuriſdictionis benefícia, quæ reſidẽtiam exigunt aſſecuros, ſi ad alterius diœceſim abſque licentia [g] tua moran di cauſa tranſierint, licẽat tibi, ſi moniti non redierint, [h] dictis beneficijs (niſi excuſationẽ rationabilem oſtẽderint) ſpoliare.

TITVLVS V.

De præbendis, & dignitatibus.

¶ Ex concilio Pictauiẽſi. †

¶ *In bonis eccleſia non ſuccedit ius conſanguineorum.*

CAP. I.

VT † nullus [k] de clero, ſiue de populo, eccleſiaſtica bona † iure conſanguinitatis [l] ſibi requirat nabenda.

¶ In corpore canonum. †

¶ *Non licet epiſcopo aliquem ordinare ſine titulo.*

---

a Deſtituta miniſtris.] hæc eſt iuſta cauſa reuocandi eos, vt ar.q.2. placuit. & quia in eo manere debent, in quo vocati ſunt. ea. cauſa. q.1. cap.1. & 70. diſt. ſanctorum.

[Glo. ſeq. reci. per quæſtionem.]

b Nõ obſtantib⁹.] niſi, hoc diceret, non poſſet illos prætextu iſtarũ litterarum reuocare, cum de indulgentia conceſſa non faceret mentionẽ. † Vide l.2. & ibi Bal. C. ne quid in loco pub.

c Indulgentijs.] ſimilis reuocatio eſt infra de deci. ſuggeſtum. † reſidẽtiã.

d Et prædeceſſorũ tuorum licentia.] & ſi de hoc non fuiſſet facta mentio, nihilominus valuiſſent litteræ. quia indulgentia non extendebatur poſt mortem illorum, vnde ſtatim expirauit, cũ in præiudicium eccleſiæ nil facere poſſit: quod ſi fecerit ſucceſſor poterit reuocare. ĩ. de do. c.2. & penulti.

e Aſſiſios vocat aſſiſios beneficiatos, qui non ſunt canonici ex ſeruire debent eccleſiæ, nec vocãtur ad omnes tractatus cum canonicis & dicũtur aſſiſij quaſi aſſidui. in multis eccleſijs ſunt plures tales qui manionari dicũtur.

[Gloſſa ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

† deſeruire i Putat AE gid. hoc uerũ qñ tẽpore indulgentię impetratæ eccleſia nõ patiebat miniſtrorũ defectũ vel patiebatur & de hoc fuerat expreſſũ in indulgẽtia. alias putat indulgentiã non ualuiſſe a principio datã in præiudiciũ enorme diuini cultus. ĩ. de ęſtit. ex par. & Io. A.

† Vide Ancharanũ cõſil. 8. & Lapũ allega. 116. Adde Burchardũ Ii. decretorũ. c. 74. 75. & ſeq.

f Venerint.] ar. contra ĩ. e. inter quatuor. & c. ex tuę. & ĩ. de app. peruenit 2. & 7. q. 1. pſentium. & vbi ex toto priuatur, non redeant ad terminum ſibi præfixum. Hic papa mittens voluit agere cũ eis propter indulgentiam, vnde non priuant ſtatim, ſicut illi qui non habẽt indulgentiam. ĵ. c. prox. & ſatis priuant, quia beneficia ſubtrahuntur ex toto, vt ſic indirectè fiant voleres per amiſſionem beneficiorum, ſic ĩ. de ætа. & qualiter. ſi quæritur ſi diu perdurarent in ſua contumacia, poterit illos ex toto priuare per iura prædicta. ĵ. c. prox.

CLericos.] Non diuiditur. Abbas.

CASVS. Quidã clerici aſſecuti ſunt bñficia, q̃ recusarunt reſidentiam in eccleſijs diœceſ. ſuę. Iſti clerici vt ſibãt ad aliemã diœceſim cauſa morandi ſine licentia ſui epi. iuſtus papa q̃ dde talibus fit agẽdũ. Rñde, q̃ ſi moniti nõ redierint ad terminum ſibi datũ, ſpoliã di ſunt eccleſijs illis, niſi oſtenderint rationabile cãm quare non poſſint redire. Nota, quòd qualitercũque clerici ſint abſentes de licentia vel ſine licentia pl̃ati ſui, ſemp̃ vocãdi ſunt anteqũ p̃cedatur ꝓra eos. Itẽ ſi cãm rationabilẽ oſtẽdãt, quare venire non pñt, nõ puniunt.

g Licentia.] ſine licentia epi clericus ſe abſentare nõ debet. ĩ. eo. inter quatuor. etiam de iuſta cauſa. ĩ. eo. tela. & de con. ecclĩ. ſ non oportet 2. Ber.

[Glo. ſeq. diſtinguit an pro delicto, & remittit.]

h Redierint.] ad. quod clericus ſine de licẽtia ſui epi, ſiue ſine licentia ſit abſens, prius eſt monẽdus vt redeat q̃ priuetur beneficio ſuo, vt hic patet, & ĩ. eo. inter. & c. ex tuæ. Super hoc tamen diſtingue: quia aut habet eccleſiam pro derelicto, aut non. Si habet eã pro derelicto, puta qa ꝓtraxit matrimoniũ, vel factus eſt miles, vel ioculator: cũ de hoc cõſtiterit, epiſcopus ſtatim poteſt eccleſiã illius alij cõferre ĩ. de cle. cõiug. c. 1 & 63. diſt. ſi quis. Vel ſi recepit aliam eccleſiam habentem curam animarũ. cũ prius talem haberet. ĵ. tit. prox. de multa. Si verò nõ habet eã pro derelicto: monẽdus eſt: ſi compareat: tũc fiet prout hic dicit: ſi non compareat, quia vagabundus dicitur, tunc ſtatq̃ dñ. ĩ. c. ex tuę. De hac materia pleni⁹ dictũ eſt. ĩ. ex tuę. non cõtinuq̃ frequenter ĵ. portu. verſi verò.

i Excuſationẽ rationabilem.] puta, quia erat infirmus, quare venire non potuit. 7. q. 1. pleniũ. vel quia habet ibi capitales inimicitias, ita q̃ illuc venire nõ audet ĩ. de cle. & laïc. 1. vel alia quacũ que iuſta cauſa. ita q̃ venire non poſſet. tunc ſi procederetur contra ipſum, nõ præiudicaretur ei. argu. ſupra de teſt. i nomine Dñi. Et arg. ĩ hic ſemper rationem eſſe reddendam de omnibus. ſic ĩ. de reſcrip. c. ſi quando.

DE PRAEBENDIS ET DIGNIT.

¶ Quia clerici non poſſunt honeſtè viuere niſi habeãt præbendas, vnde uitæ neceſſaria percipiant, merito poſt rubricas præcedentes ſubijcitur iſta. Abb. Sic.

De hac materia tractatur 21. q. 1. & q. 2 per totum & 90. diſt. ſanctorum. 16. 7. nullus.

T nullus.] CASVS. Dicitur hic q̃ nullus debet eccleſiaſtica bona quærere iure conſanguinitatis. No. quòd hereditaria ſucceſſio non hẽt locum in ſpiritualibus.

K Vt nullus.] ſupple ſtatuimus.

[Gloſſ. ſeq. diſtinguit inter eccleſiaſtica & patronalia bona.]

l Iure cõſanguinitatis.] hoc intellige de bonis eccleſiaſticis, ſ. ut dicit littera, vel de his q̃ intuitu eccleſiæ q̃ſita ſunt. illa enim neq; ex teſtamento, nec ab inteſtato tranſeunt ad cõſanguineos, ſiue ſint bona mobilia, ſiue nõ, ſed eccleſiæ remanent. Alia verò bona q̃ intuitu pſonæ vel de hẽdita e alicuius puenerũt ad eos trãſeũt ad ꝓſanguineos ab inteſtato vt teſtamento, ſm diſpoſitionẽ clericorũ. ĵ. de teſta. c. 1. & c. cum officijs & ca. ad hæc. & c. relatum. & ita hẽditaria ſucceſſio in eccleſia locũ non hẽt. 7. q. 1. Apoſtolica & de fil. preſ. y. præterea. & c. cõquerente. & ex tuã. iſta. & ĵ. de deci. ad hoc. & ĵ. de iur. pa. c. nouit. & ĵ. de iudi. ad decore no.

a Puta iurſ peries, æris, vel timor mortis. 74. diſti., quorũ dã. de reſu. ad ſupplica ti. vl tractio pontis. vel ſi mi. & habes exempla ff. ſi qs cautio. l. 2. vel papa li indulgentia. ĩ. c. præſm Hoſ. Io. And.

b Hoc cõciliũ nondũ repertũ eſt, ſicut pleraq; alia.

† Cap. 1. eo. rit. in 1. ꝑpi. Et de materia vide B. Thomã 2. 2. q. 185. art 6. & 7 & Sotũ li. 10. de iu. & in 4. 4. ar. 2. & ſeq.

† beneficio.

†Vſurpatiũ ex Auth. vt determinatus ſit tum. clericis. ¶ in alijs autem.

NOn liceat.]CASVS. Dñ hic, quod epūs, aut ā faciat clericos aut si fecerit, dēt illis prouidere, vñ possint viuere, No quod episcopus debet prouidere ordinatis ab ipso.

[Gl. seq. recitetur per q. an etiam in minoribus &c.]

a Clericos.] indistincte dicit de oibus & ideo vt q̄ oib. teneant in q̄buscunque ordinib. ar. 3. de filijs p̄sby. ℞ posuit. & 28. di. de his. Apl̄one. n. clericorū oēs; minoribus ordinib. & maioribus constituti continentur. 11. q. 1. c. de p̄sona. 21. di. cleros. & clericos, nisi hēat de suo: vnde viuere possit. ℣. e. eps. & c. tuis. Ecclesia tñ Romana non consueuit cogere ep̄os, nisi pro his qui sunt in sacris ordinib. ℣. end. cum secundum Apostolum.

[Gl. seq. signat 5 nium, & soluit.]

b Viuere.] Ar. 5 70. dist. c. 1. & 2. illud corrigit in oblium i episcoporum. ℣. e. cū sin Apostolum.

RAtio.] CASVS. Dñ hic, q̄ nulla ratio finit, quod aliquis ℞prijs applicet vsib. quod pro cōi vtilitate est datū. Nota quod nullus rē eccle się ita sibi appropriare debet, vt ita suā reputet, s. quod possit eam alienare.

c Applicetur.] i. appropriet. s. vt tāq̄ ℞priū reputet quod est ecclesiæ. & sic nō obuiat q̄d hic dñ. diuisioni prębendarū. sic exponit. 33. q. 1. q̄ ad perpetuā. 12. q. 1. c. nulli. §. si ergo.

EPiscop⁹.] Primo ponit dictū. Secō do eius exceptionem ibi, Nisi, &c. Abbas.

CASVS. Statuit Later. concilium, quod episcopi nullum dēant ordinare sine certo titulo in diaconū, uel presbyterum, & idem intellige de subdiacono, quod si fecerint, tandiu ministrens illi necessaria, donec in aliqua ecclesia sibi conueniens bñficium assignent, nisi de sua vel paterna hēditate, subsidium vitæ possit hēre. Nor. quod nullus dēt ordinari certo titulo: & si ordinatus fuerit, dēt et ordinator puniri. Item ad titulum sui patrimonij potest quis ordinari.

d Diaconum.] idem est de subdiacono. infra eo. cum secundum. & idem videtur de minoribus ordinibus ℣. eo. cap. non liceat.

e Necessaria.] consideratis facultatib. ecclesiæ & dignitate ipsius clerici. arg. ff. de ali & cib. leg. cum alimē ta, & ff. de iu. dot. quæro. & ℣. de vi. & hone. cle. quoniam & ff. de vsufruc. fa. & si quis. §. 1. & infra eo de multa.

f Subsidiū.] innuitur hic, quod aliqs sine titulo ecclesiastico possit ordinari, ex quo hēt de suo vñ viuere possit. & est verū. ℣. e. tuis. & facit ad hoc 12. q. 1. illi qui & 16. q. 1. c. vlt. & 1. q. 2. clericos. & c. seq. quia intelligit ordinari ad titulum sui patrimonij. & talis censet ipsa & reb. gaudere priuilegio clericali. 12. q. 2. ecclesiarū fer nos. & 16. q. 1. sunt 2 qa de foro ecclesię fa ctus est, licet nō hēat ecclesiam.

QVia in tantum.] Primo ponit ex cessus. Secūdo prouisio; ibi. Per fratres. Abb. Sic.

CASVS. Quidam ambitione ducti nolunt esse contēti vna vel duab. ecclesijs, aut ēt trib. sed quotcunq; p̄nt, acquirūt. cum ēt duab. seruire nō possint: p̄cipit Lateran. cōcilio, q̄ ambitio isturum corrigat̄ q̄ ep̄os, in quorū iurisdōne clerici cōsistunt, & de bōficijs isturum quæ obtinēt contra canones, & periculū aiarum inducunt, prouideat̄ pauperib. clericis, q̄ ecclesijs valeāt deseruire. No. q̄ nemo pōt hēre duas ecclesias sine periculo aiæ, nisi dispensatiue q̄ Papam. Itē indigentib. & deseruire volentibus debent ecclesiæ conferri.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

g Plures.] quid iuris sit de hoc, plenè dñ. ℣. de ele. dudū. 2. Sed q̄d si aliqs hēat plura beneficia q̄ dispēsationē, nunquid vocabit̄ ad capitulū vtriusq; ecclesiæ pro negotijs suæ electionib.? Credo q̄ sic, si est in tali loco, vñ commodè vocari possit: nisi cōsuetudo ecclesiæ approbata faceret in contrarium: quia ex quo cum eo dispensatur in ecclesia, per q̄ñs in oib. accessionjs dispensatur. & sic seruatur ℣. de ele. in Genesi & coram vno episcopo conuēnietur tantum de bis, quæ ad vnam pertinent ecclesiam: sicut conuenitur quis ratione possessionis vbicunque res sit, rei vendicatione, licet non habeat domicilium. C. vbi in rem actū. l. vl. & ℣. de fo. compe. sane, & c. fin. Et sic qui habet duas ecclesias in diuersis episcopatibus, vtrobique intelligitur habere domicilium argumento sup. de rescrip. dilectus filius a.

h Nec duabus.] Sic sup. ti. prox. c. quia nonnulli. & 16. q. 1. c. presbyteros.

i Canonib.] quos habes 79. dist. c. sanctorum. & 21. q. 1. c. 1. per totam quæstionem.

K Acquirunt.] nisi per dispensationem obtineant illas, vt sup. de ele. dudum. 2.

Cum

¶ Cap. 2. eo. ti. in 1. cōpi. Adde q̄ circa hoc hinc inde vide cōci. Trid. sess. 21. de reforma. c. 2.

† Lib. 11. epistola 36. siue 31. c. 31. in dict. 6. regist. & c. 3. e. ti. in 1. cōp. & vide l. 1. actione. §. Labeo. ff. pro socio.

1 Idest, in pœnam, vt alibi expositum est.

† Cap. 5. eo. ti. in 1. cōp. & vide conci. Trid. circa 22. s. c. non liceat.

CAP. II.

NOn †liceat vlli epō ordinare clericos;[a] & eis nullas alimonia[§] p̄stare; sed duorū alterū eligat: vel nō faciat clericos, vel si fecerit, det illis vnde viuere[b] possint.

¶ Greg. † Authemio subdiacono.

¶ *Bona ecclesiarum communia sunt, nec debet quisquā tamquam propria sibi vendi care.*

CAP. III.

RAtio nulla p̄mittit, vt quod pro cōmuni vtilitate datū esse cognoscitur, proprijs cuiusdam vtibus applicetur.[c]

¶ Alex. iij. in concilio Lateranēn. †

¶ *Qui ordinauit aliquem ad sacros ordines sine titulo, non habentem de suo vnde viuat, prouidere tenetur ei de suo, donec aliquem titulum fuerit consecutus.*

CAP. IIII.

EPiscopus si aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vitę percipiat, in diaconum[d] vel presbyterum ordinauerit: tamdiu ei necessaria[e] sub ministret, donec in aliqua ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet: Nisi talis ordinatus de † sua vel paterna hæreditate subsidium[f] vitę possit habere.

¶ Idem in eodem.

¶ *Non debent episcopi permittere quem plures ecclesias obtinere.*

CAP. V.

QVia in tantū quorundam processit amoritio, vt non duas vel tres, sed plures[g] ecclesias p̄rbeantur habere, cum nec duabus[h] possint debitam prouisionem impendere: Per fratres & coepiscopos nostros hoc † emendari præcipimus: & de multitudine (p̄bendarū) canonibus[i] inimica, quæ dissolutionis materiam & euagationis inducit, certumque continet periculum animarum[k] eorum, qui ecclesijs deseruire valeant, indigentiam volumus subleuari.

2 Concord. tex. in l. 1. &. de epis. & cler.

† al. ita: de sua paterna hæreditate, &c. quod nō probo.

† Ca. 14. & c. 6. eo. ti. in cōp. & accedat concil. Trid. q̄ nouissime hanc roborauit, sess. 7. de reforma. c. 2. & 3. & sess. 24. de refor. c. 17.

† hæc.

† Vox p̄bēdarum, non est in antiquis, nec in concilio.

CVm teneamur.] Non recipit congruam diuisionem. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis habens sufficiens beneficium, impetrauit litteras pro alio bñficio in alia ecclesia obtinendo nec fecit mẽtionem de beneficio quod hẽbat: quæsitũ fuit à Papa, vtrum teneretur ille eas litteræ distinguẽ, ꝓuidere illi auctoritate illarũ litterarũ? Rñdet Papa, si mãdatũ nr̃m receperis sup ꝓuisione illi⁹ q̃ hẽt aliud sufficiens bñficium, patienter sustinebimus, si nõ feceris q̃ mandamus. nisi de bñficio suo in litteris nostris fiat mentio, vel si nõ poteris ei prouidere sine scãdalo. No. q̃ oportet mãdatũ dñi Papæ adimplere, nisi subsit rõ non adimplendi. Itẽ si quis hñs bñficium competẽs, litteras impetrauerit ad aliud obtinẽdum: nisi fecerit mentionẽ de alio bñficio, nõ valẽt. Itẽ ꝓp scandalum multa sunt dimittenda, quæ aliàs fieri deberent.

† Cap. 7. eo. ti. in 1. cõpi. & post coci. Lateraneñ. par. 30. c. 3.

Et vide l. imperator. ꝑ Bar. ff. ad Treb.

¶ In oib. manuscriptis ita: aut si nõ potes ei sine graui scãdalo ꝓuidere, æquanimiter sustinebimus, &c. in vno, sustinebimus.

a Aliud bñficiũ.] & ita si q̃s hẽat aliud beneficium. põt excipi contra cum. ẽ. de rescr. cum adeo, & c. si proponente. vbi de hac materia plenè tractatur, nisi excipiens similiter hẽat plura beneficia. ẽ. de exceptio. cum ecclesia.

[Gl. seq. arg. à contrario, & illud determinat.]

b Commodè sustentari.] ergo vī q̃ si non põt commode sustentari, non oportet fieri mẽtionẽ quod satis vī æquũ. Sed tutius est q̃ de ipso faciat mentionẽ q̃cũq; sit modicũ: q̃a vī dolosè tacuisse. ut citius obtineat lr̃as. q̃a simplr̃ se clericũ appellauit: Si verò diuisset se nullũ bñficiũ affecutũ, cũ habuerit tenue, non valent lr̃æ. ẽ. de rescr. si proponente aliquo.

ADDITIO. Vide ca. si motu ꝓprio eo. ti. [lib. 6.]

[Gl. seq. cum sequenti elicit duo argumenta.

§ Sequi: mulier hospitẽ recipere potest. q̃ si is sit qui honestè cũ ea q̃ vium hẽat, habiturus &c. do. And.

¶ Idem.

¶ *Ad mandatum Papæ non tenetur quis prouidere illi, qui beneficium in litteris tacuit, vel cui sine scandalo prouideri non potest. h. d. Et in vltimo est iste textus semper memoriæ tenendus.*

CAP. VI.

CVm† teneamur: & infra.

¶ Si mandatum nostrum pro alicuius prouisione receperis, qui aliud beneficium [a] habeat, de quo valeat commodè sustentari: [b] nisi forte in litteris ipsis de hoc mentio habeatur: aut† si non potest ei sine scandalo prouideri, ꝙuanimiter [d] sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum.

¶ Idem.

¶ *Habens plures ecclesias, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.*

CAP. VII.

REferente† I. presbytero accepimus, ꝙ cum duas haberet ecclesias, archidiaconus tuus ipsum altera spoliauit, & cuidã presbytero G. nomine assignauit [e] eandẽ, prædictus autẽ I. sentiens se in hac parte grauari, ad metropolitanũ, videlicet Remeñ. archiepiscopum appellauit. [f] Cumque de mandato eiusdem archiepiscopi, in prædicta ecclesia restitutus fuisset, præfatus archidiaconus eundem I. eo quod ad præsentiã suam vocatus venire cõtempsit, vinculo excommunicatiõis adstrixit. [g]

¶ Nos† autem ipsum à sentẽtia qua tenebatur, faciẽtes absolui, tibi mãdamus, quatenꝰ præfati pro I. de p̃dictis† ecclesijs, vna, quã voluerit, h relicta, alteram præfato G. si ecclesiã nõ habet, † Mandat epõ diœcesano, vt ille presbyter vnam ex p̃dictis ecclesijs eligat q̃ voluerit alterã assignet p̃dicto G. cui archidiaconus eã ꝓtulerat, si nõ hẽt aliud bñficiũ: alioqn ꝓcedat illã alij psonę idoneę bñficiũ nõ habẽti. No. ꝙ hic appellat ad metropolitanũ omisso medio: ꝙ est contra ius. Sed ꝓsuetudo est, vt ad illum metropolitanum appelletur omisso medio. Itẽ no. ꝙ archidiaconus põt excõicare, q̃d patet, ꝙ hoc ꝙ à tali sñia absoluitur iste hic. Itẽ no. ꝙ ẽli ex hãc decretalẽ, q̃ hẽbat plures ecclẽsias, eligere poterat q̃ volebat, altera relicta. hoc hodie nõ hẽt locum: q̃a recipiẽdo secũdã vacat prima. Itẽ nemo ꝑt hñre duas ecclesias, vt hic patet. Itẽ beneficium non habenti est dandum.

† Cap. 9. eo. ti. in 1. cõpi. post concil. Lateraneñ. sub Ale. iij. par. 30. c. 3o

† al. ita? Nos autem à sentẽtia qua detinebatur eum facientes, &c.

† præscriptis.

† habeat.

e Assignauit.] q̃d hic dr̃, vī de iure cõi spectare ad ep̃m 16. q. 7. c. nullus. & ẽ. de off. archid. c. cũ satis. nisi hoc habet archidiaconus de consuetudine ꝓscripta. arg. ẽ. de excess. prælat. c. 2. & ẽ. de offic. archi. capitulo vltimo.

ADDITIO. De hac materia quære supra de offi. ord. pastoralis.

[Gl. seq. allegat concordantiam, signat ꝓtrariũ, & ibi remittit opi. ponit Lauten. quam reprobat.

f Archiep̃m appellauit. & sic remittit medius. sic inf. de no. ope. nun. tigniſi. ãtib. Arg. contra. ẽ. de app. dilecti filij Prior. Dic vt ibi Lau. dixit, ꝙ iõ q̃a omisit medium, non tenuit appõ: vñ postea tenuit sua excõicationis lata ab archidiacono in pbyterum. sed hoc non est verum, q̃a appõ illa finita erat postq̃ fuit restituendus sacerdos in pristinum: & de consuetudine appellat ab Archidiacono ad archiep̃m: & sed archidiaconus post illam restitutionem iterum vocauit presbyterum ad se: & q̃a non uenit, ipsum excõicauit. & sic tenuit sñia non obstante appellatione, quæ diu terminata erat & finita.

g Adstrinxit.] & sic patet, ꝙ archidiaconi p̃sit excõicare ẽ. de eo qui furt. ord. rece. c. 1.

[Gl. seq. obiicit, ponit opi. Alani, q̃ ipse reprobat.]

h Quam voluerit.] iste uolebat vtrã; tenere, sed vī ꝙ vtrãq; debuit spoliari. 7. q. 2. si q̃s epõs. q̃d cõcedebat Alanus, & dispẽsatiue retinuat ei alteram: quod nõ credo, q̃a aliud de. retũ spãliter loquit in ipso. & licet non debuerit iste recipere secundam, tñ non dẽbat ꝓpter hoc dere vtrãque ſm illa tempora, sed alterã ub, vt ẽ. præterea.

s Hoc plane Hoſ q̃ dicit se scire, quod archiep̃s Remeñ. talibus consuetudinibus utitur allegat de appe. Romana lib 6. Ioan. And.

erea.hodie verò illud verum est, qui recipit secũ iam habentẽ curã aiarum, cũ prius talẽ haberet, ipso iure vacat prima:& si vtramq; retinere contenderit, spolietˢ vtraq;.ĩ.e.de multa.aliàs nihil adijceret ꝓstitutio illa.

a Ecclesiastico carenti.] arg.ꝙ qui habet vnum bñficium, non pòt obtinere ſm,vel lras impetrare, nisi de primo faceret métionẽ. ĩ c.ꝓx.& ĩ.de rescr. cũ adeo.& c.si ꝓponẽte. q.a habenti dare, nihil aliud est q̃ perdere.vt 1.q. 3.pastor.nisi ꝑ dispensationẽ. ĩ.de elect. dudum 2. & qui vnum bñficium habet,non reputatur idoneꝰ ad aliud.ĩ.eo. super.

Maioribus.] Prohibetur diuisio ꝓbendarũ,& ꝑmutatio dignitatũ. In prima ponitur causa ꝓhibitionis.In secunda ꝓhibitio,ibi,Idcirco.Abbas Sicul.

CASVS.Quidam ꝓlati bñficia minorũ clericorũ diuidunt in plura bñficia, maiora bñficijs in sua integritate manentibus.Peciliũ Turoñ.videns ꝙ hoc erat iniquũ,statuit ꝙ ecclesia seruet vnitatẽ sine aliqua sectione in minoribꝰ bñficijs,sicut in maioribꝰ:vt decęcio nulla fiat diuisio ꝓbendarũ,aut ꝑ dignitatẽ ꝑmutatio. No.ꝙ ad vnam ꝓbendam plures eligi nõ possunt: & si fiat,nõ valet. Itẽ idem iuris est in minoribꝰ sicut in maioribꝰ. Itẽ ꝓbenda diuidi nõ dẽt.Item ꝑmutatio dignitatum fieri non dẽt qđ verum est sine auctoritate superioris.

[Gl.seq.arguit ad duo.]

b In minimis.] arg.quòd idem iuris est in paruis qđ in magnis.14.q.vlt.c.vlt.supra de appell.c.de appellationibus & ita magnum iudicabis vt paruum.supra de iudinouit.Item est arg. quòd idem est iuris in parte quod in toto.arg.j.q.1.si quis episcopus.Ber.

c Diuisionem.sine iusta cã.ĩ.eo.cũ cã. Ex iusta causa pòt vna prębenda diuidi in duas cum vacat, si facultates sufficiant.ĩ.eo.c.vacante.ar.ĩ.eo.significatum.& ĩ.de eccl.ædi.ad audientiam,& sic erunt duo iura, sed duo ad vnam prębendam elici non pnt,vt vnus vnam meditatem habeat, & alter alteram, vel quòd vnus expectet quousque alia vacabit,immo talis electio est cassanda infra eo.tua fraternitatis.& c.dil.do.Ber.

d Dignitatum ꝑmutationem.] permutatio dignitatũ,aut etiã ꝓbendarũ,sine auctoritate superioris fieri non pòt:qđ si fecerint,ciuiliter sunt spoliandi ĩ.de rer.ꝑmutatio.cũ olim nisi dispensatũ fuerit cum illis.ĩ.eo.tit.c.cũ vniuersorum.superior verò si viderit expedire, hoc facere potest,vt infra eo tit.quæsitum.Ber.

RElatum.]Præmittit & submittit causas mandati, ipsum mandatum inferendo.Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscopus Cantuarien. instituit ecclesiæ suæ Cantuariẽ Iacobũ in canonicum & in fratrem,& ꝑmisit eidẽ cõferre primã ꝓbendã,qđ in ipsa ecclia vacaueris, & assignauit eidem aliq̃ portionẽ,quousq; ꝓbendã integrã conferret eidẽ. Sed cũ postmodũ in ecclia ipsa ꝓbendæ vacassent,archiepus nõ adimpleuit suã ꝓmissionem:vñ iste Iacob.accessit ad Papã, & exposuit ei qualiter archiepus se habuerat erga sũ:Scribit Papa archiepo dicens,ꝙ postq̃ dictus Iacob. est institutus canonicus in ipsa ecclesia, & ꝓmisit ei dare prębendã primò vacaturã, dignũ est, vt integrã dẽat hẽre prębendam:vñ mãdat ipsi archiepo quatenus si dictus Iacob. fuerit i ecclesia canonicè institutus, & i choro & Capitulo & alijs, quorũ cõmunis est vsus, hẽt sicut canonicus potestatẽ, ei prębendã si qua vacat, vel quã primo vacare contigerit; assignet,secundũ qđ ipse promisit qa incõuenies est, vt prębenda careat, qui in canonicũ est receptus, Not.ꝙ aliquis pòt recipi in canonicũ, & vacaturã expectare prębendã, ita tñ ꝙ aliqđ percipiat,vt hic percipiebat.Item ꝓmissum adimplendũ est. Itẽ qui est canonicus receptus, non debet carere prębenda.

¶ Vide Antonium Augustĩ nũ inotis antiquæ collectionis loco mox citãdo ex 1.compila.

† Ca.10.e.ti. in 1.cõp.& post cõci.Lacera. par.30. cap.4. Et de materia vide Ioannem Ananiam in c.audiuim⁹. ĩ.de coll.& plenè ꝑ Bellamerã.xra. de permutatione beneficiorum.

† Vide l.cui p.cto. per Bar.ff.de ex.por.

¶ Idem in concilio Turonen.

¶ Prębenda & dignitates nõ debent diuidi, nec etiam permutari.

CAP. VIII.

Maioribus †ecclesię beneficijs in sua integritate manẽtibus, in decorum nimis videtur vt minorum clericorũ prębendæ patiantur sectionẽ. Idcirco, vt sicut in magnis,ita quoq; in minimis membris suis firmatã ecclesia habeat vnitatem:ꝑ diuisionem c prębendarũ, aut dignitatum permutationem d fieri prohibemus.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ Receptus in canonicum ex promissione Capituli, debet quando facultas se obtulerit,habere prębendam. vide c.2.de concessio. pręben.in 6. cum glossa

CAP. IX.

RElatũ ẽst:& infra. Quoniã igitur dignum est,vt postquã magister I.in ecclesia tua canonicus est institutus,& à te habuit in ꝓmissis e de conferẽda sibi prima ꝓbenda, cum in ecclesia ipsa vacaret, vt debeat ꝓbendæ integritate gaudere:Mandamus, quatenus si idem I.in ecclesia tua est canonicè institutus,& in choro,& Capitulo,& in alijs, quorum vsus est communis,potestatẽ sicut canonicus habet:ei prębẽdam,si qua nunc vacat, vel cum ibi primò vacauerit, f secundum promissionem tuã, concedas liberaliter g & assignes: quia non est cõgruum vt prębenda careat qui in canonicũ noscitur esse receptus.

† Ca.11.eo. ti.in 1.com. Et nũ hodie sit correcta hæc de cretalis ꝑ c.2. de cõcess. prębli.6. vide ibi per glossã. adde Decisi in c.ex parte i.ĩ.de off.dele.& Feli.in c.nonnulli.ĩ.de rescrip.

e In ꝓmissis.] arg.ꝙ ea q̃ ꝓmittuntur, sunt opere adimplẽda.ĩ.de pact. qualiter.& 12.q.5.quia Ioannes.& 32.q.vlt.ca.fi. f Sed vẽ quòd talis promissio non teneat,quia bñficium nõ potest promitti,vel concedi antequam vacet. ĩ.de concessio.pręb.& ec.I.non valet nulla.Sol.dicas quòd hæc promissio licita fuit:quia hic primò receptus fuit in fratrẽ & canonicũ,& eo pute recepto, promisit ei episcopus conferre primã prębendã vacaturam, & hoc non est ius,imò ad hoc tenebat episcopus de iure,qa eo ipso ꝙ delit canonicatum,per consequens obligauit se ad prębendam,etiã sine ꝓmissione expressa:quia alterum sine altero esse non potest.c.q.3.si quis obiecerit.ff. de decurion.b.Heterunius.vñ iste taliter institutus pòt agere contra episcopum, vt conferat ei prębendam in ecclesia illa, in qua est receptus,vt dr in fine.Promissio verò siue collatio beneficij non vacantis nulla est, & sic loquitur capitulum. ĩ. de concessione præb.nulla.&c.relatum.& c.ex tenore.& iste nullam habet petitionem ex tali promissione,seu collatione.

† Cõcor.tex. in l.1.& ibi Barto ff. de pac. & ff. ad l.Fal.l.fin.

f Vacauerit.]arg.contra, infra.eo.dilectus filius.ibi soluitur.

g Liberaliter.] imò videtur quòd ex necessitate, qa episcopus nõ hẽt liberalitatem necessariæ electionis, ar.ff.de leg.2.vnũ ex familia.& in necessitate nõ est liberalitas.ff.de adimen.lega l.rem legatã.& ff.de donatio.inter virum & vxo.si quis pro vxore. quia nec eam potest sibi retinere ĩ. de off. archipresby. vt singulæ. Sub liberalitas est, vt ei prouideat sine coactione: & sicut

licet necesse habeat conferre beneficiũ, non tñ hẽt necesse conferre isti vel illi,& ita si cõferat tibi gratiam facit,cum eam tibi non teneatur conferre,& sic libera litas & necessitas circa diuersa referuntur,sed hic necesse habebat conferre,cum iam esset institutus,& promiserit ei conferre primam prębendam, quæ vacaret ibidẽ.

¶Idem canonicis regularibus & monachis Eboracen. diœcesis.

Religiosi,reddituſ ecclesiarum suarum diminuere non possunt, respectu portionis q̃ debetur rectoribus, seu vicarijs, nec parochias dividere.

CAP. X.

AVaritiæ, †quæ est idolorum a seruitus: & infra. ¶Intelleximus qd in ecclesijs vestris,de quibus certas pensiones cõsueuistis percipere, portiones,b vel antiquos reddituſ c minorastis, quos nonnulli clerici ecclesiarum ipsarũ olim habuisse noscuntur: & infra. ¶Ideòq; mandamus,quatenus ſi quas portiones, vel antiquos reddit9 clericorum sine consensu archiepiscopi vestri minuere,vel parochias diuidere præsumpsistis, ad integritatem pristinam reuocetis.

¶Idem præposito & capitulo Insul.

Possunt prælatus & capitulum prębendæ vacanti honestum onus imponere, ad quod prębendarius teneatur.

CAP. XI.

SIgnificarũt est nobis, q̃ cuidã sacerdoti prębendã vnã in ecclesia vestra cõi volũtate dedistis, ita q̃ d Missam de sancta Maria(nisi corporis infirmitate grauatus sit) debeat quotidie celebrare, & ecclesiam vestrã, non nisi communi tam præpositi quàm capituli e cõ ipsam prębendam eligeretur,Missam de sancta Maria quotidie celebraret,nisi esset corporis infirmitate grauatus,nec ecclesiam dimitteret,sine cõsensu ꝓpositi & capituli , & quod iura illius prębendæ non alienaret: quo facto electus est quidam sacerdos ad illã prębendam : præpositus & capitulum petierũt à Papa,vt institutionem ipsius deberet cõfirmare:& dominus Papa ipsam cõfirmauit,ita q̃ sacerdos ille assidue debeat officium suum impẽdere ipsi ecclesiæ,nisi fuerit corpori infirmitate grauatus & quito frequẽti9 poterit sãa honestate iua Missarũ solemnia celebrare, nec liceat tibi hoc officiũ subtrahere illi ecclesiæ,nec ad aliã se trãsferre.Nor. q̃ vacante beneficio potest onus imponi ipsi bñficio,dum tñ onus sit licitum & honestum. Item cõdino (vt hic dr) locũ habet in spiritualib.sed nõ ita intelligitur, imo oneris est determinatio . Item sacerdos põt aliquid accipere vt Missam celebret.

¶Vox, diœcesis , deest in quibusdam antiquis.

¶C.12.e.tit. in 1.compi. & post cõci. Lateran.pa. 13.c.8.

¶Cap. 11.eõti. in 1.cõpe. & post cõci. Lateran.pa. 50.c.9.

f Hęc glosula non reperitur i vetustioribus exemplarib.

a De hoc io. dic.sa.1. dic hoc verũ cõsentiẽte prælato & clericis,aliàs nõ, de ecc ę.sifi. ad audiẽtiã. 56. dis.satis. si nollẽt cõsentire,& insta cã iubesset,cõpellentur p iudicem, ad quẽ recurrẽdum est. infra de iure pat.nullus , dicit ét prælatũ hoc non facere vacan.eccle. de cuius diminutione q̃rit de re eccle.nõalien. uddum. lib. 6.ioã.And.

a Idolorum.]28.q.1.idolatria,& 47.di.c. honorum. & in auth.vt iudi.fine quoquo suffra.§.cogitatio. vltra med.col.2.

b Portiones.]hoc 1 potest intelligi quando monachi certam portionem assignant presbyteris, & totum quod superest appropriant vsibus suis

c Redditus.]hoc intellige, quando monachi certam partem percipiunt,& totum aliud dimittunt capellanis : & tunc in nullo diminuere dẽnt quod relinquunt capellanis suis,sine consensu archiepiscopi sui,vel ẽpi sui:& idem esset si clerici certam partem percipiunt, & monachi totum aliud & ex eo quod dicit; sine consensu archiepi,videtur,quòd de consensu ipsius hoc facere possint,& diminuere , & parochias diuidere,quod verum est iusta de causa 2.infra dele.cle.audi ad audiẽtiam,& infra de excessibus,prælatorum,sicut venire,& 16.q.1.præcipimus.§.sicut duo.& arg.infra de his quæ fiunt à præla sine consensu c.cum Apostolica. &]. de censibus,quanto & sic possunt diuidere parochiam insta de cau:, vt patet per iura prædicta :possunt etiam redditus diminuere,puta , si ecclesiæ facultates essent ampliatæ,vt sic de augmento & monachis sentiant vtilitatem,cum huiusmodi ecclesiæ subsint eis quo ad tẽporalia:quia de huiusmodi videtur loqui c.& infra.eo. de monachis.

SIgnificatum.]Primò ponitur ordinatio uria continens.Secundò confirmatio cum limitatione: ibi, Quam si quidem.Abbas.

CASVS.Quædam prębenda vacauit in quadam ecclesia:præpositus,& capitulum illius ecclesiæ communi consensu & voluntate statuerunt, vt quicunque ad ipsam prębendam eligeretur,Missam de sancta Maria quotidie celebraret,nisi esset corporis infirmitate grauatus,nec ecclesiam dimitteret,sine cõsensu ꝓpositi & capituli , & quod iura illius prębendæ non alienaret: quo facto electus est quidam sacerdos ad illã prębendam : præpositus & capitulum petierũt à Papa,vt institutionem ipsius deberet cõfirmare:& dominus Papa ipsam cõfirmauit,ita q̃ sacerdos ille assidue debeat officium suum impẽdere ipsi ecclesiæ,nisi fuerit corpori infirmitate grauatus & quito frequẽti9 poterit sãa honestate iua Missarũ solemnia celebrare, nec liceat tibi hoc officiũ subtrahere illi ecclesiæ,nec ad aliã se trãsferre.Nor. q̃ vacante beneficio potest onus imponi ipsi bñficio,dum tñ onus sit licitum & honestum. Item cõdino (vt hic dr) locũ habet in spiritualib.sed nõ ita intelligitur, imo oneris est determinatio . Item sacerdos põt aliquid accipere vt Missam celebret.

c Ita quòd.] Arg. cõsuevit hic notari, quod in spiritualib. potest interuenire pactio siue conditio supra de elect.significasti.arg.de transac.a.arguconira supra de pact.c. vlt.& 1.quæst.2. quàm pio iol. vt nulla sit dubitatio, sic intellige,quod nulla conditio siue pactio hic apposita fuit cum aliqua persona scil præpositus & capitulum vacante illa prębenda constituerunt, vt qui ad illam prębẽdam eligeretur,onus istud susciperet , vt sic se transferet cum suo onere.ff.de pig.ac.si conuenerit.§.1. & infra de pign.ex litteris.& ff.de viuis.l. viui fructu.legato.& l.si pendentes.§.penul.& opt. arg. infra vt ecbe.sine di.conse.vt nostrum.ad fi.& hæc conditio licita est & honesta pro diuino cultu apposita.Quidã etiã dicunt quòd similiter posset eligi tali conditione apposita.Sed quid esset si conditio esset illicita ? Videtur qd conditione facta collatio,siue institutio teneat. argum.instit.de hære.instru.§. hæres & pure. & infra eod. dilecto. & turpis conditio pro non adiecta habetur.infra de conci.app.cap.ult.hæc vera essent,nisi obstaret simonia Vincen.ita arg. quòd sacerdos potest recipere pecuniã,vt celebret diuina , quia sic operas suas videtur potius locare.argum.10.q.3.relatum , & 12.q. charmatem,& c.quicunque 2.infra de simo.cum sit. & 1.quæst.1.cap. vlt. quia suis stipendijs hoc facere non cogitur.supra de præscrip.cum ex officij.Argu.contra.infra de simonia,cum in ecclesia corpose . Si nullum habet beneficium ecclesiasticum, ratione cuius ad hoc teneatur,potest locare operas suas ad certum tempus, & recipere mercedem pro labore suo , nec simoniam committit,aliàs si habet beneficium, non licet ei hoc facere.

e Quàm capituli.] istud præter ius fuit appositum, quoniam sufficit consensus prælati. supra d. tenore.c. admonet.

a Delegare.] i.non poteſt committere ;alicui officiũ ſuum,& dic,anniuerſarium,id eſt,officium.
b Salua honeſtate ſua.]hoc ideo dicit,quia non eſſet honeſtũ,vt bis,vel ter miſſam in die celebraret,de conſe.diſt. 1 ſufficit,& ĩ.de celebr. miſſ. te referente vel ſaluaideſt, ſine peccato mortali, qđ eſſet inhoneſtum.
c Voluptatis.] tñ religionis cã poſſet ad aliã eccl̃ã ſe trãſferre petita licentia, q̃uis nõ obtẽta.ĩ. de reg. licet q̃buſdam.

† conſtitutionem.

De monachis.] reputat materia huius c. difficilis pp iura vario modo loquẽtia. Et hodie hoc capitulũ extenditẽt ad religiosos exemptos,vt in c.1. ĩ. eo ti.lib.6. Et adde notã ꝓpoſitionẽ, q̃ circa hoc habetur in cle.j. de iure pa. & vide de eccleſijs iſtorũ regulariũ textũ in cle.quia regulares. de ſu plen.negl.prælа. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam monachi habent eccleſias ſuas, in quib. ponũt vicarios ſuos & iſtos vicarios intãtum grauãt,q̃ hoſpitalitatẽ ſeruare non poſſũt,nec eẽ alia iura ſoluere. Mãdat Papa Vigorieñ. archiepo in cuius iuriſdõne ſũt iſti monachi q̃ nullũ recipiat ad ꝓſentationẽ monachorũ, niſi tñ ei de ꝓuẽtibus eccl̃ę coram ipſo ſu. rit aſſignatũ, vñ poſſit hoſpitalitatẽ ſeruare,& eẽ alia iura ꝓſoluere. Hanc portionem non poterunt monachi diminuere, ſine conſenſu eẽi.& ſic põt intelligi capitulũ.ĩ.eo.anniuerſarium. No.q̃ clerici tenent ad hoſpitalitatem. Itẽ competenter dẽt quis bñficiari, ita q̃ poſſit commode ſuſtentari & iura epiſcopalia perſoluere.

† Cap.14.e. tit.in 1.cõp. & poſt cõciliũ Laterañ. par.39.ca.1. Et de intellectu vide Lãcertinũ i tra.ſ. de iure pat.lib.1. par.1.q.10.

1 Tullius li. 2.de offi. De corũ valde eſt, patere Illuſtrib. hoſpitibus domos eirorũ Illuſtrium. Io.And.

d Hoſpitalitatem.]ad quam clerici præcipuè tenẽtur.& 62.diſt.§.1.& 85.diſt.Florentinũ. quia quicqd habent clerici,pauperum eſt.16.q.1.c.vlt.

[Gl.ſeq.tu.dat quomodo monachi interdum ex cõceſſione epiſcoporum, interdum ex fundatione habẽt eccleſiam quo ad temporalia,interdum ius patronatus tantum.& ſubdit quo caſu locum habeat hoc cap.]

e De prouentibus.]per hoc patet, q̃ loquitur de eccleſijs quæ ſunt monachorum quo ad temporalia: in quib.poſſunt monachi ſibi omnia appropriare, reſeruata honeſta ſuſtentatione ꝓsbytero,vt hic dicit, multò magis vbi habent eccleſias quo ad ſpiritualia, & temporalia. Si verò habent eccleſiam ex conceſſione laici,vel cõfirmatione epiſcopi,idem eſt: quia temporalia tunc habent arg.15.q.1.c.vlt.& ĩ.de priuile.cum & plantare.§.in eccleſijs.ſi non accedit conſenſus epiſcopi,nihil ualet a conceſſio laici.ĩ.de iure patr.c.ꝑ autem.in fi.& c.illud.Si habent eccleſiam ex cõceſſione eẽorum,ſi certa forma fuit appoſita,illa. ſeruet. ſi. de pact.in traditionib.& pleno iure ipſam cõmiſit, pleno iure hãbent eam.ſi ſimpliciter contulit eccleſiam cathedraticum,& coertionem retinet epiſcopus ĩ. de do.paſtoralis. Si uerò ex fundatione monachi eccleſiæ obtinent,habent eas tantùm quo ad temporalia. 16.q.7.c.1.& pen.& ult.niſi eſſent priuilegiati cum omnibus capellis & habitis,& habendis, & ſi nõ habẽt priuilegiũ, habebunt temporalia,reſeruata ſufficiẽti ſuſtentatione preſbytero,& eps hẽt ibi inſtitutionẽ ad preſentationem monachorum, & ei ſubeſt presbyter quo ad ſpiritualia, & ſic põt intelligi hoc dec. & ĩ. de priuile.cũ & plantare.§.in eccl̃ijs. Q̃q; monachi habẽt ius ʒ patronatus tñ: & tunc nihil habent niſi ſolam ꝓſentationem.ĩ. de iure patr. cum ſcitis.cum tranſeat cũ vniuerſitate, vt ibi.In quo ergo caſu locum habet qđ dr̃,q̃ cenſualis pẽſio non augeat.ĩ.de pacũ clerici,& ĩ.de cẽſi.ꝓhibemus.& ĩ.e. auaritia? Poteſt dici, q̃ vbi monachi hñt eccleſias ex donatione eẽorũ quo ad tẽporalia,cenſus prius impoſitus nõ dẽt augeri:vel cum ex donatione laicorũ ius tñ recipiũt patronatus,cẽſus qui ab initio fuit impoſitus, augeri non dẽt.ĩ. de cenſi.ſcientes.ſine iuſta cauſa & rationabili, & de conſenſu epiſcopi,vt dictum eſt ĩ.eo.auaritiæ. In alijs verò caſibus,puta, um pleno iure hãbẽt eccleſias quoad temporalia,& ſpiritualia,poſſidere eas poſſunt pleno iure. Q̃q; tamen monachi totum applicant vſibus ſuis, reſeruata honeſta ſuſtentatione presbytero vt hic. Q̃q; certam partem recipiunt, ſine certam dimittunt presbytero,aliud totum ſibi retinent, vt ĩ. eod. auaritiæ. & hoc ſecundùm ;conſuetudinem ;diuerſorum locorum. Dic de hoc vt 16.quæſtio.3.in ſumma. Bernar.

ADhæc.]Ponit dictum,& eius rationem ſubdit: ibi, Cum ſingula. Abbas.

CASVS. In hoc capitulo,& ſequenti dicitur,q̃ nullus poteſt habere plures dignitates, vel perſonatus in vna eccleſia,aut etiam in diuerſis:& hoc ius continetur in iſtis duobus capitulis. Not. ex iſtis duobus capitulis, quod nullus poteſt habere plures dignitates, vel perſonatus.

f In vna]ĩ eo.de multa in fi.idem in diuerſis, vt ibi & ĩ.c.proxi.& ĩ.eo.quia intantum,& ĩ.de cleri. nõ re ſi. quia nonnulli.

g Singula offi.ia.]id eſt dignitates, uel perſonatus. 89.diſtinct.c.ſingula.& 21.quæſt.2.ſicut. & infra eod. cum non ignores.& infra eod.de multa.niſi per diſpenſationem Apoſtolicæ ſedis,ut ibi,& ſupra de elect. duduum.2.

Præ-

ecclesiarũ grauãt,vt hoſpitalitatẽ d tenere non poſſint, eam prouidẽtiã habeas,quod ad præſentationem monachorũ nullũ recipias, niſi tãtũ ei de prouẽtibus e eccleſiæ corã te fuerit aſſignatũ, vnde iura epiſcopalia poſſit ꝓſoluere, & cõgruã ſuſtentationẽ hẽre.

¶ Idem Salernitano† archiepiſcopo.

¶ *Plures dignitates, vel perſonatus in vna, vel in diuerſis eccleſijs quis habere non poteſt.*

CAP. XIII.

ADhæc licet;& inſt.
¶ Illud eſt omni rationi contrarium, vt vnus clericus in vna f vel diuerſis eccleſijs plures dignitates, vel perſonat9 obtineat. Cũ ſingula officia g in eccleſijs aſſiduitatẽ exigãt ꝓsonarũ

† Cap.7.tit. de teſtamẽ in 1.compi. & poſt cõc. Lateraneñ. par.19.c.6. Et vide l.fi. ꝑ Bal.C. de indi. vid. & l. his C. de teſtam.dem.

CAP. XII.

DEt monachis,q̃ vicarios parochialiũ

Epiſcopo Vigoꝛ.

¶ Idem Vigorieñ.† archiepiſcopo.

¶ *Ad præſentationem religioſorum in eorum eccleſijs nullus debet inſtitui per epiſcopum, niſi prius ei cõgrua portio redituum aſſignetur.*

1 Ius patronatus quibꝰ hẽre liceat, conci. Trid. ſeſſio.14. de reformat. c. 12.& ſeſ.25. & refor.c.9. † Sal9 epũs.

PRæterea.] Primo narrat casum, quem secundo corrigi mandat: ibi mandamus. Abbas

a Regulariter] arg. q canonicus regularis potest fieri archidiaconus. arg. 58. dist. c. 1. & 74. dist. quorundã. & ĩ. de sta. reg. quod Dei timorem. Sic nec monachus in diuersis monasterijs esse põt, nec abbas præfici. ĩ. de reli. domi. c. vl. Sic non potest q̃s habere plures p̃sonatus in eadẽ ecclesia, aut ẽt in diuersis. ĩ. eo. & multa & ĩ. c. px.

[Gl. seq. alleg. cõ corponit ius nouũ & inducit tria similia.]

b Maluerit.]sic ĩ. eo. c. referẽte. & sic habuit optionẽ ſm ista iura 1, hodie nõ habet optionẽ, imò recipiẽdo ſm dignitatẽ ipso iure vacat prima: & si q̃ tenderet retinere vtrãq; priuaret vtra q; ĩ. eo. de multa, cũ. n. militiæ sint distinctæ & p̃sonæ illis deputatę dẽ t esse distinctæ. vñ nemo põt esse in duobus collegijs simul. ff. de col. illi. l. 1. §. vlt, nec duas milicias habere. C. q̃ mili. non pos. l. 4. & l. 5 §. in posterũ. li. 12. nec duos honores. ff. ad mun. libertus. §. præscriptio. ergo multò fortius hæc sunt in spiritualib. honorib. obseruãda.

CVm nõ ignores.] Hodie poteris seruare hoc c. in bñficijs residentiã requirentibus, & ẽt in curatis, si de facto nollet dimittere primam ecclesiam. Primò ponit causã mandati. Secundò mandatum: ibi, Cum igitur. Tertiò soluit obstaculum: ibi, Quòd si Abbas.

CASVS. Archipresbyter & clerici cuiusdam plebis elegerunt quendam presbyterum rectorem cuiusdam ecclesiæ in suum presbyterũ, siue in capellanum suum, & ipse consensit electioni, volebat tñ locum habere in vtraq; ecclesia: archipresbyter & clerici contra dicebant, volentes quòd in sua eccla resideret: & sic orta fuit super hoc qõ inter ipsos: Vnde nuncius presbyteri, & quidam clerici a terius ecclesiæ ad sedem Apostolicam accesserunt: dominus Papa auditis hinc & inde propositis, considerans quòd non est conueniens, vt idem presbyter locum habeat in duobus ecclesijs, mãdato archiepiscopo Ianuen. vt dictum presbyterum beneficio quod habet faciat manere contentum & si archipresbyter & clerici cõsenserint, & modo dissentiãt, non debet cum ipsorum scandalo in eorum ecclesia locum habere. Not. quòd vna ecclesia vnum tantũ debet habere rectorem, cum in vno corpore duo capita esse non debeant, nec vnus rector debet præesse pluribus ecclesijs. Item propter scandalum aliquis repellitur ab obtinendo beneficio. Itẽ arg. quòd ex quo aliqui cõsentiunt in aliquã, possunt dissentire: & hoc propter scandalum: & isti dissentiebãt: quia presbyter ille nolebat dimittere primam ecclesiam.

c Vna ecclesia.] hoc generaliter verum est, q̃ vnus dẽt esse sacerdos vnius, vt ĩ. eo. c. proxi. & ĩ. e. de multa De hac materia dicitur ĩ. de elect. dudum 2.

¶Idem Burdegalen. archiepiscopo.

Habens plures dignitates, alteram dimittere compellitur.

CAP. XIIII.

PRæterea† de G. q in tua & Tolosana ecclesia est archidiaconus constitutus, & in utraq; ecclesia regulariter[a] professus. Mãdamus, quatenus eũdẽ, altero, quẽ maluerit, [b] archidiaconatu, facias esse contentum.

¶Idem Genuen. archiepiscopo.

Si electus ad secundam ecclesiã noluerit dimittere primam, eligẽtes possunt resilire & electum non acceptare.

CAP. XV.

CVm† non ignores, q̃ vna ecclesia [c] vnius debeat esse sacerdotis, & infra. Cum igitur nũtius presbyteri, qui in duab. ecclesijs locũ habere cõtendit, [d] & quidã clerici alterius ecclesiæ ad nostrã p̃sentiã accesserint contra eũ: Nos attendentes nõ esse cõueniens, vt idẽ presbyter locum habeat† in duabus ecclesijs: Mãdamus, quatenus ipsum beneficio, quod hẽt, facias manere cõtentum. [e]

¶Quòd si forte archipresbyter, & clerici alterius ecclesiæ in eum consenserint, [f] eis nunc dissentiẽtibus, †cum ipsorum scãdalo [g] non debet hẽre in ipsa ecclesia quærere, vel habere,

¶Innocentius tertius Zamoren. †episcopo.

Ordinato ad sacros per episcopum sine titulo, nemine p̃sentante, ordinator successor compellitur in necessarijs prouidere, donec titulum habuerit.

CAP. XVI.

CVm† secundũ Apostolum.] Primò ponitur cã constitutionis, & correctionis iuris antiqui, & noui, p̃mulgatio. Secũdò determinatio casus propositi specialiter. Secunda ibi, Inde est. Abbas. Sume casum ad medietatem capituli: ibi, Inde est, &c.

CASVS. Episcopus Zamoren. ordinauit in subdiaconum quendam clericum. C. nomine, sine aliquo titulo: tñ morte p̃euentus eidem clerico in beneficio ecclesiastico nõ prouidit, & postmodum successor illius requisitus non prouidebat eidem, accessit ad Papam exponens eidem qualiter prædecessor illius ordinauerat ipsum in subdiaconum, scripsit Papa quibusdam, vt illum subdiaconum examinarent si dignus esset ad ecclasticũ beneficium obtinendum prius episcopo Zamoren. citato, vt examinationi interesset: vnde scribit Papa Zamorensi episcopo, quòd cum clericus ille à prædecessore ipsius ordinat[o] fuerit sine certo titulo, si examinatores prædicti eo citato, vt examinationi ipse interesset per se, vel per alium, & vt liceat sibi proponere quicquid rationabiliter duxerit proponendum. tam super

fCa. 4. ti. de excessib. prælat. in 1. cõp. & post concil. Lateran. par. 2. c. 5.

1 Quę hodie locũ habet ex usu ĩ. de refer. gratia. li. 6. posset etiã locũ hẽre cũ ſm bñficiũ est minus & vtilius, ſm Host. qui dicit æquum i scholis: fatetur tñ in iudicijs & in curia simpliciter teneri decr. de mul. ta. Ioã. And.

†C. 1. eo. tit. in 2 cõp. Et vide quid p hũc textum scribat Abbas in c. 2. ĩ. de iure patron.

60

70

super idoneitate personæ, q̄ etiam super quantitate & qualitate beneficij, illum inuenerint esse dignū: tamdiu necessaria vitę sibi ministret, donec in ecclesia Zamoren. vel alia, per ipsum beneficiū fuerit competens assecutus: sciturus pro certo, q̄ si dignus repertus fuerit & ipse episcopus

2. Cor. 9.

neglexerit prouidere, cum Papa super hoc fuerit req̄situs, compellet ipsum p districtionem ecclesiasticam ad q̄uisitionē ipsius. occasione huius negotij Papa ꝓmittit illa q̄ præcedūt, hoc modo; dicit Apostolus: Quia altari seruit, viuere debet de altari: & q̄ ad onus assumitur, emolumentum inde debet habere, ergo patet, q̄ clerici, q̄ deputati sunt obsequio Iesu Christi, de ipsius patrimonio viuere debēt; clerici enim à cleros, quod est sors appellantur: & ideo dum ordinantur, vel assumuntur in hæreditatem Domini, vt assequuntur hæreditatē in ipso. licet autē prędecessores Innocentij, ordinationes eorum q̄ sine certo titulo ꝓmouentur, quantū ad executionem irritas esse voluerint & inanes in iniuriā ordinātium: Innocentius tamen volēs benignius agere cum taliter ordinatis, statuit, q̄ per ipsos ordinatores, vel successores eorum tādiu prouideat ordinatis, donec per ecclīa beneficia ecclesiastica fuerint consecuti. No. quòd q̄ altari seruit, de altari dēt viuere. Ité ad quem spectat onus, & emolumentum. Item qui aliquē ordinat, vel ordinari facit ad sacrum ordinem, ꝓuidere tenet eidē, donec per ipsum ordinatus beneficium ecclesiasticum fuerit assecutus. Item ē ēpo simpliciter scribat̄, vt alicui prouideat in ecclesia sua: non solum in cathedrali ecclesia potest prouidere, sed etiam in parochiali.

¶ sine.]

¶ al. in Christo.

Psal. 15.

¶ aliàs vel

a De altari.] 12.q.1.ex his.

b Repelli.] ad quem spectat onus, & emolumentum. &, 11.q.charitatem, & c.quicunq; & c. ecclesiasticis. 1 & e cōuerso nō est ferendus is qui lucrū amplectit, onus autē subire recusat. C. de ca. toll. l. vnica. §. pro secundo. ADDITIO. Vnde versus.

1 Concord. ex. in l. fm naturam. ff. de re iud. & l. fi. §. fed cū ff. de fur.

Commoda qui sentis, iungas onus emolumentis.

c Obsequio.] non tibi, sed dño grauis est cui seruit egestas. arg. 93. dist. diaconi versi. mendicat Lau.

d Nominis ratio.] 21. dist. cleros. & clericos. & 16.q.1.si cupis, & nomina debent esse consonantia rebus. in ſti. de do. §. est & aliud.

e Sors.] 12.q.1.cui portio.

f Assumuntur.] vt qui ordinantur sine beneficio, vel assumuntur, vt habeant hæreditatem Domini.

g Assequuntur.] s. qui ad beneficium recipiuntur, isti in sua ordinatione statim consequuntur hæreditatem Domini.

h Dignum.] 12.q.2.ecclesiasticis.

i Prædecessores.] 70. dist. neminem. & c. sanctorum.

k Ordinationes.] nisi promotus fit ad titulum patrimonij sui, ī. eod. tuis. & ī. eo. cps si.

l Irritas.] quo ad executionē, nō quo ad veritatē, quia ordinem non admittūt.

[Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit, & sol. determinat.

† Vide hoc i testō. ff. de re iud. & l. quotiēs. eo. tit.

m Successores.] sed quare conuenit hic successor ex delicto defuncti, cū regulariter etiā morte extinguant. 23. dist. quotūdā. & C. si reus vel accu. mor. fue. l. 2. & successor nō cōuenit ex delicto defuncti. C. ne ex deli. defun. l. vnica? Rōdeo, ne in clerici opprobriū mēdicare cogant. 93. dist. diaconi. arg. ī. de cleōiu. Ioa nes. in fin. Vel dic, q̄ non tā successor q̄ ecclesia punit in hoc casu, q̄ nō restitit dño i tali ꝓmotione: nā sine ꝓfilio ecclesiæ, nō facit ordinationē 24. dist. c. pe. vñ punit si ei ꝺ Inquēti nō restitit. 2.q.7. c. quapp. & hoc intelligo q̄n ipse ēps examinauit: ꝺ ālij examinauerunt, ipsi tenebūt. 54. dist. si seruus. 24. di. qñ. & hoc innuit quod ¶ ī. nullo ꝓsentante. Et in hac prouisione dignitas promoti est attendēda. arg. 41. dist. nō cogantur. ff. de iu. l. sed & si susceperit. §. 2. ff. de vtuf. sed & si quid. §. 1. & ī. eo. c. de multa. & ff. de do. l. si filius familias. Item considerantur facultates ecclesiæ. arg. ff. de admi. tu. l. cum plures. §. cum tutor. & ff. de rel. & sumpt. fu. si quis sepulchrum. §. sumptus, & hic inferius. Bern.

† al. Italia subdiaconum.

[Gl. seq. in prin. reci. ꝓ obie. & solutionē. Deinde das duo similia. Iterum obijcit, & soluit. Tertio obijcit, & soluit.]

n Liceat.] si scriberetur ipsi ordinatori, ipse non posset aliq̄d obijcere, nisi hoc lītis cōtineret: q̄a quos idoneos reputauit ad ordines, dēt reputare idoneos ad bñficiū, ī. de æta. & qual. c. accepimus. sed successor pōt. & ita semel approbatus iterum probāt & reprobāt, sicut medicus. 3 ff. de mune. & ho. l. vt gradatim. §. reprobari. & virgo semel ꝓbata iterum probat. 4 27.q.1. nec aliqua & melius ī. de prob. c. pe. & ul. ī 2.q.5. hēt hoc ꝓprīū. & c. Mēnā. sed hoc totum gratia est. q̄a de facto vnius sæpius quæri non dēt. ff. de nau. cap. stabu. l. licet in fi. Sed nonne ꝓsumi dēt pro ordinato? Sic arg. ī. de prob. post cessionē nisi ꝓbet cōtrariū. Item qualiter cognoscit postea de eius idoneitate: cum sīla ēpi, qua pronunciauit ipsum idoneum, trāsiuit in rem iudicatam, à qua non fuit appellatum. ī. de elec. cum dilecti. in fi. Rōdeo, totum fit de gratia. Vel dicas, ꝓ tantum quærit de noua causa postea emergente. arg. ī. de æta. & qual. ordi. c. 4.

3 Quod est ſpāle ꝓ ꝓ hominum sanitatem. Ioā. Aud.

4 Quia sæpè mens fallitur, &c. vt ibi.

[Glo.

[Gl. seq. quærit, fuerit alle. pro & contra. ponit opi. Vin. demum soluit.]

a Donec per te.] quid si epūs ordinauit eū ad aliquem titulū, & ille est euictus ab eo, nunquid epūs tenet de euictione? Arg. q non: quia donator non tenetur de euictione. ff. de æd. edi. l. ad res donatas, arg. extra. 7. q. 1. pūtiū. & j. eo. inter cætera. Dicit Vin. q epūs spāliter nō tenet si dedit ei bēficium sufficere, & factum sit insufficiens & exinanitum: sufficit enim minori ab initio adire locupletem hæreditatē. ff. de mi. verum. §. si locupleti. tenetur cū gñali obligatione, qa tenet prouidere & ordinaf ecclesias oēs sui epātus. de conte. dist. 1. oēs. Tu dicas melius cū T. si fraudulēter cōtulit ei beneficiū alterius cui alius non fuit iustè priuatus, siue alij debitum, & ipse cui cōtulit, hoc ignorauit, tūc spāliter tenet epūs ei prouidere in æquiualēti beneficio. arg. 7. q. 1. pūtiū. & j. eo. inter cætera. & j. de iure patr. pastoralis.

ria cōgrue subministres, donec[a] p re in Zamorēn. ecclesia, vel alia fuerit cō petens beneficium ecclesiasticum assecutus, sciturus pro certo, quod si p examinationem eorū † fuerit repertus idoneus, & tu ei iuxta mandatū nostrum neglexeris p- uidere, cum hoc nobis per litteras eorum innotuerit, ad id exequendū te per districtionem ecclesiasticā cōpellemus.

¶ Idem episcopo Senoñ.

¶ Qui hoc ignoranti scienter contulit prebendam, quam non potuit, illa euicta, aliam quam potest, conferre tenetur h. d. & est singularis dispositio.

CAP. XVII.

INter † cætera: & inf. ¶ Facta resignatione à G. † quondam canonico Lauduñ. † de præbenda eiusdem eccle[s]iæ, quę per commutationem p̄bendarum H. tunc Siclunen. † canonico auctoritate Apostolica assignari [b] debebat: magister P. per Lauduñ. † episcopū

de præbenda fuit inuestitus eadē. Super quo cum inter magistrum ipsum & dictum H. cōtrouersia suborta fuisset, per C. Papam prædecessorem nostrū omnia retractata fuerunt: & infra.

¶ Supradicto epō dedimus in præceptis, † vt donec idē magister in ea dē ecclesia fuerit præbēdale beneficiū assecutus, nulli alij præbendā assignare præsumat: quod si forte pręsumpserit, id irritum [c] decernimus & inane. decet enim, vt qā præbendam ei, quam de iure non potuit, assignauit, [d] eam quam de iure potest, assignet: ne præbendam ei fraudulenter visus sit assignasse.

¶ Idem episcopo & cantori Tornacen.

¶ Cassatur electio illius, qui possidet plures dignitates, atque prebendas, & idem si detinetur aliquo vitio hic scripto.

CAP. XVIII.

CVm † iam dudū: & infra. ¶ Verū quo-

ciationem, sed Papa postea ex officio suo vtrunq; restituit propter discordiam suscitatam.

c Irritū.] simile C. de legi. nō dubiū. 4 & C. de reb. eccl. nō alie. l. sancimus. & 10. dis. c. vides. si hoc verbū nō contineretur in litteris, & ipse conferret, vī q cessio teneret, licet esset facta cōtra mādatū Papæ. j. e. dilectus filius, G. vbi de hoc.

d Assignauit.] hic expresse hēs, quòd si epūs præcessit bēficium q cōcedere nō potuit, tenē mihi ad aliud cōsimile. 7. q. 1. prælatum. de hoc dī j. eo. prox. sim. j. de fi. presby. veniēs, arg. ff. de pig. act. l. elegāter. §. q reprobos. ff. ad Vell. sena. quāuis. & si cōuenit. & ff. q satisd. cog. quoties. ff. de leg. 1. l. si filiusfam. 6. si q d alieni. & ff. de legā. 2. l. nor uo. §. Labeo. quia alimuari beneficijs nos oportet. nō decipi. ff. commodati, l. in commodato. §. ficuti. & j. de cōmo. c. vnic. in 6. Et sic est cōtra id q dicit lex, q donator non tenetur de euictione. ff. de æd. edi. l. ad res donatas sed hic ī veritate nō dī donare, quia necesse hēt eam donare, & in necessitate nemo liberalis existit. ff. de adimen. leg. l. rem legatam. in fi. & de hoc dictum est j. eo. c. regulam. & hoc intellige quando episcopus sciuit quòd eam donare non poterat, & ille qui recepit. ignorauit, vt supra. proxi. sic enim recipiens hoc sciebat, non credo, quòd habeat petitionem contra episcopum ad aliam præbendam, instar illius qui sciens emi liberum hominum, quia emptio nulla fuit: secus si ignoranter emit. ff. de contrahen. emp. l. liberi hominis. Ioan.

CVm iam dudum.] Opponenti pluta contra electum, sufficit alterum probare quod ad cassationem eius sufficiat. h. d. Primò ponit sex. quę opponebantur contra electum. Secundo diffinitionem quæstionis conditionalem. Tertio respondet tacitę quæstioni vel obiectioni. Secundaubi, Mandamus. Tertia: ibi, cum multa. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante præpositura Siclunen. à quibusdā canonicis ecclesiæ Siclunen. electus fuit quidam nomine Ioannes de Bythinia maiore parte capituli prius

appel-

[a] Cap. 3. eo. t. in 3. cōpi.

[b] Hic casus Bern. est, & in antiquis exemplaribus reperitur.

[c] Ad hoc v. eo. ff. beneficia li. 6. Io. And.

[d] Tex. est in l. verba. ff. de cond. insti. & i. l. actus. ff. de reg. iu.

[a] Factū ꝑ legē hī pro infecto. Io. And.

[b] Quorum

[c] mandatiū

[d] Cap. 4. eō ti. in 3. cōp. Et de materia vid Carcōs. 3. & Oldradū cons. 67.

appellante, & quibusdã canonicis absentib. & nõ vocatis: ad petitionẽ ipsius Ioannis cõmissa fuit causa quibusdã iudicibus: iudices illi confirmauerunt electionẽ ipsius Ioannis: tandem causa cõmissa fuit alijs iudicibus ad petitionẽ partis aduersę, & illi cassauerunt confirmationẽ priorũ iudicum: demum Papa cassauit ꝓcessus priorũ & secũdorum iudicũ, reducens causam in eũ statum in quo erat ante primã cõmissionẽ, istis omnib. sic peractis R. Sicluneñ. canonicus oppoſuit se isti Ioanni, proponẽs multa ꝓtra ipsum, ſ. pluralitatẽ dignitatũ & beneficiorũ, ꝓtra cõcilium Lateran. & ꝙ die intrusionis suę ante cõfirmationẽ, administrare præsumpsit, & post cassationẽ cõfirmationis electionis suæ ministrauit. his & alijs auditis; Mandat dñs Papa q̃busdam iudicibus, ꝙ si inuenerint prædictũ Ioannẽ habere plures dignitates atque prębendas, aut aliqd aliud de p̃missis (qd̃ sufficiat) inuenerint esse verũ, eidẽ Ioanni super ipsa prępositura silentium imponant, ab impetitione ipsius Sicluñ. ecclesiã absoluentes. In fine respondet Papa quasi tacitæ quæstioni: posset quis opponere dño Papæ, quare vos istum repellitis? multi sunt qui habent pluralitatem dignitatum & beneficiorum? Rñdet. Multa per patientiã tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia cassarentur. No. quod q̃ habet plures dignitates seu personatus, sine dispensatione Papæ ineligibilis est. Item ante confirmationem nemo debet administrare. quod si fecerit, debet eius electio cassari. Item per patientiam multa tolerantur, quia non denunciantur uel accusantur: quæ si in iudicio deducerentur, secundum iustitiam cassarentur.

† Bitunia Bitumia

† sub Alex. iij. cap. 13. & 14.

† Sideñ.

† al. ante cõfirmationẽ suam.

† al. ita: aut aliquod præmissorũ, &c.

niam ab R. Sicluñ. canonico, l. de Bythinia † quędam obiecta fuere: multitudo, videlicet tam dignitatum, quam etiam præbendarum, ambitionis & auaritiæ, vitium: cui nõdum finem imponens, cõtra diffinitionis nostræ tenorẽ, & Lateraneñ. statuta concilij † ad obtinendam prępositurã Sicluneñ. † se ingerit & ingessit: & ꝙ die intrusionis suæ ante cõfirmationem † præsumpserit ministrare: sicut & post cõfirmationẽ cassatam. ¶ Mãdamus, quatenus si inueneritis p̃dictum I. habere plures alias dignitates, atque prębendas; aut † aliquid aliud præmissorũ quod ad cassationem eius suffiat, iueneritis esse verũ: ei super iã dicta prępositura silentiũ imponatis, ab impetitione ipsius Sicluneñ. † ecclesiã absoluentes. Cum multa p patientiam tolerẽtur, † quę si deducta fuerint in iudiciũ, exigente iustitia nõ debeant † tolerari. †

a Multitudo.] quæ est canonibus inimica. supra eo. quia intantum.

b Auaritiæ.] quæ à promotione repellit. 85. distin. c. Florentinus. ii. quam etiam dixit lex legitimis ictibus feriendam. C. de inoffi. testa. l. si quis suo. & est seruitus idolorum. x. eo. c. auaritiæ. Bern.

c Diffinitionis nostræ.] quam non habes in compilatione, quæ olim erat de instit. cap. tua nuper.

d Lateraneñ. statuta concilij [illegible] eo. quia intantum.

e Confirmationem.] hoc ita intelligo, quod iuꝑ hac electione fuit causa cõmissa ad petitionem illius electi, & iudices illi electionem confirmauerunt, & postea alij iudices, quibus eadem causa fuit commissa, confirmationem illam cassauerunt, sicut hoc totum habetur in compilatione Innoc. x. de iudic. c. i. de quibus hic fit mentio.

f Præbendas.] de hoc dictũ est x. de elect. c. dudum, 2.

g Aliud præmissorum.] scilicet quod ante cõfirmationem ministrauit. x. de elect. qualiter. vel quod ministrauit poſt cassationem confirmationis: quia Papa etiam totum cassauit quicquid factum fuit per iudices priores & posteriores.

[Glo. seq. alleg. vnam concor. in contrarium alleg. 7. iura, & soluit.]

¶ Idem archiepiscopo, & archidiacono Senoneñ.

¶ *Recepto in canonicũ quam cito faculatas se obtulerit debetur prebenda, & interim habebit quotidianas distributiones.*

CAP. XIX.

Dilectus † filius T. canonicus Linconien. † proposuit, quod cum de mandato C. Papæ prædecessoris nostri Linconien. † episcopus quãdã præbendã assignauit eidẽ in ecclesia Linconien. † quia capitulũ ipsum ad eadem recipere contemnebat; & inf. ¶ Ad instantiã Remen.

h Ecclesiam.] & ita vt ꝙ ecclesia, quę ipsum elegit, sciens ipsum habere plures dignitates atq; præbendas, nõ possit ipsum repellere. arg. x. eo. cum non ignores. ar. ꝯ x. de except. cum ecclesiasticæ. & melius x. de elec. cũ inter canonicos 8. q. 2. c. dilectissimi. & 32. q. 5. horrendus. j. de cõcess. præb. cũ super. & x. de cler. coniug. c. diuersis fallacijs. & j. de don. c. inter dilectos. Sed hęc locũ nõ habent: quia iste non fuit electus ab ecclesia: immo ecclesia sibi opponebat, & electus fuit à quinque solũmodo, alijs appellantib. prius, & q̃busdã absentibus, vt hic patet, in decret. q̃ olim erat in cõpilatione Inno. de re iu. c. i. hæc decr. de illa electione loquit. Ber.

i Per patientiam.] hic rñdet tacitè q̃ni diceret aliquis, multi sunt hñt s plura beneficia, quare ipsum reprobatis dñe Papa? & ipse rñdet: multa per patientiã, &c. & tamen per talem patientiam non fit dispensatio. argu. j. de cognat. spir. super eo. & x. de iureiur. mulieri. arg. talis patientia voluntatem requirit. ff. de tribu. l. j.

† Dilectus filius.] Continet quattuor dicta. Primo mãdatũ Apostolicum. Secundò ibi, Ad instantiam. iustũ & iniustũ præceptũ legati. Tertiò ibi, Cũ ergo, iusti processus confirmationem, & iniusti reprobationem. Quartò ibi, Facientes, Papalem subiunctionem. Abbas. CASVS. Eps Linconñ. de mandato dñi Celestini Papæ, cuidã clerico G. nomine, quandam præbendam in ecclesia Linconñ. assignauit: sed capitulum Linconñ. noluit ipsum recipere ad eãdem: tandem ad instantiam Remeñ. archiepiscopi, tunc episcopi Prænestini, Apostolicæ sedis legati, talis compositio inter capitulum & G. intercessit, quod receptus fuit in canonicum & in fratrem, concesso sibi stallo in choro, & loco in capitulo, & participatione diuinorum, ita tamen quod fructꝰ prębendæ recipere non deberet, nisi loco proximo vacaturę: sed quia plures prębendæ postmodum vacauerunt, nec eidem G. aliquã assignauerunt, accessit ad Papam, proponens eidem omnia supradicta: scribit Papa iudicibus dicens, dictũ G. in canonicũ recipi canonicis non obuiare institutis, sed vacaturã expectare prębendam, esse contra Lateraneñ. concilium: vnde Papa factum legati in eo quod dictum G. recipi fecit in canonicũ & in fratrẽ, approbauit: sed quod nihil reciperet nisi loco proximo vacaturæ, reprobauit: quia verò indignus est, vt receptus in canonicum beneficio careat; Mandat iudicibus, vt ẽpm & capitulum compellant, ut ei præbendam

† Sideñ.

† In antiquis: toleratur.

† deberent.

† Vide l. 1. §. pen. ff. de his, qui not. infa. & l. 1. §. 1. ff. si quis in ius voc. non iert.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. compilat.

† Lingon.

† Lingoñ.

† Lingoñ.

ꝙ Dñs sciens seruũ mercari in repub. tenetur tributoria, nõ tamen requirit quod uelit, sed satis est ꝙ nolit, ex quo fuit. Ioan. And.

dam (cum se facultas obtulerit) assignent: & portiones quotidianas, quæ fiũt in ecclesia, faciant assignari eidẽ. No. quod aliqui ibi pot. si recipi in canonicũ sine assignatione præbendæ, dummodo aliquid sibi assignetur tanquã canonico: & si addit̃ quod nihil percipiet nisi cũ vacauerit prębenda, hoc non licet, sed sic potest recipi. Recipimus te in fratrem, & quidebimus tibi cũ facultas se obtulerit, istud non est contra conciliũ. Item sententia pro parte tenet, & pro parte non tenet. Item vtile non vitiatur per inutile, nec licitum per illicitum.

† Lingoſ.

archiepiscopi, tunc episcopi Prænestin. Apostolicæ sedis legati, & auctoritate ipsi[9], talis inter eũ & episcopum & canonicos Linconien.† compositio intercellit: quod ipso ab eis recepto in canonicũ, & concesso sibi stallo in choro, & participatione qualibet diuinorũ idẽ fructus præbendæ percipere nõ deberet, [a] nisi loco proximo † vacaturę: & infra. ¶ Cum ergo dictum T. in canonicũ recipi, canonicis non obuiet institutis, & vacaturam expectare præbẽdã Lateranen. concilio † nõ sit dubium obuiare: Nos facto eiusdem legati illicito[b] reprobato, quod est licitum approbantes: † quia uidetur indignũ, ut receptus in canonicũ p̃bẽdę beneficio defraudetur: [d] Mandamus, quatenus dictos episcopum et canonicos, vt ei præbendam (cũ se facultas obtulerit) non differant assignare, appellatione post posita cõpellatis: Facientes eidẽ portiones quotidianas, quæ fiunt in ecclesia memorata, sine diminutione qualibet assignari.

¶ Idem episcopo Brixien. †

¶ *Non tenet electio cum ad vnam prębendum duo simpliciter eliguntur.*

CAP. XX.

† Vę fraternitatis deuotio: & infra.

¶ Cum sæpè contingat, quod ad vnam prębendam duo clerici propter importunitatem[g] petentium eligantur; Nos attẽdentes, quod si duo vnã præbendam tenerent, illud esset cõtra cõcilium Turonen. [h] quod præbendarum inhibet sectionẽ; [i] possunt eligi quot sunt ibi canonici, propter diutinam expectationem: sed sufficit q̃ pauci eligantur, saltem duo vel tres, vel quinque. ℣. de consti. cum M. Ferrarien.

a Percipere nõ deberet.] istud fuit contra conciliũ. ℣. de cõcess. præben. nulla. Sed contrariũ videtur ℣. eo. relatũ. vbi tenet promissio vacaturæ præbendæ. Sol. hic nihil percipiebat, sed ibi sic, vt patet, ex illo verbo; integritate p̃bendæ gaudere: & ex eo quod dicit; quorũ cõis est vsus: & hic hoc solũ additur q̃ percipiat ea quæ de cõi conferuntur, & ita nõ cõtradicit, sed concordat: & hic vitium fuit expressum.

† proximè

† sub Alex. iij. c. 8. & habetur ℣. de concess. p̃b. cap. nulla.

† Vide l. ll conuenerit. cum glo. ff. d: pign. act. melius in l. nec non. §. 2. cum gl. non prohibeat. ff. ex qui. cau. maio.

[Glos. seq. signat contrarium, & cupliciter soluit.]

b Illicito.] arg. contra ℣. de consti. cũ M. ver. quattuor receperunt ad vacaturas. &c. Sed Papa illud reprobauit. vnde præcepit quod eis prouideatur ex iis per excessibus, &c. & ita concordat cum ista. uel ibi recepti fuerunt simpliciter, vt ibi nota.

ADDITIO. Vel non reprobatur receptio in iure canonix, sed receptio ad vacaturas.

[Glos. seq. arg. instruit, quærit, opin. ponit, & soluit.]

c Approbantes.] ar quod sententia siue donatio tenet pro parte, & pro parte non. sic ℣. de arbi. cum tempore. 12 q. 2. si quos. & 17. q. 4. quæst. & 22. q. 4. inter cætera. & ℣. de testa. Raynutius, & c. Raynaldus. Causas tamen qualiter fiat electio. si dicatur: eligimus te ad proximã vacaturam, nulla est. &10. ℣. de concess. præb. c. nulla. & c. relatum. & c. ex tenore. Si verò dicatur: eligimus te in fratrem & socium, & promittimus tibi conferre beneficium cum primum vacauerit, tenet electio talis. ℣. eo. relatum. & ℣. de concess. præb. cum super. assignando eidem quotidianas distributiones alias compellẽtur ad hoc, vt dicitur hic in fi. & ille intelligitur electus ad quoddam ius de nouo creatum. ℣. eo. dilectio. & illud ius petit quam cito assignatur beneficium vacans. non enim diu posset manere tale ius sine re corpor. li. 1. q. 3. Si quis obiecerit. & talis canonia auget numerum canonicorum, sed non præbendarum. Sed nunquid plures possunt taliter eligi, si duo possunt eligi, eadem ratione & plures, s. tres & quattuor, & quotcunque? Dicit 10. quod secundum numerum præbendarum possunt plures vel pauciores eligi. Sed certe non videtur q̃ tot

[d] Mandamus, quate nus dictos episcopum et canonicos, vt ei præbendam (cũ se facultas obtulerit) non differant assignare, appellatione post posita cõpellatis: Facientes eidẽ portiones quotidianas, quæ fiunt in ecclesia memorata, sine diminutione qualibet assignari.

[Glos. seq. recitetur per obiectionem & solutionem.]

f Assignare.] hoc idẽ posset consequi ex illa cõpositione, vt vñdicit Io. q̃ non quia tẽpore compositionis vacant ibi beneficia, & volebant ipsum expectare proximam vacaturam. Item aliud additur cõpositioni: q̃ pie habeat quotidianas distributiones siue victualia, q̃ de cõi conferuntur: quæ tantũ præsentibus dantur. ℣. de cler. nõ resi. de cætero. & ℣. eo. licet. P. receptio. n. talium præbendarũ non facit canonicum, quia sola salarij perceptio non facit decurionem. ff. de decur. sola. 3 & infra eod dilecto.

e Cum se facultas.] hoc idem erat ei promissum in illa cõpositione: sed archiepus auctoritatẽ præstare non potuit, immo illud solũ cassatur q̃ nihil percipere deberet. Lau. Itẽ ex eo quod dicit hic, patet q̃ legatus non potest dispensare contra concilium. a ℣. de cõcess. præb. nulla. sed solus Papa. Itẽ aliud est dicere, cum facultas se obtulerit, & aliud cum beneficium vacauerit, vt hic patet. & ℣. de concess. præb. n. accedens.

a Concedendo ius in vacatura, põt tñ reseruare. qđ dicit ℣. de iu. patr. cũ dilectus. de off. leg. c. 3. & 4. li. 6. Ioan. And.

† Burdeg.

† Cap. 6. en. tit. in 3. compilat.

ℓ Regulariter enim nõ vitiatur utile p inutile. ℣. de reg. iu. inutile. lib. 6.

3 al. Herenius. & vide in c. dilecto. super 3. glo. Ioan. And.

TVę fraternitatis.] Primò ponitur decisa facti narratio, & consultatio. Secũdo responsio: ibi, Nos. Albas. CASVS. Aliquando contingit quod ad vnam prębendam vacantem, duo eliguntur propter importunitatẽ petentium: quæ statuta fuit a Papa an talis electio de iure teneat: Papa considerans, quod si duo vnam prębendam tenerent, esset contra concilium Turonen. quod præbendarum inhibet sectionem: & si vnus illorum prębendam haberet, alter illorum sub expectatione contra Lateranen. concilium remaneret. Respondet quod talis electio de rigore iuris est cassanda. Nota, quod quæ per importunitatem fiunt, valere non debent. Item præbenda diuidi non debet. Item electiones contra iura factæ non valent, & ipso iure nullę sunt.

g Importunitatem.] electio facta ad importunum clamorem non valet. ℣. de elec. Ostius, 61. dis. miramur. & per importunitatem non concedenda sępè concedimus, dicit Imperator. C. de petit. bon. sub. l. 1. lib. 10.

h Concilium Turonen.] ℣. eo. maioribus. & ℣. vt eccl. bene. vt nostrum. & 1. q. 3. c. si quis præbendas.

[Glos. seq. duas obiectiones soluit.]

i Sectionem.] sed cum vna parochia possit diuidi in duas. 16. q. 1. præcipimus. & 10. q. 3. cap. vnio de consec. dist. 1. omnes. ℣. de eccl. ædi. ad audientiam. quare vna præbenda non potest diuidi in duas? Respondeo, duæ parochiæ licite fiunt ex una, iusta causa intercedente.

quod ma-

ꝙ vtraq; sit parochia per se,& habeat propriã ĩstitutionem: sed ꝙ duæ sint sub vna limitatione, non potest.16.q.1.plures,& eodẽ mõ vna præbenda põt diuidi in duas, ita quòd sint ibi perpetuo duo canonici,dũ mõ facultates illius præbendę sufficiant competenter duob. ¶ eo.c.vacãte sicut vna dom⁹ põt diuidi, & de cætero erunt duæ dom⁹: & vnus fundus si diuidatur,erũt duo fundi.ff.cõia prædiorũ. l.si qs duas.§.1.sed præbenda diuidi nõ dẽt, vt sub nomine vnius præbendæ cẽseatur vt.rq; quasi dimidius canonic⁹. q.a vnicas non recipit diuisionẽ. 24.q.1.loqẽ.nulla. n.ser uitus diuidit, licet vsusfructus diuidat.ff.ad leg. Fal.l.1.§. si vsusfruct⁹,& ff.de vsu & habita. vsus pars.Sed nonne hoc mõ põt diuidi præbenda,ꝙ idem ius apud vtrumq; remaneat:quia & iura in corporalia apud plures põt in solidũ residere. ¶.de iur.pat. c.1. & ff.de serui.l. vlt. & ff. de bo. liber.l. libertus.in fi. in præbẽda hoc esse non potest, vt dictũ est ¶.e.dilecto licet .n.dicatur idem ius esse apud plures, re uera tñ quilibet specialẽ & separatã i⁹ habet. ff.quemad.serui.amit.l.aq̃.

†al.ita:qđ si vnus ipsorũ, &c.

†sub Alexã. iij.c.8.

†al.ita: sup ꝙuod respõ.

†C.7.e.ti.in 3.com.pi.Et vide quod ꝙ hoc ca. dicit Bal.in c.1.§. inter partes. de lege Cõtadi,in vsib. fruct.

»Et not.quòd si ut de vna præbenda possunt duæ fieri, si facultates sufficiant: sic ex causa necessaria possunt & decent diuidi tui præbendæ 1 infra de ver.sig.c.vlt.

a Lateran.ñ. concilij]infra de concess.præb.nulla.

b De rigore iuris.]innuit quòd de patiẽtia possit tolerari & confirmari,quasi dispensando, quod satis potest concedi: quia talis dispensatio non est perpetua, sed ad tempus:nec proprie dicitur facere contra concilium. Ad quid ergo diceret.de rigore iuris? aliàs simpliciter respondisset dicendo,quòd talis est cassanda, & multa tales electiones toleruntur, & ex causa posset iuris rigor relaxari.arg.op.infra eo. c. vacante,& c. cum causam.vbi tenetur integrare præbẽdam tali modo collatam,nec mandatur cassari.

Nisi essent viri prouidi.] Primo recusat suspectam ordinationem,& ipsius duo membra declarat.Secundo præmissis motiuis sub certa moderatione illam approbat.secunda ibi, Quia igitur.Abb.Sic.

CASVS. Vacante quodã Prioratu duo fuerunt electi ad ipsum,cã cõmissa fuit super his duabus electionib. vt negotium posset facilius expediri, partes compromiserunt super istis duabus electionibus in iudices delegatos:retenta sibi iurisdictione delegata;iudices isti fuit arbitri, pro bono pacis & concordiæ ordinauerunt,quòd vnus electus prioratum haberet, alter,verò viginti libras perciperet annuatim de redditibus capituli,& 10 libras perciperet annuatim de prouentib. prioratus: & hæc ordinatio ab omnibus recepta est & approbata:tandem petierunt illam ordinationẽ per sedem Apostolicam cõfirmari:Super hoc scribit Papa,

&†si vnus illorum ipsã obtineret præbendã,sub expectatione alius cõtra Laterañ.†concilij [a]statuta remaneret. Inquisitioni†tuæ taliter respondemus, quod talis electio de rigore [b] iuris penitus est cassanda.

¶Idem

¶Si duo electi ad aliquam dignitatem compromittant in iudices, poterit iudex alterũ confirmare,& alteri pro bono pacis de prouentib.prouisionẽ facere. Ista est pulcherrima dispositio, & in toto corpore iuris non habes consimilem.

CAP XXI.

Nisi essent viri prouidi & honesti,[c] tã q ordinationem fecerunt, quàm illi circa quos est facta ordinatio in ecclesia vestra, super negotio Prioratus,ordinationẽ illam valde suspectam, ꝓpter exempli perniciem haberemus. ¶Quod ergo post concertationem diutinã ordinatum est circa vnum de duob.electis, vt ipse habeat Prioratũ, hoc ex iurisdictione delegata,secundũ iustitiam videtur esse statutum. quod autẽ ordinatum est circa reliquum, vt ipse viginti†libras de reditib. capituli,& quadraginta de prouẽtibus Prioratus percipiat†annuatim : hoc secundum prouidentiam intelligitur esse præceptum ex arbitraria [d] potestate:cum in delegatos†fuerit compromissum,qui auctoritatem sibi retinendo cõmissam, se pro bono pacis & vtilitatis hoc ordinasse fatentur. ¶Quia igitur hæc ordinatio ab dicens,quòd illã ordinationem haberet valde suspectã ꝓp malum exemplum,nisi tã illi qui eã fecerũt,q̃ illi circa quos facta fuit,essent viri prouidi & honesti: quod.n.factũ fuit per illos,vt vnus de duob.electis habeat prioratum, hoc factum fuit secundum iustitiam ex delegata iurisdictione : quod de altero factum est, vt ipse habeat viginti libras de redditib. capituli,& xl.de prouentibus prioratus percipiat annuatim hoc secundum prouidentiam fuit ordinatum ex arbitraria potestate, cum in delegatos fuerit cõpromissum qui retenta iurisdictione delegata, ꝓ bono pacis & concordiæ confessi sunt se hoc fecisse: quia ergo ordinatio ista ab omnib. est recepta, & Prior & capitulum prouisionem istam sine grauamine possunt exhibere,quæ facta fuit nõ ex actione partium, sed ex iudicum prouisione ꝓ bono pacis : Papa eam tolerat hoc mõ,vt videlicet dignitas prioratus non remaneat onerata,ita quòd defuncto Priore,successor ei⁹ ad prestationem quadraginta librarum nullatenus teneatur,ne circa prouentus prioratus aliqua sectio fieri videat.No.propter honestatẽ ꝓsumitur ꝓ ipso.Item aliquis põt vti simul delegata & arbitraria potestate.Item pro bono pacis aliqua sunt tolerãda,q̃ aliàs reprobarentur.Item quæ fiunt ex pactione partium circa spiritualia,illicita præsumuntur.Itẽ prouisio ista fuit personalis,non tñ transit ad successorem.

†al.erigines

†recipiat

† In iudice delegatã potest compromitti. Doct.in c.cum tẽpore. supra de arbit.spectat.tit.de arbit.§.1.ad fe Lafrancum trac. de arb.

[a] Statuta.] Honesti.]ex qualitate personę præsumitur licitum quod alias esset illicitum.arg.9.q.2.Lugdunẽsi.

[Gl.seq.obiecit,& soluit.Secundo quæsit.arg.affirmatiuè,& contrarium soluit.]

[b] De rigore iuris.]innuit quòd de patiẽtia possit tolerari & confirmari,quasi dispensando, quod satis potest concedi: quia talis dispensatio non est perpetua, sed ad tempus:nec proprie dicitur facere contra concilium. Ad quid ergo diceret.de rigore iuris? aliàs simpliciter respondisset dicendo,quòd talis est cassanda, & multa tales electiones toleruntur, & ex causa posset iuris rigor relaxari.arg.op.infra eo. c. vacante,& c. cum causam.vbi tenetur integrare præbẽdam tali modo collatam,nec mandatur cassari.

[c] Honesti.]ex qualitate personę præsumitur licitum quod alias esset illicitum.arg.9.q.2.Lugdunẽsi.

[d] Ex arbitraria.]& ita põt aliquis simul vti arbitraria & delegata potestate.sic ¶.de præsum.cap. Illas.sed istud non videtur posse cõstare, quia si tẽne delegatæ potestatis adiudicauerunt alteri prioratum,ꝑm hoc ꝙ constabat eum canonicè electum,qualiter per arbitrium potuerunt ipsum condemnare ad soluendum alteri parti indebitum,cũ alij solui nõ possit quod est alij debitum.¶.de iureiur.eã te.quia si prioratus fuit isti debitus,constat quòd solutio pecuniæ est indebita? Põt dici,quòd isti non fuerunt arbitri,sed arbitratores,quorum arbitrium si iniquum sit,auctoritate superioris retractatur.supra de arbi.non sine.vel reducitur ad arbitrium boni viri.ff.pro socio.si societatem. Sed tunc ꝓ ratione talis arbitrij possent ipsi adiudicare alteri prioratum? Arg.quòd sic,supra.de trãsa.c.de cætero.sed nõ est verum:quia talia spiritualia possideri non possunt. nisi ex iusta institutione canonica.2.q.1.legum. sic & in matrimonio non potest interuenire arbitrium.¶.de transa.c.vlt.& supra de in integ.resti. c.pe.in fi. & hic vet.hoc ex iurisdictione delegata.B.

omnib. est recepta, possuntq; licite Prior & capitulum de prouentib. suis pp causas ꝑdictas, non quidem ex pactione partium, sed ex iussione iudicum prouisionē huiusmodi exhibere: Nos eam hoc adhibito moderamine tolerā[9], vt ad præstationē quadraginta librarum non dignitas Prioratus, [b] sed persona Prioris maneat onerata: ne forte circa ꝓuentus aliqua videatur factaelectio Prioratus: ita quod ipso Priore defuncto, successor ipsius ad præstationem quadraginta librarum minime teneatur.

¶Idem Valdeñ. ꝓepiscopo. & abbati Vatiañ.

¶Canonici priuilegiati a Papa, super certo numero, si ſpō te receperunt aliquem ſupra numerum, contra impetrantes à Papa, exceptione numeri vti non poſſunt.

CAP. XXII.

PRot illorū prouisione; & infra. ¶Burdegaleñ. archiepō mandauimus, vt magistro P. in aliqua ecclesiarū ꝺ suarū vbi ei expedire cognosceret, cōperēs faceret beneficium assignari cōtra dictores[e] ecclesiastica destructione cōpescens: q decano & capitulo Xantonēn. † auctoritate nostra mandauit, vt ipsum admitterēt in canonicū & in fratrē. Cumq; ijdē reluctarent canonici, ac indulgentiā de quadragenario canonicorū nu mero ei opponerent: qa archiepiscopus cognouit illos† in elusionem f mandati nostri indulgē tia eis concessa irreue renter abuti, prędictum magistrum ꝑ de præbenda & canonia† Xantonēn. † ecclesiæ inuestiuit, [h] cōtradictores vinculo excōmunicationis

a Ex iussione.] ex pactione partium nō liceret, nec iam toleraſſet Papa, vt ff. de pac. cū pridem sed qa iudicis auctoritate factū fuit, & ad ꝑs sustinetur. ff. de transa. de cætero. fic. n. excusat ab infamia qa iussu iudicis paciscitur de furto. ff. de his q no. infa. l. furti. §. q iussu. Et q Papa hic toleranit huiusmodi cōpositionem, hoc fecit pp ꝯs ꝑdictas, s. ꝓ bono pacis & vtilitatis, quia placuit oib. & si Papa compositionem non toleraſſet, auctoritas iudicis non sufficiebat qua de iure hoc facere non poterat: vn de dicit Papa; Nos eā hoc adhibito moderamine tolerā[9], & ad tempus tm, vt sequit, & occasione huiusmodi prouisionis † assumunt qſq; aliqui causam male faciendi.

† al compromissionis.

b Prioratus.] nisi hoc esset appositū, confirmatio talis sine tolerantia fuisset realis, argu. supra de transact. veniens. & infra de instit. cum venissent.

c Prouentus.] qm sicut ius diuidi non potest, sic nec fruct[9] vt 1. q. 3. c. vlt. & infra vt eccle. bene. vt nostrum. & 16. q. 1. c. si monachus.

† Vadeñ. Vadeneñ. ‡ Vatican.

PRo illorum.] In prima ponitur facti narratio. In secūda causę commissio: ibi, Quia. Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit archiepiscopo Burdegaleñ. vt in aliqua ecclesiarum suarum magistro P. competens beneficium faceret assignari; contradictores per cēsuram ecclesiasticā cōpescendo: recepto isto mandato, mandauit decano & capitulo Xanton. vt dictum magistrum reciperent in canonicum & in fratrē. Canonici Xantonen. ex aduerso ducebant, quòd habebāt certum numerum canonicorum, & nō ipsum recipere non tenebantur. Archiepiscopus intelligens quòd ipsi abusi fuerant indulgentia de certo numero canonicorū. dictum magistrum de præbenda & canonica Xanton. ecclesiæ inuestiuit, & contradictores excōmunicauit: & quia canonici non recipiebant eundem, iterū accessit ad Papā petens super hoc sibi prouideri. Sed ut Papa quibusdam dicens, quòd quia quod de prædicto magistro per dictum archiepiscopum prouisū facta fuit, auctoritate sua vult ratum haberi. mandat quatenus si ꝓ stiterit prædictos canonicos indulgentiam de certo canonicorum numero non seruasse, & auctoritate ꝓpria aliquem vltra constitutum numerum in canonicum recepisse, sententiam excommunicationis, quam tulit archiepiscopus in eosdem, mandet facta[9] obseruari: donec dictum magistrum recipiant in canonicum & in fratrem, & ea quæ ad canonicatum pertinent, duxerint assignanda; cum legem domino Papæ imponere non possint, quam ipsi negligunt obseruare. Nec quòd si scribit Papa archiepo vt det alicui in aliqua ecclesiarum suarum præbendam, potest dare præbendam in qualibet ecclesia sui suffraganei. Item per hanc decretalem probatur, q ex vi huiusmodi mandati nō possit executor mittere in possessionem corporalem: licet sit arg. ff. ex eo quod dicit de Xantoñ. ecclesiæ præbenda inuestituit: sed hoc solui tur in glosa, quæ incipit, per talem. Itē qui auctoritate propria venit contra indulgentiā in hoc casu amittit eam. Itē excommunicati recipiunt aliquem in fratrem, & valet receptio. & sic est arg. quòd excommunicati possunt eligere, sed non est verum.

†C. 8. eo. ti. in 3. comp.

d Ecclesiarum suarum.] sub hoc termino cōprehenduntur oēs eccl. siæ ipsius ꝓuinciæ, et epales, a vt hic patet. & ff. de vsu pal. c. 1. siue habeant ius conferendi siue nō: si dicta aliqua prælatura per hanc formā prouidere nō posset; ff. eo. c. vlt. & ho. in quib. ius hēt, secus in alijs. secus si diuisset in aliqua ecclesiarum tur prouinciæ, quia tunc nō refert vtrum ius habeat vel nō. nomine ordinariæ potestatis, cum auctoritas talis generaliter sit ꝙ alia tñ Papa in hoc non reprobat factum archiepiscopi. Et sic large sumitur quod dicit, suarum.

† Sādonēs.

2 De hoc vide Ioā. And. in c. quāuis eo. ti. lib. 6.

†quadragesimo

† eoꝝ

†canonicatus ‡ Sanctoñ.

e Contradictores.] hæc sententia non comprehenditur nisi partes, & alij etiam qui de facto contradicunt, & non de iure.

f Elusionem.] multæ enim viæ sunt hominibus ad malitiam, in auth. de nup. §. minores in fine coll. 4.

g Præfatum magistrum.] Innocentius 3 dicit, quòd in registro sic habetur post ista verba; Cum consensu & voluntate tua frater episcope de præbenda & canonicatu Xantoneñ. ecclesiæ. &c.

3 Hæc glosa fuisse nec est Bernardi. nec hꝫ in vetustis exemplaribus.

[G] seq. recit. per quæstionem, an executor datus ꝓ hæc verba; facias prouideri vel assignari, possit inuestire et ponit opi. quòd possit, soluit contrarium, ad hanc decr. respondet, & remittit, allegat contrariū, & soluit.

h Inuestiuit.] per talem inuestituram non adipiscitur quis possessionem, nisi corporaliter in possessionē mittatur. infra de do. per tuas. De tali inuestitura hēs supra de re in. cum olim, & infra de his quæ fiunt a maiore. & hoc probatur per hoc quod Papa mandat, quod solummodo sententia lata in eos obseruetur donec dictū magistrum recipiant in fratrem. Si enim in possessionem missus fuisset, Papa mandasset; vt in possessionem inductus defenderetur. Et sic per hanc decr. non probatur, quod per hanc formam; Mandamus, vt talem facias recipi in canonicum & in fratrem talis ecclesiæ, contradictores per censuram ecclesiasticam

† Innocen. distinguit hic inter formam, facias prouideri, & formam, facias assignari: quasi prima forma † teneat quòd facias ius cõferri: secunda quòd ius † ferat & faciat factũ assignari. Sed vide hic reliqua per Ioã. And.

fiaticam, &c. vel facias cõpetens beneficiũ assignari: † possit mitti in possessionẽ ipsius ecclesiæ, nec inuestiri, cum hoc ei non mandetur, cum certa forma ℔ q̃ procedere debet, sit præfixa. Quidã tñ dicunt ꝓ hanc decr. ꝙ per talem formam potest mittere in possessio. siue inuestire, quod ego nõ credo, ℔ not. ℣. de concess. ꝑb. cum nostris. Arg. ℣. ℣. de except. cum ecclesiasticæ. Non est ℣: quia ille ita fuit ꝓ Papam inuestit⁹, & in corporalem possessionem de mãdato ipsius inductus, vt patet in integra. Et qđ dixit hic, inuestiuit, fecit vltra formam sibi datã: quod patet ꝓ rãtionem Papę, q̃ de inuestitura nullã fecit mẽtionẽ, sed excõicatione, q̃ præcepit obseruari quousque ipsum reciperent, & ideo dicit, prouidea Prouide.] a excusauit eum Papa, sed reuera nõ benè processit inuestiẽdo: sed refert vtrum mãdetur; facias prouideri vel, facias beneficiũ assignari. In primo casu delegatus non potest inuestire: qa prouisio non est sibi demãdata, sed faciat prouideri. In secundo potest inuestire, & faciet beneficium assignari: quia modo sibi est prouisio reseruata, & illi sic inuestito fructus postea debebuntur. ℣. eo. dilectus. & cæleatum. & hoc: quia forma rescripti seruanda est. supra de rescript. cum dilecta, cum similibus.

[Glos. seq. arg. alleg. duo iura, & remittit. alle. 4. in contrarium, quærit, & soluit.]

a Hic glosa non inuenie in antiquis nec credo es ℔ Bernardi.

† obseruandam.

b Auctoritate ꝓpria recepisse.] & ita qui semel facit contra priuilegium suum, sibi præiudicat in illo. ℣. de rescr. constitutus, & ℣. de const. cum M. & c. cum accessissent. vbi de hoc. arg. ℣. de priuileg. accedentib. & c. si de terra. §. 1. & C. de excus. tut. l. voluntaria. Et hoc attẽde, quòd dicit; auctoritate propria, quia si hoc auctoritate Papæ fecissent, non intelligerentur venisse contra priuilegium iuum, etiam si esset iuꝛo firmatũ: qa auctoritas Papæ semper intelligitur excepta. ℣. de iure iur. venientes, & supra de elec. significasti. Sed quid si venissent contra indulgentiam auctoritate Cardinalis legati Apostolicæ sedis, nunquid excusarentur? Non credo: quia non posset illos compellere ad hoc: vt contra indulgentiam Papæ aliquem reciperent.

[Gl. seq. not. quòd excommunicati canonicos recipere possunt. alle. duas rationes, & duo similia: ponit lecturam contrariam, quam non approbat.]

c In canonicum.] & ita ea quæ faciunt excõicati in eorum præiudicium, bene valent. & ita excõicati recipiunt aliquẽ in canonicũ, & valet talis receptio: & ea quæ faciunt excõicati in eorum præiudicium, bene valent. ℣. de excep. cũ inter. cum suis sim. licet excõicatur quis vt in causa procedat. ℣. de off. ord. significauit. & quia isti non debent absolui nisi satisfaciant, vt supra de offi. deleg. ex litteris. sed satisfacere non possunt nisi ipsum recipiant, nec per talem participationem erit excõicatus. sit excõicati admittunt ad sum q̃q; anno q̃ absoluantur. ℣. de sent. excõ. ex tenore, & ℣. de rescri. c. capitulum sanctæ crucis. Vel expone, donec dictum magistrum recipiant, idest, donec cautionem; præstent quòd iuri parebunt in hoc, vbi habent causam defensionis, sed in hac decr. non habebant iustam causam defensionis, imò aliam, vt littera dicit.

[Gl. seq. no. quòd facto numero canonicorum, &c.]

d Ad canonicatũ.] mãdat hic Papa dari huic illa q̃ pertinent ad canonicatũ & nõ ꝑbendã, & sic dabunt ei quotidianas distributiones quousq; vacabit ꝑbenda, vel quousq; fructus fuerint augmentati. Et sic patet hic, ꝙ licet canonici aliquẽ recipiãt vltra numerũ, ẽt sua auctoritate, non augent numerũ præbẽdarũ, licet augeant numerum canonicorum. supra de cõst. cũ M. habuisti idẽ supra eo. dilectus. & infra eo. tit. dilecto.

† Ca. 9. ex. tit. 10 ℣. compilat. huius vero decretalis decisionẽ hodie accipere debemꝰ iuxta ordinationem ℣ cilij Tridẽtini sessio. 24. de reform. cap. 2.

† Vis qõnib. reſpondemus, ꝙ clericos in minorib. ordinib. constitutos, de patrimonialibus e bonis habentes vnde possint congruè sustẽtari, f & si nondum fuerint beneficium ecclesiasticum assecuti: (Dummodo aliud canonicum non obsistat) ad superiores poteris ordines promouere.

† Vis qõnib.] Ponit dictũ, cuius vnam determinationẽ interseruit ibi, Dũmodo. Abb. Siculꝰ. CASVS. Quidã clerici in minorib. ꝓstituti, nondũ fuerãt beneficiũ ecclesiasticũ assecuti: habebãt de bonis patrimonialib. vñ poterant cõmodè sustentari: volebant ꝓmoueri ad sacros ordines: Rñdet Papa ꝓsultus, ꝙ benè possunt ad superiores ordines ꝓmoueri, dũ aliud canonicũ non obsistat; & intelligitur ordinatus ad titulũ sibi patrimonii. Not. q̃ qs põt ordinari ad titulum sui patrimonij.

[Glos. seq. quærit, & soluit.]

e De patrimonalib.] habent ergo isti patrimoniũ ꝓ titulo sic, ℣. eo. c. episcopus si aliquẽ. nec debuit ab episcopo beneficiũ petere, ex quo tali mõ intitulati sunt: & iudiciũ sibi mãducãt & bibunt, q̃ de suo habent, & alienum recipiunt. 16. q. 1. qm̃ quicq̃d. & 12. q. 2. ca. & si illi. & 1. q. 2. clericos. Sed quid si patrimoniũ istorũ periret chalmate vel alluuione, nunquid tenebit istis prouidere? Dominicalis ꝙ cõsueuit esse, ꝑ amen satis videtur quòd episcopus debeat eis prouidere in beneficio ecclesiastico: quia cum isti ad sæculum redire non possint, redundaret in opprobrium ordinis clericalis. arg. 93. dist. diaconi. & arg. suprà de cle. coniug. Ioãnes, & supra de renun. ad supplicationem.

[Gl. seq. soluit dubium. Secundo q̃rit. arg. pro, & ℣. ponit opinionem Vin. ℣ q̃ alleg. decr. tua. ponit opin. Tanc. & soluit. Tertio quærit, & soluit. Quarto q̃rit, ponit primo opi. Vin. secundo opi. Tan. quam approbat.]

f Cõgruè sustentari.] aliàs non debet ipsum promouere: quod si fecerit, tenetur ei ad supplementum. suprà eo. c. 2. & c. cum ℔ Apostolum. Sed nunquid tenetur soluere decimas de tali patrimonio ad quod est promotus, quasi ad titulum? Argu. quòd non. ℣ 16. q. 1. similiter. & ℣. de deci. nouum genus. Arg. contra. 16. q. 1. si quis laicus Dixit Vinc. quòd tenetur soluere decimas. arg. illius c. si quis laicus. Arg. contra, quòd non

† Canonicalem quẽ vocat quam olim iuris canonici Doctores diebus. Dñi cis solebant tractare, extra cursum legendi ordinariũ: sicut Sabbathinũ q̃stionẽ appellant Legistæ, quã in Sabbathis, cũ ab ordinarijs lectionibus cessabatur, suis discipulis explicabant.

dẽat ſoluere, vt ℣. de ſimon. tua. T. dixit, q̃ ſi abalijs clericis recipit diuinum officium, & alia ſacra, debet eis ſoluere decimas, alioquin ℣. quia de beneficio ſuo non tenetur ſoluere decimas. credo q̃ pp clericatũ iſtum, licet ſit ordinatus ad patrimoniũ ſuũ, eccleſia q̃ primũ decimas percipiebat ꝓdiales iure ſuo nõ debeat defraudari: quia res ſemp remanet cũ ſua cã, & ſine culpa ſua priuari non debet, nec eſt ẽt iuſta cã quare priuari debeat. Item q̃rit, an iſte poſſit trãſire ad aliã eccleſiã ſine licentia epi? Dicas q̃ non. 71. diſ. primatus. Sed nunquid põt ꝛ vẽdere patrimoniũ tale? Vt q̃ ã quia inde viuere dẽt & eccleſticũ onus ſuſtinere, quod cõfiteꝛ Vinc. ſed Tanc. dixit, q̃ põt vẽdere: ga qui ꝓtio fruit, rẽ habere vr. ff. de vſufr. quia q̃ pretio. & põt illud donare, ga & bñficio eccleſtico poſſet renũciare, quod credo verius.

¶ Idem epiſcopo Zamorẽn. †

¶ *Abſenti poteſt conferri beneficium alio mediante: nec refert vtrũ abſens inueſtiatur per perſonam mediam, vel perſona media inueſtiatur pro abſente. b. d. coniungendo vtrunque intellectum. Et eſt caſus notabilis, & quotidie practicatur.*

CAP. XXIV.

ACcedens ad Apoſtolicam ſedẽ: & inira. ¶ Inquiſitioni tuę taliter rñdemus, q̃ clericus abſens p aliũ, vel aliusmagis ꝑ ipſo, poterit de bñficio eccleſiaſtico inueſtiri.

¶ Idem Treceñ. epiſcopo.

¶ *Si ad vnum canonicatũ & ad prabendam duo ſint recepti ſimpliciter, receptio nõ tenet etiã interueniente Apoſtolica auctoritate hoc dixit, & eſt notabile capitulũ, quare tene ſemp mẽti, & nota ꝓpter.*

CAP. XXV.

Dilecto † filio P. sãctæ Pudentianæ † ꝓsbytero Cardinali, Cellerario Treceñ. & R. procuratori tuo, auditore conceſſo, idẽ Cellerarius propoſuit corã eo, q̃ cum in manib. Remeñ. Archiepiſcopi tunc Apoſtolicæ ſedis legati, intendentis prouidere G. nepoti ſuo in Treceñ. eccleſia præbendam, quam ibi obtinebat, liberaliter reſignauit: b † dictus legatus legatio contra eum ſibi, Procurator. Tertio diffinitio: ſibi, Vnde. Quarto proteſtatio: ibi, Ita quòd. Abbas.

CASVS. Archiepiſcopus Remeñ. fuit in Francia legationis officio fungens, intẽdebat ꝓuidere cuidam nepoti ſuo G. noie in Treceñ. eccleſia: cellerarius Treceñ. vt gratiã legati ſibi acquireret, in manib. legati renũciauit præbendã, q̃ in Treceñ. eccla obtinebat: dictꝰ legatus nepotẽ ſuũ & dictũ cellerariũ inſtituit in canonicos Treceñ. & Archiepiſcꝰ & capl'm cõiter aſſignauerſit vtriq; ſtalluꝫ in choro, & locũ in capitulo, vt fructꝰ illius prębendę diuideꝛẽt inter ſe, donec idem G. integraliter eſſet beneficiũ aſſecutꝰ: & ꝓcurator generalis epiſcopi tũc abſentis iſta oĩa cõꝓbauit, & dictꝰ Cellerarius lectionẽ & Euangeliũ legit in ſua ſeptimana, & alia fecit, q̃ alij canonici conſueruerunt defuncto epiſcopo ꝛpe cuius hæc facta fuerunt, alter ſucceſſit: & dum accederet ad eccleſiã cõſecratꝰ, dictum Cellarium recepit ad oſculũ pacis, & tunc non recipiuntur ad oſculum niſi canonici: & per biennium ſine quæſtione ſic permanſit: Poſtmodum epiſcopus excitatus à ſomno, cœpit mouere quæſtionem ℣ ipſũ Cellerarium ſuper præbenda prædicta, & ſic qõ inter Epiſcopum & Cellerarium ad ſedem Apoſtolicã eſt delata: datus fuit quidam Cardinalis vtriq; parti auditor, coram quo Cellerarius propoſuit omnia ſupradicta: petens dictum epiſcopum à ſua moleſtatione cum peſcit procurator epiſcopi propoſuit ex aduerſo, quòd ad vnicum beneficium quod vacabat in eccleſia Treceñ. non licuit ipſi legato duos inſtituere, ꝓallegando ad hoc concilium Turoñ. quod præbendatũ inhibet ſe ctionem, & concilium Lateraneñ. quod præbendatũ ꝓhibet expectationem. Præterea in eccleſia vbi non eſt certus numerus præbendarum, nulla ẽt præbenda vacãte, poteſt aliquis in canonicũ aſſumi: quia intelligitur eligi ad quoddã ius, quod de nouo creatur, & cũ electo naſcitur: ſed vbi eſt certus numerus præbendarũ, duo ad vnam præbendam eligi nõ poſſunt cũ illud ius ſpirituale diuidi nõ poſſit: propter qd dictus procurator aſſerebat inſtitutionem prælatã non valere, cũ in Treceñ. eccleſia certus ſit numerus præbendarum, quẽ capitulũ vel legatus augmentare non intendebant, vel ius aliquod creare de nouo. His & alijs auditis, Papa dictũ Cellerarium condemnauit ad reſtitutionem eorum, q̃ tenebat ratione prædictæ inſtitutionis, imponẽdo ſilentiũ eidem ſuper dicta præbenda, vel parte ipſius ita tũ quòd per hoc præiudicio G. nepoti legati, nullum præiudiciũ generet: q̃a res inter alios acta, aliis obeſſe nõ debet. No. quòd legatus nõ põt inſtituere duos ad vnã prębẽdam contra concilium Turoñ. Item beneficii ſpũalis perceptio non dat ius, ſed ſola canonica inſtitutio. Item res inter alios acta, aliis obeſſe non debet.

De quo vide motus ad v. 35. ſupra de elect.

† Cap. 1. ed. tit. in 4. compilat.

† Pudẽti animo nomen hic etiam reſtitutum, eſt cum Prudẽtianæ legat in omnibus contra hiſtoriæ veritatem.

† reſignare.

¶ Latonicũ. Batoñ.

ꝛ Tene de hoc qd ſtatuit concil. Trid. ſuprà proximè citatum necũ gloſſa fallacia.

† Vide c. ſi tibi abſente. eod. tit. li. 6. & l. qui mihi donatum. per Bar. ff. de don.

Accedens.] Abſens põt inueſtiri de beneficio alio mediante. Vel ſi poteſt ſummari. Põt quis inueſtiti de beneficio pro abſente. Communis diuiſio. Secũda ibi, Inquiſitioni. Abbas Siculus.

CASVS Quærebatur hic, vtrũ aliquis abſens de beneficio eccleſię poſſit inueſtiri? Rñdet quòd aliquis nõmine ac vice abſentis de beneficio eccleſiæ poteſt inueſtiri quia ille dicitur inueſtiri, cuius nomine alius inueſtitur. No. quòd abſens poteſt per alium inueſtiri.

[Gloſſ. iſta quirit, & ꝛtipl'r ſoluit. ſecundo obiicit, & ſoluit.]

a Vel alius.] ſicut vnus noĩe alterius poſſidet. ff. de acq. poſſ. quicquid vterq; enim poſſidet. ff. eo. tit. quod meo. & ℣. vt li. nõ cont. qm. §. in alijs. & ℣. de reſt. ſpol. cũ veniſſent. & ℣. de præſcr. ſi diligenti. ita & vterque poteſt dici inueſturi. Sed quæ fuit dubitatio? Forte iſte epiſcopus dubitabat, an carnale matrimoniũ inter abſentes ꝓbatur, & ideo dubitauit an & ſpirituale. Prima qõ expeditur 32. q. 2. honoratur. & ℣. de conuer. coniu. ex parte & ff. de ri. nupt. deniq;. Secunda dubitatio hic explicatur, vtrũ clericus abſens poſſit inueſtiri per aliũ. vel dubitatio fuit illa, an inueſtiret quis ꝓ abſente & ignorante, & certè bene, & acquireret ei poſſeſſionem: & cũ iſte ſciuerit, habebit cauſam vſucapiendi. C. de acq. poſſ. l. 1. Vinc. Vel ideo dubitauit: quia ſicut hæreditas temporalis per procuratorẽ acquiri non põt. ff. de acq. hær. per procuratorem. 2. ita videbatur quòd hæreditas ſpiritualis acquiri non poſſet, ſed non vr quòd dãnium ſit quæſitum per traditionem abſenti. ff. de acq. re. dom. ex mandato. Item nec poſſeſſio vr acquiri per inueſtituram. ℣. de his q̃ fi. à ma. par. cap. ex ore. & infra de do. per tuas. Dicas, quòd ſi vel dans, vel accipiens intẽdit acquirere dominium abſenti, tunc eſt ei quæſitum: & ſic loquitur. ff. de acq. re. do. ſi procurator. ff. de do. q̃ mihi donatum. Sed ſi neuter hoc intendit, non ſtatim acquiritur dominium. & ſic loquitur ff. de acquir. re. dom. res. dominium tamen vel poſſeſſio non acquiritur per geſtorem negotij. ff. de neg. geſt. ſi ego. Io.

Dilecto.] Diuiditur in quatuor partes. Primò ponitur factum, & allegatio pro cellerario. ſecundo al

b Reſignauit.] purè ſine aliqua conditione & mõ, aliàs ſimoniacus fuiſſet. 1. q̃. 2. quam pio. & ſupra de pact. pactiones.

[Gloſ. ſeq. obiicit, & ſoluit.]

a Dicunt Legiſtæ quòd tẽporalis hęreditas non poteſt per ꝓcuratorẽ acquiri. pro eo quòd acquiritur, & additur ſolo animo, exquo vere dedi ꝓcuratorẽ ad adeundum iam apparet animus adeundi: & idõ impoſſibile eſt illã adiri, ſed illud verum de hæreditate iam delata: & ℣. ſcio delatã, in deferenda locum habeat quod ſtatim dicã. ac. Aud.

præfatū G.& eundē Celleratiū i canonicos Treceñ.instituit,& ambob⁹ capitulum Treceñ. stallū in choro, & locum in capitulo,& idem archiepiscopus supradictę prębendæ fructus diuidendos cōmuniter assignarunt,donec idem G. integrum esset præbendale stipendiū † assecutus, & infra. Quorū receptionem procurator generalis ª ꝑdecessoris tui, in partibus Cōstantinopolitanis tūc agentis, postmodum approbauit.

¶ Dictus quoq; Cellerarius lectionem & Euangeliū in hebdomada sua legisse dignoscit: & tā decani quàm episcopi electioni,& aliorū negotiorū tractatibus, sicut canonicus Treceñ.interfuit: & domū quandā ꝑ capitulum memoratum obtinuit , quę non nisi canonico consueuerat assignari:tuque † cum ad eandem accessisses ecclesiam consecratus, eū cū canonicis alijs ad osculū recepisti: ᵇ cum tunc nō nisi canonici ad oscula admittantur: & eidē super prædictis non mouisti per biennū quęstionem : propter quod petijt,vt te ab ipsius super hoc molestatione ᶜ indebita,compescere dignaremur: & infra. Procurator tuus proposuit ex aduerso , quod ad vnicū ius spirituale,quod vacabat ibidē, insimul duos canonicos instituere prędicto legato non licuit: nam si duo vnicam prębendam haberēt,id esset contra Turoneñ. concilium, ᵈ quod præbendarum inhibet sectionē. Si verò duob. receptis vnitātùm præbēda daretur, sub expectatione alius cōtra Lateraneñ. †concilū ᵉ remaneret.¶ Præterea licet in ecclesia,ī qua non est certus numerus præbendarum , nulla etiam vacante in canonicum quis possit assumi, cū intelligatur ad quoddam ius eligi, quod ex electorum assensu de nouo creatur,† & cum electo in canonicum nasci tur,& definit cum defuncto:in ecclesia tamē quæ determinatū habet numerum præbendarum, vno indiuiduo iure vacante , duo simul eligi non possunt ad illud: eo ꝙ huiusmodi spirituale ius, diuidi ᶠ seu communicari nequeat inter eos quamquam interdū hi, ad quos spectat electio, de cōmuni assensu augmentare ᵍ valeant numerum præbendarum, quoddam ius spirituale de nouo creando: nisi fortè statutum aliquod obuiaret,quod esset iuramēto firmatum : vel cui sedis Apostolicæ confirmatio accessisset: huiusmodi clausula ʰ prohibitionis adiecta,vt si quicquam contra id fieret, nō valeret;propter quod institutionem præfatam nullam fuisse dictus asseruit procurator : cum in Treceñ.ecclesia certus sit præbendarum numerus, quē capitulum vel legatus augmentare ⁱ † minimè intēdebat,vel ius aliquod de nouo creare.¶ Vnde dictū Cellerarium ad restitutionem eorū , quæ ratione prædictæ ītitutionis tenebat,sentētialiter duximus condemnandū,ei super præbenda ipsa,vel eius parte silētium imponētes ; Ita quòd per hoc prædicto G.nullū pręiudicium generetur cū tes inter alios acta,regulariter alijs non obsistat.

† beneficiū.

† Laterañ. sub Alexan. iij.c.8.

† crearetur

a Centralis.] vnde videbatur ꝙ dñs ꝫ fatū ꝓcuratoris venire non debebat. arg. ī.de offic. deleg. cū olim. qa factū ꝓcuratoris,qui generalē habet administrationē, dño ꝓiudicat. ff. de iureiu. institutā dū. §.vlt. ff. de pac.nam & nocere.sed tñ secꝰ est, qa generali mandato nō vī delegatus, nisi id qđ legitimè fieri pōt.ff.de cōd.indeb.si procurator. & ff.de his ꝙ fi.in fraud. credi.si patet. vel qa fraudulenter aliquid faciat.ff. man.creditor. §. Lucius. vnde cū talis institutio ꝫ ius esset, nō tenebat ēps illam ratam habere. ī.eo. tit. iunx.& c.maioribus.

[Glo.seq. obijcit, & soluit.]

b Recepisti.] Per hoc videbatur cōsentire institutioni ipsi⁹ 2 si.63.dist. Hadrianus.& ī.de his ꝙ fi.à maio.par cap.ex ore. & ī.d priui. cū olim.ar.C.ad Velleia. aut siue à me. & ī.d ꝑpō.ad id qđ.Itē qa i ꝓsētia sua gessit se tāq canonicū:vnde qa ipsū nō removit, statim vī ipsum approbasse.arg.ī.de offi.deleg.coram.C.de acquir.poss.l.1.C.de pa.po.si filiū.20.q.j. quę ꝓgenitores talis patientia ꝫ non facit canonicū, sed tm canonica electio. ff. de Decur.Herennius.& ī.de inst.ex frequētibus. & C de lib.cau. non idcirco.Ber.

c Molestatione.] & sic agebat īterdicto, vt possidetis.

d Turoneñ. concilio.] ī.e.maioribꝰ.B.

e Lateraneñ. concilium.] ī.de.concess.ꝓben.nulla.

f Diuidi.] qa vnitas non recipit diuisionē.24.q.1. Inquitur.De hoc dictū est ī.eo. tuæ fraternitatis.simile ī. eod.c.Inter cætera.

g Augmentare.] ī. de consti.cum M.

[Glo.seq. recipet quæstionem.]

h Hmōi clausula.] imò & si clausula illa non esset adiecta tū sine ꝓcuratoris auctoritate nō vī ꝙ posset ꝫ uenire ex quo confirmatio Papæ accessit. ī.de confir. c.1.& 2. Nā vbi princeps confirmat,idē est ac si fecerat sūia.m.C.de vet. iur.enu.l.1. §.sed neque. versi.oia nostra facimus, &c. Verum ē,ꝙ nō obstat eis talis confirmatio,cū eorū fauore facta sit,quin possint ꝫuenire ſi voluntē.ī.d cōsti.cū M. & c.cum accessissent nisi clausula hmōdi sit apposita: ꝺcernatis irritū,& ianc. Io. i Augmentare.] hæc fuit sufficiēs rō, quia intendebat idē ius,& eandem præbēdam cōferre plurib⁹ quare non valuit. ī. eod.tuæ.sed si intendisset vtrūq; eligere in canonicū,talis electio non valuisset. ī. eo.dilect⁹.&c.relatū qa ad duo iura intelligūt eos elegisse,ita tñ ꝙ facultates sufficerēt duob⁹. ī.c.,px.

[Gl.seq. remittit, secūdò obijcit,& solvit tertiò q̄rit. arg. pro,& ī.solu.quarto soluit quæstionem.] hanc regulam & eī⁹ expositionē hēs ī.de re iud.c. penul. Sed vī ꝙ cautæ istorū ita sunt coniunctæ, ꝙ snia lata ꝫ vnum oō est alij.sic 3.q.6.hæc quippe.& 81.distinctus Daniel.sim. ī. de accusa.ad petitionē.& 58.dist.ordinatos. sed secus est hic: quia

† al. non intendebat.

a Et præposito pecunijs non vī esse mandatū vt soluat nisi q̄ bus debetur ff. de solu. si is cui. fm Abba. Ioan. An.

b Adde ad hoc bonā gl. q̄ ēt melioré rōnē in fi. in l.1.C. vbi de cri.agi opor.

† tu quoq;

ꝫ Nec ēt ex pressius consensus , fm Inn.sim. qđ dicā de con. præben. c.1. super glo. 2. Ioan.And.

quia agendo ꝯ vnum, nõ agit de iure alterius: sed in ꝑmissis casib⁹ agit de vtroq; .sic ī. de adul. significastis. de adul. deruunciasse. ¶ Sed q̃d si postea agitur ꝯ ẽm, & ille secundus obtinet, nunquid ꝓdest alij, vt ꝑ hoc retracteretur sñia lata? Vr quòd sic: q̃a sñia lata pro vno ex socijs, ꝓdest alijs, vt 2. q. 6. cap. ei q. §. diffinitiua. ver. qñq; & ī. de appel. c. pen. & ff. si ser. vend. loci. §. 2. sed nõ est ita, q̃a illa intelliguntur cũ sñia processit ꝯ oẽs i cõi causa. lex illa, loci. §. 2. loquit de seruitute, quæ cõis ẽ & idiuidua: & ꝑ parte q̃s agere nõ potest. Per decre. istã bene vr solui illa qõ, quã q̃ritur, duo fratres ex eodẽ patre & matre eadẽ ꝓxerunt matrimonium cũ duabus sororibus ex eodẽ patre & matre eadem: fuit̃ lata sñia ꝯ matrimoniũ inter vnũ virũ & eius vxorẽ ꝓp cõsanguinitatẽ: Quæritur vtrũ sñia ista ꝑ iudicet alteri fratri & eius vxori, q̃ non fuerunt ī lite? Dicas q̃ sit eis ꝑiudiciũ.

¶ Idem.

¶ De vna prebenda vacãte possunt fieri due, si eius suppetant facultates, aliàs diuidens integrare tenetur.

CAP. XXVI.

VAcante † quadã ꝑbẽda ī ecclesia tua, duas ex ea cõstituens, ad illa de consensu † capituli tui duos canonicos assumpsisti: quorũ altero viã vniuersæ carnis ingresso præbendã, quam defunctus habuerat, q- dã clericus nomine Hippolytus, fuit auctoritate sedis Apostolicę assecutus. Verùm cũ idem Hippolytus te super integritate præbendæ per quasdam nostras litteras inquietet, & alius idẽ ius aduersus te se habere ꝓponat, q̃d facere debeas requisisti. ¶ Super quo sic duximus respondendum, quòd cũ Turonen. statuta a cõcilij sectionẽ inhibeãt prębendarum, teneris vtriq; de his, quę vacare contigerit, † integrare b præbendam: nisi rationabili causa de vacante supradicta præbẽda duæ fuerint constitutæ: c ac tot sint vtriusq; prouentus, quòd per utramq; sit vtrique prouisum in beneficio competenti.

¶ Idem Vercellen. episcopo.

¶ Si Papa mandat capitulo, vt aliquem in canonicum recipiãt, & prębendam, si qua vacat conferant: si de mandato scientes alij conferunt, cogunturprimum recipere, & de redditibus ecclesię loco beneficij prouidere, donec prębendam habeat.

CAP. XXVII.

Dilectus † filius G. clericus nobis exposuit † conquerendo, quòd cum pro eo ad Nouarien. capitulum mãdatum Apostolicũ misissemus, vt eum in canonicum reciperent & in fratrem, prębendam (si qua tunc vacabat†) conferentes eidem, & infra. ¶ Fraternitati tuę mandamus quatenus si tibi constiterit, quod in Nouarien. ecclesia præbẽda vacaret ‡ & non intendebat ęps facere ꝯ concilio cum duas constitueret ꝫ ꝑbendas ex vna, credẽs sufficere facultates ad duos: vnde si reperiatur q̃ non sufficiat duobus, tenetur integrare de vacantibus. ī. eo. cum cautam. & sic vr q̃ episcopus possit tolerare si aliqñ aliqui eliguntur ad vnum beneficiũ, vt dicit ī. eod. tux. c Constitutæ.] hic ergo patet, q̃ de vna ꝑbenda possunt fieri duæ. 4 & ẽm hoc erũt duo noua iura, sicut vna parochia põt diuidi ī duas. 16. q. 1. ꝑcipimus. & ī. d ecclę. ædi. ad audiẽtiam 1. De hoc dictum est ī. eo. tux.

ij Dilectus filius.] Si Papa mandat ei ad quẽ spectat vt beneficiũ cõferat vni, collatio ꝑ eũ alteri facta tenet, ipse tñ ex transgressione punit̃ vt hic dr. Prima pars querelã decidit cõtinet: Secũda iudicem ꝑbet, ibi, Fraternitati. Abb. sic.

CASVS. Quidã clericus G. noie obtinuit lras à dño Papa ad capitulum Nouarien. ꝑ quas mãdabatur eidẽ, vt dictũ G. reciperent in canonicum & in fratrẽ, & ꝑbendã (si qua vacaret) conferrent eidẽ: capt̃m mãdatũ Apostolicũ noluit adimplere, imò ꝑbendam vacantẽ, quã dñs Papa prędicto G. cõferri mandauit. alij assignauerunt: vnde idẽ G. petijt à dño Papa vt quod de ipso mandauerat, faceret adimpleri. Ex parte capituli allegabatur, ꝙ prębenda non ‡ vacabat. ibidem Papa his auditis mandat, quatenus, si cõstiterit quòd in Nouarien. ecclesia, prębenda vacarit eo tempore quo Nouarien. canonici literas receperunt, dictum clericum faciant recipi in canonicum & in fratrem, cum prębendam illam in derisionem mandati Apostolici duxerint conferendã; & de prouentibus illius ecclesiæ aliquos reditus annuatim faciant assignari eidem, donec prębendale beneficiũ fuerit assecutus. Nota, ꝙ licet Papa mandet, vt alicui conferatur prębenda, & canonici eam alij conferunt, tenet collatio: sed ipsi compellendi sunt vt illum postea recipiant: & quod dicit in fine; de redditibus prouideatur, &c. credo appositum fuisse in pœnam capituli, quia mandatum Apostolicum cõtempsit, quia illud non § erat in antiqua.

[Glossa sequens recitat per q. an vnum sit mandatum, &c.]

¶ Vide de ẽ mo. dilectus 1. sup ꝫ glo. Ioann. And.

¶ Cap. ꝫ. eo. tit. in 4. cõp. Et de materia, an ex cã rõnabili de vna ꝑbenda possint fieri duę, vid Doctores ī. hoc tit. c. auaritiæ.

ꝫ assensu

¶ cognitum.

a Alternatiue: q̃a etiã eius fuit solutio. ī. ꝓxime. 10. And.

b Integrare.] sed quare tenetur integrare, cum talis electio nulla fuerit. ī. eo. c. proxi. ? Rõdeo, isti duo simpliciter fuerunt electi in canonicos, vnde tenuit electio. ī. eo. relatum. & c. dilectus: 16. dicit a q̃ licet nõ valuerit talis electio, ęps tñ tenetur integrare prębẽdam, cũ non possit renocare q̃d fecerit. arg. ī. de don. inter dilectos. & ī. de concess. ꝑb. cum super. & ī. de cler. cõiug. diuersis fallacijs. Vel alia ratio potest reddi; Isti electi fuerunt ad duo iura de nouo creata, & quo ad vnicum,

c Constitutæ.] hic ergo patet, q̃ de vna ꝑbenda possunt fieri duæ. 4 & ẽm hoc erũt duo noua iura, sicut vna parochia põt diuidi ī duas. 16. q. 1. ꝑcipimus. & ī. d ecclę. ædi. ad audiẽtiam 1. De hoc dictum est ī. eo. tux.

d Vacaret.] ergo videtur à contrario sensu, quod si tunc nulla vacabat, non tenerentur ratione illius mandati eum recipere, & sic videtur tantum vnum mandatum. sed videtur quod duo, quia mandauit eum recipi in ca-

ꝫ Quòd potuit. ī. de excess. ꝑlatis. sicut vnire, ẽm Inno. q̃d est verũ ex causa, ẽm Host. vt dixi. Ioã. And.

4 Hic videtur posse ępo ex cã dividere prębendas: pũt ẽr, & beneficia diuersa vnire, vt patet ī ꝫ cil. Trid. ī. ſ. 21. de refor. c. 5. & sessio. 24. de refor. ma. c. 13. q̃d vide.

† Cap. 4. tit. de concess. ꝑbẽ. ī 4. cõpi.

† proposuit

† vacaret. ‡

ꝫ Imò in antiqua cõpilatione. idẽ continebat his verbis: & eidem de redditib⁹ ipsi⁹ ecclesiæ singulis annis cõpetentes assignari prouentus, &c.

¶ habeat.

† Concilio generale Lateran. sub Innocentio. iij. ca. 29. & c. 4. eod. tit. in 4. cõpila.

pl in fratrem: quod vnum mandatum est, & præbenda conferri; & vnum est consecutiuum alterius: vndè statim tenebantur illum recipere, & postea beneficium conferre, vel statim, vel quam cito possent.

[Glo. seq. primò arg. tempus receptionis inspiciẽdũ. Secundò de tempore datæ. Tertiò de vtroque. Quartò argu. ad quęstionem quã sol. vlt. sol. contraria.]

a Receperũt.] hic consideratur. tẽpus receptionis litterarũ, & non datæ. sic. ī. de foro competẽ. licet. ī. de rescrip. capitulũ sanctæ crucis. Sic in litteris impetratis ℞vsurarios. ī. de vsu quia frustra. sic quando quidem consideratur tẽpus oblati libelli, licet tũc nõ rectè agatur: si tamen postea incipit ius competere, perfici potest iudicium. ff. de pig. act. fi rẽ. 4. vlti. & ff. de rei vend. sin autem. §. 1. arg. contra quia tempus datæ est considerãdum. sup. de rescr. eam te. & cap. constitutus. Item arg. contra. ff. ad exhi. l. tigni. §. vlt. Item argu. q si index tempore impetrati rescripti sit excõicatus, & tpe recepimus absolutus quod valeant litteræ: arg. sup. de ap. super eo. ar. sup. de rescrip. pastoralis. ad fi. & ff. de iud. cum furiosus. & supra de ẽta. & qual. pręterea. ff. de acq. hær. mutuum. Io. quod non credo. immo litteræ non valent. cum ab initio nullæ fuissent: vndè postea per absolutionem convalescere non possunt. Quare ergo potius hic consideratur tempus receptionis, & in illa, eam te. & cap. constitutus. tempus datæ? Hic consideratur tempus receptionis, & non datæ, quia quamcitò uscat beneficium, pertinet collatio ad capitulum seu episcopum. cum statim possint beneficium conferre quousque interdicatur eis, vel mandatum recipiant super hoc: vnde si vacat tempore quo litteræ dabantur, non præiudicat capitulo quousque ad ipsos mandatum perueniat: quia non tenẽtur diuinare. infra vt eccle. bñe vt nostrum; vndè collatio medio tempore facta legitima est, sed mandato recepto tunc primo præiudicatur eis, vnde postea non debent contrarium facere: quod si fecerint, procederetur contra eos prout dicitur hic, nisi diceretur in mandato, quod si secus fecerẽtis, illud decernimus irritum & inane, sup. e. inter cętera. & cap. dilecto. sed in decr. eam te, cõsideratur tempus datæ, quia tempore datæ, & tẽpore receptionis vacauit præbenda, & quia mandatum fuit capitulo de conferenda præbenda: & capitulũ non poterat conferre, quia non pertinebat ad ipsum, sed ad episcopum, & archidiaconus fuit postea electus: & sic mandatum sequitur ibi illum, qui potuit conferre: & satis mandabatur illi quando mandabatur capitulo, cum ipse tempore datæ esset de capitulo: vndè ipse episcopus non poterat se excusare, quod non recepisset mandatum. In illa, constitutus, dicas, quod cum aliquis impetrat litteras super beneficio: tunc si numerus statutus iuramento est firmatus in ecclesia contra quã impetrat, illud debet tunc dicere, aliàs non valerent litteræ. sed si tunc nullus esset statutus numerus, de eo quo non est, mentio fieri non potest: vnde si postea medio tempore statuatur, non præiudicat impetrato.

[Glo. seq. obijcit inducens quattuor, & soluit.]

1 De materia huius glosæ uide Federicũ cõsi. 290. & Felinum in c. cũ te. & de rescr. ubi plenissime, adde Baldum in c. constitutus. ī. de rescrip.

tempore quo eiusdem ecclesię canonici nostras literas receperunt: a cum eam alij in elusionẽ mãdati nostri duxerint cõserendam, b eundem clericum, si non habet† sufficiens beneficium ecclesiasticum, in canonicum recipi d facias: & sibi de redditib. ecclesiæ singulis annis assignari e, puẽ tus, donec ei sit ī beneficio præbendali prouisũ.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ Habens personatum, vel beneficium curatum, si secundo tale receperit, vacat primum: quod si retinere contenderit, etiam secundo priuabitur, hoc primo. Et is ad quem spectat beneficij curati collatio, licitè confert statim cum instituens aliud receperit & si infra sex menses non conferat, deuoluitur ad alium collatio, & aliter punitur hoc secundo. Cum sub limibus verò & litteratis personis circa pluralitatem beneficiorũ incompatibiliũ solus Papa dispensat hoc tertiò. Hoc dicit istud capitulum vtile & famosum.

CAP. XXVIII.

DE multa, puidẽtia & sup. de re iud. cum aliquib. Item licet canonici obligari v deantur, ipsa tamen præbenda non est illi obligata. arg. ff. de pollici. l. 2. & ff. de ꝓtrahẽda emptio. l. vl. in fine. Et ita electio talis quantum ad canonicos non videtur canonica, sed quantum ad electũ sic: sicut sacerdos in mortali existens quo ad se illicitè celebrat, quo ad alios 3 licitè supra de cohabitatio. clerico. & mulie. cap. finali. sic donatio potest esse vitiosa, & tamẽ donum tenet. arg. inf. de iure patronat. cura pastoralis. & C. de rei ven. quoties. Vel licet peccent recedendo a mandato Papæ, non tamen peccant aliũ eligendo: simile 27. q. 1. nuptiarum. & ideo puniuntur: quia compelluntur illũ recipere pro quo mandatũ receperunt: & hoc verum est licet Papa mandet beneficiũ vacans, vel cum primum vacauerit, alicui concedi, valet tñ collatio alij facta: 4 nisi clausula illa adiecta fuerit: quod si contra feceritis, id decernimus irritum & inane. sup. eo. inter cętera. & cap. dilecto.

ADDITIO. Nisi Papa aliàs suam intimauerit voluntatem. infra de concess. præben. quia in cunctis. lib. 6.

c Non habet sufficiens.] & ità si non habet sufficiens, non nocet, si de illo non fecit mentionem. argumentũ est hic, & sup. eo. cum teneamur: & c. postulasti. De hoc dixi supra de rescrip. si proponente.

d Recipi.] & sic patet quod prior electus non remouetur, ut] dictum est: licet contra mandatũ sit receptus. sic infra de ijs quę fiunt à majo. par. cap. ex ore.

e Assignari prouentus.] sic 5. ī. e. dilectus in fin. Illud additum fuit, qđ non erat in antiqua compilatione.

DE multa.] Diuiditur: quia primo narrat ius antiquum. Secundo subijcit nouum ibi, Pręsenti. Vel potest diuidi in tres partes: prout videntur tria dicta. Secundum ibi, Is quoque ad quem. Tertium ibi, Circa sublimes. Abbas Siculus.

CASVS. In Lateran. concilio statutũ fuit, quod nullus diuersas dignitates & plures eccłas parochiales reciperet, alioquin recipiens sic acceptum amitteret, & conferens concedendi potestate priuaretur: sed quia istud statutum male obseruabat, Innocentius volẽs obuiare huiusmodi cupiditati, statuit, vt quicunq; de cetero receperit aliquod beneficiũ curã habẽs animarum anne xã, si pri⁹ tale beneficiũ obtinebat, ipso iure sit pr uac⁹ eodem.

2 Non fuit consimilis quia ibi datus fuerat executor ad prouidendũ hic non. Io. And.

3 Idest, alij non peccant ipsũ audiendo cũ ignorent eũ esse in peccato mortali.

4 Quod die hodie vtinf. de cõ. ꝑben. si capitulo & c. seq. & ibi plene de hoc lib. 6. in fin. licet sit arcontra C. de leg. non dubium. Io. And.

5 Hæc glosa non reperio in manuscriptis, nec puto Bernardi esse.

eodem: & ſi illud contenderit retinere, alio ſpolietur: & ille ad quē ſpectat collatio prioris beneficij, illud cōferat cui viderit conferendū: & ſi vltra ſex mēſes cōferre diſtulerit, ipſius collatio ad alios deuoluatur ſm ſtatutū Lateran. concilij: & inſuper tēn cogatur de prouentibus ſuis in vtilitatem ipſius eccleſiæ aſſignare, quantū à tēpore vocationis cōſtiterit eſſe perceptū: & hoc idem in perſonatib. ſiue dignitatibus obſeruet; addit inſup, vt nullus i eadē eccleſia plures dignitates vel perſonatus habere præſumat, etiam ſi curam non habeant animarum: tñ circa ſublimes & literatas perſonas, quę maioribus bñficijs ſunt honorandæ, per ſedē Apoſtolicā poterit diſpēſari. Not. q̄ qui hēt curam animarū, vel perſonarū, ſi ad conſimile beneficiū eligatur, poſtquā illud receperit, ipſo iure vacat primum. Itē q̄ non vult dimittere q̄d ſuū nō eſt: delet priuari eo quod ſuū eſt. Itē cum quis receptus eſt ad ſm beneficiū, ſm iura primum alteri debet cōferri. Item nota pœnam negligentis conferre beneficiū. Item nota pro venerabilibus & literatis perſonis. Item ſolus Papa poteſt diſpēſare, vt aliquis habeat plures dignitate, vel curat animarum.

¶ In Lateranēſi. concilio ſub Alexādro iij. c. 13. & cum hoc decreto conuenit cōcilium Tridentinū ſeſſio. 7. de reformat. c. 2. & 4. & ſeſſio. 24. de reformā. c. 17.

a Lateran. ꝯcilio.] ſup. de cleri. nō reſi. c. ꝙa nōnulli.

[Gl. ſeq. recitatur per quæſtionem quando dicetur. contendere, & ante litem conteſt. &c.

b Contēderit.] i. fr iure contentioſo retinere voluerit. Si enim ante litem conteſtatam deſtiterit, non prohibitur vtraq; ſicut eſt in aliis ſtatutis ſub pœna. ff. tem ra. habe. hoc amplius. ff. de in ius vocan. l. quanuis. ſic ponitur 16. q. 1. ſtatuimus 1 & ſic ipſo iure hodie priuatus eſt qui recipit ſecundum beneficium habens curam animarum, ſi prius tale obtinebat. Olim habebat optionem, vtrum primum vel ſecundum vellet retinere. ſup. eo. referente. & c. præterea.

1 Dicit Ho. ibi intelligē dum contenderit. vt dixi. iup. vnde in fin. illius c. ſequit excōmunicatio, quā non litis ꝑte. ſed monitio præcedere dēt. 12. q. 2. indignè. Io. An.

[Glo. ſeq. ponit caſum exceptum, & exponit de qua receptione loquatur hæc litera.]

c Poſt receptionem.] fallit in epiſcopatu, quia non ſtatim vacant priora beneficia niſi poſt tempus conſecrationis. ſup. de ele. cum in cunctis. §. cum verò. nec per ſolam receptionem perdit primum, ſed per receptionē corporalem, vt hic dicit. & 21. q. 2. ſi quis iam translatus. Qui enim habet plures perſonatus, ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis, inſeligibilis eſt, ſupra de elec. dudum. vbi de hac materia ſatis dicitur.

d Lateranēſ. concilij.] ſ. de conceſ. præben. nulla.

[Glo. ſeq. reci. per q. de quibus prouentibus intelligatur litera.]

e Prouentibus.] benè dicit, de ſuis, ideſt, proprijs, ſi fuit in Lateranſ. a ¶ concilio prohibitum, vt nullꝰ diuerſas dignitates ecclesiaſticas, & plures eccleſias parochiales reciperet cōtra ſactorum canonum inſtituta: aliqn recipiens ſic acceptum amitteret, & largiendi poteſtate conſerens priuaretur. Quia verò propter ꝑſuptiones & quorundā cupiditates, nullꝰ hactenus aut rarus de p̄dicto ſtatuto fructus prouenit. Nos euidentius & expreſſius occurrere cupientes: Preſenti decreto ſtatuimus, vt quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficiū habebat, eo ſit ipſo iure priuatꝰ; & ſi forte illud retinere cōtenderit, b etiam alio ſpolietur. ¶ Is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt proprium habet. 23. de app. reprehenſibilis alioquin de lictum perſonæ. & c. ſupra de excē. cū venerabilis. & 16. q. 6. c. ſi epm. aliàs ſi propriū non habet, puniatur alia pœna ad arbitrium iudicis. 16. q. 6. illud. & 14. q. 6. ſi res. vel repetatur ab eo, qui recipit illud tamquam in debium, quia tanquā inuaſor poſſide bat: cū vacauerit ipſe iure poſt receptionē ſecundi, & mala fide vnde fructus omnes ab eo tempore reſtituere debet 3 C. de rei ven. certum. ſupra eo. c. dilecto.

e Hoc idem in ꝑſonatibus.] quia de ſimilib. ſimile debet eſſe iudicium. 7. de elect. dudum. quę facit mētionē de hoc. & 7. de trāslatio. in ter corporalia. & 7. de cōſir. cum dilecta.

[Gl. ſeq. ponit opi. Ioan. quā reprobat.]

f In eadem eccleſia.] not. q̄ nō facit mentionem de præmiſſa pœna, vnde vī q̄ ſi q̄s in eadē eccleſia plures recipiat dignitates, non ideò q̄ dit priorē: quia pœnę potius ſunt reſtrin dæ quam extendendæ. de pœ. diſt. 1. pœnæ. & ff. de pę. l. interpretatione hoc cōfitebatur Io. Contrarium credo: quia idē iudiciū eſt habendū de perſonatibus non habentibus curā animarum, & habenti l. 3. de elec. dudū. & pœna præmiſſa repetita intelligitur. quæ enim in præfationibus præmittitur, in ſtipulationibus repetita intelliguntur. ff. de verb. oblig. Titia. §. 1. & 32. q. 7. c. Apoſtolus.

[Glo. ſeq. arg. alle. odio. iura, & vltimum remittit, alle. 2. in contrarium.]

g Sublimes tñ & literatas.] eſt ergo arg. quod ſecundum qualitatem perſonarum beneficia ſunt conferenda. arg. 41. diſtin. non cogantur. & ff. de vſufruct. ſed & ſi quid. §. 1. & 12. q. 2. Vulteranæ. & c. ſeq. & 74. diſt. conſuluit. & 1. q. 2. c. vlti. & is gradus cæteros antecellat, quem ſtipendia longiora, & labor prolixior fecerint anteire. C. de off. ma. offi. l. nemo. & ſup. de maio. & obe. c. ſtatuimus. vbi de hoc. Argum. contra. 16. q. 7. ca. 1. & ſup. de conſtit. cum omnes. Et ita ſcientia nobilitat hominem, quæ pretio numerato comparari non poteſt. ff. de var. & extraor. eo. l. 1. §. eſt qui dam. Et ſi vis appellari philoſophus, non debes eſſe auarus. C. de mu. pat. profeſſio. lib. 10.

[Gl. ſeq. arg. a contrario, quod dupliciter fortificat & approbat, & ponit opi. Io. contrariam. Secundo recipe q. (ſed aliter) arg. à contrario, & remittit. & ponit opi. contrariam.]

i Per ſedem Apoſtolicam.] ex eo quod dicit per ſedem Apoſtolicā, patet à contrario ſenſu, quod p̄ alios in talibus non poteſt diſpenſari: quia q̄d de vno conceditur, de alio negatur: ſicut quod de vno negatur de alio conceditur. 23. diſt. qualis. & ſup. de præſump. nō ne. argu.

2 Vel dic, ſuis. i. ſui beneficij, quos ſuos facit. ad hoc infra de fideiuſ. c. 2. ſm Ho. Ioan. And.

† ſub Alexan. iij. c. 8.

3 De iure pat. cum dilectus. in fi. Ioan. And.

† In concilio ita: conſtiterit ex eo eſſe perceptum.

† Eſt autē triplex ratio, vtilitas eccleſiæ, neceſſitas, & prærogatiua perſonæ

arg.93.dist.illud,& ff.de ijs quæ fiũt a præla.sine consen su cap.cum Apostolica.ff.de cond.& demon.cũ ita. Et sic restricta est potestas episcoporum circa dispensatio nem huiusmodi beneficiorum:imò præter istã constitutionem videbatur q̃ dispensare non possunt:quia epi scopus priuabat potestate conferendi illud beneficium, qui illud conferebat habenti cõsimile.ꝛ. de cle.non resi. q̃ nonnulli. Unde sequit q̃ nõ poterat dispensare:q̃ si posset,non puniretur.Et sic planum est dicere,q̃ solus Papa põt in talibus dispensare. Et q̃ ita sit intelligenda ista cõstitutio, p̃bat a pte. ꝛ. de ele. dudũ 1.vbi de hoc. Ioa. notauit hic q̃d epi adhuc poterãt in talibus bñficijs dispensare, & vaga & indiscreta dispensatio tm̃ p̃hibet epis per hanc constitutionem,vt dixit: & posuit hic magnã notulam,quę non multum est hic necessaria.Olim enim, per antiquam iura benedispensabãt epi, vt aliq̃s haberet plura beneficia curã animarũ habentia.90.dist. sanctorum.sed illud hodie recipit immutationem p̃ hanc cõstitutionem : & hoc mutatũ fuit propter indiscretas & stultas dispensationes eporũ. Itẽ, & illud notabis:quia hic prohibetur tm̃ dispensare in p̃sonatibus & beneficijs curã animarum habentibus , & ita circa alia beneficia possũt epi dispẽsare sicut prius:quia vanum negando,aliud cõcedere videtur.ꝛ.de præsump. nonne.De hoc dixi in decre.prædicta,dudũ 2. Alij dicunt & idem in beneficijs intelligendum . nam canon antiquus prohibet ne dispensent episcopi in præbendis 70.dist.sanctorum.Et nisi expresse vetus ius corrigatur,remanet simul cum nouo.C.de ep. præcipimus,in fi.& quoties noua actio inducitur, vetus non tollitur. ff.de actio.& obl.l.quoties.& arg.ꝛ.co.cum iamdudũ. vbi dicit Papa,cum multa per patientiam tolerantur, & c.sic infra de concess.præb.litteras, quæ satis facit ad hoc.2

¶ Cap.30.

¶Idem in eodem.†

¶Concilium generale à beneficiorum collatione suspendit eos,qui post secundã correctionem indignis beneficia conferunt.prouidet etiã quis interim beneficia conferat.et illam suspensionem relaxat solus Papa,vel solus Patriarcha.

CAP. XXIX.

GRauet nimis est,& absurdũ,quòd quidam ecclesiarum prælati cũ possint uiros idoneos ad ecclesiastica beneficia promouere,assumere nõ verentur indignos,quib. nec morũ honestas, nec litterarum scientia suffragatur,carnalitatis sequẽtes affectum, nõ iudiciũ rationis: vnde quanta ecclesijs dãna ꝓueniãt, nemo sanę mẽtis ignorat : ¶ Volentes igitur huic† morbo mederi,præcipimus,vt prętermissis indignis idoneos assumant, q̃ Deo & ecclesijs velint & valeant gratum impẽdere famulatum. fiatque de hoc in Prouinciali cõcilio diligẽs inquisitio [a] tim,& si quis post trinam admonitionem̃ culpabilis repertus fuerit,per ipsum concilium suspendatur : & ibi persona idonea instituatur, quæ suppleat suspensi defectum in beneficijs conferendis , & hoc ibi circa capitula obseruetur: delictum verò metropolitani ex parte cõcilij dño Pape nuncietur , & vt istud statutũ melius obseruetur,sñia huiusmodi suspẽsionis sine licẽtia Romani Põtificis, vel ꝓprij Patriarchæ non relaxetur.No.hic pœnã illorum,qui promouẽt indignos.Itẽ aliquis potest condẽnare non tñ absoluere. Itẽ vbi conditor iuris sibi reseruat absolutionẽ,alijs prohibere videtur.

annuatim:ita vt, q̃ post primam & secunda correctionem [b] fuerit repertus culpabilis, † à beneficijs conferendis per ipsum concilium suspẽdatur:[c] instituta in eodem concilio persona [d] prouida & honesta,quæ suspẽsi suppleat defectũ in beneficijs conferendis. Et hoc ipsum circa capitula,q̃ in his deliquerint, obseruetur. Metropolitani verò delictũ superioris iudicio reliquatur,ex parte concilij nũciandũ. ¶ Vt autem hæc salubris ꝓuisio plenioré cõsequatur effectum,huiusmodi suspensionis sententia,p̃ter Romani Põtificis auctoritatẽ,aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur:[e] ut in hoc quoque quatuor † patriarchales sedes ipãliter honorẽtur.

¶Idem in eodem.†

¶Rector ecclesiæ non obstante consuetudine episcopi vel patroni, debet de redditibus ecclesiæ sufficientem habere portionem. h.d., vsque ad §, qui verò.

¶ Cap. 30.

† Videl. 3. c. vulg. C. de epis. aud. & l. seruos. C. ad l. Iul. de vi. pub.

† De quibus vide Caſaneũ in catalogo gloriæ mundi par. 4. consideratio. 9.

† Cap. 31.

† Ca. 5. e. tit. in 4. compi. vide cõciliũ Trid. sessiõe 7. de reforma. c. 3. vbi hæc inouat. adde sessio. 24. de reformat. cap. 18.

¶ In codice Barbatiæ ita huic morbo adhibere medelam.

1 Itẽ q̃a aſs cũ nullꝰ dubitet q̃a Papa possit, nugatoriũ fuisset hoc dicere, nisi intelligat̃ de Papa solo: ita ẽt quod legatum de latere dicamus sic seruamus excluſum,& faciũt iura noua ꝛ. prez. alle.

2 Imo parũ facit q̃a loq̃tur in præbendis eiusdem ecclesiæ. Io. And.

[a] Inquisitio]cũ p̃ famã seu clamorem de hoc ad superiorẽ puenerit imò ex officio suo põt inquirere superior sẽmplicitèr inq̃rẽdo,vt ꝛ. de accusa. sicut olim.

[Glo.seq.obijcit, ponit opi. Io. solu. & permittit.]

[b] Correctionem.] cũ ergo in hoc casu possit se ep̃s corrigere,hõ vt q̃d eo ipso q̃ cõferat bñficiũ indigno,p̃dat ius cõferendi,& sic est ꝛ. ꝛ. de elect. nihil est. & c. cũ in cũctis. Io. dixit,q̃d illa p̃stitutio intelligenda est cũ dicto illius. sed m̃ solue vt dixi in illa constitutione, q̃a legitur de maioribus dignitatibus curam animarũ habẽtibus, hæc & illa i diuersis casib⁹ loquit̃,& circa maiora maius periculũ vertitur.ff.ad Carb.l.1.§.si q̃s vero 43.dist.quiescamus.& ideo plus ibi puniuntur.

[c] Suspendatur.]& etiã ordinati, qui non sunt idonei, remouent̃,vt uidetur, licet hoc non dicatur, sed verius videtur quod illi nõ remoueãtur:nisi forsitan essent irregulares:aliàs non haberet locum admonitio.

[Gl.seq.tignat contrarium de decre.nulla.& soluit item de decre.cum in cunctis. & soluit.]

[d] Persona.]ar.ꝛ ꝛ. de concess.præb.nulla.ubi transfertur potestas ad capitulũ:sed illud contingit propter negligentiam:quia non eligunt infra tẽpus statutũ:istud propter culpam prælatorum:quia eligunt indignũ infra tempus.sed propter culpam prælati non transfert̃ potestas ad capitulum,vt ꝛ. de concess. præb. quia diuersitatẽ.sicut nec vacante sede ꝛ. ne.se.va.ca.2.Item arg. ꝛ. de elect.cum in cunctis,in fi.vel in alio casu loquitur ibi q̃ hic:istud in dignitatib.hoc in bñficio simplici.

[e] Relaxetur.]ex hoc patet,quod vbi conditor canonis non reseruauit sibi absolutionem,cæteris indulsisse videtur.ꝛ. de sen.ex.com.nuper.

Extirpan-

EXtirpanda.]Principium istud vsque ad §.Qui verò,diuiditur:quia primò ponitur excessus. Secundo prouisio.ibi,Cum igitur. Abbas Sicu.

CASVS. Patroni ecclesiarũ,& alij quidam prouentus ipsarum ita sibi vsurpant,q̃ presbyteri de sua portione nequeãt sustẽtari, ita q̃ presbyteri in quibusdã locis nõ obtinẽt nisi quartã quartæ,ideſt,sextamdecimam decimarum: & ideò ibi nullus sacerdos inuenitur,qui habeat peritiã litterarũ :cũ ergo qui altari seruit,viuere debeat de altari, statuit concilium,vt non obstante aliqua consuetudine alicuius personæ,presbyteris ipsis sufficiens portio relinquatur.

¶ Cã.6.e.ti. in 4.compi. & vide cõc. Trid. sessio. 25. in decreto.de reformat.c.9.§.patroni aũt bñficiorum.

¶ nequeunt.

1 Qui maxime in his delinquunt, ꝑ quos Hieronymus. 93. di. diaconi ibi, solꝫ epi &c.ſm Ho. Ioan And.

a Personæ.]ſ. episcopi: & alii q̃ habent ius restituẽdi, vt ¶. sequitur.

b Triturant s.]vt 13.q.2.cap.ecclesias ver.item non alligabis.

[Glo. seq. recitatur per qu.quæ dicatur sufficiens.]

c Sufficiens.] sic ¶.eo. exposuisti talis vt sufficiat sibi & suis,vt 50. dist. studeat.& vndè honeste sufficiẽter se possit procurare, & hospites recipere.ī.eo. tit.de monachis. ũ hæc sufficientia perpenditur ex qualitate personarũ.ī. eo, de multa,in fi.2 q. minus sufficit pauperi quã diuiti. 41. d. non cogantur.

2 Cõcor.text. in g.in l. fi. ff de acc.& ol.l. & ibi doct.

QVI VERO. Iste §. habet duo dicta. Secundũ:ibi,Illud.

CASVS. Dicitur I §.isto, q̃ qui habet parochialẽ ecclesiã, in propria persona deseruiat ibidem in ordine debito & nõ ꝑ vicariũ:nisi fortè illa parochialis ecclesia sit annexa dignitati, vel prębendæ:in quibus casibus,per vicarium ibi poterit deseruire canonicè institutum, qui habeat de prouentibus ipsius ecclesiæ congruam portionem, alioquin sciat se illa priuatum auctoritate huiusmodi decreti: & alij conferatur qui velit & possit quod dictum est adimplere,id est,deseruire in ecclesia per seipsum.in fine dicit,quòd nullus de prouentibus ecclesiæ, quæ debet habere curam proprij sacerdotis, alicui cõferat pro beneficio pensionem. Nota quod laici & patroni bona ecclesiarum sibi vsurpare non debent. nulla consuetudine obstante. Item qui altari seruit,de altari viuere debet. Item presbyteris debet competens beneficium assignari. Item quilibet rector parochialis ecclesiæ per se,& non per vicarium debet deseruire in ipsa nisi in duobus casibus,qui hic ponuntur, scilicet cum annexa sit dignitati,vel prębẽdæ. Item vicarius debet habere congruam portionem. Item qui renuit ordinari,priuari,debet beneficio. Item nulla pensio constitui debet pro beneficio in parochiali ecclesia.d In ordine.]ī.de cleri.non resid.quia nõnulli,& ī.de cle.cum in cũctis. & ī. de æta.& qualī.cap. 1.& 24.dist.presbyteri.

c Prębendam.]ex hac littera colligit, q̃d si quis habet curã animarũ, & recipiat talem prębendam,quod ipso iure non vacat prima, imo licitè potest vtrãque habere ex dispensatione episcopi, vt hic dꝫ. & hoc cõcedunt quidã quia cessat ratio ꝓhibitionis, vt hic quidã dicunt, quia in tali ecclesia annexa prębendæ non oportet residere.& sic illa constitutio, de multa.nõ habet locum in hoc casu, vt dicunt:sed cõtrarium credo.

f Maiori.] hic manifestè videtur, q̃d non põt quis simul habere prębendã & ecclesiam, dummodo ecclesia sit sufficiẽs.De hoc dicitur supra de elect.ca.dudum.2.

g Perpetuum.]eo ipso intelligitur perpetuus, quod auctoritate episcopi est ĩstitutus.ī.de offi. vica.ad hęc. 3 In istis ergo casibus tantũ licitum est constituere vicariũ, aliàs non.

[Glo.seq.rec.per contrarium de dec.

¶ Priuatus est parochiali ecclesia rector in ea non residẽs nisi sit annexa dignitati vel prębendæ:quo casu debet ibi

habere perpetuum vicarium. Et in fine prohibet in fraudẽ rectoribus de ipsius prouentibus pensionem in beneficium dari.hoc dicit.vel sic. Non reſidens in ecclesia parochiali, vel ponens vicarium quando est annexa beneficio maiori, priuatus est eo.ipso.d.

¶ Qui verò parochialem habet ecclesiam,non per vicarium, sed per seipsũ illi deseruiat,in ordine[d] quem ipsius ecclesiæ cura requirit: nisi forte dignitati vel prębendæ parochialis ecclesiæ sit annexa:in quo casu concedimus, vt qui talẽ habet prębendam[e] vel dignitatẽ,cum oporteat eum in maiori[f] ecclesia deseruire,in ipsa parochiali ecclesia, idoneum & perpetuum[g] habeat vicarium canonicè institutum,qui (vt prædictum est) congruẽ habeat de ipsius ecclesiæ prouentibus portionem.ꝓalioquin† illa sciat auctoritate huius decreti priuatum,[h] liberè alij conferenda.qui velit & possit quod dictum est adimplere Illud†autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de ꝓuentibus ecclesiæ, quæ curam habere debet pro

† al.ita:alio quin ipse illa ĩ sciat, &c.

† Vide cõcil. Trid. sessio.24. de reformat. c. 13.

3 Adde ad hoc, l.eu debere. cũ ibi not.ff. d sen. vt.prædi.

4 De hoc vide etiã hic Host.& Io.And. declarantes qualiter hoc intelligat.

inter & dat quatuor solutiones.]

h Priuatum.]ipso iure.simile. ī.eod.de multa.quod potest intelligi post admonitionem,aliàs contra,ī.de cleri non resi.inter.& c.ex tuæ. cum suis similib. Vel posset referri ad proximè dictum, de illis qui per vicarios seruire debent:cum quibus durius est agendum. Vel dic,& verius,alioquin.i.si non resideat per seipsum in ecclesia,quæ dignitati, vel prębendæ est annexa,ipso iure ꝓ priuatum illa ipso iure.& sic recipit principium.§.& non ver.nisi fortè, &c. & ita fine aliqua admonitione priuatus est.4. & sic videtur correcta illa iura prædicta, vbi dicitur, quod prius inuestendus est quis antequam priuetur ecclesia: quod est honestius.

Sed.

CAP. XXX.

EXtirpandæ† consuetudinis vitium in qbusdã partibus inoleuit, qd̃ scilicet parochialiũ ecclesiarum patroni, & aliæ quædam personę, [a] prouentus ipsarum sibi penitus vendicãtes, presbyteris earundẽ seruitijs deputatis, reliquũt adeo exiguã portionem,quòd ex ea nequeant† cõgruè sustentari.nã(vt pro certo didicimus)in qbusdã regionibus, parochiales presbyteri pro sua sustẽtatione nõ obtinẽt nisi quartã quartæ,ideſt,sextam decimã decimarũ. Vndè fit,vt in his regionibus pęnè nullus inueniatur sacerdos parochialis q̃ vllã vel modicã hẽat peritiã litterarũ. ¶ Cum igitur os bouis ligari non debeat triturantis,[b] sed qui altari seruit de altari viuere dẽat,statuimus,vt(consuetudine qualibet episcopi, vel patroni,seu cuiuslibet alterius non obstante)portio presbyteris ipsis sufficiens[c] assignetur.

Sed hoc est rigor quo hic statuitur, vt ipso iure sit priuatus. Vel qđ dicit, alioquin, põt respicere vtrumq; casum, s. qñ ꝙ tẽ debet seruire & qñ per vicarium. sed verum est ꝙ tm̃ primum casum respicit, & non secundũ. ADDITIO. Et ex hoc potes dicere, ꝙ illa capitula in ter. & ex tua. nõ obstãt qa ibi erãt absẽtes, & fortè habebãt iustã cãm absentiæ, vñ merito primitus sunt monẽdi, hic aũt secus. Vel dic, ꝙ prio dictum sit: ligat cũ habet præbẽdam, & ecclesiam q̃ non est ei annexa: quas ĩmul habere nõ põt. ĵ. eo. exposuit unde priuatus est ipso iure. ꝓria autem loquũtur in alio casu, qñ non sunt annexa.

† Capit. 61. & refertur in ca. 7. eod. tit. in 4. compilatione.

a Pro beneficio.] hoc enim posset ĩ posterum esse pernicio sum ecclesiæ. simile ℨ. de arbi. quenit. qa ecclesia videret quasi centualis, & portio presbyteri diminueretur, quod esse non dẽt. sup. eo. auaritiæ:

† sub Alex. iij. cap. 9. cuius initium est: cum & plantare.

IN Lateranẽ.] Pri nõ ponit tenorẽ concilij Lateranẽn. Secũdò approbat & reuocat ibi, Nos aũt. Tertio addendo declarat ibi Sane. Abb. Siculus.

† nominatim, quid sit vide l. 2. ff. de liber. & posthu. & §. nominatim Instit. de exhær. dat. liberor.

CASVS. Quod dĩ hic, hĩ ĵ. de priuilegijs, cũ & plãtare vsque ad §. fine, in quo dicto cõcilio præcipit vt tales repræsentare procurent in ecclesijs q̃ ad ipsos pleno iure non pertinet, quos vel cõuersatio illorũ notos reddat vel commẽdet testimonium prælatorũ. Nota, ꝙ patroni nõ debẽt aliquos ꝓsentare nisi discreti sint & honestæ famæ.

† curabim⁹.

b Concilio.] ĵ. de priuileg. c. cum & plantare.

c Laici.] 16. q. 1. quoniam quicquid.

d Sane.] hucusque sunt verba concilij. & ab hoc loco ĵ. additur prædicto concilio.

e Conuersatio.] hoc ideo dicit, qa promouendus dẽt esse bonæ famæ & opinionis, ita qđ in nullo vacillet eius opinio. 33. dist. laici. ad idem facit 24. dist. quando

f Prælatorum.] & etiam ab ijs, quis foris sunt, oportet promouendum bonum habere testimonium. 8. q. 1. licet ergo. & 63. dist. vota ciuium.

Licet.] Summatur in rubro. Vel sic secundum aliam intellectum. Dispensatus super habendis fructibus in absentia, quotidianas distributiones non percipit. hđ. Primò ponit priuilegij tenorem. Secundò eius interpretationem: ibi, Nolumus. Abb. Siculus.

g ℣ S. Mandamus dñs Papa Abbati & Priori sanctæ Genouefæ, quatenꝰ magistro R. archidiacono Eboracen. in sacra pagina studere volenti, prouentus suos ecclesiasticos facerent integrã ministrari dubitabatur, vtrum deberent ei facere dari distributiones, quæ tm̃ residentibus concedũtur? Rñdet Papa, quod non vult quod ei faciant dari distributiones, q̃ tm̃ residẽtib. concedũntur, & his qui intersunt horis canonicis. Nota, qđ cõstitutio Honorij nõ intelligitur de huiusmodi distributionib. quotidianis, licet dicat qđ integrè, percipiãt sua beneficia in theologia studentes. & hoc est quod dicit.

† Vide concilium Trident. sessio. 25. de reformat. cap. 3.

[Gl. seq. exprimit quomodo hæc decretalis interpretat decr. super specula. secundo quærit, & soluit.]

g Distributiones.] simile ℨ. de cle. non resi. de cętero. vide qualiter ista decr. interpretatur illã constitutionem, super specula. ĵ. de magistris qa licet dicat, ĩ tegre ꝓcipiant fructus suarum ꝓbendarum, tm̃ nõ percipiũt integre qa de hmõi distributionibus seu denarijs qui dantur illis qui intersũt horis statutis, non intelexit Papa, sed de corpore præbendæ suæ, quã alij de iure cõi ĩ absentia sua ꝓcipere nõ debent clericis arg. ℨ. de const. cum omnes. Et sic intelligitur ista indulgentia: & ita prętextu huiusmodi indulgẽtię pñt habere integrã prębendam, ac si essent pręsentes, nisi sint huiusmodi distributiones. vt in q busdã ecclesijs cõsuetudo reseruatur, vt ꝓter præbendam, qui horis intersint, certum quid percipiãt: & ita quod hic dicitur, respicit consuetudinem ecclesię: In quibusdam verò est talis consuetudo, vt qui non interfunt horis, non percipiant aliquid de huiusmodi distributionib. licet sint pręsentes. ergo multo fortius in absentia nõ debent talia percipere. Et sic potest intelligi hæc constitutio, quia principis beneficium potius debet ampliari quam restringi. ĵ. de verb. sig. olim. ff. de constit. prin. l. vlti. quia vbi Dominus largus est, non debemus esse tenaces. 26 q. 7. alligant, in fi. Sed quid dices si ꝓbendæ distinctæ non sint, sed omnia percipiunt de cõmuni, nec dat aliqd illis, q non interfunt horis? Tunc credo quod integre debeant habere beneficia in theologia studẽtes, habita ratione victus quotidiani: alias parum ualeret talis indulgentia, quantum ad illos, qui non habent beneficia distincta.

† Vide concilium Trident. sessio. 5. de refor. c. 5. in fine. & Horatiũ Lutium tract. de priu. ꝙ. priui. 98.

† R. † Ebroycen.

† Vespri.

Vespen.

Vesperimien.

Vespanien.

Vesprimi cen.

i Idem Hostien. in ꝓ. ti. proxi. de cętero dicebat Innuo. quod ꝓuidebitur studentibus detracto eo qđ cõi mensę debetur de communibus prouentibus.

Exposui,

prij sacerdotis, pensionẽ alij quasi pro beneficio[a] conferre præsumat.

¶ Idem in eodem.†

¶ Non debent religiosi ecclesias vel decimas a laicis sine diœcesanorum consensus recipere, excommunicatos, vel interdictos ad diuina admittere in ecclesijs, quoque, quæ ad eos non pleno iure pertinent, instituere vel destituere, sed præsentabunt diœcesanis ad eas viros idoneos.

CAP. XXXI.

IN† Lateranẽ cõcilio[b] noscitur fuisse ꝓhibitum, ne quilibet regulares ecclesias, seu decimas sine episcoporũ cõsensu, de manu laici ꝓsumãt accipere: nec excõmunicatos, vel nominatim † interdictos admittant aliquatenus ad diuina. ¶ Nos aũt id fortius inhibẽtes, transgressores digna curauimus† animaduersione punire statuẽtes nihilominus, quatenus in ecclesijs, q̃ ad ipsos pleno iure non pertinent, iuxta eiusdẽ cõcilij statuta, episcopis instituẽdos presbyteros repræsentent, vt illis de plebis cura respondeãt, ipsis verò pro rebus temporalibus rationẽ exhibeant competentem: in stitutos verò remouere nõ audeant episcopis in consultis. ¶ Sanè[d] adijcimus, † vt illos repræsentare procurẽt, quos vel conuersatio[e] notos reddit, vel cõmẽdat ꝓbabile testimoniũ ꝓlatorũ.[f]

¶ Honorius tertius Abbati & Priori sanctæ Genouefę.

¶ Absens in theologia studio fructus beneficiorum suorũ percipit in absentia sed quotidianas distributiones non.

CAP. XXXII.

LIcet † vobis direxerimus scripta nostra, vt magistro N. † Eboracen. archidiacono in sacra pagina cupiẽti studere, prouentus suos ecclesiasticos faceretis integre ministrari: Nolumus tamẽ, vt quotidianas distributiones, g quę tantũ residẽtibus in ecclesijs, & his q interfunt horis canonicis, exhibẽtur, ei tribui faciatis.

¶ Idem Vesprimien. tẽpo.

¶ Propter pauperiatem prębendarum ecclesię cathedralis possunt eis annecti capellę reseruata ipsarum presbyteris congrua portione.

[a] Pro beneficio.] hoc enim posset ĩ posterum esse pernicio sum ecclesiæ. simile ℨ. de arbi. quenit. qa ecclesia videret quasi centualis, & portio presbyteri diminueretur, quod esse non dẽt. sup. eo. auaritiæ:

† sub Alex. iij. cap. 9. cuius initium est: cum & plantare.

IN Lateranẽ.] Pri nõ ponit tenorẽ concilij Lateranẽn. Secũdò approbat & reuocat ibi, Nos aũt. Tertio addendo declarat ibi Sane. Abb. Siculus.

† nominatim, quid sit vide l. 2. ff. de liber. & posthu. & §. nominatim Instit. de exhær. dat. liberor.

CASVS. Quod dĩ hic, hĩ ĵ. de priuilegijs, cũ & plãtare vsque ad §. fine, in quo dicto cõcilio præcipit vt tales repræsentare procurent in ecclesijs q̃ ad ipsos pleno iure non pertinet, quos vel cõuersatio illorũ notos reddat vel commẽdet testimonium prælatorũ. Nota, ꝙ patroni nõ debẽt aliquos ꝓsentare nisi discreti sint & honestæ famæ.

† curabim⁹.

[b] Concilio.] ĵ. de priuileg. c. cum & plantare.

[c] Laici.] 16. q. 1. quoniam quicquid.

[d] Sane.] hucusque sunt verba concilij. & ab hoc loco ĵ. additur prædicto concilio.

[e] Conuersatio.] hoc ideo dicit, qa promouendus dẽt esse bonæ famæ & opinionis, ita qđ in nullo vacillet eius opinio. 33. dist. laici. ad idem facit 24. dist. quando

[f] Prælatorum.] & etiam ab ijs, quis foris sunt, oportet promouendum bonum habere testimonium. 8. q. 1. licet ergo. & 63. dist. vota ciuium.

Licet.] Summatur in rubro. Vel sic secundum aliam intellectum. Dispensatus super habendis fructibus in absentia, quotidianas distributiones non percipit. hđ. Primò ponit priuilegij tenorem. Secundò eius interpretationem: ibi, Nolumus. Abb. Siculus.

[g] ℣ S. Mandamus dñs Papa Abbati & Priori sanctæ Genouefæ, quatenꝰ magistro R. archidiacono Eboracen. in sacra pagina studere volenti, prouentus suos ecclesiasticos facerent integrã ministrari dubitabatur, vtrum deberent ei facere dari distributiones, quæ tm̃ residentibus concedũtur? Rñdet Papa, quod non vult quod ei faciant dari distributiones, q̃ tm̃ residẽtib. concedũntur, & his qui intersunt horis canonicis. Nota, qđ cõstitutio Honorij nõ intelligitur de huiusmodi distributionib. quotidianis, licet dicat qđ integrè, percipiãt sua beneficia in theologia studentes. & hoc est quod dicit.

† Vide concilium Trident. sessio. 25. de reformat. cap. 3.

[Gl. seq. exprimit quomodo hæc decretalis interpretat decr. super specula. secundo quærit, & soluit.]

g Distributiones.] simile ℨ. de cle. non resi. de cętero. vide qualiter ista decr. interpretatur illã constitutionem, super specula. ĵ. de magistris qa licet dicat, ĩ tegre ꝓcipiant fructus suarum ꝓbendarum, tm̃ nõ percipiũt integre qa de hmõi distributionibus seu denarijs qui dantur illis qui intersũt horis statutis, non intelexit Papa, sed de corpore præbendæ suæ, quã alij de iure cõi ĩ absentia sua ꝓcipere nõ debent clericis arg. ℨ. de const. cum omnes. Et sic intelligitur ista indulgentia: & ita prętextu huiusmodi indulgẽtię pñt habere integrã prębendam, ac si essent pręsentes, nisi sint huiusmodi distributiones. vt in q busdã ecclesijs cõsuetudo reseruatur, vt ꝓter præbendam, qui horis intersint, certum quid percipiãt: & ita quod hic dicitur, respicit consuetudinem ecclesię: In quibusdam verò est talis consuetudo, vt qui non interfunt horis, non percipiant aliquid de huiusmodi distributionib. licet sint pręsentes. ergo multo fortius in absentia nõ debent talia percipere. Et sic potest intelligi hæc constitutio, quia principis beneficium potius debet ampliari quam restringi. ĵ. de verb. sig. olim. ff. de constit. prin. l. vlti. quia vbi Dominus largus est, non debemus esse tenaces. 26 q. 7. alligant, in fi. Sed quid dices si ꝓbendæ distinctæ non sint, sed omnia percipiunt de cõmuni, nec dat aliqd illis, q non interfunt horis? Tunc credo quod integre debeant habere beneficia in theologia studẽtes, habita ratione victus quotidiani: alias parum ualeret talis indulgentia, quantum ad illos, qui non habent beneficia distincta.

† Vide concilium Trident. sessio. 5. de refor. c. 5. in fine. & Horatiũ Lutium tract. de priu. ꝙ. priui. 98.

† R. † Ebroycen.

† Vespri.

Vespen.

Vesperimien.

Vespanien.

Vesprimi cen.

[i] Idem Hostien. in ꝓ. ti. proxi. de cętero dicebat Innuo. quod ꝓuidebitur studentibus detracto eo qđ cõi mensę debetur de communibus prouentibus.

Exposui,

EXposuisti.]Primò ponitur petitio. Secundò prouisio:ibi,Si euidens.Abbas Siculus.

CASVS.Canonici Vesprimen.ante concilium generale.ī.eo.extirpandæ consuerunt hére capellas ad sui sustentationem,cum de maiori ecclesia nō possent commodè sustentari,sed occasione ꝓdicti cōcilij subtractæ fuerūt capellæ canonicis illis,vnde nō potuerūt de redditib. ꝓbendarū suarū sustentarişeꝑs significauit hoc dño Papæ Mandat Papa eꝑo, si euidēs necessitas, vl vtilitas exigat, bene poterit ꝓbēdas ecclesiæ suæ augmētare adiūgēdo capellas in perpetuū eisdē prælēdis reseruata cōgrua portione capell. nis. Not.q eꝑs pōt & dēt augere ꝓlēdas canonicis suis, si non pōt de suis prælēdis ꝙ nodē iustētari, & hoc de capellis vel aliū de reseruata cōgrua portione debita capellanis.

a Cōcilij gñalis.] ī.eo.extirpa. dæ.

b Ante fieri.] & intellige q capellæ iste non erant annexæ prębēdis,quia ñ fuissent priuati canonici si annexę fuissent, sed de cętero erūt annexę, vt dicit littera,in perpetuū annectendis.Ber.

[Glo.seq.rec. p q. quis dicatur prælatus ecclesiæ, canonicus,vel sacerdos.ponit duas opi. & primam approbat.]

c Necessitas vel vtilitas.]ista duo frequenter dispensationem inducunt, vt 1.q.7. tali. propter necessitatem licitum est alicui habere duas ecclesias.10.q.3.vnio. & supra de ætat.& qualit.eam te. Et propter hanc necessitatem adiunguntur capellæ prębendis maioris ecclesiæ, reseruata congrua portione presbytero.Et credo q canonici isti erunt prælati illarum capellarum,& sacerdos erit loco vicarij perpetui,vt supra eo.extirpāde.§.1.& ita ex causa capella siue parochialis ecclesia potest adiungi prębendæ.sic ex eadem causa vna ecclesia vnitur alteri, 10.q.3.vnio.cum suis concor. Vel dic,quod si clerici isti certam portionem percipiunt de capellis, nec exercent ibi iurisdictionem aliquam: sed sacerdos habet ibi curam spiritualium,& sacerdos erit prælatus,& habet ibi curā animarum,& per episcopū instituetur: ne scio tamen quod istorum ibi obseruetur.Sed verius videtur quod sacerdos sit loco vicarij,vt in capit. extirpandæ.

d Discretione.] quæ est mater omnium virtutum sup.de offi.custo.c.1.& 1.q.5.præsentium.

e Augmentare] & ita tenetur episcopus redintegrare prębendam,si fuerit diminuta vel diuisa sine iusta causa.ī.eod.vacante.& ī.eo.c.cum causam.

f Congrua.]vnde iura episcopalia soluere possit, & hospites recipere.ī.eo.de monachis.vbi de hoc. Bern.

iij Dilectus.]In prima ponit impetrantis querela. In secunda prouisio:ibi,Mandamus.Abbas.

CAP. XXXIII.

EXposuisti†nobis, qđ ecclesiæ tuæ canonici,diminuta ipsorum ꝓuisione à tempore cōsilij generalis,[a] cū eis ex tūc nō fuerint ad eorum sustentationē concessæ capellæ,sicut ante hoc[b] cō sueuit,de redditibus prębendarum suarum nequeūt†sustētari: & infra. ¶ Si euidens necessitas[c] vel vtilitas exigat, prębēdas ecclesiæ tuæ poteris de capellis in perpetuū annectendis eisdem (sicut discretione præuia expedire videris) augmentare:[e] reseruata tamen cōgrua[f] capellanū presbyteris portione.

¶Idem episcopo & Priori, & archidiacono Herefordēn.†

¶ Licet ecclesia ex donatione laici beneficium conferat, tenet illius beneficij impetratio de hoc mentione non habita.

CAP. XXXIV.

iij Dilect⁹ filius G.clericus nobis proposuit,†quod cum decano & capitulo Andegauen. preces direxerimus & præcepta, vt ipsum quamcito facultas se offerret,in canonicum reciperent & in fratrem,vobis super hoc executoribus sibi datis: quia decani & capituli procurator excipiendo proposuit literas nō valere,pro eo ꝙ in eis mentio nō fiebat, quod præfatus decanus ex donatione regis,[g] prębendarum eiusdem ecclesię collationem haberet: vos mandati nostri executores non esse interloquendo dixistis: † & sic duæ ꝓbendæ, quę medio tēpore vacauerunt: alijs sunt collatæ:[h] & infra.¶Mandamus, quatenus occasione huiusmodi (quā reputamus friuolā[i]) nō obstāte, mandatū nostrū exequi[k] ꝓcuretis.

¶ Gregorius ix. Argentinen. episcopo.

¶ Pueri, & alias beneficiati, non sunt idonei ad beneficia consequenda.h. d. inhærendo verbis literæ.

CASVS. Papa mā dauit decano & capitulo Andegauen. vt quendā G.noie reciperēt i canonicū & in fratrē,quācito facultas se offerret, q̄ busdā super hoc executorib. deputatis, corā quib.cū ex pte capituli nēt excipiēdo ꝓpositū,qđ līæ nō valerēt, ꝓ eo qđ non faciebāt mētionē, qđ collatio ꝓbēdarū ad ipsum decanū ex donatione regis ptinebat ipsi executores interloquēdo ꝓnūciauerūt, se illas litteras ꝓcedere ñ dēre:ñ mādat Papa,ꝙ exceptione hmōi ñ obstāte, ad executionē mādati Apostolici ꝓcedāt. Nō.ꝙ dñs Papa friuolas exceptiones non admittit.]

[Glo.ista reci.p obi ct.& soluit.]

g ex donatione regis] hæc rō mouit istos ad exceptionē hmōi ꝓponēdā:qa si rex ptertet rōne iuris patronat⁹ hmōi prębendas,ñ posset cōpelli per Papā,ad hoc de iure, ī.de iu.patcū dilect⁹,vñ decanus cū fuerit in hoc iure regi,nō dēbet cōpelli ad hoc: qa qui in locū alterius succedit,vtitur eodē iure.C.de temp. in integr.restit.ea quæ.arg.sed hoc nō est verū in casu illo, quia ex quo collatio istorum bñficiorum incipit pertinere ad ecclesiasticā personam,statim res sortitur naturā aliorum beneficiorum:quia res ecclesiastica nō debet duplici iure censeri.12.q.2.cognouimus in fi.& ī.de dec.cum in tua,& ita ex hoc exceptio non valuit.vnde male interlocuti fuerunt isti iudices.

[Glo.seq.arguit,& remittit.]

h Collatæ]arg.quod si Papa mandat alicui dari prębendam,& canonici eam alij conferant, tenet collatio licet sit contra mandatum Papę.De hoc dictum est sit eod.inter cętera.sic supra eod.dilectus.

i Friuolā]& meritò,quia iā incipit præsentare decanus ex donatione non tam ꝙ laicus, sed tāq̄ clericus, & ita subest dño Papæ;nec præiudicatur patrono,si q̄ que etiam per legatum sedis Apostolicæ aliquis instituatur eo inconsulto.sup.de offi.lega.dilectus.

[Glo.seq.quærit & soluit,& ponit opinio ī.iam.]

K Exequi.]sed qualiter exequent mandatum istud? nunquid dabunt huic aliquā de prędictis prębēdis, q̄ alij sunt collatæ? Nō credo,sed exequent mādatū, q̄ facient.

† de Ber. Ecch. In vno pervetusto codice ita. episcopo Pictauie. & Priori. &c.

† Infertur ꝙ si à iudice pronunciante se non iudicē, appelletur, nō extinguit sua iurisdictio. notant Doct.in l.si ꝙ prudentiam. ff.de cuict.

a Delegato probat c.alleg.de Papa non,vnde secundum Host.in. Papa cēterum posset is beneficium propter connexionem ipsi alitatis. de iud.quanto. & de grat. tolerat laicos i illo iure,de iur.patro.c.3.lo.a. And.

† De hac materia vide decreta cōcilij Tridentini sessio. 21. de reform.c.5. & sessio. 24. de reforma. c.13.& 15.

† nequiuerint.

† exposuis.

facient statim illum recipi in fratrem, & quam citò facultas se obtulerit, facile ei beneficium assignari sm tenorem prioris mandati. De hoc dixi ꝛ.e.dilectus. & c.inter cętera. licet quidam contrarium dicant. Ber.

SVper.] In prima ponitur decisa consultatio. In secúda rónis ratio. In tertia respósio. secunda: ibi, Cum autem. tertia: ibi, Cósultationi. Abb. Sic.

¶ De ætate req̃sita vid Lapú allcg. 36. & Gemianú in c. idẽnitatibus. de elect. li. 6.

CASVS. Quærebatur vtrú pueri & beneficiati dicant idonei ad beneficiú aliquod obtinendú: & rñdetur, ꝙ cum pueri & beneficiati seruire nõ possint, vel nõ possint in ecclesia, non debent dici idonei in eadem. Nota ꝙ qui seruire nõ possunt in ecclesia, non reputantur idonei in eadem.

[Glosſ. seq. quærit obijciendo, & dupliciter soluit.]

a Pueri.] sed quos dicimus pueros? vsq; ad xiiij. annum dr̃

i De hoc vid q̃d no. i pc. 6. li. circa fi. Io. And.

quis puer. t 22. q. 5. pueri. & ꝛ.de æta. & qualit indecorum. & c. ex ratione. sed tales bene possunt habere beneficia, & ordinari vsque ad sacros ordines. sim. 28. dist. de his. & 77. dist. in singulis. & c. quicúque. Quid est ergo q̃d dicit ꝙ pueri non sunt idonei, quia seruire non possunt? dicas ꝙ pueri hic appellãtur quantum ac hoc vsque ad septem annos, 2 qa tunc seruire non possunt, quia nec discretionem habent: vnde non reputantur idonei. Post septem annos benè reputantur idonei ad ordines minores, qñ sunt doli capaces. ꝛ.de delic. puc. pueris. & hoc per iura prædicta. c. de his. c. in singulis. c. quicunque. Vel potest intelligi quantum ad dignitatem vel curam animarum, 3 ad quam non reputantur idonei. t. q. 1. pueri. & c. esłote. & ꝛ.de æta. & qualit. ex ratione. & c. seq. & ꝛ. de elec. cum in cunctis. Sed huic standum est tãquam posteriori, vel ad receptionem talium nulli sint compellendi, cum seruire non possint, vt hic dicit, quia propter seruitutem tantum datur beneficium.

2 Adde quòd dr̃ ét puer q̃ é ꝛ. decimú octauũ annũ l. 1. §. pueritia. ff. de postu.

3 Vel regímẽ ecclesiarũ sm Gof. ad hoc ꝛ.de æta. & qual. indecorum. Ioan. And.

ADDITIO. Iuuenis dicitur qui præcedit adolescentiam, & durat quousque poterit inter senes computari. ff. de leg. 3. non aliter.

4 Hinc ꝓbat Host. hic. ꝙ ꝓbẽda requirit residẽtiã: & hoc mõ residentia ꝓ bendæ præiudicat residentiæ paro chialis eccle sę ꝛ. c. exiit inda. §. fin.

b Beneficiati.] not. ꝙ qui beneficium habet sufficiens, non reputatur idoneus ad aliud beneficium primo retento, quia in vtroque seruire non potest: quia dum ad vtrunque &c. 16 q. 1. presbyteros. Et sic patet ꝙ in duabus ecclesijs de iure qs intitulari non põt. 4 ar. ꝛ. eod. extripandæ. §. 1. & 70. dist. sanctorum. & ꝛ. de elec. dudum. vbi de hoc, & est hic argumentum, ꝙ qui non facit mentionem de beneficio suo, non valent litterę. ꝛ. eo. cum teneamur. & ꝛ. de rescrip. si proponente. Bern.

CVm causam.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, Consultationi. Abbas Sic.

CASVS. Quidam canonicus sanctæ crucis noie Ioannes non habebat integrã prębendã, vndẽ orta fuit ꝛtẽtio inter ipsum & eꝑm Aurelianen. sup integratione præbendæ: impetrauit causam cõmitti super hoc, vt ꝓbendã ei facerent integrari: dubituerunt iudices, vt c̃ alia præbenda deberet scindi ꝓ integratione ꝓbẽdæ ꝓdi ct Ioãnis: ꝙsultus Papa rãdet, ꝙ non fuit intẽtionis dñi Papæ, ꝙ aliqua ꝓbenda de nouo scinderet ꝓ redintegrationem ꝓ dictam. Nota ꝙ præbenda non debet diuidi: & si diuidatur, tenet diuisio ad redintegrandam præbendam: & sic talis diuisio potest tolerari: sed de rigore iuris talis collatio deberet cassari.

c Intentionis.] nota recurrẽ. lũ esse ad intentionẽ mãdãtis. ꝛ. eo. c. vlt. ꝛ. de ꝓcu. petitio. ꝛ. de arbi. exposita. ꝛ. de testi. ſpo. audita. & ꝛ. de rescr. mandatum.

¶ Pro vnus prębẽdę integratione alia diuidi non debet.

CAP. XXXVI.

CVm causam, quę inter Aurelianen. epiſcopum, & l. de Blesis canonicum sanctę Crucis, super integratione præbẽdę ipsius canonici vertebat, vobis duximus committẽdam: & infra. ¶ Cõsultationi vestrę taliter respondemus, quòd

CAP. XXXVII.

VEnerabilis frater nr̃ Portuen. epiſcopus, ſ supplicauit, † vt cum quandam præbendam, quę in Argentin. ecclesia tãdiu vacauerat, quod donatio eius erat ad sedem Apostolicam deuoluta, l. clerico contulerit, dũ † in illis partibus legationis officio fũ geretur, suã collationem benigno prosequeremur affectu. ¶ Venìtu procurator Argentin. capituli

f al. supplicauit nobis.

† cum.

nostræ intentionis c nõ extitit, vt ꝓ integratione d præbẽdæ suprædicti canonici, prębẽda de nouo aliqua scinderetur.

¶ Idem.

¶ *Clerici ignobiles, & non eminentis scientię, propter hoc non debent à prębendis repelli, etiamsi in ecclesia quę tales admittere nõ cõsueuit.*

CAP. XXXVII.

VEnerabilis frater nr̃ Portuen. epiſcopus, ſ supplicauit, † vt cum quandam præbendam, quę in Argentin. ecclesia tãdiu vacauerat, quod donatio eius erat ad sedem Apostolicam deuoluta, l. clerico contulerit, dũ † in illis partibus legationis officio fũ geretur, suã collationem benigno prosequeremur affectu. ¶ Venìtu procurator Argentin. capituli

c Intentionis.] nota recurrẽ. lũ esse ad intentionẽ mãdãtis. ꝛ. eo. c. vlt. ꝛ. de ꝓcu. petitio. ꝛ. de arbi. exposita. ꝛ. de testi. ſpo. audita. & ꝛ. de rescr. mandatum.

d Integratione.] & ita præbenda diuidi non debet, sed integra ꝓferri. ꝛ. eo. vacãte. & 1. q. 3. c. vlt. & ꝛ. vt eccl. benef. vt nostrũ. q̃d si fiat, ille q̃ hoc fecerit, tenet illam redintegrare de vacantibus, vt hic patet. & ꝛ. eod. vacante, & aliud beneficium dimidere, vt hic in fi. dicit. Et ẽ argu. ꝙ si sectio aliqua fiat præbendarum: ꝙ tolerari potest quousque integretur. De hoc dixi ꝛ. eod. tuæ fraternitatis.

VEnerabilis.] defectus nobilitatis vl eminentis sciẽtiæ nõ repellit quem à consecution prębẽdæ, etiã in ecclesia, q̃ nobiles duntaxat viros & eminentis scientiæ recipere consueuit. In prima ponitur facti narratio. In secunda exceptionis repulsio, & causæ commissio: ibi, nos igitur. Abbas.

CASVS. In ecclesia Argentinensi quædam præbenda vacauerat tanto tempore, ꝙ ipsius collatio ad sedem Apostolicam fuerat deuolutæ epiſcopus Portuen. tunc legatus in partibus illis, contulit præbendam illam cuidã clerico l. nomine, sed capitulum illius ecclesię nõ recipiebat eundem: Vnde præfatus eps̃ perijt a Papa, vt suam collationem facere ol seuari: ex aduerſo proposuit procurator capituli, quod hoc audito, capitulum allegauit antiquã consuetudinẽ illius ecclesiæ, ꝙ nullũ adhuc receperãt in suum consortium, nisi nobilem, liberum, & ab vtroque parente illustrem, honestæ conuersationis, & eminentis scientiæ: & ne ꝛtra hoc fieret, ad sedẽ Apostolicã fuit appellatum, cũ nulla ꝓbenda vacaret, antequam monitorias litteras recepissent: Dñs Papa considerans, quòd nobilitas generis nõ facit Deo gratũ & idoneũ seruitorem, sed potius virtutum & vitæ honestas, & dominus non solum nobiles & potentes ad suũ elegit seruitium, sed ignobiles & pauperes, cum non sit personarum acceptio apud Deum, & vix ad dignitates inueniantur eminentis scientiæ viri, nedum ad præbendas: unde Papa huiusmodi exceptiones non admisit:

admisit vnde mandat Papa, ꝙ si constituerit ꝓdictam prębẽdam vacasse, qñ legatus dicto Io. ipsam contulit, illum faciant recipi ad eandẽ. Nota, ꝙ nobilitas generis non est attendenda in collatione beneficiorum, in ecclesia Dei, sed potius virtutũ & uitę honestas. Itẽ nõ est acceptio ꝑsonarum apud Deum.

a Consuetudinẽ.] hæc cõsuetudo quantũcũque sit obtẽta, & etiã antiqua, non est obseruãda: qa in talibus nulla distinctio nobilitatis ẽ cõsideranda, sed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodò honestæ vitæ fuerint, admittẽdi sũt. 40. dist. nos qui, & 56. dist. vndecunque, & c. nunquam ī. de instit. ad decorẽ. quia non sanguini, sed vitæ meritis beneficia sunt cõferenda 8. q. 1. Moyses. vt hic sequitur. ver. nos igitur.

b Liberum.] hæc fuit bona exceptio, qua serui ꝓmoueri nõ possunt, nisi libertatẽ primo fuerint cõsecuti. ī. de ser. nõ ordi. ca. 1. & 2. & 54. dist. nullꝰ. & quasi ꝓ totũ. sed hic nõ assumit liberum, eo ꝙ ille fuisset, seruus: qđ si fuisset bona fuisset exceptio.

c Non generis.] vt 32. q. 4. c. recurrat. ¶. is ita.

d Nõ multos.] hoc dixit ꝓꝓ Paulum, & ꝓꝓ beatũ Bartholomæũ, qui nobiles fuerũt. Alij verò Apli ignobiles & pauperes fuerunt, & tñ electi fuerũt ad regimen ecclesiæ. ¶ quia apud Deum nõ gradus elegãtior, sed vitæ melioris actio comprobatur. 23. q. 4. sicut excellentiã. nec considerandum est quis maior sit in loco vel ordine, ſed quis iustior. 40. dist. nunc loca. & 1. multi. in fi. Argu. contra. 60. dist. c. vlt. & ī. eo. de multa. in fi. e Personarum.] ī. de iudi. nouit. 32. q. 4. c. recurrat. ¶. ita. & 3. q. 9. c. vlt. & 4. q. 4. c. 2.

f Eminentis.] sufficit enim prælato quòd sit sufficiẽtis scientiæ, licet non sit eminentis. ī. de cleric. cum nobis. aliàs pauci ad dignitates promouerentur, vt hic dicit: & ita multo fortius toleratur mediocris scientia In beneficijs, vt hic dicit. merito ergo hæc consuetudo & exceptio non fuit admittenda.

g Contulit. aliàs non potuit ei beneficium non vacans conferre. ī. de concess. prębend. nulla. solus Papa hoc posset facere. potest tamen donationi suæ reseruate primam vacaturam. ī. de iure pat. cum dilectus.

CVm olim. Rescriptũ quo mãdat alicui de bñficio. ꝓuideri, rectoriã vel dignitatem nõ includit. h. d. Prima pars narrat executoris processum. Secunda reuocari mandat, dices quare: ibi, Cum igitur. Abb. Sicu.

CASVS. Papa mandauit Priori S. Mariæ, vt V. diacono faceret ꝓuideri i aliqua ecclia ciuitatis vel diœc. Lucanæ: dictus prior præfatum V. designauit: in rectorẽ ecclesiæ S. Petri de vico, in qua ꝑ clericos eiusdẽ eccle rector eligi consueuit: & quia clerici nõn recipiebant eundem, excõicationis vinculo innodauit eosdẽ: significatũ fuit hoc dño Papæ, & ipse rõdet dicens, cum mandatũ Apostolicũ ad talia se nõ extẽdat, nec fit intẽtio dñi Papæ de conferenda rectoria vel dignitate, cũ pro simplici beneficio scribit: mandat quatenus institutionẽ & excõicationem denunciet nõ tenere. Nota ꝙ qñ scribitur ꝑ simplici bñficio, prouidere nõ põt huiusmodi executor in rectoria vel dignitate. Item cum sic mãdatur: prouideas siue facias ꝓuideri in aliqua ecclesia ciuitatis vel diœcesis: forma ista ad simplex beneficiũ tñ extẽdit. Itẽ intentio mandantis semper attendenda est & seruanda.

h Diœcesis.] nisi hoc adiunxisset, non posset ei ꝓuidere nisi in ecclesia aliqua ciuitatis. ī. de rescri. Rodulphus.

[Gl. seq. distinguit inter executorem ad prouidendũ, & ad cõpellẽdũ, dicens, &c.]

i Prouideret.] cum mandatur alicui iubha: forma: ꝓuideas tali i aliqua ecclesiarũ ciuitatis, vel diœcesis, vt cõferas tali beneficiũ in aliqua ecclesiarũ, &c. potestas prouidendi sibi data intelligitur: & per consequens Papa abstulit potestatem canonicis illius ecclesiæ prouidendi. ar. illius decre. ī. de concess. præb. constitutus. Potest etiam talis iudex reseruare sibi primam vacaturam, vel interdicere ne eligant, & decernere irritũ qđ ꝫ fieret, sicut video in generali legato, qui põt sibi reseruare donationem primæ vacaturæ. ī. de iure patro. cũ dilectus. Itẽ qđ dicit abstulit potestatem prouidendi, hoc intellige posit quã executor insinuauerat illi ad quẽ potestas pertinet cõferendi, ꝙ velit conferre prædictam illi pro quo mãdatur, collationem illius interdicendo, vel decernendo irritum ▪ secus fieret, vt hic probatur: & ī. de concess. præb. quia in cunctis. ¶. ex parte. ver. non sic autem. [lib. 6.] Sed anteꝙ hoc fiat per executorem, bene potest cõferre ꝑbendam ille ad quem collatio pertinet, nõ obstãte tali mandato, vt dixit decre. qa in cunctis. ¶. ea parte. secus est si datus esset executor ad compellendum: tũc etiam non potest interdicere nec conferre, ne. inuestire, sed tantum per excommunicationem compellere: & i canonici alium elegerant. valet ei. & ro seu collatio illius beneficij. ī. eo. electus filius. De hoc no. ī. de rescri. abbatem. in gl. per hanc.

† De materia nobilitatis, quatenꝰ ad hunc locũ spectat, ꝑter doctores hic, vide Cassaneũ in catalogo gloriæ mũdi p. 8. cõsiderat. 5. cũ multis sequen. Adde Paulũ de Castro cõsi. 209. & Ferdinandũ Vasquiũ li. 1. cõtrouersiarũ illust. c. 25.

Rom. 2. Col. 2. Ephes. 6. Col. 3.

† al. Deum.

1 B. Bernardus: Licet magna & diuina plane fuerint mirabilia, q̃ dominus gessit in terris, hoc tñ super omnia alia emicuit, ꝙ i pauperib. & paucis simplicib. & pauperib. totũ mũdũ, & omnẽ eius altitudinem sibi subiungauit. Io. An.

2 Concor. I. hos accusare. ff. ī aqeu. & in Authẽ. de' mona. ¶. hinc autem coll. 1.]

† Ad scientiæ valeãt reperiri, exceptiones huiusmodi non duximus admittendas: & infra. ¶ Discretioni vestrę mãdamus, quatenus si vobis cõstiterit, prædictam prębendam vacasse, quando ipsam dicto I. contulit & Eps memoratus, ipsum ad eam recipi faciatis.

¶ Idem.

¶ Si mandatur prouideri in ecclesia, non potest de ecclesia prouideri.

CAP. XXXVIII.

CVm † olim Priori sanctæ M. dederimus † in mãdatis, vt G. † diacono i aliqua ecclesia ciuitatis vel diœcesis h Lucañ. auctoritate Apostolica prouideret: i idẽ præfatum G. † ecclesiæ sãcti Petri de Vico rectorẽ auctoritate huiusmodi nisus † ẽ designare: in qua rector ab eiusdẽ ecclesiæ clericis eligi consueuit, excommunicationis sententiam nihilominus proferẽs in rebelles.

† vide Oldra dũ cõsi. 306.

† dedimus in antiquis.

† V.

† V.

† visus.

a Ad talia.] scilicet ad dignitates vel rectoriam: qa nec intentio papæ talis fuit, ergo nec intentio iudicis seu executoris alia debet esse. ī. eo. cum causam. & ī. de arbi. exposita. Et eadem ratio, quæ mouet delegantem, moueat delgatum. ī. de reseri. super litteris. in fi.

¶ Cum igitur mandatū huiusmodi se ad talia a ñ extendat, nec ad rectoriam vel dignitatem nostra feratur † intentio, cum pro simplici beneficio iussio nostra manat: † Mādamus, quatenus tā institutionē huiusmodi, quam excommunicationis sententiam propter hoc latam, denuncies non tenere.

† perferatur

† maneat

a Vide vt lic. non conte. c. 1. super gl. fin. Ioan. And.

TITVLVS VI.

De clerico ægrotante, vel debilitato.

¶ Gregorius Candido † episcopo Vrbeuetañ.

¶ *Clericus infirmus integrè percipit fructus beneficij sui.*

CAP. I.

VIn percussio corporalis: & infra. ¶ Fraternitatem tuā hortamur, quatenus latorem præsentiū, ad percipienda quæ cōsueta sunt ab ecclesia tua, ægritudo sua ñ debeat impedire: b

a Vide qđ no. ī. eod. cū in illis li. 6. Io. And.

† Gregorius lib. 2. epistola 5. vbi extat integra. & cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione.

Et vide l. seruus. ff. de euic. & glossam in l. nauis. §. cum autem verbo, duplici. ff. ad legem Rhod. de ia-ctu.

DE CLERICO ægrotante vel debilitato.

Supra visum est de clericis non residentibus, & de præbendis non conferendis eisdem. Sed qa dubitari poterat, nunquid eis ægrotantibus sint prouentus ecclesiæ subtrahendi, meritò subijcit istā rub. Abb.

D. hac materia tractatur 7. q. 1. & q. 2. & 33. dist. per totum. 3. q. 9. indicas. & 17. q. 1. Gonsaldus.

C VIn percussio.] Diuidit: qa primò ponit dictā, cui⁹ ration ē interserit: ibi, Quia si. Abb. CASVS. Quidam sacerdos infirmitate detentus nō poterat ecclesiæ deseruire, propter qđ episcopus suus subtrahebat ei consueta stipendia sua: Sacerdos conquestus est dño Papæ: mandat Papa illi epō, quod propter hoc consueta stipendia sua ei nō subtrahat, sed oia sibi tribuat, q̄ si sanus esset, ab ipsa ecclesia percipere posset: quia si alij exēplo hmōi essent deterriti, inueniri forte non posset qui uellet ecclesiæ militare. Nota quod infirmus seruire intelligitur ecclesiæ, & omnia percipere debet ac si sanus esset. satis enim affligitur ipsa infirmitate.

b Impedire.] simile 7. q. 1. cum percusso, & 3. quæst. 5. indicas. & 5. distin. ad eius ver.

c Militaret.] 23. q. 1. militare. & 1. q. 3. saluator. circa medium. C. de epis. & cle. Authen. sed hodie.

d Ordinem.] ſm ordinē cuiuscunq; & dignitatē constituēda sunt bōficia. 12. q. 2. concesso. De hoc dixi ī. de ma. & obe. statuim⁹.

e Aegrotanti.] qa famuli ægri quos curamus, nobis seruire intelliguntur. ff. de sta. lib. l. 4. §. Stichus. & tpe infirmitatis pascendi sunt. ff. com. in rebus commodatis. §. possunt. Sic & clerici in ægritudine stipendijs suis priuari non debent.

Quia si alij ei⁹ esset exē plo deterriti, fortè ñ posset, qui militaret c ecclesiæ, inueniri: sed secūdū eius ordinem, d quæcunque ei si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quæ ecclesiæ potest accedere, fraternitas tua p̄beat ægrotāti. e

¶ Eugenius. † Papa.

¶ *Presbyter cui medietas palmæ cum duobus digitis est abscissa, Missā nō celebrat, sed ceteris sacerdotalibus officijs fungi potest.*

CAP. II.

PResbyterum † cuius duos digitos cū medietate palmæ à p̄done abscissos significasti, Missam nō permittim⁹ f celebrare: quia nec securè ꝓpter debilitatem, nec sine scandalo g ꝓpter deformitatē h † mēbri, hoc fieri posse cōfidimus. Ipsum autē cēteris officijs sacerdotalib. fungi minimè prohibemus.

¶ Lucius tertius.

¶ *Si rector ecclesia sit leprosus, dandus est ei coadiutor.*

CAP. III.

DE † rectoribus ecclesiarū lepræ macula

† Post concilium Lateraneñ. sub Alexan. iij. par. 26. c. 15. & cap. 2. eo. tit. in 1. compilatione.

† deforma nonem.

f Nō permittim⁹.] arg. qđ ab initio valuit, ex postfacto infirmatur. 33. dist. vsque adeo. & c. cōtiet diffinimus. 3 arg. contra, quod enim factum est rectè, ex superueniente delicto corrumpi non potest. ff. de itinere, actuque pri. l. nec enim. Bet.

g Scandalo.] propter scandalum enim multa sunt dimittenda. ī. c. proxi. & ī. de temp. ord. ad aures. & ī. tit. prox. cum teneamur.

h Deformitatem.] ex hoc verbo apparet quæ deformitas impediat ordinandum, cum suspendat ordinatum. hoc tamen potest ipso facto melius perpendi, q̄ aliquo statuto exprimi. ī. de do. Apostolicæ. Bet.

3 Concor. text. in l. si tibi decē. & ibi Bart. §. pactus. ff. de pact. Ioan. And.

DE † rectoribus.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Hoc volumus. Abbas Siculus.

CASVS. Dicit in hac decret. qđ leprosi nō possūt nec debent ministrare altari propter scandalū aliorū, qui sani sūt, sed dādus est illis coadiutor, q̄ habeat curā animarū, & de facultatibus ecclesiæ habeat suam portionē, vt possit sustētari. No. qđ nihil ē cū scādalo faciēdū. Itē ꝓp scandalū remouet aliqs ab officio suo. Itē ægrotanti dād⁹ est coadiutor, & hoc verū est, & speciale i leprosis.

a Scandalo.] nota nihil cum ſcandalo eſſe faciendum ſupra cap. proxi. dummodo ſine peccato mortali poſſit omitti. infra de no. oper. nunc. cum ex iniuncto.

[Gloſ. ſeq. ſignat contrarium, & remittit.]

b Coadiutor.] & ita vī ꝙ ꝓꝓ lepra non remouentur prælatus, i ſed ꝙ ī. c. prox. vbi de hoc dī.

c Hēat animarum.] ergo ille coadiutor videt eſſe prælatus, ex quo habet curā animarum. ī. eo. c. prox. d Portionem.] & ſic prouidebit ei de bonis eccleſiæ. ī. eo. c. proxi. Sed pone ꝙ eccleſia nō poſſit ſufficere vtrique? Rñdeo ille qui ſeruit eccleſiæ, habebit redditus, & illi infirmo prouidebit epſs. 2 82. diſt. §. 1. & c. 1. & ex hoc verbo e ar. quod non ſit prælatus.

1 Vinc. contra. niſi ex toto remoueatur prælatus: & tunc ille non dicitur coadiutor. Ioan. And.

2 Vinc. dixit hanc ſibi nō placere: debiliori bus enim in loco conſulitur. 18. q. 2. in nullo. Io. And.

¶ In vno ita: Clemens 3. Pict. auieñ. epiſcopo.

¶ Cap. 2. eo. tit. in 2. compilat.

ADDITIO. Ex eo quod dicit, cōgruā re capiat portionem.

TVa nos.] Cōmunis diuiſio. Secundariō, Dicimus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam ſacerdos diuino iudicio fuit lepra percuſſus: q̄rebat an deberet ꝓp hoc remoueri ab offi io ꝓlationis?

† percuſſus † reſperſus

Rñdet Papa, ꝙ remoueri debet ab adminiſtratione populi: ita tñ, quod neceſſaria ſin facultates eccleſię ſibi, dū vixerit, miniſtrent. No. quod ꝓpter ſcādalū aliqs remouetur ab adminiſtratione ſua. Item nota, quod leroſi & clerici ꝛ grotantes, licet eccleſiæ non ſeruiant, non tamen debent beneficia amittere, ſed eis debet eccleſia prouidere.

TVa † nos duxit fraternitas conſulendos: & inf. ¶ De ſacerdote, qui diuino iudicio lepꝛ morbo repercuſſus, † in parochiali eccleſia ꝓlationis officio fungitur: Dicimus, quod pro ſcandalo e & abominatione populi, ab adminiſtrationis f debet officio remouer i: ita quod iuxta facultates eccleſiæ, ſibi neceſſaria, quandiu vixerit, miniſtrentur. g

† miſerandum.

† al. ita: eo quod ipſe bonus extiterit.

¶ Innocentius iij. Atelateñ. archiepiſcopo.

¶ *Epiſcopo, qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere non poteſt, dandus eſt coadiutor.*

CAP. IIII.

EX † parte tua fuit ꝓpoſitum, quod cum Auraſienſis † epiſcopus graui & incurabili morbo ſerè per quadrienniū laborauerit, ita quod paſtorale officium non poteſt vllaten⁹ exercere: pri ceps terræ illius, ac ciues h ciuitatis eiuſdem, à te poſtulant inceſſanter, vt ipſis (cum ſis metropolitanus eorū) ſtudeas prouidere. ¶ Verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, i nec debeas vllo modo, nec afflicto afflictio k ſit addenda, immo potius ipſius miſerendum, † eo quod † idem vir bonus extiterit, & eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernauerit. Nos volentes tam epiſcopo quam eccleſię prouidere; Mandamus, quatenꝰ illi coadiutorem l aſſocies virū prouidum, & honeſtum: per quem tam epiſcopo, quam populo vtiliter conſuletur.

3 Et propter nimiā ſenectutē, C. de off. præf. oriſi quos di ūt quidā idem in plato: qđ non placet Phil. Ioan. And.

† Cap. vnico, eod. tit. in 3. compil.

† Areñ. Auraſiceñ. Auraiceñ.

4 Tex. eſt ad hoc in l. fin. & ibi Bart. C. de nauil. lib. 11. Adde Bald. in l. 1. ff. de officio eius, cui māda. eſt iuriſdic.

a Scandalo.] ſupra cap. proximo.

[Gloſ. ſeq. obijcit, poni 2 opi. Hug. & Lau. Secundo opi. Bar. Tertiò opi. Vin. & Tan. quam approbat.]

f Adminiſtrationis.] ex hoc videt quod propter morbum lepræ ſit remouendus prælatus. Sed ꝙ vī. ī. eo. ca. prox. & ita ſiue culpa punitur; quod eſſe non debet. 56. diſt. ſatis peruerſum. & 16. q. 7. inuentum. Super hoc eſt diuerſitas inter doctores. Hu. dixit, quod nunq̄ ſubſtituit aliquis viuo, niſi eo renunciante & in hac opin. fuit Lau. & dandus eſt ei coadiutor, vt §. ca. proxi. & ī. eo. c. pe. & vlti. Et quod dicit laic. ab adminiſtrationis officio debet remoueri, dicit Lau. ab officio quod eſt in actu, ſed quo ad ius retinebit officium. 8. diſt. in ſ. verum morbus ſit curabilis vel incurabilis. Dicas cum Vin. & Tanc. quod quandiu aliquis poteſt remanere in collegio ſuo ſine ſcandalo & horrore, non ſul ſtituatur ei aliquis alias alius erit ſubſtituendus, vt hic, qui erit prælatus in totum, & infirmo prouidebitur de bonis eccleſię. ī. eo. c. proxi. Ad idem ſatis concordat, quia talis coadiutor prælatus eſt ex toto. Et hoc patet ex eo ꝙ dicit, ꝙ habet curam animarum, & eſt hoc ſpeciale in lepra propter abominationem populi & ſcandalum, ſicut etiam iudex mutatur ſi non poteſt dare operam iudicio, 3 vt ff. de iudi. ſi longius. alias autem obtinet ſententia. H. & Lau. & datur tunc coadiutor. ī. cap. prox. Et ſic eſt caſus vbi aliquis punit ſine culpa, ſed non ſine cauſa. ſimſupra vt li. non conteſt. quoniā frequenter. §. ſi verò aliter, in fine. In quibus caſibus priuatur quis ſine culpa, 4 ſed non ſine cauſa. dicitur ī. de priuil. antiqua.

g Miniſtrentur.] ſ. c. proxi. ex quo eū infirmitas nō crimē abduxit, vt 7. qō. 1. quamuis triſte. quia non eſt afflictis addenda afflictio. 7. q. 1. cum percuſſio. crimi noſus enim dignus eſt vt egeat. ff. depoſiti, bona fides. Laur.

EX parte.] Sunt duæ partes. Secunda: ibi, Verum. Abbas Siculus.

CASVS. Epſs Auraſiēſis graui morbo & incurabili fere per quadriennium laborauit, ita ꝙ epale officiū non potuit exercere: pp ꝙ & ciues illius terræ petebant ab archiepiſcopo Arelateſi-metropolitano ſuo teſtanter, vt eis ſuper hoc ꝓuideret: archieps ſignificauit hoc dño Papæ: Rñdet ꝙ non pōt illum ad renunciandū compellere, nec addenda eſt afflictis afflictio: ſed eſt ei potius miſerendum, cum ille in officio ſuo laudabiliter ſe habuerit: vnde Papa volens tam epiſcopo quam eccleſiæ prouidere: mandat archiepiſcopo, vt dēt illi coadiutorem ſiue coadiutorem virum prouidum & honeſtum, per quem & epiſcopo & eccleſiæ conſuletur.

Nota quod aliquis non debet compelli ad renunciandum propter infirmitatem. Item afflictis non eſt addenda afflictio. Item dare coadiutorium epiſcopo morbo detento, ſpectat ad archiepiſcopum.

h Ciues.] ſic 7. q. 2. nuper.

i Non poſſis.] 7. q. 1. ſcripſit qualiter, & cap. quamuis triſte.

K Afflictio.] ſimile 7. q. 1. cum percuſſio. 3. q. 9. indicas. & 5. diſt. ad eius verò ff. ad leg. Rho. de iac. l. nauis. §. cum autem. In leroſo tamen ſecus conſuetum diſtinguibus, vt ī. c. proxi. vbi de hoc idem Io. dicit circa leroſum quod Hug. & Lan.

[Glo. iſta notat alle. iura, & alleg. tria in contrariū.]

l Coadiutorem.] ſic ī. c. proxi. & ita patet, quod ꝓpter infirmitatem ſuperuenientē non priuatur prælatus, ꝙa eccleſia-

ecclesiastica beneficia non sunt temporalia. 55. dist. præcepta. & ff. de adop. si tibi. ff. de hæredi. instit. hæreditas. ff. de regul. iur. actus legitimi. sic. ff. de manumiss. testa. libertas. ff. de pecu. peculium. §. 2. quod est verum. Argu. contra. ff. de off. præ. si forte. & 7. q. 1. pastoralis 1 12. q. 2. nobis. Sol. verū est quòd beneficia eccle siastica ꝓpetua sunt, & ideo ꝓp casum superuenientē sine culpa non priuatur prælatus: sed datur ei coadiutor, vt hic patet. & c. seq. In casu tamē alius viuenti substituitur secundū quosdam. supra c. proxim. vbi de hoc. & 7. q. 1. pastoralis. ot tñ casu prouidetur infirmo de bonis eccl. siæ, & coadiutor illi datur etiam inuito. argum. infra de eccle. ædifi. ad audientiam.

a Dic vt ibi, & sup. d fil. presbyt. veniens. in vl. gl. Ioā. And.

¶Honorius iij. epō Auersino.

CAP. VI.

COnsultationib⁹; & infra. ¶Archidiacono autem, quem morbo paralytico laborantē officium [a] linguæ asseris amisisse, coadiutor [b] est merito adhibendus.

TITVLVS VII.

De institutionibus.

¶Ex concilio Arelatēn.†

¶Numerus clericorum debet institui in ecclesiis collegiatis, secundum facultatem ipsarum.

CAP. I.

NOn amplius suscipiant in monasterio monachorum aut clericorum, seu etiā puellarum, quàm quot se regere de bonis eccle siæ absque penuria [c] possint.

¶Hæc est synodus Arelatensis 4. sub Carolo Magno Imperatore, & hīc hoc ibi ca. 8. & c. 1. eo. ti. in 2. compi.

CONsultationib⁹.] CASVS. Quidā archidiaconus morbo paralytico laboris officium linguæ amisit: quæritur quid iuris? Dicit Papa, quòd dandus est ei coadiutor. Nota quòd prælatis impotentibus officium suum exercere, dandi sunt coadiutores.

a Officium linguæ.] idem est si amiserit officium oculorum. arg. 55. dist. si Euangelica. & qa est oculus episcopi. 94. dist. diaconi ecclesiæ.

b Coadiutor.] & de hoc dictū est in proximis duob. capitulis.

DE INSTITVTIONIBVS.

¶Supra vtium est de collationibus præbendarum, sed quia parum est conferre nisi sequatur institutio, ideo subiicitur hæc rubrica. Vel aliter: quia dubitari posset ad quem pertinet collatio seu institutio præbendarū & bñficiorūtiō post rubricam de præb. subiicit hanc. Ab.

De hac materia tractatur. 16. q. 7. omnes. vsque ad ca. quoniam in quibusda n.

NOn amplius.] CASVS. Dicitur quòd nō plures recipiantur in monasterio monachorum aut clericorum, vel etiam monialium, quā qui possint commode de bonis ecclesiæ sustentari. Not. quòd non debent tot esse canonici in ecclesia quòd sint pauperes.

c Absq; penuriā.] semper. n. considerandi sunt redditus ecclesiarū vt sm eos clerici instituantur in eis. sup. de vita & hon. cler. quoniam vt ait. vbi de hoc. Ita etiā quòd hospitalitatem seruare possint, & soluere iura episcopalia. supra de præb. de monachis, & sup. de sup. neg. prælat. sicut nobis, & conuerso tot sint ponendi quod ex ipsis facultatibus possint commodè sustentari. supra. de const. cum M. & infra eo. auctoritate à contrario sensu. & infra de ēsi. cum instantia. ar. 12. q. 1. præcipimus. 16. q. 7. omnes basilicæ. Tamen propter nimium incrementum non credo recedendum à numero concilio. arg. C. de aliu. l. pen. & vlt. ergo tantum debet esse aug mentum de quo alius æquale stipendium cum alijs habeat, vel saltem sufficiens & honestum. supra de const. cum M. Ferrar ēñ.

IN ecclesia.] Primò decisē narrat factum. Secundò & quid tibi, Cum laici. Abbas Siculus.

¶Eugenius.†

¶Laici in canonicos nonpossunt instituti.

CAP. II.

INter eccles. a vestra certū numerū canonicorū (sicut nobis innotuit) cōuenit instituere curauistis: & infra. ¶Cū laici [d] non debeant in canonicorū numero cōputari, nec vos debeatis differre [e], quo minus statutū numerū de aliis clericorū personis idoneis [f] supplentis, tales [g] ad supplēdum numerum inuenire curetis, per quos Deo in diuinis officijs, per ecclesiasticos ordines congrue seruiatur.

¶Alex. iij Cantuarien. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶Institutio beneficiorū, spectat ad episcopos, vel eorum officiales.

CAP. III.

EX frequentib. que relis didicimus, in partibus vestris cōsuetudo inolevit, ꝙ clerici bñficia ecclesiastica percipiant

CASVS. In quadam ecclesia erat certus numerus canonicorum, & tandem vacauerunt ibi quædam præbendæ: in eadem ecclesia quidam laici erant intitulati; quærebatur vtrum tales laici deberent computari in numero clericorum vt sic numerus clericorum: requiretur plenus. Respondet Papa quod laici non debent in clericorum numero computari, nec differant numerum canonicorum adimplere de personis idoneis, & tales assumendi sunt per quos in diuinis Deo congrue valeat deseruiri. Nota quòd ius canoniæ nō cadit in laicum. Item vbi certus numerus clericorum est constitutus, non debet diminui, sed adimpleri. Itē personæ idoneæ debent in ecclesiis instituti.

† In aliquot manuscriptis ista Eugenius Papa.

†C. 3. eo. ti. in 2. comp. Recte autē Contius addit hic omissa a Raymē do. ex antiqua cōpila.

d Laici.] & merito, quia homines diuersę professionis in eodem officio associari non debent. 15. q. 7. in nona actione. & supra de elect. cum causam.

† Post cons. Latera. part. 28. c. 11. & c. 1. eo. ti. in 1. compilati.

e Differre.] vltra sex menses; alioquin transfertur potestas ad superiorem infra. tit. proxi. nulla. Be.

f Idoneis.] qui dicantur idonei, habes supra de præb. super inordinata.

[Glo. ista resi. per q. an in laicum conuersum, cadat ius canoniæ.]

g Tales.] sunt idonei & morum honestate, & litterarum scientia. supra de præben. graue. aliàs puniuntur, vt ibi dicitur. Hæc fuit quæstio, vtrum laici intitulati in ecclesia ista possint computari in numero clericorum; Et dicitur quòd non: quia non reputantur idonei. cum sint laici. Et ita ius canoniæ non cadit nisi in clericum sicut ius eligendi in ecclesia collegiata non cadit in laicum. supra de elec. sacrosancta. & c. Massana. hoc tamen intelligendum est de laicis professione & habitu, & non de conuersis. Si enim conuersus aliquis alicuius ecclesiæ incedat tonsuratus, volens esse clericus, cum iam destinatione animi sit clericus. vt 23. quæstio. 1. paratus. iam ecclesiastica persona censetur, vnde tale ius cadit in eum: & ius conuersi spirituale est. vnde qui emit illud, simoniam committit. vt 1. quæst. 3. Saluator.

EX frequentibus.] Primo ponitur abusio. Secundò reprobatio, ibi, Vnde. Tertio Papæ confirmatio, ibi: Nos itaque. Abb.

CASVS. In archiepatu Cantuarien. quādā praua consuetudo inoleuit, ꝙ clerici bñficia ecclesiastica percipe-

bant sine licentia eorum, vel officialiū suorum, non considerantes, quòd illud erat ꝯ institutis sanctorū patrum & ecclastica honestatem: pp quod archiepus volēs illā consuetudinem penitus extirpare, oēs illos qui scienter bñficia taliter detinent temere occupata, vel q de cætero psumpserint occupare, excōicauit, & dñs Papa confirmauit eādem, mandans, quatenus prædicti clerici, q sniam illā incurrerint, nullatenus absoluantur, nisi prius satisfecerint. Nota, quòd cōcessio ecclesiæ facta à laico, non valet sine consensu episcopi. Itē bñficia ecclesiastica recipienda nō sunt nisi ab his ad quos pertinent, scab episcopo, vel eius officiali qui gerit vicem episcopi, vel ab alijs ad quos p tinet collatio: qui ꝯ fecerit, excōicand' est. Itē constitutio, trāsit ad pterita, vt hic dr, quia priuat iā instituendos: quod verum est cum fit mentionem de præteritis.

† assensu, in antiquis. ‖ ipsorum.

¶ Vide Innocentium. C. de Decimis. li. 10.

a Officialium.] officiales dicuntur quibus episcopi cōmittūt vices suas: qui possunt instituere vice episcoporum, vt hic dicitur.

[Glo. ista ponit a dicta. primo signat ꝯ rium, & ait dicit standū secundò signat contrarium, & soluit.]

b Recipiunt.] si à laicis recipiant, suspensi ipso iure per canones antiquos vbi. 16. q. 7. si quis deinceps. Arg. ꝯtra infra de iur. pat. cura cui stamus sic ergo patet quòd auctoritas instituēdi est penes episcopū, licet capitulū quandoque eligat. infra tit. proxi. nulla. tamen de consensu capituli episcopus instituere debet. infra de his quæ fiunt a prælat. nouit. nec obstat 70. dist. sanctorum. quia ibi capellæ subditæ sunt præposito quo ad sustentationem, non quo ad institutionem & administrationem. Lau.

c Ex officio.] legationis quantum ad suffraganeos dicece. supra de of. leg. c. 1.

d Detinent.] vnde nullam possunt habere excusationem quantocunque tempore ea tenuerint, quia diuturnitas temporis peccatum non minuit, sed auget. infra de simo. non latis. & c. cum in ecclesiæ corpore. & 24. q. 1. schisma. supra de consue. quanto. secus si ignoranter, quia ignorantia nisi sit crassa & supina, tales excusat. supra de ordi. ab episcopo, qui renun. episcopa. c. 1. & 8. dist. consuetudo.

e Confirmantes.] post q confirmationem archiepus sententiam relaxare non posset, nisi illud quod sequit: fuisset appositum. arg. supra de confir c. 1. & 2. & de cō se. di. 9. c. vlt. & 3. de temp. ordi. cū in distribuēdis. Ber.

dinem prauā, à multis retroactis temporib. in valuisse, quod clerici ecclesiastica beneficia, sine consensu † epi diœcesis vel officialium a suorū† (qui hoc de iure possūt) recipiunt: b minus q de eat cogitantes, qūo id à sanctorum patrū est institutionibus alienū, & ecclesiasticæ cōtrarium honestati. Vnde cum tu fraterarchiepiscope ex officio c tibi commisso, tam iniq consuetudinē de prouincia tua velis (sicut debes) radicitus extirpare, † tam in illos, q ecclesiastica beneficia taliter occupata scienter detinent d q in eos, q de cætero occupare præsūpserint, excōicationis sententiam prouulisti. ¶ Nos itaque, eandem sententiam ratam habentes, & eam auctoritate Apostolica confirmantes, e Mandamus, quatenus clericos ipsos, qui ipsam sententiam incurrerint, † nisi congruē satisfecerit, absoluere minime præsumatis.

Auctoritate.] CASVS. Statuit hic, quòd in ecclesijs non instituantur vltra quam de ipsarum facultatibus commode sustententur. Not. quòd cum clerici institui debent in ecclesijs, prouentus ecclesiarum considerandi sunt.

¶ Clemens iij. clero Constantinopolitano.

¶ *Vltra facultates non debet quis institui inuitis clericis ecclesiæ.*

CAP. IV.

Auctoritate† Apostolicæ sedis, & infra. ¶ Statuimus insuper, vt nullus in ecclesijs vestris, vltra quam facultates earum sustineant, † vobis instituatur g inuitis. h

f Facultates.] hę semper sunt considerandæ. vt ꝯ. eo. c. i vbi de hoc. & ꝯ. de vita & honesta. cle. qū. vbi habet similiter de hoc. g Instituatur.] instituere est ius canonicæ in ecclesia vel i ecclesiastico beneficio tribuere. ꝯ. de har. cū ex iniuncto. Inuestire ē quasi possessionem illius iuris conferre. indifferenter tñ vnū accipitur pro altero. verbi gratia. instituere ē spiritualis bñficii vel dignitatis possessionē corporalem tradere. supra de of. archid. ad hæc. vt nostrum qđ spectat de iure cōmuni ad archidiaconum vt ibi dr. & sic intelligē. ꝯ. eo. cū venissent. Inuestire est ius canonicæ vel dignitatis tribuere, quod pōt fieri per annulū vel librū. & sic intelligit ꝯ. eo. cum venissent. sed q hoc non adipiscit q s possessionem niſi postea corporaliter instituatur. ꝯ. ti proxi. cum nostris, & de præben. pro illorum.

† Cap. 1. tit. de iudi. in 2. compi.

† sufficiant

† P. sanct Marcelli, Vnus vetus ict: P. sancti Marcelli, & M. Sanctæ, &c.

[Glos. ista argu. à contrario.]

† Capit. 1. eo. tit. in 3. cōp.

† al. ita: Sicut nostris & auribus intimatum.

h Inuitis.] nullus episcopus est dandus inuitis. 61. d ista. nullus. dum tñ iusta causa ostendāt. ergo eis volentib. potest dari. licet facultates nō sufficiāt. & ita pōt sibi in hoc prudenter, & vi

¶ Innocentius iij. † sancti Marcelli & sanctæ Susannæ Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶ *Cum in ecclesijs oporteat extraneos institui, non debent institui clerici certa origenis tantum, sed vndecūque sint, dū tamen sunt idonei.*

CAP. V.

AD decorem: & infra. ¶ Sicut nostris † auribus est suggestum, Constantinopolitanus Patriarcha aliarū nationum clericos spernens, Venetos tantum in Cōstantinopolitanis ecclesijs satagit collocare: nō attendēs, quòd in omni gente, qui facit iustitiā

Ad decorem.] Primò ponit excessum patriarchę. Secundò illum corrigi mandat, & non parenti comminatur. Secundo ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Patriarcha Constantinop. in ecclesiis Constantinopolitanis instituebat Venetos tantum, non considerans quòd qui iustitiam facit acceptus est Deo, & beneficia ecclesiastica per successionem possideri non possint: vnde Papa mandat cuidam legato existenti in partibus illis, quatenus moneat eundem patriarcham, vt clericos litteratos & idoneos vndecunq; fuerint instituat in ecclesiis prædictis, & præcipue in maiori ecclesia: quod ‖ si non fecerit, indignum se reddet, vt isti legati compellant aliarum nationum clericos ad suā obedientiam venire: nec dissimulent quin significent hoc dño Papæ, vt ipse q hoc intelligat, verum sit verum q ipse patriarcha (vt dr) hoc pmisit. Nota q in ecclesia Dei non debet locum habere successio hæreditaria. Itē qui instituū alijs non facit, est illi deneganda iustitia.

‖ Dum tamē ex his licet parcius viuere possint. Gofr.

a Acceptus,]12.q.4.c.recurrat.§.his ita.
[Glo. ista alle. concor. ex generali verbo. arg. & respondet. arg. tenens contrarium.]
b Hæreditario.]sic.8.q.1.Apostolica.& sic vt ꝙ nō solū filijs,sed nec collaterales in ecclesiasticis bōficijs nō succedāt.]de iu. pat. conuiuit. sed tā posśūt. arg. ī. de off. dele. ex parte. dūmodo ñ fiat iure successionis,vt ī. de elect. venerabilē,versus fi. [Gl. ista all. ꝓcor. fignat ꝓria,& soluit.]
ꝑt alios
c Vndecūq;]arg. quod nihil refert de quo loco sit natus clericus. vt de quib. parētib. arg. 40. dist. nos qui & c. nō loca. & 56. dist. vñcūq; & c. nasci. & c. dñs. Ar. ꝯ. de ser. nō ord. c. 1. & ī. de fi. ꝑsb. c. 1. & 2. & ꝑ totū. & 98. di. Afros ī. de elec. c. fi. vbi dr ꝙ ꝑ Lati q.dā instituebāt clericos de alienis ep̄atibus ignorante ep̄o: qđ esse nō dēt: sed hic oēs erāt extranei i ti Veneti q̄ alij, & ideo vndecūque essent debebant in ecclesia Constan. institui, & nō Veneti tm̄. verū est, ꝙ locus no obstat, dūmodo constet de bonitate ꝓsonæ & illud c. Afros. de incognitis loquitur ī. de elect. bonæ, ad fi. Si autē ex dānato coitu natus sit aliquis, non obest inquātū ad uitā æternā, sed obest ei quātū ad obtinenda beneficia ecclesiastica. arg. ī. de elec. innotuit. d Indignum.]simile. ī. de vsu. qui frustra. & 2. q. 6. quis scit. & est hic ar. culpa a culpa compensandam. 95. di. esto. ff. ad l. Aquil. item Mela. 1. tñ. ī. de diuor. significasti. ī. de adult c. pe. & vl. & ī. de pē. ꝓstitutus.
e Compellatis.]& hoc primò petuerat Patriarcha a domino papa.
f Poteritis.]deest, debetis. sin 22. q. 2 faciat homo.
g Promisisse.]quid esset iniquū, quia nullo pacto & nulla conditione beneficia ecclesiastica sunt conferenda. 1. q. 2. quam pio. ī. de pact. pactiones. ī. ut eccle. ben. ,ut nostrum. unde simoniacum esset.

acceptus a est Deo, nec sanctuariū Dei cōuenit iure hæreditario b possideri. Quocirca mādamus, quatenus moneatis eundē, vt viros litteratos & aliast idoneos, vñcūq; c originē duxerint, in ꝑdictis ecclesijs, & maximè in maiori, instituere nó ꝑ postponat alioquin indignū d se reddet, vt uos aliarū clericos nationū ad eius obedientiā cōpellatis. e Nec † dissimulare potestis, f quin hoc nostris auribus intimetis, vt ex hoc ipso, an verū sit ꝙ sup hoc Venetis dr ꝓmissile, g cōijcere valeam ꝑ si

¶ Idē Helien. episcopo, & archidiacono Norwicen.

¶ *Institutiones & custodia possunt de iure speciali ad nō episcopum pertinere, & pendente lite cum diœcesano defenditur in possessione. h d. Vel sic, si possidet ius instituēdi is adquem de iure commu-*

ni non spectat, pendente indicio proprietatis in possessione defenditur.

CAP. VI.

CVm † venissent ad Apostolicam sedem archidiaconus Richemundiæ, & procuratores Eboracen. archiepiscopi, ex parte archiepiscopi fuit propositū, qđ institutio personarū, & custodia ecclesiarum vacantium, ad eum in diœcesi sua spectat, tā de iure † cōmuni, h quam de consuetudine generali. verum quidā prędecessores ipsius q̄busdā archidiaconis Richemundię tam institutionem, quā custodiam personaliter commiserunt: & infra. ¶ Inter alia verò archidiaconus ipse † rndit: † ꝙ archiepiscopus tā institutiones quā custodias, i nō personaliter archidiacono, qui tunc erat, sed archidiacono illas dimitteret liberas, & ꝙetans ex aduerso rndit archidiaconus, quod archiep̄s nō ꝓsonaliter sed tm̄ perpetuò cōcessit tā institutionē ꝙ custodiā archidiacono, qui tūc erat de cōsensu capituli sui, & archidiaconatus fuerat in cōtinua possessione istarū dignitatū, & aliarū libertatū ꝯpiorum multorū archiepōrū, & archidiaconorū, & ipse archiep̄s sine aliqua ꝓlitione archidiaconatū ipsū cōcessit eidē, & l post cōcessionem dicebat archiep̄s qđ cōcesserat ei archidiaconatū exceptis institutionib. & custodijs ecclesiarū. Præterea dicebat archiep̄s, ꝙ archidiaconus abiurauerat illas dignitates. Dñs papa his & alijs auditis, interlocutus fuit quod archi. defendēdus esset in plena possessione ipsarū libertatū, donec ex parte archiepiscopi ꝓbaretur, ꝙ libertates prædictæ cōcessæ fuissent archidiaconis personaliter, & in hoc casu & ante concessionē archidiaconatus & post, & in ipsa cōcessione dictas dignitates potuit licite retinere, vt donec ꝓbatū fuerit archidiaconum illas abiurasse: sed in casu isto si cōcessio fuit realis, nihil utilitatis accreuit archiepiscopo, quia papa ad petitionem Eboracen. ecclesiæ, vel ēt per seipsū archidiaconatui ꝓuidebit: si alterutrū istorū fuerit probatum silentiū imponatur archid. super libertatibus illis. & si neutrum probatum fuerit, imponatur silentium archiepiscopo. Nota, quod qui est in possessione dēt defendi ita ex donec constet de iure. Item concessio personalis cū persona finitur, realis perpetua est, quæ fit non personæ, sed ecclesiæ. Item factum prælati in damnum ecclesię nō præiudicat ecclesiæ. Itē inēm ꝓlati in dānū ecclesiæ præstitum, ipsi prælato non ecclesiæ ꝓiudicat. Item ecclesia sine prælato agere potest: sed hoc est propter iuramentū, quod seruari potest sine præiudicio ecclesiæ ab ipso prælato.

† Cap. 5. eo. ti. in 3 cōpi. Adde quid per textum hunc dicat Felinus. ī. c. 1. de præscr.

† iurisdictione in vulgatis, sed 3 ori. antiquis ut in textu.

† ille

‡ al. ita: respondit dicens.

f Potestis.]videlicet, vacantium ecclesiarum.

g Quia nulli erant ibi clerici: quia terra erat d nouo cōuersa. Io. And.

g Hoc sano modo intelligas: non. n. faciēda sunt mala vt ueniant bona.

ꝫ Adde ꝙ d. l. 3. itē Mela, nam bū ꝓbat. facit melius l. si ambo ff. de cōpen.

h Communi.]arg. ad hoc supra de off. ord. cum vos. & 70. di. c. 2. 1. q. 3. c. 3. & c. res ecclesiæ &c. peruenit. & 16. q. 7. nullus omnino. sed contrariū est verū, quia de iure communi institutio personarum & custodia vacantium ecclesiarum spectat ad archidiaconum. supra de offi. archi. ad hæc. & c. vt nostrum, 63. dist. si in plebibus nisi consuetudo repugnet, ut hic videtur ad fi. cap. & ex confessione archidiaconi hoc potest colligi, & hic loquitur de institutione corporali: quia collatio dignitatum & prębendarum pertinet ad archiepiscopum infra tit. proxim. quia diuersitatem, & c. post electionem. & hic, vt patet ex ꝓfessione archidiaconi. Ber. ADDITIO. Secus obtinet alicubi de consuetudine. arg. supra de app. bonæ.

i Custodias.]scilicet, vacantium ecclesiarum.

a Ipsum.]scilicet archidiaconatum.
b Ipse.]scilicet archidiaconus.

[Glo. ista obijcit quare archiepiscopo pro quo facit ius cõe, indicitur onus probãdi. Respondet id fieri pp duas præsumptiones possess. & confess. demum distinguit inter donationem factam personę & factam ecclesiæ.]

c Probatum.] sed quare incũbit onus ꝓbandi archiepo, cũ de iure cõi hæc spectẽt ad ipsum, vt hic vī. vñ eo ipso vī fundata eius intẽtio. 16. q. 7. oẽs basilicę. C. & ꝓb. siue & ī. de cẽs. olim. Rñderi põt, ꝙ hic duæ fuerũt ꝓsũptiones bonæ pro archidiacono ꝙ archiepm: qa archidiaconus & ipsius ãcessores fuerũt in patifi- ☐ possessione. vñ prę sumit cõcessionẽ fuisse realem: & quia archiepus cõfessus fuit ꝙ ãcessores sui concesserũt illas dignitates, licet personaliter & archidiaconus dicebat cõcessionẽ fuisse realẽ, vñ præsumit cõtra archiepiscopũ, & iõ onus ꝓbãdi incũbit archiepiscopo, quod ꝓcessio fuit personalis. & licet persona interat pactio, nõ iõ est personale, sed vt ostẽdat cũ qua ꝙ sona sit factum. ff. de pac. iurisgentiũ. §. pactorũ, & l. tale pactũ. plerũq; n. cõsulimus successorib. nostris sicut & nobis. ff. de ꝓb. si pactũ, sed transactio potius præsumit personalis q̃ realis, nisi fuerit per superiorẽ cõfirmata. ī. de trãta. veniens, &c. de cætero. & ī. de præb.

nisi hoc tñ adiecto, ꝙ si episcopus alicui personæ det rẽ ecclesiasticã, potius præsumitur donatio personalis quam realis, 16. q. 2. hoc ius. 16. q. est possessiones. Sed si dona. eccl̃ę præsumitur realis donatio, & perpetuo donasse. 16. q. 1. c. ult. ī. de his, q̃ fi. a præla. cũ Apostolica. arg. hoc ideo est, quia ecclesia non potest mori. 12. q. 2. liberti. 2. e Sed hic præsumitur concessionem fuisse realem, vt dixi: quia archidiaconus ille & antecessores tui fuerunt in quieta possessione. 10.

d Fuisse.]præsumitur hic concessionem realem fuisse, ex q. 10 est in possessione. & ideo tũdus est in illa quouscq; probetur contra eum cessionem factam fuisse personalem. imo si persona facta fuit, præsumi debet personalis: si dignitati realis. 2.

[Gl. ista ponit opi. Iau. & sol. demum elicit 4. no.]

e Abiurasse.]obijciebatur archidiacono, quod abiurarat huiusmodi libertates, vñ ꝙ iuīm non fuerat audiendus. Sed quare non auditur archidiaconus licet abiurauerit huiusmodi libertates, cum iuīm illud tenerariũ fuerit, & in præiudiciũ archidiaconatus, & ts nõ reseruandũ? ī. de iureiu. sicut 2. & c. intellecto. Laudicit qnatenus iuīm tangit tẽ familiarẽ. obseruãdum est, vt nihil utilitatis vel honoris ad ipsum perueniat rõne illarũ dignitatũ, si eas abiurauerit. ī. de iurei. quẽ admodũ. Vel dic qđ bene potuit renũciare & abiurare ius instituendi, vt nũq̃ vteretur eo, & tñ dignitatũ, ꝓpter hoc nõ præiudicet, quia ecclesia posset tũc uti iuī suo vt hic colligitur. Et sic põt seruari iuīm sine præiudicio ecclesiæ, & sine interitu salutis ateinæ. ī. de iureiu. si uero. §. 1. fini. ī. de ꝓcũ. sicut. ī. de cõmissũ. abiurãtis. talis siue renũciatio nõ tenet in dãnũ ecclesię. Tria notabilia notãt hic. Primũ, quod factum prælati nõ præiudicat ecclesiæ. Secũdũ quod iuīm præstitũ a prælato in dãnũ ecclesię seruat ab ipso prælato, qđ est ꝙ id ī. de iureiu. sicut. Tertiũ ẽ, quod ecclia hñs prælatũ sine ipso agere põt, quod est ꝙ id quod dixi contulit, qa nec prælatus sine cõsensu capituli, nec capl̃m sine consensu prælati agere põt. ī. de proc. 1. & ī. de iud. cãm, & nota qđ agẽti interdicto, vti possidetis, nõ põt opponi quod rẽ illã abiurauerit ꝓ qua agit sicut nec agẽti in rem dicto, Vnde vi. ī. de testi. pol. c. solicite. f Ecclesiæ. arg. bonũ quod ecclesia vacante capitulũ fungitur vice prælati: sed ꝙrium arg. colligitur. g Archidiacono.] sed nõ archidiaconatui.

perpetuo de cõsensu capituli archidiaconatui reali concessione donauit. Cum autẽ archidiaconatus ipse in cõtinua possessione tam istarum q̃ aliarũ libertatũ, multorũ archieporũ & archidiaconorũ tẽporib. extitisset, & archiepiscopus sine conditione † qualibet concessisset ipsum[a] eidem, post concessionem asseruit, quod ipsum concesserat, institutionibus & custodijs vacantium ecclesiarum exceptis. Ipse[b] †verò timens, ne hi negaret expresse cum nondum esset archidiaconus † possessionem adeptus: vel impediret † penitus factum eius, vel diutius differretur, respondit, quod nõ solum in illo, sed de omnibus reliquis suis faceret quod sibi placeret: & infra.

¶ Nos igitur interlocuti fuimus, archidiaconum esse in plena libertatum eiusdẽ archidiaconatus possessione tuẽdum, donec probatũ e legitimè fuerit exaduersso, libertates † ipsas archidiaconis, ab archiepiscopis ꝓsonaliter fuisse[d] concessas: cũ in hoc casu, tã ante, q̃ post, & in ipsa etiam concessione, archiepiscopus eas † renere potuerit licite tanquam suas: vel donec legitimè probatum fuerit easdem libertates archidiaconũ abiurasse.[e] Sed in hoc casu, si concessio illa fuerit realis, archiepiscopo nihil iuris, vel utilitatis accederet: qa nos vel ad petitionem Eboracen. ecclesiæ, vel per nos ipsos, super hoc archidiaconatui consulemus. Si ergo alterutrum ipsorũ fuerit legitime cõprobatum, † archidiacono § super libertatib. ipsis: si neutrũ, archiepiscopo Lincolnum imponatur.

¶ Idem episcopo Trecen. & archid. Parisien.

¶ *Is ad quem spectat collatio dignitatum, seipsum instituere non potest.*

CAP. VII.

CVm† ad nostrã. & infra.¶ Illud autem nolumus vos ignorare, ꝙ postquã M. fuit abbas

CVm ad nostram.] primò ponit dictum. Secundo ipsius rationem. ibi. Quia cum ratione Abb.

CASVS. Vacante quidã abbatia custos illius ecclesiæ electus in abbatem sicut nihilominus retinebat custodiã: quærebat, vtrũ de iure illam posset retinere, cum collatio ipsius ad ipsum abbatẽ ꝓtineat: Rñdet papa, ꝙ postq̃ fuit abbas effectus, custodiã de iure non potuit obtinere, quia cũ donatio illius custodię, & aliarũ dignitatum illius ecclesię pertineat ad abbatẽ ipsum, a seipso eam non potuit recipere, cũ intersit dantem & & recipientem debeat esse distinctio personarum, & ab alio eam non potuit habere, cũ alius ius nõ haberet cõferendi. Not. qđ eo ipso quod aliquis adeptus est aliq̃ dignitatẽ, vacat prima. si quam habet. Item nullus potest dare sibiipsi. Item differentia dẽt esse inter dantem, & accipientem. Item nota decretalem istã contra episcopos, & prælatos, qui postquã sunt ꝓmoti, dignitates ꝓ quibus habitas vel eorum vacantes retinere.

† al. ita eisdem libertates.

† ipsa

† approbatũ

†Cap. 4 eo. ti. in 3. compil.

† contradictione.

† Idem verò

† archidiacon nas

§ De reser. fi gratiosè lib. 6. Ioã. And.

z Concord. tex. in l. donationes. §. species. & ibi Bar. ff. & do. idem in l. 1. C de pe. bo. sub. & in l. pater filię. §. de ter. le.

a Ad ipsum.] scilicet abbatem.

b Dantem & recipiente] simile 24. q. 1. dicimus: ff. tu. l. iur. par. per nostra. ff. de bapti. debitum. ff. de auct. tu. l. 1. & ff. de tu. & cur. da. l. ius dãdi. §. prot. aliàs, lex est nemo enim vicẽ plurũ psonarum sustinet. 16. q. 1. sibyteros. & C. de assess. neme. 89. dist. singula. ff. de pact. si plures. ff. de of. psi. l. vlt. Arg. extra. de adop. si §sul. & ff. de elec. cũ inter canonicos. Sed quid si ipse conferret alij potestatem conferẽdi illam dignitatem, nunquid posset ab illo illã recipere, vt sic nõ videretur eã recipere à seipso? Nota argu. ff. de testi. licet. & argũ. 18. q. 4. questi. ff. de auct. tut. pupillus. §. 1. ff. de admi. re. ad ci. perti. l. 2. §. 1. ff. de pb. de multa. in fin. arg. contra ea multa possumus per alios. quæ nõ possumus p nos. 88. dist. epi cop. 5. q. 3. c. vlt. ff. quę res pig. ob pos. Aristo. in fi.

† Instituus effectus † custodiã de iure nõ potuit obtinere: quia cum ratione abbatię ad ipsam a pertineat donatio tam custodiæ, quàm aliarũ dignitatum, ac ẽt prębẽdarum in ecclesia Patrineñ. custodiã ipsã recipere non potuit à seipso. Cum iter dantẽ & recipiente b debeat esse distinctio personalis; sed nec ab alio, cum ius cõferẽdi alius nõ haberet.

† Instituus fuit sub Alexan. iij. c. &

TITVLVS VIII.

De concessione præbendæ, & ecclesiæ non vacantis.

¶ Gelasius † Papa ad Romanos.

¶ *Instituus scienter in beneficium viuentis, deponendus est.*

† In vno vetusto nulla inscriptio.

DE CONCESsione præbendæ, &c.

¶ Supra visum ẽ de præbẽdis & dignitatibus ac earum institutionibus: sed quia sæpè præbendę & dignitates cõferuntur seu promittuntur antequam vacent, & quãdoque ipsæ vacantes non conferunt, sed remanent diu vacantes, merito restabat videre, & prouidere tam circa prouisiones non vacantium, quàm circa negligentiam in conferendo vacantia. Abbas.

De hoc materia tractatur 1. q. 1. & q. 3. per tot. & q. 3. in quibusdam. & 15. q. 7. §. cum enim. & 20. & seq. c. & 3. q. 3. sudiuimus. 2. q. 1. in primis. 7. q. 1. non futem.

QVi in viuoru.] Faciens se poni in beneficium viuentis, ab ecclesiastica communione repellitur. Vel clarius sic vt in rubro: & non diuiditur propter breuitatem. Abbas.

c Communione.] idest, participatione corporis & sanguinis Domini. 7. q. 2. eum qui.

d Pellendi.] & nihilominus deponendi. 2. q. 1. in primis. 7. q. 1. non futem. & c. enim qui, nisi ignorans quis instituat aliquo remoto: quo casu excusatur. ff. de posi. si quis inficiatus. & episcopus tenet ei in alio beneficio prouidere. 7. q. 1. præsentium. & ff. de præb. inter cæteta. Sed pone, q aliqs est iniustè depositus, alius hoc ignorans in locum eius substituitur, & stetit ibi p xl. annos, & postea scit de iure ad alium pertinere, nunc qui debet cedere, & illi restituit? Videtur quòd sic. ff. de præscri. vigilanti & c. si diligenti. 34. q. 2. vitgo. & de re iud. sanguinei. & c. lator. ar. extra. 16. q. 3. c. placuit. §. quas actiones. & ff. de præscrip. de quarta. Sol. Dicũt quidam theologi, quòd qñcũque sciuero rẽ pertinere ad alium, teneor rem restituere. De hoc dictum est ff. de p

fer. vigilanti. Sed hoc non credo q̃ debeatur dimittere, quia eo ipso quòd condemnatus non appellauit, acquiuit sententiæ, & ita transiuit in rẽ iudicatam. ff. de sent. & re iudic. quod ad consultationem, & sic alius iuste fuit institutus.

e Viuis.] nisi iusta ratione depositis. 6. q. 1. eos. 50. distin. postquã. Ber.

NVlla.] Duæ sũt partes. Secunda ibi, Cũ verò. Prima, quidet circa bñficia nõ vacãtia, & diuidit in tres partes; nã primo ponit prohibitionem. Secũdo eius causam, ibi: Ne desiderare. Tertio fortificat, ibi: Cũ enim. Secũda pars principalis, quidet circa beneficia vacãtia. Et primo statuit tẽpus ad cõferẽdũ. Secundo ponit negligẽtiam nõ differentium ibi, Si autem. & coti die allegatur in practica, maxime in 2. parte & ideo nota bene ipsum. Abb.

† Cap. 1. eo. ti. in 1. cõp. Et concordat concil. Triden. sessione 24. de refor. ca. 19. vbi hoc de cetetũ roboratur. & ca. de restãda e. tit. lib. 6.

CASVS. Quidã plati ante concilium Laterañ. conferebãt ecclesias, seu bñficia, & etiam dignitates, antequã vacarent, & sic desiderabãt mortẽ proximi sui in cuius locum credebant se succedere, & ideo statuit cõcilium Laterañ. q̃ de ceterò nulla ecclesiastica beneficia ministeria, vel ecclesia cõcedantur alicui, seu prómittantur, antequam vacent, ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum se credit successurum cum in legibus gentilium hoc sit inhibitum: Turpe enim est, quod expectatio futuræ successionis in ecclesia Dei habeat locũ. Cu enim prædicta officia, ministeria, vel ecclesia vacare cõtingerint, nondũ maneant in suspenso, sed infra sex mẽses personis idoneis conferantur, si hoc eps distulerit, per capitulum postea ordinentur. quod si ad capitulum pertinuerit, & infra dictum tempus hoc non fecerit, episcopus hoc secundum Deum cum consilio religiosorum exequatur: & si omnes fuerint negligentes, metropolitanus absque alicuius contradictione de illis fm Deum disponat. No. quod ex prouisione beneficij vacaturi, de facili causatur votum captandi mortem proximi: ideoque à tali prouisione abstinendum est. Nota. quod capitulum potest habere potestatem conferendi beneficia episcopo excluso. Nota, quod potestas conferendi beneficia deuoluitur gradatim ad superiorem. Item pluta sunt notatu digna, quæ per se patent in ipso contextu.

f Ministeria] idest, officia, siue dignitates.

g Vacante.] Nota quòd beneficium antequam vacet non potest promitti quod fiat, non valent. ff. c. proxi. ff. eo. ti. ex tenore. Et sic obligatio nulla contrahit ex tali promissione, q̃a est extra ius. ar. extra, ff. d pb. relatũ. & ibi soluitur. imò ibi receptus fuit statim in fratrem,

ex eo q̃ dicit Innocentius; que post cassationem concessionis à capitulo factæ, & sic tenuit cõcessio capituli cõtra mandatũ Papæ, & contra inuestituram decani. & sic est arg. quod per inuestituram tus non acquiritur. Item no. quod Papa potest dispensare contra ius.

CAP. IIII.

PRæposuit † nobis T. presbyter, quod cũ C. Papa prædecessor noster, pro receptione ipsius in fratrẽ, & assignatione [a] præbendæ ad donationẽ vestrã spectãtis in ecclesia vestra primo vacaturæ mandatũ Apostolicũ vobis destinasset, decano Remensi executore [b] cõcesso, decan⁹ ipse vos contumaces inueniens, ipsum de præbenda primo vacatura in ecclesia vestra, q̃ ad donationẽ capituli pertinet, auctoritate Apostolica iuestiuit: [c] & inf. Sed cũ præbenda, quæ ad donationem vestram spectabat in ecclesia Cameracẽn. vacasset, eã alij assignastis: [d] & inf. Idẽ autem prædecessor noster quod ab eodem decano factũ fuerat ratũ [e] volẽs haberi, collationem præbendæ factam à vobis penitus irritauit, [f] & eũ de ipsa per annulum inuestiuit. [g] ¶ Licet autem intẽtionis nostræ nõ sit, iuestituras [h] vacaturis factas cõtra canonũ ĩstituta [i] ratas habere, qui secundũ plenitudinẽ potestatis de iure possum⁹ supra [k] ius dispẽsare: [l] † attendentes tamẽ quod idẽ p̃sbyter, nõ de vacatura, sed de vacante per p̃decessorẽ nostrũ fuit inuestitus, [m] vtpote q̃ post cassationem [n] concessionis [o] à vobis facte intelligebatur vacare. [p] Mãdamus, quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipsi cum plenitudine honoris canonici assignetis. [q]

¶ Cap. 1. eo. ti. in 3. cõp. Et vide Federic. consil. 299.

a Assignatione.] facienda, cum vacauerit, eidẽ presbytero. & hoc p̃batur in antiqua compilatione, vbi est illud verbũ, facienda. vnde vr̃ q̃ nihil valuit. ĩ. de præ. inter cætera. vbi de hoc.

b Executore.] dato fortè sub hac forma; mandatum nostrum exequaris.

c Inuestiuit i. assignauit, vt patet p̃ hoc qd dicit ĩ. e. assignatione præbendæ, &c. executor hoc fecit, & malè, vt satis patet per literam inferiorem: sed littera illa, ratum volens, &c. contradicere vr̃. sed Cælestinus hoc ideo dicit, vt excusaret decanum, & assumeret causam cassandi collationem capituli & hoc satis patet ¶ verba Inn. factum n. decani fuit causa quare Cælestinus cassauit concessionem capituli, aliàs nõ debuisset cassasse. sup. de præb. dilectus filius G. non est alia ratio, nisi q̃ ipse voluit, quia de eo quod nihil est, potest aliquid facere. de cons. dist. 2. re vera. versus fi. & simile. sup. de præb. c. proxi. illorum. ibi, quod de memorato magistro prouide, &c.

a Intelligo hoc dictum glossæ iuxta id quod notatur ĩ. de transac. c. 3. super gl. in verbo: ueri Dei vicem.

d Assignastis.] vnde videtur q̃ nihil valuit. ĩ. de præben. inter cætera. immo bene valuit, vt supra de præb. dilectus filius. & hoc probatur per hoc c. vt infra patet, vbi de hoc.

e Ratum.] cum effectu.

f Irritauit.] i. irritum nunciauit Io. immo proprie tenetur vt seq. probant. Ber.

g Inuestiuit.] per talem inuestituram contulit ei ius canonicæ, cum nihil prius debuerit per Decanum.

h De vacaturis.] Innocentius & Cælestinus videntur diuersi. Innocentius non vult habere ratum factum Cælestini: Cælestinus videtur habere ratam inuestituram de præbenda vacatura facta per decanum, vbi dicit; ratum volens factum decani haberi, cum tamen decanus non haberet illud in mandatis. Innoc. voluit habere ratam inuestituram de vacatura: quia Cælestinus inuestiuerat presbyterum de vacante post cassationem concessionis, & sic non poterat ratam habere institutionem de vacatura, cum iam esset inuestitus de vacante per Cælestinum: nec etiam Cælestinus ratam habuit inuestituram de vacatura: immo inuestiuit illum de vacante. Ex hac decre. volunt quidam dicere, quod si Papa mandat aliquẽ recipi in canonicũ, & alius recipiatur, q̃ dẽt cassari, ut hic fecit Cælestin⁹, vnde signatur contra ĩ. de præbus dilectus 2. sed hoc fecit Cælestinus ex plenitudine potestatis, & iniuriam seu illi instituto, quem cassauit, cum de iure teneret electio, vt colligitur.

i Institutа.] ĩ. c. o. c. 1. & ĩ. de præb. dilectus.

k Supra ius.] pro nihilo hoc dicit, quia hic non dispensat. sed propter hoc dicit, quia decanus illum inuestiuit de vacatura: & poterat illam eandem confirmare, & ita dispensasset supra ius, sed non habebat hoc sclũ hic, quia Cælestinus illũ postea inuestiuit de vacante.

[Glo. ista ponit 5. casus quibus Papa dispensat, & 5. quibus non dispensat, sed quintum determinat.]

l Dispẽsare.] nõ 3 cõtra Apostolũ dispẽsat. 34. di. lector. & 3 tra canones Apostolorũ 12. dist. p̃sbyter. Itẽ p̃tra vetus testm̃ in decimis non dandis. ĩ. de decim. ex parte. & c. se Itẽ in voto ĩ. de vo. & vo. redẽp. c. 1. Itẽ in iuramẽto. 15. q. 6. c. 2. & ĩ. de rescrip. constitutus. A contrario sentu. de his duob. dixi. ĩ. de iureiu. quanto. tñ contra vniuersale ecclesiæ statũ dispẽsare nõ p̃t. 14. q. 1. memorandum. Nec p̃t dispensare quod monachus habeat proprium ĩ. de stat. mo. cum ad monasterium, in fin. Nec contra quatuor Euangelia: 14. dist. sicut. Nec contra præceptum Apost. 25. q. 1. sunt quidã. quod intelligo in ijs quæ spectant ad articulos fidei. Item secundum quosdam non dispensat in secundo gradu consanguinitatis supra de ref. sp. litteras. quod non est verum. infra de diuer. Deus qui quod intelligo de collaterali.

m Inuestitus.] per talem inuestituram contulit ei ius canoniæ.

n Post cassationem.] quoad factum referas secundum Ioan.

[Gl. ista arguit, & remittit.]

o Concessionis.] argu. expressum, q̃ si Papa mandat alicui dari p̃bendam, & det alij, tenet collatio, contra mandatum. De hoc dicitur supra de præb. dilectus. a.

[Gl. ista signat contrarium, & soluit.]

p Vacare.] sic ergo vr̃, quod per sniam statim perditur dñiũ, inst. de of. iu. §. vlt. contra id. ff. de rei ven. in fundo, & C. de pac. l. traditionib. & inst. de re. di. §. per traditionem. Sed hoc ideò quia Papa cassauit concessionem illam: à qua sententia non appellatur, vndè statim dominium perditur.

[Gl. seq. recitatur per obiectionem, & triplicem solutionem.]

q Assignetis.] i. collatũ dimittatis. vel intellige assignetis, i. cõferatis iterum de facto. sic.] de iu. pat. si vero. Vel istam assignationem p̃t referre quo ad possessionem, cum de iure eam habuerit per Cælestinum Papam & etiam per decanum de mandato Cælestini: vndè dr̃ supra ratum volentes habere quod ab eodem decano factum fuerat, vt dicebat I. sed factum decani nullum fuit, vt dictum est supra.

¶ Hæc glossa in multis recentioribus est depravata, quæ restituta est ex antiquis codicib. vt est impressa. ĩ. ut eã rectè intelligas uã de Turrecremata in sũ. de ecclesia. lib. 3. ca. 53. 54. & seq. & Melchiorẽ Canũ lib. 3. d locis Theolog. c. 5. vide Et notas vbas in hunc locum vbi omnia hæc dogmata declarantur.

† De hoc articulo vide Felinũ in c. postulasti. ĩ. de rescriuer. quartus casus.

Adde notas huius loci q̃ bus declaratur glossa, in verbo, dispẽsare.

Quia

QVia diuersitatem.] CASVS. Archiepiscopus Eboracen. fuit suspensus à Papa, tempore suspensionis suæ, & etiam postea quidam præter auctoritatem ipsius intruserant se in ecclesiam Eboracen. & aliàs ecclesias, in quibus collatio beneficiorum pertinet ad ipsum: sup his conquestus est archiep̃s dño Papæ: mãdat Papa legato Apost. sedis, q̃ erat in partib. illis, quatenus compellat oẽs, qui acceperunt p̃bendas, vel ecclesias & dignitates gtinentes ad collationẽ archiep̃i præter auctoritatem ipsius, ad resignationẽ ipsarum p̃ sniam excõicationis, & subtractionẽ aliorũ bñficiorum suorũ non obstante confirmatione aliqua à sede Apostolica, in forma cõi obtenta, nisi fortè aliqua illa habuissent spãli auctoritate Apost. sedis vl̃ auctoritate Lateranẽ sis ꝯcilij, ita tñ q̃ tps suspẽsionis intra sex mẽses, nullatenus cõputẽt: quia concilũ Lateranense coeteris negligentes tantum fuit promulgatum: & tunc archiep̃s non potuit vti ꝓpria potestate in conferẽdis beneficiis: & si prõpria culpa suspensus fuisset à prãte conferendi, tñ ad capitulũ pp̃ illam culpã collatio beneficiorum nõ erat devoluta, sed ad dñm Papam donatio pertinebat, qui præter culpam aliquam potest conferre præbendã tpe etiam, quo accessit ad Papam, & permansit ibidem, & recessit infra sex menses nullatenus computetur. tps sex mensium computatur, non à tempore vacationis præbendarum, sed à tempore notitiæ ipsius archiepiscopi. Nota quod per confirmationem in forma communi, nihil iuris acquiritur. Item suspensus ab homine non poterit eligere. Item tempus, quo quis suspensus est, non currit, nec computatur in sex mensibus. Item sex menses currere incipiunt à tempore scientiæ non à tempore vacationis.

[Gl. seq. ponit quattuor similia.

a Diuersitatem corporum.] quia quot sunt capita, tot sunt sententiæ. de consec. distin. 4 sicut in sacramentis. ff. de arbi. item si vnus. §. principaliter. Et voluntates hominum sunt variæ. ff. ad Trebell. quia poterat. & illud.

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Item Ouidius.

Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ.

ADDITIO. Et illud vulgare: Quot capita, tot sensus.

b Alijs suis ecclesijs.] sic infra de excess. prælat. ad fines. & 16. q. 6. nullus omnino.

¶ Idem P. Sanctæ mariæ in via lata diacono Cardi. Apost. sedis legato.

¶ Semestre ad eligendum seu conferendum à iure præfixum non currit legitimè impedito: nec incipit currere, nisi à die notitiæ vacationis. b. d. Et est textus multum allegabilis, & cotidianus.

CAP. V.

†Cap. 1. eod. ti. in 3. cõpi. Huc spectat illud: quod sæpe animi motes corporis temperaturam sequantur. de quo Alfonsus Castrus lib. 2. de iusta hæret. punit. c. 9.

QVia † diuersitatem corporum, [a] diuersitas sæpe sequitur animorum: & infra.

¶ Conquerebatur inter cetera Eborace. archiepiscopus, quod cum ad eũ in ecclesia Eboracen. & alijs [b] suis eccle!js collatio pertineat præbẽdarum, tempore suspensionis ipsius, & postmodũ etiã quidam præter eius auctoritatem se intruserunt † in ipsas: & infra.

¶ Mandamus, quatenus eos, qui præbẽdas vel dignitates eccle!æ Eboracen. vel aliarum ad donationẽ eius spectantes, præter auctoritatem accepe runt † ipsius, ad eas resignãdas monitione p̃missas per excõmunicationis sentẽtiam, & subtractionẽ aliorũ beneficiorum, [c] nõ obstante confirmatione à sede Apostolica obtẽta sub forma communi, [d] quæ confirmat beneficia & præbẽdas, sicut iuste, & pacifice possidentur, appellatione remota cõpellas: Nisi forte aliqua ea vel ex speciali mãdato Apostolicæ sedis, vel auctoritate Laterane. cõcilij [e] ab Eboracen. capitulo sint adepti: Si tamẽ, vt tempus suspen' onis in sex mensib. nullatenus computetur: cum illa Lateranen. concilij constitutio contra negligẽtes § tantum fuerit promulgata: & † tũc si voluerit, non tamen [h] valuerit archiepiscopus ipse in conse-

† Hinc dices q̃s dicitur intrusus, de quo vide Calderinum cr-sil 7. tit. de ver. signifi.

† recepe-rint.

† Codex Barbatiæ ita: & tunc si voluit, non tñ valuit, & cæ alij duo vetusti ita: & tũc si voluerit, non tñ valuit.

§ Idest, tps quo deliberat hæres an uelit adire non imputatur creditoribus hæreditarij in aliqua temporali præscriptione. Ioan. And.

d Forma communi.] per confirmationem enim non creatur ius nouum. ẽ. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. c. 1. & quasi per totum. sic & innouatio priuilegij. ẽ. de priuil. quia intentionis. quia qui confirmat, non donat. ẽ. de fi. instru. inter dilectos. & ff. de iurisdict. iud. & quia. Verum tamen tria requiruntur confirmationi. Per confirmationem fit maioris auctoritatis res. 11. distin. quis nesciat. & si fuerit minus valida, fit magis valida per confirmationẽ, si ex certa scientia hoc fiat. ẽ. de transac. c. 1. Item qa nullius præter auctoritatem confirmantis potest de illo iudicare. ẽ. de consti. ca. 1. & 2. qualiter hoc intelligatur, ibi exponitur.

e Lateran. cõcilij.] ẽ. eo. nulla.

[Gl. seq. dat duo similia, & remittit, vltimo determinat.]

f Suspensionis.] & ita tẽpus in quo quis eligere non põt, non currit. Sed contra. ẽ. de elect. c. vlt. sic & impedito agere, non currit tps. C. de an. exc. l. 1. §. vlt. & C. de iure dot. in rebus sic nec tempus deliberationis i imputatur creditori. C. de inte delibe. sancimus. §. donec in fi. argum. ff. quemad. serui. amit. si quis alia §. vltim. & l. fi. locus. Quando non currat præscriptio, dictum est supra de præscrip. illud & cap. cum non liceat. & hoc dicit littera ista. sed si ante suspensionem vel post absolutionem capitulum supplevit negligentiam archiepiscopi, valebit factum capituli. & hoc quod tempus illud non currit, intelligo cum non est negligens in petenda absolutione sicut archiepiscopus non fuit negligens: qui statim post suspensionem suam iuit ad curiam pro absolutione, alias imputaretur ei argum. dicto c. quoniã. & supra de resti. spo. si autem. simile. ff. de reg. iu. qui potest & ff. de re milita. non omnes. §. qui captus. Lau.

g Negligentes.] sicut ceteræ præscriptiones supra de præscrip. vigilanti. & 17. q. 3. capitulo placuit. §. potest.

[Gl. seq. inducit duas concor. & vnum contrarium, demum signat contrarium, & remittit.

h Non tamen valuerit.] hæc tñ bona ratio est, C. iõ non præiudicat ei C. de anna. excep. l. 1. §. vlt. & ff. de vsur. cum quidam. §. si pupillo. argum. contra. ff. ex quibus cau. ma. hem ei. Item signatur contra. quod suspensus eligat. ẽ. de clen. excom. min si celebrat. ibi absoluitur.

Aqua.]

a A qui.] Ex hoc loco colligitur quòd archiepiscopus esset suspensus ab officio & iurisdictione, vt dicebant Lau. & Ioan. supra de consue. cum dilectus.
[Gl. seq signat contrarium.

b Suspẽsus.] sic patet, q̃ licet culpa sua inciderit in excõicationẽ, vel suspensionẽ, nõ iputaĩ ei q̃d ex illa culpa q̃ cesserit. 15. q. 1. si cõ cupiscentia. & cinebriauerũt. & est simile, vbi culpa q̃ cedit. & tñ non imputant ea, q̃ ex culpa sua q̃ cesserunt. ¶ Ce ipon sa. veniens ad nos. ff. de fur. l. verũ. & l. q. iniuriæ. in prin. ff. de pub. & vect. sed ij q. §. fin aũt ar. p. 50. di. sape. & c. studeat. ff. quod metus caus. si mulier. Ioan.

c Præter ei⁹.] qa dñs Papa põt concedere præbendas siue fuerit negligẽs, siue vigilã. ar. 9 q. 3. p principale. C. de quadriẽ. præscri. l. bñ à Xenone. & ī. c. o. q̃ posuit. Item argu. est hic q̃ bona cl. rici dãnati deuoluenda sunt in fiscum ecclesiæ. ī. de cle. non resi. c. penud Accessit.] sic miles commeatu acceptu, i. stipendijs quibus cõmeare, i. abire dẽt. reipublicę cã abesse vĩ quousq; in domum suam perueniat: cum est i domo, non abest cã rei publicæ q̃diu est in itinere hẽt priuilegio. ff. ex quib⁹. cau. maio. l. miles. & l. q mittunt. in fi. sic & totum istud tps quousq. receperit se i domum suã, nõ currit.

d Notitiæ.] sic ī. de ī. negl. præl. licet de hoc dicatur ī. eo nulla. nam is qui nescit, potestatem experiendi non habet. ff. de calum. annus. in fi. & 2. q. 6. biduũ. & ff. de ædil. edi. cum sex menses.

CVm nostris fuerit olim.] Diuiditur: nam primò ponit gratiam & executionem thesaurario concessã. Secundò exceptionem contra illam. Tertio processus executorem. Quartò pronũciationem auditoris. Quinto pronunciationis confirmationem. Secunda ibi, Verum Tertia ibi, Quod dixi. Quarta ibi, Auditor. Quinta ibi, Nos verò. Abbas. Sic.

CASVS. Significatum fuit domino Papæ, quòd præpositura Lausañ. ecclesiæ tanto tempore vacauerat, quòd donatio illius ad sedem Apostolicam fuerat deuoluta. Vnd. Papa mandauit episcopo & canonicis Lausañ. vt præposituram ipsam conferrent thesaurario Lausañ. quibusdam super hoc executoribus sibi datis: episcopus & canonici coram executoribus proposuerunt, quòd illa præpositura non vacabat, quia licet ille, qui fuerat præpositus, electus fuit in episcopum, tamen post suam consecrationem fuit electus denuo in præpositum, & eam sicut antea possidebat: executores dicentes hoc esse contrarium iuri, ipsam præposituram de iure vacantem præfato thesaurario assignarunt: hæc omnia proposita & allegata fuerunt coram auditore dato à Papa & alia plura: auditor de mãdato Papę decreuit, vt quicquid factum fuerat à prædictis executoribus obtentu prædictarum litterarum, haberetur irritum & inane, eo quòd p̃ falsã suggestionem, & veri suppressionem fuerãtim p̃tratæ, cũ illa præpositura nõ vacaret de facto, quãuis de iure vacaret, quia talis possessio plus haberet facti, q̃ iuris, & dñs Papa sẽtẽtiam illam ratam habet & firmam, & mandat quibusdam, vt vbi præfatus episcopus sufficienter ostenderit, quòd vel ex indulgẽtia sedis Apostolicæ speciali, vel ex alia iusta causa & necessaria post consecrationem suam p̃positura cõcessa fuisset eidem, cõpellant ipsum ad resignationem ipsius præbendæ, deinde moneant & inducant capitulum Lausañ. vt thesaurario conferre p̃curent. Nota, quòd cum aliquis transit de vna dignitate ad aliam dignitatẽ, prima vacat, siue vacat de iure, li et ille de facto primam retineat cũ secunda. Itẽ per surrepticias litteras non datur iurisdictio. Item licet beneficium de iure vacet, & non de facto, tamen mentio facienda est in litteris super hoc impetratis de ipso facto, aliàs non valẽt, vt hic patet. Item in iure canonico sunt quædam quæ plurimum habent facti, & parum iuris. Item propter iustam & necessariam causam potest episcopus, vel alius prælatus habere plures dignitates etiam inconsulto Papa.

e De iure.] de facto tñ non vacabat, vt infra sequitur.
[Glo. seq. quærit, arg. pro soluit contrariam. in fine quærit, ponit opin. Io. sed contrarium soluit.

f Assignarunt. Sed nunq̃d possunt hoc facere executores, quib. si hoc tolũ mãdatũ est, vt aliquos moneãt recipere aliquẽ in fratrẽ, cosdem si noluerint compellendo? Vt q̃ sic, cum omnia accessoria intelligantur sibi cõmissa. ī. de offic. del. præterea. & c. prudentia. in fi. ff. de procur. ad rem mobilem. & l. ad legatum. Sed non est ita, quia forma mandati diligenter est seruanda. ī. refer. cum dilecta. & ī. de off. dele. venerabilis. & 27. q. 1. si cultos. sed si mandetur sub hac forma Mandatum exequi non tardetis, secundum quod mandabatur istis executoribus, vt patet in integra: tunc possunt

rendis præbendis vti p̃pria potestate, à qua si etsi fuerit †tua culpa suspensus, b non tamẽ ad ipsũ capitulum ea illa culpa præbendarũ erat donatio deuoluta: sed ad illũ tpe suspensionis illius† præbendarum donatio pertinebat, q̃ p̃ter c eius desidiam & negligentiã poterat præbẽdas donare. † Tempus etiam quo ad Apostolicam sedẽ accessit, d & apud illã permansit, vel recessit ab illa: infra sex menses nullatenus computetur. Semestre autẽ tempus nõ à tempore vacationis p̃bendarum, sed notitiæ e ipsius potius volumus computari.

¶ Idem Basilien. †episcopo, & abbati sanctæ Mariæ.

¶ Non valent littera ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorato facti possessione non faciunt mentionẽ. Ad secundùm verum & cõmunem intellectum: Et est textus multum allegabilis, & habet materiam cotidianam, & fuit decisio multum subtilis.

10 ** 20 30 40 50 60

† fuit

† Viãe l. pupillus ff. de priuil. creditor. & l. graui. ff. de his qui no. infa.

† al. ita: Basilius episcopo al. ita Basilien. & Beliceñ. episcopis & abbati &c.

† ipsius.

† C. 3. eo. ti. in 3. comp.

† Lausoñ.

† al. tanto tẽpore vacauisset.

† Lausoñ.

† al. ita: litteris nostris receptis.

1 In antiqs exemplarib. ita: quib. hoc solum mandatum ẽ, vt aliquos cõpellant recipere aliquẽ in fratrem.

2 Illa allegatio caderet in casu conuerso cõpulsio enim bene esset accessoria ad prouisionẽ, sed non prouisio ad cõpulsionẽ. & glo. intellexit, quòd cõpulsio nõ venitur in prouisionẽ, sed per compulsus, fiẽdam. Ioan. And.

possunt facere qđ dicit littera ista, ſm qꝙ iſti fecerunt ſed factum iſtorũ effectũ non habuit, q̃a non vacabat præpoſitura de facto: & litteræ non valebant impetratę tacita veritate, vt dr in fine. Si verò ſimpliciter mãdetur ſub hac forma, Mandamus, vt tales compellatis, vt talem recipiãt in canonicum & in fratrẽ, tunc nõ poſſunt illum ponere in poſſeſſionẽ ſiue inueſtire, ſed ſimpliciter compellere, hoc vidi de facto. Sed ſi mãdet, vt illum mittant in poſſeſſionem præbẽdæ, nunquid poſſũt excõicare ꝓdictores & impedientes? Io. dicit qꝙ nõ: q̃a executio tũ & non coercitio eis mãdata eſt. Ego credo quod poſſunt: quia illa executio nulla eſſet ſi coercitionem aliq̃ nõ haberet. ℣. de offi. delega. ex litteris. & ff. ℣ iuriſ. omn. iud. l. 3.

[Gl. ſeq. notat & remittit.

a Falſi ſuggeſtionem.] ex hoc vr̃ qꝙ ſi commiſſio per falſi ſuggeſtionẽ ſit impetrata, & iudex eam ſecutus tulit ſententiam, quòd ſententia non teneat ipſo iure. 1 argum. ſupra de reſcrip. conſtitutus, & ſupra de re iud. cum l. & A. & C. ſi ex fal. inſtr. falſam. ſecus videtur ſi eam non ſequitur, vt in c. cum l. & A. De hoc dictum eſt ſupra de reſcrip. ad audientiam 3.

1 Adde pro deciſ. huius q. l. quæ relã & ibi Cy. C. de fal. l. 4. op. & l. 1. C. ſi ex fal. inſtr. Io. And.

[Glo. ſeq. arg. ad quæſtionem quid de primo reſcripto, quando non fit mentio in ſecundo.

b Non vacaret de facto.] ex hoc videtur quòd ad hoc vt reſcriptum non ſit vitioſum, non ſolum ea quibus iuris ſunt, narranda ſunt, ſed etiam ea quæ ſunt facti: pari ratione videtur quòd ſecundum reſcriptum non faciat mentionem prioris reſcripti inualidi: quòd non valeat ſecundum, ſed non eſt ita. a ſupra de conſtit. vti bonæ. quia litteræ priores nõ dicuntur priores, ſed nullæ potius exceptione oppoſita. 7. q. 1. factus eſt. nec litteræ, quæ non vallent, debent præſtare impedimẽtum ſecundis quæ valent. infra de iure pa. illud. ff. de leg. 1. ſi ſeruus legatus. §. ſi ſeruus. ff. de ver. oblig. ſi dari ſtipuler. vbi ſtipulatio, quæ poteſt elidi per exceptionẽ, non impedit ſecundam. ſic poſſeſſio non dicitur vacua quam alter quocunque modo poſſideat, vel detinet, licet reuera nullus poſſeſſor ſit. ff. de acti. emp. & ven. l. 2. §. vacua. Ber.

2 Idem non ſupra de reſ. ex tenore. in fi. 1. gloſſ. de hoc infra de reg. iur. non præſtat. Ioã. And.

c Talis poſſeſſio, ſcilicet quæ habetur ab eo qui habet plures dignitates.

[Gloſſ. ſeq. tractat de triplici poſſeſſione.]

d Plus habet facti.] not. quòd alicui poſſeſſio acquirit qñq; qui habet plurimum iuris, & minimum facti & ſic acquiritur mihi poſſeſſio p ſeruum, vel eũ quem habeo in poteſtate, vt ff. de acquir. poſ. poſſeſſio quoq; & tunc ignoranti acquiritur poſſeſſio & currit vſuca. ff. pro ſoluto. l. 2. in fi. Quandoque poſſeſſio habet multum iuris & facti, cum acquirit per procuratorẽ, & ignoranti acquiritur ſed vſucapio non procedit niſi ſcienti. C. de acqui. poſ. l. 1. ff. pro ſolu. l. 2. cu l. ſeq. & ff. de acqui. poſ. poſſeſſio quoqu. §. 2. quandoque poſſeſſio habet parum iuris, & plurimum facti, vt illa quæ corpore noſtro acquiritur, quia ibi animus noſter neceſſarius eſt. C. de acqui poſſ. licet. & tunc vſucapio non procedit ſine corporali poſſeſſione. ff. ex qui, cauſa. l. igitur ſuper hoc datus à nobis, de mãdato noſtro decreuit, vt qđ à memoratis executorib. factum fuerat, obtentu litterarũ noſtrarũ, eo qꝙ p falſi ſuggeſtionẽ[a] & veri ſuppreſſionẽ fuerant impetratę, cũ ꝓpoſitura illa nõ vacaret de facto, [b] q̃a talis poſſeſſio[c] plus hẽt[d] facti q̃ iuris, haberet[e] irritũ & inane. Nos vero ſmam eiuſdẽ ratã habentes, Mãdamus, quatenus niſi ꝓdictus eps ſufficiẽter oſtẽderit, qđ vel ex indulgentia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, vel ex alia iuſta cã[e] & neceſſaria, ſibi poſt cõſecrationẽ ſuã præpoſitura conceſſa fuerit memorata, ipſum ad reſignationẽ ip[i]ſ[i][us] (ſi ſpõte noluerit) cõpellatis. † Deinde Lauſan. capitulum ad conferendam eam theſaurario ſupradicto diligenti[us] inducere[f] procuretis.

¶ Idem ſarchidiacono Richemundiæ.

¶ Vbi conſtat beneficium collatum per habentem poteſtatem per exceptionem abiurationis & renunciationis & non debet poſſeſſio retardari.

CAP. VII.

Poſt † electionem & deniq; ſi emptor cum l. ſeq. & talis eſt hæc poſſeſſio, quia habet plus hic facti q̃ iuris, imo nihil iuris habet hic: niſi oſtendat qꝙ poſt conſecrationẽ ꝓpoſitura iuſta de cã fuerat ei cõceſſa: quia ſi hẽret aliquid iuris, nõ cõpelleretur ad renunciandum fine cã. 16. q. 7. inuentũ. §. 6. dict. ſatis peruerſum. Item in acquirẽda poſſeſſione plurimum facti conſiſtit, & parum iuris: quoniam ſine corporali actu non procedit, vt prædicta l. licet in retinẽdo plurimum iuris eſt: qm̃ ſolo animo retinet. C. de acqu. poſ. nemo ambigit. & l. licet: & ſolo animo perditur. ff. de acq. poſ. poſſideri §. i amittẽda.

† Vid l. fil. §. inuitus. ff. de procura. & l. inuitum & vtrobique Alexã. ff. de ſer. vrb. ꝓd.

[Gl. ſeq. q̃rit, & ſoluit. & huic dect. dupliciter reſpondet.]

† In antiqua ita. magiſtro H. Archidiacono.

e Iuſta cauſa.] not. quòd ex iuſta cauſa poteſt quis habere plures dignitates ſecundum antiqua iure incõiulto dño Papa, vt hic colligitur. hodie vero nõ licet ſine ſpeciali diſpenſatione domini Papæ. ſupra. de præben. de multa. iuſta cã poſſet eſſe paupertas epiſcopatus, arg. 19. q. 2. vnio. & ſupra de præben. expoſuiſti. Sed pone qꝙ aliquis habens beneficium cum cura animarum, recipit aliud beneficium cum cura animarum, & nihilominus retinet primum quod vacat ipſo iure: alius dicens beneficium vacare: impetrauit lras à domino Papa ad delegatum, vt illud beneficium ſibi conferat, ſi eſt ita, nulla mentione habita in litteris de tali poſſeſſione, nunquid valent litteræ taliter impetratæ? Credo quòd valeãt. & ſicut ille ad quem pertinet collatio illius beneficii, põt illud conferre poſſeſſore irrequiſito, vt dicit decr. illa, de multa. & ſupra de ele. cum in cunctis. quæ loquitur in epiſcopo ſicut hic: ita delegatus iſte poteſt conferre beneficium illud, cum in hoc eandem habeat poteſtatem: non obſtante quòd de hoc in litteris mentio non habetur. Sed hic non valuerunt litteræ, quia ex noua cauſa potuit eligi de nouo poſt ſuam conſecrationem ad præpoſituram eandem vacantem, prout Papa mandat inquiri ſecus, ſi non fuiſſet poſtea electus, ſed præpoſituram retinuiſſet ex prima conceſſione, credo qꝙ tenuiſſet collatio executorum per decr. prædictam. Vel dicas, litteras tales non valere iure nouo illius decre. de multa. & idem credo in perſonatibus & beneficijs curam animarum habentibus, ſecus in beneficiis ſimplicibus, ꝛ aut ſi vnum beneficium ſit cum cura vel perſonatu, & aliud ſine cura vel perſonatu, tunc eſt facienda mentio de poſſeſſione facti, aliàs non valent. Ber.

[Glo ſeq. quærit, & ſoluit.]

† Innocentius dicit idem in beneficijs vel præbẽdis qñ receptio ſecundæ vacat primæ, puta, ſi ſic habẽt ſtatutũ vtriuſq; eccleſiæ ſecundum Hoſtien. vel ſynodale, vel ponit in iure communi in caſu. ℣. eo. lr̃a Io. And.

f Inducere.] & nunquid poſſunt, ad hoc eos compellere, vt eum recipiant, ſecundum quòd poſſunt epiſcopum compellere, vt renunciet? Non credo qꝙ poſſint compellere eos: quia monitores tantum eſſe videntur.

ꝓOſt electionem.] Contra agentem poſſeſſorio ordinarie, nõ obſtat exceptio reſignationis, & abiurationis. ſed iſte intellectus non facit ad titulum, & ideo ſummittur ſecundo, quòd dignitas non vacans alteri conferri non poteſt. Et duæ ſunt partes. In prima facti narratio. In ſecunda ipſius infinitio: ibi, Quoniam & quælibet pars ſuo diuiditur, vt de ſe patet. Abb Sicu.

CASVS.

CASVS. Magister H. & R. de sancto Cadmundo cõtendebãt ad inuicem de archidiaconatu Richemundię, propter quod accesserunt ad dñm Papam. In præsentia eius ex parte R. de sancto Cadmundo, in hunc modum fuit propositum: Vacante archidiaconatu Richemũdiæ, Archiepus Eboracen. in remotis agẽs hoc audito, archidiaconatũ ipsum contulit magistro H. mandans capitulo Eboracen. vt eu in archidiaconũ reciperẽt: sed ipsi mãdato ipsius arq; scere noluerũt: quia p̃ decessor Innocẽtij inter cætera q̃ decano & capitulo Eboracen. sub priuilegio concessit decreuit ordinõnẽ canonicorũ seu pbendarum liberã esse, vt videlicet idonea & honesta psona, cui archiepus vacantẽ pbendã vel dignitatem in ecclesia Eboracen. duceret cõferendã, secundum antiquam consuetudinem ecclesiæ præsentaretur decano & capitulo Eboracen. & si quis contra hoc esset introductus, nec pro persona, nec pro canonico haberetur & si archiepus. ☞. tempus Lateranen. cõcilij secundum formam priuilegij hoc non faceret, tunc liceret decano & capitulo prædicta conferre. Sed quia de ipso decano in litteris archiepiscopi mentio non fiebat, per quem debebat in capitulo inuestiri: ipsius mandato fuit contradictũ, & sic collatio archiepiscopi reprobata, credentes auctoritatẽ cõferendi ad capitulum deuolutam R. de sancto Cadmundo archidiaconatum contulerunt installantes eundem: proponebat insuper dictus R. quod magister H. renunciauerat & abiurauerat collationi archidiaconatus, quam sibi fecerat archiepiscopus, & post illam renunciationem eidem archiepiscopus contulit archidiaconatũ, unde dictus R. tam ratione primę concessionis, quam secundæ, petebat assignatum sibi archidiaconatum confirmari. His & alijs auditis, quia constitit domino Papę archidiaconatum prædictum magistro H. per archiepiscopum primo fuisse concessum, & quod institutio facta de ipso H. non fuisset secundum iuris ordinem reprobata, archidiaconatus non vacans alteri conferri non potuit: sed magistro R. qui contra iustitię regulã in locum alterius pro uehi se consensit, super ipso archidiaconatu silentium imposuit, decernens, vt institutio facta per archiepm de magistro H. fortiat effectũ; & si postmodũ aliquis apparuerit. q̃ ☞ ipsi u aliquid uelit opponere super renũciatione uel abiuratione, vel aliquo præmissorũ, ordine iudiciario poterit experiri. No. ☞ prima electione uel confirmationem [a] episcopi Ehen. vacante archidiaconatu Richemũdiæ, quem tenuerat Eboracen. archiepiscopus cũ tibi propria liberalitate concessit, dans Eboracen. capitulo in mãdatis, vt te in archidiaconũ recipere procurẽt: cuius noluerũt mãdato parere, quia prædecessor noster inter alia, q̃ decano & capitulo Eboracen. suo priuilegio noscitur indulsisse, ordinationẽ [b] canonicorũ seu personarũ, liberã esse decreuit: vt videlicet idonea & honesta persona, cui archiepiscop9 vacantẽ in ecclesia Eboracen. prabendã uel dignitatẽ duxerit ‡ cõferẽdã, secundũ antiquã, ipsius ecclesiæ consuetudinẽ, præsentaret decano & capitulo supradictis: & infra. ¶ Si † quis contra consuetudinem huiusmodi, in ecclesia ipsa esset per aliquem introductus, nec pro persona, nec pro canonico haberetur. Quod archiepiscopum infra terminum Laterañ. † concilij secundum formã prę scriptam personæ idoneæ nõ conferret, liceret decano & capitulo auctoritate Apostolica iuxta eiusdem concilij statuta cõferre. ¶ Cũ igitur in litteris archiepiscopi directis capitulo de decano mẽtio nulla tenus [c] haberetur, per cuius manum debebas in capitulo inuestiri: ei9 mandato extitit contra dictũ: & infra. ¶ Ipsius igitur institutione [d] propter præmissas rationes a capitulo reprobata, [e] ipsi intelligentes archidiaconatus donationẽ ad eos tã auctoritate Laterañ. cõcilij, quã indulti sibi priuilegij, deuolutã, R. de sancto Cadmũdo † illũ vnanimiter cõtulerũt, inuestientes eũ dẽ de ipso, & soleniter installãtes. Processu vero tẽporis præfatus archiepiscopus, post resignationẽ [f] & abiurationẽ a te factã, & receptã ab ipso, eidem R. archi-

brata, ea non cassata, non est alia facienda. Item qui in locum viuentis institui consentit, debebit repelli. Itẽ post factam constitutionem potest apponi abiuratio, vel renunciatione per surreptionẽ habeat dignitatem.

[Glo. seq. rec. per contrariũ de dec. cum in cunctis. ☞ dupliciter soluit.]

a Confirmationẽ.] supplc, & cõsecrationem, quia alias non dicitur vacare plenẽ. de elec. cum in cũctis. vel ipse electus cõsentit, vt archidiaconatus ipsius daret magistro H. & sic vere uacauit. † sub Alex. iij. c. 8.

[Glo. seq. signat cõtrarium, & soluit. impugnat allegationẽ, q̃ in fine coadiuuat.]

b Ordinationem.] i. institutionem. Sed contra. ☞. eo: ver. qđ si archiepiscopus infra terminum Lateranen. concilij secundũ præscriptam formam personæ idoneæ nõ cõferret. Solu. ad capitulũ & decanum pertinet institutio in capitulo & in stallo. ad archiepiscopum autem pertinet institutio in prębenda & dignitate. ideſt, collatio beneficij vel dignitatis, vt ☞. ver. psonæ idoneæ.

c Mentio nullatenus.] nec erat necesse facere mentionem de parte, ideſt, de decano: cũ pars teneatur in toto. 94. dist. legimus. in fi. & 14. q. 5. pœnale. de concess. dist. 5. non mediocriter. ff. quod met. cau. l. 1. ff. de reg. iu. in toto. sic etiam episcopus in ecclesia 7. q. 1. scire. Sic nomine populi continentur senatores. inst. de iur. nat. ☞. plebs. [Sic & familiæ appellatione, ipse dominus familiæ continetur. ff. de ver. signi. familiæ. quandoque tamen nomine ecclesiæ non comprehenditur episcopus. 63. dist. c. sacrorũ. ☞. ex his. & ☞. de ver. sign. cum clerici. & 56. dist. Apostolica & infra de testam. requisisti 1. argum. contra prædicta quod plus valet specialis nominatio, quam generalis, 23. distinct. quamquam cum suis concordan. & supra de rescript. sedes Apostolica. cum suis concordan. cap. eam te.

† Cadmundo.

† In multis antiquis ita: Et si quis.

¶ duceret.

d Institutione.] ideſt, collatione 2.

e Reprobata.] ideſt, non admissa.

f Resignationem.] hoc proponebatur sed non fuit probatum; sed si probaretur, quia tamen petebatur confirmatio ratione primæ concessionis, quæ non tenuit, non prodesset, sed forte tenuisset ratione secundæ concessionis ab archiepiscopo factæ: immo videtur, quod non, dummodo locum viuentis scienter ☞ occupauerit. 1. q. 1. in primis versus princi.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

1 Hæc intra loquunt qñ expressio episcopo submittitur eccla: vel qñ dñ per ecclesiã episcopum eligi. Ioan. And.

2 Concor. l. illud. ff. de minor. & l. itẽ apud. ☞. hoc edict. ff. de iniur.

3 Secus si ignoranter. 7. q. 1. præterea. Inno. de prębẽ. inter cætera. secũdum Host. Ioan. And.

a Confir-

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

a Carere præbenda.] nota quòd qui receptus est in canonicũ, diu præbenda carere non debet. sic ẽ. de præb. & digni. relatum. & c. dilectus. sed illa, dilectus. ꝺicere videtur: ibi enim mãdat Papa, ꝙ distributiones cotidianę conferãtur, & hic expectat quousq; vacauerit bñficium: quare nõ mandat hic dari distributiones? Respondeo, hic fuit receptus simpliciter in fratrẽ & socium nulla mẽtione habita de aliqua vacatura: & sic debet expectare vacaturã, vt hic dr. & in c. dilectus fuit receptus in fratrem, ita ꝙ nihil perciperet nisi loco proxime vacaturæ, quod non licuit. & ideo fuit illud cassatũ. vnde Papa noluit ꝙ illi darẽtur distributiones propter vitium expressum: qd̃ credo fuisse factũ ex gratia. hic noluit facere, hanc gratiã. antequam ille C. fuit receptus in fratrẽ vacauit præbenda, & alius eam habuit: vt habetur in integra. Bernar.

Magister meus dicebat ꝙ hic nõ erãt cotidianæ distributiones. Abb. vide qd̃ post Innocentium dixi de cõst. cum M. sup. gl. hic põt. I. ℣ Cap. 6. e. tu. in 3. cõpil.

Litteras.] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, Cum igitur, Prima subdiuiditur. Nã primo ponit formã mandati ꝑ actore directi. secundo allegationem actoris: ibi, De facto. Tertio defensionem rei: ibi, Sed ꝑpositus. Quarto elicit dubia ex ꝑdictis: ibi, Vnde. Ab. CASVS. Significatum fuit dño Papæ, ꝙ in ecclesia sancti Vuiscardi Bremẽsis quædã præbenda vacauerat tanto tempore, ꝙ ipsius donatio ℔m cõciliũ Laterañ. ad ipsum fuerat devoluta. vñ Papa mandauit quibusdã, quatenus D. clericum in iure, qui se fatentur te cõtra statuta præfati concilij recepisse: Sententialiter † decernimus, vt tibi quamcitò se facultas obtulerit, prębendale beneficium in Tridẽ. † ecclesia conferatur: cum ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere prębenda. a

† al. ita: Sententiãdo decreuimus.

† Tridoñ.

† al. ita, magistro P. & ẽpo R. ca.

¶ Idem ẽpo, & magistro. † P. canonico Hildesemensi.

¶ Si habens prebendã in eadem ecclesia recipit dignitatem cum prebenda, vel aliã prebendam vacat prima: & quamuis a superiore sibi confirmetur, tamen valet impetratio per alium facta de ipsa, etiam tacito de possessione alterius, quę colorata non est. h. d. secundum verum intellectum. Panor.

CAP. IX.

Litteras † vestras accepimus, ꝙ cũ pro D. clerico vobis scripserimus, vt eũ de præbenda vacãte sancti Vuiscardi Bremẽ. quã dicebat ad donationem nostrã fuisse iuxtà Lateranen. concilij statuta deuolutam, curaretis auctoritate Apostolica inuestire: et inf. ¶ De facto fuit propositũ b corã nobis, † ꝙ H. ꝑpositus, quondã simplex canonic9 eiusdẽ ecclesię, de ipsa † i maiori ecclesia in canonicũ est electus: c & postmodũ anni spatio euoluto, in ipsa ecclesia sancti Vuiscardi in prępositum est assumptus prio rẽ † præbendam nihilominus retinens, quam in ipsa ecclesia tunc habebat, & infra. ¶ Sed prępositus allegabat è cõtra, ꝙ erat ex cõsuetudine d generali, ꝙ vnus in eadẽ ecclesia plures haberet præbendas, & cũ archiepiscopus Bremẽ. prępositum ipsum, de præpositura in plena synodo inuestiret, tam prępositurã illã, quàm præbendam ei de communi. † canonicorum confirmauit e assensu: & infra. ¶ Vnde cum vobis dubium videretur, vtrum cum aliquis de vna prębenda eligitur ad aliam, statim prior vacare incipiat, an per sententiã debeat adiudicari † eidem: an propter confirmationem huiusmodi, quæ superius est expressa, præbenda illa dici debeat non vacare: nos consulere voluistis. ¶ Cum igitur, si ita est, prębenda illa, etsi nõ de facto, de iure tamen vacare noscatur f: Mandamus, quatenus dictũ Præpositũ, vt illam sine

† In obs. antiqs. ita. de ipsa in maioris ecclesiæ canonicũ est electus.

† In codice Barbatię ita: priorẽ ẽt prębẽdã nihilominus detinens.

† Dicto, cõl deest in recẽtioribꝰ. q̃ habent veteres vt plurimũ.

¶ vobis, legit in antiquis, & ita ẽt hĩ ãtiqua cõp.

sensu capituli, ei confirmauit: dubitabãt illi executores cum aliquis de una ꝑbenda eligitur ad aliã vtrum statim prima vacare intelligatur, an per sententiam debeat adiudicari eidem: & an ꝑ ꝑ confirmationem prædictam, præbenda illa debeat dici non vacare: si ꝑ hoc consuluerũt dum Papam: & ipse respondet, ꝙ si est ita, ꝑbenda illa, & si ꝺ iure vacet, de facto tñ nõ vacat: vnde mandat, quatenus dictũ præpositum cõpellãt, vt illam resignet: & cũ de facto vacauerit, illam prędicto clerico assignare procurent. Nota, ꝙ præbẽda dicitur vacare de iure, & non de facto: & sic de ipso facto facienda est mẽtio in litteris domini Papæ super illo beneficio obtentis.

b Propositum.] ab ipso D. clerico.

c Electus.] nihilominus retinuit præbendam: & canonici minoris ecclesię, ꝙ ut sequitur.

d Ex consuetudine.] hæc consuetudo potius fuit censenda corruptela. ℨ. de consuetu. ad nostram. & duobus ca. seq. quia quot præbendæ vꝫ ꝑ sonatus sunt in ecclesia, tot canonici debent constitui. arg. ℨ. eo. nulla. & ℨ. de instit. i ecclesia. & 89. dist. singula. & ℨ. de præb. de multa.

e Confirmauit.] quod facere non potuit. ℨ. de elect. dudum 2.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, an episcopus possit eidem confirmare plura beneficia in vna vel diuersis ecclesijs. allegquòd non subdit illud verum in prohibitis ꝙ decr. de multa. vel i beneficijs ecclesiast. allegat. 2. iura, & remittit. Demũ tenet etiam in vna dispensari posse ex causa.]

f Vocare noscatur.] per hoc videtur quòd episcopus non potest alicui cõferre plura beneficia. supra de præbendis, de multa, quia non potest dispensare quòd aliquis habeat plures ecclesias vel præbendas intitulatas. 70. distinct. sanctorum. Item eo ipso quòd transiuit ad secundam ecclesiam, vacauit prima. 22. quæst. 2. si quis iam translatus. & supra de elect. cum in cunctis. & supra de præbendis, de multa. & est sim. ff. de re iud. l. 4. §. si quis ex conuentione. ff. de diuort. l. vlti. in fine. Et hæc quę dicta sunt locum habent quando

recipit

fabiudicari, legit i oib manuscriptis, & ponit pro auferri, qd̃ & sensus ĩdicat, vnde colliges ꝑterã in aliquot vulgatis legi, adiudicari. in alijs abdicari ꝙ est sanius.

recepit ſecundam eccleſiam tãquã intitulatam cum cura animarum: ſecus ſi recipiat ſimplex beneficiũ, quia per conſtitutionem illam, ſupra de præbendis, de multa. non vt epis adempta diſpenſandi facultas circa beneficia ſimplicia, vel circa beneficium & eccleſiam, ſed in perſonatibus & bñficijs curã animarũ habẽtibus. Sed vt in eadẽ eccleſia habeat quis plura beneficia eps diſpenſare nõ poteſt, vt hic colligit cum dicatur, q talis ꝓbẽda de iure vacet, non obſtante confirmatione archiepi ꝓdicti. præterea ſimile habes ī. eo. cum noſtris. ff. ad municipa. l. municeps 2. & C. de pac. dotalib. ſi mulier. 26. diſt. acutius. in fi. Ar. ꝯ. ff. de actionibus & obliga. quoties. 1 & C. de rei vxo. actio. l. vnica. §. ſciendũ. Ioan. de hac diſpenſatione dixi ī. de præb. de multa ſed melius ī. de electio. dudum in gloſ. nota ergo in gl. Vel dic q ideo confirmatio non valuit, quia p talem confirmationẽ non intẽdebat di pẽſare cũ illo, qa ſemper eſt neceſſariũ vt diſpenſatio exprimatur. ī. de ſchiſmaticis capitulo ſecundo, & ita confirmatio non valuit, cũ iam vacaret de iure, licet nõ de facto, nec archiepus intendebat diſpẽſare cũ ipſo. & ſi cã fuiſſet, poterat diſpenſare cum ipſo, vt ī. eo. cum noſtris. Ber.

¶ Non eſt ſic iuri inimicũ habere duas actiones ex eadem re, ſicut habere duas ꝓbẽdas in eadẽ eccleſia q non ſic effectiuè recidunt in vnã. ſicut actiones. & in §. ſciẽdũ, q ſequit, mulier hẽt dotẽ & legatũ qa maritus hoc voluit. quia in his nulla eſt abſurditas. ſed in caſu decre. ſecus. do. And.

† Ca. 7. eo. ti. i 3. compil.

† conſtituit

difficultate reſignet appellatione remota cogatis: quam cum de facto vacauerit, clerico memorato cõferre curetis.

¶ Idem epiſcopo & archipreſbytero Papien.

¶ *In eccleſijs non numeratis, vacatio prebendarũ ſeu canonicatuum poſſibilis non eſt: nec ſit ibi reuolutio ad ſuperiorẽ ex negligẽtia ſemeſtri, in non prouidendo eccleſia de miniſtris h. d. & eſt caſus notabilis.*

CAP. X.

EX † parte Aſtenſis eccleſiæ noſtris eſt auribus intimatũ, quòd cum quędam præbendæ in ipſa per quatuor annos & amplius vacauiſſent, Aſtenſis epiſcopus quoſdam ibidem inſtituit, † credens ſibi hoc ex Laterañ. concilio licere. Inſtituti, autẽ ſcientes non eſſe firmam inſtitutionem huiuſmodi, ad Mediolanẽ. archiepiſcopum recurrerunt, qui eoſdem in canonicos Aſtenſis eccleſiæ ordinauit, & in cõrpotalẽ poſſeſſionẽ præbendarũ induxit, capitulo eiuſdẽ eccleſiæ pbẽte aſſenſum, † tribus tantum exceptis, qui ſe ĩſtitutioni huiuſmodi opponere [a] curauerunt: & infra. Tandem vtraque pars [b] concorditer eſt confeſſa, quòd ĩ prædicta eccleſia nõ erãt diſtinctę [c] præbendæ, nec canonicorum numerus erat certus. ¶ Nos igitur intelleximus euidenter, ſtatutum Lateranẽ. † concilij de beneficijs ultra ſex menſes vacantibus, locum in hoc articulo nullatenus habuiſſe: & ſi forte Aſtẽ. eccleſia canonicorũ pateretur defectũ: vnde inſtitutio per archiepiſcopum vel epiſcopum facta, occaſione cõcilij memorati, carere debet robore firmitatis. ¶ Quia verò totum capitulum [d] tribus exceptis, prædictorum receptionem affectat, nec ab illis trib. aliquid rationabile contra ipſos obiectũ eſt tribus tantum exceptis, prædictorum receptionẽ affectat, nec ab illis tribus aliquid rationabile obiectum eſt & oſtenſum, mandat Papa, q ſi facultates eccleſiæ ſuppetunt, ſecundum conſuetudinem hactenus obſeruatam prædicti clerici pro canonicis habeantur. Nota. q vbi certus numerus canonicorũ ſtatutus non eſt, non habet locum canon Laterañ. concilij. nec dicitur ibi, ꝓprię vacare prębenda. Itẽ minor pars, etiam vnus põt ſe opponere maiori, dummodo iuſtã cauſam oſtendat. Itẽ ſecundum facultates eccleſiæ canonici sũt inſtituendi ſecundũ conſuetudinem obſeruatam.

† cõſenſum

† Lateranenſis ꝯcilij ſub Alex. iij. c. 8.

[Glo. ſeq. ĩ princ. & fine ar.] collegium vel eccleſiam p vnũ poſſe defendi: dummodo, &c. argum. idem in agendo etiã ſine cautione, ſed tenet contrarium.]

a Opponere.] vide tur ergo, q duo vel tres de collegio defẽdere poſſunt ipſum collegiũ iuitis alijs, ſicut & agere. 12. q. 2. c. non liceat. ver. liceat. ff. de li. cau. l. 2. & 3. ſed tamẽ iſti reportauerunt ꝯriã ſententiam, a quia nihil rationabile oſtenderunt quare poſſẽt cęteris obuiare. & ẽ arg. q ſi vnus canonicus vellit agere p eccleſia, q nõ ſit neceſſe oſtendere litteras de rato. ſed hoc non eſt verum. ī. de iudi. cauſam. & ī. de offi. dele. corã. & eſt hic notandum, q vnus vel duo pñt ſe opponere pro defenſione eccleſiæ, ſi rõnabilem cauſam oſtendant. ī. de ijs quæ ſ. à maio. pa. cap. cum in cunctis. & hic.

[Glo. ſeq. no. de ſuppletione, & remittit.]

b Vtraque pars,] not. q dominus Papa ſupplet hic de facto, ſed hoc dictum eſt ī. de elect. cum nobis. & ī. de poſtu. prælato. bonæ r.

c Diſtinctæ.] & ita vbi præbendæ diſtinctæ non ſunt nec certus canonicorũ numerus definitus, non dñ vacare præbenda: nec locum habet ſua conſtitutio. ī. e. nullã vt hic patet. ſic etiam dicit de cõiter viuentibus, q non debent facere portiones inter ſe arg. 12. q. 1. quia tua. ibi ergo non dicitur vacare præbenda, ſed vbi certum q̃d datur quotidie cuilibet perſonæ per ſe viuenti, & vbi eſt certus numerus tantum conſtitutus. Lau.

[Glo. ſeq. arg. ad idem, & ſignat contrarium.]

d Totum capitulũ.] arg. quòd ſi aliqua ratio allegat, & alia ratio monet iudicem, quæ non allegatur, iudex ex officio ſuo poteſt eam ſupplere, & ſecundum illã ꝓcedere. ī. de elect. cum nobis. ff. de pecul. quæſitum. §. pe. & ff. depoſiti. l. 1. §. ſi apud. & ff. de petiti. h. ere. l. vl. Sed arg. contra. ī. de iudi. c. examinata.

a Immo habuerunt pro ſe ſuam, licet Papa illis receptis poſtea fecerit gratiam Ioan. And.

a Die vt ibi & ī. de poſtu. c. 3. in 1. gloſ. ſa. adde hic. Ioan. And.

a Suppe-

& ostensum: Mãdamus quatenus si Astẽn. eccle-
siæ suppetãt a facultates, 10
secũdum cõsuetudinẽ b
hactenus obseruatã, præ
dictos clericos pro cano
nicis faciatis haberi.

¶ Idem episcopo & capitulo Laudunensi. †

¶ *Habens potestatem conferendi, potest de iure alteri tradere potestatem conferendi primum beneficium quod vacabit.*

CAP. XI.

COnstitutus †in præsẽtia nostra H. eccle 30
siæ vestræ canonicus hu
militer intimauit, quod
tu frater episcope pote-
statẽ ei dedisti sacerdo
talem conferendi præ-
bendam, quæ †primo in
ecclesia vestra esset vaca 40
tura: & Reme. archiepi-
scopus tunc Apostolicæ
sedis legat⁹ vobis filij ca
pituli † auctoritate no-
stra præcepit, vt cũ præ-
benda psa vacaret, per-
sonam illam cui vellet
idem H. eam conferre,
sine interpositione alte-
rius personæ reciperetis
ad ipsã. & infra. ¶ Quo
circa mandamus, quate 50
nus personã illam, cui
memorat⁹ H. sacerdota-
lem prębendam, cum cõ
tigerit eam † vacare, du
xerit canonicè c confe-
rendam, sine contradi-
ctione qualibet admit-
tatis: & tu interim fra-
ter episcope, præben-
dam huiusmodi contra
formam concessionis d
tuæ, conferre alicui non
præsumas: & infra.
¶ Quia verò cõcessiones
rales (si ad cõsequentiam
traherẽtur) fieri possent
in fraudem e canonicæ †

a Suppetant.] hoc semper considerandum est. ī. de in
stit. c. 1. & c. auctoritate. C. de sacrosan. eccl. l. in ecclesijs.
& sup. de vi. & hone. cle. c. quoniam vt ait. & ita obti-
net hic pars ista, non ex illa causa, quam allegant per
tẽ. s. institutionem epi & archiepi. sed quia Papa inue-
nit eos institutos per
epm de consensu ca-
pituli, & si certus nu-
merus esset constitu-
tus, adhuc non vale-
bat institutio archi-
epi, vel epi, cum pote
stas conferendi præ-
bendas illas transla-
ta fuisset ad Papam,
cũ iam per quattuor
annos vacauissent. su
pra eo. nulla.

[Glo. seq. no. secũ-
dũ ꝯsuetudinẽ, &c.]

¶ Laudo nensi. Laudẽn.

b Consuetudinẽ.] not. q cum dñs Papa scribit pro aliquo eli gẽdo, semp facienda est interpretatio ẽm cõsuetudinẽ ecclesiæ illi⁹ sup. de cõsue. cũ olim. 1 nec enim mi nuendi sunt reditus consueti. ī. de censi. prohibemus. & quili bet eum gradũ & ho norem retineat, quẽ ex consuetudine pri-stinę conditionis me ruit. C. de off. præfe. vrb. l. vlt. & ita licet non sit numerus con stitutus, cũ tot sunt ibi cõstituendi, quod consueuerunt ibi es-se, dum tamen sufficiãt facultates: aliàs si nõ sufficerẽt, deberet reduci a numerus ille ad eum numerum q possent congruè sustẽtari. in auth. ut de-cer. sit nu. le. in vlti. col. ol. 2. §. inueltigantes Bar.

¶ Cap. 8. eo. tit. in 3. compila.

CONstitutus.] Diuiditur, quia in prima ponitur gra-tiæ petitio. In secunda exauditio ipsius: ibi, Quocir ca. In tertia futuræ fraudis prouisio: ibi, Quia vero Al-bas.

CASVS. Eps Lauduñ. contulit H. canonico suo po-testatem conferendi præbendam sacerdotalem, quæ pri mo in ipsa ecclesia vacaret. & ar. hic eps Remeñ. Apostoli-cæ sedis legatus præcepit capitulo Lauduñ. vt cũ præ-benda vacaret. personam illam reciperent a d eam, cui dictus H. illam duceret conferendam. Iste H. adhuc du-bitans de iure suo, accessit ad dñm Papam, vt quod su-per collatione dictæ præbendæ factum fuerat, ratũ ha-beret: mandat Papa epo & capitulo, quatenus personam illam cui dictus H. præbendam illam, cum vacare con-tigerit, duxerit conferendam, sine contradictione rcei-piant, & eps interim præbendam illam ʒ formam con-cessionis tuæ alicui non conferat. In fine dicit Papa, si concessiones huiusmodi ad consequentiam traherent-ur: fieri possent in fraudem Latera ñ. concilij, per quod beneficia antequam vacent, conferri prohibentur: vn-de præcipit Papa. q occasione huius mãdati, quod con tinet gratiam specialem, fraudem adhibere volentibus licentia nullatenus tribuatur. No. quod eps ex causa po test delegare præbendarum collationes, quia hoc est iu-risdictionis. Item concessiones vel donationes factæ in fraudem iuris, non valent. Item priuilegium personã-le ad ius commune trahi non debet.

[Glo. seq. soluit tres quæstiones solutas iure novo,

§ al. ita, quę primo esset in vestra ecclesia vacatura.

a Per epm sup. de vita & honesta. cler. qñ. vbi de hoc. Ioa. And.

vt adhuc quærit & soluit.]

c Canonicè.] hoc enim intelligebatur in illa conces-sione, vt personæ idoneæ, & modo canonico illam con-ferret. sup. de elec. causam q arg. ī. vt eccl. bene. vt no-strum. ff. de serui. si cui. ff. de ri. nup. quamquam. Sed quid si ille conferat indigno, nunquid ite rum posset dare? Cer tè nõ, sup. de elec. cũ in cunctis. Idem credo ñ electus ille non vult consentire, quia ius redit ad pristinũ statũ. sup. d elec. cau-sa Vintenien. 3 Sed nunquid eps & capi-tulũ eam dare pñt? Ita: quia dolus procu ratoris nõ obest dño ff. de dolo. & eleganter. §. pen. ī. de testi. in inte. c. 3. & ī. vt lite non cont. c. 1. vbi de hoc. Vin. Sed pone q eps ante collationẽ ipsius H. conferat eã, nunquid valet collatio? sic. Sed si clausula illa: si ʒ fecerit de-cernim⁹ irritũ & inane, & c. adiecta fuis-set, tunc non posset cõferre. sup. de præb. inter cętera. aliàs si eps cõferret, credo q collatio teneret. sup. de præben. dilectus fi lius G. Bernat.

† capitulum.

3 Vide c. si cõpromissa-rius. d elect. lib. 6. vbi de his omni-bus.

† illam.

[Glo. seq. primò al-legat vnam concor. rationem reddit. vbiũ soluit, & argu. secundò quærit. sol. & contra solutionem alleg.]

† In concilio Latera. sub Alexan. iij. c. 8. & c. 2. ī. eo. adde con. il. Trid. sessio. 24. de refor. c. 19.

d Contra formam concessionis.] sic ī. de præb. relatum. Non enim reuocatur perfecta donatio. 22. q. 3. non enim. & C. de vsuca. pro donato. l. vlt. & C. de cõdi. ob causam da. cum ancillam, nisi ob culpam donatarij. 16. q. 7. inuentum. 56 dist. tatis peruersum; & ī. de do. c. vlt. C. de reuo. dona. l. vlti. & insti. de don. §. fiendum. Sed si ante istud mandatum illam contulissent eps & capitulum, si qua præbenda vacasset, valeret collatio. quia talis donatio vel concessio non tenuit ut hic pa-tet, & si. sup. eo. relatum. & ī. eo. c. vlti. Itẽ hic habes q concessio quæ nulla est, efficitur valida per consensum Papæ. simile 3. q. 6. hoc quippe. Sed nunquid eps potest istud ius delegare alij, cum illud sibi cõpetat? Arg. q sic. ī. de elec. suffraganeis de conse. dist. 1. missarum. & c. nullus 2. maximè cum instituere sit iurisdictionis, non episcopalis officij. ī. de elect. nostri. & c. transmissam. Respondeo in genere 4 potest episcopus ex causa delegare tam institutionem quam administration. rerum suarum. 16. q. 1. statuimus. & supra de insti. ex frequentibus. sed non in specie per hanc decr. & infra eod. c. vlti. quia illud posset fieri in fraudem cõstitutionis. & supra eod. nulla: verum tamen ius instituendi in aliqua ecclesia donare posset. infra de donation. pastoralis. argum. contra infra de iure patrona. cum dilectus. vbi legatus reseruat sibi donationem primæ vacaturæ. Io.

4 De hoc articulo per tradita hoc loco a Panormitano, & aliis, adde Oldradũ consil. 77.

e In fraudem.] no. hic arg. quod ſi aliquid prohibetur vna via, non conceditur alia via, quia frans sit legi. sic supra de procuratoribus, tuæ fraternitati. vbi de hoc, & optime habes hoc ff. de tutoribus & curatoribus, ſi

bus.si rem.§.1.& ff.de condi.insti.quæ sub conditione, §.si quis.& ff.de bo.libet.quęritur. & C. si mancipium ita venerit ne prosti.l. vlt.ff.ad Mace.l. 3.§. is autem in fi.& ff.de spon.l.otatio.ℨ.de priuil.q̃to. vbi de hec.

Dilectus] Cõis diuitio. Primo petitio. Secundo repulsio i.i, Nos.

Abbas.

CASVS. Magister G.canonicus cuiusdã eccleſiæ cathedralis ecc.ſhr ad Papã expo nens eidẽ,ꝙ epo imo viam vniuerſæ carnis ingreſſo,archiepſs sãctæ Seuerinæ credẽs, ꝙ p negligẽtiẽ cano nicorũ,qui non elegerant intra ſex mẽſes, ad ipſum effet eligẽdi auctoritas deuolu ta, dictũ G. eligit in epm: Papa videns ꝙ canõ Laterañ. cõcilij ℨ negligentes editus, ad epat9 vel archi-pãtus nõ ſolet extendi, ſed ad pſonat9 alios, & ad minora bñficia electionẽ hmõi, exigẽte iuſtitiã caſſauit. Per hãc decr. declaratur illa ẽcretalis,nullã.de quibus bñficijs intelligaſ, nec corrigitur iſta per illã cõſtitutionem,ne ꝙ de fectu. Nota ꝙ canon Laterañ. cõcilij ℨ negligentes editus, ad epãtus vel archi pãtus nõ extẽditur, ſed ad perſonatus alios & minora beneficia.

[Gl.ſeq.ponit quo modo Laterañ.cõciliu.m in deuolutione cõcordat concilio gñaſi: ſed diſcordat in tempore.]

a Extendi.] hodie uerò ſi cathedralis ecclesia vel regularis p tres menſes vacauerit,eligendi potestas deuoluitur ad proximum ſuperiorem.ℨ. de elect.ne pro defectu & ita hodie valeret talis electio facta per tres menſes. conſtitutio illa,ℨ.co.t.nulla.loquitur de minoribus dignitatibus & beneficijs. vnde non extenditur ad epiſcopatus, vel archiepiſcopatus, ſed poterat conferre eos auctoritate illius canonis. 50. dist. poliquam. & 63.dist. obtemperibus.vndè non valuit hic electio facta auctoritate ipſius:illa,ne pro defectu locum habet tantum in epatibus, archiepiſcopatibus, & abbatijs. Bo.

Ex tenore.] Communis diuitio. Secunda pars ibi, Nos igitur.Abb.Siculus.

CASVS. inter l.a clericum ex parte vna, & abbatem & conuentum de Bello ex altera,vertebatur quæſtio ſuper diuiſione ipſius.Impetrauit cautam committi ſuper hoc quibuſdam iudicibus: coram quibus petebat dictũ abbatem & monachos cõpelli ad prouiſionẽ ℨ ſius ſm quod ſibi promiſerant:lite conteſtata dictus l. exhibuit quandã chartam,continentẽ,ꝙ monachi promiſerant ei dare primam eccleſiã ad donationẽ ſuam pertinentem: Monachi dicebant ſe ad hoc non teneri, cũtalis promiſſio fuerit ℨ Laterañ.cõciliũ dubitauerũt iudices quid iuris eſſet? Papa conſultus rñdet,ꝙ ꝓmiſſio prędicta non tenet facta ℨ cõciliũ Laterañ.vnde mandat.ꝙ prædicto clerico ſuper hoc ſilentiũ imponaſ.Not. ꝙ hic auditur allegans turpitudinem ſuã, & ℨ factũ ſuum excipiẽdo.Itẽ promiſſio ꝓtra cõcilium Laterañ. nõ tenet,nec obligationem inducit.

b Chartam quandam.] ſibi imputet, qui chartã huiuſmodi ℨ ſe exhibuit,quia potuit prævidere an ei prodeſſet vel oſſet.ſic ℨ. de fide inſt. imputari:& ℨ.de prę ſcrip. c.pen. quaſi ad finem.

[Glo.ſeq.recitatur obijciendo quod turpitudinẽ ſuam allegãs,& c.ſoluit,ponẽs quattuor caſus,in q̃bus auditur.ſignat,et cõtrarium, cenſitur, & ſoluit.]

c Statuta.] ſup.eo. nulla.& c.relatũ.Hic auditi fuerũt monachi iſti turpitudinẽ ſuam allegantes, in odium illius recipiẽtis turpem promiſſionem.28.dist.diaconiſſic audit qs vbi vertitur peri ulum animæ.2.ℨ.de reiudi.latior,& ℨ ſanguinei.in mo generaliter in excipiendo bene poteſt quis allegare turpitudinem ſuam.ff.de cõdi. ob turpẽ cauſam.per totum. & etiam in agendo, cum eum allegat cõtra eum q̃ eam exigit. C. de iureiur.l.1.& 2.Arg.cõtra ſup.eod.cum ſuper quæſtione.ſed ibi ſoluitur. plus fuit ibi proceſſum,quia receptus fuit in canonicum hic ſola promiſſio intervenit, quia ibi non fuit probatum quod contra concilium ille receptus fuiſſet,alioquin bene fuiſſet repulſus. Ber.

Accedens.] Prima pars factum narrat. Secunda approbat ibi, Nos.Ec hodie propter abuſiones prælatorum,qui in fraudem concilij Laterañ. promittebant bñficia,cum facultas ſe obtulerit, eſt correctũ hoc c. ꝙ c.2.ℨ c.ti.li.6.nã nullo modo hodie valet ꝓmiſſio,ſiue fiat de vacatura,ſine i gñe,cũ facultas ſe obtulerit. Abbas.

CASVS. Quidam monachi ꝓmiſerũt cuidam clerico

R.

¶ Idem Priori †Hoſtieñ. & ſuperiori ſancti Fridi.

¶ *Non valet promiſſio beneficij vacaturi.*

CAP. XIII.

Ex † tenore litterarũ veſtrarũ accepim9, quod cũ cauſa, quæ inter l.clericũ ex vna parte,& abbatem & cõuentum de Bello ex altera, ſup ꝓuiſione ipſius vertebatur: & inf. ¶ Dictus clericus poſt litem cõteſtatam chartam quãdã[b] monachorum exhibuit, continentem,quod primam eccleſiam ad donationem ſuam ſpectãtem aſſignarent eidem:& infra.¶ Nos igitur attendẽtes,quod promiſſio præ dicta non tenet, vt pote contra ſtatuta[c] Lateraneñ. † cõcilij attentata: mandamus,quatenꝰ memorato clerico ſup hoc ſilentium imponẽtes,ab ipetitione ipſius dictos abbatem & monachos abſoluatis.

¶ Idem.

¶ *Obligatur prælatus, qui promiſit præſicere cum poterit*

CAP. XIIII.

Accedens ad Apoſtolicã ſedem R.clericus,ſua nobis inſinuatio

† Priori Hoſtieñ. & ſub priori ſancti Fridi.

al.ita: Priori de Oſeñ. & ſub priori ſanctæ Friduuidę.

† Capit. 10. eo. tit. in 3. compila.

† ſub Alex. iij.cap. 8. & nunc ℨ concil.Trid.ſeſ. 24. de refor. c.19.

a Adde q̃liter & qñ audiaſ allegãs turpitudinẽ ſuã in l. iuſiurandũ ℨ ex cõuentione.§.6.ff.de iureiu. & ibi per Doctur. Ioan. And.

† Cap. 1. eod.tit. in 4. compila. Num autem hæc decretalis ſit correcta per ca. 2. eo. tit.lib. 6. vide ibi gloſſam finalem Adde c.deſtanda. eod. tit.lib.6.

† In codice Barbatiæ ita: ad archiepat9 vel epãtus, &c.

† tribuatur

¶ Capit. 9. eod tit. in 3. compilat. Et de materia vide Romanum conſil. 338. & Geminianũ in cap.3.uaritię.de elect. lib. 6. adde Felinum ſupra in Rubrica de maio. & obed.

† Alex. iij. in cõcil. Laterañ. cap.8.

b Conſule antiquam ẽcretalẽ initio capitis citata, vnde facilius percipies facti ſpeciem.

R. nomine prouidere in ecclastico bñficio qñ possent: siue cum obtulerit se facultas: sed quia non ꝓuidebant eidem, impetrauit litteras ꝑ ipsos ad quosdam iudices delegatos, coram quib. petebat monachos compelli, vt prouiderent eidem ſm quod promiserant: Rñdebãt monachi, ꝙ non tenebãtur ei prouidere ꝓ illam promissionem, cum sit facta ꝑ cõcilium Lateraneñ. Iudices super hoc dubitãtes, significauerũt hoc dño Papæ; & ipse sup hoc rescribit monachis illis dicẽs ꝙ aliud est prælatũ ꝓmittere collationem beneficij cũ poterit, & aliud cũ vacabit: cum in multis casib. facultas se possit siue posset offerre, in quib. collatio non esset sub expectatione vacaturi bñficij differẽda: vnde mandat illis, vt ꝑfato clericũ cũ potuerint beneficium ecclesiasticum debeãt assignare. Nota, ꝙ ꝓmissio de non vacante non valet. Itẽ aliud est promittere beneficium cũ vacauerit (quod non licet) & aliud cum facultas se obtulerit: quod licet: vñ patet promissionẽ non vacantis factam in genere, non valere.

a Casib.] generalior est. n. ista cõcessio: cum potero, quã ista, cũ vacabit: nec etiam in ea contingit expectare mortem alterius; sicut in alia: nam possunt aliqui priuari ecclesiis. supra de præb. resc. ente. Item quandoque aliqui renunciant. Item quia possunt aliqui adiungi aliis tanquam socij in ecclesia. Item possunt fieri de vna præbenda duæ. supra de præbend. vacante. Item quia possunt augeri facultates ex testamento alicuius vel donatione: & sic non semper timetur quòd aliquis desideret mortem alterius, quæ fuit causa huius prohibitionis, vt supra eo. c. pit. 2. sæpe enim permittitur aliquid in genere, quod non permittitur in specie. 13. quæstio. 2. non æstimemus. 23. quæst. 4. non potest. ff.] de quæstionibus. l. 1. §. quæstionem. & supra de offic. ordinarii, si sacerdos. Et eodem modo videtur quòd huiusmodi promissio valeat; promitto tibi beneficium ecclesiasticum: cum sit generalis.

ne monstrauit, ꝙ cum ꝓ miseritis vos prouisuros eidem in ecclesiastico beneficio cum posseris; sicut per litteras iudicum delegatorum inde confectas liquidò apparebat: & infra. ¶ Nos autem considerantes, quod aliud est prælatum promittere beneficij collationem, cũ poterit, aliud cum vacabit: cũ in multis casib.[a] se facultas offerre posset, in quib. collatio non esset in expectatione vacaturi beneficij differẽda: Mandãmꝰ, quatenus memorato R. (cũ poteritis) ecclesiasticũ beneficium assignetis.

¶ Idem.

¶ Si ad capitulum & prælatũ vt prælatum potestas conferendi pertinet, de vno ad alterum lapsu temporis non transit. secus si prælatus interfit vt canonicus: quia tunc de capitulo transit ad prælatum, nisi dolum committat. b. d. & est textus multum allegabilis.

POstulastis.] In prima ponitur consultatio. In secũda responsio: ibi, Ad quod à quo vnum casum excipit: ibi, Nisi. quem determinat, ibi, Et in hoc. Abbas.

CASVS. In quadam archiepiscopali ecclesia collatio præbendarum siue beneficiorum pertinet communiter ad archiepiscopum & capitulum: quærebatur si J. sex menses præbendam vacantem neglexerint ordinare, vtrum collatio ipsius præbendæ penes archiepiscopum remaneat? Respondet Papa, Si capitulũ & archiepiscopus infra prædictum tempus circa hoc fuerint negligentes, nec ab archiepiscopo ad capitulum, nec a capitulo ad archiepiscopum potestas deuoluntur conferendi; sed ad superiorem, ſm Lateran. concilium trãsit collatio: nisi forte archiepiscopus non tanꝙ prælatus, sed tanꝙ canonicus cum capitulo ius habet conferendi: in eo casu si archiepiscopus dolose impedierit collationem, dolus ei prodesse non debet. Nota casum in quo metropolitanus nõ potest purgare negligentiam capituli. Item istud est iꝰ cõmune, quòd collatio beneficiorum simul ad capitulum & episcopum pertinet: & tunc per negligentiam transfertur ad superiorem proximum. Itẽ quandoque archiepiscopus residet in capitulo vt prælatus, quandoque vt simplex canonicus. Item dolus nemini debet suffragari.

‡ Circa eo. tit. in 4. comp.

b Nisi.] mutat casum, quando scilicet non pertinet simul ad episcopum & ad capitulum ius eligendi. ſm. supra de offic. dele. consultationibus.

[¶ Dolos. seq. quæritur obiiciendo, & sol. Iterum obiecit, posuit dictum Ioan. & soluit.]

CAP. XV.

POstulastis † per sedẽ Apostolicam edoceri, vt cum ad vos & archiepiscopum vestrum simul donatio præbendarũ ecclesiæ vestræ pertineat, vtrum præbendæ vacãtis donatio penes archiepiscopum ipsum remaneat si eam infra semẽstre tempus neglexeritis ordinare? ¶ Ad quod breuiter respõdemus, ꝙ si vos & idem archiepiscopus infra tempus præscriptum circa hoc negligentes extiteritis: sicut nec ab illo ad vos, ita nec à vobis ad illum potestas deuoluitur conferendi: sed secũdum statuta Lateraneñ. concilij † ad superiorem transit donatio: Nisi [b] forte archiepiscopus, non vt prælatus, sed vt canonicus † vobiscum ius habeat cõferendi. Et in hoc casu cũ [c] sub-eo. tit. ij. c. 8.

† Vide quid per hunc tex. scribit hic Panormitanus de muneribus quæ dantur legatis.

dictum fuit supra de offic. ord. irrefragabili. Sed quaeritur epiſcopus potest stare in capitulo quasi canonicus: quia quam cito fuit consecratus in episcopum, vacant priora beneficia sua. supra de elect. cũ in cunctis & municeps esse desijt senatoriam dignitatem adeptus. ff. ad munic. l. municeps. nec potest dici, quòd eligi possit postea in canonicum: quia secundum hoc oporteret ipsum confirmare suam propriam electionem quod esse non debet. supra de iudi. cum ad nostram? Potest dici, quod licet dignitates priores perdat, ius tamen canonici retinet: non quod prius habebat, [r] sed quod episcopus prius consueuit habere per vicarium, eo ipso quòd quis eligitur in episcopum, eligitur ad tale ius canonici de consuetudine loci. & ex causa intelligo hanc consuetudinem introductam fuisse. argume. supra eod. cum nostris. Sed obiicio fortius: si episcopus eligitur qui sit canonicus de nouo electus, ergo in eligendo nõ habet primam vocem: quia sic eligeret seipsum, quod esse non debet. supra de insti. cum ad nostram. Dixit Ioan. quòd illud ius canonici ad quod electus est episcopus, est priuilegiatum, & excedit alia iura, & hoc ideo, quia illud ius annexum episcopali est dignitati, & ratione connexitatis sæpe fortitur aliquis priuilegium, vt 8. quæst. 4. §. quis contumax, ff. d. rei ven. quæ religiosis. & supra de iud. quanto Quod prius dictum est, verius est, quia simul eligitur ad vtrumque, eo ipso quòd eligitur in episcopum, eligitur in canonicum, & ac speciali consuetudine hoc obtinet.

[r] Facit clemen. de præben. si intra. Ioan. And.

NE SEDE VACANTE.

¶Supra visum est de institutionib. & collationib. beneficiorum. sed quia posset dubitari, nunquid sede vacante capitulum succedat in ipsorum collatione, merito hinc sumpta occasione subijcitur haec rubrica generalis. Ne sede vacante. Et pondera, quia rubrica loquitur negatiue, & ponit orationem perfectã, & ex ea potest argui quòd nihil potest innouari sede vacante in praeiudiciũ ipsius sedis, nisi iure expresse caueatur. valet enim arg. ex rubro, iuxta not. supra in proœmio, & C. ēt ob hoc ty. pec. pig. tempus tup. rubri. & in l. 1. co. ti. Abb. Sicul. De hac materia hī 12. q. 1. haec huius placuit ō in multis cap. seq.

Quit.] In prima ponitur petitio cum facti narratione. In secunda petitionis repulsio cum quadam protestatione. Secunda ibi, Attendentes. Abb.

CASVS. Caelestinus Papa monasterium Glastonien. erexit in ecclesiam cathedralem, vniendo illud ecclesiae Bathonien. vt idē esset episcopus vtriusque: post haec monachi conquerebantur domino Innocentio dicentes, quòd illa vnio vergebat in graue praeiudicium monasterij suis. cum per illã vnionem solueretur religio, eleemosyna fraudaretur, hospitalitas tolleretur vnde petebant sibi & monasterio prouideri super his: propter quod mandauit Papa quibusdam, vt monasterium ipsum sub Prioris regimine facerent gubernari, & episcopus certis reditibus esset cõtentus vnione manente, & quòd episcopus res monasterij non expenderet; & ad petitionem Bathonien. episcopi confirmauit Innocentius hanc prouisionem suo priuilegio: Mortuo Bathonien. episcopo petebant monachi à dño Papa, vt statũ monasterii sui deberet ipse melius releuare: quia tempus aduenerat in quo illud fieri poterat sine scandalo; & hoc idem petebat Bathonien. ecclesia, & dñs rex, & alij plures magnates, & episcopi & abbates, vt vnione penitus dissoluta, monasterium reduceret in statum antiquum: dñs Papa considerans q̄ sede vacante non dēt aliquid innouari, cum non sit qui ius ecclesiae defendat, nec Papa vltius sit plus prouidisse q̄ sonat, q̄ ecclesiae, si mortuo illo episcopo mutaret subito id quod eo viuente concessit, ideo petitionem illorũ non potuit exaudire: verumtñ concedit illis, vt cũ ecclesia Bathonien. de pastore fuerit ordinata, ius suum q̄ sequē deliberam habeant facultatem, interim tñ monasteriũ regatur sub cura Prioris. Not. q̄ sede vacante nihil est innouandum. Item tunc ecclesia caret defensore, & sic non est qui agat vel conueniat. Item quae cum deliberatione facta sunt, non debent subito immutari.

e Scrutator.] 32. dist. erubescant. & 24. qu. 3. Deus qui. & 2. q. 5. consuluisti. & 32. q. 5. Christiana.

[Glo. seq. tractat de triplici vnione.]

f Vniendo.] nota q̄ trib. modis 3 fit vnio ecclesiarum vno modo sic, vt vna subijciatur alteri, & hoc erit sede apud illam cui subijcitur. Vel sic pōt vniri, vt ex duabus dignitatibus fiat vna; & sm hoc illi, q̄ sunt in vna ecclesia

† al. ita, vt similia de cætero attentare non presumat.

† Glastonię. Glastomen. Glastonien. Glasten.

† Cap. vnico co. titu. in 3. compilatio.

Psal. 7. Sapien. 1. Hier. 17.

† al. ita. C. Papa praedecessor, & c.

dolose, impedierit, dol⁹ b ei suffragrari non debet.

¶Honorius iij. episcopo & praeposito capituli †Cameracen.

¶Sicut non potest patronus promittere se praesentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, ita nec dare potestatem praesentandi antequam beneficium vacet.

CAP XVI.

CVm †dilecta i Christo filia comitissa Flandren. †fecerit, pmissiones c de non vacantibus beneficijs ecclesiarum, in quib. ius obtinet patronatus: & donationes d eorum in manib posuerit alienis: Mandamus, quatenus id irritũ decernentes, inhibeatis eidem, ne† similia de cætero attẽtare praesumat.

TITVLVS IX.

Ne sede vacante aliquid innouetur.

¶Innocentius iij. Priori & conuentui Glastoñ. †

¶Vacante sede, status eius mutari non debet.

CAP. I

QVit† ille q scrutator e est cordium quòd licet C. † praedecessor noster, ecclesiam vestrã erexerit cathedralem, ipsam Bathonien. ecclesiæ vniendo, vt idē esset episcopus vtriusq;:

† De materia, & mulier possit habere ius patronatus vide Card. in cle. 2. de iur. patro.

† Flandrorũ

2 Pro cõcordia harũ opinionũ, vide præ cæteris hoc loco Ioñem And.

a Cum dolose impedierit.] vt 1 qa fecit q̄ proposit⁹ qui hēt congregare capitulum differre, ei promittens quòd ad placitum suum conferret. Et expone, cũ. p si.

[Gl. seq. ponit duas lecturas, & secundam approbat.]

b Dolus.] si ergo capitulum non eligat infra tps statutũ procurante epo nõ dimoluit q̄ hoc eligendi potestas ad epm: & dol⁹ eius nõ obierit capitulo. qa illud tps restituendũ est capitulo. ff. ex q. cau. ma. a. t prator. §. vlti. & l. sed. & ti. §. hoc quoq;. & ī. de in integ. resti. ex lris. Secus si dolo alteri⁹ factũ esset: qa tũc ageret ī illũ, q̄ dolũ fecit. ff. de dol. l arbitrio. §. pe. si esset solutũ. Sed in casu illo dolosus nõ est solutũ do, & iō restit capitulo pristinũ ius. ff. de eo per quẽ factũ erit l. vlt. & ff. de dolo. & eleganter. §. pe. Io. ī. ibi credo, 2 & ī putent sibi, qa nõ elegerunt ī. tẽpus 2 sic n. alias vbi eligere nō pōt, tñ currit tepus. s. de elec. c. vlt. & potestas eligendi nõ devoluitur ad epm propter dolũ suum, sed ad superiorem, vt in littera dī Ber.

CVm dilecta.] Directa vel indirecta promissio facta à patrono de beneficio vacaturo non tenet. Primò narrat factum quod secundo irritat, & fieri prohibet: ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Comitissa Flandren. habet ius patronatus in quibusdam ecclesijs, in quibus habet praesentationem: quasdam promissiones facit de non vacantibus beneficijs, & donationes illorum beneficiorum posuit in manibus quorundã, vt cõferrent illa cũ vacauerint: peruenit hoc ad notitiam domini Papæ, vnde mandat quibusdam, quatenus huiusmodi donationes denunciẽt irritas & inanes praecipiendo illi Comitissæ, ne de cætero similia attentare praesumat. Not. quòd promissio vel collatio de beneficio non vacante, non tenet.

c Promissiones.] huiusmodi promissiones irritæ sunt. supra eod. nulla. & c. relatum. & c. ex tenore. & c. constitutus.

[Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit.]

d Donationes.] talis donatio non tenuit facta de re non vacante, vnde ea non obstante potuit comitissa praetentare vacantibus ecclesijs illis. infra de iur. patr. illud & praterea talis donatio fieret in fraudem canonicæ sãctionis supra eod. constitutus. vnde non teneret nisi confirmaretur à Papa, vt ibi. Sed videtur quòd comitissa non poterat hoc allegare: quia turpitudinem suam in hoc proponebat. supra eod. cũ super quæstione. & ī. de donatio. inter dilectos. C. de tranſa. l. transactione finita & C. de revoca. don. cum professoris. & quia in legẽ commisit, in illa legis implorat auxilium infra de vsu. quia frustra. ff. de min. l. auxilium. Sed dicas q̄ in casu illo bene audiretur comitissa, cum nullum ius adhuc sit acquisitum donatarijs, vt supra e. ex tenore. De hoc dictum est supra eo. cum super questione. vel forte comitissa hic non agebat, sed factum ipsius quod erat cõtra ius, innotuit do nino Papæ, vnde Papa illud decernit irritum, & mandat, vt de cætero talia non debeat attentare, cum illud sit contrarium iuri. Ber.

e Scrutator.] 32. dist. erubescant. & 24. qu. 3. Deus qui. & 2. q. 5. consuluisti. & 32. q. 5. Christiana.

[Glo. seq. tractat de triplici vnione.]

f Vniendo.] nota q̄ trib. modis 3 fit vnio ecclesiarum vno modo sic, vt vna subijciatur alteri, & hoc erit sede apud illam cui subijcitur. Vel sic pōt vniri, vt ex duabus dignitatibus fiat vna; & sm hoc illi, q̄ sunt in vna ecclesia

3 Hostiensis hic quinque modis fieri posse vniones dicit, quos & explicat cum videtur.

ecclesia canonici, sunt in alia, & ii isti q̃ illi intererunt in electione prælati, & in alijs negotijs: sed in hac vnione distinguitur: quia aut vna ecclesia vnitur alteri, aut illæ duæ vniuntur insimul: quæ duo diuersa sunt: sed si vna vnitur alteri, s̃m hoc illius naturam & consuetudinem & priuilegia assumit cui vnitur. ℣. de statu mon. recolentes. §. vlt. si aũt simul vniunt: tunc cõsuetudines & priuilegia, q̃ meliora sũt & humaniora in altera eorũ debẽt vniri, vel retineri in vnitate. ar. de pœn. dist. 1. medicamentũ. 32. q. 1. nõ est culpãd⁹. Sicut cũ Imperator vnit actionẽ bonæ fidei & stricti iuris, illud vnitum retinet ea q̃ meliora fuerũt in altera actione, vt C. de rei vxo actio. l. vni. in princ. fil⁹ cũ legata & fideicommissa vniunt̃ id qđ humanius erat cũ in vna q̃ i alia, retinuit illud vnitũ. C. com. de leg. l. 2. circa fin. Tertio mõ põt vniri ita q̃ vtr⁹q; remaneat epãlis, & s̃m hoc sunt duo epãt⁹, licet idem sit epũs vtriusque ecclesiæ, vt 16. q. 1. & temporis qualitas, & s̃m hoc si ille eccl⁹sie diuersis suberant metropolitanis, propter illam vnionẽ neuter metropolitanus perdit ius suum. 1 infra de relig. domibus quia monasterium. Ioan.

¶ De materia vnionis vide quod sa lubriter ordinauit concil. Triden. sess. 7. de refor. c. 6. & 7. & sess. 24. de refor. c. 9. & sess. 24. de refor. ca. 13. & 15. vbi plenissime.

† Vide l. æquissimum cum notatis ibi. ff. de vsufr.

[Gl. seq. addit tres rationes, textus addit duas.]

a Dissolu⁹retur religio.] quia episcopus erat abbas vn de non posset conuenienter seruari religio, cum essent diuersæ professionis: quia non debent promiscuis actib. turbari officia. arg. C. de test. consulta. diualia. & 89. dist. singula. Item quia cõmunia materiam discordiæ creare solent ff. de leg. 2. cum pater. §. dulcissimis, & naturale vitium est negligi quod communiter possidetur. C. quando & quibus quarta pars debetur. l. 2. lib. 10. ex huiusmodi cautis videbatur vnio damnosa. Ioan.

b Hospitalitas.] ad quam præcipue clerici & monachi tenentur. supra de præb. de monachis. & 16. q. 1. quoniam quicquid episcopus enim redditus illos percipiebat, de quibus eleemosyna fieri consueuit.

c Cœpimus.] mandauit Innocentius quibu'dã, vt monast⁹rium ipsum sub Prioris regimine facerent gubernari, & episcopus certis redditib. esset contentus vniore manente, & quòd episcopus res monasterii non expenderet, nec episcopus bona ecclesiæ vacantis sibi subiectę alienare posset: ideo dicit, ad relcuandum ec.lesiæ vestræ statum cœpimus intendere, &c. & hoc Inn. ad petitionem Bathon. episcopi suo priuilegio confirmauit: ideo dicit, infra: quòd eo viuente concessimus, &c.

ADDITIO. Hoc intelligas, quòd dicit in principio, non vitelle qui scrutator est cordium, quòd licet, &c. nota quòd ante vacationem istam dominus Inn. præcepit q. busdam iudicibus, vt deberent instituere Priorem in illo monasterio, per quem illud monasterium regeretur & ita factum fuit, & ita postea vacante ecclesia hac petierunt a domino Papa, vt ipse solueret vnionem.

d Bathonien. episcopi.] de isto episcopo nomine Saxarico dixit quidam versificator:

Hospes eras mundo, per mundum semper vndas:
Sic suprema dies sit tibi prima quies.

Item dum describerentur debita sua, dixit quidã alius: Domine pone me creditorem in legione. 2.

[Glo. seq. tecit. p quam propter necessitatem vacante ecclesia possint clerici &c. ponit opi. Hug. quę respicit ecclesiã cathedralẽ. Demũ circa contractus factos sede vacante ponit opin. Ioã. quam reprobat.]

e Sede vacante.] vacante enim ecclesia clerici non possunt disponere aliquid de rebus eccle siæ. 12. q. 2. si qua de rebus, vbi de hoc. Nec episcopus bona ecclesiæ vacantis sibi subiectæ alienare potest. 10. q. 2. si qs episcopus. & 75 dist. quoniam Hugo tamen dicebat, quòd si sit magna necessitas, clerici possunt aliqua alienare. & i ducebat ad hoc 71. dist. fraternitatem, quod potius contradicit. ℣ & 12. q. 2. ꝑ cariẽ. dumtamen ad sit auctoritas metropolitani, sed non est ille casus i quo metropolitanus debeat se intromittere de clericis suffraganeorum suorum. & est arg. ad hoc quòd iudex ꝑstat auctoritatem facto minoris, eo tpe quo non habet curatorem. C. qui admitt. ad bon. pos. l. bonorum. Item in minorib. ecclesijs põt episcopus aliqua alienare ꝓp necessitatem, mortuo sacerdote. 10. q. 2. si quis episcop⁹ Item si canonici faciant aliquem contractum mortuo episcopo, dicit Io. q̃ tenet contractus: licet debeat rescindi si læsa est ecclesia. 12. q. 2. si qua de rebus. sicut est in ꝯtu minoris, qui non habet curatorem. C. de in integ. restit. mino. si curatorem hoc ego non credo: imo talis contractus nullus est, & sine aliqua restitutione r. uocatur, quatenus de facto processit idem ẽt si haberet prælatum: & hoc etiam dico per d. c. si qua de reb. quia dat optio episcopo, vtrũ velit stare ꝯctui, vel non, circa aliq restitutionem: & hoc in fauorem ecclesiæ. & sic intelligit Hug. illud c. si qua de reb. & incipit tunc tenere talis ꝯctus, si episcopus ratum habeat & quòd sit verum hoc, patet infra c. vlt. vbi attestationes receptę. vacante ecclesia: non valent infra eo. c. prox. arg. & hic etiã: qa sede vacante nihil est innouandum. Item nec valet sententia contra ecclesiam lata, sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem vel curatorẽ. ff. de re iud. l. a&a §. vlt. C. qui da. tut. poss. vniuersis.

f Quàm ecclesiæ.] plus enim vtilitas eccle si e quã per sonæ fuit attendenda. arg. c. 12. q. 5. quia Ioan. nec aliquis debet inuenire viam ad impugnandu. n. vel reuocandũ iudicia sua. arg. ff. de mil. test. l. 3.

g Nequiuimus.] & ideo potius damnũ vest rũ, q̃ nostrã infamiã ꝑelegim⁹. ℣. de auct. & vsu pal. nisi spãlis.

h Indulgentes.] indulgentia fuit ex hoc: quia vnio illa facta fuit auctoritate Celestini, & per dñm Innocentium confirmata, vt patet in antiqua compilatione, & beneficium principis debet esse perpetuum. 25. q. 2. c. 1. in auth. consti. quæ de dig. li. à patria po. §. illud. coll. 6.

a Dicebat Innocentius q̃ dicta sunt, ñ sunt perpetua: & iõ inspicendus ẽ tenor priuilegiorum, & priuil. ; potiõ idẽ Hos. alle. de offi. ordi. duo simul. Ioann. And.

aideat, in ciuitate multorũ creditorũ, quos moriens reliqt episcopus.

† al. auctoritate præsentium.

ℨ Quia ibi clericus ecclesiæ vacantis petitus fuit à Papa. Ioan. And.

ILla devotionis. Capitulum sede vacante, non conferre plendas spectantes ad collationem plati. h.d. Primo decisse narrat factum. Secundo diffinit. Tertio soluens obstaculum probat devolutioni locum nō fuisse. Secundo, Ecclesiam. Tertio, Non obstante. Abbas.

CASVS. Collatio prębendarū in eccla S. Leucini ptinet ad episcopum loci: vacāte sede episcopali, vacauit q̄dā prębenda in dicta eccla S. Leucini: capitulum illi⁹ ecclesiæ credens collationem prębendarum vacante sede devolutā ad ipsum, prębendā illā vacantem cōtulit cuidā clerico: postmodū archiepś Capuanus de mandato dñi Papæ inuestiuit magistrum R. de illa prębenda, cui Papa illam ꝓbendā ꝓtulerat, & ita orta fuit discordia inter magistrū R. & illū cui capitulum prębendā illā contulerat: vñ qō sup̄ hoc delata fuit ad sedē Apost. Papa auditis rōnib. vtriusque partis, confirmauit prębendā illā dicto magistro R. non obstante concessione per cap̄lm alij factā, vt confirmatione in forma cōi obtēta: qa nullo iure caueī, ꝙ vacāte sede capitulū fung. tur vice epi in beneficijs conferendis nec in eo casu potest dici, quòd potestas conferendi beneficia vt prębendas per superioris negligentiam ad cap̄lm sit devoluta cum nullus sit tunc superior, qui de iure vel facto possit prębendas conferre. Nota quòd collatio, quæ nulla est, non impedit secundam. Item quod non est concessum, intelligitur prohibitum. Item sede vacante ius conferēdi prębendas non devoluitur ad capitulum. Item non currit præscriptio tūc: quia cum nullus sit ibi prælatus, nulla est negligentia.

a Confirmandum.] Hic dominus Papa ex certa scientia confirmauit huic ecclesiam istam: vnde plenum ius consecutus fuit, nec erat licitum alicui de ipso iudicare. supra de confir. vtil. c. 2. & 2. vbi de hoc.

b In forma communi.] sic supra de concess. præb. quia diuersitatem. & sic patet, quòd talis confirmatio modi cum operatur. De hoc dictum est sic a ꝛ. de confir. c. 1. [Glo. seq. allegat. 4. contor. obijcit, & remittit.]

c Cum nusquam inueniatur.] & ita intelligitur esse prohibitum quod non inuenitur concessum. sic sup. de translat. inter corporalia 55. dist. si euāgelica. & 2. q. 5. consuluisti. & 31. qu. 1. ꝙ fidoriū. rit. sed contra quia quod non est prohibitum intelligitur esse concessum. Dic sup. hoc, vt dictū est ꝛ. de trāsla. inter corporalia. [Gl. seq. signat contrarium, quærit, arg. negatiuè ponit opin. H. quam approbat.]

d In collationib.] de hoc dubitari consueuit, vtrum ꝛ vacante sede devoluatur ad capitulum collatio prębendarum: qd hic determinat. arg. ꝙ sup. de mai. & obe. his quæ. & c. cum olim. vbi vacante sede ius plati devoluit ad capitulum. & ibi soluitur hæc contrarietas. Item ꝛ potestas absoluendi deuoluatur ad capitulū sede vacante dubitari cōsueuit. q. non: quia hoc facit successor 11. q. 3. si episcop⁹ ante. Hug. licet quòd sic a pp periculum animæ. argu. quòd potest. infra de hære. ad abolendam, ꝛ. in q. a capitulum sede vacāte condemnat de hæresi. & ita si potest cōdemnare, multo fortius a. soluere. ar. di. inferior. alienare autem non potest. De hoc dixi supra eo. ca. proxi.

ADDITIO. Hodie potest capitulū, vel is ad quē administratio pertinet vacante sede, eos absoluere, quos posset episcop⁹ si viueret, nisi à sede Apostolica id fuerit interdictū. ca. vnico. de sen. excō. & obed. li. 6. e Negligentiam.] propter negligentiā solam transfertur potestas eligendi ad superiorem. ſ. titu. prox. nulla. & ca. qa. vel cum indignum elig. supra de el. & cū in cunctis. sed vide nullus est prælatus, non est negligētia, vt hic, vel etiam cū eligere non potest ſ. tit. prox. quia Ber.

COnstitutis.] Primo narratio facti, super quo attestationes fuerunt receptæ. Secundò illas reprobat dicens quare sibi, Nos igitur. Alb. Sien.

CASVS. Iste episcopum Burginen. & ecclesiā sanctæ Mariæ de Castro Forti, quædam quæstio vertebatur: procurator ecclesiæ sanctæ Mariæ petebat ab episcopo Burginen. restitutionem super libertate libere sibi eligendi prælatum in dicta ecclesia, & super terris ipsius & reliquis, quæ ecclesia fuerat spoliata: lite contestata coram Innocentio, & postmodum factis positionib. & rōnibus, siue concessionibus coram delegatis iudicibus, & receptis quibusdam testibus, causa iterum delata est ad sedem Apost. Papa examinato processu depositiones testium, qui vacante Burginen. ecclesia, & carente legitimo defensore recepti fuerant, reprobauit. Nota quòd sede vacante causa tractari non potest, nec testes recipi; quia non est cum quo ista fiant, & altera parte absente processus causæ nullus est.

f Vacante.] hic patet manifestè, ꝙ ecclesia, quæ caret legitimo defensore, conuelli non potest: quia ea vacāte nihil est innouandum: quia nō habet defensorem. ſ. eod. c. 2. nec etiam alienario fieri potest, vt dictum est ſ. eod. c. 2. Laur. dixit, quòd vacante sede œconomus ecclesiæ potest interim agere. argument. supra de iur. calum. in pertractandis. sed in fauorem ecclesiæ expectatur quousque habeat prælatum; sed non est verum, vt hic patet. Et ita vacante sede nihil fieri debet vnde possit ei præiudicari. In alijs verò, in quibus non præiudicatur episcopo, potest capitulum supplere vicem episcopi. supra de maior. & obed. his quibus. & ca. cum olim. vbi de hoc.

¶ Honorius iij. episcopo† Clamen. & magistris V. & S. canonicis Suessanen.†

¶ *Beneficia spectantia ad collationem prælati, non possunt conferri per capitulum sede vacante.*

CAP. II.

ILlat deuotionis sinceritas: & infra. ¶ Ecclesiam sancti Leucinii, de qua magistrū R. donationis nostræ gratia præcedente, prębēdæ nomine de mandato nostro Capuanus archiepś inuestiuit, sibi duximus confirmandam: [a] Non obstāte concessione per capitulū facta alij, seu confirmatione nostra, si quam in forma cōi [b] appareret† obtenta: cum nusquam inueniatur [c] cautū in iure, ꝙ capitulum vacante sede fungatur vice episcopi ī collationib. [d] prębendarum: nec in eodem casu potest dici potestas cōferendi beneficia vt prębendas per superioris negligentiam [e] deuoluta: cum non fuerit ibi superior, q eas posset de facto, vel de iure conferre.

¶ Idem episcopo Burgin. en.† *Sede vacante iudicium habitum contra ecclesiam non tenet.*

CAP. III.

COnstitutis corā I. p̄decessore nostro procuratore ecclesiæ sanctę Marię de Castro Forti, & Burginensi †episcopo prædecessore tuo, dictus procurator petebat ab eodem episcopo restitutionem, super libertate libere eligendi sibi ꝓlatum: [& infra.†] ¶ Nos igit' depositiones testiū, qui vacāte [f] Burginen. † ecclesia, & carente legitimo defensore fuerint† recepti, duximus reprobandas.

1 Et sicet expeditū de ma & obed. c. vnic. lib. 6. Ioan. And.

†al. ita: ep̄o Cañ. & magistris I. & P.

†Calimen.

†Suessionen

†Vide Host. in c. ad abolendam. ī. de hær. & Geminianū in c. presbyteri. 21. dist. vbi plene de materia huius decretalis. adde Felinum in c. cum olim. de maior. & obed.

† apparerat appareret.

†Burgen. habent omnes codices Vaticanæ bibliothecæ, tā in titulo q̄ in textu, vno tercentiori excepto, ī quo legitur, Burgenen.

†al. Burgd'

†Hęc verba: & infra, desunt in magis vetustis. sed habētur iam in recētioribus.

†al Burgd'. ‡fuerunt.

a De materia huius glos. vide lite per Host. in c. ad abolendam. ī. de hæret.

DE HIS QVAE FIVNT A PRAELATIS sine consensu capituli.

¶ Supra visum est, quòd sede vacãte nihil debet attẽtari per capitulum: sed quia poterat dubitari, nunquid sede repleta possit prælatus disponere de rebus ecclesiæ sine capitulo. ideo subijcitur hæc rubrica.

De hac materia tractatur 16.q.5.& q.7. per totum.

† prælato

TITVLVS X.

De his quę fiũt à prę- 10 latis † sine consensu Capituli.

¶ Ex concilio apud Valentiam.†

¶ Non tenet alienatio rei ecclesiastica absque approbatione capituli.

CAP. I.

IRrita [a] erit episcopoꝝ donatio, & vẽditio, vel commutatio [b] rei ecclesiasticę, absque † collaudatione, & subscriptione [c] clericorũ.

¶ Alex.iij. Norwicen. episcopo.

¶ In temporali alienatione, 40 quam facit prælatus, taciturnitas capituli habetur pro consensu.

CAP. II.

COntinebatur: † & inf. ¶ Consultationi 50 elapsum esset, & conuẽtus semper tacuisset, videretur consensisse. 1 Argu. ſ. de priuile. si de terra. quod non credo, sed solum factum hic narrat, quòd semper possent contradicere tali contractui, imò non posset præscribere qui emit à solo prælato, cum sciat episcopum non habere ius distrahendi: quia contra leges mercat, & ideo non præscribit. C. de agric. & censi. quem admo. li. 11. 2 16.q. 3. si sacerdotes.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

g Præiudicare.] sed videtur quod donatio talis non teneat: quia prælatus nõ potest donare vel vẽdere, nisi vt meliora aspiciat. 12.q.2. fine exceptione. arg. 16.q. 3. si sacerdotes. iam solutum est hic non fuit donatio ppetua, sed temporalis.

CVm nos.] Primo ponitur dictum. Secundo excepti ibi, Nisi. Abbas Siculus.

CASVS. Episcopus Vigorien. sine consensu capituli sui cõcessit quãdam ecclesiam quibusdam religiosis: successor illi[3] donationẽ illam reuocare volebat: quæritur an possit? Respondet Papa, quod donatio illa de rigore iuris non valet, quam fecit antecessor illi[3] capitulo suo reclamante, nisi capitulum eam ratã postmodum habuisset.

Nota, quòd prælatus sine consensu capituli sui donationem in damnum ecclesiæ facere non potest. Item ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. Item subsequens consensus valet. Item quod ab initio non valet, interdum ex post facto conualescit.

[Glossa sequens ponit quatuor casus cõmunicandos capitulo.]

h Reclamãte.] & ita patet, quòd in negotijs ecclesiæ, necessarius est consensus vniuersitatis, vel maioris partis. ſ. c. proxi. 12.q.2. fine exceptione, & in ordinatione clericoꝝ. 24 dist. episcopus fine. & in dignitatibus conferendis. ſ. eo. cap. proxi. & 93. dist. legitimus. idem est in causarum ventilatione. 15.q. 7. episcopus nullus. felix. & cap. si autem.

[Glossa sequens alleg. tres concor. & duas leges in contrarium. Iterum arg. conualescere quod ab initio non valet. alleg. ex iura, & quinque alleg. in contrarium, & soluit.]

i Ratam.] & ita alienatio, quæ de iure non tenet, ratihabitione confirmat. 16.q.1.c. vlt. & ſ. de iur. pat. cura. & 12.q.2. si qua de rebus. Arg. ſ. Instit. de auct. tuto. §. tutor. ff. eo. tit. obligari circa finem. 3 Item arg. ea quæ ab initio non valent, ex post facto conualescunt. ſ. de conjug. ser. proponit. ſ. de dispon. imp. de illis 2. 31. quæstio. 2. cap. 1. & 2. ff. de rit. nupt. si quis in

1 Concord. tex. in l. fi. cũ gl. notabili. ff. si ex. noxa. cau. aga.

2 Vide de ſ. scri. si diligẽti. Ioan. An.

† tempo-

† Vvigoresi.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp.

† habuisset.

3 Host. dicit aliud in tutore, qui nõ potest ratificare ꝓ dum, in quo debuit auctorizare, nisi paulo post. ff. de acquir. hære. si quis mihi. §. iubsi. aliud in capitulo, quod nõ auctorizavit, sed cõsentit: nec ratificat nisi quo ad eius cõtemptum petunct. de el. & qđ si cut §. si aũt Ioan. And.

† Burchard. lib. 3. decret. cap. 170. Ino. par. 3. c. 231. Panormia lib. 2. c. 86. & c. 1. eo tit. in 2. compilat.

† in vno vetustissimo exemplari: si absq; collaudatione, & subscriptione clericorum facta fuerit.

† Post concil. Laterañ. sub Alexan. iij. par. 47. c. 5. & c. 2. eod. tit. in 1. cõp.

CONtinebat.] In prima ponit decisa cõsultatio. In secunda distinguens respondet ibi, Consultationi. Abbas.

CASVS. Quædam abbatissa fecit quandam donationem cuiusdam decimæ cuidam nomine H. postea verò aliquanto tempore elapso, eandem decimam concessit eidem: quæritur, quæ concessio præualeret? Respondet Papa, quòd concessio decimæ prius facta, si conuentu sciente & non contradicente facta est, tenet & valet: sed si ignorante conuentu, aut contradicente, decimam prædicto H. prius concessit, & postea de consensu capituli eandem decimam dedit eidẽ, secunda donatio debet valere, & præiudicare priori. Nota, quod qui non contradicit, consentire videtur. Item prælatus sine consensu capituli concessionem facere non potest.

[Glo. seq. ſ. gnat contrarium, & ſ. luit.]

d Contradicente.] & ita in venditione rerum ecclesiasticarum taciturnitas pro consensu habetur. Arg. contra. ſ. cap. prox. & 12.q.2 fine exceptione. & 10.q. 2. c. etenim §. hoc ius. in fi. Solue hic ad tempus facta fuit concessio alicui clerico pro beneficio: in contrarijs in perpetuum: & ideo necessarius ẽ ibi expressus consensus & subscriptio, per quam appareat de consensu. & est simile 54. dist. si seruus.

e Aut contradicente.] ſ. cap. proxi.

[Glo. seq. ponit arg. quod reprobat.]

f Non potest multum.] arg. quòd si multum tempus

ſenatorio.& 1.q.1.c.eos qui.§.cũ ergo.circa finem.Arg. 5.24.q.1.ſchiſma.& j.de tim.non ſatis.& ff.de reg.iu. quod ab initio.32.q.7.flagitia.& 16.q.3. placuit.§.põt. ver.quòd ſi priuatus Prima rãſio eſt vera qñq.ĩ maleſi cijs,vt teneatur ex maleficio qui ratum habet,ſicut qui ab initio mandauit. j.de reſti.ſpol.cũ ad ſedẽ.in fi.ff.de vi, & vi arm.l.j.§.quotiesdum tñ eius noie fuerit factũ.ff.de precar.ſi ſeruꝰ.in negotijs aũt,ſaciamẽtis,& cęteris ꝯractibus, quæ de iure ſortiuntur effectũ,eius ratihabitione poteſt res rata haberi ab eo q̃ talia ab initio mandare potuit,ſi eiꝰ noie factũ eſt.ff.rem ratã habere.l.3.§.falſus.& 9.q.3.Lugdunen.& ff.de iud.licet verũ.& hic, & j.de dona.paſtoralis.in fi.In his autem quæ; q̃ alios explicari non poſſunt, ſicut eſt,vt quis per alium ferat ſententiam, vel teſtimonium faciat, non habet locum ratihabitio. C.de ſententi.ex breuicu recitan.l.1.& 2.niſi ſit illustris pſona, vt ibi, & in his quæ ꝯ naturam ſunt vel fiunt,& quæ ſine peccato detineri, vel fieri, vel poſſideri nõ poſſunt, & q̃ ipſo iure nulla ſunt ab initio. Et ſic loquuntur cõtraria.

† Poſt concilĩ Lateranẽ. ſub Alexan. iij. par. 50. c. 28.& c.4. eo. tit. in 1. cõpi.

† al. ſic: ita q̃ tu caput, & illi membra eſſe dicũtur.

† Conſtitutionibus.

NOuit.] Tres ſunt partes. In prima ponitur exordiũ, in quo ratio & dictũ in genere. In ſecunda factum: ibi, Innotuit, In tertia prohibet & caſſat: ibi, Ideoque.

Abb. Sic.

CASVS. Patriarcha Hieroſolymitanus ſine conſenſu fratrum ſuorũ, abbates & abbatiſſas & alias eccleſiaſticas pſonas inſtituebat, & deſtituebat: peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ, vnde ſuper hoc ſcribit ipſi patriarchæ dicens, q̃ cum ipſe & fratres ſui ſint vnum corpus, ita q̃ ipſe ſit caput, & illis membra, non decet ipſum vti conſilio aliorum omniſſis fratribus ſuis in negotijs eccleſiæ ſuæ: cũ illud ſit ꝯ inſtituta ſanctorum Patrũ: vnde præcipit ei, q̃ de cætero illud non faciat, & tales inſtitutiones & deſtitutiones decernit carere robore firmitatis. Nota quòd non decet membrum à capite recedere, nec è conuerſo. Item prælatus negotia eccleſiæ ſuæ de conſilio fratrum ſuorum facere debet, & percipue hmõi ſpecialia: aliter enim facta non tenent.

a Caput.] ſed nunquid epiſcopus auditur ſine litteris capituli de rato, volens agere pro eccleſia ſua? De hoc dic vt dictum eſt ſupra, de procu. c.1. & ſupra de teſtib. edoceri.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

b Non decet.] 12.diſt. non decet. 12.q.2. alienationes.& 15.q.7. epiſcopi. & 2.& j.de præſcrip. cum non li-

¶ Idẽ Hieroſolym. Patriarchæ.

¶ Prælatus ſine conſilio capituli inſtituere vel deſtituere, vel alia negocia eccleſia tractare non debet, h. d. cũm cap. ſequenti.

CAP. IIII.

NOuit † tuę diſcretionis prudentia, qualiter tu & fratres tui vnũ corpus ſitis, ita † q̃ tu caput, [a] & illi mẽbra eſſe probantur: vnde nõ decet [b] te omiſſis membris, aliorum conſilio in eccleſię tuę negotijs vti: cum id nõ ſit dubium, & honeſtati tuę, & ſanctorum patrũ inſtitutionibus † contrarię. ¶ Innotuit ſi quidẽ auribus noſtris, quod tu ſine cõſilio fratrũ tuorum, abbates & abbatiſſas, & alias eccleſiaſticas pſonas inſtituis & deſtituis: & infra. Ideoque id auctoritate Apoſtolica prohibemus: & infra. Nos enim tales inſtitutiones & deſtitutiones carere [c] decernimus robore firmitatis.

¶ Idem eidem.

¶ Summatum eſt ſupra capitulo proximo.

CAP. V.

QVanto: & infra.

¶ Fraternitati tuę mandamus, quatenus in conceſſionibus, & confirmationibus, [d] & alijs eccleſiæ tuæ negotijs fratres tuos requiras, & † cum eorum conſilio, vel ſanioris partis eadem peragas & pertractes: & † quæ ſtatuenda ſunt ſtatuas, & errata corrigas, & euellendas, diſſipes & euellas. ¶ Abſentium [e] quoque fratrum nomina inſcribi non ſinas: † quia talia munimenta irrita ſunt & falſa, & tu exinde quæſtionem falſi poteris meritò formidare.

¶ Cęleſtinus tertius.

Si eccleſia collegiata habet præſentationem, præſentabit prælatus de conſenſu capituli, vel maioris partis: niſi de conſuetudine vel priuilegio competat ſoli prælato.

cent. & arg. 86.diſt.ſi quid. & j.eod.c. proxi. de quibus conſtitutionibus hic fit mentio.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

c Carere.] ſed nunquid ipſo iure tales conſtitutiones irritæ ſunt? Videt ꝯ ſic, ex hac littera: quod ſatis poteſt cõcedi: 1 quia factæ cõtra iura. C. de legi. non dubium.

QVanto.] Diuiditur: nam primò prohibet. Secundo ꝯcipit: ibi, Abſentiũ. Abbas.

CASVS. Prædictus patriarcha, omiſſis fratribus ſuis, in confirmationibus, & cõceſſionibus, & alijs negotijs eccleſiæ ſuæ vtebatur cõſilio aliorum: mandat Papa eidem, quòd de cætero id nõ faciat, ſed de conſilio fratrum vel maioris & ſanioris partis eadem pertractet & diſponat. Præterea idem Patriarcha i priuilegijs ſuis & alijs inſtrumentis nomina abſentiũ fratrum inſcribi faciebat: præcipit Papa, q̃ iam hoc nõ faciat; quia talia munimenta irrita ſũt & falſa & ipſe quæſtionem falſi poterat formidare. Nota, quod prælatus de conſilio fratrum ſuorum negotia eccleſiæ ſuæ pertractare & diſponere debet. Item epiſcopi poſſunt conferre priuilegia. Itẽ de falſo tenetur (vt hic dicitur) qui nomina abſentium ſcribit in litteris ac ſi eſſent præſentes.

1 Idẽ Goſ. & placet archidiacono de elect. c. vlti. lib. 6. vbi vi de ſup verb irritas. lo. A.

† Poſt conc. Lateranẽ. ſub Alex. iij. par. 50. c. 16. & c. 5. eod. tit. in 1. compil.

† al. ita: vt eſt

† In codice Barbatię ita: & q̃ ſtatuenda ſuerint ſtatuẽs errata corrigas, &c. quæ lectio plenior videtur.

† al. faciat

d Confirmationibus.] ĩ.c.ex cũ alijs concor. ibi poſitis. & j.ex. & ita patet, q̃ ejus negotia eccleſię ſuę cũ cõſilio canonicorũ ſuorum tractare debet. 12.q.2. ſine ex. ejꝰdem. & c. alie nationes. & 86.diſt. ſi quid. 16.q.1. eccleſia habet.

[Glo. ſeq. recitetur per q. an ſubſcribens neceſſe habeat ſcire, &c.]

e Abſentium.] nota q̃ crimine falſi tenetur, qui nomina abſentium fratrum facit in ſcri. C. ad leg. Corne. de fal. qui veluti. & ipſa inſtrumenta ſunt irrita. C. de teſta. l. iubemus. 2 & in authen. de inſtru. caut. & fi. §. 2. coll. 6. non tñ oportet teſtem ſcire q̃ in carta vel inſtrumento contineatur, cui ſigillum apponit. ff. de pigactio. l. Caius. C. de teſta. hac conſultiſſima. nec in hoc caſu ſit ei ꝓiudicium quin poſſit poſtea ꝯdicere ſi ſua interfuerit, vt in l. Caius. ſed ſi ſciret, poſtea reclamare non poſſet, vt ff. de pig. & hypo. fideiuſſor. §. 1. & 1.q.7. ſaluberrimum: & ĩ. de tranſa. ex litteris. 17.q.1. oēs feminæ. & 20.q.1. vidua. Sic & crimen falſi incurrit qui ſigillum ſurripuit furtiuè nomine capituli. ĩ. de teſtib. eam litteris. Et qui litteras iudicium aperit. ĩ. de offic. deleg. cum olim. & ĩ. de reſcrip. olim. vnde tales deponendi ſunt, per iura prædicta.

2 Si teſtator ſcribere neſciebat, nec articulate lo qui, falſũ eſt teſtamentũ. Ioan. And.

Et no-

EA noſcitur.] Prima pars factum narrat. Secunda pars reſpondet ibi, Reſpondemus. Abbas.

CASVS. Abbates & conuentus habent ius p̃ſentandi in eccleſijs: contingit aliq̃s, quod ipſi abbates p̃ſentãt p̃ſonas idoneas epis. dioec. ad eccleſias illas vacãtes, & eis receptis per ep̃m, monachi aliq̃ ante p̃ſentationẽ aliq̃s poſt, q̃dicũt q̃d an talis inſtitutio valeat? Rõdet Papa, q̃ q̃s p̃lati faciunt huiſmodi præſentationes, intelligendũ eſt, q̃ fiant de conſenſu fratrum ſuorũ, ſine quo non valent: & ideò ſi conſtiterit, q̃ conſenſus fratrum vel maioris partis nõ interuenerit, tales inſtitutiones debent caſſari, niſi ex antiqua & approbata cõſuetudine, vel ex aliqua ſpeciali conceſſione abbates ipſi probauerint. q̃ cõſenſus monachorum in talibus collationibus non ſit requirendus. Not. q̃ abbas non põt p̃ſentare aliq̃, vel cõferre bñficium eccleſiaſticũ alicui, ſine conſẽſu ſui capituli. Itẽ collatio, aut p̃ſentatio, ſeu electio cõuenit pertinet ad p̃latũ & capitulũ hoc enim eſt ius cõe, niſi aliud in cõtrarium probetur à p̃latis. Item ex antiqua conſuetudine vel priuilegio, abbas ſolus poteſt conferre beneficia irrequiſitis monachis.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

a Per litteras.] poteſt ergo quis per litteras præſentari. arg. 64 diſt. c. 1. 2. & 3. Quid ſi q̃dicatur litteris? Stabitur eis donec contrarium probetur. ſup. de prob. poſſeſſionem. vbi de hoc. & ſup. de teſti. cum à nobis.

b Contradicunt.] cum ab initio neſciuerunt: aliàs non videtur q̃ poſtea contradicere poſſint 1. ſup. e. c. 2.

c Intelligi debet.] præſumptiue, quia non eſt veriſimile, q̃ hoc faciant ſine conſilio fratrum ſuorum. ſupra eo. cap. proxi. Hæc præſumptio probationem recipit in contrarium, vt hic dicitur. ſecus ſi eſſet præſumptio in ris, & de iure.] de ſpon. ad id quod & 54. diſt. fraternitatem. & infra de Iudæ. cap. vltimo.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

d Maioris & tanioris.] ſed nonnè eo ipſo maior eſt qđ eſt ſanior. 31. diſ. Nicæna & 7. de his quę ſi. à maiore par. cap. c. 1. & 40. diſt. multi, in fine? Dic q̃ vbi aliqua pars non eſt ſana, puta quia indignum eligit, vel quia in damnum eccleſiæ aliquid facit, ibi dic o maiorem partem illam quæ ſanior eſt: & præferenda eſt iup. de poſtu. præla. gratum. aliàs niſi vtraq; pars in electionibus eſſet ſana, non ſtatim dicerem maiorem ſaniorem, immo quandoque minorem eſſe præferendam. ſup. de electio. eccleſia veſtra. vbi pars maior non obtinet. ſup. de appella. conſtitutus. Ber.

e Euacuari.] cum non ſint factæ ſm ius: ſed contemptis illis qui requiri debent. 8. de elc. quod ſicut. & c. quia propter. & ſup. e. nouit. & c. quanto. vbi hoc videtur expreſſum.

f Conſuetudine.] dummodò ſit talis, quæ iure cõi non præiudicet, ſcilicet præſcripta. 8. de conſuet. cum dilectus. & cap. vlt. quia tunc præſcripſit prælatus ius inſtituendi contra alios fratres ſuos.

[Glo. ſeq. arguit & remittit.]

g Libertate.] puta, quia priuilegia habet prælatus, & ſolus ſine conſenſu fratrũ inſtituat. & ita eſt hic arg. expreſſũ, a q̃ ius eligendi de iure cõi ſimul pertinet ad ep̃m & capitulũ, cum ep̃s ſit caput capituli. ſup. eo. nouit. niſi conſuetudo ſit ſibi inducat vel priuilegiũ, vt hic patet. De hoc dixi ſup. de electio. cum eccleſia Vulterana. Ber.

CVm Apoſtolica.] Duæ ſunt partes principales. In prima conſultatio. In ſecunda reſolutio: ibi, Taliter reſpondemus. Prima ſubdiuiditur. Nam primò ponit partiũ compromiſſum. Secundo vnius partis allegationem ibi, Dicti monachi. Tertiò allegationem alterius partis ibi, E contrario. Quarto conſultationem arbitrorum ibi, Quia. Secunda pars principalis ſubdiuiditur. Nã primo reſpondet conſultationi. Secundo ſoluit & corroborat contraria, ibi, Auctoritates. Tertiò reſponſionẽ corroborat: ibi, Nam. Quarto ſolutionem limitat: ibi, Hoc autem. Abbas. Siculus.

CASVS. Inter capitulum ſancti Stephani ex vna parte, & monachos de Platea ex altera, quæſtio vertebatur; ſuper quæſtione illa in quoſdam arbitros eſt compromiſſum, coram quibus proponebant monachi, donationem ipſius decimæ ſibi factam fuiſſe, & a quodam milite de conſenſu Bituricẽſ. archiepiſcopi dioece. ipſius ſibi confirmatam fuiſſe: & ad confirmandam conceſſionem ſuam inducebant auctoritatem Hieronymi dicentis: Si aliquando fuerint à laicis, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, male detenta, & in vſum tranſierint monachorum, epiſcopo loci præbente conſenſum, conſtabunt omnia perpetua firmitate ſubnixa. E contrario pars altera reſpondebat, quod conſenſus epiſcopi ſine conſenſu capituli non ſufficiebat ad hoc inducebat auctoritatem Leonis, quod epiſcopus de rebus eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, aut vendere non audeat, niſi vt meliora proſpiciat, & de conſenſu capituli ſui id faciat, quod non ſit dubium eccliæ profuturum: dubitauerunt iſti arbitri quando decima tenetur a laico, ſi conferatur eccleſiæ, vtrum ſufficiat conſenſus epiſcopi ſine clericorum conſenſu? & Papa reſpondet quod monendus eſt laicus, qui decimam tenet, vt illam reſtituat illi eccleſiæ ad quam ſpectat quod ſi noluerit, &

de cõ-

CAP. VI.

EA † noſcitur: & inf. ¶ Cum in prouincia tua ſæpè cõtingat, quod ad eccleſias in quib. collegia ius præſentãdi habere noſcuntur, eorũ abbates aut per ſe, aut per literas, [a] p̃ſonas idoneas epiſcopis dioeceſ. præſentant, † & eis p̃ſentatis & receptis aliquãdo ante, aliquãdo poſt, monachi cõtradicunt. [b] ¶ Reſpondemus, quod in p̃ſentationibus p̃ſentatorũ intelligi debet, [c] quod fiant de collegiorũ ſuorum aſſenſu, ſine quo nõ obtinẽt firmitatem. Vnde ſi conſtiterit conuentus vel maioris & †ſanioris [d] partis nõ affuiſſe cõſenſum, inſtitutiones huiſmodi cõuenit euacuari: [e] niſi ex antiqua & approbata cõſuetudine, [f] † vel cõceſſa libertate, [g] alii qui eorum probauerint cõmiſſi ſibi collegij non debere in eccleſiarũ ſeu beneficiorum collationibus requiri conſenſum.

† Cap. vnico. eo. tit. in 2. compil. Et quatenus per litteras poteſt fieri p̃ſentatio, vide Lapum allega. 75.

† præſentent.

† Adde quæ dicatur antiqua conſuetudo, & approbata, per Docto. in l. hoc iure. §. ducẽt aquæ. ff. de aqua. quo. & alti.

† vel

¶ Innocen. iij. archipreſbytero † & magiſtro Scholarium † Bituricen.

¶ Tenet donatio, quam de ſuo iure diœceſani conſenſu, facit laicus eccleſiæ, de decimis quas ab alia eccleſia habet: feudum ab antiquo, id eſt ante Lateranen. cõciliũ.

CAP. VII.

CVm † Apoſtolica ſedes: & infra. ¶ Sanè ſicut accepimus, cum ex vna parte capitulum ſãcti Stephani, et ex altera monachi de Platea, † ſuper decima quadam in veſtrum cõpromiſſiſſent arbitrium: Dicti monachi proponebant, donationem ipſius decimæ ſibi à quodã milite factã, & Bituricen. archiepiſcopi dioeceſ. ipſius ſibi confirmatam fuiſſe: & ad confirmandam conceſſionem ſuam inducebant auctoritatem Hieronymi dicentis: Si aliquando fuerint à laicis, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, male detenta, & in vſum tranſierint monachorum, epiſcopo loci præbente conſenſum, conſtabunt omnia perpetua firmitate ſubnixa. E contrario pars altera reſpondebat, quod conſenſus epiſcopi ſine conſenſu capituli non ſufficiebat ad hoc inducebat auctoritatem Leonis, quod epiſcopus de rebus eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, aut vendere non audeat, niſi vt meliora proſpiciat, & de conſenſu capituli ſui id faciat, quod non ſit dubium eccliæ profuturum: dubitauerunt iſti arbitri quando decima tenetur a laico, ſi conferatur eccleſiæ, vtrum ſufficiat conſenſus epiſcopi ſine clericorum conſenſu? & Papa reſpondet quod monendus eſt laicus, qui decimam tenet, vt illam reſtituat illi eccleſiæ ad quam ſpectat quod ſi noluerit, &

† Vel

† præſentare

† Cap. vnico. eo. tit. in 2. compil. Et quatenus per litteras poteſt fieri p̃ſentatio, vide Lapum allega. 75.

† Adde quæ dicatur antiqua conſuetudo, & approbata, per Docto. in l. hoc iure. §. ducẽt aquæ. ff. de aqua. quo. & alti.

2 Hoſt. remittit ad ea quæ ibi not. & dicit quod contra dicere poſſunt infra vj. menſes poſt notitiam. Io. An.

2 Hoſtienſis q̃ tenet contrarium dicit, q̃ narratur factum non ius: & ſi de iure eius intelligas, loquit cũ ſuno omnia ꝯtra Ioan. And.

† archiep̃o, in pluribus antiquis.

† ſcholarum, legit in omnibus fere Vaticanis.

† Cap. 1. tit. de his quæ conceduntur ab ep̃o ſine cõſenſu capituli, in 5. compil.

† Pratea.

de cõsensu episcopi alteri ecclesiæ concesserit, valebit donatio; & auctoritates ꝓdictæ licet sint diuersę, non tamen sunt aduersæ: quia aliud est alienare quod ab ecclesia possidetur, in quo casu intelligitur auctoritas Leonis, & tunc non sufficit cõsensus episcopi sine cõsensu capituli: Et aliud est ad vsum ecclesiæ reuocare quod a laico detinetur: in quo casu intelligitur auctoritas Hieronymi: & tunc sufficit cõsensus episcopi: quia per vtrunque auctoritatẽ vtilitati ecclesię prouidetur: & hoc probatur per concilium Laterañ. sumpto argumẽto à cõtrario sensu, in quo prohibẽt, ne aliqua religiosa persona ecclesias & decimas de manib. recipiat laicorum sine consensu episcoporum: per qđ dat indirecte intelligi, quod sufficit cõsensus episcopi, vt literam habeat ecclesiæ de decimas de manu recipere laicorum. Hoc quod dictum est, de illis decimis debet intelligi, quæ laicis in feudum sunt concessæ. No. quod licet cõpromittere in arbitros de rebus spiritualibus. Item ille potest iura distinguere, qui potest ius constituere. Item sicut ad cõsultationẽ iudicum respondet Papa iura & arbitrorum. Item argu. à contrario sensu bene valet. Itẽ decimæ datæ laicis in feudum possunt reuocari.

¶ al. aliqua, sed apud Hieronymũ aliquando, vt etiã apud Gratianum cap. vlt. 16. q. 1.

† Facit ad hoc l. prætor in princ. cũ glo. nota & Barto. ff. ne quid in loco pub. & l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam.

a Hieronymi,] 16. q. 1. quoniam quicquid. & 3. de constitu. cum omnes.

b Leonis.] 12. quæstione 2. sine exceptione.

1 De hoc, & quid iuris si ecclesia sit locupletata, nec damnificata not. 12. q. 2. sine exceptione in glo. pen. Ioan. And.

c Vendere.] nisi forte sit parua & sterilis possessio. 1 q. 2. tertulas.

d Totius.] vel maioris partis ibi seruientis. 16. q. 2. cap. ea enim. §. hoc ius.

e Cleri.] deest, capituli sui. bona enim aliarum ecclesiarum uendere non debet, nec venditionis auctoritatem præstare. 12. quæst. 2. abbatibus. & 17. quæst. 4. in venditionibus.

f Ecclesiæ.] sc. episcopali.

g Profuturum.] quantum ad opinionem ipsorum, & sic tenebit alienatio, quamuis contrarium eueniat. 1. ff. de admin. tut. tutor qui. §. 2. tamen si probaretur læsio, restitueretur, vt ff. de in integ. rest. c. 1.

2 Vbi de hoc. & 14. q. 2. §. 1. & ff. de decis. quis. Io. And.

h Tenetur.] de facto: quia veram possessionem habere non potest, cum laici decimam de iure possidere non possint. ff. de præscrip. causam quæ. & 16. q. 7. c. 1. 2 & tã tolerat ecclesia, quod laici decimas, quas antiqui-

seopi diœcesani eius accedente consensu cõfirmatam fuisse: seque auctoritate Hieronymi x munitos existere, q scribẽs ad Damasum ait. Si aliquando † fuerint à laicis male detẽta, quæ diuini iuris esse noscũt, & in vsum transierint monachorum, episcopo loci ꝓbente consensum, cõstabunt eis omnia perpetua firmitate tubnixa. E cõtrario pars allegabat aduersa, consensum episcopi sine clerici consẽsu minus sufficere, auctoritate Leonis b Papæ dicentis: Ne quis episcop9 de rebus ecclesiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere c audeat: nisi forte aliqd horum faceret, vt meliora prospiciat: † & cum totius d cleri ¶ cõsensu atque tractatu id eligat, quod nõ sit dubiũ ecclesiæ f profuturũ. g ¶ Quia ve: ò nos cõsulere voluistis, vtrum quando decima teneturh à laico, sic cõferatur ecclesiæ, ad cõfirmandam donationẽ cõsensus episcopi sine cleri consensu sufficiat; Taliter respõdemus, quod monẽdus est i laicus, qui decimam detinet, † vt eã restituat ecclesię, ad quã spectat: qui si forte in duci nequiuerit, & eam cum diœcesani cõsensu alteri ecclesiæ assignauerit, præsertim k religioso conuẽtui, cõstabit ipsa † donatio ꝑpetua l firmitate subnixa. ¶ Auctoritates enim ꝑmissæ, licet diuersæ sint, nõ tamen aduersę; cũ aliud sit alienare m quod ab ecclesia possidetur; & aliud qđ detinetur à laico, ad vsum ecclesiæ reuocare. In alienatione quoq. iuxtà Leonis Papę decretum consensus episcopi sine clericorum cõsensu † nõ sufficit. In reuocatione autẽ iuxtà scriptũ † Hieronymi sufficit cõsensus episcopi; cum per vtrunque † utilitati ecclesiæ consulatur: ¶ Nam & in Laterañ. concilio n est inhibitum, ne quælibet religiosa persona, ecclesias & decimas de manibus laicorum sine cõsensu episcoporũ recipiat; per quod indirectè dat o intelligi, p qꝺ sufficit consensus

i Monendus est.] & etiam compellendus, cum mortaliter peccat 7. q. 1. illi, qui. & 22. q. 1. c. vlt. Vel hoc intellige de eo cui9 ictã dalum timetur. 23. q. 4. non potest. Nam si hoc esset verũ, posset episcop9 per alios laicos multas ecclesias spoliare, & alias ditare: quod si faceret, appellandum esset, cum hoc sibi non liceat. ℨ. de rebus eccle. nõ alie. c. 1. Hoc qđ dicit Lau. intellige de decimis non in feudum concessis: sed dec. loquitur de decimis in feudum concessis, vt dicit in fine. Bern.

† tenetur

† ita.

K Præsertim.] i. maxime: qa ad hoc agitur vt de manu laici reuocetur. Ber.

l Perpetua.] & ita videtur valere donatio sine consensu capituli. sed hoc i. eo est, quia ¶ hoc vtilitati ecclesiæ consulitur, & illi q decimã detinebat: quia hoc solum bene agit, vt vitia hominũ castigentur 23 q. 5 prodest seueritas. alias semꝑ requiri debet consensus capituli, vt ff. co. per totum. Ber.

† assensu.

† scripturam rescriptum.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem.]

m Alienare.] idcò nõ intelligitur alienare: quia transfertur à laico ad ecclesiam. Sic non dicit alienatio quãdo trãsfert de fratre ad sororem: sicut dixit lex. si testator prohibuit rem alienare, dando sorori, non videtur alienare. C. de fideicommiss. voluntas. ff. de leg. 2. vnũ ex familia. §. 2. & l. peto. §. fratrem. Et qui transfert columnas de loco vno ad alium locum eiusdem ciuitatis, 3 non videtur facta translatio. C. de ædifi. priua. si quis post. sed reuera talis reuocatio est quædam alienatio. 12. q. 2. Apostolicos. & 3. cap. proxa. quia si remaneret apud illum laicum decima illa, ipse effet quod posset redire ad priorem ecclesiam, ad quam spectat, si decederet sine hærede, niti hæredes succedant in decimis, siue sint collaterales, siue descendentes: & est simile quod Deus magis voluit sibi hostias immolari, quam dæmonibus. 22. q. 1. considera.

n Lateranẽ. concilio.] 3. de priuileg. cum & plantata. nec laici in alios laicos decimas possunt transferre. infra de dec. prohibemus.

[Glo. seq. dicit arg. à 3rio sensu esse fortissimum.]

o Datur intelligi.] à contrario sensu: & est fortissimum ar-

3 Idẽ si ad alii ciuitatẽ conuentium parietum marmora, vel columnas defert de ꝓprijs domibus in domos proprias. & hoc vult lex illa qꝺ omnes cõmeatus cõmeatis nõ tenentur tantum ad iura. Ioã. And.

mum argumentum.ff.de offi.eius cui mãda.est iurisd. l.1.& 25.dist.qualis.& 45.dist,disciplina.versi. descende,peccauit populus tuus.quasi dicat: ego non meus ex quo peccauit:puta ꝓpter peccatum receditur à Deo. 32.q.1.cum renunciatur.Lau.

a Episcopi.] vide modum argumentãdi: ex quo dicit de epõ,ergo tantum de episcopo intelligendũ est sic.25.dist.qualis.& 95.dist. illud ff.de cond. & demõ. cum in.1.Arg.§. quia aliud est dicere,epm & aliud,solum epm §.de testa. requisiti 1 & ita hic est vn9 casus,in quo sol9 epõs potest alienare:alios habes.12.q.2. terrulas.& tribus capitulis seq.& 12.quæst. 2. bonę.

b In feudum.] de alijs vero non esset verum quod hic dr: quia ecclesia potest illas vendicare,cum ille nullum ius habeat.sed hæc ecclesia ad quam spectant: nec potest petere ꝓpter ius feudi quod antiquitus ex causa fuit prõmissum:quia episcopus ius vnius ecclesiæ non põt alii dare,vt §.de rebus ecclesiarum alie.c.1.lo.

TVa nuper.] Communis diuisio. Secunda pars:ibi, Alterius. Abb. Sicul. CASVS. a Archidiaconus Meteñ. qsiuit à Papa, vtrũ epõs siue electus de consensu archidiaconi sin fine consensu capituli, conferre possit vacantem ecclesiam baptismalem alicui monasterio vel alteri ecclesiæ,quæ habet ius patronatui in illa ecclesia vacante? Et respondetur quod non potest,auctoritate Leoni Papæ:quia concessio vacantium ecclesiarum pertinet ad alienationem. Bernardus.

Nota ꝙ prælatus sine consensu capituli bona ecclesiæ tẽporalia vel spiritualia non potest alienare.Itẽ donatio episcopi cũ consensu archidiaconi non valet. Itẽ perpetuæ donationes nomine alienationis continent.

c Conferre.]vt monachi habeant fructus illarum, & retineant ecclesias ad vsus proprios.& sic læderetur ecclesia unde non valet talis concessio.

d Vacantes.] ꝫ arg.contrarium.quia sede vacante nihil est innouandum.§.ne sede vacan.nouit.& c.2.& 3. Respondeo.contraria loquuntur in episcopatib.& consimilibus.

e Alterius.]idest istius præsentis quæstionis. sed ideo dicit,alterius,quia alia quæstio præcedit, quæ ponebatur in antiqua compilatione in tit.de instit. sed in hac non ponitur.

f Leonis.]12.q.2.sine exceptione.& §.c.proxi.

g Vendere.]nisi forte sit res,quæ seruando seruari nõ possit C.de admini.tut.lex quæ.in fi.

sensus episcopi,[a] vt licitum ecclesiæ sit decimas de manibus recipere laicorũ. Hoc autem de illis decimis intelligimus, q̃ laicis in feudum [b] perpetuò sunt concessæ.

¶ Idem Meteñ. ꝑ archidiacono.

¶ *Non potest episcopus sine consensu capituli concedere ecclesias alijs ecclesijs, etiam si habeat ius patronatus in ecclesijs concessis.*

CAP. VIII.

TVa ꝑ nuper: & infra. ¶ Adiecisti etiam, vtrum episcopo, vel electo cum solo archidiacono ꝓter assensum maioris ecclesiæ,cum ab ipsa eligatur episcopus, & archidiaconus assumat̃ de ipsa,cœnobijs vel ecclesijs conuentualibus, ad quas ius pertinet patronatus,liceat conferre [c] perpetuo vacantes [d] ecclesias baptismales:& infra ¶ Alterius [e] etiã quæstionis solutio ex epistola Leonis [f] Papæ colligitur euidenter,in qua legitur:Ne quis episcop9 de rebus ecclesiæ quicquã donare, vel permutare[g], vel vendere audeat:nisi forte aliquid horũ faciat ut meliora ꝓspiciat: & cũ totius cleri tractatu [h] atque cõsensu id eligat,quod non sit dubiũ [i] ecclesiæ profuturum.Irrita enim episcoporum donatio,vẽditio,& † cõmutatio rei ecclesiasticæ erit absque conniuentia & subscriptione clericorum per hoc [k] enim noueris solutam secũdo loco propositam quæstionem: cum †concessiones ecclesiarum perpetuas, [l] ad alienationes non sit dubium pertinere,

¶ Idem episcopo Helieñ.

¶ *Episcopus parochiales ecclesias,vel obuentiones ipsarum de consensu patroni sine consensu Capituli sui monasterio conferre non potest.*

CAP. IX.

PAstoralis officii diligentia:& infra.¶ Præterea quæsiuisti(cum aucunda:ibi, Ad quod.Abbas Siculus.

CASVS.Episcopus Helieñ.fecit talem quæstionem domino Papæ; Parochiæ auctoritate Dionysij fuerunt limitatæ & distinctæ,ut prouentus cuiuslibet parochiæ in vius cederent ministrorum: quæsiuit vtrum liceat episcopo sine auctoritate Papę,vel sine consensu capituli sui conferre viris religiosis obuentiones alicuius parochialis ecclesiæ reseruata sustentatione vicarij.Secundo fecit aliam quæstionem.Lateraneñ. concilium prohibet nouam pentionem imponi ecclesijs, vel ueterem augeri, quæsiuit episcopus Helieñ.vtrum episcopus possit religiosis locis totam ecclesiam, vel de nouo conferre aliquam portionem de consensu patroni? Ad hoc respondet Papa, quod episcopus nec primum nec secundum facere potest sine licentia Papæ præter capituli sui voluntatem, salua constitutione canonica,quæ dicit, quod episcopus potest conferre pijs locis quinquagesimam portionem. Nota quod episcopus nec ecclesiam potest dare monachis nec pensionem augere sine consensu Capituli sui. Item centesimam vel quinquagesimam portionem potest dare pijs locis sine consensu capituli sui, vt hic probatur.

[Gl. seq.quærit,& soluit.]

h Tractatu.]sed qualiter fiet tractatus? Conuenient omnes,& qlibet dicet qđ sibi videtur.4 C.de vendenreb.riui.l.vlt.lib.11.& tit.seq.l.vlti.hoc de immobilibus.vel mobilious pretiosis:quia si sint pretiosa,necessaria est sollemnitas. C.de admi.tut. lex. quæ.secus in his quæ seruando seruari nõ possunt, vt l. prędicta. & ff.de petitio. hæred.l.diuus.Vinci Dubium.] probabili iudicio, licet forte secus contingat.argum.ff.de mino. verum.§. si locupleti. & intellige, non sit dubium quãtum ad se: quia sufficit ab initio bene gestum.ff.de nego. gest. sed an vltro.§.1.

ADDITIO.Vel dic dubium, scilicet cõmuni opinione cleri corum.

k Per hoc.]idest, per capitulum Leonis.16.quæst.1.c.possessiones.

l Perpetuas.]perpetuæ enim intelliguntur ex eo,quia fiunt ecclesijs & non personis 5,vt supra ca. proxi.& ff de annuleg.annua. & 12.q.2.lib rti quia ecclesia non moritur vt ibi dicitur, & iupra de instit.cũ venissent si fiunt personis sine temporis præfinitione, durabunt in eorum vitam.10.q.2.hæc vsus præstatio. & 16 quæst.1.possessiones.

l Astoralis.] Communis diuisio:Secunda:ibi, Ad quod.Abbas Siculus.

CASVS.Episcopus Helieñ.fecit talem quæstionem domino Papæ; Parochiæ auctoritate Dionysij fuerunt limitatæ & distinctæ,ut prouentus cuiuslibet parochiæ in vius cederent ministrorum: quæsiuit vtrum liceat episcopo sine auctoritate Papę,vel sine consensu capituli sui conferre viris religiosis obuentiones alicuius parochialis ecclesiæ reseruata sustentatione vicarij.Secundo fecit aliam quæstionem.Lateraneñ. concilium prohibet nouam pentionem imponi ecclesijs, vel ueterem augeri, quæsiuit episcopus Helieñ.vtrum episcopus possit religiosis locis totam ecclesiam, vel de nouo conferre aliquam portionem de consensu patroni? Ad hoc respondet Papa, quod episcopus nec primum nec secundum facere potest sine licentia Papæ præter capituli sui voluntatem, salua constitutione canonica,quæ dicit, quod episcopus potest conferre pijs locis quinquagesimam portionem. Nota quod episcopus nec ecclesiam potest dare monachis nec pensionem augere sine consensu Capituli sui. Item centesimam vel quinquagesimam portionem potest dare pijs locis sine consensu capituli sui, vt hic probatur.

4 Supple ꝫ cut fit cum alienari dẽt res ciuitatis: & tũc bene continuatur qđ sequitur.

† In omnib. Vaticanis ita Irrita. n. episcoporũ vẽditio, & cõmutatio rei ecclesiasticę erit,&c

†Vel

† Ex antiq exẽplaribus ita restitutũ est, vt est impressum nã in vulgatis ita legit: cũ ꝓcessiones ecclesiarum ad perpetuas alienationes nõ sit dubiũ ꝑtinere.

5 Adde qđ dicat perpetuũ, & quid ꝑpetua alienatio no. In l.na imperator.ff. de le. & in l. 1. ff. de vsufruct.

† Mereñ.

† Cap.2. tit. de his q̃ conced. ab epõ sine cõsen.capituli in 3. compilat.

a Ibi ẽtĩ versi. si vero relinquat: ꝑtiũ ꝓriũ,s. quod idẽ sit dicere episcopo, & soli episcopo quare dicas ex circunstantijs hoc discerni an hæc sint eadẽ, an diuersa. facit qđ nota. de don.ad Apostolicæ.in 3. glo. & quod dicam super ea.Ioã.And.

a Hic casus Bernardi est & in antiqs exẽplaribus reperitur.

3 Hanc Glosulam nõ inuenio in antiquis Codicibus nec puto Bernardi esse.

a Dionys-

a Prouincię vero, & diœcesis prius diuisæ fuerunt. 3. dist. c. 1. & 29. dist. prouinciæ. Vincē. Vtrobiq; de hoc. I. A.

† Dionysius Papa epistola 2. ad Seuerū episcopū.

a Dionysij.] 3. q. 1. ecclesias 1. 90. distin. c. 1. & 80. distin. c. episcopi.

b Obuentiones.] idest, fructus, vel reditus retenta sibi ecclesia cum sustentatione vicarij.

c Sustentatione.] sufficienti. ē. de præbend. de monachis. vbi de hoc. & ē. de suppleñ. negligen. præla. sicut.

d Laterañ. cōcilij.] vt 3. de censib. prohibemus.

e Salua cōstitutione canonica'.] 12. q. 2. bonæ rei. Ex hac littera vī manifestē, quod episcopus posset dare. quinquagesimam vel cētesimā partem sine consensu capituli, vt in prædicto c. bonæ rei, nō obstāte iuramēto de non alienandis reb. ecclesiæ. 3. de eccle. ædi. tua. & ē. de iure iur. intellecto. nemo enim pōt episcopū accusare de eo q̄ tēplū Dei ędificat. 12. q. 2. aurū. Itē qa sufficit semel a iure fuisse concessum: vñ nō est vlterius necesse adire prætorē. ff. de cōd. instit. q̄ sub cō dictione. §. vlt. Arg. ē 3. de donat. pastoralis. & ē. e. c. prox. 12. q. 2. si episcop' & ē. eo. cū nos. H. & Tāc. ñ eo dicūt, quod ēt in hoc casu requiriī consensus capituli: licet. n. ei permittat a iure alienare causa necessitatis vī vtilitatis, requiri tamē debet consensus capituli. 12. q. 2. sine exceptione. Littera tamē ista tradicit: & Ioā. idem dicit super illo. c. bonæ rei. illud q̄dē securum est dicere, & expone hanc litteram secundum quod Tancre. exponit, ideſt salua constitutione: quia non derogatur per istud responsum illi canoni, bonæ rei, nec dicitur ibi quod episcopus posset illam donationem facere sine consensu canonicorum: sed hæc littera contrarium innuit, & 3. de donatio. Apostolicæ. vbi de hoc. & ita credo verum, & statuendū hic.

f Quinquagesima.] imo quandoque maiorem portionem. n. multum abundat. de auctoritate tamen superioris, quandoque non tantam, quandoque nihil, si grauatur ecclesia. 3. de do. Apostolicæ 10.

ET si membra corporis.] Prima pars ponit querelā. Secundo prouidet: ibi, Visum fuit. Abbas Siculus.

CASVS. tSatutum fuit in cōcilio generali, quod haberur. 3. de accusationib. sicut olim. q̄ metropolitani

† Concilium Lat rañ. sub Alex. iij. c. 7. & Lucemus

† Honorius tertius hī in omnibus anquis.

toritate Dionysii a † fuerint parochiæ limitatæ) quatenus singulorū parochianum prouētus, in vsus ecclesiæ cederēt ne cessarios, & stipendia ministrorum: si episcopo liceat sine auctoritate sūmi pontificis, vel saltem sine capituli sui voluntate, viris religiosis conferre obuentiones b alicui parochialis ecclesiæ, sustentationes vicarij reseruata. Et cum Laterañ. † concilij d statuta prohibeant, ecclesiis nouā imponi, vel augeri veterem pensionem, postulas edoceri, an episcopus valeat religiosis, cōsentiente patrono, totam ecclesiam, vel de nouo conferre aliquam portionem. ¶ Ad quod breuiter respondemus, quod salua constitutione e canonica, de concedenda pijs laicis quinquagesima f portione, neque primum neque secūdum facere potest episcopus (nisi de licentia Romani Pontificis) præter capituli sui voluntatem.

¶ Innocentius † tertius archiepiscopo Senoneñ. & eius ¦ suffraganeis.

¶ *Ad concilia prouincialia singulis annis debeant prouinciale cōcilium celebrare Archiepiscopus Senoneñ. & suffraganei eius ad concilium illud non recipiebant procuratores & nuncios cathedralium ecclesiarum. verumtamen capitula cathedralium ecclesiarum Senoneñ. prouinciæ deposuerunt super hoc corā dño Papa quæstionem: Scribit dominus Papa archiepiscopo & suffraganeis eius dicens, quod capitula prędicta ad huiusmodi concilia debeant inuitari, & eorū nuncij ad tractatum admitti, & præcipue super his, quæ contingunt ipsa capitula: & hæc est ratio, quia cum archiepiscopus & episcopi sint vnū corpus cum capitulis suis & ipsi caput, sine membris suis talia vel talia facere non debent. Nota, quod omnes tangit, ab omnibus debet tractari. Item nō debet caput à mēbris recedere nec mēbra a capite.*

g Prouinciale.] de quo habes 18. distin. per totum. & infra de accus. sicut olim. De concilio monachorum habetur 3. de sta. reg. in singulis. & c. ea quæ.

h Contingere.] & merito: quia quod omnes tāgat, ab omnibus debet comprobari. 12 3. distin. ca. 1. & 66. distin. cap. 1. & 8. q. 1. licet ergo. & ē. de tempo ordin. si archiepiscopus. vbi de hoc. & ff. de adonam it.. & ff. de minor. in cauſa. §. cauſa. & l eti ā. §. vlt. & ff. de iure annu. aureo. diuus. & ff. de aqua. plu. arcen. in concedendo. & in Auth. vt sponsal. lar. §. ad hoc quoque colla. 8. Laici 3 vero huiusmodis concilijs interesse non debent, nisi specialiter inuitentur. 68. dist. Hadrianus in fine. Vel etiam nisi specialiter tractaretur causa fidei. 96. dist. ver. nam. Vel nisi tractaretur de matrimonio. quia cum tales causæ eos tangant, possunt interesse. 35. q. 5. ad sedem.

CAP. X.

ET † si mēbra corporis: & infra. ¶ Prouinciæ Senoñ. capitula cathedralium ecclesiarum ad nos querimoniā trāsmiserunt, quod archiepiscopus Senoñ & eius suffraganei, procuratores eorū †nuper ad prouinciale g concilium conuocatos, ad tractatum eorum admittere noluerunt: & infra. Visum fuit nobis & fratribus nostris, vt capitula ipsa ad huiusmodi concilia debeant inuitari, & eorum nūcii ad tractatum admitti: maxime super illis, quæ ipsa capitula contingere h dignoscuntur.

† De his prouincialib. cōciliū Trident. sess. 24. de reform. c. 2. ad de Melchiorē Canū li. 5 de locis Theolo. c. 4.

† al. capitulorum.

TITVLVS XI.

De his quæ fiunt a maiori parte capituli.

¶ Ex concilio Lateraneñ. †

¶ *In vniuersitatibus ecclesiasticis pranalet regulariter q̄d fit a maiori parte, nisi minor pars rationabiliter contradicat, hoc dicit.*

†Cōciliū Lateranēñ. sub Alex. iij. c. 16. & ca. vnico. eo. ti. in 6. cōpilat.

2 De reg. iur. q̄d oēs li. 6. in ē. Io. And.

3 De hoc articulo vide plenius hic per Ioānem And. Panormitanum, & alios. ad de Bullā Iulii tertii ante sessionem 11. in concilio Trid. & Turrecrematā i su. de eccl. lib. 3. c. 12. & seq.

¦DE HIS QVAE FIVNT A MAIORI parte capituli.

¶ Supra visum ¦ est de his quæ fiunt a prælato & capitulo. ¦ est quia quædam pertinent ad capitulum tantum, in quibus peragendis sæpe dissentiant, & dubitari posset quibus iuris, merito subjungitur ista rubrica.

De hac materia tractatur 16. dist. c. vl. 3. q. 3. hoc ius. Cum.]

CVM.] Ordinatio maioris partis capituli, per contradictionem & appellationem minoris partis, nil rationabile opponentis, impediri non debet. Primo ponit factum reprehensibile. Secundo prouidet per statutum: ibi, Quocirca. Abbas Siculus.

CASVS. In quibusdam ecclesijs minor pars clericorum non secundum rationem, sed propria voluntate ecclesiasticam ordinationē, quod graue & dignum erat reprehensione cū in ordinationibus ecclesiarum semper debeat prævalere qđ a maiori & saniori parte capituli fuerit ordinatum ideòque statuit cōcilio Lateranen. vt nisi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabile obiectū fuerit, & ostensum, appellatione remota prævaleat, & suum consequatur effectū, quod a maiori parte capituli fuerit ordinatum non obstante si aliquis dicat se iuramento adstrictū ad seruandum ecclesiæ suæ consuetudinem: quia non sunt dicenda iuramenta, sed potius periuria, siue temeraria iuramenta, quæ in damnum ecclesiæ & contra sanctorum Patrum veniunt instituta: & si aliquis cōsuetudines quæ nec ratione iuuātur, nec canonicis consonant institutis, iurare præsumpserit, a perceptione Dominici corporis, donec pœnitentiam egerit, sit penitus alienus. Nota, quod in maiori & saniori parte capituli residet potestas capituli. Item vt cōtra dict. 10 minoris partis capituli valeat. duo sunt necessaria, s. quod rationabile quid obijciatur, & probetur. Itē iurāmenta contra veritatem ecclesiasticam præstita, nō iuramēta. sed potius periuria uel temeraria iuramenta dici debent: & ideo non sunt seruanda. Item si quis iurat seruare consuetudinem ecclesiæ, non adstringitur ad illicita: sub tali enim iuramento nihil nisi licitum comprehenditur. Item qui consuetudinem illicitam iurat seruare, donec egerit pœnitentiam, a perceptione corporis Christi debet abstinere.

† Dictio ad deest in aliquot antiqs in concilio vero aperte hęc continētur ita: ordinatione multotiens impediunt, & ordinationem ecclesiasticā procederej, &c.

† vel.

CAP. I.

VIm in cunctis ecclesijs ꝙ pluribus a & saniorib. fratribus visum fuerit, incūctanter debeas obseruari: graue nimis est, & reprehensione dignissimū quod ꝙ quasdam ecclesias pauci quandoq; non tam de ratione, quam de propria volūtate ad † ordinationem ecclesiasticam procedere non permittunt. b ¶ Quocirca præsenti decreto statuimus, vt nihil a paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter c obiectum fuerit & † ostensum, d appellatione remota pręualeat semper, & suum cōsequatur effectum quod à maiori & saniori parte capituli fuerit cōstitutū. e Nec constitutionem nostram † impediat, si forte aliquis ad conseruādā, † ecclesiæ suæ consuetudinē, se iuramēto dicat adstrictū: Nō enim iuramēta, f sed potius periuria sunt dicenda, quæ contra vtilitatē ecclesiæ, † & sanctorum patrum veniunt instituta. ¶ Si quis autem † huiusmodi consuetudines, quæ † nec rōne iuuātur, nec sacris cōgruunt institutis, iurare præsumpserit: donec dignam egerit pœnitentiā a perceptione sit Dominici cōporis alienus.

¶ Cælestinus † tertius Claremon. † episcopo.

¶ *Canonicus non interdicit ecclesiam, sed hoc facere debet episcopus cum capitulo.*

CAP. II.

QUæsiuit: † & infra. ¶ super eo qđ ecclesiam g tuam quidam ex fratribus Claremontēsi. obseruabatur, vt si quis parochianus pensionem debitā ecclesiæ non solueret, vel clericus aliquis delinqueret aliquis de canonicis etiam minimis interdicebat ecclesiam, sine consensu episcopi, & aliorum canonicorum, quæsiuit episcopus an hoc fieri deberet? Respondet Papa, quod interdictum in aliqua ecclesia positum sine consensu episcopi, & fratrum suorum per aliquem de canonicis, obseruare non debet nec sustinere vt ab alijs obseruetur. Sed si aliquis deliquerit, ipse puniatur. quia peccata suos auctores tenere debent: nec pœna debet vlterius protrahi, quam delictum fuerit in committēte repertum. No. quod excōmunicatio, & interdictum fieri debent de ꝙsensu episcopi & capituli. Item ille qui peccat, solus puniri debet, & non illi, qui nō peccauerunt. Itē pœna debet suos auctores tenere. Item pœna non debet excedere delictum.

per stetur maiori parti. sed maior pars est illa quæ maiori ratione & pietate nititur 9 dist. iuxta quippe. 60. dist. multi in fi. & 4. q. 3. c. si testes. ¶. item iurisiurandi. præsumitur pro pluralitate 61. dist. nullus in fi. nisi cōtrarium probetur, vt hic patet, & 23. distin. illud. & ī. de electio. dudū R.

d Ostensum.] ergo non sufficit obijcere, nisi probetur. & hoc probabitur coram superiore. ī. de elec. venerabilem.

e Constitutum.] & ita capitulum potest constitutionem facere dum tamen intersint omnes, quos constitutio tangit. De hoc no. sup. de const. cum omnes alias ꝙsentes in præiudicium absentium nihil constituere possunt, vt hic. Circa alia negotia ad minꝰ duę partes debent esse præsentes ff. quod cuiusque vniuer. l. nulli. & l. plane. & ff. de decr. ab or. fa. l. 3. T.

f Iuramenta.] sic ī. de iureiur. sicut nostra. & ita si iuramēta sint facta in genere 1, restringenda sunt circa bonas & licitas consuetudines argum. ī. de iureiur. quanto: & cap. ad nostram 3. Si specialiter iurāt, statim sunt periuri. B.

† vestram.

† obseruandam.

† ecclesiasticam.

† enim.

† Hæc periodos aliter recitatur in cōcilio. præcitato loco, qđ omnino videas.

† Clemens iij.

† Claromon.

Claramon.

Claremontēn.

† Cap. 2. ecit. in 2. cōpi.

g Ecclesiā tuam.] idest, tuæ iurisdictioni subiectam simile supra. de auctor. & vsu. pal. cap. 1. & intelligitur hoc vbi canonicus non habet ius episcopale in ipsa ecclesia. alias si haberet, & ei denegaretur debita pensio, vel aliqua offensa digna excommunicatione committeretur, bene supponeret ecclesiam interdictā non nego tamen honestius esse personas interdicere non enim ecclesiæ delinquunt, sed personæ. in Auth. n. de man. princ. ¶. oportet colla. 3. argume. infra. de pœnis. licet. 16. quæst. 6. illud. hoc dicit Lau. sed ecclesia pro delicto

Vide Decium in Rubrica. C. qui ad mitti. Albericum tract. de stat. par. 1. q. 15. vnde intelliges verā esse hāc glosā.

a Pluribus.] 65. dist. ca. 1. 2. & 3. supra de electio. licet. 23. distin. in nomine Domini 20. dist. de quibus. & ff. de re iud. duo ex tribus.

b Permittunt,] appellando & impediendo de facto. [Gl. seq. arg. quod non statur, & c. alleg. ¶. iura. alleg. duo in contrarium, & soluit.]

c Rationabiliter.] argum. quod non statur semper maiori parti nec pluralitati, vt hic, & 31. distin. Nicena ī. de electio. ecclesia vestra. ff. de seruit. rust. prædi. ꝙ fundum 12. distin. non liceat. & ff. de pact. maiorem. Argumen. contrā 63. distin. plebs Diotreſi. Inſtit. de iust. iur. ¶. sed si ex testamēto. Sol. illud regulare ē, vt si

2 De hoc aperticulo vide plenius per Host. & Ioan. And.

delictum alicuius interdici non debet sed ille qui deliquit puniatur;quia illi,qui non peccauerunt, non debent puniri:nisi ille,qui deliquit sit dominus loci: quia tunc propter delictum eius terra supponitur interdicto ¶.de spon.non est uobis.Ber.

a Assensu.] quia talis sententia nō tenet, cū lata sit ab eo qui non habet iurisdictionem.2. q.1. in primis.C.si à nō cōpe.iud.l.1.& ¶.de sue.ad nostram. T.

† delinquit.

[Gl.seq.alleg.sex ꝓcor.& alleg. duo iura.& dupliciter sol.]

† supponit.

b Deliquerit.] 16. q.6.cognouim⁹.& c. illud. quia peccata suos proprios tenere debent auctores. 1 vt hic dicit. C. de pēn. sancimus.C.ne vxo. ꝓ ma.ob maritorū. 11.q 3.illud.& ¶.de sen.excomm. Romana.§.fin.lib.6.] Sed contra vī:quia peritus pro iure pio.de consec.dist.1.in ſancta 15.q vlt.cū multæ.Sol.quod hic dī, locum habet in pœna 2 spirituali:qđ dicitur in cōtractibus, habet locum in pœna temporali,quæ quandoq; imponitur,alteri pro peccato alterius,vt 1.qu. 3.§. itē pro peccato.Vel hoc regulare est illa casualia sunt.Tancr.

1 Hūc spectant noui lepidi versiculi: Auctores proprios sua crimina iure tenebūt: Plusq̄ peccat non vltra pœna trahatur.

† auctores.

2 De hoc vide latissimè per Alphonsū Castriū li. 8.de iusta hęret. punit.c. 10.& 11.

† vide l.ex facto.§. Iulianus.ff.de vulg.& pup.facit l. relatum. cū ff. de his quibus vt īdig.

EX ore.] In prima parte ponitur factum. In secunda decisio,ibi, Quia uerò. Abbas.

CASVS. Pater cuiusdam canonici Augustēn.B.nōie, accedēs ad dōm Papam, impetrauit lras ab eodem ad decanū & capitulū Augustēn. quibus decano & capitulo mandabatur, vt dictum B. filium suum infra spatium temporis vnius mensis eligerent & assumerent in præpositum:& in signum inuestituræ filii annulum aureum destinauit, executoribus super hoc deputatis:executores capitulum memoratum monuerunt,vt mandatum Apostolicum adimpleret capitulum licet litteras recepisset,audito quod C. præpositus ipsorum esset electus & confirmatus in episcopum Brixiēn.infra terminum in quo debebant executoribus rñdere.H tunc eorum decanum in præpositū elegerūt, cui dictus B.reuerentiam exhibuit tanquam præposito: tandem ille H fuit mortuus eo mortuo capitulū statim elegit in præpositum istum,cui Papa scribit dicto B appellante,ne ad aliquam aliam electionem procederent,cum ad ipsum dicta præpositura spectaret.& sic orta fuit controuersia inter ipsum B. & istum præpositum.Delata fuit causa ad Cælestinum Papam,coram quo multa obiecta fuerunt contra istum B.& ita quod Cælestinus cassauit inuestituram de ipso B. Ad vltimū delata est causa iterum ad dōm Innocentium, coram quo ista alia allegata fuerunt:Papa verò super hoc ita duxit statuendum:quia constitit ei quod præfatus B.nō fuit inuestitus de dicta præpositura q̄ia mandatū fuisset, vt de ea inuestiretur:& si etiam inuestitus fuisset, illa inuestitura cassata fuit ꝑ Cælestinum:& si etiam cassata nō fuisset cū propter hoc ꝑ dictum H. reuerentiā exhibuit tāq̄ præposito, iuri suo renunciare, vī. Papa consideris, ꝑ ipse B. appellare non poterat, vt ꝑ appellationē ipsius ordinationem ecclesiæ impediret, & intelligens, quod a maiori parte capituli electus fuit ille in præpositū electionem ipsius & ordinationem auctoritate Apostolica cōfirmauit,& dicto B. silētiū imposuit,ꝰ ipsa præpositura. Nota,ꝙ ipso facto renūciat quis iuri suo, vt iste obedientiam faciendo dicto H. nemine tacitè renūciat quis iuri suo. Item nō valet appellatio nisi interrumpat illius q̄ appellat. Item electio maioris partis capituli valet.

† Huc spectant quæ in Clementina vnica.de rescript. notata sunt.

† Cap. vnic. eo.tit.in 3. compil.

¶Innocentius iij. Augustēn. præposito.

¶*Communis ordinatio eccle się,per contradictionem, & appellationem eius cuius non interest,impediri non debet, b.d quo ad titulum.*

CAP. III.

EX tore sedētis:& infra.¶Accedētibus ad præsentiam nostram T.

ac ‖ Augustēn.†canonico pro quæstione, quæ inter vos super præpositura Augustēn. ecclesiæ vertebatur ex parte ipsius B.fuit propositū, qđ pater eiusdem à C. prædecessore nostro decano & capitulo Augustēn.litteras obtinuit destinari, vt infra spatium,mensis vnius eundē eligerēt & assumerent in præpositū Augustēn.in signū inuestituræ annulo c auteo destinato,& quibusdam mandati Apostolici executoribus cōstitutis. Capitulū memoratū cū audisset,quod C. † quondā eorum prępositus in episcopum Brixien. electus & confirmatus fuisset: licet dictas litteras recepissent,† in contemptum † tamen eorum,d assignato pri⁹ termino, inf. quē ipsi deberēt super mādato Apostolico respōdere, H.tunc Augustēn.e decanum in præpositū elegerunt:& infra.¶ Quia verò legitimè constitit, qđ prædictus C.de prępositura nō fuit aliquatenus inuestitus, etsi mādatū f fuit, vt de ea inuestiretur de qua etiā si inuestitus fuisset, cassata fuit ꝑ Cælestinum:& si etiam cassata nō fuisset cū propter hoc ꝑ dicto H. reuerentiā exhibuit tāq̄ præposito, iuri suo renunciare, vī. Papa consideris, ꝑ ipse B. appellare non poterat, vt ꝑ appellationē ipsius ordinationem ecclesiæ impediret, & intelligens, quod a maiori parte capituli electus fuit ille in propositū electionem ipsius & ordinationem auctoritate Apostolica cōfirmauit,& dicto B. silētiū imposuit,ꝰ ipsa præpositura. Nota,ꝙ ipso facto renūciat quis iuri suo, vt iste obedientiam faciendo dicto H. nemine tacitè renūciat quis iuri suo. Item nō valet appellatio nisi interrumpat illius q̄ appellat. Item electio maioris partis capituli valet.

‖ Augustēn.] fal. Augustinensibus canonicis.

† D. E.

† fuscepissent.

† In aliquot antiq̄tis.in cōtemptum earum, assignato tamē prius,& ꝙ varietatē aduertunthic veteres interpretes,& Hostiensis,earū legit, ita vt is contēptus ad literas Papæ executorias referat, eorum,tamē legit vt plurimum.

a Annulo.] sic supra de re iudicata cū olim propter hoc tamen non fuit inſtitutus:cum in possessionem missus non fuerit,vt infra sequitur. d Eorum.] scilicet executorum.

e Tunc Augusten.] cui H.dictus B. reuerentiam exhibuit tāquam præposito, vt sequitur infra: tandē idem H.mortuus est:eo mortuo capitulum statim elegit istum in propositum,dicto B.prius appellāte quod ipsum ꝓn eligerent,cum ad ipsum spectaret præpositura.De hac appellatione fit mētio inferius. hæc omnia habentur in integra.

[Gl.seq.not. alleg.tria iura,& in contrarium allegato.Item argu.& remittit.]

f Et si mandatum.] sic patet,quod propter talem inuestituram,quam fecit;cū annulo, non efficitur quis possessor ¶.de dona.per tuas arg.sup.de re iudi.cū aliquibus.quia in adipiscenda possessione actus corporalis requiritur.ff.de acq.pos.possideri.§.in amittenda. Arg. contra sup.de consue.ex litteris & 16.q.7.contra hæreticorum.& q.1.moderamine.& C.de sacrosanct.eccle.vt inter Jiuinum.& ff.de contrahend.empt. & vend.clauikus.& ff.de bon.auctō.iudic.possid.quamuis & sup.de dolo &

g Quam non fecit,sed mādauit fieri, vnde non ꝓcedit argumēto secundū Inn.& Hostien.Andeloan.And.

dolo & contuma.contingit. ff. de dam.infec.fi finita. §.vlt.Item hic patet,q̃ ſi Papa mandat alicui dari præbendam, & capitulum aliũ eligit.tenet electio. De hoc dictum eſt ī.de præbendis.dilectus filius.Io.

a Ratione.]quia erat in minoribus ordinib.cõſtitutus, vt patet in integra, & quia reuerentiam faciendo illi H.iuri ſuo renunciauit, vt hic ſequitur.

[Glo.ſeq.arg.de tacito cõſenſu,inducẽs 13.iura.alleg.a.in cõtrarium. Tertio ſorti ficat primum dictũ. Quarto q̃rit, & ſolut. Quinto elicit duo argumenta.]

† In codice Barbatiç lita q̃ dẽt p̃poſito exhiberi.

b Renũciaſſe.] nota hic arg. de tacito conſenſu. & licet verbis nõ renunciet,aut non conſentiat,ipſo facto tñ cõſentit. 32. q.2.honorãtur. & ī. de tranſact ex litteris.& 43.diſtin.ſit rector.ff.mandati.ſi p̃cedente.§. Lucius. ff. ad munici. l.2. & ī. de off.dele. gratum. & ca.cum olim.in fi. à 3rio ſenſu.ff.de iof fi.teſtamen.ſi propo nas.§.1.& l.nihil. & l.vl.& ff.de public.ſi ego.§.1.& ff. de mino.ſi filius. & C. de iure do.impe.l.2.Ar. 3.ff.de decurio.Heré nius.§.vlti. & ī. de præben.dilecto. Ioſ. Præterea licet renun ciatio ſit tacita,valet etiam citra auctoritatẽ ſuperioris, licet expreſſa nõ valeat ſine auctoritate ſuperioris.ī. de renũciat. admonet.ſicut pl⁹valet tacita prohibitio q̃ expreſſa,cũ ſcilicet litem conteſtatur.ff. de ſolutioni.ſi q̃s ſtipula us fuerit x.in melle.ff.eo.titu.vero ꝓcuratori. §.vlt.Lau ren.Sed quid ſi alius ageret cõ illum præpoſitum,& caſ ſaretur illius electio, nunquid iſte q̃ exhibuit reuerentiam,poteſt agere pro præpoſitum? Non:quia filius exhæredatus ſi approbauit teſtamentum patris, non põt poſtea impugnare.C.de inoff. teſtamen.parentibus.& ſi alius impugnaret teſtamentum, ipſe tamen non poteſt petere vltra quã ſibi eſt relictum.ff.de legatis p̃tĩ dis.l.cõ.§.is qui.Vinceñ.Item argumentum q̃ actio ſemel extincta non reuiuiſcit.ff.de ſolutio.q̃ res. §.ream. & de conſec.diſt.4.quæri..Item argumentum, q̃ licet res deueniat ad eũ caſum à quo potuit habere principium,non valet.Ber.

¶ Vide l.tale 4.j.ff.de pac. & l. ſi exhæredatus.ff.de inoffi.teſt.

¶ Cap.vnico eo. tit. in 4. compil. Et vid q̃d p hoc ca.dixit Calderinus cõſi. 6.tit.de his q̃ fiũt à præla.refert Felinus i ca. cũ dilecta.ī. de reſcrp.

c Per appellationem.]ſic ī.de elec.cum inter R.quia eius non intererat appellare poſt reuerentiam præſtitam.2 q.6.non ſolent.appellatio enim non impedit ne id fiat quod perpetuo edicto decernitur. ff. de appellatio.recipit.vbi non.l.vlt.Laureñ.

flitus fuiſſet, inueſtitura eius per prædeceſſorem noſtrum certa fuit ratione a caſſata: quæ nec etiã ſi caſſata fuiſſet, per hoc quòd dicto H. reuerentiã exhibuit,quæ † debetur præpoſito,iuri ſuo renũciaſſe b videtur:† Nos attendẽtes ſibi de iure nõ potuiſſe cõpetere, vt per appellationẽ c ob id iterpoſitam, cõem ordinationẽ eccleſiæ impediret: intelligentes etiam te à maiori parte,tam dignitate, quàm numero eorum,quos eligẽdi ius cõſtabat habere, electũ fuiſſe canonicè in præpoſitum:electionem tuã auctoritate Apoſtolica confirmamus: præfato B. ſuper præpoſitura ſilentiũ imponentes.

¶ Idem.

¶ *Prælatus cum maiori parte capituli contradicente minori ſtatuere poteſt, quod ad neceſſariam reparationẽ fabrica quilibet canonicus conferre teneatur.*

CAP. IIII.

EX † parte tua nobis fuit frater archiepiſcope intimatũ, q̃ ad reſtaurãdã fabricam d Rothomageñ.eccleſiæ, tractatum cõiter habuiſtis, te poſtulante, vt quilibet canonicorum tecum pariter aliquam ſuorũ reddituum portionẽ operi tam pio & neceſſario deputaret:& inf. ¶ Statuimus, vt † vt ſi quis veſtrum tuis,frater archiepiſcope,& maioris & ſanioris partis capituli ſtatutis ſuper hoc duxerit † reſiſtẽdum,obtineat ſententia plurimorum. e †

¶ Innocentius tertius Mediolanẽ.archiepo copo.

¶ *Rubrum ſufficit pro ſummario. vel ſumma ſic ſecundum abbatem: Occulta collatio beneficij, licet ſit ſuſpecta, bene valet, dummodo aliàs legitimè facta probetur. hoc dicit. Et eſt caſus notabilis, non tamen facit ad titulum, nec omnes indiſtinctè hoc tenent, ſed maior pars concludit cum hoc ſummario.*

TITVLVS XII.

Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

EX parte tua nobis fuit frater.]Communis diuiſio. Secunda pars ibi,Statuimus.Abbas.Sicu.

CASVS. Archiep̃s Rothomagenſis cum fabrica ecclesiæ ſuæ reſtauratione indigeret, habuit tractatum cum fratribus ſuis,vt quilibet eorum cũ ipſo archiep̃o, aliquam portionem reddituum ſuorum tam pio & neceſſario operi deputaret & hoc ipſi facere noluerũt:vñ ipſe ſignifi cauit hoc dño Papæ. ſuper hoc ſtatuit Papa,vt ſi aliqui ꝓfixerint ſtatutis ſui archiep̃i, & maioris partis capituli & ſanioris,obtineat ſentẽtia plurimorũ. Nota,q̃ ſententia maioris & ſanioris partis capituli ꝓualet.Item in caſu iſto non tenentur,niſi maior & ſanior pars conſentiret. † al.vt ſi quæ † duxerint

d Fabricam.]licet enim ille ſolus teneatur ad reſtaurationẽ fabricæ, qui partem deputatã fabricæ recepit,vt 10.q.3.vnio. & q.j.determinauit.tamen ille conferre tenetur.17.q.1.ſi monachus. & de eccleædificandis.c.1.

† Vide l. & ſuũ hr̃dẽ. §. fi.cũ l.ſeq. ff. de pact. & l. q̃d maior.ff. ad muni.

e Plurimorũ.]hic ergo valet ſententia plurimorum : quia euidens eſt illos ratione iuuari.ī.eo.ca. 1.ſic 75.diſt.c.1.& 2. ī.de tempo.ordi.nec epiſcopi. Ber.

ADDITIO. Glo. in verbo, ratione iuuari, &c. Dixit Vinceñ.hoc eſſe,quia Papa hoc approbat, alias nullus compelleret dare de proprio niſi vellet: quia tenentur vt ſinguli. vnde potior eſt cauſa prohibentis:& quia ſi tenẽtur vt collegium,cõmunis menſa habet hoc ſuſtinere,non priuata ſtipẽdia. Dicit Inno.hoc verum ſi non eſſent res eccleſiæ,ſed ꝓpriè canonicorũ:de rebus verò eccleſiæ,licet ſigulariter & ſpecialiter ad ſingulos canonicos pertinentibus, poterit epiſcopus cum maiori parte capituli pro vtilitate eccleſiæ talia ſtatuere.Item Innocen.& Abbas.vide quod dixi ſupra de conſtitutionib.cum omnes. ſupra prima gloſſ.Ioan.And.

VT ECCLESIASTICA BENEFIcia ſine diminutione conferantur.

¶ Supra viſum de collationibus beneficiorum faciendis tam à prælato cum conſenſu capituli, quàm ab ipſo capitulo tantum: Veruntamen quia beneficia ipſa debent conferri ſine diminutione,merito ſubijcitur iſta rubrica.Abbas.

Vide.

VT nostrō.] Diuiditur quatuor partes. Primo assignatur Papalis responsionis causa & ratio. Secundo processus Papæ executio & ad obiecta responsio: ibi, Cum enim Tertio archiepiscopi inconuincibilis reprehensio: ibi, Omnib. Quarto cauꝫ & necessariꝫ

CAP. I.

VT† nostrū[a] prodeat de vultu Dei iudiciū,[b] & infra.

Præterea ꝓponebas, ꝙ cū nullus debeat sine accusatore[c] † damnari, nec aliquid circa negotium illud fit actū ī forma iudicij, depositiones testium non poterāt ibi præiudicium generare.

instructionis ꝓuisio: ibi, Vñ credimus. & pone casū in terminis vt in gl. 1. Abbas, a Vt nostrum.] vt plene intelligas hāc decretalem sic pone casum: aliter nō bene intelligis. b Intellexit dñs Papa quòd cancellaria Mediolanēn. ecclesiæ vacauerat vltra annum, & sic potestas conferendi illam deuoluta fuerat ad Papam: vnde mandauit Papa Mediolanēsi arch epiſcopo, vt ipſam conferret cuidam H. subdiacono domini Papæ: & si post receptionem litterarum aliquid faceret in contrarium, illud cassauit. Archiepiscopus receptis litteris rōdit, a ꝙ illi cancellariam non contulerat: quia propter gratamina debitorum retinerat fructus ipsius: de qua rōsione factum fuit publicum instrumentum: visis litteris die sequenti rōdit contrarium, ꝙ mandatum dñi Papæ adimplere non poterat: quia reseruatis sibi prouentibus iam decem mensibus elapsis contulerat eam cuidam H. noie: & de hac rōsione fuit factum aliud instrumentum. Ista relata fuerūt dño Papæ, & instrumenta ostensa: Papa verò intelligens varietatem huius rōsionis, statim mandauit archiepō, vt ad præsentiam suam mitteret procuratorem idoneum, & ostenderet, ꝙ ipse cancellariam contulisset personæ idoneæ, & modo canonico, & tempore competenti, & idem H. veniret si vellet defendere ius suum: accessit procurator archiepi, & ille H. 3 & produxerūt duos testes in ꝑsentia Papæ, qui iurati dixerunt, quòd parū post mortem cancellarij, archiepus contulit cancellariam dicto H. reseruatis sibi prouentibus, & illum inuestiuit per librum, præcipiendo ꝙ illud esset secretum, & vnus testis adiecit quòd post mandatum dñi Papæ eo videte tradidit ei sigillum, alter dixit se hoc audiuisse, & procurator hoc idem fuit confessus: quod audiens Papa mādauit quibusdam, 4 ꝙ si post secundum mandatum, ꝙ quod totum negotium reuocabatur ad curiam, ei tradidit sigillum, talem traditionem decernerent nullā esse, & inhiberent illi H. ne sigillo vlterius vteretur, quod totum factū est, & prohibitus fuit vti sigillo. Per hoc intellige illā decretalem. s. de appel. vt nostrum. quæ est pars istius, & illam debes hic legere in principio: quia præcedit istam, vt patet, in antiqua compilatione. Propter hoc archiepiscop[s] misit nuncios ad dñm Papam post multas allegationes & excusationes ipsius archiepiscopi, vltimo proponebat dictus archiepiscopus, ꝙ cū nullus dēat sine accusatore dānari, nec aliquid fit actum in prædicto negotio in forma iudicii, testes contra eum recepti non poterant sibi præiudicare: quia hæc allegatio videbatur tangere personā domini Papæ, apertius vult exprimere in hac decretali causam quare mandauit inquiri de prædictis, ne quis crederet, quòd in facto isto perperam processisset. Et prosequaris postea vt sequit in littera: hoc intellecto, quod præmissum est satis patet intellectus capituli, & sine hac suppletione non bene intelligere. Et hæc omnia & alia continentur in integra. Bernar.

ADDITIO. Causa verò inquisitionis est. Cum enim donatio fuisset occulta, propter qđ non carebat suspicione, & elapso anno nullus cancellarius apparēre: merito credebatur quod ad papam esset donatio deuoluta secundum Lateranēn. concilium: & ideo illam poterat sine culpa conferre: quia Papa de occultis diuinare non potest: & præsumptio erat pro Papa, cum ipse prima uice rūderet, ꝙ cancellariam non contulit: vnde nō fuit grauamen, sed gratia ꝙ ei concessit facultatem probandi pro se. Item quod de nuo uo vel de modo canonico fidem sibi fieri mādauit, ipse archiepiscopus dedit causam illi mandato: quia mandauit per litteras, & ꝓbaui: per testes, ꝙ retentus sibi prouētibus, officium illud † acusatis conceſſit: vnde Papa contra talem concessionem fuit merito suspicatus, & ideo Papa ex officio suo illā inquisitionem commisit faciēdam, cum ad ipsum pertineat de subditorum excessibus inquirere veritatem: omnibus prædictis diligenter examinatis Papa inuenit archiepiscopum culpabilem in tribus, circa contrarietatem rōsi, cum nulli debuerit ex certa scientia contraria respondere: circa carnalitatem animi, quia non debuit cum affectu carnali committere: & illud officium circa inhonestatem facti: quia ex pacto, vel aliqua conuentione committere non debuit nundum officium, & retinere prouentus, cū hoc in Lateranēn. concilio sit prohibitum & in alio canone reperitur, quòd ecclesiastica beneficia sine diminutione sunt conferenda: Vnde circa hoc est distinguendum, vtrū ille, qui dat beneficium spirituale, percipiat prouentus ante donationē: si enim non percipit prouentus ante donationem, sed alius, & ex donatione consequitur vt fructus percipiat, simonia committitur: si vero ante donationem percipit ipse ꝓuentus, hoc distinguendum est, vtrum constituat ante donationem, vt ex eā necessaria retineat prouentus, & istud licitum ē: an conueniat cum eo qui accepit beneficium, vel cum alio mediatore retineat prouentus, & concedat beneficiū: istud quidem non licet, ne aperiatur via illis qui prauitatem suam studeant palliare. Ex hac decretali no. ꝙ nullus debet sine accusatore damnari. Item cum aliqua præsumptio apparet ꝯ aliquem, debet se excusare, & reddere rationem super hoc, vt fecit hic dñs Papa. Item actore non probāte, reus quamuis nihil ꝓbet, debet absolui. Item quando præsumptio est ꝓ aliquem, onus probandi transfertur in eum, vt hic erat ꝯ archiepiscopum. & ideo Papa imposuit ei onus probandi super tribus articulis prædictis. Item tria sunt consideranda in collatione beneficij personæ idoneitas, modus canonicus, & tempus competens. Item occulta donatio non caret suspicione, quare non debet valere. Item nemo diuinare tenetur. Item superior ex officio suo debet inquirere de inferiorum excessibus. Item contraria proponens, non est audiendus. Item carnalitas non debet attendi in beneficijs conferendis. Item in spiritualibus omnis pactio & conuentio illicita debet cessare. Item beneficia integra concedi debent. Item si ecclesia est onerata de iure, vel propter aliam iustam cām & honestam præest episcopus ad tempus, prouentus tamen alicuius dignitatis vel præbendæ, licet illam conferat, potest retinere. Item nemini ꝓpienda est via malignandi.

b De vultu Dei iudiciū.] qui enim iudicat, æquitatē ꝙ oculis semper dēt habere. ff. de eo quod certo loco, quod si Ephesi. §. in summa. & 4. q. 4. capi. 1.

[Glos. seq. ponit vndecim casus exceptos à regula. quod sine accusatori &c.]

c Sine accusatore.] hoc est generale, vt 2. q. 1. de manifesta. 22. q. 4. quisq; potestatē. Excipiunt qdā casus. Primo. Si inspecta scriptura in iudicio ꝓferat. C. de probationib[s], iubemus. Si ꝓcax testis fuerat, & vacillauerit ī iure. C. de testibus. nullum. & infra de pœnis. sup his. Si tutor suspectus est. ff. de suspectis tutoribus. l. tertia. §. præterea videndum. Si maritus accusauerit vxorē de adulterio, & ipsa replicat de lenocinio. ff. de adulterijs. l. j. §. si pu-

a Innocētius dicit ꝙ archiepus hoc pri⁹ viua voce, dixerat Papæ. Io. An.

1 Hic casus Ber. est & in antiqs exemplarib. repetitur.

3 Facit ad qō nē q̄ disputatur ff. ver. fig. c. 2. resp̄ō. 2. lib. 6. Io. An.

4 Ideo qa ille H. rō fuerat in iudicio, nec eius procurator, ſm H. ost. vel dic si vis tenere, ꝙ ille fuerat ꝓcurator illius H. ꝙ ipse ꝓcurator cōfessus ē, ꝙ post primū mādatū & Papa mādat inquiri de facto: vel ille H. q ibi erat ꝓ se, nō cōfitebat, licet id cōfiteret procurator Archiepi Io. And.

§. fi publico. Si iudex reperiat accusatorem calumnia ri. ff. ad Turpilianũ. l. 1. §. 1. & 2. q. 3. capitulo, ti quem §. notandum. & j. de calum. c. 1. & 2. Si in modo inquisitionis cognouerat de crimine. infra de accusationib⁹, qualiter & qñ: & capitulo, inquisitionis Si infamat⁹ de ficit in purgatione. j. de simonia. ꝺ hoc cũ suis concordantijs. Si crimen est notoriũ. 2. q. 1. de manifesta. & j. de accusationibus, euidentia. Si corrumpit testes aduersarij. 3. q. 7. cap. infames. versi. si quis autem. Io.

ADDITIO. Nota ex hac glossa regulam & plures casus exceptos & vide quasi cõsimilem glossã in canone, de manifesta. 2. q. 1. Alios ponit Specul. in titulo, de inq̃sitio. §. qñ autẽ. in prin. & de ista materia per Bar. in l. 2. §. fi publico. ff. de adulterijs, vbi satis elegãter tractatur, an & qñ iudex possit ꝓcedere ex officio sine accusatore. Panor. dixit plenã tã respectu iuris ciui. q̃ canonici j c. qualiter & qñ. 2. de accu. j. vbi pleni⁹ de hac materia vide ꝓ eundem Panormitanum.

¶ debeat

a Commisse.] quã ꝓpter mãdauit fieri inquisitionẽ ꝫ archiepiscopum, ꝙ non tradiderit illi H. sigillum post secundum mandatum, vt dixi in casu. & ꝙ probaret illa tria quæ sequuntur.

[Glo. seq. ponit 13. casus exceptos à regula, ꝙ accusatore non ꝓbante, &c.]

Quia verò hæc allegatio personam nostrã tangere videbatur, dignũ duximus causam cõmissę[a] inquisitionis & ordinẽ plenius explicare, ne qs quomodolibet suspicet, quod nos i hoc negotio perperã processerimus: præsertim cum ratio assignãda debeat esse posteris profutura. ¶ Cũ enim iuris sit explorati quod actore non probãte, [b] is qui conuenitur, etiam si nihil præstiterit, debet † absolui: videri poterat, quod nos tibi, qui conueniebaris à nobis, malitiosè vel indiscretè onus probationis, super trib. premissis articulis imposuimus: videlicet vt ostẽderes, quod prædictam Cancellariã personæ idoneæ, modo canonico, & tempore competenti donatæs. ¶ Porrò [c] cum donatio fuisset occulta, [d] & ideo suspicione non careat, & elapso iã anno, nullus omnino Cancellarius appareret, nõ immerito credebamus, ꝙ secundum: Lateranẽn. † concilij [e] statuta, ad nos esset ipsius Cancellariæ donatio deuoluta: & ideò potuissemus ipsam sine culpa conferre: quoniã etsi locũ Dei teneam⁹ in terris, non tamẽ ꝺ occultis potuimus †diuinare. [f] Quia † ergo contra illud, quod prima facie iustè præsumebatur ꝓ nobis, præsertim cum responderis prima vice, quod Cãcellariam alicui non contuleras, facultatem tibi pro te probãdi cõcessimus, non fuit grauamẽ, [g] sed gratia: [h] nec ex malitia, sed ex benignitate ꝓcessit. Quod ẽt[i] de modo canonico fidẽ nobis fieri mandauim⁹, tũ causam præstitisti mãdato, qui sæpè nobis per litteras tuas intimasti, & tandem probasti per testes, [k] quod retentis tibi prouentibus, officiũ concesseras memoratum: ex quo nõ immeritò cõtra talem cõcessionẽ iuimus suspicati. Et ideò nos, [l] qui nõ tam ex plenitudi fert onus probandi in ipsum: quia à probata solutione si eam negauit, tenebitur probare se debitũ recepisse: vt in l. prædicta, cũ de indebito. circa prin. & j. de solutio. isqui. Item negatiua, quæ habet in se affirmatiuam implicitam, probari debet à reo. ẽ. de renũciatio. super hoc. & j. ꝺ succ. ab intest. c. cum dilectus arg. ff. de probatio. ab ea parte. §. fi quis. & l. ũ filiꝰ. & 3. q. 9. indicas. Tanc.

† Lateran. sub Alexan. iij. c. 8.

† possumus

† Quod ergo.

c Porrò.] hic incipit assignare causam commissę inquisitionis, quare sibi fidẽ fieri mãdauit super tribus articulis: & primò ostẽdit de tertio: postea de secundo cir ca prin. §.

d Occulta:] not. ꝙ præsumitur cõtra occultãtes vel facientes vt iudicãtes, ẽ. de off. deleg. cõsuluit. & 19. dist. Anastasi⁹. & ff. de iure fis. ita fidei in prin. ff. de admin. tu. non. xiiimo. & & . 8 q. 3. pernicio- sam 2. & tenebræ aptæ sunt ad fabricandũ falsum. ff. de ven. inspiciendo. l. 1. §. de inspiciendo. tamen si ille cui datum est occulte, sit capax: occulta donatio non vitiat donationẽ. C. de dilatio. l. 1. lib. 10. & elections clãdestinæ nõ ualẽt ẽ. de elect. quia propter, tu fin. Tanc.

e Lateranẽn. concilij.] ẽ. de concess præben. nulla.

f Diuinare.] sicut & Paulus, licet esset spiritu Deiplen⁹, nõ tamẽ potuit secreta diuini consilij agnoscere 22. q. 2. beatus. nec tenetur quis diuinare. ff. mãda. si fideiussor. & si cum debitor. & ff ad leg. Aqui. si putator.

g Grauamen.] immo de iure fuit. C. de proba. sine.

h Sed gratia.] cum tamen primæ confessioni ipsius esset standum. ẽ. de probatio. per tuas. & ẽ. de præsumpt. litteras 4 nisi probaret se errasse. j. de censi. olim C. de erro. aduo. l. vlti. & ẽ. de appell. cũ causam. & ẽ. de confess. ad si. sed in hoc non videtur quod posset errare: quia de facto suo certus esse debet. ẽ. de rescrip. ab excommun. cato. ex varietate ergo respõsi præsumitur contra ipsum archiepiscopum 4. q. 3. c. si testes. §. item qui falsò. vel varie. j. de pœ. super his. ff. de quæstionibus. de minore. §. tormenta. in fi. & l. ea libero. in prin. Ioan.

i Quod etiam.] hic respondet secundæ obiectioni archiepiscopi.

k Per testes.] productos in præsentia Papæ: vt dixi in eo casu.

l Et ideo nos.] hic respondet ad id quo dixit, quod nullus debet sine accusatore damnari, ostendendo causam quare commisit inquisitionem.

ꝫ Dicebat Hostiẽ. hic aliũ casum, scilicet ꝓp vitationem suspicionis turpis q̃st⁹: addit casũ fa uore ecclesiæ vt cũ petit bona quæ rector possedit tpe mortis, & remittit, de pecu. cleri. c. 1. Io. And.

2 Scilicet à quo repetit indebitum. Ioan.

b Actore non probante.] simile 6. q. vlti. actor. Hæc regula fallit: nam ratione præsumptionis aliqñ transfertur probatio ad reum, vt hic. & ẽ. de procuratori. ex insinuatione. & sup. de iureiuran. c. vlti. ff. de dona. inter virum & vxorem. Quintus. Mutius 1. Item fallit cum actor fundauit intentionem suam iure communi 100. dist. contra morem. & 16. q. 7. omnes basilicæ. & C. de probat. siue possidet is. Item cũ reus ipsũ assumit onus probandi. ff. de probatio. circa. Item in cõiugatis iudicijs vtriusq; probatio audit sup. de probatio. ex litteris. Itẽ cũ vterque dicit se possidere sup. de ꝓbatis. licet. & ff. de iudi. in tribus. Item in crimine falsi vtriusque testes audiuntur. C. de fal. vbi. Item in crimine lęsę maiestat⁹, in sacramentis desertis, in proditione patriæ, & in crimine peculatus, vtriusque testes audiuntur. C. de aboli. fallaciter in fi. Peculatus dicitur furtũ de re publica 23. q. 4. quid ergo. ff. ad leg. iul. pec. l. 1. Io. Item priuilegium actoris transfert onus probandi in reum, puta si pupillus vel mulier repetat solutum tanquam indebitum, reus tenetur probare debitum. ff. de probat. cum de indebito. §. fi autem. Item delictũ ipsius rei a transf

3 Sibi de mulier. ulis sub specie religionis in priuatis rece- ptaculis habitantibus: Idẽ ꝺ occulte prædicantibus. de hære. dũ ex tumultuosis. Iouẽ ticulas facẽtibus. C. de epi. & cl. & conuenticulam occulte mulieribus cohabitantibus. de præsum. c. 4. ẽm Hostiẽ. Ioan. And.

4 Concor. l. generaliter. C. ꝺ non nu. pec. & l. cum de indebito. ff. de proba.

a Inquisitionem.] scilicet vtrum sigillum dedisset archiepūs illi H. post secundum mandatum, propter qđ reuocauit ad se inquisitionem, inquirendo & discutiendo negotium, & iniungendo vt probet super tribus articulis, videlicet si cōtuliſſet personæ idoneæ, modo canonico, & tempore competenti.

b Cōtrarietatem.] qm̄ q allegat p̄ria, non debet audiri. C. de liber. cau. cum pręcur. & ī. đ appel. solitudinē. & 74 dist. gesta. 23. q. 7. qđ autem. Lau.

[Glo. ſeq. ponit opinionem Lau.]

c Carnalitatem.] i hoc casu dicit Lau. eps̄m simoniam committere, vbi pp cōsāguinitatem cōcedit alicui beneficium, aliàs nō cōceſſur[2]: quasi quis iniusto cordis amore, vel sordidis p̄ cibus sacerdotalē dignitatē receperit, & c. 1. q. 1. si qs neque. Arg. ī. de sim. veruiēs. & c. nemo. & c. tua. Nā ex quo fauor tertij nimiū fauoris inducit, multò magis fauor illius qui ordinat. 1. q. 1. sunt nonnulli. Lau. & sic consanguinitas inducit suſpicionē, q̄ donatio sit vitiosa. io. c. 2. eps. 89. dist. decenter. Nam in clandestinis & domesticis donationibus facile qd cōfingitur pro negotij qualitate. C. đ donat. donatio. §. 1. Sicut aliàs cōsāguinitas elidit suſpicionem. ī. đ cohabi. cleri. & mulā nobis. & cap. tua. & par affectionis causa omnem elidit suſpicionem. ff. de rita nupt. non solum. §. đ uno. Io.

d Sub modo.] no. q̄ sicut cōditio inducit simoniam. 5. q. 2. quam pie. & ī. đ pactis, pactiones. ita & modus: quia modus æquipollet conditioni 2 ī. de cōditio. appos. c. 2. & 3. 28. q. 2. si ifidelis. C. de ijs q̄ sub modo leg. vel fideicom. relinque l. 1. Immo magis é obligat[3] sub modo, quā sub conditione: nam cui aliquid relinquitur sub modo, etiam statim potest illud petere si caueat de co modo adimplendo. ff. đ fideicom. lib. cum in testamento 3. & ff. de conditio. & demonstratio. q̄bus diebus. §. vlt. Si verò sub conditione aliquid relinquitur, nō potest peti nisi cōditione extante ff. de condi. & demonstrat. qui hæredi. §. vlt. Ioa.

e Partem.] ī. de censi. prohibemus.

f Diminutione.] 1. q. 3. si quis præbendas. ī. de præb. maioribus, & c. vacante. & c. cum causam.

g Consequatur.] ex pactione in eo apposita. Vinc.

h Vt ipſe.] donator, vel alius qui percipiebat ante. Vinc.

i Constituat.] cum capitulo suo, non cū eo, qui habiturus est beneficiū: & hoc publicè faciat, vt vitetur suſpicio sicut potest intelligi, ī. de præb. significatū. Et sic patet. ¶ Episcopus potest ad tempus ex iusta causa retinere fructus vacantis beneficij, si fortè grauatur debitis. ar. ī. đ verb. ſig. c. penult.

DE REBVS ECclesiæ alienandis vel non.

Supra visum est de collatione p̄bēdarū & beneficiorū: sed quia p̄bēdarii & beneficiati interdū alienant bona præbendarum & beneficiorū, ideo subijcit hæc rubrica. Abb. Siculus. De hac materia tractatur 10 q. 2. & 17. q. 4. c. id cōstituim[9]. §. occasione. vsq; ad §. sed notandum. per totum. & 16. q. 6. per totum. 4

NOn licet.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quod episcopus vel abbas, qui præest pluribus ecclesijs, nō debet terras vnius ecclesiæ vertere ad aliam: & si fuerint mutandæ ex causa iusta, cum voluntate ambarum partium fiat. Nota quod Abbas vel episcopus nō potest rem vnius ecclesiæ applicare alij, quamuis ambæ sint fœdatæ, sine iusta causa. Item si episcopus vel abbas voluerit res vnius ecclesiæ permutare cum rebus alterius ecclesiæ, permutatio debet fieri de consensu ambarum partium.

4 De iure ciuili tractat hęc materia auth. eod. ti.

† al. ita: alienandis vel nō alienandis.

† Lugduñ.

† Burchardus li. 3. decre. c. 24. Iuo par. 3 ca. 29. & c. 1. co. ti. in 1. compi. & vide Calderinū consil. 4. hoc ti.

¶ Ex concilio Lugduneñ. iiij.†

¶ Nō potest prælatus res vnius ecclesię alteri dare, nec inuicem illas res cōmutare sine ambarum consensu.

CAP. 1.

NOn licet episcopo vel abbati, terrā vnius ecclesiæ verte

---

1 Hęc glossula non est in vetustissimis libris.

† Qualiter differant cā & occasio, vide hic præ alijs Panormitanum.

¶ Dictio, ex, deest in quibusdam.

† Concor. c. constitutis a. ī. de appellat. & vide ibi citatos.

† Et ius tibi, &c.

† Latera. sub Alexan. iij. c. 7. §. prohibemus.

2 Adde quod conditio interdū dicit modus pendens ex futuro l. cum ad præsens. & l. seq. ff. de condi. appo.

3 Titio Stichum lego, vt eū manumittat: cuius dem. manumittendo statim illū petit, idē in legato admonumen. li. 19. And.

§ Ad aliam.] passim & sine causa tñ posset. argu.12.q.2.bonæ rei.ĵ.de eccle.ædi.ad audiẽtiã. & 16. q.1.præcipimus.§.sicut duo.& ĵ.de excess. prælat. sicut vnire. Quidam tamen hoc concedunt, vt Ala. Dic de hoc vt ĵ.de reli.do.constitutus.

b Commutare.] 10.q.2.hoc ius.§.sed & permutare.

QVi res] hoc cap. non diuiditur. Abbas.

CASVS. Olim quidam petebant à regibus res ecclesiæ, & obtinebãt aliqñ: qa istud iniquũ erat, ita tuit ꝯcilĩũ Lug. duñ. ꝙ illa quæ sic tradũtur, irrita & vacua habeantur, & illi excludãt a cõione ecclesiæ, qui taliter accipiunt bona ipsius. Not. quod hic ñ excusat auctoritas maioris. tẽ nõ valet cõcessio laici facta de re ecclesiastica. quia pro nõ dato habet: &c. Item ptextu laicę donationis vel cõcessionis vsurpans sibi rem ecclesiæ, excommunicãdus est. c Regibus] 16.q.1.in canonibus.

d Egentiũ.] 16.q.1.quoniam quicq̃d. e Irrita.] 12.q.2.q̃cunque militum. & c.de rebus argu. contra. C.de quæst. p̃scr. bene a Zenone. Sollex ista non obtinet secundũ canones. V. f Excludant.] vt sic puniantur in quo deliquerũt. hic ĩ.de cõpo ord. litteras. & ĵ.de iure pat. pastoralis. & 17.q.4. frater. & cap. seq. ĵ.de immu.eccle.c. vlt. Ber.

CONsensus] Primò ponit dictũ. Secũdo adducit vnã limitationem: ibi, Ita. Abbas Sic.

CASVS. Statuit concilium Toletañ. ꝙ facer loces, qui bona sua relinquunt ecclesijs, aut aliqua p̃dia ecclesiæ suæ acquirunt; possint aliquos de seruis ecclesiæ tradere libertati secundum quantitatem bonorum, quæ contulerunt ecclesiæ, ita quod canones dicunt ita tamen vt cum peculio & posteritate sua maneant in seruitio ecclesiæ vtilitatem ecclesiæ secundum ꝙ potuerint, prosequentes. No hic duos casus, in quibus sacerdos potest manumittere seruum ecclesiæ, scilicet, cum bona sua reliquit ecclesiæ, aut aliqua prædia ecclesiæ acquirit, q̃ duplum valeãt q̃ seruus. Item posteritas manumissi, licet sit in genua, debet esse obnoxia ecclesiæ, & præstare operas impositas, tempore manumissionis.

[Glo. seq. recitatur per obiectionem.]

g De familia.] non benemeritos: nam benemeritos posset manumittere, licet ecclesiæ nihil contulisset. ita q.2.ĩ quos de seruis. Ala. & hoc de consensu episcopi. 12.q.2.placuit.

h Modum.] deest, quantitatem, vel æstimationẽ in duplum, ut res quam dedit, valeat duplum quam mancipiũ, vt canones dicunt. 12.q.2 episcopus, qui mancipiũ, de quibus hic fit mẽtio Tanc.

[Glos. seq. recitet per obiec. & duplicẽ solutionẽ, & subdit tertiam, quam non approbat.]

i Posteritate.] cẽ parẽtibus manumissa: quia post manumissionẽ proles a libero susceptа, nulli patrocinio est obnoxia. C.de ope.li.l.an tepen. Vel est specia le in prole liberti ecclesiæ, vt semp sit ecclæ obnoxia, vt hic, & 12.q.2. liberti 1. & c. longinquitate. idẽ est in alijs, vt q-dã legistæ dicunt, dum vivit patronus & pater libertinę cõditionis. C.de lib. & eorũ lib.l.vlt. sed ill lam legem quidam intelligunt de filiis manumissis cũ patre: vñ videtur melius quod speciale sit hoc in ecclesia.

K Vtilitates.] id. est operas tpe manumissionis impositas ipsi liberto à dño. ff.de ope. liber. l. 3. & 4. & 5. quę tñ imponi non debent vltra 54. ĩst. quicunque.

EPiscopi] Primò ponitur prohibitio. Secundo rõ. Tertiò revocatio. Secũda ibi, Impium. Tertia ibi, Tales. Abb.

CASVS. In capitulo isto dr ꝓrium eius quod dicitur in præcedenti videlicet ꝙ episcopi, ꝙ nihil de suo conferunt ecclesiæ, libertatem seruis ecclesiæ dare non possunt, qa iniquum est, vt qui res suas ecclesiæ non contulit, damnum inferat ecclesiæ: & successor illius, qui hoc fecerit, illos ad ius ecclesiæ revocabit. No. ꝙ prælatus ꝙ nihil de suo dedit ecclesiæ vel acquisivit, seruis ecclesiæ libertatem dare non potest. Item successor revocare potest, & debet quod antecessor malè alienavit.

l Episcopi.] hoc cap. est pars illius. 12.q.2. & si illi.

m Conferunt.] ergo a contrario sentit, si de suis cõferunt, aliquos manumittere possunt. c. prox. 12.q.3. episcopus qui. Tanc.

[Glo. seq signat contrarium, & dupliciter solvit.

n Inferat.] argum. contra. 12.q.2. si quos. Sol. ibi de consensu capituli hic nõ 2. Vel ibi de benemerito: hic de male merito.

o Successor.] infra de precar. c. 2. 35.q.9. quod quis.

Dd d 2 Nulli.]

§ Vox, partium, deest, in antiquis.

†al. Idẽ. Burchardus lib. 15. ca. 36. & Ivo par. 16. c. 37. habent d. sumptum hoc ex concilio Lugdunen. c. 11. sed in tomis cõciliorum reperit in concilio Aruernensi c. 4. & c. 2. eo. ti. in 1. compi.

†Conci. Toleta. 4. c. 68. Bur. hardus lib. 3. decr. c. 177. Ivo pa. 3. c. 238. & c. 3. eo. tit. in 1. compil.

b Commutare.] 10.q.2.hoc ius.§.sed & permutare.

QVi res] hoc cap. non diuiditur. Abbas.

CASVS. Olim quidam petebant à regibus res ecclesiæ, & obtinebãt aliqñ: qa istud iniquũ erat, ita tuit ꝯcilĩũ Lug. duñ. ꝙ illa quæ sic tradũtur, irrita & vacua habeantur, & illi excludãt a cõione ecclesiæ, qui taliter accipiunt bona ipsius. Not. quod hic ñ excusat auctoritas maioris. tẽ nõ valet cõcessio laici facta de re ecclesiastica. quia pro nõ dato habet: &c. Item ptextu laicę donationis vel cõcessionis vsurpans sibi rem ecclesiæ, excommunicãdus est. c Regibus] 16.q.1.in canonibus.

d Egentiũ.] 16.q.1.quoniam quicq̃d. e Irrita.] 12.q.2.q̃cunque militum. & c.de rebus argu. contra. C.de quæst. p̃scr. bene a Zenone. Sollex ista non obtinet secundũ canones. V. f Excludant.] vt sic puniantur in quo deliquerũt. hic ĩ.de cõpo ord. litteras. & ĵ.de iure pat. pastoralis. & 17.q.4. frater. & cap. seq. ĵ.de immu.eccle.c. vlt. Ber.

CONsensus] Primò ponit dictũ. Secũdo adducit vnã limitationem: ibi, Ita. Abbas Sic.

CASVS. Statuit concilium Toletañ. ꝙ facer loces, qui bona sua relinquunt ecclesijs, aut aliqua p̃dia ecclesiæ suæ acquirunt; possint aliquos de seruis ecclesiæ tradere libertati secundum quantitatem bonorum, quæ contulerunt ecclesiæ, ita quod canones dicunt ita tamen vt cum peculio & posteritate sua maneant in seruitio ecclesiæ vtilitatem ecclesiæ secundum ꝙ potuerint, prosequentes. No hic duos casus, in quibus sacerdos potest manumittere seruum ecclesiæ, scilicet, cum bona sua reliquit ecclesiæ, aut aliqua prædia ecclesiæ acquirit, q̃ duplum valeãt q̃ seruus. Item posteritas manumissi, licet sit in genua, debet esse obnoxia ecclesiæ, & præstare operas impositas, tempore manumissionis.

[Glo. seq. recitatur per obiectionem.]

g De familia.] non benemeritos: nam benemeritos posset manumittere, licet ecclesiæ nihil contulisset. ita q.2.ĩ quos de seruis. Ala. & hoc de consensu episcopi. 12.q.2.placuit.

h Modum.] deest, quantitatem, vel æstimationẽ in duplum, ut res quam dedit, valeat duplum quam mancipiũ, vt canones dicunt. 12.q.2 episcopus, qui mancipiũ, de quibus hic fit mẽtio Tanc.

[Glos. seq. recitet per obiec. & duplicẽ solutionẽ, & subdit tertiam, quam non approbat.]

i Posteritate.] cẽ parẽtibus manumissa: quia post manumissionẽ proles a libero susceptа, nulli patrocinio est obnoxia. C.de ope.li.l.an tepen. Vel est specia le in prole liberti ecclesiæ, vt semp sit ecclæ obnoxia, vt hic, & 12.q.2. liberti 1. & c. longinquitate. idẽ est in alijs, vt q-dã legistæ dicunt, dum vivit patronus & pater libertinę cõditionis. C.de lib. & eorũ lib.l.vlt. sed ill lam legem quidam intelligunt de filiis manumissis cũ patre: vñ videtur melius quod speciale sit hoc in ecclesia.

K Vtilitates.] id. est operas tpe manumissionis impositas ipsi liberto à dño. ff.de ope. liber. l. 3. & 4. & 5. quę tñ imponi non debent vltra 54. ĩst. quicunque.

EPiscopi] Primò ponitur prohibitio. Secundo rõ. Tertiò revocatio. Secũda ibi, Impium. Tertia ibi, Tales. Abb.

CASVS. In capitulo isto dr ꝓrium eius quod dicitur in præcedenti videlicet ꝙ episcopi, ꝙ nihil de suo conferunt ecclesiæ, libertatem seruis ecclesiæ dare non possunt, qa iniquum est, vt qui res suas ecclesiæ non contulit, damnum inferat ecclesiæ: & successor illius, qui hoc fecerit, illos ad ius ecclesiæ revocabit. No. ꝙ prælatus ꝙ nihil de suo dedit ecclesiæ vel acquisivit, seruis ecclesiæ libertatem dare non potest. Item successor revocare potest, & debet quod antecessor malè alienavit.

l Episcopi.] hoc cap. est pars illius. 12.q.2. & si illi.

m Conferunt.] ergo a contrario sentit, si de suis cõferunt, aliquos manumittere possunt. c. prox. 12.q.3. episcopus qui. Tanc.

[Glo. seq signat contrarium, & dupliciter solvit.

n Inferat.] argum. contra. 12.q.2. si quos. Sol. ibi de consensu capituli hic nõ 2. Vel ibi de benemerito: hic de male merito.

o Successor.] infra de precar. c. 2. 35.q.9. quod quis.

Dd d 2 Nulli.]

¶ Vox, partium, deest, in antiquis.

†al. Idẽ. Burchardus lib. 15. ca. 36. & Ivo par. 16. c. 37. habent d. sumptum hoc ex concilio Lugdunen. c. 11. sed in tomis cõciliorum reperit in concilio Aruernensi c. 4. & c. 2. eo. ti. in 1. compi.

†Conci. Toleta. 4. c. 68. Bur. hardus lib. 3. decr. c. 177. Ivo pa. 3. c. 238. & c. 3. eo. tit. in 1. compil.

re ad aliã, quamuis ambæ in eius sint potestate: tamen si cõmutare[b] voluerit terras earum, cum cõsensu ambarum, (partium†) faciat.

¶ Ex eodem.†

¶ Principes sæculares res ecclesiæ donare non possunt & qui ab eis recipiunt, excõmunicentur: & perdunt omnia quæ ab ecclesia alias legitime obtinebant. hoc dicit secundum vnum intellectũ, qui satis placet.

CAP. II.

QVi res ecclesiæ petũt à regibus, [c] & horrendæ cupiditatis impulsu egentium [d] substantiam rapiunt, irrita [e] habeantur quæ obtinẽt: & a communione ecclesiæ (cuius facultatem auferre cupiunt) excludantur.[f]

¶ Ex concilio Toletañ.†

¶ Rector ecclesiæ, qui dat ecclesiæ rem duplæ æstimationis seruos ecclesiæ manumittere potest: ipse tamen manumissus, & eius posteri erunt sub patrocinio ecclesiæ. ita communiter summatur, tamen non placet Paver. id ꝙ dicitur de æstimatione.

CONsensus totius cõcilij diffiniuit, vt sacerdotes, qui aut aliquid ecclesiæ suæ relinquunt, aut nihil habẽtes, aliqua prædia vel familias ecclesijs suis acqrũt, liceat illis aliquos de familia g eiusdem ecclesiæ manumittere, iuxta rei collatę modum, [h] quem antiqui canones decreuerũt: ita vt cum peculio & posteritate sua sub patrocinio ecclesiæ maneant, vtilitates [k] iniunctas sibi, iuxta quod poterunt, prosequentes.

¶ Ex eodem.†

¶ Si prælatus nil de suo dans ecclesiæ, seruum ecclesiæ manumittit, non tenet manumissio.

CAP. IV.

EPiscopi, [l] qui nihil ex proprio ecclesiæ Christi conferũt [m] liberos ex famulis ecclesiæ ad condemnationem suã facere non præsumãt. Impiũ est enim, vt qui res suas ecclesiæ nõ attulerit, dãnum inferat.[n] Tales igitur liberos, † successor [o] episcopus absque aliqua oppositione, ad ius ecclesiæ revocabit.

† liberos, duo vetusti codices.

¶ Vel ibi manumittit retento iure pronat[a], hic non Io. An.

¶ Vbi & hoc & plenius i c. de liberis. ca. q. Ioan. And.

† Ex eodem scilicet concilio Toleta no 4. ca. 66. Burhardus lib. 3. decre. cap. 18). Ivo par. 3. c. 249. & c. 5. eo. ti. in 1. compi.

NVlli.] Primò ponitur alienationis prohibitio. Secundo quid sit alienatio. Tertio pœnæ impositio. Secunda ibi, Alienationis. Tertia ibi, Vnde Abbas.

CASVS. Quia prælati & clerici ecclesiarum indifferenter obligabant res ecclesiæ mobiles & immobiles propter quod damna multa prouenirebant ecclesijs, statuit concilio, ꝙ de cætero nullus deberet alienare rē immobilem ecclesiæ suæ siue agrum, siue rusticum mancipiū, nec pignori obligare & alienationis verbū continet conditionē, permutationem, & emphyteuticum contractum perpetuum: & ideò omnes sacerdotes abstineant ab huiusmodi alienatione, pœnas constitutionis Leoninæ formidando. Nota, ꝙ nullus debet alienare res ecclesiæ immobiles, & est sententia generalis, fallit enim in casu vtilitatis. Item verbo alienationis cōtinetur omnis alienatio, quæ transfert dominium, vt puta venditio, & omnis illa ꝙ quam res obligatur. Item alienanti illicitē res ecclesiæ pœna constitutionis Leoninæ infligitur.

¶ Burchard⁹ lib. 3. decr. c. 144. Iuo pa. 3. c. 81. vi i rectius quā apud Burchardō legi tur vñ hoc sit sumptū. & c. 4. eo. tit. in 1. compi. Et vide notas alicuius Decretalis.

¶ Ex concilio apud Siluan. †

¶ Res ecclesiæ alienari non debent.

CAP. V.

NVlli liceat alienare[a] rem immobilem[b] ecclesiæ suæ, siue agrum, siue rusticum mancipiū, neque specialis hypothecæ[c] titulo obligare.

¶ Alienationis[d] autē verbum continet conditionem, †donationem, venditionem, permutationem, & emphyteusis ꝑpetuum contractū. Vnde omnes sacerdotes ab huiusmodi alienatione abstineant: pœnas timentes, quas Leonina[e] cōstitutio comminatur.

¶ Symmachus Papa. †

¶ Alienatio de rebus ecclesiæ facta non tenet & alienatores nisi rem restituant, extē municentur: & quilibet clericus potest contradicere, & rem cum fructibus repetere. ꝙd. Et est textus notabilis, & quotidie allegatur.

CAP. VI.

SI quis presbyterorū, diaconorum, seu defensorum, f alienanti prædium ecclesiæ subscripserit, g quo iratus[h] Deus animas percutit, anathemate feriatur: nisi forte & alienator, i & qui acceperit, †celeri[k] restitutione ibi prospexerint[l] Quod si minore animæ suæ cura remedium.† [m] oblatum neglexerint, p̄ter pœnā[n] super hoc adscriptam, confectum ex inde documentum, viribus (quamuis ab initio nullas[o] habuerit) vacuetur. ¶ Sed etiam licet.† quibuscunq; ecclesiasti-

† In Romana synodo tertia habita circiter anno Domini. 506. vel 507 c. 4. 5. 6. 7. & 8. vt refert adnotat hic Contius & c. 6. eo. tit. in 1. com. i.

† Tertio pœnæ.

† conductionem. conditionē

† In Romana synodo tertia habita circiter annum Domini. 506. vel 507 c. 4. 5. 6. 7. & 8. vt refert adnotat hic Contius & c. 6. eo. tit. in 1. com. i.

† receperit.

† al. remedio.

† liceat.

1 Titius procurator Sei, ab eo mortuo institutus hæres hoc ignorās subscripsit sermo hæreditario nendentā fundum: ex subscriptiōe non obligatur. Io. And.

a Alienare.] nisi ꝙ vtilitate ecclesiæ. 12. q. 2. fine exceptione & iuris sollemnitate, quæ habetur 10. q. 3. c. ea enim. §. hoc ius. Alanus.

ADDITIO. Hodie non seruatur. infra eod. Iudicum.

b Immobilem.] mobilia verò, quæ seruando seruari non possunt, potest prælatus alienare, ad instar tutoris C. de administratione tutorum. l. lex quæ in fine & quādo decret opus non est. l. vlt.

c Hypothecæ.] Hypotheca est obligatio rei immobilis, pignus rei mobilis, quasi a pugno. Insti. de actionibus. §. inter pignus.

[Glo. seq. ponit de alienatione quomodo large & stricte sumitur.]

b Alienationis.] verbum, alienationis, in hoc loco largissime accipitur. & sic. C. de re. eccle. alie. vel non alienandis. & in Auth. de nō alie. re. ec. §. nos igitur. coll. 3. alibi strictius accipitur pro eo contractu quo transfertur dominium. C. de fun. do. l. 1. ff. de verb. sig. alienationis. ff. de alie. ꝙ mu. cau. fac. ex hoc. §. 2. C. de iure emph. l. 1. Ala. & ita neque vendere, neque sub conditione tradere, neque permutare, vel donare, vel emphyteuticum contractum potest facere prælatus.

e Leonina.] C. de sacrosan. ecclesiis. l. iubemus. §. œconomus. & 12. q. 2. monemus.

SI quis.] Sunt tres partes, quæ patent, sicut sunt tria dicta. Secunda ibi, Quod si. Tertia, ibi, Sed etiam. Abb.

CASVS. Quia prælati ecclesiarum frequenter alienabant bona ecclesiæ, & alij subscribebant in damnum ecclesiæ: Statuit Symmachus Papa, quòd si aliquis presbyterorum, vel aliquis aliorum subscripserit alicui alienanti prædium ecclesiæ, excōicetur, nisi forte & alienator, & qui acceperit, per restitutionē sibi celeriter ꝓspexerint: quod si non fecerint, instrumentum inde confectum non valebit, propter pœnam quam propter hoc sustinebunt: & licitum erit quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & male alienata repetere cum fructibus. No. quòd qui alicui contractui subscribit, videtur illi consentire. Itē fallit hic regula illa, Nemo pōt venire, ꝙ facti suū q̄ verbis, dē alienator pōt repetere alienata. Item vbi nō valet alienatio, nec valet instrumentum de ea confectum. Itē res male alienatas, cū fructibus percipit.

f Detentorū. Ji. aduocatorū, vel procuratorū 16. q. 1. de prætiū. Ala.

[Gl. seq. arg. all. 4. iur. allegat. in cōtrariū vnam legē, & soluit. demum distinguit.]

g Subscripserit.] arg. ꝙ de facto alterius subscribit, consentire vī. ff. de in rē verso. l. pe. ff quòd iussu. l. 1. §. sed & si. 12. q. 2 nō liceat. & c. cū redemptor. arg. ꝙ. ff. de pig. act. Caī. sed ibi ignorauit qd continebatur. sed verū est vbi ad auctoritatē contractus subscripsit, dō desiderat. quod intelligas. ūhac distinctione: quia aut subscribit qs noie alieno, aut suo: si alieno, non obligatur ꝙ subscribit, nec intelligitur cōsentire. ff. de inst. actio. l. vl. ff. de rescin. vē. Titius. 1 Si noie suo, aut sciēter, aut ignorāter: si sciēter, tūc obligat, & cōsentire, vī, vt hic, & in primis cōcor. & ff. de pig. si fideiussor. §. 1. si ignorāter, nō vī ꝙsentire, nec ei nocet. C. plus va. quod agit. l. vl. C. de do. nec ignorās. & l. ꝓdicta. Caī. Tanc.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

h Iratus.] humano more loquitur quoniam Deus nō irascitur. 22. q. 4 incommutabilis.

[Glo. seq. signat contrarium & soluit.]

i Alienator.] q alienat ꝛ ꝓiudiciū eccl̄æ, & si iuraſſet ñ repetere, reuocare dēt alienationē, non obstante iuramēto sic illicitū. ī. de iurei. intellecto. arg. extra ī. de iust. cū venissent. sed ibi aliàs poterat cōsuli eccl̄æ per capitulū ī decr. intellecto. ñ erat alius ꝓ quē posset cōsuli regno. B.

[Glo. seq. reci. per quæstionem.]

k Celeri.] simile ī. de loca. c. pe. & vlt. vbi dī qualiter intelligatur de celeri. Celeriter intelligo in hoc casu antequam lædatur ecclesia ex tali alienatione.

l Prospexerint.] per repetitionē: & ita q̄ male alienauit rē eccl̄æ, pōt repetere, ꝙ hic patet. & 35. q. 9. quod q̄s. & ī. de ele. nosti, q d̄. verū est, ꝙ si in administratione toleraſ, secus si remotus fuerit. 12. q. 1. monemus Ala.

[Glo. seq. arg. & remittit.]

m Remedium.] & ita est arg. quòd si dilapidator vult seruare ecclesiam indemnem, quod nō remoueatur. De hoc dixi supra de elec. quòd sicut.

n Pœnam.] sc. depositionis. 21. q. 2. diaconi. & C. de sacrosan. eccl. iubemus. §. œconomus. & si satisfacere non posset, excommunicabitur quousque satisfecerit.

[Gl. seq. allegat. tria iura, signat cōtrariū, & remittit.]

o Ab initio nullas.] ex hoc manifestè patet, ꝙ alienatio.

natio,quæ fit contra formam iuris, nulla eſt ipſo iure. ℨ.de reſtit.in integ.cõſtitutus.& ℨ.de his quæ fi. a ma. par.cap.c.1.& 12.q.2. ſine exceptione. 1 argu. ℨ 12.q. 2.ſi qua de rebus.hoc ſoluit ℨ.ne ſede vac.c.1.Vinc.

f Concord. ex. in auth. hoc ius . & ibi Barto.& Bal.C.de ſacroſ.eccl.

k Perſonis.]ideſt,clericis omnibus & conuerſis & patronis. 16.q.7.filijs vel nepotib. & parochianis, quia eorum intereſt. ſed perſonæ alterius eccleſiæ non admittentur,cum ſit priuatum iudicium.

[Gl.ſeq.facit quatuor.Primo notat optionem eccleſię dari, &c.Secũdo q̃rit an cedere teneat. Tertio obijcit ad iiqd̃ hic dicitur alienatorem repetere. Vltimo ponit opi.& remittit.]

b Alienata.]de facto,quia ipſo iure nõ tenet,vt dictũ eſt.Et no. q̃ eccleſia habet actionẽ p.rſonalẽ q̃ alienatore,ſi eſt ſoluendo , vel habet in rem actionem cõtra poſſeſſorem. 12.q.2. Apſtolicos.& eſt expoſitum.C.ſi tut.vel cur. l.3.& vlt.ſed ſi obtineret contra vnũ,alter liberaret. ff.de eo per quẽ fac. erit.l.1. §.ſi plures. & ſi cõueniat vnum,non fit ei præiudicium quo ad aliũ:ſola.n. ſolutio ponit ei ſilentium ff. depoſi.l. §.j. ſi apud. & C.ſi tut. vel cur. l. vlt. Sed nunquid eccleſia tenetur cedere actiones ſuas ſoluenti contra alium. Non: cum enim conueniatur ex delicto ſuo vel ex maleficio, non poteſt petere ceſſionem actionum.ff.de admin. tut. l.ſi plures. tutelam. Præterea alienator poteſt repetere , vt hic dicitur.Sed contra videtur, quòd non ſit audiẽdus, cum teneatur de euictione:& dicit regula. Quem de euictione tenet actio,eundem agentem repellit exceptio. C.de euic.exceptione.& l.ſi ob cauſam. Reſpondeo,illud generale eſt:ſed hic ſi repellatur,replicabit q̃ eccleſiæ repetat:quia contractus nullus eſt, & ideo nõ tenetur:ſicut excipitur contra mulierem de re vendita & tradita,ſed ipſa replicat factum eſſe contra Velleianũ. ff.ad Velleia.ſi mulier.§.item ſi mulier.nec mirum ſi cõtingit hoc in prælato:quia interdum accidit hoc in priuato.C.de agri.& cenſi.quemadmodũ,li.ult. & eſt ſpecialis caſus & ſi nihil habet prælatus,non dabit pretiũ. C.de rei vendi.ſi mancipium 2 Vin.Item ex hoc c. dicunt quidam,quòd prælatus , vel etiam quilibet de eccleſia poteſt agere pro eccleſia ſine litteris de rato. De hoc dixi ſupra de pro cur.c.1. & ſupra de reſcr. edoceri.ſim.12.q.2.non liceat.& ſunt eiuſdem̃ auctoris. ʒ

AD aures.]Ponit caſum litteralem ſo And.in eo qui conſtitit de prælato. nulla int.ruente ſcriptura recipit ſyluam ab eccleſia reducendam ad culturam:& quòd ea reducta cõcederetur ſibi in emphyteuſim.poſt modum prælatus dubitauit ex quo res erat culta , an poſſit dari in emphyteuſim,& reſpondetur vt in litteris. Abbas . Diuiditur:quia in prima parte deciſè ponit factum.In ſecunda ponitur propoſitio:ibi,Illas. In tertia exceptio:ibi. Niſi. Ioan.de Imo.

CASVS. Quidam de ſylua eccleſiarum fecerunt terras arabiles,illas extirpando: quærebatur vtũ terræ illæ arabiles factæ,poſſent ſub annua penſione concedi hæreditario iure tenendæ illis vel hæredibus eorum, q̃ labore ſuo illas extirpauerunt? & reſpondet Papa,q̃ bene poſſunt illis concedi:niſi forte poſſint alijs ad maiorem utilitatem eccleſię cõferri ſub eodem onere ac labore. Nota,quòd eccleſia vtilitatem ſuam ſemper facere debet , & res ſuas meliorare debet.

c Hæreditario.] ideſt, in emphyteuſim perp.tuam.10. qu.a. ho. in ver.perpetuo quoque.Tanc.

d Niſi forte tunc.] ſ. tempore contractus. ſimile infra de emp. & vend.cum dilecti. & ſupra de elec. dudum.1. & ff.de euict. ex nulle.§.1.4. & ſic ſpectatur initium cõtractus: & ſi tunc læditur eccleſia reſtituit: alias ſi poſtea res fieret melior per ſolicitudinem colonorũ,ſi poſſeſſiones iſtas reddiderũt meliores, nõ expelluntur , ex quo in principio eccleſia decepta non fuit. C. loca. ædem quam & l.lege ſi quidem . C. de reſcin. vendit , ad reſcindendã,ne negligentia ſua ſit eis dãnoſa.C.de aliu.l.vlt.

¶ Poſt concilium Later. ſub Alexan. iij.part. 29.c.4.& ca. ſ.eo.tit.in 1. compilat.

¶ Alex.iij.Vigor. epiſcopo.

¶ *Terra non fertilis eccleſiæ, dari poteſt in emphyteuſim ei , cuius ſtudio reducatur ad culturam:*

CAP. XII.

AD aures : & infra. ¶Illas terras,quæ de ſyluis extirpatę, ſunt arabiles factæ, eis hæreditario c iure poteris concedere ſub annuo cenſu tenẽdas,à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit extirpatas. Niſi forte tunc d alijs poſſint ad maiorem eccleſię vtilitatem cum eodem labore & onere conferri.

¶Cæleſtinus iij. Raueñ archiepiſcopo.

¶ *Iurans non alienare bona eccleſiæ , non poteſt alienare ea quę ſunt de menſa.vel ea de quibus dubitatur an ſint de menſa.hoc dicit vſque ad § poſſeſſionem.Abbas.*

CAP VIII.

VT ſuper aliqua : & infra ¶Sanè quæſtuiſti à nobis, ſi poteſtio nes e illi redditus regalium decimationum,& aliunde ex certis locis p uenientes,quos prædeceſſor tuus quouſque diem clauſit extremũ, ad manus ſuas tenuit,& in p priũ vſum excepit, † vel expendit,† nec alijs infeudauit, de mẽſa ſint archiepiſcopi intelligẽdi: & de eiſd, cum ex ſacramẽto fidelitatis teneatis

VT ſuper.]Qui iurauit non alienare ea, quæ ſunt de mensa,ea de quibus dubitatur an ſint de mensa, alienare non debet.Abbas.

CASVS. Archiepiſcopus Raueñ.recepit quaſdam poſſeſſiones ſiue redditus a rege , aug etiam aliunde,ex certis locis in recompenſationem decimarum ſubtractarum,& redditus illos ſiue poſſeſſiones retinuit ad vſum ſuum,quouſquẽ diem clauſit extremum:Quæſiuit ſucceſſor illius,verum redditus illi ſiue poſſeſſiones intelligantur ad menſam archiepiſcopi pertinere : Item cum ipſe archiepiſcopus teneatur iuramento fidelitatis,quod fecit Apoſtolicæ ſedi,ſ.non alienare de nouo:quæritur,vtrum de redditibus illis poſſit fieri cõtractus cuiuslibet alienationis? Reſpondet Papa , quod ſiue intelligantur de menſa archiepiſcopi, ſiue non,debent alienari;concedit tamen Papa archiepiſcopo;vt ipſe de conſilio,& aſſenſu fratrum ſuorum , vel maioris partis, poſſit alienare poſſeſſiones eccleſiæ ſuæ minus vtiles,vel commutare pro alijs utilioribus habendis. Nota q̃ archiepiſcopi & epiſcopi iuramento tenentur non alienare de nouo poſſeſſiones eccleſiæ.Item prælati eccleſiarũ poſſeſſiones minus utiles alienare vel commutare poſſunt pro melioribus de cõſenſu fratrũ ſuorum.

[Gloſ.ſ.q.recitetur per obiectionem.]

e Poſſeſſiones.]ſolent enim plerumque reges, poſſeſſione,& redditus certos dare eccleſijs loco decimarũ & hoſpitalitatis poteſt fieri pro decimis ſuorũ tractũ,ſine retentus,ſed pro futuris non videtur admittenda talis cõmutatio. ℨ.de rerum permut.cum ſit.Ala.

f Excepit]i.recepit.ſi.ẽ.et li. non conte. quoniam. ſi 23.q.5.non eſt noſtrum.

g Sacramento.] iam quilibet eps, qui immediatè

† Cap.1.eod. et In ſecunda compil.

Et q̃ bona dicantur eſſe de menſa prælati , tradit hic : prælatis Innocẽtius.

† Hæc duo verba: vel expedit:deſunt in oibus antiquis , quæ velut expoſitio præcedentis verbi ex margine per peram irrepſerunt in textum.

4 Si fundo vẽditio cuius pars euincit, vel decreuit, vel accreuit per alluſionem prioris ſtatus habebit ratio. vt de re deteriorata non diminuitur , nec re aucta augetur euictionis,quantitas Ioann. And.

a Vendicans mancipiũ vi vel furto ſublatum, & diſtractũ , non habet neceſſe reſtituere pretium. Io. And.

ʒ al.auctoris.

maxime debitorum, propter quod abbas & conuentus eiusdem tali necessitate ducti, quandam villã suam in cesserunt in feudũ cuidam laico, tali conditione apposita, ꝙ idẽ laicus solueret octoginta libras, pro ꝗbus villa ipsa erat obligata: qđ ipse nõ distulit effectui mãcipare: videntes monachi, ꝙ monasteriũ ex tali ꝯctu enormiter esset læsũ, supplicarunt humiliter dño Papæ, vt feudũ ipsũ faceret ad monasteriũ reuocari, cũ idem laic⁹ primo anno de redditib⁹ ipsius feudi ultra summã ꝓcepit quã ꝓsoluit, & postmodũ etiam per plures annos ꝓcepit fructus eius: vnde mandat Papa quibusdã, quatenus si prædictũ monasteriũ ꝓp hoc inuenerint enorme dispẽdium incurrisse, cõpellãt dictũ laicũ, vt ꝓdictum feudũ liberũ & quietũ dimittat monasterio ꝓdicto, recepta prius pecunia à monachis, quã ita ꝙ vtilitate monasterij ꝙ ꝓdicto feudo dr expendisse, cũ fructus percepti sibi debeant sufficere pro labore. Not. ꝙ cum ecclesia enormiter lꝛditur in aliquo contractu, debet restitui.

[Glo. seq. recit. p obiect. & solutionẽ.]

a Per multos,] fortè ꝙ duos, vl ꝙ tres: tum quia pluralis locutio duorum numero cõtẽta est, 4.q.3.c.si tot es. §. vbi numerus. hoc ꝓbat quod dicit: quia post quadriennium nõ subuenit ecclesiæ per beneficium restitutionis. C. de temp. in integ. resti. l. vlt.

[Glo. seq. quærit, & soluit distinguendo. in fine ponit opi.]

b Enorme.] hoc ideò dicit quia ꝙ leui damno non datur restitutio. ff. de re. in integ. scio. & ẽ. de integ. re. ca. 1. Sed nunquid in hoc casu cum lædit enormiter, subuenitur ei per beneficium restitutionis, vel ipso iure tuta est? 2 Dico ꝙ ex quo consensus capituli affuit, & ideo credebant vtiliter ꝯhere, tenuit ꝯctus, licet læsa sit ecclesia. j. de emptio. & vendit. cum dilecti. & i 2.q.2. fine. sed potest restitui si læsa sit enormiter. ẽ. de in integrum restitu. c. 1. sed si decepta esset vltra dimidiam partem iusti pretij, subuenitur ei iure communi, & etiam cuilibet. C. de rescin. vẽda venditione l. 2. & j. de emp. & vendi. cum dilecti. & c. cum causam. secundum hoc vsque ad legitimã præscriptionem potest agere, licet quidam dicant, quod in hoc casu agendum sit iudicis offi. io. Io.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

† al. Secusien. vñ originẽ duxit Hostiẽsis, & vocatur monasterium [illegible]nũi Iusti. Cusiẽn. Vel, Cusiũ. in antiquioribus.

† De intellectu huius textus vid latissime per Co narruuiã] li. 2. varia. resolu. c. 3. & Ferdinãdũ Vasquiũ lib. 3. ꝓtrouer. vsu frequentiũ. c. 71.

1 Nam duo dicunt multi. Inst. de iure pers. in fi. Ioan. An.

niſſe, quod cum Tusien.† monasterium expressum esset onere maximo debitorum, Abbas & conuẽtus eiusdem, villam quãdã necessitate coacti, B. laico concesserunt in feudum, tali cõditione apposita, ꝙ idem octoginta libras persolueret, pro ꝗbus eadẽ extiterat obligata: quod nõ distulit effectui mãcipare: & infra. ¶ Vndè humiliter supplicarunt, vt feudum prædictũ faceremus ad vtilitatẽ monasterij reuocari: præsertim cum idem laicus primo anno de ipsi⁹ prouentibus vltra summã ꝑceperit prętaxatã, & per multos [a] postmodum annos sumpserit [illegible] fructus: & infra. ¶ Quocirca † mãdamus, quatenus si prędictũ monasteriũ propter hoc inueneritis enorme [b] dispẽdium incurrisse, dictum laicum vt (pecunia quã pro exoneratione feudi, seu etiam pro vtilitate ipsius monasterij expẽdisse noscitur, abeisdẽ Abbate & cõuentu recepta, cũ sibi fructus ꝓcepti sufficere [c] debeãt pro labore) prędictũ feudum eidẽ monasterio dimittat liberũ & quietum, appellatione postposita cõpellatis.

¶ Idem in concilio generali.†

¶ Alienatio rei ecclesiasticę facta sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu, nõ tenet, licet approbetur per constitutionem laicorum.

CAP. XII.

CVm † laicis, [d] quãcuis religiosis, disponendi de rebus ecclesiæ nulla sit attributa potestas, † quos obsequendi manet necessitas, nõ auctoritas imperãdi: dolemus in quibusdam ex illis † sic refrigescere charitatẽ, ꝙ immunitatem ecclesiasticæ libertatis, quã non tantũ sancti patres, sed ẽt principes [e] sęculares priuilegijs multis munierũt, non formidant suis constitutionibus, vel potius destitutionibus impugnare; nõ solum de alienatione [f] feudorum, ac aliarũ possessionũ ecclesiarum, & vsurpatione iurisdictionum, sed etiam de mortuarijs, † necnó & alijs ꝙ iuri spirituali annexa [g] videtur, illicitè pręsumẽdo. ¶ Volentes igitur super his idẽnitaticium ecclesiarum, decernit concilium penitus non tenere. Not. ꝙ laici in præiudicium ecclesię nihil statuere possunt: & si qua contrarium faciunt, non tenent: & sic istam constitutionem inducas contra eos.

d Cum laicis.] 96. dist. bene quidem. & ẽ. de constitu. ecclesia. & 16.q. vlt. laicis. & c. non placuit.

[Glo. seq. arg. allegat contrarium.]

e Principes] no. arg. quòd laici principes possunt dare ecclesijs priuilegium. 16.q. 1. generaliter. & 27. dist. §. hinc etiam. j. de immu eccle. non minus. arg. imò, vt vr, possunt dare priuilegium libertatis. 63. dist. in synodo. & melius c. Agoarhosa. argu. ẽ. de in integ. rest. audjtis. arg. contra 10.q.1. nouerint. Ioan.

f Alienatione.] ẽ. de consti. quæ in ecclesiarum.

g Annexa.] vt ius patronatus. ẽ. de iud. quanto.

† De hac q̃stione vide p doctores in l. 1. C. de filiofami. & i l. fi. ff. si tut. vel cura.

† Lateranẽse cõcilium generale sub Inn. iij. c. 44.

† Cap. vnico cod. tit. in 4. compila.

† faculas

† istis

3 Et vt vasallus, ꝙ ex vtili dominio & bona fide faciebat fructũ⁹ suos: nec est vis ẽm in no. an nõ tenuerit ꝯctus ꝓp defectũ solẽnitatis, an tenuerit, sed ꝓp lęsionẽ dat restitutio. Ioan. And.

† Vide Abbatẽ consil. 26. incip. ꝙdam officiales. in 1. vol. & Romanũ singu. 254. in ci. Reuenred us Dñs.

Precarium & commodatum conueniunt & differunt.

in cap. 1 quod precibus ad vtendum datur, & tamdiu durat, quamdiu patitur, qui concessit, vt hic, & ff. eod. l. 1. & est simile commodato: qui enim commodat rem suam, sic commodat, vt nō faciat eam accipientis, sed vt permittat ei vti re commodata. & sicut reuocatur precarium, ita cōmodatū, vt ff. eo l. 1. sed distant in hoc, quod commodatum non reuocat intempestiue. ff. commoda. in commodato. §. sicut. nisi post vsum completum. ℣. tit. proximo. c. vnico §. 1. Precarium verò quandoq; reuocatur etiam si ad certū tēpus sit concessum. ff. eod. cum precario. Consistit autem precariū, tam in re mobili, quā immobili, & in seruitutib. vt si me rogaueris, vt per fundum meum ire vel agere tibi liceat, vel vt in tectum meum, vel in aream meam tignum: vel stillicidium immissum habeas. ff. eod. l. 2. §. vlt. & l. 3 & 4. in princip. Item in re propria non cōsistit precarium. ff. eod. l. 4. §. item si rē. nisi cum debitor pignus rogat precario à creditore possidere. ff. e. si debitor. ratione possessionis, & non proprietatis. ff. eo. certè. §. vlt. Itē tam ille, qui concedit precariū, q̄ qui rogat, possidet: vnus ciuiliter, & alter naturaliter. ff. eo. & habet. §. penult. sed duo insolidum precario possidere non possunt. ff. eo. duo. & restituī debet precariū in pristinam causam aliàs condemnabitur in tantum quanti interfuerit actoris. ff. eod. quę situm. §. ex hoc interdicto. & precarium constituitur inter presentes & absentes, & per epistolam. ff. eo. precario. Item si precario durante prorogatur in vlterius tempus, non mutat causa possessionis. ff. eod. sed si manente. vndè non dicitur precarium nouum.

† Host. legē dū, seu corrigēdū hic admonet ita: sed non concedentis.

Precariū in q̄bus rebus consistat.

† Vide l. creditores. & q̄d ibi not. Bart. C. de pigne.

ADDITIO. Item qui precario rogat, dolum & culpam dolo proximam præstat. ff. eod. quæsitum. §. & illud.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

Precarium q̄liter finitur.

a Soluitur.] obitu eius cui conceditur precarium, finitur, q̄ non concedemus immo ad hæredē eius, qui concessit, transit. ff. eo. cum precario. §. precarij. & l. q̄stū §. quod à Titio. quia ipsi non hæredi recipientis cōceditur, ut ibi dī, & hic idem dī. Itē finitur si concedēs precarium rem alienauerit, nisi de uoluntate noui domini res eadem permaneat penes eundem. ff. e. quæsitum. §. quod à Titio. & §. illud. Item soluitur precariū pignoris debitore soluente pecuniam creditori. ff. eo. & debitor arg. ℣ ff. loc. l. 4. ibi finitur precarium morte cōcedentis. Sed hoc ideò est, quia ille, qui concessit precarium, hoc voluit, & expressit voluntatem concedendo precarium, & ideo finitur per mortem ipsius, sed hic, & ff. de precarijs. l. cum precario. §. 1. simpliciter concessum fuit precarium sine temporis præfinitione, & ideo non finitur per mortem concedentis. Ber.

b Locatio uel precarij datio, quam fecisti donec uoles, morte tua finitur. Lo. And.

b Per conuentionem.] & si ad certum tempus precarium concessum sit, nihilominus ante tempus illud poterit reuocare. ff. eo. cū precario, vbi sunt hæc verba; q̄ non licet rem alienam, &c. & culpam nō præstat, sed dolum tantum, & etiam culpam, si dolo sit proxima. ff. eo. quæsitum. §. illud. Bernar.

c Precariæ.] in alia significatione accipitur hic hoc nomen, precariæ pro contractu scilicet de possessionibus ecclesiarum, de quo habes ī. eod. tit. cap. 1. & 2. &

patitur qui concessit: soluitur a quoq; obitu eius cui concessum est, non † etiam concedentis: aut cum ipsum alienari contingit alicui hoc, reuocare volenti: quia per conuentionē b huiusmodi, nō licet rem alienatā in uito domino possideri. ¶ Porro precariæ, c quæ quandoque de ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium reuocandæ. †

10. quæst. 2. hoc ius. ad fi. & cap. precariæ. nec potest reuocari ante constitutum tempus, vt hic, nisi irrationabiliter sit factus talis ℣sus. ī. eo. c. 2. & ita aliud precarium est, & aliud præcariæ siue precaria. Ber.

ADDITIO. Vnde Host. dat tales versus

Ria, ria, rilli, trila sunt quibus est caput unum.

Ria sunt solūq; post singula lustra renasci.

Ria sit ad mortem, nec citra uult reuocari.

Rium finitur tlic quando uult sunt auctor.

TITVLVS XV.

De commodato.

¶ Idem Gregorius nonus.

Commodatarius gratiæ sui tenetur etiam de leuissima culpa, non de casu. nisi in tribus casibus hic positis: Et commodatum ante vsum completum non reuocatur.

CAP. I.

VM † gratia sui tantum quis commodatum d accepit, de fit gratia recipientis tantum, licet quandoque fiat gratia concedentis, vel vtriusque. Abbas. Sicu.

De hac materia habetur 1. dist. ius naturale.

DE COMMODATO.

Visum est de contractu, qui fit gratia recipientis tantum, meritò subijcitur, rubrica de ℣tractu fit. similiter nam communiter commodatum

† Vide text. in §. item is, cui res. Instit. q̄b. modis re ℣hitur obli. & ibi latissime p Areti. & Doct. Et quid de ℣modato lege diuina caueretur uide in Exo. c. 22. & refert in c. 1. & 2. ī 1. cōp. eod. tit. quod Raymundus omisit.

CVm gratia.] Habet duo dicta. Secundum ibi, Contra. Primum subdiuiditur. Nam primo ponit vnum dictum. Secundo, aliud, a quo tres casus excipit: ibi, Licet. Secundū subdiuiditur: nam primò ponit dictum. Secundo ponit rationem: ī. i, Cum non decipi. Abbas.

CASVS. Commodaui tibi equum meum, vbi etiam rem aliam: res illa deteriorata est. quærebatur, vtrum tenearis mihi super hoc? Rādet Papa, cum aliquis recepit commodatum gratia sui tantum, propter propriā vtilitatem procurandam, tenetur non solum de culpa lata & leui, sed etiam de leuissima, verumtamen de casu fortuito non tenetur, nisi per culpam suam casus ille acciderit, vel nisi pactum interuenerit, quod de certo casu & expresso in pacto teneretur, vel nisi fuerit in mora in restituendo commodatum. Secundo quærebatur, vtrū commodatum possit repeti ante vsum expletum, ad quem res fuit cōmodatata; & dī, quod contra illum, qui rem commodatam accepit, commodati agi nō potest ante vsum completū: quia non decipi beneficio nos oportet, sed iuuari quod esset si ante finitum vsum commodatū reuocaretur. Nota, quod in commodato venit leuissima culpa. Item de casu fortuito quis non tenet, nisi in casib. qui hic continentur: scilicet si per culpam suam casus ille accident. vel pactum interuenerit de certo casu, vel fuerit in mora in restituendo commodatum. Item interpestiuè commodatum non reuocatur. Item benefi io decipi non debemus, sed iuuari.

[Glo. seq. recitat per modum summæ, quid sit commodatum, & vnde dicatur, &c.]

d Commodatum.] est autem commodatum a alicuius rei ad aliquem specialem vsum gratuitò facta cōcessio, & non translatio. & ideò dicitur facta concessio: & non translatio: quia is qui commodat, dominium retinet & possessionem. ff. eo. l. rei commodatæ, dicitur commodatum quasi vtentis commodo datum. & ideo dicitur gratuita: quia si interueniat merces transit in locationem, vel in contractum innominatum: do, vi des: facio, ut facias. Instit. mandā. § vlt. Ad alquem vsum ideò dixi, ut notetur differentia inter precarium & commodatum. Precarium enim conceditur sine præfinitione certi

a De materia textus & hatiū glossarū uide plenè p Antonū Gomezii como 1. uariā. resol. c. 7. de ℣modato & depositō

bet habere cuſtodiam omnium quæ ſunt inuecta & illata. ff. na. cau. ſta. l. parui refert. §. ſi re ipſit. & ignorans teneri videtur. C. de his qui latro occul. l. 1. & ff. de furt. aduerſus nautas. l. vnica: quod tamen non credo, niſi depoſitio facta ſit in præſentia prælati & capituli, vt hic Vinc.

a Actionem.] deſt petitionem, vt ſupra de iudi. dilecti. vbi de hoc.

b Loculos habet.] & dominus loculos habuit, vt indigentibus ſubueniret. 12. q. 1. habebat.

c Quæſtionibus.] nota quòd ſuſpecti ſunt torquendi, & in vinculis detinendi: & verberibus afficiēdi, vel ſubijciendi. 14. quæſt. 6. ſi res & 12. quæſt. 2. fraternitas. & 23. quæſt. 5. capitul. 1. & 5. quæſt. 5. illiqui. & infra de rapto. in archiepiſcopatu 2. T.

d Reddere.] cū nota infamiæ actio. n. depoſiti infamat. C. depo. l. qui depoſitum.

Bona fides.] CASVS. Depoſui penes te res meas: illæ res amiſſæ ſunt, de rebus tuis nihil amiſiſti: quæritur an tenearis mihi ad eas reſtituendas actione depoſiti? Reſpondetur, ſi res tuæ ſaluæ ſunt & res depoſitas amiſiſti hoc ipſo præſumitur quod bona fides abeſt circa res depoſitas, & ita dolus aſſuit: & ideò tenetur ad reſtituendum depoſitum: & de culpa ēt tenetur depoſitarius ſi obtulit ſe depoſito, vel ſi aliqd accepit pro cuſtodia; ſed de caſu fortuito non tenetur, niſi pactum interuenerit, vel niſi culpa vel mora præceſſerit caſum. Secundo quæritur vtrum depoſitori liceat reuocare depoſitum quandocunqne voluerit? Reſpondet, quòd ſic: ſed ſi depoſitarius opponeret cōpenſationem, vel in toto, vel in parte compenſatio non eſt admittenda, ne contractus qui ex bona fide oritur, ad p fidiam referatur: ſed in aliis contractibus bene admittitur compenſatio, ſi cauſa ex qua compenſatio poſtulatur, liquida ſit, & facilem exitum credatur habere. Nota, quod ille qui recipit depoſitum, de ſolo dolo tenet, de culpa etiam tenetur, ſi obtulit ſe depoſito, vel aliqd recepit pro cuſtodia. Item depoſitarius de caſu fortuito non tenetur, niſi pactum interuenerit, vel niſi culpa vel mora præceſſerit caſum. Item depoſitum poteſt reuocari quandocunque voluerit depoſitor. Item contra depoſitum non admittitur compenſatio. Item contractus depoſiti ex bona fide oritur.

[Glo. ſeq. reci. per quæſt. an præſumptio ſufficiat ad ſententiam.]

e Reb. tuis ſaluis.] ex hac præſumptione condemnabitur. ſic C loca. l. 1. & ff. eo. ti. quod Nerua. qa non minorem ꝫ diligentiam q̄ in ſuis reb. præſtare debet, vt in l. quod Nerua. ſic ff. commo. ſi vt certo. §. quod verò ſe nectrute. & ita ſi bona fides abeſt, dolus adeſſe præſumitur. nam contraria ſunt. C. de reſcin. venditio. ſi dolo. & eſt ſim. 32. q. 1. cum renunciatur. & præſumptio ſufficit ad condemnationem in caſu iſto. 32. q. 1. dixit Domin⁹ & 54. diſt. c. fraternitatem. infra de Iudæis c. vlt. Ber.

f De culpa.] nota, quod depoſitarius tenetur de ſolo dolo, ſi doloſe verſatus eſt in depoſito. ff. eod. l. 1. §. in conducto. & §. vlt & ff. commo. ſi vt certo. §. 2. & ff. de reg. iur. l. contractus. & de lata culpa, quam Nerua dixit eſſe dolum. ff. eod. quod Nerua. quod Azo intelligit dolum præſumptum. ff. mand. ſi fideiuſſor. 1. reſp. Ideò ſic expone. quia in ea lege dicitur ipſam latam culpam prope dolum eſſe. ff. de leg. 1. cum res. & §. vlt. & ff. de actio. & oblig. l. 11. §. is quoque apud quem & alibi dicitur latam culpam dolo comparari. ff. ſi menſor falſmo. dixerit l. 1. §. lata eſt. & ita non dolus eſt: quia nihil eſt id cui ipſum eſt ſimile. Quandoque tamen in caſibus præſtat culpam depoſitarius, ſi ipſe obtulerit depoſito, vt hic, & ff. eod. l. 1. §. ītrpè. idem ſi mercedem accipiat pro cuſtodia vt hic & ff. eod. l. 1. §. ſi quis ſeruum. Item & in tertio caſu ſi cōueniat inter eos. ff. eod. l. 1. §. ſi conueniat. & ff. commo. ſi vt certo. §. nunc vidē dum. Sed ſi cōueniat ne dolus præſtetur, hæc conuentio nō valet: quia contra bonos mores eſt. ff. eod. ti. l. 1. §. ſi conueniat. & ff. de pactis. ſi vn⁹. §. illud. Item & in alio ſi cauſa depoſitarij res penes ipſum depoſita ſit. ff. eo. l. 1. §. ſi pecuniam. & ff. ſi cer. pet. l. ſi quis neque. & tunc venit leuiſſima culpa, & ſi morā faciat in reſtituendo. ff. eod. ſi in Aſia. §. vltu. Præſumitur autem lata culpa vel dolus ſi non adhibeat diligentiā qualem in rebus ſuis. ff. eod. quod Nerua. vel quia res ſuæ ſaluæ ſunt, & depoſitæ non apparent, vt hic dicitur. & hoc exemplum ponebat: Res ſuas ponebat in arca ſecura, & res depoſitas dimittebat in domo ſuper banchas. Caſus tamen fortuitus non imputatur, ſicut nec in commodato. ſupra tit. proxim. cap. vnico. & ff. commoda. in rebus. niſi in caſibus hic contentis, vt ſi pactum interueniat, vt præſtetur. C. eod. l. 1. contractus enim ex conuentione legem accipiunt, & ſeruari debent, niſi improbatum ſit à iure. ff. eodem l. 1. §. ſi conueniat. ff. de re iudi. contractus. ita tamen quòd caſus nominetur in pacto, ſicut dixi in commodato. ſic ſupra cap. proxim. propter culpam vel dolum caſus imputatur, vt hic dicitur ſi enim rem depoſitam vendidit, & poſtea eam redimat, vt eam habeat in cauſa depoſiti, etiam ſi ſine dolo malo illius perijt, tenetur: quia ſufficit ſemel dolum commiſiſſe. ff. eodem l. 1. §. ſi rem. Item propter moram præcedentem caſus imputatur, etiam ſi apud deponentem perijſſet ſufficit enim quod res potuit non perire. ff. de leg. 1. cum res. §. vltim. ff. eodem, ſi in Aſia. §. vltim. ff. de conſtit. pecu. qui autem. §. 2. & ex eiſdem cauſis imputatur caſus in commodato. ſupra tit. proxi. capitul. vnic. Item res depoſita non deteriorata debet reddi: aliàs reddita non videtur. ff. eodem. l. 1. §. ſi res depoſita, ſic in commod. ff. commo. ſed mihi. §. 1⁰ Conſiſtit autem depoſitum in rebus mobilib. & ſe mouentibus tantum, niſi forte vbi apud ſequeſtrum deponitur, cum res aliqua inter plures in controuerſiam deducitur ſupra de iud. examinata. & talis depoſitio non poteſt fieri niſi à pluribus. ff. eo. licet. 1. reſpon. Item & rei depoſitæ ſicut & commodatæ proprietatem retinemus, & etiam poſſeſſionem. ff. eod. licet. §. 1. & ff. commod. l. rei commodatur.

g Reuocare.] qñcunque poteſt reuocare depoſitum, vt hic dicit, & ff. eod. l. 1. §. eſt autem. & §. pen. & ſi non reſtituat

1 Qui ſciens lationem ſuſceperit, vel offerre iudicibus ſuperſedit ꝑ qualitate perſonę punietur corporali ſupplicio. vel rem diſpendio. Io. And.

†Hinc colliges clericos & religioſos poſſe ex cauſa torqueri, de quo articulo vide plene Bernardinum Diaz. in practi. crimin. cano. capitu. 117. & Simancam in catholi. inſtitutitu 65. addeque dixi ſup Directorio. lio. 2. ſchol. 118.

2 Concor. l. ob carmen alias ob crimen. & ignoti. ff. de teſt. no. in l. 1. C. de naufra. li. 11.

3 Caute dicit, quia interdum maiorem præſtare dēt, vt latius hic proſequitur Io. And. & alij.

†Vide textē & ibi plene per Doctores in §. præterea. & is. in ſitu. quibus mod. re contrah. obli. & Antoniū Gomezium to. 2. varia. reſolut.

poſitarius, & quomodo reputetur depoſitum.

CAP. II.

Bona † fides abeſſe præſumitur, ſi rebus tuis ſaluis [e] exiſtentibus, depoſitas amiſiſti. De culpa [f] quoque teneris, ſi teipſum depoſito obtuliſti: vel ſi aliquid pro cuſtodia recepiſſes. Pacto vero, culpa, vel mora præcedentibus, caſus etiā fortuitus imputatur. Sane depoſitori licuit, pro voluntate ſua depoſitum reuocare. [g]

¶ Gregorius nonus.

¶ Dicit ad quid teneatur de

stituitur condemnatus suo nomine infamis efficitur. C. depos. qui depositū. ff. de his qui not. infa. l. furti. §. illud. sicut & precarium qūcunq; reuocatur. ē. de preca. c. vlt. secus in cōmodato, qđ non reuocatur, nisi post vsū expletum. ē. de commo. c. vnico. ff. eo. in commodato. §. sicut. Bern

a Contra quod.] non ꝙ quod contra depositū nō admittitur cōpensatio. C. eo. ut. si ꝙs vel pecunias vnde sumit §. iste. nec ēt depositū cū depósito cōpēsatur. sed qui primo deposuit, primò recipiat, ut ibi dī, & C. de compensa. l. vl. & qđ dicit, cōpensationē. in toto scilicet deductionē. s. pro parte, & ita nec in toto nec in parte admittit cōpēsatio ꝫ depositū. & i hoc priuilegiata est actio depositi. & ꝙa prædoni restitui debet depositū. ff. eo. l. 1. §. si prædoni tamen si dominus cum fure simul petat dño restituī debet de æquitate. ff. eo. bona fides. & sic non erit perfidia, cum sit ꝫctus bonæ fidei. Quare dicātur bona fides, dixi ē. de excep. cum venerabilis.

b In alijs.] scilicet cōtractib. siue in realibus siue in personalibus actionib. si causa sit liquida. C. de compensa. l. fin. in prin. ēt si non liqueat incontinēti, dum tū possit liquere itra duos mēses. 1 ff. de iure fisci lucrum fertur. §. qui compensationem. Et nota ꝙ compensatio fit in pecunia, & in pondere, & in quantitate. C. de compensa. si constat. & nō in speciebus ad pecuniam. ff. de pig. ac si conuenerit. ff. de condi. indeb. si nō sortem. §. si centum. C. de rei ven. si ea pecunia. absurdum est enim diminutionē rerum fieri propter pecuniam. ff. de impen. in re. do. fa. quod dicitur primo responso. Contra tamen videtur C. de compen. l. vlt. in princ. vbi dicitur; tam in rem quàm in personam illud intelligitur si agatur in rem, & restitui non possit, potest admitti compensatio cum æstimatione in pecunia. & in delictis fit etiam cōpensatio. 32. q. 6. nihil iniquius. & infra de adul. c. per. & vlt. & ff. solu. matrim. vir o atque vxori. & in pœnis fit compensatio, infra de pœnis constitutus. Ber.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

¶ Visum est supra de contractibus, qui fiunt gratia dantis vel recipientis, restabat videre de contractibus, qui fiunt gratia vtriusque, inter quos est contractus emptionis & venditionis, qui præ cæteris magis frequentatur: facit quod habetur in l. 1. ff. de contrah. empt. ideo de ipsa post ciuiles præcedentes, & ante sequentes voluit tractare. facit l. singulatim. ff. de cert. pet. & propter vtilitatem hic posita ista rub. Ioan. de Imo. Vel dic, supra visum est de contractibus, in quibus rei commoditas, vel simplex custodia in aliū trāsfertur: Restat merito videre de alijs contractibus, in quibus transfertur dōminium, & ēt possessio, si venditor erat dominus: vel vsucapiendi conditio, si alius erat dominus, ideo subijcitur rubrica de emptione & venditione.

De emptione & venditione.

¶ Ex concilio apud Valeñ.†

¶ Cogit episcopus ne carius vendatur trāseuntibus, quā in mercato venderetur.

CAP. I.

LAcuit † vt presbyteri plebes suas admoneāt vt & ipsi hospitales c sint, & non carius vendant transeūtibus, quam † in mercato vendere possunt. Alioqui ad presbyterū d transeuntes hoc referant, vt illius iussu cum humanitate sibi vendant.

¶ Ex concilio Maguntiñ.†

¶ Fraudem mensuras & pondera xxx. diebus in pane & aqua pœnitere debet.

CAP. II.

VT mensuræ & pondera iusta fiant: & infra ¶ si q̄ iustas mensuras & iusta pōdera, f causa lucri mutare præsumpserit triginta dies in pane & aqua pœniteat. ē

¶ Alex. iij Attrebatē. epō.

Tenet venditio licet venditor sit deceptus vltra dimidiā iusti pretij: potest tamen venditor agere vt restituatur res, vel iustū pretiū supplentur, & si alterum præcise petit, succumbit.

CAP. III.

CVm dilecti filij Belluacēn. canonici con

De hac materia habetur de pœn. dist. 5. qualiscunq. l. q. 1. eos. & q. 2. & 3. in multis c.

† In pluribus antiqs ita: q̄ mercato vendere possunt

P Lacuit.] Non potest commode summari secundum Ioan. Andre. sed pulchre summatur, vt in rubro secundum Card. & Abbatem Siculū. Potest diuidi in duas partes: Nam primo ponit modum denunciationis. Secundo ibi, Alioquin. Abbas Sicul.

CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ presbyteri debēt admonere plebes suas, vt cum humanitate vendāt res suas tranſeuntibus: ad quod si opus fuerit, compellātur. Nota quod tranſeuntibus nihil carius vendendū est, quam in mercatu.

c Hospitales.] pōnit enim ad hoc cōpelli per excommunicationem 42. dist. c. si quis despicit. §. hinc etiam Ala.

d Ad presbyterū.] idest, episcopum. 95. distin. olim qui forte per hoc c. de hoc cognoscere pōt, sed forte consuetudo nō est in hoc Tanc.

† Recte Antoni⁹ Augustinus se ī cōciliis hoc caput nōdū inuenisse. Refert Burchardus li. 19. decret. ca. 148. Iuo par. 15. c. 158. & c. 3. eo. titu. in 4. eo. ap.

† C. 4. eo. tit. in 1. compi.

VT mensuræ.] Sunt duę partes, sicut duo dicta. Secundo ibi, Si quis. Abbas. Sic.

CASVS. Dicitur in hoc c. quòd qui iustas mensuras & iusta pondera causa lucri mutauerit per xxx. dies in pane & aqua pœnitere debent. Nota ꝙ iustæ & legitimæ debent esse mensuræ. Item qui iustas mensuras, & iusta pondera causa lucri mutauerit, xxx. diebus pœniteat.

e Vt mensurę.] supple statuimus.

f Pondera.] 24 q. 1. nō afferamus, & q. 3. si quis Romipetas, 45. dist. omnis qui. ff. de pœnis, in dardanatios. & infra nec cle. vel mon. c. multa.

ē Pœniteat.] Et insuper l. Cornel. de falsis punir debet. ff. de extraor. cri. annonum. in fi.

a Per quę iura probatur quòd etiam in iudicijs vtidémus iusta statera: ad idem de re iudi. cum ęterna. lib. 6. Ioan. And.

CVm dilecti.] Cum res venditur minus dimidia iusti pretij, in arbitrio emptoris est, vtrum rem restituat recuperato pretio, vel iustum pretium suppleat. h. d. Primò ponit factum. Secundò diffinit. Secunda: ibi, Quia verò. Abbas.

CASVS. Abbas & monachi Cariloci emerunt quādam syluam, quæ Nigraualis appellatur, a quibusdā canonicis Belluacēn. ignorante capitulo Belluacēn. prodecem libras, quæ tunc valebat quadraginta marchas: Ad petitionem capituli Belluacēn. causa fuit commissa super hoc episcopo Morinē. & decano Remēn. cum clausula illa, Vt in vtrique interesse non possit, alter in eodem negotio

negotio p̃cedere non differret: & cum ops causæ inter esse non posset, decanus in causa ꝓcessit: & quia constitit ei, quod prædicti fratres prædictã syluã minus dimidia iusti pretij cõparassent, pronũciauit p̃dictã vẽditionẽ nõ tenere, & syluã illã adiudicauit canonicis Beluacen. & eos in possessionẽ ipsius syluæ induxit. causa ista p̃ appellationẽ ad sedẽ Apostol. est delata eadẽ. Papa auditis rationibus & allegationibus; vtriusque partis sniam prioris iudicis cassauit tãq̃ iuri p̃riã, & præcepit syluã prędictam monachis esse restituẽdã: quia cũ res minus dimidia iusti p̃tij cõparatur, in arbitrio emptoris est, an velit cõtractũ r. scindere, an iusti pretiũ supplere, salua qõne canonicis Beluacen. super receptione pretij, vel cõsensu capituli in venditione non habito, seu alia causa rationabili, q̃ canonici contra monachos duxerint ꝓponendam. Nota, ꝓ sententia iuris cõtraria non valet. Itẽ cũ res minus dimidia iusti pretij comparatur, in optione emptoris est supplere iustũ pretiũ, vel recedere a ꝯtu. & recipere pretiũ qđ dedit. Itẽ alienatio sine ꝯsensu capituli nulla est, & citra aliq̃ appellationẽ rescinditur. Item si quis ex vna cã petat rẽ aliq̃ & succũbat, nihilominus potest eã petere ex alia causa, & hoc per illam literam; alia rationabili causa.

† Karoli loci.

† Morinen.

† Hęc duo verba, per testes, desunt in omnibus manuscriptis, & alijs antiquis exẽplaribus.

† Verbũ, pronunciauit, deest in antiquis: quod cũ adesse debere postulat series cõtextus.

tra abbatẽ & fratres Cariloci † proponerent querimoniam, quod syluam quæ Nigrauallis dicitur, à quibusdam eorũ ignorante capitulo, a pro decem libris, quadraginta marchas: tunc valentẽ b comparassent: causam ipsam Morin. ꝑpiscopo, & decano Remen. commisimus terminãdam: adijcientes, quod si vterque causę cognitioni interesse nequiret, alter in eodẽ negotio ꝓcedere nõ differet: & infra. ¶ Tandem decanus in illius causę cognitione procellit: & cũ ei per testes†] constitisset, quod prædicti fratres syluã minus dimidia iusti pretij comparassent, pronunciauit† venditionem non tenere: & syluam Beluacen. ecclesiæ adiudicans, canonicos in possessionem induxit: & infra. ¶ Quia verò in arbitrio c emptoris est, si velit supplere iustum pretium, aut vẽditionem rescindere, cum res minus dimidia iusti † pretij cõparatur: sententiam ipsam tanquam iuri cõtrariam irritantes, possessionem monachis iudicauimus esse reddendam: d salua quæstione e canonicis super deceptione f pretij, vel consensu capituli in venditione non habito, & alia causa rationabili, quam canonici cõtra monachos duxerint proponendam.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Si vir habeat alia bona vnde uxor possit sibi consulere: & consentiente uxore rem ꝓpter nuptias donatam uxori vendiderit: emptorem, qui spacio triginta annorum rẽ possederit, nõ potest uxor inquietare super ea, maximè si pretium fuit conuersum in communẽ vsum viri, & uxoris. hoc dicit secundum intellectum, quem tenet Panormitanus. Et est casus notabilis limitans ius ciuile, secundum Ioann. Andr. non oportet adijcere, maxime sed omnia illa ibi necessariò requiruntur.*

† Videl. 8. C. de rescin. vẽdi. & ibi latissime per Pinellum & alios.

a Capitulo.] vndè nõ tenuit vẽditio ipso iure, etiam vbi deceptio non fuisset in pretio. 12. q. 2. fine. & ff. de his quæ fiunt a prælat. c. 1. 10. q. 2. hoc ius. vnde in fine refertur capitulo hæc exceptio. Tanc.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

b Tunc valentem.] scilicet tempore cõtractus. Sed pone, quod tempore venditionis valeret decẽ, tempore litis contestatæ valeret triginta, siue studio monachorũ vel alio modo, nũquid ex hoc euacuabitur vẽditio? Nõ, quia tempus venditionis spectandum est. ff. de cuic. ex mille §. 1. C. de rescin. ven. si voluntate. 1 ff. de el. & dudum. & si deterior facta esset, non peterent: & ita cum petituri non essent contrarium, melioriationem petere non debent. C. de iol. l. pen. ff. de dam infec. qui bona. §. si quis Vin.

c In arbitrio.] sic ff. eod. cum causam. & C. de rescind. vend. l. 2.

[Glo. seq obijcit, & soluit.]

d Reddendam.] sed cum venditio nulla fuerit: quia facta fuit ignorante capitulo: & vltra dimidiam decepta est ecclesia; nullum ius acquisitum fuerit monasterio, quare fiet restitutio monasterio? Respondeo, si ad hoc actum fuisset, non fuisset restitutio facta: sed quia per iniquam sententiã spoliati fuerint monachi, restituuntur, nec fuit vẽditio iudicata nulla: quia nec agebatur ad hoc. Vnde dicitur hic, quod in arbitrio sit emptoris, &c. non fit cõdemnatio nisi agatur ad hoc. supra de ordi. cog. cum dilectus. Tanc.

e Quæstione.] hoc ideo dicit: quia q. rẽ petit ex vna causa expressa, & succumbit, eandem rem ex alia causa petere nõ prohibetur. ff. de except. rei iud. & an eã dẽ. supra de cau. pos. c. vltimo. De hac materia satis dicitur supra de libel. oblatio. cap. 2.

[Glos. seq. distinguit cõtractus bonæ fidei, & stricti iuris, & an dolus cõtrahẽtis vel alterius det causam contractui, ac. incidat, an sine dolo decipiatur in pretio, & tunc aut vltra dimidia, aut non vltra.]

f Deceptione.] cũ dolus dat causam contractui. puta, dolo induxi te ad vendendã rem, alias non venditurus, nõ tenet cõtractus, ff. de dolo. & elegantẽr. arg. 12. q. 2. quisquis episcopus in fi. & ff. de rer. permuta. cum vniuersorum. Si vero incidit in contractum, quia venditurus eram, sed per dolum tuum minus vendidi, vel per dolum meum plus emisti: tenet quidã contractus, sed agitur ad supplementum residui. ff. de act. emp. & vend. Iulianus. §. sed si venditor. Si vero dolus non dat causam contractui, nec incidit in contractũ sed deceptus sum vltra dimidiã iusti pretij in venditione, obtinet quod hic dicitur, & ff. eo. cum causa, & C. de rescin. vend. l. 2. Si autem sum deceptus minus dimidia iusti pretij, non possum agere ad aliquid: quia licitum est contrahentibus sese inuicem decipere a vsq; ad dimidiam iusti pretij. ff. de minor. in causæ. §. in pretio. & hoc habet locũ in contractibus bonæ fidei. In contractibus stricti iuris etiam si dolus det causam contractui, tenet contractus, sed agens ex eo eliditur ope exceptionis. ff. de verb. obl. si quis cũ aliter. C. de pactis. cũ postea. Et nota quod si in cõtractibus bonæ fidei filius dat causam contractui, non per contrahentes, sed per intermediam personam, tenet contractus, sed datur actio de dolo contra mediatorem. ff. de dolo. & elegantẽr. §. primo in quolibet tamen contractu bona fides exigitur. C. de actio. & obligat. bonam. Et nota, quod quandoque non tenet contractus, & tamen ex eo agitur. ff. de act. empt. & vendit. Iulianus. §. si quis colludente. Laur.

a Hęc iure fori inducta sunt: nã in foro cõscientiæ nõ licet: & de hoc articulo vide in terminis per D. Tho. 2. 2. q. 77. arti. 1. ad 1. argumentum.

b Ibi deceptus in pretio nõ agit, nisi deceptus fuerit vltra dimidiam, cõsiderato cõtractus tempore. l.

Perue.

Peruenit.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Quia igitur. Abbas.

CASVS. Quidam miles P. nomine, quandam dòmum aſſignauit vxori ſuæ in donationem propter nuptias: poſtmodum de conſenſu vxoris ſuæ vendidit domum illam cuidam mulieri B. nomine, pro certa quantitate pecuniæ: quo defuncto relicta illius contra illam venditionē venire præſumpſit, allegans, quòd domus illa ſibi donationis titulo aſſignata, non potuit alienari, quāuis ipſa conſenſerit. Prædicta B. rñdebat, quòd triginta annis conſtante illorū matrimonio, bona fide & iuſto titulo domū illā quiete poſſedit, & in cōes vſus p̄tium domus eſt conuerſum: & tempore venditionis tñ habebat in bonis mariti mulieris, quòd ſi ea cōtulere poterat: iudex, qui de hoc cognoſcebat, conſuluit dominum Papa, q̄d iuris eſſet: & reſpondet, ſi prędicta vera ſunt, dicta B. ſup domo prædicta, non debet vlterius fatigari. Nota, q̄ in re empta poteſt allegari præſcriptio. Item nota, quòd ſi res donata in donatione p̄pter nuptias cōſtante matrimonio alienetur de conſenſu vxoris ſoluto matrimonio tenet alienatio, cum donatio propter nuptias ſoluto matrimonio ad virum, vel eius hæredes debet redire, niſi conſuetudo vel pactum aliud inducat. infra de donat. inter vir. & vxo. cap. vlti.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp. Et de materia huius decr. vide plene per Palatium Rubiū in repetitio. rubr. de donat. inter vir. & vxo. §. 17.

† Vide auth. ſiue à me. C. ad Velleia.

† al. ita: q̄ p triginta annos conſtante, &c.

[Glo. ſeq. objicit, & dupliciter ſoluit.]

a Fatigari.] videtur quòd dominus Papa minus bene pronunciauerit hic, quoniam res donatæ vxori propter nuptias alienari non poſſunt, etiam conſentiente vxore, nec currit ei præſcriptio in rebus dotalib. C. de iure dot. in reb. niſi ſoluto matrimonio, vt ibi dicitur, & C. de anna. excep. l. 1. §. ulti. & C. de præſc. xxx. ann. cum notiſſimi. §. illud. nec ſufficit, quòd in communes vſus pretium verſum eſt, quia pro parte mariti nō potuit obligari. C. ad Velleia. auth. ſi qua mulier. Sol. ſi vis vt omnis obiectio conquieſcat, dicas, quòd mulier illa donationem iſtam p̄p nuptias lucrari non debuit: quia ſicut dos ſoluto matrimonio debet redire ad vxorem vel eius hæredes, ita donatio p̄p nuptias ad maritum, vel eius hæredes. C. de pact. conuen. ſuper do. l. pe. & vlt. & auth. æqualitas. niſi ex pacto de lucranda dote, vel donatione, vel de cōſuetudine ſecus obtineat. ff. de dona. int. vir. & vxor. c. vlt. C. de rei vxor. actio. l. j. §. illo procedente dubio, in quo caſu intelligitur illa auth. C. ad Velleia. ſiue a me. ſcilicet illo caſu, quando ex pacto vel ex conſuetudine debet donationem lucrari. vnde bene rñdet Papa, quòd ſi mulier debeat lucrari hāc donationem, intellige decret. hanc ſecundum authen.

Intellectus auth. ſiue à me. C. ad Velleia.

CAP. IIII.

PEruenit† ad nos, q̄ P. miles A. vxori ſuę quandam domum in donationem propter nuptias aſſignatam, mulier ipſa expreſſum dante conſenſum, B. mulieri vendidit pro certa pecuniæ quantitate: & infra. ¶ Prænominato verò milite viā vniuerſæ carnis ingreſſo, relicta eius venire cōtra hoc præſumit allegans dictam domū titulo donationis p̄pter nuptias ſibi conceſſam, alienari nō potuiſſe, licet eius cōſenſus ipſi noſcatur contractui acceſſiſſe. †prætata verò B. ex eo nititur ſe tueri, quòd †trigīta annis cōſtante illorū matrimonio, domū ipſam bona fide, tituloque iuſto poſſedit: & quia in communes vſus viri & vxoris illius pretium eſt conuerſum: ac factæ quod tantum erat in bonis mariti, quod potuit ſibi cōtulere, & poſt biennium ſecundo alienationi tacitè vel expreſſe præſumitur conſenſiſſe, ratione tanti temporis argumen. infra de iur. patr. cura. C. de peti. hær. ſi filius. Illa verò ratio non eſt multum efficax, quòd in communes vſus pretium eſt cōuerſum, nam velis dicere, q̄d vir & vxor hēant omnia damna & lucra cōmunia. argu. ff. de don. int. vir. & vxor. c. primo quia ſoluto matrimonio vel cedit in ſubſtantiā viri vel communib. liberis applicatur donatio p̄pter nuptias in auth. vt immobilia ante nupt. do. §. & hoc dicimus. colat. §. & ideò non in tertiam mulieris petere matrimonio ſoluto, eo quo non habebat liberos, aut etiā ſi haberet. Ber. AD noſtram.] Fictus emptor, qui verus eſt creditor, cogitur reſtituere rem in veritate pignoratam, ſed ficte venditam, ſi ſatisfactum eſt ſibi de ſorte fructibus computatis. ita communiter ſūmatur: ſed hæc ſummatio eſt de indubio. Ideo ſūmo, iuxta litteram notabilius ſicut in rubro, & eſt caſus ſingularis. Prima pars narrat factum. Secunda datur intelligi. ibi, Quia igitur. Abbas.

venditionis tempore, vnde ſibi p̄fata mulier conſulere potuiſſet, in viri facultatib. cōſiſtebat. Quia igitur ſuper his nos conſulere curaſti: Reſpondemus, prædictam emptri cē (ſi vera ſunt, quæ præmiſimus) præteriptis occationibus ſuper ipſa domo, non debere vlterius fatigari.a

¶ Innocentius iij. epiſcopo. Pallien.†

Si in vēditione apponitur pactum de recuperanda re poſt certum tempus, modico conſtituto pretio præſumitur pignus, & non venditio.

CAP. V.

AD† noſtrā noueris audientiam peruenīſſe, quòd cum R. laicus (lator præſentium †) ab M. mutuum recipere voluiſſet, creditor ne per canonem b cōtra vſurarios

† Pallion. Al. capitulo Pallion.

† Cap. 1. tit. de emptore. in 3. compi.

† Hæc duo verba, lator præſentium deſunt in obus antiquis codicibus.

CASVS. Quidam laicus R. nomine, quandā quantitatem pecuniæ mutuo accepit à quodam vſurario M. nomine: creditor ille ne poſſit, vel poſſet per canonem contra vſurarios editum in poſterum conueniri, recepit ab illo domos quaſdam, & oliuas titulo emptionis, cum in veritate contractus vſurarius eſſet patet ex eo quod eſt in inſtrumento venditionis expreſſum, vt quandocunque à ſeptennio vſque ad nouennium debitor ſolueret creditori quadraginta vncias tarenorum, quæ vix dimidiam iuſti pretij contingebāt, creditor domos & oliuas reſtitueret debitori: conſultus Papa an creditor compelli debeat ad reſtituendas domos & oliuas: Reſpondet quia fraus & dolus aliena patrocinari non debent: Mandamus, quatenus, non obſtante prædicto inſtrumento confecto in fraudem canonis promulgati contra vſurarios, compellat prædictum creditorem per pœnam in cōcilio Lateranen. ſtatutam contra vſurarios, ad reſtituendas domos & oliuas ei, cui debent de iure reſtitui. Ex hac decretali nota, quod ex forma cōtractus apparet quandoque, an cōtractus ſit vſurarius, & ex pretio apparet, an contractus ſit vſurarius, an vera ſit venditio. Item fraus & dolus nemini debent patrocinari. Item potius conſideratur quod agitur, quàm quod dilimulate concipitur. Item ſicut ille, qui dedit vſuras poteſt repetere, & agere contra vſurarium, ita & eius hæredes.

b Canonem.] infra de vſuris, quia in omnibus.

a Emptio-

a Emptionis.] emptione pignoris causa facta, non quod scriptum est, sed quod suggestum est inspicitur. C. plus valere quod agitur l. 3. ¶ qui filij sint legit. per tuas.

b Patet.] idest, præsumitur, infra de pig. illo nos. si, autem non agetetur in fraudem secus esset, & haberet emptor fructus, licet venditio rescinderetur, & res esset vendita iusto pretio. C. de pact. inter empto. & vendit. l. 2. Et ita potius considerandum est quid agitur inter contrahentes: argumen. 28. quæst. 2. Eleutherius. ff. de verborum obligatio. eum qui calendis. ¶. de cond. ap. cap. verum. l. au.

† al. editū

† vendidisset

† sexaginta

† dimidium

[Glossa sequens al leg. 3. iura in contrarium.

c Dimidiam.] & ita quantitas 8 pretij est. argumen. dolī. ff. de transactio. cum hi. §. modus sic argumen. supra de depositi. bona fides. & consilio simulata præsumitur propter modicum pretium. C. mandā. per diuersas argument. contra. infra de fimon. & si quæstiones. C. de rescinden. vendi. l. dolus. 2. & ff. de iure dot. l. si vsufructus. Laur.

† dēt: Vide l. fi in fraudē. C. de legi. & l ex dolo. ff. de dolo.

[Glossa sequens recitat per quæstionem.]

† Concilīū Lat. sub Ale. iij. c. 15.

d Lateranen. concilio.] de vsu. quia in omnibus. & maiorem etiam imponere potest. infra de vsuris. conquestus. per tuas. & capit. dudum. scilicet per excommunicat onem. supra de iureiuran. ad nostram. Et ideo in omnibus commissionibus fit mentio de pœna illius concilij, ut ab ea iudex incipiat si viderit expedire: ad alteram postmodum processurus, si hoc meruerit, &c. supra vt li. non conte. quoniam frequenter. §. vlt.

editum† posset in posterum conueniri, domos & oliuas recepit ab eodē titulo emptionis,[a] cum reuera contractus vsurarius ageret: † quod patet [b] ex eo, quod creditor debitori promisit, quod quandocunque à septēnio vsque ad nouē nīū daret quadraginta† vnias tarenorum, quæ vix dimidiam [c] † iusti p tij contingebāt, domos eius restitueret, & oliuas. ¶ Quia igitur fraus & dolus cuiquā patrocinari nō debent, † Mandamus, quatenus, si res ita se habet, instrumēto venditionis cōfecto in fraudē canonis promulgati cōtra vsurarios non obstante, prędictum M. ad restituēdas domos & oliuas ei, ad quem debēt hæreditario iure deuolui (cum debitor sit viā vniuersæ carnis ingressus) per pœnam in Lateranen. † cōcilio [d] cōtra vsurarios promulgatam, appellatione remota compellas.

¶ Idem episcopo & archidiacono V[illegible]n. † Viterbien.

Venditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij, agere potest, vt res sibi reddenti pretium acceptum restituatur, vel iustum pretium supplea tur, & in hoc electio est emptoris. hoc dixit secundum Antoninum.

† Vbicunq.

CAP. VI.

CVm † causa, q̄ iter œconomum monasterij sancti Martini de monte ex parte vna, ac ciues Viterbienses super casamentis ex altera vertebatur, fuisset aliquamdiu ventilata: cū constitisset nobis, monasteriū in venditione vltra dimidiā [e] iusti pretij fuisse deceptum, sententiando decreuimus, vt præfati ciues aut recepto pretio restituerent [f] memoratas aut supplerēt, quātum constaret legitimæ venditionis tempore iusto pretio defuisse.

¶ De hoc articulo vide Pinellū paulo ante citatū, vide Ale. 2. l. 89. vol. 2 & Fran. de Curtium cō. fi. 66.

3 Cōco. l. 2. & l. si qs cū aliter. & ibi Bar. ff. de ver. obli.

† Ca. 2. eod. tit. in 1. cōpi. Et de materia huius decret. vid plenissime ꝑ Ariū Pinellū in l. 2. C. de rescidē. & ꝑ Ant. Gomeziūtō. 2. variar. resol. c. 2. de emp. & ven.

1 Vid Bartholomæū Cepollam, trac. de simil. ¶ct. in 6. casu prīcipali.

2 Vbi dī: dolꝰ ēptoris qualitate facti, nō q̄titate pretij æstimat: ed hic etiā qualitas facti. q̄ ī certū ēptōs restituetꝰ. Adde hic Io. An. de illo nos. ¶. de pig.

e Dimidiam.] istud sic est intelligendum: : ecce res valet decem: vendidisti illā pro quatuor: patet quod tues deceptus in sex: sed sunt plus quam dimidia iusti pretij, quod est quinque, & ita es deceptus in dimidia, quæ est quinque & plus, scilicet vno: sufficit si illud plus valet vnū bologninum tantū, & hoc intellige in venditore, qui decipitur in pretio. 3 Et sic etiam in emptore decepto pone, quod res valeat decem, & emptor soluit sexdecim, potest agere ad pretium recipiendum, quod plus dedit, vel in totum recedere à contractu; quia sic patet, quòd est deceptus vltra dimidiam iusti pretij. soluit enim sex vltra dimidiam iusti pretij, quod fuit decem. Si enim deciperetur in quinque tantum non ageretur: quia quinque sunt dimidia decem. & ita non est diceptus emptor in aliquo vltra dimidiam iusti pretij. sed quia sex dedit, vltra dimidiā deceptꝰ est, ideo aget. Azo. intelligit ista verba ita. Alij dicunt, quòd necessarium est vt duplum iusti pretij, & vltra dederit emptor: vt ecce res valet decem, & ego emi pro vigintī vnum, quod nulla lex dicit, & nihil est quod dicunt: quia hic decipitur emptor in plus, quam sit tocum iustum pretium. sed primum verius est. Et dom. Iacobus dicit eodem modo cum Azone.

[Glosſ. seq. reci. per q. an idem sit in transactione. Secōdo quærit quo iure agatur, ponit tres opin. & tertiam approbat. Tertio quærit de iuramento, & soluit.]

f Restituerent.] ita agebatur hic ad rescissionē contractus, nisi emptor vellet supplere iustum pretium, ¶. eod. cum dilecti. & hic. C. de rescin. ven. l. 2. secus 4 est in transactionibus, secundum quosdam. tenet etiā transactio, licet quis decipiatur vltra dimidiam iusti pretij. argum. infra de religio. domi. constitutus. vbi epī opus omnia iuramisit, solum octo denarijs ꝑ pensione retentis, &c. & est expressum, quod si post transactionem inueniuntur publica instrumenta, per quæ appareat quod deceptus fuit transigens in quadruplum, non tamen rescindatur transactio. ff. ad Trebl. Lucius. §. vlt. Et est ratio in transactione: quia eo ipso quod à lite recedit, magnum commodū est: vade indebitū solutū ob transactionē nō repetit. C. de trans. l. 2. ff.

l.2.ff.de cõdi.inde.in ſumma. Vin. Et hoc vetũ, niſi ali quis velit agere iudicis officio, vt minor, vel eccleſia; q̃a ſi læſa in tranſactione, reſtituit, ſicut ſi læſus eſt in ſua, vel in aliquo ℈tu. C. ſi aduer trãſa. l. 1. ſed ſi directè velit agere ℈ trãſactionẽ, ſecus eſſet. Io. Sed quo in re agit hic ad reſ indendũ ℈tum? Dicũt quidã, q̃ iudicis officio C. de ſcin. vẽ. l. 2. C. de act. emp. l. 4. Sed ſm hoc ageret ĩtra ad quadrẽniũ: q̃a vſq; ad tẽp⁹ illud competit ĩ inte. reſt. C. de tẽp ĩ inte. reſt. l vlti. Hæc fuit opi. Pla. Alij dicunt, q̃ cõdictione exilla lege. C. de reſ ven. l. 2. & ſm hoc vſq; ad xxx. annos, quia oẽs cõdictiones cum ſint perſonales, ꝑpetuæ ſunt Cred. Vin. q̃ agatur cõdictione ex eo cõtractu ex vendito alternatiuè, vt ad ſupplẽdu iuſtũ pretiũ, vt ad reſcindẽdã vendi-

¶ De materia huius capitis, uidẽ plene & luculẽter per Antoniũ Gomeziũ tõ. 2. varia. reſolu. c. 2. ð emptio. & uendit.

† abfuerit

ꝫ fuerit

tionẽ: nec eſt mirũ ſi per actionem ex eo ℈tu agit vt recedat à ℈tu. ff. de act. emp. l. ex empto. ſ. h quæ virginẽ. Vin. quia in ℈tibus bonæ fidei multa veniunt de quibus nec eſt dictũ nec cogitatum, vt ff. de ℈b. emp. quotics. & l. ſeq. & l. ſed & ſi quid. C. de ac. emp. l. 1. Io. hæc fuit opi. Ia. But. Sed quid dices ſi maior iurauerit, ſe non venire ℈ venditionem: nunquid audietur quia deceptus eſt vltra dimidiã iuſti pretij? Non credo quòd audiat, ſecus de minore: quia per iuramentum non excluditur niſi per beneficium ætatis, non tñ renunciat iuri cõi: & ita poteſt agere vel ad ſupplementum pretij, vel ad reſcindendu contractum, & ad reſtitutionem in integrum petere non poteſt: quia iuramentum repræſentat eum maiorem, niſi iuraret non repetere rem ex eo quòd deceptus eſſet vltra dimidiam: tunc vtraque via eſſet ei præcluſa præter iuramentum. Ber.

¶ Gregorius nonus.

¶ Ponit tres caſus quibus [illegible] non tenetur venditor emptori de euictione.

CAP. VII.

SI † vẽditori poſt inſtitutũ [a] contra ſe iudiciũ, quis omiſerit, vt rẽ vẽditam ſibi defenderet, nũciare: vel contumaciter [b] abfuit † tempore ſẽ tẽtiæ promulgatæ: ſeu p iniuriã [c] ſententia lata fuit, † de euictione iuxta legitimas ſanctiones [d] agere non valebit.

SI venditori.] Euicta re tenetur venditor de euictione niſi in caſibus hic expreſſis. Abbas. Sic.

CASVS. Aliquis vendidit rem ſuam Titio: monet Titio q̃d de re illa ſibi vendita: dr̃ hic, q̃ ſi Titius non denunciauerit venditori, iudicio inſtituto cõtra ipſum: vt ſ̃ ſibi venditam defendat: vel ſi Titius contumaciter ſe abſentauerit tempore ſn iæ: vel per iniuriam iudicis ſententia lata fuerit contra ipſum contra ſuum vẽditorẽ de euictione agere non valeat. Nota hic tres caſus, in quibus venditor non tenet de euictione, ſcilicet, ſi nõ denũciauerit emptor venditori, vt rẽ ſibi vẽditã defendat: vel ſi cõtumaciter ſe abſentauerit tpe ſententiæ, vel ſi per iniuriam iudicis ſententia lata fuerit contra ipſum

[Glo. ſeq. trac. de denunciationis neceſſitate, & cui, & quo tempore fiat. & quid ſi per venditorem ſtat. finis addit duos caſus. reliqui reci. in textu.]

a Inſtitutum.] nota ergo, q̃ emptor ad hoc vt venditor teneatur ei de euictione, debet ei denunciare vt ipſum defendat, ſuper re ab ipſo ſibi vendita, de qua q̃ ei monetur, alioquin non tenet, vt C. de euictioni. emptor funds. & l. auctore. nec fideiuſſores tenentur, quos ℈ euictione recepit, vt ibi dr̃. a & ſi actor ſit abſens, denuncietur fideiuſſori, vt ex prædictis legibus tenetur. Quidam tamen dicunt, quòd non tenetur denunciare ſi fideiuſſori. Et hęc denunciatio pòt fieri quolibet tempore, dummodo non nimis iuxta ſententiam. ff. de euic. ſi rem. ſ. quoliꝫet. Et illud ſcias, q̃ ſi per vẽditorẽ ſtetit quo minus, ſit ei denunciatum, puta quia latitat, vel quia impedit ne poſſit ad eũ citatio peruenire, nihilominus tenet de euictione. ff. de eui. ſi ideo. ſ. præſenti. & l. ſi dictum. ſ. ſi præſente, & idem eſt ſi denuncietur fideiuſſori præſente venditore, vt io d. ſ. ſi præſente. ar. ℈. vt li. non con. q̃n. ſ porro. Item ſi emptor compromiſit in arbitrũ & ℈ iam ſententiam reportauerit, vẽditor nõ tenet. ℈ ff. de eui. ſi dictum. ſ. ſi cõpromiſero. Itẽ ſi emptor potuit vſucapere, & non vſucepit, imputatur ei: quia & venditor non tenetur ei, ſi res euincatur ab eo, vt in l. dictum. ſ. ſicut poteſt. Ber.

b Cõtumaciter.] ſi contumax fuerit emptor, quia citatus nõ venit ad ſtatam, ſibi imputet, ſi lata fuerit ℈ ipſum; quia tunc vẽditor non tenetur ei de euictione: quia vt potius ꝺẽnatus ꝓp ſuã cõtumaciã q̃ ꝓp aliam cãm. ff. de eui. ſi ideo. 1. reſpõ. C. eo. tit. emptor fundi. nec pòt appellare tanq̃ contumax. 24. q. 3. de illis. 12. q. 6. c ei q. ſ. ſunt ẽquorum. Ber.

† Caſu. ne. ti. in 2. com pil.

† Vide Horatiũ Lutium trac. de priui leg. Scholaſ. priuilego. 39. 40. & ſeq.

c Iniuriam.] C. de cui. emptor fundi. vnde ſumpta eſt hæc decr. & hoc ideo, quia iniuria, quæ fit emptori, non contingit venditorem. ff. de cui. ſi per imprudentiã. ſic ſi iudex per iniuriam pronunciat contra hæredem non nocet legatarijs. ff. de lega. 1. ſi ſeruus plurium. ſ. 1.

d Legitimas ſanctiones.] de quibus fit mentio eſt ĩ l. emptor fundi, & l. ſi per imprudentiã. Et ſic in tribus caſibus hic contentis non tenet venditor, emptori ¶ non denunciauit, ſi contumax fuit, ſi per iniuriam iudicis condemnatur. tunc enim iudex facit litem ſuam. & ipſe tenetur. ff. de iud. filius familias. & C. de pœ. iu. qui ma. iu. l. 2. & 12. q. 2. c. 1. & 2. Ber.

a Sufficit abſit dei. ſciaſſe actori ut ibi. & ſi. ff. de iuer. ob mora. Io. And.

3 Hac rõne vt q̃ cõpromitti poſſit in uẽditorẽ & quo in ſpe de arb. ſ. 2. ver. ſed numquid in uenditorẽ. & uer ſi. ſeq. Io. And.

TITVLVS XVIII.

De locato & conducto.

¶ Clemens tertius.

¶ Excommunicati ſunt magiſtri, & ſcholares Bononienſes, qui ante tempus conductionis conducunt hoſpitia aliorum magiſtrorum, vel ſcholarium, ſine eorum conſenſu.

CAP. I.

X † reſcripto litterarũ [e] Tuſcolan. epi-

¶ Supra vſum eſt de emp. & ven. ſed q̃a locatio habet magnam ſimilitudinem & vicinitatem cum venditione, adeo q̃ in quibuſdam caſibus probabiliter dubitatur an ſit locatio vel emptio, vt l. 1. ff. eo. merito poſt ꝓcedentem rubricam ſubijcitur illa. Et ad modum clarè diſcernendi contractum locationis à venditione, uide Bar. in l. cotem. ſ. qui maximos, de publica. & in l. cum in plures. ff. locat. Abbas Sic.

De hac materia hr̃ 10. q. 2. c. ea eñ. ſ. ꝑpetua. & ſeq. ĩ.

X reſcripto.] Primo ponit deciſa relatio lega. Secundo conſtitutio, quã confirmat ibi, Conſtitutionem. Tertio publicari mandat ibi, Statuẽtes. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quòd nullus ſcholaris, nullus magiſter conducat hoſpitium aliorum ℈. tempus conductionis, ſine licentia inquilini, niſi prius tempus conductionis elapſum fuerit: qui ℈ fecerit, excommunicationem incurret. Nota, q̃ tranſcripto credit ſine originali. Item nota ℈ ſuperbiam & elationem ſcholarium, qui nolunt apparere potentes in pecunia. Item unus legatus poteſt ſtatutum alterius confirmare. Item ſtatutum legati perpetuum eſt, licet eius iuriſdictio ſit temporalis. Item nota contra fraudes, & deceptiones mercatorum.

e Litterarum.] huic dominus Papa fidem adhibuit. eius aſſertionem pro rato habens, quod Portuẽ. epiſcopus ſic primo ſtatuerat aliàs prima conſtitutio, de qua

fit hic

Et hic mentio, exhibenda esset. ℨ. de fi de instr. c. 1. C. de eden. auch. si quis in aliquo. 1 nisi aliter de illa constare possit. ℨ. de cler. pereger. tuæ fraternitati.

[Gl. seq. recit. per quæstionem, an scriptores, &c. arg. quod non, ponit opin. Laur. & sol.]

1 Vide in p. all. c. 1. super glos. a. Ioan. And.

a Scholariũ.] soli ergo magistri & scholares prohibent conducere hospitia aliorũ scholariũ: sed alij nõ prohibent conducere hospitia scholariũ: & pp posteriores cõstitutio ista emanauit: & p hanc litterã vr, q scriptores qui scholares non sunt, sed vxorati, nõ ligentur hac cõstitutione: qa de illis nõ fit mẽtio. Laur. dixit hanc pœnã extendi ad eos, q gaudẽt priuilegio scholastico, largẽ sũpto vocabulo scholarium, & gratia scholariũ ibi sunt, dũmodo non sint meretrices, q non sunt dignę laqueis legum. C. de adul. quæ adulteriũ. nec obijcias q pœna non dẽt extẽdi; quia odia & pœna qñque ampliantur. ff. de his q no. infa. l. 2. §. exercitum. & arg. ad hoc ℨ. de verb. sign. cũ in partibus Lau. Sed nõ credo q ad scriptores vxoratos extẽdat ista constitutio, licet sint ibi pp scholares. eadem ratione extendẽ ad chartarios & chartarũ fabros. B.

[Gl. seq. princ. recit per q. Secudo quærit & dupliciter soluit.]

† Adde q applone magistrorũ comprehendũtur Doctores utriusque iuris. l. milites & l. hi qui. & ibi Doct. ff. ex quib. cau. maio.

b Sub excõicatione.] ex hoc verbo colligitur, q fuerat constitutio lata sniæ, & facit ad hoc 63. dist. Salonitanę. ℨ. de eo q fur. or. re. c. 1. ita etiã obseruamus & tenemus q. siteanũ latæ sententiæ, & Tusculanus, suã pœna anathematis hoc obseruandum decreuit, ut sequitur in littera. Sed quare non imposuit legem locatoribus? Respondeo, quia non habebat iurisdictionem in eis: sed scholaribus, qui clerici sunt pro maiori parte. si vile 89. dist. iudicatum. Item quia noluit legi derogare. C. locato ne cui.

† al. sub pœna excõmunicationis

† ratum

† Leonoñ. Londeñ.

[Glos. seq. recit. per obiect. & solutionem.]

c Audientia.] hoc fieri debet q pp illos qui cõstitutionem ignorãt: sed quo ad alios non, quia sufficit qualiter cunque sciant etiã sine aliqua contestatione. ff. de admitt. quidã. §. ex quo. & qui scit, certiorari nõ debet. ff. de act. empt. & vend. l. 1. in fi. Immo certè vr q omnes teneantur ex quo constitutio fuit semel publicata. 16. dist. quod dicitis. vndè potius ad cautelã fit huiusmodi recitatio. ne quis saltem de facto dicat se ignorasse, sic ff. de inst. sed & si pupillus. §. 1. & 2. sup. de fi. instr. pastoralis. scopi nobis innotuit, q cũ ciuitatem Bonoñ. tempore suę legationis intrasset & infra. ¶ Constitutionẽ factam ab episcopo Portuen. Apostolicæ sedis legato, & à prædicto Tusculan. episcopo postmodũ confirmatã, videlicet, ut null⁹ magistrorum† siue scholarium, a super cõducendis aliorũ hospitijs ĩ læsionem vel pręiudiciũ habitantiũ, audeat hospitem conuenire, nisi prius constiterit tempus cõductionis elapsum: vel inqlini in hoc suum fauorẽ pręstiterint & consensũ: cum idem Portuen. sub† excommunicatione b hoc prohibuerit, & alter sub pœna anathematis idem decreuerit obseruãdum: ratam† esse decernimus, & auctoritate Apostolica confirmamus: Statuẽtes, vt à te frater episcope, & tuo quolibet successore, hoc singulis annis in cõmuni audientia c magistrorum atque scholarium recitetur.

¶ Innocentius iij. abbati & conuentui sancti Petri de Pratel. London. † diœcef.

¶ *Personę ecclesiasticę locare possunt prouentus decimarum his, cum quibus conditio ecclesiæ sit melior, statuto diœcesani contrario non obstante, & eadem ratio est de alijs rebus ecclesiæ.*

CAP. II.

VEstra nobis relatio declarauit, q cum ad firmam † fructus vestratum dare consueueritis decimarum: & infra. ¶ Diœcesanorum episcoporum statuto d cõtrario non obstante, vestrarum decimarum prouentus illis liberè locare potestis, cum quibus ecclesiæ vestræ cõditionem poteritis facere melioré: ita tamen, quod huiusmodi locatio ad feudum e vel alienationem f non videatur extendi.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Propter sterilitatem grauem cõductori sine culpa sua contingentem remittitur pensio pro rata; nisi possit cum vberiate præcedentis vel sequentis temporis compensari. hoc dicit, vsquè ad §. verum.*

CAP. III.

PRopter † sterilitatem afficientem maguoī

† Hoc est, ad afflictũ, siue pensionẽ est autem firma vox Anglica & qñ proprie dicat data ad firmã, declarat hic Host. huius ℨus exemplũ extat in c. qui. Ĩ. ne prælati vices suas.

† De materia huius ca. quæ frequẽs est, vide Antonium Gomezium tomo 3. varia. resolut. c. 3. Ariũ Pan. Illũ in l. 2. C. de rect. uendi par 1. c. 3. Parisiũ cõs. 88. lib. 1. Adde etiam Guido. Papę decis. 630.

a De hoc articulo prętter Innocentiũ, Host. & Ida. An. hic vide glossam Gemin. & Doctores in c. 2. de constitu. lib. 6.

PRopter.] Diuidit in duas partes illud cap. principales. Nam primo loquitur in prædio rustico. Secundo in prædio urbano. Secunda ibi, in §. verum. Abb.

CASVS. Ecce, locauí alicui prædium meum pro certa pensione annuatim reddẽda: sterilitas magna ꝙtigit,& sic magnũ damnũ dedit conductori sine culpa sua, vitio tñ ipsius rei, seu casu fortuito: quæritur vtrũ colonus totã teneat soluere pensionẽ? Rñdet Papa, ꝙ pensio remittẽda est pro rata, nisi sterilitas possit pẽsari cum vbertate præcedentis uel subsequentis anni. Secũdo quæritur, vtrũ locator possit expellere inquilinũ de domo sua inuitũ? Rñdeꝛ; Si modo immineat necessitas, ꝙ non imminebat tpe locationis, locator inuito inquilino poterit domũ inhabitare, & inquilinũ expellere, vt si refectione indiget, quæ non imminebat tpe locationis, remissa sibi pẽsione ꝓ reliquo tpe. Itẽ si inquilinus peruersè morat ibidem, põt inde amoueri: vel si non soluit canonẽ per biennium; nec sibi celeri satisfactione prouidit, põt expelli. No ꝙ pensio aliquã remittẽda est. Item sterilitas pot cõpensari cum vbertate. Item nota, ꝙ in quatuor casibus potest inquilinus expelli: s. si immineat necessitas, quæ non imminebat tempore locationis, uel si refectione indigeat domus, uel si inquilinus peruersè moratur ibidem, uel si non soluit canonem per biennium.

commodo[a] cõductores, vitio rei[b] † sine culpa coloni, seu casu fortuito cõtingentẽ, †colonis ecclesiæ tuæ pro rata est pẽsionis remissio faciẽda: nisi cum ubertate præcedentis uel subsequentis †anni, valeat sterilitas compensari.

Tenentur hic quatuor casus in quibus inquilinus potest ante tempus cõductionis finita licitè expelli. Abbas.

¶ Verum[f] inuito inquilino domũ inhabitare, vel reficere poteris, si necessitas (quæ tamen non imminebat[d] locationis tempore) id exposcat: remissa sibi pro residuo temporis pẽsione: qui etiam inde rationabiliter amouetur, si peruersè[e] ibi fuerit conuersatus, vel cũ canonem[f] per biennium non soluisset, si sibi satisfactione celeri[g] non prouidit.†

¶ Idem.

Emphyteuta ecclesia melioratione suas vendere non potest, nisi seruatis his de quibus hic. Et si contra fecerit, vel canonem per biennium non soluerit, nec moram post ea celeriter purgauerit, inde potest expelli.

CAP. IIII.

POtuit † emphyteuta[h] (ecclesia primitus quia potest dominus agere cõtra inquilinum pro damno dato actione legis Aquiliæ, & ex locato.

[Gl. seq. tractat quid sit magnum damnum, & quid de modico interierit casum excipiens; & de quo colono loquitur hæc littera.

a Magno incommodo.] quando magno incommodo afficitur conductor, tunc fit remissio pensionis. ff. eo. ex conducto. §. 1. vbi dicitur si omnẽ fructum tulerit, ut fructus etiã seminis non supersit. & l. ii uno. §. vbicunque. & C. eo. l. licet certis. & l. excepto. nisi aliud in locatione sit actum, vt in l. licet. alioquin si tale damnum non interuenerit, secus est. ff. eo. si merces. §. uis maior. quid modicum damnum debet sustinere, ut ibi dicitur. & l. habitatores. Intellige quod hic dicitur de eo colono, qui certam pecuniam annuatim debet, uel certas corbes: & non de partiario, qui cum domino lucrum & damnum partitur, ut dicitur in §. uis maio. quia pro modico damno non datur restitutio, ut ff. de in integ. rest. scio. & ĩ. de in integ. rest. c. i. & ĩ. de reb. ec. c. nõ alie. ad nostram. & modicum damnum ecclesia sustinere debet. i. 2. q. 2. bonæ rei. nec pro modico retractatur uenditio. ff. de contrahen. empt. l. res bona. nec pro modico datur actio de dolo. ff. de dolo, si olcum. in fine.

[Glos. seq. signat contrarium, & soluit.]

b Vitio rei.] quia fortitan non potuit pati malum pluuiam, nec multã siccitatem, nec potuit colonus occurrere quam suffocaretur semen. Sed contra videtur. ff. eo. ex conducto. §. 1. vbi dicit, ꝙ si vitia ex re oriuntur, damnum esse coloni, ut si uinum coacuerit, vel si herbis segetes corruptæ sunt. Sol. ibi potuit colonus occurrere, hic non: quod patet ex eo quod dicit hic, sine culpa coloni casus etiam fortuitus domino nocet, & nõ colono, vt non habeat pensionem nisi pro rata, & si nihil perceperit, nihil soluat, sta ꝙ remissio facienda est in totum uel in partem, nisi vbertate præcedentis anni vel sequentis posset compensari sterilitas. C. eod. l. licet. & hoc etiam si dominus remisit pensionẽ propter sterilitatem, si anno sequenti contingat vbertas, petere potest pensionem integram, vt ff. eo. si vno anno. Bern. e Verum inuito.] hoc sumptum est ex illa lege C. eadem, quam.

d Non imminebat locationis tempore.] hęc potuit esse necessitas, quæ postea supuenit si domus corruit, vel minatur ruinam, quam ędificare vult. vel fortsitã vxorem duxerit, & indiget domo illa, vel si qua cõsimilis ne essitas, quæ tunc nõ imminebat. arg. ff. vt in possess. l. si is à quo. §. plane. a aliàs est lex. & ff. de interr. act. de stat. §. ex causa. & ĩ. de off. delega. inf. nuante. Et est hic ad principium considerandũ. ĩ. tit. proxi. cũ dilecti. ĩ. de elec. dudum. vbi de hoc. Bern. [Gl. seq. ponit opiquam reprobat.]

e Peruersè.] in isto casu dicunt quidam nihil remittendũ esse quasi compensando: sed ñ est verum quia potest dominus agere cõtra inquilinum pro damno dato actione legis Aquiliæ, & ex locato.

f Canonem.] hoc intellige quando ad longum tempus cõduxit, puta ad decem annos, vel plus, u. l minus, etiam 6. uel 5. ff. eod. quæro. §. inter Bern.

g Celeri.] sic ĩ. de reb. ecc. ali. uel non. si quis presbyterorũ. & ĩ. eo. c. proxi. vbi dr quær hoc verbũ sit intelligendũ. Et ita in quatuor casib. expellit inquilinus.

POtuit.] Primo ponit requisita, ut ius emphyteuticũ possit uendi. Secundo contrafacientes punit: ibi, Emphyteuta. Tertiò soluit obstaculum: ibi, Non obstante. Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesia dedit rem aliquã alicui in emphyteusim: iste emphyteuta meliorauit rem illam: quæritur utrum possit uendere meliorationes suas? Respondetur, ꝙ emphyteuta debet primo requirere ecclesiam si uelit emere ius suum, & debet denunciare illi quantum potest habere ab alijs: & si dixerit se nolle emere, tunc potest ius suum uendere: uel si nihil dixerit, debet expectare ecclesiam per duos menses: quibus elapsis poterit emphyteuta uendere alijs suas meliorationes, quia ab huiusmodi emptione non prohibentur: & si contra hoc fecerit, uel biennium in solutione pensionis cessauerit, licite potest expelli, nisi celeriter post biennium satisfecerit, non obstante quod ei non fuit denunciatũ: quia tempus in hoc casu ipsum interpellat. Nota quod emphyteuta semper debet denunciare domino, si uelit uẽdere ius suum, alias cadit à iure suo. Item si per biennium non soluit canonem, potest expelli. Item in solutione canonis potest mora purgari. Item tempus est hic pro admonitione.

[Glos. seq. recit. per q. an. emphyteusis sit locatio.]

h Emphyteuta.] uf ꝙ emphyteusis sit locatio, ex eo ꝙ ponitur in tit. de loca. sed non est uerum. Inst. locati. §. adeò. Locatio enim potest fieri tam de rebus mobilibus ꝙ immobilibus ¶ & se mouentibus: emphyteusis uerò tantum de immobilibus: Contractus autem emphyteuticus medius est inter uenditionem & locationem in hoc autem accedit ad uenditionem, quia quãdo

ꝙlis

† & sine culpa

† contingentẽ

† sequentis

† prꝙiderit

a Vide de iur. ea. cæterã sup gl. a. Ioan. And.

† Huius decretalis materia ualde utilis & frequens est, de qua uide late per Iaſ. & Docto. ĩ l. 2. C. de iu emphyt. Cagnolũ in auth. ꝙrem. C. de sacros. eccl. & plenissime ꝙ Iul. Clarum lib. 4. recept. sent. §. emphyteusis. & de intellectu ꝙ Couarruuiam lib. 3. uaria. resol. cap. 17.

b Hos casus explicat Antoni⁹ Gomezius præcitatus in loco, quẽ uideto.

1 Adde quis dicat casus fortuitus, in l. fortuitis. & ibi Bal. C. de pign. act. & gl. in §. Thesauros. ĩ ver. fortuno casu. Inst. it. de rer. diuis.

2 Item in emphyteusi requiritur scriptura. C. eo. l. 1. in locatione nõ ĩtẽ ꝙductor nec vẽdit nec uẽdicat: emphyteuta sic. C. e. l. 1. ff. si ager uec. l. 2. Ioã. And.

alis contractus celebratur, aliquid datur, ſicut in venditione datur pretium. ſed tamen differunt: quia per venditionem trãsfertur dominiũ, ſed hic retinet dñs dominium. ſed magis videtur accedere ad naturam locationis quia ſicut locator retinet dominium, & ſingulis annis aliquid recepit, ita & hic: quia emphyteuta ſingulis annis ſoluit canonem conſtitutum: & ideo potius ponitur hæc decret. in iſto titulo quam in præcedenti. Ber.

requiſita,[a] eique nuncia to quantum ſibi ab alijs offertur, ſi nolle ſe emere dixerit: vel a denũciationis tempore duorum menſiũ ſpatium ſit elapſum) meliorationes & ius ſibi competens alijs vendere,[b] qui ab emptione huiuſmodi minime prohibentur.[c] ¶ Emphyteuta quoq; ſecus ſi ſumẽdo, vel ceſſando in ſolutione canonis p bienniũ,[d] (niſi celeri[e] ſatisfactione poſtmodũ ſibi cõſulere ſtuduiſſet) iuſtè potuiſſet expelli.[f] Non ob-

a Requiſita.] hoc ſumptum eſt. C. de iure emphy. l. vlt. Primò requiri debet dominus ab emphyteuta, in emere meliorationes ipſius velit ſecundum quod hic dicitur, aliàs ea detetà iure ſuo, vt in l. prædicta. Ber.

ADDITIO. Vnde verſus.

Qui ſine conſenſu templorum res alienat.
Vel cenſum bino qui ſoluere neglexit anno,
Et careat tota, qui ſic facit emphyteuta.

[Glo. ſeq. querit & ponit duas opiniones cõtrarias.]

b Alijs vendere.] ſed nunquid poſſunt donare? Videt quòd non, quod quidam concedunt. Alij dicunt, quòd donare poteſt etiam ſine conſenſu domini. C. de ſun. p. l. 1. lib. 11. & pignori dare. ff. de pignoribus l. lex vectigali. & ff. de pign. actio. tutor. §. vlt. Ber.

e Vin. l. pro quib. de do. int. vir. & vx. nuper & in li. ſeu. do. de feu. non alie. ſine cõ. mando. l. i. impoſſibile. Dicit etiam Vinc. quòd de alienatione fit mentio in l. & donatio e alienatio. I. And.

[Gloſ. ſeq. quærit, & ſoluit.]

c Prohibetur.] ſed quæ perſonæ prohibentur ab huiuſmodi emptione? Poteſt dici quòd ſervi eccleſiæ, capitanei, & omnes perſonæ maiores, qui non ſunt idonei facilitate conueniendi, vnde poſſet dominus præiudicium pati. ff. qui ſatisd. cog. l. 2.

[Glo. ſeq. quærit & reſpondet:]

d Per biennium.] vt 10. q. 2. hoc ius. § qui rem. in priuato triennium requiritur. C. de iure emphyt. l. 2. Sed ſi promiſit ſoluere pœnam, rato manente pacto ſi non ſoluat penſionem, & petat pœnam, nihilominus vult eum expellere: nunquid poteſt? Dicas quòd ſic. arg. ff. de tranſact. qui fidem, & l. pacto. & C. de pact. cum proponas. in fauorem domini dictũ eſt hoc. & facit ad hoc ff. de reg. iur. cum par. Ber.

[Gl. ſeq. quærit, ponit quatuor opiniones, & ſoluit.]

e Celeri.] & ita patet quod emphyteuta poteſt purgare moram offerendo canonem poſt biennium. Sic ſupra c. prox. ſicut alienator. ĩ. de rebus eccle. alienan. vel non, c. ſi quis presbyterorum. & arg. ſupra de elec. quod ſicut, in fine. & ff. de verb. obl. interdum. § vlti. Sed quantum tempus dabitur ad purgandam iſtam moram? Videtur quòd ante ſententiam, vt ff. de inoffi. teſt. Papinianus. §. meminiſſe. & C. quibus vt indig. alia eſt. Vel etiam vſque ad litem cont. ff. rem rat. habe. amplius hoc. & C. de plus peti. l. vnica. & ſupra eo. tit. c. vnico. Vel modicum tempus dabitur forſan decem dierum. ff. de conſtitu. pe cu. promiſſor. § 1. & ff. ex quib. cauſ. maio. in integ reſt. l. ab hoſtibus. § ſed quod ſimpliciter. & ff. ſi quis cau. l. & ſi poſt tres vel quam cito potuit. ff. ad Tertullia. l. 2. § confeſtim, & ſupra de elect. quia propter. vbi plura argumenta de hoc inuenies. Quidam dicunt, quòd vſq; ad litem conteſtatam poteſt emphyteuta vitare pœnã huius conſtitutionis, offerendo canonem, per iura prædicta Sed non credo quòd vſque ad litis cõteſtationem poſſit purgare moram: quia hoc poſſet differre vſque ad duos annos: vel vnum, vel tres, vel plures poſt tempus ſtatuti biennij, & ita non eſſet celeriter: & propterea hoc vĩ potius facere timore pœnæ quã voluntate, & interpellatur coram iudice. ſed tempus ſtatutũ ipſum interpellat, vt dicit i fin., & vltro ſe dẽt offerre, vt C. de iure emphyt. l. 2. Dabo ei modicum tempus poſt biennium elapſum. Talis enim celeritas ad modicum tempus refertur poſt biennium reſpectu ipſius biẽnij, ſicut hęc adiectio plus ad modicam quantitatem reſpectu quantitatis nominatæ. ff. de verb. ſig. hæc adiectio. & illud modicum conſiderabitur arbitrio iudicis, ex quo non eſt determinatum. in iure. ſupra de offi. dele. cauſa. & ff. de iu. deli. l. 1. § ait prætor. & quòd appellatur arbitrium boni viri. ff. de ver. obli. ptinuus actus. § 1. Ber.

[Gloſ. ſeq. format ſex quæſtiones, Primam ſoluit, & eius contrarium conſulit. Secundò quærit, & ſoluit diſtinguendo inter priuatum & prælatum eccleſiæ collegiatæ, vel non. Tertio quærit de poteſtate, & ſoluit. Quarto quærit, & ponit duas opiniones, & ſecundã approbat, ſignat contrarium, & ſoluit. Quinto quærit de ſterilitate, & ſoluit. Sexto quærit de pluribus cohæredibus, & ſoluit.]

f Expelli.] ſed 2 nunquid auctoritate ſua propria poteſt dominus expellere emphyteutam, ſi canonem debito tempore non perſoluat? Videtur quòd ſic. C. de iure emphy. l. 2. ſatis poteſt dici, quod ſic, auctoritate huius decre. & prædictæ legis. 10. quæſt. 2. hoc ius potrectum. § qui rem huiuſmodi, dicit enim: lex pertimeſcat crimẽ cum ſibi arbitrium ſuæ vltionis ſciat conceſſum. C. de meta. deuotum. lib. 11. & argument. ff. de pig. l. lex vectigali. & argum. C. de ſeruis. expor. l. 1. & 2. Sed melius faciet ſi auctoritate iudicis hoc fecerit. C. de pign. l. 3. & infra de priuileg. paſtoralis. Sed ſi alij tradidit poſſeſſionem, vel ab alio expellatur, non deijc et poſſeſſorem auctoritate ſua argu. ff. de vi & vi armata. l. colonus. Itẽ ſi emphyteuta caſſauit per biennium, & tantum amplius quòd non poteſt purgare moram, ſi dominus poſtea receperit penſionem: nunquid dominus poſtea poterit expellere emphyteutam? Reſpondeo, in priuato planum eſt: quia recipiendo penſionem iuri ſuo renunciauit. ff. de lege com. l. poſt diem. & l. præce. §. fin. ipſo enim facto renunciat iuri ſuo. ſupra de his quæ fi. a maiori par. capituli ex ore. cum ſuis concor. Sed quid dices de eccleſia? Reſpondeo, ſi prælatus de conſenſu capituli recipiat penſionem, expellere non poterit poſtea emphyteutã, cum liberum ſit eccleſiæ vel emphyteutam expellere, vel penſionem petere. in Authen. de ali. & emphyt. contractus. § ſi quis verò locator. coll. 9. & eligendo vnum, alteri renunciaſſe videtur, vt in prædictis legibus. poſt diem. & l. præceden. § ultimo. Sed ſi ſolus prælatus ſine conſenſu capituli recipit penſionem, non credo quòd obſit eccl. ſiæ quo minus poſſit expellere emphyteutam, niſi poſtea capitulum conſenſiſſet. argument. infra de his quæ fiũ. à præl. ſine conſenſu Capituli c. paſtoralis, cum ſuis ſimilibus. Et ſi vnus ſit ſacerdos ſiue rector ſolus in eccleſia ſiue in capella, & recipiat penſionem, idẽ credo quod a modo non poterit emphyteutam expellere, vt dictum eſt. Item quid ſi dicat dominus: recipio pẽſionem ꝛ ſaluo iure meo, vt per hoc non fiat mihi præiudiciũ quo minus poſſim te expellere? Credo quod valeat proteſtatio, nec per hoc præiudicatur eiquia & ſi ipſum vellet expellere, nihilominus poſſet petere penſionem. 10. quæſt. 2. hoc ius potrectum. § qui rem. & arg. ad hoc. ff. ſi quis cau. l. 2. 1. reſpon. & ff. de eo quod cert. loc. l. vlt. Idem ſi fundus emphyteuticus clade vel caſmate perierit vltra medietatem, vel plus vel minus: numquid deberet penſio diminui? Dicunt quidam quod ſi vltra medietatem perijt, non tenetur emphyteuta ſolucre integram penſionem C. de iure emphy. l. 1. ex eo q ibi dicitur: ſi verò particulare damnum, &c. quia nomine par-

2 De materia huius gl. vide Iaſonẽ & Iuliũ Clarum ſupra citatos in principio huius decretalis.

ꝛ Temporis proteriti ſecundum Io. Hoſ. & Lau. vt not. in Spec. de act. § 1. licet quidam idẽ dixerint de futuro, vt ibi no. Io. And.

tis medietas intelligitur, ff. de verb. signi. nomen filiarum. §. 1. ff. de vsufruct. etiam partis. Alij dicunt, & melius, quòd totam pensionem soluere debet. adhærentes litteræ illius legis, vbi dicitur ex qua no ipsa re penitus substantia lædatur. Instit. loca. §. adeo. in fin. Secundum hoc signat contra. C. de allu. l. 2. sed illud speciale ē in tributo. Sed nūquid propter sterilitatem rei emphyteuticariæ debet pensio diminui? Et certe non, licet aliud sit in locatione. supra capitulo proxi. Item si sunt plures cohæredes, & vnus nō soluit pensionem, nunquid propter hoc fit ꝑ iudicium alijs? Non credo, si soluant pensionem totam, & postea contra cohæredem agant iudicio famil. erciscun. læ. ff. famil. ercischaredes. §. si vnus. Et quod dicit, expelli, respicit alteram partem disiunctiuæ, scilicet cū canonē non soluit quoniam in altero casu scilicet quando alienetur domino requisito, emptor non potest expelli sine auctoritate iudicis sui. B.

a Statuta.] non est ergo requirēdus emphyteuta quia tempus ipsum admonet. C. de cōtrahenda stipulatio. §. magnam. & C. de iure emphyt. l. 2. vnde sumuntur ista verba. sic & creditor ad petitionem vrgeri non potest vt C. de pignor. creditor. ff. de administratione tutor. quidam §. vlt. & C. si propter publicas functiones. ven. fu. cele. l. vlt. in fi. Ber.

¶ Ex concilio apud Siluan. †

¶ *Princeps potest rem ecclesiasticam immobilem per permutationem acquirere, data re meliori vel æquali h. d. Et in hoc quod dicit, vel æqualis, est casus notabilis.*

CAP. I.

SI princeps voluerit rē immobilē sanctis locis præstare, & accipere ab eis aliam immobilem, eoque modo de cōi voluntate [D] permutationem cōtrahere: liceat ei hoc facere, si causa rationabilis [d] id exposcat, & res quā præstiterit, maior fuerit, vel æqualis: pragmatica [e] sanctione super hoc promulgata.

¶ Ex concilio Beluacēn.

¶ *Permutatio rerum ecclesiasticarū facta in casu nō concesso, seu non seruata solemnitate iuris, est reuocanda per successorem*

CAP. II.

VT cōmutationes [f] rerum ecclesiasticarum, quæ ab antecessore inconsulte [g] factæ sunt, ab eo qui successor est, emendentur.

¶ Ex concilio apud Siluanectum. †

¶ *Mancipia ecclesia non debent permutari nisi ad libertatem, vel nisi sint fugitiua hoc dicit cum cap seq.*

CAP. III.

MAncipia ecclesiastica, nisi ad libertatē, non cōuenit cōmutari: [h] videlicet vt mancipia, quæ pro ecclesia-

lem cum re ecclesia immobili permutare, dūmodo ecclesia non lædatur. Item pragmatica sanctio est confirmatio ab Imperatore facta.

b Voluntate.] alias certe non posset, sicut cum communi consensu emptio contrahitur, & etiam dissoluitur. C. de actio. & oblig. sicut ab initio. Ber.

c Liceat.] sic 10. quæstio. 2. hoc ius porrectum. §. sed & permutare.

d Rationabilis.] puta, quòd vtilitas ecclesiæ in hac permutatione procuratur. aliàs non debet fieri. infra capitulo prox. sicut nec alienatio fieri debet nisi vt meliora ꝑspiciatur. 12. quæstio. 2. fine excep. 1. & supra d his quæ sunt a prælatis cum Apostolica. Ber.

e Pragmatica.] pragma, idem est quòd cā vnde pragmatica sanctio, est constitutio super aliqua re promulgata: hic tamen ponitur pro confirmatione siue scriptura facta ab Imperatore cum causæ cognitione super tali permutatione Ala.

VT commutationes.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quòd concessiones factæ ab antecessore in damnum ecclesiæ, poterunt reuocari a successore. Not. quòd res ecclesiæ caute commutari debent. Item successor potest reuocare res male alienatas a ꝑdecessore.

f Vt commutationes.] supple statuimus.

g Inconsulte.] id est, in damnō ecclesiæ: quod esse non debet: imo rationabilis causa debet subesse ad hoc vt fiat commutatio. supra cap. proxi. vnde successor reuocare potest inconsultam permutationem. simile supra de preca. c. 2. imo & illa quæ fecit, successor reuocare potest, quod in damnum ecclesiæ datum est siue alienatum. 35. q. 9. quod quis commisent. supra de rebus ecclesiæ non alienandis. si quis presbyterum. & 12. q. 2. monemus. dum tamen toleretur in administratione. Ber.

MAncipia.] breue est, & tolle principium capituli ꝑ summario, quod autem sequitur hic, & in c. seq. est eius expositio, Abbas Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit in concilio isto, vtrum mancipia ecclesiarum possint permutari cum mancipijs laicorum statuit concilium, quod mancipia ecclesiastica permutari non debeant nisi ad libertatem, ita videlicet quod mancipia, quæ dantur pro mancipio ecclesiæ, permaneant in seruitute ecclesiæ, & mancipium ecclesiæ in libertate perpetua maneat quia quod semel Deo dedicatum fuit, ad humanos vsus non debet redire Nota, quòd res ecclesiarum ad humanos vsus redire non debent.

h Commutari.] 10. q. 2. precariæ, in fin. Argu. contra, sed hic determinat illud. & fauore libertatis hoc fit.

[Gloss. seq. signat contrarium, & soluit. alle. quatuor concord. signat vnum contrarium. & soluit.]

a Semel

†Desumptū ex Auth. ex nouella 7. & nō alienā. ecclesiæ. c. 2. Burchardus lib. 3. decre. cap. 165. Iuo pa. 3. capit. 184. & c. 1. eo. tit. in 1. compil.

DE RERVM PERMVTATIONE.

¶ Visum est supra de emptione & venditione. Item de quodam contractu emptioni vicino, vt de locato, merito subicit alium contractum emptioni proximum vt est permutatio: Et hoc nomen, permutationis, est multum generale: Nam conuenit omnibus rebus quæ inter hominum manus versantur, & propter hoc non habet nomen speciale, sed remansit in suo genere; quia plura sunt negotia seu res quam vocabula. l. natura. ff. de præscrip. ver. Abbas Sic.

De hac materia tractatur 10. q. 2. ca. ea enim. §. sed & permutare: & 12. q. 2. in multis. cap.

SI princeps.] Primò ponitur quæstio: Secundo solutio ibi, Liceat. Abbas. Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit in concilio isto, vtrum ecclesia posset rem immobilem permutare cum principe? statuit concilium, ꝙ si princeps voluerit permutare rem immobilem cum sanctis locis, & ab eis rem aliam accipere, & de communi voluntate permutationem facere, & hoc licitum sit, dummodo causa rationabilis hoc exposcat, & res quā princeps præstiterit, maior fuerit, vel æqualis, & super hac permutatione principis sanctio promulgetur. Nota. quòd princeps potest rem suam immobilem cum re ecclesia immobili permutare, dūmodo ecclesia non lædatur. Item pragmatica sanctio est confirmatio ab Imperatore facta.

†Refertur in cōcilio Meldensi. ca. 23. tanq̄ excōcilio apud Belnacum Burchardus lib. 3. decre. cap. 171. Iuo. pa. 3. c. 232. & c. 2 eo. titul in 1. compil.

1 Videto qd de hoc dicto sentiat hoc loco. Io. An.

† Siluanectēn. Burchardus lib. 3. decre. 173. Iuo pa. 3. c. 234. quibus locis scriptum est. Ex concilio apud Carisiacum. & c. 3. eod. fit in 1. comp.

2 Pragmatica dispositio est, qui princeps alicui ꝑ suggestionem mittit, vt colligitur ex l. fi. C. de proxi. sacro. scrinio.

a Semel Deo consecratum.] 12.q.1.episcopus qui. & c.nulli licet.19.q.3.semel.& 3.de relig.domib.ad hæc. Arg.contra.54.dist.ex antiquis. Sol.illud est præter regulam statuta in contra eos,qui ordinati sunt sine consensu dominorum suorum,cum in hoc ipso delinquũt & maximè ad terrorem, ne alij hac occasione subtrahãt se dominis suis. arg. 2.q.7.quapropter.& ff. de pœn.l.capitalium, §.famosos.

[Gl.seq.signat cõtrarium, ponit duas solutiones. vnã Ala. & aliam Lauren.Tertio soluit.]

b Ad humanos.] id est,sęculares. de consecra.dist.1.ligna. vetimenta. Sed contra videtur 12.q.2.ecclesiasticis.vbi seruus ecclesiæ sęculari personæ datur:ergo multo fortius permutare potest.dicit Alan.q̃ loquitur hoc cap. & sequens de seruo ecclesiæ dato & conuerso facto,qui cum sit religiosa persona, sæculari personæ seruire non debet.Lau.dicit.q̃ ex causa prohibitum fuit,quia ad laicorum *suggestionẽ* sæpè inutilia mancipia pro vtilibus permutabãtur, quod ne fiat,statutum est, vt non nisi ad libertatem cõmutentur vel cessante causa cessabit cõstitutio 61.dist. §.his omnio⁹,& ff.de pac.quod dictum. T. Vel dic:factum principis non est trahendum in consequentiam:ipse enim non subijcitur legibus.

& si loquũtur contrarium in principe. Bern.

INiustum.] Breue est,& idem dicit q̃ ẽ. proxi. capit. Et tres dici possunt partes,sicut tria sunt dicta. Secũda:ibi, Et ideo. Tertia:ibi, Et est. Ioan.de Imola.

CASVS.Item dicitur in capitulo isto quod in primo, q̃ mancipia,quę fideles Deo & sanctis ecclesijs pro re medio animarum suarum contulerunt,occasione alicuius commutationis in seruitutem sæcularium iterũ non rediguntur,quia vt canon dicit, Serui fugitiui solummodo distrahi possunt:eleemosyna enim vnius,peccatum alterius fieri non debet,nec ad humanos vsus seruus ecclesię redire debet. Nota, quod mancipia ecclesiastica in seruitutem sęcularium redigi non debent. Item serui fugitiui distrahi possũt. Item vnius eleemosyna,alterius peccatum esse non debet.

c Fugitiuos.] 12.q.2.fugitiui. Arg.cõtra C. ad legem Fiau.de plag.in fuga. Solu.dum est in fuga,non debet vendi.sed cum fuerit reuersus,& patefacto vitio emptori,ne postea fiat rethibitio.ff.de contrahen.empt.q̃ 3 sæpe.§.si quis amico.& §.vlt. R.

d Humanæ.]sic suprà cap.proxi. cum suis concord. ibi positis.

e Seruituti.]est & alia ratio,quę assignatur in seruis minorum.C.de admin.tut.l.lex,quæ tutores. ff.de fideicom.liber.cum quæst.§.in furiosi. Laur.

QVęritur.] Primò ponitur quæstio. Secundo solutio.ibi, Generaliter. & ibi duo dicta. Secundum ibi,Si autem. Abbas Siculus.

CASVS.In concilio Turoñ.statutum fuit quod commutatio dignitatum fieri nõ debet: quæsitum fuit a Papa,utrum cõmutatio præbendarum fieri possit cum hoc in concilio non fuerit prohibitum, vndè videbatur permissum: Respondet Papa,generaliter verum est, quod commutatio præbendarum fieri non potest, præcipuè aliqua pactione præmissa,quæ in spiritualibus,vel eis annexis simoniacam continet prauitatem: si verò episcopus causam viderit necessariam,poterit de loco ad locũ trãsferre personas. Nota quod permutatio tam in præbendis quam in dignitatibus est prohibita. Itẽ in spiritualibus omnis pactio illicita reprobatur. Item non solum in spiritualibus,sed etiam in eis annexis committitur simonia. Item episcopus propter causam necessariam, potest facere commutationes præbendarum, & translationes personarum:quod intellige non præmissa aliqua pactione.

f Dignitatum.] & etiam diuisio præbendarum. 3 ẽ.de præb.maioribus. quod est concilium Turoñ.de quo fit hic mentio.& 12.q.2.alienationes.

g Non possunt.] ẽ.eo.l.cum vniuersorum.& c.cum olim.nisi hoc fieret auctoritate superioris.ẽ. de præb. inter cætera.& hic prout sequitur.Bern.

h Simonię.]quia in spiritualibus vel spiritualibus annexis,nulla pactio vel conuentio debet interuenire. 1.q.2.quam pio.& ẽ.de pact.cum pridem.& c.vlt. in spiritualibus annexis,vt est ius patronatus. ẽ.de iudic.quanto. & ẽ.de præbend.significasti.dic vt ibi.

i Episcopus.]Innocentius quartus dicit,quod hoc verũ est quando isti commutare volentes habent præbendas in diuersis ecclesijs,vel in eadem:si enim est præbenda onus annexum,intelligitur hoc cap.si sunt in diuersis ecclesijs:si aũt in eadem & sine onere, tunc possunt permutare auctoritate propria.& potest esse ratio licet ipse non assignet,quæ sequitur in 70.dist.c. sanctorum & 74.dist.quorundam.Bern.

K Vni loco.]7.quæst.1.mutationes.& cap.scias.& omnis qui.& valet interdum mutatio loci.81.dist.in.valet. Bern.

Bur rchard. lib.3. c.174. Iuo par.13.c. 235.habent, Ex eodem,s. cõcilio apud Carisiacum c.3. id nondum inuentum est,& c. 4.eo.titul.in 1.compi.refert ét Gratianus 12.q. 2.c.54.quãuis in multis sit palea.

1 Quoad vim coactionem, vt notatur sup.de constit.c.1. super glossa in verbo, ab omnibus.

1 Adde q̃ vendens animal non patefaciens vitium latens, tenet rethibitoria.ff.de ædil.edic.l. rethibere,& l.si is qui hęres,ff. de except.rei iu l. an autem & quando venditor teneat manifestare vitium rei venditę ipsi emptori, vide per S. Tho. 2. 2.q. 77.arti.3. & Sotũ de iust. & iure li. 6. q.3.art.2.

1 Curia loquatur hic glossa videto hoc ipso loco q̃ Ioannem And.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Præbenda pacto præcedente permutari non possunt: episcopus tamen potest de loco ad locum permutare personas.

CAP. V.

QVæsitũ † est ex parte tua, si commutationes fieri valeant præbendarum, cum cõmutatio dignitatum f in Turoñ. concilio fuerit interdicta:& infra.¶ Generaliter itaque † teneas, q̃ commutationes præbendarum de iure fieri non possunt: g præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus, labem semper continet simoniæ. h ¶ Si autem episcopus i causam inspexerit necessariã, licite poterit de vno loco ad aliũ transferre personas: vt q̃ vni loco k minus sunt vtiles, alibi se valeant vtilius exercere.

† C.1.eo.tit. in 2.comp. Vide notata in ca. maioribus. supra de præbend. & de materia p ene p Aegidium Bellamerã tract. de permutatiõe beneficiorum.

† igitur.

AD quæſtiones.] Communis diuiſio. ſecunda ibi, Reſpondemus. Abbas Siculus.

CASVS. Duæ conuentuales eccleſiæ cõſtitutæ erant in diœceſi, iſtius eſt, vtraque illarũ habebat eccleſiam parochialẽ cũ poſſeſſionibus ſuis, & vtraq; parochialis eccleſia magis erat vicina alteri, quam illi cui erat ſubiecta. Iſtæ conuẽtuales eccleſiæ volebãt adinuicẽ permutare illas parochiales eccleſias, ſed altera parochialis eccleſia plurib. poſſeſſionibus abũdabat & ideo conuentualis eccla, cui ſubeſt, poſtulat ſibi adijci certam pecuniæ quantitatẽ, vt ſic ꝟ̃ctus permutationis poſſit ad æqualitatẽ perduci: quærebatur, vtrũ hoc licitè fieri poſſet? Reſpondet Papa, ꝙ vnus ꝟ̃ctus fiat de parochialibus eccleſijs per ſe, & alius ꝟ̃ctus de poſſeſſionib. fiat per ſe: & ſi ratione poſſeſſionũ vna eccleſia præfertur alteri, ab alia eccleſia certa ſibi pecuniæ quãtitas adijciatur, ita ꝙ contractus ſibi inuicem nullatenus miſceantur. Notã, ꝙ monaſteria poſſunt habere eccleſias parochiales. Itẽ permutatio temporaliũ, & ſpiritualiũ adinuicẽ fieri non poſſunt: ſed ſpiritualia inter ſe, & temporalia inter ſe recte permutari poſſunt. Item commutatiõ eccleſiæ fieri poteſt, licet venditio ſit interdicta.

¶ Clemens tertius.

¶ *Eccleſia iure proprietatis poſſunt adinuicem permutari: & poſſeſſiones earũ etiam permutari poſſunt, & pro minus valentibus pretium ſuppleri.*

CAP. VI.

AD † quæſtiones ſoluendas: & infra. ¶ Intelleximus ex litteris tuis, quod duę conuẽtuales eccleſiæ ſunt in tua diœceſi conſtitutæ, quarũ vtraque parochialem habet eccleſiam cũ poſſeſſionibus, magis alteri, quàm ſibi vicinam. Illis autem eas deſiderãtibus permutare, cum illarũ altera reſpectu meliorum prouẽtuũ [a] plus abundet, & ideo ſibi poſtulet adijci certam ſummam pecuniæ numeratæ, vt ſic ad æqualitatem permutationis † valeant peruenire vtrum poſſit id licitè fieri, extitit dubitatum: & infra. ¶ Reſpondemus, quod cũ de dictis † parochialibus eccleſijs per ſe queat [b] commutatio celebrari, & in permutatione, poſſeſſionum per ſe non ſit inhibitum: [c] ſi altera ratione poſſeſſionum alteri præponderet, pecuniã poſſe refundi de ipſarũ poſſeſſionibus adinuicẽ, prout viſum fuerit expedire, reſuſa certa pecunię quãtitate, poterit cõtractus [d] permutationis iniri: ſic tamẽ, † ꝙ illi cõtractus nequaquã ſibi inuicem miſceantur.

¶ Innocentius tertius, Senonen. † archiepiſcopo.

¶ *Beneficia ſua perdunt, qui ea, propria permutant auctoritate.*

CAP. VII.

CVm † olim magiſter S. & B. archidiaconatum & præpoſituram adinuicem commutaſſent: & infra. ¶ Licet prędictus magiſter ab initio ſponte fuerit de permutatione cõfeſſus, [e] idẽ tamen B. eam inficiabatur omnino, proponens, quod ipſe præpoſituram ſine conditione qualibet reſignauit, & poſt reſignationem prædicti magiſtri archidiaconatum fuerat aſſecutus: & infra. ¶ Cum ergo nobis conſtaret, quod ipſe B. ſuum ꝓ̃ſtiterit † permutationi cõſenſum, [f] ꝓ̃dictus aũt magiſter ſuũ publice fateretur errorẽ: & hũc ꝓ̃poſi

† al. ita: ſic tamẽ, quod cõtractus nequaquã ſibi adinuicẽ miſceantur. † Sen.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 2. cõpi. Et de intellectu videto omnino Couar. lib. 2. var. reſol. c. 5. & de materia Bella. in tract. de permut. beneficiorum.

† permutationes

† de prædictis

† Cap. vni. eod. tit. in 3. compil.

† al. ſra: ꝓ̃ſtiterit ꝓmutationi aſſenſum.

a Prouentuũ.] ſcilicet temporalium, a vnde admittitur cum temporalibus mutatio, quod aliter non fieret. ꝟ. eod. c. vlt. & hic prout ſequitur.

[Gl. ſeq. tria dicit, & primum determinat. De ſecundo & tertio rationem reddit.]

1 Eſt enim neceſſe, qđ vtraque habeat ꝙalia, quorũ poſſit fieri hic ſeparatio. Io. And.

b Per ſe queat.] & ita ſpirituale cum ſpirituali poteſt commutari, ſicut tempor. le cum temporali. De hoc dixi ſ̃. de tranſa. ſuper eo. ar. 16. q. vlt. nemini. & hoc auctoritate ſuperioris. arg. ff. de his qui no. infa. furti. § qui iuſſu. & cum indẽitate vtriuſque. no q. 2. hoc ius. alias non liceret. ſ̃. de præben. maioribus, 2. q. 2. diaconi. & c. fine. alias non, ꝟ. eo. c. vlt. Item nota, ꝙ ad hoc, ꝙ aliquid habeatur tanquam beneficium, non poteſt ex permutatione prouenire, quia eſſet mutua a manu, ſicut nec tranſactione, ſ̃. de tranſa. ſuper eo. Item licet permutatio locum habeat in ſpiritualibus, non tamen emptio & venditio; & eſt ratio, quia nulla eſt emptio ſine pretio, vt Inſtit. de empt. § item pretium. quod in quantitate, & in numerata pecunia conſiſtit. C. de contrahen. emp. & vend. empti fides. quod non eſt in permutatione. ff. de rer. permu. l. 1. Sed vterque eſt quaſi emptor & venditor. ff. de ædil. edic. ſecundum. § emptorem. Laur.

c Inhibitum.] vnde videtur conceſſum. arg. 30. q. 4. qui ſpiritualem. & ꝟ̃. de ſponſ. cum apud. ff. de procur. mutus. §. 1. De hoc dicitur ſ̃. de tranſac. inter corporalia.

[Glo. ſeq. recit. per quæſt. an permutata vna, &c.]

d Contractus.] duo enim erunt contractus nõ ſe aliquo modo tangentes. tamen ſi vna villa commutaretur cum alia, ita ꝙ vtraq; eccleſia eſſet acceſſoria ad villas, bene permutareſ cũ vniuerſitate, arg. ꝟ̃. de iure patr. ex litteris c. cum ſæculum. ad inſtar fundi dotalis. ff. de fun. do. l. 2. C. eod. tit. l. 2. nec aliquid intelligitur eſſe pretiũ eccleſiæ, ſicut nec pretium peculij eſt, cum ſeruus venditur cum peculio. ff. de pecu. ſi ex duob. §. vlt. & l. ſeq. Laur.

CVm olim.] In prima parte narrat proceſſum. In ſecũda diffinitiue ibi, Cũ ergo. Abbas Siculus.

CASVS. Magiſter S. Archidiacanus, & B. præpoſitus adinuicem tuas dignitates permutarunt propria temeritate; orta fuit poſtmodũ ſuper ipſa permutatione quæſtio inter eos, propter quod partes acceſſerunt ad dñm Papam in cuius ꝑſentia magiſter S. ſponte ſuit confeſſus de ꝓmutatione, ſed B. præpoſitus eã inficiabat omnino, dicens, quod ipſe præpoſituram ſuã ſine aliqua cõditione reſignauit, & poſt reſignationem prædicti magiſtri archidiaconatum fuerat aſſecutus. Papa auditis hinc & inde propoſitis, conſtitit ei, quod dictus B. permutationi conſenſit, & prædictus magiſter publicè fuit errorem ſuum confeſſus, unde vtrumque ſua dignitate per ſententiam diffinitiuam priuauit. No. ꝙ qui dignitates vel beneficia auctoritate propria commutant, illis dignitatibus & præbendis ſunt priuandi. Item confeſſus in iure pro confeſſo habetur. Item cum ſponte confeſſo mitius agitur, quam cum conuicto, ſed hoc forſitan fit propter connexitatem.

c Confeſſus.] quæ confeſſio ei præiudicauit. ſ̃. de cõfeſſ. c. 2. & 3. Sed aduerſario non debet præiudicari. ꝟ̃. de adult. ſignificaſti. & 2. q. 5. interrogatum.

f Conſenſum.] & ſic fuit particeps ſimoniæ, unde debuit priuari dignitate illa. ſ̃. eo. quæſitum.

[Glo.

[Glo.seq.no. &.solvit contrarium, ponit rationem quare beneficia non permutantur.]

a Diffinitiuã.]ergo in ciuili causa aliquæ sunt partes iudicis in cõfitentẽ,similiter & in criminali.2.q.1. nos in quẽquã.nec obstat.ff.ad l.Aqui.l. perinde.[Nam nullæ sunt partes in cognoscendo, sed aliquæ sunt in pronunciãdo. ‡ Io.Sic ergo patet ex hoc ca.& ſ. eod.quæsitũ.q nulli possunt de iure sua auctoritate adinuicẽ sua beneficia permutare,vt ℨ.c.prox.& illa potest esse ratio, quia nõ ℨhit permutationẽ,qui rem alienã tradidit.ff.eo.l.1. §.vlti. Et arg.ad hoc ff.de condi.cau.da.l.vlt. Sed beneficiũ nõ põt possideri tanquã proprietas, qa null⁹ dñium dr̃ habere sui bñficij cũ quasi vsufructario clerici cõparẽt: sed ecclesia benè põt possideri ab alia eccla tiq; ꝓprietas,vñ põt bene ad inuicẽ ꝑmutari.ſ.eod.ad qõnes.Itẽ ꝑmutatio vicina est emptioni. ff. eo.l.vlt.& quasi successit ꝑmutationi.ff. e.l.1.sed spũalia emi vel vẽdi non possũt. ℨ.d simo.querela.& 2.q.1.qui studet. B.

‡ Cap.2.tit. de ꝓbẽ. in 3. cõpil. Et de intellectu vide Couarr. lib.1. variar.sol.c.5.

CVm vniuersorũ] Dicit Ioan. And. q̃ gratiam continet, & potest summari secũdum eum In ea parte,quæ continet ius, hoc modo: Clerici per se sua beneficia non permutãt. In prima parte ponit narratio.In ꝗa gratiosa ,quisio:ibi, Cũ igit.Abb. CASVS. G.canonicus Leodien. & L.clericus cœperunt inter se tractare de permutatione præbendarum suarũ,quam permutationẽ credebant sibi expedire- G. canonicus præbendã suam isti L.resignauit: dictus L. contulit eã cuidam consanguineo suo, sed suam præbẽdã(sicut promisit)noluit resignare:& sic dictus G.spe sua frustratus remansit,& super hoc corã Leodien.epo fuit diutius litigatum: tandem dictus L.appellauit ad Papam,sed dictus G.ad sedem Apostolicam accessit: dictus L.nec iuit nec misit: dictus G. prædicta exponit domino Papæ:vnde super hoc scribit Papa quibusdam dicens:Cum igitur deceptis & non decipientibus iura subueniant,quamuis ipsi non possint de iure beneficia ecclesiastica ꝑmutare,vt cũ simplicitati venia tribuat, mandat Papa;quatenus si constiterit prædictum G.taliter fuisse deceptum,consanguineus illius L. ab ipsa removeatur præterẽda,& quilibet alius illicitus detẽtor, & eam restitui faciant.&c.o G.Not. hic duas regulas, q̃ deceptis & non decipientibus iura subueniunt. Item fraus & dolus neminẽ debet patrociniari .Item permutatio præbendarũ nõ põt fieri à possessoribus bẽdarũ sine auctoritate superioris.Ite: simplicitati parcẽdũ est.

b Tractare.] quod non licet a possessore præbendæ vel dignitatis.ℨ.de præbend.maioribus. sed superior hoc facere potest.ℨ.eo.quæsitum.Ber.

c Vtilitati vtriusque.]quia altera alteri magis vicina erat:vel alia conueniens causa. simi.ℨ.eo.i.ad quæstiones.& 10.q.3 hoc ius.§.sed & permutare. & ℨ. eo. cap.1.T.

re: d & infra. ¶ Cum igitur deceptis, e & nõ decipientibus iura subueniant, licet ipsi per se de iure non possunt ecclesiastica beneficia permutare, vt tamen simplicitati f venia tribuatur:† Mandamus quatenus, si constiterit prætaxatum G. taliter fuisse deceptum, amoto à præbenda sua consanguineo ipsius L.vel quolibet alio illicito detẽtore, g eã restitui faciatis eidẽ.

d Resignare.] & sic decepit eũ, vñ ei iura non subueniũt, & infra dicitur.

e Deceptis.] sic ℨ. de rescr.ex litteris.ff. ad Velle.l.2.§.verba. C.eo.titu. si sine. qa stultis nõ ꝓsuevit succurri,sed errãtib⁹. ff. de iu.& facti ignor.l. pe.§.si quis ius.& C. si mi.se ma.dixe.si is & ℨ.de dona.inter dilectos. Lau.

† Vide l.r. ff.de do.& l. tutor.ff.d su spe.tutor.

f Simplicitati.]cui parcendũ est.ℨ.de rescr.super litteris. & i auth.de istr.& fi.cau te.§.hæc aũt omnia. ff. si quis in ius voc. nõ ierit.l.2.ff.d edẽ. l.1.§.vlt. & ff.de iur. om.iud.si quis id. §. doli.86.dist.tãta negtia.& ℨ.de transl.inter corporalia.sed de iure debet vterque amittere suam prębẽdã,ℨ.c prox.& c.q̃sitũ. Sed nõ est verũ, quod alter renuncia uerit.Vr̃ tñ ꝙ iste G. de iure possit repetere suã ꝓbendam,tum quia cõtractus talis reprobatus est. ℨ.de prebẽ. maioribus. & ſ.eo.quæsitum.ergo potest venire contra. C.de agricol.& cẽſi. quẽadmodũ. lib.11. tũ quia non fuit res secuta propter quã data est.C.eo tit.rebus/Lau.sed T.dicit, ꝙ non potest eam per se repetere. 2 ar.ℨ.de renun.qđ in dubijs.Ber.

† De Botem. & Singiẽ.abbatibus, Beton.& Simugien. De Beconẽ. & Sinugiẽ. abbatibus. De Becan.& Simigien.

† Alben. Albanen.

g Detentore.]sic ℨ.de concess.præb. proposuit.

CAP. VIII.

CVm † vniuersorũ: & inf. ¶ Intelleximus G. canonico referẽte, quod cum ipse & L. clericus,de permutatione præbendarum suarũ inter se tractare b cœpissent, quam vtilitati vtriusque c imminere credebant, tandem idem L.prębenda eiusdem G. cuidam consanguineo suo assignata, præbendam suam ei, sicut promiserat, noluit: resigna-

¶ Idem archiepiscopo & præposito sancti Andreę Colocien.

¶ *Si permutatio beneficiorum completa est ex vna parte,& per alterã stat quo minus impleatur, restituitur pars ad suum beneficium.. & secundũ hoc continet ius.*

CAP. VIIII.

¶ Gregorius nonus Beton. † & Fungiñ.abbatibus.

¶ *Spirituale cum temporali permutari non potest.*

CAP. IX.

EXhibita nobis abbatis & conuentus sancti Martini de Pannonia petitio continebat, quòd cum super causa,quæ inter ipsos ex vna parte, & præpositum Alban. † ex altera super quibusdã decima-

2 Idem Inn. Host. Pet.& Abbas huic gratię cãm dedit, ne alter ex suo dolo cõmodũ reportaret. sed hodie ꝙ ꝓst.cle.si bñficia ꝑmutationis cã resignata cõferant alijs q̃ ꝑmutare volẽtibus, non tenet collatio.vt eo.tit. ne ꝓcessione Io.And.

a Compromiſſum.] & ſic patet quod de re ſpirituali poteſt in arbitros compromitti. ſic ℣. de arbit. cum olim. & c. contingit. & c. penult.

b Arbitrati.] & male, prout ſequitur.

c Temporalia.] ergo tẽporalia cum ſpiritualibus commutari non poſſunt.

† Gl.

† Salium legit, I x. codicibus manuſcriptis: in vno ſolo hſ ſolidorũ, in alio, ſolinarũ. addit in vno vetuſtiſſimo hęc expoſitio: gẽ⁹ eſt monetæ, vel menſura ſalis idẽ annotat hic Hoſtiẽ. ſi legas, ſolidorũ. vide Comarrumam, tract. de numiſmat. c. 3. §. 2.

† Mauricn.

† Cap. 1. eo. tit. ī 3. cõp. Et de itelle ctu vide Comarruuiã li. 3. variã. reſolut. c. 1. & de materia tituli plenelu li⁹ Clar⁹ tra ctat. & feudo.

† accepiſſe

† retineri.

3 Gageria q̃d ſignifi-cet docet hic plene Hoſtienſis.

1 Concor. tex. in l. omni. & ibi no. Bar. C. de ſſa. ſan. eccle.

tionibus vertebatur, ad C. † capellanum noſtrũ tunc in Hungaria commorantem, noſtras litteras impetraſſent: ipſe ac magiſter M. in quos vtrĩque tãquam in arbitros extitit cõpromiſſum, a arbitrati b fuerũt, quod ſi dictus prępoſitus obtineret decẽ millia ſolidorũ † regalĩũ a rege Hungarię cõcedi monaſterio memorato, ipſi ab earũdem decimationũ petitione ceſſarent: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi vobis cõſtiterit de præmiſſis (cum pmutatio de ſpiritualibus ad tẽporalia; c improbetur) prædictũ arbitrium, & quicquid ſecutum d eſt ex eo, vel ob id, irritum decernatis.

d Secutum.] & ſic patet, q̃ arbitriũ nullũ fuit ipſo iure: qa ꝙ formam iuris ꝙ latum fuit de ſpirituali ad temporalẽ. ſic ℣. de confirm. vtili vel inuti. examinata. & ſic ſi principale non tenuet, nec acceſſorium. ℣. de electio. qualiter. ℣. de for. cõpeten. ſi diligẽti. etiã ſi iuramẽtum interueniſſe, vt ibi. C. de legi. l. ō dubiũ. & ℣. de fide inſtru. inter dilectos. & 16. q. 7. & hoc diximus. Sic patet q̃ temporale non põt dari loco de. imarũ. 213. ℣. ℣. de rebus eccle. non aliena. vt ſuper. vbi vī q̃ temporale poſſit dari ꝙ decimis: ſed ibi ſoluit. Ex hac decr. ſolui tur quæſtio, quę multum occurrit de facto: quandoq; aliqui volunt certas poſſeſſiones tradere quod ad proprietatẽ vel vſum fructũ eccleſijs, quibus tenentur ſoluere decimas poſſeſſionũ ſuarũ, vt ſic aliæ poſſeſſiones liberæ remaneant ab exactione decimarũ. patet, quod hoc fieri non poteſt: & hoc idem habuimus in antiqua compilatione de decimis, intelleximus. quæ non debuit remouere.

2 Et ex can. 16. q. 7. omnes. & ꝙ hoc ꝙ B. Brixi. in q. cũ quædã. eccle. & eſt dominicalis 46. vbi tenet B. q̃ tale pactũ tactũ ad decẽniũ ecclęſia ſervare tenet, vt ſi res pro decimis ꝓmutata chalinate pereat. Ioã. An.

TITVLVS XX.

De Feudis.

¶ Innocentius iij. Marieñ. † epiſcopo.

¶ *Si dominus a vaſallo recepit feudum in pignus, abſtinendo ab eius ſeruitio, non tenetur computare fructus in ſortem: hoc dicit ſecũdum intellectum communem & eſt caſus ſingularis, qui alibi non legitur.*

DE FEVDIS.

¶ Viſum eſt ſupra de quibuſdam ℣ditibus, quib⁹ rerum dominia transmutatur, ſed quia ꝓ infeudationem trãſfertur verũ in vaſallũ, directo remanente apud dominum, & ſic eſt ſpecies cuiuſdam alienationis, ideo poſt iuridicas præcedentes ſubijcitur iſta. Abb. Sic.

De hac materia tractatur 22. q. vlt de forma.

INſinuatione.] Primo ponitur dictum. Secundo limitatio: ibi, Ita videlicet. Abb. Sic.

CASVS. Epiſcopus Marieñ. recepit in pignus quaſdam poſſeſſiones ab M. pro quadam pecuniæ quantitate, quam mutuauit eidem: quas dictus M. ab eccleſia Marieñ. tenebat in feudum: quærebatur vtrum epiſcopus deberet computare fructus in ſortem? Reſpondetur, ꝙ epiſcopus poteſt licitè retinere gageriam prædictam fructibus non computatis in ſortem, quamdiu ſortem reſtituerit totam. ita tamẽ quod quamdiu fructus illos receperit non cõputandos in ſortem, dictus M. à ſeruitio quo eccleſiæ illi pro feudo ipſo tenet, interim ſit immunis. Not. hic caſũ, in quo fructus nõ computãtur in ſortem, nec tamẽ committitur vſura. Itẽ fructus ſuccedũt loco ſeruitij. Itẽ proprietas fructuum ſiue poſſeſſio penes feudatarium eſt, & non penes dominũ feudi.

e Gageria.] ideſt, ꝙ pignus ſiue feudum, & eſt vulgare Theutonicorum.

[Gl. ſeq. reddit rationẽ, & nat ſimile, demũ q̃rit, & ſoluit.]

f Immunis.] i hoc caſu ꝓmittitur eccleſiæ fructus non computari in ſortem, vt res illa citius perueniat ad eccleſiam. ſimile ℣. d vſur. c. 1. & c. ꝙqueſtus. & in alio caſu non computantur fructus in ſortẽ ℣. eo. tit. de vſur. ſalubriter. Sed q̃d ſi vellet ſeruire eccleſiæ ad hoc vt cõputaret fructus in ſortẽ? Dico ꝙ in hoc caſu nõ eſt audiendus. Io.

CAP. I.

INſinuatione † preſentium declaramus, ꝙ gageria e q̃ de feudo eccleſiæ tuę ab M. dignoſceris recepiſſe, † à te poteſt liberè detineri, † fructib. nõ computatis in ſortẽ: ita videlicet, vt quãdiù fructus illos perceperis in ſortem minimè computandos, idẽ M. a ſeruitio, in quo tibi & eccleſiæ tuæ pro feudo ipſo tenetur, interim ſit immunis. f

¶ Idem Mediolañ. ar. hiepo.

¶ *Ponit tres caſus, in quib. non obſtante iuramento de non infeudãdo, poteſt epiſcopus antiquum feudum ad eccleſiam reuerſum nouo vaſallo concedere. b. d. Et eſt ea ſus notabilis interpretans iuramentum de non alienãdo.*

CAP. II.

EX † parte tua nõ ẽ Apoſtolatui relata: Papa: vaſallus eccleſiæ deceſſit, feudum q̃d ab eccleſia tenebatur deuolutũ eſt ad ipſum: quæſiuit vtrum feudũ illud liceat ei alij dare non obſtante iuramento quo tenetur non infeudare de nouo, Romano Pontifice in cõſulto. Secundo q̃ſinit: ecce vaſallus alienauit feudũ, q̃d ab eccleſia teñebat, ſine licẽtia dñi, & ſic amiſit feudum: vtrum poſſit filiũ illius vel conſanguineũ cõſortẽ eiuſdẽ feudi inueſtire de illo. Tertia q̃ſtio eſt talis: Vaſallus eccleſiæ alienauit feudum q̃d ab eccleſia tenebat, & iam non põt feudum illud de facilè recuperare: q̃ſinit, verũ feudum illud poſſit alij laico dare in feudum, qui illud recuperet, & ab eccleſia recognoſcat? Ad quãlibet quæſtionem reſpõdet, ꝙ licitè feudũ illud concedi poteſt. Not. ꝙ iuramentum de non infeudando de nouo, non extenditur ad feuda antiqua, ſed ad illa tantum, quæ nunquam fuerunt infeudata, & ab eccleſia poſſeſſa. Item ſi vaſallus feudum alienat ſine licentia domini, debet illud amittere. Item valet donatio illius rei, quam conſequi non poſſumus.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia vide late ꝙ Iuliũ Clarũ in prac. de feudo.

a Feu-

a Feudum.] feudum alienari non poteſt, ſed dari poteſt in dotē vſque ad vitam feudarij 1 ff.de donatio ne inter vtrum & vxorem,nuper 1.Ioan.

1 Concord. ſ.imperialē. & ibi Bal. §. 1. de prohi. feu. ali. per Fri. col. 10.

b Alienare.]ſi vaſallus alienat totum feudū,vel maiorem partem,perdit feudum:& dñs à quolibet poſſeſſore poteſt illud reuocare:ſi verò minorē partē eiuſdē dat i libello,vt obligat pignori, dummodo temaneat i ſeruitio domini, ꝓpter hoc non perdit feudū 2. vt in libro feu.quib. modis feudū amitta.§.2. & 3. Tancre.

c Conſortē.]quaſi iure accretēdi. ff.de vſufruct. accreſcendo.per totum titulū.& in lib.feu. quibus mo.feu.amitta. §.preterea.

†al. Ad huc

† In codice Barbatiæ ita: uel conſortē eiuſdem feudi, de ipſo, &c.

. [Glo.ſequens apeſſit quod fuerat dubium.]

d Inueſtire.] videbatur ꝙ non, quaſi delictum alienantis feudum ſine licētia dñi reſpiceret hmōi conſortem,vel filiū. Vel illud mouebat qōnem, quia videbatur ſufficere,ut haberet iure ſucceſſionis,nec eſſet neceſſe eū inueſtire.Io. G.& Tan.dixerūt, ꝙ qui alienat feudum domino inconſulto, ius feudi perdit, & conſanguineus non habet ius in illo,vt in lib.feu.ſi clientulus, & in conſtitutione Fidelici.imperialē. §.igitur habito cōſilio.& tamen epiſcopus, qui ſacramento tenetur non alienare bona eccleſiæ de nouo ſine licentia domini Papæ,dare poteſt tali conferti feudum illud, non obſtante ſacramento præſtito;quia aliud eſt alienare de nouo,& aliud antiquum concederet.arg. ff.de Iudeis, contuluit.& ff.de noui ope. nunci.l.1.§. opus nouum. ff.de bona.per tuas.24.quæſt.1.Athanus.& 12. diſtin. præceptis.Tan.

[Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem arg.pro,& ff Secundo ponit tres caſus,quibus vaſallus feudum perdit,& reuertitur ad dominum, & quartum in quo perdit,ſcu ad dominum non reuertitur]

e Filium.] videtur ꝙ ob delictum patris non debeat filius.3 feudum admittere.argu.ff.de in ius vocan. ad optimum.in fi.ff.de decurio.l 8.§.nullum.& ff.de bonis damnatorum ratio naturalis. 1. reſp. §. ſi plures & argum.ff.de bonis libertorum. quæritur pro & cōtra. & C.de quæſt.diuo.ff.de iure patro l.iura. Arg. cōtra, ff.eo.tit.l.qui contra legem. Ioan. De hoc ſcire debes, quod ſi vaſallus infra annum & diem inueſtituram feudi ab hæredibus domini non quæſierit,vel dicto petente iuramentum fidelitatis tertiò commonitus non præſtiterit,vel aliquam feloniam ff tenorem iuramēti fidelitatis fecerit,perdit feudū,& reuertitur ad dominum.Si verò aliquid graue ff dominum perpetrauerit puta fratrem eius vel patrē interfecerit,vel aliud graue,ſi feudum eſt paternum,amittit illud:& nō ad dominū,ſed ad confeudatarios ſuos pertinet.vt in libro feudorū.quibus mod.feud.amit.§.vlt. ſed ad filios illius nō pertinet.Tā.

3 De hoc articulo uide q̄ breuiter not.lib.3.cōment.in Director. inq; ſcrū. Schol. 154.ubi citā tur. qui de hoc differunt.

tum,quod ſæpius dubitaſti,vtrum cum cōtingit, vaſallum tuū decedere, & ad te feudum a ipſius redire,feudū eius alij liceat tibi dare,quāuis iuramēto tenearis aſtrictꝰ non infeudare de nouo, Romano Pontifice incōſulto? Ad hæc,ſi vaſallū tuum feudum alienare b contingat,an ipſius filiū vel conſanguineū† eiuſdem feudi cōſortem,c de ipſo valeas inueſtire? d Alia quoq; dubitatio cōtinebat,vt cum feudum alienarū repereris,quod per te facilè recuperare non potes: vtrum poſſis alicui laico in feudū illud cōcedere, q & illud recuperet, & in feudum per eccleſiam recognoſcat:& infra.¶ In primo ergo caſu feudū decedentis liberè (ſi videris expedire)concedas: Atque in ſecundo filium e vel conſāguineū alienātis inueſtiens:in tertio feudum alienatum poteris ei licē ter † concedere, per quē ipſa † eccleſia valeat rehabere.

† licitū

† ipſum.

TITVLVS XXI.

De Pignorib.& alijs cautionibus.

DE PIGNORIbus & alijs cautionibus.

Viſum eſt ī.de.q. buſdā ſpeciebus alienationis:Videndum eſt de obligationib.realibus,ideo ſubijcit rubrica de pignoribus.Abb. Sic. De hac materia tractatur 12.q.3.& q.4 per totum.& ff.i rubrica de ſolutionib.

¶ Ex concilio Remeñ.

¶ Res eccleſiæ pignorari non debent,niſi ex neceſſitate, & rationabili cauſa.

CAP. I.

NVllꝰ † ſbyter ſumat calicem vel patenā, vel veſtimentū ſacerdotale,aut librum f eccleſiaſticū tabernario, vel negotiatori,aut cuilibet laico,vel fœminæ in vadiū † dare:niſi iuſtiſſima neceſſitate g vrgente.

¶ Gregorius iij.Exoneñ. epiſcopo.

¶ Liber homo non poteſt pignorari.

CAP. II.

LAtor præſentium:& quaſi ſacrū: q̄a non benedicuntur libri 4 ſed ideo, q̄a ex quo fuerint in ſacro vſu,ad manus laicorum venire non debent.de conſe.diſt.1.ligna. altaris palla. veſtimēta.in ſancta.Vel eodem modo prohibentur obligari liber vel calix, 5 ſicut prohibentur alia res eccleſiæ.niſi in caſibus neceſſitatis. ī. de reb.eccl. alie. vel non.nulli.ut hic patet.T.

[Glo.ſeq.quærit,& ſoluit,ſignat ff riū,& reſpōdet.]

g Neceſſitate.] q̄ erit illa neceſſitas,puta ſi parochiani illius eccleſiæ caperent. 12.q.2.ſicut oino,& ꝓ pauperibus alendis, & conſimilib. 12.q. 2. aurum habet. Et cauſa captiuitatis pignori dari poſſunt,ut in Auth. de non alie.rebus ecc.§.his autem pœnis coll.2. Sed ff videtur.C quæ res.oig.ob.poſ.l.3.& ff.eod.tit.l.1.§. eam rem.& ff.de pigno.f d & quod. §. quod emptionem à contrario ſenſu,ſed canones prævalent.G.

LAtor.] Liber homo pro debito detinere nō debet. etiam ſi nō habeat unde ſatisfaciat.hoc dicit. Ab. CASVS. Dī ꝙ homo liber capi uel detineri non dēt, ſcilicet ꝓ debito,etiā ſi res deſuerint. Not. ꝙ homo liber ꝓ debito capi,uel detineri non debet.qd uerū eſt ſi bonis cedere uoluerit,ut C.qui bonis cede. poſ.l. 1.

[Glo.ſeq.allegat.concor.& excipit tres caſus.]

† Non inuētū eſt in cōcilio Remenſi, ei tamen tribuūt Burchardus lib. 3.decre. cap. 104.Iuo par. 2.c.139.& c. 1.eod.tit. in 1.comp.

† Ideſt, obligare, eſt. n. modus loquendi vulgaris Gebenēſi. ut hic ait Hoſtien.

† Sardiñ. defenſori.

Sanciendefenſori.

Sanctio defenſori.

Sed ſcribendū ita: Gregorius Fārino defenſori,ex epiſtola 43.lib.3. regiſtri,& c. 2.eod.tit. in 1. compi.

4 Excepto Miſſali, qd hēt certas orationes in pontificali.

5 Vide hic Ioan. And. diſtinguentē inter conſecrationem quæ fit cum certis unctionibus, & eā q̄ fit abſque unctione.

a Lex.]

a Lex.] C. de act. & oblig. ob 25. & C. quæ res. pig. ob. pos. l. filios. ff. de le. 1. senatus. §. vlt. in auth. vt nulli iudi. §. quia verò. coll. 9. Nisi in casib. vt qui ab hostibus detinentur. C. de ca. & post. re. l. ab hostibus. & l. vlt. Pater enim pōt filium obligare qñq; qm̄, & vendere pōt i maxima necessitate. C. de patribus qui fil. distra. se. l. 2. Itē ex cōsensu libera p̄sona obligari pōt, scilicet in obstagio, vt ff. de iureiur. ex rescripto. 1 aliàs ordinariū est vt q bonis cedit, liber vadat quo vult. C. qui bo. cede. posl. 1. & infra de solu. Odoardus. Ala.

† Alios casus commemorat hic Hostiensis, quos uidete.

† Exon. Elyneh.

b Addici.] idest adiudicari. qđ verū est si bonis cedat, aliis in carcerē detrudatur. C qui bo. ce. posl. 1. 1. respon.

infra. ¶ Lex a habet, vt homo liber pro debito nō teneatur: & si res defuerint, quæ possint pro debito addici. b

¶ Alexander iij. ep'scopo Exonicū.

¶ Si rector ecclesia pro facto proprio rem ecclesiæ obligauit, cogitur eius hæres rem redimere, & ecclesia restituere.

CAP. III.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cōp. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 29. c. 1.

† Offen. Offic.

EX †præsentium lato ris insinuatione accepimus, quod sacerdos ecclesiæ de Offitona, †calicem argenteū, & medietatē unius breuiarij eiusdem ecclesiæ, pro sua necessitate[c] pignori obligauit: & ea morte præuentus minimè recollegit. ¶ Vndè quoniā indignū est, vt eidem ecclesiæ res suæ, præsertim quę sacris ministerijs deputatæ sūt taliter debeant deperire: Mandamus, quatenus si verum est quod asseritur filium [d] eius, q ex successione [e] ipsius patrimonij ius dicitur obtinere, monEX †præsentium.] Primo narrat factū. Secō dat iudicē sibi, Vndè. Abb. CASVS. Sacerdos ecclesiæ de Offitona p̄ sua p̄pria necessitate, obligauit calicē argēteū, & medietatē vni⁹ breuiarij eiusdē eccl'æ, & morte p̄uētus, ea si recuperauit: filius illius defuncti req̄situs p̄ successorem, vt res quas p̄ obligauerat recolligeret, facere noluit; vñ sacerdos p̄questi⁹ est dño Papæ: vñ mādat ep̄o Exoñ. quaten⁹, si verū è q̄ asserit, filiū illi⁹q̄ successit eidē p̄pellat, vt res p̄dictas recolligat, & ecclesiæ restituat supradictæ; qa indignū est, vt res ei⁹ debeāt deperire. No. q̄ p̄latus nō pōt obligare bona eccl'æ pro suo facto p̄prio: qđ si fecerit, hæredes illi⁹ pōt cōueniri. Itē bona illius tacitè sunt obligata ecclesiæ pro facto rectoris Item filius hæres cōuenitur ex p̄ctu defuncti.

[Glo. seq. obijcit, & tripliciter soluit.]

c Necessitate. Si p̄ sua necessitate obligauit, non tenuit obligatio. arg C. si res alie. pig. da. tue. curator. & C. quæ res. pig. oblig. possunt. qui filios. quia non obligantur uisi quæ quis de rebus suis obnoxia facit. Quare ergo præcipitur quod hęres luat, cum ecclesia libere à creditore possit repetere. 10. q. 2. hoc ius. §. q verò res. ē. de reb. eccle. alien. uel non, si quis presbyterorū? Fortè de facto. quia nisi recolligerentur, ecclesia habere nō posset. Vel voluit hic Papa creditori prospicere: quia aliter ab hærede presbyteri suum debitum consequi non potuit. vel est in optione ecclesiæ, utrum uelit alienantem uel recipientē conuenire. 12. q. 2. si quæ de rebus. &c. si quis qualibet, Ala & C. si tu. vel cura. l. etiam. & l. vlt. ad instar minoris: ut ibi dicitur. B.

ADDITIO. Et dic pro sua necessitate patrimoniali, non personali.

d Filium.] de matrimonio natum ante clericaturā.

e Ex successione.] ex facto defuncti conueniuntur hæredes. C. de euict. l. si parentes. & 12. q. 2. episcopus qui filios. & quia pater eius tutor ecclesiæ fuit, hæres tenetur in solidum. C. de hæredi. tuto. l. vlt.

neas & compellas, vt ea recolligat, & restituat ecclesiæ memoratæ.

¶ Innocētius tertius G. subdiacono nostro, & P. canonico † Pisano.

¶ Si vsurarius emit rem eo pacto, quod post tempus restituat eam venditori, recipiendo aliquid vltra sortem, fructibus tamen in ea computatis, iudicatur contractus fœneratitius.

CAP. IIII.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōp. Et de intellectu vide Couarruuiā lib. 3. variarū resolut. ca. 9. † Choſa.

† Canonicis Pisanis.

ILlo vos.] Cōmunis diuisio. Secunda ibi, Repōdemus. Abbas,

CASVS. Henricus & B. eius frater, filij G. & Cosa receperūt viginti tres libras mutuo à quadā mulie re G. noie, filia Theobaldi, & ab hæredibus suis, pro qua pecunia obligauerunt ei quasdam terras: sed cū dicta mulier terras illas restituere nollet, impetrauerūt litteras p̄ ipsā ad quosdā iudices, coram quib. petebāt terras illas sibi restitui. Ex aduerso rōdebatur ex parte mulieris, q̄ terras illas nō tenebat restituere, cū pignori obligatę non essent: sed venditæ: sin quod in instrumento inde confecto continebatur: prædictus H. pro se & fratre suo dicebat terras illas non esse venditas, sed pignori obligatas: qa in instrumento venditionis talis erat adiecta conditio, vt si à tempore p̄fatus vsq; ad duos proximos annos præfato T. patri ipsius mulieris emptio displiceret, G. pater H. ab inde vsque ad vnum annū solueret viginti tres libras fructibus perceptis cōputatis. Iudices dubitauerunt vtrum pura & absoluta esset venditio, an cōtractus pignoratitius iudicari deberet: cōsultus Papa respondet, q̄ qualiscunque fuerit intentio contrahentium, & ex forma contractus non appareat venditio conditionalis, sed pura: quamuis per conditionem possit resolui, tamen ex duobus, quæ in instrumento cōtinentur, uidelicet, q̄ fructus percepti in soluenda pecunia debeant cōputari, & quod ultra sortem viginti tres libræ debeant persolui, p̄ ipsum emptorē præsumitur uehementer, maximè cum ipse consueuerit exercere vsuras. Nota q̄ cum dubitatur de intentione p̄hentium, forma p̄ctus standum est. Itē cū aliquid vltra sortem percipitur, vsura præsumitur. Itē p̄ eū p̄sumitur q̄ sit vsurarius, qui vsuras recipere consuevit.

e Alios.] ideſt, alios.

f Obligatis.] eo cōsiderato, q̄ intet p̄trahētes agebatur. ff. de verb. obli. eum qui. quia non quod fieri; tum est, sed quod gestum est, inspicitur. C. plus valere qđ agi. q qđ simu. p̄ci. l. 2. & 3. & 7. q fil. sint legi. p tuas.

g Hæredum.] ideſt, filiorū eius: quia non dī hæreditas viuentis, sed defuncti. ff. de hære. uel ac. ven. l. 1.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

a Proxi-

a Proximos annos.] cum contractus sub hac forma celebratur, vt liceat emptori à contractu discedere, si emptio displiceat sibi: tunc vsque ad sexaginta dies potest emptor a contractu discedere, non vltra, nisi hoc dictum sit, quòd quandocunque velit, possit recedere à cõtractu. ff. de ædil. edic. ℘ si nolit. § vlt.

b Displiceret.] ff. de rescin. ven. Il conuenerit.

c Pura.] idest, certis verbis, scilicet, vt à verbis non recedatur. Lau.

d Pignus.] scilicet mente contrahentiũ considerata. Lau.

e Ex forma.] forma tamen inspiciẽda nõ est, ex quo constat de contractu. C. plus valere quod agi. l. 1. & 2. Si autem dubium esset, standum esset scripturæ. ff. de exer. actil. 1. §. si is qui in nauem.

f Per conditionem.] C. de ædil. edic. si prædium. ff. de contrahẽ. empt. l. 3. 2 ff. de leg. com. l. 1. ff. de in diẽ addic. l. 2.

[Gloss. seq. obiicit, & soluit.]

g Percepti.] hoc videtur potius facere ℘ ipso, quòd contractus vsurarius non fuisset: sed hoc fuit contra naturã pacti: quia si aliquis rẽ vendit eo pacto, quòd qñcunque pretium restituerit rẽ ipsam recipiat emptor lucratur fructus perceptos, quousq; pecuniam recipiat, C. d pact. inter emp. & vẽ. si fundum. Et ideo ꝑ sumptio erat contra istum, sed dic ℘ non fuit venditio, sed pignus: quia in pignore computantur fructus sed in venditione nõ computantur. vt ī. de reb. eccl. alie. vel nõ, ad nostram. & in legibus prædictis: quia iste creditor vsurarius erat.

h Summam.] fuit expresse vsurarium. 14. q. 3. plerique & c. putant.

[Gloss. seq. obiicit, & soluit.]

i Præsumit.] sed vr ℘ hoc non dẽat obstare emptori, ℘ aliqd vltra recipiat, ex quo fructus ꝑceptos cõputet in pecunia recipiẽda, nã ꝑcipiẽdo fructus suos facit. ff. de ī diem addic. l. 2. Rñdeo, verũ est, sed rñ tenet eos restituere. ff. de in diẽ addi. item qđ dictũ est. & hoc verum est, qñ alius emptor meliorem conditionem attulerit. Io.

k Consueuerit.] ita ex qualitate personæ præsumitur talis contractus in fraudem vsurarum factus. Idem põt dici in contractu vbi ꝑna apponitur, quæ excedit legitimum modum vsurarum. ff. de actio. emp. Iulianus. §. idem & C. de vsur. cum allegas. & est simile vbi ꝑsumitur contra aliquem ex eo quod facere consueuit, vt ff. de pign. act. l. vel vniuersorum. ff. de vsur. qui semisses, §. 1. & ff. ad Maced. item. §. quod dicitur. ff. de leg. 3. nũmis indistincte. Io.

†Vide l. qđ si nolit. in fin. ff. de ædil edi.

e Vel aliud tempus determinandũ sit in contractu, vide qđ dicam infra de do. ꝑ tuas super 4. glos fam. Io. An.

a Nõ est emptio condõnalis ficta facta vt si displicuisset sit inepta, sed resoluit sub condõne. Io. And.

†quadraginta.

ſed pute vẽditas. sicut in instrumẽto cõfecto exin de continebatur. †Præfatus verò H. pro se ac fratre suo firmitet assereb at, terras non esse purè venditas, sed pignori obligatas: cũ venditioni ꝑdictę talis fuerit adiecta cõditio: vt si à tpe cõtractus vsq; ad duos proximos annos a præfato T. emptio displiceret, b. G. pater H. abinde vsq; ad annũ viginti tres libras (ꝓceptis fructib. computatis in ipsis) dare deberet. ¶ Verũ qa ambigitis vtrũ pura c sit & absoluta vẽditio, an ꝑfatus cõtractus pignus, d debeat iudicari: Rñdemus, ℘ qualiscunq; fuerit intentio cõtrahẽtiũ, & ex forma e contractus venditio non appareat conditionalis, sed pura, q̃is per cõditionẽ f possit resolui: ex duob. tamen, q̃ in pacto fuerunt expressa, videliçet, quòd fructus percepti g deberent in soluenda pecunia numerari: & quòd vltra sũmam h receptam sexaginta † solidi deberent persolui, contra ipsum emptorem præsumitur vehementer: præsertim cum vsuras consueuerit k exercere.

¶ Idem episcopo Aquinati.

¶ *Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.*

CAP. V.

EX † litteris tuæ fraternitatis accepim⁹ quod causam, quæ vertitur inter R. & A. mulierem, tibi duximus committendam: & infra. ¶ Si quidẽ probatũ est, ℘ pro facinore à marito prædictæ mulieris commisso, eo fugam petẽte, tam †frater mariti, præfatus videlicet R. q̃ ipsa mulier (licet minus iustè †) arcgio iustitiario capti fuerint, & de ipsius mandato bonorum omnium delinquẽtis facta distractio, & soluta pecunia mercatori, q̃ a marito mulieris vulnerat⁹ fuerat, & rebus propriis spoliatus: sed quædã possessiones illius penes eũdem R. remanserant: † quas idem de mandato curiæ retinuit, soluta ℘ eis pecunia ꝑdicto mercatori: quia emptor ali⁹ propter possessionũ minutias l † non extabat: pars verò mulieris æstimationem dotis instantius petebat sibi restitui vel in possessiones, quæ mariti fuerant, †ex officio delegationis inducei: & infra. ¶ Mandamus, quãtũ de bonis mariti nosc it possidere: q a mulierib. f. uor multus debet in dotib. recuperãdis, & iure ciuili caueţ, ℘ ꝓ maleficium viri, mulier remanere non dẽat indotata: & quia bona mariti obligata sunt ℘ dote sua, & ad quemlibet transeunt cũ suo onere. Not. ℘ fauor multus debet mulierib. in dotib. suis recuperandis. Item propter maleficiũ viri vxor dotẽ suã non debet amittere. Itẽ bona mariti tacitè sunt obligata vxori ℘ dote sua. Item res transit cũ onere suo ad quemlibet possessorẽ.

l Minutias.] & est simile, qa exactio & solutio partiũ non minima incõmoda hẽt, vt ff. fami. ercis. plane. Ber.

EX litteris.] Primo ponitur consultatio. Secundo respõsio: ibi, Mã Jam⁹. Ab. Sic. CASVS. Quidã spoliauit quendam mercatorem, & etiam vulnerauit grauiter, & sic aufugit de terra: Iustitiarius regis cepit fratrem & vxorem illi⁹ malefactoris: & demãdato ipsius oia bona illius distracta fuerũt & pecunia soluta fuit mercatori, qui spoliatus fuerat & vulneratus à marito illi⁹ mulieris: sed quædã possessiones minutæ remanserãt, quas frater illius malefactoris retinuit de mandato iustitiarij: quia emptor alius non inueniebat: vnde cum mulier illa dote sua ꝓ ꝓ maleficium viri fuerit spoliata, ipetrauit lras ad iudicem contra fratrẽ mariti sui, qui quædã bona mariti possidebat, curã quo peteret dotem suam sibi restitui, vel saltem mitti in possessionẽ bonorũ mariti, quæ ille possidebat: ipse respondebat, quòd bona illa retinuerit de mandato iustitiarij, soluta ℘ eis pecunia mercatori prout superius est narratum: & hæc omnia probauit coram iudice: dubitabat iudex qd iuris esset? & Papa cõsultus respondet, ℘ si constiterit ei ex his q̃ in præsentia sua proposita sunt, & probata, quòd si mulier tũ dedisset viro suo ī dotem, quantum ipsa petit, condẽnet fratrem sui mariti eidẽ ad restitutionẽ dotis i tũ, quãtũ de bonis mariti nosc it possidere: qa mulierib. f. uor multus debet in dotib. recuperãdis, & iure ciuili caueţ, ℘ ꝓ maleficium viri, mulier remanere non dẽat indotata: & quia bona mariti obligata sunt ℘ dote sua, & ad quemlibet transeunt cũ suo onere. Not. ℘ fauor multus debet mulierib. in dotib. suis recuperandis. Item propter maleficiũ viri vxor dotẽ suã non debet amittere. Itẽ bona mariti tacitè sunt obligata vxori ℘ dote sua. Item res transit cũ onere suo ad quemlibet possessorẽ.

l Minutias.] & est simile, qa exactio & solutio partiũ non minima incõmoda hẽt, vt ff. fami. ercis. plane. Ber.

ſC. 2. eo. tit. in 3. compi. Et an ob delictum mariti possit dos publicari, vide Albericũ trac. de stat. par. 3. q. 6. & quæ not. lib. 1. in Direct. inquisitor. Schol. 153.

†al. ita: tam frater mariti præfati, videlicet, R. &c.

† Vide l. j. quasi per totum C. ne vxor ℘ mari. quod facit ī casu l. faire. C. qui. mod. pig. ta. contra.

† remanserunt.

† In multis vetustis hic legit, inimicitias, quam vocem sensus non admittit.

†fuerunt.

a Viro dediſſe.] de duobus conſtare debet, quanta ſcilicet fuerit dos', quia alias non poteſt fieri reſtitutio ipſius, & quòd ille R. aliqua poſſideat de bonis mariti illius mulieris, vt eatenus condemnetur.

[Gloſ. ſeq. reci. per q. quibus creditoribus mulier præfertur.]

b Fauor] qñ mulier præfertur oib. creditorib. qui habent p ſonales actiones, vel qui habent tacitas hypothecas quancũ ad dotem, ſed nõ quo ad donationem pp nuptias. C. qui potior. in pig. ha. aſſiduis. ſed ñ præfertur creditoribꝫ habentib. expreſſas hypothecas. Nam fiſcus ſimile habet priuilegium cum muliere. C. de priui. fiſc. q̃uis. & fiſcus non præfert priorib. creditoribus hẽntib. expreſſas hypothecas. ff qui po. in pig. ha. ſi pignus. ergo nec mulier præfertur eis: præcipua eſt enim cauſa dotis. ff. ſol. matr. l. 1. Io.

†Dictio, & deeſt in antiquis.

c Maleficium.] propter maleficium viri mulier puniri non debet. C. de dona. inter vir. & vxo. res vxoris. 1 & C. ne vxor pro mari. l. 2. & C. ad le. Iul. maieſt. q̃ſquis. §. vxoris. & C. de bo. dam. ſi quis. & auth. bona nec etiam propter delictũ patris. C. ſo. mat. l. 2. niſi in caſu. C. q. mo. pig. ta 5. ſatis. Bern.

d Obligata.] hoc priuilegium dotis, quòd omnia bona mariti ſint obligata vxori, non extenditur ad paraphernalia. C. de pac. conuent. ſuper dote. l. vlt. nec ad donationẽ propter nuptias. C. q̃ po. in pig. ha. l. vlti. in fi. & ſic omnia bona prælati ſunt obligata eccleſiæ, ſi male adminiſtrauerit. Et forte ob hoc dicit capitulum quod res epiſcopi eodem priuilegio gaudent, quo & res eccleſiæ. 16. q. 1. ſimiliter. Sicut & res tutoris pupilli. C. quibus mo. pign. ta. contra. ſi mater Hoc priuilegiũ non hẽnt mulieres 2 quæ catholicam non percipiunt communionem. C. de hær. l. 1. & authen. ibi ſignata. Laur.

1 Damnato marito, vel ex re nata in ſtrumẽto cõdõnẽ deducto, res ante reatum quocunque modo ad vxorẽ ſpectãtes apud ipſam remanẽt illibatæ. Io. An.

2 Vide c. de cruci. & ibi Doct. de hæret. lib. 6.

e Cum ſuo onere.] ſic]. de deci. paſtoralis. & c. cum non ſit in homine. 16. q. 1. ſi quis laicus. C. de diſtr. pi. ſi debitor. 3 C. qui mo. pi. ta. contra l. 2. & 3. & ff. de cõtrah. emp. l. alienatio, ff. de pact. inter debitorem.

3 Pignus a debitore diſtractũ ſine conſenſu creditoris tranſit cum ſua cãi in emtorẽ. I. An.

CVm contra.] Primò ponitur factum. Secundo diffinitio: ibi. Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quidam nomine Laurentius, quandã pecuniæ quantitatem recepit à quodam creditore, pro qua pecunia obligauit ei quaſdam poſſeſſiones: ſupe procedente mortuus eſt creditor ille: hĩdes creditoris illius poſſeſſiones illas obligauerunt G. ciui Anagnino; mortuo poſtmodum Laurentio debitore, R. de Monte Fortino filius illius in præſentia dñi Papę mouit quõnem ſuper poſſeſſionib. prædictis contra dictum G. ciuẽ Anagninũ dicens, q̃ de fructib. illarũ tũ fuerat perceptũ, tũ ab ipſo G. tum ab illis, q̃bus illæ poſſeſſiones fuerant obligatæ, q̃ fructus illi ſorti poterant adæquari, vnde petebat illas poſſeſſiones ſibi † reſtitui. ad hoc probandum ſuas probationes induxit. Dñs Papa conſiderãs quòd in talib. fructus percepti debeant cõputari in ſortem & ſi qui vltra ſortem percepti ſunt, reſtitui, videns etiam, quòd fructus illarum poſſeſſionum extenuaſſent, & annullaſſent totũ debitum, decreuit poſſeſſiones illas reſtituendas dicto R. & incorporalem poſſeſſionẽ illarum ipſum fecit induci. Not. quòd pignus mihi obligatũ alii poſſum obligare. Item hæres poteſt petere pignora parti obligata. Item fructꝰ pignoris deuent computari in ſortem. Itẽ ad officium iudicis pertinet non ſolum ferre ſententiam, ſed mittere in poſſeſſionem.

† In codice Barbat. ita: tũ ab eodẽ G tũ ab alijs qui eas, &c.

† al. ita: in quo fructus &c.

f Perceptum.] imo & quod per ipſi potest computandum eſt C. de partu pig. & omni cauſa. l. a.

g Fructus.] fructus intelliguntur, qui ſuperſunt deductis expẽſis. C. de fruct. & litis expen. l. 1.

h Canonicas.] infra de vſu. quoniam. C. de pig. act. l. 1. & 2.

i Computari.] niſi in caſibus. ſupra de feu. c. 1. & infra de vſu. c. 1. & c. conqueſtus. & c. talubriter.

K Extenuaſſent.] Non enim potuit primus creditor in plus obligare pignus ſecundo creditori, 4 quam ei fuerat obligatum, infra de don inter vi. & vxo. nuper. & ff. de reg. iur. l. nemo plus. & ff. de vſufru. quod noſtrum & infra de iur. patr. quod autem. in fi. arg. contra, ff. de acquir. rerum dom. non eſt nouum. T.

l Reſtituendas.] tenetur enim creditor pignoratitia actione, ſi pignus deterioratum. C. de pign. actio. l. 2. ſic & res commodata reddita non videtur, ſi deteriorata reddatur. ff. commo. ſi mihi. §. 1.

SIgnificante.] Primo ponitur querela. Secundo datio iudicum. ibi, Cum igitur. Et pro intellectu ſcias, q̃d pactum

4 Nunqd ſecundus creditor poſſit iterũ obligare, vide in Specu. eo. ti. §. j. verſ. ſed cũ pignus. l. A.

†Cap. vni. eti. in 4. cõpi. & de intelle. vid Couin. c. q̃is de pact. li. 6. in 1 par. rele. §. j.

† Araginen. Anagnum

† Salu

SIgnificãte † R. ciue Piſano nobis innotuit, quatenus ſi tibi conſtiterit ex his, quæ in præſentia tua fuere propoſita, & probata; q̃ mulier dicit viro dediſſe[a] in dotẽ: & prædictum R. de bonis fratris aliqua poſſidere: cum mulierib. fauor [b] multus in recuperandis dotib. debeat: & cautum ſit in iure, q̃ pp maleficium viri mulier remanere non debeat idotata: cum etiã bona viri mulieri ſint pro dote tacitè obligata, [d] & †cũ ſuo onere [e] tranſierint ad quemlibet poſſidentem: R. prædictum eidẽ mulieri ad reſtitutionẽ dotis eatenus condemnes, quatenus de bonis fratris ſui præfati noſcitur poſſidere.

¶ Idem R. de monte Fortino.

¶ *Si creditor, vel is qui ab eo cauſam habet, tot fructus percepit ex pignore, quod ſatisfactum eſt ſorti, debet pignus reſtitui debitori.*

CAP. VI.

CVm † cõtra G. ciuẽ Anagninum, † ſup quibuſdam poſſeſſionibus, quas quondam pater tuus L. de Saul † pro certa quãtitate pecuniæ obligauerat, & ipſi[g] creditoris hæredes prædicto G. pignorauerant, mouiſſes in noſtra præſentia quæſtionem: legitimè probauiſti, quod ex earum prouentibus tantum fuerat tam † ab eodem G. quã ab alijs, q̃ eas tenuerãt a tpe quo fuerant obligatæ perceptũ rqđ † fructus[g] ſorti poterant adæquari.

¶ Nos igitur attendẽtes quòd in talibus perceptio fructuũ, in ſolutione ſortis accedat: cũ ſecũdum canonicas[h] ſanctiones fructus reſtitui, & in ſortem debeant cõputari: [i] conſiderantes etiã, quod poſſeſſiones ipſæ iam extenuaſſent [k] penitus totum onus, & debitum annullaſſent: ipſas tibi reſtituẽdas[l] eſſe decreuimus, & te per nuncium noſtrũ in poſſeſſionem induci fecimus corporalem.

¶ Idem.

¶ *Si is, qui ſub pacto legis cõmiſſoria pignorauit rem ſuã & iurauerit non contrauenire, iuſtè impeditus infra diem ſtatutum non redemit, poſt diem redimere poterit.*

CAP. VII

SIgnificãte † R. ciue Piſano nobis innotuit,

pactum legis commissoriæ fuit inuentum ad dissoluendum contractum emptionis & venditionis; & pone exemplum prout dicitur in glo. 2. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam ciuis Pisanus R. nomine, accepit mutuo 150. libras à G. ciue Pisano: p qua pecunia obligauit ei quãdam domum, & promisit ei præstito iuramento, quod nisi domũ ipsã recolligeret termino constituto, vlterius creditorem super ea non molestaret: sed dictus R. infra tempus statutum p certum & fidelem nuncium (vt credebat) pecuni numeratam creditori remisit: sed nuncius ille perfidè agens, pecuniam illam, sicut sibi iniunctum fuerat non persoluit; & postmodũ idem R. ab Imperatore detentus, creditori satisfacere non potuit; vt débat; sed postmodum ab Imperatore liberatus pecuniam soluere voluit creditori, & ipse eam recipere noluit: quia non fuit in termino psoluta: vndè dictus R. significauit hoc dño Papæ: super hoc scribit Papa quibusdã dicens: Cum ergo pactum legis cõmissoriæ sit in pignoribus improbatum, & præfatus R. quantum in eo fuit iuramentum seruauit. quia per eũ quem certum nuncium esse credebat pecuniã remisit termino constituto: mandat Papa, quatenus si est ita, prædictum creditorem ecclesiastica cẽsura compellãt, vt forte sua contentus, pensionib. illius domus in eam computatis, domũ præfato restituat debitori, pacto tali vel iuro nequaquam obstante. Nota. q pactum legis commissoriæ in pignoribus appositum non obstat, quominus pignus restituatur, nisi iuramentum interuenisset. Item iuramentum in casu illo præiudicat legi, cum sine periculo animæ non possit seruari. Item posse suum faciens, mandatum legis adimplet. Item malitia nuncij non obest dominio, dummodo ab initio credatur fidelis nuncius. Item fructus pignoris computandi sunt in sortẽ.

†Vox, suum, deest in antiquioribus.

†Vide Antonium Gomezium tom. 2. varia. resol. c. 7.

†De hoc articulo vide Couarruuiã lib. 3. variarum resolu. c. 2. vbi plene & luculenter.

†constituto

a Recolligeret.] id est, redimeret.

[Glo. seq. declarat quid sit lex commissoria. signat contrarium, & soluit.]

b Commissoriæ.] Sic pactum legis commissoriæ fit hoc modo: Vendo tibi fundum Titianum certo pretio, puta 10. pacto tali adiecto, quod si vsque ad mẽsem non solueris 10. fundus sit inemptus, quod hic pure vẽditum est, potest sub conditione resolui, & est in potestate venditoris vtrum velit venditoris resolui: quia illud pactum venditoris cautã apponitur. ff. de leg. cõ. 1. & 2. argu. contra, quod sit conditionalis talis venditio. ff. de pig. si fundus. §. 6. & ff. de contrahe. emp l. fi. 1. respon. Sed ibi potius conditionalis venditio contrahitur. Sed pactum istud legis commissoriæ in pignoribus improbat per l. j. & 3. C. de pact. pig. vt dicit hic R.

[Glo. seq. notat, & signat contrarium.]

c Certum ergo non imputatur domino malitia nuntij, vel procuratoris, si modo credebatur idoneus; vt hic videtur, & ff. cõmoda argentũ. sic C. qui pe. tu. cũ a matribus. arg. §. ĩ. de offi. dele. cũ olim & ff. de pscri. verbis. apud §. vlt. & 3. q. 7. in gratiis. Io.

[Glo. seq. arg. allegat contrarium, & ibi remittit.]

d Si est ita.] argu. p iuramentum ꝺ legem factum seruandum est, quasi dicetur, si non est ita, fert subditur iuramẽtum verba ista, si est ita, referuntur ad id quod dicit per eum quem certũ nũcium, & c. argu. §. ĩ. de foro cõp. si diligenti, in fin. vbi de hoc.

[Gloss. seq. signat contrarium, & ibi remittit.]

e Iuramẽto.] argu. §. ĩ. de iureiur. cũ contingat. vbi soluitur.

CVm cõstet.] Pertinet ad secundã partẽ rubricæ, & primò ponitur quæstio. Secundò mandatum ibi, Mandamus. Secũda pars pnet duo dicta Sed ũ. ibi pecun ã. A. CASVS. Quidam fecit testamentũ, & in testamento illo reliquit proprietatẽ bonorum suorum Mariæ vxori, C. vsumfructũ verò I. mri suæ vxori Ogerij: Maria proprietaria mortuo testatore petebat ab I. vxore Ogerij præstari sibi idoneàm cautionem q ipsa vteretur & frueretur salua rerum substantia in rebus immobilibus ad arbitrium boni viri: mandat Papa quibusdã, quatenus compellant ipsam ad cautionem idoneam præstandam, quod ipsa vtatur & fruatur rebus immobilib. ad arbitrium boni viri, quæ vsu non consumuntur pecuniam verò si quam habuit; vel habebit, & æstimationẽ aliorum bonorum, quę usu consumuntur, & in hæreditate inuenta fuerunt, post mortem ipsius restituat, siue restituat dictæ Mariæ, vel hæredibus eius. No. quod vsufructuarius tenetur præstare cautionem, quod utatur, & fruatur ad arbitrium boni viri: alias repellitur, ut quidam dicunt.

† Vide l. 1. C. de usufru. & Speculat. tit. de pign. §. sequitur. videre.

†Aegidij.

e Adde qualiter fiat per Bartol. in l. quãris ff. de solutio. Cy. in l. 1. C. de pact. pign.

f Successisse.] scilicet ex testamento filij, quia si ab intestato decederet. & filius non habuisset descendentes, parentes in totum succedunt secundum tenorem illarum Authentica. C. ad Tertull: Authentica defuncto. & C. de suis, & leg. lib. ab intestat. Authentica in successione, & etiam ibi Authentica de hæred. ab intest. venem §. consequens. & §. 1. & 2. collat. 9. unde sumpsit sint Authenti. C. de his quæ ab intest. defe. Authent. in successione.

[Glo. seq. cum sequentibus per modum summæ recitari potest, & fic, scilicet quærendo de nouem primò quid sit usufructus, & cętera quę per glo. patent.]

¶ Cautio-

a Cautionem idoneā.] nomine cautionis, nuda promissio intelligitur. C. de verb. sig. sancimus. sed cū additur idonea vel sufficiens, pignoratitia vel fideiussoria intelligatur. ff. mandat. si mandato Titij. §. vlt. ff. de fideicom. lib. l. 4. §. adijci. & instit. de re diu. §. vendit.

Et sicut in casu isto pignora vel fideiussores dātur, sic ī. de sequestra. ad hoc satisdationem desiderat hæc cautio ad arbitriū boni viri. C. de vsu. l. vsufructu cōstituto. Et hæc cautio nō p̄t à testore remitti. C. e. l. 1. & C. vt inpos. le. scire, cū fauore hērdis sit introducta, sed ipse hērs p̄ot remittere. ff. ad leg. Fal. potest.

cautionem idoneā [a] exhibēdam, quòd vtatur [b] & fruatur [c] salua rerum substātia [d] rebus† immobilibus, [e] quę vsu non cōsumuntur ad arbitriū boni viri. ¶ Pecuniam [g] verò si quam habuit, † vel habebit, ac æstimatione bonorum, quę consumūtur vsu, & in hæreditate inuenta fuerint, in morte sua, dictę mulieri, vel hæredib. eius restituat, p̄ censuram ecclesiasticam compellatis. [h]

† al. in rebus &c.

§ habuerit.

b Vtatur.] vsusfructus est ius vtendi fruendi sub alienis, salua rerum substantia. ff. de vsufru. l. 1. & est ius in corpore, quo sublato ipsum tolli necesse est. ff. e. l. 2. & idò dr̄ rebus alienis, quia res sua nemini seruit. ff. de serui. vr. prædi. l. in re communi. & ff. si vsufru. petatur. l. vt frui. in prin.

† De materia huius tit. vide Antonium Gomezium to. 2. varia. resol. cap. 13.

b Vtatur.] hoc dr̄ ad differētiam vtilis dominij, quod in rebus alijs habetur, vt est emphyteuta, & feudatarius, qui habent vtile dominium.

† Cartuariēn. Carthaginēn.

c Fruatur.] hoc dicitur ad differētiam nudi vsus: quia minus est in vsu quàm in vsufructu. inst. de vsu. & habi. §. minus. & clerici possunt dici vsurarij: quia nec possunt vendere, nec testari, nec donare, sed victu tantū & vestitu contenti esse debent, vt 10. q. ... episcopus habeat. Bern.

d Salua rerum substantia.] id est, ne in totum pereat substantia, unde tenetur reficere ædes. quoniam ad eum omnes fructus pertinent. ff. de vsufru. l. vsufructu leg. & & l. hactenus alias est. §. illius prædictæ legis. & C. eo. tit. cum ad quem. vnde cautio præstatur.

e Immobilibus.] hęc autem cautio interponi debet siue res sit mobilis, siue immobilis, siue soli, vt hic. & ff. vsuf. quemad. cau. l. 1. & appellatione mobilium etiam sese mouentia continentur. ff. de verb. sig. mouentium, arbitrio boni viri præstare debet, vt hic dicit, & C. de vsufru. l. vsus fructus. & ff. eo. item si fundi continet cautio istas duas causas. Vnam de vtendo fruendo arbitrio boni viri: Aliam de restituendo finito vsufructu. ff. vsuf. quemad. cau. l. 1. ... rū. & § hęc stipulatio. Quādoque tā remittit hæc cautio, a cui interest proprietatē redire ad vsufructuarium. ff. de vsu. quemadmodum. cau. l. si vsusfructus. §. plane. Item in fisco vsufructuario. ff. vt leg. seu fideicō. cau. caue. l. 1. §. si ad fiscū. Itē cū vsusfructus pertinet ad patrē in reb. filij. C. de bon. q̄ lib. l. vlti. §. hæc proculdubio. Cōstituit aūt vsusfructus in fundo rustico, & in ædibus, & in seruis, & cæteris reb. scilicet gēmis, annulis, libris. ff. eo. sed & si quid. §. & 2. & l. statuæ. & l. item si fundi. in prin. §. 1. & l. 3. §. 1. & 1. rū.

a Vide glossam in §. cōstituit. verbo, satisdat. Instit. de vsufr. & glossam, & Bartol. in l. pactum. ff. de pact.

f Viri.] i. iudicis. ff. de verb. obl. continuus. §. cum ita.

g Pecuniā.] in his verò q̄ usu consumuntur, proprie vsusfructus non pōt constitui. quia neq; naturali iure potest fieri: quia non potest esse salua rei substantia; neque ciuili: quia ita dantur vsusfructuario, vt fiant huiusmodi recipientium vsusfructum puta vinum, oleum, frumentum, & consimilia. Itē pecunia numerata, quæ assidua permutatione & cōmissione consumitur, inst. de vsufru. §. constituitur, & ff. de sol. si nummi alieni, vtilitatis ī causa constituitur vsusfructus, vel quasi vsusfructus: quia ille cui dantur hmōi res satisdat de tanta pecunia restituenda, vel æstimatione aliarum rerum, vt hic dicit, & instit. de vsuf. §. 2ſtituitur. & ff. de vsufr. earū rerū q̄ vsu cōsumuntur l. 1. 2. & 3. & l. si tibi vini. & finit morte fructuarij, & capitis diminutione, vt l. prædicta, si tibi vini maxima & media. instit. eo. §. finitur. h Cōpellatis.] sed si nō p̄t satisfacere, q̄d erit? Dicūt quidam sufficit si inret, in auth. vt nulli liceat hērē loci cōseruatorē. §. si vero crimē. coll. 9. ar gu. Azo dicit quod § habebit vsum. ff. de vsufru. leg. vxori. 8.

† Caput. 4. eo tit. in 1. cōp. & post concilium Lateranēn. sub Alexan. iij. par. 13. c. 5.

† Aut hic legēdum I. & F. aut in caeterū. ī. de iuramento calum. C. & F. q̄n idem est casus in utroque ca. vt ibi not.

§ De hoc articulo videto hic latius per Hostiensem & Ioan. And.

¶ *Breue est, nec potest breuius summari.*

CAP. I.

LEricus † fideiussionibus † inseruiens i abijciatur.

¶ Lucius iij Elien. episcopo, & archidiacono Norwicēn.

Compellitur clericus seruare fideiussorē indemnem per assignationem redditus sui.

CAP. II.

PEruenit † ad nos ex conquestione R. clerici, quòd cū ipse, p̄ C. † & F. clericis, mercatoribus Bononiensibus fide

TITVLVS XXII.

De fideiussoribus.†

¶ Ex concilio Cartuarien.†

† Cap. 4. eo tit. in 1. cōp. & post concilium Lateranēn. sub Alexan. iij. par. 13. c. 5.

DE FIDEIVSSORIBVS.

¶ Supra visum est de rebus, quæ pro debitis pignori obligant restat videre de fideiussoribus, qui pro alienis debitis intercedunt. Abbas.

De hac materia habetur 23. q. 5. cum homo. & de cōse. dist. 4. nos autem. & c. queris.

CLericus.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q̄d clericus insecuiens fideiussionibus à clero debet remoueri. Nō quod clericus fideiubere nō debet: quod verum est frequēter, per illud verbum, inseruiens.

i Inseruiens.] frequentiam denotat, vel verum est q̄d clericus fideiubere non debet. 11. q. 1. de quidem. vbi de hoc. si tamen fideiussit, tenet. 3.] c. proxi. & c. constitutus. sic & regulares fideiubere non debēt.]. eo. quod quibusdam.

† Eruenit.] si intelligeretur textus de redditibus beneficiorum, vt est cōis doctorum intellectus, esset hic casus notabilis, & valde singularis: probans, quod ex redditibus beneficiorum potest satisfieri creditoribus clericorum, [de quo latius hic tractatur per Panor.] In prima ponitur impetrantis conquestio. In secunda causæ commissionis ibi, Negatur. Abb. Sicul.

CASVS. Quidam clerici C. & F. Anglici receperunt quandam quantitatem pecuniæ mutuo à quibusdā mercatoribus Bon. Quidā clericus R. nomine fideiussit pro prędictis clericis apud mercatores: Vnus C. super fidem suam, & alter per iuramentum promisit ad terminum constitutum soluere pecuniam, sed illis pecuniam non soluentibus; dictus R. clericus satisfecerat creditoribus de eadem. vnde conquestus fuit domino Papæ. scribit Papa epō Elien. & archidiacono Norwicēn. dicens, ne dictus R. dispendium patiatur. vnde videtur præmium meruisse, mandauit Papa Bon. epiſcopo, vt inspiciat instrumenta super debitis illis quæ sunt apud creditores, & eorum transcripta sub sigillo tuo signata mittat iudicibus istis, mandans, eisdem, quatenus si per confessionem clericorum prędictorum, vel alias eis constiterit rem taliter se habere, moneant illos, & compellant, vt prædicto R. pecuniam quam pro eis soluit, restituant,

restituant,& ipsum conseruent indemnem: alioquin de redditibus eorũ,debita ipsa primolui faciant,& dãna illa refarciri,aut redditus illos sibi assignent tandiu detinendos, donec de ipsis ei fuerit satisfactũ. Præterea,si asseruerit prædictos clericos religionẽ fidei & iurisui vio lasse, eos ab officio & bñficio suspẽdãt. Nota q si clericus fideiusserit, tenet. Itẽ ꝙ nõ dẽt pati dispẽdiũ de quo meruit ꝓmiũ obtinere. Itẽ si gillo epi statur tiõ veræ ꝓbationi. Itẽ cõfessus in iure ꝓ iudicato habet. Itẽ cũ omni interesse satisfaciẽdũ est fideiussori. Itẽ stipẽdia clerici,vt bñficiũ detineri debẽt ꝓ debito suo,quod verũ ẽ per iudicẽ. Itẽ fides & iuramentũ æquiparantur. Itẽ periurus priuari debet officio & beneficio.

iusserit,illis prescriptam pecuniam non soluentibus, [a] coactus est satisfacere de eadem. ¶ Ne igitur dispendium [b] patiatur, vnde videtur ꝓmiũ meruisse: Bononiẽsi episcopo dedimus in mandatis,vt super debitis illis,instrumẽta, quę sunt apud creditores, inspiciat, & eorũ transcripta suo sigillo [c] signata,vobis mittere non postponat. Mandamus itaque discretioni vestræ, quatenus si ex confessione [d] prędictorũ clericorũ,vel aliàs legitimè vobis rem ita se habere cõstiterit, moneatis eosdẽ, vt memorato R. pecuniã, quã pro eis soluit,restituant, ipsumque seruent indẽnem: [e] alioquin de redditibus [f] eorum,prescripta debita faciatis exolui:& damna etiam,quę propter hoc pertulit, re-

farciri:aut prędictos redditus sibi assignetis tandiu sine molestia detinẽdos, donec ipsa dèna resarcita fuerint,& debita sine diminutione soluta. Prefatos verò clericos, si religionem fidei, & iuramenti [g] sui eos violasse constiterit: ab officio & beneficio suspendatis.

¶ Idem Cantuariẽ. † archiepiscopo.

¶ Per diffinitionem canonicam compellitur debitor à fideiussione absoluere fideiussorem,qui à creditoribus molestatur.

CAP. III.

COnstitutus † in ꝑsentia nostra magister S. sua nobis assertione monstrauit, quod ꝓ Cãcellario tuo tempore Laterañ. concilij,in quadam summa pecunię intercesserit, quam quoniã

& ff.mand.idemque.§.generaliter.Vbi dꝫ exceptio, q̃ competit reo & fideiussori: & si eam sciẽter omittat, ei est imputãdum.ff. de exceptio. omnes exceptiones. Item debitor nõ intelligitur mandasse, vt soluat indebitum.ff.de condi.indebi.si procurator. Sed dicerent q̃ si fideiussor iurauerit soluere sortem & vsuras,propter iuramentum exceptionẽ proponere non potuit. ff. de iureiuran. debitores.nisi primo impetrasset absolutionem iuramenti. ꝫ eo.tit.ex administrationes. vnde facis potest petere vsuras, & expensas, quas fecit: quia totum est interesse suum.ff. mandati mãdato.§.si fideiussor.ff.de admi.rerum ad ci.perti.l.1.§.viti. & hoc prout sequit. & ꝫ.cap.proxi. Sed obstat illa decret.debitores quia ipse debet repetere vsuras. sed si nõ iurasset, & potuit opponere exceptionẽ & non oppossuit, non repeteret vsuras: q̃a indebitẽ soluit.hoc dicit.Ala. Vel dic q̃ idẽ ẽ cũ iurauit: q̃a debuit impetrare absolutionẽ iuramẽti antequam solueret vsuras:si potuit, sed si non ꝓtuit,ipsemet repetet ab vsurario. Alij vt Tanc. ꝺixerunt. [Glo.seq.no.allegvnam legem,& aliã allegat in contrarium & soluit.]

[a] Reddit.] primo fuit in optione creditoris quẽ vellet primo cõuenire, pricipalẽ,vel fideiussorẽ.C.de fideiu.iure nostro hodie corrigit illud ꝓ auth.qa quamdiu pricipalis inuenitur, fideiussor nõ molestat.C. e.ti. auth.ꝓsente.nisi ipse fideiussor renũciauerit huic iuri.C. de duo.re.sti. aut. hoc ita.& huic iuri renũciãt fideiussores,& ꝫ stitutioni diui Hadriani,quæ ẽ C.ꝺ cõsti. pecu.diui Hadri. & huic iuri iste clericus fideiussor renunciauit.

[Gloss. seq.arg.ꝙ officiũ,&c.all.7. iura.& 2.ad casũ conuersum:& signat vnum contrarium.]

[b] Dispendiũ.] argu.officiũ suum nulli esse dãnosum. ff.de fur.si suus cõis.§.quòd vero.4.q.3.c.si t.stes.§.venturis.& ff.ad Velleia.l.2.§.1.ff. quemad. testa.ape. sed & ff qs.ff.q.bus ex can.ma.l. videlicet & 3.q.6. hoc ẽt placuit,sic ī.de renun.sane. 1 Similiter è conuerso nõ debet præmium consequi vnde pœnã meretur. 26.q.1. legi.ff.de nego.gest.siue hæreditaria.arg.contra. ff. de his quibus vt indig.auferuntur.& l.1.

[c] Sigillo.] nota scripturã authenticam illã,quæ continet sigillum episcopi.arg.ī.de fi.instr.scripta. 2 Add.

[d] Ex confessione.] confessus in iure pro iudicato habetur.C.de confes.l.vnica.ī.de confess.cum sup. e. vl. & semper statur confessioni contra se factæ. 14.q.2. §.1.& ff.de integra.actu.de ætate.§ si quis.& ī.de confes.cap.vlti.

[Gloss.seq.obijcit vsuras.per fideiussorem nõ repetidat solu.alia ponit contraria.Item opinionem Tanc.]

[e] Seruent indemnem.] ergo petet vsuras, si eas soluit creditoribus. Sed oppono tibi, vsuræ indebitæ fuerunt.ī.de iureiu.debitores ergo si ad eas etiam soluẽdas exceptione oppossita fuit condemnatus,hoc per iniuriam iudicis factum est,quare principalis debitor nõ tenetur.c.ad hoc ff.de fideiussoribus exceptione.ff. de euict.si per imprudentiam.& ī. deemp. si venditori.

[f] Redditi.] nota clericis ob causam iudicati quotidiana stipendia interdici.ff.de re iudi.commodis præmiorum arg. contra.C.quæ res pigno.obli.possunt spe præmiorum sed licet speciali conuentione nõ possunt obligari, vt l.proxi tamẽ ex causa iudicati à iudice possunt pro iudicato obligari.arg.C.de execu.rei iudi. stipẽdia. & C.de prædi.min. non aliẽ.2.ff.de re. eorum, qui sub tut.vel cur.magis.Vin.

[Glo.seq.quærit obijcendo,& soluit.]

[g] Religionẽ fidei & iuramenti.] puniri enim debent quia periuri sunt,& infames, ꝺm canones.6.q.1.quicunque.22.q.5.si quis.& ī.de iureiu.querelam.C. ic transi si quis maior.& idem est venire ꝫ fidem ꝓmissam, sicut contra 4 iuramentum,vt hic patet.& ī.quod met. cau.ad aures. quia inter simplicem loquelam & iuramentum non facit Deus differentiam 22.q.5. iuramenti.Sed quare mandat eos suspendi, cum ad hoc non sit actum? Potest dici q̃ hoc facit ex officio suo: cum ꝫ denuncationem ad Papam peruenerit:quia vndecumque crimina claruerint, puniẽda sunt.24.q.3.ecce.

COnstitutus.] Communis diuisio. Secunda ibi,Ideoque.Abb.Si ul.

CASVS. Cancellarius Cantuariẽs. tẽpore Laterañ. cõcilij recepit mutuo quandam quantitatem pecuniæ à creditoribus Boñ. pro qua pecunia magister Simon fideiussit: & quia Cancellarius pecuniam non soluebat, molestias plures prædictus magister à creditoribus

1 Dicit ☞. licet teneat excipere, nõ tenet agere: ꝑterea q̃a talis petitio quasi inhoneste indicit, excusari dẽt fideiussor ff.man.l. idẽ. §.gẽraliter.vbi fideiussor inhonestam exceptionẽ ex sui ꝑsona cõpetẽtẽ omittere põt. Io. And.

† Cantuariẽs.

† Cap.5. eo. tit.in 1.cõp. Et q̃b.casib. eximatur fideiussor à fideiussione, tradit Antonius Gomezius to.1.varia. resol.ca. 13. & Guido Papæ decisio.117.

1 Et ī.ff. de elec. cũ nõ deceat. li.6.ī.7.q.cõstituti. vbi hoc.Io. An.

2 Adde q̃ illi creditur l. Lucius ꝫ & ibi Bart. ff.ff. si.instru.& in l.q̃ dotis.ff. sol.ma.

4 Grauius tñ peccat venię do contra iuramentum.

inter fr possunt fideiubere cũ conueniuntur. C. de epis. & cler. omnes. §. in hac. Item nec a litricius curiæ potest fideiubere. C. locati. curiants. Io.

[Glos. seq. nõ sedo sol. qõnem. tertio arguit à 3rio.]

a In vtilitatẽ] istud bene notabile est, q creditor ꝑ-

¶ Vid Bald. in auth. hoc ius porrect. C. de sa. ro. san. eccl. vbi de hoc.

nus respondere: Nisi forte in vtilitatem[a] † dom⁹ ipsius manifestè constiterit redundasse. Et qui cõtra istud statutũ venire præsumpserit, grauioribꝫ disciplinę subdatur.

¶ Gregorius nonus.

¶ Ponit tres casus, in quibus fideiussor contra debitorem agit antequam soluat, vt à fideiussione liberetur.

CAP. V.

EVm, † pro quo te fideiussorem obligãsti, u diu[c] in debiti solutione cessauit, aut dissipare[d] bona sua cœpit: seu super hoc condemnatus fuisti: iure poteris cõuenire, vt te a fideiussione debeat liberare.

TITVLVS XXIII.

De solutionibus.

¶ Dematería & intellectu huius decretalis elegãter Guido Papæ deci. siu. 117. incip. fideiussor potest.

Inter fr possunt fideiubere cũ conueniuntur. C. de epis. & cler. omnes. §. in hac. Item nec a litricius curiæ potest fideiubere. C. locati. curiants. Io.

[Glos. seq. nõ sedo sol. qõnem. tertio arguit à 3rio.]

a In vtilitatẽ] istud bene notabile est, q creditor ꝑbet in vtilitatẽ ecclesiæ credidisse. 10. q. 2. §. hoc ius. ver. is creditor. 1 Sed nec tunc agetur ex illo 3tio, cũ ille nullus sit, redendo nona. ho sine cõsensu capituli, sed agit actione de in rẽ v. rio, vt hic patet. & ff. de rei vend. rio l. j. & l. ij ff. part. A 3rio sensu vſq; ad summam a capitulo constitutã non tenet creditor ꝑare in vtilitatem ecclesiæ processisse, ex eo q de alia probare tenetur, vt hic dicit Bernard.

b Grauiori.] sed ẽt ad arbitriũ iudicis, cum hic non sit certa pœna statuta. 3. de offi. deleg. de causis.

EVm pro quo.] CASVS. Obligasti te pro aliquo fideiussorio nomine quæritur, vtrũ possis agere 3 principalẽ debitorẽ, vt te liberet ab obligatione? Rñdet Papa quod si debitor diu cessauit in solutione debiti, vel si dissipare icipit bona sua, aut si condemnatus fuisti, rectè agere poteris 3 ipsum, vt te liberet à fideiussione. Nota quod in tribus casibus potest fideiussor agere cõtra debitorem antequam soluat, scilicet, si debitor diu cessauit in solutione debiti, uel si dissipare incipit bona sua: aut si condemnatus sit fideiussor.

[Glos. seq. tres casus litteræ repetit, alle. concor. & addit quartum, dicens, quod alias ante solutionem non agit, & dicit quare. In fi. exponit istud, diu.]

c Si diu.] nota hic tres casus, quibus fideiussor potest agere contra principalem debitorem, ut eum liberet à fideiussione. Primus est, si diu steterit in obligatione. ff. mãd. l. Lucius Titius. Secundus si reus incipit vergere ad inopiam, vt l. Lucius Titius. & C. mand. si pro ea contra q. Tertius si fideiussor condemnatus sit, vt in l. si ꝑ ea contra q. & istos tres casus habes hic. Quartus est si hoc ab initio conuenit, vt in l. prælicta, si pro ea. & ff. de fideiuss. fideiussor pro uenditore. Et ita in casibus ante solutionẽ potest agere fideiussor ut liberetur. ar. ff. mand. si mandato. § quotiens. & ff. com. no. l. si ut certo loco. §. 5. rem tibi iudi. alias non potest, quia & hoc ipsum vſi ei mandatum vt solueret: & hoc promittit: & sunt quasi duo mandata, ut ic obliget, & vt soluat unde ad vtrumq; tenetur, ar. ff. de condi. indeb. indebitum. & est ff. supra de cõdo & demon. cum dilecto. ubi duo intelliguntur mandari. Bal. in arbit. Celsus. & quia intempestiuè nõ debet reus amittere beneficium suum, ne omnino inutile fuisset. quæ adiuuari nos beneficijs oportet, & non decipi. sup. de commo. c. vt o. ff. eo. in commodato. §. sicut, secus est in precario. 3. de prec. cap. vlt. Et quod dicit, diu, referendum est ad arbitrium iudicis, sicut illud, celeriter, 3. de locato & conduc. e potuit. Bern.

d Dissipare.] in isto casu potest mulier petere dotẽ constante matrimonio. C. de iu. dot. l. vbi. 2 aliàs non potest. C. si constan. matr. dos solu. fu. l. vnica. Bern.

¶ Alex. iij. decano & capitulo Moriñ: †

¶ Successor in beneficio tenetur solnere debita prędecessoris pro necessitate ecclesię contracta.

CAP. I.

AD † hoc in Apostolicę: & infra. ¶ Sicut filius e debitaꝑ patris solnere tenetur ita prælatus sui prædecessorisꝑ pro ecclesię necessitate h contracta.

¶ Gregorius nonus † vniuersis ecclesiarum Prælatis.

Si prælatus obligat ecclesiam pro alienis debitis, est suspensus ipso facto ab administratione spiritualium & temporalium, & ecclesia non tenetur

CAP. II.

SI quorundam: & infra. ¶ Firmiter inhibem⁹, ne quis prędecessoris sui del ita soluere tenetur, si pro vtilitate ecclesiæ contracta fuerint.

e Filius.] hoc verum est, si est hæres.

[Glo. seq. distin. an fecerit hæres inuentarium, & an obligatus sit ex delicto, uel contractu.]

f Debita.] omnia, si non fecerit inuentarium: si fecit, tunc non tenetur nisi quantum vires hæreditatis se extendunt. C. de iure deliber. sancimus tam duas & hoc in debitis ex contractu descendentibus, uel quasi; sed in debitis quæ ex delicto, uel quasi procedunt, non tenetur nisi inquantum ad eum peruenit, vel nisi cum defuncto lis fuerit contestata. C. ne ex delic. defunc. l. vni. Ala. Secundum canones tamen videtur quod hæres tenetur ex delicto defunc.]. de sepult. cult. &]. de rapt. in litteris. Tuer.

Prædecessoris.] est enim quasi hæres ipsius. 23. q. 8. cõuenior. 12. q. 2. c. vlt. 3 Ala.

h Necessitate.] aliàs non tenetur ecclesia. 10 q. 2. hoc ius § & is creditor. & 3. tit. prox. quod quibusdam & 3. de depos. grauis. & sic successor ad illi tenetur quod prædecessor facere debuit. 4 12. q. 5. quia. Io. & 16. q. 6 illud. Bernar.

SI quorundam.] tria facit. Primo prohibet. Secundo decernit. Tertio pœnam imponit. Secunda ibi, Decernentes. Tertia ibi, Si quis. Abbas.

CASVS. Quidam prælati ecclesiarum obligabant ecclesiam suam pro debitis alienis: concedebant etiam

2 Et 3. de pigno. ex litteris. Io. And.

† Noruicen.

† Cap. 1. eo. tit. in prima compilat. Et post concilium Laterañ. sub Alexan. iii. par. 29 ca. 9. ubi ex integra clausula intelliges hoc fragmentũ.

† al. Gregorius tertius & illa uerba: Vniuersis ecclesiarum prælatis: omittit Contus, & alij: iunt tamen in vetustioribus.

3 Vbi plenè de hoc. & 12. q. 2. ęps q filios. Io. And.

4 Cum effectu, & nomine ecclesiæ, fm Ala. Io. And.

litteras,vel ſigilla,vt pecuniam reciperent cum ſigillis ipſorum prælatorum. Præcipit Papa, ꝙ de cætero iſta non fiant,decernens eccleſias non teneri (ſi ſecus fuerit attentatum) ad ſolutionem talium debitorum: & ſi aliquis prælatus contra hoc venire præſumpſerit, ab adminiſtratione temporalium & ſpiritualiũ nouerit ſe ſuſpenſum. Nota ꝙ ex contractu prælati non tenetur eccleſia, niſi verſum ſit in vtilitatem ipſius. Item prælatus qui obligat eccleſiã pro alienis debitis,ſuſpenſus eſt ipſo facto ab adminiſtratione ſpiritualiũ, & temporalium.

† Vide Ludouicus de dotis. ff.ſol. matr.& in l. Lucius.& vtrobique Barto. ff. de fide inſtrũ.

a Grauare.] i mutuum accipiendo. & alij tradendo:vel pro contrahente fideiubẽdo vltra.c.penult. ſupra hui.

† Inferior ergo: qa hæc pœna nõ habet locũ in epiſcopis, c. qa periculoſum, de ſent. excom. lib. 6.

b Litteras,] i per quas concedunt prælati, ꝙ aliquis poſſit recipere pecuniã mutuo nomine ſuo & eccleſiæ ſuæ.Vel tradũt ſigilla,vt inde ſigilletur inſtrumentum ſicut creditor voluerit dictare.Vel dic, litteras,ſeu ſigilla, ideſt, litteras ſigillatas.

1 Hę duę gloſſulę nõ ſunt Bernardi, nec habentur in vetuſtis exẽplaribus.

[Gloſ.ſeq. argu.al leg. 5. iura, & vnam decr. in contrarium, ſecundo obiecit quærendo, & ſoluit.]

ecclesiam ſibicõmiſſam, pro alienis grauare [a] debitis:aut litteras [b] alicui ſeu ſigilla,[c] cõcedere, qui bus poſſent eccleſiæ obligari: † Decernentes ſi ſecus fuerit attentatum,ad ſolutionẽ talium debitorũ eccleſias non teneri.[d]

¶ Si quis †autem contra præmiſſa de cætero venire præſumpſerit,ab adminiſtratione ſpiritualiũ, & temporalium nouerit ſe ſuſpenſum.[e]

¶ Idem Decano & Icanonico Tullẽn.

Si clericus non habeat vnde ſatisfaciat ſuis creditoribus, non debet excommunicari, nec aliter moleſtari: præſtabit tamen cautionem ſaltem iuratoriam de ſoluendo,cum ad pinguiorem fortunam peruenerit.

c Litteras ſeu ſigilla.] arg.ꝙ litteris prælatorum creditur.ſ.de probat.poſt ceſſionem.& 11.q.3. curæ. & ſupra de fide inſtrum.c.2.& ſ.de cler.pereg.c.1.& ſigillo eccleſiæ creditur 73.dist.in nomine Patris,in fi.Ar. contra ſ.de prob.quoniam contra.Sed quare dicit hic, pro alienis,cum hic creditor intelligatur,&c.10.q.2.c.ea enim.§ hoc ius, uerſic. & his creditor. & ſ. tit. proxi. quod quibuſdam. & ſupra de depoſ. grauis. & hic nec nomine ſuo, nec nomine alieno tenetur eccleſia. Ad factum referas hoc: quia ſic fatigaretur eccleſia de facto,& non de iure.Bernardus.

d Non teneri.] niſi quatenus verſum eſt in utilitatem eccleſiæ.ſ.tit.prox.c quod quibuſdam.

[Gl.ſeq.expouit,ſupplet.arg.& remittit ſinis recitetur per quæſtionem allcg.3.cano.contrarium ſoluit.]

e Suſpenſum.] ipſo iure.& inſuper eccleſiam ipſam reddere debet indemnem,ſi in aliquo grauata eſt ſ.de reb.eccle.alien.ſi quis presbyterorum. Et eſt arg. optimum,ꝙ ſi aliquis dilapidauerit eccleſiam, ꝙ licet uelit eam reddere indemnem, nihilominus r. mouendus eſt. 2 De hoc dixi ſ.de elect quod ſicut.in fine. Et ſicut ipſo iure ſuſpenſus eſt,ita ipſo iure videtur reſtitutus, cum eccleſiam reddiderit indemnem.arg 81.dist.in.ſi qui ſunt.16.q.7.ſi quis deinceps & 15.q.6. nos ſanctorum. Sed non credo, quod propter hoc ſit reſtitutus: quia iam ſuſpectus eſt:& ſatisdatio non immutat maleuolum animum tutoris.Inſtit.de ſuſpect.tut.§. nouiſſimè.& ff.eod tit.ſuſpectus.& l. ſeq.immo remouendus eſt de facto,ſi adminiſtrationem non dimiſit.ff.de ſuſpect.tut.ſuſpectus.De hoc dixi ſ.de offi..deleg.venerabili.Bernar.

2 Hoc non concedo, licet ſit hoc omiſſum ſuperiotis arbitrio: cum nec Papa ſibi hoc reſeruet.Io.And.

O Doardus.] Debitor,qui non eſt ſoluendo, excommunicatus quia non ſoluit, abſoluitur cum cautione de ſoluendo,cum ad pinguiorem fortunam peruenerit.h.d.Et eſt caſus ſingularis iudicio Panormitani: cum nullam faciat mentionem iſte tex. deceſſione bonorum,licet gloſſa & Doct.aliter ſentiant.Et diuiditur in duas partes.Nam primo ponit querelam impetrantis. Secundo dat iudices: ibi, Mandamus.Abbas.

CAP. III.

† Odoardus

CASVS. Odoardus clericus obligatus erat P.clerico,et D laico, & quibuſdã alijs in quadam quantitate pecuniæ: ipſi conuenerunt ipſum Odoardum coram officiali archidiaconi Remẽn. ſuper quibuſdã debitis cõuenitſent, idẽ in eum recognoſcentẽ g huiuſmodi debita, ſed propter rerum inopiam ſoluere non valentem,[h] excommunicationis ſententiam promulgauit:& infra.¶ Mandamus,quatenus ſi conſtiterit, quod prædictus O.in totum, vel pro parte, non poſſit ſoluere debita ſupradicta,ſententiã ipsã ſine difficultate qualibet relaxetis: recepta prius ab † 2 ſi conſtiterit, quod prædictus O. non poſſit ſoluere debita prædicta in totum vel in partem, ſententiam ipſam debeant relaxare ſine aliqua difficultate, recepta prius ab eo idonea cautione, ꝙ ſi ad meliorẽ ſtatum peruenerit, debita ipſa perſoluat. Nota ꝙ qui ſoluere, vel ſatisfacere non poteſt, non eſt excommunicandus, ſed præſtet idoneam cautionem ꝙ ſoluat quam cito poterit.

† al.ab ipſo.

f Officiali.] officialis dicitur ille, cui epiſcopus vices ſuas committit.ſupra de inſtit. ex frequentibus querelis.Bernardus.

g Recognoſcentem.] ideſt, confitentem debita. Qui enim cedit bonis antequam recognoſcat debitum, vel antequam condemnetur,aut in iure confiteatur debitum,audiri non 3 debet.ff.de ceſſ.bon.l.pen.

3 In quibuſdã exemplaribꝰ deeſt dictio, non, ut notat Accurſius i d.l. penul.ff.de ceſſio. bon. cæterũ in Pandectis Florentinis habetur dictio, non.

ADDITIO. Quod eſt verum, ſi placet creditori, alias ſtatim probabit debitum ſuum, ſecundum quod illa lex poteſt legi cum non, & ſine non, ut ibi notatum eſt.

[Gloſ.ſeq.recit.per obiec.quod ſententia tenere non debuerit:& ſoluit.]

h Non valentem.] & ideo inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit. ff. de dolo. nam is, & ſupra de reſtitut.ſpoliat.olim.quia qui nihil habet, nihil dare poteſt,ut 1.quæſt.7.Daibertum.& cum periculo nihil,eſt. ff.de furt.itaque ſullo.in princip. vnde videtur quod non tenuit excommunicatio, ſed debuit eum expectare,quouſque ſoluere poſſet. argumen. decret.prædictæ,olim.& impoſſibile præceptum non obligat. ff. quæ ſent.ſine appell.reſcin.l. Paulus 2. & impoſſibilium nulla eſt obligatio. ff. de reg. iur. impoſſibilium, ſed hic tenuit ſententia forte propter dubium: quia non plenè conſtabat,an in totum uel in partem poſſet ſoluere; & ideo cum de hoc conſtiterit, relaxatur, vt hic dicitur. ſed ſi certus eſſet iudex, quia nihil ſoluere poſſet, vel ſi ceſſiſſet bonis, ſententia non tenuiſſet: uel ſi tenuiſſet, iniuſta tamen fuit: & ideo ſine difficultate debet abſolui: & iudex tenetur ſibi ad intereſſe. infra de ſententia excommunicat. ſacro. hoc totius eſt;

a Ideo

a Idonea.]& vſq; quòd per pignora,vel fideiuſſores. ff. man.ſi mandato.§.vlt.ſic ſupra de pig.cum conſtet. & hoc intelligo ſi poteſt:alias præſtet quam poterit. ſ.iuratoriam 1.infra de do.poſt di.re.per veſtras,vbi de hoc & infra de verb.ſign.ex parte.vbi de hoc.

[Gloſſ. ſeq.not. q̃ ceſſio non liberat,&c. in fin. ſignat contrarium & ſoluit dupliciter.]

eo idonea [a] cautione, vt ſi ad pinguiorem [b] fortunam deuenerit, debita prædicta †perſoluat.

¶Idem.

¶Conquerens ſe indebitè ſoluiſſe,hoc probare debet, niſi in caſu hic poſito.

CAP. IIII.

IS,†qui conqueritur in debitam [c] pecuniam ſe ſoluiſſe, „bare tenetur, [d] quod indebitè ſit ſoluta: Niſi eius aduerſarius ſolutionem inficians,exindè conuincatur : [e] tunc enim diffitenti onus incumbit probandi, quod debitum recepiſſet.

†præſcripta.

b Ad pinguiorem.] & ita patet, quòd licet quis cedat bonis, non ideo liberatus é, ſed obligatio remanet in efficax propter inopiam, ſed in hoc prodeſt ei quòd non detruditur in carcerẽ. C qui ho.ce.poſſ.l.t. ſed ſi poſtea pecuniat ad pinguiorem fortunam (vt hic dicitur) ſolueredebet. ff.de ceſſio.bo.l.qui.ſed non in totum niſi in quantum facere poteſt, vt dñr in illa l.is qui habit ea rõne ne eg ac ſed non eſt fraudandus alimentis quotidianis.ff.eod. qui bonis.inſti.de act. §.vlt.& ff.de reg.iur.in condemnatione Sed contra videtur.3.de fideiuſ.peruenit,vbi de redditibus eccleſiæ ſatisfit creditoribus:quare non hic eo mõr? Fortè quia periuri erant:ideò redditus aſſignantur creditoribus:dignum eſt enim,vt malè meriti egeſtate laborent.ff.depoſiti bona fides.& 86.diſt.nõ ſatis,vel hic non fuit actum ad hoc.8a.diſ. non ſatis.ante medium.

† De materia huius decretalis vide ſ te per Arc tinum, Portiũ, & alios in §. is quoque inſt.quibus mod.re cõtrahat. oblig.

a Hoſtienſis hic indicat, quòd inditi ćte hoc caſu intelligitur idonea iuratoria : quia ex quo bonis cedit,notum eſt, q̃ aliam præſtare nõ poteſt:faciat ergo q̃d põt. 22.quæſ.1.ſtatim. Ioann. And.

IS qui.]Primò ponitur dictum. Secundò exceptio ſecunda:ibi,Niſi.Abb.Sic.

CASVS. Aliquis credens ſe teneri alicui creditori, ſoluit ei pecuniam:videns poſtea,quòd non tenebatur, quia plenè ſatisfecerat ei,repetebat pecuniam indebite ſolutam : quæritur quis debeat probare quòd indebita fuerit illa pecunia:Reſpondet,quòd ille qui dicit quòd indebite ſit ſoluta,debet hoc probare, niſi ille negaret ſolutionem ſibi factam:tunc ſi ei probetur ſolutionem factam ipſe qui conuenitur debet probare, quòd pecuniam debitam recepiſſet. Not.quòd qui repetit indebitum ſolutum,illud debet probare. Item qui negat ſolutionem ſibi factam,ſi de hoc conueniatur,in eum tranſfertur onus probandi,quod debitam pecuniam recepit.

[Glo.ſeq.diſtinguit quadruplex indebitum.]

De indebito eiuſque materia, accurata diſputatio.

c Indebitam.]no.quòd indebitum aliud dr̃ iure ciuili tm̃:& aliud iure naturali tm̃:aliud iure naturali & ciuili. Qui ſoluit indebitum iure ciuili tantum per ignorantiam facti repetere poteſt illud,quale eſt id q̃d põt retineri per l.Fal.C.de iur.& fa.ign.cum quis & C.ad l. Fal. error. quia credebat ſe plus habere in hæreditate quam haberet:ſed ſi per ignorantiam iuris non repetit, vt in legib.prædict. fallit,cum perſona facit locum repetitioni.ff.ad Velleia.l.q̃uis.§.interdum. & ff.de condic.indebit.l.interdum. C.ſi aduerſus ven.l. fin. Indebitum iure naturali,tm̃,vt eſt illud quo per chyrographiũ obligamur ſp. futuræ numerationis,q̃ tale indebitum ſoluit repetit,vt hic,& 1.q.4.c.turbatur.§. notandum.vbi de hoc.& ff.de prob.cum de indebito.l. tm̃ vt de ſumpta fuit hæc decre.& ff.de condi.indeb.indebita & ff.de conſti.p c.q̃ ſi maritus.§.1 & Inſtit.quib.mod. re contra.ob.§.ita quoq;.Et hoc verum eſt ante biẽniũ, non poſt quia tunc ét poſſet peti cum effectu,vt Inſtit. de litterarũ ob in fi.C.de non nu.pec.l. 1.in contractib. in prin.Solutum verò indebitum vtroque iure,quacunque ignorantia repetitur,vt C.de cond.indeb.l.1.Quod dictum eſt hic,& in præcedenti membro, fallit in caſibus,quos habemus Inſtit.de oblig.quæ ex contra.naſc. §.ex quibuſdam.& in tex.& in glo.ibi ſignata.Si ſciens ſe non debere ſoluit,non repetit,quia donare videtur ff. de condi.indeb.l.1.& ff.de reg. iur. cuius q̃ errorem . Aliud verò dicitur. indebitum q̃ exceptionem, ſed debitum iure naturali, ſiue ciuili, ſiue vtroque hæc exceptio,aut eſt† temporalis, aut perpetua: ſi eſt temporalis, ceſſat repetitio.ff.de cond. indeb. quod in diem.& leg. nam & ſi maritus, & l.nã ſi cum moriar. Si verò exceptio perpetua eſt, diſtinguitur, aut eſt fauorabilis,aut odioſa. Si eſt fauorabilis, per errorem ſolutum repetit. C.ad Velleia. quamuis. & ff.de condi.in deb.qui exceptionem Si eſt odioſa,vt Macedoniani,quæ datur in odium creditoris, ſoluta non repetitur ſiue ignorãtia iuris,vel facti. ff. de cond.indeb.qui exceptionem.& l.ſi is qui. Aliud eſt indebitum ad iuris rigorem ſeruandum . hoc ſciens ſi ſoluit,non repetit.ff.de cond.indeb.iudex.& l.Iulianus. quæſtia de iure ciuili eſt,ideo ea q̃ iuris naturalis ſunt tollere non põt:quare ſi ſoluat, non repetit,vt l. Iulianus. Si verò incertum ſit an exceptio ſit temporalis,an perpetua:procedatur,ac ſi eſſet perpetua,ff.de cond.indeb. ſufficit. Ciuilis tantum dicitur obligatio quando ſpe futuræ numerationis mechyrographo obligaui. Inſtit.de litterarum ob.in princ. Naturalis tantum, quæ re ipſa tollitur,vt puta numeratione pecuniæ: & iuſto pacto & iuramento tollitur,ſicut & numeratione pecuniæ.ff.de ſolu.Stichum.§.naturalis.Ber.

† Libr. 12.in dict.7.epiſtola 17.Aſchelpidato patricio Gallorũ. ſed Raymundus A. ſolũ ſcripſit.

d Probare tenetur.]quia præſumitur eum debitũ ſoluiſſe,niſi probet contrarium:quia non eſt veriſimile q̃ aliquis diligens pecuniam ſuam iactet ff.de proba.cum de indebito.1.reſpon.Et hoc intelligo de eo,qui maior eſt vigintiquinque ann.ſecus in priuilegiatis perſonis, vt ſunt pupillus,ſiue minor,mulier,miles, agricultor, & ſimplicitate gaudens. illæ enim perſonæ non tenentur probare pecuniam indebitam,ſed ille qui recepit,debet probare pecuniam debitam fuiſſe.de probat. cũ de indebito.§.fin autem.

e Conuincatur.]legitimis probationibus,ut ff.de proba.cum de indebito.§.fin autem.in princ.

f Probandi.]no.ita quòd onus probandi reo incumbit propter delictũ inficiationis.2 ſic etiam actio legis Aquiliæ propter inficiationem creſcit in duplum.ff.ad l.Aquil.inde Neratius.§.hæc actio. & alibi punitur inficiator.C.de non nume.pecu.auth.contra.qui propriam,& in auth.de tri.& ſemiſ.§ illud quoq;.coll.3. Item cum eſt præſumptio contra reum,tranſfertur probatio in ipſum.C.de probat.ſiue poſſidetis . De hac materia dictũ eſt ſupra vt eccleſiaſtica beneficia vt noſtrum.

2 Concor.l. eius qui.ff.& iureiu.& auth.ſ contra q̃ propriam C. de nõ nume. pe.un.

TITVLVS XXIIII.

De donationibus.

¶Gregorius† A.Patricio Gallorum.

¶Poteſt intelligi duobus modis.& ſecundum primum intellectum hoc dicit: Liberalis in donando exiſtimat ſe debere quòd donat Vel ſic ſecũdum alium intellectum. Promittens aliquid donare, illud tamquam debitum adimplere tenentur.

DE DONATIONIBVS.

¶Supra viſum eſt de contractibus non gratuitis, reſtabat videre de gratuitis;ideo meritò ſubijcitur hæc rubrica de donationibus. Abbas.

De hac materia habetur 86. diſt non ſatis.& in aliis capitibus ibidem.16.q.3.placuit.& q.6.illud & q.1.poſſeſſiones.12.q.2.eccleſiaſticis.ſi quis bonæ.& ca.religioſam.

RUdentes.] Duo ſunt dicta, quæ patent. Secundum ibi, Et niſi. Abbas.

CASVS. Si, nobilis homo ſponte donet aliquid alicui, æſtimare debet ſe ad hoc teneri, & hanc legem ſibi debet imponere, vt niſi amplius fecerit, & creuerit in beneficio, nil ſe credat feciſſe. Nota, quod ſi aliquis nobilis tribuit, tanquam debitum peti poteſt. Item parũ eſt dare, niſi datum augeatur. Item apud nientes nobiliũ ſemiplenum donum videtur quæ ſine adiectione relinquitur.

CAP. I.

RUdẽtes:[a] † & infra. ¶ Hanc ſibi quodámodo nobilitas legem imponit, † vt debere [b] ſe quod ſponte tribuit, exiſtimet: † Et niſi in beneficijs ſuis creuerit, [c] nihil † ſe præſtitiſſe putet.

¶ Alexander tertius Pariſien. epiſcopo.

¶ Non valet donatio, quam facit prælatus inconſulto capitulo, & in damnũ eccleſiæ.

CAP. II.

FRaternitatem † tuã credimus nõ latere, quod cum epiſcopus & quilibet prælatus eccleſiaſticarum rerum ſit ꝓ curator, [d] non dominus: conditionem † eccleſiæ meliorare poteſt, facere verò deteriorẽ [e] non † debet [f]. ¶ Accepimus aũt, quòd ꝓdeceſſor tuus graues [g] donationes in reb. epiſcopatus fecit in detrimentum eccleſiæ, ſuis canonicis inconſultis [h] Vnde qm̃ donationes huiuſmodi de iure non tenẽt, indulgemus [i] tibi, vt liceat donationes huiuſmodi, tã à clericis quã a laicis legitimè reuocare.

¶ Idem Vigorien. † epiſcopo.

¶ In conſiderando an valeat donatio facta per prælatum, debet attendi quantitas rei donata, & loci conſuetudo. b. d. inhærendo litera.

CAP. III.

CAeterum † ſi abbatẽ, donationem cũ Priore & quibuſdã de cõuentu, vel ſolũ abbatem fecerecõtigerit, & poſtea cõuentus pars reclamauerit, Datæ rei quãtitas, & illius terræ cõſuetudo [k] (q̃ tamen ſacris canonibus nõ obuiet) eſt diligẽtius attendenda, & ſecũdum ea faciendo etiã modicè, nam modicum donare poteſt ſi eſt conſuetudo. infra ca. proxi. & in hoc differt à procuratore: quia procurator nil donare poteſt etiam generaliſſimam habens adminiſtrationem. ff. de procurat. procurator tutorſ. Al.

[Glo. ſeq. quærit, arg. pro & ſolu t, & allegat cõtrarium.]

g Graues.] ergo à ? tratio ſenſu ſi nõ ſũt graues, non reuocauit quod verum eſt. ĩ. c. proxi. T. Sed quid ſi perminutas, vel paruas donationes eccleſiam lædat vel modicu excedat? Videt quòd totum debeat reuocari. ff. de iur. patr. ſi libertus. §. ſi quis plures. imo qd vltra licitũ eſt, reuocat. arg. C. de dona. ſi quis argentum: §. in ſeruis autem. 12. q. 2. ſi quos de ſeruis. imo vt quòd nõ ſit attendẽda concerua tio, ſed ſingularis quantitas argu ff. de iurisdict. om. iud ſi ide. argu. contra. ff. de appel. ſi quis ſeparatum. §. ſi quis cum vna. ff. de pact. ſi plures. Laur.

h Inconſultis.] maxime cum nec eorum conſilio poteſt facere donationem damnoſam. eccleſię. 10. q. 2. hoc ius, §. qui res. 12. q. 2. ſine exceptione. Tanc.

[Glo. ſeq. recit. per obiectionem.]

i Indulgemus.] i. indultũ eſſe oſtendimus: q2 de iure cũi hoc facere poterat, vt 35. q. 9. quod quis. omniſit. ĩ. de reb. eccle. non alie. ſi quis presbyterorum. & ĩ. de ꝓcur. c. 2. Similem indulgentiam habes ĩ. de iureiu. & ſi Chriſtus. in fi. & ſupra de vſu. pal. ex tuarum. n. Ber.

CAEterum.] Prælatus modicã rẽ eccl'æ donare põt, vbi hoc hẽt conſuetudo. ita cõiter ſummatim. ſed hęc ſummatio multum reſtringit litteram. Abb. Siculus. Et poteſt dici, quòd primò ponit factum ex quo talis reſultat quæſtio. In ſecunda tãſio: ibi, Datæ rei. Imola.

CASVS. Abbas fecit donationem cũ Priore & quibuſdam de conuentu, vel ſolus abbas: poſtea pars conuẽtus reclamat & contradicit: quæritur quid iuris ſit? Rndeẽ, q' q̃tas rei donatæ & conſuetudo loci dẽt conſiderari in tali donatione, ita q' conſuetudo non ſit contra canones: & ſm hoc donum ratum, debet eſſe vel irritũ. Not. quod conſuetudo in donationibus debet obſeruari. Itẽ quantitas rei facit donum licitum, vel illicitum.

k Conſuetudo.] 12. diſ. in his & c. catholica. ĩ. de his q̃ ſi. a præla ſi. conſ. Cap. ea noſcitur. & 9. q. 3. cõqueſtus. q tã non ſit canonib. inimica, vt hic dicit, & ĩ. de re iudicũ cauſa, 12. diſ. ſit ſancta, & ff. de ſepul. vio. l. 3. §. diuus.

[Glo. ſeq. obiicit, & dupliciter ſoluit. prima fuit Alani, ſecunda Laurẽ.]

a Rudentes.] Antiq. hic & de ſimo. & ſi quæſtiones. dabant verſus:
In poſcente nouem, ſex in donãte notanda:
Cauſa, fides, modus, & locus, & penuria tempus.
Ætas, delictas cũ conditione petentis.
Mens hilaris, feſtina manus ſit, ſique facultas.

b Vt debere.] vnde dixit dominus: Beatius eſt dare quam accipere. 16. q. 1. prædicator. & infra de celebratione miſſ. cum Marthę. vnde Martialis coquus reprehendebat quendã qui tota die diſcurrebat ꝑ hoſpitia aliorum.

Scæuola ſu come dis apud omnes, nullus apud te:
Alterius ſiccas pocula, nemo tua.
Aut tu redde vices, aut deſine velle vocari.

Dedecus eſt ſemper ſumere, nilq; dare Vinc.

c Creuerit.] ſaltem per bonam voluntatem quia hilarem datorem diligit Deus; & qui dat propter præſentẽ pudorem, & rem & meritum perdit 23. q. 6. c. iam verò. §. ex his omnibus. a Tanc. vnde verſus.

Da facie læta: ſine lætitia facies.
Si dederis, perdis rem, meritumque rei.

FRaternitatem.] Tres ſunt partes. In prima ponitur exordium, in ſecunda narratio: ibi, Accepimus. In tertia concluſio: ibi, Vnde Abbas.

CASVS. Epiſcopus Pariſien. prædeceſſor iſtius, graues fecit donationes de rebus epiſcopatus in detrimentum eccleſiæ, inconſultis canonicis ſuis: petebat iſte ſucceſſor à Papa, vtrum poſſet eas reuocare; ſcribit ei Papa dicens, quòd epiſcopus & quilibet prælatus eccleſiæ procurator eſt, & non dominus & ideo conditionẽ eccleſiæ meliorem face e poteſt, deteriorem verò facere non debet: vnde donationes illæ iure nõ tenent quare indulget, vt donationes illas tam a clericis quam à laicis debeat reuocare. Nota, quòd prælatus non eſt dominus, ſed procurator rerum eccleſiæ. Item conditionẽ eccleſiæ meliorare poteſt, deteriorare non. Item donatio epiſcopi facta ſine conſenſu capituli, non valet.

d Procurator.] prælatus enim eccleſiæ procurator eſt non dominus 12. q. 1. c. vlt. & q. 2. ſine exceptione. 10. q. 2. caſellos.

e Deteriorem.] ſic ſupra de in integr. reſt. cap. 1. fin. ff. pro empe. qui fundum. §. ſi tutor. & ff. de procu. ignorantis.

[Glo. ſeq. recitetur per obiectionem.]

f Non debet.] in faciendo, ſed omittendo tamen poteſt. 16. quæſt. 3. placuit. & ſupra de præſcrip. capitulo. 1.

Dulcior affatus, diſcretio dãtis & modo. Io. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. comp.

† Ponis

† eximet.

† nec.

† C. 3. eo. tit. in 1 compi. & c. 2. tit de conſuet. in 1. compila. & poſt concil. Lateran. ũ. par. 29. ca. 3. integrã. clauſulam quæri to poſt dictũ cõcilij ũ par. 6. c. 9. & par. 21. c. 3.

† In codice Barbatię ita cõditionẽ ecclęſiæ meliorem poteſt, facere verò deteriorẽ nõ debet.

† al. non poteſt.

† al. ita indulgem⁹ vt tibi liceat.

† vigor. Vuigorien.

1 Hæc gloſſula non eſt Bernar. nec ẽ in etall. s libris.

† Ca. 2. eo. ti. in 1. comp.

¶ Ratum.]& ita vł q abbas posſit facere donationē. Sed contra vł, quia nihil habet: ergo nihil dare potest. 2.q.7. Dalbertum. 54. dist. abbati. & 12.q.2. quisquis. & ĵ. de iure patro. quod autem. in fi. & ĵ. de statu monachor ad monasterium. in fi. Item procurator est, non dñs. 12.q. 1. si priuatum. ergo donare nō potest. C. de adm. tu. non omnī 1 & ĩ. tit. 4x. Dicit Ala. quod illud pōt intelligi de pauperū erogatione quā potest facere q̄libet p̄latus ecclesiæ, ita tñ q̄ non prorogetur ad nimiā quantitatē, vt hic innuitur arg. 85. dist. nō satisff. de offic. proconsul. nt. §. vlt. consideratā consuetudine, & facultat: ecclesiæ ĵ. de cēsi. cum Apostolus. in fi. Vel et ā potest intelligi de vera donatione, quam pōt facere p̄latus 2. si cō suetudo loci habet hoc: nam consuetudo loci dat iurisdictionē & liberiorem tribuit administrationē. ff. quod vi. aut clam. p̄hibere. §. non tantum ver. hoc ita. & ĩ. de his quæ fi. à prela. sine. ōlen. cap. ea nō situr. ita tñ vt ecclesia enormiter nō grauetur ĩ. c. proni. Ber.

dū hoc est donum ratū a vel irritum iudicandū.

¶ Idem abbati sancti Alberti.

Ecclesia non vacans in beneficium concedi non potest. sed in proprietatē sic, de auctoritate tamen episcopi. & sine p̄iudicio p̄lati.

CAP. IV.

COnsultationibus: † & infra. ¶ Donationes verò vel cōcessiones ecclesiarum, si quæ fiant priuatis personis, viuentibus, b illis, qui ipsas ecclesias possident, nullius debent esse momenti. ¶ Si religiosis fiant locis ab episcopo, vel eius auctoritate, c ratę debēt haberi. Ita quod personæ, quæ iam dictas ecclesias possident, sine ipsorum assensu, eis in vita sua non debeant ſ spoliari. d

¶ Innocentius iij. episcopo Floren.

Non obstante iuramento de non infeudando de nouo, prælatus integrare potest feudum, si appareat vasallum in mensura fuisse deceptum.

CAP. V.

PEr †tuas litteras proponere procurasti, q̄ cum quidā nobiles Florentinu tēpore schismatis † episcopum Florentinum in domo sua tenuerint: idem episcopus sedata schismatis tempestate, de mandato Alexādri Papæ quatuor modios terrę in feudum cōcessit e eidem: & successor ip̄ius (prout est moris f) de certo g feudo p̄fatos nobiles inuestituit. Verum cū ipsi assignatā terrā mēsurari fecissent non nisi duos modios inuenerunt, h feudum integrari cum instantia postulantes: super quo dubitas, eo quod nō sūt in possessione i ipsius, ne de nouo k videaris illud conferre: & infra. ¶ Nos igitur attendētes, quod ecclesia in actibus

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compilat.

† Schismata q̄ varijs tpibus ecclesiā Dei infestarunt, enumerat Turo remata in summa, de eccles. lib. 4. par. 1. cap. 9. id verò cui⁹ hic fit mentio, contigit circa annum Dñi 1160. int. Alexādrum iij. & Octauianū, & alios, vi de Turrecremată præcitato loco in 1. hismate 19.

1 Tutor non omni titulo alienat res pupilli: sed administrationis tantū causa. Ioan. And.

† debent

¶ Cap. 23. ti. de iure patr. in 1. compi. & post concilių Later. e part. 15. cap. 20.

a De monacho notatur 12.q.1.nō di catis. & 16. qu. 1. alia. & vide in cle. de vi. & hone. cler. qui uersi. cæteri in prima gl. Ioan. And.

2 Et bene, vt ĵ. de iu. pat. c. vnic. lib. 6. Ioan. And.

4 Facit ad hoc tex. in l. si quis a se fundum, iūcta glos. magna & Bart. C. ad legem Iul. de vi.

b Viuentibus.] supra de concessione præbendæ. c. 1. 2. & 3. & c. vlt.

[Glo. seq. signat contrarium, ponit opinionem, & remittit.]

c Auctoritate.] aliter non valeret. infra de iure part. quòd autem. in fine. & c. nullus. cōtra infra de iure part. illud. Quidam dicunt 3 quòd patronus sine consensu episcopi ius patronatus potest donare loco religioso: & sic loquitur contrarium: ecclesiam verò non, vt in primis concor. vt hic. De hoc dicetur in cap. illud. Ber.

d Spoliari.] quia sine culpa sua non est aliquis beneficio suo spoliandus. ff. de const. cognoscentes. & 56. dist. latis peruetium. & 16.q. vlt. inuentum. 4 Bern.

PEr tuas.] In prima consultatio: In secunda respon sio: ibi, Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quidam nobiles Florentini, tempore schismatis tenuerunt ep̄m Florētinum in domo sua: sedato schismate eps de mandato Alexandri Papæ, dedit in feudum prædictis nobilibus quatuor modios terræ: & successor iptius prælatos nobiles de certo feudo inuestiuit: sed cū ipsi terrā illam mensurari fecissent, non inuenerunt nisi duos modios; vnde petebant feudum illud fi bi redintegrari. dubitabat episcop⁹ an posset, cum nō essent in possessione illius, ne de nouo videretur cō ferre: Cōsultus Papa respōdet, quòd ecclesia in actibus suis nō debet fraudem adhibere, vel dolum: vnde secure poterit feudū integrare, cum terra quatuor modiorū illis fuerit assignata. Nota, quòd episcopus ratione fructuum pertonæ tuę p̄stiti, potest rem ecclesiæ infeudare: Item ex inuestitura nanciscitur q̄s possessionem. Item ecclesia in factis suis non debet fraudē, vel dolum adhibere. Item beneficium promissum redintegrari debet, non minui.

e Concessit.] sicut & Papa quandoque concedit priuilegiū ob gratiam præstiti obsequij. 25. quæst. 1. capituio vlti. circa fi.

f Moris.] & etiam iuris, vt in constit. Friderici imperialem. §. præterea.

g De certo.] idest, de certa terra non mensurata, vt infra dicit Bern.

[Gl. seq. distinguit, an quis decipiatur in quantitate rei, aut in quantitate pretij.

h Inuenerunt.] Nota, quòd vbi quis decipitur in quantitate rei, agitur ad supplemētum, etiam si deceptio fuerit citra dimidiam rei: quod verum est, nisi fuerit terminus appositus ad mensurandum rem illam: quia tunc vltra terminum non audiretur: & nisi quis rem acceperit, renunciauerit de quantitate. ff. de contrah. empt. qui fundum. secus si decipiatur in pretio: quia toleratur 5 vsque ad dimidiam iusti pretij. supra de empt. & vendit. cum dilecti. & cum causa. C. de rescind. vend. l. 2.

i In possessione.] ergo non adipiscitur quis possessionē ex inuestitura. ĩ. de his q̄ fiunt a maio. p. C. q. ex ore.

[Glo. seq. recitetur per obiectionem.]

K De nouo.] quia forte iurauerat non infeudare de nouo; sed hoc non obstaret supra de feudis ex parte. & ĵ. de censi. cum venerabilis. quia non dicetur nouum quod ab alio fuit factum. Item alia ratione, quia licite potuit perficere donationem, licet eam non potuerit inchoare. ĵ. de rebus, consuluit. & ff. de noui op. nunc. leg. 1.

5 De iure cō: per restitutionis tamen bñficiū etiā eo casu consuli posset fm Phil. de rest. in integ. 6. 1. Ioa.

§.opus nouum. ff.de don.inter vir.& vxo.ſi donata §.ſi. ſponſus.nihil enim nunc dat,ſed datum declarat,vt ibi dicitur.ff.de teſtam.hæredes palam.§.1.Item quia multa permittuntur fieri ex prioris actus conſequenda. C. ad Velle.ſi mulier. 1 & ff.de minorib.l.3. §. ſcio. quia de mandato Papæ, hoc factum fuit ab initio. Ioan.

a Fraudem.] ſic 20. quæſt.3.conſtituit.& ſupra de his quæ vt metus ve cauſa fiunt, cum dilecti arg. nec eccleſia debet alicui inijcere laqueũ. 27. q.1.de viduis.

b Integrare.] ſim. ẽ.de ſolut. c. 1. & ẽ. de præb.vacante.c.cũ cauſam quia adiuuari bñficijs nos oportet,non decipi. ſuprà de cõmod.c.vnico. & ff.eo.in commodato. §.ſicut,in fine. ſi. 25. q. 2. quæcunque. Io.

c Aſſignata.] licet nõ tanta inuenta. B.

CVm dilecti] Clauſula onerosa poſt duas,vel plures donationes poſita, proximã tantum reſpicit, non ſuperiorem, quę habet ſuam clauſulã d. & eſt hæc lectura etiã notabilis: tamen nõ eſt hoc ſpeciale in donatione, ſed idẽ eſt in qualibet clauſula appoſita in fine cuiuſcunq. diſpoſitionis. In prima ponitur iudicum deciſa conſultatio. In ſecunda Papæ reſponſio ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Quidã nobilis contulit quaſdã terras purè & ſimpliciter ſine aliqua conditione pro remedio animę ſuę in eleemoſynam monaſterio de Melios: Item aliam terram dedit eidem monaſterio ſub conditione penſionis,vt ſi forte pentio debita non ſolueretur redigere poſſet terram illam in foreſtam. Alanus dicti nobilis filius donationes illas volebat per uiolentiam redigere in foreſtam; ſuper hoc cauſa fuit coram illa iudicibus: iudices examinato negotio dubitauerunt pro qua parte deberent terre ſententiam: remiſerunt cauſam inſtructã cũ inſtrumẽto donationis ad Papam. Reſcribit Papa eidẽ iudicibus, mãdans, quatenus pro monaſterio ferant ſiniam appellatione remota: quia ex tenore inſtrumẽti apparet, q̃ illa fuit intentio donatoris, vt clauſula illa, de foreſta, quę ponitur in fine inſtrumenti, non debeat referri ad primam donationem, quæ libera & pura fuit ab omni cõſuetudine ſæculari, ſed reſpiciat inferiorẽ conceſſionem, quæ habet penſionem inſertam ſecundum rectum intellectum: quia in contractibus plena debet interpretatio adhiberi, in teſtamentis plenior, in beneficijs plenißima Nota, quod donationem a parte factam filius non poteſt reuocare. Item quando dubitatur de intentione teſtatoris, uel donatoris, & ipſe deceſſit, recurrendum eſt ad ſuperiorẽ, & eius interpretatio tenenda eſt ſuper hoc. Item in donationibus ad intentionem donatoris recurrendũ eſt. Item determinatio q̃nque reſpicit proxime poſita, q̃nque alia. Item tota regulam, q̃ in cõtractibus plena, in teſtamẽtis plenior in beneficijs pleniſſima dẽt interpretatio ad hibendã.

Foreſtam.] foreſta eſt locus in quo feræ includuntur, & habet quis vſum venandi. Vinc.

e Intentio.] & ſic ſemper recurrendum eſt ad intentionẽ donantis ſine ſcribentis ſupra de reſcript. ad aures.& ſupra de præben.c.vlt.& cap.cum cauſam.& ff.de verborum oblig. in conuentionibus.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

f Ad ſuperiorem.] ſed 3quare non ſpectat determinatio ad omnia ꝓcedẽtia vel ſequẽtia.ẽ.de appell. ſecũdò requiris. & ff. de leg. 3.ſi quis, in prin.ff.de leg.1.talis ſcriptura.§.vlt.& l.ſequ. Sed hoc ideo dicit, quia verba donationis largiſſimè interpretãda ſũt, vt hic dicit: quia plures fuerunt hic donationes vna pura, & ſine aliqua ꝓditione, de qua dicit; & altera ſub cõditione, quã reſpicit clauſula illa, de foreſta. forſitan ꝓditio apposita erat i vltima donatione, vt poſſet ibi habere vſum venandi, & illam cõditionem volebat nobilis iſte referre ad primã donationẽ vt ſic clauſula illa, de foreſta, reſpiceret omnia præcedentia

ADDITIO Scilicet, vt liceret ſibi & hæredibus, poſſeſſiones illas, quandocunque vellent, tangere in foreſtam.

g Plena:] C. quæ res pign. oblig. poſſ. l. vlt. ff. ſi certum per l.3. verum tamen ſi vinum quod eſt in dolio venditum fuerit, hoc videtur actum, vt in tempore competenti, expediantur de lia propter nouam vindemiam. ff. de peric.& comm. rei venditæ. l 1 in fi.& l.2.

h Plenior.] ff.de reg.iur.in teſtamentis.ff.de vi.& trileg.a.l.3.

i Pleniſſima.] ẽ.de verb.ſign.olim.16.q.2.viſis. & q.3. frater noſter. ẽ.de decim.ex parte ẽ.de priuil. quia circa.& 2.q.3.ſi quem.§ notandum.in fi.ff.de in rem.l. 3.C.de vſuf.antiquitas.ff.de cõſt.prin.l.beneficium.

PAſtoralis.] In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, Nos autem. Abbas.

CASVS. Epus de conſenſu patroni conceſſit eccleſiam quãdam quibuſdam religioſis ſub hac forma; Concedimus vobis talem eccleſiam; quæritur vtrum eo ipſo videatur in eorum vtilitatem conceſſa, uel ſolummodo

1 Si mulieri ſuſcipiẽti alienã obligatio nẽ ſuccurrit q̃ Velleianũ creditori in priſtinũ debitum reſtituit actio. Ioan. And.

¶ alias: R. G. de Burg. & G. Burge abbatib.

¶ Cap.3. eo. tit. in 3. cõpilatione. Ad materiã uide Felin. in c.cauſam. de reſcript. adde Barto. in l.ſi. ff. de reb. dub. & in l.ſi idem §.ſi.ff.de iuriſdi.omniũ iud.

¶ eleemoſynas

† apparet

2 Debeant de hic latius per Hoſtien ſem.

† Foreſta, uulgo locus eſt patẽs, arboribus conſitus, nullo muro clauſus, uenationi aptus: idẽ muro clauſus in Gallia & Anglia Parcus dicitur.

† ab omni, in recentioribus.

† Adde q̃d eſt facienda interpretatio in meliorẽ partẽ, ut res ualeat. l. quoties. ff. de reb. dub.

† Helienſi.

3 De materia huius clauſulæ pro intellectu textus, & gloſſæ, uide plene per Antoniũ Gabrielẽ li.6. commu. cõcluſ. ti.1. de clauſulis cõcl.9.

† Cap.4. eo. tit. in 3. compilatione.

Reliquas partes huius decretalis. q̃ re ẽ. de rect. paſtoralis & in alijs nit-

¶ Idem R. †de Burg. & G. Berbur. Abbatibus.

¶ *In donationibus pleniſſima ſit interpretatio: & ob hoc clauſula onerosa poſt multas donationes appoſita, proximã donationem tantum reſpicit, hoc dicit, & eſt caſus ſingularis.*

CAP. VI.

CVm† dilecti filij Abbas & monachi de Melios propoſuerint coram nobis quod nobilis vir Alanus quaſdam terras à patre ipſius eorum eccleſiæ in eleemoſynã† aſſignatas, violenter redigere cupiat in foreſtã: d & infra. ¶ Mandamus, quatenus ad ſententiam pro ipſo monaſterio proferendam, appellatione poſtpoſita procedatis: cũ ex tenore inſtrumẽti eui denter appareat, † quod

¶ Idem epiſcopo Helienſi.†

¶ *Si epiſcopus in eccleſia quã de conſenſu capituli pio loco conceſſit, percipiebat certos ꝓventus, illos donaſſe videtur aliquem omnes prouentus præter cathedraticum, cedũt pio loco. Et ſi epiſcopus conceſſit de conſenſu patroni, intelligitur patronus donaſſe inſpatronatus.*

CAP. VII.

PAſtoralis † officij: & infra ¶ Tua nos duxit

do ius patronatus? Rñdet q̄ si eps illam eccleſiã illis conferat de conſenſu patroni, patronus vī cõferre quod ſuum eſt, ſcilicet ius patronatus, & eps cõferre vī quod tpaliter obtinet in ipſa eccleſia, vt ſi aliquam portionẽ fructuum eiuſdem eccleſiæ pcipiat, portio illa cõuertatur i eorũ vſus. Si verò de fructib⁹ illius eccleſię nullã pcipit eps portionem, oés ꝓbẽdas pter cathedraticũ cõuertunt in vſus monachorũ: ſed vt epi donatio ſit legitima, conſenſus capituli ẽ requirẽdus. Nota. q̄ quædã ſunt, quæ in generali conceſſione nõ trãſeũt, inter quæ eſt cathedraticum. Itẽ donatio epi nõ valet ſine cõſenſu capituli. Itẽ cõſenſus capituli valet, licet tpe cõceſſionis non ſit ꝓſtitus. vñ nota, quod ad initio non valet, ex poſt facto conualeſcit.

[Glo. ſeq. alle. 4. cõ cor. & vnum ꝑiũ, deinde quærit, & ſolu it.]

† fraternus

† Vide l. Cæſus. cũ no. ff. de pig. actio.

a Suum.] qui ergo cõcedit eccleſiã, q̄d ſuum ẽ, intelligitur conceſſiſſe. ī. de iure pa. quod aũt §. j. ff. d ꝓhen. emp. g tal ernas. ff. de leg. 1. ſi domus. §. vlt. ff. de vſu & habit. ſi ita. Arg. ꝑ ff. d leg. 2. l. Męuius. §. vlt. Sed quid ſi laic⁹ concedit eccleſiã † de conſenſu epi? In eo caſu non vī epi aliquid cõceſſiſſe, ſed donationem laici tantum ratam habuiſſe, in eo quod laicus donare potuit. ī. de iure pat. quod autem. Ioan.

[Glo. ſeq. reprobat opinio. & dat duo ſimilia, alleg. pro opinio. illa quatuor iura.]

b Temporaliter.] per hoc reprobatur q̄d dici conſuevit 16. q. 2. c. 1. ſcilicet, q̄ idẽ eſt ſi eps concedat eccleſiã cũ omni iure ſuo, vel ſimpliciter dicat; ꝛcedo vobis eccleſiã noſtrãmã vt hic patet, aliud iuris eſt hic in vno, & aliud in alio: ſicut aliud eſt, ſi qui ꝑhunt ſocietatem ſimpliciter, aliud ſi ꝑhunt ſocietatẽ omniũ bonorũ. ff. q̄ ſocio. l. j. §. 1. & l. coiri ſocietatem, ſicut aliud eſt dicere, à munere: & aliud, ab oi munere. 1. q. 1. ſũt nõnulli. Arg. ꝑ. 31. q. 1 q̄d ſi dormierit. ff. de ſeruit. ſi cui. ī. de iu. patro. ex litteris. ff. de ꝑhen. emptio. ſi aquæductus Io.

[Glo. ſeq. ponit dictum, ſoluit obſtaculum, demum obijcit, & ſoluit.]

c Cathedraticum.] ſi ita generaliter dat eps eccleſiæ: tunc etiã dediſſe intelligitur ius inſtituendi. 12. q. 2. viſis ſed quantumcunq; generaliter eximat eccleſiã à ſe, ſemper intelligitur ſibi correctionem retinuiſſe, vt in c. viſis & procurationem, & viſitationem. ī. de cenſibus. cum venerabilis. & cathedraticum, vt hic. nec obſtat, ī. de relig. domi. conſtitutus vbi dicitur, q̄ epiſcopus in totum poſſit eximere eccleſiã: quia illa donatio fuit confirmata ex certa ſcientia per dñm Papam; ſicut vides q̄ quantumcunq; generaliter patronus remittit ius patronatus, iura quædam tñ retinet in libello. C. de bonis liber. l. vlt. & mirum videtur, q̄ eps plus intelligitur dediſſe quando minus habet. 2 ſed hoc ideo eſt quia donationem interpretari debemus, vt potius valeat q̄ vt pereat. ī. de priuileg. in his. & ī. de verb. ſig. abbate. & ff. de reb. dub. quouet. & ī. de fide inſtrum. inter dilectos. Io.

d Capituli.] aliter non valeret. ī. de his quæ fiunt a prælа. cũ nos. & catua. & c. paſtoralis. Bern.

Nter.] Poteſt legi hoc cap. intelligẽdo. q̄ iſtud erat hoſpitale priuatũ. Et quatuor ſũt partes. In prima actorũ petitio. In ſecũda ibi. Procurator eorũ reſpõſio. In tertia ibi, Attẽdẽtes cauſę diffinitio. In quarta: ibi, Ita q̄ proteſtatio, & ipſius reſpõſio. Abb. Siculus.

CASVS. Inter hoſpitalarios ſancti Sepulchri, & fratres hoſpitalis ſãcti Allucij vertebat quęſtio ſuper hoc hoſpitali, cũ hoſpitalarij ſuę poſſeſſorio ſemel & iterum quæſtionem intentaſſent, ipſi ꝑiã ſniam reportarũt: ẽdem ad petitoriũ recurrũt, & proponẽtes in ꝓſentia papæ, q̄ G. rector & fratres & patroni hoſpitalis ſancti Allucij, habito cõi tractatu deliberauerũt ipſũ hoſpitale ſupponere hoſpitalarijs ſuprædictis cõmittẽtes in hoc trib⁹ ꝓcuratorib. vicis iuris, vt q̄d ſuper hoc per eos fieret, approbarent; illi ꝓcuratores cum hoſpitalarijs taliter ſtatuerũt, vt aliqui mitterentur ad ipſum hoſpitale. qui eorum nomine reciperent aſſignationem ipſius: duo miſi ad ipſum hoſpitale fuerunt, qui receperunt donationem & aſſignationem hoſpitalis à magiſtro & procuratoribus, & aliis fratribus hoſpitalis. Ex aduerſo reſpondebatur, quod prædicta donatio non valebat: quia donatio illa facta fuerat à prædicto rectore: & fratribus paucioribus periuris & excommunicatis, multis ex aliis fratribus inconſultis, & in framlem plebani de Piſcia, qui ſuper ipſo hoſpitali contra eos mouerat quæſtionem: dominus Papa his & alijs intellectis, conſiderans quod fratres, & patroni ſancti Allucij pro ſe, imò potius contra ſe ſuam turpitudinem allegabant, excõmunicationem ſcilicet periurum, & fraudem ab ipſis commiſſam, & intelligens donationem, ab ipſis factã, puram & ſimplicem extitiſſe, quia deceptis, & non decipientibus iura ſubueniunt, & per ea quæ propoſita ſunt, contra proprium factum defendere ſe non poſſunt: adiudicauit hoſpitale prædictum cum omnibus pertinentijs ſuis hoſpitalarijs ſancti Sepulchri; ita tamen quod per hanc ſententiam nullum præiudicium generetur dicto epiſcopo & plebano de Piſcia: cum res inter alios acta, alijs obeſſe non debeat. Nota, quod licet quis ſuccũbat in poſſeſſorio, nihilominus poteſt intentare petitorium. Item allegans turpitudinem ſuam non eſt audiendus. Item deceptis & non decipientibus iura ſubueniunt. Item res inter alios acta, alijs non præiudicat.

† Sim. de priuile. ſi Papa. lib. 6. Sæpe experimur hoc q̄ ſcholares & clici tuli minꝰ habẽtes melꝰ ꝓuidẽt plus habentibus. Ioann. And.

† Cap. ſ. eſt in j. cõp. Hoc faciunt q̄ tradit Bar. in l. fin. ff. de actio. empt. & Oldra. cõſilio 264. an vna ciuitas poſſit alteri ſubijci.

Poſt. recitabat iſtud dictũ Io. de cõceſſione facta laico vltra dictũ gl. addens etiã rõnem, q̄ ẽt epiſcopus non poſſet eps eccleſiã laico cõcedere. allegat de iudi. decernim⁹ cũ ſim. habuit gloſ. corruptam. Ioan. And.

ſ Poſſũt hoſpitalarij in præiudicium ſuum, ſe & domũ ſuam alteri religioſę domui ſubijcere & donare. hoc dicit ſecundum intellectũ gloſſæ.

CAP. VIII.

Nter † dilectos filios hoſpitalarios ſancti ſepulchri, ac fratres hoſpitalis, ſancti Allucij, ſuper eodem hoſpitali quęſtione ſuborta, cum ijdem hoſpitalarij ſuper poſſeſſorio, qd ſemel & ſius prouentibus nullam debeat portionem habere, omnes prouentus ꝓter cathedraticum, c in eorũ vſus credimus conuertẽdos. Sed vt epiſcopi donatio ſit legitima conſenſus eſt ſui Capituli d requirendus.

¶ Idem Florentiñ. & Feſulan. epiſcopis.

¶ Noſ autem inquiſitioni tuæ duximus reſpondendum, quod ſi epiſcopus eccleſiam illis cõferat de cõſenſu patroni, profecto patronus quod ſuum a eſt cõferre videtur, ius videlicet patronatus: † & eps quod tẽporaliter b obtinet in eadem: vt ſi fructuũ eiuſdem eccleſię aliquam recipiat portionem, in eorum vſus illa portio conuertatur. Quòd ſi ex ip-

a Dissimilibus.]quod licitè fieri potest,vt nunc agatur de adipiscenda possessione, quam nunq̃ habuerunt, & postea de recuperanda. sic ff.de acq. possess. naturaliter.§.nihil. & eadem res diuersis causis peti potest. ī.de iudiciis.examinata, & ī. de causa possessionis. c. vlt.& C.d petitione hæreditatis.hæreditas. 1 ff.de exceptio. rei iudicatæ.cū quæsit.& l.au eadē.Ioā.

b Hereditatē ex vna cā petitā, ex alia petere possum. Io. And.

d Ad petitorium.] ī.de causa possessionis, pastoralis. & ī. d testib.significauerūt. sed ibi conuerso modo.

c Eorū nomine.] talia enim possūt fieri per procuratorem ī. de præb.accedens. & ī.de præscrip.si diligenti.Ioan.

d Quęstionem.]& ita rē religiosam trā stulerunt in aliū;vnde non valuit trānsactio.C.de litig.l.2. & C.cōi diuidū.l.1. in fi. & ī.vt lit.pēd. ecclesia, & 12.q.1.§. res litigiosa. vnde reseruatur ius suū plebano de Piscia super hac quæstione. in fi.

a Actiones vel res litependē. in cōsanguineos, vel exēneos donatione, emptione, vl alio titulo transferēdæ nō sunt. Io.And.

[Gl.seq.ponit brocar. ad primā partē negatiuā,alleg.7.iura,ad contrariā quinque.& soluit.Ioan.]

e Turpitudinē allegabant]arg.q allegās turpitudinem suā non est audiendū. ī C.d seruo.pigdata.ma. si creditorib. C.de seruo. don.cum professaris.C. de trā fac. transactione finita.ff.d legat.1.l.si seruus plurium.§. 2.15. q.3.nemini.& ī. de concess.præben. cum sup quæstione. & ī. de testi.sicut. Argu. 5.C.de lib.cau.l.1.& l.interrogatū.Et 35. q. 3. extraordinaria. & ī.de re iudi.lator. & c.consanguinei. 4 Solu.generale est illud,q allegās turpitudinē suā non audiatur.ff.d ædi.ob turp. cau.l.2.& 14.q.5.nō sane.5 Argu.nisi vbi vertit periculū animæ,vt ī c.lator.& c. consaguinei. vel nisi propter fauorē ecclesiæ.35.q.9.qd qs commisit.vel fauore libertatis,vt in l.interrogatam.

† Vide Alex. in l.iusiurandū.§. procurator. & ibidē Iasonē. ff.de iureiurand.

† reciperent

‡ Vide de hac materia Bar.ī l.si cōfessus. ff. de custo.reo.

4 Et ī.de ꝓsūp. tertio. vbi etiā de hoc.Io. An.

5 Vide de hac materia Bar.ī l.si cōfessus. ff. de custo.reo.

f Deceptoribus.]ī.de rerum perm..um vniuersorum & C.si minor se ma.dixe.l.2.ff.ad Vellcianum.l.2.§.1. [Gl.seq.obijcit,& soluit.]

g Adiudicare.]sed qualiter poterant isti se supponere,cū talia ad eꝑm spectēt.ī de exoes. ꝑl. sicut venire & arg.ī.de cōsuc.cum dilectus.nec enim aliquis pōt eximere se à iurisdictione sui prælati.ī. de foro compet.si diligēti. & c.significasti.Rīdeo,licet isti nō potuerint se subijcere,tñ per talē subiectionē sibi poterat fieri præiudiciū,sic ī.d renū.qd i dubijs. & 7.q.1.si qs ꝓbyter sub cōditione,tñ pōt se subijcere,vt ī.de rest.spoolim.Itē pſonas suas possent subijcere.ī. qd metus causa.cum dilectus.Io.

h Præiudiciū.] & sic ī.d capellis monachorū.c.2.& ī.de re iudicata.suborta.

i Inter alios.] de fide instru.inter dilectos.& ī de re iud.c. penul.vbi ponit hæc regula,& ibi de hoc.

A Postolicæ.] Primo ponitur consultatio. Secundo rātio:ibi,Inquisitioni. Et il i primo repetit ius antiquum.Secundo illud declarās soluit propositam quæstionē:ibi,Hoc.Abbas.

CASVS. Epi sue cessiuè locis religiosis de rebus ecclesiarū suarū conferūt vltra quinquagesimā portionē, qnq; vsq; ad tertiam vel quartam partem: quærebatur vtrū successores possent reuocare quod vltra quinquagesimam datum è? Ad hoc rñdet Papa, licet sit diffinitum i canone, vt si aliquis eꝑorum in parochia sua voluerit cōstruere monasterium, & ipsū dotare de rebus ecclesiæ suę,non amplius cōferat q quinquagesimam portionē cēsus ipsius ecclesiæ. si verò ecclesiā secularē vellet facere monasteriū,vt eā ampliare ꝓ suis sepulturis,nō amplius ei cōferat q centesimā partē cēsus ecclesię,cui pesti hac qualitate seruata, vt cui tribuit, ꝙtēs subsidiū cōferat:& cui tollit,dāna grauia non infligat:a tñ q vnā de prædictis remunerationibus,quā voluerit,tñ assumat: & hoc seruandum est,q vnus eꝑs,vel alius non debet vltra quinquagesimam,vel centesimam portionem conferre; sed nec tam-

† Vide l.trā factionē. C. de pact. & l. si petitor.ff. d iud. & l.& vn. §.pacta. ff.de pact.

‡ Cap.6.eō tit in 3.cōpe.

¶Idem episcopo S. Andreę.

¶ Donatio quinquagesimę vel centesimę quā facit episcopus cū grani ecclesiæ suæ detrimento, potest legitimè reuocari: nec etiā potest vltra quinquagesimā vel centesimam conferre, etiam cessante lęsione ecclesię sine auctoritate superioris.

CAP. IX.

A Postolicę † sedis oraculo: & inf. ¶Inquisitioni tuę taliter re-

ſēt tñ, vel etiam minus cū graui detrimento eccleſiæ ſuæ, ſiue ſimul & ſemel id facere velit, ſiue pluries ſuc ceſſiuè eidem eccleſiæ uel diuerſis: vndè quicquid cum graui detrimento, ſiue de poſſeſſionib. ſiue de prouentibus ad eccleſiā cathedralē, uel mensam epi pertinen tibus conſtiterit eſſe collatū, poterit legitimè reuocari, niſi p̄ſcriptione, vel alia legitima exceptione hmōi actio excludatur: Tādē rñdet quaſi tacitæ qōni: diceret aliquis: non videtur quod collatio quinquageſimæ, uel cēteſimæ partis poſſit graue damnū inferre: & ipſe rñdet, ſi ue ſemel tñ id fiat, ſiue pluries, ex variis circumſtantijs poteſt deprehēdi eſſe ualdè damnoſum, & hoc potius poteſt cognoſci ipſo facto q̄ p aliquod ſtatutum: & ita nec quinquageſima, nec cēteſima debet cū graui damno concedi, ſemel aut ſæpe. Si verò in tantū abundet eps, vt ſine dāno eccleſiæ ſuæ amplius q̄. quinquageſimā, vel centeſimam poſſit cōferre neceſſitati alterius eccleſiæ licet per ſe nō debeant excedere ſummam à canone cōſtitutā, tū de ſuperioris auctoritate pōt etiām in maiori ſumma neceſſitati alterius eccleſiæ ſubuenire. Nota q̄ æquitas eſt ſeruanda non ſolum in iudicijs, ſed etiam in donationibus. Item donationē poteſt eps facere non tū de rebus epiſcopatus, ſed etiam canonicorum. Item non ſolum de prouentibus, ſed etiam de poſſeſſionibus. Item ſucceſſor poteſt reuocare donationem factam a prædeceſſore, ſi vergat in damnum eccleſiæ. Item in donationibus valet præſcriptio. Item hic probatur, quod epiſcopus poteſt conferre quinquageſimam, vel centeſimam portionem. Item licet aliquid præſumatur prima facie non eſſe dannoſum: tñ probatio admittitur in contrariū. Itē quædā meli⁹ ſciūtur ipſo facto, quā iuris expreſſione: Ite sūmame uxatam à canone poteſt prælatus in donatione excedere. non tñ propria auctoritate ſed ſuperioris.

[Glo. ſeq. inchoat caſum.]

a Reſpōdemus.] quæſtio fuit de hoc: q̄ñq; epi ſucceſſiue locis religioſis de redditibus eccleſiarum ſuarū conferunt vltra quinquageſimam portionē q̄nque vſque ad tertiam, vel quartam partē. quę rebatur verum ſucceſſor poſſit reuocare quod vltra quinquageſimam datum eſt? Ad hoc reſpondet Papa prout ſequitur.

b an canone.] 12.q.2.bonæ rei.

c Eccleſię.] ſęcularium conſtituę.

[Gl. ſeq. recit. per q. an ſine conſenſu capituli, &c. tenet q̄ ſic ponit opinionē contrariam, & opinio. Hug. mediam. Secūda pars recitetur per quæſtionem, an de fructibus, vel etiam de poſſeſſionibus, ponit duas opiniones, & ſecundam approbat.]

d Elargiri.] hoc poteſt facere ſine conſenſu capitu-

ſpōdemus, a quod licet ſit in canone b † diffinitum, vt ſi quis epiſcoporū in parochia ſua mōaſteriū cōſtruere voluerit, & de rebus eccleſiæ cui præſidet ipſum dotare, non amplius ibidem, quam quinquageſimam, eccleſiæ c uerò quam monaſticis regulis informate, vel pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius quam centeſimam partē cenſus eccleſiæ, cui præeſt, debeat elargiri: d Quia tamē in eodem canone conſequēter adiungitur, vt † hæc tēperamēti æquitas obſeruetur, quod cui tribuit, competens ſubſidium conferat: & cui tollit, dāna grauia non infligat: ea quidem cautela ſeruata, vt vnam tātummodo, quæ placuerit ex his duab. remunerationem aſſumat. Hoc ſemper eſt obſeruādum, quod vnus epiſcopus uel alius non ſoluꝝ non debet amplius, ſed nec tantum nec minus cū graui eccleſiæ ſuæ detrimento conferre: ſiue ſimul & ſemel id facere velit, ſiue pluries ſucceſſiuè, eiſdem † vel diuerſis eccleſijs cōferēdo. undè cum graue detrimētum ſiue de poſſeſſionibus, ſiue de prouentibus ad epiſcopalē meſam, vel cathedralem eccleſiam pertinentibus, in quātalibet portione cōſtiterit eſſe collatum, poterit legitimè reuocari: e niſi præſcriptione, f vel alia exceptione g legitima, actio huiuſmodi excludat. Nā etſi h prima facie p̄ſumat, q̄ collatio quinquageſimę vel cēteſimæ partis, graue non īferat detrimētum: quia tamen non ſolum ſi ſępè

† Hunc canonē habes in concilio Toletano nono, cap. 5. refert Gratianus 12. q. 2. cap. 73. incip. bonæ rei. eius canonis uerba hic inſerit Innocentius vſque ad uerſi. Hoc ſemper.

† vt per hoc temperamēti, &c.

Sed q̄dicere vt inferior līa, vbi dicit: ſiue de poſſeſſionibus, &c. Io. intelligit q̄ etiā de poſſeſſionib. & ꝓpetuò poſſit donare cēteſimā, vel quinquageſimā. & hoc ſatis pt cōcedi. Et eſt argumētū vbi dicit. niſi legitima p̄ſcriptione, &c. ita tamē hoc facere pōt, ſiue de redditibus, ſiue de poſſeſſionibus, q̄ eccleſia nō lædatur. B.

[Glo. ſeq. reci. per quæſtionem.]

e Reuocari.] hic rādet quæſtioni, q̄ reuocabitur tantum ultima, ſi plures fuerint factæ alienationes. ff. de iure patro. ſi libertus. §. 1. ſi vna tātū fuit & enormis, de ipſa ditrahetur quod plus eſt 12. q. 2. ſi quas de ſeruis.

[Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

f Præſcriptione.] ſed videtur q̄ hoc ſtare non poſſit, quia dicit lex. Qui p̄ leges mercat, malę fidei poſſeſſor dicitur: & ideò non præſcribit. G. de agri. & cenſi. quemadmodum. lib. 11. & nulla temporis longitudo. iuuat malę fidei poſſeſſorem. ī. de præſcriptio. vigilanti. & cap. ſi diligenti. & capit. quoniam omne. & iuris ignorantia non prodeſt in vſucapione. ff. de iur. & fa. ignoꝝ. iuris ignorantia. ff. de vſuca. nunquam. Reſpōdeo, hæc eſt ignorantia facti, & non iuris. facti. n. quæſtio eſt, utrū, lædatur eccleſia grauiter, & ideò eccleſia quæ recipit, cum habeat titulum & bonā fidē, præſcribere poteſt, ſecundum quod dicit T. quia hæc donatio permiſſa eſt per canonem illum bonæ rei. ſed in aliis exceptionibus loquuntur prædicta iura. Bern.

g Exceptione.] puta, rei iudicatæ. ī. de re iudi. cum inter vnā & ſimi. excep. l. 2.

h Nam etſi.] reſponſio tacitæ quæſtionis.

i Ideo ꝓ ſe ſibi facere poteſt ſine capitulo, cū non ſit ibi totus, cum mēbra deficiunt. de hac q̄ fūt à planonit. & cardinal. quātū. ſecundum Hoſtiē. Ioan. And.

a Concord. text. in l. 1. maritus. ī fi. cum vulg. ff. de procu.

† eidem.

ſ Secundum Goſſ. & Innocentiū. & hoc teneas. nam expedientius eſt eccleſiæ dare ex nunc quinquageſimam poſſeſſionū, q̄ ſingulis annis dare quinquageſimā reddituū. Dicit tñ Aegi. quod putat hoc eſſe de mente iuris, quod eccleſia cathedralis teneat dictum dūtaxat de hoc ſtatute, non uideo. Io. And.

a Ex ostensione.] vt si ostendatur ecclesia ære alieno grauata, uel graues imminere expensas in proximo, vel quia defecit ecclesia in expensis consuetis propter talem donationem, quam si non fecisset, leuiter subiret expensas sine grauamine.

b Quam expressione.] quædam enim sunt, quæ melius possunt intellectu percipi quam elocutione exprimi. ff. de sol. ratum. & ff. rem ratam haberi. quo enim tutore. §. Iulianus.

c Non debeat.] ex eo quod dicit, q̃ se, non debet excedere summam à canone præfixã, ergo per se illam facere potest. vt dixi.

d Canone.] prædicto, id est rei.

PRopter.] primo ponit dictũ, quod exemplificando specificabit. Si forte. Secundo moderatur: ibi, Quod tamen Abbas.

CASVS. Aliquis (pone Titius) aliquã liberalitatẽ huic donationem contulit in aliquem: quæritur, vtrum talis liberalitas seu donatio aliquo casu possit reuocari? Rñdet, q̃ de iuris rigore donatio in casib. põt reuocari, si forte donatarius impias manus in suũ donatorem iecerit, vel si atroces iniurias sibi intulit, seu graue damnum rerum suarum, vel periculum vitæ patori suo inferre præsumpsit: sed si donator in vita sua de his nihil dixit: successores illius hanc liberalitatem, seu donationem reuocare non possunt. Nor. hic quattuor casus in quibus propter ingratitudinem donatio reuocatur, s. si donatarius impias manus in suũ donatorem iecerit uel si atroces iniurias sibi intulit, seu graue damnum rerum suarum, uel periculũ vitæ sibi inferre præsumpsit. Item nota, quod si donator de his in vita sua tacuerit, successores liberalitatem seu donationem reuocare non possunt.

[Glo. seq. dicit unde sumpta fuit, & dat regulam. secundo distinguit.]

e Propter.] hæc decr. sumpta fuit ex lege C. de reuo. dona. l. vlti. Nota ergo, q̃ donatio semel perfecta non reuocatur etiam prætextu imperialis rescrip. C. de reuoc. dona. si donationem. & 22. q. 1. non enim. nec ex sola pœnitentia reuocatur. C. e. possessionem. nec recipit conditionem postea perfecta donatio. C. de dona. quæ sub mo. perfecta. in casibus tamen reuocatur propter ingratitudinem: Vnde distingue, aut donat quis liberto. aut extraneo. si liberto, reuocatur donatio, sola ratione obsequij non præstiti. & est, mirabile: quia reuocatur res empta ex pecunia donata. C. de reuo. do. l. 1. sed libertas non reuocatur solo obsequio non præstito C. de lib. cap. solo. sed propter easdem causas quibus donatio reuocatur, libertus ecclesiæ in seruitutem reuocatur. 12. q. 2. octaua discussio & in Auth. ut liberti de cetero aureo annulo non egeant, §. illud. coll. 6. Reuocatur etiam donatio tota propter liberos susceptos à patrono. C. de reuoc. dona. si vnquam. si. 17. q. vlt. c. vlt. Sed illud iure poli, non iure fori, alias autem totã non reuocat. C. de in officio. dona. si totas. Si autem in extraneũ collata sit donatio, reuocatur ex ingratitudine: cuius quattuor causæ hic notantur. Puta si donatarius impias manus in donatorem iniecerit, ipsum vulnerando: uel atrocem iniuriam ei intulerit, vt ipsum vulnerãdo, vel fustibus cædendo: Si graue damnum rerum suarum vel periculũ vitæ infetre præsumpserit. Itẽ ad quintum quæ hic non ponitur: Si conditionẽ appositam non adimpleuit argu. ī. eo. cũ dicit. & hoc totum habes. C. de reuoc. do. l. vlti. & ī. de cond. ap. verum. si vero mater donationẽ filio faciat, & postea transit ad secundas nuptias. ex tribus tantum causis eam donationem poterit reuocare: puta, si vitæ eius insidiatus est: Si atroces manus intulerit in eam: Si totius substantiæ ipsius molitus est iacturã. C. de reuo. don: Authe. hæ quoque: in Authen. de nup. coll. 4. §. mater. Item nõ fit reuocatio. Instit. de don. §. alia.

ADDITIO. Istas quinque causas reuocandæ donationis habes in his versibus.

Quinque modis perdo, mihi qua donata fuere.
Iufero si damnum grauiter donantis in re.
Huic per me si sit atrox iniuria facta.
Si sit persona manuali vulnere tactus
Quamuis sue vitæ crudeliter insidiabor.
Ingratus domino, ve donata spoliabor.
Ingratum factum dicme cum fregere pactum.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

f Reuocare.] reuocatur ergo donatio vtili rei uendicatione, uel condictione ex lege. C. de reuo. dona. his solis & C. de contrahen. emp. cum res. ff. de don. causa mortis l. si mortis causa. Bern.

g Atroces.] quæ considerantur ex tribus causis. scilicet ex facto, loco, & persona. Insti. de iniu. §. atrox. ut si quis vulneratus fuerit, uel fustibus cæsus. 2.

[Glossa sequens in fin. arg. ad quæstionem inducens duas leges.]

h Successores.] hoc ius reuocandi personale est, quia non competit primordium huius causæ hæredibus donatoris, vel contra hæredes, uel successores donatarij, qui hoc in uitia sua tacuit, ut hic dicit. & C. de reuo. etc. l. vlt. ad fin. & l. 1. in fi. quia per taciturnitatem remissum uidetur. Et sic est arg. q̃ feudum non est auferendum filio propter feloniam patris, si patri quæsitio mora non fuit. sic C. de inoffi. testa. omnimodo. argu. ff. ad Syllani. l. 1. §. ult. Bern.

DE PE-

etiam si semel id fiat, ex variis circumstantijs deprehendi potest interdum valdè damnosum: quod quidem magis potest ex ostensione a facti, quam expressione b alicuius statuti cognosci: nec quinquagesima, nec centesima semel, aut successiue debet cum graui ecclesiæ damno cõferri. Si verò in tantum, abundet episcopus, vt sine dãno ecclesiæ suæ, possit amplius etiã quã per quinquagesimam, vel centesimam partem necessitati alterius ecclesiæ subuenire, quamuis per se nõ debeat summam excedere à canone d præfinitã, per quam incautè largitiõ volentib. est occursum: de superioris tamẽ auctoritate (pontificis †) potest etiam in maiori summa inopiæ alteri g prouideri.

Gregorius nonus.

Donatio potest per donatorem non per heredem eius, qui tacuit ob ingratitudinẽ donatarij reuocari in casibus hic expressis.

CAP. X.

PRopter e eius ingratitudinem, in quem liberalitas est collata, donatoris persona de rigore iuris, eam potuit reuocare. f Si forte in ipsum impias manus iecerit: † aut si atroces g iniurias: seu graue rerum suarum damnum: vel vitæ periculum inferre præsumpserit: Quod tamen ad donatoris, qui hoc tacuit, non extenditur successores. h

† De materia huius decretalis videlicet per Rõ in repetitio. l. fin. C. de reuocan. donat. Arretinum, & alios, in §. alij autem. Instit. de donat.

† ingerit.

† Vox, pontificis, deest in vetustioribus codicibus.

1 Siue fit perfecta stipulatione uel pacto: siue sit impleta per traditionẽ, ut notatur. & quotribus modis diuerso respectu perficitur Iõus not. C. de peric. & commo. rei. vẽ. l. 1. in 1. gl. Ioan. And.

2 Adde quę dicas atrox iniuria: per l. prætor. §. posse. ff. de iniur.

3 Immo quinque non aufertur etiam si patri quã mortua fuit, vt dixi ī. de feu. c. a. sup gl. fi. lo. An.

DE PECVLIO CLERICORVM.

¶Supra visum est de donationib. sed q̃ dubitari poterat nunquid clerici possent donationes facere de eorum peculio, meritò subiicit hanc rubricam Abbas Sicul.

De hac materia tractatur 12.q.1.& q.3.& q.4.per totũ.& q.2.de laicis.& capitulo sequen.

TITVLVS XXV.

De peculio clericorum.

¶Ex concilio Arelatensi.†

¶Quæsitum à rectore ecclesiæ tempore promotionis nihil habente, præsumitur de bonis ecclesiæ quæsitum.

CAP. I.

INuestigandum est, si nihil patrimonij habẽs presbyter, qñ promotus †est ad ecclesiasticũ ordinẽ, posteaꝫ emerit prædia, cuius iuris sint: qm̃ ecclesiæ, ad quam [b] nihil habens promotus est, esse debent [c] iuxta canonicam auctoritatem.

Ex eodem.†

¶De emptis per prælatum de bonis ecclesiæ, debet instrumentum confici nomine ecclesiæ. aliàs debet prælatus ab administratione remoueri.

CAP. II.

PResbyter [d] cũ diœcesim tenet, de eis†q̃ sũ peremerit [e] ad ipsius ecclesiæ nomen, scripturã faciat: aut ab eius ordinatione discedat.

¶Ex epistola Pij Papæ.†

¶Quæsita per episcopum post consecrationem suam, ecclesiæ relinquenda sunt.

CAP. III.

VT vnusquisq; [f] presbyter, res quas post dies consecrationis acquisierit, [g] propriæ ecclesiæ relinquat.

¶ Ex concilio Remẽsi.†

¶ Empta per prælatum ex emolumentis, ecclesiæ, efficiũtur ecclesiæ, licet prælatus emerit nomine alieno.

CAP. IIII.

INquirendũ [h] est, si†q̃s presbterorũ reddituũ ecclesiæ, vel oblationib. vel votis fidelium, alieno nomine res cõparauit† qa [i] cut nec suo, ita nec alieno [k] noĩe presbyter fraudẽ facere de facultatib. ecclesiasticis †debet: qm̃ hoc sacrilegiũ [l] †est, & par crimini ludæ furis, q̃ sacras oblationes [m] asportabat & furabat.

¶Ex concilio Toletano.†

¶ Meliorationes facta per p̃latum in rebus ecclesiæ, sunt sua in vita, etiam si dimittat beneficium: sed de his testari non potest. b. d. secundum intellectum satis notabilem.

CAP. V.

SI quis sane clericorũ agella vel vineolas, [j] emerit de his quæ [1] ecclesiæ non pertinent, & ea [2] ecclesiæ tradiderit, ipsa quidem ecclesia ea possidere debet, sed ipse qui dedit, vel hæres eius, ea [3] ecclesiæ redimendi habeant potestatem.

CASVS. Dꝰ in hoc capitulo, quòd quicquid presbyter acquisiuit a tpe p̃motionis suæ, post mortem eius remaneat ecclesiæ. Nota q̃ quicquid p̃. atus acquirit post institutionẽ suã de reb. ecclesiæ vel eius occasione, eccl̃æ est.

f Vt vnusquisque.] supple, statuimus.

Gl. seq. arg. allegat quatuor iura.]

g Acquisierit.] occasione ecclesiæ. j. ti. p̃. xi. quia nos, & c. requisisti. & est argu. quod teneor a tibi restituere quod occasione rei tuæ ad me peruenit. arg. ẽ. de iurei. ad nostrã. & ff. mãda. ex mãdato. & l. idemq; §. 1. & 2. & ff. de procur. q̃ proprio §. procurator. ver. vt in cæteris.

INquirendum est.] CASVS. Statuit cõciliũ Remẽsi. q̃ si aliquis presbyterorũ de redditib. ecclesiæ, vel oblationib. ecclesiæ vel votis fidelium res aliquas cõparauerit, non noĩe ecclesiæ, sed alieno, ecclesia poterit res illas petere, si ꝫ stiterit quòd de bonis ecclesiæ fuerit cõparatæ: & ipse qui hoc fecit, dẽt punirisquia si cut non suo nomine, ita nec alieno de suis facultatibus ecclesiæ fraudem facere debet hoc enim sacrilegiũ est, & par crimini ludæ, qui sacras oblationes furabantur. Nota quòd de reb. ecclesiæ non potest prælatꝰ aliquid alicui acquirere vel emere, nisi ecclesiæ. Item qui de rebus ecclesiæ fraudem facit sacrilegium committit, & furtum.

h Inquirendum.] ſ. à prælatis ecclesiæ Ber.

i Comparauit.] supple, si hoc fecerit, puniẽdus est, & ecclesia poterit eas vẽdicare, licet suæ non sint, & est speciale in ecclesia. sic & miles. C. de rei vend. ll. vt proponis. sic & pupillus. C. arbitrium tute. l. 3. in alijs vero secus est de iure communi. C. de rei vendic. si ex ea. C. de dona. inter vir. & vxor. & si de tua. C. communia vtriusque iudi. si patruus.

K Alieno nomine.] simile 46. dist. sicut non suo.

l Sacrilegiũ.] largè sũpto vocabulo sacrilegii. 7. q. 2. prædia. & gloria epi. & ẽ. de foro comp. conquestus. m Asportabat.] sile. 23. q. 4. quid ergo. 17. q. 4. si forte. B. SI quis. Varij intellectus possunt colligi ex hoc ca. vt dicit Panor.

CASVS. Statuit concilium Toletanum, quòd si aliquis clericus pro sua sustentatione in terra ecclesiæ vineolas, aut agella fecerit, meliorando terram ecclesiæ possideat ea vique ad mortem: & tunc ecclesiæ restituat; nec iure testamenti, aut iure successionis alicui relinquan

¶In cõciliis editis nondũ inueni. est Burchardus lib. 3. decre. c. 118. & Iuo p. 3. c. 94. cõcilio Remẽsi tribuũt Et c. 1. eo. tit. in 1. comp. tribuitur cõcilio Lateranensi.

†prouectus

†si postea

1 Ob vitandã suspicionem turpis quæstꝰ dicet à viro vel his qui in ipsius potestate sunt ꝑuenisse quod acquisiuit. vxor. Io. An.

†Desumptũ ex cõcilio Agathẽ. & 54. vt recte ait Iuo p. 3. ca. 95. refertur à Burchardo li. 3. decre. c. 119. & in 1. comp. eo. ti. cap. 2 vbi ex aliis conciliis desumptum dicit, sed minus bene.

†de his

†Videt sumptum ex cõcilio Carthaginensi. 3. ca. 49. refert Burchardus lib. 3. decre. ca. 121. Iuo par. 3. c. 96. Gratianꝰ 12. q. 3. c. 1. & c. 3. eo. ti. in 1. compilat.

a Inuestigandum.] a iudicibus, q̃ de hoc cognoscunt.

b Ad q̃.] ſim. 12. q. 3. placuit. & q. 4. quicunque. & qu. 5. nulli. & c. fixum.

c Dẽnt.] quia præsumuntur de bonis ecclesiæ empta. 12. q. 3. c. 1. & C. de donationib. inter virũ & vxorem, etiam. & ff. eod. Quintus Mutius. Sed contra hanc præsumptionem admittur ꝑbatio. 12. q. 1. sint manifestę & q. 4. c. 1 & 2.

PResbyter.] CASVS. Dꝰ in hoc capitulo, quòd si presbyter, qui tenet parochiam aliqua emerit ad nomen ecclesiæ cõficiat instim: & qui contra fecerit, ab eius ordinatione remouea tur. Nota quòd cum presbyter aliqd emit, debet facere instrumẽtum in quo conuenca tur illud esse ecclesiæ: quod verum est, cu n emit de reb. ecclesiæ: secus] est ſi de patrimonio suo emit.

d Presbyter.] hoc cap. habetur 12. q. 4. c. vlt.

e Super emerit.] de reb. eccl fiæ. qñ si de suis & ecclesiæ reb. emisset, pro rata pretii res diuideretur inter ecclesiã & hẽredes presbyteri, si de hoc constaret. 12. q. 4. c. 1. Et ita pro ea parte faciat instim. pro se: quia tutius est quòd non faciat instrumentum commune, sed separatim. T. aut non datur ei optio, sed comminatio est. Ber.

VT vnusquisq;.] Iste textꝰ potest intelligi de episcopo, & tunc verbũ, consecratione, stat proprie, & verbum presbyter debet exponi, ideſt, episcopus per ea quę dixi in c. præcedenti. Sed o potest intelligi in quolibet rectore ecclesiæ, & tunc verbum, presbyter, stat ꝑprie: & verbũ consecrationis, dẽt exponi, i. ordinationis seu promotionis: quia, proprie ep scopus cõsecratur, & presbyter ordinatur, vt in c. 1. de sa. vnct. Abbas Siculus.

2 Et maxime in subsidium. argu. ff. de eo per quem fac. ẽ. l. fi. ioã. An.

† In cõcilio impresso nõ dum inuenei tamen tribuunt Burchardus lib. 3 decre. cap. 123. & Iuo p. 3. c. 96. & hẽntur in c. 6. eo. ti. in 1. compila.

† si aliquis presbyter

† comparauerit

† ecclesiæ

† sacrilegiũ

† Cõcilium Toletanũ 2. c. 4. & c. 7. eo. tit. in 1. compi. Et de materia textus & glossarũ, plene ꝑ Couarruuiã in c. 1. & in ca. cum in officiis de testamen.

3 Vide hic Host. & Io. An. & doctores in l. minime. ff. de legibus ad. de Ioannem An. in c. 1. de voto. & ẽ. de offi. delegati. c. 2.

i Inquisi: forsan episcopus velit eam assignare alicui ad tempus pro seruitijs ecclesiæ præstitis. Nota q̃ nec p̃ latus nec clericus bona ecclesiæ potest alicui post mortem suam relinquere. Item episcopus potest cõferre alicui terram ecclesiæ pro seruitio ecclesiæ præstito.

a In terra.] quæ sterilis erat. prius enim æquum est illis relinqui, quorum labore ad fertilitatem redacta est, vt supra de rebus eccl. alie. vel non ad aures. & C. de alluuio. l. vlt. vel loquitur de terra prius culta & clerico pro beneficio assignata. 16. q. 1. possessiones. & qu. 3. clerici. Tanc.

b Obitus.] arg. quòd beneficiati ab ecclesijs vsufructuarijs cõparantur: nã & morte finitur vsusfructus. Inst. de vsu fru. §. finitur. Similiter morte clerici, vt hic & supra de pigno. c. vlt. sed nõ per omnia comparantur clerici vsufructuario, quia de terra aratoria potest hic facere vineam, quod illi non licet. & ff. de vsu fruc. quamuis. & l. vsufructuarius. Item vsufructuarius percipiendo fructus facit suos, & inde potest testari: quod non potest clericus. infra titu. proxi. quia nos. 12. qu. 5. quia Ioannes nisi cũ quodam moderamine, quod habetur infra titul. prox. ad hoc & c. relatum. §. licet. immo potius clerici possunt comparari vsurarijs, quibus tãtũ ad vsum quotidianũ vtilicet. Inst. de vsu & habita. §. 1. R.

c Prohæredumve.] prohæres est qui putat se hæredem esse, cum non sit. ff. de peti. hære. & hære de. & Inst. de interdict. §. adipiscendæ, vel potest appellari hic pro quolibet decedente post primum hæredem siue pro quolibet decedente, cui relinquitur aliquid.

d Pro seruitiis ac præstatione.] id est, pro seruitijs præstitis ecclesiæ. infra tit. proxi. delatum. 2. §. licet. quia forte poterit possessionem illam assignare alicui clerico pro beneficio, vsque ad tempus vitæ suæ 16. q. 1. possessiones, & q. 3. clerici. Ber.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS voluntatibus.

¶ Supra visum est de dispositione inter viuos. restabat videre de vltimis voluntatibus. Vel sic, supra visum est de peculio clericorum, sed quia dubitari potest nũquid de omni peculio valeant clerici condere testamenta, ideo subiicit hanc rubricam. Abbas. Siculus.

De hac materia tractatur 12. q. 5. & q. 3. & 18. q. 4. per totum. & 19. q. vl. c. quia, vsque ad fi. & 13. q. 2. §. si alind. & capit. sequenti. 12. q. 2. de laicis. 4. q. 3. ver. ob cautam.

Q 16. quæst. 1. commouet. & cap. seq. 23. q. 8. §. quamuis.

Vorundam.] Primò ponitur factum. Secundo decisio: ibi, Hortamur. Abbas Siculus.

CASVS. Ioannes Attellanæ ciuitatis episcopus fecit testamentum, & nurũ suam in octo vncijs substantiæ suæ sibi hæredem instituit, & ecclesiam suam in residuis quatuor. Mãdat Papa Antonio subdiacono, vt hoc diligenter inquirat, & quicquid de bonis ecclesiæ ipsum constiterit habuisse ad ius ecclesiæ a qualibet persona debeat reuocare, nisi illud solum quod ante suã promotionem nosciatur habuisse: & quicquid acquisiuit post suam consecrationẽ, in dominio ecclesiæ conseruetur. Not. q̃ prælatus de bonis ecclesiæ testari nõ potest. Item quicquid acquirit prælatus post suam cõsecrationem remanere debet ecclesiæ.

in terra a ecclesiæ sibi fecisse probabitur, sustentandæ vitæ causa, vsque ad diem obitus b sui possideat: verum post suum decessum ecclesiæ restituat, nec testamentario, aut successorio iure cuiq̃ hęredum prohæredumve c relinquat: nisi forsan cui episcopus pro seruitiis, ac præstatione d ecclesiæ largiri voluerit.

TITVLVS XXVI.

De testamentis † & vltimis voluntatibus.

¶ Gregorius nonus † Antonio subdiacono.

Episcopus de rebus patrimonialibus testari potest, de rebus verò ecclesiæ seu intuitu ecclesiæ quæsitis testari non valet.

CAP. I.

Vorundam ad nos relatione peruenit, q̃ I. Attellanæ ciuitatis episcopus, conditio testamẽto, in octo vncijs e substantiæ suæ nurum hæredem instituit, ecclesiam suam in reliquis quatuor. ¶ Hortamur f ergo, vt solicite hoc g discutias: & quicquid ipsum habuisse patuerit, à qualibet persona detineri nullatenus patiaris: h nisi † hoc tolũ quod eum ante i episcopatus ordinem proprijũ habuisse k constiterit. Quicquid verò ecclesiæ ante ipsius consecrationem fuisse cognoueris, vel in episcopatus ordine prædictum episcopũ acquisiuisse, ‖ † in eiusdẽ ecclesiæ dominio conseruetur.

¶ Idem.

¶ Abbatissa testari non potest, etiam si nunquam induisset habitum monachalem.

CAP. II.

QVia ingredientib. & infra ¶ Gabina † Abbatissa cõquestaest, S. quondam abbatissam monasterii sui, postquã regendi suscepit officiũ,

e Octo vncijs.] id est, in duabus partibus hæreditatis, quæ dicitur as, & in 12. vncias diuiditur. Instit. de hæred. instit. §. hæreditas. T.

f Hortamur.] id est præcipimus.

g Hoc.] id est, testamentum suum. Tan.

h Patiaris.] hoc non habebit locum in rebus ab episcopo alienatis: si ecclesia agnoscat hæreditatem illius, tenetur tunc ratum habere quod fecit, pro ea parte pro qua est hæres. 12. q. 2. episcopus qui filios. ff. de reg. iur. ex qua persona. C. de rebus alienis non alienan. venditrici nisi fecerit ecclesia inuentarium tunc enim non tenetur nisi in quantum vires hæreditatis se extendunt C. de iure deliberandi. l. sancimus. §. fin autem loci.

i Ante.] simile 28. distinct. de Syracusanæ. 12. q. 5. nulli. C. de epis. & cleri. Authen. licentiam. & Authen. prohibitum.

k Habuisse.] hoc ideo dicit: qa renunciauit proprijs vel quicquid postea habuit, totum fuit contemplatione ecclesiæ, & non personæ. quæsitum. Alanus.

l Acquisiuisse.] intuitu ecclesiæ, vel de rebus eius secus est de aliis. 12 quæst. 3. cap. 2. & q. 5 haum. & infra eo. quia nos. Ber.

QVia ingredientibus.] Primo ponit quæstionem. Secundo solutionem ibi. Necessarium. Abbas.

GASVS. Quædam abbatissa cuiusdam monasterii S. nomine, fecit testamentum in quo plura quibusdam legauit

† In hũc titulũ eruditos scripsit Conarruuias 2. mentarios.

† In vetustioribus: Gregorij A. subdiacono alias Gregorij iij &c. Contius in margine additus immo primus lib. 7. indict. 2. epist. 51. Et hĩ c. 1. e. ii. in 1. cõpi.

† Vide D Thomã 2. 2. q. 185. art. 6. & 7. & ibidẽ Caietanũ. & concil. Trid. sessio 25. de reformatione. c. 1.

† acquisisse, in antiquis.

† Idẽ S. Gregorius Ianuario Caralitano episcopo epistola 7. eiusdẽ lib. 7. registri. refert Anselmus Lucensis lib. 7. c. 182. Gratianus 19. q. 3. ca. 7. Et c. 3. eo. tit. in 1. compil.

† Sabina

† quæsita

a Vt glossa & textum intelligas, vide libellum Volusij Metiani de assis distributione, & Vigilij Zuichemi in §. hæditas. Inst. de hæred. instituend.

a Et 3. tit. 1. per tuas. 10. And.

legauit,quæ vſque ad mortem non induit habitum monachalem,ſed ſtetit in veſtibus,quibus presbyteri illius loci vtuntur,ſicut & illa,& quæ ipſam preceſſerat,dicẽs hoc ſibi licere ex conſuetudine:Gabina abbatiſſa eiuſdem monaſterij, quæ ſucceſſit, conqueſta eſt domino Papæ,quod illa taliter legata relinqueret.Rãdet Papa. Poſt quam illa abbatiſſa ordinata eſt,& in monaſterio morata, ad culpam epiſcopi pertinuit, qui illam in ſecularibus veſtibus ſtare permiſit; non tamen propter hoc monaſterio præiudicare potuit, ſed poſtquam monaſterium intrauit, ſe, & ſua ei monaſterio dedicauit. Nota, quod delictum ſubditorũ ad culpã prælatorum pertinet. Item delictum perſonæ ſh dãnum eccleſiæ reddere non debet. Item intrãdo monaſteriũ, ſe & ſua intelligitur quis contuliſſe, nec amplius poteſt, inde teſtari.

ſpſius.

† Hic ſ vulgatis legitur plene: ſed in manuſcriptis, & regiſtro B. Gregorij penè, lego in deeſt reſtitutũ ium in vno veteriſſimo exẽplari habetur ita: & hoc pene ex loci conſuetudine licuiſſ.e.

† Scilicet Gregor⁹ Iã uario epiſcopo Caralitano lib.3. epiſtola 1c. regiſtri. Et ca. 12.eo. tit.in 1.compilat. Et vide præalijs Couarruuiã in hãc decretalem. 1 Concord. tex.in §.legati.& §.facto, Inſti.de leg.

a Si quis res neceſſitate diſtraxit, fortaſſis huic officio iudicis ſuccurretur, dum tamen pretium reſtituat. Ioã. And.

3 Et ibi habetur para. de prin. deciſa. per Ande

condito teſtamento a legata b quibuſdam reliqſſe,dicens eam vſque in diem obitus ſui,non induiſſe habitum monachalem, ſed in veſtibus quibus vtuntur loci illius † presbyteri permãſiſſe,ſicut & illa, quę ante ipſam fuerat abbatiſſa:& hoc penet ex conſuetudine licuiſſe.& infra.¶Neceſſariũ ergo viſum eſt, poſtquam abbatiſſa ordinata d eſt, & in monaſterio per annos plurimos vſque ad obitum præfuit,veſtis qualitatem ad culpam fortè e epiſcopi pertinere,qui eã hic eſſe permiſit: non tamẽ potuiſſe præiudiciũ f monaſterio irrogare,ſed res ipſius eidem loco, ex quo illic ingreſſa,& Abbatiſſa conſtituta eſt, de iure competere.g

¶ Idem.†

¶Si infra annũ a die monitionis non ſit executo teſtamenti per debitum exequi, deuoluitur executio ad epiſcopum.

CAP. III.

NOs quidẽ: & infra.

a Teſtamẽto.] teſtamentum eſt teſtatio mẽtis, qua diſponitur, quid de rebus ſuis aliquis velit fieri poſt ſuum deceſſum.13.q.2.cap. placuit.§.ſed aliud.ſ. de celebrat. miſſa. cum Marthæ.Inſtit.de teſtamen.ordi.in prin.

1 Tan.

b Legata.] legatũ eſt donatio quædam à teſtatore relicta ab hærede præſtãda. Inſtit.de leg.§.1.

c Ex cõſuetudine.] hic conſuetudo non prodeſt,quia nõ quid fiat,ſed quid fieri debeat, conſiderandum eſt.12.q.2.gloria epiſcopi,& ſ. de elect. cum cauſam. & ff.de offic.præſi.ſed licet,& factum vſurpatum, præſcriptionem non inducit.93.diſt.illud 16.q. 3. licet & in talibus nullus numerus defendit annorum.33. q. 5. quod Deo.

d Ordinata.]ideſt,benedicta vel conſecrata: quia abbatiſſa,vel monialis non recipit ordinem propter vilitatem ſexus.arg.ſ.de pœn. & remiſſio nota.

e Fortè.]non eſt nota dubitationis,ſed affertionis 1 3. q.vlt.habent forſitan illi & in Euãgelio:Si cognouiſſetis me,forſitan & patrem meũ,&c.ff.de rei ven.item ſi. §.1. 2 & ff.de arbit.ſi duo.& ff.de procu.ſi filius familias.de pœniten.diſtin.1.quamobrem 33.q.2. admonere:ſ.de procurato.tuæ.Vincen.

f Præiudicium.]votum enim præſcriptione non tollitur.vt 33.q.5.quod Deo pari.

g Competere.]ipſo enim ingreſſu ſe & ſua dedicauit Deo 19.q.ult.quia ingredientibus,& eſt pars huius.3 & Auth,Si qua mulier.& C.de ſacroſan.eccl.Auth.in

greſſi.12.q.1.nolo.& cap.non dicatis.Bar.

NOs]Propter negligentiam hęredis ejus exequit piã voluntate n defuncti.h.d.Primo ponitur narratio. In ſecunda prouiſioribi,Quamobrem,vbi primo monetri mandat,ſecundo ſupplet,ibi,Quod ſi.Tertio reddit rationem, ibi, Sic.a. Abbas.

¶Peruenit ad nos S. de hac luce migrãte ſupremæ voluntatis elogio h† monaſterium præcepiſſe fundari: cuius deſiderium à T. religioſa fęmina eius hærede protrahitur. i ¶ Quamobrem te hortamur,vt eam commoneas, †quatenus infra annũ, k monaſteriũ quod inſſum eſt, debeat ordinare:& cuncta ſecũdum voluntatem defuncti ſine altercatione conſtruere.¶Quod ſi infra p dictum tempus, ſiue in loco, l quo conſtitutum fuerat,ſeu ſi ibi non poteſt,& alibi placet ordinari,tecũ implere neglexerit:tunc per te ædificetur,& omnia per te loco ipſi ſine diminutione qualibet aſſignentur. Sic enim ſecundum piiſſimas leges,m dilatas defunctorum pias voluntates,epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri.

¶Idem †Petro Subdiacono.

¶Debetur legatum,quamuis nudis verbis a teſtatore ſit relictum.

CASVS.Quidam 6. nomine fecit teſtamẽtum, & T. mulierem ſibi hæredẽ inſtituit, pręcipiens monaſterium de bonis ſuis debere fundari:cuius deſideriũ ab illa mulie re ipſius hęde protrahitur:puenit hoc addãm Papam: unde mandat epo loci, qđ mulierem illam moneat, vt infra annum monaſterium qđ teſtator fieri pręcepit, debeat conſtruere in loco vbi fuit cõſtitutũ:quod ſi hoc non fecerit,epiſcopus illud faciat fieri,& oĩa per epiſcopum deſignẽtur illi loco ſine aliqua diminutione: qa etiam ſm leges volũtates defunctorũ per epiſcopos adimpleri debent. No.quod volũtas defuncti ad pias cauſa adimpleri debet ab hærede infra annum.Item ſi hęres negligens eſt,epiſcopus loci hoc faciat quia ſecundum leges volũtates defunctorũ per epiſcopos adimpleri debent.

¶elogium

h Elogio.] i. teſtamento.C. de teſta. l. iubemus.

i Protrahitur.] ideſt,differtur.

K Infra annũ.] infra annũ dẽt mãdari executioni voluntas teſtatoris C. de fidei. Auth.ampli⁹. & hic. & in Auth.de eccle.tit.§.ſi quis ædificatione colla.9.

† Huc ſpectat qđ nouiſſime conſtituit concilĩ Trident. ſeſſio. 22. de reformat.ca. 8. & ſeſſio 25. in decreto de purgatorio.

† Scilicet Gregor⁹ in regiſtro.lib. 12.epiſt. 30. & ca.13.eo.tit. in 1.comp.

[Gl.ſeq.reci.per q.ſcilicet,qui ſi locus non fuit deſignatus.ponit dictum Lau.& ſecundum opi.Tan.]

l In loco.]demõſtrato vel comprehẽſo a defuncto, ſi enim de loco incertus ſit non videtur obligatus ad faciendum:ſicut in promiſſore liquidem eſt.ff.de eo qđ cer.lo.l.3.§.ſi quis inſulam.& ff.de ver. obli.qui inſulam niſi aliud quid dicatur,tum cauſa religionis, tum extremę voluntatis fauore.Io.& Lau.Alij dicunt,quod ſi incertus eſt locus vbi debuit ædificari, ad hanc cauſam relictum,fieret caducum.C.de ca.tol.l. vnica. §. ſi verò.ff.de dona. l.2. §.vlt.Et ideo dicitur hic, in loco quo conſtitutum fuerat. T. dicit ep non erat caducum: quia teſtamenta ſunt interpretanda largiſſime.ſ.de docum dilecti,in fin. & res ad pias cauſas relictæ, liberæ ſunt a lucratiuorum inſcriptionibus,a 3.quęſt.8.c.tributum,§.quamuis.& in l.ſancimus.

m Leges.]C.de epi.& cle.nulli.ibi habes,quod epiſcopus debet illud facere.

Iodis

INdicante.]Primò narrat factum. Secundò prouidet. ibi,in quibus.Abbas.

CASVS. Mulierquædam vxor Redempti moriens, conchã,argenti iussit venundari,& dari libertis suis, & quidam scutellã argenteã reliquit cuidam monasterio,mandat Papa, ꝙ voluntas illius ꝑ omnia debet adimpleri. No.ꝙ vxor potest testari.viuente marito. Item voluntas testatoris ꝑ omnia adimpleri debet.

†Recepti puto autẽ esse proprium viri nomen.

[Gl.seq. arg. allegat tria iura.]

†al. reliquisset, sed reliquisse,in nostris antiqs.

a Nudis verbis.]tale legatũ etiã valet secundum leges. C. de fideicom.l. vlt. & est arg.ꝙ ꝑ nuda verba quis obligatur.argu.13.q.2.quicunque 22.q.5.quacunque. C. iuramenti. & C. de suf.l.vnica.

†Idem scilicet Gregorius Donoepiscopo. Messanen.lib. 7. registri. in dict.epistola 4.& c. 14. eod.tit.in 1. compilatio.

[Glo.seq quærit & soluit Secundo arg.ꝙ legatario soluit pro hærede,respõdẽs ad contraria. Tertio quærit argu. contra legatarius soluit contra hæredem.]

†De intellectu prẽter Couarruuiã hic,vide Ferdinãdũ Vasquium lib. 3.de successionũ creatio.§.21. Romanum in rep titio Auth.similiter. C.ad l.Falcidiã. & Euerardum in loco à libertate ad piam cautam.

b Monasterio.]pone & reliquit monasterio sanctæ Mariæ. sed nõ determinauit cui,cũ sint plura monasteria sãctæ Mariæ dabitur pauperiori in Auth.de eccl.tit. §.si quis in homine. coll.9. Item pone ꝙ plures habeat scutellas, sed una est melior alia:cuius erit optio?põt dici,quod legatarij.ff.de legat.1.si domus & melius.l.qui duos.Sed ℈ ff eo.tit.l. si quis à filio.§.si quis.§.quo i hæredis est electio.& C. de condi.indebi.si quis seruum.ff.de leg.1.legato.& ff. de seruit.rustic.prædi.l.si via.quibus statur.Contraria loquuntur quando hæres in mora est.

¶Idem† T.episcopo.

¶Non debetur legatum cum testator rem non suam, sed ecclesiæ legauit hoc dicit sim plicuer inhærendo litteræ.

CAP. V.

FIlius[c] † nolter F.cõquestus est,ꝙ quondã P. pater suus aliqua ecclesiæ vestræ, sepulturæ suæ gratia iuris alieni[d] reliquit. Et quidem leges sæculi hoc habent, vt hæres ad soluẽdũ cogatur, si actor eius rem legauerit alienam:[e] sed quia lege Dei, non autẽ lege huius sæculi uiuimus,† valde mihi videt iniustum,vt res tibi legatæ,quæ cuiusdam ecclesiæ, esse perhibentur, a te teneantur, qui aliena restituere[f] debuisti.

¶ Ex concilio Maguntino.†

¶ Hæredi non adimplenti iussa testatoris,ab episcopo interdicitur res a testatore relicta hoc dicit in hærendo littera.

CAP. VI.

SI hæredes iussa testatoris non adimpleuerint:[g] Ab episcopo[h] loci illius omnis res, quæ eis relicta est, canonicè interdicatur[i] cum fructibus.& cæteris emolumẽtis:Vt vota defuncti adimpleantur.†

¶ Ex concilio Lateran.†

¶ De bonis per ecclesiam acquisitis clerici testari non possunt.

INdicante;& inf.¶Cognouimus R. referẽte quod moriens vxor Redempti,†concham argenteam nudis[a] verbis iussit venundari, & suis dari libertis;& scutellã argenteam cuidã monasterio[b] reliquisse:†In quib. volũtatem eius,per omnia volumus adimpleri.

[Gl.seq. quærit opponendo,& soluit.]

c Filius noster.]sed quid ad eum; cũ res essent alienæ? Forte intererat ipsius, quia res ipsæ depositæ fuerunt penes patrem suũ vel pignori obligatæ.Alanus.

†vimur

[Gl seq.distinguit an scienter vel ignoranter legẽt alienũ.]

d Alieni]cum quis scienter legat alienũ, tũc hæres tenetur rem redimere,vel legatario pretium dare, si res sit talis quæ vẽdi possit,alias non Inst. de legat. §. non tolũ. & §. quod autem Si ignorãter legat rẽ alienam nõ valet legatum nisi cum legatur cõtunctæ personæ 3 C.de leg.cum aliena. & legatarius debet probare scientiam,vt in §.quod autem.& ff. de probat. venus.Tan.

e Alienũ.] sci nter.

f Restituere]debe nigunitate canonica. fic 17.q.4.qui unque de iure stricto non tenebantur reddere iuxta præmissam distinctionẽ.Tamen reddere tenebatur,sed poterat agere contra hæredẽ si scienter res illa legasset.Ber.

† In vulgatis conciliis non reperio habẽt post concilũ Laterañ. sub Alexandro 3.ca. 5. & est in 1.eod. tit.in 1.cõp. vide Synodum Mogũtinã celebratam multis seculis post Raymundũ ann.1542. c. 97. & Lapũ allegat.87.

† Impleant.

† Sub Alex. iij.c.15.& c. 4.eod.tit. in 1.comp.

SI hæredes.]Vtrio modo põt intelligi, vt dixit Panor primò ponitur excellus.Secundo prouisio:ibi, Ab episcopo.Tertio ratio:ibi,Vt nota.Abb.

CASVS Dicitur in hoc capitulo, quod si hæredes non impleuerint iussa testatoris,per episcopum loci interdicantur illis oĩa relicta cum fructibus inde ꝓceptis, vt vota defuncti impleantur. No.quod hæres tenetur adimplere voluntatem testatoris.Itẽ episcopus põt cõpellere hæredẽ,& ei interdicere res sibi relictas cum fructibus a testatore,donec fecerit,qđ sibi iussum est a testatore.

g Adimpleuerint.]infra annum.C.de fideicõ. Auth. hoc amplius ℈.eo nos quidem.

[Glo.seq.signat contrarium,& soluit.]

h Ab episcopo.]C.de testa.consulta.diualis 4℈ Sol. publicatio testamenti non pertinet ad episcopũ,vt ibi dĩ pertinet tamen ad eum testamenti defensio siue executio testamenti vt voluntas defuncti seruet.ff. de petitio hæredi.l. 1 ꝓcul l.hæreditas.§.si defuncto.arg.℈.eo. nos quidem,& ℈.eod.Ioannes. & hoc præcipue in his quę ad pias causas relinquuntur.℈.eod.tua.

[Gl.seq.recitat,per quęstionẽ,an filius nõ adimplẽs &c.& ponit concordantias iuris canonici & ciuilis.]

i Interdicat.]secundum legem antiquam hæres . qui non adimplebat voluntatem defuncti priuabat omni successione.C.de fideic.l.vlti.& 11.q.1.Syluester. Hodie autem tenet hoc in extraneo hærede. sed filius.institutus hæres non adimplens voluntatem defuncti.privatur

a In antiquis exemplaribus reperio hãc glossam, vt impressa est,& definit ibi,Laurent. ideo cetera additamenta putaui.

1 De articulo huius glossę videto hic præ aliis Couarruuiã ad de notata in l.hæredes,§. si incerto: & ibi glossã ff.fami.erciscundæ.

2 Item pone quod legauit seruum in fuga constitutum cuius expensis ꝙritur?videtur,quod legatarij,qa ad ipsum spectat emolumentum:ergo & onus.C.de cadu.tollen.l.1.§.pro secundo in fine immo hæredis.ff.de legat.1. cum seruus. & l.seq.Laurent.

ADDITIO.si seruus legatus est in fuga tempore testamenti,quæret eum hæres sua impensa,ff.de leg.1.seruo legato.§.fi.Sed post testamentũ,& ante mortẽ quæret eum hæres sumptu legatarij.ff.eo.tit.si seruus legatus.Si post adita hæreditate,si culpa hæredis soluatur.Si post aditã hæreditatem, si culpa hæredis soluatur. si restitutione.n,alias non cauebit.ff.eo.l.cum res.§ itaq;

3 Puta, vxori, vel alteri cui de suo tantum reliquisset Io. And.

4 Hodie ẽpi executores sunt piarum voluntatum tamquã sedis Apostolicæ delegati. cõcilij Trident. sessio 22.de reformat.c.8.

natur.ſucceſſione,relicta tantum ſibi legitima,C.de fi deicō. Auth. hoc amplius.& prævalet lex in hoc caſu canoni. in hoc tñ vī In. concordare pīcepto canoni, Syluester.& huic decre. ī.de voto.licet.1 fi.vbi de hoc. Sed illud ideo contingit,quia regnum diuidi non poteſt,ſicut nec aliæ di

†Præter Conarruuiã hic vide B.Thomam 2.2.q. 185.ar.6.& 7. & Dñicũ Sotũ lib.10. de iuſt.& iu. q.4.art.3.ad 6 q̃ dixi li. 3.ſuper Directorio inquiſitorum Schol.154.

gnitates ī.de præbē. maioribus.& in conſti. Friderici de feudis.§.preterea.Bern. Ethic nō dicitur ex preſſe, q̃ priuentur hæredes,ſed interdicat eis q̃cicquid relictum ē,vt ſic indirectè compellant ad implere volũtatem defuncti. vel reducitur ad auctoritatem, vt ſaltem reſeruetur hæredibus legitima, vt in Authen.de hære.& Fal. §. primũ. & §. ſi quis non implens.coll.1.alia Authen.vī dicere,q̃ hæres q̃ relicta ad pias cauſas cōferre diſtulerit, totũ amittere debet.in Auth.de eccle.tit.§.ſi quis autē q̃ redemptione.ver. ſi autem qui. coll.9. Et ī iſto caſu poteſt intelligi hæc decr.& hoc ſcellige in extraneo hærede.B.

† alij

CAP. VII.

CVm †ī officijs charitatis primo loco illis teneamur [a] obnoxij,à q̃bus beneficiũ nos cognouimus recepiſſe:ēcō tra quidã clerici cum ab eccleſijs ſuis multa beneficia perceperint,bona p eas acquiſita,[b] ī alios trãs ferre pręſumunt. Hoc igitur qa antiquis canonibus [c] conſtat inhibitũ, nos indemnitati eccleſiarum prouidere volẽtes, ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue alijs †cōferre voluerīt,penes eccleſias [d] eadē bona pręcipimus remanere.

¶ Alexander tertius.

¶ Moderatam eleemoſynam de bonis per eccleſiam acquiſitis clerici facere poſſunt. etiã in agritudine conſtituti.

CAP. VIII.

AD † hęc præſentib⁹ innoteſcat,quòd clerici de mobilibus, [e] quæ p eccleſiã ſunt adepti, de iure teſtari non poſſunt: [f] Viuentes tamẽ,& ſui compotes, moderatè valent aliqua de bonis ipſis,non ratione teſtamẽti,ſed eleemoſynę ītuitu erogare, [g] in ægritudine conſtituti.

¶ Idem Vigilenſi † epiſcopo.

De bonis proprijs, vel acq̃ſitis intuitu perſonæ, clerici teſtari poſſunt, de acquiſitis intuitu eccleſiæ non.

CAP. IX.

QVia † nos & infra. ¶ Cōſultationi tuę taliter reſpondemus, q̃ licet clerici de his, quæ paternę ſucceſſionis, vel †cognationis ītuitu,aut d̃ artificio ſunt adepti, ſeu dono cōſãguineorũ, aut amicorũ, non habito reſpectu ad eccleſiam,peruenerunt ad ipſos,liberè diſponere [h] valeãt: d̃ his tamen quæ conſideratione eccleſiæ perceperunt, nullum de iure poſſunt facere teſtamentum. [i]

Idem Hoſtienſi epiſcopo.

Valet teſtamentum quod parochianus facit coram presbytero parochiali, & duobus teſtibus: nec valet cōtraria conſuetudo hoc dicit inhærendo verbis literę

CAP. X.

CVm † eſſes ī noſtra præſentia cōſtitut⁹, propoſuiſti talem in tuo

† poſt conci. Lateran. ſub Alex.iij.par. 29.c.8.& c. 5.eod.tit.ī 1. compilatio. Et de ſtellectu vide Conarruuiã in c. cum in officijs. de teſtamen.

† alij

† Vigilien. habent anti qui.

† Poſt cōcil. Lateran. ſub Alex.iij.par 29.c.5.& ca. 6.eo.tit.in 1. compilatio. ēt de intellectu vide Ferdinãdũ Vaſquium lib. 1. de ſucceſ. reſolut. §.9.

† &,pro,vel, in antiquis.

1 Vnde dixit Vincē.q̃ etſi tradere poſſit, non pōt dimittere poſt mortē tradēdũ. 12. q. 2. bonæ. ſed poſt mortē erogā dũ diſponere nō pōt.12. q.5.qa Ioannes. vbi de hoc. dixit ēt q̃ nō credit q̃ gñalis cōſuetudo excuſet clericos dātes in morte oia mobilia parētib⁹.Ioan. And.

† poſt conci. Lateran. ſub Alex.iij.par. 29.c. 8. & c. 5.eod.tit.ī 1. compilatio. Et de ſtellectu vide Conarruuiã in c. cum in officijs. de teſtamen.

† Poſt concilij Lateranſub Alex.iij. par.50.c.20. & c. 9. eod. tit.ī 1.cōpil. Et multi q̃ requirunt,vt ci⁹pō huius cap.hēat locum, tradit Guil.o Prępoſitus decisiõe 543 adde Alexā. conſi.41.volum. 1. & conſi. 47.volum.2

natur.ſucceſſione,relicta tantum ſibi legitima,C.de fideicō. Auth. hoc amplius.& prævalet lex in hoc caſu canoni. in hoc tñ vī In. concordare pīcepto canoni, Syluester.& huic decre. ī.de voto.licet.1 fi.vbi de hoc. Sed illud ideo contingit,quia regnum diuidi non poteſt,ſicut nec aliæ dignitates ī.de præbē. maioribus.& in conſti. Friderici de feudis.§.preterea.Bern. Ethic nō dicitur ex preſſe, q̃ priuentur hæredes,ſed interdicat eis q̃cicquid relictum ē,vt ſic indirectè compellant ad implere volũtatem defuncti. vel reducitur ad auctoritatem, vt ſaltem reſeruetur hæredibus legitima, vt in Authen.de hære.& Fal. §. primũ. & §. ſi quis non implens.coll.1.alia Authen.vī dicere,q̃ hæres q̃ relicta ad pias cauſas cōferre diſtulerit, totũ amittere debet.in Auth.de eccle.tit.§.ſi quis autē q̃ redemptione.ver. ſi autem qui. coll.9. Et ī iſto caſu poteſt intelligi hæc decr.& hoc ſcellige in extraneo hærede.B.

CVm in officijs.] Primo ponit exceſſus.Secũdo prouiſio ibi,Hoc igitur. Abbas.

CASVS. Inter alia opera charitatis primo loco id ſeruãdũ eſt,vt illis teneamur obnoxij,à quibus beneficia recepim⁹:ſ.d quidam clerici contrarium faciũt: cum enim multa bñficia q̃cipiãt ab eccleſijs, ipſi bona illa per eccleſiam acquiſita in alios transferre præſumũt: ſed quia hoc inhibitum eſt per canonẽ,ſtatuit concilium Lateran⁹ q̃ clerici ſiue teſtati ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue alij conferre voluerint, bona illa penes eccleſias debeant rēmanere. No. q̃ qui ab alio beneficium percepit,obligatus eſt ei. Item clerici de rebus eccleſiæ teſtari non poſſunt.

a Teneamur.]donatarius enim donatori naturaliter eſt obligat⁹ ad antidora. ff.de pe.hæ.ſed & ſi lege.§. cõſuluit.8.q.1.illud.Ala.

b Acquiſita.]quod enim acrquirit ſacerdos, vel quilibet alius clericus intuitu eccleſiæ,ad eccleſiam ꝑtinet. ī.eo.quorundam.& ī.eo. ad hæc. & c. quia nos. & ff. de caſtren.pecu.l.caſtrenſe.& 12.q.3.c.1.& 2. de quib. canonibus hic loquitur.Tan.

c Canonibus.12.q.2.placuit.& cap.quicunque.& q.5. obitum.& quaſi per totum.

d Penes eccleſias.]ſic ī.cap.ſequen.

AD hæc p̃ſentibus.] Diſtinguit,& ſecundum mentem

brum tibi,Viuentes.Abb.Sicul.

CASVS. Clerici de bonis eccleſiæ teſtari non p̃ſũ viuentes & ſui compotes,poſſunt aliqua de bonis ipſis intuitu eleemoſynæ erogare in ægritudine conſtituti. Nota q̃ de rebus mobilibus per eccleſiã acq̃ſitis nō

a Non poſſunt.]in morte tñ poſſũt largiri & tam cõſanguineis q̃ alijs extraneis ītuitu ſeruitij recepti,d̃ mobilib⁹. ī.eod.relatũ.§.licet. & 12.q.2. eccleſiaſticis.Tanc.

[Gl.ſeq.arg.alleg. 2.iura,& tria in contrariũ, & remittit.]

b Erogare.] argu. q̃ admittit qs vna via,q̃ uis alia repellatur.1.q.2.cap.1.ff.d inoffi.teſta.Papinianus.§.ſi q̃s.Arg.ī.ī. de procu.tuæ.vbi de hoc. & ff. de admi. tuto.ſcire.& ff.d bo. lib. quæritur.

QVia nos.]ī prima ponit deciſa quæſtio.It. ſecunda diſtinguẽs rñſio ibi, Conſultationi. Abbas Sic.

CASVS.Dicit in hoc capitulo,q̃ licet clerici de his quæ paterna cognatione,vī ſucceſſione,vel artificio,vt dono amicorũ ſũt adepti, nõ habito reſpectu ad eccleſiã,poſſint cõdere teſtamẽtũ: de his tñ q̃ cõſideratione eccleſiæ perceperũt,de iure teſtari non poſſent. Nota q̃ clerici de bonis paternis, vel de his quæ intuitu perſonæ acquiſierunt,poſſunt libere teſtari.Item de bonis ratione eccleſiæ acquiſitis teſtari non poſſunt.Ber.

h Diſponere.]ī 12 q.3.c.1.& 2.& ī.eo.relatum.§.cæterum & c.requiſiti.§ illud.Ber.

i Teſtamentum.]clerici enim de rebus eccleſiæ nullum,poſſunt facere teſtamentum: cum eorum proprietas non ſit ſua,cũ ſolũ vſum habeant:ſed tñ victu & veſtitu contenti eſſe debent.12.q.1.clericus,qui.& c.duo. & 10.q.2.c p̃s.& totum ſuperfluum erogandum eſt pauperibus.12.q.1.c.vlt.moderatam tñ donationem cauſa ſeruitij recepti facere poſſunt ī.eod.relatum.§.licet cũ quali filiofamilias comparetur, qui non poteſt facere teſtamentum,niſi de caſtrenſi peculio.C.de aſſet.l.vl. & C.de aduo.diuer.iud.l.fori,Ber.

CVm eſſes.]Hoc ca.legitur varijs modis.Commnis diuiſio.Primo narrat factum.Secũdo prouidet ibi, Quia verò.Abbas.

CASVS.

CASVS. In ep̃atu Hostien. talis erat consuetudo, quòd testamẽta, q̃ non habebant subscriptionem septem testium, ſm q̃ leges statuunt, rescindebant. Hostien. eps hoc proposuit in p̃sentia Papæ: quia talis consuetudo aliena est à diuina lege, & patrum sanctorum institutionibus, & à generali consuetudine ecclesiæ, cum scriptum sit: In ore duorũ uel triũ testiũ, stet omne verbũ: Papa præscriptam consuetudinẽ reprobauit, & testamenta, quæ parochiani fecerunt cor̃ presbytero suo, & tribus vel duabus idoneis p̃sonis i extrema voluntate, firma decreuit p̃manere: & p̃cepit sub pœna excõi̇cationis, ne aliq̃s rescindere audeat huiusmodi testamenta; & idẽ dr̃ in sequenti capitulo, in quo scribit Papa iudicibus Vellet̃rensibus. & intelliguntur ista duo capitula, super relictis ecclesiæ, vel ad pias causas. vt ibi sufficiãt duo vel tres testes. Nota q̃ vbi ius legale p̃dicit iuri canonico, qualetus canonicũ. Itẽ generalis consuetudo ecclesiæ pro lege habẽda est. Itẽ in ore duorum vel triũ testiũ stat oẽ verbũ. Item secũdum canones duorum testimonium sufficit in testamento.

Deut. 17.

† Velleneñ.

a Leges.] C. de testa. si vnus. l. vlt. & l. hac consultissima. B.

b Scriptum.] in lege Mosaica, & i Euãgelio. 2. q. 4. cap. 1. & s. de testa. licet vniuersi. Ber.

epiſcopatu cõsuetudinẽ obtinere, q̃ teſtamenta, quę fiunt in vltima volũtate, penitus reſcinduntur, niſi cum ſubſcriptione ſeptẽ, vel quinque teſtium fiant, ſecũdũ q̃ leges [a] humanę decernũt. ¶ Quia verò a diuina lege, & ſanctorum patrũ inſtitutis, & a generali eccleſię cõſuetudine, id eſſe noſcitur alienũ, cũ ſcriptũ [b] ſit: In ore duorũ vel trium teſtium ſtet oẽ verbum: p̃ſcriptam conſuetudinem improbamus: & teſtamenta, quæ parochiani coram p̃sbytero ſuo, & tribus vel duabus alijs p̃onis idoneis, in extrema fecerint voluntate, firma decernimus p̃manere, ſub interminatione [d] anathematis prohibentes, ne quis huiuſmodi audeat reſcindere teſtamenta.

¶ Idem iudicibus Velleten̄.†

¶ *Valet vltima voluntas ad pias cauſas coram duobus teſtibus, & eſt caſus ſingularis.*

[Glo. ſeq. reci. per q. an etiam circa non pias cauſas valeat teſtamentum non habens debitum numeru teſtium, ponit opi. q̃ non: & hanc approbat, ponit opin. contrariam quòd valeat, quam reprobat, demum ſubdit duas opiniones.]

c Improbamus.] ſuper relictis eccleſiæ. Decretalis iſta intelligitur p̃ ſequẽtem, quia de eodem facto & eiusdẽ loci loquunt. nã in his q̃ pietatis cã reliquunt, min⁹ ſolennis volutas ſufficit, ſicut & inter liberos. C. de teſta. hac p̃ſultiſſima. §. ex imperfecto. C. fami. erciſ. l. vlt. & C. de fideicom. l. vlt. in his enim ceſſat Falcidia. C. ad l. Fal. Auth. ſimiliter & i Auth. de eccl. tit. §. ſinaſit. coll. 9. in his canonica portio non deducitur. ℣. eo. tit. cap. vlt. Quidam tamen dicunt, q̃ per hoc ca. quod generaliter loquit, derogat omnibus legibus, q̃ dñt minus ſolemnẽ v̄ o'untatem non valere, quod non credo: quia non eſt veriſimile, q̃ dñs Papa voluerit vnico verbo legibus derogare. arg. C. de inofficio. teſta. l. ſi q̃s. & ℣. de elect. eccleſia veſtra. nec forte poſſet tollere legẽs quatutum ad eos qui non ſunt de ſua temporali iuriſdictione. ℣ arg. ℣. de appella. ſi duobus. & ℣. de iudic. no-

a Nec obſtãt. q. præſul. & c. nullã. vt in §. ibi ſtq. Io. And.

b De hoc ſo. diſt. cõſtitutiones. & ℣. de reſcri. i 2. reg. lib. 6. Io. And.

uit, quæ leges ne quid falſitatis in teſtamento cõmitteretur v̄ luerunt, quòd certus numerus teſtium adhiberetur. C. de fideicom. l. vlt. Ita etiam credo q̃ iſtud locũ habeat ſi per relictis eccleſię, ſiue ad pias cauſas fauore religionis. ℣. ca. præxi. ſic non derogabitur legibus. Vel dic, q̃ Papa ſtatuit hoc tm̃ in his obſeruãdum, in quibus habet tẽporalẽ iuriſdictionem, quia quãtum ad illos potuit legib. derogare. Ciuitas iſtã Velletrẽſis pertinet ad Papã quo ad vtranq; iuriſdictionem. Sed verius videt, quod primo dixi. Alij volunt dicere, q̃ ſi agatur in foro ſæculari, ſeruanda eſt legalis ſolẽnitas. ſi i eccleſiaſtico, ſtabit iſtis decretis. ſed prius dictum magis placet.

[Glo. ſeq. argumẽtatur, ſignat contrarium, & ſoluit.]

d Sub interminatione.] & ita videtur, q̃ qui ℣ faciat, ſit excõmunicatus. ℣. de locato. c. 1. quam decr. tenem⁹ canonem ita ſententię. & ſunt ibi quaſi eadem, verba, q̃ & i ca. 63. diſt. Salonitanæ. Arg ℣. d. iure patro. relatũ. i fi. vbi de hoc. ℣ Nõ credo q̃ ſit canon ita ſententiæ, ſed ferendæ, per ca. relatũ. Ber.

Deut. 17. Matth. 18.

CAP. XI.

† Cap. 10 cod. tit. in 1ª compila. & poſt concil. Lat. 2. ñ. ſub Alex. iij. par. 50 cap. 8.

Relatum † eſt; quòd cum ad veſtrũ examẽ ſuper relictis [e] eccleſiæ, cauſa deducitur, vos nũ. ſeptẽ vel quinq; idonei teſtes interuenerint, ide poſtponitis iudicare: & inf. ¶ Mãdamus, quatenus cum aliqua cã talis ad veſtrũ fuerit examen deducta, eam non ſecundum leges, ſed ſecũdum decretorum [f] ſtatuta, tractetis, tribus aut duobus legitimis teſtib. requiſitis: Quoniam ſcriptum eſt. In ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum.

¶ Idem electo & Capitulo Caſſanen̄.

¶ *De proprijs poteſt teſtari clericus: in acquiſitis p̃ eccleſiam suã ſi ſint mobilia, ſuccedit eccleſia, vel ſucceſſor, poteſt tamẽ aliquã ſeruientibus vel pauperibus elargiri: ſi antẽ defunctus habet plures eccleſias vel beneficia, fiet æquè diuiſio inter illa.*

e Relictis eccleſiæ.] ad hunc caſum reſtringe cap. p̃x. ℣. i quo fauore eccl̃æ ſufficiũt duo vl̃ tres teſtes. T.

f Decretorum.] quæ dicunt, quòd in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum. 2. q. 4. §. 1. & ca. 1. & 48. diſtin. quoniam multa. Sic nota cauſas vltimæ voluntatis defunctorum ad eccleſiaſticum iudicem pertinere, quod verum eſt relictis eccleſiæ, & pauperib. 13. c. 2. clerici. & c. qui oblationem. C. de epiſ. & cle. l. nulli licet. 4 per quæ c. confirmatur quod dixi ℣. in prox. ca. quod tantum de relictis ad pias cauſas intelligendum eſt: quod hic & ibi dicitur. Ber.

CAP. XII.

† Cap. 2 eod. tit. in 2. compi. & vide præ alijs hic Hoſtienſem, & Couarruuiã.

Relatum † eſt auribus noſtris, quòd

¶ Ex hac decreta. nota, q̃ cum de teſtamẽtis agitur, non ſecundum leges, ſed ſecundum canones iudicandum eſt. Item cauſa teſtamentaria ad iudicem eccleſiaſticum pertinet: quod verum eſt in relictis eccleſiæ, & ad pias cauſas. Item duorum teſtimonio ualet in cauſa teſtamẽtaria. Item in ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum.

i Relatum eſt.] Quinque ſunt partes: ſecunda ibi, Nos interrogauimus, Licet. quarta ibi, Cæterum, quinta ibi, Quia verò. Peruenit hoc ad declarationem cap. cum in officijs. ℣. eo. Abbas Sic.

4 Legati pro redẽptione captiuorũ non deſignata p̃iona q̃ diſtribuat, diſtribuet eis pro originis vel habitatiõis ſi ergo eſt incerta.

CASVS.

CASVS. In capitulo. ĩ.co. cum in officijs, dĩ: Bona per ecclesiã acquisita ad eam deuoluuntur in obitu clericorũ:quæsitum est à Papa,vtrum de immobilib.tñ, vel de mobilib.sit intelligẽdum? Rñdetur generaliter bona quęlibet per ecclesias acquisita eis debent iuxtà Lateranen. conciliũ post acquirentis obitũ remanere: sed per hoc vocabulũ, ecclesia,nõ intelligit epi scopus, vel successor clerici moriẽtis in ecclesia collegiata,sed ipsum collegiũ intelligitur. Vbi aũt in locũ defuncti vnus tñ est ordinandus, ille bona illius, & alia bona ipsius ecclesiæ debet habere. Et licet dicatur, mobilia per ecclesiã acquisita in alios transferri non possunt: consuetudo tñ non est improbanda,vt de mobilib.illis clerici possint aliqua cõferre pauperibus,& alijs locis religiosis,& illis qui clericis seruierant, siue sint cõsanguinei,siue alij,secundum seruitij meritum: si verò clerici de hæreditate vel aliter intuitu personæ suæ aliqua acquisierint, de illis disponant pro arbitrio suo. In fine dicit:clerici qui plura habẽt beneficia in pluribus ecclesijs,bona illorũ debẽt diuidi inter ecclesias pro rata secundum congruã distributionem. No.ꝙ nomine bonorum tam mobilia,q̃ immobilia dicuntur. Itẽ nota casum vbi nomine ecclesiæ non episcopus,sed capitulum tantum intelligitur. Item clericus de rebus ecclesiæ acquisitis potest dare pauperibus, locis religiosis,& seruientibus in eis. Item clericus de rebus intuitu personæ suæ acquisitus potest testari. Item bona clericorum plura beneficia habentium debent diuidi inter ecclesias,in quibus habent beneficia,

¶ Cap.15.

† Vide Arĩã Pinellumin Rubr. C. de bon. materin 1.parte.

†Codex Barbatiæ ita: ei debeant,&c. cõuenit. antiqua cõpil.

¶ cum Dei, &c.

† possunt

quia statuimus in Lateranẽn.cõcilio, a † vt bona per ecclesiã acquisita, ad eam in clericorũ obitu deuoluantur: dubitatis, an hoc sit de immobilibus tãtum,vel de mobilibus sentiendum:& inf. ¶Respondemus, ꝙ generaliter bona b † quælibet per ecclesiam acqsita,eis† debent iuxtà Lateranen.concilium post acquirentis obitũ remanere. c ¶ Nomine aũt ecclesiæ non episcop⁹, d vel successor clerici morientis,vbi est collegiũ, clericorũ , sed cõmunis cõgregatio e intelligitur, q̃ rerum illarũ debet canonicã distributionẽ, & curã habere. Vbi autem in loco defuncti tãtũ vnus est ordinãdus, is ea bona (sicut & alia ipsius ecclesiæ) in † Dei timore dispenset.¶Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita,de iure in alios pro morientis arbitrio transferri non possint: † consuetudinis tamen est nõ improbãdæ

vt de his pauperib.& religiosis locis,& illis,qui viuẽti seruierant,siue cõ sãguinei sint,sine alij,ali qua iuxta seruitij meritũ conferantur.g Cæterum quæ ex hęreditate,vel artificio,aut doctrina ,f pueniunt, distribuãtur ,p arbitrio h decedẽtis. Quia verò nõnulli in diuersis ecclesijs beneficia possident,diuidantur quæ habuerãt per æstimationẽ cõgruam i inter ipsos. †

¶ Innocentius tertius [Altissiodorẽn. † episcopo.]

¶ Tenet testamentum,si quis extremam voluẽtatem suam alterius dispositioni committit, & dicitur testatus ad pias causas. h.d. secundum intellectum notabiliorem.

CAP. XIII.

CVm † tibi de benignitate: & infra.

¶ In secunda k quęstione dicimus, ꝙ qui extremã voluntatem in alterius dispositionem l † committit, non videtur decedere intestatus.

ne ipsum,& tene menti,quia quotidianus. Abb. Sic.

CASVS. Aliquis commisit extremam voluntatem suam in dispositionem alicuius amici sui, &.sic mortuus est. quæritur an ille dicatur decedere intestatus? Respondet: Papa,quod non videtur decedere intestatus.Nota. quod qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit: non videtur decedere intestatus.

1 De hoc articulo, videlatè per Conartu.lib. 1. varia. resol. cap.13.

2 Et reuocata sunt contraria priui legia,consuetudines , & statuta. ĩ.de elec. quæ fæpe. lib. 6. & Clemen.eo. titu.statutũ. Ioan.

a Laterañ.concilio.] ĩ.eod.cum in officiis.

b Bona.]arg. indefinitè 1 dictum generaliter accipiendum.19.dist.si Romanorum.ĩ.de priuil.quia circa. ĩ.de verb.sign.cum tibi,& c.quærenti.& ff. de contrahen.empc.l.3.& ff de ser.vrb. præd. l. si seruitus.

c Remanere.] sic 12.q.2.per totum.

d Non episcopus.] qui tamen est in ecclesia,& ecclesia in episcopo.7.q.1.scire.

e Congregatio.] hoc bene dicitur.12.q.2.de laicis.& C.de hære.decu.l.1.& 2.Lauren.

[Glo.seq.quærit & soluit,iterum quærit,ponit opin. & distinguit.]

f Vnus est.] sed nunquid bona episcopi debent deuolui ad collegium maioris ecclesiæ moriente cpo? Dicas quod non,immo reseruanda sunt successori.12.q.2. hæc huius placiti.& c.de laicis. & c.illud. 2 Numquid est idem in bonis archidiaconi? Dicunt quidã , ꝙ non sed collegio ecclesiæ deuoluuntur. Alij dicunt, & melius si bona archidiaconatus distincta sunt, & diuisa à rebus canonicorum, tunc successori seruari debent. arg ĩ.de rescrip.edoceri.si verò communia sunt omnia bona archidiaconi, & canonicorum: tunc ad capitulũ deuoluũtur arg.12.q.2. quia cognouimus. & ĩ.de dec.cum in tua. & 8.dist. quæ contra mores. Tantr.

g Conferantur.]sic 8.eod.ad hoc non ita amare istud prohibitũ est:sicut dicit lex de donatione inter uirum & vxorem.ff.de don.inter vir.& uxo. si id quod. §. si quis serui opetas. Laur.

h Pro arbitrio.] ĩ. eo.quia nos.

i Congruam.Jut ei plus dẽt, à qua plus percepit.3 videtur tamen attendẽdum vtrum vni etiam plus seruierit quam alteri.arg.ĩ.de feud.c.1. & arg. de præb. cum secundũ Apostolum vbi dicit:Qui altario seruit, viuere debet de altari.ergo si non seruiuit,vel si parum seruiuit,plus ei tenetur restituere. Laur.

CVm tibi.]Vario modo legit.Primo pon ẽ decisa consultatio. Secundò responsio;ibi,In secun d.. Et aduerte, quod iste tex. est multum allegabilis , & frequẽtatur tam per canonistas,q̃ legistas, & est breuis decisio: sed aliquãtulum obscura, ideo nota be-

3 Vt si Bonoñ.& Parisiẽn.cañ. dimisit iii. & x. habebat a Boñ. & xx. Parisiẽn. Bonoñ.habebit vnũ:& Parisiẽn.habebit duo. Ioann. And.

† ipsas.

† Inclusa dentur in antiquis.

† Cap.1.eo. ti.in 3.cõpi. Et de materia uide plenè per Antonium Gomezium & Palatium Rubium in 31. legem Tautinam.

† dispositione

canonica fic teſtũ, ſicut & ſufficit ad locutionem alterius, ꝙ quis annuat teſtibus præſentibus, & dꝛ decedere teſtatus, & tale teſtũ dꝛ nuncupatiuum. C. qui teſta. fac. poſſ. hac conſultiſſima. Licitè ergo poteſt quis voluntati alterius committere factionẽ teſtamẽti ſui. i. an qs ſit ei hæres. Diſtinguit tñ: quia aut in voluntatem hæredis cõmitto factionẽ teſtamenti, aut in voluntatẽ alterius. ſi in voluntatem hęredis, licitè poſſum, licet expreſsè eius voluntati cõmittam. ff. de cõd. inſtit. verba hęc. ſed ſi confero in expreſſam voluntatem alterius, non valet, vt ſi dicam; inſtituo hæredẽ, quem Titius voluerit. ff. de hæred. inſt. illa inſtitutio. & l. ſi quis Semproniũ. & l. captatorias. immo captatoria, ideſt, adulatoria appellat talis inſtitutio. C. de remitt. captatorias. ſecus ſi tacitè. ff. de hær. inſtit. l. illæ autẽ iſtitutiones. a vt ſi dicam: inſtituo te hęredẽ, ſi Titius aſcẽderit Capitolium, ut ff. de hæred. inſtit. l. ſi quis Sempronium & ff. de cond. & demõ. l. non nunquam. Sed legatum poteſt cõmitti arbitrio alterius tacitè. ff. de legat. 2. l. 1. ſed alterius arbitrio expreſsè non poteſt committi. ff. de leg. i. l. captatoriæ. & l. prædic. & incertæ perſonæ benè poſſunt inſtitui hæredes, vt inſtituo pauperes hęredes. C. de epiſ. & cler. ſi quis ad declinandam. & l. nulli. Ioan. And.

¶ Hanc glo ſam dicit Baldus eſſe ſingularem in l. 1. C. de ſacroſ. eccl.

¶ Idem C. tituli ſancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali.

¶ *De relictis eccleſia petit epiſcopus partem ſuam, licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum: niſi eo modo, & non in fraudem fuerit relictum à teſtatore, quod maneret ea parte contentus, & legatum agnouerit.*

CAP. XIIII.

OFficij: † & infra. ¶ Secũdo quæſiui ſti, cum quis in teſtamẽto relinquit epiſcopo ꝓpriam portionẽ, & alia multa monaſteriis vel eccleſijs, vtrũ epiſcopus ex illis legitimam [a] poſſit petere portionem; & infra. ¶ Cõſultationi tuę talitet reſpõdem⁹, quod ſi portionem illam, cũ conditione [b] legauit epiſcopo, vt eſſet ea ſola cõtẽtus, & epiſcopus acceptauit, quia per hoc alijs renunciaſſe [c] videtur, de cæteris nõ poterit exigere portionem. Quod ſi eam ipſi abſolutè [d] reliquit, portionẽ ſibi debitam poterit nihilomin⁹ de cæteris vẽdicare. [e] Si verò cõſtiterit [f] quod in fraudem modicũ conſtituit mortuariũ, vt in cæteris epiſcopus portione debita traudaretur [g] (qa fra⁹ & dol⁹ alicui patrocinari non debẽt†) epiſcopus portionẽ ex illis poterit exigere a canone conſtitutã, [h] ſaluis indulgentijs i Romani† Pontificis, quæ quibuſdã regularibus ſunt conceſſę.

¶ Idem.

¶ *Relictum epiſcopo contemplatione perſonæ, non diuiditur cum eccleſia cathedrali: ſecus ſi contemplatione eccleſiæ, ſiue nihil relinquatur eccleſiæ, ſiue aliquid ſine coniunctim, ſiue ſeparatim. Si autem ſoli eccleſiæ eſt factũ relictum, epiſcopus habebit portionem canonicam. Præſumitur autem relictum contemplatione eccleſiæ factum, quando ſit ab extraneo habẽte adminiſtrationem: ſecus ſi fiat ab adminiſtrationem non habente. Cũ eccleſijs verò inferioribus epiſcopus non diuidit ſibi relictum, quia non eſt ſibi tanta communio cum eccleſijs inferioribus, ſicut cum cathedrali.*

CAP. XV.

REquiſiſti† de his, q̃ teſtator pro anima ſua legat in vltima volũ

a Legitimam.] quæ ſm variam locorum conſuetudinem varia eſt & diuerſa.]. de ſepul. certificari. Vinc.

b Conditione.] conditio ; quid ſit & modus, tractatur infra de condi. app. in cap. verum.

c Renunciaſſe.] ff. de inoff. teſta. ſi pars. §. vlt. & l. ſeq. & l. vl. & C. eod. tit. l. parentibus. Bern.

d Abſolutè.] cum enim abſolutè reliquit, poteſt epiſcop⁹ vtrãque conſequi.]. cap. proxi. & vī hoc notare, quia ſi eps dedit ſimpliciter aliquod beneficiũ ei, q̃ prius habebat aliud: non videtur ei prius ademiſſe. ff. ad municip. l. municeps Lau. [Glo. ſeq. arg. alletria iura, & duo in contrarium.]

e Vendicare.] arg. ꝙ recipiendo vnum, non intelligit alij renunciaſſe, niſi hoc ſit dictũ. ff. de act. & obl. l. quoties. ſic vxor recipiens legatum, nõ intelligit renunciaſſe doti. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. ſciendum. arg. C. de pact. conuent. l. ſi mulier. arg. cõtra. ff. de inoff. teſtam. l. vlt. & ff. ad leg. Falc. l. ſi debitor.

f Conſtiterit.] etiã apponendo conditionem, aut ſi ipſam acceptauerit, ll poſtea de fraude cõſtiterit, quia non potuit teſtator auferre illam partem epõ, quæ ei ex conſtitutione debetur]. cap. prox.

g Fraudaretur.] videtur tũ ꝙ agere debeat ad ſupplementũ epiſcopus in hoc caſu, ſi minus ei reliquit legitima portione. C. de inoff. teſt. l. ſi quando. §. generaliter. & l. omnimodo. quia non admittit grauamen iſta portio, ficut nec quarta debita de iure naturæ. arg. ff. de adopt. ſi arrogator. §. ſed an impuberi. Laur.

h Canone.] loquitur de illis canonibus. 10. q. 1. decernimus. & c. de his.

i Iudulgẽtijs.]]. de ſepul. in præſentia. &]. e. c. ul. B.

REquiſiſti.] Diuiditur. Nã primo ponitur quæſtio Secundo generalis ſolutio: ibi, Et quidem. Tertio ſpecialis: ibi, Sed conſiderandum. & ibi diſtinguit quatuor membra, quæ patent in textu. Abbas.

CASVS. Aliquis fecit teſtũ, & multa pro anima ſua legauit: quæſitum fuit à Papa qualiter illa diuidenda ſunt inter epiſcopum & eccleſiam? Reſpondet, ꝙ regulariter obtinet, ꝙ epſ ſm diuerſas conſuetudines locorum debet habere tertiam vel quartam portionem: ſed videndũ eſt, vtrum teſtator dicendo, relinquo iſtud epiſcopo

¶ Hãc gloſſã non inueni o in antiquis libris nec puto eſſe Bernardi.

† Vide l. hæres meus. ff. de condit. & demonſtra. l. in fraudẽ. ff. de in. fiſci.

† Romanorum Pontificum.

¶ Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp. prima pars]. de pœn. officij, ſcda hic, tertia]. de ſent. excõ. officij. vbi declarantur reliquæ qõnes & de varijs portionib. ui de Couarr. hic. adde Federicum de Senis, conſi. 154. incipiẽ. Ioannes ſeruus.

2 Quando in ſtetitum, nõ in futurũ inſtitutio eſt collata, non eſt captatoria, vt ſi dicatur: quia parte Titius me hæredem inſtituit, meus hæres eſto. Ioan. And.

† Cap. 3. eõ ti. in 3. cõpil. Et de materia uide latè poſt Barto. ꝙ Bartholomæum Socinum in l. cinuibus. ff. de reb. duob. & Petrũ de Perufio tracta. d quarta canonica, ad de Alexand. conſ. 196. Incip. uiso teſtamento. in 2. vol.

epo,an relinquo iſtud eccleſiæ:vel ſic, relinquo iſtud epo,& eccleſiæ,an ſic,relinquo iſtud epiſcopo, & illud eccleſiæ:in primo caſu cum dicit,relinquo iſto epiſcopo,diſtinguendum eſt,vtrum relinquatur epo ab extraneo,an à propinquo:ſi ab extraneo præſumitur relictũ intuitu eccleſiæ,& nõ perſonę:vnde eccleſia cathedralis debet habere ſuam partem, ſicut in ſecundo caſu, ſi aliquid relinquitur eccleſię,epiſcopus debet habere ſuã partẽ: ſed iſtud verũ eſt, niſi teſtator exprimat,qđ velit iſtud eſſe tantũ epiſcopi,& non eccleſiæ:in quo caſu voluntas teſtatoris ſeruanda eſt:ſecus eſt ſi dicat, quod velit illud eſſe tũ eccleſiæ,& nõ epi: quia priuata diſpoſitio teſtatoris, nõ pót immutare generalem conſtitutionẽ canonis ſed huic dicto canon obuiare vꝰ dicit eñ canõ:ſi aliquid legatur pontificio ab extraneis, aut cũ eccleſia, aut ſequeſtretur: quia ille qui hoc donat,pro remedio animæ ſuæ donat, non pro commodo ſacerdotis:non proprium,ſed quaſi eccleſię dimiſſum computabunt:Rñdet Papa illi canoni dicens, quod dicitur in canone,verum eſt,qñ teſtator non exprimit,quod velit illud eſſe tantum epiſcopi,& non eccleſiæ:& ſed hęc exprimit hic teſtator:& ita nõ ꝓtradicit:ſi verò a propinquo legatur epiſcopo,præſumitur,quod intuitu perſonæ,& non eccleſię,niſi contrarium oſtẽdatur,& de iſto eccleſia nihil habebit: ſi autem relinquatur epiſcopo & eccleſię coniunctim,canonica diuiſio inter eos eſt faciẽda.ſi vero diuiſim legauit iſtud epiſcopo, & illud eccleſiæ,ſiue æqualia ſiue inæqualia ſint relicta:reducenda ſunt ad canonicam diuiſionem,niſi vtraque pars velit eſſe contenta ſuo relicto.ſi verò teſtator dicat, lego hoc epiſcopo,& illa capellis,vel monaſterijs: in caſu iſto,quod legatur epiſcopo,eius erit præcipuum cum eccleſia:ſicut ſi cuilibet alteri legaretur,& de alijs quæ legantur monaſterijs,vel capellis, portionem canonicam obtinebit:in fine dicit,ſi aliqua legantur clericis prælationem vel adminiſtrationem aliquam non habẽtibus,& qui poſſunt proprium habere:ſiue relinquatur ab extraneo ſiue a propinquo,intuitũ perſonæ præſumitur omne relictum, & de illo nec epiſcopus nec eccleſia aliquid habebit,niſi aliquid in contrarium oſtendatur:quæ hic dicuntur,localia ſunt,quia nõ ſeruatur hoc generaliter.No.quod relictum epiſcopo ab extraneo,regulariter & generaliter præſumitur intuitu eccleſiæ eſſe relictum:ſi autem a propinquo intuitu perſonæ tamẽ in utroque caſu probatio admittitur in contrarium licẽ quod oſtentu alicuius,quare illi eſt reſtituendum, & valet vocari contra nuncios,procuratores, negotiorum geſtores.Item voluntas teſtatoris ſemper debet obſeruari,vbi ius vel aliquis non offenditur. Item ſoluitur quæſtio,cui ab epiſcopo quæſita cedant. Item relictum priuatæ perſonæ ſiue habeat beneficium ſiue non, ſemper præſumitur eſſe relictum intuitu perſonæ.

a Tertiam.] 10.q.1.decernimus.& c.de his.& ℣.de ſepul.c.1.Ber.

b Quartam.] 12.q.2.nobis conceſſo. & quattuor.& ℣.de ſepulcum ſuper. Qñque eſtĩ medietas appellatur.℣.de ſepul.c.2.& 10 q.1.antiquos. c In his enim loci conſuetudo ſeruãda eſt.℣.de ſepul.ca. certificari. Capitula tamen, quæ dicunt res eccleſiæ diuidendas in quattuor partes,de matricibus eccleſijs loquunt. Vinc.

c Et eccleſię.] coniunctim.

d Illud eccleſię.] ſeparatim.

e Preſumitur.]præſumptione iuris, non de iure. vnde probatio in contrarium admittitur,puta, ſi longa & magna fuit dilatio.12.q.3.c.2.ſed econuerſo ſi relinquitur à propinquo, præſumitur relictum intuitu perſonę.℣.eo.c.verſic.ſi vero eccleſię, & ℣.eo.quia nos. 12.q.3.c.1.

f Aliquid eccleſiæ.] hoc exemplificat ſm meminerim diſtinctionis.Ber.

g Epiſcopi.] id eſt, proprium.

[Gloſſ. ſeq. quærit obijciendo, ponit ſolutionem Laurentij, ſed aliter ſoluit.]

h Secus autem ſi exprimat.] ſed quæ eſt ratio diuerſitatis, qđ quando relinquitur aliquid eccleſiæ tantum,quod epiſcopus habet inde ſuam partem; & ſi relinquitur epiſcopo tantum,eccleſia nihil habet:cum epiſcopus ſit in eccleſia,& eccleſia in epiſcopo.7.q.1.ſcire? Laurent. dixit hoc eum ire propter iuris impoſſibilitatem: quoniã ius non offenditur ſi epiſcopo legatur tantum,ſed ſi illum legatur eccleſiæ,ſecluſo epiſcopo,ex hoc offenditur ius a arg.ff.de legat.1.nemo potest. Vel poteſt dici, quod nomine eccleſiæ intelligitur epiſcopus tanquã caput ſupra de his quæ fiunt a prælatis:ne contemnu capituli.cap nouit.& cum ſcribitur capitulo,ſcribitur decano,qui eſt caput capituli.ſupra de conceſſ. præben. poſt electionem.ſicut qui præeſt exercitui, de ipſo exercitu intelligitur.ff.de his qui notantur infa.l.2.ff.quis & a quo appell. l.1.§.ſi præſes.3 & appellatione ſimilibꝰ princeps continetur,ff de verborum ſignificatio l.familiæ.Nonnunq verò epiſcopi quandoque non intelligitur eccleſia,vt in eo qui renunciauit epiſcopatui. ſupra de transla.inter corporalia.& ſupra de eo qui renunc. epiſco.c.1. Et cum aliquid datur eccleſiæ, nullæ perſonæ determinatæ intelligitur dari.ergo epiſcopus inde habere debet partem,cum ſit caput eccleſiæ:ſed cum relinquitur tñ epiſcopo intuitu tñ perſonæ,ipſius relictũ intelligitur:& ideo eccleſia nihil inde habebit,imo epiſcopus inde poteſt facere teſtamentum.℣.eod.quia nos.

i Conſtitutionem canonis.]12.q.3.pontifices.argum.10.q.1.ſic quidã.& 16.q.1.ad hoc.ſic nemo facere põt q in teſtamento ſuo leges locum habere non poſſint.ff.de leg.1.l.nemo pót.ff.de pact.inter debitorem. & l.ius publicum.ff.ad l.Fal.quod de bonis.1.reſpon.C.de condi.inſer.l.2.ĩ.de ſo.compe.ſi diligenti.℣.de ſent.ex com.contingit.& ℣.eo.tua.

[Glo.ſeq.diſtinguit inter legata & donata,& allegat contrarium.]

k Nec eſt.]hic reſpondet tacitæ quæſtioni, quæ poſſet fieri per canonem illum 12.quæſt.7. pontifices. cuius verba hic ponuntur; & hæc diſtinctio ſumitur ab illo canone, & licet relinquatur epiſcopo ſub pro-

l In quibus dã & Io.in nihil accipiẽ ſm Vinc. & Hoſtien.Io. And.

§ In codice Barbatiçita relinquo iſtud epo; aut reliquo iſtud eccleſiæ.aut relinquo iſtud eccleſię & epiſcopo: aut relinquo iſtud eccleſię, & illud epiſcopo.

m Hoc eſt ꝙ quærit, quare ius offendit in vno, & nõ i alio. Ioan.

n al.eſt verſ. ſub §. ſolẽt. vide de app. dilecti. vl.in fin.vlt.glo. Ioan.And.

R. valuit liij. omnibus cõputatis, in quibus Clera mater ipſius habuit tertiam partem, ſcilicet xviij. quę tertia deducebatur iure Longobardorum. modo remanent xxxvj. in quibus Adelaſia vxor ipſius R. habuit ſimiliter tertiam partem, ſcilicet xij. quę tertia ſimiliter deducebatur iure etiam Longobardorũ: modo remanent xxiiij. ſed in illis xviij. quę ſunt tertia pars Clerx, habuit Alterocha tertiam debitam iure naturæ, in qua grauari non potuit. quę tertia ſunt tria, quæ ambæ neptes de iure cõi pro legitima habere debebãt tertiam partem de xviij. quæ ſunt ſex, & ſic quælibet tria, & tãtum habuit Alterocha in tertia Clerx: modo remanent tutori pro adiecta xv. de tertia Clerx tam iure naturę, quam ratione donationis. Itẽ in duodecim, quæ ſunt tertia pars Adelaſiæ, eodem modo habuit Alterocha tertiam debitam iure naturæ, ſ. duo: quia tertia pars de duodecim, ſunt quatuor quorum medietas ſunt duo, pro Alterocha, & reliqua duo pro ſorore ſua adiecta tutor habet decem, in iſta tertia Adelaſiæ, tam propter ius naturæ, quam propter venditionem reſidui habuit ergo Alterocha in tertia Clerx & Adelaſiæ quinque, & ita ſententia retractatur. tutor verò habuit in illis tertijs viginti quique, quia quindecim habuit tertia Clerx, & decem pro tertia Adelaſiæ; quæ omnia ſunt viginti quinque. Item in viginti quatuor, quæ remanebant pro hæreditate R. quælibet ſoror habebat ſuam tertiam debitam iure naturæ, quæ eſt quatuor: modo Alterocha poteſt ſibi computare pro domo, horto, & dote, illa quatuor pro ſua legitima, ſi tantum valuerunt: & tutor pro adiecta tantum recipiet, ſcilicet quatuor. modo remanet hę hereditas R. ſexdecim, ſ. quæ reſtituenda ſunt Alterochæ: tamen tutor extrahet inde quartam per Trebellianum, ſcilicet quatuor: & hoc verum eſt quando nihil eſt in fructibus; quia ſi aliquid eſt in fructibus, tutor extrahet Falcidiam tantum pro rata, fructibus computatis in ea: & reſiduum debitur Alterochæ, & ita remanẽt duodecim pro hæreditate R. extractis legitimis, & quarta per Trebellianũ, & illa duodecim reddenda ſunt alterochę: habuit ergo alterocha duodecim ex hæreditate R. quæ erant viginti quatuor, extractis tertijs matris, & auiæ: & quatuor habuit pro ſua legitima in illis viginti quatuor, ecce xvj. & habuit ex tertij matris & auiæ, V. quæ omnia ſunt xxvj. quæ xxvj. tantum habuit Alterocha: tutor verò habuit ex tertijs Clerę, Adelaſię viginti quinque, & quatuor ex hæreditate R. pro legitima Adiectæ, quatuor per Trebellianum, quæ omnia triginta tria; modo adde viginti unũ, ſunt quinquaginta quatuor, & hęc eſt tota hæreditas R. & ſic eſt plana decretalis iſta. Noquod tutori dato in teſtamento, poteſt teſtator præcipere, ut ſic de reb. ſuis diſponat. Item ſit ſit lis cum pupillo, tutor conuenitur. Item ſententia fertur in perſonam tutoris. Item iudex appellationis poteſt in quibuſdam ſententiam confirmare, & in quibuſdam infirmare. Itẽ a tempore litis conteſtatæ dicitur quis eſſe in mora, ut hic uidetur poſſe colligi. Item pater non poteſt priuare filium quarta legitima, vel etiam in ea grauare.

a Et vxorem nomine Adelaſiam.] matrem puellarũ de quibus ſequitur. Hæreditas Raynutij valuit quinquaginta quatuor cõputatis dote, domo, & horto, in quibus Alterocha fuit inſtituta hæres.

[Glo. ſeq. recitur per tres quæſt. an neceſſe fuerit relinqui filiæ puberi: & an iure inſtitutionis, & an inſtitutus in certa re, &c.]

b Relinquens.] ſi nihil ſibi in teſtamento reliquiſſet, non valuiſſet teſtũ. C. de inoff. teſtam. omnimodo, & l. ſeq. & tam dotem q̃ legatum computabit in legitima. C. eo. tit. qñ. & l. ſi qñ. & l. generaliter, & ſi nõ ſufficeret, agere poſſet ad ſupplementum, ut in l. prædictis. & C. eo. tit l. quoniam nouella. & l. ſi quando. §. generaliter. Et quod dicit, relinquens, intellige quod inſtituit eam hæredem ſibi in illis rebus aliàs nõ valuiſſet teſtamentum iure nouiſſimo: i Auth. vt cum de app. cog. §. aliud quoque, & §. hoc autẽ, coll. 8. & in Auth. de triente, & ſemiſ. §. frequenter, coll. 3. concordant prædictis legib. veterib⁹, ſed ſtãdũ eſt illi Auth. ut cum de appel. cog. tanquam poſteriori. i C. de inoff. teſtam. ſunt illæ duæ authenticæ. 2 Et tales qui in certis reb. inſtituuntur, loco legatarij habentur, nec tenentur creditoribus. C. de hæred. inſti. l. quoties.

ADDITIO. Et ſi nõ ſufficeret, agere poſſet ad ſupplementum, ut in legibus prædictis.

[Glo. ſeq. habet duas partes. prima tractat diſtinctionem inſtitutionum, &c. Secunda pars ponit tria, primũ an remitti poſſit fideicommiſſum: an rogatus alienet: & quid de illo, qui ſe obtulit monaſterio.]

c Si abſque liberis.] ex 3 hoc vĩ, quod hæc ſubſtitutio fuerit cõmendioſa, ſ. quandocũque decederet ſine liberis, ei ſuccederet ſoror cum ſobole. Vñ nota, quod eſt, q̃dam ſubſtitutio vulgaris, quædam pupillaris, quędam exemplaris, quædam compendioſa; & tales ſubſtitutiones dicuntur directæ. Item eſt & fideicommiſſaria. 4

Subſtitutio 5 vulgaris eſt: quæ ab omnibus vulgaribus fit, & ſit ſub hac forma: Inſtituo te hñdẽ & ſi tu ñ eris hæres, ille ſit hæres. Inſt. de vulg. ſubſt. in prin. & expirat adita hñditate. C. de impub. & aliis ſubſt. l. poſt aditã. Pupillaris eſt. q̃ fit talibus verbis: Filius meus mihi hæres eſto, & ſi tu non eris hæres, vel ſi eris hæres, & infra tempus pubertatis deceſſeris, ille ſit hæres. Inſti. de pupil. ſubſt. in prin. Hæc autem expirat adueniente pubertate. Inſt. eo. §. maſculo. & ff. de uulg. ſubſt. in pupillari. Exemplaris, eſt quæ fit ad exemplum pupillaris, quæ fit furioſo in his verbis: ſi filius meus deceſſerit priuſquam peruenerit ad ſanam mẽtem, ille ſit hæres. C. de impub. & aliis ſubſt. l humanitatis. & Inſtit. de pup. ſubſt. §. 1. hæc ſimiliter expirat eo redeunte ad ſanã mentem. Inſti. de pupil. ſubſtit. §. qua ratione.

Compendioſa ſit talib. verbis. Qñcunq; filius meus deceſſerit, ille ſit hęres C. de impu. & aliis ſubſt. præcibus. Fideicommiſſaria dicitur quę fit ſic: Inſtituo te hę redem & rogo te ut hñditatem reſtituas Titio tali die, vel ſub tali conditione, ſ. ſi deceſſeris ſine filijs: & ita ſubſtitutio põt fieri p. ruolo. mando, vel rogo. & hæc ſubſtitutio põt fieri à quocunque, & cuicunque ante pubertatem, & poſt, Inſt. de pupil. ſubſt. §. vlt. ff. de vulg. ſubſt. l. cohęredi. §. cũ filiæ, talis fuit ſubſtitutio iſta, & ſubſtitutio vulgaris expirat, q̃ cito adita eſt hñditas. C. de impub. & aliis ſubſt. poſt aditã pupillaris ſtatim expirat poſt tempus pubertatis, Inſtit de pupil. ſubſt. in prin. & ff. de vulg. ſubſt. in pupillari. hęc fuit fideicõmiſſaria ſubſtitutio, ſiue precaria in caſu huius decretalis Ioan Et hoc incertum conditionis potuit ſoror remittere ſorori, licet ſit contra voluntatem teſtatoris. C. de pact. l. 1. & l. um proponas. & hoc propter remouendum uotum captandæ mortis. C. de tranſactio. de fideicommiſſo, nec poteſt alienare taliter grauatus. C. comm. de leg. l. vlt. §. ſed quia noſtra. & §. ſed in omnibus. & in Authen. ibi poſita, res quę. niſi in caſibus in Auth. ibi poſitis. libertatem tamen præſtare poteſt pre-

Cleram & vxorem nomine Adelaſiam,a in extremis poſitus condidit teſtamẽtum: Alterochæ filiæ puberi vltra dotem quam ei dederat, domũ & quendam hortum in eodem teſtamento relinquẽs,b Adiecta verò impuberi reliquit cætera † bona ſua adijciẽs, vt Alterocha, & ſoboles, quã geſtabat in vtero, eidem impuberi ſuccederent, ſi abſque liberis c moreretur. Mortuo itaque teſtatore, tutores impuberis eam cum omnibus bonis eidẽ relictis a patre, iure Lombardo † cuidã

† cętera, habent vetuſta exemplaria in recentioribus certa, legitur, mẽdoſe vt puto.

† Ita in antiquis. ſed in recentioribus Lõgobardorũ, legitur.

1 De hoc plenius ĩ. eo. tit. c. 1. lib. 6. in gl. nunquid lo. And.

2 Vna incipit, nouiſſima, & habetur C. de inoffi. t. ſta. altera incipit, non licet. & eſt C. de la. præter.

3 Hæc gloſſa depranata eſt in vulgatis codicibꝰ eã iuos reſtituimus ex antiqs exẽplaribꝰ. Idẽ pſtitimus in ceteris.

4 Et hęc eſt indirecta, & alia reciproca vſ breuẽ. loqua. C. de impub. & aliis ſubſti. l. precibus.

5 De ſubſtitutione vulgari, & cæteris ſubſtitutionibus, & cur ita appellẽtur, & qũ, ac quibus verbis fiant, tradit Accurſius in §. qua ratione. verbo ad exẽplũ. Inſt. de pupil. ſubſtitu. & ibi plenitſime Doctores.

tio ſolute.ff.ad Trebell.quidam.§.vlt.nec diceretur motiſ ſine litteris,ſi monaſterio dederit ſe & ſua,ꝛ. de probat.in præſentia.vbi de hoc.Vinc.

ADDITIO Aduerte quod vltra illas ſpecies ſubſtitutionū,eſt vna,q̄ vocatur breuiloquia. quia breuib. verbis fit,& ſub verbo tum breuitate continet multas ſubſtitutiones : Aliq̄n duas vulgares tm̄,vt ſi duobus hæredib. inſtitutis dicat,uos inuicem ſubſtituo: Aliq̄n duas pupillares tm̄ , vt q̄n ſit duob.impuberibus exhæredatis : Aliq̄n duas fideicōmiſſarias tm̄,vt q̄n ſit in codicillis,ut l.Sæuola.ff. ad Trebell.Aliq̄n continet quattuor : duas vulgares, & duas pupillares , vt q̄n fieret duobus impuberibus inſtitutis , & in poteſtate cōſtitutis,ut l.iā hoc iure. & l. Lucius. ff.de vulg.& pup.Aliq̄n continet ſex , ut ſi dico:filios meos impuberes inſtituo : & eos inuicē ſubſtituo ſi decefferint,in pupillari ætat., vel q̄cunque: nam hæc continet duas vulgares , ſi non adeatur hæreditas,& duas pupillares ſi deceſſerint in pupillari ætate , & duas fideicōmiſſarias ſi deceſſerint poſtea. Aliquando cōtinet octo, vt ſi quis hꝫet duos filios impuberes mente captos , & eos inſtitueret uel ſubſtitueret per hæc uerba,ſi deceſſerint in pupillari ætate,vel poſt dementiam , vel aliis quandocunque,inuicem ſubſtituo : nam tunc continet duas uulgares,duas pupillares,duas explares , & duas fideicommiſſarias:& ſic octo, meritò rectè dicitur breuiloquia.appellatur etiam reciproca quaſi repetita. ff. de vulg.& pup l.iam hoc iure. Notandum tamen quod hæc ſubſtitutio non eſt propria ſubſtitutio per ſe , ſed eſt quædam adiectio ſubſtitutionis:nam ſub ſe continet vulgares,pupillares,exemplares, & fideicommiſſarias, vt clare patet per ſupradicta . uerba ſunt Bartoli in l. Lucius.ff de vulgari & pupillari. De materia ſubſtitutionum eſt bona gloſſ.Inſti de pupill.ſubſtit.§. quarta tione.

a Filiū ex eo.]qui deceſſit ea uiua.& ita perinde eſt , ac ſi non fuiſſet,ꝛ.de verb.ſign.nam & ego.cum mortis tpe liberos non haberet,ff.ad Treb ex facto.§. ſi qs aūt ſuſceperit.s nec habuit ex illo nepotem ſuperuiuētē quia tunc idem eſſet,ac ſi haberet filium.C.de cond. inſer.l.1.& C.ad Trebel.l.iubemus,§.ſtatuentes.Vinc.

b Eſt detuncta.]& intelligo,quo ipſa inſtituit maritum:,& tunc ſoror admittitur ex cauta fideicommiſſi.vt ſequitur]. Si verò non inſtituiſſet eū,tunc poterat ſoror totam hæreditatem ab inteſtato.C.de fideicom. ſi ne p ſona & maritus non fuit indignus, alias non tenuiſſet inſtitutio.C.de inoffic.teſtam.fratres.Vinc.

c Poſſedit.] a per hoc notatur,quod Petro viuēte mota fuit quæſtio ei,& lis etiam conteſtata,ut]. ſequitur. d Clauſerit.iſte prius conſtituit cum Alterocha & filio eius ut colligitur,]. ver. ibi,a tempore lis conteſta

te percepti a prædicto Petro & filijs eius.

ADDITIO. Hoc non eſt neceſſarium,quia nihilominus poſſunt conuenire hæredes lite non conteſtata.

e Suſcitata.] 3 non dicit orta,ſed ſuſcitata:quia Petro viuente fuit orta:ſuſcitare eſt ortum aliquid mortuum ſcuiuſcere.

[Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.

f Vel ſubſtitutionis.] ſed vī quod iſtud petere non potuerunt: quia ſubſtitutio euanuit ſtatim poſt tps pubertatis,quia pupillaris videretur fuiſſe ſubſtitutio. Dico qd non, quia ſubſtitutio facta talibus verbis q̄ docunque iſte deceſſerit ſine liberis , ſubſtituo Alterochā: in hoc caſu etiā poſt tps pubertatis tenet ſubſtitutio.q a illud verbū,ſubſtituo,trahitur ad fideicōmiſſariā ſubſtitutionem,ff.ad Trebe.l. Sæuola , ſi autē ſubſtitutio fuiſſet facta talib.verbis, Si Adicta non ſit hæres, Alterocha ſit hæres. Vel ſic,q̄cūq; Adicta filia mea impubes deceſſerit, ei Alterocha ſit hæres:tūc niſi Adicta decederet infra pubertate, Alterocha non ſuccederet ei,niſi teſtator fuiſſet miles.ff.de vulg. ſubſtit. l. Centurio. & l. verbis.& C.de impu. & alijs ſub.l.p̄cibus , quia talis ſubſtitutio non poteſt fieri niſi a milite,vt in l.Centurio.vel dicas, vt dictum eſt in notula ex hōc q̄ hæc fuit fideicommiſſaria ſubſtitutio,ut innuit hæc littera tanquam ex cauta fideicōmiſſi uel ſubſtituti.Io.

g Annalis præſcriptio.]hæc allegatio hodie ceſſat. Inſtit.de vſucap §.1.& C.de anna.excep.l.1.in princ.

[Glo.ſeq.dicit quando locum habet actio de dote. Secundo obijcit,& ſoluit.]

h Vſucapio pro dote.]tunc prodeſt uſucapio pro dote,q̄n res inæſtimata traditur pro dote,& ſequitur inde matrimonium,de iure, & de facto,ſed ſi res æſtimatæ traduntur,& tunc vſucapitur res pro emptore,ff.de vſucap.pro dote l.1.a.& 3.C.eo.tit.l.vnica.Ioannes.Sed quare non proſuit hæc præſcriptio? Reſpondeo,actio quæ cōpetit ex teſtamento pſonalis eſt. C.com.de leg.l.1.& Inſti.de leg.in princ. & actio perſonalis non tollitur niſi ſpatio xxx.annorum.C.de conſt.pecu.l.2.nec curris præſcriptio contra eam,niſi ex quo cœpit competere, inceſſit,ex quo potuit agere ex teſtamento.C.communia de leg.l.1.& Inſti.de leg.in prin. C. de præſcript. xxx. ann.ſicut nouem.& C.de iure dot.in reb.Tanc.

i Longi temporis]longum tempus dicitur ſpatiū]x. vel xx.annorum,C.de præſcript.lon.temp.ſuper longi.

[Glo.ſeq.obijcit,& dupliciter ſoluit.]

K Tam tertia.]ſed quid ad matrem,vel vxorē de bonis Raynutij,cum deſcendentes ſemper excludant matrem in Auth.de hær ab inteſt.veni.in prin.coll.9 ſimiliter & vxor excluditur.C.vnde uir.& vxo.l.unica? Sed dic quod iſtud erat ſecundū conſuetudinē ciuitatis,quę matri & vxori detrt tertiā in bonis mariti,cuam ſi ſi-

liæ

¶ſal. ita r dicta bona cōdam Ranutii,&c.

r Per hūc §. & §. ſeq. dicas idem ſi ſimul deceſſiſſent mater & filius: nec apparet quis prius : præſumit. n. filius ꝑmortuus : & hoc uerū ſi erat impubes: ſecus cum pubes erat , ff. de reb. dub. qui duos , in fine.& l. cū pubere. & l. ſeq.Io. And.

s Hæc gloſſula non eſt Bernardi, nec habet. in antiquis libris.

lios habeat q̃nq; tñ deferetur vxori quarta pars in bonis mariti, ſi ipſa eſt inops. C. vnde vir & vxor. Auth. ꝓterea. Itẽ cũ vir eã ſine cã dimittit. C. de repu. iubemus. §. 1. Io. 1 Verius dicas quòd iſtæ tertiæ non deducuntur ſecundũ ius ciuile, ſed, ſm ius Lombardũ, vt hic dr ī. in litera vbi dr. iure Lombardo. nam cautũ eſt in Lõbardia, a ꝙ ſi maritus moriat anteq̃ vxor, vxor lucratur tertiam partẽ bonorum mariti vnde tã mater q̃ vxor deducet illas tertias ſecũdũ legem Lombardam, & in ciuitate Tuſcana ſeruatur lex illa, & conſuetudo eſt ſecundum illam, vt dicit in prin. gloſſæ.

† Poteſt †Tuſcañ. Tuſculanę.

† C.

† Dictio, videlicet deeſt in plurib⁹ antiquis.

a Scẽm Tuſculanę conſuetudiné.] forte cõ ſuetudo erat quòd de mobilibus non deducerentur. Laurent.

b Vtraquè.] ſic infra eod. Raynaldus. ī. de appe. ſi duobus. & C. ſi appella. l. vlt. Ber.

[Gloſſ. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

c Integraliter deducendas.] petierat .n. Alterocha legitimã in bonis matris & auiæ, in quibus ipſa legitimam habere debebat. Inſti. de exhæred. lib. §. mẽ. in Auth. de hæte. & Fal. §. primum itaquè. & ff. de inoffic. teſta. l. 1. & 2. & l. filius non impeditur. Sed quare reuocatur donatio. Clerę in partes? Dic ꝙ fuit inofficioſa. C. de inoff. do. l. 1. & 2. & C. de inof. teſtam. Auth vndè & ſi parens. Idẽ enim credo quòd vẽditio Adelaſiæ facta fuerit in fraudem & ſimulatè: vñ non debuit obeſſe Alterochiæ quãtum ad legitimam, vt hic dicit. & donatio, & venditio in morte fuit facta. ¶ vnde Alterocha priuari non potuit ſua legitima. ī. de ſepul. de his. vbi de hoc.

d Debita.] ideſt, tertia iure naturæ.

[Gloſſa ſequens diſtinguit, & proſequitur de triplici quarta.]

e Quartam partem per Trebellianum.] nota ergo quòd quartarum, alia eſt debita iure naturali, quæ dicitur bonorum ſubſidium, & hæc debetur filijs tantum; qui ſine cauſa exhæredari nõ poſſunt, C. de inoffi. dona. ſi totas. & C. de inoffi. teſta. parentibus. & Auth. vt cum de appel. cog. §. cauſas. collat. 8. & huic quartæ nullum grauamen poteſt imponi. C. eo. tit. omnimodo. & duabus legibus ſequentibus: & hæc hodie eſt aucta ad trientem & ſemiſſem ſecundum numerum filiorum: & vt ſi ſint quatuor filij, & infra, debent habere tertiam partem: ſi ſunt quinque, vel vltra, debent habere medietatẽ eius, quod eis deferebatur ab inteſtato. ¶ C. eod. Authen. nouiſſima. & in Authen. de trien. & ſemiſ. § hæc nos, collat. 3. & in hac veniunt omnia quę profecta ſunt ab eo cuius fuit hæreditas, & computatur in ipſa. C. de inoffi. teſta. quoniam nouella. & l. ſi quando, §. & generaliter. & C. de collat. l. pen. Item eſt & alia quarta Trebellianica, vt cum aliquis eſt inſtitutus hæres, & rogatus vt alij reſtituat hereditatem, ſi moriatur ſine liberis, vt hic fuit, iſte taliter inſtitutus poteſt retinere quartam partem de tota hæreditate ꝙ Trebellianum; & ſic appellata eſt trebellianica à Trebelliano auctore. de hac habes Inſtit. de fideicõ. hæte. §. ſed quia. & C. ad Trebel. per totum; & hæc detrahit de vniuerſitate hæreditatis, & ī hac imputant legata & donationes. ff. ad l. Falci. ī quarta. Itẽ ẽ & alia quarta, quæ debet iure inſtitutionis, vt cũ aliq̃s ẽ inſtitut⁹ hęres: & illa hæreditas ẽ exhauſta ꝙ legata vel fideicõmiſſa, tũc inſtitut⁹ hęres ꝑt detrahere quartã partẽ & ſingulis legatis ul̃ fideicommiſſis. C. ad le. Falc. ꝙ totũ. infra eo. c. Raynaldus. ad fin. verſi. & ſaluo. in iſta ſcilicet Falcidia, ſola hæreditaria imputantur non donata, vel legata vel fideicõmiſſa, ff. ad l. Falcidiam. Neſennius. & l. id quod & l. q̃ autẽ & l. in quartam.

ADDITIO. Eſt & alia, quæ debetur arrogato in bonis arrogatoris. ff. de adop. ſi arrogator. ¶ ſi vertus.

Tũc Trebellaris cum reddere cũcta rogaris.

†ſufficiunt

Sed defalcaris ſi ꝙ legata grauaris.

O'im quarta fuit ſemis vel tertias; ſed nunc

Quattuor aut infra dant natis iura trientem.
Semiſſem verò dant natis quinquè vel vltra.
Arbitrium ſequitur ſubſtantia cætera patris.

1 Liber ſic dict⁹ vbi ſpecialia iura ſtatuunt ſuper dote ſm Inno. & notat Hoſt. ius Lõbardũ p canonicũ approbatũ. ad idem de ſernõ or. conſuluit. & multæ ipſius ll. ſunt canonizatæ. 18. q. 4. & in alijs locis, qd qualiter accipiẽdũ, ꝓſequit hic. Io. And.

2 Et interdũ neceſſe hẽt relinquere filijs tres partes ſuæ ſubſtantiæ: quarta ſuo arbitrio reſeruata. ſ. cũ filiæ ſũt curiales, vl̃ filiæ nuptæ curiali⁹ i Authen. de triẽ. & ſem. §. ꝓhibem⁹. col. 1. Ioã. And.

3 Dixerunt Lau. & Vin. ſoluat q̃ poterit, &c. Io. And.

[Glo. ſeq. primo ponitur circa imputationẽ fructuũ in quartam, ponit tres caſus diuerſos, ſecundo obijcit, & ſoluit.]

f A tempore litis conteſtatæ.] ex quo à tempore litis conteſtatæ fuit in mora, computantur fructus in quartam, & quicquid ex his habet ſupra quartam, reſtituit, ſimiliter & cũ mora nõ eſt, ſed percipit fructus ex voluntate defuncti, vt q̃ poſt tẽpus rogatus eſt reſtituere hæreditatem, eos computat in quartã: ſed qd ſupra quartã habet, nõ reſtituit. ſi autẽ hæres ꝙcipiat fructus negligẽtia nõ petẽtis fideicõmiſſũ: tũc nõ cõputat in quartam nec reſtituit. hæc probant̃, ff. ad Trebell. l. in fideicõmiſſaria. & l. mulier. §. ſi hęres & l. ita tamẽ. §. hęres. ex aſſe. Sed obijcit ꝓtra decretalem iſtã. nonne hic filia primi gradus rogata erat reſtituere hæreditatem ſorori? Et dicit lex, ꝙ vbi q̃s primi gradus rogatus eſt reſtituere hæreditatẽ filijs ſuis vl̃ fratribus, ſi deceſſerit ſine liberis, dẽt retinere quartã ꝙ imputationẽ fructuum, licet hoc teſtator rogauerit: Sed in ipſis hæreditatis rebus retinebit quartã, & dodrans reſtituit, vt C. ad Trebell. l. iubemus. & hic dicitur ꝙ fructus debent cõputari in quartam. 4 Dicas ꝙ lex illa, iubemus. loquitur de fructibus ante litem conteſtatam perceptis, ꝙ illi non imputatur filijs primi gradus, ſed percepti poſt litem conteſtatam imputantur in quartam: quia poſt litẽ conteſtatam dicitur malæ fidei poſſeſſor, vnde illos tenetur reſtituere. ¶ C. de rei vendi. certum eſt. & ita non contradicit Io.

‖ A prædicto.] per hoc tollitur quod cum ipſo P. litis conteſtatio facta fuit, vt dixi. ī.

a Non potuit.]C.de inoff.testa.qñ in prioribus.
[Glo.seq.reci.per quæstionem,an filius rogatus restituere,detrahat duas quartas. & ar. ꝙ sic. ponit opinionem ꝯtrariam,vltimo ponit opinionem distinguentẽ.]
b Legitimam ipsam.]retinebunt ergo isti duas Falcidias, vnam debitã iure naturæ, & alteram Trebellianicam quartam, s.quam retinet, quilibet extraneus restitutione gratuita.]. c. Raynaldus. Et ꝙ etiã d̃ inter ciuili hoc fieri possit probatur pluribus argumentis. Et primo pater dũ rogat filiũ de restituenda hæreditate, nõ grauat eũ in legitima, vnde fideicommissum in illa legitima nõ tenet ipso iure, quia in ea nullũ grauamen potest imponi filio.C. de inoff.testa.qñ in prioribus. & ideo in alio rogatus vī.& de eo in quo ẽ rogatus debet quartam deducere in auth.de resti. & ea q̃ pa. §. quãobr̃. coll.4. & in auth. de restit.§.nobis igitur. coll.8. Et ẽ arg. ad hoc ex eo qđ dicit lex,ꝙ si legatũ relinqtur alicui vltra in quod capere possit, s & lex Falcidia locũ habeat, primo deducitur Falcidia, ac si totum caperet,postea detrahitur qđ capere ꝙ legẽ non potest,vt illud præter Falcidiam habeat hæres.& si id quod remanet, non excedit summã quã capere põt, totum debetur.ff.ad legẽ Falci.quoties cuidam.& l.qđ autem d̃,& ff.ad Trebel.cum hæres. Item l.gitimã iure naturæ capit vt debitum quodãmodo.i Auth.de hære. & Fal.§.primũ itaq; .& §.si qs aũt nõ,coll.1.& hic supra vbi dicit; iure naturæ debita Alterochæ.& ĩ.c. Raynaldus.vñ de residuo vī ꝙ detrahat quartam,ar.C.ad leg. Fal.l.irritum.& est arg.ad hoc,ff.ad Trebel.l. petijt a filia.& in hac opi.fuit Inn.hic,& G.ĩ.co. Raynaldus. Et ita tenendũ est ſm canonicã æquitatẽ : in qua opinione fuit dñs M.Sed do.Iac. de Bel dicebat ꝙ de iure ciuili filius tñ vna Falcidia dẽt esse cõtentus. hac ratione,quia si eligit habere quartam Trebellianicã, illã habet de bonis patris vt hæres:ipsam ergo tenetur computare in legitimam, quę de iure naturæ debetur:nã in ea cõputat ea quę capit de bonis patris iure hẽditario,& etiã alio modo.C.de inoff. testa. qñ nouella. Rursus si eligit illã legitimam,quæ de iure naturæ debetur, illã debet computare in quarta Trebellianicã:nã si eligit illam habere,quæ iure naturæ sibi debetur,negari nõ potest quin iure institutionis capiat eã,qa in ea fuit institutus sicut in alijs bonis.C.de inoff.testa.cum quęritur & in l.parentibus. & l.ex tribus,Cum igitur constet, ꝙ eã capiat iure institutionis,cõstat ꝙ ꝙ cõsequens eam debet in quartã Trebellianicã imputare, quia in ea imputant ea q̃ iure institutionis capiuntur. ff.ad l. Fal.in quartã.& l.acceptis.& ff.ad Treb. deducta.§. nummis: Nec obstat qđ dī.ꝙ illa legitimã capit vt debitum,qa nihilomin" verũ est, qđ ea capit vt hæres.& in ea tenet institutio, nõ est cũ debitũ a patre,vt ꝙ hoc sit aliqua actio q̃ cõpetat filio ꝯra patrẽ,sed ex natura debitũ dī ita etiã ꝙ pater filiorũ non defraudet, nisi iustã ingratitudinis cãm cõmittat filius:vnde institui põt in ea : & tenet institutio.Cum ergo vna in alio computẽt,manifeste apparet, ꝙ ambabus deductionibus vti non põt.

c Vide de hac materia glo. in l.de quarta. ff.de l.Fal.ꝙ Bar. & an & qñ in illa cõputent fructus ĩ l. Iulianus ꝙ Doc.C.de inof. testã.

d Tuscañ.

e Vt q̃ naturalis est,qui legitimis extãtib" nõ capit nisi unciã C.de nalib.l. 2. Io. And.

Ité dicit lex,ꝙ in testamento patris & filij, vna sola quartæ deductio sufficit. ff. al l.Fal.l.in ratione. §.quod vulgo.& ff.d inof.test.Papinianus. §.si cõditioni. & §.si qs impubes.& ff. ad Trebel.l.mulier.§. si hęre .& l.scribit Celsus tñ si eligit Trebellia. nihilo minus & illa q̃ debetur iure naturæ, habere põt,s.quatenus plus est in ea q̃ in Trebelliani a,& è cõuerso.

3 Hæc ẽ cõis opinio doctorum legũ, sed magis æqua vī opinio canonica. prout hic dī & ĩ.c.Raynaldus. in qua opinione fuit dñs M.& eius sequaces. Alij voluerũt distinguere vtrũ purè & simpliciter filius rogẽ de restituẽda hẽditate : aut sub cõditione, vel in diẽ, vt si purè, tunc vnã Falcidiã tãtũ libere debet:si in diem vī sub ĩditione, vtrã que habebit.Bet.

c Consuetudinẽ.] vt si consueuit deduci in ipsis rebus hæreditarijs,& nõ fructibus,inde deductio fiat.lex tamen vult ꝙ fructus in ea computantur.ff.de inoffi.testa.contra veteranum. §.si conditioni,vt dictum est.ĩ.eo.cap.

d Residui.] excipi tamen debuerunt iura sepulchrorum,& operarũ actiones. 4 ff.ad Treb.quia perinde.§. restituta.& l.si patroni.rñ.1.sed & actiones,quas Adicta hæres quæsiuit personaliter credendo pecuniam hæreditariam,vel pignus accipiendo pro debito,non transeunt ex tota restitutione,niti cedantur.ff.ad Trebellianum si hæres pecuniam.sed actionem habet vt cedantur,vt ibi dicitur.I.

Tua nobis.]Cõis diuisio.Primo consultatio. Secundo responsio.Secunda ibi,Cum igitur.Abbas.

CASVS. Quidam vltima voluntate sua pecuniã & alia bona relinquunt expendenda ad pias causas : & ad hoc faciendum deputant tam religiosos quam clericos sæculares,& etiam laicos executores: isti cum debeant bona prædicta in pios vsus expendere,alijs usibus contra voluntatem testatoris applicare præsumunt: significatum fuit dño Papæ:& cum episcopi locorum debeant prouidere,omnes piæ uoluntates defunctorum debeant adimpleti, etiam si testator illud prohibeat, mãdat Papa episcopo diœcesis,quatenus compellat executores huiusmodi testamentorum, vt bona ipsa fideliter & plenarie in pias causas expendant secundum uoluntatem defuncti.No quòd episcopi possunt compellere executores testamentorum, ut uoluntatem defuncti ad pias causas adimpleant.

c Pijs uoluntatibus]nota,ꝙ relicta ad pias causas. ꝙ dioecesanum epm debent executioni mandari si illi quibus hoc cõmissum fuerat,non adimpleuerint. ĩ.eo.

Ioannes.

Apostolica cõfirmamus.

¶ Gregorius ix. Nomoñ. † episcopo.

¶ *Episcopus compellit fideicommissarios seu executores testamenti ad exequendas pias voluntates defunctorũ, etiam si testator hoc interdixisset.*

CAP. XVII.

TVa † nobis fraternitas intimauit, quod nonnulli tam religiosi,quam clerici sęculares & laici, pecuniam & alia bona,quę per manus eorum ex testamentis decedentium debent in vsus pios expendi, non dubitant alijs vsibus applicare.¶Cum igitur in omnibus pijs volũtatibus c fit per locorũ

† In uetustioribus exẽplaribus ita ꝑpo Nouiomẽ.
Nouidõ.
Nouiomẽ.

† Epi hodie tãquam sedis Apostolicę delegati omniũ piarũ dispositionũ sũt executores. conci. Trid. sessio. 22. de refor. c.8. adde idẽ concilij sessio. 25. in decreto ſ purgatorio,tam unde sumat hoc c.glosa indicat.

3 Põt enim minus esse ſ tertia respectu suæ partis, vt qa diuidit eã cũ fratribus. Ioann.And.

4 hoc intendit, ꝙ filius rogat" restituere,hẽt i" sepulchri hęreditarij & operarum quas debebãt liberi testatori,& decẽdentibus, ẽt post restitutionem. Ioan.And.

5 Multa de his exempla uide in Spe. de instr.edi. §. nunc uero aliqua. alias est sub § cõpẽdiosè 18. co. uersi. & scias ꝙ iter. Io.And.

Ioannes.ff.de pet.hær.hereditas. §.1.& C.de episcop.& cle.nulli.& ẽ.eo.ſi hęres qui ad hunc caſum reſtringitur,in quo etiam caſu duo vel tres teſtes ſufficiunt.ẽ.e. tit.cum eſſes.& c.relatum ut ibi dī. & hoc quod dicit hic ſumptum fuit de authen.de ecc.tit:§.ſi quis autem pro redẽptione.coll. 9.ubi dicit Imperator;in omnibus talibus pijs voluntatib. defunctorũ,volumus ſanctiſſimos epiſcopos prouidere,vt ſm voluntatem defuncti omnia procedant, licet teſtator uel donator prohibuerit.

epiſcopos prouidendum vt ſecũdum defuncti voluntatem [a] vniuerſa pro cedant, licet etiã à teſtatoribus id contingeret interdici:[b] Mãdamus, quatenus executores teſtamentorum huiuſmodi, vt bona ipſa fideliter & plenariè in vſus prædictos expendant † monitione [c] ꝓmiſſa cõpellas.

† Vide l. ſi pupillorum §. ſi prætor. ff.de reb.eo. per Bal.

[Glo.ſeq. pro ultima rationabili volũtate ſeruanda inducit ꝗuru, & pro non rationabili duo ponit exempla dicens vltimam confirmatam per mortem.

a Voluntatem.] quæ omninò ſeruanda eſt.12.q.2.vltima voluntas.& vt ultimum teſtiñ hominis immobile perſeuerat.ĩ.de cele.miſſ cum Marthæ.§.ceterum.& nihil eſt quod magis debeatur hominibus,quam vt ſuprema voluntatis liber ſit ſtylus. C.de fac. ſan. ecc. l. 1.& tanquam lex vltima voluntas ſeruari dẽt.in auth. de nupt.§.diſponat.coll.4.& hoc intellige cum uolũtas eſt rationabilis:nam ſi quis uult filium ſuum exhæredare ſine cauſa, talis uoluntas non eſt ſeruanda.in auth.ut cum de appel.cog.§.aliud quoque. coll. 8. vbi enumerantur cauſę ex quibus filius poteſt exhęredari. Item ſi quis præciperet oſſa ſua proijci in mare: talis uoluntas non eſt ſeruanda ff. de conditi. inſtit. quidam.Sed uoluntatem talem moriens poteſt mutare, qa ambulatoria eſt uoluntas defuncti quouſq;morte cõfirmetur.ff.de adi.leg.l.3.& 4.& in prædicta decre. cũ Marthæ.

b Interdici.] teſtator enim non poteſt prohibere ꝙ eps non exequatur huius uoluntatem,ut in auth.de ecc.tit.§ ▮ quis autem pro redemptione uer. in omnibus col.9.& eſt ratio:quia priuata diſpoſitio teſtatoris non poteſt generalem conſtitutionem legis uel canonis immutare ſupra eo.requiſiſti.& ff.de leg.1. nemo poteſt. ſim.10.q.1.ſic quidem. ſic etiam lex Falcidia contra voluntatem teſtatoris inducitur.C.ad l.Fal.ſi ut allegas.& arg.ff.ad l.Fal.Titia teſtamento.& l. quod de bonis.in fi.& ĩ.tit.proxi.in fi.ubi de hoc.

c Monitione.] quæ ſemper præcedere debet uindictam.12.q.2.indignè.& niſi hoc facerent,deberent perdere omne lucrum quod inde eſſent habituri:& eps illud poſtea exequatur,ut in prædicta auth. de ecc. tit. Ber.

RAynaldus.] Hæc decretalis eſt famoſa,& hẽt materiam,quæ multum depẽdet a legibus.Et diuiditur principaliter in tres partes:In prima ponitur facti narratio.In ſecunda auditoris pronunciatio, In tertia ſententiæ confirmatio. Secunda:ibi, Dilectus. Tertia; ibi,Nos igitur.Prima ſubdiuiditur nam primò ponit teſtamentum Raynaldi: Secundo factum poſt eius mortem emergens: Tertiò ponit quæſtionem ex teſtamento,& ex facto prædicto poſtmodum orta,& partium allegationes:Quartò iudicis diffinitionem:Quintò utriuſq;partis applonem. Secunda:ibi, Porrò.Tertia.ibi,Demum.Quarta,ibi,Præfatus.Quinta:ibi. Alicuius ſnĩa:Secunda principalis ſubdiuidit in quatuor: nam primo corrigit iudicis ſnĩam tantum in uno articulo.Secundo in alio articulo ipſam confirmat.ibi,Cetcrum in eo Tertiò ſupplet quod primus iudex omiſerat:ibi,Verum: Quarto ſuiam quo ad alia confirmat: ibi,eodem.Imola.

d Raynaldus.] ad intelligentiam huius decretalis Raynaldus.pone caſum, quod tota hęreditas Peponis ualuit ſexaginta quatuor, in triginta duobus factum fuit cõpromiſſum inter Raynaldũ & patruos, & latum arbitrium.& in ipſis habebat Raynaldus quartã Trebellianicam, ſcilicet octo,quę ſunt quarta pars detriginta duobus. adhuc remanent uiginti quatuor, in quib. habet tertiam iure naturę debitam ſcilicet alia octo,quę bis octo,faciunt medietatẽ:alia uero medietas pertinebat ad patruum ex teſtamẽto Peponis: deducat ergo medietatẽ ſuã primo patruus, ſcilicet ſexdecim modo remanent alia ſexdecim Raynaldo: Raynaldus iſte condens teſtamentum diuiſit iſta ſexdecim per mediam, & legauit octo auunculis: in alijs octo inſtituit hẽdes patruum & filios.dabuntur ergo octo auunculis pro legato ſuo:quia ſniatũ eſt pro eis: dabit ergo iſtis patruus medietatem,quatuor ſ.quia confeſſus eſt pro medietate ſe poſſidere prædicta, & de iſtis quatuor deducet quartam partem per Falcidiam; unum ſ. habebunt ergo auunculi tres,& patruus unum: aliam vero medietatem legati,ſ.4.dabunt filijs:quia & ipſi inſtituti ſũt hæredes in bonis.R. ſicut & patruus: & non deducent inde Falcidiam:quia Falcidia non deducitur niſi quando hæreditas eſt exhauſta legatis.habebunt ergo auunculi quatuor à filijs,& tres a patruo. & ita ſeptem, & patruus per Falcidiam vnum: & ecce completa ſunt octo, & ita expeditum eſt de iſtis octo quę Raynaldus legauit auunculis.Modò videamus de alijs octo,in quibus inſtituit patruum & filios: de iſtis dentur quatuor filijs ſine aliqua diminutione, alia uerò quatuor debebat habere patruus:quia ſi quis inſtituat patrem & filios hæredes, tantum debet habere pater ſolus, quantum omnes filij. ff. de vſufr. accreſcendi l. ſi quis Titio. ſed quia patruus uenit contra teſtamentum ▮ punitur: & dabuntur illa quatuor auunculis; neque deducet inde Falcidiam; quia Falcidia in pœnis locum non habet; ſic habent auunculi ſeptem ex legato, & quatuor ex pœna; & ita vndecim: & filij habebunt quatuor, ecce quindecim, & patruus vnum quod deduxit per Falcidiam, & ita ſunt ſexdecim: & ſic diuiſa ſunt iſta triginta duo, ſuper quibus fuit compromiſſum. Nunc videamus de alijs triginta duobus; in ijs ſimiliter R. habebat medietatem rõne quartę & tertiæ,& patruus aliam medietatem ex teſtamento Peponis. deducat ergò patruus primo ſuam medietatem, ſcilicet ſexdecim:nunc remanent alia ſexdecim Raynaldo, in quibus inſtituit hæredes patruum & filios; modo iſta ſexdecim debent diuidi per medium inter patruum & filios: ed quia patruus peccauit veniens contra teſtamentum R.(vt iam dictum eſt) punietur, & dabitur pars ſua,octo,auunculis: de quibus octo nihil deducet patruus:quia in pœnam ſoluet illa,vt dictum eſt de alijs quatuor: alia vero octo dabuntur filijs:Habet ergo patruus ſexdecim ex prima computatione ex teſtamento Peponis, & vnum quod extraxit de legato per Falcidiam, & ita decem & ſeptem. & ex ſecunda computatione habuit ſexdecim. & ſic computatis omnibus habet triginta tria: auunculi vero ex prima computatione habent vndecim,& ex ſecunda octo ratione pœnæ, & ita habent decem & nouem. filij vero ex prima computatione habent quatuor, & ex ſecunda habent octo,& ſic habent duodecim: iuncta

¶ Idem.

¶ *Filius rogatus reſtituere hereditatem detrahit tertiam iure naturæ, & quartam Trebellianicam:in quibus poteſt legata relinquere, hęredes inſtituere,& pœnam imponere.*

CAP. XVIII.

RAynaldus [d] † Peponis filius,hæres ab

† De materia & intellectu uide ꝑ alijs hic Coarruuiã. & de intellectu breuiter Ferdinandum Vaſquium lib.2.de ſucce. creatio. §.20. Torniellũ & Marianũ Socinum in rub. ff.de leg. 1.

itaq; duodecim filiorũ, cum decẽ & nouẽ auunculorũ, faciunt triginta vnũ, si ergo ꝓungas triginta vnũ cũ triginta trib. quę hẽt patruus, habebis sexaginta quatuor, sine aliqua fractura vnciæ vel dimidiæ, vel quartæ, vel octauæ: Et intellige q̃ ẽm istã computationẽ auunculi debebant hẽre octo de toto legato, si patruꝰ non venisset contra voluntatẽ Raynaldi: sed qa ꝓtra venit, perdit totã partẽ suam quã debuit in bonis habere. s. duodecim ꝓp pœnam, sed recuperauit, vnum, s. Falcidiã: de alijs, s. quatuor quæ restituit auunculis pro medietate legati eis debiti ex testamento R. & ita perdidit vndecim & ita vndecim accreuerunt auunculis, & ita habent modo decẽ & nouem ꝓp pœnã. No. quod modus ꝓp ꝓditione seruatur.

Item forma compromissi seruanda est: vñ si in plures fit compromissum, tertio absente vl mortuo, cæteri pñt ꝓcedere, si hoc fit dictũ in cõpromisso, vt hic: alias nõ. Itẽ si plurib. relictum fuerit fideicommissum, & vnus solus superstes est, illi dentur qui tpe existẽtis conditionis solus inuenitur. Item verbum, qũq; ponit proprie & improprie, sicut hic est i verbo, legauit. Itẽ testator põt imponere pœnam hæredi, si suæ non pareat voluntati. Item legatum petendum est ab hẽde, non auctoritate propria occupandum. Item ambæ partes pñt à sñia appellare. Item litis contestatio facienda est coram iudice appellationis. Item duæ quartæ possunt deduci, s. debita iure naturæ. & Trebellianica. Item in legitima, quę iure naturæ dẽtur, nullum grauamẽ põt imponi. Item sñia pro parte confirmatur, & pro parte infirmatur. Itẽ lex Falcidia inducitur contra voluntatem testatoris. Item si hæres fecerit inuentarium, vtetur beneficio legis Falcidiæ, alias non potest.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem.]

a Hoc modo. i. hac conditione i si sine liberis masculis moreretur, & ita modus pro conditione seruatur, C. de his quæ sub modo relin. l. 1. Quæ sit differentia inter modum & conditionem, dicetur ff. de cond. app. verũ, & hæc verba hoc modo, potius fuerunt verba illius, qui condidit decretalem.

b Filijs masculis.] nec sufficit ipsum filios masculos habuisse nisi tẽpore mortis superstites fuerint. ẽ. c. Raynutius. super hoc dicitur ẽ. de prob. in præsentia. in gl. q̃ incipit, ingressus. & fuit hæc substituto fideicommissaria. & de hoc dicit vt ẽ. eo Raynutius.

c Cum eis.] scilicet patruis.

d Quibusdam bonis.] isti patrui fortè aliqua possidebant de bonis Peponis ex institutione vel causa legati, vel etiam sine aliqua cã: & ideò dicit ita quod neutra pars haberet licentiam transferendi in aliam personã vel fortè ipse Raynaldus omnia possidebat, quia fortè remanserunt indiuisa inter Peponem & fratres, vñ dicebant se habere ius in bonis illius.

e Ex forma compromissi.] quia dictum fuit in compromisso, vt si omnes interesse non possent, duo arbitrarentur, aliis non possent. sic & cum plures sint iudices. ẽ. de offi. delega. vno delegatorum. vt ibi.

[Gl. seq. ponit dictum: quærit, allegat duas leges & vnam contra, & soluit.]

f Neutra pars.] in forma huius arbitrij non est uis facienda a quia nihilominus transferri pñt bona illa, quia sñiæ arbitri non paretur nisi metu pœnæ. C. de arbi. l. 1. & sic non obstante illo arbitrio, tenuit legatum ut ff. dicitur. Sed illud ꝓtest quari, an pœna sit cõmissa si aliquas de reb. illis legauit auunculis suis, perinde ac si inter viuos alienasset? Et vñ quod pœna cõpromissi committatur, ff. de uerb. oblig. si ita quis promiserit, decem tibi dabo, ꝓ ea lege ar. ff. de leg. 2 peto. ꝓ. vlt. Est tñ contrarium ar. ff. de leg. 3. pater. ꝓ. fundum. vnde dicit Cardinalis, q̃ non obstãte arbitrio tenuit legatũ, nec alia alienatio ꝓp arbitrium potuit impediri, si pœna compromissi committat, vt dictũ est: iudex tñ qui primò tulit sñiam, hoc non putauit, immo credidit q̃ arbitrium impediret legatũ & hæredes, & ideo absoluit, ut sequentia docent.

g Res prædictas.] super quibus fuerat compromissum. de alijs verò arbitri nihil dicere potuissent. ff. de arb. non distinguemus. ꝓ. de officio. & ẽ. de arbi. cum dilectus.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

h Legitimè.] vt etiam q̃ naturales filij dẽnt intelligi ꝓ hoc uerbum, qa & ipsi excludunt substitutum, vt si qs sit rogatus restituere hæreditatem, si sine filijs decesserit et non habet naturalem 3 euanescit substitutio ff. ad Trebel. ex facto ꝓ. si quis rogatus & l. hæredibus. in fin. C. de instit. & substit. generaliter. in fin. ff. de leg. 2. ũ pater. ꝓ. volo. si diuisset si decesserit sine liberis, tunc locum habet quod dꝰ de naturalibus sed ex quo addidit, de legitimis, intelligendum est tantum de natis ex libero matrimonio alias nihil operaretur hæc adiectio, legitimis: sed dẽt operari arg. ff. de leg. 1. si qñ quis uxori.

3 Secus si legatẽ uel emi lem tantum ff. de leg. 2. ita q̃s in fi. de utriusque no. ẽ. qui fil. sint leg. tanta. in gl. fin.

i Medietatem.] scilicet tertiæ & quartæ quam poterat legare, cuius dñium transiuit in legatarios adita hẽditate; sed intendisset legare medietatem omnium rerum suæ partis, quarum medietas ptinebat ad patruum ex testamento Peponis, tunc dñium illarum non transisset in legatarios, cũ res illæ sint patrui, & illud locum hẽt cũ testator rẽ suam legare intendit: sed legatarius põt ageꝛ ẽ hẽdẽ actione ex testamento ad totam rẽ vel ẽstimationem, & non actione in rẽ; sed quantum pertinet ad casum præsentem, non est multum circa hoc curãdum: quia Raynaldus non legauit auunculis ultra illas partes, quas poterat legare, nam tertiam & quartam habebat in bonis patris, quæ faciunt dimidiam totius hẽreditatis: Nam sua pars erat tertia & quarta, & ipse legauit auunculis medietatem suæ partis idest tertiæ, & quartæ, & sic non possunt agere auunculi cõtra hẽdem nisi ad medietatem tertiæ & quartæ: & hoc notare voluit ẽ. ubi dicit; propter quod in reb. prædictis, &c. usq. pronunciauit. Ber.

1 Hoc dicit qa legatum sub mõ statim petiit ꝓ stita cautione de modo adimplẽdo. nõ sic in eo qđ sub cõditione dẽt. ff. de ꝓdi. & demõstrat. qui hẽdi. & l. quibus diebus.

2 Quoad partẽ K. nã vtile quit quo ad aliã q̃ restituenda erat sufficiebat ꝓhibitio lex C. cõia de leg. a. l. fi. & authẽ. ibi signata Io. And.

K De rebus prædictis.] de quibus extitit compromissum, & potest intelligi, quod res illæ diuisæ fuerunt inter R. & patruos. Ber.

[Glo. seq. resi. per quæstiones, quare dixit de uno solo patruo, & dupliciter solut. & quomodo inter patruum & filios hic fiat diuisio.

l Ex patruis.] qui fortè solus supererat, & alij mortui erant uñ fideicommissum soli qui superstes erat, debetur: qui tempore existẽtis conditionis solus inuenitur, ei debet in totum præstari, & filijs præmortuorũ nihil debet, qui sunt mortui ante diem fideicommissi cedentem, licet quã ille, Raynaldus esset mortuus ut

C. de

C.de cad.tollend.l.vnica.§.ſi autem aliquid.& argum. C.de fideicom.ſi in perſona,& ff.de leg.1.cum filioſa milias.in fine,& ff.ad Treb.l.apud. §. verum,& accedit ad hoc quòd totum ei debeatur,ff de cond. & demon ſi quis legata.§.1.& cum ſic legatur patruo & filijs eius, patruus ſolus hẽbit dimidiã,& filij cõiter aliam dimidiam ff.de vſufr. acer.ſi qs Titio.& ſi alij patrui ſupereſſent, bene potuit inſtituere quem voluerit de patruis ratione tertię & quartæ, ſed fideicõmiſſũ debeẽ oĩbus patruis.

[Glo.ſeq.recitetur pro obiec.de §.ante hæredis.

a Legavit.]iſtud verbũ ponitur ꝓpriè & impropriè. ꝓpriè q̃ tũ ad auunculos. q̃b. legauit:improp riè q̃ tũ ad patruũ & eius filios,q̃bus non legauit, ſed eos inſtituit hẽdes. ı vñ ℣.vocat eos hẽdes,ſicff.de of. procon. & lega. l.2. vbi dicit, manumittit tam liberi quã ſerui.ſic 28.diſt. presbyterum. & infra eo.c. verb.executioni mandati,.& auunculi gerunt contra ipſos tanquam contra hæredes petentes legata:aliàs non valuiſſet teſtamentum,quia non inueniretur aliquis inſtitutus.inſt.de leg.§.ante hæredis inſtitutionem,niſi dictum eſſet:ſi non valet iure teſtamenti valeat ſaltem ratione cuiuslibet vltimæ voluntatis. C. de codici.l.vlt.§.de quoque.

†communi, in antiquis.

† Vrbenetaneñ. Vrbeuetañ. Vrbenetañ. Vrbe ventarino.

ſuis & eius filijs legauit: a adijciens, b vt bona in quibus ex teſtamento, vel ab inteſtato dicti hæredes R. poſſent ſuccedere, ſi venirent contra legatum dictis auunculis ſuis debitum, ad ipſos c pro determinatis portionibus, deuenirent. Demum eo dem R.naturæ debitum perſoluente, ac vno ex patruis d hæreditatem adeunte ꝑdictam:cum dicti auunculi, aduerſus eundem patruum ac filios eius, coram iudice communitatis †Vrbenateñ.†mouerunt quæſtionem, petendo e pro rata quæ ipſos contingit, legatum prædictum: & reſtitui eis, ſi contra ipſum illi venirent, h quæcunque i occaſione teſtamenti eiuſdem R.ad ipſos peruenerãt,vel poterant peruenireſſe.præfatus iudex ab illorum impetitione ſuper legato ipſos abſoluens, ad reſtitutionem aliorum bonorũ k ſententialiter cõdemnauit l eoſdem: A cuius ſententia cũ ambę partes m ad noſtram audientiam appellaſſent,petẽte vtraque parte dicti iudicis sẽtentiam infirmari,quatenus contra ſe fuerat promulgata, & quatenus ꝑ

1 Et ℣.dixit, quòd facitte ſtamentum: quòd nõ eſt ſine hæredis inſtitutione: de hoc ℣.eo. cum tibi.id aut quòdeos infra notauit hẽdes, ſufficeret, ẽt ſecundum legem,quãuis in nulla re eos inſtituiſſet : ſed ſolũ legaſſet ℔ d hẽ.inſt.d.1. §.ſi autẽ ſic & in auth. vt cũ de apcog. §. cæterum ſi hæredes,colla. 8. Io.And.

b Adijciens.]hoc bene facere potuit teſtator,quia poteſt pœnam imponere hæredibus ſi non paruerint voluntati ſuę. Simile inſt.de leg.§.pœnæ quoque nomine eſt, §.vlt.& C.de his,quæ cauſa pœnæ.l.vnica.dũ tamen non ſit turpe vel inhoneſtum quod teſtator perceperit, vt ibi dicitur, & ff.de cond.inſt.quidam, & C.de inſtit. vel ſubſt.reprehendenda.

c Ad ipſos.]ſ.auunculos.

d Vno ex patruis.] illo. ſ.qui fuit inſtitutus. vñ plenius diciſſet,patruo adeunte hẽditatem prædictam.

ADDITIO. Et ſi quis patrem & filios inſtituit hẽdes, tñ habeat ſolus quantum & omnes filij. ff. de vſufr. accre.ſi quis Titio.& ſi alij patrui ſupereſſent, hic potuit inſtituere quẽ voluit de patruis rõne tertia & quartæ,ſed fideicommiſſum debetur omnibus patruis.

e Adeunte.]& ſic locum habet legati petitio. nam ſi ex teſtõ non adeatur hæreditas,deficit legatum,niſi ſit ita relictum quòd à venientibus ab inteſtato præſtetur, 2 ff.de teſt.tute.ſi nemo.aliàs eſt,§ ſubl.precedenti.& C.de fideicom.l.eam quam.

f Petendo.]legatum.n.ab hærede petendum eſt,C.de fideic.eam quam,& ſi citra voluntatem hẽdis legatarius occupet legatum, tenetur interdicto quorum legatorũ ipſum reſtituendum hæredi.ff.quorum leg.l.1. in primis tamen poſtquam eſt adita hæreditas, ipſo iure dominium rei legatæ tranſit ad legatarium recta via.ff.de fur. a Titio.ff.de leg.1.tibi homo.§.ſi ſeruus.vnde re legata non dum comprehenſa,datur legatario rei vendicatio ꝓ ipſo legato. C. cõia dele. l.1. ff.de cond. fur.ſed nec legatarius,& ſic agebatur pro legato rei vendicatione.

g Pro rata.]i.pro dimidia.

[Gl.ſeq.q̃r a.negatiue,ponit opi ꝯtrariã,q̃ approbat.]

2 Fallit etiã in multis caſib.not.in l. eam quã. ℣. all.& de hoc in Specu. de inſtitu.edit. §. nunc vero aliqua, vel

h Si contra ipſum venirent.]ſed nihilq̃d potuit iuris formari libellus de iure,peto talẽ rem, & ſi contradixeris mihi,peto,pœnam?vĩ ꝙ non,quia iudicium non dẽt eſſe in pendẽti.ff.de iud.non quèadmodũ dicunt q̃dã contra;& lex illa loquit̃ in his q̃ pendent extrinſecus, non ex hĩs q̃ in ipſo iudicio aguntur a & ꝙ poſſet ſic formari libel⁹ eſt arg.C.locati. conductores, quod ſatis poteſt cõcedi arg.huius,c.& propter lites dirimendas.Ber.

[Hęc gl.& ꝑce.q̃ in cipit,petente:circa actionẽ diſtinguũt inter legatũ & hæicõmiſſũ ſingulare,& de ic.vniuerſitatis.]

i Quæcunq; occaſione.]de hoc agebatur actione ex teſtõ:& nõ rei vendicatione, q̃a iſtuderat quaſi fideicõmiſſum vniuerſitatis,quia qui rogat reſtituere, quicquid ad eum peruenit ad hẽditate rogatus vĩ, ff. ad Treb.l.cog. & l.ꝑcedenti vñ nõ trãſit dñium in fideicommiſſarium, niſi facta reſtõne re & verbo, vel ſaltẽ verbo.ff.eo. reſtituta. & facta reſtitutione tunc dñium tranſit in fideicommiſſarium,ẽt ſi nondũ ſit nactus poſſeſſionem.ff.ad Treb.facta. Hæc eſt dñia inter fideicommiſſum ſingulare & vſe:quia in ſingulari ſine aliqua reſtõne tranſit dñium in fideicõmiſſarium ſicut in legatarium.C.cõia de leg.l.1.& 2.ſecus in fideicommiſſo vniuerſitatis: ibi non tranſit niſi facta reſtitutione. 3 vnde iſta alia non petebantur rei vendicatione:ſed actione ex teſtamento.

[Gl.ſeq.quæri:& tripliciter ſoluit.

K Aliorum bonorum.]ſcilicet,& hoc fecit iudex ꝓp verba teſtõris,qui dixit,ꝙ ſi patruus & filij venirent cõtra legatum,q̃cunq; ad ipſos ex ſucceſſione iſtius poterant peruenire,deuoluerentur ad auunculos.Sed quare nõ dixit ſi fr de reb.legatis,ſicut de alijs ꝙ deuenirent ad ipſos auunculo? Põt rñderi,ꝙ de reb.legatis non dixit:q̃a non putabat iudex,quòd res dẽrẽt poſſent tranſire in alium aliquo mõ:& hoc ꝓp preceptum arbitrorum,vel fortè ideo non dixit de reb.illis quia non putauit iudex quòd teſtõr ſenſerit de reb.illis legatis,dum dixit ꝙ bona in quib.ex teſtõ vel ab inteſtato dicti hẽdes poſſent ſuccedere,deuen rẽt ad auunculos:quaſi iſta gñalia verba nõ pertinerẽt ad res de quib.dixerat ſpãliter.ar.ff.de verb.obl.aoli cẽa.nec viſum fuit iudici, quòd caſdẽ res noluerit illos auunculos hñre cũ alijs reb. arg.ff.de pœ. ſanctio legum,& arg.ff.de leg.3.hĩs meus.§.1.illi etiã vĩ eſſe melior ratio:quia nulla fuiſſet abſolutio de reb. legatis,ſi poſtea condemnatio 4 facta fuiſſet in eisdẽ, & ſic deluſoria videturne alia via fiat quod alia ꝓhibetur,verum eſt,patruus totũ perdere debet,& ſatis colligitur per hanc lĩam aliorum bonorum;& ℣.ver. vrũ in portione,quia quicquid patruus potuit capere ex teſtõ Raynaldi,debuit quidẽ re, nõ obſtãte arbitrio,vt ibi dĩ,& illud totum fuit petitum per auunculos.& ex alia cauſa abſoluit,& ex alia cauſa condemnauit eoſdem.

l Condemnauit eoſdem.]ſcilicet patruum & filios.& in hoc ſcilicet quòd filios condemnauit, & in alio etiã pronunciauit,ideſt iudicem male pronunciaſſe.

m Ambæ partes.]ſic ℣.eo.Rayn.& ℣.de ap.ſi duob.

[Glo.

3 Textus ex ad hoc cum ſuis fallen.ĩ l ſancimus, C.ad Treb.

4 Poterat tamen ex vna cauſa abſolui.& ex alia ſtatim condemnari. ad hoc ℣. de accu. ad petitionem. Ioã. And.

[Glo. seq. obijcie, & soluit.]

a Contestata.] & ita videtur quòd litis contestatio faciẽda sit coram iudice appellationis. Sed contra videtur dicere lex, quòd non debeat fieri contestatio: cũ iam sit facta in prima causa. C. de temp. ad. l. vl. §. illud. & ĩ. de appel. per tuas. Sàtis potest dici, quòd in causa appellationis fiat cõtestatio de nouo. 2. q. 7. c. si autẽ §. si quis in quacunque. nec tũ dicitur propter hoc fieri super principali: quia super alio videtur fieri cõtestatio, q̃ in principali. Primò fuit contestatio facta directe super repetita: in causa verò appellationis super ipsa sententia, q̃ fit iusta, vel iniusta; & super alijs q̃ adduntur, super quib. nulla fuit contestatio in prima cã, tñ altera parte absẽte posset iudex procedere sine litis contestatione, vt dicit lex prædicta. C. de temp. ap. & decre. p tuas. de app. & supra de renun. veniens.

b Nequiuit.] hoc planum est, quia in legitima q̃ iure naturæ dãtur, nullũ grauamen & nulla conditio apponi potest, & pro nõ adiecta habetur si apponatur. C. de inoffi. testamen. quoniam in prioribus, & in auth. de hær & Falc. §. primum itaque, & §. si quis autem non implens, & supra eod. Raynutius.

c Trebellianicam.] & ita duæ quartæ possunt deduci. De hoc dicitur supra eo. Raynutius, vbi idem dicitur.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem, an filius rogatus singulis reb vel vna tantũ, &c. fol. quod in singulis ponit opi. contrariam, quam probat tribus legib. ad quas respondet.]

d Portiones easdem.] imo habuit tres ipsas in totum: nam quamdiu viuus fuit, habuit dominium omnium rum: dicitur autem habuisse portiones easdem in reb. prædictis, i. facultatem deducendi easdem portiones in singulis reb. quia de singulis debet fieri deductio tertiæ & quartæ, licet quidam contrarium dicãt, quòd filius in vna re sola deducere possit tertiam iure naturæ, & quartam Trebellianicam, argu. C. fam. erc. filium, & ff. de le. 1. potest. ff. ad l. Falcidiam, si ex pluribus. Sed verum est, quòd de singulis rebus debet fieri deductio, & illa lex filium, non obstat: quia illud fuit ex voluntate patris & illa lex, potest, non obstat: quia ibi loquitur cum legata erat pars hæreditatis: vnde vnum legatum censetur, vel illud contingit de voluntate legatarij & hæredis, vel ex officio iudicis, vt ibi dicitur. Illa, si ex pluribus potest intelligi quando vni plures res legatæ sunt: tunc si soluat aliquas integraliter in alijs pienam Falcidiã retinere potest per doli exceptionem. Ber.

e Easque.] s. partes, tertiam & quartam. Bernardus.

f Licet ipsas non expresserit.] non legauit tertiam & quartam expresse, dicendo de tertia & quarta, immo dixit de dimidia: vnde recta fuit computatio, tantum facit tertia & quarta, quantum dimidia, & econuerso.

¶ Vide l. etiã vbi datur ratio huius dicti. ff. de mino.

† Idest, filius nĩ: nam Papa singulares Cardinales filios vocat, non fratres, exceptis Ost. Alban. Portuẽ. Sabinẽ. Tusculan. & Præsẽ. episcopis & ita seruat stylus curiæ Romanæ.

¶ Vide l. in ratione. §. qd vul. & ibi Bart. ff. ad l. Fal. & in auth. de hĩc. & Fal. in prin.

¶ alias, vsq; ad tertiã & quartam pars ꝓ præfatas.

se faciebat, executionimã dari: † Dilectus filius † nostet O. sancti Nicolai in carcere Tullian. diacon' Cardinalis lite coram se legitimè contestata, a q̃m idẽ R. habebat in bonis quõdam Peponis patris sui tertiam partem debitam iure naturæ, in qua grauari nequiuit, b nec non quartam Trebellianicam, c q̃ quilibet extraneus restitutione grauatus deducere potuisset, † propter quod in reb. prædictis auunculis legatis, portiones, d easdem habuit R. præfatus, easque e potuit in vltima volũtate legare: ac per hoc legatum tenuit vsque † ad tertiam & quartam: præfatus, licet f ipsas non expresserit in legando: pronunciauit g (non obstante p-

† quòd nõ &c.

missio arbitrio, qd nec † legatũ teneret, non poterat impedire (iudicem ipsũ h in eo quod super hoc dictũ patruũ in totũ absoluit, qui confessus est se ꝓ medietate possidere prædicta, perperam iudicasse: condemnauitque ipsum ad restitutionẽ medietatis tertiæ & quartæ partis ipsius legati i pro rata, k quæ dictos auunculos de ipso contingit: & in residuo l præfati iudicis sententiam confirmauit.

¶ Cæterum in eo, † quod idem iudex dictum patruum & eius filios totaliter in aliis, quæ in secundo articulo m petita fuerant, condemnarat, malè ipsum pronunciasse n decreuit: quia filij eius contra voluntatem testatoris in aliquo: male etiam pronunciauit

habebat dimidiam totius hæreditatis.

g Pronunciauit.] scilicet Cardinalis. Ber.

h Ipsum.] scilicet patruum.

i Legati.] quartæ scilicet Ber.

k Pro rata.] quæ quidẽ vitilis est: nã cum vna res pluribus legatur, quilibet ibi habet virilem: nisi alia mens a appareat testatoris. ff. de legat. 1. si pluribus.

[Gl. seq. declarat quid sit residuum.]

l In residuo præfati iudicis,] de quo residuo absoluerat prior iudex patruũ & filios, nam primꝰ iudex in totũ absoluit patruum in legato, & male, sed quo ad filios bñ. sed Cardinalis cõdemnauit patruum pro parte. scilicet in dimidia ipsius legati tertiæ & quartæ pro rata, in hoc infirmauit sententiam prioris iudicis: in residuo autẽ confirmauit, & hoc totum intellige quãtum ad legata fuerunt, de quibus compromissum fuit. In alia autem parte sententiæ statim sequitur qualiter processit Cardinalis; ibi, cæterum, &c.

† hoc.

a Vt quia appareat euidẽter primo legatario adẽptum: vel q̃ testator voluit q̃ vterque in solidũ reciperet: qa tunc vni res debetur, & alteri æstimatio, electione huius rei data, ei q̃ prius contestatus fuerit litem. & vno electo nõ redit ad alterum. hoc vult hæc lex si pluribus.

1 Tbi filius rogatus restituere, si in fundo, sibi quartam retinuit, si aliquid ĩ. quartam ibi hẽt, restituere cogitur Ioan. And.

m Secundo articulo.] duo fuerunt articuli. Primus in quo petebantur res legatæ. Secundus in quo petebantur omnia, quæ ad patruum & filios poterant peruenire ex testamento Raynaldi, si veniret contra legatum auunculo relictum.

n Male ipsum pronunciasse.] quantum ad personas filiorum malè pronunciauit: quia non venerant contra voluntatem testatoris in aliquo: male etiam pronunciauit

verbi gratia: hæreditas diuiditur in duodecim vncias. Ĩfert. de hær. inst. §. hæreditas, si filius detrahit tertiam iure naturæ, detrahit quatuor vncias, & remanent octo, in quibus videtur, quòd teneat fideicommissum, & de illis detrahitur quarta scilicet duæ vnciæ: & ita tertia & quarta faciunt sex. & sic

ciauit contra patruum, qa cõdemnauit eũ de oĩb. alijs quæ peruenerunt ad eũ ex teſtõ Peponis: quia in his q̃ ſubiacebant reſtitutioni, ipſum non debuit condemnare, ſed de his tñ, quæ contingebant eum ratione tertiæ & quartæ: pro qua parte confirmatur ſnia: pro alia quæ debebat reſtitui ei, in

tem teſtatoris non inueniuntur aliquid commi ſiſſe, cũ nihil de petitis [a] reperti fuerint poſſidere. Verum in portione, quã patruus habebat[b] in bonis illis, [c] ratione quartę & tertiæ prædictorum, † quas R. habuit in bonis[d] eiſdem, † in quibus eius inſtitutio, [e] & legatio, ac adiectio pœnæ tenebat, pro rata coſdem [f] auuncu los contingente de prædicto legato, [g] confirmauit ſententiam iudicis ſu pradicti: Eodem patruo & eius filiis in reliduo [h] abſolutis, & ſaluo [i] nihilominus ei ex iure inſtitutionis beneficio [k] legis Falcidiæ, † in reſtitutione [l] præfati legati, ſi infra tempus legitimum [m] voluntati paruerit teſtatoris: cum † inuentarium [n] fecerit, & cõntra voluntatem teſtatoris [o] lex Falcidia inducatur. ¶ Nos itaque ipſius Cardinalis ſententiam ratam habẽtes, eã auctoritate Apoſtolica confirmamus.

¶ Idem.†

¶ Executor teſtamentarius qui ſuſcepit illud officium, exequi compellitur.

quibus nullam pœnã potuit ponere Raynaldus: & ideo abſoluitur patruus. Item quo ad bona Raynaldi quantum ad filios quos Raynaldus inſtituit; & quia nõ venerant contra voluntatem teſtatoris, & nihil inuẽti ſunt poſſidere de rebus petitis, condemnari non debuerunt: vnde abſoluti fuerunt per Cardinalem.

† Vide l. ex facto. §. fi. ff. de vulg. & pup.

† Cumque legitur in vulgatis, ſed male.

i Saluo nihilomin[s]] ſcilicet patruo.

[Gloſſ. ſeq. cum ſequenti recitetur per quæſtionem an in eo quod de pœna ſoluit detrahit Falcidia.]

K Beneficio legis Falcidiæ.] iſtud eſt ita intelligendũ, patruus id quod ſibi reſtituendum eſt, primo vt æs alienum (vt dixi) leducit de rebus illis, de quibus compromiſſum fuit quæ continebuntur in primo articulo. De reſiduo, quod eſt tertia & quarta, tenetur reſtare legata, & de illis detrahit quartam Trebellianicã per legem Falcidiam. C. ad l. Fal. in imponendis. & l. irritum. & l. quamquam. & ff. ad l. Falcid. quod bonis. §. cum fidei. & C. de bon. auth. iud. poſſ. l. r. deducet autem Falcidiam de rebus legatis. Et fortè intellexit Cardinalis, quòd deducet etiam de alijs; quæ cauſa pœnæ diminuntur eidem, quia illa legata ſunt illis auunculis. Si fieret eis controuerſia de alio relicto. & ideò fortè dicit infra de Falcidia, quæ inducitur contra [voluntatem teſtatoris ſed hoc non eſt verum: quia id quod pœnæ cauſa accreuit, non incidit in legem Falcidiam. ff. ad l. Falci. cum patet, in fi. & l. ſeq. arg. opt. Et quod prouiſſum eſt ad pœnam, non debet trahi ad gratiam. ſupra de trãſact. inter corporalia.

l Reſtitutione.] ideſt prœſtatione.

m Legitimum.] quod dicitur tẽpus anni, hoc temp[s] computandum eſt iuſſu iudicis. Si autem infra illud tẽpus non paruerit, tunc non poteſt vti beneficio Falcidiæ, imo perdit omnia excepto illo quod ſibi debeẽ ex fideicommiſſo in authentica de hæredibus & Falcidia. §. illud quoque coll. 1.

n Inuentarium.] aliter enim beneficio legis Falcidiæ vti non poteſt: vt dicitur in auth. de hæred. & Falcidia. §. ſi verò non fecerit inuentarium.

o Contra voluntatem teſtatoris.] hoc ideo dicit, quia contra voluntatem teſtatoris videtur hic retineri Falcidia de rebus ſpecialiter legatis: quia illas voluit teſtator omnino præſtari illis auunculis, ita quòd nulla contradictio fieret eis: vndè contra eius voluntatem Falcidia retinetur, & tamen retinetur nihilominus, quia contra voluntatem teſtatoris inducitur Falcidia. ff. ad legem Falcidiam, Titia Sed & in aliis rebus, quæ cauſa pœnæ auferuntur, ſi verum eſt, quòd quarta retineatur inducitur contra voluntatem teſtatoris: ſed non videtur quòd quarta retineatur in his, quæ cauſa pœnæ auferuntur, vt dixi ſupra in notula, iſtud eſt, &c. Nã teſtator cauſa pœnæ omnia voluit auunculis prœſtari. inducitur ergo Falcidia contra voluntatem defuncti.

[a] Cum nihil de petitis.] & ita hæc eſt bona ratio: quia hic agebatur rei vendicatione, ſaltem quo ad legatum, vt ſ. dictũ eſt: vnde cum illi nihil poſſiderent, non poterant conueniri rei vẽdicatione. C. de alie. iu. mu. cauſa facta. l. vnica: & ſ. de re iud. examinata. quòd ſic ageretur, patet ex eo quod dicit, q̃ patruus fuit cõfeſſus ſe poſſidere, quia in reali actione quærendũ eſt, an poſſideat quis an non. ff. de rei vẽdicatione qui petitorio & l. officium. & ſi dixerit ſe non poſſidere cum poſſideat. & hoc probetur, trãſfertur poſſeſſio in actorem, quamuis non probet rem ſuam eſſe. ff. eo. l. in rem actio & quia nondum adiuerant hæreditatem, non poterant conueniri. & ante litem conteſtatam hoc debet q̃ri, ne deluſorium ſit iudicium, vt hic patet.

† prędictarũ.

† eiuſdem.

[b] Habebat.] ratione illius inſtitutionis, quam fecit R. de ipſo.

[c] Bonis illis.] ſcilicet in alijs bonis & rebus, exceptis rebus legatis. vel poſſet intelligi de omnibus.

[d] In bonis eiſdem.] in ſingulis enim rebus habuit tertiam & quartam, vt dixi. Ber.

[Gl. ſeq. recitetur per obiect. de l. irritum.]

[e] In quib. eius inſtitutio.] ergo vĩ q̃ in ſola tertia & quarta teneat inſtitutio: quod falſum eſt: imò tenet in omnib. C. ad legem Falcidiam, irritum. r ſe dĩ in eis tenere, quia in eis poteſt inſtitutus patruus grauari: in eo verò q̃ ſubiacet reſtitutioni, grauari non poteſt, imò illud deducitur tanquam æs alienum, reſiduum verò diuiditur inter patruum & filios eius, fideicommiſſum. n. hæreditatis ex teſtamento Peponis ſoli patruo debebat non autem eius filijs. Raynaldus autem inſtituit patruum cui hæreditatem Peponis reſtituere tenebatur, cũ illud quod eſt patruo reſtituendum ex teſtõ Peponis, illud habeat præcipuum, & illud primo deducitur ſicut æs alienum, vt in l. prælicta, irritũ. In quo aũt adiectio pœnæ non tenuit, illud autem quod Raynaldus reſtituere non tenebatur, & in quo grauari non potuit, quòd eſt tertia & quarta, illud diuiditur inter patruum, & filios eius, quos Raynaldus inſtituit ſibi hæredes, arg. C. ad legem Falcidiam quamquam. & in hoc ſolo, ſcilicet tertia & quarta tenuit adiectio pœnæ, vt hic dicit.

r Et iſtud ſatisfacit ꝓtra legiſtas, in his, quę de duab. quartis nõ deducendis, tenẽt vt not. ĩ. c. Raynuti[s] ad fi. ſuper gl. ante pen. lo. And.

[f] Pro rata coſdem.] quaſi dicat. pro qua parte legatum contingit quemlibet de auunculis, pro ea parte quemlibet contingit illud quod pœnæ cã adimitur illi patruo quia patruus noluit parere teſtatori dãdo legatum auũculis, ideo perdere debet illud quod capere poterat ex teſtamento Raynaldi. Vel dic pro rata, id eſt, pro medietate tertiæ vel quartæ patris bonorum Raynaldi, in quibus fuit inſtitutus, quam medietatem amittit patruus quia contradixit legato, vt hic dicitur & iſtam medietatem reſtituit patruus tanquam legatum.

s In aliquot antiquis itaq̃ amittit patrus nomine pęnę, ideſt duo lecia vnica.

[g] Legato.] quod a amittit patruus nomine pœnæ,

¶ Si pater filium quē rogauit testiſicare certa re. per Falcidiā iuſſit eſſe contentū: filius ſtare non tenetur Ioan. And.

De hac materia vide q̄ ſanciuit concilium Triſeſan. de refor. cap. 8. & ſeſſ. 25. in decreto d purgatorio. adde Spec. tit. de inſtrum. edit. §. nunc vero aliqua.

† al. ita: per diœceſanum ep̄m, &c.

† adimplere

† In vulgatis ita: p̄ſcriptis.

† ſeu anniuerſario.

† In antiqs ita: ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo, ſiue aliis, &c. nā dictio, die, nuſquam apparet.

a Cōcor. tex. in auth. ſed cū teſtator. & ibi Cyn. C. ad le. Falcidiam.

b De hoc articulo vide q̄d hic ſentiant Hoſtiē. & alii doctores, eſt enim ſatis ambiguus.

C. ad legem Falcidiam. ſi vt allegas 1 & l. pen. & ff. eo. tit. quod de bonis. §. vlti. Hodie verò Falcidia non poteſt induci contra voluntatem teſtatoris expreſſam a ſi teſtator certus de quantitate patrimonij ſui, hoc prohibeat. in authē. de hære. & Falcidia. ſi verò expreſſim. ſed contra tacitā bene inducitur, vt bene dicunt leges prædictæ, ſi vt allegas & ſequentes. Ber.

IOannes.] Diuiditur, quia primo ponitur quæſtio. Secundo ſolutio: ibi, Poſt. Abb. Siculus.

CASVS. O. clericus sāctę Crucis legauit de bonis ſuis in vltima volūtate venerabilibus & pijs locis, & hanc voluntatem ſuam exequendi cōmiſit Ioanni clerico & P. laico. & mandauit eidem, vt creditoribus ſatisfacerent: dicit Papa, q̄ poſt mādatum ſuſceptum, p diœceſanum epiſcopum cōpelli debent explere voluntatem defuncti ſi fuerint negligentes. No. q̄ voluntates defunctorū ad pias cauſas p diœceſanum epiſcopum mandari debent executioni.

a Pijs locis. in quibus ſufficit minus legitima voluntas. 3. ſupra eo. cum eſſet. & cap. relatum.

b De bonis ſui.] propriis. ſ. quia de reb⁹ eccleſiæ nihil poſſet legare. ſupra eo. quia nos.

c Mandatum ſuſceptum.] mandatū ſuſcipere nemo cogit, ſuſceptum verò neceſſe eſt adimplere. ff. commodati, in commodato, §. ſicut. ff. mandati. ſi quis alicui. §. qui mandatum. C. de p. curatoribus. inuitus. ff. de arbi. l. 3. §. 1. Ber.

d Per diœceſanum.] ſic intelligitur ſup. eod. ſi hæres. cap. tua nobis. vbi de hoc. Ber.

DE his.] primo ponit dictum in quo interſerit exceptionem: ibi, Dummodo. Abbas Sic.

CASVS. De his q̄ legantur in ornamentis eccleſię vel ad cultum diuinum, vel pro anniuerſatio, vel aliis pijs locis, canonica portio deduci non debet. dummodo iſta legata non fiant in fraudem vt epiſcopus vel parochialis eccleſia portione debita defraudetur. Nota, q̄ epiſcopus vel parochialis eccleſia non debet habere portionem de his quæ legantur in ornamentis eccleſiæ, vel ad cultum diuinum.

e Canonicā portio.] portio iſta diuerſimode deducit ſecundum varias conſuetudines locorum. infra de ſepul. certificari. & ſup. eo. requiſiſti quandoque eſt tertia, & quandoque media, infra de ſepul. c. 1. & 2. & 10. q. 1. de his. & c. antiquos. & c. decernimus. & quandoque quarta. infra de ſepul. cum ſuper.

f In fraudem.] iunc non prodeſſet. ſup. eo. officij.

CAP. XIX.

IOannes† clericus, & P. laicus, executores vltimæ voluntatis O. clerici ſanctæ Crucis, qui venerabilibus & pijs locis, [a] de bonis ſuis [b] in vltima voluntate legauit: mandans inſuper ſatisfieri creditoribus per eoſdem; Poſt mādatum ſuſceptum, [c] per† diœceſanum [d] cogi debent, teſtatoris explere† vltimam voluntatem.

¶ Idem.

¶ Ponit quædam legata, in quibus non ſoluitur canonica portio, niſi fiat in fraudem.

CAP. XX.

DE his, quæ in ornamentis, vel pro eis,† ſeu fabrica, luminaribus anniuerſario, †ſeptimo,† vigeſimo, trigeſimo die, ſiue aliis, ad perpetuum cultum diuinū legantur eccleſijs, vel reliquis piis locis, canonica [e] portio, (dummodò in fraudem [f] non fiat, vt ea epiſcopus ſeu parochialis eccleſia debeat defraudari) deduci [g] non debet.

TITVLVS XXVII.

De ſucceſſionibus ab inteſtato.

¶ Ex concilio apud Alteū. † habito.

¶ Clericus bona propria dare poteſt cui vult: ſed ſi decedat inteſtatus, & non habet conſanguineos, ſuccedit eccleſia. h. d. iuncta gloſſa.

CAP. I.

SEd hoc ibidem inuentum eſt epiſcopis, presbyteris, & clericis, vt † ſi per hereditatem, vel alio modo intuitu perſonæ, [h] aliquid acquiſierint, donare eis liceat cui voluerint dum viuunt. ¶ Si autem ante obierint, quàm hoc fecerint, †altari [i] cui ſeruiunt omnia perpetuò ſanctificentur, & in ius eius tradantur.

[Gloſ. ſeq. reddit rationem, & dat ſimile, & cauſam addit.]

g Deduci.] hoc dictum eſt propter reuerentiam diuini cultus multa enim propter religionem admitti ſolent; nam ſumma eſt ratio quæ pro religione facit. ff. de religio. & ſumpti funer. ſunt perſonæ. in fi. vnde i caſu iſto minus legitima voluntas ſufficit. ſ. eo. cum eſſes. & c. relatū ſic in his quę adpias cauſas relinquuntur, ceſſat Falcidia. C. ad l. Fal. auth. ſimiliter & in auth. de ec. tit. §. ſin autē. col. 9. vnde ſumptū eſt auth. prędictum, ſimiliter & ſic ceſſat Falcidia in teſtamento militis priuilegio militari. C. de teſta. mil. in teſtamento. C. ad l. Fal. in teſtamento. Itē ceſſat deductio iſtius partis in equis & armis ſamore terræ ſanctæ. ſ. d. ſ. pul. in noſtra. Et hoc idē quod hic dicitur, habes ſupra de verb. ſign. ex parte.

DE SVCCESſionibus ab inteſtato 4.

¶ Supra viſum eſt de ſucceſſionibus ex teſtamento: verum q̄a ſæpe homines decedunt ab inteſtato, & dubitari potuiſſet de ſucceſſione, iō poſt rubricam præcedentem ſubijcitur iſta. Et ſcias, q̄d inteſtatus dicitur qui nullū vel non iure fecit teſtamentum. l. fin. C. fa. ercis. § Abbas.

De hac materia tractatur 12. q. 3. c. 2. & q. 5. cap. vlt.

SEd hoc.] Duę ſunt partes. Secunda: ibi, Si autem. Abbas.

CASVS. Omnes clerici gēaliter de his q̄ habent per hæreditatem, vel alio modo intuitu perſonæ acquiſierint: dum viuunt, p̄ſit in de facere quicquid eis placet: ſi verò ante moriantur quam de his diſpoſuerint, & conſanguineos non habēt, in ius eccleſiæ debet tradi. Nota, quòd clericus poteſt teſtari ad libitum ſuum de omnibus acquiſitis intuitu perſonæ ſuæ, puta artificio, hæreditario iure, donatione amicorum, & huiuſmodi.

h Intuitu perſonæ.] ſic ſup. tit. prox. quia nos.

i Sanctificentur.] i. tanquam ſancta deputentur. ſup. de rerum permutatione. mancipia. 12. q. 2. de laicis & q. 3. quicunque. Ala.

[Glo. ſeq. recitatur per obiectionem.]

k Tradantur.] intelligē hoc cum non habent conſanguineos qui eis ab inteſtato ſuccedant: illi enim admitterentur, & non eccleſia. 12. quæſt. vlt. & cap vlt. & q. 3. quicunque. & in authen. de eccle. titul. §. ſi quis epiſcopus. col. 3.

† Alteū. Altenē. Altenum, ſed Burchardus lib. 1. decreti c. 227. ita: Ex concilio apud Althęim habito, c. 37. cui interfuit rex Conradus.] Adde c. 1. eo. tit. in 1. cōp.

4 Quot modis dicatur q̄s inteſtatus decedere tradit textus, & ibi doc. in §. 1. Inſtitu. de hæred. q̄ ab inteſ. defer.

5 Dictio, vt, deeſt in omnibus manuſcriptis.

† perfecerit.

† Scias etiā quòd materiam ſucceſſionum quo ad deſcendentes & collaterales plene tradit Hoſtiē. in ſum. eo. tit. §. fi. & Spec. eo tit. per tot. Ioā. And.

San-

S Ancto.] Si ꝓsbyter ītestatus decedat de patrimonio ſuo fiunt quatuor portiones, prout hic hī. Et non tenet hoc hodie ſm gloſ. & ſic vult ꝙ hodie iſtud cap. ſit correctum. ſed huic lecturæ obſtat qđ hī ī. in proœmio, reſecatis ſuperfluis. Primo ponit exceſſus relatio. Secūdo eius ꝓhibitio: ibi, Interdicimus. Tertio peculij diuiſio: ibi, Peculiū. Quarto pœnæ inflictio: ibi, Et ſi quis. Abbas Sic.

¶ Ex concilio Tribur. †

¶ Si olim ſeruus presbyter factus inteſtatus decedat, eius bona diuidantur ſecundum formam hic contentam. h.d. ſecundum intellectum ſingularem, qui hodie etiam tenet.

CASVS. Laici qui dā habebant ſeruos: manumiſerunt illos, & ordinati ſunt in ꝓsbyteros: qñ ꝓsbyteri iſti moriebātur, to tā ſubſtātiam illorū laici ſibi vendicabāt, tanquā de ꝓprijs ſeruis: iſta relata ſunt ī ꝯcilio. vndè ſtatuit cōciliū, ꝙ iſta de cætero nō fiāt, ſed ſicut liberi facti ſunt ad ſuſcipiēdum gradū & diuinū officiū, ita nihil ab eis exigatur ꝓter diuinū officiū: ſed peculiū illorū diuidatur in quatuor partes, quarū vna aſſignetur epō, altera eccl'æ cui ſeruierūt, tertia pauperib. quarta ꝓſanguin eis. quos niſi habuerīt, eps eā in vſum eccleſiæ conuertat. Nota ꝙ laici nihil dēnt occupare de rebus clerici morientis. Itē patron⁹ in liberto poteſt retinere operas ſpirituales. Itē ſubſtantia clerici moriētis, diuidi debet i quatuor partes, vna epō, alia eccleſiæ, tertia pauperibus quarta parentib. idoneis danda. Item parentib. non idoneis nihil poteſt teſtari clericus moriens. vt puta hęreticis, vt ī. de hæret. vergentis.

[Glo. ſeq. diſtinguit, aut prælatus teſtatur, aut non. Secundo caſu, aut res eius ſunt diſtinctæ, aut permiſtæ: & hoc caſu aut dubitatur an habuerit proprium, aut certum eſt habuiſſe ſignat contrarium, & ſoluit.]

a Morientium.] Cum decedit prælatus 1 de omnibus tam ante promotionem quàm poſt acquiſitis in tuitu perſonæ, liberam habet poteſtatem teſtandi. ī. c. proxi. & ī. de teſtamen. tua nobis. & 12. q. 3. quicunq; & q. 5. ſixum. in auth. de ec. tit. coll. 9. §. interdicimus. Si verò decedat inteſtatus, ſi ſunt diſtinctæ res, eius conſanguinei ſuccedunt ſibi 12. q. 1. ſint manifeſtè. Si verò res ꝓlati ſunt permiſtę cū rebus eccleſiæ, tunc diſtigue, aut dubitatur an habuit ꝓprium, aut certum eſt ꝙ habuit ſi dubitetur, ſemper pro eccleſia eſt præſumēdum, & totū vendicabit eccleſia, arg. 12. q. 3. quicunque. ff. de reb. dub. ciuilibus. 2 ſic in vxore ff. de don. inter vi. & vxo. Quintus Mutius. & C. eo. ti. ēt. Si verò certū eſt, ꝙ aliquid habuit, ſed neſcitur quantum, obtinet huius capituli diſtinctio: nec immerito, quia nullus hī nobis ꝓximior eſt, q̄ qui nos Deo ſociauit. ī. de pœnis, ꝓsbyteri, licet ꝯdicere videat 12. q. 4. c. 1, vbi dī, ꝙ ſit dubium, ꝙ ęqua debeat fieri diſtributio inter eccleſiam & hæredes ſacerdotis: Sed dic ꝙ in alio caſu loquitur hoc capitulū q̄ illud. hoc capitulū intelligī de illis ꝓsbyteris, qui ex ſeruis facti ſunt ꝓsbyteri, qđ vī verius vt dicit Laur. ȝ Non credo ꝙ hodie haberet locū talis diuiſio, imò credo ꝙ ſi aliquid haberet in tuitu perſonæ, ꝙ cōſanguinei ei ſuccedūt ab inteſtato. Si cōſanguineos nō hē ret, tunc eccleſia ei ſuccederet. 12. q. vl. c. vlt. ī. cap. prox.

b Præter diuinū.] argu. quòd patronus pōt tenere opas ſpūa lis ī liberto, qué ma numittit ad clericatum. arg. ī. de ſer. nō ordi. nullus. 54. diſt. frequens. Alanus.

c Nō ſint idonei.] puta hæretici. 24 q. 2. ſanè profertur. ī. de hære. ſi quis epiſcopus.

C Vm dilec⁹.] Rector eccleſiæ dī inteſtatus, ſi nullū fecit teſtamētū, vel fecit, ſed furioſus, & ſi ſuccedit eccleſia, ſi nō habet conſanguineos: ſecus autē ſi apparet illū fuiſſe monachū, vel ſana mente teſtatum, ſic ſummat Io. And. & cōiter doctores ſequentes, ſed hæc ſummatio de nihilo prouidet, nec continet in ſe aliquam difficultatem. Diuiditur in quatuor partes. In prima parte ponit factum deciſum. In ſecunda motiuū Papæ ad ſuam. In tertia allegatio eps diffinitis. In quarta diffinitiuę commiſſic: Secunda ibi, Sufficienter. Tertia ibi, Quia verò. Quarta ibi, Nos cauſam. Abbas.

CASVS. Archipresbyter de Alerio, ſe & ſua obtulit monaſterio de Bruſia: tandem dum ageret in extremis voluntatem vltimā exprimēdo aſſeruit ſe & ſua monaſterio contuliſſe: & ſic decceſſit. Eps Heduēn. diœceſanus eius, occupauit quædam bona quondā ipſius archiꝓsbyteri, & ēt q̄dam bona monaſterij: vndè ſuper bonis cauſa commiſſa fuit iudicibus; coram quibus petebat Abbas de Bruſia, monaſterio ſuo reſtitui quicquid eps de bonis archipresbyteri, aut etiam monaſterij occupauerat: & è conuerſo petebat eps ſibi reſtitui nomine parochialis eccleſiæ, cuius ille fuerat archiꝓsbyter, quicquid de bonis dicti archipresbyteri monaſterium detinebat: ad probandam intentionē ſuam abbas teſtes Induxit: Tandem cauſa delata eſt ad Papam: ipſe verò examinato negotio diligenter, intellexit eſſe probatum, ꝙ archipresbyter dum ageret in extremis, voluntatem vltimam exprimendo, aſſeruit ſe & ſua monaſterio contuliſſe, & cum requiſitus fuiſſet vt cōderet teſtm, reſpōdit ſe non poſſe teſtari: ꝙa ſe & ſua dederat monaſterio: & vnus de teſtibus dixit ſe vidiſſe qñ ſe & ſua obtulit monaſterio, & teſtes alij dicebant ſe audiuiſſe ipſum archi-

CAP. II.

S Ancto † cōcilio allatum eſt, ꝙ quidam laici improbè agunt contra presbyteros ſuos, ita vt de morientiū [a] presbyterorum ſubſtantia, partes ſibi vendicent, ſicut de proprijs ſeruis. Interdicimus itaq; nē hoc vlterius fiat: ſed ſicuti liberi facti ſunt ad ſuſcipiendum gradū, & agēdum officium diuinum, ita nil ab eis pręter diuinū [b] officium exigatur. ¶ Peculium verò ipōrū diuidat in quatuor partes, quarum vna epiſcopo, altera † eccleſiæ, tertia pauperib. quarta parentibus aſſignetur: & ſi non ſint † idonei [c] parentes, epiſcopus eam recipiat, & in vſum eccleſię diligēter diſtribuat. Et ſi quis contra hoc pręſum pſerit, anathematizetur.

¶ Innocentius tertius Murnēn. † epiſcopo.

¶ Attingendo duos notabiles & ſingulares intellectus huius capit. ſummatur, ſecundum quemlibet intellectum, Et primò ſic, valet teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciatiua, etiam propter aliud prolata, quamquam ſucceſſio ſeu teſtatio veniat ad excluſionem alterius eccleſia. Vel aliter ſecundum alium intellectum, & ſic. Per vnum teſtem de veritate, & per confeſſionem etiam incidenter factam, probatur oblatio, etiā quo ad effectum conſequendi bona oblata.

CAP. III.

C Vm † dilectus filius Abbas de Bruſia, ꝓ cauſa, quā aduerſus epiſcopum Heduen. habebat, diutius expectaſſet,

† Burchardus li. 2. decreti ca. 206. Ino' par. 5. c. 281. & c. 2. e. tit. in 1. cōpi.

† al. ita: altera vero eccleſiæ.

† ſunt.

1 De materia huius gloſſæ, vide plene ꝙ Conarrauiā in ca. 1. ī. de teſta. adde B. Thomam & Caietanū 3. 2. q. 185. art. 6. & ȝ.

2 Vide ī. eo. requiſiti. ſi per gloſ. hic videt, Io. A-

ȝ Goff. & Hoſt. Pet. & Abbas. quī hoc ꝓbant ꝙ ver. ſ. presbyteros ſuos. ſ. olim. ſed melius probat ver. ſicut liberi facti ſunt &c. & ver. peculiū, ſ. reſpū prioris ſtatus Io. And.

† Luneñ. Niuernēñ.

†Cap. vnicū eod. tit. in ȝ. compilatio. Et quatenus in textu tangit de ꝓbando aliquē nō eſſe tanę mōtis, vide plene ꝙ Frāciſcū Herci Ianum tra. de proba. negatiuæ i 2. mō.

archipresbyterũ in præsentia abbbatis cõfitẽtem qd p̃ dictũ est:adiuuantes plurimũ assertionem abbatis, nõ tanꝝ probarent sufficienter, sed tãquam uehemẽter ad miniculũ p̃stabant: sed qa ex aduerso pars ep̃i asserebat, ꝙ dictus archip̃sbyter i extremis agens alienatus erat à mẽte, vnde nõ valuit quod dicebat, Papa causam ipsam cõmisit sub hac forma, ꝙ nisi ep̃s p̃bauerit archipresbyterũ nõ fuisse sanæ mẽtis, cum vltimam voluntatẽ expressit, imponatur ei silentium sup̃ impetitione monasterij, & cõpellat restituere monasterio qcqd occupauit & bonis illius archip̃sbyteri, aut etiã monasterij: Si verò p̃bauerit illum alienata mente dixisse p̃dicta, condemnetur monasteriũ ad faciendam ep̃o restitutionẽ nomine parochialis ecclesiæ, ominũ bonorũ quæ fuerunt ipsius archipresbyteri cũ ipse archipresbyter ab intestato decesserit, nec habuit p̃sanguineos, & ipsi monasterio silentiũ imponat. Not. ꝙ vnus testis cũ alijs adminiculis vehemẽtius fauore teli. ionis sufficit ad fidẽ faciendam. Itẽ furiosus nõ potest facere testamẽtum: ideſt, q est mente captus. Item publicatis attestationibus p̃t testes induci sup nouo articulo pendente ex priori. Item quis p̃t probare negatiuam, si includit in se affirmatiuam. Item ep̃s potest agere pro ecclesia sibi subiecta.

† contestari

† dictum

Abbas proposuit antedictus, quod archipresbyter de Alerio ad participationẽ [a] orationũ monasterio de Brusia, obtulit se & sua: [b] & infra. ¶ Sufficienter intelleximus esse probatũ, quòd dictus archipresbyter agens in extremis, velut vltimã [c] exprimẽs voluntatem, asseruit se & sua monasterio [d] contulisse. vndè cũ requisitus esset vt cõderet testamẽtum, respõdit se non posse testari: † quia se & sua cõtulerat [e] monasterio supradicto: & licèt vn⁹ testis [f] sol⁹ dixerit se vidisse, quãdo se & sua obtulit monasterio: quia tamen alij testes dixerũt se audiuisse ipsum in abbatis p̃sentia quod p̃dictum † est confitentẽ, [g] non tanquam sufficienter probantes, [h] sed tanquàm vehemẽter adminiculãtes assertionẽ abbatis, plurimum adiuuabãt. Quia verò pars ep̃i asserebat se velle probare, ꝙ dictus archipresbyter in extremis laborãs, tanquàm phreneticus alienatus † erat mente, vnde non valuit quod expressit. ¶ Nos causam illam † tibi sub hac forma duximus committẽdam: quod nisi præfatus ep̃s legitimè probauerit sępedictum archipresbyterum, suæ mentis compotem [i] non fuisse, cum vltimam [k] voluntatem expressit, super impetitione monasterij perpetuũ ei silentium imponatur: & compellatur restituere monasterio q̃cunque de bonis ipsius archipresbyteri, vel etiam monasterij occupauit. Si verò legitimè probauerit, archipresbyterũ, q̃ super vltima volũtate præmissa sunt, alienata mente dixisse: ad faciendam ei

a Participationem.]propter hoc non fuit monachus, nec etiã stetit in habitu monachali, vt apparet ex antiqua. 1 cum hoc non sufficiat ad monachatum.

1 Hæc antiquã hẽs i loco citato initio huius capitis.

b Se & sua.]& postmodũ in extremis agens confitebatur publicè, quòd non poterat facere testamentum, quia se & sua contulerat monasterio, & hoc vltimum probauit Abbas per testes, primum articulum non probauit nisi per vnicum testem: quod non sufficit. Bern.

c Vltimam.] quasi dicat: si hæc verba non expresse hoc dicant, tamen tacitè vim obtinent vltimæ voluntatis. Ber.

d Monasterio.]per hanc probationem obtinebit Abbas, si ep̃s nõ probauerit archipresbyterũ verba ista alienata mente dixisse. nec intelligas, ꝙ ex his verbis probetur dictum archipresbyterum fuisse oblatum dicto monasterio cum suis reb. siue monachum fuisse: sed probatur ꝙ voluit sua bona ad monasterium pueniss: & quælibet verba, ꝙ quæ declaratur intentio testantis, sufficere videntur. ff. de fun. in. & instr. l. cum de lanionis. §. asinam. ad fi. & ff. de sup. lega. l. Labeo. ad fi. nemo enim æstimandus est dixisse quod non mente cogitauerit. Ber.

e Contulerat monasterio.] vnde ex tunc cessat eius iudicium. 19. q. vlt. cap. si qua.

f Vnus testis.] vnus testis solus non sufficit ad prõbationẽ. ī. de test. licet vniuersis. 4. q. 3. si testes. § iusiurandi. Tamen si aliæ præsumptiones adsint, sufficit, vt hic dr, & ī. de testib. præterea. & ī. de præsum. litteris. & c. 3. Sed non videnť sufficere huiusmodi adminicula ad probandum intentionem abbatis. scilicet ꝙ dictus archip̃sbyter monasterio obtulit se & sua, 2 cum litera dicat, non tanquam sufficienter p̃bantes, sed adminiculantes, &c. vnde non debuit admitti ep̃s ad p̃probãdũ, ꝙ archipresbyter fuisse mẽte alienatus, qñ in extremis agẽs dicebat, ꝙ non poterat facere testamentũ. Vel dic ꝙ ista adminicula sufficiũt cũ vnico teste, & ideo audiri debet ep̃s ad p̃bãdũ ꝙ iste archipresbyter erat furiosus, cũ uerba illa expressit: quo probato solus testis remanet, & sic obtinebit ep̃s: alias succumberet: quia ſ obtulit se p̃batur p̃dicta, mos erigẽdus fuit. ff. de proba. circa eum. Ber.

2 Verũ est ꝙ ista verba nõ sufficiebant ad probandũ monachatũ, sed ad probãdũ vltimã voluntatem bene, vt dictum est in 4. glo. 1o. A.

† al. ita. alienatus erat à mente.

† ipsum

g Cõfitentem.]vel ꝙ talis cõfessio debet sufficere ad hoc vt testatus decessisse dicat, licet nullum aliud testiñ appareret. ff. de donationibus, ex hac scriptura. vbi omninò stat verbis testantis. Quare ergo requirit hic alia p̃batio? Rñdeo ꝙ lex illa loquit in eo casu, qñ per talia verba aliquis exprimit vltimam voluntatem, alias talibus verbis non est credendum, nisi hoc iuratũ set in testamento. C. de prob. auth. quod obtinet. 3 & tunc heredes necesse habent stare illi voluntati. C. de fideicom. auth. hoc amplius. Vinc. Scriptura illius legis solẽniter facta fuit dũ viuebat testator, qui fecit testamentum, sed ille archipresbyter dũ videbat nullam fecit scripturã de verbis illis, ideo post mortem illa concessio dẽt p̃bari per testes, prout abbas dicebat in sua petitione, ad hoc vt sufficeret vnus testis, & tñ per ic sufficerẽt. Ber.

3 Hic autem nõ loquitur in donatione vel legato: sed in debito quo qs in testõ se cõfitetur obligatũ: in quo maius fit p̃ iudicio hæredi. quia non deducit Falcidiã, sed in primo deducit: & ꝺ hoc & an confessio p̃iudicet filio nec ad legitimam f Spe. de confes. §. nõc videndũ versi. nunc sequitẽ videre. Io. A.

h Probantes.]s. quod obtulit se & sua. Ber.

i Compotem.]hoc ideo dicit, quia furiosus non p̃t facere testamentum C. qui testamen. fac. pos. furiosum. & ita ep̃s ille p̃bauit istam negatiuã: & hoc est, qa habet in se implicitã affirmatiuã, hãc scilicet ꝙ tũc erat furiosus sic ī. de renun. super hoc. & C. de cõdi. nec co. dicillos, & ff. de cõdi. instit. quidam. ff. de prob. si filius familias. contra. 3. q. 9 iudicas. sed ibi archiep̃s tenebantur probare, episcopum illum fuisse sanæ mentis, quia constabat illum prius fuisse furiosum. Tanc.

K Vltimam voluntatem.] testamentum enim hominis tantum morte confirmatur, & immobile p. ric uerat post mortem. ī. de celebrat. Missa. cum Marthæ. & 13. q. 2. vltima voluntas. & C. de sacrosan. eccl. l. 1. Lauten.

e Resti-

a Restitutionem.] si intelligas donationem hanc factam de bonis ecclesiasticis, de quibus intelligendum est, certe illa donare non potuit. ff. de testa. cum in officiis. & c. quia nos. si de patrimonialibus, in istis nihil iuris habuit episcopus. Dicas quod de apprijs siue patrimonialibus hoc est intelligẽdum: & hoc constabat: aliàs præsumatur ecclesiæ, & loquitur in eo casu cũ non apparet hæres. 12. q. vlt. cap. vlt. & in auth. de eccl. tit. §. si quis eps. coll. 9. ecclesia enim est proximus hęres. ff. de pœnis. presbyteri. simile. ff. eo. ca. 1. Ioan.

† Dictio, ipse, deest vt plurimũ in a. 1 quis.

‡ Idem Innocẽtius & Hostiẽsis. Ioan. And.

b Impetitione.] sed nõne episcopus dixit sibi ius, ergo debuit cadere a iure suo? Sed hoc non debet redundare in damnum ecclesiæ, 16. q. 6. si ep̃n. immo verius dicas, q pœna illius constitutionis, si quis in tãtam. C. vnde vi. non habet locum in bonis iacentis hæreditatis. vnde legatarius qui legatum auctoritate sua capit. ante aditam hæreditatem, non punitur in alio, nisi qa restituit possessionem. ff. quorum legato. l. 1. respon. 1. secus est si post aditã hæreditatem. C. de leg. non dubium.

† In vno vetustissimo Vaticano ita: De sepulturis mortuorum.

c Silentium.] si primo sana mente sua obmittit Deo: nonne debet Papa tueri suã donationem inter vivos. licet in mortenõ fuerit sanæ mentis, cum adhuc in eodem proposito intelligatur durare, ff. de baptismo & eius eff. &u, maiores, ad finẽ? Præterea cũ ille qui ab intestato debet succedere, immensam donationẽ defuncti revocat, non in totũ revocat, sed quantum ad quartã sufficiat. C. de inoff. don. l. 1 ẽ tit. proxi. Raynutius. immõ in vita sua omnia donare potuit. ff. eo. c. 1. Sol. Abbas non probauit donationẽ factam fuisse inter vivos, nisi per vnum testem: & aliqui probant illã quã expressit in vltima voluntate dum ageret in extremis, non probant' oblationem inter vivos. Illa autem obiectio de inofficiosa donatione non habet hic locum: quia querela de inofficiosa donatione non datur nisi illis quibus aliquid relinqui necesse est. C. de inoff. don. si totas. sed ecclesiæ sacerdotes non tenentur aliquid legare de suis proprijs, nisi velint. Laurent.

† Post concil Later. ũ sub Alexan. i. j. part. 4. j. cap. 2. & c 3. eod. tit. in 1. cõpilatione. Et vide c. 2. eo. tit. lib. 6.

TITVLVS XXVIII.

De Sepulturis.†

¶ Leo tertius.

Decedens intestatus sepelitur in sepulchro maiorum vel vbi eligitur sepultura: parochialis tamen ecclesia habebit canonicam portionem eius quod reliquerit ecclesiæ sepulturæ hoc dicit. secũdum veriorem intellectum.

NOs †. instituta maiorum Patrũ considerantes: Statuimus, vt numquemque in maiorũ suorum d sepulchris iacere, vt Patriarcharum e exitus docet. Nulli tamẽ negamus propriam f eligere sepulturam, & etiam alienam: Dominus enim & magister, alienam elegit g vt propriam.

¶ Sed quia dignus est operarius mercede sua, tertiam partem h sui iudicii, i illi ecclesiæ dari censemus, in qua cæleſti pabulo k reſici consueuit: vt iuxtà Apostolum sint consolationum l socii, vt fuerunt passionum; & sic demum vbicunque libitum fuerit, eligat sepulturam: Aliter ne † fiat auctoritate Domini nostri, qui per prophetã locutus est dicens; Ne transgrediaris m terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, sub anathematis vinculo detestamur, & contradicimus.

CAP. I.

NOs instituta.] Tria sunt dicta. Secundum ibi Nulli. Tertium ibi, Sed quia. Abbas.

CASVS. Statuit Leo Papa, quod quilibet debeat sepeliri in sepulchris parentum suorum, secundum quod fecerunt antiqui Patriarchæ; verunt̃ nulli negandum est propriã eligere sepulturã, etiam alienam: quia & dñs hoc fecit. sed quia dignus est mercenarius mercede sua, tertiam partẽ iudicij sui, illi ecclesiæ p̃cipit dari, i qua sepeliri debeat, vel debebat si nõ elegisset alibi sepulturã, & vbi dñ viuebat ræſesti pabulo reſici cõsueuit: q si fecerit, vbicunq; voluerit eligat sepulturam: & ne aſr fiat, præcipit Leo Papa sub pœna excõicationis. No. q debemus eligere sepulturã vbi maiores nostri sepulti sunt, quod vera est de honestate. Itẽ licitũ ẽ alienã eligere sepulturã, i. in alieno lo. o. vt patet q exẽplum Dñi. q sibi elegit sepulturã Ioseph. Itẽ ecclesiæ parochiali relinquenda est sua portio, cũ quis eligit sibi sepulturã. Itẽ nullus dẽt terminos transgredi à sanctis Patrio. cõstitutos d Suorum.] & ita loquitur de indigena. Ibi.

Gen. 49. Exod. 49.

Luc. 16.

1. Thess. 5. 2 Cor. 1.

† Aliter verò ne fiat, &c.

Prou. 22.

e Patriarcharum.] qui in sepulchris patrum suorum sunt sepulti. 13. q. 2. cap. vna quæque. ff. Ioseph.

f Propriam eligere.] & sic videtur, q quilibet adultus & discretus possit sibi eligere sepulturam, vbi voluerit. arg. infra eod. in nostra. hoc verum est, dum tamen eligat locum magis religiosum. ff. eo. fraternitatem. vbi de hoc, & ff. e. prox. Ala.

g Alienam elegit.] quia natus in Bethleem, nutritus in Nazareth, sepultus fuit in Hierusalem in sepulchro Ioseph Tanere.

h Tertiam partem:] in sequenti cap. dicitur, de medietate. ff. eo. cum super. dicitur de quarta. hæc diuersitas, siue contrarietas determinatur secundum diuersas consuetudines locorum, ff. eo. certificari.

i Iudicij.] scilicet quod reliquit huic ecclesiæ, in qua elegit sepulturam: & non de relictis alijs locis, vt infra eod. in nostra. Ber.

k Pabulo.] pabulum cęleste exposuit Alanus, idest, doctrinam secretorum fidei, vt solida cibaria; pabulum enim dicitur prædicatio uerbi Dei. supra de offic. ord. inter cætera. Bern.

l Consolationum.] ad quem spectat onus, & emolumentum. 2 12. q. 2. ecclesiasticis. & c. charitatem. 13. q. 1. §. 1. Ala. & 16. q. 6. de lapsis. & ff. de reg. iur. secundum naturam, circa princ. tit.

m Ne transgrediaris.] transgreditur quis terminos proximi sui, cum quis parochianum alterius admittit

2 Dist. 90. ca. rationis. vbi de hoc & plenius. ff. de re. iu. qui sentit. lib. 6. ponit Host. aut si. Commoda q fiant is, iungas onus emolumentis Ioã. And.

ad sepulturam,vt hic. Item alterius subditum excommunicat vel interdicit.9.q.2.c.1.& 2.Tertiò cum cuel lit terminos possessionum vicini sui.86.dist. tanta nequitia.Quartò cum prædicat contrarium fidei. 24. q. 3. transferunt. Item cum alterius parochianum recipit ad pœnitentiam.

de pœnitē. dist. 6. placuit. ℨ. de pœnit. & remissio. ois vtriusque Vinc.

RElatum.] Communis diuisio. Sed̄a pars ibi, Mandamus. Abb. Sicul.

CASVS. Leo Papa statuit in capitulo isto, vt qui unquevoluerit amodo in monasteriū querti,siue in vita, siue in morte medietatem omniū rerū suarū & possessionū, quas decreuit disponere pro aia sua, relinquat illi ecclesiæ ad quā pertinet. Not. q parochialis eccl'a det hīc medietatem (vt hic dī) de omnibus quæ relinquit parochianus in vltima voluntate sed circa hoc attende consuetudinem locorum.

a Monasterio.] arguq quis debet eligere locum religiosum ad sepulturam.

b In vita.] in ægritudine tñ, de qua decedit:alioquin nihil daretur ecclesiæ parochiali.ℨ. eod. de his. Vinc.

[Gl. seq. ponit tres casus exceptos.]

c Decreuerit.] supple ecclesijs:nisi relinquatur in ornamentis ecclesiæ, & sine fraude, & tunc nihil detrahitur. ℨ. de test. c. vlti. aut si reliquerit pauperibus vel consanguineis pro remedio animæ suæ,nihil detrahitur inde, vt dixit Ala. Item de armis & equis pro subsidio terræ sanctæ relictis, nihil detrahitur infra eo.in nostra.

d Medietatem.] super hoc standum est consuetudini loci.ℨ. eo. certificari.

e Ecclesiæ.] scilicet,apud quam fidei sacramenta recepit.sit intelligit Gratianus hoc cap.13.q.2.c.placuit. §.sed aliud.in fi. Ber.

FRaternitatem tuam.] Hoc cap. hodie recipit determinationem,seu correctionem ſm alios per c.2.eo. tit.lib.6.vbi habetur,quod quis potest testando sepulturā suam antiquam,eligere sepulturam in loco minus religioso. Diuiditur in tres partes. In prima ponit ius. In secunda narrat factum. In tertia concludit. Secunda ibi, Vnde. Tertia ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Quidam ciuis Ianuensis P. nomine, de Castello habebat sepulturam ab antiquis temporib. & sui maiores apud monasterium sancti Stephani: pus alia ecclesia minus religiosam elegit sepeliri:orta est quæstio de corpore illius coram archiepiscopo Ianuen. significatum fuit hoc domino Papæ:vnde ipse rescribit archiep. Kopo Ianuē. dicens, quod non credit ipsum ignorare,qualiter ab antiquo fuit dispositum apud monasteria & loca religiosa corpora defunctorum debere sepeliri,in quibus orationes & missarum solemnia frequentius celebrantur: vnde qui volunt ibi sepeliri,non est eis contradicendum: Qui verò relinquunt antiquas ecclesias & sepulturam patrum, & aliorum parentum suorum, & ad noua & minus religiosa loca se transferunt ſtra antiquam institutionem sanctorum patrū facere dignoscuntur:vnde si prædictus P.contra constitutionem vel consuetudinem istam antiquā & rationabilē, corpus suum sepeliendum mandauit, hoc non præiudicat rōni: & ideò mandat, quatenus corpus ipsius reddi faciat monachis sācti Stephani, & cum patribus suis sepeliri. Not. q qui vult eligere sibi sepulturā relicta sua propria ecclesia, eligere debet locū magis religiosum, aliter non pōt. Item si dimisso loco magis religioso,eligit quis locū minus religiosum, non valet electio talis sepulturæ p illā litteram ibi: qui verò relictis antiquis,&c. & ita non sequit, quod extrema voluntas sit semper effectui mancipanda.

f Ex antiquo.] sup. eod. c. 1. Ber.

g Religiosorum.] 12.quæst.2. vbicunque.& cap.placuit.

[Glo. seq. obij. & soluit.]

h Frequentius.] hæc est ratio quare potius sepeliuntur homines in locis religiosis,quia frequentius ibi diuina officia celebrantur. Sed nonn. tantū valet generalis q oratio quantum specialis? ita, de consecratio. dist. 5. non mediocriter:illa est causa,quia spiritus sanctus ad mentiram non datur. de coniectatione, dist. 4. quæritur.hoc plūmptio est,quod plus profit specialis oratio q̄ generalis.& quidem honor amplius videtur deferri illis pro quibus specialiter fit oratio. Ber.

i Parentum.] 13.q.2.Ebron.& §.Ioseph.

[Glo. seq. recitat per q.an in sepultura fit necesse locum plus religiosum eligere. ponit opinio Hug. & ie quæritur, quod sic.ponit contrarium Lau. & primam approbat,& respondet contrario.]

k Ad noua & minus religiosa.] ex hoc cap. patet, quod qui vult eligere sibi sepulturam, sua relicta, debet eligere sibi magis religiosam.arg. ī. eo. cap. proximo.in hac opinione fuit T. H. & Ala. & mihi hoc idē videtur.& facit ad hoc 13.q.2 vbicunque. & est simile qui enim de una religione trānsit ad aliam ad strictionem transire debet. ℨ. de regu. & tranſeunt.ad religionē. & cap. licet. Alij dicunt,vt Lau. & Vin. & Io. 2 Quodlibetum est unicuique sibi eligere sepulturam, etiam in loco

¶ Leo Papa omnibus fidelibus per Dardaniam constitutis.

s Qui conuertitur,ad monasterium, medietatem bonorum,quæ pro anima sua dispoſuit, tenetur relinquere ecclesiæ parochiali.

CAP. II.

RElatum † est auribus nostris;& infra,

¶ Mandamus, vt quicunque amodo in monasterio a conuerti voluerit,siue in morte,siue in vita,b omnium rerum & possessionum,quas pro salute animæ suæ decreuerit,c disponere, medietatem d ecclesiæ,e ad quam dignoscitur pertinere, reliquat.

¶ Innocentius iij. † Genuensi † archiepiscopo.

¶ Vbi quis sepulchro maiorum relicto,elegit sepulchrū in loco minus religioso, dolo inductus, seu ex contemptu, seu non dimissa ecclesiæ ſuæ canonica portione expresse vel tacitè, non tenet electio. hoc dicit saluando illū tex

† Leo, part. 9. decreti. c. 150. Anselmus lib. 5. c. 51. & c. 4. eo. titu. in 2. comp. Vide cap. 2. & ibi tradita per doctores de sepul. lib. 6.

† Immo secundus, ait hic Cōtius.

† al. Ianuensi. sed ita alibi no. olim. Genuam, Ianuam vocatum.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cōp. Vide concil. Matiscon. ſm, c. 17. adde qd de hac materia post hanc decretalē tanctum est in c. 2. de sepulturis, lib. 6.

† Genes. eo. 50. & 3. Reg. c. 13. & alibi sæpe.

1 De hoc dubio quid sit sentiendum vide per Nauarr. in enchyridio de oratione ca. 20. crotemate 12. & in manuali cōfessariorū, c. 25. uers. 25.

2 Hoc no. 13 q. 2. c. facultates. §. at illi. alias inci. nunc quæritur. & Ray. in 5 ℞ ma. Go. hic, & ī. c. 1. & ī sum. §. apud quem & approbatur hæc opi. ℨ. eo. cū quis. in fin. lib. 6. Io. An.

loco minus religioso, argum. infra eod. in nostra. & si qua contraria inueniantur, intelligantur cum ille ctus fuit, vel cum ex temeritate vel ex contemptu transiuit, vel cum debitam portionem non reliquit suæ ecclesiæ. & sic intelligunt illud cap. Primam opinionem præfero, & quod dicit infra eod. in nostra. nõ contradicit, quia illud contingit ꝓpter priuilegiũ quod habent illi Hospitalarij, & Templarij, vt liberum sit cuicunq; apud eos eligere sepulturam, vt ibi patet. sicut & Prædicatores habent idem priuileg um: alias non possent illos recipere ad sepulturam.

ADDITIO. Secunda opinio est hodie approbata. per ea. a. co. tit. lib. 6.

a Præiudicat.] quoniam minus legitima voluntas defuncti defendi non debet. ff. de condit. instit. filius quidam 1 & 12. q. 5. c. 1. ff. de religiosis & sumptib. funerũ. l. at si quis. §. hæc actio. quandoque tãminus legitima voluntas quantum ad solemnitatẽ testiũ defenditur. puta in relictis pijs locis. ℣. de testam. relatum, & cap. præceden.

b Corpus.] sic ℣. e. cum liberum. & oblationes quas ipsius occasione habuerũt. infra e. tit. in nostra. & in c. cum liberum Tancredus.

DE his.] Duæ sunt partes. Secunda ibi, Si verò Abbas. Siculus.

CASVS. Aliqui quandoque se transferunt ad loca religiosa cum bonis suis in infirmitate, vel etiam in sanitate, & nihil relinquunt ecclesijs à quibus receperunt salutis pabula: quærebatur quid iuris esset de his? Respondet Papa, quod si in ægritudine ad religiosa loca se trãsferunt, & de illa ægritudine moriuntur, canonica portio debet exhiberi illis ecclesijs à quibus assumuntur, & in quibus sepeliri debebant, si verò in sanitate se transferunt, tunc nihil date compelluntur ecclesijs suis prioribus, quia liberum est tunc bona sua cuilibet impertiri, etiam priuatis personis. Not. quòd cum aliquis tranſit ad religionem in ægritudine, dum tamen ex illa ægritudine decedat, canonicam portionem debet habere parochialis ecclesia de his, quæ legat illi monasterio. Item cum quis in sanitate sua transferat se ad religionem, nihil potest parochialis ecclesia petere: quia tunc non solum pijs locis possessiones suas dare, imo etiã cuicunque vellet.

[Glo. seq. arg. licere multa, &c.]

c Decedant.] quia tunc donatio causa mortis confirmatur. 2. ff. de dona. causa mortis, non videtur. Et est arg. quòd non licet alicui in morte, quod in vita non licet. arg. supra de testam. cap. ad hoc. Nec inconuenit quia potest qui tunus est, omnia bona sua consumere in mor-

te tamen non potest filios vel nepotes suos præterire. Insti. de inoffi. testa. de exhær. lib. per totum. Tamen & sic intellige supra de testa. Raynutius. de tertia Clera & Adelasiæ, quæ donata, vel vendita fuerunt in morte, vnde non potuit Altherocha detraudari sua legitima: alias in sanitate poterat & fraudari, vt hic dicit. in fine. B.

[Glos. seq. quærit, ponit tres opiniones. Prima quod diuidẽt. Secũda pro ecclesia dimissa. Tertio pro parochia.]

d A quibus assumpti.] quid si in vna ecclesia audiat diuina officia, & percipiat ecclesiastica sacramenta. & in alia habeat ab antiquis tẽporib. ipse & sui maiores sepulturam, & in tertia eligat sepulturam: quæ istarum ecclesiarũ habebit canonicã portionem? Rñdeo, diuidere debent illã canonicam portionẽ, arg. ℣. e. c. 1. & ℣. de testamẽtis relatum. in fine. nisi cõsuetudo repugnet. arg. ℣. eo. c. certificari. & c. de vxore. in fi. & ℣. de decimis, cum sint homines. ℣. & ℣. tit. prox. ca. vlt. T. 3 H. dixit, & melius, quod illa eccl sia, in qua est sua sepultura debet habere canonicam portionẽ, & nõ illa in qua audit diuina. Nulla enim injuria facta est ei rõne sepulturæ in alia ecclesia, quia non dicitur derelicta, nec offenditur ex tali electione ius acquiritur illi.

Item 4 quid si in vna ecclesia percipit sacramenta, & in alia est sua canonica sepultura, quæ illarum habet canonicam portionem? Respondeo, eodem modo diuidere debent illam canonicam portionem, arg. supra. c. c. 1. & 2. & arg. ad hoc supra de test. relatum. in fine. nisi consuetudo repugnet. arg. infra e. certificari. & c. de vxore. & infra. de decimis. cum sint homines.]

Si tñ ecclesia sua solebat aliquid percipere de iudicio sui parochiani, cum sepeliebatur in illa ecclesia, in qua parentes istius, qui in alia sepulturam elegit, pro rata eius quod solebat accipere, accipiet de canonica portione, quæ debitur parochiali ecclesiæ. hoc notatur per H. 23. q. 2. placuit §. sed aliud, in summa ipsius. Alij dicũt contrarium. i. quòd ecclesia in qua consuevit sepeliri, nihil debet habere, sed parochialis in qua consuevit audire diuina, quod mihi non videtur. Ber.

e Transtulerint.] se & sua tradendo; quod patet per principium capituli. si autem corpus suum tantum tradetur sepeliendum post mortem, & relinquat et aliquid de hoc debet dari. Legitimam.

ADDITIO. Qua est tertia, vel quarta, vel medietas secundum consuetudinem locorum infra eo. c. certificari.

f Priuatis.] honestis tamen 86 dist. donare. & nõ hæreticis. C. de apostat. l. hi qui. & infra de hæreticis. si quis episcopus. & c. sequenti. T.

cõsuetudinem facere videntur. ¶ Vndè si P. de Castello contra antiquã & rationabilem consuetudinem, aliquid de corpore suo sepeliendo mãdauit, hoc non præiudicat [a] rationi, sed viribus debet carere. Quocirca mãdamus, quatenus corpus [b] ipsius monachis sãcti Stephani reddi facias & cum suis parribus sepeliri.

¶ Alexander tertius episcopo Spaleñ.

[c] Si quis in ægritudine, de qua decedit, offert se & sua monasterio, ecclesia parochialis habet inde canonicam portionem, secus si in sanitate.

CAP. IIII.

DE† his, qui in infirmitate vel sanitate cum bonis suis, ad religiosa loca se transferunt, nihil tibi vel ecclesiis, a quibus receperunt salutis pabula, se relinquentes, hoc tuę volumus prudẽtiæ innotescere; quòd si in ægritudine ipsa ad religionem trãseant, dummodò de ægritudine illa decedant, [c] de bonis suis ipsis ecclesijs, a quibus [d] assumpti fuerint, canonica debet portio exhiberi. ¶ Si verò ad religiosa loca se in sanitate transtulerint, [e] de his quæ locis ipsis conferunt, cogi non possunt aliquid præscriptis ecclesijs imperiri, quia liberum est eis tunc bona sua, non solum religiosis, sed etiam quibuslibet priuatis [f] conferre personis.

¶ Idem.

Qui sepeliunt parochianũ alienum, quem sepelire non debent, coguntur restituere corpus, & quæ ratione ipsius obtinuerunt. h. d. cum capitulo sequente.

1 Post conc. Lateran. sub Alex. iij. pa. 49. c. 6. & ca. 6. eo. ti. in 1. compila. Vide Petrũ de Perusio trac. de quarta canonica & Ale. consil. 196. incipit. visto testamento in 2. vol.

2 Vide de sẽt. excom. si vere. super vlt. glos. Ioann. And.

2 Ex quo in ægritudine donationem facit de morte faciẽs mẽtionem, causa mortis hoc fecisse videtur. ff. de do. cã mor. l. 2. & 3. & C. eo. l. ñ. secus si simpliciter donet: quia tunc videtur inter viuos donare. ff. de don. causa mort. Sicut §. fin.

3 Idem Go. & Phil. & idem dixerunt omnes prædicti & Inn. quando i capella audit diuina, & in ha peiſmali ecclesia recipit sacramenta, i. quòdille inter se diuident.

4 Quæ sequũtur ab hoc loco vsq; ad versiculũ: si tõ. de sunt in antiquis exemplaribus nec puto Bernardi esse. iõque diuersis sunt clausulæ veteribus impressa.

EX parte.]In prima parte ponitur querela. In secunda iudicis datio:ibi,Mandamus.Abbas.Sic.

CASVS. Prior de insula quendam parochianum canonicorum Obrigen. post appellationem, in sua ecclesia sepeliuit: vnde canonici conquesti sunt domino Papæ, mãdat ipse,quatenus dictus Prior compellatur,vt corpus parochiani prædicti præfatis canonicis restituat & de his quæ habuit occasione sepulturæ illius, amicabiliter conueniat cum eisdem. Not. quòd monachi pñt habere populũ. Item nõ solum iuris vel rei petitur restitutio,sed etiam cadaueris.Ite officium iudicis est, vt admoneat partes ad concordiã. a Parochianum.]iste parochianus non elegerat sepulturã apud ecclesiam dictis Prioris,vel fuit dolo inductus,vel fuit infra legitimos annos, & iõ corpus illius debet restitui cum bonis perceptis occasione illa, alias tantum quarta, vel tertia,vel medietas secundum consuetudinem loci infra e. in nostra. & infra eo. certificari.& quod dicit de appellatione idẽ esset sine aliqua appellatione,vñ supple,maximè. Taner.

[Glo.seq. obiecit, soluit.]

b Post appellationem.]arg.ff.C.de sepul. vio. l.fin. & authẽ.itẽ q domũ, i & in authen.vt cũ de app. cog.§.pe.coll.8. & in authen.vt defunct, seu funer.non iniuri.a creditoribus.circa principiũ collat.5.Solu.hic fuit appellatum ne Prior inuad.rectius canonicorum,in contrarijs autem non recipitur appellatio,ne corpora sepeliantur:& ita nõ conducunt,quia diuersi modo loquuntur.T.

c Exinde.]id est de cæteris,quæ obtenerunt occasione illius corporis amicabiliter conueniat: alias tenetur ea restituere, infra c.proxi.& c in nostra.Ber.

CVm liberũ.]Diuidit in duas partes.In prima cõquestio.In secũda parte responsio:ibi,Mandamus. Abb.

CASVS Quidam presbyter corpus cuiusdam mulieris deferri faciebat ad monasterium sancti Martini Laudon.sepeliendum,prout ipsa in vltima dispoñerat voluntate:monachi sancti Vincentii corpus illud violenter rapuerunt:& illud violenter in sua ecclesia sepelierũt conquesti sunt monachi sancti Martini dño Papæ: mandat Papa,quatenus si est ita,monachi sancti Vincentij cõpellant,vt ossa piæ mulieris & bona,q occasione sepulturæ illius habuerit,restituãt monachis S.Martini.Not quòd libere quis restituitur, hoc hẽt ex iuris beneficio,tam quoad [illegible] dicitur,recipit duplum

CAP. V.

EX† parte canonicorum Obrigen.† nobis est intimatum, quod Prior de Insula quendã parochianum [a] suũ,post appellationem [b] ad vos factam in sua ecclesia sepeliuit:& infra.¶ Mandamus : quatenus præfatũ Priorem compellas, vt memoratis canonicis pdicti parochiani corpus restituat:& †exinde [c] amicabiliter conueniat cum eisdem.

¶Idem decano & magistro Rauennateñ.

Summatum est supra cap. proxime.

CAP. VI.

CVm †liberum sit: & infra. ¶ Ad audientiam nostram peruenit ex conquestione Abbatis,& fratrũ sancti Martini Laudoñ. quod cum presbyter quidam corpus cuiusdam mulieris (prout in vltima voluntate disposuit [d] ad eandem ecclesiam sepeliendum deferret, monachi sancti Vincẽtii Laudoñ. corpus ipsius violenter rapere, & in ecclesia sua sepelire minimè dubitarunt:& infra. ¶ Mandamus, quatenus si ita esse inueneritis,præfatos monachos compellatis, vt ossa præfatæ mulieris,& beneficia,[e] quæ occasione sepulturæ ipsius recepisse [f] noscuntur, memoratis fratribus cum integritate restituant, & †de cætero talia facere non præsumant.

¶ Lucius terrius.

Mulier nupta liberè potest sibi eligere sepulturam.

CAP. VII.

DE†vxore verò, vtũ quemadmodũ vir, liberam debeat habere sepulturam:Nobis videtur, qd nulla super hoc inter virum & mulierẽ† sit faciẽda distinctio, sed vtrique in casu illo,[g] æqualem esse credimus facultatem: cũ electio illa ad eum potius statum pertineat, in quo mulier soluitur a lege viri.†[h]

Pater filios impuberes,vbi voluerit,potest sepelire facere,si hoc habet consuetudo loci.hoc dicit.

CAS VS. Sicut liberum est viro eligere sepulturam, ita liberum est mulieri:nulla est in hoc eorum inter eos differentia,cum a lege vir soluta esse intelligatur. Illa sunt dubitatio,quia dicitur 13.q.2.vnaquæque,quòd mulier tunc in vita,tunc in morte,virum suum sequatur. In fine dicit, quod de filijs minoribus vbi debeant sepeliri a sanctis patribus diffinitum nõ est:& ideo consuetudini loci relinquendum est.Nota q vxor potest eligere sibi sepulturam sicut vir.Item consuetudo loci attendenda est.

[Gl.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.]

g Æqualem.]arg.contra 13.q.2.vnaquæque,& 33.q.2.quos Deus coniunxit.Solutio illud intelligitur secũdum illud.vel sic,illud locum habet cum mulier eligit sibi sepulturam.si verò non eligat, locum habet quod dicitur in i.arg.C.de dign.lib.12.mulieres.ff.ad municipia.filij.i.respon.& l.vlt.Ber.

h A lege viri.]vt 7.q.1.sicut.& C.de donatio.ante nuptias,quod ipsum,& ff.de dona.inter vir.& vxo.si quis vxori.ca.§.vlt.& l.seq.Ber.

a Defunc-

EX parte.]In prima parte ponitur querela. In secunda iudicis datio:ibi,Mandamus.Abbas.Sic.

CASVS. Prior de insula quendam parochianum canonicorum Obrigen. post appellationem, in sua ecclesia sepeliuit: vnde canonici conquesti sunt domino Papæ, mãdat ipse,quatenus dictus Prior compellatur,vt corpus parochiani prædicti præfatis canonicis restituat & de his quæ habuit occasione sepulturæ illius, amicabiliter conueniat cum eisdem. Not. quòd monachi pñt habere populũ. Item nõ solum iuris vel rei petitur restitutio,sed etiam cadaueris.Ite officium iudicis est, vt admoneat partes ad concordiã. a Parochianum.]iste parochianus non elegerat sepulturã apud ecclesiam dictis Prioris,vel fuit dolo inductus,vel fuit infra legitimos annos, & iõ corpus illius debet restitui cum bonis perceptis occasione illa, alias tantum quarta, vel tertia,vel medietas secundum consuetudinem loci infra e. in nostra. & infra eo. certificari.& quod dicit de appellatione idẽ esset sine aliqua appellatione,vñ supple,maximè. Taner.

[Glo.seq. obiecit, soluit.]

b Post appellationem.]arg.ff.C.de sepul. vio. l.fin. & authẽ.itẽ q domũ, i & in authen.vt cũ de app. cog.§.pe.coll.8. & in authen.vt defunct, seu funer.non iniuri.a creditoribus.circa principiũ collat.5.Solu.hic fuit appellatum ne Prior inuad.rectius canonicorum,in contrarijs autem non recipitur appellatio,ne corpora sepeliantur:& ita nõ conducunt,quia diuersi modo loquuntur.T.

c Exinde.]id est de cæteris,quæ obtenerunt occasione illius corporis amicabiliter conueniat: alias tenetur ea restituere, infra c.proxi.& c in nostra.Ber.

CVm liberũ.]Diuidit in duas partes.In prima cõquestio.In secũda parte responsio:ibi,Mandamus. Abb.

CASVS Quidam presbyter corpus cuiusdam mulieris deferri faciebat ad monasterium sancti Martini Laudon.sepeliendum,prout ipsa in vltima dispoñerat voluntate:monachi sancti Vincentii corpus illud violenter rapuerunt:& illud violenter in sua ecclesia sepelierũt conquesti sunt monachi sancti Martini dño Papæ: mandat Papa,quatenus si est ita,monachi sancti Vincentij cõpellant,vt ossa piæ mulieris & bona,q occasione sepulturæ illius habuerit,restituãt monachis S.Martini.Not quòd libere quis restituitur, hoc hẽt ex iuris beneficio,tam quoad [illegible] dicitur,recipit duplum

CAP. V.

EX† parte canonicorum Obrigen.† nobis est intimatum, quod Prior de Insula quendã parochianum [a] suũ,post appellationem [b] ad vos factam in sua ecclesia sepeliuit:& infra.¶ Mandamus : quatenus præfatũ Priorem compellas, vt memoratis canonicis pdicti parochiani corpus restituat:& †exinde [c] amicabiliter conueniat cum eisdem.

¶Idem decano & magistro Rauennateñ.

Summatum est supra cap. proxime.

CAP. VI.

CVm †liberum sit: & infra. ¶ Ad audientiam nostram peruenit ex conquestione Abbatis,& fratrũ sancti Martini Laudoñ. quod cum presbyter quidam corpus cuiusdam mulieris (prout in vltima voluntate disposuit [d] ad eandem ecclesiam sepeliendum deferret, monachi sancti Vincẽtii Laudoñ. corpus ipsius violenter rapere, & in ecclesia sua sepelire minimè dubitarunt:& infra. ¶ Mandamus, quatenus si ita esse inueneritis,præfatos monachos compellatis, vt ossa præfatæ mulieris,& beneficia,[e] quæ occasione sepulturæ ipsius recepisse [f] noscuntur, memoratis fratribus cum integritate restituant, & †de cætero talia facere non præsumant.

¶ Lucius terrius.

Mulier nupta liberè potest sibi eligere sepulturam.

CAP. VII.

DE†vxore verò, vtũ quemadmodũ vir, liberam debeat habere sepulturam:Nobis videtur, qd nulla super hoc inter virum & mulierẽ† sit faciẽda distinctio, sed vtrique in casu illo,[g] æqualem esse credimus facultatem: cũ electio illa ad eum potius statum pertineat, in quo mulier soluitur a lege viri.†[h]

Pater filios impuberes,vbi voluerit,potest sepelire facere,si hoc habet consuetudo loci.hoc dicit.

CAS VS. Sicut liberum est viro eligere sepulturam, ita liberum est mulieri:nulla est in hoc eorum inter eos differentia,cum a lege vir soluta esse intelligatur. Illa sunt dubitatio,quia dicitur 13.q.2.vnaquæque,quòd mulier tunc in vita,tunc in morte,virum suum sequatur. In fine dicit, quod de filijs minoribus vbi debeant sepeliri a sanctis patribus diffinitum nõ est:& ideo consuetudini loci relinquendum est.Nota q vxor potest eligere sibi sepulturam sicut vir.Item consuetudo loci attendenda est.

[Gl.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.]

g Æqualem.]arg.contra 13.q.2.vnaquæque,& 33.q.2.quos Deus coniunxit.Solutio illud intelligitur secũdum illud.vel sic,illud locum habet cum mulier eligit sibi sepulturam.si verò non eligat, locum habet quod dicitur in i.arg.C.de dign.lib.12.mulieres.ff.ad municipia.filij.i.respon.& l.vlt.Ber.

h A lege viri.]vt 7.q.1.sicut.& C.de donatio.ante nuptias,quod ipsum,& ff.de dona.inter vir.& vxo.si quis vxori.ca.§.vlt.& l.seq.Ber.

a Defunc-

---

†Cap.1.eo.tit.in 2.compil.

†Oburgeñ. Obligeñ.

†In aliquot vetustis ita: aut exinde, &c.

†Cap. 2.eo.tit.in 2. compil. & vide Turrecrematam in c.facultates, §. nunc quæritur.13.q.2.

a Qui mortui exequias prohibet,circa funus ab actione cadit & tantumdẽ solut hæredibus iniuriati publicatur quæ tertia pars bonorũ ipsius, & notatur infamia.Io. An-

†In antiquo codi.lib. ita: & de cætero similia non præsumant.

†Ca.7.eo.ti. in recopi.& & post conc. Lateranẽ. sub Alexij. c.63. vbi integra est decretalis, & plures alias conquestiones cõtinet.

† vxorem.

† Vide l. in tempus.ff.de hær.instit.& l.cum sponsa.cum notatis C.de dona. ante nupt.

a Diffinitum.] & licet non sit diffinitum, vī tñ q̄ filio possit eligere sepulturam: quia potest ei facere testamentum. Inst. de pup. sub. §. igitur. 1 quod potest concedi dummodò & ipse sibi eligat sepulturam, tamen consuetudini loci relinquendum est, vt hic dicitur.

¶ De materia vide latius hic per Hostien. & Ioan. And.

b Consuetudini.] si consuetudo non repugnat, sepeliuntur in sepulchro maiorum suorum. arg. ī. eod. in nostra. in fi. Bern.

¶ Verum autem pater quo magis voluerit, minores filios valeat sepelire, nō inuenimus à sanctis Patrib. diffinitū: a & propterea terræ consuetudini b decernimus relinquendum.

¶ Idem pręposito & capitulo Fauentiñ.

¶ Si parochianus ecclesia cathedralis alibi sepeliatur, de ipsius funerabilibus, seu relictis ecclesia sepultura, debetur quarta capitulo ecclesia cathedralis.

CAP. VIII.

CVm † super quodā capitulo: & infrà. ¶ Præsentium auctoritate statuimus, vt si aliquē parochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam, de testamento c ipsius quarta d vobis portio relinquatur.

¶ Clemens tertius.

¶ In quātitate canonicę, quę debetur ecclesia parochiali, stetur loci consuetudini.

CAP. IX.

CErtificati † voluisti à nobis, quomodo illa clausula, quæ in priuilegijs solet apponi: salua e iustitia illarum ecclesiarum, a quib. mortuorū corpora assumuntur, intelligi debeat & exponi. Cū autē super hoc articulo diuersa antecessorū nostrorū manauerint instituta: Leone iustitiā illā quandoq; tertiam, f partem, qnq; mediam, g & Vrbano quartā h fore censentib. Nos tale præbemus in hac varietate responsū: vt sicut Beat⁹ Hieronymus, † inquit, Vnaquæque prouincia in suo sē su abundet, secundum rationabilem consuetudinem k regionis, † illa iustitia circa medietatem, vel tertiā aut quartam partem † pro locorum diuersitatibus attendatur.

¶ Innocentius tertius Episcopo Claremontēn. & abbati Maurien.

Priuilegiati super iure funerandi sepelire possunt illos, qui apud eos eligunt sepulturam, soluendo tamen canonicam portionem ecclesia parochiali. Si verò alios sepeliunt, tenentur restituere quicquid occasione funeris receperunt.

CAP. X.

IN nostra † præsentia cōstitutis Priore ecclesiæ Montis Ferrandi, † & ,procuratore Hospitalariorū Claremōten. diœcesis, idē Prior ,ppositi

& Lucius quandoque appellant illam canonicam iustitiam, quartam partem: vndè Papa respondet secundum quod beatus Hieronymus inquit, Vnaquęque prouincia in suo sensu abundet: & ita secundum rationabilem consuetudinem loci, illa iustitia erit aliquando medietas, aliquando tertia vel quarta, pro diuersitate locorum. Nota q̄ nihilominus in mortuarijs consuetudo loci seruatur.

e Salua iustitia.] ¶ exhiberi debet illis ecclesijs a quibus dū viuebant, percipiebāt ecclesiastica sacramēta de bonis illis, quæ in testamento relinqt ecclesię ubi eligit sepeliri.

f Tertiam.] ī. eod. cap. 1.

g Mediam.] ī. eod. relatum.

h Quartam.] capitulum Vrbani non habemus, sed Lucij tertij. ī. eod. cap. proxim. Bern.

i Hieronymus.] cap. Hieronymi habes 76. distinct. vnam. Bern.

[Glos. seq. quærit, & soluit

k Cōsuetudinem.] quid si de consuetudine dubitetur, vel varię sint consuetudines in vicinis ecclesijs? De minori summa erit intelligendum: quia in illa omnes cōcordāt. ff. de arbit. dict proferre. l. si plures a Bern.

IN nostra.] Diuiditur in tres partes principales. Primò actoris petitio. Secundo, ibi. E contra, reorū defentio. Tertio, ibi Talem, causę diffinitio. Abbas.

CASVS. Prior ecclesiæ Montis Ferrandi. & Hospitalarij Claremontēn. diœcesis habebāt inter se q̄stionē super iure de funerando, vel funerandi: Hospitalarij recipiebant ad ecclesiasticam sepulturam parochianos dicti Prioris: causa super his commissa fuit iudicibus, coram quibus petijt dictus Prior fieri sibi de damno, quod sustinuerat ab illis Hospitalarijs, quia parochianos suos receperunt ad sepultur; & quod de cetero non reciperent ad ecclesiasticam sepulturam parochianos ipsius. Ad probandum suam intentionem testes induxit. Tandem causa ad sedem Apostolicam est delata, in præsentia Papæ Prior prædictus proposuit prædictā ex parte Hospitalariorum fuit propositum, quod ex priuilegijs sibi concessis licitum est eis omnes, præter excommunicatos & interdictos, In ecclesiasticam recipere sepulturam, qui apud eos elegerint

† Hieronymus ad Lucinium.

†† Vide l. Labeo. ff. de supel. leg. & locum de lamonis. §. afinam. ff. de fun. instr.

† Dictio, pars, deest ī antiquioribus.

a Si tres sīt arbitri. & unus cōdēnat in 15. alter in 10. valet sententia. in 5. loa. And.

1 Cap. 1. eo. tit. in tertia compil.

† Montis Ferrati

gerint ſepeliri:& fideicommiſſa in vltima voluntate ſi bi relicta,recipere,ſoluta tm̃modo quarta parochiali ec cleſiæ,de cuius parochia mortuorũ corpora aſſumuntur præterquam de equis & armis,dequibus quartam deducere nõ tenentur:Papa auditis rõnibus vtriuſque partis talem protulit ſn̄iam

¶De ordine Hoſpitalariorum vide Caſtanẽũ in catalogo gloriæ mundi,par.4.cõſideratione 65.

Q prædicti Hoſpitalarij de cætero nõ recipiãt parochianos diẽti Prioris ad eccleſiaſticã ſepulturam niſi apud eos elegerint ſepeliri;& tũc parochialis eccleſia recipiat quartã partẽ de oblationio.ectis, & alijs, q̃ defunctus pro aia ſua ibidẽ reliquit præterquã de equis & armis: Hoſpitalarij reſiduũ habeãt, niſi dolo vel fraude Hoſpitalariorum defunctus inductus fuerit ad huiuſmodi electionem,vel diſpoſitionem faciendam.Inſuper iniunxit eiſdem Hoſpitalarijs, vt eidẽ Priori ſatisfaciant de quarta parte trium millium ſolidorum, quos conſtat eos a parochianis illius recepiſſe,cũ probatum non fuerit. Q eorum oblati vel conuerti fuiſſent. Preterea præcepit eiſdem,vt ſatisfaceãt Prioti de oibus,quæ habuerunt à quodam , qui fuit interfectus in campis,niſi probauerint quod apud eos elegerit ſepulturã:alioquin ei reſtituãt quartã partem. Item reſtituant omnia, q̃ habuerunt pro quibuſdam alijs,occaſione ſepulturæ ipſorum,quos conſtat infra annos; legitimos deceſſiſſe. Not.q̃ monachi pñt habere populum Item cum dolo inducitur quis vt aliã eligat ſepulturã,

¶ ad

† prædictæ eccleſiæ

‡ illos

non præiudicat talis electio parochiali eccleſiæ. Item quod occaſione rei meæ per alium quæritur,mihi de iure reſtituendum eſt.

quod prædicti Hoſpitalarij † quoſdã parochianos [a] ſuos,quorum duo erant infra annos legitimos, [b] receperunt ad eccleſiaſticam ſepulturã . E contra prædictus propoſuit procurator,quod tam ex priuilegio , quã ex indulgentia ſpeciali, licet Hoſpitalarijs omnes paſſim, præter excõmunicatos , & interdictos ad eccleſiaſticã ſepulturam recipere, qui apud illos elegerint ſepeliri: hdeiq; cõmiſſa in vltima voluntate relicta, poſſunt licenter accipere,ſoluta tm̃modo quarta parochiali eccleſiæ , de cuius parochia [c] mortuorũ corpora aſſumuntur,præterquam de eqs, & armis, [d] quæ indulta ſunt in ipſis in †ſubſidiũ terræ ſanctæ, de quibus quartam deducere non tenentur:& infrà.¶ Talẽ ſuper his duximus, ſentẽtiam proferendã:quòd prædicti Hoſpitalarij de cætero [e] non recipiant † parochianos eccleſiæ †ſu pradictæ ad eccleſiaſticam ſepulturam, niſi apud eos [g] † elegerint ſepeliri:& tunc parochialis eccleſia de oblationibus,lectis, & aliis , quæ defunctus ,p anima ſua in vltima diſpoſitione reliquit , [h] præterquam de equis & armis , recipiat quartam partem,& Hoſpitalarij reſiduũ habeãt,niſi dolo [i] vel fraude eorum defunctus inductus fuerit, ad diſpoſitionem huiuſmodi faciẽdam.Nihilominus ipſis Hoſpitalariis iniungentes,vt de quarta triũ millium ſolidorum Priori ſatisfaciant memorato: cum cõſtet eos a parochianis [k] eius illos ſolidos recepiſſe:nec †ſit ſufficienter oſtẽſum , quòd eorum oblati vel cõuerſi fuiſſent.¶ Eiſdem præterea duximus iniungẽdum,quod niſi probauerint,quod G.† parochianus Prioris,qui fuit interfectus in cãpis,apud ipſos elegerit ſepulturã, vniuerſa quæ ipſius intuitu receperunt †Priori reſtituãt memorato:† alioquin quartam partẽ ſolũmõ reſtituere teneãtur. Pro illis verò quos cõſtat infra annos [l] legitimos decedãt non debent ſuas ſepulturas dimittere ſine iuſta cauſa, vt ibi dicitur: aliàs præſumitur illectus vel ex contemptu,vel ex temeritate tranſire,vt plenè dixi ſ.eo.fraternitatem.

a Parochianos.]nã & monachi habent populum 16. q.1.Agapitus.

b Annos legitimos.]vnde non potuerunt ſibi eligere ſepulturam,quia nec teſtamentum facere potuiſſent,vt ſ.de prob.in præſentia,& 2.q.6.c.et qui.§. diſtinctiua. Sed pater poteſt eligere filio ſepulturam,vt dictum eſt ſ.eo.de vxore,quia poteſt et facere teſtamentum . Inſt. de pup.ſub.§.igitur.quod verum eſt ſi ipſe faciat ſibi alias ſi non fecerit,ſibi nec filio impuberi facere poteſt Inſt.de pup.ſub.§ liberis.& ff.de in.off. teſta . Papinianus,§.ſed nec impuberis.T.

c Parochia.]ſic ſ.c.proxi.Ber.

d De equis & armis.]hoc inductum fuit fauore terræ ſanctæ. a ſic de his,quę relinquuntur in ornamentis ecclæ,ſiue ad cultũ diuinũ,nihil deducit,ſ. de teſt.c.vlt.

Glo.ſeq.notat tractum futuri temporis,&c.determinat,ſignat contrarium,& ſoluit.]

e De cætero.]& ita tractatus futuri temporis hic ad iudicem ſpectat ſimile ſ.eo.cũ liberũ,in fi. Et ſic eſt ꝫ illud ff.de vſur.l.1.§.1. qđ obtinet in his iuribus & ſeruitutibus,& in annuis prœſtationibus:quia in talibus actio pertinet ad futurum.ff.ſi ſer.vend. harum.& l.egi,& l. Labeo.& l.illa. de vſur. nõ ꝫdixit, quia ibi nõ cõſtabat adhuc de vſuris futuri temporis.

f Recipiãt.]Immò debent cauere neque per ſe neq; per ſucceſſores eorũ hoc facturos:& hæc eſt executio iudicis, quo ad futurum tempus.arg.ff. ff ſerui.vendi.harũ & a iudice poſſet iniungi ſub pœna excõicationis ne hoc facerẽt.

{Gl.ſeq.ſignat contrarium , & remittit. & opinionẽ ſoluit.]

g Apud eos.] & ita vſ, quod quis poſſit eligere ſepulturam apud locũ min⁹ religioſũ:qa Hoſpitalarij min⁹religioſi ſunt q̃ monachi.arg.12.q. bonę.arg.ꝫ.ſ. eo. fraternitatẽ.dic vt ibi notatum eſt.De hac materia cũ qs vult eligere ſepulturã, illũ ordinẽ ſeruabit, q̃ tradit, 13.q.2. vbicũque. qđ cap. quidã intelligũt de peregrinis , qui nõ hãt propriam ſepulturã, qui debẽt ſepeliri apud eccl̃am maiorẽ:Hugo intelligit illud cap.de ciuibus, q̃ hãt propriã ſepulturã in eccleſia maiori , q̃ quandoque morantur extra ciuitatem per villas vel caſtra . qui ſi ibi decedãt non debent ſuas ſepulturas dimittere ſine iuſta cauſa, vt ibi dicitur: aliàs præſumitur illectus vel ex contemptu,vel ex temeritate tranſire,vt plenè dixi ſ.eo.fraternitatem.

h Reliquit.]Hoſpitalarijs iure legati.

i Niſi dolo.]& ita dolus ſuperueniẽs in ſpiritualibus reſcindit ꝫctum:quod eſt contra id ſ.quod met.cau. cũ dilecti.ſ.lij.vbi de hoc.& tunc de rebus ſuis nihil deberent habere Hoſpitalarij.arg.20.q.3.cõſtituit.ff.ſi quis cau.ſi duo.arg.ſ.de teſtib.requiſiſti.& c.officij.& ff.de arbitr.ſi duo.& ſic propter dolum ceſſat priuilegium.

K A parochianis.]qui elegerũt ſepulturam apud Hoſpitalarios,& ideò quartam debent reſtituere parochiali eccleſiæ.

l Annos.]iſti non elegerunt ſepulturam : nec eligere potuerunt. a vnde reſtituere debent Hoſpitalarij prædicti,quicquid ipſorum occaſione recęperunt.Ber.

‡ Ad eius acquiſitionem & defenſionẽ ſunt Hoſpitalarij,& tẽplarij ſpecialiter deputati:vnde talia non recipient diuiſionẽ. Ioan. And.

†Hic in vulgatis erat dictio,niſi, cũ tamen legẽdum ſit, nec ſit,&c. vt in libris manuſcriptis,& in veteri compilatione.

† VV.

†receperint

† Vide ſ.1.c. cum not.C. de inſtit. & ſubſt.& l. q̃ ſub cõditione. §. quoties, cũ ver. ſeq.ff. de cõdit.inſtit.

ꝫ Nec partes eis elegerũt,vel ſi elegerũt,nõ habebat hoc ſuetudo loci.ſ.eod. licet.lib.6. ff. And.

Ex pa-

¶ EX parte.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Quocirca. Abb. Sic.

CASVS. Quidam nobilis ſolicitauit ſæpe quandã puellã de ſtupro, & cũ non ꝓſentiret eidẽ, poſuit ei inſidias ſuper quodã ponte, & dũ fugeret, caſu cecidit de ponte, & mortua eſt: q̃ritur vtrum debeat in cœmiterio ſepeliri? mãdat Papa, ꝙ cũ illa nõ ſponte ꝓcipitauerit ſe de põte, ſed caſu ceciderit, corp9 eius dẽt in cœmiterio ſepeliri: maximè cũ ex honeſta cauſa fugiſſe noſcat: & cui cõicabatur viuenti', cõicandũ ſit iam defunctæ. No. ꝙ qui caſu & nõ ſponte ſubmergitur, vel moritꝛ, nõ priuatur eccleſiaſtica ſepultura. Item nota regulã. Cui viuo cõicamus, & mortuo cõicare debem9.

[Glo. ſeq. recitatur per quæſtionẽ, & ſolvit diſtinguendo.]

a Non ſponte.] q̃a ſi ſponte nõ eſſet ſepeliẽda i cœmiterio eccleſiæ. 23. q. 5. placuit. ſed ſi ſic i credebat cuadere poſſe, nõ imputaret ei, etiã ſi ſponte ſe ꝓcipitaſſet de põte, vbi videbat ꝙ cuadere poſſet ar. 13. diſt. nerui. cũ probono aut licito hoc facere poſſet: vnde ſi quid ꝓrium eueniat, nõ imputatur. 23. q. 5. de occidendis.

[Glo. ſeq. ponit 7. vel 8. caſus, quib9 talis regula.]

b Cõicabatur.] vel cõicate, d. huim9: qm̃ tunc poſt mortẽ abſolueret excõicatus: & ꝫ poſtea cõicaret. ℣. de ſen. excõ. à nobis. ſimile. 24. q. 2. c. 1. & c. ſane. ſalſit hæc regula in furibus & latronibus. ℣. de fur. fures. Itẽ in his q̃ moriuntꝛ i torneamẽtis. 2 ℣. de tornea. c. j. Itẽ in raptoribus. ℣. de rap. ſuper eos. Item in his qui ſeipſos interficiunt, vel pro ſuis ſceleribus ꝫ interficiunt 23. q. 5. placuit. Item in his, qui preſbyteros inſtituunt in teſtamentis tutores filijs ſuis. 88. diſt. neque apud. Item in quolibet, quem cõſtat in mortali peccato deceſſiſſe. 13. q. 2. non æſtimemus. & cap. proꝓobeuntibus. Item in his qui poſt mortem communicantur de hæreſi. 4 24. q. 2. ſane profertur.

S Acris.] Diuiditur enim præmittit exordium ad probationem dicendorum. Secundo ſoluendo diſtinguit. ibi, Vnde. Et ſecundum mẽborum diſtinctionem ibi, Quod ſi. Abbas.

CASVS. Aliq̃ contingit, quòd corpora excõicatorũ per violentiam aliquorum, vel alio caſu in cœmiterio ſepeliuntur: quæritur an debeant exhumari: Rñdet Papa, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poſſunt, exhumari debent, & longè ab eccleſiaſtica ſepultura iactari: ſi verò diſcerni non poterunt, non debent corpora illorũ excommunicatorum cum aliorũ corporibus exhumari, cum ſicut ſepultura pretioſa illis non prodeſt, ſic nulla vel vilis nõ obeſt iuſtis. Nota ꝙ cui nõ ꝓmunicamus viuo, nõ eſt communicãdum defuncto. Item ratione dubietatis aliq̃d admittitur, quod ſi certũ eſſet, repelleretur. Item vtile non vitiatur per inutile. Item nec pretioſa ſepultura prodeſt defuncto, nec vilis nocet.

cœmiterio, & diſcerni poſſunt, debent exhumari, & proijci, alias ſecus.

CAP. XII.

SAcris † eſt canonibus inſtitutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus c defunctis: & vt carẽt eccleſiaſtica ſepultura qui prius erant ab eccleſiaſtica vnitate præciſi, † nec in articulo mortis eccleſiæ reconciliati fuerint.

¶ Vnde ſi contingat interdum, quòd vel excommunicatorum corpora, per violentiam aliquorum, vel alio caſu in cœmeterio d eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poterunt, exhumari e, debent, & procul ab eccleſiaſtica ſepultura iactari. Quod ſi diſcerni non poterunt, expedire non credimus, vt cum ex communicatorum f oſſibus corpora extumulentur fidelium: cum licet non † obſit iuſtis ſepultura nulla vel vilis, impijs tamen celebris, & vel ſpecioſa g † non proſit.

¶ Innocentius iij. epiſcopo Magalon. † 6

¶ *Terra cœmiteriata pro ſepultura facienda, vendi non debet.*

† Cap. 2. eod. tit. in 3. cõpi. Et vide Alphõſum Caſtrũ. li. 2. c. 18. de iuſta hære. punit.

† Vide Bart. in l. 2. ff. de cad. tol. punitor.

c Non communicemus.] ſic 24. q. 1. c. 1. & 2. niſi viuentes reconciliationem petierint, nec ꝓ eos ſtetiſſet: quia tunc abſoluẽdi ſũt poſt mortem ℣. de ſent. excõ. à nobis. & 26. q. 6. q̃ recedunt. Ber.

d In cœmiterio.] cœmiterũ 5 dicitur à cẽmẽ Græcè, quod eſt aurum latine, & teron qd̃ eſt terra, inde cœmiterũ quaſi aurea terra, quia eſt cẽteris pretioſior.

e Exhumari.] immo forte nec religioſum locum facit cadauer excõmunicati, ſi per ignorantiã ſacerdotis vel eo inuito inferatur, arg. ff. de rel. & ſumpt. funſ. Item offa ide proijciẽda ſunt antequã conſecretur. de conſe. di. 1. eccleſiam. Bernardus.

[Glo. ſeq. arg. propter dubium, &c. dat ſimilia de connexitate & difficili ſeparatione, alleg. tria iura in contrarium.]

5 Hæc gloſſula nec eſt Ber. nec hꝫ ĩ vetuſtis codicib9. Et autẽ cẽm teriũ dicitur a verbo, κοιμάω ꝙ eſt ſopio, quaſi dormitorium mortuorum.

† Hæc ſunt B. Auguſtini in libro de cura ꝓ mortuis gerẽda, ca. 1.

† pr c'oſ.

† Magaleſ. Et ĩ aliquot vetuſtis pro In. iij. Honorius iij. hꝫ.

6 Et facit ad ea q̃ ſcri. vot. & 44. diſt. ſe ſcamus. de quo vide qd̃ dicã de homi. ſignifica ſti 2. ver. ꝙ ſi diſcerni. I. And.

f Excomunicatorum.] nota arg. ꝙ ratione dubietatis aliquid admittitur, quod aliter non admitteretur. 11. q. 3. nolite. 6 & 13. q. 2. non æſtimemus. & ff. de admen. leg. l. 3. §. ſi duobus. Item contingit ratione connexitatis. 14. q. 5. denique. & 81. diſt. cum omnibus. & ff. de ſol. ſi alieni nummi. & ff. de mi. etiam. Item ratione difficilis ſeparationis. ff. de neg. geſt. cum eum actum. ff. de admi. tut. l. tutorem qui tutelam. Arg. contra de pœn. diſtin. 5. ſunt qui. & c. 2. & ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. ff. de teſta. tut. duo ſunt Titij. ff. de manu. teſt. cum ex pluribus. Io.

g Specioſa.] 13. q. 2. animæ defunctorum.

A Bolendæ.] Primo premittit abusum, quem secundo tolli mandat: vbi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Apud Montem Pessulanū erat ꝓsuetudo, ꝙ clerici nō permittebāt effodi sepulturam, nisi prius eis certū pretiū ꝓsolueret: ꝓcipit Papa, istam cōsuetu dinē aboleri, & clerici nihil audiant exigere hac de causa. Not. ꝙ pro terra in qua sepeliendi sunt defuncti, nihil est exigēdum.

[Glo. seq. dicit sepulturā dupliciter sumi, ꝙ loco, & ꝙ officio, & loc. tripliciter scilicet, priuatus, religiosus, & sacer. In primo ꝓcedit vēditio, in reliquis non.]

a Sepultura.] sepultura dī locus, siue terra in qua fit sepultura. Si in tali terra nullus vnquā fuit sepultus, nec alius esse locus sacer, vt cœmiterium, licitè pōt vēdi, & ea ex pretiū recipi: quia nemo cōpellēdus ē de suo beneficiū facere. 10. q. 2. ꝓcuriæ. & quilibet suæ rei moderator & arbiter est C. mand. in re mandata. & iustū est vnicuique sua cōmittere. C. de Iudæ. nemo exterus. pōt ergo talis terra vēdi, cum nō sit religiosa vel sacra, sed purus dī talis locus. ff. de rel. l. 2. §. pur. aūt. & C. eo. tit. l. locum. & 12. q. 2. aurū. si enim in tali terra aliquis sepultus fuerit, & de voluntate eius cuius erat locus, amodo sacer factus est. C. de religio. l. 2. ff. eo. l. 2. §. sed & alius. quare vendi non pōt vel obligari, vt si ꝓdicta. C. de reli. l. 2. & ff. de re diui. sacra loca. in fi. & 1. q. 1. dictū est, De tali terra pōt hoc itelligi, vel de terra cœmiterij, q̄ religiosa & sacra dī, licet in ea nullus sepultus sit. argu. ff. de rei vendic. q̄ religiosis. & 17. q. 4. q̄ squis. & c. sicut antiquitus. & talis terra vendi non pōtest. 13. q. 2. quæsta est, & c. ꝓcipiēdū. Item dī sepultura officiū sepulturæ: qđ similiter vendi non pōt, si clerici ad hoc teneant, cū habeant bñficiū ab ipsa ecclesia, imò simoniam committunt. ī. de simo. non satis. & c. cū in ecclesiæ corpore. & 13. q. 2. in ecclesiastico. & c. quæsta est. Si verò nō teneantur ad hoc rōne beneficij, pōt inde accipere x pretiū: quia de suo hoc facere non tenentur 12. q. 2. charitatem. & ī. de præscri. cum ex officij.

x Non ex pacto fm Hostiā esset simonia fm cā. ī. de simo. in itū. & cā. nō satis. l. A.

b Exigere.] licet clerici exigere non possint, laici tñ compelli pōt pias & laudabiles consuetudines obseruare, si quæ super hoc fuerunt. ī. de sim ad Apostolicā. multa. n. inhonestè petuntur, q̄ honestè recipi pōt. 18. di de elogijs 13. q. 2. quæsta est. 1. quæst. 2. placuit. & c. quampio. ff. de var. & extraor. colla. l. 1. §. est quidem. 14. q. 5. non sane.

P Arochiano.] Diuiditur: quia duæ sunt partes. Secunda ibi. Sed eius. Albas.

CASVS. Quidam parochianus fuit excōicatus ꝙ manifestis excessibus, homicidio, incendio, & pro violenta manuum iniectione in ꝑsonas ecclesiasticas, & ꝙ violatione ecclesiarū, & incestu; dū ageret in extremis, fuit absolutus per presbyterum suū iuxta formam ecclesiæ: quæritum fuit, vtrū deberet in cœmiterio sepeliri? Rñdet, ꝙ non debent ei cœmiterium & alia suffragia ecclesiæ denegari, sed hæredes eius & propinqui, ad quos bona peruenerunt ipsius, compellendi sunt vt satisfaciant pro eodem. Not. ꝙ cui vnum sacramentum concedit, omnia alia quæ sunt eiusdem censuræ, sunt concedenda. Item sacerdos in necessitate potest absoluere à qualibet excōicatione. Item hæredes tenētur ex maleficio defuncti, licet ad eos nihil ex illo maleficio puenerit.

CAP. XIII.

A Bolendæ consuetudinis, peruersitas apud Montem Pessulanū (vt dicitur) inoleuit, vt decedentibus non prius permittatur effodi sepultura, a quam pro terra, in qua sepeliendi sunt, certum pretium ecclesiæ perſoluatur: & infra.

¶ Mandamus, quatenus cum loci dioœcesanus existas, inhibeas clericis, ne quicquam omninò præsumant exigere b hac de causa.

¶ Gregorius ix. epi copo N.

Excommunicatus, qui per suum presbyterū fuit absolutus in morte, in cœmiterio sepeliri debet, & ad satisfaciendum coguntur hæredes.

CAP. XIIII.

P Arochiano tuo, qui excommunicatus pro manifestis excessibus, videlicet, homicidio, incendio, c violenta manuū iniectione in personas ecclesiasticas, d ecclesiarū violatione e vel incestu, fuit, dum ageret in extremis, † per presbyterum suum iuxta f formam ecclesiæ absolutus, non † debent cœmiterium & alia ecclesiæ suffragia denegari; g Sed eius hæredes h & † propinqui, ad quos bona peruenerūt ipsius, vt pro eodem satisfaciant, censura sunt ecclesiastica compellendi.

a Incendio.] incē diarij vtrū sint ipso iure excōmunicati, dicetur ī. de sē. excom. tua nos.

d Ecclesiasticas.] isti ipso iure sunt excommunicati. 17. q. 4. si quis suadente.

e Violatione.] violatores ecclesiarū nō sunt ipso iure excōicati, sed tanquam sacrilegi excōicādi 17. q. 4. sicut antiquitus. ff. c. si quis domum. & c. omnes. Idem est si quis res ecclesiæ inuadat, tanquam sacrilegus excōicetur. ī. de foro competen. conquestus.

f Iuxta formam.] de qua habes. ī. de sent. ex. com. ex tenore. & ca. cū dilectus. 1. respō. & c. à nobis.

[Glo. seq. arg. alle. 3. iura, duo alleg. in cōtrariū, & soluit.]

g Denegari.] quia ex quo cōmunicanimus ei viuo, & mortuo communicare debemus. ī. eo. ex parte & 24. qnæstio. 2. sāne. Item est hic argumentum quod cui vnum sacramentum conceditur vel negatur, & alia intelliguntur concessa vel negata. 5. dist. ad eius. 95. distin. illud. & 13. qnæstio. 2. cap. vltim. Contra infra de tornea. cap. primo, & infra de rapt. super eo. vbi conceditur pœnitentia & eucharistia, & tamen denegatur ecclesiastica sepultura, sed illud fit ad terrorem aliorum. z

[Glo. seq. reci. per contrarium, & soluit.]

h Sed eius hæredes.] similem casum habes ī. de rap. in litteris. Et ita ex hoc cap. & illo patet, ꝙ hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti, licet nihil inde peruenerit ad eos, quamuis sis contestata non fuerit cum defuncto, cum ad eos bona defuncti peruenerint, vt hic dicit, & 16. q. 6. si episcopum, infra de vsu. tua nos. & intellige hæredem esse hæredis hæredem, ff. de verbo. signi. hæredis. sic hæres hæredis testatoris est hæres. C. de hære. insti. l. vlti. nam & secundum leges hæres tenetur condictione furtiua. ff. de cond. fur. si pro fure. §. si condictio. In casu etiam tenetur filius pro patre, licet non sit hæres. C. de primipilo, cum ex fola. lib. 12. quælibet enim actio ad hęredem, & aduersus hęredem transmittitur. C. de contrahend. & committen. stipul. ve. ris. & l. vlti. C. vt actiones ab hæredibus & contra hære. inci. l. vnica. & in delictis: licet ad hæredem nihil peruenerit. argum. 1. q. 4. c. ecclesia. §. item peccato Israhelitarum. ver. maximè cum ex eo vtilitas deferatur ignoranti. Tamen secundum leges non tenetur hæres ex delicto defuncti, nisi in quantum ad ipsum peruenerit, vel nisi lis contestata fuerit cum defuncto. C. si ex delic. defun. l. 1. Sed ex contractu vel quasi, defuncti hæres indistinctè tenetur. C. de actio. & obli. ex depositi. & ff. de re iud. ad ea. §. in contractib. nisi in duobus casibus: vnus est. ff. si mē. for. fal. mo. dixe. l. si duobus. §. vlt. alius est ff. de tributo illud, §. vltimo, Ber.

† Adde ꝙ dicat consiliatus in extremis. facit l. 3. cum l. seq. ff. de don. cā. mor. Bart. in l. 1. C. de sacrosan. eccl.

† al. ita: non cēt cœmiterium, vel alias, &c.

† vel.

z Concor. l. eō ptor. ff. de iu. & l. si maritus. in fi. ff. de procur.

DE PAROCHIIS ET ALIENIS parochianis.

Supra visum est de quodam iure parochiali, qđ cõ sistit in funerando: Sed quia poterat dubitari de alijs in ribes parochialibus. ideò subijcitur ista rubrica. Abbas Siculus.

TITVLVS. XXIX.

De parochijs & alienis parochianis.

¶ Ex concilio Africano. †

¶ Inter episcopum substitutum episcopo haretico & ipsum episcopum hereticũ reuersum, & ex dispensatione receptum, diuidatur episcopatus modo hic expresso.

CAP. I.

SI † episcopus a ex Donatistis b ad catholicam est vnitatem conuersus, c æqualiter inter se diuidant d eas, quæ sic inuentæ fuerint, vbi ambæ partes e fuerint, ideſt, vt alia loca ad illum, alia ad alium pertineant, ita vt ille diuidat, qui amplius temporis in episcopatu habet, & minor f eligat. Quod si forte vnus fuerit locus, ad eum pertineat quem plebs elegerit. g Sed si antiqui catholici suũ voluerint, & illi suũ qui ex Donatistis conuersi sunt, plurimorum h voluntas pauciorib⁹ præferatur. † Si autem partes æquales sunt, maioris temporis episcopo deputetur. K † ¶ Si autem ita plurima loca inueniuntur, in quibus ambę partes fuerint, † ut non possint æqualiter diuidi, velut † si in impari numero fuerint, distributis locis, qui parem habent numerum, quicunque locus remanserit. hoc in eo seruetur quod dictum est, cum de vno loco superius tractaretur,

¶ Ex concilo Manetesñ.

¶ Presbyteris parochiales Dominicis diebus & festiuis, parochianos alienos ad Missam admittere non dẽnt, si ex contemptu ad eorum ecclesiam accedunt.

CAP. II.

VT Dominicis, vel festiuis diebus presbyteri antequam Missam celebrẽt, plebem interrogent, si alterius l parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto⁹m presbytero, ibi velit missam audire: quem si inuenerint statim ab ecclesia abiiciant.

Hadrianus Papa. †

¶ Episcopus parochianum alterius sine ipsius licentia ordinare non potest, nec cum aliter iudicare.

CAP. III.

NVllus episcopus alterius parochianum iudicare præsumat: n & † Vide l. & suum hæredem. §. fin. cum l. seq. ff. de pact.

† deputentur.

a Et loquit de his, qui erant in partibus Africæ, vbi præualebant Donatistæ, ſm Inn. Io. And.

† Capitu. 85. in concilijs latinis.

1 Hic casus Bern. est, & in antiquis exemplaribus reperitur.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. Et ad verũ intellectum huius capitis, videto notas litteras in hunc locum.

† fuerunt.

† velut sub impari. Velut si impari.

† Vanetesñ. Nanetesñ. sed legendũ Nãnetesñ. estq; hoc decretũ ibi c. 1. non ca. 419. vt refert Burchard⁹ li. 2. dec. c. 92. nec c. 89. vt refert Iuo par. 2. c. 122. habetur c. 2. eo. ti. in 1. cõpilatione. cõcordat cõcilium Trident. sess. 22. in decreto de obseruandis in celebratione Missæ. §. moneant.

† Burchardus. lib. 2. decret. capitulo 39. Iuo, par. 6. c. 140. & c. 3. eo. tit. in 2. comp. Et videte notas in hunc locum.

a Episcopus.] ideſt, episcopatus. & sic ponitur contentum pro continẽte, vel è conuerso continens pro contento. de cons. dist. 2. cum omne. R.

b Ex Donatistis.] qđ dicitur in hoc capitulo, dispensatiuè dictum est a 23. q. 4. ipsa pietas. Ber.

c Conuersus.] cum alius episcopus in illo episcopatu iam erat creatus. Laur.

d Diuidant.] scilicet villas, vel parochias vel plebes.

e Partes.] ideſt, æquales nomine n. partis dimidia intelligitur. ff. de verbor. significa. nomen. ff. de vsu etiã parte. Ber.

f Minori.] Not. meliorem conditionem minoris. Ber.

g Elegerit.] vt si pares sint competitores mulieris, moribus & genere, is potior existimetur, quem sibi consulens mulier approbauerit. C. de nupcijs vidue.

h Plurimorum.] 65. dist. c. 1. 2. & 3. & sup. de his quæ fiunt à maiori parte capitu. capitulo primo. & sup. de electio. licet. in fi.

i Maioris temporis.] hoc ideò dicit, quia præsumitur citius mori. 13. q. 2. illud, & in hoc est melioris conditionis.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

k Deputetur.] qđ si non cõueniant inter se; Alternis annis percipient reditus. ff. communi diui. l. communi diuidundo. §. cum de vsufructu. Vinc.

VT Dominicis.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q̃ sacerdotes i dieb. Dominicis, & i alijs diebus festiuis dẽnt ꝓponere in ecclesia, vt si est ibi aliquis q̃ ex contemptu dimisit suum presbyterũ, statim recedat. Not. q̃ nullus p̃s̃byter alterius parochianum recipere dẽt ad diuina, quod verũ est, contẽptu ꝓlato suo audire velit ibi diuina. absens enim iusta de causa põt audire diuina in ecclesia ad quam venerit

l Si alterius.] alienus parochianus dr, licet ibi comparauerit domum non causa habitandi, solam enim habitationem comparare in aliena ciuitate non facit domicilium. ff. ad muni libertus. §. sola. Secus si in vtraq; causa inhabitandi. ff. eo. assumptio. §. iuris prudentib. Vincen.

m Cõtempto.] bene dixit. contemptor, quia ex iusta causa absens benè potest audire diuina in ecclesia ad quam venerit, argum. 7. q. 1. episcopi. vel presbyteri. 81. dist. cap. vlt. & est simile de pœn. dist. 6. placuit. 71. dist. primatus. & 9. q. 2. per totum. Ber.

NVllus.] CASVS. Dicitur, quod nullus ep̃s alienũ parochianum iudicet; quia qui eum ordinare, nõ potest, nec iudicare. No. quod nullus potest iudicare parochianũ alterius: quia ad quem spectat ordinatio alicuius, & eius iudicatio. ergo qui non potest ordinare, non potest iudicare. hoc in intelligo de epõ: de alijs enim non: quia licet archidiaconus non possit ordinare, potest tamen iudicare, sicut & alij iudices.

n Præsumat.] nisi eo domicilium transtulerit. C. de inco. & vbi quis do. ha. si in patria. lib. 10. & infra e. significauit, & nisi ibi deliquerit. infra de rap. capitulo primo.

[Glo.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit. Secundo argu. & remittit.]

1 Quid hodie prohibeãtur archidiaconi iudicare, uide cõcilium Trident. sessio. 24. de refor. cap. 20. §. ad hæc. & sessio 25. de refor. c. 14.

2 Ordinare.] sic. 9. q. 2. per totum. arg. ℨ 25. distin. per lectis. ubi dr ꝙ archidiaconus põt iudicare, 1 sed non ordinare. Illud sic exponi; sicut episcopus non potest alienum parochianũ ordinare, sic nec indicare; Secus est de inferioribus iudicibus, sicut sunt archidiaconi, & ceteri plati, qui põt iudicare, sed non ordinare. Et ita arg. habes hic ꝙ sententia à non suo iudice lata non tenet. 3. de iud. at si clerici. vbi de hoc. & C. si à non compet. iud. l. 2. & 3. de cõsue. ad nostram. nisi in casibus qui notãtur 3. de foro compet. cum sit generale.

† Post concilium Lateran. sub Alexan. iij. cap. ultimo. & c. 5. eo. tit. in 1. comp.

‡ Vide Felinum in cap. quia iudicante, supra de præscrip. & Oldradum consil. 283.

† vel

† liminib.

† Clemens.

infra. ¶ Nam qui eum ordinare 2 non potuit, nec indicare potest.

¶ Vrbanus tertius.

Fines parochiarum, de quibus constat, vel finibus cohærentia, præscribi non possunt.

CAP. IIII.

SVper † eo verò quod apud vos intelleximus dubitatum, an quod de finibus & † his, quæ finibus cohærent, b non præscribedis, statutum per canones c esse dignoscitur, sit in parochiarum limitibus † sicut in prouincialibus admittendum: Respondemus, quod bene videtur in vtroque d seruandum, si fines legitima probatione, vel aliàs indubitata fide constiterit ecclesiastica ordinatione statutos.

¶ Celestinus † tertius.

Si parochianus seu diœcesanus domicilium transfert, primus prælatus in eo iuris episcopalis seu diœcesani si vis non vendicat: decima tamen prædiales illius parochiæ sibi debentur, nisi alteri debeantur ex consuetudine.

CAP. V.

SIgnificauit † nobis Aconen. † episcopus, quod cum post recuperationem Aconen. † ciuitatis, ad habitandum in ea, se quamplurimi contulissent, qui ante generalem occupationem terræ sanctæ, in aliis ciuitatibus regni. Hierosolymitani elegerant mansionem: & infra.

¶ Fraternitati, tuæ ‡ mãdamus, quatenus prædictorum locorum prælatos, ut sibi nullam in prædictos Aconen. † habitatores e iurisdictionem vsurpent, nec ab eis temporalia exigant, quibus spiritualia non ministrant, districtione, qua conuenit, compellatis: ita quod si de agris in eorum parochia constitutis f fructus percipiunt, & in vltra marinis partibus ratione prædiorum f decimæ persoluuntur, deinceps.

† Cap. vnico. eod. tit. in 2. compi.

† Ancon.

† Ancon.

† Fraternitati vestræ.

† Ancon.

CASVS. Postquam ciuitas Aconensis recuperata fuit à Christianis, multi se transtulerũt ad habitandum illuc, qui ante generalẽ occupationem terræ sanctæ, in alijs ciuitatibus regni Hierosolymitani morabantur: prælati prædictarum ciuitatum volebãt exercere iurisdictionem in prædictis habitatoribus Aconensib. & alia spiritualia & temporalia exigebant ab eis, quibus non ministrabant spiritualia; Episcopus Aconen. conquestus est domino Papæ: vnde mandat iudicibus, quatenus compellant prælatos prædictorũ locorum, vt nullam in iurisdictionẽ vsurpent in prædictos Acon. habitatores, nec ab eis temporalia exigant, quibus spiritualia non ministrant: verumtamẽ si de agris in eorum parochijs constitutis fructus percipiunt, & in partibus vltra marinis ratione prædiorum decimæ soluuntur, decimas illas de cetero integre percipiant, & dicto Acon. tanquam suo diœcesano de cetero respondere cogantur. Nec quod licitum est alicui domicilium mutare. Item nota contra episcopos, & archidiaconos, & alios prælatos, qui reditus suos percipere non debent, nisi officium suum in verbo prædicationis & alijs exercuerunt. Item decimæ prædiales illi ecclesiæ sunt dandæ, in cuius territorio prædia sunt constituta.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

1 Qualiter & quando facta fuerit diuisio prouinciarum, & epatuum ut de 80. dist. cap. 1. & 99. dist. cap. 1. & 13. q. 1. c. 1.

a Per canones.] 2 qui dicunt, ꝙ limes præscribi non potest, ne prouinciarum termini confundantur. 16. q. 3. quicunque, & c. licet in regulis, & c. inter memoratos. Quod dicit, parochiarũ exponunt quidam, idest episcopatuum: nam canon prædictus, quicunque de prouincialibus limitibus tantum loqui uidetur, sed ſm hoc non traditur hic aliquid de capellis. Sed uerius uidetur quæstionem fuisse propositam de parochijs nam canones prædicti loquuntur de diœcesibus, i. episcopatib. & quod dicit, sicut in prouincialibus, potest exponi, idest, episcopatibus: Sed idem intelligo in limitibus episcopatuum, & parochiarum, & prouinciarum, ex quo ibi distincti sunt fines, præscribi non possunt ꝑ f iura prædicta, cum eadem ratio sit in omnibus & quod idem sit in omnibus patet satis ex hac decr.

[Glo. seq. licet tria argu.]

d In vtroque.] arg. quod idem iuris est in minoribꝰ quod in maioribꝰ vt arg. 5. le. præterea maioribus & sup. de ap. ca. de appellationibus. Item argumen. quod de similibus simile uelle debet esse iudicium. sup. de reseri. inter ceteras. & 3. de transla. Inter corporalia. ff. de leg. nõ possunt. Item argum. ꝙ vbi est eadem ratio, idem debet esse ius. ff de confir. vltimum dilecta. & 2. de const. transla. & c. nam concupiscentiam.

ADDITIO. Argu. ff. ad leg. Aqui. illud. & C. ad l. Aquil. l. fin. Ber.

S Ignificauit nobis.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, Fraternitati. Abbas Siculus.

CASVS. Postquam ciuitas Aconensis recuperata fuit à Christianis, multi se transtulerũt ad habitandum illuc, qui ante generalẽ occupationem terræ sanctæ, in alijs ciuitatibus regni Hierosolymitani morabantur: prælati prædictarum ciuitatum volebãt exercere iurisdictionem in prædictis habitatoribus Aconensib. & alia spiritualia & temporalia exigebant ab eis, quibus non ministrabant spiritualia; Episcopus Aconen. conquestus est domino Papæ: vnde mandat iudicibus, quatenus compellant prælatos prædictorũ locorum, vt nullam in iurisdictionẽ vsurpent in prædictos Acon. habitatores, nec ab eis temporalia exigant, quibus spiritualia non ministrant: verumtamẽ si de agris in eorum parochijs constitutis fructus percipiunt, & in partibus vltra marinis ratione prædiorum decimæ soluuntur, decimas illas de cetero integre percipiant, & dicto Acon. tanquam suo diœcesano de cetero respondere cogantur. Nec quod licitum est alicui domicilium mutare. Item nota contra episcopos, & archidiaconos, & alios prælatos, qui reditus suos percipere non debent, nisi officium suum in verbo prædicationis & alijs exercuerunt. Item decimæ prædiales illi ecclesiæ sunt dandæ, in cuius territorio prædia sunt constituta.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

e Habitatores iurisdictionem.] quia translato domicilio subtracti sunt eorum iurisdictioni. sup. de for. comp. proposuisti. 13. q. 1. ecclesias. §. quia ergo, & ibi dicitur quis habere domicilium, vbi habitat. ff. ad municipi. municeps §. miles. Sed videtur contradicere quædam lex. ff. de sena. senatores. ubi dicitur quod licet senatores domicilium habeant in vrbe retinent tamen ius in prouincijs undè sunt oriundi. Sed illud uerum est quo ad honores, non quo ad onera. ff. ad municipa. municeps. La.

[Glo. seq. notat, quærit, & soluit.]

f Prædiorum.] no. quod decimæ prædiales ‡ regulariter illi ecclesiæ dẽt dari, in cuius parochia prædia sunt sita. arg. 16. q. 1. si quis laicus. & 3. de decim. quoniam. & c. cum cõtingat. sic & ciuitati tributum soluendum

‡ De materia huiꝰ glosæ uide Oldradũ consil. 168. & glossam 13. q. 1. in summa: faciunt tradita per Albericum tract. de statu. par. 2. q. 137.

bendum est: vbi sunt agri. ff. de censi. forma. §. si verò p sonales verò decimæ illi ecclesiæ debent dari, in qua diuina audiunt officia. 16. quæst. 1. questi. & hic in fi. idem dicit. Sed quid de illis qui inhabitant ciuitatem, & habent prædictã & vineas extra, quæ non sunt in parochia alicui[a], sed sita in terminis ciuitatis? Videtur esse hoc in episcopi potestate. argu. infra de deci. quoniam. quia non possunt negari quin sint in parochia eius: nõ tamẽ à ratione extraneum est, vt ratione domicilij decimæ persoluantur si consuetudo ita se habet, in talibenim consuetudo §. iudicat. infra. de decimis. ad Apostolicæ. & c. in aliquibus. in fi. Ber.

Ancoñ.

¶ De materia huius tituli, vide plene p B. Thomã, & Caietanum. 2. 2. q. 86. & 87. & per Dominicum Sotum li. 9. de iustitia & iure q. 3. & 4. p totum.

DE DECIMIS primitijs & oblationibus.

¶ Quia decimæ, & primitiæ, & oblationes sunt de iure parochiali, ideò post rubricam præcedentem meritò subiicit ista. Abbas.

De hac materia tractatur 16. q. 1. c. cunctis 5. de his vero. vsque ad fi. & q. 7 per totum. 13 q. 1. per totum. de consec. dist. 5. quadragesima. De oblationibus tractat 10. q. 1. & 2. & 25. q. 1. per totum. & 13. q. 2. §. nimirum. vsque ad 5. Item quæritur.

†C. 45. Et c. 3. eo. tit. in 2. compila. Et de materia vide Nauarrum in Manuali. ca. 22. tit. de tertio præcepto ecclesiæ, & plene per Couarruiam, li. 3. variar. resolut. cap. 17. Et vide notas huius capitis.

†Dictio, & deest in aliquot antiqs.

[Decimã.] Diuidit, quoniam primo agit de quantitate decimarum, exprimẽs quatuor genera ipsarum. Secũdò de quãtitate primitiarum: ibi, At verò. Abbas Sicu.

CASVS. Primò, ponit tria genera decimarum, secundum quòd olim in veteri testamento soluebantur. Secũdo dicit, quòd primitiæ, quas de frugibus offerebant, non erant aliquo speciali nomine designatæ, sed pro voluntate sua quilibet[a] offerebat: postea traditio Hebræorũ inoleuit arbitrio magistrorum, q[d] qui plurimũ dabant, quadragesimam partem afferebant sacerdotib. qui minimum, sexagesimam partem: & sic inter quadragesimam & sexagesimã licebat offerre quod volebant, & ita quod prius dubiũ erat postea diffinitum fuit propter auaritiam sacerdotum.

a Ad conuiuium.] 13. q. 1. ecclesias. §. his itaque. Ber.

b Diffinitæ.] in qua quantitate dari deberent. Ber. [Glo. seq. arg. opi. magistrorum, &c.]

c Magistrorum.] nota hic arg. quòd opiniones magistrorum sunt sequendæ. vnde Inn. opinionibus magistrorum non vult derogare. supra de restit. spolia. litteras, & infra de sen. excõ. officij. Et dicit lex, q[d] ius constare non potest, nisi sit aliquis iurisperitus, per quẽ possit in melius perduci. ff. de ori. iur. l. 2. §. post originem Lau.

ADDITIO. Ex hoc textu nota, quòd licet magistri possint glossare sicut placet quo ad primitias non tamẽ quo ad decimas.

d Licebat.] non licentia dispensationis sed iuris cõis.

e Pentateucho.] liber est sic dictus à pẽte, quod est quinque, & teuchos, quod est volumẽ, quia in vno volumine quinque libri Moysi continentur Ala.

[Glo. seq. quærit. opi. ponit, ex qua itẽ quærit, & soluit.]

f In primitijs.] primitiæ enim tãquam debitæ exiguntur, sicut & decimæ. argu. 16. q. 1. reuertimini. 32. dist. præter hoc. & infra e. quam sit graue. Sed nũquid in pecudibus datur primogentium? Hug. dicit de ducentis vnũ dandum loco primitiarum. Sed quid si tot non habeat capita? tunc soluat æstimationem secundum q[d] titatem illius numeri. Durum videretur dare primo genitum si forte non haberet vltra duo capita vel tria, alias minimum esset si haberet quadringenta vel quingẽta siue mille. Laurentius.

TITVLVS XXX.

De decimis, †primitijs & oblationibus.

¶ Hieronymus super Ezechielem. †

¶ *Exprimit quatuor genera decimarum, quæ ex veteri lege debebantur.*

CAP. I.

DEcimam partem omnium frugum Leuiticę tribui populus ex lege debebat. Rursus ex ipsis decimis Leuitæ, hoc est, inferiorum ministrorum gradus, decimas dabant sacerdotibus. Erant quoque & †aliæ decimę, quas vnusquisque de populo Israel in suis horreis separabat, vt comederet eas, cum iret in templum in vrbe Hierusalem, & in vestibulo templi sacerdotes & leuitas ad conuiuium a inuitaret. Erant autem & aliæ, quas pauperibus reconde-

bant. ¶ At verò primitiæ, quas de frugibus offerebant, non erant speciali nomine diffinitæ, b sed offerentium arbitrio derelictæ. Traditionem quoque accepimus Hebræorum, non lege præceptam, sed arbitrio magistrorum c inolitam, quod qui plurimum, quadragesimam partem dabant sacerdotibus: qui minimum, sexagesimam: inter quadragesimam & sexagesimam licebat d quodcunque voluissent offerre. Quod igitur in Pentateucho e dubium derelictum est, hic † specialiter diffinitur propter sacerdotum auaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis f offerendis.

¶ Paschalis secundus.

¶ *Non potest congrue summa ri propter varietatem lectura rum.*

CAP. II.

NOuum † genus exactionis est, vt clerici à clericis g decimas exigant, cũ nusquã in lege Domini hoc legamus: non enim Leuitæ a Leuitis h decimas accepisse legantur. Illi profecto clerici, qui a clericis spiritualium ministeriorum la-

NOuum genus.] CASVS. Quæsitum fuit à Papa vtrum clerici a clericis decimas exigere possint? Respondet, quod hoc esset nouũ genus exactionis, vt clerici a clericis decimas petant, cum in lege Domini non legatur: Leuitæ enim à Leuitis decimas non accipiebant: illi verò clerici, q[ui] ab alijs clericis spiritualia recipiunt, de laboribus suis eis debent decimas dare. Nos clericos clericis dare decimas nõ debere.

[Glos. seq. re. per obiect.]

g A clericis.] hoc intellige de dote ecclesiæ, de qua clerici non debent dare decimas, vt 16. q. 1. questi. Sed de prædijs proprijs siue patrimonialib. clerici debent soluere decimas, vt 16. q. 1. si quis laicus. & hoc siue prędia sint in propria parochia clericorum siue in aliena. B.

h A Leuitis.] scilicet paribus, quoniam summis sacerdotibus inferiores, decimas soluebant. supra eo. c. pros. Vel non accipiebant Leuitæ à Leuitis, quibus spiritualia non ministrabant.

[Glo. seq. reci. per obiect. quam dupliciter soluit.]

a Ad

†Post concilium Lateranense sub Alex. iii. par. 13. c. 16. & c. 7. eo. tit. in 1. compi. Et hanc decretalem intellige prout declarat eam B. Thomas. & ibi. Caietan[s]. 2. 2. q. 87. ar. 4.

sid est Genesis, Exodus, Leuiticꝰ, Numeri, & Deuteronomiũ. Cõciliũ Trident. sessio. 4. in decreto de canonicis scripturis.

† al. hoc

a Debent.] videtur contradicere principio: sed intelligo principium capituli de dote ecclesiæ, vt dixi. quod hic dicit, intellige de patrimonialibus. Vel posses intelligere, quòd hic dicit de clericis coniugatis, qui ab aliis clericis spiritualia recipiunt, a & hoc innuit lra, & ita planum est. B.

EX multiplici.] Primo ponitur querela. Secundo iudicum datio: ibi, Vnde. Abb. Sic.

CASVS: Inter abbatem & conuentum de Brudeia ex vna parte, & quendã presbyterum pro ecclesia sua ex altera, talis compositio intercessit scripto authentico monachorum roborata, quòd monachi deberẽ: solu ere annuatim dicto presbytero dum viueret, decimas de blado & vniuersis leguminibus, exceptis minutis decimis, quas eis remisit: post ea Abbas impetrauit priuilegium, vt de laboribus suis, quos propriis sumptibus excolunt, decimas soluere non teneantur, nulla de compositione prædicta mentione facta, statim cœperunt excolere suis sumptibus possessiones; super quibus compositio facta erat, & ea occasione subtrahebant decimas: vnde presbyter cõquestus est domino Papæ: per hoc, dicit Papa, quòd non fuit sua intentionis, per priuilegium prædictæ compositioni derogare: quare mandat, quatenus Abbas & monachi compellantur prædictam compositionem seruare, vel cum ipso presbytero amicabiliter conuenire, nisi de ipsa compositione in priuilegio contineatur expresse. Nota quod Papa per priuilegium suum non intẽdit reuocare compositionem, de qua in priuilegio mentio non habetur. Item priuilegium veritate tacita impetratum non valet.

[Glosſ. seq. recitetur per quæstionem.]

b Quandiu viueret.] hic simpliciter & pure facta fuit compositio super decimis; ergo de omnibus præsentibus & futuris intelligendum est: vnde si postea alias possessiones monachi acquisierunt, sub eadem compositione intelliguntur, infra de priuileg. quia circa.

c Quietas a clamauit.] arg. quòd rebus nondum habitis possit quis renũciare. ff. de acquir. hære. is qui. Arg. a contra ff. de reg. iur. qui potest. Sol. non potest quis renonciare iuri antequam sibi competat, vt ibi dicitur: pacisci tamen potest, vt ff. de pactis. & l. hæredi. §. filiusfamilias. & C. de pact. l. 1. & hic R.

[Glo. seq. arg. in contrarium, & soluit.]

d Intentionis.] nota secundum intentionem domini Papæ priuilegium fore intelligendum. 3 sic etiam

a In his enim cõiugati, etiã tonsurati, ñ gaudent priuilegio. ℣. de cle. coniu. c. vnico. in fi. li. 6 Io. An.

† Credo hũc esse Hadrianũ iiij. qui proximè p̃cessit Alex. iij.

† Ca. 17. e. ti. in 1. cõp. Et post concil. Lateran. sub Alex. iij. pa. 13. c. 12.

† interueneris.

† Quietas lego ex antiquis nõ, quietis, vt in nõnullis recentioribus.

3 Vide text. in l. non dubium. & ibi Bar. & glos. C. de legib.

a Modus dicendi vulgaris Italorũ, hoc est, lechiamo frãche.

reſcriptum quo conceditur beneficium. supra de præb. cap. vltim. & supra de rescrip. mandatum. Item argu. q̃ Papa per suum priuilegium, siue rescriptum, non vult facere alicui præiudicium. supra de offi. ord. licet. & ℣. de vsu pal. ex tuarum. supra de offi. deleg. super e. & hoc ideo est hic, quia priuilegiũ illud fuit tacita veritate impetratũ: vñ nõ valuit. quod si dixisset, priuilegiũ non fuisset concessum. ℣. de rescrip. super litteris.

e Eandem conuentionem.] & ita patet. q̃ conuentio põt interuenire in spiritualib. saltẽ inter ecclesiasticas personas. ℣. eo. suggestum. & canuper abbater. & ℣. de transac. cap. 2. Sed ad hoc vt cõpositio sit p̃petua, debet auctoritas epi. interuenire vt ℣. de transl. de cætero, & c. 2. aliàs erit personalis, vt ℣. de trãs. veniens. & hic fuit q̃ positio p̃sonalis: qa auctoritas superioris non interuenit, vt patet ex eo quod dicit, ℣. quamdiu viueret. & sic in vita sacerdotis tantum duravit compositio.

f Contingatur.] nã si de cõpositione facta fuisset mentio in priuilegio, & ex certa scientia, Papa derogasset huic compositioni arg. supra de rescrip. nonnulli. & infra de capel. mo. ex parte. Ber.

COmmissum.] Primo ponitur querela. Secundo iudicis datio: ibi, Ea propter. Abbas.

CASVS. Monachi de Bosse, ecclesiæ sanctæ Mariæ, in cuius parochia commorantur, decimas integre non soluebant. conquestus rector illius ecclesiæ dño Papæ: vnde mandat archiepo Cantuarien. quatenus monachos compellat, vt decimas de terris cultis, in quib. olim domus constructæ fuerant, ecclesiæ prædictæ cum ea integritate persoluant, qua prius solui consueuerant, anteq̃ in eadem parochia moraretur: & sicut decimæ olim soluebantur de pascuis, ita & nunc soluantur de eisdem, ad frugum fertilitatem translatis absque diminutione. Nota, decimas integre persoluendas.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

g Monachi.] non dicit hic de qui monachis: vnde si intelligis cap. de Cistercien. loquitur de possessionibus, quas non excolunt suis sumptibus & laboribus de quibus soluere debent decimas. infra e. ex parte Vel forte per subtractionem illarum decimarum parochialis ecclesia enormiter lædebatur, quod esse non debet. infra de ver. sign. quid per nouale. arg. C. de preci. Imper. offer. quoties rescripta. 5 Si vis intelligere de aliis monachis, planum est qui decimas soluunt nisi de non alibus cultis sui. sumptibus, & de nutrimentis animalium. infra. eo. ex parte.

† Hunc existimo esse B. Tho. Cantuarien. Archiepiscopũ, qui circa annum Christi 170. pro libertate ecclesiæ asserenda martirio traditur sub Alex. iij.

† C. 3. eo. tit. in 1. compil. Et post concilium. p. 13. c. 12.

4 Quid operetur clausulas ex certa scientia, tradit late Antonius Gabrieli p̃ li. 6. com. conclusi. titu. de clausulis, cõclusio. 1.

5 Vide de testi. l. causam 2. super vltigio. lo. An.

a Into-

a Integritate.]sic.infra eo.C.prox.& c.non eſt. & c.cũ homines.& c.tua nobis.& 16.quæſt.1.ſi quis laicus. ff. de pub.& vecti.Imperatores.Ber.

]Glo.ſeq.quærit & ſoluit.]

b Paſcuis.]quæ ergo dicuntur noualia,à quib.oēs religioſi ſunt exẽpti? Dicas quod illa dicũtur noualia,quorum non erat memoria,q̃ culta fuiſſent. ĩ. de ver. ſig.quid per nouale. & q̃ prius erant quaſi inutilia, vt montana paludes,vñ parochialis eccleſia nihil aſſ ꝙcipiebat,vſ ita modicũ q̃ ſine lęſione poterat amittere illud & ita iſta paſcua non erant prius inutilia. vel area ſine dom⁹,vndè nõ deberẽt dici noualia per ca. quid per nouale.

} Euenit.] Capitulum iſtud & ſequens per ſe patent.

e Molendinorum.] etiã ſi ſit ad ventũ. ĩ. eo.ex trãſmiſſa.Bern. d Fœno.]de omnibus enim quæ fidelis homo acquirit, debet ſoluere decimas ĩ.eo. ex tranſmiſſa , & de venatione,& de militia.16. q. 1. decimas. & q.7. quicunque B. e Lana.] in pecudũ fructu,lac, lanaq; fœtus habet,ff.de vſu. l. in pecudum . & Inſti. de re.diui.§. in pecudum.

† Cap.2.eo. tit 1.comp. Et poſt cõcilium par.4. ca.2 uide B. Thomã, 2. 2.q. 86. art. 2.Cõcilium Trident. ſeſſio.25.de reform.cap. 12.

† Vide quod dicit Barto. in l.ſi manifeſte. C. de ſeruit. & aquæ. & in l. 1.ff.de aqua plu.arcen.

† Vitorien. Vuintonien.

f NVncios .] De apib.] & omni fructu licitè acquito. ĩ.eo.ex tranſmiſſa ſiue de animalib. ĩ.c. prox.ſiue intuitu prædiorum , ſiue intuitu ꝑſonæ, ĩ.de paroch.c. vlt.& ĩ.eod. paſtoralis.Ber.

CVm homines.]primo ponit factum reprehẽſibile. Secundo corrigi mãdat ibi: Mandamus.Abb.

CASVS.Homines de Hortona tenentur ſoluere decimas parochiali eccleſiæ:ſed antequam id faciant de fructibus non decimatis ſatisfaciunt ſeruientibus & mercenarijs ſuis pro debito totius anni & de reſiduo decimas perſoluunt:man dat Papa,vt ſtatim collectis fructibus ante aliquam deductionem decimam ſoluere compellantur,& de ſubtractis faciant competenter . Nota decimas perſoluendas ante aliquam deductionem.

g Parochiani.]arguit decimas eſſe dãdas illi eccleſiæ vbi quis accipit eccleſiaſtica ſacramenta etiã prædiales tamen contrariũ eſt verũ,q̃ prædiales potius dari debẽt illi eccleſiæ,in cuius territorio ſita ſunt prædia . ſup. tit. prox. ca.vlt. ĩ in contrarium eſſet. ĩ.eo.cũ ſint homines.Ber.

h Non decimatis.]de oĩbus enim fatis,& plãtatis, & de omnibus fructibus poſſeſſionum & animalium . & omnibus fructib.ratione prædiorum prouenientibus,nullis expenſis deductis decimæ sũt ſoluẽdæ. ĩ.c.nõ eſt in poteſtate. & c.tua nobis . De alijs verò q̃ ꝓueniunt ex negotiatione & artificio deducendæ ſunt expenſæ, & de reſiduo perſoluenda decima. ĩ.e. paſtoralis.

[Glo.ſeq. quærit, & ſoluit.]

i Fructibus colle-ctis.] ideſt,quã citius & competentius ſolui poſſunt : quia tardius dare peccatum eſt.16. q.1.decimę.& qui nõ facit ſtatim, in mora intelligitur vndè periculum decimarum ad ipſum ſpectat.ff.de leg.1.cum r.s.§.vlt.& ĩ.de commo...vnico. Sed quid ſi ſacerdos tunc recipere noluerit?nõ eſt periculum illius.ff.de ſolu. q. decem 1 ſi tamen poſtea ſacerdos voluerit recipere rurſus incipit eſſe ruſticus in mora. ff.de actio.empt.& vẽdit.ſuper emptorem. §.quod ſi c.ff.de nouop.nunc.prætor.§ penul.ff.quor leg.l.2.§. vlt.ſed per eum poſterior mora nocet ei per quem ſtit.ff.de peric.& commo.rei vẽdit.illud.ff.de vſur.de litor.Ala.

K Dignam ſatisfactionem.] ſic.16.qu. 7.quicunque.& c.omnes decimæ.& q. 1. ſi monachus.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cõp. Et poſt cõcilium part. 4.c.4.& vide B.Thomam 2.2.q.87.ar. 2.ad quartũ argumentũ. & Guidon. Papæ deciſio.383.

† ſtatim de fructibus, &c.

† Nembio. Noruol. Neuolo Neuclo. Nouolesia.

†Cap.6. eo. tit.in 1.cõp. & poſt cõcilium part. 13.cap.2.

l Debens x. ſi obtulit illa creditoris qui recuſauit ſine iuſta cauſa illa recipere.ſi perdit illa ſine culpa,doli mali exceptione tutus eſt, etiam ſi aliquãdo interpellatus nõ ſoluiſſet.Io. And.

quatenus eos , vt decimas de terris cultis , in quibus olim domus cõſtructæ fuerant , præfatę eccleſiæ cũ ea integritate a perſoluant , qua priusq̃ in eadẽ parochia moraretur, ſolebant pſolui compellas. Et ſicut etiam de paſcuis b olim decimæ perſoluebantur ita nunc de eiſdem ad frugum fertilitatẽ tranſlatis, decimas volumus abſque dimnutione perſolui.

¶ Alexander tertius Cantuarien. Archiepiſcopo,& eius ſuffraganeis.

Per excommunicationem compellitur quis ad ſoluendas decimas de molendinis, & alijs hic contentis & ca. ſeq.hoc dicit cum ſeq.

CAP. V.

PEruenit †ad nos : & infra.¶ Mandamus, quatenus parochianos veſtros monere curetis, & ſi opus fuerit ſub excõmunicationis diſtrictione cõpellere, ut de prouẽtib.molẽdinorũ, c †piſcariarum,fœno,d & lana,e decimas,eccleſijs quibus debẽtur, cum integritate perſoluant.

¶ Idẽ Vintonien.† epiſcopo.

Summatum eſt cum præcedenti,& declara vt in præcedenti dictum eſt.

CAP. VI.

NVncios: † & infra. ¶Mandamus,quatenus parochianos tuos de apibus, f & de omni fructu decimas pertolue re eccleſiaſtica diſtrictione compellas.

¶ Idem Exonien.epiſcopo.

Decima fructuũ , ſtatim cũ collecti ſunt ſolui debet , non deductis expenſis.

CAP. VII.

CVm † homines de Hortona de frugib. nouem partibus ſibi retentis,decimam eccleſię cuius parochiani ſunt ſine diminutione ſolue re teneantur : & anteq̃ id faciant, ſeruientibus & mercenarijs ſuis, de frugibus nó decimatis h debita totius anni pro ſeruitio ſuo impendant; tunc demũ de reſiduo decimã perſoluẽtes: Mãdamus quatenus eos cogatis, vt decimã ſtatim †fructibus i collectis pſoluãt atque de ſubtractis & retentis dignam ſatisfactionem k exhibere procurent.

¶ Idem monachis de Neucleſ.†

Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis de his prædijs,quæ ab alijs conducunt, decimam ſoluere tenentur.

CAP. VIII.

DIlęcti † filij Abbas & fratres sãctę Crucis , ſua nobis conqueſtione monſtrarũt,quod ꝑdia vndè decimas , & de omnibus fructibus poſſeſſionum & animalium . & omnibus fructib.rationę prædiorum prouenientibus,nullis expenſis deductis decimæ sũt ſoluędę. ĩ.c.nõ eſt in poteſtate. & c.tua nobis . De alijs verò q̃ ꝓueniunt ex negotiatione & artificio deducendæ ſunt expenſæ, & de reſiduo perſoluenda decima. ĩ.e. paſtoralis.

DIlecti .] Communis diuiſio . Secunda pars : ibi, Vnde . Abbas Siculus.

CASVS. Monachi de Neucleñ. habebãt priuilegium de non dandis decimis de terris,quas colunt ſuis ſumptibus : ipſi conducebant prædia aliorum in parochia monachorum ſanctæ Crucis, de quibus prædijs monachi ſanctæ Crucis,percipere decimas conſueuerunt,de quibus in magna parte ſuſtentationem habebant:& occaſione priuilegij prædicti decimas non ſoluebant monachis ſanctæ Crucis,de prædijs conductis: vnde cum ipſi monachi enormiter grauarentur , conqueſti ſunt domino Papæ : vnde ſcribit eiſdem monachis de Neucleñ.dicens, quod non

ſunt ta

fuit intentio anteceſſorum ſuorum,vt de poſſeſſionib., quas conducunt,decimas non perſoluant: quare mandat eiſdem,vt de prædijs conductis,monachis prædictis integre decimas perſoluant,vel cum eis amicabiliter conueniant. Nota priuilegia ſic intelligenda,vt intelleait auctor ipſorum.

Item priuilegia non ſunt amplianda, quia ſunt odioſa.

[Gloſſa ſeq. recit. per obiectionem, & ſolutionem.]

† ad firmã. id eſt,ad certam penſionem titulo locationis, vt notaui in ca.veſtra, ã.de locato.

a Conduxiſtis.]ſi ꝓpria non ſufficiunt,licitum eſt clericis conducere aliena ꝑdia,vt hic patet:& in Auth. de ſan.epiſc.§. aliud. colla.9.& ſic non obſtant quæ conſueuerunt ſignari pro contrarijs.j.ne clerici.vel mo.ca.1.2.& 3.& 86. diſtin. peruenit. Bernat.

† conducãt.

in magna parte ſuſtentationẽ conſueuerũt habere, a pleriſque laicis conduxiſtis a & recepiſtis ad† firmam. Vndè quoniã ijdẽ fratres ex hoc grauantur enormiter, b nec fuit intentionis c noſtræ aut anteceſſorũ, nr̃orũ vt de poſſeſſionibus,quas conduxiſtis,†decimas non ſoluatis:Mãdamus, quatenus de prædijs quæ cõduxiſtis in parochijs ſuis, de quib. cõſueuerũt decimas percipere, plenario ſoluatis eiſdẽ: vel cum ipſis amicabiliter componatis. d

¶Idem Abbati & fratribus Doloñ.†

Reuocatur priuilegium,ſi ex poſt facto incipit enormiter nocium eſſe.

CAP. IX.

SVggeſtũ† eſt ex parte veſtra, qd Abbas & fratres monaſterij de Vrſ'ñ.decimas a vobis auferre conãtur: & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus cum prædicto Abbate & fratribus, ſuper ipſis decimis componatis:nãqñ Romana eccleſia ordini veſtro priuilegia e de decimis dederat,ita erãt ratæ Abbatiæ veſtri ordinis,qd exinde nulli poterat de iure ſcandalũ ſuboriri; ſed tũc intantũ augmẽtatæ ſunt, ac poſſeſſionibus ditatæ, ꝙ multi viri eccleſiaſtici,de vobis apud nos querelam † ſæpè proponunt. f

¶Idem Terraconeñ.†archiepiſcopo.

Ciſtercienſes,Templarij & Hoſpitalarij, decimã ꝓdiorum ſuorũ qua proprijs manibus aut ſumptibus excolunt,ſoluere non tenẽtur alij verò religioſi non ſoluunt decimas de hortis, & nutrimentis animaliũ, nec de noualibus,qua proprijs manibus ac ſumptibus excolunt.

CAP. X.

EX† parte tua ad nos noueris peruenisse, qd alibi monachi & nigri,& qdã,†alij religioſi,eccleſias tuæ iuriſdõ

1 Adde qđ teſt idat priuilegiũ per Oldradum cõſil.96.adde Iaſonem in l.§.de cõſtit.princ.& Felinum in c. cum acceſſiſſent. ã. de conſtit.

† querimoniam.

† Turoñ. Terraco n.

† Doleñ.

† Cap.9.eo. tit.in 1. cõp. & poſt concilium Later. ſub Alexand.iij. par.13.c.4.

† Cap. 10. eo. tit. in 2e compilat. & poſt concilium par. 13.cap.5. & de intellectu vide Cremettam in l. 1.ff. de legi.

† quidã alij viri,religioſi,& c.

b Enormiter.]in hoc caſu perditur priuilegium. ĩ.c. prox. & ĩ. de verb.ſign.quid per nouale.

c Nec fuit intentionis.] forte habebant iſti etiam monachi priuilegium,vt de laborib.ſuis decimas nõ darent: ſed iſtud priuilegium Papa non vult extendi ad conductitias poſſeſſiones: & ſic debet conſiderari ſcribentis intentio.

†Cap.9.eo. ĩ. de reſcriptis. mantit.in 1. cõp. datum & c. ad aures. & ſupra de præbend. cap.vlti. & capit.cum cauſam. 35. quæſt. 3. quod ſcripſi. & ſup. cap.3.

d Componatis.] & ſic compoſitio bene poteſt fieri ſuper decimis.De hoc dixi ſupra.eo.ex multiplici.

SVggeſtum.] Communis diuiſio, conſultatio & reſolutio.Secunda pars ibi. Diſcretioni. Abb. Sic.

CASVS. Abbas & fratres Doloñ. monaſterij conqueſti ſunt Domino Papæ,quod cum ipſi habeant priuilegia,de non dandis decimis,monachi de Vrſiñ. decimas auferre conantur ab eis, contra tenorem priuilegiorum ſuorum:Vnde mandat abbati & fratribus, vt ſuper decimis illis componant: quia quando Romana eccleſia ordini illorum priuilegia de non dandis decimis conceſſit, ita erant ratæ ablatiæ illius ordinis, quod nulli poterat de iure ſcandalum ſuboriri: ſed modo intantum ſunt augumentatæ, & poſſeſſionibus ditatæ, quod multi viri eccleſiaſtici, de ipſis proponunt querelam. Nota quod ſuper decimis compoſitio fieri poteſt inter eccleſiaſticas perſonas. Item ſi priuilegium ex prece factum incipiat enorme detrimentum inferre, reuocandum eſt priuilegium.

[Glo.ſeq.arg.alleg.3.iura.& duo alleg. in contrariũ & ſoluit dans regulam,& quinque caſus.]

e Priuilegia.]arg.quod ſecũdum diuerſitatem tpoꝝ & varietatem rerum priuilegia ſunt variãda. arg. 86. diſt.cap.quia ſancta.§.verum,& ĩ.de conſan.& affi. non debet.12.q.1.videntes. Sed contra: quia priuilegia perpetua firmitate conſtare debent.25.q.2.c.1.& 2. ſolu. quod ibi dicitur, verum eſt, & generale, & perpetua ſunt, & immutabilia: ſed quod ibi dicitur, æquale eſt;& cauſa noua ſuperueniente bene perditur 1 priuilegium; puta ſi quis abutatur priuilegijs. 11.q.3. priuilegium. & 74.diſt.vbi iſta dicitur. Item propter delictum ciuium perditur priuilegium 25. q.2.ita nos. Item per negligentiam ſpatij x.anno.ff.de nundi. l. 1. Item per contrariũ factum. ſup. de præb. pro illorum.& ſup.de conſtit.cum acceſſiſſent.& ĩ.de priuil. ſi de terra. Itẽ cũ enorme ꝓiudiciũ alij inducit.vt hic,& ĩ.de verbo.ſign.quid per nouale & ſup.prox.

ADDITIO. Vnde verſus;

Indultum tollit contemptus,crimen, abuſus.

Oppoſitum factũ, damnum,tẽpus variatum.

f Querelam ſæpe ꝓponunt.] vbi ein priuilegiũ ex poſt facto recidit ad iniquũ cõpẽdium,principis eſt æſtimõ.ff.de reg.iuris Netatius in ſi. qa l ñficia principalia ipſi prĩcipes ſolẽt interp. tar.ff.de vul.ſub ex facto.ſim.63.diſt.c. qa. ſanctæ.§.verum.

EX parte.] Communis diuiſio. Secunda pars ibi, Nunc Abbas Siculus. CASVS. Quidam monachi alibi,& nigri, occaſione priuilegiorum,quæ ſuper non dandis decimis ſibi conceſſit Romana eccleſia,ſpoliare præſumebant eccleſias iuriſdictionis Terraconẽ.archiepiſcopi:vnde ipſe ſignificauit hoc domino Papæ.& ipſe reſcribit ei dicens, quod prædeceſſores Alexandri fere omnibus religioſis conceſſerunt decimas de laboribus ſuis,ſed Hadrianus poſt modum fratribus Ciſtercienſis ordinis,Templarijs, & Hoſpitalarijs decimas laborum, quas proprijs manibus & ſumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium ſuorum. & de hortis & de noualibus ſuis: quas proprijs manibus & ſumptibus excolunt, & alijs conceſſit vt decimas non perſoluant: & Alexander ſuper hoc imitatus eſt Hadrianum: vnde præcipit, quòd illi quibus hoc indultum eſt, occaſione decimarum. de alijs rebus eccleſiarum ſuarum decimas ſubtrahere non præſumant, vel ſibi aliquid vlterius vendicare. Nota quòd priuilegium non debet ad aliud extendi quàm ad ea quæ continentur in ipſo.

¶ Præ-

a Prædeceſſores.]ſcilicet Paſcalis ij. & Gregorius. 16. q. 1. decimas. 12. q. 1. quia tua.

[Glo. ſeq. tractat tria tempora circa decimas monachorum primitiuorum, Paſchalis & Hadriani, & vltimo 4. caſus excipit.]

b Laborũ ſuorũ.] hoc intellige de proprijs poſſeſſionibus, & non de conductis ad firmam. ℨ. eo. dilecti. Quia verò de decimis monachorũ variè loquuntur iura, ideò nota q̃ monachi i primitiua ecclesia decimas dabãt de p̃dijs & laboribus ſuis, tanq̃ laici. ar. 16. q. 1. alia cauſa. 1 & c. gñaliter. & 12. q. 1. duo. in fi. vlq; ad tẽs Paſchalis ij. Poſtea verò idẽ Paſchalis & concilium Moguntinum ſtatuerunt, q̃ nec monachi, nec religioſi nec aliqui cõmuniter viuentes, decimas de ſuis laboribus ſolucrent. 16. q. 1. queſti. & c. decimas. Tp̃e verò procedẽte Hadrianus Papa ſolis Ciſtercien. Hoſpitalarijs, Hieroſolymitanis, ſeu Templarijs cõceſſit hoc priuilegiũ, vt d̃ laboribus ſuis, quos p̃prijs manibus excolunt, decimas ſoluere non tenerentur: Alijs verò monachis conceſſit decimas tm̃ de noualibus, quæ colũt ſuis manibus, & de hortis, & nutrimentis animalium ſuorum, vt hic dicitur, & ſic modò ſeruatur. Et ita eſt tenendum, q̃ Ciſter. Templarij, & Hoſpitalarij d̃cimas de ſuis poſſeſſionib⁹ quas ſuis laboribus excolunt, ſoluere non tenent, vt hic d̃, & in duob. proxi. c. ſeq. niſi pacto ad hoc teneant. ℨ. eo. ex multiplici. vel niſi parochialis eccleſia enormiter læderetur. ℨ. eo. dilecti. & c. ſuggeſtum. & ℨ. de verb. ſig. quid per noua le. vel niſi ſoluendo renunciauerint priuilegio ſno. ℨ. de priui. accedentibus. & c. ſi de terra. Et hæc q̃ dicta ſunt vera ſunt de monachis qui populum non regunt, ſed ſi monachi habent populum, bene poſſunt recipere decimas perſonales & prædiales. 16. q. 1. moderamine. Hodie verò abbates Ciſtercien. & alij, qui ſimili gaudent priuilegio de poſſeſſionibus, quas acquiſierunt poteſt cõcilium generale, vel de cætero acquirent, ſoluere tenentur decimas. ℨ. eo. nuper. Tanc.

c De noualibus] quid ſit nouale, dicitur ℨ. de ver. ſig. quid per nouale. & ℨ. de priuile. c. vlt.

L Icet.] CASVS. Religio, quibus cõceſſum eſt, vt de laboribus ſuis, quos proprijs manib. aut ſumptibus excolunt, decimas non p̃ſoluant, ſi poſſeſſiones ſuas alijs tradunt exolẽdas, decimas de illis ſoluere tenent

nis redditibus decimarũ occaſione priuilegiorum, quæ ſibi Romana indulſit eccleſia, ſpoliare præſumunt. ¶Sanè nolumus te latere, quòd prędeceſſores a noſtri ferè omnibus religioſis decimas laborum ſuorum b conceſſerant. † Sed prędeceſſor noſter Hadrianus, ſolis fratribus Ciſtercienſis † ordinis, & Templarijs, & Hoſpitalarijs decimas laborum ſuorũ, quos proprijs manibus vel ſumptibus colunt, indulſit: cęteris verò, vt de noualibus c ſuis, quę proprijs manibus vel ſumptibus excolunt, & de nutrimentis animaliũ ſuorum, & de hortis ſuis decimas non pe ſoluant: quẽ ſumus ſuper his imitati. Qua re hi, quibus hoc indultum eſt, hac occaſione decimas de alijs rebus eccleſiæ ſuæ non poſſunt ſubtrahere, vel ſibi aliquid vlterius vendicare.

¶Idem.

¶ Priuilegium ſuper decimis laborum non extenditur ad terras, quas alijs traduntur excolenda

ecclesijs parochialibus, in quibus priuilegium locum non habet.

d Proprijs manibus.] & ſic loquitur de Ciſtercienſ. Templarijs, & Hoſpitalarijs, quibus hoc priuilegium conceſſum eſt. ℨ. eo. cap. proxi. Bern.

CAP. XI.

L Icèt † de benignitate ſedis Apoſtolicę ſit vobis indultum, vt de laboribus, quos proprijs manibus d vel ſumptibus colitis, neminì decimas ſolvere teneamini: propter hoc tamen non eſt licitũ vobis, decimas de terris veſtris ſubtrahere, quas aliis traditis e excolendas.

¶Idem.

¶ Priuilegiũ ſuper decimis laborum, etiam ea quę non ſunt noualia comprehendit.

CAP. XII.

A D † audientiam noſtram: & infra. ¶Illud priuilegii capitulum praua quidem interpretatione f peruertentes, quo Ciſterciẽſib. indulgetur, ne de laboribus, quos propriis manibus aut ſumptibus excolunt aliquis decimas ab eis exigat: aſſerunt, g quod pro laborib. noualia intelligi debent: & infra. ¶Mandamus, quatenus nõ permittatis hoc fieri: nam ſi intelligeremus h tantummodò de noualibus, vbi ponimus † de laboribus, de noualibus poneremus. †

c Traditis.] ad hoc enim non extenditur priuilegiũ, nec ad illas, quas conducunt ab alijs ad firmã. ℨ. eo. dilecti. Et ſic priuilegium intelligit̃ de proprijs poſſeſſionibus, quas, colunt proprij ſumptibus.

A D audiẽtiã.] Primò ponit prauã interpretationẽ, quã ſed̃ò reꝓbat: ibi, Mãdamus. iſtud c. emanauit ad declarõnẽ ca. ex parte. & ℨ. eo. l. CASVS. In priuilegijs Ciſterciẽſium continetur, q̃ de laboribus quos p̃prijs manibus, aut ſumptibus excolũt, decimas non p̃ſoluant: quidã malitioſè interpretãtes verbũ illud, de laboribus dicunt: de laboribus, ideſt, de nualibus: verbũ illud ad nualia reſtringẽtes: puenit hoc ad notitiam dñi Papæ: vnde mandat quatenus prælati hoc d̃ cętero fieri non p̃mittant ſi eni Papa itellexiſſet de nualibus: ubi poſuit, de laboribus: poſuiſſet, d̃ nualib. Nota, q̃ priuilegiũ principis malitioſè nõ eſt interpretãdũ. Itẽ non eſt recedẽdũ à forma verborum.

f Interpretatione.] & male: quia ſi priuilegium principis largiſſimè interpretãdũ ē. ℨ. de ver. ſig. olim. ℨ. de do. cum dilecti. & C. de bon. quæ liber. cum multa. in fi. ff. de conſti. prin. l. vlt. & ff. de re iud. quidam conſulebant. & infamiam iuris incurrit qui priuilegium principis ſtrictè interpretatur. C. de leg. l. 2. & verba calumnianda non ſunt. ff. ad exhi. l. penul.

g Aſſerunt.] & malè: quia ſi verbum eſſet ambiguũ, latiſſima eſſet interpretatio facienda. ff. de cõſti. prin. beneficium. vel ipſe idem princeps deberet ſuum priuilegium interpretari. C. de leg. l. vlt. & ℨ. de ſen. excõ. inter alia, & ℨ. de iudi. cum veniſſent. 11. quæſt. 3. §. ex his. & priuilegum aliquid debet concedere: alias inutile eſſet. ℨ. de priuilegijs. in his.

h Intelligeremus.] arg. q̃ à forma verborum ſine certa ſcientia non eſt recedendum 31. diſt. omnino. ff. de leg. 3. non aliter & 31. q. 1. §. quomodo virginibus. C. de cad. tol. l. vnica. §. ſi verò. & de conſec. di. 4. ſi quis præſbyter. & ℨ. de transla. inter corporalia. & C. de proc. eius qui libertatem meruit. l. vnica. 28. q. 1. ſi enim. ver. cum verò dicit, ego dico, non dominus.

Quoniam,

† De Ciſtercienſib. & alijs hic noĩa tis vide plene p̃ Caſſaneũ in catalogo gloriæ mũdi par. 4. cõſider. 58. & 65. & par. 9. conſidera. 4.

† cõceſſerũt

† Cap. 11. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõciliũ part. 13. cap. 6.

a Idẽ tñ in ¶ buſcunq; alijs, ẽt nõ religioſis, q̃b. idẽ cõpeteret in ſpãli priuilegio, licet non in corpore iuris clauſo. Ioan. And.

† Cap. 13. eo. tit. in 2. cõpi. & poſt cõcilium Later. ſub Alex. iij. par. 13. c. 8. Et Couaruuiã ĩ li. 2. varia. reſolut. ca. 19. num. 3.

† poſuimus

† Vide l. ab hoſtib. §. ſed q̃d ſimpliciter. ff. ex q̃b. cauſis ma. & l. 3. ff. d̃ offi. præſid.

QVoniam.] Primo ponitur consultatio: Secundo rūsio: ibi, Respondemus in qua distinguit. Secundum membrum prosequitur ibi, Alioquin Abbas.

CASVS. Eps Brixien. q̄sunt a dño Papa, quid de decimis novaliū suæ diœc. ejs sit statuendū. Rūdet Papa, q̄ si novalia illa sūt infra certa parochiā alicui⁹ ecclesiæ, decimas illas sa iat assignari illi eccl'æ, sua parte sibi retenta: si verò non sunt infra certam parochiā, de illis disponat, ut sibi placuerit. Nota q̄ decimę novalium illi eccl'a dari dēnt, cui⁹ parochia imgūt novalia alioquin in dispositione sūt epi. [Gl. seq. quærit. & solut.]

a Parochiā.] q̄d si sint multę? Considerandū est cui provinciæ adhęrent, & de illis q̄ vicinæ sunt, & ibi debent decimas, & ibi iudicetur. ff. de iurisdict.

[Gl. seq. signat j. tium u. & remittit.]

b Tua parte.] cā tē q̄d de antiquis principiis, & nō maiore: q̄a no debent in his duplicib. peccare. 12. q. 2. cognouim⁹. & j. eo. cū in tua. & j. de cēsi. eccl'is hæc est quarta. 10. q. 3. vnio. Vel intellige sm diuersā cōsuetudinē locorū, s. de sepul. certificari. Arg. j. e. cū cōtingat vbi dr, q̄ d. iure cōi ad parochiales eccl'esias pertinet perceptio decimarū, & ibi soluitur.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

c Eidem eccl'esiæ.] sed nōne dabunt vbi coloni recipiūt spiritualia. 16 q. 1 quæsti? Rūdeo, non, q̄a decimæ & tributa dātur ratione p̄diorū, & nō p̄sonarū. ff. d. publ. & vectig. imperatores. 16. q. 1. si quis laicus. & ca. decimæ. & ff. de cens. forma censualis. §. si verò quis.

PArochianos.] Littera per se patet.

Pd Domino.] vt. 16 q. 1. reuerrimini. & c. decimæ sunt. & q. 7. omnes decimę.

e Quasi debitū.] istud quasi nō est similitudinarium: sed expressiū veritatis, sicut illud: quasi unigeniti à patre & ex debito recipitur j. e. tua nobis. & 16. q. 1. decimæ. & ca. statuimus & 13. q. 2. qui oblationes.

ADhęc.] primo certat facto n, quod iecunc o revocat. mandatubi, Quoniam Abbas.

CASVS. Quidā Abbas fecit donationē de quadā decima cuidā laico, & hæredibus ejus: quæ an talis donatio teneat? Rūdet Papa, quia sanctuariū Dei hæreditario iure possideri non debet, mandat epo diœcesano, quatenus donationem viris carere decernat. & nisi laicus ille decimā ipsi ipsi eccl'æ liberè resignauerit, ipsū excōi cet. Nota, q̄ spiritualibus successio locū habere non debet.

f Sanctuariū.] 8. q. 1. Apostolica. & j. de iure pat. consuluit. B. g Resignauerit.] & ita laic⁹ decimas possidere non pōt. 16. q. 7. ca. 1. & s. de p̄script. cām q̄. & sic in feudū dari non pōt de nouo. De hoc dr j. eo. q̄uis. & ro fi non restituat, debet excōicari.

DE terris.] CASVS. Quærebatur, vtrū Iudæi cōpelli fint ad decimas p̄soluēdas? Rūdet Papa, q̄ cōpellendi sunt ad decimas p̄soluendas, vel possessiones, penitus dimittēdas, nec hac occasione iure suo eccl'esiæ valeāt defraudari.

h Possessiōnēdas.] is est ab aliquē p. & at sumo p̄cepto, fructū omen subito cōpelit. ff. de viuis. li pendentes §. pen. & l. hactenꝰ. & ff. de pac. interdictorē. & ff. de cens. forma. §. si verò quis. & ita tōne p̄diorum solute debent decimæ: & non tōne p̄sonarū: q̄a nō sunt de corpe eccl'æ: vnde p̄sonales decimas non persoluunt. i Cōpellas.] prout tradit j. de viu. post miserabilē. & c. q̄to.

QVa uis.] Primo ponit factū rep hēnsile, Secundo pœnā ibi, Statuimus. Abb.

CASVS. Quidā laici vsurpāt sibi in rebus ecclesiasticis, q̄d ad sacerdotes nō sit p̄tinere, q̄d quidē grauem sit, & dignum pœna diuini iudicij, & maiorē ét incurrūt formidinē, q̄ ipsi somitē, sui erroris i clero iueniūt, ex eo q̄ q̄dā p̄lati eccl'æ decimas eccl'asticas laicis disponendas, vñ ipellūt eos in p̄mptū piculū: cū pos⁹ eos ad viā dēant p̄uocare. & iō statuit Papa, vt si q̄s p̄latus alicui remanēti in sæculo cōcesserit decimā, vel eccl'æ, vel oblationē à statu suo remoueāt sicut arbor q̄ ē inutilis, donec emēdet & satisfaciat. Nota, q̄ laico nulla spūalis administratio conceditur.

K Disponere.] q̄d omnino eis nō licet: q̄a de rebus eccl'esiasti-

¶ Idem Brixien. episcopo.

¶ Decimę noualium debentur eccl'esię, in cuius parochia fuerint, si verò non sunt in certa parochia, debentur diœcesano, qui potest sibi retinere, vel alteri eccl'esię concedere.

CAP. XIII.

QVoniam † à nobis solicitudo tua requirit, quid de decimis noualium tuæ diœcesis tibi sit statuendum: Respondemus, vt si terræ, quæ arabiles sunt, infra certā alicuius eccl'esiæ parochiā [a] fuerint, decimas earum (tua parte [b] retenta) eidem [c] eccl'esiæ facias assignari: Alioquin ipsas secundum dispensationem à Deo tibi datā, alij † eccl'esiæ deputare, vel ad opus tuum poteris retinere.

¶ Idem Remensi † archiepo.

¶ Decimę possunt exigi.

CAP. XIIII.

PArochianos: & infra. ¶ Cum decimæ non ab homine, sed ab ipso Domino [d] sint institutæ: quasi debitum [e] exigi possunt.

¶ Idem Ambianen. † epo.

Decima laico iure hæreditario concedi non potest.

CAP. XV.

ADhæc donationē decimæ, quam Abbas sanctī S. de Monstrali cuidam laico concessit, per successionem tenendam: [f] Quoniam sanctuarium [f] Dei iure hæreditario possideri nō debet (viribus carere decernas: & laicum (nisi decimam ipsam ipsi eccl'esiæ liberè resignauerit [g]) vinculo excommunicationis adstringas.

¶ Idem Martilien. † epo.

Iudæi coguntur prędiales decimas soluere, aut prędia dimittere.

CAP. XVI.

DE † terris, quas Iudæi colunt, tuæ prudentię respondemus, vt eos ad decimas p̄soluēdas, [h] vel possessiones penitus renunciandas, cum omni districtione compellas: [i] ne forte occasione illa eccl'esiæ valeant suo iure fraudari.

¶ Idem.

Decimę vel oblationes eccl'esię, laicis concedi non possunt, & prælatus contrafaciens est puniendus.

CAP. XVII.

QVamuis † si. † grauę nimis, & diuini dignum animaduersione iudicio habeatur, quod laici quidam quod sacerdotum est, in eccl'esiasticis rebus vsurpant: maiorem tamen incurrunt formidinem, quòd somitem sui erroris dicuntur in ipso clero aliquoties inuenire: dum quidam prælatorum eccl'esiæ decimas, & eccl'esias disponere [k] eis

† Mafilien.

† Cap. 28. eod. tit. in 1. cōpi. Vide p̄ alijs hic Panormitanū. adde Felinū in c. cām. s. de p̄script. & omo vide Anchaīnū in c. quanto. j. de vsur. in 7. notab.

† Cap. 2. eo. tit. 2. cōpil. Cui aūt solis sacerdotibus nō laicis decimæ debeant, docet egregie. Thomas 2. 2. q. 87. ar. 3.

† Verbū, sit, deest in aliquot antiqs

† Ca. 25. eo. tit. in 1. cōpil. & post concil. Lateran. sub Alex. 3. par. 50. c. 40.

† alijs eccl'esijs, &c.

† Post concilium par. 26. c. 21. deest in scriptio. cap. 26. eo. tit. in 2. compilat. Vide beatū Thomā 2. 2. q. 87. art. 1. & omo cōciliū Tridē. sessi. 25. de refor. c. 12.

† Abienen. Ambian.

† Cap. 27. eo. tit. in 1. cōpi. & post concilium par. 50. cap. 29.

clesiasticis nulla est laicis attributa ptās,96.dist.bene q dē,16.q.7.laicis,& ī.de cōst.eccla. & ī.de reb. eccl.nō alien.cū laicis.& 89.di.qm in q busdā,& c.indicatū, & tales laici excōicādi sunt. ꝛ 16.q.vlt.nullus laicorum.

[Gl.seq.quærit,& sol.4.rōnes inducēs,& vnū simile.

ꝛ Licet solu ant æstimationem ei⁹, qđ percepturа erat eccle sia à catholi co parochia no. qđ dic, vt ī.de vsur. quīto, in fi. Io.And.

demū solonē declarat,& antiquę p missionis causā reduit.]

a Concesserit.] laici.n.decimas sine pec cato non pōt retinere.12.q.1.quemit.& ī.eo. prohibemus.Sed nunqd. pōt dari laicis in feudū? Dicēdū est, ꝙ non.quia decimæ sunt cibus in domo dñi.16 q.1.reuertimini, & q.7.decimas, dēnt eis dari à q bus spūalia recipiūtur.13.q.1. ecclesias, §. his ita. & præterea feudū transit ad hæredes,sed decimę nō. ī.eo.ad hæc,& ita laicis concedi non pōt in feudum : quia eas possidere non pōt, ī. de præscr. causam q. & 16.q.7.c.1. & 1.q. 3.§.pōt.in ver. Itē decimæ Deo mandante,&c.& hoc ideo q dantur intuitu diuini obsequij.13.q.1.c.ecclesias,§.his ita.& 16. q.1.quæsti. & ī.eo.nouū,& ī.eo.tua nobis. vnde in laicū cadere non pōt,sicut nec ius eligendi, ī.de ele.sacrosancta,& c.Massana. Fructus verò decimarum bene pōt concedi laico, ex causa ad tempus uitæ suæ,sed in feudum, ī. de loc.c.2. quia etiam possent vendi ad tempus, ī. ne prælа.vices suas,c.vlt. Sed ius percipiendi quod est merè spirituale, non potest eis in feudum dari,vel ēt ad tempus,rationibus præmissis cōcedi. Et est simile cum dicimus, vitulum fructū vaccæ demonstramus, non ius,sed corpus,ff.de evict vaccæ,& sic hodie decimæ in feudum dari non pōt, sicut nec alia feuda, ī.de feud. cap.1. Et ea fuit causa quare olim antiquis temporibus dabantur in feudum laicis,& etiā alia feuda, vt videlicet defenderent ecclesias ab hæreticis,& ab alijs oppressoribus,postea verò cum causa cessauit,non fuerunt concessæ, imò expresè fuit prohibitum:quia sine peccato laici non possunt eas retinere,ī. de his,quæ fi. à prælа.sine consen. cap.c.cum Apostolica.& ī.eo.prohibemus. Et decimas ab antiquo concessas adhuc possident laici & eorum successores ; tamen si aliqua noualia consurgunt,in decimatione non accrescunt eis. ī.eo.tua nobis,propter rationem,quæ ibi redditur in fine.Bernardus.

b Succidatur.] idest, suspendatur, vt innuit litera sequens;donec,&c.vel succidatur,idest,deponatur.& hæc expositio probatur 23.quæst.4. ipsa pietas.sed primum verius videtur.

CVm sint.] Primò ponitur consultatio. Secundò responsio,ibi,Sanè. Abbas.

CASVS. Aliqñ contingit,ꝙ morantes in vna parochia, excolūt terras in alia, q̄ritur cui ecclesiæ decimæ sint reddēdæ? Rūdet Papa,ꝙ super hoc nō est facilè dare rōsum, cum auctoritates sanctorū Patrū sint in hoc

indulgēt:& eos in denia mortis impellūt,qui prædicatione eorum ad viā vitæ fuerant reuocandi: & infra. ¶ Statuimus,vt si quis alicui laico in sæculo remanenti, ecclesiam,decimam,oblationemq; cōcesserit, a à statu suo, sicut arbor, quæ inutiliter terrā occupat, succidatur: b & donec emendet, dolore suæ iaceat ruinæ prostratus.

¶ Idem.

¶Statur consuetudini,an colonus soluat decimam ecclesiæ, in cuius parochia sita sunt prædia, an ecclesiæ, vbi audit diuina, & percipit ecclesiastica sacramenta.

CAP. XVIII.

CVm † sint hoīes in parochia vnius ecclesiæ(sicut asseris)q terras in alia parochia excolunt:tua discretio nos cōsuluit, cui ecclesiæ de tertis illis decimas soluere debeant:& infra. ¶Sanè non est c nobis facilè super hoc certum † dare responsum:cum auctoritates sanctorum Patrum ēt sint diuersæ. d Et ideo in huiusmodi dubitatione,ad consuetudinem e duximus recurrendū, † & attendendum, etiam si illæ ecclesię i vno sint, vel in diuersis episcopatibus constitutæ: q a difficilè f nimis vī, vt vna ecclesia in episcopatu alterius recipiat decimas;cū ex hoc episcopatuum fines confundi non immeritò viderentur.

¶ Ex Concilio Lateranensi.

¶ Non potest laicus transferre decimam in alium laicū, etiam si cum titulo illā possideat.h.d.cum glos.

in decimis considera tur consuetudo. Item decimæ in parochia alterius præscribi nō possunt,vt colligitur hinc:ne fines episcopatuum, vel parochiarum confundantur.

c Non est nobis facile.] q a quod à sanctis Patribus non est diffinitū,nec nos diffinire debemus, 2.q. 5.cōsuluisti. & quod Apostolus non diffiniuit, nec nos diffinire debemus,31.q.1. quod si dormierit.

† certum responsum tibi dare.

† Vide l.minimè. & in l.si de interpretatione, ff.de legib.

[Glo.seq.recitetur per quæstionē qualis erat ista diuersitas.]

d Diuersæ.]non tā adiuersæ,sic ī. de his, quæ fiūt à prælа.sine consen.cap.c.cum Apostolica. Quidā.n. ibi dōt danas esse decimas,vbi recipiūtur ecclesiastica sacramenta, ī.eo.nouū genus.& 16.q.1.q̄sti. Alij dōt, ꝙ ibi debēt dari vbi prædia sita sunt,ī.eo.qm,& ī.de paro.c.vltu.& 16.q.j. si quis laicus. Sed facilè est soluere a hāc diuersitatē : ibi debēt dari personales decimæ, vbi quis recipit ecclesiastica sacramenta ; & si hēt prædia in alia parochia, ibi debet dare decimas illorū prædiorum,vt ī.tit.prox.c.vlt.& ī. eo. ad Apostolicæ. Si habet prædia in eadem parochia, vbi audit diuina, ibi debet dare decimas prædiales & personales,& sic diuersitas illa potest intelligi,nisi consuetudo præscripta sit contraria,vt dicit hic Bern.

† Concilio Laterañ.sub Alexan. iij. c 14.§. Phibemus etiā. & c.23. eod. tit.in 1.cōp. Iam q̄ sit periculosū detinere decimas, tradit Guido Papę decis. 283.

a Sed Ioan. And. hic difficile hoc putat,& qualiter hæc diuersitas fit cōciliāda, vide latius hic per eū.

e Ad consuetudinem.]Nota,ꝙ in decimis perfoluendis consuetudo attenditur, sic ī.eod.ad Apostolicæ, & c.in aliquibus, in fi. Et intelligo,ꝙ illa consuetudo sit præscripta,per quam iuri communi præiudicatur, quæ est optima legum interpres,aliàs non credo locum habere consuetudinem,vt ī.de consuet.cum dilectus.

[Glos.seq.ponit duas lecturas.]

f Difficile.] non tamen impossibile : quia quod vix fit, tamen fit. sim.ff.de iud. vix certis. quia si decimæ illæ sint infra limites alterius episcopatus non adhærentes limiti,benè possunt tunc præscribi:dummodo habuerint titulum, ex quo causam habent præscribendi, ī.eod.dudum,supra de præscrip. ad aures, quę sic intelligitur. Si vis intelligere difficile, idest, impossibile, quasi non possit percipere decimas in alieno episcopatu:tunc intellige de decimis in limite positis, & limiti adhęrentibus: quia illæ præscribi non possunt, quia sic per consequens & limes præscribi posset : quod fieri non potest, ne fines episcopatuum confundantur, vt hic dicit. & 16.quæst.3. quicunque. & cap. licet in regulis.& c.inter memoratos. & idem est in paro. hijs limitatis.ī.de paroch.super eo. & sic intellige quod hic dicit Bernardus.

T Rohibemus.] Primò ponitur prohibitio. Secundò pœna:ibi,Si quis.Abbas.

CASVS. Quia laici sine periculo animarũ decimas detinere non possunt, prohibet Lateranen. concilio, ꝙ ipsi in alios laicos decimas ipsis transferre non præsumãt aliquo modo:& si quis eas receperit, & non restituerit ecclesiæ ad quam pertinẽt, christiana careat sepultura. No. quòd laici sine periculo animæ decimas retinere non possunt.

a Periculo.] sic 16. q.1. c.vlt.& ẽ.de his, quæ fiũt a præla. sine consensu capitu. cap. cum Apostolica.

[Gl. seq. prorogat, quærit, & soluit distinguendo.]

b Laicos.]nec ẽt in clericos sine auctoritate epi. 16. q.1. c.vlt.& ẽ. de his quæ fiunt à præla. c. cum Apostolica. & ĩ. de iu.patro.nullus. Sed nunquid de consensu epi pñt transferri in alios laicos, si laici isti hẽnt decimas in feudũ ab antiquo? Satis vr quòd illas pñt dare i alios laicos de consensu epi in feudũ,sicut ipsi hẽnt:nec dr epikop⁹, tũc illas dare in feudũ. sic ẽ. de feud. c.2. sed si alias de facto possident: illas in laicos nec clericos pñt trãsferre, ẽt de consensu epi.opi,vt dicit prędicta decret.cũ Apostolica.in fi.Ber.

c Sepultura.] sic ergo qui decimas,quas iniustè possidet,detinet, & non restituit ecclesiæ ad quam spectant, christiana sepultura priuari debet.sicut in vsuris. 1 ĩ.ne vlur. quia in omnib. Ber.

AD Apostolicæ.] Decimæ personales debentur ecclesiæ parochiali, prædiales prædiali, nisi aliud habeat consuetudo. Sic communiter tummant Doctores, sed hæc summatio non congruit textui in verſi. Super. qui ponit casum capituli cum sint homines,supra eod.Communis diuisio. Secunda pars ibi, Noueris.Abbas.

CASVS. Consuetudo quædam inoleuit in Hungaria, vt plerumq; populi de parochia vnius epi.opi, transferantur in parochiam alterius epi.opi, & tamen vterque episcopus decimam ab eis requirit: quæritum fuit cui epicopo potius decimæ sint reddendæ? Rñdet Papa,quòd decimæ psonales illi ecclesiæ sunt reddẽdæ in qua populi ecclesiastica perceperunt sacramenta:decimæ verò prædiorum, vel fructuum arborum, si colnerint in alia parochia quàm in ea in qua habitant,quia in casu isto de diuersis obtinet consuetudo seruatur,ai. hi epi.opus illicit? eligat in hoc casu, & obtineat, quòd per legituram & præscriptam consuetudinem erit obseruatum. No. quòd de iure decimæ personales debentur ecclesiæ parochiali, prædiales prædiali, nisi aliud habeat consuetudo.

CAP. XIX.

PRohibemus,ne laici decimas cum animarum suarũ periculo[a] detinentes,in alios laicos[b] possint aliquo modo trãsferre.Si quis verò receperit,& eccle: æ non reddiderit,Christiana sepultura [c] priuetur.

¶ Lucius tertius Strigonien. archiepiscopo.

¶ Decima personalis debetur ecclesiæ vbi quis percipit sacramenta, licet alibi lucrum contigerit. In prędiali verò statur consuetudini, si in aliena parochia colonus prædium coluit.

CAP. XX.

AD† Apostolicæ sedis regimen, & infra.¶Intelleximus, ꝙ quædam consuetudo in Hungaria inoleuit, vt multitudo populi plerumq.de parochia vnius epi, in diœcesim alterius transferatur: [d] in qua licet per multa tẽpora morã traxerit, vterque tamen episcoporum tã is cuius parochiam reliquerunt, quàm is cuius parochiani sunt facti, decimationem requirit:Ideoq; tua nos dũxit fraternitas cõsulendos,cui potius decimæ sint reddendę ¶Noueris igitur, ꝙ æquũ est, vt illi ecclesiæ decimę personales [e] reddant ab eis, in qua ecclesiastica percipiunt sacramenta.Decimas †verò mellium,vel fructuum arborum,si coluerint in alia parochia, quàm in ea in qua habitant (quoniã à diuersis diuersa consuetudo [f] tenetur)tu eligas in hoc casu,quod per consuetudinem diu obtẽtam ibidẽ noueris obseruatum.

¶ Clemens † tertius.

¶ De omni fructu prędij soluenda sunt decimę.

CAP. XXI.

ij EX†parte canonico rũ eccles: æ tuæ, nobis est querela ꝓposita, quòd quidam agricultores, cũ simul vel diuersis temporibus anni, in eodẽ horto vel agro diuersis vbi quis audit diuina: prædiales, vbi sita sunt prædia:nisi consuetudo præscripta repugnet.

d Transferatur.] 13.q.1. per totum.& suprà de parochijs,cap.vlt.

[Gl.seq.præmittit tria circa decimas personales: secundo quærit de animalibus, & soluit. Item quærit, & soluit.per quam solutionem duas alias expedit quæstiones.]

e Personales.] hic ergo patet,quòd decimæ personales semper dandæ sunt, vbi quis percipit ecclesiastica sacramenta, sic ẽ.de parochi. ca.vlt. Et dicuntur personales decimæ, quæ potius contemplatione personæ soluuntur,vt puta de negotiatione, artificio, & de militia. 16. quæst.1. decimæ.& ĩ.eo. non est,& cap.pastoralis. de quibus expẽsæ ante solutionem decimarum deducendæ sunt,vt in cap. pastoralis.Sed decimæ animalium an inter personales,an inter prædiales sint, quæritur & potest dici, quòd inter prædiales. vbi ergo pascuntur continuè, ibi decimæ solui debent. argum. ẽ. eod. commissum. & finale sec.ruff.prædicrum. pecoris pascendi. C.de verb.signifi. l.2. Sed quid si per medietatem anni in territorio vnius ecclesiæ,& per aliam medietatem in territorio alterius ecclesiæ pascuntur? Aequum est vt diuidantur argum.sup.de testib.relatum.in fi.& 1.q.2.c.2. & vlt.& 12 q.2.Vulterranæ codẽ modo si continuè staccant hic, & continuè pascantur ibi.argum.ff.ad municip.assumptio. idem esset si aliqui facerent in vna parochia, & larem haberent in alia, debent diuidere decimas personales & oblationes.

f Consuetudo.] ius tamen commune in promptu est, quòd illi ecclesiæ debent dari in cuius territorio sunt prædia,vt ẽ.de parochi.c.vlt.& ẽ.eod. quoniam tamen statur consuetudini loci si est præscripta, vt dixi ẽ.eod. eum sint homines. Nam & mulier ibi subit munera patrimonialia,vel hẽt patrimoniũ sine prædia: 2 personalia verò vbi habet domicilium, C.de mulierib. & in quo loco mulier sexui congruentia & honores agnoscat.l.1. lib 10.Lauren.

ij EX parte.] Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem:ibi,Mandamus.Abb.Sicul.

CASVS. Quidam agricultores in eodem agro simul in anno vel diuerso tempore seminant diuersa semina, nec decimas persoluunt,nisi de vno semine:Mandat Papa, quòd de omnibus fructibus prædiorum sine aliqua diminutione decimas persoluant.

† Cap.29.e. tit.in 1.cõp. & post concilium Lateranũ. sub Alexan.iij.c.39. & pro intellectu tex. & glossarũ vide Nauarrũ in Manuali Cõfessariorum, ca.21. tit.de tertio præcepto ecclesiæ.

1 Et in aliis casibus qui not. & quos dixi ẽ.de sepult.ex parte.10.And.

† In vulgaris libris legitur: Super decimis verò, &c. sed in oibus manuscriptis codicib. hꝰ vt est impressum.

† Cœlestin⁹.

† Cap 5.eo. tit.in 2.cõp. Et de materia & prohibitione huius decretalis vide omnino B. Thom.& ibi Caietan. 2.2.q.87.artic.2.

2 Concor.l. si vxorẽ. & ibi Cy.C.de condi. infer. & in l. fi.C. de incol. libro 10.

y Rationem inuenies apud B. Thomã ſloco p. xime citato.

a Vnius.] & male, quia qua ratione ſoluũt de vno ſemine, & de alio t ſoluere tenentur, ſiue eodem tempore, ſiue diuerſo eiuſdem anni: quia vna & eadem res diuerſo iure cenſeri non debet. 12. q. 2. cognouimus. & ĩ. eodem, cum in tua. & de conſe. diſt. 2. comperimus.

b De omnibus pdiorum.] & etiam arborum. ĩ. ca. proxi. & de fœno, & de lana. ĩ. eod. peruenit. ĩ. eo. c. proxi.

c Diminutione.] i. nullius expenſis deductis. ĩ. eo. cum homines. & ĩ. eod. cap. prox. & ĩ. eod. ca. tua nos. Ber.

† illis

†prędictorũ

NOn eſt.] Primo ponit exordiũ. Secũdo narratio: ibi, Reuera. Tertio concluſio: ibi, Volumus. Abb. Sic.

CASVS. Quidam ante ſolutionem decimarum deducebant expẽſas. Rñdet Papa, q̃ ſicũt Partes ſtatuit, ita, q̃ de omnib⁹ bonis q̃ fidelis homo acquirit, decimas ſoluere debet. ad qd etiã compellendus eſt: vnde pcipit, quatenus antecq̃ deducãt expenſas de bonis p dictis, perſoluant eccleſijs quibus debentur, cum debita integritate. Nota, q̃ decimæ tam perſonales q̃ prædiales d omnibus bonis ſolui debent integraliter.

† Cap. 4. eo. tit. i 2. cõpi. Vide B. Thomam pcitato loco, & oĩno conciliũ Tridẽ. ſeſſio. 25. de reforma. c. 12. vbi grauiter coercet nõ ſoluẽtes decimas.

d De omnibus.] ſic 16. q. 1. decimæ. & q 7. quicunque. & c. omnes decimæ. Bernardus.

e Percelli.] & poteſt etiam eccleſiaſtica ſepultura priuari, qui decimas non reſtituit. ĩ. eod. prohibemus. & qui decimam non ſoluit, ad decimam partem (vt dicit Aug.) reuocari meretur. 16. q. 1. decimæ. & in fame & in penuria maledictus erit, vt ea. cauſa, q. 1. reuertimini.

f Antequam deducatis expenſas.] hoc verum eſt in prædialibus decimis, vt ĩ. c. prox. & ĩ. eod. c. tua nobis. Secus in perſonalibus. ĩ. eod. cap. paſtoralis.

EX tranſmiſſa.] Primo ponit decimã querelã. Secũdo dat iudicem ibi. Quia. vel præmittit generalem rationem ex qua infert concluſionem: ibi, Mandamus.

¶ Caſus de ſe patet. Et potuit eſſe ratio dubitandi in iſto textu, quia venti non naſcuntur in loco, nec videnẽ moueri ex Dei bñficio, ideo videbatur q̃ decima ex tali molendino ad ventum non eſſet ſoluenda. Sed contrarium dicitur, quia & maria & venti obediunt Deo. Math 8. cap. Item quia terra in qua eſt tale molendinũ, ſubiacet oneri decimarum vnde ſicut eccleſia ex tali terra percipere̅t fructus ſi coleretur, ita debet cõſequi de reditibus ædificij ibi conſtructi, per hoc. c. & ca. commiſſum. ĩ. eo. Abb. Sic.

[Gl. ſeq. tenet per q. an de illicitè acquiſitis ſoluenda ſit decima. argu. q̃ non à contrario huius literæ. allegetiam cano. tres auctoritates & vnam legem ad contrarium alleg. tres leges & vnam auctoritatem. ponit opi. Demum ſoluit diſtinguendo.

g Licite.] ergo videt̃ q̃ de illicitè acquiſitis 3 non teneatur decimam ſoluere. arg. 1. q. 1. non eſt putãda. vbi de hoc. & ſic meretrix de meretricio ſuo decimam ſoluere nõ debet: iuxta illud, nõ accipias mercedẽ p ſtibuli. & ff ſatas: Nõ accipias mercedẽ meretricis nec ptiu ſanguinis. & illud: Honorabis dñm Deum tuũ de tuis iuſtis laboribꝰ, vt in cap. nõ eſt putãda, & illicite acquiſita nõ ſunt in bonis noſtris. ff. pro ſocio, cum duobus. §. vlti. Arg. contra, q̃ meretrix debet decimã ſoluere, quia non turpiter accipit. ff de condict. ob turp. cau. fam. idẽ & ſi. §. quoties. præterea delictum nõ præſtat immunitatem. ff. de interdi. & releg. relegatorum. §. vlti. Criminoſum enim non dignitas, ſed pœna dẽt comitari. C. de Decu. ne quis. lib. 10. & illud Buãgelij: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. vt 14. q. 5. qui habetis. & ſequẽ. Quidam dicũt, q̃ de nullo illicitè acquiſito poteſt fieri eleemoſyna, vel etiã decima ſolui. Et ſic nec meretrix, nec aleator, nec ſimoniacus, nec hiſtrio põt facere eleemoſynam, vel decimam dare de tali lucro, propter priora iura. argu. ex hac littera. Alij dicunt, (quod verius credo) q̃ de illicite acquiſitis poteſt fieri eleemoſyna, & dari decima, ſi de illis non competat repetitio, & dñium transferatur: & ſi meretrix, hiſtrio, ſimoniacus, & qui de mammona iniquitatis viuunt, ideſt per ſolicitudinem temporalem aliqua acquirunt, decimam dare, & eleemoſynam facere poſſunt: & de eo quod extorquetur ratione officij. 14. q. 5. non ſane. quia in his dñium transfertur, & non competit repetitio, ſacerdos tamen non debet recipere decimam à meritrice: ne videatur ei impunitatẽ pſtare: licut quandoque oblationes ȝ aliquorum ſpuuntur ratione criminis. 60. diſt. oblationes. 17. q. 4. miror. Alias ſi dñium non transfertur, aut ſi transferi & competat repetitio, non poteſt inde fieri eleemoſyna, vel dari decima, cum non ſit illius: 4 quia aliena non poteſt aliquis concedere præter dñi voluntate̅. ĩ. eo. tua nobis. vt in viuris, & in ſimonia. ſ. de iureiu. de bicores. & ĩ. de. ſimo. de hoc. & c. veniens. in furto, & rapina. Decimæ autem quæ dantur ratione prædiorum, iuſtè accipiũtur ab eccleſia, & a quocunque etiam iniuſtore, ex quo non dantur ratione perſonæ: eccleſia enim ſuum recipit.

h De molendino.] ĩ. eod. peruenit. & ĩ. eo. paſtoralis.

3 De materia huius gl. vide oĩne B. Thomã 2. 2. q. 87. ar. 2. ad 2. arg. & Soti lib. 9. de iuſt. & iu. q. 3. ar. 3. Adde Cyn. in l. 2. C. de ſcõd. ob turp. cãm. & Iaſonem & Pau. Caſtr. in l. 4. §. ſed quod meretrici. ff. de cond. ob turpẽ cãm.

† Dictio vel las, deeſt in oĩbus antiqs codicibus.

† Cap. 7. eo. ti. i 2. cõpil. Vide concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 12. & conci. Mariſconen ſe. 2. c. 5. & B. Thomã, 2. 2. q. 87. ar. 2.

4 vide l. falſus. in princ. & ibi Bal. ff. de ſur. & in l. 1. C. de cõdi. ob tur. ca.

ſa ſemina ſparſerint, non niſi de vnius a illorum ſeminum fructibus decimas illi † perſoluunt; & infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi rem noueris taliter ſe habere, agricultores illos, vt de omnibus b prædiorum † fructib. decimas abſque diminutione c perſoluant, eccleſia ſtica cenſura compellas.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ Decimę prædiales ſoluendæ ſunt, expenſis non deductis.

CAP. XXII.

NOn † eſt in poteſtate hominum, cum plantant arbores, vel aliqua ſemina terrę mandant: & infra ¶ Reuera ſicut ſancti patres in ſuis tradiderunt ſcripturis, de vino, grano, fructib. arborum, pecoribus, hortis. negotiatione, de ipſa etiam militia, de venatione. & de omnibus d bonis, decimę ſunt miniſtris eccleſię tribuendæ, ita vt qui de his eas ſoluere neglexerint, eccleſiaſtica diſtrictione debeant percelli: e & infra. ¶ Volumus ergo & diſtrictè præcipimus, quatenus antequam f vllas † deducatis de bonis prędictis expenſas, decimas eccleſijs, ad quas pertinent, cum integritate debita perſoluatis.

¶ Idem.

¶ De redditibus molendini ad ventum ſoluenda ſunt decimæ.

CAP. XXIII.

EX † tranſmiſſa querela rectoris eccleſiæ de N. intelleximus: & infra.

¶ Quia fidelis homo de omnibus, quę licitè g poteſt acquirere, decimas erogare tenetur: Mandamus, quatenus H militem ad ſolutionem decimarũ de his, quæ de molendino h ad ventum prouenient, ſine diminutione aliqua compellatis.

¶ Innocentius iij. Piſtorienſi epiſcopo.

¶ Locator vel conductor poſſeſſionum tenentur ad decimas, niſi ſe immunes oſtendant.

mam dare de tali lucro, propter priora iura. argu. ex

A Nobis.]Primò ponit decisũ exordium.Secundo ratio generalis:ibi, Cum igitur.Tertio solutionibi, Fraternitatis.Quarto exceptionibi, Nisi.Abb.Sic.

CASVS. Nobilis aliqs locat aliqñ possessiones suas ad firmam:locator de parte sua decimas non soluebat: quæritur quid iuris?

Rñdet Papa, q̃ cũ q̃libet decimas soluere teneaĩ, & dantes & recipiẽtes possessiones ad firmã,decimas soluere tenentur: nisi oſtẽdere possint quare ab huiusmodi sint immunes.

a Quilibet.]laicꝰ: indistinctè nulla tẽporis p̃scriptione obstante.3. de p̃scriptic. causam quę. clerici verò secũdum quod dicitur.3.eo.nouum.

[Gl.seq.obijcit,& dupliciter soluit.]

b Exemptus.]cum enim decimæ sint tributa egentium animarum, & eas in signũ vniuersalis dñij sibi retinuerit.16.q.1. decimę.& ℨ eo. tua nobis.& quæ debentur diuina cõstitutione ℨ. eo.tua.qõo potest Papa cõcedere priuilegium de non dandis decimis ℨ præceptum diuinæ legis,ℨ quam dispensare nõ potest:imò vsque ad animam & sanguinẽ debet defendere.23.q.1.sunt quidam.& 5.dist. i prin.& 8. di.quæ ℨ mores?Dic q̃ non dat alicui priuilegium de non dãndis decimis:sed concedit ei administrationem decimarum,vt inde suscipiat sustentationem,& residuum conuertat in vsus pauperum:tali modo concedit monachis: sic posset etiam laici concedere.Vel dic q̃ ℨ ius naturale dispensare potest remittendo decimas alicui specialiter,non tamen constitutionem posset facere,quę omnino tolleret illud ꝑceptum: quia ius naturale immutabiliter permanet,5. distin.in princ.verum est insimul, sed non in indiuiduis.i. non potest omnino tolli,sed potest in quibusdam remitti: sicut illud ius naturale,q̃ homines ab initio sint liberi.in Auth.qui.mo.nat.effici.legi.§.si quis verò. versi. postea verò.coll.6.immutatum est in quibusdam, sed non in omnibus; hoc enim fuit impossibile q̃ omnes essent serui propter naturam correlativorum.

c Recipientibus.]sic ℨ.eo.tua nobis.

d Ostendat.] puta, priuilegium exemptionis à præstatione decimarum; vel nisi haberet decimas illas in feudum ab ecclesia antiquo;tunc dominus illas retinet sibi.licet hodie non possint dari in feudum, vt dixi ℨ.eo. cap.quamuis.

TVa.]Duo sunt dicta,vt in tubo.Secundũ ibi, Nec occasione.Abb.Sic.

CASVS. Imperator concedit alicui possessiones alicuius liberas & immunes ab aliquo onere, & sine præstatione decimarum quæritur an talis concessio liberet a præstatione decimarum? Rñdet Papa q̃ laicis de spiritualibꝰ nulla est disponendi attributa potestas,& ideo quantumcunq; Imperialis concessio generaliter fiat,neminem potẽt eximere à solutione decimarum, quæ diuina institutione debentur. Secundo dicitur: alicui laico decimæ alicuius loci sunt in feudum concessæ:surgunt in eodem loco noualia,quæritur vtrum laicus ille habere dẽat decimas noualiũ? Rñdet Papa,licet decimę sint laico in feudũ cõcessę,nõ tñ sũt ea occasione abeo dẽ decimę noualiũ vsurpãdæ qa in talibus non est licentia extendenda, sed potius restringẽda. Nota,q̃ laici qualitercũque sint præeminentes, de spiritualibus disponendi non habent potestatem.Itẽ cui cõcessum est qđ est maius, non tamẽ conceditur quod est minus.

[Gl.seq.ponit tres casus, in quibus laicus.&c.]

e De spiritualib.ꝰ] nec de temporalibus etiam si ad commodum ecclesiarum respiciat.96.dist. bene quidem.& ℨ.de iud. decernimus.In c fiꝺ tñ laici potestatẽ habent super clerici de licẽtia ecclesię.ℨ. de fal. ad falsariorũ ℨ clerico depositio in corrigibili. supra de iud. cum non ab homine.Item vbi schismata faciunt, cum nõ possunt corrigi per ecclesiã. 5 17.distinct.

¶ Idem Vercellẽ. episcopo.

Imperialis concessio sub quacunque forma, à solutione decimarum eximere non potest.

CAP. XXV.

TVa: † & infra. ¶Porrò cum laicis nulla sit de † spiritualibus cõcedendi vel disponẽdi facultas:Imperalis concessio quantumcũque generaliter f fiat, neminem potest a solutione decimarũ eximere, quæ diuina g constitutione debentur.

Decimę noualium non pertinent ad laicũ, qui decimas habet in feudum.hoc dicit.

¶Nec† occasione decimationis antiquę licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ noualium vsurpandæ:cum in talibus non sit extendenda licentia, h sed potius restringenda. †

¶Idem eidem.

Sine deductione seminis & sumptuum debent dominus & colonus decimam soluere, & non cui voluerint ecclesiæ vel pauperibus, sed ecclesiæ cui debentur: nec ab hoc excusantur propter malitiam clericorum.

CAP. XXIIII.

ijTVa † nobis fraternitas intimauit, quod nec licuit.23.q.5.de Liguribus.& ℨ. de senten. excom.vt fama.Tanc.

f Generaliter.] puta, cum dicit: Concedimus cum omni honore & districtu tibi possessiones tales,& sine aliquo onere,vel granamine: per talem concessionem non concedit decimas,etiam si specialiter decimas concederet:quia ipsas de iure nõ posset possidere:ergo ipsas nõ potest alicui concedere.ℨ.eo.dudum.quia lex humana non est supra legem Dei:sed subtus,1.eo.dist.cap.Imperatorum.

g Diuina constitutione.] quasi ex debito.supra eo. parochianos. & infra. cap. prox. quia debent esse cibus in domo Domini.16.quæst.1.reuertimini.& q.3.§. potest.ver.item decimæ Deo mandantę. & q.7.primum. & sunt tributa egentium animarum, vt ex causa. q.1. decimę.

[Glo.seq.signat contrarium,& remittit.]

h Extendenda licentia.]hoc dicit quia laici sine peccato decimas possidere non possunt.16.q.1. cap. vlt.& ℨ.eod.prohibemus.& ℨ.eod.quamuis. Et ideo licentia ista non potest extendi ad noualia. Argu.contra ℨ.eo. ex parte.vbi soluitur.simile ℨ.de refer. nonnulli quia odio sunt restringenda,& fauor ampliandus.ff.de hib.& posthu.cum quidam.

TVa nobis.] Diuiditur. Primo ponit tres machinationes.Secundo ad eas respondet:ibi,Verum.ter tio concluditur:ibi,Quoniam. Abbas Sicul.

CASVS. Quidam laici dicebant,q̃ semẽ & sumptus qui

† Cap.1.eo. tit. i 3.cõpi. Et de materia textus & glo.vide Couarruuiã li. 2.varia.resolu.c.17.Guidonẽ Papæ decisio.266. & decisione 284. adde Syluestrũ i sum. verbo, decima.§ 5.

† Quid hoc sit, dixi ℨ. hoc tit. eadẽ.

† Cap.4.eo. tit.in 4.cõp. Vide hic p alijs Hostiẽ & Oldradũ consil. 109.

† al.ꝑ: de spiritualibꝰ rebus.

† Vide decisionẽ capellę Tolosanę.440.

† Vid l.cũ § dã. cũ vulgar. ff.de libe.& posthu.

† Cap.1.eo. tit.in 3.cõp. Vide quos mox citabo.

1 Etiam casu ℨ.de ele.vbi periculũ.§.Præterea. lib.6. & quandam q̃stionẽ Vinhic an inciderer cognoscat de numero, vide ad literã in Spe.de rescrip. §.2.post prin. & quod hic subdit,ibi vide in verſ.& no.lo. Ande.

1 De hoc articulo vide oino Syluest. in sũma verbo, decima. §. 5.adde decisionẽ Capellę Tolosanę.440.

¶ In retentioribus impressis ita: decimas ecclesiæ à clericis tuis, &c. sed ex antiquis exemplaribus Gregorij repositũ est, vt est impressũ, quã lectionẽ agnouit Hostiensis.

qui sunt in agricultura, sunt primitus deducendi, & de residuo decima persoluenda. Alij verò erant, qui de portione fructũ, quam recipiunt à colonis, partẽ decimę separabant, & eam assignabant capitulis suis, vel alijs ecclesiis, vel pauperibus vel in alios vsus pro sua voluntate distribuebant. Alij

quidam laici decimas † ecclesijs & clericis tuis, peruersis machinationibus subtrahere molũtur Quidam enim ex eis semen & sumptus, qui fiũt in agricultura, dicunt primitus deducendos, & de residuo impendẽdam decimam assẽuerãt. Alij verò de portione fructuum quam a colonis accipiũt, partem decimæ separantes, eam capellis suis, aut aliis clericis, aut etiam pauperibus conferũt, vel in vsus alios pro sua volũtate conuertunt. Nonnulli etiam vitam clericorũ tanquam abominabilem detestantes, decimas eis ob hoc subtrahere nõ verentur: & inf. ¶ Verum si ad Deum (a quo cuncta bona proceduut) asserto res huiusmodi, debitum respectum haberent, ius ecclesiasticũ diminuere non contẽderent, nec decimas (quæ tributa a sunt egentiũ animarum) præsumerent detinere. Cum enim Deus, cuius est terra & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuersi

qui habitant in eo, deterioris b conditionis esse non debeat, quam dominus temporalis, cuius statutum c de terris, quas exhibet aliis excolẽdas, nõ quidem deductis fructibus aut semine separato, necessario cum integritate persoluitur: nimis ꝓfectò videtur iniquũ, † si decimæ, quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi ꝑcipit, suas esse d decimas & primitias assẽuerans, occasione præmissa, vel excogitata magis fraude diminui valeant: cum Deo debita sit solutio decimarum, intãtum, vt ad eas clericis exhibendas, quib. eas ipse pro suo cultu cõcessit, laici si moniti reddere † noluerint, ecclesiastica sũt † districtione † cogendi. Et cum de cunctis omnino prouentibus decimæ sint reddendæ: sicut colonus de parte fructuum, quæ sibi remanet ratione cultu ræ: sic & dñs e de portione, quam percepit ratione terræ, decimam reddere sine diminutione te

hoc ecclesia. sed in decimis bene distrit. ſ. de præscr. de quarta. & c. ad aures. Sed qua actione petuntur decimę? Dixit Io. ꝙ petuntur per actionẽ confessoriam, quia ius præstandi decimas est quędã seruitus. Vel potest dici, ꝙ petunt rei vendicatione. 16. q. 1 'moderamine. & c. reuertimini. Ecclesia. n. dr̃ habere dñiũ decimarũ, licet nondũ habuit possessionẽ, vt quidã dicunt: & satis rõnabile est. Sed verius est, ꝙ in hoc cõsistit priuilegiũ ecclesiæ, vt re nõdũ tradita ipa facta sit dña ar. de cõsuetudine, ex litteris. & C. d̃ sacro san. eccl. vt inter diuinum. & sic C. arbi. tute. l. 3. & C. d̃ rei vẽ. si vt ꝓponis. vbi hoc priuilegium obtinet in minore, & in milite. Nec obstat, qd̃ dr̃. ff. de pollicit. l. 2. in fi. vbi dr̃, ꝙ nisi decima sit segregata ab aliis, nõ definit esse in bonis prioris dñi: sed aliud est cũ decima debeť ex voto, vt ibi aliud cũ debeť de iure, vt hic. vl petũt condictione ex canone. 16. q. 1. decimę & c. reuertimini. & arg. ff. de cõdictione ex lege. l. vnica.

Et ob id nõ deductis expẽsis ꝓsolui debẽt, vt in fine capitis concludit & vide Nauarrũ in manuali Confessariorum, cap. 21. titu. de tertio præcepto ecclesiæ.

† soluere

† sint

† Vide concilium Tridentinũ sessione 25. de reform. c. 12. adde concilĩ Matisconense. 2. c. 5. & synodum Ticinensem, ſ. in sacris.

a Hæc glosſula Hostiẽsis est, non Bernardi.

a De hoc articulo vide to hoc ꝙ Hẽricum Boichi optimè distinguẽtem.

a Tributa.] ut 16. q. 1. decimæ. sed impropriè dicũtur tributa, quia in tributis non admittitur appellatio, ut 2. q. 6. c. ei qui. ſ. diffinitiua. & ſ. quoties. sed super decimis bene admitti ur ꝛ sicut in alijs causis vbicunque aliquis grauatur. ĩ. de app. vt debitus. Item in tributis non currit præscriptio. 16. q. 3. placuit. ſ. potest, ver. ad

b Deterioris.] immo melioris: qa plus punire, & plus benefacere potest. C. de modo mul. eos. 11. q. 3. qui resistit.

c Statutum.] a id est, pars conuenta, siue pensio.

d Suas esse] 16. q. 1. reuertimini.

[Gl. seq. q̃rit, & dubiũ aperit, & soluit.]

e Sic & dominus.] hoc intellige cũ recipit partẽ fruã ante solutionem decimarũ: secus si post: quia tunc illa iam decimata est: & hoc verum est, cum dñs aliquorum partem, puta tertiã, vel quartã, vel etiam medietatem percipit tunc. n. vterque & colonus & dñs tenetur soluere decimam de parte sua: sic ĩ. eo. à nobis. Si verò certum partem, puta, duos corbes, vel tres tm̃ colonus reddat dño, quantumcunque percipiat iste colonus, tunc dñs de illis tenetur soluere decimas: quia pars illa nõ est decimata, neque diminuta, licet de decimato aceruo descendat. Sed illud quæri potest, cui danda sit decima de illis tribus vel duobus corbibus: Illi ecclesiæ in cuius territorio sita est illa terra? Non, quia iam percepit decimam totius a colono, & est ſ illiam regulã: Bona fides nõ patitur, vt bis idẽ exigat. ff. de reg. iur. bona fides. Parochiali ecclesiæ nõ debet dari: quia nõ est decima personalis. Satis põt dici, ꝙ debet dari rõne prædiorum. licet desẽderit à decimato aceruo. sicut ſ aliquis donet alicui hunc corbẽ decimarum: illi. n. tenetur soluere decimã, quia ex lucro habet. colonus verò ille qui duos corbes tãtum, vel

tres solus tanto minus pōt soluere parochiali ecclesiæ de toto aceruo, vt vī arg. opt. ī. eo cum non fit. in fi. & illud æquius sit vī tñ ecclesia possit conuenire possessorem siue suo, siue alieno nomine sit in possessione: siue ēt sit creditor. 16. q. 1. si quis laicus. ff. de vsufr. hactenus.

y Et iustius sm Hostiensem, qui ēt hic no. qđ dixi secūdum eum ī. eod. cum sint. Io. And.

decimas. n. tanq̄ onus sequit̄ possessorem, qa res transit cū onere suo. ī. eo. cum non fit. ī. de pign. ex litteris nec etiā pactū tuetur possessorem. ī. de pact. plerique. ff. de pact. inter debitorē.

[Glos. seq. q̄rit, ar. negatiuè, soluit ꝓtiū

netur. Prætextu [a] verò nequitiæ clericorum, ne queunt eas (nisi quib. ex mādato diuino debētur) pro suo arbitrio erogare: cum nulli sit licitum, alienā [b] cuiquam concedere, præter Domini volūtatem: [c] & infra. ¶ Quoniam igitur pati nolum⁹ vt ecclesiarum & clericorum iura præsumptione qualibet minuantur: Mādamus, quatenus omnes qui ratione personarum, aut etiam prædiorum decimas ecclesiis et clericis tuæ diœcesis exhibere tenētur, ad eas cum integritate reddēdas appellatione † remota compellas. [d]

¶ Idem Abbati sanctę † Columbæ Senon.

¶ *Priuilegium super decimis non soluendis ecclesiastica persona concessum, noualia comprehendit. h. d. secundum intellectum, qui placet Panormitano.*

10 EX † parte tua: & infra.

¶ Cum tibi quod maius est, sit concessum, vt videlicet decimas de laboribus terræ parochialium tuarum cum integritate percipias: de noualibus eas exigere satis potes: quia vbi maius cōceditur, [e] minus concessum [f] esse videtur.

Idem Helien. episcopo.

¶ *Negotiator de lucro decimam soluit deductis expensis, quas facit de pecunia decimata: expensa verò, quæ fiunt pro habendis fructibus non deducuntur, & de fructibus soluitur decima etiā non deductis expensis factis pro re restauranda.*

CAP. XXVIII.

PAstoralis † officij: & infra. ¶ Explicari postulasti, vtrū quis possit de molendinis [g] & piscarijs necessarias [h] expēsas

e Cōcedit.] sic 12. q. 1. præcipimus. & 16. q. 2. visis. 95. dist. illud. & ff. de reg. iur. non debet. 4 ī. de do. post diuor. resti. per vestras. Et è conuerso, cui interdicitur minus, & maius prohibitum esse vī. ī. de sent. excō. cum illorum. arg. 74. dist. gesta. & ff. de senat. qui indignus. & ff. de ser. expor. cui pacto. Item est arg. q̄ bīsi. ia largè sint interpretanda. ī. de verb. sign. olim ī. de donat. cū dilecti. in fi. ff. de cōsti. prin. l. vl. arg. ꝓ. ī. eo. l. tua. Sed ibi donatio decimarū laico facta, odiosa est, cum peccato. & ideò nō est extendenda licētia, sed est restringenda, vt ibi dī. f Concessum.] arg. ꝓ. ī. eo. cum contingat. sed soluitur ibi.

PAstoralis.] Duæ sunt partes: Prima cōsultatio. Secūda rñsio: ibi, Ad quod. Et hæc subdiuiditur, qa primo tractat de expensis negotiationis. Secūdo de expēsis, q̄ fiunt pro fructibus hābis. Tertio de his, quæ fiunt pro re restauranda. Secūda ibi, Expensas. Tertia i. i, Nec. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis 5 habens molēdinum, & piscarias suas facit ibi expēsas necessarias ad cōseruationē ipsarum rerū: q̄rebat cēs Helie. vtrū expensæ istæ necessariæ sint deducēdæ de fructibus illarum rerum, anteq̄ decimæ persoluantur, sm q̄ in negotiatione deducuntur? Anteq̄ Papa huic quæstioni respondeat, ostendit, quid iuris sit de illis expensis, quæ fiunt circa res emptas de pecunia decimata causa negotiationis: Et dicit, quod illæ expensæ, quæ fiunt in rebus illis, debent deduci cum res illę uenduntur, & de residuo quasi de lucro decima est persoluenda: Sed expensæ, quæ fiunt pro percipiēdis fructibus illarum rerum, non sunt deducendæ, quamuis factæ sint illæ expensæ de pecunia decimata, quia fructus illi sunt illorum, qui faciunt impensas saluā decimam, & fructus illi non possunt alienari sine onere decimarum. Deinde rādet ad quæstionem propositam dicens, q̄ expensæ, quæ fiunt pro restauratione molendinorum, seu piscariarum, & aliarum rerum, non sunt deducendæ de prouentibus decimandis, quia res illæ sic restauratę remanent penes dominos. Bernardus.

Nota, quod expensæ quæ fiunt in negotiatione deducuntur ante solutionem decimarum. Item res semper remanet cum onere suo obligata. Item deducuntur expensæ, quę fiunt pro fructibus percipiendis, vel rebus restaurandis.

[a] Hanc decretalem habes in 2. cōpilat. cap. 8. quam Raymundus omisit in hac collectione.

[b] Aliena.] idest, ecclesiastica. 16. q. 1. in canonibus. & 12. q. 3. placuit. & 12. q. 1. expedit. Sæcularia verò potest princeps concedere alij. C. de quadri. præscript. per totum. excipe creditorem. ff. de acquir. re. dom. non est nouum. & in alio casu 19. q. 3. si quæ mulier. Vinc

[c] Domini volūtatem.] quia non remittitur propter hoc debitum, sed augetur. ī. de iureiur. eam te.

[d] Compellas.] excōmunicari ꝫ debent qui decimas admoniti non soluunt, ī. eo. cap. & 32. di. præter hoc. & bannum dāi Papę componat. 16. q. 1. statuimus. Bernardus.

[e] Concedit.] sic 12. q. 1. præcipimus. & 16. q. 2. visis. 95. dist. illud. & ff. de reg. iur. non debet. 4 ī. de do. post diuortium resti. per vestras. Et è conuerso, cui interdicitur minus, & maius prohibitum esse vī. ī. de sent. excō. cum illorum. arg. 74. dist. gesta. & ff. de senat. qui indignus. & ff. de ser. expor. cui pacto. Item est arg. q̄ bīsi. ia largè sint interpretanda. ī. de verb. sign. olim ī. de donat. cū dilecti. in fi. ff. de cōsti. prin. l. vl. arg. ꝓ. ī. eo. l. tua. Sed ibi donatio decimarū laico facta, odiosa est, cum peccato. & ideò nō est extendenda licētia, sed est restringenda, vt ibi dī. f Concessum.] arg. ꝓ. ī. eo. cum contingat. sed soluitur ibi.

[f] Esse videtur.] Duæ sunt partes: Prima cōsultatio. Secūda rñsio: ibi, Ad quod. Et hæc subdiuiditur, qa primo tractat de expensis negotiationis. Secūdo de expēsis, q̄ fiunt pro fructibus hābis. Tertio de his, quæ fiunt pro re restauranda. Secūda ibi, Expensas. Tertia i. i, Nec. Abbas Siculus.

[g] De molendinis, & piscarijs.] permanentibus non emptis causa mercimonij. Bern.

[h] Necessarias.] necessariæ dicuntur impensæ sine quibus res fit deterior. ff. de impen. in reb. dotal. fact. l. impensæ. & l. quod dicitur. & ff. de verb. sign. impensæ. Bernardus.

a Con-

† Vide hic Henricum Boich

† sanctę Columbanæ sanctī Columbani.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatione.

Et facit tradita per Iason. in l. i. ff. de transact.

4 Sequitur, cui plus licet qđ minus est non licere. Io. And.

† Cap. 4. eo. tit. in 4. compilatione. Et vide Turrecrematam in c. reuertimini. 16. quæstio. 1.

5 Hic casus Ber. est, & in antiquis exemplaribus reperitur.

ꝫ Idem concilio Tridē. loco proxime citato.

deducere, priusquam solvat decimas ex eisdem, sicut est in negotiatione concessum: [a] Ad qd respondemus, qd licet circa res acquisitas [b] vel factas de pecunia decimata, eũ ipsæ venduntur, credamus deducẽdas [c] expẽsas, [d] & de reliduo quasi de lucro [e] decimas persoluendas, vt si vendatur domus, ager, vinea, clibanus, molendinum, grex, aut quælibet merces: [f] Expensas tñ, quæ fiunt pro fructib. percipiendis, ex illis, de quib⁹ fructus pueniũt, non credimus deducendas ñ ẽt si fuerint decimatæ: [h] qm̃ [i] salua decima, fructus efficiũtur eorum, qui faciunt ipsas expensas. Fructus autẽ ipsos † alienari posse nõ credimus, nisi cum onere [k] decimarum. ¶ Nec pro restaurãdo [l] detrimẽto quarumlibet rerũ ex quibus decimæ persoluuntur, credimus [m] deducendas expensas, de prouentibus decimandis: [n] quia penes dominum res permanent restauratæ, vt si pars aliqua moriatur armenti, deterioretur vinea, portio mercis [o] depereat, vel totus clibanus destruat, [p]

¶ Idem.

¶ *Qui præscribit decimas in aliena parochia, si ibi insurgunt noualia, ipsorum decimas non habebit.*

CAP. XXIX.

CVm † cõtingat interdũ in tua diœcesi; & infra. Cum in quibusdã parochijs, ad quas dam ecclesias vel personas ecclesiasticas, ab antiquo [q] pertineat perceptio decimarũ, & de nouo fiant noualia in eisdem, qnæris à nobis ad quem huiusmodi noualiũ decima incipiat pertinere? Vnde inqsitioni tuę taliter respõdemus, quod cum perceptio decimarũ ad parochiales ecclesias de iure [r] com-

a Concessum.] non iure scripto, sed tantummodò hic inuenitur, & non aliàs: sed consuetudine approbatu, vel ratione, quæ est optima legum interpres, sup. de consue. cum dilectus. Bern.

b Acquisitas.] vel factas causa mercimonij. Ber.

[Gl. seq. reci per q. exquirentem rõnem, & duplicem reddit.]

c Deducẽdas.] hæc est ratio quare deducunt expensæ de mercimonijs, & non de fructibus & redditibus aliarum rerum, quæ in negotiatione operatur manus hominis, sed in alijs pcipuè operatur manus Dei. arg. 56. dist. nasci. ñ. eo. non est, & ī. eo. cũ non sit, hanc rõnem assignat Vinc.

d Expensas.] factas a incundo & redeundo & negotiando, & faciendo meliorem.

[Gloss. seq. not. de omni quod acquirit gratuito titulo, decimam deberi, &c.]

e Quasi de lucro.] ex hoc vī q de oi eo quod peruenit ad aliqũ gratuito titulo, decima sit soluenda: sic ergo hæres, legatarius, donatarius de hæreditate, legato, & dato det soluere decimam, quia de omni licitè acquisito decimæ sunt soluendæ, ī. eod. ex transmissa. & arg. 16. q. 1. decimæ, & q. 7. c. 3. Super hoc dicas, quòd filius hæres hæreditate decimã soluere non debet: quia vna persona reputatur eum patre, C. de impub. & alijs substi. si quis duobus. §. vlt. & Insti. de inuti. stip. §. ei qui. & 35. q. 3. c. contra dicimus, § hac auctoritate, & quia de iure naturæ sibi debita est vnde viuente patre dãs est. Insti. de hære. quali. & diffe. §. sed sui quidem, & sola administratio deest ei. ff. de liber. & posthum. in suis. Quidam dicũt, q extraneus hæres, donatarius, legatarius (quia totum est ei lucrum) decimam dare debet. Alij dicũt, & melius, q de immobilibus non tenetur quis soluere decimam, quia res ad quemlibet possessorem transit cum onere suo, vt inf. eod. cum non sit, quoniam cum Deus alienam terram dedit filijs Israel, tantum de fructibus sibi dare decimas mandauit, & si de possessionibus decima daretur, cito possessiones deuoluerentur ad ecclesias. Sed nunquid doctor de collecta, & aduocatus de aduocatione mercenarius de mercede tenentur soluere decimam? vtique, 16. quæstio. 1. decimæ.

f Merces.] empţ causa matrimonij de pecunia decimata. Bern.

g Deducendas.] quia tunc intelliguntur esse prædiales decimæ. ȝ Bern.

h Decimatæ.] etiam si possessiones illæ sint emptæ de pecunia decimata, vel sic etiam si expensæ illæ sint factæ de pecunia decimata, q̃ melius videtur. Bern.

i Quoniam.] istud, qm̃, potius illatiuè quàm causatiuè ponitur secundum Vincẽ. vel propriè, & melius.

k Nisi cũ onere.] nota q̃ res tranſit cũ onere suo. 16. q. 1. si quis Iaicus, ff. de contrah. empt. alienatio. 4 ī. eod. cum nõ sit. ī. de pign. ex litteris circa finem. Bern.

4 Vide in c. ex litteris. ſi per glo. vlti. Io. And.

l Nec pro restaurãdo.] hic rñdet quæstioni propositæ.

m Credimus deducendas.] hoc speciale est in decimis, q̃ nõ deducuntur expensæ pro fructibus colligẽdis: vel etiam pro cõseruatione alicuius rei: aliàs etiam malæ fidei possessor deducit sumptus necessarios, ff. de peti. hære. si à domino. §. vlt. & ī. de in integr. restit. reg fuit, ff. de solut. fructus. Io.

n Decimãdis.] sed si emissem ad hoc vt venderem, & antequam rem illam vẽdam, fecissem sumptus pro illa conseruanda, benè deducerẽ sumptus.

o Mercis.] mercis appellatio ꝓpriè ad res pertinet mobiles, ff. de verb. signi. mercis appellatio.

p Destruat.] si aliquid expendit necessario ad illius cõseruationẽ, illud nõ deducit, vt dictũ est ī.

CVm cõtingat.] Diuiditur: quia primò ponitur quæstio. Secundò responsio. Secunda pars ibi, Vnde. Abb. Sic.

CASVS. In quibusdam parochijs quædam ecclesiæ & ecclesiasticæ personæ ab antiquo perceperunt decimas: de nouo fiunt noualia in parochijs illis; quæritur ad quem decima istorum noualium incipiat pertinere? Respondet Papa, quòd cum perceptio decimarum de iure communi pertineat ad parochiales ecclesias, decimæ noualium, quæ fiunt in parochijs earundem, ad ipsas pertinere noscuntur, nisi illi, qui antiquas decimas percipiunt, causam rationabilem ostenderint, per quã decimæ noualium ad eos debeant pertinere. No. quòd de iure communi decimæ pertinent ad parochiales ecclesias. Item vna ecclesia potest præscribere decimas in parochia alterius. Item qui præscribit in vno capitulo, non præscribit in alio.

q Ab antiquo.] fortè ex prescriptione, ī. de præscrip. ad aures.

[Gl. seq. not. quòd de iure, &c. alle. duas concor. Denum duo contraria, & vni dupliciter, alteri tripliciter respondet.]

r De iure cõi.] patet hic expressè, q decimæ de iure cõi pertinent ad parochiales ecclesias, vt 16. q. 1. sta-

10 20 30 40 50 60

ȝ Plus placet quòd loquat de decima lucri, q̃ p̃sonalis est: qd vī in eo, qui percepit fructus: sed si nõ percepisset, vī deducẽda expensa culturæ, pp q̃ est vẽditura carius. Io. And.

a Hæc glossula non est Bern nec hī in vetustis libris.

† illos.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõp Et, vide omnino Couarruui. lib. 1. varia. resol. c. 17. circa finem.

muni pertineat, decimæ noualium [a] quæ fiunt in parochijs earundem, ad ipſas proculdubio pertinere noſcunt: niſi ab his qui aliàs percipiũt † decimas, rationabilis [b] cauſa oſtendatur, † per quã appareat noualium ad eos decimas pertinere.

¶ Idem epiſcopo Belnacenſi.

¶ Decima omnium fructuum prædij debetur ei, qui decimas ibi præſcripſit, ſed ad aliud prædium præſcriptio nõ extenditur.

CAP. XXX.

CVm † in tua dioeceſi quædam monaſteria, & cõuentuales eccleſiæ, in multis parochijs maiores decimas percipiãt & minutas, [c] de quibuſdam fructib. annuatim perceptis nõ fuerũt decimę perſolutæ; & infra. ¶ Rñdemus, quod ſi fructus prædicti de illa terra proueniunt, de qua monaſteria, vel conuentuales eccleſiæ, aliquos percipiebant rõne decimarum prouentus: eis proculdubio decimæ fructuum debẽtur eorum: cũ ipſis terra illa ab antiquo [d] fuerit decimalis, & non debeat vna eadẽque eccleſia † diuerſo iure cẽſeri; [e] alioquin parochialibus eccleſijs exſoluantur, ad quas de iure communi ſpectat † perceptio decimarum.

¶ Idẽ Veſprimeñ. † epiſcopo.

¶ Laici eccleſias, vel decimas donare non poſſunt etiã ſi ſint reges: nec ex eorum titulo præſtatur cauſa præſcribendi.

CAP. XXXI.

DVdũ ad verſus fratres Hierololymitani Hoſpitalis ſancti Stephani, te proponente in fructus prædicti proueniunt ex illa terra, de qua mõnaſteria, vel conuentuales eccleſiæ decimas percipiebant, & eis decimæ illorum fructuum debent dari, cum terra illa ab antiquo illis fuerit decimalis: quia vna & eadem res non debet duplici iure cẽſeri: alioquin decimæ parochialis eccleſijs ꝓſoluantur, ad quas de iure cõi pertinet perceptio decimarũ. Nota quòd vna eccleſia poteſt præſcribere decimas in alterius parochia: quod hodie intelligẽdum eſt cũ habes titulum. Item vna & eadem res diuerſo iure cenſeri nõ debet. Item decimæ de iure communi ꝓtinent ad parochiales eccleſias.

[Gloſſa ſequens recitatur per quæſtionem.]

c Minutas.] minutæ decimæ appellantur partus animaliũ, & de pullis, ouis, & hortis, vt ẽ. e. ex parte. de quibus etiam loquitur ẽ. e. ex multiplici.

d Ab antiquo.] qa præſcripſerunt decimas illas, ẽ. cap. proxi. Bern.

[Gloſſ. ſeq. allc. 4. concor. & vnum contrarium.]

e Cenſeri.] 12. q. 2. cognouimus, & 3. de priuil. quia circa & ẽ. e. ex parte. ff. de vſuc. cum qui. in fi. arg. contra. ff. de per. l. hinc quæritur, ꝓ. 1. vbi dicitur, quod peculium quandoque duplici iure cenſetur. ꝛ Bern.

DVdum.] Primò ꝓponitur facti & proceſſus narratio. Secundò ibi, Nos igitur. ipſius diffinitio. Prima ſubdiuiditur in tres. Primò ponit actoris petitionem, & auditoris dationem. Secundò reorum defenſionem, iudicis interlocutionem, & defenſionis fortificationem. Tertiò ipſius defenſionis impugnationem. Secũda ibi, Prior. Tertia ibi, Cęterum. Abbas.

CASVS. Inter epiſcopũ Veſprimeñ. & fratres hoſpitalis Hieroſolymitani S. Stephani, ſuper quibuſdã decimis quæſtio vertebatur: partibus propter hoc in præſentia dñi Papæ conſtitutis, datus fuit eis auditor coram quo petit eps decimas terrarum, quæ per ruſticos hoſpitalis prædicti in Veſprimeñ. dioceſi excoluntur: petijt inſuper quaſdã eccleſias, quę per ipſos hoſpitalarios detinentur: in quibus dicebat intentionem ſuam de iure cõi fundatam: Prior verò prędictus in prędictis eccleſijs & decimis præſcriptionem allegans, ꝓpoſuit, ſe ſuper his nõ teneri epiſcopo rñdere: auditor hoc audiens, ſignificauit illud dño Papę, & ipſe mandat eidẽ, ꝙ idem Prior probaret titulum præſcriptionis, quem allegabat, & ſtatim exhibent priuilegium regis ac reginę Hungariæ, qui contulerunt eccleſiam ſancti Stephani hoſpitali donationis titulo in ꝑpetuã elemoſynam, ad quam dictę eccleſiæ & decimæ pertinebant, induxit etiam quoddam ſcriptum confirmationis Clementis Papæ, per quod probare volebat prædictam con-

---

vuimus, & c. de decimis, & c. ſi quis laicus. ergo nõ ſpectant ad eps̃m. vnde in decimis parochialium eccleſiarũ non dẽt eps aliq̃ hñe portionem. Nam capitula quæ dant epiſcopo partẽ decimarũ, loquunt̃ de decimis epiſcopalis eccleſiæ. Sed ꝯ. ẽ. eo. qñ. vbi dr, quòd eps põt retinere partẽ ſuam de noualibus, quæ ſurgunt in parochia alicuius eccleſiæ, ꝯ. e. dudũ. vbi eps̃ petit decimas i dioeceſi ſua poſitas fundata intẽtione ſua de iure cõi, & ita non pertinẽt de iure cõi ad parochiales eccleſias, qa ibi obtinet eps. Dicas ꝙ de iure cõi tñ baptiſmalibus & eccleſijs decimæ debẽt dari. 16. q. 1. de decimis, prouno. Hugo ibi. & c. ſtatuimus. Quid ergo rñ debis illi decretali, qñ? Dicas ꝙ illa intelligitur ꝑ illã, vel potius loquit̃ ſm cõſuetudinẽ loci, & illa, dudũ. ꝯ. eo. põt intelligi de decimis in parochia eps̃i poſitis: quia illæ pertinẽt ad eundẽ iure cõi, & de illis dẽt facere quatuor partes. 12. q. 2. quattuor. & c. Vulteranę: & c. vobis conceſſo. Vel illę decimæ quas petebat eps̃ Brixiẽn. ad nullum pertinebant: quia nõ erant in parochia alicuius eccleſiæ parochialis, vnde ad eps̃m de iure cõi pertinebant: qa decimæ in poteſtate epiſcopi ſunt, 19. q. 1. in ſacris, & ẽ. e. qñ. Vel dic quòd illa decre. dudum. loquitur de conſuetudine, vt ibi notatur in ſ. illius glo. quæ incipit, ſic.

a Noualium.] hic ad alium pertinent noualia, & ad alium decimæ. Vnde ſignatur ꝯ. ẽ. eo ex parte M. illud intelligitur cũ aliquis obtinet decimas per priuilegiũ in quo caſu debet habere noualia: quia ex quo eis conceſſæ fuerũt decimæ ſimpliciter, & noualia, quę poſtea ibi ſurgunt, ꝯ. de priuile. quia circa. Nam verbo generali ſimpliciter poſito ſignificabit decimas præſentis tẽporis & futuri. ff. de ſeruit. vrb. prædio. ſi ſeruitus, & C. quæ res pign. obl. poſſ. l. vlt. & 19. diſt. ſi Romanorum. Sed hic loquitur cum hẽt decimas in præſcriptione: quia per hoc non præſcribit noualia: & ſic intelligitur c. ſequens. ſed hoc intellige allegato titulo probato. ꝯ. eod. dudum, & in quadam decr. extra compilationem, quæ incipit, venerabilium.

b Rationabilis cauſa.] puta, priuilegium aliud non poſſent oſtendere, cum de iure communi pertineat ad parochiales eccleſias, vt ẽ. eo. ex parte 2. & præſcriptio allegari non poteſt. Ber.

CVm in tua.] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, Reſpondemus. Abb. Sic.

CASVS. Quidam monaſteria & conuentuales eccleſiæ percipiunt decimas maiores & minutas in alijs parochijs, ſed de quibuſdã fructibus annuatim perceptis ſibi non fuerunt decimę ꝓſolutę: quæritur, quis debeat percipere decimas illorum fructuũ? Reſpõdet Papa, ſi

† accipiunt.

¶ Vide text. in l. non omnia. cũ glo. & Bar. ff. de legi.

s Idẽ Inn. ẽ. eo. ad Apoſtolicæ, & facit qđ poſt eũ ſcripſit. ẽ. eo. ꝑxi. ſup tub. lo. And. Vide ſynodum Turonẽſem, ſ. in ſacris canonibus.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cõp. Et an minutæ decimæ neceſſario ſolui debeãt vide per B. Tho. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 3. arg. & per Turrecremata m in c. nouerimini. 16. q. 1.

1 Poſſet cũ allegare præſcriptionẽ ꝑ diorũ noualiũ hoc mõ quia de pacuis, vel piſcarijs valliũ vel cane to aliquid prius percipiebatur, licet fortè modicũ, & de illo præſcribẽs antiquus decimas ſi percipiebat decima. ioã. And.

60

† pertinet.

† Veſprimicẽſi.

Veſperuinicẽſi.

† Cap. 3. eo. tit. in 4. cõp. vide Oldra. conſ. 1. & de multis huc ſpectantib. vide Couarruuiã lib. 2. varia. reſol. c. 17.

ꝯ De hoc dicto uide latius hic per Io. And.

cessionē valere. Ex parte epi fuit propositū, q in decimis & ecclesijs donatis à rege & regina, pscriptionē allegare non poterat pars aduersa, quę nō poterat hre initiū à donatione ipsorum, nec à confirmatione Clementis tm tps affluxerat, q posset prescriptio cōfirmari: & sic talis titulus non valebat, imò vt dicunt canones sacrilegiū incurrit q decimas vel ecclesias de manu recipit laicali; Dns Papa his oibus psideratis dicit, q donatores predicti alijs cōferre nō potuerūt, qđ de iure cōi nō poterant possidere: & q confirmationē Clemētis super ecclesia sancti Stephani, & alijs ad ipsum ptinētibus, factā hospitali, iuri epi non derogatur, quāuis scriptū authenticum appareret; quare ꝓhibet ne fratres hospitalis psumāt vlterius impedire, quo minus predictus eps decimas percipiat antedictas, & pacifice possideat in futurū Nō. q eo ipso q ecclesiæ vel decimæ sunt in diœcesi epi, de iure cōi ad eū ptinent. Itē titul⁹ dēt ꝓbari i qualibet prescriptione canonica. Itē laici in alios trāsferre non pnt, qđ eis possidere non licet. Itē si donatio nō valet, cōfirmatio super ea facta nō valebit. Item per huiusmodi confirmationem nō fit præiudicium diœcesano episcopo. Itē si scriptum authenticum nō ostendatur, ad transcriptum nihil fieri potest.

¶ In omnibus manuscriptis ita: quæ per rusticos in Vesprimien. diœcesi excoluntur. † Chiropha. Curgo. Sirogañ. Citogran.

a Decimas.] sine inquietatiōe, vt libere pcipi posset, talis videtur fuisse petitio per sententiam latā vt dicitur in ſ. Ber.

[Gl. seq. alle. duas cōcor. signat contrarium, remittit, & dupliciter soluit.]

nostra præsentia quęstionē, quòd ipsi decimas [a] de laboribus rusticorum suorū Vesprimien. ecclesiæ debitas, non permitterent tibi solui: & infra. ¶ Comparētibus igitur te ac ipsis, statuto termino corā nobis, G. presbyterum Cardinalem tibi & eis concessimus auditorem: coram quo decimas terrarum, quæ † per rusticos hospitalis Vesprimien. diœcesis excoluntur, & de Ciroga † & de Nouacularia ecclesias, quæ per ipsos hospitalarios detinentur; intentione tua de iure cōmuni [b] fundata, petisti. Prior autē hospitalis in predictis decimis & ecclesijs, præscriptionem allegans, proposuit se tibi non teneri super his respondere: quod cū per auditorē ad nostram audientiā peruenisset, mādauimus, q idem Prior præscriptionis titulum, quem allegauit, probaret; [c] qui B. regis ac reginæ Hungariæ priuilegia exhibuit, qui ecclesiā sancti Stephani, ad quam dictæ ecclesiæ cum eisdē decimis pertinebant, in perpetuam eleemosynā hospitali donatio-

a Decimas.] sine inquietatiōe, vt liberē pcipi posset, talis videtur fuisse petitio per sententiam latā vt dicitur in ſ. Ber.

[Gl. seq. alle. duas cōcor. signat contrarium, remittit, & dupliciter soluit.]

b De iure cōi.] sic 16. q 7. cēs basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. Itē vī hic, q de iure cōi pertineat perceptio decimarum ad epm. Sed ꝛ. sup. eo. c. prox. & c. cum cōtingat. vbi de hoc dictū est. vel potest dici, qđ vī verius q hæc allegatio non ponit ius quantum ad decimas: & sic nullū contrarium. & de cōsuetudine loci pertinebāt hæ decimæ ad epm, & nō de iure cōi: sed quantū ad ecclesias, quas petebat eps, fundata erat intētio sua de iure cōi: verius puto, quòd decimæ istæ non erant infra certam parochiā alicuius parochialis ecclesiæ, licet dicatur ꝛ. q pertinebant ad ecclesiam S. Stephani, vt dixi sup. eod. cum contingat. in gl. quæ incipit, patet hic.

[Gl. seq. notat titulum probandum, signat contrarium, ponit opi. Ioan. & remittit.]

c Quem allegauit, probaret,] hic aperte vī, q qui allegat præscriptionē, tenetur probare titulum, ex quo habuit causa prescribendi. ſ. de prob. licet. arg. & expressum vī ſ. de præscri. si diligēti. Nā sm canones longa & longissima pscriptio nō differunt: sed in longissima pscriptione oportet probare titulum. C. de præsc. lon. tem. po. diuina. C. ā vsu. pro hærede. I. vlti. ergo & in longissima secundum canones. Arg. ꝛ. ſ. de prescri. qm omne. & c. vigilanti. vbi dī sufficere bona fides, & est ꝛ id quo I dici consueuit, q sufficit allegare titulum, sed non oportet probare. Io. dixit, q isti erant suspecti, & ideo oportuit eos probare titulum. & iustum: quia propter suspicionem qnq; trāsfertur probatio in aliū, q alias non cogitur. sup. ve eccl. bē. vt nostrū. vbi de hoc notatur. sed super hoc dic vt dixi in c. si diligenti. sup. de præscr. vbi inuenies in quo casu probari debeat titulus, & in quo non.

d Concessionē prędictam.] quam si Papa ex certa scientia ꝛfirmasset, valuisset, & ex ea sūpsisset vigorē, licet ex se nulla fuerit. arg. sup. de pac. quoties. sup. de trāsa. c. 1. & 96. dist. bene quidem. & 2. q. 1. in primis i Ber.

e Laicali.] vt 16. q. 7. si quis deinceps. vnde titulus talis habetur pro nō titulo.

f Non potuerint alijs] 1. q. 7. Daibertum. ꝛ. de donationibus inter virum & vxorem. c. super, q a pro non dato habetur, quod ab illo donatur, qui non potest de iure donare. infra de iure patr. quod autem. in fin. Argu. contra. ff. de acquiren. re. dom. non est nouum. ff. de vsufr. quod nostrum. ff. de contrahen. emp. l. rem alienam.

g Possidere.] 16. q. 7. c. 1. & sup. de præscr. c. causam quę, quia spiritualia non cadunt in laicum. ī. de electio. sanctorum. & c. Matisana. 96. dist. bene quidem, ver. nunquam licuit I. ico anathematizare.

h Nullatenus derogetur.] nunquam enim intelligitur derogari iuri alterius, nisi hoc exprimatur. 85. dist. Florentinum. & 99. dist. ecce. sup. de aucto. & vsu. pal. extuarum. & sup. de offi. dele. super eo. Ber.

† Quid operet cōfirmatio facta per Papā, tradit Felin⁹ in c. 2. sup. de sacr. & in c. inter dilectos. ī. de fide instr.

† In nonnullis exēplaribus ita: C. pp. p. n. q verba i recentioribus in sunt extensa, vt impressa.

† aliquod. † reciperet.

† à se, in recentib. sed in antiquis, ad se habet, id est, ad ecclesiā sancti Stephani. † authentica, in recentibus, sed in antiquis authenticum, legitur.

i Secundū Io. qui etiā allegat ff. & adop. l. adoptio.

Prohi-

a ¶ Prohibemus.] ex hac ſententia vt ꝙ actum ſit iudicio Vti poſſidetis, & ex eo quod dr ſ. in prin. non per mitterent tibi ſolui: per petitionem eſt videtur actum petitorio. Sed ſtandum eſt ſententiæ: talia enim ſunt ſubiecta, qualia permittunt prædicata. Ber.

IN aliquibus.] Prima pars ponit exceſſum, quem ſecundò corrigi mandat: ibi, Volentes. Abbas. CASVS. In aliquibus regionibus quædam ſunt gẽtes ꝓmiſtæ, quę ſm ritꝰ ſuos decimas non ſoluũt, licet Chriſtiano nomine cenſeãtur: qdã dñi prędiorũ talib. ꝑſonis ſua ꝓdia tradunt excolẽda: vt inde maiores redditus conſequãtur: ſtatuit concilium, vt ipſi dñi talibus perſonis, ſua ꝓdia ꝓmittãt, ꝙ abſq; aliqua ꝯdictione, cũ integritate ꝓſoluãt decimas eccl'ijs qb. debent, & ſi neceſſe fuerit ꝓpellant: in fine dicit, ꝙ illæ decimæ q̃ debent de iure diuino, vel ẽt de loci cõſuetudine approbata, neceſſario ſunt ſoluẽdæ. Not ꝙ res tranſit cũ onere ſuo. Item decimæ de iure diuino debentur. Item loci cõſuetudo attendenda eſt in ſolutione decimarum. b ¶ Cõpellãtur. ꝓpactũ. n. nõ nocere. cl'ę. quin a quolibet poſſeſſore poſſit petere decimã: qa eſt onus qđ ſequit ipſã rẽ. ſ. c. paſtoralis. & c. px. ſ. de pactis. plerique. ff. de pac. iter debitorẽ. ff. de inſti. ſi cũ villico. Arg. ꝯ. ff. de pac. epiſtola. §. pactũ. Si poſſeſſor partẽ fructuum recipit, & dñs partẽ teneat, vterque cõueniẽdus eſt. ſ. c. à nobis. & c. tua nobis. c ¶ Ex lege diuina.] quas dñs ſuo dñio ſeruauit, & tãq̃ ẽbitare quirũt. ſ. c. parochianos. & ꝯ. c. tua nobis. & 16. q. 1. decimæ. B.

taliter prohibemus,[a] ne fratres hoſpitalis præſumant vlterius impedire, quo minus decimas percipias memoratas, & pacificè poſſideas in futurum.

¶ Idẽ in concilio generali. †

¶ *Domini prædiorũ cogi poſſunt, vt prædia dent colenda talibus, à quibus ſine contradictione eccleſia poſſit decimas conſequi. b d. vſque ad § illa.*

CAP. XXXII.

IN † aliquibus regionibus quędam permiſſę ſunt gentes, quæ ſecundum ſuos ritus decimas de more nõ ſoluũt, quãuis cenſeantur nomine Chriſtiano: his nonnulli domini prædiorũ ea tribuunt excolẽda, vt decimis defraudantes eccleſias, maiores inde redditus aſſequantur. Volẽtes igitur ſuper his eccleſiarũ indemnitatibus prouidere, ſtatuim⁹, vt † ipſi domini talib⁹ perſonis, & taliter ſua prędia excolenda committãt, quòd abſque contradictione, eccleſijs decimas cũ integritate perſoluant, & ad id ſi neceſſe fuerit per cenſuram eccleſiaſticam compellantur. b

¶ Iſte §. propter ſui breuitatem non ſummatur.

¶ Ille quippe decimę neceſſariò ſoluendæ ſunt, quæ debentur ex lege diuina, c vel loci conſuetudine d approbata.

¶ Idem in eodem. †

¶ Prius ſoluenda ſunt decimæ, quàm cenſus ſeu tributa & ſi prius illa ſoluuntur, poſtea decimari debent.

CAP. XXXIII.

CVm non ſit in homine quid † ſemen ferenti reſpondeat, quoniam iuxta verbũ Apoſtoli: † Neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus: ipſum, † qui de mortificato ſeminе plurimum fructum affert, nimis auarè quidam in decimis defraudare nituntur; cenſus & tributa quæ interdum indecimata prætereunt, de frugibus primitus deducentes.

¶ Cum autem in ſignum vniuerſalis dominij, quaſi quodam titulo ſpeciali, bi dominus decimas reſeruauerit; nos & eccleſiarum diſpendijs, & animarũ periculis obuiare volentes; Statuimus, vt in prærogatiuã dominij generalis, exactionem tributorum & cenſuum, præcedat e ſolutio decimarum; vel ſaltem hi ad quos cenſus, vel tributa indecimata peruenerint, (quoniã vbi de hoc, & dic de ꝯſuetudine approbata & ꝑſcripta, aliàs nõ abeſſet cõſuetudo. ſ. de cõſuet. c. vlt. Si verò cõſuetudo eſt ꝙ det duodecimã pars, vel minor, talis cõſuetudo non ſufficit, niſi ſit approbata à papa: qa nõ valet talis cõſuetudo, q̃ abſq; mortali peccato ſeruari non valet, quantuncunq; longa. ſ. de ꝑſcri. qm oẽ. Sed hic nõ poteſt hãc bonã fidẽ, qa de iure diuino debent, ꝙ ita nõ poſſe ꝑſcribere, ergo nec cõſuetudo ibi locũ habere põt: hoc ideo in laicis: qa clerici vel eccl'a ꝯ. clericos nõ ſolũ partẽ ꝑſcribere poſſit, ſed ẽt totã decimã. vñ dicit decretũ: q minus dedit decimas, modo emẽdet. 16. q. 7. quicũq; c. B.

CVm.] Diuidit.] Primo ꝓmiſſa ratione punit exceſſus. Scđo alia rõ, & exceſſus, ꝓhibitio: ibi, Cũ autẽ. Tertiò alia rõ: ibi, Qñ. Abb. Sicul⁹. CASVS. Quidam ante ſolutionẽ decimarũ, deducebãt de fructibus decimãdis cenſus & tributa, & alias expẽſas: Cũ igitur dñs in ſignũ vniuerſalis dñij quodã ſpeciali titulo ſibi decimas reſeruauerit: volẽs ꝓuidũ & eccleſiarũ diſpẽdijs & animarũ periculis obuiare, ſtatuit, ꝙ añ exactionẽ aliq̃ tributorũ vel centuũ, præcedat ſolo decimarũ, vel ſaltẽ illi q cẽſus vel tributa indecimata percipiũt, cõpellãtur ea decimare: quia res tranſit cũ onere ſuo. Not. ꝙ decimæ dant in ſignũ vniuerſalis dñij. Itẽ omnẽ deductionẽ dẽt ꝓcedere ſolo decimarũ prædialium. Itẽ res tranſit cũ onere ſuo.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

e ¶ Præcedat ſolo.] qa vt hic dr illa ſibi Dñs in ſignũ vniuerſalis dñij reſeruauit, ſ. c. tua nobis. & iõ ſine aliqua diminutione expenſarũ ſunt ſoluẽdæ vt ibi dr. & c. cũ homines. ſed nõ refert multũ, vtrũ præcedat ſolutio decimarũ exactionẽ tributorũ vel cenſus: quia ſolucre dñs de parte ſua, & colonus de ſua tenet. ſ. c. à nobis. & c. tua nobis. Rãderi põt, licet vterq; conueniri poſſit melius & cõmodius eſt eccleſiæ cõuenire vnũ q̃ plur. ſ. ff. de exercito. l. 1. §. vlt. & l. ſeq. Et diſtinguit in caſu iſto, vtrũ dñs ꝓcipiat certã partẽ, tertiã, vl quartã, ſiue duos corbes vel tres tm̃. De hoc dr ſ. c. tua nobis.

a Cum

† Innocentius iij. in cõcilio generali Laterañ. c. 53. & c. 5. eo. tit. in 4. compi.

† Vide Guidonem Paꝛ. deciſione 264.

† In codice Barbatię ita: vt ipſi dñi de cetero, talibus, &c.

b Hoc intelligecirca ſolemnitates accidẽtales, ſeu exteriores caremonias, nõ circa ſubſtantialia ſacramentorum.

† Cap. 54. & cap. 6. eo. tit. in 4. cõp.

† quod.

† 1. ad Cor. c. 3.

† Hæc periodus ex antiqs reſtituimus vt eſt impreſſa, nã in vulgatis perperam legebatur. Sed vide notas huius loco.

a Cum onere.] sic ī.eo.pastoralis.ff.de contrah. emptio.alienatio.& ī.de pigno.ex litteris.Ber.

NVper.] Duæ sunt partes.Primo ponitur statutum Cisterciēn.Secundo cōfirmatio & prouisio Papæ, ibi,Ne occasione.Abb.

CASVS. Abbates ordinis Cisterciēn. habebāt priuilegiū, de nō dādis decimis de laborib. quos excolunt sumptib.suis, vnde grauiter lædebant ecclesiæ,cū ipsi quotidie multas acquirēti possessiones, de quib.ecclesijs decimæ soluebant: pp qđ prædicti Abbates ad cōmotionem concilij statuerūt,ne de cætero fratres ipsō ordinis emāt possessiones,de q̄bus decimæ debeant ecclesijs,nisi fortè ,p monasterijs fūdādis de nouo: & si tales possessiones ā q̄. decimę soluebant,eis fuerint collarę, aut emptę ,p monasterijs de nouo fūdādis, cōmittant alijs excolēdæ, ne occasione priuilegiorū suorū ecclæ vlterius aggraueni: pp qđ statuit cōciliū,vt de alienis terris,et ā his ēt,quas de cætero acqrēt, decimas ecclesiis soluant q̄. debentur,etiā si ,pprijs sumptibus eas excolāt,nisi cū ipsis ecclesijs amicabiliter duxerint componendū. Et hoc quod dictum est de Cisterciēsib⁹, extēditur ad omnes alios,qui habēt simi lia pr uilegia;pcipit ꝯciliū,vt ecclesiarū, prælati prompti exi ant ad exhibēdum prædictis priuilegiatis de suis malefactoribus iustitiæ complementum,& eorum priuilegia diligenter obser uent.No.ꝙ si priuilegiu.n aliquorum incipiat vergere in enorme detrimentum aliorum, derogandum est vel in toto vel in parte. Item compositio potest inter ꝯuenire in decimis.

†Pro voce,ꝯcilio, q̄ est i antiqs oīb. condicitus,i antiqua cōpilatione po nit,capitulo qđ nō est in eptūmā gña les mōachorū cōuentus, capitula vulgo dicūtur.

res cum onere a suo transit)ea per censuram ecclesiasticam decimare cogā- 10
tur ecclesijs, quibus de iure debentur.

¶ Idem in eodem.†

¶ *Cisterciens.Templarij, & Hospitalarij de fructibus possessionem, quas acquisierunt post concilium generale, de quo hic, decimas soluere tenentur, si de illis possessionibus prius soluebantur decimæ.*

CAP. XXXIIII.

NVper abbates Cisterciensis ordinis, in generali concilio † congregati, ad commonitionem nostram prouidè statuerunt,ne de cætero fratres ipsius ordinis emant possessiones, de quibus decimæ debeantur ecclesijs: nisi fortè pro monasteriis nouiter b fundandis.Et si tales c possessiones eis fuerint pia fideliū deuotione collatę,aut emptæ pro monasteriis de nouo fundandis, commit tantur d aliis excolendæ, à quib. ecclesijs decimæ persoluantur.Ne occasione priuilegiorum suorum ecclesiæ vlterius prægrauentur, † decreuimus, vt de alienis terris & amodo acquirendis, etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excolant, decimas persoluant ecclesijs, quibus ratione prędiorum antea soluebantur: nisi cum ipsis ecclesijs aliter duxerint componendum.

¶ Et hoc ipsum ad alios f regulares, qui gaudent similibus priuilegiis, extendi volumus & mandamus: vt ecclesiarum prælati promptiores, & efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iustitiæ complementum: eorumque priuilegia diligentius & perfectius studeant obseruare.

¶ Gregorius nonus.

CAP. XXXV.

INterdicimus vniuersis personis ecclesiasticis, vt decimas detentas à laicis,ad alienas g ecclesias pertinentes,in pignus recipere ab eisdem laicis non præsumant.

† In codice Barbatiæ post verbū, prægrauent. ita:Nos igiē statutū & ratū hēntes,decernimus &c.

INterdicim⁹ vniuersis ꝑsonis ecclesiasticis.CASVS.In hoc capitulo ,phibetur, ne aliqua ecclesiastica ꝑsona præsumat in pignus accipere decimas detētas à laicis, quę ad alienas spectāt ecclesias.Non ꝙ decimæ detentę à laicis in pignus accipi non debent nisi ab eo ad quem de iure spectant.

[Glo. seq.recitetur per quæstionem de quibus decimis hic loquatur.]

b Fortè pro monasterijs nouiter.]& ita in casu isto obtinet adhuc priuilegium antiquum.

c Tales.]ſ.de quibus decimæ solui debeant.Ber.

d Committantur.]interim antequam ædificentur ecclesiæ,vt illi coloni soluant decimas de illis terris.idē esset si ipsi ijdem colerent eas.ī.eo.cap.

[Glo.seq.quærit,arg.pro,& contra,& solvit.]

e Compendium.] & sic compositio in decimis potest fieri ꝑ sacerdotem.ī.eo.ex multiplici,quæ persona lis vī,nisi per superiorem fuerit confirmata. ī.de transact.veniens. Sed nunquid Cisterciēs.& alij monachi non habentes populum,pōt præscribere decimas? Non vī.quia decimas de iure habere nō pōt,vt 16.q.1.peruenit.ergo eas non pōt ꝓscribere. ī. de præscript.causam quæ. Sed vī hic ex quo nomine compositionis eas pōt habere,ꝙ eas possunt ꝓscribere. Satis posset sustineri ꝙ non possint ꝓscribere decimas,vt in ꝓdicto ca. causam quæ.& ī.e.tit.dudum.decimæ enim intuitu diuini officij tm̄ debitæ sunt iure diuino.ſ. eod.tua nobis.

f Alios.]hic habes argumentū. ꝙ res iudex alios acta alijs ꝓiudicat.

g Ad alienas.] istud potest intelligi de decimis laicis in feudum concessis, vt nulla persona ecclesiastica, ad quam non pertinet, recipiat illas in pignus, vt si penes laicum remaneant,citius redeant ad ecclesiam, ad quam pertinent saltem post mortem, cum in decimis non habeat locum successio.ī.eo.ad hoc,licet succedeant hæredes in decimis antiquitus concessis in feudum: & hac ratione sufficit si laicus de consensu episcopi, decimas tales alij ecclesiæ donauerit. ī.de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli. cap. cum Apostolica: Ecclesia verò ad quam pertinent,benè potest eas in pignus recipere,quia per hoc citius rehabebit decimas suas, cum tunc non teneatur cōputare fructus i in sortem.ī. de vsur.cap.1.& c.conquestus. & ī. de feud.cap.1.Idem esset & multo fortius, si laicus de facto tantum decimas retineret.& hæc fuit prohibitionis causa,vt per hoc prouideretur ecclesijs,ad quas istæ decimæ peruenire debent.

i Si abstinet à seruitio vasalli. Io. And.

DE REGVLARIBVS ET TRANSEVNtibus ad religionem.

¶ Supra visum est de clericis secularibus, & de rebus eorum: merito restat videre de regularibus & rebus eorum. Vel sic; quia virorum ecclesiastico rũ duo sunt ghã, qdam clericorũ secularium, quoddã religiosorum: ideo viso de primo genere, merito subijcitur de secundo. Abbas.

¶. De materia huius tituli vide pc. Trid. sess. 25. cit. de regularibus.

De hac materia tractatur. 27. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. c. hanc ergo. §. sed & notandum. vsque ad fi. q. ee 19 q. 1. & q. 2. & q. 3. & 20. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & 1. q. 2. per totum.

† Ex cõcilio Maguntino seu Mogũtino celebrato an. 813. sub Carolo Imperatore. c. 23. & c. 3. eo. ti. in 1. cõpilatione.

TITVLVS XXXI.

De regularibus † & eo transeuntibus ad religionem.

¶ Ex Concilio † Maguntiñ.

¶ Non potest quis ad religionem admitti nisi volens, & in aetate idonea.

CAP. I.

NVllus tondeatur.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quòd nullus debet intrare religionem, nisi in legitima ætate & spontanea volũtate. Nota q̃ ætas & volũtas attendenda sunt circa intrantes religionem.

¶ Vid B. Th. 2. 2. q. 189. arti. 5 & cõcil. Trident. ĩ. citatum.

¶ Dictio, in, deest in oib. antiquis codicibus.

[Glo. seq. rec. p obiect. & soluit, cui solutioni signat contrarium.]

a Nullus tondeatur.] scilicet ad profitendũ. vt sic sit monachus. 20. q. 1. illud. clericus tamen post septimũ annum potest fieri: quia tũc est doli capax. 28. dist. de his. & 77. dist. quicunque. & c. in singulis. Sed arg. §. ĩ. de præben. super. ibi dicit, q̃ pueri nõ sunt idonei ad beneficium obtinendum.

¶ Burchard lib. 8. decret. c. 3. suo par. 7. c. 26. & c. 4. eo. tit. I. cũp. adde beatum Thomã scitato loco.

NVllus a † tõ deatur, nisi in † legitima b ætate & sponta neac voluntate.

¶ Ex eodem. †

Impubes monasterium ingressus, post annum à parentibus revocari non potest: h. d primò. Pubes per vim ingressus post annum exire, vel à parentibus revocari non potest. hoc dicit secundò. Abbas Siculus.

CAP. II.

SI † quis ante annos legitimos tonsuratus d est, sine consensu parentum suorum: si parentes ipsius infra annum e non reclamauerint ad principem, f aut ad proprium episcopum, vel ad g missum dominicum, in clericatu permaneat. h

¶ Si verò post legitimos annos, per vim i † clericus k factus est, & nec ipse nec parentes eius infra annum ad memoratas p̃sonas reclamauerint, in clericatu permaneat, l sicut is de quo superius dictum est.

¶ Ex concilio Toletano. †

¶ Clericus sæcularis vtens habitu & nomine monachali, cogitur vt fiat monachus, vel ab hoc desistat.

CAP. III.

VT clerici, qui se fingunt m habitu & nomine monachos, & non sunt, corrigantur. vt † veri monachi sint: vel † veri clerici. n

¶ Ex concilio Arelatẽsi. †

Nouitia, quæ sponte se ingerit actibus professarum, per hoc censetur professa hoc dicit, & est casus multum notabilis

a Nullus tondeatur.] scilicet ad profitendũ. vt sic sit monachus. 20. q. 1. illud. clericus tamen post septimũ annum potest fieri: quia tũc est doli capax. 28. dist. de his. & 77. dist. quicunque. & c. in singulis. Sed arg. §. ĩ. de præben. super. ibi dicit, q̃ pueri nõ sunt idonei ad beneficium obtinendum.

b In legitima ætate.] scilicet 14. annorum.

c Spontanea voluntate.] quia si coactus, non valeret. 20. q. 3. præsens clericus.

SI quis.] Communis diuisio: quia duo sunt dicta, vt patet in rubro. Secundum: ibi, in §. si verò. Abbas. CASVS. Statuit concilium Maguntiñ. q̃ si aliquis infra legitimos annos religionem intrauerit cum consensu parentum suorum, si parentes infra annum non reclamauerint ad Papã, vel epm, vel eius vicariũ, post annum ipsum nõ poterunt reuocare. Si verò post legitimos annos per vim religionem intrauerit, & infra annum, nec ipse, nec parentes eius reclamauerint. ad prædictas personas, postea exire non potent, cum præsumatur consentire. Nota quod ab initio non valuit, tractu temporis conualescit.

d Tonsuratus. vt fiat monachus, vel regularis canonicus. 20. q. 2. si in quilibet.

e Infra annum.] & dic. 20. q. 2. puella. & tutor contradicere potest infra idem tempus, vt ibi dicitur.

f Ad principem.] i. ad Papam. de consec. dist. 1. cor-

pora. vel ad principem, ideſt, ad prælatum ecclesiæ. ¶.

g Ad missum.] ideſt, vicarium episcopi, q̃ gerit vices suas. ĩ. de inst. ex frequentibus.

h Permaneat.] quo ad parentes: quia post annũ filiũ reuocare non possunt, vt hic patet. & 20. q. 2. puella. ipse verò puer q̃cunque vsque ad finẽ. 14. ann. i posset resilire. ĩ. eo. significatum. & ecũ simus. postea verò non poterit exire. 20. q. 1. illud.

i Per vim.] illatã sibi à parentibus.

k Clericus.] ideſt, monachus.

l Permaneat.] q̃a ex mora tanti tpis p̃sumitur consensisse, & intellige si potuit reclamare. ĩ. de spõ. ad id quod. & 1. q. 1. constat. ĩ. de despõsa. impube. de illis. 2. aliàs autem nõ teneret monachatus. ĩ. quod met. cau. peritum.

VT clerici.] CASVS. Clerici q̃ fingũt se monachos, compellantur vt fiãt vel veri monachi, vl veri clerici. Nota q̃ qui fingit se monachum debet fieri monachus, aut habitũ dimittere. Item habitus non facit monachum, sed professio regularis.

[Glo. seq. distinguit dissimulationis causam honestam & inhonestam, & arg. ad quæstionem.]

m Fingunt.] nota q̃ fictio siue simulatio a q̃q. fit ex honesta causa, q̃q; ex inhonesta. Ex honesta causa. 22. q. 1. vtilem. & 23. q. 2. dñs. & si aliquis simulat religionem ex honesta causa, ita q̃ ,ptestatio præcedat. non nocet. ĩ. de his quæ vi metus vt cã fiunt. platum. vbi de hoc Simulatio verò ex inhonesta facit monachum, & compellitur redire ad monasterium p̃p dolum suum. 27. dist. q̃d interrogasti. 27. q. 1. vidua. & ĩ. cap. proxi. ita isti clerici fingunt se monachos ex honesta causa ab initio, ex qua datur eis optio. Sic etiam dico in matrimonio quòd si aliquis per dolũ eo ,ppositio copuletur alicui mulieri, quòd nolit stare legitimè cũ ea, & hoc sit paratus probare, non est audiendus: quia in sponsalibus siue matrimonijs recurritur ad communem intelligentiam verborum. ĩ. de sponsa. litteris. 3 Argumentũ est hic ad quæstionem illius qui finxit se mulierem: & suscepit habitum, in monasterio monialum, vt posset corrumpere monachum, ũ ,in c. quod interrogasti Ber.

[Glo. seq. allegat duo iura, in contrarium allegata talia duo, & soluit.]

n Veri clerici.] & sic datur eis optio, verum velint esse clerici vel monachi. sim. ĩ. de elect. cum cãni. & arg. 16. q. 1. nemo potest. Arg. contra. ĩ. c. proxi. & 27. dist.

pora. vel ad principem, ideſt, ad prælatum ecclesiæ. ¶.

g Ad missum.] ideſt, vicarium episcopi, q̃ gerit vices suas. ĩ. de inst. ex frequentibus.

h Permaneat.] quo ad parentes: quia post annũ filiũ reuocare non possunt, vt hic patet. & 20. q. 2. puella. ipse verò puer q̃cunque vsque ad finẽ. 14. ann. i posset resilire. ĩ. eo. significatum. & ecũ simus. postea verò non poterit exire. 20. q. 1. illud.

i Per vim.] illatã sibi à parentibus.

k Clericus.] ideſt, monachus.

l Permaneat.] q̃a ex mora tanti tpis p̃sumitur consensisse, & intellige si potuit reclamare. ĩ. de spõ. ad id quod. & 1. q. 1. constat. ĩ. de despõsa. impube. de illis. 2. aliàs autem nõ teneret monachatus. ĩ. quod met. cau. peritum.

VT clerici.] CASVS. Clerici q̃ fingũt se monachos, compellantur vt fiãt vel veri monachi, vl veri clerici. Nota q̃ qui fingit se monachum debet fieri monachus, aut habitũ dimittere. Item habitus non facit monachum, sed professio regularis.

[Glo. seq. distinguit dissimulationis causam honestam & inhonestam, & arg. ad quæstionem.]

m Fingunt.] nota q̃ fictio siue simulatio a q̃q. fit ex honesta causa, q̃q; ex inhonesta. Ex honesta causa. 22. q. 1. vtilem. & 23. q. 2. dñs. & si aliquis simulat religionem ex honesta causa, ita q̃ ,ptestatio præcedat. non nocet. ĩ. de his quæ vi metus vt cã fiunt. platum. vbi de hoc Simulatio verò ex inhonesta facit monachum, & compellitur redire ad monasterium p̃p dolum suum. 27. dist. q̃d interrogasti. 27. q. 1. vidua. & ĩ. cap. proxi. ita isti clerici fingunt se monachos ex honesta causa ab initio, ex qua datur eis optio. Sic etiam dico in matrimonio quòd si aliquis per dolũ eo ,ppositio copuletur alicui mulieri, quòd nolit stare legitimè cũ ea, & hoc sit paratus probare, non est audiendus: quia in sponsalibus siue matrimonijs recurritur ad communem intelligentiam verborum. ĩ. de sponsa. litteris. 3 Argumentũ est hic ad quæstionem illius qui finxit se mulierem: & suscepit habitum, in monasterio monialum, vt posset corrumpere monachum, ũ ,in c. quod interrogasti Ber.

[Glo. seq. allegat duo iura, in contrarium allegata talia duo, & soluit.]

n Veri clerici.] & sic datur eis optio, verum velint esse clerici vel monachi. sim. ĩ. de elect. cum cãni. & arg. 16. q. 1. nemo potest. Arg. contra. ĩ. c. proxi. & 27. dist.

¶ De materia huius tituli vide pc. Trid. sess. 25. cit. de regularibus.

† Ex cõcilio Maguntino seu Mogũtia eo celebrato an. 813. sub Carolo Imperatore. c. 23. & c. 3. eo. ti. in 1. cõpilatione.

¶ Vid B. Th. 2. 2. q. 189. arti. 5 & cõcil. Trident. ĩ. citatum.

¶ Dictio, in, deest in oib. antiquis codicibus.

¶ scilicet cõcilio Mogũtino, sed recte ait Antonius Augustinus se in liberis editis pciliorũ hoc cap. non inuenire.

¶ Burchard lib. 8. decret. c. 3. suo par. 7. c. 26. & c. 4. eo. tit. I. cũp. adde beatum Thomã scitato loco.

1 Vide cõcil. Trid. sess. 25. ti. de regularib. c. 15. vbi tps annorũ xvj. pfinitante qd pfessio facta nulla est.

† Ex Iuone par. 7. ca. 30. & 31. colliges hoc esse concil. Toletanũ 4. vbi ca 52. similis ẽ sententia. Burchardus. lib. 8. c. 7. & c. 5. eo. ti. I. cõp.

† aut

† aut

† al. Aurelia. sed hĩ in cõci. Turiensi. ca. 25. refert Burchardus li. 8. c. 36. Iuo par. 7. ca. 55. & c. 6. eo. ti. in 1. compil. Quib. locis aliis pciliis tribuit, sed fortassis non recte.

2 De hoc articulo vide Caietanum 22. q. 3. ar. 2. & q̃ dixi li. 1. in Directorio schol. 22.

3 Q̃ dicve c. 21. tuo not. 10. And.

dit quod interrogasti vbi ꝓpellũtur i monasterio remanere. Sic pōt solui: hic constabat eos tales esse, licet starent in habitu monachali: in contrariis non constabat, immo tanquam veri monachi stabant, & se gerebant, unde non audiuntur uolentes iurare contrarium.

CAP. IIII.

VIdua si ſpōte a velū conuersionis, quam uis non sacrum sibi impo suerit, b & in ecclesia inter velatas oblationem c Deo obtulerit, velit nolit sanctimoniæ habitum vlterius debet habere: Licet d sacramento firmare velit, eo tenore uelamen sibi imposuisse, vt deponere posset.

¶ Gregorius † Anthe. subdiac.

¶ *Monachus temerè ad aliud monasterium transire, vel peculium habere non potest.*

CAP. V.

IOannes frater: & infra.
¶ Præsenti iussione mã damus, vt neque monachum de monasterio in monasterium e temerè migrare liceat, nec eorum aliquem peculiare f † quic quam habere. Sed si hoc præsumpserit, monasterio, in quo ab initio conuersatus est, sub Abbatis sui regula cōperenti coercꝫtione reddatur. g

¶ Ex regisro Gregorij. †

¶ *Vbi est dura congregatio vel religio, requiritur in professione plena pubertas, scilicet tempus decem & octo annorum. hoc dicit habito respectu ad mentem litera. Et est textus singularis.*

CAP. VI.

QVia h in insulis dura est congregatio monachorum, pueros i nicorum monasteriis ante decimum octauum annũ k suscipi prohibemus.

¶ Alexander iij. archiepiscopis & alijs ecclesiarum prælatis per Galliam † constitutis.

¶ *Si Cisterciensis sine licentia sui abbatis ad aliud monasterium transit, ad proprium monasterium regredi cogitur.*

† In pluribus vulgatis legit, Grego. ix. als Greg. iij. sed i oib. manuscriptis, quę nos vidimus habetur ut est impressum quæ lectio vera est, ut ꝫ stat ex epist. 40. li. 1 registri B. Greg. & c. 7. c. ti. in 1. compi. Vide Iuonē pa. 7. c. 122. & omnino B. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 8.

† peculium quo. quam habere.

1 De multiplici velo q̃ re notata 2. q. 1. c. illud. §. uelamen. in gl. & hoc per G. & H. Ioan. And.

2 Fortissis respexit hic glo. ad consuetudinem ecclesiæ Mediolanensis, vbi mulierculæ q̃dam simplices hostias deferunt ad altare, post Buã geliũ in solemnioribus Missis: nam alibi, ubi sit hæc consuetudo, cuius glos. meminit, non inuenio.

3 Vide quod de matrimonio carnali notatur eo. tit. mulieri. Ioan. And.

† Lib. 1. epistola 48. ad Anthemiũ. refert Gratian⁹ 20. q. 1. c. quia autẽ. & c. 1. eo. tit. in 2. cõp.

† in Gallia.

4 Si. neuerit

5 Verum dicit Bernardus, immo in uetustissimis Gratiani codicibus non hꝫ hoc ca. vt intelligas postea adiectũ, & ob id signari ut palea.

a Spōte.] secus si ꝑ vim ſ. de his q̃ vi metusve cã fiunt ꝑ latum. Tancred.

b Imposuerit.] ipsamet vidua velũ cōuersionis sibi pōt imponere, vt hic patet, & 27. q. 1. viduas pōt etiã illud recipere à sacerdote. ī. q. cle. vi vo. cōsuluit. & 20. q. 1. vidua. aut ab epō. ī. quod me. cau. per latum, velum uerò i consecrationis à nullo recipiunt. 20. q. 1. deuotis, solæ enim virgines consecrantur, vt ca. de votis, & c. placuit, ea. q.

c Oblationem Deo obtulerit.] respicit loci consuetudinem, vbi forte velatæ offerunt panẽ ad fiẽ. hariſtiam cōficiendã. 2 ſimile 37. q. 1. vidua. & ita ꝛo ipso, ꝙ sic fecerit in ecclesia cum alijs, monacha iudicatur, 17. dist. qđ interrogasti. & 20. q. 1. quem progenitores. Si verò aliàs habitasset ibi etiã lõgo tpe, non iudicaretur monacha in authẽ. ut constit. quæ interpreta. circa mediũ, coll. 6. & ideo consueuit dici, quod habitus sine professione non facit monachum. ī. eo. c. porrectum.

d Licet sacramento.] ſ. tm̃, sed si adiuuet alijs bonis ꝓsumptionib. & ꝑsona honesta sit: tunc fortè ad plenã probationem posset sibi deferri sacra mẽtum. C. de reb. cred. in bonæ fidei, ī. de prob. sicut cõsuetudo. ī. de iureiu. c. vlt. ʒ & ēt sine iurõ, si haberet alias probationes sup. quod met. cau. ꝓlatum. Vinc. Sed hæc uidua non potuit probare per legitimas probationes, sed allegabat fictionem ex alia causa honesta, & iurare uolebat sed iuramentum suum non sufficit, & ideò remanet in monasterio. Et ſm hoc intelligitur illud cap. & illa palea. 27. q. 1. viduas autem uelare. de fictione ex honesta causa: & aliàs si fictio ex inhonesta causa fuisset, nulla probatio istius audiretur propter dolum suũ, etiã si illud ꝓbaretur. sic pōt intelligi c. illud, 27. di. quod in terrogasti. vt dr̃ ī. c. ꝑx. quicunq;. ergo ficte monasterium uult intrare ex honesta causa, ꝓsertim illud ꝓsentibus testib. ut fecit illa in c. perlatũ, & c. illud, quod interrogasti. pōt intelligi in eodem casu cũ ista decr. ve intelligatur de fictione ex honesta cã: sed mulier illa hoc probare nõ potuit, & iõ cõpellitur redire ad monasteriũ, ꝓut intellexit Hugo. Ber.

I Oannes.] Diuidit. Primò ponit decisa ꝙsultatio. Secũdo rẽsionibi, Præsẽti. q̃ duo facit. Primo ꝓhibet. Secũdo si ʒ fiat, corrigi ꝓcipit: ibi, Sed si. Abb. CASVS. Statuit Papa, ꝙ monachus de monasterio in monasteriũ temerè non trãseat, nec aliqs monachus peculium habeat, & q ʒ fecerit, monasterio primo restituat, ꝓpetĕti coercꝫtiõe adhibita. No. ꝙ si licet monacho trãsire ꝑ vno mõasterio ad aliud monasteriũ nisi sit arctioris religiõis; & tũc cũ licentia ſupioris sui trãsire dẽt. Itẽ monachus ꝑ dẽt hr̃e peculiũ, & idẽ ꝑ oĩb. rũ arib. intelligẽdũ est. Itẽ monachus cã leuitatis exiẽs de monasterio ad monasteriũ, dẽt cõpelli redire ad primũ, & ibi coerceri. [Glo. seq. recit. per q. & vnum ꝛium.]

e Monasteriuoi.] hoc c. loqꝫ de his, q̃ cã leuitatis trãseũt ad arctiorem religionem petita licentia, licet non obtenta. ī. eo. licet.

f Peculiare.] nisi cã administrationis. ī. de statu mona. monachi. aliàs nisi in morte resignauerit, cum ipsa pecunia in sterquilinio subterreretur. ī. de stat. mon. & ca. no. regu. cum ad monasterium.

g Reddatur.] quẽ tenẽt Abbas recipere, ne vagabundus in animæ incurrat detrimentum, & cõpellitur Abbas si noluerit, 4 ī. eo. c. vlt. & arg. 18. q. 2. Abbates. Itẽ signatur contrariũ, 27. q. 1. si qua monacharũ & c. si quis rapuerit, vbi dr̃, ꝙ monachi delinquentes debent tradi arctiori monasterio. Sol. illa intelliguntur cum priora monasteria redarguuntur. de dissolutione. Quid hodie debeat fieri de istis fugitiuis, dicitur ī. eo. c. vl.

h Quia.] Prio ponit rõ. Secũdo ꝓhibitio: ibi, Pueros. Abb. CASVS. Quia nimia erat asperitas religionis in insulis, præcipitur, ne quis ante xviij. annum monachari volens, recipiatur. Nota, quod propter austeritatem uitæ, regula instituta à canone, extenditur.

i Pueros.] nota, ꝙ puer dicitur vsque ad decimum octauum annum. ī. de defpon. impu. c. puberes.

k Decimumoctauũ annum.] hoc speciale est ꝓpter asperitatem locorum, aliàs regulare est quod post tempus pubertatis tam maſculi, q̃ fœminæ possum ꝓfiteri 20. q. 1. c. j. & q. 2. si in qualibet. & c. puella.

Nou

NOn est.] Primo ponitur exordium. Secundo mandatum: ibi, Vniuersitati. Tertio aliud mãdatum: ibi, Et qui Abb. Siculus.

CASVS. Mandat Papa prælatis per Galliam constitutis, ꝙ non permittant recipi per ep̃atus suos monachos vel conuersos Cisterciẽs. ordinis, postq̃ fecerint ibi professionẽ, sine licentia Abbatũ suorum & si aliquis ꝺ hoc fecerit, & monitus ad suũ monasterium non redierit, compellãt ipsum ad monasterium suũ redire. No. ꝙ Cisterciẽn. monachi ad aliã religionẽ transire non possunt: quia nõ reperitur arctior. Itẽ monachus suũ monasterium non põt deserere sine licentia sui Abbatis. Item deserentes monasteriũ suum, monendi sunt vt redeant: & nisi redierint, per sententiã excõicationis sunt cõpellendi.

[Gl. seq. recitatur per duas quęstiones, scilicet quæ sit ratio, & an licentia sufficiat.]

a Permittatis.] & merito: quia qui mutat locũ, de minori ad maiorem mutare debet. 93. distin legimus. in fi. ℣. de transla. licet. & c. j. & hoc ideo præcipitur: quia nõ reperitur ordo arctior, & pro eo quod dicit, licẽtia, supple, maximè: quia nec Abbas posset in hoc dispensare, vt ad minorem transiret. Vel intellige ꝙ de licentia Abbatis posset trãsire ad æqualem iusta de cã.

[Glo. seq. reci. per quæstionem, quando dicatur celeriter fieri.]

b Celeriter.] post admonitionem. & celeritas ista ad arbitrium iudicis refertur, ex quo non determinatur. ℣. de offi. deleg. de causis. ff. de iure deli. l. i. in fin. De istis vagabundis tene vt dicitur. ℣. eo. c. vlt.

ADDITIO. De hoc, celeriter, dicitur, supra de locato & condu. c. vlt.

AD nostram.] Minor xiiij. annis per professionem, religioni non obligatur: idem in maiori, qui sine probatione suscepit habitum professorum, quem dimisit infra triduum. Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicem. ibi, quocirca. Abbas.

CASVS. Eremitæ de Montefollio quosdam pueros seduxerunt in tantum, ꝙ quidam suasionibus eorum consentientes, statim religionis habitũ in suo monasterio receperunt: vnus eorum T. nomine, statim pœnituit, & infra triduum indè exiuit: postmodum iurauit quandam recipere in vxorem; sed illi eremitæ non permittebant ipsum illam ducere, vt iurauit: significatũ fuit hoc dño Papæ; unde mandat, quatenus, si constiterit, ꝙ prætatus T. ante xiiij. annũ completum, habitũ susceptũ deposuerit, aut si post xiij. annum habitum ipsum sine probatione susceperit, & infra triduũ deposuerit, eum ab impetitione dictorum eremitarũ denunciet absolutum; & eam, quam iurauit accipiat in vxorem, si aliud non impediat. Not. ꝙ ante xiij. annum votum non obligat. Item qui illectus habitum suscepit, præsumitur non voluisse.

CAP. VII.

NOn † est vobis dubium: & infra.

¶ Vniuersitati vestræ mandamus, quatenus monachos vel conuersos Cisterciensis ordinis, post professionẽ, sine licentia Abbatum suorum per ep̃scopatus vestros recipi nulla tenus permittatis. a Et si qui ex eis sine licentia Abbatum suorum, de monasterio exire præsumpserint & commoniti celeriter b non redierint, eos regredi compellatis.

¶ Idem magistro F. Ciuitatẽn. † canonico.

¶ *Professio facta ante decimum quartũ annũ non obligat post decimumquartum verò si sit per susceptionem habitus professorum, etiam non obligat, nisi detur perseuerantia tridui.*

CAP. VIII.

AD † nostram noueris audientiam peruenisse, quòd eremitæ de Montefoll'. quosdam pueros seduxerunt, intãtum, quod quidam suasionibus eorum assensum præbentes, statim religionis habitum in ꝑsorum monasterijs susceperunt: quorum vnus T. nomine, statim c pœnituit quod habitum induisset: & infra.

¶ Quocirca mandamus, quatenus si constiterit, quod præfatus T. ante consumationem d decimi quarti anni, susceptum habitum deposuerit, aut si post decimumquartum annum habitum ipsum sine probatione susceperit, & infra triduum e depositerit: eum ab impetitione prædictorum eremitarum denuncies absolutum: & eam, quam postquam exiuit, iurauit accipere in vxorem libere posse traducere, si alia † causa rationab. is non obsistat.†

Glo. seq. arg. allegat quattuor iura ꝙ & 4 cõtra, & soluit.]

c Statim pœnituit.] arg. in, nõ dicit factũ quod non durat. 1. q. 1. constat. ff. quod cum eo qui in alie. po. si filiꝰ, ff. de I nõ ver. si ꝙ pater. §. versum. & 23 q. 6. vides Ar ℣. qui ex quo semel placuit, amplius displicere nõ potest. 32. q. 5. horrendus. C. de ℣h. emp. ñ idcirco, & 4. dist. erit autem, & c. in istis. & 8. q. 2. dilectissimi. Sol. vbi cõstat de facto & eius qualitate, non est quærendũ de eius perseuerantia: Nam sufficit ꝙ ab initio constitit cum verò constat de facto, sed de intentione nescitur, recurrimus ad præsumptionem perseuerantiæ, vt in casu isto & consimilibus.

[Gl. seq. notat annum inœptum &c. allegat quatuor iura in contrariũ allegata, & soluit.]

d Ante consummationem.] not. ex hoc verbo, ꝙ in casu isto annꝰ inœptus a pro completo non habetur. 20. q. 1. illud. & q. 2. si in qualibet. & ℣. eo significatum & in alio casu ℣. de elect. cum in cu & s. arg. contra. ff. de mune. & ho. ad rem publicam & 78 dist. presbyter. & in cap. prædicto. cum in cunctis. § inferiora. Solut. in dignitatibus fauor consideratur: & id ò annus inceptus pro completo habetur: sic in ebo est speciale in regulæ obseruatione grauitas est & labor, & sic odium: & ideo annus completus exigitur. arg. ℣ eo. quia in insulis.

[Glo. seq. signat contrarium, ponit opinionem quam reprobat: demum soluit.]

e Triduum.] Arg. contra 20. q. 1. c. firma. & 27. q. 1. per totum. 20 q. 3. eos qui semel. sol. Quidam dicunt, quod istud dispensatiuè dictum est, alias regulare est, quod pubes ingrediens etiam post momentum exire non potest, ut dicunt contraria. Sed hæc solutio non valet: quia contra uotum continentiæ non admittitur dispensatio quia continentia castitatis & abdicatio proprietatis ita inhærent ossibus monachorum, ut nec summus pontifex valeat dispensare. ℣. de sta. mo. cum ad monasterium. in fin. Dicas ergo quod iste sine deliberatione & ex mentis impetu intrauit, & illectus fuit; & ita quod ad Deum non fuit obligatus, qui considerat cor, & non opus. 4. q. 5. si quis inuenitis. & 15. q. 6. cap. 1. in fin. & ideò nec apud ecclesiam, cum habeat certa indicia de tali voto facto impetuose, ex eo quod sine probatione habitum suscepit, & quia infra tri-

¶ Post concil. Lateran. sub Alexan. iii. par. 27. c. 6. & c. 2. eo. tit. in 1. cõp. Vide Archidiaconũ in c. Statuimus, 19. q. 3. & Io. An. in c. fi religiosus de elect. in 6.

† Ciuitatẽn. alias defideratur in scriptio in codice Barbatiç, & alijs.

† Post. ꝓcil. Lateran. par. 21. c. 1. & c. 8. eod. tit. in 1. con pi.

Et de materia huius decretalis tene qđ nouissimè diffinit concilium Trid. sess. 25. tit. de regularib. & monialib. c. 15.

† aliquã.

† obstat.

a Tempus inœptũ qã habeatur ꝙ cõpleto, aut non, tradit Ioannes de Platea in §. ꝑterea. Inst. q̃bus nõ est per nil. facetella.

† De hoc articulo vide B. Thomã, & in Caietanum, 2. 2. q. 88. ar. 12.

ſta triduum pœnituit, & quia propè pueritiã fuit. inter ergo communi eccleſia ipſum abſoluere debuit, & ita non fuit obligatus quantum ad Deum, & eius eccleſiam. arg 22.q.4 vnuſquiſque. & 15.q.1.ſanct. ar. 17.q.4. ſunt qui opes. Ber.

SVper.] Cõis diuiſio. Secunda ibi, Reſpondemus. Quæ diſtinguit inter profeſſos & nouitios. Abb. CASVS. Quidam clerici ſuſceperũt habitum religionis eo animo, vt ad ſæculũ non rediret: & ante factam profeſſionem ad priorem ſtatum ſunt reuerſi: quæritũ fuit d̃ his clericis, vtrũ remanere poſſint? Reſpõdet Papa, q̃ ſi auſteritatem religionis ad quam migrauerũt, ſeruare noluerint: ad minorem religionẽ compellẽdi ſunt tranſire, nec amplius in eccleſijs ſæcularibus debent aſſumi, ne contra votum ſuum venire p̃bentur. Sed ſi ante ſuſceptum habitũ poſiti in probatione recedere voluerint ad priorem ſtatum redire non prohibentur. Not. q̃ qui habitum religionis aſſumit eo animo, vt in religione perſeuret, ad ſæculum redire non põt, ſed ad largioré ordinem ſi voluerit tranſire poteſt. Item qui cauſa probationis habitum religionis aſſumit, ante profeſſionem ad ſæculum redire poteſt.

† Cap 9. eo. tit. in 1. cõp. & poſt concil. Laterañ. ſub Alex. iij. par. 21. c. 2.

† Quid de hoc articulo diſponat hæc regula, refert hic Hoſtiẽſis, regulæ ẽt verba commemorans.

¶ Idem Elien. Epiſcopo.

¶ *Qui recipit habitum profeſſorum, vbi diſtincti ſunt habitus, compellitur ibi vel alibi eſſe religioſus, ſed ſi recipit habitum nouitiorum, poteſt ad ſæculum redire.*

CAP. IX.

SVper † eo quod quæſitum fuit de clericis, qui religionis habitum ſuſceperunt, [a] & ante profeſſionem ad priorẽ ſtatum ſunt reuerſi: Reſpondemus, quòd ſi auſteritatem religionis ad quam migraſſe noſcuntur, ſeruare noluerint, ad minorẽ religionem ſunt cogendi trãſire, nec amplius in eccleſijs ſæcularibus debent aſſumi: ne contra votum [b] quod Domino fecerũt, venire probentur. Verum ſi ante ſuſceptum huiuſmodi habitum [c] in probatione poſiti recedere voluerint, ſecũdum regulam † beati Benedicti, non videtur prohiberi ad priorem ſtatum redire: [d] quę videtur præcipere, vt in eadem veſte, [e] in qua veniunt reuertatur.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. cõp. & poſt concil. Later. par. 50. c. 19.

¶ Idem Amianten. epiſcopo.

¶ *Canonicus regularis poteſt eſſici monachus, ſi religio ad quam tranſit, eſt ſtrictior ſua: aliàs ſecus.*

CAP. X.

SAne † de canonico, qui in eccleſia Aromaten. profeſſionem fecerat, & fugerat ab eadem, in monachum à quodam Abbate recepto: ſd tuæ fraternitati ſignificamus, quòd ſi locus vbi nunc permanet, maioris religionis quàm eccleſia Aromaten. exiſtat, † ipſum in eodem loco cum pura conſcientia remanere permittas: [f] alioquin eum ad priorem eccleſiam redire compellas.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõc. Later. par. 50. c. 19. vbi eſt integra clauſula. Et vide cõc. Trid. ſeſ. 25. tit. de reg. la. tib. ca. 15. ex quo ceſſant nũc difficultates textus & gloſſaru. ‖ De ſolutione huius ℣. rij, vide plenius hi per Hoſtiẽſem, Ioan. Andr. & alios.

¶ Idem Beluacen. epiſcopo.

¶ *Minor xiiij annis, profitendo non obligatur religioni, niſi factus maior ratum habuerit.*

CAP. XI.

SIgnificatum † eſt nobis: & infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi inueneris, quòd G. nõ fuiſſet [g] ſtes cum quibus venerunt, & cum recedent, & ſic ſeruatur pro regula monachorum. Etc. [a] quæ dicunt, quòd profiteri debent in veſte laicali, non ſeruantur; ſed intelligas de veſte, in qua venerunt. Vel dic, in veſte laicali, id eſt, in veſte nouitiorum, qui ſunt in probatione: quæ differunt ab illis quæ dantur profitentibus. ℣. eo. ſtatuimus.

‖ Scilicet ſi. lud ca. multos. 10. And.

SAne.] Si canonicus regularis fit monachus: aut ſtrictioris religionis, & manet monachus: aut laxioris, & redire cõpellit. Et eſt textus notabilis. Diuiditur. Nam primo narrat factum. Secundò diſtinguendo diffinit: ibi. Id tuę. Abb. Sic. CASVS. Quidam canonicus Aromaten. profeſſus ibidem, ab eccleſia Aromaten. aufugit, & à quodã Abbate in monachũ eſt receptus: quæritũ fuit, an deberet ibi remanere: Reſpõdet Papa epiſcopo Ambian. quòd ſi locus ille vbi nũc eſt, maioris religionis exiſtit quã eccleſia Aromaten. ipſum in eodem loco cum pura conſcientia remanere permittat, alioquin ad primam redira compellat eundem. Not. quòd de minori religione ad maiorem tranſire licet, & non econuerſo.

† exiſtit.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrarium, & ſoluit.]

† Cap. 11. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõc. Later. par. 50. ca 10. vbi eſt integra clauſula. Et vide cõc. Trid. ſeſ. 25. tit. de reg. la. tib. ca. 15. ex quo ceſſant nũc difficultates textus & gloſſaru. ‖ De ſolutione huius ℣. rij, vide plenius hi per Hoſtiẽſem, Ioan. Andr. & alios.

[a] Remanere p̃mittas.] ſd contra videtur 19. q. 3. mãdamus vbi dicitur, quòd ſi canonicus regularis ad monaſterũ tranſeat, ad canonicam reducatur, & in vituperium memoriale cucullam portet. ſed illud intellige quando cauſa leuitatis vel vanitatis non petita licentia tranſit: ‖ hic quando cauſa maioris religionis & bono zelo. ℣. eod. licet. Ber.

SIgnificatum.] In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſpontio: ibi, Mandamus. Abb. Sic. CASVS. Quidam G. nomine infra. xiiij. annũ conſtitutus, timore magiſtri ſui habitum religionis aſſumpſit, & inde infra annum exiuit, & ſic vagabundus diſcurrit: ſignificatum fuit hoc dño Papæ: vnde mandat epo Beluacen. quatenus ſi inuenerit, quòd ille G. non fuiſſet oblatus a parentibus, & infra xiiij. annum à religione receſſit: ab illo voto quod fecit, ipſum denuncietabſolutum. Si verò à parentibus fuit oblatus, aut xiiij. annum compleuerit, quando religionem intrauit, ſiue poſt xiiij. annum profeſſionem à ſe factam ratam habuerit, compellat eundem ad eandem religionem, vel aliam tranſire. Not. quòd votum ante xiiij. annum non obligat. Item votum quod ab initio non tenuit, per ratihabitionem ſubſequentem tenet.

[a] Poſt hæc verba i quodã antiquo exemplari mox ſubſequũtur hæc: Et intelligo iſtã decretalẽ. ℣. eo. cõſulti. ſm illam ℣. eo. ſtatuimus. Hug.

[a] Suſceperunt.] eo animo vt ad ſæculũ non rediret, nulla facta ibi profeſſione. ℣. eod. ſtatuimus. ita quòd de hoc conſtabat, vt ibi dicitur.

[b] Ne contra votum.] quo renunciauerunt ſæculo generaliter. nondum facta profeſſione alicuius religionis. vnde cogendi ſunt remanere vel ibi, vel ad mitiorem tranſire, ſi ſponte voluerint, vt hic dicit, & ℣. eodem conſulti.

[c] Habitum. de quo præmiſit, ex quo renunciauerunt ſæculo.

[d] Redire.] moribus emendatis. ℣. eo. conſulti. Ber.

[Glo. ſeq. quærit in qua veſte, & c. alleg. quòd in prima. ſoluit contrarium, & ad legem reſpondet.]

[e] In eadem veſte.] ſed in qua veſte poſiti in probatione debent eſſe? videtur quòd in illa in qua venerũt. 53. diſt. legẽ. & 54. diſt. multos. in ſi argum. 17. q. 2. ſi quis incognitus. Dic q̃ in monachali habitu, vt hic dicitur, & ℣. eod. ſtatuimus. alioquin nõ poſſent probare auſteritatem monachalem, quæ in veſtibus pro magna parte conſiſtit. Et quod dicitur hic infra, in eadem veſte redeant, in qua venerunt, ſic intellige: quia finita probatione ſi noluerint ibi remanere, reſtituentur eis ve-

a A parentibus oblatus.] si fuisset à parentibus oblatus ante xiiij annum exire non debuit, sed post xiiij. annum ibi stare non cogitur. ℣. eo. cum simus, alias si non fuisset traditus à parentibus, quandocunque vellet possent exire, vt hic innuitur.

b Fuerit oblatus.] supplè maximè. Ber.

c Intrauit.] quia tunc tenet quod fecit. 20. q. 1. illud.

[Glossa sequens recitetur per quæstionem.]

d Ratã habuerit.] quod intelligo si expresse consentiat: imò certè etiam tacitè, si vltra illud tempus remaneat. 1 ℣. de despon. impuber. litteras. & cap. accessit. tamẽ cauta maioris certitudinis in principio xv. anni eius voluntas requirẽda est. 20 q. 1. cap. illud. & sic seruant plures religiosi, & benè. Item est hic arg. q ea quæ ab initio non valẽt, tractu temporis conualescunt. ſi. ℣. de despons. impubet. de illis 2. Sed dic valet vt ex nunc, sed non vt extunc. ff. de officio Proconsulis. obserua re in fine.

[Gl. seq. obicijt, & soluit.]

e Ad aliam religionem.] hoc non videtur probare: quia ſi fecit professionẽ ibi, ad aliam postea minorem transire non est. arg. ℣. eod. non est. Sed dic ad aliam eiusdem religionis vel maioris.

à parentibus[a] oblatus: & infra decimumquartum annum facti voti pœnitens, à religione recesserit: ab illo voto professionis quod fecit, denũcies absolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus, [b] seu decimumquartum annum compleuerit, cum religionem intrauit, [c] seu post decimumquartum annum professionem à se prius factam, ratam [d] habuerit: eum ad eandem, vel ad aliam religionem [e] transire compellas.

¶ Clemens tertius.

¶ Si filia minor duodecim annis à parentibus, monasterio tradita, maior facta sponte veletur, ad seculum redire non potest.

CAP. XII.

CVm † virũ: & infra. ¶ Vtrũ [f] ea, quæ infra discretionis [g] annos, à parẽtibus monasterio tradita, habitum religionis induẽs, benedictionem accepit, & exiens postmodum se cuidã militi copulauit, ad monasterium redire cogatur: Cõsultationi tuæ taliter respõdemus, quòd cum iuxta Cõcilij Toletani[h] censuram, monachum aut paterna deuotio, [i] aut propria professio faciat: quicquid horum [k] fuerit allegatum, † tenebit, reuertẽdi ad sæculum aditu penitus interdicto. Nõ enim videtur ille monasticæ professionis à se posse iugum excutere, cum eam non constet euidẽter contradixisse, cum benedictionẽ acceperit, quã non nisi in ætate discretionis recipiũt, [l] quæ velantur: præsertim si ratihabitione secura† (& si eam quandoque contradixisse constiterit quod ante gestum fuerat, rotradita, habitum religionis induẽs, benedictionem accepit, & exiens postmodum se cuidã militi copulauit, ad monasterium redire cogatur: Cõsultationi tuæ taliter respõdemus, quòd cum iuxta Cõcilij Toletani[h] censuram, monachum aut paterna deuotio, [i] aut propria professio faciat: quicquid horum [k] fuerit allegatum, † tenebit, reuertẽdi ad sæculum aditu penitus interdicto. Nõ enim videtur ille monasticæ professionis à se posse iugum excutere, cum eam non constet euidẽter contradixisse, cum benedictionẽ acceperit, quã non nisi in ætate discretionis recipiũt, [l] quæ velantur: præsertim si ratihabitione secura† (& si eam quandoque contradixisse constiterit quod ante gestum fuerat, rotradita, habitum religionis induẽs, benedictionem accepit, & exiens postmodum se cuidã militi copulauit, ad monasterium redire cogatur: Cõsultationi tuæ taliter respõdemus, quòd cum iuxta Cõcilij Toletani[h] censuram, monachum aut paterna deuotio, [i] aut propria professio faciat: quicquid horum [k] fuerit allegatum, † tenebit, reuertẽdi ad sæculum aditu penitus interdicto. Nõ enim videtur ille monasticæ professionis à se posse iugum excutere, cum eam non constet euidẽter contradixisse, cum benedictionẽ acceperit, quã non nisi in ætate discretionis recipiũt, [l] quæ velantur: præsertim si ratihabitione secura† (& si eam quandoque contradixisse constiterit quod ante gestum fuerat, ro-

obligatur filius ad religionem. Item professus in ætate discreta, vlterius ad seculum redire non potest. Item verum quod ab initio non valuit, tractu temporis per ratihabitionẽ tenet. Item no. quòd argumentum à contrario sensu validum est, dummodo in eundem casum fiat: sed hic erat diuersus casus.

† Id est cõcilio Toletano 4. c. 48.

† Alligatum legit in cõcilio, & in oib. manuscriptis, q̃ lectionẽ hic ẽt agnouit Host. ſ codice Barbatiæ periodus punctis distinguitur ita: q̃ ad horũ fuerit allegatũ tenebit. quod exponit Hostiensis.

† sequentẽ.

f Vtrum.] supple hic, quæsiuisti.

g Discretionis annos.] idest, infra annos ad votũ vel matrimoniũ contrahendum aptos, qui in puella xij. in puero xiiij sunt, vt 20. q. 1. c. 1. & 2. nam ante dicũtur carere iudicio. ff. de iudi. cum prætor. § non autem, & 3. q. 7. c. infamis. §. tria. in princ. Et dic iudicio, idest discretione: sed quo ad beneficium restitutionis implorandum, vsque ad xxv. annum dicitur esse fragile & infirmum huiusmodi gratis consiliũ. ff. de minori. l. 1. Lau.

¶ Ca. 3. eo. ti. in 2. compil. vbi est integra clausul. Vide Conc. Trid. sess. 25. ti. de regular. c. 15. & c. 19. & c. 1. & canon solũ, eo. tit. lib. 6.

1 Per annũ. ℣. eo. c. 1. li. 6. vbi hẽs 4. modos q̃ ratificatur professio minoris facti maioris. Io. And.

h Concilij Toletani.] 20. q. 1. monachum.

i Paterna deuotio.] paterna deuotio quandoque facit monachum occasionaliter: aliquando enim filius ob temperat voluntati paternæ ex delirio honestatis, non necessitatis. 20 q. 1. illud. & c. puellæ. sic & in matrimonio intellige. infra de despon. impub. cap. 1. Aliàs non cogitur filius ad hoc obtemperare patri, vt hic, in ſi. & in prædicto cap. puellæ. & ℣. eod. cum simus. quia res est voti, non præcepti. 32. q. 1. integritas. & c. puellæ. Et expone, aut, pro, &: quia paterna deuotio facit monachum, cum sequitur ratihabitio filij, & eadem expositio fit C. de verbo. signif. l. penul. vbi aut, ponitur pro, &.

k Quicquid horum.] ex hoc verbo videtur, quòd per se sufficiat alterum istorum. sed non est verum: vnde sic intellige, paterna deuotio cum ratihabitione filij adulti sufficit: propria professio filij sine patris deuotione sufficit: & ita ſ incipias à primo, vtrunque necessarium est: ſi à secundò, sufficit secundum tantum. similiter ℣. de rescriptis. olim.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

l Recipiunt.] sed quid si ante reciperent? Respondeo, Non obstat exire volenti: quia non tenet professio infra discretionis annos. 15 q. 1. illud. & c. 2. ℣. eo. significatum. & ℣. eo. cum sit. nec sicut nec matrimonium, nisi malitia suppleret ætatem. ℣. de despon. impub. puberes. & cap. à nobis. & c. vlt.

[Glos. seq. arg. & determinat.]

a Re-

boratur.[a] ¶Nec obloquitur,[b] quod de prędeceſſoris noſtri Leonis † Papę conſtitutione per cõtrariũ ſenſum ſumitur:† vt puellæ,quę coactæ parentum imperio, virginitatis habitum ſuſcepe runt, † ipſum poſſint ſine præuaricatione deſerere : cum de ea rectè † poſſit intelligi,quæ in ętate nubili noſcitur conſtituta : tunc enim quia liberum hẽt arbitrium in electione propoſiti,ſe qui parentum non cogitur voluntatem.

¶ Idem.

¶ Valet profeſſio facta ſine ſuſceptione habitus religionis.

CAP. XIII.

POrrectum †nobis ex parte tua peritorium continebat,quòd I.canonicus Acherõtinus infirmitate grauatus, votum vt fieret monachus, ſe aſſerit emiſiſſe: vnde metuens,ne voto decederet non cõpleto,iunctis manibus tibi ſe reddidit in monachũ, & in fratrẽ: & infrà. ¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus, quòd † cum monachũ non faciat habitus, [c] ſed profeſſio [d] regularis: ex quo à conuertendo votũ emittitur, & recipitur ab Abbate, talis vt fiat monachus , & reddat Domino,quæ promiſit, erit vtiq; compellẽdus.

¶ Celeſtinus † tertius.

¶ Si pater ſe cum bonis ſuis & filio impubere obtulit monaſterio, filius factus maior exire poteſt religionem, & legitimã à monaſterio petere.

CAP. XIIII.

CVm †ſimus:& infra. ¶Sanè noſtris auribus eſt relatum,quòd cũ qui habitu recipiẽdo renunciauerũt ſeculo tacitè vel expreſsè, vt ibi dr.& ℣.eo.conſulti. & cap. ſtatuimus,quod in eodem caſu loqui vr̃ cum illo cap.conſulti.

[Gl. ſeq. dat duas lecturas.]

d Profeſſio.] quæ hic interceſſit, ex eo q̃d dicit,iunctis manibus tibi ſe reddidit in monachũ & in fratrem,ſaltẽ tacitè , licet fortè non expreſſit formã profeſſionis, quam habes, 20.q.1. vidua.& perinde fuit ac ſi formã illam ſer uaſſet. Sed litera ſequens vr̃ contradicere huic , vbi dicit,talis vt fiat mona.ch, & reddat Dño q̃ promiſit, &c. Sed tu expone, † fiat monachus,i. ſtet & viuat vt monachus.Vel intellige , q̃ votũ fecit ſolummodo, vt fiat monachus, tradendo ſe in manus Abbatis, vt ℣. de voto & voti red.per tuas. vbi fuit ſimilis promiſſio. & hoc q̃ dicat litera , ex quo à conuertẽdo votũ emittitur, vt.ſ. fiat monachus, talis ergo , qui ſic promiſit & vouit, q̃ intrabit religionem,cõpellendus eſt, vt fiat monachus & reddat Domino promiſſum & votum ſuum , & ſic planè ſonat litera . Et ita collige ex hoc,quòd qui promittit ſe intraturum aliquam religionem,tenetur cõplere promiſſum, & poteſt & debet compelli. 4 ℣.de vo.& vo.red.per tuas.Quod prius dixit,verius puto: q̃ reddendo ſe in manibus Abbatis in monachum & fratrem,ſtatim fuit monachus.

CVm ſimus.] Communis diuiſio.Secunda ibi , Discretioni.Abbas Siculus.

CASVS. Quidem miles B.nomine,ſe cum filio infra decimumquartum annum conſtituto,ad quoddam monaſterium cum bonis ſuis tranſtulit,& dictum filiũ ſuum fecit habitum ſuſcipere monachalem: ſed cum ipſi puero diſpliceret monaſtica diſciplina,infra modicum tẽpus à monaſterio receſſit, & bona paterna cępit cum inſtantia poſtulare : ſed Abbas dicebat, quòd non erat audiendus , cum tempore ſuæ oblationis extiterit maior 14.annis. Conſultus Papa rñdet dicens, quòd ſi dictus puer ad annos diſcretionis iã peruenerit , & habitum retinere noluerit monachalem , non eſt ad hoc vllatenus compellẽdus;quia tunc liberum ſibi erit habitum ipſum dimittere,& paterna bona,quæ ipſum ex ſucceſſione contingunt, poterit poſtulare. *Nota*, quòd intrans religionem ante decimumquartum annum cũ venerit ad annos diſcretionis , habitum dimittere poteſt,& paterna bona poſtulare.

---

1 Arguitur ex ℣.rio ſeſſ. an, & q̃n valeat , tradũt latè Doct. poſt gl. in l. 1. ff. de off. eius cui mand.eſt iuriſd.& Euerardus in loco à contrario ſenſu.

† Leo Papa I.epiſto 90. ad Ruſticũ Narbonenſem epm, c.14.

† aſſumit.

† receperũt c.

† Dictio,rectè, deeſt in vetuſtioribus.

† Cap.4.eo.tit.in 2.cõp. Vide ꝑ alijs hic Henricũ Boich. adde B.Tho. 2.2.

2 Adde q̃d idem dixit Bald.in l.in terdũ 3.diuꝰ quoq; ff. de publicanis.

a Roberatur.] arg.q̃ ea,q̃ ab initio non tenẽt tractu tẽporis cõualeſcunt.ſic ſ.eo.ſignificatũ, & ℣.de deſpõ.impub.de illis,1.q.1.conſtat. Dic,quòd ex nunc incipit valere,& non ex tunc,vt dixi ſ.eod.ſignificatum.

b Nec obloquitur.]hic rñdet tacitæ q̃ni , quæ poſſet fieri per c.illud,puellæ, 20.q.1. à ℣rio 1 ſenſu,vbi dr̃,q̃ puellæ,q̃ ſuſcipiũt habitũ virginitatis, non coactæ imperio parentũ, deſerere non pñt habitũ ſuſceptum: ergo ſi coactæ fuiſſent, à ℣rio ſenſu bene pñt deſerere ; at iſta fuit coacta , ergo non dẽt cõpelli redire ad monaſterũ. Non obſtat illud ca. à ℣rio ſenſu inductum,quia illud intelligit de adultis, qui non pñt habitũ ſemel ſuſceptum relinquere, & hic loqꝰtur de ea , q̃ adhuc erat infra annos diſcretionis, q̃ facta adulta profeſſionẽ fecit,nec cõtradixit. Vel ſi coacta fuit, poſtea conſenſit:vnde eaire non põt , & eſt ſimile C. q̃d met.cau. l.2.ſ.de his q̃ vi,metusve cauſa fi. ad audientiam.

† Porrectum.] Monachum facit ꝓfeſſio,nõ habitus tantum.Cõis diuiſio.Secunda ibi, Inquiſitioni.Abb.Sicul.

CASVS. Quidã canonicus Acherontinus I.noĩe, votũ emiſit, vt fieret monachus,in infirmitate conſtitutus:ipſe verò timens,ne voto incõpleto decederet,iunctis manibus tradidit ſe Abbati in monachum & in fratrem : quæritur , an talis ſit compellendus promiſſum adimplere. Rñdet Papa , q̃ cum monachũ non faciat habitus,ſed profeſſio regularis,talis compellendus eſt , vt fiat monachus,& reddat Dño quod vouit,& quod promiſit,ex quo votũ emiſit, & Abbas ipſum recepit. Nec ꝓ ſola profeſſio ſine habitu monachũ facit. Item qui votum facit,vt fiat monachus , compellendus eſt reddere Dño quod promiſit.

[Gloſ. ſeq.alleg.tres concord.& tria iura in contrarium,& ſoluit.]

c Non faciat habitus. 2] hic euidenter apparet , q̃ habitus non facit monachum , ſed ſola profeſſio regularis,ſic ℣.qui cle. vel vouen.cõſuluit. & ℣.eo.ex parte, & ſ.eo.vt clerici.Sed contra vr̃ 27.q.1.ſt.quod interrogaſti.& ſ.eod.vidua.& c.ſuper eo. Sol.illud verum eſt,q̃ habitus ſine profeſſione non facit monachum: ſola. n. profeſſio vera vel præſumpta monachũ facit, & ſollẽnizat votum . Dicas ergo , q̃ quicunque facit profeſſionem in manu Abbatis, ſeu etiam alicuius monachi, & vbicunque , dummodo recipiatur eius profeſſio ab Abbate & fratribus, monachus eſt , & ſollemnizatum eſt votum illius ℣.qui cle.vel vou.inſinuante.& hic.Et iſta capitula, quod interrogaſti.& c.vidua.intelliguntur de præſumpta profeſſione, ex quo enim moritur inter alias moniales, & gerunt ſe tanquam monachas, monachæ ſunt cenſendę. 20.q.1.quem progenitores.&

quia ab initio eo propoſito, & eo animo intrauerũt,vt monachæ eſſent tacitę,ex quo nullam proteſtationem fecerunt , & multo tẽpore ibi fuerunt, ſaltem per annum in habitu profeſſorum,℣.eo.ex parte. vnde poſtea non audiuntur ẽt ſi velint iurare contrarium , illud c.ſuper eo.intelligit de illis, qui habitu recipiẽdo renunciauerũt ſeculo tacitè vel expreſsè, vt ibi dr̃.& ℣.eo.conſulti. & cap. ſtatuimus,quod in eodem caſu loqui vr̃ cum illo cap.conſulti.

[Gl. ſeq. dat duas lecturas.]

d Profeſſio.] quæ hic interceſſit, ex eo q̃d dicit,iunctis manibus tibi ſe reddidit in monachũ & in fratrem,ſaltẽ tacitè , licet fortè non expreſſit formã profeſſionis, quam habes, 20.q.1. vidua.& perinde fuit ac ſi formã illam ſer uaſſet. Sed litera ſequens vr̃ contradicere huic , vbi dicit,talis vt fiat mona.ch, & reddat Dño q̃ promiſit, &c. Sed tu expone, † fiat monachus,i. ſtet & viuat vt monachus.Vel intellige , q̃ votũ fecit ſolummodo, vt fiat monachus, tradendo ſe in manus Abbatis, vt ℣. de voto & voti red.per tuas. vbi fuit ſimilis promiſſio. & hoc q̃ dicat litera , ex quo à conuertẽdo votum emittitur, vt.ſ. fiat monachus, talis ergo , qui ſic promiſit & vouit, q̃ intrabit religionem,cõpellendus eſt, vt fiat monachus & reddat Domino promiſſum & votum ſuum , & ſic planè ſonat litera . Et ita collige ex hoc,quòd qui promittit ſe intraturum aliquam religionem,tenetur cõplere promiſſum, & poteſt & debet compelli. 4 ℣.de vo.& vo.red.per tuas.Quod prius dixit,verius puto: q̃ reddendo ſe in manibus Abbatis in monachum & fratrem,ſtatim fuit monachus.

CVm ſimus.] Communis diuiſio.Secunda ibi , Discretioni.Abbas Siculus.

CASVS. Quidem miles B.nomine,ſe cum filio infra decimumquartum annum conſtituto,ad quoddam monaſterium cum bonis ſuis tranſtulit,& dictum filiũ ſuum fecit habitum ſuſcipere monachalem: ſed cum ipſi puero diſpliceret monaſtica diſciplina,infra modicum tẽpus à monaſterio receſſit, & bona paterna cępit cum inſtantia poſtulare : ſed Abbas dicebat, quòd non erat audiendus , cum tempore ſuæ oblationis extiterit maior 14.annis. Conſultus Papa rñdet dicens, quòd ſi dictus puer ad annos diſcretionis iã peruenerit , & habitum retinere noluerit monachalem , non eſt ad hoc vllatenus compellẽdus;quia tunc liberum ſibi erit habitum ipſum dimittere,& paterna bona,quæ ipſum ex ſucceſſione contingunt, poterit poſtulare. *Nota*, quòd intrans religionem ante decimumquartum annum cũ venerit ad annos diſcretionis , habitum dimittere poteſt,& paterna bona poſtulare.

† al.ita: q̃d cum monachũ faciat, nõ habitus, ſed,&c.

† Clemens iij.

3 Rodẽ modo exponit Tanc. Inno. Hoſt.& alij antiqui.

† Cap.5.eo.tit.in 2.cõp. Et de intellectu vide Ferdinandã Vaſquiũ ,lib. cõtrouer. illuſtrium, c.37.

4 Si tñ profiteat aliã religionẽ etiã laxiorem,tenet ꝓfeſſio: q̃ ſm votũ ſollẽne derogat primo ſimplici.℣.eod.qui poſt votũ. lib.6. 10.A.

a Discretionis.] Dic de hoc vt dictũ est, ī. eo.cũ vitũ.
b Ad annos discretionis.] xiiij. annorum: quia tunc liberum est ei stare si voluerit remanere, vel recedere, si ei non placet. 20.q.1.illud.& q.2.si in qualibet.
c Et bona paterna.] quibus priuari non potest legitima iure naturæ, reliqua parte monasterio cõpetente, quæ in ipso ingressu competit. 19.q.3.si qua mulier, quæ erit tertia illius partis, quæ sibi ab intestato debetur. vel medietas ſm numerum filiorum, C.de inoffic. testam. in auth.nouissima.
d Proueniũt.] ī. de testa. Raynutius,& c. Raynaldus. vbi de hoc.

Sicut tenor.] Primo ponit decisa consultatio. Secũdo rãsio: ibi, Consultationi.
† al.ita:non ē ad hoc vl- [Gl.seq.ponit casũ.]
latenus, &c. e Sicut.] CASVS. Sacerdos † iste infirmitate grauissima laborabat,ita q̃ ex̃ se posit[9] desperabat de vita præsenti;& in tali articulo cõstitutus indutus fuit habitu monachali;& ad monasteriũ deportatus: tandem cor maluit,& habitum dimisit, & de Abbatis licentia monasterium deseli quitq; si fuit sacerdos ití in Papam qd esset et faciendum:& ipse te põdet ſm qđ sequitur in litera. Bet. No. quòd contraria, allegans auditur. Itẽ nota, quòd mente alienatus non obligat, cum nec consentire valeat nec dissentire, tanquam dormiens. Item quod ab initio non valet, ex postfacto conualescere non potest.
† Gagilleñ. Targin. Argin.
† Cap.1.eo. tit.in 3.cõp. vbi est integra clausula. Et de materia vide latẽ p Barbat. consil.60.
f Repugnãtia.] Vnde non videbatur audiendus, ī. de appel. solicitudinem, 23.q.7.quod autem, C.de liter.causa, cum precum.
[Gl.seq.recit per quæstionem, quam soluit,& solutionem obiecit.]
g Extra mentem.] si autem integrum haberet iudicium, licet grauissimam pateretur infirmitatem, benè ei ligaretur, si vouer.t.arg.Instit quib.non est permissum facere testam. §.præterea. 2 tenetur autem hoc probare, se tunc temporis extra mentem fuisse. ī. de succes.ab intest.cum dilectus. Argum. contra 3.quæst.9. indicas. Laur.
h Habitu monachali.] ita quòd votum fecisset; quia solus habitus non facit monachum, sed professio. ī. eo. portectum. & ī. eo. ex parte.
i Absolutum.] & ita nullum est votum, siue obligatio, quæ fit mente alienata. sic 17.q.2. Gonsaldus.
AD Apostolicam.] In prima parte ponitur duplex consultatio decisa. in secunda responsio: ibi, Quæstionibus. Primo respondet ad primam. Secundo ad secundam ibi, Prohibendum. Abbas.
CASVS. Regularis institutio prohibet monachum fieri ante vnius anni probationem: verumtamen quidam ante tempus illud aut etiam statim faciunt professionem quæ recipitur ab Abbate: quæritur, vtrum tales monachi, sint censendi? Respõdet Papa, licet tempus probationis vnius anni, à sanctis Patrib. sit institutum tam in fauorem conuersi quàm monasterij; tñ si ante tempus probationis, ille qui cõuerti desiderat, habitum recepit, & professionem faciat, Abbate per se, vel per alium, habitum concedente; & professionẽ recipiẽte, vterque iuri suo renunciare videtur, quod pro se noscitur introductum, & ideo monach[9] est censendus; quia multa fieri prohibentur, facta tamen tenent. In fine prohibet abbatibus, ne passim ante tempus probationis quoslibet ad professionem recipiant, & si contrafecerint, puniantur. No. quòd regulare é vt nullus ante vnius anni probationem in monachum, vel regularem canonicũ recipiatur. Item nota hic rationes, quare tẽpus probationis fuit inuentum. Item receptio & professio monachi potest delegari. Item quilibet renunciare potest iuri, quòd pro se noscitur introductũ. Item multa fieri prohibentur, facta tamen tenent. Hæc regula locum habet in his, quæ non habent perpetuam prohibitionme, quia non cauetur in prohibitione: quod si factum fuerit, non valebit. Item tempus probationis est institutum in subsidium fragilitatis humanæ.
† al.ita, positus extra mentem, vt asserit, &c.
† Cap.2.eo. tit.in 3.cõp. vbi est integra clausula. Et vide Conc. Trid. sess.25.ti. de regula.c.15. in quo cessant dubia tex. & glosarum.
[Gl.seq.recitetur per obiectionem, quam dupliciter soluit, sed primam approbat.]
k Anni.] vt 17.q.2.Gonsaldus. quandoque tamen statuitur biennium. n.19.q.2. monasterijs, quandoque triennium, 18.q.2.si quis incognitus. quia diuersa tempora statuuntur, videtur esse arbitrarium, quod satis potest concedi; quia etiam statim posset recipi, & renunciare beneficio huius probationis, vt ī. eod.c. dicitur. & c. statuimus. Dic consuetum, quod clericus ignotus & laicus notus probantur per biennium: sed clericus notus per annum, laicus ignotus per triennium, & sic intelligẽ consueuerunt capita prædicta. Sed non credo, quòd hodie seruetur illa diuersitas; imò quilibet statuto potest admitti, vt dictum est. Bern.

1 Furiosus tgo quo furor declinauit, restari potest. Ioã. And.

B. miles se cum filio suo discretionis [a] annos nullatenus attingẽte, ad qđdam monasterium cum bonis suis etiam contulisset: dictum filium suũ fecit habitum suscipere monachalem: & infra.
¶ Discretioni tuæ taliter respondemus, quòd si dict[9] puer ad annos discretionis[b] peruenerit, & habitum retinere noluerit monachalem: si ad hoc induci nequiuerit, nõ † est vllatenus compellendus; quia tunc liberum sibi erit eum dimittere, & bona paterna, [c] quæ ipsi ex successione proueniunt, [d] postulare.

¶ Innocentius iij. episcopo & Capitulo Targileñ.]

¶ Furiosus professẽdo non obligatur, nisi factus sana mentis ratum habuerit.

CAP. XV.

Sicut [e] † tenor literarum, & infra. ¶ Consultationi vestræ taliter respõdemus, q̃ licet ista duo inter se repugnantia [f] videantur, vt quisquam, scilicet sit extra se positus, & de præsenti vita desperet: si tamen eo tempore, quo P. sacerdos lator præsentiũ, positus † extra mentẽ [g] asseritur, indutus fuit habitu monachali: [h] cum alienatus non sentiat, ac per hoc non valeat consentire, cum denũcietis ab obseruatione monastici ordinis absolutũ: [i] nisi postquam mẽtis suę factus est compos, spontanea voluntate professionem fecerit monachalem.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ Professio nec fieri nec recipi dẽt infra tẽpus probationis, sed facta & recepta tenet. h. d. & est casus notabilis, & quotidie allegatur.

CAP. XVI.

AD † Apostolicã sedem: & infra.
¶ Cum monachum fieri ante vnius anni [k] probationem, regularis institutio interdicat: & infrà.
¶ Quæstionibus tuis taliter respondemus, quòd licet tẽpus probationis à sanctis Patrib[9] sit indultum

[Glo. 1eq. recitari potest per contrarium, quod alter solus renunciet de l. quid fauore. secundo quod etiam vterque non renunciet per c. si diligenti.]

a Monasterij.] ergo alter altero inuito huic beneficio renunciare non pōt; quod est verum, quia cōiter in fauorem vtriusque introductum fuit; & quod fauore alicui introductū est, i odiū eius nō debet retorqueri. C. de leg. quod fauore. & in re cōi potior est conditio prohibentis, vt arg. ff. de serui. rusti. prædi. per fundum. & ff. cōi diui. Sabinus. T de cōi tamē cōsensu potest vterque renūciare iuri suo, vt hic dicit, cū sit psonale & singulare beneficiū. ē. de offi. dele. gratū. C. de pact. si quis in cōscribendo. ff. de mino. si iudex. & 7. q. 1. quam periculosum. secus si esset cōe beneficiū, & fauore omniū introductum. ē. de so. cōp. si diligēti. vbi de hoc & 4. q. 3. c. si testes. §. item parentes.

b Obtineat roboris firmitatē.] vt 17. quæstio. 2. ca. nos non minus. & 27. distin. si vir. & 2. q. 6. c. biduū. Bernardus.

c Prohibendum.] quia graue est inexpertos Dei seruitio applicare. 19. q. 3. monasterijs. C. de re mili. 5 publicam. lib. 12. & ff. de vac. mune. p̄tor. §. vlt. ff. tenet qs de mala electione. argu. 23. distin. tales. ff. nau. caupo. stabu. l. vlti. §. 2. C. d colo. Illy. l. vnic. li. 11. vbi tenet quis eo ipso quod admisit ignotum.

d Corrigendi.] arbitrio iudicis, ex quo pœna non adijcitur. ē. de offi. dele. de cau fis. ff. de iure delibe. ran. l. 1. in fi.

Sicut uobis.] Diuiditur; quia primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, Fraternitati. Abbas.

CASVS. Quidam clericus nimia ægritudine laborans, quasi de morte securus, & de recuperāda sanitate desperās, habitum canonicorū regulariū petit & accepit; sed ad ecclesiam non trāsiuit nec bonis suis vti postposuit, vidētib⁹, & scientibus eo & canonicis ecclesiæ Nazaret h, à q b⁹ habitum susceperat regularē: & p mula tempora secullariter se habuit: quæsiuit eps, vtrum esset compellēdus habitū resumere regularem? Respondet Papa, q si regularem habitum petijt & accepit, & pfessionem fecit, cō pellendus est, vt habitum regularem assumat: nec prodest illi, q tanto tempore extra canoniam māsit; imò in augmentum maioris transgressionis ipsius, potest merito allegari. Nota, q monachi compellendi sunt habitum depositum reassumere & ad claustrum redire. Item contra votū non præscribitur. Itē diuturnitas temporis peccata non minuit, sed auget.

[Glo. seq. q̄rit obijciendo, & soluit.]

e De morte securus.] si tn sanę mētis fuit: alias nō obligaretur, ē. cod. sicut tenor. 17. quæst. 2. Gonsaldus. 12. quæstio. 7. c. neque furiosus. & C. de transactio. l. sana mente. Sed q̄rit quare aliàs timor mortis impedit monachari. ē. quod me. caus. perlatum. & nō hic? Respōdeo, monachatur ibi vt euadat mortē corporis, hic non monachatur, vt euadat mortē corporis, sed potius mortē animæ. tum.

f Bonis suis.] quō dam; sit tenuit monachatus. sic 27. q. 1. si quis rapuerit. & ē. qui cle. vel vouen. ca. vlti.

g Et scientibus.] vnde tenebant eum reuocare. ē. eod. cap. vlt. sed ad bona ipsi⁹ si mortu⁹ esset, & ipsum nō reuocauerūt aspirare nō deberēt; quia quem viuū contempserunt, non possunt mortuum suum dicere. C. d̄ bati. liber tollen. l. vnica, §. sed scimus & ē. de iſan. & lāg. expo. c. vnico. Bernardus.

h Sua se professione.] aliàs solus habitus nō facit eum monachum. ē. eod. posrectum.

i Tanto tempore.] nullus annorum numerus ipsum excu-

d De hoc articulo videto latiꝰ hic p Ioā. An. & p Panormitanū, docentes qñ quis possit iuri suo renūciare.

f Dictio, facta, deest in ibus antiquis exemplaribus.

tum, non solum in fauorem conuersi, sed etiam monasterij: e vt & ille asperitates istius, & istud mores illius valeat experiri: (quod vtrūque diligenter est obseruādum, præsertim cum ab vtroque de reliquo facta † certa notitia non habetur) si tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum, is qui conuerti desiderat, habitum recepit, & professionem emittit, Abbate per se, vel per alium professionem recipiente monasticam, & monachalem habitū concedente: vterque renunciare videtur ei, quod pro se nascitur introductum: Ideoque obligatur † per professionem emissam pariter & acceptam, ad obseruantiam regularem, & vere monachus est censendus quia multa fieri prohibētur, quæ si facta fuerint, obtinēt b roboris † firmitatem. ¶ Prohibēdum c est autē † Abbatibus, ne patiūtur ante tēpus probationis, quoslibet ad professionem recipiant: & si contra formam præscriptam quoslibet indiscretè receperint, animaduert d one sunt debita corrigēdi: d cum in subsidium fragilitatis humanæ, spatium probationis sit regulariter institutum.

¶ Idem Aconen. † eſo.

¶ *Qui professionem fecit, licet in claustro nunquam permanserit, sed in seculo, & suis bonis vsus fuerit, ad obseruantiam regularē compellitur.*

CAP. XVII.

Sicut † nobis fuit postpositum, quidā clericus cum ægritudine nimia laboraret, quasi de morte securus, & † de recuperanda sanitate desperans, habitū canonicorum regularium petiit & accepit, sed nec ad ecclesiam transiuit, nec bonis suis f vti cessauit, videntibus & scientib. g episcopo & canonicis ecclesię Nazaren. † a quib⁹ habitum susceperat regularem; & infra. ¶ Fraternitati tuę taliter respōdemus, quod si regularē habitum te postulāte suscepit, & ad obseruationem religionis canonicè sua se professione h ligauit, ad resumendum habitum ecclesiastica est districtione cogēdus; cū, quod tanto i tempore extra canonicā † mansit, † nō in excusationē eius, sed in maioris transgressionis augumentū merito valeat allegari.

¶ Idem Priori & Conuentui Dimolien. †

¶ *Potest religiosus zelo sanctioris vitæ, ad religionem transire strictiorem, petita prius licentia prælati sui, licet non obtenta, etiam si primum monasterium sit prius legatum, quod de illo ad aliud etiā arctius transire non possit h. d. Et est casus notabilis, & quotidie allegatur.*

† Concilīū Tri. sess. 25. tit. de reg. c. 25. oppositū diffiniuit: q videto.

† Dictio, roboris, deest in antiqs & in emendatioribus codicibus.

† Item deest dictio, tūt, q̄ habet codex Barbatix.

† Ancon. Adenen. Acomen.

† Canonicū, habēt oēs antiq codices.

† Religios⁹ q̄ bonū obedientię non pōt p̄scribere. facit l. 5. C. d̄ test. iug.

† Dimolien. de Molēd. Dubcolen. Dunolien.

excuſat.33.q.5. quod Deo pari. immo tanto graui⁹ de fin.quit.§.de ꝓſue.c.vlti.& §.de ſimo.non ſatis.& ridicu lũ eſſet (vt dicit lex) meliorem eſſe furis conditionem propter continuationẽ furti.ff.de furtis,inficiando §.infans.Io.Simile huic hés ſ de teſta.quia ingrediẽtium.

CAP. XVIII.

¶ Cap.4.en. tit.i 3.cõpi. Et de materia huius decretalis vide oino¡B.Tho. 2.2.q.189.ar. 8.& Hoſti.in ſu.mtit.de regularib⁹ .§. & qualiter.

L Icet] Dicitur principaliter in duas partes . In prima ponit exordiũ ex quo ſecundo factum diffinit: ibi,Cũ ergo. Prima facit quinque. Nã primo ponit formã priuilegij Secundo ipſi⁹ interpretationẽ,& interpretationis cauſam:ibi,Quia tñ. Tertio illam ratificat: ibi, cum etiam. Quarto illam reſſumẽdo ſpecificat:ibi, Quocirca.Quinto ſpecificationẽ determinat:ibi,Illa.Abbe Sic.

1.Cor.7. CASVS. Quidã monachus ſine licentia Prioris ſui tranſiit ad ordinẽ Ciſtercien..Prior & fratres

2.Cor.3. moleſtabant eũ dicẽdo , ꝙ ſine licẽtia nõ potuit proprium monaſteriũ deſerere;pervenit hoc ad notitiã dñi Papæ;vnde ipſe ſuꝑ ipſo negotio ſcribit Priori & fratrib⁹ Dimolieñ.à q̃b⁹ monach⁹ p̃dict⁹ receſſit

¶ impoſita dicens,licet quibuſdã regularil⁹ à ſede Apoſtolica ſit conceſſum,vt poſtquã aliquis apud eos profeſſus fuerit,ad alium locum ipſis inuitis , etiam cauſa maioris religionis tranſire non poſſit; ſed hoc ea ratione fuit illis conceſſum,ne quis ex temeritate vel leuitate,in iacturam ſui ordinis,ſub prętextu maioris religionis , ad aliud ſe poſſit ordinem transferre; non ꝙ ei debeat licentia denegari,qui cũ humilitate ac puritate, eam duxerit poſtulandam:qui ergo taliter à ſuo prælato licentiam poſtulauerit, ex lege priuata,quæ legi cõi præiudicat , abſolutus, ad arctiorem religionem liberè poterit ſe transferre,non obſtãte proterua indiſcreti ꝓlatione prælati:quia priuilegiũ meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate: vnde nouerint vniuerſi, quibus hoc priuilegium fuerit conceſſum, ſe de iure teneri taliter poſtulantibus tranſeundi licentiã impertiri:quia ſicut ſubditus licentiam à ſuo prælato cum humilitate & puritate poſtulare tenet ; ſic prælatus ſine difficultate tenetur ſubdito licentiam indulgere,ne videatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum . Si verò probabiliter dubitat,vtrum quis velit ad ordinem arctiorem aut laxiorem ex charitate aut ex temeritate tranſire,ſuperioris eſt iudiciũ requirẽdum , ne fortè Angelus Satanæ,in lucis Angelum ſe transformet.Illud tamen regulariter eſt obſeruandum,vt nullus epiſcopus ſine licentia Romani pontificis præſumat cẽſerere præſulatum : quia ſicut maius bonum , minori bono præfertur : ita communis vtilitas priuatæ præfertur . Mandat igitur Papa prædictis fratribus,quatenus prædictum monachum,qui de puro corde & conſciẽtia bona ad ordinem Ciſtercien.tranſiuit , vlterius non moleſtent.No.ꝙ qui lege priuata ducitur, a lege communi eſt exemptus.Item petita licentia à prælato licet non ſit cõceſſa:poteſt quis ad arctiorẽ religionem tranſire,quaſi ab ipſius lege ſolutus.Item priuilegium meretur amittere,qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Item ſicut ſubditus tenetur prælato, ita prælatus tenetur ſubdito in hoc caſu . Item epiſcopus ſine licentia Papę non poteſt epiſcopatũ dimittere.Item maius bonum minori bono præfertur. Item communis vtilitas præfertur priuatæ.

a Monachis.] 18. eo.non eſt.

b Canonicis.] 19. q.3. ſtatuimus.& ca. mandamus.B. r.

c In ea vocatione.] 21.q.1.c.1.& q.2.placuit. & 7.q.1.non oportet.

d Sub lege.] 19.q. 2.duæ ſunt.Ber.

e Ex temeritate.] aduerte qualiter iter pretatur priuilegiũ iſtorum,ſ.q̃ nullus talium poſſit trãſire ad ſtrictiorẽ religionẽ, hoc ẽ verũ (vt dicit) temeritatis cauſa:ſic enim cum ptohibetur iuramentũ temerarium tantum intelligitur prohibitum. 22.q.1.ita ergo.Io.

[Glo.ſeq.allegat tres concor & vnum contrarium.quærit & ſoluit, ſolutioni duplici ter opponit. Demũ obijcit ad textum & ſoluit.]

f Licentiam poſtulauerit.] ſufficit ergo petere licentiam,licet non obtineatur. ſic ſupra de arbcum olim,& ī. de loca.& conduc. potuit C.de iu. emphy.l.vlt.Arg.contra ī.de electio.cum in veteri. & ad idem etiam poſſet induci circa prin. Sed quid ſi aliqs non petita licentia receſſerit ad ſtrictiorem vitam nunquid eſt reuocandus?Conſueuit dici ꝙ non , dummodo leuitatis cauſa non tranſeat, vt hic in fine innuitur. Sed obſtat 19.q.2.mandamus.& illud poteſt intelligi quando leuitatis cauſa tranſit,adhuc videtur contra, ī. de ætat. & qualit.intelleximus. vbi tranſiuit quidam ſine licentia ad aliud monaſterium , nec inde punitus videtur.Sed qualiter poteſt quis inuito prælato ſuo perſonam ſuam alienare , cum rem alienare non poſſit,& maior ſit alienatio perſonæ quam rei. 12. q.1. præcipimus.& 17.q.1.c.2. ꝫ cum forte clericus teneat⁹ iuramento obedire.8.q.1. ſciendum,& ī.de maio. & obecum in eccleſijs;nec etiam poteſt peregrinari ſine licentia ſui epiſcopi.de conſec. diſt. 5. non oportet. & ſæpè propter obedientiam bonum intermittitur. 11. quæſt.3. quidergo,cum obediendum ſit, vbicunque non eſt contra præceptum Domini , vel dubium ſit ꝙ non contra præceptum Domini ſit.23.q.1.quid culpatur.in fi. Sed illud auctoritate canonis ſit inſtinctu Spiritus ſancti, & ita non conſtringitur per legem. 19.q.2. duæ.arg. ī. de diuor.graudemus.

g Ex lege priuata.] quæ eſt amor Dei ſiue Charitas, de qua dī: Habe charitatem,& fac quicquid vis. de pœniſt. 2 radicata.Lau.

[Glo.ſeq.quinque perſonas excipit.]

Abſolutus.] ab hac vniuerſitate excipit vxor carnaliter cognita, impubes,& ſeruus . infra de conuerſ.coniug.quidam intrauit.20 quæſtio.3.ca.1.& 2. & 34. diſtinct.ſi ſeruus.Item excipitur epiſcopus.infra eodem c.nec illa ſemper regula.& curiæ addictus 55. diſtinc. legem.

h Hæc clari⁹ patent in decretali.inciſi qua libera q̃ è i 2. cõpoſitu de ſtatu regula. quã omiſit Raymundus in hac collectione.

ī Facit ad hoc bonum arg. in l. ſed & ſi.§.ſi ipſe ſeruus.ff. de pecu.

k Mero-

indiſcreti cõtradictione prẽlati: quia priuilegiũ meretur amittere, a qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: Cum etiam Romanus Pontifex, qui ſupremam in eccleſia obtinet poteſtatẽ, Archiepiſcopis & epiſcopis † cedendi licentiam ex iuſta cauſa petentibus, ſine difficultate concedat. b

¶ Quocirca nouerit vniuerſi, quib⁹ huiuſmodi priuilegium eſt conceſſum, ſe ad concedendã licentiam tranſeũdi taliter poſtulãtibus de iure teneri: quia ſicut ſubditus ãprælato, cum humilitate, & puritate debet tranſeundi licentiã poſtulare, ne bonum obedientiæ contẽnere videatur: ſic profecto prælatus ſubdito, ſine difficultate & prauitate qualibet, debet tranſeũdi licẽtiam indulgere, ne uideatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum. ¶ Si verò ,phabiliter dubitetur, vtrũ quis uelit ad ordinem arctiorẽ, aut laxiorẽ ex charitate, an ex temeritate trãſire, ſuperioris eſt iudicium requirendum: ne forte Angelus ſatanę in lucis Angelum ſe transformet. Illa ſemper regula inuiolabiliter obſeruata, ut nullus abſque licẽtia Romani Põtificis prẽſumat occaſione quacunque deſerere præſulatum: quoniã ſicut maius bonum minori bono præponit ita communis utilitas ſpeciali vtilitati prẽfertur. † Et in hoc caſu rectè præponitur doctrina filẽtio, ſolicitudo cõtemplationi, f & labor quieti. Ad quod vtiq; deſignãdum vnigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus, non de Rachele g ſecundum carnẽ natus eſt, ſed de Lia: † nec legitur eũ in domũ ſuã Maria recepiſſe, ſed Martha. Vnde q̃do poteſt epiſcopus præeſſe pariter & prodeſſe, non debet cedendi licentiã poſtulare, aut etiam obtinere. ¶ Cum ergo R.mo nachus veſter, ad fratres Ciſterciẽſis ordinis tranſmigrauerit, non vt ordini veſtro aliquatenus derogaret, ſed ut apud eos vitam duceret arctiorẽ: Mandamus, quaten⁹ ſuper eo quod de corde h puro, & conſcientia bona, & fide non ficta feciſſe dignoſcitur, eum nullatenus moleſtetis: quia charitas eſt fons propri⁹ cui non communicat alienus. i

¶ Idem Præpoſito, & Decano, & ſcholaſtico Demeren. † Colon. diœceſis.

¶ Coniuges religionem ꝓfitendo ab inuicem diuerti poſſunt: aliter ſi ſe abinuicem, & non continent, illicitum eſt iuramentum.

CAP. XIX.

VEniens ad Apoſtolicam ſedem G. mulier, ſupplici nob is inſinuatione monſtrauit, ꝙ cũ matrimonium cũ E. in facie eccleſię cõtraxiſſet, & diutius cohabitaſſet eidem, orta eſt diſſenſio inter ipſos, intãtum, vt quod † deinceps alter non requireret alterum, vterque corporaliter ꝓfitit iuramentum: hanc vir ipſe diuortij cautam aſſignans, quod quondã ipſius mulieris amitã k ꝓtẽs ponit petitionẽ mulieris. Secunda prouidet, & iudicem dari ibi, Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quidam mulier contraxit matrimoniũ cũ quodã viro ĩ facie eccleſiæ, & diutius cohabitauit eidem: tãdem orta fuit diſcordia inter eos, ex eo, ꝙ vir dicebat quandam amitã ipſius mulieris anteq̃ eam duceret, cognouiſſe; ſed de hoc non fuit eccleſiæ facta fides, vnde contigit, quod vterq; illorum iurauit, ꝙ deinceps alterum non requireret: & poſtmodum ad ſecunda vota tranſiut vterque viro ſecundo de medio ſublato: mulier viro priore uiuente, ad agendum pœnitentiam, quoddam monaſterũ intrauit, poſtulans ſibi cõſiliũ ſalutare impendi: Papa verò conſiderans, ꝙ iuramẽtum illud illicitum fuit, mandat quibuſdam, quatenus præfatũ virum moneant, & compellant, ut illam, quam ſuperinduxit, dimittat, & uxorẽ ſuã recipiat, audituri poſt modum ſi quid fuerit quæſtionis: & ſi cõtra matrimonium nihil fuerit probatũ, ſi vir ad religionem trãſire uoluerit, ei licentiã tribuant tranſeundi, vt & illa mulier in ſuo poſſit propoſito remanere. Nota, quod iuramentum cõtra matrimonium illicitum eſt, & non ſeruandum. Itẽ ſi uir adulteriũ cõmittit, mulier tamen non poteſt intrare religionem ipſo in ſeculo remanente.

K Amitam cognouiſſet.] Si hoc uerum fuit, non fuit matrimoniũ quod Deus: Vnde ſi probaretur, ſepararentur, infra de eo, qui cogno. conſing. vxo. fuæ, ſuper eod. aliàs non ſeparentur, ſed eo. tit. de illo.

a Meretur amittere.] 11.q.3. priuilegiũ. 74. dist. vbi ista. C. de Iudę. l. 3. Iudęos. 1 Bernard.

b Ex iuſta cauſa petẽtibus, ſine difficultate ꝓcedat.) Quę ſit iuſta cauſa, & q̃ non, oſtẽditur ĩ. de tenũ. niſi cum pridem. Io. c Superioris.] ſimile 11.q.1. puenit. ĩ. de iu. patr. nullus. in Auth. de ſan. epiſ. §. ſi à clero. coll. 9. Vid In lucis.] 26.q.5. nec mirum. & 29.q.ꝓ.10.1.§.1.

[Gloſ. ſeq. recit. ꝓ obiectionẽ, & ſolutiõ. & remiſſionẽ. Ioan.]

c Ita cõis utilitas.] ſimile 7.q.1. ſcias. & in auth. de reſt. & ea q̃ par. §. licet. coll. 5. & ĩ. de poſtu. prælat. c. 3. hoc intellige cũ per publicã nõ impedit priuata: quia ordinata charitas incipit à ſe. 23.q.5. ſi nõ licet. & de pœni. dist. 3. qui vlt. & 19.q.2. duę. 14. dist. quod ait. ff. de iudi. ſi longius, i fi. 2 ff. de ꝓſc. verb. qui ſcuandarum. ſic nõ debet prẽlatꝰ ſua negotia ꝓponere negotijs eccleſię. 12.q.4. quicunque. De hoc etiã dicitur ĩ. de poſtul. prælat. cap. 3.

d Solicitudo contẽplationi.] id eſt, vita actiua, quæ in hoc caſu præponitur cõtemplatiuæ.

e De Rachele.] Rachel ſignificat vitã cõtemplatiuam, quę eſt formoſa, ſicut illa fuit. Lia ſignificat vitam actiuam, quæ ſecunda eſt in ſobole, & ideo præfertur pulchritudini Rachelis. ĩ. de renũcia. niſi cum pridem. Bern. f Corde puro.] qa prẽſumitur prima facie ex ipſo facto, ꝙ habeat ſpeciem boni, niſi probetur ꝓrium. ĩ. de ſcrut. vnico. & ĩ. de ꝓſump. ſuadum.

g Non communicat alien⁹.] ſcilicet à charitate, 1e pœnit. dist. 1. c. reſuſcitatus. §. item vt Chriſtus.

h Bernard.

i Veniens.] Prima

k Amitã

† Hoc ita patet: Iacob genuit Iudam ex Lia, Gen. cap. 29 in fi. Iudas genuit Phares & Zaram de Thamar: de hoc ſemine deſcendit Dauid, & Chriſtus ſm carnẽ, Matth. 1. ſic ergo de Lia natus eſt Chriſtus, id eſt, de genere ſuo.

† de Miren. de Morenſed ut pluriműs in antiquis legitur ita. de Miren.

† Cap. 6. eo. ti. in 3. cõpil. Et de materia ꝓter Doctores hic, ui de Turrecrematã in ca. qã Deo pati. 33.q.5. & Sotum li. 4. sent. dist. 27. q. 1. art. 4.

† quod ut

† Vide I. actione, §. Labeo. in ver. eo tpe. ff. pro ſoc. gl. in l. 1 & ibi Barto. & fol. matr.

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 185. art. 4.

† Si Iudæi crucẽ urendo, uel aliàs fidem offendunt, ꝓdent hactenus ſibi permiſſa. Ioan. An.

† Vide ĩ. de no. quod ſuper his. ꝓ 3. glo. Io. And.

[Glo. seq. quærit, 4ſq. pro, & ponit duas opiniones.]

a Illicitum iuramentum.] & ideo non ſeruandum. ſic 3. de iureiu. tua. 2. Sed nunquid aliqui poſſunt licitè ſe abiurare, & promittere perpetuam continentiam? Vt q ſi: quia talia matrimonia ſanctiora ſunt aliis. 33. q. 5. q Deo pari. Ad hoc dñt quidam, q tali modo nõ pñt ſe abiurare, vt remaneant in ſeculo, niſi tranſeant ad religionem. Arg. 7. tit. px. ex parte 2. ad fi. Ioa. Iriũ dixit, & iſti non abiurauerant ſe pp perpetuã cõtinentiã, ſed vt poſſent adulterari, & quod neuter illorum alterum accuſaret: talis abiuratio phibetur hic. & 3. de iureiurã. tua 2. immo fine aliquo iuramento ſe poſſint obligare ad ppetuã continentiã arg. prædicti cap. quod Deo pari. nullũ enim iuramẽtũ obſtat, quin alter crimen alterius denunciare ſaltẽ poſſit. ſupra de iureiur. quemadmodum.

¶ præmiſſa & rogatis

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

b Præfatam mulierẽ recipiat.] Ar. 9. 7. & diuor. ſignificaſti. ſed hic locũ habet: nihil mihi tu, vel ego tibi, nil Catilina Cethego. 32. q. 6. p tot. & 3. de iureiu. tua 2. & 7. de adult. c. pen. & vlt. Ioan. & ff. ſoluto matr. viro atque vxore. Bern.

c Aduituri poſtmodum.] & ita quæſtio reſtitutionis præcedere debet 3. de reſt. ſpol. ex conqueſtione. & 3. de ordine cognitionum, ſup ſpoliatione.

d Poſſit in ſuo propoſito.] & cõpellenda eſſet i ppoſito remanere, ſi maritus vellet ratum habere vel obſeruare propoſitum. Ar. 7. tit. px. quidã intrauit. & 33. q. 5. quod Deo. Ioan.

e Hoc uerũ ſi ſe uoto, ad ſtrinxiſſet. Io. An.

cognouiſſet antequã eã duceret in vxorẽ: quod licet aſſererent quamplurimi, non fuit ſuper hoc eccleſiæ facta fides. Cũ autem poſtmodũ ad ſecũda vota cõuolaſſet uterque, ſecundo viro viã vniuerſæ carnis igreſſo, priore ſuperſtite, dicta mulier ſe fecit i arcto loco, ad pœnitentiam agendam includi, poſtulans, vt ei dignaremur impẽdere conſilium ſalutare. ¶ Nos igitur attendẽtes, quod illud fuit illicitum iuramentum: a Mandamus, quatenus præfatũ virũ monitione præuia† compellatis, † vt ea, quã ſuperduxit, excluſa, præfatam b mulierem recipiat: aduituri c poſtmodum ſi quid fuerit quæſtionis. Si verò contra matrimonium nihil fuerit oſtenſum, & vir ſeculo, derelicto maluerit ad regularem vitam migrare, vos ei ſuper hoc licentiam tribuatis, vt & illa poſſit in ſuo propoſito d permanere.

¶ Idem Abbati de Affligẽ. & magiſtro R. & G. canonicis Traiectẽ.

Qui ad monaſterium conuertatur ſumendo habitum nouitij, poteſt infra tempus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat eum voluiſſe mutare omnino.

CAP. XX.

Conſulti† ſumus frequenter à multis, vtrũ is, qui monaſteriũ ingreſſus eſt, habitũ ſumendo nouitij, e ſi ante profeſſionẽ emiſſam infra tẽpus probationis exire voluerit, licitè poſſit abſque apoſtaſię nota vel noxa, † † præſertim cum debita morum correctione ad ſeculum remeare. ¶ Licet autem ſuper hoc ſenſerint diuerſi diuerſa, nos tamen credimus diſtinguẽdum, g vtrum is, qui conuertitur, propoſuerit abſolutè h vitam mutare, vt ſub habitu regulari omnipotẽti Deo de cętero famuletur: an conditionaliter experiri obſeruantiã regularem, vt ita demũ ſi (infra annum†) ſibi placuerit, profiteatur ordinis diſciplinã: aut ſi forte non placuerit, moribus emendatus † ad ſtatum priſtinũ reuertatur. In primo caſu i debet, vt regulariter viuat, ad laxiorẽ ſaltẽ regulam pertranſire. In ſecundo, poteſt ad ſeculum, non tamẽ vt viuat ſeculariter, k remeare. Vt ergo quę ſit eius intẽtio pleniꝰ agnoſcatur, propoſitũ ſuum

† Cap. 7. eod. tit. in 3. compil. Et vide omnino concil. Trid. ſeſ. 25. tit. de regulamb. c. 15. perqd ceſſat diſtinctio huius decretalis.

† Vide Alciatum, lib. 4. de ver. ſigni. Cor. Fronto. lib de differentijs ait: noxa pœna eſt, noxia culpa

† Hæc duo verba: infra annum, quæ ſunt in recẽtioribus, deſunt in omnibus manſcriptis paulo antiquioribus.

† emẽdatis.

2 Sed diſtingue de conditione ꝓut Theologi, vt latè refert Dñicus Soto li. 4 ſen. diſt. 29. q. 2. artic. 1. 2. & 3. & Sylueſter in ſum. verbo, matrimonium, §.

CONſulti ſumus.] Communis diuiſio. Secunda ibi, Licet. In qua diſtinguit duo membra. Secũdum ibi, An conditionaliter. Ad. b. Siculus.

CASVS. Aliquis intrauit monaſterium, habitum ſumendo nouitij: quæritur, vtrum infra tempus probationis, ante factã profeſſionem licitè poſſit ad ſęculum redire? ſuper hoc diuerſi diuerſa dixerunt: Innocentius tamen diſtinguit, vtrum ille, qui conuertitur, propoſuerit abſolutè vitam mutare, vt in habitu regulari de cętero Deo famuletur, vel regularem obſeruan

[Glo. ſeq. quærit, opi. ponit, & ſoluit.]

l Remeare.] nunquid licebit tali contrahere matrimonium ex quo licet ei redire ad ſeculum? Dicunt quidam quod non, cum ſit ſimpliciter uouens. 17 q. 1. nos nouimus. Si autem 3xerit, tenet. 27. diſt. ſi uir. 27. q. 1. nuptiarum. & 7. qui cler. vel uo. turius. q non eſt verum: quia nec fuit expreſſum votum, nec intendit continere, qui tm ſub conditione vouet: ſicut nec obligatur, qui ſub conditione 2 contrahit matrimonium, conditione deficiente, infra de condi. appo. cap. de illis.

[Glo.

[Gl. seq. quærit, alle. proponit opi. Io. in fine, soluit, contrarium interserit, arg. de protestatione, alle. 4. iura, & duo in contrarium.]

a Protestetur.] quid si non protestetur: ⁊ numquid ꝓsumitur ꝑ religione? VI ꝙ sic: quia summa est ratio, q̃ ꝑ religione facit, ff. d relig. & sum. fune. sunt ꝑsonæ, dixit Io. ꝙ præsumi dẽt, ꝙ potius voluerit absolutè mutare seculũ, q̃ cõditionaliter: nisi ꝓtestatio ꝓcedat. Et sic est hic arg. quòd ꝓtestatio necessaria est, ī. de his q̃ vi metusve cau. fi. plarum. 31. q. 2. Lotharius. 7. q. 1. Pontifices, & de electio. Cumana. Argu. ꝯ. ī. de cõsti. cum M. & ī. de appel. solicitudinẽ. vbi nõ valet ꝓtestatio illi qui ꝯ illã facit, & ita ꝓsumitur hic in dubio in securiorẽ partem: qa religio securior est, ꝯ. de re iud. estote, ff. eo. tit. semper in obscuris, sicut cũ durior est, ꝯ de re iud. estote. ff. eo. tit. semper in obscuris sicut cũ dubitatur, an aliqs sit excõicatus, præsumit ipsum excõicatũ, vt absoluatur saltem ad cautelã, & tũc postea debet abstinere tõne dubij, ꝯ. de cler. exc. mini. illud. & ꝯ. de sent. exc. per tuas. Sed ꝯ vĩ, ex quo assumit habitũ nouitij, nec facit ꝓfessionẽ, nec renunciat sæculo expresse, quòd non intendit se obligare simpliciter. ꝯ. eod. statuimus. vbi de hoc dr̃, nisi euidenter appareat quòd tales, &c. quod verum est; & sic intellige istam decr. secundum illam.

in principio ꝓtestetur.

¶ Idem.

¶ *Qui infra annum probationis non facta professione redit ad seculum, licitè potest ad ordines & beneficia promoueri.*

CAP. XXI.

POstulasti: † & infra. ¶ Tertio quæsiuisti, vtrũ illi, qui in annis minoribus ᵇ cõstituti nouitiorum habitũ susceperunt, & infra annũ post modum nõ facta professione, ad seculũ sunt reuersi, & epiſcopis suis hoc scientibus, ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeãt in illis ecclesijs ministrare, in quibus sunt ab eisdem episcopis instituti: Nos fraternitati tuę taliter respõdemus, qd propter hoc non sunt ab ecclesijs ipsis amouendi, sed in eis ꝑnt liberè ministrare.

¶ Honorius iij. Veneten. † episcopo.

† Cap. vnico eod. tit. in 4. compil. Prima qõnem hẽs. ī. de cõpet. postulasti. scdam ꝯ. de homic. postulasti, & vide concil. Tridẽ. initio præcedẽtis, & citatum.

† Venetrañ. Venetã. Verteneñ.

¶ *Qui vltra annum portat habitum monachalem in monasterio, vbi sunt habitus in distincti, censetur professus.*

CAP. XXII.

EX †parte tua fuit ꝓpositum, quod non nulli sunt, qui licet pluribus annis gestauerint habitum monachalẽ, ꝓfessionem tamen monasticam nõ fecerunt: vnde cũ super eo quod habent proprium, & aliàs irregulariter viuunt, à te, vel ab alijs arguũtur non erubescant dicere, se ad carentiam proprij & cõtinentiam, ac alias regulares obseruantias nõ teneri: cum habitus ᶜ non faciat monachum, sed ꝓfessio regularis: & infra. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mandamus, quatenus quoslibet tibi lege diœcesana ᵈ subiectos, qui prędicto modo terrã duab. ᵉ vijs ingredi non verentur, vt postquia fortè erant doli capaces, & sic videbatur ꝙ malitia suppleret ætatẽ, sicut in matrimonio carnali, ꝯ. de despon. impu. à nobis, & c. tua. quia & poterat se obligare diabolo, sic & Deo. ꝯ. de deli. puc. pueris. Sed Papa respondet, ꝙ liberè possint ministrare in ecclesijs postea receptis: & sic non obligantur ante xiiij. annum. Hug. verò dicebat, quòd bene obligatur doli capax, & tenebat monachatus: quia poterat se obligare diabolo, ꝙ illud c. pueris, & Innoc. fuit in eadem opinione, qui in decret. ista rñder, quòd ingressus tenuit, si malitia supplebat ætatem, vt in antiqua decretali patet. ⁊ sed hodie nõ prodest. B. EX parte.] Cõis diuisio. Secunda pars ibi, Ideoq; . Abb. CASVS. Quidam sunt, qui plurib. annis portauerunt habitũ monachalem, tñ professionem monasticam non fecerunt: Cum isti postmodũ arguuntur, super eo quòd propriũ habẽt, & aliàs irregulariter viuunt, dñt se non teneri ad carentiam ꝓprij, nec continentiã, cum habitus non faciat monachum, sed professio regularis: significatum fuit hoc dño Papę: mandat ep̃o loci, quatenus quoslibet sibi subiectos, qui ꝓdicto modo terram duab. vijs ingredi nituntur, cõpellat per censuram ecclesiasticam, vt postquam per annum gestauerint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur & seruent. Nota quòd nemo debet terram duabus vijs ingredi. Item qui per annum gerit habitum monachalem, præsumitur monachus: vnde compelli debet vt profiteatur regulam illius ordinis.

† Protestatelectu huius c. vide oĩno B. Tho. in 4. q. 1. art. 3.

⁊ Verba aũt antiquæ decretalis in 4. cõp. hoc tit. c. 1. ita habẽt, nisi prudentia fortè suppleuerit ætatẽ in illis, vt trãsire debeant ad regulã laxioré; qa cũ ipsi absq; protestatione religionis habitũ assumãt, vitã ꝓsumũt ꝓpotuit se mutare, hæc ibi. quæ cõsulto resecauit Raymundus.

c Habitus.] sup. eod. porrectum. vbi de hoc. & ꝯ. qui cle. vel vo. consuluit.

d Diœcesana.] id est, lege iurisdictionis: nam regulares non subsunt episcopo quantum ad legem diœcesanam, 16. q. 1. cum pro vtilitate, sed lege iurisdictionis. Quæ differentia sit inter legem diœcesanam, & legem iurisdictionis, dicitur sup. de offi. ordi. conquerente, & c. dilectus. Bernar.

[Glos. sequens inducit tria similia, & arg. alle. duo iura. Ioan.]

e Duabus vijs.] & male; quia in vno eodemq; officio non debet esse dispar professio. 16. q. 7. in nona actione. & sic ī. de elec. cum causam. & est simile quod dr̃, vsquequo claudicatis in duas partes? 49. dist. c. vlti. & nemo potest duobus dominis seruire, vt 26. dist. Acutius & de pe. dist. 1. c. fraternitatis, §. item vt Christus ait. Item arg. est quòd allegans contraria non est audiendus, ī. de app. solicitudinẽ, 23. q. 7. quod autem. & ideo illi non fuerunt auditi.

a Quæstio ẽt huius gl. cessat hodie p concil. Trid. supra citatũ initio præcedentis cap.

b Minoribus.] hæc qõ a non habet dubitationem: quia si erant infra xiiij. annum, non tenuit ingressus, & ita possunt liberè exire, ī. eo. ad nostrã. significatum. & c. cum simus, & 20. q. 1. illud. sed tamen verbũ istud dubium est; quia põt intelligi quòd fuerunt infra xiiij. annum, & sic videtur quæstio, & quod fuerunt minores xxv. & maiores xiiij. ī. de prob. in præsentia, & tunc dicas, quòd nõ constabat cuidẽt r, quòd seculum vellent mutare qñ habitum susceperunt: quare possunt redire ad pristinum statum, ꝯ. eo. statuimus. Si vis intelligere quòd esset infra xiiij. annos, hæc potuit esse dubitatio:

[Glo. seq.declarat præsumptionem, quæ insurgit ex ipsu anni: alleg.concor. dicens locum id habere cum est habitus indistinctus.]

a Per annum.]hoc ideo dicit,quia per annũ debet q̃s esse in probatione antequam fiat monachus, 17.q.1. Gonsaldus,& ī.eod. ad Apostolicam,nisi renunciet illi beneficio,vt ibi dr, & ī.ca. proxi. Qui ergo post annũ remanet in habitu monachali, & non reclamat,intelligitur tunc ipso facto tacitè vouere, vnde postea exire non potest,vt hic patet:imò compellitur expressè profiteri,nisi protestatio præcessisset, ī.quod inet.cau perlatum, & hæc est p̃ sumptio iuris, & de iure,ita quòd non admittitur probatio in contrarium, ex quo nulla protestatio p̃cess fit. 27. dist.quod interrogasti. ī.eod.vidua..o. quæst.1.quis progenitores. similis præsumptio est ī. de spon. ad id quod.&c. is q. & ī. de iudæ.c. vlt.& 54.dist. fraternitatem.Et quod dicit,per annum,posset supplere,maximè: si intelligatur de habitu monachali,qui dari professentibus consueuit, vt infra cap.proxi. aliàs locum habet quod dicitur de anno vbi non est distinctus habitus nouitiorum ab habitu professorum.Bern.

quam per annum a gestauerint habitum monachalem,regulam secũdum formam ordinis, p fiteantur & seruent, ecclesiastica censura compellas.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Infra probationis annum liberè quis redit ad seculũ, nisi professionem fecerit tacitè vel expressè, vel appareat eum vitam mutare voluisse. hoc primo. Secundo dicit, q̃ ad hoc vt dignoscantur nouitij à professis, debet habitus professorum benedici in locis vbi habitus non est distinctus.*

CAP. XXIII.

STatuimus † nouitios in probatione positos, ante susceptũ religionis habitũ,qui dari profitentibus b cõsueuit,vel ante professionẽ emissam, ad priorem statũ redire posse libere infra annũ:Nisi euidenter appareat, c qd tales absolutè voluerint vitam mutare, & in † religione perpetuo Dño deseruire: Cum quilibet renunciare valeat ei, qđ pro se noscitur introductum. † ¶ Nihilominus statuentes, ad omnem ambiguitatem penitus amouendam, q̃ cum in quibusdam locis religiosis, nouitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum,professionis tẽpore benedi-

† Hoc refertur cõcil. Triden.ſ pè citatũ ſeſſio. 25. cap.de regularibus,& cap. 15. & vide p̃ alijs hic Henricũ Boich, & Panormitanum ī.ca. ex parte.

STatuimus.] Duo sunt dicta.Secundum ioi, Nihilominus. Primum subdiuiditur.Primo statuit. Secundo excipit:ubi,Nisi. Tertio rationem subdit: ibi, Cum. Abbas.

CASVS.Statuitur in cap.isto,quòd nouitij in probatione positi, liberè possunt ad priorem statum redire intra annum,antequam suspiciant habitum,qui dari p̃fitentibus consueuit, vel ante professionem emissam, nisi appareat euidenter,q̃ tales voluerint vitam mutare,& in religione perpetuo *Dño* deseruire :quia licitũ est cuilibet renũciare iuri suo.Statuitur insuper ad omnem ambiguitatem tollendã,quòd cum in quibusdam locis religiosis, habitus nouitiorum non distinguatur ab habitu professorum, tempore professionis benedicantur vestes,quæ professentibus cõceduntur,vt per hoc habitus professorum, discernatur ab habitu nouitiorũ. Nota, quòd nouitij in probatione positi infra annum liberè possunt redire ad seculum, nisi euidenter appareat,quod voluerint vitam mutare. Item differentia debet esse inter habitum nouitiorum & professorum,quę in benedictione vestium consideratur.

[Gl.seq. distinguit duplicem habitum;demum quæ ponit tres opiniones, & soluit.]

b Qui dari professentib.] nota quòd est habitus p̃fessionis, qui votum hẽt annexum, & eo ipso quòd q̃ talẽ habitũ recipit, monachus efficit, & per talẽ habitum intrando religionem solemnizat votum,quare postea reclamare non potest ex quo cepit cum alijs canere,& de tali habitu loquitur hic. & sic potest intelligi, ī.eod.vidua.& 27.dist. quod interrogasti.& 27.q.1.vidua.& 20.q.1.quæri progenitores, & talis habitus imprimit & dirimit matrimonium,19.q.1.c.1.Item est habitus probationis, qui differt ab habitu professorũ, vt hic in fi.dr, & talis habitus nõ obstat, quo minus possit redire ad seculum infra annum ante factam professionem, vt hic dicitur: & supra eod. consulti. nisi euidẽter appareat, quòd voluit seculum mutare vt statim dicit. Sed pone.silentium est in probatione: nunquid expectabit episcopus vsque ad tempus probationis, vt conferat a beneficiũ: cũ ecclesia uacare nõ debeat ultra sex menses.ī.de concess.præbenda? Dicit Io. p̃ si auctoritate episcopi recessit, videtur ei dedisse licentiam vsque ad tempus probationis:si verò sine licentia recessit, tunc potest eum legitimo tẽpore elapso, priuare. Vel dicas, p̃ si euidẽter appareat p̃ voluit absolutè mutare seculũ, statim põt beneficia illius eps cõferre: si verò non constet de hoc, tũc vr p̃ eps teneat ipsum expectare, vsque ad tẽpus probationis:cum habeat illud tempus à iure ille conuertendus:supra eodem, ad Apostolicam,& dicis decretum, quod si etiam ab Apostolo datam,nemini auferre possumus.28.dist.ni. de his. si iudex minus tempus dederit, quam sit statutũ à lege, suppleretur a iure ff.de re iudica. l.4. §. si quis, quia videtur iusta de causa abesse: vnde non debet priuari.:supra de cleri. non resi. inter quattuor. & capit. vltimo.Verius tamen videtur, quod si episcopus non vult eum tantum expectare, & ecclesia propter huiusmodi absentiam damnum incurrat, debet eum citare, vt redeat, vel vt profiteatur: & si ad terminum non redierit, potest ordinare ecclesiam per iura proximè allegata: nec credo illam esse iustam causam expectandi, quia priuata vtilitas non debet præferri communi vtilitati. supra eo. li. et, supra de postul.prælat.cap.3.Idem credo si tunc cum,si alter sponsus intret religionem, & infra certum tempus profiteatur: alioquin compellitur redire ad sponsam: quia & ibi periculum imminet fornicationis: infra de conuer.coniug. ex publico. argumen. supra vt lit.non contesta. quoniam frequenter. §. satis posset dici, quod episcopus non posset illum priuare vsque ad tempus statutum, & interim faciat deseruiri in ecclesia per alium cui prouideat de bonis ecclesiæ.argum. supra de appella.peruenit.a. & supra de cleri. non resi.cap.penultimo. secus in muliere cui consuli interim non potest. hoc æquius videtur fauore religionis. summa enim est ratio quæ pro religione facit. ff.de relig.& sumpt. fune. funeræ.Bern.

[Gl.seq.quærit,& soluit.]

c Nisi euidẽter appareat.] & hoc vr,quòd q̃ simpliciter intrat religionem,dum tũ non faciat professionem, vel non recipiat vestes,quæ professentibus cõceduntur, licet nullam faciat protestationẽ,quòd semp possit redire ad pristinũ statum infra annũ, & sic præsumitur, quòd condõnaliter voluit experiri obseruãtiã regularẽ, nisi

a Hæc quæstio iã est hodie declarata per decisionẽ Pontificiã in c. beneficiũ.de regularib.li.6.

† al.ita:& in religione p̃petua.

† Vide l. ff. q̃s in cõtribendo. C. de pac. Bar. in l. fœdus. ff. de re iudi.

† De variis habituũ generibus quibus religiosi distinguunt, vide hic præ alijs Henricum Boich.

nisi appareat euidenter, quòd seculum mutare voluerit. Sed qualiter apparet, quòd hoc voluit? Dico, quòd si renunciauerit seculo expresse, vel si aliud dicat vel faciat, per quod voluntas eius appareat; vel si statim recipiat vestes, quæ tantum dantur professentibus. sed si nihil dicat, vel faciat, non apparet euidenter. ℣ voluerit mutare. infra. qui cle. vel voué. ℣ soluit, optime facit; & sic pōt intelligi ī. eo. cō sulti. & sic non p̄sumitur pro religione, si voluerit redire ad pristinū statū; quia non est verisimile, ℣ sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sanctim⁹. & ℣ ei sit credendū, est arg. de rap. cū causa. & ita nō p̄sumitur pro religione vbi simpliciter intrauit, ex quo vult ante annū exi e; immo p̄sumimus, ℣ cōditionaliter habitū assumpsit: sic ergo debet apparere, qđ voluerit seculum mutare, qđ patet ex eo, quod dicit, cum quilibet valeat renunciare ei, ℣ pro se, &c. & ex eo quod dicit ī. eo. consulci. in fi. propositū suū in principio protestetur, scilicet ℣ vult seculū mutare, hoc expresse dicēdo: in contrariū eamen cōsueuit ibi dici, ℣ ut dixit ibi Io. & sic intelligimus hodie illam decretalem secundum istam.

cantur vestes, quæ professentibus conceduntur, vt nouitiorum habitus† à professorum habitu discernatur. a

¶ Idem.

¶ Religiosi fugitiui annuatim sunt requirendi, & cogendi, vt ad monasterium reuertantur.

CAP. XXIIII.

NE† religiosi vagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrāt, & sanguis eorum de p̄latorum manibus requiratur: b Statuimus, vt præsidentes capitulis celebrandis, secundum statutum Concilij generalis, c † seu patres Abbates, seu Priores, fugitiuos† suos † & ejectos de ordine suo, requirant solicitè annuatim. Qui, d si in monasterijs suis recipi possunt, secundum ordinem regularē, Abbates seu Priores eorū, monitione præuia † per censuram ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum, salua ordinis disciplina, e

graui scandalo fieri potest; alioquin in alijs domibus eiusdem ordinis prouideatur eisdem: si autem ibi fugitiui inobedientes extiterint, excommunicentur, & tamdiu ab ecclesiarum prælatis excommunicati publicè nuncientur, donec ad mandatum suorum p̄latorum humiliter reuertantur. No. quòd monachi vagabundi reducēdi sunt ad monasterium suum, ne dānabiliter euagent. h De prælatorum manibus requiratur.] & ita prælatus tenet de facto subditū, nisi eum correxerit. ī. de offi. or. irrefragabili. & ī. de statu regula. cum ad monasterium ad finem. & 43. dist. Ephesijs.

c Concilij generalis.] quod habes infra de statu monac. in singulis.

d Qui.] scilicet præsidentes, vel Abbates.

ADDITIO. Vel dic & melius: qui, scilicet, fugitiui, & ejecti.

e Salua ordinis disciplina.] hoc est dicere, imposita eis p̄nitentia, secundum quod regula illius ordinis requirit & præcipit.

f Si absq; graui scādalo.] nihil omnino cum scandalo faciēdum est. supra de tēpor. ordi. ad aures. supra de p̄script. nihil prodest. & ve homini illi, per quem scandalum venit. infra de no. oper. nouicia. cum ex iniuncto. Ber.

[Gl. seq. quærit, & sōluit.]

g Vitæ necessaria ministrentur.] & qs ministrabit ei necessaria? Abbas prioris monasterij, vel secundi? Credo, quòd Abbas prioris monasterij; vt si aliquid habeat de suo prouideat ei de illo. 16. q. 6. de lapsis. & etiam si non habuisset aliquid, prouidebit monacho suo tempore p̄nitentiæ, alias monasterium illud secundum quare grauaretur?

TITVLVS XXXII.

De conuersione coniugatorum.

¶ Alexander tertius Vbergen. † episcopo.

¶ Si vir de vxoris licentia professus, & vxor ipsa suspecta nec continentiam vouet; nec religionem ingreditur episcopus vxore virum restituet. hoc dicit iuxta literam.

DE CONVERSIONE CONIVgatorum.

¶ Supra visum est de regularibus in genere, sed quia coniugati quandoque intrant monasterium, & dubitari posset de eorum ingressu, ideo ad clariorem doctrinam auctor posuit specialem rubricam.

De hac materia habetur 33. quæst. 5. & 27. quæst. 2. cap. sunt qui, cum duobus cap. sequentibus. & conuenit ī. de rapt. cap. p.n. Abbas.

Pre-

¶ Dictio, habitus, deest hic in pluribus antiqs exēplarib.

a Quæ sint euidentia signa, qb. appareat, ℣ seculū mutare voluerit, plenius p̄sequitur hic, Ioan. And.

† De materia p̄ter doctores hic, vide Ancharanū in cap. cū in ecclesijs. de maior. & obed.

† Lateranē. sub Innoc. iij. c. 12.

† Quis dicatur fugitiu⁹ vide ff. de ædil. edi. l. qs sit fugitiu⁹.

† Dictio, suos, deest i antiqs codicibus: & redundare docent sequentia, videlicet illa, de ordine suo.

† Præmissa.

b Aliàs difficile discernetur, sicut difficile discernit liber à seruo ff. de contra. empt. quia difficile ℣m Vinc. Io. Andr.

† Vbergen. Helien. Vercell'.

c Argumentum est pro hoc in l. seruus. C. de quæstion.

d Argumentum est pro hoc in l. seruus. C. de quæstion.

e Argumentum est pro hoc in l. seruus. C. de quæstion.

PRæterea.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Dicimus. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam laicus præsentibus sacerdotibus & monachis, ignorante epo, de licentia & permissione vxoris monasteriũ intrauit, & professionẽ fecit, vxore in seculo remanẽte, nec trãseunte ad religionem, aut continentiã vouente: quæritur, vtrũ laicus ille possit ab epo suo ad torũ vxoris de monasterio reuocari; an illa debeat cõpelli ad continentiã obseruãdam? Respõdet Papa, q̃ vir põt & dẽt de monasterio reuocari, nisi vxor ad religionem trãsierit, aut castitatẽ perpetuo seruare promiserit: cũ sit illius ætatis, q̃ sine suspicione non possit in seculo remanere. No. quòd alter coniugum non potest ad religionẽ transire altero in seculo remanente, nisi castitatem seruare promiserit.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. & post Cõciliũ Lateran. sub Alexandro iij. p. 5. c. 4. Et de materia vide Turrecrem. in c. quod Deo. 33. quæst. 5. & Dominicũ Sotũ lib. 4. sent. dist. 27. q. 2. art. 4.

a Præterea.] supple quæsiuisti.

b Transierit.] cum non possit esse in seculo sine suspicione turpitudinis. 27. q. 2. scripsit. & c. sunt qui dicunt.

c Promiserit.] manendo in domo propria, si est senex. ℣. eod. cum sis. & c. ad Apostolicam.

[Gl. seq. alleg. tria iura q̃ cõcor. & duo pro contrarijs, & sol. distinguendo. ponit opi. Iterum signat aliud contrarium, & soluit.]

d Reuocari.] sic patet. 1 q̃ non sufficit vxoris licentia, vt vir possit intrare monasterium. sic ℣. eo. ex parte 1. 33. q. 5. notificasti. & ℣. eo. coniugatus. Sed contra, 33. q. 5. qui vxorem. 27. q. 2. Agathosa. Solu. Dicas, q̃ si talis est vxor, quæ non possit esse in seculo sine suspicione fornicationis, non sufficit sola licentia vxoris, nisi & ipsa similiter conuertatur: quo casu hæc decretalis potest intelligi, & omnia similia. Si verò senex est, sufficit sola licentia interueniente auctoritate episcopi, & ipsa vouerat, & remaneat in seculo. inf. eod. cum sis. & cap. ad Apostolicam. & cap. vxoratus. & in casu isto intellige illa iura, quæ videntur dicere, quòd alter coniugum potest ad religionẽ transire de consensu vxoris, ea in seculo remanente. Alij volunt dicere quòd sufficit vxoris licentia infra eod. ex parte, & cap. consuluit, & in hoc cap. loquitur de licentia extorta, vel quia fuit iuris ignara sed tene primum. Tancred. Item signatur contra. ℣. eo. veniens. Sol. illa fuit fornicata, & ita obstabat ei exceptio fornicationis. sic 27. quæst. 2. Agathosa. Ber.

§ De materia huiꝰ glosse vide quos paulo ante citaui.

CAP. I.

PRæterea,[a] † vtrum laicus vxoratus, qui præsentibus sacerdotibus & monachis ignorante episcopo, de licentia & permissione vxoris, monasterium ingressus professionem fecit vxore in seculari habitu remanente, nec trãseunte ad religionẽ, aut perpetuam cõtinentiam vouente, ab episcopo suo possit ad torum reuocari vxoris, an illa compellenda sit continentiam obseruare: Dicimus, quòd nisi vxor ad religionem trans[b]erit, [b] aut perpetuo castitatem seruare promiserit: [c] vir, potest & debet de monasterio reuocari.[d]

¶ Idem Salernitano Archiepiscopo.

¶ *Ante matrimonium consummatum potest alter coniugum, etiam altero inuito religionem ingredi; sed remanens in seculo potest ad secunda vota transire.*

CAP. II.

VErum † post consensum legitimũ de p̃senti, licitum est alteri, altero etiam repugnante eligere monasteriũ, [e] (sicut [f] sancti quidam de nuptijs vocati fuerunt) dummodo carnalis cõmistio non interuenerit inter eos: & alteri remanenti (si commonitus continentiam seruare noluerit) licitum est ad secunda vota transire. Quia cum non fuissent vna caro simul effecti, satis potest vnus ad Deũ transire, & alter in seculo remanere. [g]

¶ Idem Pisano Archiepo.

¶ *Qui inuita vxore professionem fecit & ei postea restituitur, non compellitur mortua vxore ad monasterium redire: matrimonium tamen contrahere non debet.*

CAP. III.

QVidã † intrauit monasterium inuita vxore: qua ipsum repente coactus est ad eam redire; ea mortua, quæris

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp. Et post concil. Lateranẽ. par. 5. cap. 1. Decisionem huius decretalis, valide tenet Sotus ab impugnatione hæreticorum. li. 4. sen. d. 27. q. 1. artic. 4. Adde Turrecrematam ĩ c. seriatim. 32. dist.

VErum.] Primo ponit dictum. Secundo ipsius exceptionem: ibi, Quia. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quòd si aliqui per consensum mutuum de præsenti matrimonium contraxerint, antequam fiant carnaliter coniuncti, ‖ Potest alter religionẽ intrare altero inuito, sicut quidã sancti de nuptijs vocati fuerunt: & ille, qui remansit in seculo, poterit matrimoniũ contrahere, cum nõdum sint vna caro effecti. Nota, quòd ante carnalem copulam potest alter cõiugum altero inuito intrare religionem.

[Gloss. seq. signat contrarium, & remittit.]

e Monasterium.] 27. quæst. 2. desponsatam. infra eod. ex publico. argument. contra infra de spon. commissum. ibi soluitur. Ber.

f Sicut sancti quidam.] sicut beatus Macharius & Alexius. 27. quæst. 2. cap. scripsit. §. ecce.

[Gl. seq. ponit opi. quam reprobat Io.

g Remanere.] & cũ alia contrahere. ℣. e. ex publico. Et dicũt quidam, q̃ nihilominus remanet vinculũ prioris matrimonij, sed prorsus inefficax ꝓpter ingressum: & sic habebit duas vxores, sed non obest tale vinculum. arg. de cõsec. dist. 4. c. 2. Sed contra eos facit 31. q. 1. quomodo virginibus. & ℣. de diuor. gaudemus. Vnde primi matrimonij vinculũ soluitur per ingressum religionis, vt in auth. de sanct. §. si vero constante adhuc matrimonio coll. 9.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. Et post cõcilium par. 5. c. 2. vide glos. in c. mulier. 33. q̃. 5. & ibi doctos.

QVidam.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Consultationi. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam intrauit monasterium vxore inuita, coactus est ad eam redire: tandem mortua est illa: quæritur, vtrum debeat compelli ad monasterium reuerti. an possit aliam accipere vxorem? Respondet Papa, quòd votum non tenuit: vnde ratione voti ad monasterium non tenetur redire: tamen alterius non poterit vxorem accipere, quia promisit se non exigere debitum carnis: quod fuit in eius potestate, & quantum ad hoc tenuit votum: sed non reddere, non erat in potestate viri, sed vxoris; vnde dicit Apostolus: Vir non habet potestatem sui corporis: sed mulier, & econuerso. Nota, quòd alter coniugum altero inuito ad religionem transire non potest. Item votum ex parte tenet, & pro parte non tenet. Item votum meum obligat me ad id quod in me est. Item mutuam seruitutem sibi debent vir & mulier, ex quo sunt vna caro effecti.

[Glo.

[Glo.seq.signat contrarium,& remittit.]

a Votum non tenuit.] plene, tenuit tñ quo ad ea q̃ erant in eius potestate, scilicet non exigere debitum carnis quod in ipsius fuit potestate, sic ℑ.eo. placet. vnde compellitur continere, sed non compellitur ad monasterii redire, vt ℑ.eo. placet. Arg. ℑ.ℑ.e. ex parte. & c. consuluit. vbi compellitur ad monasterium redire. sed ibi soluitur.

b Non tenetur.] id est non debet ab ecclesia compelli, ipse tñ peccat si nõ ꝓficit qd vouit, ex quo impedimentum cessauit. arg. 17.q.2. nos nouimus Ber.

[Gl.seq. obijcit,& soluit. Secundo quærit. ponit opin. Tancõtrariam, quam approbat, & alternatiuè reuertitur ad primã. Tertio quærit, soluit distinguendo, sol.opponit,& respondet.]

c Nõ exigere.] hic ℑ.eo.placet. Sed hæc ratio nõ videt bona: sic enim beata Maria contrahere non debuit, cũ proposuerit te non exigere 27. q. 2. beata Maria. & tñ legitime ℑxit, vt ibi dr. Rñdeo immo bona est hæc rõ, quia post tale votum ℑhere non debuit, ꝓp ꝓnitatem quam hẽt exigendi debitum. & qd̃ dr̃ de beata Maria hoc fecit ex reuelatione diuina. Sed pone quod ℑhat, quid erit? Tancredus dixit, ꝙ tenet matrimonium: quia votum non fuit sollemne. arg. ℑ.qui cleri. vel vo. rursus. Alij dicunt, ꝙ non tenet matrimonium, & debent separari. ℑ.eo. ex parte & c. consuluit, & hoc verius vt. quia quantum ad continentiam seruãdam, satis sollemnizauit ipsum votum per suã ꝓfessionẽ. Vel ſ uis dicere quòd matrimonium teneat, ipse tñ debitum ab vxore exigere non debet: quanquam reddere debet exactus: quia faceret ℑ conscientiam. ar. ℑ. de restit. spol. litteras. & ℑ. de sen. excõ. inquisitioni. Itẽ quæritur vtrum mulier possit intrare monasterium in casu isto inuito. Hic põt distingui, an sit reconciliatus ei, & eductus de monasterio, & tunc non põt eo inuito intrare. ar. 33.q.5. quod Deo pari. si verò non est reconciliatus ei, potest transire ad religionem eo inuito. 27.q.2. Agathosa. & 33.q.5. qui vxorem. Sed vr ꝙ non obstante eo ꝙ est reconciliatus; ꝙ ipsa possit intrare religionem eo inuito: quia ipse iam non potest ab ea exigere debitum: & sicut ille ea inuita renunciauit exactioni debiti coniugalis, ita & ipsa eo inuito põt renunciare seruituti, quam habet in ipsum. Hoc uerum est quantum ad huiusmodi seruitutem: quia & ipse debet ad monasterium redire vbi fecit professionem. ℑ.e. placet. quo ad alia tamen quæ vir debet vxori, & econtra, ſ uo, non vr ꝙ viro inuito possit transire, postquam illa eduxit eum de monasterio, & ei est reconciliatus: qa non *solum* tenentur coniungati ad debitũ carnale reddendum, *sed* ad mutuum auxilium & obsequium: quia *in* quibusdam matrimonium est legis obsequium, 27.q.1. nuptiarum. Ber.

an ipse cogatur reuerti ad monasterium, an aliam possit ducere in vxorem? Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd votum a non tenuit: vnde ratione voti ad monasterium non tenetur b redire: vlterius verò non potuerit vxorem accipere: promisit enim se non exigere c debitum, quod in eius potestate erat: & iõ quo ad hoc votum tenuit: non reddere autem, non erat in eius, sed mulieris potestate. vnde Apostolus: Vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.

¶Idem. Exoneñ. episcopo.

Vxoratus religionem intrare non potest, nisi etiam vxor ingrediatur: vel nisi sua spõte non sit, & continentiam promittat hoc dicit. Et est vnum caput de principalioribus istis.

CAP. IIII.

CVm † sis præditus scientia literarum, ignorare non debes, sanctorum Patrum constitutioni d esse contrarium, vt vir vxore sua, aut vxor viro eius † non assumente religionis habitum, debeat ad religionem transire: & infra: ¶ Inde est quòd auctoritate Apostolica, phibemus, ne in episcopatu tuo, virũ vel vxorem (nisi vterque ad religionem migrauerit) transire permittas. Verum ſ ita vxor senex est & sterilis, e quòd sine suspicione f possit esse in seculo, dissimulare g poteris, vt ea in seculo remanẽte, & castitatem promittente, ad religionem transeat vir eiusdem.

¶Idem Strigon. & Coloñ. † Archiepiscopis.

¶Coniugatus nõ est ordinandus ad sacros ordines, nisi vxor continentiã promittat.

CAP. V.

COniugatus: † & infra. Nullus cõiugatorum est ad sacros h ordines promouendus: Nisi

CVm ſis.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Inde est. vbi ex genere præmisso infert speciem. Abb. Sicu.

CASVS. Præcipit Papa epõ Exoneñ. ne in epatu suo, permittat uirum vel vxorẽ ad religionem transire, nisi vterque ad religionẽ migrauerit: tñ si vxor est senex, q̃ sine suspicione possit in seculo remanere dissimulare poterit, vt in seculo remaneat castitate ꝓmissa, & vir poterit ad religionem transire. Notã, quod alter coniugum non debet ad religionem transire sine reliquo. Item ſ mulier sit senex, & castitatem promiserit, potest vir ad religionem transire. Item nota hic argumentũ pro senibus, quod sint continentes.

d Constitutioni.] 27.q.2. sunt qui dicunt. & c. Agathosa. qa Agatho. & c. scripsit nobis. in istis cõstitutionibus dicitur: quod vir & vxor post quã copulatione coniugij vna caro effecti sunt, non potest alter ad religionem transire altero in seculo remanente.

e Sterilis.] ratione ætatis, & non naturæ: quoniam multę sunt steriles & iuuenes, quæ continere non possunt, 2 nec volunt.

f Sine suspicione.] sic ℑ.eo. vxoratus. & cap. ad Apostolicam.

g Dissimulare.] dissimulatione approbationis: quia talis transitus bene approbatur, ſ consentit mulier. ℑ. eo. vxoratus. & c. ad Apostolicam.

CONiugatus.] Diuiditur: quia ꝓmo ponitur dictum. Secundo exceptio: ibi, Nisi. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ nullus coniugatus ad sacros ordines recipiatur, nisi prius continentiam vouerit, & ab vxore fuerit absolutus. Nota, ꝙ non sufficit viro licentia mulieris, vt ad ordines ꝓmoueatur, immo exigit quòd continentiam vouerat.

[Gloss. seq. recitet. per quæ. argu. pro, & soluit contrarium. Ioan.

h Ad sacros.] ex eo qd̃ prohibet, & coniugatus nõ promoueat ad sacro sordines, dat ītelligi, ꝙ possit ad minores. qa quod de vno negat, de alio cõsequẽs intellectus patet 25.dist. qualis. sed non est verum. qa cõiugati pro mouerí non debent. ℑ. de cleri. coniu. diuersis fallacijs. immo si clerici sunt in minoribus ordinibus, beneficijs debent priuari. eo. tit. ca. 1.

† Strigonien. & † Colnien. Colocen.

f Ca. 5. eo. ti. in 1. compil. & post conci. par. 5. c. 6. Et de vero ītellectu vide Durãdũ li. 4. sen. dist. 27. q. 2. & ibidẽ Palud. q. 3. & latius ibi Sotũ q. 1. art. 4. ver. ꝓterea ℑ eãdẽ primã ℑ.lusionẽ.

g Sano mõ hoc dictum accipias, iõ .n. ꝓtinere non pñt qa reuera ad cõtinẽtiã se á disponunt, neq; ea faciunt, q̃ ꝓ cõtinẽtiæ dono à Deo impetrando fieri oꝑtet.

1 De hoc articulo vide B. Augustinũ li. 24. ℑ Faustum Manichęũ c. 8. & 9. magistrũ li. 9. sen. dist. 30 ℑ. ꝓmissis aliq̃d addendũ. & ibi Sotũ. q. 2. art. 1. & 2. vbi late ℑ mFrmonio B. Virginis.

† Cap. 4. eodti. in 1. com. Et post cõci. Laterañ. par. ℑ. c. 2. ℑ.

1. Cor. 7.

Et de articulo huius c. vide de Turrecremata in ca. sunt q̃ dñt. 27. q. 2. ī fin.

[Glo. seq. quærit, ponit opi. Ala. ponit contrariam, & tenetur ad primam.]

a Ab vxore cõtinentiam profitente.] sed nunquid sufficit hoc? Vt ꝙ sic. 32. dist. teriatim. & 77. dist. ẽps bene dictionẽ. q̃ potius ꝛ dicit. sed ibi exponit religionem, i. castitatẽ. sic ī de cleri. cõiuga. sanè. quod cõcedebat Ala. si vir remaneat in seculo. Alij dicũt ꝙ ordinati nõ dẽt, nisi ad religionẽ conuertat vterque. Qd dr hic, intelligo in eo casu, ī quo esset senex & sterilis. ita ꝙ nulla est suspicio de vxoris incõtinentia: & sic intelligitur illa decr. sane. de cleri. cõiug. nã qui ꝓmouetur ad sacros ordines, eo ipso intelligitur cõtinentiam ꝓfiteri. & si inuenis esset vxor, ꝓsumptio esset ꝛ vtrunq; arg. 5. ca. ꝓxi. in fi. vnde nõ debet promoueri talis nisi ambo transierint ad religionẽ. secus si fuit senex, & sine suspicione. Vel dicas vt dixit Ala. quòd aliud est in eo, qui ꝓmouẽt ad sacros ordines remanendo in seculo: quia ibi sufficit ꝙ communi consensu continentiam promittãt, vt dicunt iura primo inducta: quia etiam cõi consensu, sine susceptione ordinum pñt cõtinentiã profiteri remanendo in seculo. 33. q. 5. quod Deo pari. & aliud est in his q̃ conuertuntur: quia locum ibi hẽt quod dr ī. c. proxi. & ꝛ. eo. ad Apostolicam.

¶ Cap. 6. eo. tit. i. 1. cõpi. & post cõcil. Lateran. par. 5. cap. 7. Et de materia & intellectu vide ciatos paulo añ, in c. cõiugatus. adde Dñicum in c. si se cuidã. assist.

¶ In aliquot impressis exẽplarib. ita: & religiosã uestẽ vel vitã assumat.

¶ Cap. 7. eo. tit. in 1. cõpi. & post cõcil. par. 5. ca. 8. Vide Turrecrematã in c. sũt qui dicũt. 27. q. 1. & oino Dñi cũ Sot. li. 4. sen. dist. 27. q. 1. art. 4. ubi egregiè defendit decisionẽ huius decretalis.

ab vxore cõtinentiã [a] profitente, fuerit absolutus.

¶ Idem eisdem.

¶ *Vxoratus in episcopũ promoueri non potest, nisi vxor religionem profiteatur.*

CAP. VI.

SAne † si coniugati consenserint ordinari, vxoris voluntas prius requirenda est: & infra. ¶ Fraternitati ⸢ vestrę ⸣ auctoritate Apostolica prohibemus, ne vxoratum [b] præsumatis in episcopum ordinare: nisi ⸢ vxor prius professa continentiam, ⸣ sacrum sibi velamen [c] imponat, & ⸢ religiosam ⸣ vestem † assumat

¶ Idem Brixien. episcopo.

¶ *Sponsa de præsenti non cognita, quę dicit se velle religionem ingredi, compellitur infra certum tempus profiteri, vel adhærere marito.*

CAP. VII.

EX † publico instrumento nobis innotuit, quòd cum Veronen. episcopus causam matrimonij, quæ inter A. virum & ⸢ M. ⸣ mulierem vertebatur, suscepisset terminandam, iudiciali sententia matrimonium approbauit, & eidem mulieri præcepit, vt ad virum rediens, exhiberet eidem coniugalem affectum: quod cum renueret, † fuit ⸢ vinculo excommunicationis adstricta. ¶ Ceterum quia licet à præfato viro desponsata fuerit: adhuc tamen (sicut asserit) ab ipso est incognita: Mandamus, quatenus si prædictus vir ipsam carnaliter non cognouerit, † & eadem ad religionem [d] transire ⸢ voluerit, ⸣ recepta ab ea sufficienti [e] cautione, quod vel ad religionem transire ⸢ ꝛ, ⸣ vel ad virum suum redire infra ⸢ ꝛ ⸣ duorum [f] mensium spacium debeat, ipsam à sententia, qua tenetur, absoluas: ita quòd si ad religionem trãsierit, vterque

ADDITIO. Quidam dicunt ꝙ nõn sufficit, & ẽs speciale in ẽpo. credo ꝙ sufficeret. & hoc intelligit de iuuene, arg. ex fine huius capituli.

EX publico.] Prima pars narrat factum. Secundo ibi, Ceterum. mulieri petenti dat iudicem. Tertio soluit obstaculũ. bñ sane. Abb.

CASVS. Inter A. virum, & M. mulierẽ qõ matrimonij vertebatur, quæ fuit commissa ẽpo Veronen. qui pro matrimonio sententiam promulgauit, præcipiens mulieri, vt ad virũ rediret, & ei coniugalem exhiberet affectum: quod cum facere nollet, fuit excõicata. sed illa se virginem asserens, dicebat se velle religionẽ intrare: significatum fuit hoc dño Papæ, vnde mandat ẽpo Brixien. quatenus ill. ꝓdictus vir eam carnaliter nõ cognouerit, & illa ad religionẽ transire voluerit, absoluat à sñia excõicationis, recepeta prius sufficiẽti cautione ab ipsa, ꝙ debeat ad religionẽ trãsire, vel ad virũ suum redire infra duos mẽses: & si ad religionẽ transierit, vterque restituat alteri qđ ab eo recepit. In fine ñdet casum qõniquæ possit fieri de auctoritate Euangelij, qua dicitur: nõ liceat alicui dimittere vxorẽ suam excepta causa fornicationis: quia illud intelligendum est de his, quorum matrimonium est carnali copula consummatum. Nota quòd ante carnalem copulam potest alter coniugum religionem intrare, altero in seculo remanente. Item cum dissoluitur matrimonium iusta de causa, vterque debet alteri restituere quicquid ab eo habuit. Item priuatur quis iure suo sine culpa sua. Item per carnalem copulam matrimonium consummatur.

† frenuerit ms. antiquus.

† cognouit

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

b Vxoratum.] si de fraude non sit suspectus ratione vxoris & filiorum, à prælatura, & ab administratione non repellitur: in quo casu intelligitur hoc 31. di. omnino: secus si suspectus: quia sæpe per tales substantia ecclesiastica deperire solet. 28. dist. de Syracusanæ. & ī. de cleri. coniu. diuersis fallacijs. 61. dist. Cathinensis.

[Glo. seq quærit, & soluit.]

c Sacrum sibi vellamen.] sed quid si esset verula, nunquid sufficit si ꝙ continentiam profiteatur. ꝛ. e. vxoratus. & ꝛ. eo ad Apostolicam? Respondeo non sufficit, nisi conuertatur, & est speciale in vxore episcopi: aliàs contradiceret cap. præced.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

d Religionem.] quid si vellet remanere in domo propria, & seruare religionem? Non est audienda. ꝛ. eo. ex parte 2. in fi. quia ad bonum & malum ie posset hẽre. & ideo quod certius est, tenendum est. vt ꝛ. de sponsa. iuuenis. & de pœnit. dist. 7. §. 1. Ber.

e Sufficienti.] noie sufficientis cautionis intelliguñt pignora, vel fideiussores. ff. mã. si mandato. §. vlti satis putarem in casu isto dari cautionem ad arbitrium iudicis. 24. dist. quanquam.

f Infra duorum.] nunquid istud tempus est ordinarium & regulare, vt semper tantum tempus indulgeatur, & non minus, licet dicatur de duob. mẽsibus? Credo quòd istud committetur arbitrio iudicis, vtrum plus vel minus tempus indulgeat ad profitendum dicenti se velle etiam intrare religionem. & currit a tempore illo quo iudex statuit terminum. Sed pone quod elapsum est tempus statutum, numquid adhuc potest intrare

intrare religionem? Dico ꝙ sic, semper ante carnalem copulam iudex tñ debet præfigere terminum peréptorium infra quem proficeatur, vel conuertatur ad virũ: alioquin illam excommunicet, nec dabit ei ips probationis epiſcopus niſi marit⁹ cõſentiat. De hoc uide tit. ꝓx. ſtatuimus.

a Reſtituat.] quod obtinet vbicunq; matrimonium diſſoluitur ex iuſta cauſa. ĩ. de do. poſt diuor. reſti. c. 1. & ĩ. de ꝓiug. ſer. propoſuit. C. de ſpõ. l. vlt. C. de epiſc. & cleri. Deo nobis.

b Conſummatũ.] ſed q̃ vt æquia matrimonĩũ mãdato Dei perficitur. 16. diſ. de inde opponitur. Sol. Eſt conſummatio q̃ fit quo ad matrimonij eſſentiam. q̃ fuit facta in Paradiſo ab ipſo Dño per coniũctionem animorum quæ deſignat conformitatem fidelis animæ ad Chriſtum, vt ibi. Et eſt quædã conſũmatio, quo ad ſacramentũ Chriſti ad eccleſiam, per incarnationem verbi Dei in vtero virginali: ꝙ deſignat ꝙ illud matrimonium ꝙ eſt carnali copula cõſũmatũ, vt hic & ĩ. de big. debitũ 27. q. 2. in oi, vel ſaltẽ quo ad hoc ꝙ impedire poſſit propoſitum religionis. L. Notauit hic Alanus ꝙ matrimonĩũ non conſummatum ſortitur naturam ex conſtitutione eccleſiæ, ideò circa illud latiſſimè patet Papæ poteſtas Vincentius dixit, quod Papa per diſpenſationem poſſet diſſoluere tale matrimonium: poſſet etiam ſtatuere, ꝙ per ſecundũ matrimonium rumperetur primum ſecus de conſummmato quod ab ipſo Dño naturam ſuã ſortitur, & ideò ſola interpretatio circa illud pertinet ad Papam non diſpenſatio, vel contraria conſtitutio. Contra tamen arg. ĩ. de ſpon. duorum c. vlt. Ber.

VXoratus.] Diuiditur principaliter in duas partes. Primò prohibet per hoſpitalarios ſancti Ioannis uxoratũ recipi ſine vxoris licentia. Secundo prohibet per ipſos recipi mulieres, Secunda ibi, Nullus. Prima pars ſubdiuiditur, ſecundum quod diſtinguit qualitatem vxoris licentiam dantis. Abbas.

CASVS. Primò dicitur, ꝙ cum vxoratus nõ recipiatur ad religionẽ, niſi uxor primo promiſerit continentiã, ſi eſt talis, ꝙ ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo remanere in domo propria cum familia ſua ſtare poterit. Secũdo dr, ꝙ ſi eſt iuuenis, compellatur recedere à conuerſatione ſecularium hominũ, & intrare religionem. Tertiò dr, ꝙ nullus clericus uel monachus tondeat mulierem, vel ſecum teneat. Not. quod vxoratus ñ poteſt trãſire ad religionẽ niſi vxor prius vouerit caſtitatem. Item uotum publicè factum, vt eſſe ſollemne. Item ſi mulier non caret ſuſpicione. non ſufficit viro eius licentia conuertendi, niſi ipſa intret religionem.

restituat a alteri, quod ab eo noſcitur recepiſſe: & infra. ¶ Sane quod Dominus in Euangelio dicit, non licere viro † niſi ob cauſam fornicationis vxorem ſuam dimittere, intelligẽdũ eſt ſecũdũ interpretationem ſacri eloquij, de his quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum, b ſine qua conſummari non poteſt.

¶ Idem Priori & fratribus ſancti Ioannis.

¶ *Summa vt ſupra eod. cap. cum ſis.*

CAP. VIII

VXoratus † ſine licentia vxoris inter vos nullatenus recipiatur: c quę integræ opinionis ita exiſtat, † quod nulla mali ſuſpicio habeatur, eam ad ſecunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat viuere: quę ſi talis extiterit, marito eius in conſortio veſtro recepto, ipſa publicè in conſpectu eccleſiæ cõtinentiam profeſſa, in domo propria cũ filiis ſuis & familia poterit permanere.

¶ Si autem talis fuerit quæ ſuſpicione non careat: voto continentię celebrato, a ſecularium hominum ſe conuerſatione remoueat, & ĩ loco religioſo, vbi Deo ſeruiat, perpetuò commoretur. ¶ Nullus veſtrum mulierem aliquam tonſurare, f vel ad habitandum g ſecum præſumat aſſumere.

¶ Vrbanus † rius Priori ſanctæ Crucis.

¶ *Coniugatus faciens profeſſionem vxore conſentiente, licet nunquam intraueris monaſterium: ſi mortua cõiuge cum alia contrahas, non valet matrimonium, & monaſterium intrare compellitur.*

CAP. IX.

EX † parte Abbatis ſancti Petri ad audientiam noſtram peruenit, quod cũ D. in infirmitate poſitus, uxore ſua conſentiente votum caſtitatis emittens, ſuſcepit habitum monachalem. & poſtmodum liberatus, uxorem ſuam retinuit. & ea defuncta aliam ſuper induxit: quæritur utrum cum ea ualeat remanere? Reſpondet

Item moniales non debent habitare cum monachis.

[Glo. ſic q. quærit, & ſoluit.]

c Nullatenus recipiatur.] ſed pone, quod de licentia vxoris recipiatur, & profeſſionẽ faciat ſolemniter, & habitum recipiat, ſed vxor non promittit cõtinentiã, nec promiſit trãſire ad religionem, ſiue ſit ſenex ſiue iuuenis. nunquid tenet monachatus, cũ non ſit ſeruata forma huius cap. ĩ. e. cum ſis. & ĩ. eo. ad Apoſtolicã? Ego credo, quod monachus ſit, & vota ſollẽnizauit omnino quo ad ſe, ita ꝙ non poſſit exire monaſterium, nec uxor poteſt eum repetere iure ſeruitutis: quia renũciauit illi ſeruituti dando ei licẽtiã epiſcopus tamen per officium ſuum 2 poteſt virum de monaſterio reuocare, & reddere uxori, ne illa incidat i fornicationem, cum hoc ad ipſum pertineat, ſi ſuſpecta eſt, ꝙ ĩ. diſtinc. diaconi. & ita intelligunt iura de hac materia loquentia. ſed ea mortua compellitur redire ad monaſterium. & ſic intelligitur. ĩ. eo. cap. 1. & ĩ. eod. ex parte. conſuluit. & ſup. quod met. cau. c. 1. & licet dicatur hic, & ſupra eo. cum ſis. & ĩ. eo. ad Apoſtolicã. quod alter coniugum non recipiatur, niſi alter tranſeat ad religionem, uel promittat continentiam, uerum eſt hoc quod non debet recipi, nec ille etiam debet tranſire: tamen ſi recipiatur prædicto modo, tenet monachatus, ut dictum eſt: quia multa fieri non debent, facta tamen manent. De hoc not. infra eo. c. proxim. nec dicitur in aliqua iſtarum decret. quod monachatus non teneat, ſed quod ita fieri debeat. B.

d Minus continenter.] ſic ĩ. eo. cum ſis. & ĩ. eod. ad Apoſtolicam.

e Cum filijs ſuis & familia.] ſic 20. q. 1. uidua. 27. q. 1. mulieres. arg. contra ea. cauſa. q. 2. ſcripſit.

f Tonſurare.] 30. diſt. ſi qua mulier.

g Ad habitandum.] quia huiuſmodi duplicitas reprobatur. 16. q. 2. diffinimus. & 32. diſti. interdixit. 7. q. 2. cognouimus. Ber.

EX parte.] Profeſſus religionem de conſenſu uxoris in ſeculo remanentis, licet uxori fuerit reſtitutus, ea mortua ad monaſterium redire compellitur. ita communiter ſummatur. textus tamen iſte nihil dicit de reſtitutione. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem ibi, Quia verò. Abb.

CASVS. Quidam D. nomine in infirmitate poſitus, uxore ſua conſentiente votum caſtitatis emittens, ſuſcepit habitum monachalem. & poſtmodum liberatus, uxorem ſuam retinuit. & ea defuncta aliam ſuper induxit: quæritur utrum cum ea ualeat remanere? Reſpondet

Matth. 5. & 19.

† Vide concilium Triſſeſſio. 24. tit. de ſacramento matrimonij, can. 6. & ſeq.

† cõfirmari

† Cap. 8. eo. eit. in 1. cõp. Et poſt concilium par. 3. cap. 9. Vide quoscitaui ĩ. e. c. cõiugatus.

† exiſtat ita

a De materia hui⁹ gloſſæ, quæ ualde eſt cõtrouerſa inter canoniſtas & Theologos uide Turrecrematã, in c. ſunt q̃ dicũt. 27. q. 2. verſi. ad tertium ſic proceditur. & latius per Sotum li. 4. diſt. 27. q. 1. art. 4. verſic. Alia verò argumenta.

a Idem notatur ĩ. cap. proxi. ad fi. vlt. gl. & idẽ Innocentius ĩ c. quidam. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

ſponder Papæ, licet ille D. ad religionem de iure nequiuerit proficiſci vxore in ſeculo remanente, ea tñ ſublata de medio, votum ſuum violare non potuit: vñ mandat, quatenus ſi verũ eſt quod aſſeritur, prædictus D. compellatur per excommunicationem, vt mulierẽ ſuam dimittat, & ad ſuum monaſterium reuertatur; de cetero ℓ habitu regulari moraturus. Nota, ꝙ vir nec intrare religionẽ, nec votũ voucre poteſt ſine ꝯſenſu vxoris. Item non ſufficit viro intranti religionem, licentia vxoris in ſeculo remanentis. Item vouentes ϑ pellendi ſunt per ſententiam excommunicationis votum ſuum ſeruare.

[Gl. ſeq. quærit & ponit opinionẽ Lau. & remittit.]

a Conſentiente vxore.] ſed eſto, ꝙ ſit inuenis, nunquid vouet dando licentiã? nam non poteſt i ſeculo remanere. ℨ. eo. cum ſis. Lau. dicit, ꝙ ſi ſcit ius, vel ei dicatur, ſtelligitur vouere, aliàs nõ 1 & dic conſentiente & promittente intrare religionem, 27. q. 2. Agathoſa arg. Vel dic vt in notula ſeq. dicit.

1 Ad hoc ℨ. eod. ueniens. Io. And.

† Celeſtinus iij.

[Gl. ſeq. arg. alleduo iura, in cõtrariũ alle. alia duo. ponit tres opin. & tertiam impugnat. ponens dictũ Hu. & ſoluens decre. 1. ℨ. eo.]

b De iure ad religionem.] colligitur 2 hic ar. ꝙ vxoris licẽtia nõ ſufficit, ad hoc vt ad monaſterium poſſit tranſire vir eius ſim. ℨ. eo. tit. c. 1. & 33. q. 5. notificaſti. Sed cõtra videtur. 27. q. 2. Agathoſa. & 33. q. 5. qui vxorem. Quidam dicunt, ꝙ licentia vxoris non ſufficit niſi & ipſa conuertatur. & c. qui vxorem. loquitur de conſilio. & c. Agathoſa, exponitur ita ꝙ huic dicto concordat. Alij dicunt ꝙ ſufficit licentia vxoris, & dãdo ei licentiam intelligitur ſollemnizare votum. arg. 32. diſ. ſeriatim. al. diſtin. diaconi & cap. ſi qua vidua. & hoc cap. & ſimilia loquuntur de licentia extorta. Tan. & quidam alij dicunt, ꝙ hoc intelligi debet ſm diſtinctionem illius cap. ℨ. eo. cum ſis. & ℨ. eo. ad Apoſtolicam. Sed hæc diſtinctio non videtur hic habere locum: quia ſi fuit inuenis, non ſufficiebat dare licentiã, niſi ipſa conuerteretur, vt ibi dicitur: vnde non tenuit votum. nec debet compelli redire ad monaſterium, vt ℨ. eo. quidam, ſierat ſenex, bene potuit tranſire de licentia vxoris, vt ea iura dicunt: & hic dicit, ꝙ de iure tranſire non debuit. Hugo dicebat, quod illa decre. quidã intrauit. non tenebat. quia bene debebat ille compelli ad monaſterium redire: quia votũ tenuit. & hoc idem poteſt dici ſecundum eum de illa. ℨ. e. placet. prope fi. vbi non cogitur redire ad monaſterium, & ſic ſtabitur huic: & ℨ. eo. c. prox hoc ſatis videtur. Sed dicatur quod in decre. illa, quidam intrauit. tenet, & ille non compellitur redire ad monaſterium: quia votum non fuit ſollemne: quia inuita vxore hoc fecit, nec fecit ibi profeſſionem: hic verò conſentiente vxore profeſſionem

2 De materia huius ꝓbleſſe uide pleniſſimè ϑ Henricum Boich. ℨ. eo. ca. vxoratus.

poſitus, conſentiente a vxore votum vouens caſtitatis, monachalem habitum ſuſcepiſſet, poſtmodum liberatus, vxorem retinuit, & aliam, ea defuncta, ſibi temerè copulauit. ¶ Quia verò licet prædictus D. vxore ſua remanente in ſeculo, de iure ad religionem b ne quiuerit proficiſci, ea tamen ſublata de medio, votum ſine ſalutis ſuę periculo, non potuit violare: Mandamus, quatenus ſi verum eſt quod aſſeritur, prædictum D. per excommunicationẽ compellas, vt muliere dimiſſa ad ſuum monaſterium reuertatur: ſub regulari habitu de cętero Domino ſeruiturus.

¶ Clemens † tertius.

¶ *Profeſſus religionem vxore ſciẽte, & diſſimulante, ea mortua ad ſeculum redire non poteſt. ℨ. d. ſecundum intellectum veriorem, & ſingularem in materia.*

CAP. X.

COnſuluit † nos G. ſacerdos, vtrũ vir ad religionem tranſiẽs, c & in ea per annum & amplius moram faciens, vxore ſua, poſtquã ad domum tranſierat d regularem, de præſenti vita ſublata, ſecularem habitum reſumere valeat, & aliam ducere in vxorem, vel ſi ductam ei liceat retinere.

¶ Cõſultationi huiuſmodi taliter reſpondemus, quod prædictus vir nec habitum poteſt abijcere, quem aſſumpſit, nec aliquam ſibi matrimonio † copulare. Quod ſi contraxerit, matrimonium

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõpi.

† Al. ita: in mãrimoniũ copulare: al. ita; in matrimonio copulare.

monaſterium. Bernardus.

ADDITIO. V[ꝓmiſit vitã mutare. 27. q. 2. Agathoſa.

COnſuluit.] Legitur varijs modis, & ſecundum primum intellectum hoc dicit: ſi coniuges profitentur religionem, altero mortuo alter ad ſeculum redire non poteſt. & iſte intellectus eſt ex textu, intelligendo, quod uxor ẽ intrauit religionem. Legitur & ſecundo, quod ſolus maritus intrauit, & hoc intendit: Profeſſus religionem de conſenſu uxoris in ſeculo remanentis, ea mortua ad ſeculum redire non poteſt. ſic communiter ſummãt doctores. ſed iſte textus non patitur alĳquem iſtorum intellectuum. Communis diuiſio. Secunda ibi, Conſultationi. Abbas.

CASVS. Quidam conſentiente vxore ſua tranſiit ad religionem, tandem vxor illa mortua eſt; quæritum fuit, vtrum poſſit habitum ſecularem reaſſumere, & aliam ducere in uxorem, uel ſi ductam ſibi liceat retinere? Rñdet Papa, quod ꝑdictus uir nec habitum quẽ aſſumpſit, abiſcere põt, nec aliquam ſibi in matrimoniam copulare. & ſi cõtraxerit, matrimonium ipſum eſt dirimendum. Nota, quod ſufficit uxoris licentia ad hoc ut uotum uiri teneat, ut hic colligitur.

3 Vt dixi ℨ. ca. proxi. Petrus & Abbas intelligunt hoc c. quã ſciẽte & tacente cõiuge, religionẽ profitet; ꝙ ſi prius moriẽ ꝙ reuocet, ille manet monachus Io. And.

e Tranſiens.] de conſenſu 3 uxoris, quæ ſenex erat, uel promiſit uitam mutare. 27. q. 2. Agathoſa. uel ipſe poſt mortem xoris ratum habuit quod prius fecit. lim. ℨ. quod mer. ꝯu. perlatum. Ber.

d Tranſierat regulare.] ipſe maritus. & ita idem eſt in canonico regulari, quod in monacho, cum parua ſit differentia inter eos. 20. q. 3. præſens clericus. ℨ. de ſtatu monacho. quod Dei timorem.

[Glo.

[Gl.seq.soluit contrarium.]

a Dirimendum.] ergo votum eius fuit sollemne, ex quo separat matrimonium. ℣.qui cleri. vel vouen.rursus.qđ verum puto:qa de licentia vxoris intrauit, & ita tenuit ingressus.alias esset contra ℣.eo.placet.in fi.B.

CHarissim⁹.]Cõmunis diuisio Secũda pars ibi, Fraternitati. Abbas.

CASVS. Vxor regis Suetiæ graui infirmitate depressa cõtinentiam vouit: vir suus ad tempus voto continentiæ consensit;ipsa postmodum liberata,viro suo adhærere matrimonialiter recusabat: vnde rex petijt à Papa sibi super hoc prouideri, & compelli vxorem sibi matrimoniali adhærere affectu.mãdat Papa quibusdã, quatenus si inuenerint vxorem regis ꝓdicti graui infirmitate detentam,continẽtiam vouisse:& virũ suum ad tẽpus præbuisse consensum: maximè si idem vir non uouit perpetuã continentiam, prædictam dominam viro suo faciãt adhærere, & vtrunque ad inuicẽ matrimoniali affectu tractare. No.ꝙ vir & vxor pari consensu possunt continentiam vouere: sed alter sine altero vouere nõ potest. Item votum ad tempus emissum non obligat vouentem.

[Glos.seq. arg. & remittit,iterum arg. & approbat.]

b Præbuisse consensum.] arg.ꝙ sufficit alterius cõsensus ad hoc vt alter possit intrare religionem. De hoc dic, vt dictũ est ℣.cod.c.1.& ex eo quod dicit,ad tempus,videtur si simpliciter licentiam dedisset, quòd sufficeret, & ex eo quod dicit, maximè si vir eius continentiam vouisset: quod verum est: quia vir & vxor communi consensu possunt continentiam vouere perpetuo remanendo in domo sua 33.q.5.quod Deo pari. & ad tempus.33.q.4. Apostolus.

c Maximè.]idest,tantum,secundum quosdam. ı Ber.

PLacet.]Communis diuisio. Secunda pars ibi, Super quo. Abbas.

CASVS. Quædam mulier credens maritum suum esse mortuum, habitum religionis assumpsit: tandem eo reuerso.de monasterio educta fuit: viro suo postmodũ defuncto, quærit vtrũ compellenda sit ad monasterium redire? Rñdet Papa,ꝙ votũ suũ nõ tenuit omnino,tñ in tẽo tenuit,quatenus se potuit obligare:intrando enim monasterium promisit se non exacturam virterius debitum carnis, qđ erat in eius ptãte.redire verò ad ſculum,non erat in ptãte ipsius, sed mariti, & ideò quo ad te votũ tenuit, & post obitũ viri tenere non desijt,cum ad eum casum deuenerit,in quo efficax potuit habere principiũ: tñ saluti suę melius prouideret, si ad monasteriũ rediret: si verò ad hoc induci non poterit, non est compellenda.No.ꝙ votum pro parte tenet,& pro parte non tenet. Itẽ iuri suo licitum est cuilibet renunciare,sed iuri alterius nemo renũciare potest. Item si res venit ad eum statũ à quo incipere potuit, tenet etiam si ab initio non tenuit.

d Vsquequaque non tenuerit.]quia remã fit obligata viro ad debitũ reddendum. 33.q.5.si dicat.

e In potestate ipsius.]sic ℣.e.quidam intrauit.Ber.

[Gl.seq.quærit,& soluit.]

f In eius potestate nõ erat.]& sic auctoritate ꝓpria exire & poterat. Quid si exiuisset de facto, nunquid esset compellẽda redire? Vt ꝙ nõ, ꝙ id qđ dicit in fine. ADDITIO. Et 27.q.2.si vir.Sed ℣ ℣.e. quidam.in fine.

[Gl.seq.arg.ponit duas leges, & vnum canonem,& soluit.]

g Quantum ad ipsam tenuit.] arg.ꝙ sententia pro parte tenet, & ꝓ parte nõ tenet. ff. de te. iud. de vnoquoque.ff.de mino. etiam.§.1.arg.℣. C.de repu.l.vnica.ff. fami. erciscun.l. in hoc iudicio.de consc.distin.2.comperimus.Dic quod si sententia continet plures articulos,siue plura capitula, 2 id est,diuersa,potest pro parte valere, & pro parte non valere, & sic põt pro parte confirmari, & pro parte infirmari. exempla patent ℣.de testa.Raynutius.& cap. Raynaldus.& l. prædicta,etiam,aliàs aut tota confirmatur, aut tota cassatur.de consec.dist.2.comperimus.

h A quo poterat.]sic econtra soluitur iudicium, quod firmum erat si ad eum statum deuenit à quo incipere non potuit. ff. de iudi. si à me. & l. si alter 3 secus in matrimonio. 32.q.7.illi qui sani.& c.neque furiosus.℣. de eo qui cog.consan.vxo.suæ discretionem.

[Glos.seq.quærit,& remittit.]

i Non cogendam.] ed nunquid tenet matrimonium si mulier ista cõtraheret? Dic vt dictum est ℣.eo.quidam intrauit.hic non fuit votum sollemne: quia nec habuit licentiam viri: vnde non compellitur redire ad monasterium.sic ℣.eo.quidam,

ADDI.

ipsum decernimus dirimendum. a

¶ Celestinus tertius.

¶ *Coniunx,qua cõtinentiam vouit, tenetur reddere debitum coniugi, licet ad tempus voto consenserit.*

CAP. XI.

CHarissim⁹:† & infra. ¶ Fraternitati vestræ mandamus, quatenus si inueneritis vxorẽ regis Sueuię graui infirmitate depressam, continẽtiam vouisse,& virum eius ad tẽpus præbuisse consensum,[b] maximè[c] si nõ idẽ vir continentiam vouit perpetuam, eãdem viro cõhabitare faciatis, & vtrunque inuicem mariti tali affectione tractare.

¶ Idem.

¶ *Si alter coniugum altero ignorante religionem profitetur, & propter hoc de monasterio educitur, illo mortuo ad monasterium redire non cogitur.*

CAP. XII.

PLacet† nobis:& ifra. ¶ Solicitudo tua consuluit, vtrum mulier, quæ credens mortuum maritum, habitum religionis assumpsit, & eo reuerso de monasterio educta fuit, post obitum viri sit ad regularem obseruantiã compellenda. ¶ Super quo respondemus, quòd licet votum eius vsquequaque non tenuerit, [d] catenus tamẽ fuit obligatoriũ, quatenus se poterat obligare: promisit enim intrãdo monasteriũ, se non exacturam carnis debitũ, † quod erat in potestate ipsius;[e] redire verò ad secu lum, in eius potestate [f] non erat,sed in potestate mariti:& ideo quantum ad ipsam tenuit[g] votum: quod post viri obitum tenere non desijt: cum ad eum casum, à quo poterat[h] efficax habere principium, peruenisse noscatur. Cõsultius itaque dicimus,& ei congruentius ad salutẽ, vt ad monasterium redeat,vbi bona ducta intẽtione professionem fecit, & habitum religionis accepit. Si verò ad hoc inducinõ poterit, ipsam inuitam credimus non cogendã.[i]

¶ Innocentius tertius Pisano Archiepiscopo.

¶ *Summa vt supra eodem, capitulo,cum sis.*

† Cap.3.eo. tit.in 1.cõp. Vbi integrã hẽs facti hic truncati narrationẽ.quæ & Contius affert.

† Cap.4.eo. tit.in 2.cõp. Vide Turrecremată ĩ c. feriatim.32. d.& latè hic Henrichum Boich. vide magistrum sen. li.4.dis. 38.§.hic quę ritur.

ı Scilicet Gof.Phil.& Innocentiũ. quod placet Hostiensi ꝓ id qđ dixit glossa prox. Ioan.And.

† Vide Sotũ li. 4.sen.dis. 32.q.1.ar.1. & 2.& 3.

2 Vel vnũ sine alio separabile de hoc q̃re de reg.iuea quę lib.6. Io. And.

3 Cõiter incipit Iulianus 2. vide de ele. quærelam sup. 1. gl. Io. And.

ADDITIO. Vel dic verius, quòd non habuit viri consensum in suo ingressu, sed de professione emissa constat per responsionem domini Papæ.

AD Apostolicam sedem.] Istud c. est pars c. ad Apostolicam, 3. tit. proxi. Primò ponitur dictum. Secundo exceptio: ibi, nisi. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, q̃ cũ vir & vxor sint vna caro, non potest vir ad religionẽ intrare, nisi mulier similiter castitatem voueat, & religionẽ ingrediatur: nisi forte sine suspicione incontinentiæ possit in seculo remanere. Nota quod vir & vxor per carnis commistionẽ fiunt vna caro. Item vir non debet cõuerti, nisi vxor cõuertatur. Item nota hic argumentum pro senibus quod sint continentes.

† Cap. 2. tit. de regularibus in 3. comp. Vide Turrecrematã in c. sũt q̃ dãt 27. q. 2. in fi. adde Anchoranũ i c. tua nos de iudic.

a Vt sine suspicione.] sic 3. eo. cum sis, & c. vxoratus. Ber.

ij EX parte.] Cõmunis diuisio. Secunda ibi, Nos autem. quæ tria facit. Primò cõtra solutionem allegat. Secundò soluit: ibi, Nos talem. Tertiò solutionem determinat: ibi, Porrò. Abb. Sic.

CASVS. Quædam mulier coram duobus abbatibus velum viduitatis assũpsit, cũ celebratione Missæ ac litania, sicut moris est: post hæc q̃dã nobilis proponebat se mulierem illã mediantibus internuncijs per verba de præsenti desponsasse: mulier illa q̃ fitebatur se consensisse in illum, sed quia audierat illum lepra percussum, nolebat sibi vlterius adhærere: quærebatur vtrum huiusmodi veli susceptio matrimonium impediat inter eos? Respondet Papa, licet videatur, quod ex quo matrimonium contractum est inter legitimas personas per verba de præsenti, in illo casu possit, id est, in nullo casu possit illis viuentibus dissolui, vt altero viuente alter possit ad secunda vota transire, etiam si vnus fidelium fieret hæreticus: nisi fortè secus fieret ex reuelatione diuina, sicut de quibusdam sanctis legitur esse factum: tamen Papa non vult declinare à vestigijs antecessorum suorum, qui dixerunt, quod antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licitum est alteri coniugum reliquo inconsulto ad religionem transire, & alter poterit se alij copulare: & hoc idem Papa consuluit obseruandum in casu prænisso, quamuis causa sit falsa, per quam mulier predicta ad veli susceptionem fuit inducta: quia & sine tali qualitercunq; causa, mulier propter religionem id facere potuisset: verum tamen licet mulier illa videatur religionis habitum assumpsisse in veli susceptione, tamen si velit in domo propria permanere, quasi seruatura propositũ religionis, compelli debet ad matrimonium consummandum, nisi voto solemni se astrinxerit ad obseruantiam regularem: in quo casu compellenda est religionis propositum adimplere. Nota quod matrimonium potest contrahi per nuncios, & ita possunt pallium cõferre. Item antequã matrimoniũ carnali sit copula cõsummatum, alter coniugum potest altero inuito ad religionem trãsire: alias compelli debẽt intimul permanere. Item falsa causa non impedit susceptionẽ religionis. Item velum viduitatis nõ impedit matrimoniũ contractum, si religionem certam nõ intrat mulier. Item votum solemne impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum.

† Ludun.

b Viduitatis.] id est, velum quod datur viduis. arg. 27. q. 1. viduas quoque nec dicit hic, q̃ votũ emisserint: vnde postea distinguitur circa finẽ: nec dicit velũ professionis: licet enim assumat habitum & velũ religionis, si tamen q̃ vouerit, sed nõ est sufficiens præmuptio, nisi denoucat se alicui religioni, vt dicitur in hoc. Lau.

c Internuncijs.] nota quòd matrimonium potest contrahi per nuncios inter absentes, vt hic videt 32. q. 2. honorantur. ff. de spon. sufficit. & l. vlt. ff. de ritu nuptiarum. mulierẽ. d Arrha.] licet arrha possit apponi in contractu matrimonij, non tamen pœna. C. de spon. l. vlt. ff. de verb. obl. Titia. 3. de spon. Gemma mulier. & hęc arrha postquã mulier intrauit monasterium, potest repetiri a viro & exigi. 3. eo. ex publico. C. de epis. & cle. Deo nobis olim non poterat, vt ibi dicitur.

e Complexus.] Quærebatur vtrum veli susceptio impediret matrimonium inter eos.

f Ratum coniugium.] quia contumelia creatoris non soluit ius matrimonij inter fideles, licet alter labatur in hęresim: quia matrimonium ratum est inter eos. Sed si duorum coniugum infidelium alter conuertatur ad fidem, tunc contumelia creatoris soluit ius matrimonij, secundum quod dicitur. 3. de diuor. quanto.

g Omnem legem.] 19. q. 2. duæ sunt 3. de reg. licet. 3. de diuor gaudemus.

h Sanctis.] 3. eod. verum 27. q. 2. cap. scripsit. §. ecce. ver. item beatus.

CAP. XIII.

AD † Apostolicam sedem: & infra. ¶ Cum autem vir & vxor vna caro, sint per copulam coniugalem effecti: nec vna pars cõuerti possit ad Dominum, & altera in seculo remanere: profecto non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem. Nisi reliquus perpetuam continentiã repromittat: sed & vitam debet mutare: nisi forte sit eius ætatis, vt sine[a] suspicione incõtinentiæ, valeat in seculo remanere.

¶ Idem Lugdunẽ. † Archiepiscopo.

¶ Per religionis professionem, non per propositum castitatis seruanda in seculo, dissolutur sponsalia de præsenti.

CAP. XIIII.

ij EX † parte tua est intimatum, quod cum quędam mulier velum viduitatis[b] coram duobus Abbatibus assumpsisset, benedictione sollemni cum celebratione Missæ ac litania nia† (sicut debuit) accedente, quidã nobilis proponebat, se prius mulierẽ ipsam, mediãtibus internũcijs,[c] †per verba de præsenti, arrha[d] ẽt interposita, desponsasse: & infra. ¶ At illa se in illũ cõsentisse confessa, dixit, q̃ audierat eum esse leprą† percussũ, & ob hoc eius fuerat abominata cõplexus:[e] & infra. ¶ Nos autem inquisitioni tuę taliter respondemus, quod etsi possit non incõsulte videri, qd ex quo matrimoniũ inter legitimas personas, per verba de præsenti contrahitur, illis viuẽtibus in nullo casu possit dissolui, vt viuẽte reliquo alter ad secunda vota transmigret: † etiam si vnus fideliũ inter quos est ratum cõiugiũ,[f] fieret hęreticus, † & nollet permanere cũ altero sine contumelia creatoris: nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina quę superat omnẽ legem: [g] & sicut à quibusdã sãctis[h] legitur esse factũ. ¶ Nos tamen nolentes à

† Liuniã quid tradit Concilium Moguntia cũ sub Carolo Magno anno 813. c. 32. & 33.

† Vide Sotũ li. 4. sen. dis. 27. q. 1. art. 3. vers. sed alia hinc nascit. & Turrecrematam in c. nec illud. 30. q. 5. & in c. honorantur. 32. q. 2.

† De hoc Sotus li. 4. sen. dis. 32. q. 1. art. 1. ex quo intell. gens glossam finalẽ hic veram esse.

† migraret.

† Quia q̃ hæretica nõ dissoluitur matrimoniũ cõcilio Tridẽ. sess. 24. de sacramento matrimonij canone 5.

[Glo.

[Gl. seq. alleg. concor. & demum contraria tria.]

a Falsa sit causa.] falsa. n. demonstratio vel causa legatum nõ perimit. C. de fal. cau. adie. leg. l. 2. ff. de cõd. & demon. falsa demonstratio. nec mendaciũ obligãtis impedit obligationem. arg. ĵ. eo. veniens, ff. de pig. act. l. 1. & l. si rẽ alienã.

¶ Per ꝓdecessores põt intelligi Alex. iij. cui⁹ sunt decretales i c. verũ. & in c. ex publico. ī. eod. is enim Inno. iij. q hic loquit ꝓcessit. 1 ibi cessatio causę nõ liberat à voto, sed ex illa votũ facilius cõmutatur. Io. And.

nec vitiat dispẽsationem, ĵ de consan qa circa, & ita non cõsideratur q̃ fuerit causa impulsiua. ar. ī. de iureiur. quemadmodum. §. vlt. Arg. contra. ĵ. de voto & voto dẽp. magnæ, ī fi. 1 Nã in huiusmodi spiritualibus etiã dolus aduersarij non vitiat ꝯtum. ī de his, quæ vi, metusve cau. fi. c. cũ dilectus. & ĵ. eod. dudũ. & c. accedens. nec consideratẽ causa vel intentio ꝯhentis. C. de cõdi. ob cau. da. si repetendi. & ī. de regu. & transe. ad relig. vidua. 27. dist. qđ interrogasti. Tanc.

b In veli susceptione.] sic ĵ. qui cler. vel vouen. consuluit. 33. q. 5. quod Deo pariter solus habitus non facit monachum, sed professio. ī. tit. proxi. porrectu. nisi feratur per annũ. ī. de reg. ex parte tua, vel nisi sit habitus professionis, qui dat profitẽtibus. ī. tit. prox. statuim⁹. & c. vidua. & 20. ĵ. r. qué progenitores, & est hic ar. q̃ in ceptio veli siue habit⁹ nõ facit monachum.

[Glos. seq. rec. per q̃s an clericatus, vel vita eremitica, & c. in fi. quæritur, & solvit.]

c Propositum castitatis.] bene dicit propositum, quia si verè castitatis votũ denoueret, alicui religioni, s. sancti Augustini, vel Benedicti, in propria domo manẽdo, tene sollemnizaretur votum. 27. q. 1. de viduis. & c. mulieres, 20. q. 1. vidua. ĵ. qui cle. vel vo. innuante. Vel dic, q̃ talis religio non soluit sponsalia de præsenti, sicut nec dissolueretur, si vir fieret clericus. 27. q. 2. si vir. De vita eremitica dicunt quidam, q̃ solvit sponsalia de præsenti. arg. 27. q. 2. c. fi. ipsit §. eccę. Alij dicũt quòd non. vnde si eremita contraheret matrimonium, teneret: quia potest habere proprium. 19. q. 3. c. perlatum. §. ẽcontra. Io. Sed quid si in veritate leprosus fuisset? Si sit ponsa de futuro, soluuntur sponsalia propter lepram: vnde non tenetur contrahere. ĵ. de iur. iur. quemadmodum. si essent sponsalia de præsenti, bene compelleretur consummare matrimonium, nisi vellet intrare religionem, sicut hic innuitur.

¶ Tuden. Tudinen. Tudinen. Audin. Rudonen.

prædecessorum ¶ nostrorũ vestigiis declinare, q̃ respondere consultiẽ- ..
tequam matrimoniũ sit per carnalẽ copulã consummatum, licere alteri coniugũ reliquo inconsulto, ad religionẽ transire, ita q̃ reliquus ex tũc legitimè poterit alteri .. copulari: hoc ipsum tibi consulimus obseruandũ in articulo ꝓnotato: q̃- .. uis falsa sit causa, a per q̃ ad susceptionẽ veli, prędicta mulier est inducta; cũ sine qualibet tali causa idipsũ religionis .. obtentu facere potuisset. ¶ Porrò licet ꝓdicta mulier videat in veli susceptione b religionis habitum assumpsisse, si tamẽ velit in domo propria remanere, quasi propositum castitatis c in seculo .. seruatura, nihilominus consummandũ est matrimonium iam contractũ: nisi se voto d astrinxerit ad obseruantiã regularem: in quo casu .. compelli potest, vt relicto seculo, religionis propositum exequatur.

¶ Idem Rudinen. ¶ episcopo.

¶ *Maritus factus monachus a coniuge adulterata, reuocari non potest.*

CAP. XV.

COnstitutus ¶ in prę sẽtia nostra H. sua nobis cõfessione mõstrauit, q̃ in acolythatus ordine constitutus, quandam puellã R. nomine in facie ecclesiæ duxit vxorẽ, q̃ cum carnaliter cognouisset, orta discordia inter eum et amicos puellæ, ipsa fuit cuidam alii V. nomine copulata: & tu memoratũ H. vsque ad gradum sacerdotii e ordinasti. Cũ autẽ eũ sua cõscientia remorderet, habitũ ordinis Cisterciẽ. assũpsit: & infrà. ¶ Ideoq; mãdamus, quatenus si res ita se habet, prædictam mulierem, vtà dicto V. recedat, cui per adulterium est coniuncta, nec prędictum monachum impetat, ¶ quo minus regulare votum valeat adimplere, per cẽsuram ecclesiasticam cogere f non omittas.

¶ Idem Pictauien. episcopo, & Abbati de Boribarden. ¶ Pictauien. diœcesis.

¶ *Vxor non potest repetere maritum, de cuius licentia religionem intrauit, si post ingressum non continuit, licet ad consentiendum, seu ad dandam licentiam dolo fuerit inducta.*

d Voto.] idest, professione.

Constitutus.] Prima pars narrat factum. Secũda dat iudicem ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidã acolythus H. noie, quandam puellã duxit in facie ecclesiæ in vxorẽ, & eã carnaliter cognouit: tandẽ orta est discordia inter illũ, & amicos puellę quare fuit alij copulata, & dictus acolythus fuit ad sacros ordinatus; & tandem habitũ Cisterciensem assũpsit. Dubitauit ipse H. an licitè posset in suo ꝓposito remanere: accessit ad Papã exponẽs sibi prędicta: vnde mãdat diœcesano epo, quatenus, si res ita se habet, prędictã mulierẽ compellat, vt ab illo recedat, cui per adulteriũ fuit copulata, nec prędictũ monachũ impediat, quo minus votũ suũ valeat adimplere. Nota, q̃ si vxor alicuius publicè adulteratẽ, vir licitè potest post nodũ promouere ad ordines, & intrare religionem: hoc intelligo, si post adulterium commissum eam non cognouit.

e A gradu n sacerdotij.] qđ bene fieri potuit, a cũ illa vxor sua publicè fuit adulterata; vnde amittit ius quod habebat in eum. ĵ. de diuort. significasti. ītẽ si fuisset vidua, vel ab alio cognita, promouere nõ debuit. 34. dist. curandum. ī. minus.

[Glos. seq obij. it, & soluit.]

f Cogere.] sed videtur, quòd talis cessatio et obesse nõ debet, quo minus repetat virum: quia in facie ecclesię nupsit tolerante ecclesia, quãdiu saltem appareat an fuerit matrimonium inter illos. Argumẽ. ĵ. de frig. & malefi. fraternitatis. 3 ĵ. de diuor. gaudemus, in fine. Respondeo, non excusatur propter hoc: immo magis puniri debet: quia taliter nupsit, nulla sententia separationis præmissa, vnde illa debet separari ab eo, cui iuncta fuit per adulterium; quia viuente viro prion, alter⁹ non potuit copulari, licet perdiderit ius, quod habebat in illum: quia manent coniuges etiam separati propter adulterium. 32. q. 7. ca. 1. & 2. & sic obstat ei exceptio fornicationis. 4 ĵ. eo. c. prox. & 27. quæst. 2. Agathosa. alias si fornicata fuisset: posset ipsum repetere, vt in cap. Agathosa. nisi de consensu illius promotus fuisset, vt ibi. 33. quæst. 5. qui vxorem.

Venien.]

¶ Per ꝓdecessores] ... ī. eod. is enim Innocentius iij. q̃ hic loquit ꝓcessit.

¶ Tuden. Tudinen. Tudinen. Audin. Rudonen.] ... Rudonen.

¶ Capuacien. ... ī ꝓ. cõpi. vide Turrecre. in ca. dixit dãs, & in ca. in coniugio. 32. q. 1.

¶ Ide n Pictauien. ... Pictauien. diœcesis.

¶ Idem Rudinen. ... Rudinen.

¶ Maritus factus monachus ... reuocari non potest.

¶ Constitutus ... ¶ quo minus regulare votum valeat adimplere, per cẽsuram ecclesiasticam cogere non omittas.

¶ Vxor non potest repetere ... ¶ Ideoq; mãdamus, quatenus si res ita se habet, prædictam mulierem, vtà dicto V. recedat, cui per adulteriũ est coniuncta, nec prędictum monachum impetat, ¶ quo minus regulare votum valeat adimplere, per cẽsuram ecclesiasticam cogere non omittas.

¶ Ide n Pictauien. ... Pictauien. diœcesis

VEniens.]Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicem: ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Quidam coniugatus nomine Lambertus, proposuit monasteriũ intrare pñtibus plurib⁹ sacerdotibus: institit apud vxorem suam, vt super hoc suum pñstaret assensũ, asserens, ꝙ nisi hoc faceret, tã sibi, q̃ toti mũdo redderet se inutilem: & sic illa tã ipsius, q̃ aliorũ precib. & lacrimis deuicta, caput illius sponte altari supposuit manu sua: & ea pñente ibidẽ extitit tõsuratus, & postmodum finito tẽpore ꝓbationis fecit professionẽ: illa in seculo remanens inhonestos amatores admisit dictus L. timens ne factũ illius sibi posset imputari, accessit ad Papã exponens sibi prędicta: vnde Papa mandat episcopo Pictauiẽ. & cuidã abbati, quatenus si est ita, prędictũ L. permittant libẽ remanere in monasterio quod intrauit, q̃uis multum deliquerit, in eo qd ipse maliciosè asseruit, ꝙ nisi illa consentiret, tã sibi quã toti mundo redderet se inutilem: & qñ rogauit presbyteros, ne mulieri prędictæ exponerent, ꝙ ipsum seculum relinquere oporteret, si licẽtia⁹ daret viro: tñ ex quo caput viri altari ipõsitè suppoluit, & postmodũ nõ continuit, ipsũ vlterius reuocare nõ potuit, cũ exceptione fornicationis possit repelli, maximè cum anteq̃ fuerit fornicata, ipsum nõ repetijt. Nota ꝙ dolus in spiritualibus nõ rescindit contractũ, nisi mulier non continuit, secus si continuisset, vt in c. seq. Item postquam alter coniugum publicè fornicatur, alter potest religionem intrare altero inuito.

a Manu sua.] & ita iuri suo renunciauit. arg. sup. de consue. ex litteris.

b Professionem fecit.] quod facere non debuit ea in seculo remanente. ℨ eo. cum sis, & c. ad Apostolicã, & ℨ. eo. c. 1. cum esset iuuenis, secus si senex, vt ibi dicitur.

c Captiosè asseruit.] hic est arg. q̃ licet dolus intercedat in spiritualibus, tenet ℨctus. ℨ eo. dudũ. & ℨ. de his quæ vi, metusve cau. fi. ũ dilectus, vbi de hoc aliud Illminis inducta fuisset, vt daret viro licentiã: talis licentia nulla est, 33. q. 5. notificasti, & ideò prætiudicatum est huic mulieri: q̃a non continuit, sed inhonestos amatores admisit, vt expressè dr̃ in fine: alias si cõtinuisset, non ꝓiudicasset sibi. s per hoc quod fecit, ꝙ non promiserit trãsire ad religionẽ, nec ẽt cõtinentiã promiserit cũ esset iuuenis, vt ℨ. eo ad Aplicam. & ℨ. eo. c. 1. lo.

[Glo. seq. notat à contrario, triplicitr quęrit, & sol.]

d Sponte suppoſuit.] bene dicit, sponte: quia etiam si vir inuita muliere intrasset religionẽ licet talis ingressus nullus fuerit. ℨ. eod. prox. si tñ postea fornicetur, non põt ipsum repetere. 27. q. 2. Agathosa. ℨ. de diuort. significasti. Sed pone, quòd vir nolit excipere, quia nemo cogitur excipere, sicut nec compellitur agere. C vt ne. inuit. age. vel accus. cog. l. 1. & quilibet iuri suo põt renunciare. ℨ. de reg. ad Apostolicam. & cap. statuimus.

CAP. XVI.

VEniẽs ad pñtiam nostrã L. nobis intimauit, quòd cum olim intrandi monasteriũ ꝓpositum concepisset, pluribus sacerdotibus pñtibus, apud vxorem suã institit, vt super hoc suũ impertiretur assensum: & infra. ¶ Ipsa demum tam ipsius, q̃ multorum astantium precibus, fletibusque deuicta, caput eius altari suppoſuit manu sua: a qui ea præsente tonsuratus ibidem, monasterium adijt; & finito probationis tempore, professionem fecit b solẽniter monachalẽ: illa verò in seculo remanẽs, inhonestos amatores admisit: & infra. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus si est ita, prędictũ L. in monasterio qd intrauit, pseuerare libere pmittatis: licet enim in hoc videatur nõ modicum deliquisse, quòd captiosè asseruit: c quia† nisi sibi eadẽ mulier cõsentiret, tam sibi, quàm toti mundo se inutilem redderet: & cum presbyteros exorauit, ne prędictæ mulieri exponerẽt, ꝙ eãdem relinquere seculum oporteret, si forte licentiam daret viro, ex quo tamẽ eadem caput viri altari sponte suppoſuit, d & postmodũ non continuit, super reuocatione ipsius non est aliquatenus audiẽda: cum ipsius intẽtio exceptione possit commissæ fornicationis elidi; maximè cum antequam fuerit fornicata: ipsum non duxerit repetendum. e

¶ Idem.

¶ *Vxor maritum professum repetere potest, non obstante licentia profitendi, ab ea metu extorta.*

CAP. XVII.

ACcedẽs ad pręsentiam nostrã l. mucere, nec eum compellere, vt eam reciperet propter fornicationem. Sed quid si vir fornicetur in monasterio, cui mulier dedit licentiam: nunquid ipsum repetere potest? Nõ. 33. q. 5. quod Deo pari, quia perdidit omne ius quod habuit in viro: quia propter consequens delictum, non renascitur seruitus amissa, de consec. dist. 4. quæris, licet secus esset si ambo essent in seculo, 3 & propter fornicationem alterius ambo essent diuisi. ℨ. de diuor. ex litteris, & ℨ. de iureiu. tua. & hoc ideò, quia ius quod monasterium habet in ipso, propter suum delictum perdere non potest. Ioan.

[Glos. seq. arg. subueniri etiam ignoranti, &c.]

e Repetendum.] potuit ergo prius eũ repetere. Et ita est arg. ꝙ si quis ignoret ius illud, i. ꝙ si dederit licẽtiã viro, teneatur relinquere seculum, iterũ potest eũ repetere: & sic subuenitur ignoranti hoc ius naturale. Lau.

ACcedens.] Primo pars narratio. Secundo iudicis datio, ibi, Quocirca. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam coniugatus volens assumere habitum monachalem, petijt ab vxore sua, vt super hoc suum præstaret assensum; quæ propter multa verecta, & alia grauamina, quæ inferebat eidem, dicens quòd ipsam dimitteret, annuit voluntati ipsius, & sic vir ille assumpsit habitum Cisterciẽ. & mulier do nu quarundam monialium intrauit, nullo habitu assumpto, vel

voto

¶ Cap. 3. eo. ti. in 3. cõpi. Et de intellectu vide Dom. Sotti. 4 sentendist. 27. q. 1. art. 4. circa finem.

† al. in: qđ si nõ sibi eadem mulier consentiret.

2 Scilicet, anteq̃ emitteret professionem.

† Cap. vni. eod. tit. in ← compil.

3 Dicit G. notabiliter, ℨ. de adul. c. vlt. vt hic refert Io. An. quòd cõpensatio adulterij nõ habet locũ qñ ido adulterans mutauerat statũ. adde hic. Io. An.

1 Adde ad hoc qđ not. Bald. in l. eą q. C. si manita fue. alie.

voto conuersionis emissio: tandem vir ille habitum dimisit, ad seculum redeundo: mulier statim petijt illũ sibi restitui, propter hoc ad Papam acceden tvnde mandat, quatenus si est ita, vir compellatur eã recipere, & ei exhibere coniugalem affectum. Nota quod licentia fraudulenter extorta nõ vale, nec vir possit monasterium intrare.

a Votis.] inuita & coacta, vt patet p præmissa verba: vnde votum viri nõ tenuit: quia alter inuito altero vouere non potest. ī. eo. quidã. 27. q. 2. Agatho. & 33. q. 5. notificasti. & c. si licat. vbi idem ea ius ponitur.

[Gl. sc. p. obijcit, & soluit, secundo q̃rit soluit, & remittit.]

b Professu verò tẽporis.] sc. vt ietur p spatium sequens tẽporis, & patientiam ipsius mulieris, ratificari ingressus viri. Arg. ī. qui cle vi vo. insinuante cum vter que post ingressum tanto tempore tacuerit, & patientiam adhibuerit, nec videtur q̃ postea audiat, imò vir debet compelli redire ad monasterium. Arg. ī. de spon. ad id quod. ī. de fri. & malefi. ca. 1. & 1. q. 1. constat. Sed hoc non est verum, imò cum ipsa non mutauerit seculum, nec p miserit continentiã; i semp adhuc intelligitur dissentire: quod apparet exeu q̃ quã cito exiuit, eum repetijt, & sic per primum & vltimũ colligitur, q̃ medio tempore non cõsẽserit. sic 28. distin. quia sunt culpæ. & p cipuè cum præsumatur ex hoc q̃ sit iuuenis: siue sit iuuenis, siue vetula, nunquam dẽt intrare sine licẽtia vxoris: sed seruare qđ dī. ī. eod ad Apostolicã. Sed nũquid iste cũ fuerit redditus vxori, poterit exigere debitum. Dicas quod non potẽrit exigere debitum, quia renunciauit illi iuri, quod habebat in uxore, intrando monasterium, quod fuit in eius potestate: sed exactus reddere debet, ut dixi ī. eo. i. quidam intrauit. De hac materia consueuit notari 27. q. 2. Agatho. ī. & 33. q. 5. qui uxorem.

† Huic colligitur licentiam fuisse metu extortã, & ideò non tenuit. 33. q. 5. notificasti. Turrecremata.

† Vendet. Vandeñ. Vade. Vende.

† eo.

s Cũ ergo. sine his nõ sufficeret expressa licẽtia, minus tacita. sim. ī. de ꝓbdilecto. sm Ioan. Taucr. & Vinc.

† Honor. i. j.

lier proposuit, quòd cũ V. vir eius eam sibi matrimonio copulasset, voles tandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, vt tam pio ꝓposito faueret ipse: quæ propter multa verba † & alia grauamina, quæ dictus vir inferebat eidẽ, se ipsam asserens dimissurum, annuit votis a eius. Cumque idem vir in domo de Vader. † Cisterciẽs ordinis, religionis habitum assumpsisset: mulier in domo monialium, nullo ibi habitu religionis assumpto, vel voto conuersionis emisso, permansit: processu verò temporis, cum idẽ vir ad seculum rediens, religionis habitum reliquisset, eadem mulier se instanter ab ipso † petiit reassumi: & inf. a.

¶ Quocirca discretioni vestræ mandamus, quatenus si res ita se habet, dictum virum, vt eam recipiat, eique affectum exhibeat coniugalem appellatione remota, cogatis.

¶ Inno † iij. ẽpo & Decano. & Thesaurario Liuconeñ.

bat, q̃ mulier illa debebat religionem intrare: sed illud primò sibi non expressit: quod si expressum fuisset, viro licentiam non dedisset. Sed decanus ad hoc compellebat eandem: vnde mulier illa, hæc omnia significauit domino Papæ: vnde mandat quibusdam, quatenus si est ita, & mulier talis ætatis existat, de qua suspitio non possit haberi, non permittant illam compelli religionem intrare, votũ cõtinẽtiæ obseruantem. Nota, quod mulier coram iudice ecclesiastico debet dare licẽtiam viro intrandi religionem. Item nota argumentum: quod si mulier dat licẽtiam viro religionem intrandi: si iuuenis est, debet compelli vt ipsa similiter religionem intret: aliquin sufficit eius licentia continẽtiæ voto emisso.

c Talis ætatis de qua suspicio.] & ita videtur quod si mulier iuuens sit, non sufficit quod continentiam ꝓmittat, ad hoc vt maritꝰ possit religionem intrare, nisi & ipsa similiter mutauerit vitã. ī. eo. de ad Apostolicam. & c. cum sis. Et eo enim quod dicit: de qua suspicio haberi non possit, non debet compelli, intelligo quod si sit suspecta, debet compelli religionem intrare, ex quo ꝓmisit continentiam, cum verisimile non sit, q̃ eam seruet, si remanserit in seculo argu. ī. eo. ex parte, in fi. licet nõ intẽderet ab initio religionẽ intrare. & argu. ad hoc 33. q. 5. q. vxorem, quia eo ipso q̃ licẽtiã dedit viro, & ꝓmisit continentiam, intelligitur tacitè promisisse intrare religionem, cum sit iuuenis. argum. bo. supra eod. veniens, versus fin. & quæ sine conditione vouentur, sine conditione soluantur. 32. quæstio. vlti. c. vlti. & Dominus exigit oblatum, quod non exegerat offerentem. 27. quæst. 1. nuptiarum in fi. & 45. distin. de Iudæis. Et sic cum teneatur ad continentiam per suam promissionem, tenetur ad id sine quod eam seruare non potest, argum. ī. de offic. delega. præterea, & c. prudentiã. ad fin. & sic inuita compellitur intrare religionem quia fecit id propter quod compellitur: sicut quando que ex officio suo compellitur intrare monasterium. 50. distinct. si ille. 27. q. 1. si quis rapuerit C. de adulte. Authen. sed nouo iure. & Authen. sed hodie. infra. cap. proxi. Alij dicunt, q̃ vir sibi debet restitui ex officio iudicis. ī. e. c. 1. quod sãtis potest dici, vt notatur ī. vxoratus.

Vxor professi, quæ dedit viro licentiam profitendi, nõ compellitur ingredi religionem, si continens est, & non suspecta.

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis A. mulier, quod cum ipsa F. viro suo coram decano sancti Quiriaci, vices † archiepiscopi Senoneñ. in hac parte fungente, licentiam concesserit religionem intrandi: continentię tamen voto eidem iniuncto, & recepta fide ab ipsa, quod perpetuò contineret: idem decanus post factam professionem a viro prædicto in monasterio, in quo habitum assumpserat monachalem, asserit ipsam debere religionem intrare, quamquam id primò nõ expressisset eidem, & hoc expresso illi † licentiam non dedisset: & inf. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si est ita, & est talis ætatis, de qua suspicio haberi non possit, ipsam vorum continentiæ obseruantem, intrare monasterium, compelli non permittatis inuitam.

† Vide Ludouicũ Roman. sing. 674. ut in meo colice in. i. Non sumus in materia.

† Vires, habẽt antiqua exẽplaria, ut in ipsu est.

† illi scilicet viro suo.

Gaudemus.] Cõmunis diuisio. Secunda pars, mulieres. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquæ mulieres condẽnatæ sunt de adulterio, si ꝓpter quod à viris suis sunt relictæ, dr; ꝙ ad frugem melioris vitæ conuersæ fuerint, si mariti eorũ cõmoniti eas recipere noluerint in monasterijs cũ religiosis mulieribus debẽt poni, vt perpetuam pœnitentiam ibi agant. Nota, ꝙ quandoque ꝓpter culpam suam compellitur quis intrare religionẽ, vt ibi ꝑnitentiam agat.

a Ceciderunt.] & fuit condemnatę ꝑ sententiam, vel adulterium: eorum publicum, & notoriũ est secuta sententia, vnde viri eas recipere non cogũtur.] de diuor. figuli. ficasti. etiã si sint emendatæ, vt hic dicitur. Ber.

b In claustris.] & ita mulier de adulterio condemnata, vel publicè deprehensa, detruditur in monasterium ꝛ ad agẽdã perpetuã ꝑnitentiã, si eam emendatã vir recipere noluerit, tñ infra bienniũ potest eam recipere, si vult: si verò noluerit eã recipere, vel priꝰ moriatur, quam eam recipiat, tũc tõdeatur, & habitũ monachalẽ recipiat ibi perpetuo moratura, vt ex, presẽtè habetur in authen. vt nulli iudi. lib. 10. tit. 9. §. si quãdo verò adulterij, crimẽ coll. 9. vnd̃ sumpta a fuit hæc decre. & C. de adol. auth. sed hodie. & cum rebꝰ suis ne fit onerosæ monasterio, vt in authen. illa, sed hodie continentur: nõ tñ propter hoc erit monacha, nisi amplius processum fuerit. Et sic quandoque propter culpã suã aliquis cõpellitur intrare monasterium. 50. dist. si ille. & 26. q. 6. de lapsis, 27. q. 1. si quis rapuerit. & idem videtur dicere decre. 32. q. 1. de benedicto. & 2. q. 1. in primis. versus. prin. & 34. dist. fraternitatis. in fi. Olim verò alia pœna puniebantur adulteri, quia lapidabantur conuicti de adulterio secundum legem Mosaicam. 33. q. 3. hæc imago. & C. de adul. castitati. vbi legitimis pœnis subijcitur sed 3 hæc pœna nõ imponitur, cum non agitur criminaliter. ẽ. de ꝑnitentia.

DVdum. In prima ponitur facti & processus narratio. In secunda diffinitio: ibi, Nos itaque. Prima subdiuiditur. primò ponitur datio auditoris. Secundò actoris petitio: ibi, Coram quo. Tertio ibi, Ad hoc rñsio. Quarta ibi, Verum, actoris replicatio. Quinta ibi, Sed ad ista, rei triplicatio. Alibi. Sic.

CASVS. Inter. C. laicum. & I. vxorẽ suam matrimonij qõ vertebatur, datus fuit eis auditor: coram auditore petebat dictus C. sibi vxorem restitui, cũ qua per verba de ꝑsenti contraxerat, carnali copula subsecuta; ad quod fuit ex parte mulieris responsum, ꝙ ipse ꝓ animæ suæ remedio, spontanea voluntate, præsentibus duobus sacerdotibus & testibus quinq; adhibitis, renunciauit omni iuri quod habebat in ipsa, resignãdo illud in manibus alterius sacerdotis, promittens se castitatẽ seruaturum, deuouẽdo se hospitali de Põte voto solẽni, & ipsi dedit licẽtia monasteriũ intrãdi: & versa vice ipsa dedit ei licẽtiã simili modo, & resignauit omne ius, qđ habebat in ipso, ꝓut ista continebãtur in publico instrumẽto: verum ꝓdictus C. ꝓposuit, ꝙ instrumentũ illud mutatũ fuerat, illud qđ prius fuerat in tertia persona, mutatũ fuit in prima postea, & plus in vno, quam in alio cõtinebatur: Insuper, ꝙ quidã decepitoriè cũ allexerũt proponentes eidem, ꝙ in hospitali ꝓdicto cibis ad voluntatem suam posset vti, & ꝙ ardorẽ libidinis ibẽ extinguere posset, & sic seductus, iratus, & illectus, non dẽt sibi obesse, quod dr in hac parte fecisse; sed ad ꝓdicta sic fuit rñsum, ꝙ non nocet an instrumentũ loquat in prima, vel in tertia persona, dũmodo veritas nõ mutetur. Præterea quãuis aliquando dicto C. spes data fuisset, tamẽ eo tẽpore quo ꝓdicta facta fuerũt, parẽ, simpliciter, & ꝓpria voluntate ea noscitur fecisse; vnde compelli debet vitam mutare: Dñs Papa super his habito consilio cum fratribus suis, mulierẽ ꝓdictã ab impetitione dicti C. absoluit, perpetuũ silentiũ imponendo eidẽ. Nota ꝙ vir & mulier ab omni iure, quod alter habet in alterũ, se absoluere possunt, & religionẽ intrare: quia iuri suo quisque põt renunciare. Itẽ ꝑ instrumẽtum aliqd probatur sicut per testes. Itẽ nõ refert diuersitas narrãdi vbi eadem dicũtur, & veritas non mutatur. Item dolus in spiritualibus non rescindit contractum: quia non fit conditio illius per dolum talẽ deterior. Itẽ licet aliqd calore iracundiæ factum sit ab initio, si postmodum per consensum ratificetur, valet.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Adultera, quam maritus reconciliare non vult, ad agendum pœnitentiam in aliquo claustro collocatur.*

CAP. XIX.

GAudemus ꝉ in Domino: & infra.

¶ Mulieres verò, quæ relicto maritali toro, lapsu carnis ceciderunt, a si mariti earum a te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ cõuertas, noluerint recipere propter Deum, in claustris b cum religiosis mulieribus studeas collocare, vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

¶ Idem I. Moniali monasterij de Plauda. †

¶ *Si coniuges se adinuicem absoluerunt consentiendo, & vterque vel alter eorum religionem professus, alter alterum repetere non potest.*

CAP. XX.

DVdum † a C. laico mota contra te (quã vxorem suam dicebat) materia quæstionis R. sanctæ Mariæ in Colmidin. diaconum Cardinalem dedimus auditorem, coram quo dictus C. conquerendo proponens, quod indebitè recusabas eidem (cuius vxor eras per consensum de præsenti, & carnis † copulam subsecutam) matrimonialiter adhærere: te sibi restitui postulauit: Ad quod fuit responsum, quod ipse pro animæ suæ remedio, pura & spontanea voluntate, præsentibus duobus religiosis sacerdotibus, & adhibitis quinque testibus fide dignis, omni iuri, quod in te habuerat, renunciauit omnino; c resignando illud in manibus alterius eo sacerdotibus supradictis, qui in personam ecclesiæ resignationem huiusmodi recipere procurauit: & quod idem C. se castitatem seruaturum promisit, pauperumque hospitalis de Ponte obsequio se deuouit: d debet vitam mutare: Dñs Papa super his habito consilio cum fratribus suis, mulierẽ ꝓdictã ab impetitione dicti C. absoluit, perpetuũ silentiũ imponendo eidẽ. Nota ꝙ vir & mulier ab omni iure, quod alter habet in alterũ, se absoluere possunt, & religionẽ intrare: quia iuri suo quisque põt renunciare. Itẽ ꝑ instrumẽtum aliqd probatur sicut per testes. Itẽ nõ refert diuersitas narrãdi vbi eadem dicũtur, & veritas non mutatur. Item dolus in spiritualibus non rescindit contractum: quia non fit conditio illius per dolum talẽ deterior. Itẽ licet aliqd calore iracundiæ factum sit ab initio, si postmodum per consensum ratificetur, valet.

† De materia huius decretalis uide toplenè Tur. rec. ẽ. sæpè cẽtũ, & Sotũ in 4. sen. dist. 27. q. 1. ar. 4. & dist. 32. q. 1. art. 3. adde Syl. in summer uotũ. 5.

† carnalem.

¶ Vid Lud. de Roma. nũ sing. 674 ut in ueteri codice inci. Nos sumus in materia. & de materia uide ꝛ. de adul.

3 De hoc natis sunt extra. rũ statuta, ꝙ si iusta sint, seruari debent.

† Plonca. Plonta.

a Vide locũ vñ sumpta est hæc decr. ut apparẽ cã intelligas.

3 In antiquis codicibꝰ ita, sed hæc pœna non imponi, cũ non agat criminaliter. supra, de ꝑnitentia. ad

c Renunciauit omninò.] quod ei licuit, etiam si non tenuisset uotum ex toto: quia hoc erat in potestate ipsius. ẽ. conquidam. & c. placet.

c Omnino.] simile omnino habes ẽ. de resc. cum contingat. ẽ. de fideiuss. l. Græcè. & illud. ubi dicitur quòd fideiussor in duriorem causam non obligatur omninò. d Obsequio se deuouit.] & sic sollemnizauit uotum deuouendo se religioni illius hospitalis; unde compelli debet, ut relicto seculo suum exequatur propositum. ẽ. eod. ex parte. in fine.

[Gle-

promittens voto solleni omnia & singula supradicta, & tribuens tibi licentiam ad monasteriũ transeundi te versa vice similiter promittente, ac tribuente illi licentiam, & ius quodlibet resignãte: sicut hæc omnia dicebantur per publicum instrumentum esse probata, manu B. notarij Aretiñ. † confectum.

¶ Verum prænominatus C. proposuit, quod casu, amisso instrumẽto † præfato, illud in prima persona, quod prius erat in tertia, insertis pluribus in vno, aliter quam in alio fuit ab ipso formatum: & cum tibi iratus fuisset, sicut verba & verbera indicabant, nõdum calore iracundiæ [a] quiescente, quidam ipsum deceptorie allexerunt, proponentes eidem, quod in hospitali prædicto cibis ad libitum posset vti, ac proprium retinere, præfato B. sibi, nihilominus promittente, quod non solum ardorem, sed etiã appetitum libidinis extingueret in eodem; propter quod quicquid in hac parte fecisse dignoscitur, iratus, seductus pariter & illectus, & sub spe promissionis, ac sub ea conditione vel modo, si posset continentiã obseruare, asseruit † a se factum.

¶ Sed ad ista respondebatur è contra, quod an tabellio in tertia persona instrumentum conficiat, vel in prima (dummodo non mutetur substantia veritatis [b]) nihil interesse videtur. Insuper quamuis aliquando spes [c] memorato C. data fuisset, per quam ad hoc se proposuit † inductum, eo tamen tempore [d] quo talia facta fuerunt, purè, simpliciter, ac voluntariè, [e] pro amore Dei, & remedio animæ suę, solũ modò ad votum & ad alia supradicta noscitur processisse: † propter quod a consortio secularium hominum debet discedere, vitamque mutare: cum se illius ætatis esse proponat, ut siue suspicione [f] incontinentiæ non valeat in seculo remanere.

¶ Nos itaque habito fratrum nostrorum consilio, te ab impetitione dicti C sententialiter duximus absoluendum, perpetuũ illi super hoc silẽtium imponentes.

¶ Idem.

¶ *Breue est, sed per alia verba potest sic summari. Post sẽtẽtiã diuortij quo ad vorum latã ob fornicationẽ spiritualem mariti, potest vxor liberè religionem intrare.*

CAP. XXI.

MVlier, † quæ in fide remansit, g' potest uolente viro, qui ab infidelitate reuertitur, propter quã ab eo fuerat iudicio ecclesię [h] separata, ad religionem liberè conuolare

[Glo. seq. reci. per q. alleg. pro, & vnum etiamnõ ℨ.]

a Calore iracundiæ.] si hoc esset verum, non teneret votum: quia inconsultus calor, calumniæ vitio caret 2 q. 3. si quem. §. notandum 2. & c. si quis iratus. Tempore. n. furoris iustum putat esse quod facit. 11. q. 3. illa præpositorum. & ita sæpè innocentes ad crimen induc. it. eadem causa, & ea. q. ira sæpè. & lubricum linguæ facilè ad consequẽtiã trahi, nõ dett. ff. ad l. Iul. maiest. famosi. C. si qs Imperatorem maled. l. vnica. Arg. contra 17. q. 4. sunt qui opes. & hoc verum est nisi post calorem iracundiæ cõsentiat, vt in c. si quis iratus. & ℨ. de regular. sicut. in fine.

[Gl. seq. fortificat textum & arg. pro testibus, &c.]

b Substantia veritatis.] hæc erat satis bona defensio; quia nihil refert narrandi diuersitas, vbi eadẽ dicũtur, vt ℨ. ff. de verb. signi. nihil obstat. sic quolibet loquẽdi gẽnere formata institutio valet, si modo ꝑ eam liquebit voluntatis intentio. C. de testib. quoniam indignum. in princ. & est argu. pro testibus diuerso modo narrantibus dum tñ in substantia facti non discordent. 1 8. q. 1. in scripturis. & de ꝓsec. dist. 2. quotidie. B.

c Spes.] No. hic argu. imo quasi expressum est, ꝙ in huiusmodi spirituali. ꝓ dolus aduertatij nõ vitiat actum. sic ℨ. de his quæ vi, metusve causa fi. cum dilecti. ℨ. eo. ex parte. & c. ueniens, alias si dolus dat causam contractui, non tenet cõtractus ff. de dolo, & elegãter. 2 Sed quare i huiusmodi spiritualibus, licet dolꝰ alterius interueniat, non vitiatur talis contractus? Quia talis dolus bonus dolus est, & bonus dolus non prohibetur. ff. de dol. l. 1. Dolus, calliditas ad decipiendum dicitur, ut in prædicta l. sed per talem dolum non decipitur, nec ad malum inducitur, imo conditionem suam facit meliorem; & ideo non vitiat contractum.

d Tempore.] no. ꝙ 3 si quis renunciationis tempore non habeat metum vel violentiã, licet præcesserit vis vel metus, non aget interdicto quod vi. C. quod vi, metusve cau. l. 2. & hic.

e Voluntariè.] & sic licet ab initio deceptoriè inductus fuisset: ex quo postea spõte hoc fecit. proxima causa turpitudinis ablata esse videtur. sim. intra de despon. satio. impub. de illis, in fi. & C. quod metu cau. l. 2. ff. de condi. ob tur. cau. l. si, ob turpem.

f Suspicione.] vnde cõpelli debet uitam mutare. ℨ. eod. significauit. maximè cum hoc promiserit, vt patet supra. Bernardus.

MVlier.] istud capitulum ꝓpter suam breuitatem nõ diuiditur. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis coniugatus transiuit ad infidelitatẽ, vxore sua remanente in fide, propter quod illa fuit a viro iudicio ecclesiæ separata: uir reuertitur ad fidem, vxorem repetebat, ipsa nolebat redire ad eum, sed potius volebat religionem intrare: quæritur vtrum possit ad religionem transire. co. multo, & respondetur quod posset. sed si nollet religionem intrare, debet cõpelli redire ad virum. Nota ꝙ uxor potest a viro ꝙ iudicium ecclesiæ separari, si sit infidelis. sic ẽ si uxor propter infidelitatem viri ab eo separata fuerit, viro nolente, potest ad religionẽ transire, licet vir sit reuersus ab infidelitate.

g Remansit.] viro transeunte ad infideles puta Sarracenos, vel Iudæos, vel etiã Hæreticos.

[Gl. seq. arg. a cõtrario, & argumentum determinat, ex quo diuersitatem infert, & tunc ipsius rationem quærit, & dupliciter soluit.

h Iudicio ecclesiç.] ergo ꝓprio sensu vr, ꝙ si non fuit iudicio ecclesiæ separata, ꝙ eo inuito religionem intrare nõ possit: & ita aliud est qñ iudicio ecclesiæ fuit separata ab illo, & aliud qñ non fuit separata, sed ab illo propria auctoritate recessit. sim. ℨ. de diuor. de illa, sed si nollet intrare religionem, compelli debet ad ipsum redire vtroq; casu: sine fuerit iudicio ecclesiæ absoluta, sine non. ℨ. de diuor.

† Vide de hoc articulo Hẽricum Boich hic, & omnino Guid. Papę decisio 244. incip. Quisquiam in causa.

ꝙ Sensus. non tollẽdus est, & nõ casus. 34. q. 2. non satis. de consec. dist 4. retulerunt & lex non imponitur verbis. C. cõia de l. g. l. 2. & de elect. commissa. lib. 6. Ioan. An.

z Et de hoc ℨ. se emp. & ven. cum dilecti. Ioann. And.

† al. ita: asserit esse factum.

ʒ Hæc glosa non est Ber. nec habetur in antiquis exemplaribus.

† De materia vide Magistrum sent. lib. 4. dist. 19 & ibi plenè ꝓ Bonauent. Sot. & alios, vbi copiosè de fornicatione spirituali & matrimonijs fidelium cum infidelibus & infidelium inter se.

quanto,in fine.non obſtante illa ſpirituali fornicatione,cum iam ſit emendatus, & incipiat eſſe quod non fuit.30.diſt.ferrum.Secus in carnali fornicatione,ſiue iudicio eccleſiæ ſit ſeparata,ſiue publice ſit fornicata: quia non tenetur illam recipere niſi velit, quamuis emendatam. ¶. eod. gaudemus.& hęc ſeparatio ſit tãtũ quo ad mutuam ſeruitutem: quia vinculum matrimonij non diſſoluitur 1 in hoc caſu cũ alter fidelium tranſit ad infidelitatem,vt in e.prędicto quanto.Sed quæ eſt ratio quare in fornicatione carnali non compelliturmaritus recipere vxorẽ, etiã emendatam: ſed in ſpirituali cõpellitur. Hęc poteſt eſſe ratio ſi maritus cognoſceret vxorem poſt carnalẽ fornicationem poſtea ꝓmoueri nõ poteſt ea mortua ꝓpter defectum ſacramenti:& ſic præiudicium ei fieret.34.diſt.Iaici & c. ſi cuius vxorem.ſed hoc non contingit in fornicatione ſpirituali:quia per pœnitentiam purgata eſt.Item alia ẽ ratio:In fornicatione carnali anima & corpus polluitur.ſed in ſpirituali tñ anima, & in carnali fornicatione nõ tantum fit anima,quod diſplicet marito: ſed etiam in corpore:ꝺ non fit in ſpirituali: & vir magis ſcãdalizatur ex eo quod fit in corpore,& magis offenditur,quam ex eo quod fit in anima. & ita cauſa maioris ſcandali illati viro ſit,vt poſt carnalem fornicationem nõ compellatur:ſed poſt ſpiritualem fornicationem cũpellitur, niſi ad religionem tranſire voluerit, vt hic dicitur.

¶Pro intelle ctu huius ciſtuli uide Sotũ li.4. ſent. diſt.39 q.2. art. 3.

1 Hoc eſt ueriſſimum,& diffinuit cõcilium Tridẽ. ſeſſ.24. titu. de ſacramento matrimonij,can.5.

† Cap.1.eo. tit.in ſecunda compil. Et ſuper Doctores hic uide Panormitanũ in ca.1. & cap.ſi per hoc.c.¶.de eo qui duxit in matr. quam polluit per adult.

ꝺ ducere

¶Vide concilium Triburienſe. c.40. & c. 51. ſed ibi non ſunt hæc eadem verba.

TITVLVS XXXIII.

De conuerſione † infidelium.

¶ Cęleſtinus tertius.

¶ *Nõ poteſt quis illam habere in vxorem, cuius maritum occidit machinatione ipſius mulieris. ſecus ſi ſine machinatione. Et eſt pulcher & quotidianus caſus.*

CAP. I.

LAudabilem: & infra.

¶Interrogaſti de Sarracenis q dũ in captiuitate eſſent, quarundam Chriſtianarum viros earum inſidijs & machinationibus occiderunt, vtrum,quia poſtea per ipſas ad fidem Chriſtianam conuerſi ſunt,eas de iure poſſint accipere † in vxores:vel ſi duxerint,coniugium teneat eorundem Hic Triburienſis † concilij[a] regula cõtenti ſumus aſſerentis,quod ſi in mortem ipſorum maliciosè fuerint machinatæ, licet earum ſtudio ad fidem acceſſerint, tamen nec eis adhęrere debent, nec ſunt ſi adhæſerint etiam tolerandi:cum tale damnum tali lucro [b] eccleſia compenſare non velit.

¶ Ad hoc Sarraceni quidam in bello ſunt Chriſtianos interfeciſſe notati, & Chriſtiani ſimiliter [c] Sarracenos: poſtea verò Sarraceni ad fidem conuerſi,vxores eorum, quos in belli certamine occiderunt, ſibi matrimonialiter copulârunt: & idipſum Chriſtiani de Sarracenis mulieribus conuerſis ad fidem feciſſe noſcũtur: q poſtquam de priorum uirorum morte comperierunt † veritatẽ.diuortium inſtanter † expoſcunt.

¶In his igitur reſpondemus, quod cum tales non procurauerint d virorum interitum defunctorum, matrimonium inter huiuſmodi perſonas licitè po-

a Triburienſis concilij] quod habes 32 quæſt.1. ſi quis viuẽte quia eas non poſſunt habere,ſi i mortem ipſorũ aliquid machinatæ fuerunt, ut hic dicit. Idẽ eſt ſi fidem dederũt, ut ea.cauſa,& q.c.1.relatũ. ¶.de eo q duxit in matr.c.1.Vel ſi ꝺ facto contraxit,ut ¶.eo. ſuper hoc, & ca.cum haberet.Ita tamen,ꝙ poſt fidẽ datam cognouit eandẽ uxorem,uxore ſua uiuente, alias ſola fides data nõ impedit matrimoniũ. ¶. eo. qui duxit in matrimonium quam polluit per adult.cap.ult.

b Tali lucro.] ſic 14 diſt.quod ait.33. q.5.ſi dicat.ſimile 1. q.1.non eſt putanda. ¶.de uſur. ſuper eo uero 22.q.2.ne quis arbitretur.

AD HOC.Quidam Sarraceni interfecerũt quoſdã Chriſtianos in bello, & quidã Chriſtiani quoſdam Sarracenos ſimiliter interfecerũt in bello.poſtea uerò Sarraceni illi a fidẽ conuerſi ſunt,& contraxerunt matrimonium cum uxoribus illorum quos in bello interfecerunt: & Chriſtiani cum mulieribus conuerſis ad fidem illorum, quos in bello interfecerunt mulieres iſtæ,poſtquam intelligunt ueritatem,de morte priorum virorum,diuortium petunt: quæritur quid iuris ſit? Reſpondet Papa,quod cum tales non procurauerint mortem virorum, matrimonium inter huiuſmodi perſonas licitè poteſt contrahi, nec debent aliquatenus ſeparari, cum hic cauſa illa non ſubeſt propter quam debeant ſeparari. No. quod mulier non poteſt contrahere cum illo,qui uirum ſuum interfecit,ſi mortem eius fuerit machinata. Idem compenſatio non habet locum in delictis. Item quod per me non ſtetit,mihi imputari non debet.

c Et Chriſtiani ſimiliter.] pugnantes ꝓ patria & fide ob quam pater in filium,& filius 2 in patrem inſurgebet.ff.de reli.& ſumptib.fun. minimè & maritus,in vxorẽ.28.q.1.uxor.in fine 23 q 3.vlt.legi Syromaſtẽ.

[Glo.ſeq.not.duo requiri,& ponit casus quibus ſufficit alterum.in fine quæſt.arg.pro.ſoluit contrarium

d Procurauerint.] ex eo quod hic dicit,& 31.qq.1.¶. quit viuente. ¶.de eo qui duxit in matri.c.ult.ad hoc ut matrimonium impediatur,duo exiguntur, ſcilicet affectus cum opere ſubſecuto: 3 & eſt ſim.ff. de cond. & demon.l.2.in fi.hic enim tunc punitur cum concor

† competiunt

† conſtanter

2 Vide Alfonſum Caſtrum lib.2.c.26.ꝺ iuſta hæretic. punitione.

3 De hoc ¶. de eo q duxit in matri. ſi per hoc. & c.fi.Io.And.

DE CONVERSIONE INFIDELIVM.

Supra vitium eſt de conuerſione coniugatorũ ad religionẽ:nunc ſubijcit de totũ conuerſione ad fidem, hȳ de hac materia 28.q.1.& 2.& 32 q.8.c.vni.o.Abb.Sic.

[Audab lem.] Sarracenus, qui machinatione Chriſtianæ mulieris ipſum maritũ occidit: ſi cum ea matrimonium ꝯxit,ſeparatur, licet per eam ſit reuertus ad fidem. Diuiditur,nã due ſunt partes principales, Secũda ibi,Ad hoc.Et quælibet ſubdiuiditur in conſultationẽ, & reſponſionem,vt hic patet in textu. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã Sarraceni erant in captiuitate Chriſtianorum,& interfecerunt viros quarundam mulierũ Chriſtianorum,& interfectorum Chriſtianarum,inſidijs & machinationibus ipſarum. poſtea ipſi Sarraceni per mulieres illas ad fidem Chriſtianam ſunt conuerſi quæritur,vtrũ de iure illas poſſint accipere in uxores:& ſi eas duxerint, an tale coniugium teneat? Reſpondet Papa,quod iſta quæſtio determinatur per concilium Triburienſ.in quo dꝫ:ꝙ ſi in mortem ipſorum maliciosè fuerint machinatæ, quamuis earum ſi uerò ad fidem conuerſi fuerint contrahere nõ debent: & ſi contraxerint, non ſunt tolerandi: quia tale damnum cum tali lucro compenſari non debet

† Idem no. Io. in præd. ſi quis vi uente. Vinc. hic. & Hoſt. Ioan. And.

† De caſu huius. cap. Vid B. Tho. li 4 ſent. di. 39. q. 1. art. 4. ad 4. argumentum.

† prauitatis

† producendus.

† alia.

ſter ad hoc procedunt, 15. q. 1. c. 1. in fi. & c. ſi quis non iratus, quandoq; punitur opus ſine affectu quo ad legē promotionis. 15. q. 1. ſi quis non iratus. qñque affectus ſine opere, vt 1. q. 1. qui ſtudet. I. de biga. nuper. ibi tamen interuenit opus non cum affectu. Quid ergo ſi ratum habuerunt nos interfectos eſſe? Idē videtur: quia i maleficijs ratihabitio retrotrahit, & mādato comparatur. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. ſed & ſi cum quis. Cōtra credo. 1 argu. C. de ſpō. cum apud. cum edictū de matrimonio contrahendo ſit prohibitorium, vt ibi. Ber.

EX litteris.] Si vxore in Iudaiſmo relicta Iudæus ad fidē conuertitur, cōmunis proles aſſignatur eidem. hoc dicit. Vel, quo ad intellectum, maximè iuxta gloſſam, dic vt in rubrio, & eſt caſus notabilis. Primo ponitur conſultatio. Secundo rñſio: ibi, Cum autē. Cōſultatio verò duo facit. Primo ponit viri petitionem. Secundo defenſionem mulieris: ibi, Ad quod. Reſponſio verò Papę quadruplicē præmittit cauſam. Abb. Sicut.

CASVS. Quidam Iudæus conuerſus ad fidem vxore ſua in iudaiſmo relicta, petebat in iudicio, vt eorū filius quadriennis aſſignaretur eidem, per ipſum ad fidē quā ſuſceperat perducendus: Mulier rñdebat, quod cum puer infans exiſteret, magis indiget materno ſolatio, q̄ paterno, qui ſibi ante partum fuerat oneroſus, doloroſus in partu, & poſt partū laborioſus. Vnde potius coniūctio viri & mulieris dicitur matrimonii, q̄ patrimonium: & ideò apud ipſum debebat potius remanere: quæſitum fuit à Papa, quid iuris eſſet cum filius in poteſtate patris conſiſtat, cuius familiam ſequitur, & non matris, & in tali ætate apud ſuſpectas perſonas aliquis remanere non debeat, quæ vitæ ipſius inſidientur: & puer poſt triennium apud patrem non ſuſpectum alī debeat & morari: & ſi apud matrem maneret, poſſet illum trahere ad infidelitatis errorem: & ideò propter fauorem fidei rñdet Papa puerum illum patri aſſignandum. Nota quod filius conditionem patris, vel matris cōuerſi ad fidem ſequi debet. Item nota diffinitionem matrimonij: Matrimonium eſt legitima coniunctio maris & fęminæ individuā vitæ conſuetudinem retinens. Item filius eſt in poteſtate patris, & non matris. Item filij apud ſuſpectas perſonas morari non debent. Item filij poſt triennium a patre ſunt alendi. Item fauor fidei attendendus eſt.

[Gloſ. ſeq. primo argum. quod cauſa, &c. & remittit Secundo notat patrem etiam contra matrem, &c. Tres caſus excipit. Tertio diſtinguit duo membra, & in ſecundo ſubdiſtinguit. Quarto notat filium ſequi, &c.]

a Perducendus.] iuſta fuit cā petitionis & honeſta: & ita ſumitur hic arg. q̄ cauſa petitionis ſemper inferenda eſt in ipſa petitione: aliàs repellit. C. de libel. oblatio. ca. 2. & 3. vbi de hoc. Sed nota q̄ pater, poteſt petere

teſt contrahi; & taliter copulari diuortium nequeunt poſtulare.

¶ Gregorius nonus Argentin. epiſcopo.

¶ Si alter infidelium coniugum venit ad fidem, altero remanente in infidelitatis errore, communis proles aſſignatur conuerſo.

CAP. II.

EX † litteris tuis accepimus: q̄ quidā de Iudaicæ cæcitatis, † errore, ad Chriſtum verū lumē adductus, vxore ſua in iudaiſmo relicta, i iudicio poſtulauit ſtāter, vt eorū filius quadriēnis aſſignaretur eidem, ad fidem catholicam, q̄ ipſe ſuſceperat, perducendus. a † ¶ Ad quod illa † reſpondit, quod cū puer adhuc infans exiſtat, propter qd magis materno indiget ſolatio, quam paterno, b ſibique ante partū oneroſus, doloroſus in partu, † poſt partū laborioſus fuiſſe noſcatur, ac ex † hoc legitima coniunctio c maris & fęminæ, magis matrimoniū quàm patrimoniū nūcupetur, dictus puer apud eā debet conuenientius remanere: & infra. ¶ Cū aūt filius in patris poteſtate d conſiſtat, cuius ſequitur familiā, & nō matris; & in ætate tali quis non † debet apud eas remanere pſonas, de quibus poſſit eſſe ſuſpicio, quod ſaluti vel vitæ inſidientur e † illius: & pueri

40

filium in poteſtate ſua conſtituunt, per interdictum de liberis exhibendis contra matrē, & contra quēlibet detinentem: mater eñ q̄ñque habet exceptionem cōtra maritum, puta ſi eſt minor triennio, cum apud eā tunc debeat educari: Vel etiam ſi iudicatū eſſet in contrariū. ff. de lib. exhi. l. 1. §. ſi verò. Et in alio caſu habet exceptionem ob nequitiam patris, vt ſine diminutione patriæ poteſtatis apud eam filius moretur, ff. eo. deinde, §. etiam ſi maximè Circa hoc diſtingue, aut filius à nullo detinetur, aut ab aliquo; ſi ab aliquo, & tunc volens aut inuitus. Primo caſu petere poſſum per officium iudicis ff. de libe. exhiben. l. 3. §. hoc autē. Si ab aliquo volens detineatur, poteſt peti rei vendicat. adiecta cauſa de iure Quiritū cognitione p̄toria. ff. de rei vēdi. l. 1. §. 1. quod ius propriè Romanorum eſt. Inſti. de pa. poteſta. §. 1. In tertio caſu Io. um habet interdictū de lib. exhi. veſſ. ff. de li. ex l. 1. §. rō. & ff. de rei vēdi. l. 2. §. 1. Et nota q̄ filiꝰ cōditionē patris vel matris cōuerſi ad fidem ſequi debet. 28. q. 1. Iudæi. & in hoc caſu filius infans non doli capax ſequitur meliorem cōditionem: aliàs ſi doli capax eſſet, non deberet baptizari niſi ſponte. 2 23. q. 5. ad fidem. 45. diſt. de Iudæis: quandoque tamen ſequitur deteriorem conditionem, ſcilicet matris ſi ſerua ſit. 32. q. 4. c. vlt. Ber.

† ac poſt partum, &c.

† ac per hoc.

† Non dēat apud illas, &c.

† iudiciātur.

2 Vide B. Thomā 2. 2. q. 10. ar. 12. & par. 3. q. 67. ar. 10.

b Paterno.] ſ. de præſumptio. illud.

c Legitima coniūctio.] matrimonium dr̄ legitima coniunctio maris & fęminę indiuiduā vitæ conſuetudinē retinens. 27. q. 2. §. 1. Inſti. de pa. po. in prin. Et hæc eſt ratio, quæ contigit aſſignari a Doctoribus, quare potius dicatur matrimonium quam patrimonium illa coniunctio. B.

d Poteſtate.] pater enim dicitur habere filiū in poteſtate, & non mater. Inſti. de patria poteſtate. §. vlt. & C. de adoptionibus, mulierem. vnde filius patris familiam ſequitur, & non matris. Inſtit. de legitima agnato. tutela. §. 1. vnde iſta verba fuerunt ſumpta, & exponę, familiā, id eſt, agnationē, licet aliàs hoc nomen, familia, multas habeat ſignificatione. ff. de verb. ſig. pronunciatio. §. familiæ. & facit ad hoc Inſti. de pa. poteſtate in fi. & C. de verb. ſign. l. vlt. non enim denominatur filius à cognatione matris ſed pr̄is. ar. ff. ad mu. l. 1.

[Glo. ſeq. reci. per quæſt. vbi pupillus debeat educari. & diſtinguit an mortuus eſt pater, an viuit, &c.]

e Inſidientur.] no. q̄ mortuo patre pupillus educari non debet apud illas perſonas quæ ipſius pudicitiæ poſſunt inſidiari. ff. vbi pupil. educ. de vel mo. l. vltim. Prætor enim decernere debet, vt ſine vlla ſuſpicione alatur partus, atiam contra voluntatem patris. ff. eo. l. 1. & æſtimabit ex affectu ſingulorum quis magis ad eus p̄t eſſe ſuſpicionem & ipem ſucceſſionis ſit prior C. o l. 2. ve- tutor. C. d. runtamen educatio pupilli nulli magis committenda ſ̄rio iud tu eſt quam matri, niſi vitricum ei inducat ʒ C. eod. l. 1. l. ſin.

Si verò viuo patre quæstio est, apud quẽ educetur filius facto diuortio, olim æstimabat prætor quando apud patrem, & qñ apud matrem alatur. C. de diuor. l. vni. hodie distinguitur, vt si pater cautam diuortij pstitit, tunc ali debeat apud matrẽ, si verò mater cautam prę-

stitit diuortij, tũc ali debet apud patrem. C. eo. auth. si pater. ergo hic ali dẽt apud patrẽ: qa mater pstat causã diuortij. ℸ. de diuo. gaudemus, & c. quanto, quæ nó sequitur maritũ conuersũ ad fidẽ, quẽ sequi debet. 13. q. 2. vnaquæque. & qa insidiaret vitæ ipsius. vt hic dr, & per iura prædicta.

a Post triẽniũ.] filius minor triennio, apud matrem debet ali; maior triennio, apud patrẽ. C. de pa. pot. nec filium. argumen. C. de infan. expo. l. 2. & ℸ. eo. c. vni.

ADDITIO. Vnde Versus.

Mater alit puerum trimum; trimoque minorem.
Maiorem verò pascere patris erit.

b Ad infidelitatis errorem.] hac de causa etiã si esset minor triẽnio, vel pater vellet eũ pducere ad fidẽ, cũ fit in eius potestate, patri debuit assignari in fauorẽ fidei Christianæ: cum alias si esset maior, & proclamat se velle fieri Christianum, debeat de manibus illorum eripi. arg. ℸ. de Iudæ. sicut Iudæi.

post triennĩũ a apud patrem non suspectum ali debeant & morari, materq; pueri, si eum remanere contingeret apud eã, † ipsã posset illũ adducere ad infidelitatis b errorem, in fauorẽ maximè fidei Christianę. Respõdemus, patri eũdem puerum assignandum.

TITVLVS XXXIIII.

De voto † & voti redemptione.

¶ Alexander tertius Exoniẽ episcopo.

¶ Vota possunt eleemosynis redimi, vel in aliud commutari, intercedente superioris auctoritate, & iusta causa redimendi, vel mutandi.

CAP. I.

DE † peregrinationis votis, an eleemosynis redimi possint, vel pro necessitate in aliud commutari: Respondemus, quod ab eius, qui præsidet, pendet arbitrio, c vt consideret diligentius qualitatem personæ, & causam commutationis: d scilicet, an ex infirmitate, seu affluẽtia diuitiarum, an † alia causa probabili, peregrinatio an † recompensatio e melior fuerit, & Deo magis accepta: & secundum hoc habet, exinde dispensare.

¶ Idem Norwicẽsi episcopo.

¶ Commutat Papa votum vltramarinum, in his maximè, qui in puerili ætate vouerunt.

CAP. II.

VEnientes ad nos R. narratione accepimus, q̃ in puerili f ætate

c Arbitrio.] arg. de pœna excommunicationis 82. dist. presbyter. 22. quæst. 4. innocens. de pœnit. dist. 1. medicina. 36. quæstio. 1. de raptoribus. 41. dist. non cogãtur. ℸ. de maledic. c. 2. 12. quæsti. 2. fraternitas. argum. contra. 16. q. 1. decimæ & c. de decimis. 32. quæst. vlt. c. vlt. Sol. 1

d Commutatio pœnæ adhibenda est quandoque, hac consideratione præhabita, vt illud quod vice cõmutationis præstatur in tantum, vel amplius sit Deo acceptum, vt hic in fi. & ℸ. eod. scripturę, & est ar. quod epis. opi possint dispensare in voto. Tãd Causam commutationis.] causa semper cõsiderari debet quare fiat commutatio. argu. ℸ. eod. magnæ in fi. & c. quod super his.

[Glo. seq. dat regulam, quam exponit. vnũ casum excipit.]

e Recompensatio.] in omni voto, siue cõsistat in faciendo, siue in non faciendo, siue sit solẽne, siue simplex, potest habere locum compensatio, dummodo ante votum fuerit liberæ voluntatis: Hoc enim fit propter aliquos fideles, quos vnusquisque vouit in baptismo, qua illud votum ante baptismum est necessitatis: sed in voto continentiæ secus est, cui æquè bonum vel maius inueniri non potest. argumen. 32. quæstio. vltima. cap. vltimo. Et castitas sola est, quæ potens est Deo animas præsentare. in authenti. de leno. §. fancimus. collat. 2. & quæ suaderi potest, imperari non potest. 27. q. 1. integritas. infra de statu monach. cum ad monasterium. Ber.

VEnientes.] Duo facit. Primo ponit formam voti. Secundo eius absolutionem & mutationem. ibi, Nos, autem. Abbas Siculus.

CASVS. Reclericus dum esset in puerili ætate constitutus, & doli capax, disposuit proficisci Hierosolymam: & cuidam, qui illuc accedere volebat, fidem dedit, & fidem ab eo accepit, quod in via fideles socij existerent: tandem factus discretus, & adultus, accessit ad Papam petens eius consilium: Papa illum absoluit à voto, quod in ætate puerili faceret, ex facilitate potius, quam arbitrio discretionis: ita tamen quod votum redimat eleemosynis: & toto tempore vitæ suæ, si poterit, vni pauperi debeat prouidere. Nota, quod votum redimi potest eleemosynis, iusta de causa.

[Glo. seq. reci. per obie.]

f In puerili.] intellige, quod erat doli capax, alioquin compensatio, quæ sequitur, non erat imponenda: vel

¶ In aliquot vetustis ita: De votis, & votorũ redẽptione. Iam de materia voti plurima canonistis valde necessaria tradit B. Tho. lib. 4. sen. dist. 38 q. 1. ar. 1. 2. 3. & 4. & 22 q. 88. per totũ qõné.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. & post cõc. Lateran. sub Alexan. iij. pos. 55. ca. 3.

¶ Adde: q̃ iura allegata in glossa loquunt de cõmutatione pœnitentiæ; dic ergo esse textũ cũ glo. in l. qui ergo. §. pœna grauior. & ibi Bar. ff. de his quæ not. infa.

† aut
† aut

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp. & post cõc. Later. par. 50. c. 15. Vide B. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 9. & Syluestrin sum. ver. votum. 3. §. 5.

vel forsitan in maiori ætate ratum habuit; vnde tenebatur illud adimplere, alias non. 10. q. 1. illud. & ī. de reg. significatum. & c. sicut. Tan.

a Disposuit.] procedendo ad actum exteriorem, vt patet ex litera sequenti. vnde mortaliter peccasset, nisi compleuisset votū, si commutatio non fuisset subsecuta. ar. 17. q. 1. qui bona.

[Glos. seq. quærit, & soluit.]

b Socij fideles.] sed nunquid Papa potuit illum absoluere ab obligatione, qua socio tenebatur? Vtique, argu. 6. quæst. 3. per principalem. C. de quadrien. prescriptio. bene à Zenone. C. de precibus Imperato. offerē. quoties. nec erit dicendus voti transgressor. ī. eo. non est. Alan.

[Gl. seq. arg. alle. canonem ibi contrarium. alle. tria iura, & soluit.

¶ al. vestrū quā lectionē iā olim impugnauit hic Host.

c Facilitate.] arg. quòd votum ex facilitate emissum obligat. simile 17. quæst. 4. sunt qui opes. arg. contra ī. de reg. ad nostram. 22. quæst. 4. vnusquisque. & 27. q. 1. nuptiarum. Sed hoc, vt dictum est, postea ratum habuit factus maior.

d Sufficiāt.] nā possibilitas semper subauditur. ī. de iureiu. quærelam, & c. breui. arg. 4. dist. erit autē. & ff. de statu liber. l. cum hæredes. §. Stichus. & 47 dist. quod ad nos. Sic impossibile præceptum non obligat. ff. quæ senten. sine appellatio. rescinda. l. Paulus 2. Laurent.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 2. cōp. & fere doctores hic vide Nauarrū in Manuali confessariorū. c. 12. nu. 26. & 52. in latino nup impresso.

te constitutus, Hierosolymam dispositus[a] proficisci, cuidam quoque, qui sepulchrū Dominicū proposuerat visitare, fidem dedit, & suam recepit ab eo, quòd sibi inuicē in via socij fideles[b] existerent: & infra. ¶ Nos autem ipsum à voto, qd in ætate tenera, facilitate[c] potius quam ex arbitrio discretionis promisit, absoluimus; ita tamen, quòd idem votum eleemosynis redimat: & iuxta consiliū nostrū, † toto vitæ tuæ tempore, vni pauperum Christi (dummodo ad hoc tuæ facultates sufficiant[d]) debeat prouidere.

¶ Idem magistro A. de Mandeforde.

¶ *Ex sola conceptione boni explicandi, non obligatur quis ad bonum conceptum exequendum.*

CAP. III.

LIteras † tuas & infra. ¶ Cum ex quadam minutione, nimio fuisses mortis pauore territus, hæc verba protulisti: Non diu hic morabor: proponens[e] in animo, quod religionis habitum esses aliquando susceptorus: & infra. ¶ Tibi igitur respondemus, quòd si plus non est in voto processum, trāsgressor iudicari non poteris, si non impleas quod dixisti.[f]

¶ Idem.

¶ *Omne votum mutabile est in votum religionis.*

CAP. IIII.

SCripturæ: † & infra. ¶ Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequiū & in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare.

¶ Innocentius iij. Strigonien. Archiepiscopo.

¶ *Executio voti vltramarini auctoritate Papæ potest ex causa differri.*

CAP. V.

NOn est voti dicendus transgressor, q

e Proponens.] non tñ animo obligandi, nec firmiter hoc proponendo seu eligēdo: quia tunc mortaliter peccasset, si non impleuisset propositum. 17. q. 1. q bona. & §. 1. & ī. eo. c. prox. vbi dicit, disposuit ꝓficisci. & iō dicit ī. si plus nō est in voto processum. quia non dicit hoc animo se obligandi, vnde non fuit mendacium. 22. q. 2. quod autem ait. & nemo se obligat, nisi qui animum habet se obligandi. ff. de actio. & obligatio. l. obligationum. arg. ff. si cer. peta. si ego,

[Gl. seq. signat ī. rium. Item arg. & in ī. rium alle. ī. iura.]

f Quod dixisti.] argu. ī. 22. q. 5. iuramenti. Itē argumentū, q ex nudo pacto nō oritur actio, licet sit arg. cōtra. 22. q. 2. qui cumq; suffragio 2 & q. 5. q 2 Ioannes. & 27 q. 1. hæ vetò. in fi. Lauren.

SCripturæ.] Per ingressū religionis soluit votū religioni nō cōsonū. h. d. & est notabilis decisio, intelligēdo, q hoc fiat sine auctoritate superioris. Pro declaratione tex. pone casū literalē. Quidam vouerat visitare sepulchrū sanctū deinde intrauit religionē voto non cōpleto dubitatur, an iste esset vere reus fracti voti: & rñdetur, q nō per rationem, quæ habetur in litera. Abb. Sicu. Nota, q non frangit votū, qui illud in melius cōmutat. Isē magis seruire videtur, q temporale seruitiū in ꝑpetuū cōmutat.

[Gl. seq. arg. dat simile, & redditcām.]

g Temporale obsequiū.] non enim est illi necessaria certa delicti satisfactio cuius totū vitę tempus obsequijs impendit sui conditoris. de pœ. dist. j. c. quis aliqñ. §. his auctoritatibus sic nō frāgit ꝓpositū, q illud in melius cōmutat. ī. de iureiu. peruenit. Et ita est arg. q intranti monasterium, non est imponenda ꝛ pœnitentia ꝓ peccato ante commisso. Sic enim remittitur Astulpho pœnitētia publica, si monasterium voluerit ingredi. 33. q. 2. admonere, & hoc ꝓp continuationē pœnitentiæ & exercitij, in quo semper debēt esse monachi. arg. 1 ℔ q. 1. vos autem si verò postquā monasterium ingressi fuerint, delinquent, benè subijciuntur pœnitentiæ, & disciplinę Abbatis secundum regulam illius loci ī. de reg. c. vlt. & ī. de sen. excom. cum illorum.

¶ 1 Istud arg. nō sumitur hic, cū nec pactū fecerit, nec verbū emiserit ſm Host.

2 Vbi d hoc, & 1. qō. 7. quoties. & de pact. c. 1, Joan. And.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp. & ꝑ intellectu vide B. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 12. ad Larg. & lib. 4. sent. dist. 39. q. 1. ar. 4. in corpore articuli.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōp. Et vide B. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 12.

3 Hoc nō ē, q a talis à satisfactione absoluatur, sed quia eo ipso qđ suā volūtatē, ēt in seruitutē redigit pp Deū, plenarie, tā ꝓ ol peccato satisfecit, quā charitatē habet ꝑ ois reb. mūdi. ita B. Tho. i 4. sendi. dist. 4. q. 3. ar. 3. quæstiuncula 3. ad 3. argumentum.

NOn est.] Tria facit. Primò præmittit exordium. Secundò submittit narrationem: ibi, sanè. Tertiò conclusionem; ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Archiepūs Strigoniē. votū emiserat Hierosolymā visitādi: rex Hūgariæ significauit dño Papæ, q cū regnū Hūgariæ in perturbatione esset, ꝑsiliū, & auxiliū archiepi erat sibi multū necessariū. vñ petijt à dño Papa, quatenus mandaret archiepiscopo, vt Hierosolymā non accederet, donec regnum ad tranquillitatē peruenisset; vnde mandat Papa archiepiscopo, quatenus uter nō arri-

arripiat Hierosolymã adeundi, priusquã regnum tranquillitati pristinæ fuerit restitutum, vel super hoc ab Apostolica sede recipiat mandatũ; & ideò transgressor voti non habebitur qui de mandato Papæ votum distulit adimplere. Nota, quòd non dr transgressor voti, qui ipsum differt adimplere: quia quod differtur, non aufertur: & sic ex causa dr differri executio voti.

[Gl. seq. objicit, & soluit.]

quod vouit auctoritate[a] sedis Apostolicæ distulit adimplere.[b] Sane significauit nobis rex Hungariæ, qp cum in regni perturbatione † cõsilium & auxiliũ tuũ sibi senserit hactenus profuisse, vtilitati eius non modicum derogaret, si Hierosolymam (sicut ex voto teneris) regno pergeres impacato: & infra. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus non prius iter arripias Hierosolymã adeũdi, q̃ regnũ ipsum[c] fuerit trãquilitati pristinæ restitutum: vel super hoc receperis ab Apostolica sede mandatum.

† turbatione.

¶ Idem Andreæ Duci.

¶ *Ecclesia cõpellit haredem laicum per excõicationem, & bonorum subtractionem, ad executionem voti vltra marini, ad quod se obligauit pro defuncto.*

CAP. VI.

LIcet† vniuersis libertũ sit arbitrium[d] in vouendo, vsque adeò tamen solutio necessaria est post votũ, vt sine proprio† salutis dispẽdo alicui nõ liceat resilire.[e] Accepimus siquidẽ, quòd cum rex Hũgariæ pater tuus agens in extremis, votũ quod vouerat Dño, Hierosolymatanã peregrinationem in sorti manu, humili corde visitare, sub interminatione maledictionis paternæ commiserit† tuę fidei exequendũ;[f] & tu assumpto crucis signaculo, te implerũ sine dilatione qualibet promisisti: & infra. ¶ Mandamus, quatenus postpositis ceteris sollicitudinibus vsq; ad festũ exaltationis sanctę Crucis, debitũ acceptũ crucis exoluens, propositũ iter arripias, & humiliter prosequaris: Ne si onus† tibi à patre iniunctũ, & a te sponte susceptum, occasione qualibet detrectaueris, paterna te reddas successione indignũ, & hĩditatis emolumento prioris, cuius recusaueris onera supportare; sciturus ex tũc anathematis te vinculo subiacere, & iure qp tibi, si dictus rex[h] sine prole decederet in regno Hungariæ competebat, ordine genituræ, † priuandũ; [i] & regnum ipsum ad minorem fratrẽ tuum, appellatione postposita, deuoluendũ.

† commisit.

[Gl. seq. recitetur p quæstionem.]

b Adimplere.] si iusta causa subest. supr. eo. c. 1. alias non est securus quo ad Deũ, cũ quo Papa dispensat, nisi subsit cã dispẽsandi: sicut nec dicitur absolutus q̃ causã excõicationis supprimit. ℣. de offi. or. ex parte. & ℣. de sẽt. excõ. cũ pro causa. habebit tamẽ exceptionem quo ad ecclesiã ille cũ quo fine causa dispensatũ est. arg. ff. de furtis. inter omnes. §. penult. quo ad Deum sibi allegatio non valebit, vbi iudicabitur eo teste quo iudice. 9 q. 3. aliorũ hominum. & 11. q. 1. audi.

† De materia huius glossæ, vide B. Thom. loco prox. mẽ cito.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp. De intellectu Couarruuias in c. si hæredes. supr. de testa. & ã magna voti obligatione B. Thomas. 2. 2. q. 88. art. 3.

† propriæ.

[Gl. seq. objicit, & soluit.]

c Regnum ipsum.] hic ergo Papa præfert vtilitatem priuatã cõi vtilitati, 2 ℣ id qđ habes supr. de post. c. 3. & 7 q. 1. scias. & 8. q. 1. i scripturis. & supr. de reg. licet. Non sunt ℣ria, q̃a hic non præfert, sed differt: & qđ differtur non aufertur. 32. q. 2. ancillam. de pœ. dist. 6. nemo.

d Licet.] Primò ponit exordium. Secundò, ibi. Accepimus narrat factum. Tertiò, ibi, Mandamus concludit. Quartò comminatur, ibi. Ne si onus. Abb. Siculus. CASVS. ¶ Rex Hungariæ votũ emiserat. Hierosolymã adire, tandẽ voto non completo agens in extremis, filio suo Andreæ duci sub interminatione maledictionis paternæ iniunxit exequendum; & ille signo crucis assumpto, promisit votum patris sine dilatione adimplere: patre sublato de medio, collecta multitudine quam plurima bellatorum, Hierosolymã adire simulauit; & tandem aciẽ bellatorũ ℣ fratrẽ suũ regẽ Hungariæ cõtexit: papa hoc intelligẽs, mãdauit eidẽ, quatenus oĩbus alijs postpositis; vique ad festa exaltationis sãctæ Crucis, iter arripiat Hierosolymam adeũdi, sibi onus iniunctũ & sponte receptũ exequẽdo. ne successione paterna se reddat indignũ: qđ si non fecerit, ex tũc se nouerit excõicatũ, & priuabitur iure qđ sibi cõpetebat ordine genituræ, si dictus rex frater eius sine prole decederet, & regnũ ad minorẽ fratrẽ ipsius deuolueret. Not. q̃ voucre est voluntariũ, sed adimplere est necessariũ. Itẽ aliq̃s votũ tuum potest exequi per alium. Item qui non adimplet voluntatẽ defuncti, priuari debet successione illi. d. Liberum sit arbitrium.] vnde dicit Aug. Quæ nõ cępit, deficeret quę egressa est, perficeret. 27 q. 1. nuptiarũ. & ea sũt in nostris officijs gratiora, quæ cu liceret ea nobis non impendere, causa tamen dilectionis impendimus. 28. q. 1. tũ nunc. e Retilire.] in aliud tamen potest cõmutari de auctoritate superioris, & iusta de causa, vt ℣. eo. c. 1. & 2. & ℣. eo. c. magnæ.

[Gl. seq. arg. quem posse pro alio, &c.

† Defunctorũ vota qñ hæredes ꝑ solvere teneant, vide Hostiensem in sum. de voto §. 3. & vetum. adde Nauarrũ in manuali cõfessariorum cap. 12. nu. 56. & 57.

† Adde an ordine genituræ, vel electione succedi debeat in regno. Bald. in l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iu.

e Occasione quamlibet.] supple minus idonea, quòd in generali verbo subintelligitur. argum. supr. de elect. causam, quæ, & supra de offi. deleg. ex parte. 2. ff. de tutu. nuptia. quamquam: 3 & de iureiur. veniens. & c. Quintauallis.

f Commisit tuæ fidei exequendum.] Arg. q̃ aliquis potest ieunare pro alio, & votũ alterius adimplere, q̃a mortuus soluit votũ sunm per superstitẽ. arg. 13. q. 2. animæ defunctorum. & 26. q. 6. si aliquis fuerit.

g Occasione quamlibet.] supple minus idonea, quòd in generali verbo subintelligitur. argum. supr. de elect. causam, quæ, & supra de offi. deleg. ex parte. 2. ff. de tutu. nuptia. quamquam: 3 & de iureiur. veniens. & c. Quintauallis.

h Si dictus rex.] & ℣frater ipsius ducis, contra quem dux ipse conuerterat aciem bellatorum, quam contra inimicos crucis dirigere simulauit.

[Gl. seq. signat contrarium, & tripliciter soluit.]

i Priuandum.] dicit hic Vincentius, q̃ qui non adimpleret voluntatem defuncti. sit ei auferenda tota hæreditas, & idẽ dicit canon. 11. q. 1. Silueſter. & hoc cõ ordat legi. in.

3 Vide ℣. de verb. sign. c. Abbate. in gl. ſ. penult. Ioan. And.

3 Quã vocet hic vtilitatẽ priuatam, & quã cõem, tradit Ioan. And. quẽ videto.

legi antiquæ C. de fideicommiss. l. vltima. in fine, attamen illud obseruatur in casu huic leg. Sed licet filius institutus hæres non admittat voluntatem defuncti, non ideo totum perdit, sed acquirit ei legitima. C. de fideicommiss. auth. hoc amplius. Et satis potest dici, q̃ lex in hoc casu præiudicet canoni ratione æquitatis. Vel hic auxit pœnã legis ob fauorẽ terræ sanctæ. Vel melius dic q̃ id quod dicit lex de legitima reliquẽda, nõ potest habere locũ in huiusmodi dignitatibus, cũ diuidi non possint: quia regnum vnicum dẽt esse: & si contingeret q̃ aliter diminueret, cito destrueretur, sed aliæ hæreditates bñ diuiduntur inter hæredes, sed hic vnus tãtum debet esse rex & iõ dicit q̃ totũ regnum deuoluetur ad alium fratrem. r

† Cap. 3. eo. ti. in 3. com. Et p̃ter Hostien. & alios videto hic Henricum Boich. & quatenus agit de cruce dominica, in signũ deuotionis terræ sanctæ.

r Be hoc videto hic copiosius per Host. Io. A. & alios.

¶ Idem Trecensi episcopo.

¶ Commutat Papa votum ultramarinum in vigilias, orationes, & ieiunia: tunc maximè, cum cessat causa quę induxit ad vouendum, ita etiam quòd expensa fienda in eundo, morando, & redeundo, integraliter mittantur in terra sancta subsidium.

CAPVT VII.

MAgnæ † deuotionis: & infra. ¶ Cũ Trecen. ecclesia cõtra libertatẽ ecclesiasticã grauaretur, nec per alium quã per Cãpanie comitẽ in vltramarinis partib. constitutũ, eidẽ ecclesiæ crederes posse de facili subueniri, ad ipsũ ꝓpossuisti accedere: ac in signũ peregrinationis, & deuotionis terræ Orientalis, crucẽ Dominicã assũpsisti: & infra. ¶ Quãuis autẽ audita morte ipsius, intentionẽ tuã conspiceres iam frustratã, noluisti a tamen sine consilio Apostolicæ sedis ad propria remeare, sed ingressus Vrbem, † intentionis tuę propositum, ac statũ Trecen. ecclesiæ, nobis humiliter expressisti, & infra. ¶ Et quidem tria præcipuè duxim⁹ † in hoc negotio attendenda, quid liceat b secundum æquitatem, quid deceat secundũ honestatẽ, & quid expediat secundum vtilitatẽ. Sane non c videbatur cõtra votum licitum, vt venires, d cum vox clamet prophetica: e Vouẽte, & reddite Domino Deo vestro: vt primum f ad cõsilium, sm g ad imperium referatur. Sed nec decens videbatur, h cum sit scriptum in Euãgelio: Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciẽs retro, i aptus est regno Dei. ¶ Præterea, non videbat expedire, cũ ex absolutione tua scandalum pietatis, non curando quid homines iniquè loquantur, exemplo Domini dicentis. Sinite illos, quia cæci sunt, concedit episcopo licentiam votum peregrinationis taliter commutare, vt expensas, quas esset facturus eundo, & morando, & reducendo, transmittat in subsidiũ terræ sanctæ, laborẽ ornationib. & ieiunijs recõpẽsans: & quia episcopus specialiter p̃ libertate Trecen. ecclesiæ prædictum comitẽ assequenda votum peregrinationis etiam ipso sublato de medio cessauit, & ideo cessare potuit & effectus. & hac causa inspecta Papa hanc indulgentiam sibi fecit. Nota quod ecclesia potest implorare auxilium & brachiũ seculare cum iniustè aggrauatur. Itẽ in quo libet voto tria consideranda sunt, quid liceat, quid deceat, quid expediat. Item factum prælatorũ de facili trahitur ab alijs in exemplũ, & ideo valde cauere debent q̃d eis liceat, q̃d deceat & quid expediat. Itẽ clericus vel eps sine licentia sui superioris votum peregrinationis non dẽt emittere. Item votum iusta de causa potest commutari. Item veritas propter scandalum non est dimittẽda. Item in voto locum non habet recompẽsatio. Item causa voti in ipso commutando consideranda est. Item cessante causa cessat effectus. a Noluisti tamen sine consilio] & bene: quoniam nemo iuramentum suum vel votum debet interpretari. a ℣. de ele. venerabilẽ. & ℣. eo. ex multa, nisi certius esset quod non esset obligatus. arg. ℣. de sen. excom. in quisitioni. Tanc.

† Scilicet Romã p̃ excelcii. §. sed ius. inst. de iure natur.

† diximus

Psal. 75.

Luc. 9.

a Facit ad hoc tex. in l. 1. ff. de auct. tut.

b *Liceat.*] hæc tria semper consideranda sunt. arg. 11. q. 1. aliud. & 4. dist. denique. in fi.

c Sane non.] hic incipit ostendere, quòd votum suum perficere teneatur.

d Vt venires.] non obstante quod causa voti cessat, cum etiam si sine causa vouisset, nihilominus teneretur. ℣. de conuer. coniug. ex parte. Facilius enim dispensari potest cessante causa, vt dicit in fi. causa enim non impedit. nisi exprimatur. C. de condict. ob tur. causã, & si repetenti. nisi à iure subintelligatur, ff. de iure do. stipulationem. Io.

e Propetica.] scilicet, Dauid.

f Primum.] scilicet, vouete. Bet,

g Secundum.] scilicet, redire.

h Sed nec decens videbatur.] vt venires contra votum.

i Retro.] apostatando. simile infra de apostata. quidam. Nam apostata dicitur retro stans. 26. quæst. vlti. non obseruetis. & 3. quæst. 4. beatus, de pœn. distinct. 2. penata.

a Agi-

ſibi victum querere poſſunt: vnde Papa diſtinguit, inter illos, qui tẽporalẽ cauſam habere noſcuntur, & inter illos qui perpetuam: primis danda eſt dilatio, ſecundis eſt redemptio indulgenda: ita tamen q̃ expenſas, quas eſſent facturi, tranſmittant in ſubſidium terræ ſanctæ,

a Cum iſti.] ſcilicet, debiles.

b Et illi.] ſcilicet, inopes.

c Qui temporalẽ.] eãdem diſtinctionẽ facit lex i iuſtitia, vt ſi non poteſt intereſſe propter temporalem impotẽtiam, expectandus eſt; & ſi habebat ꝓpetuũ impedimentum, remouendus eſt. ff. de uacat. munerib. vbi. & ff. de iudicijs. ſi lõgius. argumentum ad idem ī. de reſcriptis. ſcilicet ratum. Io.

¶ alias; Nos inquiſitioni tuæ rũdem⁹.

d Dilatio.] expectãdi. n. ſunt quouſq; cauſa impedimenti ceſſauerit. ſiſte ī. ſenten. excom. de cetero. & c. quamuis. in fi. Idem eſt ſi per fortuitos caſus impedir. tur, nihilominus cum poteſt adimplere tenetur. ff. de iur. obl. int. ſtipulantẽ. §. ſacram. niſi certa res eſſet ꝓmiſſa. nõ in genere. C. ſi certe. pet. incendium. Io.

e Compenſato labore.] ieiuniis & orationibus, vt ī. c. ꝓxi. circa fi. La. Vſ vſ ꝙ tantum mittere teneantur pro quanto nollent ſuſtinere laborem hunc, ſed uix poteſt æſtimari. prima expoſitio melior eſt.

RVRSVS. In iſto §. diſtinguitur inter illos, qui ꝓ defenſione terræ ſanctæ votũ ꝓpegrinationis emittunt, & illos quibus ꝓ ſatisfactione ſuorum peccatorũ iter peregrinationis iniũgitur. Circa primos plus cõſideratur ſuccurſus terræ ſanctæ: Circa ſecũdos labor itineris, ſecundum intentionem vouentis. uel pœnitentis: & ideo ſi aliquis de uouentibus eſt inutilis ad pugnandum, melius eſt uotum redimere quam expẽſas conſumere. Et de pœnitente qui non poteſt ꝓpter debili

de his, qui pro ſuccurſu terræ ſanctę, ſigno crucis aſſumpto, propter infirmitatem, vel paupertatẽ vel aliam iuſtam causã, votum non poſſunt vtiliter adimplere, cum ſine diſtinctione, receperis ī mandatis, vt eos qui ſignum crucis aſſumptũ abiecerũt, ad reſumptionem ipſius, & executionem uoti compellas.

¶ Nos† autem inquiſitioni tuæ raliter reſpondem⁹, quod debiles & inopes magis illuc in defectum, quam ad profectũ accedunt: cum ª iſti pugnare nõ poſſint, & illi⁰ mendicare cogãtur: niſi forte ſint nobiles & magnates. qui ſuis ſecũ expenſis bellatores adducant: vel artifices, & agricolæ, qui de laboribus ſuis ſibi poſſint acquirere neceſſaria, et terrę ſubſidia miniſtrare: quamuis non multi taliũ, propter breuitatẽ poſſeſſionum, & pauci tatem in habitãtiũ ibi ſint opportuni. ¶ Vnde credimus diſtinguendũ inter illos qui temporalẽ, ᶜ & eos qui perpetuã impedimẽti causã credunt hãc: ꝙ primis indulgẽda eſt dilatio, ᵈ ſecundis autẽ eſt redemptio iniũgẽda; ac rerum facultate penſata quas poſſunt, aut quas facturi eſſent expenſas, ꝓfonarum præterea compenſato† labore, ᵉ in ſubſidium terræ ſanctę trãſmittant, exequentes per alios, quod per ſe nequeũt adimplere. ¶ Rurſus inter illos, qui pro defenſione terræ ſanctę uotũ peregrinationis emittunt, & eos quibus pro ſatisfactione ſuorum criminum, iter peregrinationis iniungitur, credimus diſtinguendũ: qd circa primos, ᶠ plus terrę ſanctę ſuccurſus: & circa ſecundos, ᵍ plus labor itineris ſecũdum intentionem vouentis, vel pœnitentis debet attendi. Vnde ſi quis hoc modo uouentium ʰ eſt inutilis ad pugnandum, quãuis habilis, ⁱ ſit ad eundum, melius eſt redimere votũ, quam expenſas cõſumere: quod & de pœnitente, qui propter debilitatem non poteſt iter iniũctæ peregrinationis implere, ſanè ualet intelligi non autem de illo, qui quamuis ſit impotẽs ad bellãdum, potens tamẽ ᵏ eſt ad eundum: † & inf. ¶ De mulieribus ˡ autem hoc credimus obſeruandum, ut quæ remanere noluerint, uiros ſuos ᵐ ſequantur: ⁿ ceteræ verò ᵐ (niſi forte ſint diuites, quę ſecũ in ſuis expenſis poſſint ducere bellatores) votum redimãt, quod vouerunt.

¶ Idem eidem.

¶ *Votum vltramarinũ certis caſibus redimi & commutari poteſt, non tamen ꝓ alium quam per Papã, vel cum ipſius ſpeciali mandato. hoc dicit, vſque ad §. ſecundo quæſiuiſti.*

¶ recompenſato.]

tatem iter peregrinationis implere, idem eſt dicẽdũ, ſcilicet ut redimat votum: ſed non de illo qui põt ire: licet non poſſit pugnare quia principalis cauſa conſideranda eſt: Mulieres uerò, q̃ nõ uouerũt, ſi remanere noluerint, uiros ſuos ſequãtur; illæ uerò quæ uouerũt, niſi ſint diuites, ut poſſint ſecũ ducere bellatores redimant votum. Not. ꝙ uotũ ꝓ terræ ſanctæ ſubſidio factum ex iuſta cauſa poteſt redimi vel differi. Itẽ i uoto peregrinationis eã ſubſidij terræ ſanctæ, & cõmutatio poteſt interuenire, non autẽ cũ cauſa laboris & pœnitentiæ tũ imponitur. Item principalis cauſa uoti conſideranda eſt: & ſecundum illam diſpenſari debet.

f Circa primos.] ſcilicet, qui pro ſuccurſu terræ ſanctæ votum emiſerunt.

g Circa ſecũdos.] ſ. quibus pro ſatisfactione ſuorum criminum laborperegrinationis eſt iniunctus.

h Vouentium.] ſ. ſponte, & non per pœnitentiam iniuncta.

i Quamuis habilis ſit.] hic formatur ſecunda qõ ſequentis capituli. §. ſecundo quæſiuiſti.

k Potens tamen.] unde non ſubeſt cauſa cur debeat immutare; aliàs qui iniunxit, uel quilibet maior eo ea poſſet immutare iure cõi, ſed immutationẽ huiuſmodi pœnitentiæ uidetur reſeruare ſibi, & illis quibus ſpecialiter à ſede Apoſtolica iniungitur, & eſt ſpeciale, ī. e. c. proxi. Vinc.

l De mulieribus.] nõ uouẽtib. ſcilicet.

m Viros ſuos.] & hic formauit archiepiſcopus tertiã quæſtionem. ī. e. proxi. quod autem.

n Sequantur.] quid de uxorum licentia vouerunt; uel ex cauſa concedit Papa, ꝙ uiri poſſunt uouere ſe ituros in ſubſidiũ terræ ſanctæ inuitis uxoribus, infra cap. proxi. uerſic. in tanta quoque.

f Contra, eundem addit in margine, al. conſilium. verũ quæ præter fidẽ ueterũ exemplariũ.

o Ceteræ uerò.] ſcilicet nouerint.

Ex mul-

EX multa.] Quinque ſunt dicta: Secundum ibi, Secundo. Tertium ibi, Quod autem Quartum ibi, In tanta. Quintum ibi, De clericis. Abbas Siculus.

CASVS. In cap. præcedenti, dī, ꝙ circa crucefignatos diſpenſāt, vt illi votū redimant, qui ꝓpetuo impedimento detinētur: q̄ſiuit archiēps ille Cantuarien. vtrū id qd in decretali p̄dicta dī, ius generale ꝙ ſtituat, vt licitū ſit ī latis abſoluer̄ ſibi ſubiectos ſm formā ī bi expreſſam. Prætērea, ī dicta decretali in parte deciſa dī: ꝙ viros religioſos poterit diſpēſari: q̄ſiuit idē archiēps, de q̄b. religiōſis intelligat: Riſidet Papa ad primā q̄nē, q̄ ī ꝓſultatione p̄dicta ius ꝓſtituitur gn̄ale, & licet dicat ibi, ad quales. f. viros religioſos, n̄ tn̄ explicatur ibi ad quos eius executio ſpecialiter ſpectet dicit Papa, executio illius iuris ad illos tm̄ ꝓtinet, q̄bus à ſede Bpoſtolica fuerit iniunctum: per hāc rn̄ ſionē ſoluta eſt ſecūda q̄ō, de quibus religioſis ſit illud intelligēdum, ſcilicet, vtrū de regularibus, an de epīs: ad neutros iſtorū executio illi⁹ iuris ſpectat, ſed ad illos tm̄, quibus à ſede Apoſtolica ſpecialiter indulgetur.

a Expreſſam.] ī. cap. proxi.

b Ad quales.] ſ. viros, religioſos, de quibus fiebat mētio in c. prox. quod ſup ſed illa clauſula remota fuit, quæ poſita erat ſub illo, & ī. ante §. illum de mulieribus.

c Incumbit.] ecce hic vnū mirabile, ꝙ eſt ius cōe, vt diſpēſetur in voto cū debilibus, & hmōi. arg. ī. eo. c. 1. & tn̄ eius executio non ꝓmittitur alicui, niſi cui Papa ſpecialiter cōmittit. quod tn̄ reſtringendum eſt circa votum hniuſmodi, ſcilicet pro ſuccurſu terræ ſanctæ emiſſum: ergo cum hic Papa ſibi diſpenſationem reſeruet, in aliis votis epiſcopis diſpenſationem indulget. arg. ī. c. 1. de ſent. excom.

d Religioſi.] religioſi dicuntur non ſolum monachi & regulares ſed & clerici, ut 1. q. 1. nullus. & etiam laici dicuntur religioſi. 28. diſt. ſi qua vidua.

e Religione.] 1. q. 1. nihilſimi. ī. 8. q. 1. qualis erit.

f Ad neutros.] arg. generaliter dictum nulli eſſe dictum. ī. de offi. deleg. ex parte. 2. arg. C. de pig. l. 2. Io.

SECVNDO. In præcedenti decretali dī, ꝙ ſi quis vouentium eſt inutilis ad pugnandū, q̄uis, ſit habilis ad eundum, melius eſt redimere votū ꝙ expenſas conſumere: q̄ſiuit archiēps, vtrū ſit gn̄aliter intelligendū tam de nobilibus, qui ſecum poſſunt ducere bellatores, an de minoribus tm̄? Rīdet Papa ſi diligenter conſideraſſet, q̄nem iſtam ſolutā inueniſſet in decretali p̄dicta, vbi dī, ꝙ debiles & inopes magis in defectū ꝙ profectū accedūt, &c. Quod autē dī in fine præcedentis cap. mulieres q̄remanere voluerint, de illis intelligitur, quæ ꝓ votum non ſunt adſtrictæ. Itē in voto iſto viri vouere poſſunt ſine conſenſa vxorū, ꝓp neceſſitatem ꝓpuli Chriſtiani. Clerici vero ꝙ vouerunt ire ad ſubſidium terræ ſanctæ, cum clericatus officiū eos reddat inhabiles ad pugnandum, votum redimant, niſi vel cōſiliorum ſtrenui, vt of ſacto p̄dicationis interueſtis, aut ſint magnatū obſequio ꝓpitati. Vel intende, o diuites, vt ſecū poſſint ducere bellatores: hoc aūt de vouētib. intelligēdū eſt, n̄ de illis quib. labor peregrinationis in pœnitētia eſtimunctus. Nō hic ab initio vnū mirabile, ꝙ ius cōe eſt, ut diſpenſetur in voto terræ ſanctæ: & tn̄ ei⁹ executio nulli ꝓmittit, niſi cui Papa ſpecialiter commitat. Itē ꝙ gn̄aliter dictū eſt, generaliter eſt intelligendū. Itē nota caſum, vbi vir poteſt ſine uxoris cōſenſu vouere, & in eius præiudicium. Item clerici pugnare non debent.

g Maturitate tn̄ cōſilij.] idē dicit lex in aduocatis, qui non minus ꝓdeſſent generi humano, q̄ ſi patriā armis defenderent. C. de aduo. diuer. iud. l. aduocati. Et lex dicit, ꝙ oib. æque poſt limīniū eſt, non ſolū his q̄ pugnare p̄nt, ſed orbus, qui eius naturæ ſunt, ut conſilio vel auxilio, vel alias hominis vtili eſſe poſſint, vt ff. de cap. & poſtl. reuer. l. poſtliminiū. §. vlt. & conſilio polleat cui vim natura negauit. ī ꝙ eſt ſi. ff. de nac. numerū. l. 2. §. quoniam ita. & §. ſeq.

Super-

CAP. IX.

EX† multa tuę ſollicitudinis prouidentia & infra ¶ Ex conſultatione, quam ad inquiſitionem tuā, ſuper negotio Cruce ſignatorum olim edidimus, viā inueniſti ad aliàs quæſtiones: & vtrū quod in ea dicitur, ius cōſtituat generale, ut paſſim prælatis quibuslibet illos ſecundum formam expreſſam [a] abſoluere liceat, qui eorū ſunt iuriſdictioni commiſſi, ſolicite requiſiſti. Ad hoc igitur reſpōdemus, quod in cōſultatione noſtra ī° edit & licet ad quales, [b] ad quos tn̄ † ſpecialiter ſpectet ei⁹ executio, nullatenus explicat: illis at ſolummodo ius hoc exequendum incumbit, [c] ꝙ ſuper hoc mandatum receperint à ſede Apoſtolica ſpeciale. ſic ergo illi ē inquiſitioni reſponſum, qua conſequenter tua fraternitas requiſiuit, de quibus religioſis intelligendum hoc eſſet: Vtrū ſcilicet ibi religioſi [d] † vocentui hi tantum, qui religionis habitū ſuſceperunt quorum plures idiotę ſunt & iuris ignari: an epiſcopi, qui ſicut dignitate præcellunt, ſic & religione [e] debent aliis præminere, nam ad neutros [f] illius executio iuris ſpectat, niſi per Apoſtolicā ſedem eis ſpecialiter delegetur.

¶ *Habiles ad eundum, ſed inhabiles ad pugnandum, ſi ſunt ſtrenui conſilio. nel milites bellatores poſſunt ſecum ducere, votum vltramarinū non redimunt. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ Secundò quæſiuiſti, vtrum quod dicitur, ſi qs vouētium eſt inutilis ad pugnandum, quamuis ſit habilis ad eundum, melius eſt, ut redimat votum, quam cōſumat expenſas, generaliter accipi debeat, vt † nobiles & magnetes, qui ſunt conſilio ſtrenui, & multos ſecum poſſunt trahere bellatores, an minores tātummodo uerbum huiuſmodi comprehendat? Verum ſi ad ſuperiora oculum tuæ conſiderationis extendas, quæſtionem iſtam † inuenies in ſerie cōſultationis noſtrę ſolutam, vbi dicitur quod debiles & inopes, magis in defectum terrę ſanctæ, quam ad eius ꝓfectum accedunt, &c. Quamuis † poſſit aliter reſpōderi, quod nō ſunt inutiles ad pugnādum, qui etſi per ſe pugnare n̄ poſſunt, maturitate tamen conſilii [g] adeſſe ualent pugnantibus, & perſonæ defectum per alios releuare: & infra.

† Cap. 5. eo. eſt in 3. cōp. Et quatenus hic agitur d cruce ſignati. pro terræ ſanctæ ſubſidio, vid poſt concil. Late ra. ſub Inno cen. iii. in expeditione ꝓ recuperanda terra ſancta adde tractatū de forma procedendi contra inquiſitos de hæreſi, ti. de officio cruce ſignati. Dnct. in c. excōica mꝰ. §. catholici. ī. de hæret. & plene Cāpegium apud Zāchinum. c. 37.

† tantum, in uno uetuſtiſſimo exē plari.

† Religioſi, qui & quot modis dicātur, vide per Archidiacon̄, Ioānem An. & alios in c. vt officiū. § uerū q̄a, de hæreſi lib. 6. tradit plenè Albertinus. in cap. q̄m. de hæret. lib. 6. q. j. per totam q̄ſtionē.

† al. ita: vt nobiles etiā magnates.

† Dictio, iſtā, deeſt in aliquot uetuſtis exemplaribus.

† Quamuis poſſit & aliter.

i Et iterum Grandior in tauro uirtus ſed paruula vulpes, Pleniꝰ angu ſtia ſub breuitate ſapit. ſecūdū Goſ. & Ouidius, Parua nocat: morſu ſpatioſum uipera taurum; A cane non magno ſæpè tenet aper. Ioan. An.

a Superius ponit.]ꝛ.c. px.in fi.& hoc ſtatim ſequitur.

b Viri præter vxorũ.]ſpecialiſſimus caſus eſt iſte,quòd vir poteſt emittere votũ ꝓter licentiã vxoris,ꝫ illa iura 33.q.5.qđ Deo.& 27.q. 2. ſi tu abſtines, & per hoc vĩ, ꝙ aliquod votum ſit maius voto ſ continentiæ: nam ꝓꝓ continentiã etiã ad tẽpus non liceret hoc fieri, vt 33.q. 5. c.1.ſed in voto abſtinẽtiæ ſecus videtur, dum tamen per tale votũ neutri fiat præiudicium.33.q.5. nouit.Ioan.

c Inhabiles ad pugnãdum.]clerici vero pugnare nõ dẽnt. Arma enim clericorũ ſũt lachrymę.23. q.8.clerici,ꝙ in quacunque.c.qcũque. & c.conuenior. licet nõ minus pugnet ꝙ contra filio pugnat,vt dictũ eſt in notula, idem dicit lex.

d Obſequio deputati.]qui ex debito officij eos ſequi tenerẽtur. ĩ.de ſen-excõ. inter alia.

[Gl. ſeq.arguit & ſignat contrarium.]

e In ꝑnitentia eſt iniũctis.] vĩ ergo ꝙ mutatio voti nõ poſſit fieri in his pœnitẽtijs imponẽdis. arg. cõtra 82.diſt. presbyter ſi fornicationem.

† valeant.

PEr tuas.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quidam emiſit votum ſolẽniter ſuſcipiendi habitum regularem in Gratinopolitana eccleſia:& poſtea promiſit, ꝙ infra certũ tempus votum quod emiſerat adimpleret tandẽ termino tranſacto, votum ſuũ nõ adimpleuit: poſtmodum vocatus fuit ad regimen eccleſię Gebeñ. iſte conſiderans quòd votum emiſerat,nec fecerat quod promiſit, petijt conſilium à domino Papa: & ipſe conſuluit ei, vt ſi ſuam ſanare deſiderat conſcientiam, reſignet regimen,eccleſię Gebeñ. & reddat Domino votum ſuum:ſi poſtmodum capitulum eccleſiæ prędictæ ipſum duxerit eligendum, electionem poterit recipere de ſe factam.Not.quòd qui promittit ſollemniter religionem intrare,omnido intrare tenetur.

[Gloſ.ſeq.quærit,& ſoluit.]

† De materia huius §. & cur clericis & epis pugnare nõ liceat: vide oĩno B. Th. 2-2.q.40.artic.2.

c Dictum vide B. Tho.2.2. q.88 art.11. & Sotũ li.7. de iuſt.& iu re q.4.art.1.

¶ *Vxores poſſunt ſequi viros vltra mare ſi volunt,ſed non tenentur, niſi & ipſa vouerint.b d. Abbas.*

¶ Quod autem ſuperius ponitur, a mulieres,quæ remanere noluerint,etc. de illis intelligendum eſſe videtur,quę ſe ad peregrinationis propoſitum, nullius voti vinculo adſtrinxerunt: & infra,

¶ *Viri ſine conſenſu vxorum emittere poſſunt votum vltramarinum. hoc dicit. Abbas Sicilus.*

¶ In tanta quoque neceſſitate populi Chriſtiani, ne terræ ſanctę impediatur ſubſidiũ, viri præter vxorũ b aſſenſum,huius peregrinationis propoſitũ vouere liberè valent:† & quod vouerint,libere adimplere. Vtautem cõſentiant, ſunt attentius commonendæ.

¶ *Clerici tamquam inhabiles ad pugnandum redimunt votum vltramarinum, niſi in certis caſibus. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ De clericis† verò duximus reſpondendũ, ꝙ cũ clericatus officiũ eos reddat inhabiles ad pugnãdũ, c niſi vel cõſilio ſtrenui, vel officio prædicationis inſtructi, aut magnatum ſint obſequio deputati, d aut ſ ſqi adeo diuites fuerint & potentes, vt in expenſis ſuis aliquos ſecum ducere valeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionem accipere,quàm ad votum illos cogere proſequendum,ſi neceſſitas exigit, vel vtilitas perſuadet. Hæc autem de vouentibus dicimus, non de his,quibus labor peregrinationis, in pœnitentia eſt iniunctus. e

¶ Idem.

¶ *Qui† vouit religionẽ ingredi, ſi voto non completo fiat epiſcopus, renunciare debet, & votum implere. Sic communiter ſummatur.*

CAP. X.

PEr tuas nobis litteras intimaſti,te i Grationopolitana † eccleſia ſuſcipiendi habitũ regularẽ votũ ſollemniter emiſiſſe,& poſtea promiſiſſe in manibus prælati eiuſdẽ eccleſię, te infra duos mẽſes f poſtquã ab Apoſtolica ſede redijſſes, votũ qđ emiſeras impleturũ: Cũque termino ipſo tranſacto,nõ curaſſes qđ voueras adimplere, tãdẽ exiſtẽs voti tranſgreſſor, vocatus fuiſti ad regimẽ eccleſię Gebennenſis:& infra. ¶ Nos igitur tuæ diſcretioni conſulimus, vt ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam, regimen reſignes eccleſiæ memoratæ,ac reddas altiſſimo vota tua.† Quòd ſi Capitulum eiuſdem Gebeñ. eccleſiæ,te poſtmodum canonicè duxerit eligendum, h electionem recipere poteris de te factam.

† Gratinopolitana Granopolitanæ, ſũ Grationopolitana legit, cuius eccleſiæ eſt ordinis ſancti Auguſtini canonici regulares obediũt, & is & Gebẽnẽſis ſuffraganei ſunt archiepi Viennẽſis oẽs ĩ Burgundia.

ǁ Hęc gloſſa depraua tur, reſtituimus ex fide veterum exẽplarium.

† Vide Cõc. Trid. ſeſſ.24. ti. de regularibus c.1.

a Et ſ. de frig.fraternitatis.& optime facit ff. de verb obl. eũ q calendis. §. quoties.

e In pœnitentia eſt iniũctis.] vĩ ergo ꝙ mutatio voti nõ poſſit fieri in his pœnitẽtijs imponẽdis. arg. cõtra 82.diſt. presbyter ſi fornicationem.

f Duos menſes.]ſi hoc appoſuiſſet,nihilo minus tenebatur ſuſcipere habitum regularem, & deberet ad hoc compelli, cum ad hoc voto ſollemni ſe adſtrinxerit. ĩ. de conuerſione coniugatorum,ex parte,in fi. ĩ. de reg. porrectum. a Sed quid ſi prælatus & fratres prædicti loci nolẽt ipſum poſtea recipere? Tunc non diceretur tranſgreſſor voti ſi per eũ non ſtetit infra tempus ſtatutum.ſi ĩ.de ſpõ.ſicut.ſed ipſi poſſunt compelli,vt eũ recipiant,ex quo ꝓmiſerunt illum recipere: quia qua ratione, ille compellitur ad votum reddendũ per decretalem prędictam, porrectum, eadẽ ratione & illi, ex quo votum ſuum emittit, & recipitur ab abbate.argum.ſupra de reg. cap. vtinifi aliud rationabile obſiſtat.

g Reddas altiſſimo vota.]ſic ĩ.eod. magnæcum hoc ſit præceptum, vt ibi: quia Dñs exigit oblatũ, quod non exigeret offerendum. 27.q.1. nuptiarum,in fine.

[Glo.ſequens notat regularem eligi poſſe, &c. arg. contrarium.]

h Eligendum.] & ſic patet, ꝫ quòd canonicus regularis poteſt eligi ad regimen eccleſiæ ſecularis:quia hæc Gebeñ. eccleſia ſecularis eſt: aliàs quare diceret; redde Domino vota tua? & de iure communi ex quo dicit, duxit eligendum. & ad idem facit ĩ. tit. prox. quòd Dei timorem. vbi de hoc. tamen ibi contra poteſt ſumi arg. quod non de iure communi,vbi dicit;ſicut annuendum duximus poſtulationi,&c.ſed tamen aliud videtur hic:quia eccleſia Gebeñ.cathedralis eſt, & monachi regulares de iure communi poſſunt eligi in epiſcopos.18.quæſti 1.c.1. & ſic non probatur per hanc decretalem, quod de iure communi eligi poſſunt ad inferiores dignitates curam animarum habentes. & iſte monachus fieri non poterat exiſtendo epiſcopus, niſi reſignare epiſcopatui, cum eccleſia Gebeñ. ſecularis eſſet,

Poſtu-

POstulasti.] Diuiditur, primo ponitur consultatio. Secundo responsio, ibi, Discretioni. & pro casu premitte quod habetur in glos. Abb. sic.

CASVS. Duo Priores regulares, quorum vnus erat Crucesignatus, & alter signo crucis desiderabat insigniri, petierùt à dño Papa, vt liceret eis secũ deferre vicesimã, pouentuum ecclesiarum suarũ, deputatã succursui terræ sanctæ Rõdet eis Papa? Si ecclesię suæ pro ipsorũ absẽtia enormiter non lædantur, & ipsi vtiles fuerint terræ sanctæ verbo & exẽplo, (quod tñ cõmittit illorum conscientia) dimissis procuratoribus idoneis in ecclesijs suis, tenent votum suũ explere: & sic poterat vicesimã ecclesiarum suarũ, deputatam subsidio terræ sanctæ, secum portare. Not. q̃ cum prælatus se absentat ab ecclesia sua, tenet dimittere procuratorem, qui vice sua procuret negotia ecclesię, tam in iudicio q̃ extra iudicium, & istud tenent omnes.

a Vicesimã.] quam soluere tenebant omnes, tam clerici seculares, q̃ regulares ad subsidium terræ sanctæ, ẽm quod fuerat constitutum in concilio generali in decretali illa, ad liberãdam. quæ non est in hac cõpilatione: sed qui erãt crucesignati vel qui etiam vellent signari, non tenebantur ad hoc immo, sibi poterant retinere, vt hic dicit.

[Gl. seq. arguit, signat contrarium, & remittit.]

b Enormiter.] & ita vult non Papa propter succursum terræ sanctæ, ecclesias istas enormiter agrauari in absentia istorum, in quo casu cessat priuilegium. ẽ. de decimis, suggestum. & 7. de verb. sign. quid per nouale. & si non potest alteri subueniri quin alter lædatur, commodius est neutrum iuuare quàm alterum lædere. 14. quæst. 5. denique. 22. q. 2. primum. ff. de condict. indebnam hoc natura. Item nota quòd hic non præfertur publica vtilitas priuatæ. 1 argum. ad hoc supra eod. non est. & est argum. contra id 7. q. 1. scias. ẽ. de post. c. 3. vbi de hoc.

c Verbo.] scilicet prædicationis: quia licet per officium suum inhabiles sint ad pugnandum, possunt tamen in alijs se vtiliter habere. ẽ. eo. ex multa.

d Exemplo.] bonæ vitæ scilicet quia verbo & exemplo dicimur prędicare. 43. dist. sit rector.

e Conscientiæ vestræ.] ecce quòd relinquitur aliquis propriæ conscientiæ suę. sic ẽ. prox. & 33. q. 4. vir cum propria. ẽ. de renun. nisi cum pridem, in fi. & 33. distin. habuisse. & 4. dist. denique & 15. q. 8. c. 1. & ẽ. de iureiu. mulieri. quia de nemine præsumendum est quòd sit immemor suę salutis, 1. q. 7. sanctimus.

[Glos. seq. arguit.]

f Procuratoribus.] nota arg quòd prælatus a quando & absentat ab ecclesia iusta de causa, & de licentia superioris, dimittere debet procuratorem in loco sui, qui procuret vtilitatem ecclesiæ.

[Glos. seq. obijcit, & soluit.]

¶ Honorius tertius Haresbeñ. † & Bengad. præpositis.

¶ *Prælatus etiam professus potest votum vltramarinum emittere, & in suos, vsus vicesimam prouentuum ecclesiæ conuertere.*

CAP. XI.

POstulastis à nobis, aut† vobis professis ordinem regularem, quorũ alter Cruce signatus est, & reliqu⁹ characterem crucis dñderat† insigniri, liceat vicesimã⁴ prouentuum ecclesiarum vestrarum deputatam succursui terræ sanctæ deferre vobiscum: & infra. ¶ Discretioni vestræ taliter respõdemus, quod si ecclesiæ vestræ per absentiam vestram enormiter[b] non lędãtur, & vos vtiles fueritis terræ sanctę verbo[c] pariter & exẽplo, [d](quod conscientiæ[e] vestrę duximus relinquendum) dimissis procuratoribus [f] idoneis in ecclesijs vestris, potestis & tenemini[g] votum peregrinationis implere: & sic potest in vsus vestros transire vicesima ecclesiarum vestrarum terrę sanctę subsidio deputata.

† Haresbeñ. & Beregadeñ. prępositis.

Haresbeñ. & Feregandeñ.

† Habeneñ. & Beregabé.

† vtrum.

† Quomodo recipiant crucis characterem desiderãt insigniri, tradit Cãpegius in fine tractatus Zãchini de hęreticis, in instructione d modo crucesignandi.

TITVLVS XXXV.

De statu † monachorum, & canonicorum regularium.

¶ Gregorius † Archiepiscopo Neapolis.

¶ *Diœcesanus non debet molestare monasteria, præterquam pro causa correctionis, nec eis oblata sibi vendicare.*

CAP. I.

THeodosius † & infra. ¶ Alicui monasterio nec tu, nec presbyteri tui, præter diligentiam disciplinę, [h] alipta à lege diœcesana, non à lege iurisdictionis. Sic communiter immatur: sed hęc vocabula sunt potius magistralia quàm iuris. & ponit duas prohibitiones, & tertio rationem subijcit. Secunda ibi, Aut. tertia ibi, Cum. Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscopus Neapolitanus monasteria sua grauabat: & ea quæ offerebantur ibidem sibi vendicare volebat: vnde Papa mandat eidem, quatenus nec ipse, nec presbyteri sui alicui monasterio aliquid molestiæ inferant, præter solam disciplinam: & si aliquid illic à fidelibus accesserit, nihil sibi debeat vendicare, sed totum monachis ibi seruientibus proficiat. Nota, quòd episcopus nihil iuris habet in monachos, nisi causa disciplinæ. Item de eo quòd monachis offertur, nihil debet episcopus vendicare.

[Glo. seq. recipit obiectionem, quam soluit, & remittit.]

h Disciplinæ.] hoc intellige cum monachi populum non habent: quia tunc solam disciplinam debent. 16. quæst. 1. cum pro vtilitate nisi sit honestum seruitium debitum ex constitutione, vel consuetudine. 18. quæst. 2. seruitium. & 3. quæst. 3. quæsitum. Si enim haberent populum, tunc monasteria subsunt episcopo ratione populi, quo ad legem diœcesanam. argum. 18. quæst. 2. Electuerius de hoc dictum est ẽ. de offi. or. dilectus filius.

f Tenemini.] sed quare dicit, tenemini, cũ alter istorũ nõdum fecerit votũ, sed dicat tñ, desiderat insigniri? Sed dic q̃ ille, licet votum adhuc non emiserit, tñ iã in animo suo plenè deliberauerat, & propositum suum in hoc fixerat: vnde sine peccato cõtrauenire non poterat. 17. q. 2. qui bona. sic ẽ. eo. c. 2. aliàs non diceretur transgressor. ẽ. eo. literaturam.

DE STATV MONACHORVM, & canonicorum regularium.

¶ Supra visum est de cõuer. cõiug. Itẽ de voto: sed quia quærsi ad religionẽ, vt vouẽtes ingredi, efficiunt vt plurimum monachi, vt canonici regulares, ideo post rubricas præcedentes subijcitur ista. Abbas.

De hac materia tracta. 58. dist. & 16. q. 1. 18. q. 1. & q. 2. p totũ. & generaliter à 16. cans. vsque ad 21.

THeodosius.] Monasteria sunt exẽpta à lege diœcesana, non à lege iurisdictionis. Sic communiter immatur: sed hęc vocabula sunt potius magistralia quàm iuris. & ponit duas prohibitiones, & tertio rationem subijcit. Secunda ibi, Aut. tertia ibi, Cum. Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscopus Neapolitanus monasteria sua grauabat: & ea quæ offerebantur ibidem sibi vendicare volebat: vnde Papa mandat eidem, quatenus nec ipse, nec presbyteri sui alicui monasterio aliquid molestiæ inferant, præter solam disciplinam: & si aliquid illic à fidelibus accesserit, nihil sibi debeat vendicare, sed totum monachis ibi seruientibus proficiat. Nota, quòd episcopus nihil iuris habet in monachos, nisi causa disciplinæ. Item de eo quòd monachis offertur, nihil debet episcopus vendicare.

[Glo. seq. recipit obiectionem, quam soluit, & remittit.]

h Disciplinæ.] hoc intellige cum monachi populum non habent: quia tunc solam disciplinam debent. 16. quæst. 1. cum pro vtilitate nisi sit honestum seruitium debitum ex constitutione, vel consuetudine. 18. quæst. 2. seruitium. & 3. quæst. 3. quæsitum. Si enim haberent populum, tunc monasteria subsunt episcopo ratione populi, quo ad legem diœcesanam. argum. 18. quæst. 2. Electuerius de hoc dictum est ẽ. de offi. or. dilectus filius.

a Prælati. nerãt isti, & ꝓpositi, vt patet in superscriptione decretalis.

† De materia tituli vid Cõc. Trid. sess. 25. tit. de regular. & qũo differãt monachi & canonici regulares, tradit Iason in Auth. ingressi. C. de sacrosan. ec.

† Theodorus.

† Hic in quibusdã recentioribus legit Gregorius iij aliqs, non sed recte ait Cõtius, immo primus, lib. 7. indict. 2. cap. 15. Etc. i. eo. tit. in 1. compil.

† Quomodo recipiant crucis characterem desiderãt insigniri, tradit Cãpegius in fine tractatus Zãchini de hęreticis, in instructione d modo crucesignandi.

1 Dixit V. hoc contingere: qa primata oino confundit, & publica ẽ multũ iuuat. dixit Gos. hoc idõ qa prima ta nõ includebatur sub ci. idẽ Hostiensis I. A.

2 Infera-

a Inferatis.]nisi hoc solum quod canones iubent.28. q.2.hoc tantum.& c.quàm sit.& c.luminoso.
[Glo seq.recitatur perobiectionem.]

b Accesserit.] in vita: quoniam si in morte causa sepulturæ aliquid relinqueretur,inde episcopus debet habere canonicam portionem.ff.de sepultu.de his.& cap.cum su per.& ff.de testa.requisisti. nisi cõsuetudo repugnet.

¶al.clericorum.

MOnachi.] In hoc c. p cõiter non summatur,quinque sunt dicta.Secundum ibi,Si quis.Tertium ibi, Qui verò. Quartum ibi, Priomatus. Quintum ibi, Priores. Abbas.

CASVS. Statuit Laterañ. concilium. p monachi nõ recipiantur pretio in monasterijs,nec peculium habeant, nec soli per parochias habitẽt:qa vę soli:qa nõ est qui subleuet eũ si ceciderit: & qui dederit, & qui receperit,puniat. Qui verò peculiũ habuerit, nisi forte ab abbate fuerit ei p in iũcta administratione pmissum,à cõione remoueat altaris: & qui cũ peculio in extremis inuctus fuerit, & nõ restituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat sepulturam, qđ intelligendũ est de omnib.religiosis. Abbas aũt qui ista diligenter non cauerit, officij sui iacturã se nouerit incursurum. Item nullũ offi ium pretio alicui ꝙ edat, alioquin dãtes & accipiẽtes à ministerio ſãc ecclesiastico alieni.In fi.dicit,ꝙ Priores, qui per electionẽ canonicã capti sui fuerint instituti, non mutentur, nec remoueat nisi pro manifesta causa. No. ꝙ monachus pro sua receptione in monachũ,nihil debet dare. Item non debet habere peculiũ Item solus habitare non debet.Item pęna dantis pecuniam pro sua receptione, est ꝙ non potest ad sacros ordines promoueri.Item in casu monachus potest habere peculiũ,s.cauta administrationis. Item pęna habentis peculiũ est penitus in morte carere sepultura. Item Prioratus vel offi ia pro pretio alicui dari non debent.Item no. hic differentiã inter Priorem conuentualẽ & alium:quia Prior quennis deponi non potest nisi pro manifesta & rationabili causa.puta,si sit dilapidator,vel viuat incontinenter.

c Pretio.]ff.de simo.quoniam simoniaca.

d Peculium.] nisi pro inuncta administratione, vt ff.sequitur.

[Glos.seq. reci. per obiectionem de canonibus. 16. q.1.& cete.]

¶Ex Concilio Laterañ.†

¶ Monachi non debent poni singuli per parochias. hoc primò Si pro monachatu aliquid detur,receptus à sacris ordinibus prohibetur: & recipiens ab officio suspenditur;hoc secundo. Monachus habens peculium sine licẽtia abbatis, ab altaris communione remouetur: & sic decedens, sepultura & fratrum communione priuatur. hoc tertiò. Si pecunia conferatur pro habendo aliquod officiũ in monasterio. dans & recipiens depenuntur hoc quarto. In prioratibus conuentualibus per electionem institutis non sunt remouendi sine causa rationabili,& de causa rationabili, tria ponit exempla. hoc dicit comprehendendo substantiam.

CAP. II.

MOnachi non pretio e recipiãtur in monasterio, nec peculiũ d † pmittant habere: nec singuli per villas & oppida,p quascunq; parochiales e ponant ecclesias: sed in maiori conuentu, aut cũ aliquibus fratribus maneãt:nec soli inter seculares homines spiritualiũ hostium cõflictũ expectent,Salomone † dicente, Vę soli:f quia cum † ceciderit,nõ est qui sublleuet eum'.

¶Si quis autem exactus p sua receptione aliq̃d dederit, ad sacros ordines g nõ ascendat: is verò qui eũ receperit,† officii suspensione multet.

¶ Qui † verò peculium habuerit:nisi ab Abbate fuerit ei p inũcta administratione permissũ, h a cõmunione remoueatur altaris: & qui in extremis cũ peculio inuẽtus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat,nec inter fratres † accipiat sepulturam: i quod etiã de vniuersis religiosis præcipim⁹ obseruari. Abbas autem, qui diligenter ista non cauerit,† officii sui

e Parochiales.]& sic patet,ꝙ monachi singuli in parochialibus ecclesijs esse non debent. Et istu i quidem ius commune est,quod hic dicitur ex dispẽsatione: tamen videtur ꝙ monachus possit præfici in parochiali ecclesia.16.q.1. in parochia. & c. cum pro utilitate. & c.docẽtes. & c. si monachus. & c. si quis monachus. in collegiata verò ecclesia videtur quòd de iure cõmuni possint eligi. ff. eod. quod Dei timorem. arg. ff. tit. proxi.per tuas.ff.

f Væ soli.] 7. quæstio.1.illud.&1. dist. in omnibus.

g Ad sacros ordines.]& infra p de monasterio expellatur s fm ꝙ traditur ff. de simo.quoniam simoniaca. Vel debet sibi pecunia restitui, & interea aliud monasterium. ff. eo tit. veniens.

[Gl.seq.signat eõtrarium,opin. ponit, cui signat contrariũ, & ponit opinio. Hugo. quam approbat, cui signat cõtrarium de decret.dudum.

h Administratione permissum.]alias p prium habere nõ potest.12.q.1.non dicatis.27.q.1.monacho. 18.q.1.c.1. & ff.eod. cũ ad monasterium. Arg. ff. 27.q.1. de viduis. Illud planũ est, ꝙ monachus p priũ habere non potest: immo si & sub ea cõditione fieret monachus vt habeat proprium,conditio frangitur, & remanebit monachus.arg. ff. de conditio. appo. quicunqu. vbi tenet matrimonium, & conditio frangitur.arg. ad hoc ff. si vlustrupeta.l.1 §.1.ff.de vsu & habi.sed neque.& C.de institut.sub condi. reprehendenda.Arg.contra.manifestum. ff.de conditio. apposi. c.vlt.vbi dicitur,ꝙ il conditio, quæ fit contra substantiam matrimonij,apponitur in matrimonio,matrimonium nullum est:sed hæc conditio de proprio retinendo, est contra substantiam monachatus, vt videtur: quia dominus Papa in eo dispẽsare non potest, sicut nec in continentia. 4 ff.eo.cum a l monast riu n,in fi. & est arg.ad hoc 32.q.2 solet. In hac opin.fuit Hug.& idem credo ꝙ non sit monachus: quia proprietatis abdicatio & continentia castitatis sunt de substantia monachatus sicut in matrimonio carnali.Arg.contra,ff.de conuer.coniug.dilum.

i Sepulturam.] sic infra eod. tum ad monasterium. & c. super quodam. & hoc idem locum habet in quolibet, quem constat decessisse in mortali peccato. 88. dist.neque apud.s 13.q.2.pro obcuntibus.& 23. q.5.placuit.Ala.

† Ecclesiastes,cap.4.
† Il
† recipit.
† Vide concilium Trident. sessio. 25.tit.de regularib.c.2.
†Qui dicantur fratres, & q monachi, & quo differãt à canonicis regularib.ꝙ, tradit Iat.in authẽt.ingressi.C. de sacrosanct.eccl.
† curauerit, in concilio.
2 Nec obst. 20.q.3.constituit.quod loquitur de illectis, qui non sunt simoniaci, secundũ Tãc. Vincent. & Goff. Io.A.
3 De hoc vide c ncilio Fridẽtinum paulò ante citatum.
4De hoc articulo vide citatos infra ho. tit. cap. si.in vltimis verbis istius cap.

a Nulli tradantur.] vt fiat ibi custos, vel procurator vbi cõstituatur. 1.q.1. si quis episcopus. & q.3. saluator.
[Glos. ieq. recitatur per contrarium de §. tales.

b Non mutentur.] hoc intellr de illis, qui instituuntur perpetuo per canonicã electionem capituli, & confirmationẽ superioris. Isti sine certa causa remoueri non debent: quia sine culpa nemo priuari debet iure suo. 56. dist. istis perseuerãtibus. & 16. q. vlt. inuentum. ẽ. de iudic. 2. Alij Priores, q̃ p electionẽ canonicã non creantur: ad voluntatem abbatum suorũ remouentur. ẽ. eo. cum ad monasteriu, §. tales. & huiusmodi regularibus non confirmantur Priorat⁹. ẽ. de cõfirmatio. porrecta. T.

c Dilapidatores.] propter hoc bene remouentur, 3. q. 1. quia ea quæ. & 3. de simo. licet Hely. & cap. p tuas. & ẽ. de off. dele. venerabilis, & hoc si probetur, & propter incontinentiã remouetur abbas. 18. q. 2. si quis Abbas.

R Ecolẽtes.] Diuidit in quattuor partes. Primo C. ftercien. ordo secundum antiqua tpa multipliciter cõmẽdatur. Secũdo modernis tpibus cõsideratis reprehenditur. Tertio vt Cisterc. ienses suis terminis sint contenti monentur. Quarto, q̃ dom⁹ ei aggregatę debeãt se moribus isti⁹ cõformare, instruuntur. Se. cũda ibi, Dolẽtes. Tertia ibi, Ideoque. Quarta ibi, Cæterum. Abb. Siculus.

CASVS. Abbates & cõuentus Cisterciẽ. ordinis in multis recessérũt à tua prima institutione, in tñ, vt multi ex illis ꝫ terrã lam orũ, sic vt vendãt villas, ecclesias, & fidelitates, & alia, quæ ab hominibus regulari discrepant; de quibus Papa dicit se cõdolere: vnde mandat eis; quatenus domus illorum suis terminis sint contenti, & niq̃d à prima sui origine sumiatę sũt: Si enim istas institutiones reliquerint, & ad cõia iura aliorum monasteriorum voluerint, oportebit eos hinc cõi censeri, quia dignum est, vt qui similem cũ alijs suscipiunt vitam, similem teneãt in legibus disciplinam; in fine dicit, quòd domus aliæ q̃ ad illorũ ordinẽ sunt translatæ: vel se transtulerunt, Institutionib. illorũ se conforment. No. q̃ qui similẽ vitam ducũt, simili dẽnt foro gaudere. Itẽ q̃d alij aggregatur, eius natura dẽt imitari.

d Obliti.] qui eam sciuerunt.

e Ecclesias.] quas possunt habere nigri monachi.

f Altaria.] 1.q.3.q̃situ. vbi ecclesię vulgari vocabulo altaria nũcupant, sed hic restrigit ad decimas, i pp verbũ, ecclesias.

g Hominia.] à vasallis, secundum ab eisdem tenentibus.

h Iustitiarias.] id est, officia iudicũ secularium, qui iustitiarij in aliquibus locis appellantur.

i Tributarias.] id est, officia colligẽdi tributa; qui enim deseruiunt Deo, talibus se implicare non decent. 21. q. 3. c. 1. & 2.

k Constitutis termi nis.] quia quilibet debet esse contentus terminis suis, 13 q. 1. c. 1. & ẽ. de sepult. c. 1.

l Cõi iure censeri.] quia per hoc, priuilegio suo renunciare videtur, ex quo abutuntur ea. 11. q. 3. priuilegium. ſi. ẽ. de vita & hone. cler. c. vlt. & supra de cle. coniug. ex parte. a quia duplici iure cẽseri non debent. 12. q. 2. cognouimus, in fi. & supra de decim. cum in tua.

m Vel etiam commutatis.] datis villis pro agris; quia villas habere non debent, vt supra dicitur.

n Coeptent.] & ita id quod aggregatus alij, ipsius naturam imitari debet. 16. q. 8 temporis qualitas, & ca. seq. supra ne sede vacante. c. 1. vbi notatur de hac vnione.

S Vper.] Cõmunis diuisio. Secunda ibi, Inquisitionem quam prorogat, ibi, Hoc autem. Abbas.

CASVS,

exẽplari ita? fidelitates, hominia, & onera suscipiunt, &c. in alio puncto recẽseri ita: fidelitates & homagia susceperunt, &c. nã dicto, benignè, deest in omnibus, & quid sit hominia, latè explicat hic Host. quem videto.

1 Vel alios redditus, & propter alteria, quentũ. Ioan. And.

¶ al. ita: vt videlicet, sed in antiquis, & in pcilio, vt est impressum.
† aliud

¶ Cap. 2. eo. ti. in 2. cõpi. Et de ordine Cisterciensiũ, eorũq; origine, vide Antoninũ par. 2. historiali. tit. 15. §. 18. & plene Cassanẽ in catalogo gloriæ mũdi, par. 4. consider. 58.

In vno vetustissimo

¶ Alexander tertius Abbatibus & conuentibus Cisterciẽsis ordinis.

¶ *Monet Cisterciẽses, vt seruent regulam secundum primam institutionem. h. d. primo. Et domus religiosa aggregata Cisterciensibus, eorum mores seruare tenetur. h. d. secundo.*

CAP. III.

R Ecolẽtes† qualiter hæc sancta plantatio; & infra. ¶ Dolentes dicimus, quòd etsi non ab omnibus, neq; in omnibus, a plerisq; tamen & in pluribus, ab illa sãcta institutione dicitur declinatum, intantũ, vt aliq ex vobis primæ institutionis obliti, d contra ordinis vestri regulã villas, ecclesias, e & altaria f possident, fidelitates † & hominia g beni-

gnè suscipiunt, iustitiarias, & h tributarias i tenent: & infra. ¶ Ideoque precibus & monitis exhortamur, quatenus domus illę, quę à prima sui origine, in ipso ordine sunt fundatæ, constitutis terminis k sint cõtentæ; & infra. ¶ Si enim relictis originalibus ordinis institutis, ad cõia voluerit is aliorum monasteriorum iura diuertere, oportebit vos cõi iure censeri; l quia dignum est, vt qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. ¶ Cęterum domus illæ, quæ de aliis institutionibus ad vestrum ordinẽ se transtulerit, vestris omnino se satagant vsibus cõformare, & relictis possessionibus, vel ẽt cõmutatis, m quas institutio vestra non recipit, l hic se in oibus religioni vestræ coaptent, n vt quemadmodum gaudent se in societatẽ ordinis, & habitus idẽtitatem assumptas, sic etiam in paupertate secularium rerum se lætentur vestris institutionibus cõformatas.

¶ Clemens tertius.

¶ *Regularis canonicus, qui non resignauit proprium in morte, non debet in cœmiterio sepeliri: & si de facto sepultus fuit, inde debet exhumari, si sine scandalo fieri potest.*

CAP. IIII.

S Vper† quodã canonico regulari, q̃ in ar-

¶ Cap. 5. eo. tit. in 2. compilat.

2 Concor. I. Iunio, C. de Iudę. & l. q̃ sine. ff. de neg. gest. & de pecu. l. liberam.

CASVS. Quicunq; regularis in morte cum peculio inuentus fuerit, inter fratres non debet sepeliri: & si sepultus fuerit, debet inde eijci, dummodo sine scandalo fieri possit. No. q̃ monachus habens propriũ, in morte non debet cum fratribus sepeliri. Item in similibus idem est iudicium.

ticulo mortis agẽs, licet à Priore suo commonitus, proprium, [a] quod contra regulam latenter habuerat, noluit resignare, & sic diem clausit extremũ, & fuit inter alios fratres traditus sepulturæ: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, q̃ ille canonicus, non tantũ fuit Christiana sepultura [b] priuãdus, verumetiã si sine maximo scandalo [c] potuit † fieri, de ipsa pronuncia dignus est ecclesia. Hoc autem cum forte contigerit, in similibus [e] est agendum.

¶ Innocentius iij. V. plebano sancti Gauinij. †

¶ Canonicus regularis potest præfici ecclesiæ parochiali, etiam seculari: sed debet habere socium secum sui ordinis, si commodè fieri potest.

CAP. V.

QVòd † Dei timorẽ præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur euidẽter, cum opera quæ facis, testimonium perhibeant veritati. ¶ Sanè quõdam desiderans ad frugem melioris vitæ transire, officiũ plebani relignãs coram fratrib. sancti Victoris Bo-

nonien. promissionem [f] de tua conuersione fecisti, neque professionem sollemnem emittens, neq; habitũ religionis assumẽs sed parochiani plebis eiusdem, attendẽtes te laudabiliter præfuisse, a Florentino epõ impetrauerunt, vt ministrares [g] ibidem. hoc etiam P. presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis legatus proponitur annuisse, quod iam dicti parochiani a nobis ratum haberi suppliciter † postularunt, præsertim cum de licentia Prioris sancti Victoris hactenus id feciſſe.

¶ Licet autem in Laterañ. [h] † concilio de monachis caueatur, ne singuli per villas & oppida, per quascũque parochiales ponantur ecclesias, & cætera: quia tamen istud de canonicis regularib. specialiter non cauetur, qui etsi a sanctorum monachorum consortio non putentur se iuncti, regulæ tamen inseruiunt laxiori; [i] & per antiquos canones [k] etiam monachi possũt ad ecclesiarum parochialium regimẽ [l] in presbyteros ordinari, ex quo

debent prædicationis officium exercere, quod priuilegiatum est: sic ergo annuit postulationibus prædictorum parochianorum, vt ibi exerceat plebani officium, ita, quod vnum canonicum regularem (si fieri potest) habebat secum. Nota quod qui promittit regularem vitam assumere, tenetur religionem intrare: & posset ad hoc compelli. Item monachi soli habitare non debent. Item licet eadem sit substãtia ordinis canonicorũ regularium & monachorum: est tamẽ differentia in qualitatibus. Item monachi possunt habere populum. Item officium presbyterorum est prædicare. Itẽ officium prædicationis priuilegiatum est.

f Promissionem.] ex qua obligat[a] fuit ad obseruantiam regularem seruãdam, licet non fecerit professionem, vnde posset compelli ex tua promissione si vellet, ff. de reg. peruectum. & ff. tut. primo. per tuas.

g Ministrares ibidem.] aliter non poterat ibi ministrare, nisi de licẽtia episcopi, cum iam renunciasset officio plebaniæ quantum in se fuit. ff. de renũ. quod in dubijs. tamen intelligo q̃ renũciatio tenuit.

h Lateraneñ. cõcilio.] ff. eod. nonachi. Laxiori.] aliàs æquiparantur monachi & canonici regulares in multis. 20. q. 3. præterea clericus. & j. ne cleri. vel mona. super specula. & ff. de postula. ex parte.

k Canones.] 16. q. 1. doctos. & 55. dist. priscis.

[Gl. seq. quærit, non it duas opi. & solu. Secundò obijcit de decre. per tuas. & soluit.]

l Regimen in presbyteros.] vtrum monachi de iure communi, vel dispensatione, possint ad regimen animarum assumi, dubitari consueuit. Dicunt quidam, q̃ hodie possunt de iure communi, olim tamen ex dispensatione, vt 55 dist. priscis. Alii dicũt, q̃ nec hodie possunt nisi ex dispensatione, cum Lateraneñ. concilium hoc prohibeat ff. eod. cap. 2. Satis potest dici, q̃ olim monachi non poterant præfici ecclesijs, nisi ex necessitate, vt 55. distincto. priscis. hodie possunt etiam vtilitate suadente. Sed regulares, vt dicit hic, licitè possunt eligi ad regimen ecclesiarum vtilitatis causa, & de iure communi, vt videtur. argumen. supra tit. proximo, per tuas. Sed in hoc est differentia inter monachos &

[a] Proprium quod contra.] cum talibus nõ dignatur Dñs fieri pars calicis eorũ. 12 q. 1. clericus. & c. nolo.

[b] Sepultura.] pro eo q̃ in mortali peccato mortuus est. sic ff. eo. monachi. §. qui verò. & ff. eod. cap. 2. pro talibus enim sancta nõ orat ecclesia. 12 13. q. 2. pro obeuntibus. & 23. q. 5. placuit. Ber.

[c] Maximo scandalo.] pro quo vitãdo multa fiunt & omittuntur, dũmodo sine peccato mortali possint fieri vel omitti. ff. de nou. operis nunciatione, cum ex iuncto.

[d] Proijci.] si ossa illius possunt discerni ab alijs. ff. de sepul. sacris.

[e] In similibus.] sic ff. de rescrip. inter cæteras. & ita de similibus ad similia procedendum est, ff. de legatis. non possunt. Ber.

QVod Dei.] Diuiditur in tres partes. Primò ponit exordiũ. Secundò facti narratio & suplicatio. Tertiò supplicationis admissio cum duplici motuo. Secũda ibi, Sanc. Tertia ibi, Licet. Abbas. CASVS. Quidam plebanus sancti Gauinij desiderans ad frugẽ melioris vitæ trãsire, coram fratribus sancti Victoris, renũciauit officiũ plebani, promissionem faciens de sua conuersione: professionem tamen sollẽnem non fecit, nec habitum assumpsit: parochiani illius considerantes laudabilem administrationem ipsius, impetrauerunt à Florentino epũcopo, vt adhuc administraret ibidem: & hoc idem obtinuerunt à quodam legato Apostolicæ sedis postmodum petierunt a Papa, quod hoc ratum haberet, præcipuè cum illud fecisset de licentia Prioris sancti Victoris: super hoc rescribit Papa eidem plebano, dicens, q̃ licet in concilio Lateraneñ. de monachis caueat, ne soli per villas & oppida esse debeant: de regularibus tamen hoc non cauetur, qui etsi non putentur seiuncti à monachis, regulæ tamen inseruiunt laxiori, & monachi per canones antiquos ad curam parochialium ecclesiarum ordinãtur, ex quo

[f] Gauini
[g] Grauini.

[a] Vt sic notat Inn. q̃ scandalũ nõ exhumari, & aliàs exhumandus est. ff. eo. And:

[b] Cap. 1. eo. tit. i 3 cõpi. Et vide præ alijs hoc ipso loco Hen. ncũ Boich. & an religiosi q̃ non in claustris teneãtur ad obseruantias regulares, tradit luculenter B. Tho. 2. 2. q. 185. ar. 8.

Vide alias differentias per Iaſon in Auth. ingreſſi C. de ſac. ſanct. eccl. ad de Fel. in c. in preſentia. de probatio.

canonicos regulares, † quod monachus tenetur habere ſocios ſecum ſui ordinis. ℨ eo. cap. 2. & ℨ de capel. monac. cap. penult. & vltimo. Se ſi regulares ad hoc non tenentur, nihil eo n nodè poſſint, vt hic dicitur: ſed litera ſequens contrarium innuit, vt ibi dicit; ſic annuendum, &c. & hoc tutius eſt dicendum. Præterea dicit hic circa principium, q̃ plebanus iſte p̃miſſionem fecerat ſolùmodo de ſua conuerſione, nec profeſſionẽ fecit, nec habitum religionis aſſumpſit, & ita non fuit canonicus regularis, nec amplius in voto fuit proceſſum: quod patet per hanc literã: Quare ergo Papa non mandat q̃ votũ ſuum Dño reddat, ne dicatur voti trãſgreſſor: p̃ quod ſignatur ℨ rium. ℨ. tipuxi. per tuas. vbi dicit Papa, q̃ relinquet regi. nec eccleſię Gebenẽ. & reddat Dño vota ſua, & poſtea ſi electus fuerit, poterit electionem recipere de ſe factam: poteſt tñderi, ibi neceſſe habeat reſignare ep̃atum, aliter non poterat fieri monachus, aut regularis canonicus, cum eccleſia Gebenẽ. eſſet ſecularis, & poſtmodũ ſine aliqua diſpẽſatione poteſt eligi i ep̃m. ſiue cathedralis eccleſia ſit regularis, ſiue ſecularis, p̃ excellẽtiã ep̃alis dignitatis: ſicut clericus ſecularis põt eligi in ep̃m: ſiue eccleſia ſit ſecularis, ſiue regularis: Hic verò ẽt ſi eſſet iam canonicus regularis, nihilominus poterit diſpenſatiuè aſſumi in plebanum. ergo multò fortius poterat ibi remanere de licentia ep̃i & Prioris diſpenſatiuè. ſed ℨ p̃miſſionẽ nõ poterat diſpenſare, cum renunciatio ſua non tenuiſſet ſimp̃r: & ideo diſpenſat Papa cum ipſo propter promiſſionem, vt remaneat in officio plebani p̃ maius bonum, non facta aliqua profeſſione, & ex hac promiſſione debet viuere regulariter tamq̃ profeſſus, vt dicit in ſi Quidam tamen dicunt, q̃ fecerat profeſſionem, ſed ex litera hoc non colligitur: ſed in illa decre. per tuas. non petebatur diſpenſatio, vt ibi remaneret tamq̃ monachus, ſed petebat conſilium, quid ei faciendum eſſet ſuper voto quod fecerat. Papa reſpondet ſibi de iure, quod reddat Domino vota ſua, & ſic non contradicit huic: & ſi idem fuiſſet petitum, idem fuiſſet reſponſum. Ber.

† Vide conc. Trid. ſeſſio. 5. de refor. c. 2. & ſeſſio. 24. de refor. c. 4. vbi multa valdè vtilia ſ officio ꝓdicationis.

† al. ita: Abbati Lublacen.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp. Vide con ci. Trid. ſeſſio. 25. tit. de regularibus. c. 1. & 2. & ad intellectu huius decretalis circa verba vltima, vide Alberti. nũ tract. de agnoſcendis aſſertio. catho. & hæreſ. q. 23.

debent prędicationis † officiũ (quod priuilegiatũ a eſt) exercere: ſic annuendũ duximus poſtulatis, vt exercẽs plebani officium (ſi cõmodè fieri poterit) vnum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam: cuius in his quæ Dei ſunt & regularis b obſeruantiæ, tam cõſortio, quam ſo latio perfruaris.

¶ Idem Abbati † & conuentui Sublacen.

¶ *Prima tractat de veſtibus monachorum. Secundo de abdicatione proprietatis. Tertio de ſilentio. Quarto de cibis. Quinto de officijs in genere & in ſpecie.*

CAP. VI.

CVm † ad monaſterium Sublacen. & inf. ¶ Firmiter inhibuimus, ne quis de cętero monachorum, lineis camiſiis vteretur: & inf. ¶ Prohibemus quoque diſtrictè

in virtute obediętiæ, ſub obteſtatione diuini iudicii, ne quis monachorũ propriũ c aliquo modo poſſideat: ſed ſi quis aliquid habeat proprii, totum incontinenti reſignet. d Si verò poſt hoc, proprietatem aliquã fuerit deprehenſus habere, regulari monitione prę-miſſa, de monaſterio expellatur, e nec recipiat'vlterius, niſi pœniteat ſecũdum monaſticã diſciplinam: Quod ſi proprietas apud quemquã inuenta fuerit in morte, f ipſa cũ eo in ſignum perditionis, extra monaſteriũ in ſterquilinio g ſubterretur: ſecundum quod beatus Gregorius narrat in Dialogo ſe feciſſe. Vnde ſi qcquã alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, nõ prę-ſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellerario aſſignetur.

ibi, Prohibemus. tertia ibi, In oratorio. quarta ibi, In refectorio. quinta ibi, Tales. Et primo ibi tractat de officijs in genere, ſecũdo de clauſtrali Priore. ibi, Prior. tertio de Abbate: ibi, Abbas. Et confirmatur hæc decre. in clemen. ne in agro. eod. tit. Abbas.

CASVS. In capitulo iſto tradit qualiter monachi viuere debeant, & qualiter etiã in alijs officijs tã prælati quam alij debeãt ſe habere. In fine dicit, q̃ Abbas cum aliquo monacho diſpenſare non poteſt, vt proprium habeat: quia abdicatio p̃prietatis, & cuſtodia caſtitatis, ſunt annexa regulę monachali, vt cõtra ea ſummus Põtifex non poſſit licentiam indulgere. Nota. q̃ monachus lineis camiſijs vti nõ debet. Item monachus p̃priũ habere non dẽt. Item monachus habens proprium, in ſterquilinio ſepeliri debet. Itẽ in oratorio, dormitorio, refectorio, & clauſtro ſilentium ſeruari debet. Itẽ monachus i refectorio carnes comedere non dẽt. Itẽ nihil eſt cũ ſcãdalo faciendũ. Item nulli officiũ alicui monacho p̃cedi debet p̃ petuũ. Itẽ Prior conuentualis ſub Abbate exiſtens, poteſt monachos corrigere. Item tota cura monaſterij ad Abbatem pertinet. Item p̃ propter negligentiam poteſt prælatus deponi. Item cum monacho, vt habeat proprium, non ſolum Abbas non poteſt diſpenſare, ſed nec etiã Papa.

a Priuilegiatum.] in hoc eſt priuilegiatum officium prædicandi: quia nemo debet prædicare, niſi ei ſit commiſſum ab epiſcopo loci, vel ab Apoſtolica ſede. infra, de hæret. excõmunicamus. ℨ. quia verò. & illi qui per electionem ad hoc eliguntur.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

b Et regularis.] ſed nunquid tenetur regulam obſeruare propter illam promiſſionem? Dico quòd ſic, vt dixi ã. eod. cap. in pr. nc. & ita patet, quod per ſolam promiſſionem obligatur quis ad obſeruantiam regulæ rem. a Bern.

c Vm.] Non poteſt congruè ſummari p̃ multitudinem dictorum, ſed cape diuiſionẽ pro ſummatio. Diuidit enim principaliter in quinque partes: ſecunda

2 Colo. ſ iſto poſtea plus fecit ſolemnẽ p̃ feſſiõẽ emittendo, ſm Lau. Io. An.

d Reſignet.] ſupra eo. monachi.

e Expellatur.] etiam ab altaris miniſterio remouendus eſt in vita. ℨ. eod. monachi; & ca. ſuper quodam. vel poteſt mitti in arctiꝰ monaſterium, ne euagetur, vt ſic pœniteat, & reſtituat illud. arg. 16. de lapſis. & 27. q. 1. ſi quis rapuerit.

f In morte.] ſecus ſi in vita, quia tunc debet conuerti in vtilitatem eccleſiæ, ſupra de oſſ. ordi. quanto. & 18. q. 2. Abbates.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

g In ſterquilinio.] ſic ℨ. eo monachi. & c. ſuper quodam. quia in mortali peccato deceſſit, vt ibi dꝫ. arg. ℨ. 23. quæſt. vltim. quicunque. ſed illud intelligitur de pœnitente. ſed ad terrorem aliorum non orat pro eo eccleſia, ſicut contingit de his, qui moriuntur in tornamentis. ℨ. de tornea. cap. 1. ℨ & infra de raptoribus. cap. 2.

3 Concedit concil. Trid. ſeſſio. 25. de refor. ca. 18.

a Carne

¶ In codice Barbatiæ ita: In oratorio, nec non refectorio, & dormitorio, &c.

¶ Dictio, verò, deest in antiquis.

y Hoc nõ probatur hic cum hic de carnibus nil dicat: facit tñ ad hoc finis cap. fin Pet. & Abbatem, quia si prohibet dispẽsare in illis, pmittit in aliis. Ioa.

z Hic debet esse 9 ord. & 81. dist. dictũ. & bene est de gl. & adde ibi hanc glos. & ĩ. de off. ar. ex Ioan.

a Carne vesatur.] de consecra.] dist. 5. c. carnem.

[Gl. seq. ponit quatuor casus, in quibus Abbas dispensat.]

b Indulgentia.] sic ergo Abbas potest dispẽsare in regula monachali, quantum ad esum carniũ, vt hic t & arg. de cõsec. di. 5. carnem. Item in cella speciali cõstituendi. 20. q. vlt. monachum. Item dispensat in ordine. ĩ. de eo qui fur. or. recepit cũ H. Item dispẽsat cũ eo, qui excommunicatus ordines suscepit. ĩ. d sent. excom. cum illorum. Io.

c Delicatus.] arg. ad hoc 41. dist. ñ cogãtur. ff. ad l. Fla. de plagia. l. fin.

d Perpetuo. Jhoc verũ est, qñ nõ eligitur canonicè à capitulo, sed abbas cõmittit ei administrationẽ. De hoc habes ĩ. co. c. 2. e Amoueri.) isti etiã regulares canonicè electi ex leuib. causis remouẽtur ĩ. de simonia, per tuas.

e In omnibus.] qa tota potestas monasterii ad abbatẽ pertinet. 18 q. 2. nullam etiam si durum esset mandatum, ei parendum est. 23. quæst. 1. c. quid culpatur.

g Negligens. Jquoniam pro negligẽtia potest remoueri, 18. q. 2. si quis abbas. 2 & 81. dist. dictum. & 86. di. c. 1. & 11. q. 3. placuit. & 100. dist. quoniam. & 1. q. 1. c. si, qui epis. opi. § ecce cum honoris. & C. d offic. præfec. Oriẽ. si quis. ff. de cust. & exhi. reo. ceteri. & l. milites. q verũ est, si est magna negligẽtia. ff. de verbo. signi. magna. Ioan.

h De suis manib⁹.] sic ĩ. de offic. ord. irrefragabili. vbi inueniescon. ord. de hoc

[Gl. ponit quosdam casus, quibus Papa non dispensat. Ponit demum opin. Vin. & Io. Item opi. contrariam, & soluit In fi. notat quatuor,

¶ In †oratorio verò, refectorio, & dormitorio cõtinuum semper silentiũ obseruetur. In claustro quoq. certis horis, & locis, secundum antiquã cõsuetudinẽ monasterii, laudabiliter obseruatam. ¶ In refectorio verò † nullus omninò carne vesca tur.[a] Nec in quibusdam sollẽnitatibus (sicut aliquando fieri consueuit) cõuentus exeat cum Abbate paucis ibi relictis, vt extra refectoriũ edãt carnes: cũ illis dieb. præcipuè regularis disciplina sit studiosius obseruanda. Sed nec extra refectoriũ: nisi ĩ infirmitorio esum carnium credant sibi licere. Quamquam ex indulgentia [b] possit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos nunc illos (prout necessitas postulauerit) aduocare, ipsosq. secum in camera sua melius & plenius exhibere. Porrò debiles & infirmi, q minutione indigent, vel aliqua medicina, non seorsum in cameris, sed omnes in infirmitorio, quæ necessaria fuerint sibi tã in carnibus, quã in aliis recipiant competenter; Quod si quis eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, [c] vt non possit cõmunibus cibis esse cõtentus, sic ei prouideatur sine scandalo aliorũ, ut si Abbas vel Prior voluerit in refectorio misericordiam facere specialem, cibum aliquem competentem nõ ante illum, sed ante se faciat portari, de quo ipse illi faciat pitantiam, pro sustentatione naturæ.

¶ Tales autem ad agenda officia monasterii deputentur, qui fideles fuerint † & discreti. Nec alicui committatur aliqua obediẽtia perpetuò [d] possidenda, tanquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoueri, e sine contradictione qualibet reuocetur. ¶ Prior autem præ cęteris post Abbatẽ, potens sit ĩ opere & sermone, vt exemplo † vitæ, verboque doctrinæ fratres suos & instruere possit in bono, & a malo etiam reuocare: zelum religionis habẽs secundum conscientiã, vt delinquẽtes corripiat & castiget, obedientes foueat & confortet.

¶ Abbas verò (cui omnes in omnibus [f] reuerenter obediãt) quanto frequentius poterit, sit cum fratribus in conuentu: vigilem curam & diligẽtem sollicitudinem gerẽs de omnibus: vt de officio sibi commisso dignã Deo possit reddere rationẽ. Quod si præuaricator ordinis fuerit, aut contemptor, seu negligens, g aut remissus, pro certo se nouerit non solum ab officio deponendum, † sed & alio modo secũdũ regulam castigandum: cũ offensa non solum propria, verum etiam aliena, de suis manibus [h] requiratur. ¶ Nec æstimet † Abbas, quod super habẽda proprietate possit cũ aliquo monacho dispensare: quia † abdicatio [i] proprietatis, sicut & custodia castitatis adeò est annexa regulæ monachali: ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

quibus monachatio præiudicat.]

i Abdicatio proprietatis.] & ita habes hic, quod Papa in multis præter articulos fidei dispẽsare non potest, s. vt monachus proprium habeat, & in voto continentiæ. item in secundo gradu consanguinitatis. ĩ. de rest. spo. litteras Itẽ nec cõtra Apostolũ. 25. q. 1. sunt quidã. Itẽ nec contra quattuor ꝯcilia. 15. dist. sicut. quod vsquequaq; verum nõ est, quoniã Papa dispensat cõtra multa statuta quattuor conciliorũ: quãuis concilia non audeat reprobare: & tamen quod hic dicit, verũ est, q Papa non potest in his dispensare: quoniã abdicatio ꝓprietatis & custodia castitatis sunt de substantia monachatus. Vinc. & Ioa. dixerunt, q Papa nõ potest dispensare, vt monachus habeat ꝓprium existendo monachus. sed de monacho põt facere nõ monachum. Alij dicunt, q potest dispẽsare propter plenitudinem potestatis, q monachus habeat ꝓprium: quoniam potest auferre substantiam rei, ar. C. de rei vxo. act. l. 1. in pri. & d nihilo 5 potest aliq d facere. 3. q 6. hoc quippe. arg. de cõse. di. 2. reuera. Et exponunt quod hic dicit; non potest licentiã indulgere, i. non congruit potestati illi⁹. simile 32. q 5. ti Paulus. Puto verum esse q Papa i his duob⁹ licentiam indulgere non potest, ut littera ista dicit, etiã si uel let; nam contra votum castitatis dispẽsare non potest: quia nullum inueniturque bonum: in quo possit cõmutatio fieri: quia nihil est melius cõtinentia: quia virginitas replet paradisum. 32. q. 2. prima. nuptiæ. & castitas sola est, quæ cum fiducia

† finẽ

† Vide glos. fin dem simili materia ĩ c. proposuit. 4. ĩ. de concess. præb. & quos ibi citaui, & notas nostras in d. ca. proposuit vbi illa, & hęc glossa declarantur.

† al. ita: vt exemplo uitæ, verbis doctrinæ fratres, &c.

† Vide l. ceteri. & l. milites. ff. de custo. reo.

† extimet

† De hoc articulo, q valde est cõtroversus vide B. Thom. & Caieta. 2. 2. q. 88. art. 11. Latè q Turrecremata in c. de illo clerico. 32. dist. adde Ferdin. Vasquiũ lib. 1. controuers. illustr. ca. 25. & Albertinũ initio capitis citatum.

4 Vide B. Thomam, & Caietanũ in fine huius decretalis citatos.

¶ Intellige hoc dictum prout notat in c. quanto. ĩ. de trãslatione cpi. super glos. in verbo, veri Dei vicem.

fine,& ī.de offi.ordi.irrefragabili. nisi forsan modum excederent,vt ibi,vbi de hoc: nec etiā recusare pñt, qa cū eos elegerint,eorū personas approbauerūt.ȝ.q.ȝ.c. inducīæ.§ offeratur, & ī. de causa pos. cū olim.nisi ex noua causa superueniente. ī.de offi.deleg. insinuante, quia iusta recusatio nulli est denegāda.ɛ ȝ.q.ȝ.qđ suspecti. & C.de sen. & interlo. om.iudi.l.vlt.arg.

a Secundum Io. fm quē vī quòd si qs capitulo à pricipio j diceret,& in ftā cām ostē deret, esset audiendus : & hoc inuit ibi, q abiq; j dictione. Idē Vinc.& Ph.Ioā.An.

a Proportionabiliter.]i. p numero psonarū, ɔ & secundū facultates cuiuslibet, sicut in naui fit collatio fm proportionem & estimationem rerū. ff. ad legē Rhod.de iactu.l.ɔ.§. cum in eadem.

b Singulas abbatias.] & sic exēptas. j.c.proxi.§. p si abbas.versi.hęc eadem. [Gl.fe.q̄rit,& soluit, & ēt soluitɔ.qōnes.]

c Vice nostra.] tanquam delegatus auctoritate huius cōstitutionis.simile. ī.de offi.ord.irrefragabili. Nūquid p hoc fit p iudiciū epō loci? Vī p non.p hoc qđ dicit ī prin.saluo iure, &c. vnde satis pōt dici, p isti tunc demū corrigent, cū eps est negligens:quia alias nulla visitatio vī cor rectio necessaria est, imo grauarent monasteria ex eorū accessu: & aliorū iurisdictionē vsurparent, cū sua iurisdictio epō nō seruatur:vnde ordo eporum cōfunditur.ɪɪ.q.ɪ. peruenit. Vī etiā p si eps esset negligens, p primo dēat admoneri.arg. ī. de officio ordinaquanto.& 9.q.ȝ. nūc verò.Sed verī vī, p sine aliqua admonitiōe possint visitare, &qa melī iciūt hoc q̄ epūs ep̄o fit p̄iudiciū, qa si inuenīāt aliquē amouendum, denunciant epō,vt illum amoueat, & ita saluo iure epī hoc officiū exercent. Tū si eps vellet visitare loco cū,ipsi pręponerētur epō,qa videret p eps hoc faceret malitiosè cā impediēdi eos.

¶ In codice Barbatiæ ita:hoc ipsū circa regulares canonicos,&c.

ȝ Videto hic Mol.& I.A.

lum celebrari.¶ Et q cōuenerint, vitam ducant communem, & faciant proportionabiliter [a] simul omnes communes expensas; ita quod si nō omnes poterunt in eisdem, saltē plures simul in diuersis domibus cōmorentur.¶ Ordinētur etiam in eodem Capitulo religiosæ ac circunspectæ personę, quę singulas abbatias [b] eiusdem regni seu prouinciæ, nō solum monachorum, sed etiam monialium, secundum formam sibi præfixam, vice nostra [c] studeant visitare, corrigentes & reformantes, q correctionis & reformationis officio viderit indigere; ita quod si rectorē loci cognouerint ab administratione penitus amouendum, denuncient [d] episcopo proprio, vt illum amouere procuret. Quod si nō fecerit, visitatores hoc referant ad Apostolicæ sedis examē. Hoc † ipsum regulares canonicos, secundum ordinem suū, volumus & pręcipimus obseruare.¶ Si verò in hac nouitate quicquam difficultatis emerserit, quod per prædictas personas nequeat expediri, ad Apostolicæ sedis iudiciū absq; scandalo referatur; cętęris irrefragabiliter obseruatis, q̄ conceptum fuerint deliberatione prouisa.¶ Porrò diœcesani episcopi, monasteria sibi subiecta ita studeāt reformare, vt cum ad ea prędicti visitatores [e] accesserint, plus in illis inueniant quod commendatione, quàm quod correctione sit dignum: attentissimè præcauentes, ne p eos dicta monasteria indebitis oneribꝰ aggrauētur: quia † licut volumus superiorum iura obseruari, ita inferiores nolumus iniurias [f] sustinere.¶ Ad hoc districtè pręcipimus tam diœcesanis episcopis, quā personis, quæ præerūt Capitulis celebrandis, vt per cēsuram ecclesiasticam appellatione remota cōpescāt aduocatos, patronos, vicedominos, rectores & cōsules, magnates & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria pręsumāt offendere in personis, aut rebus, & si forsan offenderint, eos ad satisfactionem † compellere non omittant, vt liberius & quietius Deo valeant famulari.

¶ Honorius iij. abbatibus & monachis in Lombardia & Marchia Tarusina constitutis.

¶ *Primo tractat de correctione monachorum. Secundo de correctione abbatum. Tertio visitatorum. Quarto de sectis laribus in monasterijs beneficiatis. Quinto constitutionem extendit ad moniales: hoc sufficiat pro summario.*

CAP. VIII.

EA quæ p religionis honestate,& infra.

d Denuncient epo ꝓprio.]sic ī.c.prox. §.si verò.

e Vt cū ad ea ꝑdicti visitatores accesserint.] hic patet quòd visitatores isti possunt visitare ; etiam si episcopi non fuerint negligentes.

f Iniurias sustinere.] ne inde nascatur iniuria, vnde iura nascuntur. ī. de accus.qualiter,& qñ. & C.vnde vi,meminerint.Ber.

BA q̄.] Huius capituli quinq; sūt partes. Scda ibi, Si verò. Tertia ibi, Sequentes. Quarta ibi, Præcipimus. Quinta ibi, Hæc aūt. Abbas. CASVS. In p̄cedenti cap. Cōsilij gñalis statuit qualiter cōe Capl̄m de triēnio in triēnii dēnt abbates & priores celebrare & Honorius ī capīo isto, p visitatores ordinati fm p̄cilii p̄dictū,cū accesserint ad visitādū,de statu monachorū & obseruantijs regularib⁹ diligēter inquirant,& tā in spūalib⁹ q̄ tpalibus corrigāt et reformēt, q̄ fuerint reformānda fm regulā B. Bñdicti,& puniāt deliquētes iuxta modū culpę sine p̄sonarū acceptione:si verò abbates fuerint negligētes in corrigendis monachis,aut seipsis:iuxta mandatū visitatorū; ita publicè puniant ī capīo gñali, p pœna illorum ne sit cęteris in exēplū. Si verò abbas ū exēptꝰ à visitatori bꝰ iuētꝰ fuerit negligēs vī remissꝰ,denūcient hoc diœcesano epō, & p epm det ei fidelis & ꝓuidꝰ coadiutor,vsque ad capl̄m gñale : Si verò dilapidator iuētꝰ fuerit,vel alīs merito remouēdus, p diœcesanū epm remoueat, postq̄ sibi à visitatori bꝰ fuerit denūciatū,à regimine abbatiæ, p si eps hoc nō fecerit Apostolici visitatores ipsi studeāt nūciare : Sequētes visitatores diligēter pquirāt ve stigia priorū visitatorū,& eorū negligētiā referāt capīo gñli,vt ipsi inde puniant: & idē faciēdū est d̄ ꝑsidentib⁹ capitulo generali:Itē ꝑcipit p abbates & monachi de cętero nō recipiant ad p̄bendas clericos seculares,& hi qui recepti sunt,in capitulo locū vel vocem sibi non

† In codice Barbatiæ ita: Quia sic volumus superiorū iura seruari,vt inferiores nolumꝰ iniurias sustinere. In alijs nōnullis itē vetustis ita:qa sic volumus superiorū iura obseruari vt inferiorū nolumꝰ iniurias sustinere.In concilio & alijs ita:qa sic volumus superiorum iura seruari,vt inferiorū nolumꝰ iniurias sustinere,qa th̄ lectio im pressa recta est, licet in paucis reperiatur, n n fuit mutata.

† Satisfaciendum.

sibi non audeant vendicare, sed beneficijs suis sint contenti: & si qui de prædictis clericis inuenti fuerint criminosi, per eum diœcesanũ puniantur. Si verò sint exempti, per visitatores, vel præsidentes puniantur. Hæc omnia in monasterijs, quæ non habent Abbates proprios sed Priores, & in monasterijs monialium quo ad articulos congruentes abbatissis & monialibus præcipit obseruari No. ℣ correctio monachi primo loco spectat ad abbatem. Item pœna non debet excedere culpam: sed secundũ modũ culpæ puniendi sunt delinquentes. Item pœna vnius debet esse metus aliorum. Item clerici sęculares in ecclesijs regularibus præbendari non debent.

¶ Scilicet Lateranẽsis sub Innocen. iij. c. 12 quod est relatum supra cap. proxi. & statutum, cuius hic meminit, h℣ ibi in §. ordinẽtur etiam.

a Per abbatem loci.] Correctio monachi primo loco spectat ad abbatẽ. x. de offi. ordi. quanto. qui si negligẽs fuerit, devoluitur potestas ad superiorem, vt ibi, & aliàs punietur de negligentia, vt sequitur j. §. proxi.

¶ Vide Host. ẽ. in cod. in c. cũ ad monasterium. §. 2. sup verbo, mõnastica disciplinã. & plenius ebdẽ. x. de regularibus, c. vlt. §. 1. in fi.

b Iuxta modũ culpæ.] vt in quo maior fuerit culpa, maior exerceat vindicta. 1 50. d. ga sãctitas tua. & 24. q. 1. non auferamus. in fin. & si stultus fuerit in culpa, sapiens sit in pœna. 34. dist. quia ea: nec pœna amplius extendatur quam delictum fuerit repertum. x. de his quæ fiunt à maiori parte cap. quæsiuit. & C. de pœn. sancimus.

[Gl. seq. alleg. duas concor. in contrariũ alleg. 5. iura. soluit, & solutioni signat contrarium.]

¶ Vide Concil. Trid. sess. 25. tit. de regularibus cap. 14.

c Absque personarum delectu.] simile x. de iud. nouit. & x. de præb. cap. penult. argum. contra: quia plus punitur quandoque vnus, quam alter. 24. quæstio. 1. qui contra pacem. 40. distin. homo Christianus. 11. quæstio. 3. præcipuè. 25. q. 1. nulli. & C. de modo mul. os. in fi. hic ergo non habet locum distinctio personarum, cum omnes sint æquales, nec aliquis censetur ammodo nobilis, vel potens: quia iam non habet propriam voluntatem. 12. q. 1. non dicatis. 20. quæst. 3. præsens clericus. & 27. q. 2. scripsit. & ideo sine delectu personarum sunt percellendi, qui ibi delinquunt, a argumentum tamen contra, x. eo. c. cum ad monasterium.

a Ad hoc de cõiu. seruor. c. 1. Io. And.

d Rebelles.] quia in contumacia pfistentibus nos

¶ Porrò cum visitatores secundũ statutũ generalis Cõcilij ordinati à generali Abbatũ Capitulo, processerit ad visitationis officiũ exequendũ, de statu monachorũ, & obseruantijs regularib. diligenter inquirant, & tam in spiritualib. quam in tẽporalib. corrigant, & reformẽt quæ viderint corrigenda: ita tñ, quod monachos delinquentes, p abbatem loci a corrigi faciant, eisque iniungi pœnitentiam salutarẽ, iuxta beati Benedicti regulam, † & Apostolica instituta, non secundũ normam prauæ consuetudinis, q̃ quasi pro lege in quibusdã ecclesijs inolcuit. Ipsi etiã visitatores, monachos, quos contumaces inuenerint & rebelles, iuxta modum culpę, b vice nostra, regulari cẽsura percellant, absque personarum delectu, nõ parcẽdo rebellibus d ob suam pertinaciã, vel potentiã amicorum, quin ouem morbidã c eiciãt ab ouili, ne inficiat sanas oues. ¶ Sit verò abbates ĩ corrigendis, iuxta visitatorum mãdatum & regularia instituta, ĩ seipsis, f seu monachis, inuenti fuerint negligentes, pro clamentur, & corripiantur, & ita puniantur publicè g in capitulo generali, quod pœna ipsorum sit aliis in exemplum. h

¶ Quod si abbas non exemptus fuerit à visitatoribus nimis negligẽs, & remissus inuentus: id loci diœcesano denuncient sine mora: & per illum detur ei fidelis, & prouidus coadiutor vsque ad capitulum generale. Si autẽ dilapidator inuẽtus fuerit, vel aliàs meritò amouendus, per diœcesanum, postquam hoc sibi à visitatoribus denunciatum fuerit, amoueatur absque iudiciorum † strepitu i a regimine abbatiæ, ac monasterio prouideatur interim administrator idoneus, qui temporalium curam gerat, donec ipsi monasterio fuerit de abbate prouisum. Quod si forsan episcopus hoc adimplere noluerit, vel neglexerit, visitatores, vel præsidentes capitulo generali, defectum episcopi Apostolicæ sedi nõ differant intimare. Hæc eadẽ circa exẽptos abbates fieri præcipimus per visitatores, vel præsidentes capĩo generali: depositione † ipsorum sedi Apostolicæ reseruata ita

¶ Vide concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 5.

§ Vide de cõsan. 2. ca. sup vl. glo. l. A.

3 24. q. 3. reiecãdę. qa vna ouis morbida totum gregem inficit. 45. dist. sed illud.

ADDITIO. Vnde versus.

Morbida sola pecus, inficit oẽ pecus.

3 Hieronym⁹ ad Amãdũ: Putridæ carnes ferro indigent & cauterio.

f Seipsis, seu monachis.] primò. n. debẽt seipsos corrigere abbates, demum monachos. 42. distin. §. 1. & 47. dist. c. sicut. §. necesse. simile. ff. de negot. gest. si pupilli. §. vlt. ff. de pact. cum ideo. ff. de fideiusso tuto. & à quo dẽt suos monachos prohibere, multò fortius, & sapiunt, ff. si ser. vẽd. altius, nec potest alios corrigere cũ tacitus respõdeat eadem quæ corrigit, cõmisisse. 25. dist. primũ, & 26. dist. una tantum. quia primò debet eijcere trabem de oculo suo, quam festucam de oculo fratris. 3. q. 7. c. fames. §. porrò. in fi. & 1. q. 1. multi. 4

ADDITIO. Vnde versus.

Exterſis oculis aliorum facta videmus.
Ad diſcernendum propria, ſenſus habet.

g Publicè in capitulo.] quia publicè deliquerant, & quia admoniti, fuerant negligentes. arg. 2. q. 1. si peccauerit.

h In exemplum.] vt 2. q. 7 quapropter, & C. ad l. Iul. repetũ. l. 1. & ff. de pœnis. l. capitalium. §. famosos 5 ff. depositi, bona fides. 1. responso, in fine.

† Qualiter hæc verba sint accipiẽda, vide incle. sæpe cõtingit. de verbo. signi. & Eymericũ ĩ Directorio Inquisitor. par. 3. q. 55. 4 Adde qđ no. x de eleduđ 2. circa prin. Io. An.

[Glo. seq. primo reddit rationem, subdit duo dicta, quorum primum recitetur per quæstio. secundum per obiectionem.]

i Absque iudiciorum strepitu.] quia de plano & sine iudiciorum strepitu. j. de accusa. olim. & hoc ideo, quia huiusmodi regulares de facili remouent à suis administrationibus. j. de simo. per tuas, nõ est ordo iudiciarius vsquequaque seruandus in huiusmodi inquisitionibus regularium. j. de accu. qualiter & quando. in fine, & in casu illo non est amplius quærendum de talibus, cum

bus, cùm iam constet per inquisitionem visitatorum, quia de delicto vnius hominis sæpius non est quærendum. ff. naut. caupo. stabul. licet. in fin. Item habes hic quòd iudex potest de causa cognoscere, non tamen potest sententiam ferre : simile in causa episcoporum. 3. q. 6. quamuis. & c. dum, sed hoc ideò fit, ne præiudicetur episcopo diœcesano: & in hoc casu saluũ est ius eorum. supra eodẽ. c. proximo, in princ. idem est etiã in exemptis, quorũ depositio sedi Apostolicæ reseruatur, vt ¶. dicitur. Ber.

1 Adde idẽ sentire Barto. in l. & an eadem. §. actiones. ff. de exceptio. rei iud.

a De cõi contributione.] simile ff. ad l. Rhod. de iactu. l. nauis in prin. & §. cum autem iactus. & l. 1. & 2. in princ.

[Gl. seq. ponit duo similia.]

b Et eorum negligẽtias.] & sic aliquis post depositum officium tenet reddere rationem de his quæ male gessit, vel q̃ male administrauit : sic curator, tenetur de sua administratione, & conuenitur post depositum officium. C. de transact. l. 3. sic etiã magistratus reipublicæ de lata negligentia tenetur. ff. de admin. rerum ad ciuita. perti. magistratus.

2 Ad hoc infra de immunitate eccle. aduersus. in glo. sequ. lo. And. Itẽ adde ꝓ hoc text. in l. magistratus. ff. de admin. ter. ad ciui. perti.

c Clericos seculares.] quia in vno eodemque officio dispar non debet esse professio, nec est arãdum in bone & asino. 16. q. 7. in nona. ¶. de elect. cum causam. Ber.

† Vide quod per hunc §. determinat Ludouicus Romanꝰ singulari 663. inci. An simplex capella.

DE RELIGIOsis domibus.

¶ Supra visum est de statu religiosorũ, & quibus subijciuntur, nunc de eorum domibus, & ecclesijs, & quibus sunt subiectæ, est videndum ideò, &c.

De hac materia habetur 12. q. 1. per totam, & 16. q. 7. omnes basilicæ. cum sequenti. 18. q. 2. quidam cum sequenti. Abbas.

Vt abbate, q amouẽdus videbitur, interim p visitatores, vel in capitulo præsidentes, ab administratione suspenso, administrator idoneus monasterio deputetur. Illorũ aũt excessus, & alia, quæ visa fuerint intimãda, capitulo præsidentes nobis denunciẽt per fideles nũcios & prudẽtes; quibus de communi cõtributione [2] abbatũ, iuxta cuiuslibet facultatem sufficiẽter ministrẽtur expensę. Sequentes autem visitatores, perquirant priorũ visitatorum vestigia diligenter, & eorũ negligentias [b] & excessus referãt sequenti capitulo gñali, vt iuxta culpã publicè debitã pœnã portent. Idẽ etiã de abbatib. præsidẽtibus gñali capitulo ꝓcipimus obseruari. ¶ Præcipim⁹ † quoque vt in illo monasterio ad præbendas recipiant decetero abbates & monachi clericos seculares, nec hi, qui iam recepti sunt, locũ vel vocẽ in capitulo, dormitorio, vel refectorio seu claustro sibi vẽdicare cõtendant, seu monachorũ cœtibus importunè se præsumant miscere: sed beneficijs sibi concessis cõtenti, cõuersentur honestè, opportuna obsequa in monasteriis fideliter impendentes, nihilque vltra in spiritualibus aut temporalibus exigant in ipsis monasteriis, vel vsurpent. Si qui verò taliũ à visitatoribus inuẽti fuerunt criminosi, per diœcesanum episcopũ † in non exẽptis, & per visitatores vel præsidentes generali capitulo in exẽptis, beneficiis priuẽtur eisdem. ¶ Hęc autem omnia etiã in monasteriis, quę non habent abbates proprios, sed Priores, necnon in monasteriis monialium, quo ad articulos abbatialis & monialibus congruentes, præcipimus obseruari.

† Dicit episcopum deesse in antiquis, & in recentioribus magis emendatur.

TITVLVS XXXVI.

De religiosis domibus, vt episcopo † sint subiectæ.

¶ Gregorius Victori archiepiscopo Neapol'. †

¶ *Si dubitatur in cuius diœcesi sit basilica consecranda, ille episcopus consecrabit, qui prius in illo loco episcopalia exercebat.*

† Episcopo.

† Neapolẽtano.

CAP. I.

Vnc † autẽ ad basilicã, quæ dedicanda [d] est, debet disquiri cuius ciuitatis episcop⁹ ſ antequã fundaret baptizauerit incolas, & ad cui⁹ cõsignationẽ [e] sub annua deuotione cõcurrerint. Nõ enim terminis [f] hęc aut locis [g] cõuenit ibi, Non enim. Abbas.

† Cap. 1. dicit in cæsp. à quo hæc sumpta sint nondũ inueni.

CASVS. Quædam ecclesia constructa fuit circa confines duorum ẽpatuum: populus petebat illam consecrari: contentio erat inter episcopos, quis eorum deberet eam consecrare: quæsitum fuit à Papa quid iuris sit. Respondet Papa: debet inquiri cuius ciuitatis ẽps baptizauerit incolas illius loci ante quã ecclesia fundaretur, & ad cuius consignationẽ annuatim concurrerint: non enim hic diffinitur terminus aut locus: Sic ergo ille vocãdus est ad cõsecrationẽ, qui prædicta contulit sacramẽta. No. quod per collationem spiritualiũ probatur cui subsit ecclesia, siue populus, & non per terminos, vel loca.

d Dedicanda.] id est, consecranda. tũc enim appellat ecclesia, sicut electus i cõsecratione nomen assumit ẽpi: sic monachus tunc dedicatur Deo cum facit professionem. 27. q. 1. virginibus. & cap. si quis sacro. Ber.

e Ad cuius cõsignationem.] ex istis duobus, scilicet, quod dicit baptizauerit, & ad cuius ꝯsignationẽ sub annua deuotione concurrerint, apparebit ad cuius iurisdictionem debeat pertinere 16. q. 3. licet in regulis. & q. 5. possessio territorij. Et hoc videtur habere locũ vbi limes certas parochias nõ distinguit: Sed si limes distinctus esset, non vt esse dubitatio quis eam cõsecraret: nisi alter ꝓscripsisset populũ.

f Terminis.] distinctis inter ciuitates per ciues, 10. dist. lege & 3. q. 6. hæc quippe, vel terminis nouis scilicet quoniam antiquis bene diffinitur. argum. supra de paro. super eo. 3 & 16. quæst. 3. inter memoratos. & c. dilectio. Io.

g Locis.] id est, proprietate locorum: quia proprietas loci nõ facit d cessim 16. q. 3. licet. & q. 5. possessio. & c. si quis episcoporum. Eius ergo auctoritate consecrabitur ecclesia, qui populo hæc duo sacramenta sub annua consignatione contulit. Ber.

3 Vide quod ibi dixi post Hostien. in princ. quod facit ad ꝓpositum. & vero 3 quod super, ad finem magnę gl. Io. And.

4 Voce.

z Poſſet tñ poſſet appatere locꝰ de alteriꝰ dñio ſm Vin. Io. Andr.

a Vocetur.]& ſi ei quæſtio moueatur, interim in poſſeſſione defenditur. 1 8.q.4.nonne.& ī.vt lite pendente,à memoria.& cap. ſeq.

QVia.]Primò ponit vnionem,& eius cauſam. Secũdò ibi, Ipſum aũt. vnã determinationẽ cuius ſubdit generalẽ determinationẽ:ibi, Nã. Ab. CASVS. Quoddã monaſteriũ ſitũ erat in fundo Martiano, quod fuit hoſtilitate deſolatũ:Papa vniuit illud monaſterio Agapiti abbatis cũ oĩbus reb. ſuis,iuribus & actionibus, ita tñ, & eps Surrẽtinus, in cuius ciuitate eſt monaſteriũ huiuſmodi abbatis Agapiti,non hẽat ibi iuriſdictionẽ,ſed eps Nucerin⁹, in cuius diœceſi eſt illud monaſteriũ,vt tñ iura ſua ſingulis epis inuiolata ſeruentur. Not.ꝙ per hãc vnionẽ non fit ꝓiudiciũ epo, in cuius diœceſi eſt illud monaſteriũ. Itẽ Papa iura ſua cuilibet conſeruare intendit. Itẽ priuilegiũ, ſeu indulgentia ſine ꝓiudicio alterius dari debet.

[Gl.ſeq.remittit.]

b Vniendum.] de hac vnione a dic vt ī. ne ſede vacan. c.1.

[Gl. ſeq. arguit.]

c Cuius eſt diœceſis.]per hanc vnionẽ nõ fit ꝓiudiciũ epo, in cui⁹ territorio eſt. Et ſic ẽ arg. ꝙ Papa nõ intendit iura alterius derogare ꝓ ſuũ ꝓuilegium. ī. de ꝓſuet. cũ olim. & ī. de vſu ꝓpal. ex tuarũ. & ī. de offi. ord. licet. & ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. ſi qs à prin. pe. & §. mento, & ī. de maio, & obe. cũ inferior. qa ſi vnicuiq; epoꝝ ſua iuriſdictio nõ ſeruatur, eccleſia ſticus ordo cõfunditur 11.q.1.peruenit. ſim. ſup. de Io. inter dilectos. Ber.

a Et de materia vnionis, vide quę ſanciuit Cõcil. Trid. qđ citaui ī. ne ſede vac. c.1.

† Incodice Barbatiæ ita: in cuius eſt diœceſi, habeat.

‡ huiuſmodi.

nit diffiniti: ſed ille ad conſecrationẽ vocetur,a cui per hunc modum quem ſcripſimus, conſtat debere permitti.

¶Idem Agapito† Abbati.

¶ *Nihil iuris deperit epiſcopo,in cuius diœceſi ſita eſt eccleſia, quam Papa vnit eccleſiæ alterinſ diœceſis, & eſt caſus quotidianus.*

CAP. II.

QVia monaſterium, qđ in fundo Martiano ſitum eſt, hoſtilitate faciente, dicitur deſolatum: illud tuo monaſterio,cum omnibus rebus ſuis, vel quæ ei competunt actionibus, perſpeximus vniendum: b & infra.

¶ Ipſum autem monaſterium,ſic tuę nos ordinationi commiſiſſe cognoſcas, vt tamen iuriſdictionem illic non epiſcopus Surrentinus, in cuius ciuitate monaſterium tuum eſt ſitum:ſed Nucerinus, cuius c † eſt diœceſis,habeat.

¶Nam ſic huiuſ† loci ordinationẽ diſponimus, vt tamen iura ſua ſingulis epiſcopis inuiolata ſeruemus.

¶Ex decretis Eugenij Papæ. †

¶ *Epiſcopo ſubſunt omnia loca pia,& ad eius ſollicitudinem debent ordinari ad vſum deſtinatum.*

CAP. III.

DE †xenodochiis,& aliis ſimilibus locis, d per ſollicitudinem epiſcoporum, in quorum diœceſi c exiſtunt, ad eaſdem f vtilitates quibus conſtituta ſunt, ordinentur. ‖

¶Vrbanus tertius Ariminenſi epiſcopo.

¶ *Locus auctoritate epiſcopi ad vſum hoſpitalitatis deputatus,& religioſus, & ad mundanos vſus redire non debet.*

CAP. IIII.

AD† hæc: & infra.

¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, ꝙ ſi locus ad hoſpitalitatis vſum, & pauperum prouiſionem fuerit (ſicut moris eſt) auctoritate pontificis h deſtinatus, cum ſit religioſus, non debet mundanis vſibus i deputari: ſicut de veſtibus, & ligneis vaſis, & aliis vtenſilibus ad cultum religionis per pontificem deputatis, antiqua conſuetudo indubitanter obſeruat, & venerabilium patrum edocent ſanctiones.

impoſitus in fundatione debeant dare. infra de cẽſib. prohibemus. 18.q.2.Eleutherius. vel ex præſcriptione. 18.quæſt.2.ſeruitium.vel ex viſitatione. ī. de præſcript. cum ex officij.

g Ordinentur.]ꝫ id eſt,ordinate exponantur, vel regantur.

ADD hæc.]Primò ponitur deciſa conſultatio. Secundò reſponſio ibi, Inquiſitioni.

CASVS. Quæſitũ fuit à Papa, vtrũ locus deputatus ad hoſpitalitatẽ poſſit ī ſęculare habitaculum commutari? Reſpondet,ꝙ ſi locꝰ ille ad vſum hoſpitalitatis & prouiſionẽ pauperum auctoritate põtificis deputatus fuerit nõ debet amplius mundanis vſibus deputari,cũ ſit religioſus:ſicut de veſtib⁹, & vaſis ligneis, & aliis ad diuinũ cultũ ‖ epm deputatis antiqua indubitãter obſeruat cõſuetudo, & ſacri canones edocẽt. Not.quòd ad hoc,vt locꝰ ſit ſacer,neceſſe eſt,quòd accedat auctoritas põtificis. Itẽ q̃ ſemel diuino cultui deputata ſũt, ad humanos vſus ampliꝰ redire nõ debẽt. h Auctoritate pontificis.] hoc iõ dicit quia priuatus locum non facit ſacrũ. ff. de rerũ diuiſione,in tãtum. §. facęs. ff. de ſepulchro viola. l. 3. §. ſi quis in ſepulchro dolo malo. & §. ſi quis in ſepulchro.

[Gl. ſeq.allegat ſe prem concor. in ꝓtũ duo iura, & ſoluit.]

i Mundanis vſibus.] qđ enim ſemel Deo dedicatũ eſt, ad humanos vſus ampliꝰ redire non debet. 12. q.2. nulli licet. & ī. de re. permut. mãcipia. & c.ſeq. & de conſec.diſt. 1.ligna. & c. veſtimenta. & 16.q.3.quæ ſemel. & ff. de reli. & ſumpti.fu. ſi quis ſepulchrum. §. 1. 4 Arg. contra 54.diſt. ex antiquis. & c. frequens. Prima rubrica vera eſt regulariter. Contraria loquuntur de ſeruis, quia eo ipſo quod promoti ſunt dominis eorum ignorantibus, peccauerunt: & ideo in eo puniuntur, quia reuocantur in ſeruitutem, excepto ſacerdote, diacono, & ſubdiacono, qui rediment ſe diaconus dabit vicarium,vt in capitulo ex antiquis, & ſubdiaconus eodem priuilegio gaudet cum diacono ī. de ſeruis non ordinandis, miramur. Secus: ſi in eccleſiaſticis poſſeſſionibus,quæ ſpirituales non ſunt,quia & illæ poſſunt alienari,ſi expedit. 12. q.2. fine exceptione. & 10.q.1.§.hoc ius. Ber.

† Xenodochiũ Alciat⁹ lib.1.præter miſſorũ, verbo: Noſocomũ,recte interpretatur, hoſpitale. De materia vide Cõcil. Trid. ſeſ.25. de refor.c.8. Adde notas noſtras in hanc Decretalem.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cõp. Vide Archi. in c. nemo. de cõſe.d.5. & Calder. cõſi. 5. & 6. tit. de relig. domibus.

‡ Senat⁹ ꝓhibet ſepulchrũ ꝓmutari. i. alterius conuerſationis vſum accipere. Io.A.

† Agabito Agapeto tñ legit in antiq;s,& in regiſtro B. Gregorij lib. 9. epiſ.67.& c. 3.eo.tit.in ſ. cõp. abſciſſa refert Antonius Auguſtinus in notis primæ collectionis loco proxime citato.

† Hoc reperi 1.cõp.e.tit. c.2. & hic, non alibi.

‖ Hæ duæ gloſſulæ nõ ſunt Bern. nec bñ i antiquis exemplaribus.

f Ad eaſdem.] id eſt, ꝫ ad eundẽ,m centum, qui fuit

Inter

INter quatuor.] Distinguit duo membra. Secundum prosequitur ibi, Sed si Abbas.

CASVS. Quærebatur à dño Papa, vtrum ecclesiæ regulares possint fieri seculares. Ad quod rñdet. q ecclesiæ regulares non debent fieri seculares, nisi deficientibus regularib. & ita necessitas subijcit legi. No. q ecclesia debet semper reformari q homines eiusdē professionis. Itē necessitas nō subijcitur legi.

a Per regulares.] in ecclesia regulari nō potest eps ponere canonicos a seculares, vt hic patet. & 19. q. 3. q̄ semel. & 18. q. 2. peruenit. & ẽ. de reb. eccl. ali. possessiones. ẽ. de sta. mona. ea q̄ sed homines distinctioris vitæ sunt ibi ponendi, vel alteri religionis. ẽ. ne cleri. vel mona. relatū. dū tamē haberi possint, alias ponerent seculares, vt hic dr: qa necessitas legē nō habet. ẽ. de consuet. quāto. & ẽ. d reg. iu. quod nō est. & de cō sec. dist. discipulo a sicut & d seculari ecclesia potest fieri monasterij. ẽ. de ec cle. ædifi. ad audientiam. Bern.

COnstitutus.] Primò ponitur facti seu causę narratio. Secundo ipsius diffinitio: ibi, Cū autē. Prima subdiuidit i tres partes. In prima actoris petitio. In 2a reorū defensio: ibi. Verū. In tertia actorum replicatio: ibi, Cæterū Abbas Sicu.

CASVS. Eps Alban. in præsentia dñi Papæ constitutus, petebant ius epale in ecclesia Castri, quod Pauli dicitur, ab abbate & fratrib. monasterij Cryptæ ferratæ in qua monasterium ius patronatus habebant ex eo, qd erat sita in diœcesi Alban. & ideò de iure cōi debebat sibi de iuribus episcopalibus respondere: si verò contrarium appareret, petens compelli monasterium ad soluendam pensionem pro prædicta ecclesia & restitutionem pensionis subtractæ à xl annis & citra: Sed ęconomus monasterij ex aduerso rñdit, quòd licet ecclesia illa sita esset in diœcesi Alban, non tamen ei tenebat rñdere i aliquo, ex eo, quòd Dominus Lauitan. eps, qui fuerat eps Alban. omnes ecclesias sitas in diœcesi Alban pertinentes ad monasterium istud, & qcqd iuris habebat tam in monasterio, q̄ in ecclesijs illis, concessit monasterio in emphyteusim sub annua pensione 8. denariorū. ita quòd licitū esset abbati & fratrib⁹ omnia sacramenta recipere à quocunque vellent epo, tā in monasterio, q̄ in alijs ecclesijs in quibus etiam ecclesijs conc. sit eis tertia mortuariorum, & C. Papa qd factum fuerat ab illo episcopo confirmauit. Insuper proposuit, quòd etsi ecclesia illa aliquādo fuisset subiecta ecclesiæ Alban. monasterium per xl. annos & amplius in pace possedit eandem; Ad hoc rñdet procurator epi, concessionem Lauitan epi non tenere, vt puta continentem simoniacam prauitatem, ex eo q̄ episcopus spiritualia concessit, recipiendo pro eis annuam pēsionem, & sic commisit vitium simoniæ: vnde p̄cessio illa non tenuit: & confirmatio Papæ fuit obtenta per subreptionem, cū in cōfirmatione illa nō fuerit mētio facta d illa pēsione. Ad hoc fuit ex parte monasterij rñsum, q̄ nō ē insolitum nec nouū, vt cum epi cōcedūt ecclesias pijs locis, aliqd sibi reseruēt i eis nomine pēsionis, & Papa cum priuilegiū libertatis, vel p̄tectionis præsidium aliquibus ecclesijs p̄cedit, aliquemcēsū sibi reseruat in eis, & i litteris cōcessionis cēsus exprimitur ad ꝑpetuam memoriā. His & alijs auditis: dñs Papa condemnauit œconomum monasterij œconomo episcopi in solutionē p̄dictæ pensionis de cętero faciēdam, iux ta ratam quæ cōtingit p̄dictam ecclesiā & in restitutionem pēsionis subtractæ à xl. annis secundum ratam eandem: Sup omnibus alijs absoluit œconomum monasterij ab impetitione œconomi ipsius episcopi, eidē ꝑpetuū silētiū imponēdo. Not. q̄ eo ipso quod ecclesia sita ē i dięcesi alicui⁹ epi, ꝓbatur sibi esse subiecta, nisi aliud oſtēdatur. Item eps potest remittere iura epalia ꝑ annua pensione, vt hic colligitur, nec est simonia & præcipuè cum accedit confirmatio Papæ. Item sententia concipienda est in persona procuratoris, siue ab initio, siue post litem conte. interueniat. vt hic colligitur. Itē not. hic arg. q̄ licet quis cesset in solutione pensionis vltra biennium, non ideo cadit à iure suo.

¶ Innocentius tertius Constantinopolitano patriarchæ.

¶ *Locus religiosus debet reformari de religiosis dumtaxat, non de secularibus, nisi in defectu religiosorum.*

CAP. V.

INter † quatuor, & infra. ¶ Quamdiu monasteria per regulares a remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares clericos transferēda. Sed si regulares defuerint propter eorum defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ *Ecclesia sita in diœcesi episcopi, tenetur sibi in episcopalibus respondere, nisi appareant remissa legitimè, & potest episcopus remittendo episcopalia censum sibi retinere.*

CAP. VI.

COnstitutus † in p̄sentia nostra episcopus Alban. † in ecclesia Castri, quod Pauli dicit, i qua iuspatronatus monasterio vestro recognoscebat, a vobis ius c episcopale petebat, quoniā sita erat in diœcesi Alban. & ideo dę iure cōi d ei tenebatur in episcopalibus respondere: & inf. ¶ Verum œconomus vester proposuit ex aduerso, quod etsi ecclesia sita esset in diœcesi Alban. e ei tamen non tenebatur in aliquo respondere, cum Dominicus Lauitanus † episcopus, qui fuerat episcopus Alban. vniuersas ecclesias ad vestrum monasteriū pertinentes, f in diœcesi eius sitas, & quicquid iuris tā in monasterio vestro, q̄ in eis habebat, in emphyteusim sub annua octo denariorū vsualiū pēsione g monasterio vestro cōcessit: ita videlicet, vt liceret abbati & fratribus, a quocūq; h vellent

† Albanen. Alben.

† Lauitan. Lauican. Lucan. sed i oibus manuscriptis legit Lauicanus.

† Cap. 2. eo. tit. i 3. cōpi.

a Imò nec ꝑbendarios. de hoc ẽ. tit. 2. c. vlt. §. penul. Io. And.

† Cap. 1. e. tit. in 3. compil. reliquę partes ętendæ ẽ. sub varijs titulis i capitibus incipit inter quatuor. & vide concil. Trid. sess. 14. de refor. c. 10.

a Cōcor. l. 1. ff. de off. ꝓcu. & l. nō solū cū vul. §. fin. ff. de excu. tuto.

b Recognoscebat.] id est, cōfessus fuerat ius patronatus ad vestram ecclesiam pertinere.

c Ius episcopale.] quid sit ius episcopale, & in qb. cōsistat, habes ẽ. de offi. ord. licet conquirente. & cap. dilectus. in glos.

d De iure cōmuni.] 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & ẽ. eo. de xenodochijs.

e Alban.] forte diuersis temporibus, vel vno tempore potuit habere per dispensationem domini Papę. 21. quæst. 1. relatio.

f Pertinentes.] sed non pleno iure. tunc verbum, pertinere, latissimam habet significationem. ff. de verbo. significatione, verbum, pertinere.

g Pensione.] id est censu.

[Glo. seq. arg. reprobat & remittit, ponit opinio. Io. & contrariam Ho. quam approbat.]

h A quocunque.] hic vī, quòd eps possit aliq̄ ecclesiā eximere in totum à iure epali. ẽ. de cē. cum venerabilis. arg.

arg.q̃ non eſt verũ,vt ibi not.& arg. ad hoc ẽ.de dona. paſtoralis.Tamen eps poteſt conferre priuilegia. ẽ. de his q̃ fi.à prel.ſine conſ.cap.quanto.& ẽ.de re iud.cum inter.ſed ī præiudiciũ alterius priuilegiũ cõferre nõ põt, vt vſ: quia tolus princeps poteſt auferre vni,& dare alteri.9.q.3.nũc verò.

& cap.per principalẽ & C. de quadri.&.prę ſcr. bõ à Zenone. nã eps rem vnius eccleſię alteri dare non põt.ẽ.de rebus eccl. nõ alie.c.1.& epiſcopus in præiudicium archidiaconi, aliquẽ priuiligiare nõ põt. j.de exceſ.pl.ad hęc arg. ad hoc ẽ.de his, quæ ſi.à prel.ſine cõſen. ca.cum Apoſtolica.lo.dixit,q̃ eps benè poteſt dare priuilegium uni eccłæ in præiudicium alteri[b], & inducebat 16. q.1.ſtatuimus.vbi dicit, q̃ nullus præter conſcientiam epi debet dare decimas extra baptiſmalẽ eccleſiã :inde argumentat̃ à ẽrio ſenſu,q̃ de cõceſſu epi põt.& Gratianus ſic argumẽtatur in ſeq. §.Hug. tñ dicit contra , q̃ hoc non poteſt eps.& intelligit c.ſtatuimus. de decimis ad eẽm pertinẽtibus. Verius credo qđ dicit Hug. q̃ eps nõ dare poſſet res vni[b] eccłæ,clericis invitis , alteri eccłæ,q̃ iura præmiſſa, niſi certa & rõnabilis cã oſtẽderet,qa licet prĩceps hoc poſſit, epiſcopi tñ hoc non poſſunt.

a Vobis tertiam.] ſecundum conſuetudinẽ illius loci, ẽ.de teſt. requiſiſti. & ẽ. de ſepul.c.1.

b Cõfirmauit.] ex certa ſcientia ſupple.

c Oeconomus.] in principio fuit eps Alban.in cauſa,vt dĩt in principio,poſtea creauit œconomum,vt hic innuitur.

[Gl.ſeq.obijcit,& ſoluit.]

d Recompenſationem.] videtur,q̃ ſimoniacus fuerit talis contractus: & præcipuè ſi pactũ interuenit, qa temporale p̃ ſpirituali dari nõ poteſt.ẽ.de re. permu. ad quæſtiones.& c.vlt.2 Sed ſine pacto eſt arg.quòd poſſit,ẽ.vt eccle.benefi.c.vnico .Quare ergo i dubio potius interpretat cõtractũ eſſe nõ ſimoniacũ,niſi qa in dubio accipiẽdũ eſt id quod vitio caret.ff.de leg.in ambiguoẽ Dico,q̃ nõ cõmittit hic aut ī cõſimilib.exẽptionib.ſimonia,qa plus peĩpiebat p̃, tẽporalis cõmodi ab illa eccłæ,quã etãtiſti denarij,& ita potuit remittere totũ retẽtis ſibi octo denarijs & iſtud nõ dicit percipere propter aliquam recompenſationem:ſed potius in ſignum ſubiectionis.ẽ.de cenſ.cap.2.Io.

e Aliquid.] quod poteſt: quia etiam patronus hoc facere poteſt.ẽ.de iure patro.præterea.& ẽ.de cenſ.cum venerabilis.& 16 q.2.viſis.& ẽ.de donat. paſtoralis.

f Penſionis.]ideſt,cenſus.

epiſcopo,tam ordinationem clericorum, quàm conſecrationem altarũ[10] in monaſterio ipſo, & prędictis eccleſiis obtinere; in quibus etiam vobis tertiam[a] partẽ† mortuariorum indulſit: & C.† p̃p.p.n. quod ab eo factũ fuerat,confirmauit.[b] verum etſi eccleſia[20] ipſa fuiſſe aliquando eccleſiæ Alban.† ſubiecta, monaſterium† veſtrum nihilominus legitima ſe poterat p̃ſcriptione tueri,cum per quadraginta annos ipsã pacificè poſſediſſet. Cæterum œconomus[c] epiſcopi conceſſionem epiſcopi Lauitani non tenere dicebat,vt potè continentem ſimoniacam prauitatem:[30] cũ enim tertiam partem† mortuariorum monaſterio conceſſiſſet, & tam in ordinationibus clericorum, quàm altarium conſecrationibus, indulſiſſet ei plenariam libertatem, non eſt dubium quin cũ ſpiritualia hæc exiſtant,[40] eo ipſo, quod ſuper his recompenſationem[d] certæ penſionis accepit, commiſerit vitium ſimoniæ: † vnde contractus huiuſmodi nullam obtinet firmitatem, confirmatio aũt Apoſtolicę ſedis fuerat per ſubreptionem obtẽta,cum in ea† de penſione nulla mentio habeatur, & infra. ¶Cum autem nec inſolitum ſit, nec nouum,vt cum epiſcopi eccleſias conceſſerint pijs locis , aliquid[e] ſibi reſeruent in eis nomine penſionis:[f] nos quoque cum libertatis priuilegium vel protectionis præſidiũ aliquibus eccleſiis indulgem⁹, gratis accipiamus cenſũ gratis oblatum:& in literis noſtris, ad ſucceſſorum noſtrorum memoriã cenſus exprimamus etiam quãtitatem: auditis ꝓpoſitis œconomum monaſterii veſtri, œconomo[g] eiuſdẽ epiſcopi, eccleſiæ nomine, in ſolutionẽ penſionis[h] prædictæ,iuxta[i] ratam, quæ contingit eccleſiam prædictam,& reſtitutionem ſubtractæ à quadraginta annis, ſecundum ratam eandẽ, per diffinitiuam ſententiam cõdemnamus: & eundem œconomum veſtrũ ab impetitione, œconomi eiuſdem epiſcopi, ſuper

g Oeconomo.] & ita formatur hæc ſẽtentia in perſonam œconomi,epi,& monaſterij.& in principio fuit eps in cauſa, vt patet in principio.& ſic eſt contra ſententiam M.& de hac materia dic, vt dixi ẽ.de elec. querelã.ſẽtentia tamen mãdabitur executioni in perſonam domini.ff. de re iud.l.4.§.1.

h Penſionis.]ideſt cenſus.

[Gloſ. ſeq.reci.& obiectionem,& ſoluit,cui ſolutioni opponit, & propter hã aliter ſoluit:]

i Iuxta ratã.] hoc ideò dicit:quia pẽſio iſta propluribus eccleſijs ſoluebat. Itẽ eſt hic arg. q̃ ſi quis ſteterit vltra biẽnũ j q̃ nõ ſoluerit canonem, non cadit a iure ſuo, quia iſti condemnantur ad reſtitutionem penſionis ſubtractæ à xl.annis & citra. ſed hoc ideò contingit , quia non fuit actum illo iure, ideſt,ad reuocationẽ rei emphyteuticarię. imò ſatis videtur actum ad hoc petendo iura epalia,q̃ eps ceſſerat monaſterio ſed nõ expreſsit. qđ patet ex petitione ẽ.Vel dic, q̃ verè petuari debuit monaſterii iure qđ hẽbat in ꝓdicta cõceſſione: ſi vero ẽctus ille fuiſſet emphyteuticꝰ.ex eo q̃ non ſoluerit pẽſionẽ debito tẽpore. ẽ.de loca.& cõdu.potuit.& ſi actum fuiſſet ad hoc,quia ſecundum modum agendi,&c. j.de accu.qualiter & qñ.2.& j.de ſimo.licet Hely.uerſus fi.Sed re uera hic non fuit cõductus emphyteuticus , in quo ẽctu non tranſfertur dominium directũ in emphyteutã,ſed vtile:ſed fuit cenſualis[4] ẽctus , in quo directum & vtile dominium tranſiuit in monaſterium,& hoc apparet ex illa litera , vbi dicit, & quicquid iuris tã in monaſterio, quam in eccleſijs in diœceſi eius ſitis,&c.vnde quantocunque tempore ſteterit,quod cenſum non ſoluerit, non perdit propter hoc res donatas, ſed cenſum totius temporis tenetur reſtituere : & hinc fuit cenſus petitus petendo ius epiſcopale,vt patet in principio , & ideo condemnatum fuit monaſterium ad integram perſonem , ideſt, ad cenſum totius temporis,ſcilicet xl. annis ſubtractum.

nam

¶Dictio parẽ.deeſt i antiquis.

† Id ſ, Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter.

† Alben.

†al.monaſterium tñ ve rum.

† Hic ſit vox parte , deeſt i antiquis,& in recentioribus magis emendatis.

‡ Et Goff.& Vin.hic, q̃ opinio ẽ vera ſm Hoſt. qñ eps facit id de cõcẽſu cap.& ex cã rõnabili his duobus deficiẽtibus , vel ipſorũ altero, vera ẽ opi. Hu. ſm eum Io.An.

† Faciũt ad hoc, q̃ nota. Bar.i l.Titio cõ & ff.de cõdi.& demõ.

‡ Et ẽ.de trĩ ſa.c. ꝑterea. Io.And.

4 Cõtractus ẽſualis qualis ſit , & in dubio ſi an p̃ſumat ẽſualis vel emphyteuti[c] tradit plenè Couarr. lib.3.c.7.varia. reſol. & qualiter ſit cenſus celebrãdus vide in extraua. Pij V.Pont. Max.incipiẽs Romani Apoſtolicæ.

3 De hoc ſit titulo vide oino citatos ẽ.ti.de locato & cõduc. c.potuit em phyteuta.

alijs reddimus a absolutum, perpetuum illi silẽtium imponentes.

¶ Idem abbati & conuentui Farben †

¶ *Episcopus petens ecclesiã quo ad temporalia & spiritualia, obtinet in spiritualibus eo ipso, quod probat se in sua diœcesi, si non appareat exemptus: sed in temporalibus succumbit, nisi aliter doceat de iure suo. & in hoc vltimo est casus notabilis.*

CAP. VII.

CVm †venerabilis frater noster. I. Sabinẽ. episcopus ecclesiam [b] sancti Angeli de Cauceia † cum suis pertinentijs & possessionibus petiisset, asserens eam ad se, tã in spiritualib. quam ĩ temporalibus pertinere: allegauit ante omnia ius cõmunẽ, quia cum cõstituta sit in diœcesi Sabinẽ. sub ipsius debebat consistere potestate. In temporalibus quoque ad se dictam ecclesiã pertinere nitebatur ostendere per publicum instrumentũ, in quo continebatur expresse I. Sabinen. episcopũ H. Farben., †abbati, & duabus personis post ipsum, dictam eccle: ã cũ suis pertinentijs. locauisse, [d] pro annua quattuor solidorũ Papiẽ. ũ pẽsione. Sed pars vestra ꝓposuit instrumẽto prædicto nullam fidẽ penitus adhibẽdam, propter superlineatẽ scripturã, & rasurã † loco suspecto factam, vbi videlicet annotatio [e] temporis recensetur: & infra. ¶ Quia igitur nobis constitit ecclesiam supradictam, cõstituram in diœcesi Sabinen. [f] episcopale [g] ius in omnibus spiritualib. eidẽ episcopo adiudicauimus in eadem: illis tatũ exceptis, quæ per authẽtica scripta ei dignoscuntur esse subtracta: & inf. ¶ Quia verò instrumentum prędictũ, per quod episcopus ecclesiã intendebat quo ad tẽporalia vendicare, ad faciendã super hoc fidem, inualidum esse cognouimus; vtpote propter prædicta [h] de iure suspectum: vos ab impetitione ipsi⁹ quo ad temporalia eiusdem ecclesiæ duximus absoluendos.

a Alijs reddimus.] episcopalib. scilicet, & ita pensio ista comprehendebatur in petitione episcopi. Be.

CVm venerabilis Sunt duę partes. Prima factũ narrat. Secunda diffinit, ibi, Quę igit. & vtraque subdiuiditur, vt per se patet. Abbas.

CASVS. Epus Sabinen. petebat ecclesiam sancti Angeli de Cauceia à monasterio Farben. cum pertinentijs suis, & possessionibus, dicta illã ad se pertinere tam in spiritualibus q̃ in temporalib. iure cõ., eo ꝙ erat sita in diœcesi Sabinen. Quod in temporalibus ad se spectaret, nitebatur ostendere per publicum instrumentum, in quo continebatur expresse, ꝙ I. Sabinẽ. epus H. Farben. Abbati, & duobus alijs abbatibus post illum, dictã ecclesiam cum pertinẽtijs suis locauit, pro annua pensione quatuor solidorum. Papien. Cõtra instrumẽtum illud ex parte monasterii fuit ꝓpositum ꝙ nulla fides est ei adhibẽda, ꝓpter superlineatẽ scripturã, & rasurã, in loco suspecto in annotatione indictiõis. His & aliis intellectis, quia constitit dño Papæ ecclesiam prędictã sitã esse in diœcesi Sabinen. adiudicauit epo ius epale in omnibus spiritualibus in eadem ecclesia, exceptis quibusdam capitulis, quæ per authẽtica scripta ei subtracta esse noscuntur. Sed quia instrumentũ prædictũ insufficiens fuit ad probandũ, ꝙ ecclesia ipsa ei subesset quo ad temporalia, ut puta de iure ꝓp prædicta suspectum, absoluit monasterium ab impetitione epi quo ad temporalia. Nec eo ipso, ꝙ ecclesia sita est in diœcesi episcopi, de iure cõi subest ei quo ad spiritualia. Item Instrumentũ suspectum est propter superlineatem scripturã, & rasuram in indictione, idest, in annis domini, & in aliis locis suspectis. Item illa dumtaxat, quæ continẽtur in priuilegijs, sunt obseruanda.

[Glo. seq. arg. & remittit, allegat in contrarium quatuor iura, & vltimum soluit.]

b Ecclesiã sancti.] hic vide, ꝙ si vna ecclesia agat de subiectione alterius, ꝙ nõ sit agendũ cõ ipsam ecclesiã, sed potius cõ ipsam, q̃ est in possessione illius. ĩ. de elec. querelam, & 16. q. 3. inter memoratos. & ĩ. de præscr. auditis. vbi de hoc. ff. de libe. exhi. l. vlt. ff. de seruit. l. vlti. a. respõ. & ff. si seruendi. is cuius familia. argu. contra. ĩ. de appellatio. ad auditiam & ĩ. vt lite non contestata. quoniam frequẽter. § quod si. 11. q. 2. quicũque militum. & sup. de elec. querelam. Sed ibi cõuenitur subditus sine nomine, & non nomine ecclesiæ.

c Pertinentijs.] petitio ista nimis larga videtur, sic supra de restitutione spoliatorũ, cum ad sedem. quia verbum, pertinere, latè patet. ff. de verborum significatione. verbum pertinere. Quid iuris sit de hoc, dictũ est supra ꝑ libelli oblationẽ, capitulo secundo & ĩ. de donation. inter dilectos.

d Locauisse.] sed hoc non sufficit, supra de fide instrumẽtor inter dilectos. 2 & C. locati. ad probationem.

e Annotatio temporis.] idest, in annis Domini. idem est in indictione, in qua cĩrius cõprehẽditur falsitas. supra de fide instrumentorum. inter dilectos. Ioan.

f In diœcesi Sabinen.] vnde iure communi ad eum spectabat. supra eodem de Xenodochijs, & 18. quæstio. 2. monasteria. & 16. quæstio. 7. omnes basilicæ, 100. distinctio. contra morem. Ber.

g Episcopale ius.] hoc in multis consiliis. ĩ. de offi. ordi. conquerente.

[Glo. seq. exponit, & successiuè de duobus quæritur in vtroque arguit & soluit.]

h Propter prædicta.] scilicet propter rasuram in loco suspecto, & superlineatem scripturam. sic ĩ. de fide instrumento. inter dilectos. ad hoc enim vt credatur instrumento, oportet, quod sit sine omni suspicione. arg. ĩ. de rescriptis. cum adeo. & c. ad audientiam. & C. de edicto diui Hadriani tollen. l. ult. Sed quid si rasura reposita fuerit de eadem manu? Non videtur, ꝙ obstet. arg. ĩ. de priuilegijs, cum olim. C. de fide instrumentorum, comparationes. Si constet, quod eadem manu, & in loco non suspecto, non obest. Item quid si rasura sit in vno loco, & tamẽ per alia, quæ posita sunt in instrumento, probetur bene propositum? Videtur quod

† De hac materia ut plenè ꝙ Ias. & Deciũ in l. fi. C. de edi. diui Hadria. toll. & Alexã. consil. 59. incip. viso ꝓcessu. in 3. volu. adde Fel. in ca. ex litteris. ĩ. de fi. inst.

i Et intelligas hoc, vt ibi notabiliter dicebat Abb. ꝙ non erat superflua hæc probatio: qa licet nõ sufficiat ꝙ extraneũ. sufficit ꝙ cõductorẽ. Io. And.

r Facit ad hoc l. solemus. & l. si intentione. cũ nota. ff. de iudi.

† Farfen.

† Cancia. Cantia.

† Farfen.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõp.

sufficiat ad probandum ar.bonum supra de re iudicata.cum Ioannes.& A.& C.si ex falsis instrumentis vel testimon.lege tertia. 1 & hoc satis potest concedi:quia non est præsumptio q̄ in fraudem factum sit:q̄a & sine illa rasura constabat.Item hoc ipso quod instrumētum falsatū fuit, sufficiebat ad impoēdum ei silētium, supra de rescriptis, olim.Ber.

1 Et Felinus ibi in Hostiē. ff. de lega. 3. si seruus plurium. §. si numerus. & sup.de fide inst. pastoralis.Io.An.

CVm dilect⁹.] In prima instituitur delegat⁹,qualiter super sententiis pronūciēt.In secūda & tertia qualiter super habitatione pronunciare debeat. Secunda ibi,Quod si. Tertia ibi,Similiter. Abb.

† Cap 2.eo. tit.in 4.cōp. Videto hic & aliis Hostiensem, & Henricum Boich. Adde concilium Tridē. sessio.25.tit. de regularibus, ap. 11.

CASVS. Eps Aurieñ.per circunuētionem fecit sibi p̄sta ti obediētiam ab abbate cuiusdā monasterii,quod situ erat in suā diœcesi, pter fratrum suorum assensum, cum monasteriū ipsum diceretur liberum & exemptum, & fie orta fuit quæstio inter epm & monasterium sup subiectione ipsius monasterii. Abbas timens se per epm agrauari,ad sedē Apostolicam appellauit; eps non obstante appellatione tulit sētiam suspensionis & excōicationis in abbatem, & monasterium interdixit;propter q̄ nuncius monasterii & nūci⁹ epi scopi ad sedem Apostolicam accesserūt: Coram Papa proposuit nuncius monasterii prædictas sententias non tenere,cum monasterium exemptum esset,vel saltē tutum erat legitima præscriptione.Sed quia,nuncius monasterii mandatum procuratorium non habebat,causa non potuit in præsentia Papę terminari;vnde committit causam quibusdam sub hac forma.Quatenus si constiterit iudicibus, abbatem ad sedem Apost.antequam episcopus tulisset sententias prædictas in abbatem,& in monasterium legitimè appellasse,vel constiterit monasterium prædictū exemptum esse à iurisdictione episcopi,iudicent prædictas sententias non tenere,non obstāte q̄ abbas ab episcopo circūuentus præter fratrum assensum, ei obedientiam promisit, cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant:sed si abbas defecerit in probatione exemptionis,nec legitima præscriptione poterit se tueri,adiudicent monasterium Aurieñ.ecclesiæ subiacere,quamuis probet se appellasse ante sententias suprædictas , cum monasterium sit in ipsius diœcesi constitutum. Item & si abbas defecerit in probatione appellationis, si cōstiterit de exemptione,uel legitima præscriptione, iudicent abbatem q̄ monasterium absoluant ab episcopi impetitione. Not.q̄ sine mandato non admittitur quis ad agendum.Item excommunicatio vel interdictum post appellationem legitimam promulgata,nulla est,

Item delictum siue factum prælati non præiudicat ecclesiæ. Item fraus & dolus nulli prodesse debet.Item potest quis se tueri priuilegio vel præscriptione sub alternatione,sed simul coniunctiue non potest: quia contraria sunt priuilegium & præscriptio.Ber.

¶Idem.

¶ *Monasterium subiectū est epi scopo, in cuius diœcesi situm est, nisi probetur exemptū,hoc dicit quo ad titulū.*

CAP. VIII.

CVm† dilectus filius & infra.¶Quia causa non poterat in nostra præsentia terminari, cū nuncius monasterij sup procuratione,delratihabitione a litteras nō haberet,eam vestro duximus examini cōmittēdam: Mandantes, quaten⁹ si constiterit abbatem, ad sedem Apostolicā antequam episcopus in eum suspensionis vel excommunicationis,& in monasterium interdicti sententias tulerit, legitimè appellasse,vel monasterium a iurisdictione episcopi eiusdem exemptum: eo non obstante quod abbas ab eo circumuentus, præter fratrum suorum assensum, ei obedientiam repromisit[b](cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant) iudicetis illas sē tentias non tenere. †

¶Quod si abbas in exēptionis probatione defecerit,nec legitima se poterit prescriptione tueri;licet probet se ante p̄dictas sententias appellasse,nihilominus tamē monasterium indecetis Aurieñ.ecclesiæ subiacere, in cuius est diœcesi fundatum.†

¶Similiter eo in probatione appellationis deficiente,si vobis constiterit de exemprione , vel legitima præscriptione, tā abbatē,quam monasterium,ab impetitione episcopi absoluatis.

¶ Idem in concilio generali.† ¶ *Nouam religionem non licet constituere sine auctoritate Romani Pontificis. Nec in diuersis monasterijs potest quis esse abbas vel monachus sic principaliter summatur,licet plura dicta habeat.*

[Gl.seq ponit differentiam ,quam demum approbat.]

a Ratihabitione.] notare vult differentiā inter litteras procuratorias,& litteras de rato:nam vbi qs simpliciter cōstituitur procurator, licet generaliter cōstituatur, tamen trāsigere siue componere non potest,vt ff. de arbi. per tuas,& C.de tran sact.l. transactionis. & sic intelligitur ff. de procmandato. 2 Sed si adijsiat clausula illa: & quicqd aliud etiā super hoc fecerit, ratum habebit:tunc poterit transigere siue componere,alias nihil operaretur illa adictio,& sic videntur differre ista duo argu.ff.iud. sol.l.3.§. procuratorem.simile habes ff. de offic.deleg. corā. Vel dic quod nō est differētia 3 iter mādatū procuratoriū,& litteras de rato ; Mādatum procuratoriū appellat hic litteras de rato,& sic intelligē ff.de officio delecoram:ff.de transac. contingit.& ideo dicuntur litteræ de rato: quia in mandato procuratorio,constituen. semper adiicit in fine,quod ratum habebit quicquid procurator fecerit super causa illa,ad quam datus est.ff.de procu.l.si procuratore.u. Et cautio rati danda est qñ de mandato dubitatur.C.de procura.l.1. Bern.

† Hinc patet sententiæ censurarum post appellationē latas nō tenere,& quo uide Panormitanū sup c.consideranim⁹. supra de electio.

2 Et ff. de procu. qui ad agēdum. ll. 6.Io.An.

† situm.

b Repromisit.]non enim potuit propter hoc renunciare priuilegio suo.sup.de arbitrum tempore.& quia non habuit assensum fratrum suorum,non obfuit, q̄a delictum personæ,&c.& 16.q.6.si episcopum. & sup. de exceptionibus,cum uenerabilis.

c Præscriptione tueri.]hic de vna defensione siue exceptione transit ad contrariā.ar.sup de præscri.auditis. de excep.nemo similiter de una actione transit ad cōtrariam,arg.sup.de iud.examinata.C. de inof. testam. contra maiores.arg.contra supra de appellationibus, solicitudinem. ff.de tribu.quod in hæredē. §. eligere, C.de non numpecu. Auth. contra qui propriam 4 Sed quid si debuit proponere omnes exceptiones ad certum terminum? Non uidetur quod postea sit audiendus. sup.de excep.pastoralis. Et qui in una exceptione succumbit,volens aliam statim proponere, non auditur, nisi hoc faciat infra terminum præfixum.Insti.de excu.tut.§ qui autem. Dicas q̄ si alicui competūt plures exceptiones,quæ non sunt contrariæ,in eo casu si non proponit omnes,scilicet infra terminum,postea non auditur.& sic intelligitur.§.Insti.de excu.tuto. §. qui autem,

f Cōcilium generale Lateran.sub Innocentio iij. ca 13.& c.3 e od.tit in 6. comp.

3 Idē Guil. in Specul. de ſpc. §. 1. ver. in præmissis. Io. And.

4 Sol. casus e ſpecialis, & facit.ff.de reg.iur. l.nemo ex his. & quod ibi not.Io. An.

autem, nisi secundũ tenorẽ illius decr. pastoralis. Si autem sunt contrariæ, puta, quia primò dixit se exemptũ & succumbit, postea potest aliam proponere, puta, præscriptionẽ, 1 vt hic, & c. auditis. & l. prædicta, ℈ maiores. Cõtrariũ tñ est in actionibus: q̃a tunc ab initio debet eligere, alias postea non auditur volẽs aliam intẽtare ℈riam, vt in l. prædicta, quod in hæredem. §. eligere.

1 Etiã simul posset hoc ꝓponi. cũ non sint ℈ria. de priu. cũ ꝓsonæ. li. 6. I. A. † religionis. † Videas. d. cõsi. 39 inc. I. aliqb. locis. & Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, ẽ. de constit. adde cap. vni. eo. tit. lib. 6.

NE nimia.] Diuiditur. Primò nouam religionẽ prohibet in personis & locis. Secundò pluralitatem locorum monachis & abbatibus ibi. Illud. Abb.

CASVS. Prohibet hic concilium, ne aliq̃s de cætero nouã religionẽ iueniat, sed q̃ vult ad religionẽ trãsire, vnam de approbatis assumat. Itẽ q̃ voluerit nouã domũ fundare, & regulã & institutionẽ accipiat de approbatis: in fine prohibet, ne in pluribus monasterijs monachus existat, nec vnus abbas ꝑsit pluribus monasterijs. Not. quod diuersitas religionum reprobatur. Item qui fundat ecclesiam, non nouã religionem debet cõstituere, sed vnam de approbatis debet assumere. Item vnus monachus nõ debet habere locum in diuersis monasterijs, nec vnus abbas præesse debet pluribus abbatijs.

a Nouam religionem.] nam nouum collegiũ non potest constitui inconsulto principe. ff. de colleg. illi. l. 1. sic nec noua dignitas sine auctoritate Papæ. 2 ẽ. de consue. cum olim. & 22. dist. c. 1.

[Glos. seq. inducit duo similia.]

b De approbatis.] sic qui nouã dignitatem instituit in ecclesia, constituet cã ꝑm consuetudinẽ aliarũ dignitatũ. ẽ. de consue. cũ olim. similiter noua ecclesia debet regi secundum consuetudinẽ aliarũ. ℣. de censi. sup eo.

[Glos. seq. inducit alia duo similia.]

c Pluribus monasterijs.] sic patet, quòd nullus potest esse monachus vel abbas in pluribus monasterijs: sic etiam de iure nullus potest præfici in diuersis ecclesijs secularibus. ẽ. de præb. de thulta. nec simul præbendam & dignitatem habere. ẽ. de concess. præb. cum nostris, & c. litteras. nec abbas cum fratribus posset dispensare, vt monachus haberet locum in diuersis monasterijs. arg. ẽ. de elec. constitutis.

2 Nec nouus sanctus, vel nouę religiæ ℈. de reli. c. 1. & 2. nec nouę ferię repẽtinę. C. de feriis. à nullo iudice. ꝑm Host. Io. A.

CAP. IX.

NE nimia religionũ† diuersitas grauẽ in ecclesiam Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam † religionem a inueniat: sed quicunque ad religionẽ conuerti voluerit, vnam de approbatis[b] assumat. Similiter, qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam, & institutionem accipiat de approbatis.

¶ Illud etiam prohibemus, nequis in diuersis monasteriis locum monachi habere pręsumat, nec vnus abbas pluribus monasteriis[c] præsidere.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. Et vid. Cõ. Trid. sess. 25. tit. de regularibus cap. 11. adde gl. & Archi. 16. q. 2. in fin.

TITVLVS XXXVII.

De capellis monachorum & aliorum religiosorum.

¶ Vrbanus tertius.

¶ *Ad curam monasterio su-*

biectam, non monachi, sed seculares clerici præficiuntur & episcopis subsunt.

CAP. I.

IN† ecclesijs vbi monachi habitant populus p monachũ nõ regatur: sed capellanus qui populum regat, ab episcopo per cõsilium monachorũ[d] instituatur: ita vt ex soliusᵉ episcopi arbitrio, tam ordinatio eius, quam depositio, & totius vitæ pendeat conuersatio.

¶ Innocentius iij. Archipresbytero, & clericis S. Cęcilię.

¶ *Si ecclesia non cathedralis vendicat sibi ius in alia ecclesia, obtinebit solum quo ad ea, qua probabit sibi deberi præscriptione, vel alio legitimo modo. h. d. secundum communem & verum intellectum.*

CAP. II.

DIlectus† fili⁹ M. syndic⁹ ecclesię vestræ

† Ca. vnico. eo. ti. in 3. cõpil. Videte præ alijs Hẽticũ Boich. hoc ipso ca.

[Glos. seq. recitetur per contrariũ de cano. 15. q. 7. &c.]

e Solius.] hoc ideo dicit, quia monachi nõ possunt removere eũ, sed si delinqueret, per episcopum debet removeri ordine iudiciario, & ita excluduntur monachi quantum ad hoc. sed si deberet deponi: tunc necessarij sunt alij episcopi. 15. q. 7. ęlix. & cap. si quis tumidus.

DIlectus.] Tria facit. Primò ponit petitionem actoris. Secundò defensionem rei. Tertiò Papæ diffinitionẽ. Secunda ibi, Ad hæc. Tertia ibi, Nos. Abb. Sicu. CASVS. Syndicus ecclesiæ sanctæ Cæciliæ, nomine ipsius ecclesiæ petebat ab œconomo sancti Laurentij de Piscicula subiectionem in scrutinijs, baptismate, capitulis, & similibus, possessorium & petitorium intentando, dicens, quod cum ecclesia sancti Laurentij sit in parochia sanctæ Cæciliæ sita, de iure communi debet ei in prædictis omnibus subiacere: cum priuilegium exemptionis non habeat nec præscriptionem pro se poterat allegare, cum ecclesia sanctæ Cæciliæ præscripsisset prædicta, sicut per testes dicebat esse probatum: præterea cum inter prædictas ecclesias coram C. Papa super prædictis, quæstio verteretur, M. presbyter ecclesiæ sancti Laurentij fuit sponte confessus, quòd ecclesiæ sanctæ Cæciliæ debebat scrutinium & ba-

De hac materia tractatur 16. quæst. 2. & quæst. 1. per-

& baptiſma: & cum eccleſia ſanctæ Cæciliæ vellet producere teſtes ad probandum, q̃ ille presbyter diuerſis temporibus vocatus fuerat ad capitulum, & q̃ ad ipſum venerat, dictus presbyter confeſſus fuit ſe vocatũ ad capitulũ veniſſe: vnde C. reſtituit eccleſiam ſanctæ Cæciliæ, quo ad capitulum, quo cõqueſta fuerat ſe ſpoliatã, ſaluo iure proprietatis eccleſiæ ſancti Laurẽtij. q̃ hoc ergo iudicium ſanctæ Cæciliæ probare volebat proprietatẽ quo ad ſcrutinium & baptiſma, & poſſeſſionem quo ad capitulũ. Ad hoc œconomus S. Laurẽtij exaduerſo rãdit, q̃ eccleſia ipſa nullo medio pertinet ad Romanam eccleſiam: ſterea ipſa eccleſia fuit monaſteriũ monialiũ, & generaliter ſeruatur in Vrbe, vt nullũ monaſteriũ titulo ſit ſubiectũ: quare incongruũ videbatur, vt regulares ſecularibus ſuppoũantur: & dñs Papa in ipſa eccleſia inſtitutionẽ liberam exercebat & deſtitutionẽ. dñs Papa his & alijs intellectis, condẽnauit œconomũ ſancti Laurentij ſyndico eccleſiæ S. Cæciliæ in ſcrutinio, & baptiſmo, ita tñ q̃ per hoc nullũ præiudiciũ generetur Romanæ eccleſiæ, ſi qñ ius ſuũ forte duxerit p̃ſequendum. In inſtitutione verò, & deſtitutione, & capitulo œconomũ ſancti Laurentij ab impetitione ſyndici S. Cæciliæ prorſus abſoluit, ſibi ſuper hoc perpetuum ſilentiũ imponendo. No. q̃ in eodem libello poteſt qs intentare poſſeſſorium & petitoriũ ſuper diuerſis articulis, & etiam ſuper eodem. Item confeſſio ſyndici vel p̃curatoris p̃iudicat eccleſiæ. Item obedientia probatur p hoc, q̃ quis vocatur & venit ad capitulũ vel cõciliũ. Item proteſtatio facienda eſt, ne factum proprium ſuæ eccleſiæ noceat. Item in perſona ſyndici formanda eſt ſententia: & ideò cõdemnationis & abſolutionis ſententia poteſt in procuratorem vel ſyndicum proferri.

a In ſcrutinijs.] ſic ff. de maio & obe. his quæ. Scrutinium hic & ibi appellantur catechiſmi, ſiue exorcismi, qui fiunt baptizandis per 20. dies ante baptiſmũ. de quibus legitur de conſec. diſt. 4. ante baptiſmum, & c. ante vigẽti. & 10. q. 1. peruenit. Et eſt vulgare Romanorum: aliter accipitur ſcrutinium ff. de ſcruti. c. vni. o. & aliter accipitur in Concilio Lugd. ff. de cl. c. in electionibus. & c. quia propter.

b Capitulis.] id eſt, ſynodo ſiue conuentu, vbi vitia corriguntur.

[Gl. ſeq. no. in eodem libello, &c. inducit duo ſimilia & ſubdit cauſam.]

c Et petitorium.] ſuper diuerſis cap. ſcili. et petitorium quo ad ſcrutinium & baptiſma, poſſeſſorium quo ad capitulum: & ſic duæ actiones ſimul in eodem libello poſſunt proponi: ſicut & de poſſeſſione ſola intentato vnde vi poſſum experiri, & de rebus vi ablatis, ad exhibendum, vel vi. bo ra. ff. de vi. & vi. arm. l. j. §. ſi fundus. de quo & pro eadem re poſſunt iſta duo ſimul intentari, & ab eadem parte, vt hic, & ff. de cau. poſ. c. 2. j. & 4. & c. cũ dilectus. vbi materia iſta expeditur. & c. paſtoralis. Item & vnum iudicium ſufficit ad plures ſocietates. ff. pro ſoc. cum duobus. §. ſi plures. aliàs incipit, lex iſta, ſub qua eſt iſte §. ſi inter fratres. arg. ff. fam. erciſcũ. hæredes. §. de pluribus. & §. ſi q. & hoc fit cau a diſtimendarum litium. arg. ff. de act. emp. l. non eſt nouum. & ſup. de cau. poſ. c. ad vltimum.

d De iure communi.] ff. tit. prox. c. conſtitutus.

e Præſcriptionem.] immo & ſi allegaſſet eam, non iuuaretur, niſi allegaret eã ex alterius perſona. ff. de præſcri. cum ex officij.

f Verteretur.] ſuper diuerſis articulis, ſcilicet petitorio quantum ad ſcrutinium, & baptiſma, & poſſeſſorio quo ad capitulũ; vt patet ex ipſa litera. Sed modo coram Innocentio agebatur poſſeſſorio a & petitorio, & quia nõ fuit modò probatũ de ꝓprietate quoad capitulum, abſoluitur eccleſia S. Laurẽtij quo ad capitulum, vt in fine dicitur, cum eccleſia Romana habuit ibi inſtitutionem & deſtitutionem, & eccleſia ſanctæ Cæciliæ illa ſolummodo habebit poſtea, quæ preſbyter confeſſus fuit quantum ad proprietatem coram Celeſtino Papa, cum in omnibus alijs eccleſia ſancti Laurentij pertineat ad eccleſiam Romanam, vt in fine patet.

g Sponte confeſſus.] Et ſic confeſſio procuratoris p̃iudicat domino. iſte preſbyter procurator erat eccleſiæ ſancti Laurentij. De hoc notatur ſupra, vt lite non conteſtata. ca. 1. Et ſponte dicit, quia ſecus ſi coactus. ff. de accuſa. ca. ſi confiteri. Et confeſſio in vno iudicio facta coram Celeſtino, valet hic in alio coram Innocentio. vt patet. Ber.

[Glo. ſeq. allg. vnam concor. & ſignat vnum contrarium.]

h Vocatum.] per hoc igitur probatur poſſeſſio obedientiæ, quod aliquis vocatus ad ſynodum venit. argumento ſupra, de his quæ fiunt à maiori parte capituli. ca. ea ofe. argumen. contra. ſupra de reſti. ſpoliator olim.

i Curauit.] eodem iure debuit pronunciare diffinitiuè ſuper prædictis duobus articulis, ſed noluit. Ber.

k Scrutinium & baptiſma.] in his duobus obtinuit, in omnibus alijs ſuccubuit. vt ff. ſequitur.

[Glo. ſeq. obijcit, & dupliciter ſoluit.]

a Tito-

1 Concor. ff. de teſt. ſignificauerũt. de cõ poſ. cũ ſuper. Io. And.

ab œconomio ſancti Laurẽtij de Piſcinula, in ſcrutiniis, a baptiſmate, & capitulis, b & ſimilibus ſubiectionem poſtulãs, poſſeſſorium & petitorium c intentabat. Cum enim eccleſia ſancti Laurentii ſit in pãrochia veſtra ſita, debet de iure cõmuni d eccleſiæ veſtræ, in prædictis omnibus ſubiacere; quia nec priuilegiũ exemptionis habet, nec præſcriptionem, e pro ſe poterat allegare, cum illa† eccleſia ſanctæ Cæciliæ præſcripſiſſet, ſicut per teſtes dicebat legitimè comprobatum. Præterea, cũ coram C. Papa prædeceſſore noſtro ſuper prædictis, inter veſtram & prædictã eccleſiam quæſtio verteretur. f M. presbyter eiuſdem eccleſiæ fuit ſpõte g confeſſus, quòd eccleſiæ ſanctæ Cæciliæ ſcrutiniũ, & baptiſma debebat. Cumq; pars veſtra teſtes, qui ſe illum diuerſis temporibus, ad capitulum vocaſſe, ipſumque veniſſe aſſerebant, in medium produxiſſet: eis iurare paratis, prædictus presbyter ſe vocatũ h fuiſſe ad capitulum, eſt confeſſus. vnde prædictus prædeceſſor noſter eccleſiam veſtrã, capitulo, quo ſe conqueſta fuerat ſpoliatam, ſaluo iure ꝓprietatis eccleſiæ ſancti Laurẽtij, ſecuſtire curauit, i ſicut in eius litteris continetur. Per hoc ergo proprietatem quo ad ſcrutiniũ k & baptiſma, & poſſeſſionem quo ad capitulũ, veſter voluit ſyndicus comprobare. Ad hæc† ſancti Laurentii œconomus ex aduerſo reſpondit, quod eccleſia illa † nullo medio ad Romanam eccleſiam pertinebat. Cum enim monaſteriũ monialium fuerit, & generaliter ſer-

† al. illã, & tũc expone. ſcilicet eccleſiam S. Laurẽtij, q̃ poſſidebat ab eccleſia S. Cæciliæ, cũ ſita eſſet j. parochiã ſuam, non e cõtra. Aliàs illa, ſcilicet iura, quæ petebantur q̃bus vſi erat eccleſia S. Cæciliæ, non eccla S. Laurentij. ita notat Hoſtien. quæ ſequor.

† Ad h.

† ipſa.

2 Et tũ ſup poſſeſſorio non pronunciat ſm Innoc. ſed põt dici, q̃ pronũciauit in deciſa ſm Petrum & Abbatem. Ioan. And.

3 Sed nõ proprietas. Ioan. And.

† Hæc ſeptimana ſãcta fieri ſolebant circa pueros poſtea in magno ſabbato baptizãdos, vt refert Hoſt. & Io. And. hic ex Goff. & vide Arch. & Io. And. in c. 2. de elect. lib. 6.

uetur in vrbe,vt nullum monaſterium titulo a ſit ſubiectum,incongruum videbatur, vt regulares ſecularibus ſupponãtur. Præterea,vſq; hodie nos in ea inſtitutionẽ & deſtitutionem liberã exercemus: & infra. ¶ Nos igitur auditis ꝓpoſitis, œconomũ ſancti Laurentij b ſyndico veſtro in baptiſmo & ſcrutinio cõdemnamus; ita vt ꝓ hoc eccleſiæ Romanę nullũ præiudiciũ generetur, ſi quãdo fortè ius ſuum duxerit proſequendum. In inſtitutione d autem & deſtitutione,& capitulo, œconomũ ipſum ab impetitione ſyndici veſtri prorſus abſoluimus, ſyndico veſtro ſuper hoc perpetuum ſilẽtium imnentes.

¶ Honorius iij.epiſcopo Venetenſi.

¶ In prioratibus monachorum non poſſunt ſinguli monachi commorari, etiam ſi ſuper hoc habeant reſcriptũ Apoſtolicum, niſi in illo fiat mentio de Lateranenſi Concilio.

CASVS. Abbas & conuentus Riuen. Veneten. diœceſis litteras Apoſtolicas ad quoſdã iudices impetrauerunt,ne epiſcopus diœceſis eos compelleret et plures monachos ponere in quibuſdã prioratibus ſuis vbi ſinguli monachi eſſe conſueuerunt, cum pluribus facultates non ſufficerent corũdem, inquiſita prius veritate de facultatib. prioratuũ : occaſione iſtarum litterarũ dicebant ſibi eſſe conceſſum, vt in ſingulis prioratibus ſuis ſinguli monachi cõmorentur,dummodo pluribus facultates non ſuppetant eorũdem : Epiſcopus Venetenſis ſignificauit hoc dño Papæ : & ipſe reſcribit ei dicens, cum iſtud obuiet Concilio Lateranenſi,de quo nulla fit mentio in litteris prædictis,reſpondet, ꝙ nõ credit huiuſmodi litteras à ſede Apoſtolica emanaſſe; ꝙ ſi forſitan per occupationem emanauerint,non vult per hoc derogari concilio antedicto. No. ꝙ monachi in eccleſijs ſoli commorari non debent. Item ſi quis litteras impetrat contra aliquod ius, ſiue conſilium, de ipſo iure ſiue concilio mentionem facere debet, aliter non valent.

N. P.

a Titulo.]i.plebi ſeculari. 18.q.vlt.peruenit.& c. dudum.Sed nonne ſubijcietur epõ,qui eſt ſecularis,? Sed illud eſt,vt dixit Vin.pp excellentiã dignitatis : immõ verius vñ,vt T.dixit,ꝙ de iure cõi monachi poſsũt ſubeſſe titulo,i.plebi ſeculari. 16.q.1.alia. & c.eccleſia habet.& c.legi.argu. 93.diſ.à ſubdiacono.

b Oeconomũ ſancti Laurẽtij.] hic formã ſententia in perſona procuratoris ſiue œconomi, non tñ ipſe cõueniet vel cõueniet actione iudicati, niſi eſſet defenſor tm, vel datus in rem ſuã. ff.de procu. Plautius.Arg.ꝫ.ꝙ in ꝑſona dñi. ſ.de ꝓb. licet. De hoc tradit ſ.de elect.querelam.

c Generet.] & ita Papa iudicat,ꝙ ei nõ obſit exceptio rei iudicatę.ſimile ſ.de re iudi.c. ſuborta. vnde bene præſcribitur ꝫ monaſteriũ exẽptũ ſpatio legitimo 40. ann.licet nõ ꝫ Papã. 16.quęſt.4.volumus.

d In inſtitutione.] Hic patet, ꝙ in quibuſdam iuribus epalibus poteſt ſcribi, ita ꝙ non ꝙ ꝓ hoc in alijs. & ita fallit regula illa, ꝙ ꝓ partẽ tota ſeruitus retinet, vt ff.de ſer. ruſt. pd. vna eſt via,de hoc dicitur ſ.de præſcr.auditis,& hoc ideo eſt, quia ius epale eſt genus multas habens ſpecies ſub ſe, quarũ multę enumerantur. ſ.de offi.ord.conquerente. & c.dilectus.

EX parte tua.]Dixit.Primo ponitur conſultatio.ſecundo reſponſio:ibi, Cum autem.Abbas.

e Litterarum.]Litterę iſtæ tales fuerunt:Impetrauerunt monachi iſti litteras ad quoſdã iudices, a ne epſ diœceſanus cõpelleret eos, plures monachos inſtituere in quibuſdam prioratibus ſuis,vbi ſinguli monachi eſſe conſueuerunt,cũ pluribus non ſufficerent facultates eorũdem : inquiſita prius veritate de facultatibus prioratuum,occaſione talium litterarum dicebant ſecundum quòd infetius continetur.

f Aſſerunt.]& malè:quia licet in eccleſijs illis non poſſent eſſe plures monachi, non tñ Papa cõcederet, ꝙ ſoli monachi in ſingulis prioratib. ſingulariter ponerentur : quia illud eſſet contra conciliũ Lateran.ſupra de ſta.monac.c.2.& eſt expreſſum ſ. c.proxi. vnde litterę iſtæ de conſciẽtia Papæ nõ emanauerunt. Bernard.

g Nulla mẽtio.]& ſic patet, ꝙ ſi quis literas impetrat cõtra aliquod ius,ſiue conciliu.n,nõ valẽt, niſi fiat mẽtio de illo iure. ſupra de reſcript. nonnulli,& ſupra de æta.& qual.eam te.

h Occupationem.] ſic ſ.de ſent.excom. ſi aliquãdo.C.de lib. cauſa iubemus.idem eſſet ſi per importunitatem petentis. C. de pe.bo.ſublatis.l.1. lib.10. arg. ſ. de reſcrip.ſi quando.

i Nolumus.] tamẽ ſi vellet,ꝫ bene poſſet diſpenſare contra conciliũ: quia auctor illius cõcilij in parẽ non habuit poteſtatem. ſupra de elect. innotuit. & Papa maior eſt quàm concilium. ſ. de elect.ſignificaſti.

AD audientiam.] Primo ponit tranſgreſſionem concilij: quam ſecundo mandat corrigi. ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Significatum fuit domino Papæ, quòd quidam ſubiecti archiepiſcopo Burdegalen. ſolitarij habitabant in quibuſdam Prioratibus contra ſtatutum Lateranenſis concilij : vnde mandat Papa eidem archiepiſcopo, quatenus abbates, ſeu Priores ipſorum, vt vel ipſos reuocent ad clauſtrum, facientes per clericos facultates in eiſdem eccleſijs deſeruiri, vel aſſocient ſibi alios monachos, cum quibus viram regulariter obſeruent, per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa compellat. Nota, quòd monachi in eccleſijs ſoli,ſine alijs monachis habitare non debent, contra Concilium Lateranenſe. Item epiſcopi poſſunt compellere abbates ne monachos ſolos per villas dimittant.

CAP. III.

EX parte tua fuit propoſitum:& infrà.

¶ Abbas & cõuentus Riuen.† Veneten.†diœceſis occaſione litterarũ c Apoſtolicæ ſedis aſſerunt f ſibi eſſe conceſſum, vt in ſingulis ipſorũ Prioratibus ſinguli monachi cõmorẽtur, ſi pluribus nõ ſuppetunt facultates eorundem. ¶ Cũ autem id obuiet Lateranenſi Concilio,† de quo nulla mentio g eſt in litteris antedictis: Fraternitati tuæ breuiter reſpõdemus, quòd huiuſmodi litteras ab Apoſtolica ſede non credimus emanaſſe. Quòd ſi per occupationem h forſitã emanauerint,nolumus i per hoc derogari Concilio ſupradicto.

¶ Idem Burdegalen. archiepo.

¶ Ordinarius compellit abbatem, vt monachos à Prioratibus reuocet ad clauſtrum, vel eis ſocios adiungat.

CAP. IIII.

AD audientiam noſtram peruenit, ꝙ nõnulli monachi,lege ti

† Riuenen. Rinen. † Nanten.

† Lateranẽ. concil. ſub Alex.iij.c.x. refert ſ. de ſtatu mona. c.monachi.

a Hoſt.dicit iſtos fuiſſe conſeruatores contra Diœceſanũ. Io. And.

ꝫ Sed hoc non debet velle ꝓ ꝓ nullũ peccatu carnalis concupiſcentiæ; qđ imminet ſpecialiter, & eſt ſequela ſolitariæ vitæ religioſi inter homines conuerſantis:&hoc cõſiderauit Concil. Later. vt ibi patet Io. A. ex Hoſt.

a Diœcesana.] i. iurisdictione. De hac lege no. ℣. de off. ord. dilectus.

b Generalis concilij.] hic vocat Papa Laterañ. concilium generale, quod habet ℣. de sta. mona. c. 2. sed concilium Innocentij semper sic appellatur.

[Gl. seq. ponit differentiam quam improbat.]

c Eisdē associent.] & ita eos cōpellere debent abbates, ne monachos per villas solos dimittant, secus i canonicis regularibus, si eligerētur ad regimen animarum, nam illi non cōpelluntur alios secū habere, nisi id commodè facere possint. ℣. de sta. mo. qd Dei timorem. ff. ibi est collegium: vnde idē vt de regularibus, si licet, q̄ nō deberent esse soli in capellis.

¶ Quod citatur ℣. c. præcedenti.

¶ claustra.

DE IVRE PATRONATVS.

Supra vitium est de præb. & dignit. item de relig. dom. itē de capel. mona. sed quia ad istas fit institutio nonnunquam per p̄sentationē patroni, & sic posset dubitari de iure patronatus, & de modo p̄sentā dimerito post rubricas p̄cedētes subijcitur ista. Abb. Sicu.

† De materia totius tituli vide latè per Lambertinum in libris de iure patronatus. adde Cōcilium Trident. ℣. suis locis citandum.

De hac materia tradat. 16. q. 6. pię mentis. §. cum ergo, vsq; ad fi. q. 16. q. 1. si quis episcoporum.

† In omnib. antiquis ita: ex concilio Mediomatricis. idem Burchard⁹, lib. 2. decre. c. 42. & in i. compil. eo. tit. ca. 1. luo par. 3. c. 46 habet ex cōcilio Mediomatricensi, ca. 10. extat iñ hoc decretū in consilijs vulgatis in synodo Cabilonensi secunda, habita sub Imperatore Carolo Magno, ca. 36.

[Erlatum est.] Duo facit concilium. Primo prohibet ecclesiam inter patronos diuidi: Secundo ponit quid facere debeat episcopus cum patroni non ordinant ecclesiam. Secunda ibi, Et si. Abbas Siculus.

CASVS. Aliqñ contingit, q̄ vnus patronus ecclesiæ relinquit plures hæredes: quilibet hęredū vult pro suo arbitrio eccl. siā ordinare cum vacat: statuit cōcilium, q̄ inter hæredes patroni ecclesia diuidi non debeat: & si discordia fuerit inter eos, propter quam sacerdos ibi ordinari non possit, episcopus p̄cipiat vt nullo modo Missarum solleniia celebrentur ibidem, donec ad concordiam redeant, & canonicè prouideant ecclesiæ. Nota, quòd ecclesiæ diuidi non debent. Item episcopus potest compellere patronos ecclesiarum discordantes per subtractionem diuinorum vt ad concordiam redeant.

[Gl. seq. fortificat tex. per rationē, ad quam inducit quattuor iura. Secundo tractat, an ius patronatus cuiq; patrono competat in solidum. In fi. quærit & arguit.]

d Non debeat.] quia ad mutabilitat. m mundanarum necessitatum ecclesia turbari non debet. 10. dist. lege. & 3. q. 4. hæc quippe. & 100. dist. c. 1. & ℣. eod. q̄ri-

bi diœcesana a subiecti, in quibusdā Prioratibus habitant solitarii, cōtra statutum generalis b cōcilii.† Ideoq; mandamus, quatenus ipsorum Abbates seu Priores, vt vel ipsos ad Claustrū † reuocent, facientes in ipsis ecclesiis deseruiri per clericos seculares: vel alios monachos eisdem associent c cum quibus vitam possint ducere regulatē, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam compellas.

TITVLVS XXXVIII.

De iure † patronatus.

¶ Ex cōcilio Mediolanensi. †

¶ Si propter discordiam patronorum ecclesia caret administratore, cessatur in ecclesia à diuinis, tolluntur reliquiæ, & ostia claudnntur, si aliter sine scandalo ecclesia prouideri non potest. hoc dicis cū cap. sequenti.

CAP. I.

Erlatū est:

& infra. ¶ Nobis visum est, q̄ ecclesia inter hæredes patroni diuidi nō debeat. d Et si simultates inter eos surrexerint, propter quas sacerdos suo ibi officio canonicè fungi non possit; si aliter prouideri non poterit, præcipiatur ab episcopo, vt nullo modo ibi Missarum solleñia celebrentur, f donec ad concordiā redeant, & ecclesia sacerdotem canonicè habeat, qui liberè suum ministerium valeat exercere.

Ex concilio Triburiens. †

¶ Summatum est in capitulo proximo.

CAP. II.

QVęcūque ecclesia, & infra. ¶ Si contingat pro ecclesia dissidere patronos, vt eam nolint sub vno presbytero procurari, † episcopus (si aliter non poterit ipsi consulere) tollat inde reliquias, & atque eiusdē ecclesiæ claudat ostia, vt sacrū mysterium† poterit, tollat inde reliquias, & claudat ostia ecclesiæ, nec diuinum ibi celebretur officium, donec canonicè vnum elegerint presbyterum. Ista duo capitula reducenda sunt ad cap. sequens. Nota quòd episcopus potest compellere patronos discordantes, ad ordinādam ecclesiam de vno presbyter..

[Gl. seq. ponit triplicem lecturam, Melen. Ioan. Fauen. & Alani.]

g Reliquias.] quidam dicunt, sicut Melendus, quòd hoc capitulum non tenet, & illa capit. similiter non tenent. 16. quæstione septima, confitendum. & capit. si plures. & capit. sequen. quoniam. & capit. eam te. nisi forsitan ex facto episcopi magnum scandalum oriretur, tunc posset seruari hoc, quod hic dicitur ad tempus, quod satis videtur. Ioannes Fauen. dicebat, tollat reliquias, id est, non ponat. Ala. intelligit de reliquijs, quæ sunt in capsis extra altare, quod est verum, quia de illis, quæ sunt in altari non intelligitur.

Quoniam,

a De hoc articulo quid sit tenendū, vide clemētinam, plures de iure patronatus.

† Cōcilium Triburiēse, cap. 32. Burchard. li. 3. decreti cap. 224. luo par. 3. ca. 283. & c. 2. eod. tit. in i. compi.

† In vno veteri codice alterius manu erat scriptum: ordinari.

† al. ministerium. quod agnoscit hic Hostiensis.

QVoniam.] Primo ponit abusum patronorum. Secundo constitutionem: ibi, Præsenti. Abbas.

CASVS. In quibusdam locis patroni ecclesiarum, vel eorum hæredes abutuntur potestate sibi ab ecclesia concessa: quia, cum ecclesia vnius déat esse rectoris, ipsi in discordia plurimos præsentant: vnde statuit Lateranen. Cõcilium vt si fortè vota patronorum in plures partes se diuiserint, ille præficiat ecclesiæ, q̃ plurimorũ eligitur & approbat assensu, & alias idoneus fuerit: Si autem hoc sine scandalo fieri non poterit, episcopus ordinet ecclesiam secundũ q̃d melius sibi visũ fuerit; In fine dicit si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos: & illa ℑ. quattuor mẽses non fuerit diffinita, extũc superior ordinet ecclesiã. Nota ℘ ex fundatione ecclesiarum acquiritur ius patronatus. Item plures rectores non debent institui in vna ecclesia. Item electio maioris partis tenet, dũmodo electus sit idoneus. Itẽ propter scandalum aliquã do receditur à iure. Itẽ si quæstio iuris patronatus infra quattuor mẽses nõ finiat, episcopus postea ordinare potest ecclesiã.

[Gl. seq. recitet p q. an refectione, &c. & ponit opi. Lau. quã determinat, secũdo quærit. argu. ℘. & ℑ. & tenet vltimũ.]

a Fundatores.] Ino. ℘ ex fũdatione ecclesiæ acquiritur ius patronatus, vt hic, & 16. q. 7. filijs. & ℑ. ex nobis. sed ex refectione vl reparatione nõ acquiritur, vt dicebat Lau. arg. ff. ne quid in loco publi. l. prætor, §. vicinales. ea videlicet ratione, quia q̃d humani iuris esse desijt, seruitutem non recipit. ff. cõmu. prædi. eam vr. quam tu. l. caueri, a quod intelligo cum omnino non est destructum monasterium vel ecclesia. sed si funditus destructum sit, & de consensu episcopi aliqui vellet rædificare ecclesiam, credo ℘ hẽat q̃s ius patronatus, quia perinde est ac si alius nouo ecclesiã construxisset ℑ. de iudæ. consuluit. argum. Item quid si reædificata est ecclesia de eadem materia, numquid prior patronus remanet patronus? Videtur ℘ sic, quia eadem ecclesia intelligitur. ff. de iud. proponebatur. & 7. qui est. 1. denique. & argum. ff. de vsufru. si in area. & ff. de ser. vr. prædi. seruitutes. §. si sublatum. & hæc ecclesia loco prioris succedit. vnde eadẽ intelligitur. argum. ff. si quis cau. fieri. §. qui iniuriarum. & ff. si ex noxa. cau. l. 2. in fi. ff. de vsuf. dominus. in prin. ff. de ser. ru. prædi. Attilicinus. arg. contra quia desinit esse patronus, & obligatio semel extincta, &c. ff. de solu. quia res. §. aream. & de consecra. dist. 4. quæris. quod verius videtur.

b Abutuntur.] & ita perdere debẽt priuilegium. 11. q. 3. priuilegium. & 74. dist. vbi ista didicisti.

c Qui maioribus.] simile. 63. dist. Et fortè. Sed nunquid requiritur ℘ maioris 3 sit meriti, & ℘ plures eũ p̃sentẽt? hoc videtur velle hæc litera, sed vr̃ sufficere si sit idoneus, dã tñ habeat maiorem partẽ, licet alius sit melior. De hac materia dicitur ℑ. de elect. ecclesia vestra.

d Sine scandalo.] arg. ℘ pp scandalũ receditur à iure. ℑ. de præbend. cum teneamur. & ℑ. de no. operis. nun. cum ex iniũcto. & ℑ. de tẽp. or. ad aures. vbi de hoc.

e Ordinet antistes.] ponendo ibi rectorem, ita quod ipsum postea repræsentet, ñ voluerit. arg. ℑ. eod. si verò.

f Infra quattuor.] ℑ. eod. cum propter. cõtra ℑ. c. eam te. ibi soluitur.

PRæterea.] Duo sunt dicta. Secũdum ibi, Clericus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam laici patroni in tãtã audaciã ꝓrumpũt, vt sine auctoritate eporũ clericos instituant in ecclesijs, & destituant. & possessiones & alia bona ecclesiarum pro sua voluntate distribuant: ꝓ q̃d Lateran. cõcilium decernit illos anathemate feriẽdos: Clerici verò, qui ecclesias de manib⁹ recipiũt laicorum sine auctoritate epi sui, cõmunione priuẽtur: & si eas non dimiserint, à ministerio ecclesiæ & ordine deponant. Not. ℘ laici ẽt patroni de rebus ecclesiarum spiritualibus vel tẽporalibus, sine auctoritate epi sui nihil disponere debent. Itẽ sine auctoritate epi clerici non debent institui in ecclesijs. Item pœna clerici recipientis beneficium de manu laici est, vt cõmunione priuetur. Item pœna clerici non dimittentis beneficium receptum a laico est, quod deponi debet.

g Instituant.] 16. q. 7. laici. & c. per laicos.

h Ecclesiastica.] 16. q. 7. decimas.

i Per laicos.] ℑ. de priuileg. cum & plantare.

[Gl. seq. ponit opi. signat litteræ ℑriũ, & remittit.]

k Communione priuetur.] & ita non est ipso iure suspẽsus 4 q̃ recipit ecclesiã à laico. & p hoc intellige illos ca-

¶ Ex Concilio Lateran. †

¶ *Si patroni præsentando discordant, præfertur præsentatus a maiori parte, si est idoneus, & si hoc sine scandalo fieri non potest, vel patroni infra tempus debitum non præsentant, episcopus ordinabit ecclesiam.*

CAP. III.

QVoniam † in quibusdã locis fundatores a ecclesiarum, aut hæredes eorũ, potestate, ĩ qua eos ecclesia huc vsq; sustinuit, abutuntur. b & cum vna ecclesia vnius déat esse rectoris, ꝓ sua dissensione † plurimos repræsentãt: Præsenti decreto statuimus, vt si fortè in plures partes † sun datorum se vota diuiserint, ille præficiatur ecclesiæ, qui maioribus c iuuatur meritis, & plurimorũ eligitur & approbatur assẽsu. ¶ Si † aũt hoc sine scandalo d esse nequiuerit, ordinet e antistes ecclesiam, sicut melius eã secundum Deũ viderit ordinandã. Et idipsum etiam faciat, si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui cõpetat, infra quattuor f menses non fuerit diffinitum.

¶ Ex eodem. †

¶ *Excommunicantur patroni laici, qui clericos instituũt & destituunt in ecclesijs etiã patronatis, vel bona ipsarum aliter administrant: Et clerici qui institutionem laicorum recipiunt, communione priuantur.*

CAP. IV.

PRæterea, quia in tantum quorundã laicorũ processit audacia, vt eporum auctoritate neglecta, clericos ĩstituãt g in ecclesijs, & remoueãt cum voluerint, possessionem quoque, atque alia ecclesiastica h bona, pro sua voluntate plerumq; distribuãt, ipsos anathemate decernimus feriendos. Clericus autem, qui ecclesiam per laicos i sine proprij episcopi auctoritate receperit, communione priuetur: k & si perstiterit, à ministerio ecclesiastico, & † ordine deponatur.

¶ Præterea. Duo sunt dicta. Primo ponit abusum patronorum. Secundo constitutionem: ibi, Præsenti. Abbas.

CASVS. In quibusdam locis patroni ecclesiarum, vel eorum hæredes abutuntur potestate sibi ab ecclesia concessa: quia, cum ecclesia vnius déat esse rectoris, ipsi in discordia plurimos præsentant: vnde statuit Lateranen. Cõcilium vt si fortè vota patronorum in plures partes se diuiserint, ille præficiat ecclesiæ, q̃ plurimorũ eligitur & approbat assensu, & alias idoneus fuerit: Si autem hoc sine scandalo fieri non poterit, episcopus ordinet ecclesiam secundũ q̃d melius sibi visũ fuerit; In fine dicit si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos: & illa ℑ. quattuor mẽses non fuerit diffinita, extũc superior ordinet ecclesiã. Nota ℘ ex fundatione ecclesiarum acquiritur ius patronatus. Item plures rectores non debent institui in vna ecclesia. Item electio maioris partis tenet, dũmodo electus sit idoneus. Itẽ propter scandalum aliquã do receditur à iure. Itẽ si quæstio iuris patronatus infra quattuor mẽses nõ finiat, episcopus postea ordinare potest ecclesiã.

[Gl. seq. recitet p q. an refectione, &c. & ponit opi. Lau. quã determinat, secũdo quærit. argu. ℘. & ℑ. & tenet vltimũ.]

a Fundatores.] Ino. ℘ ex fũdatione ecclesiæ acquiritur ius patronatus, vt hic, & 16. q. 7. filijs. & ℑ. ex nobis. sed ex refectione vl reparatione nõ acquiritur, vt dicebat Lau. arg. ff. ne quid in loco publi. l. prætor, §. vicinales. ea videlicet ratione, quia q̃d humani iuris esse desijt, seruitutem non recipit. ff. cõmu. prædi. eam vr. quam tu. l. caueri, a quod intelligo cum omnino non est destructum monasterium vel ecclesia. sed si funditus destructum sit, & de consensu epi scopi aliqui vellet rædificare ecclesiam, credo ℘ hẽat q̃s ius patronatus, quia perinde est ac si alius nouo ecclesiã construxisset ℑ. de iudæ. consuluit. argum. Item quid si reædificata est ecclesia de eadem materia, numquid prior patronus remanet patronus? Videtur ℘ sic, quia eadem ecclesia intelligitur. ff. de iud. proponebatur. & 7. qui est. 1. denique. & argum. ff. de vsufru. si in area. & ff. de ser. vr. prædi. seruitutes. §. si sublatum. & hæc ecclesia loco prioris succedit. vnde eadẽ intelligitur. argum. ff. si quis cau. fieri. §. qui iniuriarum. & ff. si ex noxa. cau. l. 2. in fi. ff. de vsuf. dominus. in prin. ff. de ser. ru. prædi. Attilicinus. arg. contra quia desinit esse patronus, & obligatio semel extincta, &c. ff. de solu. quia res. §. aream. & de consecra. dist. 4. quæris. quod verius videtur.

b Abutuntur.] & ita perdere debẽt priuilegium. 11. q. 3. priuilegium. & 74. dist. vbi ista didicisti.

c Qui maioribus.] simile. 63. dist. Et fortè. Sed nunquid requiritur ℘ maioris 3 sit meriti, & ℘ plures eũ p̃sentẽt? hoc videtur velle hæc litera, sed vr̃ sufficere si sit idoneus, dã tñ habeat maiorem partẽ, licet alius sit melior. De hac materia dicitur ℑ. de elect. ecclesia vestra.

d Sine scandalo.] arg. ℘ pp scandalũ receditur à iure. ℑ. de præbend. cum teneamur. & ℑ. de no. operis. nun. cum ex iniũcto. & ℑ. de tẽp. or. ad aures. vbi de hoc.

e Ordinet antistes.] ponendo ibi rectorem, ita quod ipsum postea repræsentet, ñ voluerit. arg. ℑ. eod. si verò.

f Infra quattuor.] ℑ. eod. cum propter. cõtra ℑ. c. eam te. ibi soluitur.

PRæterea.] Duo sunt dicta. Secũdum ibi, Clericus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam laici patroni in tãtã audaciã ꝓrumpũt, vt sine auctoritate eporũ clericos instituant in ecclesijs, & destituant. & possessiones & alia bona ecclesiarum pro sua voluntate distribuant: ꝓ q̃d Lateran. cõcilium decernit illos anathemate feriẽdos: Clerici verò, qui ecclesias de manib⁹ recipiũt laicorum sine auctoritate epi sui, cõmunione priuẽtur: & si eas non dimiserint, à ministerio ecclesiæ & ordine deponant. Not. ℘ laici ẽt patroni de rebus ecclesiarum spiritualibus vel tẽporalibus, sine auctoritate epi sui nihil disponere debent. Itẽ sine auctoritate epi clerici non debent institui in ecclesijs. Item pœna clerici recipientis beneficium de manu laici est, vt cõmunione priuetur. Item pœna clerici non dimittentis beneficium receptum a laico est, quod deponi debet.

g Instituant.] 16. q. 7. laici. & c. per laicos.

h Ecclesiastica.] 16. q. 7. decimas.

i Per laicos.] ℑ. de priuileg. cum & plantare.

[Gl. seq. ponit opi. signat litteræ ℑriũ, & remittit.]

k Communione priuetur.] & ita non est ipso iure suspẽsus 4 q̃ recipit ecclesiã à laico. & p hoc intellige illos ca-

¶ Cõcilium Lateran. sub Ale. iij. c. 17. & c. 4. e. tit. in 1. comp.

¶ De intellectu & materia vide Host. in sum. ea. tit. §. quid iuris. Lapũ alleg. 77. adde Baldũ l. 1. ff. de senator. & Lambertinũ de iure patr. lib. 2. par. 2. art. 8. q. 2.

† Dissensione, legit in concilio; alijs, dispẽsatione.

† al. personas.

† De intellectu huius §. vide Lãbertinum trac. de iur. patr. art. 9. quæstio 1. part. 2. lib. 2.

1 Vide concil. Trid. sess. 14. de reform. c. 12. & sess. 25. de reform. c. 9.

2 Per hanc l. dixit Vin. ℑ. c. significasti, ℘ si aliqs destruxit ecclesiã, & eam fecit cõsecrari, quòd alius cã dotando patronatũ sibi non põt arquirere. Ioan. An.

3 De hoc articulo vide quos citaui ℑ. in cap. cõstitutis. 46. de appellat. ¶ Scilicet cõcil. Lateran. sub Alex. iij. c. 14. § præterea. & c. 5. e. tit. in 1. comp.

† al. vel

4 Quod credo. Tanc. & Vin. idẽ Host. cũ nec laici sint excõmunicati ℑ. proximo. responso. Aud.

ſi de hoc & ſ. de renũ. quod in dubijs. & habẽt locũ hæc iura vbi laicus dat eccleſiã titulõ, ſecꝰ ſi in ꝓprietatẽ. ſm Vincen. Io. And.

ſſi los canones. 16. q. 7. ſi quis deinceps. 1 n ẽ alijs cap. ſeqq. quæ hoc dicere videtur. Item alia pœna etiã impo nitur ei, qui per abuſum laicorum conſentit ſuæ electio ni, quia ſit ineligibilis. ſ. de elec. quiquis. arg. ℨ. ſ. co. cura. q. ſ. eccleſia poſſit haberi per laicum. ibi ſoluit.

QVod autẽ.] Duo ſũt dicta. Secũ du ibi, De cetero. Ab bas Sic.

CASVS. Patronus eccleſiæ ad vacantẽ eccleſiã præſentauit prælato ſuo (ad quẽ pertinet inſtitutio) clericũ idoneũ; clericus ille non fuit à ꝑlato admiſſus: poſtmodũ patronus volũtate mutata aliũ idoneũ præſentauit, qui fuit ab epo inſtitutꝰ & in poſſeſſionẽ inductus: quæritur qs autorum alteri ꝑferri debeat? Rñdet, ꝙ in caſu iſto melior eſt cõditio poſſidentis, quia antequã præſentatio per eꝑm approbetur, ratum non eſt quod à patrono fuit inchoatũ. No. ꝙ licitũ eſt laico patrono variare ante inſtitutionem ſ ſentatã. Iterũ nota caſum, in quo melior eſt ꝛditio poſſidẽtis, ſ. licet qñ laicus patronus præſentat primo vnũ, nec recipitur & præſentat ſecundo alterũ, & recipitur: ſ. cum eſt in clerico patrono.

¶ Poſt cõcil. Latera. ſub Alex. iij. part. 1 c. 1. ℨ. qa autẽ. & c. 7. e. tit. in 1. cõp.

a Poſſidentis.] ſic ℨ. eod. paſtoralis. hoc intelligẽ cũ laicus ꝑſentat ſecꝰ ſi eccleſiaſtica perſona, cui taliter variare non licet. ℨ. eo. cũ autẽ. ſed eꝑs punitur, vt in c. paſtoralis. Et eſt ſimile qđ dicitur C. de rei ven. quoties. ſimile ſ. de ꝑſcr. ad aures. & ita ille potior eſt in iure, q prior poſſeſſionem ſu rit adeptꝰ. a

a Si verò laicus ꝑſentãs nõ variaſſet; ꝑſentãtꝰ ab eo remoueret quẽlibet inſtitutũ de re iud. cum Bertholdus. Inno. And.

ADDITIO. De hac materia tractatur ſ. de offi. ordi. cum vos. & melius ſ. de off. leg. dilectus.

DE CETERO. Aliquis laicus patronus conceſſit eccleſiam, & inſtrumentum fecit ſub hac forma: Ego talis concedo & do eccleſiam talibus clericis, ſiue collegijs & præſenti charta confirmo, quæritur, an talis conceſſio teneat? Reſpondet Papa, ſi conſenſus epiſcopi nõ accedat, nihil agitur: quia pro non dato habetur, quod datur ab illo, qui donare non poteſt. Not. quod laicus eccleſiam nemini, dare poteſt ſine conſenſu epiſcopi. Item pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure donare non poteſt.

[Glo. ſeq. quærit, ponit ſol. Lau.]

b Sine conſenſu.] & ita ſi conſenſerit epiſcopi accedẽs, valet talis donatio vel conceſſio. ℨ. eo. illud. & c. nullꝰ. Sed quis intelligitur dare patronus? eccleſiam dare nõ poteſt: quia ad eum non pertinet: imò ad epiſcopum. Lau. dixit, quod ius patronatus ſolummodo intelligitur donare, quod ſuum eſt, de conſenſu tamen epiſcopi. ſupra de bona. paſtoralis. ne diuinis intelligatur donatio, vt res potiue valeat, quã pereat. & arg. ff. de l. g. 1. ſi domus ℨ. vlt. & hoc probatur ex eo quod dicit, pro non dato habetur, &c.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium.]

c Pro non dato.] ſic ergo pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure dare non poteſt. ſ. de acqui. re. domi. tradicio. & C. de pœ. l. 2. ff. eo l. 2. ℨ. 1. & ℨ. de do. poſt diuo. reſti. nuper. & C. q ꝑ ſua iurisdi. dare dari ve. poſſ. l. vnica. & 1 q. 7. Daibertum. Arg. contra. ℨ. eo. cura. & melius c. conſultationi. Supple hic, nec eſt in poſſeſſione vel quaſi: alias ſi eſſet in quaſi poſſeſſione nõ vi, non clam, nõ precario, nulla quæſtione ſibi mota: quia tunc ius acquiritur præſentatio, & obtinet. ℨ. eo ex litteris. & c. cõſultationi. ſed iſti laici erãt in poſſeſſione ſaltẽ de facto: & niſi conſenſus epiſcopi accederit, nõ valet donatio, & ita concordat cum illa. ℨ. eo. cura.

† al. conceſſerint.

† Exon.

¶ De cetero tuæ prudentiæ reſpõdemus, quod ſi laici clericis, vl collegijs, de conceſſionibus vel donationibus inſtrumenta confecerint † in hæc verba vel ſimilia: cõceſſi, vel dedi eccleſiam, & preſenti charta firmaui: ſi conſẽſus [b] epiſcopi nõ accedẽs, nihil agi videtur: quia pro nõ dato [c] habetur, quod ab illo datur, qui nõ poteſt de iure donare.

¶ Idẽ Exonen. † epiſcopo.

¶ *Comparans vel emens ius patronatus, eo ſpoliari debet. Vel ſic. Qui emit ius patronatus vt poſſit præſentare filiũ vel nepotem ſeu quem vult, eo priuari debet hoc dicit. Et vtraque lectura poteſt ſuſtentari.*

CAP. VI.

QVia † clerici quidẽ aduocatias [d] † eccleſiarum comparant, [e] vel quocumque modo poſſunt, acquirũr, vt poſtmodum eorum filij, [f] vel

† Cap. 8 eo. tit. in 1. cõpi. & poſt Cõci. Latera. part. 1 5. c. 4. & de intellectu Lãbertinus de iure patron. ar. 2. q. 5. par. 2. lib. 1.

† Aduocationẽ, ſ in vno ſolo codice manuſcripto paulo recẽtioni.

ſ Qđ patet ex eo, quia vt dicit tex ad hoc emebat vt fieret præſentatio, ſm Inn. Io. And.

4 Concor. l. bonorũ. & l. hẽditas. ff. de pet. hę. & ibi plenè ꝑ Do.

5 Sed nõ intrudere; & ſic loquũ ſ. rum; Io. A.

d Aduocatias.] deſt, ius patronatus, 3 quod quandoque dicitur aduocatio, vt hic; quandoque vicedominatus, vel cuſtodia, ſiue guardia, vt ℨ. eo. præterea. Item dicitur ius frequentationis vel proceſſionis. 16. quæſt. 7. piæmentis. & ca. Frigentius. quandoque gratia. 16. q. 5. ſi quis epiſcoporum. T.

[Glo. ſeq. recti. per contrarium. de decre. ℨ. c. proxi.]

e Comparant.] per ſe tantum: quod eſſe non poteſt. cum ſit ſpirituali annexum. ℨ. eo. de iure. ſed cum vniuerſitate poteſt obligari. ℨ. eod. c. proxi. & vẽdi. ℨ. eo. c. cum ſeculum 4 ad inſtar fundi dotalis. ff. de fun. do. l. 1. ff. de acqui. rerum dom. 1. quædam.

[Glo. ſeq. recitatur per quaſtionem, quam ſoluit, ſi gnat contrarium, & ibi remittit.]

f Filij.] licet aliquis ſit patronus, ſe præſentare non poteſt. ℨ. eod. per noſtras. filios autem ſatis credo quod poſſit præſentare. 5 ff. quod cuiuſque vni. l. illud. Arg. contra. ℨ. eo. conſuluit vbi de hoc.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit, refert aliam quæſtionem. arg. negatiue, & illud tenet.]

a Spo-

a Spoliando.] sed cui applicabitur? Potest dici ꝙ ecclesię, cui per huiusmodi emptionē facta est simoniaca iniuria. arg. ⁊. de sim. de hoc. & 17. q. 4. si qs in atrio. 1 & sic ecclesia erit patrona suipsius. Sed quid si ipsa eadem ecclesia emisset iuspatronatus à suo patrono, nunquid amittit patronus ius patronatus, vt sic remaneat apud ipsam ecclesiam? ar. ꝙ ñ. ⁊. eo. illud. quia venditio nō tenuit: ꝙa spirituale uel spirituali annexū uēdi nō pōt. ⁊. de simo. querelam. & ⁊. eo. de iur. & sic remanebit penes patronū restituta pecunia. Ar. ⁊ posset hic colligi, ꝙa hic dicit ꝙ emptor spolietur, & non uēditor: vnd eo ipso ꝙ imponitur pęna emptori, & non uenditori, uidetur remanere penes ipsū patronum iuspatronatus: quia si voluisset priuari, hoc dixisset sicut de alio. Vel dic qđ prius dixi. Ber.

1 Per quę iura dixit hic Innocentius ꝙ ecclesia libera erit ab aduocato. Io. And.

† Hefordeñ. Herefordeñ.

EX litteris.] Diuisit in duas partes. Primò ponit ꝙrela epi. Secūdo dat sibi iudices, & instruū tur quomodo debeāt diffinire: ibi, Mandamus. Abbas Siculus.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. cōp. & post cocilia Laterañ. par. 15. c. 5. Et ꝙ intellectu uide Bal. in l. à ꝙcuratore. C. mandati. & in l. si quis. C. de secun nupt. & in c. quanto. de iud.

† Salebrieñ. Salesbrieñ.

CASVS. Abbatissa & moniales monasterii de Vintoñ quandam villā suam, in qua sita erat ecclesia de Latoñ pertinens ad monasterium ipsum, locaucrunt ad firmā G. militi. miles ille ad ecclesiā ipsam postmodum vacantem præsentauit episcopo V. clericum, quem episcopus instituit; postmodum abbatissa prædicta episcopo alium præsentauit: sed episcopus admittere noluit præsentatum ab ipsa: vnde abbatissa apud archiepiscopum Cantuarieñ. de episcopo depositi quęstionem: qui primum præsentatum fecit remoueri & secundum sibi præsentatum fecit institui, vnde orta fuit contentio inter eos Salabrieñ. episcopus qui primum instituerat, significauit hoc domino Papæ: vnde mandat iudicibus, quatenus si constiterit [illegible] prædicto militi prædicta villa fuerit concessa [illegible] excepto iure patronatus, vel etiam si constiterit, [illegible] utequi de iure patronatus inter abbatissam & militem controversia orta esset, præfatus V institutus fuisset per episcopum ad præsentationem militis, ecclesiam eidem adiudicent, dummodo idoneus sit ita quod abbatissa obtineat aduersus militem, prædictus V. illi de temporalibus debeat respondere: & sic in vtroque casu obtinebit. No. ꝙ ius patronatus transit cum vniuersitate, nisi specialiter excipiatur. Item lite mota super iure præsentandi vel eligendi, præsentatio postea fieri non debet, uel electio: & si fieret, non debet confirmari vel infirmari pendente quæstione iuris patronatus uel electionis. Item præsentatio facta ab illo qui in possessione iuris patronatus est, valet.

[Glos. seq. ponit opinionem.]

b Ad firmam.] dicunt quidam, ꝙ talem cōtractum celebrauerunt inter se, ꝙ utile dominium transiret in conductorem, & sic in ipsum transiuit ius patronatus: secus in creditore. ⁊. de re iud. cum Bertholdus. B.

c Præsentauit.] supple & episcopus ipsum recepit.

d Apud Cantuariensem.] qui fecit primum remoueri, & institui præsentatum per abbatissam, vnde orta fuit contentio inter eos.

e Non excepto.] arg. concessum videri quod non est nominatim exceptum. ⁊. de sponsa. cū apud. 2 Item ar. ꝙ idem iuris est in toto & in parte. arg. ff. de off. pręs. vbi. l. 1. §. 3. & 12. q. 2. cognouimus. 3 De hoc tractatur ⁊. de transl. inter corporalia.

2 Concor. l. 1. & ibi Doctores. ff. de procur.

[Gl. seq. reci. ꝙ q. an is cui mota est qstio, &c. ar. negatiuè per hoc c. ponit opi. cōtrariam, soluit dupliciter, & respondet ad contraria. Iterum reassumit opi. cōtrariam. in fi. obijcit, & soluit.]

f Vel antequam.] arg. est hic a ⁊rio sę sn, ꝙ res litigiosa ñ debet transferri in aliā personā lite pendēte. 11. q. 1. qa res. & 16. q. 4. uolumus. & ⁊. ut lit. pēd. à memoria. & quasi per totū. Et ita videtur ꝙ si moueatur alicui quæstio de iure patronatus, & interim vacet eccla, ꝙ nō possit præsentare ante finē cautæ. Sed non est verū hoc secundum quosdam, prout dicitur ⁊. de in integ. restitu. cum venissent, immo si quis est in quieta possessione præsentandi, non debet inde amoueri, ut dicunt quidā vsque ad finem causę. 16. q. 4. volumus. & ⁊. vt li. pend. à memoria. & sufficit esse in possessione. ⁊. eo. consultationibus. & supplent hic, maximè. Sed litera ista manifestè contradicit, & certè verius videtur, ꝙ eligere vel præsentare quis non possit, postquam ri mouetur quæstio super proprietate. Vel si dicat, quod possit præsentare lite mota, tamen præsentatus non debet institui pendente controuersia, ex qua pendet. ⁊. de in interest. c. 2. & est arg. opt. ⁊. de elect. Cumana. vbi clerici & capellani erant in quasi possessione eligendi, & mota fuit eis quæstio super iure eligendi vacante ecclesia: & quia non probauerunt de iure suo, non valuit eorum vox. 4 Nec obstant contraria quæ dicunt, ꝙ lite pendente non est priuandus possessor sua possessione: quia ibi alia ratio est: ibi, enim omnia restituūtur, & fructus post litem contestatam. Sed hic nō debent restitui fructus præsentationis: quia canonicè institutus non remouetur sine culpa, & hoc uerius credo. Contra tamē notauit Ioan. ſ. ꝙ potest licitè eligere, qui est in quieta possessione, licet moueatur ei qstio. ⁊. de in integ. rest. cum venissent, & ita si fuit iste præsentatus ante quæstionem motam, obtinebit: quia ille credebatur patronus, cum esset in possessione totius villæ, & ita credebat se esse patronum, & bona fide. sic ⁊. eo. consultationibus. & si postea obtineat abbatissa in iure patronatus: quia probabit quod excepit ius patronatus, respondebit illi de temporalibus. 16. q. 2. sanè. & ⁊. de priuil. cum & plantare. §. in ecclesiis. & hoc dicit hic in fine. Contra hoc tamē ⁊. de re iudic. cum Bertholdus. & ⁊. eo. consultationibus. vbi dicit, si tempore præsentationis suæ ius patronatus ecclesiæ possidebat. sed hic non erat in possessione iuris patronatus, licet possideret illam

3 Nota etiā quædam ex generalitate transire, quæ spāliter transire non possent. sed contra. ff. de pignor. l. obligatione, & ⁊. de offi. lega. qđ translationē. ibi soluitur ſm Hostiēsem. Ioan. And.

† supradictam.

4 Sed hoc fuit ex virtute protestationis cōtra eos factę: cui ipsi clerici ꝙ sensserunt, vt ibi notatur. Ioan. And

CAP. VII.

EX † litteris I. Salabrieñ. † episcopi accepimus, quod defuncta persona ecclesię de Latoñ. G. miles, qui uillam in qua ecclesia sita est, à monasterio de Vinton. ad firma m [b] tenebat, ad eandem uacantem; G. † clericum prædicto episcopo præsentauit: postmodum abbatissa prædicti monasterij alium præsentauit [c] eidem, [d] ecclesiā suprascriptā. † quo nolente præsentatū ab ea recipere, apud Cantuariensem [d] archiepiscopum, grauem de episcopo deposuit quæstionē: & inf. ¶ Mādamus, quatenus si vobis cōstiterit, quod præfato militi præscripta villa fuerit, non excepto [e] iure patronatus, ad firmam concessa: vel antequem [f] de iure patronatus inter nepotes ad easdem ecclesias præsententur: Præcipimus, vt id arctius inhibere procures: Eosdē aduocationibus taliter acquisitis, appellatione postposita spoliando. a

¶ Idem Herfordeñ. † episcopo & abbati de Forde.

¶ *Ius patronatus consistēs in aliqua vniuersitate temporalium, transit cum ipsa vniuersitate, etiam si vniuersitas transeat tantum quo ad vtile dominium, nisi ius patronatus specificè sit exceptum. hoc dicit. Et est notabilis casus, & quotidie allegatur.*

† Salesbrieñ.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. cōp. & post cocilia Laterañ. par. 15. c. 5. Et ꝙ intellectu uide Bal. in l. à ꝙcuratore. C. mandati. & in l. si quis. C. de secun nupt. & in c. quanto. de iud.

† Salebrieñ. Salesbrieñ.

CASVS. Abbatissa & moniales monasterii de Vintoñ quandam villā suam, in qua sita erat ecclesia de Latoñ pertinens ad monasterium ipsum, locaucrunt ad firmā G. militi. miles ille ad ecclesiā ipsam postmodum vacantem præsentauit episcopo V. clericum, quem episcopus instituit; postmodum abbatissa prædicta episcopo alium præsentauit: sed episcopus admittere noluit præsentatum ab ipsa: vnde abbatissa apud archiepiscopum Cantuarieñ. de episcopo deposuit quęstionem: qui primum præsentatum fecit remoueri & secundum sibi præsentatum fecit institui, vnde orta fuit contentio inter eos Salabrieñ. episcopus qui primum instituerat, significauit hoc domino Papæ: vnde mandat iudicibus, quatenus si constiterit [illegible] prædicto militi prædicta villa fuerit concessa [illegible] excepto iure patronatus, vel etiam si constiterit, [illegible] utequi de iure patronatus inter abbatissam & militem controversia orta esset, præfatus V institutus fuisset per episcopum ad præsentationem militis, ecclesiam eidem adiudicent, dummodo idoneus sit ita quod abbatissa obtineat aduersus militem, prædictus V. illi de temporalibus debeat respondere: & sic in vtroque casu obtinebit. No. ꝙ ius patronatus transit cum vniuersitate, nisi specialiter excipiatur. Item lite mota super iure præsentandi vel eligendi, præsentatio postea fieri non debet, uel electio: & si fieret, non debet confirmari vel infirmari pendente quæstione iuris patronatus uel electionis. Item præsentatio facta ab illo qui in possessione iuris patronatus est, valet.

[Glos. seq. ponit opinionem.]

b Ad firmam.] dicunt quidam, ꝙ talem cōtractum celebrauerunt inter se, ꝙ utile dominium transiret in conductorem, & sic in ipsum transiuit ius patronatus: secus in creditore. ⁊. de re iud. cum Bertholdus. B.

c Præsentauit.] supple & episcopus ipsum recepit.

iam:quia hoc non colligitur per literã: sed intellige ꝙ erat in possessione iurispatronatus,& sic cessant ꝯria.& satis bene colligitur,ꝙ miles erat in possessione iurispatronatus,ex eo quod dicit in fine: ita ꝙ si abbatissa obtineat aduersus militem, illi de temporalib. debeat rõdere. Ex hoc appa

† V. vt.

ret ꝙ miles re⁹ erat, & abbatissa ꝓtra militem agebat: & sic relinquitur ꝙ miles credebatur patronus, & sic agebat vt patronus,vnde tenuit præsentatio & institutio eo tẽpore facta, quo quiete iurispatronatus ecclesię possidebat. ℣.eo.consultationib. & ℣.de elec.querelã. & ita lite mota non debet præsentare: vl si præsentat, suspẽditur institutio in euẽtum tententiæ, vt dictum est.

† Vintoñ. Vvintoñ.

I Llud.] Diuiditur: quia ponit duo dicta. Secundum ibi, Licet.Abbas.

CASVS. Patronus ecclesiam non vacantem concedit alicui religiosæ domui incõsulto eṗo,postmodũ vacãte ecclesia, patron⁹ presentauit clericum eṗo,ad ecclesiã illã vacantem,& eṗs illũ instituit: q̃ritur vtrũ prima concessio impediat secũdam? Respondet Papa,ꝙ secũda concessio tenet non obstante prima,q̃ de iure nullius est momẽti, tũ quia de re non vacante facta est:tum quia laici sine auctoritate episcopi , nulli põt ecclesias dare, q̃uis iurispatronat⁹ possint loco religioso cõferre.Si autem ecclesia vacante iurispatronatus loco religioso cõtulerit,& aliquis sine præsentatione fratrum eiusdem loci fuerit institutus,eius institutio est de iuris rigore irritanda.No.quod non præstat impedimentum,quod de iure non sortitur effectum.Item ecclesia non vacans concedi non potest.Item laici sine auctoritate episcopi ecclesias dare non possunt.Item laici possunt dare iurispatronatus loco religioso.

† Cap.10. eo.tit. in prima compil. & post concilii Lateran. par.15.c.6. Et vide concilii Trident. sessio.14. de reform. c.13. adde concilii Mogunticñ.tempore Arnulphi c.4. & concilium Salegustadien.c.13. & de intell.ẽu uide Lãbertinum de iure patron.artic.2. q.2.parte 3. lib.2.

[Glo.seq.ponit opinionem.]

a Ecclesiam.] quidam intelligunt,quod ꝓ hanc concessionem laicus iste intẽdebat dare ecclesiã quo ad ꝓprietatem,vel ecclesiam in vsus proprios. quod facere non poterat. ℣.de donat.pastoralis.10.q.1.nouerint. & c.sic quidam.cum alius eam possideret: secus si dedisset iurispatronatus etiam sine consensu episcopi, vt dicunt,vt not. ℣.eo.c.in notula.hæc litera innuit , &c.

1 De hoc vide to hic latius per Io. And.

[Glos.seq.argum.alleg.duo iura.& tria alia.in contrarium.]

b Aliquatenus impedire.] ar.quod non præstat impedimentum qđ de iure non sortitur effectum.arg.℣.eo. quod autem,℣.de elect.bonæ.Arg.℣.℣.de elect.considerauimus.& c.auditis,& ℣.de sponsal.ad audientiam.

1 De re non vacante.] & ita patet,ꝙ ecclesia non vacans cõferri non potest priuatæ personæ,vt ℣.de donat. cõsultationibus. sed loco religioso de auctoritate episcopi ecclesia non vacãs põt concedi,vt in decret. consultationibus.

d Nemini.] ideſt nulli priuatæ personæ licet.

e Licet religioso.] hæc litera innuit, ꝙ laicus possit dare ius patronatus loco religioso sine auctoritate epi, sed ecclesiam non,arg.16.q.vlt.nemini regũ.sed & credo. vnde supple hic de consensu epi.quia siue concedat ecclesiam,siue iurispatronatus,necessaria est auctoritas episcopi. ℣.eo.quod aũt.& ℣.de donat. consultationibus.& ℣.eod.nullus. ADDITIO. Hæc opi reprobat per cavnicum,eo.tit.lib.6.

† ecclesiam

† Patronatus ius conferendi,&c.

[Glos.seq.quærit, ponit opin.Vin.ẽ.& respondet cap. quod Vincallc.]

f Contulerit.] de auctoritate episcõpi, vt dixi. Sed nunquid laicus potest dari iuspatronatus? Vincallexit ꝙ sic.arg.℣.e.ex insinuatione.sed ibi non fuit donatio,sed frater cessit fratri in suum, seu renunciauit ei quãtum ad ius præsentandi: & ita nõ fuit donatio, cum ipse in solidum esset patronus,vt ibi dicitur,sed cum universitate bene potest dari,vel vẽdi & obligari.supra eo.ex litteris.& ℣.eod.cum seculum.

† Cap.11. eo.tit. in prima compil. & post concilium Lateran. par. 15. cap.7. Et de intell. ẽu vide Lãbertinum de iure patron. art. 36.q.2. par.2. lib.1. & art.4.q. 2. part.3.lib.2.

¶ *Si laicus, clerico vel religioso loco concedit ecclesiam sine consensu episcopi: non obstante tali concessione, qua non valet,ad ipsam ecclesiã cum vacauerit, poterit præsentare, & eam alteri ecclesiæ de consensu episcopi potest concedere. hoc dicit cum cap.cum laici,& cap. suggestum.infra eo.*

CAP. VIII.

ILlud † prætercundum non duximus,quod si laicus episcopo incõsulto ecclesiam,a non vacãtem cõcedit religiosæ domui, & postea cum vacauerit, ad præsentationem eiusdem laici,clericus ibi fuerit per diœcesanum episcopũ institutus, prior cõcessio secundam institutionem,quo minus habeatur rata,& firma,non potest aliqua tenus impedire b cum illa concessio de iure nullius possit esse momenti;tum quia de re non vacãte c facta est:tum quia laicus sine auctoritate episcopi,nemini potest ecclesias † dare:Licet religioso loco c iurispatronatus †conferendi liberam habeat facultatem. Si verò iurispatronatus vacante ecclesia,religioso loco cõtulerit,f & aliquis sine præsentatione fratrũ eiusdem loci fuerit in ipsa ecclesia instituturus, eius secundum rigorem iuris est institutio irritanda.

¶ Idem eidem.

¶ *Instituti in ecclesiis patronatis,per nouos patronos mutari non possunt,nec vicissitudines ecclesiarũ per eos fieri.*

CAP. IX.

QVerimoniam:† & infra.¶ Absurdum videtomnino, vt ad singulas patronorum secũdum humanam cõditionẽ,mutationes,g ecclesia

† Cap.10. eo.tit. in prima compil. & post concilii Lateran. par.15.c.6. Et vide concilii Trident. sessio.14. de reform. c.13. adde concilii Mogunticñ.tempore Arnulphi c.4. & concilium Salegustadien.c.13. & de intell.ẽu uide Lãbertinum de iure patron.artic.2. q.2.parte 3. lib.2.

[Glo.seq.ponit opinionem.]

a Ecclesiam.] quidam intelligunt,quod ꝓ hanc concessionem laicus iste intẽdebat dare ecclesiã quo ad ꝓprietatem,vel ecclesiam in vsus proprios. quod facere non poterat. ℣.de donat.pastoralis.10.q.1.nouerint. & c.sic quidam.cum alius eam possideret: secus si dedisset iurispatronatus etiam sine consensu episcopi, vt dicunt,vt not. ℣.eo.c.in notula.hæc litera innuit , &c.

1 De hoc vide to hic latius per Io. And.

[Glos.seq.argum.alleg.duo iura.& tria alia.in contrarium.]

b Aliquatenus impedire.] ar.quod non præstat impedimentum qđ de iure non sortitur effectum.arg.℣.eo. quod autem,℣.de elect.bonæ.Arg.℣.℣.de elect.considerauimus.& c.auditis,& ℣.de sponsal.ad audientiam.

1 De re non vacante.] & ita patet,ꝙ ecclesia non vacans cõferri non potest priuatæ personæ,vt ℣.de donat. cõsultationibus. sed loco religioso de auctoritate episcopi ecclesia non vacãs põt concedi,vt in decret. consultationibus.

d Nemini.] ideſt nulli priuatæ personæ licet.

e Licet religioso.] hæc litera innuit, ꝙ laicus possit dare ius patronatus loco religioso sine auctoritate epi, sed ecclesiam non,arg.16.q.vlt.nemini regũ.sed & credo. vnde supple hic de consensu epi.quia siue concedat ecclesiam,siue iurispatronatus,necessaria est auctoritas episcopi. ℣.eo.quod aũt.& ℣.de donat. consultationibus.& ℣.eod.nullus. ADDITIO. Hæc opi reprobat per cavnicum,eo.tit.lib.6.

[Glos.seq.quærit, ponit opin.Vin.ẽ.& respondet cap. quod Vincallc.]

f Contulerit.] de auctoritate episcõpi, vt dixi. Sed nunquid laicus potest dari iuspatronatus? Vincallexit ꝙ sic.arg.℣.e.ex insinuatione.sed ibi non fuit donatio,sed frater cessit fratri in suum, seu renunciauit ei quãtum ad ius præsentandi: & ita nõ fuit donatio, cum ipse in solidum esset patronus,vt ibi dicitur,sed cum universitate bene potest dari,vel vẽdi & obligari.supra eo.ex litteris.& ℣.eod.cum seculum.

QVerimoniam.] Habet duo dicta. secundum ibi, Et vicissitudines. Abbas.

CASVS. Dicitur in capitulo isto,quod propter mutationes patronorum ordinatio ecclesiarum mutari non debet ab ipsis patronis,nec ab aliis:quod esset absurdum,cum in patronorum potestate ecclesia non consistat. No.propter mutabilitatem rerum mundanarum mutari non debet dispositio ecclesiarum.

[Glo.seq.exponit,signat contrarium,& soluit.]

g Mutationes.] licet patroni mutentur successione vl alio modo,ecclesiæ status ꝓp hoc mutari no debet,cũ in ipsorum dispositione ecclesia non sit, sed post⁹ eṗo rũnec possunt illam extrahere de sua potestate,10.q. 1.sic quidã.& c.nouerint.ar.℣.16.q.vlt.decernimus. & c.filius.sed hic habent tantum potestatem defendendi ecclesiam, & denunciare sacerdotis excessus eṗo, sed super rebus nullam habent potestatem.℣.eo.præterea.

a Muten-

a Mutentur.] simile. 10. dist. lege. & 101. dist. pertinet 1. & 3 q 6. c. hoc quippe.

b Vicissitudines.] id est, permutationes, vt puta si patroni haberent plura iura patronatus, nō possunt illa permutare sine auctoritate episcopi. Hostien.

rū ordinationes mutentur: a Et vicissitudines b ecclesiarū ab aduocatis vel alijs† præsumantur.

¶ Idem Eboracen. archiepo.

¶ *Patronus ecclesiam clerico conferre non pōt ep̄o ignorāte aut nō cōsentiente, & si contulerit, potest hoc non obstante ad ecclesiam p̄sentare rectorem.*

CAP. X.

CVm† laici episcopis nescientibus, aut nō consentientibus, ecclesias clericis cōcedunt, in quibus habēt ius patronatus: postea pœnitētia c ducti, alios ad eāsdē episcopis repræsentāt, & illi ad eorum præsentationem, in eisdem ecclesijs ab episcopis instituuntur; eorum debet institutio stare, qui auctoritate sūt episcopi instituti: cōcessione priori (quę nulla est d) omnino euacuata. Non enim licet laicis, e clericos in ecclesijs præsumptione propria ordinare.

¶ Idem Abbatibus, Prioribus, & clericis per archiepiscopatum Eboracen. constitutis.

¶ Religiosi vendicare vel retinere non possunt ecclesias sibi concessas à laicis, sine diœcesani cōsensu: nisi legitimè præscripserint, vel postea diœcesanus consenserit.

CAP. XI.

CVra† pastorali: & infra. ¶ Mādamus, quatenus ex donatione laicorum, f nisi auctoritas diœcesani episcopi, & cōsensus adsit, nullus vestrū aliquas sibi ecclesias vēdicare p̄sumat, vel retinere taliter acq̄sitas, nisi legitima g † fuerint p̄scriptione munita, vel postea consensū habuerint diocesani episcopi: quia enim laici non possunt in alios, nisi ius quod habent transferre, hmōi concessiones irritæ sunt cēsendæ. Nota q̄ laici ecclesias conferre nō possunt. Item titulus non idoneus acquiritur alicui. Item ratihabitio retrotrahitur. Item nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habeat.

f Laicorum.] laici. n. ecclesias cōferre non possunt. 16. q. 6. si quis deinceps. & c. si quis ep̄s. & c. si q̄s clericus per laicos. & ff. de priuileg. cum & plātare. nec debēt ītereſſe electionib⁹, vt ibi habeāt vocem in eccl̄a collegiata. ī. de ele. Massana. & c. sacrosancta.

[Glo seq. obijcit per locum à diuisione, & triplicit̄ soluit.]

g Legitima.] id est, quadragenaria, quæ sola currit contra ecclesiam, vt 16. q. 3. c. placuit. vers. quas actiones. Sed obijcit contra hoc isti monachi vel clerici, q̄ p̄scripserunt has ecclesias, aut habuerunt bonā fidē, aut malam; Si dicas bonam, hoc non potuit esse, nisi quia ignorabant ius: sed ignorantia iuris non prodest ad vsucapiendum, a ff de vsuca. nunquam. & qui contra legū interdicta mercatur, nō præscribit. C. de agri. & cens. quemadmodū. lib. 11. & isti contra interdicta canonum receperunt ecclesias. 16. q. 7. si quis deinceps. ff quis episcopus. ff quis clericus per laicos. ī. c. p̄terea. & c. quod autem, & c. illud. & ita præscribere non possunt. Si malam fidem habuerunt, nulla præscriptione iuuantur, ī. de præscri. vigilanti, & c. quoniam omne. & 34. q. 2. si virgo. Potest dici, quòd hic tolerat huiusmodi præscriptio propter scandalum, quia ecclesiæ non poterant reuocari sine scandalo. Quidam dicunt, quòd eo ipso quòd episcopo sciente, & non contradicente possederunt, intelligitur episcopus consentire: & quod sequitur; aut diœcesani habuerint postea consensum supplent, expressum: & tunc non est necessaria præscriptio, cum habent consensum episcopi. Vel potest dici, quod illi qui ecclesias receperunt de manu laicorum, nō possent præscribere, quia contra iura recipiunt: sed eorum successores præscribere possunt, qui hoc ignorant, & bonam fidem habent, ex quo inueniunt ecclesiam in possessione: ℔ quia qui in locum alterius succedit, iustam habet ignorantiæ causam. ff de regul. iur. qui in alterius.

¶ Cap. 12. edit. in 1. cōp. & post Cōcil. Lateran. par. 15. c. 3. Et vide Cōcil. Trid. citatū ī. hoc tit. ca. illud.

† Cap. 13. edit. in 1. cōp. & post Cōcil. Latetan. par. 15. ca. 9. Et de intellectu vide Couarruuiā in regula 2 possessor. de regulis iuris lib. 6. & in 2 parte relectionis, §. 11. & Lamberti nū de iu. pa. art. 11. q. 1. par. 2. li. 1. † al. longa quī ēt vocē hic agnoscit Hostiensis.

¶ Cap. 14. edit. in 1. cōp. & post Cōcil. Lateran. par. 15. ca. 10.

a Et quoad hoc æquiparam⁹ vsucapionē p̄scriptioni nr̄æ: in vtraq; n. requirit bona fides. ℔m Vin. Io. An.

¶ Hæc glossula Host. est, vt finis indicat, nec in antiquis Raymundi exēplaribus reponitur.

† Verbū fieri, q̄d hic est in quibusdā sertū, deest in oībus antiquis codicibus, & in recētioribus magis emēdatis.

¶ Cap. 12. edit. in 1. cōp. & post Cōcil. Lateran. par. 15. c. 3. Et vide Cōcil. Trid. citatū ī. hoc tit. ca. illud.

[Gl. seq. ponit bro ear. quod licitum sit pœnitere alle. 9. iura, in p̄riū alle. 5. fol. ponēdo regulam, & sex casus p̄ illā.]

c Pœnitentia.] & ita licitum est pœnitere, & p̄ factum suum venire, vt ī. de elect. nosti. & 2. q. 6. c. ei qui. §. si quis libellos. 12. q. 1. certe. ff. de mino. si minor. C. qui bo. ce. pos. l. 2. ff. de mu. & hon. vt gradatim. §. sed & reprobari. ff. depos. l. 1. §. si verò deposuero. & ī. de depo. bona fides. & ff. de act. emp. & vend. si sterilis. §. vlt. Arg. ī. de fil. presby. veniens. ī. de cler. coniug. diuersis fallacijs. & 17. q. 4. sunt qui opes. ī. de despo. impube illis 1. & 3. q. 3. c. indutiæ. §. offeratur. Solu. non est locus pœnitentiæ nisi in casibus, puta ff iusta causa subest. 12. q. 1. certe. 63. dist. quia sancta. §. verum. vel si aliquid inopinatum emergat. 22. q. 2. ne quis arbitret. & in omnibus delictis & maleficijs. arg. 50. dist. ponde ret. & supra de re. eccle. alie. vel non, si quis presbyterorum, vel in his quæ fauore fui tantum sunt introducta, quibus renunciare potest. 7. q. 1. quum periculosum, & in his quæ recepta non sunt plenè, ff. de iurisd. om. iud. si conuenerit. Vin. & in casu isto, vt hic patet, & ī. eo. cum autem. & c. pastoralis.

[Glo. seq. not. alleg. tria iura. & vnum alleg. in contrarium, & ibi remittit.]

d Quæ nulla est.] sic. ī. eod. illud. & ita prima electio quæ nulla est, non impedit secundam. ī. de elec. bonæ memoriæ. & cap. congregato. & ī. de appel. constitutis. Arg. contra, ī. de elec. auditis, vbi colligitur, quòd electio quæ nulla est, impediat secundam, sed illud contra. ibi soluitur.

e Laicis.] nec etiam clericis patronis licet ecclesiam ordinare: vnde habes simile. m casum de clerico, eiqđ dicitur hic de laicis, ī. eo. c. vlt. Ala.

CVra pastorali.] Tria facit. Primo ponit dictum. Secundo exceptionem ibi, Nisi. Tertio rationem ipsius ibi, Cum enim. Abbas.

CASVS. Quidā religiosi & alij ēt clerici, recipiebāt ecclesias de manibus laicorū sine auctoritate eporum, quod erat p̄rium iuri: vnde mandat Papa prædictis religiosis, q̄ nullus eorū ecclesias recipiat ex donatione laicorum, sine auctoritate & consensu diœcesani epi, vel retinere p̄sumat taliter acquisitas: nisi legitima fuerint p̄scriptione munita, vel postea consensū habuerint diocesani episcopi: quia enim laici non possunt in alios, nisi ius quod habent transferre, hmōi concessiones irritæ sunt cēsendæ. Nota q̄ laici ecclesias conferre nō possunt. Item titulus non idoneus acquiritur alicui. Item ratihabitio retrotrahitur. Item nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habeat.

f Laicorum.] laici. n. ecclesias cōferre non possunt. 16. q. 6. si quis deinceps. & c. si quis ep̄s. & c. si q̄s clericus per laicos. & ī. de priuileg. cum & plātare. nec debēt ītereſſe electionib⁹, vt ibi habeāt vocem in eccl̄a collegiata. ī. de ele. Massana. & c. sacrosancta.

[Glo seq. obijcit per locum à diuisione, & triplicit̄ soluit.]

g Legitima.] id est, quadragenaria, quæ sola currit contra ecclesiam, vt 16. q. 3. c. placuit. vers. quas actiones. Sed obijcit contra hoc isti monachi vel clerici, q̄ p̄scripserunt has ecclesias, aut habuerunt bonā fidē, aut malam; Si dicas bonam, hoc non potuit esse, nisi quia ignorabant ius: sed ignorantia iuris non prodest ad vsucapiendum, a ff de vsuca. nunquam. & qui contra legū interdicta mercatur, nō præscribit. C. de agri. & cens. quemadmodū. lib. 11. & isti contra interdicta canonum receperunt ecclesias. 16. q. 7. si quis deinceps. ff quis episcopus. ff quis clericus per laicos. ī. c. p̄terea. & c. quod autem, & c. illud. & ita præscribere non possunt. Si malam fidem habuerunt, nulla præscriptione iuuantur, ī. de præscri. vigilanti, & c. quoniam omne. & 34. q. 2. si virgo. Potest dici, quòd hic tolerat huiusmodi præscriptio propter scandalum, quia ecclesiæ non poterant reuocari sine scandalo. Quidam dicunt, quòd eo ipso quòd episcopo sciente, & non contradicente possederunt, intelligitur episcopus consentire: & quod sequitur; aut diœcesani habuerint postea consensum supplent, expressum: & tunc non est necessaria præscriptio, cum habent consensum episcopi. Vel potest dici, quod illi qui ecclesias receperunt de manu laicorum, nō possent præscribere, quia contra iura recipiunt: sed eorum successores præscribere possunt, qui hoc ignorant, & bonam fidem habent, ex quo inueniunt ecclesiam in possessione: ℔ quia qui in locum alterius succedit, iustam habet ignorantiæ causam. ff de regul. iur. qui in alterius.

3 Istā glossā dicit hic Panormitanus singulariē in suo effectu.

a Consensum.]Arg.q̃ ratihabitio retrotrahitur. 16. q.1.c.vlt.arg.contra.ff.de re iur. l.penul.

[Glo.seq.ponit brocar.quòd nemo plus iuris,&c.alleg.quinque iura pro,& quinque contra:& soluit.]

b Nisi ius.] nemo enim pōt plus iuris in aliū transferre, q̃ ipse habeat. ff.de reg.iur. nemo. ℣.de do. post dinor. rest.nuper.ff.de acq. re.do.traditio. ℣.eo. qđ aūt.in fin.54.dist. abbati. arg.contra.ff. de acq re.do.non est nouū. Inst qui. alie. non licet.§. econtra. C.de distr.pig. quādiu, & l.si cessante. ff. de vsufru. qđ nostrū. ff.de acqu.poss. interdū. Sol. primū verū est,& ista contraria specialia sunt, nec etiā istud ius qđ habēt,scilicet ius patronatus,possunt cōferre sine auctoritate epi,vt dixi ℣.eod.illud,& ℣.eo.nullus.

SI verò.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio,ibi, Fas. Tertio limitatio,ibi,Ita. Abbas.

CASVS. Inter aliquos vertitur controuersia de iure patronatus sup aliqua ecclesia, pp quā cōtrouersiam differtur vltra tēpus à iure cōstitutum ordinatio ipsius:dicit Papa,quod eps appellatione remota ordinet ecclesiā de psona idonea, ita,q̃ institutus repscutet ab eo ,qui ius obtinuerit patronatus. No.quòd dr hic, qđ dictū fuit in illa decre.℣.eo.qui in q̃busdā. Item persona idonea debet institui in ecclesia. Itē licet institutus pleno iure gaudeat, tamen repræsentari debet à patrono, qui ius euicerit patronatus: quod verū est, non vt ius aliquod sibi acquirat,sed ne de facto postea vexetur.

c Prorogatur.]vltra quattuor menses.℣.eo.quoniam. & ℣.eo.cum propter.

[Glo.seq.quærit opponendo,& soluit.]

d Repræsentetur.] sed quid valet hæc repræsentatio cum iam sit institutus, & ius habeat? Per hanc repræsentationem nullum ius acquiritur huic,sed psentatur vt patronus per hoc sit in quasi possessione sui iuris, ne postea vexetur de facto. ℣.e.c.consultationibus.

CVm seculum.]Primo exordium decisum. Secundo prohibitio,ibi,Prohibemus.Abb.Sic.

CASVS. Hospitalarij aliquando acquirunt ius patronatus in ecclesijs parochialibus ratione feudorum emptorū,aut etiam alio modo: prohibet eis Papa, ne ius episcopale hac occasione diminuant epo dioecesano. Not. quòd ius patronatus transit cum vniuersitate in venditione. Item religiosi viri nō habent plus iuris in ecclesijs, in quibus ius patronatus habent, quā alij.

rit præscriptione munit[b],aut diœcesani episcopi habuerit postea consensum. [a] Cum enim laici non possint in alios nisi ius, [b] quod habent, transferre, huiusmodi concessiones irritas penitus esse censemus.

¶Idem Lingoneñ. † epo.

¶ *Si patroni ecclesiæ vacantis infra tempus à iure concessum non præsentant,episcopus ordinabit ecclesias.*

CAP. XII.

SI† verò ordinatio alicuius ecclesiæ ad tuā institutionē spectat, & pro cōtrouersia laicorū de iure patronatus inter se disceptantium, proroga tur:[c] Fas tibi sit appellatione remota, in eadē personam idoneam instituere: Ita quod repręsentetur[d] ab eo, qui ius euicerit patronatus.

¶ Idem Hospitalarijs.

¶ *Si ius patronatus ecclesia deuenit ad exemptos, per hoc in nullo debet ladi ius episcopale.*

CAP. XIII.

CVm† seculū relique ritis:& infra.¶Prohibemus, ne cū ratione feudorum emptorum, [e] aliterve acquisitorū, vel etiā alio modo ius patronatus in ecclesijs parochialibus acquisieritis, episcopo ius parochiale minuere[f] præsumatis.

¶Idem.

¶*Sine consensu patroni non potest quis ecclesiā occupare.*

CAP. XIIII.

EX† insinuatione O. clerici accepimus, quòd cum ei frater eius, ius patronat[g] q̃ in quibusdā ecclesijs habebat, liberaliter contulisset: g eas quidā sine ipsius assensu occuparunt,& detinent occupatas: & infra.¶Mandamus, quatenus(si est ita) earū detentores, vt eisdē prędicto clerico restituant, [h] per eum liberè, [& † pacifice]ordinandas,monitione præmissa compellas.

[Glo.seq.ponit quattuor,vel quinque modos, q̃bus transit ius patronatus,& ponit versus.]

e Emptorum.]sic ergo ius patronatus trāsfertur vendītione cum vniuersitate:& hoc verū est,nisi specialiter sit exceptū, ℣.e.ex litteris,& venditio feudi facta intelligit de voluntate dñi, aliter non valeret in constitutione Friderici de feudis. transfert etiā successione.2 ℣.eod.qm in quibusdam.& c.1.& 2.& 16.q 7. filijs. & permutatione. 16.q. 6. nemini regum. & alienatione vniuersitatis,vt hic,& donatione cū cōsensu epi facta.℣.eo.quod dūt. & cap.illud.& ℣.eo. nullus. Vnde versus.

Ius patronatus transire facit nexus hæres.

Res permutata, donatio, vēditioq;

Bernardus.

f Minuere.] & ita nihil plus iuris debent isti religiosi habere,quam illi à quibus ius habuerunt:& sic episcopus ius suū integrum habebit: quia permutationē talē ecclesię ordinatio mutare nō dēt, ℣. eod. quærimoniā. & ℣.eod.cura,simile ℣. de dona. inter dilectos,℣.de relig.dom. quia monasterium.

EX insinuatione.] Primo narrat factū.Secdo dat iudices ibi,Mādamus. Abb. CASVS. O clericus conquestus fuit domino Papæ, quod cum frater eius concesserit ius patronatus,quod cōiter habebant in quibusdā ecclesijs, quidam clerici sine ipsius assensu & præsentatione, illas ecclesias occupant,& detinent occupatas:mādat Papa, quatenus,si est ita,detentores illarum compellantur, vt illas prædicto clerico restituant,per eum libere ordinādas.Not. quòd patronus pōt dare ius patronatus, siue ius præsentationis personæ priuatæ.

[Gl.seq. rec.per obiectionē, quā dupliciter soluit.]

g Liberaliter contulisset.] sic ergo videtur,quòd laicus ius patronatus possit donare priuato,ēt sine consensu episcopi,sed supple, quòd de consensu episcopi hoc fecit.Verius vr,quòd hæc nō erat vera donatio:qa vterque istorū fratrum erat verus patronus ■ solidum. ℣. eo.ca.1. & de ope.lib.si libertus.in fi. quia res est indivisibilis.arg.ff.si ser.vend.loci corpus.§.si fundus,& ideò nihil dedit in veritate,sed cōcessit fratri tantū liberam ordinationē ecclesiarum,vt ipse solus posset psentare.& est simile.ff.de ser.seruitutes.§ seruitus.

h Restituant.] quia non habuerunt canonicum ingressum:vnde debent expelli. sic 16. quæstio. vltima. decernimus.

a Ipse patronꝰ vel ꝑsby ter à patrono, ſm Alaioann. And.

a Qđ intelligas tam de iuis,si instituant hīdes: vel alio mō succedāt, q̃ de ℣neis.16 q.7. considerādū. vl i de hoc, & ca.si plures. qđā tū dōt ad solos hīdes sāguinis deferri.ea.q filijs Io.And.

† Cap.16.eo. tit.in 1.cōp. & post Cōcil. Latera. par.15.c.13. Et pro intellectu vide Bal.in l. 1. C.de bon.libe.& in l.3. C.de edi.di. Hadr.tollē.

† Ca.17.eo. tit.in 1.cōp. & post Concil. Latera. par.15.c.14. Et de intellectu vide Lābertinū.s de iu.pa. ar. 12.q.1. par. 2.lib.1.

† Hæc duo verba:& pacificè, desūt in antiquis libris, & recētibus magis fidis,sūt in veteri cōpilatione.

† Cap.15.eo. tit.in 1.cōp. & post Concil. Latera. par.15.c.12.

† Lingon. Lundon.

Consu-

CONsuluit.] Primò ponitur ratio. Secundò diſpoſitio, ibi, Non decet. Abbas.

CASVS. Dñ hic, q̃ ſanctuarium Dei hæreditario iure poſſideri non poteſt: & ideò ſuſtineri non debet, quòd clerici auctoritate propria detineant eccleſias à parentibus eorũ fundatas, nec laici poſſunt eccleſias cedere filijs, aut aliquibus alijs, cũ ſola præſentatio, & non conceſſio, ꝓtineat ad patronũ. No. q̃ ſucceſſio hæreditaria in eccleſia reprobatur. Itẽ laici patroni eccleſiarum aliqbus eccleſias cõcedere non poſſunt auctoritate propria.

† Adon. Andreaſi. Andron. Abdon.

† Cap. 18. e. tit. in 1. cõp. & poſt Cõc. Latera. par. 15. c. 15.

a Hereditario.] ſucceſſio hæreditaria in eccleſia eſſe non debet 8. q. 1. Apoſtolica. ſ. de fil. presb. extranſmiſſa. & c. ad extirpandas.

[Gl. ſeq. cum ſeq. recitatur per q. an pater filiũ, & c. ſecũdò quærit de plurib. patronis, & ſoluit.]

¶ Idem Adonen. † epiſcopo.

¶ Non poteſt patronus eccleſiam ſibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auctoritate.

CAP. XV.

CONſuluit † nos: & infra. ¶ Cum ſanctuarium Dei iure hereditario[a] teneri non poſſit: non decet aliquatenus ſuſtineri, vt clerici eccleſias à parentib. ſuis fundatas, propria auctoritate[b] detineant; aut laici filiis, vel aliquib. aliis, concedant[c] eaſdem.

¶ Idem.

¶ Ius patronatus per ſe vendi non poteſt.

CAP. XVI.

DE † iure verò patronatus: & infra. ¶ Mãdamus, quatenus ſi R. illud comparauit, (cũ inconueniens ſit vendi[d] ius patronatus, quod eſt ſpirituali annexum[e]) cõtractum illum irritũ[f] eſſe decernas.

† Cap. 20. e. tit. in 1. cõp. & poſt Cõc. Latera. par. 15. c. 17. & de materia vide Archi. in c. qui ſtudet. 1. q. 1.

1 Adde qd Doct. dicũt. ꝫ hãc gl. qa pater & filiꝰ conſentiẽt eadẽ ꝑſona. l. fin. C. d imp. & aliis ſubſt.

2 Idem Vin. Goſ. & Hoſ. ſicut & de curiones vnũ ex ſe dãt tutorẽ. ff. de tut. & cura. ab his, vbi abſunt idem Gu. in ſpe. e. tit. ad ſ. Io. And.

¶ Non poteſt patronus ecclesiam sibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auctoritate.] Nota ex his verbis, quòd ius patronatus non poteſt ſine ecclesia transferri, ſicut nec ius præſentandi ſine patronatu. Et ſic ius patronatus eſt quaſi quoddam ius reale, ſicut ius præſentandi

promotionem ſuam, preſentationes perſonarum ad eccleſias, à patronis earum, pro eccleſiis ſibi commiſſis adepti fuerint: perſonę[a] idoneæ, quas ad eas vacantes præſentauerint[b] ſunt admittendæ.

¶ Idem Abbati S. Alberti. †

¶ *Inſtitutus ad preſentationem eius, qui tunc ius patronatus eccleſia poſſidebat, removeri non debet, licet illud ius ab eo poſtmodum euincatur: ſecus ſi nõ poſſidebat, ſed tantum credebatur eſſe patronus.*

CAP. XIX.

COnſultationibus:† & infra. ¶ Si aliquis clericus ab ordinario iudice in eccleſia fuerit inſtitus ad preſentationem illius, qui eiuſdem eccleſię credebatur[c] eſſe patronus, & poſtea ius patronat[9] alius euicerit in iudicio, inſtitutus nõ debet ab ipſa ꝓpter hoc remoueri,[d] ſi tempore præſentationis ſuæ, ille qui eum preſentauit, ius patronatus eccleſię poſſidebat: cum ex hoc ei qui de iure debet habere, nullum in poſterum præiudicium generetur. Si verò non poſſidebat, ſed tantum credebatur eſſe patronus, cum non eſſet, poterit ab eadem eccleſia remoueri.[f]

¶ Idem Eboracen. Archiepo.

¶ *Valet ſecunda conceſſio eccleſia facta alteri eccleſię per epiſcopum & patronum, non obſtante priori facta per patronum ſolum.*

CAP. XX.

SVggeſtum † eſt, quòd cum eccleſię quędam de aſſenſu domini fundi auctoritate Eboracen. archiepiſcopi, eccleſię beati P. Eboracen. conceſſæ & aſſignatæ ſint in præbẽdam, canonici de Nouoburgo cõceſſionem illam irritare nituntur, occaſione donationis, quã ſibi aſſerũt prius[g] factã. ¶ Vnde licet in donationibus eccleſiarum requirendus ſit & expectãdus patronorum conſenſus: quia tamen eccleſiæ, niſi auctoritas[h] interuenerit

† Cap. 23. eod. tit. in 1. compil. & poſt Cõcil. Lateranen. par. 15. c. 20. Et de materia vide Abbatẽ conſil. 54. inc. Chriſti eiuſque matris preſidio. in 1. vol.

† Alberij, in vno ſolo, in ceteris, Alberti.

a Perſonæ idoneæ.] vt 1 ẽ. eo. cap. illud. quod videtur concordare opinioni Vincentij.

[Gl. ſeq. reci. per q. an epiſcopus alienigenam, & c. ponit opin. Hug. quam improbat.]

b Præſentauerint.] epis vel alijs inferioribus prælatis, in quorum parochijs eccleſię ſitę ſũt, & clericum cuiuſcũque diœceſis poſſunt præſentare, vt 16. q. 5. ſi quis eſorum. & ſic intelligit Hug. illud cap. & eſt priuilegiũ epiſcopi, vt dicit; ſed litera illud nõ dicit expreſsè, ſed dicit, ordinet quos deſiderat clericos ibi ponere. & ſic eſt contra illud 71. diſt. hortamur. & c. clericos. & ẽ. de cle. pere. c. vlt. Conſultationib.] Duæ ſunt partes. Secunda ibi, Si verò. Abb.

CASVS. Aliqs credebatur patronus alicuius eccleſię: preſentauit aliquẽ ordinario ad illam eccleſiã vacãtem, & ille fuit per epiſcopum inſtitutus: poſtea alius cõtra illũ euicit ius patronatus in iudicio: quæritur, vtrum ille inſtitutus ꝓp hoc debeat removeri? Reſpondet Papa, ſi tpe præſentationis ſuę ille q̃ præſentauerit eũ, ius patronatus eccleſiæ poſſidebat, & credebat patronus, nõ debet ꝓpter hoc ab ipſa eccleſia removeri, cum ꝓ hoc patrono nullum præiudiciũ in poſterum generetur: Si verò non poſſidebat ius patronat[9], ſed tantum credebatur eſſe patronus cũ non eſſet, ab ipſa poteſt eccleſia removeri. No. q ex ſola poſſeſſione, cum bona fide acquiritur ius. Item arg. quòd plus valet quod eſt in opinione, quàm quod eſt in veritate. Item quod legitimè factum eſt, non debet irritari, licet ad eũ caſum deueniat, à quo non potuit incipere. Item ex ſola opinione non acquiritur ius.

[Gloſ. ſeq. arg. opi. præferri, & c. alle. §. iura, & duo in contrarium.]

c Credebatur.] & erat in quaſi poſſeſſione iuris patronatus, quia tunc tenet præſentatio, etiam ſi in veritate non ſit patronus, ſup. de elec. querelam. & ſup. de cau. poſ. & proprie. cum olim. & hic. Item eſt hic arg. quòd plus valet quod eſt in opinione, quam quòd eſt in veritate. 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis 3. q. 7. c. infames. §. tuta & §. verum. ĩ. qui fil. ſint legi. cum inter & c. per tuas. & ſup. de biga. nuper. in fi. argum. contra 29. queſt. 2. ſi quis. & 8. diſt. veritate. Et ita ſola poſſeſſione acquiritur titulus, 2 licet ille dominus non ſit qui præſentat, ſed hoc facit bona fides.

2 Cõcor. l. 1. §. denique. ff. de aqua plu. arc. no. Bar. in l. Celſus. ff. de vſucap.

d Removeri.] quia quod legitimè factum eſt, non debet irritari, licet ad eum caſum deueniat à quo incipere non potuit. 55. diſt. præcepta. ff. de iti. ac. priua. l. 2. & ff. de poſtul. l. 1. §. caſum 32. q. 7. neque furioſus 3 & quod ritè & ſecundum leges factum eſt, ex alio euentu reſuſcitari non debet. C. de admi. tu. ſancimus. Et quod legitimè factum eſt, pœnam nõ meretur. C. de adu. l. Gracch[9].

[Gl. ſeq. quęrit, & remittit.]

e Poſſidebat.] bona fide, vt dixi, & non vi. arg. C. de præſcri. 30. vel 40. annor. ſi qs emptionis. §. ſed hoc, & 16 q. 3. licet i regulis. Sed nunquid ille, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentãdi, ſi ei moueatur q̃ſtio proprietatis, poterit interim præſentare ante ſententiam? Dic de hoc vt dixi ẽ. eo. ex litteris. propter hoc tamẽ nullum ſit præiudiciũ vero patrono in poſterum, vt hic dicit. Ber.

f Removeri.] quia non præſentatus à patrono. 16. q. 7 decernimus. & ſic credulitas ſine poſſeſſione non valet, vel nõ prodeſt.

SVggeſtum.] Summatum eſt ẽ. in c. illud. Communis diuiſio. Secunda ibi, Vnde licet. Abb.

CASVS. Quidam patronus quarũdam eccleſiarũ de aſſenſu archiepi Eboracen. eccleſias illas cõceſſit eccleſiæ beati Petri Eboracen. vt illas haberent in præbendam canonici de Nouoburgo cõceſſionẽ illã annullare intendũt, ex eo q̃ dicebãt conceſſionem illarũ eccleſiarũ, prius ſibi factam quæritur, q̃ conceſſio valere debeat? Reſpõdet Papa quòd licet in donationibus eccleſiarũ requirẽdus ſit & expectandus patronorum aſſenſus, tamen niſi auctoritas pontificalis interuenerit, concedi non poſſunt & ideò prima conceſſio, ſi cum aſſenſu patroni, & auctoritate diœceſani facta eſt, aut etiam poſtea eius aſſenſus fuerit ſubſecutus, poſteriori conceſſioni præfertur, alioquin illa debet valere, q̃ de auctoritate diœceſani facta eſt, quamuis poſterius facta dicatur. Nota quòd patronus ſine auctoritate epiſcopi ius quod habet in eccleſia conferre non poteſt. Item quod ab inito non valuit, per ſubſequentem conſenſum confirmatur. Item conceſſio q̃ non tenet, non impedit ſecundam.

g Prius factam.] ſimiliter caſum habes ẽ. de his q̃ fiunt à prela. c. continebatur.

h Auctoritas.] epiſcopalis, ẽ. eo. quod autem. & c. illud. & c. nullus, & ſup. de dona. conſultationibus, & ſupra eo. c. cura. & hic, & c. præterea. & c. ſignificantibus.

[Gloſ. ſeq. arg. alleg. quattuor iura.]

3 Et ẽ. de reiur. facta ſunt legitimè. l. 6. loi. Ancl.

† Cap. 25. eo. tit. in 1. compil. & poſt Cõcil. Lateranẽſe, par. 15. c. 23.

Sub-

pontificalis,canonicè cõcedi nõ possunt:Significamus, q̃ prior concessio,si cum assensu patroni,& auctoritate diœcesani ep̃i † facta est, aut eius assensus fuerit postea subsecutus, a posteriori concessioni præfertur: alioquin illa debet præferri,quamuis posterius b facta,quę consensu dñi fundi, & episcopi auctoritate fulcitur. c

¶Idem archiepiscopis & episcopis per Angliã constitutus.

¶Ab officio & beneficio remouetur,qui monitus nõ dimiserit ecclesiam consensu episcopi sibi concessam. b. d.

CAP. XXI.

RElatum † est nobis, quod nonnulli occasione laicę recognitionis, d non requisita ep̃i audientia, beneficia ecclesiastica sibi præsumũt in vestris parochijs vendicare. e Quoniam igit' huiusmodi personæ nõ intrant per ostium, f sed aliundę conscendunt, g ac per hoc indigni h sũt pastoris nomine,vel prę rogatiua gaudere: Mandamus, quatenus eos si cõmoniti ꝑdicta minimè resignauerint (nisi ep̃ali cõcessione † muniti fuerint) de officio reddatis & beneficio alienos:& infra.

¶ Laici spoliantes ecclesiam excommunicantur b. d.

¶ Ad hoc quoniam quidam laici ecclesias possessionibus spoliant, vt sic viros ecclesiasticos faciant corã seculari i iudice litigare: vobis iniungimus,vt id publicè sub interminatione curetis anathematis prohibere. Si quis aũt prohibitionis vestræ contemptor exiterit,eum excommunicationi subdatis. k

¶ Idem.

¶Si quæstio iurispatronatus infra sex menses non terminatur à tempore vacationis, liberò potest episcopus sine præsentatione ibidem instituere rectorem.b.d. Sed intel lige de patronis ecclesiasticis: nam in laicis sufficiunt quatuor menses.

CAP. XXII.

EAm † te decet:& ifr.

¶Illas autẽ ecclesias, de quarum patronatu controuersia fuerit,si infra sex menses l postquã vacauerint, non fuerit controuersia † terminata:licitum tibi sit de persona idonea ordinare.

1 Cõcor.l.& si quis cõtra, C.de empt. & l. si qs i senatorio. ff.de ritu nup.

† Vox, ep̃i deest in antiquis.

a Pro milite q̃ audiit postiniam oppones ꝓrẽptoriã, q̃ p ignorãtiam iuris omiserat,faciunt tria, vt ibi notat; ꝙ miles,ꝙ re⁹, ꝙ certat de dãno vitãdo. ꝙ ũ duo,res iudicata, & iuris ignorãtia.Io. And.

†Cap.27.eo. tit.in 1.cõpi. Et post cõci. Lateran.par. 50.c.33. Et vide concil. Trid. sess.14. de reforma. c.13.

b Quamuis posterius.]arg.ꝙ litterę q̃ possent elidi p exceptionem,non p̃.tant impedimentu, secũdis,quãuis de primis nõ faciãt mẽtionem. ĩ.de cõsti.vti.c.bonæ.

c Fulcitur.]arg.ꝙ vbi plura faciunt ꝑ aliquo q̃ ĩ. obtinere debet,arg.13.dist.duo mala.& c.nerui.C.de iur.& fa.igno.l.1. ꝫ & ĩ.de re iud.cau ĩ quæ, vbi sunt arg.de hoc. Arg.contra 22. q.1.mouet te.

RElatum.] Sunt duæ partes. Scda ibi, Ad hoc. Abb.Sic.

CASVS. Quidam clerici occasione concessionis sibi factæ ꝑ laicos, non requisita ep̃i auctoritate, in ipsis ecclesijs beneficia sibi vendicare præsumũt; q̃a huiusmodi p̃sonæ nõ intrant ꝑ ostium, sed aliunde cõscendunt,ac p hoc se reddunt indignos: mandat Papa ꝑlatis ipsorum,quatenus si cõmoniti ꝑdicta nõ resignauerint, ab officio & bñficio remoueant,nisi ep̃ali fuerit ꝓcessione munit̃i.

d Recognitionis.] ideſt, confessionis in iure factę donationis vel concessionis prius factę de re quacunque.quod melius est,& est vulgare Anglicorum, 3 Alanus.

e Vendicare.]ideſt retinere.

f Per ostium.]7.q.1.nõ furem.& 23.q.4.tres p̃sonas.& 1.q.1.ordinationes.

g Cõscendunt.] 4 & sic fur.s sunt.ĩ.de elec.dudum.

h Indigni.]in tãtũ q̃ deponi dẽnt,& excõcationi subijciẽdi sunt.16.q.7.si qs deinceps.si qs.ep̃s si qs clericus. hodie tñ nõ imponit ꝑna ꝑdictorũ canonũ: sed stat ei q̃ hic dr.Et si quis ꝓsentiat electioni de ꝑ factæ, per abusum laicorum ineligibilis fit, nec põt promoueri sine dispensatione.ĩ.de ele.quisquis.

AD HOC. Quidã laici spoliant ecclas possessionibus suis,vt sic viros ecclesiasticos faciãt litigare corã iudice seculari,mãdat Papa ꝑlatis ꝑdictis quatenus id publicè sub interminatione anathematis debeant inhibere: & si contra hoc fecerint,excõicentur. Nota,quòd ex concessione laici sine auctoritate episcopi,nulli⁹ eccl'am tenet pere dẽt,item actor forum rei sequi debet:Itẽ prohibitus sub interminatione anathematis, si fecerit ꝑ, non est excommunicatus,sed excommunicandus.

i Coram seculari.]ſm illam regulam,Actor forũ rei sequatur.ĩ.de fo.compe.cum sit generale.11.q.1.experientiæ. ꝙ Sed nonne committunt isti sacrilegiũ, q̃ taliter spoliant eccl'as? ergo iunt ꝑ ecclesiã iudicandi,vt ꝓbatur ĩ.d fo.cõpe.cõq̃stus. & arg.12.q.2.nulli liceat ꝑdia. & homicidæ dñt.12.q.2.q̃ abstulerit. Est ergo verũ.ꝙ isti malefactores sub ecclesiastico iudice sũt ꝓueniẽdi: & fauore eccl'æ ẽ hoc introductũ. ĩ. de fo. compe. cũ sit gñale. & ſm illã regulã nõ consequeretur intentionem suã. Sed pone ꝙ ecclesia agat ꝑ eos corã iudice seculari, & ipsi laici volũt recõuenire ecclesiã,q̃a forte hæc erat ĩtẽtio ipsorũ,núquid sunt audiendi? Dicas ꝙ non.ff.de iudi.l.2. ꝫ.sed si agãt. 6 & alia etiã ratione:quia qõ spoliationis priuilegiata ẽ,vt eã ĩtentãs reconueniri non possit,nisi de alia spoliatione.ĩ.de or.cog. sup̃ spoliatione.& 2. d iud.significauerit.

[Glo.seq.notat,& remittit.

K Excõicationi subdatis.] hic patet,ꝙ si qs ꝓhibeat sub pœna anathematis siue excõicationis, licet qs ꝑ facit, nõ ẽ excõicatus,sed dẽt excõicari:secus uñ 7 si dicat sub interminatione anathematis.ĩ.de ea q̃ fur.ord.rece.c.1.VI si dicat sub excõicationis interpositione. quia qui ꝑ facit, excõicatus est.62.dist. Salonitanæ. & ĩ. de loc. & condu.c.1.qa per illa uerba innuit, ꝙ excõicationis sententia lata sit.Dic de hoc,vt dicitur ĩ. de sim. sicut 2.

EAm te.]CASVS. Si de iure patronatus alicuius ecclesiæ controuersia fuerit inter aliquos, & infra sex menses non fuerit terminata postquam vacauerit, ex tunc licitum sit superiori eandem de persona idonea ordinare. Not. quòd quæstio iurispatronatus infra sex menses terminari debet.

[Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit, & secundum approbat.]

l Sex menses.]ĩ.s.c.quoniam.& ĩ.eo.cum propter, vbi dantur tantum quattuor menses.16.q.7. si plures. & c.considerandum.& ĩ.eo.quęcunq; Sol.cum est contẽtio de electione inter Patronos, tũc obtinet qd dr ĩ. eo.quoniam.1.ñ.Si autem ecclesia ordinari non possit sine

5 Cõcor.l. nẽ crimina li. C.de iur. om.iud.l.fi. C. vbi in rẽ act. exert. deb.

6 Vide d fo. cõp.c.ĩ fi. vltimæ glos fr. Io.And.

† beneficio.

7 al.dicit,& ẽ hoc ꝫ hũc textũ, secũm Ho. Pet. & Abbat. Io. And.

†Cap.5.ti.& etate & qualitate, in 1. cõp.Et de intellectu Lãbert.de iure patr. ar. 9. q.1.par. 2. fol.2.

† Vox,ꝓtroversia, deest in oĩbus antiqs exẽplaribus.

3 Non modo Angliæ, sed & Galliæ, Burgũdiæ & Prouinciæ, ut hic notat Hostiensis.

4 Hęc glossula nec ẽ Bernardi,nec hꝫ in antiquis codicibus.

sit sine nimio scandolo patronorum,tunc satis posset dici,ꝙ eps tollat reliquias, & claudat ostia: & sic possumus tenere decreta ꝓdicta,si plures.& cõsiderãdum quia ꝓp magnũ scãdalũ ea q̃ sine peccato mortali possunt omitti,quandoque omittimus.ĩ.de no. ope. nũcum ex iniuncto: alias ꝓpter modicum scandalum non dimittat eps ecclesiam ordinare,vt dr̃ in c.quoniã. Tũ consueuit dici,ꝙ nõ statur hodie illis decre. sed illi decreta.qm̃. vbi dr̃ de sex mẽlib.Si verò est cõtentio inter aliquos de iure patronatus, tũc eps expectet vsq; ad sex mẽses,& tunc auctoritate sua ordinet ecclesiam,si infra sex mẽses postquam vacauerit,illa qõ dr̃ finita fuerit,vt hic dicit,saluo iure illi[a] q̃ postea euicerit ius patronatus in posterũ.ĩ. eo.si verò. & c. consultationibus. & ĩ.eo. cũ ꝓpter. Sed si nó vult tãtum expectare,post quatuor mẽses ordinet ecclesiam.ĩ.eo.quoniam. & ĩ. eo. cũ propter. quibus standum est, vt dicit Lau.quia licet illa decr.quoniã, præesserit istam,in no. tamen concor.cũ illa decre.quoniam. quæ est Laterañ.concilij.Quidã [z] tñ ita dicebant, ꝙ hic cõputantur sex menses à tempore vacationis:& ita concord.Concilium Laterañ.ĩ.de concessione præben.nulla. & illa,quoniam.& cap.cum propter,intelliguntur à tempore motæ litis: quod satis potest concedi. & hoc satis innuitur per literam illarum decr.in quibus dicitur, si quæstio emerserit,& hic dr̃, postquam vacauerit, tñ eps põt facere quod istorum magis placet.Si verò contentio sit inter epm & patron̄,puta, eps dicit præsentatum indignũ, patronus idoneum: tunc eps ponet œconomum ibi pro fructibus conseruandis,quousq; fuerit expeditum.ĩ. de offi.ord.cum vos.Credo potius standum ei quod dicit Lau.si eps voluerit,quod dr̃, à tempore motę litis,non habet rationem:quia sic posset vacare ecclesia quasi per octo menses,& decr.illa præcessit spe illam, quoniam. ĩ.eo.licet hæc sit posterior in tit.quia ambæ sunt eiusdem auctoris. 2 Ber.

[†]Cap.29.eo. tit. i s.cõpiextat integra clausula in c.1.ti.de hęret.in 1.cõp. est. n.pars.c. ad abolẽdã. vt obseruat Cõcius.& ꝓ intellectu vide notata ꝑ Gemi. in c. ei in eccle sia. de præb. lib.6.

[z] Scilicet Petrus Hispan[9] hic.

[a] Facit quod no.de offic. archid. ad hęc. Io.And.

¶Lucius tertius.

¶ *Patronus iuspatronatus* 10 *propria auctoritate alienare non potest, nec ab ecclesia aliquid temporale exigere, nisi tempore fundationis à diœcesano illud fuerit sibi reservatum.*

CAP. XXIII.

ij PRęterea † qm̃ aduocati [a] ecclesiarũ ius aduocationis, [b] donationis,vel emptionis [c] titulo, alijsque pro sua voluntate contractibus, in alios transferre præsumunt, fodrum, [d] albergarias, [e] regium, [f] & similia tanquã a propriis rusticis,ab ecclesijs extorquẽtes: Præsenti decreto statuimus,eos sine aduocati,siue patroni, vel vice dñi, siue custodes,vel guardias habentes, seu quocunque alio nomine censeantur,à grauamini 20 bus ecclesiarum cessare, nihilque in ipsis præter antiquos & moderatos redditus a locorum ep̃is institutos ‖ exigere:aut † si aliud exegetint, excõmunicationi subdantur. Contractus quoque huiusmodi,[h] quos fecerũt, vel facient in futurum, vim aliquam decernimus non habere.

¶ Idem Norwicen.episcopo.

¶ *In pluribus successiuè præsentatis à patrono laico, episcopo datur gratificatio: sed in præsentatis à persona ecclesiastica,potior est primo præsentatus. h.d specialiter, & est unum de principalioribus capitulis tituli.*

CAP. XXIIII.

CVm † autem aduocatus clericum idoneum episcopo præsentauerit, & postulauerit postmodum eo nõ resu- 40 & 16.q.vlt.filijs. possunt etiam statui vice beneficij & ante,& post.16.q.6.illud.& q.1.possessiones.& q.3.clerici. & c. si episcopus. amplius verò habere non dẽnt, quam reperiatur in iure permissum.ĩ.de pœn. in quibusdam quod si præsumpserint,puniantur, vt hic dicitur,& in c.in quibusdam.& ĩ.de statu mona. in singulis.in fi.

[Glo.seq.signat contrarium,& remittit.]

h Contractus quoque huiusmodi.] de quibus præmissum est, scilicet donationis,vendi tionis, & alijs:& sic patet quod ius patronatus vendi non potest. supra eodem,quia clerici.& cap.ex iure. vel donari sine consensu episcopi. supra eo.nullus.arg.contra. ĩ.eo.illud. ibi soluitur.

CVm autem.] Laicus patronus vno præsentato potest alium præsentare [g] us in patrono clerico. Et secunda pars ibi,Verum. Abb.

CASVS. Patronus ad vacantem ecclesiam clericum idoneum præsentauit episcopo, & eo non reprobato, postmodum alium præsentauit idoneum: quæritur quis præferri debeat? Respondet Papa, iudicio episcopi est relinquendum.Et hoc verum est,si laicus fuerit præsentator: sed si collegium vel ecclesiastica persona præsentationem habuerit, qui prior est tempore, potior est iure. Nota quod laicus patronus variare potest in præsentando, antequam præsentatus sit admissus:collegium vel ecclesiastica persona non potest uariare.Item qui prior est tempore, potior est iure.

a Aduocati.]idest,patroni.

b Ius aduocationis.]i. iuspatronatus, vel potius ius aduocationis:nã alij dicuntur patroni, & alij aduocati, ; vt ĩ. eo.cap.patet.

c Emptionis.] quæ liter iuspatronatus transferat vẽditione, seu alijs modis,dictũ est ĩ. eod.cum seculum.

d Fodrum.] fodrũ est collecta, quã imponebant isti patroni ecclesijs.& est vulgare Lombardorũ.

e Albergarias.] 4 idest, pactiones,quæ debentur pro comestionibus.

f Regium.] quod regi debetur,siue tributum regi debitũ. 11.q.1. si tributum. & 23.q.8.conuenior.

[Glo. seq. recitet per quęstionem, an cẽsus possit patrono constitui.]

g A locorũ episcopis institutos.]statui ergo possũt redditus patrono vice tributi siue pensionis,vt hic patet, & 23.q.vlt.tributum.& arg. 18. q. 2. Eleutherius.&hoc ante consecrationem ecclesiæ,& nõ post. 5 argu.C.de dona.quæ sub modo.l.perfecta.

3 Ad hoc ĩ. de ele.gñali li.6.Io.And.

† In codice Barbatię ita: aut si aliud exegerit, excõcabunt.

4 Hæc glossula non est Ber. qd aũt sit Albergaria,tacti[t]. tradit hic Hostiensis.

† Ca.30.e.ti in 1.compil. & post concil. Laterañ, par.25.ci.8. Et de intellectu Lãbert. de iure par. ar. 19.q. 7. par.2.li.2.& ar. 13. q.6. par.1.lib.2

5 Vide qd dici de tradẽte dotẽ prius oblatã: de ele.gñali.li.6. sup gl. fundans.I.And.

a Aliem.] dando ſm vī recedere à priori: ſicut ille qui plures conſtituit procuratores diuerſis temporibus ff. de procurato. ſi quis cum procuratore.§ vlti. & ſup. de procuratoribus, non iniuſtè.

[Glo ſeq. no. de gratificatione, alle. § iur. ⁊ in contrariū allegat. & ſoluit.]

b Iudicio epi.] & ſic locus eſt gratificationi ff. loca. i naue. in fi. ⁊ de off. dele. d cauſis. arg. 26. q. 7. illa pora. ff. de relig. l vi. ff. qui tatild. cog. de die. Sed q̄ eſt ⁊ d. c. in fin. C. de dila. q̄m plurumq; ff. de fideicom. liberta generaliter. § q d ergo, Sol. cum dubitatur q̄s potior ſit in iure, locus eſt gratificationi, vel cū aliquis nō pōt ſubuenire vtriq. ff. ad Syllania. ſi quis i graui. § ſi cū omnes. c Eccleſiaſtica pio nā.] quia clerici patroni pinguiꝰ ius habent q̄ laici. arg. 16. q. 5. ſi quis eſporum. vel quia clerici varia te non debent, in pœnam eorum hoc ſtatutum eſt. Ala.

d Qui prior eſt tē pore.] hic ⁊ d. c. paſtoralis. & ita habet hic, q̄ qui prior eſt tempore, potior eſt iure. ⁊. de maiori. & obedi. c. 1. vbi de hoc.

tato alium[a] æquè idoneū in eadem eccleſia admitti: quis eorum alteri p̄ feratur, iudicio[b] epiſcopi credimus relinquendum, ſi laicus fuerit cuius competit præſentādi. Verum ſi collegium, vel eccleſiaſtica perſona præſentationem haberet, q̄ prior[d] eſt tempore, & iure potior eſſe videtur.

Clemens tertius.

¶ *Ex cōſtructione eccleſiæ facta de conſenſu epiſcopi, acquiritur iuſpatronatus hoc prime. Patronus non eligit prælatum in conuentuali eccleſia ſed in capella ſic. hoc ſecundo. Patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab eccleſia ſi vergat ad inopiā hoc tertio. Et iſte textus eſt de principalioribus.*

CAP. XXV.

NObis[†] fuit: & inſta. ¶ Inquiſitioni tuæ tale[†] damus reſponſum, quod ſi quis eccleſiam cum aſſenſu diœceſani conſtruxit, [†]ex eo iuſpatronatus acquirit. ¶ Ceterum in cōuentuali eccleſia, non electioni prælati faciendæ, ſed iā factę honeſtius[h] patroni poſtulatur aſſenſus: niſi aliter de ſua[i] iuriſdictione obtineat, vt partes ſuas interponere debeat electioni tractādæ. Sec⁹ tamen eſt in capella: [k] in qua vn⁹ presbyter à patri ſibi iſtud ius de cōſenſu epi. & ſic de iuriſdictione ſua intereſſe p̄ñt. ar. 18. q. 2. Eluther. & ſic nō ꝑ hoc, vt notat in c. ſacroſancta. vel potes hoc intelligere gñaliter etiā de laico. Vel expone de ſua iuriſdictione ſibi ſpecialiter conceſſa in ſuā fundatione, quā cōceſſionē oſtendere debet. ar. 100. diſt. ꝑ morē. & ab eo q̄ hoc cōcedere potuit, ſcilicet à dño Papa, quia ep̄s nō poſſet hoc ꝑcedere: ſicut credo 4 ar. prædictę decre. Eluther⁹. & hoc bene probatur. 16. q. 1. hinc ēt vbi datum fuit ſpiritale priuilegium quod rex ſimul cū monachis eligat abbatem; aliter vero patronus in electione eſſe non dēt. & ſic vtroque modo ceſſant prædicta contraria. conſuetudo enim hic non prodeſt.

[Glo. ſeq. quærit, alle. pro, & contra. dat vnam ſolutionem, cui opponit, & oppoſitioni adhæret. finis tex. per quæſtio. an perdat patronus ius præſentandi, &c. ſoluit reſpondens ad contrarium.

K In capella.] ſed nunq̄d inuito patrono poſſet fieri hæc capella collegiata eccleſia, & ſic, amitteret præſentationē? Nō uī. arg. ad hoc. ff. ſi ſeruitutem vendi. is cuius familia. in ſi. & ff. de uſu & habita. l. vlti. & 10. q. 1. c. 1. arg. § 10. q. 1. decretū. ubi ordinatio eccleſiæ pertinet ad. eſpum & c. nouerint. & ff. de vſu. & habi. l. ulti. in fine. Satis poſſet concedi. q̄ poſſet in fauorē eccleſiæ, & ſic puniretur patronus ſine culpa, ſed non ſine cauſa. ⁊. ut lite non conteſte quoniam. § ſi verò, in ſi. & 22. diſt. renouantes in alijs omnibus remanet patronus præter quā in electione prælati. in ſpſa enim fundatione hoc euenire poſſe patronus ꝑſpicere debuit, & ſic cauere per ſuperiorem. ff. loca. ſi quis domum. § 1. & 23. di. in nomine dñi. & ⁊. de electio. licet. Sed his non obſtantibus vī, q̄ inuito patrono capella in præiudiciū patroni nō poſſit fieri collegiata eccleſia, ut uī bene ꝑplures 16. q. 7. monaſteriū & c. ſeq. ubi dī expreſſe q̄ ep̄s non poteſt auferre eccleſiam à diſpoſitione patroni, & ita eo inuito collegiata fieri nō pōt; ſicut eo inuito nō poteſt ei auferri directe ius præſentandi. 16. q. 7. decem

i Niſi alter de ſua iuriſdictione.] nō vī q̄ iſtud ſtare poſſit q̄a ſi intelligas hoc gñaliter de quocūq; patrono, oſtenſum eſt manifeſtum ꝑ tum. ⁊. de ele. ſacroſancta. & c. Maſſana. vbi habet, q̄ ius eligendi nō cadit in laicū in collegiata eccleſia, nec valet aliqua conſuetudo, vt laicus intereſſit cū clericis in electione p̄lati. aut hic vī p̄mitti, qualiter ergo rñdebim⁹ ⁊ iuris? Poteſt dici ſm q̄ notauit hic Taner. q̄ hoc intelligi dēt cū eccleſiaſtica p̄ſona ius obtinet patronatus: puta abbas, vel alias eccleſiaſtica p̄ſona: q̄ huiuſmōi p̄ſonæ bene poſſunt intereſſe electioni faciendæ cū clericis ex quo cōſueuerunt ibi intereſſe electioni faciendæ: vel q̄a in fundatione reſeruauerūt

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp. Et uide cōc. Trid. ſeſſ. 14. de reform. c. 12. & ſeſſio. 25. de reformat. c. 9.

† al. taliter reſpondem⁹

† conſtruxerit.

a Concor. l. ſi fundū. & Lgñaliter. cū multis aliis. C. cui pot. in p ig. habe.

1 De hoc axiomate uide q̄ latè ſcribit Caſſanę⁹ in catalogo gloriæ mundi, par. 12. cōſideratione 96. adde Dynū & Ioan. And. in regu Ia, qui prior, de regul. iu⁹. lib. 6.

2 Vt de reſer. c. pinult. lib. 6. Ioan. And.

b De hoc ⁊. de poſtu. c. 2. & 65. diſt. ſi forte. Dixit hic Vin. q̄ pluralitas facit collegiū, cum ad hoc ſint inſtituti, atcōpus faciant; & remittit ad not. p̄ cū de elect. ſacroſancta. Io. An.

c Aſſenſu diœceſani] aliàs non poteſt, de conſecra. diſt. 1. nemo. & in auth. de mona. § illud. col. 1.

d Conſtruxit.] & ita ex conſtructione acquiritur iuſpatronus, 16. q. 7. Frigentius & capit. piæ mentis. & ca. ſi lis.

e In conuentuali.] conuentualis dicitur, ex quo duo vel tres in collegio ſunt. ⁊ de elect. c. 1. Sed videtur q̄ tres ad minus debeant eſſe. ff. de verb. ſigni. Neratius. tamen in vno retinetur ius collegij 3 ff. quod cuiuſq. vniuerſita. ſicut. § vlt.

ADDITIO. Quidam dicitur contrarium.

f Honeſtius.] Imò neceſſe eſt quod requiratur, vt vī,

3 De hoc ⁊. de poſtu. c. 2. & 65. diſt. ſi forte. Dixit hic Vin. q̄ pluralitas facit collegiū, cum ad hoc ſint inſtituti, atcōpus faciant; & remittit ad not. p̄ cū de elect. ſacroſancta. Io. An.

4 Idem Ho. Nec ob. in auth. de eccle. § ſi quis ædificationē collia. 9. quia ei nō eſt ſtādum in talibus. 10. di. c. 1. ſm cum p̄ñt & aliter intelligi ut dixi ſm cū ſup uer. tractandæ. Ioſ. And.

5 De hoc ui de notata in c. dil. ⁊. de ex. cleſib. præla. dic Hoſtien. m ⁊. co. ingge. ſtum. & io. And. hic.

mus,& ī eo.tit. cum dilectus. vbi de hoc argu. nec in directè.& ubi aliquid ei vna via prohibet,alia via non conceditur.ī.de procu.cap. tua. cum suis concord. ibi posita.Item & alia ratione non debet fieri collegiata inuito patrono.Cum enim ecclesia teneatur prouidere patrono,si ad inopiā vergat:si hoc fieret, nō posset sibi postea prouidere sicut prius poterat, ergo sua interest ne fiat collegiata:qd probā 16.q.7.quicunque.Item ergo non pōt priuari iure præsentandi,ut dictū est, ergo nec indirectè faciendo ecclesiā collegiatā.Hoc credo verū, & æquū & honestū, vt per hoc laici inuitentur ad cōstructionē ecclesiarum:sicut per cōtrarium à prouisione ecclesiarum reuocarētur,& ita patrono inuito capellanō potest fieri collegiata:sicut dominus rei non potest vsum rei immutare,etiam in melius inuito vsufructuario: vt dat lex prædicta.ff.de vsu & habi.l.vlt.in fi. Sed dato secūdum dictū alicuius, q̄ capella possit fieri collegiata ecclesia inuito patrono,non perdit p̄ terea ius præsentandi rectorem. Si verò consentiat, vt possit fieri collegiata sine p̄testatione iuris sui in eo casu dicerē electionē rectoris ad collegiū tantū pertinere;& hoc etiā tempore fundationis fieri potuit.arg.eo.prætrea 2. & 18.qō. 2. Eleutherius. vtroq; th casu remanet patronus quantum ad alia.& hoc c. & alia iura, quæ dicunt, q̄ in ecclesia collegiata patronus ī electione esse nō dēt intelligitur de illis ecclesiis,quæ ab initio de voluntate patroni factæ sunt collegiatæ.Ber.

† Vox,ecclesiæ, deest in antiquis.

† moderatè.

† Cap.1.eo. tit.in 3.cōp.

trono eligitur,& pro institutione habenda, loci episcopo præsentatur. ¶ Pro fundatione quoq; ecclesiæ† honor processionis fundatori seruatur: & si ad inopiam vergat, ab ecclesia illi modestè a† succurritur, sicut in sacris est canonibus b institutum.

¶ Innocentius tertius Rothomagen.archiepiscopo.

¶ *Patronus ecclesiæ vacantis,quāquam sit clericus,ad eā se præsentare non potest.*

CAP. XXVI.

PEr† nostras postulasti litteras edoceri, vtrū clericus ad vacantem ecclesiam,in qua ius obtinet patronatus,se ipsum (si est idone⁹) valeat præsentare.Cum igitur nullus se ingerere debeat ecclesiasticæ prælationis officiis:Respondemus, qd nullus se potest ad personatum alicuius ecclesiæ præsentare:quamtū cunq; idoneus sit,& quibuscumque studijs & meritis adiuuetur.

¶ Idem Conuentren. episcopo.

¶ *Si quæstio iurispatronatus inter patronos non diffinitur infra quattuor menses, episcopus ordinabit ecclesiam sine præiudicio eruandem.*

CAP. XXVII.

CVm† propter discordias laicorum:[& infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus,quatenus,si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos: & (ab † eo) cui cōpetit, infra quattuor e mensēs nō fuerit diffinitum, ex tunc ecclesiam ipsam de personę non differas idonea ordinare;Ita quod illi ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.

¶ Idem Archidiacono & Cācellario Altissiodoren.

¶ *Legatus de latere ecclesiā cuius alia ecclesia est patrona,collationi sua reseruare potest, licet non vacet, & conferre cum vacat.hoc primo. Ex duobus præsentatis a patrono laico,potest superior instituere secundum hoc secundo. Et sic quo ad intellectum iste textus habet duo dicta diuersa: licet quo ad litteram ambo commisceantur.*

CAP. XXVIII.

CVm† dilectus filiꝰ: & infra.¶ Cum Hostiensis episcopus tunc Apostolicæ sedis legatus archidiacono Carno

CASVS. Clericus habet ius patronatus in aliqua ecclesia:quæritur, vtrum possit ad eam vacantem præsentare se ipsum: & respondet, q̄ non, quantuncumque sit idoneus:quia nullus se ipsum eligere debet. Neque sit idoneus:quia nullus debet se ipsum ingerere alicuius prælationis officio. Item nullus potest se ipsū præsentare,quantuncunque sit idoneus.

[Gio.seq. contrarium signat.]

c Ingerere.]hoc ipso tāquam ambitiosus debet repelli.8.q.1.in scripturis,& 1.c.6.si is qui.fin.C. de epis.& cler.si quem quō. & ff.de proc.q̄ omnia: quia nō ambitione, sed labore vnumquemq; ad honorem conuenit peruenire.C. de re mil. cōtra publicā.li. 12. & 61.dist.miramur. ad fi.arg.cōtra ī. de elect.cum in iure.

d Præsentare.] qa differentia debet esse inter præsentatum & præsentātem: dantē & recipientem.ī.de iurisd.cum ad nostrā. & inter baptizatum & baptizātem.ī. de baptis.& eius effe.debitum.& ff.de tut.& cura.da.ab his. prætor.& ff.de offi.præt. l.vlt. 2 & hæc est rō quare persona electa non videtur computanda inter eligētes, vt augeat numerum eligētium: quia à se ipso oriri nō debet. 24.q.1.dilicimus.& intuitus occidit. q.1.quibusdam.

CVm p̄pter.Diuiditur, quia primò dictum ponit. Secundo protestationem subdit ibi, Ita quod.Abbas.

CASVS. Dī hic, q̄ si qō emerserit inter patronos de iure patronatꝰ, & infra quattuor mēses nō fuerit diffinita, liceat ex tūc epō ecclesias ordinare,ita th q̄ nō fiat in posterū p̄iudiciū illi, q̄ ius eu cerit patronatꝰ No.q̄ qō iurispatronatꝰ].quattuor mensēs terminari debet. Itē p̄p discordias patronorū: nō debet ecclesia primari diuino officio. Itē ordinatio p̄i nō facit p̄iudiciū patrono cuius est iuspatronatus.

[Gio.s.q.allegat vnam concordan.signat vnum cōtrarium,& vtrobique remittit.]

e Quattuor.] sup. eo. qm̄ arg.contra. sup.eo.eam tenebi soluitur.Quod dicitur hic,intellige per id quod dicitur sup.eod.quoniam, & eam te-

CVm dilectus.]Diuiditur.Nam primo ponitur petitio.Secundo diffinitio,ibi,Nos igitur.Abb.Siculus.

CASVS.

a Modestè.]habito respectu ad facultates ecclesiæ,& ad qualitatem personæ.10.q.3.c.vlt.& ff.de vsufr. fcd & si quid.§.1.

ADDITIO.Vnde versus.

Patrono debetur honor,onus, vtilitasque
Præsens vt præsit defendat,alatur egenus.

b Canonibus.] 16 q.7.quicunque.

PEr nostras.] Alias, Per tuas. Consultatio ponitur & responsio.Secunda pars ibi,Cum igitur.Abbas.

† Cap.2. eo. tit.in 3. cōp. Vide Gemmianū in ca. 1.§.verū. de iure patr.lib. 6. adde Lapū allegatio 75. & 95.

† Hæc duo verba,ab eo, desunt in codice Barbaciæ in antiqua cōpila. & in eo in bo manuscriptis Vatic. nar & seruus antiquę compila.indicat omnino abesse oportere.

1 Vide de p̄ cu.mā.dat. in fin.s. ꝙ le Ioan.And.

2 Est n. natura corrella tiuum, q̄ vnū nō sit reliquū. ff. de p̄scr. verb.l. 1. in princi.

† Cap.3. eo. tit in 3.cōp. Vide concil. Trid.sess.24. de refor. ca. 19. vbi huiusmodi reseruationes vident prohiberi.

CASVS. Epſ Hoſtien. Apoſtolicę ſedis legatus mandauit archidiacono Carnoten. vt eccleſiam quæ primo vacaret in archidiaconatu ſuo donationi ſuæ reſeruaret, prohibẽdo eidẽ ne alicui ꝓferret eãdẽ, de qua V. clerico ſuo prouidere volebat. Tandẽ vacauit eccla de Berouilla archidiacon⁹

ten. mãdauerit, vel eccleſiam, quã in archidiaconatu ſuo primò vacare contingeret, donationi ſuę ſeruaret, inhibẽs, ne alicui cõferret eandem: de qua G. †clerico diſpoſuerat ꝓuidere: & eccleſia de Berouilla ibi vacaſſet; idem archidiaconus contra mandatum eiuſdem legati, ad ipſam G. ſubdiaconũ preſẽtauit: a cuius facto ab eodem legato caſſato, ipſe præfato G. † cõceſſit eccleſiam ſic vacantem: & infra.

¶ Vacante verò quadam præbenda in eccleſia ſancti Martini Carnoten. dięceſ. epiſcopus dictam eccleſiã, ad præſentationem archidiaconi H. clerico, præbendam verò preſato G. † aſsignare curauit. vnde ipſe H. ſupplicabat eandẽ ſibi eccleſiam confirmari, vtpote quàm ad præſentationẽ archidiaconi veri patroni ſe dicebat adeptũ: & infra. ¶ Nos igitur attendẽtes, quod & ſi præfatus archidiaconus memoratum G. tanquam laicus, e †ad illam eccleſiam præſentaſſet, quia† tamen per dięceſanum epiſcopum admiſſus nõ fuit, ſed dictus H. ab eodem archidiacono præſentatus, a dięceſano epiſcopo inſtitutus, iuxta ſtatutum d Alexandri Papæ, non primus, ſed ſecundus ius eſt aſſecutus in eccleſia memorata, & ſi archidiaconus præfatum G. tãquam clericus preſentauit: quoniam in eo quod tanquam clericus faciebat, iuberat iuriſdictioni legati: vnde poſtquam idem legatus donationem illius eccleſiæ ſibi decreuerat reſeruãdam, e ad eam tanquã clericus f nõ ꝓtuit quẽpiam præſentare; g præſentationẽ ipſius minus

¶ V. Infertur ꝙ clericus i patrimonia- lib. cenſetur vt laicus. ꝺ tat Alberic. de Roſat. in l. fin. C. ſi cõtra ius vel vti. pub.

† ſal. ita: quia tã ꝙ dictum dięceſanum admiſſus, &c. & vox, epiſcopum, deeſt in antiquis, & rectiorib. magis emendatis.

¶ V. 1 Præſentauit.] epiſcopo dięceſano, ſed non fuit admiſſus, vt ꝛ. ſequitur.

[Gloſ. ſeq. ponit partem caſus.]

b Eccleſiã.] de Berouilla. ſ. in qua legatus inſtituerat ꝓdictũ G. ſed dięceſanus eps fecit ibi quandã cõmutationẽ de cõſenſu partium: ꝓbenda illa, q̃ vacabat in eccleſia ſancti Martini Carnoten. debebat aſſignari H. clerico: vñ G. renũciauit illi eccleſiæ de Berouilla, quã habuit à legato, & eps ei ꝓtulit illã prębendã in eccleſia S. Martini, quã debuit habere H. & illã eccleſiam de Berouilla ſic vacantẽ ad pręſẽtationẽ prędicti archidiaconi contulit H. clerico: vnde orta fuit contentio inter iſtũ H. & ꝓdictũ G. quẽ primò pręſentauit archidiaconus cõtra mandatũ legati.

c Tanquam laicus.] rõne patrimonij: & Papa arguitur duobus modis, & vtroq; modo ducit ille ad inconueniens: Primò ſic, ſi pręſentat eũ tãquã laic⁹, melior eſt cõditio poſſidẽtis. ꝛ. eo quod autem. ꝛ. rñ. Si tãquam clericus, ergo præſentatio nõ tenuit: q̃ erat interdicta per legatum, & ita pro non dato habetur. ꝛ. eo. quod autem 1. reſponio.

d Statutum.] Alexandri, ꝛ. eo. quod autem 2. reſpon.

[Gloſ. ſeq. quærit, & ſoluit.]

e Decreuerat reſeruandam.] ſed quid ſi exiret prouinciam 2 & vacaret? Credo quòd archidiaconus tunc illã poſſet conferre: quia egrediendo prouinciam finitur legatio. ꝛ. de offi. le. nouit. & c. vlt. ſed ſi reſeruaſſet donationi Papæ, tunc non credo quòd poſſet illam conferre: ſecus in negotijs iam cęptis antequam egrediatur prouinciam. ꝛ. de offi. lega. cap. vlt.

2 Expenditũ eſt ꝛ. de offi. le. c. pen. 2. rñ. lib. 6.

f Clericus.] ſecus ſi tanquam laicus: quia tunc poſſet, non obſtante reſeruatione legati.

[Gl. ſeq. obijcit de decreta. dilectus. & ſolvit. Secundò obijcit de fraude vacaturæ, per decret. conſtitutus, & ſoluit. Tertiò obijcit de abſurditate & ſoluit, quærit, alleg. pro, ſoluit contra.]

g Quemcũq; præſentare.] & ita patet hic, ꝙ legatus pũt reſeruare ſuæ donationi primã vacaturã. 3 & ſi ꝺ fiat, nõ valet. ſed vr̃ ꝙ talis ꝓhibitio nõ valeat. ar. ꝛ. de ꝓb. dilectus. q̃a conceſſio de prima vacatura facta à legato nõ tenuit ibi. Sed nõ eſt ꝺ: quia hic nõ dedit, ſed reſeruauit ſuæ donationi, ſed ibi dedit. Pręterea iſtud vr̃ fieri in fraudẽ canonis. vnde non deberet valere. ꝛ. de conceſ. præb. conſtitutus aliud eſt de epiſcopo: q̃a nõ habet tantã poteſtatẽ ſicut legatus: vnde epiſcop⁹ nõ poſſet 4 ſibi reſeruare primam vacaturam, cũ talem poteſtatẽ non habeat: imò ſi vacaret, cum ad eum nõ pertineret, cõferre non poſſet. Item vr̃ quòd liberam electionem poſſet

3 Vide Cõc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. ca. 19. vbi huiuſmodi reſeruationes ꝓhibentur.

4 Qđ poſſet legat⁹ de la tere. ꝛ. de offi. leg. c. 1. li. 6. Ioã. And.

posset legatus auferre capitulo: quia qua ratione potest reseruare sibi primam vacaturam, & secundam & tertiam, & sic non eligeretur. 1 Dicas q̃ liberam electionem non potest auferre: quia si sic esset, priuaret eos in totum, quod non posset: licet tempore suæ legationis posset interdicere & reseruare sibi electiones. Sed nunquid legatus posset dare ecclesiam inuito patrono laico? Quòd videtur: quia plus iuris habet in concessione prælatus, quã in præsentatione patronus, ℨ. de offi. le. dilectus. quia quilibet patronus vndecunque habeat patronatũ, subest legato quantum ad ius patronatus, id est, quantum ad cognitionẽ iuris patronatus. arg. ℨ. de iudi. quanto. sed hoc videtur speciale i legato dãi Papæ: quia eps inuito patrono non posset ecclesiam dare. 16 q. 7. decernim⁹. Sed certè quãuis patronus subsit legato quatum ad ius patronatus, idest, quantũ ad cognitionem iuris patronatus: non tamen videtur q̃ ei possit auferre præsentationem prouenientem ratione patrimonij, sicut posset prouenientem ratione ecclesiæ: & hoc innuitur hic ex hac distinctione aliis quare distingueretur inter præsentatum à laico, vel clerico? Licet enim Papa concederet, q̃ legatus concederet ecclesias inuitis patronis, non tamen sequitur, quod concesserit inuitis patronis habentibus ius patronatus ratione patrimonij. argum. ff. ne quid in loc. publ. l. 1. §. si quis à principe. Quidam præferunt primum dictum. 2 Sed istud maiori nititur æquitate, vt patronus ratione patrimonij quo dotauit ecclesiam, non priuetur iure suo: nec fiat ei hæc iniuria. & propter hoc subtraherentur & ipse & alij à fundatione ecclesiarum, & hoc est verum.

a Cum fructibus inde perceptis.] quia malæ fidei possessor fuit, ex quo præcessit mandatum: nec fuit per episcopum admissus, vt hic dicitur, & ita nullam habet excusationem. C. de rei vendic. certum. imò & quos percipere potuisset legitimè institutus: quia est violentus possessor. ℨ. de restit. spoliato. grauis. vbi de hoc. Ber.

PAstoralis.] In prima ponitur consultatio. In secunda responsio. ibi, Nos. Et vtraque pars subdiuiditur, vt patet in textu. Alb. Sic.

CASVS. Aliquis est præsentatus episcopo à patrono laico. ad aliquam ecclesiam vacantem: sed episcopus ipsum non admisit: quæritur vtrum ex tali præsentatione ius sit illi acquisitum in illa ecclesia, & si ille appellauerit vel alius instituat, & post appellationẽ patronus alium præsentauerit, & episcopus secundum præsentatum instituerit; quæritur, vtrum ille ab ecclesia debeat remoueri: Innocentius verò volens inhærere vestigijs Alexandri, qui distinguens inter præsentatos à laico & clerico patronis, possidentis conditionem censuit meliorem, rñdet q̃ institutio secundo loco præsentati à laico patrono, robur obtinet firmitatis: Sed quia epus episcopus idoneum clericum sibi præsentatũ malitiosè admittere recusauit, statuit vt ad prouidendũ eidem in cõpetenti beneficio cõpellatur, quatenus puniat in eo in quo peccauit. Nota quòd laicus patronus potest variare ante institutionem. Itẽ inter præsentatos à laico & clerico, melior est conditio possidẽtis. Item aliquis punitur in eo in quo peccauit, & meritò, quia iniuriam fecit primo præsentato.

[Gl. s. q. dat vnam concordan. quę argumentatur pro, & soluit.]

b Appellauerit.] similis appellatio est 7. eo. ca. vl. Sed nunquid tali appellationi erit deferendum? Videt q̃ sic: quia ex sola præsentatione facta à vero patrono acquitur ius præsentato: ita q̃ si alium nõ præsẽtauerit, obtinere debet aduersus alium institutum. ℨ. de re iudicata. Bertoldus. & 16. q. 7. decernim⁹. & ita tenet

c Distinguens.] ℨ. eo. cum autem.

d Censuit.] ℨ. eo. quod autem.

e Robur obtinet.] ecce vnam differentiam 3 inter præsentatos à laico & inter præsentatos à clerico, quia laicus variare potest, clericus non. ℨ. eod. cum autem. vnde videtur quod si laicus præsentet indignum, non perditius eligendi. argum. ℨ. de offi. ordi. cum vos. vbi de hoc.

f Malitiosè.] sed quis probabit quòd malitiosè nõ admiserit? episcopus non, quia pro ipsius facto præsumitur. ℨ. de elec. bonæ. 1. & ℨ. de proba. possessionem. Itẽ nullo aliquid obijciente, ipse posset eum repellere. ℨ. de elect. venerabilem. &c. ca. cum nobis olim. argum. 28. distin. priusquam. & 39. distin. Petrus, sed potius contrarium est verum. 4 quia qui malitiam obijcit, eam probare debet, ff. de prob. quoties. § qui dolo. & 6. q. 3. placuit. sed tamen licẽtiam non est hic, quod episcopus debet ostendere, quod ille non sit idoneus, quia quilibet præ-

sentatum instituerit; quæritur, vtrum ille ab ecclesia debeat remoueri: Innocentius verò volens inhærere vestigijs Alexandri, qui distinguens inter præsentatos à laico & clerico patronis, possidentis conditionem censuit meliorem, rñdet q̃ institutio secundo loco præsentati à laico patrono, robur obtinet firmitatis: Sed quia epus episcopus idoneum clericum sibi præsentatũ malitiosè admittere recusauit, statuit vt ad prouidendũ eidem in cõpetenti beneficio cõpellatur, quatenus puniat in eo in quo peccauit. Nota quòd laicus patronus potest variare ante institutionem. Itẽ inter præsentatos à laico & clerico, melior est conditio possidẽtis. Item aliquis punitur in eo in quo peccauit, & meritò, quia iniuriam fecit primo præsentato.

[Gl. s. q. dat vnam concordan. quę argumentatur pro, & soluit.]

b Appellauerit.] similis appellatio est 7. eo. ca. vl. Sed nunquid tali appellationi erit deferendum? Videt q̃ sic: quia ex sola præsentatione facta à vero patrono acquitur ius præsentato: ita q̃ si alium nõ præsẽtauerit, obtinere debet aduersus alium institutum. ℨ. de re iudicata. Bertoldus. & 16. q. 7. decernim⁹. & ita tenet appellatio, cum nullus alius sit à huc præsentatus. Potest dici, quòd appellatio ab initio tenet. sed si patronus postea alium præsentauerit, & episcopus instituerit ipsum, iam non obstat appellatio, cũ ei ꝓmissum sit à iure variare. 3 ℨ. eod. quod autem. & cap. cum autem. Episcopus verò punitur, qui illum primum præsentatum non admisit, vt hic dicitur. sed non ex vi appellationis, sed quia malitiosè ipsum repulit.

c Distinguens.] ℨ. eo. cum autem.

d Censuit.] ℨ. eo. quod autem.

e Robur obtinet.] ecce vnam differentiam 3 inter præsentatos à laico & inter præsentatos à clerico, quia laicus variare potest, clericus non. ℨ. eod. cum autem. vnde videtur quod si laicus præsentet indignum, non perditius eligendi. argum. ℨ. de offi. ordi. cum vos. vbi de hoc.

f Malitiosè.] sed quis probabit quòd malitiosè nõ admiserit? episcopus non, quia pro ipsius facto præsumitur. ℨ. de elec. bonæ. 1. & ℨ. de proba. possessionem. Itẽ nullo aliquid obijciente, ipse posset eum repellere. ℨ. de elect. venerabilem. &c. ca. cum nobis olim. argum. 28. distin. priusquam. & 39. distin. Petrus, sed potius contrarium est verum. 4 quia qui malitiam obijcit, eam probare debet, ff. de prob. quoties. § qui dolo. & 6. q. 3. placuit. sed tamen licẽtiam non est hic, quod episcopus debet ostendere, quod ille non sit idoneus, quia quilibet præ-

canonicè factam decernimus † irritam, † & ea non obstante, concessionem eiusdem ecclesiæ factam prænominato H. pronunciauimus canonicam extitisse; adiudicantes eidem præfatam ecclesiam, cum fructibus medio tempore perceptis [a] ex ea, plenè ac pacificè possidendam prædicto G. super hoc perpetuum silentium imponendo.

¶Idem Eliẽ. episcopo.

¶ *Si laicus patronus duos successiuè præsentet, valet institutio de secundo, non obstante appellatione prius facta per primum: episcopus tamen qui malitiose primum repulit, eidem in competenti beneficio prouidere compellitur, & in hoc vltimo est casus singularis.*

CAP. XXIX.

PAstoralis † officij: & infra. ¶ Postulasti edoceri, an clericus ad ali-

§ Prouisum est, quia in vna ecclesia collegiata pendẽte vna reseruatione nõ põt fa ere aliã, ℨ. de officio le. ꝑsenti. 2. ñ. li. 6. Io. An. ¶ decreuim⁹ † Vox irritã, deest in oib. antiqs exẽplaribus.

¶ Ca. 4. eo. ti. in 3. comp. & ꝓ intellectu vide Archidiaconũ in c. decernimus. 16. q. 7. ad de Geminianũ in ca. ℟ simoniã 30. distin. & Hostiens. in ſuma. tit. de iure patr. §. in quibus.

a Vī placuisse Guil. i ipecu. de legato §. nũc tractemus. & G. Na. in decr. dilectus. Io. And.

3 Et mota impediunt faciendũ q̃ non cessant iam factum. ſm Innoc. Ioan. And.

3 Al. plures differentias recenſet Panormitanus in ca. cũ pp. ℨ. eod. tit.

4 Hoc reprehendit hic Ios. And. ex alio rũ ſnia, quã videte.

† instituerit

† al. Lucij. ℨ. varietatẽ notat et Hostiẽ. hic, & lucu lenter declarat, eum vi deto.

bet præſumitur bonus niſi probetur malus. ℨ. de ſerui. in or. fac. c. vni. & ℨ. de præſump. dudum. aliàs præſumitur malitia epi. arg. ff. de rei vēd. is qui dolo. & fuit hoc nouum ius & exquiſitum, vt epiſcopus propter dolum ſuum teneatur ei prouidere. arg. prædictæ l. is qui dolo. & in hoc præiudicat ſucceſſori, ſicut ſi ordinaret illum ſine titulo. ℨ. de præb. cum ſim Apoſtolū, & eſt ſimile; qui enim recuſat idoneū fideiuſſorem, tenetur actione iniuriarū. ff. qui ſatiſd. cog ſi verò. in fine. & eo ipſo probat malitia, ꝙ cum repellit nulla examinatione facta de ipſo.

¶ Aurelī.

a In quo.]Hic ergo punit aliq; in eo in quo deliquit. ſup. de trāſla. q̄to. & c. inter corporalia. & ℨ. d imm. eccleſ. c. vlt. 17. q. 4. frater & coeps.

¶ Cap. 5. eo. tit. in tertia compilatio. Video hic inter alios Henricum Boich, & de intellectu Labertinū de iure pat. artic. 8. q. 5. par. 3. lib. 2. & art. 6. q. 5. lib. 3.

POſtulaſti. Nullū præiudicium generat patrono, qui non cōſenſit p̄ſentationi factæ per rectorē, de ordinando ad titulū eccleſiæ ſuæ. Primo ponitur conſultatio. Secūdo reſpondet ibi, Ad quod breuiter. Abb. CASVS. Primo formai talis qū: Vtrum ſacerdos parochialis eccleſiæ poſſit aliquē p̄ſentare ad ordines ad titulum eccleſiæ ſuæ irrequiſito patrono. & ſi poſſit intitulari irrequiſito patrono: quæritur, vtrum per talem intitulationem fiat præiudicium patrono, quo minus poſſit præſentare quem voluerit, cum eccleſia vacauerit illo intitulato ex. luſor? Ad primam quæſtionem non videtur Papa reſpondere: ſed ad ſecundam reſpondet, ꝙ per talem intitulationem nullum præiudicium generatur patronis in poſterum, quin poſſint ad illas eccleſias cum vacauerint, quos voluerint præſentare, niſi illi de aſſenſu patronorum intitulati fuiſſent. Nota ꝙ per factum prælati non præiudicatur patrono in præſentatione futura: niſi patronus conſentiat facto rectoris.

[Gl. ſeq. primo obijcit, & ſoluit. Secundo quærit, argu. pro, ſol. &c. Tertio ponit lecturam Ioan. cui obijcit, ſubdens rationem ipſius I. quam approbat.]

b Vtrum electio.] duæ proponuntur hic quæſtiones: Vna eſt, ſi ſacerdos parochialis poſſit aliquem ordinandum præſentare ad titulum eccleſiæ ſuæ: irrequiſito patrono. Secunda, ſi vacante eccleſia ille ſic intitulatus ſit alij præferendus, quem patronus præſentauerit. Ad primam quæſtionem non videtur reſpondere: Ad ſecundam reſpondet, quòd non ſit præiudicium patrono, quin poſſit præſentare quem velit. Per hoc poteſt dici, quòd vtriquæquæſtioni reſponſum eſt, vt ſic alli intitulati maneant in eccleſia, patronus tamen poſſit præſentare quem velit, qui erit prælatus eccleſiæ. & iſti intitulati ius non habent in eccleſia: quia nec ſunt ibi vt collegium, ſed ſimplicem ſuſtentationem habent: nec eorum conſenſus requiritur in electione ſacerdotis, ſed ſolus patronus eligit: & ita nō fit præiudicium patrono per talem intitulationem, quan-

ſauit admittere, ad quidendum eidem in cōpetenti beneficio compel- 10
latur: quatenus puniatur in eo, in quo a ipſum nō eſt dubiū deliquiſſe.

¶ Idem Aurieñ. † epiſcopo.

¶ *Si ad præſentationem rectoris ad titulū eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus: patronus, qui nō conſenſit ad ipſam cū vacabit, poterit præſentare.* 20

CAP. XXX.

POſtulaſti † per ſedē Apoſtolicam edoceri, vt cum rectores parochialiū eccleſiarū quoſdam præſententi ad ſuarū eccleſiarum titulos ordinandos, vt: ū electio b talium a l ipſos rectores pertineat, vel etiam ad patronos: & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus, vtrū ius illis ſaluum maneat eligendi: vt cum ipſas eccleſias vacare cōtigerit, intitulati huiuſmodi nō ſint alijs p̄ferendi? Ad quod breuiter reſpondemus, ꝙ per intitulationem huiuſmodi, nullū patronis præiudiciū generatur, † quin poſſint alios ad illas eccleſias cū vacauerint, præſentare: niſi de patronorum proceſſiſſet aſſenſu.

¶ Gregorius nonus Archiepiſcopo Eboracēſi.

¶ *Patronus etiam clericus eccleſiam vacantem conferre non poteſt: & ſi contulit, poteſt nihilominus ad illam p̄ſentare.*

CAP. XXXI.

TRanſmiſſę ad nos tuę litterę continebāt, ꝙ cū capitulū Eboracen. eccleſiæ de Gameforde vacantē, in qua

† Cap. 5. eo. tit. in tertia compilatio. Videto hic inter alios Henricum Boich, & de intellectu Labertinū de iure pat. artic. 8. q. 5. par. 3. lib. 2. & art. 6. q. 5. lib. 3.

tum ad præſentationem, cum eo inuito poſſint intitulari: ſed ſi conſentiret intitulationi: tunc fit ei præiudicium, quia poſtea teneretur illū præſentare, vt dicit in fine. Et quòd fieri poſſit inuito patrono, eſt arg. ℨ. de fil. presby. propoſuit. & 7. q. 1. illud aliud videtur in patrono epiſcopo. 16. q. 5. ſi quis epiſcoporū. Sed quid ſi præſente & non contradicente patrono intitulatur? Videtur cōſentire, ex quo non proteſtatur ius ſuum. arg. 54. diſt. ſi ſeruus, 2. ff. de exercit. l. 1. §. magiſtrum. & ff. ad municip. l. 2. ſed hoc non eſt verū: quia non nocet ei taciturnitas, ſi eo inuito poſſent fieri talia. Vel poſſet intelligi aliter qđ dicit inferius, vt nullū patronis præiudicium generetur. dixit Ioannes: non præiudicatur, quin poſſint remoueri ab ipſis patronis poſt mortē ſacerdotis. Sed contra videtur, ꝙ ſucceſſor tenetur nihilominus illis prouidere. ℨ. de præb. cum ſecundum Apoſtolum. & H. dicit, quia ad patronū videtur ſpectare non tantū p̄ſentatio ſacerdotis, ſed aliorum clericorum. 63. diſt. principali. & 18. q. 2. Eleucherius. & 16. q. 5. ſi quis epiſcoporū. in Auth. de ſanctiſſ. epiſc. §. ſi quis oratorij domum. collat. 9. dum tamen adſit conſenſus prælati. argum. ℨ. de fil. presb. vt. propoſuit. nam patroni iudicium multum eſt ſequendum, qui ita dilexit eccleſiam, vt ei ſua conferret. arg. ff. de confirm. tuto. ſi patronus. Contrarium tamen notauit Ioan. in cap. principali. quòd electio clerici non pertineat ad patronum, ſed ad prælatum. Credo potius ſtandum (vt hic notatur) vbi ſunt tantum duo in eccleſia, ſ. i. cet rector & clericus, ꝙ patronus præſentet vtrumque cum eccleſia non dicatur collegiata, r vt not. ℨ. de electio. cap. 1. ſed in collegiata eccleſia nullum poteſt præſentare Bern.

r Quæ dicatur eccleſia collegiata, & quibuſ ſignis cognoſcat eſſe collegiata, & alia plura huc ſpectantia tradit hic latè Hēr. Boich.

TRanſmiſſæ.] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, Conſultationi. Abbas.

CASVS. Capitulum Eboracēſi. eccleſiæ, eccleſiam quandam, in qua ius obtinet patronus, conceſſerunt R. clerico: poſt modum voluntate mutati L. clericum præſentauerunt archiepiſcopo ad eandem eccleſiā poſt appellationem à dicto R. ad ſedem Apoſtolicam interpoſitam: quæſiuit archiepiſcopus, vtrum clericū illum ſibi præſentatū deberet inſtituere, non obſtante appellatione prædicti R. reſpondet Papa, ꝙ illum præſentatum inſtituere poterit in eccleſia illa, ad quam extiterit præſentatus, tanquam potiorem; dummodo aliquid aliud canonicum non obſtiterit; cum ex vi iuris patronatus, ſola præſentatio pertineat ad patronū, & non conceſſio eccleſiæ. Nota ꝙ aliud eſt concedere eccleſiam, & aliud præſentare. Ille dicitur concedere eccleſiam, ad quem ordinatio ipſius eccleſiæ & collatio pertinet: hoc non poteſt facere patronus.

[Glo. seq. reci. per q. an valuerit appellatio.

a Post appellationem.] quæ appellatio non tenuit, cum nullū ius haberet, cū ad ipsum non pertineat collatio, sed præsentatio, vt j. sequitur. quia pro non dato habf, & c. ī eo. quod autem, in fi. & ita non interreat eius appellare: quia non

¶ Non tenet sentâdo, qđ facere potuerunt, sed cōferendo qđ facere non possunt.

ius obtinēt patronatus, R. clerico cōcessissent, † ipsi postmodum L. cleri cum tibi ad eandem ecclesiā præsentarunt post appellationem a ab eodem R. ad sedem Apostolicam interiectam; & infrà.

¶ Consultationi tuę taliter respondemus, quòd cum ex vi b iuris patronatus, non concessio, sed præsentatio pertineat ad patronum, præsentatum (si ei aliquid non obsistat canonicum) instituere in ipsa ecclesia poteris, vtpote potiorem. c

TITVLVS XXXIX.

De censibus, † exactionibus, & procurationibus.

¶ Ex cō. il. apud Guarmaciā. †

¶ *Ecclesia fundanda debet pro dote tribui mansus liber à quolibet seruitio tēporali: ad ecclesiasticum tamen tenetur: sed si aliquid conferatur ecclesia vltra mansum,* *tenetur ecclesia ex eo soluere onera consueta. hoc dicit inhærendo litteræ.*

CAP. I.

SAncitum d † est, vt vnicuique ecclesiæ vnus mansus e integer, absque vllo f seruitio tribuatur. Et presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, nō † de domibus, neque de areis, † vel de hortis iuxta ecclesiam positis, neque de prædicto manso aliquod seruitium faciant præter ecclesiasticum. g Et si aliquid amplius habuerint, inde senioribus h debitum seruitium i impendant.

¶ Augusti. † super epistola ad Romanos.

¶ *Solutio tributi arguit subiectionem.*

CAP. II.

OMnis anima sublimioribꝰ potestatibus subdita sit: & infrà.

hortis iuxta ecclesiam positis, neque de manso prædicto, præter ecclesiasticū: Si autem amplius habuerint senioribus suis debitum seruitium impendant. Notā quòd dos ecclesiæ immunis debet esse ab omni tributo. Item res transit cum onere suo.

d Sancitum.] istud cap. habes 23. q. vlt. sancitum.

e Mansus.] mansus dicitur in vulgari Italicorū quantitas terræ, quæ sufficit duobus bobus in anno ad laborandum.

[Gl. seq. quęrit, ponit opinionem Ala. contrarium soluit.]

f Vllo seruitio.] sed quid dices, si mansus ille primo fuit tributarius alterius eccl'æ, quia eccl'a alia parochialis decimas inde percipiebat? Ala. dicit, q̄ mānus iste in fauo rē ecclesię à tributo liberat: sicut seruus factus p̄byter, à seruitute liberat: ad hoc īduxit 23. q. 8. fm canonicā. Alia aūt p̄dia collata ecclesiæ a tributo non liberantur, vt hic in fi. quia res transit cum onere suo ī. de pigno. ex litteris, & de decī. cum non sit. & C. fine cens. vel reli. l. 1. 2. & 3. ff. de pign. act. sanè. & l. seq. §. Il fundus. & 23. q. vlt. tributum. & 11. q. 1. si tributum. & C. de epis. & cle. l. 3. in fi. nili fortitan quid spirituale dicatur in dote ecclesiæ. arg. ī. de dec. nouum genus. Sed verius credo, q̄ mansus ille, qui datur ecclesiæ, etiam in ipsa fundatione, si primo erat tributarius, vel soluebantur decimæ de ipso ecclesiæ parochiali, non debet ecclesia propter hoc suo iure priuari. 16. q. 1. ecclesiæ antiquitus. 23. q. 8. tributum. nisi fortassis modicum læderetur, quod de facili pati posset. Sed si ex hoc læderetur, non debet iure suo priuari: quia tunc etiam priuilegium perditur, propter enormē detrimentū. j. de verb. signific. quid per nouale. & hoc benè licitum est, quòd tale seruitium tributum ecclesiasticum appellari potest, ad quod tenetur ecclesia, vt inf. sequitur.

g Præter ecclesiasticum.] ecce quòd ecclesia potest soluere tributum ecclesiasticum. arg. 18. q. 2. seruitium. & 12. q. 2. ecclesiarū. & 11. q. 1. si tributum. & 23. q. vlt. tributum. vt dictum est.

h Senioribus.] ii. dñis. 3 & est arg. q̄ res transit cum onere suo. 16. q. 1. si quis laicus. & 100. dist. c. rationis. B.

i Seruitium.] id est, censum.

OMnis.] CASVS. Dī hic, quòd oīs anima regibus subdita debet esse, & in signū subiectionis dat tributū. Nota, q̄ tributi præstatio signū est subiectionis.

[Gl. seq. re. tetur per quæstionem quibus loquatur, & impliciter soluit.]

† Burchard. lib. 3. decre. cap. 52. Iuo parte 3. c. 55 & c. 1. eo. tit. in 1. cōp. sed in concilijs editis exstat in concilio Vormacien si, cap. 50.

† neque] al. atrijs, sed oēs Vaticani vt est impressum.

† In codice Barbatiçita: Eugeni⁹ Papa. Sed forte mendosè. inuenit aūt hoc in scholijs veterib⁹ sacrorum librorum, quę glossę dicūtur ordinariæ, & interlineares ca. 13. illius epistolæ Paulinitæ Antonius Augustinus.

3 Etiā tēporalibus, qđ itelligas quātū ad feudalia & seruitia rebus annexa. j. c. 1. de maio. & obed. solitæ. Io. And.

† Garmacriā. Garmaciam; sed vt plurimum hāt antiqui codices, vt est impressum.

a Propter qđ ponitur electiuè, nō cōparatiuè, fm Hostiē. Ioan. And.

DE CENSIBVS, &c.

VIsum est supra de vno onere ecclesiarum, vt est ius patronatus, restabat merito videre de alijs oneribus, ideo subijcitur hæc rubrica.

De hac materia hf 10 q. 2. & 3. p totā. & 23. q. vlt. §. ecce. vsque ad §. hinc datur, 11. q. 1 si tributū. & c. seq.

SAncitum est.] Vario modo intelligitur; ideò varij modo summari potest. Tria sunt dicta. Secundū ibi, & presbyteri. Tertium ibi, Et ti. Abb. dic. CASVS. Statutum fuit in concilio Guarmacien. vt vnicuiq; ecclesiæ vnus mansus integer tribuatur, absque vllo seruitio, & presbyteri in eis constituti nullum seruitium faciat, neque de decimis, neque de oblationibus fidelium, nec de domibus, nec de areis, vel

a Vos

§ Vos subditi.]hoc dictũ fuit laicis, sicut illud.11.q.1.magnum.& ī.de maio.& obedi. solita & potest extendi ad clericos circa exteriora. 23.q.vlt.tributũ. Vel quia obedire debent prælatis suis.23.dist. quamquam. ī.de elect.significasti.Vin.

b Probatio. 10. q. 3.illud.C.de episc.& cleri.nulli.

¶ Et vos subditi [a] esse debetis. Ideo enim tributa præstatis: quia hæc est probatio [b] subiectionis.

¶ Gregorius Stephano Cantori. †

¶ Non potest episcopus nouũ censũ monasterio imponere.

CAP. III.

SCientes; † & infra. ¶ Asseruit prædictus abbas presbyterũ [c] Missę nouas monasterio cõsuetudines velle imponere; & infra. ¶ Mandamus, quatenus si ab initio fuerit, etiam labentibus temporibus aliquid nouiter non permittas imponi.

¶ Idem Constantino epo. †

¶ Cæcus & pauper ad collectas non tenentur.

CAP. IIII.

LIcet † multum: & inf. ¶ Dixit quoque prædictus cæcus, ꝙ ad collectas inter alios pariter compellatur: quod fieri nõ permittas: [e] quia eum quem cæcitas sua grauat, inhumanũ est nimis in collectione affligere eai debuerat ex collectis, si esset necessitas, misereri. [f]

¶ Paschalis secundus comitissæ Mathildæ.

¶ Petens censum debet rationem exprimere.

CAP. V.

PEruenit † ad nos: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quod cẽsus ignorantiæ [g] alijs, non habito respectu ad cęcitatem suam: mandat Papa episcopo loci, quod hoc fieri nõ permittat: quia iniquum est, ñ quita iter afflictus est, in collecta affligere, cũ ei debeat potius ex collecta, si esset necessitas, subueniri. No. quod miserabiles psonę ab ecclesia debẽt defendi. Itẽ afflictis nõ est addẽda afflictio.

[Glos. seq. allegat duo. quærit obijciendo, & soluit.]

a Consule epistolã 3. Gregorij, ubi sumitur hæc decretalis, vt verius effingat facti speciem.

† Cartulario. li. 12. epistola 20. indict. 7. Contius.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. cõp.

† Restituet hãc Iscriptionẽ, ut obseruaui in cap. 1. ī. de restit. spolia 10.

† Cap. 7. tit. de rest. spol. in 1. compi.

Alia pars huius decretalis extat in c. 1. ī. de resti. spol. hãc adiũge illi, & habebis pulchram clausulam.

a Confuse epistolã 3. Gregorij, ubi sumitur hæc decretalis, vt verius effingat facti speciem. Quidã abbas cõquestus est dño Papæ, ꝙ eps Massæ nouas consuetudines siue possessiones monasterio suo volebat imponere, unde mandat cuidam cantori, quatenus sup hoc veritatẽ inquirat, & si ab initio hæc imposita nõ fuerint, de cętero nouiter imponi non permittat. Nota ꝙ initium spectãdum est. Item nouus census, siue cõsuetudines nouæ ecclesijs imponi non debent.

b Probatio.] id. 10. q. 3. illud. C. de epis. & cleri. nulli.

c Presbyterũ.] id. est, epm 93. dist. legimus. & 95. dist. ecce. & 18. q. 2. hoc tantũ. [Glo. seq. ponit brocar. de initio spectando, alleg. 12. iura, pro ñ. alleg. 7. ꝙ medio, sex ꝙ medium, vnde soluit & remittit.]

d Ab initio.] sic ergo ab initio potest imponi census ab ipso patrono de consensu epi. ī. tit. prox. præterea 2. & 18. q. 2. Eluthe rius. ī. eodem, quanto postea verò imponi non potest, nec impositus augeri. ī. eo lem: prohibemus, & ita est hic argumen. initium esse spectandum. C. de bon. quæ liber cum oportet. in fi. ff. de pœ. ti quis. §. qui abortionis. 1. q. 1. quibusdam. C. communia de vsucap. l. 1. & vlt. de consecra. dist. 1. placuit. & ff. commo. l. 1. in fi. & 6. distin. testamentum. & ī. de loca & conduct. propter sterilitatem §. 1. & ff. de nego gest. sed an vltro. §. 1. in fi. de verbor. obligationib. continuus § cum quis. ff. de cõtra. & vtili. act. cute. quid ergo §. fi. sit. arg. contra scilicet finem esse spectandum. ī. qui fil. sint leg. tanta, in Authen. de nup. § quia ver. collati. 4. 12. q. 2. quod autẽ ait. ff. qui satisd. cogan. si ante quã de pœnit. dist. 3. §. 1. in fi. 7. quæst. 1. suggestũ. & ī. de renun c. 1. argumẽ. contra, scilicet medium esse spectandum. vnde illud.

Cum media semper gaudebam ludere forma:
Maior enim medijs gratia rebus inest.

ī. de testi. cum tu. & 45. distin. disciplina. & cap. sunt namque. & ī. de offic. deleg. quærenti. & 23. q. 4. quidam cum bonorum in fi. & ff. de pœn. respiciendum. C. de cutiod. & exhib. reo. si quis, arguat contra, quod medium non sit inspiciendum. C. de hære. instit. sed & fi. §. solemus. Solu. medium spectandum est in dissensione opinionum, & opinio media magis est amplectenda. supra de offi. deleg. quærenti. 2 Quod dicitur initium esse spectandum, & finem esse spectandum soluitur supra de electio. duduum. vbi de hoc inuenies alias concordantias.

2 Adde an & ꝙñ medium sit spectãdũ gl. not. in l. solẽt. §. fi. in ver. auxiliũ. ff. de offi. pro.

L Icet multum.]Hæc est pars illius. ī. de resti. spolia. licet. Abbas Sic.

CASVS. Quidam cæcus conquestus est dño Papæ, ꝙ ipse compellebatur ad soluendas collectas pariter cũ

e Non permittas.] quid ad Papam de isto cętero, cum non videatur esse de sua iurisdictione, sed potius ad seculare pertineat? Imò cum sit miserabilis persona, eius protectio pertinet ad ecclesiã. 87. dist. 1. & 2. & pone peccati. saltẽ ptinet ad ecclesiã ī. de iudic. nouit. & argũ ar. 9. 1. relatum. Vicen.

f Misereri.]potius est consulendum talibus quam auferendum. C. de no. vect. l. 1. qui enim morbo corporali laborant, à personalib' muneribus excusantur. C. qui mod. se excu. l. 1. & 2. libro 10. sed priuilegiũ illud non extenditur ad filios. C. eo l. l. vlti. & latis iste affligitur, nec debeat amplius affligi. supra de cleri. ęgrotan. c. 1. & 7. q. 1. cum percussio. & 3. q. 9. in licet.

PEruenit.]Iste est boni textus, & habet subtilem materiam, & hoc intendit. Non debetur censu., cuius causa ignoratur. Abbas.

CASVS. 3 Abbas Fraxinoris dicebat se predatus fuit ecclesiam Carpensem, occasione cuiusdam census, quẽ abbas petebat ab ecclesia Carpẽ dicebat archipresbyter Carpen. quòd reseruebat causam, quare soluere deberet illum censum: quæsiit. 4 à Papa quid iuris esset, & ipse respondet prout sequitur in litera. Iste duæ ecclesiæ sunt in diœcesi Mutinen. & comitissa Mathilda fuit domina & patrona in vtraque ecclesia. Bernardus. Nota, quod cẽsus ignorantiæ idest, cuius causa ignoratur, solui non debet. Item qui petit aliquid, causam petendi allegare debet.

[Glosa sequens quærit, argu. negatiuè & affirmatiuè ad quamlibet partem, inducens quinque iura, & soluit.]

g Census ignorantiæ.] idest, cuius causa ignoratur. ff. de fideiussor. si quis post quam, & l. si quis pro eo. & ff. quando dies leg. ced. huiusmodi legatum. Sed nunquid talis census siue consimile seruitium potest acquiri tempore? Videtur quòd non, quia sicut tempus non tollit obligationem. ff. de act. & obli. obligationem, §. placet. ita nec inducit. 5 C. de pact. si certis annis. 1. quæstio. 1. nullus episcopus. ad fin. quæst. vbi de hoc. 10 quæstio. 3. quia cognouimus C. ne vxo. pro ma. l. vlt. argu. contra 18. q. 2. seruitium. 1. q. 3. quæsitum, in fi. ff. de vsur. cum de in rem verso. ff. de aqua plu. arc. l. vlt. ff si ser. vendi. si quis diuturno, licet ius non prolretur, vt ibi dicitur. Sol. licet ex tempore non acquiratur obligatio: tamen huiusmodi seruitia siue seruitutes bene acquiruntur, etiam si non habeant continuam causam. C. de seruit. & aqua. l. 1. &

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõp. Et de materia vide Cal. de. consil. 1. titulo de libe. obla.

3 Hic casus Bern. & est in antiquis exẽplaribus. reperitur.

4 imò quæsiit comitissa, vt patet in supscriptione, & p litterã inquisitio ni. Ioan. An.

5 De hoc dicto vide notata per Io. And. & Doct. in c. non formas. de regu. iur. li. 6. & de cẽsu ignorantiæ, an solui debeat, vide Syluestrũ in sum. verbo. Gabella. 2. §. textus quæritur.

l.1.& 3.ff.de aqua plu.arcen.l.vlt.& de seruitijs ꝛ̃pore acquirendis loqui vt lex.C.de agr.& cen.libus. li. 11.arg.18.q.2.seruitium.& ideò h iusmodi seruitia acquiri p̃t spacio 40.annorum. & hoc intellige de his q̃ ius cõe possideri non vetat:alia verò quæ possideri nõ possunt,non p̃scribũ tur sine titulo,vt ibi dixi,ẽ.de p̃scrip.si diligenti. q̃a nec possessor in talib.defenderet.Et si q̃s aliq̃d petat tale sibi deberi, sufficit allegare causam in libello quamuis illam nõ probet, dum tñ probet tempus. 1 arg. ff. si ser. vendi.l si q̃s diuturno,vt dixi ẽ. de consuet.c.vlt. Alij dicũt q̃ non est necesse aliq̃ causam exprimere. sed hęc littera in fine ẽ dicit,ibi,ad q̃d solui debeat prælatur. sed priori dicto concordat.

a Nec diuinis.] id. est,canonicis.3.q.5. quia suspecti.

b Inuenitur.] supple, quod solui déat sine causa: & ideo q̃ petit causã alleget, vt dixi.Ber.

CVm Apostolus.] Diuiditur in tres partes principales. Et prima pars sub diuidi potest in duas,vt patet in textu. Secũda ibi Quocirca.Abb.

CASVS. Quidam scilicet, archiepiscopi,epi,& alij inferiores cũ eccl̃ias visitabãt grauabãt eas in p̃curationibus exigẽdis,vt quandoq; ornamẽta ecclesiastica subditi vendere vel obligare compellerẽtur,& breuis hora lõgi temporis victum cõsumebat.vnde statuit concilium Lateran.q̃ prælati prædicti secundum facultates eccl̃iarũ recipiant procurationes, statuendo certum numerum cuilibet prædictorum,tam personarum, q̃ equorum q̃bus contenti existant,recipientes cũ gratiarum actione quod illis fuerit ministratum, ab illicitis abstinendo, quærendo non quæ sua sunt,sed quę Iesu Christi quæ rere videantur; prohibet insuper ne subditos suos indebitis exactionibus aggrauare præsumant, nisi quando necessitas superuenerit: vt si manifesta & rationabilis causa extiterit,moderatum auxiliũ ab eis poterũt postulare:cum dicat Apostolus,non debent filij thesaurizare parentibus,sed è conuerso.In fine dicit, quod dictum est de prædicto numero personarũ & exactionis, secundum tolerantiã dictum est,in illis locis,in quib̃ ampliores sunt reddituum pauperibus locis illam teneant mensuram,vt minores non debeant aggrauare: & illi qui pauciorib̃ equis vti solebant, non credant sibi prædictam indulgentiã fortè cõcessam.No.q̃ ꝓcurationes recipiendæ sunt ꝑm facultates ecclesiarum.Itẽ hic determinatur numerus quæstionũ in visitationib̃ faciendis Item prælati visitantes subditos suos,canes venaticos vel aues habere non debent. Item sumptuosas epulas q̃rere non debẽt.Itẽ q̃d eis in p̃curatione cõpetẽter ministratũ fuerit,recipere debẽt.Itẽ epi subditos suos talliare nõ debent sine causa. Itẽ causa facit licitũ q̃d alias si liceret.Item filij non debẽt thesaurizare parẽtib̃: sed è cõuerso.Itẽ q̃d p̃suum é ad leuamen,extendi nõ debet ad grauamenc Exhiendos.] i. p̃curandos 28.q.1.iã nũc.in fi.21.q.1.ca.1. d Graues.] q̃d facere non debẽt, imò ll grauat ecclesia,tuis expẽsis debẽt visitare.10.q.3. cauẽdum. & 1.q.3 placuit.

e Consumat.] vsq; ad examinationẽ extremæ virtutis.10.q.3.c.cauendũ. & cap. inter cętera.1.q.1.placuit.

f Archiep̃i.] arg q̃ archiep̃s debet visitare prouinciam,& p̃curationes à subditis suffraganeorũ suorũ exigere.ẽ.eo.sopitæ.

[Gl.seq signat cõtrarium,& soluit.]

g Episcopi.[10.q.3.inter cętera.ẽ. vbi dñr, q̃ quinquagenarius numerus non excedatur:sed illud corrigitur per istud.

h Decani.] idest, archipresbyteri rurales.

[Gl.seq quærit,arguit,& soluit.]

i Contẽti xisti.] q̃d ergo si plures ducat,nunquid poterũt in superfluis?nõ q̃ tic.ff.d aquæ quotid.& æsti.l.1.§.Trebatius & 10.q.3. quia cognouimus.64.dist.quia per ambitiones. ẽ. de excessib.prælatorum ad quorundam.Potest dici, q̃ potest denegari in superfluis:sed si propterea subditi excõmunicẽtur, tenet forte sententia: quia sententia pastoris siue sit iusta,siue iniusta,timenda est.11.q.3.c.1. & 2.& illa decr. cum ad quorundã.continet specialem indulgentiam, vt quidam dicunt.Tanc.

k Canibus.] ẽ.de cle.venat.c.1.& 2.& 33.dist.quorundam.& 86.dist.Esau.& c.an putatis.

l Quæ sua.]63.dist.nosse.& 8.q.1.sunt in ecclesia. 65. dist.dicet.

m Sumptuosas.] 35.dist.ecclesiæ principes.4.dist.denique. sed epi in ẽrium faciunt:nã vix cautela diuersorũ coquorũ eos põt satisfacere:vnde dicit lex,q̃ ex nimia ingurgitatione alec ros.ff.de ędil.edi.quæ clanũ.§.is cui.habeat ergo pauperem cibum.42.dist.c.vlt.35.dist. ecclesiæ principes.12.q.1.gloria episcopi. Lau.

n Ratio-

¶ Ex Concilio Lateran. †

¶ Determinat concilium numerum equorum, quos secũ ducere possunt prælati visitantes: & prohibet eis tunc vti venationibus, & sumptuosas epulas quærere. hæc prima vsque ad nusquam prohibemus.

CAP. VI.

CVm Apostolus † se ac suos ꝓpriis manibus decreuerit exhibẽdos, c † vt locum prædicandi auferret pseudo apostolis, & illis quibus prędicabat, nõ existeret onerosus:graue nimis esse dignoscitur,quod quidam prælatorum, ita in procurationib. graues d existant,vt interdum ecclesiastica ornamẽta subditi exponere compellãtur:Et longi temporis victum breuis hora cõsumat. e † ¶ Quocirca statuimus, q̃d archiepiscopi f parochias visitãtes, secundum facultates ecclesiarũ recipiant procurationes, statuendo certum numerum cuilibet prædictorum,tam personarum, q̃ equorum q̃bus contenti existant,recipientes cũ gratiarum actione quod illis fuerit ministratum, ab illicitis abstinendo, quærendo non quæ sua sunt,sed quę Iesu Christi quærere videantur; prohibet insuper ne subditos suos indebitis exactionibus aggrauare præsumant, nisi quando necessitas superuenerit: vt si manifesta & rationabilis causa extiterit,moderatum auxiliũ ab eis poterũt postulare:cum dicat Apostolus,non debent filij thesaurizare parentibus,sed è conuerso.In fine dicit, quod dictum est de prædicto numero personarũ & exactionis, secundum tolerantiã dictum est,in illis locis,in quib̃ ampliores sunt reddituum pauperibus locis illam teneant mensuram,vt minores non debeant aggrauare: & illi qui pauciorib̃ equis vti solebant, non credant sibi prædictam indulgentiã fortè cõcessam.No.q̃ ꝓcurationes recipiendæ sunt ꝑm facultates ecclesiarum.Itẽ hic determinatur numerus quæstionũ in visitationib̃ faciendis Item prælati visitantes subditos suos,canes venaticos vel aues habere non debent. Item sumptuosas epulas q̃rere non debẽt.Itẽ q̃d eis in p̃curatione cõpetẽter ministratũ fuerit,recipere debẽt.Itẽ epi subditos suos talliare nõ debent sine causa. Itẽ causa facit licitũ q̃d alias si liceret.Item filij non debẽt thesaurizare parẽtib̃: sed è cõuerso.Itẽ q̃d p̃suum é ad leuamen,extendi nõ debet ad grauamenc Exhiendos.] i. p̃curandos 28.q.1.iã nũc.in fi.21.q.1.ca.1. d Graues.] q̃d facere non debẽt, imò ll grauat ecclesia,tuis expẽsis debẽt visitare.10.q.3. cauẽdum. & 1.q.3 placuit.

e Consumat.] vsq; ad examinationẽ extremæ virtutis.10.q.3.c.cauendũ. & cap. inter cętera.1.q.1.placuit.

f Archiep̃i.] arg q̃ archiep̃s debet visitare prouinciam,& p̃curationes à subditis suffraganeorũ suorũ exigere.ẽ.eo.sopitæ.

[Gl.seq signat cõtrarium,& soluit.]

g Episcopi.[10.q.3.inter cętera.ẽ. vbi dñr, q̃ quinquagenarius numerus non excedatur:sed illud corrigitur per istud.

h Decani.] idest, archipresbyteri rurales.

[Gl.seq quærit,arguit,& soluit.]

i Contẽti xisti.] q̃d ergo si plures ducat,nunquid poterũt in superfluis?nõ q̃ tic.ff.d aquæ quotid.& æsti.l.1.§.Trebatius & 10.q.3. quia cognouimus.64.dist.quia per ambitiones. ẽ. de excessib.prælatorum ad quorundam.Potest dici, q̃ potest denegari in superfluis:sed si propterea subditi excõmunicẽtur, tenet forte sententia: quia sententia pastoris siue sit iusta,siue iniusta,timenda est.11.q.3.c.1. & 2.& illa decr. cum ad quorundã.continet specialem indulgentiam, vt quidam dicunt.Tanc.

k Canibus.] ẽ.de cle.venat.c.1.& 2.& 33.dist.quorundam.& 86.dist.Esau.& c.an putatis.

l Quæ sua.]63.dist.nosse.& 8.q.1.sunt in ecclesia. 65. dist.dicet.

m Sumptuosas.] 35.dist.ecclesiæ principes.4.dist.denique. sed epi in ẽrium faciunt:nã vix cautela diuersorũ coquorũ eos põt satisfacere:vnde dicit lex,q̃ ex nimia ingurgitatione alec ros.ff.de ędil.edi.quæ clanũ.§.is cui.habeat ergo pauperem cibum.42.dist.c.vlt.35.dist. ecclesiæ principes.12.q.1.gloria episcopi. Lau.

n Ratio-

† Videglo. & Doct.in l. 3.§.fin. ff. de aqua plu.arcend.& in l. seruitutes ꝑ diorũ 2 ff.d seruit. adde Ioan. An.ẽ. de caus. pos. c.fin.

† Scilicet sub Alexandro.c.4. & 6. eo. tit.in 1.cõpiam de materia vide q̃ citaui i c. cũ ex officio.ij. ẽ. de præscr.

† 1.Thes.2. 2.Thes.3. 2.Cor.11. Actuũ 20.

† Alendos. in cõcilio in margine, sed eadẽ est alterius verbi significatio.

¶ Vide l.ins alimentorũ. ¶ vbi pupilli debeat.

ties superueniunt, vt si manifesta ac rationabilis a causa exiterit, cum charitate, moderatū ab eis valeant auxilium postulare. Cum enim dicat Apostolus. † Non debēt filii thesaurizare parentibus, seu parētes filiis: b multum lōgè à paterna pietate videtur, si præpositi subditis suis graues existant, quos in cunctis necessitatibus pastoris debent more fouere. Archidiaconi verò, siue Decani, nullas exactiones. siue tallias, in presbyteros seu clericos exercere præsumant.

¶ *In effectu dicitur quod numerus equorum statutus in principio cap. non debet trahi ad augendum numerū aliàs solitum. Abbas.*

¶ Sanè quod de prædicto numero euectionis, secūdum tolerantiam dictū est, ī illis locis poterit obseruari, in quib. amplio res sunt redditus & ecclesiasticæ facultates. In pauperioribus autem locis, tantā volumus teneri mēsuram, vt ex accessu maiorū minores meritò nō doleant se grauari. Nec sub tali indulgentia illi, qui pauciorib. equis vti solebant, hactenus plurium sibi credant potestatem d indultam.

¶ Ex eodem. t.

¶ *Nouus census ecclesiis imponi non potest, nec antiquus augeri, hoc dicit, & est de principalioribus huius tituli.*

CAP. VII.

PRohibemus insuper, ne ab abbatibus, episcopis, vel alijs prælatis, noui e census imponantur ecclesiis, nec veteres g augeantur, nec partē reddituum suis vsib. appropriare præsumāt: h sed libertatem, quā sibi maiores conseruare desiderāt, minoribus i suis bona voluntate conseruent. Si qs verò aliter fecerit, irritum, k quod egerit, habeatur.

¶ Alexander iii. Vigoriens. † episcopo.

¶ *Prælatus seu rector ecclesiæ nō potest præsertim post mortem ecclesiam suam, propria auctoritate constituere censualem.*

CAP. VIII.

PRæterea † illi, qui epi

a Rationabilis.] ff de hoc dubitetur, superioris r arbitrio determinetur. arg. 10. q. 3. quia cognouimus. 11. q. 1. si clericus.

b Parentes filiis.] 16. q. 1. prædicator. Ordine. n. naturæ filius succedit patri, & non e conuerso. ff. vnde li. 6. ni pto. §. non sic parentib. iste tñ ordo plerūque turbatur. ff. de inoff. test. nam & si. vnde dixit dñs Bulgarus cū 2 suus vnicus filius decessisset: Ordine turbato, succedis Bulgare nato, & sic nota pro filiis.

c Exactiones.] ad opus suū sine mandato epi, vel supplenisi in casu p. nisso nāque præmittuntur ī præfationibus, in subditis repetita intelliguntur. ff. de verb. obl. Titia. §. 1. & 32. q. 7. Apostoli. s. & de appel. secūdo requiris.

d Potestatē.] quia quod plusum est ad leuamē, extendi non debet ad grauamen. 45. dist. licet. ī. de appel. cū speciali. & casuggestū. & ī. de pē. in quibus dā.

3 Concord. l. 1. ff. §. 1. ff. de nouat. & l. illud. cum not. C. de sacrosanct. eccl.

PRohibemus.] Primo ponit duplicē prohibitionē, q̄ iustificat. Secūdo ponit decretum: ibi, Si quis verò, Abbas.

CASVS. Præcipit cōcilium Latera. §. q̄ archiepi, epi, abbates, & alii prælati nouum censum non imponāt ecclīis, nec veteres augeant, nec partem prouentuū ecclesiarum suis vsibus appropriare præsumant, sed lib. rtatē inferioribus conseruent, quam sibi voluntà suis superioribus contēruant: quod contra factum fuerit, irritum habeatur. Nota, q̄ noui census ecclesiis imponi nō debent, nec veteres augeri. Item episcopus non potest sibi appropriare redditus ecclesiæ. Item quod tibi vis fieri, alteri facere debes: & quod tibi non vis fieri, alteri non facias.

e Noui.] idest, de nouo, cum ab initio impositi non fuerint. supra eod. scientes. & qui ab alijs ecclesiis non soluuntur. ī. eo. cap. ecclesiis.

[Glos. seq. allegat. 11. concor. & quattuor ōria, & sol.]

f Census.] qui imponitur in ipsa fundatione, puta, vt singulis annis soluat vnū cereum, siue libram cerę uel piperis, siue etiā certam quantitatē pecuniæ puta x. solidos, vel minus, vel etiā plus, quod præstatur in signum subiectionis. ī. eo. c. 2. & 3. & ī. de cau. pos. c. vlt. Non credo q̄ possit augeri ab epō vel abbate, licet augeant possessiones: ut ea in procuratione. ī. eo. quanto quia procuratio non dicitur propriè census, sed pensio: videt q̄ possit imponi siue augeri auctoritate episcopi. ī. c. prox. hoc intellige si iusta causa subest: alias non.

g Nec veteres.] nota ergo censū non esse augendos siue imponendos de nouo. C. de pacu. priua. l. 1. lib. 11. & ī. de trāsac. de cętero. arg. ff. de acqui. re. dom. locus. ī. de præb. auaritiæ. vbi etiam de hoc tangitur. & C. de no. ea. l. 1. 2. & 3. vbi dī q̄ noua vectigalia nō possunt imponi nisi a principe. ī. e. significauit. & ī. de verb. sign. super quibusdā. & 18. q. 2. seruitiū. & 1. q. 1. nullus. episcopus gramen. in fi C. de alu. l. vlt. arg. ff. de fideicō. lib. l. generaliter. §. si quis alienū. ff. de flu. l. 1. §. ripā & ff qui & à quib. si mortis. & ī. e. quāto Sol. si per vbertatem fructuum fiat incremētum: cum eorum sit casus fortuitus & dubius C. de vsur. si ea lege ꝓpterhoc augeri nō debet cēsus, sed si accedat nouū prædium, nouæ parochiæ, vel aliquid talesultam videt habere rationem eius. arg. ff. de vsufr. item si fundi. §. fert si insula. arg. contra supra de vi. & hon cle. quoniam. ut ait & ī. eo. tit. quanto. Laur.

h Appropriare præsumant.] vbi tantum censum habere debent. & est argum. q̄ episcopus fructus parochialium ecclesiarum, siue etiam præbendarum sibi retinere non debet ultra modum sibi permissum, 10. q. 3. quia cognouimus. supra vt eccle. benefi ca. vniar. ad hoc ī. de decimquoniam. Ale.

i Minoribus.] 95. dist. esto. & 22. q. 5. ff forma. & si iura vnicuique ecclesiæ non seruentur, ecclesiasticus ordo confunditur. 11. q. 1. peruenit. & 2. q. 6. qui se scit.

k Irritum.] etiam si iurauerit hoc, ī. eod. grauis. & c. significauit. 2. q. 6. qui se scit.

PRæterea.] Ponit casum generalem rationem subdens: ibi, Non enim. Abbas.

CASVS. Quidam rectores ecclesiarum, collusione quadam facta cū religiosis, qui habent in illis ecclesiis ius patronatus, soluunt eisdem ecclesiis annuatim pensionem, & illi eam recipiunt epō ignorante quæritur an successores pensionem illam soluere teneantur? Rñ. q̄ monachi non sunt audiendi in receptione pensionis, si auctoritas epi uel eius officialis, qui auctoritatem præstare possit, non interuenerint super hoc: quia simplices sacerdotes uel clerici, non possunt ecclesias quibus præsunt constituere censuales, præsertim post ipsorum decessum. Nota, q̄ sine auctoritate epi pensiones ecclesiis imponi non debent. Item census à priuata persona ecclesiæ impositus, vitium soluentis excedere non potest.

† Scilicet co. c. lio Lateranen. sub Alexād. iii. c. 7. §. prohibemus. & c. 7. eod. tit. in 1. compilat. & de materia vide Doctores in can. non minus. ī. de immuni. eccl. adde latè per Syluestrum in sum. verbo, Gabella.

† Vigor. Vigornen. Vvigornē.

† Cap. 8. eo. tit. in prima compilat. & post concilium Lateranen. sub Alexād. iii. par. 28. cap. 9.

a Ignorante.] pone exemplum, quando volunt isti sacerdotes constituere censum, vt eorum consanguinei succedant post mortem illorum. ℣.eo. cum clerici.
b Soluerint.] supple, sunt puniendi. ℣.eod.cũ clerici.
c Siue.] pro, &.
d Eis defunctis.] qa pẽsio illa nõ liga bat successorẽ eius, qui ecclesiam 1 non potuit constituere censualem, vt dicit hic in fine. & ℣. de trã sac.de cętero. vnde si petẽt monachi pẽsionem à successore, nõ debet soluere.
[Glos seq. arg. & remittit.]
e Qui de iure id facere potuerit.] hic ẽ arg.bonũ, qꝺ cẽsus de auctoritate ep̃i possit imponi ꝺ nouo, siue etiam augeri. Dic vt no. ℣.eo.c.prox. Ber.
E Ccleſius.] Vt intelligas, ratio dubitandi fuit: qa sicut tpe fundationis, vel percepte libertatis, põt eps sibi certũ cẽsum cõstituere, vt in c.cõstituetus.℣.de relig.dom.& in c.præterea 2 de ir.patr. ita videbatur qꝺ si capiebat ecclesiã de manibus laici, cum eam quaſi de nouo duceret ad libertatẽ, qꝺ in recõpensationem beneficij põt ponere nouum censum; Sed ℣rium decidit: qa ep̃s ad hoc tenebat ex officio suo, & in necessitatibus nemo liberalis existit, vt i l.rem legatam ff.de adimen.lega. Abbas.
CASVS. Aliqñ laici tenẽt ecclesias ep̃i liberant eas de manibus laicorũ: quæritur, vtrũ plus iuris habere debeant in istis ecclesiis q̃ in aliis. R ñ. Papa, qꝺ nullam exactionẽ imponere eis possunt, nec debent, ꝓter carbedraticũ. & ois alia iura, q̃ aliis ecclesijs imponuntur. No. qꝺ idem ius quod ep̃i habent in antiquis ecclesiis, idem & non plus debent habere in nouis, siue in illis, quas liberant de manibus laicorum. Item non debent ecclesiæ diuersis iure censeri.
f Alijs ecclesijs.] vt 10.q.3.illud.
[Glos.seq.alleg.duo iura.]
g Prohibemus.] per decret. Lateran. concilij ℣. eod. prohibemus.& 18.q.2.hoc tantum.arg.est ergo hic, qꝺ consuetudo aliarum ecclesiarum seruãꝺ debet. ℣.eo.sa per eo.aliqn supra de consuetud.cum olim.
I Nnouamus.] Primo ponitur prohibitio. Secundo pœna: ibi, Si quis. Abbas.

† Videhic latius per Io. And.

† Collusione, legitur post cõciliũ & fortassis ꝓtium.

† Carnocen. in vno, cæteri Carnotẽn. habent.

† Cap.10.e. tit.in prima compilatio. Et post concilium Lateranen.par.2. cap.8.

† Scilicet Alexãder 3. in cõcilio Lateranẽ.ca.22. & c.2.tit.de treuga & pace, in prima compilatio. Et uide Sylvestrum in sum.verbo, Gabella 3. vbi plenè de materia huius decretalis.

CASVS. Noua pedagia sine auctoritate Regum vel Principum constitui non debent: & qui contra fecerit communione careat Christiana. Nota, qꝺ soli Principes noua pedagia constituere possunt.
h Innouamus.] quod iam statuum erat. 24.q.3. paternarum.
i Regũ.] Reges.n. & Principes tm̃ potestatẽ hal ent noua pedagia cõstituendi. 2 ff.de publ.& vectig. l.vectigalia.& C.no. vectig.l.1.2.& 3.alia omnia pedagia interdicta intelliguntur, nisi ex cõsuetudine, cuius non extat memoria exigãtur. ℣.de verb.significat.super quibusdam. 3 §. 1.
K Cõione careat.] hæc est pœna canonica, ſm leges exilio ꝓpetuò puniti debet. C.noua vectig.l.vlt.
C Vm clerici.] Primo ponitur excessus. Secũdo pœna: ibi, Præcipimus. Abb.
CASVS. Quidam clerici cũ quibuſdã religiosis sine auctoritate episcopi faciũt collusionem, constituendo eis censuales ecclesias, quas tenẽt, vt post eorum decessum ad præsentationem religiosorũ, ad easdẽ ecclesias filij vel nepotes clericorum ipsorum repræsentẽtur præcipit Papa, vt qui inuẽti fuerint facere talia, ab ecclesijs ipsis appellatione postposita spoliẽt. No. qꝺ clerici ecclesias, quas tenẽt, nõ possunt cõstituere censuales, & spoliãꝺi sunt ipsis ecclesiis qui hoc faciunt.
l Collusione.] collusio est inter reũ & aũctẽ occultus, & illicita pactio, per quã alter in iudicio 4 se superari permittit. simile ℣.eo. præterea.
[Gl. seq. recitetur per obiectionem.]
m Citra auctoritatem diœcesani episcopi.] maximè quia collusio mala non excusaretur auctoritate episcopi: quia nec ipse nouum censum siue pensionem potest imponere supra eo. prohibemus. vbi de hoc alias iusta & honesta causa intercedere videtur quod possit, vt ibi Dicitur.
n Ad filios vel nepotes.] hæc est causa quare ista constituebant, & mala: & ideo eius causatum est malum: cuius enim causatum est malum, ipsum quoque malum est: unde puniuntur, vt hic dicitur. Ber.
E A quæ.] Primo ponitur excessus. Secundo pœna: ibi, Quod. Abbas.

† Alicubi, legitur vt plurimũ, in antiquis, & rectius quam, alicui.

† monium

a peccant tamen si hoc faciunt sine cauta, secundum Innocentium. Io. And.

† Ca.17.tit. de simonia, in 1.compi. & post concilium Lateran. par. 2. cap. 8.

3 Ibi etiam agitur plenè per Doctores de materia huius decretalis.

† Cap.15.ti. de simonia, in 1.compi. & post concilium Lateran. part. 2. cap.4.

4 Putabat Host. qꝺ hic extra iudicium facta fuisset hæc collusio. Io. And.

scopo ignorante,[a] auctoritate sua pensionem annuam de ecclesiis quadã illusione † soluerint,[b] siue receperint, eis defunctis[d] in receptione pẽsionis non sunt aliquatenus audiẽdi: si pontificis, aut alterius, qui de iure id facere potuerit,[e] auctoritatẽ & assensum super hoc non interuenisse cõstiterit. Nõ enim simplices sacerdotes vel clerici possunt ecclesias, quibus ꝓsunt, auctoritate sua (præsertim post decessũ suũ) efficere censuales.

¶ Idem Carnotẽn. † episcopo.

¶ *Breue est, vel per alia verba summatur sic. Episcopus ecclesiæ de manu laici per se erepta non potest ob hoc censum imponere.*

CAP. IX.

E Ccleſiis, † quas de nouo episcopi ꝺ manibus laicorum eripiũt, præter cathedraticum, & iura omnia, quę alijs ecclesiis [f] imponuntur, exactionem prohibemus [g] imponi.

¶ Idem. †

¶ *Nouа pedagia sine consensu principis imponens, communione priuatur.*

CAP. X.

I Nnouamus: [h] & infra. ¶ Nec quisquam alicui † nouas pedagiorũ exactiones, sine auctoritate & cõsensu Regum [i] & Principum, statuere aliquo modo præsumat. Si quis autem contra hoc fecerit, & commonitus † non destiterit, donec satisfaciat, cõmunione careat [k] Christiana.

¶ Idem Cantuarien. Archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Qui per collusionem constituit ecclesiam censualem, illa priuabitur.*

CAP. XI.

C Vm † clerici: & infra.

¶ Ad hoc quia clerici quidam cum religiosis collusione [l] facta, citra auctoritatẽ diœcesani episcopi,[m] ecclesias quas tenent, eis constituunt censuales, vt post decessum eorũ, eædem ecclesiæ per repręsentationem eorundem religiosorũ, ad filios vel nepotes[n] clericorum ipsorum possint trãsferri præcipimus, vt si qui inuẽti fuerint facere talia, eos à præscriptis ecclesiis, non differatis appellatione postposita remouere.

¶ Idem.

¶ *Si collectores grauamen ecclesias, priuari debent officio.*

CAP. XII.

E A † quæ de auaritiæ: & infra. ¶ Cum au-

CASVS. Quidam archidiaconi faciebant colligi denariorum beati Petri p archidiaconatus suos, & sub tali occasione ecclesias & parochias plurimũ aggrauabant: præcipit Papa, quòd hoc nõ faciant: quod si secus præsumpserint, id quod videntur habere, auferetur ab eis. Nota quòd ptextu officij sibi cõmissi, non debet qs illicitas exactiones præsumere: quod qui fecerit, officio illo priuari debet. Item priuilegiũ meretur amittere, q permissa sibi abutitur potestate.

tem propter beati Petri visitationem, denariorũ collectã [a] per archidiaconatus vestros feceritis, ecclesias vel parochias nõ grauetis: [b] Qd si secus præsumpseritis, id quod videmini habere, auferetur [c] †à vobis.

¶ Lucius tertius.

¶ *Qui recipit iuramentum nouo censu imposito ecclesię persoluendo, compellitur iurantem absoluere.*

CAP. XIII.

SIgnificauit †nobis T. rector ecclesię de Ful sig.† quod cum à monachis de Castig.† ad regimẽ ipsius ecclesiæ fuisset electus, †de soluendo eis annuo censu trium marcharũ, quas prędecessor ei[9] soluerat,, præstitit sacramentum; postmodũ episcopus diœcesan[9] ne ipsum cẽsum monachis solueret, nisi prius cõstaret quod episcopali[d] auctoritate fuisset impositus, in periculũ ordinis sui interdixit: [e] & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si prędictũ censum † auctoritate præsulis, & non de nouo [f] impositum fuisse cõstiterit, episcopo præcipias, vt prohibitionem sine dilatione relaxet. Si verò cẽsus sit de nouo impositus, siue auctoritate episcopi [g] hoc factũ fuerit, siue non, eosdem monachos, vt clericum a iuramẽto absoluant, appellatione remota cõpellas.

¶ Idem Rauen. archiepo.

¶ *Archiepiscopus visitans prouinciam etiam à monasterijs prouincia procurari dẽt.*

CAP. XIIII.

SOpitæ. †& infra. †Sanè cũ inter te & monasteria Bononię, super ꝓcurationibus, quas ab eis exegeras, controuersia verteretur: & infra. datũ essi, & litera illa præstat. arg. ad hoc vt prohibitionem relaxet: quod fatis potest concedi: qa conditio [1] subintelligebatur in iuramento hæc, scilicet, nisi rationabile aliquod impediat: & quia ꝓsumptio est contra eos, ex eo q ipsum iurare fecerunt, ad quod non fuerat compellendus, etiã si de iure solui debeat.

[Gl. seq. q̃rit, & tripliciter soluit.]

f De nouo.] & ita ab initio põt imponi. ſ. eo. scientes. ſ. de iu. pat. præterea. & arg. ſ. vt eccl. bene. ca. vnico. sed ex postfacto non potest impo ri census, nec etiã p cõpositionem. ſ. de trãſac. de cętero. Sed quę dicit cẽsũ nouũ? Potest dici nouus, q non est impositus in fundatione [2] ipsius ecclesiæ. 18. q. 1. Eleutheri[9]. & ſ. de iure pa. præterea. vel qui non est præstitus tanto tẽpore, q ad legitimã præscriptionem peruenit. [3] Sed multum refert, vtrum quis alleget præscriptionẽ, quia ea probata obtinet, licet in veritate fuerit nouus: an verò censum ab initio cõstitutum: quia tunc non iuuatur tempore, nisi cõstet q legitimè fuerit constitutus. vel pòt appellari nou[9], q ipsit[9] fuerit post Lateranẽſ. Cõciliũ. ſ. e. ꝓhibem[9]. & ſ. eo grauis. Lau.

[Glo. seq. supplet, & remittit]

g Siue auctoritate episcopi.] hic euidenter apparet, quod episcopi nouum censum non possunt imponere: & tu supple, verum est sine rationabili & iusta causa, vt not. supra eod. prohibemus. Dic vt ibi.

SOpitæ.] Primo narrat factum. Secundo diffinit: ibi, Ea propter. Abb.

CASVS. Inter archiepiscopum Rauennatẽſ. & monasteria de Bononia cõtrouersia vertebatur, super procurationibus recipiendis causa visitationis: Abbas sancti Proculi aliorum monasteriorum de Bononia procurator, & pro monasterio suo, propter controuersiam istam ad Apostolicam sedem accessit, & super causa ista diutius litigauit: archiepiscopus asserebat ꝓcurationes ipsas in alijs monasterijs suæ prouinciæ, sibi sine contradictione præstari, & probauit per testes, procurationes exhibitas fuisse prædecessoribus suis in monasterijs Bonoñ. Papa videns intentionem archiepiscopi iure communi fundatam: & antecessorum suorum consuetudine adiuuari, condemnauit monasteria supradicta, ad procurationem præstandam dicto archiepiscopo & successoribus suis, secundum facultates eorum. Nota quod archiepiscopus cum visitat suam prouinciam, procurationes de iure cõmuni recipere debet. Item consuetudo in procurationibus recipiendis attendenda est. Item procurationes secundum facultates ecclesiæ sunt exigendę. Item sententia lata pro prædecessore prodest successori.

CASVS. Quidam archidiaconi faciebant colligi denariorum beati Petri p archidiaconatus suos, & subtali occasione ecclesias & parochias plurimũ aggrauabant: præcipit Papa, quòd hoc nõ faciant: quod si secus præsumpserint, id quod videntur habere, auferetur ab eis. Nota quòd ptextu officij sibi cõmissi, non debet qs illicitas exactiones præsumere: quod qui fecerit, officio illo priuari debet. Item priuilegiũ meretur amittere, q permissa sibi abutitur potestate.

a Collectam.] præstatio q̃dam est, quã Anglici soluunt Romanæ ecclesiæ: & debet esse moderata, vt certũ & determinatũ qd dei. ff. de dã. infec. ex dãni. arg. C. de Iudęis. Iudęos. Alanus.

b Grauetis.] scilicet, quoniam sub specie tributorũ non debent illicitæ exactiones fieri, vt hic patet, & ff. de of. præſi. illicitas. ſ. illicitas.

c Auferet.] ne dũ quæritis vsurpare qd vestrum non est, perdatis quod vobis cõpetere videbatur. 13. q. 1. ſ. 1. circa finẽ qõnis. & 25. q. 2. si decet quia priuilegium meretẽ amittere, &c. 12. q. 3. priuilegiũ. B.

SIgnificauit.] Primo ponit casum perplexum. Secũdo ibi, quocirca, distinguendo ꝓuidet. Secũdũ mẽbrũ ibi, Si verò. Abb.

CASVS. Monachi de Castig. elegerũt quẽdã clericũ T. nomine ad regimen ecclesiæ de Fulg. ipsum iuramẽti vinculo adstringẽtes, de soluẽdo eisdẽ annuatim censum trium marcharũ, quas prædecessor eius soluerat: postmodum episcopus diœcesanus p̃cipit eidẽ in periculũ ordinis, ne cẽsum illũ eis solueret, nisi primo cõstaret, quòd auctoritate episcopali fuisset impositus: Sacerdos ꝓdictus hoc significauit dño Papæ: vnde mandat eidã, quatenus, si constiterit præfatũ canonẽ auctoritate epi; & non de nouo fuisse impositũ, ꝓcipiat epo, vt prohibitionem suã relaxet: Si verò census de nouo sit impositus, siue auctoritate episcopi factũ sit, siue non, cõpellat monachos illos, vt clericũ illũ a iuramento absoluant. No quòd noui census etiã de auctoritate epi ecclesijs imponi non debent. Item iuramentum de nouo censu soluendo præstitũ relaxandũ est.

d Episcopali auctoritate.] quod vt sufficere, iusta tamen de causa. ſ. eo. præterea ſ. de præb. auaritia. ar. ſ. de eccle. ædifican. ad audientiam.

[Gl. seq. q̃rit, arg. ꝓ, & ſ. ponit opi. Lau. q̃ ap ꝓbat.]

e Interdixit.] sed in hoc dubito, cui potius debuit obtemperare. Vt quòd epo. 11. q. 3. qui resistit. & 23. q. 5. quid culpat. Sed vt potius quòd seruare debeat iuramentum, maximè cum habeat probabilem cãm, quia prædecessor soluit, & sic erunt monachi in quasi possessione: vndè non debent priuari vsquequo constet. ſ. vt li. pẽdẽn. c. 1. Laurentius dixit, q potius seruari dẽt mandatum.

1 Faciũt notata per Albericũ tract. de statu. pa. 1. q. 25.

† Canonem habent oia exemplaria manuscripta, cuius vocis est eadẽ significatio, cum voce, censum.

2 Vel exemptione. de religio. do. cõstitutus ſm Gof. Io. An.

3 Adde ¶ contra censũ non præscribit. l. 3 petit. C. d ꝓsc. xxx. annor.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõp.

† Fulcig. Furtigeñ. sed vt plurimum in antiquis habetur, Fultig.

† Clausti. Clausitigeñ.

† assumptus

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõp. Et quatenꝰ hic agit incidenter de visitatione monasteriorũ, vide Cõcil. Tridẽ. sessio. 21. de refor. c. 8. & sessio. 25. tit. de regularibus. c. 20.

a Procurator.] & tñ ꝓstituus erat ab vniuersitatibus pluribus sed procurator propriè dr, qui mandato dñi res ipsius tractat. ff. de procu. l. 1. non est differentia in nominibus secundum canones. dum tñ cõstet quòd ei detur potestas agẽdi. ℨ. de procur. petitio. vbi de hoc, & in auth. de san. episc. §. alium autẽ. & §. si verò episcopi. coll. 9. & 1. q. 3. saluator.

b In alijs.] ergo & in monasterijs bonoñ. qa idẽ ius debet habere in his & in alijs. ℨ. eo. eccl̃esijs. ℨ. eo. sup eo. qa vna & eadẽ res diuerso iure cẽseri non dẽt. 12. q. 2. cognouimus, & supra de decim. cũ in tua, & ita est hic ar. ex eo qd alij faciũt, q cõsẽtur eodẽ iure, & sub eodẽ cõn, & tu facere dẽs, nisi ostendas ℨ-riũ 1 100. di. ℨ moré.

c Vnde dicebat Innoc. quòd huic archi-piscopo sufficiebat ius cõe. vel gñalis ꝓ suetudo; qa cũ non esset contra ius, erat extendenda ad ecclesias similis conditionis. Io. And.

[Glo. seq. allegcõ cor. & soluit ℨrium.]

c Iure communi.] quod solũ sufficit, & hoc ius est, 10. q. 1. de cetcrimus epm. & c. placuit. nec obstat qd dr 18. q. 2. luminoso. quia intelligitur de exempto.

d Consuetudine.] & sic duplici iure cẽ set: vnde fortius debuit ꝙ ipso iudicari, cum vtrumq; per se sufficeret. C. de edict. diui. Adria. toll. l. fi. e. Facultates.] qd quidẽ semper considerandum est. sup. e. cũ Apostolus. 10. q. 3. cauendũ inter cętera & ℨ. e. vlt. ℨ. e. quãto. & c. cũ nuper. & hoc intellige qñ cautio correctionis & visitationis accedit ℨ eo. cum nuper. sed si ex alia causa, puta pro negotijs proprijs, tunc nõ habebit procurationem. a arg. 10. q. 3. relatũ. & ℨ eo. tit. ꝓcurationes. Ber.

¶ Abbas sancti Proculi omnium aliorum procurator, a sicut ex litteris quas portauit, apparuit, super hoc diutius litigauit: & infra. ¶ Sed nu procurationes ipsas i aliis b monasterijs tuæ prouinciæ, asserens tibi sine cõtradictione ꝑstari, eas ꝑ decessoribus tuis in monasterijs Bonoñ. exhibitas, per testes idoneos ꝙ bauisti. Inde vtiq; vidim⁹ intentionẽ tuã iure c cõi, & prædecessorum tuorum consuetudine, d adiuuari; ea propter monasteria supradicta condemnauimus, ad ꝓcurationem secundum facultates eorum, tibi tuisq; successoribus exhibẽdã.

¶ Clemens tertius.

¶ Patroni etiam clerici nouum cẽsum ecclesiæ imponere non possunt, nec veterũ augere: & si super hoc iuramẽta vel cautiones exegerunt, cogimus absoluere.

CAP. XV.

G Rauis † admodũ: & infra. ¶ Ecclesiasticæ pſonæ, cũ ecclesias vacare cõtingit, non aliter quenquam ad ipsarũ regimen volunt vocare, nisi aut nouum censum ecclesijs illis imponant, aut veterem contra cõstitutionem concilii f Lateran. ꝓaugmentent, ad ip sius solutionẽ instituendum presbyterum, iuratoria, g vel fideiussoria h cautione cogẽtes: & infra. ¶ Discretioni vestræ mãdamus, quatenus q-cunque constiterit cõtra constitutionem ꝓdictã, super ecclesijs, vel earũ censu, à tempore constitutionis i huiusmodi attẽtata, in irritũ reuocantes: presbyteros, quos super his iuramẽta illicita præstitisse nouerit is, congrua satisfactione impo sita, faciatis absolui: k eos qui de cætero contra formam canonũ super his venire ꝓsumpserint, canonicè punientes. l

¶ Innocentius iij. abbati & conuentui B. Ilæuilæ †.

¶ Qui tenetur procurare fratres alicuius domus, obligatur ad procurãdum omnes, licet illorum numerus nunc creuerit, sed si ex hoc grauatur nimiũ, per iudicis officium sibi prouidebitur. h. d. secundum lecturam magis communem.

CAP. XVI.

Q Vãto † creatori: & infra. ¶ Accepim⁹, quod ab ipso domus ve-

canonum de cætero super his venire ꝓsumpserit, canonicè punitãtur. Nota ꝙ nouus census ecclesijs non dẽt imponi, nec vetus augeri. Itẽ ꝓstitutio trahitur ad futura, & ea tm respicit nisi dicatur in ea, ꝙ præterita respiciat. Itẽ iuramenta cõtra formã canonũ præstita illicita sunt, & ideò non seruanda. Itẽ q ℨ formã canonum aliqd attẽtãt, puniẽdi sũt.

f Concilij.] ℨ. eo. prohibemus. & cap. præterea.

† Lateran. sub Alex. iij. c. 7. ꝙ prohibemus.

g Iuratoria.] quod potius periurium, q̃ iuramentum põt dici. ℨ. de iureiur. sicut nostris.

[Glo. seq. rationẽ reddit alle. 7. iura. & tria, quibus fallit ratio.]

h Fideiussoria.] hæc fideiussio nõ tenet, cũ sit accessoria ei qd nõ tenet. ff. C. de leg. non dubiũ. ℨ. de foro comp. c. diligenti. & ℨ. de re permuta. c. vlt. sup. de fi. instru. inter dilectos. C. de sa. rotan. eccle. sanctimus. ff. de cond. si causa, auũculo. ℨ. de dote post diuor. re. & si necesse. Fallit hoc sup. de iureiu. debitores. &c. cũ ꝓtigat. C. ii adueñ. l. 1 ff. q. mo. vsufr. ami. quid tñ. 1. tñ Io.

† Bellouillę

i Atque constitutionis.] arg. constitutiones ad futura tm extẽdi. sup. de const. cognoscentes. r si dicat in eis; quòd præterita respiciãt. ℨ. de consti. ca. vlti. vbi de hoc & de hoc habes 82. dis. c. 2. & 31 ff. & 32. q. 4 dixit Sarra.

[Glo. seq. signat cõtrarium, & soluit.]

k Absolui.] arg. ℨ. ℨ. de iureiu. tua nos. hic verò vnum tantũ fuit iuramentũ & temerarium, ibi verò duo, ita ꝙ periurium vitari non poterat, & hicò ibi ab eccl̃a remouentur. Et dic, absolui, id est absolutos nunciari.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp.

l Punientes.] Pœna verò illorum qui ℨ canones veniunt, multiplex est, prout no. ℨ. de elect. nihil est. & ℨ. de offi. ord. ad reprimendã. Sed qualiter puniuntur in isto casu? Põt dici, quòd ecclesia priuabit ex eo quòd scienter post prohibitionem contrarium facit. Ber.

Q Vanco creatori.] Diuiditur. Primo recitat factũ. Secundo indulget, & indulgentiã moderatur ibi, Indulgemus Abbas.

CASVS. Fundatores monasterij Beilzuillę, ab ipsa fundatione ipsius monasterij, constituerunt vt fratres illic dño seruiẽtes, fratribus ℨ. Ireneꝰ vnã procurationẽ annis

annis singulis exhiberent: quamuis ab eis nihil teneãt, sed ab initio ꝓp paucitatẽ fratrum & seruientiũ sancti Ireneꝰ, ꝓcuratio illa fratres monasterij Bellæuillæ nõ grauabat, postmodũ intantũ creuit numerus eorũdem, ꝙ ad procurationem vix sufficiunt quatuor marchæ, quæ pro vna fieri cõsueuit: quare monachi isti prouideri sibi sup hoc postularũt: Papa indulget eis, ne vltra primã mensurã in procuratione sint vlteri[a] ꝓdictis fratribus obligati, sed expẽsis, quæ cõsueuerunt fieri sint contenti, nisi facultates sui monasterij intãtũ excreuerint, ꝙ sine grauamine possint exhibere procurationem prædictã. Nota, ꝙ in fundatione ecclesiarũ potest imponi cẽsus de voluntate fundatoris. Item nota, ꝙ augmẽtatis facultatib. procuratio potest augmentari, & canonicorum numerus potest augeri, & sic est arg. ꝙ cẽsus ex causa potest augmentari & diminui.

† Inferno, quòd solutio census non denotat dñium. arg. l. neque tales. C. de probat.

† Vox, argenti, deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatus.

a Voluntate.] sic ergo patet, quòd ab initio de volũtate fundatoris potest imponi census. ẽ. de iure patro. præterea. 18. q. 2. Eleutherius. arg. 16. q. vlt. filijs determinus. [Glos. seq. reci. per obiect. & solutionem.]

1 Quæ in hoc est necessaria fm Vin. & Gos. Ioan. And.

b Teneatis.] & ita sine causa constituta videtur, vndè non videtur quòd teneat, ẽ. eo. peruenit. sed bene seruãda est huiusmodi liberalitas. arg. ẽ. de dona. per tuas. C. de dona. si quis argentum. §. sin autem.

c Indulgemus.] in hoc fuit indulgentia: quia constituta fuit simpliciter nulla certa quantitate taxata pro illa procuratione: vnde simpliciter tenebantur procurare fratres illos quotcunque essent. arg. ẽ. de priuileg. quia circa. & ff. de ser. vrb. prę. si seruitus. vbi verbũ, simpliciter positum generaliter intelligendum est, vt ibi, & 19. dis. si Romanorũ. Sed ex eo, quòd nõ determinatur, debebatur conueniens siue mediocris. 2 ff. de au. & argen. lega. qui lancem. ff. de ædil. edi. sciendũ. §. illud. ff. de leg. 3. nummis. C. cõia deleg. duobus. §. sed & si quis. Sol. quia grauabatur ecclesia, dabitur tantum ad primã mensurã: & tot fratres procurabũt modo, quot ab initio consueuerunt. Si verò quantitas constituta fuisset pro illa procuratione, illa non augeretur etiã auctis facultatibus. arg. 10. q. 3. relatũ. Iudicium enim esset si qd statutum fuit ab initio, momento quolibet mutaretur. arg. C. de bon. quæ lib. l. vlti. §. vbi autem pueris. non enim quod rite, & secundum leges ab initio actũ est, ex alio euentu suscitari debet. C. de admi. tut. sancimus. [Glos. f. q. arguit, & signat contrarium.]

d Intantum excreuerint.] quocunque modo. supra de constitut. cum M. si verò parum excrescerent, non augeretur procuratio, nec modicum lucrum auferretur conductori; quia & modicum damnum sustinet. ff. loca. si merces. §. vis maior. Est ergo euidens arg. quòd si excrescant res, debet procuratio crescere; sicut econuerso diminuitur propter sterilitatem. ff. loca. si vno. & ẽ. eo. tit. propter sterilitatem. Contrariorum enim eadem est

e Arg. ẽ. tit. 3. pastoralis. in fine. Laude hoc ℣. de regu. iur. in obscuris. li. 6. Ioan. And.

sitrę primordio, de fundatoris voluntate[a] processit, vt fratribus sancti Irenęi procurationem vnã, annis singulis liberaliter exhiberet: cum nihil teneatis[b] ab eis, † propter quòd huiusmodi ꝓcuratio ipsis debeat exhiberi: verum tunc propter fratrum & seruientiũ paucitatem, talis procuratio non grauabat: sed nunc in tantũ excreuit numerus eorundem, quod ad procurationem vix quatuor marchę argẽti † sufficerent, quæ pro vna fieri consueuit: & infra. ¶ Indulgemus[c] igitur, ne vltra primam mẽsuram in procuratione ipsa sitis vlterius prędictis fratribus obligati; sed expensis, quę cõsueuerunt sufficere, sint contenti: nisi facultates ecclesiæ in tãtum excreuerint,[d] quòd sine grauamine ampliato fratrum numero, ad soluendum debitum procurationis extendi possit quantitas expensarum.

¶ Idem Primicerio & clero Mediolanen.

¶ Omnes ecclesię, nisi quæ ab hoc per priuilegium Apostolicum sint exemptæ: procurare tenentur legatos sedis Apostolicæ, seu etiam eius nuncios, nec in hoc præscriptione iuuantur. hoc dicit vsque ad §. sanè.

CAP. XVII.

CVm † instãtia nostra

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõ. Vide Abbatẽ cõsil. 91. incip. vt primò inst. volu. & Felinũ in c. accedentes, supra, de præscrip.

cios suos ꝓquesti sunt dño Papę, quòd cũ ipsi legatos & nuncios Apostolicæ sedis deuotè recipiant & ꝓcurent, ordinarij maioris eccl'æ Mediolanen. ipsos procurare renuunt, & ad faciendas expensas subsidium denegant impertiri: vndè in procurationibus exhibendis plus debito aggrauant: quare sibi super hoc prouideri postulabant. Papa sic eorum ꝓstulationi vel petitioni rũdet, quòd cum oẽs ecclesiæ legatis & nuncijs Romanæ curiæ ꝓcurationes impendere teneantur, nullã hẽri vult ab hmõi procurationibus exculatiõnẽ, nisi forte ꝙ speciale priuilegiũ Apostolicæ sedis sit exẽpta, quod cũ Papa nõ credit, & si longissimo tpe ꝓcurationẽ no ꝓstiterit, cũ in talib. locũ non habeat ꝓscriptio: qa & Papa circa ꝓuisionem & sollicitudinẽ omniũ ecclesiarũ non cessat: veruntã in his exigẽdis, cũ modũ & ordinem vult obseruari, vt nullus ꝓlatus vel ecclesia, sup hoc rõnabiliter cõqueratur: Si verò de cõi collecta expẽsis legatorũ & nunciorũ Apostolicę sedis facere voluerint, hoc eis Papa non prohibet: tñ per hoc nullũ vult ꝓiudicium gñari nuncijs & legatis suis, quo minus possint à quocunque voluerint ꝓcurationes debitas postulare: ita tñ quòd si aliquis in hoc fuerit grauatus, sibi ab alijs restaurẽt, & nuncijs Apostolicæ sedis in necessarijs exhibendis pareat, quicunque fuerit requisitus: ita tamen quòd in fraudẽ nihil fiat, nec compellantur procurationem recipere per cões ministros: & qui contumaciter eis restiterint, per ecclesiasticam censurã sunt compellendi. Nota, quòd omnes ecclesiæ legatos & nuncios Romanæ ecclesiæ ꝓcurare teneni. Itẽ ꝙ procurationẽ, quę debetur nuncijs Apostolicæ sedis, non currit ꝓscriptio. Item dñs Papa omniũ ecclesiarũ curã & solicitudinem gerit. Itẽ secundum facultates ecclesiarum procurationes exhiberi debent. Item cõpelli possunt ecclesię nuncijs Apostolicę sedis procurationes exhibere.

3 Et maxime religiosorũ, qui sibi non pñt acqrere: & tales erant illi. vel aliter si bona ecclesiæ crescũt & augẽtur tacite, & per latẽs incrementũ: non ideò augebit cẽsus. si verò patẽter, secus; ad hoc C. de alu. l. 1. & 2. Insti. de redui. §. quod per alluuionem secũdũ Vin. Io. An.

a Quo-

a Quotidiana.] quia pro republica noctes ducit in somnes. in auth. vt iudices sine quoquo suffragio. in princ. colla. 2. & voluntarios labores appetimus (dicit Imperator) vt quietem alijs præparemus. in auth. vt diuina iussio. coll. 9. in prin. ber.

b Non credimus.] Ex Romana ecclesia non solet aliqué priuilegiare ptra se. arg. C. de sacrosanct. eccl. iubemus nullã. arg. ẽ. de præscri. cum ex officij. 1 & ibi etiam dicitur, q in procuratione non currit præscriptio. Ber.

[Gl. seq. tractat de modo procurandi legatum, signat contrarium, & sol.]

c Indebite prægrauari.] illud semp est obseruandũ, vt in facultates ecclesiarũ & curatio exhibeat. 10. q. 3. inter cetera & c. vlt. ẽ. eo. cũ Apostolus. ẽ. eo. cũ nuper. & cap. proxi. si enim tenuis est patria extraordinario auxilio iuuãda est. C. no. vec. l. 1. imò à paupere non debet exigere. 1. q. 2. placuit. q a nec iudex exigit sportulas à pauperibus. in auth. de mãda. princ. §. si tibi quoque. collat. 3. nec etiã tenuis vitæ homines sub aduẽtu officialiũ inurijs affici debent. ff. de offi. præsi. illicitas. §. 2. ẽ. eo. cap. ex q dabit. n. legatis lac ad bibendũ, vt dicit Iouines rubentibus buccis prædicent ieiuniorũ doctrinam. 35. dist. cap. 6. die. & cap. ecclesię nec bibẽt vltra tertiã vicẽ. 44. dist. in illa parte, qñ, & comedẽt lardũ vel carnes cum aceto. C. de erogat. mil. an. l. j. li. 12. arg. ẽ. 41. dist. non cogantur. cui statur, & in hoc casu esset eis denegandũ, si vltra vires 2 peterent. ẽ. de excess. prælato. cum ad quorundã. ff. de aqua quo. & æsti. l. 1. §. Trebatius. & 10. q. 3. quia cognouimus. & ẽ. de offi. ordi. conquerente.

d Procurationes.] ẽ. eo. procurationes.

e Ab alijs.] cessisfactionibus sibi à legato. arg. ff. de censibus. cum possessor. vel condictione ex hoc canone. arg. ff. de cond. ex lege l. vnica. Dabit enim legatus litteras suas illi, qui eum procurauit, vt ab alijs recipiatur quod vltra partem suam expendit: sic obseruatur de facto. arg. l. prædictæ, cum possessor.

f Requisitus.] etiam in prouincia, in qua non est legatus, in eundo & redeundo. ẽ. de iureiur. ego N.

g In fraudem.] Vt 3 si descendit in domũ amici, vt ab eo procuretur, & ille datis sibi litteris per eum ab alijs duplum vel triplum recipit.

h Compellantur.] quoniam particularis exactio & solutio non modica habet incommoda. ff. fami. erciscun. l. planè. arg. contra. ff. ad legem Falc. lineam. & l Plautius. & ff. de pactis. l. epistola. §. vlt. & C. de pactis debitori.

1 Die etiã idem facere Imperatori. l. cõpetit. C. de pẽsi. ex. ann. Io. An.

† habeti.

† Impendenit.

3 Impossibiliũ enim nulla ẽ obligatio. ff. de reg. iu. impossibiliũ. & de hoc ẽ. eo. cum Apostolus. Io. And.

3 Hãc glossam non inuenio in antiqs explanibus nec credo Ber. esse.

quotidiana: a & infra.

¶ Postulationi vestræ taliter respondemus, quòd cum omnes ecclesiæ, legatis & nũcijs sedis Apostolicę procurationes impendere teneãtur, ab earum prestatione nullam habere† volumus excusatã: nisi fortè per speciale priuilegiũ sedis Apostolicæ (quod non b credimus) sit exempta, etiã si longissimo tẽpore procurationis obsequium nõ impenderint: † cũ in talibus præscriptio sibi locũ nequeat vendicare: quia nos à prouisione pastoralis sollicitudinis circa omnes ecclesias nunquã omnino cessamus.

¶ *Tractat de modo procurationis ipsorum legatorum & nunciorum. Abbas.*

¶ Sane in his exigendis eum modũ & ordinem volum g obseruari, vt nulla ecclesia, vel prælatus, se indebitè prægrauari, c rationabiliter conqueratur. Si verò de cõmuni collecta legatorum & nunciorũ nostrorum expensas duxeritis faciendas (quod vobis non duximus inhibendum) ex hoc nobis, & nostris, nullũ præiudiciũ volumus generari, quo minꝰ 60 possint à quocunq; maluerint, procurationes ad sibi debitas postulare: ita quòd si exactus vltra suã grauatus fuerit facultatẽ, sibi ab alijs e restauretur. Nunciis tamen nostris in necessarijs [expẽsis] exhibendis pareat, quicunque fuerit requisitus, f ita quòd in fraudẽ g nihil penitus attentetur; nec per cõmunes ministros procurationis obsequium, si noluerint recipere, compellãtur. h Qui verò contumaciter eis duxerint resistendum, districtione sunt ecclesiastica compellendi.

¶ Idem Zamorensi. † & Salamantino Episcopis.

¶ *Si ad vnicam mensuram solui solet quod debetur ex voto, ad illam in posterum solui debebit: si verò ad diuersas, liberabitur soluens etiam ad minorem.*

CAP. XVIII.

EX † parte Cõpostella ni archiepi fuit propositum, quòd cum hi qui vota i beati Iacobi cõtinuè persoluerunt, ad communẽ terrę suę mẽsuram, cum qua videlicet emunt & vendũt ipsa, persoluerint hactenus & persoluant, quidam ad maiorem persoluant; quia cũ hmõi vota gratuita fuerint ab initio, benignè sunt ab hmõi viris ecclesiasticis exigẽda, ne videantur lucris temporalibus inhiare. Nota q̃ successor tenetur ad id quod anteces sor soluere consueuit. Item minor pars tenetur facere quod maior facit. Item in votis locum habet coactio. Item in dubijs liberum est sequi quod magis placuerit. Item quæ gratis sunt oblata, benignè sunt exigenda. Item clerici lucris temporalibus inhiare non debent.

Et vt intelligas, incipias sic casum literalem. Quidã vouerunt dare ecclesijs certos sextarios frumenti: in illo loco reperiuntur plures sextarij minores & maiores; dubitabatur, an sm minorẽ vel maiorem vota essent exoluenda. Et respondetur vt in litera. Abbas ibi.

i Vota.] annua ab Hispanis 4 tempore cladis promissa. Laurentius.

a Par-

EX parte.] CAESVS. In archiepiscopatu Cõpostellano, quidã vota beati Iacobi cõtinuè persoluerunt ad cõmunem mensuram terræ, cum qua emũt & vẽdunt: quidã alij à lõgis retro temporibus ab eorũ solutione cessarunt: de nouo incepẽrũt soluere vota illa, ad quandam mensuram paruissimam & ignotam, & cum eadẽ soluere nituntur, quæsitũ fuit à Papa, vtrum illi cogẽdi sint soluere vota prædicta, ad cõem mensurã terrę, sm q̃ alij soluerunt continuè? Rndet Papa, q̃ cũ nõ cõstet, ad quã mensurã antecessores eorũ prędicta vota persoluerũt, distinguẽdum est, vtrũ habitatores regionis ipsius, qui vota illa cõtinue persoluerũt, ad vnam & eandẽ mensuram persoluerint, an ad varias, & diuersas; si ad vnam mensuram persoluerunt, & illi ad eãdem mẽsurã soluere sunt cogendi: Si verò ad diuersas soluere cõsueuerunt, & illi volunt soluere ad minorẽ, non sunt cogendi, vt ad maiorem persoluant; quia cũ hmõi vota gratuita fuerint ab initio, benignè sunt ab hmõi viris ecclesiasticis exigẽda, ne videantur lucris temporalibus inhiare. Nota q̃ successor tenetur ad id quod anteces sor soluere consueuit. Item minor pars tenetur facere quod maior facit. Item in votis locum habet coactio. Item in dubijs liberum est sequi quod magis placuerit. Item quæ gratis sunt oblata, benignè sunt exigenda. Item clerici lucris temporalibus inhiare non debent.

† Dictio, expẽsis, deest in antiquis, & in recentioribus magis emẽdatis.

† Samorens. & Salamantiñ. de quibus vide Vatrũ in annalibus Hispaniæ c. 20. & 21.

† Cap. 3. constit. in 3. cõp. Et quatenus obiter tãgitur hîc materia implẽdi voti, vide R. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. & q. 189. art. 3. & qã ex simplici promissione oriat actio, vide notata ff. c. 1. ã pact. adde glossã & Bar. in l. si vnus. §. pactus. ff. de pact.

4 Eo præsertim tpe quo Hispaniã à fęda Maurorum colluuie, circa annos Dñi. 809. & aliàs purgare nitebant, vide Vasæum in annalibus Hispaniæ

c Paruiſſimam.] quod facere non debent, quoniam omnes ad communem mensuram terræ ſoluere dēnt. ff.de contrah.emp.Imperatores.

b Primo caſu.] ſi cum omnes ad eandem menſuram ſoluunt: & ita quod maior pars facit, illi ſeruare tenentur.100.diſt.ꝯ morē.

†al.ita: qđ q à longis, &c.

quia † longis tpibus ab eorum ſolutione ceſſarunt, nunc quandā menſuram exhibēt paruiſſimam, a & ignotam: & infra. Cum ergo non cōſtet ad quam menſurā, anteceſſores eorū prædicta vota perſoluerint, credimus diſtinguendum: vtrum habitatores regionis ipſius, qui ea cōtinuè perſoluerunt, ad vnā & eandem menſuram huiuſmodi vota perſoluerint, an ad varias & diuerſas. In primo.n. caſu, b ad eandē & illi ſolue re ſunt cogendi. c In ſecundo, volentes ſoluere ad minorē, non ſunt cogēdi, vt ad maiorem pſoluant: quoniam cum huiuſmodi vota gratuita fuerint ab initio, d benignius sūt à viris eccleſiaſticis exigēda: ne tanquā exactores videant lucris temporalibus inhiare.

¶ Idem Cęſarauguſten. † epō.

¶ Eccleſia tenentur epiſcopo, in cuius diœceſi ſunt, reſpondere de procuratoribus, quarta decimarum, & alijs epiſcopalibus. hoc dicit que ad titulum.

CAP. XIX.

CVm † olim: & infr. ¶ Quia nobis fides facta fuit, quod eccleſiæ de † Luna & de Beſ, in tua ſunt diœceſi conſtitutę, non ſolum per alia, e verum etiam per hoc ipſum, quòd in inſtrumentis f compoſitionum continetur expreſsè, vt abbas ſancti Ioannis Prilaten. † tam de quarta decimarum, quā de cæteris epiſcopalibus tibi debeat reſpondere: abbatem ipſum ad integram ſolutionem quartę g omnium decimarū dēt aliqđ beneficiū ꝯſequi. ſi ex hoc tacitè ei renūcia re videat. Item tacita renunciatio prēiudicat. Itē nō dēt qs inſtra ꝓducere, ꝓ quæ aduerſarius probet intentionem ſuam. Item ꝯria proponens non eſt audiendus.

† Et ſ.de re. iu. in obſcuris. li.6. dixit Vin per hęc iura, & ꝓ l. ff.de leg.1. ſi ita ſcriptū, ꝓ cū dubietas eſt in re, dī minor. ſed ſi ſit in perſonis, oēs repellun tur ab inſtituto legato. vel libertate. ff.de reb. dub. ſi fuerit. Io. And.

† Cęſarauguſtan. epō. hic fortè eſt epūs Cæſarauguſtę ciuitatis, ꝙ eſt in Aragonia, nā vt uētē Ion. iij. cuius ē hęc decretalis, epūm hēbat, ſed tpe loā. xxij. Papæ metropolitana dignitate donata eſt.

† Ca.4.eo.tit. ī 3. compil.

† De Luna & de Tauſt.

† Platen Prælate Pramaten. ſic fortè legēdum Pinnaten.

d Ab initio.] ſimi.ī.de vo.& vo.redem. licet in prin. ideo ꝓ eis bona ſit interpretatio, ne ipſorum munificentia erga eccłas retardaret. ar. C. de bo. quæ lib. l.2. alias dona. plenius ſunt interpretanda. ī. de don. cū dilectus. in fi. ne excogitata fraude aliquis poſſet obuiare ſuæ donationi. 16.q.2. viſis. & 17.quæſt.4. ſunt qui opes. C. de do. ſi quis argentum. ſ. vlt. Ber.

CVm olim.] Diuiditur primò diffinit. Secundo ſoluit vnū obſtaculum. ibi, Licet. Tertiò aliud ibi, Abſonū: Et quia textus eſt aliquātulum intricatus ꝓ nimiā diſcuſſionē facti, ſic pono caſum. Epūs Auguſtā. impetebat quēdā abbatē rōne duarū eccleſiarum, poſſeſſarū ab eodem abbate, petendo illarum vigore procurationem, & alia iura epiſcopalia: Abbas verò & conuentus opponebāt illas eccleſias non eſſe in diœceſi illius epi. Item producebat quoddam inſtrm, in quo continebaſ, ꝙ epiſcopus illas eccleſias vel fortè aliqua iura in eis conceſſerat abbati, & ꝯ quædam inſtra cōpoſitionū producta per epiſcopum, obijcebat ille abbas, ꝙ per metum regium illæ compoſitiones emanauerant, vel fortè dicebat inſtra eſſe falſa: Papa verò diffinit vt hī in litera. & eſt capitulum ſatis difficile. Abbas.

Vel pone ſic caſum: Epūs Cæſarien. conqueſtus eſt dño Papæ de abbate ſancti Ioannis, qui eum fraudabat ſuper quartis decimarū & quibuſdā alijs, quæ habere debeat in eccleſijs quibuſdam, quæ ſpectabant ad ipsū epūm, quo ad ius patronatus, ꝙ omnia abbas ſibi dene-

gauit, dicēdos illas non eſſe in ſua dīœceſi, quare dictus epūs de diœceſi eſſe ꝓbauit: & idem abbas induxit qđā inſtrumenta ꝓ ſe, in quibus continebatur, ꝙ idem abbas cōpoſuerat cum ipso epō ſuper prædictis tanq̄ diœceſano eccleſiarū dictarū: quare dñs Papa de ꝙſilio fratrū ſuorū cōdemnat dictū abbatē in omnibus petitis ab epō, ſine deductionib. aliqbus faciēdis ab abbate in ꝓdictis eccleſijs, quīuis.n. abbas potuiſſet aliqua dīcere de petitis, occaſione compoſitionis cuiuſdam initę iter epūm ꝓdictū, & monaſteriū ipsū: qa tñ abbas nō approbauit dictā ꝓpoſitionē, ſed impugnauit, ſicut potuit: quare vī illi tacitè renūciaſſe, & nullū debet īde cōmodū sēcire; ꝓterea negare ſi poterat, ꝙ nō eſſēt de diœceſi epi illi⁹ eccleſiæ, ſup quibus inſtrumēta oſtēdebat: qa illæ eccleſiæ ꝙceſſæ fuerāt à ꝓdecēſſoribus epi monaſterio, per q̄ petebat abbas ꝓ epō, & ꝓ eo ꝓbabat nō ex ꝓpoſito vī directā, ſed ꝙ quādā cōſequentiā. Nec ꝙ eo ipſo, ꝙ eccleſia ſita eſt in diœceſi alicuius epi, ei tenetur in e, alibus rñdete. Itē ſuper iuribus epalibus poteſt fieri compoſitio. Itē ex eo qđ quis impugnat, non

f Inſtrumentis] ex quo continet in aliqua ſcriptura publica de finib. alicuius epatus, ſi ſtādū eſt, donec probet ꝯrium, licet illa ſcriptura principaliter facta ſit ob aliud. C. de ꝙh. & commit. ſtip. optimam. C. de in. delib. cū aliquis. & ī. de præſump. illud. & per libros antiquos ꝓbantur confines epatus. ī. de prob. cū cauſam. vbi de hoc. & arg. ī. de parochi. ſuper eo. in fine.

[Glo. ſeq. rec. per obīcē. & ponit ſoluit Lau.]

g Quartæ omnium.] hoc ius diuerſum eſt, quandoque enim dī medietas. 10.q.1. antiquos. quandoq; tertia, vt eadem cau. q.1. de his. quandoque quarta. 16.q.1. conſtitutum. ī. de præſcrip. de quarta. & hic, & quandoque dicitur, ꝙ nihil debet habere. 10.q.3. c.1. Laurētius dixit, ꝙ cap. illa loquuntur ſecundum diuerſa tempora. Epūs debet habere medietatem omnium redditus epiſcopalis eccleſię, de parochialib. eccleſijs tertiam, poſtea iſta tertia mutata eſt in quartam. 12. q.2. quattuor, conceſſo, de redditib. demum ſtatutum fuit, ꝙ nihil perciperent niſi velint ſubire onus fabricæ. 10. q.3. c.1. & c. vnio. hodie potius locum habet conſuetudo, ſicut dicitur de quarta, vel tertia, vel medietate teſtamentorum, ꝙ ibi ſeruatur conſuetudo loci. ī. de ſepul. certiſ cari. a Quid iuris ſit de decimis. dicitur ī. de deci. cum contingat. cum in ea. & c. dudum.

a Vide l. obſeruare. ſ. an teq̄. ff. de off. procon.

a Nullis

a Nullis factis deductionibus.]hoc contingit culpa abbatis,qui reprobauit quantũin eo fuit inſtrm.i quo cõtinebatur.ꝙ deductiones fieri poterant,vt ſequitur.

b Licet.]reſponſio tacitæ quæſtionis.

c Glo.ſeq.ponit dictũ,quod ſtatim determinat. Secũdo arg. alleg.2.iura.

& 2. alleg.in ſriũ.]

c Beneficium cõſequi.]no.ꝙ aliqs fructũ ex eo cõſequi nõ debet q̃ p̃mittit reprobare.r arg.12.q.2.ꝙ præpoſterum. ſ. de teſti.præſẽtiũ.qđ uerũ ẽ,ſi vſq; ad litem perſeueranetir. ff. de ioff.teſt.Papinianus, §.meminiſſe.C.đ his quib.vt indi alia eſt. Item hic habes,ꝙ inſtrumentum qđ qs approbat ꝑ ſe, tenet recipere ſ̃ ſe.4.q.3.c. ſi,teſtes.§.ſi quis teſtibus.19.diſt.ſi Romanorũ.C.de reb.cre.l. generaliter. arg. ſ̃. 37.diſt.ſi qđ veri. a. 9.7.ſi hæreticus.

d Tacitè.]C.de re.cre.l.ſi qs iuſiurãdũ. C ad l.Cor.de fal. q falſas.ſ̃ de his q̃ ſi.ãma.par. Cap.q̃ſiuit. &c.ex ore.vbi đ hoc.

e Oſtẽdebat.]erat.n. abbas ipſe ſ̃rius ſibi,& ideo non erat audiendus,ſaltem in eadẽ inſtãtia iudicij. arg.ſ̃.de app.ſolicitudinẽ.in fi.Et i inſtrumẽtis iſtis continebat, ꝙ epiſcopus eccl'am iſtã cõceſſerat monaſterio,vt aliqđ iuris cõceſſerat in eccleſia, vnde per hoc apparebat,ꝙ eſſet in eius diœceſi.

f Petebat.]aliàs patebat,& melius.]

¶ Ca.5.eo.ti. in 3.compil. Et de materia vide doct.in l.Paul⁹.ff.de ſol. Alberũ Brunũ tract.de augmento Frãciſci Curtium tra.de moneta, poſito in l. cũ quid. ff. Bocer.per Couar. trac.de numiſm.c.7. & latè Antõ. Gabrielium lib.3.cõmu. concluſ.t.de ſolut. ꝙ tot.

OLim cauſam.] Primò narrat factum.Secũdò decidit exprimendo motiua ibi,Cũ igitur.Abbas.

CASVS. Inter ep̃m ſpoletan. & clericos plebis Rupinę nõ vertebat ſuper ſynodatico.cã ſuper hoc cõmiſſa fuit ep̃o Tudertino & collegijs ſuis,coram quibus ꝓponebatur ex parte epiſcopi,ꝙ ij.dẽ clerici prædeceſſoribus ipſius ep̃i ſoluere ɔſueuerunt tres Papien.in feſto Natalis Dñi,& tres in feſto Reſurrectionis Dñi pro ſynodatico: nunc tñ ſoluunt tres Lucen. pro ſingulis denarijs Papien.cum tamẽ denarius Papien.valeat ſex Lucen.vnde petebat eos compelli ad Papien.ſolutionem & cum ipſe primo anno recepiſſet Lucẽſ. ius tñ ſuum poſtmodum ſp fuit proteſtatus,ꝙ per hoc non fieret ei præiudicium quo ad denarios Papien. Ex aduerſo dicebatur,ꝙ etſi aliqñ denarij Papien. pro ſynodatico fuerunt perſoluti,iã per xl.v.annos & amplius,tã huic ep̃o,q̃ prædeceſſoribus ſuis Lucẽſ fuerant perſoluti, & ſic videbantur ſe præſcriptione tueri. Lite conteſtata ſuper prædicta petitione,recepti fuerunt teſtes ab vtraque parte,& poſitiones,& rñſiones hinc inde factæ, & tãdẽ iudices eam ſam remiſerũt ad Papãtipſe verò examinato negotio, quia conſtitit ſibi,ꝙ Papien.olim fuerãt perſoluti pro ſynodatico,quod ex eo probatur, ꝙ Lucen.ſoluti ſint poſtmodum pro eiſdem,cum ex dictis teſtiũ & cõfeſſione aduocati clericorũ nõ reuocata,euidẽter appareat,ꝙ tẽpore Lotharij prædeceſſoris huiuſmodi epi, Papien.moneta ꝓ ſynodatico ſoluta fuit: & à tẽpore dicti Lotharij nõ niſi xxxvj. annorũ, ad plus tempus efluxerit: & ꝓbatum ẽt ſit,ꝙ tres Lucen. qui pro vno Papien.ſoluebãtur poſt mortẽ ipſius L.quinque vel ſex valebant de illis,ꝙ modo ſũt in vſu; & vidẽs ꝙ ꝓpter mutationẽ monetæ acciderit, ꝙ vſque ad tẽs huiuſmodi epiſcopi,Lucẽ. dati fuerant pro ſynodatico,ſicut erant in vſu, condemnauit ꝓ curatorem partis aduerſæ noĩe clericorũ plebis prædictæ ep̃o, ad ſolutionem denariorum Papien.ꝓ ſynodatico, vel eorum eſtimationẽ,ꝑ diffinitiuã ſententiã. No. ꝙ proteſtatio nõ prodeſt vbi proteſtãs venit contra ſuam proteſtationẽ vt colligitur hic:quia ſi clerici iſti ꝓſcripſiſſent:non profuiſſet ep̃o proteſtatio. Itẽ confeſſio aduocati præiudicat niſi fuerit reuocata. Itẽ pars penſionis vſ alicuius alterius proteſtationis poteſt præſcribi. Item per partẽ nõ retinetur totum. Item ſententia formatur,in perſona procuratoris. Item ſolutio penſionis vel cẽnſus fieri debet ad illam monetam,quæ ab initio fuit conſtituta,ſi eſt in vſu:aliàs ad eius æſtimationem; & ita principium conſiderandum eſt.

¶ Idem Spoletano Epiſcopo.

¶Soluendi ſunt cenſus ad antiquam monetam,in qua inſtituti fuerint, niſi ſit in alterius moneta ſolutione præſcriptum b.d.& eſt caſus notabilis,& multũ allegabilis.

CAP. XX.

OLim † cãm,quã aduerſus clericos plebis Rupinę,ſup Synodatico proponebas,Tudertin. ep̃o & collegis ſuis commiſimus terminandam: coram quibus ex parte fuit propoſitum, quo cum ijdem clerici prædeceſſoribus tuis tres feſto Natiuitatis,& tres in feſto Reſurrectionis Dominicę,pro Synodatico ſoluerint. dẽnarios Papien. nunc tantũ tres Lucenſes pro ſingulis denarijs Papien.ſoluebant: cum † tñ vnus denarius Papien. valeat ſex Lucen. vnde petebas eos ad Papien. ſolutionem compelli:cũ etſi tu Lucen. primo anno receperis, ſemper tamen ius tuũ poſtmodum fueris proteſtatus: ꝑ & inf. ¶Cũ igitur conſtet,quod Papien.olim pro ſynodatico ſoluebantur; quod ex eo ẽt ſequitur, quod Lucen.ſoluti sũt poſtmodum pro eiſdem,cum ex dictis teſtium, & confeſſione † aduocati alterius partis non reuocata, h poſtmodũ appareat euidenter,quod tempore L. prędeceſſoris tui pro Synodatico Papienſis fuit fieri debet ad illam monetam,quæ ab initio fuit conſtituta,ſi eſt in vſu:aliàs ad eius æſtimationem; & ita principium conſiderandum eſt.

¶ al.patebat q̃d agnouit gloſſa hic & Hoſtienſis.

† al.ita:cum tñ denarius papiẽſis valebat vj. Lucen.&c.

† In aliquot antiquis ita sũt hæc ſuis punctis diſtincta: & cõfeſſione aduocati alterius partis nõ reuocata. poſt modũ, appareat,&c.

¶ Proteſtatus.]hinc ergo colligitur, ꝙ non prodeſt proteſtatio cum aliquis in contrarium facit, per id quod hic dicitur in fine:quia ſi præſcriptio ɔ cõpleta fuiſſet,clerici obtinuiſſent non obſtante tali proteſtatione.ſi.ſ̃.de conſti.cum ¶ & ſ̃.de app. ſolicitudinem,ad finem.Ber.

[Glo.ſeq.reci.per quæſt.an & quando confeſſio aduocati reuocari poſſit.]

h Non reuocata.] & ſic patet, ꝙ confeſſio aduocati ſicut ẽt ꝓpria ɔfeſſio præiudicat.niſi fuerit reuocata,vt hic patet,& ſ̃.de app.cũ cãm.Quædã tñ ɔfeſſio reuocari põt qñcũq; ante ſniam C.de iur.& fa.ignor. l.error facti.& ſ̃.de confeſſo,vlt.& hoc intellige. ſi ꝓbat quis ¶ erraſſe.ff.ad l.Aqui.inde Neratius,§.vlt.ff.de confeſſo.

¶ Videto hic Hoſt. & late de hoc ꝑ Io.And.

¶ Quæ ꝑ proteſtationem nõ intelligũtur,niſi in caſib.C.de anna.exce.vt ꝑfectius de offi.or.paſtoralis,ad fi.Inno. & 16.q.3.ca. placuit. § pro verſi. in aũt ſin Abbat.

¶ De hoc articulo uide to hic latius per Io. And. & Abbatē.

non fatetur qui errat. Sed ſi confeſſio aduocati ſuerit in continenti reuocata, siue eadem die quia tunc non videor eam ratam habere, ex qua eodē die eam reuocet ſufficit reuocatio ſimplex. arg. decr. prædicū cām q. alia ratio eſt ibi. Sed vī. Quante litē conteſtatā poſſit in diſtincte error reuocari. ff. de noxa. act. l. electio. § pe. & etiam poſt, ſi nulla captio eſt aduerſarij. ff. de int. act. & ætate. § vl. quādoq; ēt poſt ſntiā reuocatur error probabilis ff. quādo act. & pe. eſt an. l. 2. aliàs eſt §. vlti. in l. 1. Nec obſtat quod dicitur de triduo. C. de er. add uocat. l. 3. quia ſic ibi contingit de facto, & non ponit ius. Io.

[Gl. ſeq. no. 5. pte ſtationē, & illud coadiuuat. alle 3riū.]

a Non niſi triginta ſex.] ex hoc colligit, q̄ ſi Lucenſes recepti fuiſſent p̄ Papien. xl. annis, quod præſcriptū eſſet i ſolutione Papie. & ſic p̄teſtatio nō valuiſſet, ut dixi ī. i prima notula: Nam ſi quis vtitur alia aqua q̄ iter partes cōueneric prēſcriptum eſt in il la. ff. quemadmodū ſeruit. amit. ſi quis alia. & l. ſi cōmunē. § 1. & ſi qs pauperi lus iurib. vtit p̄ plurib, præſcriptū eſt pro plurib. ff. de ſeruitu. ruſt. prædio. via eſt via co. ta, de præſcrip. auditis. Sed contra uidetur, quod non eſſet præſcriptum in Papien. quia qui aliquid récipit loco alterius illud recipere uidetur. 21. diſt. in nouo. & 94 diſtinc. cap. 1. & ſupra de præſcript. auditis. ff de admini. tuto. ita ut ven. § geſſiſſe. Item qui pretio fruitur, & refrui videtur. ff. de vſufruc. quia penes eum eſt peculium, penes quem eſt pretium. ff. de pec. ſed ſi quis ſeruum. Sed contrarium eſt uerum, ut patet per primas concor. Ber.

[Glo ſeq. arg. ad q alleg. duo iura.]

b Vel æſtimationem. Jargument. ad quæſtionem Dominicalem, quod ad antiquam monetam, & menſuram antiquam facienda eſt ſolutio, licet noua ſit melior. ſup. de iureiurando. quanto. & eſt expreſſum infra eodem, cum canonicis. argument. ff. ſi certum petatur. l. 3. argumen. contra 32. quæſtio. 4. quis ignoret. 2 & argu. ff. de contrahenda emptione. imperatores. Idem eſſet, ſi moneta minor ſit modo in vſu; quia ſoluere debet æſtimationem antiquæ, vt hic patet.

¶ eſtimatio eis.

a Vbi ff hoc & inde in Spec. de ſol. §. nunc aliqua. Io. An.

moneta ſoluta, & à tempore dicti L. non niſi triginta ſex annorum, ad plus, tempus effluxerit: & ſit legitimè comprobatum, quod tres Lucenſes, qui pro vno Papien. poſt mortē ipſius L. ſoluebantur, quinque vel ſex valebant ex illis, qui hodie ſunt in vſu: Intelligentes ex hoc, quod per monetę declinationem acciderit, vt vſque ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro ſynodati eo, ſicut erant in vſu: pro curatorē aduerſæ partis nomine clericorum plebis prædictę, tibi ad ſolutionem denariorum Papienſium, vel æſtimationem b †eorum, pro ſynodatico per diffinitiuā ſententiā cōdemnamus.

¶ Idem Prioti S. Stephani.

¶ *Epiſcopus remittens eccleſia ſeruitia, qua ſibi debebat, & ſtatuens, quod aliud ſeruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe.*

CAP. XXI.

CVm †venerabilis frater noſter. Fauē. †epiſcopus: & infra. ¶ Cognouimus, & quod p̄fatus epiſcop⁹ ſpallas quas ab eadem eccleſia tam ipſe, quam prędeceſſores ſui recipere conſueuerant, eccleſ æ præfatæ remiſit, & ſtatuit, quod aliud ei ſeruitium non imponeret, ſibi & eccleſiæ ſuæ annuatim trium librarum cereo penſionis nomine reſeruato.

¶ Quia ergo viſitationi annexa eſt procuratio, c & epiſcopus ratione epiſcopalis iuriſdictionis, quam habet in ea, tenea tur cauſa correctionis d eccleſiam viſitare †præfatam: nec intelligatur qua

potérat, exhibens quoddam inſtrumentum, in quo continebatur expreſsè, quod epiſcopus Fauentinus olim ab omni exactione, tam ſua, quam ſuorum ſucceſſorum, dictam eccleſiam prorſus abſoluit, & remiſit eidem ſpallas, quas ipſe & anteceſſores ſui ab ipſa eccleſia recipere conſueuit, retento ſibi & eccleſiæ ſuæ vno cereo trium librarum cerę annuatim ſoluēdo, ſtatuens, quod nullum aliud ſeruitium imponeret. Dominus Papa viſo inſtrumento prædicto & aliis auditis & intellectis, quæ partes proponere voluerūt, cognouit, quod præfatus epiſcopus ſpallas prædictas, quas recipere cōſueuerat, ipſe & anteceſſores ſui, eccleſiæ prædictę remiſit, & quod nihil aliud ei imponeret retento ſibi & eccleſię ſuę cereo ꝑdicto: tamen quia viſitationi annexa eſt ꝑ curatio: & epiſcopus ratione epiſcopalis iuriſdictionis quā habet in ea, tenetur eccleſiam cauſa correctionis viſitare, nec intelligatur quaſi nouum impoſuit, quod ab ipſa fundatione de iure communi intelligit impoſitū. ‖ Statuit Papa, quod idem epiſcopus cum ad eccleſiā illam accederit cauſa correctionis, moderatam procurationem ab ea recipiat bis in anno: & nihil aliud à dicta eccleſia exigere vel extorquere præſumat præter penſionem, & procurationes præſcriptas. Nota, quod viſitationi annexa eſt procuratio. Item quantū nēumque epiſcopus eximat eccleſiam, & quibuſcumque verbis, nihilominus ſibi retinet viſitationem, & procurationem. Item epiſcopi procurationem habere non debent, niſi quando cauſa correctionis accedunt ad eccleſiam. Item moderata debet eſſe procuratio.

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cōpilā ēp̄s a quib⁹ nō poſſit eximere eccleſiā, præter Panormita. huc vide Oldradū cōſil. 182. Feder. conſil. 147. adde gloſſ. in ſumma 25. q. 2.

† Fauentia. Fauen.

† Vide cōcil Trid. citat. 3. hoc tit. in c. ſopitę.

c Annexa eſt procuratio.] contra quam non currit præſcriptio. 3. eo. cum inſtantia. & 3. de præſcrip. cum ex offi. ij.

[Gl. ſe. no. quod quibuſcunque, & c. alle. a. iura in ff. fortificat, in medio ſoluit contrarium.]

d Cauſa correctionis.] hic patet quod quibuſcunque, generalibus verbis epiſcopus eximat aliquā eccleſia tamen ſemper retinet ‖ cathedraticum, & procurationem, & viſitationem; aliàs enim eſſet contrarium quod habes 16. quæſt. 2. viſis in fi. ī. de dona. paſtoralis. nec obſtat ſup. de relig. domib. conſtitutus. vbi uidetur, quod generaliter poſſit eximere: quia illud fuit confirmatum auctoritate Papæ; ſicut enim ſub litus non poteſt à ſe ejicere, ſiue eximere iuriſdictionē epiſcopalem, ſupra de for. comp. ſi diligenti. ſupra, de rescun. admonet. ſi nec prælatus ſuam iuriſdictionem, ita nec puto quod patronus quantumcumque verbis generalibus vtatur, aliqua iura tamen retinet in libero. C. de bo. liber. l. 3. Io.

‖ Præter illos quos in tio capitis citaui, uide hic Panor. & alios referentes ea, q̄ ēp̄s remittere nō pōt.

a De communi.] ergo de cõi iure procuratio peti poſt, ſ. eo. ſopitæ. & ita non fuit remiſſa procuratio per illa verba: aliud ſeruitium non imponeret. Et ita no. arg. quod in generali remiſſione, non veniunt ea q̃ in ſpeciali non remittuntur ſicut in obligatione gñali. C. quæ res pig. oblig. poſ. l. 1. ff. de pig. obligatione.

b Moderatã.] ſ. re. cũ Apoſtolus: &c. cum inſtantia. Ber.

[Gl. ſe. obijcit, obiec. fortificat ꝓpi. cui reſiſtit. & obiec. dupliciter ſoluit.]

c Bis i anno.] hoc nouũ vr; q̃a ſemel in anno ſufficit viſitare, ſ. de offi. archi. mandamus. & hoc ſine liqueat eſſe neceſſe ſiue non, vt vr 10. q. 1. decernim⁹. ẽpm placuit. Vin. Sed nõ credo; quia ſi certus eſt ꝙ eccleſia non indigeat viſitatione, ſi debet eam viſitare; quia cauſa correctionis viſitare debet: ut hic dicit. ergo ceſſante cauſa ceſſabit effectus. ergo quod dicit hic; bis in anno, intelligo ſi toties op⁹ fuerit. 18. q. 2. viſitandi: & c. nõ ſemel. & 10. q. 1. regẽda. Sollemnis procuratio ſemel tantum in anno dari debet, videlicet cum ep̃s ſolito ordine anteceſſorum ſuorum viſitat. ff. de off. procon. obſeruare. aliæ dabuntur non cũ tãta ſollemnitate; q̃a etiam dãtur hoſpitibus. ar. ſ. de prẽben. & monachis. Vel forſitan impoſita fuit hæc ſeruitus ab ipſa fundatione. arg. ex litera illa. nec intelligitur imponi quaſi nouum, quod ab ipſa fundatione de communi iure fuit impoſitum, & cũ eam non viſitauerit, nihil recipiat. ſ. eo. procurationes. 10. q. 1. relatũ. Ber.

SVper eo.] Primò ponitur conſultatio. Secundo reſponſio ipſius. Secunda ibi, Tibi Abb.

CASVS. Ferè tota prouincia Cõpoſtellana, ad iuriſdictionem Compoſtellanæ eccleſiæ, de nouo conuerſa erat: quæſiuit Compoſtellanus archiep̃s à dño Papa, qualiter ei obſequi debeat & ſeruire, tum ipſe prouinciam viſitat vel prouinciæ partem; & qualiter, in procurationib⁹ eius & aliis prouidere? Reſpondet Papa, ꝙ illud obſeruare tenetur q̃d in vicinis prouinciis obſeruatur. Nota, ꝙ in viſitationib. & procurationibus exigendis, conſuetudo vicinarum prouinciarum debet attendi.

[Glo. ſeq. not. vicinarum, &c. alle. ſex iura, & quatuor in contrarium, & ſoluit.]

d In vicinis.] nota ꝙ in ꝓcurationibus faciendis & aliis ſeruitiis, ſi certũ qd ſtatutũ non ſit, conſuetudo vicinarũ eccleſiarũ eſt attẽdenda. ſ. eo. eccleſiis. & ſup. eo. ſopitæ. & ſ. de cap. 1. mo. c. 2. & ſ. de cõſuetu. cũ olim. & ſi nouum imponi, quod ab ipſa fundatione de cõmuni a fuerat iure impoſitum: Decernim⁹, quod idem epiſcopus, cum ad ipſam eccleſ ã cauſa correctionis acceſſerit, moderatam b ab ea ꝓcuriationem recipiat† bis †in anno: c ſed nihil aliud præter penſionem, & ꝓcurationes præſcriptas ab eadem eccleſia exigere vel extorquere præſumat.

¶ Idem Compoſtellano archiepiſcopo.

¶ *Eccleſiæ de nouo conuerſæ, in procurationibus & alijs, ſeruabunt conſuetudinem vicinarum.*

CAP. XXII.

SVper †eo, quod fraternitas tua nos conſulere voluit, vt quia fere tota prouincia Compoſtel'. de nouo eſt ad iuriſdictionẽ eccleſiæ tuæ cõuerſa: qualiter tibi ꝓuinciam, vel partem prouinciæ viſitanti obſequi debeat & ſeruire, necnõ & in procurationib. pro uidere; Tibi duximus reſpõdendum, quod illud obſeruare tenetur, quod in vicinis d prouinciis obſeruatur.

¶ Idẽ in concilio generali. †

¶ *Prælati tunc ſunt procurandi, cum perſonaliter viſitant: & debent tunc ſeruare concilium Lateran. & prædicationi, correctioni, & reformationi vacare: legati & nuncij Apoſtolici pro his diebus tantum, pro quibus moram trahunt, ꝓcurari debent: & contra hanc conſtitutionem exactum, reſtituitur duplicatum.*

CAP. XXIII.

PRocurationes, † quæ ratione viſitationis e debentur ſ epiſcopis, vel archidiacenis, vel quibuslibet aliis etiam Apoſtolicæ ſedis legatis, aut nũciis, abſq; manifeſta, & neceſſaria cauſa nulla tenus exigãtur, niſi quãdo perſonaliter g † officium viſitationis impendunt: & tũc eucctionũ, & perſonarũ mediocritatem non ꝙrãt ꝙ ſua ſunt, ſed ꝙ Ieſu Chriſti: & ꝙ ẽ hoc ſtatutum veuire præſumpſerit, quod accepit reddat, & tantundem eccleſiæ quam taliter grauauit impendat. No. ꝙ procuratio peti non debet, niſi quando viſitationis officium impenditur. Item in procurationibus exigendis, eccleſiæ grauari non debent.

[Gl. ſeq. tractat de triplã i procuratione.]

e Viſitationis.] hoc ideò forte dicit quia triplex eſt procuratio. Vna quæ ratione viſitationis debetur, ut hic, & ſupra eod. cum venerabilis. & ſ. eod. cum nuper. Alia ratione conſuetudinis. 18. quæſt. 2. ſeruitium. Tertia ratione pacti, quod appoſitum fuit in ipſa fundatione. ſup. tit. proxi. præterea 2. & eod. quando. & 18. q. 2. Ita Lutherius & ſup. eo. quanto.

f Debentur epiſcopis.] hoc dicit ad differentiam procurationum, quæ dantur ratione cenſus, ut Alexandrina vt ſup. tit. proxi. præterea.

g Perſonaliter.] vel etiam per alium, cum ipſe intereſſe non poſſit propter latum & diffuſum dominium. ſup. de offi. or. inter cetera. Et procuratio exigi non debet, niſi 7 cum viſitat. ſup. eo. cum venerabilis.

a Conci-

---

1 Hæc gloſ ſula nec eſt Bernardi, nec in antiquis codicibus regitur.

2 Vide ꝓcil. Trid. ſeſ. 24. de refor. c. 3.

† accipiat

‡ Vide cõcil. Trid. infra citatum ſuper verbo, bis in anno.

3 Sic eſt differẽtia inter has duas, In caſu cle. ei. ad noſtrũ. §. nos igitur. Ioan. And.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. De intellectu uide hic Hoſtienſem & de materia ſeruãdæ uicinę cõſuetudinis gloſſam in c. cõſuetudo. di. 1.

4 Si diuerſæ eſſent cõſuetudines, dicit, ut legit, & notatur ſup. de cõſue. cũ olim. ſm Goff. 10. A. † Laterañ. cap. 33. & c. 2. e. ti. in 4o compil.

† Vide ſomnino concil. Trid. ſeſ. 24. de reform. 3o ubi plenè de materia huius capitis. adde quos citaui c. cũ ex officii. ſup. & præſtip.

† Præſentialiter, in concilio.

5 Quarta lectione priuilegii. arg. ſ. de exceſſib. prælat. præcedentibus. & ſecundũ Hoſ Ioan. And.]

6 Hãc gloſſulam non habent meſſa exemplaria, nec credo Bernardi eſſe.

7 al. ita niſi cauſa viſitationis.

a Concilio.] ſ. eo. cum Apoſtolus.
b Nec quæ habent quæ ſua iuris.] 42. diſt. noſſe. & 8. q. 1. ſimet in eccleſia. & 10 q. 3. quia cognouimus. & c. cauendum. & ſ. de rerum. quidam.
[Gloſ. ſeq. ſignat contrarium, & illa remittit.
c Impendat.] ſic ergo qui grauat eccleſiã in procuratione, punitur in duplum: & qui grauat eam in xenijs, punit in quadruplum 1 18. diſt. quoniam cõtra. ſ. de immu. eccle. qa plerique ibi ſoluitur.

†In Laterane. cõc. ſub Alex. iij. c. 4.

VEnerabili.] Primò ponit querelã epiſcopi. Secundò iudicũ inſtructionẽ. ſecunda ibi, Diſcretioni. Abbas.
CASVS. Inter epiſcopũ Cęnomañ. & abbatem & cõuentũ de Cultura Dei, ſup procurationib. exhibendis quæſtio vertebatur; q̃ cõmiſſa fuit iudicib. corã quibus petebat eps procurationem ratione viſitationis; Abbas dicebat, ſe ad hoc non teneri, ex eo, quod monaſterium ſuũ in Cęnomañ. villa ſit ſitũ, & eidẽ ꝓcurationes hactenus non ſoluit; Iudices conſuluerũt dñm Papam, & ipſe rõdet, quatenus niſi aliud rõnabile oſtenderint, cõpellant abbatem & monachos ad exhibendas eidẽ epo ꝓcurationes. Nota, quòd in procuratione quæ ratione viſitationis debetur, non currit ꝓſcriptio.
[Gl. ſeq. reſpondet ad primam alle. monachorum.]

† ipſos.

† ſufficeret.

† In antiqs & in cõcilio ita: prædicationi, & exhortationi, &c.

† Tironñ. ibi ita: Abbatibus de Ioſaphat & Tironñ. Tumẽ.

tatem obſeruent, in Lateranẽſi† concilio[a] diffinitã: hoc adhibito moderamine circa legatos & nũcios Apoſtolicæ ſedis, vt cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere neceſſariam, (ne locus ille propter illos† nimiũ aggrauetur) procurationes recipiant moderatas ab alijs eccleſiis, vel perſonis, quę nõdum fuerant de ſuis procurationibus aggrauatæ ita quod numerus ꝓcurationum, numerũ dierũ, q̃bus huiuſmodi moram fecerint, non excedat: & cum aliqua non ſufficerit† per ſeipſam; duæ vel plures coniungantur in vnam.
¶ Porrò viſitationis officium exercẽtes, nõ quærant quæ ſua ſunt, [b] ſed quæ Ieſu Chriſti; prædicationi,† & cohortationi, correctioni, & reformationi vacando, vt fructum referãt, qui non perit. Qui autem cõtra hoc venire tẽtauerit, & quod accipit reddat, & eccleſię quã taliter aggrauauit, tantundẽ impẽdat. c

¶ Honorius iij. de Tiro † & Ioſaphat Abbatibus.
¶ *Eccleſia etiã Ciuitatenſis, tenetur procurare epiſcopum viſitantẽ, quamquam ipſum nunquam procuraueris.*

a Concilio.] ſ. eo. cum Apoſtolus.
b Nec quæ habent quæ ſua iuris.] 42. diſt. noſſe. & 8. q. 1. ſimet in eccleſia. & 10 q. 3. quia cognouimus. & c. cauendum. & ſ. de rerum. quidam.
[Gloſ. ſeq. ſignat contrarium, & illa remittit.
c Impendat.] ſic ergo qui grauat eccleſiã in procuratione, punitur in duplum: & qui grauat eam in xenijs, punit in quadruplum 1 18. diſt. quoniam cõtra. ſ. de immu. eccle. qa plerique ibi ſoluitur.

VEnerabili.] Primò ponit querelã epiſcopi. Secundò iudicũ inſtructionẽ. ſecunda ibi, Diſcretioni. Abbas.
CASVS. Inter epiſcopũ Cęnomañ. & abbatem & cõuentũ de Cultura Dei, ſup procurationib. exhibendis quæſtio vertebatur; q̃ cõmiſſa fuit iudicib. corã quibus petebat eps procurationem ratione viſitationis; Abbas dicebat, ſe ad hoc non teneri, ex eo, quod monaſterium ſuũ in Cęnomañ. villa ſit ſitũ, & eidẽ ꝓcurationes hactenus non ſoluit; Iudices conſuluerũt dñm Papam, & ipſe rõdet, quatenus niſi aliud rõnabile oſtenderint, cõpellant abbatem & monachos ad exhibendas eidẽ epo ꝓcurationes. Nota, quòd in procuratione quæ ratione viſitationis debetur, non currit ꝓſcriptio.
[Gl. ſeq. reſpondet ad primam alle. monachorum.]

† ipſos.

† ſufficeret.

† In antiqs & in cõcilio ita: prædicationi, & exhortationi, &c.

† Tironñ. ibi ita: Abbatibus de Ioſaphat & Tironñ. Tumẽ.

d In Cęnomanenſi villa.] hæc allegatio erat potius ꝑ monachos q̃ pro eis: q. ſi monaſteriũ ſitũ erat in diœceſi Cęnomañ. ſiue i ciuitate Cęnomañ. ergo iure cõi ſuberat epo. 16. q. vl. ots baſilicæ. & 18. q. 2. monaſteria. & ſ. de relig. domib. de xenodochijs.
[Gl. ſeq. reſpondet ad ſecundam alle. monachorũ.]
e Hactenus non ſoluerunt.] hæc excuſatio vel allegatio non valebat: quia in procuratione, quæ ratione viſitationis debetur, nõ currit præſcriptio. ſ. de præſcr. cum ex officij. ſ. c. cum inſtantia, ſicut nec contra ipſam viſitationem. Alius tamen prælatus poſſet præſcribere vtrumque cõtra eꝑm, vt ibi dicitur. Sic & ꝑ procurationem, quæ debetur legatis dñi Papæ, non præſcribitur. ſ. eo. cum inſtantia. Et ideò dixit, ratione viſitationis: quia in procuratione, quæ competit ratione inſtitutionis ſiue conſuetudinis, benè currit præſcriptio, ar. 18. q. 2. Eleutherius. & c. ſeruitium.
f Aliud rationabile.] puta, priuilegiũ. ſ. eo. cum inſtantia, vel ſi allegarent præſcriptionem nomine alterius, & probarent. ſ. de præſcri. cum ex officij. aliàs ſe tueri non poſſunt, vel niſi allegarent tantã paupertatem 2 quòd ipſum ꝓcurare] nõ poſſent, tunc enim ſuis ſumptibus debet viſitare. arg. 10 q. 3. cauẽdum. & 28. q. 1. iam nunc. De hoc dicitur ſ. eo. cum inſtantia.

2 Adde quis ſit cenſendus pauper. C. vnde vir & vxor, prętera.

CVm nuper.] Dicidit: Primò ponit querelã deciſam. Secũdò mandatum ibi, Mandamus. Tertiò comminatur: ibi Alioquin. Abbas.
CASVS. Archiepiſcop[s] Beneuẽtanus, dum viſitabat ꝓuinciã ſuã, tã auctoritate propria quam auctoritate dñi Papæ, cuius auctoritate ꝓcurationes petebat, clerici nolebant ei procurationem exhibere: vnde cõqueſtus eſt domino Papæ, vnde mandat eiidem, qnatenus cum archiepiſcopus prouinciã ſuam viſitauerit, ſiue auctoritate propria, ſiue auctoritate Papę ꝓcurationes ratione viſitationis debitas, ſecundum facultates eccleſiarũ ſibi exhibeant: Alioquin ſententias, quas tulerit in rebelles, ratas habebit, & eas faciet inuiolabiliter obſeruari. Nota, quod archiepiſcopus de iure communi poteſt prouinciam ſuam viſitare, & procurationes recipere, & contradicentes excommunicare.
[Gl. ſeq. ponit dictum, quod determinat, & remittit.]

† Vide breuiter hic per Henricum Boich.

CAP. XXIIII.

VEnerabili fratre noſtro Cęnomanẽſi epiſcopo accepimus cõquerente, quod cũ cauſa, quæ inter ipſum ex parte vna, & abbatem & cõuentũ de Cultura ex altera, ſuper procurationibus, quas ab eis petit idẽ epiſcopus, noſcitur agitari, vobis fuerit ab Apoſtolica ſede cõmiſſa; dicti abbas et cõuentus, ex eo fruſtrari intentionem eiuſdẽ epi moliuntur, q̃ eorũ monaſteriũ in Cęnomanẽſi villa[d] ſitũ eſſe dignoſcitur, & ipſi procurationem hactenus non[e] ſoluerunt & infra.
¶ Diſcretioni veſtræ mãdamus, quatenus niſi aliud rationabile[f] oſtenderint, vos eos ad exhibendum eam, ſicut ius dictauerit, compellatis.

¶ Gregorius nonus.
¶ *Qui iure metropolitano, vel legationis, viſitat prouinciam, nõ prouinciales qui ſibi procurationes denegant, poteſt ferre ſententiam.*

CAP. XXV.

CVm† nuper archiepiſcopus Beneuentanus Beneuentanã prouinciã viſitaret: & infra.
¶ Mandamus, quatenus cũ eundẽ archiepiſcopũ, ſiue auctoritate ‖ propria, ſiue noſtra[h] Bene-

ſ. eo. ſopitæ. & hoc intellige cum epiſcopus eſt negligens: aliàs ſe intromittere non debet. ꝫ argum. 9. q. 3. cum ſimus. & cap. conqueſtus. in quibus caſibus archiepiſcopus poſſit ſe intromittere auctoritate metropolitani, de ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, notatur ſupra de offi. ordi. paſtoralis.
h Siue noſtra.] in quo caſu poteſt ſe intromittere quandocunque auctoritate priuilegij, & tunc poteſt adiri tam per appellationem, quàm per ſimplicem querelam, quod non poteſt in alio caſu. ſic ſ. de offi. leg. cum non ignoretis.

ꝫ Idẽ Vincẽtius, immo põt et viſitare eꝑo nõ negligente formã decretalis Romana. Innocentij iiij. vt ſ. eod. cap. vlt. lib. 6.

a Ratione visitationis.]aliàs non tenetur. ī.eo.procurationes.& c.cum venerabilis.
b Iuxta facultates.] quæ semper in his considerandæ sunt.ī.eo.iopitæ.vbi de hoc.

CVm canonicis.]Primò recitat factum.Secundò prouidet ibi,Damus.

Abbas.

CASVS. Rector cuiusdã ecclesiæ soluebat certã pensionem annuatim canonicis maioris ecclesiæ, & illam aliquot annis soluit ad monetam antiquam, in qua pẽsio fuerat ab initio cõstituta:postea alia moneta maior fabricata fuit canonici exigebant pensionem illi solui de meliori moneta ex integro: Mãdat Papa quibusdam, quatenus canonicos illos faciãt manere contentos solutione prioris pecuniæ:vel si nõ est in vsu, cõtenti sint æstimatione pẽtionis antiquę. Nota,q̃ pẽsio soluenda est secundũ q̃ ab initio fuit constituta, siue moneta diminuta fuerit,siue augmentata: sic initium spectatur.

[Gl.fin.q. recit per q.de quot annis intelligat.arg.q̃ de duobus.soluit primum.]

c Aliquot annis.] videt quòd duo sufficiant: quia pluralis dictio duorum numero contenta est. 4.q.3.ca.si testes.§ vbi numerus. & de cõsecr.dist.1.hoc quoque.& si post annos libet esse iussus est, post biẽnium libet ent. ff.de manumiss.est.libertas. §. vlti. & si data fuerit conditio in diebus,si nihil adijciatur,biduo conditionem impleri oportet.ff.de verbor. signifi.inter illam.in fine.imò exigitur,quod legitimo tempore præstita fit,ad hoc vt in futurum teneantur, nisi causa esset in euidenti. De hoc dicitur ī.eod.peruenit.

d Solutione prioris pecuniæ.] quæ ab initio fuit constituta:& non ad nouam,quæ maior est. Si enim moneta diminuta fuisset, illam recipere nollent. supra eodem, olim. Cum ergo minorem recipere nollent. maiorem exigere non debent. ff. de damno infecto, qui bona. §. si quisquam. & C. de solut. l. penultima.

[Glos.seq obijcit,& soluit.]

e Si non sit in vsu.]tunc æstimationem illius antiquæ soluant,vt ī eod. olim. in fi. Sed nunquid posset solui prima,si inueniretur,si non minus valet: si vero minus valet,& non est in vsu,non potest solui, quia reprobata moneta non liberat soluentem. ff. de pig. act. elegantes.§ qui reprobassimi ff.ad Vellei. quamuis. §. si commentum.ff qui tantid.cog.quoties. Bern.

AVctoritate.] CASVS. Religiosi licet aliquãdo celebrent in oratorijs, quæ in grangijs suis habent, propter hoc ratione visitationis procurationes exhibere non debent. No.quòd in oratorijs religiosorum procurationes peti non debent.

¶ Idem.

¶ *Propter priuatum oratorium procuratio ratione visitationis non debetur.*

CAP. XXVII.

AVctoritate†præsentium inhibemus, ne quis pro eo, quòd in oratoriis, quæ in grangiis†vestris habetis, interdum aliqui vestrũ celebrant,procurationes, quę ratione visitationis[f] debentur,à vobis exigere, vel extorquere præsumat.

f Ratione visitationis.]talis procuratio nõ pstatur nisi qñ p sonaliter visitãt locũ cã correctionis. ī.eo.procurationes.sed in grangijs istis nulla fit visitatio, licet ibi quãdoque monachi celebrent: sed ad caput[a] accedit prælatus causa visitationis,& ibi non cõsueuerunt morari monachi,sed cõuersi cã colendi agros,suos; & ita cũ nulla fiat visitatio,nulla p̃p hoc, q̃ ibi aliquando celebrant, debet præstari procuratio.

a Vel ecclesiã, in cuius parochia habitãt. Io.A. †Pro intellectu, vide distinctionẽ, quàm hic affert Henricus Boich. † In multis Hispaniæ locis grangias vocant, quæ Latini rura appellant. †Vide cino. B.Tho.in 4. sen.dist.13.q.1.ar.3. quæstiuncu.5.& Syl. in sum.ver. altare. †Ca.vnic.eti tu.in 1.cõp. Et de intellectu pter Host.ẽ. glosã, & doc. hic vide Turre. in c.si motũ de consecr. dist.1.

DE CONSEcratione ecclesiæ, &c.

¶ Supra visum est de censibus,sed quia in consecratione ecclesiæ solẽt dari immunitates, & census imponi,ideò,&c.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur de consec.dist. 1.& 68.dist.ecclesijs. 1.q.2.c.1.& quæst.1. in multis.

TITVLVS XL.

De consecratione † ecclesiæ vel altaris.

¶ Alexander tertius.

¶ *Amoto altari vel lapide continente sigillum, reconsecrabitur altare, non autem ecclesia.*

CAP. I.

AD hæc.] Hẽt duo dicta. Secũdũ ibi, Propter hoc. Abbas. CASVS. Dñ hic q̃ si altare motum fuerit,vel lapis superior, qui sigillũ continet, contractus,aut diminutus enormiter,iterum consecretur, sed ecclesia propter hoc reconsecrari non debet:licet quidam canones hoc dicere videantur. & hoc dicit in isto capitulo. Nota,quod totum non vitiatur,quamuis pars vitietur.

[Gl.seq.recit.q̃ q.in quo cõsistat altaris cõsecratio.]

g Altare.]i.mensa altaris: sic exponitur de consec. dist. 1. Si motum. quandoque tabula consecrata de loco ad locum mouetur,nec tamen iterum consecratur de consecr.dist.1.concedimus.& c.ea.& quod dicit,motum.i. mutatum quo ad formam: ita q̃ formam amittit,per diminutionem vel augmẽtum, cum hæc sit forma rei. arg.10.q.1. c.ea enim. §. horius. Idem si mensa altaris sit enormiter tracta: quia consecrandum est altare. ī. eo quod in dubijs. & c.ligneis. Cõsecratio altaris præcipuè intelligitur in commixtione mensæ,scilicet lapidis superioris,& structuræ inferioris. 4 & ita si mensa fuerit remota, vel aliquis de lapidibus tangens mensã ipsam,execratum est altare, & debet iterum cõsecrari. sed si aliquid addatur altari non execratur, sed sacrum erahet ad se non sacrum. 5 ī.eo.quod in dubijs.

¶ De materia solutionis in mutata moneta, vide Bart.& Doc.ī l.Paulus, ff.de solu.& citatos ī.eo.ti.in glos cãm.

† Persoluerit is.

†Dictio,Tibi, deest in libris manuscriptis.

1 Inuito creditori. satisfactũ. n. esset, si absque sciente approbaret. ff. de pã. & denõ. q̃is.& ipsum fieri, q̃ tunc elegit in præsentia, sufficeret. Io. And.

2 Quę pt de signare cõiũctionẽ fidelis aiæ ad Deũ.sim.de big. debitũ. Io.And.

4 In cõiunctione consistit consecratio, siue sit mobile siue immobile sm Tan. Io.And.

5 Hoc locũ hẽt in liquoribus. & in his q̃ cõmistione cõfunditur, in alijs nõ,sm Host. non tñ reconsecrabit, cũ non sit enormis læsio. Ioan.And.

a Sigil-

a Sigillum.] quod in lapide fit in consecratione.
b Confractus aut etiam diminutus.] enormiter. inf. eo.quod in dubijs.
c Consecrari.] ipsum altare, & non ecclesia. Alia.n.est consecratio ecclesiæ, & alia altaris, vt sequitur in litera.
d Canones,] de cõsec.dis.1.si motũ.innuit ibi, q̃ eccla debeat consecrari dũ dicit; si motũ fuerit altare, denuo cõsecretur ecclesia. sed exponit; altare, i. mensa siue tabula: ecclesia, i. altare. qđ est dicere, si mota fuerit tabula, consecretur altare. B.

¶ Suppositus transpositus & perpositus.

suprapositus,† qui signum [a] cõtinet, cõfractus, aut etiã diminutus [b] debet denuo consecrari. [c] Propter hoc verò nequa quã reiterare suam cõsecrationẽ ecclesia consueuit; licet id quidam canones [d] innuere videãtur.

¶ Innocentius tertius Tornacen. episcopo.

¶ *Diebus etiã non festis possunt ecclesia consecrari.*

CAP. II.

TVa † fraternitas; & infrà. ¶ Inquisitioni tuę taliter rñdem⁹, q̃ in diœcesi tua, licet tibi ecclesijs dedicationem impendere, tam diebus Dominicis, quã priuatis. [e]

¶ Idem Nidrosien. † episcopo.

¶ *Habet duo dicta, & primo idẽ dicit quod cap. primum, supra eodem. Secundum dictum dicit, quòd aliqm non consecratum posset commisceri oleo consecrato, & totum fit consecratum.*

CAP. III.

QVod † in dubijs: & infrà. ¶ Altare verò, in quo tabula, cui cõsecrationis benedictio pontificali ministerio adhibetur, si mota, [f] vel enormiter fracta fuerit, debet non immeritò cõsecrari. [g] ¶ Nec negam⁹, quin oleum non consecratum, [h] cõsecrato possit oleo commisceri.

† ¶ Idem Compostellano Archiepiscopo.

¶ *Reconciliatur ecclesia, quæ propter homicidia & vulnera hominum ibidem perpetrata, polluta est.*

CAP. IIII.

PRopositi, † q̃ veniẽtib. ad ecclesiam sancti † Iacobi ex diuersis regionib⁹ peregrinis, & volentibus alijs ab alijs per contentiones & rixas, altaris de nocte custodiam vendicare, homicidia contingunt fieri † interdum: & aliquando vulnera inferũtur; & infra. ¶ † Fraternitati tuæ taliter respondemus, q̃ manente ecclesia & altari, ipsa reconciliari [i] poterit per aquã cũ vino, & cinere benedictam.

¶ Idem.

¶ *Plura altaria simul in eadem ecclesia consecrari possunt, & idem in pluribus episcopis.*

¶ Cap.1.de dedicatione ecclesiarũ, vel altariũ, in 3. comp.

[Glos.seq.rect.per q. scilicet, quæ fuerit ratio dubitationis.]

¶ Indroſien.

e Quàm priuatis.] qualibet ergo die pñt fieri cõsecrationes ecclesiarũ vel altariũ: virgines ẽt p̃p necessitatẽ dieb⁹ priuatis velũ sacrũ accipere possunt. 20.q.1. de uotis. quia necessitas legem nõ habet. de cõse.dist.1.sicut. & ī.de cõsuet.quãto. & sic magna necessitas hoc induxit, vt ibi dr. & ī.de reg.iur.quod non est. ordines verò sacri nõ conferuntur nisi certis dieb⁹. ī.de tẽp. ord.c.1.& 2.75. dist.c.vlt.& chrisma certo tpe conficitur. de cõsecr.dist.4.omni tpe, quod in superficie potius dicit: sed exponitur somni tempore. i. omni anno ante Pascha certo die: & quia isti certis temporibus conferuntur, dubitauit an idem esset de consecratione ecclesiarum. Bern.

¶ Cap.2.tit. dedicatione eccle. vel altarium, in 3.compilat. Et de intellectu vide Turrecrematã ī c. si motum, de consecr.dist.1.

QVod in dubijs.] CASVS. Primo dicitur hic, q̃ si altare motum fuerit, vel tabula superior enormiter fracta, debet iterum consecrari. Item oleum non consecratum potest commisceri oleo consecrato, & dicetur totum consecratum. Nota q̃ ea quę religiosis adhærent, religiosa censentur. Item magis dignum trahit ad se minus dignum.

e De hac regula vide late per Iasonem in l.imperium ff.de iurisd.omn.iud.

f Mota.] de consecr.dist.1.si motum.& ī.eo.c.1.

g Consecrari.] de hac consecratione dic vt ī. eo. c.1. per quod intellige quod hic dicitur.

[Glo.seq.arg.alle.quatuor iura, & duo alle.in contrarium, in fi.arg.]

h Cõsecratum.] & ita sacrum tanquã dignius trahit ad se non sacrum. 23.q.2.non estimemus. & ff.de rei vend. quæ religiosa. simile ff.de sol.si alieni. ff.de vsucap.eum qui ædes. secus si vinum apponatur 2 Sanguini. ī.tit.prox.cum Matthæ.§.quæsiuisti. vers.præterea. Arg.contra, quòd minus dignum trahit ad se magis dignum. arg. ī. de iure patr. ex litteris. & c. cum seculum. & arg. ī. de offi.deleg. super quæstionũ. §. Il verò duo sunt. Item argum. q̃ in reficiẽdis sacris vestibus, filum non sacrum, siue pannus nõ sacer potest apponi, nec est opus nova consecratione. Ioan.

PRoposuit.] Primo ponitur consultatio, secundo responsio: ibi, Fraternitati. Abb. Siculus.

CASVS. Peregrini de diuersis mũdi partibus veniunt ad ecclesiã beati Iacobi, inter quos rixas & contentiones p̃p custodiã altaris sæpe contingit: vnde vulnera & homicidia inferũtur ibidẽ; quæritur, vtrũ propter hoc ecclesia debeat iterum consecrari? Rñdet Papa, q̃ non debet recõsecrari, sed debet reconciliari per aquam, cum vino & cinere benedictam. Nota q̃ propter sanguinis effusionem non reconsecrãtur ecclesiæ, sed reconciliantur.

i Reconciliari.] nota quãdo ecclesia debet consecrari vel reconciliari: primo si dubitatur an sit consecrata. Idem de altari q̃d p̃p dubium debet consecrari. de cõsec.dist.1.ecclesiæ vel altaria. quia non dr it.rũ, quod nesciturr esse factũ. de cõsec.dist.1.solẽniter. sic est de baptismo. inf. de baptis.c.2.& fin 68. Il ecclesia est exulta tota vel maior pars, debet iterum consecrari. de cõsecr. dist.1.ecclesijs semel. arg. ff.de contrah. empt.domũ. si verò tectum corruerit, & parietes illæsi remaneant, vel etiam modicum de ipsis parietibus destructum fuerit, non debet propter hoc consecrari. ī.eod.ligneis. & si tota ecclesia simul destructa fuerit, vel maior pars, debet iterum consecrari: si successiuè 3 sufficit aspersio aquæ benedictæ. de consecr.dist.1.de fabrica. Pro remotione altaris vel fractura enormi, non reconsecretur ecclesia, vt ī.c.1.pro sanguinis effusione, & p̃ adulterio, debet tantum reconciliari, vt hic patet, & ī. de adult. significasti. & arg. ī.eo.c.vlt. Arg.contra, de consecr.dist.1.ecclesijs semel. Sed illud intelligitur, secundum hoc, quod sanguinis effusione vel seminis pollutione non consecratur. Per quem debet fieri hæc reconciliatio, dicitur ī.eo.aqua.

† Cap.1.tit. de dedicatione ecclesiarũ vel altarium, in 3. compilatio. Et vide Turrecrematam ī. citatum, & Syluestrũ in Sum. verbo, altare, circa finem. & verbo, cõsecratio 2. † beati † Dictio, fieri, deest in antiquis. † al.ita: breuiter respondemus.

3 De his dubijs vide Hostien. & Ioãnem And.vi de distinctiones, quas hic recitat Henricus Boich.

a De hoc articulo consule S.Thomam 3.par. q.77.art.5.

ADDITIO. Sed pone q̃ vir ſeipſum, vel aliquis alius aliquem in eccleſia ſuſpendat: quid dices? Non videtur reconſecranda, vt hic, ſed eſt reconcilianda.

CVm ſis.] Ratio dubitandi in iſto tex. fuit, nam vni perſonæ non poſſunt plures ordines ſacri eadem die conferri, vt in c. litteras, de tẽp. ord. Item vnica miſſa in die per eſm dici poteſt, vt in c. ſi uiſti. j. tit. prox. & iſtę cõſecrationes nõ fiunt ſine miſſa. De quo th dic, vt habes p̃ gl. not. in c. quod ſicut, de elect. vbi diſputat an celebratio miſſæ ſit de ſubſtãtia conſecrationis: vnde videbatur, q̃ plura altaria in eadem eccleſia ſimul conſecrari non poſſunt. & idẽ eſt in epis: ſed q̃rium hic deciditur: nam nihil obſtat quo minus in eadẽ miſſa, & in eodẽ loco poſſint plures epi cõſecrari vel plura altaria. Abbas.

¶ Cap. vnico, tit. de vſu & auct. pallij. in 4. cõp.

¶ Cap. vnico, eo. tit. in 4. compilat. Et de materia p̃ter Doctores hic, vide plenè per Sylueſtrum in Summa, verbo, conſecratio. 2.

CASVS. Cũ plures clericos poſſit epus ſimul ordinare, quæſitum fuit à quodam archiepiſcopo, vtrũ plura altaria in vna eccleſia, & plures epi ſcopos poſſet ſimul conſecrare? Et Papa rñdet, q̃ poteſt. No. q̃ plura altaria & plures epiſcopi poſſunt ſimul cõſecrari.

[Glo. ſeq. arg. contra Bazianum, & dat duo ſimilia.]

a Altaria.] arg. contra Bazianũ, qui dicit, q̃ cõſecrato maiori altari, oĩa alia altaria ſicut conſecrata, ſi digito demonſtrentur. arg. ff. de acq. poſſ. quod meo. §. ſi per venditorem, & C. de nat. lib. ſi quis habens. ſic plures clerici poſſunt ordinari. 5. de tempo. ordi. de eo. & 75. dist. quod à patribus. & plures epos poteſt conſecrare. modica fuit hæc dubitatio, ſed non credebat q̃ licet plures clericos poſſet ordinare, q̃ poſſet plura altaria vel epiſcopos cõſecrare. B.

¶ Ille eſt caſus in quo ſufficit affectus, de quo per aliquem actum appareat: hic verò requirit certa forma. Ioan. And.

CAP. V.

CVm † ſis: & infra. ¶ Noueris igitur, q̃ plura ĩ eccleſia vna altaria,[a] & plures epiſcopos ſimul poteris cõſecrare.

¶ Idem.

¶ Corruente tecto parietibus illæſis, & menſa altaris non enormiter fracta: nec altare, nec eccleſia denuò cõſecrãt.

CAP. VI.

LIgneis † ædificijs eccleſię veſtręcaſu cõſumptis parietibus [b] tamẽ illęſis, ac menſa principalis altaris in ſua extremitate modicam paſſa fracturam; & infrà. ¶ Inquiſitioni tuę taliter duximus reſpondendũ; q̃ cum parietes in ſua integritate permãſerint, & tabula altaris mota, vel enormiter læſa non fuerit: ob cauſam prędictã, nec eccleſia, nec altare dẽt denuò conſecrari.

¶ Ioan Senoñ. epiſcopo. *¶ Polluitur eccleſia, vel cœmiterium, ſi excommunicatus in eo ſepelitur.*

CONſuluiſti.] CASVS. Corpora excommunicatorum in cęmiterio eccleſiæ ſepulta ſunt: quæritur, vtrum cœmiterium debeat denuo conſecrari? Reſpondet Papa, q̃ cęmiteria illa recõcilianda erũt per aſperſionem aquæ benedictæ ſollemniter; ſicut in recõciliationib. eccleſiarum fieri cõſueuit, electis prius corporibus excommunicatorum, ſi à corporib. fideliũ diſcerni poterũt. Nota quòd ſicut eccleſia reconciliatur, ita & cœmiterium.

CAP. VII.

CONſuluiſti: † & infrà. ¶ Cœmiteria, [c] in quibus excõicatorum corpora ſepeliri contingit, † reconcilianda erũt aſperſione † aquæ ſollemniter benedictæ; [d] ſicut in dedicationibus eccleſiarum fieri conſueuit.

¶ Honorius tertius Reginæ Hungariæ.

¶ Qui fecit eccleſiam conſecrari, tenetur eam dotare. hoc dicit, & tene menti hunc caſum.

CAP. VIII.

CVm † ſicut ex relatione capituli. Oradiẽ. nobis innotuit, † eorum feceris eccleſiam cõſecrari: & infrà. ¶ Cum non ſit eccleſia, niſi de dote prouiſum ei fuerit conſecranda, [e] eo liberalius ad dotãdam prędictam eccleſiã aperire man[a] munificentię tuę debes, quò ad hoc fortius, tanquam ex debito iam teneris. †

CASVS. Regina Hungariæ quandam eccleſiam fundauit, & eam fecit conſecrari, & in ea fuerunt clerici inſtituti: ſed eccleſiam non dotauit: clerici illius eccleſiæ ſignificauerunt hoc domino Papæ, vnde ipſe ſcribit Reginæ dicens: cum eccleſia non ſit conſecranda niſi de dote ſit ei prouiſum: tanto liberalius ad dotandam eccleſiam prædictam liberalitatis, ſeu prouitionis manus aperire debet, quanto ad hoc ex debito iam tenetur. No. quòd non debet eccleſia conſecrari, nec etiam fundari niſi à patrono ei de dote primo prouideatur. Item qui fundat eccleſiam, tenetur dotem aſſignare eidem.

[Glo. ſeq. primo ampliat & fortificat tex. Secundo quærit & ſoluit. & iterum quærit. ponit opin. quam approbat cum certa moderatione.]

¶ In quibus ſunt cruces & inunctiones. Io. An.

¶ Cap. 1. de. de celebratione diuini offic. ij. in 4. compilatio. Et de materia vide Syluestrum in Summa, verbo, cęmiterium. §. 4.

† contigerit † al. ita: aſperſione ſollẽniter aquæ, &c.

† Vide Petrũ de Perus. in tra. canonicę eſpalis, c. 7. & Bald. tra. de dote, par. 1. adde Ananiã cõſ. 22. icip. Primo vide tur.

† In aliquot antiquis ita nobis innotuerit, quòd eorum, &c.

† Vide l. fin. & ibi Alex. ff. de dote prælega.

3 Pro hac gloſſa facit tex. in cap. cũ eccla. de immunit. eccleſ. & melior text. in c. ſi ciuitas, de ſent. excom. lib. 6.

4 Vnde in Pontificali ponit rubri. de recõciliatione eccle & cœmiterij, ſimul & cõnexim tractãdo, vt docet vno poſſutio reliquum polluti, q̃d dicit ĩ c. c. vnico. li. 6. Io. An.

cantores

Viams & lectores] possint ibi esse, prout traxit in auth. vt determi. sit num. cle. §. 1. si verò alia ecclesia collegiata, dos ad minus dēt esse pro duobus. arg. ī. de filiisby. ꝓposuisti. 7. q. 1. illud. aut tribus. de consec. dist. 1. hoc quoq; & ꝙ possit recipere hospites, & cēlia iura persoluere. ī. de p̄bē. de monachis. ī. de sup. neg. p̄la. c. 2. Sed q̄d si eps cōsecrat, vl fundat ecclesiā nō assignata dote? Dicit Bazian⁹ & bñ, ꝙ eps tenetur dotare ecclesiā, sicut tenetur ꝓuidere illi quē ordinat sine titulo. ī. de p̄bē. c. 2. eps. & c. cum ſm Apostolū. & hoc credo verū, dūmodo sine læsione ecclesiæ suę hoc facere possit: alīs non, nisi haberet ꝓpriū: quia delictū personæ, &c. vt 16. q. 6. si epm. ī. d̄ excepti. cū venerabilis. & tūc fundator dotabit eā, & poterit ad hoc ꝓpelli arg. 16. q. vlti. piæ mētis. arg. ad hoc. ff. de rit. nu. q liberos. & hæres fundatoris ad hoc tenetur, in auth. de eccl. ti. §. si aūt & §. si quis ædificationem. coll. 9. Bern.

† De intellectu ꝓter doctores hic vide Couarru. lib. 3. variar. resolu. c. 20.

† al. ecclesię. & hoc agnoscit hic Hos.

Gregorius nonus Asturicen. episcopo.

¶ *Ecclesia polluta per sacerdotem simplicem reconciliari non potest, etiam si æqua fuerit per episcopum benedicta.*

CAP. IX.

AQua † per epm benedicta, ecclesiā reconciliari posse per aliū epm non negamus, per sacerdotes simplices hoc fieri de cętero prohibentes: Non obstante consuetudine [a] prouinciæ † Bracharen. (quę dicenda est potius corruptela) quia licet episcopus committere valeat quę iurisdictionis [b] existunt, quę ordinis tamen † episcopalis sunt, non potest inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod autem mandantibus episcopis, super reconciliatione factum est hactenus per eosdē misericorditer † toleramus. [c] †

¶ Idem eidem.

¶ *Ecclesia etiam non consecrata si polluitur, reconciliāda est.*

CAP. X.

SI † ecclesia nō [d] consecrata cuiuscūq. fuerit semine, aut sāguinis effusione, aut alio modo polluta fuerit, non debet in ea celebrari, nisi prius aqua lauetur. Item ecclesia non consecrata, gaudet eodem priuilegio, quo & cōsecrata, sed aliter reconciliatur, q̄ consecrata, vt hic patet.

[Glo. seq. arg. à minori, & dat simile.]

d Non consecrata.] not. ꝙ dicit, non consecrata, ergo multo fortius consecrata. ī. eo. proposuisti, sic & cœmiterium si taliter polluatur, reconciliari dēt, vt ī. eo. cō suluisti. arg. ꝙ si aliquis excoicatus, vel paganus ibi sepelitur, sunt inde ejiciendi, nec in ea debet celebrari ante electionem & aspersionem aquæ benedictæ, licet cōsecrata prius non fuerit: & parietes sunt radendi, de consecratio. dist. 1. ecclesia. & cap. vbi. & ca. seq. Et ita

mittitur, siue delegatus fuerit, siue ordinarius, & revocat. ī. de offi. dele. sup. requisitionum. §. intentionis. & §. postro. ff. de iudi. iudicium. sed collatio sacramentorum non coartatur sola voluntate vel verbo, imò facto est opus; quia necessaria est visibilis vnctio & exterior: quæ est signum interioris vnctionis i corde. ī. d̄ sacra vnc. c. vno. quæ perpetua est, & amitti non potest, licet executio q̄ndoque suspendat. 1. q. 1. quod quidem versi. si forte miluę, &c. ¶ Et ita patet, ꝙ non possunt taliter demādari sicut iurisdictio vel revocari. & talia conferri non possunt, nisi ab eis, qui habent ea per ollationē. 68. dist. presbyteri quos. & sic recōciliatio talis nulla est, cū sacerdotes illi non habuerunt potestatē illam per talem demandationem, quæ est ordinis epalis sicut cōsecratio. sed vnus episcopus alij episcopo potest hoc demandare, & per huiusmodi demandationem nihil ei committitur, cū ipse episcop⁹ habeat eā quæ ministerium consecrationis cōtinebat, & in deest tantum auctoritas: quia non alienam messem falcē mittere non debet, nisi de voluntate & mandato illius, cuius est diœcesis, 6. q. 3. scriptum est.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

c Tolerauimus.] sed videtur, quod ista sola tolerantia non sufficiat sibi, nisi iterum reconcilietur per episcopum, quia nulla fuit reconciliatio: ergo iterum debet reconciliari, sicut si aliquis ordinatur ab eo, qui ordinādi potestatem non habebat, iterū debet ordinari. 68. dist. presbyter. & ī. de presbyt. non bap. ca. 1. & 3. Sed dic, quod per talem tolerantiam ratam habet talē reconciliationem, & incipit valere ex nunc, cum prius nulla fuisset, & ita de nihilo. 3 facit aliquid. ff. 3. q. 6. hoc quippe. & de cōsec. distinc. 2. re uera. quia potest princeps mutare 3 naturam rei, C. de rei vxo. act. l. vni. circa prin. Ber.

SI ecclesia.] Habet duo dicta, quæ patent in textu. Secundum ibi, est tamen. Abbas Siculus.

CASVS. Aliqua ecclesia non consecrata sanguinis effusione, aut alio modo polluta est, quæritur, qualiter sit reconcilianda? Respondet Papa, quod lauetur aqua exorcizata, ne diuinæ laudis organa suspendantur in ea: & quam cito poterit fieri, debet consecrari. Not. quod licet ecclesia non sit consecrata, si tamen polluta fuerit, non debet in ea celebreri, nisi prius aqua lauetur. Item ecclesia non consecrata, gaudet eodem priuilegio, quo & cōsecrata, sed aliter reconciliatur, q̄ consecrata, vt hic patet.

[Glo. seq. arg. à minori, & dat simile.]

d Non consecrata.] not. ꝙ dicit, non consecrata, ergo multo fortius consecrata. ī. eo. proposuisti, sic & cœmiterium si taliter polluatur, reconciliari dēt, vt ī. eo. cō suluisti. arg. ꝙ si aliquis excoicatus, vel paganus ibi sepelitur, sunt inde ejiciendi, nec in ea debet celebrari ante electionem & aspersionem aquæ benedictæ, licet cōsecrata prius non fuerit: & parietes sunt radendi, de consecratio. dist. 1. ecclesia. & cap. vbi. & ca. seq. Et ita

† Dictio ei deest in al. quos vetustis.

† Mediocriter, alīs, misericorditer. Hostiensis.

† Vide l. fi. C. de do. inter vir. & vxo. l. imperialis. C. de nupt.

† Vide hic ꝙ alijs Henric. Boic. & cæ. qu, vbi late Doc. de sen. excō. libr. 6.

Viams & lectores] possint ibi esse, prout traxit in auth. vt determi. sit num. cle. §. 1. si verò alia ecclesia collegiata, dos ad minus dēt esse pro duobus. arg. ī. de filiisby. ꝓposuisti. 7. q. 1. illud. aut tribus. de consec. dist. 1. hoc quoq; & ꝙ possit recipere hospites, & cēlia iura persoluere. ī. de p̄bē. de monachis. ī. de sup. neg. p̄la. c. 2. Sed q̄d si eps cōsecrat, vl fundat ecclesiā nō assignata dote? Dicit Bazian⁹ & bñ, ꝙ eps tenetur dotare ecclesiā, sicut tenetur ꝓuidere illi quē ordinat sine titulo. ī. de p̄bē. c. 2. eps. & c. cum ſm Apostolū. & hoc credo verū, dūmodo sine læsione ecclesiæ suę hoc facere possit: alīs non, nisi haberet ꝓpriū: quia delictū personæ, &c. vt 16. q. 6. si epm. ī. d̄ excepti. cū venerabilis. & tūc fundator dotabit eā, & poterit ad hoc ꝓpelli arg. 16. q. vlti. piæ mētis. arg. ad hoc. ff. de rit. nu. q liberos. & hæres fundatoris ad hoc tenetur, in auth. de eccl. ti. §. si aūt & §. si quis ædificationem. coll. 9. Bern.

† De intellectu ꝓter doctores hic vide Couarru. lib. 3. variar. resolu. c. 20.

† al. ecclesię. & hoc agnoscit hic Hos.

Gregorius nonus Asturicen. episcopo.

¶ *Ecclesia polluta per sacerdotem simplicem reconciliari non potest, etiam si æquæ fuerit per episcopum benedicta.*

CAP. IX.

AQua † per epm benedicta, ecclesiā reconciliari posse per aliū epm non negamus, per sacerdotes simplices hoc fieri de cętero prohibentes: Non obstante consuetudine [a] prouinciæ † Bracharen. (quę dicenda est potius corruptela) quia licet episcopus committere valeat quę iurisdictionis [b] existunt, quę ordinis tamen † episcopalis sunt, non potest inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod autem mandantibus episcopis, super reconciliatione factum est hactenus per eosdē misericorditer † toleramus. [c] †

¶ Idem eidem.

¶ *Ecclesia etiam non consecrata si polluitur, reconciliāda est.*

CAP. X.

SI † ecclesia nō [d] consecrata cuiuscūq. fuerit semine, aut sāguinis effusione, aut alio modo polluta fuerit, non debet in ea celebrari, nisi prius aqua lauetur. Item ecclesia non consecrata, gaudet eodem priuilegio, quo & cōsecrata, sed aliter reconciliatur, q̄ consecrata, vt hic patet.

[Glo. seq. arg. à minori, & dat simile.]

d Non consecrata.] not. ꝙ dicit, non consecrata, ergo multo fortius consecrata. ī. eo. proposuisti, sic & cœmiterium si taliter polluatur, reconciliari dēt, vt ī. eo. cō suluisti. arg. ꝙ si aliquis excoicatus, vel paganus ibi sepelitur, sunt inde ejiciendi, nec in ea debet celebrari ante electionem & aspersionem aquæ benedictæ, licet cōsecrata prius non fuerit: & parietes sunt radendi, de consecratio. dist. 1. ecclesia. & cap. vbi. & ca. seq. Et ita

† Vide l. fi. C. de do. inter vir. & vxo. l. imperialis. C. de nupt.

† Vide hic ꝙ alijs Henric. Boic. & cæ. qu, vbi late Doc. de sen. excō. libr. 6.

AQua.] Tria facit. Ponit dictum. Damnat consuetudinem, causam reddens. Et subdit præteriti tolerantiā, secunda ibi, Non obstāte. Tertia ibi, Quod aūt. Abb.

CASVS. In prouincia Bracharen. q̄n ecclesia vel per sanguinis effusionē, vel alio mō fuerat violata, reconciliabitur per simplices sacerdotes peruenit hoc ad notitiam Papæ, vñ super hoc scribit Asturicē. epō, dicēs: ꝙ ꝙ aliū epm quam per ꝓpriū ecclesia pōt reconciliari, aqua per epm benedicta, & non per simplices sacerdotes recōciliatur ecclesia, non obstante ꝓsuetudine ꝓuinciæ Bracharen. quæ dicenda est potius corruptela: quia licet epus cōmittere possit, q̄ iurisdictionis sunt inferioribus clericis: nō ea, q̄ sunt epalis ordinis non pōt eisdē clericis inferioribus demādare. Quod aūt super reconciliatione hactenus factū est de mandato eorum, dupit de misericordia tolerandū. No. ꝙ ecclesia tolūmodo p epm reconciliari debet, non obstāte ꝓsuetudine. Item cōsuetudine. Ité epus pōt committere ea, quæ sunt iurisdictionis inferioribus clericis, sed ea quæ sunt ordinis epalis demandare inferioribus non pot. Item recōciliatio q̄ nulla ē, ꝙ tolerātiā Papæ sit aliqua: & ita de nihilo. 3 facit aliquid, sicut de sententia, quæ nulla est, facit aliquam. e Consuetudine.] no. ergo, ꝙ consuetudo, quæ est cō iuris naturam non prodest, & cō illud ius non pōt præscribi. ī. de consue. cum inter vos. & c. cum venerabilis. & c. quanto. & c. vlti. vbi de hoc.

[Gl. seq. explicat, & q̄rit diuersitatis rōnē, & sol.]

Iurisdictionis.] a puta iudicare, cognoscere de causis, instituere, beneficia ꝓferre, & cęa alia, q̄ affectus est epis in confirmatione. arg. ī. de ele. tranimittam. hæc omnia committere pōt & delegare vnicuiq; maiori vel minori: Sed ea q̄ sunt epalis ordinis demādare non pōt inferioribus, puta clericos ordinare. virgines consecrare, chrisma conficere, & cōsimilia, quæ ministerium cōsecrationis desiderant. Sed quæ est rō quare illa q̄ sunt iurisdictionis possit committere clericis inferioris gradus, & non illa, quæ sunt ordinis demandare? Hæc potest esse ratio: Iurisdictio sola voluntate & verbo cō-

3 Intellige hoc dictū ꝓ vt declarat in c. quanto. & trāsl. epi, super glossa in ver. veri Dei vicem.

a Pro intellectu materię huius glossę vide Alfons. Castrum lib. 2. de iusta hęre. pun. capt. 22. & Couarru. initio capitis citatum.

3 Hæc dictę glossę intellige ꝓut notat in c. quia tō. ī. de trāsla. epi. super gl. in verbo veri Dei.

ecclesia non consecrata gaudet eodem priuilegio quo & consecrata, vt hic patet: & hoc est expressum. j. de immu. eccle. cap. penul. & ita si aliquis illuc confugerit, debet ab ecclesia defendi: & hoc ideo, quia locus auctoritate ep̃i dedicatus est diuino cultui: & qd semel Deo dedicatũ est ad profanos vsus redire nõ debet. 1 2. q. 2 nulli licet. & 3. de re. gmumancipia. 2 & tñ grauius peccat q̃ sic deliquit, q̃ in non cõsecrata, sicut magis peccat & grauius puniretur; qui in maiorẽ personam quã qui in minorem; nam ex persona consideratur iniuria & crimen. Inst. de iniu. §. atrox. j. de sent. excũ illo tũ. & crimẽ augeẽ dignitate prepositi. ff. de re milit. omne delictum. § 1. Sed nunqd & isti violatores sunt dicẽdi sacrilegi? in distinctionẽ sacrilegii? Non vt. 17. q. 4. sacrilegiũ. sed credo, q̃ tãquam sacrilegi iudicandi sunt, licet locus adhuc cõsecratus non sit. arg. 3. de fo. comp. cõquestus. & quia eodem priuilegio gaudet, ac si esset consecrata. j. de immu. eccle. c. penu. a Lauetur sed per quẽ debet lauari? Vt quod per ep̃m tãtũ 3 cap. prov. Ianoc. ca fuit satis credo, q̃ per simplicem sacerdotem possit lauari; quia si intellexisset Papa, quod per episcopum deberet lauari, illud dixisset, sicut dixit 1. proximo capitulo præcedenti, cum Papa in vtroque capitulo scribat eidem, & quia dixit aqua exorcizata lauetur, quæ fit per simplicem sacerdotem, & non cum aqua benedicta cum vino & cinere, cum qua reconciliatur ecclesia consecrata. supra eod. proposuisti. & arguin. ad hoc supra de tempor. ordin. cum in distribuendis & arg. de consec. dist. 2. c. fin. arg. tamen contra j. de immunit. eccl. c. pen. Ber.

effusione polluta, aqua protinus exorcizata lauetur: a ne diuinę laudis organa suspendant. Est tamen, quam citius fieri poterit, consecranda.

TITVLVS XLI.

De celebrat. Missarum, † & sacramento Eucharistiæ, & diuinis officijs.

¶ Ex Concilio Agathen. †

¶ *Presbyter tenetur horis debitis dicere horas canonicas permittitur tamen sibi ex causa dicere eas vsque ad vesperas inclusiue. hoc dicit secundum vnum intellectũ.*

CAP. I.

PResbyter mane, matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ, videlicet, Primã, Tertiam, Sextam; Nonam, Vesperamque persoluat: b ita tamen, vt horis competentibus, c iuxta possibilitatem, aut a se, aut a scholaribus d publicè compleantur. Deinde peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit exeat ad opus rurale e ieiunus, f vt iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitum, siue diuersorum commeantium, infirmorum atque defunctorum succurrere g possit, vsque a statutam horam, pro temporis qualitate. Propheta dicente: Septies in die laudem dixi tibi; qui septenarius h numerus a nobis impleẽ Matutini, † Primæ, Tertiæ, illud. & facit ad hoc 3. de vit. & honesta. clericorum. vt quisque.

[Glo. seq. recitetur, per obiectionẽ & solutionem.]

b Persoluat.] consilium est, vt finul dicat omnes horas, ne superuenientibus occupationibus aliquã horam dimittat: & intelligit hoc de clericis pauperib⁹, quos ad opus rurale oportet exire, vt in litera patet, alias suo loco & tempore dicendæ sunt singulæ horæ. ADDITIO. Vide de versus.

Exeat omnis inops opus ad rurale sacerdos.

Si vult completis horis, agris quoque visis.

c Competẽtibus.] signatis campanis, vel alio signo, supra de elect. in causis, & 3. de officio cust. c. 2. & 1. di. ius militare.

d Scholaribus.] hic exaudio cum aliqua superueniente necessitate ipse officium suum perficere non potest. 7. q. 1.

e Rurale.] clericus enim cui ecclesia non sufficit, ex artificio suo victum & vestitum quærat. 9. distin. clericus victum absque officij sui detrimento. & 21. quæstio. 1. c. 1.

f Ieiunus.] de consec. dist. 2. liquido. & de consec. dist. 1. sacramenta. & dist. 5. vt ieiuni. & c. vt episcop. & 7. q. 1. nihil. Ber.

g Succurrere.] Missam celebrando vsque ad statutam horam, vt hic dicit, ideꝫ, Nonam. de consec. distinct. 1. solebat. vel vsque ad Tertiam quandoque. 44. di. non licet hoc in diebus communibus.

h Septenarius.] sunt septem horæ sicut sunt septem dona Spiritus sancti. 30. q. 1. peruenit. septem dies seculi, & septem ætates, quibus completis finietur mundus; septem petitiones in oratione Dominica, septem psalmi pœnitentiales, item septem diaconi, sicut septẽ sunt horæ, ad quas tenentur sacerdotes: de alijs nihil dicit: vnde videtur, quod non teneantur: sed certè tenentur. argum. supra de præbend. cum secundum Apostolum. 91. dist. c. 1. & 2. & 92. distinct. cap. vlt. Bernardus. ADDITIO. Vnde versus.

Hæc sunt septenis, propterque psallimus horis.
Mastutina ligat Christum, qui crimina purgat:
Prima repelit sputis, causam dat tertia mortis
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipertit:
Vespera deponit, sumulo Completa reponit.

Qui-

¶ Vide cõci. Tolet. sess. 22. in decre. de obseruãdis, & euitandis in celebratione Missę.

† In cõciliis editis nõdũ inuentũ est refert Burchard⁹ lib. 2 decre. c. 104. & 105. & Ino par. 6. ca. 181. & 182. hĩ apud Gratianũ 9. dist. c. p̃sbyt. sed signat, vt palea, & c 2. ti. & suffragijs in 3. compil.

¶ Vide Concor. Iacobus. C. de sacr. eccl. & Instit. de re. dini. § lucas.

¶ De hac re vid hic latiꝰ per Host. & Ioan. And.

Pſal. 118.

† Maturine i Matutino

j Vide Nauar. in manuali de horis canonicis. c. 3. & notas nostras in hoc cap.

4 Sic reperitur septẽ Doctores i examinando & approbando C. de ep̃s & me. si quis. lib. 10. & no. eo. tit. Magistros. 10. &

DE CELEBRATIONE MISSARVM, &c.

¶ Visum est supra de consecratione ecclesiæ vel altaris, sed quia in ecclesia consecrata Missæ celebrantur, & alia diuina officia dicuntur, ideo subiungitur hæc rubrica. Abbas.

De hac materia tractatur de consecratio. distin. 5. conuenit. & duobus capp. seqq. 15. distinct. sancta in Pascha. De secunda parte, videlicet de sacramento Eucharistiæ, tractatur de consecratio. distinctio. 2. per totum.

PResbyter.] Communiter non summatur propter multitudinem dictorum. Primò præcipit officium dici horis debitis, & ex causa permittit anticipationem. Secundo specificat casum, quare permittit sibi anticipare: ibi, Deinde: Tertio concludit ibi, Ergo. Abbas Siculus.

CASVS. Presbyter mane ois horas sibi dicere de-

QVidam.] Primo ponitur excessus. Secundo prouisio ibi, Ideo. Abbas.

CASVS. Quidam laici habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Euangelium; in principio erat verbum: missas peculiares: vnde statuit concilium, vt vlterius hoc non faciant, nisi suo tempore, nisi aliqñ ex deuotione hoc facere velint, & nõ ꝓpter aliud: sed audiãt Missas de eodem die. Et loquitur in casu, in quo non est nisi vn⁹ presbyter in ecclesia qui debet celebrare de die. No. ꝙ aliquid prohibetur non propter se, sed propter illud quod inde seq̃ potest. Itẽ Missę de die audiendæ sunt, vbi aliquis ex deuotione velit audire.

a Peculiares.] id est, speciales. de consecr. dist. 1. & hoc attendendum est. Ala. [Glos. seq. causam reddit, dat vnum simile, & arguit.]

b Non fiat.] non quia malum sit audire tales Missas, sed malu est propter talem dimitt. re canonicè statutas missas de die, vt dicitur in fine. 21. dist. denique vbi ꝓhibetur minori bene dicere præsente maiore, & dare eleemosynam nõ est peccatum, sed dare ad iactantiam malum est. 1. q. 1. nõ est putanda. & cap. vide quantũ. & ita est ar. ꝙ aliquid prohibetur, non propter hoc quod malum sit, sed propter id quod ex eo sequi potest 3. de iureiur. & si Christus. & 22. quæst. 1. in nouo. & 11. quæst. 3. solite. 63. distin. cap. quia sancta. §. verum.

c Deuotione.] quasi melius sit Missas istas audire, quam alias canonicas de die. Ber.

COnsuluisti.] CASVS. Quæsitum fuit à Papa, vtrũ sacerdos possit celebrare plures missas eadem die? Respondet Papa, quod excepto die Natiuitatis Domini sufficit sacerdoti semel in die vnam missam celebrare, nisi necessitas immineat. No. quod necessitas facit licitum quod alias est illicitum. Item nota contra sacerdotes, qui plures missas celebrant, in die, causa cupiditatis.

[Glo. seq. reci per q. quare in Natali dicantur tres missæ, solut, & ponit ueritas.

d Natiuitatis.] Dicit enim Natiuitatis Domini plures missæ celebrantur de consec. dist. 1 nocte sancta, & celebrantur etiam tres missæ propter mysterium: qm̃ per illa tres missas repræsentatur triplex status, s. status ante legem, sub lege, & status gratiæ, illa quæ cantatur in nocte, repræsentat statum illum, qui fuit ante legem, quando omnes erant in tenebris: unde dr̃ in Missa, illa prophetia: Populus gentium, qui ambulabat in tenebri. Secunda quæ dicitur in aurora, repræsentat tempus sub lege. in quo iam incipiebant ex parte scire Christum, sed non plenè, propter dicta legis & Prophetarum: & ideo cantatur inter diem & noctem: & dicitur offertorium: Lux fulgebit hodie. Tertia dicitur in die, per quã designatur tẽpus gratiæ, s. præsens; vnde dicitur officiũ; Puer natus est, &c. quod potes intelligere his verbis.

Tres in Natali debent missæ celebrari.

Quarũ prima sacram Christi signat genituram.
Altera uenturi de signat gaudia Christi;
Tertia tã factum ꝙ lex foresacra designat.

[Glo. seq. quæri t, & soluit.]

e Necessitatis.] sed quam dicit necessitatem? Respõdeo, si celebrauit de die, & postea ẽt moriatur aliqs, vel etiam causa honestatis vel vtilitatis, vt si dicta missa de die superueniat aliqua magna persõna, quæ velit missã audire, argumen. supra eod. cap. 1. & 2. aliàs ergo sufficit, ꝙ vnam Missam celebret quis in die. de consecr. destin. 1. sufficit. & ī. eo. te referẽt: nec expresse ꝓhibetur, quin plures possint celebrari, ex eo ꝙ dicit, sufficit: vnde potest vnã celebrare de die, & aliã ꝓ defunctis, & quoties celebrat, toties sumat corpus Christi, & sanguinem, de consecr. distin. 2. competimus. & cap. tribus.

CONsilium. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, Inquisitioni. Et in hoc erant multi sacerdotes, qui cõmuniter in missa commemorationis maximè beatæ Mariæ virginis, dicunt, Gloria. Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa, vtrum in diebus festiuis, in quibus ad honorem sancti Spiritus beatæ Mariæ virginis, & sanctæ Trinitatis missa celebrari cõtingit, hymnus Angelicus, symbolum, propria præfatio cantari debeat? Respondet Papa ꝙ apud ipsum in diebus profestis, cum missarum sollemnia in honorẽ beatæ Mariæ virginis celebrantur, neque hymnus Angelicus, neque symbolum decantatur, licet propria præfatio cantetur, ut differentia ostendatur inter commemorationem & festiuitatem: unde, Te Deum laudamus, regulariter dimittitur in laudibus matutinis. Nota ꝙ in officio ecclesiæ differentia debet esse inter commemorationem & sollemnitatem.

f Profestis.] id est, priuatis, quasi p oculà festo.

Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus. (nam de nocturnis vigiliis idẽ ipse Propheta ait: Media nocte surgebam, & cætera. Ergo his temporibus laudes Creatori nostro, super iudicia iustitiæ ferentes. 10

¶ Ex concilio Triburien. †

¶ *Propter Missam specialem Missa de feria dimittenda non est.*

CAP. II.

QVidam laicorũ habent i consuetudine, vt per singulos dies audiant Euangelium: In principio erat verbũ; & Missas peculiares: a hoc est, † de sancta Trinitate, & de sancto Michaele: & ideo sancitum est in eodem concilio, vt vlterius hoc non fiat, b nisi suo tempore, & nisi aliquis velit propter reuerentiam sanctæ Trinitatis, non pro alia deuotione c audire. Sed si voluerint, vt sibi Missæ 30 cantentur, de eodem die Missas audiant, pro salute viuorum, & etiam defunctorum. †

Innocentius iii. Vigoreñ. † episcopo.

¶ *Sufficit sacerdoti semel in die celebrare: et excepit duos casus, scilicet necessitatem & festum Natiuitatis.*

CAP. III.

CONsuluisti: † & infra. ¶ Respõdemus, quod excepto die Natiuitatis d Dominicę, nisi causa necessitatis e suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missã solummodo celebrare.

Idem archiepo Bracarẽsi.

¶ *In Missa commemorationis, licet dicatur propria præfatio nõ tamen dicitur hymnus angelicus, nec symbolũ.*

CAP. IIII.

CONsilium † nostrũ: & infra. ¶ Requisisti, vtrum in dieb. profestis, f in quibus ad honorem sancti Spiritꝰ, beatę

† Vuigorniẽ.

† Cap. 1. eo. tit. in tertia compilatio. Et de materia, nempe qñ & quare possint plures Missę eodem die celebrari, unde omnino Nauarrũ in Manuali Confessariorum, c. 25. titu. de statu clericorum.

† Cap. 2. eo. tit. in tertia compilatio. Et vide Beatũ Thomam lib. 4. sentend. dist. 13. q. 1. artic. 2. quæstiuncula 4.

¶ Tribucum Tributum sed in conciliis editis, habetur, in concilio Salegustadiẽsi c. 10. & c. 2. tit. de suffragiis, in 2. cõpilat.

ꝙ aut de sanctis, &c.

ꝙ De materia hui⁹ glosæ uide hic latè per Hostiẽ. Ioannẽ An. & alios. sed vide omnino B. Thomam lib. 4. sent. dist. 13. q. 1. artic. 2. quæstiuncula 4. & 3. par. q. 83. art. 2. ad 2. argu.

a Dies profestos appellat Nonius Marcellus, eos q̃ sunt a festiuitate remoti.

z Hymnus Angelicus.] scilicet, Gloria in excelsis Deo.

b Symbolum.] idest, Credo in vnum Deum.

c Præfatio.] præfatio beatę Virginis habetur 70. dist. sanctorũ. Reliqua habes de consec. dist. 1. inuenimus.

d Regulariter.] idest, regulare est vt dimittatur, nõ vt dicatur. simile. 7. q. 1. c. aduersitas. §. cũ autem. ibi cõparationum ponitur electiue: hic ponit negatiue. sic minus, i. non. ff. de tribut. illud.

EX parte.] Breue est, & secundum Hostien. determinãt quatuor quęstiones: Nam primo quęrebãt, an sacerdos post sacramẽta sumpta p fundere debeat manus. Secundo cũ quo liquore. Tertiò vtrũ illam perfusionẽ debeat sacerdos sumere. Quarto, an post illam sumptã, debeat, seu possit iterum celebrare. Et in effectu tũdet hic Papa ad omnes quæstiones. Nã debet manꝰ primo pfundere cũ vino, & vinũ pfusionis sumere, nisi sit celebraturꝰ alia missã: & post perfusionem sumptam, nũ potest alia celebrare: & intellige, vt dixi in c. cõsuluisti. 3. co. nam hoc pcedit tã in festo Natiuitatis Domini, q̃ in alia festiuitate; & ex hoc declaratur iste textus, Abb. CASVS. Quæsitum fuit à Papa, quo (scilicet aqua vel vino) pfundere debeat sacerdos manus suas, postq̃ totum accepit Eucharistiæ sacramentum? Rñdet Papa, quod vino perfundere debet, nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare. quia si vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret. Nota quod sacramenta à ieiunis sunt percipienda.

† Magalen.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compilatione. Et præter D. Thomam citatum super gloſſa in verbo. nisi forte. vide Nauarrũ in Manuall cõfessorũ, c. 25. tit. de statu clericorum.

c Vino.] quærebatur quo perfundere debet sacerdos? respondet: quod vino.

f Perfundere.] manus, scilicet post perceptionem corporis & sanguinis Domini.

g Totum.] prene dicit; quia vel totum recipiat, vel nihil. de consec. dist. 2. comperimus.

[Glo. ieq reperq quare dicat, forte, & dupliciter sol. Secundo de ille, qui sumpsit medicinam, & soluit. in fi. quærit. & soluit, & ponit opin. Hug.]

1 V. D. B. Tho. in 3. part. q. 80. art. 6.

2 Vide D. Thomã 3. part. q. 77. art. 6.

h Ne si forte.] quia sacramẽta à ieiunis sunt percipienda. 7 q. 1. nihil. de consec. dist. 5. ve ieiuni. 75. dist. p a patribus. & ẽ. de tempo. ord. litteras. Ideo dicit forte; quia quorundã est opinio, q̃ quicquid admiscetur (inquiunt) a sanguis efficitur. arg. ẽ. tit. prox. p in dubiis. & secundam illos, qui perfusionẽ acceperit, ieiunus erit. Sed potius videtur de ritatium illud, forte, & illa opinio hic euacuatur. Sed magis asse. matiue videtur poni: quod consuetudo interpretatur. quia si obseruatur, quæ est optima legum interpres, a consuetudine dilecti. 1. c. omnium 33. q. 2. quæstionem. & ẽ. de prescript. tua. & sic est ars. & non est ieiunus qui potionem bibit: Seu post medicinam 3 sumptã, videtur & nihilominꝰ possit celebr. re. quia medicina non censetur inter alimẽta. ff. de penu. legatis. nõ omne quod bibitur. Sed non est verum: qa si nõ debet post perfusionẽ, multo minus post medicinã: quia in honorem tãti sacramenti, prius sumi debet corpus & sanguis Domini. de consecr. dist. 2. liquido. & 7. q. 1. nihil. & antequam cibus digestus sit, corpus Christi sumi non debet. de consecratio. di. 2. tribus. & si contigeret sacerdos post aliquem cibum vel potum sumptũ, male faceret, tamen constitit. de consec. dist. 2. liquido. Hug. 4 dixit contrarium super de creto illo. 75. dist. in quod à patribus.

3 De hoc dicitur inde omnino B. Thomam 3. par. q. 8. artic. 8. ad 4 arg.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. compilat.

† Ex vetustis codicibus restituꝰ est locus, ut est ipsius, nã in vulgatis corruptissime legebatur ita; Quæsiuisti, q̃ sit forma verborũ, quã ipse Christusꝰ &c. ex quibus nullus poterat sanꝰ sensus colligi.

4 Errauit Hugo, necesse nullo modo eius opinio tenenda.

Virginis, & sanctæ Crucis, Missam celebranti cõtingit, hymnus Angelicus, z symbolum, b ac pfatio c propria debeat decantari: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod apud nos i diebus profestis, cũ Missarum sollẽnia in honorem beatæ Virginis celebrantur, neque hymnus Angelicꝰ, neq; symbolum decantatur: licet in Missa, ꝓpria pręfatio decantetur, vt inter commemorationem, & solẽnitatem differentia ostẽdatur. vnde, Te Deum laudamus, regularius, d dimittitur, quã dicatur in Laudib. matutinis.

¶ Idem clericis sancti P. Magalon.

¶ *Sacerdos post sumptam Eucharistiam perfundat, nisi aliam Missam sit dicturus.*

CAP. V.

EX † parte vestra: & inf. ¶ Postulationi vestræ taliter respõdemus, quod semper sacerdos vino e perfundere f debet, postquam totum g accepit Eucharistiæ sacramentum; nisi cum eodẽ die aliam Missam debuerit celebrare; ne si forte h vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

¶ Idem Lugdunen. archiepiscopo.

¶ *Si qua verba sunt in canone Missæ, quæ ab Euangelistis dicta non fuerunt, credere debemus, quod à Christo Apostoli, & ab Apostolis eorum successores acceperunt. & hoc dicit vsque ad §. quæsiuisti.*

CAP. VI.

CVm † Matthæ: & infra. ¶ Quæsiuisti, quis † formæ verborum, quã ipse Christus expressit, cum in corpus & sanguinẽ suum, panem trãstubstantiauit & vinum, illud in canone Missæ, quo ecclesia vtitur generalis, adiecerit, quod nullus Euangelistarũ legit expressisse. Cum enim in Euãgelio sic legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicẽs. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur, in remissionem peccatorum: ad vim & prolationem istorum verborum, panis & vinum in corpus & sanguinẽ Christi transubstantiatur in canone Missæ, quo ecclesia utitur generalis, additũ fuit mysterium fidei, quod verbum, nullus Euangelistarum expressit. vnde narrabatur archiepiscopus iste, quis autꝰ fuit adiecere verbum illud, quærens à Papa quis illud verbum adiecit: ad hoc respondet Papa, si formam illius canonis inspicias diligenter, præter verbũ illud de quo quæsiuit, alia duo videlicet: eleuatis oculis in cælũ: & æterni testamenti: poterit in ipso canone reperire, quæ in textu Euangelistæ non leguntur: sed multa tam de verbis quam de factis Domini omissa fuerunt ab Euangelistis quæ Apostoli supplenerũt. In actibus Apostolorum legitur Dominũ dixisse: Beatius est dare, q̃ accipere; hoc nullus Euangelistarum expressit. Item ipsi etiam Euangelistæ inter se mutuo supplenisse leguntur, quæ ab aliquo eorum vel

tim vel aliquibus sunt omissa. alia verò duo, quæ in canone missæ adduntur, possunt ex alijs locis euangelij comprobari. Ioannes enim describens suscitationē Lazari, asserit Iesum sursum oculos eleuasse, & dixisse, Pater, gratias ago tibi, quia audisti me: si tūc eleuauit oculos ad patrem quando animā Lazari reuocabat ad corpus, probabilius esse vī, quòd tūc oculos leuauerit ad patrem in cælum; cum panem & vinū trans substantiauit in corpus & sanguinē suū. Præterea, i textu Euāgelij ponitur: noui testamenti: in canone missæ interponitur: & æterni: quia vetus testamentū temporalia promittebat, nouum autem, quod fuit Christi sāguine consecratum promittit æterna; & ideò testamētum illud fuit vetus & transitorīū: hoc autem nouum est & æternum; vel alia ratione; vnde nouum, i. vltimum esse describitur, inde æternum, i. ppetuum cōprobatur: nouissimū enim hominis testamentū immobile ꝓfecerat: quia testatoris obitu cōfirmat. alioquin non valet, dum vixerit, qui testat: & non solum scriptura, sed etiam promissio dī testamentum, sm quod dicit Apostol[9]: ideò noui testamenti mediator est, vt repromissionem accipiant, qui vocati sunt hæreditatis æternæ: Sic ergo debet intelligi quod in canone legitur. Hic est sanguis meus, noui, & æterni testamenti, id est nouæ ac æternæ promissionis confirmator. Not. quòd beatius est dare, quā accipere. Item testamētum morte testatoris confirmatur. Item deambulatoria est voluntas testatoris vsque ad mortem.

a Mysterium.] istud est verbum de quo q̄ fuit, scilicet, qs adiecit illud in canone Missæ.

q Plus dixisse. arg. 2. q. 5. consuluisti. 5. de transiat. inter corporalia. sed hoc cum ratione est additum. 33. q. 2. quos Deus. & in. eo. §. ex eo, in fine.

rū: in canone Missæ sermo iste, videlicet mysterium a fide: verbis ipsis interpositus inuenit; vnde cum non Euāgelista Christū hoc dixisse teste tur, ‡miraris, quod aliqs assueuerare tentauerit. eū aliquid plus dixisse, b q̄ aliquis Euangelistarum assueueret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisiuit, alia duo c videlicet. elcuatis oculis in cælū: & æterni testamēti: poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Euāgelico non legūtur. ¶ Sane multa d tā de verbis, q̄ de factis Dñicis inuenimus ab Euangelistis omissa, † quæ Apostoli, vel suppleuisse verbo, vel facto expressisse legūtur. Paulus enim i † actibus Apostolorum sic ait. Meminisse vos oportet verbi Dñi Iesu, qui dixit Beatius † est dare, e quā accipere. Hæc nullus quattuor Euāgelistarū descripsit. Nullus etiam horum expressit, ꝓ Paul[9] de Christo † ad Corinthios scribens ait. Visus est plusq̄ quingentis fratrib[9] simul, deinde visus est Iacobo, nouissimè autē tanq̄ abortiuo, f visus est & mihi. Ipsi ēt Euangelistæ mutuo inter se suppleuisse leguntʼ, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sūt omissæ. g vnde cū tres Euāgelistę posuerint. Hoc est corpus meū; solus Lucas adiecit. quod pro vobis tradetur. & cum Matheus & Marcus dicant. pro multis Lucas dicit. ꝑ vobis. Mathæus autem. in remissionem peccatorum, ādiunxit. Cæterū ea, quæ addūtur in canone Missæ, possunt ex alijs locis Euangelij comprobari. Ioānes † enim suscitationem Lazari describens, Iesum sursum oculos leuasse asserit, & dixisse. Pater gratias ago tibi, qm̄ audisti me, & infra. ¶ Si tunc igitur in cælum oculos leuauit ad patrē, cū ad corpus exanime animam Lazari reuocauit, † probabilius h esse videtur, † ꝓ tunc oculos leuauerit ad patrem in cœlū, cū panem & vinū in corpus & sanguinem proprium commutauit. Cęterū sicut superius est expressum, cum in textu Euāgelico. noui testamēti, ponatur, hic interponitur. & æterni; i nam vetus testamētum, quod hircorum & vitulorum fuit sanguine dedicatū, temporalia † promittebat, nouum autē, quod est Christi sanguine cōsecratum, promittit æterna, & ideò testamentum illud fuit vetus & transitorium, hoc autem nouum est, et æternum vel, vt vtamur alia ratione, vnde nouum, id est, vltimum esse describit, inde æternum, id est, ꝑpetuū comprobatur. † Nouissimum etenim hominis testamētū † immobile k

e Alia duo. scilicet, eleuatis oculis in cælum: & æterni testamenti, prout sequitur.

d Multa.] multa enim seruat ecclesia, q̄ ab Apostolis nō sunt tradita, q̄ tā cū sint lōga cōsuetudine approbata, nō sunt minoris auctoritatis, vt 11. di. ecclesiasticarum. 12. dist. illa. e Beatius est dare.] 16. q. 1. prædicator. quia dādo placet homo: accipiēdo displicet. Vnde versus.

Temporibus nostris quæcunq; placere labrras.
Det, capiat, queras, plurima pauca, nihil.

f Abortiuo.] Paulus appellat seipsum abortiuū; quia sicut fœtus abortiuus, cū labore, et angustia, & attractione ad lucem attrahit, ita Paul[9] cū attractione venit ad fidem. 23. q. 4. duplicem, & c. quis nos.

g Sunt omissa.] nā quod legibus omissum est, suppleudum est à iudice. ff. d testibus. quæsitum. & ibi de electionibus. cum nobis. & Dñs qñq; diminute dixit. 16. q. 7. & hęc diximus, & ipsius facta supplemus, & ꝓria suis factis facimus. & iuste ꝓ vsū ecclesiæ diu factū, ad hoc vt iustum præsumi debeat. de ꝓbationibus. liquido. & sufficit ꝓ aliqd sit diu seruatum, ad hoc vt ꝑsumi dēat, vel Apostolum, vel aliū iustū auctorē habuisse. 12. dist. ecclesiasticarum. ita dist. illa.

h Probabilius.] no. arg. ꝓ ex quo qñq; leuauit, ꝓ postea leuauerit. 1. q. 1. multitudines in fi. & est arg. ex eo qđ qs facere ꝓtēpsit. 28. dist. qa sūt culpę. ¶ de pig. illo vos. ff. d vsu. q. semisses. 1. rñ. ff. de vi. tri. & olei. l. ex viu. ff. de pe. le. dñs Sticho. § testamēto. ff. d fund. dot. cū de lanarijs. § animā. & ff. de lega. 1. si seru[9] pluriū. § si numerus numorū. & ff. ad Macedo. inter. 2 § qđ dī. Ioi Et æterni.] hic ostēditur quare adiectū fuit & æterni. Ber.

k Immobile.] C. de sacrosanct. eccles. l. 1. C. de testamen. quoniam indignum. 13. q. 2. cap. vlt.

† Vide Melchiorē Canū lib. 3. de locis Theolo. c. 3. & seq.

† Act. 1. c. 10. circa finem.

† In omnib[9] antiquis ita: Beatius est magis dare, quam &c.

† 1. Cor. 15.

¶ Matt. 26. Mar. 14. Lucæ. 22.

† reuocabat B. Tho. 3. par. q. 83. art. 3. ad 2. argu.

† Qualiter hoc sit intelligendū pulchrè explicat B. Tho. 1. 2. q. 99. ar. 6. & Dom. Sot. lib. 2. de iust. & iur. q. 2. art. 3.

† approbat

† Hic post vocē testāti, in q̄ multum est dictio, morte, quæ deest in omnibus antiquis; nec esse dēt, vt indicāt sequētia.

* Non valet.] ambulatoria enim est volũtas defuncti, vsq; ad supremũ vitæ exitũ. ff. de adi. lega. l. 4. ff. de donat. inter vir. & vxor. cum hic status. §. pœnitentiam. & C. de codi. l. 3. & C. qui testamen. fac. pos. si quis. vnde potest mutari testamentum, etiam si pactum interuenerit, ne possit mutari C. de pact. pactũ quod dotali. etiam si fuerit per principem confirmatum. arg. C. de testam. omnium. q nemo hanc legẽ sibi dicere põt, vt à priori testamento sibi recedere non liceat. ff. de leg. 3. si q in prin. 1. respon.

EX EO AVTEM. Antequã respondeat ad quæstionem, dicit Papa, q ex verbo illo de quo q̃stiũ fuit, videlicet: mysterium fidei, sumũt quidam munimentum erroris dicentes, in sacramẽto altaris nõ esse corporis Christi & sanguinis veritatem, sed imaginẽ tãtum, & speciẽ, & figuram: pro eo q quandoque scriptura commemorat id quod in altari suscipitur, esse sacramẽtum, & mysteriũ, & exemplum: sed q hoc dicũt, errant: qa nõ intelligunt auctoritates scripturæ, nec sacramẽta suscipiunt reuerenter. Si sacramentum altaris veritas esse negatur, quia est figura, ergo nec mors nec resurrectio Christi vera fuit; cũ figura sit: Sed Apostolus dixit, q mors & resurrectio Christi fuit similitudo, & imago, dũ dixit: Christus mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter nostrã iustificationem: & hoc etiã dixit Petrus in epistola sua: & qa mors Christi & resurrectio, est exemplum. quæritur, si nõ est veritas, quia fuit exemplum: ergo nec fuit mortuus, nec resurrexit: Sed absit error iste à fidelium mẽtibus: tamen dicitur, mysteriũ fidei: quia aliud creditur quam cernatur, & aliud cernitur quam credat: videtur species panis & vini, creditur veritas carnis & sanguinis Christi, ac virt9 vnitatis & charitatis: & infra. ¶ Distinguẽdũ est tñ subtiliter inter tria, q̃ sũt in hoc facto discreta, videlicet formã visibilẽ, veritatẽ corporis, & virtutẽ spũalẽ. Forma, est panis

Heb. 9.

Heb. 12.

¶ Hunc errorem nouissime exterminauit cõcil. Trid. sess. 13. de sãctissimo Eucharistiæ sacramento. c. 8. & canon. 8. videquoq; B. Thom. 3. p. q. 75. ar. 1

perseuerat: quia testatoris, obitu confirmatur; iuxta quod Apostolus testamentum in morte asserit confirmatum: alioquin nõ valet, a dum vixerit, qui testatur. Præterea non solum scriptura, sed etiam promissio dicitur testamentum, iuxta quod Apostolus ipse scribit. Ideo noui testamenti mediator est, vt repromissionẽ accipiãt, qui vocati sunt hæreditatis æternæ. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso Canone reperit. Hic est enim sanguis meus, noui & æterni testamenti: id est nouæ ac æternæ promissionis, scilicet cõfirmator, sicut Dominus repromittit: Qui mãducat (inquiẽs) carnẽ meã, & sanguinem meum bibit, habet vitam æternã. ¶ Ex eo autem verbo, de quo mouit tua fraternitas quæstionem, videlicet, mysterium fidei; munimentum erroris quidam trahere putauerũt, dicentes, b in sacramento altaris non esse corporis Christi, & sanguinis veritatẽ, c † sed imaginẽ tantum, & speciẽ, & figuram pro eo quod scriptura interdum commemorat, id quod in altari suscipitur, esse sacramentum, & mysteriũ, & exẽplum. d Sed tales ex eo laqueũ erroris incutrũt, qd nec auctoritates scripturæ cõuenienter intelligunt, nec sacramenta Dei suscipiũt reuerẽter, e si enim quia figura est sacramentũ e altaris, veritas f esse negat, ergo nec mors, nec resurrectio Christi (cùm figura sit) veritas est credenda; si q dem mortem & resurrectionem Christi similitudinem & imaginẽ esse Apostolus manifestat. Christus (inquiens) mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit ꝓpter iustificationẽ nostram. Apostolorum etiã princeps Petrus in epistola sua scribit. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Sic ergo tam mors Christi, quam eius resurrectio, est exemplũ, vt & nos peccato mortui, iustitiæ iã viuamus. Quare si non fuit veritas, quia fuit exẽplum, ergo nec verè mortuus fuit Christus, nec verè à mortuis resurrexit. sed absit à fidelũ cordibus error iste, cum Prophe ta de ipso testetur, quod verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Dicitur tamen mysterium ꝓ fidei: quoniam aliud ibi creditur, quã cernatur, & aliud cernitur, quam credatur; cernit̃ species panis & vini, & creditur veritas carnis & sanguinis Christi, ac virt9 vnitatis & charitatis: & ita inter ista tria distinguendum est, quæ sunt in hoc sacramento discreta, & sub ista forma panis & vini, quam videmus, est veritas carnis & sanguinis, & virtus charitatis & vnitatis. ista non videmus, sed credimus. primum. s. forma, quam videmus, sacramentũ est, & nõ res: secundũ est sacramentũ, & res designata per formã panis & vini: tertium est res, & non sacramentum: sed primum, s. forma, est sacramentũ geminæ rei; secundũ est sacramentum vnius, & res alterius existit: tertiũ est res duorum sacramentorum. his prænissis rõdet Papa ad qõnem credens, q formã verborum prout in cano ne reperitur, Apostoli receperunt a Christo, & ab illis Apostolis eorũ successores.

Rom. 6.

1. Cor. 15.

1. Pet. 2.

a Non valet.] de consecr. dist. 2. ego Berengarius.

b Dicentes.] de consecr. dist. 2. nõ oportet. & c. nos. n. & ca. forte dicas. & cap. in quibus. & cap. semel mortuus est.

c Sanguinis veritatẽ.] de corpore Christi tres fuit opiniones. Vna dicit, q illa substantia, quæ prius fuit panis & vinũ, postea fit 1 corpus & sanguis Christi. de consec. dist. 2. panis in altari. & c. quia corpus. Secunda tenet, q substãtia panis & vini definit 2 esse, & tñ accidentia ipsorũ remanent, scilicet sapor, & pondus, & sub illis accidentibus est corp9 Christi, & hoc approbat 3. de summa trinitate & fide cath. c. 1. Tertia 3 dicit, q remanet substãtia panis & vini, & sub eadem specie est corp9 Christi. lo. d Exemplum.] de consecratio. dist. 2. nõ oportet. & c. nos. n. & ca. forte dicas. & cap. in quibus. & cap. semel mortuus est.

e Sacramentũ.] 1. q. 1. multi sæculariũ. de consecra. dist. 2. sacrificium.

f Veritas.] sicut ipse hæretici dicunt.

g Mysteriũ fidei.] de consecratio. dist. 1. forte dicas. &c. in q. hus. & c. semel mortuus, & hic ostendit quare dicatur mysterium.

1 Sacra-

r Scilicet q trãsubstãtiatione; & hæc est appositio catholica, q̃ nouissimè diffinuit cõcil. Trid. sess. 13. de Eucharistiæ sacramento, ca. 4. & canone 2. & vide B. Thomã 3. par q. 75. ar. 8.

2 De hac vide B. Thom. 3. part. q. 75. art. 3.

3 Hæc est hæresis demũ in cõcil. Trident. 13. de sacramento Eucharistiæ c. 4. & canone 2.

§ S. Thom. 3. part. q. 60. art. 8.

a Sacramentum.] id est, sacræ rei signum. 1 de consecra. dist. 2. sacrificium.

b Secundum est sacramentum.] de consecr. dist. 2. hoc est quod dicimus. & cap. dupliciter.

c Sed primum.] s. forma panis & vini est sacramentum geminæ rei, id est, corporis Christi, & vnitatis: & ita est figuratus tantum.

d Secundū.] id est, corpus Christi est sacramētū, scilicet vnitatis, & est res sacramenti. s. specierū panis & vini: & ita est signū & signatum.

e Tertium.] s. vnitas est res siue signatum gemini sacramēti, id est, duorū sacramentorū p̄cedentiū, i. corporis Christi, q̄ est sacramentū vnitatis, & specierū panis & vini, quæ sunt sacramentū corporis Christi: & ita istud tertiū, est tm̄ signatū p̄ illa duo sacramenta: species panis & vini, & corp⁹ Christi. Primū verò & tm̄ sacramētū signans. Secm̄ est signās & signatū. Tertiū est signatum tm̄.

f Credimus.] cōcludit ex præmissis solutionē principalis qōnis: Et de hoc hēs 11. dist. ecclesiasticarū.

¶ Hunc articulū pulchrè explicat B. Thomas 3. part. q. 74. art. 8. & Dominicus Sotus li. 4. sen. dist. 9. q. 1. art. 6.

a Impropriè loquitur, sed apertius hęc dicunt in ipso contextu decretalis.

a Sacramentum.] id est, sacræ rei signum. 1 de consecra. dist. 2. sacrificium.

b Secundum est sacramentum.] de consecr. dist. 2. hoc est quod dicimus. & cap. dupliciter.

c Sed primum.] s. forma panis & vini est sacramentum geminæ rei, id est, corporis Christi, & vnitatis: & ita est figuratus tantum.

d Secundū.] id est, corpus Christi est sacramētū, scilicet vnitatis, & est res sacramenti. s. specierū panis & vini: & ita est signū & signatum.

e Tertium.] s. vnitas est res siue signatum gemini sacramēti, id est, duorū sacramentorū p̄cedentiū, i. corporis Christi, q̄ est sacramentū vnitatis, & specierū panis & vini, quæ sunt sacramentū corporis Christi: & ita istud tertiū, est tm̄ signatū p̄ illa duo sacramenta: species panis & vini, & corp⁹ Christi. Primū verò & tm̄ sacramētū signans. Secm̄ est signās & signatū. Tertiū est signatum tm̄.

f Credimus.] cōcludit ex præmissis solutionē principalis qōnis: Et de hoc hēs 11. dist. ecclesiasticarū.

& vini: veritas, carnis & sanguinis: virtus, vnitatis & charitatis. Primū est sacramentū,[a] & non res. Secundum[b] est sacramētum & res. Tertium est res & non sacramentum. Sed primum[c] est sacramentum geminę rei. Secundum[d] est sacramētum vnius, & alterius res existit. Tertium[e] est res gemini sacramenti. Credimus[f] igitur, quòd formam verborum sicut in canone reperitur, & à Christo Apostoli, & ab ipsis eorum acceperint successores.

¶ *In sacramento altaris, aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem. hoc dicit vsque ad §. Tertio loco. Abb. Siculus.*

¶ Quæsiuisti etiam, vtrū aqua † cum vino in sanguinem conuertantur? Super hoc autem opiniones apud scholasticos variātur: Aliquibus enim videtur, quòd cum de latere Christi duo præcipua fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua; in illa duo, g vinum & aqua, quæ commiscentur in calice, diuina virtute mutantur: vt in hoc sacramēto plenè sit veritas[b] & figura.[i] Alii verò tenent, quòd aqua cum vino trāssubstantiatur[k] in sanguinē, cū in vinū transeat mixta vino: licet physici[l] cōtrarium asseuerent, qui aquā à vino per artificiū posse asserunt separari. Præterea potest[m] dici, quòd aqua non transit[n] in sanguinem, sed remanet prioris vini accidētibus circumfusa, ita q̄ vini saporem assumit: qđ inde conuincitur, quia si post calicis consecrationē, aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, nec sanguini cōmiscet, sed accidentibus prioris[o] vini commixtū, corpori, quod sub eis latet, vndique circūfunditur, nō madidans circūfusum: ipsa tamen accidentia vinum appositū videntur afficere: quia si aqua fuerit apposita, vini saporē assumit. Cōtingit igitur accidentia mutare subiectum, sicut & subiectū contingit accidentia permutare: cēdit qppe natura miraculo: & virtus supra cōsuetudinē operatur. Sed nec incōueniēs creditur aut absurdū, si aqua in corpore Christi esse credatur: cū legatur de ipsius latere † processisse; & infra.[p] ¶ Verum inter opiniones p̄dictas, illa probabilior q̄ iudicatur, quę

a Sacramentum.] id est, sacræ rei signum. 1 de consecra. dist. 2. sacrificium.

b Secundum est sacramentum.] de consecr. dist. 2. hoc est quod dicimus. & cap. dupliciter.

c Sed primum.] s. forma panis & vini est sacramentum geminæ rei, id est, corporis Christi, & vnitatis: & ita est figuratus tantum.

d Secundū.] id est, corpus Christi est sacramētū, scilicet vnitatis, & est res sacramenti. s. specierū panis & vini: & ita est signū & signatum.

e Tertium.] s. vnitas est res siue signatum gemini sacramēti, id est, duorū sacramentorū p̄cedentiū, i. corporis Christi, q̄ est sacramentū vnitatis, & specierū panis & vini, quæ sunt sacramentū corporis Christi: & ita istud tertiū, est tm̄ signatū p̄ illa duo sacramenta: species panis & vini, & corp⁹ Christi. Primū verò & tm̄ sacramētū signans. Secm̄ est signās & signatū. Tertiū est signatum tm̄.

f Credimus.] cōcludit ex præmissis solutionē principalis qōnis: Et de hoc hēs 11. dist. ecclesiasticarū.

QVAESIVISTI ETIAM. Scđa qō fuit, vtrū aqua cū vino in sanguinē ꝓuertat? Sup ista qōne varię sūt opiniōes apud scholasticos. Quidā dicūt, q̄ cū duo sacramēta ꝓfluxerint de latere Christi, s. sanguis a & aqua, ī illa duo sacramēta vinū & aqua ꝓmixta in calice, diuina virtute mutant, vt in hoc sacramēto sit veritas & figura. Alij dicūt, q̄ aqua cū vino trāssubstantiat in sanguinē. Pterea, dici posset, q̄ aqua nō trāsit in sanguinē, sed remanet prioris vini accidētibus circūfusa: ita q̄ vini saporē assumit, quod inde probatur, si post calicis cōsecrationē aliud vinū mittatur in calicē, illud non transit in sanguinem, nec sanguini cōmiscetur, sed accidentibus prioris vini cōmixtū circumfunditur corpori, qđ sub illis accidētibus latet, non madidans circumfusum: & sic contingit accidentia permutare subiectū, & hic cedit natura miraculo: Veruntamen inter prædictas opiniones illa ꝓbabilior iudicatur, quæ asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari, vt expressius elucescat proprietas sacramenti & ideò vino aqua vnitur, vt Christo populus adunetur: per hoc enim q̄ ipse accepit de nostro, & nos accepimus de suo indissolubili vinculo cōiungimur, vt ille qui est vnum cum patre per vnitatem ineffabilem, fiat vnum nobiscum per admirabilem vnionem, & eo mediante efficiamur vnū cū patre. No. quòd accidētia mutant subiectū, & ècontra. Itē natura cedit miraculo. Itē virtus supra consuetudinē operatur.

g Illa duo.] sacramenta, quæ fluxerūt de latere Christi, scilicet aquam & sanguinem.] eo. in quadam.

h Veritas.] id est, caro & sanguis.

ADDITIO. Vel dic, veritas transubstantiationis istius aquæ, in illam verā aquam Christi, & illius vini in sāguinē.

i Et figura.] id est, species panis & vini.

ADDITIO. Vel dic, & figura, quia per aquam figuratur regeneratio, & per vinum redemptio.

K Transubstantiatur.] ita q̄ definit ibi esse aqua & vinum.

l Physici.] q̄ dicunt, quòd aqua & vinum non cōmiscentur per minima. i. non ita q̄ inseparabilia sint, sed talis separatio impossibilis, vel difficilis vī, postq̄ bñ admixta sunt. arg. ff. de acq. re. do. adeò, §. cū q̄s. & de consec. dist. 2. cū omne. versus finem.

m Præterea potest dici.] hæc est tertia opinio.

n Transit.] contra istos est: quia si quis sumpserit hanc aquā cū sanguine, iam nō erit ieiunus, & ita illa die nō poterit ꝓficere. s. ex parte. sed ꝑ. de ꝓfec. dist. 2. relatum. & s. eo. ti. cōsuluisti. & c. ex parte.

o Accidētibus prioris.] licet logici dicāt quòd accidentia non possint permutare subiectū, quod verum est secundū naturam: Sed hic natura cedit miraculo, vt litera dicit.

p Processisse: & ꝑ.] sub ; hoc ꝑ. ponitur alia opinio, quę ponitur in antiqua cōpilatione, q̄ est ꝑ. eo. tit. in quadā.

q Illa probabilior.] nunquid hoc dimittit vt Papa, nobis prohibens alias opiniones an vt Doctor vt non imponat nobis necessitatem? eius ergo opinio est amplectenda, vt s. de feri. capellanus. & tamen non videtur aliquam reprobare. s. de restit. spoliatis. litteras.

† corpore, legit vt plurimū in antiquis.

; Hæc glossula deest vt plurimū in antiqs exemplaribus.

a Cum

Mis. c. 13.

† In vulgata editione legitur sicut est impressum, sed antiqua Raymundi exemplaria habẽt ita; Beati q seminant, super aquas.

a Cũ vino.] i. vinum aquaticũ: non. n. trãsiẽt duo ĩ sanguiné, sed vinũ quod aquã sibi incorporauit; & ita expone aquã cum vino, i. cõpactũ vl cõpositũ ex eis. hęc expositio est ſm illam opinionẽ, quæ asserit, quòd aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem: & illa probabilior est, vt dicitur hic.

b Eluceat.] aliàs eluceſcat. Ber.

c Populi multi.] de conſe. dist. 2. cum omne. & dist. 4. proprie. d Suſcepit ipſe.] de conſe. dist. 2. in Christo patri.

TERTIO LOCO. In secreta B. Leonis olim ita dicebat: Annue nobis quęsumus Dñe, vt aiæ famuli tui Leonis, hęc ꝓfit oblatio: modo sic dr: Annue nobis q̃sum⁹ Dñe, vt intercessione B. Leonis hæc nobis ꝓfit oblatio; q̃siuit archiep̃s, quare fuit illud matatũ? Rñdet Papa; Sacra Scriptura dicit, ꝙ iniuriã facit martyri, q̃ orat ꝓ martyre: & idẽ est intelligẽdũ de alijs sãctis, qui oĩbus nostris nõ indigent, sed nos potius eorũ orationibus indigemus; vñ quod cõtinetur in plerisq; orationibus, ꝓfit vl ꝓficiat huic sãcto, vl illi, talis oratio ad gloriã & honorẽ, ita debet intelligi, vt magis à fidelibus glorificet in terris. In fine dicit Papa vtrũ i hoc articulo locũ habeat illa distinctio, qua docetur, ꝙ defunctorũ alij sunt valde boni, alij valdẽ mali, alij mediocriter boni, alij mediocriter mali, discretio hui⁹ archiepi hoc inq̃rat. Not. ꝙ iniuriã facit martyri, q̃ orat pro martyre. Itẽ vbi eadem est ratio, debet esse idem ius.

e Leonis.] quia olim orabatur pro ipso: hodie ipſe orat pro nobis & ita mutatum est.

f Codices.] idest j. libri missæ, aliàs littera oratorij.

g Iniuriã.] a quasi diceret superfluum. simile ĩ. de maiori. & obe. legatur.

h Idẽ est ratione.] arg. vbi eadẽ est rõ. debet esse idẽ ius. ff. ad leg. Aqu. illud. æquitatis enim ratio similia iura suadere videtur. C. ad l. Falcidiam. l. vlt. & ĩ. de cõfirmatio. vti. cum dilecta, vbi de hoc.

[Glos. seq. quærit obijciendo, & soluit dubitatiue. item obijcit, & soluit.]

i Inuestiget.] sed quare Papa posuit hunc casum in hanc dubitationẽ, vtrũ habeat locũ hic illa distinctio vel non, cũ Augustinus dicat, ꝙ non pro valde malis propitiationes sunt 13. q. 2. tempus. fortè ideo, quia dubium est, qui mediocriter mali appellantur: ſi enim illi tantũ appellant mediocriter mali, q̃ nõ decesserũt in aliquo mortali peccato, sed tm̃ in venialib⁹ peccatis, sed hoc idẽ est, ꝙ mediocriter boni: si autem appellat illos mediocriter malos, q̃ decesserunt in aliquibus mortalibus peccatis, non tamẽ valde magnis, obstat 13. q. 2. pro obsequijs. vbi dr, quòd ꝙ nullo est orandũ, q̃ decesserit in mortali peccato. Itẽ si preces valẽt ꝓ illis, qui decesserunt in mortali peccato: pone ꝙ aliqualiter eleemosynę & oĩones valeãt ad tollẽdã partẽ illius pęnæ, secundum hoc possunt tot orationes & eleemosynæ fieri, ꝙ pęna tollat tota: & ita dãnatus saluabitur. Ad hoc posset dici, ꝙ mediocriter mali dicuntur, qui habent multa venialia: mediocriter boni, q̃ pauca. Vel melius dicas, ꝙ mediocriter mali dicuntur, qui mortalia cõmiserũt peccata, licet l. tua, & in q̃bus nõ est necessaria inter-

Joan. 17.

† Sũma est sanctos in cęlo cũ Deo regnãtes, nõ egere precibus nostris, sed nos eorũ intercessionibus, vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de invocatione, & reliq. sanctorum, &c.

1 Hæ duæ glossulæ nõ habentur in vetustis exẽplaribus nec credo esse Bernardi.

afferit, aquam cũ vino [a] in sanguinem trãsmutari, vt expressius eluceat [b] proprietas sacramenti. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, [c] iuxta quod alibi legitur: Beati† qui seminatis super oẽs aquas: ideo vino aqua vnitur, vt Christo populus adunetur: per hoc enim quod suscepit [d] ipse de nostro, & accepimus ipsi de suo, tã insolubili nexu cõiungimur, vt qui est vnum cum patre per ineffabilem vnitatẽ, fiat vnum nobiscũ per admirabilẽ vnionem: ac per hoc, ipso cõmuniter mediãte, cum patre vnum efficimur. Pater, inquit, sãcte, serua eos, quos dedisti mihi, vt sint vnũ sicut & nos: nõ pro his rogo tãtum, sed pro eis, qui credituri sunt per verbũ eorũ in me, vt & ipsi in nobis vnũ sint, & mũd⁹ credat qa tu me misisti.

¶ *Oratio quæ dicitur in secreta, in festo sancti Leonis, immutata est, quia vbi dicebatur. Annue nobis domine, vt anime famuli tui Leonis hęc prosit oblatio: hodie dicitur: vt intercessione beati Leonis hęc nobis prosit oblatio. & hac mutatio contingit, quia sancti nostris orationibus non indigent, sed nos suis. hoc dicit vsque ad finem. Abbas.*

¶ Tertio † loco fraternitas tua requisiuit, quare fuerit mutatum, quod in secreta beati Leonis, [e] secundũ antiquiores codices [f] continetur, hoc videlicet. Annue nobis Domine, vt animæ famuli tui Leonis, hæc prosit oblatio: cum in modernis sacramentarijs habeatur. Annue nobis quæsumus domine, vt intercessione beati Leonis, hæc nobis prosit oblatio? Super quo respondemus, quòd cum sacræ scripturę dicat auctoritas, † quòd iniuriã g facit martyri, qui orat pro martyre; idem [h] est ratione consimili † de aliis sanctis sentiẽdum; quia orationibus nostris non indigent, pro eo quòd cum sint perfectè beati, omnia eis ad vota succedunt: Sed† nos potius orationibus eorum indigemus, quos (cum miseri simus) vndiquè mala nostra perturbant, vnde quod in plerisque† orationibus continetur. Prosit vel proficiat, huic sãcto vel illi, † talis oblatio ad gloriam & honorem; ita debet intelligi, vt ad hoc prosit, quòd † magis, ac magis à fidelibus glorificetur in terris; licet plerique reputent non indignum, sanctorum gloriam vsque ad iudicium augmentari; & ideò ecclesiam interim sanè posse augmentum glorificationis eorum optare. Verum, † vtrum in hoc articulo locum habeat illa distinctio, qua docetur, quòd defunctorum alii sunt valde boni, alii sunt valdè mali, alii mediocriter boni, alii mediocriter mali, vndè suffragia, quæ sunt à fidelibus in ecclesia pro valdè bonis, actiones sunt gratiarum; pro valdè malis, consolationes viuorum; explanationes verò pro mediocriter bonis, & propitiationes pro mediocriter malis, tua discretio inuestiget. [i]

2 Hæc glossula non habetur in antiquis exemplaribus nec credo esse Bernardi.

† Hoc dictum est B. Augustini de verbis Apostoli, serm. 17. refert Magister sen. lib. 4. d. 45. c. 3.

† al. ita: & de sanctis; al. je sentiendum.

† Vide Sot. lib. 4. sen. d. 45. q. 3. ar. 1.

† pluribus.

† illis.

† Al. ita: ꝙ magis ac melius, &c.

† De hoc dubio, q̃d valde anceps, vide ꝓ alijs Dãiel Soũ lib. 4. sen. di. 45. q. 2. ar. 2. & idem Magistrũ in litera. c. 1.

inſtrictio ff. de accu. leuia. & in quibus pro. uator con ſtitui poteſt. ff. an per aliũ cauſæ ap. reſpo. l 1. Et ſecũ dũ hoc dicas, ꝙ ſi vous denarius aliquantã partem pœ næ tollat ſin quat ã. ſiue tertiam, ſecundus tollat tñ: dico in ꝓportione, ſed non in quantitate: ſm hoc ẽt ſi totus mũdus effunde ret, ſemper aliquid remaneret: Idẽ po. teſt dici ꝺ idulgẽtiis q̃ fiunt i dedicatio nib⁹ eccleſiarũ. Ber.

¶ Idem rectoribus Romanæ fraternitatis.

¶ *Grauius peccat qui ſimulat conficere, & non conficit, quã ille qui conficit in mortali.*

CAP. VII.

DE † homine, & iſr. ¶ Quæſiuiſtis, † q̃d de incauto presbytero videat, qui cũ ſciat ſe in mortali † crimine cõſtitutũ, Miſſarũ ſollemnia, quæ non poteſt ꝓp neceſ ſitatẽ [a] quamlibet [b] intermittere, ꝓp ſui facino ris ¦cõſcientiam dubitat celebrare, peractiſq; cęte ris circũſtantis, Miſſã ce lebrare ſe fingit, & ſup preſſus verbis, [c] quib. cõficitur corpus Chriſti pa nem † & vinum tantũmodo purè ſumit. ita cre dens per id quod prętendit, [d] populo ſatisfacere, vt per hoc, quod intẽdit, Deum nõ debeat prouocare. Cũ ergo falſa [e] ſint abijciẽda remedia, quæ veris [f] sũt periculis grauiora: [g] licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignũ, peccet grauiter, [h] ſi ſe ingerat irreuerẽter ad illud: grauius tñ videtur offendere, qui ſic fraudulenter illud ꝓſumpſerit ſimulare: cũ ille in ſolius miſericordis Dei manũ incidat, iſte verò non ſolum Deo (cui nõ veretur illudere) ſed populo, quẽ decipit, ſe adſtringat.

¶ Idem Ferrarienſi epiſcopo.

¶ *Hic improbat opinionẽ, quę habet, quod in ſacramento alteris aqua conuertatur in phlegma, & probat Chriſtũ fuiſſe verum Deũ, & verũ hominem, & quod de ipſius latere exiuit vera aqua.*

CAP. VIII.

IN † quadam noſtra

† Ca. 6 eo. ti. in 3. compil.

† In antiq⁹ legitur Quę fiuiſti.

† Vid B. Th. 3. par. q. 79. ar. 3. & q. 80. ar. 5. & Ludouicũ Carreriũ trac. de hæret. n. 39.

♥ In codice Barbatię ita: panem & vinũ purũ tantũ. nõ ſumit.

delinquit: Deũ enim offendit, & proximum decipit; In ſecundo caſu ſolum Deum offendit. Et iſte eſt bonus intellectus, quia talia remedia nullus dẽt inuenire: quia falſa ſunt, ex eo, ꝙ nõ conficit, cum videatur cõficere: ideo grauiora sũt, q̃ vera pericula peccatoris, q̃ ꝓficit & hoc innuit ber. & litera ſequens.

[b] Peccet grauiter.] ſic patet, ꝙ quicunq; eſt in mortali peccato, celebrare non debet. 6. diſt. teſtamentum. & de conſe. diſt. 2. quotidie. & 1. q. 1. ſacerdotes. & c. ſacrosãcta. & omnis talis ſui ipſius ẽ quo ad ſe, ã. de cohab. cle. & mulie. c. vlt. ſed non quo ad alios. vt ibi nisi ſit ſimoniac⁹ vel notorius fornicator, q̃s illi ſuſpenſi ſunt quo ad ſe, & quo ad alios, vt 32 dist. §. verũ nullius. & c. præter hoc. & ĩ. d ſimo tãta. Sed nunquid talis ſacerdos poteſt celebrare, ſi habeat cõtritionem cordis: quia forſitan dum inſtat neceſſitas celebrãdi, nõ poteſt habere cui cõfiteat? Satis a poteſt dici, quod ſic: dũ tamen habeat propoſitum ſatis faciendi, & illud poſtea quã cito poteſt cõfiteatur, vt ĩ. de ſenté. excom. de cetero. & c. à nobis 2. & cap. quamuis & 26. q 6. qui recedunt.

a Vid B. Th. 3. par. q. 83. ar. 6. ad 2. argu.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. cõp. ꝑter B. Thom. poſt citatũ. Vide Sot. li. 4. ſen. diſt. 1. q. 3. ar. 5. & diſt. 9. q. 1. ar. 6.

de conſe. diſt. 2. quotidie.

IN quadam.] Primo ponit quæſtio. Secundo ſolutio: ibi: Nos igitur. Et ibi primò refert duos errores. Secũdò ibi, ſed aduerſus illos improbat. Tertiò, ibi, Per hoc. reſpondet principali quæſtioni, probans. quod de latere Chriſti exiuit vera aqua. Quarto ibi, Cum autem. dicit quare de latere Chriſti exiuit ſanguis & aqua. Abbas.

CASVS. In præcedenti decretali, cum Marthæ. inter cæteras opiniones quæ ibi ponuntur, erat alia opinio, quę dicebat, in ſacramento Euchariſtiæ aquam in phlegma conuerti: quia de latere Chriſti dicebant non aquam, ſed humorem aquaticum profluxiſſe (i hanc opinionem tenebat magiſter Hug. Eps Ferrarien. quã opinionem Papa reprobauit in decretali prædicta cum Marthæ: ſed ex quo vidit, ꝙ Papa contrarium ſenticbat voluit ſibi adhærere. Sed auctoritas Ioannis Apoſtoli mouebat magiſtrum Hug. quę dicit, Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſãguis, & hi tres vnũ ſunt. i. de vna & eadem re, ſcilicet de humanitate Chriſti, vt Hug. exponebat, dicebat Hug. ꝙ ſi vera fuit aqua, quæ exiuit de latere Chriſti, & non aquaticus humor, non vĩ qualiter probetur per illã auctoritatẽ, ꝙ Chriſtus ſit verus homo gloſſa ſuper lo. & illum ſic ſe habet; ſpiritus, ideſt, humana anima, quã emiſit in paſſione: aqua, & ſanguis, quæ fluxerunt de latere Chriſti: per hanc auctoritatem probatur, ꝙ Chriſtus ſit verus hõ: Sed dato ꝙ illa non fuerit vera aqua ſed aquaticus humor: verba Apoſtoli & gloſſa ſuper illũ locũ, intelligibilia ſibi videbant: ſed dato ꝙ eſſet vera aqua,

f Quæ veris ſunt periculis.] Io. ſic exponit, ideſt, manifeſtis periculis.

[Glo. ſeq. ponit duas lecturas.]

g Grauiora.] quaſi diceret, grauiꝰ eſt peccare occultè, q̃ manifeſtè. 12. q. 1. certè. 11. q. 3. ꝓcipuè. 5, in hoc. n. periculoſius eſt, quia occulte peccans, non hẽt qui eũ corrigat. Alio autẽ reſpectu magis peccat, qui publicè peccat, q̃ occultè: qa ꝑſtat alijs exẽplũ deliquẽdi, vt i d. c. ꝓcipuè. quia peccatũ ſuũ tuet rõnib. & ſic intelligitur illud 32. q. 4. nemo. & 14. q. 5 pœnale. ¹ Tancr. intelligit. vt iacet littera: qñ grauius peccat ſacerdos criminoſus, qui ſimulat celebrare, & non celebrat, q̃ ſi criminoſus celebraret: quia in primò caſu, in pluribus

¹ Cõcor. tex. in l. 1. in fi. & ibi Cy. C. vbi de cri. agi oport. But. i l. 2. C. de ſumm. trin.

a Neceſſitatem.] quia forte dies feſtus imminet, vel funus alicuius.

b Quamlibet.] i. aliquam, quęcunque illa ſit. 16. q. 1. ſimiliter. & 1. q. 7. ſi quis omnem.

c Suppreſſis.] i. tacitis: quia non dicit illa verba, quibus conficitur corpus Chriſti.

d Prætendit.] ideſt, fingit ſe celebrare. Ber.

e Falſa.] quia populus, vana ſimulatione nõ eſt fallendus. 27. diſt. quod interrogaſti. & C. de lat. lib. tollẽ. l. 1. §. ſed & qui. Ber.

te aqua, non intelligebat auctoritatem Ioānis, & gloſſā ſuper locum illum: vnde petijt à Papa vt auctoritatem & gloſſam ſibi exponeret, & ipſe rñdet, dicens, ꝙ quidam dixerunt, ſed errauerunt, Chriſtū non fuiſſe verum Deum, ſed ad optium, vt miſeri Ariani. Alij dixerunt Chriſtum non fuiſſe verū hominem, ſed phātaſticū, vt impij Manichęi. Sed ꝫ iſtos loqtur Ioannes Apoſtolus ī epiſtola ſua. Tres ſunt qui teſtimoniū dant in cęlo, pater, verbū, & ſpiritus ſanctus: & hi tres vnum ſunt. per hoc oſtēdens, ꝙ Chriſtus ſit verꝰ Deus. Et tres ſunt, qui teſtimoniū dāt in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. per hoc intēdens oſtēdere, ꝙ Chriſtus ſit verus homo. Ad eſſe enhominis duo exigūtur prīcipaliter, ſcorpus & anima, ex quibus verus homo conſtitit. per hoc autē, ꝙ In articulo mortis tradidit ſpiritū, de quo dixerat: Pater in manus tuas cōmēdo ſpiritū meū, manifeſtè probatur, ꝙ ſpiritum habebat, & animam rōnalē, de qua dixerat. Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortē; per hoc ꝙ vnus militū lancea latus eius aperuit; & continuo exiuit ſanguis & aqua, ꝓbat ꝙ Chriſtꝰ habuit verum corpus, & nō phantaſticum, de quo nec aqua, nec ſanguis poſſet exire: vnde ille, q̄ vidit, teſtimonium perhibuit & teſtimonium eius verum eſt. & ſic tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, ſpiritꝰ aqua, & ſanguis. Quod Chriſtus ſit verus homo ex anima rationali ſubſiſtens, probatur ex eo, ꝙ ſpiritum vitalem emiſit: & de verò corpore hoc probatur, quia inde ſanguis & aqua exiuit. ſed anima rationalis non poſſet viuificare niſi corpus humanum, & ita ſicut fuit verus ſpiritus, & verus ſanguis: ita & vera aqua. ꝙ ſi nō fuiſſet vera aqua, ſed phlegma, ille qui vidit ꝓfecto nō aquā, ſed phlegma dixiſſet: nec in hoc verum regenerōnis ſacramentum fuiſſet oſtenſum, cū per ſacramētū baptiſmi, non regeneremur in phlegmate, ſed in aqua; nec per hoc poſſet probari, ꝙ in ſacramento Euchariſtiæ adminiſtranda ſit aqua cum vino, ſi de latere Chriſti non aqua, ſed phlegma cum ſanguine fluxiſſet. Item non fuiſſet vera figura, quæ ſuper hac re præceſſiſſet in veteri teſtamento, quando Moyſes virga percuſſit ſilicē, & ex ea, non phlegma, ſed aqua manauit, ergo qualiſcunque fuerit illa aqua, ſiue de nouo diuina virtute creata, ſiue de componenti bus reſoluta, procul dubio vera fuit, ſicut verus exitit fudor ipſius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. cum enim ad compoſitionem humani corporis quattuor elementa concurrant, terra, aqua, aer, & ignis, & ad vegetationem eiuſdē corporis, quatuor humores conſimiles illis conueniant, videlicet ſanguis, cholera, phelgma, & melancholia: vt veritatem humani corporis expreſſius demonſtraret, vnum de elemntis, & vnum de humoribus, quæ magis myſterio congruebant, Ioannes expreſſit ex elemētis aquam, & ex humoribus ſanguinem. in quib. duo maximè ſacramenta relucent redēptionis per ſanguinē, & regenerationis ꝑ aquā. Nota ꝙ ad eſſe hominis duo exigūtur, ſcilicet corpꝰ & anima. Item de corpore phātaſtico ſanguis exire non poteſt. Itē à forma verborū non eſt recedendū. Itē cōpoſitum in cōponentia & elementatū in elemēta reſolui poteſt.

decretali [a] epiſtola aſſeris te legiſſe, illud eſſe nefarium opinari, quod quidam dicere præſumpſerunt, in ſacramento videlicet Euchariſtiæ aquam in phlegma conuerti: nā de latere Chriſti non aquam, ſed humorem aquaticū mentiuntur exiſſe: & infra. ¶ Nos igitur ad tuæ ſupplicationis inſtantiā reſpondemus. [b] Quod quidā dixerunt, ſed errauerunt, Chriſtum nō fuiſſe verum Deū, ſed adoptiuum, vt miſeri Ariani. [c] † Alij Chm non fuiſſe verum hominem, ſed phantaſticum, vt impij Manichęi. † ¶ Sed aduerſus huiuſmodi hæreſes, Ioannes Apoſtolus in epła ſua loquitur dicēs: Tres ſunt, qui teſtimoniū dāt in cœlo, pater, [d] verbū, & ſpūs ſanctus: & hi tres vnum ſunt; ꝑ hoc intēdens oſtendere, quod Chriſtus ſit verus Deus: Et tres ſunt, ꝙ teſtimoniū dāt in terra, ſpūs, aqua, & ſanguis. per hoc intēdens oſtēdere, ꝙ Chriſtus ſit verus hō. Nā ad eſſe hōis duo principaliter [e] exiguntur, videlicet, corpꝰ & anima, ex quorū coniunctione [f] verus hō ſubſiſtit. Per hoc aūt quod in articulo mortis Chriſtus inclinato capite tradidit ſpiritū, de quo voce magna clamauerat. Pater, in manus tuas cōmendo ſpiritum meū: manifeſtè ꝓbatur, quod ipſe ſpiritū habēbat, nō ſolum flatū vitalē, [g] ſed animam rationalem, † de qua prędixerat. Triſtis eſt anima mea vſque ad mortē: &. Poteſtatē habeo ponendi animā meam, & iterum ſumendi eā. ¶ Per hoc aūt quod vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuò ſanguis exiuit & aqua: ꝓbatur apertè, quod Chrs

[a] In quadam noſtra decretali.] ī eo. cum Martiņ. ſed illa opinio [t] remota eſt modo inde.

[b] Reſpondemus.] ad quæſtionē magiſtri Hug. epi Ferrariēſis, q̄ opinionē ꝑdictā ſecutus fuit. Dicebat enim Hug. ſi illa fuit vera aqua, q̄ d latere Chriſti exiuit, nō intelligebat qualiter per illam ꝓbat, q̄ Chriſtus ſit verus homo, nec intelligebat ex hoc auctoritatē illā Ioānis Apoſtoli, nec gloſſam ibi poſitā, tres ſunt qui teſtimoniū dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis: & hi tres vnū ſunt. & gloſſa ſa ꝑ illo loco ſic ſe habet: ſpiritus. i. humana anima, quam emiſit in paſſione, aqua & ſanguis quæ fluxerunt de latere Chriſti: ſed dato ꝙ illa aqua non fuiſſet aqua, ſed aquaticus humor humani corporis, tā auctoritas Apoſtoli, q̄ gloſſa intelligibilia ſibi videbant, vñ q̄ſiuit à dño Papa, vt exponeret ſibi prędictas auctoritates & gloſſam: & ipſe reſpondet.

[c] Arian.] & Bonoſiani. 24. q. 3. quidam. ver. Bonoſiani. ſed Ariani ſunt illi, qui dixerunt, filium non coęternum patri. 24. q. 3. quidam ver. Ariani de ſecta Manichæorum habetur 24. q. 3. quidam. ver. Manichæi; ſed de iſta non continetur hic, ſed fortè alibi. Ber.

[d] Pater, verbum, & ſpiritus ſanctus.] Pater dedit teſtimonium deitatis, quando dixit, hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui. Filius dedit teſtimonium deitatis, quando in monte transfiguratus potentiam deitatis & ſpēm æternæ beatitudinis oſtendit. Spiritus etiam ſanctus dedit teſtimonium deitatis quādo ſuper baptizatum in ſpecie colūbę requieuit vel quādo ad inuocationem nominis Chriſti corda credētium adimpleuit.

[e] Duo principaliter.] & ita Chriſtus eſt duo neutri generis; quia & eſt Deus, & homo. infra de hæret. cum Chriſtus. Lau.

[f] Coniunctione.] i. ex quibus cōiunctis inuiſibiliter.

[g] Non ſolū flatū vitalem.] ſecundum ꝙ phytici diuidunt ſpiritum vitalem ſcilicet & animam. Lau.

[a] Niſi

[t] Ea tñ opīnio, ſem veri loquēdo error q̄ ex decretali cum Marthæ, abſtulit Raymūdus, retentus in princ. huius decr. eiſdē verbi, quib. extat in antiqua ꝓpilatione.

Mat. c. 27. Luc. c. 23.

¶ Hos dānauit conci Nicenum. vide Nicepho: li. 8. c. 5. 6. 7. & 8.

¶ Vide Epiphaniū li. 2. ꝫ hrēſes, hære. 66.

1. Ioan. 5.

† rōnabilem

Luc. 22. Marc. 15. Mat. 26. Ioan. 10. Ioan. 19. 1. Ioan. 5.

† rationabili.

† In antiquis ita: & vero corpore probatur &c. abſque dictione,de: q̃m intelligitur ſpecdens participium nempe, ſubſiſtens.

verum corpus habebat Nam de phantaſtico corpore,nec ſanguis nec aqua potuiſſet exire.vnde ille qui vidit teſtimoniũ perhibuit,et teſtimoniũ eius eſt verum:quia tres ſunt,qui teſtimoniũ dãt in terra,ſpiritus,aqua,et ſanguis. Quod videlicet Chriſtus ſit verus homo ex anima rationali † & humana carne ſubſiſtẽs, probatur ex eo,quod ſpiritum vitalem emiſit;& de†uero corpore probatur,quoniam ex eo ſanguis exiuit & aqua rationalis quippe anima, ñ poſſet viuificare,niſi corpus humanum, [a] ex quibus uerus homo cõſiſtit.

a Niſi corpus humanum.]cũ nõ poſſit habitare in ſicco. arg.32.q.2. Moyſes, nec corpus humanũ vegetari põt,ſi p ani mã:nã niſi aliqñ ſpirit⁹malignus corpus mortui hõis ſubintret,vt 26.q.5.nec mirum non th illud viuificat, nec vnũ cum illo efficit. ſed illud mouet ad inſtar venti,qui laruam ſubintrat,& mouet ipſam b Sed phlegma dixiſſet.] ſimile ī. de trãſla. inter corporalia & ī.de dec. ad audientiã,& eſt ar. non eſſe recedẽdũ de facili forma verborum.].de ſpon.ex litteris. & C.de libe.præte.l. 3.& ff.de iu. do.permittẽdo.Et hoc ſi iuri conſonat, aliàs ad iuriſperiti interpretationem recurrendũ eſt.ff.de v ſuſr. leg.ſi alii.arg. ī. de cõtuc. ex litteris.].de verb. ſig.preterea. & ff. de leg.3.nõ aliter.Ber. e Moyſes.]ſic.ī.de conſe.diſ. 2. reuera & ergo exigit expreſſa ſimilitudo inter ea q̃ ſunt in nouo teſtamẽto,& eaquæ ſunt in veteri,alibi nõ exigitur diuerſitas, ne uideamur indaiizare. ar.ī.de ſac.vnc.c unico.ver. veruntñ vnctiones. &c. Lau.

¶ Ceterũ ſicut fuit uer⁹ ſpiritus & verus ſanguis ita proculdubio vera aqua:cũ Chriſtus ſit ueritas:& à ueritate,omnis fallacia ſit penitus aliena. Nam ſi non fuiſſet aqua, ſed legma, quod de latere Saluatoris exiuit,ille qui uidit,& teſtimonium ueritati perhibuit, ꝓfecto non aquam ſed phlegma dixiſſet, [b] nec ī hoc verũ regenerationis ſacramẽtũ fuiſſet oſtenſum,cũ p ſacramẽtum baptiſmi non regeneremur in phlegmate, ſed in aqua. Neque per hoc poſſet uero argumẽto probari,quod in ſacramẽto Euchariſtiæ admiſcenda † ſit aqua uino,ſi de latere Chriſti ñ aqua, ſed phlegma cũ ſanguine profluxiſſet.† Sed nec uera fuiſſet figura, q̃ ſuper hac re præceſſit ī ueteri teſtamento,quando Moyſes [c] uirga percuſſit ſilicem,& ex ea nõ phlegma,ſed aqua manauit.† Reſtat igitur,ut qualiſcũque ſit illa aquã, ſiue naturalis, ſiue miraculoſa, ſiue de nouo diuina virtute creata, ſiue de cõponentibus ex parte aliqua reſoluta, ꝓculdubio vera† fuit:cum naturaliter poſſit , & compoſitũ in componentia, & elementatum in elemẽta reſolui:quemadmodũ verus extitit ſudor ipſius ſicut guttę sãguinis decurrentis in terram. Cũ autem ad compoſitionem humani corporis,quatuor elementa cõcurrãt, videlicet terra,aqua,aer & ignis:& ad vegetationem eiuſdem corporis, quatuor humores illis d conſimiles conueniãt,uidelicet,ſanguis,cholera, phlegma.& melãcholia: vt veritatẽ humani corporis ex preſſius demonſtraret,vnum ex illis, & vnum ex iſtis Ioãnes expreſſit,illaque potius ex illis,& ex iſtis q̃ magis myſterio† congruebant, ex elemẽtis aquã, & ex humoribus ſanginẽ: in quibus duobus, duo maxime † ſacramẽta, redemptionis videlicet & regenerationis elucent.

c Illis cõſimiles.] ſ.in frigiditate, & caliditate ficcitate, & humiditate,quã e ꝛ nenientiam phyſicorum ꝓprium eſt aſſignare,non inſiperitorum.

¶ Idem in concilio generali.†

¶ *Præcipit prælatis & clericis in virtute obedientia,vt nocturnum officium & diurnum, ſtudioſe celebrent & deuote.*

CAP. IX.

DOlentes referimus, quod non ſolũ q̃dam minores clerici, verũ ét aliqui eccleſiarum prælati,circa† cõmeſſationes ſupfluas,& fabulationes illicitas (vt de aliis taceamus)fere medietatẽ noctis expendũt;& ſomno e reſiduũ relinquẽtes,vix ad diurnũ concentũ autum excitantur, tranſcurrendo vndiq; continua† ſyncopa ſmatutinũ.¶ Sunt & alii, qui Miſſarũ ſollemnia vix celebrãt quater in anno, & (quod deterius eſt) intereſſe contẽnunt: & ſi quandodum hæc celebrãtur, ſi ꝛeſint, chori ſilẽtiũ fugientes intẽdũt exterius collocutionib.

laus,

ADDITIO. Vide bonam glo.in prooemio inſti.§. igitur.

† al. ita: ad miſcẽda ſit aqua cum vino.

† fluxiſſet.

Nam.10.

† emanauit.

DOlentes.]Duo facit.Primo ponit clericorum duplicem exceſſum.&dò ꝓhibet:ibi,Hæc igitur.Prima iubdiuidi tur in duas. ꝓut duo ſunt exceſſus.Secunda ibi,Sunt & alij. Abb.Siculus.

CASVS *In* concilio iſto reprehendit Papa clericos,& prælatos eccleſiarum, qui circa comeſſationes ſuperfluas ,& cõfabulationes illicitas pœnas ſunt intenti, q̃ circa diuina officia & quidẽ eorũ vix miſſarum ſollẽnia quater in anno celebrãt, hæc & alia ſimilia,ſecipue Papa ſub pœna excõmunicationis , & in virtute obedientiæ corrigi ac emendari.No.ꝙ clerici & p̃lati cõmeſſationib. ſuperfluis, & cõfabulationib.illicitis vacare non debent. Itẽ in officiis diuinis ſyncopatio reprobatur. Item officium diuinum deuote celebrari debet.

† Vide S. Th.3. par.q. 74.art. 7. ad 3.arg.vbi citat hunc locũ,qui perperã tribuit Innocen. ij. in pluribus Diui Thomæ exẽplaribꝫ. cum ſit Innocentii iij.

e Somno.] ꝛ requirit natura requiem: tamen capranda eſt hora cõgrua:vnde Seneca: Quies tibi ſit, non deſidia Ouidius ſine titulo

Sunte qd eſt sõno, gelida miſi mortis imago.

Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

f Syncopa.] de cõſecr.diſ.4.retulerunt.vnde verſus.

Syncopa de me dic tollis quod. epenthęſis auget.

De iſtis figuris dicit ī.de verb.ſignificatorum.

† miniſterio.

† maxima

¶ Silicet Laterancn. ſub Inn. iii.c.17. referri e.2.ti. de celebratione diuini officii.in 4. comp.
Et vide notas huius capitis.

† In codice Barbatine ita:circa cõmeſſationes ſuperfluas & cõtabulationẽs, &c.

† continuata,in concilio.

a Sub pœna.] & ita non eſt canon late ſnie,ſed potius ferendæ.ẽ.de iure patro.relatum. vbi de hoc.

[Glo.ſeq.recitur per quæſtionem,quæ ſit pœna contra facientes.]

b Diuinum officium.]Ad quod etiam ſine iſto præcepto tenẽtur.ẽ.eo.presbyter.& ita qui contra hoc præceptũ faciunt, inobediẽtiam incurrunt.vnde vẽ q ſint ſuis beneficiis priuãdi pp inobediẽtiam:arg.ẽ.de maioritate & obedientia, illud:quia peccatũ paganitatis incurrit q ſ quis ſedi Apoſtolicæ obedire ꝛtẽdit octuageſima prima diſt.ſi q ſunt presbyteri. & fidelis eſſe conuincit,etiã ſi fidelis eſſe videatur.8.q.1. ſciendũ.ſi hoc eſt verũ,imo qa eſt;multi punirẽtur,de inobediẽtia,quæ eſt grauiſſimũ peccatũ,vt patet p iura prędicta. Sed dicas,q qui canonis inobedientiam incurrit,cũ eo mitius agitur q cũ eo q iudi is inobediẽtiã incurrit arg.ẽ.de cle.excõicato miniſt.& celebrat 1 & ff.d arbitris.Celſus,Ber.

c Studioſè.] a quãtũ ad officiũ cordis. ideſt.ſine ſyncopa.

d Deuotè.] a quãtũ ad officiu cordis.

SAne.] Quattuor ſunt dicta. Secundũ ibi,Sacerdos.Tertium ibi,Quã.Quartum ibi,Prælati.Abbas Siculus.

CASVS. In capitulo iſto ꝓcipit Papa, q ſacerdotes in loco mũdo cuſtodiãt Euchariſtiã diligenter, ne p eorũ incuriã diuina indignatio exardeſcat;& q libet ſacerdos frequẽter doceat plebẽ ſuã,vt q in celebratione Miſſarũ Hoſtia eleuatur,ſe reuerenter inclinet & idem faciat,cum portatur ad infirmũ lumine p cedẽti & plati hmõi mãdatu trãſgreſſores puniant,ſi & ipſi,diuinã nolũt effugere ultionẽ.No q Euchariſtia in loco mundo cuſtodiri dẽt.ttẽ qui faciunt contra mandatum Papæ,puniendi ſunt.

e Conſeruetur.] ſub fidelibus clauibus, ne ſiniſtra manus ad ea poſſit extendi ẽ.de cuſto Eu.ha.c.1.

[Glo.ſeq.tec per q.quam ſimpliciter ſoluit, & ſolutionem mediam moderatur.

f Inclinet,idẽ.] flexis genib.& pe dicere iſta verba

Salue lux mundi,verbum patris.
Hoſtia vera,vina cara,deitas integra,ver' hũ.

Vel iſta.Tranſſubſtantientur res iſtæ,in corpus & ſanguinẽ tuũ Dñe,ad honorẽ & laudem nominis tui, ad confeſſionẽ peccatorũ, & ad ſalutẽ animarũ noſtrarum.Vt orationem dñicam. Verba iſta trãſſubſtãtientur res iſtæ, & e. debent dici antequã Hoſtia eleuaſ arte illa verba,Hic eſt ſanguis me,&c.poſtea nõ debẽt dici, cũ iã finr trãſlubuãtiatæ i corp & ſanguinẽ,ẽ.

g Punire.]Ad arbitriũ iudicis punienti qui hoc non ſeruauerint:cum pœna certa hic nõ ſtatuatur.ff.d officio delegati, de cauſis.& ff.d iure de liberan.l.1.in fi.vbicunq; enim pœna ñ ſtatuitur,ad arbitriũ iudicis imponitur.

4 CVm creatura.] Primo ponit mandatũ.Secundo ꝓmittit cauſam generalẽ;ibi,Mandamus. Abb.Siculus.

CASVS. Prælati & clerici cõuentualiũ ecclesiarũ.Miſſas p anniuerſarijs defunctorũ ſine quẽtu celebrabã, ſ. ſolus ſacerdos cũ vno alio q ſignificatũ eſt dño Papæ: vnde mandat Papa oib ꝓlatis eccleſiarũ. quatenus,nullã negligẽtiã in eos permittãt obrepere quo minus Miſſarũ ſollẽnia pro anniuerſãriis defunctorũ,& pro feſto vel feria conuentualiter ſin tpus congruentiã debeant celebrare.Not.q negligẽtia in ꝓlatis reprobatur. Item in officiis diuinis celebrandis congruẽtia temporis attendenda eſt.

[Gl.ſeq.recit.per q. quid hic dicatur anniuerſarium.]

h Pro anniuerſãrijs.] anniuerſarium dr quod pro defuncto fit anno reuoluto à die mortis ſuæ: ſed dicit hic anniuerſarium officiũ,ſcilicet,q fit quotidie p defunctis, q facere debent ſacerdotes:qa animæ defunctorũ ſoluunt,aut orationib.& ſacrificiis ſacerdotũ,aut ieiuniis & eleemoſynis cognatorũ.13.q.2.animę defunctorũ.& qa neſ inus quotidiani ſunt p omnib.hæc ſunt facienda. eadẽ cauſa,& q non ultimentus, niſi pro illis,quos cõſtat in mortali peccato occidiſſe.

Quã in decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine ferat, & referat manifeſtè ac honorificè ante pectus, cum omni reuerentia & timore, sẽ per lumine præcedente, cum ſit cãdor lucis æternæ:vt ex hoc apud omnes fides & deuotio augeatur. Prælati autem huiuſmodi mãdati grauiter punire & non differant tranſgreſſores:ſi & ipſi diuinam & noſtrã volunt † effugere vltionem.

¶ Idẽ vniuerſis eccleſiarum prælatis.

¶ *In eccleſijs collegiatis debent celebrari duæ miſſæ collegialiter vna pro defunctis,alia ſecundum exigentiam diei, vt profeſto, ſi feſtum occurrit: vel pro feria, ſi feria.*

CAP. XI.

CVm†creatura ñ habeat quid pro meritis reſpõdeat creatori'& infra.¶ Mandamus,quaten' nullum in uos torporem negligentiæ obrepere patiatis, quo minus & ꝓ anniuerſarijs h defunctorum,& ꝓ feſto vel feria,ſecundum temporũ congruẽtiam, Miſſarum ſollemnia cõuentualiter celebretis.

Idem.

¶ *In die cœna Domini epiſcopus tantum in ſua eccleſia debet Miſſam celebrare, & chriſma conficere.*

CAP. X.

SAne†cum olim;& infra.¶Ne propter incuriam ſacerdotum diuina indignatio grauius exardeſcat,diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus à ſacerdotibus Euchariſtia,in loco ſingulari,mundo,& ſignato ſemper honorificẽcollocata, deuotè ac fideliter conſeruetur.e ¶ Sacerdos verò quilibet,frequenter doceat plebem ſuam,& cum in celebratione Miſſarum eleuatur Hoſtia ſalutaris, ſe reuerẽter inclinet,†idẽ f faciens cum eam defert presbyter ad infirmũ.

1 Nõ puoet q ſit neceſſariũ hęc verba præmitti q̃ abſque illis ex ut verborũ hic eſt ſanguis &c. ſpecies panis. & vini tranſſubſtantiantur in corpus & ſanguinem Domini Ieſu Chriſti.

† Voluerint

4 Concor.l.1.& ibi Baſſ. vi bon.cap. text. in l.ꝓpter edixit.cum no.ff. de iniu

† Vide concil.Trid.ſeſſ.22. tit. Doctrina de ſacrificio Miſſæ.c.2.canone 3.& ſeſſ 25. decreto de purgatorio.

3 Adde q̃ no.ẽ.de elec.generali, in glo.ꝫ faciẽs lib.6.& ẽ.de ſimo.& pac.c.1.Io. An.

3 Hæ duæ gloſſulæ nõ ſunt Bern. nec habenti ſ antiquis codicibus.

† Vide concil.Trid.ſeſſ.13.in decreto de sãcti ſſimo Euchariſtiæ ſacramẽto.c.6.& canone 7.

Et notas noſtras in hoc cap. quibus hanc Decretalem aduerſus hæreticos tuemur:

† inclinent.

§ De hoc articulo videlicet ꝓ Sotũ. lib.4. ſent. diſt.45.q.2. per totã, & Sylueſtrũ ſium. verbo ſuffragium,

§ 4.5. placuit. Isti enim negligẽtes erãt in officijs mortuorũ, vñ mãdat Papa, vt torporé negligentiæ abijciãt & Missarũ solẽnia celebrẽt p anniuersarijs defunctorũ cõuentualiter, & p festo cũ aduenerit & Missam de festo celebrẽt qã nõ est festũ, ita q nõ dimittãt officiũ mortuorũ, & t in cõuentu, non singulari tercum paucis forsitan nolebant plures Missas dicere.

a cel. sed & in cõuentu verò singulariter cũ paucis nolebant forsitã, &c.

† Vide B. Th. 3. par. q. 83. art. 2. ad 2. argum.

TE referente.] Ponit mandatũ, cuius præmittit causã generalem ibi, Fraternitati. & pone casum, vt in glossa finali. Abbas.

a Sufficiat.] de consec. dist. 1. sufficit. & ī. eod. consuluisti. nisi in natiuitate Domini, vt ibi dicitur.

b Dignè vnam.] & melius est celebrare illam de illa die, quàm aliam. ī. eod. quidam.

c Sypõtina.] Archiepiscopus Syponti-
¶ Casalen. Valualen. Vbsalen. hoc vltimũ fortè verius.
nus die cœnæ Domini de antiqua consuetudine cõcere tenetur chrisma in ecclesia Sypõtina: sed idẽ archiep̃s eodem die mane de cõsuetudine accedit ad Gargamicam ecclesiam, vt recipiat ibi peregrinos illius loci, & ibi à clero & populo ipsius loci celebrare cõpellitur: vnde super hoc implorauit consilium Papæ, & Papa respondet, q tãtum in ecclesia Sypõtina, in qua tenet chrisma conficere, debeat celebrare. Et sic est ar. q Missa fit de tuba confectionis chrismatis, sicut dici cõsueuit, q sit de substãtia collationis ordinum. ar. ī. de transla. inter corporalia.

¶ Vide oĩno B. Th. 3. par. q. 73. ar. 8. & Dominicũ Sotum li. 4. sẽ. dist. 9. q. 1. art. 6.

PErnicioſus.] Primò ponit abusum, quem secundò reprobat. Tertiò fieri prohibet. Secunda ibi, Cum. Tertia ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Consuetudo erat in quibusdam partibus, quòd sacerdotes plus ponebãt de aqua in sacrificio, quã de vino, mandat Papa episcopo loci, vt hoc de cætero fieri non permittat: cum secundum consuetudinem ecclesiæ generalis, plus sit de vino quàm de aqua ponendum. Nota, quòd generalis consuetudo ecclesiæ ab omnibus est seruanda: quia turpis est pars, quæ suo non congruit vniuerso.

[Glo. seq. notat consuetudinem attendi, inducit quatuor similia. addit etiam aliam rationem.]

d Consuetudinem.] nota quòd consuetudo attenditur in sacramento altaris: sic etiam consuetudo attenditur in baptismo de consecra. dist. 4. de trina. & in ipsa Missa consuetudo metropolitanæ ecclesiæ, & in alijs diuinis officijs ab alijs ecclesijs suæ prouinciæ debet obseruari. de consecr. distin. 1. institutio. & 12. dist. c. vlt. sic & in matrimonio quandoque attenditur ī. de cog. spi. super eo, & in ieiunio. ī. de obser. ieiun. cap. 2. §. 1. & sic patet tet generalem ecclesiæ consuetudinem ab omnibus esse obseruandam 100. dist. contra morem. & sic saltem credamus, quod hæc consuetudo à sanctis ecclesiæ patribus

CAP. XII.

TE †referẽte: & infra.

¶ Cũ cuilibet sacerdoti quacunque dignitate præfulgeat, vnam in die celebrare Missam sufficiat a nam & valde est felix, qui celebrat dignè b vnam: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus die cœnæ Domini in ecclesia Sypontina c duntaxat, in qua teneris chrisma conficere, Missarum studeas sollẽnia celebrare.

¶ Idem Archiepiscopo Ablasen. †

¶ *In sacrificio altaris plus de vino, quàm de aqua ponendum est.*

CAP. XIII.

PErnicioſus tuis partibus inoleuit abus, videlicet, q in maiori quantitate de aqua ponitur in sacrificio, quam de vino: Cum secũdum rationabilem cõsuetudinem d ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de vino, quàm de aqua ponendũ: Ideò fraternitati tuæ mãdamus, quatenus id non facias: nec in tua prouincia fieri patiaris.

¶ Idem episcopo Brixien.

¶ *Ab officio & beneficio deponitur presbyter, qui sine aqua & igne, vel in pane fermentato vel vase ligneo sacrificat.*

CAP. XIIII.

LItteras † tuas recepimus continentes, q cum super excessibus presbyteri ecclesiæ sanctæ Brigidæ Brixien. inquireres, confessus e est, quòd cum quadam die Hostiã & calicẽ nõ haberet, in pane fermẽtato, f & scypho ligneo Missarũ sollẽnia celebrare præsumpsit: & infra. ¶ Intellecto iterum, quod prædicta ecclesia per malitiã dicti presbyteri multi-

a Debet esse articulo vide Sotũ initio capitis circum.

† Vide B. Th. 9. 74. ar. 4. & q. 83. ar. 3. ad 6. ar. & q. 74. ar. 6. & 7. his enim locis agitur de singulis partib. huius decretalis.

alia vice intellecto, quod ecclesia illa per eundem presbyterum læderetur multipliciter, iterum cœpit inquirere contra ipsum, & ex eius confessione inuenit, quod idẽ sine igne sacrificabat & aqua: quæsiuit episcopus à Papa, quid faciendum esset de ipso? Respondet Papa, cum ex aperta malitia, vel nimia negligentia siue ignorantia peccasse videatur, mandat quatenus officio & beneficio perpetuo priuet eundem.

Nota quòd cum pane fermentato, vel in vase ligneo sacrificari non debet. Item sine igne & aqua sacrificari non debet. Item ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccanti parcendum non est.

e Confessus.] ergo pro conuicto haberi debet. ī. de confessis, cum super. & C. eo. tit. l. vnica.

[Glos. seq. reci. per quæstionem.]

f Fermentato.] quod quidem non licet: quia scriptum est: Non in fermento veteri, sed in azymis sinceritatis, &c. vnde dixit Hug. 3 quòd si quis conficeret de fermentato pane in ecclesia occidentali, nihil fieret. de consecr. dist. 2. in sacramento.

g Ligneo.] quod nõ licet de consec. dist. 1. vasa. propter hoc tamen non minus conficeret: quia olim in vasis ligneis conficiebant sacerdotes; sed propter decus ecclesiæ Syluester Papa viij. 4 instituit vt vasa argentea essent in ecclesia. vt de consec. dist. 1. vasa. De ære, aut aurichalcho non fiat calix: quia ob vini virtutem ærugi-
nem parit, & vomitum prouocat: nec hodie de ligno vel vitro fieri debet. de consecra. dist. 1. vt calix.

3 Et in hoc grauiter errauit. Vide B. Th. 3. par. q. 74. ar. 4. 4ta vt hic & impressum hẽnt omnes glossæ, in antiquis libris. verũ nullus fuit Syluester octauus, & in Cõcil. Triburiẽsi c. 18. vnde sũptum est c. vasa, de cõsecr. dist. 1. ita scriptũ est: Tũ deide Vrbanus xviij. Papa oĩa ministeria sacra fecit argentea: inde ergo restituæ hãc glosã.

a Ite-

a Iterans.] non ſuper his criminibus ſuper quibus inquiſitio facta fuit, ſed ſuper alijs. ī. de accu. de his. ī. de collu. c. vlt. quia crimina ſemel dimiſſa, iterum in vltionem venire nō patimur. 24. q. 4. ſi illic. & de delicto vnius hominis non eſt ſæpè quærendum. ff. nau. caupo. ſtabul. licet. §. viti.

pliciter lędebatur, inquiſitionis officium iterās,[a] ex eius cōfeſſionibus inueniſti, quod idem ſine igne[b] ſacrificabat & aqua. Cum igitur vel ex aperta malitia, vel nimia deſipientia[c] peccaſſe probetur: Mandamus, quatenus officio & beneficio, perpetuo ipſum priues.

b Sine igne.] quod fieri non debet, quia legitur, 1 Ignis in altari meo ſemp ardebit: & ille ignis luxit ſub aqua lxx. annis, q extinctus fuit Antioco vendente ſacerdotium Iaſoni. 1. q. 1. ſicut eunuchus. Item nec ſine aqua ſacrificare potuit, ſed vtrūq; in calice mixtū eſſe debuit: q a vtrūq; de latere ſaluatoris exiuit. ī. e. in qua ſi, de conſec. diſt. 2. c. 1. & 2. Alios errores de iſto ſacramento habes de conſec. diſt. 2. cum omne crimen.

c Nimia deſipientia.] vnde ei parcendum non fuit: quia ab alijs querere potuit. 37. dis. §. 3. & vlt. & 38. diſt. q ea. & de conſe. diſt. 2. c. 3. Ber.

TITVLVS XLII.

De Baptiſmo, & eius effectu.

¶ Alexander tertius.

¶ Licet puer ſit ter merſus in aqua in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, ſi non fuit dictum: ego te baptizo in nomine patris, &c. non eſt Baptizatus.

CAP. I.

SI quis † puerum ter in aqua immerſerit[d] in nomine patris & filii, & ſpiritus ſancti amen: & non dixerit: ego[e] te baptizo in nomine patris,[f] & filii, & ſpiritus ſancti amen, nō eſt puer baptizatus. g

¶ Idem.

¶ Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, poteſt baptizari forma hic expreſſa.

CAP. II.

DE† quibus dubiū h eſt, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo: i ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo, & cætera.

¶ Innocentius iij. Arelatenſi archiepiſcopo.

¶ Sacramentum baptiſmi vtiliter conferetur parvulis, licet non credant nec intelligant, & remittitur eis peccatum originale. hoc dicit vſque ad §. verum.

† Ca. 1. tit. de baptiſmo puerorū i 2. comp. Et de Intellectu vide B. Tho. 3. p. q. 66. ar. 5. & Sotū li. 4. ſent. diſt. 3. q. 1. art. 5.

De hac materia habetur de conſe. diſt. 4. per totum.

S I quis.] Caſus patet. Nota quòd in baptiſmo forma verborum eſt de ſubſtantia ipſius, & ea omiſſa nihil agitur.

d Immerſerit.] i. immergendo dixerit, in nomine patris & filij, &c.

[Gloſ. ſeq. quærit, & ſoluit.]

e Ego te baptizo.] numquid pronomen, ego, 2 eſt de ſubſtantia formę? Non: q a plenum generat ſenſum hęc vox, baptizo, ſine hoc pronomine. ego, ar. de cōſe. diſt. 4. retulerunt. vbi dicitur: ſi quis ita dicit. Baptizo te in nomine patris & fi. &c. baptizatus eſt, quia ex quo baptizaro intendit, pronomen ibi non ponitur.

[Gloſ. ſeq. alleg. duas concord. ſignat vnum contrarium, & ſolu.]

f In nomine patris.] de conſe. diſt. 4. in ſynodo multi. Arg. ī. diſt. ea. à quodā. Solu. illa litera. In nomine Trinitatis, intelligitur explicite. & quid ſequitur ibi, in nomine Chriſti tm, diſpoſitum fuit illud ab Apoſtolis ex cauſa, vt in principio baptizarent in nomine Chriſti. j in quo verbo intelligitur vnctus, inungens, & per quē fit vngitur, ideſt, pater, filius, & ſpiritus ſanctus: ſed hodie non ſeruatur forma illa: tamen ſi aliquis ſic hodie baptizaretur ſub his verbis, baptizatus eſſet: licet fieri nō debeat, vt dixit Io. in illo cap. à quodam. hec eſt ergo forma baptiſmi, quæ hic traditur, quā ſeruat eccleſia, & qui omittit hanc formā, nihil agit. ī. tit. proxveniens. ſalue eo qđ dr in nomine Chriſti, quia illud intelligitur implicite, qđ eſt in iſta explicite. Et hoc dicunt quidā dictum fuiſſe ex cauſa ī primitiua eccleſia, vt ampliaretur nomē Chriſti in illo tempore, q nomen homines abhorrebāt tunc: & quod tūc implicitè dicebatur, in nomine Chriſti, modo explicitè debet dici nominibus trium ꝑſonarum expreſſis, vt dicitur in hac decre. aliàs Nicolaꝰ decepiſſet illos, quibus reſpōdit, illos eſſe baptizatos, qui baptizati erant in nomine Trinitatis, vl in noie Chriſti tātum in primitiua eccleſia, vt in actibus Apoſtolorū legitur, vt dicitur in cap. prædicto à quodam vbi Hug. manifeſtè comprobat formam, quæ hic traditur, oſtendendo cauſam, quare in primitiua eccleſia tēpore Apoſtolorū baptizabāt in hac forma, in nomine Trinitatis, ſiue in noie Chriſtī tantum, & Nicolaus in ſua reſponſione, quam fecit in cap. à quodam. retulit ſe ad tempus primiuæ eccleſiæ. dixit Hugo, quòd de hac forma, quæ hic traditur, nihil eſt mutandum vel diminuendum ſecundum quod nouit de conſec. diſt. 4. multi. Ber.

† Vide B. Tho. 3 part. q. 66. ar. 9. & B. Clementem lib. 6. c. 15. cōſt. Apoſtolicarum.

g Baptizatus.] arg. quòd vbi aliquid deeſt de ſubſtantia eius quod exigitur ad eſſe rei, nihil actum eſt. arg. 1. q. 7. Daibertum. arg. contra. ī. de ſacra. non ite. c. 1. & vlt. vbi ſupplentur quę omiſſa erant, ſed illa vnctio non eſt de ſubſtantia ſacramenti.

DE quibus dubium.] CASVS. Si de aliquibus ſit dubium, an ſint Baptizati, datur forma, quibus verbis præmiſſis debeant baptizari. Nota, quòd ratione dubij fiunt, quæ aliàs non fierent.

h De quibus dubium.] ſic de conſec. diſtinct. 4. ſi nulla. & diſtinct. 1. ſollemnitates. & cap. eccleſiæ vel altaria. idem & in ordine. 68. diſtinctio. presbyteri. quos & §. ſequenti.

[Gloſ. ſeq. ponit opi. quam reprobat.]

i Baptizo.] dicunt quidam, quòd ſi prius fuit baptizatus, eundem characterem iterate non eſt inconueniens vt reiteretur. arg. allius c. 68. diſt. presbyteri. quod nihil facit. & dicunt ſimile: quia eadem poſſeſſio ex pluribus cauſis acquiritur. ff. de acqui. poſſ. poſſideri. §. ſi ex pluri-

a Vide quos citaui initio Decretalis, ex quibus intelliges veram eſſe hāc gloſ. & ſententiā.

g De materia huiꝰ gloſ. ſæ, an. ſ. valeat baptiſmus in noie Chriſti, vel in nomine Trinitatis. vide B. Th. 3. part. q. 66. ar. 6. & ibi

Caietan. & Sotum li. 4. ſen. diſt. 3. q. vnica. ar.

pluribus. &l hoc no eſt verũ quia ſi primo baptizatus fuit; nihil ſecundo additur: ſed ad vocem refertur talis reiteratio; & eſt ſignum ſolummodo, quòd ſit baptizatus. arg. ad hoc. 68. diſt. c. ſbyteri. §. qa ergo. vbi Gratianus. h. d. arg. C. de ind. vid. l. a. vbi dr, ic dam manumiſſionem nihil addere vel minuere. Ala.

CAP. III.

†Cap. 1. eoti. in 3. cõpi. Et pro intellectu & declaratione huius Decretalis vid notas noſtras in eã editas.

MAiores.] Diuiditur decr. hæc totũ in duas partes. Primo, ponit exordium, ꝓbãs magnasqõnes, maximè fidẽ tangentes, referendas eſſe ad Papã: Secdo ibi, Quibuſdã. ponit epiſtolã, q̃ quattuor habet partes, ſicut quattuor ſũt qõnes. Secda ibi, Votũ. Tertia ibi, Sed adhuc. Quartaibi, Itẽ q̃ritur. Prima ſubdiuidit. Primo ponitur hæreticorũ obiectio duabus auctoritatib. munita. Secda ibi, Ad id ipſius ſolo. Tertia ibi, Cęterũ. auctoritatibus rũdet. Abbas. CASVS. Quidã hæretici fecerut quaſdã qõnes catholicis: archiep̃s Arelatẽſ. poſtulauit dñm Papam illis qõnibus rũdere: dicebãt. n. ꝙ parvuli inutiliter baptizanr, ad quod ꝓbandũ inducebant auctoritatẽ B. Iacobi Apoſtoli dicẽtis; Charitas operit multitudinẽ peccatorũ: & auctoritatem Euãgelij de peccatrice, q̃ lauit pedes Domini dicentis. Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quia dilexit multum. ſed nõ niſi per charitatem, & in charitate crimina dimittũtur, & paruuli nec ſentiũt, nec cõſentiunt; nec charitatem habent, quæ tantum ſentientibus & conſentientibus infunditur, & ita paruulis peccatũ non dimittitur in baptiſmo: Ad quod reſpondet Papa, quòd baptiſma circũciſioni ſucceſſit, ſed abſit, vt in illã hæreſim incidamus, quæ aſſerit, legem cum Euãgelio, & circunciſionem cum baptiſmo ſeruandam: quia dicit Apoſtolus. Si circuncidimini, Chriſtus nihil vobis prodeſt: Sed circunciſio & paruulis & adultis cõferebatur, & baptiſmus, qui ſucceſſit loco illius generalior eſt; & cum tam viri, quàm fęminę baptizentur, nõ debet eſſe minoris effectus: & ita tam paruulis. q̃ adultis eſt conferendus: ſicut enim in veteri lege dicebatur. Anima cuius præputij caro circũciſa non fuerit: peribit de populo Dei: ita nunc dicitur. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum Dei, ab iſta generalitate nec ſexus, nec ætas excipitur: Verumtamen notandum eſt, quantum plus hodie baptiſmus cõferat Chriſtianis, quàm Iudæis circunciſio olim contuliſſet: In fine auctoritatis prædictæ. Anima cuius, &c. dicitur, peribit de populo ſuo. In auctoritate Euangelij dicitur: non intrabit in regnum Dei.

Matt. ca. 15. & Luc. c. 22.

Luc. 7.

Olim per circũciſionem licet culpa originalis peccati dimitteretur, & periculum vitaretur, non tamen perueniebatur ad regnum cęlorum: ſed per baptiſmum culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnũ cęlorum peruenitur, quod omnibus vſq; ad mortem Chriſti fuerat obſeratum. Abſit enim, vt vniuerſi paruuli pereãt, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin Deus aliquod remedium illis procurauerit, ad ſalutem: prædicę verò auctoritates, quas inducebãt hæretici, intelligẽdę ſunt de adultis, qui habẽt multitudinem peccatorũ: quia de paruulis nõ poſſent intelligi, qui deccato tantũ originali grauantur: & eodẽ modo illa auctoritas: Qui crediderit & baptizatus fuerit, tota intelligit de adultis, cum paruuli non poſſint credere, ſed adulti. No. quòd cũ de articulis fidei dubitat, ad Romanã ſedẽ eſt recurrendũ. Item baptiſmus loco circũciſionis ſucceſſit. Itẽ per circũciſionem peccatum originale dimittebatur. Item ianua paradiſi in morte Chriſti fuit aperta: & per hoc approbatur: quòd antiquitus ſancti Patres deſcendebãt ad infernа. ꝛ Itẽ licet Chriſtus mortuus ſit pro omnibus quo ad ſufficientiam: tñ prædeſtinatis tantum quo ad ſuffi.ientiã. Item vniformis debet eſſe intellectꝰ cuiuslibet auctoritatis.

a Cauſis præſertim.] 17. diſt. huic ſedi. & 24. quæſt. 1. quoties.

b Eum.] id eſt, Petrum.

c Ne deficiat.] ex hoc patet, quòd eccleſia nõ põt eſſe nulla. 23. q. 1. pudenda. in fi. vbi Auguſt. hoc probat. ad idem 21. diſt. c. 1. ad fi. in verſ. ego pro te rogaui, &c.

d Charitas operit.] hæc eſt prima obiectio hæreticorum, quòd ſi non habuerimus charitatem, etiam ſi ſanguinem noſtrum effuderimus, & noſtram ſubſtantiam totam dederimus pauperibus, magis tormenta ſunt, q̃ corona victoriæ. 1. q. 1. vide quantum bonum. vnde dicitur ſcharitas recta voluntas, bonis terrenis ac ſumptibus ſemper aduerſa. de pœnit. diſt. 2. charitas.

e Circũcilioni ſucceſſit.] q̃ ſupplebat vicẽ baptiſmi in paruulis, q erãt de ſtirpe Abrahæ. vn alijs aũt ſupplebat fides paretũ de cõſecr. diſt. 4. qđ aũt apud. & c. ex quo.

f Circuncidimini.] 28 q. 1. ſic enim. circa fi. per vnam columnam, ver. ecce ego Paulus, &c.

g Ex præcepto.] in veteri Teſtamento.

h Fęminæ.] ſed circunciſio ad fęminas 2 non pertinebat, ſed oſſ. relantur. 28. diſt. in templum. & ibi nomen imponebatur. vnde baptiſmus generalior eſt.

plurimis. Illi enim ſunt maiores, qui ſunt in ſuperiori gradu, & ſic ſunt maiores, qui ſunt in ſuperiori gradu, & ſic ſunt maiores, qui ſunt in ſuperiori gradu, & ſic

[Gl. seq. alle. 2. Cor. signat vnũ Ter̃ium, & fol. dupl̃r.]

a Peribit de populo.] hic colli̇r, q̃ per circumcisionem saluabantur in veteri testamento, sic de cõsec. dist. 4. q̃ apud. & c. ex quo. Sed Ter̃, de pœn. dist. 1. §. ité vt Christus ait, in fi. vbi dr̃, q̃ circumcisio data est Abrahæ, in signũ iustitiæ, non in cãm iustificationis. Sed illud intelligit quo ad ipsum Abraham, qui iam iustificatus erat, & non quo ad alios. Vel exponit illa littera & suppletur ibi, solum vel tãtũ. Ber.

Gen. 2.

Ioan. 3.

b Non intrabit.] de consecr. dist. 4. firmissimè. Bern.

c Aetatẽ excludẽs.] immo includit, qm̃ sub nomine masculino, dũ dixit. Nisi q̃s renatꝰ fuerit, & c. q̃ comprehẽdit. ff. de verbo. sig. l. 1. & de pœn. dist. 1. ti quis cũ telo.

Gen. 17.

d Culpa remittebatur.] i. originale peccatum, nõ tñ penitus adhuc est sublatũ, sed manet in homine, non tamen obest. de consec. dist. 4. c. 2.

1 Hoc intelligẽ, vt diffinit Cõcil. Trid. sess. 5. ī decreto de peccato originali. §. si quis p̃ Iesu Christi.

e Peruenit.] de cõsec. dist 4. per aquam.

f Referauit.] de cõsecr. dist. 4. propriè.

g Auctoritates.] s. Iacobi. c. charitas operit multitudinẽ, &c. & illam in Euangelio de peccatrice. Dimissa sunt ei, &c.

h Et cætera.] s. salua erit: Qui autem nõ crediderit, nec baptizatus fuerit, condemnabitur.

[Gl. seq. alleg. vnã concor. & vnũ Ter̃iũ.]

i Tota auctoritas.] vniuersi. n. dicit et sic cuiuslibet auctoritatis intellꝫ. arg. 16. q. 7. & hoc dicimus. Arg. Ter̃. 3. q. 4. hi qui.

¶ Ideſt, clausum, in multis vulgatis mendosè legitur, obseruatum.

Luc. 12.

k Ad aptitudinẽ.] sicut & illud patrini pium, & matrẽs, qđ ponitur in descriptione matrimonij, ad aptitudinẽ non ad actũ refertur; quę hꝫ 27. q. 2. §. 1. Matrimoniũ est cõiunctio maris & fœminæ, individuã vitæ consuetudinem retinens. intelligẽ quãuis non retineatur quo ad actum, tñ quo ad aptitudinem retinetur. sicut contingit dici de iustitia. ff. de iustit. & iur. l. iustitia. secundum q̃ iustitia est in creatura.

Anima, cuius pręputij caro circũcisa nõ fuerit, peribit de populo[a] suo; ita nunc indistinctè vox intonat Euãgelica. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sãcto, nõ intrabit[b] in regnũ Dei. ab hac generalitate nec sexũ, nec ætatẽ excludẽs.[c] ¶Cautè tamen ne tandũ esset, quãtum plus baptismus hodie cõferat Christianis, q̃ quondam Iudæis circumcisio contulisset, dictũ est in fine p̃cedentis ętę auctoritatis inductæ de veteri lege: Peribit de populo suo. In Euangelica verò auctoritate subiunctum est; Non intrabit in regnum Dei. qm̃ etsi originalis culpa, remittebat[d] p̃ circũcisionis mysterium, & damnationis periculũ vitabat, non tñ perueniebat ad regnũ cęlorum, q̃ vsq; ad mortẽ Christi tuitoribus obseratum; † sed per sacramẽtũ baptismi Christi sanguine rubricati culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnũ cęlorũ etiam peruenitur,[e] cuius ianuã Christi sanguis fidelib⁹ suis misericorditer reseravit.[f] Absit enim vt vniuersi paruuli perẽt, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deꝰ, q̃ neminẽ vult perire, aliquod remediũ procurauit ad salutem. ¶ Cęterũ ex vi literæ satis patet, prædictas auctoritates[g] intelligẽdas esse tm̃ modo de adultis, qui hñt multitudinẽ peccatorum; cũ de paruulis nõ possit intelligi, q̃ peccato tm̃ originali teneantur. Similiter & illa auctoritas est soluẽda; Qui crediderit, & baptizatus fuerit, & cætera; [h] cũ nõ possint credere paruuli, sed adulti; & ob hoc tota auctoritas [i] hic intelligenda est de adultis; ne ad alios prima, & ad alios sęda clausula referatur: q̃uis nonnulli concedãt, q̃ paruuli credũt, non per vsum, sed p̃ habitum fidei, quem suscipiunt in baptismo; sicut & alia multa verba, secũdum cõem vsum loquẽdi non ad actum, sed ad aptitudinẽ[k] referuntur. ¶Illud† verò quod opponentes inducũt, fidẽ aut charitatem, aliasque virtutes paruulis, vtpotè nõ consentientibus, nõ infundi, à pleriq; nõ conueniũt ad alias qõnes, ex eo, q̃ dr̃, paruulis in baptismo peccatũ dimitti originale: dñt eadem tũnc adultis dormiẽtibus, & amẽtibus si baptizentur peccata dimitti: quia cũ nec isti, nec illi tũc sentiãt vel dissentiant, idẽ iudicium est habẽdũ. Sed hic Papa dicit distinguẽdũ. Peccatũ duplex est, originale, & actuale: Originale qđ sine p̃sẽsu habitu, sine cõsensu, remittit p̃ baptismũ: Sed actuale qđ consensu p̃hibitur sine cõsensu nõ relaxatur. Sed adhuc q̃rit, quare dormientibus, & amentibus originale peccatũ nõ dimittit in baptismo sicut paruulis? Ad hoc ītur dicit Papa dñs, q̃ totũ hominẽ sanũ recipit in sabbato, opus imperfectionis non nouit: & ideò peccata nõ ex parte, sed ex toto dimittit: p̃terea pœna originalis peccati, est carentia visionis Dei; pœna verò actualis, est cruciatꝰ p̃petuus; vnde si primũ dimitteretur alicui altero nõ dimisso, talis non careret visione Dei p̃ originale dimissũ & cruciaret p̃petuo p̃ actuale: Sed hęc tanq̃ incõpatibilia se nõ cõpatiuntur, immo aduersantur. Itẽ quęritur in §. isto, vtrũ dormiẽtibus, & amẽtibus, si baptizentur, saltẽ character imprimatur, vt excitati à somno, vel ægritudine liberati, nõ sint vlterius baptizãdi? Ad hoc dicunt quidã, q̃ sacra, quæ per se sortiuntur effectum, vt ortus, baptismus, & consimilia: non solũ dormiẽtibus, & amẽtibus sed etiã inuitis & ꝫtradictoribus p̃ficiũtur, & si non quantũ ad rẽ, i. quantu ad remissionẽ peccatorũ, tñ quantum ad characterem, cũ & paruuli, qui nõ consentiunt, & fiũt, qui non ore corde tñ dissentiunt, recipiant sacrm̃. Sed istis opponitur, si isti fuissent inuiti & reluctãtes immersi, falte ratione facti ad iurisdictionem ecclesię pertinerent, vnde compellendi essent ad fidem seruãdam. Sed istud esset incongruum Christianæ religioni, vt inuitus & ꝫdictus compelleretur ad fidem: vnde distinguendum est inter inuitũ & inuitum, coactum & coactum: Sicut aliquis terroribus atq; supplicijs violenter attrahitur, & ne detrimentũ incurrat, baptismum suscipit, talis characterem suscipit sacramenti; sicut ille, qui fictè baptizatur: vnde cogendi sunt ad obseruationem fidei; in quo casu debet intelligi decretũ Toletani concilij, ne nomen Domini blasphemetur: & fides quam susceperunt, contemptibilis haben-

† Possent, sed fortè legẽdum, possint.

Matt. c. 18.

† hæc

† Vide B. Tho. 3. par. q. 69. art. 6.

habeatur. Sed ille, qui non conſentit, & penitus ꝯdicit, nec ſacramentū nec eff. cū recipit ſacramentū, ſicut nec ille peccatum incurrit, qui thuri ficare idolis cogitat vi ter: Dormientes aūt & amētes, ſi antequā dormirēt, vel antequam amentiā incurriſſent, in ꝯdiōne ponitu ſſent, ſi fuerint ſic baptizati, characterēnō ſuſcipiunt ſacramenti, quia adhuc intelligūtur in cōtradictione pſiſtere. Secus aūt eſſet, ſi prius catheculmini extitiſſent, & habuiſſent ꝓpoſitū baptizandi, vñ tales cathecumines cōſueuit eccleſia in neceſſitate baptizare. tunc enim character imprimit, cū obicē, voluntatis contrariꝫ ſacramētalis operatio non inuenit obſiſtentem. Not. ꝙ de ſimilibus ſimile debet eſſe iudiciū. Item partialiter non dimittitur peccatum: quia aut totum remittit aut nihil. Itē pœna originalis peccati eſt carētia viſionis Dei, pœna actualis ē gehēna cruciatus. Itē duo contraria in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt. Item baptiſmus & ordo cōſenſu accipientiū conferuntur, ſi non ꝯdi ātexpreſſè. Itē coacta volūtas volitū eſt, & qui tali voluntate aliquid facit, valet, & cōpellitur illud ſeruare, vt hic dicitur, qui verò ſimpliciter cogit attractus violenter, nihil agit per talē cogitationem. Item plus eſt expreſsè ꝓtradicere, quam minime cōſentire.

† al. ita & dimitti, &c.

† præterierint

a Abſolute.] ideſt, indifferenter.

b Ex hac ſolutione.] & ita oritur quæſtio. ex ſolutione. ſic ꝫ. de vo. ex multa.

c In cōſimilibus.] arg. ꝙ ā ſimilibus ſimile iudiciū debet eſſe. ꝫ. de reſcr. Inter ceteras. & ꝫ. de tranſla. Iter corporalia. & ꝫ. de re iu. in cautis. & ff. de leg. non poſſunt. & C. de leg. l. vlt. & ꝫ. de conſt. vti. cum dilecta. quia vbi eadem rō & idem ius, ut ibi, & ꝫ. tit. prox. cum Matthæ. §. ſi.

d Duplex.] de conſe. diſt. 4. non ex quo.

e Sine conſenſu.] partium. ꝫ. de reg. iur. omnis res. ſim. de conſe. diſt. 4. ſi lius Dei.

SED ADHVC. Diuiditur iſte §. Secūda pars ibi, Ad hoc. Abbas,

f Opus imperfectionis.] duplicitatis, n. Dens aſperceditur abſolutè, a cū pp hoc inter Doctores theologos quæſtio referatur; alijs aſſerentibus per virtutem baptiſmi paruulis quidē culpam remitti, ſed gratiam nō conferri: nonnullis dicentibus. Dimitti † peccatum, & virtutes infūdi hēntibus illas quoad vſum donec perueniāt † ad ætatem adultam.

¶ *Originale peccatum, quod ſine conſenſu contrahitur, remittitur in baptiſmo etiā non conſentienti, vt paruulis: ſecus de actuali: quia ſicut non committitur ſine conſenſu ita non relaxatur ſine conſenſu. h. d. vſq; ad §. ſed adhuc Abbas.*

¶ Verum quidā ex hac ſolutione b inueniſſe ſe credunt viam ad alias quęſtiones, argumentā tes ex eo, quod dicimus paruulis in baptiſmate peccatum originale dimitti, quod & adultis dormientibus vel amentibus, peccatū (ſi baptizentur) ratione ſimili dimittatur. cum enim neutri ſententiāt tūc vel cōſentiant, dicunt idē in conſimilib. c iudicandū. Hic verò dicimus diſtinguēdum, qđ petm̄ eſt duplex, d originale ſcilicet & actuale: originale qđ abſque conſenſu contrahitur: actuale quod committitur cum conſenſu. Originale igitur, quod ſine conſenſu e contrahitur, ſine cōſenſu ꝓtim remittitur ſacramēti: actuale verò, quod † conſenſu cō trahitur ſine conſenſu minime relaxatur.

¶ *Licet in baptiſmo dimittatur originale peccatum paruulis, qui tamen conſentire non poſſunt: in adultis tamen, amentibus, vel dormientibus, qui non conſentiunt baptiſmo, non dimittitur actuale: & item etiam nec originale hoc dicis.*

¶ Sed adhuc quæritur, quare nō ſaltem originale peccatum amentibus, & dormiētibus in baptiſmo, ſicut paruulis dimittatur? ad hoc eſt taliter reſpondendum, quod Dominus, qui totum hominem ſaluum † fecit in ſabbato, opus imperfectionis f non nouit: & ob hoc peccata non ex parte, g ſed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati eſt carentia viſionis h Dei: actualis verò pœna peccati, eſt gehennæ perpetuę cruciatus; vnde ſi dimitteretur alicui primū altero nō dimiſſo, talis nō careret viſione Dei pp originale i dimiſſum & cruciaretur in gehēna perpetuò, ꝓpter reatū actuale quod committitur cum conſenſu. Originale igitur, quod ſine conſenſu contrahitur, ſine cōſenſu ꝓtim remittitur ſacramēti: actuale verò, quod † conſenſu cō trahitur ſine conſenſu minime relaxatur.

¶ *Licet in baptiſmo dimittatur originale peccatum paruulis, qui tamen conſentire non poſſunt: in adultis tamen, amentibus, vel dormientibus, qui non conſentiunt baptiſmo, non dimittitur actuale: & item etiam nec originale hoc dicis.*

¶ Sed adhuc quæritur, quare nō ſaltem originale peccatum amentibus, & dormiētibus in baptiſmo, ſicut paruulis dimittatur? ad hoc eſt taliter reſpondendum, quod Dominus, qui totum hominem ſaluum † fecit in ſabbato, opus imperfectionis f non nouit: & ob hoc peccata non ex parte, g ſed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati eſt carentia viſionis h Dei: actualis verò pœna peccati, eſt gehennæ perpetuę cruciatus; vnde ſi dimitteretur alicui primū altero nō dimiſſo, talis nō careret viſione Dei pp originale i dimiſſum & cruciaretur in gehēna perpetuò, ꝓpter reatū omnium. de conſecratio. diſtinctio. 4. regenerante & tamen ſempiterno igne j puniuntur. diſtinctio. eadē. firmiſſimè. Sed mitis dicitur pœna illa carentia viſionis reſpectu aliorum: ſed mors perpetua dicitur. 30. quæſtion. 1. ad limina. Bernardus.

[Glo. ſeq. obijcit, & dupliciter ſoluit.]

i Propter originale.] ſed nonne ꝓp actuale debetur carentia viſionis Dei adulto? 4 Quid ergo expedit originale

natur eſt. 22. quæſt. 5. qui peierare paratus eſt. & ex his omnibus.

[Glo. ſeq. arg. allegat. 2. iura in contrarium. Demum elicit tria argumenta.]

g Ex parte.] de conſe. diſt. 4. regenerante. & de pœn. diſt. 3. ſunt plures. Et eſt arg. ꝙ ſi aliquis excōmunicatus eſt pluribus excommunicationibus, ſi abſoluatur, omninò eſt abſolutus. Sed eſt arg. contra ꝫ. de ſent. excom. cum pro cauſa. 2. quæſtio. 3. ca. ſi quem. §. prauaricator. verſ. ſi crimina plura. Item arg. ꝙ nihil reputat actum dum aliquid ſupereſt ad agēdum. 7. quæſtio. 1. nihil. §. diſtin. quę ipſa C. ad Syllā. l. vltima. Et argumentum. ꝙ ſententia nō debet pro parte valere & ꝓ parte non valere. ff. famil. erciſcun. in hoc iudicio. 1 Itē non valet pro parte aliquid fieri, niſi id totum fiat. ff. de ꝓcur. in cauſq. ff. poſſeſſ. l. Io. l. ſtipulatio. cum hi. ſic nec liberatur pignus, licet de parte debiti fiat ſatisfactū. C. de diſtra. pignor. quamdiu. Et qui aliquid debet facere, faciendo pro parte nō liberat. 2 ff. de verbo oblig. in executione. §. pen. Et impietas eſt, abeo, qui iuſtus ē, dimidiā ꝓperare veniā, vtia prę. lega. §. ſunt plures. ADDITIO. Vnde verūs...

Larga Dei pietas veniam non dimidiabit.

Nam nihil aut totum te lachrimā te dabit.

h Carētia viſionis ꝫ. paruuli enim, q̄ ſine baptiſmo decedūt, i tenebris manēt. de cōſecratione diſtinctio. 4. nulla præter. & pœna illa mitiſſima eſt omnium. de conſecratio. diſtinctio. 4. regenerante & tamen ſempiterno igne ꝫ puniuntur. diſtinctio. eadē. firmiſſimè. Sed mitis dicitur pœna illa carentia viſionis reſpectu aliorum: ſed mors perpetua dicitur. 30. quæſtion. 1. ad limina. Bernardus.

† Al. ita: q̄ cū ꝫ onſ nitur, &c.

1 De hoc ꝫ. de conſecra. compiacet. Io. And.

2 De hoc ꝫ. de pœn. ſuī. Ioan. And.

† ſanū, legit vt plurimū in antiquis codicibus.

3 Ita vī ſenſiſſe aliqñ B. Auguſtinus; cui⁹ eſt hæc auctoritas, ſed vide latè per Sot. li. 1. de natura & gratia, c. 14. & lib. 4. ſent. diſt. 45. q. 1. arti. 2.

4 De hoc in cōſtitutione Benedicti, q̄ incipit, Benedict⁹. Io. An.

ginale dimitti, cũ etsi dimittat, tñ debetur carẽtia visionis Dei ob aliud, s. actuale. nam & vbi aliud debetur ex pluribus causis, vna remissa, alia petitio restat: vñ qui repudiauit successionem p. vnde liberi, admittit ad successionẽ p. vnde cognati. ff. de succ. edi. l. 1. §. sed & vidẽdum. & argu. ff. de ser. vrb. pdi. si domus. arg. p & §. ī. de eccl. pos. pastoralis. & ī. de iud. examina ta. Sed potest dici, q hęc ratio superficialis ẽ & prima verior ẽ: quia Deus opus imperfectionis non nouit: quia in baptismo oia crimina dimittũtur. ff. de se. d. 4 regenerãte VI diuersifica. pro actuali reuera debet fi solũ carẽtia visionis Dei: sed & maior pęna, & ita nõ directe: sed pro originali debet tm carẽtia visionis Dei directe: & sic nõ prodest dimisso originalis peccati, cũ postea actualis superueniat tãquã maius, ꝺ quo non pœnitet. qa qui peccat in vno, factus est omnium reus. ī. de reg. iur. defleat. Sed paruuli nullam peccatũ hab t actuale, & ideò i ꝺ ẽ simile de amẽtib⁹ & dormientibus qui originali, & actuali grauãtur, & ideò etiã originale non tollitur: qa nõ prodesset, nec debet probari, quo ꝓ tm nõ ꝓdest. C. de ꝓbat. ad ꝓhauoné. & ī. de offi. dele. cũ contingat, s illa gl. q̃ incipit, nota, q non dẽt.

[Glo. seq. arg. alle. 2. iura.]

a Incõpassibilia.] argu. q eadẽ res non operat̃ ẑtios effect⁹. 57. dist. si qs in ęgritudine. ꝓsumitur ergo ibi, q peccata nõ sint dimissa ei, qui timore ęgritudinis baptizatur, quæ ꝓsumptio non tollitur per baptismũ, cũ baptismus ipse inducat: vnde non operatur hoc cõtrarios effectus. sic eadẽ res non parit obligationẽ & liberationẽ. ff. de solu. qui hominem. § vlt.

ITEM QVAERITVR. In prima ponit qõ. In secũda ibi, Sunt autem quorũdam opiniones. In tertia ibi, Sed opponitur, illi qõni opponit. In quarta ibi, Propter quod opiniones. veritatẽ exprimit. In quinta ibi, Dormientes. principaliter qõnem solui. Abb.

b Quæ per se fortiuntur.] idest, absque cõsensu accipiẽtis. Lau.

c Ad rẽ.] idest. quantum ad solutionẽ peccatorũ. Ber.

d Sed & ficti.] vt 1. q. 1. sicut ficti. & de cons. dist. 4. ibi dicet quæri. Ber.

[Glo. seq. alleg. ita. s concor. signat vnum contrarium

criminis actualis: sed hæc tanquam incompassibilia a † sese minimè patiuntur, imò sibi mutuò aduersantur.

† Incompassibilia.

¶ *Amentes & dormientes baptizati, si ante dementiam vel dormitionem baptizari volebant, characterem suscipiunt: aliàs secus, conditi verò causatiuè suscipiunt. hoc dicit vsque ad finem.*

¶ Itẽ quæritur, † vtrum dormientibus & amentibus sacramenti saltem character in baptismate imprimatur, vt excitati a somno, vel ab ægritudine liberati, non sint denuò baptizandi. Sunt autem nonnulli, qui dicunt, quod sacramenta, quæ per se b fortiuntur effectum, vt baptismus, & ordo cęteraque similia, non solum dormiẽtibus, & amentibus, sed inuitis & cõtradicentibus, & si non quantũ ad rem, c quantum tm̃ characterem cõferuntur: cũ non solum paruuli, qui non consentiunt, sed & ficti, d qui quamuis non ore, corde tamen dissentiunt, recipiant sacramẽtum. Sed opponitur

† Vide S. Tho. 3. p. tr. q. Scotti. 9.

talibus, quod qui fuisset inuiti, & reluctantes immersi, saltem ratione sacramenti ad iurisdictionem ecclesiasticã pertinerent: vnde ad seruandam regulam fidei Christianæ forent rationabiliter compellendi. verũ id est religioni Christianæ † contrarium, e vt sẽ per inuitus & penitus contradicens, ad recipiendam & seruandam Christianitatem aliquis compellatur. Propter † quod inter inuitũ & inuitum, coactũ & coactũ, alij non absurdè distinguũt, quod is, qui terroribus arq; suppliciis violenter attrahitur, & † ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sacramentum, talis (licut & is, qui fictè ad baptismũ accedit) characterem suscipit Christianitatis impressum, & ipse tanquã cõditionaliter f volens, licet absolutè non velit, cogendus est ad obseruãtiam † fidei Christianæ; in quo casu debet intelligi † decretum concilij Toletani, † § vbi dicitur, quod qui iam pridem ad Christianitatem coacti sunt, sicut factum

& dupliciter soluit.]

e Contrarium.] arg. q ad fidem nullus debet cõpelli inuitus: sed sicut libera voluntate petijt, ita libero arbitrio conuertatur. 45. dist. de Iudæis, & c. qui syncera. & 23. q. 5. ad fidem. Ar. ꝺ. 23. q. 6. c. 1. vbi dr, q Paul⁹ coactus venit ad fidẽ. Sed illud diuino iudicio factũ, cuius facta ad consequẽtiã trahi nõ debent; speciale in ipso fuit. vl ita; Paulus persequebat̃ fideles & inter ipsa flagellã mutatus fuit, & fact⁹ volens. 23. q. 4. dis. placet. vers. qualiter Paulus, &c.

[Glo. seq. arg. pro, & sol. ponit opinio. Ioan.]

f Conditionaliter volens.] & sic coacta voluntas, volũtas ẽ 15. q. 1. merito quæritur. & ita coactio cõditionalis non impedit sacramẽtũ baptismi, vt hic patet, sicut non impedit sacramentũ ordinis. 74. distin. vbi ista. 45. dist. de Iud. neq; sacramentum matrimonij 32. q. 4. inter cetera. & ī. de spõ. veniẽs. talia enim iuramẽta sine interitu salutis æternã possunt seruari. ī. de iureiu. si verò. c. cũ cõtingat. impedit tñ matrimoniũ spirituale. ī. qd̃ met. cau. perlatum. sed̃ bi fuit iust⁹ metus mortis, s qui cadit in constantẽ virũ. in prædictis verò concor. non fuit metus, qui caderet in cõstantẽ virũ, sed coactio q̃dam cõditionalis, quæ non impedit matrimoniũ spirituale, siue carnale. qa idẽ esset in vtroque. Sed nunquid illi, qui cõditionali coactione recipiẽt ordinem, tenentur continere? Bene videtur. q sic quia coacta voluntas est voluntas. 15. q. 1. merito maxime si dicatur, q votum est annexũ ordini. 18. dist. diaconi. & 84. dist. cũ in ꝓterito. Satis vr, q cõtinere cõpellatur, quia licet quodã modo inuitus ordinẽ susceperit, volens tñ fuit; vnde tõne illius in directę volũtatis cogitur continere. Ita dixit, i q non cogitur qa integritas corporis res est voti, & non ꝓcepti. 32. q. 1. integritas. & ī. quod met. cau. perlatum. nã contrarietas non est nisi voluntaria. 31. dist. ante triennio. & ar. 20. q. 1. præsens clericus, & sic ordinatus non habet priuilegiũ clericali tñ vult uti eo, potest, secus dicit in baptismo, quia illud est sacramentum necessitatis. similiter non valet testamẽtũ eius, qui inuitus testatus est. vel si testes teneantur inuiti. ff. de testa. qui testamento. §. vlt.

§ Cõcilij Toletãi.] 45. di. de Iudæis. cui⁹ verba hæc sũt

† Vide S. Tho. 2. 2. q. 10. artic. 8. & ibidem Caietanum.

† Hic locus perperam in pluribꝰ vulgatis legitur ita; propter quod inter inuitum coactũ, & nõ coactũ, &c.

† al. ita; ne, &c.

† obseruationem

† intelligi illud decretũ

4 Scilicet 4. ca. 56.

† Hęc ossa prosequũtur latiꝰ hic Host. Io. An. & alij, quos videto.

& Pius eſt.]ſic.j.de ſimo.ſicut.& j.de homi. Petrus. & 1.q.4.quia prælatus.arg.ff.de arbi.nõ cogẽdũ.in fi. C.de filijs fa.l.1.li.10.ſimile eſt in perſonis coniũctis, quæ agere poſſunt ſine mandato.ĩ.de reſcrip.nonnulli.& c.ex parte.ff.de procur.Pomponius,ad fi.ſed contra mandatum non poſſunt,ff. eo. ſed & hæ perſonæ.

[Gloſ.ſeq.quærit, arg.pro.ſecũdo obiicit,& ſoluit.]

¶ in tempore

b Perdurare.]ſimi. j.de ſent.excõ.à nobis. nã ſemp durare p̃ſumit volũtas,niſi probet mutata. ĩ.de his q̃ vi,metusve cã fiũt platũ.ff.de p̃bẽſũ qui.& ff.de le. 2.l.Luciꝰ,in fi. Sed q̃ ſi qs ab infantia fuit amẽs:nũquid ꝓdeſt ei ſi baptizetꝰ? ar. q̃ ſic.ff.de leg.2.cũ pater.§.ſurdo.quia perinde hꝫ ac ſi nãc ſit infans.q.a nullo peccato grauat niſi originali.3.q.9.indicas Sed quare amens vl dormiens nõ recipit ſacrũm baptiſmi,& ille qui coactione abſoluta cogit,cũ i baptiſmo nõ requratur intẽtio baptizati,ſed baptizãtis.1.q.1.ſicut ficti.& de cõſi.di.4.ſolet? Hæc q̃ quã mouet hic Io.ſoluit q̃ litterã,quia amẽs & dormiẽs qui ante catechumeni fuerũt recipiũt bene ſacrũm qui verò ſemp inuiti fuerũt & ꝓdixerunt, non recipiunt:vñ ad huc p̃ſumunt inuiti, & nemo inuitꝰ ad fidẽ cõpellit,ut dſ ĩ. & c.ſicut ficti.& c.ſolet non ſ̃ ſicut: q̃ illi ore exprimũt,licet corde diſſentiãt, & ideo ſacramentũ recipiũt, c quia eccleſia dare intendit ſed tale ſacramentũ nõ prodeſt ad remiſſionem peccatorum niſi cũ fictio illa receſſerit.de conſecra. diſt.4.tunc valere.

a recipe-rent

ẽ criminis

ſ vel

† al. ita: ſi fuerint ſic immerſi

d ideſt,recipere p̃ſumitur in foro conſcientiæ.

c Non ſuſcipiunt.] ſed quid ſi excitati à ſomno ratũ habeãt? Non prodeſt.quia nihil recipit:& ideo ſi eſt quod ratum habeat,ſed iterum baptizetur. Bern.

d Tales.] ſcilicet catechuminos.

e Obſiſtentem.]ſimile de conſec.diſt.4.quæris à me. ff.ad S.C.Maced.ti filius.& ff.de acquir.hæred.l.qui in aliena.§.ſi is. Bern.

Debitum. Communis diuiſio. Secunda ibi, Reſt temporibus† religioſiſſimi principis Siſibuti ; quia iam conſtat eos ſacris diuinis aſſociatos, & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe,& corporis Domini extitiſſe participes; oportet ẽt, vt fidem , quã neceſſitate ſuſceperunt,† tenere cogantur : ne nomẽ Domini plaſphemetur:& fides, quam ſuſceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille verò,qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem , nec characterem ſuſcipit ſacramẽti ; quia plus eſt [a] expreſſe contradicere, quã minimè conſentire : ſicut nec ille notam alicuius reatus †incurrit, qui cõtradicens penitus & reclamans thurificare idolis cogitur violẽter. Dormientes autem & amentes, ſi priuſquam amentiam incurrerent , aut † dormirent, in contradictione perſiſterent: quia in eis intelligitur cõtradictionis propoſitũ perdurare : [b] & † ſi fuerint ſic immerſi , characterẽ non ſuſcipiunt[c] ſacramẽti:ſecus autem ſi prius catechumeni extitiſſent,& habuiſſent propoſitum baptizandi. vnde tales,[d] in neceſſitatis articulo conſueuit eccleſia baptizare. Tunc ergo characterem ſacramẽtalis imprimit operatio , cũ obicem volũtatis contrariæ non inueniat obſiſtentẽ. [e]

¶ Idem Metenſ. epiſcopo.

¶ *Nemo poteſt ſe ipſum baptizare,etiam inſtante neceſſitatis articulo.*

CAP. IIII.

DEbitum : † & infra ¶Sanè intimaſti , q̃ quidam Iudæus in mortis articulo conſtitutus, cum inter Iudæos tantũ exiſteret,in aquam ſeipſum immerſit, dicendo; Ego baptizo me in nomine Patris, & Filij , & Spiritus ſancti,amen:& infrà ¶Reſpondemus, q̃ cum inter baptizantem & baptizatũ debeat † eſſe diſcretio,[f] ſicut ex verbis Domini colligitur, dicentis Apoſtolis . Ite, † baptizate omnes gẽtes in nomine Patris, & Filij,& Spiritus ſancti:memoratus Iudæus eſt denuo ab alio baptizandus vt oſtendatur,quod alius eſt qui baptizatur,& aliꝰ qui baptizat. Ad quod etiam deſignandum ipſe Chriſtus, non à ſe ipſo, ſed a Ioanne[g] voluit baptizari:quamuis ſi talis[h] continuo deceſſiſſet, ad cæleſtem patriam protinus euolaſſet, [i] † ꝓpter ſacramenti fidem , & ſi non † propter fidei ſacramentum . In baptiſmo quippe illa ſpiritualis generatio † celebratur , de qua veritas ait: [k]

Dicit Abbas Siculus.

CASVS. Quidam Iudæus in mortis articulo cõſtitutꝰ cũ inter Iudæos exiſteret,nec aliquẽ Chriſtianũ habere poſſet,ſeptum in aquã immerſit,dicẽdo Ego baptizo me in nomine Patris & Filij & ſpiritus ſancti, an ſit ſacrũ iſte ſacrũ baptiſmi receperit? Rñdet Papa,q̃ cũ inter baptizãtem & baptizatũ debeat eſſe diſcretio,ſm q̃ ex verbis Dñi colligitur,q̃ dixit Apoſtolis: Baptizate omnes gẽtes in nomine Patris, & Filij,& Spiritꝰ ſancti ꝑdicãꝰ Iudæus eſt ab alio baptizãdus;vnde etiã Dñs non à ſe ipſo,ſed a Ioanne noluit baptizari: tñ ſi ſtatim deceſſiſſet,ad patriã conuolaſſet, nõ q̃ ꝓ ſacrũ baptiſmi,ſed q̃ ꝓ fidem q̃ habuit ſacramẽti in baptiſmo illa ſpiritualis generatio celebratur,& qua dixit Dñs: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto,nõ intrabit in regnũ Dei: ſicut enim i carnali generatione aliꝰ eſt qui generat,& alius qui generatur:ſic & in ſpirituali alius debet eſſe qui ſpiritualiter generat,vel generet,& alius qui ſpiritualiter generetur. Nota q̃ differentia eſt inter baptizantẽ & baptizatũ;q̃ nemo debet oriri a ſe.ſ. tem nota hic tertium genus baptiſmatis,ſcilicet baptiſmum flaminis.Item not. hic regulam Ariſtotelis q̃ natura correlatiuorũ eſt,q̃ ſimul nõ patiuntur ſe in eodẽ inſtanti.

[Gloſſa ſequẽs inducit duo ſimilia;& vnum diſſimile.]

f Diſcretio.] ſicut inter præſentatũ & præſentantem.ĩ. de iu.pat.perpetuas.alias per noſtras, & inter danteꝫ & recipientem.ĩ.de inſti.c.vl. quia nemo oriri debet à ſe ipſo.24.q.1. didicimus poteſt tamen apud ſemet ipſum emãcipari. ff.de adopt.li ſi ſul.

g A Ioãne.]de cõſe.di.4.p aquã. 2 & c.cathecuminũ.

h Talis.] ſcilicet Iudæus,ille. Bern.

i Euolaſſet.]de pæn.diſtin.7.c. ult.ver. nullus expectet,quando peccare non poterit.

k Veritas ait] 1 q.1.fir.nullimè.

† Cap.2.eo. tit. in tertia compilatio. Vide Sotũ lib.4. ſentẽ. diſt.4.q.vnica,art.3.ver. circa ſecundum.

† In codice Baptizæ ita: debeat diſtinctio q̃ ſonarũ, &c.

Matt. 28.

† Verbum: ite, deeſt in aliquot antiquis codicibus.

† conuolaſſet.

† In recentioribus codicibus ita: & non propter,&c. ſed ex antiquis reſtituimus: ut eſt impreſſum.

† regeneratio.

2 Dicit Abbas,q̃ hæc cõcord.melius adaptant ad verbum,euolaſſet. Ioan. And.

[Glos. seq. Inducit vnum simile.]

a In carnali.] sicut alia est similitudo inter carnalē & spiritualem generationem, vt sicut vir non potest filium legitimum carnalem quærere, cuius vxor mater non sit, ita nec spiritualem, quin vxor eiusdem cōmater sit parentibus illius. 30.q.4.si quis ex vno. & 1.de cognat. spirit. Martinus Bertram. Lau.

b Referantur.] natura enim correlatiuorum est, q̄ simul non patiuntur se in eodem subiecto, ar. 35.q.1.c.1. Laur.

† sicut enim

† per quam proles.

NOn vt apponeres.] Cōmunis diuisio. Secūda pars ibi, Respōdem⁹. Abbas Siculus.

CASVS. Ecce, aliquis puer erat baptizandus propter periculum mortis: cum aqua non posset haberi nec sacerdos, aliquis simplicitate ductus liniuit puerum in caput, & pectus, & inter scapulas saliuæ aspersione loco baptismi, quæritur, an talis esset baptizatus? Respondet Papa, q̄ cū I baptismo duo sint necessaria, verbum & elementum, cum Dominus dicat. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cęlorum. dubium non est, q̄ ille non est baptizatus, in quo deest nō solum alterū, sed vtrūque. Nota q̄ formamentorum est de substātia baptismi. Item nō potest qs baptizari in alio liquore, quā in aqua.

[Glos. seq. recit. p contrarium, & triplici ter exponit literā.]

c Verbū.] 1.q.1 de trah, vbi d̄ hoc. Ista duo necessaria sunt in baptismo aquę; secus in baptismo sanguinis vel flaminis, de consec. dist. 4 baptismus vicem. Quod dicit, verbū, sic intelligę, in qs baptizat, & non dicit, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, nō est baptizat⁹, q̄a nec elemētum nec ministratio tantum sufficiūt. vel verbum, idest, fil.⁹, quasi diceret, si quis

†, Indrosien. Nidrosien.

† Cap. 3 extra. de sacr. Vid B. Tho. 3.par. q. 60. art. 5. 6. & 7. & q. 66. art. 3. 4. & 5.

Matt. 28.

† inclusa desunt in omnibus antiq̄s codicib⁹ Vaticanis.

Oportet vos nasci denuò: quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto nō intrabit in regnū cęlorum. Sicut ergo† in carnali d generatione, qua† proles ex viro & fęmina nascitur, alius est, qui carnaliter gignit, & alius, qui carnaliter gignitur: sic & in sacramentali generatione qua soboles ex aqua, & Spiritu sancto renascitur, alius debet esse, qui spiritualiter generet, & alius qui spiritualiter generetur. Sanè cum corpus exterius siue cum cor interius baptizatur, oportet vt vtrobique paternitas & filiatio valeat inueniri, quibus baptizans & baptizatus adinuicem referantur.b

¶ Idem Morosien. † epo.

¶ *Vbi deest verbum, vel elementum aqua, non est baptismi sacramentum.*

CAP. V.

NOn† vt apponeres: & infra. ¶ Postulasti, vtrum patuuli sint p Christianis habendi, quos in articulo mortis cōstitutos, propter aquæ penuriam, & absentiam sacerdotis, aliquorum simplicitas, in caput & pectus, ac inter scapulas pro baptismo saliuæ cōsperione† liniuit. Respōdemus, quod cū in baptismo duo semper, videlicet, verbum, & elemētum, d necessatio requiratur, iuxta quod de verbo veritas e ait Euntes in mundum vniuersum † prædicate † Euangelium omni creaturæ, & f baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: eademq; dicat de elemento, g Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit i regnum cælorū, dubitare non debes, illos verum non habere baptismum, in quibus non solum vtrumque prædictorum, sed eorū alterum est omissum.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Baptizatos à Latinis Græci rebaptizare non debent.*

CAP. VI.

LIcet† Græcos dieb. nostris, ad obedientiam sedis Apostolicæ reuertentes, h fouere ac honorare velimus, mores acritus eorum (in quantum cum Domino possumus) sustinendo: in his tamen illis deferre non† volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & ecclesiasticæ derogant honestati. Postquam enim Græcorum ecclesia, cum quibusdam cōpliceibus, & fautoribus suis, ab obedientia sedis Apostolicæ se subtraxit, in tantum Græci cœperūt abominari Latinos, quod inter alia, quæ in derogationem eorum impiè committebant, si quādo sacerdotes Latini sup eorū celebrabāt altaria, nō pri⁹ ipsi sacrificabāt in ipsis, q̄ ea tanq̄ per hoc i ipsis, q̄ ea tanq̄ per hoc i ignata, lauissēt, baptizatos ēt à Latinis, ipsi Græci rebaptizare, ausu temerario præsume-

baptizat & non addit. in nomine filij. non est baptizatus de consecr. dist. 4. in synodo. vel verbum, idest, forma: quasi diceret, si non seruetur forma, quæ traditur 3. cod. c. 1. & hic non est baptismus.

d Elementum.] idest, aqua, & sic non est baptismus sine aqua.

e Veritas ait.] de consec. dist. 4. § priè.

f De elemento.] de consecr. dist. 4. ca. 1. & 1.q.1. cap. firmissimè. Hic enim exprimitur forma baptismi; quę si obseruata non fuerit, nō est baptismus. de hoc dictum est 3. cod. c. 1.

Ioan. 3.

g Vtrunque.] scilicet aqua, & verbum.

† Scilicet Innoc. iii. in cōc. generali Lateran. c. 4. & c. 1. eo. tit. in 4. compil.

LIcet Græcos.] Præmittit exordiū, & duplicē narrat Græcorū excessum. Secūdo id fieri prohibet. Tertio pœnam imponit. Secunda ibi, Volentes. Tertia ibi, Si quis. Abbas Siculus.

CASVS. Postquam Græci se subtraxerūt ab obedientia Ecclesiæ Romanæ, intātū cœperunt abominari Latinos, q̄ inter alia quæ ꝯ eos committebat, si q̄n sacerdotes Latini in eorum sacrificassent altaribus, nō prius sacrificabāt in ipsis, quam ea, tāquam per hoc polluta, lauissent; & baptizatos a Latinis plumebant ausu temerario rebaptizare. Præcipit Papa, vt talia de cætero non præsumant, conformantes se tanquam filij obedientiæ Romanę Ecclesiæ matri suæ, vt sit vnū ouile, & vn⁹ pastor. Si qs tale q̄d præsumpserit, excōmunicationis sententia percussus, abomni officio & beneficio ecclesiastico deponat. Notatus Græcorū reprobatos: q̄a mēbra debēt conformare se capiti suo. Item ipso iure sunt excommunicati, qui hæc faciunt, quæ hic prohibentur.

† Vide Leonē Papā ix. in epist. ad Cerium plura priuilegia Michaelis & Acridani c. 29. & seq. vbi multa de odio Græcorū in Latinos. adde Gemma diū Scholarium de primatu Papæ, cap. 5.

† In aliquot vetustis codicibus, & I concilio ita: nec volum⁹, nec debem⁹, &c.

† In cōcilio ita: nō prius ipsi sacrificare volebant in illis, &c.

h Reuertentes.] de iure. n. ecclesia Græcorū subiecta est Romanę Ecclesiæ 1 24. quæst. 1. rogamus.

i Tanq̄ per hoc.] a dictum est 3. de maior. & obed. solitæ.

† Etsi illius & aliarū olim ecclesiarum, quæ est Romana Ecclesia & magistra. de sum. Trin. & fi. catholi. c. 2. ad fin. & alibi sæpè.

a Hęc glossula nec est Bernar. nec habetur in vetustis codicibus.

a Vt his

DE PRESBYTERO NON BAPTIZATO.

Vtilis de baptismo, baptizati ad ordines, de quibus dubitari poterat vtrum essent vere ordinati, vel an deberent baptizari: merito post præcedentem subjicitur ista. Abbas.

De hac materia tractatur 1. quæstio. 1. si quis confugerit. &c. si quis per ignorantiam.

SI quis.] Breue est. & horum mat. c. fi. ℨ. eo. Abb. Sicul.

CASVS. De se patet. Nota, quòd de iure non fit, pro nõ facto habetur.

b Ordinatus.] de facto: quia qui de iure ordinatus non est, presbyter non est censendus, vt 1. q. 1. si quis confugerit. & cap. si quis per ignorantiam.

c Iterum ordinetur.] ex hoc patet, q̃ nullum ordinem recepit ℨ. eod. veniens. quia baptismus est ianua omniũ sacramentorum. 32. dist. præter §. verum. & ℨ. eo. veniẽs. si ergo primo ordinem suscepisset, iterum non esset ordinandus. 1. quæst. 1. quod quidam. Ber.

APostolicã.] Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, Inquisitioni. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã sacerdos credens se baptizatum, & in fide baptismi perstitens, mortuus est: postmodum compertum est, q̃ non fuerat baptizatus: quæsitum fuit à Papa, vtrum ecclesia deberet eũ habere pro baptizato, vt pro eo posset orare? Respondet Papa, q̃ si presbyter ille in fide sanctæ matris ecclesiæ, & in confessione nominis Christi perseuerauerit, ab originali peccato solutus, ‖ gaudium cælestis patriæ fuit adeptus: In viij. libro Augustini de ciuitate Dei legit Baptismus inuisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed termin⁹ necessitatis excludit: & in lib. Beati Ambrosij de obitu Valentiniani idem legitur: & sic huiusmodi quæstionibus sopitis, ecclesia potest preces & hostias Deo offerre p̃ presbytero memorato. Nota q̃ per fidẽ quã quis habet de baptismo, licet nõ sit baptizatus, vel in fide illa decessit, saluatur.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

bant & adhuc (sicut accepimus) quidam hoc agere nõ verentur. ¶ Volentes igitur tantũ scandalum ab ecclesia Dei amouere, sacro suadente concilio directe præcipim⁹, vt talia de cætero nõ præsumant; conformantes se tamquam filii obedientiæ, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suę: vt a fit vnũ ouile, & vnus pastor: Si q̃s aũt tale quid præsumpserit, ex communionis iniucrone percussus, ab omni officio & beneficio ecclesiastico deponatur.†

† al. suspendatur, sed in concilio, & in antiquis codicib⁹ legitur, deponatur.

TITVLVS XLIII.

De presbytero non baptizato.

¶ Ex concilio apud Compendium.

¶ *Si non baptizatus ordinatur, ordinis characterem nõ recipit.*

CAP. I.

SI quis † presbyter ordinatus, c deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur. c

† Cap. 15. vt ait Burchardus lib. 4. decre. ca. 74. & Iuo par. 1. c. 268. refertur 8. 1. eo. tit. in 1. compi. Et vide B. Tho. in additionib⁹. 3. p. q. 35. art. 3.

¶ Innocentius tertius † episcopo Cremoñ.

¶ *Omissio baptismi non nocet credenti probabiliter se esse baptizatum.*

CAP. II.

APostolicã † sedem consulere decreuisti: & infra. Vnde inquisitioni tuæ taliter respondemus. Presbyterum, quem sine vnda baptismatis extremum diem clausisse significasti: quia in sanctæ matris ecclesiæ fide, & Christi nominis confessione perseuerauit, ab originali d peccato solutum †; & cœlestis patriæ gaudium esse adeptum, asserimus incunctanter. Lege super octauo † libro Augustini e de ciuitate Dei, vbi inter cætera legitur: Baptismus inuisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed terminus † necessitatis excludit. Liorum etiã beati Ambrosij f de obitu Valentiniani idem asserentis, reuolue. Sopitis igitur quæstionibus Doctorum patrum sententias † teneas: & in ecclesia tua iuges preces, hostiasque Deo † offerri iubeas pro presbytero memorato.

† Hæc glossula nec est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

† al. fapocta una libra.

† articulus.

† sententiã.

† Dominus.

¶ Innocentius tertius Ferracñ. episcopo.

¶ *Non baptizatus ordinari non potest: & si de facto ordinetur, nõ recepit ordinis characterem, licet credatur baptizatus.*

CAP. III.

VEniẽs ad Apostolicã sedẽ I. lator præsentium dicitur ℨ. de elect. dudum 2.

VEniens.] Pro summa accipe c. 1. ℨ. eo Primo ponit de baptismo tradito ei, qui non fuerat ritè baptizatus. Secunda ibi, Cumque. circa eccine allegat pro, & contra. Tertia ibi, Quia verò diffinit. Abb.

CASVS. Quidam credens se baptizatum ẽm formã ecclesiæ promotus fuit vsque ad sacerdotium. tandem

† Hoc est, credebat se conficere.

† Cap. vnic. eo. tit. in 3. cõp. Vide Sotũ li. 4. sen. dist. 26. q. 2. art. 3. circa fi. & B. Thomã citatũ ℨ. hoc tit. c. f.

sentium, nobis expoſuit, quod cum ad gradum ſacerdotii aſcendiſſet, comperit tandem quod non fuerit †ſecundū formam Euangelii [a] baptizatus, vndè nos eum ritè fecimus baptizari. ¶ Cumque † ſuper ordinibus fuiſſet diutius diſputatū, quidam in eam declinauerunt ſententiam, vt cū baptiſmus ſit fundamentum omnium ſacramentorum, [b] ante ſuſceptionem baptiſmi non ſuſcipiatur aliud ſacramētū, quoniam vbi fundamētum non eſt, ſuperædificari [c] non poteſt. Porrò è contra videri poſſet. Nā cum quis non ſolū per [d] ſacramentum fidei, ſed per fidem etiam ſacramenti, effeciatur proculdubio membrum Chriſti: & qui Chriſtum habet per fidem, [e] etiam ſi baptiſmum non habeat, habet vtique fundamentum, præter quod aliud poni nō poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus: ſuperædificare poſſe videtur, ſicut ſalutifera opera, ſic & quælibet eccleſiaſtica ſacramenta: cum illud nō ſit generaliter verum, neque de nouis, [f] neque de veteribus ſacramētis, q̄ baptiſmus ſit fundamētum illorum: q̄m & ſacramētum cōiugii, [h] & Euchariſtię, à nō baptizatis [i] recipi pōt. Præterea ſacramentū ordinis nō ſolū pōtificalis, ſed ſacerdotalis ēt & Leuitici ex inſtitutione ſua p̄ceſſit baptiſmum: per † quod forſitā videtur, [k] quod ante baptiſmū huiuſmodi ordines poſſent ritè conferri, maximè his qui baptizati eſſe creduntur. †

¶ Quia verò in concilio apud Compendiū legitur cōſtitutum: q̄ ſi quis in presbyterum ordinatus deprehenderit ſe nō eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur. Nos circa latorē p̄ſentiū in hoc dubitabili caſu, q̄ tutius eſt ſequētes: Mandamus, quatenus ipſum per ſingulos ordines, vſque [m] ad ſacerdotium promouere procures, & permittas eum in ſacerdotio miniſtrare: [n] quia non intelligitur [o] iteratū, qd ambigit eſſe factum: nec malè [p] ſentiri, maximè his qui baptizati eſſe creduntur. ¶ Quia verò in concilio apud Compendiū legitur cōſtitutum: q̄ ſi quis in presbyterum ordinatus deprehenderit ſe nō eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur. Nos circa latorē p̄ſentiū in hoc dubitabili caſu, q̄ tutius eſt ſequētes: Mandamus, quatenus ipſum per ſingulos ordines, vſque [m] ad ſacerdotium promouere procures, & permittas eum in ſacerdotio miniſtrare: [n] quia non intelligitur [o] iteratū, qd ambigit eſſe factum: nec malè [p]

† fuerat.

† In codice Barbatiçita: Cumq; ſup ordinib⁹ cō tā vobis fuiſſet aliquam diu diſputatum.

Inuenit, q̄ non fuerat ſecundum formam eccleſiæ baptizatus acceſſit ad Papam hoc ſibi exponēs: vnde Papa fecit eum ritè baptizari: poſtea diſputatum fuit ſuper ordinibus, vtrum videlicet ordines ſuſcepiſſet: Et quidam dicebāt, q̄ cum baptiſmus ſit ianua omnium ſacramētorum, ante baptiſmum nō ſuſcipitur aliud ſacramētum: quia vbi fundamentum non eſt, ſuperædificari nō pōt. Sed cōtra videtur, q̄ per ſolā fidē baptiſmi efficitur quis mēbrum Chriſti: & qui Chriſtum habet p fidem, ēt ſi baptiſmū nō habeat, habet vtique fundamentū & ita ſuperædificari poſſe videtur ſicut ſalutifera opera, ſic & q̄libet eccleſiaſtica ſacramenta; p̄terea ſacramentū ordinis pōtificalis, & ſacerdotalis, & leuitici ex inſtitutione ſua p̄ceſſit baptiſmū: per quod vī q̄ etiam ante baptiſmum hmōi ordines poſſint ritè conferri, maximè his q̄ baptizati creduntur: His p̄miſſis dicit Papa, q̄ cū in concilio apud Compendium ſit conſtitutum, vt ſi quis in presbyterum ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatū, baptizetur, & iterum ordinetur: mandat Papa quatenus iſte per ſingulos ordines, vſque ad ſacerdotiū ordinētur, & miniſtret i officio ſacerdotis: quia non intelligitur iteratū, quod ambigitur eſſe factum: nec de ſacramēto malè ſentitur, cum illud nō contēpt⁹ religionis, ſed neceſſitatis articul⁹ impediuit. Si enim aliquis natus eſt de Chriſtianis parentibus, & inter Chriſtianos fideliter conuerſatus, p̄ſumit q̄ fuerit baptizatus, vt hmōi p̄ſumptio pro certitudine habeatur, donec in contrariū manifeſtis conſtiterit argumētis. Nota q̄ baptiſmus eſt fundamentū omniū ſacrōrum, ita vt qui hunc non habet, ad ordines non poterit promoueri. Itē non intelligitur iteratum, quod neſciatur eſſe factū. Itē p̄ſumitur baptizatus, qui inter Chriſtianos tanquam fidelis fuerit conuerſatus: tamen contra huiuſmodi præſumptiones probatio admittitur. Et ſic nota hic, q̄ violenta præſumptio recipit probationem in contrarium.

† Poſt verbū, creduntur, in aliquot antiqs ſequuntur: & infra. & redè: quia nonulla omittit hic Raymūdus, quæ ſūt in veteri cōpilatio.

[a] Euangelij.] ite per mundum vniuerſum, baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti quam habes ſup. tit. proxi. non vt apponeres. & c. de biſexto, de conſe. diſt. 4. propriè.

[b] Omniū ſacramentorum.] 32. di. c. ꝓterea. & verſū. &.

[c] Superædificari.] 1. q. 1. cum Paulus.

[d] Per ſacramentū fidei.] in cuius perceptione gratia confertur: ſecus in ſacramento matrimonij, vt quod eſt etiam apud infideles. inf. de diuor. gaudemus. & 28. diſt. deinde opponitur. & ſup. de tranſla. c. quanto.

[e] Habet per fidem.] quā quis habet de ipſo ſacramento, licet ipſum ſacramentum nō habeat, ſed credat ſe habere. ī. ec. proxi. & ī. tit. proxi. debitū. & ita talis baptiſmus dī baptiſmus flaminis. idē eſt in baptiſmo ſanguinis, q̄ ſē ſalmati ſunt Innocētes.

[f] De nouis.] ideſt, de ſacramentis noui teſtamenti.

[g] De veteribus.] ī. de ſacramentis veteris teſtamenti.

[h] Coniugij.] ī. de diuor. gaudem⁹. & c. quantum. & 26. diſt. deinde.

[i] A nō baptizatis.] ſ. baptiſmo fluminis, ſed baptiſmo flaminis baptizatis, cū illō quo ad gratiam, baptizati intelligāntur. & accipere a poſſunt ſacramentū Euchariſtiæ.

[k] Vī.] ſed nō eſt verū q̄ cōtendat, vt ī. pa. net. ſed alle. dicit hoc.

[l] In concilio apud Cōpendiū.] ī. eo. c. r. & hic ponit q̄ōnis ſolutionē, per concilium apud Compendium ꝛ celebratum Vīque.] inclusiuè per hoc quod ſequitur.

[Gl. ſeq. obiicit & ſoluit. demum quærit & reſpondet.]

[m] Miniſtrare.] ſed obiicitur: ille credebat ſe baptizatū, & ſic habebat ſacramētū fidei: ergo fuit ordinatus. arg. ī eod. c. prox. & ī. eo c. r. quare ergo ordinatur, cū per hoc ſit iniuria ſacramento. 1. q. 1. quod quidam. Hæc obiectio non valet: quia licet quis habeat ſacramētum per fidem; quam cito incipit ſcire ſe nō habere ſacramentum baptiſmi, & contemnit illud recipere, ſtatim amittit ſacramentum fidei? vnde iterum ordinatur. quia certus eſt, q̄ non receperat ordines ante baptiſmum. Sed quæ forma ſeruabitur circa iſtum, ſi omninò certum eſſet quòd non fuit baptizatus? Tunc communis forma ſeruabitur, quàm habes ī. tit. proxi. non vt opponeres. ſed ſi illud haberetur dubium, ſeruabitur forma illa ſup. tit. proxi. c. r.

[n] Intelligitur iteratum.] ſic de conſecrat. diſt. 1. ſollemnitates.

[Gl. ſeq. quærit, & reſpondet.]

[p] Nec malè.] tacita rñſio vī, quaſi dicat, licet dicamus iſtum baptizādum, nō ideo malè ſentimus de ſacramento baptiſmi. quia ſi aliquis in articulo mortis, vel

[1] Imo in matrimonio gratia ꝛferť, & ītiū dicere eſt hæreticū ꝛcil. Trid. ſeſ. 24. de ſacrāmēto matrimonij, ca. no. 1. Dom. Sot. 4. ſen. d. 26. q. 2. ar. 3.

† al. ita: q̄ forſitan videtur.

[2] Vide Soto 4. ſen. di. 1. q. 1. art. 3.

[3] Vide quos citaui. ſup. eod. tit. c. 1.

velit Baptizari, nec eſt q̃ velit eũ baptizare: propter hoc non minus erit ſaluus ꝛ. tit. prox. debitum. de conſecr. diſt. 4. catechumenum. cum illud non religionis contemptus, ſed neceſſitatis articulus impedit.

a Neceſſitatis.] vel ignorãtię, facti, quę excuſat. ꝛ. c. px.

b Contrariũ probatur.] nota violentã præſumptionem admittere probationẽ in contrarium 35. q. 3. extraordinaria. & 27. q. 1. nec aliqua. ſup. de prob. propoſuiſti. & c. cauſam matrimonij. Ber.

DE CVSTODIA Euchariſtię, &c.

¶ In ꝓcedentibus titulis viſum eſt qualiter Euchariſtia cõſecrãtiõ meritò ſubijciũ de ipſi⁹ cuſtodia. Et q̃a in baptiſmate vtimur chriſmate, vt in c. 1. de ſacra vnct. & ſupra vitium eſt de baptiſmo, ideò addit hic de cuſtodia chriſmatis, & generaliter de cuſtodia omnium aliorum ſacramentorum. Abb. Siculus.

¶ De cuſtodia Euchariſtiæ, & aliorum ſacramentorũ.

De hac materia tractatur 23. diſt. c. cleri ci qui romam, vſque ad fi. de cõſe. diſt. 2. q̃ benè. & c. ſi q̃s p̃ neceſſitatẽ. & i alijs ca. & 1. q. 1. interrogo.

† Literaliter ſi c. 20. & c. 2. tit. de baptiſmo, & eius eff. & in 4. cõpil. vide Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 6. de aſſeruando ſacræ Euchariſtiæ ſacramẽto. Adde notata ãas in hoc capitulo.

† nefanda.

† In codice Barbatia: & ſi per eius incuriã aliquod nefariũ cõtigerit, deindè grauiori, etc.

s De materia hui⁹ gloſſæ vide omnino B. Th. 3. par. q. 82. art. 3. Adde hic notas no ſtras.

De ſacramento ſentitur, cum illud nõ religionis cõtemptus, ſed articulus neceſſitatis[a] excludit. Et certè de illo, q̃ natus de Chriſtianis parentibus[b], & inter Chriſtianos eſt fideliter conuerſatus, tã violenter præſumitur quòd fuerit baptizatus, vt hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, donec euidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.[b]

TITVLVS XLIIII.

De † cuſtodia Euchariſtię, chriſmatis, & aliorũ ſacramentorũ.

¶ Innocentius iij. in concilio generali. †

¶ *Euchariſtia & chriſma debent fideliter ſub clauibus cuſtodiri: & contra facientes ſunt puniendi.*

CAP. I.

STatuimus, vt in cunctis eccleſijs chriſma & Euchariſtia ſub fideli[c] cuſtodia clauibus adhibitis conſeruentur: Ne poſſit ad illa temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia vel nefaria † exercenda.

¶ Si verò is, ad quem ſpectat cuſtodia, ea incautè reliquerit, tribus menſibus ab officio ſuſpẽdatur: & † ſi per eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori,[d] ſubiaceat vltioni.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Supellectilia in eccleſijs poni non debent, niſi neceſſitas vrgeat. hoc dicit primo. Eccleſia debent ſua vaſa & veſtimenta munda tenere. hoc ſecundo.*

CAP. II.

RElinqui nolumus incorrectum, quòd quidam clerici eccleſiaſtę ſic exponunt ſupellectilibus propriis, & etiam alienis, vt potius domus laicæ, quàm Dei baſilicę videantur: non conſiderantes, quòd Dominus non ſinebat, vt vas trãſferretur per templum. Sunt & alii, qui non ſolum eccleſias dimittunt incultas, verumetiã vaſa miniſterii, & veſtimenta[f] miniſtrorum, ac pallas altaris, necnon & ipſa Corporalia tã immunda relinquunt, quòd interdum aliquibus ſunt horroi. ¶ Quia vero zelus nos comedit domus Dei: firmiter prohibemus, ne hmõi ſupellectilia in eccleſijs admittantur, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, ſeu aliàs neceſſitates vrgẽtes ad eas oportear haberi † refugiũ: ſic tamen, vt neceſſitate ceſſante, res in loca priſtina reportẽtur. Præcipimus quoq;, vt oratoria, vaſa, Corporalia, & veſtimenta prædicta, munda & nitida conſeruentur. Nimis enim videtur abſurdum, in ſacris ſordes neglegere, q̃ decerent ẽt in veſtibus priuatorũ. No. q̃ neceſſitas facit licitũ, q̃ aliàs ẽſt illicitũ. Itẽ ceſſante cauſa, ceſſat effectus. Itẽ eccla & ornamẽta eccl'arum, mũda & nitida ſunt ſeruãda, & ſupellectilia in eccleſijs nõ sũt ponenda niſi ex cã.

† Scilicet Cõcil. Lateranẽ. c. 19. & c. 1. titu. de immuni. eccleſ. in 4. cõpil.

e Eccleſiæ.] in eccleſijs tñ põt. 2. & dẽt iudiciũ eccleſiaſticũ exerceri 2. q. 2. præceptum. ſed non ſeculoria. ¶. de immunita. eccleſiar. c. 1.

† habere.

f Veſtimenta.] veſtimenta eccleſiæ honeſta & munda debent eſſe. de conſe. diſt. 1. veſtimenta.

s Vide Nauarrum in Manuali de Horis canonicis, vbi latè diſputat hunc articulum.

a peruenir. vel per diaconum ſi neceſſe eſt. 93. diſt. præſente. & cap. diaconus. ſecundum formam quæ traditur. ditur. ſup. de cele. Miſ. ſanè. ¶ ſacerdos verò.

[Gl. ſeq. arg. alle. duo iura pro, in contrarium alleg. alia 2. Item ſecundo arg. alleg. duo iura. ſi. reci. per q.]

d Grauiori.] ar. q̃ pp culpã tenet q̃s ad oia illa, quę ſequunt ex illa culpa. 31. q. 2. de neptis. & 1. q. 1. placuit. Ar. ꝛ. 15. q. 1. inebriauerũt Loth. ff. de fur. verũ. Itẽ arg. q̃ ¶ occaſionẽ dãni dat, dãnũ dediſſe vi. 50. diſt. ſæpè. ff. ad leg. Aquil. q̃ occidit. ¶. in hac. & hæc pœna erit ad arbitriũ iudicis, ex quo non determinat ſ. de offi. dele. de cauſis, ſed ꝛ. imponit certa pœna triũ menſiũ.

RElinqui.] Recitat duos excẽſ⁹, q̃ quos ſcdo ꝓuidet. Scda ibi, Quia. Abb.

CASVS. Quidã clerici eccl'as ſupellectilib. ſuis & ẽt alienis, ſic exponũt, vt pou⁹ videant dom⁹ laicorũ, q̃ eccleſiarũ: Sunt & alij, q̃ eccleſias dimittũt incultas ſiue immũdas, & ẽt vaſa miniſterij, veſtimẽta & pallas altaris, & corpalia tã immũda reliquũt, q̃ aliqb. interdũ ſunt horrori, vnde ꝓcipit Papa, q̃ hmõi ſupellectilia in eccleſijs nõ ponãtur, niſi neceſſitate inſtante: ſic tñ, vt ea ceſſante de eccleſijs remoueant. ꝓcipit ẽt, vt oratoria, vaſa, & corporalia, & veſtimẽta ꝓdicta mũda & nitida ꝓ ſeruent: abſurdũ eſt em̃, ſi ſacris hmõi ſordes negligere, q̃ decerent ẽt in veſtibus priuatorũ. No. q̃ neceſſitas facit licitũ, q̃ aliàs ẽſt illicitũ. Itẽ ceſſante cauſa, ceſſat effectus. Itẽ eccla & ornamẽta eccl'arum, mũda & nitida ſunt ſeruãda, & ſupellectilia in eccleſijs nõ sũt ponenda niſi ex cã.

a In profanis.] Il. priuatorum vestibus. Et ita est arg. q clerici debẽt incedere ornati vestib⁹, non tñ ad iactantiam. 21. q. 4. vis iactantia. quia dissolutos & fractos vestibus non recipimus. 41. dist. patrimonia. & in compositio corporis qualitatẽ indicat mentis, vt dr ea. dist. §. vlt. in fin. nec tamen prohibitas portare debent. ℨ. de vita & ho. cle. clerici.

† In codice Barbatiæ ita: quas decerent in profanis ẽt sustinere.

DE RELIQVIIS & veneratione sanctorum.

¶ Viso de custodia Eucharistiæ, & chrismatis, & veneratione sacrorũ sacramẽtorũ, meritò, subijcit rubr. de reliqijs & veneratione sanctorũ. Abb.

† Vide omnino concil. Trid. sess. 25. ti. de inuocatione, veneratione, & reliquijs sanctorũ, & sacris imaginibus. & D. Tho. 3 part. q. 25. art. 6.

De hac materia habetur 11. q. 1. si quis dixerit. 50 dist. & si quis præposterа. de consec. dist. 1. loca.

† Cap. vnico tit. de veneratione sãctorũ in 3. compil.

Et de materia vide oĩno Zanchinũ tract. de hæreticis, c. 22. & Castaneũ in catalogo gloriæ mundi part. 3. consideratione 44. cũ multis sequentib. adde Melchiorẽ Canum. lib. 5. c. 5. de locis Theolog.

Eph. 5.

TITVLVS XLV.

De † reliquijs & veneratione sanctorum.

¶ Alexander tertius.

¶ *Sine Papæ licentia non licet aliquem venerari pro sancto.*

CAP. I.

AVdiuimus, † quòd quidã inter vos diabolica fraude decepti, hominem quendam in poratione & ebrietate occisũ quasi sanctum (more infidelium) venerantur; Cum vix [b] pro talib. in ebrietatibus [c] peremptis, ecclesia permittit orare: dicit enim Apostolus. Ebriosi regnum Dei nõ possidebũt. Illum ergo non præsumatis de cetero colere: cum etiam si per eum miracula [d] fierent, non liceret vobis ipsum pro sancto, absq; auctoritate Romanæ ecclesiæ venerari.

¶ Innocentius tertius in concilio generali. †

¶ *Sanctorum reliquiæ vendi non possunt, vel passim ostendi non debent, ne eirca illas populus decipi possit.*

CAP. II.

CVm † ex eo, quòd quidam sanctorum reliquias exponunt venales, [e] & eas passim ostendunt, Christianæ religioni detractum sit sæpius; Ne in posterum detrahatur, præsenti decreto statuimus, vt antiquę reliquię amodo extra capsam nullatenus ostendãtur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo, nemo publicè venerari præsumat, nisi prius auctoritate [f] Romani Pontificis fuerint approbatæ. † Prælati verò non † permittant eos, qui ad eorum ecclesias causa veneratiõnis accedunt, variis † figmentis, aut falsis documentis decipi, sicut in plerisque locis occasione quæstus fieri consueuit.

† Silicet Lateran. c. 62. & c. 2. tit. de immunitate eccl. in 4. comp.

1 Vide B. Thom. 2. 2. q. 150. art. 2.

2 Vide B. Tho. 2. 2. q. 178. art. 2.

TITVLVS XLVI.

De obseruatione ieiuniorum. †

¶ Innocentius tertius clericis sancti Petri Magalon.

¶ *Vigilia occurrens in Dominica ieiunari debet in sabbato: & ieiunanda est vigilia B. Matthiæ.*

a Silicet Lateran. c. 62. & c. 2. tit. de immunitate eccl. in 4. comp.

b Cum vix.] quasi dicat non in omni casu: quia tunc non orat ecclesia pro eo, cum ebrietas fuerit mortale 1 peccatum, vt puta assidua. de cõse. dist. 5. nullus. & 25. dist. §. 1. alias, ea demum & 35. dist. episcopus. secus cum ebrietas fuerit veniale peccatum 35. dist. 5. alias. ver. quoties.

[Glos. seq. fortificat textum.]

c In ebrietatibus.] in ebrietate non potuit demereri. 15. q. 1. sanè. & c. si concupiscentia, ita nec meritum augeri, arg. hic & 22. q. 4. vnusquisque.

d Miracula.] qñ miracula fiunt 2 qñque p malos. q. 1. teneam⁹. ideò nõ debet venerari p sancto q quis miracula facit, nisi ab eccla Romana prius fuerit p testes legitimos approbatus, vt hic dicit, & ℨ. e. px. & 5. de testi. venerabili. vbi testes super vita & miraculis recipiũtur: q a quę ipsa reprobat, reprobãdus est; & quę approbat, approbãdus est. 24. q. 1. hæc est fides. & c. qm vetus. & q. 2. sanè pfertur.

e Venales.] qd esse non debet: q a reliq æ sanctorũ martyrum, vel ipi martyres vẽdi non pht. C. de sacros. an. eccl. nemo. q a res sacra num recipit æstimationem. ff. de re. dim. sacra loca. §. vlt. & ideò nõ põt vendi. q a vẽditio sine pcio non cõsistit. Inst. de emp. & ven. §. ptũ. & ff. eo. l. 2. §. sine pcio. Et spiritualia vendi non põt, nec spiritualib. annexa ℨ. de simo. querelã. & ℨ. de iure patr. de iure. immo q spiritualia vendit, capitale crimen cum simonia committit. 1. q. 1. qui studẽt. ideoq; reliquiæ sacræ vendi prohibentur, vt ℨ. sequitur.

† compro batæ.

† In codice Barbatiæ & in cõcilio ita non permittant eos de cetero, qui, &c.

† Vanis legitur in concilio in aliquot antiqs Gregorij libris vtraque vox desideratur.

† De materia vide B. Tho. 2. 2. q. 147. & late Couarruuiã lib. 4. variæ resol. c. 20.

f Auctoritate.] vt ℨ. eo. c. prox. receptis testibus super vita & miraculis illius, ℨ. de testi venerabili.

DE OBSERVATIONE IEIVNORVM.

¶ Viso de veneratione sanctorum, quia pp eorũ veneratiõnẽ & deuotionem sunt indicta ieiunia ab ecclesia meritò post rubricã præcedentem subijcitur ista. Abb.

De hac materia tractatur 41. & 76. dist. per totum. & de cõse. dist. 3. quasi per totum. & de cõse. dist. 5. per totum. & in concor. supernus allegatis.

Ex par-

E parte.]Communis diuiſio.Secunda pars:ibi, An quod Abb.

CASVS.Si Natiuitas Dñi,vel aſſumptio beatę Mariæ, aut feſtiuitas alicuius Apoſtolorum veniat in ſecunda feria, die ſabbathi præcedẽti vigilia dẽt ieiunari: & vigilia beati Matthiæ Apoſtoli debet ieiunari.No.quòd diguitas diei feſti non aufert onus ieiunij.

†Ca.1.eo.ti. in 3.compi.

[Gl.ſeq.obijcit,& ſoluit.]

a Die ſabbathi.]ſimi.ff.de verb.ſig.quiuit.ſic uſ dies ſabbathi cẽſet ſeruitutẽ diei lunæ.Sed ff,dies Dñicus, q̃ é medius impedire dẽt illã ſeruitutẽmã locus facer int:rueniens, impedit illam ſeruitutẽ.ff.de ſer.ſeruitutes,§. ſacri.& medium prædium quod non fuit in ſeruitute,impedit ſeruitutem.ff. de ſer. ruſti.prædi.qui ſella.§.in ruſticis. 1 Sed iſtu l nõ eſt ſeruitus, imò eſt debitum quoddã:vnde cũ non poſſit ſolui vna die, dic ſolui ali. rg.76. dist.ieiunium ver. & hoc ſciãdũ eſt.ſic ff. de do.& contra. cũ dicti ff.de arbi.Celſus. §.1.quia ad duo tanetur, ſcilicet ieiunare vigilia Apoſtoli, & ieiunare: vnde ſi nõ põt ieiunare vigilia ob reuerẽtia die Dñi cæ,ieiunet die ſabbathi.ar. ꝓdictę legis & ff. de vſuris, debitor.

†Præcedent.

†Prælibatæ, legit in recẽ.eorũ.libris.

z Sicut locus medius impedit pollutionẽ cõmixtionis.ff.de ꝓiec. eccle. vel ad.eũi. lib. 6. Io.An.

C Onſiliũ noſtrũ.] CASVS. Quæſitũ fuit,vtrũ omnes vigiliæ Apoſtolorũ debeant ieiunari? & rñdet q̃ ſic,ꝓter vigilias Apoſtolorũ Philippi & Iacobi,& beati Ioannis Euãgeliſtę quia feſtiuitas illorum infra ſolẽnitatẽ paſchalẽ celebratur,feſtiuitas S. Ioannis infra Natale Dñi:& ẽt ieiunium in aduẽtu Dñi agitur: Vigiliæ ſanctorũ quorũ feſtiuitates ſecũda feria celebrantur, in præcedenti ſabbatho ieiunandæ ſunt de

†In antiquis ſo licitus vt plurimũ imq̃ illorũ reſtituta ỹ. ſolẽnitatẽ paſchalẽ:iſtius aũt ỹ. Natale Dñi celebratur.

CAP. I.

EX † parte veſtra q̃ſitum fuit, vtrũ ſi Natiuitatem Dñi, vel Aſſumptionem beatæ Marię, vel feſtiuitatẽ alicuius Apoſtolorum in ſecunda feria cõtigerit euenire,die ſabbathi [a] præcedẽtis † vigilia debeat ieiunari: & vtrũ in vigilia beati Matthię Apoſtoli, ſit ieiuniũ iniungendũ? Ad quod breuiter reſpõdemus, quod die ſabbathi feſtiuitates prælibatas † ſecundę ferię præcedentis, & beati Matthię Apoſtoli,debet vigilia ieiunari.

¶Idem Bracharenſi archiepiſcopo.

¶Non capit congruam ſummationẽ,& textus in ſe ſatis clarus eſt, & multa ſimilia dicta,quę patent per §§.

CAP. II.

COnſilium † noſtrũ: & infra. ¶Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod omnium Apoſtolorum [b] vigiliæ ſunt in obſeruatione ieiunij celebrandæ, præter vigilias Apoſtolorum Philippi & Iacobi, beati Ioannis Euangeliſtæ: quoniam † ipſorum ſolẽnitas infra ſolemnitatẽ paſchalem, [c] iſtius autem infra Natalem Dñi celebratur.Ieiuniũ ẽt apud nos in Aduentu Dñi agitur. Sãcto rũ † quoq; vigiliæ,quorũ feſtiuitates oportet ſecunda feria celebrari,in ꝓcedẽti ſunt ſabbatho [d] ieiunandæ. De feſtiuitate verò beati Bartholomæi Apoſtoli, de cuius celebratione dubietas oritur apud quoſdam:Reſpondemus,quod in hoc conſuetudinem [e] tuę regionis obſerues: & infra. ¶Cum aũt quęſieris,quę ſit illi pœnitentia iniungenda, qui diebus quadrageſimalibus quo † tẽpore tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi pp inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti: Reſpondemus: quod in tali articulo illos nõ credimus puniendos: [f] † preces tamen Domino pro illis,& cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur:quia bonorum [g] mentium eſt, ibi timere culpam, vbi culpa minimè reperiẽ. Item de illis,qui propter debilitatẽ in ſabbatho [h] carnes ſumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri conſueuit,cum hoc ab alijs molestè feratur, & oriatur inde illis occaſio detrahendi: Reſpondemus, quod ſuper hoc conſuetudinem [i] Rñdet Papa,ꝙ ꝓfuendo loci ſeruet, ita tñ ꝙ delibẽ. & infirmis pp hoc periculũ non immineat. Itẽ quidã infirmãtur in Quadrageſima.& i alijs ieiunijs,& petũt eſum carniũ ſibi ꝓcedi:Rñdet,ꝙ deſideriũ infirmorũ ſuꝑportãdũ ẽ,cũ vrgẽs neceſſitas hoc requirit,cũ lege nõ ſubiaceat neceſſitas. No.ꝙ bonarum mentiũ eſt ibi culpã timere, vbi culpa nõ eſt. Itẽ ꝓfuetudo regionis in eſu carnium attendẽda eſt. Itẽ neceſſitas legem non habet.

[Gl.ſeq.obijcit de illi verſic.Petrus,& Andręas,&c. & ſol.]

b Omniũ Apoſtolorũ.]qui omniũ dicit,nihil excipit,niſi tres vigilias q̃ ſiquã tur:ergo in oib.alijs eſt ieiunandũ, a niſi cõſuetudo ꝛria ſit,vt in §.prox.ex quo excipit tñ d iſtis,ergo de oĩbus alijs intelligẽdum eſt,quia doli clauſula non refert ad ea,de quibus ſpecialiter cautum eſt.ff.de verb.oblig.doli clauſula. non obſtantibus verſibus illis:

Petrus & Andręas Paulus cum Symone Iuda:

Vt ieiunemus nos admonet atque Matthæus.

c Paſchalẽ.] inter quam nullũ ieiuniũ neceſſitatis eſt 75.dis. c.ieiunium.§.non autem niſi rogatiões & vi:ilia Pẽtecoſtes.de conſe.diſt.3. rogationes.

d In ꝓcedenti ſunt ſabbatho.] ỹ.c.ꝓxi. & ỹ.de verb.ſign.quę ſiuit.

e Conſuetudinẽ.] arg.cõſuetudinẽ cuiuſcunq; regionis ſeruãdã c.2.diſt. illa ỹ. de ſepul. certificati. 76.di.vtinã.ỹ. eo. c. item.

f Puniẽdos.] & ſic neceſſitas excuſat, q̃ legem non habet. de conſe. diſt.1.ſicut. & ỹ.eo.c.§.vlti.

g Bonarũ] 5. diſt. ad eius in fi. tamen propter ambiguum duplicitatis poteſt talibus pœnitẽtia imponi. ỹ 23.q.5.excommunicatorum.34.q.2. in lectum.

h In ſabbatho.]quæ in ſabbatho comedi non debent. de conſ.diſt.3.ſabbatho.& arg.1.diſt.illa.

i Conſuetudinem.] à qua recedi non dẽt ſine magna cauſa:cum ex hoc ſcãdalum generetur. Imò tanquam contemptores legum puniẽdi ſunt qui ſuꝑiuſta diſt. in his.

†In antiqua cõpilatione huius diſtiẽ rõ q̃ hic omiſit Raymundus, q̃ hẽt ita: quos tam vrgẽs neceſſitas excuſauit.

a Vt eorũ ſit æqualis feſtiuitas, quæ ſi æqualis ſolẽnitas. 76.diſtire.Io.An.

† al. ita,tpo illo quo tanta famis,&c.

z Melius eſt .n.ꝙ ſuffragia ſuperabũdẽt q̃ ꝙ deſint.a 3.q.2.ſi æſtimemus, ſm Hoſt ẽſ Ioan.And.

hs.ſi tamẽ periculũ cõtigerit nõ eſt ſeruanda, vt hic dicit inferius, qa vtilius, ẽt ſcãdalum naſci pmittit, q̃ veritas relinquatur. ℣. de reg. iur. qui ſcãdalizauerit.

a Indulgeri.] non ex debito, ſed ex humanitate.

b Neceſſitas.] de conſe. diſt. 1. ſicut. & ℣. de reg. iur. quod non eſt.

c Ve mai⁹ i. eis periculũ.] ſ. mortis: ſicut olim permittebat dare libellũ repudij, ve maius periculum vitaretur, vt 33. q. 2. ſi quod verius.

EXplicari.] Communis diuiſio. Secũda pars ibi, Reſpondemus. Abbas.

CASVS. Queritur, ſi dies Natalis Dñi i ſexta feria euenerit, vtrũ illa die liceat nobis carnes comedere? Videtur, q̃ ſic. Ii enim vel regulari obſeruãtia ſũmus adſtricti, nec tñ peccamus, ſi ob deuotionẽ abſtinemus. No. q̃ conſuetudo generalis eccleſiæ ſeruanda eſt.

[Gl. ſeq. arg. a contrario.]

d Nec voto.] ergo ſi voto tenent nõ debẽt comedere carnes quia quæ ſine conditione vouentur, ſine conditione ſoluant. 33. q. vlt. c. vi. quia ex quo i voto emiſſo nihil exceperunt, generaliter tenentur. arg. ℣. de priu. quia circa. & ff. de ſeruitu. vrban. prædi. Ii ſeruiens.

¶ Vide Couar. li. 4. varia. reſol. ca. 20. & Sylue. in ſum. ver. ieiuniũ. circa fin.

e Conſuetudinẽ.] quæ pro lege ſeruari debet. 11. diſt. in his rebus. & 12. diſt. diuturni. & ſic conſuetudo eccleſiæ generalis ſeruanda eſt tanquam lex. ℣. de celeb. miſſa. pernicioſus.

f Voluerint.] imò magis laudãdi ſũt, qa ca ſũt in noſtris officijs grauiora. q̃ cũ licet nobis nõ impẽdere, gratia tũ dilectionis impẽdim⁹. 28. q. 1. tã nunc qa maioris gratiæ ẽ offerre quod nõ debes, q̃ reddere qd teneris. 33. q. 5. q. ſicut alias. & ſub illo ſimili valet argumẽtum. q. nemo. 1. eccliſiaſtici bonis. & ff. de ſtatu hom. l. ſi ſeruus. & ff. de iniu. vlt. quis pro uxore. Ber.

¶ mi

¶ illi

g Errat hic gl. & de hoc dicit Ioan. en. ed. ſicut & Tho. 2. 2. q. 88. ar. 9.

¶ alias, de purgati. de

tuæ regionis facias obſeruari, ſic tamen, quod debilibus & infirmis propter hoc periculum non emergat. ¶ Præterea de illis, qui in Quadrageſima, vel i alijs ieiunijs ſolemnibus infirmãtur, & petunt ſibi eſum carniũ indulgeri: a Reſpondemus, quod cum non ſub iaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorũ cũ vrgẽs neceſſitas b exigit, ſuportare potes & dẽs, vt maius i eis periculũ c euitetur.

¶ Honorius tertius Pragen. epiſcopo.

¶ *Si feſtum natiuitatis occurrit ſexta feria, licitum eſt omnibus carnes comedere, exceptis profeſſis & nouitiis.*

CAP III.

EXplicari † per ſedẽ Apoſtolicã poſtulaſti & infra. ¶ Reſpondemus quod illi, qui nec voto, d nec regulari obſeruantia ſunt adſtricti, in ſexta feria, ſi feſtũ Natiuitatis Dominicæ, die ipſo venire contigerit, carnibus propter feſti excellentiã veſci † pñt ſecundum conſuetudinem e eccleſiæ generalis. Nec tamẽ hi † reprehendendi ſunt, qui ob deuotionem voluerint abſtinere.

TITVLVS XLVIII.

De purificatione † poſt partum.

¶ Innocentius. iij. Armachã. † archiepiſcopo.

¶ *Mulier poſt partum ſtatim poteſt ingredi eccleſiam, nec tenetur abſtinere per aliquot dies ſecundum legem Moſaicam.*

CAP. VNICVM.

VOlens: † & infra. ¶ Licet ſecundum legẽ Moſaicam certi g dies determinati fuiſſent, quibus mulieres poſt partum à templi ceſſarent ingreſſu: Quia tamen lex p Moyſem data eſt, gratia, & ueritas per Ieſum Chriſtũ facta eſt. Inquiſitioni tuę taliter reſpondemus, q̃ poſtquã vmbra legis euanuit, & illuxit veritas Euãgelij, ſi mulieres poſt plẽ emiſſam, acturæ gratias eccleſiã itrare voluerint, h nulla pinde peccati mole grauantur, nec eſt eccleſiarum eis aditus denegãdus, ne pœna illis † cõuerti videatur in culpam. ſi tamẽ ex veneratiõe i voluerint aliquã diu abſtinere, deuotione earum non credimus improbandam.

TITVLVS XLVIII.

De eccleſijs ædificandis † vel reparandis.

¶ Ex concilio Maguntin. †

¶ *Habentes beneficium in eccleſia tenentur conuribuere ad ipſius reparationem.*

¶ Supra viſũ eſt de eccleſiarum cõſecratione; Sed quia eccleſiæ conſecratę quandoq; ruunt, & ſic reparatione indigent: quandoque verò ex neceſſitate de nouo ædificandæ ſunt, merito ſubijcitur de eccleſijs ædificandis, vel repa-

¶ Auctorum, ſequitur merito videre de purificatione poſt partum: quæ fuit inducta ob reuerentiam eccleſiarum. Abbas.

De hac materia tractatur 5. diſt.

Olens.] Primo ponitur deciſa conſultatio. Secũdo dubij ſortificatio ibi, Licet. Tertio ſolutio ibi, Quia. Quarto permittitur ibi. Si tamen. Abbas.

CASVS. Queſitũ fuit à Papa, per quantum tempus mulier poſt partũ ab ingreſſu eccleſiæ dẽat abſtinere: quia ſecundũ legẽ Moſaicam, certi dies determinati erant, quibus mulier ab ingreſſu eccleſiæ poſt partum abſtinebat. Sed quia per Ieſum Chriſtum veritas facta eſt, Rñdet Papa, q̃ poſtquã umbra legis, euanuit & veritas illuxit Euãgelij: ſi mulieres poſt partũ voluerit eccleſiam intrare acturæ gratias Deo, nullũ ẽ peccatum: nec aditus eccleſiæ illis ẽ denegandus: ne pœna illis videat in culpam cõuerti: tñ ſi aliquã diu voluerit abſtinere, non eſt improbandũ. Not. q̃ pœna non debet cõuerti in culpam.

† Arinacam. ẽpo. Armacã. ẽpo. alias ita; Inno. iij. cęteris omiſſis.

† Ca. vni. eo. ti. in 3. cõpi. Be cur purificatio fuerit in lege inſtituta vide per B. Th. 2. 2. q. 37. ar. 4. & de purifi. legis Leui. c. 12.

g Certi dies.] ſcilicet pro maſculo xl. dies, q̃ fœmina lxxx. diſt. 4. §. 1. & iõ ad litterã hoc fiebat, quia reputabantur immũdæ vſque ad tempus illud. Ber.

h Intrare voluerint.] prohiberi non debeat: ne pœna eis vertatur in culpam 5. diſt. ſi mulier. & c. ad eius verò. & 7. q. 1. eum percuſſio.

† eis.

i Ex veneratione.] de cõſe. diſt. 2. quot i die. & quia bonarũ mentium eſt, &c. ℣. tit. proxi. conſilium. §. 2. & 5. diſt. ad eius verò concubitum.

† De materia huius tituli vide ſe. Trid. ſeſſ. 7. & ſeſſ. 21. de refor. c. 7.

† In cõciliis editis habẽt hoc decretũ in concilio Mãguntino ſub Carolo Magno. cap. 42. referun. Burchardus li. 3. dec. 30. & Iuo par. 30. 35 & c. 4. conſtitu. 1. cõp.

DE ECCLESIIS ædificandis, vel reparandis.

vel reparandis. Vel continua magis ad proxima ſic: Supra viſum eſt in rubricis præcedentibus, de veneratione eccleſiarum, & ſanctorum, Sed quia ad decus eccleſiæ pertinet reparare eam, vel nouiter ædificare: ideo ſubijcitur hæc rubrica. Abb.

De hac materia tractatur. 16. q. 2. §. hinc etiã. vſq; ad fi. §. itẽ ſunt aliqui. de cõſecrã. fi. c. in multis capitulis.

CAP. I.

QVicũque eccleſiaſticũ beneficium habent, omnino adiuuent ad tecta [a] eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas.

Ex concilio Lateran. †

¶ *Leproſi permitti debent ſine præiudicio antiquarum parochiarum habere eccleſiam propriam & presbyterum, nec tenẽtur ſoluere decimas de hortis, vel nutrimentis animalium.*

CAP. II.

CVm dicat Apoſtol[us]: & infra. ¶ Conſtituimus, vt vbicumque tot[i] ſimul leproſi ſub cõmuni vita fuerint congregati, quod eccleſiam cum cœmiterio ſibi conſtruere, † & proprio gaudere valeant præſbytero, ſine cõtradictione aliqua p mittãtur habere. Caueãt in mẽti, vt iniurioſi veterib. [c] eccleſiis de iure parochiali nequaquam exiſta nt: quod enim eis [pt] pietatẽ conceditur, ad aliorum iniuriã [d] nolum[e] redũdare. Statuimus etiam, vt de hortis & nutrimentis [e] animalium ſuorum, decimas tribuere non cogantur.

¶ Alexander iii. Eboracenſi. Archiepiſcopo.

¶ *Propter nimiam diſtantiam eccleſia, poteſt noua eccleſia in ipſius parochia ædificari, & certa portio de antiqua, ſibi deputari.*

CAP. III.

ADtaudientiam. noſtram noueris peruenſſe, quod villa, quæ dicitur Hytantum perhibetur ab eccleſia parochiali diſtare, vt † tẽpore hyemali cum pluuiæ inundant, non poſſint parochiani ſine magna difficultate [f] ipſam adire: vnde non valent congruo tẽpore eccleſiaſticis officijs intereſſe. Quia igitur dicta eccleſia, ita dicitur redditibus abundare, quod præter illius villæ prouentus minimi[s]

[Glo. ſeq. arguit, & arguendo probat.]

d Aliorũ iniuriam.] arg. nullius inopiam releuari: cum alterius iactura. 22. q. 2. primũ. & ff. de condi. indi. hoc. arg. 14. q. 5. deniq; arg. C. de eman. ſi. nec auus. quia & ſi princeps concedit alicui ædificare in loco publico, hoc intelligit facere ſine dãno alterius. ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. ſi quis a principe. & ff. ad Tre. ſed cũ ab hær. ff. de admi. tu. ĩpuberi. & ĩ. eo ad audientiã. Sic enim interpretanda ſunt bñficia principis, vt nõ incipiãt eẽ iniqua. ff. de vul. & pup. ſua. ex facto. ff. de p̃co. ſtipul. l. Paul[us]. ff. ex quibus cauſis maio. l. ſciendũ. ĩ. de viu. pal. ex tuarum, & ĩ. de of. ord. c. licet.

† Dictio, pro, deeſt in plurib. exẽplaribus, & male.

e Nutrimẽtis.] de oĩb. aũt alijs ſoluãt decimas, ex quo de iſtis tm̃ phibent: qa p̃ de vno phibetur, de alio cõceſſum intelligitur. 25. di. qualis, niſi religionẽ aliquorũ aſſumerẽt, tũ gauderẽt eorũ priuilegio. ĩ. & ſta. monaſ. recolẽtes in fi. & ar. ĩ. de dec. ex parte lo.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp.

† quod

A[d] audientiam.] Primo ponit ſtã narrationem. Secundo prouiſionem ibi, Quia igitur. quæ primo prouidet qũ rector cõſentit ſecundo quando diſſentit ibi, Si vero. Abbas.

CASVS. Quædam villa tm̃ diſtabat à parochiali eccl̃a, p̃ tẽpore hyemali ſine magna difficultate parochiani ipſã eccl̃a adire non poterãt: vnde cogruo tẽpore nõ poterãt diuinis officijs intereſſe: vnde dominus illius villæ petijt, vt ibi poſſet eccleſiam cõſtituere, q̃ dotare volebat & maior eccleſia intantum abundabat, p̃ nullũ vel modicum propter hoc haberet eidẽ ſine obuentione illius villæ: vnde mandat Papa diœceſano: quatenus ſi ita eſt, eccleſiã ibi ædificet, & in ea ſacerdotem inſtituat, ad præſentationẽ rectoris maioris eccleſiæ. cum aſſenſu patroni, percepturum obuentiones illius villæ: prouideat tamen, vt cõpetens honor ſecundum facultates illi[us] loci eccleſiæ mãtrici ſeruet: quod fatis fieri poteſt, cum dominus eiuſdem villæ xx. acras terræ illi eccleſiæ aſſignare velit. Si autem rector matricis eccleſiæ, opus illud voluerit impedire. vel p̃sbyterum idoneum diſtulerit præſentare, archiepiſcopus nihilominus idem opus fieri faciat, & p̃sbyterum inſtituat. No. p̃ ex iuſta cauſa noua eccleſia fieri põt in parochia alterius ea inuita ita tamen p̃ pro facultatib. ipſius loci nouiter cõſtituti honor matrici eccleſiæ, & præſentatio rector maioris patrono ſeruetur. Itẽ modicũ dãnũ ex cauſa ſuſtineri poteſt. Itẽ negligentia inferioris ſuppleri debet per ſuperiorem.

† Conſtituere, legitur in conſilio, & pluribus veterib. Gregorianus.

† Ex conci. Lateranẽſi. ſub Alexan. iij. c. 23. et c. 1. eo. tit. in 1. comp.

Cum dicat.] Duæ ſũt partes. Secũda ibi, Statuim[us]. Prima ſubdiuiditur. Secunda ibi, Caueant. Abb. Siculus.

CASVS. Quia Leproſi cum ſanis habitare non debẽt, ne vna ouis morbida inficiat ſanas oues, ſtatuit concilium Lateranẽſe. vt vbicunq; tot ſimul leproſi fuerint congregati ſub cõi vita, p̃ eccleſiã cum cœmiterio poſſint conſtruere, & proprium p̃sbyterum habere: ſine contradictione alicuius hoc faciant: caueant tm̃, p̃ de iure parochiali veteribus eccleſiis iniurioſi nequaquam exiſtant: quia quod eis pro pietate conceditur, ad aliorum iniuriã redundare non debet. De hortis tm̃ & nutrimentis animaliũ ſuorũ, decimas ſoluere non cogantur. No. p̃ noua eccleſia in p̃iudiciũ veterũ eccleſiarũ fieri non debet. Item priuilegium in iniuriam alterius dati non debet. Itẽ quod datur pro pietate, non debet trahi ad grauamen alterius. Item leproſi de hortis & de animalib. ſuis decimas ſoluere non cogũtur.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

b Tot.] ſed quot ſufficiunt? forte x. vt 10. q. 3. vnio. vel etiam pauciores, dummodò velint eccleſiam dotare. arg. de conſe. diſt. 1. nemo.

r Veteribus.] veteres enim eccleſiæ p̃ q̃ nouas lẽdi nõ debent 16. q. 1. quicunque. eccleſiæ tamen de decimis modicum damnum poſſunt ſuſtinere. ĩ. cap. proxi.

ecclesiã in alterius parochia, & in eius prejudicium. & ita difficultas aliquid permittit qd alia prohiberur. fimi. 63. di. e i longe. & 93. di. c. iuxta. & ff. de iud. si lõgius. & ff. de arbit. si eum dies. §. si arbiter. & C. in quib. cau. tu. vel cur. habenti tu. da. l. 3. p. late. & l. eũ ob aug-

† conuenien tem.

mentũ. simile. ẽ. de reseri. nonnulli. ẽ. de ele. nihil est. §. vlt. & 7. q. 1. temporis qualitas. §. 1.

a Conuenienter.] aliàs nõ permittere thr. 16. q. 1. qui. unqꝫ & c. ecclesiæ. & cap. de deci. & ẽ cap pro xi. 12. q. 2. bonæ rei.

b Rectoris prȩsentatio rectoris est necessaria: quia ille est ei subiectus arg. 24. dist. quando. 50. dist. in capite. & qđ ipsũ tangit, approbare debet ẽ. de temp ordi. at. hiepiscopus C. de au. præstan. l. vlti. & 16. q. 1. statuimus & ẽ. de offi. archi. quia. in fin. Sed quare præsentatio non spectat principaliter ad patronum, vt ẽ. de iure pa. per totũ? Potest dici qꝫ iõ spectat ad maiorem ecclesiam: quia in eius præiudicium fundatur alia in ipsi⁹ parochia: vñ quasi quadam compensatione præsentat cum assẽsu patroni: & hoc ꝓuidet Papa forte de consensu patroni. Vel potest dici, qꝫ patron⁹ cãtũ eligeꝫ & ꝓsentabit electũ rectori maioris ecclesiæ, qui illũ postea episcopo ꝓsentabit ar. 24. dist. quando. sed primũ videtur. Sed quid si patronus non cõcordat cum illo rectore? Nisi iustam causam contradictionis ostendat, non nocet. vel dic ambo sunt patroni, & ambo debent similiter eligere: quia de bonis vtriusque dotatur ecclesia: & presbyterum præsentabunt archiepiscopo. Ber.

[Glo. ꝙ signat contrarium, & dupliciter soluit, & secundæ solutioni signat contrarium.]

c Obuentiones.] & ita videtur qꝫ deberat habere decimas illius villæ. sed contra 16. q. 1. quicunque. & c. ecclesiæ non sunt contraria, sed Papa hoc fecit ex plenitudine potestatis & hoc ideo, quia præter prouentus illius villæ rector maioris ecclesiæ poterat cõpetenter sustentari, vt sup. dixi: sed episcopus hoc facere non posset, nisi de consensu rectoris maioris ecclesiæ, quia non põt iura illius ecclesiæ dare alteri. sup. de reb. eccl. non alienan. c. 1. & arg. 16. q. 1. constitutum. & §. sicut duo. Gratianus tamen contradicere videtur, vt colligit ex illo. §. sicut duo. a contrario sensu præcedentium capitulorũ. Licet possit dici, qꝫ Papa non intellexit de decimis prædialibus, sed de obuentionibus alijs scilicet oblationibus: & de personalibus decimis, quæ dantur

fter illius cõueniẽter, a † valeat sustentationẽ habere: Mandamus, quatenus si res ita se habet, ecclesiam ibi ædifices, & in ea sacerdotẽ, sublato appellationis obstaculo ad prȩsentationẽ rectoris b ecclesiȩ maioris, cũ canonico fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam eiusdem villæ obuẽtiones c ecclesiasticas perceprurũ prouidens tamen, vt competens in ea honor d pro facultate loci, matrici ecclesiæ seruetur: quod quidem fieri posse videtur, cum eius em villȩ dominus viginti acras e † terrȩ frugiferæ velit ad vsus sacerdotis cõferre. Si verò persona matricis ecclesiȩ virum idoneum præsentare distulerit, f vel opus illud voluerit impedire, tu nihilomin⁹ facias idẽ opus ad perfectionẽ deduci, & virum bonũ appellationis cessante diffugio instituere non omittas.

¶ Idẽ Lexouien. † episco. e.

diebus quibus accedunt ad ecclesiã, & ex mortuarijs & cõsimilibus, quia de iure communi perceptio decimarum pertinet ad parochialem ecclesiam ẽ. de decimarum. & si Papa de illis intellexisset bene expressisset. arg. ẽ. de deci. ad audientiã. ficut expressit de obuentionibus, expressisset supra de decimis: arg. contra. ẽ. de ver. signifi. cum inter vos.

d Honor.] scilicet vt aliquid annuatim in signum subiectionis præstetur: arg. ẽ. de censi. omnis anima. moderandum tamen ad arbitrium episcopi ẽ. de offi. deleg. de causis.

e Acras.] mensura terræ est; & è vulgare Anglorum.

f Distulerit.] & patronus cum eo.

g Rectores ecclesiarum possunt compelli, vt de redditibus, qui supersunt, teneãtur conferre ad constructionem seu reparationem ecclesiæ.

CAP. IIII.

DE † his, q parochiales ecclesias habent duximus respõdendum, quod ad reparationẽ & institutionem ecclesiarũ cogi debent, g cum opus fuerit de bonis, quæ sũt ipsius ecclesiæ si eis superfint, cõferre, vt eorũ exemplo h ceteri inuitentur.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Secularis ecclesia sine præiudicio clericorum ad statũ regularem potest reparari: & collegio, quod nõdum est, priuilegium non confertur.

CAP. V.

AD † audientiã nostrã peruenit, qꝫ tu in ecclesia, de qua in episcopum vocatus fuisti, regulares canonicos deliberas ordinare; ideo hꝫdẽ est, qꝫ hoc deuotioni tuæ auctoritate Apostolica

h Exemplo.] qui alium inuitat ad aliquid faciendum, in se debet habere quod prædicat. 16. distin. vna tantum. & 25. distinct. primum. & ff. de neg. gest. si pupilli. §. vlt. & ff. de fideiu. tuto. ff. si serui, ven. alterius. & 61. distinct. miramur. 42. distinct. §. 1. & 47. distinct. c. si cut. §. necesse.

AD audientiam:] Diuiditur in duas partes. Secunda ibi, Li et autem. Abbas.

CASVS. Quidam canonicus ecclesiæ secularis, vocatus fuit in episcopum ecclesiæ alterius episcopatus, desiderabat in ecclesia illa de qua fuerat assumptus, instituere canonicos regulares: petijt a domino Papa vt hoc ei liceret: indulget Papa vt hoc facere possit, si episcopus diœcesanus in hoc sibi consentiat: ita tamen, quod clericis, si qui sunt ibi dum vixerint vel alibi necessaria ministrentur. Item petijt a Papa vt faceret priuilegium cõfirmationis canonicis ibidẽ instituẽdis: in hoc Papa ipsum exaudire non potest, cum nulli canonici adhuc ibi sint, quibus priuilegium concedatur. No. qꝫ Papa per suam indulgentiam, vel priuilegium alicui præiudicare non intendit, vt hic patet: quia si epis-

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõp. Et post cõci. Lateran. sub Alexan. iij. par. 29. c. 2. Et vide omnino Concil. Trid. sess. 21. de reform. c. 7.

† Hoc fa bat Ifa pro facultate loci: vel vt veniãt ad scrutiniũ, & baptisma, & cap. m, & similes de cap. elmo. dile ct⁹. vel reseruabit illi sepultura. de præscrip. ex transmissa. Ioan And.

† Acra, inquit Hostiẽsis hic, vulgare est Anglicorum, & tantũ valet acra apud Anglos quãtum iornale apud nos, quantũ arpẽtum apud Gallos, & quantum bubkata, vel tabula apud Italos & Lõbardos.

† Exoñ. lexoncñ.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. cõp.

epiſcopus dieceſanus hoc non permittat, non valet hæc indulgentia, nec etiam clericis illius eccleſiæ præiudicatur. Item rei quæ non eſt, non datur priuilegium.

[Gloſ. ſeq. quærit obijcit in lo, & ſoluit.]

a Indulgemus.] ſed quid valet iſta indulgentia, cum hoc non poſſit ſine licentia dieceſani: quia & hoc idem poterat, ſi tantum licentia epiſcopi habuiſſet: quantum, ad hoc parum valet niſi quia epiſcopus otius mouebitur ad conſentiendum: & ſi nõ conſentiret facilius compelleret. argu. ſ. de iure pa. nullus. ſed in hoc prodeſt, quia hoc facere poterit clericis inuitis, dummodò æquę ibi vel alibi prouideat eis, aliàs eis inuitis hoc facere nõ poſſet. ſimilis indulgẽtia eſt ſ. de vſu pal. ex tuarum. Et eſt opti. arg. q̃ Papa nõ intẽdit alicui facere præiudicium per ſuũ priuilegium. De hoc not. plura. arg. ſ. eo. cum dicat.

¶ Vide l. nec auus. C. de emẽ. libe. & in l. ex facto ff. de vulg. & pup. ſubſtit.

[Gloſ. ſeq. obijcit & ſol. Iterum obijcit & ſoluit.]

b Ibi.] ſed hoc videt contra ius: quia homines diuerſæ profeſſionis in eodem officio non debent aſſociari. 16. q. vl. in noua. & ſ. de electio. cum cauſam arg. ſ. de poſtul. c. 1. in fi. In poteſtate epiſcopi eſt an velit eis præſidere vbi vel alibi, ſed honeſtius eſt, vt eis alibi prouideat. Argum eſt hic, quod aliquis punitur ſine culpa, quod eſſe non debet. 56. diſtin. ſatis peruerſum. & 16. q. vlt. inuentum. Et hoc quidem regulare eſt, ſed hoc facit Papa ex ſpeciali indulgentia, vt remoueantur fauore religioſis. & eſt ſimilis ratio quæ pro religione facit, ff. de reli. ſumpt. funer. ſunt perſonæ, propter quam multa fiunt, quæ aliàs non fierent, ſ. de apoſta. c. 2. & ſ. de fil. presbyt. c. 1.

† Alex. iij. in vno aut altero vetuſto codice.

† Ca. 5. e. tit. in 2. comp. Et vide Io. And. Antoniũ But. & Imolã in c. extirpandæ. § q̃a verò ſ. de præbend. † al. ita: eccleſiæ tuæ, &c.

[Gloſſa ſequẽs fortificat textum. ſignat contrarium, & ſoluit.]

c Non poſſumus.] ſic ergo patet, quòd rei quæ nõ eſt, non datur priuilegium: non enim ante ratio quærenda eſt, quæ perſona. ff. de iure codicil. quidam referunt. & ff. communia prædio. l. 1. & ſ. d. deſpon. impube. ad diſſoluendum. ſic reſcriptum non datur ad lites, quæ nondum ſunt. ſ. de reſcrip. c. vlt. vbi plures concor. ſunt ad hoc. Arg. ſ. ff. de ſeruit. vrbano. prædio. ſi ſeruitus. §. futuro. Solue iſtud contrariũ cum ſuis concor. & dic, q̃ futuro ædificio non poteſt ſeruitus conſtitui, vt ſtatim ſit ſeruitus: quia non eſt cui ſeruiat, ſed aliquis poteſt obligari ad eam conſtituendam cum fuerit ædificium. arg. ff. fam. erc. hæredes. §. an ea ſtipulatio.

¶ Vide l. 1 Hanc & duas ſequentes vide in c. vlt. de reſcr. ſuper 4. glo. Io. And.

TVa nos.] Prima pars ponit dubium epiſcopi, quod ſecundò tollit ibi, Fraternitati. Abb. Sic.

CASVS. Quidam epūs iurauit, quòd bona eccleſiæ non alienaret poſtmodum quidam habitatores ſui epātus, non habentes eccleſias vel oratoria in quibus poſſent audire diuina, petebant ab epiſcopo, vt oratoria in locis illis erigerent, in quibus audirent diuinum officiũ, epiſcopus occaſione iuramenti prædicti, dubitabat eccleſiam ibi erigere, ne prætextu nouarum eccleſiarum eccleſia ſua detrimentum incurrat: quare ſuper hoc conſulnit Papam: & ipſe mandat, quatenus occaſione illi⁹ iuramẽti, non dimittat quin populo indigenti ſuperecclẽſijs cõſtitui debeat prouidere. Not. q̃ iuramentum ad caſum inopinatũ extendi non debet. Item ex iuſta cauſa nouæ eccleſiæ poſſũt cõſtrui in parochijs aliorum. alias non debent conſtrui.

d Non alienandis.] ſimile 28. di. de Syracuſanæ 10. q. vlt. cap. vlt. & ſ. de rebus eccleſ. non alie. vt ſuper. ſic & rex in ſua coronatione iurat regni ſui iura illibata conſeruare. ſ. de iureiu. intellecto.

† Vide Cõc. Trid. ſeſ. 25. de reformatione, ca. 20. vbi immunitates & priuilegia eccleſiarum, & perſonarũ eccleſiaſticarum innouantur, & confirmãtur. adde tractatum Remigij de Gõni de immunitate eccleſiarum.

e Deſtitui videatur.] trepidauit. vbi non fuit timor. in hoc facto videbatur præiudicium fieri eccleſiæ ſuę, quia parochiani illi veniebant forte ad eccleſiam ſuam. Ber.

f Iuramenti.] iuramentum enim non extendebatur ad hũc caſum licet illi eſſent parochiani ſui: ex quo populus indigebat. argum. ſ. de conſti. cum M. & ſ. eo ad audientiam 1. nec poterat illud ſeruare iuramentum ſine periculo animarum, propter carentiam ſacerdotum vnde ſi propter epiſcopi negligentiam aliqui perirent, imputaretur ipſi 26. q. 6. ſi presbyter. & c. ſeq.

g Indigenti.] ecce cauſa quare noua poteſt conſtitui eccleſia in præiudicium etiam alterius. ſic ſ. eo. c. 3. 16. q. 1. præcipimus. & q. 7. eccleſias.

De Eccleſijs ædificandis, & reparandis, & ne pro dedicatione quicquam exigatur.

Epiſcopis.

Epiſcopis dieceſanis, & cæteris prælatis eccleſiarum, ad quos ſpectat, ſalutem.

Ex parte dilectorum filiorum ciuium Parmenſium fuit propoſitum coram nobis, quod cum ipſi ad quandam eccleſiam, quæ in ciuitate Parmenſi ſub inuocatione ſancti Petri fundata dicitur, deuotionem habeant ſpecialem, & ad eius reparationem, quæ ruinam minatur, ſe ſuaque bona obligauerint, & ſe ad hoc iuramento firmauerint, ac ſuper hoc priuilegium ſedis apoſtolicæ impetrarint, ſe ſuaque bona ad reparationem eiuſdem eccleſiæ obligare non poſſunt, nec ſine periculo animarum ſuarum ſe ad hoc poſſe aſſerunt iuramento aſtringere, quod ſuper hoc ſibi fuerit conſulendum. Quia igitur ad reparationem eccleſiarum, quæ ruinam minantur, ſine quibus diuina officia celebrari non poſſunt, ſine quibus ſalus animarum periclitatur, ſine quibus ſacramenta ecclẽſiaſtica miniſtrari non poſſunt, ſine quibus ſepulturæ locus non habetur, ſine quibus ſacra ornamenta, & libri, & alia ad cultum diuinum neceſſaria reponi non poſſunt, ſine quibus ſacerdotes, & alij clerici ad diuina officia celebranda, & ad miniſtrandum ſacramenta ecclẽſiaſtica, & ſepulturam habendam, & ad ſacra ornamenta, & libros, & alia ad cultum diuinum neceſſaria reponenda, & ad ſacerdotes, & alios clericos

VT in domibus.] CASVS. Statuit Papa in capitulo isto, quòd in domibus ecclesiarum placitum vel hospitium nullus sibi debeat vendicare, non obstante aliqua consuetudine, sed in publicis locis hoc faciant. Not. quòd placita secularia in ecclesia teneri non debent. Itē iudices seculares prętextu alicuius consuetudinis, hospitium in ecclesijs vendicare non debent.

a Vt in domibus.] supple, statuimus.

b Missus.] idest, executor vel officialis: vulgare est Italiæ.

c Placitum.] & ita placita secularia nō sunt i ecclesia tractāda, sed ecclesiastica, fre 2.q.vlt.cap.vlt.

d Hospitiū.] C. de epiſcop.& cler.l.1.in fine.quod quasi debitum nō debent habere, 1 sed charitatiuū hospitiū petere pōt à clericis: ad qd tenentur 42.dist.§.1. & 3. de supplen.neglig.prælato.sicut.& 3.d 86.cap.de monachis.

e Eruenit.] Hoc capitulū multos habet intellectus: iō ꝙ multos non summatur. Primò ponit dictū. Secundò rōnē ipsi: ibi, Quatenus. Abb.

CASVS. Statuitur in capitulo isto, ꝙ cū necessitas imminet, nullus à custodia ciuitatis seu vigilijs dēbat excusari: sed oēs ad hoc gūaliter teneantur: vt omnibus vigilantibus ciuitas melius valeat custodiri. Not. quòd in necessitate cessat priuilegium. Item quod oēs tangit, ab omnibus præcaueri debet.

e Nullum.] de hominibus ecclesiæ.

f Aut alio modo.] idest, sub hoc prætextu excusari, quòd sit homo ecclesiæ nostrę vel suæ.

g Oēs.] nisi sint senes, vt eo prextu excusent. C. de decu.l. vlt.li. 10.& 12.q. 2. ecclesiarum sernis contra. sed hoc est speciale a Bet.

h Vigilantibus] vicissim & successiue, vel etiam simul si periculum imminet: quia expedit reipublicæ plures habere defensores. ff. de no.ope.nun.nā reipublicę. Vin.

INdicatum est.] Hoc capitulum communiter non summatur, & non diuiditur. Abbas.

CASVS. DI hic, ꝙ rustici ecclesiæ, rura ecclesiæ dimittere non debent, transferendo se ad priuatorū rura.

Not. hic contra rusticos ecclesiæ, scilicet adscriptitios.

i Rustici ecclesiæ.] de illis intellige, qui glebæ sunt astricti, vt recedere nō possint. C. de agricol. & censi. cū NOn minus.] Prima pars narrat, & aggranat horridā oppressionē ecclæ, quam faciebāt Potestates seculares. Secunda ibi, Quocirca. prouidet. Et hęc tria facit. Primò pœnam comminatur. Secundò ponit casum permissum. Tertiò pœnā comminatam impo nit. Abb. Sic.

CASVS. In qbusdam partibus mūdi rectores locorum coeoneta imponūt ecclesijs, vt sacerdotes earū deteriorisc ōdōnis videantur, ꝙ fuerint sub Pharaone, ꝙ legis noticiā nō habebat imò sacerdotes & iura eorū in pristina libertate dimisit, & de publico eis necessaria ministrabat: sed isti ola sua onera ferè impōnunt ecclesijs, & iurisdictionē ecclesiarū sibi in totū vsurpant: vndè Lateran. concilium sub anathemate ꝓhibet ne talia decętero attētare ꝓsumāt: nisi eps & clerus tantam necessitatē aspexerint vel vtilitatē, vt aliq; vlla coctione exiliment eis subueniendum, vbi laicorū nō suppetūt facultates: Si verò de cętero ista venire prœsūpserint, & cōmoniti nō destiterint, se nouerint excōicatos, ne cōioni restituant, donec satisfecerint cōpetēter. Not. ꝙ laici nō debent onera imponere ecclesijs, nec earū iurisdictionem vsurpare: & si cōmoniti nō satisfecerint, sunt excōmunicati.

k Non habebat.] & ideò minus peccauit Vnde Apostolus. Misericordiam merui, quia ignorans feci. 8. dist. consuetudo. sed isti excusationem hanc habere non possunt.

l Subactis.] idest, redactis.

m Angarijs.] angariæ ꝫ dicuntur personalia obsequia, proprijs sumptibus præstita: Parangariæ vbi persona seruit sumptibus alienis.

[Glos. seq. arg. clericos immunes, &c. allegat septem iura, in contrarium allegat quinque, & soluit.]

n Sub tributo.] arg. quòd sacerdotes & clerici debent esse.

¶ Ca. 1. e. tit. in 1. comp. Et de materia vide plenè ꝑ Nauarrū in Manuali de Horis canonicis. c. 3.

† Gregorius Agnello Terracoñ. epiſcopo.

¶ al. Terraciñ. epo.

† Gregorius Augusto epi Lupo lib. 7. epistola. 20. indic. 1. regesti B. Gregorij. vide c. 2. eo. tit. in 1. compil.

l Nisi abinitio fuisset impositū de iure pa. prætexta. de cēsi. q̄to. vel trāslati eēt onꝰ hospitij cū re cui erat annexū. de dona. cūdilectis. ad id de deci. pastoralis. d pig. ex literis. Sm Gof. Io. An.

¶ Gregorius Archiepiſcopo Triceñ. †

¶ *Tempore magna necessitatis non debet aliquis excusari à murorum seu ciuitatis custodia, h. d. secundum intellectum Panormitani.*

CAP. II.

PEruenit: & infra.

¶ Fraternitas tua nullum [c] per nostræ vel ecclesiæ suæ nomen, aut alio modo, [f] excusari à murorum vigilijs patiatur: sed omnes [g] ad hoc generaliter compellantur: Quatenus cunctis vigilantibus, [h] melius valeat ciuitatis custodia procurari.

¶ Idē Vitali defensori Sard. †

¶ *Rusticus astrictus ad culturam agrorum ecclesia non potest illam deserere, h. d. summando generaliter.*

CAP. III.

INdicatū est: & infra.

¶ Dictum est nobis, quod rustici [i] ecclesię ruraeius, deferentes, in priuatorum possessionibus [10] culturam exhibeant: quod experientia tua fieri non permittat.

¶ Ex Concilio Lateran. †

¶ *Laici collectas imponentes clericis vel ecclesijs, seu iurisdictionem eorum vsurpantes, si moniti non desistunt, sunt excommunicati cum suis fautoribus, poteit tamen episcopus cum clero eis in necessitate prabere subsidia.*

CAP. IIII.

NOn † minus: & infra. ¶ In diuersis mundi partibus consules ciuitatum & rectores, necnon & alij qui potestatem habere videntur, tot onera frequenter imponunt ecclesijs, vt deterioris conditionis sactum sub eis sacerdotiū videatur, quam sub Pharaone fuerit, † qui legis diuinę notitiam non habebat. [k] ille quidem omnib⁹ aliis seruituti subactis, [l] † sacerdotes & possessiones eorū, in pristina libertate dimisit, & † eis alimoniam de publicò administrauit: Isti verò onera sua ferè vniuersa imponunt ecclesijs, & tot angariis [m] eas affligunt, vt eis qđ Hieremias deplorat cōpetere videat: Princeps [n] puinciarū facta est sub tributo. [n] Siue qdē foliata, si-

Sm Goff. & iunge qđ notatur de off. archi. mādamus. Sm Hostiensem. Io. And.

† Scilicet sub Alc. iij. c. 19.

† Ca. 4. e. tit. in 1. comp. cōcordat cōcil. Late. sub Leone 2. sess. 9. ti. de reform. curia. §. & cū à iure. & Bulla i ¶ na Domini §. Quinc collectas.

† Gen. c. 47.

† sui lectis.

† Et de publico eis alimoniā ministrauit.

Thre. 1. ¶

ꝫ Angarię & parangariæ qualis sint onera, explicat Alciatus ī adnotatio. ad duodecimū librū Cod. Iust. ti. de ꝓpositis sacri cubiculi.

¶ Ne immunes ab omni exactione seculari. 23.q.vl. cõuenior. & c.tributũ.§.quãuis. & C.de sacrosan.eccle. l. ad instructiones. & l.placet. & 11.q.1. ff tributũ. & 16. q.1.c.generaliter.§.nouarũ. & 11.q.1.sicerdotibus,arg. cõtra 23.q.8.tributũ. & 11.q.1.magnum.ĩ.de censi.c.1. in fine. C. de epis. & cler.de his.ff.de pub. & vect. Imperatores. Solu.quę vsib⁹ eccle siasticis deputantur. quo ad fundationem ecclesiarũ & cœmiteriũ,& domos, & hortos iuxta positos,immunia debẽt esse ab omni exactione, cętera autem tranſeunt cum suo onere ad ecclesiam,arg.ĩ.de cẽsi.c.1.vbi de hoc.

¶ adimpleri. in concilio verò legitur, compilarũ.

a Tantã necessitatẽ.]& ita ex arbitrio epi dependet inpicere hãc necessitatẽ, tñ aliquid conferre nõ debẽt: nisi super hoc prius Romanus Pontifex cõsulatur. ĩ.eo. aduertus.1.respon.in fine.

¶ inspexerint.
¶ coactione.

b Releuandas.]cõferre enim debent sicut & alij possessores ad iter faciẽdum, vel pontẽ ędificãdũ, vel reficiendũ.in authẽ.de eccle.tit.§.ad hoc.colla.9.C.de sacrosanctis ecclesijs. ad instructiones.

c Cõmoniti.] admonitio enim ĩmp̃ ꝓcedere debet vindictã.12.q.2.indignè. & nisi se correxerint post admonitionẽ, ſunt ipſo iure excõicati: vt hic dicit,& fautores ip̃orum, & successores ip̃orũ si non satisfecerint infra mensem ĩ.eo.aduersus.§.vlt B.

¶ Vm ecclesia.] Diuidit: Nã in principio, & fine ponitur duplex cõstitutionis causa. In medio ponitur constitutio. Secunda tibi, Seculares, Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesia Dei ſm Euãgeliũ debet esse dom⁹ orationis, & non spelunca latronum, aut sanguinis forũ: & ideò statuit Papa ꝙ iudices seculares causas criminales, vbi de sanguinis effusione, vel corporali pœna agitur, il i sub interminatione anathematis non debeãt exercere,ita:dicit enim ibi causam sanguinis agitare,vbi est tutela refugij constituta.No.causas criminales laicorũ in ecclesijs non debere agitari. Item confugientes illuc debent ab ecclesia defendi.

[Glo.seq.iudicit simile.]

d Cum ecclesia.] hic ergo propter reuerentiam loci non tractantur causæ secularium in ecclesia sup.eod c.1.sic & alibi expelluntur de ecclesia 2.q.7 accusatio. alibi habes dę reuerentia dei; in quo causæ etiam ex consensu partium tractari non possunt.15.q.4.c.1.C.de fer.omnes.& melius supra de fer.cap.vlti.

Glo.seq.quærit.& dupliciter soluit.]

e Effusione.] maximè:qa nec aliæ ciuiles causæ.supr eo.c.1.secus de ecclesiasticis.2.q.2. præceptum. & arg. ĩ.de app.qua fronte. Quid ergo si alteri parti vel vtriq; esset interdictus ingressus ecclæ? Rñdet, nihilomin⁹ pñt intrare,qa interdictũ nõ extenditur ad hũc casum. arg.ꝙ etiam post votũ vl iuramẽtũ ꝺ carne nõ comedenda comedere debet, vt se purget si esset suspectus. 30.dist.c.vlt.ar. ĩ.de constit.cũ M. & ĩ.tit.proxi.c.vlt. Vel tũc causę tractantur extra ecclesiã vt illic seruet interdictũ: qa nihilo minus:valeat iudiciũ, nec est p̃ceptũ ita qđ non possit alibi tractari,ꝙ in ecclesia:sed de honestate dictum est, vt p̃p loci reuerentiam fortè magis caueãt à iurijs & mẽdacijs.

f Cœmiterijs.]quæ eodem 2 priuilegio gaudẽt cũ ecclesijs. 17.q.4.quisquis.& c. id constituimus.& ĩ. de consecr.eccl. vel alt.c.consuluisti.

[Glo.seq.recitetur per quæstionem.]

g Anathematis.] nõ credo ꝙ ipſo in re sint excõicati, sed post admonitionem sunt excõicandi.Ber. h Tutela.] sic cõfugiens ad ecclesiã tutus debet esse, qa est tutela refugij.vt hic dicit:& ĩ.ca.prox. & 17.q.4.dl.finiuit.Ber.

¶ Nter alia.]Malefactor fugiens ad ecclesiã,immunitate gaudet: nisi in duobus casib⁹.seruus verò restituitur domino de ipsius impunitate iuranti. Ita communiter summatur.Duo sunt dicta Secundum ibi, Si verò Abb.Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa, vtrum confugientes ad ecclesiam debeãt ibi defendi;Papa super hoc distinguit,confugiẽs ad ecclesiam aut est liber, aut seruus: si liber, quantumcunque grauia committat, non est ab ecclesia per violentiam extrahendus, nec inde debet damnari ad mortem vel ad pœnam: sed rectores ecclesiarum vitam sibi reseruent: puniatur tamen aliàs super eo quod iniquè fecerit:ut si fuerit latro publicus, vel nocturnus depopulator agrorum,qui publicas stratas obsidet suis insidijs,qui ab ecclesia extrahi possunt nulla defensione sibi tradita. Si autem fuerit seruus ad ecclesiam confugiens, si dominus eius de impunitate personæ, clericis iuramentum præstiterit,domino suo

1 Dicit Pet. ꝙ iste est casus specialis, qui non habetur alibi.nisi ĩ. de rap. excõicationi, sed vide ꝓcor.iuris noui, quas ibi dedi sup vlti.glo.Io. And.

Lucius tertius.

¶ *Causa sanguinis in ecclesia vel cœmiterijs agitari non debent.*

CAP. V.

CVm †ecclesia d Dei, secundum Euangelicam veritatem domus orationis esse debeat,nõ spelunca latronum, aut sanguinis forum:Seculares iudices causas,vbi de sanguinis effusione e,& corporali pœna agitur, in ecclesijs vel cœmiteriis f agitare sub interminatione anathematis g prohibemus: absurdum enim est, & † crudele, ibi iudicium sanguinis exerceri, vbi est tutela h refugii cõstituta.

† Cap.2.eod. tit.in 2.cõp. Et de materia vide late P Nauarrũ in manuali de Horis canonicis,c.5.

† al. ita. & valde crudele.

Innocentius iij. illustri regi Scotiæ †.

¶ *Reus criminis ad ecclesiam fugiens, non est violenter ab ea extrahendus, nec debet amplius prętextu criminis commissi damnari ad mortem,vel ad aliam pœnã corporalem: est tamen aliter legitimè puniendus, fallit in duobus casibus hic expressis. hoc dicit primo. Seruus fugiens ad ecclesiam timore domini sui, est domino de eius immunitate iuranti restituẽdus hoc dicit secundo.*

CAP. VI.

INter † alia: & infra.
¶ Tuis quæstionibus

† In oĩbus exẽplaribus Vaticanis,ꝙ Scotię,legit Conaciæ,vl Conatiæ.

2 Vid Remigiũ de Gonni tra.de immunit.eccl. paulo post pricipiũ verbo, cęmiteriũ.in quarta ampliatione.

3 Secũdum Alaxalle 10. dist.hãc cõsuetudinem idem Host. Joan.And.

† Cap.vnico eod.tit.in 3.compil. De materia vide latè p Couarruuiã lib.2. variarũ resolut.cap. 20. & Remigiũ tract. de immunit.eccle.fallẽtia. 1.& 2.

restituatur etiam inuitus, alioquin à dño poterit occupari. Not. distinctionē huius decretalis circa fugientes ad ecclesiā. Item confugientes ad ecclesiam debēt ibi defendi, præter duas personas, scilicet, latronem publicum, & deuastatorem agrorum & vinearum.

Glo. seq. recitetur per obiectionem.]

respōdentes iuxta factorum statua canonū[a], & traditiones legū[b] ciuiliū, ita duximus distinguendum: q̄ fugiens ad ecclesiā, aut liber, aut seruus existit. Si liber, quantumcunq; grauia malefi cia perpetrauerit, nō est violēter ab ecclesia extrahēd[a][c]: nec inde dānari dēt ad mortē, vel ad pœnā[d], sed rectores ecclesiarū sibi obtinere debēt mēbra & vitam. Super† hoc tamen q̄ iniq; fecit, est aliàs legitimè puniēdus[e]: Et hoc verū est nisi publicus latro[f] fuerit, vel nocturnus depopulator[g] agrorum, qui dum itinera frequentata, vel publicas stratas obsidet aggressionis insidijs, ab ecclesia extrahi pōt, impunitate non præstita, secundū canonicas[h] sanctiones. ¶ Si verò seruus fuerit, qui confugerit ad ecclesiam: postq̄ de impunitate sua, dns eius clericis iuramentū præstiterit, ad seruitutē domini sui redire cōpellitur[i] etiam inuitus: alioquin à dño poterit occupari.

¶ Idē ex concilio generali. †

¶ *Clerici non debent necessitatibus, seu vtilitatibus ciuitatum, seu aliorum locorum, etiam vbi laicorum nō supperunt facultates, subue-*

a Canonum.] 17. q. 4. distinguit. cap. id cōstituimus. cap. reū ad ecclesiam. & cap. metuentes.

b Legum.] C. de his qui ad eccl. cōfug. l. penult.

c Extrahendus.] etiā Iudęus † dum modo absit simulatio. C. de his qui ad eccle. confug. l. 1.

d Ad pœnam.] ab omni genere pœnarum interim sunt securi. 17. q. 4. id constituimus.

e Puniendus.] pecuniariter dumtaxat vel alia satisfactione præter pœnā corporalem 17. q. 4. reum. & c. id constituimus.

f Nisi publicus latro.] vt 17. q. 4. ficut antiquit. lex tñ plures personas excipit. in auth. de mā. prin. §. q̄ si delinquentes. coll. 3. ver. neque. vbi homicidæ, adulteri, & raptores virginū extrahunt ab ecclesia: sm q̄ isti, de q̄b hic dī, sed decre. tm duas pœnas extrahit vt hic: & canō expresse p̄stat immunitatē raptoribus virginū. 36 q. 1. de raptoribus. & sic in casu isto derogat illi auth. per ista iura oibus alijs immunitatē p̄stat, nisi in casu ī. eo. c. vlt. publicos. n. latrones cuilibet impunè occidere licet, & sine peccato 2 23. q. 5. cum homo. & C. qū li. vnicuiq; si iudi. se vindi. l. 1. & tales famosi latrones capti in furto, in furca suspendunt. ff. de pœn. capitaliū. §. famosus. sed si famosus nō est, tūc iubetur castigari sed nec vitam nec membrum perdit. C. de ser. fugi. auth. sed nouo. Vinc.

g Nocturnus depopulator.] de istis duobus habes C. quando lic. vnicuique. l. 1. cuius verba hæc sunt. & l. 2.

h Canonicas.] signatas in prin. decretalis.

i Compellitur.] 17. q. 4. metuentes. & c. id constituimus. & C. de his qui ad eccle. confug. si seruus.

A Duersus.] Ioānes And. specificè non summat, sed q̄ summatio dicit sic: Generale q̄liū reperit Lxanciā. ī. eo. nō minus, addens quandā prouisionem in

ver. Propter & pœnam. in ver. Quia verò. sed dñs Ant. summat sic: Ciuitatibus p̄sidentes, & ecclesias collectātes, p̄ter formā q̄cilij generalis, sunt ex. ōicandi, nisi satisfecerint infra mensem: & sniæ ab eis latæ sunt nulle, quæ pœnæ transeunt ad successores, & eos sequuntī officio depositō. h. d. Sed certè hoc summariū nō euacuat radicitus intellectū cap. Vñ dicit Panor. q̄ istud c. hēt principaliter tria dicta. Nā primo repetit Cōciliū Later. s. eo. nō minus. & q̄dā determinationē annectit: Sc̄o ibi, Quia vero. pœnā illius q̄cilij auget. Tertio: ibi, Cæterum. pœnā illi[a] q̄cilij determinat, & extendit ad successores, & hęc diuisio sufficit p̄ sūmario. Ab. CASVS. Later. Cōciliū excōicauit rectores ciuitatū & aliorū locorū, qui admonitione p̄missa de grauaminib[a] illatis ecclesijs ñ satisfacerēt † sm tenorem Cōcilij Later. ī. eo nō min[a]. Sed q̄a nec sic eorū malitia conquieuit, adijcit in isto q̄cilio gñali, vt p̄stitutiones & snię, q̄ à talib[a], vel ā ipsorū mādato fuerit p̄mulgatę, inanes & irritę habeant, nullo vnq̄ tp̄e valituras: verūtñ q̄a fra[a] & do[a] alicui patrocinari nō debēt, nullus rector decipiat vano errore, nec credat, vt ī. tp̄s sui regiminis tm̄ sit excōicatus, quasi post illud nō sit p̄pellendus ad satisfactionē: q̄a tā ipse q̄ satisfacere recusauerit, q̄ successor ipsi[a] erit ex cōicat[a], nisi ī. mensē satisfecerit, donec satisfecerit competēter q̄a in onere succedit, † prosperum. q̄ substituit in honore. Not. q̄ laici exactiones ab ecclesijs exigere nō debēt. Itē dñs Papa omniū vtilitatibus intēdit. Itē snia vel cōstitutio q̄ excōicatū prolata nulla est: nec tractu tp̄is q̄ualescit, & ita quod ab initio non tenet, nullo tp̄e conualescit. Item fraus & dolus nemini patrocinari debent. Item snia excommunicationis transit in alium, in quem lata non fuit: sed hoc est quia ille successit in vitium. Item qui succedit in honore, succedere debet in onere.

† Cap. 3. tit. de constitu. in 4. compi. Vide q̄ citātur ī. in canon minus. eo tit.

† Later. ñ. concil. † sub Alexan. iij. cap. 19.

nire nisi prius, Romanus Pontifex consulatur. hoc primo. Sententia & constitutiones edita à laicis collectantibus ecclesiam, sunt ipso iure irrita, nec vllo tempore conualescunt. hoc secundo. Rectores excommunicati ob grauamina præmissa, remanent excōmunicati, etiam post depositum officium: nihilominus excommunicati sunt successores, nisi satisfecerint infra mensem. hoc tertio. h. d. ad maiorem declarationem, & pro nouitijs.

CAP. VII.

A Duersus † Consules & rectores ciuitatū vel alios, qui ecclesias & ecclesiasticos viros, talijs seu collectis, & exactionib[a] aliis aggrauare nituntur, volēs immunitati ecclesiasticę Laterañ.[k] † concilij prouidere, p̄sumptionem huiusmodi sub anathematis districtione p̄hibuit; trāsgressores & fautores, eorū, excōicationi[l] subiacere p̄cepit, donec satisfactionē impenderint cōpetentem. Verum si q̄n fortè episcopus simul cū clericis, tantam necessitatem, vel vtilitatē perspexerit †, vt absq; vlla coactione ad reuelandas vtilitates vel necessitates cōmunes, vbi laicorum non suppetūt facultates,

† Scilicet Lateraneñ. cap. 46.

a Hoc dictū glossæ indistinctè acceptū, falsum est, de quo tenetur q̄d tradit B. Thomas 2. 2. q. 64. art. 8. & 3. adde Soto. lib. 5. de iust. & iure q. 1. art. 9. & 3. & 8.

k Later. ñ. concilium.] ī. eo. non minus. cuius verba hic inferius ponuntur. B.

l Excommunicationi.] scilicet, post admonitionem. ī. eo. non minus.

a Prop

a Propter imprudentiam.] ab hoc loco vsque ad finem additur prædicto concilio Laterañ.

b Mandato.] simi. ī. de procu. consulti.

c Tempore valiturę.] sic ergo patet ꝙ sñia tpe excōicationis late; nulla est.] de hære. excōicam⁹. §. credentes. nec ét anuȝle scere pōt, vt hic patet imò & si detegatur post sñiam, qa aliqs fuerit publice excōicat⁹, retractat sñia. ī. de re iud. ad ꝓbādū quia hæc exceptio i qualibet parte litis pōt opponi ī d exc. exceptionē imò nec priu: legium ipsorū valet. 3. q 4. nullus.

[Glo. 4 q. recitatur per obiectionem, de lege curatores, &c. & soluit.]

d Infra tȝs.] & ita est hic argu. ꝙ iudex post officiū depositū cōueniri pōt: & hoc iō, qa cōuenit d maleficio qđ cōmisit i ipso officio: secus si cōueniret ex ȝcau: nā administratores ciuitatū, & tutores, & curatores, nō ȝueniunt post depositū officiū ex ȝcau, quę fecerunt nomine ciuitatis vel pupilli. ff. d admi. re ad ciuit. ꝓt. curatores. §. i cū. & C. de admi. tut. cū q̄dā. ff. de euic. illud §. 1. sed ex maleficio ȝuenit deposito officio 1. q. 1. iubemus. & legib⁹ sequētib⁹, ad finē q̄onis. & illa lex. C. ad le. Iul. r. petun. iubem⁹. tñ ꝓcurator negotiorū bñ conuenitur deposito officio. ff. de procu. procurator qui ꝓ euictione.

[Glo. seq. recitet p obiectio. & solu. in fine obiecit & soluit.]

e Successorem.] & ita delictu pdecessoris piudicat successori. sed hoc nō ē verū: imò ē ꝓpriū delictū, ex quo ipsū non purgat, qa cōsentit, & sic incipit esse proprium dilictū, vñ punitur eadē pœna cū pdecessore, sic ī. vt li. nō cōte. c. 1. i fi. Præterea cū iste generalis successor habeat, si succedit in vitium, eadē sñia ligat. ff. de diuer. & tēpo. p̄scri. cū hæres & vitia à maioribus cōtracta perdurāt. C. de acq. pos. vitia. ff. de acqu. post. Pomponius. §. 1. & facto auctoris successio damnat hęredis 1. q. 1. citò turpē. tñ iste successor qa prius cōicauit et i crimine, statim fuit excōicat⁹ post ambitionē ī. de sen. excomm. nuper. & c. li cōcubinæ. Sed cum ille iudex nō excōicat expresso nomine, quare statim nō trāsit ad successorem ī. de offic. deleg. qm̄ Abbas. & ī. de offi. ordi. pastor. lis. Rñ. detur, qđ hoc prouenit ex delicto. vnde non descendit statim ad alios. 24. q. 3. si hæres sed datur tēpus infra quod purget illud vitium: quo elapso nisi hoc fecerit, præsumitur consentire. 1. q. 1.

f In cōcilio apertius legit ita: q̄ ab excōicatis hmōdi, &c.

g Secundum I. Tancre. & Guil. Io. An.

fubſidia duxerit † p eccleſias conferenda: p̄dicti laici humiliter & deuotè recipiant cū gratia rū actione. Propter imprudentiam a inquorūdā, Romanus Pontifex prius cōſulatur: cuius intereſt cōmunibus vtilitatibus ꝓuidere. ¶ Quia verò nec ſic quorūdam malitia contra Dei eccleſiam conquieuit, adijcimus, vt conſtitutiones, & ſententię, quæ † a talibus, vel de ipſorū mādato b fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeantur, nullo vnquam tpe valituręc. Cæterū, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, nullus vano decipiat errore, vt infra tȝs d regiminis ſuſtineat anathema, quaſi † poſt illud non ſit ad ſatisfactionis debitum cōpellēdus. nā & ipſum, qui ſatisfacere recuſauerit, & ſucceſſoré e ipſius, niſi ſatisfecerit infra mensē, manere decernim⁹ eccleſiaſtica cenſura conclusū, donec ſatisfecerit competēter: cum ſuccedat in onere, q ſubſtituit in honore.

† Perperā in pluribus exēplarib⁹, p̄ſertim recētioribus legit, quatenus, cū ſenſus exigat, quaſi, vt eſt in cōcilio & in antiqs codicibus.

b Mandato.] ſimi. ī. de procu. conſulti.

c Tempore valiturę.] ſic ergo patet ꝙ ſñia tpe excōicationis late; nulla eſt. ī. de hære. excōicam⁹. §. credentes. nec ét anuȝle

) duxerint

ſcere pōt, vt hic patet imò & ſi detegatur poſt ſñiam, qa aliqs fuerit publice excōicat⁹, retractat ſnia. ī. de re iud. ad ꝓbādū quia hæc exceptio i qualibet parte litis pōt opponi ī d exc. exceptionē imò nec priu: legium ipſorū valet. 3. q 4. nullus.

[Glo. 4 q. recitatur per obiectionem, de lege curatores, &c. & ſoluit.]

d Infra tȝs.] & ita eſt hic argu. ꝙ iudex poſt officiū depoſitū cōueniri pōt: & hoc iō, qa cōuenit d maleficio qđ cōmiſit i ipſo officio: ſecus ſi cōueniret ex ȝcau: nā adminiſtratores ciuitatū, & tutores, & curatores, nō ȝueniunt poſt depoſitū officiū ex ȝcau, quę fecerunt nomine ciuitatis vel pupilli. ff. d admi. re ad ciuit. ꝓt. curatores. §. i cū. & C. de admi. tut. cū q̄dā. ff. de euic. illud §. 1. ſed ex maleficio ȝuenit depoſito officio 1. q. 1. iubemus. & legib⁹ ſequētib⁹, ad finē q̄onis. & illa lex. C. ad le. Iul. r. petun. iubem⁹. tñ ꝓcurator negotiorū bñ conuenitur depoſito officio. ff. de procu. procurator qui ꝓ euictione.

[Glo. ſeq. recitet p obiectio. & ſoluit. in fine obiecit & ſoluit.]

e Succeſſorem.] & ita delictu pdeceſſoris p̄iudicat ſucceſſori. ſed hoc nō ē verū: imò ē ꝓpriū delictū, ex quo ipsū non purgat, qa cōſentit, & ſic incipit eſſe proprium dilictū, vñ punitur eadē pœna cū pdeceſſore, ſic ī. vt li. nō cōte. c. 1. i fi. Præterea cū iſte generalis ſucceſſor habeat, ſi ſuccedit in vitium, eadē ſñia ligat. ff. de diuer. & tēpo. p̄ſcri. cū hæres & vitia à maioribus cōtracta perdurāt. C. de acq. poſ. vitia. ff. de acqu. poſſ. Pomponius. §. 1. & facto auctoris ſucceſſio damnat hęredis 1. q. 1. citò turpē. tñ iſte ſucceſſor qa prius cōicauit et i crimine, ſtatim fuit excōicat⁹ poſt ambitionē ī. de ſen. excomm. nuper. & c. li cōcubinæ. Sed cum ille iudex nō excōicat expreſſo nomine, quare ſtatim nō trāſit ad ſucceſſorem ī. de offic. deleg. qm̄ Abbas. & ī. de offi. ordi. paſtor. lis. Rñ. detur, qđ hoc prouenit ex delicto. vnde non deſcendit ſtatim ad alios. 24. q. 3. ſi hæres ſed datur tēpus infra quod purget illud vitium: quo elapſo niſi hoc fecerit, præſumitur conſentire. 1. q. 1.

g Secundum I. Tancre. & Guil. Io. An.

conſtat, quia ex quo ſuccedit in honore, debet ſuccedere in onere, vt dicit in fine. Ier.

Q Via plerique.] Primo ꝓhibet. Secundo pœnam imponit contra facientu ibi, Quod ſi. Tertio ſuperiori negligenti pœnam comminatur ibi, Superior autem, Abb. Sic.

¶ Idem in eodem.†

¶ Prælati plus debito ſubditis extorquentes prætextu procurationis vel alterius ſeruitij impenſi legato vel alteri, illud reſtituent, & tantundē pauperibus erogabūt.

CAP. VIII.

Q Via † pleriq; p̄lati, vt procurationē aut ſeruitiū aliquod impendant legato vel alij, extorquent a ſubditis, q̄ ſoluant, & in eorum damnis lucra ſectantes, quęrunt prædam, potius quam ſubſidium in ſubiectis, id de cętero fieri prohibemus. Quod ſiquis forte præſumpſerit, & ſic extorta reſtituat, & tantundem cogatur pauperibus erogare. Superior aūt, cui fuerit querela depoſita, ſi negligēs fuerit in huiuſmodi executione ſtatuti, canonicæ ſubiaceat vltioni. †

¶ Gregorius ix. Aſtoricēſi. †

¶ Eccleſia non conſecrata, in qua diuina officia celebrantur gaudet immunitate.

CAP. IX.

E Ccleſiæ, in qua diuina myſteria cele-

† Scilicet concilio Laterañ. ca. 14.

† Cap. 4. tit de cēſi. in 4. compilatio. Et vide Fely nū in c. irrefragabili. §. cęterum. ī. de offi. ord.

† Vide no. Solu. hic ignoratur quātū q̄libet ꝓuiſi- i l. q d ergo. ſet: & iō iubet dari §. pœna gra- pauperib⁹, vt dixit uior. ff. de Io. Sed hæc ſolutio his qui no- nō ē vera, qa ſicut inſam. reſtituit ſic extorta vltra q̄ debuit, ita † Aſtorēſi. pōt eiſdē à q̄b⁹ rece- epo Senonē. pit, tātūdem dare: & epo. Cōtius. ita nō ē verū qđ di-

† Vide Sylueſtrū i ſūma verbo, immunitas. 1. q. & & Couar. loco citato. in c. ſeq.

cit Io. ꝙ ignorat quantū q̄libet, cōtuliſſet, qa inde pōt fieri ſcriptura, & q̄libet ſcit quātū dedit: vñ dicas, ꝙ illud c. ꝓcurationes. loquit de alio caſu, ſ. cū p̄latus viſitat eccleſiā ſibi ſubiectā. ſi tunc exigit plures ꝓcurationes q̄ ſint dies, q̄b⁹ ibi morat, grauius excedit, q̄ in p̄ſenti caſu, & pl⁹ grauat eccleſiā, & dī tunc cōmittere crimē concuſſionis, vnde poſſet puniri in quadruplum. 2. 18. diſt. qm̄ quidē, in fi. & 1. q. 7. ſancimus. & 23. q. 1. militare, quod optimè dicit hic, qa tamq̄ calumniator & cōcuſſor talis puniri debet: ſed in hoc cap. ꝓcurationes. punit illos pœna dupli: in caſu iſto non ita excedit crimen cōcuſſionis, quia à nullo exigit vltra q̄ ſoluat, ſed facta coactione plus recipit. Sufficit ergo illis, vt recipiāt quod vltra dederūt: & ille in pęnā ſui tantundē ſoluat pauperibus. ſimile ī de Iudæis, ad liberandam.

E Ccleſiæ.] Primo ponitur dictum. Secundo ratio dicti ibi, Quia Abbas.

a Sub quo ā rei perſecutio & tñ triplū ſit pœnę. quod dic vt not. 1. q. 7. in eum.

CASVS. Aliqua ecclesia nondum est consecrata, tamen diuina officia celebrantur in ea quæritur, vtrum conferi debeat eodem priuilegio, ac si esset consecrata: & rõdetur, ꝙ licet nondum sit consecrata, nullo iure adimitur priuilegium immunitatis: quia ex quo diuinis officijs est dedicata, ñ est temerarijs ausibus quorumlibet ꝓfananda. Not. ꝙ ecclesia nõ consecrata, priuilegium habet immunitatis ꝓpter diuina officia quę celebrantur in ea.

† emmunitatis

† dicata.

a Celebrantur.] ex hoc videtur, ꝙ ▮ adhuc ibi nõ sunt diuina officia celebrata, nondum gaudeat priuilego illarum, in q̃bus celebrantur diuina, quia nondum plenè dedicata videtur diuinis obsequijs: vnde sacrilegiũ ibi non diceret cõmitti, nec debet aspergi ꝓpter hoc: quia nullum diuinum officium fuit ibi celebratum: aspergi tamen debet si aliquid turpe ibi factũ est, antequã ibi celebretur.

† Vide Comarru. lib. 2. variar. resol. ca. 20. & Remigium de Gõnitta de immu. eccle. in 3. fallentia, vbi plenissimè de materia huiꝰ decretalis.

b Adimitur.] sic ergo patet, ꝙ ecclesia non consecrata eodem gaudet priuilegio, quo & consecrata. 1 ratione diuini officij quoad priuilegium immunitatis: vnde si cuiuscunque semine vel sanguine fuerit polluta debet aqua exorcizata lauari, anteq̃ celebrẽ in ea. ī. de consec. eccle. vel alta. c. ul. & de consecra. dist. 1. ecclesia. & cõfugientes ad ipsam priuilegium immunitatis, ac si consecrata esset, habebunt. ī. eo. inter alia. cum suis concordan.

† al. itaque, nisi ꝙ ecclesiã, ad quam fugerat, &c. sed in magis vetustis, & emendatis hꝫ vt é impressum.

c Obsequijs diuinis dedicata.] quicquid. n. Dño consecratur, sanctum sanctorum erit Dño. 12. q. 2. nulli licet. vñ ad usus ꝓfanos & ad humanos redire non dẽt. ī. de rerum perm. mancipa. & ī. de reli. do. c. ad hæc.

† Concor. l. pen. cũ not. ff. de testamen. & ẽt hospitalia. l. oia priuilegia. C. de epis. & cler.

IMmunitatem.] Diuiditur: quia primo ponit dictum. Secundo ratio dicti ibi, Cum autem in eo. Abbas.

CASVS. Quidam in ecclesijs vel cœmiterijs earum, committunt aliquãdo homicidia, & alia maleficia, sperantes obtinere ibidem impunitatem suorum excessuum, quos nullatenus committerent, nisi per ecclesiam ad quam confugiunt, crederent se defendi: quæritur an isti debeant, ab ecclesia defendi? Rñdet Papa cum in eo ꝙs puniri debeat, in quo peccauit., & frustra legis ipsorat auxilium, qui contra legem delinquit. mandat Papa ꝙ tales publice nunciẽtur nõ debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciũt se indignos. Not. ꝙ ꝙs puniri debet in eo in quo peccauit. Itẽ qui offendit canonẽ, beneficiũ illius impetrare nõ potest. Item ipso facto amittit ꝙs priuilegiũ. Item non debet quis offendere illum à quo sperat auxilium.

d Sperantes.] nemo enim sub spe veniæ peccare debet. ī. de cler. excom. mini. illud. & de consec. di. 4. quando quis. q 2 facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. 23. quæst. 4. cũ iniusta. & ī. de vsu. & ho. cõtra canonem.

e In eo, in quo delinquit.] sic ī. de temp. ord. litteras, & ī. de iur. pat. pastoralis. cum suis concordantijs.

f Frustra legis.] ī. de vsuris, quia frustra. ī. de sentẽt. excõmmu. in audientia. ff. de minoribus. l. auxilium. in fine.

derent se defendi, nullatenus fuerant cõmissuri: & infra. ¶ Cũ in eo, in quo delinquit, e puniri quis debeat, & frustra f legis auxilium inuocet, qui cõmittendi legem; Mandamus, quatenus publice nũcietis, tales nõ debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciunt se indignos. g

[Glossista inducit hoc capitulum contra Hugonem, & signat contrarium, & fol. in fi. quæst. & respondet.]

g Quo faciunt se indignos.] & merito quia non iure ad supplicandum debet admitti vbi committere sacrilegium nõ expauit. 17. q. 4. frater & coepiscopus. & consequen. vnde sumptũ fuit. id dicit lex. qũo illis qui in ecclesia scelus studuerunt perpetrare, permittimus aliquod auxiliũ ex terminis ecclesiasticis inuenire. in Auth. vt lic. ma. & auiæ. § qa verò. colla. 8. Et ẽ hoc contra H. qui dicit super illo c. frater. & coepiscopit ꝙ & isti debent habere immunitatis priuilegium, si confugerint ad ecclesiã 2 & nisi satisfecerint non admittentur postea ad supplicandum, id est orãdum in ecclesia. & pro eo est. ī. eo. inter alia. vbi tantum duæ personæ excipiũtur. 17 q. 4. sicut antiquitus: vbi canon tantum publicum latronem excipit. & ita hic contradicit prædictis iuribus proximis, & Hug. Dicas quod non contradicunt, quia illa decre. inter. & omnia illa iura, quæ illud dicunt intelliguntur quando confugientes ad ecclesiam non deliquerunt in ecclesia vel cœmiterijs. sed alibi, vnde ecclesia præstat tunc eis immunitatem. Et Hug. male dixit, quod isti non habebant immunitatem ab ecclesia, quia reddiderunt se indignos eius præsidio. & si fuerunt stulti in culpa sua sint sapientes in pœna. 35. dist. c qui ea. Sed quare publicus latro & depopulator potius extrahitur ab ecclesia, quã alius malefactor, qui forte est deterior? Quia plurimum interest illos puniri quã alios malefactores: cum pluribus exitia cogitent. quã alij. 23. q. 3. est iniusta.

† Extat in cõciliis editis ī cõcil. Magũtia. sub Carolo Magno. c. 14. & in synodo Magũtina sub Rabano archiepo. c. 13. refert Burch. lib 8. decr. c. 90. & Iuo par. 7. c. 108. & c. 1. eo. l. sit in 1. compilatio.

a Qualiter vera esse possit opinio Hug. vide hic ꝙ Host. & Io. An.

CAP. X.

IMmunitatẽ † ecclesiasticam: & inf. ¶ Nonnulli impunitatem suorum excessuũ, per defensionẽ ecclesiæ obtinere sperãtes d homicidia, & mutilationes membrorũ, in ipsis ecclesijs, vel earum cœmiterijs committere non verentur: qui, † nisi per ecclesiã, ad quam cõfugiunt, credebrantur a licet adhuc nõ extiterit consecrata, nullo iure priuilegium immunitatis † adimit: b quia obsequijs c diuinis dedicata, † nullius est temerarijs ausibus profananda.

† emmunitatis

† dicata.

¶ Idem Toletano & Compostellano Archiepiscopis.

¶ Qui sub spe immunitatis in ecclesijs vel cœmiterijs delinquunt, immunitate non gaudent.

TITVLVS L.

Ne clerici, vel monachi secularib⁹ negotijs se immisceant.

¶ Ex concilio Maguntino. †

¶ Enumerat concilium multa secularia negotia, a quibus iubet clericos & monachos abstinere. Et sunt xiij. si rectè cummerentur.

¶ Supra visum est, de his quę clericis competunt: nũc autem de prohibitis est videndum secundum Doctores. vel continuat ad titulũ proximè præcedẽtẽ sic; ꝙs supra tractatũ ẽ de immu. eccle. & clericorũ, ne forte ob hanc immunitatẽ clerici vel monachi superbirẽt, & arbitrarent sibi oia licere, merito subijcitur hæc rubrica, per quã ostenditur, quod non debent se immiscere secularibus negotijs. Abbas.

De hac materia habetur 88. distinctio. & 21. quæstio 4. 32. quæstio. vltim. & de pœn. per totum. & 86. distinc. vltimo.

Mulos

MVlta.] CASVS. In capitulo isto enumerantur quædam negotia causa expli,a quibus debent clerici, & monachi, & moniales omnes omnino abstinere: De q̃bus ait Apostolus: Nemo militans Deo, debet se negotijs secularibus immiscere. Nota quod causæ miserabilium personarum ad ecclesiã ptinent. Item iusta & honesta negotiatio licita est clericis: & hoc intellige, cũ nõ habẽt sufficiens beneficiũ. Itẽ canes vel aues ad venandũ habere non debent. Itẽ nemo militans deo, secularib. negotijs se imiscere dẽt.

a Pauca.] vt eorũ exẽplo omnia similia caueantur, & exẽpli causa pauca sunt exprimenda. 25. dist. cap. vnum orarium. §. criminis appellatio. 24. q 5. de Liguribꝰ. & ff. ad l. Aql. ita vulneratus. §. vlt. sic q̃ vni dẽ, omnibꝰ intelligitur esse datum. 61. dist. miramur. & de pœnit. di. 1. nunc autem.

b Appetit.] 33. q. 4. origo.

c Munera.] 14. q. 4. clerici. & c. quicunque. 11 q. 3. nõ licet. & 18. dist. quoniam quidem.

d Dare.] 14. q. 5. non sine.

e Conducere.] ad peccandum. qđ non licet. 22. q. 4. si adpecuatũ. vel ꝓ seculari quæstu prohibito clericis: quia nec per se, nec per alium licet. 98. dist negotiatorẽ. & cap. fornicari.

f Lites.] 11. q. 1. te quidẽ. & quia criminibus materiã creare noscuntur. C. de iud. properãdum in principio.

g Rixas.] 46. dist. §. 1. & in alijs per totum.

ADDITIO. Et nota, quod secundum Petrum & Ioannem contentiones in verbis, lites in iudicijs, & rixæ in factis consistunt.

h Secularibus.] 1. de postulando, clerici.

i Orphanorum.] 88. dist. cap. 1. & in alijs pluribus capitulis.

k Conductores.] si tamen conductori fides adhibẽda, bene possunt in conductione remanere. ff. de decu. l. de curio. 1 arg.

l Procuratores.] in negotijs secularibus. sed ꝓ ecclesiasticis possunt. in auth. de sanct. episc. §. alium colla. 8. & 21. q. 3. credo & cap. Cyprianus, & 1. cap. proxi.

m Ioculatorem.] 46. dist. clericum ludicrum.

n Aleas.] 35. dist. c. 1. & vlt. & in 28th. de sanct. episc. §. interdicimꝰ. coll. 9. & 1. de vi. & ho. cleri. clerici 2.

o Ornamentum inconueniens.] 21. q. 3. c. 1. & 2. & 3. & 1. de vita & honest. clerico. clerici.

p In delicijs.] 35. dist. ecclesiæ principes.

la beati Benedicti præcipitur prouideri per quorum manus negotia monasterij procurentur: Canes s & † aues sequi ad venandum: & omnib. q̃buslibet causis supfluis itereſſe. Ecce talia, & his similia, ministris altaris Domini, necnon & monachis omnino cõtradicimus: de quib. ait Apostolus. Nemo militans Deo, implicatse negotiis secularibus.

¶ Eugenius Papa Lucan. † episcopo.

¶ *Clerici non debent esse ministri vel procuratores laicorum, quod si contra fecerius, & deprehendantur in fraude, non subuenitur eis ab ecclesia.*

CAP. II.

SAcerdotibus † & clericis tuis denũcies publice, ne ministri laicorũ fiant, nec in rebus eorũ procuratores existant. Quod si postmodum facere ꝑsumpserint, & occasione ipti⁹ administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude, indignũ est eis ab ecclesia x subueniri, per quos constat in ecclesia scandalũ generari.

q Pondera.] 1. de empt. & ven. vt mensuræ.

r Apostolos.] Paulum scilicet. 21. q. 1. cap. 1. in fine.

s Canes.] 1. de cleric. ven. cap. 1. & 2. & 86. dist. qui venatoribus, & cap. Esau. & cap. an putatis.

t Nemo militãs.] 21. q. 3. c. 1. 2. & 3. & 1. eod. sed nec.

SAcerdotibus.] si clerici ministri vl procuratores laicorũ deprehẽdunt in fraude, nõ debet eis ab ecclesia subueniri. hoc dicit. Primo ponit ꝓhibitionem. Secũdo pœnam trasgrediẽtium: ibi, Quod si. Abbas.

CASVS. Quidam clericus publicè administrabat negotia laicorũ, & eorum ꝓcuratores fieri mandat Papa diœcesano ep̃o vt eis publicè denunciet, ne de cetero hoc faciant: qđ si postmodum ꝑsumpserint, & in administratiõe ꝓpter causã pecuniariã i fraude deprẽhẽsi fuerit, ab ecclesia nõ subuenietur eisdem, cũ ex hoc scandalũ contingat in ecclesia generari. Nota, q̃ clerici non debent esse ꝓcuratores laicorũ, nec gestores negotiorum ipsorum. Itẽ q̃ scandalum facit ecclesiæ, eius p̃sidi⁹ se reddit indignum.

u Procuratores.] sic 1. c. proxi. sacris enim Dei sacerdotes vacare oportet alsi luẽ. 3. di. sacerdotiõ⁹. & ff. de arb. non distinguemus. §. 3.

[Glo. seq. reddit rationem: ponit opinionem quã reprobat, & huic literæ dupliciter respon.]

x Ab eccl-sia.] quia se fecerunt indignos ueniendo ꝓ ipsius prohibitionem, administrationem secularẽ recipiendo: & frustra legis implorat auxiliũ, q̃ cõmittit in legem. sic 1. tit. prox. c. vlti. Et ex hac litera sumãt quidã arg. ꝙ laicus auctoritate huius canonis, possit clericum occasione administrationis capere, cessante priuilegio clericali: qđ est falsum: q̃a ꝓhibiti sũt laici clericos auocare à diuinis officijs 21. q. 3. Cyprianus. & 88. d. c. vl. vnde si ꝓ̃ fecerint, nõ debẽt ex delicto ꝓprio commodum reportare. arg. 16 q. 1. legi. & ff. de dona. inter vi. & vxo. l. 3. §. 1. & ff. de reg. iur. non fraudare. §.

5 Concor. li 3. & ibi glo. C. de relig. & sum. su. & in l. 3. §. milites. ff. de re mili.

† Lucen. Luca. Luẽ. in omnibus Vaticanis.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. compilat. & post concil. Lateranen. sub Alexan. iij. par. 26. c. 17. Et vide Federicum de Sen. cõsilio. 260. incip. quid si clericus.

¶ al. ita: est tis contradicẽdum, &c.

A2. c. 20.

† negotiatores.

y Sequitur: q̃ ꝓhibetur cõducere q̃dam, si iure successerit i cõductione, remanet in ea, qđ in oibus similib⁹ seruãdũ est. Ioan. And.

nemo.ff.de furt.in q; fullo.§.sed nemo.& vnde sūt puniendi,priuilegium habere non debent.24.q.1.didici mus.intelligo ergo,q̄ tali clerico nō subuenitur ab ecclesia postquā legitimè admonitus est, vt hic dicit in princ.cū.s. hoc edicto cōmonit⁹ tertiò, ab ecclesia sit alienus, si non desistat ar.j.de sent.exc. in audientia. Vel vetius non debet ei ecclesia subuenire in fraudem omissa in administratione,nec pecunia,nec alio auxilio:cumalias ecclesia teneatur clericos defendere ab oppressionibus laicorum.

† Nisi modo hī in aliis codicibus, & post const. Latera.par.27.c.2.& c.2.eo.tit.in 1.compilat.

NOn magnopere.] diuiditur in tres partes: In prima ponit factū reprehensibil.secundo id fieri prohibet:ibi, Vnde in tertia quadruplicem pœnā imponit:ibi,Si vero.Abb. CASVS. Quidam regulares asserunt physicales,sectione ide iunctes occasionē,ut cōsuluit fratribus infirmis: asserūt etiā leges,ut negotia ecclesiæ fiant melius pertractare; Sed quia huiusmodi regulares mundanis actionib⁹ inuolui nō debēt,statuit,cōciliū Turonē. ut nullus post factā in aliquo loco professionē,ad physicā uel leges mūdanas legēdas permittatur exire:qđ si fecerint, & infra duos mēses ad claustrum suū non redierint, sicut excōicati ad omnibus euitentur,& in nulla causa, eorum patrocinium admittatur;cum autem redierint, vltimum locum inter fratres in capitulo,& in mensa,& in omnibus alijs habeant,& spem totius promotionis amittant,nisi misericordiam sedis Apostolicæ fuerint consecuti. Nota,quod ipso iure sunt excommunicati regulares,qui physicam & leges audiunt: & cum talibus solus Papa dispensat, ut ad honores promoueantur.

† Præter Doctores hic ide Inno. in c.firmit.r.ī. de sum. Tri. & Host. cat. & Archi. in c. non dicatis. 22.q.1.addecitata ī. eo. tit. ca. sup. & Specula.

Alexan. iij. in concilio Turonen.†

¶ *Religiosi professi exeuntes ad audiendas leges vel physicam, nisi infra duos menses ad claustrum redeant, excommunicati sunt: & in nulla causa patrocinari possunt. & in choro, & in capitulo, & ceteris erunt vltimi: & sine dispensatione Papæ non promouentur.*

CAP. III.

NOn † magnopere antiq hostis inuidia.& inf. ¶ Inde nimirū est,quod in Angelum lucis le more soliti trāsfigurās,sub obtētu ª languētiū fratrum cōsulendi corporib.& ecclesiastica negotia fidelius pertractandi, regulares quosdā ad legēdas leges,& cōfectiones physicales pōderādas,de claustris suis educit. Vnde ne occasione scientiæ,spirituales uiri mūdanis rursus actionibus inuoluātur:Statuimus, vt nulli omnino

† Scilicet Alex. iij. in cōci. Later. ca.12.§. sed nec procurationes.& c. ī.eod.tit. in 1.compilat.

† procuratores.

ª Ol tentu.] argumen.quod prætextu siue compensatione boni, malum non est faciendum. 1.quæst.1t. non est putanda.14.quæst.5.forte.& 27.quæstion. 2. si tu abstines.& infra de usu super eod.32.quæst.4. sicut sanctius.22.quæst.2.primum ne quis arbitretur argumen.contra.11.quæst.3.quod prædecessor. 33.quæst. 5.nunc saluabitur.ī.de iureiuran. peruenit.Solu. multiplex est recompensatio quandoque enim recompensatur minus malum,vt maius euitetur:& hæc compēsatio penitus inhibetur. 14.distin. quod ait nisi forte in vna & eadem persona.13.distin.cap. 1.& 2.& 33. quæst.2.si quod uerius. Quandoque malum compensatur propter sequelam alicuius boni, ut cum quis committit furtum vel rapinam, ut pascat pauperes, uel subtrahit debitum uxori causa continentiæ. uel facit contra votum,uel contra matrimonium, ut aliqua efficiatur Christiana, omnes tales compensatio inhibetur, vt in primis concordant. & 30.quæst. 1.nosse 33. quæst.5.si dicas.32.quæst.4. sic non sunt. Quandoque compensatur damnum corporale propter bonum spirituale, & hæc compensatio prohibetur. 55. distin. si Euangelica ª quandoque compensatur damnum corporale propter bonū corporale, vt cum fœmina amittit florem virginitatis, videlicet:vt ei recōpensetur in fructu sobolis,hoc non reprobatur, sed laudat,vt 33 quæst. 5. tunc saluabitur. Quandoq; relaxatio iuris ecclesiastici recōpensat per acquisitionem alicuius: & hoc similiter admittitur.23.q.4.ipsa pietas verificatur.m si inquiunt Donatistæ. Quādoq; illicita cōmutio alicui⁹ recompensatur per acquisitionem plurium. 2. quæst. 1. multi. 12. quæst. 3. antecessor. & cap. quod prædecessor. vel potest dici, q̄ primum verū est:Secundum sic exponitur sub compensatione boni malum non est faciendū,id est, Illud quod est de genere mali,q̄ alias esset malum. nisi canonis auctoritate excusaretur, vt patet per cōtraria signata.

ª Vide tñ differentiam quam hic affert Io. And.

ª Et licet talis non habeat animū lucrandi, cōmittit furtū quia species furti est ex alieno largiri.ff. de furt. ī pignore.§. 1 ut not. 14. q 5.ca. forte Ioan.And.

post votum religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem,ad physicam leges vè mundanas legendas permittantur exire. ¶ Si verò exierint,& ad claustrum suum infra duorū ᵇ mensium spatium non redierint;sicut excō municati ab omnib.euitentur:& in nulla causa si patrocinium pręstare voluerint audiantur reuersi autem in choro, capitulo,mēla,& ceteris vltimi fratrū existāt,& (nisi forte ex misericordia ᶜ sedis Apostolicæ)totū spē promotionis amittant.

¶ Idem † in concilio Lateranen.

¶ *Clericus generalis procurator vel iustitiarius principis secularis deponendus est: & si religiosus est, grauius punietur.*

CAP. IIII.

SEd nec ,pcurationes† villarum,ª aut iurisdictiones etiam sæculares

ᵇ Infra duorum.] verba ista habetis.ī. eo.c.vlt.vbi de hoc.

[Gl.sq.signat cōtrarium & dupliciter soluit.]

ᶜ Misericordia.] nota,quod abbates,uel episcopi cum talibus dispensare non possunt.arg.contra ī.de sent.excom. cum illorū. in fi.sed hoc ad certiorem aliorum & cautelam statutū fuit,uel quoad dignitates hoc intelligitur.ª Ber.

ª Host. contra, cum expresse & specialiter prohibitū sit.& eo.cū illorū. verum est in suo casu, & facit qđ dicū de eo, qui furti.or. re. c.2. in fine. Ioan. And.

SEd nec.] Panormitanus intelligit hoc capitulū in pœna excommunicationis,& non depositionis. Dividitur; Nam primo ponit opinionem. Secunda pœnam tranigredientium ibi,Si quis autem.Abbas. CASVS. Quidam clerici circa negotia sæcularia, & sub sæcularibus viris plus delite intendebant, & eorum iustitiarij fiebant, statuit concilium Lateranē. Q nullus clericorum talia de cętero exercere præsumat; Si quis verò contra hoc venire,præsumpserit,ab officio ecclesiastico fiat alienus:pro eo quod ministerio cleriali neglecto, ut sæcularibus placeat, fluctibus sæculi se immergit,contra doctrinam Apostoli dicentis. Nemo militans Deo ī. negotijs sęcularibus implicet. Et si quis religiosorum aliquid prædictorum ausus fuerit attentare,seuerius castigetur. Nota, quod clerici iustitiarij sæcularium principum esse non debent. Item admonitio præcedere debet uindictam, ut in prædictis capitulis patet,& hic. Item dignitas personæ aggrauat peccatum.

ª Villarum.] 16.quęst. 1.de pręsentium.21. quæst. 3.capit. 12.& 3.& supra eod.cap.1.2.& 3.cum concordantijs ibi positis.

ª Nemo.]

a Nemo.] 3.eo.cap.1.& 21.q.2.c.1.3.c.2.
[Glo.seq.arguit,& remittit.

b Districtius.] arg. ℔ dignitas ꝑsonæ aggrauat peccatũ.32.q.5 q̃ videtur.3.de iureiuran. cum q̃dã. vbi de hoc.& 40.dist.homo Christianus.& 25.q.1.nulli fas.

CLericis.] Sunt. duo dicta. Secũdum ibi, iubemus. Abbas Siculus.

CASVS. Statuit Toletanum concilium, ℔ clerici iudiciũ sãguinis exercere non audeant: vndè & hic ℔ hibet Papa, ne clerici ꝑ se, vel ꝑ alios, nẽ brorũ trũcationes faciant, nec iudicẽt uel ferendas: & q̃ ita ꝑ fecerint, honorẽ & locum amittant. Item nullus sacerdos officiũ vicecomitis, vel secularis ꝑpositi habeat: Si quis ꝑ hæc venire præsumpserit, & communitus non destiterit, nouerit se excõicatum. Not. ℔ clericus iudiciũ sanguinis exercere non debet. Item. admonitio præcedere debet vindictam.

c Concilio Toletano.] 23.q.vltim. his à quibus. 3.eo. sententiam. 3.de rapt. in archiepiscopatu. & 24.q.3. illud sanè.
[Glosl. seq. docet quomodo prælati ꝑ alios causas sanguinis audiunt. in fine quærit,& soluit.]

d Aut iudicent.] ꝑ se quidem iudicare non debet prælatus aut clericus q̃cunq; qui habet iurisdictionem, vel ipsemet inferre, vel consiliũ dare, aut sententiam dictare, nec etiam interesse. 3.eo. sententiam. quia efficeretur irregularis,& deponeretur. 3. de excel. prælato. ex litteris. & hic. Debet ergo prælatus habens iurisdictionẽ tpalem committere generaliter alicui laico, vt faciat de omnibus malefactorib⁹ vindictam, iuxta illud, Homicidas & maleficos, non patiaris viuere. 23.q.5. rex debet. si homicidiũ. qui malos homicidas. quoniã multa licent in genere, quæ nõ licẽt in specie. 3.de offi.ord.si sacerdos. & 8.q.1.quid autem. de cõsecrdist.2. non prohibeat. & si ex mandato generali aliquos interficiat, non imputaretur ei. 23. q.5.de occidẽdis. argu. 2.q.8. horatu. & c. omni tempore. Sed quid si ad eum appellaretur, qui delegauit? iterum deleget alij quia per se hoc facere non debet, vt hic dicit, & 23. q.vlt. his à quibus. 3.eod. sententiam.

† In concil. & codice Barbatię ita v. iustitiarij eorũ fiant.

2.ad Tim.2

† Vide l. si vnus. cũ ibi notatis. C. de testibus.

† Cap.6.eo. tit.in 1.cõp. & post Cõcil. Lateran. par.27. c.4. Et vide Fel. in c. sicut dignum. de hom.

† Concil. Toletanũ 11. c. 6. referunt Burchardus lib.1.decr.c. 201. Iuo pa. 5. ca. 315. & Gratian⁹ in c. his à quibus. 23. q. 8.

† Inhibem⁹ etiam.

sub aliquibus principib⁹ & secularib⁹ viris, vt̃ iustitiarius eorũ fiat, clericorum quilibet exercere præsumat. Si quis autem aduersus hæc venire tentauerit (qa contra doctrinã Apostoli dicentis. Nemo [2] militans Deo, implicet se secularibus negotiis: †seculariter agit) ab ecclesiastico fiat ministerio alienus: pro eo q̃d (officio clericali neglecto) fluctibus seculi, vt potestatibus placeat, se immergit. Districtius [b] autẽ decernimus puniendũ, si religiosorũ quisq̃ aliquid ꝑdictorũ ausus fuerit attentare.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Clericus iudicium sanguinis exercens, ab officio & beneficio deponitur: & excommunicatus est habens officium præpositi secularis, si monitus non desistat.*

CAP. V.

CLericis† in sacris ordinibus cõstitutis, ex Cõcilio Toletano.[c] † iudicium sanguinis agitare nõ licet. Vndè ℔ hibemus, ne aut p se truncationes membrorũ faciant, aut iudicẽt [d] inferẽdas. Quod si quis tale q̃d fecerit, honore priuetur & loco. ¶ Iubemus. † etiã sub interminatione anathematis, ne quis sacerdos officiũ habeat vicecomitis, aut præpositi [e] secularis. Si quis aũt contra hoc venire præsumpserit, & commonitus emẽdare noluerit excõicationi [f] subiaceat.

¶ Idem Londoñ. † episcopo.

¶ *Non licet clericis vel monachis lucri causa negotiari. hoc primo. Monachi nequeunt nomine proprio conductas possessiones habere hoc secundo Laicis non debet ecclesia titulo cõductionis concedi. hoc tertio.*

CAP. VI.

SEcundum † Instituta ꝑdecessorum nostrorũ, sub interminatione anathematis prohibemus, ne monachi vel clerici, causa [g] lucri negotientur; Et ne monachi à clericis vel laicis suo nomine firmas [h] † habeant: Neque laici [i] ecclesias ad firmã teneant.

¶ Idem eidem.

¶ *Monachi incorrigibiles de monasterio expelluntur, & reformabitur monasterium de fratribus alterius ordinis, si de monachis eiusdem ordinis reformari non potest.*

CAP. VII.

RElatum † est nobis, ℔ monachi de H.

ADDITIO. Vide pro hac materia c.fi.eo.tit.lib.6. cum ibi notatis.

e Præpositi secularis.] 3.eod.cap.proxi.& 3.de vit.& honesta. clericor. & clerici.

f Excõmunicationi subiaceat.& sic videtur, quòd sit casus latæ sententiæ.3.tit.proxi.c.non minus.

SEcundum.] Tria sunt dicta,& partes patent. Abbas Siculus.

CASVS. Præcipit hic Papa sub interminationem anathematis, ne monachi, vel clerici causa lucri negotienẽ, & ne monachi firmas haberent a clericis, vel laicis, nec laici ecclesias ad firmã teneãt. Nota, q̃d clerici & monachi causa lucri negotiari non debẽt. Item monachus firmas tenere non debet. Itẽ laicus ecclesias ad firmam tenere non debet.

† Londoñ. Lundoñ. Londonicñ.

g Causa lucri. sed causa necessitatis possunt. 3.eod.c.1.ad finem.
[Gl.seq. recitetur per obiectionem, & soluit.]

h Firmas.] quia suspicionem habet cupiditatis, & quasi negotiatio est.arg. 3.e. ea.1. 1 hoc intellige suo nomine, vt hic dicit, sed nomine monasterij causa necessitatis licitum est. 3.eod.c.1. in fine.

† Cap.5.eo. tit.in 1.cõp. & post cõci. Later. par. 27.c.3.

† Firmas, id est, cõductiones, seu locationes vbi alibi plenius notatũ est. 1 Vnde ℔ hibet nõ solũ clericis, vel militib⁹, sed & laicis militibus seculi. C.d loca. & con.lib. C.d re mil. l. milites. & l. militares. lib. 12. fm Host. Io. A.

i Neque laici.] nullam dispositionẽ de rebus ecclesiasticis laici habere debent. supra de æta. & qualita. ea ratione. quos obsequẽdi manet necessitas, non auctoritas imperandi. 16.q. 7. non placuit. & ca. seq & sup. de constit. ecclesia. vbi de hoc. & supra, de rebus ecclesiæ non alienandis, capitulo finali.

† Cap.7.eo. tit.in 1.cõp. & post Cõci. Later. par.27.a.7.

RElatum.] Primo excessus. Secundo corrigi mandat ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Monachi cuiusdam monasterij de Brusia seculariter viuebant, religione relicta: vñ mandat Papa diœcesano episcopo, quatenus appellatione remota eos compellat ad obseruantiam regularem: quod si contra dixerint, inde remoueantur. & si non potest reformari de monachis eiusdem ordinis, fratres alterius ordinis in illud inducat, vt labores impiorum iusti edant, & tandẽ illi confusi rubore, ad sui ordinis obseruantiam reuertantur. Nota, ℔ monachi compellendi sunt

di sunt ad seruandam regulam suam. Itē hic est vnus casus, in quo monachi possunt eijci de suo monasterio: scilicet quando nolunt viuere secundum regulam suam. Item super reformari debet monasterium de hominibus eiusdem professionis, si fieri potest.

a Appellatione remota.] maximè, qa idem etiam si non apponatur: quia in huiusmodi correctionibus non admittitur appellatio. ꝛ. de appell. reprehensibilis. & ibi alij. in fi & cap. ad nostram. Bern.

[Glos. seq. notat, quod vniuersitas delinquit.]

b Eis electis.] in pœnam illorum. epi scop⁹ enim illud auctoritat: sua facere posset. ɪ argu. 16. q. 6 d lapsis. 18. q. 2. Abbates. Sed si non delinquunt, eos expellere nō potest. 16. q. vl. inuentum. 56. dist. satis peruersum. Nec etiam arctiorem regulam potest eis imponere argu. 32. q. 1. integritas. ꝛ. de eccl. ædific. ad audientiā. c Itē dicitur hic, quòd vniuersitas delinquere potest. Arg. 25. q. 2. ita nos & 7. q. 1. sicut vir. & ff. ꝙ metum caus. metum. §. animaduertendum.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

c Inducas.] sed qualiter ibi erūt? Refert qualiter introducantur, & qualiter expulsi sint, an in perpetuum, an ad tēpus donec illi corrigātur & reuertātur. Arg.]. de diuor. gauderemus. C. de pœn. l. seruus. & 81. dist. dictum. & hic in fi. e dd. d Impiorum.] 23. q. 7. quicunque. & c. seq.

Sicut.] CASVS. Quidam clerici in sacris ordinibus constituti, indifferenter exercebant officium tabellionatus: mandat Papa diœcesano episcopo, quatenus clericis in sacris ordinibus constitutis appellatione remota per beneficiorū subtractionem, interdicat officium tabellionatus. Nota, ꝙ clericus in sacris ordinibus constitutus tabellio esse non debet.

e Clericis in sacris.] sed quare isti prohibent exercere officium tabellionatus, dum tū abstineant à sæuis scripturis siue sententijs? Dicas ꝙ isti passim vtebantur officio illo in omnibus causis, in quocunque foro, vt habetur in integra: a vel verior est illa ratio, officiū illud extraneum est ab officio clericorū ialtem in ordine sacro. 20. q. 3. eos. quia genus negotiationis est etiā abstinendo à criminalibus, maximè si competentia beneficia habent. arg. ꝛ. de post. c. 1. Sed nunquid in causis ecclesiastica siue spirituali, coram ecclesiastico iudice possunt esse tabelliones? ɜ Videtur quod non, quia simpliciter prohibentur, rade generaliter intelligendum est. arg. 19. dist. si Romanorum. & 7. de priuile. qa. circa. ff. de serui. vrba. prædi. si seruitus. arg. contra. ꝛ. de proba. quoniam. 27. q. 2. multorum. Ber.

S Ententiam.] Habet multa dicta: ideò commodè summari non potest, generaliter pōt sic summari.

¶ Idē in concilio generali. †

¶ *Clericus nec dictare, nec proferre sententiam sanguinis debet; nec quicquā aliud exercere, per quod ad vindictā sanguinis tendatur, vel purgationi vulgari opem præstare non debet.*

CAP. IX.

Sententiam † sanguinis f nullus clericꝰ dictet, aut proferat; sed nec sanguinis vindictā exerceat: aut vbi exerceatur, interfit. Si quis autē huiusmodi occasione statuti, ecclesijs vel ecclesiasticis psonis aliquod pīmum pserit inferre dispendiū, per censuram ecclesiasticam compescatur. Nec quisquā clericus litteras dictet, aut scribat, ꝑ vindicta sanguinis destinādas. Vndè in curijs principum ‖ hæc solicitudo non clericis, sed laicis cōmittatur. Nullus quoque clericus ruptarijs † vel ballistarijs, aut huiusmodi viris sāguinū præponatur: nec vllā † chirugię artē subdiaconus, Clericis prohibētur ea illa, ex quibus sequit vel seq̄ pōt vitę amissio, vel sāguinis effusio, hoc dicit. Et habet quattuor dicta principalia. Secūdū ibi, Nec quisquam. Tertium ibi, Nullus. Quartum ibi, Nec quisquam. Abbas.

CASVS. Statuit cōciliū generale, ꝙ nullus clericus sniam sanguinis dictet vel proferat, nec vindictam sanguinis exerceat, nec vbi exerceat interfit. Si autem occasione hui⁹ statuti aliquis ecclesijs aliqd dispendium inferre ꝓsumpserit, ꝙ censuram ecclesiasticā cōpescatur. Item nulli⁹ clericus litteras scribat, aut dictet, ꝑ vindicta sanguinis destinādas: sed laicis officiū in curijs principum committat. Itē nullus clericus p̄ponatur balistarijs, aut huiusmodi viris sanguinum, & subdiaconus & sacerdos artē chirurgiæ non exerceant, quæ adustionem, vel incisionem inducat; nec impendant ritum alicuius benedictionis purgationi aquæ frigidæ, vel ferri candentis: saluis ꝓhibitionibus de monomachijs siue duellis antea promulgatis. Nota ꝙ iudicium sanguinis clericus exercere non debet. Item litteras vindictam sanguinis continentes scribere, vel dictare non debet. Item clericus viris sanguinum præesse nō debet. Item clericus in sacris ordinibus chirurgiā exercere non debet. Item purgatio aquæ, vel ferri candentis fieri non debet.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

f Sanguinis.] ꝑ non possunt suas sanguinis ferre. ꝛ. de excess. prælat. ex litteris. & ꝛ. eo clericis. vbi de hoc. nec dare consiliū, nec interesse, nec dictare, nec scribere sententiam, vt hic dicit. & 23. q. 4. illud. sed alijs debent vices suas committere, vt dictum est ꝛ. eo. clericis. & arg. prædictæ decret. illud. & 2. q. 7. sicut licet. Im leges non possit delegare nisi cū iudex necessariam habeat causam ꝓ sententiandi. ff. de offi. eius cui mand. est iurisdi. l. 1. Sed si interest tantum, nunquid propter hoc efficitur irregularis, vt propter hoc deponatur? Nō videtur quòd debeat deponi sed alias debet puniri, quia interfuit contra præceptum huius canonis.

g Principum.] ꝛ. eod. clericis. & c. sed nec. Ber.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

¶ Dictio sno, deest in pluribus antiquis codicibus. † regularem † & si tibi.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 4. cōp. ɜ In antiqua cōpil. initio capitis citata ita hī: quos ibidē inuenit passim tabellionatus officiū exercentes. ɜ De hoc articulo videplenè hic ꝙ Doctores. & ꝙnd sit de alijs clis ecclesiasticis, dicas ꝙ ī cā hæresis non solū clerici sæculares, sd ēt q libet religiosi tabelliones esse possunt, c. vt officiū. §. ad cōfirmādas de hæret. libro 6. Vide Eymericū in Directorio Inquisit. 3 p. q. 18. & 19 & Anno ni. in Direct. libro 3. 8. hol. 84.

¶ Non secularē, sed regularē alterius ordinis, vt notat hic Ioann. And. quē videte. † confusi. † Estul⁹. Alcalano.

¶ Innocentius iij. Estulan. † episcopo.

¶ *Clerici in sacris compellendi sunt per beneficiorum subtractionem, vt desistant à tabellionatus exercitio.*

CAP. VIII.

Sicut † te accepimus referente: & infra.

¶ Fraternitati tuę mādamus, quatenus clericis e in sacris ordinibus cōstitutis, tabellionatus officium per beneficiorum subtractionē, appellatione postposita, interdicas.

† Scilicet Laterañ. c. 1. ff. & c. 2. eo. tit. in 4. comp.

† Præter Doctores hic, vid Fely. in ca. sicut dignū. de homic. & Nauar. in Manuale confess. c. 25 tit. de pœn. cleric. quoad ordines. vers. clericꝰ verò taliter natus.

† al. rapturijs.

† al. rotarijs vt obseruat, Host. sed in oibꝰ Vaticanis vt est impressum.

† al. ita: nec illā chyrurgiæ partem.

† al. ita: nec nō vllā chirurgiæ artē

diaconus, vel ſacerdos exerceat, quę aduſtionē [a] vel inciſionem inducit: Nec quiſquā purgationi aquę feruētis vel frigidę, ſeu terri cādentis, ritum cuiuslibet benedictionis, aut cōſecrationis impendat: ſaluis nihilo minus prohibitionibus de monomachiis [b] ſiue duellis † antea promulgatis.

¶ Honorius tertius.

¶Conſtitutio Turonen. concilij puniens religioſos audientes leges vel phyſicam, eſt canon huiꝰ ſententia: & incidētes in illam debent per ordinarios puniri hoc primo. Secundo extendis dictam conſtitutionem ad habentes dignitates & perſonatus, & ad presbyteros.

CAP. X.

SVper ¶ſpecula: & infra. ¶Contra religioſas perſonas [de † clauſtris]exeuntes ad audiēdum leges, vel phyſicā, [c] Alexander † prędeceſſor noſter olim ſtatuit in Cōcilio Turoné. vt niſi infra duorum menſium [d] ſpatium ad clauſtrū tredierint, ſicut excōmunicati ab omnibus euitentur: & in nulla cauſa (ſi patrocinium præſtare voluerint) audiantur. [e] Reuerſi autem, in choro, mensa, capitulo, & ceteris, vltimi fratrum exiſtant, & (niſi forte ex miſericordia ſedis Apoſtolicę) totius ſpem promotionis amittāt. [f] Verum quia nōnulli ex talibus, propter quorundam opiniones diuerſas excuſationis aliquid aſſumebant: Nos volentes vt de cetero ipſo facto, [g] ſententiam excommunicationis incurrant, diſtrictè † præcipiendo mādamus, quatenus tā à dięceſanis & capitulis ipſorum, quàm à cęteris epiſcopis, in quorum dięcęſibus in huiuſmodi ſtudent, tales excōmunicati, prædictis [h] pęnis obnoxii publicè nuncient. ¶ Quia † verò theologiæ ſtudiū cupimus ampliari, vt dilatato ſui tentorii loco, funiculos ſuos faciat lōgiores, vt ſit fides catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorū, [i] qbus reſiſtere valeat aſcēdentibus ex aduerſo: & archidiaconos, decanos, plebanos, præpoſitos, cantores, & alios clericos ꝓnatus habē tes necnō presbyteros [k] [de diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis, & alijs ſuperius poſitis.] [i] Bellatorū.] ideſt, prædicatorum, qui poſſunt hæreticis reſiſtere auctoritate diuinæ ſcripturæ, qui contra nos ſurgunt, & ex aduerſo impugnant nos: quos prælati eccleſiarum de ſua dięceſi expellere tenentur in tantum, quòd ſi negligentes extiterint, ab adminiſtratione remoueantur.] de hæret. excommunicamus in fi.

[Gloſ. ſeq. reci. per q. quid de beneficijs curatis, & perſonatibus non curatis.]

[k] Presbyteros.]ad omnes prędictas perſonas pœna iſta extenditur, etiam ſi huiuſmodi perſonatus curam animarum non habeat: quia idem iudicium eſt de perſonatibus curam animarum non habentibus, ſicuti de beneficijs curam animarum habentibus annexam. ℣. de electione, dudum. & quod habentes curam animarum teneneur, patet: quia qui ad curam animarum eligitur, debet primò promoueri ad ordinem ſacerdotij, alias ſi ea ipſo iure priuatus. ℣. de prębend. extirpanda, [l] qui

[a] Aduſtionem.]ex hoc videtur, q̄ eccleſia pœnam aduſtionis in igne non debet, & ſic eſt contra illud. ℣. de cri. fal. ad audientiam, vbi dicitur quòd nota cum ferro candenti ponitur in fronte: ſed illud intelligitur ita quòd ad effuſionem ſanguinis non procedat.

[b] Monomachijs.] ideſt de pugnis ſingularib. Dicit enim monomachia à monos, quod eſt vnum: & machia, pugna: quaſi pugna vnius contra alterum.

SVper.]Pars huius ℣. de magiſtris, & de priuileg. ſpecula. Diuiditur in quinque partes. Primò ponitur decretum exordium. Secundò ibi, Contra relatio Turonen. concilij. Tertiò ibi, Verum. opiniones varię circa illud. Quartò ibi, Nos determinatio. Quintò ibi: Quia verò. conſtitutionem extendit. Abbas.

CASVS. Alexāder Papa ſtatuit in concilio Turonēſi. ℣. eod. non magnopere. ℣ regulares ꝑſonas exeūtes ad audiendas leges vel phyſicam, vt niſi infra duos menſes ad clauſtrū rediſſent, ſicut excōicati ab oībus vitarentur, & in nulla cauſa ſi patrocinium præſtare voluerint, audiantur; reuerſi autem ad clauſtrum in choro, mēſa, capitulo, & ceteris, vltimi fratrum exiſtant, & oēm ipō ꝓmotionis amittāt, niſi forte ex miſericordia ſedis Apoſtolicę. Sed ꝙ nonnulli ꝓp diuerſas opiniones quorundā, excuſationem aſſumebāt, volēs Papa vt de cetero ipſo facto ſententiā excōmunicationis incurrāt, mandat quatenus tā dięceſani eſpi, q̄ capitula ipſorū & alij, in quorum dięceſibus tales commorantur, publicè denuncient eos excommunicatos, & prædictis pœnis obnoxios: Verum quia dñs Papa theologię ſtudium deſiderat ampliari, vt fides catholica circumcincta ſit muro inexpugnabili bellatorum, quibus reſiſtere valeat venientibus ex aduerſo: ſtatutum Concilij Turonen. extendit ad archidiaconos, decanos, plebanos, prępoſitos, cantores, & alios clericos perſonatus habentes, necnon presbyteros: niſi infra ſpatium pręſcriptum deſtiterint: & appellatione poſtpoſita præcepit obſeruari. Nota quòd religioſi nō debent audire leges vel medicinam. Item ipſo facto quis excommunicatur. Item conſtitutio poſt duos menſes à tempore ipſius conſtitutionis ligat. Ista Theologia ſuper omnes ſcientias eſt fauora-

[c] Leges vel phyſicam.] C. de epiſ. & cleri. repetita. & l. parabolani.

[d] Duorū menſium ſpatium.]à tempore ſcientiæ huiuſmodi cōſtitutionis ſiue publicationis cōnumerandum. & niſi deſtiterint, ipſo iure ſententiam excommunicationis incurrāt, vt ℣. ſequit. Verba iſta quæ hic ponuntur vſq; que ibi, verum quia. ſunt Turonen. concilij. ℣. eod. non magnopere.

[e] Audiantur.]tamq; ipſo iure excommunicati, aliàs etiā monachi & canonici regulares ab aduocatione repellunt. ℣. de poſtulatio. c. 2. & 16. q. 1. alia. & c. placuit. & c. monachi. &c. de prębendis & 15. q. 2. c. 1 in fi. niſi pro vtilitate eccleſiæ ſuæ, vel Abbate nihilo minꝰ imperante, vt in prędicto cap. monachi.

[f] Amittant.] dic vt ſup. eo. cap. non magnopere.

[g] Facto.]ſic ipſo facto negamus Deum. 22. q. 5. cauere & ipſo facto amittit q̄s priuilegium ſuum ſic. ℣. de vi. & honeſt. cle. ca. vlt. vbi plures con cor. de hoc.

[h] Prædictis pœnis.] ſcilicet, quòd promoueri non poſſunt ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis, & alijs ſuperius poſitis.

[i] Bellatorū.] ideſt, prædicatorum, qui poſſunt hæreticis reſiſtere auctoritate diuinæ ſcripturæ, qui contra nos ſurgunt, & ex aduerſo impugnant nos: quos prælati eccleſiarum de ſua dięceſi expellere tenentur in tantum, quòd ſi negligentes extiterint, ab adminiſtratione remoueantur.] de hæret. excommunicamus in fi.

[Gloſ. ſeq. reci. per q. quid de beneficijs curatis, & perſonatibus non curatis.]

[k] Presbyteros.]ad omnes prędictas perſonas pœna iſta extenditur, etiam ſi huiuſmodi perſonatus curam animarum non habeat: quia idem iudicium eſt de perſonatibus curam animarum non habentibus, ſicuti de beneficijs curam animarum habentibus annexam. ℣. de electione, dudum. & quod habentes curam animarum teneneur, patet: quia qui ad curam animarum eligitur, debet primò promoueri ad ordinem ſacerdotij, alias ſi ea ipſo iure priuatus. ℣. de prębend. extirpanda, [l] qui

[l] Vel pauperū ſecundum Ia. & Phi. vide q̄ dixi de poſtul. c. 2. Io. And.

† Vide cap. 1. ne clerici vel monachi. lib. 6. & quod ſtatutum eſt in concilio Lateranēſi. ſub Leone x. ſeſſio. 8. paulo poſt principium, in cōſtitutione incip. Apoſtolici regimi-

¶ Hæc duo verba: de clauſtris, de ſunt in omnibus antiquis & manu ſcriptis Vaticanæ.

† al. ita: Alexād. ꝓp ꝙ. n. hoc eſt, Alexander Papa prędeceſſor noſter.

¶ Vide Concilium Lateranēſ. ſub Alexan. iij. c. 10. & Cōcilium Trident. ſeſſio. 25. de reformat. c. 19.

§. qui verò. & in propria persona deseruire: nisi in duobus casibus, vt ibi dicitur, & idē iudicium de personatibus, & de habentibus curam animarum est habendū, vt prædicta decr. dudum. & ī. de præb. de multa: maior enim ratio est de habentibus curam animarum, quam de personatibus non habentibus curam animarū. Credo quòd nullus archidiaconus, decanus, plebanus præpositus, cantor, & nulli qui habent personatus, & qui habent curam animarum, possint audire leges, vel physicam propter pœnam istius constitutionis, nulla facta distinctione, ex quo tales sunt: nisi aliam interpretationem super hoc viderent: quia Papa nullam adhibuit interpretationem: ergo nec nos adhibere debemus. a. q. 5. consuluisti. & sup. de transl. inter corporalia, sufficit enim, quòd ita scriptum est, vt 6. q. 3. scriptum est in lege. & ff. qui & à qui. ma. lib. l. prospexit.

(nisi ab his[a] infra spatium[b] præscriptum desti terint) hoc[c] †extēdi volumus [& † mandamus] & appellatione postposita firmiter obseruari.

† Hæc, pro hoc in multis Vaticanis.

† Hæc duo verba: & mandamus, desunt in omnibus antiquis codicibus.

ADDITIO. Dic tamen, quòd hæc constitutio non habet locum in habente curam parochialem, si alias non est presbyter, nisi sit talis cura, siue plebania, quæ habeat sub se capellam, vel capellas in quibus clerici perpetuò instituantur. c. 1. eo. tit. lib. 6.

a Ab his.] scilicet legibus, vel physica, de quibus præmissum est supra. Ber.

[Glos. seq. principium reci. per quæstio. finis quærit, & soluit.]

b Spatium præscriptum.] duorum mensium connumerandorum à tempore publicationis 1 huius constitutionis, quia ante publicationem nemo tenetur sup. de consti. cap. 2. ex quo enim constitutio publicè promulgata est & publicata, quilibet tenetur ad eius obseruantiam post duos menses. in auth. vt fac. no. consti. circa prin. coll. 5. 16. dist. quod dicitis. sup. de postu. prel. cap. 1. sed ante non. arg. 32. q. 4. dixit Sarra. 82. dist. propo-

1 De materia huius glos. vide Decium, & Doctores in c. cognoscentes. sup. de cōsti. & Sotum lib. 1. de iustitia & iure q. 1. arg. 4.

suisti. sed cum ista constitutio sit iam diu publicata, nullus habet excusationem. Sed numquid episcopi possunt tales absolnere? Credo quòd sic: quia conditor huius constitutionis non retinuit sibi absolutionem: & ideò alijs relicta videtur. ī. de sent. excom. nuper, ī. de cri. fal. dura. & ī. de præben. de multa, in fine.

[Glos. seq reci. per q an habentes personatus egeant dispensatione Papali, sicut & monachi. alleg. quòd sic. & hoc tenet in additione. in tertia glos. tenuit contrarium.

c Hoc extendi.] scilicet, præmissas pœnas, de quibus superius facta est mentio, scilicet quòd sint excommunicati, & in nulla causa patrocinium præstantes audiantur. Et ita videtur, quòd isti spem promotionis amittunt, nisi cum eis per sedem Apostolicam fuerit dispensatum. sicut dicitur supra de monachis: quia pronomē, hoc ostendit omnes pœnas supradictas. Sed hoc non credo, quòd isti propter hoc sine dispensatione domini Papæ promoueri nō possint. & quod dicit; hoc extendi, &c. respicit tantum quod dixit ī. excommunicati. & quòd in nulla causa eorum patrocinium admittatur: quia si hoc voluisset, hoc dixisset de istis quòd dixit de illis. arg. ī. de transla. inter corporalia. ī. de dec. ad audientiā. & pœnæ non sunt ampliandæ, sine odio, sed potius restringendæ, de pœ. dist. 1. pœnæ. ff. de lib. & posthu. cum quidam. ff. de hære. insti. l. 1. §. vlt. & illa clausula. Nisi forte ex misericordia, &c. respicit tantum præcedentia, & non subsequentia arg. ī. de app. inquisitioni. Tutius est dicere, quod incurrat omnes pœnas prædictas, cum litera hoc expressè dicat, dum dicit, hoc extendi, &c. & supra dum dicit; prædictis pœnis obnoxij.

Bernardus.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER

LIBER QVARTVS,

DE SPONSALIBVS ET matrimonijs.

¶ In præcedenti libro viſum eſt de actib. & geſtis ſpectãtibus ad clericos, merito nũc reſtat videre de ſpectantibus ad laicos. Et hæc rubrica habet duas partes. In prima dicit de ſponſalibus: In ſecunda de matrimonijs. Abbas.

De hac materia tractatur 27.q.2. in pleriſq; capitibus. & 29. q.1. & 33.q.2. & 3. & 32 q.1.2. & 3. per totum. & 30.q.5. §. his omnibus. vſque ad fi. q. & 33.q 2. §. ſed q. vſque ad finem quæſtionis.

†Ca.39 referũt Bur.l.9. dect. c. 76. Iuo pa. 8. c. 213. & c.2. coeit. in 2. cõpilatio.

LIBER QVARTVS.

TITVLVS I.

De ſponſalibus & matrimonijs.

¶ Ex Concilio Triburienſi. †

¶ Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, nec inualidatur, ſi conſuetudo patriæ non ſeruetur.

CAP. I.

DE Francia quidam nobilẽ mulierẽ de Saxonia, lege [a] Saxonum duxit in vxorẽ: verum quia non eiſdẽ vtũtur legibus [b] Saxones & Francigenæ, cauſatus eſt, quod eam non ſua, ideſt, nõ Francorũ [c] lege deſpõſauerat, dimiſſaque [d] illa, aliam ſuperduxit. Diffiniunt ſup hoc ſanćta ſynodus, vt ille tranſgreſſor Euãgelicę [e] legis ſubijciatur pœnitentiæ: [f] & a ſecunda cõiuge [g] ſeparetur, & ad priorem redire rogatur.

DE Fiſcia.] Diuiditur Primo ponit caſum. Secundo diffinit ibi, Diffinit.

CASVS. Quidam iuuenis de Francia, duxit vxorem quandam nobilem mulierem de Saxonia ſin cõſuetudinem Saxonum: iuuenis ille dicebat, q in matrimonijs ꝯhendis Franci non vtuntur eiſdẽ cõſuetudinibus cũ illis de Saxonia, & hoc iõ quia deſponſauerat eam nõ lege ſua, ſed Saxonũ. Dimiſit ergo illã, & aliam vxorem duxit. In cõcilio quæſitũ eſt, quid de hoc fieri deberet? Statuit cõcilium, vt ille tranſgreſſor Euangelice legis ſubijciatur pœnitentię: & a ſecũda vxore ſeparet, & ad primã redire cogatur. Nota q in matrimonio ꝯhendo potius ꝯſideratur intentio ꝯhentium, q̃ verba, q̃bus mediantibus ꝯtrahunt, dummodo animo ꝯhendi hoc faciant. Itẽ ſolemnitates non ſunt de ſubſtantia matrimonij. Item uerba debẽt ſeruire intẽtioni, & nõ intentio verbis. Item ad intentionem recurrendum eſt.

a Lege.] ideſt, conſuetudine.

b Legibus.] ideſt conſuetudinibus.

[Glo ſeq. recitatur per obiectionem, & ſolutionem.]

c Francorum lege.] quam putabat eſſe de ſubſtantia matrimonij. arg 30.q 5. aliter. vbi uꝫ, q matrimonium omiſſis ſolemnitatibus non ualeat; ſed non eſt uerum, quia illa quę dꝫr in cap aliter. potius ad ſolẽnitates referuntur, quæ tamen ſeruandæ ſunt: ſed q̃uis non ſeruentur, tenet matrimonium, quia ſolus conſenſus facit matrimonium, 27.q.2. ſufficiat. 1

d Dimiſſaque.] quod facere non debuit auctoritate ſua, ut 33.q.2. ſeculares 35.q.6. multorum etiã ſi impedimentum manifeſtum ſubeſſet. ſ. de diuortijs, porrò.

1 Cõcor. ter. ſ. nuptias. vbi glo. & Doct. ff. de reg. iur. & vide ono Magiſt. ſẽ. li. 4 diſt. 27. §. efficiẽs aũt. & §. q3 aũt. vbi pulchre explicat hoc dictum.

e Euangelicæ legis.] quia dicit, nullus dimittat vxorem ſuam excepta cauſa fornicationis. 32.q.1. dixit Dominus. ſ. eo. ex parte.

f Pœnitentiæ.] pro eo quod primam dimiſit, & ſecũdam duxit.

g Cõiuge.] ſcilicet nomine, non re.

PRæterea.] Primo iubet monert. Secundo diffinit: ibi, Si autem. Abbas.

CASVS. Quidam vir & mulier volunt ꝯhere: promittunt ad inuicem purè & ſine condõne, fide hincinde de pſtita, & ꝯhẽt matrimoniũ: poſtea mutant propoſitũ. Quæritur, qd ſup hoc ût agendũ, an videlicet, ſint compellendi, vl non? Rñdet Papa, ꝯ commonẽdi ſunt, & modis oibus inducẽdi, vt fidem præſtitũ obſeruãti. Si añt hoc facere noluerint, non ſunt, cõpellẽdi, ne deterius indè contingat, vt illam ducat, quam odit: ſed ad inſtar illorum q̃ ſocietatem ꝯhunt fide data, & poſtea illã ſibi remittunt, poteſt in patiẽtia tolerari. Nota q̃ licet fides ſit pure & ſimpliciter hĩe inde data de matrimonio ꝯhendo, ſi poſtea diſpliceat cõtrahentibus, nõ ſunt. vt contrahant compellendi, ne deterius inde contingat. Idẽ intellige in ſocietate.

† Exonien.

† Cap. 11. eoti. in 2. cõpi. & poſt cõcil. Lat. ſub Alexiij. par. 6. c. 33. Et de intellectu & materia huius c. vid Conar. in epitome li. 4. decre. par. 1. c. 5. in principio.

† habetur

¶ Innocentius tertius Exonien. † epiſcopo.

¶ Sponſalia de futuro diſſolnuntur, ſi ſponſi ſe diſſoluũt, etiam ſi fuerint iurata.

CAP. II.

PRæterea † hi, qui de matrimonio contrahẽdo purè & ſine omni conditione [h] fidem dederunt, cõmonendi ſunt & modis oĩbus inducẽdi, [i] vt præſtitam fidẽ obſeruent. ¶ Si autem ſe adinuicẽ admittere noluerint: [k] ne fortè deterius [l] inde contingat, vt talem ſcilicet ducat, quã odio [m] habet: † videtur, quod ad inſtar eorum, q̃ ſocietatẽ [n] interpoſitione [o] fidei contrahunt, & poſtea eandem ſibi remittũt, hoc poſſit in patientia tolerari. [p]

¶ Eugenius Papa.

¶ Si maior ſeptennio duxit in vxorẽ minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domũ, oritur ex tali contractu publica honeſtatis iuſtitia. hoc dicit inhærendo litęræ. Paucr mitanus.

h Sine omni cõditione. per hoc vꝫ, q̃ ſolui nõ poſſit, qa q̃ ſine ꝯditione ꝓmittũtur, ſine cõdõne ſoluũt. 32.q. vlti. c. vlt. & 22.q.4. iter cętera.

[Glo. ſeq. ſuppletionem ſignat contrarium, &c.]

i Inducendi.] & ſi compellendi nõ iuraſſent. ſ. e. ex litteris. propter periculum iuramenti. arg. ſ. ſ. e. requiſiuit. ſed illud ſoluitur ibi. Sed cõtra uidetur. ſ. eo. capi.

k Noluerint.] ideſt, abſolute reſtituerint.

l Deterius.] ſcilicet, adulterium cum ſecunda, uel q̃ eam forte interficeret.

m Quam odio.] quia quod quis non diligit, facile contemnit. 20.q.3. præſens clericus. & 32.q.2.§.1. Ber.

n Societatem. ff. pro ſoc. l. uerum. §. ult. & l. actione. §. diximus. Ber.

o Interpoſitione fidei.] ſiue per iuſm etiam, quia æquipollent. ſ. de fideiuſ. peruenit. & 22.q.5. iuramenti.

[Glo ſeq. ponit duas lecturas, ſcilicet Tanc. & Hug. & ſecundam approbat.]

p In patientia tolerari.] hoc ideo dicit, quia ex quo non eſt proceſſum ad matrimonium ꝯria uoluntate accedente, poſſunt ſe inuicem abſoluere, ut uꝫ: quia omnis res per quaſcunqne cãs naſcitur, &c. ſ. de regul. iu.

omnis

eis res.& ff.de reg.iur.nihil tam naturale. quia in tali causa fide ꝓstita sine iuramento subintelligenda est cō dicto,s.si in eadem voluntate permanserint. arg. ī.de furtis.quemadmodum.& 22.q.2.ne quis arbitretur.hęc fuit opinio Tanc.1.dicentis,ꝙ hęc decretalis continebatius cōe.Hug.dicebat,& bene,ꝙ loqt̄ de cōparatiua pmissione,vt ī.qui cle.vel vo.c.ueniēs.quod & mihi vī: & loquitur dispensatiuè. Et hoc apertè indicant ista verba, hoc possit in patientia tolerari, ne deterius inde contingat: nam multa per patiētiā toleramus, &c.ī.de ꝓben.cū iā dudum. alias de iure mero debēt cōpelli, vt fidē suc iuramētū seruent. De hoc dicitur ī. e.ex litteris 2. Ber.

IVuenis.]Si maior septēnio cū proxima septēnio, in qua malitia supplet ætatē,sponsalia ꝓhib. ex his oritur iustitia publicæ honestatis,maximè si cōmitteri rē tauerit.Ita cōiter sūmatur. sed ī veritate summariū non colligitur ex litera. Dicitur. Primo narrat factū, & casū dubiū. Secūdo duplici rōne diffinit,ibi,Quia igitur.Abb.

CAP. III.

IVuenis, † qui puellā nondū septennem duxit,quamuis ætas repugnaret: ex humana tamen fragilitate forsan tētauit quod complere nō potuit. Quia igitur, in his, quæ dubia [a] sunt, quod certius existimamus, tenere debemus: tum propter honestatē ecclesiæ, quia ipsa coniunx [b] ipsius fuisse dr: tum propter prędictam dubitationem; Mandamus, † quatenus consobrinam ipsius puellæ, quam postmodū duxit, diuidas [c] ab eodem.

¶ Alexander tertius Papien. episcopo.

¶ *Ex sponsalibus contractis cum consanguinea, oritur publica honestatis iustitia.*

CASVS.Quidam iuuenis duxit quādam puellam nōdū vij.annorū sponsalia ꝓhendo cū ipsa,& tentauit cū ipsa quod cōpellere non potuit.Tandem mortua fuit: vel dictus iuuenis ab ipsa recessit,anteq̄ post vij.annū sponsalibus consenti ret& cum alia consanguinea ipsius puellæ matrimoniū ꝓtraxit.Quærebat,vtrum possent simul remanere? Rndet Papa,in his quę dubia sunt,quod certius est,seruari debet:& ideo tam propter honestatem ecclesiæ,q̄ dicebat spōsa eius,quam propter prędictum dubium, debent abinuicem separari. Notandū ergo, ꝙ in dubijs semper tenendum est illud,quod securius est & certius.

[Glo.seq.not.in dubijs, &c. & soluit contrarium. Secundo obijcit per locum à diuisione,& soluit.]

a Dubia.]fic ergo patet, ꝙ in dubijs semper certius est tenendū de pan.dist.7.c.2.§.ité si.vbi dr̄,tene certū, & dimitte incertū.& ī.de homi. ad audientiam. & 14. dist.sicut.& in ꝛ dubia certa non potest ferri sniā. 11. q.3.graue.& 33.dist.habuisse. & 30.q.vlt.§.vlt & Inst. de re.dini illud quæritum.Inst.de act.§.curare.q̄q; tñ cum obscura suam iura partiū,certa fertur sententia.ī. de fi.instru.inter dilectos.in fin. Sed non dr̄ dubia res ibi, quia actor non probauit clare, & ita ꝓ possessore iudicari debet. b Sed quare dicit,in his q̄ dubia sunt? Quia si ex toto ante septennium ducta fuit, & post vij. ann.non consensit,vel ante recessit, res non est dubia, sed certa quia non impeditur matrimoniū cum consanguinea,etiam cum matre.ī.tit.prox. litteras.& c.accessit.si post septimū annū consensit, sponsalia tenuerūt & ita non est res dubia.ī.eo.sponsam.& ī.ti.prox.continebatur.§.si ver .Solu.Sic intellige, puella ista post vij.annum non consensit,vel nō constabat de consēsu, quia statim recessit ab eo, vel mortus est,vērūtñ q̄ tentauit forsitan quod complere nō potuit,præsumitur ꝙ erat doli capax.siue quia malitia supplebat ætatem quo ad spōsalia, sicut supplet malitia quo ad matrimonium.ī.titu.proxi.de illis.& c. vlt. vnde propter hoc dubiū,tū qa hoc plene non constabat,tū et ꝙ honestatē ecclesiæ,non potest habere consobrinam illius. ī.cap. ꝓxi.arg. alias non videtur, ꝙ posset stare illa litera, si diceremus, ꝙ post vij. annos cōsensit,vt dixit Tancr.qa sic nō effectus dubia. b Cōiux.] i.spōsa. [Glo.seq.signat cōtrarium & soluit.]

c Diuidas.] arg. ī. 35.q.3. extraordinaria.Sol.ibi extra naturalia eam polluit. & non maritali affectu:hic verò tentauit in naturalib⁹,& maritali affectu.

AD audientiam.] Primo narrat factum. Secundo decidit,ibi,Sed qm̄.Abb.

CASVS. Quidam ciuis Papien.nomine Hugo, volebat copulare filiam suam matrimonialiter cuidā filiorum cōciuis sui nomine L.iurauit,ꝙ si ille eam aliquo casu habere nō posset, alteri filio quē ab altera vxore genuerat, eandem matrimonio copularet, & sic contraxerunt sponsalia: postea quidam probauerunt consanguinitatem inter eos, vndè præfatus H. eandem filiā dare vult alteri filio.vt iurauit.Quæritur, an possit? Respondet Papa, scriptum est, ꝙ frater sponsam fratris habere non potest:Vide mandat,quod ille suum propositum non adimpleat,& pœnitentiam accipiat de illicito iuramento,& si opus fuerit, per excommunicationis sententiam compellatur. Nota, quod sponsalia quæ nulla sunt, impediunt matrimonium contrahendum cum consanguinea alterius: sed hoc facit sola publicæ honestatis iustitia. Item illicitum iuramentum non est seruandum. Item ad pœnitentiam quis potest compelli,admoneri tamen prius debet,& postea compelli.

d Quod si ille.] hæc conditio nulla fuit:ex quo desponsatur uni fratrum,alius eam habere non potest.27.q.2. si quis vxorem,& cap seq. nisi forte ante septennium contracta essent sponsalia.ī.ti.prox.litteras & ca.accessit.& c. duo pueri.cessante eo quod dicitur ī.titu. ꝓxi. 27.q.3.si quis desponsauerit.

[Glo.seq.allegat.2.concor.signat vnum contrarium,& soluit.]

e Sponsam fratris.]:6.dist.c.vna tantum.§. Ioannes. 27.q.2.si quis desponsauerit. Arg.contrà 8.q.1. olim.& ī.de diuor.c.vlt Solutio,illud mysticè fuit & obtinuit in fratre sine sobole defuncto,hodie secus.

[Glo.seq.obijcit,allegat pro,& soluit.]

f Habere non potest.]sed uidetur, quod hæc rō nulla fuerit,quia inter eos nullū obligatorium vinculum de iure fuit contractum, consanguinitate impediente,

quia

§Ca.18.e.ti. in 1.cōpil.& post.cōc.Lat.par.12.c.8.Et vide cōc.Trid.sess.24.de refor.matri.c.1.& Couar.in epitome li.4. decretalium par. 1. c.2.

ꝙ Hęc Tancredi opinio vera est, & cōiter sequuntur eā Doct.tū hic, tum alibi vt docet Cor.ī initio ca. Litteris citatus, quē videte.

† al.Mandatum, vt absque voce, quatenus.

§Ca.1.ex.ti. in 1.cōpila. & quatenus hic agit de impedimēto iustitiæ publicæ honestatis qd ea sit, & vñ ꝓueniat vide oino ꝙ B.Th.i qōnibus additus ad 3. part.q. 55.art.4. & Sot.li.4.sent. d.41. q.vnica.ar.2. & ar 3.ī fi.& vide ꝙc.Tri.ꝓueriori capitis citatum.

† Vide Lem. c.20.& Mat. c.14.sed hæc nō de spōsa, verū de vxore fratris loquuntur, fortè ergo respexit Papa hic ad illa decreta,quæ affert Gratian⁹ 27. q.2.c. 10.11. 12.13.& 14.

3 Facit qd no.3 q. 9. de cernimus & hic de triplici ambiguitate, vt not. 33.di.c.vl.& qd dicit his Vi.uide iSp. de sen. ꝓla. §. qualit.r. uerū.ité dēt. Ioan.

q̃ia impoſſibiliũ nulla eſt obligatio Inſtit. de inuti. ſtipula.§.ſi impoſſibilis.& ff.quæ ſent.ſine app.reſcin. Paulus. Sed impoſſibile eſt id quod ꝙ bonos mores eſt ff.de condi.inſtit.filius fa.& 22.q.2.faciat homo.& eiꝰ quod eſſe non poteſt,nulla eſt promiſſio. Iuſt.de inut. ſtipu.§.1.& arg.optimũ in decret. Greg. 5.de pact.c.vlti ergo hic nulla ſpõſalia fuerũt,quæ ſunt promiſſio futurarũ nuptiarũ 30.q.5.noſtrates. ff.de ſponſ.l. 5. ergo nulla fuerunt prędicta ſpõſalia.ergo nõ præſtant impedimẽtum quo minus illa poſſit cõtrahere cum alio ſtatre.ĩ.tit.px. literas.& c. acceſſit. Sed ꝙ matrimoniũ plerumque attẽditur conſiderato facto.nõ iure.ĩ.de big.nuper. & C.de adul.cum ꝙ plus enim in talibus conſideratur quando que optnio,quam veritas.ĩ.qui fil.ſint legi.cũ inter Ioannem. Quid ergo reſpõdes? Poteſt dici ꝙ publicę honeſtatis iuſtitia impedit,vt ĩ.c.prox.& 27.q.2.ſi quis de ipõ ſauerit Ber.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cõp. & poſt cõci. Latera. par. 6.c.12 Et de materia textus & gloſ. ꝑter Doctores,uide Couar. in epitome lib. 4. decretalium par.1.cap.5. Sot.li.4.ſen. d.27.q.2.art.3. & citatos ſup gloſſa in uer. ſi per eas ſteterit.

a Propoſitũ.] quod illicitũ fuit, & ideo non ſeruandum. 22. q.4.in malis.

b Compellas.] at. ꝙ quis compelli ꝑt ad ſatisfaciendũ de quolibet crimine.24 q.3.itaq; & 6.q.1.illi q.& 22.q.1.ꝑ licã dum. 1 & ad eccleſiã pertinet decernere & quolibet peccato,& corripere quemlibet Chriſtianum.ĩ.de iudi.nouit. B.

1 Dic ut no. 38.q.2.quicũq; Io.An.

DE illis.] Communis diuiſio.Secũda pars.ibi,Hoc tibi Abbas,

CASVS. Quidam promittunt iuramento interpoſito,ſe ducturos in vxores aliquas mulieres, & poſtea antequam matrimonium ꝓhũ: transferunt ſe ad partes alias.Quærebant quid facere deberent illæ mulieres, vtrũ poſſint cum alijs ꝓhere? Rãdet Papa,ꝙ ſi non fuerit amplius in facto proceſſum,liberũ eſt illis mulieribus cum aliis ꝓhere,recepta pęnitentia de periurio, ſi per eas ſteterit,quo minus matrimonium fuerit cũ aliis conſummatum.Nota, ꝙ ſponſa non tenetur ſequi ſponſum vagabundum nec citu ipſum expectare ſine aliqua pœna dummodo non fuerit in mora.

[Glo.ſeq.ponit opinionem,quam reprobat.]

c Transferentes.] vnde non tenetur ſequi ipſum vagabũdũ.ff.de oper.lib.qnod niſi fiat.§.ex prouincia.& ſic de ſponſa intelligunt quidam illud ca.34.q.2.ſigs. Sed non eſt verum,immo de vxore iam cognita.

d Liberum erit.] poſt tres annos ſecundum leges.C. de repu.l.2.Et hoc intellige de ſpõſa de futuro,de qua hic loquitur:ſecus in ſpõſa de præſenti.ĩ.eo.in pratentia.& ĩ.de ſecun.nup.dominus noſter.

Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit,& ponit tres caſus, quibus ſoluuntur ſponſalia de futuro.]

implere propoſitũ [a] non permittas;ſed vt pœnitẽtiam agat de illicito iuramento, monitione præmiſſa, eccleſiaſtica diſtrictione compellas.[b]

¶ Idem Panormitano archiepiſcopo.

¶ *Si ſponſus de futuro ante copulam ad remota ſe transferre, ſponſa libere cum alio contrahit. ſi tamen per eam ſtetit, quo minus matrimonium perficeretur,ſibi pœnitentia imponitur.*

CAP. V.

DE† illis autem, qui prędicto,iuramento promittũt ſe aliquas mulieres ducturos,et poſtea eis incognitis, dimittũt terram,ſe ad partes aliàs transferentes:[c] Hoc tibi volumus innoteſcere, quod liberũ [d] erit mulieribus ipſis(ſi non eſt amplius ifacto proceſſum) ad alia ſe vota trãsferre; recepta tamen de periurio pœnitentia,ſi per eas

e Si per eas ſteterit.] vnde in culpa fuerunt,quare imponitur eis pœnitentia. Sed ſi per eas ſtetit, quare dat eccleſia licẽtiam ꝓtrahendi? Rõdeo, ne deterius inde contingat.ſcilicet periculum fornicationis.fin.ĩ.qui cler.vel vouen.veniens.ſed ſi per eas non ſteterit, quo minus matrimoniũ cõpleuiſſent, nõ imputaretur eis periurĩ.ĩ.eo.ſicut. ſi hoc certum eſſet. ſi verò dubiũ eſſet, ꝓꝑ tale dubiũ imponitur eis pœnitentia ſaltem ad cautelã. Habes ergo vnu caſum, a in quo ſponſalia de futuro ſoluũtur aliũ habes ĩ.de iurciur.quẽadmodũ.Itẽ ſi ĩnit cũ aliqua per uerba de præſenti.ĩ.e.ſi inter virum.& ĩ.de ſponſ. duorum.c.1.Bernar. ADDITIO. Pro iſtis & ſimilibus dãtur tales uerſus.

Lepra ſupremiẽs, furor, ordo, ſanguis, & abſens.
Læſaque virginitas,membri damnum,minor ætas.
Ac hæreſis lapſus fideique remiſſio prorſus:
Sponſos diſſociãt, & vota futura retractant.

DE muliere.]Cõmunit er ſũmatur quo ad titulum, ſed quo ad literam ſic. Incerto quæſito, non poteſt dari certa reſponſio. Abbas.

† Cap.5.eo. tit.in 1.cõp. & poſt cõci. Latera.par. 6.c.13.

† Vox certũ, deeſt in omnibus antiquis codicibus, in uno peruetuſto ita: nihil in tẽtioni tuę poſſumus ꝛ dic.

† Cap 6.eo. tit.in 1.cõp. & poſt cõci. Lat.par. 4.c. 3. Vide Alex.cõſ.152. in 5.uolu.

CAP. VI.

DE† muliere,quæ eſt inuita tradita viro & detenta:cũ inter vim & vim [f] ſit differentia, & vtrum poſtea conſenſus interceſſerit, certũ ꝙ nobis nihil poſtea exſtitit, nihil certum † inde tibi poſſumus reſpondere.

Idem Cantuarien. archiepiſcopo.

¶ *Si aliqui apti ad matrimonium contrahunt per verba obſcura,communem verborum intellectum ſequi tenentur.*

CAP. VII.

EX† litteris;& infra. ¶ De hoc autem ꝙ

CASVS. Quædam mulier per uim tradita fuit uiro & detẽta:Quærebãt à Papa,an inter eos eſſet mãimoniũ? Rõdet Papa: Inter uim & uim eſt differentia, nec conſtat,an poſt uiolentiam conſenſus interuenerit: & ideo certum Papa non poteſt dare reſponſum. Not. ꝙ inter uim & uim eſt differentia. Item certa & finita debet eſſe q̃ſtio,& non duplex, ad hoc, ꝙ certa dari poſſit reſponſio.

f Inter uim & uim.] hoc ideo dicit, quia duplex ǁ eſt uis,ſiue metus,qui cadit in conſtantem uirum, & ille metus excuſat, niſi poſtea conſentiret. infra titu. proxim.de illis 2.& alius eſt metus uanus ſiue uis,& illa uis non excuſat.ĩ.eo.veniens.& c.conſultationi.& ĩ.de his quæ vi,metuſue cauſa fiunt,cũ dilectus.& ff.de re iudi. ſi quis ab alio.& ff. quod metus cauſa. l.2.Ber.

ǁ Pro intellectu huius gloſſæ & textus. uide B. Tho. in q̃ nibus additis ad 3.par. q.47.arti. 1. & ſeq.& Magiſtri ſui ſcũ & ibi late Soti:& Doctores lib.4 diſt.29.

g Certum.] quia neſciuit quæ violentia fuit illata; vnde certum non potuit dare reſponſum. 11.quæſt. 3. graue.& 30.q.vlt.§.vlt.& ĩ.c. inuenis.unde dicit lex. Vt congruum poſſit habere reſponſum, infere pacti exemplũ.C. de tranſact. ut reſponſum poterat tamen ſi voluiſſet reſpondere diſtinguendo inter uim & uim vt ĩ.c.veniẽs.& c.conſultationi, & de eo,qui renunciat epiſcop.capit.1.Ber.

EX litteris.] Diuiditur quia primo ponitur conſultatio.Secundo reſponſio,ibi,Reſpõdemus.Ab Si.

CASVS.

CASVS. Quidam vir & mulier fxerunt ſponſalia, nec alter intellexit quod alter propoſuit, & dicebãt ſe non intellexiſſe. Quærebatur quid deberet obſeruari? Rñdet Papa, iudex primo debet videre vtrũ contrahentes ſint idonei ad hoc diſcretione & ætate, vt per hoc ꝓſumatur pro eo qđ dicunt, vel contra: quo facto ſeu cõgnito, ſi alter nõ intellexit quod alter propoſuit, recurrendum eſt ad communem itelligẽtiam verborum, & vterque compellatur verba prolata in eo ſenſu retinere, quẽ ſolent rectè intelligẽtibus generare. Nota ꝙ in matrimonio diſcretio & ætas eſt attendenda & conſideranda. Item verba obſcurè prolata ad cõmunem intelligẽtiam ſunt reducẽda.

¶ Concord. tex. in l. Labeo. & ibi Barto. ff. de ſupel. leg.

conſuluiſti, quid debeat obſeruari, quando inter aliquos ſponſalia contrahuntur, nec intelligit alter, quod alter proponit: Reſpõdemus, ꝙ inſpicie dum eſt iudici, ſi matrimonium contracturi ad id faciendũ ſint idonei ſcientia [a] & ætate [b] quo cognito, ſi alter non intellexerit [c] quod alter ꝓ poſuit, [d] ad communẽ verbi intelligentiam recurratur, † & cogatur vterque verba prolata in eo ſenſu retinere, quem ſolent rectè intelligentibus generare.

Idem Vigilien. epiſcopo.

¶ *Inter ſponſum & conſanguineos ſponſi oritur impedimentum publicæ honeſtatis, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

CAP. VIII.

SPõſam† alterius (maxime ſi ẽ nubilis f ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare.

¶ Idem abbatibus S. Eadmundi † & Demer.†

¶ *Si vir & mulier invicem promittunt, quod ab eo tempore ſe pro coniugibus habebunt, contractum eſt matrimonium de præſenti hæc dicit, & eſt caſus notabilis.*

CAP. IX.

EX †parte C. † mulieris nobis intimatum eſt, ꝙ Andreas iuramentum præſtitit, quod

a Scientia.] ideſt, diſcretione: Nam furioſus contrahere nõ poteſt quia non habet cõſenſum. 32. q. 7. neque furioſus. & ℣. eo. dilectus, niſi g iterualla dilucida laboraret. 7. q. 1. quantis triſte. 3. quæſt. 9. indicas.

b Ætate.] xij. annorum in muliere & xiiij. annorum in viro. ℣. tit. prox. atteſtationes. & cap. contingebatur. vel cum malitia ſuppleat ætatem. ℣. tit. prox. de illis 2. & cap. vlt.

c Intellexerit.] ideſt, ſi dicat ſe non intellexiſſe ſiue g ſe, ſiue ꝙ interpretẽ, ff. de verb. oblig. l. 1. in fi. cum tñ contrarium præſumatur, cum ſint eiuſdem vulgaris.

[Glo. ſeq. diſt. an actor tantum, an reus, an vterque committat dolum. Secundo arg. non recedendũ, &c. alleg. 6. iura. & 2. alleg. in contrarium.]

d Propoſuit.] nota ſm canones ſi actor tantum dolum adhibet, intelligẽda ſunt verba, vt reus intelligit, qui non adhibet dolum. 22. q. 5. humanæ. §. itẽ obijcitur. & c. quacunque. Si ergò reus tantũ, tunc ſm quod actor intellexit. 22. q. 5 §. ex his. & cap. quacunq; & q. 2. ne quis. Si verò vterque dolum adhibet, locũ habet quod hic dicitur, vt verba prolata in ſuo proprio ſenſu intelligãtur. Et ſic eſt argu. ꝙ non eſt recedendum à ſignificatione verborum, niſi cum conſtat teſtatorem aliud voluiſſe. ff. de leg. 3. non aliter. & infra de verb. ſignifi. intelligentia argu. de conſe. diſt. 4 retulerunt & ff. qui & a q. maio. l. proſpexit. quia nõ ex opinionibus ſingulorum, ſed communi vſu nomina ſunt intelligenda. ff. de ſupel. leg. l. Labeo. & ℣. de deci. ad audientiam argu. contra. C. de verb. ſignifi. cum quidam. & de conſecr. diſt. 2. in calice.

[Glo. ſeq. de ambiguitate verborum determinat & ſubdiuidit ponit primo duo membra Et primũ ſubdiuidit in duos, ſecundum in tria, & illorum tertiũ iterum in duo.]

e Intelligentiam.] huinſmodi ambiguitas verborũ quandoque incidit in iudicijs, quandoque in cõtractibus: In iudiciis circa litis exordium [1] plus creditur actori ſi ꝙ reo. ff. de verb. oblig. inter. ſtipulantem. §. j. poſtea in confeſſionibus urgeri debet confitens, ut certũ confiteatur: alioquin id accipietur quod magis expedit aduerſario ſuo. ff. de confeſſ. certum. ff. de inter. act. de ætate. §. nihil. In contractibus & pactis diſtinguitur [2] aut certum eſt quod conſenſerunt, & tunc quod valet agitur aut non conſenſerunt, & tunc non valet quod agitur. ff. de contrahen. emp. & ven. in vendi tionibus 2 & 30. q. 2. vbi aut dubitatur ꝙ ſenſerint, & tunc ſub diſtingue, ꝙ aut valet intellectus ſecundum vnã partẽ, aut ſm vtranque: ſi ſm vnam partem, commodius eſt id accipi vt res đ quæ agit magis valeat ꝙ pereat. ff. de reg. iur. quoties idem ſermo. & ff. de verb. obli. l. quoties. & ℣. d fidẽ inſtrumẽ iter dilectos. ℣. & verbo. ſignifi. abbate. ſi ſecundum vtranque, tunc id quod veriſimilius eſt accipiendum eſt. ff. de verbo. obli. eum qui calendis. & quod qñq; cõ ſueuit accidere [3] 8. d. de Syracuſiane. vel ꝙ tra eum ſit interpretatio, qui pactum apposuit, qui debet legẽ id eſt pactũ apertius apponere. ff. de pact veteribus. & ſecundum promiſſorẽ fit interpretatio: qa liberum fuit ſtipulatori verba latè concipere. ff. de verborum obligat. quicquid.

ADDITIO. De hac materia nota. ff. de verb. oblig. quoties in ſtipulationibus.

SPonſam. CASVS. Dicitur in hoc ca. ꝙ ſponſam alterius maximè nubilem & ſeptẽnem, nullus de cõſanguinitate viri ducere poteſt in uxorem: Nota quod ſponſam conſanguinei conſanguineus habere non poteſt.

f Nulli.] illud, maximè, ponitur propriè comparatiuè: quia ex quo habet vij. annos tenent ſponſalia, & ita nullus conſanguineorum poteſt eam habere. ℣. tit. prox. litteras. & c. acceſſit. ergo multo fortius impedit: cum eſt proxima nubili ætati. Idem videtur ſi eſt ꝓxima ſeptennio, & doli capax. ℣. eo inuenis. Ber.

EX parte.] Primo ponit caſum narratum. Secundo diffinicndum committit tibi, Quia igitur. Abbas

CASVS. Quidam Andreas nomine, iuramentum præſtitit, quod C. mulierem ab eo tempore in antea pro uxore haberet, & ei fidem ſeruaret & illa ſimiliter promiſit eidem. Quo facto, dictus Andreas illam dimiſit, & aliã ſuperinduxit, vnde illa mulier domino Papæ fuit conqueſta. Dicit Papa, nemini licere ſuam vxorem dimittere ſine manifeſta cauſa fornicationis: & tunc aut debet illam ſibi reconciliare, aut viuere continenter ea viuente: unde mandat dictum Andream compelli, ut illam quam ſuperinduxit, dimittat, & ad primam redeat, & affectu maritali pertractet. Nota quod qui uxorem ſuam cauſa fornicationis dimittit, aliam ſuper inducere ea uiuente nõ poteſt, & debet cõtinenter uiuere. Item qui dimiſſa uxore legitima, contrahit cum alia, debet compelli eam dimittere, & ad primam redire.

¶ Ramenſis

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. & poſt concliũ Lateſtan. par. 6. cap. ram Et uide citatos ſupra eo. tit. ca. ad audientiam. & cõciliũ Trideſ. 24. de reform. matrimonij. ca. 3. & Doct in c. 1. de ſponſalibus, lib. 6.

† Cadmundi, & de Meſeia.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõciliũ par. 6. ca. 25. uide citatos ſup g le-

1 De hoc ſupra de reſtitu. ſpo. cũ ad ſedem. Ioan. And.

2 Sequitur vtriuſq; conſenſus neceſſarius eſt, ſed ſi in venditione diſſentiunt in pretio vel corpore, imperfecta eſt emptio. Io. An.

3 Sequitur

a Pro coniuge teneret.] & ſic contractum fuit matrimonium inter eos. Sed nunquid per iſta verba tantū cōtrahitur matrimonium. Iuro, quòd de cætero habebo te pro legitima coniuge, & è conuerſo, &c. non vī: quia iſta verba tantum futurum tempus reſpicere videntur. hæc quæſtio 1 ponit 30. q. 5. c. ſi quis diuinis. Et dicit Ioan. ꝙ eſt matrimonium, ſecūdum quod ex illa noua illa ſatis patet: & hic videt Hugo, aliter intelligere illa verba, ſcilicet, ꝙ ponit matrimoniū contractum de præſenti accedant illa verba, vt notauit ibi. Arg. contra. 5. eo. de illis. Ber.

b Eandem.] ſupple, & cum alia cōtraxit. c Manifeſta.] probata ſcilicet, & ſentētia ſubſecuta: quia aliàs non licet dimittere. 33. q. 2. ſeculares & §. in hoc. & 35. q. 6. multorum. & j. de diuor. porro.

d Continere.] quia non poteſt cum alia contrahere. 32. q. 1. dixit. & ſi cum alia poſtea fornicaretur, cōpelleretur redire ad ipſam, non obſtante ſententia. j. de diuor. ex litteris.

e Cogatis.] & ſuper inductam, ſi nollet ab ea recedere, vel ſi impedimentum præſtaret, poſſet excommunicari. j. eod. veniens. in fi. Ber.

† Pictauen.

ij EX litteris.] Primò ponit caſū narratum. Secundò committit ipſius diffinitionem ibi, Quia igitur. Abb.

CASVS. Duo nobiles viri Syluanēn. epiſcopatus, ſcilicet G. & B. filios & filias impuberes habebant, conuenerunt inter ſe, quòd eos adinuicem copularent, quod promiſerunt adinuicem facturos, & hoc tam parentes, quam filij iurauerunt. vnus illorum, ſcilicet G. filiam alterius conſentiente patre iurauit ducere in vxorem: poſtmodum verò voluit aliam ducere in vxorem; Epiſcopus compellebat eum ducere illam, quam iurauerat. Quæſiuit epiſcopus à Papa, quid eſſet in hac cauſa faciendum. Reſpondet Papa, periculoſum eſſe dicto G. contra iuramentū ſuum venire. Mandat Pictauien. epiſcopo, vt ſi de hoc ſibi conſtiterit, moneat illum & compellat quatenus ipſam recipiat quam iurauit, & eam marirali affectu pertractet, niſi rationabilis cauſa impediat. Nota, quod ſponſalia contrahi poſſunt per verba generalia. Item iuramentum impuberis tenet. Item compellitur quis accipere illam quam iurauit ſe ducturum in vxorem.

[Gloſ. ſeq. alle. vnam concor. obijcit, & ſoluit.]

f Tam patres.] ſi m. 31. quæſt. 3. ſi qui parentes. Sed videtur, quod iſtud iuramentum non valeat, & ſit anceps periurium, cum ſit de facto alterius. ff. re. amo. Marcellus. §. 1. & ff. de in lit. iur. videamus. Et argumen. ad hoc ff. de verbor. obligat. ſtipulatio iſta. quia ut ibi dicit, qui alienum factum promittit, non obligatur; tamen hic factum ſuum potius promiſerunt, vt procurarent bona fide, a quod filij contraherent, vt eo. lege, & in illa ſtipulatione. Ber.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit, ſecundò quærit. alle pro, & contra, ponit opi. quam reprobat, reprobationem impugnat. Impugnationi reſpondet.]

g Quam filij ſubiuramento.] iſti erant impuberes, vndè nō tenuit iuramentum. 22. q. 4. paruuli. &c. pueri. & 4. quæſt. 3. c. 1. Sed illa intelliguntur cum ad teſtimonium perhibendum inducuntur, ſed aliàs ſi ſint doli capaces, benè tenet iuramentum. j. de delic. puer. pueris. Hic poſuit Lau. talem quæſtionem: Aliquis iurauit accipere in vxorē vnā de filiabus Titij, & poſtmodum dormiuit cum vna illarum: q̄ritur an ꝓcisè debeat compelli eā ducere, cum aliā ducere non poſſit? Arg. ꝙ ſic. ff. de contrahē. emp. ſi in empti. §. ſi emp. & ff. de ſolutiō Stichū aut Pāphilū. & ipſe ſe ad hoc arctauit. ſi. ſi qs cau. l. 2. §. vlt. 15. q. 1. ſi quis inſaniens: imò videtur, ꝙ ſtatim fit matrimonium j. de conditio appo. de illis. & j. eo. is qui. arg. contra. ff. de r. t. nupt. generali. ff. ſi quis cauſed & ſi. §. quæſitum. & ff. de vſufruct. quoties. Quidam 3 dixerunt eum non compellendum, quia inuitæ nuptiæ, & cætera. 31. q. 2. §. 1. c. 1. & 5. eo præterea. Sed contrariū eſt verum, ꝙ debeat compelli. Sed vī, ꝙ non ſit cōpellendus, eam recipere: quia in veritate nec ſponſalia præceſſerunt, nec matrimonium: quia cum dixit. Volo accipere vnā de filiabus Titij, nulla cum aliqua illarum ſponſalia contracta ſunt: quia in perſonam certam conſentire debuit, & incerta ſponſalia non ſunt ſponſalia. arg. 30. quæſt. 5. noſtrates. & argumen. ff. de teſta. tut. l. duo ſunt Titij. & ſi dico. Exhæredo vnum de filijs meis, cum plures habeam, nullus eſt exhæredatus. ff. de lib. & poſth. nominatim. & certus debet eſſe hęres, aliàs non valet teſtamentum. ff. de hære. inſti. in tempus. §. quoties. & ff. de manumiſ. teſta. cum ex pluribus. Dic, quod non compellitur ex vi ſponſaliorum, ſed propter iuramentum fortè debet compelli, licet ad illam recipiendam non ſe obligauerit directè, niſi deterius inde contingeret, vt nota. ſup. eod. præterea. & infra. in gloſ. quæ incipit, arg. contra. Ber.

h Eum moneas.] & ſi non acquieuerit. argumentum, quod adminitio ſemper debet præcedere vindictam. 12. quæſt. 2. indignè. & infra de ſentent. excomm. ſacro.

[Gloſ. ſeq. aſſignat contrarium, dupliciter ſol. vtramque ſolutionem impugnat: & in fine ponit tertiam ſolutionem. Iterum obijcit, & ſoluit.]

a Vnde ſi ꝙ eos nō ſtat, nō ſēt periri, nec deberet pęna promiſſa: ſm Vinc. j. eod. Gemma. & no. j. eod. ſicut in glo. r. Io. And.

¶Ca. 9. eo. ti. in 1. comp. & poſt Concil. Laterañ. par. 6. ca. 26.

† VV.

† parentes.

† Vide Dñi. cū Sot. explicante hunc textū lib. 4. ſen. diſt. 27. q. 2. art. 3.

3 Hoc tenēt Vin. & Phil. q dicunt iſti pciſè nō cōpellendū, & pęnitentiā ſibi pciſè debere imponi de periurio: qa per eum ſtat arg. j. e. de illis. Io. And.

CAP. X.

ij EX † litteris Syluani epiſcopi accepimus, quod cum duo nobiles viri ſui epiſcopatus G. † ſcilicet de Monſtra, & B. filios & filias impuberes haberent, inter ſe conuenerunt, quod eos adinuicem matrimoniis copularent: & hoc tā patres, f † quam filii, ſub iuramento g † ſe promiſere facturos: inter quos ſiquidem G. filiam alterius conſentiente patre, ſe iurauit ducere in vxorem: quo volente ad alia vota migrare, eum epiſcopus compellere voluit, vt quod iurauerat, adimpleret: & infra.

¶ Quia igitur prædicto G. periculoſum eſt, contra ſuū iuramentū venire. Fraternitati tuę mandamus, quatenus ſi hoc tibi conſtiterit, eum moneas: h & ſi nō acquieuerit monitis, eccleſiaſtica

eam ab † eo tempore pro coniuge a teneret, & ei ſicut vxori ſuę fidem ſeruaret. Ipſa quoque eidē Andreæ iurauit, ſe illum pro marito habiturā, † & fidem ei tamquā viro proprio ſeruaturam: quo facto, prænominatus A. reliquit eandem. b

¶ Quia igitur nemini licet vxorem ſuam, ſine manifeſta c cauſa fornicationis dimittere, & tūc eam ſibi reconciliare debet, aut ipſa viuente continere: d Mandamus, quatenus eundem, vt ſuper inducta dimiſſa, ad vxorem ſuam redeat, & eam maritali affectione pertractet, monitione præmiſſa, per eccleſiaſticam cenſuram cogatis. e

¶Idem Pictauien. epo. †

¶ *Qui iurauit cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum per cenſuram eccleſiaſticam contrahere compellitur.*

censura compellas, [a] vt ipſam (niſi rationabilis [b] cauſa obſtiterit) in vxorē recipiat, & maritali affectione pertractet.

¶ Idem archiepiſcopis & epiſcopis & alijs prælatis per Angliam conſtitutis.

¶ *Per cenſuram eccleſiaſticam pater compellitur reſtituere filio eius vxorem, quā iniuſtè detinuit: vel detinet.*

CAP. XI.

NOn † eſt vobis (ſicut arbitramur) incognitum, qualiter rex Anglorum pro diſcordia, quæ inter ipſum & filios ſuos eſt ſuborta, † vxores eorum detineat: & infra.

¶ Nos itaque attendentes: iuſtum & honeſtum eſſe, vt viri ſuas petant vxores. Mandamus, quatenus eundem regem, ad eas reſtituendas ſollicitè moneatis: & ſi iuxta commonitionem veſtram, filiis ſuis vxores [c] ſuas infra certum terminum non reſtituerit, † ex tunc in quacunque prouinciarum [d] veſtrarum detinentur vel transferūtur, donec ibi fuerint, [e] nulla diuina officia (præter baptiſmum [f] † paruulorum, & pœnitentias morientium [g]) celebretis, vel permittatis aliquatenus celebrari.

¶ Idem epiſcopo ſanctæ Agathæ.

¶ *Dictum vnius afferentis impedimentum, impedit matrimonium contrahendum non iuratum.*

CAP. XII.

ij PRætereа † de mulierе, quę à viro impe-

† Ca. 13. eo. in 1. cōp.

† al. ita: eſt exorta.

1 Vnde interdū punit volentes. 27. diſt. volentibus. Sim Lau. & Paul. Io. An.

† Inſert ergo, q̄ matrimoniū liberat à patria ptāte. cōcor. l. 1. C. de bo. q̄ lib. & l. 1. §. fi. ff. de li. exhi.

† baptiſma.

† Cap. 16. eti. in 1. cōp. & poſt Cōc. Lateran. pa. 50. ca. 30. Et q̄n dicto vinius credat, tradit Laſ. in rep. l. admonēdi. ver. Itē plenè credit ff. de iureiu. iam q̄d fieri oporteat, vt matrimonij impedimenta de regātur, vide Cōcil. Trid. ſeſ. 24. de reformatri. c. 1.

2 Quia non eſt terra interdicta, ſed organa ſuſpēſa ad tēpus. Innoc. cōtrariū no. de offi. ordi. frāgabili & de app. dilect. Io. And.

a Compellas.] arg. 5. 7. eo requiſiuit. Hoc conſueuit intelligi pluribus modis; quod hic dicitur de rigore intelligit, ibi de miſericordia, ne deterius indè contingat. arg. 8. eo prętera. Vel cōditionaliter sūt cogēdi, vt de nolētibus fiant volentes, ſed non finaliter. 23. q. 6. vides. Sed neutra ſolutio vī ſufficere, qa iſte mortaliter peccat veniēdo 5 iuramētū, ergo pōt 5pelli finaliter 24. q. 3. tā ſacerdotes & c. ecce aut crimina. Sed q̄o pōt iſte exc̄icari, quia nondū venit 5 iuſm? Poteſt dici, q̄ ille, qui iurauit de iure cōmuni cōpelli debet, vt iuramētum ſeruet, licet nondum ſit tranſgreſſus. quia poſt trāſgreſſionē 5hendo cū alia p verba de preſenti non poſſet vlteri[9] cōpelli, cū iā fortius vinculū ſuperuenerit, & eccleſia nō ſolū peccata cōmiſſa punire debet (vt dictū iura p̄dicta) ſed ēt committēda p̄hibere, [1] vt ſi videat aliquē vicinū p̄cipitio, vel paratū ad peccandū 93. diſt. diconi. 23. q. 4 ipſa pietas. & 22. q. 5. hoc vī. alioq̄n cōſentire vī. 83. diſt. quaſi p totū. & ſic dēt eccleſia excōicare, & facere, qđ pōt: q̄a excōicatio eſt medicinalis. 2. q. 1. multi. & 24 q. 3. corripiantur. & c. notandum. & hoc ſolum bene agitur, vt vita hominum corrigatur. 23. q. 5. prodeſt. Hoc quidem ius commune eſt, caſus tū poteſt eſſe vbi non compellit finaliter ex cauſa, vt in c. requiſiuit. 5. eo. & cauſa redditur in litera ipſius c. requiſiuit. & 5. eo. prętera. ex cauſa quandoque detrahitur ſeueritati, vt; 9. diſt. conſtitueretur. Vel poteſt exponi litera ipſius c. requiſiuit. potius monenda, quam cogenda, id eſt, prius monenda, & poſtea cogenda. niſi acquieſcat. & ita non contradicit iſto modo, imò concordat cum iſta tamen ſi contrahat cum alia, tenet contractus, & abſoluetur, nec compellitur finaliter. Ber.

b Rationabilis cauſa.] puta conſanguinitas, vel affinitas, vel aliquod aliud perpetuum impedimentum.

NOn eſt vobis.] Primò narrat factum. Secundò prouidet ibi, Nos itaque.

CASVS. Inter regem Anglorum & filios eius orta fuit controuerſia, propter quod rex Anglorum detinebat vxores filiorum ipſius, ita q̄ mariti ad eas accedere non valebant. Conquerti ſunt domino Papæ filij regis; mandat Papa archiepiſcopis & epiſcopis per Angliam conſtitutis, quòd cum ſit iuſtum & æquum, vt viri ſuas petant vxores, quatenus dictum regem moneant, vt filijs ſuis vxores eorum reſtituat: quod ſi infra terminū ſtatutum nō fecerit, extunc in quacunque terra vel prouincia detinentur, vel etiam tranſferantur, donec ibi fuerint, nulla diuina officia celebrentur, vel permittantur aliquo modo celebrari, præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium. Nota quòd mitius agitur cū regibus, & principibus, quam cū alijs. Item propter delictū domini tota terra ſupponit interdicto. Item in generali interdicto iſta ſacramēta excipiuntur, ſcilicet baptiſma paruulorum, & pœnitentiæ morientium.

[Glo. ſeq. recit. per quæſtionem, quo iure, &c. ſoluit diſtinguendo.]

c Vxores.] poſſunt enim filij regis petere vxores ſuas per interdictū de liberis exhibendis, imò de vxore exhibenda. ff. de liber. exhi. imò & C. eod. tit. ſi ad inſtar. & C. de nup. ſi inuita. Et hoc habet locū cū in uita detinet vxor, ſicut hic. Si verò volēs detinet, tūc p officiū iudicis vel epi loci: Cū enim volens detinetur filius, non datur interdictū de lib. exhibē. niſi inter duos, qui dicunt ſe eſſe patres vel dños, & controuerſia eſſet. ff. de lib. exhib. l. vlt.

d Prouinciarum.] ſic ergo pro delicto vnius tota prouincia interdicitur, vt 5. de oſf. dele. ſanè 2. Ber.

[Glo. ſeq. arg. à cōtrario, alle. duo iura, & vnam legē in cōtrarium. Secundò quærit & ſoluit.]

e Donec ibi fuerint.] ergo vī, q̄ poſt quā inde receſſerint, poſſint celebrare. ar. ff. de poſtulan. Imperator. C. ex quib. cauſa. itro. & ſi ſeuerior arg. contra. C. e. tit. ad tempus. Dico q̄ hic eſt ſuſpēſio iuris, & cum temporis diffinitione, & ideò tempore elapſo non indiget abſolutione, & ita illis recedentibus celebrabunt. 2 ſim. 81. diſt. ſi qui ſunt preſbyteri. Vin. Sed nunquid tunc poſſunt celebrare ſubmiſſa voce & ianuis clauſis? Non niſi eſſent priuilegiati. 5. de priui. quòd nonnullis vel niſi eſſet epiſcopus. infra de priuileg. quod nonnullis. & ſingulariter in conuentualibus eccleſijs bini & bini poſſunt dicere horas ſuas, vt legere videantur potius, quam cantare. 5. de pœ. & remiſ. quod in te. Ber.

f Baptiſmum paruulorum.] iſta duo ſacramenta ſemper excipiuntur de quolibet interdicto, quia ſunt ſacramenta neceſſitatis. 1. quæſt. 1. c. remiſſionem. §. ſed notandum eſt. & capitu. ſi quis hæretica. §. ecce ſi clericus. & melius 32. diſt. c. prætер. §. verum. vndè etiam in neceſſitate poſſunt recipi ab hæretico. 24. quæſtio. 1. ſi quem forte. ſecus de alijs. 24. quæſtio. 1. cępit.

g Pœnitentias morientium.] & prætер communionem, quæ viaticum appellatur. 5. de pœn. & rem. quod in te. & etiam ſuſcipientibus ſignum crucis & peregrinis pœnitentia conceditur, vt in c. quod in te. Ber.

ij PRætерea.] Primò ponitur conſultatio. Secundò reſponſio ibi, Taliter. Abbas.

CASVS. Quidam vir volebat contrahere cum quadam muliere. Conſanguineus illius viri dicebat, ſe deliquiſſe cum ea, ſed illud non audebat confiteri propter potentiā mulieris: Quæritur, quid iuris? Reſpondet Papa quòd matrimonium illud fieri non permittitur, ne deterius inde contingat, niſi iuramentum intercueniſſet. Nota, quòd matrimonium ad dictum vnius impeditur, ne contraharur ſed ſi iuramentum interueniſſet, propter dictum vnius non impeditur.

[Gloſ.

[Glo. ſeq. recitetur per qõnem, an publicè confitẽti credendum ſit: & ſoluit quòd non, duplici de cauſa.

a Publicè confiteri.] quid ſi publicè confitetur? Duplici ratione nõ debet ei credi: Primo quia vnius confeſſio in alieno facto nulla eſt. 4. q. 4. c. placuit. §. item in criminali. ver. itẽ vnius teſtimoniũ. & ff. de teſti. veniens 1. Secundo quia turpitudinẽ ſuã confitetur. ff. de donat. inter dilectos. 14. q. 5. non ſanè. & ff. de eo qui duxi. i matrim. c. 1. 1 ſed conſanguineo reuelare tenetur. 35. q. 3. ſi homo.

1 Concor. tex. in l. ſi pignoribus. cũ concor. vul. C. de ſer. pi. da. ma.

b Niſi iuramẽtũ.] & ita ſi iuramentum interuenit, nõ debet matrimonium ꝓhiberi ꝓp ꝓfeſſionẽ illius ſecretã, niſi aliter ꝓbaret: nã ſi legitima affinitas probaret, impediret mrimoniũ, non obſtante iuramento illo, qđ habuit cõditionẽ annexã: ſcilicet, niſi iuſta cauſa prohibeat. ff. đ iureiu. quemadmodum. immo iã ꝙũ ſeparatet. ff. de eo q̃ cog. coni. vxo. fuæ. de illo. Si verò iuramentũ non interueniſſet, ad teſtimoniũ vnius, ſiue ad famam impediretur matrimoniũ cõtrahendũ. ff. de teſti. ſuper eo. 2. §. 1. & ff. de cõſangui. & affinita. ſuper eo. & hic.

¶ Capit. 17. eo. tit. in 5. compila. & poſt concil. Lateranẽſ. par. 50. c. 31.

VEniens.] Primo narrat factũ. Secundo diffinitionem committit: ibi, Mandamus Abbas.

† præſtiterit.

CASVS. Quædam inuenis mulier M. nomine, intantum adamauit quendã iuuenẽ, ꝙ vterque illorũ in præſentia triũ teſtium præſtitit iuramentũ de matrimonio inuicem ꝛhẽdo. Parẽtes mulieris hoc ignorantes, eam inuitam reclamantẽ cuidam alij tradiderũt: ſed illa ipſum ita exhorruit, ꝙ nullo modo ab ipſo cognoſci ſe permiſit, & cœpit publicè confiteri, ꝙ a primo viro cognita fuit & iurata: Tãdem epũs diœceſanus cognito, ꝙ illi eſſent cõſanguinei, eos ab inuicẽ ſeparauit. Sed dum cauſa tractabatur, & illa nollet conſentire viro, cui à parentibus tradita fuerat, ipſe vir aliam duxit in vxorem, & illa cuidam alij T. nomine fuit publice deſponſata, de quo, poſtmodum filium genuit; pater illius viri ei opposuit, quod filium ſuũ in virum habere non poterat eo quod ab alio viro, qui iam defunctus erat, deſponſata fuerat. Vnde mulier illa ad dominum Papam acceſſit, exponens ei omnia ſupradicta. Mandat Papa quibuſdam, quatenus ſi inueniant, quòd ꝓdicta mulier à priori viro iudicio eccleſiæ fuerit ſeparata, & ab illo T. ſine contradictione eccleſiæ in vxorem traducta, & ille cui à parentibus tradita fuerat, de præſenti vita deceſſit, moneant dictum T. & compellant, vt præfatã M. recipiat in vxorem, & eam maritali affectione pertractet; quòd ſi non fecerit, eum, & ſuperinductam, & patrẽ ipſius ſi contradixerit, excõmunicationi ſubijciant. Nota ꝙ coactũ matrimoniũ eſt nullum. Itẽ omnes impedientes iuriſdictionem iudicis ſine exceptione ſunt excommunicandi: quia per hoc efficiuntur de iuriſdictione ipſius iudicis.

¶ Idem procuratori & canonicis Soraſi.

¶ Si mulier inuita cum aliquo contrahat, nec in eũ poſtea conſentiat, tenet matrimoniũ ſi alteri poſtea nubit. Ita communiter ſummatur. Et ſecundum hũc intellectũ eſſet hic caſus apertus, quòd matrimonium meum contractum, eſſet ipſo iure nullum. hoc tamen clarè non colligitur ex litera.

CAP. XIII.

VEniens† ad Apoſtolicam ſedẽ Mariota ſupplici inſinuatione monſtrauit, ꝙ quendam adoleſcentem adamauit intantum, ꝙ † vterq; de matrimonio contrahendo, ſub triũ perſonarum teſtimonio præſtitit† iuramentum; quod parentes mulieris ipſius ignorantes, eam inuitam & reclamantem, c † in vxorem alij tradiderũt: quem ita exhorruit, ꝙ ſe ab eo nullo modo cognoſci d permiſit. Cumque publicè fateretur, quòd à priori viro cognita eſſet atque iurata, epiſcopus Soran' cognito, ꝙ proxima inter e eos eſſet linea cõſanguinitatis, ipſos abinuicẽ ſeparauit. f Cæterũ cum cauſa ipſa tractaret, g & viro, cui tradita fuerat à parentibus, conſentire nollet, ipſe aliam in vxorẽ traduxit, & illa cuidam T. nomine, publicè in conſpectu eccleſiæ nupſit. h Tandem† cum de illo filium genuiſſet, pater ipſius T. ei oppoſuit, quòd filiũ ſuum non potuit in virũ habere, eo† quòd alij, qui defunctus eſt, prius deſponſata fuiſſet: et infra. ¶ Mãdamus, quatenus ſi inueneritis, quòd prædicta mulier à priori viro, iudicio eccleſiæ fuerit ſeparata, ab eodem T. ne contradictione eccleſiæ in vxorem traducta, & ille cui à parentibus fuit† copulata, de præſenti vita deceſſit, i prædictũ T. monitione præmiſſa compellatis; vt præfatã Mariotam recipiat, k & ſtudeat maritali affectione tractare: alioquin eum, & ſuperinductam, & patrem eius† (ſi huic rei reſtiterint l †) excommunicationi ſubdatis.

† al. ita Sane cum de illo, &c.

† al. itar eo quod ab alio, &c.

2 Facit tex. in l. nuptias, cum glo. & Bart. ff. de reg. iur.

† al. ita. copulata fuerat.

† ipſius.

† reſtiterit

} Secũdum Ala. in quẽ iõ hoc opponit, qa ita manifeſtum eſt impedimentum ſi ſubeſſet, vel factum notã & idẽ Vin. Ioan. An.

† Quod fieri nõ debuit, qa libera à coactiõe eſſe debẽt matrimonia. ca. de nepti. & ca. ſi verum. 31. q. 2. Magiſter ſen. & Doct. lib. 4. ſen. diſt. 29. cõcil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matr. cap. 1.

† Vt

[Glo. ſeq. arguit in fine.

k Recipiat.] ergo ꝓp ſolum ſcandalum non ſeparatur matri. ontũ; quia iudiciũ eccleſiæ non expectauit, ff. eo. cũ in Apoſtolica. & ff. de matrimo. contra c. cõtra interdi. eccle. c. 1. & 2. Et eſt hic arg. quod non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum. ff. de iure patro. illud. cum ſuis concor.

l Reſtiterint.] omnes impedientes iuriſdictionem iudicis poſſunt excommunicari. ff. de off. delega. c. 1. ff. de teſti. tam litteris. Ber.

CVm locum.] Primo ponit regulam Secundo infert genus: ibi, Matrimonium. Tertio speciem: ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Inter duos ciues Papien. quæstio vertebatur sup matrimonio cuiusdam puellæ. vterque dicebat se matrimonium cũ illa cõtraxisse: mulier timebat violentiam sibi inferri à ꝓdictis, & eam petebãt. quæsitũ fuit à Papa quod fieri deberet? Respondet vbi metus vel coactio intercedit, cõsensus locum habere non potest: sed vbi consensus requiritur metus vel coactio debet repelli & matrimonium solo consensu contrahitur: & sic omnis metus vel coactio debet repelli, ne per timorem dicat sibi placere quod odit; vnde mandat Papa episcopo Papien. vt puellam illam de qua matrimonio quæritur, ponat in domo aliqua, vbi nullo modo timeat, & faciat eam custodiri honestè, donec causa fuerit per sentẽtiam terminata. Nota ꝙ matrimonium solo consensu cõtrahitur. Itẽ inuita matrimonia fieri non debent. Itẽ iudex locum securum debet partibus prouidere.

¶ Idem Papien. episcopo.

¶ *Si timetur inferri violentia puella, de cuius matrimonio agitur, debet iudex sibi prouidere locum tutum & honestum, donec causa terminetur. hoc dicit: Et est textus multum allegabilis.*

CAP. XIIII.

CVm locum non habeat consensus, vbi metus [a] vel coactio intercedit, necesse est, vt vbi assensus cuiusq; requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimoniũ autẽ solo [b] consensu cõtrahitur: & vbi de ipso [c] quæritur, plena [d] debet securitate ille gaudere, cuius est animus indagãdus [e]; ne per timorẽ dicat sibi placere qd odit, & sequatur exitus, q de inuitis solet nuptijs prouenire [f]. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus puellam, de cuius matrimonio qõ ventilatur, in domo, in qua nihil eã timere oporteat, facias honestè teneri, donec [h] prædicta causa terminata fuerit, & †sententia sine cõtradictione cuiusquã valeat executioni mãdari.

¶ Idem.

¶ *Sponsalia de futuro, si secuta est copula, non solumtur per sponsalia de præsenti, aliàs tenent sponsalia de præsenti, nisi per metum qui potuisset cadere in constantem virum, contracta sint.*

CAP. XV.

VEniens †ad nos G. sua nobis relatione monstrauit, ꝙ in domo sua mulierem quandam recepit [i], de qua prolem habuit, & cui fidem coram pluribus præstitit [k], ꝙ eam duceret in vxorem; interim autem cũ apud domum vicini sui pernoctauerit [l], eius filia nocte illa secum cõcubuit: quos pater puellę simul in vno lecto inueniens, ipsum eam per verba de præsenti despõsare coegit. Ideoq; mandamus, quatenus si inueneris, ꝙ primam post fidem præstitam cognouerit [m], ipsum cum ea facias remanere: alioquin secũdæ, (nili metu

h Donec.] ideſt, quousque constet de matrimonio istius puellæ inter eos qui illam petunt a, & cui ipsa cõsenserit: sic stabit quasi in sequestro in loco tuto: ista puella timebat sibi inferri violentiam à quibusdã nobilibus ciuibus Papien. & ideò ne raperetur ab illis, ponitur in loco securo: postquam cõstiterit cui cõsenserit, tradetur ei, vt hic in fine. ij

VEniẽs ad nos.] Primo ponit casum: Secũdo diffiniẽdum committit: ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidam nomine G. quendam mulierem in domo sua recepit, de qua ꝓlẽ habuit, & ei postmodũ fidem dedit, quòd eam duceret in vxorem: post hoc accessit ad domũ vicini sui, & cum nocte illa in domo vicini stetisset, inuẽtus fuit cum filia vicini dormiisse. Pater puellę inueniẽs illos simul in lecto, compulit eũ accipere in vxorem filiam suam, per verba de præsenti: iste G. accessit ad Papam, & exposuit ei prædicta: vnde mandat Papa episcopo loci, quatenus si inuenerit ꝙ primam mulierem post fidem datam cognouerit cum illa remaneat; Si verò post fidem datam non cognouerit, maneat cũ secunda, nisi per talem metũ fuisset cõpulsus eam accipere in vxorem, qui potuisset cadere in constãtem virum. Nota ꝙ ‖ fides data sit de aliqua ducẽda, si postea carnalis copula interueniat, inducitur statim matrimonium præsumptum. Item matrimonium contractum per metum, qui cadit in constantem virum, non tenet.

a Ca. 19. eo. tit. in 1. cõp. Vide Concilium Trident. sessio. 24. de reform. matr. c. 9. & Conarruuiã in epitome li. 4. decretalium par. 2. c. 3 §. 5. & per Mag. & Docto. scholasticos lib. 4. sent. dist. 29. vbi Sotus pleniſſimè. q. 1. art. 3.

† Vide cap. 2. eod. tit. in 2. compilat. Et de intellectu textus & glossarũ præter Doctores hic vide eosdẽ citatos in ca. præcedenti.

† al. ita, vt sententia.

b Solo consensu.] 27. q. 2. sufficiat. & ita omnia quæ dicuntur 30. q. 5. aliter. & ca. nostrates. referuntur tantum ad solemnitatem.

c De ipso.] scilicet consensu. Bernardus.

d Plena debet.] ille vel illa, qui in alium vel aliam consentire debet.

e Indagandus.] ideſt, inquirendus ad cõsentiendum.

f Prouenire.] quia quod quis non diligit, facilè contemnit 20 q. 3. præterea. & 3. eo. præterea 1. & 1. eod. requisiuit & 31. q. 2. §. 1.

[Glos. seq. arguit quòd iudex, &c.

g Nihil eam timere.] est ergo hic arg. quòd ad officium iudicis pertinet, locum securum assignare partibus & honestũ. 3. q. 9. hortamur. & 33. q. 2. siue. & ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter. alioquin potest appellari si requisitus iudex hoc non fecerit 1. 1. vt lite non contestata accedens 2. & 3. de appellat. ex parte 1.

g Etiam si iudex datus sit appellatione remota. vt ibi Innoc.

h Donec.] ideſt, quousque constet de matrimonio istius puellæ inter eos qui illam petunt a, & cui ipsa cõsenserit: sic stabit quasi in sequestro in loco tuto: ista puella timebat sibi inferri violentiam à quibusdã nobilibus ciuibus Papien. & ideò ne raperetur ab illis, ponitur in loco securo: postquam cõstiterit cui cõsenserit, tradetur ei, vt hic in fine.

a Consule antiquã decretalem loco præcitato, vbi nominantur ciues Papienses, & de huius puellæ matrimonio certabant.

i Recepit.] vt concubinam.

k Præstitit.] post prolem susceptam: & sic sponsalia de futuro contracta fuerunt; vnde si postea antequam contraheret cum alia, illam cognouit, inductum fuit matrimonium præsumptum: contra quam præsumptionem probatio in contrarium non admittitur. infra eod. is qui. & infra de condit. appo. de illis. Bernardus.

l Pernoctauerit.] pernoctare, totam noctem significat. ff. de verb. signi. Vrsana, §. pernoctare. Sic 1. de accusat. si constiterit. Tan.

m Post fidem præstitam cognouerit.] quod si ita est, matrimonium est inter eos, vt dixi: quamuis non credebat tali tacito consensu contrahere. veluti si quis se filium familias existimauerit, cum sit pater familias, poterit acquirere hæreditatem. ff. de condi. & demon. multum interest.

a In vi-

¶ In virum constantem.] quia tunc nul lū fuit matrimonium. ī. eo. consultationi. quia libertatem debet habere qui consentit. ī. c. prox Quis rectus excuset, & q̄ non dictum est ī. de his quæ vt metusue causa fiunt, cū dilectus. & c. Abbas.

[Gl. seq. rōnē reddit. Secūdo arg. alle. duas leges, & vnā alleg. in contrarium.]

b Vt vxori.] quia fortius vinculum superueniens p̄iudicat primo. ī. de sponsa duo. c. 1. sicut matrimoniū ad optioni. ff. de rit. nup. non solum §. 2. 1 Et est hic argum. q̄ licet culpa mea incurserim ī metū, nihilominus, excusor propter metū. arg. ff. q̄ met. cau. nec timorem cum l. seq. argu. contra. ff. eod. si mulier. Ber.

COmmissū.] Cōmunis diuisio. Secūda pars loci, Fraternitati. Abbas.

CASVS. Quidā dedit fidē cuidam mulieri q̄ eam duceret in vxorem, & q̄ cum ea per verba de præsenti contraheret infra biennū interposito iuramento: postea verò priuata lege ductus, volebat intrare religionem. Dubitabat, an posset p̄p iuramētum: q̄ritur q̄d iuris? Rōndet Papa q̄ tutius est illi iuramēti religionē seruare, vt prius p̄trahat, & postea poterit religionē intrare, dūmodo carnalis copula inter eos nō intercesserit. Nota, q̄ iuramentū seruandū est, dūmodo sine peccato seruari possit. Item ante carnalem copulam poterit alter conjugum religionem intrare, etiam altero inuito.

c Lege]19. q. 2. duæ sunt. & ī. de reg. licet & ī. de renun. nisi c. cum pridem. §. dices.

[Glo. seq. obijcit, & soluit, Iterum obicijt, & soluit.]

d Tutius.] seu contra vī: quia dicitur: Qui se dat nuptui, bene facit: qui se non dat nuptui, melius facit, ut 27. q. 1. nuptiarū, & vtrunq; expedit, sed vnum plus aliud minus 28 q. 1. sic enim neq;. ver. ideò. & sic tutius esset non p̄trahere, saltē p̄p promissam exigēdi postea debitum. Non p̄tradicit: q̄a hoc faciēdo potest vtrūque seruare, & iuramentum, & propositum suum, & ideo dicit, tutius. Vel dic, tutius, talt m quo ad opinionem, ne de facto dicatur iste venire p̄tra iuramentum. p̄terea nō vī infringere iuramētum. qui illud in melius cōmutat. ī. de iureiu. peruenit. ī. de vo. & vo. redē. scripturæ. & sic ille intrando religionē seruat iuramētum, & ita tutius est nō p̄trahere. & q̄ bona agunt, si meliora deliberata non faciunt, ceciderunt in conspectu Dei 17. q. 1. qui bona. & si contrahat, vī facere contra conscientiā, & sic peccat: ergo non est tutius. 28. q. 1. cap. omnes. §. ex

¶ possit

¶ Vide Ale. cons. 47. vol. 4. vbi late de metu cadente, aut nō cadēte ī virum constantem.

¶ Exonien. Exomen. Geron.

1 Ponit casum: Si filius meus illā q̄ tua pupilla fuit, duxit vxorē, demū ipsum filiū vel me adoptas, impeditur adoptio Ioan. And.

† Cap. 4. co. tit. in 1. cōp. De materia vide Magsent. lib. 4. dist. 27. §. hoc aūt cōiugatis. & ibi Sotūs q. 1. ar. 4.

† Verbum, transire, deest in antiqs, & recentiori bus ipsis magis emendatis. ī antiqua tā cōpilatione legit ita: ad frugem melioris vitæ suspirat conuolare.

coactus, qui posset † in virū a † constantē cadere, eā desponsauerit) adhærere facias vt vxori. b

¶ Idem Exoneñ. † episcopo.

¶ Qui iuranit cum aliqua contrahere: si vult religionē ingredi debet prius contrahere, vt iuramentum seruetur, & ante copulā carnalē monasterū ingredi poterit.

CAP. XVI.

COmmissum: † & infra. ¶ Significauit nobis fraternitas tua, quod quidam cuidam mulieri de contrahēdo matrimonio fidem dedit, & se cū ea infra biennium per verba de præsenti contracturum, præstito iuramento firmauit; nunc autem priuata lege c ductus, ad frugem melioris vitæ transire † suspirat: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod tutius d est ei (religione iuramenti seruata) prius contrahere, & postea, si elegerit, ad religionem migrare, si tamen post desponsationē copula non dignoscitur interuenisse carnalis.

¶ Lucius tertius Rapaleu. † episcopo.

¶ Qui iuranit cum aliqua contrahere, moneri, potius debet quam compelli, vt contrahat. hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. XVII.

REquisiuit † à nobis tua fraternitas, qua censura mulier compelli debeat, quæ iurisiurandi religione neglecta nubere renuit, cui se nupturam interpositio iuramento firmauit: & infra. ¶ Ad quod breuiter respondemus, quod cum libera e debeant esse matrimonia, monenda est potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Litis pendentia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi, primum erat nullum.

his. Sed dicas iste nullum votum emisit, sed ad vorum suspirat; vade non debet dici voti transgressor etiam si non intret religionem, si amplius non processit. ī. de vot. & vo. redem. literaturam, & non facit contra propositum suum: quia licet gerat in corde virginitatem, consentire potest in matrimoniū. 27. q. 2. Beata Maria. Potest ergo seruare vtrunque, vt dixi, si vult; tamen sine peccato pōt intrare religionem, & non contrahere. Ber.

† Rapuleñ. Rabuleñ. Abuleñ. hoc vltimū placet, nisi Capuano, aut Crapulē si legas, vt alij dicunant.

† Cap. 12. eo. tit. in 1. cōp. & post cōcil. Lateran. sub Alex. iij. par. 45. c. 6. Et de intellectu vid. Couarru. in epitome lib. 4. decre. par. 1. cap. 4. alde Frāciscū de Victoria in relectione de matrimonio. par. 1. & concil. Trid. cum tum supra in c. cum locū

2 Et ī. de clec. cum in cunctis. I. An.

REquisiuit.] Duę sunt partes. Consultatio & respōsio. Secunda ibi, Ad qd. Abbas.

CASVS. Mulier q̄dam iuram ēto interposito p̄misit cuidā viro q̄ cū eo p̄trahere: postea verò volūtate mutata nolebat cū eo p̄trahere: q̄ritur qua cēsura sit ad hoc cōpellenda? Rōndet Papa, q̄ matrimonia libera debēt esse, & non coacta: & ideo monēda est potius. q̄ rogenda: quia coactiones huiusmodi frequenter solent difficiles exitus habere. Vel prius est monenda. & nisi a q̄uerit post. a compellenda. Nota, q̄ matrimonia libera debent esse, nō coacta. Item ſm vnā lecturam videtur, q̄ eccle sia dispenset hic p̄tra iuramentum p̄p rationem quæ hic redditur. Item coactiones difficiles exitus solent habere.

[Glosia sequēs allegat septem cōcor. obijcit, & soluit, & remittit.]

e Cum libera. ī. eo. cum locum. & argu. ī. de proc. accedens. & ī. eo præterea 1. & 3. 1. q. 2. §. 1. & c. 1. & 3. 20. quæst. 3. præsens. Sed nunquid erit minus libera, si cōpellatur ex post facto, ad quod iureiurando se astrinxerit? Videtur quod non, quia nec inuitus crescere ad ordines dicitur, qui propter iam susceptum beneficium ad ordines vrgetur. 60. distin. innouamus. & ī. de ætā. & qualit. c. 1. & cap. quæris. 1 cum sponte susceperit beneficium & non dicitur inuitus qui propter voluntariam promissionem vrgetur ad promissi solutionem. 12. quæst. 2. quicunque 2. Item propter delictum præcedens quandoq; quis compellitur ad matrimonium. ī. de eo qui dux. in matri. quam pol. per adulte. c. 1. & ita videtur quod ista compellenda sit. Simi. ī. eo. ex litteris. argum. 22. q. 4. inter cętera. Sed littera ista contradicit; potius monenda quam cogenda. Sed expone, pot us monenda, i. dest, prius monenda, & postea cogenda propter iuramentum suum similis expositio. 33. q. 4. non inuenitur. in fine 3 Dic super hoc quod dixi ī. eo. ex litteris. Ber.

3 De votis aūt habita rō est, quapotius admoneremini ab errore discedere, q̄ proscelere punremini. I. A

CVm in Apostolica.] Primo consultatio. Secundo responsio ibi, Consultationi. Abbas.

CASVS. Matrimonialis causa vertebat inter quendã virum & vxorem eius, corã ordinario ante publicationẽ testium ille reuersus domũ cœpit publicè dicere, ꝙ inter ipsum & vxorem fuã fuit diuortij fuerat ꝓmulgata, & sic falsitate suggesta, ꝙdam aliam facti nescium in vxorẽ accepit: Postmodũ vero per quosdam delegatos, quibus causa fuit commissa dicta diuortij fuit lata. Dubitauit diœcesanus, vtrũ matrimonium illud teneat cum lite pendente inter virum illum & priorem vxorem cũ illa cõtraxit: Quæsiuit à Papa, quid iuris esset? & ipse respondet, ꝙ bene possunt simul remanere, imposita illi viro pœnitentia cõpetenti, & infra tps pœnitentiæ carnali copula interdicta. Nota ꝙ matrimoniũ, qđ de iure nõ tenet, licet pro matrimonio ab ecclesia teneatur, nõ ꝓ stat impedimentum ſcđo, dummodo primũ appareat postmodũ non tenuisse.

[Gl. seq. quærit opponendo, & soluit.]

a Suggesta.] nunquid debuit ei credi? Non, absque litteris iudicis 8. q. 5. cap. vlt. fin. & q. 4. nouae. C. de mã. prin. l. vnica. Quare ergo excusat mulier, cũ lite pendẽte nihil debeat innouari, ut lite penden. cap. 1. Ideo excusatur, quia omnes ita credebant, & uerius: quia nullum erat matrimonium cum prima.

b Nesciam.] & ideo videtur ꝙ marito priuari non debuit mortua prima: etiam si fuisse matrimonium cum prima. Ĵ. de eo, qui dux. in ma. quam pol. per adult. c. 1. & 27. q. 2. nos nouimus in fi.

[Glo. 1 q. opponendo quærit, & soluit.]

c Imposita viro pœnitentia.] sed quare imponitur viro pœnitẽtia, cum nullum fuerit matrimonium primũ? Ideo quia lite pendente contraxit cum secunda in contemptum ecclesiæ. Ĵ. de matrimo. contract. contra inter ecclesiæ c. 1. 2. & 3.

[Glo. seq. opponit, & dupliciter soluit.]

d Commercio.] interim. Sed quare punitur hic mulier in debito suo? Potest dici, ꝙ ipsa ex postfacto consensit, vt præsumitur, quia postea causa tractata fuit: vel punitur vir in exigendo, sed non in reddendo, si exigatur debitum ab vxore. sim. Ĵ. de sent. excom. inquisitionis. & Ĵ. de secun. nup. dominus. Si verò illa sciuisset, puniretur, ut dixi. Ĵ. de matrimo contracto contra interdict. eccl. c. 1. & 3.

[Glo. seq. distinguit.]

e Remanere.] sic patet, ꝙ si aliquis habens uxorem licet ea viuente & lite ſtẽ pẽdente ꝺhat cum alia, soluto primo matrimonio tenet secundum, sed hoc locũ habet cum primum matrimonium fuit nullũ, vt hic. & Ĵ. eod. veniens & ẽt sciente ſcđa vxore. Et qđ dicit Ĵ. facti ne sciã. dicas maxime, qa non ꝑstat impedimẽtum. qđ de iure nõ sortitur effectũ: vt hic, & Ĵ. de iure pa. illud. & c. cõ laici. cũ suis ꝓcor. & Ĵ. d ꝺspõ. impu. liras & c. accessit. & tunc

CAP. XVIII.

CVm † in Apostolica: & inf. ¶ Intellexi mus, quod cũ inter villicũ de N. & vxorẽ eius, matrimonij quæstio tractaretur, † ante publicationem testiũ villicus reuersus ad propria, † publice inter se & vxorem suam proposuit sententiã diuortij, iudicio ecclesiæ promulgatã: & sic falsitate suggesta, [2] quandã aliã facti nesciã [b] † sibi copulare præsumpsit. Postmodum verò super prioris matrimonij quæstione litteris impetratis, delegati iudices sententiã diuortij protulerunt. Verum quia villicum, & mulierem, quã superinduxit, pendẽte lite prioris vxoris, inuicẽ asseris consensisse: Consultationi tuæ taliter respondemus quod imposita [c] viro pœnitentia cõpetenti, & infra pœnitentiæ tempus carnali commercio [d] interdicto, post modũ in maritali copula poterunt remanere. [e]

¶ Clemens tertius Cæsaraugustensi episcopo.

¶ *Vxor non certificata de morte viri, contrahere nõ potest, quãuis ignoret quid sit de marito, qui longo tempore abfuit.*

CAP. XIX.

IN † præsentia nostra quæsiuisti, quid agendum sit de mulieribus, quæ uiros suos causa captiuitatis vel peregrinationis absentes, vltra septennium præstolatæ fuerint: † nec certificari possunt de uita, vel de morte ipsorum, licet super hoc solicitudinem adhibuerint diligentem: & pro iuuenili ætate, seu fragilitate carnis, nequeunt continere, petentes alijs matrimonio copulari. ¶ Consultationi ergo tuæ taliter respõdemus, quod quantocunque [f] annorum numero ita remaneant, viuentibus viris [g] rimo apparet per sniam ꝙ nullã fuit primũ matrimoniũ. sic Ĵ. de frig. & malefi. fraternitatis. ĩ fi. Arg. Ĵ. 3. co. ad audiẽtiã 2 & 3. de big. nuper. Si verò ꝺhat, cũ secũda ignorãte prima vxore, cũ qua de iure tenuit matrimoniũ. tũc nullũ est mrimoniũ, nec est se põt ẽt post mortẽ prioris. Ĵ. de eo q. duxit ĩ mrimo q̃ polluit ꝓ adulteriũ, ex tua rũ & c. cum haberet.

IN ꝓtẽtia.] Primo cõsultatio. Secundo respõsio ibi, Consultationi. Abbas.

CASVS. Quidam viri erant in captiuitate, vel absentes causa peregrinationis; Vxores eorũ expectauerunt illos p septennium, & vltra, nec poterant certificari de vita vel de morte illorum, quãuis super hoc diligẽtiã adhibuissent, & quia iuuenes erant, nõ poterãt cõtinere petebant alij copulari: Quæritur quid iuris? Respondet Papa, ꝙ quantocunque tpe ita remanserit, viuentibus viris suis ad alia matrimonia non possunt conuolare, nisi primo certum nuncium receperint de morte virorum. Nota ꝙ in matrimonio non currit ꝓscripto, licet omnia iura præscriptione tollantur. Item: alter coniugum alterum expectare tenetur, quousq; fit certus de morte alterius. Item per hanc decretalem abrogantur leges, quæ dicunt, mulierem per quinquennium tantum debere expectare uirum.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

f Quantocunque.] Argu. contra. ff de diuor. vxoretubi dicitur, ꝙ per quinquennium debet expectari. Sol. Lex illa & conſimiles non tenent per authen. C. de repud. hodie.

g Viris.] vbi tamen verisimiliter præsumitur de morte, si mulier nubat, excusatur, & viro reuerso nisi sponte redeat ad uirum, statim merito sunt notandæ de adulterio, vt 34. quæstion. 2. cum per bellicam

† Ca. 20. eo. tit. in 1. cõp. & post cõci. La. sub Alex. iij. par. 6. c. 24.

† ut teneretur.

† ideſt, ad domũ, cum mu. distaret, ciuitas, vnde facili ꝓtuit secundam decipere.

† inſciam

ꝛ secundum Vin. & ſuffi cit ad excusationẽ adul teri, ꝙ nõ fit adult. l. non Ioan. And.

† Cæſarau guſtano.

a Tenuerunt ibi ſpõſalia ex consensu qđ dic vt Ĵ. de pœn. lib. 6. Ioan. And.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõp. Vide Anc. & teſt. ff. de acqui. hæred.

† fuerunt.

ſcam: ſi verò matrimonio cõtracto dubitãt de morte, non exigant debitũ, ſed reddant; & ſi poſtea certificatę fuerint de vita, ſtatim recedant. ℣. de ſecun. nupt. dãs.

[Glo. ſeq. alleg. tres concor. quærit, & ſoluit.]

a Donec certum nuncium.] ſic ℣. de ſecun. nupt. dãs. & C. ſi repud. authẽ. hodie. & in authẽ. vt lice. ma. & aui. §. qd autem, coll. 8. Sed pone, ꝙ fuit aliquis in exercitu Sarraceno rũ, vel etiam in alijs nec eſt reuerſus, nec poteſt certificari mulier de morte ꝙ magiſtrũ militũ, vel ꝙ alium? Tunc mittat ad locum ſi poteſt, vel ad vicina loca, vt inquirat, ſi poteſt: aliàs expectet quãdiu certificata fuerit de morte, vt patet hic, & ꝙ iura pdicta. Ber.

† Cap. 5. eo. tit in 2. cõpi. Et de materia & intellectu vide Ant. Gomẽtinum 10. 3. nar. reſol. 7. 13. verſiculo. Quintus caſus. Iulium Clarum in practi. crim. §. ſi. qõ. 98. & Couarru. in epitome li. 4. decret. par. 2. cap. 8. §. 11.

† Cap. 7. eo. tit. in 2. cõp. & ꝓ declaratione huius decretal. 8. vi de Old. conſi. 36.

[Nter opera.] licitũ & piũ opus eſt, cũ meretrice cõtrahere. hoc dicit. Duo facit; Primo ponit causã ſtatuti. Secõ ſtatuti ibi, Statuim⁹. Alias Si.

CASVS. Dĩ hic, ꝙ inter cetera opera charitatis, magna charitas reputat peccãtẽ ad pœnitẽtiã reuocare: Vnde ſtatuit Clemens Papa, ꝙ q-cunque publicas mulieres de lupanari extraxerit, & eas duxerint in vxores, in remiſſionem eis proficiat peccatoru. Nota ꝙ opus charitatis eſt errantẽ ab errore reuocare. Item qui meretricẽ ducit in vxorem, meretur. & ſic nota, ꝙ caſtitas debet eſſe in matrimonio.

b Reuocare.] hoc eſt vnum g. nus eleemoſynarũ. 45. diſt. tria ſunt genera. 1 & hoc quantum in te eſt. 45. diſtio. Epheſijs & primo a te, aliàs inordinata eſſet tali eleemoſyna: Vnde dicit Auguſtin⁹; Qui vult dare eleemoſynam, à ſe debet incipere: vnde ſcriptum eſt Miſerere animæ tuæ placens Deo de pœnit. diſtin. 3. §. ſed ill. verba & cap. qui vult. ſine hac, eleemoſyna nulla valet ad vitam, Ad hoc enim precipuè tenẽtur prælati. 23. quæſt. 4. ita plene hic tamen crimen meretricij ſub diſſimulatione pertranſit eccleſia.

c Publicas. ꝙ nulla neceſſitas excuſat. ff. de rit. nuptia. palam. §. non eſt 32. quæſt. 5 ita ne arg. ℣. de pœnit. & remiſ. cum infirmitas. in fin. quas etiam vilitas vitæ indignas facit legum obſeruatione. C. de adulter. l. quæ adulterium. in fin. Et dicitur meretrix, quæ multorum libidini patet. 34. diſt. vidua, vel quantum publice venalis eſt turpitudo. 32. quæſt. 4 meretrices. 2

[Gl. ſeq. alle. vnam concor. ſignat ℣rium, & ſoluit.]

d In vxores.] 32. quæſt. 1. non eſt culpandus Argu. contra ead. cauſa q. 1. cap. 1. Sol. contrarium loquitur de illa, quæ meretricari non deſinit & illa non eſt retinenda, ne patronus turpitudinis videatur. hic de ea, quæ continere libenter vellet, ſi inueniret, qui eam duceret vellet in vxorem. Ber.

AD id quod.] in prima parte ponitur pars facti. In ſecunda reſponſio cum aliquo facto: ibi, Tal. ter. Tertiò decidit ipſum factum: ibi, Mandamus. Abbas. Siculus.

CASVS. Quædam mulier contraxit matrimonium cũ quodã viro inuita & renitẽs (vt dicebat) in xj. anno. poſtea per annum & dimidium cohabitauit eidem, tandem receſſit ab illo, & tam vir quam mulier ad illicitos cõcubitus tranſiuit; poſt hæc dicebat mulier, ꝙ inuita & renitens contraxit cum illo, & hoc volebat probare vñ ab illo ſeparari debebat quærebatur, quid iuris? Reſpondet Papa quãuis xj. annos ab initio habens inuita & renitens tra lita viro fuiſſet: quia tã poſtmodum ꝑ annũ & dimidiu n, cohabitans eidẽ, in eum cõſenſiſſe videtur, cogi debet ad ipſum redire nec teſtes recipiendi ſunt ſi quos mulier vellet inducere ad probandũ, ꝙ non conſenſit in illũ: qa mora tãti tẽporis ꝓbationem excludit, cũ illa coactio iã trã ſiuerit in cõſenſum. Vnde mãdat ordinario loci, vt ꝓp hoc ſi dimittat, quo minus cõpellat vtrumq; ad tractandũ alterũ maritali affectu, niſi ambo vellẽt ad religionẽ trãſire, cũ vterque fidem alteri nõ ſeruauerit. Nota ex iſta decretali præſumptionẽ iuris & de iure. Item quis tacitè videtur conſentire. Item matrimonium quod ab initio non tenet, tractu temporis conualeſcit. Item quæ per metũ fiunt per ſequentem conſenſum valent, nec teſtes in contrarium ſunt amodò recipiendi. Itẽ mutua delicta pari cõpenſatione tollũtur.

† exeludit

quadã parochiana tua, quam ſuus vitricus cuidam Teutonico matrimonialiter copulauit: taliter reſpondemus, quod quamuis vndecim e annos habens, ab initio inuita fuiſſet ei tradita & renitens: tamẽ quia poſt modum per annum & dimidium f ſibi cohabitans, cõſenſiſſe videtur, ad ipſum eſt cogenda redire: nec de cetero recipiẽdi ſunt teſtes, ſi quos memorata mulier ad ꝓbandum, quod non conſenſerit in eundem, nominauerit producẽdos, cum mora tanti temporis huiuſmodi probationem excludat. † Mandamus igitur, vt propter hoc non omittas, quo minus vtrumque compellas ad alterum mari tali affectione tractandum: niſi forte vellẽt ad religionem pariter conuolare, pœnitentia eis iniuncta, pro eo, quod

e Vndecim annos.] & ſic infra duodecim annos poteſt eſſe vxore & hoc ſi malitia ſupplet ætatem. ℣. ti. ꝓ xi. de iliis 2. c. vlt. Ber.

[Glo. ſeq. nota per patientiam, &c.]

f Per annũ & dimidiũ.] & ita ꝙ patientiam ſequẽtis temporis proxima cauſa ſublata eſt per conſenſum ſequentem, ſicut ℣. tit. proxi. de illis 2 & ℣. de eo qui dux. in matri. quam pol. per adult. ſignificauit. & ℣. qui ma. accuſ. poſ. inſuper. Et eo ipſo ꝙ in domũ viri traducta patienter perfecit ætatem, & amplius præſumitur conſenſiſſe. ff. de rit. nup. minorem, contra quam præſumptionem probatio in contrariũ non admittitur. ℣. eod. is qui, & infra de conditio. appoſ. de illis. & præcipuè quia hæc non poſſet probare ſe virginem, ſi vir dicat quod eam cognouit per aſpectum corporis, cum iam ſit corrupta, vt dicit in fine. Item eſt hic argumentum ad multa de tacito conſenſu. 1. quæſtione, 1. conſtat. 50. diſtinct. preſbyterce & ff. de lib. exhib. l. ult. Vnde verſus.

ſint contrahere, & inueniant cum quibus, eis non debet denegari: qa qđ non poſſunt verbis, ꝑ ſigna valẽt declarare. Nota ꝙ dictũ de matrimonio ꝓhibitorium eſt. Item tẽ quod non prohibet, conceſſum intelligit: Item ſolus cõſenſus facit matrimoniũ. Item in matrimonio idẽ faciũt ſigna qđ verba; & hoc intellige cum contrahentes voluntatẽ ſuam verbis exprimere non poſſunt. Item non refert an verbis vel ſignis quis declaret voluntatem ſuam.

[Gloſſæ ſequentis prin. reci. ꝙ q. ſecũdo quærit de dubitationis cauſa, quam aſſignat, illã fortificans: cui reſpondet.]

a Surdus.] q. prorſus non audit; qa de alio non eſt dubiũ, qñ poteſt poſtulare. ff. de poſtulan. l. 1. §. ꝙ ꝑ cauſam. ſic ergo ſurdus & mutus poſſunt cõtrahere matrimoniũ. ff. de iure dot. mutus. & ĵ. eod. tuæ. Quæ fuit ergo dubitatio hmõdi qõnis? Illa potuit eſſe dubitatio: quia certa forma eſt expreſſa ad cõtrahendũ. ĵ. eo. ſi inter. & ĵ. de ſpõſa. duorũ, licet. Et quia iſti nõ poſſunt ſeruare illã, dubitatur qđ iuris. & quantum ad eccleſiam verba ſunt neceſſaria. ĵ. eod. tit. tuæ. vndè altero ſubtracto non videbatur matrimonium. arg. 1. q. 1. ad trahe. Sed non eſt ita: quia ſolus cõſenſus ſufficit, vt hic dicit. & 27. q. 2. ſufficiat. Vnde 2 ſi non poteſt exprimi per verba, exprimatur per nutum vel ſignum, vt hic patet in fi. & ĵ. eod. tuæ.

b Prohibitorium.] vt 30 q. 4. qui ſpirituale vnde nẽs admittuntur, q nõ expreſſè ꝓhibentur. ff. de proc. mutus. ſimile ff. de teſti. l. 1. aliter accipitur ꝓhibitoriũ. ff. de no. ope. nun. prætor §. hoc enim interdictum.

c Non prohibetur.] arg. id qđ non prohibet, conceſſum videtur. Arg. contra. ff. de colleg. illi. l. 3. & 2. q. 5. cõſuluiſti. De hoc tradit ĩ. de transla. inter corporalia.

Dilectus.] Primò decisè narrat factum. Secundò causas inferendo reſpondet: ibi, Cum autem. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam nomine Robertus filiam ſuam cuidã iuueni matrimonialiter copulauit, ignorans, ꝙ ille iuuenis eſſet furioſus: vndè petebat filiæ ſuæ proui deri. Rñdet Papa. Quod cũ mulier illa cum ipſo viro q continuo furore laborat, morari non poſſit, & propter alienationem furoris legitimus inter eos cõſenſus interuenire nõ potuit: mandat Papa epiſcopo loci, vt ſi res taliter ſe habuerit, prędictos ab inuicem ſtudeat ſeparare. Nota, quod qui non poteſt conſentire, non poteſt matrimonium contrahere.

d Copulauit.] ignorans quod ille eſſet furioſus B.

[Glo. ſeq. primo diſtinguit tẽpus contractus & poſterius. Secũdo obijcit & ſoluit. Tertio quærit, arg. proponit duas opi. contrarias, quas concordat.]

e Furore.] ſi tpe ꝯct matrimoniũ ſiliter laborabit, non fuit matrimonium. 32. q. 7. neque fut ioſus. ſim. de reg. ſicut. ſi tamen tempore ſinæ mentis contraxit, durat, vt in c. neque furor. quia etiã retinet dignitatẽ, ff. de ſtatu homin. q furere, & ff. de ſponſa. furor. & retinet filios in poteſtate. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. l. patre furioſo. ſed quomodo potuit hoc eſſe, quia ſi qñ mulier iſta ꝯxit, laborabat illo furore, ſtulta fuit: Sed hoc non eſt veri ſimile, ꝙ aliqua cum tali ꝯheret. ſed ſi tũc nõ laborabat furore, tenuit matrimoniũ: vndè aduenięte furore non diſſoluitur ergo nõ debent iſti ſeparari: quia initium conſid randũ eſt, vt 32. q. 7. hi qui & c. neque. Põt dici ꝙ ille tẽpore ꝯctus erat furioſus, & pater iſte & filia ignorabant ĵ illum furioſum: Sæpe enim furioſi ſunt cõſtituti in conſpectu vmbratæ quietis. ff. d acq. poſ. qđ meo. §. ſi furioſo. nec tñ ſunt mentis ſanæ, licet videant: & ſi tunc mulier iſta cũ eo ꝯxit, ñ tenuit matrimoniũ: & ſi hoc probauerit, ſeperabunt. Et qui tali furioſo tradit poſſeſſionem non transfert eam in ipſum, nec adipiſcit poſſeſſionem, ſed tradens eam perdit: ſufficit enim ſi exiſtimat ſe transferre. ff. de acq. poſ. ꝙ meo. §. ſi furioſo. qñq; tamen furioſus per diluc idia interualla redit ad ſanam mentem, & tunc ſi contrahat, tenet. arg. 7. q. 1. quamuis & 3. q. 9. indicas. & ff. de offic. præſi. diuus, & C. de cur. furi. l. penult. Sed pone ꝙ mulier contrahat, cum furioſo, ſi conſentiat in eum poſtquam reuerſus eſt ad ſanam mentem: nunquid eſt matrimonium? Videtur ꝙ ſic. ĵ. de eo. qui dux. in matri. quam pol. per adult. cap. 1. & cap. veniens. & ĵ. de coniu. ſer. propoſuit. Io. dixit, ꝙ non eſt matrimonium: quia ibi non fuit conſenſus 30. q. 2. vbi non eſt. ff. de verb. obli. l. 1. verũ eſt quod dixit Ioannes, ſi referas te ad primũ conſenſum. Tan. dixit quòd eſt matrimonium, quod intellige non ex tunc, vt referas te ad primũ, ſed vt ex nunc ex nouo conſenſu. Bet.

Tũ fraternitati.] Per legitimum conſenſum contrahitur matrimonium inter ęos tñ qui loqui poſſunt, debet conſenſus verbis exprimi hoc dicit. Primo ponit quæſtionem. Secundo eius ſolutionem, quam probat exemplis. Secunda ibi, Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quæſitum fuit à Papa, vtrum per ſola verba poſſit contrahi matrimonium: & ſi per ſola verba, quæritur ex quibus. Rñdet Papa, ꝙ matrimoniũ in veritate contrahitur per legitimum conſenſum viri & mulieris, ſed verba neceſſaria ſunt ꝙtum ad eccleſiã, exprimẽtia conſenſum mutuũ de ꝓſenti: & p. r conſenſum rene ra contrahitur matrimoniũ: quia muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuũ ſine verbis,

¶ Sanè conſuluiſti nos, vtrũ mutus & ſurdus [a] alicui poſſint matrimonialiter copulari: Ad qđ taliter reſpõdem[9]. Quod cum prohibitorium [b] ſit edictũ de matrimonio contrahendo, vt quicunque nõ prohibetur, [c] per conſequentiam admittatur; & ſufficiat ad matrimonium ſolus cõſenſus illorum, de quorum quarumque conũctionibus agitur: Videtur, quod ſi talis velit contrahere, ſibi non poſſit, vel debeat denegari: Cum quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarate.

¶ Idem Vercel. † epiſcopo.

¶ *Furioſus matrimoniũ contrahere non poteſt.*

CAP. XXIIII.

Dilectus †filiꝰ R. propoſuit, † qđ filiam ſuã cuidã matrimonialiter copulauit: [d] & infra. ¶ Cum autem eadẽ mulier cum ipſo viro, qui continuo furore [e] laborat morari non poſſit, & † propter alienationẽ furoris legitimus nõ potuerit interuenire conſenſus; Mandamus, quatenus ſi rem noueris ita eſſe, præfatas ꝑſonas cures abinuicẽ ſeparare.

¶ Idem Brixien. † epiſcopo.

¶ *Solo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, ſed verba requiruntur quo ad probationem: & intellige, vel alia ſigna æquipollentia. hoc dicit ſecundum intellectum, quem tenes Panormitanus.*

CAP. XXV.

Tũ fraternitati: & infra. ¶ Poſtulaſti vtrum ex ſolis verbis, & ex quibus matrimoniũ contrahatur. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, qđ matri-

1 Hic patet, ꝙ dixi i tex. gloſ. intellexiſſe d illo, q laborat altero morbo tm. Io. And.

† Vercellen. Verſel.ſ. Vercellen.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia & intellectu vide Mag. & Doct. li. 4. sẽ. diſtin. 34. & Couarruuiã, in epitome lib. 4. decre. par. 2. c. 2.

† al. ita: propoſuit corã nobis.

2 Concor. text. in Authẽ. de nup. §. nuptias. colla. 4. & l. nuptias. ff. de reg. iur.

3 Hoc eſt verũ, vt patet ĩ anti qua cõpilatione, in qua ſcriptũ eſt ita R. miles ꝙ poſſint, ꝙ Opizoni Rufinã filiã ſuam matrimonialiter, copulauit, ignorans, ꝙ Opizo eſſet furioſꝰ, &c.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia, & intellectu vid pleneꝓ Theologos li. 4. sẽ. diſt. 27. vbi Sotꝰ late q. 1. art. 3. adde Couarruuiã in epitome lib. 4. decre. par. 2. c. 4. in principio.

dummodo q̃ aliqua ſigna conſenſum exprimant. Sed pueri ante legitimos annos per ſola verba non contrahunt, cum antea eorũ conſenſus non ſit legitimus. No. q̃ ſolus cõſenſus facit matrimoniũ expreſſis verbis, vel ſignis. Item mutus poteſt contrahere matrimonium. Item pueri non poſſunt matrimoniũ cõtrahere, quia nõ poſſunt conſentire.

a Conſenſum.] 27. q. 2. ſufficiat. ī. eod. cum ad locum.

b Verba.] licet enim ſolo conſenſu contrahatur matrimonium ſine verbis, vt in mutis. ī. eod. cum apud, tñ in his qui loqui poſſunt, nõ contrahitur ſine verbis, per quæ exprimatur conſenſus, q̃ ad hoc inuenta ſunt. 22. q. 2. is autem qui. Vel per aliquod aliud, puta ipſo facto per qđ intelliguntur conſentire, ꝓtraheret mſimonium, ſicut dicit lex de fideicõmiſſo; qđ nutũ relinqui poſſit, dum tñ poſſit loqui. C. de fideicom. l. & epiſtola. ff. de lega. 3. nutu. Si tamen parẽtes contrahant pro filijs præſentibus & ſcientibus, ſufficit nutu eorum taciturnitas. 32. q. 2. honorantur. ff. de ſponſ. ea quę patris. Et idẽ credo ſi per alios cõtrahaũ ſubſequente ratihabitione, vt no. j. ti. ꝓxi. c. vlt. in prima notula. Et in multis ſolus conſenſus nõ ſufficit immo ſigna neceſſaria ſunt conſenſum exprimentia. Et ita hoc idem faciunt ſigna in mutis, quod verba in loquentibus. ī. eod. cum apud. Et hoc intelligo cum matrimoniũ contrahitur ſolis verbis exprimentibus conſenſum mutuum de præſenti; & hoc expreſsè appatet ex forma conſultationis, dum dicit vtrum ex ſolis verbis; & ad ho reſpondet: ſecus in matrimonio præſumpto, vbi ipſo facto præſumptiuè contrahitur matrimonium. j. eo. is qui. Et ſecundum quod not. j. tit. prox. c. vlt. & ī. de re iudi. renor.

ADDITIO. Et idem credo ſi per alios contrahatur ſubſequente ratihabitione, vt no. j. eo. c. prox. in prima notula, & melius j. tit. proxi. c. vlt.

c Nam.] & iſtud, nam, reſpicit quod dixit ī. per legitimum: viri & mulieris conſenſum: quia mutus contrahit per conſenſum.

d Sine verbis.] ſed non ſine ſignis vel nutibus. ī. eo. cum apud.

e Verba.] ergo patet, q̃ duo ſunt neceſſaria ad iſtud ſacramentum, ſcilicet verba, & ſigna vel conſenſus: altero ſubtracto non eſt matrimonium, ſicut dicitur de baptiſmo. 1. q. 1. detrahe.

f Non contrahunt.] quia non poſſunt reddere debitũ. j. de frig. & malef. quod ſedem, & conſenſum non habent, vt hic dicit: quia ætas illa ignorat quid videat. C. de Fri. mo. l. 1. Bern.

Va nos.] Generaliter ſummari ſic poteſt: Non eſt matrimonium vbi alter contrahentiũ nõ conſentit. hoc dicit. Sed hoc ſummariũ nullam dubitationẽ hꝫ. Primo ponitur cõſultatio. Secũdo rñſio: ibi, Sup quo. Secunda verò eſt duplex. Prima quo ad fortũ iudiciale. Secunda quo ad pęnitentialem: ibi, Nos autem. Abbas.

CASVS. Quidã iuuenis ſæpè requirebat quãdam mulierẽ, vt ei carnaliter ꝓmiſceretur, ſed ipſa conſentire nolebat, niſi deſponſaret eandẽ: tandẽ nullo præſente, ac nulla ſollẽnitate adhibita dixit illi mulieri; Ioãnes te deſpõſat: cum non vocaret Ioannes ſed finxit ſe ſic vocari, non credẽs ꝓpter matrimonium contrahere cũ eadẽ, ex eo q̃ ipſe nõ vocaret Ioannes, nec habebat propoſitũ ꝓtrahẽdi cũ ea, nec cõſ. fit in illo. Quæritur, vtrum ſit matrimoniũ inter eos? Rñdet Papa, ꝓ cum prædictus vir mulierẽ illã deſponſauerit ſub ꝑpria perſona, & ſub nomine alieno, quo vocari finxit, & interceſſerit carnalis copula ſubſecuta, vt ꝓ matrimonio præſumendum, niſi expreſsè dictum fuiſſet. Pa. 17. quod ille nec pro ꝓmiſſa nec cõſenſit illã ducere in vxorẽ. Item dicit Papa, q̃ ſi res ita ſe habet, vt ſicut licet q̃ ille nõ propoſuit eã ducere in vxorem, nec conſenſit in eam, non debet ex illo facto matrimonium iudicari: quia in eo non inuentur ſubſtantia coniugalis contractus, nec forma contrahendi matrimonium: quia ex altera parte dolus ſolummodo affuit; & defuit omnis conſenſus, ſine quo matrimonium non contrahitur. Nota quod ad hoc vt matrimonium contrahat, neceſſe eſt vt vterque contrahentiũ conſentiat in alterum, & quòd forma verborũ per q̃ matrimoniũ ꝓtrahitur, expreſsè vel tacitè exprimat: & ſic ſubſtantia & forma neceſſaria ſunt: alias nõ eſt matrimonium. Item deſtructo principali deſtruitur acceſſoriũ.

[Glo. ſeq. obijcit & rñdet. Secũdo quærit, & ſoluit.]

g Mulierem.] ſi iſte deſponſauit iſtam mulierem, quibuscunque verbis vſus fuerit, potius conſiderandũ eſt quod fuerit factum, quam quid dictũ. arg. ī. de appel. ad audientiam. & j. de ver. ſig. in his. C. plus valet quod agi. ſi quis. Item ſimulatio ſiue dolus non impedit matrimonium ſpirituale. 27. diſtin. quod interrogaſti, ergo nec carnale. Sed hæc non procedunt: quia ſimulatæ nuptiæ non ſunt nuptiæ. ff. de rit. nup. ſimulatæ. & propter rationem, quæ inferius redditur. Sed pone quòd aliquis proteſtetur coram pluribus, q̃ oĩa quę dicet vel faciet, non faciet animo contrahendi matrimoniũ, & poſtea publicè dicat. Cõſentio in te nũquid eſt hic mſimoniũ, vel nõ; In ca. iſto dico quòd eccleſia iudicare dẽt pro matrimonio: ; quia recurrendum eſt ad communẽ veriorum intelligentiã. ī. eo. ex litteris 1. Talia enim verba non poſſunt ſeruire ſuæ intentioni,

¶ Idem.

¶ *Si alter contrahentiũ vtitur verbis dubijs, animo decipendi mulierem, & eam poſtmodum cognoſcit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali: ſecus in pœnitentiali, hoc dicit ſecundum verum & communem intellectum.*

CAP. XXVI.

TVa nos duxit fraternitas cõſulendos: & monium in veritate cõtrahitur per legitimũ viri & mulieris cõſenſũ: a ſed neceſſaria ſunt quantum ad eccleſiã, verba b conſenſum exprimentia de præſenti. Nam c ſurdi & muti poſſunt contrahere matrimonium, per cõſenſum mutuum ſine verbis: d & pueri ante annos legitimos, per verba e ſola non contrahunt, f cum intelligantur minime conſentire. infra. ¶ Conſequenter quæſiuiſti: cum quãdam mulierem g quidã aliter inducere nequiuiſſet, vt ſibi cõmiſceretẽ carnaliter, niſi deſponſaſſet eandem: nulla ſollemnitate adhibita, vel alicuius ꝑſentia, dixit illi. Te Ioannes deſponſat: cum ipſe Ioannes non vocaretur, ſed finxit ſe vocari Ioannẽ, non credens eſſe cõiugium, eo quod ipſe nõ vocaretur hoc nomine, nec haberet propoſitum contrahendi, ſed copulã tantũ exequendi carnalem: vtrum inter prædictos ſit matrimoniũ celebratum, cum mulier conſenſerit in eundem, & † ille diſſenſerit & diſſentiat, nec † aliud quicquam egerit, quam ſuperuus eſt expreſſum, niſi quod cognouerit eandẽ? ¶ Super quo tibi reſpondemus, quod cum prędicta

¶ Diãio, furdi, deeſt in oĩb⁹ antiqꝫ codicibus.

e Niſi morbus eſſet ei impedimento, ita dicit lex nutu. Ioan. And.

† In codice Barbarę ita & ille diſſẽſerit in eandẽ, & diſſentiat.

† nec aliud aliquid egerit

† Cap. 1. eo. ti. in 4. cõp. Vid B. Tho. quodlibeto 5. q. 8 ar. 15. Adrianũ ſuper 4. ſentẽ. tract de matrim q. 2. & Sylueſtrũ i ſumma, verbo, mſimonium 4. q. 8.

2 Cõcor. gl. inf. I cũ nouiſſimi. C. de ſcript. xxx. annor.

3 Et rectè, nam aliter daret oĩbus mſimonia ꝓtrahẽtibus materia ſic ꝓteſtãdi. vt poſteadimerent a contractibus ſi dã ſplicerent. Ioan. And.

mõni.præterea ſi probet quòd illa verba poteſtatus fuit primo,potuit poſtea recedere ab illa voluntate,& conſentire in illã,& hoc videtur per illud quod poſtea publicè facit, & ſi dicat quòd adhuc tẽpore cõtractus erat in eadem voluntate, non creditur ei : quia contra eum debet fieri interpretatio,qui dolum adhibet,vt dictum eſt ſupra eod.ex literis .

a Copula ſubſecuta.] Per hoc videtur conſenſiſſe. ℣. eod.is qui. & ℣.de condi appo.de illis & cap.per tuas .

b Videtur fortè .] quibuſdam non rectè intelligẽtibus eſt dubium,ſed rectè intelligentibus non eſt dubium .

c Qualiter tibi conſtiterit .] imò benè potuit conſtare: quia vir ille hoc ei cõfitebat: q̃a hoc dicimur ſcire , quod ab alijs audiuimus. 22.q. 5. hoc videtur . Vel q̃a ille hoc ei confeſſus fuit in pœnitentiali iudicio in quo cuilibet eſt credẽdum, vt ℣.de homi. ſignificaſti , quia ſoli tibi ſit præiudicium : vndè non eſt verisimile, quòd ſit immemor ſuæ ſalutis. 1.q.7.ſancimus.ſed in iudicio pro tribunali non creditur ei in præiudicium alterius .

d Nec forma.]nota, quòd ad eſſe matrimonij duo ſunt neceſſaria, ſcilicet ſubſtãtia ı & forma, ſicut ad eſſe hominis: pro ſubſtantia eſt ibi conſenſus,& pro forma verba ad exprimendũ cõſenſum deputata:quam formam habes. ℣.eo.ſi.inter. ℣. de ſponſ. duorum , licet præter. & quia hic defuit ſubſtantia & forma,nullum fuit matrimonium. Idem eſſet,& ſi alterum deeſſet. ĩ.eod.cum apud.& cap.tuæ & ℣.de frigi & maleſi.quòd ſedem. & matrimonium quamuis duo exigat res tamen ſimplex eſt & indiuidua.27.q.2.§.j.& in matrimonio præſumpto ipſum factum habetur pro ſubſtantia , per quod præſumitur ſufficiens conſenſus. infra eodem,is qui .

e Sine quo.]ĩ eo.cũ lo.ĩ.& 27.quæſt.2.ſufficiat. Ber.

CVm in tua.] Communis diuiſio. Secunda pars ibi, Ad quod. Abbas .

CASVS . Quidam vir & mulier volebant contrahere matrimonium ſecundum conſuetudinem loci : propoſitum fuit publicè in eccleſia,vt qui ſciret impedimentum,illud exponeret: Sed nullus apparuit cõtradicens; fama tamen priuatum impedimentum parentelæ deferebat , vt omnis ſuſpicio tolleretur , ex parte contrahentium offerebantur iuramenta maiorum ſuorum ex propinquitate ſua . quia nulla eſſet conſanguinitas inter eos : Quæritur,quid ſit in hoc articulo faciendum ? Reſpondet Papa , q̃ ſi perſona grauis,cui merito ſit fides adhibenda,denunciat,q̃ illi ſunt conſanguinei , & de fama probat vel ſcandalo , aut etiam ipſe tenens de plano certificari per ſe poſſit ; iudex non ſolum debet iuramenta parentum ſpote oblata non recipere , ſed etiam debet illos cõpellere,vt a tali contractu deſiſtant , ex quo fama vel ſcãdalum eſt probatum,ſi moniti induci non poſſunt,vel cõtra famam huiuſmodi iuramenta exhibeant propinquorum:alioquin ſi perſona denuncians talis nõ fuerit, vel ſi talis fuerit & de fama vel ſcãdalo nõ probauerit monẽdi ſunt ne cõtrahant, ſed non compellẽdi. Nota , quod qui denũciat debet eſſe honeſta perſona & grauis,alias repellitur à denuntiando. Item fama vel ſcandalum impedit matrimonium cõtrahendum Item contra famam probatio admittitur. f Bannis.]ideſt, denunciationibus.2. & hodie: conſuetudo iſta , reducta eſt ad ius commune. ℣. de clande.deſpon. cum inhibitio .

[Gl.ſeq.no.rationem , & reddit contrarium, & ſoluit.]

g Licet fama priuatum.]& ſic eſt fama aliquid quod dicitur occultum ſiue priuatum.ĩ.de coha.cleri. & mu.tua.& ideò dicitur fama priuatum impedimentũ : quia per famã ſolam non cõſtat de impedimẽto,niſi alia probatio adſit,vt cap.tua . Sed ſi fama hæc erat de conſanguinitate , quare non interdicitur matrimonium : vt infra. de conſan. & affi. ſuper eo , quod ſignatur pro contrario, ſed non eſt contrarium : quia hic non conſtabat de fama vt infra dicitur , ſed denunciatur fama : vel priuatum impedimentum deferebat , vndè primo debet inquiri de fama : contrarium intelligitur quando conſtat de fama .

[Gl.ſeq.ſignat contrariũ,& ſoluit.arg. & remittit.]

h Perſona grauis .] imò & turpis perſona videtur mitti ad impedientum.ĩ.eo.præterea.2. Sed illud obtinet cum impedimentum oritur à perſona denunciante ; conſanguinitatem , quæ tenetur reuelare impedimentum conſanguineo.35.q. 3. ſi homo . Eſt ergo hic arg. quòd criminoſi nõ admittuntur ad denunciationẽ criminũ.ar.35.q.6.epiſcopus in Synodo.& ĩ. de teſtib. cogen.præterea.§.1. De hoc no.2.q.1.ſi peccauerit.

[Gloſſ.ſeq. alleg. duas contor. & ſignat vnum contrarium .]

i De fama.]ergo fama probari poteſt. ĩ. de teſti. tam literis.& c.cum cauſam 1.Argum.contra. ℣. de accuſa. inquiſi.

Item epiſcopo Beluacen. *¶ Ad denuntiationem vnius hoc eſt viri , qui defert conſanguinitatem , & de fama vel ſcandalo docet : impedimur matrimonium contrahendum .*

CAP. XXVII.

CVm in tua diœceſi; & infra. ¶Sanè q̃a contingit interdũ, quod aliquibus volẽtibus matrimonium contrahere, bannis f (vt tuis verbis vtamur) in eccleſijs editis, ac nullo contradicto re publicè comparente , licet g fama priuatum impedimentum deferat parentelæ, cum ex parte cõtrahentium,iuramenta maiorum de ſua propinquitate (vt ſuſpicionis tollatur materia) offeruntur quid tibi ſit faciendum in caſibus huiuſmodi quæſiuiſti; Ad quod taliter reſpondemus,quòd ſi perſona h grauis , cui fides ſit adhibenda , tibi denunciet , quòd hi , qui ſunt matrimonio copulandi, ſe propinquitate contingant,& de fama i vel

¶De multiplici errore circa matrimonium,& qualis error illud impediat , vide Magiſtrũ & theologos lib. 4.ſentẽ. diſt. 30.

videretur.

ı Ideſt materia & forma , q̃ qualis ſit in ſacramẽto matrimonij , multis , diſceptatur à Theologis ſcholaſticis, ſed de hoc articulo vide plenè per Sotum li.4. ſent. diſt.1. q.1.art 6 & diſtin.26.q. 2. art. 1. ad primum argumẽtum .

Cap.2.eo. tit.in 4.cõp. Denunciandum eſt publicè in eccleſijs inter quos matrimonium fit contrahendũ.Cõc.Lateranẽſ. ſub Innoc. iij. cap.51.Concilio Trid. ſeſ.24. in decreto de reformat.matrimonij. c. 1.

Vide Iuliũ Clarum in practi.crimi. §. fin.q. 6. vnde intelliges quæ ad hunc locũ ſpectant:

offerãtur.

Vide citatos ſup. hoc tit.in c.præterea.

2 Et fortè dicebanẽ hẽ ea, quia ſub banno , vel ſub pœna excõicationis præcipiebat ſacerdos , q̃ nullꝰ impedimenta celaret. ar.16. q. 1. ſtatuimus. ſecundum. Holt. Ioan.And.

3 De hoc articulo videlatius hic per Hoſtiẽſem . & Io. Andr.

inquisitionis in fin. Item sola denunciatio non impedit matrimoniū, nisi adsit fama, & ita sola fama impedit matrimoniū, ī. de consang. & affi. sup eo. & vnus testis ī. de testi. sup eo 2. sed iste denunciās nō testificabatur.

[Glos. seq. elicit vnum notabile.]

a Scandalo.] nota, q̄ p̄p scādalum impedit matrimoniū, vt hic patet, sic ī. & cog. spi. super eo. in fi. Et ita habes, q̄ scādalū siue p̄suetudo reddit aliquos inhabiles ad p̄hendum; secūdum quod notatur in illa decre. super eo.

b De plano.] summaria cognitio sufficit hic. sic ī. de accu. sicut olim, &c. olim. sic eodē modo vī q̄ iudex possit inquirere de fama alicuius de plano, & sine iudicio sum strepitu. multiplex enim clamor famam inducit, ita vt p̄latū moueat ad inquirēdum. ī. de accu. qualiter & q̄n 2.

[Glos. seq. elicit vnum notabile.]

† & de fama, &c.

c Famam.] not. hic, q̄ si probes famā ꝫ aliquē, q̄ potest probari ꝫtrium ad tollendā famā: & ita si p̄basti aliquē esse malę famæ, ipse potest probare se esse bonæ famæ. 2. q. 5. presbyter. & c. si mala.

† Beſguenē. Beiguēſi. Beſguenſi. Beſgueńſi. Beſgonenſi.

d Arbitriū.] quasi t dicat, licet multa dixerimus. & te instruxerimus, & multa dicāt iura circa hāc materiā, tū cū ex varijs causis varia p̄sumantur, nec p̄p malitiā hominū, & varietatē t̄porum certa regula dari possit, finaliter arbitrio tuo relinquimus, vt pensatis p̄sonis, causis & t̄ibus, facias hoc vel illud arg. ī. de homi. sicut. de transac. c. fi. ff. de vsur. mora. ff. de testi. l. 1. ff. de verb. oblig. continuus. & not. ī. c. præterea 2. & cap. sicut. in fi. & ī. c. seq. secundum Hostiensem. Ioan. And.

† Vide Hæric. Roich, & Præpositum.

† Vide præalios hic Hēricū Roich, & Præpositum.

scandalo [a] doceat; aut ét per te ipsum possis certificari de plano; [b] non solum debes iuramenta parentum sponte oblata non recipere, verumetiā eos, qui sic contrahere nituntur, si moniti induci nequiuerint, compellere, vt à tali contractu desistant; vel contra famam [c] huiusmodi, secundum tuæ discretionis arbitrium, [d] iuramēta exhibeant propinquorum. Alioquin si persona denuncians non extiterit talis, vt diximus; vel† de fama, vel de scandalo non poterit edocere; ad desistendum monere poteris, non compellere contrahentes.

¶ Honorius iij. episcopo Bergueñ. †

¶ *Mulieri, quæ negat se in matrimonium consensisse, nō creditur, marito probante contrarium: secus si probat se consensisse per metum, qui potest cadere in constantem virum.*

CAP. XXVIII.

COnsultationi † tuæ breuiter respondemus, quòd mulieres, quę veniūt ad valuas ecclesię benedicendę cum sponsis, & ibi reclamātes asserunt se nunquam consensisse, sponsis legitimè probātibus contrarium) non oportet; cū legitimis & idoneis testibus nō debeat illarum simplex assertio [e] præualere.

¶ Sanè illis, † quæ benedictione accepta, mox à sponsis aufugiunt ante carnis copulā [f] subsecutam, asserentes se nunquam in illos veraciter consensisse, sed metu illato compulsas, verba p̄tulisse consensus, licet animo dissentirēt non statim est audiētia denegāda sed de illato metu est cū diligentia [g] inquirēdum; & si talis metus inueniatur illatus, q̄ cadere potuit in constantem [h] virum, † erunt non immeritò audiendæ.

¶ Gregorius nonus.

¶ *In matrimonijs & sponsalibus debet esse libertas, vnde in eis promissio pœna non obligat.*

CAP. XXIX.

GEmma † mulier nobis exposuit, q̄ cū G. filia eius cum C. contraxit † matrimoniū. B. de Alferio † ea occasione ante carnalem copulam aufugiunt à sponsis, dicentes se nullatenus in illos consensisse, sed compulsæ per metum p̄tendebant verba consensus, sed animo dissentiebant: Quæritur, vtrū istæ sponsæ sint audiendæ? Rūdet q̄ sic: & si talis metus p̄batus fuerit, qui possit cadere in constantē virum, à spōsis meritò sunt separādę. Nota, quòd potius testibus credēdum est, quàm simplici assertioni alicuius. Item matrimonium per metū contractum, q̄ possit cadere in cōstantem virum non valet.

e Assertio.] assertioni illarū non est credendum, sed potius testibus, q̄ iurati p̄bauerūt ꝫtrium, ergo si vellēt p̄bare ꝫtrium videtur quòd sint audiēdæ: sed non vī q̄ possent hoc probare, cū sit negatiua, scilicet, quòd nunq̄ consenserunt. ī. de ele. memoriæ. imò possent p̄bare metum, vt dicit in fin.

f Ante carnis copulam.] secus si post: quia tunc cōsensisse vīr, & ita q̄ postea in contrarium reclamātes nō audiant. ī. eo. ad id quod. & ī. qui ma. acc. pos. in super.

g Cum diligentia.] nota, q̄ dicit, cū diligentia: q̄a vbi maius periculū vertit, cautius & diligētius agēdum est. 7. q. 2. c. vlti. & circa maiora maius periculum vertit. 41. dist. quiescamus. ff. ad Carl. l. 1. §. si quis. §. 3. & arg. 61. dist. miramur. vnde causæ matrimoniales non sunt committendæ nisi iurisperitis, a & qui potestatem habeant iudicandi. ī. de consan. & affi. ex literis. in fi.

ADDITIO. Nec potest compromitti in matrimonijs. ī. de transact. c. vlt. & ī. de testi. in integ. c. penult.

h In constantem.] sic s. eod. veniens 2. Et talis metus continet mortis periculum, aut corporis cruciatum. C. de transact. interpositas. ī. de his, quæ vi metusve causa fiunt cum dilecti. & c. perlatum. 32. q. 2. Lotharius. & ead. causa q 2. si verum. aliàs vanus timor non excusat. ff. quod met. causa. metum autem 2. ff. de re iudi. si quis ab alio. Ber.

ADDITIO. Hoc autem arbitrio discutitur iudicantis ff. quibus ex caus. ma. l. metus.

GEmma.] Duo facit. Primò ponit mulieris querelam. Secundò dat iudicem ibi, Cum itaque. Abb. Siculus.

CASVS. Teberga filia Gemmæ, dum esset infra vij. annum

† Vide Couar. in epitome lib. 4. decretaliū par. 2. c. 3. §. 4 & seq. adde citatos supra hoc tit. i c. cū locū.

† Nisi appareat eas inuitas, detentas & cognitas, ſm Vincen. Ioan. And.

† Adde q̄s dicatur talis metus, not. gl. & Doct. in l. qui in aliena. §. fi. ff. d acq. hæ.

† Vide Cōc. Trid. sess. 24. de refor. matri. cap. 9. & Couar. in epitome lib. 4. decretaliū part. 2. c. 3. §. 7.

† contraxerit.

† de Alfio.

a Per iurisperitos non intelligas laicos, sed eos q̄ habēt notitiam vtriuſq; iuris, & theologię, nā causę matrimoniales iudicib⁹ ecclesiasticis sūt committendæ. Cōc. Tri. sess. 24. de sacramēto matri. canone. 12.

annum conſtituta, contraxit ſponſalia cum Petro filio B. de Alferio, præſenti bus ipſa Gemma & B. prædictor pœnam fuit appoſita à parentibus, vt pars, quę contra- u niret, pœna alteri parti persolueret. Postmodum dicta T. contraxit matrimonium cum alio C. nomine. Vnde hac occaſione dictus B. à prædicta Gemma pœnam in ſtipulatione appoſitã nititur extorquere: Vndè cõqueſta ẽ domino Papæ; Papa scit. cum matrimonia libera debeãt eſſe: & ideo ſtipulatio pęnæ in matrimonio, vel ſponſalibus appoſita merito ſit improbanda: Mandat Papa, quatenus, ſi eſt ita, iudex dictum C. per excõicationẽ cõpellat, vt à petitione dictæ pœnæ deſiſtat. Nota ꝙ matrimonia ſiue ſpõſalia libera debent eſſe ab omni coactione perſonæ vl pecuniæ: & ſi pœna fuerit appoſita, non tenet promiſſio ſiue ſtipulatio pœnæ.

¶ impoſitionem

[Gloſſa ſeq. ponit duas lecturas. ſecundum primã duplex eſt cauſa iuxta ſecundam vna tantum.]

a Infra ſeptẽniũ.] vndè non tenuerunt ſpõſalia. ĩ. tit. proxi. literas. acceſſit. & ĩ. de reſti. ſpol. ex parte. ergo nec pœna etiam ſi licita fuiſſet aliàs nõ tenuit: quia ſi principale non tenuit, nec acceſſoriũ. ĩ. de re iud. cum inter. & C. de legi. nõ dubium, cũ ſuis cõ cor. ſed ſi poſt vij. annos forte conſenſerunt, & tenuerũt ſponſalia: pœna tamen non tenuit. Ber.

b Libera debeant.] ab omni coactione ĩ. e. cum. locũ. & c. requiſiuit. & ẽt a pęna pecuniaria, vt hic patet.

[Gl. ſeq. recitetur per q ſcilicet, an teneat ſtipulatio arrharum. tenet quod ſic. argu. contrarium. redit ad primum.]

c Stipulatio.] Stipulatio pœnæ in ſponſalibus appoſita non tenet propter rationem, quæ redditur in litteris: ſed arrhas datas pro ſponſalibus perfi iendis amittit, qui reſilit ſine iuſta cauſa. C. de ſpon. l. vlti. & ff. de verb. oblig. Titia vndè hæc decr. ſumpta ſuit. C. de inut. ſtip. l. 2. & hic. Sed videtur ꝙ idem ſit in arrha quod dicitur de pęna: quia eadem eſt ratio vtrobique: ergo eadem debet eſſe prohibitio, & idem ius. ĩ. de confir. cũ dilecta. cum alijs concordibi poſitis & ĩ. de tranſla. inter corporalia ſed ſecus eſt ſecundum leges. vt dicit lex prædicta de ſponſa. in C.

ADDITIO. Vel die, ꝙ arrha eſt res fauorabilis, & etiam matrimonium, & ideo arrha poteſt eſſe in matrimonio, pœna vero non: quia res eſt odioſa. vt ibi dicitur.

IS, qui fidem.] Primo ponit thema, ex quo tacite elicitur quæſtio. Secundo illam ſoluit, & rationẽ ſubmittit ibi. Ad primum Abbas.

CASVS. Quidam iuuenis dedit fidem cuidam mulieri, ꝙ eam duceret in uxorem, & eam poſtmodum carnaliter cognouit: poſtea in facie eccleſiæ cum alia matrimonium contraxit. Quæritur, quam iſtarum deat habere? Dicitur, ꝙ ad primam redire tenetur, quia licet præſumptum primum matrimonium videatur tamen contra talem præſumptionem probatio in contrarium non eſt admittenda: Vndè ſequitur, ꝙ matrimonium poſtea de facto contractum, nullum ſit: Nota, ꝙ hæc eſt præſumptio iuris, & de iure, contra quam probatio non admittitur.

ſione, quod inter P. filiũ ſuũ & prædictam puellam infra ſeptennium [a] cõſtitutos ſponſalia contracta fuerunt, pœnam ſoluendam à parte, quæ contraueniret in ſtipulatione appoſitam, ab ipſa nititur extorquere. Cũ itaq; libera [b] matrimonia eſſe debeant. & ideò talis ſtipulatio, [c] pp pęnæ interpoſitionem † ſit merito improbanda: Mandamus, quatenus, ſi eſt ita, eundem B. vt ab extortione prędictæ pœnæ deſiſtat, eccleſiaſtica cenſura compellas.

¶ Idem epiſcopo Cœnomañ.

¶ *Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſecutam, ſed non per niſum carnalis copula tantum. hoc dicit cum cap ſi. inf. eodem.*

CAP. XXX.

IS, † qui fidem dedit M. mulier ſuper matrimonio cõtrahendo, carnali copula ſubſecuta, & ſi in facie eccleſiæ ducat aliã & cognoſcat, ad primã redire tenet: [d] quia licet præſumptum primũ matrimonium videatur, cõtra præſumptionem [e] tamen huiuſmodi non eſt probatio admittẽda: Ex quo ſequitur; quod nec verum, nec aliquod cenſetur matrimonium, ꝙ de facto eſt poſtmodum ſubſecutum.

d Redire tenetur.] ſic ĩ. co. veniẽs. & ĩ. de cõd. appo. de illis & c. per tuas.

[Gl ſeq. diſtinguit circa præſumptiones in ſi obiicit. & ſol.]

e Contra præſumptionem] Nota circa huiuſmodi præſumptionis, & ꝙ præſumptio alia eſt iuris, & canonis ſiue legis, alia hominis, alia naturæ, alia facti. Præſũptio iuris & canonis, ſiue legis, ſiue iuris, ſiue de iure, quod idẽ eſt, non recipit probationem in cõtrariũ, vt lex præſumpſit, mulierem ſtipulatã dotẽ ſibi reddi, quæ nõ eſt ſtipulata. & ſi qs vellet probare cõtrarium, nõ auditur. C. de rei vxo. actio. l. j. §. 2. Idem eſt in arrogato, ꝙ ſemper intelligitur ſtipulatus quartam partẽ de bonis arrogatoris, ſi emãcipatur. ff. de adop. ſi arrogator. & de tali legitur hic. Et ita præſumptum dicitur iſtud matrimoniũ ſimilis præſumptio eſt 11. q. 1. ſi qui clericorum. & ĩ. ꝙ matrimo. accuſ poſſ. in ſuper. ſimi ĩ. eo. ad id quod. & 54 diſt. fraternitatem. & ĩ. de Iudæ. c. vlti. qã loquitur in eodem caſu cum c. fraternitatem Præſumptio hominis eſt cum præſumitur contra aliquem hominem propter malam famam 4. contra hanc præſumptionem bene admittitur probatio in contrarium. ĩ. eo. cum in tua. & 2. q. 5. presbyter. & c. ſi mala fama ĩ. de pur. can. cum P. & ff. quod met. cau. non eſt veriſimile. Præſumptio naturæ eſt, vt cum exhæredo filium meum, præſumitur ĩ. me ꝙ iniuſtè exhæredauerit eũ, & hoc ꝙ naturam, & ideo hæredes mei probare tenentur, ꝙ iuſte exhẽdauerim eum. C. de inof. teſt l. omnimodo. ver. ſi tñ. Præſũptio facti alia præcedentis circa futura, vt ſi ſemel calumniatus es contra me, & iterum veris me accuſare, præſumitur modo te velle iterum calumniari. ff. de accu. ſi cui §. iſidem, 3. q. 10. placuit. & c. ſi accuſatorum. & ĩ. de præſum. mandata. & c. ſcribam eis. Præſumptio facti ſubſequentis circa præterita eſt, vt ſi aliqui fuerint accuſati de crimine adulterij. quod depellebant prætextu proximitatis. ſi poſtea in matrimonium ſe coniunxerint, manifeſtè præſumitur facinus, in quo accuſati fuerunt. C. de adulte. ſi hi qui adulterij. ff. ad Macedo. item ſi filius. aliis in ipſ. ſed Iulianus. §. interdum circa fin. & in authent. vt nulli iudi. §. ſi quis verò. collo. 9. Et eſt alia præſumptio iuris tantum, vt ſi vir diu cohabitauit vxori præſumitur ab eo cognita. 32. quæſt. 1. dixit dominus. & 27. quæſtio 1. nec aliqua. & contra hanc præſumptionem probatio admittitur ĩ. de probat. propoſuiſti. & ff. de probat. ſi chyrographum. [a] ſed hic non fuit ſubſtantia & forma coniugalis contractus. de qua dr. ĩ. eo. tua. unde non eſt matrimonium. Satis dr hic fuiſſe ſubſtantia & forma: qa cõſenſus & forma fuit hic, licet per uerba de futuro, q̃ per

† Præter Hericũ Boich, & præpoſitũ hic, vide Couar. in epitome lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. §. 1.

¶ De materia huius gloſſæ vide Alciatũ in trac. de ſ. ſumptio. & Io. Millevm in pract. criminali, tractatu de præſumptione. & Simancã de catholic. inſt. tit. 50.

a Cãcellario chirographi ſtumptionẽ facit de ſolutiõe debiti, recipit cñ, p lõn et ĩ. Io. And.

per carnalem copulam subsequentem fiunt de psenti præsumptiue: sed per carnalem copulã subsequentem præsumitur consensus, per verba præcedentia designat forma, licet illa ab initio fuerint de futuro. Ber.

SI inter virum.] Duo sunt dicta. Secundum: ibi, Verum. Abbas Sicu.

CASVS. Si inter virum & vxorẽ consensus de psenti interuenerit sub hac forma verborũ. Ego accipio te i meã. & ego accipio te in meum: vel p alia verba psensum exprimentia de psenti, siue iuramentum interuenerit, siue non, non licet alteri postmodũ ad alia vota transire: qđ si fecerit, etiã si carnalis copula sit subsecuta, debent separari, & primum matrimoniũ in sua firmitate manere: Sed si inter eos verba interuenerint de futuro, vtroque dicente alteri. Ego accipiã te in meã, & ego accipiam te in meũ: vel similia verba: si alter cũ altera p uerba de psenti postmodũ ꝓxerit, non debẽt separari, etiã si inter ipsam & primũ iuramentũ interuenerit, sed de fide mẽtita ei est pœnitentia iniungenda. Nota q̃ iuramẽtũ nõ est de substantia matrimonij.

[Glo. seq. arg. alleg. 2. iura subdit signa sufficere, alleg. cõtrarium.]

a Dicẽte.] ergo altero loquente tm, nõ est matrimoniũ: qa non loquens suũ cõsẽsum nõ exprimit. arg. 30. q. 2. c. 1. Item arg q̃ qui tacet, nõ ꝓsentit quia verba sunt necessaria ꝓsensum exprimentia. ℨ. eo. tua. sim. ff. de ꝓcu. filiusfamilias §. invitũ. 1. & si consensum exprimat alter aliquo signo vel nutu, licet nihil exprimat ore, satis vr idẽ. Arg ℨ q̃ ñ sit matrimoniũ quia stipulatio nõ ℨhit nisi vtroque loquẽte, etiã si annuat sine verbis. ff. de verb. obl. l. 1. in prin. & §. si quis ita ergo idẽ in matrimonio. arg. istius lr̃æ. vtroq; dicente; muti tñ sine ista forma ℨhere pñt, dum tñ consensũ exprimant signis. ℨ. e. cum apud, & ff. de iure do. mutus. arg. ff. de ture. muto. & illa signa æquipollent huic formæ: & ita non refert dummodo consensus exprimatur, etiam in loquente subsecuta subarrhatione per immissionem annuli: nam multæ propter verecundiam annuunt potius, quam loquantur, maxime præsentibus parẽtibus. 32. q. 2. honorantur.

b Alia verba.] ℨ. e. ex parte. & 30. q. 5. §. si quis dixerit.

c Iuramentum.] & ita iuramentum non est de substantia matrimonij.

d Ad alia vota.] ad religionem tñ bñ posset ante carnalem copulam transire. ℨ. de conuer. cõiug. ex publico.

¶ Idem.

¶ *Sponsalia de præsenti non solumtur per sequens matrimonium, etiam carnali copula consummatum, sed spõsalia de futuro etiam iurata, solumtur per sequentia de præsenti.*

CAP. XXXI.

SI † inter virũ & mulierem legitimus cõsensus interueniat de psenti, ita quod vnus alterum mutuo cõsensu, verbis cõsuetis expressio, recipiat, vtroq; dicente. a Ego te in meã accipio: & ego te accipio in meũ, vel alia verba b consensum exprimẽtia de præsenti: siue sit iuramẽtũ c interpositũ, siue nõ, non licet alteri ad alia vota d trãsire: quod si fecerit, secundum matrimoniũ de facto contractum (ẽt si sit carnalis copula subsecuta) separari debet, & primum in sua firmitate manere. ¶ Verũ si inter ipsos accesserit † tantummodo promissio de futuro, vtroque dicente alteri. Ego te recipiam in meam: &, ego te in meum: siue verba similia: si alius mulierem illã per verba de præsenti despõsauerit, etiam si inter ipsam & primum iuramẽtum interuenerit (sicut dixim⁹) de futuro hmõi desponsationis intuitu, secundum matrimoniũ nõ poterit separari, e sed eis ẽt de violatione fidei pœnitentia iniungenda.

† Vide Dñi cũ Sotũ li. 4. sen. dist. 27. q. 2. art. 5. Syluestrũ in summa verbo spõsalia. q. 10. & Covarruuiã in epitome lib. 4. decretaliũ, par. 1. c. 5.

† accesserit

¶ Idem.

¶ *Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.*

CAP. XXXII.

ADolescens, † qui desponsatam sibi per verba de futuro, licet sæpe nisus fuerit, carnaliter non cognoscens, cum alia postmodum p verba de præsenti f contraxit: non primam, cũ qua nec fuit verum matrimonium ex forma cõtractus: nec præsumptum, g cum conatus h non habuisset effectum: sed secundam debet habere vxorem.

[Glo. seq. dat unum simile.]

e Non poterit separari.] quia fortius vinculum superuenit, & sic soluuntur sponsalia, non obstante iuramento: sic & votum simplex soluitur superueniente matrimonio. 27. dist. si vir. & 27. q. 1. nuptiarum. & minus punitur propter bonũ mrimonij subsequẽtis vt cap. si vir. Ber.

A Dolescens.] Ponit dictũ, cãm inferens ibi, Cum qua. Abbas.

CASVS. Adolescens quidam cũ quadam ꝓxit p uerba de futuro, nisus fuit sæpe illam cognoscere sed non potuit: postmodũ cũ alia ꝓxit p verba, de psenti, quæritur, quam illa tũ debeat habere? Dr q primã habere nõ potest: qa cum illa non fuit verũ matrimonium, nec ꝓsumptũ quia conatus non habuit effectum, & ita secũdã hẽbit vxorẽ, No. q̃ conat⁹ siue voluntas sine effectu nõ nocet: & verba cũ effectu a. a piẽda sũt.

f De psenti ꝓxit.] & sic soluta fuerunt priora sponsalia. ℨ. c. 4. & 7. de spõ. duorũ. duob. & sic remanebit cum secũda, & aget pœnitẽtiam de fide mentita, vt dicit c. duobus. Ber.

g Nec ꝓsumptũ.] verum non fuit, quia ibi non fuit consensus de præsenti: præsumptum non fuit, quia non fuit carnalis copula subsecuta. De præsumpto matrimonio habes ℨ. eo. is qui, ℨ. de re iud. tenor. vbi de hoc. & 27. q. 2. si quis vxorem.

{Glo. seq. no. effectum ponderandum, non conatum vel verba, allegans plura iura in contrarium.}

h Conatus.] nota q̃ conatus siue voluntas sine effectu non nocet. vt hic patet. & de pœn. dist. 1. hæc autem verba. & §. cogitationis pœnam, & ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. sicut. §. si voluntate. & 17. q. 4. si quis suadente, & ff. quod quisque iu. l. 1. in fi. Et cum condemnatum accipere debemus tantum, qui iure condemnatus est, ita vt sententia teneat: & si nulla est sententia, non dicitur condemnatus. ff. de re iudi. si semel. §. condemnatum. Item argu. quod verba cum effectu sunt accipienda. ℨ. de cler. non resid. relatum. & ff. ne quis eum qui in ius vo. est vi exi. l. pen. §. docete. Arg. contra, quod voluntas seu conatus delinquentis puniri debeat, quamuis sine effectu. ℨ. de biga. nuper & c. 1. l. & 51. distin. si quis post acceptum. & de pœni. dist. 1. si quis non dicam. si quis cum telo. & quattuor §. seq. & ff. de extraor. cri. l. 1. & C. si quacũq; præd. po. l. 1. in prin. & ℨ. eo. iuuenis.

† Præter Do. hic, uide Geminianũ & Frãcũ i. c. 1. §. idẽ. de despõ. impub. lib. 6. Syluestrũ in summa, verbo mrimoniũ. 2. q. 16. & Alciatũ trac. de ꝓsumpt. rõa 3. ꝓsumptione 38.

i Dr procurator inutus, qui expresse nõ cõsentit. Io. And.

2 Punit ℨ x. If bris auri. pdictus [prãtẽ], q minas ꝓ nuptijs, ifert subiũctæ vl parentibus: Et si nuptias nõ peregerit. Io. And.

DE DESPONSATIONE IMPVBERVM

Supra visum est de sponsalibus in genere, nũc de eis submittit in specie. scilicet, de illis, quæ ꝯhũtur per impuberes. Vel aliter, & sic: Quia ad sponsalia contrahenda, certa ætas determinata est à iure: ideò subijcitur ista rubrica, in qua tractat de ætate habili ad sponsalia, ideò, &c.

De hac materia vide 30.q.2. & facit. 2. q.1. cap.1. & repetitur in Sexto. Abbas.

TITVLVS. II.

De desponsatione impuberum.

¶ Hormisda. Eusebio epo.

¶ *Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, pro pube re verò non nisi consentias.*

CAP. I.

† VAt fraternitas requisiuit de filio adulto, quẽ pater matrimonium vult contrahere, si sine voluntate adulti filii facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit a filius, fieri non posse. ¶ Potest autem filium nondum adultum (volũtas cuius discerni non potest) pater, cui vult matrimonio tradere. Et postquam filius peruenerit ad perfectam ætatẽ, omnino debet b hoc dimplere.

¶ Nicolaus Papa.

¶ *Impuberes ambo, vel alter nisi pro bono pacis coniũgi non debent.*

CAP. II.

VBi † non est consensus. & inf. ¶ Districtius inhibemus, ne aliqui, quorum vterq;, vel alter ad ætatem legibus, vel canonibus d determinatam nó peruenerit, cõ iungãtur. e Nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interueniente: vt pote pro bono pacis f talis coniunctio toleretur.

¶ Isidorus †

¶ *Puberes sunt quo ad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.*

CAP. III.

PVberes à pube sunt uocati, idest, à pudentia g † corporis nuncupati; quia hæc loca primo lanuginem ducunt. Quidam tamen ex annis pubertatem existimant: id est, eum esse puberẽ, qui xiiij. annos h impleuit, quamuis tardissimè i pubescat. Neque ista sanctio omnium rem exedendum, quicquid leges ciuiles iubeant.

† Cap.2. eo. tit. in 1. cõp. Vide concilium Trid. sessio. 24. de refor. matr. cap.9. B. Thomã. in quæstionibus additis ad 3. par. q.47. ar. 6. & Socũ li. 4. senten. di. 29. q.1. art.4.

CASVS. Pater vult ꝙ filius eius ꝯhat cũ aliqua muliere, filius adultus nõ vult cũ illa ꝯhere; Quæritur an pater filium compellere possit, vt cũ illa ꝯhat? Dicit, ꝙ si filius nõ cõsentit? hoc fieri non potest Sed filium nondum adultũ potest pater cui vult in matrimonium tradere, qa ipsius voluntas adhuc discerni non potest. Sed postq̃ venerit ad legitimã ætatẽ, debet factũ patris ratũ habere, si sibi placuerit: sed non compellitur. No. ꝙ libera debet esse voluntas i matrimonio ꝯhendo: & filius non adultus in hoc patri subiacet. Item pater non potest cogere filium adultum ad ꝯhendum. Filium uerò non adultum cogere potest, ut uidetur, quod uerum est, quo ad sponsalia, non quo ad matrimonium: quod patet cum dicitur in littera; dum venerit ad legitimã ætatem. & illud quod postea sequitur, debet exponi, de debito honestatis, non necessitatis.

[Glo. seq. reci. per q. quid si filius uel filia coactione patris, &c.]

a Consentit.] si coactione paterna ductus consentiret in aliquã, quam aliàs non esset ducturus, eam voluisse uĩ, & est matrimoniũ ff. de rit nup parte. cogth non debet. ff. eo. non cogitur, & C. de nup. ante filiũ nec potest eum cõpellere inuitũ. ff. de spon. fil. o familias. quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus consueuerunt habere ti. prox. requisiuit. & 31. q. 2. §. 1. secos uĩ de filia ẽm alios; nam illa ꝯdicere nõ potest, nisi pater dederit eiurpem, vel moribus suis indignum. ff. de spõ. sed quæ patris. secus tamen secundum canones. 1 supra tit. prox. cum locum. & 27. q. 2. sufficiat. Ber.

b Debet.] debito honestatis, non necessitatis. sup. de testi. c. 1.

VBi non est.] Primo ponit dictum. Secundò excipit ibi, Nisi Tertiò exemplificat ibi, Vt potè. Alia CASVS. Dic hic, ꝙ aliqui quorum vterque vel alter, ad legitimam ætatẽ, ad matrimoniũ non peruenerit, contrahi non debent, uisi forte aliqua iusta causa interueniente, vt puta pro bono pacis. uius ꝯrium fuit causa huius prohibitionis, puta contrahebãt aliqui in minori ætate, cum ad ætatem legitimam peruenirent, displicebat alteri, & sic non ꝯhebant, propter quod scandalum & odium inter parentes oriebatur. No. ꝙ pro bono pacis reformando toleratur matrimoniũ quod aliàs fieri iure decretur.

c Contensus.] vetus, vel præsumptus. d Canonib.] ætas ad matrimonium ꝯhendum tũ ẽm leges q̃ secũdum canones est xij. annorum in fœmina. ff. de tem. nup minorẽ, & ꝯ. eo. cõtinebatur. In viro xiiij. annorum. ꝯ. eo. attestationes. quantũ ad spõsalia ætas vij. ann. ff. de spon. & in sponsalib. ꝯ. eo. litteras. accessit. & c. duo. Bernar.

[Gl. se. ponit duas lecturas.

e Coniungantur.] matrimonialiter: qa consentire non possunt. ꝯ. de frigid. & malefi. ꝙ sedem. Vel intellige quãtum ad sponsalia; & ideò ꝓhibent, qa sæpè mutant postea voluntatem: vnde propterea oritur discordia inter ipsos: & diuertentes consanguineis copulantur, ut ẽ. tit. prox. iuuenis. quod esse ẽ. potest. ẽ. titulo proximo sponsam. Ber.

f Pacis.] nota pro bono pacis admitti ẽdum, quod aliàs prohibetur. 3. q. 6. hoc quippe Vnde uersus:

Pax vt seruetur, moderamen iuris habetur.

PVberes.] Primò narrat dictum, Secundo refert unã opinionem ibi, Quidam. Tertio aliud dictum: ibi, Certum. Quarto aliam ibi, Et puerperę. Abbas.

CASVS. Isidorus interpretatur quis dicat pubes: dicit enim pubes à pudentia corporis, quia loca illa primo lanuginem ducũt. Quidam tñ computant pubertatem ex annis primis, idest, illum puberem dicunt, qui annum xiiij. compleuit, quamuis tardius pubescat. Sed verum est, illum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare possit; & puerperę dicuntur, quæ in puerilibus annis parunt. No. ꝙ in matrimonio contrahendo non debet considerari tempus sed verum sit talis, qui generare uel concipere possit, tam in masculo, quam in fœmina.

g Pudentia.] idest, a pudore quẽ patiebãtur inspicientes, & inspecti in partibus siue membris pudendis, ut Insti. quib. mod. ut fin. circa. prin.

h Xiiij. annos.] 20 q. 1. illud ꝙ ẽ. de regu. ad nostrã.

[Glo. seq. quærit, opi. ponit, contrarium sol.]

i Tardissime.] quid si ille qui tam cõpleuit xiiij. annos, talis appetat, ꝙ nullo modo possit generare, ut ꝯhat, non

† Cap.4. eo. tit. in 1. cõp. Panormien. hic. 6. tit. 1. ca. 3. Hie ca. 122. Gratiã. 30. q. 2. cap. ubi. non est uide Sylue. strum. summa uerbo. spõsalia. q. 3.

† Lib. 11. Etymologiarum. c. 2. & c. 7. eod. tit. in 1. compi. Et uide ꝑ ceteris hic Hostiensem.

† Fortassis legendum à pudendis, ut apud Isidorum: qđ & textui conuenit, sequit. nquia hæc loca primo lanuginẽ ducunt, quod rectè obseruat Antoni. Augustinus sed de his uocibus consule humaniorum litterarum professores.

a Neque ista sanctio omnium rem exedendum, quicquid leges ciuiles iubeant.

b Hæc glosa nõ inuenitur in antiquis exemplaribus.

hat,nunquid tenet matrimonium;Dicunt q dã.q tenet matrimonium:ꝫriũ credo, i qa nec eſt pubes,& ī.dr; nec in eo reperiuntur tria bona matrimonij,quæ ſunt fides,proles,& ſacramentũ.27.q. 2. omne itaque iſte nõ eſt talis,q poſſit habere prolẽ, quod etiam ſatis patet per literam ſequẽtẽ. Ar.ꝫ.ī.eod. de illis. [Gl.ſc. diſtinguit pubertatẽ matrimonij & tutelæ.]

a Oſtendit, & generare.] ergo pubertas ex vigore naturali,non ex annorũ numero cõprobatur: q verũ eſt.quo ad matrimoniũ ꝫcendũ,vt dixi.ī.eo.de illis 2.& c.vl. vbi malitia ſupplet ætatẽ.ex quibus etiã probatur,q matrimoniũ cõtrahi ex pubertate tñ, & non ex annorum numero:quo ad tutelã vel curam ętas annorũ tñ ꝫſideratur. C. qñ tu.vel cu.eſſe de. indecorum.inſt.quimo finit tu. in prin. ſed quo ad matrimoniũ bene inſpicitur mulier, & ętas, an ſint apti ad matrimoniũ.27. q. 1. nec aliqua. & ī. de ꝓb. ꝓpoſuiſti.& c.causã matrimonij. Ber.

Literas.] Qui deſponſauit minorem ſeptẽnio, cũ eiꝰ matre ꝫhere põtuitꝰ ſi tñc ſponſalium erat maior. qa ſi tũc fuit minor,& eadem voluntate permanente facta ſit maior: ſi cum matre ꝫhebit, & eã cognoſcit,nec matrem habebit,nec filiam.hoc dicit.Communis diuiſio,ſecunda ibi, Conſultationi.Abb.

CASVS. Quidam cũ eſſet ætatis legitimæ ad matrimonium contrahendum,deſponſauit quandam puellã in cunabulis:poſtmodum cognouit matrem, & eã in vxorem accepit:Dubitabatur,an eam in vxorẽ habere poſſit? Reſpondet Papa,ꝙ ſi præfatus vir matrem puellæ in vxorem accepit,antequam puella ſeptimum annum compleret,matrimoniũ tenet:quia huiuſmodi deſponſationes,quæ infra ſeptimum annum fiunt,nulle ſunt. veruntñ,ſi poſtquam puella vij.annum compleuit,vir ille matrem accepit:quia extunc placere cõ ſueuerunt ſponſalia.matrimonium illud ſeparari debet,& nec matrem,nec filiam habere poterit.No.quod ſponſalia ante ſeptimum annũ contracta nulla ſunt. poſt ſeptimum annum valent, & tenẽt. Item quod ab initio non valuit,tractu temporis valere incipit.

[Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ibi remittit.]

b Diſſoluas.] arg.ꝙ ſponſalia contracta de facto non inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam ar.contra.ī.tit. prox.ad audientiam.vbi de hoc & cap.iuuenis.

c Ex tunc.] ſ.poſt ſeptem annos.30.q.2.c.vlt.

d Placere cõſueuerint.]& ſi placuerint, ſola ratihabitione confirmantur,licet ab initio nulla fuiſſent: & intelliguntur ratõ habere,niſi expreſſe ꝓdixerint ætate legitima adueniente,vt hic colligitur:ſed intelligo ꝙ ſponſalia debeãt placere, cũ ſimul cohabitant: quia tunc intelliguntur conſentire,ex quo non cõtradicunt. ff.de ritu nup.maiorem. ſecu credo ſi ſeorſum habitent quia tunc non intelliguntur cõſentire,niſi vel verò uel ipſo facto, puta quia vadit ad domũ ſuã, vel dat aliqua munuſcula,& cõſimilia,q ſponſi facere conſueuerunt.argu ad hoc infra c.prox.in prin. vbi dicit, & poſtea ī eum non cõſenſerit. Item arg. ad ea quę frequentius accidũt iura adaptari debẽt. 28.diſt.de Syracuſana. & ī. de cle. coniuga.diuerſis fallaciis.C.de la.li.tol.l. vnica.§.ſed & ſi quis homini. & 14. q. 5. denique & Inſti. de re.diui.§.illud & 19. q.2 duæ ſunt.& ff.de ſerui ruſti.præd.cum eſſent.§. per pluriũ. ff.de vſuca.l.iuſto.ī. fin.ff.de legnam ad ea,& 3. q.5. accuſatores. imõ q doque ad ea quæ nũquam vel raro accidunt.ff.ſi pars hære. pe.l.antiqui.19 diſt. in canonicis in fin. ff.de reg. iur. ea quæ rarò. de conte.dil.4. ſanctum eſt baptiſma.in fin.C.de leg. hære.ſi maior.& 51. diſtin.qui in aliquo. ver.quicunque. ff.de ſtatu.hom.non ſunt. & l.ſeq.2 Sol regula ritet ubtinet prima rubrica. Cõtraria caſualia ſunt,quæ negotijs non cohęrent.ff.de reg.iur. ea quæ raro.

e Filiam.] quam habere non poteſt propter affinitatem ſuperuenientem.35 q.3.nec eam quã. nec matrem propter publicæ honeſtatis iuſtitiam,ut ī.cap. ꝙ xi.& ī.tit.proxi.ad audientiam.& ī.eo.continebatur. §.ulti.Ber.

ACceſſit.] Summatum eſt ī.cap.proxim.Diſtinguit duo membra.ſecundum ibi.Sane.Abbas.

CASVS. Quidam G.nomine ꝫxit ſponſalia cum quadam puella in minori ætate,ſiue infra nobiles annos, & cum ipſa in dictum G.conſentire nollet, ab eo fuit per archiep̃m abſoluta.poſtmodum dictus G.cum matre puellæ matrimonium contraxit.& ex ea filios ſuſcepit:Dubitauit archiepiſcopus,utrum matrimonium illud teneret,& an filij eorum legitimi ſint habendi? Super hoc Papa conſultus reſpondet,& mandat archiepiſcopo,quatenus ſi conſtiterit ei, ꝙ puella non eſſet vij.annorum,qõ præfato G.deſponſata fuit,& ipſum G.fuiſſet abſolutus ab ipſa,matrimoniũ illud legitimum iudicet, & prolem eorum legitimam denunciet.quia deſponſationes infra vij.annum non tenent, ſi cõſenſus poſtea nõ accedat:Si uerò dicta puella ante quam

---

† Idem dixit Alanus in c. ī.eo.ti.in 1. compilatio. qã omiſit i hac ſua collectiõe Raymũdus, hæc tamen gloſſa opinio nõ placet hic Ioan. And. tu cum uide to.

Herfor. Herforde mẽ.

† Cap.5.eo. tit in 1 cõp. & poſt cõci. Lateranẽſ. ſub Alexan. iij part. 12. c.2.

Et de impedimento iuſtitiæ publicæ honeſtatis, uide qd nouiſſime cauerit cõci. Trid.ſeſ 24. de refor. matri.c.3. adde circa ſ.ti. ſpecedenti.c. ad audientiã.& d materia uide to Couar.in epitome libri 4.decretaliũ par.1.c.2.

† Vide l. quãtum. ff. de ſpõſalib. cum tibi notatis.

† Cap.6. eo. tit in 1. cõp. & poſt cõci. Latetan. ſub Alexand.iij. par.6.c.7.

2 Formabit ibi caſus de ancilla, cui relicta erat libertas, ſi tres liberos pareret. peperit vnũ, & poſtea tres vno partu, ultimus eſt liber.Io.An.

quã desponsata ꝓdicto G. fuisset, vij. annũ compleuerit, ꝙuis ab ipsa absolutus fuisset, quia in eũ consentire nolebat, matrẽ puellæ habere non potest. No. ꝙ diuortiũ dr̃ celebrati, inter quos nullũ fuit matrimonium. Item spõsalia ℣. vij. annũ ꝯcta nõ tenent;, & ita non impedit cõiungi, ꝙ contraxit cũ matre illius puellæ, dũmodo post septimũ annũ ad inuicem nõ cõsenserint. Itẽ ratihabitio subsequẽs cõfirmat cõtractũ præcedentem. a Consenserit.] dic super hoc, vt ℣. c. ꝓx. b Absolutus.] maximè. hæc absolutio factũ tñ respicit, cũ nulla fuissent sponsalia. ℣. c. prox. Ber. c Prolem.] quia vbi matrimoniũ legitimũ est, & filij legitimi erunt. 34. distin. si quis viduã. & 32. q. 4. dicat aliquis. & si matrimonium reputatur legitimũ, licet nõ sit, filij tñ erunt legitimi. ℣. q. fil sint legi. cũ inter. hodie idem obtinet denunciatione præmissa. ℣. de clande. despõs. cum inhibitio. d Accedit.] tacitè vel expressè, vt dictũ est ℣. cap. proxi. e Ante desponsationẽ.]ipsius puellæ. B. [Gl. seq. ponit opinionem, & lecturam quam reprobat.] f Ipso iure.] hoc ideò dicit, quia cum maior contrahit spõsalia cũ minore, aduenientẽ ętate, si minor noluerit cõsentire in matrimoniũ, ab ecclesia debet absolui: & qa illa noluit cõsentire, fuit absoluta ab espõ. Nec intelligas ipso iure, idest, sponsalia nulla fuerunt ipso iure, vt quidam 2 dixerũt, quia ipsa non consensit in sponsalibus. Sed hoc stare non potest: quia si hoc fuisset, non separaretur matrimonium contractum cum matre, cum nulla fuissent sponsalia, vt patet per princ. c. vii non separantur. g Inhonestum.] quia nullam de consanguinitate illius puellæ poterit recipere in vxorem: ergo multo minus matrem. ℣. tit. proxi. ad audientiam. & c. sponsam. & c. iuuenis. cum illa puella fuerit sponsa illius, vt ℣. c. proxi. in fine.

† al. V. al. ita: qñ ab G. desponsata, &c. aliàs: ab V. desponsata.

† V.

† Vide citatos c. præcedenti.

† V.

mandamus, quatenus si tibi constiterit, quod puella non esset septennis, quando G. † desponsata fuit, & postea in eũ nõ consenserit, [a] & quod idem G. † ab huiusmodi desponsatione per te fuerit absolutus, [b] † matrimonium inter eundem G. † & matrem puellæ celebratum, præcipias inuiolabiliter obseruari, & eorum prolem [c] denuncies esse legitimam: quia desponsationes & matrimonia ante septẽ annos fieri non possunt, [d] si consensus postea non accedit. [e] Sanè si præfata puella ante desponsationem [e] septimum annum compleuerat, licet prædictus vir à desponsatione ipsius puellæ, ipso iure [f] fuerit absolutus, cum ea in eum consentire noluerit: inhonestum [g] tamen videtur, vt matrem eius habeat, cuius filia fuit † sibi desponsata].

¶ Idem Norwicen. episcopo.

¶ *Si impubes desponsata, & traducta petit licentiam nubendi, non auditur, si vir iurat se eam cognouisse: nec auditur, si nondum pubes, sed proxima pubertati probetur cognita. Et ex sponsalibus contractis cum impubere maiore septennio, oritur publica honestas.*

a Tanc. f. sed mouebat ex antiqua, vbi ꝓcipiebatur matrimonium simulando sustinere ꝯctum cum matre.

3 De hoc articulo latè disputant Doct. i c. 2. de spõs. li. 6. sed tene qd nouissimè diffiniuit Conc. Trid. sess. 24. de refor. matri. c. 3. adde citatos ℣. ni. ꝓcedit. c. ad audientiam.

† Cum alter ignorat impedimentũ, secus cum ambo sciũt, vt ibi Ioan. And.

† fuerat.

CAP. VI.

COntinebatur † in literis tuis, quod cum quædam puella infra nubiles annos, cuidam in vxorem tradita fuerit, & ab ipso traducta: hæc ad nubiles annos perueniens, alij nubendi licentiam postulauit: asserens se in eundem nullatenus consensisse: & infra.

¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quod cum in decretis [h] † habeatur expressum, quod si vir dixerit, quod vxorem suam cognouerit, & † mulier negauerit, viri standum est [i] veritati, prefato viro, qui dicit se mulierem ipsam cognouisse, fides est adhibenda, si id firmauerit iuramento. [k]

¶ Si autẽ fuerit ętati proquod eam carnaliter cognouit: & parentes ipsius affebant eam esse ætatis legitimæ. Quæsitum fuit à Papa cui esset potius credendum? Respondet Papa, quòd in decretis habetur expressum, vt si vir dicat, quòd vxorẽ suam cognouerit, & mulier negauerit, standum est verbo viri: & in casu præmisso standũ est verbo viri, qui dicit se eam cognouisse, si illud iuramento firmauerit: Si verò fuit ætati proxima, vt in xj. annò. vel circa xij. & cum assensu suo desponsata, & cognita ab eo, separari nõ debet: præcipuè cum parentes ipsius eã legitimæ ætatis fatentur. In fine dicit, ꝙ si puella infra nubiles annos alicui fuerit desponsata, non licet alicui de consanguinitate illius, cui desponsata fuerat, eam ducere in vxorẽ, nec sponsus poterit aliquam accipere de cõsanguinitate sponsę. Nota, quòd potius creditur viro, quam mulieri. sed hoc est fauore matrimonij. Itẽ ab xj. anno dicitur mulier proxima nuptui & apta. Itẽ sponsalia infra nubiles annos cõtracta, licet ad matrimoniũ non perueniant, impediunt matrimonium contrahẽdum cum omnibus cõsanguineis alterutrius. [h] In decretis.] 33. q. 1. si quis acceperit vxorem. §. 1. [Glos. seq. signat contrarium, & soluit.] [i] Viri standũ est veritati.] arg. cõtra. 27. q. 2. quod interrogasti. & 33. q. 1. requisisti. Sol. vbi vir dicit cognouisse vxorẽ, & ista negat, standum verbo viri, vt hic & 33. q. 1. si quis acceperit. sed c. requisisti intelligitur, qñ vterque confitetur, quòd carnaliter iungi ꝓp frigiditatem nõ possunt, & vterque septima manu propinquorũ debet iurare, quòd non possunt carnaliter commisceri. c. quod interrogasti. intelligitur, qñ maritus non dicit, quòd vxorẽ cognouerit: vndè auditur mulier. præterea quod dicit hic, fides est adhibẽda viro si iurauerit, hoc intelligo, quando mulier non probat se virginem per aspectum corporis: quia tunc bene auditur. ℣. de probat. proposuisti. & c. causam. [k] Iuramento.] sed quare compellitur iste iurare, cum sit reus. 6. quæstio. 5. actor? Ideò compellitur iurare, ne hoc diceret in fraudem, & in præiudicium mulieris, nec credere tenetur ei mulier sine iuramẽto, præcipuè in causa matrimonij propter periculum animæ. Lau. dixit, ꝙ hoc ideò, quia fundata videbatur intentio mulieris: quia traducta mulier fuerat minor: vnde ad tollendam præsumptionẽ illam dẽt iurare: secus esset, si

† In cõcilio apud Compendium c. 20. vt est apud Burchardũ li 9. decr. c. 42 & Iuonẽ par. 8. c. 180.

† cognouit.

4 Pacit l. 1. cum no. C. de re iud. & l. 1. C. si aduers. libert.

mulier

mulier omnino nihil probaſſet,vt ℨ.de iureiu.c.vl.vbi de hoc ſim. ℨ.eo.atteſtationes. Et ſic eſt arg.ꝙ in cauſis matrimonialibus non debet omitti iuramentum,ne in fraudē aliquid tentetur.ℨ.de teſtib.tuis quæſtionibus.

[Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.]

a Proxima.] ſed qñ dī ætati proxima? 1 Poteſt dici, ꝙ cū diſtat à pubertate per ſex mēſes vel minus. ℨ.eo.atteſtationes.& ff.de excu.tut.nō tñi. & ſic ꝓximus pubertati furti obligatur. Inſt.de ob.q̄ ex delic. naſ. §.in ſumma. & intelligē nihilomin⁹ ꝙ malitia ſupplebat ætatē,aliàs non eſſet matrimoniū etiam poſt xij. annum, vt dixit.eo.pubertas.

1 Pubertati ꝓximus qs dicat docet hic ꝑ alijs, Præpoſitus. vide Areti. & alios,i § i ſum. te. Inſ. de obl. q̄ ex delict. naſ. adde gl. Deciū, & alios ī l.pupillus. ff.de reg.iu.

b Præſertim.] i.maximè. & ꝙ parentes confitebantur illam legitimæ ætatis,multum facit pro viro,& contra puellam.

† illius. ¶ fuit.

c Alicui de conſanguinitate.] ſic ℨ.e.2 acceſſit. in fi.ℨ.ti.ꝓxi.ad audientiā. & c. inuenis.& c.ſponſā.

†R ton Barthonien.ſed vt plurimū Bathonien. a Hæc via iura à gloſſa citata, inoleuit.ta nunc ſit per Cōc. Tri. paulo ante citatū.

DE illis.] Tria ſūt dicta.Secūdū ibi, Si verò Tertiū ibi, Mulier Abb. CASVS. Alioq; iuſta nubiles annos cōſtituti maiores vij. annis ꝓhunt ſponſalia,ſiue vterque,ſiue alter anteq; ad legitimos annos perueniant, ſi poſtulēt ſeparari,nō ſunt audiendi: Si verò alter eorum perueniat ad legitimos annos, altero in minoribus adhuc exiſtente, maior ſi petat ſeparari non eſt audiendus, niſi cum alter ad ætatem legitimam peruenerit, & petierit ſeparari quia tunc iudicio eccleſiæ poſſunt ſeparari: Si verò qñ contrahunt ſponſalia,alter eorum maior fuit, & alter minor, ſi maior poſtulet ſeparari, non eſt audiendus:q̄a ex quo in eum ſemel conſenſit, non poteſt amplius diſſentire: niſi minor cum peruenerit ad ætatem legitimā petierit ſeparari. Nota, quòd illi, qui in minoribus annis contrahunt ante legitimam ætatem non poſſunt reſilire. Item maior debet expectare minorem. Item ſuffi. it ſemel in aliquem conſentire.

d De illis.] tres articuli continentur in hac decretali,Primus eſt hic in principio, De illis vſque, Si verò. Secundus eſt ibi,Si verò alteruter. Tertius ibi, Mulier autem. Ber.

e Vllatenus audiendi.]propter fragilitatem ætatis: & eſt arg.quòd impubes de eo quod facit ante pubertatē reclamare non valet arg.17.dist de alijs.& 20.q.1.illud. & ff.de neg.geſt. Pomponius.& arg.ad hoc ff. de min. denique.§.1. Ber.

[Gl.ſeq.ponit lecturam,quam reprobat.]

f Cum ſponſalia contrahuntur.] i.altero exiſtente infra annos pubertatis, ſicut exiſtebat quando ſponſalia contrahebantur,ſi alter perueniat ad ætatem,nō eſt audiendus,ſi petat ſeparari,ſed expectabit quouſque alter ad ætatem peruenerit.quidam dicebant,quòd alter eorum erat maior,& alter minor, quando ſponſalia contrahebantur: & ſecundum hoc non differret à ſequente verſu. Alia.

g Minoris ætatis.] vī, ꝙ in optione illius, qui vltimò ad ætatem peruenit,ſit reclamare,& tū dic, ꝙ idem iuris eſt de alio,ꝙ poteſt reclamare, etiam ſi minor vellet conſentire, aliter non differret à ſequenti verſu.

[Gl.ſeq.ſucceſſiuè ſignat duo contraria,& ſoluit.]

CAP. VII.

DE † illis, d qui infra annos aptos matrimonijs ſponſalia cōtrahunt, ſiue vterque, ſiue alter reclamet, antequā ad annos matrimoniis aptos peruenerint,& poſtulent ſeparari, nō ſunt vllatenus e audiendi. ¶Si verò alteruter iſtorū ad annos pubertatis puenerit, infra eoſdem annos altero exiſtente, cū ſponſalia f contrahuntur:ſi is qui minoris g ætatis eſt, cū ad annos illos peruenerit reclamauerit, nec in alterum voluerit conſentire:iudicio h eccleſiæ poterūt ab inuicem ſeparari.¶Mulier autem,quę poſtquā annos nubiles attingit, ei qui nondum ad annos aptos matrimoniis venerat,nupſit, i cū in eum ſemel k cōſenſerit voluntate,ſequenti reclamare non poterit.

h Iudicio eccleſiæ.] ſic ℨ.c.ꝓx. Et ita putet,ꝙ ipōſalia diſſoluūtur iudicio eccleſię tñ,niſi forti⁹ vinculum ſuperueniat, puta matrimonium cum alio,vel votū ſolenne:quia tunc ipſo iure ſoluta ſunt. arg. ℨ.tit.prox.ſi inter.& ℨ.de ſponſa.duorum c.1. Arg.ℨ.ℨ.eo.ex literis. vbi ſoluuntur ſponſalia antequā alter perueniat ad ætatē.Sed non eſt cōtra quia ibi non tenuerunt ſponſalia, vt patet ex fine, hic verò tenuerunt.Itē ſim.ℨ. tit.prox.i.præterea.& c.requiſiuit,ibi ſimiliter ſpoſalia, ne deterius inde cōtingat. & ita ſponſalia ꝓhentes,ſi nolūt vterque, vel alter pficere matrimonium, nō ſunt compellēdi, vt colligitur ꝙ hęc iura.Sed cōtra eſt expreſſum, ꝙ omninò iunt compellēdi per eccleſiaſticam cenſuram.ℨ.tit.prox.ex literis 2.& c.ſicut.Quid ergo rñdebis? Dicas,ꝙ illa dicere.ex literis 2. & c. ſicut loquuntur qñ iuramentū interuenit, licet illi ēt eſſent impuberes,ſed erant doli capaces.ita ꝙ tenuit iuramētum,vñ ꝓꝓ periculū iuſti cōpelli dēnt ad ℨnendū.& illa decr.requiſiuit, reducitur ad illam ex literis, vt ibi plenè dictū eſt,& qđ dicit illa decr.præterea potius eſt diſpentatio,vt ibi dictū eſt: & quia vterq; diſſentiebat, ideò facilius tolerat.hic ergo loquit de ſpōſalibus minorū.Si ergo iuramētum interueniat, compellēdi ſunt perficere matrimonium. ſiue ſint maiores, ſiue minores,dum tñ fuerint doli capaces:quia ętas illa plena eſt periurijs.ℨ.de delict.puc.pueris.Si verò iuramentū non interuenit in ſponſalibus. non ſunt inuiti compellendi quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus conſueuerunt habere.3.& ita planum eſt:ex cauſa tamen compelluntur.vt dictum eſt ℨ.de ſponſal. ex literis. 2.

† Cap.9.eo. ti. in 1.cōp. & poſt cōc. Later. par. 26.c. 29. Et pro intellectu text⁹ & gloſſarū vide Couarr. in epitome li. 4.decretaliū. c.5.§.1.

i Nupſit.] idēſt, ſponſalia contraxit, quia matrimonium contrahere non poterat.ſic ℨ.c.prox.

[Gloſ.ſeq.arg.ſemel probatum,&c.alle.8.iura. & in contrarium vnam l. ſecundò arg. claudicare contractum.alle.7.iura in contrarium alle.4. & ſoluit.]

k Semel conſenſerit.] arg.quod ſemel probatum eſt, amplius non poſſum reprobare 3.q. 3.offeratur. & 8. q.2.dilectiſſimi.& 20.q.3.eos qui.32.quæſt.5. horrendus.& 5.dist.in iſtis.& 8.de cauſa poſ. cum olim. ff.de neg.geſt.Pomponius 1.& ff.de adul.ſi vxor.in fin.Arg. contra ff.de mu.& ho.vt gradatim.§.reprobari.§. Item arg.quòd cōtractus claudicat.arg.ℨ.de cle. noſti. & 32. quæſt.

4 Ibi medicus ſemel ꝙbatus reprobatur, & eſt ſpē ꝓꝓ hominū timitate.lo.A.

ℨ Adde ꝙ ꝓ hoc facit qđ no. i l.pe.in gloſ.2.C.de fideiuſ.

q.5.proposito.& q.2.aliqñ.& 33.q.5. manifestum.12. q.2.si qua de rebus.& Iustit.de auctor.tu.§.1. & C.de procura.non eo minus. Argu. contra ff. de arbi. cum dies.§.sed & si.& l.sed si interpellatur.§.vlti.21.q.5.si quis cuiuslibet.& 4.q.5.quisquis.Solu.verum est,quod multi cõtract⁹ claudicãt,& ex vna parte possunt tenere, & ex altera nõ,vt si pupill⁹ ꝓtrahat cũ minore siue tutoris auctoritate.Inſti. de auctor. tu.§.1.& l.prædi.nõ eo min⁹,& ca.si qua de rebus,secus in matrimonio,quia illud vinculum nõ potest constare nisi ex duobus consentibus iuptit.prox.tua. & quod dicit hic non obstat, quia ille tenet expectare nõ ratione matrimonij,sed ratione suæ promissionis.

¶ Vide l.nuptias.cum similibus. ff. de reg.iur.

† Vox eidẽ, desideratẽ in pluribus antiquis codicibus.

rit,amplius non poterit dissentire: nisi ipse cui nuptit, postꝙ ad legitimam ætatẽ peruenerit, in eam suum negauerit præstare consensum. †

¶ Idem eidem. †

¶ *Impuberes sponsalia contrahentes ante pubertatem separari non debent, sed post pubertatem possunt, si contradicũt sponsalibus,nisi copula carnalis interuenerit.*

CAP. VIII.

ANobis † tua discretio requisiuit, vtrũ ijs, ꝙ infra annos nubiles matrimonij, nomine cõiũgunt,vel eorũ alteri, antequã ad annos aptos matrimonio pueniant,liceat à matrimonio tali discedere. Ad qd respondemus, ꝙ pro eo ꝙ ante nubiles annos cõiugalem cõsensum [b] nõ habent vsq; ad legitimã ætatem expectare tenentur: [c] & tunc aut confirmetur matrimoniũ, aut (si simul esse noluerint) separentur: nisi carnalis † commixtio ante interuenerit, cum inter

s Simile not.ī.cit.1. ex litteris in fi.2.gl. I.A. † Ca.10.eo. tit.in 1.cõp. Pro intellectu vide Couarruuiã. c. 4. tatum ī. ec. ea.de illis.

A Nobis.] In effectu idem dicit iste text⁹ qd ꝓcedẽs nisi qd addit, de copula & consensu tacito post aduentum pubertatis Primo ponitur qõ. Secundo solutio:ibi,Ad qd Abbas. CASVS. Quidam ī.nubiles annos iunguntur note matrimonij:si vterque vel alter anteꝙ ad legitimos annos gueniãt, petierint separari: quæritur vtrum sint audiendi? Respondet Papa, quòd cum ante legitimos annos coniugalem consensum non habeant, vsque ad legitimam ætatem expectare tenent:& tunc aut confirmetur matrimonium, aut infirmetur, nisi carnalis copula antea interuenerit, cum illa tempus anticipare soleat pubertatis. Nota ꝙ ante annos legitimos non possunt aliqui matrimonialiter consentire.Item matrimonium nõ semper confirmetur ſm annos: quia aliqñ carnalis commixtio anticipat ætatem,& inducit matrimoniũ ꝓcedentibus ipõsalibus, & malitia etiam supplet ætatem.

¶ al.carnis.

a Matrimonij nomine.]scilicet,futuri:quia loquitur de sponsalibus,supra ca.proxi.

[Gl.seq.dat similem quæst.,& dupliciter soluit.]

b Consensum non habent.] quousque perueniant ad ætatem legitimam.sic etiam & in voto.20.q.2. firma. ī.de frigi.& male.ꝙ ſcdẽ: Sed pone ꝙ dicant.Accipio te in meum:& ego te in meã,intendentes etiã cõtrahere matrimoniũ? Rñdeo matrimoniũ nõ cõtrahunt ætate ꝓhibente:ipontalia nõ contrahunt, quia nolũt.ff.de spon.quæsitum.argu.ī.de offi.deleg.cum iuper.& C.si quis alteri vel sibi.multum interest, si in eaũ volũtate ꝓsistant vsque ad legitimam ætatem matrimonium prius inutile ratihabitione tacita vel expressa confirmatur.argu.ī.cap.proxi.& ff.de spon.quæsitum.de rit. nup.minorem. Posset tñ probabiliter dici,ꝙ sponsalia ꝓtrahunt iuris potestate,licet ea cõtrahere nõ intẽdãt. ī.eo.attestationes.argu.& ca.duo, Ala.

c Tenentur.] iup.eo. prox.& 20.q.1.illud 18.dist. de his.

dum illa tempus anticipare [d] soleat pubertatis.

¶ Idem Genuen. † archiepiscopo.

¶ *Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonij obligantur: nisi violentia interedat.*

CAP. IX.

ijDE illis,qui in minori ætate desponsant: [e] & infra.¶Respõdemus, ꝙ si ita fuerint ætati proximi, ꝙ potuerint copula [f] carnali cõiungi, minoris ętatis intuitu separari non debent,† si vnus in alium visus fuerit consensisse: [g] cum in eis ætatem supppleuisse malitia [h] videatur. Sed cuiuscunq; sint ætatis, se possunt per illatam sibi violentiam excutere: nisi post violẽtiam consensus [k] accedat.

¶ Vbamus inj.Cenomañ.episcopo.

¶ *Contractus ante pubertatẽ etiam cum usu carnalis copula,non facit matrimoniũ.*

CAP. X.

ATtestationes † super causa matrimonij,

d Anticipare.] inf. eo.ca.prox.& ca. vlt. & ī.eo. puberes.

ij DE illis.] Primo decisa cõsultatio.Secundò responsio: ibi,Respondemus.Abbas.

CASVS. Quidam in minori ætate sponsalia cõtrahũt,& traducuntur:postmodũ diuortiũ petunt mittit.in 1.cõp. norẽ aliegantes ætã. & post Constem,aut vim sibi illa cibũ Latertam. Quæritur, quid iuris? Rndet Papa ꝙ si ita fuerint ætati ꝓximi,ꝙ potuerũt carnaliter coniungi,prętextu minoris ætatis non sunt separandi. si vnus in alium vis⁹ est consensisse: quia in eis malitia ſupplet ætatem: sed cuiuscũque sunt ætatis, se possunt per illatam sibi violentiam excutere,nisi post violentiam consensus accedat. Nota ꝙ malitia supplet ætatẽ in matrimonio,quod intelligo ſapientiam, discretionẽ, doli capacitatem.Item violentiam omni tempore excusat.Item matrimonium per vim cõtractum, per consensum ſequentẽ sit firmum, quod prius erat infirmum.

† Ca.vlt.eo. tit.in 1.cõp. Et de intellectu prætermum:posſea allegant minorem ætatem vel violentiã.

e Desponsantur.] & traducunt in do-

† Innocẽ.

† Vide l.penult. ff. qñ di.leg.ce. & l. cõtinu⁹.§. cũ ita. ff. de verb. oblig.

Doctores. hic, vide Couarruuiãs in epitome lĩ. 4.decretaliũ. par.1.cap.4. §.1.nũ. fin.

f Copula carnali coniungi.] hoc solum cõsideratur, vt possint coniugali vinculo sociari, & non numerus annorum,supra eo.puberes.

g Consensisse.]qd facere potuerunt,licet nondũ peruenerint ad ætatem,cum pubertas ſueniſſet ætatem.

h Malitia.]alibi appellatur prudentia a ī.eo.ca.vlt. simile C.si minor se maio.dixe.l.3.

i Excusare.]sic ī.eo.tit.proxi.veniens 2.& ca.consultationi.

k Consensus.]expressus vel præsumptus:vt si patienter cohabitet illis talis violentia transit in consensum. ī.tit.proxi.ad id quod.& ī.qui etc. vel vo. insinuante. C.quod nat.caus.2.vel si carnalis copula subsequatur. ī.de eo.qui dux.in ma.quam pos.per adult.significauit.& ī.qui ma.accu.poss.in super.Ber.

A Testationes.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi,Consultationi.Abbas.

CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter H. iuuenem, & G. mulierem. super causa illa corã ordinario testes fuerunt ꝓducti: Dubitauit iudex, qualiter in causa procederet: misit attestationes testiũ dño Papæ. Attestationibus illis inspectis, cõstitit dño Papæ, ꝙ iuuenis ille nondũ attigerat xij. annum qñ dictam G. in vxorem accepit: & licet nisus fuisset eam corrumpere, ſm quod vterque cõfitebatur, mulier tñ credit se virginem euasisse: Sed ipse antequam peruenisset ad xiiij. annũ ab ea recessit, & cũ postmodũ ad annos legitimos peruenisset, petebat illũ in virũ suũ? Rñdet Papa eidem epõ, dicẽs, ꝙ si mulier illa per idoneos testes probare nequiuerit, ꝙ post xiiij. annũ ætatis suæ, vel circa finẽ xiiij. anni, prædictus iuuenis cõsensisset in eã recepto iuramento ab ipso quòd postq̃ ad legitimã ætatẽ peruenit, eam habere, non consensit vxorem: dictum iuuenẽ à prædicta Cordebeat separare, & date vtriq; licẽtiam cum alio contrahẽdi, vel alia. Nota, quòd inutilis conatus non facit præiudicium. Item post publicatas attestationes de nouo possunt testes recipi. Item hic defertur iuramẽtum reo, cuius actor nihil probet cum tñ deberet absolui; quia actore non probante reus absoluitur; sed hoc fit propter præsumptiones, quia tenuit eam corrumpere, & etiam fauore matrimonij.

quæ inter H. iuuenẽ & G. mulierem vertitur, accepimus: & ipsis inspectis nobis innotuit, ꝙ ꝑdictus iuuenis, nondum duodecimum annũ attigerat, cum præfatam G. accepit vxorem: & licet nisus fuisset [a] (sicut vterque confessus est) ipsam corrumpere, mulier tñ credit se virginem euasisse. [b] verum ipse antequã ad annũ decimum quartum peruenisset, a memorata muliere recessit: quem [†] cum xvij. annos habeat, eadẽ pro viro sibi vendicare contendit. & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respõdemus, ꝙ si mulier per idoneos testes [c] probare nequiuerit, ꝙ post decimumquartum annum ætatis suæ, vel circa [d] finẽ decimiquarti anni, prædictus iuuenis cõsentiet in eam, ab ipso iuramento [e] recepto, quòd postquam ad legitimam ætatem peruenit, ipsam habere non consensit vxorem: ab impetitione mulieris eum potes & debes absoluere: & ad alia vota vtrique dare licentiam transeundi.

[†] In codice Barbariçitat. quem cum xviij. annos haberet. sed in alijs vet. est impressum. in antiqua cõpilatione apertior est hic locꝰ ita: quẽ eadem mulier insiãter nũc tenet. & pro viro sibi vindicare contendit; sed cum vir x. & vij. annos habeat, ipsam recipere non contradicit.

a Adde nisi mulier, per aspectũ corporis virginem se fuisse dixerit. de ꝓb. ꝓ posuisti. ſm Tãc. vel ſm Innoc. licet mulier corrupta fuisset, & non virgo, nõ esset matrimonium. remittit ad ea, q̃ not. ꝛ. de eo. q̃ cog. cõsã. fraternitati. Ioan. And.

a Nisus fuisset.] & ita conatus nõ ꝓiudicat, cũ nõ habuit effectũ. ꝛ. ti. ꝓx. c. vlt. vbi de hoc. Ber. [Glo. seq. recitatur per quæstionem.]

b Fuasisse.] cui creditur in hoc, quòd ꝛ se cõfitebat. 14. q. 2 §. 1. & ff. de interro act. de ætate § 1. aliàs staret verbo viri, ut ꝛ. eo. continebatur. 1 prout iuri dr. Ber. [Glo. seq recit. per quæstionem.]

c Per idoneos testes.] quod facere poterit non obstãte publicatione aliorum testium, cum iste sit alius articulus de testi. fraternitatis. &c. tam litteris. & c. causam 2. c. ex tenore. & cap. fetiales.

[Glo. seq. recitatur per quæstionem, quando dicatur circa finem: soluit allegans tria iura, allegat vnum contrarium: & demum determinat, quæ dixit.]

d Circa finem.] fortè per sex menses. ff. de excus. tuto. non tantum 2 ff. de mu. & ho. ad rem publicam, & sup. ca. cõtinebatur. arg. cõtra. 20 q. 2. illud. hoc intelige, si iuuenis iste tunc esset viripotens, quia malitia præuenit ætatem quandoque. ꝛ. eod. cap. proxi. aliàs nõ tenet matrimonium, etiam si compleuisset, xiiij. an. vel supra eo. puberes. dictum est. Ber.

[Glo. seq. quærit opponendo, & soluit.]

Idem Pisano archiepo.

¶ Si maior inuita contraxit sponsalia cum minore, non tenetur ipsum expectare donec veniat ad ætatẽ aduitã.

CAP. XI.

EX [†] litteris tuæ fraternitatis accepimus ꝙ puella q̃dam anno. [†] xij. iurata fuit, & de spõsata [f] cuidam puero nouem vel decem annorum: & tempore procedente, de volũtate patentum potius [g] quã de sua (sicut asserit) ad domum patris pueri adducta [†] vbi nolens & inuita, minis [†] parentum impulsa, moram fecit per annũ [h] & amplius; & tandem indè recedens, ad domũ propriam est regressa: & infra. ¶ Cũ autem dictus puer nondũ ad decimũ quartum annum peruenerit, nec ad eandẽ carnaliter [i] accessũ habuerit: Discretioni tuę taliter respõdemus, quòd si puella cõmonita, vt donec cõpleat idem puer annũ decimumquartũ expectet, non duxerit expectandum, ei secundum ea, quæ proposita sunt, accipiendi alium

[†] Cap. 14. eo. tit. in 1. compilatio.

[†] annorum.

[†] ducta abducta.

[†] Vide Paulũ de Castro cõsil. 312. & Iaso. in l. Titia. ff. de verbo. obli.

e Ab ipso iuramento.] Sed quare exigitur iuramentum, cũ ipse sit reus. 6. q. vlt. actor? Ideò defertur ei iuramentum, quia præsumptio erat pro muliere: quia constabat, ꝙ cum ea contraxerat, & q̃ aspirauerat ad carnalem copulã vndè ex hoc erat præsumptio cõtra illum. sic ꝛ. eo. cõtinebatur. Dic vt ibi. Quando debeat iramentum deferri reo, vt actori, q̃re illud ꝛ. de iureiu. c. vlt. Et iõ iurat, ꝙ poterat esse, ꝙ post xiiij. annos consensisset in illam, & timore iuramenti cõfitebitur veritatẽ. B.

EX litteris.] Communis diuisio. Secunda ibi, Cum autem.

CASVS. Quædam puella duodecim annorũ desponsata fuit cuidam puero ix. vel decem annorum: & postmodũ de volũtate pris nõ de sua, vt dicebat, ad domũ patris illi⁹ pueri ducta fuit inuita & nolẽs, & minis parentũ cõpulsa, fecit ibi p annũ morã. & tandẽ ad domũ patris est reuersa, dicens ꝙ nunq̃ in eũ cõsẽsit, nec vult consentire, immo petebat licentiã cũ alio ꝛhendi. Quærebatur, quid iuris? Rñdet Papa, cũ dictus puer nõdum ad xij. an. puenerit nec ad eã carnaliter accessum habuerit mãdat ꝙ si puella cõmonita ipsũ noluerit expectare; quousq; ad ætatẽ legitimam peruenerit, si est ita, vt est propositum, liberam tribuat licentiam cũ alio contrahendi. Not. ꝙ sponsalia ꝑ vim ꝛ̃ta non tenent, & ideò datur huic licentia ꝛhendi. Item cohabitatio vnius anni non sufficit ad præsumendum consensum matrimonialem: q̃d verum est, vbi inuitè quis contrahit, nec vllũ consentit.

f Desponsata.] ea non consentiente.

g Potius] electiuè, & non comparatiuè. B.

h Per annum.] si hoc fecisset sponte, sic tenuissent sponsalia ex patientia consequentis temporis, sup. tit. prox. ad id quod. & sic non fuisset ista mulier audita, quousq; alter peruenisset ad ætatem ꝛ. eod. de illis t.

i Carnaliter.] quod si fecisset, statim præsumeretur consensisse ꝛ. de eo. qui dux. in matrimo. quam pol. per addul. significauit. Ber.

Glo.)

[Glo.seq.signat contrarium,& soluit.]

a Tribuas] arg.5.ſ.eo.de illis 1.& c.à nobis.Sol. illud verũ eſt,quũ certum eſt,ꝙ ſponſalia tenuerũt hic nõ enituerunt;& ideo datur ei licentia cũ alio ꝓhendi,Ber.

DVo pueri] Primo narrat factum.Secundo reſpõdet ibi,Quia igitur.

Abbas.

CASVS. Duo pueri, G. ſex annos habẽs,& Guilielma vij. matrimonialiter ſint cõiuncti, qui ſic tres annos manſerunt: & ſic ſponſalia tenuerunt, quæ ab initio nõ valebant:poſtmodũ pater puellæ,ipsã copulauit cuidã alij M.noie,cũ quo pacifice ꝓ ſeptẽ annos ꝓ manſit.Tandẽ dimiſit eãdẽ,qa credebat ipſam aliũ virũ G.habere; cui fuerat primo deſponſata:G.ad annos diſcretionis peueniens,cũ alia ꝓhendi licẽtia poſtulauit, qua obtẽta, cõtraxit cũ quadã S.noie conſobrina dictę Guilielmæ,& cũ ea ꝓ aliqđ tẽpꝰ cohabitans(vt dicebat non cognouit eandẽ; ipſa tñ ab eo & cognitã aſſerebat: poſtea verò pꝛ Guilielmæ,cũ vidiſſet eã à ſecundo viro dimiſſam, compulit dictũ G.vt S.neptẽ ſuã dimitteret, & ad Guilielmã (quæ poſtmodum ꝓ biennĩ cohabitauit eidẽ)rediret: Quæſitũ fuit à Papa, qđ ſup his eſſet agẽdũ? & ipſe rñdet, ꝙ inter Guilielmũ & Guilielmam nõ fuit matrimoniũ, puerili ætate impediente: & licet idẽ (poſtq̃ illa nupſit alij) potuerit aliam ducere in vxorem,cõſobrinã Guilielmã habere nõ potuit,ꝓꝓ publicã honeſtatem,ſiue eã cognouerit, ſiue non; nec ad G.potuit redire;qa fuit alteri legitime copulata. Cum ergo Guiliel. dicat ſe non cognouiſſe S. conſobrinam Guilielmæ,aliam,ſi uoluerit , poterit ducere in vxorem,& S.alteri viro poterit copulari : & cum fuerint ſeparati , pœnitentia debet vtrinque iniungi ad tempus,pro vitando ſcandalo. Si verò conſtaret Guiliel. S. cognouiſſe,neutri altero viuente dabitur licentia contrahendi,& G. manebit cum M. impoſita ipſi M.pœnitentia competenti ad tempus , qui pro ſua voluntate,ſine iudicio eccleſiæ,dimiſit eandem. Nota, ꝙ publica honeſtas impedit matrimoniũ cõtrahẽdũ,& dirimit iam cõtractũ. Itẽ matrimoniũ ſuperueniens ſponſalibus diſſoluit ea. Item vir caput eſt mulieris. Itẽ ꝓꝓ ſcandalum pœnitentia debet iniungi. Itẽ inceſtus impedit matrimonium contrahendum. Item nemo ſine iudicio eccleſiæ debet vxorem ſuam dimittere,

b Matrimonialiter.] ideſt, vt matrimonialiter ingerent ætate aduenientes;ſed ſponſalia contrahendo. 1 Ber.

c Per tres annos.] & ita tenuerunt ſpõſalia ratihabitiõe ſequenti. ſ. eo.ex literis. & quæ patri in ſponſalibus non contradicit,cõſentire videtur.ff.de ſpõſa.ſed ea quæ patris.Ber.

d In vxorem.] quã habere non potuit.ſ. tit proxi.ſponſam.

e Rediret.] redijt iſte pater ad id quod damnauerat.26.q.5. nec mirum.Ber.

[Glo ſeq.recitetur per quæſtionem,quã ſol.& ſignat contrarium.]

f Matrimonium.] ſed ſponſalia fuerũt tunc iuris poteſtate: qa ſi ñ valet ꝙ ago, vt ago,valeat vt valere poteſt. Intẽdebant enimobligari adinuicem,& ideo interpretatio fieri dẽt vt res potius valeat q̃ pereat.ſ.de fide inſtrumentorum inter dilectos.§ cæterum.vt dictum eſt ſ. eo.a nobis & hoc patet per ſequẽtia. arg. ff.de action.& oblig. obligationum.§.verborum obligatio.

g Publicæ honeſtatis iuſtitiã.] quæ impedit etiã matrimoniũ ꝓtrahendũ,& dirimit iam cõtractũ; quare ille Guilielmꝰ nõ poteſt habere aliquã de cõſãguinitate Guilielmæ.ſ.ſi ꝓx.ad auditum.ec. ca. iuuenis. & cap. ſpõſam.& ſ.eo.& eſt.in fin.& cap. litteras.In qbuſdã tñ ſublata ẽ publicæ honeſtatis iuſtitia,vt ſobole ſuſcepta ex ſecũdis nuptijs:& in ſecũdo & tertio genere affinitatis.ſ.de cognat.ſangui. & affinit. non debet.

h Legitime.]ideſt,per matrimonium,quod tanq̃ fortius vinculum ſoluit ſponſalia.ſ. tit.proxi. ſi inter. & ſ.de ſponſa.duorum,ca.1.alias non contraxit legitime, qa nõ debuit frangere fidem:de qua debet agere pœnitentiam.vt c.ſi inter.

i Caput.]ſic 33.q.5.cum caput.vnde ſibi potius creditur,quam vxori.ſ.eo.continebatur.& 33.q.1.ſi quis acceperit.

k Dicat.] ſatis fuit de facili credendum,quia nihil

† Vide l. ſi pꝛ.& ibi Bar. C.de ſponſa.

† Contius & alij habent, Alexãder. id in oĩbus antiqs, Clemens in vno aut altero, Cæleſtinus.

† Cap.vnico e.ti.ſ. 2. cõp. Vide Silueſtrũ in ſumma, verbo, ſponſalia. & Sotum lib. 3.ſent. diſt. 27 q.2.arti. 2.& ſeq.

† al.ita Guilielmã ſcilicet,&c.

† ea.

virum,liberam tribuas a facultatem. †

¶ Clemens † tertius.

¶ *Sponſalia contracta cum minore ſeptennio , per cohabitationem mutuam poſt ſeptennium conualeſcunt , & inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam ; ſoluuntur tamen per matrimonium de præſenti.*

CAP. XII.

DVo † pueri Guilielmus, & Guilielma matrimonialiter b ſunt coniuncti, puero ſextum puella vero ſeptimũ annum agente:qui ſimul p tres annos c manſerunt: tunc pater puellę ſubtrahens eam ſponſo, ipſam alteri M. nomine copulauit. cum quo per ſeptẽ annos quietè permanſit: ipſe verò tunc reliquit eandem, quia credebat eam aliũ virum habere,illum † ſcilicet, cui prius fuerat deſponſata. Priot autem ſponſus ad annos diſcretionis peruenies,à prædeceſſore tuo contrahendi cum alia licentiam impetrauit:qui quandam nomine S.cõſobrinam prioris in vxorem d accepit:& cum ea per aliquod tempus exiſtens, eam (vt ipſe fatetur)carnaliter nõ cognouit,licet illa ſe ab eo cognitam aſſeueret, cum autem pater memoratæ Gulielmę eã vidiſſet a ſecundo viro relictã, prænominatũ Gulielmum, cui prius eam deſponſauerat,compulit,vt S.neptem ſuã omninò dimitteret, & ad Gulielmam ſuam deſponſatam rediret:e qui poſtmodũ per bienniũ cohabitauit eidem. ¶ Quia igitur quid tibi faciendũ ſit , poſtulas edoceri. Breuiter reſpondemus;quod impediente puerili ætate, matrimoniũ f inter G. & G.non fuit. & licet idẽ, poſtquam illa nupſit alij, potuerit aliam ducere in vxorem: tamen quia dictam S. duxit conſobrinam mulieris eiuſdem, ſiue eã cognouerit, ſiue non : non debet tamen eadẽ S. propter publicæ honeſtatis g iuſtitiam † remanere,nec ad primam habere regreſſum,quia alteri fuit legitimè h copulata : & inf. ¶ Cum vero vir caput i ſit mulieris, & Guilielmus dicat, k ſe non cognouiſſe priꝰ S. ſupradictam:aliã, ſi voluerit,poterit ducere in vxorẽ, & S.viro legitimo copulari:poſt ſeparationẽ verò: pro vitando populi ſcãdalo, vtrique ad tempus

1 Imo ſ. tẽrũt ꝙ verba de ꝓſenti , ꝙ ꝗnecelligunt̃ xiſſe ſpõſalia,vt ſ. not. & ꝓ q̃ mãtimoniũ ꝓſũptũ inducit, ſi ꝓꝓ pubertatẽ interueniat tẽtatio, vt no. ſ. eo. atteſtatiões ſm Hoſ. Io. And.

† Vide cõſi. Titi. ff.24. de formatri. c.3.& citatos ſ.eo.tit. c. ad audientiã.vñ intelliges quam vim habeãt ſponſalia, inter bonã publicæ honeſtatis.

iuris aggrebat alteruter: 1 quia siue cognouerit, siue nõ eam habere non potest. vt 3. co. patet. tecus coitus faceret ad probationem obligationis, 2 vt 2. de proba. pro posuisti. & 7. de frig. & maleſi. c. 1.

2 Siue antea.] hoc est, postq̃ fuerit compulsus redire ad Guilielmam: siue ante compulsionẽ siue post cognouit Stephanam.

[Gl. seq. quærit opponendo, & dupliciter soluit]

b Neutri dabitur licentia.] sed quare hoc, cũ inter Guilielmũ & Guilielmã nõ fuit matrimonium? Potest dici, p g g ſ ãdalũ, vt innuit litera præcedens: vel potiꝰ g g del. ctũ vtriusq; p p ſponſalia quæ præcesserãt inter eos & sic orta erat publicæ honestatis iustitia: vnde non poterãt Guilielimꝰ & S. viterius carnaliter coniũgi: & ideo prohibentur: qa ex certa scientia cõtraxerũt, & carnaliter cõiuncti fuerunt: tamen si contrahũt matrimoniũ tenebit 3 7. de matrimonio contracto cõtra interdictũ eccle. cap. 1.

c Cum M.] nisi voluerit eam repellere prætextu adulterij.

d Non requisito.] nota q̃ sine iudicio ecclesiæ nullus debet dimittere vxorem suam, cum hæc sit pœna, quæ nulli est inferenda nisi per iudicem. 4 33. q. 2. seculares. & §. in hoc. & 35. q. 6. multorum quantumcunque etiam impedimentum sit manifestum. 7. de diuo. porro tunc circa coitum distingue 7. de sent. excom. in quisitioni.

AD dissoluendum.] Tria facit. Primo factum narrat. Secundo interloquitur ibi, Sut; loquendo. Tertio prohibet & decernit ibi, Ne verò. Abbas.

CASVS. Quidam nomine Ioannes contraxit matrimonium cum quadam puella S. nomine infra septennium constituta: tandem ex parte puellæ accusabatur matrimonium propter consanguinitatem: & dum testes producerentur ad probandam consanguinitatem, prædictus Io. multas exceptiones proposuit, per quas intendebat accusatores ab accusatione repellere. Cumq; super exceptionibus ipsis fuisset multipliciter disputatum: Papa auditis quæcunque partes proponere voluerunt, interloquendo pronunciauit, inter prædictum iuuenem & puellam, nec matrimonium, nec sponsalia fuisse contracta: quia puella nondum ad vij. annum peruenerat: vnde accusatio locum habere non poterat: cum non esset quid posset legitimè accusari, sed denunciari poterat cõsanguinitas, vt interdiceretur matrimonium contrahendum: Vnde Papa statuit terminũ ad denũciationem probandã, saluis exceptionibus ꝓpositis, ac etiam proponendis: ne verò in puellam aliquid interim attentetur, ꝓcipit Papa, ne in negotio vlterius procedatur de nouo, donec effecta ꝓ denunciatione, vel ea ꝓbata ordine iuditario procedatur: & si contra hoc mãdatũ aliquid in præiudicium puellæ fuerit attentatum: illud decreuit Papa irritum, & inane. Nota, q̃ infra vij. annos nec matrimoniũ nec sponsalia ꝯhi possũt. Item matrimonium quod non est, accusari non potest. Item ꝯ accusationem, quæ non tenet, exceptio proponi non põt. Item non solum tenetur quis denunciare crimen quod iam est commissum, sed etiam committendum. Item quod sit ꝯ præceptũ Papæ, non tenet.

[Glo. seq. inchoat casum.]

e Accusatiõe.] hoc ĩtellige ita: ꝙ Quidã Io. nomine ꝓtraxit cũ quadã puella infra septenniũ cõstituta, tandem ex parte puellę accusabat matrimonium p p cõsãguinitatem, & dum vellent producere testes ad probandã cõsanguinitatem cõtra illos accusatores, exceptiões ꝓpositæ fuerunt ex parte viri: vt ab accusatione repellerent: super hoc ꝓnũciauit Papa secundũ quod in littera sequitur. Ber.

f Matrimonium.] ſim. 3. de resti. spol. ex parte. nec cõsistit post vij. ann. quia si post cõsẽsisset, tenuisset spõsalia, nisi cõsãguinitas impediret. s. e. litteras, accessit. ſim. 3. de iudi. examinata. ſic isti ineptam proposuerunt accusationem manifestè, & ideo statim debent repelli, vt ibi dicitur: vnde adhuc possunt proponere aptam, scilicet, denunciare.

[Glo. seq. coadiuuat tex. per octo ſimilia, & duo inducit ad contrarium, & soluit.]

g Legitime accusari.] bene dicit: quia primo dẽt existere in rerum natura, id de quo agitur nec ante iuris ratio q̃ persona q̃renda est. ff. de iure codi. quidam referunt. §. 1. ff. & collegio quod nõdũ est, nõ datur priuilegium. 3. de ædifi. ad audientiam 2. 6 nec rescriptum datur ad lites futuras. 3. de rescri. c. viti. nec potest dici verũ quod nunq̃ fuit. de pœn. dist. 2. in fi. nec dr̃ mortuũ cũ nondũ vixit. 32. q. 2. quod verò non. vbi de hoc. & 7. de homi. sicut ex rarum. & testamentum quod non dum est, rumpi non potest. ff. de iniust. rup. test. nam & sub conditione arg. ff. de ædil. edic. bouem. §. vlt. 7 sic aquæ, quæ nondum apparet, non potest constitui seruitus aquæductus. ff. de seruit. vendi. l. vlt. & ei cũ nondũ natum est, non ꝓscribitur. C. de an. excep. l. 1. §. nemo. 8 & ff. quemad. ser. amit. si quis alia. vbi dr, q̃ q̃diu paries non est, seruitus non acquiritur. arg. ꝓtra quia ædificio cũ nondũ est, ꝓscribitur. ff. de seruit. vrba. prædi. si seruitus, §. futuro. & ff. de seruit. rusti. prædio. Labeo. & vsuris futuris præscribitur. C. de vsur. eos, & argu. 3. de consue. cum olim. Sol. verum est, q̃ rei quæ nondum ẽ, non potest seruitus constitui, vt sũt ꝓmæ concepotest tamen obligatio acquiri de ipsa constituenda, cum res fuerit in rerum natura: & sic intelliguntur, cõtraria.

d Denunciari.] & ita denunciari põt crimen non dũ commissum. 93. dist. diacon. & ff. de dam. infect. l. 2. imò vnus solus potest impedire matrimonium. 3. tit. prox. ꝓterea 2. & valet denunciatio in primã statim dicuntur malæ fidei possessores. arg. C. de rei ven. si fundum &

1 Arg. de homi. significasti 2. ultra medium. Io. And.

2 Dicebat Host. vbi ex confessione copulæ firmat matrimoniũ credit ẽt mulieri fcẽ vbi pũlã nõ firmat mrimoniũ, sed tm̃ peccatũ: probat, vt dixi hic sup. ver. compulit. Ioan. And.

† Malabran ses.

3 Arg. adhoc in l. furor. ff. de sponsali.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. Vide Dñicũ Sotum supe riori capi. citatum.

4 Scilicet ecclesiasticũ. concil. Trid. sess. 24. de sacramẽto matrimonij, capi. 11.

† Vide cõc. Trid. sess. 24. de reformatrimonij ca. 1. & concil. Lateranẽ. sub Inno. iij c. 51.

5 Hęc intelligetaperte, q̃ antiquam decre talem legerit.

6 Et p Gof. 3. de cõsuet. cum olim. Ioan. And.

7 Si homo vẽditus est sub cõditiõe, redhibitoria locũ non hẽt cũ venditio perfecta non sit. Ioã. And.

8 Actioni ꝓscribitur ex quo nata est. Ioann. And.

ſti & in matrimonio cõtrahendo,id qđ certius eſt,tenẽ dum eſt.ff.de ritu.nup.adoptiuus.§.j.in fi.& ẽ.tit.px. inuenis. Ad hanc denũciationem non admittitur niſi grauis & honeſta ꝑſona.ẽ.tit.proxi. cum in tua.& quilibet tenetur ad hanc denunciationẽ.j. de cog. ſpi. tua nos:& etiam admittunt qui denunciant famam.ẽ.ti.prox.cũ in tua. & de auditu. ẽ.q. 5. hoc vſq; fiue aliqua admonitione ꝓmiſſa:quod non fit in alijs denunciationib.2.q.1.ſi peccauerit & ẽ. de iud.nouit & eſt ius cõe, qđ quilibet tenet & poteſt denunciare. j. de clã de.de ſpõ.cum inhibit o.

[Gl.ſeq. ſoluit cõtrarium, demum q̃rit,& ſoluit.]

a Saluis exceptionib.] ſic patet,ꝙ cũ variatur modus agẽdi,pũt opponi exceptiones omiſſe ꝛ in primo iudicio.ſic ẽ. de teſti.veniẽs 2.vnde nõ obſtat ẽ.de exce.paſtoralis.Io Sed quæ fuerũt hmõi exceptiones? Poteſt eſſe ꝙ excipiebat vir, ꝙ accuſatores erant criminoſi,vel malæ famæ;vel forte dicebat,ꝙ admonitio nõ ꝓceſſerat: ſed in iſto caſu non eſt neceſſe admonitionem ꝓcedere. Vel forte dicebat,non ſunt admittendi ad accuſandum tanq̃ ſuſpecti:quia tpe ꝓtus nihil dixerunt,& erant præſentes quando denunciatum fuerat matrimonium contrahendum. j. qui ma. accuſa.poſſ.cum in tua.

b Interdicimus.]ita ꝙ ſi per extorſionem vel violentiam quicquam fieret in præiudicium puellæ, ſiue in iudicio ſiue extra,non præiudicaretur ei.

[Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.]

c Irritũ.]quo ad iudicium,qđ mouetur in præiudicium ipſius.timile ẽ.de præb.inter cętera,ſecꝰ eſſet ſi clauſula illa non apponatur.licet mandet Papa aliqd fieri.ẽ.de præb.dilectus 1. & c.dilectus 2. Sed quid ſi cõtraherent matrimoniu cõtra interdictũ a Papa,nun quid irritabitur matrimonium? Dico ꝙ non ſed ſeparabuntur ad tẽpꝰ.ẽ. e ſponſa.cum in Apoſtolica quouiq; cognoſcatur de impedimento.j.de mat.cõtract. contra interdi.ecc.ex litteris. & cap.de muliere. nam fortius eſt matrimonium quam interdictum Papæ.

TVæ nobis.] Primo quæſtio. ſecundo diſtinguens reſponſio.ibi,Quia verò.Abbas.

CASVS. Quidam filiam ſuam circiter xij.annos habentẽ,deſponſauit cuidã nobili,qui ſubarrhauit eandẽ ꝙ annuli immiſſionem,conſenſu mutuo accedente; poſtmodum puella ipſa fuit alteri copulata. Dubitatum fuit,vtrum illa puella deberet remanere cum ſecundo:an deberet redire ad il lũ,cui fuit primo deſpõſata.Conſuletus Papa rñdet,ꝙ non conſtitit ei cuiꝰ ætatis eſſet puella,qñ cum primo uiro extitit deſponſata, cum dicatur ꝙ circiter xij. annos habebat, uel utrum malitia ſuppleret ætatem: Dixit,ꝙ ſi puella nubilis ñ erat ætatis,cũ viro extitit deſpõſata,& malitia nõ ſuppleret ætatẽ, ꝓculdubio inter eos non matrimonium ſed ſponſalia fuerunt ꝓcta,q̃ uir ab ipſo viro eadẽ puella fuerat ſubarrhata : & ita remanere debet cũ ſecũdo viro,cũ quo ꝓxit in ętate legitima. Not.ꝙ malitia ſuppletæ litteræ continebant, quod quidam filiam ſuã circiter duodecim annos habentem, cuidam nobili deſponſauit, qui ſubarrhauit d eãdem,cõſenſu mutuo accedente: & inf. ¶ Quia verò nobis conſtare non potuit, cuius ætatis eſſet puella, cum eidem viro extitit deſponſata,cum dicatur quod circiter e duodecim annos habebat, vtrum ne prudentia tũc in illa ſuppleret ętatem. Reſpondemus, quod ſi puella nubilis f nõ erat ætatis, cum ſæperatus † vir deſponſauit eandem & ætatem in ea prudentia g non ſupplebat,proculdubio inter eos non coniugium, ſed ſponſalia contracta fuerunt: q̃ uis ab ipſo uiro eadẽ fuerit ſubarrhata. h

ætatẽ circa matrimoniũ ꝓtrahẽdũ. Item matrimonium contractum in ætate legitima,ſoluit ſpõſalia in minori ætate contracta.

[Gl.ſeq.tractat de multiplici ſubarrhatione,et ipſi9 effectu d Subarrhauit.] ſic 27.q.2.ſi quis vxorẽ.& c.ſe. Et hæ. ſubarrhatio ſ fit qñq; per immiſſionẽ annuli,iuxta illud.Annulo ſuo ſubarrhauit me:qñque. ꝓ dationẽ aliarũ rerũ,vel aliorũ inſigniu:&qñque fit talis ſubarrhatio intercueniente cõſenſu expreſſo,ut hic qñq; ẽt nõ intercueniãt iuꝛe nõ, dũmodo eſſet de ſubarrhatione,præſumit matrimoniũ donec probetur ꝓriũ,ar.30 q.5 noſtrates & c. feminæ.27.dist.ꝙ interrogaſti. & ſup. deſpõ. is qui. qa nihil interest an facto an verbo qs declaret voluntatẽ ſuã.43.dist.c. 1. ibi,Paſtorẽ:acta loq timuiſſe, qđ aliud ẽ dicere,q̃ terga tacendo præbuiſſe? vel ibi,veſtimẽta ſacerdotis,quid aliud quam recta opera, &c. vbi de hoc ff.de leg.de quibus. 4 & ẽ.de reg.cap.pen.arg.opti. & ſi fiat a patre,præſumuntur ſponſalia,ut cap.noſtrates. ſed inter ſponſos præſumitur matrimonium,ut hic in fin.niſi conſuetudo in contrarium eſſet.arg.ẽ. de præſumpt.illud.

e Circiter.] ſic ẽ.eo.continebatur. & atteſtationes. Ad modicam quantitatem ſ refertur hæc dictio,circiter,& conſimiles,vt ff de ver.ſig.hæc adiectio. B.

f Nubilis.] nota nubilis ætas in viro eſt xiiij. annſemina xij.vt dixi.ẽ.eo.cap.vbi.& ita ſi non fuit talis non fuit matrimonium inter eos,ſed ſponſalia tantũ, niſi malitia ſuppleret ætatem,ut j.ſequitur.

[Glo.ſeq.dat ſimile in del ãtis.

g Prudentia.]ideſt,carnalis concupiſcentiæ. arg.32.q.1.non in ſola alibi appellatur malitia. ẽ.eod.cap. de illis 2.ſic etiam i delictis dolꝰ capacitas ſuppletæ ętatẽ. j de delict.pu.pueris.& inſti.de obl.quæ ex delic.na.§. in ſumma.circa fin.& ff.ad l.Aquiliam, ſed & ſi quæcunque.§.1.6 C.ſi minor ſe maiorem dixerit.l.j.tit. 77.inſt.monachus nouitius.& C.de his qui ꝛe.ætatis.impe.l.ſecunda.

h Subarrhata.] & ita collige, ꝙ per ſubarrhationem contrahitur matrimonium uerum uel præſumptum, ut dixi in prin.niſi ætas repugnet. ut hic patet. & eſt hic arg. ꝙ manifeſtum, qđ ẽ minor ꝛo contrahendo vtatur uerbis pertinentibus ad matrimonium contrahendum,contrahit ſponſalia.

§ Aliter ſi ſubarrhatio intercesſerit.

TIT. XIIII.

TVæ † nobis exhibi-

ptionibus a non ſolũ ꝓpoſitis, ſed etiã proponẽ dis. ¶ Ne verò quicquã in puellam interim attẽtetur: auctoritate Apoſtolica interdicim9, b ne in negotio de nouo procedat vlterius donec vel à denunciatione ceſſetur vel ea probata ordine iudiciario procedat: Quod ſi contra interdictũ noſtrum in præiudiciũ ipſius aliquid fuerit attentatum,id † irritum c eſſe decernimus, & viribus omnino carere.

¶ Idem epiſcopo Abbatẽ.†

¶ Si quis per verba de præſenti contrahit cum impubere, in qua ætatem malitia non ſupplet,intelligitur non matrimonium,ſed ſponſalia contraxiſſe, etiam ſi ſubarrhatio intercesſerit.

CAP. XIIII.

TVæ nobis exhibitæ litteræ continebant, quod quidam filiam ſuã circiter duodecim annos habentem, cuidam nobili deſponſauit, qui ſubarrhauit d eãdem,cõſenſu mutuo accedente: & inf. ¶ Quia verò nobis conſtare non potuit, cuius ætatis eſſet puella, cum eidem viro extitit deſponſata,cum dicatur quod circiter e duodecim annos habebat, vtrum ne prudentia tũc in illa ſuppleret ętatem. Reſpondemus, quod ſi puella nubilis f nõ erat ætatis, cum ſæperatus † vir deſponſauit eandem & ætatem in ea prudentia g non ſupplebat,proculdubio inter eos non coniugium, ſed ſponſalia contracta fuerunt: q̃ uis ab ipſo uiro eadẽ fuerit ſubarrhata. h

[Gl.ſeq.tractat de multiplici ſubarrhatione,et ipſi9 effectu d Subarrhauit.] ſic 27.q.2.ſi quis vxorẽ.& c.ſe. Et hæ. ſubarrhatio ſ fit qñq; per immiſſionẽ annuli,iuxta illud.Annulo ſuo ſubarrhauit me:qñque. ꝓ dationẽ aliarũ rerũ,vel aliorũ inſigniu:&qñque fit talis ſubarrhatio intercueniente cõſenſu expreſſo,ut hic qñq; ẽt nõ intercueniãt iuꝛe nõ, dũmodo eſſet de ſubarrhatione,præſumit matrimoniũ donec probetur ꝓriũ,ar.30 q.5 noſtrates & c. feminæ.27.dist.ꝙ interrogaſti. & ſup. deſpõ. is qui. qa nihil interest an facto an verbo qs declaret voluntatẽ ſuã.43.dist.c. 1. ibi,Paſtorẽ:acta loq timuiſſe, qđ aliud ẽ dicere,q̃ terga tacendo præbuiſſe? vel ibi,veſtimẽta ſacerdotis,quid aliud quam recta opera, &c. vbi de hoc ff.de leg.de quibus. 4 & ẽ.de reg.cap.pen.arg.opti. & ſi fiat a patre,præſumuntur ſponſalia,ut cap.noſtrates. ſed inter ſponſos præſumitur matrimonium,ut hic in fin.niſi conſuetudo in contrarium eſſet.arg.ẽ. de præſumpt.illud.

e Circiter.] ſic ẽ.eo.continebatur. & atteſtationes. Ad modicam quantitatem ſ refertur hæc dictio,circiter,& conſimiles,vt ff de ver.ſig.hæc adiectio. B.

f Nubilis.] nota nubilis ætas in viro eſt xiiij. annſemina xij.vt dixi.ẽ.eo.cap.vbi.& ita ſi non fuit talis non fuit matrimonium inter eos,ſed ſponſalia tantũ, niſi malitia ſuppleret ætatem,ut j.ſequitur.

[Glo.ſeq.dat ſimile in del ãtis.

g Prudentia.]ideſt,carnalis concupiſcentiæ. arg.32.q.1.non in ſola alibi appellatur malitia. ẽ.eod.cap. de illis 2.ſic etiam i delictis dolꝰ capacitas ſuppletæ ętatẽ. j de delict.pu.pueris.& inſti.de obl.quæ ex delic.na.§. in ſumma.circa fin.& ff.ad l.Aquiliam, ſed & ſi quæcunque.§.1.6 C.ſi minor ſe maiorem dixerit.l.j.tit. 77.inſt.monachus nouitius.& C.de his qui ꝛe.ætatis.impe.l.ſecunda.

h Subarrhata.] & ita collige, ꝙ per ſubarrhationem contrahitur matrimonium uerum uel præſumptum, ut dixi in prin.niſi ætas repugnet. ut hic patet. & eſt hic arg. ꝙ manifeſtum, qđ ẽ minor ꝛo contrahendo vtatur uerbis pertinentibus ad matrimonium contrahendum,contrahit ſponſalia.

a Subaudi, uel non admiſſę ; uel eſt hoc ſpeciale propter periculũ animæ, ſecundum Hoſtiẽſem.Ioa. And.

† illud

† Abertadenſ.
Albertadenſ.
Albereñ.
Abbatadenſ.

† Capitu. 2. eod.tit in 3. compil.

Et de intellectu contra Prępoſitum & alios uide Couarr. in epito.ne lib.4. decretalium. par. 2.ca.4.§. 2. num.2.

a Ambigua eſt qõ cum multipliciter intelligi poſſit Papæ interdictum pro intellectu ergo uideto hic præ alijs Præpoſitũ, & omninõ Henricum Boi h. in cap quanto ſupra de cõſuetu. ubi latè explicat hunc articulum.

1 Quid ſit arrha, uide per Palaciũ Rubium in Rubrica de donat. inter uirũ & uxo. §.2.

† ſupra præfatus ſæpedictus.

4 Vide ff re indic.tenor. ſuper 3.glo. Ioan. And.

5 Trium ſcilicet dierum ſm Hoſtiẽ. Ioan. An.

6 Sicut impubes tenet furtũ, ita & Aglix, ſi ſit capax iniuriæ. Io. And.

7 Imò caſus ſecundum Phi. quod etiam mihi uidetur. Io. And.

DE CLANDESTINA desponsatione.

¶ Quia matrimonia & sponsalia qñque contrahuntur palam, qñque clãdestinè: ideò post generales rubricas precedentes subijcit istam rubricam specialè de clande. despon. Nam qñque puellæ subducũtur ad contrahẽdum clam parentibus: & qa de tali matrimonio posset dubitari, ideò, &c.

De hac materia vide 30. q. 5. per totũ. & 3 q. 4. cap consanguineorum & nõ reperitur alibi. Ber.

† Clandestinas desponsationes & cõiugia nouissime irrita fecit & annullauit cõci. Tri. ses. 24 de refor. matri. ca. 1. unde cessant de hac re ueterũ altercationes interpretum.

TITVLVS III.

De clandestina † desponsatione.

¶ Ex concilio Arelatẽsi.

¶ Pro clandestino matrimonio non præsumitur, sed illud allegans incumbit onus probandi.

CAP. I.

SI quis clam desponsauerit aliquam, & mulier vel vir negat huiusmodi desponsationem: Viro incumbit probatio. a

¶ Alexander iij. Beluacẽsi. episcopo.

¶ Qui matrimonium clandestinè contraxerunt, altero negante, vel utroque non apparẽte legitima ex indè probatione, simul cohabitare ab ecclesia non compelluntur: & si illud publicauerint, tanquam in conspectu ecclesiæ factum comprobabitur: nisi rationabilis causa subsit, quæ impediat. b. d. littera inhærendo.

QVod nobis.] De matrimonio occulto nõ iudicat ecclesia, approbat tñ illud publicare volentes. Et hẽt duo dicta. Secundum ibi. Verũ. Abb.

CASVS. Aliqui cõtrahũt matrimoniũ occultè, ita ꝙ aliqua ꝓbatio fieri nõ põt: Quærit, qd iuris sit? dicitur, ꝙ non sunt ab ecclesia aliquatenus cõpellẽdi, si alter negauerit: verum tamen si illi hoc voluerint publicare, ab eccla talia matrimonia recipienda sunt & cõprobanda, tãq si à principio in conspectu ecclesiæ cõtracta fuissent: nisi aliqua rationabilis causa impediat. Nota ꝙ etiam contrahentes non sunt compellendi cohabitare. Item viro & mulieri creditur de matrimonio. Item matrimonium quod ab initio ab ecclesia nõ valebat, ex post facto valet, & tũc filij reputantur legitimi.

† Capit. 3. 10. tit. in 1. compilat. & post cõci. Lateranẽs. sub Alexand. iij. par. 50. c. 17. Et quitũ tit hodie huic decretali de rogatu, vide in cõci. Tri. initio tituli citatum.

† Scilicet Lateran. ca. 51.

CAP. II.

QVod † nobis: & infra. ¶ Si matrimonia ita occultè contrahuntur, quod ex inde legitima probatio non appareat: ij, qui ea cõtrahunt, ab ecclesia non sunt aliquatenus cõpellendi. b Verum si persõnæ contrahentium hoc voluerint publicare, nisi rationabilis causa c ꝓpediat, ab ecclesia recipienda sunt, & comprobanda, tanquam à principio d in ecclesiæ conspectu contracta.

¶ Innocentius iij. in concilio generali. †

¶ Cũ matrimonia sunt contrahenda, debent per presbyteros in ecclesia edicta proponi, assignato termino, infra quem, qui voluerit impedire, impedimentum oppona: & si probabilis coniectura fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium, donec de hoc cognoscatur. hoc primo vsq. ad §. si quis.

CAP. III.

CVm † inhibitio copulę coniugalis sit in

† Capit. vnico tit. & clãd ſt no matrimonio in 4. compilatione.

b Compellendi.] si alter vel vterque negauerit se cõtraxisse non debẽt compelli ut simul manẽat, ex quo non probatur, quia ecclesia non iudicat de occultis 32. diſerubescant. & 32. q. 5. Christiana. & hic immo potiꝰ sunt abinuicem separandi, quia cõtubernij, vel stupra præsumũtur. 35. q. 5. c. 1 Bern.

c Rationabilis causa.] puta consanguinitatis. 32. q. 5 hominẽ dus. 35. q. 3. contradicimus. vel affinitatis. ut. l. aliud. ĩ. de eo qui cogno. consan. vxo. suæ. super eo.

[Glo. seq. arg. alleg. vnum capitulum. in contrariũ allegat duo. & soluit.]

d A principio.] arg. qđ ab initio non ualebat tractu tpis conualescit. ĩ. de elect. ꝙ sicut §. si autem. Arcontra ĩ. de elect. ducum. 1. vbi de hoc. ĩ. de censi. sciẽtes. sed hoc in principio ualebat quo ad Deum, licet non quo ad ecclesiam. sed nũc primo declaratur: sic ĩ. de frigi. & male. fraternitatis, in fi. fin. ff. si seruus vendi. ſi cut autem. §. sed si quæritur. ff. de acquis. re domini. adeo. §. cum quis, in fin.

CVm inhibitio copulæ coniugalis.] Habet multa dicta, & diuitio patet per §§. licet possit alijs modis diuidi. Abb. Siculus.

CASVS. Prohibitio cõiugalis copulæ in trib. gradibus vltimis reuocata est per idem concilium, insta de consanguinitate affinitate non debet. & idcò Papa cã districtè præcipit obseruari. Vnde ibẽdo vestigijs prædc-

¶decessorum suorũ omnino ꝓhibet coniugia clãdestina siue occulta,ꝓcipiens,vt nullus sacerdos talib⁹ nuptijs interesse ꝓsumat;statuens generaliter,vt cũ matrimonia fuerint contrahenda:in ecclesijs publicè proponantur per presbyteros, termino cõpetenti statuto; vt infra illũ terminũ, qui voluerit,& valuerit,legitimũ impedimẽtum opponat: & ipsi presbyteri per se nihilominus inuestigẽt,vtrũ aliqd impedimentũ obsistat: Si autem aliquod rõnabile obiectũ fuerit ꝙ copulã contrahendã, cõtractus interdicat expresse donec impedimentũ ꝓbetur. Si quis aũt huiusmodi matrimonia clãdestina,vel aliter prohibita inire ꝓsumpserit in gradu ꝓhibito ẽt ignorãter,soboles de tali coniunctione suscepta illegitima sit, nullũ habitura subsidiũ de paterna ignorantia,cum ipsi taliter contrahendo potius affectent ignorãtiã,q̃ scientiã impedimenti: & eodẽ modo filij illegitimi erunt, si ambo parentes sciant impedimẽtũ,& cõtrahunt contra omne interdictũ: Si verò parochialis sacerdos tales cõiunctiones prohibere ꝓtemptauerit,aut interesse ꝓsumpserit, per triennium ab officio suspendatur, & illis qui ꝓtrahũt ꝓtra huiusmodi formã,ẽt in gradu concesso pœnitẽtia imponatur condigna. Et q malitiosè ad impediẽdã copulã legitimã, impedimentũ obiecerit,similiter puniatur. Nota,ꝙ clandestina matrimonia ꝓhibẽtur. Itẽ qui ꝓtrahũt contra formã expressam in ista decretali,filij eorũ illegitimi erũt, & paterna ignorantia eos non excusat. Itẽ qui põt scire,& non scit,idẽ est ac si sciret. Itẽ ecclesiæ opinio nõ excusat. Itẽ punit sacerdos q clandestina matrimonia non ꝓhibet, aut q eis interest. Itẽ punitur,q facit ꝓtra canones. Item puniuntur contrahentes contra formam istam, etiam in gradu concesso. Item punitur,qui malitiosè impedimentũ opponit ad impediendũ legitimam copulam.

† Cõcordat cõci. Tri. sess. 24. de refor. matri. c. 1. §. cui malo. vbi fit mẽtio huius decreti.

† proponat.

vltimis tribus gradibus reuocata,[a] eã in alijs volumus districtè seruari. Vndè ꝓdecessorũ [b] nostrorum vestigijs inhęrẽdo,clandestina [c] † coniugia penitus inhibemus: prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse præsumat. Quare specialem quorundã locorum [d] cõsuetudinem ad alia generaliter prorogãdo: statuimus,vt cũ matrimonia fuerint contrahẽda, in ecclesijs per presbyteros publicè ꝓponantur,† competenti termino ꝓfinito: vt infra illum, qui voluerit,[e] & valuerit, legitimũ impedimentũ opponat: & ipsi ꝓsbyteri nihilominus inuestigent, vtrũ aliquod impedimentũ obsistat. Cum autem apparuerit probabilis [f] cõiectura cõtra copulã contrahendam, contractus interdicatur expresse,donec quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.

¶ *Si in gradu prohibito matrimonium clandestinè, vel contra interdictum de qua supra, contractum fuerit, etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio sunt illegitimi.*

¶ Si quis verò huiusmodi clãdestina,[g] vel interdicta [h] cõiugia inire ꝓsumpserit,in gradu ꝓhibito ẽt ignoranter,soboles de tali [i] coniunctione suscepta,prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorãtia nullũ habitura subsidiũ; cum illi taliter contrahendo non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ videant. Pari modo proles illegitima censeatur,si ambo [k] parẽtes impedimentum scientes legitimum præter omne interdictum, etiam in conspectu ecclesiæ contrahere præsumpserunt.

Idem est, si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonij, licet in conspectu ecclesiæ contrahant. hoc dicit vsque ad §. sanè. Abbas.

¶ *Sacerdos, qui contempserit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiam regularis, qui interfuit, per triennium à beneficio suspendantur: & si culpa exegerit, etiã grauius puniantur. ipsi etiam contrahentes contra hoc c. etiam aliàs licitè, puniendi sunt: & idem in calumniosè denunciantibus. hoc dicit vsq; ad fin. Abbas.*

¶ Sanè si patochialis sacerdos talium [l] coniugia inire ꝓsumpserit, aut interesse præsumpserit, per triennium ab officio suspendatur, & illis qui ꝓtrahũt ꝓtra huiusmodi formã,ẽt in gradu concesso pœnitẽtia imponatur condigna. Et q malitiosè ad impediẽdã copulã legitimã, impedimentũ obiecerit,similiter puniatur. Nota,ꝙ clandestina matrimonia ꝓhibẽtur. Itẽ qui ꝓtrahũt contra formã expressam in ista decretali,filij eorũ illegitimi erũt, & paterna ignorantia eos non excusat. Itẽ qui põt scire,& non scit,idẽ est ac si sciret. Itẽ ecclesiæ opinio nõ excusat. Itẽ punit sacerdos q clandestina matrimonia non ꝓhibet, aut q eis interest. Itẽ punitur,q facit ꝓtra canones. Item puniuntur contrahentes contra formam istam, etiam in gradu concesso. Item punitur,qui malitiosè impedimentũ opponit ad impediendũ legitimam copulam.

¶ Adde de hoc gl. in §. ferũ quoq; in verſic. postea. Insti. de nupc. & in F. in ver. illicitas. ibid.

a Reuocata.] ꝑ illã cõstitutionẽ ℣. de cõsan. non dẽt.

b Prædecessorum.] ſ. eod. c. proxi. & 30. q. 5. c. 1. Ber.

c Clandestina.] df. clandestinũ matrimoniom tribus modis? 1 Vno modo cũ nõ hñt testes. ℣. c. prox. Secũdo cũ non fit cũ sollemnitate. 30. q. 5. aliter. Tertio dẽ clandestinum, quod fit contra tenorem huius constitutionis, videlicet non præmissa denunciatione: tenet tamẽ quoad ecclesiam, 2 sed filij nati inde detecto impedimento illegitimi erunt, vt ℣. sequitur.

d Quorundam locorum.] vt inf. qui matrimonium. cum in tua. & ℣. de spon. cum in tua.

e Voluerit.] quasi publicũ crimen videtur: quia quilibet admittitur animo quilibet tenetur saltẽ denunciare. ℣. de cognatio. spirit. tua. & ℣. de spon. cũ in tua. vbi ẽt de hoc consanguinei tamen potius admittũtur, q̃ extranei. 35. q. 6. c. 1. Sed pone matrimonium cõtractũ est nulla præmissa tali denunciatione, alii quibus præsentibus, qñ ꝓbitur, & scientibus impedimentum, & nihil obijciẽtib⁹, nunquid illi debent admitti postea ad accusandum, vel ad testificandum cõtra illud matrimoniũ in vita vel ẽt post mortẽ? Videtur ꝙ nõ: qa qui sciuit, certiorari non debuit. ff. de act. emp & ven. l. 1. in fi. quia denunciatio nõ fit nisi propter ignorantes. Itẽ licet contrahentes nõ fuerint in culpa: tñ scientes impedimentum fuerũt in dolo, & dolus præpõderat culpę. ff. ad l. Aqu. item Mela. in prin. & ex quo factum est publicè nõ admittitur contradictor. 8. q. 1. licet. quare isti quibus videntibus & scientibus impedimentum, matrimonium cõtractum est, non debent amplius admitti: quia non vident carere suspicione. Qui ergo debeant admitti post denunciationem, dicitur ℣. qui matrimo. accusa. possl. vel non, cum in tua. post mortẽ ecc̃ admittitur accusatio, propter bona. ℣. qui fil. sint legit. causam. C. ne de sta. defun. quamuis.

f Probabilis coniectura.] nota, ꝙ probabilis causa impedit matrimonium contrahendum. ℣. de spon. præterea. & c. cum in tua. & ℣. de consan & affi. super eo.

g Clandestina.] scilicet, non præmissa denunciatione, vt dictum est supra. Ber.

h Interdicta.] post causam probabilem allegatam, nec finitam.

i De tali.] scilicet, clandestina vel interdicta.

[Glo. seq. quærit, ponit opi. quam reprobat.]

k Si ambo parẽtes.] Et iõ nõ ꝓdest opio ecclesię, si ambo

l Hodie vsq; ꝙ Cõci. Tri. sæpe hic citatum.

† Vide cõci. Tri. sess. 24. & refor. matri. c. 5. & clem. vnicã, de cõsan. & affi.

ambo partes sciant impedimentū, quin sint filij illegitimi. Sed quid si vnus scit, & alter nescit? dixit Hug. & Lan. q quantū ad scientem sunt illegitimi, quantum ad ignorantem legitimi. arg. C. de incestis nup. q contra. quod non credo: imò legitimi sunt. ℣. qui fil.

dos tales a cōiunctiones prohibere cōtempserit, aut quilibet etiam regularis, qui eis pręsumpserit interesse, p triennīū ab officio suspendatur, grauius puniēdus, si cul pæ qualitas postulauerit. Sed his, qui taliter p̄sumpserint, etiā in gradu concesso copulari, cō digna pœnitētia b iniungatur. Si quis autem ad impediendam legitimā copulam, malitiosè c † impedimentum obiecerit, canonicam non effugiet vltionem.

TITVLVS IIII.

De sponsa duorum.

¶ Augustinus † de fide pactionis & consensus.

¶ Contrahens successiuè per verba de presenti cum duabus, tenetur adhærere primę, Si autem primo contraxit per verba de futuro, secūdo per verba de presenti, adhærebit secundę.

CAP. I.

DVobus † modis dicitur fides pactionis, d & cōsensus. Si aliquis alicui mulieri fidē fecerit pactionis, nō debet e aliam † ducere; si aliam duxerit pœnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa quā duxit. Non enim rescindi debet tm̄ sacramentū. f Si autē fecerit fidē consensus, non licet ei aliam ducere: si aūt duxerit, dimittet ipsā, & adhærebit priori. g ¶ Est autē h fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidē, quod eam ducet, si p̄miserit i eum tē secū habere, vel etiam pro consensu. ¶ Fides autem cōsensus est, qn̄ & si non stringit k manum, vel etiam pro consensu habetur, quando per mutuum consensum de p̄senti ad inuicem consentiunt: & mutuo se suscipiunt. Nota, q duobus modis dī fides, pactionis scilicet, & consensus. Item adueniente fortiori vinculo rumpitur minus fortius. Itē post sponsalia de p̄senti nō dēt quis contrahere: & si contrahat, debet redire ad primam.

d Pactionis.] hoc est dicere: vna est fides despōsationis de futuro, & altera consensus de præsenti.

e Non debet.] tñ si duxerit, tenet matrimonium, & agat pœnitentiā de fide mēdita, vt hic dicitur: & ℣. de sponsal. si inter. in fin. fortitan trium annorum 3. 27. dist. si vir.

f Sacramentū.] de isto sacramēto habes ℣. de biga. debitū. q̄d dissolui non debet p̄ sponsalia, quæ sunt minus vinculum. ar. ff. de fideiuss. si debitori. 2.

g Priori.] vxori, nō obstante aliqua consuetudine in contrarium: ℣. co. ca. vlt.

h Est autem.] exponit quod dixerat in principio.

[Gl. seq. fortificat textum per locum à diuisione: demū ponit tres lectiones.]

i Si permiserit.] si de fornicario coitu intelligas, conditio turpis est; & ideò p̄ nō adiecta debet haberi. infra tit. proxi. & cap. vlti. vndè si postea rem secum habuerit, statim est matrimonium. inf. tit. proxi. de illis. & cap. per tuas si de legitimo intelligas, multo fortius tenet matrimonium, si coitus subsequatur: potius enim videtur hortatio, id est, quod permittat illam secum habere; sim. ff. de tutel. muto. 5. sub conditione. Ala. dixit, quod istud, si, non tenetur conditionaliter, sed causatiuè: quia in omni matrimonio hæc causa, scilicet carnalis 4 copula, debet intervenire, saltem quo ad propositum. 27. q. 2. c. beata Maria. Et expone, si permiserit, idest, quia permiserit. sim. supra de elect. significasti. i. verbo, si diligis me. Lan. dixit, quòd per hoc quod dixit, si permiserit, &c. notat conditionalem fidem pactionis. per hoc quod sequitur; vel etiā pro consensu, notat simplicem & absolutam fidem pactionis, vel per vtrumque notatur conditio. Vel potest dici, quod per hoc notatur, quod fides pactionis, idest sponsalia sub conditione contracta, duobus modis transit in fidem consensus, idest, matrimonium de præsenti, scilicet per carnalem copulam, vel per consensum de præsenti, vt infra tit. proxi. de illis. & c. per tuas.

k Et si non stringit manum.] Fortè per annuli immissionem. 30. q. 5. femina, Cum enim stringit manū, signum dilectionis est. vel fortè aliud ritum consuetudinis alicuius loci. Ber.

Accepit-

¶ Et Accursius in l. qui contra. infra alleg. q lex non cōtradicit: si ponderes. Io. And.

a Antiqui allegabant. ff. de liber. cau. duobus. & melius facit Ioan. And.

¶ malitiosè. malitiosè.

¶ In S. Augustini libris hæc nōdū inuenit Antonius Augustinus.

¶ malitiosè. malitiosè.

¶ Cap. 1. est tit. in 1. cōp. Vide Ioannē Maioris, lib. 4. sen. dis. 27. q. 3. & ibidē Scot. q. 2. ar. 4. vers. tertiū dubium est.

¶ al. ita: aliā ducere vxorem.

¶ Vel arbitrātū. 26. q. 7. tēpora. ¶ Ita Alanum. Ioan. And.

¶ Carè hoc legas, nec putes non esse verū matrimoniū absq; carnali copula, q̄d esset falsū, vt rectè explicat Soto lib. 4. sent. dist. 26. q. 2. art. 4.

DE SPONSA DVORVM.

Supra visum est de duabus speciebus sponsaliorum, scilicet manifestis & clandestinis: sed quia quandoque quis contrahit successiuè bina sponsalia cum diuersis mulieribus, & posset dubitari quæ præualeant: ideò post præcedentes subijt istam. Abbas.

De hac materia tractatur 27. q. 2. habitu. & c. vlt. cætera dic vt supra de sponsalibus.

℣ Vobus.] Habetur hoc capitulum pro palea. 27. q. 2. c. duobus. Et ſm Hostiensem, & bene. Istud capitulum idem dicit in effectu cum c. pen. & c. sicut. sup. de spon. Duæ sunt partes. Secūda ibi. Est autem. & secunda subdiuiditur. Secunda ibi, Fides. Abb. Sic.

CASVS. Augustinus in cap. isto ostendit, q̄ fides coniugalis contractus duplex est: Est enim fides pactionis, & fides cōsensus: Si aliqs dedit alicui mulieri fidē pactionis, non debet aliam ducere: si aūt duxerit, valet; sed agat pœnitentiā de fide mēdita. Si aūt fidem cōsensus, non debet aliā ducere: & si duxerit, dimittat illā, & adhærebit priori. Est aūt fides pactionis, q̄n aliqs promittit alicui mulieri q̄ eā ducet, si p̄miserit eū rem

A Ccepiſti.] Alteri deſponſatam ducens in vxorem, & cognoſcens, nunquam in vxorem eam habere poteſt. hoc dicit ſecundum vnum intellectum; ſed clarius hoc videtur in c. fi. de eo qui duxit in matrimonium. Abbas Siculus.

CASVS. Si aliquis cõtraxerit cũ aliqua, q̃ ſit alteri deſpõſata p verba de p̃ſenti, illa dimittat: qa eius vxor eſſe non põt, & xl. dies pẽniteat. No. qđ ab initio non valet, tractu temporis non conualeſcit.

† Ita in antiquis vt eſt impreſſum, ſed reſtituẽdum ita: ex Burchardo lib. 19. c. 5. cit. de fornicatione. § accepiſti illã tibi. et c. 2. e. cit. in 1. cõp.

a Deſponſatam.] per verba de præſenti, vt 3. c. proxi.

[Gl. ſeq. arg. alle. 4. iura & duo in contrarium.]

b Nunquam põt tibi.] arg. quod ab initio non valet, tractu tpis non cõualeſcit. ſic 3. de ele. auditis. & c. dudũ. & arg. 16. q. 3. placuit. § pt. verſi. q̃ ſi priuatus. & ff. de reg. iu. l. pen. Arg. cõtra. 3. tit. px. c. 2. & 3. de elec. quòd ſecut.

† Carenam. Carentenã, Contius in marg.

c Carinã.] vulgare eſt Italicorũ, & dicitur à carẽtia hominũ, vel ẽt cibariorũ; nã illis xl. diebus includuntur in aliquo loco ſecreto iuxta eccleſiã, vbi nõ habent cõſortiũ hominũ. B.

Licet p̃ter.] Sũmatur vt ĩ subtro: ſed clarius hoc habetur in c. fi. & penul. 3. de ſpon. Et diuiditur in quatuor partes. Primò ponit deciſa cõſultatio. Secũdò rñſio. ibi, Conſultationi. Tertiò alterius dubij ſolutio: ibi, Et ſi nupſerit. Quartò obſtaculi remotio: ibi, Quamuis. Abb. Sic.

CASVS. Dicitur ĩ hoc c. quòd ſi aliqs cõtraxerit cũ aliqua p verba de p̃ſenti, dicẽdo ſic. Recipio te ĩ meã. & illa. Recipio te in meum (etiam ſi non inrauerint) non poſſũt ad alia matrimonia conuolare. & ſi fecerint, ſeparari debent à ſe inuicem, & ad primum matrimonium redire, quamuis carnalis copula ſit ſecuta. Idem habes ſupra de ſponſa. ſi inter. No. quòd ſponſalia de præſenti matrimonia ſunt, vndè poſtea diſſolui non poſſunt.

manum, corde tamen & ore conſentit ducere, & mutuo ſe concedunt vnus alii, & mutuò ſe ſuſpiciunt.

¶ Ex Brocardo † lib. 30.

¶ *Ponit pœnitentiam illius, qui alterius ſponſam de præſenti ſibi accepit in vxorem, nec vnquam in vxorem eam habere poteſt, hoc dicit iuxta literam.*

CAP. II.

ACcepiſti illã in vxorẽ tibi, quam alter ſibi deſponſatam[a] habuerat; dimitte illam: quia numquam[b] poteſt tibi fieri legitima; & quadraginta dies in pane & aqua (quod carinam[c] † vocant) cum ſeptem ſequẽtibus annis pœniteas.

¶ Alexander tertius Salernitano Archiepiſcopo.

¶ *Sponſalia de præſenti non ſoluuntur per ſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum.*

CAP. III.

Licet † præter[d] ſolitũ & infra. ¶ Conſultationi tuę taliter reſpondemus, qđ ſi inter virũ & mulierem legitimus cõſenſus interueniat de præſenti, ita quidem, quòd vnus alterum in ſuo mutuo conſenſu, verbis conſuetis expreſsè † recipiat, vtroque dicente. Ego accipio te in meam. Et, ego accipio te in meum; ſiue ſit iuramentum interpoſitum, ſiue non: non licet mulieri alii nubere: Et ſi nupſerit, etiamſi carnalis copula ſit ſecuta, ab eo ſeparari debet, & vt ad primum redeat, eccleſiaſtica diſtrictione compelli: Quamuis † aliter à quibuſdam prædeceſſoribus noſtris ſit aliquando iudicatum.[e]

¶ Idem Genueſi. archiepo. †

¶ *Et qui appellat in cauſa matrimoniali, interdici debet, ne aliud matrimonium contrahat lite pendente: & ſi contraxerit, debet ſeparari.*

CAP. IIII.

TVa fraternitas nos conſuluit; & infra. ¶ De his verò, qui corã te ſuper deſponſatione facta per conſenſum mutuum de præſenti, controuerſiam mouent, & appellatione pendente, quam ante ſententiam vel cognitionem cauſæ, ad ſedem Apoſtolicam interponunt, accipiunt alias in vxores; Hoc arbitramur agendum, vt ſi ammodo in tali caſu duxerint appellandum, eis in eccleſia publicè interdicas, ne ante deciſionẽ[f] cauſæ, aliud contrahant matrimonium. Et ſi † contra interdictum eccleſiæ publicè factum venire præſumpſerint, matrimonium tam præſumptuosè contractum poteris § irritare.

Illè appellat ad ſedẽ Apoſtolicã, & appellatione pendente ante cauſæ cognitionẽ, ſiue ante ſentẽtiam, aliã duxit in vxorẽ, quæritur quid iuris? Reſpõdet Papa ſi alĩ quis ammodò in tali caſu duxerit appellãdũ, iudex interdicat ei publicè, ne ante deciſionem cauſę cũ alia contrahat: quod ſi fecerit, matrimoniũ tam p̃ſumptuoſe contractum debeat irritare: & ſeparare abinuicem vſque ad deciſionẽ cauſæ. No. q̃ pendente appellatione nihil eſt innouandum. Itẽ qui contraxit contra interdictũ eccleſiæ, debet ſeparari ab illa, quocunque cognoſcatur de impedimento.

† Vide Melchiorẽ Cannm li. 6. c. 8. de locis theolog.

† Ianuen. ſed idẽ eſt.

e Ante deciſionem.] Appellatione. n. pẽdente nihil innouari dẽt. 2. q. 6. c. poſt appellationẽ. § appellatione. & ff. nihil inno. appellatio. pe. l. i.

[Glo ſeq. alleg. ſepẽ concor. in cõtrariũ alleg. rub. de matrimonio contracto, ſol. diſtinguendo.]

f Poteris irritare.] fin. 3. de deſpon. impu. ad diſſoluẽdũ. in fi. Ex q̃bus colligit, q̃ matrimoniũ ꝯ interdictũ eccleſię 3. ctũ ſit eo ipſo dirimendũ, vt 35. q. 3. contradicim[s] & 33. q. 4. nõ oportet. 2 & 10. diſt. vides & C. de legi. ñ dubiũ. & 25. q. 2. imperiali. & C. qui pro ſua iuriſdictio. l. vni. Arg. cõtra. 3. de mat. contract. cõtra inter. eccl. c. 1. & 2. & 3. Solutio. 2. cũ matrimonium interdicitur ab eccleſia, aut cauſa p̃hibitionis eſt perpetua, aut temporalis. Si eſt perpetua, ſeparantur à cohabitatione quouſque cognoſcatur de impedimento, quo probato ſeparantur ex toto, lata ſententia diuortij inter eos. 3. de matrimo. contract. contra interdict. eccl. de mulicre. & ſic intelligitur cap. contradicimus. & c. vides. & l. non dubium. & ſic intellige quod dicit hic, & e. ad diſſoluẽdum. quo nõ probato, remanebunt ſimul. Si verò cauſa prohibitionis fuerit temporalis, pura tẽpus

† al. in: & ſi pœna interdicti eccleſię ita publicè facta, &c.

g Secundũ Tãc. & Vin. Hoſt. idẽ dicens vtebat alijs verbis, ſ. q̃ aut matrimoniũ, ab eccleſia interdicitur ſine cã, aut ex cauſa: & tunc aut cã eſt ṗpalis, aut ṗpetua; aut falſa, aut vera, cuius diſtinctionis veritas ſatis patet ex glo. Ioan.

pus in quo matrimonium prohibetur contrahi propter reuerentiam dierum: vel consensus de futuro cum alios tunc non deberent separari, sed pœnitentia debet eis imponi: quia contra interdictum ecclesiæ hoc fecerunt. ℣. de matrimon. contra. contra inter. eccle. c. 2. tamen ne mandatũ iudicis cõtemptibile videatur, si vult, potest eos ad tempus separare. & sic intelligitur capitulũ non oporset, & ℣. de matri. contr. & cõtra inter. ecclesiæ cap. 1 Interdictum enim ecclesiæ nõ est tantæ efficaciæ. vt separetur matrimoniũ contra illud contractum nisi subsit causa perpetua: tamen præsentia debet sæpe imponi, sine causa sit perpetua siue nõ, propter contemptum ecclesiæ, vt patet per iura prædicta ℣. de mat. contract. & cõtra interdi. eccl. per totum. & ℣. tit. prox. ca. 3.

¶ Cap. vnico eo. tit. in 6. compil.

† In omnibus manuscriptis ita: vt si quis inuaret aliquã & citra carnis copulã, &c. illa cẽ duo verba: & ductuꝝ. nusquã apparẽt in antiquis.

¶ obseruare.

¶ Innocentius iij. Mutinẽ. episcopo.

¶ *Qui duas per verba de præsenti desponsat, primam desponsatam habebit in vxorem, etiam si prius secundã cognouerit: nec valet contraria consuetudo: & hoc vltimum additur ad cap. licet. supra eodem.*

CAP. V.

TVas dudum: & infra. ¶ De consuetudine, quæ diu in Mutinẽ. obtinuit ciuitate, vt † si quis inuaret se aliquã ductuꝝ, & citra carnis copulam desponsasset, si cõsequenter desponsasset aliã, & etiam cognouisset, [a] primò cognita adiudicaretur viro, nõ quæ prius extitit desponsata, & infra. ¶ Ne verò turpis [b] sit pars, quæ suo nõ congruit vniuerso, & ecclesia Mutinen. tenere debeat humiliter, & seruare † quod beati Petri [c] sedem, & suam metropolim sequi viderit & docere: In matrimoniis de cetero contrahendis illud te volumus obseruare, vt postquam inter legitimas personas consensus legitimus intenerit de præsenti, qui sufficit in talibus iuxta canonicas sanctiones; & si solus [d] defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur: si per fornæ iunctæ legitimè cũ alijs postea de facto cõtrahant, † quod prius de iure factum fuerat, non poterit irritari.

† cõtrahũt.

TITVLVS V.

De conditionibus † appositis in desponsatione, vel in alijs contractibus.

† Vide Sotũ lib. 4. sentẽ. dist. 1. q. 2. per totã. & Couarruuiã paulo post citatum.

¶ Ex Concilio Africano. †

† In concilijs Africanis hoc nõdum inuentum est, refert Gratianus, sine Palea 27. q. 2. c. quicunq;. & habetur post Cõ. il. Lateran. sub Alexan. iij. par. 16. c. 5. & cap. 1. eo. ti. in 1. comp.

¶ *Defectus turpis conditionis in contractu matrimonij appositæ, non vitiat matrimonium, sed vitiatur.*

CAP. I.

QVicunque sub conditionis nomine aliquã desponsauerit, & eã relinquere voluerit: dicimus, quòd frangatur [e] conditio, & desponsatio irrefragabiliter teneatur.

¶ Quia quandoque sponsalia contrahuntur purè. de quibus visum est supra: quandoque sub condition, meritò de his post præcedentia submittit. Et quia conditio appositæ potest non solum in matrimonio, sed etiam in alijs contractibus, ideò ne auctor haberet materiã geminãdi rubricam, subnectit ibi, de conditionibus appositis etiam in alijs contractibus.

De hac materia tractatur 32. quæst. 8. & 32. quæstio. 2. ibi. & cap. aliquando. & quæst. 1. cap. viti. 17. q. 4. vxor.

QVicunque.] Primò ponitur thema, ex quo resultat tacita quæstio. Secundò responsio ibi, Dicimus. Abbas.

CASVS. Si aliquis desponsauerit aliquam sub conditione, quæ non sit contra substantiam matrimonij, put , contraho tecũ, si furtum feceris: si voluerit eam relinquere. quæritur an possit? Rñdetur, quòd conditio frangatur, & matrimonium firmiter teneatur. Nota turpem conditionem, quæ non sit contra substantiam matrimonij, non impedire matrimonium.

[Glos. seq. recitari potest per q. de qua conditione.]

e Frangatur.] intellige: hoc c. de conditione turpi: quæ tamen non sit contra naturam matrimonij, vt ℣. eo. c. vlt. per quod intellige hoc c. vt puta, si furtum fecerit, si hominem interfecerit, talis conditio non impedit matrimonium: imò pro non adiecta debet haberi, vt ℣. eo. cap. vlt. vbi de hoc.

[a] Cognouisset.] videbatur, quòd secunda ideò esset potior, quia illi tradita esset possessio: sicut est in venditione & donatione. C. de rei. ven. quoties. & in matrimonio spirituali. ℣. de iure pa. quod autẽ. & cap. pastoralis. & in obligatione pignoris. ff. qui po. in pig. ha. potior. sed non est ita: imò qui prior est tempore, potior est iure. ℣. de maior. & obedien. cap. 1. quia iam contractus perfectus est per solum consensum: licet cum secundo peccatum sit ad carnalem copulam, quę matrimonium non facit sine consensu, vt ℣. dicitur. fin. ℣. de iure pat. cum autẽ. & ff. loca. in operis. licèt hic circa matrimonium non stetur consuetudini: aliàs tamen seruatur consuetudo, vt qui legitimus est ad matrimonium, consuetudo facit illegitimum. ℣. de cognationes spir. super eo.

[b] Ne verò turpis. sic 8 dist. quæ contra mores. & 11. dist. nolite. & 12. dist. c. 1. ℣. de præs. rip. cum non liceat.

[c] Beati Petri sedem & suam metropolim.] hæ verba sunt. 11. dist. nolite. & 12. distin. cap. vlt. & ℣. de postu. prælat. cap. 1.

[d] Et si solus.] solus consensus facit matrimonium. ℣. de spon. per totum, & 27. q. 2. sufficiat.

[e] Vicunque.] Primò ponitur thema, ex quo resultat tacita quæstio. Secundò responsio ibi, Dicimus. Abbas.

CASVS. Si aliquis desponsauerit aliquam sub conditione, quæ non sit contra substantiam matrimonij, put , contraho tecũ, si furtum feceris: si voluerit eam relinquere. quæritur an possit? Rñdetur, quòd conditio frangatur, & matrimonium firmiter teneatur. Nota turpem conditionem, quæ non sit contra substantiam matrimonij, non impedire matrimonium.

[Glos. seq. recitari potest per q. de qua conditione.]

e Frangatur.] intellige: hoc c. de conditione turpi: quæ tamen non sit contra naturam matrimonij, vt ℣. eo. c. vlt. per quod intellige hoc c. vt puta, si furtum fecerit, si hominem interfecerit, talis conditio non impedit matrimonium: imò pro non adiecta debet haberi, vt ℣. eo. cap. vlt. vbi de hoc.

[f] Hic est cõmunis intellectus, vt ait Couarru. in epitomę li. 4. Decretalium, par. 4. cap. 3. §. 2.

Cum

CVm sit.] Pertinet ad secundam partem Rubricæ. Diuiditur: primo ponitur thema. Secũdo resp̃sio ibi, Tu ergo. Abbas.

CASVS. Quidam diaconus manumisit duos seruos sub hac conditione, vt monachi essent, & permanerent in quodam monasterio. adijciens, vt si ꝫ facerent, iterũ subijcerentur seruituti: & vnus illorum recessit à ꝫdõne, & de monasterio exiuit, & inter clericos seculares cõuersatur: Vnde q̃dã presbyter illius monasterij, de hoc conquestus ẽ dño Papæ: vnde mãdat ep̃o diœcesano, vt si ita esse inuenerit, compellat eum, vt in monasterio ꝑmaneat, nec monasterũ deserat, & voluntas manumittentis non valeat præteriri. Nota ꝙ libertas potest sub cõditione dari. Item ex quo quis monachus est, oportet ꝙ monachus ꝑseueret. Item voluntas manumittentis seruanda est.

[Gl. seq. signat cõtrarium, ponit opinionem, & soluit.]

a Hac cõditione.] arg. ꝛ. 1. q. 2. q̃ fin. & ꝛ. de pactis pactiones. Dixerũt quidã, ꝙ libertas est res spiritualis, & iõ potest venire in commutationem cum alio spirituali. arg. ꝛ. de ser. non ordi. nullus. Vel dic. ꝙ non contradicunt: quia monachatus hic nõ dat sub cõditione, sed libertas dat si voluerint monachari: aliàs, non erunt isti liberi nec possent ad hoc compelli. 32. q. 1. integritas.

[Glo. seq. ponit duas lecturas.]

b Vbi ipse fuerat.] potest intelligi, ꝙ ipse fuerit clericus, vel patronus. 20. q. 3. præterea. & non monachus: qñ monachus libertatem donare non potest, cum nihil habeat. 54. distin. abbati. nec seruum proprium potest habere. 12. q. 1. non dicatis. nisi hoc fecisset in ipso ingressu. Vel quod dicit, vbi ipse fuerat, scilicet ipse presbyter, & sic planum est.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, an hæc verba sint efficacia ad libertatem reuocandam, ponit duas opiniones, & subdit suam.]

c Seruituti iterum subderetur.] sic ergo vꝫ, ꝙ in seruitutem redigi possunt si inde exierint, ex quo hac conditione liberi facti sunt. argu. ꝛ. de ser. non ordinand. de famulis. & cap. nullus. C. de episcopis & cleri. Authentica, seruus, quod quidam concedunt. Lauren. & Tancred. dixerunt, quòd hęc verba non fuerunt efficacia ad reuocandam libertatẽ, & sic remanebit liber, & iudicis officio compelli debet iussa testatoris adimplere. ff. de manumissis testa. Maura. & l. Imperatores. & litera; cap. coadiuuat ad hoc, scilicet, vt nec illi deserendi, &c. Alia ratio videtur fuisse quare iste non reuocatur in seruitutem: quia iste q̃ cito acceptauit conditionem, fuit liber & monachus, & sic monachatum vlterius deserere non potuit, etiam si vellet redire in seruitutem: imò Papa cũ ipso dispensare nõ posset, vt monachus nõ esset. ꝛ. de sta. monachorũ, cum ad monasteriũ. in fin. unde dr. ꝙ sic te exhibe, vt nec illi deserẽdi monasteriũ sit facultas. ex quo enim semel fuit monachus, sp erit monachus: & iõ conditio apposita nõ põt reuocare illũ in seruitutem, sed cõpelli debet, vt in monasterio ꝑseueret: secus cir. a alios ꝙdus, qui reuocari possũt, si pactũ siue modus appositus non seruet, ꝛ. c. proxi. & secu in his qui promouentur ad clericatum. ꝛ. de seruis non ordinan. de famulis. & c. nullus.

¶Lib. 7 epistola. 36. indict. 2. regist.

¶Ca. 2. eo. ti. in 1. compil. Vide præ alijs hic Præpositum.

¶Gregorius ꝓ episcopo Spoletano.

¶Seruus manumissus ea conditione, vt fiat monachus, & monasterio seruiat, alias in seruitutem redeat & si hoc acceptato monachus factus sit, manumittentis voluntatem cogitur obseruare.

CAP. II.

CVm ꝓ sit proprium: & infra. ¶ H. presbyter conquestus est, diaconum quendã manumisisse duos mancipia sub hac condõne, a vt monachi fierent, & in eo monasterio, b vbi ipse fuerat, permanerent: adijciens, vt si quis contra faceret, seruituti iterũ subderet: atque vnum ex his (hac conditione despecta) monasterium deseruisse, & se inter clericos sociasse. Tu ergo, si ita esse repereris, sic te exhibe, vt nec illi monasterium deserẽdi sit facultas, & manumittentis voluntas non valeat præteriri.

¶ Alexander tertius Panormitan. archiepiscopo.

¶ Qui iuranis aliquam in exorem accipere, si centum sibi donaueris, centum non datis, recipere non teneris, nisi postea purè consenseris, vel eam cognoueris.

CAP. III.

DE ꝓ illis autem: & infra. ¶ Si verò aliquis sub hmõi verbis diuramẽtum alicui mulieri prẽstiterit: ego te in vxorem accipiam, si tãtum e mihi donaueris, reus p iurij non habebitur, si eã nolentem sibi ꝙsoluere, quod sibi dari petiit, nó acceperit in ꝙvxorẽ: nisi consensus f de ꝓsenti, aut carnalis sit inter eos commixtio subsecuta.

¶ Idem.

¶ Res donata ecclesiæ sub modo, statim est ecclesiæ, nec reuocatur, modo non seruato, nisi hoc in contractu sit expressum. h. d secundum verborem intellectum. Et est textus multum notabilis, & valde allegabilis. Abb.

CAP. IIII.

VErũt cum alicui ecclesiæ possessio quę

¶ Graues hæc controuersia, de qua late D. Thomas, & ibidem Caietanus. 2. 2. q. 88. arti. 11. adde citatos ꝛ. de sta. mona. cap. cũ ad monasteriũ. in fi.

¶ Ca. 4. tit. de sponsalib. in 1. cõp. & post cõr. Latera. par. 6. c. 12. Vide Couar. in epit. lib. 4. decretalium par. 2. c. 3. ꝯ. 3. & Sot. lib. 4. sentẽ. dist. 39. q. 2. ar. 1.

¶ Ca. 3. eo. ti. in 1 cõpil. & post concil. Latera. par. 29. c. 3. & c. 8. tit. de cõsuetudine in 8. compi.

d Huiusmodi verbis.] statim conditione adiecta: aliàs ex intervallo admitti nõ debet. C. de dona. quæ sub mo. fiunt. l. perfectam.

[¶ Glo. seq. distinguit inter cõdõnẽ docalẽ & pœnalẽ.]

e Si tantum.] talis conditio licita est in sponsalibus. vt hic patet: & hæc si patri meo placuerit. ꝛ. e. ti. super eo. & cap. per tuas. si tamen in modum pœnæ adijiatur, ut si tecum non contraham, dabo centum, non valet. ꝛ. de spon. Gemma. & C. de spon. l. vlt. & ff. de verb. obl. Titia. & C. de inut. stip. l. 2.

f Cõsensus ꝓsenti.] tunc enim recedit à cõdõne apposita, & simpliciter intelligit cõsentire. sim. ꝛ. de despon. impub. de illis. in fi.

g Carnalis.] & per hoc vꝫ recessisse à cõditione. ꝛ. e. per tuas. & sic est matrimonium præsumptum ꝛ q̃d nõ admittitur probatio. ꝛ. de spon. is qui & sic duobus modis recedit à conditione. ꝛ. eo. c. super eo. B.

VErum. Diuiditur in duas partes primo ponitur dictum, secundo exceptio. ibi, Nisi. Abbas.

CASVS

CASVS. Aliquis donauit aliquam possessionem alicui ecclesiæ sub aliqua conditione, ideſt, ſub modo, vt aliquid fiat: & ſic donatio tenuit ecclesia non seruabat modum in donatione appositum, vnde donator reuocare volebat donationem quæritur an possit? Rñdet, quòd non potest, nisi tali cõditione, ideſt, tali pacto donatum sit ꝙ ea cessante donatio debeat reuocari: tũc enim si nõ fiat quod conuenit, donatio reuocatur. Nota, ꝙ donator in traditione rei suæ potest apponere pactũ siue modum, dum modo non sit contra leges.

a Quælibet.] ideſt, aliqua de quibuslibet. sic 15.q.1. mulier. & 1.q.7. si quis omnem.

[Glo. seq. ponit differentiam inter modum, & cõditionẽ.]

b Conditione donatur.] si aliquis donet aliquod prædium ecclesiæ sub aliqua conditione, puta vt illud restituatur Titio, si consul factus fuerit, vel consimile, statim tenet donatio, vel ꝙ restituatur eidem, qui donauit, vel hæredib. suis, donum reuocari non potest, niti conditione adueniente. sic 12.q.3. pontifices. in fi. quilibet enim in traditione suæ rei potest apponere pactum legibus non improbatum. ff. de pact. in traditionibus. & C. de ꝟhen. emp. l. 3 in fi. & sic donatio statim tenet, licet possit ꝙ cõditionem resolui sicut venditio. ī. de pigno. illo vos. & ff. de in diem addict. l. 2. sed huic intellectui ꝟdicit uerbum quod est in fin. cap. ea cessante vnde expone, interposita conditione, ideſt, modo vel pacto. Vnde nota differentiam [1] inter donationem sub conditione, & donationem sub modo. Donatio enim sub conditione facta non tenet, nisi adueniente conditione, siue ea impleta. ff. de cond. & dem. qui hæredi. §. vlt. & l. qui sub conditione. sic & venditio. ff. de ꝟhen. empt. hæc vẽditio ff. de leg. 3. si tibi l. ganum. ff. loca. insulam. §. vlt. argũ. ꝟ. eo. sup eo. & ca. per tuas & de tali nõ intelligitur hęc decre. Donatio sub mõ statim tenet, & nõ reuocat, ꝙdiu modus seruatur. modo illo nõ extante potest reuocari, prout dictũ est ab initio, si hoc dictũ sit, vt reuocetur, si modus nõ seruet, vt dicit in fin. & C. de donat. quę sub mo. l. 1. & 2. de tali donatione loquit decret. ista. & huic donat oni cõcor. quod dicit: ea cessãte dẽat reuo. ari. Sic ergo expone, cõditione ideſt modo vel pacto. hæc expositio ꝓbat. ff. de manu. testamen. l. Mæuia. & sic si, dono tibi hoc, vt singulis annis hoc facias, vel consimile aliquid, siue vt alimenta mihi præstes, alioquin reuocatur donatio. Donatio sub conditione fit sic, dono tibi vel lego si hoc feceris. Vnde versus.

Scire quod, ut, modus est, [a] si, cõditio, quia causa.

[Glos. seq. no. legem, &c. alleg. quinque iura in ꝟcũ, alleg. vnam l. & soluit demum quærit, allegpro, & contra ponit duas opiniones, & secundum approbat.]

c Deleat reuocari.] sic ergo patet, ꝙ lex in donõne dicta seruari debet, alias reuocatur. C. de condict. ob causa. dicta lege. & l. fin. vt. & C. de reuo donat. l. 1. & C. de do quæ sub mo. l. 1. & secunda. Arg. ꝟ. C. de reuin. ea condition. Sed illi non fuit dictũ, ꝙ venditio nõ valeret, si non satisfecerit reipublicæ: vnde ibi tangit tm ad interesse, vt fiat quod conuenerit, vt ff. de manu. testamen. l. Mæuia. Et ex ho videtur, quod res tali modo donata, scilicet, vt non alienetur, alienari non posset: qđ si fiat, reuocabitur. Sed pone causam necessitatis alienandi imminere, puta debitum, vel redemptionem captiuorum, nunquid poterit res ista alienari, vel alia quæ sic tradita est, ne alienetur: alias reuocetur? Videtur ꝙ sic: quia talis conditio, ne liceat alienare rẽ meam, reprobatur à iure. ff. de pac. l. pe nult. & casus isti excipiuntur à iure. 10. q. 2. §. hoc ius. Argu. contra expressum est ꝙ alienari non potest, ex quo prohibetur a donatore in Authen. de alie. & emphy. contra §. Sanctissimas. colla. 9. C. de reb. alien. non alie. l. vlt. & C. pac. inter empto. & ven. l. viti. T. & alij quidam dicunt, ꝙ in tali casu res tali modo sine cõditione donata ecclesiæ, ne alienetur, bñ potest alienari, dum modo alias possessiones non habeat ecclesia: quoniam si alias haberet, non posset alienari propter inhibitionem testatoris siue donatoris: in quo casu dicunt intelligendam dictam Authen. §. sanctissimas. coll 9. quia vt dicit canon, pro captiuorum redemptione res ecclesiæ alienantur 12.q. 2. aurum. Alij dicunt, quod verius videtur, ꝙ res tali modo donata, ne alienetur, alienari non potest etiam pro redemptione captiuorum, vt dicit dicta Auth. §. sanctissimas. quia non inuenitur expressum contrarium in eo casu, ergo illi stabimus. & cap. aurum non loquitur de talibus rebus, sed de vasis tantum loqui videtur. Ber.

CAP. V.

SVper† eo verò qđ postulasti, vtrũ ille, quin quandam mulierem cõsensit, si pr[d] eius suum præstaret assensum, sit ad consumandum matrimonium compellẽdus: Respondemus, quod cũ consensus libet dici nõ possit, q in alieno[e] arbitrio reseruatur, ac conditionẽ ipsam canonica

† Cap. 4 eius. i. 1. cõp. & post 9ci. Lan. sub Alex. iij. par. 6. c. 21. Præter citatos ī. in c. de illis, hoc tit. vide plene ꝑ Syluestrũ in sũma verbo, mãimoniũ 3.q. 4. adde Boetiũ dcis. 263. incip. & primo ꝑsupposo.

[1] Vt hæc aptius intelligas vide Syluestrũ in sũma verbo, cõdõ, vbi latissimè

[a] Interdũ tñ vt, ponit consecutiue. & non modaliter. 74. dist. ꝟ soluit. 1. q. 1. bñdictio. vbi de hoc. & c. seq. & ca. cũ liqueat. 1. q. 6. si qs autẽ. Interdũ cãtiue. de appel. vt debit[p], cũ ꝟcor. interdũ necessitatem importat. vide in Spe. de disput. & alle. ante finẽ. 10. And.

[d] Si pater.] sic ꝟ. eo. cap. prox. sic ergo matrimonium ꝟhiit sub conditione. sicut & emptio vel alij cõtractus. ff. de contrahen. emp. hæc uenditio. nec obstat 1. ff. de reg. iur. actus legitimi. actus enim illi non sunt contractus, sed quasi contractus.

[Glossa sequens coadiuuat textum, quærit. ar. pro & soluit.]

[e] Alieno arbitrio.] vbi enim substantia contractus consist.

ꝯfertur in arbitriũ expreſſæ perſonæ, nõ valet ſ. dum, niſi ille arbitret. C. de ſpon. cum. emp. ſuper rebus, ſed teſtũ in alterius volũtate expreſſe cõmiſſum non valet, vt ſi ita dicã. Inſtituo te hæredẽ, ſi Titius voluerit. ff. de hæred. inſti. ſi quis Sẽproniũ. & ff. de cõdi. & demon. no. nũquã. ſic nec legatũ expreſſe cõmiſſum in alterius volũtate, vt ipſe det: ſed vt arbitretur bene ff. de le. 2. l. j. ¶ Sed pone, iſte ſignificauit hoc pri abſenti, ſed antequã pater conſentiat mutat volũtatem, & dicit, q̃ nullo modo vult illã, etiã ſi pater cõſentiret: pater hoc ignorans conſentit, nunquid eſt matrimoniu inter eos? vt q̃ ſic. ff. man. ſi mãdatũ ſem. & j. de reſcr. ex parte. & j. de procu. mandato. dico, q̃ ex quo pater conſentit, compelli debet, vt illam recipiat. ar. j. de deſpon. impu. de illis. in fi. nõ eſt tñ matrimonium inter illos: vnde ſi ꝯtrahat cum alia, tenebit: quia nõ dicitur conſentius, niſi ſit tẽpore quo pater cõſentit: quia nec dicitur habere talem poteſtatẽ, niſi cui cõcella durat. arg. ff. q̃ cuiuſq; vniuerſi. item eorũ. ſ. qđ ſi actor. a quia vbi deeſt legitimus conſenſus, non eſt matrimoniũ. B.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrarium, & ſoluit.]

a Non improbẽt.] arg. contra. j. c. i. ibi loquitur de conditione honeſta. quæ tñ non eſt cõtra ſubſtãtiam matrimonij. j. eo. c. vlt. Io.

b Alexãder.] ſup. eo. de illis. B.

c Conſenſus.] de præſenti. ſic j. e. de illis & j. c. proxi. ʒ

d Nequaquam] ſic hoc facit conditio appoſita, quæ ſuſpendit contractũ vſque ad tempus conditionis exꝑtantis, vt dictum eſt ſup. eo. verum.

PErtuas.] Communis diuiſio. Secunda pars ibi, Cõſultationi. Abbas.

CASVS. Quidam mulier P. nomine. petebat quendam in virum N. nomine, dicens, q̃ mutuus cõſenſus inter eos, & carnalis copula acceſſit viri: ille non negabat ſponſalia contracta, & carnalem copulam dicebat tamen ſe non teneri illam ducere in uxorem: quia ſpõſalia inter eos tali conditione contracta fuerunt ſi pater eius & patruus ſponſalibus conſentirent: Sed ipſi quam citò ſciuerunt, contradixerunt: Teſtes ſuper hoc recepti fuerunt: teſtibus receptis & publicatis, dicebat mulier, q̃ licet ſponſalia contracta fuiſſent ſub conditione prædicta, non tamen ſibi fuerat à parte viri, vel patruo contradictũ: & ante tẽpus conditionis exꝑtium

† Marſican. Marſiano Marſitano

a Qđ loquitur de actore dato, q̃ poſtea decreto decurionum prohibitus ſit. Io. And.

† Ca. vni. e. ti. in j. cõp. vide B. Bonauenturã, in li. 4. ſent. d. 28. & plenè p Sylue. in ſum. ver. matrimonium. 3. q. 2.

3 Adde ad hoc in l. nuptias. ff. de re. iu. & Inſti. de nupt. in princ. cũ gl.

à teſtibus, & poſt, dicebat inter eos carnalẽ copulam acceſſiſſe. Iudex dubitans qualiter eſſet in hoc negotio procedendum, proceſſum cauſæ ad dominum papam remiſit. Ipſe inſpectis atteſtationibus, reſpondet eidem, q̃, ſi manifeſte conſtet, quod p̃ ſit contracta ſponſalia carnalis copula ſit inter eos ſubſecuta, pro matrimonio eſt præſumendum: quia receſſiſſe vident à conditione appoſita: q̃ & ſi cõſtet per teſtes q̃ poſtquã pater & patruus viri contradixerunt ſponſalibus, idẽ vir carnaliter cognouit eandem, non eſt tamen aliquo modo probatum, q̃ antequam ipſe cognouiſſet eandem, pater & patruus eius contradicere curaſſent. Nota, q̃ dubia probatio non facit fidem; & q̃ apertè & clarè debet quis intentionem ſuam probare, prout hic patet.

c Non negaret.] ſed confitebatur ſe illam pluries diuerſis temporib. cognouiſſe poſt ſponſalia contracta, & tali confeſſione procedit contra ipſum: quia non probatur ſ. dictione ante carnalẽ copulam. f Subſecuta.] pluries & diuerſis tẽporibus aliàs nõ videret bene ſententiatũ, cũ probatum fuerit per teſtes viri, q̃ poſt cõtradictionẽ patris eã cognouiſſet. ſim. j. de fide inſtr. cum Ioannes. ad fi. & j. de probat. in præſentia. & ita dubia probatio non ſufficit.

[Gl. ſeq. obiicit, & ſoluit. Secundo formaꝝ 5. qõnes ſucceſſiue, & illas ſoluit.]

g Præſumendum.] ſed quare præſumitur illum receſſiſſe à conditione, quia non eſt præſumendum aliquem recedere a iure ſuo. j. de renuncia. ſuper hoc, cũ precedens conſenſus durare intelligatur. arg. j. de bap. maiores. in fi. & ex eo, q̃ primo & ultimo contradixit, præſumitur, quod medio tẽpore non conſenſit. 28. diſt. nẽc. ſunt culpę. & ſupra de cele. miſſ. cũ Marthę: verſi. tunc igitur in cœlum. & 1. q. 1. iudices. in fin. & ꝓcedès voluntas probatur per ſequentẽ 34. q. 1. cum q̃ bullicam. Præterea ſi pendente conditione res tradatur & poſtea non exiſtat conditio, res tradita repetitur. ff. de cond. inde. ſub conditione. ff. de peri. & commo. rei ven. q̃ ſi. Præterea conditionalis conſenſus nullus eſt ante conditionem exantem. ff. de verb. ſig. celere die. ſi ergo nullus præceſſit conſenſus. ſolus coitus matrimonium facit. j. tit. proximo. c. vlt. Dicas ergo, quod conſenſus præceſſit de futuro, vt patet in fine quamuis per verba de præſenti exꝑteſſit, ſupra cap. proxi. & ita.

¶ Innocent. iij. Maſican. † epiſcopo.

¶ *Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcit, a conditione recedit.*

CAP. VI.

PErt tuas litteras inti maſti, quod cum quę dã mulier P. nomine N. poſtularet in virum, aſſerens inter ſe mutuũ de præſenti cõſenſum inter uenisſe, & carnalem copulam acceſſiſſe; vir ipſe quamuis contracta ſpõſalia, & carnalem copulam nõ negaret, e aſſerebat ſe, tamẽ illam i uxorem ducere non teneri; quia ſpõſalia inter ipſos ſub hac fuerũt conditione contracta, ſi pater ei[9] & patruus ſponſalib. cõſentirent. ſed ipſi quã cito nouerunt, & ſponſo contradixerunt, & ſponſæ. Verũ mulier replicabat, quod licet fides præſtita fuerit ab vtroq; ſub conditione præſcripta, non tamẽ ſibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando contradictũ, & ante tẽpus contradictionis expreſſum à teſtibus & poſt, dicebat inter ſe carnalem copulam acceſſiſſe; & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quod cum liquidò conſtet, quod poſt cõtracta ſponſalia, carnalis eſt iter eos copula ſubſecuta, f pro matrimonio eſt præſumẽdum; g quia videtur à conditione appoſita receſſiſſe. Nã & ſi

ita carnalis copula ſubſecuta inducit matrimonium præſumptum ſupra de ſponſis qui. & ſupra eo. de illis. & ſupra ca. proxi. & fauore matrimonij inducta eſt hæc præſumptio; quia per carnalem copulam ipſo facto vī conſenſum exprimere de præſenti, & à conditione recedere; ſic ꝑ puram conditionē recedit à cōditionali. ff. de ℨh. emp. ſed Celſus. §. vlt. Sed quid ſi ante coitum ꝓteſtet ſe nolle ꝓp hoc recedere à cōditione? nec illud ꝓdeſt. ſ. d cōſ. cū M. & ſ. de appellat. ſolicitudinē. Itē quid ſi dicat ℨho tecum, ſi te uirginē inuenero? vī ꝙ ſitmatrimonium. ſ. cod. c. 1. & ſ. c. proxi. & 32. q. 2. ſolet. quia tecta lis error dirimit matrimoniū. 28. q. 2. §. 1. ſed nec dirimit exceptionem. ff. de ℨh. emptio alioquin. §. 1. Dicas ꝙ talis cōditio non impedit matrimonium. Item ꝙ ſi ℨho cū aliqua ſub conditione, deinde cum alia puræ tenet matrimonium. a Sed pone ꝙ poſtea exiſtat conditio? vī ꝙ teneat primum: quia perindè vī ac ſi à principio purè ℨxiſtet. ſi quis pro uxore pignorib. pot. or. arg. ℨ. de frigi. fraternitatis. in ſi. ſed ſecus eſt in matrimonio: quia non trahitur tertio, vel ab initio nō fuit: quantum tamen ad filios legitimandos retrotrahi videtur ℨ. qui ſi. ſint legitima. Item quid ſi cōtrahitur matrimonium ſub conditione, quæ tamen nō extitura eſt? Videtur idem ac ſi purè contraxiſſet. ff. de condi. indeb. ꝙ ſi. & ſecundum hoc eſt matrimonium antequam exiſtat conditio. Sed dic ꝙ ibi non eſt matrimonium ℨ ſed expectitur euentus conditionis: & tunc primò erit: & ſi medio tempore contraheret cum alia, teneret matrimonium, licet videatur, quod ex futuro euentu pendeat, an ſit matrimonium, vt dixi Ioan. per decreta. ℨ. de frigi. fraternitatis.

[Gl. 6q. argumētat à cōtrario, & rationem reddit.]

a Sponſalibus.] ergo ſi contraxiſſent ante carnalem copulam, coitus nihil poſtea operaretur quia nihil eſt ibi purū vel conditionale, quod confirmet vel ducat ad eſſe talis coitus. ſ. tit. prox. c. ult. in ſ. argu. ſupra, de confirma. examinata. &c.

[Gl. 6q. notat, allegat cōcordan. & causā exprimit.]

b Probatum.] no. quod ℨ cū ſit interpretatio, qui teſtes produxit, cūm expreſſe non probant id ad quod inducuntur, ſed obſcurè ſic ſ. de probationi. in præſentia. & quia per confeſſionem vtriuſque conſtabat, quod pluries poſt ſponſalia contracta carnalis copula fuit ſubſecuta: & ideò quia non expreſſe conſtat per teſtes, quod contradictio patris præceſſit copulam, fit interpretatio pro matrimonio præſumpto, cum iam eſſet fundata intentio mulieris.

SI conditiones.] Diuiditur quia ſunt duæ partes. In prima tractatur de conditione turpi, quæ eſt contra ſubſtantiam matrimonij. In ſecunda de turpi vel impoſſibili ibi, Licet. Abbas.

CASVS. Aliquis ℨhit matrimonium ſub cōditione, q̄ eſt ℨ ſubſtantiam matrimonij, hoc mō. Contr. hoc tecū, ſi prolē euites, vel donec inueniā aliā digniorē honore vel facultatibus, vel ſi pro quæſtu te adulterandū tradas. Quæritur, vtrum in talibus caſibus teneat matrimonium? Xādet Pap., quantūcūque matrimonialis ℨdus ſit fauorabilis, tñ in caſib. prædictis caret effectu. Quis aliæ appoſitæ conditiones in mātimonio, ſi turpes fuerint, aut impoſſibiles debeant ꝙ nō adiectis haberi ꝓp fauorē matrimonij. No. ꝙ conditio apposita in matrimonio ℨ ſubſtantiā ipſius reddit matrimonium nullū. Aliæ verò conditiones pro nō adiectis habentur, ſi apponantur.

c Contra ſubſtātiā coniugij.] ꝙ cē hic, ſumptū fuit de illo canone. 22 q. 2. ſolet. & aliqñ. No. ergo ꝙ quædam conditiones apponi poſſunt in matrimonio licitæ q̄ à iure admittunt, puta ſi centum mihi dederis, ſi patri meo placuerit, vel ſ. co. de illis. ſup. eo per tuas. hinc nō. conditiones honeſtæ ſūt, nec ſūt ℨ ſubſtātiā matrimonij: q̄a poteſt eſſe cū illis & ſine illis: vnde nō ꝓbat hoc eſſe, ꝙ ab hoc contingit abeſſe. ſ. de tranſla. inter corpalia. Eſt & alia cōditio hon. ſta, quæ eſt de ſubſtantia matrimonij, vt cum Chriſtianus dicit Iudææ vel hæreticæ; ℨ ro tecum, ſi vis fieri Chriſtiana: ſine alia non ꝙ teneret matrimonium. 28 q. 1. non oportet. Sunt & aliæ cōditiones inhoneſtæ, & turpes, de quibus hic fit mentio; & illarum quædā ſunt ℨ ſubſtantiam matrimonij, ita ut illis appoſitis non teneat matrimonium, de quib. hic habes in principio, & c. ꝓdictis, ſolet aliqñ. Sunt & aliæ inhoneſtæ, turpes, aut impoſſibiles. ſ. ſi dicatur contraho tecum ſi furtū feceris, ſi homicidiū feceris, iſtæ enim ſunt turpes. Idē eſt ſi ſit impoſſibilis, vt ſi dico. Cōtraho tecū ſi dederis mihi imperium, ſi digito cælum tetigeris. ff. de iniur. rup. teſta. l. cum in ſecundo. huiuſmodi conditiones non ſunt contra ſubſtātiā matrimonij, & de talibus intelligitur, quod dicitur in fi. ſi turpes aut impoſſibiles: & ideò ſi apponantur, pro non adiectis haberi debent, vt dicit in fi. & ſ. eo. c. 1. quod de huiuſmodi conditionibus intelligitur, & matrimoniū tenet. & ſic vī ꝙ omnis conditio, quæ eſt cōtra naturā contractꝰ, ipsū impediat, ſi apponat. Et hęc eſt ratio, ū tria debeant eſſe bona matrimonij ſaltem quo ad propoſitum. ſ. fides, proles, & ſacramentum. 29. q. 2. omne it. quæ. Per illas tres conditiones extinguuntur illa tria bona, quæ in quolibet matrimonio neceſſario requirūtur, aliter, non eſſet matrimoniū, vt hic patet. Sed ℨ vī 10. q. 1. c. 2. vol tenet contractus non obſtante cōditione ℨ naturā contractus. Et arg. cōtra 28. diſt. diaconi. ubi tenet ordinatio, licet dicat ſe velle habere vxorem, quod eſt contra ordinis ſubſtantiam. Idem quid ſi dicat, profitens talem religionem, ita quod poſſim proprium habere, & vti matrimonio. Videtur quod teneat. monachatus. ſ. ti. prox. inſinuante. Nō credo quod teneat monachatus ſub hac conditione: quia illa eſt contra ſubſtantiā monachatus. ſupra de ſtatu mona. cum ad monaſterium. in fi. & ar. ſ. de conuer. coniug. dudū. hęc fuit opinio Hug. quam inuenies. 19 q. vlt. c. ſi qua mulier. ſ. nunc autem. Alij contradicunt.

d Si generationē. &c.] iſta * cōditio eſt ℨ bonū prolis, ſ. de iis.

e Donec inueniam aliam.] hęc * conditio eſt cōtra ſacramentum, quod dicetur in ſ. indiuiduum.

f Aut ſi pro quæſtu.] exemplum * eſt de conditione, quę eſt contra bonum fidei.

[Gl. 6q.

¶ cōmixtione.

y De hac quæſtione vide Aretinum conſil. 32. & omnino Sylueſtrum in ſumma, verbo matrimonium 3. q. 8. ubi optime interpretatur ſententiam gloſſæ & Doctorū hic.

z Idem hic Vin. & Goſ. ſupra c. ꝓx. quia ex conditionali obligatione ſola ſpes oritur. Inſti. de verb. obligat. ex conditionali. Io. An.

3 Hæc opinio gloſſæ cōiter reprobatur, & preter Doctores hic vide omnino Sotum libr. 4. ſen. diſt. 29. q. 2. art. 1. verſi. hinc colligitur Sylueſtrum verbo, matrimonium 3. q. 2. & Couarruuiam in epitome li. 4. decre. par. 2. cap. 3. §. 2. ver. eſt & aliud.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Si in cōtractu matrimonii apponitur conditio turpis vel impoſſibilis, habetur pro non adiecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonij: quia tunc vitiat contractum. hoc dicit hoc ca. notabile, & multum allegabile.*

CAP. VII.

SI ¶ cōditiones contra ſubſtantiam cōiugij c inferātur; puta, ſi alter dicat alteri contraho tecum, ſi generationem d prolis euites: vel donec e inueniam aliā honore vel facultatibus ditiorē: aut ſi pro quæſtu f adulterandam te tradas: matrimonialis cōtractus quātumcunque ſit fauorabilis. caret effectu. Licet aliæ ¶ cōditiones appoſitæ

¶ Illuſtrat eſt hæc decretalis: de cuius intellectu & materia uide ꝑ alijs Dñicū Sotum lib. 4. ſen. diſt. 29. q. 2. art. 2. & 3. Adrianum ſuper 4. q. 7. de matrimonio, & Couarruuiam citatum ſup gloſſa. capi. præcedētis.

¶ Licet aliæ

4 Diuerſitas eſt in Iudæa ſeu quilibet alia infideli, & in hæretica: nam cum infideli Chriſtiana nullum cōtrahit matrimonium ob cultus diſparitatem: cum hæretica verū contrahit, etiā ſi non conuertat: licet graviter peccet. B. Thomas lib. 4. ſen. diſtinct. 39. q. 1. art. 1. & ibi communiter Theologi Couarruuias in epitome. lib. 4. decret. par. 2. cap. 6. §. 2. a. de Simāca de cathol. inſtitu. 40. de matrimonio.

* Hę tres gloſſulę nō ſunt in omnibus exemplaribus.

[Gl. seq. dat simile in vltimis voluntatibus.]

a Impossibiles.]sim. ī. de pact. c. vlt. & sic in testamento turpis conditio pro non adiecta habetur C. de instit. & substit. reprehendenda. & ff. de condi. instit. quidam. & C. de his quæ pœnom. in testa. re. l. vnica, in fine. & ff. de lega. 1. turpia. ff. de vsu & habit. sed neque. sic turpis siue impossibilis stipulatio, etiã in alijs contractibus nõ obligat. ff. de verb. oblig. generaliter. & l. Seq. & ff. de act. & oblig. non solum. Insti. de inuti. stipulatio. §. impossibilis.

b Propter eius fauorem.]sic ergo matrimonium re fauorabilis est: vnde propter ipsius fauorem pater & mater in ipsius prærogatiua ad testimonium admittuntur, qui in alijs cõtractibus repelluntur. ī. qui matri. accus. posse. videtur in fine. & plura alia specialia ibi obseruantur, vt notat ī. vt lite. nõ cõtestata. ca. 1.

QVI CLERICI vel vouẽtes matrimonium contrahere possunt.

¶ Supra visum est de vno impedimẽto cõtra substantiam matrimonij, nunc restat videre de alijs impedimẽtis. Et aduerte, q̃ rubrica ista nihil ponit dispositiuè, sed procedit interrogatiuè, scilicet, q̃ clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.

De hac materia tractatur 27. dist. per totum. [& 17. q. 1. & q 2. & 27. q. 1. per totum.

DE diacono.]Habet duo dicta. Secundum ibi, Subdiaconem. Abbas.

CASVS. Quidam diaconus in sabbatho sancto alium diaconem vulnerauit, & vxorem accepit: Quid sit agendum de ipso quæritur, Respondet Papa, si corde contrito & humiliato ad ecclesiam redire voluerit, absolutione obtenta, & iniposita sibi pœnitentia de vtroque excessu, ea peracta poterit episcopus suus cum ipso dispensare, & officium diaconatus sibi reddere, & si bonæ vitæ apparuerit, in presbyterum ordinare. In fine dicit, quòd diaconus qui homicidium fecerat siue etiam non fecerat, matrimoniũ contrahere non potest. Nota quòd episcopus potest dispensare cũ his qui in sacris ordinibus contrahunt matrimonium.

c Vxorem accepit.]de facto quia non potuit de iure a 32 dist. erubescant & ca. placuit.

d Contrito & humiliato.]alias non est recipiendus: quia venia nõ datur nisi correctis. 24. q. 2. legatur. nec potest gaudere is correctum, nisi prius doleat se fuisse peruersum. 23. q. 7. quemadmodum. Et dicit lex, delicti enim veniam pœnitentibus indulgemus. C. de hære. Manichæos. C. de summa Trini. & fide catho. l. vlt. & de pœn. dist. 1. nemmem. & de consecr. dist. 4 omnis qui.

& dixit Salomon. Qui abscondit peccata sua, non videt lucem in æternum.

[Gl. seq. refert per quæst. à quo debeat absolui: & duplicatter soluit.]

e Absolutione obtenta.]non dicit à quo debet peti, vide de vī sp. a Papa tñ. 17. q. 4. si quis iudẽte & propue pp atrocitatẽ facti, vnde si fieret monachus, abbas ipsum absoluere non posset. ī. de senten. excom. cum illo rũ: Vel forte ex ista indulgentia speciali ipsum potuit absoluere, quod est verũ, vt patet in antiqua.

[Gl. seq. alle. concor. signat cont. tiũ, & soluit, secundò signat contrarium, & ibi remittit.]

f Dispensatiuè.] & ita epi possunt etiam dispensare cum clericis constitutis in sacris ordinibus, si contrahant de facto sic. ī. de cler. coniu. sanè 2. Arg. cõtra ī. de biga. nuper. sed illud intelligitur de illo, q̃ in seculari habitu vnam habuit de iure vxorẽ, & in sacro cõtraxit: cum illo tanquam cum bigamo non potest dispensari. argum. contra. ī. c. prox. fol. vt ibi. B.

[Glo. seq. reci. per q. quę fuit dubitationis causa.]

g Interfecerit.] putabat enim forte iste archiepus pp homicidiũ, q̃ degradari deberet, & quod amisisset ordinem, quod non est verum: quia character in anima impressus non tollitur, vt 1. q. 1. quod quidam vnde non potest cõtrahere, propter delictum enim non est alicui subueniẽdum. ff. qui ex causa maio. sed & si p. 1 prætorem. §. actio, nec stulti melioris conditionis debent esse quàm pertti. ff. quòd vi aut clam. Ictuus nemo enim delinquendo fit melior, ff. ad l. Fal. pretia. 3 & 16. q. 1. legi. sic malæ fidei possessor nõ debet esse melioris cõditionis quàm bonæ fidei ff. de petitione hæreditatis, si à domino, vel à patre. §. si prædo.

h Canonum.]32. dist. si quis eorum. & cap. de illo & c. 1. & 84. dist. cum in præterito. Ber.

EX literatum.] Communis diuisio, consultatio, & responsio. Secunda ibi, Super quo. Abbas.

CASVS. Quidã subdiaconus copulauit sibi quandam mulierẽ in vxorem: Epus suus fecit illũ abiurare ipsam, mittens ipsum, dño Papæ, petens quid sit de ipso faciẽdum; Papa commendat ipsum, mandans quatenus si ad religionẽ transire voluerit, & dignus apparuerit, poterit illũ ad maiores ordines promouere: quòd si ad religionẽ transire noluerit, neq; in subdiaconatu p̃mittat illum administrare, neque ad maiores ordines promoueri: Sed in minoribus poterit ministrare. Nota, q̃ hic non permittit Papa dispensare cũ illo, qui contraxit in ordine subdiaconatus. Sed in præcedenti capitulo dicit Papa, quòd episcopus cum tali dispensare potest: ratio

reddita

¶ Hæc vera ſm. Vinc. si apponat in p̃sona legatarij. ff. de leg. 1. ab olibus. secus si apponat in p̃sona hęredis, vel alterius, & sic intelligit Inf. de leg. in fi. Io. And.

¶ Alexander iij. Rhemẽ. archiepiscopo.

¶ *Diaconus vel subdiaconus matrimonium cõtrahere non possunt, & si contraxerint, etiam si sint facti irregulares, debent separari.*

CAP. I.

DE † diacono, qui in sabbato sancto alium diaconem vulnerauit, & vxorem [c] accepit: Hoc tuæ prudẽtiæ respondemus, quod si contrito & humiliato [d] corde ad ecclesiam redire voluerit, dimissa illa, quam accepit in vxorem, & absolutione [e] obtenta: iniuncta † sibi pœnitentia de vtroque excessu, post eam peractam, dispensatiuè [f] poteris ei diaconatus officium reddere: & si perfectæ vitæ & conuersationis fuerit, eũ in presbyterum ordinare. Subdiaconem autem, siue hominem interfecerit, [g] siue non, matrimonium non posse contrahere, sacrorum canonum [h] censura demonstrat.

¶ Idem Cęnomanen. episcopo.

¶ *Subdiaconus matrimoniũ contrahere non potest.*

CAP. II.

EX † literarum tuarum tenore accepimus, quod lator præsentiũ in subdiaconatus officio constitutus, quandam sibi in coniugẽ copulauit, quam † eundem

† Cap. 1. eo. ti. in 1. cõp. & post cõc. Late. an. sub Alex. iij. pa. 26. c. 21. Iñ qui in sacris ꝓstituti matrimonium ꝓfitit, suspecti fiũt de hęresi. Simancas de cath. institit. 40. de matrimon.

† Ca. 1. e. ti. in 1. comp. & post cõc. par. 50. c. 55.

† al. ita, quę eãdẽ, &c. in altero veteri ita: quàm eundem P. nomine abiurare, &c.

a Vide Magistrũ li. 4. sen. dist. 37. & ibidẽ Doctores scholasticos & B. Thom. in qũib. additis ad 3 par. q. 53. art. 3. vbi accipiẽt lumẽ hæ decretales, & glossæ.

3 Loquit de ęstimatione ictui q. dedit noxam. Ioan. And.

sed hitur in glossa in capitulo isto signata. Item favore religionis mitius agitur cum aliquo. Item si subdiaconus contrahit matrimonium in ordine subdiaconali, ministrare non debet.

[Gl. seq. signat contrarium & soluit dupliciter.]

a Abiurare.]arg. cõtra. ĩ. de cohab. cle. & multe. clericos. illud intelligẽdum est vbi suspicio habetur de periurio, vt ſæpè faciũt inter se cõcubinarij, tunc nõ exigitur iuramentum, vt ibi satis colligit: vel illud circa contubernium, hoc in diuorcio cuiuscunque matrimonij. 34. q. 6. ab isto de.

[Glos. seq. obijcit decretali proximę. & soluit dupliciter.]

b In subdiaconatu ministrare.]arg. cõtra ĩ. c. px. vbi dispensatur cum eo, q in plũribus deliquerat, quã iste: Quę fuit ergo ratio? placuit hoc dño Papæ, vt maiorẽ gratiam ei faceret illi quã isti. Illa potuit esse ratio: quia nõ videbatur verè pœnitens, & præsumptio erat contra ipsum de sua incontinentia, & cum talibus non est dispensandum, cum pro reuerentionis spe prauæ actionis desideria concipere non formidant. 50. d. c. 1. & c. vt cõstituatur. & ideò Papa prohibet, ne cum ipso dispenset, cum aliàs suo iure dispensare posset, vt ĩ. c. proxi. sed si intrare voluerit religionem, tunc favore religionis potuerit circa ordinem dispensare. sic ĩ. de apostata. c. 2. vel de consilio loquitur cum de iure suo episcopus posset dispensare cum ipso, vt ĩ. c. prox. & ĩ. de cler. coniug. sane. Ber.

c In minoribus.] sim. 30. distin. placuit. & 35. q. 8. si quis presbyter. Ber.

abiurare [a] fecisti; Super quo prudentiam tuam in Domino commendamus: Mandantes, quatenus si ad monasticum, † ordinem transire voluerit, & tibi post laudabilem conuersationem ipsius visum fuerit, cũ ad maiores ordines promoueri concedas, quod † si ad religionem se transferre noluerit, eum neque in subdiaconatu [b] ministrare, neque ad altiores permittas ordines promoueri: in minoribus [c] tamen ordinibus poterit ministrare.

¶ Idem Vigorien. episcopo. †

¶ *Votum sollemne impedit & dirimit matrimonium post contractum: votum simplex tantum impedit contrahendum, sed non dirimit post contractum.*

CAP. III.

MEminimus: † [d] & infra. ¶ Respondemus, quod si quisquam, qui se religioni deuouit, & habitu suscepto, [e] professionem fecit, postmodũ sibi aliquam copulauerit, est cogendus ab ea recedere, & ad ecclesiã cui se contulit, sine contradictione transire. Verum si nec habitum [f] suscepit, nec professionem, sed votum solummodò fecit, & se ad religionem transiturum [g] promisit, licet postea matrimonium contraxerit, non est cogendus ad religionem transire, & matrimoniale votum rescindere.

¶ Idem Lucen. episcopo.

¶ *Susceptio habitus professorum extra religionem à non habente potestatem incorporandi religioni, impedit in dubio matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum, hoc dicit secundum intellectum, quem tenet Panormitanus.*

CAP. IIII.

COnsuluit † nos tua fraternitas, quid faciendum sit de nobili muliere, quæ vestibus pretiosis abiectis, mutauit habitum, [h] & de manu presbyteri velamen [i] assumpsit,

d Meminimus.]CASVS. * Aliquis promisit transire ad religionem, & habitum religionis suscepit, postea contraxit matrimonium, quæritur, quid iuris? & respondetur prout sequitur in litera.

e Professionem.) quæ etiam sola facit monachum. ĩ. de reg. peruenit. vndè in ſculo remanere nõ debuit, nec cõtrahere [2] matrimonium, imò compelli debet redire ad monasterium. ĩ. de re. si cut. vt hic dicitur. arg. 27. dist. quod interrogasti. & 27. q. 1. quæsti per totum.

[Glos. seq. soluit contrarium.]

f Nec habitum.]maximè: quia solus habitus nõ facit monachum, sed professio regularis. ĩ. de reg. por rectum. nisi gestaret habitum monachalẽ cum alijs per annũ: quia tunc præsumit professionẽ fecisse, vt postea ei exire nõ liceat. ĩ. de re. ex parte. & c. vidua.

g Transiturum promisit.] & ita votum fuit simplex tãtum: quod per fortius vinculum tollitur. ĩ. eo. rursus. 27. dist. si vir. 27. q. 2. nos nouimus. æqualiter [3] tñ cũ sollemni obligat apud Deũ. vt dicit illa decretalis, rursus. vbi de hoc dicetur.

CAP. IIII.

COnsuluit.] Susceptio habitus sine professione non dirimit matrimoniũ cõtractum, sed cõtrahẽdum impedit. hoc dicit. sed hæc summatio est nimis generalis. Primò ponit consultatio. Secũdò rñsio ibi, Cõsultationi Ab.

CASVS. Quædam nobilis mulier vestibus prætiosis abiectis mutauit habitum, & de manu presbyteri velũ assumpsit, sed nõ renunciauit proprijs, nec iurauit claustrum, nec in manu alicuius professa est, vel obedientiã promisit; postmodum anno elapso matrimonium contraxit; Quæritur, quid iuris? Respondet Papa, quòd sicut simplex votum impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit iam contractum, ita habitus sine professione susceptus impedit ne contrahatur, sed non dissoluit iam contractum. Nota, quòd votum simplex impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit iam contractum. Item habitus sine professione monachum non facit.

h Mutauit habitum.] nulla facta professione seu voto, vndè non impeditur [4] matrimonium. 27. q. 2. Gontaldus. & ĩ. eo. c. prox. Ber.

i Presbyteri velamen.] scilicet, probationis, qui distinctus esse debet ab habitu professorum. ĩ. de regu. c. penul. qui non dirimit matrimonium iam contractum. ĩ. c. proxi. & ĩ. eo. rursus.

¶ Vvigorię. Vvigorn. [1] Vin. ponebat talẽ versiculũ, Hic est ergo minor, ibi dispensatio maior.

¶ Vox, monasticum, deest in omnib. manuscriptis.

¶ al. ita, q si ad religionẽ se conferre, &c.

¶ Cap. 6. eo. tit. in 1. cõp. & post Cõc. Lateran. pa. 6. c. 9. Vide oinò. magistrũ sen. ibi Doctores. li. 4. dist. 37. & 38. & B. Th. in quæstionib. additis ad 3. part. q. 53. ar. 1. & 2.

[1] Hic nõ habes antiqs codicib. repertũ.

[2] Imò cõtrahendo iuspectus sit de hæresi. Simã. cath. inst. ti. 40. de matrimonio. vbi plene, & recitè.

[3] Quære hoc sit intelligẽdum et pulchrè B. Th. ĩ d. q. 53. ar. 2. ad 1. argu. † Ca. 7. e. tit. in 1. cõp. & post Cõcil. Lat. par. 45. c. 4.

[4] Secũm Pe. & Abb. melius dixisset, non dirimitur: nã leuè impedit, cũ sit votũ simplex. vt patet in fi. Io. And.

a Non

a Non renunciauit.] per hæc, quæ hic enumerantur patet,quòd non assumpsit religionem, nec habuit propositum mutandi seculum: vndè liberè exire potuit infra annum, & etiam anno completo. supra de regular.cap.penult.vbi dicitur, quòd euidenter debet apparere si seculum mutare voluerit, & ita signa mutationis euidenter debèt apparere, ad hoc vt aliquis censeatur monachus aliàs exire poterit j. annum,& anno finito.20.q.3.illud.

b Super altare.] vide qualiter quis possit profitari in manu episcopi. 27. q.1. virginitatis. & in manu etiã monachi. 1 j.eod.intimante. & coram sacerdote per ipsius benedictionẽ. 27.quæst.1. scripsit. & 20.quæst.1.vidua. & sup altare, vt hic dicit.

[Glo.seq. obijcit, & soluit.]

c Non dirimit.] 27.distinct.cap.presbyteris §.hinc.distinguendum. & cap. si vir.& infra eod. rursus sup.de regu. portectum.

d Susceptus.] sed videtur, quòd eo ipso,quòd suscepit habitũ & velamen, votum suũ sollemnizauerit,ita vt ad monasterium redire cogatur. arg. j. de regul. vidua.27.dist. quod interrogasti. littera istius c. satis soluit contraria illis;hic cõstabat, quòd absolute habitum non mutauerit,ibi verò eo animo & ꝓpositο habitum & velamen susceperunt, vt monachæ essent: vndè postea non audiuntur, etiam si contrarium vellent iurare.Ber.

† Cap.8.eo. tit.in 1.cõp. & post Cõc. Late. par.4. cap.10. Vide Magist. sent. li.4.d.38. & ibi B. Tho. q.1.ar.3.qũstiũc.2.& 3. & 2.2.q.88. arti.10. adde Corietũ sin. 85.verbo, dispensatio.

sed nõ renunciauit a propriis, nec intrauit claustrũ, nec in manu alicuius episcopi,abbatis, vel abbatissæ,aut super altare b professa est, vel obedientiam promisit,postmodũ verò elapso anno, abiecto religionis habitu, cuidã nobili nupsit: Consultationi tuę taliter respõdemus,quòd licet simplex † votum matrimoniũ impedierit contrahendum,& non dirimat ꝯ contractum:ita habitus sine professione susceptus, d ne contrahatur impedit, sed cõtractum nequaquam dissoluit.

¶ Idem.

¶ *Votum castitatis de præsenti impedit matrimonium contrahendum: eccl-sia tamen ex causa matrimonium contrahi quandoque permittit. h.d.inhærendo litera.*

CAP. V.

VEniens ad præsentiam nostrã M.eremita proposuit, quod I.

e Absenti.] argument. quòd matrimonium inter absentes contrahi potest. 2 32.quæstio.2. honorantur.& 30. quæst. 5. nec illud. & supra de conuert. coniug. ex parte 2.& eodem modo sponsalia,vt hic.& ff.de spons. l.4.& 5.Ber.

mulier cuidam viro absenti, e fide data, se nupturam promisit: f sed postmodum audiẽs plura de seueritate g ipsius, ei noluit copulari.cũ itaque timeret,ne illi nubere cogeretur, in manibꝰ suis continentiæ votũ h promisit:non tamen locum, aut vestem mutauit:quo audito vir aliam i sibi copulauit.¶Nos itaque attẽdentes tutius esse,vt prędicta mulier post fidem,& votum simpliciter oblatum, matrimonium contrahat, quàm fornicationis j reatũ incurrat:Mandamus,quatenus si plus non processit, sibi de fide mẽtita & voto violato k cõgruam satisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubendi in Domino licentiã tribuere non postponas. l

¶ Celestinus tertius.

¶ *Votum simplex impedit sponsalia de futuro, non autem dirimit matrimoniũ sequens: secus in voto sollẽni.*

[Glo.seq ponit duas lecturas.

f Promisit.] per interpositam personam, quæ mandatũ habeat ad hoc, aliàs nihil esset.

[Gl. seq. recitetur per quæstionẽ, an ille timor excusaret.]

g De seueritate.] timor iste vanꝰ erat, vndè non excusatur quo minus debeat cõpelli ad matrimonium contrahẽdum ꝓpter fidem datã, si ille cum alia non ꝯtraxisset, non obstante voto simplici arg. j.de spons.ex litteris 2. prima enim 3 fides seruari debet. j. de sponsa. sicut. nisi fortius vinculum superueniat, vt supra de spons. inter.

h Continentiæ votum.] mulier ista voluit continentiã, nec mutauit locum, nec vestem, nec etiam fecit professionem, & tamen post votũ cõtinẽtię de præsenti 4 contrahere potest.& ita est arg.opt.ꝓ votũ nõ sollemnizatur per votum continentiæ tantum. De hoc dicitur j.cap. prox.

[Glo.seq.arg.alle. quatuor iura.]

i Fornicationis.] ar minus malũ tolerãdũ,vt maiꝰ euitet. 33.q.2.si ꝓ veritus. 27.q.1. hi ꝙ 28 q.1. ꝙ fidem.& 4.d.denique

[Glo.seq.obijcit,& soluit.]

l Non postponas.] sed qualiter datur hic licentia contrahendi contra votum continentiæ, licet sit simplex,cum apud Deum æqualiter 6 obliget cum sollẽni.infra cap.proxi.ergo debuit compelli, vt seruet votum sicut fit in sponsalibus. supra de sponsal. ex litteris 2. Dicas quòd non dat hic ecclesia licentiam contrahendi directe, sed est hic quædam comparatiua permissio, ne deterius inde contingat, vt ex littera patet. 7 & quia in perturbatione animi votum emittit, argumen. 17. quæstio 2. Gonsaldus. vnde datur ei licentia contrahendi, aliàs non daretur:nã votum continentiæ seruandum est etiã à coniugatis 8 & 33.q.5. quod Deo pari.

a Cõc. tex. in l. mulieris. ff.de ritu nupt.& ibi Doct. adde Sil. in summa, verbo: matrimoniũ 5.q.13.& se.

4 R.dixit ꝙ fuit hic votũ de futuro. Io. And.

5 Vel forte iã violauerat inhoneste viuẽdo. Io A.

6 Vide B. Tho. citatũ in ca.rursus.

7 Et hoc tenet Gof. qa mulier iuuenis erat, & suspecta. & idem Ioan. 17.q.1.in fi. Ioan.And.

8 Vide Mag. & Duc.li.4. sen. dist.38.

RVrſus.] Votum ſollemne dirimit matrimoniũ ꝯctum, ſcilicet ſequens, ſimplex vero impedit, ſed non dirimit. Primo ponitur qõ. Secundo diſtinguẽs ſolutio: ibi, Vnde. & ſecundũ mẽbrum ibi, Quòd ſi. Abb.

CASVS. Quidã emiſit votũ caſtitatis, & poſtea iurauit ſe ducturũ ꝙdam in vxorẽ. Quæſitũ fuit ꝙ illorũ poti⁹ ſeruare debeat, votũ, vel iuramẽtũ? Rũdet Papa, ꝙ votũ ſimplex verũ apud Deũ nõ minus obligat, ꝙ ſollemne: Vñ & eo ꝙ iurauit, agat pœnitẽtiã, & votũ ſuũ ſtudeat obſeruare. Si vero poſtq̃ iurauit ꝓtraxit matrimoniũ tenet & valet; q; votũ ſimplex matrimonij ꝓtrahẽdũ impedit, ſed nõ dirimit iã ꝓtractum. Not. ꝙ votũ ſimplex & ſollẽne quoad Deũ ęqualiter obligãt. Itẽ votũ ſimplex impedit matrimoniũ ꝓtrahẽdũ, ſed nõ dirimit iã ꝓtractum.

a Caſtitatis.] ſimpliciter. ſ. c. c. proxi.

[Clo. ſeq. reci. per obiectio. & fol. 5 c do quærit, dicens, quod ſit votũ ſimplex, & quod ſollemne. ſubdit opiniones diuerſorum.]

b Apud deum.] ergo videtur æqualiter obſeruandum vt ſollẽne, quod ſ. ſatis eſt, q; ſollẽne ſeruat poſt ꝓtractum matrimoniũ. ſ. c. proxi. illud vero non. 27. diſt. ſi vir & hic dicas, ꝙ ab initio ſunt ęqualiter a obſeruãda, & vtrumq; in tantum obligat, quòd qui ꝓtrauenit, peccat mortaliter. Et dico, non minus i. non minori tẽpore: quia vtrumque in ꝑpetuum obligat, & vtriuſq; fractio eſt mortale peccatũ, licet vnus minus peccet alio: quod patet ex minori pœnitentia. 27. diſt. ſi vir. & 27. q. 1. virginibus. & c. deuotã. Vel hoc cõtingit ꝓp aliud factum, ſ. ꝓp bonũ matrimonij. arg. 27. q. 1. nuptiarũ. & eſt ſimile quod dr, inter ſimplicẽ loquelã & iuramentũ non facit Deus differentiã 22 q. 5. iuramenti. & colligе ex hoc quod hic dr, votum ex ſui natura non dirimere matrimoniũ, ſed cõſtitutio facta ſup voto. Quia ſit hic mentio de voto ſimplici & ſollẽni: vide quia ſit vtrũque. Votũ ſollemne eſt b quod fit interueniẽte aliqua iſtarum ſollẽnitatũ, videlicet ꝓ ſuſceptionem ſacri ordinis. 28. diſt. diaconi. & 84. diſt. cũ in præterito. Itẽ ꝓ ſuſceptionem ſacræ veſtis, quæ tũ profitentibus dari debet. 3 de reg. ſtatuim⁹. & maxime ſi cũ alijs incipiat cantare, & obligationẽ facere in eccleſia. 27. q. 1. vidua. & ĩ. de reg. vidua. & c 7. diſtin. quod interrogaſti. Tertio modo cũ ꝓ profeſſionẽ deuouet ſe alicui religioni in manu abbatis vel abbatiſſæ, vel etiam in manu monachi. ĩ. de regular. ſtatuimus & ſup. eod. conſuluit. & inſ. eo. cap. proxi. præſentibus teſtibus, per quos poſſit probari profeſſio, ſi ille negaret, & ne hoc negari poſſit, fiat inde publica ſcriptura. 27 q. 1. omnes fœminæ. in qua ſcriptura ꝓfiteatur ſe velle religioſe viuere. 20. q. 1. vidua. & tale votũ impedit matrimonium ꝓtrahendum, & dirimit iã contractũ. 27 q. 1. per tot. vſq; ad c. nuptiarum. Alias autẽ votũ ꝓtinentiæ factũ, ꝙuis coram multis, dr ſimplex, quaſi nõ veſtitũ, ſiue inſtitutum aliqua ſollemnitate & tale votum impedit matrimoniũ ꝓtrahendũ, ſed non dirimit iam contractum. quaſi dicat non debet contrahere poſt tale votum: ita non ſi contrahat, tenet. ſup. eo. conſuluit. & c. veniens. & 27. q. 1. nuptiarum. cum ſeq. c. & poſt hoc votum continentiæ, cum quis dicit: vouco continentiam, dat eccleſia licentiam contrahendi. ſup. c. prox. Hæc opinio hodie quaſi ʒ cõmunis eſt, & in hac opinione fuit Gratianus. 27. diſt. §. vlti. & cap. vlt. Hug. vero dixit, quod votum continentiæ perpetuæ inter omnia vota impedit & dirimit matrimonium iam contractum, & in nullo caſu eſt matrimonium poſt votum perpetuæ continentiæ, quo ad Deũ: & ſi poſtea cõtrahat, de ſolo facto contrahit & mortaliter peccat; & hoc dicit eſſe verum ſi votum continentiæ proprie teneatur. Proprie dicitur votum continentiæ, cum dico; vouco perpetuam continentiam. Improprie cũ dicitur; vouco, fiue promitto, quòd poſt annũ, ſiue poſt mortem vxoris meæ, vouebo perpetuam continentiam; quod eſt dicere, votum de ꝓſenti & de futuro. Et dicit Hug. quòd ſolemnitates præmiſſæ, non ſunt de ſubſtãtia voti, ſed ſigna & probationes voti, ſi votum reuocetur in dubium. Ioannes dixit, quod ſi aliquis coram tota eccleſia dicat, vouco perpetuã continentiam: non ſollemnizatur votum, niſi aliquid de præmiſſis interueniat: vnde ſi poſtea contrahat, tenet matrimonium. Hug. vero contra, vt patet. Sed certe quod dicit Hug. magis videtur tutum: licet enim aliquis non efficiatur monachus, bene poteſt ſe obligare ad continentiam perpetuam per votum, ſicut poteſt ſe obligare ad alia vota, quia votum continentiæ excedit omnia alia vota, unde non poſſet commutari in maius bonum. arg. 32. q. 1. nuptiæ. unde & ſi coniugati continentiam promittant, eam ſeruare tenentur 33. q. 5. qđ Deo pacti. Hugo contradixit Alexandro ſupra c. proximo, cui potius ſtandum 4 eſt.

3 Hæc opinio cõis eſt & vera ꝙ ſequuntur cã theologi li. 4. ſen. d. 38. quam canoniſtę tũ hic tum in c. ſe. nec tenenda eſt opinio Hug. ꝙ hic Bernar. dicit magis tutã, ut nere & copioſe oſtendit ꝓ aliis Syl. in ſum. uer. mrimonium. 7. q. 5. & Sot. li 4. ſen. d. 38. q. 2. art. 2. ad ca. uni. de uoto. lib. 6.

† Vulisbon. & Colũbrien. Vlbon. & Colubriẽ. ſed ex uetuſtis libris reſtitutum eſt ut eſt impreſſum. Sũt epiſcopatus in Portugallia. uide Vaſæũ in annalibus Hiſpaniæ in c. 20 ſed pro Vliſbon. legendum Oliſipon.

† Ca. uni. e. tit. in 3. cõp. Vide Sot. li. 4. ſẽ. d. 38. q. 2. art. 2. & cẽtatos in præcedentibus capitulis.

4 Et ita uẽ nelle Bernar d⁹, quòd votũ ſimplex nõ dirimat, idẽ ſenſit ĩ. de eo q cõgno. conſ. vxo. c. 4.

CAP. VI.

RVrſus † quidam votũ caſtitatis a emittens, iurauit ſe quãdam ducturum poſtea in vxorem: Vnde à fraternitate tua reqſiti arbitramur, ꝙ cum ſimplex votum apud Deũ b non minus obliget, quam ſollemne: pro eo quod iurauit temere, pœnitentiam agat: & votum; quod Deo fecit, ſtudeat obſeruare. c Quòd ſi poſtquã huiuſmodi præſtitit iuramentum, ad nuptias motu proprio cõuolaſſet: cum votũ ſimplex matrimoniũ impedrat contrahẽdum, non tamẽ dirimat iam contractum, nihil ambiguitatis quæſtio tua continere videtur d.

† Cap. 1. coti in 2. cõp. uide S. Thomã in 4. ꝓſequenti. & in quõlib⁹ additis ad 3 par. qõ. 53 ar. 1. & 2. ubi explicat hãc decretale & eã tribuit Clemẽtiſ. ſed fortaſſis meſt mẽdum.

a Fole mõ explicat S. Tho. initio decre. citat⁹ d. q. 53. arti. 2. ad 1. arg. ubi addit ꝙdam alia, quæ hãc locum illuſtrant.

¶ Innocentius tertius Vliſbon. † & Colimbrien. epiſ.

¶ *Votum ſollemne impedit & dirimit matrimoniũ poſt contractum.*

CAP. VII.

INſinuante † I. nobili muliere, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum, quòd à quibuſdã curialibus fuit regi Legionen.

a Vide Magiſtẽ. & Doctoſcho aſſicoſli. 4 dit. 38. & oĩno S. Th. 2. 2. q. 88 arti. 7. & ibi Caiet. & de materia gloſſæ adde hic pleniſſime p Prę poſitum]

† Vulisbon. & Colũbrien. ſed ex uetuſtis libris reſtitutum eſt ut eſt impreſſum. Sũt epiſcopatus in Portugallia. uide Vaſæũ in annalibus Hiſpaniæ in c. 20 ſed pro Vliſbon. legendum Oliſipon.

† Ca. uni. e. tit. in 3. cõp. Vide Sot. li. 4. ſẽ. d. 38. q. 2. art. 2. & cẽtatos in præcedentibus capitulis.

4 Et ita uẽ nelle Bernar d⁹, quòd votũ ſimplex nõ dirimat, idẽ ſenſit ĩ. de eo q cõgno. conſ. vxo. c. 4.

¶ *Votum ſollemne demonſtrant quatuor iſta:*
Ordo ſacer, ſcriptum, profeſſio præſtita ſponte.
Et profeſſorum veſtis ſuſcepta ſcienter.

Vel ſic.

Ordo ſacer, veſtis, profeſſio religionis,
Qua ſit facta palam faciunt ſollemnia vota.

c Obſeruare.] quod ſi prius iuraſſet, & poſtea votum ſimplex emiſiſſet, tenet quod dicitur ſupra de ſponſo commiſſum.

d Videtur.] quia remanebit cum illa. ĩ. eo. conſuluit.

INſinuante.] Primo ponit factũ. Secundo diffinicendum committit. ibi, Nos igitur. Albas Siculus.

CASVS. Quidam curiales regis Legionen. ſupplicauerunt ipſi regi, ut I. nobilem mulierem faceret copulari in matrimonium cuidam uiro. Cum iſtud perueniret ad notitiam conſanguineorum, ipſi eidem mulieri conſuluerunt, ut uirum acciperet: & ipſa reſpondit, quod nubere nolebat, conſilium recipiens ab eiſdem quod votum emitteret caſtitatis: quod fecit in manibus cuiuſdam de fratribus ſancti Auguſtini, hoc adiecto tenore, quod in domo ſua cum omni ſubſtantia remaneret, & ſic in habitu eiuſdem ordinis poſtea per biennium permanſit, coactam & inuitam metu regio aſſerens ſe feciſſe; Tandem conſiderans, quòd inuita votum emiſerat, eo dimiſſo matrimonium publicè contraxit de parentum conſilio

mo: mulier deſiderans aiæ ſuæ ſaluationem, dño Papa fecit ſcribere prædicta : Vnde Papa ſcribit duobus modis, conſiderans ℣ in emiſſione voti quod ꝓceſſit, nulla vel modica coactio interuenit, quã etiam patiẽtia temporis ſequentis profugauit, & coniunctio iniqua fuit: mãdat, quatenꝰ

ſi prædicta vera ſũt, ꝓdictã mulierẽ maneant, vt habitũ male dimiſſum reaſſumat, & ſeruet qđ vouit, & ſi opus fuerit, ℣ cenſurã eccleſiaſticã compellãt eandẽ. Nota, ℣ quis põt ꝓfiteri in manu monachi. Item votum cõtractum per metum, per patientiã ſequentis temporis fit validum, & poſtea violẽtia profugat. Item q habitum regularem dimittit, debet compelli ad reaſſumẽdũ.

† al. ita: eo fecit adiecto tenore alias ita, fecit adiecto tenore, &c. abſq; voce, eo.

a Supplicatũ.] contra illa iura; nam à principe non eſt petẽda vxor. 36. q. 2. nullus & pœnam deportationis meretur. C. ſi nu. ex reſcrip. petit l. 1. & quia debent eſſe libera à matrimonia. ſupra, de ſponſalibus. Gemma.

b Quod in manibus.] & ita ſolemnizauit votum cõtinẽtiæ, tradendo ſe ordini ſancti Auguſtini in manibꝰ illius monachi, vt ℸ. patet, & habitum profeſſorũ ſuſcipiendo.

[Gloſſ. ſeq. obijcit Plures ꝓ quattuor iura pro textu inducit duo, ſed concludit ꝓ obiectione. ponit opinionem & remittit, & ad hanc litteram reſpon.]

† al. Michaelis, id eſt, Pſilio Michaelis.

† In antiqua compilatione ita: de qua, &c.

c Vt in domo prõpria.] ergo non erat monacha, ex quo põt propriũ retinere. arg. ℸ. de ſtatu monachorum ad monaſterium. in fi. cum talis conditio ſit contra ſubſtantiam monachatus. ℸ. de conditio. appo. ca. fi. & 32. q. 2. ſolet. & argu. ff. de actio. & obli. non ſolum. Argum. 20. q. 1. ſic quidem. & ℸ. de condit. appo. cap. 1. talis enim conditio eſt contra ſubſtantiam monachatus, vnde ea retenta impedit monachatum. Quidam tamen dicunt, quod ea adiecta tenet monachatus, & pro non adiecta haberi debet. arg. huius litteræ. De hoc dixi ℸ. de condit. appoſi. cap. vlti. verba iſta in domo propria, cum omni iuris ſui ſtrictia: ſic expone, ideſt, cum vſufructu ſuæ ſubſtantiæ olim ante monachatum; vt de vſufructu illarum rerum victum & veſtitum haberet in vita ſua : quicquid enim ſupereſt, debet eſſe & eſt monaſterij: & ſi quid deeſt ei, ſuppletur à monaſterio. ſimilis enim extenſio habetur 27. q. 1. ſi quis rapuerit, & ſic iſta erit monacha, & poteſt remanere in domo quondam ſua, cum vſufructu,

pro ipſius copula ſupplicatũ, a quod cũ ad conſanguineorum eius notitiam peruenijſſet, vt maritũ acciperet, ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſerunt: ipſa verò quod tũc nollet nubere ,ꝓteſtans, conſilium accepit ab eis, quòd votũ emitteret caſtitatis : quod in mãnibus ᵇ cuiuſdã de fratribus ſancti Auguſtini fecit, † eo adiecto tenore, vt in domo ᶜ propria cũ oi ſubſtantia ſua remanere t. Sanè in eiuſdẽ ordinis habitu, biennio poſt permãſit, licet id ſe inuitam feciſſe aſſerat & coactam, nõ tam ▪ metu regio, quam parentum: & infra.

¶ Tandem attendens, quod inuita votum emiſerit, eo dimiſſo de parentum conſilio, P. Michaeli † publice fuit matrimonialiter copulata : de quo † quatuor ſuſtulit filios tẽꝑore procedente, & infra. ¶ Nos igitur attendentes, quod in emiſſione voti, quod ꝓceſſit, nulla vel modica ▪ coactio affuiſſet, quam patiẽtia ſ & perſeuerantia ſequẽtis temporis penitus profugauit, & quod ſequens coniunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta. Mandamus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatã mulierẽ ad malè dimiſſum religionis habitum reſumendum, & ſeruandum quod vouit, monere & inducere procuretis; & (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam coercere.

TITVLVS VII.

De eo † qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.

¶ Alexander iij. Abbati Sancti Albani.

¶ *Si quis viuente vxore contrahit eum ſecunda hoc ignorante, prima mortua; ad ſui petitionem non ſeparabitur à ſecunda.*

CAP. I.

PRopoſitũ † eſt nobis, ℣ vir quidam vxorẽ habẽs ſibi aliam quas contulit monaſterio. ſic 27. q. 1. de viduis.

[Glo. ſeq. arguit, ſignat ℸriũ, & arguẽdo dat ſimile.]

d Metu regio.] arg. ℣ imperiũ regiũ non ſufficit ad iuſtum metum. argu C. ℣ met. cau. ad inuidiam, arg ℸ. C. eod. l. vlt. & 23. q. 8. conuenior. ſimiliter imperium parentum non ſufficit. ff. de ritu nuptia. ſi patre. 32. quæ 7. omnes cauſationes.

d Vel modica.] nota, ℣ leuis metus nõ excuſat ꝛ voto, vt hic & ℸ. quod met. cauſ. cũ dilecti. ſed in electione leuis metus ſufficit 1. q. 1. ſi quis autẽ. ſimiliter in matrimonio, vt videtur: quia plena debet ſecuritate gaudere, vt ℸ. de ſpon. cũ Io. um, ff. de rit. nup. ſi pater. tamen talis debet eſſe, qui poſſit cadere in conſtantem virũ. ℸ. de ſpon. veniens a. & c. conſultationi.

[Glo. ſeq. no. quod ex tempore, & c. allegat ſex iura.]

e Patientia.] nota, ℣ ratione temporis tunc ſit exceptio: quia præſu nitur cõſentire. 1. quæſt. 1. cõſtat. ℸ. de ſpon. ad id quod. ℸ. de frig. ca. 1. C. quod met. cauſ. l. 1. ℣. de con. ob turpem. ff. de rit. nup. ſi pater. Bern.

† De materia huius tituli vide Magiſtrũ ſent. & ibidem Theologos ſcholaſticos li. 4. diſt. 37.

DE EO QVI DVxit in matrimoniũ, quam polluit per adulterium.

¶ Supra viſũ eſt de quibuſdam impedimentis matrimonij, ſcilicet ordinis, & voti: nunc ſubijcit de alio impedimento, quod ſcilicet cauſat ex adulterio vel machinatione in morte coniugis. Abb. Sic.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. & poſt. cõ. i. Lateranen. par. 6. cap. 1. Vide Magiſtrũ lib. 4. ſen. di. 35. §. ſolet ẽt ꝙri.

De hac materia tractatur 31. q. 1. & 32. q. 4. per totum. & q. 7. in multis capitulis:

PRopoſitum.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, Licet autem. Abb. Sic.

CASVS. Quidam habens vxorem, ea ignorante cõtraxit cum alia: Tandem prima mortua vult recedere à ſecunda : quæritur quid iuris? Reſpondet Papa, quod licet in canonibus habeatur, vt nullus ducat in matrimonium, quam polluerat prius per adulterium, & hæc pue illam cui fidem dedit de ea duxerit viuente vxore, vel quæ machinata eſt in mortem vxoris: tñ quia mulier fuit neſcia, ℣ ille haberet aliam vxorem viuentem, & ille vir de dolo ſuo cõmodum non ſentiat, dicit Papa, ℣ niſi mulier illa diuertium petat, ad petitionem viri non ſunt aliquatenus ſeparandi. Nota hic duos caſus in quibus non poteſt

quis contrahere cum ea, cum qua adulteratus est. Item de dolo suo non debet quis commodum habere. Item argumentum, quod cõtractus pro parte tenet, & pro parte non tenet.

[Gl. seq. tractat quomodo ignorantia valet ad duo, residuum recitat per q̃stionẽ, an mortua prima incipiat esse matrimoniũ. soluit, & dat simile, allegat duo iura in ꝓtium.]

a [Inficiam.] hoc excusauit mulierẽ ab adulterio, q̃ ignorãs non committit adulterium. 34.q.2 in lectum. & ff. de adul. l. vlt. alioquin si fuisset cõsciã, nõ posset postea cũ eo remanere. ꝛ. eo. cũ haberet. imò plus ꝓdest. q. a filij de celi matrimonio legitimi sunt cẽsendi, ꝙ bonã fidẽ vxoris ꝛ. q. fi. simil. legi. ex tenore, &c. cum inter. & tã non fuit matrimonium inter eos, etiam post mortem primæ vxoris: licet enim ista credetur eũ liberũ, ligatus tñ erat: & in primo consensu; qui nullus fuit, intelligitur perdurare. sicut nec matrimoniũ cõtrahitur cũ seruo, licet credatur liber, alias non contracturus, etiam si postea manumitteretur eo ignorante: quia post manumissionem factam manendo cum eo, approbare semper intelligitur primũ consensum, qui erroneus fuit, & non alium: vnde matrimonium non procedit. Arg. §. ff. de offic. procon. obseruare §. vlt. imò vt expressum ff. de iure do. Proculus. prius dictum verum est, tamen si mulier vult, compellitur ipsam ducere propter dolum & fraudem illius, vt in fine dicit.

b In canonibus.] ꝛ. q. ꝛ. c. ꝛ. & ꝛ. eo. ex tuarum. cum haberet. & c. vlt. in fi.

c Fidem dederat.] vel si de facto eam duxit. ꝛ. e. cum haberet, & supple, & eam cognouit viuente sua vxore: alias non impediretur contrahere cum ea. ꝛ. eo. c. vlt.

d Machinata.] ꝛ. q. ꝛ. si quis viuente. & ꝛ. e. sup hoc.

e De suo dolo.] ꝛ. de rescri. sedes Apostolica. & 30. q. ꝛ. dictum.

[Gl. seq. arg. ꝙ contractus claudicat allegat 12. iura.]

f Nisi mulier.] & ita compellit vir remanere cum ea, si voluerit, ꝓpter culpam & dolum ipsius viri, sed ẽ cõuersio. fin. ꝛ. de adul. c. 2. & ita est arg. ꝙ ꝛ. actus pro parte tenet, & pro parte non ꝛ. de despon. impub. de illis ff. man. potest. C. de reuoc. vẽ. l. 2. & inst. de auct. tu. circa prin. ff. locati. sicut emptio. §. interdum. & ff. de act. emp. & ven. Iulianus, §. si quis a pupillo 29. q. 2. si qs ingenuã. 32. q. 5. proposito. & 32. q. 2. aliquando. & 37. q. 2. §. ꝛ. & 31. q. 2. c. ꝛ. & 2. si tamen cõtraheret cum alia, teneret matrimonium. ꝛ. eo. veniens.

ADDITIO. Et hoc est verum, ante primum vel nouum consensum.

Significauit.] In prima parte decisa consultatio. in secũda ibi, Mandamus distinguẽs cõmissio. & secũdũ membrum ibi, Alioquin. Abbas.

huiusmodi rei inscia a copulauit. sed prima morua nitiẽ discedere a secunda. & inf. ¶ Licet autem in † canonib. b habeatur, vt nullus copulet matrimonio, quã prius polluerat adulterio: & illam maximè, cui fidem dederat c vxore sua viuẽte, vel quæ machinata d est in mortẽ vxoris: quia tñ præfata mulier erat inscia, quod ille aliam haberet vxorem viuentem: nec dignum est, vt prædictus vir, qui scienter contra canones venerat, lucrum de suo dolo e reportet: † Consultationi quæ taliter rẽspõdemus, quod nisi mulier f diuortium petat, ad petitionẽ viri non sunt aliquatenus separandi.

† al. ita: in canonibus habeatur expressum.

† Vide l. intre gentiu. & ibi gl. ff. de ritu nup.

¶ Idem abbati de Pontibus.

¶ Si viuente prima vxore, & non cognita, quis contraxit cum secunda scienter, & eam cognouit: etiã mortua prima secundam habere non potest, & secus si prima erat non legitima vxor.

CAP. II.

SIgnificauit † g nobis O. Andegauensis; & infra. ¶ Mandamus, quatenus si constiterit, quod eidem O. tanta vis h illata fuerit, quod non sponte, in primam consenserit, nec post præstitum iuramentum ipsam carnaliter cognouerit, i propter hoc non dimittas, quin ad aliam, quam postea in vxorẽ accepit, reuertendi liberam tribuas facultatem. † Alioquin sibi, ne ad secundam k tractu temporis non conualesceret.

† Ca. 2. e. tit. in 1. compil. & post cõcil. Lateranen. par. 6. ca. 3.

g Significauit.] ille O. coactus fuit quandam despondere in uxorẽ ꝓstito iuramento: postea verò ꝛ. cũ alia spontanea uoluntate contraxit huius facti: prima petit illum in uirum coram Eboracen. Archiep. ꝛ. eo. qui eũ copulit recedere à secunda præstito iuramento, donec lis iudicio esset ecclesiæ terminata inter ipsum & primam: lite pendente mortua est prima: dubitabat ille O. an deberet redire ad secundam, quam ponte duxerat in uxorem. Respondet Papa, prout sequitur.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

h Tanta vis.] q̃ posset cadere in constantem virum, ꝛ. de spon. veniens 2. & c. cõsultationi. fin. ꝛ. qd me cauperlatum. & c. ex dilecti. Arg. ꝛ. 15. q. 1. merito q̃rit. & ꝛ. de iureiu. si uerè. Iuramentũ illud poterat seruari sine interito aiæ, ergo debuit seruari, ut ibi dr: & hæc nõ habẽt hic locum: quia matrimonia libera debẽt esse, & nõ coacta. ꝛ. de spon. cum locum. & cap. præterea. & c. requisiuit & c. Gemma.

[Glo seq. argumentatur, allegat 5. iura.]

i Cognouerit.] quod si fecisset antequã contraheret cum secunda, consentisse videtur, unde amplius secundam habere non posset. ꝛ. de spon. ad id qd. ꝛ. ne despon. impube. de illis & ꝛ. de his qui ma. accusa. possunt, insuper. & est arg. ꝙ ratihabitio retrotrahitur. sic ꝛ. de regu. significatum, ad finem. 1. q. 1. constat. 63. dist. Salonitana. de conuers. seruo. proposuit. & ꝛ. quod metus causa. perlatum.

k Ne ad secundam.] consciũ huius facti: alias enim bene posset eam habere. ꝛ. e. proxi.

[Gl. seq. ponit brocar. ad nega. allegat. quattuor iura. ad affir. tria. & soluit.]

¶ Præter Panormitanũ & alios hic uide Iaso. & nl. Titia ff. de uer. ob. uers. quanto ampliꝰ.

¶ Vide l. finale. Cæterũ tu nupt. & l. & parte ea, & te cõ glo. in uer. inuitos. ff. eodem.

a Re-

reuertatur, a sub intermi natione anathematis in hibens, des ei licentiam ducendi aliã in vxorẽ.

¶ Idem Baraneñ.† episcopo. ¶ *Nõ potest quis cum illa cãtrahere, quam vxore uiuente cognouit, si machinata fuit in mortem vxoris.*

CAP. III.

SVper hoc verò quod q̃siuisti, an liceat alicui cũ ea cõtrahere matrimonium, quã vxore sua uiuente sibi de facto mr̃imonio copulauit, b Taliter respondemus, q̃ si adultera est in mortẽ vxoris aliquid machinata c siue fidem d dederit, (siue † non) quòd ea defuncta hanc esset ductu rus: secundum canones ab eius cõsortio ꝓhibetur: & hæc prohibitio p petuò est seruanda.

¶ Clemens tertius. ¶ *Qui uiuente uxore etiam ab eo separata quo ad torũ, secundam consciam ducit uxorem, prima mortua separabitur à secunda, sed cum alia contrahere poterit.*

CASVS. Quidam auctoritate Petri sui dimisit vxorem suam in adulterio deprehensam, quæ postmodũ assumpto habitum monachalem: ille maritus aliã supinduxit illa viuente tandem prima decessit; quæritur an simul debeant remanere? Rñdet q̃ abinuicem sunt separandi, & ill: vir pœnitentia sibi iniũcta de adulterio, poterit aliã ducere in vxorem. Nota q̃ mulier in adulterio deprehensa dimitti potest scilicet quo ad torũ. Itẽ vir viuente vxore aliam habere non potest. Item nota mirabilem casum, q̃ viro non ꝑiudicatur quo ad cõnẽtiam, si vxor non intret religionẽ; votum viri propter introitũ vxoris solemnizatur.

a Reuertatur.] arg. est hic qđ ab initio nõ valet, tractu tpis non conualescit, licet ꝓueniat ad eũ casum, à quo potuit habere initium. Iustitu. de leg. §. an seruo 2. q. 1. in primis circa prin. Insti. qui. test. fa. pos. §. vlt. 36. q. 2. c. vlt. ar. ẽ. 1 30. q. 1. ad limina. ff. ẽ fer. vt pomũ. 34. q. 2. in lectum.

Prima rubrica locũ habet qñ perpetuum subest impedimentum: contraria adapt̃nt ad hãc regulã: Multa ꝑpediũt ta iẽdum, q̃ iã factum nõ dirimunt: qa quod ab initio legitimè factũ erit, ex supueniẽti delicto nõ mutat̃ ff. de iti. actuq; prin. nec enim. niſi lege vel canone illud exprimat, vt patet p ẽ ria: quod pp. tuò ꝓhibẽ fieri quolibet casu superueniente, prohibitio durat, vt in primis concor. & ẽ. c. proxi.

SVper hoc.] Præmittit quæstionẽ. cui respondet: ibi, Taliter. Abbas.

CASVS. Aliquis viuẽte vxore sua de facto aliam sibi matrimonio copulauit. Tãdẽ vxor sua mortua ẽ: q̃rit an ipse possit cõtrahere cum illa, quã sibi mr̃imonio copulauit viuẽte sua vxore? Rñdet Papa q̃ si adultera in mortẽ vxoris alĩ q.d machinata fuerit, siue fidẽ dederit, q̃ eã duceret post mortẽ vxoris illam habere nõ põt: & hæc ꝓhibitio est perpetua. Not. q̃ adulter cũ adultera põt cõtrahere, niſi ei fidem dederit cõtrahendi, uel niſi fuerit machinata in mortem vxoris.

b De facto matrimonio copulauit.] & eam viuẽte sua uxore cognouit, aliãs non prohiberetur. ẽ. eo. ca. vl. & ea sciente, q̃ haberet uxorem, secus si ignoraret. ẽ. eo. ca. 1. & 2. & ẽ. e. ti. ex tuarum. & e. cum hab. ret.

[Glo. seq. exponit, & ponit opi. quã. m reprobat. secũdò quærit, & soluit.]

c Machinata.] 31. q. si quis viuente. & ẽ. eo. cap. 1. & intellige cum effectu, ut dicit c. si quis uiuente, q̃ dicit, machinata: quia uerba cum effectu sunt accipiẽda, ẽ. de cl. non resi. relatum. & ẽ. de spon. c. ulti. de pœn. dist. 1. §. hæc autem uerba. & ff. q̃ quisq; iur. l. 1. §. hoc autem. & arg. ẽ. eo. c. ult. Quidam dicũt q̃ sufficit cunatus sine effectu: & sufficit quod ita scriptũ est. 2 ff. q. & à quibus. prosperit. & 6. q. 3 scriptum. quod non est verum. ẽ. eo. c. ult. Quid si aliquis interfecit aliquem in bello, non eo proposito quod uelit uxorẽ eius ducere, nunquid potest illam ducere in uxorẽ? Dicas q̃ sic. ẽ. de conuer. infidel. l. laudabilem.

d Fidẽ dederit.] 31. q. 1. relatũ. & ẽ. eo. significasti. B. EX litterarum.] Communis diuisio. Secunda: ibi, Fraternitati. Abbas.

CAP. IIII.

EX† literarum tuarũ insinuatione accepimus, q̃ T. vxorem suam in adulterio deprehensam, e de tui antecessoris assensu abiecit: quæ post modum accepit † habitum monachalem: sed dictus T. antequam illa decederet, aliam superinduxit: f † & plures suscepit filios ex eadem: & infra. ¶ Fraternitati tuæ igitur respondemus, quòd illos debes ab inuicẽ separare. g Idem verò vir inducta ei de adulterio pœnitentia, aliam h ducere poterit in vxorem.

¶ Idem. † ¶ *Qui uiuente uxore legitima cum secunda contrahit adultera, etiam prima mortua separabitur à secunda, etiam si longo tempore ei cohabitauit, & filios ex ea suscepit.*

CAP. V.

CVm † haberet vxorem legitimam A. nomine, I. lator præsentium, cum M. adulteriũ perpetrauit. Cũq; super

e Deprehensam.] idest, conuictam, sola enim deprehentio non sufficeret ad hoc vt separaretur. 2. q. 1. c. 2. & 3. licet sufficiat ad ifamiã. ff. de ritu nuptia. palam. § ulti.

Glo. seq. recitetur per contrarium.] f Aliã superinduxit.] vxorem, quæ fuit cõscia, q̃ aliam habebat vxorẽ, alias non noceret. ẽ. eod. ca. 1. & ẽ. eo. veniens.

g Separare.] ẽ. eo. cap. proxi. & cap. significasti. 32. quæst. 1. relatum.

h Aliã ducere poterit.] acta pœnitentia. argum. 1. de spõ. cum in Apostolica. vel etiam parte pœnitentiæ, si timetur de incontinentia. 33. q. 2. in adolescentia. Bern.

CVm haberet.] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio, iLi, Tale. Abbas.

CASVS. Quidam I. nomine, habens uxorem A. nomine commisit adulterium cum Matilda: & cum superhoc uocatus fuisset in ius, illam adulteram abiurauit. Tandem iuramento cõtempto, uiuente uxore sua, matrimonium cum altera ꝓxit, diutius cohabitando eidem, de qua decem filios suscepit. Quæsitum fuit à Papa, utrum tale matrimonium stare possit. Respondet Papa, quod separentur omninò, & imposita eis pœnitentia, perpetua continentia indicatur, qui tãto tẽpore in adulterio & periurio ex certa scientia perdurarunt. Ideo enim Papa statuit, nullus ducat in matrimoniũ quam polluit per adulterium, sed hic plus fuit processum, q̃ si fides tantùm data esset adulteræ, ut mortua uxore eam duceret in uxorem: qa legitima uxore uiuente, copulauit sibi adulteram, & iuramentum violauit. Et si etiam iuramentum non interuenisset. cum Gregorius, quam Triburiẽs synodus tale cõnubiũ detestatur: & q̃ tanto tempore permanserunt insimul. ut simul remaneant, non præstat adminiculum, ut q̃ de-

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compilat.

Vide concilium Tridens. sessio. 24. tit. de sacra. nẽto matrimonij. cano. 7.

† susceptit

† superduxit.

† In uetere compilatione hoc cap. Cælestino 3. præcedens uero, Clemẽtiij. tribuit.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatio.

Et qui uiuente legitima uxore, cũ alia uel aliis cõtrahit, an sit suspectus de hæresi, & à quo iudice & qualiter puniri debeat, uide Albertinũ tract. de agno. assert. q. 33. Simancã, & quos ipse citat tit. 40. de matrimonio.

a Hic negatur scriptum esse, q̃ sola machinatio sufficiat. & e. si quis viuẽte. expresse loquitur de occiso: & hoc præsupponit vxorẽ mortuam. Ioan. And.

tem filios ſuſceperũt: quia diuturnitas tp̃is non minuit peccatum ſed augmentat: tñ ſolicitus ſit cp̃s vt vterq; filijs ſui ſecundum facultatem ſuã neceſſaria ſubminiſtret. No. quod nullus poteſt habere in matrimoniũ illam, cui fidem dedit de ea du. ẽ ita poſt mortẽ vxoris, ſi eam cognouit vxore viuẽte. Item plus eſt aliquam facto ducere, quam fidem dare. Item hęc impedimẽta impediunt & dirimunt matrimoniũ. Item in caſu iſto multiplicitas filiorũ non inducit diſpẽſationem. Item diuturnitas temporis non minuit peccatũ, ſed augmentat. Item filij nati ex illegitimo matrimonio vel coitu, alendi ſunt à parentib. licet hoc ſit contra leges.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrarium, & ſoluit.]

† Vide Bar. in l. Claudius. ff. de his quib. ut indig.

a Perpetua continentia.] hoc ſit propter cauſa. quæ hic ponũtur: & quia ambo p̃ceſſerãt in dies ſuos: tñ ſi timeretur de incontinentia ipſorum puta ſi eſſent iuuenes, daretur eis licentia contrahendi 33. q. 2. in adoleſcentia. & cap. vlt. Sed cõtra videt ff. c. proxi. vbi datur licẽtia ꝓhẽdi in ſimili caſu, ſed ratio reddit̃ ff. litera, q̃ iſti plus peccauerunt q̃ alij, vñ plꝰ puniuntur: & quia ſenes videbantur.

b Leo Papa.] 31. q. 1. c. 1.

[Gl. ſeq. obijcit, & dupliciter ſoluit.]

c Et qđ hic plus.] ſic ff. eo. c. vlt. Sed ut det quod caſus iſte non ſit alius ab alijs duobus, d quibus habes ff. eod. ſuper hoc. q. ſi ducit illã, fidẽ dat illi. & ita idem eſt ducere ſic cã de facto, quod fidẽ dare. e Satis poteſt dici, q̃ iſte caſus non eſt diuerſus ab illis, & hic non dr̃ q̃ ſit alius omnino, ſed q̃ plus eſt hic, q̃ ſi fides tñ derur. q. hic prĩmo interuenit fides i depoſitatione tali de facto, & poſtea cã duxit. ſed verius eſt q̃ eſt certius, & leuẽ differt ab alijs; quia hic eſt fides de præſenti ꝓhendo eum ea quatenus poteſt. Sed in alio caſu eſt tantum fides de futuro: & eſt ſimilis differentia, ſicut inter ſpõſalia & matrimonium. arg. ff. c. ulti. & plus eſt hoc quam fidem dare, vt hic dicetur, & plus peccat.

d Cum eadem.] ſcilicet, vxore. B.

e Iuramenti.] iuramentum illud quod fecit iſte, ut ei vlterius non adhæreret, non ſufficit a q̃ eam habere nõ poſſit, quia idem eſſet ſi eam abduraſſet, cum aliud ſufficiat impedimentum, vt patet per hanc litteram, vnde ſupple, maxime.

f Quam Turonien.] 31. q. 1. relatum. & c. ſequenti. decreto. 32. q. 1. illud. 35. q. 9. quod quidam. Ioan. And.

g Multiplicitas.] quandoque tamen fauor filiorum diſpenſationem inducit. 34. q. 8. de gradib. & ff. de rit. nup. qui in prouincia, alias incipit, diuus.

h Non minuat.] ff. de ſimo. non ſatis & cap. ſeq. & ff. de cõſuetudine. cap. vlt.

† interfi-ſcit.

i Intererit.] apud quem debeãt cõmorari filij facto diuortio habes, C. de diuor. facto. l. vnica. & apud talem cõmorari debẽt, q̃ eorũ vitę vel ſãguini non inſidiet ff. de conuer. in fi. ca. vlti. vbi de hoc.

† Videte Hoſtienſem hic inducentem varias Gregorij auctoritates in hunc ꝓpoſitum.

[Glo. ſeq. ponit regulam, q̃ ſecundũ facultates, &c. & dat ſimile ſecundo not. de alimentis filiorũ & parentũ, ponẽs quatuor caſus, quib⁹ pater nõ tenetur alere filium: undè de ulti. ſign. contrarium ad tex. & ſol.]

† Cap. 50. & cap. 51.

k Secũdum eis.] hoc eſt regulare, q̃ ſm facultates alimẽta miniſtrentur. ff. de lib. agno. ſi quis à liberis. t. rũ. & §. ſi q̃s ex his. & C. de alien. lib. ſi competenti. & l. vlt. ſic & procuratio exhiberi dẽt ſm facultates eccleſię. ff. de cenſ ſopita & cã. cũ nuper. Et nota q̃ filius minor triennio ali debet apud matrem, maior triennio apud patrem. C. de pat. pote. ne. filium. & ff. de cõuer. infid. cap. vlti. & arg. ff. de lib. agno. ſi quis à liberis. §. nõ tñ. Illud ſcias q̃ ſicut parẽtes alere debẽt filios ff. diſt. ius naturale. ſic & filij parentes, ſi egeant, vt in l. prædicta ſi quis a liberis. in prin. & §. ſi ipubes. & C. de alẽ. lib. l. 1. & 2. & 30. diſt. c. 1. & 22. quæſt. 4. inter cetera. Tamen recuſare poteſt piter alere filiũ iuſta de cauſa, ſi forte cum arcuſauit ut l. prædicta ſi quis a liberis. §. ſiquis ex his. in fin. vbi autem pater & filius egẽr, mater compellitur eos alere, ut ead. l. §. verũ & l. pen. & C. de alen. lib. auth. quemadmodum. & in authen. ut lice. nat. & auiæ. §. illud. col. 8. Si autẽ mater alit filium, dum pater abundat, poteſt petere expenſas. Si hoc fuerit proteſtatum. ff. de neg. geſt. Neſcirius poſt triennium tamen. Sed hæc quæ dicta ſunt intelliguntur de legitimis: undè ſignantur contraria in authen. quib. mod. natu. effi. legi. §. alio. coll. 6. & C. de inceſt. nupt. authen. ex complexu. & C. de natu. libe. authen. licet patri. & ff. qui fil. ſint legiti. per venerabilẽ. in fi. Sed illa contraria intelligantur de rigore iuris ciuilis.

† Vox, prima, deeſt in antiquis codicibus. nec debet eſſe, vt conſtat ex glo. ſua verbo: eadem.

‡ Ad hoc ſupra de ſpõſa. duo. capit. 1. Ioan. And.

‖ Quare illud intelligitur de illicita copula, & ſic quod dicitur 33. q. 2. quod pri-

¶ Innocentius tertius epiſcopo Spoletano.

¶ *Si quis mortua vxore contrahit cum ea, quam viuente vxore ſine fidei dilatione cognouerat, tenet matrimonium dummodo in mortem defuncta neuter fuerit machinatus.*

Quod

Quod videtur inductum in deteſtationẽ criminis hoc intelligitur de benignitate canonica, 1 quæ vigorem ſumit a iure naturali: nã educatio filiorum de iure naturali eſt. 1. diſt. ius naturale, & ex inſtinctu nature ꝓcedit: vndè ius iſtud præfertur ciuili, tamen filij non ſuccedent in bonis patris, & illegitimi ſunt a ẽ. de clandeſt. deſponſatio. cum inhibitio. §. 1. Ber.

§ Videq; Romanum conſil. 12. & Bal. Nouellũ tr. de dote. par. 6. priuil. 9.

S Ignificaſti.] Cõmunis diuiſio. Secunda pars: ibi, Nos igitur Abbas.

CASVS. Quidam ciuis Spoletanus P. nomine, dimiſſa vxore legitima cuidam meretrici adhæſit: & quia monitus non dimittebat eãdem, fuit excommunicatus: tãdẽ vxor ſua mortua eſt, ipſe verò cum ea matrimoniũ contraxit. Quæritur, an tale matrimoniũ teneat? Reſpondet Papa, ꝙ niſi alter eorũ i mortem defunctę vxoris ſuæ fuerit machinatus: vel ea viuẽte ſibi adinuicem fidem dederunt de matrimonio cõtrahendo: matrimoniũ legitimum cẽſendum eſt: & ſi ille abſolutionẽ petierit, abſoluatur. Nota quòd licet qs adulteretur cum aliqua viuente vxore ſua: põt illam habere in vxorẽ poſt mortem vxoris, niſi viuẽte vxore fidem ei dederit de contrahendo, vel alteruter in mortẽ mulieris machinatus fuerit. Item excõmunicatus contrahere poteſt matrimonium, licet alia ſacramenta denegentur eidem.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp.

Jam diligenter cavendũ eſt, ne aduenis & vagantibus ꝑhendi matrimoniũ leuiter facultas concedatur. con cil. Trid. ſeſ. 24. de reforma. matr. c. 8.

† dedetint.

¶ Hinc patet excõicatum poſſe ꝓhere matrimoniũ, vide Fely. ſ. ea. 4. ẽ. vt lit. non cõteſta.

a Adhæſit.] & quia eam nõ dimittebat, fuit excommunicatus: ꝛ & ideo dicit in fine. Si petierit abſolutionem, ipſum abſoluas.

b Machinatus] 31. quæſt. 1. ſi quis viuente. & ẽ. eo. ſuper hoc.

c Fidem dederit.] 31. quæſt. 1. relatum. & infra eo. cap. vlti. Idem eſt ſi de facto eam in vxorem ducat. ſupra ca. proxi. & hoc verum eſt cum mulier iſta ſcit illum aliam habere: alias non noceret, quo minus poſt mortem vxoris poſſet ſecum remanere. ſupra eo. ca. 1. & infra c. proxi.

{Glo. ſeq. obijcit contra obiec. opponit, & ſol. ponit opinio. quam obiectioni concordat.}

d Si petierit.] imo vĩ ꝙ compelli debet. arg. 22. q. 1. prædicandum. & 93. diſt. diaconi. Sed qualiter poteſt compelli, cũ iam ſit excõicatus? Hoc modo, vt alij cõpellantur ne ei cõicent. ℣. de vſur. poſt miſerabilẽ. Alij dicunt, ꝙ non eſt abſoluendus niſi petat, vt iſta littera ſatis innuit: 4 quia impœnitenti non datur remiſſio. 24. quæſt. 3. legatur. & 23. quæſtio. 7. quemadmodum. ſed hæc non eſt contrarietas. quia vtrumque fieri poteſt, vt ille indirectè compellatur, & ſic petet abſolui, & ſatisfaciet.

4 Facit. 11. q. 3. plerunq; & c. cũ aliqs vide q. ſ. ſcripſi de ſen. ex cõ. lib. 6. Ioan. And.

CAP. VI.

SIgnificaſti † nobis, ꝙ cum P. ciuis Spoletanus, quãdam mulierem duxiſſet legitimè in vxorem, ea relicta cuidã meretrici adhæſit: a & infra. ¶ Verum cũ vxor ipſius eſſet viam vniuerſę carnis ingreſſa, meretricẽ, cui adhæſerat, deſponſauit. ¶ Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod niſi alter eorum in mortem vxoris defunctæ fuerit machinatus: b vel ea viuente ſibi fidem c dederit † de matrimonio contrahendo, legitimum † iudices matrimonium ſupradictum: excommunicato mun⁹ abſolutionis (ſi petierit d) iuxta formã eccleſię impenſurus.

¶ Idem Meſſaneñ. capitulo.

¶ Si quis viuente prima ſecundam huius rei inſciam duxeris vxorem: mortua prima, licitè remanet cum ſecunda, nouo conſenſu interueniente.

CAP. VII.

VEniens † ad præſentiam noſtrã G. laicus humili inſinuatione monſtrauit, qd cum in ciuitate Lemouicen. q̃dam ſibi matrimonialiter copulaſſet, ab ea recedens, Meſſanam aduenit, vbi M. mulierẽ inſciam e quod aliam haberet vxorem, ſibi ſollẽniter copulauit; verũ cũ eidem pœnitentia fuiſſet iniuncta, vt ad legitimã rediret vxorem, & ipſe propter hoc in ſuam patriam redijſſet, vxorem ſuam inueniens carnis debita ꝓſoluiſſe, ad Meſſanam redijt ciuitatem, & ſupradictæ M. tanquã legitimæ cohabitauit vxori: & infra. ¶ Licet autem viuente vxore f legitima, prædictam M. ſibi copulare nequiuerit in vxorem: † quia tamen vxore defuncta, vtpotè à lege ipſius ſolutus, in eãdem M. de nouo f potuit matrimonialiter cõſentire dummodo non præſtiterit fidem adulterę, g vel machinatus fuerit in mortem vxoris: Mandamus, quatenus ſi eſt ita, eidem G. vt ſupradictæ M. affectu adhæreat coniugali licentiam concedatis.

† Vide l. eũ ꝙ. cum gl. & ꝓcor. ff. ad l. Iul. de adul.

VEniens.] Ponit caſum, que decidendum committit: ibi, Licet autem. Abb. Sic.

CASVS. Quidam S. nomine contraxit matrimonium cum quadam de ciuitate Lemouicen. tandem ab ea receſſit, & ſuã Meſſanam, vbi cum M. muliere matrimonium fixit, ignorãte quod ipſe haberet aliam vxorem: poſtmodum pœnitentia fuit ſibi iniuncta, vt ad legitimã rediret vxorem; ipſe redijt ad primã ſuam & inuenit eam defunctam, & ſic reuertitur eſt ad Meſſanam ciuitatem, & ſupradictæ M. cohabitauit tanquam vxori: Dubitatum fuit, vtrum deberet manere cum illa: Reſpondet Papa, quod licet vxore ſua viuente dictam M. in vxorem ſibi ne quiuerit copulare, vxore tamen defuncta ſolutus fuit à lege ipſius, & de nouo potuit in dictã M. matrimonialiter cõſentire, dummodo non præſtiterit fidẽ adulterę, vel machinatus fuerit in mortẽ vxoris: Vnde mandat capitulo Meſſano, quatenus, ſi eſt ita, cõcedat ei licẽtiam, vt eidem M. affectu adhæreat coniugali. Nota quod ignorantia iſtam excuſat, vt cum illo remaneat.

Item cõſenſus primus iſtius nullus fuit, & ideò de nouo debet conſentire in illam.

e In ciam.] ſi hoc fuit verum, legitime poterit remanere cum illo. fin. ẽ. eo. c. 1.

f De nouo.] vt ſic teneat matrimonium, vt ex nunc ſi illa voluerit in eũ conſentire, aliàs non compelleretur, ſed vir. ẽ. eo. c. 1. ſic & tranſactio dolo alterius tñ inita, ab eo revocari non poteſt. C. de tranſactio. tranſactione. fin. ff. de offi. procon. obſeruare. §. vlti. fin. de leg. 3. li. §. 1.

g Fidem adulterę.] hoc ideo dicit: quia etſi illa hoc ſciuiſſet, & quòd haberet aliam vxorẽ, adultera diceretur: vnde non poſſet eſſe cum illo propter fidem datam: & quia etiam plus fuit hic: quia in vxorem eam duxit. ſupra eod. cum haberet: ſed quia fuit ignorans, adulterium non commiſit. 34. quæſt. 2. in lectum. ff. de adulte. l. penul.

SI quis.]Ponit duo membra. Secundum ibi, Cæterum.Abbas.

CASVS. In pluribus capitulis habuisti, q̃ nullus potest habere in vxorem illam,cui dedit fidem de ea ducenda post mortem vxoris, vel si de facto cũ ea fuit: Ecce,aliquis viuente vxore legitima,dedit fidẽ alicui de ea ducẽda post mortẽ vxoris,vel cum ea cõtraxit de facto; mortua est vxor: ipse contrahitcũ ea ; quæritur , an illam possit habere in vxorem:& vr̃ q̃ non, per regulam p̃dictã:Respondet Papa,q̃ si nec ante fidẽ datã,nec post,cognouit eandẽ, sua viuẽte nec ante contractum matrimonium de facto eam cognouit , vel post,sua viuente, non est dirimendum matrimonium,quod post mortem vxoris cum illa cõtraxit:pœnitẽtia tamen debet vtriq; imponi, pro eo q̃ grauiter deliquerint: Sed si prius vel post in vtroq; casu vxore sua viuente eã cognouit,tale mr̃imonium tolerari nõ debet. Nota q̃ sola fides data , vel q̃ tãtũ de facto cum alia cõtraxit vxore viuente, nõ impedit,quo minus post mortẽ vxoris possit contrahere cum illa,cui fidẽ dedit, vel cum qua tũ de facto contraxit.

† Vide Part. in l.miles §. quærebatur. ff.de adulte.

† vixit

[Glo.seq. arguẽtatur nõ nocere, &c. alleg.tria iura,& sex in contrarium.finis recitatur per quæstionem.]

† Vide T. Tho. lib.4. sent.dist.32. q.1. art.1.& Syluestrum in summa verbo lepra.

a Cognouit eandem.] sic patet , q̃ sola fides data , vel tũ de facto contrahere,non impedit matrimoniũ, vxore defuncta : nisi ad carnalem copulam sit processum: & sic intellige omnia illa iura,quæ dicũt, q̃ nullus ducat in matrimonium,cui dedit fidẽ de ea ducenda post mortem vxoris, vel cum qua cõtraxit de facto. Et ita est argumentũ 1 quòd voluntas siue factũ, nisi fuerit subsecutus affectus , non nocet : quia non obfuit conatus, vbi iniuria non habuit effectum. ℨ.de spõsalib.vlt.vbi de hoc & arg.35.q.3.extraordinaria.& ff.qđ quisque iuris.l.1.in fin.arg.contra.32.q.5.qui viderit & ℨ.de biga.nupeæ & c.vlt.& 51.dist.si quis post acceptum.& de pœni.dist.1.si quis cũ telo.ℨ.de sponsali.inuenit. & idem intellige de eo vel ea , quæ machinata est in mortem alterius,scilicet cum effectu, vt 31.q.1. si quis vxorem.alias solus conatus non impediret.arg. istius cap. quia eadem ratio videtur vtrobique.

1 Vide hic Host.& Ioan. Io.And. hoc declarant.

DE CONIVGIO LEPRÆOSORVM.

Viso de quibusdã impedimentis matrimonij : quia morbus lepræ dissoluit spõsalia de futuro,& potest dubitari,nunqd impediat ℨhendum, vel dirimat ℨtum: ideò competenti ordine subijcitur hoc rubrica.Abbas.

CAP. VIII.

SI quis vxore viuẽte , fide data ꝑmissa alĩa se ducturũ: vel cum ipsa de facto cõtraxit;si † nec ante nec post (legitima eius suppstite) cognouit[a] eandem:quamuis vtriq; ipsorum,pro eo quod in hoc grauiter deliquerit , sit pœnitentia iniungenda: non est tamen matrimonium , quod cum ea cõtraxit,post vxoris obitum dirimendum. Cæterum tolerari non debet, si prius , vel postea dum vixerit † vxor ipsius, illam adulterio polluisset.

TITVLVS VII.

De coniugio leprosorum.†

† Cap.1.eo.tit.in 1.cõp. & post cõcil. Lateranẽ. sub Alex.iij. part.37.c.1.

Ge.2.

† Vide T. Tho. lib.4. sent.dist.32. q.1. art.1.& Syluestrum in summa verbo lepra.

1 De lepra vide Nume.ca.12.& latissimè Leuit.ca.13.& 14.

PEruenit.]Primo narrat casum.Secundo dissentiendum committit:ibi,Quoniam. Abbas.

CASVS. Consuetudo erat in Cantuariẽ. prouincia,quod si aliqui lepram incurrerẽt, à communione hominum separarentur , nec viri vxores, nec vxores viros sequuntur; Cõsultus Papa quid fieri debeat de hoc , respondet,quòd cum vir & vxor vna caro sint , non debet aliter fine altero esse diutius : vnde mandat archiepiscopo Cantuariẽ. vt moneat eos , quatenus viri vxores , & vxores viros , qui lepram incurrunt, sequantur , & eis seruiant coniugali affectu:& si ad hoc induci non poterunt,præcipiat eis,vt vterque altero viuente continentiam seruet.quod si contempserint, excommunicentur.Nota,q̃ lepra non separat matrimonium,& ad invicem tenentur sibi reddere debitũ. Item si se ad inuicẽ sequi noluerint , cogendi sunt cõtinere.

¶ Alexander tertius Cantuariẽ.archiepiscopo.

¶ *Lepra superueniens non dissoluit matrimonium , nec matrimonij effectum : ideò adinuicem maritali affectione coniuncti se tractare debent : aut ad perpetuam continentiam venendam induci.*

CAP. I.

PEruenit ad nos , quod cum hi, qui lepræ morbum incurrunt, de consuetudine[b] generali , à communione hominum separẽtur, nec vxores viros,nec viri vxores taliter ægrotantes,sequuntur. ¶ Quoniã igitur cũ vir et vxor vna caro[c] sint,nõ debeat alter sine altero[d] esse diutius.[e] Mãdamus, quatenus vt vxores viros,& viri vxores, qui lepræ morbũ incurrũt,sequãtur,[f] & eis coniugali affectione mi-

b De cõsuetudine.] quæ est iure canonico approbata,sup. de eccl. ædific.an. cum dicat.quia(vt ibi patet) cum alijs habitare non debent , & etiam de iure veteris testamenti. 33. q. 2. hoc ipsum. sed in hoc quod viri sani non sequuntur vxores,vel econuerso; mala erat consuetudo,vt inf.sequitur,& inf. cap.proxi.

c Vna caro.] hoc expositum est ℨ.de biga.debitum.

d Sine altero.]34.q.2. si quis necessitate.& 32.q.5.ſ vxorem.

[Glo.seq.recitetur per quæstionem.

e Diutius.]hic non determinatur quantum extendatur istud,diutius,& ideò in arbitrio boni viri consistit. sup.de offic.deleg.de causis,& ff.de iure delib.ait prætor. permittuntur tamen mariti quandoque ab vxoribus recedere,& abesse per multa tempora,in fauorem tamen terræ sanctæ.ℨ.de voto,ex multa.ad finem.Diutius,quandoque extenditur vsque ad biennium. ff. locati.cum domini horreorum.quandoq; vsque ad quinquennium. ff. de sepa.l.1.§.quod dicitur.

f Sequantur.]nota q̃ vir tenetur sequi vxorem, sicut econuerso cum non ad imperia iudicentur. 32. q. 1. si quis vxorem,in fine.& hoc cum ex iusta causa recedit vxor,aliàs retineat eam maritali potestate.33. q.5. cũ caput.& ca.manifestum.& cap.noluit. & mulier semper tenetur sequi virum ex quacunque causa. 13. q. 2. vnaquæque.nisi ipsam trahere vellet ad infidelitatem. ℨ.de diuor.quæsiuit,vel nisi efficiatur vagabundus.34. q.1.si quis inuitabili necessitate.arg. ff.de oper. liber. quod nisi,in fine.Ber.

[Glo.seq.de duobus quærit, & soluit.]

a Mini-

a Ministrent.] nunquid in eodem lecto & domo morari debent? Non debent ad lectum continuè compelli, sed sufficit leproso, ꝙ suo debito non fraudetur. Sed quare nõ cõpelluntur præcisè. 33.q.5.cap. 2.? Respondeo, fortè ideò, ne leprosi nimis improbi efficiantur in exactione sui iuris;

a Arg. ff. 1. q.1. vētū. vbi hoc & plenius 32.q.5. si vxorē qs. M. dicebat, ꝙ licet sanꝰ teneat reddere, nõ dēt cõpelli. arg. canõis. l. all. in fi. prædi. glos. Io. An. † Baronen. Baiocen. Ratiaren. Sed Beluacen. sine Baren. sine Baionē. agnoscēdū est, cetera velut nihil significātia consulto reijcienda.

† Cap. 2. eo. ti. in 1. cõp. & post cõc. Latera. par. 37. cap. 3.

Vide nino Dñicū Sot. li. 4. ten. dis. 32. q. 1. ar. 1. vers. id autē quod de leprosis.

nistrent,[a] sollicitis exhortationibus inducere nõ postponas. Si verò ad hoc induci non poterunt, eis actius iniugas, vt vterque altero viuente continentiam seruet. Quòd si mandatum tuum seruare contempserint, vinculo excommunicationis astringas.

¶ Idem Baionen. episcopo. †

¶ *Coniuges propter lepram separandi non sunt à coniugio, & contrahere possunt matrimonium: & inuicem sibi reddere debitum tenentur.*

CAP. II.

QVoniam† nemini licet (excepta causa fornicationis [b]) vxorem dimittere: constat, quòd siue mulier lepra[c] percussa fuerit, seu alia graui[d] infirmitate detenta: non est à viro propterea separanda, vel etiam dimittenda. Leprosi autem, si continere nolūt, & aliquam, quæ sibi nubere velit inuenerint, liberum[e] est eis ad matrimonium conuolare.

¶ Quòd si vitum, siue vxorem, leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali[f] præcepto Apostoli, quod exigitur, est soluendum, cui præcepto nulla in hoc casu exceptio[g] inuenitur.

¶ Vrbanus iij. episcopo Florentino.

¶ *Sponsalia de futuro præcisè non compellunt ad contrahendum matrimonium cum leproso, lepra post sponsalia superueniente.*

CAP. III.

LIteras: † & infra.

¶ Quia postulasti, vtrum si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta, antequam à viro mulier traducatur, alter eorum leprę morbum incurrat, alius ad consummandam copulam maritalem compelli debeat, Respondemus, quòd ad eam accipiendam cogi non debet,[h] cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum.

ad primum alleg. 4. iura, ad secundum 5. demum contra secundum alleg. 3. iura. contra primum quinque. solui vtrumque.]

f Generali præcepto.] not. quod generaliter dicitur, generaliter est intelligendum. de consec. dist. 4. vt ostē deret. & ff. de procu. procurator cui. 1 2. q. 1. dilectissimis. ff. mā da. creditor. §. Lucr⁹. imò etiam indefinita ꝫ generaliter intelligitur 10. dist. si Romanorum. & 32. q. 5. si non licet. & ī. de priuil. quia circa. ff. de ser. vrba. prædi. si seruitus. & ff. de accep. l. pluribus. 4 Arcontra, ꝙ indefinita non æquipollet vniuersali. ī de decī. ad audientiam. ff. de lega. 3. non aliter. de consec. dist. in. 2. liquido. Item cõtra, quòd generale verbum restringitur. 2. quæst. 2. omnes leges. & dist. 1. omnes leges. & ī. de senten. excō. nisi verò. §. si verò. & ff. de pign. obligatione generali. Sol. verbum, generale, intelligendū est generaliter, prout hic dicitur & in primis concor. nisi constet contrahentem vel testatorē aliter intellexisse de quibusdam. C. de transage cū Geminiano. vel nisi sensus nõ patiatur, vt in vlti. concord. & quod dicitur indefinita æquipollet vniuersali, illud regulariter obtinet in iure, si lege vel canone non determinatur. 31. q. 1. quòd si dormierit. Ber.

[Glo. seq. alleg. & concor. signat vnum contrarium.]

g Exceptio.] & iō nos ex consensu nostro recipere non debemus. 2. q. 5. consuluisti. & 55. dist. si Euangelica. & 61. dist. miramur 7. q. 1. scripsit & 31. q. 1. quòd si dormierit & ī. de tran. inter corporalia. 2. g. contra, de consec. dist. 2. liquido. Ber.

LIteras.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Respondemus. Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui contrahunt sponsalia de futuro: alter ante cõtractum matrimonium efficitur leprosus: Quæritur, an alius sit cõpellendus ad matrimonium cõtrahendum? Rñdet, ꝙ non debet compelli. Not. ꝙ lepra superueniens soluit spõsalia solum, nõ matrimonium.

b Cogi non debet.] sic ergo patet, ꝙ lepra superueniēs soluit spõsalia de futuro, & eadē rōne q̄libet alia enormis deformitas, vt ī. de iureiu. q̄madmodū, secus in matrimonio de præsēti, vt patet ex primis cap. ī. eo. & cap. q̄ēadmodū. Itē arg. ꝙ ea, q̄ de nouo emergūt nouo assistio indigēt. ff. de inter. act. de ætate. §. ex causa, & ī. de offi. deleg. infinuante, & ff. ad Vellē. si mulier in iure.

3 De hoc articulo vide latè per Conar. li. 1. variarū. cap. 15.

4 Vide de sen. excō. cū ꝙ cā, sup vltimo glo. Ang.

† Cap. 3. eo. ti. in 1. cõp. & post cõc. Lateran. sub Alexan. iij. par. 50. c. 63. Et per citatos ī. vide oino Tabiēsem in sum. vers. matrimonium. 3. §. 6. circa fi. & ver. sponsalia. §. 9. in 3. modo, vbi plenius.

a Dal cursor i locū tutoris, q̄ reipublicæ cā abest. nec ille q̄ hoc definit esse tutor. Io. And.

DE CONIVGIO SERVORVM.

¶Visum est supra de impedimẽto lepræ, an & quando impediat vel dirimat matrimonium: sequitur nunc videre de impedimento conditionis seruilis.

De hac materia tractatur 26.q.2.per totum.

TITVLVS IX.

De coniugio † seruorum.

¶Adrianus Sanctęburgeñ. † archiepiscopo.

¶ *Seruus contradicente domino matrimonium contrahere potest, sed propter hoc non liberatur à seruitijs domino debitis.*

CAP. I.

DIgnum † est: & infra.

¶Sanè iuxta verbum Apostoli, † sicut in Christo Iesu, a neque liber, neq; seruus est à sacramentis b ecclesiæ remouendus: c ita nec inter seruos d matrimonia debẽt vllatenus prohiberi: & si contradicentibus dominis & inuitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissoluenda: e Debita tamen & consueta seruitia f nõ minus debẽt proprijs dominis exhiberi.

¶Alexander tertius Præposito & Priori Mortarienſi. †

¶ *Separatur matrimonium quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit, nisi postea hoc sciens, illam cognouit.*

CAP. II.

PRoposuit † nobis M. mulier, quòd cũ vir eius cum ea diutius per mãsisset, notam ei seruilis † conditionis obiecit, asserẽs eam esse ancillã quam liberã esse credebat, g cum eam duxit in vxorẽ: & infra. ¶Mandamus, quatenus si cõstiterit, quòd idẽ vir præfatã mulierẽ, postquã illam audiuit h esse ancillã, aliter cognouit, ipsum monitione præmissa cõpellatis, † vt eam sicut vxorẽ maritali affectione ri: sed potius videtur quòd vxori ipsius reddat debitũ, cum per hoc nullum præiudicium vel saltem modicum fiat dño propter morã modici temporis, nisi forte dominus in auxilium personæ peteret seruum suum. Quid si dñs vellet vẽdere seruum suum alicui, qui vellet eũ ducere ad extrancas partes foræ i Græciã? Dixit Ala. q̃ potest, & vxor tenẽt eũ sequi. Verius vẽ, vt alij dicunt, q̃ talis venditio prohibẽda est arg. C. cõia vtri. iu. possessionũ. arg. 54. dist. fraternitatẽ & arg. ī. de Iudæ. ca. vlt. interest enim reipublicę, ne q̃s re sua male viatur. Insti. de his qui sui vel alie. iur. sunt. §. penult. & ff. eod. tit. si dominus. Ber.

PRoposuit.] Primò ponit factũ, Secũdò affinitionis commissio: ibi, Mandamus, & ibi, Distinguit. & secundum membrum ibi, Si vero. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã vir contraxit matrimonium cũ quadã muliere, & cũ ea diutius permansit: tandẽ ei opposuit, q̃ esset ancilla, credens eam liberam q̃n cũ ea contraxit. Quærit quid sit agendum? Mãdat Papa, quatenus si cõstiterit quòd idẽ vir præfatam mulierem postquam audiuit & credidit illã esse ancillam carnaliter cognouit, moneat illũ & compellat, vt illam sicut vxorem maritali affectione pertractet: Si verò aliter fuerit, & contigerit diuortij sententiam ferri, mulieri pecuniam restituat, quam viro prætato pro dote concessit. Nota, quòd si liber ignoranter cum serua contrahat, non est matrimonium. Si verò postea intelligat illam esse ancillam, & illam postea cognoscit, statim est matrimonium, licet ab initio non fuisset. Item quod ab initio non tenet, tractu temporis tenet. Item dos est restituenda seruæ vel ancillæ, si matrimonium dissoluitur.

† Vide Magist. & ibidẽ theologos scholasticos li. 4. sen. dist. 36. † Salzeburgeñ. Satiburgẽ. Salesburgẽ.

† Cap. 1. eius. in 1. cõp. & post cõc. Lateranẽ. sub Ale. iij. part 45. c. 7. ‖ ad Gal. 3.

† Cap. 2. eius. in 1. cõp.

† Vox, seruilis, deest in omnibus antiquis codicibus.

† cognouit.

a In Christo Iesu.] idest, in fide Christi suscipienda.

[Gl. sequ. obiectionẽ soluit distinguẽdo.]

b A sacramentis.] quæ suscipientis causa conferuntur, vt baptismus, confirmatio, sacramentum Eucharistiæ, viaticum, pœnitentia: ab istis sacramentis nullus fidelis debet excludi: imò tenetur ea recipere. ī. de pœniten. & remiss. omnis vtriusque. sic à matrimonio nullus debet excludi: quia edictum de matrimonio prohibitorium est ī. de spon. cum apud. secus de alijs sacramentis, vt ordo, qui ratione aliorum datur, quoniam nullus seruus debet ordinari præter domini voluntatem. ī. de ser. non ord. consulnit. & per totum tit. nullus illegitimè natus ī. de fil. presby. cap. 1. & per totum. & hoc probatur q. 1. c. remissionem. §. si ergo sacramenta. & c. si quis hæreticæ. §. ecce si clericus.

c Remouendus.] in Authen. de monachis. §. hinc nobis autem. coll. 1.

d Inter seruos.] nec etiam inter liberum & ancillam si contrahere voluerint scient. c. 29. q. 1. si quis ingenuus. & ī. cap. proxi. 1

e Dissoluenda.] coniunx enim à coniuge separari non debet. C. communia vtriusque iud. possessionum. partus tamen penes dominum ancillæ remanet. ff. de statu ho. l. & seruorum.

[Glossa sequens reci. per q. ponit opi. Ala. approbat contrarium.

f Seruitia.] si dñs seruitiũ exigit, 2 & vxor debitum à viro petit eodem tẽpore, dño est: potius obediendũ. Dicunt quidã q̃ potius est obediendũ dño: nisi periculum fornicationis timeatur, vel magni præiudicij fiat vxori: sed potius videtur quòd vxori ipsius reddat debitũ, cum per hoc nullum præiudicium vel saltem modicum fiat dño propter morã modici temporis, nisi forte dominus in auxilium personæ peteret seruum suum. Quid si dñs vellet vẽdere seruum suum alicui, qui vellet eũ ducere ad extrancas partes foræ i Græciã? Dixit Ala. q̃ potest, & vxor tenẽt eũ sequi. Verius vẽ, vt alij dicunt, q̃ talis venditio prohibẽda est arg. C. cõia vtri. iu. possessionũ. arg. 54. dist. fraternitatẽ & arg. ī. de Iudæ. ca. vlt. interest enim reipublicę, ne q̃s re sua male viatur. Insti. de his qui sui vel alie. iur. sunt. §. penult. & ff. eod. tit. si dominus. Ber.

PRoposuit.] Primò ponit factũ, Secũdò affinitionis commissio: ibi, Mandamus, & ibi, Distinguit. & secundum membrum ibi, Si vero. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã vir contraxit matrimonium cũ quadã muliere, & cũ ea diutius permansit: tandẽ ei opposuit, q̃ esset ancilla, credens eam liberam q̃n cũ ea contraxit. Quærit quid sit agendum? Mãdat Papa, quatenus si cõstiterit quòd idẽ vir præfatam mulierem postquam audiuit & credidit illã esse ancillam carnaliter cognouit, moneat illũ & compellat, vt illam sicut vxorem maritali affectione pertractet: Si verò aliter fuerit, & contigerit diuortij sententiam ferri, mulieri pecuniam restituat, quam viro prætato pro dote concessit. Nota, quòd si liber ignoranter cum serua contrahat, non est matrimonium. Si verò postea intelligat illam esse ancillam, & illam postea cognoscit, statim est matrimonium, licet ab initio non fuisset. Item quod ab initio non tenet, tractu temporis tenet. Item dos est restituenda seruæ vel ancillæ, si matrimonium dissoluitur.

g Liberam esse credebat.] & sic nullum fuit matrimonium, si erat ancilla quam credebãt liberam 3 29. q. 2. per totum. error enim conditionis impedit matrimonium. 29. q. 2. c. si quis ancillam. §. his ita.

[Glo. seq. reci. per q. quid de illo qui non credidit. alle. pro eo. & iura. & duo contra eum, & sol. distinguendo. Secundò quærit. argum. proponit duas opi. & soluit, & hunc literæ respondet.]

h Audiuit.] supple, & credidit: non enim cuilibet referenti credere tenetur. arg. 23. q. 4. quàm magnum. & ff. quòd cum fal. tu. l. 2. titubans enim pro ignorante habendus est. C. de cond. indeb. l. vlti. ff. de lib. homi. exhib. l. 3. §. is qui. & arg. ī. de secun. nup. dñs. & 34. q. 2. cum per bellicam. Arg. contra. 22. q. 4. innocens. & ff. de peti. hære. Item veniunt. §. cum autoquàm partes. Dic quòd si iste habet conscientiam seruitutis ex probabili causa & discreta, tunc præiudicat sibi si carnaliter cognouit.

1 Concord. text. in l. eũ ancillæ. & ibi Bart. C. de incest.

2 De quæstionib. huius glossæ vide omninò B. Thomam lib. 4. senten. dist. 36. q. 1. art. 2. & totum dist. 35. q. vnica. art. 1. ad 2. & 3. argumẽtum.

3 Vide theologos lib. 4. senten. dist. 30. & ibi B. Tho. q. 1. art. 2.

cognoscatis ex leui & temeraria, cui credi non debet, nō vī, ꝙ ei prēiudicet. arg. ī. de fun. exc. inquisitioni. & ī. e. ca. vlt. Sed pone, q̄ ille mouet ei litē cōditionis, ipsa pereat, ꝙ lite pendente reddat r ei debitū, cū lite pendente iure suo priuari non debeat. ī. vt lite pē. c. ut. & 2. & 16. q. 4. volumus. & 8. q. 4. nonne vnū quid ecclesia debet ei p̄cipere, vt debitū reddat, qđ vī p iura p̄dicta? dicūt quidā, ꝙ bene tenet reddere debitū ad mādatū ecclesię, sed ipse non debet exigere: nec sibi fit p̄iudicium. T. dicit, ꝙ nō debet exigere, nec exigēti reddere: quia ei fieret p̄iudicium, quod vī per istā litterā innuere: & si cōpellatur, nō reddat, quia si eā cognouit vxoris affectu fit ei p̄iudicium si habeat conscientiā ex cā probabili & discreta, & sic statim esset matrimonium: si fornicatio affectu, peccaret mortaliter; qđ facere nō debet: imò potiꝰ pati debet excōicationē. ī. de rest. spo. literas & hoc dixit arg illiꝰ de cre. inq. fitionis: sed satis vī, ꝙ possit reddere ad mādatū ecclesię, vt ex primo cōsensu ei coniugatur quādiu constet per fontē nā de impedimento cōditionis, & hoc vbi non est c. rtus. Licet aliquas inde habeat p̄sumptiones: secus si sciret pro certo. Et quod dicit litera ista, postq̄ audiuit illā ancillā, cognouerit eādē, intelligitur cōsensisse, nō obstāte illo impedimēto, & ita secus vī, si ad mandatum ecclesię eam cognoscat. Ber.

a Pro dote.] i. vice dotis. nō enim fuit dos si fuit ancilla. ff. de iure dot. si mulier. §. vl. aliàs l. Proculus. Ber.

Licet.] Primo ponit factum. Secundo determinationem ibi. Videtur. Abbas.

CASVS. Quidam mulier contraxit matrimonium cum quodam, dicebatur, ꝙ erat seruus cuiusdam monasterij, volebat ab eo separari. pro eo, ꝙ dicebat, q nōd ignorabat eum esse seruum ecclesię. Respondet, ꝙ idem vir conditionem patris debet sequi, secundum legem prouinciæ, qui tempore mortis pro libero se gerebat, & iam elapso decennio, nec nomine suo, nec nomine patris status controuersiam passus fuit. Quæritur, quid iuris sit? Respondet Papa, ꝙ ratione temporis & fauore libertatis, pro parte viri iudicandum est, & sic remanebit cum illo tanquam cum libero. Nō ꝙ, p libero habendus est, qui in statu libertatis per decennium steterit. Item fauor libertatis attendendus est.

b Secundum leges prouinciæ.] innuit aliter esse de iure communi, quod est verum. C. de rei uend. patrum. ff. de sta. homi. l. & seruorum. & ī. de ser. non ord. cap. vlt. vbi de hoc.

c Decennio.] sufficit tamen quinquennium. C. ne de sta. defun. si pater. & l. 1. sed hic ita contingit de facto.

[¶ Gl. seq. soluit contrarium.

d Fauore libertatis.] fauore. n. libertatis multa ꝺ rigorē iuris statuta sunt. ff. de fideicom. liberta. gñaliter §. si q̄s seruo. C. cōia de manumiss. l. j ī. de p̄b. ex litteris. & ī. & iud. c. vlt. 12. q. 2. cū redemptor. Ber.

A D nostrā.] Duæ sunt partes. Secunda ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidam miles ꝺxit cū quadā muliere, tādē eo oppositum fuit coram Cardinali Apostolicę sedis legato, ꝙ esset ancilla: Cardinalis rationibus vtriusq; partis intellectis, eos pp cōditionis errorē abinuicē separauit: lata sniā diffinitiua, ꝙ postq̄ intellexit illā esse ancillā, i illā consenserat, vī non poterat ꝺhere cū alia, sed illā retinere debebat, nō obstante sniā Cardinalis: Istud significatū fuit dño Papæ. Vnde mādat quibusdā, quatenus si cōstiterit, ꝙ miles ille ignorāter ꝺxit cū ancilla, ita ꝙ postq̄ intellexit cōditionē ipsius nec facto nec verbo cōsensit in illā, pp quod Cardinalis separauit eosdē & vt ipsi militi dare debeāt liberā facultatē cū alia ꝺhēdi. No. ꝙ error conditionis matrimoniū dirimit ia ꝺxū. Itē idē est cōsentire verbo & facto. Item matrimoniū quod ab initio non valet, tractu temporis conualescit. Item de sententia lata ꝺ matrimonium iterū cognoscitur sine appellatione, & hoc ideo quia non tranlit in rē iudicatā, qa qñcunque pōt reuocari, ꝙ bene ꝙ malo mō lata sit.

e Conditionis sēparauit.] quod bene potuit. ī. e. proposuit. & 29. q. si quis ingenuus. quia errantis nullus consensus est. ea. causa q. 1. c. si quis ancillā. §. his ita. & ff. de iuris. om. iud. si per errorem. & C. de iur. & fa. ignor. non id circo.

[Gloss seq. notat ipso facto matrimonium ꝺhi & ratificari. ad id obijcit, & soluit. demum quærit, & soluit. Item quærit. ponit opinio. Io. q̄ nam approbat.]

f Nec facto.] puta carnaliter, cognoscendo eam postquam ītellexerit illā esse ancillā. ī. eo. ꝙposuit. 29. q. 2. si quis ingenuus, ī. de condi. app. de illis. & ī. de spon. is qui, & ita ipso 2 facto matrimonium ꝺtrahitur, sicut & verbo. 32. q. 3 honorantur. & ff. de spon. sed q̄. Item patet hic, ꝙ matrimonium quod nullum est, tractu temporis confirmatur. sic ī. de spon. impu. litteras. accessit. & ī. eo. proposuit. ff. de rit. nup. si quis. Sed contra videtur, quod verba necessaria sint. ī. de spon. ut. & capi. si inter. & de consec. dist. 4. cum propriis. Ibi. In his, qui loqui possunt, necessaria ꝺ sunt verba. ff. de leg. ꝺ. mutu. sicut in soluendo matrimonio requiritur expressus

pertractet. Si verò aliter fuerit, & sententiam diuortij proferri cōtingat, †mulieri pecuniam, q̄ p̄ fato viro pro dote a concessit, restitui faciatis.

¶ Vrbanus iij. Ariminen. epō.

¶ *Si consuetudo est in loco, quod partus conditionem patris sequatur natus ex libero & ancilla liber est, & vt liber matrimonium contrahit.*

CAP. III.

LIcet †& inf. ¶ Sanè super eo, quod fuit propositum, an mulier possit diuortium postulare, pro eo quòd vir, cum quo suæ cōditionis ignara contraxit, seruus monasterij proponatur, cū econtra idem vir patrē suum, cuius conditionē secūdum leges† prouinciæ[b] sequeretur, tempore mortis pro libero se gessisse, & iā elapso decennio, [c] nec patris, nec suo nomine se status controuersiam passus fuerit, & sententiam diuortij proferri cōtingat, †mulieri pecuniam, q̄ p̄ fato viro pro dote a concessit, restitui faciatis.

¶ Innoc. iij. H. † episcopo.

¶ *Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo scivit non consensit, separatur matrimonium, & cum alia contrahere poterit.*

CAP. IV.

AD† nostrā noueris audientiā peruenisse, ꝙ G. presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis legatus R. militem, à muliere quadam, propter cōditionis e separauit errorem. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si constiterit, quod miles ignoranter contraxit † cum ancilla, ita quod postquam intellexit cōditionem ipsius, nec facto, [f] nec verbo consenserit suo nomine se status controuersiam passum constantet affirmet: Videtur nobis ratione temporis, & fauore libertatis, [d] pro parte viri securius iudicandum.

¶ In antiquis libris vt plurimū ita: Innocentius iij. H. † episcopo.

† Ca. vnic. tit. in 3. cōp. Decisionē & materiā hui⁹ decretalis luculēter explicat Dñic⁹ Sco. li. 4. sen. d. 35. q. 1. ar. 2a

§ cōtraxerit

† Ca. 3 eo. ti. in 1. compil. Vide B. Tho. li. 4 sē. d. 36. q. 1. art. 4. & eius text. & ibi glo. Aret. & Doc. in §. 1. Inst. de ingenuis.

† legem

1 De hoc dubio vide Ioā. Medinā trac. de restit. q. 17. & Couar. li. 4 decret. par. 2. c. 7. §. 2.

† contigerit

2 De materia glossæ ꝺsule Theologos [illegible] sen. & hīc ad oculos quod nouissimè sanciuit cōc. Trid. sess. 24. de refor. matri. c. 1.

2 Hoc ītellige sm quod docuit Ioā. fa. ī. c. si vero. dicēs. ī. de spōs. ad de ibi [illegible] ius.

expressus consensus. ff. de rit. nup. in eo. praterea prior consensus non facit matrimonium, quia nullus fuit, sed nouus requiritur. de eo qui dux. in mat. quā pol. ve niens. & ca. 1. & ita videtur antiquus perdurare nisi nouus exprimatur. sim. ī. d. bapt. maiores. in fi. ff. de pr ca. sed si manent. ff. de arbit. si cum dies, in prin. & l. Labeo. §. pen. & ff. d verb. obl. l. 1. §. cum alijcitur. Dicas, q̄ de facto tūc cōtrahitur matrimo nium, ꝙ si aliqua ver ba præcesserunt ad ipō salia vī matrimoniū licet tunc non habue runt effectum, postea vero ipso facto cōtra hitur matrimonium siue sponsalia. ī. de despon. imp. litteras. accessit. & ff. de spon. sed quæ partis. & ta be matrimoniu n ꝓsumptum appellat. ī. de spon. is qui. Sed pone, q̄ aliquis ꝺxit cum ancilla ignorā ter, & dīs postea illā etiā manumittat vi ro ingnorāte: numq̄d est matrimoniū? Dico, q̄ non: quia ad hu. commiscetur ei ex priori consensu, q̄ nullus fuit arg. C. ad Velle. quāu s. & l. si mulier a. ff. de mino. l. 3. §. scio. Itē si dīs ancillæ, tanquam li beram cā alicui tra dat in vxorem, qui li ber ē, eo ipso intelli gitur ei dedisse liber tatem. in authen. de nupt. §. si vero ab ini tio. coll. 4. Sed pone, libera ꝺhit cum eo, quē credebat liberū, postea seruit il lū esse seruū, nihilominus vult esse cū eo, sed ille non vult remanere? Dicit Ioann. q̄ non est matrimoniū, tamen illa debet compelli, ex quo vult cū eo esse. simile supra de eo qui dux. in matri. quā pol. per adul. c. 1. Io. quod verum credo.

¶ In aliquot vetustis codi cib. addit, nouus. sed mēdose, cū sit Gregorij primus. li. 1. epi. 31. regestri. Iuo pa. 16. c. 73. & c. vnic. ti. 1. cōp. Vtr aūt hoc fragmētū in telliges, nisi fontes, unde sumit cōsulas. & de materia vide citatos s. vl. tit. p̄cedentis.

in eādem, propter quod per Cardinalem eūdem ab eius fuerit consortio separatus, contrahēdi cū alia, liberam ipsi concedas auctoritate Apostolica facultatem.

TITVLVS X.

De natis ex libero ventre.

¶ Gregorius. †

¶ Natus ex libera vel liberta, liber est.

CAP. I.

INdecens esse creditur, ut progenies ex liberta,[a] siue libera, filij ad seruitium retrahantur. Propterea tibi præcipimus, ut si documenta nulla sint ab ecclesiæ parte, quæ documentis huiusmodi[b] debeant obuiare, ab eius molestia sine aliqua retractatione compescas eādem: durum est enim, vt si alij pro mercede libertates tribuunt, ab ecclesia,[c] a qua tueri[d] debent, reuocentur.

TITVLVS XI.

De cognatione † spirituali.

¶ Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶ Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem licitè contrahunt, nisi consuetudo repugnet, separantur autem, si per eorum alterū vel vtrumque compaternitas est contracta. h. d. cum c. super eo. infra eod.

CAP. I.

VTrum † autē

re prohibere debet. & arg. 3. q. 6. quamuis. Sol. in præmisso generali suppletur. nisi sit tale factum, quod sibi soli ex officio competebat. Ber.

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

¶ Viso de pluribus impedimentis matrimonij, submittit de impedimento cognationis tam spiritualis quā legalis & carnalis: Et quia spiritualis cognatio inter alias est dignior: ideo tractatur auctor de triplici cognatione, præmisit de spirituali. Abbas.

De hac materia tractatur 30. quæst. 1. & 1. q. 3. & 4. per totum.

VTrum autem.] primo dubitatio. Secundo duorum canonum contrariorum inductio: ibi, Et licet. Tertio posteriores approbatio, ibi, vnde. Quarto exceptio: ibi, Nisi. Abbas.

CASVS. Aliqui contraxerunt adinuicem compaternitatem, quæritur vtrum sibi istorum nati ante compaternitatem vel post. possint adinuicem copulari: Cō sultus Papa respondet, q̄ canones secundum diuersorum locorum consuetudinem contrarij reperiuntur, primus canon super hoc editus, prohibet natos post cō paternitatem adinuicem copulari: Alter canon posterius editus, primum videtur corrigere: in quo dicitur, quod siue ante, siue post nati sint simul possunt coniungi,

a Ex libera.] fallit tamen in casibus. 5. q. vl. communiter. Item in alio. ī. de iudi. ita quorundam. Bern.

b Huiusmodi documētis.] quia dicebat mulier ista se habere ꝺ manumissione matris suæ. siue de sua, quandam instrumenta, quæ forte ostēdit Papæ, quibus instrumentis stabitur, nisi ex parte ecclesiæ contraria instrumēta ostendantur. & sic est arg. quod instrumentum per aliud instrumentum potest reꝓbari. & per alias ītꝓbationes poterit ecclesia reprobare huiusmodi documēta. c Ab ecclesia.] 87. dist. libertos.

[Glo. seq. alle. 9. in ra. allegat in contrarium, & solu it.]

d Aqua tueri.] ar. q̄ non debeo id facere, à quo teneor aliū ꝓhibere, & qui me defendere tenetur, me non debet impugnare. ff. si ter. ven. l. altius, ff. de cond. inde. frater à fratre. & 26. dist. vna tantum. & 25. dist. c. vlt. & 11. q. 1. Syluester. ff. de fi deiuss. tuto. & 42. dist. §. 1. ff. de admin. tut. quoties. §. 2. ff. de negot. gest. si pupilli. §. videamus. secus in marito, q̄ alios ab uxore prohibere debet.

1 Hūc ēt casū seu facti speciē, verius & incorruptius effinges, si loca, vbi est integra decretalis, videas. ī.

2 De hac materia huius titi. per doctos. hic vid Theologos scholasticos & ꝑ alijs D. Th. & Sot. li. 4. sendi. 42. adde oīno qđ nouissime ꝺcreuit cōci. Trid. sess. 24. de reformatio. c. 2.

† Ca. 1. eo ti. in 1. compil. & post cōci. Lateran. sub Alex. iij. par. 32. cap. 1.

lungi, illa perſona excepta, mediante qua ꝑpaternitas fuit ꝯꝛ. Vnde ſecundum poſteriorem canonem debet obſeruari, niſi conſuetudo eccleſiæ, quæ ſcandalum generaret, aliter ſe habeat. Nota ꝙ priora tura trahuntur ad poſteriora. Item conſuetudo tollit ius, & ei præiudicat.

a Filij] ſ. duorum compatrum.

b Poſterius.] primus canon eſt 30. q. 3 poſt ſuæ ptis, & debet eſſe Pachalis primi, licet in quibuſdã libris dicatur Pachalis ſecundi: canon poſterius editus eſt ea. cauſa, & q. ead. ſuper quibus. qui corrigit primum, vt hic dicit ſed canon ille ita poteſt legi ꝙ teneat, prout ita exponitur. ſed Alex. inde aliter dixit, ſicut ſuperius intellexit: vt hic patet.

filij a (aut filiæ †) ante vel poſt compaternitatẽ geniti poſſint adinuicẽ copulari, canones ſecundum diuerſorum locorũ conſuetudines contrarij inueniuntur. Et licet primus canõ exinde editꝰ, natos poſt cõpaternitatem adinuicẽ copulari prohibeat: alter tamẽ canon poſterius b editꝰ, primum videtur corrigere: per quẽ ſtatuitur, vt ſiue ante, ſiue poſt compaternitatẽ geniti ſunt, ſimul poſſint coniũgi: excepta illa perſona duntaxat, ꝙ quam ad compaternitatẽ venitur. Vndè nobis videtur, vt ſecundum poſteriorem canonem, debeat obſeruari: Niſi conſuetudo c eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habere noſcatur.

¶ Idem eidem.

¶ *Cõpaternitas ſcienter vel ignoranter ſuperueniens inter coniuges coniugium non diſſoluit.*

CAP. II.

SI † vir vel mulier ſciẽ ter, vel ignoranter, filium ſuũ de ſacro fonte ſuſceperit, an † propter hoc ſeparari debeant?

† Hæc duo uerba, aut filiæ, deſunt in antiquis codicibus.

¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod quamuis generaliter ſit inſtitutum, d † vt debeãt ſeparari: quidam tamen humanius ſentiẽtes, aliter ſtatuerunt. e Ideoque nobis videtur, quod ſiue ex ignorãtia, ſiue ex malitia id fecerint, nõ ſunt ab inuicem ſeparãdi: nec alter alteri debitum f debet ſubtrahere, niſi ad cõtinentiam ſeruandã poſſint induci; ꝙ ſi ex ignorantia g id factũ eſt, eos ignorantia excuſare videtur: ſi ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, h vel dolus.

¶ Idem Vigilieñ. epiſcopo.

¶ *Filij duorum compatrum per quorũ neutrum deuentum eſt ad compaternitatẽ, licitè inuicem contrahunt matrimonium. ſi tamen ſubeſt conſuetudo impediens & dirimens talia matrimonia, ſeruanda eſt loci conſuetudo. hoc dicit ſecundum intellectum magis communem, attingendo mentem ca-*

† conſtitutum.

d Inſtitutum.] 30. q. 1. c. 1. & 3.

e Statuerunt.] 30. q. 1. dictum. de eo. ad limina.

[Gl. ſeq. quærit, & ſoluit.]

f Debitũ dẽt ſubtrahere.] ſed nõquid põt exigere? a Poteſt dici ꝙ ille q̃ ho fecit ignoranter, põt reddere & exigere; quia non peccauit; ꝙ verò ſcienter, tatus videret ꝙ non deberet exigere, ſed reddere tenet. tñ nõ inuenimus ꝓhibitum in hoc caſu ꝙ ñ exigat, ergo nec nos prohibeamus.

g Si ex ignorãtia.] probabili; aliàs non excuſaretur à peccato. ī de eo qui renũ. epiſ. c. 1. in fin. & ī. de cl. ri. excõ. mini Apoſtolica. & eſt ar. hic, ꝙ ignorãtia excuſat, vt ibidẽ, & 1. q. 4. §. vlti. & 8. diſt. conſuetudo.

h Patrocinari.] ī. de eo qui dux. in mat. c. 1. & ī. de collu. audiuimus. 30. q. 1. dictum. & ī. de reſcr. ſedes Apoſtolica.

a Vide Scotũ lib. 4. ſent. diſt. 42 q. 1. art. 1. verſic. at verò in hoc caſu.

CAP. III.

SVper † eo, quod à nobis tua fraternitas requiſiuit, de duorum cõpatrum filijs: Reſponde

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõci. Lateran. ſub Alexand iij. par. 32. c. 2.

† In uno veteri ita: an ꝓp hoc ſeparari debeãt, quæſiuiſti.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. Et vide ꝓcil. Trid. in fine tituli citati.

SVper eo.] Primo ponitur quæſtio. Secundo, ibi, Reſpondemus diſtinguens reſponſio. & ſecundũ membrum ibi, Cæterum. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqui ſunt compatres, quæritur vtrum filij eorum poſſint cõtrahere matrimoniũ ad inuicem? Rãdet ꝙ ſi tales ſunt, per quorum alterum vel vtrumque parentes ad compaternitatem peruenerunt, coniungi non poſſunt; & ſi ſint coniuncti, ſeparari debent. ſi verò per neutrum illorum filiorum compaternitas ꝓdicta fuit, de his conſuetudo metropolitanæ eccleſiæ ſeruari debet, & aliarum eccleſiarum, ſibi ꝓpoſitarum, ita videlicet, quod ſi conſuetudo metropolitanæ eccleſiæ hẽt inter eos matrimonium non fieri, nec factum firmitatem ha-

tem haberet:& ipſe epiſcopus in ſua eccleſia idem obſeruet:veruntñ,ſi de conſuetudine habeat, vt talia matrimonia p̃mittãtur,ex quo ꝺ̃na ſunt, ipſe eps illud in ſua eccleſia diſſimulare poterit, ita ꝙ nec ꝺ̃icere, nec cõtradicere videatur:quia ſicut graue eſt ſuper his contemnere conſuetudinem circumpoſitarum eccleſiarũ: ita graui[a] videtur,ſi pp talem cõſuetudinem huiuſmodi cõiugijs præſtet aſſenſum, cũ poſſet alibi ſic in exẽplum aſſumi. Nota, ꝙ cõsuetudo eccleſię metropolitanæ obſeruanda eſt, & aliarũ circumpoſitarũ. Itẽ conſuetudo facit perſonas legitimas vel illegitimas ad cõtrahendum. Item aliquid omittitur ꝓ ptere exemplum. Bernardus.

a Alterũ, uel utrũque.] ℨ.eo.c.1.& 30.q.3. ſuper quibus.

b Separare.] quia contra canones coniuncti ſunt: vndè ſeparandi ſunt:10.diſt. vides.& C.de leg.nõ dubium. & 35.q.3. contradicimus.

[Glo.ſeq.alleg.cõ cordat.ſignat cõtraria, & ſoluit, & iterum arguit.] ‖

c Metropolitanæ.] ſic 1 12.diſt. de his. Sed contra,ꝙ cõſuetudo, Romanæ eccleſiæ potius ſit ſequenda.de conſecra.di.4. de trina.11.diſt.quis neſciat.in fi.cõtraria intelligẽ ſ forma ſacramentorum ſeruanda,quam quilibet tenetur ſeruare & credere,prout tenet Romana eccleſia.ℨ.de hæreſ. ad abolendam 1.reſpon.Item eſt arg.ꝙ prius recurrendũ eſt ad conſuetudinem metropolitanæ eccleſiæ, quam aliarum,ad quarum conſuetudinem recurrendum eſt. ℨ.de cenſi.ſuper eo.demum ad Romanam.argu. ff. de leg.de quibus.vel potius ad ius ſcriptum.

[Gl.ſeq.tol.quandam obiectionem,cui ſolutioni dat ſimile.ponit demum opinionem,quam reprobat.]

d Conſuetudo.]& intellige de tali conſuetudine,quę ſcandalum generaret,niſi fuerit obſeruata. ℨ.eo.c.1. in fin. & ſurgit conſuetudo iſta ex quadam affinitate ℨcta ex compaternitate unius filiorum,ut etiam ſi ij cõiungi non poſſint, prout olim obſeruabatur ſm intellectũ Alexan.vt ℨ.eo.c.1.& 30.q.3. poſt ſuſceptũ immutatum fuerit, ut omnes poſſint coniungi.præter aliàs perſonas,quibus mediantibus compaternitas contracta fuerit 30.q.3.ſuper quibus.& ℨ.eo.cap.1.& ſic ſi ſcandalum magnum ſit in aliquo loco,ꝙ tales coniungantur,vel remaneant coniuncti, adhuc propter ſcandalum ſeruabitur ibi illud ius, non obſtante coniunctione,quæ emanauit poſtea in contrarium: Vnde ſorte ſimili modo [illegible] ſi in aliquo loco eſſet magnũ ſcãdalum & horror [illegible] obſtante conſtitutione dicti illud non tolleraretur, [illegible] illa ℨ.de conſan.& affini.non debet [illegible] ſcandalũ

mus, ꝙ ſi tales filij fuerint, per quorũ alterũ,[a] vel vtrunque parẽtes ad compaternitatem venerunt, eos coniũgi nulla ratione ſuſtineas;& coniunctos Põtificali auctoritate nõ differas ſeparare.[b] Ceterum,ſi per neutrum eorum ad compaternitatem ventum fuerit,de his te volumus cõſuetudinẽ tuę metropolitanæ[c] eccleſiæ vel aliarum circumpoſitarũ inquirere, & diligentius inueſtigare;ita quod ſi eiuſdem eccleſiæ conſuetudo[d] habet,inter eos non ſuſtinere coniugiũ fieri, nec factum firmitatis robur habere:ita ſimili modo in eccleſia tibi cõmiſſa,coniugium huiuſmodi fieri non permittas:et ſi quos taliter coniũctos inueneris, iuxta eaſundem eccleſiarum conſuetudinẽ, ipſos ſeparare † ab inuicem nõ omittas. †

Verum ſi de conſuetudine habeatur,vt talia coniugia permittantur,id[e] eccleſia tua diſſimulare poteris: ita quod nec cõtradicere,[f] nec tuum videaris præſtare aſſenſum:quia ſicut graue eſt, antiquam conſuetudinẽ circumadiacẽtiũ[g] eccleſiarum ſuper his cõtemnere:ſic quoque grauius videtur,ſi propter eam huiuſmodi cõiugijs mũ indulges aſſenſum, cum poſſet ſic in exemplũ aſſumi.[h]

¶ Clemens tertius.

¶ Inter parẽ baptizati, & vxorem leuantis prius ab eo cognitam, contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium dirimendum.

CAP. IIII.

MArtinus † Berthã duxit vxorem Tebergã ſibi copulauit Lo-

1 De materia hi[s] gloſſe vide plenè per gloſſam & doctores in ca. conſuetudo.diſtin.1.

† ſeparari.

§ dimittas.

molta etiam ℨ ius omittuntur:ergo multo fortius vbi alia ratio ſubeſſe videtur:& ita hic. & ℨ.eod.c.1. in fi. ſcandalum impedit matrimoniũ & dirimit. 2 & eſt ſi mile,quia conſuetudo facit aliquem illegitimũ ad eligendum.ℨ.de cle.coniu.cum olim.In prohibitione talis matrimonij nullum eſt peccatum:ergo ſi ſcãdalum eſt, ꝙ ꝓhibẽtur, propter ſcandalum prohibẽdi ſunt.arg.ℨ.de no. ope.nun. cũ ex iniuncto:ſed ſi nulla ꝓhibitio vnquam fuiſſet,inter tales perſonas ꝑfectum matrimonium nõ deberet diſſolui pp ſcandalum quia talis diſſolutio ſine peccato mortali fieri non poſſet.arg. prædi. decre. cum ex iniũcto. Quidam tamẽ volunt intelligere verſiculum iſtum ita ꝙ ſi ei[us]dẽ eccleſię,& c.d primis ꝑſonis,de quibus p̃mittit in prin.c.ꝙa iter eas. de quib. ſecũdo.ff, licitum eſt matrimonium,vt ℨ.eo.c.1.nec de tali matrimonio dixit Alexãder ꝙ ſit diſſimulãdum, ne in exẽplũ trahatur:cũ ecclęſia tolla matrimonia ꝓbet:ſed verisi[m]. de primũ dei: veruntñ ſi cõſuetudo hẽt, ut poſtquã ℨcta ſunt,tolerentur,poterit iſte diſſimulare: ita ꝙ nec cõſentiat, nec ꝺ̃icere videatur ꝓpter rationem, ꝙ ut infra ſequitur.

e Diſſimulare.]ita ſic diſſimulatio loco probationis taciturnæ habetur,& meritò.cum nullum ſubſit impedimentum.

[Glo.ſeq.de taciturnitate notat tria.]

f Nec contradicere.] nota,ꝙ tacet ℨ neque conſenſit neque negat.ff.de reg.iu.qui tacet.Qñque tñ taciturnitas habetur pro conſenſu.54. diſtin ſi ſeruus. ſupra de præſumpt.nonne & aliquando pro cõtradictione,de cõſec.diſt.4.cum pro paruulis ff.de procurato.filius familias.§.inuitum.65.diſt.ſi ſorte.

g Circumadiacentium.] & ita vicinorum locorum non eſt contemnenda conſuetudo: immo ſeruanda, ne ſi contrarium fieret: ſumeretur inde exemplum: quia cum illa conſuetudo ſatis ſit honeſta, non debet iſte videri auctor, ut alij recedant ab illa conſuetudine; & ita taceant,ſi ſine ſcandalo id ſuſtineant.

h Aſſumi.] ab alijs, qui talia coniugia non contrahunt de conſuetudine.

MArtinus.]Duo facit.Primo ponit quæſtionẽ. Secundo eius ſolutionem ibi,Nos autem.Abbas.

CASVS. Martinus contraxit matrimonium cum Bertha; & Lotharius cum Thebergar Lotharius filium Martini & Berthæ de ſacro fonte leuauit; tandem Lotharius & Bertha mortui ſunt, & Martinus contraxit cum Teberga; Quæritur vtrum tale matrimonium teneat & valeat? Reſpondet, quod cum vir & uxor per connubium efficiantur una caro,patet ꝙ Teberga non poteſt

2 Qualiter ſit hoc dictũ accipiendũ, tradit Panormitan.[a] hic, & pleniſſime Hoſtienſis in ſumma, tit. de cognat. ſpirit. §. qs ſit effectus circa medium, quos omnino videto. ſide gloſſã & doctores ℨ.eod.c.1.

† Cap.1. eo. tit. in 2. cõp. Eſt autem iſtius diffinitio huius dect. de qua vide ꝙ alijs Durãdũ lib. 4.ſent.di.42. q.1. & ibidẽ Sotum q. 1. art. 3. reſpiciendum ſemper concilium Trident. initio tituli citatũ.

3 De hac regula vide latẽ per Felinum in cap. nonnè. ℨ. de præſump. & ꝑ Bartholom. Socinũ in tertiam regulã 484. & ſeq. verbo taciturnitas,&

poteſt eſſe vxor Martini, qui fuit compater Lotharij, cum quo Teberga vna caro noſcitur extitiſſe. Nota quòd compaternitas contracta per virum tranſit ad eius vxorem, & è conuerſo, cum ſint vna caro.

a Per connubium.] id eſt, per carnalem copulam 27. q. 2. Agathoſa.

b Vna caro.] 30. q. 4. ſciſcitatur. & cap. Si quis ex vno.

c Eius.] ſcilicet, Lotharij.

{Gl. ſeq. ponit verſus, quos primò exponit.}

d Cũ quo.] ſcilicet Lotharío. Nota, q̃ poſt matrimonium carnali copula conſumatũ (de quo intelligẽ, qđ dĩ hic) ſi alter coniugum ſuſcipit filiũ alterius de ſacro fonte, ambo cõiuges compatres efficiũtur parentibus infantis: & ita ſi vir ſuſcipiat filiũ alteriꝰ de ſacro fonte, vxor mediãte viro ꝙ mater efficitur parentibus infantis, & mater ſpiritualis efficitur illius, & è cõuerſo. 30. q. 4. ſciſcitatur c. ſi quis ex vno. ſi verò cõpaternitas matrimonium præceſſit ſiue carnalẽ copulam, puta, ſuſcepiſti filium Berthæ & Martini de ſacro fonte, & poſtea cõtraxiſti cum Teberga, & cã cognouiſti, vel licet ignoraſti, nondũ carnaliter illam cognouiſti, quamuis illam poſtea cognoſcas, vxor tua non efficitur commater parentibꝰ illius infantis: quia nondum eras effectꝰ vna caro cum ea: quia per vnionem carnis ſequentem compaternitatem, non tranſitur ad vnionem ſpiritus præcedentem matrimonium, vndè te mortuo & mortua vxore Martini, quorum filiũ antequam haberes Tebergam, de ſacro fonte leuaueras. Martinus poterit habere Tebergam in vxorem 30. q. 4. qui ſpiritualem. & c. poſt vxoris obitum. & ſic Teberga poteſt habere duos compatres, vnum poſt alium: Vnde nota verſus.

Qua mihi, vel cuius mea natum fonte leuauit.
Hæc mea commater, fieri mea non valet vxor,
Si qua mea natum non ex me, fonte leuauit:
Hanc poſt fata mea non inde vetabor habere.

Sic quandoque facto ſuo alter coniugum ſolemnizat votum alterius, puta vir, qui volente vxore ordinem ſuſcepit. 28. diſt. quia ſunt.

CONtracto.] Duo facit. Primò ponit caſum. Secundò ibi, Verum. diſſimulandum committit: & in commiſſione prius exprimit diſſimulationis cauſam, vſque ibi, Ideòque. Abbas.

CAPVT. Quidã P. nomine cõtraxit matrimoniũ cum A. muliere: Tandem conſanguinei eiuſdem A. contra matrimoniũ obiecerunt, q̃ nõ poterat eſſe vxor ipſius pro eo quòd cadẽ A. tenuit filium concubinæ ipſius P. in primò pabulo ſacrati ſalis: iudex dubitauit. Cõſultus Papa reſpondet, quòd ſi vera conſtarent eſſe prædicta, matrimoniũ ꝓdictum nõ diſſolueretur: quæ res vix præſtaret impedimentum matrimonio cõtrahendo: Vnde mãdat quatenus ꝓfato P. iudex iniungat, vt dictam A. ſicut vxorem pertractet, ſiue hoc fuerit ſi ctũ ante cõtractũ matrimonij, ſiue poſt: ſed ſi fraudulenter hoc fecit cauſa matrimonij ſeparãdi: pœnitentiam indè accipiat, matrimonio in ſua firmitate durãte. Nota, quòd per ea quæ præcedũt, baptiſmum, non contrahitur compaternitas.

e Sacrati ſalis pabulo.] de conſecr. d. 4. ſal. cæleſtis.

f Concubinæ.] quidã dicunt, quòd ille filius tantũ erat filius concubinæ ipſius P. de alio viro: dicẽs, quòd compaternitas cõtrahit per illud ſacramentũ ſacrati ſalis, ſed ſecundũ hoc nulla fuiſſet quæſtio.

[Glo. ſeq. refert per quæſtionem, an per catechiſmum, &c. & tria alleg. quòd nõ, & duo in contrariũ. ponit tres opiniones, & tertiã improbat, huic decte. reſpondens. demum in illam approbat.]

g Vix cõtrahendo.] ex hoc videtur, quòd per illa, quæ præcedũt baptiſmũ, non cõtrahitur cõpaternitas. arg. 32. diſt. præter. 4. verum. in fin. vbi dicitur, quòd baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum. Item propter catechiſmum non ſit aliquis aptus cõtrahere matrimonium. 28. q. 1. cauc. Item ſi deceſſeret ſine baptiſmo, nõ prodeſſet ei catechiſmus quin perpetuò damnaretur. de conſe. diſt. 4. firmiſſimè: & cap. nulla. & ſic eſt adhuc membrum diaboli, ergo nõ poteſt eſſe ſpiritualis filius. Arg. contra, quòd contrahatur compaternitas per catechiſmũ. 30. q. 1. c. 1. vbi dicitur, quòd à primo pabulo ſacrati ſalis vſque ad confirmationem contrahitur compaternitas. ea. cauſa. q. 4. ſi quis ex vno de conſe. diſt. 4. in catechiſmo. nam & Chriſtiana dicitur, poſtquam eſt catechizata. 28. q. 1. cauc. Hugo. dicit ſuper illo cap. peruenit. 30. q. 1. quod ſicut ſeptem ſunt dona ſpiritus ſancti, ita ſeptem dona baptiſmi: & per quodlibet illorum contrahitur compaternitas, ita quòd impedit & dirimit matrimonium: Primum eſt collatio ſacrati ſalis de conſecratio diſt. 4. ex hinc. Secundũ aurium & narium linitio cum ſputo. diſtin. ea. poſtea. tanguntur. Tertiũ in fronte & pectore crucis ſignatio. diſtinct. ea. poſtea ſignatur. Quartum olei ſacri perunctio.

ipſius P. tenuit: & infra. ¶ Verum, ſi cõſtaret, vera eſſe quæ diximus, non ideò tamen contractum matrimoniũ ſolueretur quæ res vix gẽ contrahendo matrimonio impedimentum afferret. Ideoque mãdamus, quatenꝰ ꝓfato P. auctoritate noſtra iniungas, vt memoratã A. ſicut vxorẽ maritali affectione pertractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat, & perſoluat, ſiue ipſam ante matrimonium cõtractum cũ P. ſiue poſtea conſtiterit hoc egiſſe: dũ tamẽ ſi in fraudem hoc fecerit cauſa matrimonij ſeparandi, pœnitentiam pro præſumptione accipiat, matrimonio in ſua firmitate durante.

¶ Innocentius tertius epiſcopo & archiãiacono Linconiẽ.

¶ *Inter patrem baptizati, & leuantem ſeu tenentem baptiſatum, contrahitur cognatio ſpiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium poſt contractum.*

Gen. 2. Matth. 19. 1. Cor. 6. Epheſ. 5.

† Cap. 2 eo. ti. in 2. cõp. Vide citatos in c. primo ſupradicti: ſed Sotum ibi art. 2.

† quendam.

1 Pabulũ ſacrati ſalis dicitur cathechizãdum catechumenum ſal oris eius apponitur.

1 De materia huius gl. vide Theologos ſcholaſticos lib. 4. ſen. d. 42. & præ alijs D. Tho. & Sot. q. 1. ar. 2. vbi de opinionibus hic relatis iudicium faciunt.

CAPVT V.

CONtracto † matrimonio inter P. & A. vxorẽ ſuã, qdã cõſanguinei eiuſdem A, cõtra matrimoniũ obiecerũt, quod eadem in primo ſacrati ſalis e pabulo, filiũ quondam † concubinæ f

tio.dist.ea.deindè. Quintum ablutio baptismi distin. ea. venit. Sotũ in vertice chrismatis perunctio à sacerdote.dist.ea.postquam ascendit. Septimum confirmatio chrismatis in fronte per episcopum.dist.ea.presbyteri. Et illi qui sequuntur Hug.dicunt, q̃ ille filius non fuit filius Petri, sed tantum concubinæ: & dicunt hanc decr. nõ tenere, dato quòd fuerit filius Petri. Alij dicunt, q̃ per tria sacramẽta tantum cõtrahitur compaternitas, scilicet per catechismũ, baptismũ, & confirmationem. de consec. dist.4 in catechismo. 30.q.4.si quis ex vno. & hæc mulier non tenuit illum filium ad totũ catechismum, sed tãtum ad immissionẽ salis: quod satis appa ret per hãc literam. Alij dicunt, q̃ licet compaternitas contahatur p̃ catechismum: per illam tamen non dirimitur matrimonium cõtractum, prout innuitur per hanc literam, tali ratione, q̃ baptismus est ianua omnium sacramentorũ, vt dictũ est in c. prater. §. verũ. 32. dist. & ī. de presb. non bapt. c.1. & 3. ergo si ianua nõ est aperta, nullũ sacramentũ recipitur. Item alia ratione, q̃ ante baptismum nõ est filius ecclesiæ, q̃ sine eo nullus saluatur, vt dictum est: ergo si non est filius ecclesiæ, non est filius spiritualis: & si non est filius spiritualis, nulla per eum est cognatio contracta: ergo propter hoc non debet matrimonium separari. Sed certè contra istos, qui dicunt, quod etiam per catechismum non dirimatur matrimonium, manifeste faciunt illa duo. c. si quis ex vno. & c. in catechismo, quia ibi æquiparantur ista tria, catechismus. baptismus, & cõfirmatio: Vnde credo, quòd si quis teneat aliquem in toto catechismo, in quo vnus patrinus debet esse, quòd ille sit compater effectus parentibus infantis: sed hæc mulier non tenuit illum filium infantem, nisi in primo paruulo sacrati salis: nec expresè dicit litera, q̃ iuerit filius P. & ideò dicit, q̃ catechismus impedit & dirimit. a T. dixit quòd cõpaternitas per catechismũ cõtracta inualida est ad matrimonium dirimendum, quod satis posset tolerari, ratione prædicta.

† Cap.1.eo. tit.in 3.cõp. Cõcor. cõc. Tri.sess.24.& refor.matr. c.2. Adde citatos in superiorib.

† F.

a Qui ita sentiunt, ppriã vocem vñr ignorare, q̃ catechismus nõ est sacramẽtũ, sed sacramentale. ita B Th. scitata d. 42.q. 2.ar.2.in corpore.

a Hæc opinio glorię iã olim displicebat theologis lib. 4. sent.d.42.vbi B. Thom. & Sot. ambo, q.1.ar.2.hodie p cõstitutionẽ Bonifac.viij reprobata est c.2. d cogn. spi.lib.6 vi. catechismus ipse matrimoniũ dirimit iam contractum.

CAP. VI.

VEniens † ad Apostolicam sedẽ C. † Anglicus, & infra. ¶Mandamus, quatenus si constiterit H. mulierem prædicti viri filium de sacro fonte a leuasse, antequam b eam desponsasset vxorem, vos inter eos diuortium, appellatione postposita, celebretis.

¶Idem magistro S. canonico Herforden.

¶Si filij duorum compatrum per quorum alterum denentum est ad compaternitatem matrimonium contrahant, separantur: & tempore contractus scientes impedimentum illud denunciare tenentur.

CAP. VII.

TVa † nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem, filiam c compatris patris sui, vel commatris sibi possit matrimonialiter copulare? & si contraxit, † an debeant separari? & an conscij talis matrimonij teneantur illud in publico accusare? Super quo respondemus, quòd huiusmodi personæ non possunt matrimonium contrahere: & si contraxerint, possunt d abinuicem separari: & qui contractum sciuerint, debent ecclesiæ illud nunciare. e

¶ Gregorius nonus.

¶ Inter baptizatum & filium baptizantis, oritur cognatio spiritualis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. hoc dicit.

CAP. VIII.

EX † literis vestris accepimus, quod cum M. mulier coram officiali

† contraxerint.

† Vide c.1.de cogn. spi. li. 6. & Th. li 4. sent.d.42.q. 1.artic. 2. & Durandum ea. dist. q.1.

a De sacro fonte.] idem si non tenuisset eum in catechismo, vel in confirmatione, vt supra ea.proxi. dictum est.

b Antequam.] benè dicit antequam: quia si post contractum matrimoniũ hoc fecisset, non separaretur matrimonium contractum. ī. cod. si vir. & 30.q.1.ad limina. dictum est de eo.

TVa nos.] Sũt duę partes. In prima trium membris cõsultatio. In secunda cuiq; responsio ibi, Super quo. Abbas.

CASVS. Aliquis, puta Martinus habebat filium; nato isto filio Martinus suscepit filiam Petri de sacro fonte; quæritur, vtrũ filius iste natus ante compaternitatis contractã inter Martinum & Petrũ, possit accipere in vxorẽ filiam Petri, per quã cõpaternitas illa cõtracta fuit; & an si cõtraxerint, debeant separari? & an illi, qui cõscij fuerunt illius matrimonij, debeant illud accusare? Respiet, q̃ huiusmodi personæ non possunt contrahere: & si cõtraxerint, debent separari: & qui cõtractum sciuerint, debent illud ecclesiæ nũciare. Nota, quòd ex hoc patet, qua mediante compaternitas est contracta, non potest copulari alicui de filijs alterius cõparentis: siue sit natus ante compaternitatẽ siue post. Item quilibet tenetur denunciare matrimonia illicitè contracta.

c Filiam.] spiritualem: per quam compaternitas est contracta. ī. eo. c.1. & c. super eo. in prin.

d Possunt.] i. debent de iure, ī. eod. c.1. & cap. super eo. in princ.

[Gl. seq. arg. signat contrarium, & remittit.]

e Nunciare.] nota argu. quòd denunciatio criminum ad omnes spectat, & non tantum ad prælatos. Itẽ personæ illæ, quæ sciuerunt contrahi matrimonium, non admittuntur ad accusationem matrimonij, aut etiam ad testificationem. ī. qui ma. accus. possunt in tur. non tamen repelluntur à denunciatione, vt hic patet. & tamen hic consequitur idem p̃ denunciationem in hoc casu, quod per accusationem: non enim potest pœnitere ille cui denunciatur tale crimen, nisi re. not. vno re. 14.q.6.ii res. ar. Item alia via excludit, & alia admittitur. sic ī. de iure. quæ. ad modum. ī. de despon. impub ad dissoluendum. Arg. contra ī. de proc. ma. vbi de hoc. Ber.

EX literis.] Diuiditur in duas partes. In prima iudicum constitutio. In secunda mandatum, ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Quædam mulier M. nomine, coram officiali Cantuarien. archiepiscopi petijt quendam A. nomine in maritum, dicens se ab eo tam de ipso, & carnaliter cognitam; Ad hoc probandum induxit testes publicas

atis atteſtationibus teſtiũ, per quos mulieris intentio probata erat dictus A. excipiẽdo propoſuit, ꝙ eã habere non poterat in vxorẽ, ꝙ eo ꝙ pater eiuſdẽ mulieris, q̃ ſacerdos fuerat, ipſum baptizauerit: ſed non obſtante huiuſmodi exceptione, tulit ſuiam diffinitiuam ꝙ matrimonio contra ipſũ: à qua ſententia ad ſedem Apoſtolicam appellauit; Mandat Papa, quatenus, ſi eſt ita, eundem A. iudex ab impetitione mulieris abſoluat, eidẽ ſuper hoc ſilentium imponendo. Nota. ꝙ filius ſacerdotis ſpiritualis vel filia, non poteſt copulari in matrimonio filio vel filiæ carnali ipſius ſacerdotis.

† al. ita, in maritum.

[Glo. ſeq. fortificat tex. q̃rit, & ſol. ſolutionẽ reſpõdet, & dat ſimile. ſecundo quærit, arg. negatiuè ſol. contrariũ.]

† extiterat.

a * Baptizauit.] & ita ſunt filij ſpirituales ipſius ſacerdotis. 40 q. 1. omnes quos. vbi de hoc. & cap. nõ debet. & 30. q. 4 ſi qs ex vno. arg ergo & 1 filia illius effecta eſt ſoror ſpiritualis viri, ac ſi ipſum ſacerdos de ſacro fonte leuaſſet, quia tunc illã habere in vxorem non poſſet, quia ea mediante paternitas eſſet contracta. ſup. eo. c. 1. & c. ſuper eo. & 30. q. 3 ſuper quibus. ergo multo fortius cum ſit pater ſpiritualis illius. Sed quid mouit iſtum officialem ad ſententiandum pro matrimonio? Hoc potuit eſſe cauſa: quia edictum de matrimonio prohibitorum eſt. ſup. de ſponſa. cum apud, ſed hoc non inueniebatur prohibitum expreſſis verbis de his qui baptizant, quòd filij eorum cum talibus non poſſent contrahere, ſed licet expreſſe non eſſet prohibitum, ſatis videbatur eſſe prohibitum, ex quo pater eſt ipſius ſpiritualis: quia in eo quod minus eſt, prohibitio inuenitur, ſcilicet in filio illius, qui aliam de ſacro fonte leuauit, ſimile eſt quod dixit Vrbanus; nulla ratione prohibitum inuenitur, quòd vir & vxor filium vel non poſſint filium alterius de ſacro fonte ſuſcipere. a 30. q. 4 quòd autem hoc eſt verum verbis expreſſis: ſed in genere prohibitum eſt, dum prohibetur, quòd plures ſimul non ſuſcipiant puerum de ſacro fonte. de cõſe. diſtinct. 4 non plures, & quia prohibetur commiſceri filiæ ſpirituali, vt cap. non debet. Sed numquid filius ſacerdotis poteſt contrahere cum filia illius, quam recepit ad pœnitentiam? ¶ Videtur, quòd non, quia & illa filia ſpiritualis eſt ſicut illa, quã baptizat 30. q. 1 omnes quos. ſed non eſt ita: quia non contrahitur tanta affinitas in pœnitentia ſicut in baptiſmo: quia per pœnitentiam non efficiuntur filij ſacerdotis affines filijs eorum, quibus pœnitentiam iniungunt, nec vsque quaque inuenitur prohibitum directe, vel indirecte, ergo intelligitur eſſe conceſſum. ſ. ac ſponſum apud.

1 Forte legẽdum, quod.

2 Quod dic vt infra co. ca. vlt. lib. 6. Ioan. And.

3 De his filiabus ſpõſalibus vide Mag. li. 4. ſẽ. d. 42. §. ſpõſales filij sũt.

DE COGNATIONE LEGALI.

Viſo de cognatione ſpirituali, merito ſubijcitur de cognatione legali. Et vide ad materiã huius tit. tex.

Cantuarien. Alanũ peteret in †vitrum, & ſe affidatam ab eo, ac carnaliter cognitam, per teſtes idoneos probauiſſet: dictorum tandem teſtium depoſitionibus publicatis, idem A. excipiendo propoſuit, quòd eam habere non poterat in vxorem, pro eo, quòd ipſum pater mulieris eiuſdem, qui ſacerdos extitit baptizauit. a Sed cũ idem officialis exceptione huiuſmodi nõ admiſſa diffinitiuam tulerit ſuiam contra ipſum, & idẽ ad ſedem Apoſtolicam appellauerit: Mandamus, quatenus, ſi eſt ita, eundem A. ſuper hoc ab impetitione mulieris abſoluatis ipſius: eidem mulieri perpetuum ſilentiũ imponentes.

† Forte legẽdum, quod.

TITVLVS XII.

De cognatione legali. †

† Vide Magiſt. li. 4. ſen. d. 42. & ibi S. Tho. q. 2. ar. 1. 2. & 3. & Durandũ q. 1.

¶ Nicolaus ad conſulta Bulgarorum.

¶ Inter adoptatum & filium adoptantis non poteſt durante adoptione conſiſtere matrimonium.

CAP. VNICVM.

SI qua † per adoptionem mihi ſoror eſſe cœperit, quamdiu b durat adoptio, inter me & ipſam nuptiæ conſiſtere non poſſunt.

† Ca. vni. eſt. in 1. cõp.

SI qua per.] CASVS. Pater meus adoptauit aliq̃ in filiã: q̃rit, an ego poſſim illã accipere in vxorem. Dicit Nicolaus, ꝙ quãdiu durat adoptio inter me & illã, mãimonium tenere non põt. Nota, ꝙ nõ poſſum cõtrahere cũ ſorore adoptiua, quamdiu durat adoptio. Item ceſſante cauſa, ceſſat effectus.

[Glo. ſeq. argumẽtat à contrario, &c.]

b Quamdiu.] 30 q. 3. ita diligere. ergo ea finita cũ ea poſſum contrahere. Iuſtit. de nupt. §. ſed & ſi qua. Itẽ arg hic, ꝙ cauſa ceſſãte ceſſat effectꝰ. ff. de renun. poſt tranſlationem. ſ. de iureiur. & ſi Chriſtus. ad fi. & 61. diſt. cap. ſtatuimus. §. his omnibus. ff. de ritu nup. & adoptionẽ. Nota ad intelligẽtiam huius decretalis ꝙ cognatio q̃dã eſt ſpiritualis, de qua dicitur ſ. ti proxi. Quædam ẽt legalis, de qua hic dr. Legalis cognatio fit duobus modis, vel per adoptionem, vel per arrogationem. Dicimur autẽ arrogare illum, q̃ ſui iuris eſt, & per arrogationem tranſit in noſtram poteſtatem, & fit arrogatio principis auctoritate: adoptio autẽ per quemlibet magiſtratum. Inſti. de adopt. §. 2. & ſi nec tranſit in poteſtatem adoptantis. C. de adop. l. vlt. & inſti. eod. tit. ſed hodie remanet in poteſtate ſui patris. Et tam arrogati, quam adoptati dicuntur filij adoptiui ſiue fratres. Et inter fratres adoptiuos, ſiue naturales, & legitimos impeditur matrimonium q̃diu durat adoptio, vt hic, & ff. de ritu nupt. per adoptionem. & 30. q. 3. ita diligere. Sed inter aſcendentes & deſcendentes, id eſt inter adoptantem & adoptatum ſemper impeditur matrimonium. ff. de ritu nuptiarum, adoptiuus. licet ſoluatur adoptio. ff. eod. tit. quia ẽt. Item poſſet dici, ꝙ filius adoptatus poſſet copulari filiæ adoptanti, cũ adoptatus non tranſeat in poteſtatem adoptantis. Inſti. de adoptio. §. 2. ſic etiam poteſt dici, quòd filius illegitimus poteſt copulari filiæ adoptiuæ: quia illegitimus non eſt in poteſtate patris, Inſtit. de nupt. §. vlt. Illegitimus non poteſt copulari filiæ ſuæ naturali. Alij dicunt, quòd adoptatus non poteſt copulari filiæ adoptantis: quia licet adoptatus non tranſeat in poteſtatem adoptantis, acquiruntur tamen ei quædam iura per adoptionem, quæ diſſoluuntur per emancipationem. C. de adoption. l. penultima. §. ſin autem. & hoc idem videtur per decretalem iſtam, quæ indiſtincte loquitur de adoptione, non diſtinguendo inter arrogatum & adoptatum, & hoc. impedimentum definit per emancipationem alterutrius. ff. de adoptio. in omni. ff. de ritu nup. ratum, per adoptionem. Sed numquid filij adoptiui poſſunt contrahere inter ſe? Dicit poteſt, quòd

¶ De materia huiꝰ gloſſæ quatenus agit de adoptione, & arrogatione. vide plenè ꝑ Aretinum & Doctores Inſti. de adopt.

TITVLVS XIII.

De eo † qui cognouit consanguineã vxoris suæ (vel sponsæ.†)

¶ Ex cõcilio apud Metiam. ‖

¶ *Affinitas superueniens posit matrimonium contractum, non soluit matrimonium, sed exactionem debiti impedit; & crimen incestus inhabilitat quo ad matrimoniũ contrahendum.*

CAP. I.

SI † quis cum filiastra [a] sua sciẽter [b] fornicatus fuerit: nec à matre debitum petere [c], nec filiam vnquam habere potest vxorem: nec filiastra, nec ille [d] vllo vnquam tempore, alij † se poterunt matrimonio cõpulare. [e]

De eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ (vel sponsæ.)

Vide de cognatione spirituali & legali, & carnali videndũ restat; Sed quia ex copula habita cũ consanguinea vxoris, oritur affinitatis cognatio, de qua poterat dubitari vtrum dirimeret, vel impediret matrimonium, ideò subijcitur hæc rubrica. Et virtus totius tituli consistit in hoc, quòd affinitas cõtracta ex copula consanguineæ vxoris, nõ dirimit matrimonium prius contractũ, sed soluit sponsalia de futuro Item priuat facultate contrahendi matrimoniũ, & exactione debiti in vxore habita. vt patebit in prosecutione tituli. Abbas.

De hac materia tractat 27.q.7. in multis capitulis.

SI quis.] Primo ponitur thema ex quo triplex elicitur quæstio. Secundo solaitabi, Nec à matre. Abbas. Siculus.

CASVS. Dicitur hic, quòd si quis cognouit filiastram suam, non potest petere debitum ab vxore, nec filiastram habere in vxorem, nec vnquam filiastra vel ille poterunt se alij matrimonialiter copulare. Nota quòd incestuosi contrahere non possunt.

a Filiastra.] 32.q.7. quędam. & c. qui dormierit 2 & cap. si quis viduam.

b Scienter.] secus si ignoranter. 3.q.2. in lectum.

[Glo. seq. cum vltima recitari possunt per quæstiones, vel textualiter, si placet]

c Petere.] exactus tamen reddere tenetur. ℨ. eod tit. transmissæ non obstante affinitate inique ex post facto contracta: & sine culpa priuari iure suo nemo debet. ℨ. co. discretionem. & ca. tuæ.

d Nec ille.] post mortem vxoris.

e Copulare propter incestum. 32. q.7. qui dormierit. & ℨ. eo. ca. ex litteris. tamen si contraherent, tenet matrimonium: & etiam si essent iuuenes, dispensaretur cũ eis. 33.q.2. in adolescentia. Per.

VEniens.] Primo ponitur decisa consultatio. Secundo distinguens respondet. ibi, Inquisitioni. Secundo mentitur. ibi Cæterum. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam fecit sponsalia de futuro cum quadam, & pater ipsius matrem sponsæ accepit in vxorem: Tandem instigante diabolo matrem sponsæ cognouit. tã pater q consanguinei sui volebãt vt matrimonium de ꝓsenti consummaret: sed ipse noluit donec factum episcopo proponeret, Episcopus consuluit dñm Papã, & ipse rñdet, quòd si matrẽ sponsæ cognouit, & sponsæ carnaliter non adhæsit, imponenda est ei pœnitẽtia paulo maior, q̃ pro adulterio, & illa peracta vel parte ipsius, ꝑs dispensetur cũ eo vt aliã recipiat (si voluerit) in vxorem Si verò sponsam cognouit ante matrẽ, vel post, aliam non poterit accipere in vxorem, ꝓpter incestũ, sed a sponsa non separabit: & in hoc nõ tenet quod dicit, pũquàm eam, scilicet sponsam, potest accipere in vxorem. Nota hic pœnam illius qui matrẽ sponsæ suæ cognouit.

f Matrem spõsæ.] de futuro: vndè affinitate superuenit te, illam in vxorem habere nõ poterit soluto sponsalitus. ℨ. de cõsang. ca. 2. & ℨ. eod. ex litteris.

g Adhæsit.] postquam cognouit matrem.

Gl. seq. obijcit, & soluit.

h Paulo maior q̃ ꝓ adulterio.] quare maior pœnitentia imponitur q̃ pro adulterio, cum tamen publicæ honestatis iustitiam violauerit, cum illa esset sponsa de futuro? Dicas quòd non tantum violauit publicæ honestatis iustitiam, i. d adulterium committit cum matre sponsæ suæ, quæ nupta erat patri suo, vt patet in antiqua: ℨ alias si mater ipsius non esset coniugata, non puniretur plus nec etiam tantum. vndè iste multo plus debet puniri quàm pro adulterio, propter tria, videlicet propter honestatis iustitiam, propter adulterium, & incestum etiam quod perpetrauit cognoscendo finem primi generis, & primi gradus.

i Vel parte.] arg. ꝙ sufficit aliquid inchoare, & si nõ fit completum. ℨ. de elect. cum in cunctis. ℨ. iuniores.

k Ex dispensatione.] incestuosi enim contrahere nõ debent, & ideò dispensatur cum eo, qa iuuenis erat: aliàs sine peccato contrahere nõ posset 33.q.2. in adolescentia, tamen si contraheret citra aliquam dispensationem, teneret matrimonium.

l Cognouit antequam matrem.] vndè statim fuit matrimonium præsumptum. ℨ. de spons. is qui, & ℨ. de condi. appellis. vnde matrem vlterius habere nõ posset, etiam si non esset cognita: & hoc idem esset, etiam si nunquam cognouisset ipsam sup. de spons. sponsam. Bernardus.

m Eam, scilicet matrem, vt dictum est. Vel dic, eam, idest sponsam suam, & secundum hoc non tenet. ℨ. eo. discretionem. & ca. vlt.

n Aliam post mortem ipsius. quia ex quo eã cognouit ante-

1 Hoc placet Guil. Spec. co. ti. in prĩ. & omnino vide qđ ꝓ hoc dicto ibi ipsi. I.A.

† Vide quod nouissimè decreuit Cõcilium Trident. sessio. 24. de reformat. c. 4.

¶ Hæc duo verba: vel sponsæ. desũt in aliquot antiquis codicibus, & in omnibus manuscriptis Vatic. an.

¶ Med. Mentiam. Meldam. sed in concilijs nõ fuit repertũ est sicut pleraque alia.

‖ Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. Vide Burch. li. 19 decret. cap. 5. tit. de fornicatione 2. versi. Iecisti fornicationem cũ filiastra tua. † alijs.

2 Sed caute legendi sũt hi canones vt optimè admonet Sotus dũ hoc ipsum decretum interpretat lib. 4. sent. dist. 37. q. 1. art. 2.

3 Antiquam decretalem integrã habes lo. is citatis initio huius cap.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. & post Concilium Lateranen. par. 13. cap. 4.

† al. ita: si sponsæ, &c.

Se, antequam matrem, non diſſoluit matrimonium, licet poſtea cognouerit matrem. ℣. eo. diſcretionē, & c. penult. & vlt ſed ea mortua cum alia propter inceſtū D contrahere non debet. ℣. eo tranſmiſſæ in fi.

E illo.] Primo ponitur conſultatio. Secundo reſpoſio: ibi, Reſpondemus. Abbas.

CASVS. Quidam dicebat, ℔ cognouerat vxorē fratris ſui antequam cum illa matrimonium contraxiſſet: quæri q̄d iuris? Reſpondet Papa, ℔ propter hoc nō ſunt ſeparandi, niſi hoc eſſet notorium, aut p̄ idoneos teſtes legitimē p̄baretur. Nota quod ſimplici aſſertioni alicuius nō eſt credendum.

¶ Cap. 2. eo. tit. in 2. cōp.

[Glo. ſeq. recitari poſſet ℘ contrariū.]

a Occaſione.] qa confeſſio illa ſola nō p̄iudicat, retiā ſi rumor vicinię cōſentiret. ℣. eo. ſuper cod. ſecus eſſet in matrimonio contrahendo ℣. de ſpon. præter ea 1. & ℣. tit. proxi. cap. 2. Ber.

¶ Ideo dicit text. illā occaſionē, nō dicit, cauſam. ad hoc de mato & obed. ſolite. Ioan. And.

Tranſmiſſæ.] Primo conſultatio. Secundo reſponſio ibi, Quia verò. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam habebat vxorem, ea mortua filiā vxoris defunctæ cognouit: poſtmodū aliā accepit, & nihilominus cum priuigna publicè delinquebat; Quæſitum fuit à Papa, qualiter in facto iſto eſſet agendum? Reſpōdet, ℔ vxori legitimè cohabitet, & neceſſaria ei ſubminiſtret, nec eam cognoſcat q̄diu vixerit, niſi ab ea fuerit requiſitus: & donec cum ea permanſerit, ℘ inceſtu & adulterio pœnitentiam agat pro arbitrio imponentis: & ſi ſuperuixerit vxori, ſine ſpe cōiugij perſeueret. Nota quod pœnitentię ſunt hodie arbitrariæ. Item inceſtuoſi cōtrahere non debent: tamen ſi contraxerint, tenet matrimonium.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cōp. Prę aliis vide Soto. lib. 4. ſent. dist. 37. q. 1. art. 3.

[Glo. ſeq. dat ſimile, & tradit regulam.]

b Illicitam rem.] inceſtum adulterium adiungendo.

a Adde cū quibus cōmittit inceſtus: gl. in §. 1. Inſti. de nupt. & ſuper rubri. C. de adult. Legitimæ.] ſic patet ℘ inceſtus a non impedit quominus matrimonium ſit legitimum, licet ℣ere non debeat, ſicut votum ſimplex ℣ qua cleri vel vouentes, ut ſuſtalia enim crimina impediunt matrimonium ℘hēdum, ſed non dirimūt iam ℣ctum, niſi in caſibus caſtres, ſi machinatus fuerit in mortem alterius, ſi duxit eam de facto. ℣ de eo qui duxit in matri. cum habere. & c. ſuper hoc.

d Fuerit requiſitus.] & ſic intelligе ℣. eo. ca. 1.

e Sine ſpe coniugij.] ℣. 32. q. 7. ſi quis vidua. 11. & 35. q. 3. de inceſtis. ℣. eod. veniens. & ℣. de pœn. & remiſ. ca. 2. vbi de hoc.

¶ Idem.

¶ Non ſeparatur matrimonium ad dictum vnius aſſerentis affinitatem inter conſuges præceſſiſſe.

CAP. III.

DE illo, † qui vxorē fratris, antequam ei matrimonio iūgeretur, ſe propoſuit cognouiſſe: Reſpōdemus, quod niſi hoc publicū & notoriū fuerit, aut idoneis teſtibus comprobatum: præ dictum matrimoniū occaſione a illa, ipſum impetere non permittas.

¶ Celeſtinus tertiùs.

¶ Inceſtuoſus matrimonium contrahere non debet: ſed ſi contrahit tenet: & tunc tenetur reddere, ſed non poteſt debitum exigere, & non minus tenetur vxor neceſſaria adminiſtrare.

CAP. IIII.

TRanſmiſſæ † nobis tuæ litteræ demonſtrarunt, quod G. vxore ſua defuncta, filiā eius, priuignam videlicet propriā, copula carnali cognouit: poſtmodum aliā accipiēs in vxorem, cum priuigna publicæ tanquā canis ad vomitū rediēs, illicitā rem b commiſcere nō expauit. ¶ Quia verò ſuper his conſilium requiſiſti, præſenti pagina reſpondemus, quod legitimę c vxori cohabitās, & neceſſaria ſubminiſtrans, non cognoſcat eā quamdiu vixerit, niſi ab ea fuerit d requiſitus: & tunc ad ipſam non ſine graui cordis dolore accedat; qui etiā pro inceſtu & adulterio, donec cum ea permanſerit, iuxta moderamē hui arbitrij pœnitentiam agens, poſtmodū ſi ſuperuixerit, ei perpetuo ſine ſpe coniugij e permanebit.

¶ Idem.

¶ Non ſeparatur matrimonium ad confeſſionem coniugum, qui dicunt affinitatem præceſſiſſe, etiam ſi rumor vicinia conſentiat. Et eſt caſus multum allegabilis & notabilis.

CAP. V.

SVper † eo quod poſtulas, vtrum coniugatus qui ante contractum matrimonium, vxoris ſuæ conſanguineam carnali commixtione cognouit, cum id fateatur vterque, & aliqua pars vicinię hoc acclamaſ dicat ſit ab vxore ſua iudicio eccleſię ſeparandus. Tuæ fraternitati reſpondemus, † quod propter eorum confeſſionem f tantū, vel rumorem vicinię, ſeparari

§ VPer eo.] Primo ponit queſtionē. Secūdo ſolutio rem: ibi, Tuæ. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam contraxit matrimonium cū aliqua muliere: tandem eam ip ſe quam vxor cōfitebatur ℘ quandā conſāguineā vxoris ſuæ antequā cū ea ℣riſſet carnaliter cognouit: & aliquapars vi inię illud clamabat: quęri an ſint ſeparādi? Reſpondetur, ℘ propter eorum confeſſionem tantūmodo nō ſunt ſeparandi, vel propter rumorem vicinię: quia multi quandoque colluderent adinuicem, & ad confeſſionem inceſtus faciliter proſilirent, ſi per eorum confeſſionem crederent ſeparari: & rumor vicinię non eſt adeo validus, quod bene coniuncti debeant ſeparari, niſi rationes probabiles accedant. Not. quod confeſſio coniugum contra matrimoniū non p̄iudicat ipſi matrimonio, ℘pter colluſionem. Item rumor vicinię non facit probationem: ſecus de fama.

† Cap. 4. eo tit. in 2. cōp. De materia vide ea quæ ſupra alijs hic Præpoſitum.

[Glo. ſeq. obijcit & ſoluit, diſtinguendo triplicē confeſſionis ſpeciem. Item obijcit, & ſoluit.]

† Preſcribimus.

f Confeſſionem.] Sed videtur ℘ cōfeſſioni ſtetur ſuę quia confeſſus in iure, pro iudicato habetur. C. de confeſſ. vnica. & ff. eo. tit. l. 1. & l. certum. & ℣. de cenſi. olim cauſam. Dicas ℘ in caſu iſto non ſtatur confeſſioni contra matrimonium, propter rationem quæ hic in littera redditur. Et eſt ratio: quia contra ſe quiſq; teſtificari poteſt pro ſe vero minimè. 14. q. 1. §. 1. & ff de interr. act. de ætate. §. 1. præterea iſte non confitetur ℣ie, imo pro ſe: vnde iure communi nō prodeſt ei talis confeſſio. Nam iſte petit ſeparari ab vxore, qui dicit ſe cognouiſſe eius conſanguineam: ſi conſteretur aliquid contra hoc, propter quod ei p̄iudicaretur, tunc videretur ſtandum ſuæ confeſſioni: ſed verum eſt, ſpeciale eſt in matrimonio, vbi non creditur viro vel vxori in p̄iudicium coniugij, ſed ſi confiteatur pro matrimonio contrahendo, bene ſtatur confeſſioni puni-

sionis puta ‖ petam aliquam in vxorem. & ipsa confitetur matrimoniũ, præsumitur licat ei, licet ipsa nollet me habere: quia modo directe confitet ꝛ se: secus in confessione q̃ fit quantum ad tori separationem ꝓp adulteriũ: quia constat confessioni. ‖ ꝛ. de diuortijs c. ex litteris. Argu ꝛ. 35. q. 6. si duo. Solubi confitentur consanguinitatẽ esse inter eos, & fama publica cõfessioni coniugum cõsentit, & tunc stetur fame & confessioni: sed hic tãtum est rumor, & aliud est fama, & aliud minor vt hic videtur.

‖ Concurrendũ.] quod faciendũ non est ꝓp tritionem hic expectatam: imò ex colludio puniri debent. 2 q. 3. si quemquam & ꝛ de collu. c. 1. & 3.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

‖ Rumor.] arg. ꝛ. ꝛ. d præsumpt. illud. & ca. 3. vt dixi, aliud est rumor q̃ fama & illa decre. tertio. loq̃tur de matrimonio contrahẽdo, quod ad solam famam impeditur 2. ꝛ. tit. prox. ca. super eo.

Dilectionem tuã.] Communis diuisio. Secunda ibi, Nos igitur. Et ibi primo dicit mulierẽ ad continentiam inducẽdam. Secũdo: ibi, Quod si. dicit quid iuris si ad hoc nõ potest induci. Tertio soluit tria obstacula: ibi. Nã & si. Abbas. CASVS. Quidam ꝛxit matrimoniũ cũ quadam per verba de præsenti, & anteq̃ eã cognosceret, tradidit illã inquantũ potuit renitẽtem & inuitam cuidam cõsanguineo suo in vxorẽ, & ille eã accepit, licet inuitã. Sed mulier quãcito fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & primo viro restitui postulauit: q̃rebat, an deberet ei restitui? Rñdet Papa, ꝙ viro pro tã turpi facinore grauis pœnitentia debet imponi, & mulier monenda est ꝓp publicæ honestatis iustitiam, vt nec primũ repetat, cui consanguineus eã cognouit, licet inuitã, nec redeat ad ꝛm, cui propter adulteriũ cõmisceri non põt; sed in ꝛtinentia maneat, donec primus vir viã fuerit vniuersæ carnis ingressus; Si aũt ad hoc induci non poterit, prior vir cogatur ea recipere, & maritali affectione tractare; nec põt ei adulteriũ obijcere, qui eã adulterãdã tradidit, p̃sertim inuitã: & licet dicatur in Euangelio, ꝙ ꝓp fornicationem vir dimittere possit vxorem; non tñ ꝓpter eam-iẽ causam vir semper põt dimittere, nec vxor virum, cum possit per exceptionẽ repelli, vel replicatione. & affinitas superueniens matrimonio ei obesse non debet quæ conscia seu particeps huiusmodi iniquitatis non fuit: cum iure suo sine culpa non debeat defraudari. Alexander tñ in consimili casu dixit distinguendum prout sequit in littera. Nota ꝙ ei adulterium obijci non põt quæ ad hoc inuita tracta est. Item nõ ꝛnus ꝓp adulteriũ vir potest dimittere, vxorem. Item affinitas superueniens matrimonio ipsum non dissoluit. Item nullus debet sine culpa iure suo priuari.

[Gl. seq distinguit an vir tradiderit, vel occasionem dederit: & ad secundũ signat contrarium.]

c Tradidit.] & ibi non potest illi opponere adulteriũ. arg. ꝛ 2. q. 5. ꝛ. 1. & ca. 1. & 4. nec adulterium dicitur hic cõmisisse, vt ibi dr, quia nõ cõsensit: & hoc patet ex eo, ꝙ quãcito potuit, aufugit, vt sequitur. arg. 1. q. 1. constat. fecus esset si occasionẽ adulterandi ei dedisset: quia nihilominus imputaretur. 1 arg. 27. q. 2. Agathosa. & c. si tu abstines. ꝛ. de diuor. significauit. ff. sol. mat. cum mulier ff. d adulte. l. 1. 2 Sed ꝛ videtur per ca. præd. tũ, si tu abstines. & arg. 13. q. 4. Nabucho donosor. & i Auth. vt hæc ma. & auiæ ꝛ qa viro plurimos in fi. coll. 8. vir enim debet esse mulieri auctor colendi bonos mores. ff. de adulte. fi vxor. ꝛ. iudex. & 32. q. 6. indignantꝛ alioquin esset detrahenda à viri 4 potestate, C. de epis. & cle. audi. l. fi lenones.

d Publicam honestatem.] id est, affinitatem, quę sic inique contrahitur.

[Glo. seq. not. cum sponsa, & allegat tria iura.]

e Relatum adulterij.] quia primus est maritus illius, & non secundus. Et est hoc notabile, ꝙ adulterium committit cũ sponsa nondum cognita à viro: vnde si aliàs cõmisisset adulteriũ, posset accusari a sponso, ff. & adulte. miles ꝛ. quærebatur. ꝛ. de iniu. quẽadmodum. quia iniuria facta est ei. ff. de iniur. item apud. ꝛ. sponsum.

f Præsertim.] id est, tñ: quia in talibus quæ sine peccato mortali committi non possunt, mandatum non obligat. 32. quæst. 5. ita ne. & supra quod metus causa. cap. sacris.

g Nam & si.] responsio videt tacitæ quæstionis.

h Fornicationis.] 32. q. 7. omnes causationes.

i Exceptione.] puta, ꝙ ipse tradidit eam inuitã, vel quia idẽ similiter fornicatus est. ꝛ. de adul. c. penult. & vlt. 32. q. 6. nihil.

[Glo. seq.

non debent: cum & quãdoque nonnulli inter se contra matrimoniũ velint colludere, & ad confessionem incestus facile prosilirent, si suo iudicio crederent, per iudicium ecclesiæ concurrendũ. a Rumor b autem vicinię non adeo est indicandus validus, quod nisi rationabiles † & honestę probationes accedant, possit bene contractum matrimonium irritari. †

¶ Innocentius tertius Præposito Magdeburgensi.

¶ *Affinitas superueniens nõ dissoluit sponsalia de præsenti.*

CAP. VI.

Dilectionẽ † tuam: & infra. ¶ Sanè ex parte tua fuit propositum, quod quidam cum muliere quadã, legitimè per verba de præsenti cõtraxit, quam postmodũ a se incognitam, cuidam consanguineo suo tradidit, c in quantum potuit renitentem: Ille verò cũ ipsa licet inuita, matrimonij solennia celebrauit: sed mulier quã cito fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & se priori viro restituere postulauit. ¶ Nos igit inquisitioni tuę taliter respondemus, quod & viro pro tã turpi facinore grauis est pœnitentia iniungenda, & mulier propter publicam d honestatẽ, † etsi monendi solicite, vt nec primum repetat cuius consanguineus, eã licet inuitã, cognouit. nec redeat ad secundum, cui nõ potest propter † reatum e adulterij cõmisceri: sed in cõtinẽtia maneat, donec prior fuerit viã vniuersę carnis ingressus. Quod si forsitã ad id induci nequerit, vir prior cogat redire ad ipsam, maritali eã affectione tractare: cum adulterium ei nõ possit obijcere, qui eam adulterandã tradidit, præsertim f inuitã. Nã & si g ꝓm Euangelicam veritatẽ, nunquã nisi propter fornicationis h † causam, aut vir vxorẽ, aut vxor possit dimittere virum nõ tamẽ semper, ꝓpter eãdẽ vel vxor virũ, vel vir dimittere potest vxorem: cum possit exceptione i

---

† Probabiles, legit in aliquot magis recẽtibꝰ libris.

† Adde quæ no. Bal. in l. 1. C. de proba. & in l. ea quidem. C. de accusat.

† Ca. 1. e. tit. in 3. compi. Vide Couar. lib. 4. decre. par. 1. c. 5. nõ lõge à principio.

a Dicebat Laure. Propter rumorẽ nõ ꝛdissoluo sociatos. Ioa. And.

† Vide cõc. Trid. sess. 24. de refor. ma. cap. 3.

† præter.

3 Ad hoc ff. de ritu. nup. pali. ꝛ. non est ignoscendũ. Io. An.

Mat. 19. Mar. 10. Luc. 16.

† Vide cõc. Trid. ss. 24. de sacramẽto mãtrimonij in principio & cano. 7.

4 Et ẽt pñs & dñi. Io. A.

[Glo. ſeq. notat contra opinionem, &c. allegat pro ea duos §§.]

a Nec affinitas.] hic reprobatur illorum opinio, qui dicebant, q̃ per fornicarium ꝛ coitum non contrahitur affinitas & ℨ.eo.c.penul. & vlt.arg.35.q.3. nec eſt arg.contra. ff.de gradi.non facilè.§.ſciendum.& §.affines. ſed illa non obſtant.

[Glo ſeq.arg.legitimè factũ, &c. alleg.3.iuta in ℨrũ,& vnam legem.]

b Officere.] arg q̃ legitimè factum eſt, nõ irritatur, licet deueniat ad eũ caſum, à quo non potuit habere principiũ. ff.de iri.actuque pri. non enim.ff.de poſtu.l.i. §.caſum.& 30. q. 1. ad limina.2.argu. ℨ. ff.de indic. ſi à me.

c Sine ſua culpa.] hoc generale è. tim. ℨ.eo.cap.vlt.ſi qui ℨ ria ſunt, caſualia ſũt.

d A prædeceſſore.] ſcilicet Alexãdro, ſed illa decretalis remota eſt de hac compilatione.

FRaternitati.] Ex ſpõſalib⁹ ꝓtractis cum puella, quę nondũ compleuit ſeptennium, interueniente copulæ attẽctu, oritur publica honeſtas impediens matrimonium contrahẽdum cum conſanguinea. hoc dicit ſecundum alium intellectum. Communis diuiſio. Secunda ibi, Diuortij. Abbas.

CASVS. Quidam ꝓtraxit ſpõſalia cum quadã puella ſeptem annorũ, quã polluit extra ordinariam: ibidem poſtea ℨxit matrimonium cum ſorore ipſius: poſtmodum verò archiepiſcopus Biluntinen. cum de hoc ad ipſum quæſtio eſſe delata, diuortij tulit ſententiã inter eos, quã dominus Papa approbat. Nota, q̃ poſt ꝓtracta ſpõſalia, ſi õs⁹ nullã de conſanguinitate ſponſæ poteſt habere vxorem, nec è conuerſo, nullam de conſanguinitate ſponſi ſponſa poteſt habere.

[Glo.ſeq ſoluit contrarium.]

e Contractis ſponſalibus.] & ſic maritali affectu, cum eſſet ſponſa ipſius, eam polluit. ſic ſup.de ſpõſali iuueniſt & ita non eſt contrarium. 35.q.3.extraordinaria.

f Extraordinaria.] ideſt. ℨ cauſa naturalia cum non dum eſſet idonea.

vel replicatione legitima impediri. Sed nec affinitas, a quæ poſt contractum legitime † matrimonium inter virum & vxorem inique contrahitur, ei debet officere,b quæ huiuſmodi iniquitatis particeps non exiſtit † cũ ſuo iure non debeat ſine ſua culpa c priuari: quãquam à quodam prædeceſſore d noſtro dicatur in ſimili caſu fuiſſe diſtinctum, vtũ inceſtus vel adulterium manifeſtum fuerit, an occultum: alijs aſſerentibus inter gradum proximum & remotum eſſe potius diſtinguendum.

¶ Idem Biluntinen archiepo.

¶ *Copula carnalis habita cum puella ſeptem annorũ, dirimit matrimoniũ poſtea contractum cum conſanguinea. hoc dicit ſecũdum vnũ intellectum.*

CAP. VII.

FRaternitati † tuæ: & infra. ¶ Diuortij ſententiã approbamus, quã in eũ canonicè promulgaſti, qui illã ſibi poſtea copulare præſumpſit, cuius antea ſororẽ adhuc ſeptennem, contractis ſpõſalibus e extraordinaria f libidine noſcitur polluiſſe,

¶ Idem archiepiſcopo Gerundenſi. †

¶ *Affinitas cauſata ex copula illicita, rumpit ſponſalia precedẽtia, & primas facultate contrahendi matrimonium.*

CAP. VIII.

EX ſtliteris fraternitatis tuæ accepimus, quod G.lator earum, matrem puellæ, quam infra nubiles annos deſponſauerat in vxorem, g carnaliter ſæpè cognouit: & poſt carnali h cõmixtione puellã tractauit adultam: & infra. ¶ Nos autem eidem viro pęnitentiam i iniũgi fecim⁹ pro peccato: cõſulationi tuę reſpondentes, quod eis abinuicem ſeparatis, k mulier alteri viro nõnubat, ſi poſtquã nouit uiri & matris delictum, ei nõ erubuit commiſceri. Vir etiam & mater mulieris, nunquam debẽt l ad alias nuptias cõuolare: ſed ſemper continentiam ſeruare tenentur, et enorme deflere delictũ, quod pro tam † nefanda libidine contraxerũt: pſertim ſi circa perſonas huiuſmodi, d lapſum carnis minimè timeatur.

¶ Idem archiepiſcopo Magdeburgen.

¶ *Idem quo ad titulum dicit quod decretalis ſupra proxima.*

CAP. IX.

ij VEniẽs ſtad Apoſtolicam ſedẽ E.lai-

EX litteris.] affinitas ſuperueniens rumpit ſponſalia de futuro. Communis diuiſio. Secũda pars ibi Nos autem. Abbas.

CASVS. Quidam G.nomine ℨxit ſponſalia cum quadã puella infra nubiles annos, & poſtmodum matrem puellæ carnaliter ſæpe cognouit, & poſtea puellã ipſi carnaliter tractauit adultã, & hęc noluria erãtpetit eps loci, illi viro quidem, & vtrũ ipſa mulier poſſit cũ alio matri nõiũ ℨhere: Dominus Papa fecit illi viro pęnitẽtiam iniungi, mãdãs ẽpo, ut illos debeat ſęp arare abinuicẽ. & mulier alteri viro ñ nubat, ſi poſtquã ſciuit delictum viri & matris, ei nõ erubuit commiſceri: & vir & mater mulieris non debent ad alias nuptias cõuolare; ſed cõtinẽter viuere debẽt, & ſuũ flere delictũ, ſi de lapſu carnis nõ timeatur ipſorũ. Nota, q̃ affinitas ſuperueniẽs ſoluit ſponſalia. Item inceſtus impedit matrimoniũ contrahendum. Itẽ cum inceſtuoſis poteſt diſpenſari vt cõtrahant, ſi timeatur de lapſu carnis.

g In vxorem.] futuram. ſcilicet.

h Carnali commixtione.] poſt ℨ dam affinitatem: vndè illam in vxorem habere non poterat.

i Pœnitentiã.] pro inceſtu: ſed maior debet ponи q̃ ꝓ adulterio, q̃ inceſtus vincit adulterium. 32.q.7 adulterij. & ℨ.eod. cap.2.

k Separatis.] ſi ita eſſe conſtiterit, alias fiat q̃ dicitur ℨ.cap. proxi. Et nota q̃ affinitas ſuperueniens ſponſalibus de futuro rũpit ea. ℨ.eod.c.2.& ℨ.ci proxi.c.i.& 2.ſecus in matrimonio. ℨ.eo.diſtinctionẽ & ℨ.eod.cap. penul. & vlt.34.q.2.in lectum.

l Nunquam debent.] inceſtuoſi ℨhere non debent propter enormitatem delicti, vt dictum eſt ℨ.eo.ca.2. in De lapſu carnis.] ſi timeretur de hoc, diſpenſaretur cum eis eod.c.1.& 31.q.2.in adoleſcentia.

ij VEniens.] Prima pars narrat factum. Secunda reſpondet ibi, Cum igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam E.nomine ℨxit ſponſalia cum quadam puella impedimento interpoſito, q̃ eam duceret in vxorem,

¶ Capitul. 2. eo tit. in 3. compilat. Et de intellectu vidẽ Soto, lib. 4. ſen. diſt. 41. q. vnica. art. 2. ver. quod ſi obijcias.

¶ Gerundenſi.

Fercindinen.

Gradẽ.

3 Præter Hoſtiẽſem, Ioa. And. & alios veteres interpretes, quid ſit hoc loco dicatur extraordina

¶ Capitul. 4. eo tit. in 3. compilat. Vide Couar. lib 4. decret. part. 1. ca. 5. no. 1 longè à principio.

¶ dictio, tã, deeſt in aliquot antiquis, ac etiã recentioribus codicibus magis emẽdatis.

vxore[illegible]m citò illa ad legitimã pueniret ætatẽ;pa ter[illegible] eũ recepit ĩ domo: Deinde ille soroti ſpõſę ſuæ ſ carnaliter coniunxit:Poſtmodum ad inſtantiam amicorũ ſuorũ,puellam illã adultam ĩ vxorẽ accepit: & poſtmodũ quãdo facultas ſe offerebat, cognoſcebat vtrãq.poſtea verò ad cor rediens,eõſilium ſuæ ſalutis petiit ſibi impendi,eũs ſuus eũ miſit ad dãm Papã, & ipſe ſcripſit eidẽ di cẽs,q̃ non ſoiũ à malo,ſed ab omni ſpecie mali ꝑcipit Apoſtol⁹ abſtinere: Mandat quatenus ꝓdicto E. ꝓ tãto exceſſu pe nitẽtiã iponat:& mo neat illum, & ꝓſulat ei,vt de cetero ſe ab ſtineat ab vtraque:& hoc intellige dictũ in iudicio aiæ,ſed ſec⁹ĩ iudicio eccleſiæ, eũ factũ ſit occultũ: Aliud eſſet ſi poſſet probari. Nota, ꝙ nõ ſolũ à malo, ſed ab omni ſpecie mali ab ſtinendũ eſt. Itẽ ꝓp confeſſionem coniugum tãm,non ſeparãt matrimonium, niſi aliæ probationes accedant.

[Glo. ſeq.recit. ꝙ obiectionem.]

a Infantiæ.] infantia. i dñ ante ſeptenniũ.C.de iure delib. ſi infanti. Sed tales iurare nõ debẽt, nec tenet iramentũ eorum,cũ ipſi ‖ ĩtelligant.22.q.5. paruli nam. & furtum non cadit in infantẽ.ff.de fur.impuberem. ſec⁹ poſt infantiã, ſi ſit doli capax,vt ibi, & ℣.de delict.pue.pueris.ſed hoc poti⁹ videtur ſumi pro ętate pueri poſt ſeptimũ annum.

b Firmata.] obligatio quæ interuenit in matrimonio, non recipit pęnę adiectionẽ,vt ĩ.de ſpon.Gẽma.& C.eo.tit.l.vlt. & C.de inuti.ſtipul. libera & ff. de verb. oblig. Titia. & licet alicuius factum matrimonio promittatur: tamẽ promittens non tenetur ad aliud, niſi vt det operam quã poteſt ff.de ver. ol l.ſtipulatio iſta, & l.Titia in prin.

c Carnaliter.] & iõ affinitate interueniente illã quã deſpõſauerat,habere non potuit de inre, nec illã eandẽ quam cognouit.ĩ.eo.fraternitatis & ĩ.de ſpõ.ſponſam.

d In uxorem.] de facto: quia de iure non potuit, eo ſibi viam præludente.

e Vtranque.] addens iniquitatem iniquitati.ſim. ĩ. eo.tranſmiſſa.

f Confiteri.] tamen talis confeſſio non profuiſſet, vt matrimonium ſepararetur in facie eccleſiæ cõtractum, niſi aliter probaretur.ĩ.eo.ſuper eo.

g A malo.] ĩ.de vita & honeſt.clericum ab omni. [Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.]

h Conſulas.] hoc intellige eſſe dictũ i iudicio aiæ,vt ad neutri ac edat & ſi ꝓpter ea excõicet,ſuſtineat poti⁹ excõicationẽ,q̃ veniat ꝓ ſcientiã,ĩ.de ſen.excõ.inquiſitionis & ĩ.de reſt.ſpo.Ias. ſed i iudicio eccleſiæ ꝓcipiet,vt ei debitũ reddat. & ita aliud eſt iudiciũ eccleſiæ, & aliud iudiciũ animæ. ĩ.de offi.ordi.ſi ſacerdos. Sed ꝓtratiũ vi. ĩ.e. ꝓxi. Nõ ẽ ꝓriũ: quæritur q̃d de iure ſit ibi faciendũ:& rñdeo,q̃ ſi ita eſt ſeparẽtur hic verò cõſulitur in iudicio aiæ,q̃d ſit faciendũ cum factũ eſſet occultũ, & ſic nõ ꝓdicit: & illa clauſula. ſi res ita ſe habet,dẽt ibi ſupplere ſicut erat in antiqua compilatione.

i De materia huiꝰ gloſſæ vide late ꝑ Decium & Cag. in l. pupillum.ff. de reg.iur.

j Thes. 5.

k Cap. 3.tit. de cõſanguinitate & affinita.in 3. compilat.

l Fidem archiepiſcopo Strigonien.

¶ *Affinitas ſuperueniens nõ diſſoluit matrimonium.*

CAP. X.

TVæ † fraternitatis deuotio poſtulauit, verum is, qui cũ ſorore legitimæ coniugis forni catur,cum vxore poſſit poſtmodum cõmorari, & exigere debitũ,ac ſoluere requiſitus.¶Nos igitur reſpondemus, quod vxor,ut à commixtione viri abſtineat ꝓpter publicã honeſtatem, [i] † & in cõtinẽtia maneat,donec vir viã vniuerſæ carnis ingreſſus fuerit diligẽti⁹ eſt monẽda. Quod ſi fortè cõmonitioni parere reculans talis fuerit vt de lapſu timeatur ipſius, vir ei⁹ poterit & debebit cũ Dei timore,debitum ei ſoluere[k] coniugale:cum affinitas [l] poſt matrimoniũ iniquè contracta, illi nocere nõ debeat,quæ iniquitatis particeps non exiſtit.

† Vide ꝓcil. Trid. ſeſ. 24. de refor. ca. 1.& 4.

¶ Gregorius nonus epiſcopo Pictauiẽſi.†

¶ *Summatim eſt ſupra cap. proxi.*

CAP. XI.

IOrdanę † mulieris petitio cõtinebat, quod l.laicus cũ ipſa, quæ nõ dum decimũ ætatis ſuę

† Pictauiẽſ.

† Vide quæſitatos in c. à nobis.& in c.fin. ſup.de deſponſat. impub.

i Honeſtatem.] ideſt,affinitatem.ĩ.eo.diſcretionem. fim.ℑ.e.proxi.

k Soluere.]ſed non exigere.ℑ.cap.proxi.& ĩ.eo. c.a. fim.ℑ.de ſent excom.inquiſitionis.

l Affinitas.] ĩ eo.diſcretionem. & ℑ.cap. prox.

¶ Iordanæ.] Diuidit. In prima parte ponit mulieris petitio.In ſecũda cauſæ commiſſio,ibi, Ex propter. Abb. CASVS. Quædam puella Iordana nobis, quæ non dum comple-

cõpleuerat decimũ annũ, ꝓtraxit cũ quodã ꝑ verba de futuro,& eam ĩ. ſpatium eiuſdẽ anni carnaliter cognouit,& poſtmodũ matrẽ ipſius in vxorẽ accepit,& carnaliter cognouit eandẽ: Vñ petebat dicta Iordana à dño Papa,ſibi ſup hoc prouideri,cũ ſine culpa ſua iure ſuo priuari non debeat; nec valeat cõtinere; mãdat Papa eꝑ diꝯ ceſſa, quatenus ſi ita res ſe habeat, vtrũq; ipſorũ moneat & inducat ad ꝑpetuã ꝓtinentiã obſeruãdam; & ſi ad hoc induci nequiuerint, iniũcta ꝑnitentia cõpetenti viro ipſius,per cenſuã eccleſiaſticam cõpelłatur,vt eidẽ mulieri cohabitet, & cõiugale debitũ reddat exactus. Nota ꝙ malitia ſupplet ætatẽ. ĩtẽ affinitas ſuperueniẽs matrimonio ipſum non diſſoluit. ĩtẽ nemo iure ſuo ſine culpa priuari debet.

a Carnaliter cognita.] & ſic ſtatim fuit matrimoniũ, malitia ſupplente ætatem. ĩ. de deſpon.impube. à nobis: &c. vlt.

[Glo. ſeq alleg.] concor. & ĝ. iura in ĝrium, & ſoluit.]

b Sine ſua propria culpa] nulli[b] ſine ſua culpa iure ſuo debet priuari.diſtĩ. ĩ. cui dicretionẽ. 56 diſtinctis ĝtuerſus. 86. q. vlt. inuẽ nu. Arg. ĝ. ĩ. vt lit. nõ ꝓcei. quã frequẽter. ĝ. ſi verò. in fi. & ĝ. de priuileg. antiqua. ĝ. 22. dii renouãtes. ſed ibi cã tubeſt quare puniunt ſine culpa.

c Pœnitentia.] & maior debet imponi quàm pro adulterio. l. eod. c. 1. quia inceſtus ł vincit adulteriũ 32. q. 7. adulterij. d [illegi].] ſed exigere ipſe nõ dẽt. ſim. l. c. 1. & c. trãſmiſſa. & poſt mortẽ vxoris iſte contrahere non debet. ĩ. eo. c. 2. & c. ex litteris.

DE CONSANGVINITATE & affinitate.

Viſo de cognatione ſpirituali & legali, & de proximitate quadam, quæ contrahitur ex copula cum conſanguinea vxoris, merito reſtat videre de cognatione carnali, quæ conſiſtit in conſanguinitate & affinitate: idcò poſt rubricas præcedentes ſubijcitur iſta. Abbas.

De hac materia tractat 35. q. 1. & q. 2. & q. 4. & q. 5. & q. 8. & 10. per totum.

EX litteris.] Sunt tres partes. In prima caſus narratio. In ſecunda reſpõſio ibi, Quocirca. In tertia iudicum inſtructio ibi, Cæterũ. Abbas.

CASVS. Quidam ſecretè ſubarrhauit quandam viduam per annuli ſui miſſionem, & eam carnaliter cognouit: Tandem cum vellet in conſpectu eccleſiæ cum ea contrahere, duo propoſuerunt, ꝙ eam habere non poterat in vxorem, ex eo ꝙ priorem virum attingit quarto gradu conſanguinitatis: vnus illorum iurauit ꝙ ita audiuit, alius noluit illud iurare: & ſic publicè contraxerunt: Poſtmodũ venerunt alij duo, & iurauerunt ꝙ primus vir fuit iſti ſuperſtiti quinto cõſanguinitatis gradu coniunctus; Dubitabatur, quid eſſet in hoc caſu agendum. Conſultus Papa mãdat cuidam abbati, quatenꝰ vtranq; partem ante ſuam præſentiam conuocet, & teſtes iurare faciat corã ipſo: & ſi per teſtes legitimos ꝓbitum fuerit, ꝙ primus vir alicui viro ſuperſtiti quarto gradu, illos dẽat ab inuicẽ ſeparare: quia (vt dicunt canones) mulier illa non poterit aliquẽ habere de cõſanguinitate prioris viri vſque ad quartum gradum. In fin. dicit, ꝙ cauſæ matrimoniales nõ ſunt tractandæ ꝑ quoslibet, ſed per viros diſcretos, qui poteſtatẽ habeant iudicãdi, & qui ſciant canones. Nota ꝙ cauſæ matrimoniales tractari debent tũ per iudices habẽtes iuriſdictionem ordinariam, vel etiam delegatam, & non per arbitros. Item tractari debent per tales, qui ſciant canones.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp. & poſt Cõc. Lateranẽ. ſub Alex. iij. par. 6. ca. ꝙ.

† Plumbarolę.

e Subarrhauit.] ſim ĩ. de deſpon impub. c. vlt. vbi ꝺ hoc.

f Quarto gradu cõſanguinitatis.] vnde mulier illum habere non poterat, cum eſſet ei affinis in primo genere affinitatis, & in quarto gradu. 35. q. 5. porrò.

g Iuramento.] & ſic matrimonium contraxerunt publicè. & in facie eccleſiæ.

h Coram archipreſbytero.] fortè ad hoc delegato, vel de loci conſuetudine, quæ tollit iuriſdictionem ĩ. de offi. archidia. c. vlt. & Cole. mancip. l. 1. & vlt.

i Quinto conſanguinitatis gradu.] primi dixerunt, de quarto non nocet, quia aliud iudicium fuit illud, nec fuit aliquẽ probatum.

[Gl. ſeq. obijcit, & duplicitur ſoluit, arg. & reꝑtat.]

k Corã te iurare] ſed quare poſt publicationẽ iterũ inducunt teſtes, ĝ illud in auth. de teſti. ĝ. illud coll. 9. & ĩ. de teſti. fraternitatis? Dicunt quidã, ꝙ hoc eſt ſpeciale in matrimonio. Vel dicas ꝙ non iurant iterum, ſed

1 Et dicit Hoſt. quòd ad dictũ venire nõ debuit ſeparari, cum iam hic eſſet ĝ. dũ de ꝑſenti. ĩ. tit. 1. de illo. & ſic ſup. eo. melius vꝺ ꝙ vnus ſolus teſtis impediſſet primũ factũ id, de quo ũ rebat, ſem. ꝓpter teſtis. habile auctoritu. Io. And.

annum cõpleuerat, per verba de futuro contraxit: & ea infra eiuſdem anni ſpatium carnaliter cognita, [a] matrẽ ipſius ſibi matrimonialiter copulare, & ad damnatæ cõmixtionis amplexus procedere non expauit: & infra. ¶ Quare præfata I. ſupplicauit, vt cum carnis ſtimulis reſiſtere nequeat, [b] bi(ne iure ſuo ſine ſua [b] propria culpa fraudetur) prouidere ſalubriter dignaremur. Ea propter mãdamus, quatenus (ſi res ita ſe habet) vtrũque ipſorum ad vouendam perpetuam cõtinentiam attentè moneas & inducas: & ſi ad eã induci nequiuerint, memoratum I. (iniũcta ei primitus pro commiſſo inceſtu pœnitẽtia [c] cõpetenti) vt eidem cohabitet, & coniugale debitũ reddat exact[o], [d] eccleſiaſtica cenſura compellas.

TITVLVS XIIII.

De cõſanguinitate † & affinitate.

¶ Alexander iij. Caſſineñ. † abbati.

¶ *Separatur matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gradus.*

CAP. I.

EX † litteris tuis accepimus, qd cum quidam ſecreto quandã viduam ſubarrhaſſet, [e] & carnaliter cognouiſſet: & infra.

¶ Tandem cum vir paratus eſſet eam in conſpectu eccleſiæ ſubarrhare, ſurrexerunt duo proponentes, quod iſte, qui eam ſubarrhare volebat, priorem virum quarto gradu [f] conſanguinitatis attingit: vnus autem ita ſe audiuiſſe iurauit, alius noluit id iuramento [g] firmare: & infra.

¶ Nunc quæſtio prima reuixit, & iurauerunt duo coram [h] archipreſbyte: o Plumbarolę, † qd primus vir fuit ſuperſtiti quinto conſanguinitatis [i] gradu coniunctus. Quocirca mandamus, quatenus vtranq; partẽ ante tuam ꝑſentiam cõuoces, & facias teſtes coram [k] te iurare: & infra. ¶ Inquiſita verò diligẽti[e] veritate, ſi ꝑ teſtes circũſpectos omni exceptione maiores

† Vide beatũ Tho. 2. 2. q. 154. ar. 8. & 9.

† De materia huiꝰ tituli vide Mag. & Theologos li. 4. ſen. di. 40. & 41. vbi pleniſſimè Dom. Sotus adde vidẽdũ cõcil. Trid. ſeſſ. 24. de reforma. matri. ca. 4. & 5.

† Caſſineñ. Caſſiñ.

quia isti erant accusatores: vndè necesse habebant testes producere, & nulli testes inducti fuerunt in causa ista. & hic not arg. quòd in causa matrimoniali iterũ recipiũtur testes post publicationem, arg. ad hoc, ī. de spon. sicut, in fi. & ī. de coniug. ser. c. vlt. & ī. de probat. causam matrimonij. sed hoc non bene colligitur hic.

a Maiores.] illi dñr oĩ exceptione maiores, q̃ repelli nõ possũt aliqua exceptiõe. [Glo. seq obijcit, & soluit.]

b Quarto gradu.] sed quare dicit Papa q̃ separantur, si sunt in quarto gradu vir iste & maritus ẽus mortuus? nonne id ẽ esset, si essent in quinto vel vlteriori secũdum illa tẽpora? Dic quòd dispẽsatiue tolerabant in quito, & vlteriori, si ignorãter contraxissẽt 35. q. 8. de gradibus. & iõ dicit quòd separentur in quarto, & nõ in quinto, vel vlteriori. Bene Vt canones.] 35. q. 1. æqualiter, nullũ de propinquis. in fin. A consanguineis vxoris.] istud dicit si cõtraxitti pũtalta. finem matrimonii cũ aliqua, mortua illa nullã poteris postea ducere in vxorem de cõsanguinitate illi⁹: & econuerso illa ipsa vel vxor tua te mortuo, nullũ poterit hñre de ẽsanguinitate tua ī. de spõsa. spõsam, sic ergo mulier ista non potuit illũ hñre, q̃ fuerat priori viro suo in quarto gradu; siue in quinto, vel vlterioribus coniunctus, ẽm antiqua iura. hodie vltra quartum non impeditur. ī. co. nõ debet. (Glo. ſ. q notat & arguit iterum arguit ẽ impromitti non posse, &c. & duas rationes reddit.)

c Potestatẽ.] nota quòd duo exiguntur ad cognoscendum & iudicandum de causa matrimoniali. ſcientia canonum, & quòd habeat iurisdictionem ordinariã; vel delegatã. arg. 21. dist. ſ. 1. & arg. quòd causa nõ est delegãda nisi perito, & experimentato. arg. 2. q. 2. c. vlt. de pẽn. dist. 6. c. 1. in prin. & C. de iudic. erti. Item habes hic arg. quòd de causa matrimoniali nõ põt in arbitrũ cõpromitti, & expressum est de tranſact. ca. vlt. & sup. de test. in integ. c. penul. in fi. & arg. ff. de arb. non distinguemus ſ. Iulianus & ſ. seq. 2 & potest esse ratio: arbitrium enim non constringit nisi metu pẽnæ. C. de arbit. l. 1. & pẽna non debet apponi in matrimonio. ī. de spon. Gẽma. um libera debeant esse, & ne alia via fiãt, quod alia via prohibetur, ī. de procur. tua. cũ suis concor. Vel quia matrimonium Deo auctore fuit institutum. ī. tit. prox. c. vlt. & ita non potest dissolui quoad ecclesiam, nisi per ipsum, qui habet auctoritatem cum iurisdictione quam non habet arbiter.

Svper eo.] Communis diuitio. Secunda ibi, Inquisitionis. Albas Siculus.

† contingit.

† In vij. codicib⁹ manuscriptis ita à consanguineis vxoris, & proprijs.

† Tractari debent p̃ iudices ecclesiasticos Cõci. Trid. sess. 24. de sacram. matrim. ca. 3.

1 Vide Cõci. Trid. loc. sup. 24. de reform. matri. c. 3. & citat. in c. ad audiendam. ī. de spon.

† Capit. cõcor. in 2. cõp.

2 De famoso delicto vel publico crimine, cã liberalis ingenuitatis vel libertinitatis non compromittitur. Ioan. Andr.

ne maiores[a] inueneris, quod primus vir superstitẽ quarto gradu[b] consanguinitatis attingit, † nõ differas diuortij sententiã promulgare; eądè eñi (vt canones[c] dicũt) abstinendum est, à † cõsanguineis[d] vxoris, vt proprijs. ¶ Cæterũ tuam prudentiã volumus nõ latere, quod nõ sunt causæ matrimonij tractandæ per quoslibet, † sed per iudices discretos, qui potestatem[e] habeant iudicandi, & statuta canonum non ignorent.

¶ Vrbanus iij. Burdegalen. archiepiscopo.

¶ Affinitas superueniens, de qua saltem constat per famam, soluit sponsalia de futuro.

CAP. II.

Svper eo, quod iuuenem asseris puellam quandam nondũ[f] nubilẽ fide[g] interposita de-

CASVS. Quidam iuuenis contraxit sponsalia de futuro cum quadam puella, quæ non erat nubilis ætatis: sed facta nubilis petijt illum: & ipse excipiendo, q̃ illam habere non potest, pro eo, quòd postq̃ affidauit illam, consanguineam eius carnaliter cognouit. Consultus Papa respondet, quòd si manifestum est, quòd illã cognouit: vel etiam si non est notorium, fama tamẽ loci hoc habet, ille debet ab impetitione ipsius absolui, cum fuerit sponsa tãtummodo de futuro. Nota quòd affinitas sponsalibus superueniens dissoluit ea. Item fama impedit matrimonium contrahendum.

sponsasse: quæ iam facta nubilis eum repetit, & ille excipit dicens, se nõ debere eam ducere, pro eo quod postq̃ puellam affidauit[h] eandem, carnaliter propinquã ipsius cognouit. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quod si manifestũ est, quod iuuenẽ cognouisse[k] propinquam prędictę puellæ, vel si non est manifestum, fama[l] tamen loci hoc habet: cum esset sponsa tantummodo de futuro, idem ab eius impetitione debet absolui.

¶ Celestinus tertius.

¶ Si dispẽsatur cum aliquo, vt possit contrahere in certo gradu aliàs prohibito, requiritur quod vterque contrahentium toto gradu distet à stipite, præsertim si hoc habet consuetudo.

CAP. III.

Qvod† dilectio: & insa. ¶ Quæsuisti,

f Quandam nõdũ nubilem.] legitima cõfuit a sponsalia.

g Fide.] iuramento. Ex quo mulier fortius ius quæsiuit petendi illum. arg. ī. de sponsa. præterea.

h Affidauit.] ī. per verba de futuro.

i Manifestum.] ita quòd notorium. arg. q. 1. de manifesta.

k Cognouisse.] si cognouit propinquã illius, soluta fuerunt spon. ī. tit. prox. ca. & ex litteris.

[Glo. seq. inter famam & dicta vnius ponit vtram differentiam, & vtram conuenientiam.]

l Fama.] not. q̃ fama impedit matrimonium contrahendum, ī. de sponsal. cum in ma. & plus facit fama hic, quàm dictum vnius, vbi inuenitur interuenit. ī. de sponsal. præterea. alias dictum vnius sicut & fama, impedit matrimonium contrahendum. ī. de testi. super eo ſ. 1.

3 Hæc glosa fuit non est B. in antiqs cõcilijs.

† Cap. 2. eo. titan 2. cõp. Hodie tenẽdum est, q̃d decreuit Cõc. Late sub Inn. iij. q̃d referri ī. hoc tit. cõ dict. Adde quod dicimus in ca. cognouisse.

Qvod.] Primo ponit casum. Secundo allegat pro, & contra ibi, Quod videtur. Tertio respõdet: ibi, Nos itaque. Abb. Sic.

CASVS. Quidam legatus auctoritate domini Papæ ferit quandam indulgentiam hominibus suæ legationis, vt possent contrahere matrimonium in sexto gradu: Duo, scilicet vir & mulier, volebant cõtrahere matrimonium: vnus distabat à stipite per lineam descendentẽ in sexto gradu: Mulier ex altera linea distabat secundo vel tertio gradu; Quæritur, vtrum possint matrimonialiter copulari propter indulgentiam prædictã? quod videtur posse fieri secundum regulam illã quæ dicitur Quoto gradu distat quis à stipite, & à quali et per aliam lineam descendentium ab eodem? Communitudo tamen illius terræ est, quòd si aliqũ talis casus emerserit, homines illi propter proximiorem gradum coniunctos separant, & impediunt copulari volentes: Rñdet Papa, quòd indulgẽtia illa sic ẽst intelligenda, quod vterq; contrahendorũ distet à stipite sexto gradu, & ita in casu prmisso cõtrahi non dẽt: Vñ in hac parte potius deferendũ est multitudini, & obseruare consuetudini,

tudini, q̃ aliud in ſcandalum populi adhibita nouitate ſtatuendum. Nota, ꝙ regulæ arboris ſunt authenticæ. Item conſuetudo ſine ſcandalum præiudicat iuri in matrimonijs, vt plonas legitimas ad ꝯhendũ faciat illegitimas. Item nouitas ꝯ conſuetudinẽ, ex qua oritur ſcandalum, eſt vitanda.

a Stipite.] ſtipes r appellatur cõmunis parens, à quo plures deſcenderunt: ſicut Iſaac fuit ſtipes Eſau, & Iacob. & ſtipes non fuit gradũ. De hoc ſtipite habes ℣. eod. ca. vlt.

b Deſcendentem.] hic ergo habes duas lineas deſcendentes. ſic ℣. eo. ca vlt. & iſtę duæ lineæ deſcendentes vnam faciunt tranſuerſalem.

[Gloſſ. ſeq. ſoluit obiectionem.]

c Indulgentiam.] q̃ de auctoritate ſpeciali dñi Papæ facta fuit alias nõ tenuiſſet quia ſolus Papa i tali facto diſpenſat. ℣. eo. quia circa. & ℣. de tranſlat. epiſc. vlt.

d Quolibet.] hanc regulam habes. ℣. eo. c. vl. & intelligę vtq; ad lineam æqualitatis, quia in ſequentibus grad⁹ adijcit.

a Adijcitur, legit in antiquis codicibus, in recentibus, ꝙ adijcit, ubi ijcitur, habetur.

e Proximiorem.] ideſt, propter eum, qui eſt in gradu proximiori à ſtipite.

f Vterque coniungẽdorũ.] arg. contra. ff de conſtit. prin. l. vlt. & ℣. de donat. c. cum dilectus. in fi. & ℣. de verb. ſig. olim. & ℣. eod. c. vl. Sol. beneficiũ prin. ipis latiſſimè interpretãdum eſt ab alijs: ſed ab eo à quo indultum eſt, vel eius auctoritate põt interpretari ſecut ei placet. ff. de legi. l. & ideò. arg. ℣. de ſententia. excõ. inter alia. & ratio litera interpretat indulgẽtiam. quia ſic obſeruabatur de conſuetudine, vt vterque eſſet in texto gradu à ſtipite, aliàs ſcandalũ erat, vt ℣. eod. c. ſ vlt. & loquitur de iure cõi. ſed hodie non habet locum talis indulgentia ℣. eo. non debet.

g Non debent.] quia quanto remotiores ſunt à ſtipite, tanto minor memoria conſanguinitatis habetur, quod hic conſiderabitur. 35. q. 3. de conſanguinitate. & c. in copulatione.

h Obſeruatæ conſuetudini] nota, quòd antiqua cõſuetudo, quæ tã non ſit à iure reprobata, ſeruanda eſt, præcipuè ꝙ ſcan. ta. in c. 6. q. 3. cõqueſtus. & mox ſideliſſima vetuſtatis ſeruandus eſt C. de vetta. teſtamenta. & ff. de pub. & vectig. licitum. ſ. eorum. & ℣. de conſuetudine dilectus. & in matrimonio ſeruatur conſuetudo. ℣. de cog. ſpi. cap. 1. in fin. & c. ſuper eo. Item argum. pro ſcandalo vitando. ℣. de reg. c. vlt. & ℣. de no. oper. nun. cum ex iniuncto.

i Nouitate.] nota, nouitates vitandas. ℣. de conſue. cõm. conſuetudinis. & ra. di. quis etiam. ℣.

De infidelibus.] Communis diuino. Secũda ſoi, Cõſultationi. Abbas.

CASVS. Alig infidele. ℣ fecerunt matrimoniu i caiu ꝓhibito a canone, poſtmodum cõuerſi ſunt ad fidẽ & baptizant: q̃ritur, vtrũ poſſit baptiſmum delerãt ſeparari? Rñdet Papa, ꝙ nõ ſunt ſeparandi. quia Dñs à Iudęis requiſit⁹, liceret ipſi⁹ vxorẽ ex quacunque cauſa dimittere. ipſe rñdit: Quos Deus cõiunxit, homo nõ ſeparet. & ꝙ hoc dedit intelligere, ꝙ matrimoniũ ſit apud eos. Nota, ꝙ b ptiſmus non ſeparat legitimẽ cõiunctos. Item in matrimoniũ. & apud Iudęos.

k Conuerſis.] ſupple, quæ iunctis.

l A canone. ℣ 35 q. 2. cap. 1. & 2. & c. cõtra diuinũ & in alijs ibidem. & q. 5. ad fidẽ. m Dominus requiſitus.] 26. diſt. deinde opponitur.

[Sol. ſeq. obijcit & ſoluit. Secundò iterũ obijcit, & dupli iter ſoluit. Tertiò item obijcit, & ſoluit. Vel ſic: Succeſſiuè tres obiectiones ſoluit, & ſecundã duplicit er.]

n Eſſe matrimoniũ inter eos.] ſi matrimoniũ eſt inter Iudęos, q̃ ibi eſt indiſſolubilis cõiunctio. 27. q. 2. ſ. 1. ſed ipſi ſeparãtur dato libello repudij. 34 q. 2. non ſatis. ergo nõ eſt matrimonium inter eos. Sed hoc nõ fit ſine peccato. ℣. de diuor. gaudemus. Item alter infidelium ſi conuertatur ad religionẽ, reliquo nolente illi cohabitare ſine contumelia creatoris, ſoluitur matrimonium. ℣. de diuor. gaudemus. in fi. & c. quanto. ergo non eſt inter eos matrimonij iuſta coniunctio, & ſic non eſt matrimonium. Sed poſſit exponi in indiuiduo, ideſt, ꝙ non diuidit. Vel intelligę illam deſcriptionẽ de matrimonio rato & conſummat, quod eſt tantum inter infideles. Item alia ratio, non eſt matrimonium inter eos. Ipſi enim contrahunt eo proposito, vt ita volunt ſeparentur dato libello repud. ij: ſed hoc eſt contra ſubſtantiam matrimonij. 32. quæſtio. 2. ſolet aliquando,

℣. de

lum populi ſtatuendum, quadam adhibita nouitate. i

¶ Innocentius iij. Archiepiſcopo & capitulo Tirẽñ. †

¶ *Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonica, poſt baptiſmum non ſeparantur.*

CAP. IIII.

DE † infidelibus ad fidem conuerſis, k vtrum ſi ante cõuerſionem ſuã, ſecundum legis veteris inſtituta, circa gradus conſanguinitatis à canone l denotatos coniuncti fuerint, ſeparari debeant poſt baptiſmum? Conſultationi tuæ duximus reſpondẽdum, quòd matrimoniũ ſic contractum, non eſt poſt baptiſmi lauacrũ ſeparandum; cum à Iudęis Dominus requiſitus, m ſi liceret vxorem ex quacunque cauſa dimittere, ipſis reſpondit: Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, per hoc innuens eſſe matrimonium n inter eos.

¶ Idem Roſmñ. Archiepo. †

¶ *Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licuè contrahunt, hoc primò. In gradibus prohibitis non poſſunt matrimonia contrahi, etiam ſi hoc habeat conſuetudo. hoc ſecundò.*

† Tiroñ. Tirñ. Turonenſi.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia huius decretalis vide Mag. ſenli. 4 diſt. 39. & ibi Doct. præſertim B. Thom. q. 1. art. 2. & ſeq.

3 Concordat text. in l. in nouis. & ibi glo. & Bart. ff. de conſtit. prin.

Gen. 2. Matt. 19. Marc. 10.

† Roſaneſi. Roſameñ. Priu.

4 De materia hui⁹ gloſſę, an videlicet ſit matrimonium inter infideles, & quomodo vide latè ꝑ Mag. & Doct. theologos lib. 4 ſẽ. diſtin. 39 & ꝑter B. Tho. ibi q. 1. ar. 1. vide ibi I. ma Dominicũ. Sotũ q. vnica. art. 1. vndè intelliges plenè hanc glo. & qualiter ſequatur.

ẽ.de condi.app.c.vlt. Respondeo, si hoc pactum exprimatur in ipso contractu, nec inter eos, nec inter Christianos esset matrimonium: sed non copulantur eo pacto, licet postea abijciant vxores de facto est ergo matrimonium inter eos, sed non ratum, ẽ.de diuor.quãto.

CAP. V.

† Cap.2.eo. tit.in 1.cõp.

QVod† super his: & infra. ¶ Super eo igitur, quòd pater & filius, cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auunculus & nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonia: † Taliter tibi duximus respondẽdum, quòd licet omnes cõsanguinei viri sint affines vxoris, & oẽs consanguinei vxoris sint viri affines: inter cõsanguineos tamen vxoris & viri ex eorundẽ, scilicet viri & vxoris coniugio, nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. a ¶ Net autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, ‖ & præsumptores ecclesiastica districtione punire: non obstante b consuetudine, quæ dicenda est potius corruptela. †

¶ Idem.

¶ *Non valet dispensatio obtenta à Papa super matrimonio inter consanguineos contracto, si ibi causa falsa sit expressa nisi postea eam Papa confirmaret. hoc dicit secundum verum & communem intellectum.*

† al.ita contrahunt matrimonialiter, taliter ubi, &c.

† Vide Cõc. Trid.sess.24. de reform. matr. c.5.

† Vide l.oẽs ff. de lices. & cũ glos. 1.C. de ex. lib. 10.

a Impediri.] affinitas enim cõtracta inter cõsanguineos viri & vxoris ipsius, non tranſit ad cõsanguineos vxoris, nec ecõverso, vnde possunt legitimè copulari.

b Non obstante cõsuetudine.] ergo consuetudo non excusat in matrimonio. ẽ.de spon.duo.cap.vlt. arg. cõtra ẽ.de cogn.spir. c.1. & sup eo 32.q.4. obijciuntur. sed consuetudo qñque p̃ p̃ scandalũ legitimas personas ad contrahendum facit illegitimas. & sic loquuntur illę decre. ẽ de cogn.spi. Et c. obijciuntur. nõ contradicit, quia quando mus ille erat, timen non erat contrahere cum illis personis, sed modò est sed consuetudo quantumlibet longa, nõ potest personas illegitimas ad contrahendum facere legitimas, prout hic intelligitur, nulla consuetudo posset facere matrimonia inter consanguineos licita: imò quanto plus simul essent, tanto grauius peccarent. ẽ.eo.non debet. sed èconuerso benè, vt in c.super eo. vbi. unque consuetudo rationabilis est. & potest seruari sine mortali peccato, & sine scandalo. iuri præiudicat sine exemplum habes. ẽ.eo. quod dilectio. & sup.de cog.spi. super eo.

QVia circa.] Primò recitat dispensationem, & eam tacitè damnat. Secundò ibi, Cum tamen coleret dispensationem ex causa. Abb. Sic.

CASVS. Quidam nobilis contraxit matrimonium cum quadam muliere, quæ ipsum attingit quinto gradu consanguinitatis, de qua filiam vnicam suscepit tandem mortua fuit ipsa filia: post mortem filiæ supplicauit nobilis domino Papæ, vt fauore filiæ, quam de ipsa suscepit, dispensaret, vt insimul possent remanere: & sic allegata falsa causa dispensauit, vt insimul remanere possent; ipse loci visa indulgentia, cum obtenta esset ex causa falsa, dubitauit, vtrũ possent prętextu huius indulgentiæ sic remanere? Significauit hoc, dño Papæ, addens, q̃ ex separatione illorũ magnum scandalũ imminebat: Rñdet Papa, q̃ ipse posset dissimulare, vt remanerent in copula sic ẽ. acta, propter scandalũ quòd imminebat, si separarẽtur. Nota, q̃ propter scãdalum toleratur dispẽsatio ex falsa causa concessa. Item fauore filiorũ dispensatur in gradu prohibito.

† Quãtũ ad cõtrahendũ vel nõ intra gradus prohibitos attinet, tene. decisionẽ. c. cũ debeat. ẽ. eo.

c Quinto.] hodie nõ est necesse in isto gradu aliqua indulgẽtia. ẽ.eod. non debet.

[Gl. seq. not. allegat iura signat contrariũ, & ibi remittit.]

d A sede Apostolica.] nec q̃libet Papa potest dispensare circa gradus cõsanguinitatis, & nõ legat. ẽ.de transac. c.vlt. & 35.q.3 quædam lex. & ea scripsit. 17 q.2. erit. Et arg. ẽ.e.qđ dilectio. ibi soluitur.

[Glo. seq. notat, q̃ falsitas causæ, &c. obijcit, & soluit.]

e Falsa nobis causa.] no. quòd falsa causa allegata non vitiat dispensationẽ: sic & falsa causa nõ impedit religionem. ẽ.de conuer. cõiug. ex parte 2. & falsa demonstratio non perimit legatum. C. de fal. cau. adiec. leg. l. 2. & ff. de cond. & demon. l. falsa demonstratio & l. cũ tale. §. falsum. Inst. de leg. §. huic proxima. & §. longè & ff. de lega. j. si sic. §. 1. Item causa semel probata siue vera, siue falsa, concessum ex illa causa non reuocatur. Inst. quibus ex causis manumit. non lic. §. semel. a Sed contra videtur, quòd isti ex tali dispensatione non sunt securi: quia tacita veritate, & falso suggesto dispensatio est obtenta: vndè non debet valere. ẽ. de rescri. super litteris. & expressum videtur ẽ. de sent. ex om. cum pro causa vbi de hoc. sic & in voto. & ẽ. de ff. instr. quod super. & 2.q 3.c. si quem. §. notandum. Arg. est in hoc quod dicit; dissimulare, quod falsa causa non vitiat dispensationem. Item habes hic, quòd proles est causa dispensandi in gradu prohibito. sic 35. quæst. 8. c. 1. & ff. de ritu nup. qui in prouincia. non credo quòd valuisset ista dispensatio sic obtenta, nisi hæc decret. postea emanasset: & ita ex ista dissimulatione ex causa, quæ hic subijcitur, licitè possunt simul esse: aliàs non essent tuti.

f In hoc articulo hæc vt con. huic tenenda, q̃ expressio falsæ causæ vitiet dispẽsationem. de quo vide latius hic per Doctor.

a In libertate loquit & dicit. Hæc ola ista ꝓria sunt specialia, vt ex ipsis patet. q̃ sunt fauorabiliora, sec. in tali dispẽsatione, quæ est odiosa.

Tua

TVa nos.] Cõis diuisio. Secunda ibi, Nos igit. Ab. CASVS. Quidam contraxerunt matrimoniũ I gradu prohibito; accusatum fuit matrimonium pp̃ consanguinitatẽ: inducti fuerũt testes ad matrimoniũ dirimendum pp̃ consanguinitatem: q̃ incœperunt cõputare consanguinitatẽ ab auunculo & filio fratris vel sororis: Quærit, vtrũ tale testimoniũ sufficiat ad dirimendũ matrimoniũ? Rñdet Papa, p̃ cũ matrimonium sit res fauorabilis, testes inducti ad probandũ cõsanguinitatem, debent incipere à stipite: id est, à parentibus vel fratrib. & sic p ordinẽ distinguere gradus, nomi. ꝓprijs, vel æquipollentibus indicijs designando p̃sonas ab vtroque latere: qa cũ frequẽter prohibebãt testimoniũ de auditu, & illud sit minus validũ, nõ est in hoc articulo laxanda facultas, quia qua rõne inciperẽt à secundo gradu, eadẽ rõne inciperent ab vltioribus. Nota, p̃ matrimonium res fauorabilis est. Itẽ in computatione p̃sanguinitatis incipiendum est à stipite, vel à duobus fratribus. Item iudicia quædã æquipollent ꝓprijs nominibus. Item testimonium de auditu est minus validũ.

CAP. VII.

TVa nos duxit fraternitas consulendos, vtrum illorũ sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum, qui consanguinitatis gradus ab auũculo & nepote, videlicet fratris filio, vel sororis incœperint computare? Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod cum coniugium multum fauoris a obtineat, testes, qui ad diuortium celebrandum producti consanguinitatis gradus computant, à stipite debẽt incipere, id est, à parentibus vel germanis, b & sic per ordinem distinguere gradus, nominibus proprijs, vel æquipollentibus indicijs designãdo personas: præsertim cum sæpius testimonium perhibeãt de auditu: quod qa minus est validum, nõ est in articulo huiusmodi nimiũ laxanda facultas: cũ qua ratione computationem inciperent à secundo, † eadem ab vlterioribus inchoarent.

¶ Idẽ in concilio † generali. ¶ *In secundo & tertio affinitatis genere tollitur prohibitio, quæ olim erat in matrimonio contrahendo. Similiter tollitur prohibitio de sobole suscepta ex secundis nuptijs, quæ olim non poterat contrahere cum cognatione prioris viri. Et prohibitio cõiugij vltra quartum consanguinitatis & affinitatis gradum non extenditur. h. d. iste textus, qui quotidie allegatur, & est singularis in materia sua.*

CAP. VIII.

NOn † debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem tẽporum, d statuta quandoque varientur, humana, præsertim cum vrgẽs necessitas, vel euidẽs vtilitas id exposcit, quoniã ipse Deus ex his quæ in veteri testamento statuerat, nõnulla mutauit e in nouo. ¶ Cũ ergo prohibitiones de coniugio in secundo † & tertio affinitatis genere minime cõtrahẽdo, et d sobole suscepta ex secundis nuptijs non copulanda consanguineis viri prioris, difficultatem frequenter inducunt, & aliqñ periculum pariunt animarum, cũ cessãte causa cesset effectus, cõ illiũ illud huiusmodi prohibõnes reuocat, & statuit, vt fic ꝑhentes de cætero liberè copulentur. In secũda parte dicit, p̃ ꝓhibitio copulæ cõiugalis de cætero nõ extendat̃ vltra quartum gradũ consanguinitatis & affinitatis: qa in vlterioribus non põt absque periculo huiũi ꝓhibitio generaliter obseruari offẽdens hoc quasi naturali ratione. Quaternarius enim numerus bene cõpetit, ꝓhibitioni corporalis cõiugij, de quo dicit Apostol[s], q̃ vir non habet potestatẽ sui corporis, sed mulier, & e conuerso qa quattuor humores sunt in corpore, q̃ cõstant ex quattuor elementis; & in illis quattuor gradibus ita debet inhibitio matrimonij ꝑpetuo obseruari, non obstantibus aut qs prohibitionibus iup hoc ꝓmulgatis, vt si aliqs ꝓtra hmõi ꝓhibitio nẽ ꝓsumpserit copulari, nullo tractu tpis defendat, cũ diuturnitas tpis peccatũ nõ minuit, sed auget. Nota, q̃ ꝑ varietatẽ tẽporũ iura vnã tur. Item cessante ꝓhibitione cessat esse actus. Item prohibitio matrimonij vltra quartũ gradum nõ extẽdit. Itẽ nota ius antiquũ innouari. Itẽ diuturnitas temporis non excusat à peccato.

¶ Idẽ, ff. Item cẽ. iij. in cõcilio gñali Later. c. 50. & c. j. eo. tit. in 4. compilat.

† Vide Dñi eũ Sot. lib. 4. sen. dist. 40. q. vn. ar. 4. vbi late. & Durãdũ eadẽ dist. q. 1. Adde q̃ dixi li. 2. Cõnẽc. in Direct. in quisit. Scho. 33. §. item q̃ multos.

† Ca. 2. tit. in 4. compil. Et quatenus agit de testimonio & auditu, vid plene p Ctauc. in tra. de antiquitate tẽporis parte 1. circa finẽ. ver. viso & fama. nu. 304. cum multis seq. adde oino textũ cũ ibi notatis in cap. licet ex quadam. 1. de testib.

† Secta, legit in antiq; codic. qd magis placet, vt relatio fiat ad personã, non autẽ ad gradum.

a Multũ fauoris.] 3. de conditio. appos. c. vlt. 7. q. mat. accus. possunt, videtur.

b Vel germanis.] & ita non est necesse incipere à stipite, sed sufficit a fratribus. 3. de testi. seri. 8 & ca licet, in prin. & 35. q. 5. c. 1. & 7. de diuor porrò, ad fin. sic ergo patet, quod omnes gradus & personæ sunt designandæ. 35. quæst. 6. de parentela. 3. de testi. licet.

c Æquipollentibus.] non refert an proprio nomine, vel p̃ circumlocutionem expressam aliquid exprimatur, quod æquipolleat proprio nomini. 3. de testi. licet. & ff. si cer. pet. certum.

NOn debet.] Diuiditur: nam primo excusat correctionem iuris antiqui. Secũdo ibi, Cũ ergo, excusationem declarans, in duobus illud tollit. Tertio restringit restitutionis cautam reddens: ibi, Prohibitio. Quarto prohibitionem restrictam fortificans, constitutiones contrarias tollit, & cautas reddit: ibi, Cum ergo. Abbicul.

CASVS. In Prima parte huius constitutionis ꝓmittit concilium cautam ipsius constitutionis, dicens, q̃ non debet reprehensibile iudicari, si ꝑ varietatem tẽporũ, statuta qñque varient humana, maxime cum urgẽs necessitas vel euidens vtilitas hoc exposcit & hoc probat exemplo Dñi, qui ex his, quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla mutauit in nouo: Quia ergo prohibitiones de matrimonio contrahendo in secundo & tertio genere affinitatis, & de sobole suscepta ex secundis nuptijs non copulanda consanguineis viri prioris, difficultatem frequenter inducunt, & aliqñ periculum pariunt animarum, cũ cessãte causa cesset effectus, cõ illiũ illud huiusmodi prohibõnes reuocat, & statuit, vt fic ꝑhentes de cætero liberè copulentur. In secũda parte dicit, p̃ ꝓhibitio copulæ cõiugalis de cætero nõ extendat̃ vltra quartum gradũ consanguinitatis & affinitatis: qa in vlterioribus non põt absque periculo huiũi ꝓhibitio generaliter obseruari offẽdens hoc quasi naturali ratione. Quaternarius enim numerus bene cõpetit, ꝓhibitioni corporalis cõiugij, de quo dicit Apostol[s], q̃ vir non habet potestatẽ sui corporis, sed mulier, & e conuerso qa quattuor humores sunt in corpore, q̃ cõstant ex quattuor elementis; & in illis quattuor gradibus ita debet inhibitio matrimonij ꝑpetuo obseruari, non obstantibus aut qs prohibitionibus iup hoc ꝓmulgatis, vt si aliqs ꝓtra hmõi ꝓhibitio nẽ ꝓsumpserit copulari, nullo tractu tpis defendat, cũ diuturnitas tpis peccatũ nõ minuit, sed auget. Nota, q̃ ꝑ varietatẽ tẽporũ iura vnã tur. Item cessante ꝓhibitione cessat esse actus. Item prohibitio matrimonij vltra quartũ gradum nõ extẽdit. Itẽ nota ius antiquũ innouari. Itẽ diuturnitas temporis non excusat à peccato.

d Temporum.] 19. dist. sciendum 3. dist. erit autẽ 32. q. 4. quis ignoret. & c. obijciuntur, & 23. q. 8. occidit. & 8. de translat. cap. vlt. & 7. de sentẽt. excom. super eo.

e Mutauit.] de pœn. dist. 1. nouit Deus. 32. q. 4. incommutabilis.

[Glos. seq. declarat quid sit primum, secundum, & tertium genus affinitatis, & quare sic dicatur. Secũdo, quærit. arg. pro, & contra, & soluit.]

f In secundo & tertio.] vt melius itelligas hanc literam, videas quid sit primum genus affinitatis, quid ſm & tertium genus. Primum, secundũ & tertiũ inuenire debes per hanc regulam: Persona addita p̃sonæ per carnis copulam mutat genus, & non gradum: genus dico attinentiæ: a verbi gratia Ego & frater meus sumus ꝑsanguinei in primo gradu consanguinitatis, frater meus duxit uxorem, illa est persona addita personæ, per carnis copulam, illa mutat genus attinentiæ, idest alio genere attinentiæ attinet mihi, quam frater meus

quia il-

1 De materia hui⁹ glos sæ vide late p Host. ibũ. tit. de affin. §. quot sunt gña. & §. qua ſr ipſa genera.

1 Vñ versus, Mutat nupta genus, sed generata gradũ. Io. And.

quia ille est mihi consanguineus, & illa est mihi affinis: sed non mutat gradum: quia sicut frater est mihi consanguineus in primo gradu, sic & illa mediãte fratre meo, est mihi affinis in primo gradu primæ affinitatis. Ergo si vis habere primum genus affinitatis, ad de per carnis copulã alicui de tua consanguinitate aliquã psonam, & illa psona ẽ affinis oibus consanguineis viri sui, ĩ primo genere affinitatis: & hoc genus ĩm hodie ꝓhibitionem habet unde mortuo uiro illius muleris, puta fratre tuo, illa nõ potest habere alĩi quem de consanguinitate uiri sui, ergo patet ꝙ oẽs consanguinei & consanguineæ uxoris meæ, sũt mihi affines i primo genere affinitatis. Si uis habere ẽm genus affinitatis, adde personã p carnis copulã primo generi, hoc modo. Uxor fratris mei ẽ mihi ĩ primo gñe affinitatis mortui fratre meo adde illi aliũ virũ, & ille erit mihi affinis in secũdo gñe affinitatis: & ille ẽm antiqux iura, mortua illa nõ poterat accipere aliquam de consanguinitate prioris, mariti vsq; ad quartum gradũ. Et de isto secundo genere habes 35.q.3. de propinquis. sed hodie non prohibet, vt hic dr Si uis habere tertiũ genus, adde personã personæ per carnis copulã secundo gñi, & sic habes tertiũ genus. verbi gratia: Seius fuit maritus relictæ fratris tui, mortua illa relicta, maritus eius, q est tibi in secundo gñe, accipit aliam, illa est tibi in tertio genere, & illa olim mortuo viro suo, non poterat copulari alicui de ꝓsanguinitate tua, cum illa esset tibi & cõsanguineis fratris tui in tertio gñe vsque ad ĩdũ gradũ. De hoc gñe hẽs 35.q.3. porro. & primũ genus ꝓhibẽtm ex una parte, ẽm & tertiũ genus obsque, ex vna parte, vt in ꝓdictis exẽplis, quõq; ex vtraq; parte, et i uxoribus duorum fratrũ, quæ sunt inter se in secundo gñe ex vtraq; parte apposito altero fratre mortuo, si illa copulat alteri, ille erit in tertio gñe uxori alteri[s] fratris. Primum genus dr: q a primo emanat de cõsanguinitate, vl q a una persona mediante ꝓhibẽte. Secundum dr, q a secundo loco emanat post primum, vel quia duab ꝓsonis mediãtibus. Tertium, quia in tertio loco, vel quia tribus ꝓsonis mediãtibus emanat: sic intellige qd hic dr. Sed nunquid publica honestas i est tublata? Vr ꝙ nõ: quia de ea nihil dixit. Sed ꝙ vr per ca. 35.q.3. porro, vbi ꝓhibet ẽm genus. & ꝓter illud impedimẽtum ẽ ibi publica honestas, vt i uxorib[s] duorum fratrum, sive ꝓsobrinorũ, sed ẽm genus remotum est: ergo illa publica honestas potest dici, ꝙ vl i publica honestas simul incidit i eum dẽ casum cum secundo vel tertio genere, vt in uxorib. duorum fratrum sive cõsobrinorum, vno tublato tollit, & aliud per hanc cõstitutionẽ; quoties enim vitium ex vna radice nascit, cõsequens est, vt una lege tollat. C. de nup. l. vl. in fi. & ff. ne iureiur duobus §. colonus. & ff. arborum fur. ca. l. si colonus. arg. & alia publica honestas, ut soboles suscepta ex secundis, nuptijs non copulanda cognationi viri prioris tublata est, vt ff. de minor. l. si quis litteras. alias verò publica honestas adhuc est. ĩ de despon. impub. duo pueri.

† decreuim[s]

† De hoc vide late per B. Tho. li. 4. sen. dist. 40. q. 1. ar. 4.

pta ex secũdis nuptijs, [a] cognationi viri nõ copulanda prioris, & difficultatẽ frequenter inducãt, & aliquando periculum pariant animarum: cum cessante ꝓhibitione, cessat effectus: cõstitutiones super hoc editas sacri approbatione concilij revocãtes, [b] præsenti constitutione decernimus, † vt sic contrahentes de cætero [c] liberè copulentur. Prohibitio † quoque copulæ coniugalis, quartũ consanguinitatis, & affinitatis gradũ de cætero non excedat, quoniã in vlterioribus gradibus, iã non potest absque graui dispẽdio huiusmodi ꝓstibitio generaliter obseruari. Quaternarius verò numerus bene congruit prohibitioni cõiugij corporalis: de quo dicit Apostolus, quod vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier: neque mulier habet potestatem sui corporis, sed vir: quia quatuor sunt humores [d] in corpore, qui † cõstant ex quattuor elementis. ¶ Cum ergo iã vsque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ sit restricta, eam ita volumus esse perpetuam, nõ obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis, vel ab alijs, vel a nobis, vt i. qs cõtra prohibitionẽ huiusmodi ꝓsumpserit copulari, nulla [e] lõginquitate defendatur annorũ: cum diutur

† In cõcilio, & aliquot vetustis exẽplaribus: qd cõstat ex quatuor elemẽ-

[a] Circa hunc articulũ de impedimento iustitiæ publicæ honestatis, tenet qd decreuit ꝓcil. Tri. pallo ante citatum.

[a] Secundis nuptijs.] hoc ita intellige, frater meus habet vxorem: eo mortuo relicta eius ꝓnebat eũ secundo: soboles nata de illis secũdis nuptijs nõ poterat olim copulari alicui de cõsanguinitate prioris mariti, & hoc ꝓp publicæ honestatis iustitiã, q hodie sublata: ẽ i hoc casu, in alio casu adhuc durat ut dixi in ꝓsona de futuro, qa i matrmonijs non quid liceat, sed quid honestũ ẽ cõsiderat. ff. de ritu nupt. fem. & ideo frater impedit sumere ipsam fratris ꝓp publicam honestatẽ: quia scriptum est, ꝓsam fratris frater habere nõ põt. ĩ. de spon. ad audientiam. & ar. ad hoc. ff. de adop. q in adoptionem. Ioan. dixit: ꝙ publica honestas in omnibus est sublata, nisi in ꝓsa de futuro. ego intelligo esse tantũ sublatam in casibus omnibus, qui hic ponuntur, & non in alijs.

[Glos. seq. obijcit, & soluit.]

[b] Reuocantes.] Gregorius tũ dicit. qui dissoluit hęc genera affinitatis, negat verbum Dei in æternum manere. 35.q.10. fraternitatis. vltra medium, versus si qualiter ergo Innocentius dissoluit? hoc intellige sine causa & ab alio quàm à successore Gregorij.

[Gl. seq. quærit, soluit: solutionem opponit, & in solutione persistit.]

[c] De cetero.] sic ergo vr, ꝙ matrimonium illorum q ante constitutionem istam ꝓcrant in quinto vel i sexto gradu, non confirmetur hic, quia constitutiones matrimonij non trahuntur ad præterita matrimonia. 35. q. 3. de incestis. & 31. dist. ante triennium. & generaliter constitutiones non trahuntur ad præterita, nisi hoc ibi dicatur. ĩ. de constitutio. cap vlt. Sed pone, ꝙ post istam constitutionem publicatam simul steterunt sciẽter? Dico ꝙ hoc ipso intelliguntur ratum habere matrimonium. arg. ĩ. de conuers. seruorum, proposuit. & ĩ. de despon. impub. litteras. & capitu. accessit. ff. de ritu nup. si quis in senatorio. quia & si primus consensus nullus fuit, postea potest confirmari. in Auth. de nup. §. si uerò ab initio. coll. 4. Sed videtur ꝙ verba necessaria sint. ĩ. de ꝓsalis. tuæ. & 29.q.2. si quis ingenuus. & nouus consensus requiritur. ĩ. de eo qui duxit in matrim. a ueniens: nisi expresse consentiat, antiquus consensus vr perdurare, qui nullus fuit. ff. de preca. sed si manente. ff. de arbit. si cum dies, in prin. & l. Labeo. §. penul. ff. de verb. oblig. l. 1. §. si quis simpliciter. vertic. cum adiecit. Ioan. dicit ꝙ pro matrimonio standũ est, ea quo ex certa scientia post publicatam constitutionẽ simul steterũt. ipso enim facto matrimoniũ inducitur, saltem præsumptum. Ber.

[d] Quatuor sunt humores.] de quibus habes ĩ. de celebr. Missarum quadam. in fi.

[e] Nulla longinquitate.] & ita nulla præscripcio currit con-

[s] Vide quid de ea nouissime statuerit coc. Trid. sess. 24. de refor. matrim. 3. adde citatos in ca. ad audientiã. ĩ. de ꝓsalib.

ſit contra matrimonium, ſicut olim currebat. Et ſic cõtra uotum nulla currit præſcriptio. 33.q.5.quod Deo pari. & ī. de reg. ſicut nobis in fi.

[Glo. ſeq. dat vnum ſimile.]

z Infelicem.] ſic ī. de conſue. cap. vlt. & capitulo quãto, & ī. de ſimo. non ſatis. & cap ſeq.

Vir q.] CASVS. Duo uolūt ꝓhibere matrimoniũ: uir diſtat à ſtipite quarto gradu, mulier uerò ex alio latere diſtat ab eodem ſtipite quinto gradu: Q. ſ. riſ. an poſſint ꝓhibere matrimonium? Rñdet ꝙ ſic, ẽm regulã illam qua dicitur; Quoto gradu remotior perſona diſtat à ſtipite: & à quolibet deſcendentium per aliam lineam ab eodem ſtipite. Nota, ꝙ ſi unus coniugum diſtat à ſtipite quarto gradu, & alius quinto, licite poſſunt copulari. Item magis conſideratur remotus gradus quam propinquuus. Item regulæ arboris ſunt authenticæ.

b Quarto.] idem eſſet ſi tertio uel ſecundo, ſecundũ regulam frequentem: quia nihil attinet ei, qui ex alia linea in quinto, licet magis appropinquet cõi parenti.

c Approbatam.] nota ꝙ regula a magiſtris tradita, approbatur hic à iure, & ſic pro iure ſeruabimus regulam iſtam. arg. ī. eo. quod dilectio.

ADDITIO. Et eſt ſimile quod de conſuetudine dicitur. ī. de cog. ſpi. c. 1. §. fi. & ſic ī. de deci. cap. 1. §. fi. & ff. de dam. infec. fi. ædibus. habet autem hoc locum cum approbatio ſit per Papam: alterius enim approbatio parum prodeſſet, ut patet, in his quæ not. ī. eo. de infide lib. aliàs autem conſuetudo approbata interpretatur. ī. de conſue. cum dil. & ſ. §. 2. ſecundum Hoſt. Io. An.

[Glo. ſeq. docet computare gradus.]

d Remotior.] ſi uis ſcire in quo gradu aliquæ duæ perſonæ diuerſarum linearum ſibi attineant, recurre ad cõem ſtipitem ſiue parentem, a quo deſcenderunt; & deſcende æqualiter computando per ambas lineas, quouſque altera illarum primo occurrat: & ſi ambæ ſimul occurrant, erunt in eodem gradu primo, ſecundo, tertio, uel quarto: & iſtæ perſonæ quæ æqualiter deſcendunt, non dicuntur diſtare à gradu, ſed potius ſunt in gradu æquali deſcendente à cõi ſtipite æqualiter: & ſi ſunt infra quartum gradum, non poſſunt matrimonialiter coniungi. Sed ſi una primo occurrit quam altera: deſcende per lineam alterius uſque ad illam: & ſemper poſt illum gradum, in quo occurrit prima perſona, additur gradus pro numero perſonarum; & ſic habebis quoto gradu una diſtat ab altera: & iſtæ perſonæ non dicuntur eſſe in gradu, ſed diſtant gradu, ſicutiſtę perſonę, de quib. hic dicitur, cum una diſtet quarto gradu, & alia quinto à communi parente, quod planum eſt uidere: & quoto gradu remotior perſona diſtat à cõi parente, toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineã: uerbi gratia: Cõis parens iſtorum fuit Petrus, cuius filijs fuerunt Martinus & Berta, qui ſunt in primo gradu. de Martino deſcendit Ioannes. de Berta ex alia parte natus fuit Robertus, qui Ioannes & Robertus ſunt in ſecundo gradu æqualiter deſcendentes a Petro; de Ioanne natus eſt Stephanus; de Roberto eſt Alberrus natus, qui ſunt in tertio gradu, & æqualiter deſcendunt à Petro tertio gradu ſcilicet, de Stephano natus eſt uir iſte, de quo hic quæritur: de Alberto natus eſt Titius, qui eſt in quarto gradu cum uiro iſto, æqualiter diſtantes à Petro. Primo loco occurrit tibi uir iſte, qui quarto gradu diſtat à Petro, & ſic eſt ultima perſona in conſanguinitate Petri ex una linea, & Titius ex alia linea: de Titio nata eſt hæc mulier, de qua hic quæritur: & diſtat quinto gradu à Petro & ſic exiuit iam conſanguinitatem Petri, ergo eodem gradu diſtat a quolibet alio deſcendente per aliam lineam, & ſic diſtat quinto gradu à Martino, Ioanne, Stephano, & ab iſto. uiro, uidelicet filio Stephani: Ideoque rectè poteſt illum habere in uirũ, & quemlibet deſcendentem a Petro per aliam lineam poſſet accipere, cum omnes illæ perſonæ huic ſint in quinto gradu. Hoc in Arbore melius uidetur.

CAP. IX.

Vir, † q à ſtipite quarto gradu, & mulier q̃ ex alio latere diſtat quinto ſecundum regulam approbatam, e qua dicitur: Quoto gradu remotior d differt † à ſtipite, & à quolibet per aliã lineam deſcedentiũ ex eodẽ; licite poſſunt matrimonialiter copulari.

† Vide citatos in c. precedenti.

† diſtat.

LOCVS ARBORIS.

im Concilio ita, non ꝓ ignat peccatũ ſed ſ augeat.

ñitas temporum non † minuit peccatum, ſed auget; tantoque ſunt grauiora crimina quanto diutius infelicem a animam detinent alligatam.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Diſtans à ſtipite quarto gradu vel ulteriori, cum diſtante quinto vel vlteriori contrahere poteſt. hoc dicit cum gloſſa.*

y De materia huiꝰ gloſſæ uide pleniſſime per Hoſt. i ſumma tit. de cõſanguin. §. qualiter cõputetur & ſ ſeq.

DE FRIGIDIS, ET MALEFICIATIS, & impotentia coeundi.

Viso de pluribus impedimentis matrimonij, quia frigiditas & maleficiū, & generaliter impotētia coeundi sunt impedimēta matrimonij, iō post rubricas præcedentes subijcitur ista. Abb.

† De materia huius tit. vide Magist. lib. 4. dist. 34. vbi Doct. & præ alijs S. Thomam ibidem q. 1. per totam quæst.

De hac materia tractatur 33. q. 1. & q. 2. per totum.

ACcepisti. Diuidit, quia habet tria dicta Secundum ibi, Illa autem. Tertium ibi, Si autem. Abbas. CASVS Aliquis accepit aliquam I vxorē, & cum ea mansit per mensem, vel per tres, vel etiam per annum postmodum dicit vir, quod est frigidæ naturæ, ita quod cum illa vel alia tē habere non potest. Idicitur hic, quod si illa idem affirmat, quod ille dicit, & pōt hoc probari per verū & rectum iudicium, debēt separari: ita quod si postmodum aliā acceperit, reus erit ꝑiurij, & sic pœnitentia priora cōnubia restituabuntur. Si verò illa prior post annū & dimidium ad episcopum proclamauerit dicens, quod eam non cognouit, ille autem contrarium affirmat, ei credendum est, cū sit caput mulieris: quia si proclamare voluit, cur tantum tacuit? citò. non potuit scire, si eā cognoscere potuit. Si verò ab initio post mensem vel duos ad episcopū proclamauerit dicens. Volo mater esse, sed vir quem ego accepi, frigidę naturæ est: si hoc probari potest per rectum iudiciū, separentur, & mulier alteri si voluerit nubat in Domino. Nota quod non creditur viro vel mulieri confitenti contra matrimonium, sed exigitur probatio. Item vir caput est mulieris. Item ex taciturnitate præsumitur contra aliquem. Item Impotentia coeundi impedit matrimonium & dirimit.

† Alias 20. & 14. & 10. sed restituenda: ex Burchardo lib. 19 decret. 5. tit. de diuortio coniugij versi accepisti. & c. 1. eo. tit. in 1. cōp.

† Vide Durandum lib. 4. sent. distinct. 34. q. 2. & Ioannes ibidem Scotum q. 1. art. 2.

a Iudicium.] scilicet, quod vterque iuret cum septima manu propinquorum. 33. q. 1. c. 2.

[Glossa sequens notat coniunctim mendacium. allegatria iura.]

b Dijudicaueris.] nota contrarij operatur euidentia mendacium conuinci, ī. de præsum. litteras arg. sup. de ma-

TITVLVS XV.

De frigidis, †& maleficiatis, & impotentia coeundi.

¶ Ex Brocardico. lib. 18. †

¶ *Si marito prouocante ad diuortium, & se impotentem asserente, mulier hoc idem fatetur, seruata solemnitate canonica matrimonium indistincte dirimitur: sed si decipiatur Ecclesia, primum matrimonium reparatur; si verò mulier agente, vir offerat se potentem: nisi per aspectum corporis, vel alio indubitato modo conuincatur, mulier non auditur: sed si vir hoc idem confitetur, vel conuincitur, matrimonium separatur, & mulieri contrahendi licentia datur. hoc dicit secundū Hostiensem.*

CAP. I.

ACcepisti † mulierē, & per aliquod tēps habuisti, per mēsem, aut per tres, aut per annum. & nunc primū dixisti te esse frigidæ naturæ, ita vt non potuisses coire cum illa, nec cum aliqua alia: si illa, quæ

io. & obeć. legebatur. & 32 q. 5. cauete.

[Glo. seq. not. quod sententia, & c. ponit distinctionē circa fraudem mulieris, quam non approbat. in fine signat contrarium. & soluit, & arguit.]

c Reparare.] Nota quod sententia contra matrimonium lata, non transit in rem iudicatā, cū appareat ex postfacto ecclesiā fuisse deceptā sic ī. de re iudi. latore. & cap. consanguinei. & ī. eodē fraternitatis. quare priora etiam matrimonia restaurantur, etiam multare contra licentes, si fraudis fuerit cōscia. ff. de adult. si vxor §. iudex. & §. vlt. vt dixit Ala. Si verò conscia fraudis non fuerit, potest repellere eum, si voluerit, prætextu addatur j. argum. 33. q. 1. de benedicto. & q. 6. nihil sed non credo qđ hoc obstet, qn matrimonia priora debēt restaurari. ī. eod. laudabilem. & capitu. fraternitatis. Item argumen. contra. 33. q. 1. si per fortunam, sed ibi separantur propter maleficium, non propter frigiditatem.

† indicetis

† In aliquot manuscriptis ita: post annum & dimidiū quam lectionē videtur planè agnoscere glossa hic in verbo, tacuit.

† volnerit Burchardus ita, quia si se proclamare voluerat.

d Missum.] simile ī. de reg capitulo secūdo & expone missum, ideſt, vicarium, qui fungitur vice episcopi. supra, de offic. cap. 1.

e Affirmas.] quod eam cognouisti.

f Caput.] supra de despon. impub. continebatur. 33. q. 1. si qs acceperit. & hoc intellige, nisi ipsa velit se asserere virginē per aspectum corporis ī. de proba. proposuisti. & cap. causam matrimonij.

g Tacuit.] ergo videtur, quod p̄ annum & dimidiū reclamare nō poterit, Sed contra videtur. C. de repu. in causis. vbi dicitur, q̄ vsque ad duos annos poterit reclamare, immo vsque ad triennium. in auth. de nup. §. per occasionem. collat. 4. & infra eo. laudabilē. Quod dicitur in istis duabus vltimis concor. tenendū est, & non tenet quod hic dicitur de anno & dimidio. Et est arg. ad præscriptionem, si quis taceat vsque ad cōpletam præscriptionem, quia gestia taciturnitate firmauit. C. de his qui à non dom. manumit.

h Probari.] hoc ideò dicit, quia non est standum eorum confessioni ꝑ matrimonium: & si vterque confitetur non videtur credendū, ne in fraudem hoc dicere-tur, ī. de eo qui cognouit consang. vxo. suæ, super eo. nisi quod

vxor tua esse debuit, eadem affirmat, quæ tu dicis, & probari potest per verum iudicium, ita est se vt dicitis, separati potestis ea tamen ratione, vt si tu post aliam acceperis, reus periurij dijudiceris: † & iterū post peractam pœnitentiam, priora connubia repara re debebis. ¶ Illa autē si prior post † annum, aut dimidium, ad episcopum, aut eius missum [d] proclamauerit, dicens, quod non cognouisses eam, tu autem contrariū affirmas, [e] tibi credendum est, eo quod caput [f] es mulieris: quia si proclamare voluit, † cur tā diu tacuit? [g] citò enim & in paruo tempore scire potuit, & secum coire potuisses. Si autem statim in ipsa nouitate, post mensem, aut duos, ad episcopum, aut eius missum proclamauerit, dicens; volo esse mater, volo filios procreare, & ideò maritum accepi: sed vir, quem accepi, frigidæ naturæ est, & non potest illa facere, propter quæ illū accepi: si probari [h] potest per rectū iudiciū, separati potestis: & illa si vult, nubat i Dño.

quod afferunt,probauerint cum ſeptima manu propinquorum. 33.q.1.c.2. ſed pro matrimonio bene creditur eis.ſup.de clandeſt. deſponſato.ca.2. & quod dicitur, non creditur eis cõtra matrimoniũ, verũ eſt quantum ad hoc,vt contrahendi facultatem acquirant: ſed ſi vellent in continentia manere,creditur eis. 33.q.5.qd Deo pati.

¶ Ambiẽſi.

¶ Alexander tertius Ambianen ſ epiſcopo.

¶ *Impotens ad copulam, eſt impotens ad contrahendum matrimoniũ ſine ſit impedimentum ætatis, ſine natura.*

CAP. II.

QVod †ſedem:& infra. ¶Sicut puer, qui non poteſt reddere debitum, non eſt aptus a coniugio: ſic qui impotentes b ſunt,minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

¶ Idem.

¶ *Naturale impedimentum ad coitum, irreparabile arte medicorum, matrimonium impedit.*

CAP. III.

EX †litteris tuis accepimus, quod quidã ſexdecim annorũ quandam annorũ tredecim duxit vxorem: qui cum debitum reddere nõ poſſet, mulier tam grauem infirmitatem cõtraxit, c vt omnino viro ſit facta inutilis, & inſtrumentũ eius impeditũ ita quod vir ei commiſceri nõ poteſt: Reſpõdemus igitur quod ſi vitium illud mulier à natura d contraxit, nec ope medicorum e poterit adiuuari: viro aliã accipiendi liberam tribuas facultatem.

¶ Lucius tertius.

¶ *Contrahens ſcienter cum impotenti ad copulam,ab ea non ſeparatur.*

CAP. IIII.

COnſultationi † tuæ, qua nos cõſuluiſti, vtrũ ſęminæ clauſæ, impetẽtes commiſceri maribus, matrimoniũ poſſint contrahere,& ſi cõtraxerint,an debeat † reſcindi: taliter reſpondemus,quod licet incredibile f videatur,quod aliquis cum talibus cõtrahat matrimoniũ:Romana tñ Eccleſia conſueuit in conſimilibus iudicare, g vt quas tanquam vxores habere non poſſunt, habeãt vt ſorores.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ *Si de impotentia coeundi conſtet, ſtatim matrimoniũ ſeparatur: aliàs cohabitabunt cõiuges per triennium: & ſi cũ ſeptima manu propinquorum iurant,quod dederunt operam carnali copule,& non potuerunt coniungi,ſtatim ſeparantur. Ita cõmuniter ſummatur.*

conditionem corporis ſui ſciens, non contraheret de leui. Ala.

[Gloſſa ſequens recit. per quæſtio. an ſit conſilium vel præceptum.]

g Iudicare.] ergo & nos ſic iudicare debemus. ſup.de re iudi.in cauſis.C.de legi.& conſti.prin.l.vlt.quod verum eſt,vbi ipſa ſic præcipit iudicandum. arg. 11.q.3. noli te.aliàs non permittitur aliter fieri.21.diſtin.quis neſciat. ſed hic non præcipit eius conſuetudinem eſſe ſeruandam,ſed potius conſilium eſt.a tamen intellige quod hic dicitur ſecundum illam decret.inf.eo.fraternitatis,vt dixi ſup. cap. proxi.

a Sed Lan. exponit indicare,i.tenere Ioan.And.

Lauda-

quod ſit matrimonium. & intellige quod dicit: non poterit adiuuari ope medicorũ, ne periculo corporali: aliàs non deberent ſeparari, imò modicam violentiã debet ſuſtinere,vt argumen.infra eo. fraternitatis. & ſi talis ſuit, non habuit propoſitũ reddendi matrimonij debitũ exacta,vel exigẽdi,& ſic nullũ matrimoniũ. trigeſima ſecũda q. ſtione ſecũda, ſolet. & cap.aliquando. & ſupra de condi.appoſi.cap.vlti.& ſecundũ leges eſſet in cauſa reuhibitionis. ff. de ædil.edic. quęrit. §.mulierem.argum. contra 7.cap. proxi.

†debeant.

CONſultationi Diuiditur: quia primò ponitur conſultatio. Secundò reſponſio: ibi, Taliter Abbas Siculus.

CASVS. Aliquę mulieres ita ſunt clauſæ & impotentes, q viris carnaliter commiſceri nõ poſſunt, quæritur, an poſſint matrimonium contrahere? Reſpondet Papa, licet nõ videatur credibile, quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium;tamen Romana eccleſia cõſueuit in talibus iudicare, vt ſi nõ poſſunt eas habere vt vxores, habeant eas vt ſorores. Nota quòd cum arcta matrimoniũ cõtrahi non poteſt. Itẽ de ſimilibus ſimile iudicium eſt habendum.

f Incredibile.]quia

† Cap. 3.eo.ti.in 1.compila. & poſt conci. Lat. ſub Alex.iij par.50.c.28. Et pro intellectu textus & gloſſæ p̃ter citatos in præcedẽti c. vide Syl. in ſumma,verbo,matrimonium. 9.16.

† Ca.1.eo.ti. in 2.com. & de materia vide plene p̃ citatos in p̃cedẽtib.capitulis. & omnino per D.Tho. li.4. ſen. diſt. 34. q.1.art.2.

1 De ſpadone an contrahere poſſit, notatur 32. cõ. 7. hi qui Adde hic Ioãnẽ An.& alios recentiores,& vide nouo notata p̃ Aldobrãdinũ & alios in §. ſed & illud,iſti. de adop. adde oino Sylueſtrũ in ſũma verbo matrimoniũ. 8.q.16. verſ. ſeptimũ,quã tũ ad caſtrationem.

a Non eſt aptus.] ff. de ſponſa. impubà nobis.arg eo.tit.puberes. vbi de hoc.

[Glo.ſeq. obijcit, & ſoluit]

b Impotentes.]hac ratione videtur, q ſenes qui à naturali calore defecerunt,cõtrahere non poſſunt; ſed cõtrarium eſt verum.C.de nupt. ſancimus.27.q.1.nuptiarum. quia in rebus dicit eſſe legis obſequium, & humanitatis ſolatium.vt ibi & 31.q.1.aperiant. &c. qã ſi dormierit ſed hic non loquitur de tali impotentia,ſed de eo qui ſectus eſt 1. & qui ꝑpetuo impotens eſt. ſed ſenes aliquando aliquo beneficio mouentur.

EX litteris.]Communis diuiſio,cõſultatio & reſpõſio, Secundo ibi, Reſpondemus. Abb.

CASVS. Quidam contraxit matrimonium cum quadam, qui cum debitũ reddere non poſſet,licet vterq; legitimæ fuiſſet ętatis, mulier tã grauem cõtraxit infirmitatem,vt omnino inutilis ſit facta viro, ita quod nullo modo eam cognoſcere poteſt. Quæritur, an debeant ſeparari? Reſpondet Papa,ſi vitium illud à natura contraxit mulier,nec ope medicorum poterit ei ſubueniri, vir poterit aliam ducere in vxorem. Nota, quod cum inhabili ad coitum, nullum eſt matrimonium.

[Glo. ſeq. ſoluit obiec.eam.dixit.]

c Contraxit] id eſt, contraxiſſe apparuit, vel in veritate contraxit, ex eo quod contra naturam vim ei forſan intulit,quia arcta fuit. vnde nullo modo ſibi potuit commiſceri, vnde magis inhabilis reddita fuit, & ſic non fuit matrimonium inſ.eo.fraternitatis. ſi enim non loqueretur de impedimento præcedẽte matrimonium, ſtare non poſſet quod dicitur in fi. trigeſimaſecunda quæſtione prima.dixit.& q.5.ſi vxorem.& ſupra de contug.leproſo.c.1.& 2.

d A natura] quia erat arcta,vt dixi.

[Glo. eq.tignat contrarium.]

e Medicorum.] infra eod. fraternitatis. & ita non

L Audabilem.] Diuiditur in duas partes. Prima loquitur quando vnus coniugum dicit matrimonium consummatum, & alter diffitetur. Secunda ibi. Si autem. quando vterque fatetur matrimonium non esse consummatum. Et prima pars subdiuiditur. Nam prima loquitur quãdo simul esse nõ cõsentiunt. Secunda quando consentiunt: ibi Quod si. Abbas

CAP. V.

L Audabilem: † & infra, ¶ Requisisti quantum tempus indulgẽdũ sit naturaliter frigidis, ad experiẽtiã copulæ nuptialis: & infra. ¶ Nos vero in præsenti cõsultatione sentimus, vt à tempore celebrati a cõiugij, si frigiditas b prius probari c non possit, cohabitent per triennũ: quo elapso, si nec tũc cohabitare voluerint, & iuxta decretũ Gregorij, d †mulier p iustum e iudicium de viro probare potuerit, quod cum ea coire non possit, accipiat alium, si autem ille aliam acceperit, separentur: Quòd si ambo g cõsentiant simul esse, vir eam, & si non vt vxorẽ, saltem habeat vt sororẽ. ¶ Si autem, quod nunquam se inuicem cognouerint, ambo fatẽtur, cũ septima h manu propinquorum vel vicinorum bonæ famę (si propinqui defuerint) tactis sacrosãctis Euangelijs vterque iureiurando dicat, quod nunquam per carnis copulã vna caro effecti fuissent: & tũc videtur, quod mulier valeat ad secundas nuptias conuolare. Verum i si ille aliam duxerit, tunc hi, k qui iuta uerãt, rei periurij teneantur, & peracta pœnitentia cogantur ad connubia priora redire. l

¶ Innocentius tertius Altissiodorensi episcopo.

¶ *Propter arctationem mulieris, si apparet, quod præter diuinũ miraculũ, absque periculo corporali habilis reddi non potest, separatur matrimonium, redintegratur tamen si postea apparent ecclesiam fuisse deceptam.*

CAP. VI.

F Raternitatis † tuæ literas recepimus cõti-

¶ Ca. 3. eo. tit. in 2. cõpil. Et prætereitatos in præcedentibus vide Host. in sũ. tit. de frigi. & malefici. §. qualiter & quando.

¶ Gregorij ad Ioãnem Ratisponatẽsẽm, vt referunt Burch. lib. 9. decr. ca. 40. Ivo par. 8. c. 178. & Panorm. li. 6. tit. de impotentia coeundi. ca. 4 siue c. 115.

¶ De hoc articulo præter Doctores hic, vide Spec. tit. de teste, §. nũc tractandũ.

quorum bonæ famę (si propinqui defuerint) tactis sacrosãctis Euangelijs vterque iureiurando dicat, quod nunquam per carnis copulã vna caro effecti fuissent: & tũc videtur, quod mulier valeat ad secundas nuptias conuolare. Verum i si ille aliam duxerit, tunc hi, k qui iurauerãt, rei periurij teneantur, & peracta pœnitentia cogantur ad connubia priora redire. l

¶ Innocentius tertius Altissiodorensi episcopo.

¶ *Propter arctationem mulieris, si apparet, quod præter diuinũ miraculũ, absque periculo corporali habilis reddi non potest, separatur matrimonium, redintegratur tamen si postea apparent ecclesiam fuisse deceptam.*

CAP. VI.

F Raternitatis † tuæ literas recepimus cõti-

¶ Ca. vn. eo. ti. de impotentia coeũdi in 3. cõpil. Vide B. Tho. lib. 4. sen. dist. 34. q. 1. ar. 2. & citatos in præcedentibus capitulis. adde oino Host. in sum. tit. de frig & male & §. qualiter & quando.

a Celebrati] & a tempore cohabitationis, nec sufficit cohabitare, nisi dent operam carnali operi. 30. q. 1. sequitur.

[Gl. seq recit. per q. quid de maleficiato.]

b Frigiditas.] quod hic dicitur de frigido, idem intelligo & de maleficiato, vt vsque ad triennium expectet, maxime quia magis sperandum est, quod impedimentum remoueri possit, quod non processit à naturalibus Laurentius.

c Prius probari.] argumentum quod si prius probari possit impedimentum, non expectabunt per triennium inf. eo. cap. proxi. si verò manifestè constet tunc cohabitent simul per triennium continuum: in quo debent dare operam carnali operi, vt hic, & argume inf. eod. cap. vlt. in authen. de nupt. §. per occasionem. colla. 4.

d Gregorij.] 33. q. 1. quod autem.

e Iustum iudicium.] id est, per testes, vel aspectum corporis, argum. supra de prob. proposuisti. & infra eodem, capitulo vltimo.

f Separentur.] propter naturalem frigiditatem: secus si propter maleficium. 33. quæstio. 1. si per sortiarias.

[Glo. seq. recitatur per q. an vir frigidus, &c.]

g Quod si ambo.] vel solummodo mulier. ille enim, qui scienter cõtraxit, nõ videtur q̃ possit aõ tradicere ar. ff. de eo qui dux. in mat. c. r. ff. de lege com. eo. 2. vel dicas & verius, q̃ necesse est, vt ambo cõsentiãt, sufficit, q̃ ita scriptũ est, & si per quã durũ est. ff. qui & à quibus manu. li. 1. prospexit. & 7. q. 3. scriptum est. quia cũ nullum sit matrimoniũ, non tenetur alter alteri.

h Septima manu.] sic. ff. eo. c. vlt. & 30. q. 1. requisisti.

i Vterque iureiurãdo.] vterq; vir & mulier iurare debent, q̃ fide bona dederunt operam copulæ carnali per triennium, nec vna caro effici potuerũt propinqui iurabunt, quod credunt eos verum iurasse, arg. ff. de purga. cano. c. quoties.

k Hi qui.] s. vir & vxor. & non alij cum purgatores si bona fide iurauerunt.

l Redire.] cũ propter frigiditatem se partã curet sicus si propter maleficiũ. 33. q. 1. si per sortiarias.

F Raternitatis tuæ literas recepimus.] Primo ponitur quæstio. Secundò distinguens solutio. ibi, Quãuis. Tertiò infert ad alias duas quæstiones. ibi, per hæc. Abbas Sic.

SASVS. Quædam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro, & cum eo per plures annos permãsit, nec potuit ab eo carnaliter cognosci: Archiepiscopus Altissiodoren. illud negotium significauit episcopo suo. episcopus volens super hoc veritatẽ inquirere, quasdam matronas ad præsentiam suam vocauit, districtè illis iniungens sub periculo animarum, vt illã visitarent, vtrum esset idonea ad officium coniugale: quæ tandem ea inspecta dixerunt, q̃ nunquam poterat esse mater: & ideò inter eos diuortium promulgauit, mulierem inducens, vt religionem intraret, perpetuam continentiam seruatura. Viro autem dedit licentiam contrahendi, qui cum alia contraxit: Postmodũ illa mulier fuit ab alio carnaliter cognita. abiecta cõtinentia quam promisit, & cuidam G. nomine nupsit: negotium illud Altissiodoren. episcopus significauit domino Papæ, quærens, quid super hoc esset agendum? Rescribit Papa eidem, dicens, q̃ semiplene ei expressit quod mulier promisit se continentiam seruaturam, vtrum simplici verbo, an per votum solemne, & vtrum transierit ad religionem sicut promisit: nec dixit etiam qualiter cognita fuerit, vtrum artificio medii,

dici, aut cõcubitu viri, aut alio modo: Vnde Papa conſiderã s, quod impedimentum illius non erat perpetuũ, quod remotum fuit ſine periculo corporali præter diuinum miraculum, inuenit diuortij ſententiam latam fuiſſe per errorem, licet probabilem; quia ex poſt facto apparet, quod mulier illa cognoſcibilis erat viro, ex quo eius ſimili cõmiſcetur, & ideò pronunciauit ipſam & ipſum matrimonium extitiſſe. Vndè inter ipſam & G. præfatum pronunciauit matrimonium nõ fuiſſe: & eos præcepit abinuicem ſeparari: Si verò mulier illa tranſiuit ad religionem, primus vir qui non cognouit eandem, remanet cum illa cum qua eccleſiæ auctoritate contraxit. Si verò non tranſiuit ad religionem, dimittat illam, & redeat ad illam, cũ qua primo contraxit niſi ipſe votum ſollemne fecerit; quia ſecundum hoc intelligitur fornicata fuiſſe cũ prædicto G. vel etiam ſi non fecit votum ſollemne, fornicario modo alij ſe immiſcuit: & ſic prætextu fornicationis primus vir eam repellat: Si verò ſimplici voto promiſit ſeruare continentiam, & poſtea in facie eccleſiæ prædicto G. nupſit, quamdiu articulus ille dubitabilis erat, præſumi non debet, quod fuerit fornicata, ſed amodò non debet remanere cum illo, per ea quæ dicta ſunt ſupra in verſiculo illo; abſque periculo corporali. Alia quæſtio ſoluitur, quæ talis eſt. Aliqua eſt ita arcta, quod non poteſt commiſceri carnaliter, niſi per inciſionem, vel alio modo violentia inferatur, vt mortis periculum timeatur: Quæritur de tali, vtrum ſit apta ad matrimonium contrahendum? Et dicendum eſt quod non. Similiter ex his quæ dicta ſunt ſupra, ſoluitur alia quæſtio, quæ talis eſt: Aliqua nupſit alicui, & ita arcta eſt illi, quod non poteſt ab eo cognoſci, ‖ ab eo per iudicium eccleſiæ fuerit ſeparata, & nubat alteri, cui arcta non ſit, & per frequentem vſum ſecundi reddatur apta primo; quæritur, vtrum debeat redire ad primum. Et dicas quod non, ſecundum diſtinctionem ſuperius factam, vbi dicit; abſque corporali periculo: De talibus tamen non eſt facile iudicandum, cum finale iudicium pendeat ex futuro. Nota quod cum in ſententia contra matrimonium lata errat eccleſia, quandocunque de errore conſtiterit, retractatur ſententia. Item votum ſollemne ante carnalem copulam ſoluit matrimonium. Item mulier non tenetur ſubire periculum corporis, vt reddatur apta viro. Item ex futuro euentu, pendet vtrum matrimonium fuerit quandoque inter aliquos.

[Finis ſequentis gloſſæ fecl. per quæſtionem.]

a Matronas.] talibus credendum eſt, ſi honeſtæ ſint & peritæ in arte illa. ff. de vent. inſpi. l. 1. in princip. & ſupra de probat. propoſuiſti. & cap. cauſam, & infra cap. proximo. oculus enim obſtetricum in talibus ſæpe fallitur. 27. q. 1. nec aliqua. & in hoc caſu nõ requiritur iuramentum propioquorum, ſicut in frigiditate, vt ſupra. c. prox.

[Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem.]

b Diſtrictè.] per iuramentum: hoc iuramentum non eſt remittendum iſtis teſtibus ne aliquid in fraudem matrimonij dicerent, ſup. de eo q. cognouit conſ. vxo. ſuæ ſuper eo. & inf. c. proximo.

[Glo. ſeq. obijcit, ſoluit & remittit.]

c Poterat eſſe.] ſed qualiter hoc potuit probari, cum ſit negatiua? ſi potuit probari: dicendo, quòd hæc mulier caret mẽbro apto ad copulam carnalem. Quæritur negatiua a probatur, ſ. de elect. bonæ. dictum eſt. Ber.

d Deerat.] nota. q. d non dicitur eſſe, quod inutile eſt. ſupra de transla. inter corporalia. & ff. q. d cuiuſque vniuer. l. 1. §. & quidam. nec dicitur habere actionem, qui habet inutilem. ff. de dolo, nam is, & ſup. de reſtit. ſpol. olim nobis, arg. ſ. de ſolut. cap. penult.

e Inuenit.] non dicit quod per medicum, vel alium.

[Glo. ſeq. arg. pro opi. dicentium cap. ſi per ſortiarias, non tenere: cui dupliciter reſpondet, iubdens de maleficio.

f Diuinum miraculum.] argum. quod nullum maleficium ʒ eſt perpetuum, cum poſſit remoueri præter diuinum miraculum, ſaltem per illum qui ipſum induxit: quia quicquid ligatur, diſſolubile eſt, in authen. de nupt. §. nuptias. colla 4. & ſecundum hoc non te et illud. cap. ſi per ſortiarias. ʒ 3. q 1. vt quidam dicunt. Poteſt dici, quod aliud eſt cum allegatur impotentia ex parte mulieris, vt hic; aliud vbi ex parte viri allegatur maleficium, vt in cap. ſi per ſortiaris. & infra, cap. proxi. & hic allegata fuit falſa cauſa, vt poſtea apparuit: vndè poſtea debet reſtitui viro. argum. ſup. de reſtitu. lator. & cap. conſanguinei. ad hanc cauſam refertur hæc tex. attendentes quo i impedimentum, &c. Vel poteſt dici quod maleficium eſt perpetuum: ex quo enim mulier cohabitauit viro per triennium, & dederunt operam copulæ carnali, nec potuerunt commiſceri, præſumitur perpetuum impedimentum, & poſſunt ſeparari, & alteri nubere: vt in cap. ſi per ſortiarias. quia poteſt aliquis maleficiatus eſſe cum vna, & non cum alia, & hoc in-

ferret perpetuam continentiam ſeruaturam: & viro licentiam tribuiſti, vt vxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem poſtea, quòd mulier inuenit e qui ſeras huiuſmodi reſeruit: & abijciens continentiam, quam promiſit, G. latori præſentium ſupernupſit. Quamuis igitur ſemiplenè nobis expreſſeris, quomodo dicta mulier ſe promiſerit cõtinentiam ſeruaturam, vtrum videlicet ſimplici verbo, an voto ſollemni: vtrumvè ad religionem tranſierit, vt promiſit, an contra promiſſionem ſuam † in domo remanſerit: & qualiter ſeras illas fecerit reſerari, vtrum videlicet artificio medici, an concubitũ viri ſeu alio quolibet modo: Nos tamen perſpicaciter attendentes, quòd impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter diuinum miraculum, f

nentes quòd O. mulier, cuidam viro matrimonialiter nupſit: cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipſo cognoſci. Licet autem per archipresbyterum tuum ſuper hoc fuiſſes edoctus, tu tamen volens habere certitudinem pleniorem, quaſdã matronas a ſuæ parochiæ prouidas & honeſtas, ad tuam præſentiam euocaſti, diſtrictè b illis iniungens, ſub periculo animarum, vt mulierem ipſam prudenter inſpicerent, & perquirerent diligenter, vtrum idonea eſſet ad viriles amplexus: quæ tandem in fide ſua tibi aſſeruere cõſtanter, quod eadem nũquam poterat c eſſe mater aut coniux, tamquã cui naturale deerat d inſtrumentum: vndè inter ipſam & virum diuortium celebraſti, mulierem inducens, vt ad religionem aliq̃ ſe tranſ-

¶ Hæ verò matronæ nõ debẽt de veritate iurare, ſed ſolũ de credulitate, dicẽtes ſe credere mulierem eſſe ſ. tã, vel nõ ita Hoſtienſis, quem ſequitur hic Ioan. And.

a Tractatus exstat Francisci Herculani, quo plene diſſeritur de modis ꝓbãdę negatiuæ, cũ videto.

† Dicto, ſuĩ, deeſt in antiquis exẽplaribus.

ʒ De materia huiꝰ gloſſæ, & an maleficium ſit impedimentum dirimens impediẽs matrimonii, vide D. Thomam lib. 4. ſen. diſt. 34. q. 1. art. 3. & ibidem late ꝓ voto & Doctor. ad de Sylueſtrũ in ſumma verbo matrimonũ 8. q. 16. & per alios ſummiſtas.

telligo de maleficio quod præcessit matrimoniũ: nam post matrimonium contractum si superueniat impedimentum, non debent separari. trigesima secunda quæstione septima, hi qui sani, & quæst. 5. si vxorem. si verò post separationem eam cognosceret, matrimonium debet redintegrari, vt hic patet: quia impedimentum non erat perpetuum.

a Corporali periculo.] vbi verò graue periculum timeretur, non est matrimoniũ: sed vbi leui periculo potest remoueri, debet illud pati. ff. eo. c. §. per hoc à cõtrario sensu.

b Per errorẽ.] propter quem excusatur iudex. infra de sent. excommun. sacro, & intellige, quòd error iste interuenit in aspectu corporis, in quo matronæ deceptæ fuerunt; quia manus & oculus obstetricum sæpè fallitur. ff. de probat. causam matrimonij. & 27. quæst. 1. nec aliqua. & sic patet, quod sententia per errorem lata, aqua non est appellatum, reuocatur, si error probabilis postea detegatur. ff. de purg. vulg. significantibus. & ff. de condit. sine causa. l. 2. Item habes hic, quod sententia per errorem lata contra matrimonium, non transit in rem iudicatam, quominus possit reuocari quandocunque apparuerit ecclesiam decepta fuisse, vt hic patet. & ff. de re iud. latore. & c. cõsanguinei. & ff. eo. c. proxi. & ff. eod. c. 1. & c. proxi.

c Erat illi.] scilicet primo viro, à quo fuerat separata.

d Simili.] sic 33. quæst. 1. requisiti. & innitur hoc, ex eo quod in fine huius cap. dicitur, quòd si prior vir non possit eam cognoscere sine graui periculo, quòd nõ sit reddenda primo viro, licet ex postfacto per consuetudinem secundi viri reddita sit apta priori: quod bene potest concedi: quia non fuit matrimonium inter eos, vt dixerunt Vinc. Io. & Tanc.

e Remaneat.] quia si ingressa fuit & professa, statim solutum fuit matrimonium, si quod fuit inter eos, sup. de conuer. coniug. ex publico secus si ingressa fuit causa probationis; quia si ista tunc ad seculum rediret, compellitur redire ad virum priorem.

f Alioquin.] desit, si non transiuit cum affectu.

g Se voto.] solenni, scilicet, & tunc debet compelli votum seruare, & per hoc intelligitur fornicata cum secundo, cum ipsa contrahere non posuit post votum solenne.

h Corporali periculo potuit remoueri: sententiam diuortij p errorẽ b licet probabilem, non uimus esse prolatam: cum pateat ex postfacto, quòd ipsa cognoscibilis erat illi c cuius similiter miscetur: & ideò inter ipsam & primũ virum, dicimus matrimonium extitisse: quare inter eam & præfatum G. matrimonium non esse censemus, eosque præcipimus abinuicem separari. Et si prædicta mulier ad religionẽ trãsiuit [sicut asserit promisisse] primus vir, qui non cognouit eãdem; cum ea remaneat e cum qua postmodum ecclesiæ auctoritate contraxit: alioquin f ea dimissa, debet ad illam redire, cum qua primo contraxit: nisi se voto g mulier illa constrinxerit ad continentiã obseruandam, vt intelligatur per hoc cum præfato G. fornicata fuisse: vel nisi se fornicario h modo alij viro miscuerit, vt primus vir prætextu fornicationis, eius velit consortium declinare, nam si tantum simplici verbo promittat se cõtinentiam seruaturam, & postea in cõspectu ecclesiæ nuptiæ memorato G. quamdiù articulus iste dubitabilis erat, præsumi non debet, quòd fornicaretur cum illo, sed amodò k non debet cum illo aliquatenus remanere etc.

¶ Per hæc † autem quæstionem illam noueris esse solutam i qua quæritur, vtrum ea, quæ adeò arcta est, vt nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut † alio sibi modo violentia inferatur, non solum modo leuis, sed fortè tã grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimoniũ cõtrahẽdũ debeat idonea m perhiberi. ¶ Similiter n illa, quæ viro cui nupserat, adeò arcta est, vt numquã ab eo valeat defloran: † si ab eo sit per iudicium ecclesiæ separata, & nubat alteri, cui arcta non sit, secundum Ioan. & subdit opi. T.

h Fornicario modo.] quia si legitimè contraxisset cũ altero, illud ei obijcit non posset, nec prætextu talis fornicationis posset repelli à viro. arg. ff. de diuort. gaudemus. immo videtur, quòd nullam fornicationem ei obijcere posset: nullam enim iniuriam fecit, nec intendebat facere viro, quia fornicata fuit tanquam soluta. 15. quæst. 1. illud. ff. locati. ignorans quis. nam adulterium non committitur sine dolo. 34. q. 2. in lectum. ff. de adult. l. penul. Item si aliqui sint separati per sententiam ecclesiæ, & post alter eorũ fornicetur, minorem iniuriam committit & minus peccat 32. quæstio. 7. quemadmodum. Præterea per primam fornicationem non fuit apta viro suo, sed fortè nec per multas alias. ergo illam sola potest opponere cum reddita fuerit apta primo viro, quæ postea secuta est: quia tunc primum laditur ius matrimonij. argumen. supra de donat. Apostolicæ. Potest dici, quòd sicut ex futuro euentu apparet retro fuisse matrimonium, vt dicitur in fine, sic ex futuro euentu apparet retro fuisse factam iniuriam priori viro. ff. de capti. & postli. reuer. in bello. §. 1. & ff. ad Macedo. l. 1. §. 1. Sed quid si post primum coitum cum secundo, prior petit eam? dico, q̃ est ei reddenda; & si non inuenerit eam aptam, est restituenda secundo, & sic etiam post secundum vel tertium coitum à secundo, & sic in infinitum, vt dixit Ioan. Tandixit, quod vsque ad tertiam vicem tantum, & non vltra debet restitui primo. immo remanere debet cum secundo: quoniam duæ tantum sententiæ post primam sunt ferendæ, quia tertio appellare non licet. 2. quæst. 6. si quis in quacunque. & supra de appellat. sua nobis. Ber.

i Præsumi.] fin. 33. quæst. 2. cum per bellicam. & infra de diuor. gaudemus.

k Amodo.] s. veritate reuelata, q̃ fuerat vxor primi.

l Solutam.] arg. à contrario sensu sumpto ex illo verbo. sup. eo. c. 1. ibi: absque corporali periculo, &c. & est arg. validum à contrario sensu. ff. de his quæ fi. à prælatis cum Apostolica. in fi. & sup. de reg. cum virum.

m Idonea perhiberi.] & certè non.

n Similiter] resume: per hæc noueris quæstionem illam esse solutam, qua quæritur, vtrum illa, quæ viro cui, &c.

a Debeat.]

1 Vide vt lite nõ conteq̃ sup. gl. per famam. Ioan. And.

† al. Per hoc autem, &c.

† al. ita: aut alio simili mõ violentia inferat.

† Hæc verba: sicut asserit, si misit se desunt in oib. Vaticanis codicib. hñtur tñ in alijs paulo recẽtioribus, & in antiqua compilatione.

† Hæc periodus in oibus antiqs exẽplaribus habet ita; si ab eo per iudiciũ ecclesiæ separata nubat alteri, cui arcta, &c. sed ansi nõ sumus recedere à vulgata & recepta lectione.

2 Caue ne q̃d illicitũ, vel inhonestum ex opinionib. hic relatis admittatur.

& per frequentem vſum ſecundi, reddatur etiam apta primo: vtrum ad eum redire debeat, a cũ quo prius fœdus inierat coniugale. De talibus b autem non eſt facile c iudicandum: cum finale iudicium pendeat ex futuro. d

¶ Honorius tertius.

¶ Si vxor dicit virum, cui cohabitauit per triennium, non habere potentiam coeundi, eis hoc iurantibus cum prima manu propinquorum, matrimonium ſeparatur. hoc dicit inhærendo verbis litteræ.

CAP. VII.

Litteræ † veſtræ nobis exhibitę continebant, quod cum cauſa matrimonij, quę inter M. mulierem, & A. eius uirũ uertitur: uobis fuiſſet ab I. Papa prædeceſſore noſtro commiſſa, dicta M. propoſuit, quod cum octo annis elapſis dicto A. fuiſſet matrimonialiter copulata, & diu cohabitaſſet eidem, adhuc integra e permanebat: eo quod prædictus vir eius non habebat potentiam coeundi; quare petebat diuortium celebrari. Prædictus vero A. fatebatur, quod illam nunquam cognouerat, tamen ſe habere potentiam cognoſcendi f alias aſſerebat: Vos verò, ne id cõfiterentur in fraudem, à matronis bonæ opinionis, fide dignis, h ac expertis in opere nuptiali, dictam ſe ciſtis inſpici mulierem: quæ perhibuerunt teſtimonium, ipſam adhuc virginẽ permanere. Poſt modum per presbyterum, de cuius parochia vir extitit, fecistis inquiri; vtrum ipſe aliquã cognouiſſet; nec per inquiſitionem ipſam vobis cõſtare potuit, aliquam eſſe carnaliter cognitã ab eodem. Muliere autem requirẽte diuortium, & dicente, quod mater eſſe volebat, & filios procreare; proponente verò viro, quod paratus erat ſtare conſilio eccleſiæ, in iunxiſtis eiſdem, vt agerent pęnitẽtiam de commiſſis, i & † ſic forte ſcendi: iudices timentes ne iſtud cõfiterentur in fraudẽ, fecerũt illã inſpici per matronas fide dignas & expertas in opere nuptiali: quæ perhibuerunt teſtimonium, illam adhuc virginem permanere, & poſtmodum fecerunt inquirere per parochiam ipſius viri, ſi aliquam cognouiſſet, nec ipſã inuenerunt ꝙ aliquã cognouiſſet; mulier inſtanter diuortium poſtulabat: vir verò dicebat quod paratus erat ſtare cõſilio eccleſiæ; iudices præceperunt eiſdem, vt pęnitentiam ageret de commiſſis, & ſic forte Deo volẽte matrimonium conſummarent; Tandem reuerſi ad iudices, dicebant ſe nõ poſſe carnaliter commiſceri; vnde totum negotiũ domino Papę ꝙ ſuas literas intimauerũt, petentes quid ſit ſuper hoc agendum? Mandat Papa, quatenus ſi eſt ita; & eis ꝙſtiterit, ꝙ infra octo annos ꝙ ꝙtinuũ triẽniũ inſimul habitaſſent: ſi iurauerint cũ ſeptima manu ꝓpinquorũ, ꝙ non potuerint carnaliter commiſceri, ſniam diuortij ꝓferãt inter eos. Nota, ꝙ q ſeparant ꝓꝓ frigiditatẽ, ſiue ꝙꝙ maleficiũ, ſimul debent cõmorari per triennĩũ cõtinuum, ſecuto poſtea iuramẽto tam principaliũ perſonarũ, quam ſeptima manu propinquorum.

a Debeat.] quaſi dicat, non debet intellige tamen ſecundum diſtinctionẽ præmiſſam, an ſit graue periculũ ſi reddatur apta, vel non. Vin.

b De talibus.] ſimile. ĩ. de in integ. reſt. cũ veriſſent.

c Non eſt facile.] quia neſcitur an ſit apta viro primo: & hoc aliquo iure perpendi non poteſt, ſed potius ꝙ experiẽtiã facti. ſim. ĩ. de dona. Apoſtolicę. cum ſuis concor.

d Ex futuro.] ſic ff. de reb. dub. quędã. & ff. ſi cer. peta. ꝙ inde. & ff. qui pot. in pig. ha. l. potior. ff. ad Maced. l. 1. ſ. 1. Nec intelligas ꝙ matrimonium retrotrahatur, ſed hoc ideo dicit, ꝙa in dubio eſt, an ſit matrimoniũ cũ primo nec intelligas, ꝙ tunc primo incipiat eſſe matrimoniũ cũ primo, cum incipiat eſſe apta ſibi, ſed tũc primo declarat fuiſſe matrimonium. ſimile. ff. ſi ſer. vend. ſicut ſ. ſed ſi quæritur. & ff. de acq. re. dom. ꝙ. deò. ſ. cũ quis, in fi. & 33. q. 1. requiſiſti. ff. ꝙ teſtamen. facere poſ. l: hæredes palã. ſ. 1. Ber.

e Adhuc integra.] & intelligẽ. ꝙ viri potens erat hæc, quæ virum pati poterat: licet eſſet virgo, dicit viripotes. ff. d verb. ſig. mulieris 1 ſi pri. [Glo. ſeq. ponit differentiam inter frigidum, & maleficiatum.]

f Cognoſcendi aliàs.] & ita allegabat iſte maleficiũ quantum ad illã, & non quantũ ad alias, & non frigiditatẽ; quia ſi quis eſt frigid⁹ quo ad vnã, quo ad omnes eſt frigidus, cum impedimentum à natura procedat. argumen. ĩ. eod. ex litteris ſecus in maleficiato, vt dictum eſt ſupra, cap proxi. vnde poſtquam conſtiterit de maleficiato, poſt triennium 2 debent ſeparari, & ad alia vota tranſire. 33. quæſtio. 1. ſi per fortiarias. ſecus in frigido, vt ĩ. eod. ca. 1. & cap. laudab. & 33. q. 1. de his requiſiſti.

g In fraudem.] confeſſioni coniugum ꝓtra mſimonium non eſt credendum ꝓꝓ collationem ñ mulcri, facerent. ĩ. eo qui cognouit ſuã vxo c. ſuper eo.

h Fide dignis.] ĩ. eo. c. proxi. vbi de hoc.

i De cõmiſſis.] quia infirmitas corporalis frequenter prouenit ex peccato: & ſic cauſa ceſſante forte ceſſabit effectus.] de pęn. & remiſſ. cum infirmitas.

† Si hãc decretalẽ intelligas iuxta cõem ſenſũ vt loquatur de eo, ꝙ ꝓ maleficia factꝰ erat impotẽs ad ꝙgrediendũ cũ vxore. vide ꝙinno Dñicũ Sotũ lib. 4. ſen. di. 34. q. 1. ar. 3. & Iacobum Sprẽgertũ in malleo maleficarũ par. 2. q. 1. ca 16. & eadẽ par. q. 2. c. 1. & 2. vbi plene de his maleficijs, ac remedijs aduerſa.

a Verba legis habent ita: mulieris appellatiõe, etiam virgo viripotens cõtinetur.

b Vide Sotũ initio huius capitis citatum.

¶ In vno veſtiori Vaticano ita: & ſi forte placeret Deo q mſimonij fuit inſtitutor & auctor, opus mſimonij ꝙſummarẽt, &c. in alijs vt in textu: excepto qđ in nõnullis ꝓ voce, auctor, eſt actor.

placeret Deo, qui matrimonij fuit institutor a & auctor, vt opus matrimonij cõsummarẽt: qui post plures terminos ad vestram reuersi præsentiam, consona voce dixerunt, quod non poterant carnaliter commisceri.

¶ Quocirca mandamus, quatenus, si ita est, & cõstiterit vobis, prędictum virum & mulierẽ, infra prædictos octo annos, per continuũ trienniũ b insimul habitasse: ipsis cum septima c propinquorum manu firmanti bus iuramento, se commisceri carnaliter nequiuisse, proferatis diuortij sententiam inter eos.

a Dñs & qui verbis fuit matrimoniũ institutum, vide Magistrũ sent. lib. 4. dist. 26 §. cõiugij aut. & §. seq. & ibi Soto q. 1. ar. 2. vbi latissimè. adde vide no. Trid. sess. 24. tit. de sacro mõimonij in principio.

[Glo. seq. recitetur per quæstionẽ. per quæ verba fuerit matrimoniũ institutum, & ponit duas opiniones.]

a Instituor.] simile 32. distin. deindè opponitur. & arg. ī. tit. proxi. de infidelibus. & 32. q. 2. ca. sicut §. his ita. Et quidam dicunt, quod his verbis fuit institutum matrimonium:

Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. sed illa verba ꝓlata sunt ab Adam, vt ī de big. debitum. vide videtur verius quod p illa verba. Crescite & multiplicamini, ab ipso Dño prolata.

b Continuũ triennium.] qui enim separantur propter frigiditatem naturalẽ, per triennium continuum debent cohabitare simul, & dare operam carnali operi. ī. eo. laudabiliter, & in authen. de nuptijs. §. per occasionem. colla. 4. idem tempus dico dandũ maleficiato, & multò fortius, cum sit accidentale illud impedimentum.

c Septima ꝓpinquorũ manu.] sed quare requiruntur iuramẽta propinquorum cũ sufficere debeat iuramentũ viri & mulieris, cũ iuramento illarum, quę illã virginem affeuerant, vt ī. de proba. ꝓposuisti. & ca. cautam matrimonij, vel etiam iuramenta propinquorum sufficiunt, cum vterque id confitetur. 33. qõ. 1. requisisti. sed hic vterq; id confitebatur: sed hoc ideo, quia sæpe fallitur & manus & oculus obstetricum. 27. q. 1. nec aliqua, ideò iuramenta propinquorum requiruntur: omnis enim cautela, quæ adhiberi potest in talibus est adhibenda, propter periculum animæ, & iõ circa maiora cautius est agendum. arg. 7. q. 2. c. vlti n. & 42. dist. quiescamus. & ff. ad Carb. l. 1. §. 2. & 61. dist. miramur. tamen si alterum omitteretur, nihilominus valeret sententia, vt c. requisisti, & c. proposuisti. &c causam matrimonij.

¶ Vide Trid. sess. 24. tit. de refor. matri. c. 1.

TITVLVS XVI.

De matrimonio cõtracto contra interdictum ecclesiæ.

Alexand. iij. Paduan. episcopo.

¶ *Matrimonium contra interdictum ecclesiæ super matrimonio contrahendo, quandoque impedit ipsum matrimonium, quandoque impedit & diuimit: ideo post multa impedimenta supra contracta, auctor subijcit hanc rubricã. & vide ad materiam huius rubricę quod no. gl. ī. de spon. duorum in c. tua. Abbas.*

De hac materia habetur 33. quæst. 4. non ponet, 2. & supra eod. tit. de spon. verum tamen matrimonium contra-

Litteræ.] Sunt duæ partes. In prima facti narratio. In secunda responsio: ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Quidam iuuenis furauit sororem suam iuuenem nubilem se daturum cuidã in vxorem ea præsente & consentiente: Postmodum munera & dona secundũ morem terræ recepit ab illo, tanquam proprium sponsum sæpius eum amplexando; tandem mortuo fratre suo, à fratre sponsi se desponsari permisit, dicẽs quod ab eo cognita fuerat. episcopus Iosi præcepit eidem, ne alicui illorum nuberet, aut cuã alij: ipsa spreto mãdato episcopi, cũ alio contraxit: propter quod episcopus ei præcepit, vt ad domum matris rediret: ipsa verò ad sedẽ Apostolicã appellauit. episcopus factũ significauit domino Papæ. Mandat Papa, quod si est ita, mulierem prætactam ad domum matris tedire compellat, imposita sibi pœnitentia cõdigna de tanto excessu, nisi mãdatũ iudicis contemptibile videatur, & post mẽsem ad tertium virũ reuertat. Nota, quod mandatũ iudicis cõtemni non debet: aliàs punitur contẽptor.

interdictum ecclesiæ, vel indecis factum seu contractum, propter hoc solum non dirimitur: imponitur tamen pœnitentia sic contrahentibus, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. hoc dicit in effectu totus iste titulus.

CAP. I.

Itteræ, tquas tua nobis fraternitas destinauit, expresse declarant, quod cum quidam sororem suam iam nubilem, cuidã se daturum in vxorem, d ea præsente & consentiente, e præstito iuramento firmasset: & illa non post multos dies, dona f & munera viri secũdũ morem terræ sponte suscipiens, ipsum tamquam proprium virum g sæpè amplexata fuisset: tandẽ mortuo fratre, à proprio viri h fratre, se desponsari permisit, i & ꝙ ab † illo cognita fuisset, mendaciter asseuerat. Cumq; ei prohibuisses k publice,

† Cap. 1. eo. ti. in 1. com. Vide qđ per hũc textum notat Couar rnuias lib. 4. decr. part. 1. c. 4. §. 2. adde Siuo Palaciũ Rubium in Rub. de don. inter vi, & vxo. §. 3. ioc. §. dis spõ salib. & seq. & eũdũ sup lege Taurina. §. 2. & ibi Antoniũ Gomezium, vbi late de donatis inter sponsos.

† ab eo.

d Daturum in vxorem.] futuram scilicet, cum sponsalia tantum contraherentur.

e Præsente & consentiente.] expresse; & hoc agebatur, quod mediante fratre tanquam per procuratorem sponsalia contraherentur, quod fieri potest. ff. de spon. l. vlti. alias si per fratrem tantum contraherentur, non valerent, nisi ipsa postea consentiret. 2 frater tantum ad hoc obligatur, vt sororem inducat, vt cum illo matrimonium contrahat. ff. de verb. obliga. in illa stipulatione. & l. quoties quis alium.

f Dona & munera.] differentia est inter donum & munus. 3. ff. de verborum significatione. inter donum.

g Tanquam proprium virum.] spe futuri matrimonij, non rei præsentis: & ita non est matrimonium, & hoc patet per fin. & hoc ipso etiam si ea absente contracta fuissent sponsalia, contenire videatur ipso facto.

h Viri.] in est, sponsi. sic 32. q. genuit.

i Permisit.] & male quod facere non debuit, ī de spõsa. ad audientiam. & cap. iponiam.

k Prohibuisses.] & bene ī. de spon. duorem, tua, & ea sequentia.

a Quod dicit ī. de despon. impub. c. vno. in fin. lib. 6. lo. An.

3 Scdm Alamus[a] excõdonũ ex cõ & fin: causa. lo. An.

¶ Alij.] scilicet,tertio.

b Mandatum.] nota. remittitur causa ad eum à quo appellatum est,vel quia non tenuit appellatio,vel quia ipsa non fuit prosecuta suam appellationem.& ebs factum significauit Papæ vnde mandat ei,vt si est ita,ipsam cōpellat redire ad domū matris: qa ipsa cōtempsit mandatum ecclesiæ à tertio viro ꝓpterea nō separabit. Et est hic arg.ꝙ mandatū iudicis non est cōtemnēdū.34 dist.c.1.arg.8.q.1.sciendum.11.q.3.si autē vobis. &c. quādo ergo. & ff.ne quid i lo.publ. l.vlt. & puniri debent cōtemptores,vt hic patet.& j.eo.c.ꝓxi. & l.ꝓdicta,& arg ff. si qs ius di. nō ob. l. vni. alias deluforiū videret edictū iudicis ff.de iudi. l.cōtumacia.§.contumax.

¶ alij, in recentioribus, sed in antiquis, alicui, legitur.

c Excessu.] f. de fide violata prioris spōsi.& qa despōsare se ꝓmisit à fratre spōsi, & quia mandatū ecclesiæ contēpsit:& sic patet, q̄ iudex potest punire contumacem, vt dictum est.

† Vulgoten. & Baton. Vigornien. & B. Sed fere in oibus manuscriptis ita: Vigor. & Baton.epis.

EX litteris.] Summatū est j.c.ꝓxi. In prima narrat factū. In fa illud dissimulēdū cōmittit:ibi, Mandamus. Abbas. CASVS. Quidam filiā suam M. nomine adsentem despondit: quidā R. noie: Postmodū orta suspicione,ꝙdē R. vellet aliā ducere in vxorē, delata fuit qō super hoc ad archiep̄m Cātuarien.qui sub interminatione anathematis ꝓhibuit,ne ante tēꝑ de causa ista cōstaret: vir acciperet aliā in vxorē:Sed ip̄e non obstante ꝓhibitione,quandam aliā fidē solemniter copulauit. Sed cū archiepiscop⁹ vellet cognoscere ꝺ primo matrimonio, mulier ad sē dē Apostolicam appellauit ar hiepiscopus eius appellationi deferens præcepit eidem mulieri sub pœna excommunicationis, ne alicui nuberet, donec causa finem debitum sortiretur: ipsa tamen de appellatione consta aliam in virum accepit. Archiepiscopus negotium istud significauit domino Papæ: Vnde mandat eidem,quatenus si nihil constiterit, quod impediat: præter consensum de futuro, qui inter præfatum R. & M. dicitur interuenisse secundum matrimonium legitimum iudicet,non obstante appellatione: & quamuis contra mandatum ecclesiæ contrahere non debuisset non tamen matrimonium debet propter hoc dissolui:pœnitentiam tamen imponat illis,pro eo, quòd cōtra prohibitionem ecclesiæ cōtraxerunt. Nota, ꝙ matrimonium superueniens sponsalibus dissoluit spōsalia: Item qui contrahit contra prohibitionem ecclesiæ puniri debet.

d Absentem.] quæ postea consensit, alias non tenuissent sponsalia 1 1 & ita inter absētem cōtrahuntur sponsalia & matrimonium.ff.de sponsal.vlt.& 32.q.2. honorantur.

e Interminatiõe.] comminatio tàtum fuit, non sententia. argum. contra.j.de eo qui fur. ord.re c. 1.& s.de locato.c.1.

f Prohibuit]quod facere debuit j.c.ꝓxi.& j.c.proxi.

g Districtius] interdixit.]not.ꝙ licet iudex deferat appellationi : nihilominus mihi potest iterdicere, ne faciā id ꝓpter qđ appellauit,vel qđ ex eo sequitur.nec mirū cū sit ordinari⁹; a pōt etiā statuere terminū appellāti.ē.de app.sæpe contingit. de causa tamen inuito appellante postq̄ detulit appellationi cognoscere nō posset quia iam remisit eā ad superiorem a.q. 1.nomen.& ē.de offi.dele licet.

[Gl. seq.recitetur per quæstionem.allegat quatuor iura ꝙ & vnum contra, & soluit.]

h Donec causa ipsa.]hic fertur sententia ipsa sub conditione.63.dist. Salonitanæ.5.q.1.quidā.17.q.4.si quis suadente. & ē.de app. præterea ; arg.cōtra 2.quæst.6. illuum. Sententia excommunicationis bene potest ferri sub conditione, vt in c.præterea aliæ verò. sententiæ non debent ferri sub conditione : hæc tamen tenent, vt in prædicto cap.biduum.

i Obijcij] hic patet,quod interdictum ecclesiæ non dissoluit matrimonium,vt ē. j.c. proxi. quia notorii⁹ impedimentum,vt dixi ē.de spon.duorum. sed pœnitentia debet ei imponi, quia mandatum ecclesiæ contempsit.ē.j.c.p. prox. Ber.

¶ Idem Vigorien. ꝑ & Baronen.episcopis.

¶ Spolia de futuro cum vna etiam contra interdictum ecclesiæ contracta,non habent dirimere matrimoniū postea contractum cum alia.

CAP. II.

EX ꝑ litteris Cantuariē.archiepiscopi ad nos peruenit,quod cum G.de sancto Leodegario M.filiam suā absentē, ᵈ cuidā R.nomine despondisset:& infra. ¶ Postea orta suspicione,quod ꝑfatus R.ad alia desiderare vota transire,ad exāmē fuit dicti archiepiscopi causa perlata qui sub anathematis interminatione ᵉ ꝓhibuit, ᶠ ne antequam de præscripto negotio plene constaret.vir ad secunda vota trāsiret: sed ipse præscripta prohibitione cōtempta filiam V.in facie ecclesiæ sibi solēniter copulauit vxorem: & infra.¶ Cum at archiepiscopus vellet de matrimonio primo cognoscere,dicta M.appellationis vocē emisit: cuius appellationi archiepiscopus deferens, eidem sub excommunicationis interminatione districtius ᵍ interdixit, ne cui nubere, donec ʰ causa ipsa finem debitum sortiretur ipsa tamen de remedio appellationis cōsisa, cuidā alij V.nomine nupsit:& infra. ¶ Mandamus, quatenus,si nihil constiterit, quod impediat præter cōsensum de futuro, qui inter præfatos ꝑ R.& M. asseritur præcessisse,secunda matrimonia inuiolabiliter obseruanda,sublato appellationis obstaculo, iudicetis. Licet enim contra interdictum ecclesiæ ad secunda vota transire non debuerit:non est tamen cōueniens,ut ob ⁱ id solum, sacramentum cōiugij dissoluatur.alia ꝑ tamen pœnitentia eis debebit imponi, quia contra prohibitionem ecclesiæ hoc fecerunt.

¶ alij, in recentioribus, sed in antiquis, alicui, legitur.

f Cōcor.text. in l. sufficit. ff. de spō. & l. i potestate. cū l. seq. eo.tit.l.An.

g Quasi delegatus hoc non posset. sed Inno. dixit hoc speciale ꝓp animarū periculū: & in fauorē matrimonij. de hoc dixi ē. de app.cum tenemur. Ioan. And.

ꝑ præfatum

ꝑ aliqua. in recentioribus in omnibus veteribus, alia legitur.

ꝑ Adde de hoc qđ notat per Doct.in l.2.§.biduū. ff.de ver.ob.

ᵈ Sed mul[illegible] refert vide[illegible] te quale sit id iterdictū

De muliere.] CASVS. Quidam volunt ꝓhare matrimonium: dicitur, ꝙ sunt consanguinei: ecclesia præcepit illis, ne ꝓhant, donec de consanguinitate constiterit: ipsi prohibitione contempta, ꝓhunt. Quæritur, quid iuris? Rñdet Papa ꝙ debent abinuicē separari, quousque cognoscatur, an de iure possint simul remanere. Nota, ꝙ si suspecti de cōsanguinitate ꝓhūt ꝯ prohibitionē ecclesiæ, separandi sunt vsque ad finē causę: aliàs non essent separādi, quouique de causa plene constaret.

¶ Capitu. 5. tit. de sponsalib. §. illos. in 1. cōpilatione. & post cōciliū Lateranē. sub Alexand. iij. par. 6 cap. 19. §. illos. pars cap. de muliere supra de sponsalib.

a Contra interdictum.] quod facere nō debuit. vt ī. cap. prox. & de spon. duorum, tua. vbi de hoc. 33. q. 4. non oportet. [Glo. seq. reci. per quæstionem]

b Donec tandiu separent.] hæc sententia est ad tempus; vnde ex tempore tollit sine aliqua absolutione, & vt hic videtur. argu. ī. de spon. non est vobis. & 81. dist. si q sunt. sed tutius est, quod etiam post separationem absoluātur, saltem ad cautelam, licet videantur excommunicati tantum dum simul manent.

[Gloss. seq. signat contrarium, & ibi remittit.]

c Quousque.] arg. contra ī. de spō. duorum, tua. in fine. sed ibi soluitur qualiter illud, & ea quæ in hoc titulo dicuntur intelliguntur circa hmōi separationem.

¶ Idem Paduano episcopo.

¶ *Si hi, qui dicebātur consanguinei, contraxerunt contra præceptum iudicis, debent separari, donec de causa cognoscatur.*

CAP. III.

DE † muliere: & infra.

¶ Illos autem, qui pro consanguinitate prohibētur cōtūgi, & post cōtra interdictū a ecclesiæ se receperint, excommunicationi debes subijcere, donec b tādiu separē tur, quousque c legitime cognoscatur, vtrum eorum matrimonium possit, & debeat iure stare.

TITVLVS XVII.

Qui filij sint legitimi.

¶ Alexander tertius.

¶ Naturalis ex soluto genitus & soluta, legitimatur per subsequens parentum connubium, etiam quo ad hæreditatem.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

¶ Supra vtium est de multis impedimentis matrimonij sed quia sæpe filij nascuntur ex matrimonio contracto contra impedimenta ecclesiæ, & dubitari potest, an & quando ipsi filij sint legitimi, ideo subijcitur ista rubrica.

De hac materia habetur 26. distinct. deinde. 34. dist. viduam. 7. quæst. 2. nuper. 32. q. 4. dicat. 25. q. 7. capitu. fi. Abbas Siculus.

CONquestus.] Primo ponitur impetrantis querela. Secundo causæ commissio: ibi, Ideoque. Abbas Sicu.

CASVS. Quidam H. nomine quandam in vxorem accepit: R. patruus ipsius mulieris volebat eam priuare hæreditate paterna, ꝓ eo quòd ipsa nata fuit antequam pater suus matrem suam acciperet in vxorem, dicens eam illegitimam fuisse: vnde prædictus H. conquestus fuit dño Papæ, & ipse mandat, quatenus si est ita, eam iudicet legitimam: prædicto R. prohibendo, ne hac occasione super paterna hæreditate eam debeat molestare, ꝙ si contra fecerit, exēmunietur. Nota, ꝙ matrimonium sequens, legitimat filios natos ante matrimonium. Itē legitimationis causa ptinet ad ecclesiam, ga est accessoria mrmonio.

d Acceperit in vxorem.] & sic legitimata fuit per subsequens matrimoniū. ī. eo. tanta.

e Legitimam.] insti. de nupt. §. vlt. a in Authen. quimo. nat. effic. leg. §. sancitum. colla 6. & ī. eo. tāta. & 30. q. 5. nullum.

f Hac occasione.] quia ex quo pronunciata fuerit legitima cessabit occasio ista: vnd si ꝓp hoc vellet eā molestare, potest & debet ab ecclesia excommunicari: cū cā matrimonij ad ecclesiam spectet: & ꝙ consequēs legitimatio, quæ est accessoria, arg. ī. eod. causā quæ, Nō est ī. ibi principaliter comittitur causa super q̄stione spoliationis, quæ ad Papam non ptinet, inter eos, qui non sunt suæ iurisdictionis, sed ad iudicē secularem, vt ibi patet, & 8. dist. quo iure. hic verò principaliter cōmittebatur causa filiationis, quę ad ecclesiā pertinet & ea determinata, determinat per cōsequēs causa inquietatiōis, quę fiebat huic mulieri, eo quod ille legitima dicebatur: & ita cessāte illa causa patet ꝙ iniusta esset vlterius inquietatio ex illa causa: vnd Papa ratione saltē peccati potest se intromittere. ī. de iudi. nouit. & argu. 2. q. 1. si peccauerit. vel Papa habebat hic vtrāque iurisdictionem, ar. ī. de appella. si duobus. & ita nulla ē oppositio.

CAP. I.

ONquestus † est nobis H. quòd cum quandā mulierē ī vxorem acceperit, R. patruus mulieris ipsam exhęredare conatur, eo quòd ante desponsationem matris suæ nata fuerit, licet postea pr̄ mulieris ꝓfatæ, matrem ipsius acceperit d in vxorem. Ideoque mandamus, quatenus, si est ita, eam legitimam e iudicetis, prædicto R. inhibentes ne dictæ mulieri, hac occasione, f super hæreditate paterna molestiam inferat, vel grauamen. Si autem contra hoc uenire præsūpserit, eum † seueritate ecclesiastica percellatis.

¶ Idem.

¶ *Separato matrimonio in facie ecclesiæ contracto, filii geniti, vel concepti inter sententiam sunt legitimi.*

CAP. II.

CVm † inter I. vtrum, & T. mulierem diuortij sententiā a Publi-

CVm inter.] Primo ponit causam diffinitionis. Secōdo diffinitum. Ideoque. Abbas.

CASVS. Ioan. contraxit matrimonium cum Telberga in facie ecclesiæ, de qua filios suscepit: tandem cum grauida esset, accusatum fuit matrimonium de cōsanguinitate: lata fuit sententia diuortij inter eos: dubitabatur, an filij nati ante sententiam, & qui conceptus ante fuerat, essent legitimi. Respondet Papa, super hoc consultus, ꝙ filij non debent inde sustinere iacturam, cum parentes in facie ecclesiæ publicè contraxissent: & ideo statuit Papa, vt filij eorum quos habuerunt ante sententiam, & qui conceptus fuerat ante ipsam sniam, legitimi habeantur, & in bonis paternis hereditario iure succedant; & de parentum facultatibus nutriantur. Nota ꝙ qui in facie ecclesiæ publicè contrahunt, quamuis impedimentum subsit; tamen filij de tali matrimonio nati, secundum antiqua iura legitimi erunt, etiam si postea separentur: hodie statut super hoc illi constitutioni, scilicet, de clandestina desponsatione, cū inhibitio.

¶ Nat. ꝙ is, qui non est in patris potestate. redigit in illā ꝙ matrimonij subsecutū. Ioā. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cōp. & post cōciliū Laterañ. sub Alexā. iij. par. 33. cap. 5.

Et de materia vid Antoniū Gabrielium lib. 6. cōmu. conclusion. tit. d legitimatione cōclusio. 1. & Couarruuiā] lib. 4. decretalium, par. 2. cap. 8. §. 8.

† In vulgatis recētiori bꝰ ita. ꝯ eū se ueritate ecclesiastica ꝓcedatis. sed f omnibꝰ antiqs, vt est impressum.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cōp. & post cō. ciliū Laterañ. sub Alexan. iij. par. 33. cap. 5.

a Publicè.] scilicet, denunciatione præmissa in ecclesia publicè: aliàs hodie dicitur clandestinum. ff. de clandestina desponsatio. cum inhibitio.

b Sine contradictione.] Si quis ꝓhat non præmissa denunciatione, vel ea præmissa contingat matrimonium ex ista causa interdici, & non obstante ꝓhibitione ꝓhat: si postea impedimentũ ꝓbet, filij medio tempore nati illegitimi erunt, & ideo publicè dicit hic: & sine contradictione. & hoc totum habes in illa constitutione, cum inhibitio.

z Cũ qui cõ cor. cec. Trifel. 24. de reformat. c. 1.

[Glo. seq. de tempore cõceptionis spectando alleg. pro & contra, & soluit.]

†& qui conceptus fuerat, &c.

c Cõceptus fuerat.] sic ergo tempus conceptionis spectandũ est, cum de cõmodo alicuius tractatur ff. de statu homi. Paulus. & quoties de cõmodo alicuius tractatur, pro iam nato habetur. ff. eo. qui in vtero est. ff. de senato. emancipatũ verb. si quis conceptus sit. & Insti. de inge. §. ex contrario Arg. ꝙ. 15. q. 8. cum multæ. & de consec. dist. 4. firmissimè. Arg. cõtra. ff. de decur. l. 2. §. 1 filijs & § seq. pro prima parte facit 26. q. 4 igitur, in fine. Solquod primo dicitur, verum est, propter fauorem filiorum, & libertatis, quandoque tamen consideratur odium paternum, vt in capitulo, cum multæ, contrarium illud igitur locum habet, vt varietas fatorum adapteetur diuersitati horarum.

[Glo. seq signat contrarium.]

d Ante latam sententiam.] pro iam nato habetur cũ ante sententiam sit cõceptus, vt dictum est. Arg. contra. C. de liberali causa. l. vlt. sed illi qui nascũtur post litẽ contestatam, conditione matris vtuntur.

[Glo seq alleg. tres concord. & remittit, quærit, & soluit]

e Nutriantur.] 30. dist. si quis reliquerit. 1. dist. ius naturale ꝙ & infan. expo. c. vni. Qualiter filij alẽdi sint dist. ꝙ. de conuersio. infidelium. c. vlt. & ꝙ. de eo qui duxit in matr. c. cũ haberet, sed quid si moueat quæstio alicui puero vel infanti, ꝓ nõ sit filius illius, cuius dicit? Iudex sũmatim cognoscere debet, vt alatur rebus interdũ forsitan alienis. ꝙ C. de Car. edict. l. vlt. & ff. de Car. edict. l. 3. § cauæ cognitio. Lau.

TRansmissæ] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio. ibi, Consultationi. Abbas.

CASVS. Quidam nomine N. nutriuit quendam puerum vsque ad iuuentum, cohabitante sibi M. vxore sua tunc non desponsata, sed eam postmodum desponsauit, & filios ab ea suscepit: ꝓdictus iuuenis sic nutritus, gerens se filium, & hæredem, hæreditatem N. prædicti possidebat, quamuis à vicinia rederetur eorum spurius, vt dicebatur. Sed prædicti, scilicet vir & vxor, negabant, quod cum N. vsque ad iuuentutem, quendam puerũ nutriuissent, vxore sua M. tunc non desponsata sibi cohabitante, postmodum ipsam legitimè desponsauit, & filios suscepit ex eadem: quibus paternam hæreditatem petentibus, prædictus iuuenis contradicit, † gerens se filium & hæredem, quamuis à vicinia, f quæ ipsum filium eorum esse credebat, spurius g diceretur: prædicti verò N & vxor eius, præfatum iuuenem spurium suum, aut legitimum filium esse negabant, h sed dicebant, quod cum pietatis intuitu nutriuissent. Cum autem quæstio coram te mota i esset, & prædictus iuuenis, pro eo. quod iuri stare nolebat, vinculo sit excommunicationis adstrictus: Consultationi tuæ respondemus, quod in tali casu standum est verbo viri & mulieris

† cõtradixit

testamento agere potest. ff. de inoffi. io. testa nen. si instituat. §. 1. sicut è conuerso hic appelletur filius: non tamen succedit cum alijs, si probetur quod non sit filius. C. de testamen. neque professio. & C. de hæred. instituat. si patet. & C. de probationibus, non nudis.

[Gl. seq. quærit, & soluit, ex his obijcit, & tripliciter soluit]

i Mota.] Sed quis pronouauit hic ad iudicem? Planum est quia filij legitimi pronocauerunt, vt patet per litteram supra. vbi dicit, quibus paternam hæreditatem petentibus. & ex eo quod dicit: noluit stare iuri, fuit excommunicatus, ipse enim hæreditatem possidebat vel partem, vnde isti petebant iam dicentes, ipsum non fuisse legitimum, sed quo modo isti poterant agere, cum parentes istorum viuerent, vt videtur ex eo quod dicit; standum est verbo viri & mulieris: quia de hæredisate viuentis agi vel pacisci non potest. C. de pact. l. vlt. nec dicitur hæreditas, nisi mortuo eo, cuius fuit. ff. de hæredi. vel ac. vend. l. 1.

Dicunt quidam, quod illi erant facti monachi; Vel forsitan pater concesserat eis hæreditatem totam, retentis aliquibus fructibus pro victu suo & vxoris; Vel potest dici, quod isti iam mortui erant: & quod dicitur; standum est verbo viri & mulieris, scilicet quod dicebant illum publicè, filium suum non esse, dum viuebant. arg. supra. te pro ac. per tuas. Et merito statur verbo illorum: quia non est verisimile 4 ꝙ paterna pietas ꝓtra illũ mota fuisset, si filius fuisset. ꝙ. de ꝓbationibus. as-

4 Hæc glos. est valde singul. & multũ notãda in hoc articu.

bant illum spurium suum, aut legitimum filium esse, sed dicebant, ꝙ eum nutriuerant pietatis intuitu. Filij istorum petebant hereditatem paternam ab illo, ipse verò contradicebat. Quæstio fuit super hoc delata coram archiepo Rothomagen. prædictus iuuenis quis coram eo citatus venire noluit, fuit excommunicatus: Papa super hoc consultus ab archiepiscopo quid super hoc esset agendum, respondet, ꝙ in hoc casu stãdum est verbo viri & mulieris, nisi certis indicijs & testibus iuuenem prædictum illorum constiterit esse filium. Nota, quod stãdum est verbo viri & mulieris, an aliquis sit eorũ filius, nisi expressè ostẽdat. f A vicinia.] multũ valet in talib⁹ fama vicinia. ꝙ. d ꝓsũ. illud. & ꝙ. de probat. pertuas. 3 q. 4 § itẽ sæpe. 35 q. 6. si quo.

g Spurius.] idest, nõ legitimus, vel naturalis: quia forsitan sciebat eum de alia muliere, vel ante matrimonium, vel durãte matrimonio, & ita spurius.

h Negabant.] talis negatio præiumptionem inducit cõtra illum, sed præiudicium nõ generat: quia licet aliquis negetur filius, nihilominus ꝙ inofficioso

¶ Idem Rothomagen. archiepiscopo.

¶ *Statur verbo viri & mulieris, qui negant aliquem filium, nisi indicijs & testibus probetur contrarium.*

CAP. III.

TRansmissæ † nobis tuæ litteræ continetij: sententia canonicè sit ꝓlata, filij eorum non debent exinde sustinere iacturam: cum parentes eorum publicè, a & sine contradictione b ecclesiæ, inter se contraxisse noscantur. Ideoque sancimus, vt filij eorum, quos ante diuortium habuerunt, & † qui concepti c fuerant ante latam sententiam, d non minus habeantur legitimi: & quod in bona paterna hæreditario iure succedant, & de parentum facultatibus nutriantur. e

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. & post cõcil. Late. par. 8. cap. 11.

z Cõpetẽtius formaretur hæc qõ. ꝙ. c. proxi. L. A.

ꝙ Et si ẽt modica ꝓsumptio facit ꝓ puero, mittetur in possessionẽ. ff. ad Carbo. l. vlt. ff & li. agnoscẽdis. l. si qs à liberis. §. fi. vel parens. hoc no. Vin. ꝙ. ꝓx. Io. And.

ſerre. C. de adop. l. pen. §. ſi verò. & C. de inoffi. teſt. ſi mater. 23. quęſt. 4. ea vindicta. circa princip. & nullus eſt. Cuis vincit paternum. C. de cura. fu. l. vlt. §. 1. & affectio cauſam ſuſpicionis remouet. ff. de ritu nup. non ſolum. §. de vno. & ideo eis etiam creditur: quia iſte nũquam fuit in poſſeſſione filiationis, quia vicioſa fama hoc habebat, cui in talibus creditur cum verbo viri & mulieris. argum. ẽ. de præſumpt. illud. & 32. q. 6. ſi duo.

[Glo. ſeq. recit. per q. quæ indicia probent.]

a Indicijs.] per indicia enim fit probatio. C. de rei vend. indicia. & l. unum ſuper. & C. de fi. inſtrum. l. 1. & ſupra de probat. per tuas & C. ta. ercit. l. in ipſius. & C. de pac. pactum. quod ex quo negatur filius, cum non ſit poſſeſſione filiationis, eum oportet probare. ff. de probat. l. 1. & 2. & vlt. Et viderent ſufficere huiſmodi indicia, ſi probet quod illi tenebant eũ pro filio, & ille eos pro parentibus, & maxime ſi fama veniat contentiat, vt dicit glo. ſuper tuas. & quia natus eſt de illorum matrimonio quasi filius eſt quem nuptiæ demonſtrant. ff. de in ius vo. quia mater, & dicit lex, quod debet probare ſe filium, ſi negatur filius à patre, vt ff. de lib. & poſth. l. ſi poſthumus §. vlti. verſi. ſi quis ita. & ff. de his qui ſui vel alie. iur. ſunt nepotes. §. filiũ. argumen. alias eſt lex.

[Glo. ſeq. arguit, & ſignat contrarium, & ſoluit & remittit.]

b Ex teſtibus.] quibus probantur indicia; quia res iſta vere probari non poteſt, niſi per indicia exteriora, vt dictum eſt, & hic eſt arg. quod ſtatur præſumptioni, ſcilicet dicto patris & matris, donec probetur contrariũ. 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis. & quod præſumptio contrariam admittat probationem. ẽ. de præſum. quia veriſimile non eſt. & ẽ. de teſtam. ſuper hoc. & ff. quod met. cau. non eſt. Arg. ẽ. ſcilicet, quia præſumptio præſumptione recinditur. 11. q. 3. abſit. & 34. diſt. quorundam. & ẽ. de præſum. cum in iuuentute. & C. de epiſc. & cleri eũ qui ff. te in intereſt. diuus ſortiori præſumptioni ſtatur ſemper. De hac materia dicitur ẽ. de ſponſa. is qui.

CAuſam quæ.] Pone caſum prout ponit glo. in ea. cauſam quæ. ẽ. eo. Vel ſic. Dicebat, quod Agatha de cuius hereditate agebatur, non erat nata de legitimo matrimonio. Mandat Papa inquiri de hoc, & ſi conſtiterit, quod Agatha nata fuit de Anelina muliere Radulphi Sauarici eo tempore, quo ipſa Anelina publice morabatur cum Alano viro ſuo; vel ſi conſtiterit, quod prædictus Radulphus Anelinam virum habentẽ publice teneret, & eo tempore nata fuerit, pronuncietur illam legitimam non fuiſſe: quia non potuit eſſe vxor, quæ viuente viro ſuo, alij ſe copulare præſumpſit. de hoc plene dicitur ẽ. eo. cauſam quæ. Nota, q̃ ſa-

ſa natiuitatis ad eccleſiã ſpectat. Item ſi aliqua mulier viuente marito, alteri de facto matrimonialiter ſe coniungat, proles ex tali matrimonio, nata, illegitima iudicatur.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

niſi certis indicijs [a] & teſtibus [b] tibi conſtiterit, eſſe † filium iuuenem memoratum.

¶ Idem Exonieñ. † & Vintonieñ. epiſcopis, & Abbati Herfordeñ.

CAP. IIII.

CAuſam † quæ: & infra. ¶ Si conſtiterit, quod Agatha de Anelina muliere [c] tempore Alani [d] viri ſui, ipſa cũ eo tanquã cum viro ſuo morãte, vel R. patræ dictæ Agathæ, ipſam A. adhuc habente virum publice tenente, [e] nata fuit: eam non fuiſſe legitimam eiuſdem R. filiam iudicetis: quia non potuit eſſe vxor, quæ viri ſui [f] torum maculans, alij [g] dum ille viueret, copulari præſumpſit.

¶ Idem, Exonieñ. epiſcopo, & abbati Herfordeñ.

¶ *Quæſtio natiuitatis oppoſita petenti hereditatem coram iudice ſeculari, eſt ad eccleſiaſticum iudicem tranſmittenda. hoc dicit, & eſt textus multum notabilis & allegabilis.*

CAP. V.

LAtor † præſentium R. & infra. ¶ Cum autem idem R. H. coram ſa-

¶ In aliquot vulgatis & magis recentibus ita: filiũ eſſe illorũ, & cęt. ſed in antiqs, vt eſt impſũ.

¶ Exoñ. Et Vinconieñ. ſed rectius vt eſt impreſſum.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. cõp. Reliquę partes vbi ſint, docet glo. ſua prima verbo mulicte.

ẽ Vnde per obſtetrices probatur filius dñæ. ſi qualiter probet filiatio, vide citatos in c. per tuas ẽ. de probat. ide oino Couarruuias lib. 4. decretal. p. 2. c. 8. §. 3.

c Muliere.] & de R. prout ſequitur in alia clauſula. Sed quæritur modo de natiuitate Agathæ, vtrum nata ſit de legitimo matrimonio vel non? Ideo quia de hereditate patris ipſius Agathæ, quæ ſucceſſit tibi in hæreditatem, agebatur inter R. filiũ Agathę, & F. auunculum magnum ipſius R. quĩ fuit frater patris Agathæ; & iſte F. ſpoliauit ipſum R. hereditate aui ſui. vt ẽ. eo. cauſam quæ. & iſte duæ, cauſam quæ. & illa. ẽ. de dolo & cõtu. cauſam quæ. & ẽ. de offi. dele. cauſam quæ. loquuntur de facto. & olim hæc, & iſte duæ erãt vna decret. in hoc tit. 2.

d Tempore Alani.] vnde poſt mortem Alani ſi R. contraxiſſet cum Anelina, legitimari non poſſet per ſubſequẽs matrimoniũ, ẽ. eo. tit. in 1. cõp.

e Publice tenente.] tanquam vxorem.

f Viri ſui.] ſcilicet Alani. ẽ. Ber.

g Alij.] ſcilicet R. patri Agathæ ſcienti, quod illa habebat. ſium virum ſcilicet Alanũ, vnde non poſſet eſſe vxor illius, etiam poſt mortem Alani viri: quia plus eſt eam ducere de facto, quam fidem dare. ſupra de eo qui duxit in matri. cum haberet. ſecus ſi ignoraſſet illam habere alium virum, ex quo bona fide & publice contraxiſſet cum illa, filij ſic ſuſcepti iudicarẽtur legitimi. infra eo. ex tenore. cum ea poſt mortem mariti remanere poſſet. ẽ. de eo qui duxit in matri. c. 1. & c. veniens.

LAtor.] Sunt duæ partes. In prima appellantis quæſtio. In ſecunda cauſa commiſſionis, ideoque. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam R. nomine acceſſit ad Papam coram ipſo proponens, quod auus ipſius duas habuit vxores, de quarum vna patrem ipſius, de altera H. patruum ſuum recepit. qui hereditatem aui ſui totam detinebat, nec ei volebat partem debitam exhibere: vnde cum ipſe H. patruum ſuum ſuper parte hereditatis paternæ coram iudice conuenſſet, idem patruus obiecit, quod pater eius de legitimo matrimonio natus non fuit, & ideo de hereditate aui ſui nihil poterat vendicare ſucceſſorio intentando. fuit tractatum ſuper quæſtione natiuitatis coram epiſcopo Norwiceñ. propter tergiuerſationem ipſius H. patrui ſui ad ſedem Apoſtolicam appellauit, vnde Papa mandat iudicibus, quatenus cautam ſuper quæſtione natiuitatis ipſius R. infra duos menſes appellatione remota debeat terminare. Si verò infra duos menſes dictus H. non probauerat legitimè quod ob tecti. extunc ſeculari iudici coram quo hereditatis quæſtio vertitur, debeant

ſ Integram adhuc decretalem inuenies. a 4. eo. tit. in 1. cõp.

ſ Cap. 5. eo. tit. in 1. cõp. Et quatenus ex hoc c. colligẽt, q̃ qõ ſpõalis remittẽda eſt ad iudicem eccleſiaſticũ ſi incidat coram iudice ſeculari, vide late ẽ. Bart. & Alex. in l. Titia. ff. ſoluma matri.

ſ Vel alterius, ſcilicet forte ſecundo nupſit mortuo. Io. Andr.

debeant intimare, vt pro quæstione natiuitatis non dimittat, quin causam hereditatis audiat & decidat. Nota, quod certus terminus agere volentibus statui potest, infra quem si intentionem suam non probauerint, vlterius non audiuntur. Item causa natiuitatis præiudicialis est quæstioni hæreditatis etiam si quæstio hæreditatis primò fit mota.

a Iure successorio.] quod verum est, si esset naturalis, ex quo alia spes ei legitima superesset, alias enim filius naturalis succedit patri ab intesta. in duabus vncijs. C. de nat. lib. authen. vt liceat patri. & in auth. quib. mo. nat. effi. legi. §. si qs autem. coll. 6 de quo loquitur. C. eod. titul. nec legit. alias illegitimi in nihilũ succedunt.

b Quæstione natiuitatis.] quæ ad iudicium eccl. fiæ tantum pertinet. infra eod. causam quæ. & supra eod. cap. tam quam præiudicialis primo determinasti, antequam intentetur quæstio hæreditatis. Iupta de ori. cogni. tuam. Bernardus.

c Appellatum.] ex parte ipsius, i. est, prosequẽtis appellationem, altera parte eam non prosequente. Ber.

[Gl. seq. no. termi num statui, &c. & al leg. 3. concor.

d Infra duos.] nota, quod terminus certus statui potest à superiore volenti agere, post quem non auditur iusta causa, cessante ℨ. de clan. despon. um inhibitio. 2 & ℨ. qui matr. accu. posse. cũ in tua. & C. de ingen. ma. l. diffamari. nec istud tempus prorogari potest, prçter consensum partium. ℨ. de offi. de leg. de causis.

[Glo. seq obij. if de vno canon, & soluit.

e Probare legitimè.] sed videtur, quod iste potius debet probare patrem suum legitimum: quia præsumitur adulterium, nisi probetur matrimonium, vt 30. quæstio. 5. aliter. sed ibi agitur contra clam coniunctos. Vnde præsumitur potius adulterium. hic pater ipsius R. erat in possessione filiationis, quia habebatur pro filio, & possidebat bona paterna, & natus fuerat de ea, quæ credebatur vxori eo mortuo H. iste cœpit totam hereditatem possidere.

[Glo. seq obijcit de duabus legibus, & soluit.]

f Non dimittat.] sed videtur, quòd iudex secularis possit cognoscere de quæstione natiuitatis, C. e iudi. quoties. & C. de ordi. iu. l. adita. quare ergo non processit iudex iste? Dic ꝙ cũ causa ista sit mere spiritualis, principaliter spectat ad ecclesiam. ℨ. de ord. cogn. tuam. vndè secularis iudex non incidenter nec principaliter potest de ea cognoscere. ℨ. eo. causam. nec de annexo spirituali. ℨ. de iudi. quanto. Ber.

TAnta est vis.] Sunt duæ partes. Secunda ibi, Si autem. Abbas.

CASVS. Aliquis filios suscepit de aliqua muliere postmodũ contraxit matrimonium cum eadem: quæritur, vtrum alij ante matrimonium suscepti legitimi sint habendi? Respondet Papa, quod tanta est vis matrimonij, vt qui ante matrimonium sunt geniti, post matrimonium legitimi habeantur: tamen si vir vxore sua viuente aliam cognouerit, & ex ea prolẽ susceperit nihilominus spurius filius est habendus & repellẽdus ab hereditate, licet post mortẽ vxoris cũ ea cõtraxerit, & ꝑcipue si in mortẽ vxoris alteruter eorum aliqd machinatus fuerit. No. arg. ꝙ qui ab initio fuit legitimus, tractu tẽporis legitimus reputatur. Item principium considerandum est.

[Gl. seq. alle. 5. cõc. quærit. alle. negatiue. & contra soluit.

g Legitimi.] ecce quanta est vis matrimonij, vt illegitimos faciat legitimos. Inst. de nup. §. vl. in auth. qũo natu. eff. sui. §. si qs igit. Notalia. col. 7. & C. de natu. li. l. cũ qs. Inst. de hær. quæ ab intest. defe. §. qb⁹ vers. necnõ. & ℨ. c. ex. sed nunqd dices tales legitimos quo ad ordines & honores? 4 Vt ꝙ non: quia non sunt nati de ltimo mrimonio. ℨ. de elec. cum in cũctis & ar. 30. q. 5. qualis. sed credo, q̃ legitimi sunt quo ad oia, qa matrimonium omnia præcedentia purgat, & sic ꝙ qa matrimonium omnia præcedentia purgat, & sic ꝙ ma. l. a. ff. de co. dic. ob turpem. cau. si ob turpem. Aliam.] ff. conscia adulterij. ℨ. eãm q̃. secus si ignoranter. arg. ℨ. eo. cũ inter. arg. ℨ. eo. ex tenore. ℨ. de eo qui dux. in mat. c. 1. ℨrium vt. s. ꝙ talis non sit legitimus, quia hic non distinguitur. sed primum verius est. Ber.

[Gl. seq. arg. fig. contrarium, & ibi remittit, secundo arg. & signat hoc contrarium.]

i Licet post mortem.] ar. ꝙ licet res deueniat ad eũ casum, à quo incipere potuit, non tñ valet Arg. ℨ. ℨ. de ꝑ. quer. coniu. placet. vbi de hoc. Item arg. quod ab initio non tenuit, tractu tempore non valere. 16. q. 3. placuit. § poterit. vers. quod si primitus. Arg. contra hic in prin. [Gl. se. tractat de quadruplici filiatione incidẽter signat contrarium, & ibi remittit.]

k Repellendus.] nota, ꝙ quidam filij dicunt legitimi tantum, vt adoptiui siue arrogati, de quib. habes ℨ. de cog. le. c. vni. Alij dũt ltimi & naturales, vt nati ex le-

per hereditate audiat, & decidat.

¶ Idem Exoñ. episcopo.

¶ *Naturales legitimantur per subsequens parentum coniugium: spurij vero non. hoc dicit inhærendo verbis littera. Et est capitulum famosum, & quotidie allegatur in vtroque foro.*

CAP. VI.

TAnta † est vis matrimonij, vt quicunque ante ea sunt geniti, post cõtractum matrimonium, legitimi g habeãtur. Si autem vir viuente vxore sua, aliam k cognouerit, & ex ea prolem susceperit, licet i post mortem vxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hæreditate repellendus; k præterea, si in mortem vxoris prioris, alteruter eorum, aliquid fuerit machinatus.

† Cap. 6. eo. ti. in 1. com. & post cõcil. Lat. sub Alex. iij. par. 33. c. 1. vbi est integra clausula. Celebris est decretalis, de cuius intellectu & materia ꝑ alijs Ferdinandus Vasquius lib. 3. c. 42. controuersiarũ viu frequentium & Antonius Gabrielius lib. 6. cõmunium cõclus. tit. de legitimatione, cõclu. 1.

1 Vel cõiux legitima, & est iste casus, in quo quis alij nocet, & sibi nõ ꝑ dest. de hoc de conce. p̃. auctoritate. in fin. lib. 6. Ioan. And.

2 Et de ꝑb. licet R. ff. de opt. leg. manci piorum. & ℨ. de fi. instr. accepimus. Ioan. And.

3 Vide Federicũ de Senconsil. 77. & Doct. in l. 2. ff. de off. eius cui mãd. est iurisd.

4 Vide Curtiũ Iuniorẽ consi. 336. & Ruinũ. consi. 2. & consil. 211. volu. 1

ex legitimo matrimonio verò vel putatiuo.siue ab initio,siue ex post facto: isti succedunt parentibus suis ꝛ. eo.cum inter.& ꝛ.eo.ex tenore.& ꝛ.eo.c.1. C. de legh̃ per totum.Alij dicuntur naturales. & non legitimi,vt nati ex concubinis in domo : isti succedunt in duabus vncijs ab intestato. C.de natur. li. Auth. licet patri. Alij dicuntur spurij, vt nati ex adulterio, vel vulgo cõcepti.ff. de sta.hom.vulgo & isti i nullo succedũt, nec institui possũt à patre, vt in prædicta Auth.licet patri. & 32.q.4.dicat aliquis. nec alt debent de bonis paternis C.de incest.nup.Authen. ex complexu. Arg.ꝓtra ꝛ. in eo qui dux. in m trimo. tum habe r tibi soluitur.

¶ Idem Londoñ.& Vigorieñ. episcopis.

¶ *De causa ciuili inter laicos non cognoscit ecclesia,cognoscit tamen an quis sit de legitimo matrimonio natus.*

CAP. VII.

CAusam , † a quę inter R. & F. super eo, quòd mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata , agitari dignoscitur , vobis commisimus terminandam. Verum quia literis nostris inseri fecimus , vt sæpefato R. possessionem omnium, quorum possessor extitit, quando auus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit,ante principalis causę ingressum faceretis restitui , si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus. Nos attẽdentes,quòd ad regem b pertinet , non ad ecclesiam de talibus possessionibus iudicare : ne videamur iuri regis Anglorum detrahere , qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere. Fraternitati vestræ mandamus , quatenus regi possessionum iudicium relinquentes,de causa principali, videlicet , vtrum mater c prædicti R. de legitimo sit matrimonio nata, plenius cognoscatis , & causam huiusmodi terminetis : licet incongruum d videatur , vt matrimonium genetricis e præfati R.impetatur,quod ea viuente non fuit(vt dicitur)impetitum.

¶Idem episcopo & archidiacono Vincentino.

¶ *Si mulier per iudicium ecclesiæ separata à primo , viuente illo contrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illo suscepit.*

in titulo isto aliam.Ber. Nota , ꝙ iurisdictio temporalis non pertinet ad Papam.Item Papa non intendit iuri alicuius detrahere . Item de statu alicuius quæritur post eius decessum.

[Glo.seq.pro iurisdictione qd sit distincta alle.7.iura,in contrarium alleg. 4. & ponit opi. Hug. & ꝓriã Ala.& Tanc. q̃ approbat.]

b Ad regẽ.] & sic patet , quod iurisdictio spiritualis & tẽporalis distincta est & diuisa. de consec. distin. 3. celebritatẽ. in fin.& in Authen. de fide instr. circa princ. per vnam columnam.& sic Papa nõ habet vtrãque ꝛ iurisdictionem arg. ꝛ.eo.lator.& 23.q.5. regum.& 8. distinct. quo iure & 33.quæs. 2. inter hęc in fin.& 23.quæst.4.quæsitũ, argu.ꝙ Papa intromittit se de hæreditate.argum. cõtra ꝛ. eod.c.1.& 20 quæst. 3.præsens,in fin 15. quæst.6.alius. & 24. quæstio. 1. loquitur. Hug.dixit quod Imperator à solo Deo habet potestatem in temporalibus , Papa verò in spiritualibus, & sic diuisa est iurisdictio . prius enim fuit Imperator quam coronam reciperet à papa & gladiũ ab altari. 93. distin.legimus quia ante fuit Imperium,quã Apostolatus.Sed Ala. & Tandi xerunt,quod Imperator licet imperium à solo Deo dicatur processisse,executionem gladij temporalis recepit ab ecclesia; Ecclesia enim est vnum corpus:ergo vnum solũ caput debet habere. Itẽ Deus vtroque gladio vsus est, vt not.de iud.nouit. hic adde qd ibi dicitur. Item Moyses vtrumque gladium habuit,cuius successor ꝛ est Papa præterea Papa ipsum confirmat,& ꝛsecrat,& coronat:& cum deponit. ꝛ.de ele. venerabilẽ. & 15 q.6. alius.hoc vltimum verius credo.

1 Similis glossa extat supra de iudic. c. nouit. verbo , iurisdictionẽ. vbi de hoc articulo plenissimè scripsit Martinus Nauarrus & Turrecremata ꝛ c. cum ad verũ 96.distinc. & in summa de ecclesia lib. 2. c. 113 & 114. sed tene qd declarauit Bonifacius viij. in extrauag. vnam sanctam. de maior. & obed.

¶ Cap.7.eo. tit in 1.cõp. & post cõci. Lateran pa. 31.cap.4.

i Causam.] Primò ponit cõmissio Secundò eius forma & limitatio: ibi,Verum.Abbas.

2 Hæc facti narratio Bernar.est,& in antiquis codicibus reperitur.

a Causam.] nota ordinẽ huius facti: 1 Radulphus de quo habes. ꝛ. eo. causam quæ.& F.iste de quo habes hic,fuerũt fratres. R. iste suscepit Agatham de Anelina muliere vxore Alani: Agatha ista & legitimo matrimonio suscepit istũ R.& quo habes hic,& sic Radulphus fuit auus istius R. Radulphus iste,fauus iuit vltra mare, & dimisit istum R. & Agat' am matrem ipsius R.filiam ipsius Radulphi in possessione omnium bonorum ipsius : audito quòd Radulphus mortuus esset vltra mare , iste F.statim spoliauit ipsum R.possessione omnium bonorum Radulphi aui sui , in quorum possessione remansit quando iuit vltra mare ,quia dicebat Agatham neptem suam matrem ipsius R. non fuisse natam de legitimo matrimonio , vt supra e. causam quæ.& sic nec ipsa nec R. eius filius debebat succedere Radulpho fratri eiusdem F.sed ipse F. vnde iste R. sic spoliatus ab F. auunculo suo, impetrauit litteras super restitutione sua ad istos episcopos Londoñ. & Vigorieñ. sub hac forma , vt ante ingressum principalis causæ deberent cognoscere super eo. quod mater ipsius R. dicebatur de non legitimo matrimonio nata,ita tamen, vt ante principalis causæ ingressum,deberent ei restituere hæreditatem aui sui sed quia rex turbatus & motus fuit quòd Papa iudicium possessorium cõmiserat illis,reuocauit iudicium illud de restitutione,quod pertinet,ad regem, & mandat, vt procedant super quæstione natiuitatis ipsius Agathæ,prout patet in litera :postea verò quia isti episcopi tortitan non procedebant,iste impetrauit eandem causam committi episcopis Exonieñ.Vigorieñ.& eidẽ Londoñ. & quia F.habebat episcopum Londoñ suspectum fecit illum remoueri. & loco illius substitui abbatem Herfordeñ.vt ꝛ.de offi. ord.causam quæ. & ꝛ. eo.causam.& sic habes hic totam continentiam istatum decretalium. & hæc decretalis deberet præcedere

3 Melius dixisset.Moysen fuisse typum & figuram Papæ.

b Mater.]scilicet, Agatha.

d Incongruum.] quia crimina morte extinguuntur. C.si reus vel accusa.nor.fue.l.1.& 2 & 3.23.distin.quorundam.& 33.q.2 admonere.Et ideo post mortẽ nullus accusari põt nisi in tribus casibus, vt de hęresi . 24. q 2.saue pro certur.& fortè in crimine læsę maiestatis propter bona & filios. argu.6.q.1. c.quæro.§.verum.& ca. si quis cum militibus.& hic ratione bonorum quę ritur de delicto aliquorum post mortem:scilicet,vtrum Agatha fuerit nata de legitimo matrimonio:dicebatur enim nata de Anelina & Radulpho:& modo quæritur, vtrum inter eos fuerit legitimum matrimonium. sic ꝛ. eo. lator.& de statu alicuius quandoque quæritur propter bona.C.de liberali causa,principaliter.& C. ne de statu defunctorum.l.quamuis Ber.

e Genitricis .] ideſt matrimonium de quo nata est Agatha genitrix præfati R. vt dixi , & non de matrimonio, de quo natus fuit R. quia non agitur de illo.

Pesla-

PErlatum eſt.]ſunt duæ partes .In prima facti narratio. In ſecunda commiſſio:ibi,Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidam H.nomine habens vxorem,ad partes Conſtantinopolitanas ſe tranſtulit : vbi per decem annos & amplius moram faciens , ad vxorem ſuã non rediit:vnde ipſa coră diœceſano epõ aduerſus cũ querelã deposuit;& qa ipsũ vlteri⁹expectare nolebat, eps mãdauit parẽtibus, vt ipſum ad propria reuocarent: cum ergo diutius expectatus fuiſſet, nec rediret,eps auditis rationib.mulieris, inter eos ſnĩam diuortij ꝓmulgauit,& dedit mulieri licentiã ꝓhendi cum alio: & ſic auctoritate eccleſiæ ꝓcto cum alio,de quo filios ſuſcepit. Contra filios iſtos obijcebat, q nõ erãt legitimi, & ideo ab hæreditate paterna repellendi:Cõtultus Papa tñdet,& mandat quibuſdã,quatenus ſi conſtiterit,q eps inter eos ſniam diuortij tulerit,filios quos de alio ad cui⁹copulã auctoritate eccleſiæ tũſtuit,ſuſtulit legitimos iudicẽt,& hac occaſione nõ patiantur eos ab hæreditate repelli. Nota q filij nati de matrimonio auctoritate eccleſiæ ꝓcto legitimi sũt habẽdi licet matrimoniũ nõ fuerit legitimum.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compila. & poſt 9ci. Lat. par. 50. c. 13.

† rediret.

† Addeq d dicat eſſe lõgũ tps,nõ inſtide ¦uſucapio. §. 1. & in l. fi. C. de ꝓſcri. lõgi temp.

CAP. VIII.

PErlatum † eſt ad audientiam noſtram , quod cum H. ad partes Conſtantinopolitanas tranſiſſet , a & ibi moram per decennium & amplius faciens, ad ſ. vxorem ſuam non rediens †, ipſa ,apud bonæ memoriæ Vincentinum epiſcopum , aduerſus eum querelam depoſuit : & quod eum nõ poſſet diutius expectare , nihilominus allegauit; epiſcopus verò ſicut vir prouidus & diſcretus , parentibus b viri mandauit , vt pro eo mitterent , & ipſum ad propria reuocarent: cumque elapſo longi temporis ſpatio † vir non remearet ad propria , epiſcopus in coſpectu eccleſiæ auditis rationibus mulieris inter eos ſententiam diuortij promulgauit; c & mulieri , vt alium duceret , facultatem indulſit. ¶ Ideoque mandamus , quatenus ſi conſtiterit quod epiſcopus inter eos ſententiam diuortij tulerit filios quos ſuſtulit de alio , ad cuius copulam auctoritate prædicti epiſco-

a Tranſiſſet.] cauſa vagandi, ſecũdũ Innocentium vel in odiũ mulieris. vt ſic ſtaret impedita:& ſic abſẽtia fuit malitio ſa.per quod non obſtat,ſed concordat ĩ. vt lite nõ conteſtata,quoniam. §. ſin autem.& ĩ. de ſponſalibus,de illis ſecundum Hoſt. Io. And.

b Parẽtibus,]&.amicis ſimiliter mittere debuit. ff.ex q cau.maio.in integ.reſtit.l.ergo.& edictũ publice proponi debet ĩ.de dolo & cõtuma.causã,quæ.& c.vlt.ſed in hoc caſu nõ eſt taliter ꝓcedẽdũ,nili ſe per contumaciã abſẽtaſſet.ĩ.ut lite nõ cõteſtata,quoniã §.porrò.& §. ſequenti. Ber.

[Glo.ſeq.quærit.ar.pro & contra. ſoluit reſpondens ad hæc cap.]

c Promulgauit.] probato impedimento perpetuo. Sed nunquid epiſcopus iſte legitime proceſſit lite non conteſtata,arg. q ſic ĩ. tit. prox.c. 1.& illud factum vt ex neceſſitate,ne ius mulieris periret. Sed contra.ĩ. ut lite non conte. c.quoniam.§.porrò.& §. ſeq. cui hodie ſtandum videtur . Sed vtrum eps bene vel male proceſſerit a non quærebatur,ſed tantum vtrum filij nati de alio viro cum quo auctoritate epiſcopi contraxit,legitimi eſſent& reſponderetur q ſic, & non aliud. arg.ff ſi quid in fraud. patr.l. 1.§.ſi quid in fraudem,&

1 Hæc nota ex lectura I. An. ꝓcerã ir repſit inter gloſſas Bernardi . cum Ber.non ſit.

2 Hæc latius ꝓſequuntur hic Hoſtienſis . o. An.& recentiores.

quia de illo quæſitum non fuit, reſponſum non extitit.ſic ĩ.de cler.innotuit,ad fi.& ideo filij iſti legitimi erũt:quia auctoritate eccleſiæ,& publicæ cõtraxit.ĩ.eo. c.2. Ber.

QVod nobis.]CASVS. Dicitur hic,quod nati de clãdeſtino matrimonio poſtea per eccleſiã approbato, iudicentur legitimi. Nota,quod ab initio nõ valuit, ex poſtfacto conualeſcit. Item tacita habitio retrotrahitur.

pi migrauit,legitimos iudicetis , eos hac occaſione ab hæreditate non patientes excludi.

¶ Idem Beluacen.epiſcopo.

¶ *Filij nati ex matrimonio clandeſtino per eccleſiã approbato,ſunt legitimi. h.d. in hærendo littera.*

CAP. IX.

QVod † nobis,& infra. ¶Si qui autem de clãdeſtino matrimonio , poſtmodũ ab eccleſia comprobato,genera fuerint, d eos legitimos iudicet filios & hæredes.

¶Celeſtinus tertius Eboracen.archiepiſcopo.

¶ *Nati ex matrimonio contracto,contra publicæ honeſtatis iuſtitiam,illegitimi ſunt, & ab hæreditate parentum excludendi. & tene menti hunc caſum , quia ſæpe per ignorantiam accidit.*

CAP. X.

REferente f † nobis, & infra . ¶ Fraternitati tuæ taliter reſpondemus,

d De clãdeſtino:] quot modis matrimonium dicat clandeſtinum, dicitur ĩ. de cland. deſpon. cũ inhibitio.

e Fuerint.]poſt approbatum matrimonium ab eccleſia,ſeruata ſolennitate quæ traditur ĩ. de clãdeſti.deſponſatione,cũ inhibitio.quia legitimi erunt,etiã ſi poſtea matrimonium ſeparetur iuſta de cauſa . ſecus ſi ante approbationẽ generati fuerunt de clandeſtino matrimonio ab eccleſia nõ approbato vel non ſeruata forma prædicta, contraxerunt: quia filij non excuſantur, ſi ꝓ matrimoniũ aliqd poſtea ꝓbetur,vt in prædicta conſtitutione cum inhibitio. tales ergo filij, licet de clãdeſtino matrimonio ante approbationem eccleſiæ nati poſt approbationem legitimi erunt. 32. q. 4. dicat aliquis.& ĩ. eod. tanta.arg. ſi poſtea cõtra matrimoniũ aliquid non probetur:de quibus hoc intelligitur:ĩ.de clandeſt. deſponſatio c.2.cuius pars hęc eſt.& ĩ.eo.tanta.Ber.

† Ca.1.eo.tĩ. de clandeſtina deſpõſat. in 1.compil. & poſt cõci. Latera. par. 50.ca.17. Vĩ de citata in c.cũ inhibitio. ĩ.de clãdeſt.deſpon.

† Ca.1.eo.tĩ in 2.com.& de ipſ.imẽtoiuſtitię publicæ honeſtatis, tene qđ diffiniuit cõc. Tri. t. ſ. 24. de reformat.c.3.ad de citatus ſ c.ad audientiam. ĩ. de ſponſalib.

REferente.[Si ſcientes inter ſe impedimentum,matrimonium contrahant,illegitima eſt proles cor. Primo ponitur conſultatio. Secundo reſponſio,ibi,Fraternitati.Ab.Sic.

f Referente.]Caſum ꝫ pone per illam ĩ.de deſponſatione impuberum c.duo pueri,ſic : Quidam contraxit ſponſalia de futuro cum quadam:tandem illa mutata voluntate contraxit per verba de ꝓſenti cũ alio,& ſic ſoluta fuerunt ſponſalia priora:Ille verò qui ſponſalia cum ea contraxerat,matrimoniũ cum quadam conſanguinea illius , ex certa ſcientia vtriuſque ꝫxit.de tali matrimonio nati ſunt filij. Quærebatur an eſſent legitimi?& reſponderur q non:quia publicæ honeſtatis iuſtitia impediente,non potuit eſſe matrimonium inter eos : nec ignorantia excuſat eos , quia parentes ſcienter contraxerunt : nec diſpenſatio eccleſiæ fuit ſecuta Bern. Nota q publicè honeſtatis iuſtitia impedit & dirimit matrimonium. Item paterna ignorantia non excuſat filios.

ĩ Hic caſus Ber. ſ,& in antiqs Gregorij codicibus reperi.

a Sepa-

quod publicæ honestatis iustitia prohibente, matrimonium inter eos contrahi non potuit, & contractum debuit separari:[a] ac per hoc cum filij, nec per ecclesiæ permissionem, [b] nec per paternam ignorantiam [c] excusentur, ad successionem bonorũ paternorum non videntur ao aliquatenus admittendi.

¶ Idem.

¶ Ad docendum prolem illegitimam, non sufficit probare impedimentum matrimonij si fuit in facie ecclesiæ cõtractum.

CAP. XI.

PErvenit † sanè ad nos ex insinuatione L. viduæ, quod cum inter G. patrẽ tuum, & A. matrem illius, matrimonium fuisset legitimè celebratũ, & quamdiu vixerunt, quietè permanserũt, † post illorũ decessum quidã asserẽtes eã de nõ legitimo mr̃imonio fuisse susceptam, à paterna hæreditate, tanquam illegitimam amouere conantur: Mãdamus itaque quatenus si est ita, [d] dictam viduam legitimam nuncietis.

¶ Innocentius tertius.

¶ Statur dicto testium, qui probant aliquem legitimum, licet fama vicinia, & tractatus parentum habeat contrarium.

CAP XII.

PEr † tuas litteras intimasti, quod R. ex muliere, quam secundum opinionem maioris partis vicinæ in concubinam habebat, prole suscepta, quandam post, & aliam ea defuncta, duxit in vxorem, & ei, de qua prolem susceperat, virum tuus alius copulauit; processu verò temporis idem R. in præsentia multorũ, firmauit, proprio iuramento, quod illam, quam videbatur habere pro concubina, assidauerat q̃ eam haberet in vxorem, & post hãc datam prolem suscepit ex illa; Tandem cum ageret in extremis, illum quem susceperat ex illa, legitimum filium appellans, hæredem sibi instituit. Sed cum dubitaretur, vtrum filius sic susceptus esset legitimus hæres ipsius: commissum fuit cuidã iudici, vt de hoc cognosceret. iudex præter illud quod ex quadam decretali Alexandri habetur, vbi dicitur: q̃ standum est verbo viri & mulieris: testes recepit à filio prædicti R. inductos, quibus probauit, q̃ dictus R. matrem ipsius affinauerat, anteqũ illum suscepisset ex ea: & ita illum pronunciauit legitimum hæredem ipsius R. dubitatum fuit postea, an dictus iudex legitimè processisset? Consultus, Papa, rũdet eidem iudici, considerans q̃ plus est quod in veritate agitur, quã quod simulatè concipitur, licet R. videatur ipso facto matrimonium denegasse, quod inter eos fuerat celebratum, cum ad alia vota transiuit; tamen quia desponsatio per testes legitimos probata fuit, siue per verba de præsenti, siue per verba de futuro carnali copula subsecuta fuerit celebrata non tam intuentes decretali Alexandri, quę in casu dissimili loquitur, quã inductis probationibus, respondet Papa, iudicem legitime processisse, eius sententiam confirmãs. Nota q̃ veritas opinioni præfertur. Item filij de matrimonio præsumpto suscepti, legitimi sunt.

---

a Separari.] sic patet, q̃ impedimentum istud perpetuum est, ex quo impedit & dirimit matrimonium ĩ contractũ. sic ĩ. de sponsa. ad audientiam. & c. iuuenis.

[Gl. seq. ponit duas lecturas.]

b Permissionem.] idest, ecclesia non approbante tale matrimoniũ vel permissionẽ ideſt, dispẽsationẽ; quia postea ecclesia cum eis non dispensauit, & q̃ dispẽsationem ecclesiæ approbat matrimonium causa filiorũ, ĩ. de consanguini. & affinita. quæritur. ĩ. eod. q̃ venerabilẽ. & 35. q. 8. c. 1.

[Gl. seq. ponit tres casus, & primũ moderatur.]

c Ignorantiã.] paterna enim ignorantia vtriusque vel alterius ꝯiugũ non excusat filios: sicut legitimat ĩ eos. ĩ. eo. ex tenore. & ĩ. eo. ca. 2. Item sub sequens matrimoniũ. ĩ. eod. tanta, & ca. 1. Itẽ legitimatio principis. ĩ. eo. q̃ venerabilẽ. hodie verò paterna ignorantia non excusat filios omissa illa solennitate. ĩ. de clandest. desponsãt. cũ inhibitio Ber.

d Si est ita.] arg. ĩ. eo. causam q̃. ibi mandatur inquiri de matrimonio post mortem coniugum: hic aũt vĩ denegari. Alanus dicit, q̃ hic ipse erat quinquennium à morte coniugum, ibi non. & ff. de stat. defunct. l. 1. & 2. C. eo. ti. ĩ. qui. & per totum. Vel hic mater dicebatur nata de non legitimo matrimonio impeditẽ statum: vnde post mortem quæri non debet. Sed hoc est diuinare. Vnde dicimus, q̃ ex quo constet matrimonium in facie ecclesiæ ꝯtum, & bona fide filij legitimi sunt, vt hic: & ideo dicit, si est ita q̃ legitimè contractum sit: & hæc mulier probare debet: & sic intelligitur quod dicitur, vbi non constabat de matrimonio: quia dicebatur, quòd Agatha nata fuit eo tpe, quo Amelina mater eius habebat alium virum, & hoc aduersarius probare debebat, vt ĩ. eo. causam quæ. & hic non negat quin alia pars possit probare ꝯrium si voluerit, vñ si nihil ꝓbat, eo ipso q̃ parentes istius in facie ecclesiæ ꝯxerunt, & approbante ecclesia simul fuerunt vsq; ad mortem, præsumitur legitimum matrimonium inter eos: quare filij legitimi sunt habendi, quousque cõtrarium ostendatur. Aliud contrariũ fortius signatur. ĩ. eo. latores. & ĩ. de ord. cognitam. ibi ille qui opponit aduersus legitimè natũ, debet hoc probare, hic contra quod videtur iniquũ. Potest dici, q̃ hic nõ constabat de matrimonio parẽtũ istius vidue, nec etiã communis opinio, q̃ illi fuissent legitimè cõiũcti: & ideò mulier debet probare narrationem suam vnde dicit Papa si est ita. argu. ad prædicta. ĩ. cap. proxi.

PEr tuas.] In prima ponit cõsultatio. In secunda respõsio: ibi, Nos autem. Abb. Sicul.

CASVS. Quidam R. nomine, quãdam habebat concubinã secundum opinionẽ maioris partis vicinię: de qua filium suscepit & postmodũ ea dimissa, aliam accepit in vxorem: & illa cõcubina aliam in maritum: processu temporis idem R. in præsentia multorũ, firmauit, proprio iuramento, quod illam, quam videbatur habere pro concubina, assidauerat q̃ eam haberet in vxorem, & post hãc datam prolem suscepit ex illa; Tandem cum ageret in extremis, illum quem susceperat ex illa, legitimum filium appellans, hæredem sibi instituit. Sed cum dubitaretur, vtrum filius sic susceptus esset legitimus hæres ipsius: commissum fuit cuidã iudici, vt de hoc cognosceret. iudex præter illud quod ex quadam decretali Alexandri habetur, vbi dicitur: q̃ standum est verbo viri & mulieris: testes recepit à filio prædicti R. inductos, quibus probauit, q̃ dictus R. matrem ipsius affinauerat, anteqũ illum suscepisset ex ea: & ita illum pronunciauit legitimum hæredem ipsius R. dubitatum fuit postea, an dictus iudex legitimè processisset? Consultus, Papa, rũdet eidem iudici, considerans q̃ plus est quod in veritate agitur, quã quod simulatè concipitur, licet R. videatur ipso facto matrimonium denegasse, quod inter eos fuerat celebratum, cum ad alia vota transiuit; tamen quia desponsatio per testes legitimos probata fuit, siue per verba de præsenti, siue per verba de futuro carnali copula subsecuta fuerit celebrata non tam intuentes decretali Alexandri, quę in casu dissimili loquitur, quã inductis probationibus, respondet Papa, iudicem legitime processisse, eius sententiam confirmãs. Nota q̃ veritas opinioni præfertur. Item filij de matrimonio præsumpto suscepti, legitimi sunt.

c Ea.] scilicet ꝫ uxore, quam duxit, illa concubina dimissa.

---

† Ca. 1. eo. ti. in 2. compil.

Et de materia textus & glossæ latissime hic, q̃ alijs agit Præpositus.

† permanserunt.

† Ca. 1. eo. ti. in 3. cõpil.

a Intellectus aũt diuinatorii reijcit dis aũt à legibus, nisi cũ valle vrget ſrietas, vt tẽ net Ripa i l. 1. nu. 22. ff. de vul. & pupil. substit. sua Bartoli ibi citatis

b Hæc glossula hĩ ĩ veteribus codicib.

temporis idem R. in preſentia multorum firmauit proprio iuramento, quod eam, quam habere viſus fuerat concubinam, prius affidauerat [a] in vxorem, quam ex ea filium genuiſſet: & poſtea cum †ageret in extremis, eam, quem ex ea ſuſceperat, in teſtamento hęredem inſtituens, legitimum filium appellauit. [c] † Cum autem tuæ inquiſitioni fuiſſet commiſſum, [d] an filius ſic ſuceptus, legitimus eſſet hęres ipſius R. & ad eius patrimonium admittendus: tu pręter id, quod ex quadam decretali bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, ſtandum eſſe ſuper hoc verbo viri & mulieris credebas: receptis teſtib. à filio eiſdem R. productis, quibus legitimè cõprobauit, prędictum R. matrem ſuam in capella ſancti Sergij affidaſſe, & eum ipſius R. hęredẽ eſſe legitimum iudicaſti.

¶ Nos autem attendentes, quod plus eſt quod in veritate agitur, [h] quã quod ſimulatè concipit: licet dictus R. cum ea dimiſſa, quam vt concubinã habuerat, ad alia vota tranſiuerit, †videatur ipſo facto matrimonium, quod inter eos celebratũ fuerat, denegaſſe: quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuiſſe cõiunctos oſtẽdit: ſiue deſponſatio ipſa fuerit de præſenti, vt per conſenſum legitimũ per verba de præſenti expreſſum, copula matrimonij inter eos fuerit celebrata; ſiue p verba de futuro, carnali copula ſubſecuta: nõ tam decretali dicti prędeceſſoris noſtri quæ in caſu diſſimili [k] loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitimè reſpondemus, ſententiam tuam auctoritate Apoſtolica cõfirmantes.

¶ Idem nobili viro G. Montis Peſſulani.

¶ *In terris eccleſię Papa poteſt liberè illegitimos legitimare, in terris verò alienis non: niſi ex cauſis multum arduis. vel niſi in ſpiritualibus: eũe tamen indirectè, & per quandam conſequentiã intelligitur legitimare, etiam que ad temporalia. hoc tamen vltimum non eſt ſine ſcrupulo. hoc dicit ſecundum intellectum, qui placet Panormitano, & eſt caput difficile, & multũ famoſum.*

CAP. XIII.

PEr† venerabilem fratrem noſtrum Arela-

K In caſu diſſimili.] nam ibi parentes teſtificabant ſ illũ, qui dicebat ſe eorũ ẽ hũ, hic verò ꝑ ipſo a filio: & ita multũ prodeſt filio dictum parentum. ff. de probat. l. ẽt, & ff. de lib. agno. l. 1. §. Iulianus. & ſ. de præſumpt. aſſerte. & C. de rei vxo. act. l. vni. §. ſi licet. & ff. de probat. l. vlt. ff. ad Carbo. l. 1. §. ſi qs. & l. ꝙ Labeo. Io.

PEr venerabilẽ.] Poſſ Abbatẽ. Io. An. sũmat ſic. Papa nõ legitimat in talibus alienæ iuriſdictioni ſubiectos. hoc dicit Diuiditur principaliter in duas partes. In prima petitio. In ſecunda rũſio: ibi, Quod aũt. Scda ſubdiuiditur ſ in quatuor: In prima probat quinq; rõnib. ꝙ diſpenſationẽ petitã facere põt. In ſecunda ibi, Videbatur. ponit ſimilitudinẽ, quã inducebat potitor, ꝙ quinque rõnib. improbat in tertia ibi, Rationibus probat auctoritate veteris teſtamenti & noui, ꝙ vbique terrarum certis ex cauſis inter Chriſtianos poteſt ſe Papa de talibus ĩtromittere. In quarta ibi, Licet. petitionẽ exaudire noluit, quia omnis lex contradicebat. Ab. Sic. CASVS. No' ilis vir G. de Monte Peſſulano, ltima ſua vxore exoſa, aliã ſuꝑinduxit; de qua filios ſuſcepit tandem per archiẽpiſcopũ Arelatẽſẽ. petijt à dño Papa, vt ſi lios ſuos itimaret, quatenus eis natalium obiectio, ſeu exceptio nõ noceret quominus ſibi ſuccederent: ꝙ diſpẽſare poſſit, oſtẽdit pluribus rationibus: Primò ſic: Apoſtolica ſedes diuerſis cauſis inſpectis diſpenſauit cũ ꝙdã minus legitimè genitus nõ ſolũ naturalibus, ſed etiã adulterinis, vt poſſent in epiſcopos promoueri; multo fortius videtur, vt eis ad actus legitimate poſſit ſæcularcs. præcipue vbi ſuperiorem alium præter Romanum Pontificem non cognoſcant, qui legitimandi habeat poteſtatem: quia quod põt in maiori multò magis poteſt in minori

a Affidauerat] ideſt, fidem dederat, quòd eam duceret in vxorem.

b Ex ea.] quam affidauerat.

c Filiũ appellauit.] eo ipſo ꝙ quis filiũ naturalẽ in extrema voluntate noiat filiũ, & hæredẽ inſtituit intelligit eũ legitimaſſe

1 C. de nat. li. Auth. itẽ ſi qs. Et ho intelligẽ, ſi alia legitimos nõ hẽt. in Aut. q. mo. nat. effi. leg. § ſi verò nõ h. bens. coll. 6. Itẽ ſi pater offerat filiũ naturalẽ imperatori, & fiat curialis, legitim⁹ erit, in Auth. q. mo. nat. effi. ſui, §. ſi qs verò. coll. 7. Item ſi nullo alio filio exiſtẽte, ip ẽ filius naturalis patre defuncto, offerat ſeipſũ curiæ, legitim⁹ efficit. i Aut. eo. ti. §. j. & §. ſi qs verò. Itẽ ſi pater filiũ naturalem in publico inſtro, vel cu ſubſcriptione teſtiũ noiauit filiũ, nec adiecit naturalẽ, legitim⁹ eſt. In Aut. vt lic. ma. & aunc. § ad ho, col. 8. Itẽ eſt h c arg. ꝙ ex ſola noiatione aliqs acquirit ius. 32. q. 4. di. at aliqs. & arg ſ. de ꝓſumpt. illud. & ſ. de ꝓbat. per tuas. Int e adoptio. § vl. & ff. de proba. l. vlt. arg ꝙ z. et. multi. in fi. 27. q. 2 inuenta, 23 q. 4 forte. C de probat. neque & l. non epiſtolis. & C. de li. cauſ. l. iubemus. De hoc dictum fuit ſ. eod. tranſmiſſæ.

d Commiſſum.] i. à iudice ſeculari cũ filiationis fuit huic remiſſa, arg. ſ. eo. ia. cor. Vel forte à Papa fuit ei cã commiſſa.

e Ex quadã decretali.] ſ. eo. tranſmiſſę.

f Comprobauit.] ſic vẽ, quòd aliquis poſſit probare ſe filium alicuius. ſ. de fil. preſby. Michael. de hoc dicitur ſupra eod. tranſmiſſæ.

g Affidaſſe.] ſcilicet, anteq ipſum ſuſcepiſſet ex ea: unde poſtea ꝓ carnalem copulam ſubſequutem, fuit matrimonium ꝓſumptum inductum. cõtra quã præſumptionem non admittitur probatio in ẽtium. ſ. de ſponſis qui. aliàs ſi ſimpliciter probaſſet, quod eam affidaſſet, non determinando tempus, inſufficiens fuiſſet talis probatio. ſ. de probatio. in præſentia. ſ. de condi. appo. per tuas.

h Agitur.] C. plus val qđ agit, ꝓ totũ, i rubro & nigro.

i ipſo facto ſicut ipſo facto negãtur matrimonium, ſic & ipſo facto renunciatur matrimonio ſpirituali ſiue priuilegio clericali. ſ. de vita & ho. cle. c. vlt. ſic opetorio, vel facto negamus Chriſtum. 22. q. vlt. cauete & 11. q. 3. exiſtimat. & ſic præſumitur quod a primo odio receſſit. 33. q. 1. requiſiſti. & q. 2. c. 1.

† tranſmit.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp. Et de materia textus & gloſſarũ præter Doctores hic vide Couarruuias in epitome li. 4 decretalium ꝑt. 2. c. 3. §. 6

1 Ex hac gloſſa habes varios modos, quibus illegitimè nati legimãtur: hos & alios recenſet latè Caſtaneus ſuper conſuetudines ducatus Burgundiæ, rubrica 8. des ſucceſſiones des Baſtardz. in §. 3. in textu ab inteſtato. & Soto li. 4 ſenten. diſt. 41. q. 1. ar. 4.

¶ dum.

¶ Præter Doctores hic vide Panormitanum in c. fin de mutuis petitio. & Iaſonem in l. neque profeſſio. C. de teſtamẽ.

2 Hæc diſſimilitudo patum valet: nam ſi creditur negãti, quare no confitenti? ſed dic, quod ibi negabat filiatio, hic qualitas. Itẽ hic factũ cõfitebatur verboribi ſecus. Itẽ hic aſſertio viri tantum: ibi viri & mulieris Io. An

minori: Secundo probatur idem ꝑ simile taliter: eo enim ipso, ꝙ aliquis ad dignitatem epalem promouet, eximitur a patria potestate: Preterea si eps scienter scrutinio alterius in presbyterum ordinaret, liber efficit licet ordinator satisfacere Dño teneatur, monstruosum. n. videret, vt ꝙ ad actus spirituales legitimus fieret, ad actus seculares illegitim⁹ remaneret: Vnde eo ipso ꝙ in spualibus dispẽsat, ꝙ consequẽtiam intelligit in tpalib. dispensatum. Sed in patrimonio beati Petri illud põt Apostolica sedes libere facere, in quo summi principis obtinet potestatẽ. Tertio ẽt videbat ex hoc posse trahere audaciã postulãdi: q a rex Francie regina Francorũ vxorem suam dimisit, & aliam supinduxit, ex qua filios suscepit (sicut & iste nobilis) cum qb. Papa dispensauit, sic cũ filijs istius nobilis poterat dispensare. Postmodũ rõdet Papa ad id qđ dictum est, ꝙ dispensauit cũ filijs regis Francie, dicens ꝙ res illa non similis, sed valdè dissimilis inuenit: Rex enim Francie a regina fuit per legatum sedis Apostolice per sniam separatus, sed iste nobilis temeritate propria vxorẽ suã deiecit, & rex Frãcie anteq̃, ad eũ ꝓhibitio perueniret de non ꝓhendo cũ alia, supduxit aliã, ex qua filios suscepit: Sed iste nobilis in contemptum ecclesie aliam supduxit: preterea rex Francie cõtra matrimonium impedimentũ affinitatis obiecit, & coram legato testes induxit, q sniam tulit, quae reprobata fuit solum ꝓ ꝙ iudiciarium ordinẽ non seruatum: iste nihil obiecit propter quod separari deberet: & vtrum filij regis legitimi fuerint, vel illegitimi potest non immeritò dubitari, quandiu pendet qõ affinitatis opposita: quia si affinitas opposita approbata fuerit apparebit, ꝙ illa non fuit vxor regis, & ita per consequẽs alia legitima apparebit, & ita quod filij legitimi fuerũt. Preterea cũ rex superiorẽ in tpalibus nullũ habeat, sine iniuria alicuius se poterat sedi Apostolice subijcere, in quo videri posset aliquibus, ꝙ per seipsum non tanq̃ pater cum filijs, sed tanq̃ princeps cum subditis posset dispensare: Iste verò nobilis alij est subiectus. Istis ergo rõmbus consideratis Papa dispensauit cum filijs regis Francie, causam trahens tã ex veteri testamento q̃ ex nouo: quia non solum in matrimonio beati Petri, in quo plenam habet potestatem in tpalibus, verumetiam in alijs regionibus, certis causis inspectis causaliter iurisdictionem tpalem exerceret, & hoc ostendit per legẽ veteris testamentis. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse ꝓspexeris inter sanguinem, & sanguinem, causam, & cãm, lepram, & leprã, & iudicium inter portas videris variari, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tpe, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Tandem exponit auctoritatem Deuteronomij quid intelligẽdum sit per eam: exposita auctoritate veteris testamenti, dicit Papa, licet cum filijs regis de quibus ab initio dubitabatur, an legitimi fuerunt, duximus dispensandum: qa etsi tam lex Mosaica, q̃ canonica sobolem ex adulterio susceptam detestatur, dicens: Dño, p manseres & spurij vsque ad decimam gener. tionem non intrabunt ecclesiam, & canon vetat tales ad sacros ordines promoueri, & ſm leges a paterna hereditate repelli debent, & denegari alimenta, etiam petitioni istius nobilis non duximus annuendum. Nota, ꝙ in causa matrimoniali vbi agitur de vinculo matrimonij, ordo iudiciarius est seruandus, alias non tenet sententia. Item matrimonium, quod non tenet, non impedit aliud matrimonium, quod de iure posset valere, cum postea constiterit ꝙ primum nullum fuit, & filij de secundo nati legitimi sunt. Item aliquis facit aliud

teñ. archiepiscopum a tua nobis humilitas supplicanit, vt filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quominus tibi succederent, natalium obiectio non noceret. Quod autem super hoc Apostolica sedes plenam habeat potestatẽ, b ex illo videtur, quòd diuersis causis inspectis, cum quibusdã minus legitimè genitis, non naturalibus c † tantum, sed adulterinis d etiam dispensauit, sic ad actus spirituales illos legitimans, vt possint in episcopos promoueri; ex quo verisimilius creditur, & probabilius reputatur, vt eos ad actus legitimare valet seculares: prẽsertim e si prẽter Romanos Pontifices inter homines superiorem f

† Qui dicũtur filij naturales, adulterini, spurij, & alij illegitimè nati quouis nomine appellentur, vide plene per Illustrissimũ Cardinalem Paleotũ in libro de nothis & spurijs filijs.

turalibus, non tenet, non impedit aliud matrimonium, quod de iure posset valere, cum postea constiterit ꝙ primum nullum fuit, & filij de secundo nati legitimi sunt. Item aliquis facit aliud cum filij non tanq̃ pater, sed tamq̃ rex. Item Papa potest legitimare ad ambos actus spirituales & tẽporales, vbi habet vtramq; iurisdictionem. Item in certis casibus iurisdictionẽ temporalẽ põt exercere in aliena temporali iurisdictione. Item excommunicatus, mortuus reputatur. Itẽ spurij ad sacros ordines non debent promoueri, & secundum leges non succedunt, quibus etiam alimenta negantur.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

a Arelaten. archiepm.] nunc: olim fuit sedes epalis, vt 8. q. 3. Artald⁹. & fuit suffragane⁹ Narbonẽsis, vt ibi.

[Glo. seq. recitat per quæstionẽ, an Papa quo ad successionem legitimet arg. ꝙ non ponit opinionem Ioãnis soluit contrarium, & subdit tertiam opinionem.]

b Habeat potestatem.] ex 1 eo enim ꝙ legitimat aliquem in spualib. ꝙ cõsequentiam & in tpalibus, prout ipse Papa argumentatur hic: ꝓ ꝓ hoc tñ ꝙ legitimat aliquem in spiritualibus, non probat, ꝙ habeat iurisdictionem in tpalibus: legitimare enim pertinet ad voluntariã iurisdictionẽ. ff. de officio proconsulis. l. a. itẽ qa ad Papã nihil spectat de tpalibus ẽ. eo. causam. q̃ & c. lator & ẽ. de iudi. nouit. nisi in casibus. ẽ. de foro competicet. & c. ex tenore. ibi, vt dr: & sic vr ꝙ Papa quo ad temporalia legitimare non possit, vbi non habet tpalẽ iurisdictionem. Ad hoc dixit Ioannes, ꝙ dñs Papa non habet potestatem legitimandi in tpalibus: sed eo ipso ꝙ legitimat aliquem quo ad spiritualia, per cõsequens legitimat eum quo ad tpalia, q̃ iuxta minus digna, & sic legitimat per consequentiam, sed non directè: ipse enim permittit aliquid indirectè, quod non permittitur directè. arg. 4 q. 3. c. si testes. §. ferm. 1. respon. & ff. de auctor. tuto. l. 1. Ioannes; adhæsit allegationi, quã ponit hic dñs Papa: sed ẽ. ium credo scilicet ꝙ dñs Papa non possit legitimare aliquem quantum ad hoc, vt succedat in hæreditate tanq̃ legitimus hæres. q nõ sit: dico de sua iurisdictione tpali, sic enim esset mittere falcem in messem alienam, & vsurpare alienam iurisdictionem: quod esse non debet. ẽ. de iudi. nouit. & 6. q. 3. scriptum est. & priuare aliquem iure succedendi, vnde credo, ꝙ non possit legitimare nisi quo ad actus spirituales: tamen quidam legitimationem extendunt ad honores seculares, vt per hoc intelligat esse legitimatus, vt possit esse iudex, & habere hmõi honores temporales, quos aliàs habere non posset: & in hac sententia fuerunt Laurentius, Vincentius, & Tancredus.

c Non naturalibus.] naturales largè omnes appellãtur, præter adoptiuos & spirituales. 30. q. 3. §. 1. plerumque enim illi tãtum, qui ex liberis concubinis nascunt, vt hic, & 32. q. 4. liberi.

d Adulterinis.] vt puta filij presbyterorum, qui cum fornicantur, adulterantur, cum sint quasi mariti ecclesiarum, vt 56. dist. Cornmanentem.

e Preterea.] id est, maximè, secundum Ioannẽ. secundum alios, præsertim, id est, tantum.

f Superiorẽ.] Papa enim sup r omnes est 96. dist. duo sunt. & 9. q. 3. cuncta. & ẽ. de maioritate & obedientia solitæ.

r De materia hui⁹ glosæ in simili disputatiõe vide Præpositum, Turrecrematã, & alios in c. si quis. 6. q. 1. & Hieronymũ Gigantẽ in tract. de crimine læsæ maiestatis, lib. 3. tit. de ꝓœmis, quas filij incurrũt. c. 12.

a Requira-

alium non cognoſcant qui legitimandi habeat poteſtatem, quia cum maior in ſpiritualibus, tam prouidentia, quàm auctoritas & idoneitas requiratur: [a] quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in †minori. [b] Per ſimile quoque id videtur poſſe probati, cum eo ipſo, qd aliquis ad apicē epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur a patria poteſtate. [c] Præterea, etiam ſi ſimplex ep̄s a ſcienter ſeruum alterius in preſbyterum ordinaret, [d] licet ordinator ſatisfacere Domino teneretur, ordinatus tamen iugum euaderet ſeruitutis: videretur †liquidem monſtruoſū, vt qui legitimus ad ſpirituales fieret actiones, circa ſeculares actus illegitimus remaneret. vndè cum in ſpiritualibus diſpenſetur, † conſequenter intelligitur in temporalibus diſpenſatum. Id autē in patrimonio beati Petri [e] liberè p̄ot Apoſtolica ſedes efficere, in quo & ſummi P̄otificis auctoritatem exercet, & ſummi principis exequitur poteſtatem. ¶ Videbatur autem ex eo trahere maiorem audaciā poſtulandi, quod cum Rex Francorum I. reginā dimiſerit, & ex alia poſtmodū ſuperducta puerū ſuſceperit & puellam, & tu ſimiliter excluſa legitima, ſuperduxeris aliā, ex qua filios ſuſcepiſti: ſicut cū filijs regis eiuſdem, ſic cum tuis credebatur de benignitate Apoſtolicæ ſedis diſpēſandum. Verū ſi veritas diligenter inſpicitur, non res ſimilis, ſed valdè diſſimilis inuenitur: nam Rex ipſe à Regina per Remē. archiepiſcopum Apoſtolicę ſedis legatū, [f] ſunt per ſniam [f] ſeparatus: tu verò vxorem tuā à te temeritate propria ſeparaſti. [g] Ipſe quoque priuſquam ad eum prohibitio de non contrahē do cum altera peruenisſet, aliam ſuperduxit, ex qua prolem geminā noſcitur ſuſcepiſſe: ſed tu in cōtemptum eccleſię, aliam ſuperducere attentaſti. Præterea, rex ipſe contra matrimoniū impedimentum affinitatis obiecit, & coram præfato archiepiſcopo teſtes induxit: cuius ſententia, quia caſſata fuit ſolummodo propter iudiciarium ordinem nō ſeruatum: [h] Nos poſt reſtitutionem reginæ, alios cognitores duximus deputādos: tu verò vxori tuæ, nihil quōd diuortiū induceret obijciſti, cum etſi fides tori ſit vnum de tribus † bonis coniugij, [i] non tñ ipſius violatio coniugale vinculum violaſſet. [k] De filijs ergo eiuſdem Regis, vtrū legitimi vel illegitimi fuerint, q̄diu pendet q̄o affinitatis obiectæ, poteſt non immeritò dubitari. [l] Nā ſi affinitas fuerit comprobata, [m] prędictā reginā non eſſe regis cōiugē apparebit. & p conſequēs alia videbitur ſibi legitimè copulata, & filios ei legitimos peperiſſe. Inſuper cum rex ſuperiorem in temporalibus minimè recognoſcat, [n] ſine iuris alterius læſione, in eo ſe iuri dictioni noſtræ ſubijcere vbi altera pars nō eſt absēs, ſed p̄ſēs vtraq; pars, debet ordo iuris ſeruari: aliàs ñ valet ſnia, vt hic. [a] Et dic caſſata. i. caſſa. & irrita nūciata, vt c. accedens. ē. vt lit. nō cōt. i De trib. bonis cōiugij.]nota, ꝙ p tria ſunt bona matrimonij, vt hic dicit. ſ. fides ꝓles, & ſacramē tū. 27 q. 2. oē itaq. 32. q. 1. nō. n. in ſola ¶Fides, q̄a nullū adulteriū dī fides tori ꝓiugalis. vt c. ñ n. Proles. i. ipſe Deus Sacrm, q̄a nullū dēt eſſe diuortiū, vt c. oē. Vbi alterū iſtorū ñ ſeruatur, frangit lex mīmonij. Ille nō ſeruauit iſta tria. i. fidē, q̄a cū alia adulteriū cōmiſit, ſed rex Frācie nō fecit hoc. ꝓp ſententiam, & q̄uis fides nō ſeruet, mīmoniū tñ durat vt hic dī. k Violaſſet.]i. diſſoluiſſet: q̄a in nullo caſu ſoluitur matrimoniū poſt carnalē copulā, niſi in caſib⁹.]. de diuor. gaudemus. [Gl. ſeq. ſer. p. q.] l Dubitari.]& ſic ex futuro euentu pēdet, an ſint iudicādi legitimi. ar. ē. de ſng. & male. c. fraternitatis. in fi. Sed certè ꝺriū vī, ſi f. n mīmoniū ꝺctū fuit auctoritate cc. q̄ ex vi ſniæ latę, & toleratū fuit: lite pēdēte ſuꝑ primo, filij legitimi erūt. ē. e. perlatū & c cī inter. & ceſſante. arg. ¶& ita ſine aliqua diſpēſatione legitimi erunt. Cōprobata.]maxime: q̄a & ſi non fuerit cōprobata, & reſtituat vtro, nihilominꝰ proles legitima erit nata ex ſecūda vxore, q̄ auctoritate eccl̄æ recepit poſt ſniam latā, vt dixi in ꝓx. no. ſed ñ eſt verū: q̄ ſnia ñ tenuit ꝓp ordinē ñ ſeruatū, & iō neceſſaria eſſet diſpēſatio ſi nō ꝓbatet affinitas. m Minimè recognoſcat.]de facto, d iure tñ ſubeſt Romano imperio 7. q. 1. in apibus. De hoc dī ē de ele. per venerabilem.

a Requiratur.]ſupple, quantum ad temporalia.

b In minori.] 95. d. illud. 16. q. 2. c. 2 & ē. d decr. ex parte. Et è conuerſo cui interdixit minus, & maiꝰ interdictū eſſe vī. ē. de ſen. excō. cū illo tū. & 74 diſt. geſta & ff. de ſer. exportādis. error. §. cui. & ff. de iterdi & relegat. l. re legatorum. §. ſi let.

† al. etiam.

c A patria ptāte.] ſ3. diſt. c. ſi ſeruus. & in auth. cōſtit. quę de dig. lib. fil: à pa. po. §. palam. coll. 6.

d Ordinaret.]ſ4 d. ſi ſeruus abſente. & c. ex antiquis.

e Beati Petri.]dicebat Io. maximè. Sed tu dic tū, vt dixi ē. q. 2 quoad, ſorū ſæculare non poteſt legitimare, niſi princeps ei permitteret. in ſeruo ſcienter ordinato ſecus eſt, ſed ipſe tenetur domino ſatisfacere, vt hic dicitur.

† videtur.

f Per ſententiam.] cui ſtandum erat, donec in ꝺriū ꝓbaret. ē. d re iud. ſicut: & ē. de renun. in p̄ſentia. licet iniqua. ff. d iuſ. & iu. l. pe. §. 1. & ff. de reg. iur. res iudicata.

† diſpenſat.

g Separaſti.] quod facere non debuit, ēt ſi cauſa eſſet manifeſta.]. d diuor. porro. cū talis ſeparatio ſit pęna, q̄ nō dēt iferri, niſi p iudicē. 1 33. q. 2. ſine. §. in hoc.

[Gl. ſeq. ſignat cōtrarium, & ſoluit.

h Iudiciarium ordinem nō ſeruatū.] vt 2. q. 6. c. ei qui §. diffinitiua. & arg. ē. de ꝓba. qñ. & ē. de ele. dudum. & ē. vt lite. non cont. accedens. ar. ꝺ. ē. vt lit. non conte. c. 1. & c. q̄m. §. 1. vbi dī, ꝙ ordo iudiciarꝰ nō vīq; ſeruat in cauſis matrimonialibus, ſed hic caſſata fuit ꝓp hoc ſnia.]Ita ꝺria intelligunt q̄n altera pars eſt absens p ꝓtumaciā, tūc n. ordo iuris nō ſeruat p ꝓia. imo teſtes recipiunt lite nō ꝓt. & fert ſnia ꝓp ꝓi. ulū fornicationis, vt i c. q̄n. ſed

s Adde & eccleſiaſticū, Cōc. Tri. ſeſ. 24. de reform. matr. de ſacramen. matri. can. 12.

† Hodie *die* vt i cōc. Viē nēſi, de iudic. c. dispendioſam.

† Vide B. Auguſtinū ſuꝑ Geneſim ad lītam. li. 9. c. 7. & Petrū Lōbardum libro 4. ſent. diſtin. 31. vbi pleniſſimè de his trib. coniugij bonis.

† subiectis.

a Subijcere potuit.] ff.de iurisd. om. iud. id est receptum.

b Tãquã princeps.] not. q facit aliq̃d nõ tanq̃ rex, vt ℣. de elec. sicut. §. pen. & c.cũ inter canonicos. & c. cum inter vniuersas. & 23 q.4. si ecclã, in fi. & ff. de adop. si cõsul. §. 1. & ff. q̃d cuiusvniu. iter corũ. §. 1. & ita rex erit hic actor & iudex ꝓprij facti. & licet fortè rex hoc facere possit, melius tñ facit, si abstinet à talibus. ff. d of. ꝓcõne q.c̃q̃. ne videat ꝓ stare auctoritatẽ suo ꝓprio facto, vt ℣. de inst. c. vlt. & ℣. d iure patro. per totũ. Ioan. c Regi gratiã.] q̃ non potuit rex legitimare filiũ suũ, licet posset alienũ; vel q̃ licet cũ posset legitimare vt subditũ, si vt succederet alij: nõ tñ vt succederet sibi. ar. 8. q. 1. in scripturis. & 24. q. 1. didicimus. immo vẽ, q ꝓ ipso iure legitimi erãt, cum nati fuissẽt de matrimonio auctoritate eccle fiæ ʒ̃ão sed non est ita: vt ℣. dictũ est in notula, maximè.

d Patrimonio.] illos tñ d patrimonio suo legitimare põt, vt dictum est supra.

e Certis causis.] si cũ restringitur. & hoc probatur auctoritate. Deut. si cũ variatũ ẽ inter iudices siue ambiguũ, tũc recurritur ad iudiciũ eccl̃æ, vt ℣. sequtur. q licet ex certis causis, si iõ est ordinatũ quo ad talia. ℣. de of. ord. pastoralis. i tñ. sed casualiter, vt dicit Ifa. s. d fo. cõp. licet c. ex tenore. & ex parte. Et ita est hic. ar. de iurisdictione distincta. ℣. ecãm q̃ vbi de hoc. & ℣. de iudi. nouit. & ℣. de appel. si duobus.

f Inter sanguinẽ.] hæc verba exponuntur inferius.

g Videris variari.] inter iudices siue sapientes.

h Venies ad sacerdotes.] arg. q̃ ex defectu iudicis secularis potuit: a in quo uideretur aliquibus, quod per se ipsum (non tanquam pater cum filijs, sed tanquã b princeps cũ subditis†) potuit dispẽsare: tu autẽ noscaris alijs subiacere: & infra. ¶ Rationibus igitur his inducti, regi c gratiam fecimus requisiti: cãm tã ex veteri, q̃ ex nouo testamẽto trahentes: ꝙ non solũ in ecclesiæ patrimonio, d (super quo plenam in tẽporalib. gerimus potestatem) verum etiam in alijs regionibus, certis e causis inspectis, tẽporalẽ iurisdictionẽ casualiter exercemus, nõ quod alieno iuri præiudicare velim⁹, sed quia sicut in Deuter. continetur: Si † difficile & ambiguum apud te iudiciũ esse perspexeris inter sanguinẽ f & sãguinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicium inter portas videris variari, g venies ad sacerdotes h Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: qui iudicabũt tibi iudicij veritatem: & facies quæcunque dixerint, qui præsunt loco, quẽ elegerit Dominus, sequerisque eorũ sniam. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, decreto iudicis morietur. Sanè cum Deuteronomium lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli i cõprobatur, vt quod ibi decernitur, in nouo testamẽto dẽat obseruari. Locus enim, quem elegit Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur: cũ enim Petrus vrbem fugiens † exiuisset, volens eum Dñs ad locũ quem elegerat reuocare, interrogat⁹ abeo, Domine quò vadis? respondet, venio Romã iterum crucifigi: quod † intelligens pro se dictũ, ad locum ipsum protinus est reuersus. ¶ Sunt autẽ sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, q nobis iure Leuitico, in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt. Is verò super eos sacerdotes siue iudex existit, cui Dñs inquit, in Petro: Quodcunque ligaueris super terrã, erit ligatum & in cælis. E ius vicarius, q est sacerdos in æternum secundũ ordinem Melchisedech, constitutus à Deo in iudex viuorum & mortuorũ. Tria quippe distinguit iudicia: Primum inter sanguinẽ & sanguinẽ, m per quod criminale intelligitur, & ciuile: n Vltimum inter lepram & lepram, per quod ecclesiasticum & criminale o notatur. Mediũ p inter causam & causã, quod ad vtrunque refertur, tã ecclesiasticum, quam ciuile: in quibus cum aliquid fuerit difficile, vel ambiguũ, ad iudiciũ est sedis Apostolicæ recurrẽdum: cuius sententiam, qui superbiẽs cõtempserit obseruare, mori ꝓcipitur, q̃ i. dest, per excõicationis sententiam velut mortuus r à communione fidelium separatur. Paulus etiam, vt plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinthios scribens ait. Nescitis q̃m angelos iudicabitis? quanto magis secularia? ¶ Li-

† Deutr. c. 17.

† Hæc Deuteronomij auctoritas ꝓtẽdit vsq; ad illa verba. Sanè cũ Deuteronomiũ. & sunt impssa ẽm antiqua & magis emẽdata Gregorij exẽplaria ℣tum ad verba tantis ꝓdiffert a vulgata editione, sed eadẽ est sententia.

† Refert hoc B. Ambrosius li. 5. epistolarũ epist. 32. inci. Dalmatius me tribunus §. video vos. paulo post mediũ, tomo 3. † al. ita: q̃d Petrus intelligens ꝓ se, &c.

i Sanè.] hic incipit Papa exponere auctoritatẽ Deuterono.

k Ex vi vocabuli.] interpretatur enim nouã lex antiquam.

l Reuersus.] ipse Petr⁹, & ibi postmodum martyrium sustinuit 1 2. q. 6. beati Petrus & Paulus.

m Inter sanguinem & sanguinem.] hæc est expositio eius q̃d præmisit in auctoritate Deuteronomij.

n Ciuile.] hoc est seculare iudicium.

o Criminale.] id est ecclesiasticum secundum canones.

p Mediũ inter causam.] nota, a ꝙ ista tria iudicia sic clarissimè secundum Hostiensem possunt exponi: Primum, inter sanguinem & sanguinem istud est criminale, ciuile siue seculare, quod idem est hic, vt q̃a accusator dicit esse probatum ꝙ reus sanguinẽ fudit, id est, aliquid criminale commisit, puta homicidium, adulterium, furtum, vel aliq̃d aliud simile. Vltimũ inter lepram & lepram, quia accusator dicit reum esse infectum lepra hæresis, vel simoniæ, siue sacrilegij, vel alterius⁹ criminis ecclesiastici & reus negat. Mediũ inter causã & cãm, q̃a actor dicit, ꝙ reus tenetur tibi in centũ ex mutuo, vel comodato, vel alia ciuili actione, vel ẽt teneris mihi ad decimas præstandas, vel hẽo ius patronatus in ecclesia ista, vel alia simili actione ecclesiastica, & reus negat. In his. n. oibus si quid difficultatis emersẽrit est ad sedẽ Apostolicã recurrẽdũ. ℣. de ap. vel debit⁹. & ℣. de bapt. c. maiores.

q Præcipitur.] 11. q. 3. abbtes.

r Mortuus.] 11. q. 3. nihil. & c. sic dẽt. & 24. q. 3. corripiantur.

Matt. 16. a Hæc glossa nõ est Bernenhẽ in antiquis codicibus sed ex lectura I. Andreæ collecta hic fuit inserta: nõ est aut hinc ablata, q̃a vulgo cœpit in oibus impressis cũ ea inserti. Plat. 105.

1. Cor. 6.

a Cano-

a Canonica.] 56.dist.c.1.& ſ.de fil. presb.c.2.& 15. q.8. cum multæ.

b Deteſtatur] niſi cum eis fuerit diſpenſatum. 56.diſt. Cenomanenſem.

c Manzeres.] De his dictum eſt ſup.de renunc. niſi cum pridem. §. perſonæ.

d Canone.] ſup.de electio.cū in cunctis.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ibi remittit.

e Etiam alimēta.] C.de natu lib.auth. licet patri.& C.de inceſt.nupt.auth. ex cōplexu. Arg contra ſ. de eo qui duxit in matri. cum haberet. Sol. ibi.

cet igitur cū filijs ſępe dicti † regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio, dubitatur) duxerim[9] diſpēſandum: quia tm̄ tā lex Moſaica, quā canonica [a] ſobolem ſuſceptam ex adulterio deteſtatur, [b] teſtante Dño, quod mā zeres † & ſpurij, vſq; in decimam generationē i eccleſiam non intrabūt: canone, verò vetante tales ad ſacros ordines promoueri: ſęcularib. quoq; legib. non ſolum repellentibus eos à ſucceſſione paterna, ſed negantibus ipſis etiam [e] alimēta, petitioni † tuæ non duximus annuendum.

¶Idem H. † & R. canonicis Beneuentanis.

¶*Si coniugatus, viuente prima, in facie eccleſię contrahit cum ſecunda hoc ignorāte: legitima erit eorum proles.*

CAP. XIIII.

EX † tenore litterarū veſtrarū nobis innotuit, qđ cū G. vidua hrītatē quondam R. mariti ſui ibi, & pupillo filio ſuo reſtitui poſtularet, [f] pars aduerſa petitionem eius nitebatur excludere, pro eo qđ R. maritū ipſi[9] viduę de adulterio genitū aſſerebat: & inf. ¶Intelligentes, qđ pater p̄dicti R. mrē ipſius in facie eccleſię ignarā, [g] qđ ipſe aliam ſibi matrimonialiter copulaſſet, duxerit in vxorē, & dum ipſa cōiux ipſius legitima putaretur, dictum R. ſuſceperit ex eadē, in fauorē prolis potius declinamus memoratum R. legitimum [h] reputantes.

¶Idem epiſcopo Tib. †

¶ *Proles infidelium, qui poſtea conuertuntur, legitima eſt, etiā ſi parētes fuerint in gradu prohibito lege canonica.*

CAP. XV.

GAudemus: † & inf. ¶Cæterum prolem de infidelium cōiunctionibus natam, qui ſecundo, tertio, vel vlteriore gradu ſecundum opinionem [i] illorum matrimoniali cōtraxerūt affectu, poſt fidē receptā (vtilitate publica ſuadente) legitimā volumus reputari.

f Reſtitui poſtularet.] tanquam tutrix. C.qñ mul. tut off.iun.l.2.& authen.matri. Olim. ſi mater curam vel tutelam filiorum ſubire volebat oportebat eam iurare, qđ non transiret ad ſecundas nuptias hodiē verò remittitur illud iuſm, quia veniebant contra, ſed renunciant beneficio Velleiani. in Authen. vt ſine prohi. matrim. debit.& credi. §. quia verò multam, coll 7. & prædicta authen. matri. & ſi contraxerit, ſtatim exp. lilitur à tutela. C. eod. authen. ſacramentum. & ſ. de appell. ex parte. vbi de hoc.

g Ignaram.] hæc ignorantia facit quod filij ſunt legitimi cenſendi, aliàs non eſſent legitimi, vt ſup.eo.ti. referente, vbi de hoc.

Glo. ſeq. not. & remittit: quærit, & ſoluit. alleg. in contrarium.

h Legitimum.] ex hoc patet, q̄ ſufficit bona fides alterius parentis, vt filij dicātur legitimi, & ſi naſcant lite mota legitimi ſunt, licet poſtea ſeparētur, vel ſi añ ſniam ſit ꝛceptus ſ. eo. cum inter. Circa huiuſmodi ſcientiam vel ignorantiā tenēdum eſt, vt dicitur ſ. de clan. despō. cum inhibitio. Sed nunquid idē eſſet ſi aliquis crederetur liber cum eſſet ſeruꝰ, vt filius eius propter opinionem eccleſiæ iudicetur liber, & legitimus q̄o ad ordinem? Nō: vt C. ſolu. mat. l. 3. Argum. contra, ff. ſol. matrim. l. ſi cum dotem. §. vltimo.

GAudemus.] CASVS. Infideles quidam in ſecundo vel tertio gradu ſm opinionem ſuam cōtraxerunt matrimoniū, & filios de tali matrimonio ſuſcepe runt, tandem cōuerſi ſunt ad fidem: Quæritur, an filij eorum legitimi ſint cēſendi Rńdet Papa, q̄ vtilitate publica ſuadēte debēt legitimi reputari. Nota, q̄ favor fidei & publica vtilitas attendenda ſunt. i Coniunctionib.] ſcilicet, Paganorum ſine Iudęorū ad fidē poſtea conuerſorum vt ſ. de conſang. & affin. de infidelibus. & ſ. de diuort. gaudemus, cuius pars hæc eſt.

[Glo. ſeq. quęrit, & ſoluit, & duas lecturas ponit.

i Opinionem.] talis opinio non legitimat, ſed præſtat occaſionem legitimandi, arg. ſup. c. proxi & c. peꝛ venerabilem. & ff. de ri. nup. qui in prouincia. Sed nūquid eſt matrimonium inter tales? Videturquod ſi. 28. diſt. de in. le. & ſup. de conſan. & affi. de infidelibus. Solutionem collige infra de diuort. gaudemus, cuius hæc eſt pars, & deciſa videtur ante illum § qui autem, & c. vt præcedat ſermo de contundis cum ſecundis poſt diuortium factum adhuc viuentibus repudiatis, in quibus non eſt matrimonium, vt ibi dicitur filij tamen eorum reputantur ab eccleſia legitimi vtilitate publica ſuadente, vt alij facilius conuertantur. Sed ſi intelligatur de filijs illorum, de quibus dicitur in principio illius c. gaudemus, tunc planum eſt; quia inter illos eſt matrimonium, vt patet. & ſic intelligitur ante § quia verò, quod potius credo; & filij talium legitimi ſunt.

† Aliàs ita, petitionem tuā nō duximus admittendam. † Aliàs H. & P.

† manzeres § dicantur, tradit. Couer. li. 4. Decretal. par. 2 c. 8. & 5.

† Ca. 3. eod. ti. in 3. compil. Et vide Baldū i l. q ſ. C. de inceſtis nupt.

† Ca. 4. e. tit. in 3. cōp. Et ſic Doct. hic, vide Sotū li. 4. ſent. d. 39 q. vnic. ar. 3. ad 4. articulum eorum.

† Tyb. Tubu. Tyber.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE possunt, vel contra illud testificari.

Viso de matrimonijs, & de impedimentis eorum, merito sequitur videre de separationibus., & diuortijs: sed quia ad diuortia peruenitur accusationibus & testimonijs præcedentibus, ideò tractaturus auctor de diuorcijs, præmisit istã rubricam: Qui matrimonium accusare possunt, & contra ipsum testificari. Et sic habet ista rubrica duas partes. tractat enim qui sũt accusatores idonei, qui idonei testes contra matrimonium. Abbas Siculus.

† Aliàs ita; De his qui matrimoniũ accusare, &c. aliàs desunt illa verba, vel contra illud testificari.

† Parmen. † Patrinonen.

De hac materia tractatur 35.q.9 per totum.

† Cap.2.coti.in 1. compil.

Plaxum] Communis diuisio Secũda pars: ibi, Cæterum. Abbas Siculus.

† Barmen.

CASVS. quidam filiam suam, cuidam tradidit, cum qua per aliquot annos permansit: tandem pp homicidium qđ commisit, de ciuitate timore mortis recessit, postmodum dicebatur, quod pater puellæ illum de sacro fonte leuauit: episcopus loci fecit illum per litteras requiri, & per quinquẽnium expectatus non potuit inueniri: Consulti a Papa rñdet. quod si manifestum est quod asseritur, aut legitimi accusatores & testes appareant, postq; juuenis ille fuerit cũ omni diligentia requisitus, & si non potuerint inueniri, poterunt recipi testes & sine canonico negotium terminari. Nota quod in causis matrimonialibus lite non contestata, recipiuntur test. altera parte absente.

[Gl. seq. quærit, & soluit.

a Aliquot annos] sed de quot annis a intelliget? Potest dici, quod de duobus, quia pluralis locutio duorum numero contenta est, 4.q.3.a. si testes, versi. vbi numerus. ff. de verb. oblig. inter illam, in fine. & ff. de manum. testam. libertas. §. vlt. ff. de milit. vbi numerus.

a Nõ video quare se in hoc gl. fatigat. a. An.

[Glo. seq. quærit, & soluit.

b Exiuit.] nonne illa sequi eum tenebatur? quod videtur 33.q.5.vnusquisque. 2 & 34.q.2.di quis necessitate. inuitabili. Et potest dici, quod tenebatur? quia ibi remanere non poterat iuste de causa, nisi forte vagabundus di. fuerit. secus quia tunc non posset ipsum sequi, arg. Joã. & ad id ff. de oper. lib. quod nihil § ex prouincia.

b Vbi de hoc & tenet hic Gofr. q ibi Joã. & ad id alle. Holt. de vo. p mper. §. 6. & c. seq. §. quod aut. Io. An.

c Manifestum.] ita quod notorium talibus non benè sequeretur aut legitimi, & c. quia quod manifestum est, probatur 11.q.3 eorum qui. ff.

d Legitimi.] secundum quod traditur infra. eod. cap. cum in tua.

[Glo. seq. signat contrarium & soluit, solutioni obij cit & respondet, opin. ponit, & inducit simile.

e Testes.] Ergo altera parte absente, & non per contumaciam testes recipiuntur lite non contestata: & sententia fertur vt dicit. Nam ordo iuris in casu isto non est vsquequaque seruandus. ẽ. vt li. non conte. c. 1 Sed contra sup. vt lit. non cont. quoniã. §. secundo cum iste nõ sit absens per ptumaciã, vt ibi. Posset dici, q cũ iste pp culpã sua absens fuerit, nec posset inueniri, illa culpa loco contumaciæ inf, vt contra eum procedatur nec debeat mulier obesse, quæ in culpa nõ fuit: iniquum est. n. alũ alterius odio pgrauari. C. de inof. fi. c. fla. si qs suo, ad fin. nec ꝙ p hoc ius mulieris debet petire, maxime cũ habeat legitimos testes & accusatores, & tãto tpe fuerit expectatus, & cũ diligentia requisitus, vndè procedi potuit cõtra illũ. Et illa decretalis, qm̃, non contradicit, si tu benè videas illam, quia ibi dr cum sine culpa sit absens & non malitiosa voluntate: hic ergo culpa & malitia facienti. us est absens. Sed præsumptio in hoc vr contra mulierem, q cõ pciente tãto tpe tacuit. Sed præsumptio tollitur si testes & accusatores l. gitimi sint, ꝙ ut di. j. eo. cũ in tua. Quidam dicit, quod corrigitur per illa decretalem, quoniam. & ei stadum est. item sic contra videtur ẽ. ti. proxi. perlatum. Sed ibi non agitur, an sententia tenuerit vel non, sed an filij legitimi essent.

† Vide cõciliũ Tri. sess. 24. de reformatri. c. 2.

3 Dixit Tã cre. qđ iste impediebat ne ad eum posset peruenire citatio. Io. An.

† Cap.4.coti.in 2. compilat.

† deponentes.

† pro sola chartulæ conscriptione admitti.

TITVLVS XVIII.

Qui †matrimonium accusare possunt, vel cõtra illud testificari.

Alexander tertius Parisiensi †episcopo.

¶ *Cum agitur de fœdere matrimonij, reo absente cõtumaciter possunt super impedimẽto matrimonij recipi testes, dũmodo sint legitimi: & ad dicta eorum fertur sententia.*

CAP. I.

RElatũ †est, ꝙ cũ pr̃ cuiusdã puellę, eã cuidã ciui Parisien sit †nuptui tradidisset, maritus post aliquot[a] annos qb. cũ vxore pmãsit, pp homicidium quod cõmisit, de ciuitate timore mortis exiuit[b] nunc aũt dicitur posse probari, ꝙ pater puella eum de sacro fonte leuauit: † sed litteris tuis quæsitus non dũ potuit inueniri, licet quinquẽnium sit transactum: & infra. ¶ Cęterũ consultationi tuæ taliter rñdemus, qđ si manifestum[c] est, quod asseritur, aut legitimi[d] accusatores & testes ⁼ appareant: postquam iuuenis fuerit cum omni diligentia requisitus, ẽt si nequiuerit inueniri, testes recipere poteris, & sine canonico iudiciũ terminare.

¶ *Accusatio & testimonium in causa matrimoniali personaliter & non per litteras fieri debent.*

CAP. II.

A †Nobis est quæsitũ, vtrũ aliqui sup accusatione † matrimonij nihil voce propria depromẽtes, †debeãt p †solam chartulę cõscriptionẽ admitti. ¶ Ad hoc respondem[9] ꝙ in talib. nihil quãtũ eo fonte leuauit: † sed litteris tuis quæsitus non dũ potuit inueniri, licet quinquẽnium sit transactum: & infra. ¶ Cęterũ consultationi tuæ taliter rñdemus, qđ si manifestum[c] est, quod asseritur, aut legitimi[d] accusatores & testes ⁼ appareant: postquam iuuenis fuerit cum omni diligentia requisitus, ẽt si nequiuerit inueniri, testes recipere poteris, & sine canonico iudiciũ terminare.

¶ *Accusatio & testimonium in causa matrimoniali personaliter & non per litteras fieri debent.*

CAP. II.

A †Nobis est quæsitũ, vtrũ aliqui sup accusatione † matrimonij nihil voce propria depromẽtes, †debeãt p †solam chartulę cõscriptionẽ admitti. ¶ Ad hoc respondem[9] ꝙ in talib. nihil quãtũ eo. cũ in tua. Quidam dicit, quod corrigitur per illa decretalem, quoniam. & ei stadum est. item sic contra videtur ẽ. ti. proxi. perlatum. Sed ibi non agitur, an sententia tenuerit vel non, sed an filij legitimi essent.

A Nobis.] In prima parte ponitur quæstio, in secunda responsio, ibi, Ad hoc. Abbas.

CAISVS. Aliquis vult accusare matrimonium, vel testificari contra illud per chartulam, in qua scribit accusationem siue testimonium suum, nihil dicẽs voce propria. Quæritur, vtrum talis accusatio vel testimonij sit admittendum? Rñdet P pa, quod in talibus nullius est momenti tale testimonium quo ad sententiam proferendam, nisi solum quo ad præsumptionem. nisi alia legitima adminicula suffragentur: & hoc quod dicitur hic, melius intelligitur de testibus q̃ de accusatoribus: sed de vtroque verum est. Nota ꝙ per scripturã nullus debet accusari.

[Glo. seq. ponit duas lecturas.

f Accusatione.] Licet litera ista videatur intelligenda de accusatore, tamen de teste potius intelligitur, de vtroque tamen ⁼ est verum. De accusatore habemus 2.q.a vlt. præscripta quod est de teste verum similiter, tellit. enim & non testimonijs est credendum. 3.q.9. testes, & ẽ. de cohab. cle. & mu. tua nos, & quod debeat intelligi de teste, colligitur ex litera: nisi quantum ad præsumptionem, & c. quia sententia ad dicta testium profertur, non ad dicta accusatoris.

Glo.

[Gloſ.ſeq.notat præſumptiorem non probare.

a Ad præſumptionem.No.quòd præſumptio nõ probat niſi ſit violenta. 32.q.1. dixit. & 2.q.1. primo & hoc eſt regulare?ff.ſe teſt.l.4. §. item diuus, & 3.q.8. teſtes,& ẽ.de cohab.cle.& mulier tua.tã p̃ſumptio coadiuuat,ſi adſint alia ſuffragia. 1 ẽ. de ſucceſ.ab inteſt. cũ dilectus,& ẽ.d teſti. præterea,& ẽ.de præſump.illud.& c.3.& ꝓp præſumptionẽ deferet iuꝝm qñq; auctori, qñque reo, vt ẽ.de iurtiu.c.vlt. hic verò ꝯ mr̃imoniũ nõ deferi iuꝝm. ẽ. de eo qui cogn. cõſan.vxo.ſuæ,ſuper eo.

1 Forte fama,ſm Ala. & Vin.q allegant eadẽ iura.Io. An.

† Clemens Papa Floretino epo.
† Celeſt. Papa Flo.epo. ſcre in orb. manuſcriptis. aliàs Celeſtinus tertius.&c.

VIdetur nob is.] Tria facit Primo ponit dictum, Scda ibi,Ideo,ipſi rõnes. Tertia ibi, Quod verò ſoluit õ trariũ quoddã.Et incipe ſic ponere caſũ: Titius petebat quandã i vxorẽ.& ad ꝓbãdũ cõtractũ in ducebat parentes ſuos: Ipſa verò mulier cõuenta excipiebat de conſanguinitate, ad quam ꝓbandam inducebat ſuos conſanguineos, q̃rebat an iſti eſſent admittendi, & reſpondetur vt in litera.

† Cap.1.tit. de matrim. ℨ interdictũ eccleſiæ celebrato, in 1. comp. refert Gratianus ſine Palea.35. q.6.c.2.ubi le Marianũ Socin.conſ.38. incip. circa primũ. vercũ igitur in 1.par.

CASVS. Quærebatur, vtrum parentes & cognati vtriuſque ſexus admitti dẽant in teſtimoniũ ſuorũ conſanguineorũ ad matrimonium coniungendum vel dirimendum ? Reſpondet Papa, ꝙ benè admittuntur; & hoc probat tã antiqua cõſuetudine,quam legibus:& ideo maximè admittuntur parẽtes;& ſi parentes defuerint,admittũtur proximiores:cũia vnuſquiſque cõſanguinitatẽ ſuã ſcire laborat teſtib.& chartis,& recitatione maiorũ,& illi recipi debẽt,qui melius ſciũt,& quorũ intereſt:Quod autẽ dr̃ pater nõ recipiat ꝓ filio,nec filius ꝓ patre,in cauſa, illud verũ eſt in criminalib.cauſis,vel cõtractibus,ſed in matrimonio cõiugẽdo vel diſiungẽdo admitũntur fauore matrimonij. Nota ꝙ in cauſa mr̃imoniali pr̃ admittit̃ ꝓ filio,ſed non in alijs. Itẽ matrimoniũ res fauorabilis eſt.

[Glo ſeq.ſecunda,quarta,& penultima tract̃t vacillando,an ad ꝓbãdum contractũ parentes admittant̃.]

b Antiqua conſuetudine.]No quòd antiqua conſuetudo pro lege ſeruanda eſt,11.diſt.in his,& 12.diſt. diuturni.& 9.q.3. conqueſtus. & mos fideliſſimæ vetuſtatis ſeruandus eſt.C.de teſt.taſtamẽta & hæc cõſuetudo ſeruat̃ quo ad parentes, tũ in mr̃imonio coniũgendo ſũlit,cũ alter eſt ſuperior nobilitate,potentia, vel diuitijs:qa parentes inferiores non admittunt̃ ꝓ matrimonio coniungendo.ẽ.de teſt.ſuper eo. quia ſuſpectũ eſt tunc teſtimoniũ illorũ:ſed hęc decretalis non vr̃ loqui in eo caſu,vt dicitur infra.

2 Sumit.nolex pro canone,pro cõſuetudine, ꝓ regula, ꝓ rõne,ut not. 1.q.1. ventũ ad fin.I.An.

c Legibus.]i.canonibus 2 ſic 31.diſt. Nicæna & loquitur de illis canonibus 35.q.6.c.1.& 2.& ſic tãde cõ-

ad præſumptionẽ, a nullius momenti eſt conſcriptio:quo ad ſententiã ꝓferendam ,niſi alia legitima adminicula ſuffragentur.

¶Clemens † iij.Papa Florentino epiſcopo.

¶In cauſa matrimoniali ſuper conſanguinitate & contractu teſtificari poſſunt conſanguinei & parentes.

CAP. III.

VIdetur † nobis:&infra.¶Quod parẽtes, fratres,& cognari vtriuſque ſexus,i teſtificatione ſuorum,ad matrimoniũ coniungendum vel dirimendũ admittãtur,tã antiqua cõſuetudine, b quã legibus c approbat.lõ.n. maximè parẽtes,& ſi defuerint parẽtes,proximiores admittũtur,quoniã vnuſquiſque ſuã genealogiã, d cũ teſtibus & chartis,tũ etiam ex recitatione maiorum , ſcire laborat.Qui.n. melius recipi debent,quam illi, qui melius ſciunt, e & quorũ eſt intereſſe, ita vt ſi nõ interſuerint,& conſenſum non adhibuerint, ſecundum leges nullum f fiat matrimonium? Quod † verò legitur,pater nõ recipiat g in cauſa filij, nec filius in cã patris, in criminalib. cauſis,& cõtractibus verũ eſt:in matrimonio verò coniungẽdo h & diſiungẽdo,ex ipſius coniugij prærogatiua,& quia fauorabilis i res eſt, congruè admittuntur.

¶Idem.

¶ Inuita deſponſata,poſtea ſponte cognita,contra matrimonium non auditur.

CAP. IIII.

INſup † adieciſti,ꝙ aliquis cũ quadã innubili puella contraxit,quæ tandẽ ætatis metas attingẽs, rib.fin.ẽ.de teſti. ſuper eo,ſed non loquit̃ in eo caſu, ſed quod dicit, in cõiugẽdo intellige ſi diceret ꝙ eſsẽt cõſãguinei,q̃ cõtrahere volunt,vel fama eſſet de hoc, ꝓr̃ & mr̃ & conſanguinei admittuntur ad probandũ ꝯſanguinitatẽ 4 ẽ.de ſpon.cũ in tua.Intellige log hãc decretalẽ qñ ꝓp cõſanguinitatẽ tantum dr̃,ꝙ nõ poſſunt coniũgi,& qñ propter conſanguinitatẽ debẽt ſeparari:& hoc ẽt ſatis colligitur ex rub. Conſueuit tñ induci,ꝙ pr̃ & mr̃ admittuntur ad probandum ipſum contractum matrimonij quod uerũ eſt ſecũdum diſtinctionem illius decretalis,ſuper eo.

3 Aliàs,conſenſu.

¶Ca.3.eo.ti. in.2.compi.

4 Vide Frãciſ cũ de Aretio conſi.14.

i Fauorabilis]ẽ.de condi.appo. c. vlt. vbi de hoc. & arg.ff de reg.iu.in ambiguis, 5 vt ẽ.de app.directæ. in fine.Ber.

5 Ibi,pro dotibus rñdere melius eſt. Io.An.

INſuper.][in prima parte ponitur conſultatio.In ſecunda reſponſionibi,In hoc.Abbas Siculus.

CASVS. Quidam contraxit cum quadam puella infra nubilem ætatem, tandẽ facta maior & ab illo pluries cognita,contra matrimonium proclamauit , decens,quòd ab initio ſemper diſſenſit,& hoc probare volebat per teſtes:Quæritur,an ſit audienda? Rñdet Papa,quòd amplius audiri non dẽt contra matrimoniũ, quia tecl.mare detinet antequam cognoſceretur ab ipſo,ſicut enim ante duodecimum annum potuit diſſentire,ita poſtquam carnaliter cognouit eandem,non poterit reclamare ratihabitione ſequenti.Nota.quòd ipſo facto confirmatur quod non ualebat . Item quod ab initio

ab initio non tenuit, ratihabitione sequenti valet.

a Probat.] idest probare intendit. 1 iuxta illud.

Et mihi pro facto sapè quod esse potest. Lau.

b Fama.] Tales enim debēt testes esse sine omni suspicione infamiæ. 2. q. 7 testes.

c Cū potuit.] si. n. semp inuita detēta fuisset, & verbo & facto dixisset, audiret quibuscunque postea. ar. 16 q. 3. prima. sed ex. tpe psumit ꝯ ista. sic ī. de ipōsa. ad id qđ. & argu. 1. q. 1. cōstat. d Duodecimo anno] in muliere, ff. de ritu nup. minorē. & xiiij. in viro. ī de despon. impub. attestationes.

[Gl. seq. arguit qđ ratihabitio, &c.

e Copulæ carnali.] Ex quo. n. carnali copulæ cōsēsit, eis violētia sublata intelligit, mrimoniū tenet ī. de despō. impub. & ilis. ī. de eo q du. in matri. q̄ pol. cap. 2. & ī. de deipo. veniēs. & ita ratihabitio 2 cōfirmat, siue validū facit, qđ ab initio nō valebat. ī. de regulatibus cum virum.

† induxisset

† De Albneū. Ianuāñ.

† Cap. 2. e. tit. in 3 compil.

† Canulla Canilla Calula.

S Ignificante.] In prima parte ponit facti narratio. In secūda causæ cōmissio: ibi. Cum igitur. Abbsiculus.

CASVS. Quidam duxit quādam i vxorem, mater mulieris nititur matrimoniū accusare, vt ab illo pecuniā extorqueret, & licet voluntati sue prauę ñ possint opa effectui mancipare, nihilominus vult hēre pecuniā, vt ab accusatione desistat. Cū igitur malitijs hominū sit obuiandū, mandat Papa, quatenus si est ita, ipsam ab accusatione matrimonij repellant. Nota quod mater potest accusare matrimonium filiæ, si non malitiose moueatur. Item malitijs hominū non est indulgendum. Item non auditur ille qui tātum vult nocere.

[Glo. seq. ponit duos casus quibus, &c.

f Malitijs.] de rei ven in fundo. & ff. de recept. arbitra demum. & ī. de relig. domib. Apostolica. qñque tamen auditur qui non facit nisi vt noceat, vt dicit Lau. ar. inducit. C. de nat. libe. authen. licet. licut & prior pœnitentia facta non prodest, & tamen aufert vsum posterioris, de pœnitē. dist. 3. in fatcibus.

[Glo. seq. al. concor. simile arguit, & tenet cōtrariū.

g Repellentes.] Nota, quòd repellitur accusator propter turpem quæstum. simile 3. q. 1. prohibemur. Item repellitur si infra tempus statutum non accusauerit. infra eod. cap. proxi. nisi iusta de causa, vt ibi. Et est arguod simoniā committi posse in matrimonio, cum sit spirituale, Sed contrarium colligitur, quia ibi gratia ꝫ non confertur.

CVm in tua.] Primo ponitur quæstio. Secundò distinguens solutio ibi, Super quo. Et secūdum mē brum ibi, Alioquin, Tertiò excipit, ibi, Nisi. Abbas.

ab illo pluries cognita, cōtra matrimoniū ꝓclamauit, asserens se semper ab initio dissensisse, quod per testes ꝓbat, [a] fama [b] & conuersatione præclaros. In hoc itaque casu sētimus, qꝺ aduersus matrimonium audiri nō dēt, quę ante cognitionē sui, ltimū annū attingēs, cū potuit [c] minimè reclamauit: sicut. n. ante legitimū cōsēsū (qui in duodecimo anno [d] spectat) potuit dissentire: sic postquā legitimo tempore accedēte, semel etiā copulę carnali [e] consensit, ex ratihabitione, sibi sup hoc silētiū non ambiguitur induxisse. †

¶ Innocētius tertij archipō, Præposito, & Priori sanctæ Mariæ de † Albanen Genuēsi.

¶ *Repellitur accusans matrimonium ꝓpter quæstum.*

CAP. V.

S Ignificante † M. de Canula † nūcio est Apostolatui declaratū, qꝺ cū N. duxisset legitime i vxorē, S. mater ipsius usa ē matrimoniū accusare, vt ab eo pecuniā extorqueret, & licet intellūi suo [f] prauā ñ possint opera ñdere, nihilominus vult hēre pecuniā ut ab accusatiōe desistat. Cū igitur nō sit malitijs [f] hominū indulgendū, mādamus, quatenus si est ita, ipsam ab accusatione matrimonij repellētes, [g] eidem super hoc silentium imponatis.

¶ Idem.

¶ *Repellitur ab accusatione matrimonij, ꝺ denunciationis spe tacuit, nisi denunciationē probabiliter ignorauit, vel in rei de nouo didicisse, & quod non obijcit illam mutuo.*

CAP. VI.

CVm † in tua diœcesi. & infra. ¶ Si verò post cōtractū matrimoniū aliqs appareat accusator, cū nō ꝓdierit i publicū, qñ bāna, [h] in cōsuetudinē i ecclesijs edebant, utrum vox suę dēat accusatiōis admitti, meritò q̄ri pt. ¶ Sup quo sic duximus distinguendum, ꝺ si tpe denūciatiōis pmissæ, is qi cōtractos ipetit, ext diœcesim exsistebat, vel alias denūciatio nō potuit [i] ad eius notitiā peruenire, ut cuerunt, ei tamen non debet claudi aditus accusandi, quia & si illi ab accusatione repellantur propter culpam silentij, ille tamen repelli non debet, cum culpabilis non existat. Nota primò, quod contra ea quę publicè fiunt, habet quis accusationem: Item qui est in diœcesi, non habet accusationem circa ea quæ publicè fiunt. Item iuramentum elidit præsumptionem. Item aliquis admittitur ad accusandum, cuius auctor repellitur, ecus in testimonio. Item propter culpam alienam non repellitur quis ab accusando.

CASVS. Consuetudo est in aliquo loco, vt quando aliqui volunt contrahere matrimonium, publice proponatur in ecclesijs, vt quicunque sciat aliquod impedimentū, exhibeat, & dicat, nullus apparet contradictor, & sic contrahunt, postea apparet accusator: Quæritur, an sit admittendus? Respondet, quod si tempore præmissæ denunciationis extra diœcesim exsistebat ille, qui nunc matrimonium accusat, vel ad cum denunciatio nō potuit peruenire, puta quia infirmitate nimia laborabat, vel in tali erat ætate qđ ad hoc eius ætas nō sufficiebat, vel alia legitima causa erat impeditus, eius accusatio debet audiri, alioquin tanquam suspectus deberet repelli, quia præsumptio est cōtra ipsum, quod denunciationem publicè factam non ignorauerit, dum in diœcesi exsistebat, nisi proprio sirmauerit iuramento, quod postea didicerit, quæ obijcit & quod ad hoc ex malitia non procedit, & tunc etiam si dimittetur ab illis, qui denunciationis tempore tacuerunt.

1 Ad idē de ꝫ fœra. dist. 3. ī. peruenit. 3. And.

† Ca. vnico, e. tit. in 4. comp. alia pars huius Decret. s. de iponſ. c. cum in tua.

2 Vide ī c. ratihabitionē. de re iu. li 6.

3 Hæc est hæresis demū i concil. Trid. damnata, sess. 24. de sacrō matrimonij, can. 1. cui hæc sunt verba. Si qs dixerit, matrimoniū nō cē verè, & proprie vnū ex septē legis Euāgelicæ sacrīs a Christo dño inuentum, sed ab hominibus in ecclesia inuentū, neq; gratiam

a Feruore.] 15.q.1.illa & 17.q.2.Gō Alcidus.& sup.de reg.sicut tenor.
[Glo.seq.obiecit,& soluit.]
b In annis.]sed qūo poterit hoc esse, q̄ iste in talibus annis denunciationem factā nō cōprehēdat, & habilis vī ad impedimētum comprehēdendum? a q̄ vī, q̄ impedimētū debeat scire tpe ꝫ ēt matrimonij? sed poterit esse, q̄ tūc ne sciebat, nec sufficiebat ętas ad hoc: sicut nec ad cōprehēsionē denūciationis, & tñ postea potuit scire impedimentū, vel ꝫ sequitur: tñ tempore denūciationis erat ętas sufficere nō valebat: q̄a ętas illa ne scit quid vi leat. C. de fal. mo. l. 1. & ar. ē. de ſpōſ. tuæ fraternitatis.
c Publice.] & ideo nullus potest ignorare. 16. litt. qd dicitis. & 12.q.2. q & humanis. & ē. le postu. c. 1. ar 82. dist. ꝑposuisti.
[Gl. seq. alle. ē. cō cor. quem. arg. pro, & contrarium. finalis recitetur ver q.]
d Repellēdus.] & ita q infra tēpus cōstitutū, non ꝑponit ius suū, postea repellit, & ab accusatione & a testimonio. arg. ē. de clan. de ſpon. ſcī ihonimo à ē. & C. de inge. diffamari. & ē. de ꝑb. licet. Sed nūq̄d admittētur ad denunciandū? vī q̄ sic, cū & iuramētum ei nō obstaret. ē. de iur. tu. quę admodū. & arg ē. de cog. ſpi. tua. Dicas q̄ nō est admittēd⁹ cum sit suspect⁹, vt hic dicit, & suspecta ꝑ ona remoueant a denunciatione, sicut ab accusatione. ē. de accu. cum dilectus filius & ē. de ſpon. cum in tua. nā cui vna via aliquid ꝑhibet, alia via ad idem nō debet admitti. ē. de procu. tuæ, cū suis cōco. ibi positis. & ita taciturnas nocet accusare volenti, nisi forte tacuit, q̄a non habuit tūc probationē. 2.q.7. pleriq;. & ideo dixi, forte, q̄ licet tunc nō haberet testes, ipsemet potuit impedire mrīmoniū n ꝫhendendū, vñ nō prodest, q̄ ꝑ ne tacuit ē. de ſpō. ꝑcepta. & sup. de testi. super eo. & tolit fama impedit mrīmoniū n. sup. de consan. & affi. c. 2. taciturnitas verō ipsorum ꝫhentium non prāiudicat eis. arg. sup. de testi. ſpol. ex conqōne. & sup. de clan. de sp. cum inhibitio. & ī. de sen. excō. inquisitioni.
[Gl. seq inducit duas ꝫ or. & elicit vnum notabile.]
e Iuramento.]sic sup. de testi. ꝑsentium. & supra de excep. pastoralis. Itē nota hic, quōd pl⁹ valet iuramētū vnius, quām ꝑsumptio iuris, quia per istud iuramentū elidit ur iuris ꝑsumptio. 35.q.3. extraordinaria.
[Glo. seq. ponit diuersitatem: q̄rit de rōne ipsius, & soluit, iterum quærit, arg. pro, & contra, ponit opinionē Ioan. & sol.]
f Excluderet]hic habes, q̄ aliquis admittitur ad accusandum cuius auctor repellitur, secus est in extrib⁹, supra de testi. li. 6. & ī. de hęret. fraternitatis. arg. Sed q̄ē rō diuersitatis? Dic q̄ aliud est in accusatore, & aliud in teste: modicum ꝑiudicium fit si accusator admittit cuius auctor repellit ꝑ culpam propriā, & iste culpabilis non existit, & ad dictū accusatoris nulla fit condēnatio, nisi adsint legitimi testes: sed ad dictum testis quis cōdēnat: & ideo debēt esse tales auctores, vt ipsorum facta sufficerent, ad hoc vt illi admittantur, q̄ cām habuerūt ab eis. ar. C. ē acqu. pos. vtili. Sed nūq̄d statim elapso termino obstabit talis taciturnitas? vī, q̄ incōtinēti, nisi ī. terminum accuset 32.q.2. mulier. arg. ē. de offi. dele. c. olim. ff. de leg. 2. cū quidā. in fin. & ff ad Mace. si filius. Arg. ꝫ. 20.q.2. puella. vbi viq; ad annū & diem tutores & parentes puellæ, q̄ factum velamē assumpsit. ꝫ tacere potuit, vltra nō, vt in vei falsē usq; ad x. dies. ff. de cōtrā. pec. promissor. & C. quo & q̄ in ab eo. Ioan. dixit, q̄ taciturnitas ista cum quodam temperamēto intelligi debet. arg. ff. de solu. quōd diximus. & ff. ex quibus cau. maio. ab hostibus. ē ulti. & idem facit ad hoc supra de loca. c. penul. & vlti. Ego credo quōd quādiu res est integra, q̄ potest & debet admitti. cōtracto verō matrimonio de ꝑsenti non videtur audiendus tāquam suspectus, si potuit infra tempus procedere, & denunciare impedimentum.

petitione huiusmodi culpa de silentio tali contracta illos excluderet, f iste tamē amouerī nequiret cum culpabilis non existat.

TITVLVS XIX.
De diuortijs.†

¶ Ex concilio apud Vuormaciam. †

¶ *Homicidium necessarium non priuat speconiugij, sed machinatio in mortem coniugis sic.*

CAP. I.

I† qua mulier i mortē mariti sui cū alijs cōsiliata est, & ipse aliquē illorū se dfendendo occiderit: potest ipse post mortē vxoris, si uoluerit g aliam duce-

a Quid si nullū tēpus fuisset ꝓfixū? netiam tūc ī. modicū temp⁹, tñ cum quodā temp ramē to est hoc intelligēdum ꝑ iura q̄ ī. ad hoc alle. glo. ſm Inn. & Hoſ. Ioā. And.

† De materia huius titu vide late ꝑ theologos & holast cōsilio. 4. sen. d. 35. & ꝑ Sil. to sum. ver. diuortium.

† Vuarmaciam. Vermeriam.

† Cap. 1. eō. tit. in 1. ꝑt. Burch li. 6. decre. c. 31. Iuo par. 16. ca. 169. Gratianus siue Palea. 31.q. 1. c. 6. incip. si qua mulier.

† al. ita & q ad hoc, &c.

† procedit

† Deprauata ē hęc glosa ut plurimū in uulgatis oficialibus: quæ restituta ē ex Vaticanis

DE DIVORTIIS.

¶ Continua ut in præcedenti tit. vel potest sic continuari. Supra in ꝓcedentibus visum est, qualiter matrimonia contrahantur, & qualiter accusent, merito restat videre, qualiter diuidātur & scias q̄ diuortiū fit dupliciter. Primo quo ad substantiā vinculi matrimonialis, vt q̄ separatur matrimonium ꝓ impedimentum perpetuum, q̄que fit quo ad thorum & mutuā seruitutē, vel propter adulterium coniugum. Abbas.
De hac materia tractatur 28.q.1. & 2.22.q.2. & q.5. & q.35. q.6. ab isto primo vsque ad fin. quæst. & q. 5. quasi per totum.

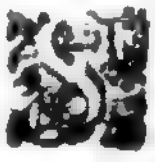

I qua.]CASVS. Dicitur hic, quōd si aliqua mulier fuerit machinata in mortem viri, & vir ic defendendo aliquem de insidiatoribus occiderit, si voluerit post mortem uxoris, cō trahere, potest. mulier aūt tunc ſpe coniugij pœnitere debet. Nota, q̄ conatus sine effectu punitur.
¶ Voluerit.] quia quantū ad hoc non impeditur, quo min⁹ cōtrahere possit post mortē uxoris, cū tale homicidium directē nō fuerit voluntarium & homicidiū non impedit mrīmoniū contrahē ib, nisi in casibus. 33.q. 2. interfectores. & c. admonere & ī. de pœn. & re. c. 2. nisi sint iuuenes, vt c. interfectores. & ea. causa, in c. adolescē tia, & tunc dispensatiuē.
[Glo. seq. arg. al. q. 4. iura, signat unum contrariū & ibi remittit. si. fol. q.]

a Infidistrix.]licet ista mulier non fuerit consecuta effectum, nihilominus punitur quo ad legem coniugij. & est arg. q. conatus sine effectu punitur sim. 51. di. Item. si quis post. & de pœnit. dist. 1. si quis cum talo. & ff. de bigam. nuper. & c. vlt. arg. ff. de spon. c. vlti cum suis conco. ibi positis, vbi de hoc 1 tñ si contra heret, teneret.

QVæsiuit.] sunt ecia dicta. Secundum ibi, Verum. Tertium ibi, In vitis, Abbas.

CASVS. Quæritur in c. isto, vtrũ mulier p furto vel alio crimine à viro suo separari debeat? Rñdet Papa, q mulier pro furto vel alio crimine viri sui separari non debet, niti velit religionem fidei suæ corrũpere. Sed si vir vxorẽ suã ad infidelitatem traxerit, à viro poterit separari quo ad mutuam seruitutem; ita tñ q alij nubere non liceat quia licet separẽtur, mẽ manente cõiuges & separati: & ide intelligitur in viris. Nota q vir p nullo crimine potest vxorem dimittere, nisi p spirituali fornicatiõe, vel etiam carnali. & e cõuerso, q a vir & mulier ad imparia non iudicantur.

b Vel alio crimine.] pro nullo crimine potest vir dimittere vxorẽ, vl vxor virum, vel p alio q ei contingat. 32. q. 1. in cõiugio. & q. 5. si q vxorẽ ꝑcepit, ꝑceptũ & q. 7. omnes causationes. nisi p crimine fornicationis. vt c. distin. vel pro spirituali fornicatione. 28. q. 1. idololatria. & hoc. et si viro suo mortem machinet. ff. c. px. & si talis turpis conditio i matrimonio apponat, si furtũ fecerit pro non adiecta habetur. ff. de condi. appo. c. vlt.

c Non licebit.] cum matrimonium eorum sit ratum & cõsummatum: secus est de matrimonio infidelium. J. eo. quanto. & c. gaudemus.

d Coniuges erunt.] quia vinculum coniugij semel habitum nunquam amittitur viuentibus coniugibus, etiam separatis. 32. q. 7. c. 2. & 3. sicut nec baptisma, vel ordo. 1. q. 1. quod quidam. verti. cum videamus.

e In viris.] quia vir & vxor non ad imparia iudicant. 32. q. 1. si qs vxorẽ. & q. 5. ꝑcepit. & q. 7. & post. Laus Deo.] sunt duo dicta. Secundum ibi, Præterea Abb.

CASVS. Quidã Comes auctoritate sua absq; iudicio ecclesiæ dimisit vxorem suã, qa eã dicebat fuisse cognatã vxoris suæ defunctæ, mulier petebat eũ sibi restitui. Quæritur, an potuerit eã sic dimittere? Rñdet Papa q si ēt parẽtela publica & notoria esset, sine iudicio ecclesiæ vxorẽ dimittere nõ põt: vñ Comes ꝓpelli põt, vt eã recipiat, q restitutionẽ ei' petebat: q d si facere cõtẽpserit, excõicet. Not. q in notarijs ordo iuris seruand' est. Itẽ null' dẽt auctoritate ꝓpria vxorem dimittere. [Gl. seq. arg. hic. 3. iura, & 4. in ꝗrium, & soluit.]

f Notoria.] ar. q in notorijs seruãd' ordo iuris. ar. 11. q. 3. eorũ. & 24. q. 1. prudẽtia. in fi. & 3. q. 5. qa suspecti. ar. ff. 2. q. 1. & manifesta. & ī. de accus. cuidẽria. & ī. de iureiu. ad nostrã. 3. & ff. ad l. Aq. ꝓinde in fi. Sol. quo ad sniam tem p seruãd' ẽ ordo iuris, q tũ ad alia nõ. [Gl. seq. reddit duplicem rationem.]

g Separari.] 33. q. 2. sæculares. 25. q. 6. multorũ. Et est ratio quare, qa snia diuortij pœna est, & pœna nõ est inferẽda nisi p iudicẽ. 33. q. 2. c. inter sectores. §. in hoc. & C. vt nemo ius sibi di. per tot. & C. de Iudæ. nullus.

(Gl. seq. alle. 3. cõ cor. signat vnum contrarium, & soluit.)

h Petit restitutionẽ.] restitutio n. facienda est. ī. de of. de le. cãm matrimonij. & ī. d. rest. spo. ex cõ quæstione & ī. vt lit. nõ cõte. accedẽs 2. in fi. ar. ff. d. rest. spo. litteras. Vbi dicit. q ꝓbationes inconuincenti sunt parat, non est facienda restitutio, ergo multo minus est facienda, vbi notoriũ est impedimentũ, vt hic. Dic q facienda est præterquã ad carnalem copulã, vt intelligas istã decre. & in illam. Superinductã.] sic ī. de spõ. veniens.

PRAETEREA. Quidã H. nomine q̃dã cognatã suã duxit in vxorẽ. Quæritur quid fieri debeat? Rñdet Papa, q si non appareãt accusatores, & parẽtela manifesta & publica exigit (quod credibile non est nisi essent consanguinei in primo gradu vel secundo.) illud matrimonium dissoluatur, quod illicitè est contractũ. Nota q ff notorium & manifestum est, accusatione non indiget.

K Seu publica.] & si manifesta non esset vl publica dñmodo fama ẽt q essent cõsãguinei in gradu, prohibeo ex officio suo. j posset eos ingredi & cõpellere, vt q cũq; veritatẽ sciret perhibeat testimoniũ. 35. q. 6. ꝑs in synodo. & ī. de testi. cog. ꝓterea & ī. de off. ord. c. 1. & 2. q. 1. Deus omnipotens. Imò quilibet tenetur denunciare ecclesiæ. ī. de cog. spirituali, tua.

l Vel secundo.] & it. videtur, q consanguinitas vltra secundum gradũ non posset esse notoria, sed fama esse publica potest. 35. q. 6. in duo.

m Interest,] id est ad ecclesiam pertinet.

Signi-

1 Idẽ Host. qui circa crimina q̃ dirimũt, remittit ad ea, q no. in sum. ma. §. qualiter impediatur. verti. sũt & alia q̃dã. & seq. & de spõ. §. fi. vers. ité decimo. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. titu. in 1. ꝑt. & post c. ci. Lat sub Alexij par. 50. c. 21. §. quod aũt. Vide Sotũ li. 4 sent. c. 37. q. vni.

¶ Vide cõc. Tri. sess. 24. de sacr. matrimonio. 5.

¶ Ambien.

g Sicut & ali hordes bã cõiũctos ex officio suo reconciliat. & ad cohabitãdã cõpellit. ī. d. spõ. ad id quod Ioan. And.

1 De materia huius glosse vide Iulium Clarũ in pract. crim. §. fi. q. 9. & plene per Antonium Gomezium to. 3. variarũ solu. c. 1.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. & post cõcil. Lat. sub Alexij. par. 50. c. 29. § porro. Et de articulo huius c. præter doct. hic vide B. Thom. lib. 4. sen. di. 35. q. 1. art. 3. & Syl. verbo diuortiũ, q. 8. & Turre. 2. 32. q. 7. 1.

a Idẽ Host. qui circa crimina q̃ dirimũt, remittit ad ea, q no. in sum. ma. §. qualiter impediatur. verti. sũt & alia q̃dã. & seq. & de spõ. §. fi. vers. ité decimo. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. titu. in 1. ꝑt. & post c. ci. Lat sub Alexij par. 50. c. 21. §. quod aũt. Vide Sotũ li. 4 sent. c. 37. q. vni.

¶ Vide cõc. Tri. sess. 24. de sacr. matrimonio. 5.

¶ Ambien.

re ipsa autẽ insidiatrix, a pœnitentiæ absque spe cõiugij fiet subtecta.

¶ Alexander tertius.

¶ *Coniuges propter alterius crimen non separantur, nisi sponsualiter fornicẽtur, & tunc durat coniugium eis etiam separatis.*

CAP. II.

QVæsiuit † à nobis: & infra. ¶ Nos itaque taliter respondemus, quòd mulier pro furto, vel alio b crimine viri sui (nisi fidei suæ religionem corrumpere velit) ab eo separari non debet. ¶ Verum si coniugem suã ad infidelitatis maleficium traxerit, à viro poterit separari, † ita quod ei nubere alij non licebit: c qa licet separentur, semper tamen coniuges dicẽtur. In viris quoque præsentis sententiæ forma seruetur.

¶ Idem Ambianen. † epo.

¶ *Vir non potest dimittere vxorem sine iudicio ecclesiæ etiam propter impedimentum parentelæ notorium. Si fama refert impedimentum coniugij etiam nemine ep-*

ponente, episcopus ex officio potest de eo inquirere. Si verò impedimentum est notorium, potest episcopus ex officio suo matrimonium separare hoc secundo.

CAP. III.

POrrò † de Comite Põtini, qui B. vxorem suam absque iudicio ecclesiæ dimisit, quia eam cognatam fuisse vxoris defunctæ proponit, prudentia tua cognoscat, qđ si etiam parẽtela esset publica & notoria, absq; iudicio ecclesiæ ab ea separari g non potuit: quare ipsum ad eam recipiẽdam, quæ petit restitutionem h ipsius, districte cõpellas: quam si recipere noluerit, eũ, & superinductam i vinculo excommunicationis astringas; ¶ Præterea de H. qui cognatam suam duxit vxorem. Respondemus, quod non apparentibus accusatoribus, & parentela manifesta, seu publica k existente (quod credibile nõ est, nisi esset in primo gradu vl secũdo l) tui officij interest, m ma-

Significasti.]Communis diuisio. Secunda pars: ibi, consultationi. Abbas.

CASVS. Quidã sine iudicio ecclesiæ dimisit vxorem suam pro eo qđ suggestũ fuit ei cũ quodã cõsãguineo suo eã incestũ commisisse, ꝓ quod ẽt fuit excõicatus, Sed mulier illa de alio sobolẽ suscepit, nihilominus petebat viro suo restitui, dicens, ꝙ iniuste eã dimiserat, & sibi materiã adulterãdi dedisset: Quæritur, qd iuris sit? Rndet Papa, ꝙ si notoriũ sit mulierẽ ipsam adulteriũ cõmisisse, ad eam recipiendam vir compelli non debeat, nisi cõstaret ipsum cũ altera adulteriũ cõmisisse. Nota ꝙ adulterium notoriũ impedit restitutionem. Item paria delicta mutua cõpensatione tollũtur.

[Gl. seq. obijcit, & de eo opi. ponit, quã reprobat. quærit. arg. negatiuè & fol. cõtrarium. Iterum quęrit, & soluit.]

a Materiã adulterandi.] quod vr, quia ipse dedit ei materiã adulterandi, quare sibi imputet vir. argu. 27. q. 2. si tu abstines. & ff. de mino. cũ mãdato in fi. ff. fol. mat. si mulier. quod magister Io. Fauentin⁹ cõcedebat: i qa ꝙ occasionem damni dat, damnum dedisse vr. 50. dist. studeat. sępè. & ff. ad leg. Aquil q. occidit. §. in hac. & ℣. de iniu. & dam. da. c. vlt. in fin. & argu. ad hoc ℣. de eo qui cog. consan. vxo. sue. super eo. & c. discretionem. Sed ℣rium est verum, quia mulier ad hoc nulla conditione debet adduci. 32. q. 5. ita ne. Nec est ignoscendum ei, quæ prætextu paupertatis turpissimã vitã duxit, ff. de rit. nupt. palam. §. non est, nec obstat si replicaret etiam illa. ff. de adul. l. 1. §. si publico, nisi eã inuitam tradidisset adulterandam, quia tunc non posset obijcere adulterium, vt in decr. discretionem. Sed pone, ꝙ mulier recessit à viro auctoritate propria & nihilominus petit restitui. Videtur ꝙ non sit audienda: quia ipsa non fuit eiecta, sed ipsa se eiecit: Dicas, ꝙ est audienda, quia eo ipso quòd rediens nõ admittitur, spoliata intelligitur. ff. de acq. pos. clausula possidere. §. vlt. & l. si id quod. §. vlt. & ff. de vi. & vi ar. l. 1. §. siue autem. Sed nunquid potest à viro petere expensas, quas fecit postquam ipsa recessit ab ipso? Non credo, cum maritus ipsam non expulerit: sed si eam reuertentem non admittat, postea tenetur.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

b Si notorium.] quid si occultum est, & in modum exceptionis obijciat ei illud adulterium petenti restitutionem? Dico; quod non auditur quousque fuerit restituta. ℣. de resti. spo. item cum quis. & c. 2. & 3. & c. in literis. secus in petitorio. 27. q. 2. Agathosa.

trimonia illa, adhibita grauitate, dissoluere, quæ illicitè cõtracta noscunt.

¶ Idem.

¶ Repellitur vxor petens restitutionem mariti, si notoriè fornicata est, & maritus continuit.

CAP. IIII.

Significasti, † quod qui dam vxore sua sine iudicio ecclesiæ dimissa, pro eo quod suggestum sibi fuerat, ipsam incestũ cum quodam consanguineo suo cõmisisse, vinculo fuit propter hoc excõmunicationi astrict⁹: verũ mulier nõ continuit, sed sobolem de alio viro suscepit; nec min⁹ postulat viro restitui, asserens se ab ipso iniustè dimissam, & eundem sibi materiam [a] adulterandi dedisse. ¶ Consultationi tuæ taliter respõdemus, quod si notorium [b] est, † mulierem ipsam adulteriũ cõmisisse, ad eam recipiendã prefatus vir cogi non debet: nisi constaret [c] ipsum cũ alia adulterium commisisse.

¶ Idem.

¶ Matrimonium separatur propter adulterium mulieris: & si vir postea fornicetur, redintegratur. & est bonus casus, & multum allegabilis.

CAP. V.

EX † litteris tuis accepimus quod V. quãdam duxit vxorem, qui paucis temporibus fuere cõcordes: proponebat enim idem V. quod illam per violentiam sibi illatam, metu etiam mediante duxisset: & infra. ¶ Tandem vir vxorẽ suã super crimine fornicationis in iure conuenit, quæ nescitur quo ducta spiritu, cœpit publicè confiteri, quod cum vir negaret ei in necessarijs † prouidere, crimen compulsa [d] est incurrere memoratum: cumque diligentius à te fuisset admonita, [e] ne ad suggestionem alicuius illud tam

[Glo. seq. signat contrarium, & remittit.]

c Nisi constaret.] ita quòd esset notorium adulterium viri: aliàs ipsam oporteret prius probare adulteriũ viri, & sic crimina mutua, pari compensatione tolluntur. 32. q. 6. nihil. & ℣. de adul. c. pen. & vlt. ff. sol. mat. viro. 35. dist. primum. & 36. distin. vna tantum. & 6. q. 1. qui crimen. ff. de co. per quem fa. erit. l. vlt. §. fer. & ff. ff. de adul. si vxor §. iudex, ar. contra. ff. de do. exte. apud Celsũ. §. Marcellus. Hoc cõtrarium soluitur ℣. de except. dilecti.

EX litteris.] Hic est bonus casus, & multum allegabilis. Et duæ sunt partes. Secunda: ibi, Vndè Abbas.

CASVS. Quidam nomine V. duxit quãdam in vxorem: tandem orta discordia inter eos, dicebat V. ꝙ eam per violentiã sibi illatam, & metum etiam duxisset: Pomodum accusauit eam super crimine fornicationis: quæ cępit publicè profiteri, ꝙ cum vir ei negaret in necessarijs ꝓuidere, crimẽ compulsa fuit incurrere supradictum; Sed cum admonita fuisset ne ad suggestionem alicuius illud turpe cõtra se profiteretur, ipsa illud manifestius asserebat. Episcopus conuocato capitulo suo de consilio capituli sui vtique eorũ prouidit indixit obseruandã, ita ꝙ caste viuerent abinuicẽ separati; Sed dictus V. statim cũ alia ℣xit. Eps hoc audiens, ab ipso V. veritatẽ inquirẽs, ipse rei seriem explicauit, & ad sedẽ Apostolicã appellauit: Eps ordinẽ huius negotij dño Papæ significauit. Vñ mandat Papa, quatenus si est ita, virũ p̃dictũ ad vxorẽ legitimam redire compellat. Nota ꝙ ex sola confessione adulterij separatur vxor à viro, quantum ad mutuam seruitutẽ. Itẽ de consilio capituli eps hmõi sententias ferre debet. Item separati viuere debent continenter, alioquin non obstante sententia, debent ad inuicem redire: quia paria delicta mutua compensatione tolluntur. Item delictum superueniens, rei iudicatæ tollit sententiam.

[Glo. seq. signat contrarium.]

d Compulsa.] non ideò tamen excusanda est: quia nõ ignoscendum ei, qui prætextu paupertatis turpiter degit. ff. de rit. nup. palam. §. non est. & potius debuit omnia mala pati quàm malo consentire. 32. q. 5. ita ne. arg. contra. C. de patr. qui fi. distra. l. vlt. & C. de inoffi. testa. Auth. sed si post. & 27. q. 2. si tu abstines.

[Glo. seq. quæric, & aliam quæstionem infert, quam soluit per c. cui respondet. ponit opi. & soluit.]

e Admonita.] sed nunq̃d debuit iudex hoc fecisse, cũ hoc ipsum factum respicere videatur? Sed pone de hoc

† Cap. 4. eõ. tit. in 1. cõp. & post Cõc. Lateranen. par. 6. ca. 14. Et ꝓter citatos in cap. porrò. vide Couarruuiã lib. 4. decre. part. 2. c. 7. §. 4. & 5. & Sotũ lib. 4. sen. dist. 36. q. 1. art. 3. & seq.

† Cap. 3. tit. de clandestina desponsatione in 2. cõpilatione. Vide B. Thomã in q̃stionibus additis ad 3. par. q. 62. ar. 6. & de intellectu huius decre. Sotũ lib. 4. sent. dist. 36. q. 1. art. 6.

‡ Vt no. in c. si tu abstines & idẽ Hu. & Bar. Io. An. † sit.

† Vide Bart. Angelũ, & alios in l. di uortio. ff. solut. matri.

CASVS. Duo erant coniugati, alter eorum transiit ad hæresim: qui remansit in fide, volebat ad secunda vota transire: Episcopus Ferrariensis quæsiuit vtrum posset; Rndet Papa distinguendo inter fideles & infideles: si duo sunt cõuuges infideles: & alter ad fidẽ conuertat, altero nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, vel vt eũ trahat ad peccatum mortale, alteri cohabitare volenti, alter ad secũda vota (si voluerit) potuit pertransire: & in hoc casu intelligit qđ dicit Apostolus, Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror nõ est huic seruituti subiectꝰ. & canon eodem modo intelligitur, q dicit. Contumelia creatoris soluit ius matrimonij, contra eũ qui relinquitur: Si verò alter fidelium coniugum labatur in hæresim, vel transeat in gentilitatis errorẽ, in hoc casu, is qui relinquitur, non poterit ad secunda vota transire: licet in hoc casu maior videatur cõtumelia creatoris: Licet.n. inter infideles sit matrimoniũ, non tamen ratum & verũ est matrimoniũ, vt illis viuentibus coniugium ipsum perduret. Nec obstat quod à quibusdam forsan posset opponi, q fidelis relictus nõ debeat iure suo priuari sine culpa, cum in multis casibus hoc contingat, vt si alter coniugũ incidatur. Per hanc responsionẽ quorundam malitiæ obuiatur, qui in odiũ coniugum quando sibi inuicem displiceret, si possent eas dimittere, simularẽt hæresim, vt altero, q remansit in fide, matrimonium contrahere reuerteretur ab hæresi: & per hanc responsionem soluitur quæstio alia, quæ quæritur. Verum ille qui remansit in fide, cogatur redire ad illum qui ab hæresi vel infidelitate, reuertitur Nota q matrimoniũ infidelium illis viuẽtibus potest separari altero ad fidẽ cõuerso, altero remanẽte in infidelitate, in tribus casibus hic contentis: Sed matrimonium fidelium ratum & consummatũ, viuẽtibus coniugibus, nunquã separatur, ité priuatur quis iure suo sine culpa sua ité malitijs hominum est obuiandum.

8. Cor. 7.

† Vide dicit B. Ambrosius epistola 1. ad Cor. 7.

a Distinguimus.] hanc distinctionem ponit Gratianus 28. q. 2. §. hic distinguendum.

b Prædecessor.] scilicet, Cælestinus; dictum cuius habuistis olim in decretali ē. de conuer. infid. laudabilẽ. & male dixit Cælestinus.

c Apostolus.] 28. q. 1. si infidelis.

d Canonem.] 28. q. 2. si infidelis.

iugum ad hæresim transeunte, qui relinquitur, ad secũda vota desiderat conuolare; quod vtrum possit fieri, per tuas nos duxisti literas consulendos. Nos igitur consultationi tuæ respondentes distinguimus, licet quidam prædecessor b noster sensisse aliter videat: an ex duobus infidelibus, alter ad fidem catholicam conuertatur: vel ex duobus fidelibus, alter labatur in hęresim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugum ad fidem catholicam conuertat, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, vel vt eũ pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda si voluerit vota trãsibit: & in hoc casu intelligimus quod ait Apostolus c Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror, non est seruituti subiectus in huiusmodi: & canonem d etiã, in quo dicitur, † Contumelia creatoris soluit ius matrimonij, circa eum qui relinquitur. ¶ Si vero alter fidelium coniugum, vel labatur in hæresim, vel transeat ad gentilitatis errorem, non credimus, † quòd in hoc casu, is qui relinquitur, viuẽte altero possit ad secundas nuptias conuolare, licet in hoc casu maior ‖ appareat contumelia creatoris. Nã & si matrimonium verũ inter infideles existat, non tamẽ est ratum; h inter fideles autem verum † & ratũ existit: quia † sacramentum fidei quod semel est admissum, nunquam amittitur, i sed ratum efficit coniugij sacramentum, vt ipsum in coniugibus illo durãte perduret. Nec obstat quòd à quibusdã forsan obijcitur, quòd fidelis relictus non debeat iure suo sine culpa k priuari; cum in multis casibus l hoc contingat, vt si alter coniugum incidatur. m ¶ Per hanc responsionem quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium coniugũ, vel quan

e Contumelia.] iuxta illud.

Desere spernentem; vel blasphemare volentem,
Vel te credentè scelus ad mortale trahentem:
Nã sunt absq; mora, sic vincula rupta priora.

Vin.

f Qui relinquitur.] scilicet qui conuertitur circa eũ qui relinquit; quia nõ potest; claudicare matrimoniũ: sed potius dixit de eo qui relinquitur, q̃ ille solus põt contrahere sine peccato: ille qui reliquit transeuntem ad fidem, peccat: & sola cõtumelia creatoris soluitur, & non per ecclesiam: & statim soluitur quamcitò non vult cohabitare secundum modum qui traditur ff. eo. c. proxi. ad fi. & peruenit ad notitiam alterius tamen debet adhibere testes, quod illa nõ vult ei cohabitare; ne impediatur postea ffidens: si autem antequam ffiat cum alia, conuertatur ad fidem: vir ipsam recipere tenetur. ff. c. ex. §. vlt. & videtur nouũ matrimonium, vt ibi dicetur.

g Casu maior.] magis enim delinquit qui fideles apostatando, quam infideles in infidelitate remanendo. 32. q. 4 in c. formicator. & nemo respiciens retro, aptus est regno Dei. supra de voto. magnæ. sim. de pœn. di. 4. si refugientes. Sic magis delinquit, qui interruptam iterum litem deserit, quàm qui semel acceptam derelinquit. in auth. de litig. § edicta, in fi. coll. 8. C. quo modo & quando iudex; auth. qui semel.

h Ratum.] quia potest dissolui, vt hic, & 28. q. 1. c. si quis iudaicæ. §. item illud.

i Nunquam amittitur.] 33. q. 7. c. 1. & 2. & 1. q. 1. quod quidam.

k Sine culpa.] nemo sine culpa iure suo priuari debet. 16. q. vlt. inuentum. 56. dist. satis peruersum. ē. de eo qui cog. contra. vxo. ux, discretionem. & c. vlt. & ē. de const. c. 2. Sed si causa subest, priuatur quis quãque iure suo. ē. vt lite non contest. quoniam. §. 2. & ff. de priuileg. antiqua. & 22. dist. renouantes. & hic subest causa, quæ subijcitur infernus.

l Multis casibus.] in quibus quis priuatur iure suo. 24. q. 6. cõperimus. & 54. dist. frequens. 34. dist. si cuius. 16. q. 6. deceruimus. 70. dist. neminem. 18. q. 2. diffinimus. & de cle. ægro. tua.

m Incidatur.] 32. q. 7. illi. s

† Immo si diceret pertinaciter p hæresim sol ui matrimonij vinculũ, hæreticus cõferetur. Trid. sess. 24. de sacramẽto matrimonij cano. 5.

† In vno aut altero veteri codice ita: ratum & firmum existit.

† In codice Barbariæ & i multis Vaticanis ita: quia sacramentum fidei quod semel admissum, nũquã admittit, tãtum efficit coniugij sacramentum, vt ipsum, &c. in vno vetustissimo Vaticano ita; qa sacramẽtũ fidei, qđ semel est, admissum nũquam amittitur, immo ratũ efficit.

7 Turius est hæc ois coram Iudice ecclesiastico peragere, & eius auctoritate rem tãtã instigere.

2 al. incipit. H: qui.

viri, possunt facilè reuocari: fideles huiusmodi matrimonialiter copulati, liberè possunt & licitè remanere a coniuncti, cũ per sacramentum baptismi non soluantur coniugia, sed crimina dimittãtur. b ¶Quia verò Pagani circa plures ſimul ſeminas affectum diuidunt cõiugalem, vtrum post conuersionem omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant, nõ immerito dubitatur: & infra. Venìm absonum[d] hoc videtur, & inimicum fidei Christianę, cũ ab initio vna costa, in vnam fęminã sit conuersa; & scriptura diuina testetur, quod propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna: nõ dixit tres, vel plures, sed duo, [f] nec dixit, adhærebit vxoribus, sed vxori: & infra. ¶Nec vlli vnquam licuit ſſimul plures vxores[g] hẽre: nisi cui fuit diuina[h] reuelatione concessum: quã [i] mos quandoque, interdum etiam fas cẽſe tur, per quam ſicut Iacob è mendacio, [k] Israelitę à furto, [l] & Samſon ab homicidio, [m] ſic & Patriarchæ & alij viri iusti, qui plures legũntur ſimul habuiſſe vxores, ab adulterio excusãtur. Sane veri dica hæc ſnĩa probantur ẽr de testimonio veritatis testãtis in Euãgelio, Quicunque dimiſerit vxorẽ ſuã ob fornicationẽ, et aliã duxerit mę: hat. Si ergo vxore dimiſſa, duci alia de iure nõ põt, fortius & ipſa retẽta, p quod eui dent apparet, pluralitatem[n] in vtroque ſexu, cũ non ad imparia[o] iudicentur, circa matrimoniũ, reprobandũ. ¶Qui autẽ ſm ritũ ſuũ legitimã repudiauit vxorem: cũ tale repudiũ veritas in Euangelio[p] reprobauerit, nunquam ea viuente licite poterit, aliã etiã ad fidem Christi conuersus habere: niſi post conuersionem ipſius illa renuat cohabitare cum ipſo aut etiam ſi conſentiat, non tamen abſque contumelia [q]creatoris, vel vt eum ptrahat, ad mortale peccatum: in quo caſu[r] reſtitutionem petẽti, quamuis de iniuſta ſpoliatione cõſtaret, reſtitutio negaretur: [s] quia ſecundum Apoſtolum, [t] frater aut ſoror nõ eſt in huiuſmodi ſubiectus ſeruituti. ¶Quòd ſi conuertum ad fidem, & illa conuerſa ſequatur, antequã propter cauſas prædictas legitimam ille ducat vxorem, eam recipere compelletur, [u] Quamuis quoq; ſecundũ Euangelicã veritate, qui duxerit dimiſſã, mœchatur. non tamen

a Romanere coniuncti.] ſi. de conſang. de infi delib.
b Sed crimina dimittantur.] 29. diſt. deinde.
c Vel quam.] ad iſtam qõnẽ non reſpondet directè, ſed indirecte ſatis rñdet, q prima ſit vxor, ex eo q dicit pluralitatem in vtroq; ſexu reprobãdã, in fi. iſtius §.
d Verùm abſonũ.] hic oſtẽdit, q vnam tantũ debeat habere.
e In carne vna.] ſ. de bigamis, debitũ.
[Glo. ſeq. ſignat cõtrarium.
f Duo.] hic pluralis numerus ponitur ad excluſionẽ maioris pluralis. arg. 32. q. 1. q ſi dormierit. qñque ponitur ad excluſionẽ minoris numeri, vt cũ dr. Vnus non ſtet. ſ alium, ſed in ore duorũ ſtet omne verbũ, vt ſ. de teſtibus, licet. in fine.
g Vxores.] vnde ẽt ex plura cõiugia ꝑhibet Iudæis. C. de Iudæ. nemo Iudæorum, in fi. & C. de inceſt. nupt. l. 2. C. de donario. ante nupt. ea quæ.
h Diuina.] non ergo ſunt ſufficientes excusationes, quas habes. 32. q. 4. dixit Saza. & c. obijciunt. ſed illud fuit ante legẽ, & talis mos fuit diuinitus inſpiratus.
i Quæ.] ſcilicet [r] diuina reuelatio. censetur quandoq; mos &c.
k Mendacio.] 22. q. 2. ca. item ponitur.
l Furto.] 14. q. 5. dixit Dominus
m Homicidio.] 23. q. 5. ſi non licet. circa §. & q. 8. occidit.
n Pluralitatẽ.] hic innuit ſolutionẽ quæſtionis, quaſi diceret, prima tãrum eſt vxor, vt dixi ẽ.
o Nõ ad imparia.] ideſt, quo ad mutuã ſeruitutem q debitũ carnis & fidẽ ſeruandã 32. q. 1. ſi quis vxorem. & q. 5. præcepit. aliàs penè famula vxor eſt. 33. q. 5. hæc imago.
p In euangelio.] dicendo, excepta cauſa fornicationis vxorem nõ eſſe dimittẽdam. 32. q. 1. dixit Dominus in Euangelio. & q. 7. Apoſtolus. in c. omnes cauſationes & 28. c. 2. ſi infidelis.
q Abſque contumelia.] ſ. c. proxi.
r In quo caſu.] i. in quolibet caſu ſimiſſorũ trium. [Gl. ſeq. addit. tres ſimiles caſus, & remittit.]
s Negaretur.] hic habes caſum, in quo denegatur reſtitutio, & quis conſtet de iniuſta ſpoliatione. Alium habes ſ. eo. ſignifi. aſti. Item vbi excipitur de alia ſpoliatione. ſ. de ordi. cogn. ſuper ſpoliatione. Itẽ vbi timetur de ſeuitia viri 33. q. 2. ſiue de cõiugij, & 2. de reſtſpo. ex trãſmiſſa & c. literas, vbi de hoc. & 32. q. 1. de benedicto. t Apoſtolum.] 28. q. 1. ſi infidelis.
[Glo. ſeq. recti. q q. an ipſo iure, an p ſententiã diſſoluantur. ponit duas opinio. & ſecũdam approbat. Iterũ q̃rit, & ſoluit.
u Cõpellentur.] ex hoc videtur, q cõtumelia creatoris non ſoluit ius matrimonii ipſo iure: alias ſi ſolutum fuiſſet ius matrimonij, non cõpelleretur eam recipere. Ioannes dicit, quod ipſo iure ſolutũ eſt matrimoniũ cõtumelia creatoris, ea volente viro cohabitare, vt ſ. eo. c. proxi. licet matrimoniũ ſit ſolutum, tamẽ reſtituitur quaſi iure poſtlimi. ij. arg. 34. q. 2. cum per bellicã. ſicut hæreticо reuerſo reſtituuntur alia bona. C. de hæret. auth. idẽ eſt de Neſtorianis. & licet nõ ſit matrimoniũ inter eos, tamen eam recipere compellitur ex cõſequẽtia prioris matrimonij, in fauorem fidei. Alij dicunt, q matrimonium ipſo iure non ſoluitur, ſed ius matrimonij ſoluitur, ideſt ius petendi debitum: & hoc ſatis videtur dicere litera. ſ. c. proxi. ibi. cõtumelia creatoris ſoluit ius matrimonij. & tũc vere primo ſoluitur matrimoniũ, quando contrahi. cẽ ſecunda, & non antea quia ſi eſſet ex toto ſolutum, nõ cõpelleretur eã recipere. Et eſt argumen. ad hoc quod dicit in fine, q poteſt ei obijcere fornicationem: quia ſi ex toto & omnino ſolutum eſſet matrimonium, non poſſet ei obijcere fornicationem præcedentem. ſ. de iure iur. quemadmodum. Sed nunquid etiam poſſet iterare religionem ea inuita, antequam contrahat cum alia; Dico quod ſic cum indicto eccleſiæ fuit à viro ſeparata. arg. ſ. de conuerſio. coniugat. ca. vltimo, in fine.
[Gloſſ.

Dicit Vſu. hic nullum ſpãle q a ipſa ſib. dat impedimentũ plaſphemiæ do. Io. And.

Matth. 19. Luc. 16.

Gen. 2. & 3. Eſdræ 4. Matth. 19. Marci. 10. Epheſ. 5.

1 Hęc gloſſa nec eſt Bernardi, nec habetur in vetuſtis codicibus.

Gene. 27. Exod. 12. Iudicum 16

2 Meliùs diceret. i. ĩ duo

3 Vltimis caſib. ſm Hoſiẽ. Io. An.

1. Cor. 7.

Matth. 19.

tes nõ augẽt dotẽ,& non restituuntur, sed fiunt mariti pp onera matrimonij supportanda,ff.de iure doti.dotis fructus, 1 & j.de vsur.salubriter, & expẽsæ necessariæ minuunt dotẽ ipso iure,vel is verò non,sed petuntur actione mandati,vel negotiorum gestorũ. Volutariæ expensæ permittunt abradi sine læsione prioris status. C. de rei vx. actione l.vni a.§.fileat,& ff. de impen.in reb.dotalib.fact.l.1.& l.qd ff. & hoc verũ est, cũ fit separatio quoad fœdus matrimonij:secus si quoad totum propter adulterium.inf.eo.plerumque,vbi de hoc.

a Et ibi no. nunquid impubes q dedit fundum in dotẽ & resilijt repetẽs fundũ & fructus,repellatur pro rata alimẽtorũ, & in Spe.e.tit.§. 2. ver. quid si mulier. Io.An.

† Cap.3.eo. tit.in 1.cõp.

SIgnificauit.] Primo ponit duplicẽ mulieris querelam: Secũdo cautæ cognitionem:ibi,Ideoque. Abbas.

CASVS. Inter P. mulierem & H.virũ suum, fuit diuortiũ celebratũ:Sed dictus H. dotẽ suam illicitè detinet,& reddere cõtradicit, & possessiones quasdam quas habebãt cões, & villas similiter retinere contendit; Vnde mulier illa cõquesta est dño Papæ: Papa mandat, quatenus si est ita, nec est aliud quod impediat virũ, iudices illum compellant ad restitutionem dotis,& ad diuisionem eorum quæ communiter habuerunt. Nota quod soluto matrimonio vir omnia vxori, quæ habuit ab ea,restituere tenetur.

a Celebrato.]ex licita causa.sup.eo.c.proxi.

b Vendicare.] id est,retinere.

c Non est aliud.]puta pactum vel consuetudo, quod restitui non debeat. j.eod.c.vlt.ff.ad exhi. in hac actione.§.ibid. & C.de pac. comun. l.ex morte. Vel si propter adulterium quo ad mutuam seruitutem diuortiũ sit factum. j. eod. plerunque. vel si sententia lata esset sup r hoc,à qua non esset appellatum 2. j.6.c. si qui.§. diffinitiua ff.fam.ercis.cum putarem.Vin.

[Gl.seq.te.per obiec.cui dat simile.

d Diuisionem.] Hoc intelligitur de his quæ communiter empta fuerunt de bonis propriis vxoris & viri. & hoc constat: 2 aliàs enim præsumuntur omnia esse de bonis mariti,ff.de do.inter virum & vxo.Quintus Mutius & C.eo.tit.etiam.Et est simile quicquid prælatus ecclesiæ acquirit totum intuitu ecclesiæ acquisitum videtur,nisi appareat contrarium.12 q 4.sacerdotes, & ẽ. de pecu.cl.c.1.& 2.argu.12.q.2.sint manifestæ.Ber.

DE prudentia.] Duo facit. Primo ponit delegatorum reprehensibile factum. Secundo illud emendari præcipit:ibi,Quia igitur. Abbas.

CASVS. Causa matrimonij quæ vertebatur inter H. & M. commissa fuit quibusdam iudicibus, iudices consanguinitate probata, protulerunt sententiam diuortij inter eos: sed de dote, quam mulier repetebat à viro nihil dixerunt: Vnde mulier hoc significauit domino Papæ: Rescribit Papa eisdem iudicibus, dicens, quòd quia principaliter de matrimonio cognouerunt, & de dote, quæ est causa incidens, accessoriè cognoscere debuerunt, & diffinire: vndè mandat, quatenus prædictus H.compellant,vt prædictæ mulieri totam dotẽ sicut iustũ fuerit,restituat.No.q causa dotis accessoria sive incidens est ad causam matrimonij, & qui cognoscit de matrimonio, cognoscere potest & de dote.

CAP. II.

SIgnificauit † P. mulier,q H. quẽ loco viri tenebat,diuortio inter eos sollemniter celebrato, a dotẽ suã illicitè detinet, & reddere cõtradicit:possessiones etiã, quæ ipsis dum simul uiuerẽt, cuiuscunque contractus titulo cõter obuenerũt, ea prorsus excluſa, sibi nititur vendicare. b Ideoque mandamus, quatenus si ita est, & non est aliud c quod obsistat, ipsum ad restitutionẽ dotis, & diuisionẽ d eorũ, quæ olim communiter habuerunt, districtione ecclesiastica cõpellatis.

¶ Clemens tertius.

¶ *Delegatus ad causam matrimonij, si ferat sententiam diuortij, pronunciare debet dotem restitui. Et est casus multum allegabilis.*

CAP. III.

DE †prudẽtia vestra miramur,q cũ vobis causã matrimonij, quæ vertebatur inter H. & M. cõmissimus terminandam, & vos consanguinitatem inter eos inuenientes,sententiam diuortij tulissetis: de dote, q̃ à viro mulier repetebat, e quicquam statuere distulistis;Quia igitur vos, qui de matrimonio principaliter cognouistis,& de dote (quę est cã incidens) accessoriè f cognoscere valuistis,& sententialiter diffinire;Mãdamus,quatenus j.dictũ H. monitione p̃missa cogatis,vt prædictæ M.to-

[Gl.seq.quærit & soluit.Secundò dicit quando restituatur dos secundum vetera & noua iura.

e Repetebat.] Sed qua actione agebat mulier q dote sua? actione de dote non: q̃ nullum fuit mrimonium.ergo nulla dos ff. de iu.do. l.3. & fi. agit cõdictione sine cã, ff.de cõdict. sine causa. l. vlt. & C. de cond. ob caus. dat. l.1. q̃ causa secuta nõ fuit,propter quam dos dabatur. olim recipiebat mulier dotem annua, j bima,trima die:hodie verò illico restituuntur im mobilia, mobilia vsq; ad annum.C.de rei vxo.ac l.vnica,§. cũ autem.

[Glossa sequẽs primo probat dotem,& eius causam accessoriam &c. secundò quærit, & soluit.

f Incidens accessoriè.] Bene dicit, accessorie,q̃ si non est mrimonũ,neq; dos. ff.de in.dot.l.3. & sic accedit matrimonio dos. vnde & dos promissa per vim vel mẽtũ, nõ tenet, ff.quod met. causã mulier.§ si dos.sit ut nec matrimonium. sup. de spon.veniẽs 2.& c.cũ locũ.& c.cõsultationi.Et sic q cognouit de principali, cognoscere dẽt de accessorio, vt hic dicit.& ẽ.de offic.dele.ptẽ.a.& c.prudentiam.§ sexta.in fi.& c.suspitionis.ff.de iurisdi.omn.iud.l.2.etiam ũ aliàs cognoscere non posset,incidenter tñ posset, C.de iud.quoties,& C.vbi,& apud quos.l.vlti.s. de in integrum restit.c.pen. & sic cã dotis ad iudicem ecclesiasticum spectat.ẽ.eo c.1. & 2. & hoc vbi iudex ecclesiasticus de matrimonio cognouit.Si verò constante matrimonio agat mulier de dote, quia forte maritus labitur facultatibus 4 vel dissipat bona sua,vel quia mortuus est,tunc cã illa agi dẽt coram iudice seculari,quia modo causa dotis principalis est.C.de iu.dot. vbi,& l. seq.& ff.de iu.dot.mutus.§.1.& l quemadmodum.§.1. aliàs constante matrimonio dos peti non potest. C. si constante matrimonio dos soluta non sit l.vnica,& sic qui cognouit de principali, cognoscere debet de accessorio, etiam lata sententia super principali: vt hic innuit,& supra eod. c.1 Sed numquid procedent isti auctoritate primi mandati? non videtur,quia functi sunt semel officio suo, sive bene, sive male. supra de offic.dele.ut litteris.& c. significasti.& ff.de re iud.iudex. procedent enim ex isto secundo mandato. Ecclesia. in fauore dotis semper ipsam causam delegat,quia reipublicæ vtile est mulieres dotes salvas habere, propter quas nubere possint.ff.de iure do.l.a.& ff.sol.matri.l.1. & etiam Papa simpliciter causam dotis committit secundũ consuetudinẽ ecclesiæ. § j.e.c.pen.Sed hic petebat mulier dotem sibi restitui tanquam accessorium principali q̃ui,& ideò debuerunt pronunciare super dote:

† Cap.1.tit. de dote post diuortiũ restituenda in 2.compil.

3 Aliàs in antiquioribus ita: annua, bina, trina die.

a Idẽ notat de rest.in integ.constitutus.vel recipit loci consuetudinẽ. T. V. Inqualis est in Frãcia secũdũ Holt.vbi quicquid alter cõiugum acquirit constante matrimonio, est cõe, & celebrato diuortio per medium talia diuidunt. Inno.Andr.

4 Hæc latè persequitur Palacius Rubius citat ẽ.eo. tit. significauit. 5 Etiã principaliter. secundũ Innocẽtium ẽ. de pig.c.ex litteris, & ẽ facilius & medius mulier,ni as litigare corã iudice ecclesiastico.ad hoc: de foro cõpe.cũ sit. & c.ex tenore, secundum Host. 1.An.

a In dotem] ideſt, in donationem propter nuptias, quam fecit maritus vxori, prout fecit ille iuſta capit. proxi. in fin.

b Vt ſi eam.] Sub tali forma prohib tur contrahi matrimonium ff.de ver.oblig.ſi iſta ſtipulatio. & C. de inut. ſtipu. liber. & ſ. de ſponſa. Gemma. vbi de hoc. & iſtud pactum perinde haberi debet, ac ſi nõ fuiſſet appoſitũ. C.de condi. ob. causa l.1. pactum enim contra bonos mores nõ valet. ff. ſol. matr. alia §.1.& C.de pac. pacta quæ, & 8. diſt. quæ contra mores.

c Ob nullam.] ff. de cõd ſi cauſa. auũculo & C.de cõdi.ob cau.da. l.1.

d In pœnam.] ſim. 36.qõ.1 legi. & ff.de nego. g. ſt. ſiue. & ex impr bitate nemo conſequitur actionẽ. ff.de furt. itaq. ſullo. [Glo. ſeq. arg. alle. tres leges in contrariũ alias tres: ponit opi. cui objcit p hoc c. 2. ponit Ioan. tres obiectiones. Tanc. vltimò dat aliam ſolutionem.]

e Reſtitui.] Ex hoc videtur, qꝙ ſi cõtra cautiones vel contra præcepta legum, vel conſtitutiones, principiũ cõtrahit matrimonium ſolutio matrimonio, licitẽ repetitur quicquid dotis nomine, vel donationis datũ eſt: vt ff. de cond. ſine cau. auũculo. & ff. de ritu. nup. præfectus. & C.de cond.ob cau.da.l.1. Sed contra vſ; qui.n. ſcienter. contra præcepta legum vel conſtitutiones principium nuptias contrahunt, quicquid alteri datum eſt, debet ei auferri, & fiſco applicat. C.de inc.nup. qui contra, ff.de do.int.vir & vx.cũ hic ſtatus §.vlt.& Inſ.de nup. §. ſi aduerſus. Quidam dicunt, qꝙ ſi ignorabant ſe eſſe conſanguineos, tunc reuertitur quod datum eſt, aliàs non. C.tol.matr. ſi ignorans. & l.prædicta. C.de inceſt. nup.qui contra, iſtud ſatis videtur: ſed obuiat hoc exemplum, quia iſti bene ſciebant ſe eſſe cõ ſanguineos, nec hic ignorare poterant, qꝙ in tali gradu erat. arg. C. de li.cau.ti filium. & C.de in inte.teſt.mi.de tutela. Dixit Io. qꝙ ſi aliqui ſciunt ſe eſſe cõſanguineos, ſed credunt qꝙ liceat ſibi inuicem ꝓhere matrimonium, tũc cõpetit repetitio. ff.de adul ſi adulteriũ. §. fluprum. & §. fratres. & §. inceſtum. & in eo caſu poteſt intelligi qđ hic dr: ſi zũt ſciebãt ſe nõ poſſe contrahere: tunc non repetunt quod dederunt, ſed fiſco applicatur. C.de ince.nup. auth inceſtas. & l. qui contra. Tanc. dicit, qꝙ hæc non eſt accuſatio, quia iſti ſciebãt ſe eſſe tales: quod nõ poterat ꝓhere, vt dictum eſt; vnde debeant ꝑdere quicquid hinc inde datum eſt. Et prouidit hic dñs Papa ꝓp bonũ pacis: quia niſi caſtra ꝛ reſtituerentur, nõ poterat pax inter eos reformari. Et alia ratio eſt: hic nõ poterat ſeruari pœna ſtatura. qa non erat cui applicarentur bona illa, cum nullum habeant illi regem ſuperiorem ſeu fiſcum: vñ meritò & iure reſtitui debuerunt illa caſtra, & alia quæ data ſunt, ne alter in lucro remaneat: vã potius puniri debuit ꝛ ſuperiorẽ habuiſſet. & hoc ſatis colligit per literam ne ad commodũ ei cedat, &c. & ſic ceſſant contraria. Tancre. & quia Rex aliter ab illa conſunctione nõ recedebat, vt ꝺt illa litera.

NVper à nobis] Dinidit: Primò ponit duplex q. Secũdò vtriuſq; ſolutio: ibi, Nos aũt. Tertio q̃ dã inſtructio: ibi, Illud. Prima & ſecũda pars ſubdiuiditur in duas, qa q̃libet ponit q̃onem & ſolutionẽ, vt patet in litera. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis dedit alicui aliquã terrã, nõ vt in feudum vel hæreditatẽ, ſed q̃ diu viueret poſſidendã: Ille poſtmodum partẽ illius terrę dedit vxori ſuæ in donationẽ p̃p dotẽ, deceſſit vir. Quærit, vtrũ vxor eius præfatam donationem hr̃e debeat, dum vixerit, & tenere. S. đò ponitur qũ? Aliquis dedit hę redi ſuo de legitimo mr̃imonio ꝓcreato in hæreditatem vel feudũ, aliquã terrã: Poſtmodũ ipſe partem ipſius terræ dedit vxori ſuæ in donationẽ; tandem deceſſit ſine prole. Quærit, vtrũ de iure mulier poſſit hr̃e donationẽ illã: Conſultus Papa rñdet, qꝙ cũ regulariter nullus poſſit plus iuris transferre in alium, quam habeat: vir prædictus non potuit vxori prædictæ relinquere quod ei non licuit, niſi quoad viueret poſſidere; & ideò mulier illa, terram illam habere non poteſt, niſi ille ad quem illa ſpectat donationi voluerit conſentire; & idem eſt in ſecunda quæſtione dicendum. Licet autem in cauſis viduarum eccleſia fauorabilis debeat eſſe, tamen contra iuſtitiam non eſt fauor eccleſiæ concedendus. In fine dicit, quod vxor dicitur dotem dare viro, vir autem mulieri donationem propter nuptias. No. quod nullus poteſt plus iuris in alium trã ferre quam ipſe habeat. Item eccleſia nullis, etiã pro perſonis miſerabilibus, dicitur contra iuſtitiam præiudicium facere. Item mulier dat dotem marito, maritus autem vxori donationem propter nuptias.

f Vixerst.] ſimile 10.q.2.hoc ius potectum. §. ſi cui nomus C.de vſu. & habi. ſi patri.

g Tertiam.] idem eſſet, ſi totam.

h In dotem.] ideſt, donationem.

i Viduarum] tanquam miſerabiliũ perſonarum. 87.d. §.1. & c.1. De hoc dicitur, ſ.de fo. comp. ex tenore. [Gl.ſeq.circa brocar.alle.4.cõſor. duo ꝓtratia, & ibi.

K Nullus plus iuris. vt 1.q.7. Daibertum, ff.de regu. iur. nemo plus, ff.de acq. re. dom. tradito. & ſ.de iure patr. quod autem, in fi. & c.cura Arg. cõtra. ff.de vſufr quod noſtrum non eſt, ff.de acquir. rerum dom. non eſt nouum contraria caſualia ſunt.

habet rem in hæreditatem vel in feudum.

CAP. VI.

NVptã nobis tua diſcretio requiſiuit, ſi qua terra data fuerit alicui, nõ ī hr̃ditatẽ vel feudum, ſed tñ, quoad vixerit poſſidẽda: & ipſe poſtmodum tertiam g partẽ vxori ſuæ in dotem h concederit, vtrũ eo defuncto ꝑfatã dotẽ, vxor (dũ vixerit) hr̃e dẽat & tenere, cũ eccleſia dotes ꝓtegere teneat vidoarũ? ¶ Poſtula ſti p̃terea, ſi qua terra data fuerit alicui, & hr̃di, quẽ de vxore legitima ꝓcrearet, ī hr̃ditatẽ vel feudũ: & ipſe vxori ſuæ quadam parte ipſius in dotẽ conceſſa, deceſſerit poſtmodũ ſine prole, an mulier dotem eandẽ de iure poſſet hr̃e? Nos aũt cõſultationi tuę taliter reſpondemus, qꝙ cum regulariter null' pl' iuris k in

† Cap.2.tit. đ dotę amittenda vel poſt diuortium reſtituenda in 3. compilat. Et de materia textus & gloſſarum ꝑter Doct. hic, vi de Iul. Clar. tract.de feu.

† poſſit.

a Quæ etiã erant regni ſim Vinc. vñ alienari nõ poterãt. ſ. de iureiu. intel lecto, Io. A.

a Cõcor. l. 1. C. qñ Imp. inter p u. & vi. Bald. in l. 1. C. de bon. matet.

a Quod

a Quoad vixerit] Et sic habes, ꝙ feudū potest alienari ad tempus. aliàs non potest alienari. supra de feudis, c. 2. vbi de hoc.

b Consentire.] ex quo alienationi consentit, rem postea reuocare non potest. arg. ff. quib. mod. pig. vel hyp. sol. sicut re corporali §. si volūtate, & §. sed & si permiserit & l. si debitor. §. si in venditione.

† Aliàs ita: vir cui ꝑdicta terra, dicto modo conceditur.

c Fauorabilem.] 87. dist. ca. 1. & 2. C. quando Imp. inter pupil. & vi. l. vnica. & 1. de fo. comp. ex tenore, vbi de hoc.

d Sanctiones.] C. de donat. ante nupt. l. 1. & vlt. §. sācimus. & dos ad vxorem, & donatio ad virum soluto matr. reuertitur. nisi ex pacto lucretur. 5. eo c. vlt.

Per vestras] Marito vergente ad inopiā, prout late satisfactio potest petiri fummat Abb. Et secundum hunc intellectum esset hic casus singularis, ꝙ non est alibi. Diuidit: Nā in prima ponit consultatio. In secunda responsio, cum mandatonibi, Cum ergo, Prima pars pōit tacitā delegationem, actoris petitionem, rei exceptionem & iudicis interlocutionem. Secunda ponit duas causas mandati alternatiui, ꝙ inter illas interierit. Abbas Siculus.

†Ianuens.

CASVS. Inter H. virū & vxorem suā coram Cōsulibus ciuitatis Genuen. super dote ipsius mu'i ris quæstio vertebatur, coram ꝙbus dictus H. petebat dotem vxoris sibi assignari; mulier contradicebat, ꝙ sibi assignari non deberet, cum ad inopiam vergeret, nisi cautionē præstaret, de dote saluanda: & quia eam à se expulerat; iudices, quia ad inopiam vergere videbatur, pronunciarunt, quod dos illa non assignaretur eidem, nisi præstaret cautionem idoneam, de ipsā non peritura: sic dos ipsa remansit penes quēdam magistrum R. postmodum vero dictus H. impetrauit litteras ad archiepiscopum & archidiaconum Genuen. contra illum R. super dote prædicta: iudices dictū magistrū R. ad suā præsentiam citauerūt coram quibus dictus H. petebat à dicto magistro R. dotem vxoris suæ: sed dictus R. exceptionem oppositit contra ipsum, videlicet, quod vxorem suam à se repulerat, & tacita veritate super hoc litteras impetrauit, videlicet, ꝙ alia vice super eadē dote quæstio mota fuit coram Cōsulibus ciuitatis, & pronunciatū fuerit ꝙ sperius est præmissum. Iudices, cum de hoc constitisset eisdem, præceperunt eidem. vt sic de dote saluanda caueret, & vxorem reciperet; sed cum ipse cautionem præstare non posset, ad ipsius instantiam domino Papæ hoc referre curauerunt. Vnde dominus Papa his præmissis mandat eisdem, quatenus dotem faciant assignari eidem, sub ea cautione, quam potest præstare; vel saltem alicui mercatori committant, vt de parte honesti lucri valeat sustentari: ne occasione dotis detentæ, vxor à viro dimissa: vel vir, adulterij reatum incurrat: Satis. n. potest ei credi modicā dotis, cui creditur totum corpus vxoris. Nota, ꝙ cautio de dote saluanda præstari debet à viro, cū ad inopiam vergit. Item cautio qua præstari potest, exigēda est. Item cui concedi tur maius, & minus multò fortius concedi videtur.

gnatur sub cautione, q̄ ꝑstare pōt: Et si per illā cautionē non esset sufficienter prouisū cōsumptioni dotis, deponetur dos apud mercatorē, vt de honesto lucro vir sustineat onera matrimonij. b. d. secūdū in solectū quē tenet Panor. in hrēdo verbis litere Et est ea sus notabilis et quotidiana.

CAP. VII.

Per† vestras litteras intimastis, ꝙ cum magistrū R. sup quadā sūma pecuniæ pro H. paupere, auctoritate nra curaueritis cōuenire. e q̄ idem H. pro dote vxoris suæ requirebat ab eo, dict⁹ R. exceptionē oppositit cōtra ipsū, ꝙ vxorē suā à se repulerat: f & tacita veritate g sup hoc lras impetrauerat: †qa cū super eadē dote, alia vice, coram vestrę ciuitatis Cōsulib. qō mota esset, ipsi pronūciauerūt qm idē H. ad inopiā hvergere videbat, dos illa nō assignaret eidē, nisi cautionē i idoneam de ipsa non peritura ꝓstaret; vnde vos ei, vt de saluanda

e Conuenire.] id-est, ad iudicium euocare ad petitionē H.

f Repulerat.] Et ideò audiri non debuit, nisi primò ipsam restitueret. supra de restitu. spolia. ex conquestione. & supra de ordi. cogn. super spoliatione, & cap. cum dilectus.

g Tacita veritate.] De processu negotij, vt sequitur. sic, supra de re iudica. inter monasterium.

† impetrauit.

[Glossa sequens obijcit & soluit.

h Ad inopiam vergere.] & bona videbatur illa pronunciatio: quia ex quo maritus incipiebat labi facultatibus, & re sua male vti, cogendus erat eam restituere, C. de iur. dot. vbi. & in Authē. de æqual. dot. §. vlt. collat. 7. imò etiam sequestrāda est, cum præsumitur vir eam dissipaturus, ff. soluto matrimonio. si cum dotem, §. si verò dotem. Si ergo tenetur eam reddere, ergo non potest eam repetere, supra de iureiurand. quemadmodum. quia turpius ejicitur, &c. & dolo petit, qui restituere statim debet, ff. de regul. iur. in cōdemnatione in fine. Sed hæc non habēt locum in casu isto, vt hic dicitur: Cum enim corpus suum vxori ei committerit, multo fortius & dotem sibi committere debet, sub ea, quam potest cautione præstare, vt sequitur C. de pact. conuent. hac lege, & est simile 12. quæstione prima præcipimus. imò vxor tenetur alere virum suum egentem de dote, ff. de iure dot. mutus. §. manente. & præmissa locum habent, cum maritus suspectus est de dilapidatione: quia malè versatur in re sua; & non cum paupertate laborabat, vt hic faciebat, & ita restituetur huic dos, prout hic dicitur in fine Lauren.

i Nisi cautionem.] Lex enim prohibet fideiussorem dari pro dote. C. ne fideiussores dotium dentur. l. prima, & secunda. Sed in alio casu illud intelligitur.

3 Ca. 3. ti. de do. amit. vel post diuor. restituenda, in 3. cōp. In hanc decretalē celebris extat & copiosa repetitio Palat. Rubij, cum videre.

a Et

dote caueret,& vxorem, suam reciperet præcepistis:& infra. [a] ¶Cum ergo satis pollit ei modicũ credi doris, cui creditũ est corpus vxoris: Mandamus,quatenus dotem assignari faciatis eidem, sub † ea quam [b] potest cautione præstare: vel saltem alicui mercatori cõmitti, vt de parte honesti [c] lucri,dictus vir onera [d] possit matrimonij sustentare: ne occasione dotis detenta, vxor a viro dimitida, seu vir, qui dimisit vxorem, adulterij reatum incurrat.

† Aliàs ita: sup eã q̃ potest cautionẽ præstare.

[a] Et ℣.]sed cũ ipse cautionem præstare non posset,ad instãtiã ipsius domino Papæ hæc rescribere curauerũt. [b] Quã pt.]iuratoriam.s.in Auth.vt nulli iudic.liceat hẽre loci curatorẽ. §.si verò crimen,coll.9 vbi dr, q̃ si mulier accusat ꝺ crie, ꝓ quo dẽat custodiri,dẽt dar fideiussorẽ.si fideiussorẽ dare ñ pt, iuratoriã cautionẽ pstet:& sufficit, C. de epi. & cler.auth. gnaliter 1.& in Auth. de litig. §. ad excludendas. vnde sumpta est hæc auth gnaliter, coll.8.

[c] Honesti lucri.] Non n.tenet fœnerari dotẽ, & de vsuris alere vxorẽ. ar.C. de admi. tut. auth. nouissime, sed cõuertat eam in societatẽ honestam, vel aliquod comercium:& ex lucro honesto cã alat. arg.i. Auth. vt hi q̃ obligatas se hẽre ꝓhibet res minorũ. §. qm̃ ãt videm s, colle. 6. ibi tñ dr, q̃ si minor ñ hẽt vñ viuat, sed tantum pecuniã, tunc curator cogitur fœnerari. [d] Laur.

[e] Sed illud ñ tenet ſm Canones, si enim debet qs crimen suum commodis alienis impẽdere. 48. dist. sicut ñ suo. ſm Gos. & Hos. Io. And.

[d] Onera.]ff de iure dot.si is qui Stichum.§.ibi dos.& in ra de viuris,salubriter. Tancr.

DOnatio.]Prima pars determinat,qñ & qualiter donatio facta inter coniuges valeat, vel reuocanda intelligatur. Secunda docet,an reddenda sit dos,& donatio propter nuptias soluto matrimonio. Secunda ibi, Sanè. Et hæc diuisio sufficit pro summario. Aub.

CASVS. Quæsitũ fuit à Papa,vtrũ inter virũ, & vxorẽ durãte mrimonio donatio hinc & indè facta teneat? Rñ det Papa,q̃ donatio durãte mrimonio inter cõiuges facta,ex qua alter fiat locupletior,& alter pauperior,non hẽt firmitatẽ,nisi donatio cõfirmetur obitu donatoris: & donatore viuente penitus euanescit, si reuocet ab eo tacitè,vl expssè,vl si prꝰ moriat,q̃ donationẽ accepit. SANE. Dr in §. illo, q̃ soluto matr. dos redire debet ad mulierẽ, & donatio ad virũ nisi de consuetudin. ℣. rium obtineat, vel nisi ex pacto facto inter virũ & vx. de lucranda dote, vel donatione ꝓp nuptias, ꝙrũ inducat: Et pactũ istud æquale dẽt esse ex vtraq; parte No. q̃ donatio inter vir.& vx.non valet nisi in casibus. Itẽ dos ad mulierem redire dẽt, & donatio ad virũ ſm leges,consuetudinem tamen,vel pactum in hoc derogat legi. [e] Cõstãte mrimonio.]No.q̃ donatio inter vir.& vxorẽ moribus prohibita est: ne mutuo amore inuicẽ spolient,non tẽperãdo a donationibus, sed profuta erga se facilitate vtẽtes. Maiores.n.nri hoc ꝓhibuerũt, amorẽ honestũ solis animis existimãtes,& ne alter in paupertatẽ incideret,& alter ditior fieret,ne esset illis studiũ filios educandi. ff de don.int.vi.& vx. l.1. 2.& 3.& in Auth q̃b.mod.nat.effi legit.§.illud quoq;, ad fin.coll. 6.& nulla est donatio,vbi mrimonium tenet. Si verò mri monium ñ tenet,donatio de iuris rigore valet:sed fas nõ est tales donationes esse ratas,ne melioris condõnis videantur delinquentes,q̃ qui non deliquerunt ꝓhendo. ff.eod.l 3.§ 1.& C.eo.1 ex uoluntate. Sed inter sponsũ, & sponsã tenet donatio. ff eo.inter eos 2 & l.cum hic status.§.si quis ipũ ã. Tñ si donator in eadẽ uoluntate usq; ad supremũ uitæ exitum perduraueris, ualet donatio/C.eo.l.1.& 3.& hi.,ubi dr, nisi donatoris obitu ꝓfirmet. Et si donatio legitimũ modũ excedat,& ñ fuit insinuata usq; ad legitimum modu,ualebit,si ꝓmittit

[2] Sequit: q̃ mrimonio cõiũcti sũt: ante nuptias donõ facta iure consistit,ꝺ die nuptiæ fuerunt subsecutæ. Io.And.

in ea voluntate, vsque ad mortem, C.eo.l.donationes.

[Glo.seq. exemplificat, quomodo donatarius possit esse locupletior,& c. & ecõtra ponit duos casus in quibus id fallit,in fine dicit quatenus fiat reuocatio.

[f] Locupletior.] Donatio ex qua hoc contingit, nulla est. ff.eodẽ l. 3.1.ñ. & ex eo quod dicit; ex qua alter locupletior, & alter pauperioꝛ 3rio sensu dat intelligi, q̃ donatio teneat his casibꝰ: qd̃ verũ est. Si ergo maritus nõ fit pauperior, tenet donatio, vt si maritꝰ fit institutus hẽres, & repudiet hereditatẽ donationis cã vt deferat vxori sibi substitutæ, vel si repudiet legatum vt remaneat penes vxorẽ oneratam pro legato præstando:vel si rogatus restituere hæreditatem vxori, ne detrahat quartam causa donationis,tũc tenet donatio,ff. eo. si spõsus. §.si maritus. & §.si quis,vel si donauerit vxori rẽ alienã.ff.eod.sed & si constãte. Itẽ licet pauperior fiat donator,& accipiens non fiat locupletior, tenet donatio: ut si emerit inde unguẽta,ff.eo. quod aũt.§.1. [3] Item ualet q̃q; donatio licet donator fiat pauperior,& accipiẽs locupletior,si in tps finiti matrimonij sit collata, sed ante tps illud nõ efficitur res donata donatarij, sed differt, in tps,in quo mulier à lege uiri soluta est. ff.eod.si seruum uxori. §.ult.& l.quia,& l.si inter. Itẽ in alio casu ualet donatio licet alter fiat pauperior, & alter ditior.ff.eod. quod si uir. Fit autem donationis reuocatio quatenus donator pauperior,& accipiens locupletior factus est.ff.eod.si sponsus.§.ult.

[g] Tacite,uel expresse.] Tacite aũt fit reuocatio ꝓ diuortiũ,nisi in diuortio uoluerit donatione ualere.ff.eo. sed interim,§.si maritus,& l.cum hic status,§.si diuortium, & C.eo.l.à marito. Item tacitè fit reuocatio, si prius,q̃ libertatẽ acceperit,decesserit, q̃ is qui cõtulit, ut in l.prædicta, a marito. Si uerò prius decedatis qui donauit,nec reuocauit donationẽ confirmãt morte,per filiẽtiũ,C.eo.donationes,& l.1.& 3. Si autẽ simul moriant,puta naufragio,vl ruina,ualet donon. ff.eo.cũ hic statꝰ,§.si ambo,expẽdite reuocat donõ, cũ donator causa reuocat, C.e.à marito nisi pœniteat eo reuocasse donõnẽ:ut iuxmũ iudiciũ eiꝰ siue uoluntatẽ spectemus,ff.eo. cũ hic status,§.pœnitẽtia. Itẽ expẽdite fit reuocatio,si maritus ea q̃ donauit,postea pignori det,uel alij donauit,uel alio mõ lienauit C.e.si maritꝰ tuꝰ.ſ.de ꝓp.ñ iniustæ. Et hæc q̃ dicta sũt de do.int.ui.& ux.inter parentes,& liberos penè intelligi dẽnt,inter quos ꝓhibita ẽ donõ,cũ una ꝑsona intelligant, C.de imp.& alijs substitu.l.ul.& 35.q.1.§.hac auctoritate,nisi i casibus.

[h] Qui donatum.]ut C.e.l.à marito,ff.e.cum hic status,§.si ambo,& illa uerba tacitè, uel expẽdite,uel q̃ donatum accepit,&c.sumpta sunt ex illis duab.legibus.

[i] Sicut dos.]Dos.n.datur uiro a muliere, & donatio dat uxori à uiro,ſ.e.nuper, in fi.C.de donat.ante nup. l.1.& ult. Et iõ redire dẽnt ad eos: ut hic dr, & dos,& donatio propter nuptias debent esse æquales hi exide. C.de pact.conuent.auth. æqualitas, & in Authent de æqual. dot. § hæc igitur, & §. de cætero,col.8. Et uerum est,

[3] Et hẽt id locum ẽt si pecuniã datã pro unguentis mulier soluit creditori suo: & mox de ista pecunia emit unguenta. Idẽ si uir,ꝓ illius emendis lãcè dedit, illa remisit: & de sua pecunia unguẽta emit. Io. And.

rum est, ꝙ ista debent redire ad mulierem, & virum, nisi consuetudo sit in contrarium, vt dicitur hic; nisi, pactum de dote, vel donatione lucranda, vel parte, fit factum inter eos, vt hic dicit, & C. de pac. conuen. l. ex morte auth. æqualitas, & in Auth. de æqua. dot. §. hoc igitur coll. 8. C. de rei vx. act. l. vni. a. §. illo ff. uldubio. Et istud pactum debet esse ęquale hincinde & si nō sit æquale, maior pars lucri ad minorem debet reduci, vt ll. prædictis: ex morte & auth. ęqualitas, & lege l. leonis. C. de pa. conu.

sic & donatio ꝓpter nuptias redit ad virum: nisi de cōsuetudine secus obtineat, vel ex pacto de lucranda dote, vel donatione pp nuptias qđ æquale sit, cum hincinde cōtrarium inducatur.

DE SECVNDIS NVPTIIS.

TITVLVS XXI.

De secūdis nuptijs. †

† Vide magistrū, & Theologos lib. 4. sent. dist. 42. Et vide notus nostras in hoc cap. vbi ꝯhereticus secūdę, vlteriores nuptię licitè esse ostendūtur; inde totus titul⁹ illustratur. †Ca. vni. eo. tit. in 2. cōp.

¶ Alexander tertius.

¶ Secunda nuptia non benedicuntur, & benedicens puniendus est.

Quia diuortio facto solent homines trāsire ad secūdas nuptias. ideo vtile de diuortijs, merito subijcitur de secundis nuptijs. Et scias quòd nedum secundæ nuptiæ approbantur ab ecclesia, sed etiā tertiæ, & vlteriores: vnde non solū qs bigamus, & trigam.⁹, sed ēt octogamus effici potest, vt dicit textus in ca. aperiāt, 32. q. 1. Abbas Siculus.

De hac materia tractat. 34. q. 2. & 31. q. 1. in multis c. 2. q. 2. §. hinc tollitur, 3. q. 7. §. tria, ꝓpe finē.

CAPVT. I.

CApellanum † (quem benedictionē cum secūda a constiterit celebrasse) ab officio, beneficioque suspensum, cum litterarū tuarum testimonio, ad sedē Apostolicam nullatenus destinare postponas.

† Cap. vni. e. tit. in 1. cōp. & post Cōcil. Lateran. sub Alexan. iij. par. 9. c. 1.

[Gl. seq. reddit tres rationes, sed primam reprobat.]

a Cum secunda.] Secundæ nuptiæ benedicendæ non sunt, ſ. eo. vir autem, & secundam accipere secundum veritatis rationem, verè fornicatio est, 30. q. 1. hac ratione. Sed illud intelligitur prima viuente: & non debent benedici secundæ nuptiæ, ad exhortationem continentiæ: sic & sacerdos interesse nō debet nuptijs clandestinæ contractis, ſ. de clandest. matrim. cum inhibitio. § sanè multo minus debet illas benedicere, & alia ratio est, quia sacramentum a iterari non debet, inf. eo. vir autem, vbi hæc ratio notatur.

a Neq; benedictio illa é Sacrū, aut pars ſacri, neque mysterium

¶ Lucius tertius vniuersis Christianis in captiuitate Sarracenorum positis.

¶ Dubitans de morte coniugis nisi prius certificetur contrahere non debet: & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum, & si postmodū sciat primam viuere dimittat secundam. Ab. Sic.

CAP. II.

DOminus, † ac redē ptor noster: & infra. ¶ Sanè super matrimonijs, q̄ qđa ex vobis (nōdum habita obeūtis cōiugis certitudine) cōtraxerūt; id vobis respōdemus: vt nullus amodo ad secundas nuptias migrare pręsumat, donec ei constet, b ꝙ ab hac vita migrauerit coniūx eius. ¶ Si verò aliquis, vel aliqua, id hactenus non seruauit, & de morte prioris coniugis adhuc sibi existimat dubitandū, ei q̄ sibi nuptit, debitū non deneget c postulāti: qđ à se ī nouerit nullaten⁹ d exigēdum. Quòd si post hoc de prioris cōiugis vita cōstiterit, relictis adulterinis e cōplexibus ad priorē coniugē reuertat. ¶ Vrban⁹ tert⁹ Vigilio. ¶ *Si vnus ex coniugib fuit alibi benedictus, non debent coniuges de nouo benedici.*

† Cap. e. tit. in 1. cōp. hoc spectant tradita sup. de spons. cap. in præsentia.

b Et constet.] ſ. de spon. in præsentia. vbi notatur quid iuris sit de hac materia. C. de repud. auth. hodie. & in Auth. vt liceat mat. & auc. ꝙ quod autem, coll. 8. c. Non deneget.] Et ita propter dubiū præsumitur pro matrimonio quod fieri dēt. ſ. de spon. iuuenis. & arg. ſ. de mat. contra c. contra interd. eccle. c. 1. ff. de reg. iur. in ambiguis. & ff. de iu. do. in ambigu. nisi qō dubitat, an ꝙdam sit matrimonium: quia tūc destruum est: quo casu pot⁹ præsumitur adulterium, ꝙam matrimonium 30. q. 5. aliter. & arg. ſ. de clandest. despōs. c. 2. d Nullatenus exigēdum.] Hoc est ꝓpter conscientiā dubiam ex probabili causa simile ſ. de sent. excom. inquisitioni, in fi.

[Gl. seq. exponit argum. soluit, & dat simile per modum conuersum.

e Adulterinis.] Hoc intellige. si postquam intellexerit pro certo de vita prioris mariti, cum secundo remaneat: quia statim est adulterium, & non ante, 34. q. 2. cum per bellicam, & est arg. ꝙ matrimoniū quod ab initio valuit, tractu temporis infirmatur. ff. de iud. si alter, & l. si à me. Sed non fuit matrimonium ab initio in veritate: sed nunc primo declaratur matrimoniū non fuisse, sicut econuerso, & ex futuro euentu apparet matrimonium ab initio fuisse. ſ. de trig. & malef. fraternitatis, in fine.

CAP. III.

VIr autem vel mulier ad bigamiā tā Sarracenorum; quidam de his coniugati nullā certitudine habita de morte vxoris, contrahebant secunda matrimonia: Quærebatur, an deberent, sic remanere? Respondet Pap⁹, vt nullus præsumat amodo ad secundas nuptias cōuolare, donec ei cōstet, ꝙ vxor sua de hac luce decessit. Si verò aliqs vel aliqua hoc non seruauerit, & dubitet adhuc de morte prioris cōiugis: ei cui nuptit, debitum non deneget postulanti, sed nullatenus exigat ab eadem. Si vero postea ꝓstiterit de vita prioris coniugis statim eam relinquat, & ad priorē reuertatur, Nota, quòd vir, vel mulier ꝓtrahere secunda matrimonia non debet nisi de morte coniugis certus existat.

ijs facere, nequeūt iterari Vide S. Tho. 4. sent. dist. 42. qō. 3 art. 2.

† Vigo. † Vig. sed in Vaticanis, vt est impſſum.

[Vtrum] CASVS. Dicitur, hic, quòd bigamus, vel bigama non debent aliquo modo à sacerdote benedici, cum aliàs fuerint benedicti, hoc habes 31. quæst. 1. quemadmodum. Nota mulieres secundo nubentes, non esse à presbytero benedicendas.

a Benedici.

a Benedici.] ff.eo.c.1.vbi de hoc.
[Glo.seq.ponit rationem prohibitæ iterationis, & duo sacramenta,quę iterantur,& de pœnitentia solemni subdit consuetudinem quorundam locorum,dicés quo casu excuset.

b Iterari.] Sacra. n. iterari: 1 non debent, 1.q.1. hanc regulam, & c. hi qui, ne fiat eis iniuria.1.q.1.q quidā & de consecr. dist. 4. ostenditur.33.q.7.quē admodum. & C. ne sanc. bapt. iter. l.1 & 2. Videretur enim, q sacrīm huiusmodi non fuisset collatum, vel quod inefficax fuisset omnino, & sic fieret iniuria ei, 1.q.1. sacra. Tamen pœnitentia benè iteratur. de pœn. dist.3. adhuc instant. fallit ēt ſm quosdam in extrema vnctione. Quid enim impediret hanc iterari, cum non 2 sit sacrīm, sed oratio super hominem. 1.q.1.manus. & solemnis pœnitentia non iteratur.50. dist. quamuis. &c. in capite. Gratianus tamen dicit, q iteratur secundum consuetudinem quorundam, de pœn. dist.inc.3.§.ex persona. & benedictio ita cum aliquis secundam duxit virginem iteratur secundum consuetudinē quorundam locorum,& hoc si Papa sciat talem consuetudinem,alias non licet.

Hoc verū & sacris imprimentib. charactērem.

¶ Ca.2.eo. tit.in 1.cōpi. & post.ō.i. Lac.par.9.c. 2.

¶Hī l.1.ff. d his q not. infa. & in l. 1.C.de secū. nup.

1Cor.7.& cū Roman.c.7.

2Imò ē vnū de septē ecclesiæ sacris & ʒriū asserere ē hæreſis dēnū dānata 1cōi. Trid.sess.7.d sacrīs,can.1. & sess.14.de sacro extremæ vnctionis, c. 2.& ibidem co.ti.cano.1. adde Sotum li.4. sen.dis. 23.q.1.ar.1. vbi plenissime adde Lindanū li. 4.c.38 Panoplię Euangelicæ.

siens,nō debet à presbytero benedici: a quia cū alia vice benedicti sint, eorū benedictio iterari b non debet.

¶Idem Exoniē. epīscopo.
¶*Mulier nubens infra annū lugubrem, infamiam non incurrit.h.d.cū sequenti. Abb. Siculus.*

CAP. IIII.

SVper † illa qōne, qua qītum est,an mulier possit sine infamia nubere infra tps luctus secundum leges diffinitum: † Rndemus,qd cū Apostolus dicat mulier viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui:in Dño nubat, c cui voluerit:per licētiā d ipso,q non prohibetur,ut 11.q.1.sint nonnulli.

e Infamia.] ff.c.proxi.

CVm secundum.] Præmissa ratione ponit dictū & soluit obstaculum.Abb.Sic.

f Cui vult.] sic 7.q.1.sicut alterius.& ff.c.proxi.

& auctoritatē Apostoli, eius infamia e aboletur.

10 ¶ Innocen.iij.oP.nobili mulieri.
¶ *Summatur vt precedens.*

CAP. V.

CVm † (secūdū Apos.) mulier mortuo viro suo, ab eius sit lege soluta, & nubēdi cui vult f tm in Dño liberā habeat 20 facultatem: non debet legalis infamiæ g sustinere iacturā,quæ licet post viri obitum,infra tēpus luctus (scilicet vnius anni spatium) nubat,concessa sibi tamen ab Apostolo h vtitur potestate: cū i in 30 his præsertim sęculares leges, non dedigneātur sacros canones imitari.

[Gl seq.inducit legē, & eius causam:secundo tractat, an canon liberet illam etiam à pœna legali. & primo dicit quod sic:secundo ponit opinionem contrariam.

g Legalis infamię.] quam inflixit lex ei quæ nubit infra annum, ne turbaretur sanguis, & de prole dubitaretur. 3 C. de repu.consensu.§.si verò.ff.de his qui no. infa. l. liberorum. §.1. Et nota quòd canones illi non solum talem mulierem liberant ab infamia, sed omni pœna quam exprimit lex. C.de secund. nup.l.1.& in authen. eisdem pœnis. & in Auth. de testi. & ea quæ pa.§ vlt. coll. 4. Nec debet dici infamis in foro ciuili, ex quo per ecclesiam & licentiam Apostoli remissa est.argume. supra qui fil. sint leg.per uenerabilem. & 2.q.3. §. hinc colligitur. Quidam tamen dicunt, quòd propterea non euadit pœnam illam,qua priuatur antenuptiali donatione. Authen.prædic.de testit.& ea quæ pa.§.ult.co l.4 q virum suum ita velociter de honestauit, vt appareat ēt eo viuente,eam non castè vixisse,vt ibi dicitur: & iō perderę dēt quicquid ex liberalitate viri ad eā potuit peruenire: nec ecclesia in hoc potuit 4 pœnam illā tollere:q quan dā ingratitudinem vī mulieri cōmisisse.ar.ff. de dō. inter eius:nec est hoc ʒ Apostolo um.ff.de diuor.gaudemus].

¶Ca vni.eo. ti. in 3.cōp.

Rom.c.7.& 1.Cor.7.

3Plures aliæ cāæ notātur in §.item in Leuitico.27. q.2.

4Immò potuit, q quid hic dicat Bernā. cui standum nō est.

h Concessa sibi tamen. ab Apostolo.] q aliter auferre non possumus, 28.dist. de his.beneficium.n.iuris,nemini est auferendum.5.dist.ad eius verò. ff. de re iudi. l.4.§. si quis condemnatus.& beneficium principis latissime interpretandum est.ff.de constit. prin. beneficiū & sic ad omnes mulieres hoc beneficium extenditur.

i Cum in his].s.matrimonijs contrahendis,in quibus sacræ leges sacros canones imitantur.in Authen.quomodo oportet epīc.§.vl.coll.1.& in Auth.vt clerici apud proprios epīscopos.§.vlt.col.6.& ff. de iudicijs. at ff. cl.nici. & in Auth.de eccle.tit.circa prin.coll.9.

FINIS LIBBI QVARTI.

LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, &c.

¶ Duobus modis potest, continuari primo ad præcedentia. Secundo ad sequentia. Primo sic: Supra visum est de accusationib⁹ ciuilibus, sequitur videre de crimalibus, & pœnis eorum. Vel sic & secundo ad sequẽtia: Tractaturus auctor in quinto de criminibus & pœnis eorum: q̃a sup eis quãdoque proceditur p̃ accusationem, quandoque per inquisitionem, quandoque per denunciationẽ: ideo primò de his præmittit. Abbas. Sicul.

De hac materia tractatur 2.q.7.& q.8.& 3.q.4.& q.5.& q.9 & q.10.& 11.& 4.q.1.& q.4 & q.5.& q.6.& 15.q.3. per totum.

†Ca.1.e.tit. in 1. cõpil. Et uid Bal. in l.damni. §. Ⅱ alieno. ff. de dã. in se.

LIBER QVINTVS

TITVLVS I.

De accusationibus, inquisitionibus, & denunciationibus.

¶ Felix Papa.

¶ De persona accusatoris prius quærendũ est in iudicio.

CAP. I.

SI legitimus ad petitionẽ illegitimi accusatoris, seu non est ad iudicium trahendus, h.d. Et non diuiditur. Abbas. Casus patet. Nota q̃ criminosus non põt alium accusare.

SI † legitimus non fuerit accusator, non fatigetur b accusatus.

¶ Idem episcopis per Galliam constitutis.

SI † quis epiſcopus.] CASVS. Dicitur in capitulo isto q̃ si aliquis qui dignus sit, voluerit denunciare ep̃m suum, super aliquibus excessibus suis, debet illum charitatiue admonere, vt se emẽdet: Si autem se corrigere noluerit, postmodũ causam eius deferat ad primates, alioquin charitatiua & legitima admonitione omissa, a denunciãdo repellitur. Nota q̃ ad denunciandum nõ debet admitti, qui legitime non p̃monuit, & charitatiuè.

†Ca.8.e.tit. in 1. compi. Vide notas nostras in hun. Decr. & de materia B.Th. 2.2.q.33.ar.7. vnde etia intelliges gl. hic.

†Lib.8.epistola.12. registri.

aIdque obtinet, siue agatur de correctione inferioris, vt i canonibus hic allegatis: siue de correctione paris vt hic. vide Ioan.And.

†Ca.5 eo.ti. in 1. cõpil. Vide etiã B.Th.a.2.q.33.ar.4

¶ A denunciatione repellitur is qui non præmonuit.

CAP. II.

SI † quis ep̃s ab illis accusatorib. c q̃ recipiẽdi sũt, accusatus d fuerit, postq̃ ab eis charitatiuè e cõuentus f fuerit, vt cãm emendet, & eã corrigere noluerit: ñ olim, g sed nũc h ad primates causę eius canonicè deferãtur.

¶ Gregorius †duci Campaniæ.

¶ Criminatio prælati debet tractari coram illis, quorum interest.

CAP. III.

ILla † præpositorum: & infra. ¶ Si verò aliquis est de monasterio i prædicti abbatis, qui

Cum agitur in modum denunciationis ad pœnitentiam, tunc necessaria est admonitio secundum Euangelicam veritatem, 5.de iud.nouit.& 2.q.1 si peccauerit.& infra, de simon. licet Hely.& 3.eod.cap.cum. dilectus. in quo casu loquitur hoc capitulum, & ita pertinet ad vltimam partem rubricæ. & vbi dicit, accusatoribus expone i.dest, denunciatoribus: Accusatus, i.dest, denunciatus: vt dictum est.

[Glo.seq.ponit & repetit tria, quæ faciunt accusatorẽ non legitimum.

a Legitimus.] legitimus ideo dicit; quia si sit criminosus non potest alium accusare. 3.q.7.qui sine & c.postulatus. & qui trabem gestat in oculo, festucam de oculo fratris non potest eruere. ea.causa, & 4.q.ca. §.tria. vers.porrò.in fi.& 1.q.1.multi. & 6.q.1. qui crimen. q̃ an alium accusat, debet esse bonæ famæ, non suspectus, per iura prædicta: si enim ad denunciandum vltes per sonæ non admittuntur, vt ff.de spon.cum in tua. multo fortius, nec ad accusandum. item nec debent esse inimici. ff.eo.cum oporteat. & c.cum P.Manconella, & c.meminim⁹: Debet enim esse sine crimine, non inimicus, bonæ famæ & opinionis, qui alium accusat, aliàs non est legitimus accusator: Criminosus enim criminosum accusare non potest. aut etiam denunciare.

ADDITIO. Multæ aliæ sunt personæ, quæ accusare nõ possunt: Vnde Versus.

Hi non accusant, quos metra, sequentia signãt:
Fœmina, pupillus, declaratus, crimine tentus,
Suspectus, quasiu corruptus, sortilegusque:
Infamis, seruus, pauper, cum milite princeps:
Libertus, socius socium, necnon inimici:
Clericus ecclesiam, nullus deferre valebit.

†Vel ex officio suo iudex inquirit. & ff. de cullu. detec. 1. Ala. Iaſ. Abb.

[Glo seq. exponit litteram. ponit exceptionem: & cõgruentiam rubricæ.

b Non fatigetur.] sed repellatur accusator, & absoluat reus ab obseruatione iudicij.7.q vlt.c.accusator, nisi hoc sit infamatus: qa tunc debet indici ei purgatio. i 2.q.5.presbyter 2.& ff.de pur.can.c.cum P. Et hæc decretum pertinet ad primam partem rubricæ.

c Accusatoribus.] idest, denunciatoribus.

d Accusatus.] idest denunciatus.

[Glo.sequens ar. quod accusans. & c. soluit.]

e Charitatiuè.[Arg. q̃ admonitio semp̃ est præmittẽda ante accusationem, & ante vindictam. 2.q.1. quæstione secunda, indigne. & decimasexta quæstione prima. quidam monachi. & quæstione septima, omnes decimæ. & vigesimaquarta quæst.one tertia, de l'icita. & infra de sent. excommunic. sacro.

f Conuentus.] idest admonitus, vt sequens littera indicat.

g Non olim.] idest, non ante admonitionem admittatur ad denunciandum;

h Nunc.] idest post admonitionem debet admitti, vt dictum est.

ILla præpositorum.] Illi debent accusare, quorum interest: aliàs accusatio est nulla. hoc dicit. Et primo ponitur decisum factum. Secundo dispositio: ibi. Si uerò. Abb.

CASVS. Quidam abbas infamatus erat apud papam: vnde mandat duci Campaniæ, quod si aliquis est de monasterio ipsius abbatis, qui uelit aliquid dicere contra ipsum abbatem, accusando, vel denunciando, Papa paratus est audire ipsum, cum illis quorum interest. & causam diligẽter perscrutari, condemnando ipsum vel absoluendo. Nota quod monachi possunt abbatem suum accusare vel denunciare. Item episcopus hanc causam debet inquirere cum canonicis suis. Item sententia debet continere condemnationem vel absolutionem.

[Glossa sequens cum vlt. duo notant ex textu, q̃ patent.

i De monasterio,] Nota, quod non debent admitti ad denunciandum, nisi illi quorum

quorũ interest ut monachi: vt hic aut ẽt patroni. 16. q. vlt. filijs, aut etiam parochiani, 63. dist. vota ciuium. & 7. q. 1. factus est.

a Dicere.] scilicet accusare ī eo. ex parte. & 2. q. 4. Euphemiũ. Sed potius loquitur in modum inquisitionis siue denũciationis. ī quo casu tenentur ad denunciandũ. vt 2. q. 6. quapp. & argu. 5. de cogn. spir. tua. ad hoc n. q libet tenet, ẽt si iurasset nõ denũciare. 5. de iureiu. quem ad modum.

b Quorũ interest.] s. fratrum suorum. 86 dist. si quid.

c Condemnetur.] Hoc p dẽt cõtinere diffinitiua sniã, p dẽnationẽ vel absolutionẽ. aliàs nõ tenet. 2. q. 6. §. diffinitiua. & 23. q. 4 illud ẽt. vt ꝛ ꝓ: pollens. ī. d verbo. sigilli. ī his. & ff. de arbitr. q d cũ §. si arbiter. & sententia q̃ sine certa quantitate ꝓfertur, nulla est, nec in aliqua parte a Do: ℓ hoc reperitur: C. de sent. quæ sine cert. quant. pro l. est. l. penul. & vlt. Ti.

OMnipotẽs.] CASVS DF hic, q̃ si aliqs infamati, non debet ad honores ꝓmoueri, donec d hoc iustificet, vel ꝛ ẽ sic purgauerit. Nota q̃ opinio promouendi ad honores vacillare non debet. & sic penitente accusatione promoueri non debet.

d Denunciantur.] Et sic ad vltimã partem tituli pertinet, cum etiam aliquis accusatur, aut denuntiatur, vel etiam inquiritur, grauata est statim eius opinio, vt interim non debeat promoueri. 8. distinctione, tantis Daniel. ī de testi. capit vlt. C de procur. rei. & ff. de mu. & honor. l. reus. 1. respon. nisi post annum: vt ead. l. te⁹. §. eum.

e Honoretur.] idest, ad honorem promoueatur.

NVlli episcoporum.] CASVS. Quidam familiaris episcopi uolebat ipsum episcopum accusare, opponebat sibi quod erat vilis opinionis, & malæ famæ quæritur, vtrum sit admittendus: Respon. Papa, quod nõ licet episcopo illum à sua accusatione repellere, quem à se separare neglexerit antequam accusaret eundem. Nota quod semel approbauit, iterum reprobare non possum.

f Repellere.] Iudex tamen ex officio suo potest repellere accusatorem, si non fuerit idoneus. arg. 2. q. 7. alieni, & c. sit qui sunt. & c. quærendum. ff. de postulando, quos prohibet. & supra de exce. exceptionem. in fin. & de pe. hære. l. vlt.

g Familiaritate.] Non n. modo potest reprobare etiã mores, quos prius approbauit, ff. de adulter. si vxor, in fine. & 32. q. 5. horremus & ī. de filijs presbyt. veniens. ff. de re. iud. Pomponius. Sed ꝛ. 2. q. 7 alieni. & 3. q. vl. §. si quis ex familiaribꝰ. & C. qui accusare nẽ pñt, iniquũ. Immo videtur quod criminosus criminosum accusare possint, secunda quæstione septima, §. in hoc. & C. de hæret. quoniam. & C. de inoff. test. in. 4. rem, arg. quod nullus criminosus reputatur legitima persona ad accusandum, vel ad denunciandum, vt dixi supra c. 1. arg. C. de adul. qñ. 32. q. 6. nihil iniquius, & C. de liber. cau. si filium. vel forsitan iste epũs accusabatur de crimine excepto: quia & erat malæ famæ, 2. q. 1. in primis. vndè admittebantur viles personæ contra eum. Sed dic q̃ speciale ẽ in epis, & in odium ipsorum statuto: q̃ debent secũ habere honestas personas, q̃ perhibeant testimonium de vita eorum, 2. q. 7. cum pastoris. Et iõ si prauos & viles habent secũ, sibi imputent. aliàs vilis persona nõ est audiẽda, vt dixi ī eo. ca. j. Vel fortè superior ex officio suo posset tales repellere, vt dr in princip. caiptu. & in præcedenti nouula.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. refert Gratianus siue Palea 3. q. 5. c. nulli epõrum.

† Sed in concilijs editis nõdũ hoc ẽ inuẽtum refert th Burchardus, lib. 16. decre. ca. 9. & c. 4. eo. tit. in 1. cõp.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. cõp. Vide Anch. Ic. meminimus. ī. eod.

† Scilicet Gregoriꝰ li. 3. epistola 34. cap. 78. in dict. 13. regist.

† Scilicet primus in epistola 2. eis. epis & c. 7. e. tit. in 1. cõp.

¶ Idem † Constantię Augustæ.

¶ *Qui de aliquo crimine accusatur vel denũciatur, interim promoueri non potest.*

CAP. IIII.

OMnipotẽs † Deus: & infra. ¶ Valdè graue est, vt vir, de quo tanta & talia denunciantur d (cũ ante requiri & discuti debeant) honoretur. e

¶ Pachalis Papa.

¶ *Episcopus per exceptionem criminis illum ab accusatione sua repellere nõ potest, quæ ante à sua familiaritate neglexerit separare.*

CAP. V.

NVlli † episcoporũ ab accusatione sua repellere f liceat, quos ante quam se ab eis impetẽdũ cognosceret, à sua communi familiaritate g neglexerit separare.

¶ Ex concilio Maguntino: †

¶ *Absolutus de certo crimine de eodem iterum accusari nõ potest.*

CAP. VI.

DE his criminib de quibus absolutus est, accusatus, non potest accusatio replicari. h

¶ Stephanus Papa. †

¶ *Cohabitantes inimicis accusati, ab accusatione repelluntur.*

CAP. VII.

REpellantur ab accusatione cohabitãtes i

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. Scilicet primus in epistola 2. eis. epis & c. 7. e. tit. in 1. cõp.

† Hoc est, licet quo ad Deũ absolutus sit, in foro tñ externo põt accusari & puniri & hæc ſnia glossę est c̃is, vt late dixi li. 2. cõmẽt. i Directorij inq̃sitorũ. Scho. ao. §. Rursus a littera.

a Hoc est, licet quo ad Deũ absolutus sit, in foro tñ externo põt accusari & puniri & hæc ſnia glossę est c̃is, vt late dixi li. 2. cõmẽt. i Directorij inq̃sitorũ. Scho. ao. §. Rursus a littera.

h Replicari.] quia si probato crimine iudex cum illo dispensauit, si fuit tale crimẽ qd̃ potuit dispensare, criã semel dimissa, iterum in vltionẽ diuina clemẽtia venire nõ patitur, de pœn. dist. 4. diuina clementia, ad fi. di. 23. q. 4. si illic ubi de hoc, & 2. q. 3. §. notandũ. Si verò absolutus ẽ, qa accusator non ꝓbauit, tutus est. qa de delicto vnius hominis sæpius q̃ri nõ dẽt. ff. nau. cau. licet. §. vlt. & 35. q. 9. veniã. & hoc verũ est, nisi in duobus casibus puta si sedis accusator primũ doceat p̃uaricatum fuisse, ff. de p̃uari. l. 3. C. de accu. si quis homicidij, & de collu. c. 1. Item si suũ dolorem ꝓsequat ignorãs accusationẽ ab alio institutã, ff. de accusat. si cui. §. ijdem. Et hoc intelligẽ, cũ actum est i forma iudicij: Si aũt priuatam egit scit occultè quo ad Deũ absolutus a est, sed accusatio in iudicio facièda, nõ cessat pp hoc, 33 q. 2. admonere. Vi.

REpellantur.] Primo ponit statutum. Secundo rationem. ibi, Quia. Abbas.

CASVS. DF hic, q̃ illi qui morant cum inimicis meis, à mea dẽnt accusatione repelli, cũ mei inimici p̃sumãt: qa affectio inimicitię solet incitare hmõi accusatores. Not. q̃ cũ inimicis meis habitãtes, inimici mei p̃sumũt. Itẽ aliquid ex cohabitatione p̃sumit, q̃ alꝭ non p̃sumeretur.

[Glo. seq. non diuuat tex. per. 4. iura signat contrarium de duobus iuribus, & arg. ex cohabitatione præsumi.

i Cohabitantes.] non solũ inimici, sed eis cohabitantes repelluntur: qa ex hoc inimici p̃sumũtur. 4. q. 3. §. item testes, & ī. eo. cum oporteat. C. de inof. test. liberi, 33. di. si inimicus. ar. ꝫ ff. pro soc. Nã socius, socij mei, non est socius meus, & ff. di. legitur. & est arg. ex cohabitatione p̃ sumẽdũ q̃ aliquo, vel ꝯ aliquem 18. q. 2. affinitimus, & ī. eo. nulli, & ī. de ord. dele. intimãte 3. q. 5. accusatores?

a Amicitiæ.] 3.q.5.accusatores, propter amicitiã vel odiũ humanũ iudiciũ sæpe peruertitur, 11.q.3.quatuor. ADDITIO. Vnde versus.

Quatuor, ista, timor, odium, dilectio, census.
Bapè solent homi nũ rectos pervertere sensus.

inimicis. Quia infestationes blasphemiæ, affectio solet amicitiæ [a] incitare.

Ex Brocardico libro xliiij.

¶ *Pœnitentiam accusatoris calumniosi, cum sequitur inde mors, vel membris debilitatio.*

CAP. VIII.

ACcusasti aliquem, & per tuam [b] accusationem occisus est: nisi (pace [c] (hoc feceris,) quadraginta dies in pane & aqua (quod carina [d] vocatur) cum septem sequentib. annis pœniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus [e] est, per tres debes quadragesimas pœnitere.

¶ Augustinus † super Genesi de morte Abel.

¶ *Super notorio procedit iudex, nemine accusante.*

CAP. IX.

EVidentia patrati sceleris, [f] non indiget, clamore [g] accusatoris.

¶ Alexander iij. Gaitur. † electo.

¶ *Laici vel inimici clericos accusare non possunt.*

CAP. X.

CVm †P. Manconella presbyter ex vna parte, & Bonus presbyter, & I. Bonus Cocti laicus [h] frater eius ex altera, i nostra essent præsentia cõstituti: eũdem I. quia laicus erat, in dicti P. accusationem, nõ duximus admittendum. Cumque præfatus B. eundem I. sup crimine simoniæ cõstantius accusaret, nos eum, quia in testimonium sbyter Bonus, & Ioannes laicus eius frater ex altera, erant in p̃sentia Papę: Ioannes laicus cœpit accusare P. Manconellam de simonia. Papa (quia laicus erat) non admisit eum ad accusandum dictum P. Manconellam: quo repulso, presbyter Bonus frater eius, cœpit illum statim accusare super crie simoniæ, & Papa eum repulit, pro eo q̃ cum idem Ioan. accusasset dictum P. sbyterũ Bonum fratrem suum induxit testimonium contra ipsum P. Et quia etiã frater P. dictum Bonum presbyterum cã consimili accusauit: ideò neutrum illorum admisit in accusationem dicti P. Sed quia vterq; sup obiectis erat infamatus, vtrique p̃ infamiam purgationẽ induxit. vñ mandat Papa, q̃ vterq; illorũ cãtrib. sacerdotib. dẽat se purgare. No. q̃ laici clericos accusare non possunt. Itẽ mutua accusatio repelli tur, quia præsumitur odiosa. Item q̃ tulit testimonium contra aliquem in cã criminali, nõ potest illum accusare postea. Itẽ si quis accusauit aliquem, & fuit repuls⁹ eius germanus: repellitur ab illius accusatione: quia p̃sumitur: nimicus.

[Glossa sequẽs notat laicos non admittendos, &c. in fi. obij

† Gaientur. † Gaiet. sed fortassis legẽdũ Gaiacen. & est parua vrba i Campania.

† Ca. 12. e. ti. in 1. comp. & post cõc. Late sub Alex. iij. par. 30. c. 14.

¶ Hoc habet glossa inter linealis, Genesis c. 4. sup illis verbis: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me, de terra.

a Vide notas hic, & quod dixi supra c. 2. de sponsa duorum.

[a] Incitare.] 3.q.5.accusatores, propter amicitiã vel odiũ humanũ iudiciũ sæpe peruertitur, 11.q.3.quatuor.

[b] Per tuã.] tantũ, accusationẽ calumniosã, & à culpa suã. nã si quis iussu accusset criminosũ, & crimine probato interficiat, reus, i. manifestus est accusator. 2.q.4. illud. & iudex & minister, 23.q.5. cum homo qui malos, & ca. iudex. & ca. homicidas. & c. miles. in fi.

[c] Nisi pro pace.] non tenetur proprie illud nisi, quia si propriè, sequeretur, q̃ de pace posset quis accusare alium iniustè, quod non est verum, quasi simile habes 2.q.1. notum: sed pro pace lenanda licitum est accusare, vt boni quiete viuant, 23.q.5. non frustra, aliàs accusare mortale peccatum est. f. calumniosè. Ber. ℣

[d] Carina.] vulgare est Lombardorum, & dicta catenatio hominũ, quia tales recluduntur solitarij per xl. dies ad agendum pœnitentiam: de qua pœnitentia habes 50. dist. in capite. ℣.

[e] Debilitatus.] idest, mutilatus in membris.

[f] Evidentia.] CASVS. per se patet. Nota, quod in notoriis iuris ordo non requiritur.

[f] Sceleris.] idest, scelus quod notorium est per operis euidẽtiam. & est vnus modus notorij, quem & alios habes ī. de cohab. cle. & mulie. cap. vlti.

[g] Non indiget clamore.] idest, non indiget aliquo proponente accusationem: quia factum se ostendit, arg. ff. de à integ. restit. t. in confessum. n. nullæ sunt partes iudicis. & ad leg. Aquil. proinde, nisi quo ad sententiam tantum. & quæ in iudicio publicantur, non requirunt accusationem aut actum probationem. ff. de adul. l. 2. ℣ si publico, & C. de rebus iudicum. sic in quocunque notorio, a tantum sententia semper est necessaria. Vide.

a Vide Iulia. Clari in prac. & fi. q. 2

[h] Laicus.] Nota q̃ laici in accusationem vel testimonium clericorum non sunt admittendi: & hoc regulare est, nisi suorum vel suam iniuriam prosequantur. 4. q. 6. omnibus nec tunc ad testimonium, quia in facto suo nemo testis idoneus est. ī. de testi. de catero. & 2. q. 1. prohibentur. & 4. q. 3. ℣. item omnibus. & hoc verũ est, ni si in criminibus exceptis, vt est crimen simoniæ hæresis, & læsæ maiestatis, infra de simo. tanta. & 2. q. 7. sacerdotes. & ca. oues. 1. q. 3. sanè, C. de episcop. & clericis, si quenquam. & in his casibus & consimilibus admittuntur, si bono zelo & non ex odio procedant, quia tunc nec ad accusandum, nec ad testificandum admittuntur, infra de simo. licet Hely. & cap. per tuas. & ī. eo. meminimus &c. cum oporteat. Inimici in nullo casu admittuntur. 3 Laici. n. bonæ famæ admittuntur in huiusmodi exceptis criminibus; sed si laici sint malæ famæ, & viles personæ, tunc distinguitur. Si clericus super illo crimine sit infamatus, & malæ opinionis, admittitur Laici & viles personæ; Si verò sit bonæ famæ & opininonis non admittentur, & hoc bũ colligitur 2. q. 3. in primis, ad fin & ī de simo. tanta. & ca. per tuas, & hoc exceptis conspiratorib. & inimicis, vt dixi, & excipitur particeps criminis, supra de testi. veniens. Et testib. vilibus sine corporali tormento 4 stedi non debet, vt 2. q. 1. in primis ad fin. sed accusator non torquetur. 4. q. 3. ℣ si autem ea tri. Et sic intelle (quia laicus erat) nõ ad

3 Hoc verũ si capitales, de quo dixi facillime li. 3. in Directorium Inquisitorũ scho. 223.

4 Vide Iul. Clarum in prac. crim. ℣ fin. q. 71. & qui scripsit lib. 2. in direct. Inquisitor. Schols. 121.

maiorem.

mittitur ꝙ clericum. Sed quare repellitur, cum accusauerit illum de simonia, quæ est crimẽ exceptum, & quia etiã erat infamatus, vt patet ex eo quod inditcitur purgatio illi? Respondeo, quia erãt inimici: quod bene colligitur propter mutuas accusationes, & officia permissa, vt patet ex ipsa litera.

a Illius causæ.] scilicet Ioãnis laici fratris B. Iste.n. Io. prius accusauerat forte ipsum P. coram ep̃o, & B. fratrem suum induxit in testem, vt hic videtur, & ideo ipse repellitur tanquam inimicus. inf. eod. nemininimus.

b Purgationem.] quia vterque fuerat infamatus. j. de simo. de hoc, &c. infinuatum, aliàs non esset indicenda purgatio. 15. q. 3. de crimine.

[Gl. seq. quærit & soluit. iterum quærit & distinguit.

c Cum tribus. Arbitrarius. n. est numerus purgatorum, secundum arbitrium præsidentis, & qualitatem infamationis. arg. 2. q. 8. c. ibus. c. p̃sbyter. sim. inf. de pur. can. inter sollicitudines. Nũquid episcopus põt diminuere de hoc numero, ex quo præfigit à Papa, ex quo est arbitrarius? Dicas ꝙ ñ, postquã Papa statuit ar. 3. de off. dele. de causis. § vlt. Quid si non põt hñe cõpurgatores? Dissingue: si hoc contingat ex eo, ꝙ est taliter infamatus, tunc puniri dẽt tanq̃ conuictus, j. de simon. insinuatum, & j. de purg. cano. cum P. quæ est pars huius. Si verò non põt habere, quia est aduena, põt credi suo iuro, cessante probatione. arg. j. de iureiurã. c. vlt. & ff. de his q̃ no infa. furti, accipe, §. qui iussu. ver. sed & si iure, in Auth. vt nulli liceat habere loci seru. §. necessarium, ver. si verò crimen, coll. 9. C. de custod. & exhib. reauthent. nouo iure. Quid si hẽt bonos laicos? admittuntur. arg. 2. q. 1. An primis. Vinc.

EX parte tua.] Tres sunt partes. Secunda ibi, Licet. Tertia, ibi. Quibus. Abbas.

CASVS. Monachi debent abbati obedientiam, & reuerentiam? Dubitabatur, vtrum hoc non obstante, possint ipsum abbatem accusare? Rñdet Papa ꝙ monachi non sunt repellendi ab accusatione abbatis, pro eo quòd de obediẽtia, & subiectione ipsius noscunt esse, nisi alia rationabilis causa impediat, quibus debent de bonis monasterij expensæ necessariæ ministrari, vsque ad finem causæ, cum proprium non habeant. Nõ ꝙ subditus possit accusare suum prælatum, non obstante obedientia.

d Alia rationabilis causa.] puta ꝙ essent excõicati. j. de excep. exceptionem. Vel si essent inimici, vel conspiratores, j. eo. meminimus, & inf. de sim. per tuas, & j. eo. cum oporteat, & in casu, j. eo. veniens, vt dixi j. eo. c. 1. Sed pro eo, quòd obedientiam promisit, non repellit ab eius accusatione in hoc. n. q̃d malus est, non tenetur obedire ei, immo potius tenetur illum denunciare

nium illius a causæ adductus fuerat: & quia prædictus I. frater eius, ipsũ P. coram te prius accusauerat, ab accusatione repulimus: præsertim † cũ frater P. memoratum B. antea de causa consimili accusasset, vnde quoniã vnus post alterum prædictum P. instanti vicissitudine acculabãt: neutrum ad eius accusationẽ admisimus. Sed vtrique presbytero de obiectis criminib. purgationem b † duximus indicendam. Ideoque mandamus, quatenus † vterque illorum cum trib. c sacerdotib⁹ faciat se purgare. †

¶ Idem Vigonien. episcopo.

¶ *Monachus accusare potest abbatem, & de bonis monasterij expensas suis necessarijs habebit.*

EX parte tua: & inf. ¶ Prudẽtię tuæ taliter respondemus, ꝙ monachi (nisi alia rõnabilis d cã impediat) eo ꝙ de obediẽtia & subiectione abbatis esse noscunt, ab † eius accusatione sũt nullatenus repellẽdi: Licet e alios accusare non possint. ¶ Quib⁹ siquidẽ, cum proprium non habeant, de rebus monasterij expensæ f dẽnt necessariæ, donec cã debitum finẽ accipiat, ministrari.

¶ Idem. †

¶ *Presbyter ebriosus Missam celebrans, non præmissa digestione, ecclesia priuari debet, hoc dicit, vt consuenias omnibus sacerdotibus.*

CAP. XII.

SI constiterit, g qd D. Ecclesia nõ perpetuo concessa, sed ad tempus

sue accusare, cum eius interfit. j. eo. illa, & 11. q. 3. noñ semper, & c. Iulianus. arg. sup. de maio. & obed. dilectis. in fi. & 2. q. 7. quapropter. 10. q. 2. episcopus. 17. q. 4. quæsti sunt, & quia vtilitatem ecclesiæ procurãt, debent eis expensæ ab ecclesia ministrari, vt hic dicit, & infra eo. olim, & ipse abbas debet habere expensas vt se defendat vsque ad finẽ causæ.

Glo. seq. ponit casum excepcumaratio nẽ reddit ex. dicit. qđ determinate possunt, signat huic cõtrarium, formatque quæstionem de monacho, quid est in scholis, & soluit.]

e Licet alios.] Alios verò accusare nõ possunt, nisi interfit monasterij, de licentia tamẽ abbatis, 16. q. 1. monachi. cum mortui sint mundo. ea causa, q. 1. placuit. & non tm̃ humanis vocibus, sed diuinis mortui sunt. 2. q. 7. placuit Funesta est eorum vox, vt ibi dicitur, i. semper fleue debent, & tristes esse, 16. q. 1. placuit. Denunciare autem pñt ad pœnitentiam quilibet Christianũ: qz cuilibet dictum vr; si peccauerit in re, &c. nulla facta exceptione maximè si dr esse præceptũ, arg. 3. de iureiur. quæadmodũ. Sed contra vr dicere prædictum c. placuit, vbi dicitur, qđ monasterium exire non debet monachus, sed tanquam mortuus ibi esse. Sed pone, monachus est in scholis a de licentia abbatis: nunquid potest accusare, vel aliter agere? R. spondẽt, põt, si eius interest: qz eo ipso quod monachus de licentia abbatis est in scholis, per consequens omnia ei concessa intelliguntur, sine quibus commodè non possit viuere, arg. j. de off. deleg. præterea. c. prudentiam. §. sexta, & c. suspicionis, tũ pro alienis debitis intercedere non posset, vt ꝙ hoc monasterijũ obligaret, cũ hoc nõ intellexerit abbas. ar. j. de fideiuss. quod quibusdã. & j. de sol. si quorundam, nisi quantum pertinet ad propriam necessitatẽ, & hoc si abbas ei concedat. T.

f Expẽsæ dẽt necessariæ.] Arg. aduersarius aduersario compellendum in expensis prouidere contra se. arg. ff. de mort. testa. si ĩstituta. §. 3. C. de Carb. edit. l. vlt. C. de ord. cog. l. vlt. §. 1. ver. nam si tales, & istæ expensæ necessariæ tm̃ erunt, sine quib. causa explicari non potest. De expensis satis habes sup. de dolo. & cont. finẽ litib.

SI constiterit.] Potest multipliciter intelligi. Diuiditur: Nam primo instruit iudicem quando contra actorem pronunciandum sit. Secundo quando contra reum: ibi, Cæterum. Abbas.

[Glossa sequens ponit casum.]

g SI ꝛstiterit.] CASVS. 3 Sacerdos iste petebat ecclesiam sibi restitui, qua dicebat se iniustè spoliatũ fuisse: Dicebat i ꝺriũ, ꝙ ñ erat audiẽd⁹: qa si fuerat spoliatus, cũ nõ ĩtitulatã, sed cõmẽdatã hẽbat eã ecclesiam. Itẽ ꝙ quasi ebri⁹ i taberna ꝓostauerat, & nulla dormitione

† Præsertim cum frater eiusdem P. memoratũ B. &c.

† Vide Bernardinum Diaz in prætrim. can. c. 240. & Host. in sum. ti. de pur. can. vñ illustrabitur hic text⁹, & glossa.

3 purgari.

† Alii & Vinc. et si sit ab administrõne remotus. alle. ff. de inoffic. test. si ĩstituta. Io. And. † Ca. 13. eo. tit. in 1. cõp. & post Cõc. Lat. sub Ale. iij. par. 30. c. 16.

† Aliàs ita ab eius accusatione non sũt vllatenus repellendi.

† Idẽ, i. Alex iij. sed in 2. comp. c. 1. p. ti. Cælestino iij. aliàs clemẽti: tribuitur.

a De hoc vide i termino ꝙ Horatiũ Lucium trac. d priui. scholarũ, in priuil. 84. ad de in Decis. capellę Tholosanæ, q. 20 & q. 88.

3 Hic casus Bar. est, & in antiquis, codicib. reperitur.

illa nocte, in sequenti die mane Missam celebrauit ipse, & ideo iustè priuatus fuit per iudicem suum, coram quo super his fuerat accusatus: & ipse hæc omnia negabat, dicens quod canonicè in ea fuerat institutus, & iniuste spoliatus, & post appellationem: Mandat Papa primò inquiri de præmissis: quæ si vera sunt, imponatur ei silentium super ipsa ecclesia: Si verò ipsam habuerit canonicè, & non fuerit conuictus de crimine, vel post appellationem fuerit spoliatus, restituatur ei ecclesia. Ber. No. quod qui ecclesiam habet commendatam, nō dicitur eam proprie possidere, quare non dicitur spoliatus, si inde remoueatur vel expellatur per commendatorem.

† violentia

† dormitatione.

¶ G. † Alias ita: Cæterum si eidem fuerit ecclesia ipsa canonicè, &c.] fuerit.

debuit

¶ Idem scili cet Alexander iij. sic etiam in veteri cōpilatione, c. 2. extit.

a Commendari.] sic ℣. de elec. dudum. & 21. q. 1. qui plures. Commendare enim est idem quod deponere. ff. de posi. Lucius Titius Sempronio. & ℣. de depo. c. 1. Qui enim deponit rē penes alium, possessionem intelligitur retinere. ff. depo. licet, & quandocunque vult, pōt depositum siue rem commendatam reuocare. ℣. de depos. bona fides. § 1. vbi de hoc & ff. depos. l. 1. §. penult. & ita licitè huic presbytero potuit auferri ecclesia, cum ipse nō possideret, & sic nō fuit spoliatus.

b De violentia.] idest societate. alias est de violentia. quia forte quandam ibi præstitit.

c In taberna.] 44. dist. non oportet.

d Pernoctauerit.] Pernoctare, noctem totam significat. ff. de verborum signif. vrbana. §. pernoctare & sup. de spon. veniens 1.

e Dormitione.] vnde non videntur ieiunos propter indigestionem, sed pranius celebrare: quod fieri non debet. de consec. distin. 1. iuramenta. & de consec. distin. 2. liquido.

f Ante episcopum sup. de confess. cum super, & præsente aduersario. ff. de confes. certum, §. 2. ergo si coram alio non suo iudice, non procedebatur confessio. sup. de iudic. si clerici.

g Sine coactione.] ita sic confessio fit per coactionem extorta non præiudicat. 33. q. 2. Eutharius, 15 q. 6. ca. 1. C. quoru appellationes non recip. l. 2. & 2. q. 6. fin. §. iuncta quæ tamen, ciuiliter etiam. h. in antiquis-

h Conuictus.] vndè priuari nō debuit sine culpa. 36. dist. fatis peruersum. & 16. q. 7. inuentum.

i Post appellationem, quod. n. post appellationem legitimè interposita fit, debet in irritum reuocari, ℣. de offi. delega. super quæstionum, in fi. & ℣. de appellationē.

ponēs quod de simonia accusaret [m] eandem, mādatum nostrum distulisti effectui mancipare. ¶ Quia verò te non decet in hac parte, appellationi eiusdem H. deferre, cum idem illius manifestus fuerit inimicus, [n] † et cōtra eā testimoniū tulerit: [o] Mādamꝰ, quatenꝰ (cū inde fueris requisitꝰ) præfatæ abbatissę munꝰ benedictionis non differas impartiri. †

¶ Innocentius iij. archiepiscopo Bisuntino.

¶ *Dicens se alioquī accusatūrū coram iudice, ante scriptionem posse sine pœna desistere, & non accusare: sed ei desistenti silentium imponitur in perpetuum. Et secundum hoc summariū ille textus est notabilis. Abbas.*

k Restitui.] cum fructibus perceptis, ℣. de resti. spol. grauis. vbi de hoc.

† impertiri.

CAP. XIIII.

Licet† in B. Petro: & infra. ¶ Sanè cū ex literis B. Decani S. Stephani, & T. I. & M. canonicorū eccl'æ Bisuntinę ad Apostolicę sedis audiētiā pueniſſet, te varia cria cōmisisse: ac ab eis fuisses per easdem literas super periurio, crimine simoniæ, & incestus† delatus: Clemēs † Papa prædecessor noster, seruata iudicia

† Vide Anto. Gomezium tom. 3. varia resolu. c. 12. vers. Tertio repellitur inimicus.

† Capitu. eti. in 3. compilat. altera pars huius c. ℣. de purgan. c. vlt. vide de Archidiacon. in c. Epiphaniū. 5. qō. 6. circa finem.

† Incestum † In multis antiquis mss. C. ꝑꝑ ꝑ. N. quod legi potest in † Celestinus Papa prædecessor noster.

m Accusaret.] sed nunc videtur quod locum habere adhuc accusatio, cum nondum haberet plenum ius, sed potius deberet excipere contra eam: quod posset concedi: seu quia repellitur ab obtento, potest admitti accusatio. De hoc dicitur infra eo. iuper his.

n Inimicus.] ergo si non fuisset manifestus inimicus, deberet admitti appellatio: quia tunc cum crimē simoniæ, exceptum sit, eam potuit accusare, vt plenè dictum est, de hoc supra eo. cum P.

o Testimoniū tulerit.] Et forsitan super eadē causa

vel

vel alia consimili alio p̃te ab accusatore, & ob hoc fortè præsumeretur inimicus. sup. eo. cum P. & simile 4. q. 3. §. item in criminali. in princ. vbi de hoc. Bernardus.

Licet.] ante inscriptionē potest accusator ab accusatione sine pœna desistere: & si ad terminū nō venerit, ei silētium imponitur. hoc dicit D. aiditur: Nā primò narrat factum. Secundò ibi, Nos igitur dudū nisi & tertium commiserimus. Secundū ibi, Quia verò. Tertium. Nè autē, Par huius habetur. C. de purg. can. c. fin. Abb. Sic.

CASVS. Quidā canonici Bisuntini per suas litteras super crimine periurij, simoniæ, & incestus archiepm suum denunciauerunt dño Papæ C. ipse iuris ordine obseruato, archiepo Bisuntino mādauit, vt ad certū terminū ad p̃tium suum accederet nisurus obiectis: archiepus ad terminū sibi p̃fixum accessit. Innocentius C. interim tublato de medio, cū nullus apparuisset, q̃ diceret aliquid contra ipsum, quęsiuit ab I. & O. archidiaconis constitutis in p̃tia sua, si aliquid contra ipsum super p̃missis vellēt proponere, & legitime ostēdere quod scripserant: ꝯ ipsum: ipti rnderunt, quod nō proposito accusandi illa scripserant: sed quia super quibusdam incorrigibilis videbatur. denunciauerunt illa dño Papæ: & nuncius qui pro llis accesserat impetrandis, mandati formā excessit: Vndè Papa illis silentium, imposuit, ne de cætero super his accusarent vel infamarent eundē: & q̃a citra inscriptionem desistere voluerunt, non imputat eisdem; ne igitur Papa minus canonicè in ipsius archiepi absolutione procedere videatur, inquisitionem super fama ipsius cōmittit faciendā. Nota licitū est desistere ab accusatione sine pœna ante inscriptionē item ꝯ infamatum debet fieri inquisitio, deficiente accusatore. Item p̃latus potius debet delectari in bona fama subditorum, quam in infamia eorūdem.

[Glo. seq. obijcit, soluit, iterum obijcit, & soluit.

a Quæsiuimus.] Sed quare Papa quæsiuit ab istis, vtrū vellent aliquid proponere cōtra ipsum? Si. n. accusator nō cōpareret in termino præfixo amplius nō auditur, nisi probet iustā absentiā 4. q. 5. quisque & C. qui accu. non possit ea quæ. & sup. de fide instr. accepimus. Ad hoc, nō statim debet iudex absoluere p̃sentem, licet accusator sit absens. quia pōt esse q̃ habeat iustā causā absentiæ: vt ī. vt lite nō cōte. qm. Iudex hīe debet rōnē viarū & ꝛps, & alterius ēt impedimenti, ff. de vac. mun. ips. ff. quib. ex ca. ma. si cui, §. 1. ff. de da. infe. l. si finita. §. si forte. ff. de iud. si prætor, in fin. & ī. de re iudi. cum Bertholdus. Et ideo Papa istos requisiuit; quia fortè nō credebat q̃ iusta causa impediri tacerent, arg. 1. q. 7. plerunque. Et nota q̃ licet absenti restituat accusatio sua ff. qui ex cau. mai. si cui, & j. tū minor nō restituitur ad accusandum. ff. de min. auxilium. Vel ideò non imponitur silentium accusatori, quia accusator prius mo-

ria grauitate tibi certum terminū assignauit; quo rnitutus obiectis, Apostolico te cōspectui p̃nares: Cū aūt iuxta tenorē citationis ad sedē Apostolicā accessisses, nec † vllus apparete, qui te ita impeteret de prędictis; ne aliqd de contingētib. omittere videremur, ab I. & O. archid. in nostra p̃tia constitutis quæsiuimus [a] diligēter, si quid super præmissis aduersus te, pro se, vel pro alijs proponere vellēt; & q̃ scripserāt, legitimè demonstrarēt: ipsi aūt, qd nō propositō accusandi hęc scripserant, rndērunt. Sed quia super q̃busdā incorrigibilis videbaris, quędā de te Apostolicæ sedi duxerant intimanda: sed nūcius, qui p̃ litteris accesserat ī petrandis, mandati formam excessit. [b] ¶ Nos igitur dictis canonicis, sup prædictis silentiū duximus imponendū, ne te de cætero ꝯeis super his accusare liceat, vel ēr infamare. Quia verò prædicti canonici citra vinculū inscriptionis [d] desistere voluerunt, eis de iuris permissione id non duximus imputā dū. ¶ Ne autem in absolutione tua min⁹ canonicè procedere videamur: q̃uis potius in odore bonæ opinionis coep̃orum nr̄orū, q̃ eorū infamia delectemur: [e] Cabilonem. ep̃o, & abbati de Firmitate, inquisitionē famæ tuę duximus cōmittēdā.

† Aliàs ita: nec vllus apparet, qui te impeteret de prędictis.

1 Vel requiritur, q̃a nō dū inscripserant: nec in modū accusationis hoc p̃posuerāt, secundū Hostiensem. &c. And.

hendus est, vt procedat C. qui accus. non pōt. qui crimē. & ideo isti requisiti fuerunt, si vellēt aliquid proponere, 1 quia si requisitus ne usator nō procedat, amodò non auditur, vt hic patet, & per iura p̃allegata. Sed vī q̃ isti debuerunt puniri in expensis, quia fecerunt illum citari ad curiā malitiosē. arg. prędictæ. l. qui crimē. & ff. de iudi. ēa quę temerè. sed excusaretur p̃p nuntium qui formā mādati excessit, vndè nō tenebatur. Idem videbatur dicendū, vbi etiā de crimine agitur ciuiliter. ff. de iure fisc. l. 2. §. senatusc. in negotijs ciuilibus aliter proceditur ꝯ absentem actorē. C. de iud. properandū. Io. De hoc dictū est ī. de dolo, prout. b Excessit.] Et ideò nō valuit, nec præiudicat eis, ex quo non hūt ratum. ī. de offi. dele. cum olim 1. & ī. de rescr. cū dilecta. c De cętero.] ī eo. de his 4. q. 5. c. j. & 5. q. 5. illi qui. Oiqui accu. non possi ea. ff. ad Turpil. q desistit. nisi iterato crimen cōmitteret, arg. 6. qō. 1. imitare. nā exceptio rei iudicatæ non obstat, nisi de prętentis cōmissis. ff. de excep. rei iudi. si rem meam. & l seq. C. ad exhi. neque. & Lotū ignorabit. & ī. de excep. cap. penult.

[Glossa sequens distinguit criminales & ciuiles actiones.

d Citrā vinculū inscriptionis.] Et quia ante inscriptionem desiterunt, eis non imputatur: quia nemo cōpellit accusare. 2. quæstio. 3. si quem, & c. si quis iratus. post libelli oblationem sine pœna desistere licet, ff. ad Turpil. quæsitum, ff. de in ius vocan. libertus. tamen ille qui infamauit, tenetur iniuriarum. ff. de iniur. item apud. §. si quis libello. In ciuilibus. tamen actionibus bene compellitur agere, post libellum oblatum reo instante. C. quomodo & quando iudex. authen. qui semel. Io.

e Delectamur.] Arg. quod præstantius est priuilegiis bona famæ quā malæ opinionis, argum. ī. de purg. can. c. cum in iuuentute.

VEniens.] Qui iurat aliquem non accusare, repellitur ab eius accusatione h. d. Diuiditur. Nam prima pars narrat factum. Secunda pronunciationem. citationem & purgationem, Secunda ibi, Cum igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam canonicus Pragens. A. nōe, in p̃sentia Papæ proposuit contra eūm Pragensem, quod cum esset filius sacerdotis in Pragen. eccl̃ia non fuerat canonicè ingressus, & contra priuilegium ecclesiæ Pragen. duci Boemiæ homagium præstitisset, sic suū ipsiendo ecclesiam seruitutē: vndè Papa citauit eum, vt ad certum terminum comparet coram ipso. Ipse verò in suā excusationem per nuncios allegauit viarum discrimina, consecrationem chrismatis imminentem, & quod filius ducis baptizandus erat tunc temporis per eundem: Papa autem huius allegationes eas frīolas reputauit, & ipsum habuit contumacem.

matrem: & licet procuratores eius in cauſa criminali recipi non poſſent, tñ eis conceſſit auditores, vt ſi poſſent, ipſum aliquatenus excuſarent. Coram quib. prædictus A. obiecit prædicta contra eſpm, ſed ex aduerſo fuit ei tñ ſum, ꝙ cum olim ſuper hoc litteræ fuiſſent impetratæ ad archiepm Magdeburgen. idem A. in probatione deficiens ad pedes epi humiliter ſe ꝓſtrauit, veniam poſtulans ab eodem. & confeſſus fuit, ꝙ calumnioſe proceſſerat contra ipſum, ꝓꝓ quod iurauit ſtare mandatis ipſius, & ipſe præcepit ei ſub debito iuramenti vt contra ipſum de cætet talia proponere non auderet, quod totũ in preſentia dñi Papæ fuit confeſſus, vñ ipſe impoſuit ei ſilentiũ ſup impetitione epiſtũ qa cõtumax fuit, citat ipſũ ad præſentiã ſuã, & ꝓꝓ infamiã idicit ei purgationẽ. Nota ꝙ in criminali nõ admittitur procurator. Itẽ in cauſa criminali auditur quis allegãs excuſationem. Item qui ſemel calumniatus eſt cõtra aliquẽ, non auditur amplius contra eũdem. Item licet quis ad iudiciũ malitioſè vocetur, venire debet, aliàs contumax reputatur.

[Glo. ſeq. ponit regulam, & 9. caſus exceptos. Secundò ponit opinionem, quã reprobat.

a Criminali.] Habes ergo hic expreſſe, quod in cã criminali non intereunte procurator, nec ad agendum, nec ad defendendum. 5. q. 3. in criminalib. & 3. q. 9. aliàs p aliũ. ff. de publi. iudic. l. pen. §. j. & hoc gñale. Fallit tñ in certis caſib. In crimine iniuriarum, vt 3. q. 9. c. abſens. §. niſi &C. de iniu. l. vlt. ſed ad excuſandum, vel excipiendum admittit ꝓcurator, vt hic, & 23. q. 5. reos. & ff. de dolo. cum dilecti Itẽ cũ agitur de crimine non criminaliter, intereuenit procurator, ff. de procur. tutor. & C. proxi in fin. Item in leuibus criminib. ff. de accuſ. leuia. arg. Item ſi crimen non excedit pœnam relegationis, ff. an per alium cau. app. reddi poſſint. l. j. Item in crimine ſuſpecti tutoris. ff. de procur. non ſolum. §. vlt. Item cum quis accuſat alium de ingratitudine, ff. de procura. ſed & hæ perſonæ. §. 1. Item in actione 2 populari intereuenit procurator ad agendum pro priuato damno. ff. de procur. licet. ſed pro publico non intereuenit procurator ad agendum, ſed ad defendendum, ff. de popu. actio. qui popularis. Item dñs defendit ſeruum in crimine, ff. de acc. ſi cui. §. pe. Melẽdus dixit, ꝙ ex parte rei poſt litem cõteſtatã ſemp põt procurator intereuenire, 23. q. 5. reos. Sed illud loquitur in procuratore ad allegandas cauſas abſentiæ 3 ꝙa rei publicæ vtile eſt abſentes à quibuſcunq; defendi, & quemlibet ꝙ eo verba facientem audiri, ff. de procur. ſeruum quoq;. §. publicæ. & hic iſti admittũt ad excuſandũ, & ſic intelligit. 23. q. 5. reos.

b Tale recepiſſe mãd. quod de iure fieri potuit, ff. c. proxi.

[Glo. ſeq. no. quòd qui iurauit, &c. quærit an denũciet. arg. quod ſic, ſol contrarium. Item quærit & remittit.

c Silẽrium.] Not. ꝙ ꝙ iurauit ſe nõ accuſaturũ aliquẽ, amplius non auditur ꝫ illum. ff. de iureiur. quemadmodum. & maximè vbi primò calumnioſe accuſauerit, vt hic, qa ꝓ ſimitur poſtea ꝙ malo ano mouetur, vñ nõ eſt vlterius audiẽd, ar. 3. q. 10 placuit vel ſi ſimpliciter remiſit accuſationẽ, 23. q. 4. ſi illic. & de penit. diſt. 4. diuina. & eo ipſo ꝙ qs dixit ſe nolle accuſare illũ, amplius nõ auditur. ff. de adul. ſi marit. 2 § ſi negaueret. Sed nũquid talis põt fieri denũciatæ non obſtãte iurõ? ꝙ vt p de cto prædictã, quãdmodũ, ꝙ non eſt verũ, cũ primò calũniatus fuerit quia calũnioſe denuncians nõ auditur, imò punit de calũnia. ff. ti. proxi. c. 2. Sed nunquid alius poteſt illũ accuſare de crimine de quo abſolutus eſt? De hoc dic. vt ff. eo. de his, & quod habes 2. q. 1. ptohibentur. Io.

[Glo. ſeq. not. etiam iniuſtè citatum, &c. quod declarat diſtinguendo. ponit etiam quomodo citato non

¶ Idem Sanctæburgenſi † archiepiſcopo.

¶ *Ad proſequendam accuſationem criminalem non admittitur procurator, licet poſſet allegare cauſam abſentiæ, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum. & qui iuranit ſtare mãdato alicuius, non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum, vt non accuſaret. b. d. & ad hoc ſolet allegari: & in hoc eſt valde vulgatum.*

CAP. XV.

VEniens † ad ſedem Apoſtolicam A. Pragen. canonicus cõtra Pragen. epiſcopum inter alia propoſuit coram nobis, quòd cum eſſet filius ſacerdotis, in eccleſiam fuerat Pragen. intruſus, & contra eiuſdem eccleſiæ priuilegiũ, homagium duci † Boemiæ præſtitiſſet, ſic ſubijciens Pragen. eccleſiam ſeruituti: & infra.

¶ Vndè prædictum epiſcopum ad feſtum reſurrectionis dominicæ, peremptoriè nos meminimus citauiſſe. Idem verò ad ſuam excuſationẽ viarum diſcrimina, conſecrationem chriſmatis imminentem, & quòd filius Boemiæ principis eſſet per ipſum baptizandus tunc temporis per nuncios & litteras allegauit. Licet autem excuſationes huiuſmodi (ſicut erant) friuolas eſtimantes, † ipſum reputauimus contumacem: nec procuratores eius in cauſa poſſemus recipere criminali: [a] eis tamen conceſſimus auditores, vt ſi poſſent, illum aliquatenus excuſarent. Cumque prædictus A. coram eis repetiſſet obiecta, fuit ex aduerſo reſponſum, quòd cum olim ſuper hoc ad Magdeburgenſem archiepiſcopum litteræ fuerint impetratæ: idem A. in obiectorum ſe videns probatione deficere, ad pedes eius ſe humiliter proſternens, veniam poſtulauit: & quòd aduerſus eum calumnioſè procederat, eſt confeſſus. Cæterum cum ſuper hoc mandato ſtare eiuſdem archiepiſcopi iurauiſſet: ipſe præcepit eidem ſub debito præſtiti iuramenti, vt contra eundem epiſcopum de cetero proponere talia non auderet. ¶ Cum igitur nobis ex ipſius A. confeſſione conſtaret, ipſum iuramentum huiuſmodi præſtitiſſe, ac [b] tale recepiſſe mandatum, [b] ſuper impetitione dicti epiſcopi, ſilentium [c] ei duximus imponendum: pro-

¶ Salzeburgẽſi. † Satiburgẽ. ¶ Salesburgẽſi.

† Ca. 3. eo. ti. in 3. cõp. Et de materia & intellectu vide late per Ant. Rubeũ tract. de ptãte procur. in cauſis criminal. lib.

¶ In codice Barbatiæ deleta eſt vox, duci, & alterius manu ſuprafcripta dictio, regi. ſed nouẽ Vaticani habẽt duci. In vno ſup vet bo, duci, habentur hæc olim, hodie rex.

1 Si tñ interuenerit, & non fuerit obiectũ: valet ꝙ ſit cũ eod. vt no. Ioã. de iudic. c. j. li. 6. & facit quod no. C. de adul. q̃uis indubitati. Io. An.

2 Alias, accuſatione.

† eſtimantes.

3 Vel ad exceptiones objicien das, & ibi no. Io. per hanc decre. & hic idem dixit. Io. An.

tenet ratione temporis personæ citatis, personæ citatæ, & loci.

a Propter contumaciã.] Sic patet, q̃ semper debet q̃s venire ad iudicem siue iustè siuè iniustè vocetur, aliàs punitur vt contumax, vt hic patet, & ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi eximat. l. ante pen. §. item si quis. ff. iudi. sol. si reus. Quod verum est cum dubitatur, an citatio teneat. supra de app. si duob. & ca. cum patati. & ff. de iud. si q̃s ex aliena. Sed si euidens est, q̃ citatio nõ tenet: non tenetur venire citatus, puta si citetur aliquis tempore feriato. arg. 5. q. 2. c. 1. & est expressũ supra de fer. c. vlt. ff. ff fer. l. 1. nisi esset iusta causa, vt ibidem dicitur, puta res periturа vel ratione criminis: vel nisi pietas, vel necessitas hoc iuadeat. quandoque nõ valet ratione personæ, vt 4. q. 3. §. liberti. quandoque ratione loci inhonesti. 2 ff. de arbi. si cũ dies §. si arbiter. vel si ẽet nimis remotus fortè ire non teneretur, si constaret q̃ in litteris non contineretur illa clausula: non obstante constitutione de duabus dietis. ff. de referi. nonnulli. si euidens sit ipsum non esse iudicem, quî citat, supra de offic. delega. ex litteris, vel si ordinarius citat illum q̃ non est de sua iurisdictione, nec ratione criminis, seu contractus supra de for. comp. c. vlti. vbicunque dubitatur de iurisdictione debet quis ire & allegare p̃ iuris gium suum, aliàs tanquam contumax potest puniri, vt hic p. tet. Io.

S Vper his.] Diuiditur in duas partes principales. secũda ibi, Licet. Et prima subdiuiditur, quia primo ponit tres modos opponendi crimen. Secundo illos prosequitur ibi, Quando. Abb.

CASVS. Quidam electus fuit in episcopum Lucan. quidam canonici opponebant se illi electo, quædam impedimenta contra ipsum proponentes s. q̃ erat mala famæ & opinionis, & q̃ contraxerat matrimonium cum vidua, vt sic repelleretur tanquam indignus: super his mandat Papa inquiri; Opponebatur contra illos qui se opponebant, & impetrauerant de his inquiri: quod debebant se obligare ad pœnam, si deficerent in probatione: vnde iudices illi super hoc cõsuluerunt dominum Papam: & ipse respondit, q̃ tribus modis potest crimen opponi, denunciando, excipiendo, & accusando; quando crimen in modum denunciationis opponitur, non est necessaria inscriptio: sed cum opponitur in modum accusationis, tunc debet inscribi, cum talis accusatio fiat ad depositionem: cum verò crimen opponitur in modum exceptionis, distinguendum est, quare opponitur, & quando. Si obicijatur vt aliquis repellatur ab accusatione vel testimonio, non est necesse inscribi; Sed cum opponitur vt aliquis repellatur à promotione offi.ij & beneficij, si ante cõfirmationem opponitur, secundum quod hic opponebatur: non debet quisquam inscribere, quia crimen hoc modo probatum impedit promouendum, sed non deijcit iam promotum: Si verò obijcitur post confirmationem, cum electus debet consecrari, debet obijciens se obligare ad pœnã extraordinariam ad arbitrium iudicis, quia deiicit ab obsequio & repellit ad obtinendo quia crimine sic probato, perdit quod per electionẽ & confirmationem fuerat} consecutus; & in casu isto licet agatur de crimine non tamen est quæstio criminalis: vnde per procuratorem potest tractari. Nouem modos obijciendi crimen prout in littera dicitur. Item cũ agitur de crimine non criminaliter potest causa tractare per Procuratorem.

b Tribus modis.] Quartum a modum habes. s. per inquisitionem ℣. eo. inquisitionis. & c. qualiter & quãdo. & infra de simo. licet. exceptis notorijs, vt i c. licet. Et lex etiam dicit, q̃ quattuor sunt genera cognitionum, q̃ aut agitur de capitali crimine aut de fama, aut de pecuniaria re, aut de honoribus, vel muneribus agendis, ff. de varijs & extraord cogn. l. pen.

¶ [G Io. seq. ponit quinque casus, quibus non inscribitur, & subdit quid sit inscribere.

c Oportet inscribi.] Sic infra de simo. licet Mely. nisi in casibus: primò in crimine abigeatus. C. de abigeo. Vnica. Item in leuibus & paruis criminibus, arg. ff. de ac leuia. Item in his quæ apparitores referunt. C. de accusa quidem. Itẽ in crimine apostasiæ. C. de apostatarum. Itẽ cum accusatur Christianus, qui contraxit cum Iudæa: vel e conuerso, C. de Iudæ. ne quis. Inscribere est obligare se ad eandem pœnam si non probauerit, quam reus deberet pati, si probasset ipse accusator, vt 2. q. 8. quisquis. & capi qui crimen.

d Denunciatio.] Præcedente legitima admonitione, aliàs repellitur intra e. cum dilectus, nisi in casib. infra eo. inquisitionis. 1. respon.

e Accusatione.] Potest accusator repelli, obiecto sibi maiori crimine pari, vel etiam minori in modum exceptionis, quia crimius crimum accusare non debet, vt dixi, supra eod. cap. 2. & cap. nulli. & 2. quæstio. 7. quis. & ca. quæ tradum. Sed ab excipiendo non repellitur quis propter crimen, sed propter excommunicationem. supra de excepcio. cum inter. & ca. dilecti filij, quia cuilibet seruatur legitima defunsio, vt ibi dicitur.

f Testificatione.] supra de ordi. cogni. cum dilectus. & supra de testi. super eo. 1. & c. testimonium. & ℣. de excep. denique.

g Impedit promouendum.] Et obstat enim in dignitatibus postmodum acquirendis, ℣. de elec. super e. &

† Secuti veterа & emẽdata exẽplaria hunc locũ restituim⁹ vt ẽ impſis⁹ cũ ppetrã i vulgatis legi ita. p p cõtumaciã: eidẽ epo canonicam purgationẽ p p infamiã indicentes.

e Vel notoriè periculosi: vt in clem. de re iudic. pastoralis vers. Pisana. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõp. Vid B. Tho. 22. q. 68. art. 4. & Bernardinũ Diaz in pract. crim. c. 6. 1

pter a † contumaciã trã eidem episcopo citationem, & purgationem pp infamiam indicentes.

¶ Idẽ Prioris sancti Fridiani & magistro B. canonico Pisano.

¶ Denunciator cris non se inscribit, quia ad correctionem tendit: accusator autem inscribit, quia tendit ad pœnã excipiens verò inscribit ad pœnam extraordinariam, si per exceptionẽ dejcitur ab obtẽto: aliàs secus. hoc primo. Secundò dicitur, quod dum discutitur de crimine per modum exceptionis, potest intervenire procurator.

CAP. XVI.

SVper † his, de quibus nos consulere voluistis, inquisitioni vestræ breuiter respondemus, quod tribus b modis valet crimen opponi, denunciando, excipiendo, & accusando. Quando crimen in modum denunciationis opponitur, non est inscriptio necessaria, sed cum in modum accusationis oportet c † inscribi: quoniam ad depositionem instituitur accusatio: sed ad correctionem est denunciatio d faciendа. Cum autem excipiendo fuerit crimen obiectum, distinguẽdum est quare opponitur, & quãdo. Si autẽ obijcitur, vt † ab accusatione, e vel testificatione f aliquis repellat, nõ est inscribi necesse: sed cũ opponitur, vt quis à promotione officij, vel bñficij excludatur: si ante confirmationem obijcitur, non cogitur quisquã inscribere, quia crimẽ hoc modo probatũ, impedit g promouendũ.

† Sed an hodie inscriptio seu obligatio ad pœnã talionis fieri dẽat. tradunt præter Doctores hic, Iul. Clar. in prac. crim. §. fi. q. 12. Co. uarruuias li. 2. varia. resolu. c. 9. & Petr⁹ Duenas regul. 27. inci. accusans aliquem.

† Aliàs ita vt ab accusatione & testificatione, &c.

a Alios etiã modos Aegidius Bossius in prac. crim. & refert et Camillus Cãpegius a. pud Zanchinum, c. 5.

arg.3.q.1.prohibentur.& 1.eod.omnipotens.

a Non deijcit.] idest, propter hoc non priuatur aliis dignitatibus seu beneficijs, quia non agebatur ad hoc supra de ordi.cog.cum dilectus. ff. de lib.agn. l.1.in fi. Sed ii ex tali probone grauata fit eius opicio, non promouebit. supra de testibus testimoniū. & 81.distinctio.tantis Daniel.& supra eodem omnipotens. nisi se purgaret.

b Post confirmationem.] Tunc.n.spirituale vinculum est contractū. supra. de transla.inter corporalia.

c Arbitrium.] Hoc generale ē, p vbi certa pœna expressa nō est in iure, arbitrio iudicis relinquitur, ī. de offi.deleg. de causis.ff.de iure delib.l.1.in fi. & à tali pœna imposita potest appellari, secus à pœna expressa ī iure, ff. de verb.sig.l.antepenul. Sic & vbi ius expressū nō est, secūdū equitatem est procedendum.ī.de transl. c.vlti.

d Astringendus.] Licet.n.nō inscribat, obligauit ī. ad extraordinariam pœnam, ad arbitriū iudicis, vt hic patet, & arbitrium iudicis æquū esse debet, vnde si excederet, reducenda esset illa pœna ad arbitrium boni viri.ī.de iureiu.Quintauallis.& c.veniēs, ad fin.

e Criminalis.] Et tamen requiritur in tali causa præsentia plurium f episcoporum, ac si esset criminalis 23 dist.illud & 3.q.6.hæc quippe.& in hac causa testes compellendos credo De hoc dixi.ī.de test.cog.q. pen.in fi.glo.

f Per procuratorem.] sic supra de procura tuæ. Sed vbi de crimine agitur criminaliter, nō intervenit procurator.ī.eo.c.proxi.vbi de hoc.

QValiter.] Dividitur in duas partes fm quod continet duo dicta. Secunda, ibi, Formā verò. Prima subdividitur. Nam in principio & in fine commendat & confirmat inquisitores si benè processerunt, in medio verò, s.in versi. Si verò instruit, si male processerūt. Abb.

CASVS. Inquisitores quidam legati Apostolicæ sedis cœperunt facere inquisitionem contra episcopum Nouarien. significatum fuit domino Papæ, quod inquisitores ipsi non seruauerunt debitum ordinem inquisitionis contra episcopum Nouarien. vnde Papa super hoc scribit inquisitoribus illis, dicens, q si ordinem inquisitionis debitum seruauerunt, commendat eos; Si verò non seruauerunt debitum ordinem inquisitionis, vult q ipsum tempore opportuno debeant reformare, ne inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur, Si autem tanquam homines excesserunt, non pudeat eos errorem suum corrigere, quia qua mentita mente fuerint, remittitur eis, & aliquam occasionem in-

sed nō deijcit a iam p motum. Post cōfirmationē b verò, cum.s.ordinādus fuerit aliquis, aut ēt cōsecrandus: qui etiā ab obtinēdo repellit, & deijcit ab obtento, ad extraordinariam pœnam fm arbitriū c iudicis discreti, cuius vīculū inscriptionis, est excipiēs astringēdus, d si defecerit in probādo: pro eo q crimine sic probato, pdit qd per electionem & confirmationē ei fuerat acquisitū: sed ob hoc prius habita, non amittit. Licet.n.agat de crimine, non est tn hmōdi qō criminalis e vndè per procuratorē f potest ritè tractari.

¶ Idem Vercellen. episcopo, & abbati de † Tileto.

¶ Generales inquisitores, si non seruauerunt debitum inquisitionis ordinem: prudenter & cautè se corrigere debent hoc primò. Secundò ponit formam iuramenti, quam inquisitores exigunt ab inquisitis.

CAP. XVII.

QValiter † & quādo: & infra. ¶ Si circa Nouarien. epm debitū īquisitionis g ordinem obseruaris, discretionēm, vestram in Domino cōmē dāmus. Si verò qualibet occasione prætermissis eūdem, ad hoc ipsum † tempore opportuno volumus obseruari: h ne inde nascantur iniuriæ, i vndè iura nascūtur. Ideò que mādamus, quatenus ad conscientiæ uestræ iudicium recurrentes: si cō tra præscriptum ordinē tāquam homines excessistis: non pudeat uos errorem vestrū corrigere, k neniant congruentem, ne sua vile sit auctoritas, quæ ex his in quæ inordinatè sunt acta, non potest aliquid ordinabiliter agi, Si verò ordinem debitum seruaugurunt via regia incedentes, Deum solum habentes præ oculis, in negotio ipso sine personarum acceptione procedant. Formam verò iuramenti quam a clericis N uarien. in hoc negotio receperunt in similib. debeant obseruare hoc modo, vt iurent clerici, quod super his quę sciunt vel credunt in sua ecclesia reformanda, tam in capite, quam in membris, exceptis criminibus occultis, plenam & meram dicant inquisitoribus veritatem. Nō quod in inquisitione ordo iuris seruandus est. Item vnde iura procedunt, non debent iniuriæ nasci. Item iudex errorem suum reuocare debet. Item ex his quæ inordinatè sunt acta, non potest aliqd ordinabiliter agi. Item in inquisitionibus faciendis, de occultis nec quærendum est, nec dicendum, sed de his tantum de quibus infamia præcessit.

† de cilico
† de Cilieto
† de Tileto

† Ca.4.eō. titu.ī 3.cōpi. vbi est integra, q̄ videnda est, vt melius hoc fragmentum, intelligat ab scisū tū est ī.eo.tit.ca. qualiter & qn, a principio vsq; ad §. dēr igitur.

† Aliàs ita huncipsum.

g Inquisitioni ordinem.] qui 2 continet duo: Primum, quod regulariter nō fit inquisitio nisi contra infamatum. Secundum, q̄ ex quo constat de infamia, inquiri debet de veritate. Hostiensis.

2 Hæc glossula non est Bernardi, id ex lectura, Hostiensis, collecta, vt & finis indicat.

[Glossa sequens arguit quod non sit functus, &c. a'legatria iura in contrarium, & soluit.

h Obseruari.] Argum. quod iudex qui male iudicauit, non dicitur functus officio suo, sed iterum debet procedere, & bene iudicare, argum. ff de arbitr. dicere autem, §. sed si de pluribus. Argum. contra: quia siue benè siue malè sententiam dixit, vlterius se intromittere non potest, ff. de arbitr. quia arbiter. ff. de re iudi. a. iudex & supra de offic. delega. in litteris. secus in casu isto: quia isti erant generales legati ad inquirendum, vndè poterant mutare si errassent, & nondum tulerant etiam sententiam, sed errauerant in processu.

ADDITIO. Vel pūnitur ad arbitrium iudicis. argumen. infra eodem inquisitionis. 1. responso, in fi. infra eodem. cap. vltim. argum. infra titu. proxi. c p vltim argumen. à contrario sensu. & supra titul. proxim. capit. vltimo, vbi ponitur quod excipit.

i Nascantur iniuriæ.] C. vnde vi, meminerint. & 11 quæstion. 3. peruenit. & supra de rescripti. nonnulli.

[Glossa sequens not. quod iudex corrigit interlocutorium, adducit tres concordan. & tria sibi contraria.

k Corrigere.] Nota q̄ iudex pōt corrigere errorē suum nisi ma-

ſi male interlocutus ſit, vt hic patet, & ℨ. de app. cum ceſſante, & ℨ. de ſent. excom. ſacro ſt. de re iudi. quod iuſ ſit. & eccleſia i cum errat, mutat ſententiam. ſupra de frig. & maleſi. fraternitatis. & 35 q. 9. c. loci. ℨ his ita. & & cap. ſ ntentiam. & cap. grauc. & 11. quæſtione 4. magnæ. & teſtis poſt. ſt corrigere ſuum errorem. ℨ. de teſtib. cogen. præterea ll. ſup. de vſu. pal. nſi. 2 Et dicit, imperator: Nõ enim erubeſcimus, ſi quid melius horum, quæ prius ipſi diximus, adinueniamus, competẽtẽ prioribus imponere correctionem: ne ab alijs corrigi expectemur. 3 in Auth. d. nup. circa prin. per viam columnam, coll. 4.

qui poſiti eſtis, vt aliorũ corrigatis errores; qm̃ apud iudicem diſtrictum, in qua menſura mẽſ fueritis, remetietur vobis: itaui delicet, vt inuentatis occaſionem aliquam cõgruentem, per quã, ne veſtra vilefcat auctoritas, quanto cautius, & prudentius poteritis, ſuperſedeatis ad p̃ens: qm̃ ex his, q̃ inordinatè sũt acta, ñ poteſt ordinabiliter agi. Si verò p̃ſcrip tũ ordinẽ cuſtodiſtis: omni grã & timore poſtpoſitis, Deum ſolum habentes præ oculis, via regia [b] incedentes, ſine perſonarum [c] acceptione † in negotio procedatis. ¶ Formam verò iuſi, quam à clericis Notarien. ſuper iquiſitione facienda in hoc negotio recepiſtis, in ſimilib. d volumus obſeruari: vt videlicet iurent clerici, quod ſuper his, q̃ ſciunt, vel credunt eẽ † in ſua eccleſia reformanda, tam in capite, quam in membris (exceptis [e] occultis criminib. meram & plenam [f] dicãt inquiſitorib. veritatẽ.

¶ Idẽ archiepiſcopo Arelatẽſi. & Vallis magnæ abbati.

¶ *Si is contra quem inquiritur, iurauit reſpondere tantũ ad interrogata, poſt confeſſionem auditur volens probare excuſationes, quæ confeſſionẽ non perimunt, ſed exponunt: ſecus ſi iurauerit plenam & meram veritatem dicere.*

CAP. XVIII.

CVm † dilecti [g] filij Ciſtercien. abbas, & P. & R. monachi Fontis frigidi, Apoſtolicæ ſedis legati ad eccleſiã Agathẽ. acceſſiſſẽt vt in ea legationis officiũ exercerent: qa de Agath. epo p ſtequẽ. ẽ clamore [h] multa ſibi fuerãt inſinuata ſiniſtra, voluerũt deſcẽdere, ac videre, ſi clamoré opere cõpleuiſſet: & infra. ¶ Quia verò nobis nõ cõſtitit, ſub qua forma eps cum canonicis Agathẽ. corã dictis legatis p̃ſtiterit † iurm: vtrũ videlicet ita iurauerit, vt ſuper ſtatu eccleſiæ plenã [i] & merã [k] diceret veritatẽ: an vt ad iquiſita veraciter ñderet. Mãdamus, quatenus eiſdẽ legatis ex parte noſtra mãdetis, vt ſub qua forma iurm præſtiterit, ſtudeãt fideliter intimare: Et ſi ſm tũſionẽ [l] eorũ, ſub ſ da forma iurauerit: aut ipſe ſufficienter probauerit, ſe ſub illa forma iuraſſe, aut per depoſitiones teſtiũ, quos ꝓduxit, aut etiam ſ.q. plenã & meri diceret veritatẽ, & qa tunc ſe non excuſauit poſtea non debebat audiri, vnde negotium illud delatum eſt ad Papam: & quod iurauit reſpondere tantum ad interrogata, apud ſedem Apoſtolicam quoſdã teſtes produxit, ſed quia non conſtitit Papę, ſub qua forma iurauit, cum depoſitiones illę ſi fuerint publicatæ, nec ipſe renunciauerat teſtib. producendis: mãdat Papa ſuper hoc inquiri ab illis inquiſitoribus ſub qua forma iurauit & ſi ſecũdum illorum inquiſitorum rãſionem conſtiterit, quod iurauit ſub ſecunda forma, aut ſi epiſcopus ille hoc probauit p depoſitiones teſtiũ quos produxit, aut ẽt alioꝝ, quia ſecũdum illã formã nõ tenebatur rñdere, niſi ad interrogata, admittant excuſationes epiſcopi ſuper cõfeſſionib. ſuis: quia excuſationes illæ exponent illas confeſſiones, & ſi excuſationes probauerit, abſoluant illum; Si verò excuſationes non probauerit, vel ſi iurauerit plenam & meram veritatem dicere, remouent illum ab eccleſia Agathen. non obſtantibus illis excuſationibus. Be. No. quod in inquiſitione qui examinantur, veritatem plenè, quam ſciunt debent dicere, & nullum falſum commiſcere idẽ eſt in alijs iudicijs. Itẽ ad cãm dicti recurrẽdum eſt potius, quã ad ipſum dictũ Item teſtis ſingularis ſiue ſolus non valet.

† Cap. 3. eo. ti. in 3. cõpilat.

† Præſtitit. ¶ Hæc periodus in antiquis codicib. legitur vt eſt impreſſa, in recentioribus autem ita: aut ipſe ſufficienter probauerit, ſe ſub illa forma iuraſſe per depoſitiones teſtium, quos produxit aut etiam aliorum, &c. hæc lectio planior eſt, quã probat vetus compilatio.

---

1 Ideſt iudex eccleſiaſticus.

2 Adde an & quando poſſit per Bar. in l. ſi poſtulauerit, ff. de adult.

3 Ad hoc ſupra qui fil. ſint legi. cauſam. 2. Io. And.

† exceptione.

† Verbum, eſſe deeſt in antiquis exẽplaribus.

a Inordinatè.] 14 q. 5. n. quæ enim ſi agris, & c. ſorte. & 1. q. 1. non eſt putanda.

b Via regia incedẽtes.] hoc ẽ, à iuſtitia non declinantes.

c Perſonarũ acceptione.] ſic ℨ. de iunouit. & ℨ. de ſta. re. ea quæ.

d In ſimilibus.] vt ℨ. de tranſlat. inter corporalia & ℨ. de re iud. in cauſis. & ff. de legi. l. non poſſunt.

e Exceptis occultis.] quia ſuper his inquiſitio fieri non debet, ſed ſup illis tñ, de quib. infamia præceſſit. ℨ. eo. inquiſitionis. ℨ. 1. & c. qualiter. & ſi teſtes de occultis dicant, non puniũtur, vt cap. inquiſitionis. quia ſuper his non iurauerunt.

f Pleuam.] cum iurant ſecundum hanc formam, ſecus ſi iurant reſpondere ad interrogata tantum, infra c. proxi.

CVm dilecti,] Primo ponitur legatorum inquiſitio. Secundo ibi, Quia, eorum dubium, propter quod fuit facta commiſſio. Tertio ibi, Mandamus ꝓmiſſionis forma breuiter. Abb. Si. [Glo. ſeq. ponit caſum, quem etiam proſequitur.

g Cum dilecti.] CASVS. 4 Abbas Ciſtercien. & P. & R. legati erant Apoſtolicæ ſedis, cũ audiuiſſent per frequentem clamorem multa ſiniſtra de epiſcopo Agathen. volentes inquirere veritatem, & acceſſerunt ad eccleſiam Agathen. & receperunt iuramenta epiſcopi & canonicorum, & in illa inquiſitione confeſſus fuit epiſcopus, quod commiſerat ſimoniam, dilapidationẽ, & quod habuerat res naufragij: epiſcopus timens illas confeſſiones, voluit ſe excuſare poſtea contra ill. s, dicens, quod iurauerat reſpondere tantum ad interrogata. Iegati dicebant, quod ſub alia forma iurauit.

4 Hic caſus Bernardi eſt & i antiquis codicibus reperitur.

h Clamorem. 2. q. 1. Deus omnipotẽs. & ℨ. eo. qualiter. & qñ. & 86 diſt. ſi quid.

i Plenã.] ſ. q nullũ verum tacere debet. 3. q. 9. hortamur.

k Meram.] ſ. à falſitate. 2. q. 4. nullam. & 3. q. 9. pura. & hoc idem debent facere teſtes: vt notatur ℨ. de teſtib. fraternitatis. & c. licet. & ℨ. c. proxi. in fi.

l Reſponſionem eorum.] ſimile ℨ. de elect. cum dilecti. creditur ergo iſtis ſi confiteantur quod iurauit, vt ad inquiſita reſponderet: ſed ſi contrarium dixerint, poterit probare contra dictum illorum ſ vt hic patet. & ℨ. de teſt cum à nobis, quia non creditur iudici in præiudicium alterius, niſi quatenus conſtat per legitima documenta, ſupra de prob. quoniam. Sed cõtra, ſupra de elect. cum dilecti. ſed ibi de neceſſitate ſtatur dicto illorum: quia illa inquiſitio per alios probari non poterat: quia ſoli interrogati fuerunt, prout hic inferius dicetur.

aliorum: cum depoſitiones illæ non fuerint publicatæ: nec productioni teſtiũ renunciare curauerit: qm̃ fm eandem non teneretur ex debito iuſti niſi ad quæſita ſolummõdo rñdere vos excuſationes ſuas audire curetis. & ſi eas probauerit, cũ excuſationes hmõi confeſſiones eius non perimant, ſed exponant, quæ tales ſunt vt ad bonum & malum valeant retorqueri, a † & iõ iudicari debẽt ex cauſa, b eum ſublato appellationis obſtaculo abſoluatis: cum etſi repertus ſit culpabilis in quibuſdam, ex labore tñ & pudore puni tus, quos pp hanc cãm incurrit, hmõdi leuis culpa leuiter ei valeat indulgeri. ¶ Quod ſi excuſationes illas ſup dilapidatione, c naufragio, & hmonia ꝓpre nequiuerit: aut ſub prima forma d iurauerit: cũ fm eandẽ, nec veritatem tacere, nec admiſcere debuerit falſitatem: vos (nõ obſtãtibus excuſationib. quas de nouo propoſuit, cũ in confeſſionibus ſuis nullã oĩno de illis fecerit mẽtionẽ: q̃uis firmiter aſſeruerit, q̃ plures ex illis, legatis p̃dictis expoſuit, cũ hoc ꝓ ſe probare non poſſet, e tanquã q̃ ſolus examinabat ab illis) cũab adminiſtratione Agathẽ. eccleſię remouere curetis.

¶ Idẽ archiꝑo Terracon ñ & abbati S. Mariæ de Populeto, & archidiacono Bar. hinoñ.

¶ *De veritate ceritdẽ nõ ingreditur niſi prius conſtet de infamia: tũc nõ inimici vel periuri, ſed idonei viri ad proſequendũ inquiſitionẽ & ad teſtimonium admittuntur. & non probato crimine, indicitur infamatis purgatio.*

CAP. XIX.

CVm † oporteat eꝑm: & inſr. ¶ Sane venientib. ad Apoſtolicã ſedẽ G. & H. canonicis Vincẽ: & multa enormia cõtra Vicen. eꝑm ꝓponẽtib. corã nobis: qa illa nõ dẽbam f ſub diſſimulatiõe trãſire † vobis inquiſitionẽ illorũ duximꝰ cõmittẽdã. Verũ dictꝰ eꝑs, anteq̃ ad ipſ[illegible] † vra citatio peruenisſet, ad p̃ sẽtiã nr̃am accedẽs ꝓpoſuit, q̃ illi, q enormia de ipſo ſuggeſſerant, † typo malitiæ potius q̃ iuſtitiæ zelo ducti, nobis hmõi timarũt: cũ ipſi eiꝰ ſint inimici manifeſti, et cũ eius hoſtib. g cõuerſẽt, cõſãgui

† Alias ita: vt ad bonũ vel malum, ec.

† C. p. 6. eo. tit. in 3. cõp. De materia vide late per Ia. Clar. in prac. crim. ti. ne § fi. q. 6.

† preterire.

† eum

† ſubiecerant.

a Valeant retorqueri.] Vndè in humaniorem partem ſunt intelligendæ ſiue interpretandæ. inf. de reg. iu. eſto re. & de tranſa. c. vlt. ff. de reg. iur. ſemper dubijs. & de re. d ubi. quoties 2. Tan.

b Ex cauſa.] Cauſa. n. ſemper conſiderꝛnda eſt: ex qua cauſa aliquid ſit factum, & etiam tempus. ſupra de tranſa. c. vlt. & 5. q. 5. nõ omnis. & infra de verb. ſign. intelligentia. & 23. q. 8. occidit. & ff. de furt. verum. Ber.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrarium, & ſoluit]

c Dilapidatione.] Eꝑs iſte ꝓp formam iuramẽti, tria confeſſus eſt contra, ſimoniam, dilapidationẽ, & quod habuerat res naufragij. & contra iſta admittuntur ei excuſationes. Potuit ſe excuſare de dilapidatione interrogatus vtrum alienaſſet bona eccleſię, vel vtrũ obligaſſet eccleſiã? Reſpondet, quod ſic, propter formã iuſti. contra iſtam confeſſionem bene poterat ſe excuſare, ſ. q̃ debitũ imminebat, nec aliũ de ſoluere poterat. 10. q. 2. hoc ius & ita ſi ꝓp hãc cãm alienauit vel obligauit eccleſiã, nõ peccauit: & ſic iudicari debet cõfeſſio ſua ex cã q̃ bona & licita fuit, & ad malũ & ad bonũ poterat ſe hãre. Vel aliter etiam ſi alienauit contra vtilitatem eccleſiæ, & ipſe poſtea reddidit eccleſiam indẽnem, ſufficere videbat. ī. de election. q̃ ſicut, vbi de hoc, ſed illud non ſufficit, vt ibi notatur, vnde prima excuſatio verior eſt. Interrogatus fuit, an habuerit res naufragij? reſpondit quod ſic. vnde videbatur q̃ ea excõicatus. infra de rap. excõicationi. & nihilominus furtum committit, ff. de acquir. re. do qua rõne. §. vl. in fi. ꝓpter hoc erat puniendus. hæc confeſſio poterat ſe habere ad bonum, vt ſcilicet recolligeret res naufragij, vt ſaluas faceret: & reſtitueret illis, qui paſſi fuerant naufragium, & hoc probare volebat cum intentio ſua fuiſſet honeſta: quia ad alios peruenisſent, qui non reſtituiſſent illas, ſed ſi illas habuiſſet, vt ſibi retineret, hoc malum erat. Interrogatus etiam fuerat vtrum ordinaſſet aliquem per ſimoniam? Reſpondit q̃ ſic, contra hoc ſe excuſare volebat: quia aliquos ordinauit per ſimoniam eo ignorante, ſed ex poſt facto hoc ſciuit, puta præſentator receperat pecuniam, vt aliquem faceret ordinari ī. de simon. ex mæ, in hoc non peccauit, vel potes ponere exemplum infra de ſimo. ſicut. Ber.

d Prima forma.] quæ fuit q̃ merã & plenam dicebat veritatem: & nunc non proſunt illas excuſationes, quia tunc ſe debuit excuſare, prout ſequitur Ber.

e Poſſet.] Et ſi verũ fuiſſet, q̃ illas expoſuiſſet corã illis, non valet: cum eas probare non poſſet, deficit ergo ſibi nõ ius: ſed ꝓbatio iuris, 32. q. 5. Chriſtiana. & ff. de teſt. tute. duo ſunt Titij & ff. de reb dub. ſi fuerit legatũ. ff. de adi. leg. l. 3. §. ſi duob. & ff. de hæred. inſti. in ꝑs. §. 1. Et eſt ſimile. ī. de elec. bonæ 1. Et eſt arg. q̃ teſtis, qui eſt ſingularis in dicto ſuo nõ ꝓbat, vt dicit decr. bonæ 1. & ī. de prob. licet. Ber.

f Cum oporteat.] in prima ponit denũciatio eꝑs, & inquiſitorũ datio. In ſecũda: ibi, Verũ cõparitioet allegatio eꝝ ī denunciãtes & teſtes. In tertia ibi, Diſcretioni in q̃ſito: cũ triplex iſtructio, ſ. ibi. Q̃ ſi. tertia ibi, Et ſi nihil. ACASVS. Quidam canonici Vincẽ. ad ſedẽ Apoſtolicã accedentes multa enormia cõtra Papa ī. eꝑm ſuum ꝓponerunt. vñ Papa ſup his iq̃ſitionẽ omittit tacitẽ: Eꝑs hoc intelligens anteq̃ a iudicib. citaret, ad Apoſtolicã ſe cẽ accellit, ꝓponens, q̃ illi, q enormia illa ꝓpoſuerãt ī. ipſum, odio & nõ bono zelo duxerant dño Papæ intimãda: cũ ſint eiꝰ inimici manifeſti, & cũ eius hoſtib. cõuerſeni, & cõſanguineos ſuos & cõplices intẽdant ad teſtificandũ ꝓducere ī. ipſos, qui nõ debẽt ad teſtificãdũ admitti, cũ ſint q̃ iuri, & alijs cribus, ut patet ipſo audito mãdat Papa iudicib. ipſis, quatenus ad inquiſitionẽ nõ procedant, niſi ſuper p̃dictis crib. diꝰ eꝑs fuerit infamatus. Si vero ad inquiſitionẽ fuerit ꝓcedẽdũ p̃dictos vel alios, quos ipſi eꝑi conſtiterit eẽ inimicos, nec ad ꝓſequẽdũ inquiſitionẽ, nec ad teſtimoniũ phibẽdũ admittãt, ſed p̃ viros idoneos veritatẽ inquirãt, & ſi nihil ꝓbatũ fuerit ī. ipſe, purgationẽ canonicam indicat eidẽ. No q̃ inimici non admittuntur ad denũciãdũ nec teſtificandum. Itẽ non eſt faciẽda inquiſitio niſi ī. infamatũ. Itẽ ꝓpter infamiam indicẽda eſt purgatio, deficiente ꝓbatione.

[Gl. ſeq. alle. cõcor. & duo iura in ī. rium: & 1 h. ar.]

g Hoſtibus conuerſeni.] võ ſint repellẽdi. q̃ cõuertant cũ inimicis ſi ſunt ipſi inimici. De hoc dr̃ s. e. c. 1. ar. ad hoc. C. de inof. teſt. liberi. & ī. e. repelliant. & arg. ff. d. of. p̃fec. vrb. l. 1. §. cũ patronus. & 3. q. 5. c. 3. & ff. de le. 3. l. 1. §. 1. arg ī. ff. pro ſoc. nã in. ij. & 8. diſt. legitur & 3. q. 5. c. 3. Et

1 Vide prædicta in c. accuſat. teſt 3. q. 5. & Ba. 1. liberi. C. de inof. teſt.

c.3. Et eſt ar. hic] aliquem ex inhoneſta ꝙuerſatione.

a (Conſanguineosque.) qui in cauſa criminali non admittuntur, vt conſueuit notari 3.q.5 c.1.

Glo.ſeq.quærit,arg.ad partem vtrancque,ſoluit, recipi.lo.quam reprobat.

b Ad denũciandũ.) Sed nunquid criminoſi & infames repelluntur à denunciando? Nõ videtur: quia quilibet tenetur ad hoc 2.q.7.qua propter. & ſ. de cognaſpi. tua nos. Ité hæreticus admittitur.24.q. 1. quiſquis. & viles perſonæ admittũtur, iup. de ſpõ. præterea. & quale ũque teſtimonium vĩ ſufficere.22.q. 5.hoc vĩ. Sed contra vĩ, ꝙ tantum honeſtæ perſonæ admittũtur. 35. q.6. cõs in ſynodo. & ſupra de teſt.cog.ꝓterea, & ſupra de ſpõ. cum in tua. & ad populares actiones non admittuntur perſonę non integri ſtat⁹. ff.de popu.actiõ.l.populi tis. Credo quod honeſtæ perſonæ tantum debeant admitti ad denunciandũ, ꝓut hic ĵ. dĩ. Io. dixit quod infamis pſona admittitur, dũ tñ non ſit criminoſa & irregularis, ſed hoc non credo de infami. De hoc not.2.q.1. ſi peccauerit. & ſupra deſponſa.cum in tua. & ĵ.c. proxi & 3.q.5.c.2 Ber.

1 De materia vide Iuliũ Clarũ in practica criminali. q.24. & q.2.

† quatenus † eius.

c Famam ipſius.] hoc ideo dicit,quia non eſt procedendum ad inquiſitionem contra aliquem,niſi contra infamatum. inf.eo. inquiſitionis. & c. qualiter. vbi de hac matetia apertius explicatur.

[Glo.ſeq.reci.per q.quæ inimicitię,&c.& arg.ꝙ capitales & conſpirationes tñ:alle.in contrarium, & ſol.

2 De materia huius gl. vide An.Gomezĩ tom. 3. varia reſ. ca. 12. adde quę dixi,pleniſſime,li.3 cõmentariorũ in Directorĩ inquiſitorũ ſcho. 124.

d Inimicos.] Patet hic quod inimici, 2 nec ad proſequendam inquiſitionem vel teſtimonium admittũtur, vel ad denunciandum ſiue accuſandum, vt ĩ.eo.c. & ĵ. c.prox. ſed non determinatur quales inimicitiæ repellant hic ab inquiſitione vel teſtimonio:& vĩ quod capitales,& conſpirationes tñ. ĵ. de ſimo.per tuas.ĵ. & ĵ. c.proxi.& .oſt.de excu.ti.inimicitiæ. & §.item ſi propter inimi. itias & ff.de arbi.l.licet,quia non quilibet inimicus repellit,ſed ille tñ qui nimia familiaritate coniunctus eſt.ff.de verb.ſig.latæ §.amicos. Item ꝓꝓ leues inimicitias non extinguitur legatum. ff.de adi.leg.l.3. §.non ſolũ,in fi.Sed ĵ vĩ, ꝙ ꝓꝓ leues etiam repellãtur: quia ꝓꝓ ciuilem controuerſiã repellitur quia ab accuſatione ĩ.de teſtit,ſpol.ité cũ quis.Illæ dũr graues inimi itiæ, quæ ſunt de ſtatu hominis, vel de bonis eius, ĵ.q.5.accuſatores. & arg. opti.ĩ.de dona.propter eĩ⁹ ingratitudinem. & C. de reuocan. don. l.vlt. ff.de excuſ. tut propter litem. Sol.arbitrio iudicis relinquitur,quæ inimicitiæ repellant in talibus.argum.in Authen.de teſtibus.§.ĩ verò dicatur,coll.7. & ſup.eo.ſuper his & ĩ. de off.deleg.ca.cauſam. Et dicit lex, quod non ſemper repellitur teſtis ꝓꝓ inimicitias:ſed iudex æſtimabit,an ſit ei credendum vel non. ff. de quæſtio. l.1. §. præterea inimicorum & § quæſtionem.Ioan.

[Glo.ſeq. reci. per q. an repulſo illo qui impetrauit &c.arg.quod ſic Ponit opin.Io.quam approbat.& contrariam Tanc.quam reprobat.

e Per eos idoneos.] Et hoc vĩ,ꝙ ſi ille qui impetrauit inquiſitionem, remotus ſit ꝓp aliquã cauſam:ꝙ alter poſſit proſequi eãdem inquiſitionẽ.arg. ff.de inoffi. teſt.pulhunus.§.1.nõ.refert ꝙ qué preces ſint oblatæ C.de ĩ.Imp.of. l.j. & l.vniuerſis.nec refert vñcũq; crimina clauerint.24.q.1. ecce.Itẽqa iudex hic ex officio ſuo procedit:vñ ꝓꝓ inhabilitatẽ agẽtis non ĩpedit eĩ⁹ officiũ;ꝺ poſſet concedi forte vbi ex officio ꝓcedit:ſed alter non audiret: ſed verius vĩ.vt dicit Io. ꝙ nõ poſſit: qa Papa litteras non dediſſet ad petitionẽ illius,ſi talẽ ſe dixiſſet:& eaꝺẽ tõ etiã delegatũ mouere debet. ſup.de reſcr. ſug litteris, in fi. Tanc. dixit. ꝙ bñ poterat index ꝓcedere.Io.melius dicit,vt mihi vĩ:ꝙ hic procedere ꝓſt non ex vi primarũ litterarum, ſed ſecũdarum Ber.

† Ca.1.eo.ti. ■ 1.cõp. Vi de notatos † præcedẽti c. & nonnulla huc ſpectantia per Bart. in l.diuus.ff. de cuſt.& exhib. reorũ.

f Iudicatis.] & ita leuia poteſt leuiter indulgere.ĩ.c.proxi. & ff. de pœn.l.reſpiciẽdum, ĵ in princ.

3 In leuib.ſu dices proni ad lenitatẽ in grauibus ad ſeueritatẽ:ſc.cum ex petamẽto benignitatis. Io.An.

4° Aduertat ergo iudex, ne prætextu pietatis quorumlibet denunciationes facile admittat, ſed prius denunciantis qualitatem exploret. vide Ber Diazin practi. ciuil. can. c.6.

ſine criminoſi & infames repelluntur à denunciando? Nõ videtur: quia quilibet tenetur ad hoc 2.q.7.qua propter. & ſ. de cognaſpi. tua nos. Ité hæreticus admittitur.24.q. 1. quiſquis. & viles perſonæ admittũtur, iup. de ſpõ. præterea. & quale ũque teſtimonium vĩ ſufficere.22.q. 5.hoc vĩ. Sed contra vĩ, ꝙ tantum honeſtæ perſonæ admittũtur. 35. q.6. cõs in ſynodo. & ſupra de teſt.cog.ꝓterea, & ſupra de ſpõ. cum in tua. & ad populares actiones non admittuntur perſonę non integri ſtat⁹. ff.de popu.actiõ.l.populi tis. Credo quod honeſtæ perſonæ tantum debeant admitti ad denunciandũ, ꝓut hic ĵ. dĩ. Io. dixit quod infamis pſona admittitur, dũ tñ non ſit criminoſa & irregularis, ſed hoc non credo de infami. De hoc not.2.q.1. ſi peccauerit. & ſupra deſponſa.cum in tua. & ĵ.c. proxi & 3.q.5.c.2 Ber.

neoſq;[a] fures,ac complices intendãt ad teſtificãdum producere cõtra ipſum: qui ad denũciãdũ [b] ſeu teſtificandũ admitti nõ debẽt, vrpotè iuri ꝓ ſtitu trãſgreſſores,& alijs criminibus irretiti: & ĩ. ¶ Diſcretioni veſtræ mãdamus,ꝙ tuiſ ſuper præ dictis famã ipſius [c] † læſã eſſe noueritis: vos ad inquiſitionem illorũ nõ ſubitò procedatis. Quod ſi ad inquiſitionẽ fuerit procedẽdum: prędictos vel alios,quos ipſ us eſſe cõſtiterit inimicos,[d] nec ad proſequendã inquiſitionẽ, nec ad perhibẽdũ teſtimoniũ cõtra ipſum eſſe admittatis: ſed per viros idoneos [e] ſuper his

ꝙ geſta ſũt, inquiratis diligẽtius veritatẽ:Et ſi nihil graue probatum fuerit cõtra ipſum:vos purgationem canonicam indicatis [f] eidem.

¶ Idem.

¶ A denuncintione repellitur publicus concubinarius, excommunicatus, & conſpirator. & his qui nõ præmonuit.

CAP. XX.

CVm [t]dilectus filius: & ĩſa ¶ Si vobis cõſtiterit ꝑdictos,quorũ nomine sũt exceſſus hmõi de eſſo nunciati, publice cõcubinarios[h] tũc fuiſſe,ꝓꝓ ꝙ in eos fuit excõicationis ſnia ꝓmulgata: vel præfatum eſſm de iã dictis exceſſibus, nõ fuiſſe præmonitũ[h] ab eisdẽ: vel ipſos cõſpiraſſe[i] ĩ eũ,

CVm dil. &c.] Primò inſtruit iudicem ſuper declinatorijs,& eis deficientibus ſuper principali ſecundò inhibitionẽ fieri mandat:ibi, Eidẽ. Abb. CASVS. Quidam clerici ſuper quibuſdam exceſſibus denunciauerunt eſſm ſuum, impetrantes contra ipſum inquiſitionem: coram inquiſitoribus, proponebatur ex parte eſſi. quod clerici illi audiendi non erant: quia erant publici concubinarij, & ſic indigni ad denunciandum,ꝓꝓ quod fuerant excommunicati: Item non ꝓmonuerant eſſm:Item erant cõſpiratores contra ipſum:Iudices ſuper hoc conſuluerunt ꝺñm Papã. & ipſe reſpõdet, quod ſi conſtiterit eos publicè concubinarios, vel eos non præmoniſſet ipſum eſſm de iam dictis exceſſibus,vel eos conſpiratores fuiſſe cõtra eũ,à denuntiatione repellantur: Alioquin audiant,ꝙ hinc inde propoſita fuerint, & eidem eſſo prohibeant,ne ſuper his, ſuper quibus ad ſedem Apoſtolicam appellatum fuit ab illis, clericos ipſos aggrauare præſumat: donec cauſa ſſm mandatum Apoſtolicum fuerit terminata. No. ꝙ criminoſus alĩ denunciare non ꝑõt. Item ꝙ nõ ꝓmonuit, ité cõſpiratorem,ité iudex à quo leuiter appellatũ eſt,de cũ ill ſe ĩtromittere nõ ꝺẽt donec appellõnis cã ſit ſinita.

[Glo.ſeq. obijcit,& reſpondit.]

g Concubinarios.] Sed iſti proſequel ſtur ſuã iniuriã vel ſeruorũ.quare non admittuntur ad denunciandũ cũ admitterentur ad accuſandũ.quantuncunque criminoſi ſint 4.q.6 oibus? Rñ.non ꝓſequentẽ iniuriã propriã, vñ cũ eſſent publici concubinarij,non erant admittẽdi ad alioꝝ peccata denũcianda, 4 cũ ſuſpenſi ẽt ſint. 12. diſt.c.præter. §.verum.ſed viles perſonæ non admittuntur ad denunciandum,vt ſæpius dictum eſt, ſic ſupra e. c.1 & ſupra de ſponſ. cum in tua.

h Præmonitum.] qui.n.non admonuit,repellitur à denunciatione.ſupra eo.c.2.& ĵ.eo.quæ lite.§.ad corrigendos & inf.de ſimo.lice. Helv.

i Conſpiraſſe.] iſti nullatenus ſunt admittendi. inf. de ſimo.

de simo. per tuas: & ī. de re iud. cum I. & A.

a Donec causa supradicta.] quia tunc præsumitur quod ex odio procederet. & meritò possent eum recusare tanquam suspectum, argu. ī. de app. proposuit, & c. ad hoc & c. sicut. Ber.

INq̃sitionis] Si crimē in modū inq̃sitionis probatū impedit etiā post p̃actā pœnitentiam ordinis executionē, vel bñficij retentionē, punit quis sicut in accusationis iudicio: aliàs pœna erit arbitraria: n. d. ſm cōem summationem vsq; ad §. Tertiò Diuiditur. qa in prima cōsultatio. In secunda respōsio: ibi, In quo Abbas.

CASVS. Quædam relata fuerāt dño Papæ de ep̃o, & canonicis Valentin. q̃ nō debuerunt sub silentio prætereiri. Vndè Papa ex p̃ his cōmisit inq̃sitionem faciendā: Inquisitores super q̃buidam articulis dubitantes consuluerunt Papam. Secūda qō illorum hæc fuit; ecce per inquisitionē talis crimen probatum est, quod si criminaliter accusatus fuisset, deponeret: Quæsitū fuit, qualiter esset puniendus: Super hoc Papa distinguit: vtrum sit tale crimen quod impediat executionem ordinis, aut etiam retentionem beneficij, etiam post peractam pœnitentiam, puta si homicidium commisisset, vel adeptus esset ordinem vel beneficium vitio simoniæ: In istis casib. est ita procedendum, sicut in iudicio accusationis: In alijs verò criminib. discretus iudex poterit pœnam moderari secundum meritum personæ, & qualitatē excessus. Tertio quæsiuerunt: si duo vel plures iurati affirmant alterum eij videntib. crimen commisisse de quo alia infamia non laborat, vtrum illi pœnam debeant infligere: Item, ecce aliquis occulte tradit inquisitori cedulam, vel chartam infamationem ep̃i continentem; quærit, vtrum sit procedendum ad inquisitionem eorum quæ ibi continentur: Item aliqui iurauerunt, vt deponant contra illum de quo fit inquisitio, in secreto examinantur & interrogantur, vtrum diligant illos, ℣ quos inquirit: vel sint eorum inimici, & ipsi videant, quod non diligunt illos, vel expresse dicunt se inimicos illorum: aut ēt ante iuram. publicè constentur, se inimicos eorum: sed non obstāt aliquas inimicitias probabiles: & ad hæc tria respondet Papa, ℣ nullus debet puniri propter dicta paucorum super quo alioqui non laborat infamia, vel clamosa insinuatio non præcesserit: nec super hoc testes sunt recipiendi: cum inquisitio solummodò fieri debeat de quibus infamia ℣ exiit. Item ad petitionem illorum, qui cedulas infamationis porrigunt in occulto, ad inquisitionem eorum quæ continentur in eadem, non est procedendū: Item non est adhibenda fides dictis illorum, qui post iuram. vel ant. citè vel expresse asserūt se inimicos eorum: nec tertiā ante iuram. infra ē hoc dicere p̃sumāt.

QVAESIVISTI. Aliq̃ quærut ℣ excessib. aliquotū, à denūtiatione repellatis eosdem: Alioquin audiatis, quæ fuerunt† hinc inde propositā. Eidē ep̃o auctoritate nr̃a nihilominus prohibentes, ne sup his, super quibus ad audientiam nostrā fuerit † legitimè appellatū, p̃fatos clericos idebitè gravare p̃sūat: donec cā supradicta[a] iuxta formā mādati nr̃i fuerit terminata.

† fuerint.

¶ Idem † episcopo Gebenē & N. Valentin.

¶ *Crimen probatum per modum inquisitionis, regulariter pœna ordinaria non punitur: sed si impedit ordinis executionem, fit depositio, sicut in accusatione: & si impedit tantum beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio, nec poterit iudex hanc pœnam moderari. h. d. vsque ad §. tertia. secundum verum intellectum non bene declaratum per scribentes.*

† fuit.

† Vide notas in hūc locū.

CAP. XXI.

INquisitionis † negotium, q̃ de ep̃o & canonicis Valentin. vobis cōmissimus terminandū: † & infra. ¶ Secūdò quæsistis, quid vobis sit statuēdū, si cōtra quēpiā p̃ inquisitionē p̃batū fuerit tale crimē, quod deponeret accusatū criminaliter & cōuictū. In quo quidē duxim⁹ distinguēdum, vtrum sit tale crimen, ℣ ordinis executionem iuscepti, aut retentionē beneficij, ēt post peractam pœnitētia ipediret: puta si homicidiū[b] cōmisisset: vel adept⁹ ēet ordinē aut bñficium, vitio simoniæ: quo casu erit sicut ī accusationis iudicio p̃ceden

† Ca. 2. e. tit. in 4. cōp. Et præter Doct., vide Iuliū Clarū in pract. crim. q. 6.

† faciendā.

rum intellectum non bene declaratum per scribentes.

CAP. XXI.

INquisitionis † negotium, q̃ de ep̃o & canonicis Valentin. vobis cōmissimus terminandā: † & infra. ¶ Secūdò quæsistis, quid vobis sit statuēdū, si cōtra quēpiā p̃ inquisitionē p̃batū fuerit tale crimē, quod deponeret accusatū criminaliter & cōuictū. In quo quidē duxim⁹ distinguēdum, vtrum sit tale crimen, ℣ ordinis executionem iuscepti, aut retentionē beneficij, ēt post peractam pœnitētia ipediret: puta si homicidiū[b] cōmisisset: vel adept⁹ ēet ordinē aut bñficium, vitio simoniæ: quo casu erit sicut ī accusationis iudicio p̃ceden

sed dñt se nihil scire p̃ certā scientiam, sed tñ p̃ famā & credulitatē; quærit, qd statui debeat p̃ illos. [ii] duo vel tres vel ēt plures dñt aliquem infamatū de aliquo crimine, sed in publico nihil ministrū refert; q̃rit, vtrum de crie illo debeat reputari infamatus? Ad primū rñdet Papa, ℣ p̃ famā & credulitate deponētiū solūmodo non est deponēdus, sed infamato purgatio canonica poterit indici, ſm arbitriū iudicātis. Ad ſm rñdet, ℣ p̃ dicta paucorū infamatus dici nō dēt, cui⁹ opinio apud bonos et graues læsa nō exiſtit. Nota primò duos casus in quib. acta pœnitētia executionem ordinis exercere q̃s nō p̃t. in q̃b. q̃; ponit al. q̃s siue denūtiet siue accuset. Item null⁹ debet in q̃ri nec puniri p̃ crimine, de quo nō laborat infamia, nec testis recipi. Itē occulte infamātes nō sunt audiēdi. Ite inimicis testib. nō est credendū. Itē p̃ famā & credulitatē probatā nullus debet puniri, sed purgatio p̃ infamiā dēt inimici. Itē dicta paucorū nō infamant. Itē purgationes arbitrariæ sunt.

† fuerint.

† Ca. 2. e. tit. in 4. cōp. Et præter Doct., vide Iuliū Clarū in pract. crim. q. 6.

† faciendā.

b Si homicidiū.] Hic confirmatur, quod dici consueuit: quod in nullo occulto crimine impeditur executio post peractā pœnitētiam præterquam in homicidio: & hoc idem probatur de temp. ord. quantum. & in simonia. a De hoc notari consueuit 50 dist. de his. Ber.

[Glo. ieq. tractant, an in homicidio & simonia denūcians inferiorē vel præmoneat, postea signat contrarium de decr. dilectus, & dupliciter soluit.

a Inn. alios casus excipit, de tēp. ordi. & nos plures. sup. de renunc. nisi. §. p̃ p̃ scientia. ſm Host. Io. A.

e In accusationis.] videtur quod in casibus istis denūtians debeat se obligare ad pœnam talionis, a cum eq; puniantur ac si accusarentur, sup. eo. super his. ar sed nō credo quod se debeat obligare ad pœnam talionis, sed ad extraordinariam pœnam sicut excipiens. ī. eo. ti. sup his. Itē nec vī hic hēre locum admonitio: quia non pōt se corrigere retēto beneficio, si quis vellet denūciare in his casib. contra inf. de simo. licet Hely. vbi admonitio probata fuit. Item idem est si quis per simoniam adeptus est beneficiū, sicut & ordinem, vt hic dicit. Signatur contra. ī. de simon. dilectus. vel dicitur, quod si in modum accusationis conuincitur quis de simonia, deponitur. si in modum inquisitionis conuincitur, remouetur ab illis ecclesijs. & in arctioribus ponitur ad peragendam pœnitentiā. infra de simo. & de regul. & hic puniuntur, sicut si directè accusarentur. Quod dicit: ita procedendum esse sicut in accusationis iudicio, potest dici verum esse quantum ad hoc vt priuentur officio & beneficio: non tamen quantum ad depositionem, quia depositio non est effectus inquisitionis, sed priuatio administrationis vel beneficij, infra eodem, qualiter. ī. de simo. per tuas, vide illud sicut: on notat omnimodā similitudinē, qa bulius debet puniri certa pœna, nisi ād hoc actum sit, sup. de os. eccl. cum dilectus. & ſm formā iudicij formari dē sententia, t

a De materia huiꝰ gl. vide omnino quos citaui in c. ſin q̃ his. i prin. & ver. oportet infra hbi sup. eo.

fiña.j.de simo.licet,& hoc intellige,quod hic dr, de secularibus:3ria loquunt de regularib.circa quos seruatur quod hic dr j. de simo.qñ simoniaca, vel posset dici, q etiam per inquisitionem deponunt seculares ꝓpter enormitatem criminis, vt hec lra velle vr sup.de do.& contu. veritatis, vbi deponit eps in modum inqsitionis, cui ꝓbatum fuit homicidium in modũ denuntiationis. De regularibus fiat prout dicit in illa constitutione, vbi dicetur de hoc. Ber.

a Alioquin.]i. si aliud crimen ab istis duob. sit probatu in modũ inquisitionis, quod non impediat ordinis executionẽ, ẽt post pactã pœnitẽtiã, tũc procedat iudex ſm q sibi videbit: sed nõ in officio, vel bñficio, cũ i alijs duob. casib. non puniant in plus, vt dixit Io.in ꝓnotula: regulares tñ prælati bene remouentur, qui pro modicis causis remouentur ab administratione, j. de sim per tuas B.

TERTIAE. Primo ponit tres q4. sido soluit, ibi, Ad hęc. Et põt subtrahi pœna pariter in illã ſm tres quæstiones, & totidẽ rationes ad eas dem. Abbas Siculus.

b Secreto.]exclo Dnielis. ar. ad hoc C. de testa nullũ, & sic.5. de cle qa ꝓpter. Et est expressum q sigillatim sũt testes examinandi. sup. de testi. venerabilis. B.

c Solummodo super illis.]Ex hoc hẽs qđ de occultis nõ est inqrẽdũ, nec sup illis iurat .5.eo. qualiter, vñ si diẽt testes sup his, nõ valent talia dicta, vtpote non iurati, vt .5. de testib. qa ad hoc nõ inducunt, sim. ff. de iureiu. si duo §. itẽ Iulianus fama ergo alicui[a] prius læsa debet esse, .5. eo.cũ oporteat, & inf. eo. qualiter. Ber.

d In occulto.]Imo tales sunt puniẽdi.5.q.1.qdã, & deteriores sunt tales, quam illi qui nubilã suas, & ꝑdita alienum diripiunt,6.q.1.deteriores, & c.ex literis, & illud: Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.3.j. quæst.4.nimium sunt, & c.qui peccat. Ber.

[Glo.seq.quærit, & remittit.

e animicos se asserunt.] Iudex. n. dẽt interrogare testẽ, an sit inimicus alteri pti, vt 4.q.3.c.si testes.§. item testiũ. quia inimici testes esse non dẽnt, .5. eo. cum oporteat, vbi de hoc. Sed nũquid dẽt inqri an aliàs sit criminosus[b]? De hoc no. .5.de test.cũ cãm.B.

[Glo. seq. quærit & soluit.

f Præsumantur.] Quia forte nollent ferre testimoniũ, & ideo ante iurm dicũt se esse inimicos illorum. Quid si post iurm dicat se esse criminosum: vel aliàs inimicum, credet ne ei? Certe non: immo remouebitur, sicut ordinandus qui confitetur crimẽ in scrutinio. supra de ætа.& qual.quæstis. B.m.

QVAESTVISTI. Diuiditur, nam primo format duas quæstiones, secundo soluit, ibi, Ad quod. Abbas Siculus.

g Depositionis.] id est remotionis ab officio,& beneficio.

[Gl.seq.nota.quod paucorum dicta.&c. demum quærit, & soluit.

h Dicta paucorũ.] Nota ꝙ dicta paucorũ non infamãt i siue non inducunt famã: vnde platus ꝓp hoc non mouebitur ad inqrendum, fama n. debet esse ꝑ villã siue parochiã ad hoc, vt fiat inquisitio .j.eo. qualiter,& 2.q.1.Deo omnipotẽs. Sed quot appellabis paucos, vt nõ dicat infamatus? Paucos[c] fũt,xi. j. de cle.ex.cõ.minist. Latores, & xxiij. millia dicitur pauci. 45.di. d.sufficiam. Credo ꝙ maior pars vicinię requirat: qa fama loci requritur, nõ fama aliquorum, .5. de ꝓbatis. illud, & .5. de consang.c.2.vt ex hoc scandalum generetur, & hoc innuitur bñ. j.eodem. qualiter. Ioan.

aliqui præcesserunt. Nec ad petitionem eorum qui libellũ infamationis porrigunt in occulto, [d] procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminib. faciendam. Aut etiam aduersus eos, contra quos fit inquisitio, fides adhibenda est dictis eorum, qui post iuramẽtum, vel ante, tacite, vel expressè inimicos † se asserunt [e] eorũdẽ; nisi forsan ante iurm in fraudem id facere præsumantur. [f]

¶ *Non punitur quis de crie, de quo non cõstat nisi per famam, & testiũ credulitatẽ: & per dicta paucorũ non dẽt gs apud iudicem infamatus reputari, h.d usque ad finẽ.*

¶ Quæsiuisti etiam, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantum per famam, & eorum qui fuerunt inquisiti credulitatem iuratam, contigerit inueniri. Et vtrum aliquis sup eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsũ duo, vel tres, vel etiam plures dixerint infamatum; licet de ipso nihil similtr in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio, ꝙ pp famam & deponentium credulitatẽ duntaxat, nõ erit ad depositionis [g] sniam ꝓcedẽdũ: sed ifamato canonica poterit indici purgatio, ẽm arbitriũ iudicãtis; Qui pp dicta paucorũ [h] eũ infamatũ reputare nõ dẽt, cuius apud bonos, & graues læta opinio non existit.

¶ Idem episcopo, & decano Sylvanecten.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio constat, petit restitutionem propter iudiciarium ordinem non seruatum: non est audiendus, sed eum tanquam notorium crimino-*

dicta.5.de fimo.licet,& hoc intellige,quod hic dr, de secularibus:3ria loquunt de regularib.circa quos seruatur quod hic dr j. de simo.qñ simoniaca, vel posset dici, q etiam per inquisitionem deponunt seculares ꝓpter enormitatem criminis, vt hec lra velle vr sup.de do.& contu. veritatis, vbi deponit eps in modum inqsitionis, cui ꝓbatum fuit homicidium in modũ denuntiationis. De regularibus fiat prout dicit in illa constitutione, vbi dicetur de hoc. Ber.

a Alioquin.]i. si aliud crimen ab istis duob. sit probatu in modũ inquisitionis, quod non impediat ordinis executionẽ, ẽt post pactã pœnitẽtiã, tũc procedat iudex ſm q sibi videbit: sed nõ in officio, vel bñficio, cũ i alijs duob. casib. non puniant in plus, vt dixit Io.in ꝓnotula: regulares tñ prælati bene remouentur, qui pro modicis causis remouentur ab administratione, j. de sim per tuas B.

TERTIAE. Primo ponit tres q4. sido soluit, ibi, Ad hęc. Et põt subtrahi pœna pariter in illã ſm tres quæstiones, & totidẽ rationes ad eas dem. Abbas Siculus.

b Secreto.]exclo Dnielis. ar. ad hoc C. de testa nullũ, & sic.5. de cle qa ꝓpter. Et est expressum q sigillatim sũt testes examinandi. sup. de testi. venerabilis. B.

c Solummodo super illis.]Ex hoc hẽs qđ de occultis nõ est inqrẽdũ, nec sup illis iurat .5.eo. qualiter, vñ si diẽt testes sup his, nõ valent talia dicta, vtpote non iurati, vt .5. de testib. qa ad hoc nõ inducunt, sim. ff. de iureiu. si duo §. itẽ Iulianus fama ergo alicui[a] prius læsa debet esse, .5. eo.cũ oporteat, & inf. eo. qualiter. Ber.

d In occulto.]Imo tales sunt puniẽdi.5.q.1.qdã, & deteriores sunt tales, quam illi qui nubilã suas, & ꝑdita alienum diripiunt,6.q.1.deteriores, & c.ex literis, & illud: Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.3.j. quæst.4.nimium sunt, & c.qui peccat. Ber.

[Glo.seq.quærit, & remittit.

e animicos se asserunt.] Iudex. n. dẽt interrogare testẽ, an sit inimicus alteri pti, vt 4.q.3.c.si testes.§. item testiũ. quia inimici testes esse non dẽnt, .5. eo. cum oporteat, vbi de hoc. Sed nũquid dẽt inqri an aliàs sit criminosus[b]? De hoc no. .5.de test.cũ cãm.B.

[Glo. seq. quærit & soluit.

f Præsumantur.] Quia forte nollent ferre testimoniũ, & ideo ante iurm dicũt se esse inimicos illorum. Quid si post iurm dicat se esse criminosum: vel aliàs inimicum, credet ne ei? Certe non: immo remouebitur, sicut ordinandus qui confitetur crimẽ in scrutinio. supra de ætа.& qual.quæstis. B.m.

QVAESTVISTI. Diuiditur, nam primo format duas quæstiones, secundo soluit, ibi, Ad quod. Abbas Siculus.

g Depositionis.] id est remotionis ab officio,& beneficio.

[Gl.seq.nota.quod paucorum dicta.&c. demum quærit, & soluit.

h Dicta paucorũ.] Nota ꝙ dicta paucorũ non infamãt i siue non inducunt famã: vnde platus ꝓp hoc non mouebitur ad inqrendum, fama n. debet esse ꝑ villã siue parochiã ad hoc, vt fiat inquisitio .j.eo. qualiter,& 2.q.1.Deo omnipotẽs. Sed quot appellabis paucos, vt nõ dicat infamatus? Paucos[c] fũt,xi. j. de cle.ex.cõ.minist. Latores, & xxiij. millia dicitur pauci. 45.di. d.sufficiam. Credo ꝙ maior pars vicinię requirat: qa fama loci requritur, nõ fama aliquorum, .5. de ꝓbatis. illud, & .5. de consang.c.2.vt ex hoc scandalum generetur, & hoc innuitur bñ. j.eodem. qualiter. Ioan.

aliqui præcesserunt. Nec ad petitionem eorum qui libellũ infamationis porrigunt in occulto, [d] procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminib. faciendam. Aut etiam aduersus eos, contra quos fit inquisitio, fides adhibenda est dictis eorum, qui post iuramẽtum, vel ante, tacite, vel expressè inimicos † se asserunt [e] eorũdẽ; nisi forsan ante iurm in fraudem id facere præsumantur. [f]

¶ *Non punitur quis de crie, de quo non cõstat nisi per famam, & testiũ credulitatẽ: & per dicta paucorũ non dẽt gs apud iudicem infamatus reputari, h.d usque ad finẽ.*

¶ Quæsiuisti etiam, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantum per famam, & eorum qui fuerunt inquisiti credulitatem iuratam, contigerit inueniri. Et vtrum aliquis sup eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsũ duo, vel tres, vel etiam plures dixerint infamatum; licet de ipso nihil similtr in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio, ꝙ pp famam & deponentium credulitatẽ duntaxat, nõ erit ad depositionis [g] sniam ꝓcedẽdũ: sed ifamato canonica poterit indici purgatio, ẽm arbitriũ iudicãtis; Qui pp dicta paucorũ [h] eũ infamatũ reputare nõ dẽt, cuius apud bonos, & graues læta opinio non existit.

¶ Idem episcopo, & decano Sylvanecten.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio constat, petit restitutionem propter iudiciarium ordinem non seruatum: non est audiendus, sed eum tanquam notorium crimino-*

† schedulas, legit in vulgatis, sed nos veteres co i ces secutisce dulas, reposuimus.

† his.

¶ dictio, tũ, deest in plurib. antiquis.

† Alias ita: ad hæc autẽ tñdemus.

† Aliàs nec etiam.

† Vide nota per Bart. in l. eos, ff. ad l. Corn. de falsis.

i De materia huius gl. vide late per Bart. & Hippo. Marsi. in l. de minore §. plurimũ. ff. de qõ. & Iuliũ Clar. ẽ pract. crim. §. fin. quæst. 6. ver. debẽt etiã dicere.

† Saluatẽn.

† Siluatenen.

† Siluanẽn.

AD petitionē.]Si qua inquisitio p Papā spāliter de leget. legat⁹ ēt de latere de ea se itromittere ñ pt. ita cōiter sūmat. Sd licet sūmatio, ista sit vera gñaliter intellecta, ñ tñ vī ꝯgruere huic lrē Diuidit i duas partes, in prima facti narratio, in secoda diffinitio: ibi, Cum igitur. Abbas.

CASVS. Ad petitionem Galterij abbatis Corbiēñ. Papa commisit inquisitionem super statu ipsius monasterij, tā in capite quàm in membris, inquisitione commissa legat⁹ Apostolicæ sedis ad monasterium accedens prædictum, ipso abbate præsente nec reclamante, incœpit inquirere diligenter super statu monasterij, inquisitione finita, legatus dictum abbatem Parisius euocauit, vt cōtra inquisitionē proponeret, si quid posset rōnabiliter: abbas ad ipsum accedēs, allegauit, quòd in correctione monasterij procedere non valebat, cum prędictis iudicib. inquisitio pri⁹ fuisset commissa, allegans Cardinalem ipsum ex iustis causis sibi esse suspectū, vnde ad sedem Apostolicam appellauit. Cardinalis non obstante ipsius appellatione, inspectis quæ probata fuerant contra ipsum, à regimine abbatiæ amouit eundem: dando monachis suis licentiā aliū eligēdi, q ꝯ-corditer elegerunt Priorem de Argētolio in abbatē; super hoc delata est qō ad Papam: Ipse verò auditis hinc inde ꝓpositis, dicit, q de talib. facta fuit fides, ꝓp q dict⁹ G. debuit amoueri à regimine abbatiæ, ꝙus restituendus esset ꝓp ordinē iudiciarij non seruatū: Papa nihilominus voluit ipsum manere priuatum officio abbatiæ, & amouit dictum Priorem à regimine abbatiæ, q nō legitimè fuit dicto G. substitut⁹: ꝓ eo q ipse G. ꝓp ordinē iudiciarium non seruatum fuit inordinate remotus; sed quia dictus I[illegible] non fuit remotus ꝓp vitiū ꝓsonę, vel defectū scię, sed ꝓp iuris sollēnitatē omissam, Papa ipsum restituit in abbatem: Nō q ínia q nulla est, sit aliqua per approbationē principis. Isē si aliqs est iniuste remotus, per ꝓmissa patet, q alius in locum prioris est iniuste subrogatus: ita ista sunt connexa. Item ordo iuris non seruatus, & processum, & sniam reddit nullam.

[Gl. seq. no non reclamante litteris renūtiare, alle 6. iura. in ꝙriū alle. 3. & stat ꝙ. no. 2. arg. tacentē non consentire, alle. 2. leges, & ad contrarium duos canones.

a Nec reclamante.] Per hoc videbat recessisse à beneficio lātæ, ꝓsentiendo inq̄sitioni legati tacite renuntiando, ꝛ. de offi. dele. gratū, & ꝛ. de app. solicitudinē. ¶ ff. de arb. sed si ī seruꝰ. in fi. cū l. seq. & l. si quis tē. ff. cōia vtriusq; iud. l. 2. & C. de his qui à nō dño manu. in fi. Sed ꝙ vī, q non cōsentit in iudicē, q petit inducias, vel cām abūtiæ allegat coram ipso, ꝛ. vt li. non ꝓte. c. 1. & c. accedēs 2. vel q postulat tibi edi gen⁹ actionis, ff. de iudi. non vī. Et præterea legatus gñalis non pōt se intromittere gñaliter de cā ꝑticulariter alteri commissa, ꝛ. de off. le. studuisti. vnde non valuit quod fecit iste legat⁹ quare cassat electi⁹ auctoritate ipsius. Et est hic ar. q q tacet, ñ ꝓsentit, ff. ꝛ ter. vrb. pd. inuitū, & ff. de ꝑcurator. filiusfa. §. inuitū arg. ꝙ. 54. di. si ter⁹, & 27. di. diaconus, & 28. dist. diaconi. Ioā.

[Gl. se. no. q ꝑbationes, & c. signat ꝙrium, & dupliciter soluit.

b Facta fides.] No q ꝑbationes factæ cōtra eum q nō est index, faciūt fidē i alio iudicio; vt hic patet, 2. q. 1. a pria, & 3. q. 6. hęc qppe, & ꝛ. de test. cō. ꝑcata. ꝙ illud ꝛ. de iudicijs, ar. si clerici. Item hēs hic, q snia q nulla est ipso iure, rata pōt hīi à primi pe, vt hic patet, & in capit. ꝑtictis, sed hoc ꝓp plenitudinē prātis, qa ipse mutat a iubā rei. C. de rei vx. act. l. vna, in prin. alīs talis snia nulla erat lo vī dic, q ñ ꝓp acta q̄ habuit sūt: ord̄ legato, voluit Papa ipsū manere priuatū, qa nulla erāt. sed Papæ fuit facta fides de talib. p p q̄ snia m legati voluit ratā hīe, vt hęc ifa innuit. B.

Gl. se. soluit ꝙriū.]

c Et si restituendus.] Hic enim de iure fuerat restituendus propter iudiciarium ordinem non seruatum, sed Papa de officio suæ prātis voluit eum manere priuatum, & forte propter scandalum restitutio qñque differtur, vt dici consuevit, 3. q. 6. hæc quippe, & vt facili legati palliaret. ¶ ꝙriū tē signatur, ꝛ. eod. qualr dī ꝓp quod ordo iuris qui seruatus non fuit corrigatur. Io.

d Non seruatū.] No q in inq̄sitionib. seruāndꝰ est ordo iuris, ꝛ. eo. qualr §. dēt, sicut in alijs iudicijs ordinarijs, sed hoc ē verū circa seculares, secus in clarib, vbi nō vīqueq; seruat, ꝛ. eo. qualiter, in fi. qa de plano, & sine strepitu iudiciorum dēt cū eis procedi, ꝛ. eo. c. peu. sed hic peccatum fuit in alio ordine scilicet in iudice qui cognoscere non debuit, sup. de offi. leg. studuisti. B.

e Prouidim⁹.] de plenitudine prātis, sed nō de iure P.

f Inordinate.] idest, per eum, ad quem non spectabat, cum dictus G. non contenerit in legatum.

[Gl. seq. no. ꝓp connexitatē & c. allegat vnū ꝙrium.

g Per ꝓmissam.] sic ergo snia lata ꝙ vnū, ꝓdicat alij ꝓ eo. ꝓp connexitatē negotiorū, simile 8. di. cūctis, & 3. q. 6. hæc qppe, & sim. 19 di. ordinatos, & 7. q. 1. ꝑtiū, ar. ꝛ. de app. vna sim. ꝛ. de proba. qui tuas, vbi p primū ꝓrogatur consequens, arg. cōtra ꝛ. de præben. dilecto.

h Amouimus.] quasi quasdā breui manu. sim. ꝛ. de cā ꝓpos.

Abbatiæ, dando fratrib. eiusdē loci liberā facultatē aliū eligendi: q Priorē de Argētolio elegerūt cōcorditer in abbatē: & inf. ¶ Cū igit nobis de talib. fuerit facta fides, [b] ꝓp q ꝑfat⁹ G. erat merito amouendus: & si restituendus foret ꝓp iudiciariū ordinē nō seruatū, [d] ipsū ꝓuidimus [e] manere priuatū regimine abbatiæ; supradictū Priorē (quē pro eo qđ ꝑfato G. ꝓp iuris ordinē nō seruatū [f] remoto, intellexim⁹ ob eādē cām per consequentiam [g] minus lūme substituturum) per sniam amouētes: quē.qa non ꝓp personæ vitiū, vel scientię defectū, sed ꝓp iuris solēnitatē ptermissam amouimus: [h] ipsum postmodū restituimus in Abbatem.

¶ Idem.

¶ *Agemi possessorio adipiscenda in beneficialibus, non obstat exceptio criminis, nisi de eo sit infamatus, & infamato, accusatore non probante, vel non apparente, indicetur purgatio: in qua si defecerit, punitur vt convictus.*

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cōp. Et de intellectu vide Archidiacon. ī c. si quis abbas, 18. q. 2.

sium debet superior de nouo priuare. b. d & est casus val de notabilis secundum hunc intellectum.

CAP. XXII.

ADꝑ petitionē Galterij quōdam Corbiē. abbatis, R. & P. canonicis Nouiomen. à nobis dudū correctione commissa: & infra ¶ Verum dilectus filius G. sāctæ Mariæ in porticu diaconus Cardinalis tūc Apostolicæ sedis legatus dicto G. præsente nec reclamante, [a] super statu monasterij cœpit inquirere diligēter: & cū inquisitione finita eū Parisius euocasset, ꝓponerū cōtra inqsitionē eādē si qd rationabiliter duceret ꝓponēdū: idē ꝑplenā eius adiēs, allegauit, q in monasterij correctione procedere non valebat, q prędictis iudicib. pri⁹ fuerat auctoritate nostra commissa; et Cardinalē ipsum ex iustis causis se asserēs habere suspectū, vocē ad nos appellationis emisit: quē Cardinalis inspectis q probata fuerant contra eum, amouit à regimine

† Dicio, scię, deest in antiquioribus exemplaribus, in quibusdam erat expositio super uoce, defectum, inde cœpit interpolare textum.

a Hoc dictū intellige iuxta declarationem q̄ fecimus ꝛ. de translat. epi. c. o. c. quāto. super glo. in verbo. veti Dei vicem.

1 In his iuribus ꝛm In nocētiū agebat in figura iudicij ordinarij. hic nō. vel il la in causis merè ciuilibus vbi præter volūtatē partiū nō ꝓcedūt iudices hic ī causis inquisitionum vbi partes inuitę prosequuntur iudices

CAP. XXIII.

ACcedens † ad præsentiã nr̃am G. nepos quõdã H. subdiaconi nr̃i, sua nobis cõquestione monstrauit, ꝙ cũ idẽ H. apud sedem Ap̃licam viã vniuersæ carnis ingressus fuisset, præbendã, q̃ decedens habuerat in ecclesia Cremon̄. ei duximus conferendã, & inf. ¶ Mandamus, quatenus nisi p̃fatus G. super obiectis eidẽ in modũ exceptionis cribus, videlicet, periurio, & homicidio publicè [a] fuerit infamatus, cõcessionẽ nr̃am sibi factã executioni mãdetis. ¶ Deinde si ltimus accusator apparuerit, audiatis q̃ fuerint hincinde ꝓposita; & si p̃dicta cria, vel eorũ aliqd itimè ꝓbatũ fuerit cõtra eũ, ipsi super eadẽ p̃bẽda silẽtiũ imponatis. Si ſverò contra eũ ltimus nõ apparuerit accusator, & ipse super p̃dictis crib. dignoscit respersus infamia, purgationẽ ei canonicã indicatis; [b] ĩ qua si defecerit, imponatis ei silẽtiũ. Si aũt purgationẽ† p̃stiterit: contradictores ab eius molestia cõpescẽtes, eos, qui eũ nisi sunt impedire, in expẽsis [c] legitimis condemnetis.

† Ca. 3. tit. de cõcessio. p̃b de 4. cõpila. Vid Innocẽ. in c. sciãt ĩ. de elect. vbi multiplicit limitat hãc decre. adde ibi Ant. But.

CASVS. Quidam subdiaconus dñi Papæ, H. noie, canonicus Cremonen. Apud sedẽ Apostolicã decessit: Papa p̃vẽdã, q̃ ob inuerat in ecclesia Cremonen. G. nepoti ipsius H. ꝓcessit sup hoc executoribus sibi datis, qui concessionem p̃dictã executioni mandarent, & dũ executores vellẽt mãdatum Apostoli eũ adimplere, ex parte capituli Cremonẽ. in modum exceptionis ꝓpositũ fuit coram eis, ꝙ dictus G. de periurio & homicidio erat infamatus publicè: vndè p̃benda non erat sibi conferẽda, sed potius auferenda, ꝓp quod executores in negotio nõ ꝓcesserũt, vñ idẽ G. ad sedẽ Apostolicam accedẽs, ꝓposita in p̃sentia dñi Papæ, allegauit: petẽs, vt ꝓcessionẽ sibi factã faceret executioni mãdari, ꝫ dictores in expẽsis puniẽdo: vñ mãdat Papa executoribus, quatenus cõcessionẽ factam dicto G. debeant executioni mandare, nisi prius super obiectis criminib. in modũ exceptionis publicè fuerit infamatus: quo facto si ltimus apparuerit accusator, audiãt q̃ fuerint hincindè proposita: & si cria illa, vel alterũ eorũ ꝓbatũ fuerit ꝫ ipsũ, ꝫ sup eadẽ p̃bẽda silẽtiũ iponãt eidẽ: Si verò nullus ꝫ ipsum apparuerit accusator, & ipse super dictis crib. fuerit infamat⁹, purgationẽ canonicã indicãt eidẽ, in qua si defecerit, imponãt ei silentiũ: Si aũt purgationẽ p̃stiterit ꝫ dictores ab eius molestia ꝓpescant, eos q̃ nisi sunt eũ impedire, in expensis ltimis cõdẽnãdo. No. ꝙ executio sniæ siue collationis bñficij dẽt differri, si electus vel ille cui è iã facta collõ, sit super crialib. publicè infamat⁹. Item deficiẽs in purgatione hĩ pro ꝓiecto, & punit. Itẽ q̃ deficit in exceptione probãda, punit in expensis: & hoc ió fit, quia iã cõstabat de iure ipsius, cum esset præbenda collata.

[Glo. seq. no. ex tex. alle. ꝫ. iura pro, & tria -, & tol.]

a Publice.] Hic vĩ, ꝙ si aliqua exceptio obijciatur electo, ꝙ differenda sit donec electus admissus fuerit, nisi ipse sit de ea publicè infamat⁹. ar. ĩ de app ꝓstitut⁹ in fi. C. de fal l. 2. & C. de edi. diui Had. tol. l. 2 ar. ꝫ. ĩ. e. dipotẽs. ꝫs. dt. tantis. & C. de ꝓ. reũ. Sol. se l in electo si obij. tur exceptio, statim est audienda anteq̃ ꝓfirmetur. Sed hic alia rõe, quia iã fuerat institut⁹ per dñm Papã, nec deerat tibi nisi sola possessio: vñ mitti debet in possessionẽ, nisi esset publicè infamat⁹ ꝓp qd differri, quia ẽt si

ll esset in possessione, ꝓp eãdẽ infamiã & fridatũ, dẽret suspendi vsq; ad purgatiõẽ. 2. q. 5. ꝓsbyter. & c. si mala fama. sed vbi nõ est infamatus, nõ dẽt differri executio, secus in his qui adhuc non habent plenum ius.

b Indicatis.] vt infamia expurgetur.

c In expensis.] Quia enim exceptionẽ opponit, fundata intentione actoris, & eã nõ ꝓbat, punit in expẽsis, vt hic. & ĩ. de dolo & cõtu. finem. vbi de hoc. & ĩ. de maior. & obed. c. vlt. quia malitiose eã vt opponere. Ber.

ij QValiter & qñ.] Quattuor hẽt partes in prima dicit qñ est facienda inq̃sitio. In secũda dicit qualiter. In tertia ꝫ quẽ. In 4. quid cõtineat: & ꝓ te patet qd intendat. Secũda: ibi, Debet, tertia: ibi, Ad corrigendos, quarta: ibi: Hũc tũ. Abb. Sic. CASVS. In cõcilio p̃sẽti ostendit Papa, qũ plati dẽant inq̃re dẽ subditorũ excessib. & qualr eos dẽant punire, cũ i culpa fuerint iuẽti, qd euidẽter colligit ex auctoritatib. noui & veteris testis: ex q̃b. auctoritatib. ꝓcesserũt postea canonicæ sanctiões. Legit. n. ĩ Euãgelio, ꝙ villic⁹ ille q̃ diffamat⁹ erat apud dñm suũ, q̃n dissipasset bona ipsi⁹, q̃ fuit ab illo, Quid est qd audio de te? redde rõnẽ villicatiõis tuæ. n. nõ poteris amplius villicare. & in Genesi Dñs ait: descendã, & videbo vtrũ clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerint. Ex istis auctoribus manifestẽ probatur, ꝙ, nõ solũ cũ iudex, sed ẽt cũ plat⁹ excedit, si per clamorẽ & famam ad aures superioris peruenit, nõ à maleuolis, sed honestis, nec semel, sed sæpe, dẽt plat⁹ descẽdere, & cor. anonitis seniorib. ecclæ iux, veritatẽ diligẽter inq̃rere: & si culpã inuenerit, illã puniat, nõ tãq̃ ipe sit accusator & iudex, sed quasi fama denũciãte suum officium exequat. Istud qdẽ obseruãdũ est à subditis, & diligẽti⁹ in platis: qa ipli sũt quasi signũ positi ad sagittã: & qa nõ pñt oib. ꝓplacere ꝓ officiũ suũ, odiũ multorũ incurrũt: Vñ ꝓuidẽ statuerũt sancti pres, vt accusatio plato rũ facile nõ admittat, ne. s. cõcussis colũnis corruat ædificiũ, nisi diligẽs adhibeatur cautela: videlicet, vt accusatio, q̃ ad degradationem intendit nullatenꝰ admittat, nisi ltima ꝓceda: iscriptio: i ꝓ cũ aliqs fuerit infamat⁹ ita ꝓ fine fãda lo dissimulari non possit, tũc ad inq̃rendũ & puniẽdũ plat⁹ ꝓcedat, nõ ex odio, sed ex charitate, quatenꝰ si grauis fuerit excess⁹, q̃s non degradet ab ordine, tũ ab administratione remoueat oino: qd est ꝫm Euãgelicã veritatẽ à villicatione villicũ amoueri. No. ꝙ cũ infamia procedit a maleuolis, nõ dẽt ꝓcedi ad inquirendum: quia ex odio præsumitur famã illam ꝙ cessisse. Item prælati quasi signũ dicuntur positi ad sagittã. Itẽ plat⁹ non debet ꝓcedere ad inq̃rendum ex

† Quatenꝰ hic agit de purgatione indicẽda diffamato, vide late per Marianũ in repe. qualr proxime seq. q. 16. & per Bernardi. Diaz in pra. cri. c. 140. & 141.

† Idem. ſ. Inn. iij. in cõci. generali Lateranen. ca. 8. &c. 4. e. tit. in 4. cõp. Initiũ huiꝰ decreti vq; ad §. dẽt igit hr̃ẽt in 3. compi. e. tit. c. 4.

odio, sed ex charitate. Item ꝑlatus per inquisitionem, non deponit, sed ab administratione remouetur, nisi in duobus casib. ī. eod. inquisitionis. 1. respon.

[Gl. seq. arg. quod non sit functus, &c. alleg. tria iura in contrarium, & soluit.

a Ad inquirendū. videamus 1 qualiter & qñ ꝑlatus procedere debeat ad inquisitionē faciendā, & quali pœna sit puniendus qui conuincitur in modum inquisitionis. Tunc aūt dēt, ꝑlatus procedere ad inquirendum, cum famā & frequētem clamorem intelligit de excessibus alicuius, seu ēt aliquorum, ꝓout patet ex tenore istius cōstitutionis; & ꝙ sit infamatus non a malevolis & inimicis, sed à bonis & discretis.

1 De materia huⁱus glos se vide Hostiensem in summa titu. de denuntiat. Iulium Clarum in prac. cri. siue §. fi. q. 6. & 7. & Bernardinum Diaz in pract. crimi. can. cap. 6.

† Aliàs, veters & noui, &c. Luc. 16. † illius.

dū, a & puniēdū subditorū excessus, ex auctoritatib. noui † & veteris testī colligitur euidēter, ex qb. postea ꝓcesserūt canonicę sanctiones sicuti olim apertè distinximus, b & nunc sacri approbatione concilij confirmamus. Legitur enim in Euangelio, quod villicus ille, qui dissipasset bona ipsius, † audiuit ab illo, quid hoc audio de te? redde c rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris amplius † villicare. Et in Genesi Dīs ait: Descendam & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. Ex quibus auctoritatib. manifeste probatur, ꝙ non solum cū subditus, verū etiam cum prælatus excedit, si per clamorē & fa-

† Dictio amplius, deest i antiqs codi. ib⁹. deest ēt i editione vulgata sacrorum Bibliorum. Geo. ca.

vt hic dicit, & ī. de purga. can. cum in inuentute. & 11. q. 3. in cunctis. Et tunc distingue, quia aut procedit ex officio suo, aut aliquo postulante inquisitionem: Si ex officio suo, aut aliquo postulante inquisitionem: Si ex officio suo tunc prælatus cum aliquib. de canonicis suis dēt descendere ad locum, a. 9. q. 1. Deus omnipotens. & 86. di. si quid, quia ibi pōt melius inquiri. 24. q. 1. puden da. 23. dist. illud & ī. de elec. postquam. & 23. q. 1. paratus, ver. cum proculdubio qui in eo dē populo creuerat, &c. & recipere iurā prælati & clericorum super statu eccle sie, cum ecclesia est infamata, vel ēt cum prælatus: vt ī. eo. cum dilecti. fm illam formam. ī. eod. qualiter. ꝓ formam. & sic recipiat dicta illorum: & ille contra quem fit inquisitio, debet esse ꝑsens, & oēs contra quos proceditur, nisi per contumaciam se absentent: & ea quæ obijciuntur, & nomina testium sunt illi exponenda. vt ī. eo. ca. §. dēt. & 5. q. 3. primates. Item si ille contra quem fit inquisitio, hēt iudicem suspectum, pōt illum recusare, vt ī. de app. cum speciali, & ī. eo. c. vers. non ex odij fomite. vel quod iudex sit crimosus. ar. 3. q. 7. iudicet. & 25. dist. c. vlt. & 26. dist. vna tm. & contra testes excipere potest: vt in §. dēt. & nomina, & dicta, & depositiones testium sunt publicanda, vt ille possit se defendere. ī. c. olim. & ī. eo. cap. §. dēt. & si testes dicant super his de quib. infamia non præcessit, non valent. ī. eo. inquisitionis. §. 1. Crimine verò sic probato si prælatus est, debet remoueri ab administratione, secundum quod villicus à villicatione remouetur, vt ī. dī. Alij verò puniuntur fm arbitrium iudicis, secundum personæ meritum, & qualitatem excessus: nisi tale crimen probatum fuerit, quod post pœnitentiam peractam impediat ordinis executionem: vt homicidium, & simonia: tunc procedendum est ac si in modum accusationis directè probatum fuisset crimen: vt ī. eo. inquisitionis. j. rūfo. & ibi dī. Qualiter puniuntur de homicidio, hēs ī. de temp. ord. c. vlt. De pœna regularium propter simoniam cōmissam alicis. dic vt ī. de simo. dilectus 2. & c. quoniam simoniaca. vbi dī qualiter ī. eos proced. ī. Si verò probatū nō fuerit & mala fama ꝑdurat, purgationem indicat iudex infamato fm qualitatem personę & quātitatē infamię in qua si defecerit, puniat. ī. de simo. de hoc. & c. intimatū. & ī. de pur. can. cū P. Si verò infamat⁹ cōtumax fuerit, & nō cōparet, iudex nihilomin⁹ ī. eū testes recipit licet non cōtestata, & eū puniat: vt ī. vt lite non cōte. q. ii. §. iunt & alij. & ī. eo. c. ver. dēr. Quales testes recipi dēant. dictum est ī. e. cū oporteat. Quales debeant ēē q recipiunt in simonia ī. regulares. dī. ī. de sim. p. t tuas. Si verò procedat iudex ad petitionē alicuⁱus pro. utilis inq̄sitionis: siue fit ordinariⁱus siue delegatⁱus, ad locū accedat si pōt. & vocet illum 5 qūs ꝓcedere decet: & tunc recipiat testes, quos ille producet, qui ipe trauit inquisitionem, tñ si ille negaret infamiā ꝓcessisse, cognoscet primo iudex vtrum sit ifamatus, & postea procedet sup his, q denunciata sunt: aliàs non procedat nisi primo constet ꝙ infamatus sit, ī. eo. cū oporteat, & c. qualiter. & si actor probet illum esse infamatū, reus pōt probare ꝙ sit bonæ famæ, ar. ī. de pur. can. cum in iuuētute. cum potius sit priuilegium bonæ famæ, quā infamiæ arg. sup. eo. licet, in fi. Si verò crimen probetur, puniatur vt sup. dictū ē. Si aūt nō probauit, puniri debet, q impetrauit inquisitionē, vt ī. tit. ꝓxi. c. 2. Et ita idē est quantū ad pœnam qui proceditur ad petitionem alicuius prosequentis inquisitionē: sicut qñ proceditur per officium iudicis ad famam vel clamorem. Et cum proceditur ad denuntiationem alicuius prosequentis inquisitionem, non credo necessariam admonitionem: quia non agitur ad pœnam: in quo casu necessaria est admonitio fm formam Euangel. j. sed in ꝑdictis duob. casibus agitur ad pœnam: vt ꝓdictum est, & aliter formatur petitio denuntiationis, cum agit ad pœnā, & aliter cum denuntiatur ad pœnam: qa tūc agitur ad pœnam petendam, non ad pœnam imponendā officij vel iūficij: & sic intelligitur finis illius gl. ī. q incipit sic. ī. de simonia. licet Hely. de hoc notatur in gl. ꝓdicta. Item numquid reus possit petere à iudice, vt inquireret ꝑ illum, qui impetrauit inquisitionem, sicut cōtingit in alijs iudicijs, vt admittatur reconuento ī. de mutuo pet. per totū? Dicas ꝙ non: qa inquisitio iudicis officio expedit, nō iure actionis. si nec redenuntiatio aut reaccusat: quia tunc ꝓsumitur ꝙ ex odio hoc fiat: vt ī. eo. cum P. & 3. q. 5. c. 2. & non relatione criminis: sed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iudi. is qui. Item testes compelli pōt ad probandū inquisitionē. a sup. de test. cog. super his. licet in iudicijs ordinarijs compelli non debeant in criminibus, ñ qua principaliter vel incidenter obijciantur, vt eo. tit. dilectorum, vbi de hoc. Dic, vt ibi notatur in fine notulæ. Item & illud pōt facere ꝓlatus, cum infamia ꝑ aliquem ad ipsum peruenit: vt præfigat terminum volentibus accusare, vt si alius apparuerit accusator, audiat illum: & procedat legitimè in accusatione sup. c. prox. & 15. q. 5. c. 1. ī. de pur. can. ex tuarum. Si aut non apparuerit, tunc pōt procedere ad inquirendum, vt sup. dī: vel indicere purgationem, in qua si defecerit, purgatur. vt sup. c. prox. sed melius est quod inquirat: quia periculosum est accusare: quia de facili nullus accusaret. Quid si aliquis alterius diœcesis, vel de alia parochia hoc tacito, impetret inquisitionem vel denuncietur: nunquid debet audiri, cum ipius nō interfit? ꝓsumitur ꝙ nō charitatiuè denuntiet, vel impetret inq̄sitionē, vndè credo, illū repellēdū ar. ī. de testi. ex parte A. in verbo illo, tacito ꝙ miles fuerit, &c. Bert.

2 Adde ꝙ nō nūquī ēt requiritur not Bar. i. l. i. §. qōnem. ff. de quæst.

b Distinximus] In parte decisa ab illa decr. ī. eo. qualiter. cuius verba hic ponuntur vsque ad §. debet. Bern.

[Gl. seq. No. quod iudex corrigit interlocutoriam. adducit tres concor. & tria similia.

c Redde rōnem. [Sed qualiter dēt rōnem reddere ꝓlatus administrōnis suę? ꝓlatus n. dēt reddere rōnem suæ administrationis tutę tutor. C. de iud. l. 2. quia comparat tutori & procuratur est, non dominus ī. de dolo, c. 2. & 12. q. 1. c. 1. pōt dici quod stabitur suo iurō, si aliter

ter non pōt reddere rōnē arg. C. de do. l. pen. & C. vnde vi. si qñ. s. q. 1. in primis ver. gloriōsus verò. & supra de his quæ vi metusue caus. fiunt. c. vlti. Bern.

ADDITIO. Ex hac auctoritate redde rōnē, &c. nota duo. Primo quod ipse inquirendus, est prius interrogandus, & non testes: quia si confiteretur, non esset opus testibus. Secundo, q̄ fuæ excusationes sunt admittendæ. Hostiēsis.

† maledicis.

† non semel, &c.

1 Adde an & qñ ꝓbat ꝙ se: vel nō, Bart. in l. de minore. §. torméta. ff. de quæst. & ibi latè Hippoly. Marsi. & Iul. Clar. citatus. ī. eo. super glossa magna.

† Aliàs ita: nō tāq̄ idē sit actor, &c. aliàs ita: nō tanq̄ idem dr auctor, & iudex &c. & vox, auctor, est i cōcilio, & in veteri compp.

2 Hæc glossula non est Ber. sed Ho. vt finis indicat.

† Vide epist. 2. Stephani Papæ primi de accusationibus ꝓpōtis, vbi plenissimè de hac materia hīt in 1. tomo conciliorum Surianæ editionis.

† sed & ter

1 (Et famam.) Argm̄, famā nihil ꝙ se ꝓbare, 35. q. 6. si duo. ī. de eo qui cog. cōsanguineo. super eod. 1 arg. ꝯ supra de præsump. illud & ī. de contang. & affin. c. 2. & 4 q. 3. c. si testes. §. item sæpè.

b A malevolis.] 11. q. 3. in cunctis. si hoc cōstaret, ꝙ à talibus esset ortā: aliàs difficile est probare famā orta esse à talibus: cum fama ab incerto auctore procedat, de cōse. di. 4. sanctū. & vñ satis pōt dici, ꝙ iudicēda est purgatio vndecūque ꝓcedat infamia, ſltē ꝓpter fœdalūa. ī. & purg. cā. accedens. B.

c Concussis columnis.] 12. q. 2. gloria episcopi. & 2. q. 7. accusatio 1.

d Morbū vtrunq;] Vnus a morbus est, qñ falsō vel malitiosē accusant: ꝑ hunc remediū medicinale est inscriptio. ī. eod. ver. 1. Alter morbus est qñ delinquūt impunitē. ꝑ hūc remediū medicinale est inquisitio. ī. e. ver. 2. Hostē.

e Præcedat inscriptio.] sic ī. eo. super lis. & ī. de simo. licet Hely.

DEBET. In hoc § dicitur, quod ille contra quem fit inquisitio, debet esse præsens, nisi per contumaciam se absentet, & illi sunt exponenda capitula, de quibus fuerit inquirendum: & dicta testium, & nomina ipsorum sunt ei publicanda, & exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ: ne per suppressionem nominū detur audacia infamandi, & per exclusionem exceptionum, deponendi falsum securitas præbeatur. Nota, quod ille, contra quem fit inquisitio, debet esse præsens, nisi contumaciter se absentet. Item ea de quibus contra aliquem a liquis inquirit, debent ei manifestari, & omnis defensio tibi reseruatur.

mā ad aures superioris puenerit, non quidem à maleuolis [b] & maledicis, † sed à prouidis & honestis, nec † semel tantum, sed sæpe, qd clamor īnuit, & diffamatio manifestat, debet corā ecclesiæ seniorib. veritatē diligentius prescrutari, vt (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpam feriat delinquentis: non tanquam † idem sit accusator & iudex, sed quasi denuntiante fama, vel deferente clamore, officij sui debitū exequat. Licet aūt hoc sit obseruādū in subditis, diligētius tñ est obseruādū in prælatis, q quasi signū sunt positi ad sagittā. Et quia nō pñt oībus cōplacere, cum ex officio suo teneantur nō solum arguere, sed ēt increpare, quin ēt interdū suspendere, nonnunq̄ verò ligare, frequenter odiū multorū incurrunt, & insidias patiuntur. Et ideò sancti Patres † prouide statuerūt, vt accusatio Prælatorū non facilè admittat: ne cōcussis [c] columnis, corruat ædificiū: nisi diligens adhibeatur cautela, per quā nō solū fallax, sed ſetiam malignę criminationi ianua præcludatur. Verū ita voluerūt prouidere Pręlatis; ne criminarēt inutilē, vt tñ caueret, ne delinquerent insolenter: cōtra morbū [d] vtrūq; inuenientes cōgruā medicinā: videlicet, vt criminalis accusatio, q̄ ad diminutionem capitis, i. de gradationē intendit: nisi legitima ꝓcedat [e] inscriptio, ptio, † nullatenus admittat. Sed cum super excessib. suis quisq̄ fuerit infamatus, vt iā clamor ascēdat, qui diutius sine scandalo dissimulari nō possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirēdū & puniēdū eius excessus, nō ex odij fomite, sed charitātis ꝓcedat affectu, quatenus si fuerit grauis excessus, & si non degradet ab ordine, ab administrōne tñ amoueat: oīno: q ē fm sniam Euangelicā, à villicatione villicū, amoueri q nō pōt villicationis suæ dignam reddere rōnē. ¶ Dēt igit esse: pñs is, cōtra quē faciēda ē inquisitio, nisi se p cōtumaciā ablentauerit: et exponēda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, vt facultatem hēat defendendi se ipsum: & non solum dicta, sed ēt nōia ipsa testium sunt ei, vt q d, & à quo sit dictum appareat, publicanda. † nec nō exceptiones, et replicationes legitimę admittēdæ, ne p suppressionē nōiū infamādi, per exceptionū verò exclusionem deponendi falsum, audacia præbeat. ¶ Ad corrigēdos ita q̄ subditorū excessus tanto diligētius debet ꝑlatus assurgere, q̄to dānabilius eorū offēsas defereret incorrectas. Cōtra quos, vt d notorijs excessib. taceat & si trib. modis possit ꝓcedi p accusationē videlicet, denūciationē, & inquisitionē ipsorū; vt † ī oībus diligēs adhibeatur cautela, ne forte p leue [g] f Præsens is, contra quem.] ex hoc § colligitur manifestè, ꝙ ordo iuris seruandus est in inquisitione facienda ī. eo. ad petitionem. sed hoc verū est circa seculares, circa regulares non est vsquequaque seruandus, vt dicit in fine.

† De hoc articulo vide oīno quæ citaui ī. e. & supꝛ his verbo, oportet inscribi.

AD CORRIGENDOS. In hoc §. dicit, ꝙ ꝑlatus tanto diligentius debet ad corrigendos excessus ꝑlatorum descendere, quanto dānabili[o]s dimitteret incorrectos: contra quos exceptis notorijs, tribmodis potest procedi: per accusationē vt dicitur, denunciationem, & inquisitionē ipsorū: ita vt diligēs in omnibus adhibeatur cautela. vt accusatio nullatenus admittatur, nisi legitima præcedat inscriptio, & denunciationem charitatiua admonitio: & inquisitionem clamoris debet insinuatio præuenire hoc moderamine ſꝙ adhibito, vt fm iudicij formam, sniæ quoq; forma dictetur. Hunc ordinē circa regulares ꝙ[o]nas non credit Papa vsquequaque seruandum, quæ cum eā requirit, de facili possunt à suis administrationibus amoueri. No. quod accusationem, inscriptio semper præcedere debet admonitio denūtiationem, & inquisitionem fama siue clamoris insinuatio. Item sententia semper formanda est secundum modum agendi. Item regulares de facili remouētur à suis administrationibus.

† Hoc fallit in crīne hæresis. Eymericus in Director. inquisi. par. 3. q. 75. vbi dixi plenissimè.

† Aliàs ita: tñ vt diligēs oibus adhibeatur cautela, &c. absq; voce in, sed in cōcilio, et in aliis vetustioribus Gregorij libris, legit vt est impressū ī vno ꝙ adhibeatur, adimpleatur, ꝛpetitio.

g Leue compendium.] i. ꝫ peruersum & præcipitatū iudicium. Iuris iudicis; quia fortè vel breuiare litis

ꝫ Hæ duæ glossulę nec sunt Ber. nec reperiunt in antiquis exemplaribus.

a Ad gra-

a Ad graue diſpendium.] ideſt ad pœnam, auctoritate tali s proceſſus inflictam.

[Gl. ſeq. tractat de triplici modo procedendi ſuper criminibus, & eorum pœnis: circa ſecundum ſignat duo iura in contrarium. & vt vbique remittit.

b Forma.] Sic ī. & ſim. licet Hely. Forma iſta triplex eſt, cū proceditur acculando, denuntiādo, & inquirendo, vt ſi agat in modum accuſationis, & ꝓbatur crimē, deponat reus: q̄ hic eſt effectus accuſationis: vt ī. dicit in verbo, & criminalis accuſatio: q̄ ad diminutionem capitis, & degradationem intendit. Cum agit per inquiſitionē, alia pœna imponitur, vt dictum eſt in illa notula magna ibi, crimine verò probato. vndè vī, ſ. per hanc literam, quaſi ſi per inquiſitionē probetur ſimonia vel homicidiū, q̄ nō deponat, quia ad hoc nō eſt actū. ī. de ord. cog. cū dilectus. Arg. contra ī. eo. inquiſitionis, & ibi nō. vbi de hoc, & ī. de dolo & cō tu. veritatis. Dic vt ibi. Cū verò proceditur per denuntiationem, niſi in præmiſſis duob. caſibus ad pœnitentiā agitur peragendam. tunc in præmiſſis duob. caſibus ſit punitur; ſicut cū agit ꝓ acculatione vel inquiſitione, vt d. c. veritatis, ſed cum agitur per denuntiationem, tunc in prædictis caſibus non eſt neceſſaria admonitio ī. eo. cum dilectus. In alijs verò caſibus cū agitur per inquiſitionem vel accuſationem punitur ad arbitrium iudicis. arg. ī. eo. inquiſitionis, & ibi nō. in fi. & ī. eod. c. vlti. & arg. ī. ti. proxi. c. vlt. Denuntiatio verò regulariter fit ad pœnitentiam peragendam, & eius effectus tunc finis eſt pœnitentiæ impoſitio: & tunc neceſſaria eſt charitatiua admonitio, vt hic dicit. & ī. eod. cum dilectus, & c. alias repellitur denunciator, vt ibi dicitur.

ADDITIO. Pro ſuprædictorum faciliori notitia nota verſus ſequentes.

Quatuor ſunt modi agitur de crimine, cū quis,
Nuntiat, accuſat, inquirit, & excipit, ante
Admonet, inſcribit, infamat, & obligat exsul;
Sic tenet, & deponit, amouet, atque repellit.

c Facilius.] ī. de ſim. ꝓ tuas, circa fi. Nota te potes hic. ar. quod dignior ſit cœtus clericorum, quam cœtus monachorum, vt 16 q. 1. legi. Ber.

Sicut olim.] Diuiditur in tres partes. In prima de prouinciali concilio, & de agendis in illo. In ſecunda de teſtib. ſynodalib. & eorū officijs. In tertia de pœna hoc nō ſeruantium: & tacitè infert de eſtalib. ſynodit. ſecunda ibi, Vt autem tertia ibi, Quiſquis. Abb.

CASVS. Statuit concilium gñale, ſicut olim à SS. Patribus fuit ſtatutum, vt metropolitani ſingulis annis

compēdium, ad graue [a] diſpendium veniatur: ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denuntiationē charitatiua monitio, & inquiſitionē clamoſa inſinuatio ꝓuenire: illo ſp adhibito moderamine: vt iuxta formā iudicij ſnīæ quoq; forma [b] dictetur. ¶ Hunc īn ordinem circa † regulares ꝓlonas nō credimus vlquequaq; ſeruādū: † quæ, cū cauſa requirit, facilius [c] & liberius à ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoueri.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Metropolitani ad correctionem exceſſuum, & reformationem morum ſingulis annis facere debent prouinciale concilium: in quo ſtatuere debent perſonas idoneas per ſingulas dioeceſes, quæ ſolicitè inueſtigent, & in ſequenti cōcilio referant corrigenda: & epiſcopi debent facere ſynodos epiſcopales ſingulis annis,*

& *publicare agitata in prouinciali concilio: & hæc negligentes, ab executione officij ſuſpendantur hoc dicit.*

CAP. XXV.

Sicut † olim à SS. Patribus noſcitur inſtitutum: [d] metropolitani ſingulis annis, cum ſuis ſuffriganeis, Prouincialia nō omittāt cōcilia celebrare: & in quibus de corrigendis exceſſibus & moribus reformandis, ꝑſertim in clero, diligenté habeāt cum Dei timore tractatum; canonicas † regulas, maximè quę ſtatutæ ſunt in hoc gñali concilio, relegentes, vt eas faciāt obſeruari, debitā pœnā trāſgreſſorib. infligendo. Vt aūt id valeat efficaci[9] adimpleri p ſingulas dioeceſes ſtatuāt [f] ꝓlonas idoneas, ꝓuidas videlicet & honeſtas, q̄ p totū annū ſimpliciter & d plano, abiq; vlla iuriſdictione *ſint, quæ de plano & ſine aliqua iuriſdictiõe diligenter inquirāt, q̄ correctione, & reformatione ſunt digna, vt ea fidelitet referāt in ꝓximo ſubſequēti, vt iuxta his & alijs ꝓuida deliberõne ꝓcedāt. & ea q̄ ſtatuta fuerint, faciāt obſeruari, & in cōcilib. ſynodis annuatim celebrādis ea: dēant publicare p ſingulas dioeceſes: q̄ſq; aūt hoc ſtatutū neglexerit adimplere, ab executione ſui officij ſuſpēdatur. Nota quod prouincialia concilia celebranda ſunt ſingulis annis. Item ſtatui debent in concilijs tales, qui ſtatuta concilij faciant obſeruari. Item executores, nullam habent iuriſdictionem.

† Vide concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 2. & concil. Lateran. ſub Leone x. ſeſſ. 10.

† In codicibus Barbatis ita: canonicas regulas & maximè quæ ſtatuta ſunt, &c. in concilio ita: canonicas regulas, & maximè, q̄ ſtatuta ſunt &c.

d Inſtitutum.] 18. diſtin. quoniam quidem.

e Celebrare.] ſic & abbates. & Priores abbates propter eos non habentes, de triennio in triennium celebrant capitula ſua, ſupra de ſta. regu. in ſingulis, & c. ſeq.

[Gl. ſeq. tractat de teſtibus ſynodalibus, vndè eſſe debeant, & quales: quid agant, & quod procurantur per loca quæ viſitant ad hoc vltimum ſignat contrarium, ſed tenet primum.

f Statuant.] iſti erunt quaſi teſtes ſynodales. ſic ſupra de teſti. cog. præterea. ſi. 35. q. 6. epiſcopus in ſynodo. & debent eſſe de eodem epiſcopatu, honeſti & diſcreti, quia tales melius poſſunt inueſtigare veritatem, quam extranei, arg. ſupra de teſt. veniens, 2. in fi. & 35. q. 6. c. 1. & 2. ſupra qui ma accu. poſ. vī. Et iſti appellantur vīſitatores, qui debent circuire totam parochiam de villa in villam, vt 80 diſt. non debere. vnde hoc ſumptum videtur. & illi procurabuntur per parochias, ad quas accedunt; quia ſuis ſtipendijs hoc facere non debent. ſupra de præſcrip. cum ex officij, & 28. quæſtione 1. iam nunc, in fin. & 12. q. 2. charitatem. & officium ſuum nō debet eis eſſe damnoſum. arg. 4 quæſtione 3. capſi teſtes. ſ. venturis. Argumento contra quod epiſcopus debeat eos procurare, habes ſupra de offic. ord. inter cętera, & 23. q. 1. militare. Prioribus concordātijs credo ſtandum; & moderatos [4] tamen ſumptus petent. Ioa.

[Gl. ſeq. infert dubium & ſoluit. quærit obijciendo: reſpondet & infert, quod diminuta ſit hodie & c. dicens quod iſtis minus quam alijs officialibus creditur, & eam ſam reddit. ſubdit quòd propter diligentiam prælatorū iſti ſuum officium non omittunt.

a Vide Spec. tit. de denuntiatione. ſ. 2. & Hoſtien. ꝑuio ante citatum.

ꝑVid D. T. 2. 2. q. 184. per totū, & q. 186. art. 1.

[4] Quia male pōt epi petere & nō grauet, vt ī. d. c. nuſib. cum Apoſtolus.

a Abſque

fint.
a De his relatorib. ſine nũcijs, quorũ officiũ ẽ explorare dicta, q̃ committant, & referre ſuperioribus, vt eis occurrãt notatur in l. ea quidẽ, C. de accuſa. ubi Salic. & alij.
† Aliàs ita: & qđ ſtatuerunt, faciant obſeruari.

a Abſque vlla iuriſdictione.] Si iſti non hõt iuriſdictionem, ergo non pñt aliquos cogere, vel citare, vt veniant, vel rñdeant: immo pñt eis dicere: ingreſſus es, vt aduena, nunquid vt iudices nos? 3 q.6. leges. Item vt quod debeant eſſe iurati, 35. q.6. eps in ſynodo. Sed ſufficit quod ſint honeſtæ p̃ſonæ, quibus merito ſit credendũ ſup his q̃ referunt a in concilio, puincialibus. Itẽ quare prius denunciat hoc metropolitano, q̃ eſpo, cũ prius dẽret renũciari eſpo quam archidiacono, 25. diſt. ple3is. demum ſi eps eſſet negligẽs, archiepo 9 q.3. cũ ſimus, & c. cõqueſt⁹, & per hoc eccleſiaſticus ordo cõfundit, ſi ſua iuriſdõ eſpo non ſeruat 11. q.1. pueniit. in fi. Dicas, q̃ iſti inq̃ſitores ſolã famã referũt metropolitano ſm qđ intelligunt, & inquirũt ſine aliqua iuriſdictione, vt p alios ad denuntiationẽ ipſorũ poſſit viſitare, p tinciam, quia ex hoc apparet eps negligens: tñ ſi eps vellet corrigere illos excel lus, ſi p̃deret ſuã iuriſdõnem: niſi tunc demũ, cum negligẽs apparet 9. q.3. cũ ſimus §. vlt. & eo ipſo qđ hæc referuntur metropolitano, apparet, quod multa ſunt apud eos ẽpos, quæ egent correctione. l. 8. di. peruenit, vñ videtur eſſe diminuta iuriſdõ metropolitano ſtẽ in hoc, q̃ olim poterant deſcendere, & inquirere an epi eſſent negligẽtes: non vt ſtatim inq̃rerent de cribnis, niſi poſtquã conſtaret de negligentia. Sic põt intelligi. 3. de cenſi. ſopræ & ca. Romana. [eo. in 6.] & 3. de præſcript. cum ex officij, hodie verò nõ poſſunt, niſi primo eis p alios referatur, ſm quod hic innuitur aliàs ſuperflua, & oneroſa fuiſſet iſta conſtitutio, & iſtis inquiſitoribus minus creditur, quam alijs officialib. quia alijs creditur quamdiu contr̃ium probetur. 4. q.4. c. nullus. 3. aliqñ. ff. de offi. præfec. vrb. l. 1. § quies. 3. de app. cum parati. arg. ff. de re. eorũ qui ſub tutor. vel cura. l. magis §. illud. ff. de cuſt. & exhib. reo. l. diuus. Hoc ideo, quia iſti famam ſolam referũt, nec ſunt iurati: ſed illi iurati ſunt, & famam non referunt, ſed ipſum factum: & iſti inquiſitores non debent amittere officium ſuum, q̃ vis prælati inquirant, corrigant, & reforment: vt referant metropolitano, an oporteat ipſum ſupplere negligentiam eſporum: aliàs neſciret: & ita non impediretur eorum inquiſitio propter factum epiſcoporum. Io.

OLim.] Partes patent: 3cda ibi, Si verò: Tertia ibi, Prælatis: Ab. CASVS. Inquiſitio ſup ſtatu cuiuſdam monaſterij, ordinis Tyroneñ. tam in capite, q̃ in mẽbris, cõmiſſa fuit quibuſdã inquiſitorib. Ad petitionẽ I.V. & P. monachorũ dicti monaſterij: pendẽte inquiſitione coram ipſis, abbas quaſdã ſnias ſuſpenſionis, & excõicationis tulit in quoſdã monachos ipſius monaſterij proſequentes inq̃ſitionem, & adhærentes eis etiã, & per quoſdam iudices delegatos fecerat promulgari: quoſdã etiã ſpoliauit 3 iuſtitiã, ipſo negotio pendente, & quoſdã induxit ad iurandũ, q̃ veritatẽ non dicerẽt pro ipſum: & qa pp hmõi impedimenta retardabat reformatio monaſterij, ſignificata fuerunt hæc dño Papæ: petierunt inſuper dicti monachi à Papa, vt faceret eis expẽſas factas, & faciendas, ſibi miniſtrari de bonis monaſterij: Super hoc mandat Papa inquiſitoribus quatenus ne reformatio monaſterij valeat retardari, debeãt relaxare ſnias ſuſpenſionũ, & excõicationũ quas abbas protulit, vel p quoddã iudices fecit promulgari poſt inceptũ negotiũ in eos, & in adhæ rẽtes eiſdẽ: ac eis inſtitutis, quos abbas pẽdẽte negotio 3 iuſtitiã ſpoliauit, & relaxatis iuris, ſi qua ſi tacẽda veritate abbas extorſerat, pcedãt in negotio de plano, & abſq; iudiciorũ ſtrepitu, in q̃rẽtes, q̃ circa p̃ſonas, & obſeruantias regulares viderint inq̃rẽda, & corrigãt, q̃ fuerit corrigẽdũ, tã i capite, q̃ in mẽbris; pruiſo, vt negotio pẽdẽte abbati obediãt, & itẽdãt, ita q̃ p hoc reformatio monaſterij ñ valeat impediri: Si verò teſtes 3 abbatẽ adducti fuerint, copiã faciãt ei dictorũ ipſorũ, & faciãt fieri p dictis monachis tribus vel quatuor, vel alijs quos aſſumpſerint ad dictã negotiũ proſequẽdũ, expẽſas neceſſarias factas, & faciẽdas ad negotiũ proſequẽdũ de bonis monaſterij, computatis ſi qua receperint de bonis monaſterij. No iuriſdõnẽ inq̃ſitorũ extẽdi ad ea, ſine q̃b. eorũ officiũ nõ põt expediri. Itẽ iurm de veritate tacenda nõ valet, nec eſt ſeruanda. Itẽ pẽdẽte accuſatione, vel inq̃ſitione 3 plati, ſubditi dẽnt obedire eidẽ. Item plat⁹ pẽdẽte inquiſitione vel accuſatione 3 ipſum, non dẽt aliq̃d facere, p q̃ impediat officiũ iudicis: q̃ ſi fecerit, iudex, vel inquiſitor tuũ reuocet. Item copia atteſtationũ faciendã eſt abbati, 3 quẽ pceditur. Itẽ monachi in expenſis monaſterij proſequuntur inquiſitionem, cum nihil habeant.

ipſo in monachos denuntiantes, vel adhærentes eiſdem, relaxentur, ſpoliati reſtituantur, & iuramẽta de tacenda veritate relaxentur. dicta ſeſtiũ denunciato tradantur: & expenſa de bonis monaſterij monachis denuntiantib. miniſtrentur: & propter hoc ab obedientia abbatis non eximuntur, ſine tamẽ litis preiudicio.

CAP. XXVI.

OLim I.V. & P. ordinis Tyroñ. † & iſtra. ¶ Ne igitur reformatio monaſterij valeat retardari: Mãdamus, quatenꝰ relaxatis b excõicationũ ſeu ſuſpẽſionũ ſentẽtijs, ſi quas idẽ abbas protulerit, † vel per quoſcunq; indices pmulgari fecit, poſt inceptum c negotium in eos, & adhæren-

† Ciſter.
† Turoñ.
† Cironen.
† protulit.

b Relaxatis.] vt ſi oporuerit, poſſint ferre teſtimoniũ in negotio ĩquiſitionis, cũ p eos melius q̃ p alios poſſit inq̃ri veritas. 3. d. teſti. veniẽs, 2. dũ tñ ex alia cã repelli ñ poſſint. 3. de ſim. p tuas, & 3. d. re iud. cũ. I. & A. [Glo. ſeq. argu. quòd cauſa cepta, & c. ſignat contrarium decre. nontie. & ſol.]

c Poſt inceptũ negotiũ.] No. q̃ lite pẽdẽte nõ eſt aliq̃d innouandũ. 3. vt lit. pen. à memoria. & p totũ. & 3. de iure pat. ex lr̃is. arg. 16. q.4. uolumus. Item eſt arg. q̃ eſt cepta inter p̃latũ, & ſubditũ, ſuſpenſa eſt iuriſdõ p̃lati, ac ſi eſſet appellatũ ab eo. 3. eo. cũ dilectus, & totũ iudicium ſuum ad maiorem delatũ eſt iudicẽ, vnde fiẽt iniuriã iudici ſub quo eorũ cõe negotium pendet, arg. 2. q.1. nomen, & iudex totũ dẽt reuocare, ſi q̃d faciat in eis, vt hic vr̃, cum ex odio videatur pcedere negotio cepto. Arg. 3. 8. q.4. nõne, vbi dicit, q̃ vſque ad finẽ cauſæ non pñt recedere à ſua iuriſdõne, vt ibi dicit, ar. 15. q. vlt. cult. in fi. & ol edire tiã exhibere, ut dr̃, & ſi nõ faciãt, p iudicẽ cõpellant: vt 3. dr̃. uerſi. prouiſo, & c. Ipſe autem cõpellere eos non dẽt, ſi cũ iudices in hoc

essent negligentes, ipsemet ꝑlatus pōt excōicare si non obedirent, uel aliàs excederent, ar. ī. de of. ord. significauit, & ī. de offi. deleg. prudentiā. §. sexta in fi. aliàs solueretur obedientia: qđ esse non debet. Ex eo quod dicit ī. contra iustitiā spoliauit, uidetur a contrario, quòd si iusta cā subsit, ꝙ eos

† Qui dicantur adhærētes declarat Angelus in Auth de hæred. & Falc. & Anchara. in repet. ca. canonū statuta. ī. de ꝛ. stit. ver. vidi dubitari. † contra.

punire possit: qđ credo. Honestū tn esset, si ꝙ iudices hoc facerent, & qđ dicit, relatis, & cętera: præmisit causam, ne reformatio monasterij retardetur, vt possit ferre testimoniū. ī. de testi. veniens ī. a Adhærētes.] Ar. ꝙ idē iuris ē i accessorio qđ i principali vt ī. d. ol. dle. c. prudētiam. ver. fi. vbi de hoc, & in hoc facto principali, & accessorio, & q̄ adhęrēt religiosis, religiosa sūt. ff. d. rei ven. quæ religiosis.

b De plano, & absque iudiciorū.] sic ī. d. sta. moc ea q̄ & ita ordo iudiciarius nō vī vsquequaq; seruandus circa regulares: vt ī. eo. qualiter ī. in fi. qa de facili removentur ab administrationib⁹, vt ibi, & ī. de simo ꝑ tuas, ī. quasi summaria cognitio vī sufficere, ex eo ꝙ dicit, de plano.

† Aliàs ita: Quin etiā, vt &c.

Sed a in alijs non de plano, sed magis iudice sedente & tribunali. ī. q. ī. cap. si quem. §. prævaricator. versi. abolitio. & ī. quæst. ī. c. inducię. §. ipatium. versi. à iudice, & manifestis probationib⁹ ī. q. 6. Epiphanium. C. de probat. l. vlt.

a Quæ sunt ab hoc loco vsq; ad finglos. de unt in vetustioribus codicibus, nec Bernardi esse credimus.

† Dictio, ex deest in nīs antiqs codicibus, & in eibus Vaticanis.

c De tacēda veritate.] Hoc ipso ꝙ hoc fecerat suspect⁹ erat abbas, & talia iuramēta nō tenēt, ī. de testibus, cōstitutus. ī. & merito talia iura relaxāda sūt, vt veritas reuelet. fin. ī. de testi. cog. c. vlt. & sine peccato seruari non pōt, quia eclare veritatem mortale ēst peccatum. ī. q. ī. quisquis. & inf. de cri. fal. c. ī. expedit. & peccata nocentium nota esse. ff. de iureiur. eum qui §. ī.

d Copiam faciatis, supra eo qualiter ī. d. h. et, & ēst hoc notabile contra quosdam, qui non faciunt copiam dictorum, & suppriunt testium nomina a quibus iuste posset appellari: licet dicatur qđ non vsquaq; seruari debet ordo iuris, tamen in hoc bene seruari debet. ff.

Pc De bonis.] sup. eod. ex parte, ubi de hoc. Rectorum excessus.] Contra prælatum infamatū de dilapidatione, inquiritur de ueritate, & interdicitur sibi omne genus alienandi. h. d. Diuiditur: nam in prima ponitur episcopi denunciatio: in secunda ipsius commissio. ibi, Discretioni, quæ duo facit. Primo mandat inquisitionem fieri, & remitti. Secundo inquisitionis terminum assignari, & alienationem interdicit: ibi, Potestate. Abbas Siculus.

fieri, cum proprium nō habeant ministrari. Cōtradictores: &c.

¶ Idem episcopo Cister † de Alde. & de Salen. abbatibus.

¶ *Contra prælatum denunciatum de dilapidatione, fit commissio super veritate inquirenda: & pendente negotio debet sibi interdici potestas alienandi.*

CAP. XXVII.

PRælatorū excessus: & mul. a. ¶ Sanè dilecti filij C. & quatuor alij canonici Frisingen. † denunciādo monstrarunt, quòd Frisingien † episcop⁹ bona sui ēpatus, quæ (vt dicunt) fuit minus canonicè assecutus, adeò grauiter dilapidat, & consumit, ꝙ nisi celeriter adhibeatur e remediū, † episcopatus idē per eum ad irreparabile dissolutionis opprobrium deducetur, nec solummodo rerum, verumetiam famæ suæ prodigus, g & salutis, vitam ducit enormiter dissolutam: & infra. ¶ Discretioni vestræ mādamus, quatenus personaliter h accedētes ad locum, inquisitis solicitè veritatē, & eam fideliter conscribentes, sub † sigillis vīris nobis transmittatis inclusam: Eidem ēpo terminū assignātes, quo nō se conspectui repræsētet, ꝑ meritis i receptu-

† Cister. & de Alto, & Salien. abbatibus. † Cisten.]

† Frisgen. † Frisien. † Frigisen.

† Aliàs interdicendo ad irreparabilis dissolutionis, &c.

† Aliàs sua sub sigillis vīris veritatē nobis, &c.

e Adhibeatur.] simile: quia nisi iustitia conatus cupiditatis reprimeret, ius litigatorum extingueretur, supra in princ. in constitutione Gregorij.

g Prodigus.] simile in prædicta constitutione.

h Personaliter.] in casu isto inquisitores non possent alijs committere vices suas. a De hoc habes supra, de offi. deleg. c. vlt. §. a.

i Pro meritis receptum.] ut puta docente agnoscat qualiter ipse excesserat in præmissis. fin. a. 7. q. ī. si hō ecclēs. & c. ī. q. custos. & ī. de officio legati. nisi speciales, ꝛ se-

vt sapiens sit in pœna, qui stultus fuit in culpa. 38. dist. qui ea. Et quasi Dei timorē à malo non reuocat, &c. 3. de electio. cum in cunctis. & 3. de vi. & hone. cleri. vt clericorum mores. & necesse est vt ferro abscindantur, &c. 82. dist. plurimos. Ber.

a Vendendi.] Nota quod licet aliquis de fœcietur siue accusetur vt suspectus de dilapidatione, nō debet statim remouen. inf. de simo. licet. sed interdici debet ei dē omne genus alienandi. vt hic patet, & 3. de offic. deleg. venerabili. vbi de hoc. imò ei dabitur interim coadiutor, sine cuius consilio nihil faciet si suspectus est: vt ibi dicitur. Ber nardus.

¶ Alias in 1 seu quolibet modo, &c.

tus. Potestate vendēdi, a dandi, b infeudandi, seu † quomodolibet alienandi bona ipsius ecclesiæ, interim eidem penitus interdicta.

TITVLVS II.

De Calumniatorib.

¶ Greg. † Anthemio subdiacono.

¶ Subdiaconus calumnioſe accuſans diaconum, ſubdiaconatu priuatur: & publicè verberibus caſtigatur, & in exilium mittitur.

CVm fortius panienda sint crimina, q̄ insōtib. b & maxime sacratis hōib. inferuntur: quam his culpabiles, d qui in causa Ioannis diaconi resedistis, e & attendite, vt Hilarium criminatorē ipsius nulla ex diffinitione vestra pœna cōueniens castiget; & inf. ¶ Quia ergo tā tæ nequitiæ malum sine digna non debet vltione transire, iubemus eundē H. prius subdiaconatus, quo indignus fungit. priuari f officio, & verberibus † g publicè castigatū in exilium h deportari.

¶ Innocentius † 3. Zamorēſ † Segobiēſ. & Abulēſ Epiſcopis.

¶ Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio & beneficio ſuſpenditur, donec innocentiam ſuã purget.

CAP. II.

CVm † dilectus filius magister scholarum Palentinus ad sedem Apostolicam accessisset, & de suo episcopo excessus varios nuntiasset, Hæc decre. competit ius ponere tur in præcedenti titulo. sicut erat in antiqua compilatione.

e Resedistis.] vt iudices.

[Glo. seq. obijcit de l. 1. &c. & dat tres solutiones.

f Priuari officio.] sed vt hoc contra ius factum esse, ex quo n. statim non fuit de calūnia condemnatus, nō dēt postea cōdemnari, nisi ꝯ eum iterū inscribatur. C. de calum. l. 1. Pōt dici, q̄ spāle est, & factū principis ad cōsequentiā trahi nō dēt, Insti. de iure nat. §. plane. Vel fortè iudices condēnarunt eū, sed pœnā nō imposuerunt. Vel verius vī, q̄ cū exēpli hoc factū sit, ne alij ide sumāt exemplum: & præterea negl gentia iudicum non debet ei p̄desse, vt remaneat calumnia impunita.

ADDITIO. vel dic, quod hoc fuit dimissum p̄pter culpā iudicis: licet coram eo petitum fuisset, & iō ita per superiorē imponitur, arg. C. quando prouo. non est necess. l. omnem honorem, quia siue recepta fuerit, siue non, nihil obest appellanti: vel dic quod Papa fecit hoc ex plenitudine potestatis.

g Verberibus.] in supplementum pœnæ. 5. q 6 quia iuxta.

h In exilium:] quam pœnā ecclesia imponit. 50. dist. accedens. arg. 85. dist. in. in synodo, & 17. q. 4. attendendum. Bern.

CVm dilectus.] In prima denunciatio & causæ commissio: in secunda processus examinatio, & absolutio denunciati. In tertia pœna calumniosè denuncientis secunda ibi, Cum autem. Tertia ibi, Vobis. Abbas Siculus.

CASVS. Magister scholarum Palentin. ad Apostolicam sedem accedens, de suo epo excessus varios nunciauit: Papa examinationē ipsius cōmisit quibusdā inquisitoribus faciendā, vt examinationē factam sub sigillis sus destinarent inclusam: quo facto Papa examinauit, p̄cessū negotij diligenter: nec inuenit aliquid de p̄dictis sufficienter esse probatū: vndè absoluit eum ab obiectis, mandans quibusdam, quatenus dictum magistrū suspenderent ab officio & beneficio, donec se purgauerit, q̄ non calumniandi animo processit ad hmōi crimina proponenda: vt ceteri simili pœna perterriti, ad infamiam prælatorum suorum de facili procedere non præsumant. Nota, quod qui deficit in probando in causa denuntiationis, punitur, vt hic dī. Item nemō debet alium, & præcipue prælatum suum infamare,

a Nuncias-

¶ Lib. 5 regi stri epistola rum. refert. Burchardus lib. 2. decr. c. 201. huc par. 6 ca. 274. & c. 2. tit. de accu. in 1. cōp. Vide D. Th. 2. 2. q. 68. ar. 3. Sotū li. 5. de iustitia & iure q. 5. ar. 3 & pro intellectu vide quæ Bernardinū Diaz. in prac. crim. can. cap. 59.

† Honorius tertius.

† Vide Ioannē Vasæū in Annal. Hispaniæ c. 20. & ca. 21. vbi de his episcopatibus.

§ Ca. 7. ti. de accusatio. in 3. cōp. Vide citatos in c. proxime p̄cedenti. adde D. Th. 2. 2. q. 33. ar. 4. & Hostiensem in sūma tit. de calūniator. §. qualis pœna.

z Nunciasset.] Cum ad denunciationem alicuius Papa committit inquisitionem, non procedit iudex nisi denuncians probet legitimam admonitionem precessisse. 1. ti. proxi. licet Hely.

[Glo. seq. notat similitudinem, &c. & quærit.]

a An aũt admonitio secreta ex necessitate p̃cepti dẽant denunciationẽ p̃cedere tradit elegãter B. Th. 2. 2. q. 33. ar. 3. quẽ oino videas.

b Calumniandi.] sic patet, q̃ si denuncians non probat qđ intendit, calumniari præsumitur: sicut in accusatore, 2. q. 3. qui non probauerit. C. de aduo. diuer. iudi. l. 1. Sed qualiter probabitur, q̃ non calumniosè denunciauit? Videtur, q̃ per iuramentum probari posset, vt hic colligitur. arg. ĩ. de testi. p̃sentium. & ĩ. de except. pastoralis. Et impropriè hic dicitur calũnia: quia calumniator punitur similitudine supplicij: 2. q. 8. quisquis, & c. qui crimen. & ĩ. tit. prox. super his, & c. qualiter 2. Pœna ergo illius q̃ denũciat, si nõ p̃bat, erit suspensio officij & beneficij, vt hic patet, donec se purgauerit: & huiusmodi purgatio præstabitur ad arbitriũ iudicis, ex quo hic nõ determinatur, ff. de off. de le. de causis. § illis etiam & præterea cũ purgationes hodie arbitrariæ sint. ĩ. tit. proximo, inquisitionis, in fine.

c Simili pœna.] Hæc etiam est causa quare puniuntur, vt alij non sumant inde exemplum infamandi prælatos suos: & ita pœna vnius est metus alterius, 2. q. 7. quapropter. ff. de pœn. l. capitalium. § famosos, supra de offi. ordi. iuxta gabili. Bern.

sset, a examinationem cõmisimus excessuũ obiectorũ & infra. ¶ Cũ autẽ processũ negotij examinauerimus diligẽter, nec intelligere potuerimus probatum esse sufficienter aliquid de prædictis: eundẽ ẽpm absoluendũ decernimus ab obiectis: Vobis mãdãtes, quatenꝰ memoratũ magistrum scholarũ, donec canonicè suã purgauerit innocẽtiam, s. q̃ nõ calumniandi, b animo ad hmõi crimina proponenda p̃cessit, ab officio & bñficio suspendatis; vt cæteri simili pœna c perterriti, ad infamia suorum facilè non prosiliant prælatorũ.

TITVLVS III.

De simonia, † & ne aliquid pro spiritualibus exigatur, (vel promittatur.†)

† De materia huiꝰ tituli, multa Canonistis valde necessaria tradit B. Tho. & Caie. 2. 2 q. 100

† Duo hæc verba: vel p̃mittatur: desunt in tribus codicib. Vaticanis.

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID, &c.

¶ Supra visum est de accusatoribus & calumniatoribus nũc restat videre de his criminibus, ex quibus possunt accusari: sed quia inter cætera, simonia obtinet primum locum, quia cætera respectu huius pro nihilo reputantur, 1. q. vlt. c. fi. ideò tractaturus auctor de criminibus, præmisit de simonia. Est autem simonia studiosa voluntas vel cupiditas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum.

De hac materia tractatur prima causa per omnes quæstiones suas, 7. quæst. 1. præsentium, & ca. sanctum. 15. q. 3. sane, & q. 1. si quis cum. § porrò.

IN ordinando] Duo sunt dicta. secundum ibi, Pro ordinatione. Abbas Sicul.

CASVS. Statuit Gregorius in synodo generali, quod pro ordinatione nullus aliquid accipiat, nec ordinatus aliquid dare debeat. Nota, quod pro quolibet obsequio in ordinatione impenso, quicquid collatum fuerit, simoniam inducit.

d Imponit] Hoc sumptum fuit ex illo canone, 1. q. 3. sicut episcopum.

e Minister.] idest, archidiaconus, qui examinat promouendos, ĩ. de offi. archid. ad hæc, circa fin.

¶ Gregorius generali synodo præsidens.

¶ Episcopus pro ordine ab eo conferendo vel ministri, vel notarij nihil temporale exigere debent.

CAP. I.

IN† ordinando: & inf. ¶ Sicut nõ dẽt episcopus manũ, quam imponit; d ita nec minister, e vel notarius in ordinatione eius, vocem vel calamũ vẽdere. f Pro ordinatione igitur vel vsu pallij, seu chartis atque pastellis, seum qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibemus.

¶ Ex concilio Maguntiñ.†

¶ Deponendus est, qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesia, se postea intrudendo.

CAP. II.

QVi aliũ in ecclesia ordinatum, per pecuniam expulerit, h eamq;

[Glossa sequens post prin. obijcit, & duas opin. ponit.]

f Vendere.] verbũ, vendere, non continet gratuitum cõtractum: qua venditio, non procedit sine p̃tio. ff. de contrahen. emp. l. 2. § fine prętio, & C. eo. ti. emp. fides. Insti. eod. ti. §. pretium. Sed quare notarius non potest vendere operas suas vel chartã, cum de suo nemo beneficiũ facere compellatur. 10. q. 2. precarię j. Dicunt quidam, quod hoc obtinet vbi notarius percipit salariũ de publico Laudicit, quod etiam si nihil p̃cipiat de publico, nihil potest recipere pro tali scriptura: quia simoniã committeret. Et est speciale in odium simonię, ne fraus posset procurari, ex pacto enim nihil accipere debet, sed si gratis & spõtè aliquid offeratur, & sine omni intẽtione ab initio ad hoc accessit, non credo q̃ peccaret notarius laicus, arg. ĩ. eo. cum sit Romana. & est expressum 1. quæstio. 2. sicut episcopum.

† Ca. 1. eo. ti. in 6. cõp. refert Gratianus sine pallea. 1. q. 2. c. nulli. Abb. Sed videte notas nostras in hoc caput.

† Adde sub Rabano archiepõ c. 12 refert Burchar. lib. 3. decr. c. not. Iuo par. 3. c. 86. & c. 2. eo. ti. in 2. cõp.

g Pastellis.] 1. quæstion. 3. si quis obiecerit. ne in fraudem aliquid fiat, non obstante aliqua consuetudine. 1. quæstio. 1. emendari. & inf. eodem. Iacobus. Vincen.

QVi alium.] CASVS. Dicitur hic qui per pecuniam expulerit in ecclesia legitime institutum, & eam sic retinuerit, omninò deponatur. Nota, quod aliquis, pro duplici peccato tantum punitur quantum pro simplici, hic tantum spoliauit, & commisit simoniam.

h Expulerit.] Dupliciter enim peccat, dando 2 pecuniã; & quia locum viuentis occupat. argumen. infra eodem nemo. 7. quæst. 1. eum, & supra de concessio. præb. cap. 1. Bert.

a Videtur hic latius p̃ca. An. & alios recentiores.

SI dominus.] Duæ sunt partes. secunda ibi, Non igitur. Abbas.

CASVS. Quærebatur, vtrum quilibet catholicus admittendus sit in accusationem simoniacam? Respondet Papa, quod quilibet admittendus est, argumento à maiori. Si enim Dominus, qui fuit sine peccato, licentiam accusandi dedit vni, scilicet Iudæ sceleratissimo, multò fortius nullus catholicus expellendus, immo potius exorandus est, vt veritatem affecuret ad repellendam simoniacam prauitatem. Nota quemlibet admittendum ad accusationem simoniacorum.

a Vel.]

a Vni.]Illicet Iudæo sceleratissimo, cum dixit, si enim malè locutus sum, &c. ff.c.7.c.nos si.ecce.
[Glo.ff quens cum 3.& vlt.arg. elicit.

b Non igitur.]Arg.hic a minori: quasi diceret, si Iudæus, qui nullus est, admittitur ad testimonium contra Dominum, multò fortius catholicus admittitur, vt veritatē asserat contra simoniacum: prauitatem similem.ff.3.de elec.cū in cunctis.in prin.Bc Catholicus.] arg.q; quilibet catholicus admittitur ad testimonium cōtra simoniacum, nulla distinctione facta. arg.ff.eod.tanta. Dic vt ff.5.de accus.cum P. ergo à contrario sensu hæreticus vel paganus non admittitur: quod verum est.

c Vide Bernardi. Diaz in prac. cri. can. c.85. ad de Iul. Cla. lib. 5. receptarū sent. §. simonia, circa fine.

†Cap.5.eo.ti. in 1.compi. Vide Mat.c. 5. & Io.c.8. & 15.

d Exorandus.] Simi.79.dist.si quis Papa. ex eo q; dicit, exorandus est. arg.q; testes in criminalibus non compelluntur, ff.de test.cog.dilectorum, vt ibi de hoc. Bet.

A Cusatum [CASVS. In isto ca. & in seq.dr, q; si aliqs accusatus fuerit de simonia, de qua sit publicè infamatus, debet prohiberi a celebratione Missarum, donec de veritate cōstiterit. Not.hic arg. q; accusatus simoniace debet suspēdi a celebratione Missarū: & idē dicit ff ca. seq.
[Gloss.seq.obijcit gl.de capitulo, & c. e Solemnia.]Capitulum hoc & seq. intellige de eo, qui erat publicè infamatus: altiùs non deberet suspendi, 2.q. 5. presbyter, & c.si mala. Sed nonne erant isti suspensi ipso iure: quare suspenduntur. ff. eo tanta. & 32.dist.c.præter hoc, §.verum.in fi & 1. q.1. quibusdam, & c.reperiuntur? Respondetur, de facto suspenduntur, cum ipso iure sint suspensi: simoniacus enim in ordine, quantumcunque sit occultus, est ipso iure suspensus, nec potest Missam cantare. ff. eo tanta. qm̄ ipsum characterem habet vitiosum: in quo casu loquuntur hæc duo capitula: unde cum essent isti super hoc infamati, meritò ipso facto debuerunt suspendi: si verò occultū esset, licet sit suspensus quo ad se, sicut q libet in peccato mortali ꝓstitut⁹. ff. de coha.cle. & mul.c.vl. & 1.q.1. sacerdotes. ñ tñ quo ad alios est suspensus: ar. ff.e. Matthæus, & c.ex tua. Ber.

f Adeo dat⁹

f Q Voties.]Peruenit.]ꝙ famā scilicet, & iō de hoc voluit inqrere: qa ꝓlatorū est inqrere de excessib⁹ subditorum. ff.de off.ord.l.c.1. ff.de collu.crimina, 11.q.3.ꝑcipue. licet ea non imputatur, 45.di. Ephesijs. Ber.

S Icut.]CASVS. Quærebat de pœna infligēda simoniaco: & respondet Papa, q; sicut simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit: ita sine aliqua dilatione, cū de ipsa constiterit, de ecclesia debet eliminari atque expelli. Not.qd dr hic, q; si per aliquod signū ꝓstiterit aliquē fore simoniacū, iudex dēt ipsum punire.
[Glo.seq.signat contrarium de canone.

g Vincit.]quia respectu eius cętera crimina, ꝓ nihilo reputant, 1.q.vl.c.vl. & arg. ff.c.ꝓx. Arg. §.32.q.7.qdl oibus. sed ibi solui, q; dicit ibi, grauiꝰ, i. cōiux. & ff.de acc. inquisitionis, vbi æquiparāt homicidiū & simonia, quo ad pœnā. a horribiliꝰ est tā homicidiū, cū quo nunq; dispensat 50.dist.minor.

CAP. V.

Q Voties: † & infra. ¶Peruenit ad nos q; p simoniacā hæresim fueris ordinatus ppea † necesse habuimꝰ te ꝓhibere ne Missarū solēnia celebrare debuisses, donec quid sit, verius discernemus.

¶ Lucius Papa.

¶Simoniacus est deponēdus.

CAP. VI.

S Icut † simoniaca pestis sui magnitudine alios morbos vincit: g ita sine dilatiōe h mox, vt eius signat⁹ aliquā ꝑsona i claruerint, k de ecclesia Dei dēt eliminari atq. repelli. †

¶Deodatus.†

¶ Simoniacum accusare pōt fœcus, meretrix, & criminosi.

CAP. VII.

T Anta† labes huius criminis, q; ēt serui aduersus dnos, & q libet criminosi admittūt ad accusationē. ¶ Itē cis peccatōr.ᵐ Missam cātare pōt,

h Sine dilatione.] 1.q.1.q.§s, & c.repe riuntur, & 3.q.4.si.ca. 35.q.9.loci.

i Per aliquā persōnā.]q̄ de iure admitti dēat, vt ff.dixi. de accus.c.1. & c. cū P. & c. cum oporteat.

k Claruerint.]24. q.3.c.ecce.

T Anta est.]Duas hēt partes, sicut duas reddit rōnes. Se cūda ibi. Itē ois. Ab. CASVS. Propter magnitudinē criminis simoniæ, serui aduersus dnos, q libet criminosi admittunt ad accusationē ff simoniacos. Itē ois peccator ꝓt cātare Missā ꝓter simoniacū. & q libet ꝓt eū accusare, ēt me ſtrix, vt ab ordie malā acceptoremoueat. No. ꝙ ab accusatione simoniæ nec seruilis conditionis hois, nec infamati repelluntur.
l Ad accusationē.] si accusatus fuerit infamat⁹, de hoc dictū est ff.de accus. cum P. & c.1.
[Gl.seq.teci.obijcit dicendo, vt sup eādē dixi. & dantur 4 solu.]
m Omnis peccator.]nō ꝑcisus ab ecclīa p sententiam canonis. vel iudicis tolerat⁹ & pœnitēs, & sic non est obiectio de excōicatis & suspensis. vt notorij fornicatij, 32.dist.nullus. nec de suspensis quo ad se: Nā q libet cōstitutus in mortali peccato, suspensus est quo ad se. ff.de cohab.cle. & mul.c.vlt & 1.q.1. sacerdotes, & c. sacrosancta. & sic oēs alij pōt cētare Missam ꝓter simoniacū. Vel q̄ dicit, ois peccator pōt cantare Missā: pōt referri ad facilitatem ēt dispēsandi, quasi diceret, facilē⁹ dispēsat cum oib. alijs criminosis ꝓter homicidiū, q; cū simoniaco. Vel hoc dictū est in detestationē criminis. Vel sic, dato, ꝙ ois peccator possit celebrare, simoniacⁿ tñ nō potest, ꝙsideratio initio, quia simoniacus in ipso sui initio ꝓmissionis suspensus est. vt 1.q.1. reperiūt. & intⁿurtⁿ occult. & in ipsa sui radice vitiatus. 1.q.1. quibusdam sic ex eo: ꝓpe quo simoniæ crimen ꝓmittit, dānatus est: vñ postea celebrare non ꝓt ēt post pactā pniam nisi dispēsēt cū eo, ꝙ non ꝓtingit in alijs criminib. & ita plana ē littera ista consideratio initio cuiuscūq; peccatoris. C. ad l. Iul.mai. q̄s, ver. donōnes & quarūlibet postremo alienationes ex oi tpe, &c. & ita simoniacus celebrare non pōt nisi cū eo dispensetur. Quis posset dispēsare, dictū est ff.de renū.c.post trāslationē. nec pōt agere pœnitētiā nisi renūciet bñficio & executioni. ff.de accus.q; timonis. Postq̄ verò renunciauerit, & pniam egerit, poterit cum eo dispensari. si placuerit sup̄ori, & sic licite poterit: postea exercere officiū. ar. ff.de ꝓba. certe. §. Iulian. quia iam possidere ex noua concessione. ar. ff.eo. ex tua. Ber.

n Pœnitentiā.

CAP. VIII.

¶ Deuenit ad nos q; p simoniacā hæresim fueris ordinatus ppea † necesse habuimꝰ te ꝓhibere ne Missarū solēnia celebrares, donec quid esset, verius cōstitisset.

¶ Idem.

¶ Idē dicit quod præcedens, nisi quod illud capitulum loquitur in accusatione, illud in inquisitione: & illud loquitur de simoniaco in generali. illud declaras de ordine.

CAP. VIIII.

A Ccusatum † simoniacū, necesse habuimꝰ ꝓhibere, ne Missarū solēnia celebraret, donec q̄d esset, verius cōstitisset.

¶ Idem.

¶ Idē dicit quod præcedens, nisi quod illud capitulum loquitur in accusatione, illud in inquisitione: & illud loquitur de simoniaco in generali. illud declaras de ordine.

CAP. IIII.

S It Dominus & Magister omniū, q; sine peccato fuit, accusādi licētiā vni a dedit & infra. ¶ Nō igitꝫ b q libet catholicus c ē reſpuēdus, sed vt veritatē asserat ad ꝓpalādā † simoniacā rabiē, magnis est precib. exotandus. † d

¶ Idem.

Simoniacus pōdēte accusatione ab administrōe ꝓhibetur.

CAP. IIII.

A Ccusatum † simoniacū, necesse habuimꝰ ꝓhibere, ne Missarū solēnia celebraret, e donec q̄d esset, verius cōstitisset

¶ Idem.

¶ Idē dicit quod præcedens, nisi quod illud capitulum loquitur in accusatione, illud in inquisitione: & illud loquitur de simoniaco in generali. illud declaras de ordine.

a De pœna simoniacorū vide B.Tho. 2.2.q.100.artic. 6. adde Berna.Diaz. in prac. crican. c.23.& cap.85.

†Ca.5.eo.ti. in 1. cōpil. Et vide Ber. Diaz in pra. cri.can.c.23.

† Alias ita; & ꝓpea.

† Propellitur

† Adeodatꝰ

† Deusdedit

† Cap.6.eo.tit.in 1.cōpi. & de intellectu vide Alexa. de Neuo consi.64. & Iul. Clar. §. simonia, ī fin.

Cap.16.eod. tit.in 1.cōpi. De materia videto notata per Doct. & præcipuè per Franciscum Aretin. in c.veniens. & c.3.de testib. & attestat.

gatione,vt ff.de euic.si seruus.§.t.in fin.

a Etiã meretrix.]quæ alias non est admittẽda ad accusationem vel ad testimoniũ propter vilitatẽ eius, vt C.de adul quę a ulterium,& ff.de test.l.3.§.lege Iulia. Eadem ratione nec ad alium legitimum actum.Ber.

NOn satis] Diuidirur.Nam primò ponit concilij, triplex prohibitum diuisim:transgressores huius & contemptores dicit simoniacos.Secundo coniungim ponit aliam triplicem ꝓhibitionẽ, damnans contrariã consuetudinem 1 & causam reddit:secundaribi pro sepultura. Abbas.

CASVS . In isto c. & seq.prohibetur.ne ab his qui transeunt ad religionem ,aliqua peccunia requiratur, nec Prioratus vel capellania ꝓ aliquo ꝓtio alicui cõmittat: & qui ꝭfecerit, tam ille qui dedit, q̃ ille q recepit,simoniã committit,nec ꝓ aliquo spirituali ulla exactio attentetur, nõobstãte aliqua cõsuetudine:q̃ diuturnitas tẽporis nõ minuit peccatũ,sed auget,& ꝭ seq.c.idẽ dicit.Nota regulã,q̃ diuturnitas temporis nõ minuit peccatum,sed auget.

b Requiratur:]Aliquo pacto ꝭ. eo.veniens, & e tua nostram si forte sine aliqua conditione & puta intentione aliquid dare voluerit,non prohibet c.tua nos. infra e.sed si monasterium esset ita tenue,ꝙ non posset sufficere, arguim. ẽ ꝙ tũc posset exigere hoc modo : fiater si vis ꝙ nos non possumus tibi providere si vis intrare, porta tecum vnde viuere possis,vt 3.quæstio. 2.si quis ꝓpter hoc in simonia enim & vsura amor lucri prohibetur,14 q.4.si quis oblitus.Vinc.

ADDITIO . Ex hac glo. notandas duas bonas theoricas & practicas conficiendi instrumentum,qñ aliqua puella recipitur in monialem,vt non detur aliquid ex pacto sed pure pro deuotione tua ipsa puella vel eius pater offerat monasterio aliqd.Secunda practica est vt si hoc contingat ex defectu tabulatus reddituum monasterij,ꝙ per viam cuiusdam protestationis siue intimationis dicatur volenti intrare,vt secum aliquid portet vñ possit viuere;non autem debet deduci in pactum : &

† In editis Cõciliis hoc nõ reperio. extat q̃dam umbra huius decreti in synodo Turonica secũda circa ip. Pelagij Papæ primi c.2.ibi integrũ decretũ post cõc. Lat.sub Ale. iij. pa.3.c.10.& ca.7.e. ut in 1. cõ.& vide citatos in c. seq. & in cap. venit. ꝭ.eo.

¶ Aliàs, neque capellaniæ,&c.

1 De hoc ar. vide Fald. i 1.si quem q. C.de epis.& cle. & Guido Papæ.de cis.eo.

† pro illa cõgressione.

† Aliàs ita: q̃ qui receperit, & cõsenserit,&c.

præter simoniacũ:quem quilibet(vt ab ordine male accepto remoueatur) accusare potest; vel etiã a meretrix.a

¶ Alexander iij.in concilio Turonen.

¶ *Simoniacum est pretium recipere pro ingressu religionis pro prioratibus vel capellis concedendis,& pro Prelatis instituendis,pro concedenda sepultura pro chrismate pro oleo sancto pro benedictionibus nubentium vel alijs sacramentis,nec valet consuetudo in contrarium.hoc dicit cum seq.*

CAP. VIII.

NOn satis: & infra. ¶ Prohibemus igit, ne ab ijs,q ad religionẽ transire volunt,aliqua pecunia requiratur. b Nec Prioratus c vel † capellaniæ quælibet monachorũ aut clericorũ, annua distractione vẽdant:Nec ab eo cui regimen ipsarũ committitur, pro † earũ commissione vllum pretium exigatur. Vnde quisquis contra hoc decretũ attentare præsumpserit: tã ille q dederit,quã † ille q receperit, vel cõsenserit,partem se cũ Simone nõ dubitet habiturũ. ¶ Pro sepultura d quoque & chrismatis,&cleri rece

ptione , nulla cuiusq̃ quã pretij exactio attentetur: nec sub obtentu cuiuslquam consuetudinis reatum suum quis tueatur: quia diuturnitas e tẽporis nõ diminuit peccata, sed auget.

¶ Ex concilio Lateran.†

¶ *Summatum est supra in capitulo precedenti.*

CAP. IX.

CVm in ecclesiæ corpore & infra.¶ Horribile nimis est, ꝙ in quibusdam ecclesijs locum venalitas perhibetur hereditã vt pro episcopis, vel abbatibus seu quibuscunque personis ecclesiasticis ponendis in sedem † seu introducẽdis † presbyteris in ecclesiam , † nec nõ & pro sepulturis, & exequijs mortuorum. & benedictionibus g nubentium,seu alijs sacramentis aliquid requiratur † Putant aũt plures ex † hoc licere, quia legẽ moris longa inualuisse consuetudine h arbitrantur,non attendentes , ꝙ tanto grauiora sũt crimina,quanto diutius insolicem i animã tenuerunt † alligatã. ¶ Ne igitur de cætero fiant, vel pro per-

d Pro sepultura.] Quot modis dicatur sepultura , dictũ est ꝭ.de sepul.ca.vlt. Bern.

[Glossa f.quem signat cõtrarium de casibus,&c.

e Diuturnitas .] Simile ꝭ.ca.proxi.& supra de cõsue.quãto.& c.vl.ad idem 1.q.3.c.vlt.diuturnitas temporis peccatum non excusat.24.q.1.schisma.& 1.q.1.nullus eps grauamen.ff.de ac.& obli.obligationum,§.1.Arg ꝭ vbicunque hẽt locũ præscriptio. 32. q.4. obijciuntur. Sol. de hoc dictum est ꝭ. de consue.c.vlt.& ꝭ. de tẽpo.ordin.c.2.Ber.

CVm in ecclesiæ.] Diuidit.Primo ponit factum horribile, & excusatorẽ consuetudinis improbat : secundo illã reprobat quia simoniacã.Ibi Neq; igit. Abb.

f Introducendis.] 1.q.3.liqs obiecerit.

[Glo.c.1. i.principium quæstionis, quare aliud in benedictione coniugum, quam in coniugio.

g Benedictionibus nubentium.] Si ꝭ. eo. suam.pro benedictionib. nubentium aliquid accipi prohibetur,quia ꝓ eas gratia conferatur licet ꝓ matrimonio aliquid dare vel recipere nõ est peccatum 2.q.1. qui quid,& 32.q.2. honorantur. quia licet sit sacramẽtum per ipsum tamẽ gratia non conferatur. 27. q.1.nuptiarũ.32. q.2.ꝙ nulla Vnde est arg. ꝙ nõ idem iuris est in accessorio, qd in principali. An pro exequijs mortuorũ licitum sit recipere,dꝰ ꝭ.eod.tu quam.Ala.

h Consuetudine.] Videtur ꝙ talis cõsuetudo non sit reprobanda,vt pro receptione canonica vel introductione personæ in ecclesiã,aliquid recipiat, in Auth.de sãc epis.cog ꝙ consuetudinẽ dũmodõ nõ detur ex pacto,aut exigat.sed ipse ex gratificato offerat. Et ẽ opt.ar.1. q.2 sicut cõm.& c.8.di.d culogijs.& ꝭ.dilectã. 2 sed hic requirebat ex consuetudie, qã penitus reprobãt ꝭ.e.lac.& i Inscitiam.] ꝭ.de cõsuet.c. vit. vbi de hoc & male

† Scilicet Late.sub Ale.3 in c.7.& c.8. e.ti.in 1.cõp. Et de materia videplene B.Th.2.2.q. 100.ar.2.Sotũ li 9.de iu. & iu.q.6.ar. 1.& Syluest. in sum. verbo,simonia, q.8.

† sede

† ecclesias

† exigat,in concil.

† ex eo licet

† detineat

2 Hæc est hæ fis demũ dãnata.in cõc. Tri.sel.24.q. sacer.mate can.1.

¶ Hæc tria verba: cõferendis, seu collatis, desunt in cõcilio, & in antiquis codicibus Gregorianis. & in ioribus Vaticanis.

†Lib. 4 Reg. c. 5.

¶ Capitu. 9. eo. ti. in 2. compilat. & post concil. Later. par. 1. c. 4. Et vide notatos in c. ex officij, ẽ. de præscr.

† In codice Barbatiæ: ita nec potes, nec dẽs præter, &c.

† fuerint remouend.

† adopta

† receperunt

¶ Caro. e. ti. in 1. compi. & post cõci. Lat. par. 2. c. 13.

¶ Vide B. Tho. 2. 2. q. 100. art. 4. ad vltimũ argumentum.

adiuuentę consuetudines nullo tempore confirmantur. in Auth. vt nul. in §. 1. col. 9.

a Giezi.] qui primo in veteri testamento simoniã, inuenit, vndè fuit lepra percussus. 1. q. 1. qui studet. & cap. cito turpem. Simoniaci dicuntur à Simone magone.

CVm sit.] CASVS Quæritur si pro consuetudine ecclesiarum, aliquid potest exigi pter procurationem? & respondetur quod non; hoc habes. 1. q. 1. placuit. Nota episcopum in consecratione ecclesiarum procurationẽ petere posse.

b Procurationem.] hanc procurationẽ recipit episcopus nõ pro aliquo sacramẽto: quia hoc est simoniacum, vt 1. q. 4. statuimus, sed potiꝰ pro labore animo nec ꝓ labore, sed ista procuratio permissa est à iure, sicut & aliæ procurationes, q̃ fiunt ratione visitationis. vnde nullam simoniã committit: quia qui peccat legis auctoritate, non peccat, 23. qur 4. qui peccat. & ista procuratio præstari debet secundum facultates ecclesię: sicut & aliæ. ẽ. de censibus, & ca. cum nuper. Immo si ecclesia procurate non posset episcopum, ipse suis sumptib. consecrabit eccl. siam, 10. q. 3. cauentium, & 1. q. 2. placuit. ergo in Authen. de mand. prin. §. illud, coll. 3. Bet.

DE hoc autem.] Duę sũt partes: secda, vt, R gẽ aũt. CASVS. Episcopus Oxomen. ante suam electionem promisit archidiacono quoddam beneficium, & cuidam clerico quẽdam Prioratum, vt vterque electioni cõsentiret. Item Rex & alij Principes pecuniã receperunt, vt electioni consentirent, quæritur archiepiscopus, quid esset sibi agendum super prædictis? Respondet Papa, ꝙ si manifestũ est dictum archidiaconũ & clericum recepisse promissa, ob causam illã, vel eam de confessi fuerint vel conuicti sunt deponendi: Si verò non est notorium nec conuicti sunt vel confessi, sed publica laborant infamia, indicenda est illis purgatio: in quã si defecerint, sunt puniendi. Rex autem & Principes inducendi sunt, vt si qua receperint à dicto episcopo, vt electioni præstarent assensum, ecclesiæ restituãt Oxomen. cum illa sine periculo animæ non possint retinere. Nota, ꝙ deponendi sunt qui simoniam cõmittunt. Item pecunia recepta restituenda est ecclesiæ, in cuius iniuriam data est.

e Manifestum.] i. notorium aliàs secus, 11. quæ. 3. & 3. q. 5. quia suspecti eorum qui accusantur.

d Recepisse. maximè arg. ẽ. de confess. cap. 2. & j. eo nobis. [Glos. seq. arg. ꝙ non mitius, &c. in ẽ. rium alleg. quatuor canones, & soluit.

e Confessi fuerint in iure.] Aliàs cõfessio extra iudicium non præiudicat. De hoc no. ẽ. de confes. c. vlt. Item arg. hic, ꝙ non mitius agitur cum cõfesso, quam cum conuicto. 2. q. 1. nos, ẽ. de confes. cum super. & ff. de confes. l. 1. Arg. contra 50. dist. presbyterum, 12. q. 1. non dicatis, & ar 50. dist. si quis præterea, 2. q. 1. in primis in prin. Sol cum spõte cõfesso mitius agitur, sed non paritur spõte confessio: iure, timore probationũ; non enim est beneficium ꝙ fit ex necessitate. ff. de ritu nup. l. proximè, sed ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cum impẽdere non teneamur, cã tamen liberalitatis impendimus. a. 9. 1. iam nunc. Ergo ꝙ inuitus cõfitetur, non remuneratur.

f Deponendi.] hæc est pœna simoniacorum. sic ẽ. de cõfes. cum super. cum agit in modum accusationis. immo idem videtur si agatur in modum inquisitionis, ẽ. de accusa. inquisitionis, 5. respon.

g Manifestũ est.] non tamen notorietã quã tũc secus. vt patet. ẽ. eo. ca. vbi ponit manifestũ ꝙ notorio alia littera hẽt ẽ. li. Canõica purgatio.] ꝙ infamiã. j. eo. insinuatum. ẽ de accusa. cum P.

i Regẽ autẽ & Principes.] hic Rex & Principes iuxhẽbãt in electione tanquam pfoni: quorum assensus dẽs requiri. ẽ. de elec. sacrosancta. & ita videlicet. ꝙ si nõ pstitissent consensum, non confirmabit electio: & sic ius habebãt. vnde nec ante nec post electionem licitũ fuit redimere consensum illorũ. 8. q. 3. talia & 1. q. 3. si quis præbendas, & 1. q. 1. eos, & j. cod. Matthæus.

[Glos. seq. no. pecuniam simoniacam, &c. tenet contrarium de decret. venẽs. ponit. fol. A la postea suam.

K Restituant.] quia sine periculo eã retinere non pñt, vt hic pa-

dissent retinere. Nota, ꝙ deponendi sunt qui simoniam cõmittunt. Item pecunia recepta restituenda est ecclesiæ, in cuius iniuriam data est.

e Manifestum.] i. notorium aliàs secus, 11. quæ. 3. & 3. q. 5. quia suspecti eorum qui accusantur.

d Recepisse. maximè arg. ẽ. de confess. cap. 2. & j. eo nobis. [Glos. seq. arg. ꝙ non mitius, &c. in ẽ. rium alleg. quatuor canones, & soluit.

e Confessi fuerint in iure.] Aliàs cõfessio extra iudicium non præiudicat. De hoc no. ẽ. de confes. c. vlt. Item arg. hic, ꝙ non mitius agitur cum cõfesso, quam cum conuicto. 2. q. 1. nos, ẽ. de confes. cum super. & ff. de confes. l. 1. Arg. contra 50. dist. presbyterum, 12. q. 1. non dicatis, & ar 50. dist. si quis præterea, 2. q. 1. in primis in prin. Sol cum spõte cõfesso mitius agitur, sed non paritur spõte confessio: iure, timore probationũ; non enim est beneficium ꝙ fit ex necessitate. ff. de ritu nup. l. proximè, sed ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cum impẽdere non teneamur, cã tamen liberalitatis impendimus. a. 9. 1. iam nunc. Ergo ꝙ inuitus cõfitetur, non remuneratur.

f Deponendi.] hæc est pœna simoniacorum. sic ẽ. de cõfes. cum super. cum agit in modum accusationis. immo idem videtur si agatur in modum inquisitionis, ẽ. de accusa. inquisitionis, 5. respon.

g Manifestũ est.] non tamen notorietã quã tũc secus. vt patet. ẽ. eo. ca. vbi ponit manifestũ ꝙ notorio alia littera hẽt ẽ. li. Canõica purgatio.] ꝙ infamiã. j. eo. insinuatum. ẽ de accusa. cum P.

i Regẽ autẽ & Principes.] hic Rex & Principes iuxhẽbãt in electione tanquam pfoni: quorum assensus dẽs requiri. ẽ. de elec. sacrosancta. & ita videlicet. ꝙ si nõ pstitissent consensum, non confirmabit electio: & sic ius habebãt. vnde nec ante nec post electionem licitũ fuit redimere consensum illorũ. 8. q. 3. talia & 1. q. 3. si quis præbendas, & 1. q. 1. eos, & j. cod. Matthæus.

[Glos. seq. no. pecuniam simoniacam, &c. tenet contrarium de decret. venẽs. ponit. fol. A la postea suam.

K Restituant.] quia sine periculo eã retinere non pñt, vt hic pa-

sonis ecclesiasticis deducendis in sedem, vel sacerdotibus instituendis aut sepeliendis mortuis, seu benedicendis nubentibus, seu alijs sacramẽtis (conferendis † seu collatis) aliquid exigatur districtius prohibemus. Si quis autem cõtra hoc venire, præsumpserit, portionem cum Giezi †[a] se nouerit habiturum.

¶ Idem Vigilicñ. episcopo.

¶ Pro ecclesiarum consecratione, nihil est præter procurationem exigendum.

CAP. X.

CVm † sit Romana: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quod nihil pro ecclesiarum consecratione potes † vel debes, præter procurationem [b] exigere.

¶ Idem Toletano archiepiscopo.

¶ Conuictus de simonia, deponendus est, idem in infamato, qui se purgare non potest.

CAP. XI.

DE † hoc autem, ꝙ episcopus Oxomẽ. archidiacono beneficiũ, & cuidam clerico ante electionem suam Priora tum dicitur promisisse, vt vterque consentiret eidem: Tuæ prudentiæ respondemus, quod si manifestum [c] est eundem archidiaconum & clericum, ob causam illam, promissa recepisse: [d] aut exinde confessi fuerunt †[e] in iure, vel legitimè conuicti, ab altaris ministerio sunt perpetuò deponendi. f † Si verò id manifestum [g] est nec tamen conuicti vel confessi fuerint, sed tantum publica laborant infamia, eis canonica purgatio [h] debet indici: in qua si defecerint, tanquam auctores † tanti sunt sceleris puniendi.

¶ Regem autem & principes [i] eius debes inducere vt si qua receperint † à præfato episcopo, ut eius electioni præstarent assensum ecclesię Oxomen. sine diminutione restituant; [k] cum ea sine graui suæ salutis periculo retinere non possint.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ Simoniacum est pro temporali obsequio, beneficium ecclesiasticum promittere.

vt hic patet. & cum pœna dupli dẽt restituere illã, in Auth. de sã. epis. in 2. col. §. ii verò laicus, & §. si autem sæcularis, col. 9 & ℑ. e audiuimus, & ℑ. de imm. eccle. q̃ plenq; Hic no. ꝙ ecclesiæ restitui dẽt, cui facta fuit iniuria. argu. 17 quæstio. 4. si quis in atrio, & 27 q. 1. si quis rapuerit. & in Auth. de san. epi. §. si quis aũt, in 2. coll. & ecclesia põt vẽdicare illã pecuniã, in Aut. e. ti. §. si verò laicus, & §. sed neq; xenodochiũ. arg. ℑ. ℑ. eo. veniens, vbi restituitur ei q̃ dedit, Ala. dixit, ꝙ in decre. veniẽs. restituta fuit ei qui dedit de misericordia: & hoc qđ hic dicit, est ius cõe. Tu dicas aliter: illa veniẽs. loquit de monacho q̃ pecuniã dedit ꝓ sui receptione, & illud est ius, & hoc similiter, si ergo aliq̃s det pecuniã monasterio vt recipiat, simonia cõmittit. ℑ. e. qñ simoniaca, ei ergo, qui dedit, dẽt restitui a pecunia tã indigne à monachis accepta; vt cũ ea in aliud monasteriũ ĩtret, ne sit onerosus secũdo monasterio. ar. 16. q. 6. d la pñs. & 27. q. 1. si q̃s rapuerit. & vbicũq; sine monasterio siue ecclesiæ sæculari pecunia taliter data & accepta fuerit, prout dicit decre. veniens, restituenda est pecunia ei, qui dedit; nec ecclesia vel monasteriũ dẽt cũ tali fraude esse in lucro, cũ ipsi clerici vel monachi in hoc ita cõiter delinquunt, cum ipsi clerici de hoc sint puniendi, & ex eodem facto pœnã, & simũl consequi nõ debeãt, ut ff. de neg. gest. siue hęred. petit. & ex hoc contingeret viã fraudib. aperiri; ꝙ esse non dẽt. 93. dist. perueniat. 2. & 35. q. 9 loci, in fi. & tale lucrũ ecclesia nõ dẽt hãre, nec posset clerici, vel monachi pœnitere, nisi restituerent ꝙ simoniace receperunt. Vel posset dici, ꝙ si clerici sæculares a sic cõiter delinquant, ecclesiæ dẽt applicari, & clerici sunt oẽs ab ecclesia remouendi. cum verò pecunia datur alicui, puta ꝑlato soli vel alij cuicũque; ita ꝙ ecclesia nõ sit in culpa; tunc locũ habet, quod prius dĩ, ꝙ ille qui pecuniam receperit, dẽt illã restituere ecclesiæ in cuius ignominiã data fuit nec dẽt ei restitui, qui dedit, & præsertim si sit sæcularis, in quo casu intelligũtur auth. a ꝓdictæ. De regulari posset dici, ꝙ & tunc non dẽt ei restitui simpliciter, sed assignanda est sedo monasterio ad quod transiit; vt eo viuente hẽat vsũ illius. arg. præfatorum capitulorum de lapsis si quis rapuerit. & hoc cum ecclesia fuit in culpa. Bern.

CVm essent.] primò ponit decisæ controuersiam, & procuratoris datione. Secundo diffinitionem, & eius cãm; ibi, Cumque. Arb.

CASVS. R. clericus & V. nobilis erant in ꝓsentia dñi Papæ ꝓ cõtrouersia q̃ inter se hẽbant; sed quia nobilis ille in curia dñi Papæ morã diutius trahere nõ poterat, ꝓ se in eã illa constituit procuratorem; partib. in ꝓsentia Papæ ꝓstitutis, clericus ille cõstitutus est, ꝙ miles ille promiserat ei dare ecclesiam illã sup qua litigabant, si quoddã negotium ipsius militis posset in ꝓsentia Papæ ꝓmouere; & quia ꝓmissio illa cõtinebat simoniacã pactionem, eidem R. papa imposuit silentiũ sup ecclesia ipsa.

CAP. XII.

CVm essent in nostra ꝓsentia cõstituti R. clericꝰ, et nobilis vir V. quia idẽ moram diutius facere nõ poterat, pro se in causa illa sufficientem constituit responsalem.

¶ Cumque ab ore præfati R. intellexerimus, quod memoratus miles † promiserat a ei dare ecclesiã, si quoddam negotium eiusdem in nostra posset ꝓsentia promouere: ac per hoc promissionem ipsã continere simoniacã prauitatem: eidem R. super eadem ecclesia silentiũ b duximus imponendum.

¶ Idem Cistren. † episcopo.

¶ *Notorius simoniacus in beneficio ab illo deponitur, idẽ infamatus, qui se purgare non potest.*

† Cap. 11. eo. ti. in 1. com. & post cõci. Lat. sub Alexãdro iij. par. 2. ca. 14. Vide Beth. 2. 2. quæ. 100. arti. 5 & Sotũ lib. 9. de iust. & iu. q. 3. ar. 3. & Turrecrematã in c. ordinationes, 3. q. 1.

† nobilis

a Num aũt soluta per simoniam repeti possint, uide Guid. Papæ decis. 581.

† Bistonen. Castrensi Calien. Sed ut plurimum ut est impressum.

2 De hoc artic. præter Host. vide hic late per Panormitanum.

No. ꝙ sola promissio super re spirituali simoniã inducit.

[Glo. seq. dicit, quod vitium fuit ex pacto. &c.

a Promiserat.] hæc promissio siue pactio illicita fuerat & simoniaca. ℑ. de pac. cap. vlt. & ℑ. eo. tua. & 1. q. 2. ℊpio. unde miles per talẽ permissionẽ non obligat; quare ipsi R. ꝓponitur silẽtiũ Si verò sine aliqua pactione promouisset negotiũ illius, vel aliàs seruiuisset eidẽ, beneè poterat eũ remunerare, siue pũtando ipsũ ad aliq̃ beneficiũ siue ẽt alio modo. ar. 61. di. quid proderit; immo ẽt naturaliter erat et obligatus, ff. de petit. hæred. & ll lege. §. cõsulunt. & ar. 12 q. 2. hæc huius placiti. Põtergo licitè q̃libet seruire ꝛepo, vt alij ꝓpe futuræ remunerõnis nec simonia ꝓmittit tali spe, cũ sine oi pactiõe vt ꝛpõe seruiat; dũmõ principꝑ hac intẽtione nõ seruiat, nec ꝛps directè ꝙ hoc seruitio ei ꝓuidere in bñficio intẽdat; qa sic esset immunis ab officio & obsequio. 1. q. 1. ordinatiões. & c. sunt nonnulli. aliàs nisi ꝛpera ret indè remuneratiõ nẽ quare seruiret ei, cũ ex debito ei nõ teneatur, imò qui digꝰ est põt ꝛperare cpãtũ & alios honores. 5 ℊ. di. si offa. 74 dist. cõsuluit.

† Capit. 12. eod. tit. in 1. ꝓpil. & post concilium Later. par. 2. c. 15. Et Cassadorũ decis. 3 ti. de sẽq̃st. possess. & fructuum.

† sita.

3 De hoc artic. præter. Doct. hic, vt de B. Thomã initio ℑ. citatum, & Syluest. sũ. uerbo, simonia. q. 16.

† sed publica, &c.

† Aliàs ita ab huiusmodi bñficium &c.

b Silentium.] & bñ, quia si ecclesiam tali modo adeptus fuisset, eam renunciare teneretur, ℑ. 1. q. 1. si quis neque. & in aspera pœna vel pœnitentia semper esse, vt ibi, quam etiam agere non posset ea retenta. ℑ. de accusat. inquisitionis.

INsinuatum.] Primo ponit Papa narrationem sibi factam; secundo, contra eam prouideri mandat, ibi. Vnde. Abbas.

CASVS. In ecclesiis Cistrenẽ. episcopatus, complures clerici per simoniam dicuntur habere ingressum; de quo sunt infamia notati: vnde mãdat Papa dicto cesano episcopo quatenus si notorium fuerit aliquos in ecclesiis illas per simoniã intrasse, indè eos remoueat; illis autem quorum crimen notorium non est, si tñ laborant infamia publica, indicat cum v. vel vj. manu sui ordinis purgationem, in quali d. f. c tint, bñfi. ij illis perpetuò priuet eosdem. Nota ꝙ infamatus de simonia, si nõ potest se purgare, punitur tanquam conuictus.

c Ingressum.] vndè fures sunt & latrone si; quia non intrant per ostium, ℑ. de iure patro. relatum. & 23. q. 4. tres personas, & 1. q. 1. ordinationes. 7. q. 1. non furem.

d Notorium.] dicitur tribus modis notorium. ℑ. de cohabi. cler. & mul. c. vlt. & ideò nulla probatio est necessaria. ℑ. de accusat. euidentia, & 2. q. 1. de manifesta.

[Glossa. seq. signat contrarium de Canon. &c.

e Quinta vel sexta manu. Ar. ℑ 2. q. 5. presbyter si & c. si mala. & c. omnib. Sol. regulare est ꝙ ipse episcopus debet se purgare cum duodecim presbyteris, presbyter cũ quinque, diaconus cum tribus. Vnde versus.

Pontificem parium manus expurgat duodena:
Quinta sacerdotum: leuitam, tertia, pœna.
Maior maiori minor est adhibenda minori:

Quandoque

Quandoque tamen sunt pauciores: vt sup. de accus. cum P 4q. 5. omnibus. Quandoque plures, inf. de purg. can. inter sollicitudines. hodie verò numerus compurgatorum arbitrarius est secundum arbitrium iudicis, sup. ti. prox. inquisitionis, in fine.

¶ Glo. seq. obijcit, cõcludẽdo p duo, &c.

a Perpetuo priues.] No. quod deficiens in purgatione, punitur, vt hic patet. & sup. eo. de hoc, & infra de purg. can. cum P. sed purgatio indicitur propter probabilem præsumptionem ortam ex fama: ergo videtur q ex probabili præsumptione possit definitiua sententia ferri: quod non est verum. Sed ista probabilis præsumptio trã fit in violentam, ex eo quod non habet testes suæ honestatis. Bernardus.

†Ca. 13. e. ti. in j. com. Ad intelligẽtiã pręter Doct. hic, vide B. Tho. 2. 2. q. 100. art. 5. vñ intelliges qualiter in his exẽplis possit cõmitti simonia. adde Syluestrũ in sum. verb. simonia, q. 3.

perpetuò priues [a] eosdẽ

Idem.

¶ *Simoniacum est pretio vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere.*

CAP. XIIII.

NEmo † presbyterorũ xenium, vel emolumentum [b] quodlibet temporale, imò spirituale detrimentum, à quocunque publicè peccãte accipiat, vt episcopo vel ministris eius peccatum illius celet: [c] nec [p] respectu cuiusque personæ cõsanguinitatis [d] aut familiaritatis alienis communicans [e] peccatis, hoc episcopo innotescere detractet: Nec quemquam pœnitentem, vel minus digne pœnitentem, gratia vel fauore ad reconciliationem [f] ferat eidem: vel quocunque liuore, dignè pœnitentem à reconciliatione remoueat: quia simoniacum est vtrumque. [g]

¶ Idem Vigor. †episcopo & † Priori de Acrs.

¶ *Ecclesia emi vel redimi nõ potest. hoc dicit quo ad litteram.*

CAP. XV.

QVerelam † monachorum de Acra recepimus, quod cum ipsi quoddam manerium cũ pertinentijs suis, & ecclesiam de Geneñ. à monachis de Cardonio, †sub annuo censu quindecim librarum fuissent adepti, & inde chartã ab ipsis monachis habuissent: Prior eorũ capitulo incõsulto, [h] prescriptũ† quitur de iudicio, quod fit ad pœnitentiam: ad quod tenetur quilibet, vnde nihil potest quis propter hoc accipere: cum sit spirituale: illud de iudicio, quod fit ad furem capiendum, vel seruum fugitiuum pro quo posset recipi merces laboris. Ber.

tionem adducat, & testimonium reconciliationis [f] ferat eidem: vel quocunque liuore, dignè pœnitentem à reconciliatione remoueat: quia simoniacum est vtrumque. [g]

¶ Idem Vigor. †episcopo & † Priori de Acrs.

¶ *Ecclesia emi vel redimi nõ potest. hoc dicit quo ad litteram.*

CAP. XV.

QVerelam † monachorum de Acra recepimus, quod cum ipsi quoddam manerium cũ pertinentijs suis, & ecclesiam de Geneñ. à monachis de Cardonio, †sub annuo censu quindecim librarum fuissent adepti, & inde chartã ab ipsis monachis habuissent: Prior eorũ capitulo incõsulto, [h] prescriptũ†

d Consanguinitatis.] ergo videtur quod cõsanguinitas simoniam inducat, quia non refert an iniustus coris amor an sordidę preces interueniant. 1. q. 2. si quis neque.

e Alienis cõmunicans.] 78 dist quid est 86. dist. c. 3.

f Reconciliatione.] pro reconciliatione, vel absolutione pretium exigi nõ debet. inf. eod. ad aures.

g Vtrumque.] primum. s. digne pœnitentem, vel minus digne gratia vel fauore adducere ad reconciliationẽ: aliud est digne pœnitentẽ remouere, a reconciliatione aliquo liuore vtrumque: enim istorum simoniacũ est, & ita respicit istos duos modos tũ: & p primò dixit, simoniacũ est; similiter vt dicitur ibi vel põt respicere omnia precedentia, vt ista duo vitia quasi p vno reputentur: & quod primò dixit celet, & innotescere detractet quasi idem sunt: & sic illud vtrumque potest respicere illa sic coniuncta. B.

QVerelã] Primò ponit querelam monachorum. Secundò committit causam, instruendo iudicem in principali ibi, Vnde quia. Abb.

CASVS. Monachi de Acra quod-dã manerium cũ pertinentijs suis, & ecclesiam quandam adepti fuerunt à monachis de Cardonio, sub annuo censu xv. librarum, & super hoc chartã ab ipsis monachis habuerunt. Postmodũ verò Prior monachorum de Acra, capitulo suo inconsulto, chartam prædictam, accepta indè pecunia, dictis monachis de Cardonio resignauit: vnde monachi isti de Acra conquerebantur se iniustè grauatos, quare mandat Papa quibusdam, quatenus partibus conuocatis, causam concordia vel iudicio terminare procurent, scienter, quod sicut ecclesia prædicta emi non potuit, ita nec redimi. Si verò monachi de Cardonio legitimè citati, fuerint contumaces, iudices monachos de Acra inducant in possessionem eorum de quibus controuersia vertitur inter eos, nec permittant eos exinde absque iuris ordine molestari. Nota quod ecclesia non potest emi nec redimi, aliàs simonia committeretur. Item propter contumaciam rei ante litem contestatam actor mitti debet in possessionem rei petitæ, & iudex inductum in possessionem defendere debet. Item delictum Prælati capitulo inconsulto, non præiudicat ecclesiæ.

h Inconsulto.] vnde non valet resignatio 12. quæstio. 2. fine exceptione. sup. de emp. & ven. cum dilecti.

†Vuigorien. Vigornien. †Et ita libri manuscripti legit ita: & Priori de patria. nec põt rescribi, Priori de Acra, cũ is, & monachi cõquerant, vt indicat series decretalis. in alio est, & Priori de Perna.

†Ca. 14. e. ti. in j. comp. & post cõc. Late par. 2. ca. 13.

† Cardomo. Cardomo. eadem varietas est paulo post.

†Aliàs ita: & dictũ manerium. Est autẽ manerium seu mansus apud Italos, portio terræ quæ sufficit duobus bobus ad Arãdum per totum annum, sed Galli manerium vocant domum extra ciuitates cũ rusticis & tetris adiacentib. quæ sæpè proficiuntur nobiles delectationis gratia. Host. cap. 1. ñ. de consuetud.

[a] Consanguinitatis.] ergo videtur quod cõsanguinitas simoniam inducat, quia non refert an iniustus coris amor an sordidę preces interueniant. 1. q. 2. si quis neque.

[b] Quodlibet.] id est, aliquid de quibuslibet. sim. 15. q. 2. mulier. & sup. de cond. appos. verum. & 2. qõ. 7. si quis omnem. in primo versi.

[c] Celet.] Nota q simoniam [1] committit, qui pro aliquo temporali celat peccatum alicuius, quod peccatum corrigere vel denuntiare tenetur episcopo: sicut simoniacum est aliquid recipere, vt qui ordinandus est non ordinetur: vt electioni quis non consentiat. 1. q. 1. §. qui autem, & c. seq. ad fi. q. Et est hic arg. q celare est aliquid facere. sim. 36. dist. si quis vult. Arg. con. ta. ff. de præscr. verb. solent. & ff de condi. ob tur. causam l. 3. §. vlt. Sol. illa non tangunt istam materiam, hic lo-

[1] Ad intelligẽtiam huius glo. vide p alios hic Panorm. verfi. sed oppone cõ glossam.

[d] Consanguinitatis.] ergo videtur quod cõsanguinitas simoniam inducat, quia non refert an iniustus coris amor an sordidę preces interueniant. 1. q. 2. si quis neque.

[e] Alienis cõmunicans.] 78 dist quid est 86. dist. c. 3.

[f] Reconciliatione.] pro reconciliatione, vel absolutione pretium exigi nõ debet. inf. eod. ad aures.

[g] Vtrumque.] primum. s. digne pœnitentem, vel minus digne gratia vel fauore adducere ad reconciliationẽ: aliud est digne pœnitentẽ remouere, a reconciliatione aliquo liuore vtrumque: enim istorum simoniacũ est, & ita respicit istos duos modos tũ: & p primò dixit, simoniacũ est; similiter vt dicitur ibi vel põt respicere omnia precedentia, vt ista duo vitia quasi p vno reputentur: & quod primò dixit celet, & innotescere detractet quasi idem sunt: & sic illud vtrumque potest respicere illa sic coniuncta. B.

[h] Inconsulto.] vnde non valet resignatio 12. quæstio. 2. fine exceptione. sup. de emp. & ven. cum dilecti.

a Con-

a Concordia.] ff. quæstio. 1. ſi primates. & ſupra de tranſactio. capit. vlt. vbi plures concordantias inuenies de hoc.

[Gloſſ. ſeq. obijcit ad rationem dupliciter. primo quod cum vniuerſitate, & capitu. ſoluit. ſecundò quod non eſt ſufficiens quo ad manerium fatetur, dicens, &c.

d Emi non potuit.] quia nullum ſpirituale vel ſpirituali annexum poteſt vendi vel emi, ff. de iure patro. de iure. & ff. de pact. cum pridem. & c. vlt. & ff. de tranſac. ſuper. e. & 16. q. 7. de cimas. ergo nec redimi. ſed hæc ratio nõ videtur habere lo. ũ, quia eccleſia vel ſpirituali annexum, poteſt vendi cum vniuerſitate & obligari. ff. de iure patr. ex litteris. & ca. cum ſeculum. ſed manerium fuit, vt vſ, principale, in quo erat eccleſia. & ita potuit redimi tanquam acceſſorium: Dicas q manerium cum pertinentijs ſuis & eccleſia fuerunt monachis conceſſa. ita q neutrum fuit acceſſorium alterius: & hoc colligitur bene ex littera, vt ibi dicit in prin. quoddã manerium cum pertinentijs ſuis, & eccleſiam. & ita eccleſia non fuit pertinẽs manerij, quia ſeparata fuit a pertinẽtijs: & ita redemptio quãtum ad eccleſiam nulla fuit ipſo iure. ſed hæc ratio non habet locum in manerio, quod bene poteſt vendi & redimi, & ita hac via non poſſunt reuocare manerium. Qualiter ergo agent pro manerio? Dicas, q contractus ſiue redemptio quo ad manerium nullas fuit ipſo iure ex alia cauſa, quia hoc factum fuit irrequiſito capitulo. ff. m. ſupra de emptio & venditione, cum dil. ct, & 12. quæſtio. 3. ſine exceptione, & hæc eadem ratione non tenuit redemptio eccleſiæ: & ita etiam ſi eccleſia fuiſſet acceſſoria ad manerium, idem eſſet.

†Cap. 15. eo. ti. in 1. com. De materia & intellectu vide plene per B. Th. 2. 2. q. 100. a. 1. Sotũ li 9. de iu. & iu. q. 6. 1. & Turrecrematam in c. vl. 2. q. 1.

e In poſſeſſionem.] cauſa rei ſeruandæ, ſi lis non fuerit conteſtata. ſup. vt li nonc ontelt. quoniam. §. in aliis. & ſi lis conteſtata eſſet, & non liqueret de cauſa, adiudicaretur ea poſſeſſio, ſalua quæſtione proprietatis abſentibus. ſup. de dolo & contuma. prouc. vbi de manerium, & chartam monachis de Cardonio, accepta pecunia reſignauit. ¶ Vndè quia prefati monachi de Acta ſe conqueruntur iniuſtè grauatos: Mandamus, quatenus partibus conuocatis, præſcriptam cauſam concordia, a vel iudicio terminetis: ſcituri, quod ſicut emi non potuit, b ita nec redimi eccleſia memorata. Si verò monachi de Cardonio legitime citati, ad veſtram præſentiam accedere, et iudicio veſtro ſtare contempſerint; vos ipſos monachos de Acta, in poſſeſſionem c eorum, de quibus controuerſia vertitur, inducatis: nec permittatis eos exindè abſque ordine iudiciario moleſtari.

¶ Idem.

¶ Pro chriſmate ab eccleſijs pecunia exigi non debet, etiam ſi hoc habeat conſuetudo.

CAP. XVI.

EA † quæ de auaritiæ, & infra. Audiuimus, quod nummos d pro chriſmate ab eccleſijs, extorquetis: quos nunc cathedraticum, aliquando Paſchalem præſtationem, interdum epiſcopalem conſuetudinem appellatis: e † Quia verò hoc ſimoniacum eſſe cognoſcitur: Mandamus, quatenus prætextu alicuius conſuetudinis f vel prælationis, præſcriptos denarios nullatenus exigatis: Pro certo ſcituri, quod ſi hoc præſumpſeritis, periculum ordinis g & dignitatis poteritis non immeritò formidare.

¶ Idem.

¶ Pro habendis ſpiritualibus homagium facere, ſimoniacum eſt.

CAP. XVII.

EX † diligenti tua relatione innotuit, quod H. Cant. archidiaconus te inducit, vt ei homagium facere, & fidelitatem præſtares: ita quod ipſe tibi beneficium eccleſiaſticum annis ſingulis exhiberet. Vndè † quoniam huiuſmodi obligationes excuſat malum, imò magis accuſat. ff. eo. non ſatis, & c. ſuper in eccleſiæ. & ff. de conſuetu. c. vlt. cũ ſit contra ea quæ in veteri teſtõ prohibita ſunt, & in ſui natura mala. vt vendere ſacramenta 8. q. 1. qui ſtudet. & c. ſicut eunuchus ſecus de illa conſuetudine, qui inducta eſt cõtra ius poſitiuum. ſup. de conſuetu. c. vlt. vbi de hoc.

g Periculum ordinis.] ſc. depoſitionẽ quia pœna ſimoniacorum eſt depoſitio, vt ff. eo. de hoc, & cap. inſinuatum & ff. de accu. inquiſitionis. 1. reſpectu, Ber.

EX diligenti.] In prima parte ponitur ſupplicantis narra-

hoc: quam poſſeſſionem debent eis defendere iuſtices, vt dicit in fine: cum remaneant adhuc iuſtices, de illa re vſque ad diffinitiuam ſententiam. ſupra. de teſti. ex part. A. vbi de hoc. Bernardus.

EA quæ.] Primò factum reprehenſibile narratur. Secũdò illud fieri prohibetur: ibi, Quia verò. Tertiò pœnam commina tur, ibi, Pro certo. Abbas.

CASVS. Quidam epiſcopi extorquebunt nummos à clericis pro chriſmate, & illos denarios aliquando appellant cathedraticum, aliquando Paſchalem præſtationem, aliquãdo appellãt illos cõſuetudinem epiſcopalem: Sed quia ſimoniacum eſt, mandat Papa, quatenus prætextu alicuius cõſuetudinis & prælationis, denarios p̃dictos nullatenus exigãt: quod ſi fecerint, periculum ſui ordinis peterunt formidare. No. quod in delictis non excuſat cõſuetudo, & variatio nominis nõ prodeſt. d Chriſmate.] pro chriſmate nummos accipere non conceditur, imò ſimonia cum eſt, vt 1. q. 3. ca. vlti. & inf. eo. in tantum. & ff. eo. non ſatis & c. cũ in eccleſiæ. & inf. eod. ad noſtrã. e Appellatis.] ſimilis variatio nominis habetur inf. eo. in tãtum. Sed bona denominatio non excuſat malum: quia quodcunque nomen imponas, ſimonia eſt, ſicut in vſura, 14. q. 3. plerique. & cap. eſca. Ber.

(Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionẽ rõnis, vel per obiect. f Conſuetudinis.] Cõſuetudo iſta quãtuncunque longa, nõ excuſat malum, imò magis accuſat. ff. eo. non ſatis, & c. ſuper in eccleſiæ. & ff. de conſuetu. c. vlt. cũ ſit contra ea quæ in veteri teſtõ prohibita ſunt, & in ſui natura mala. vt vendere ſacramenta 8. q. 1. qui ſtudet. & c. ſicut eunuchus ſecus de illa conſuetudine, qui inducta eſt cõtra ius poſitiuum. ſup. de conſuetu. c. vlt. vbi de hoc.

g Periculum ordinis.] ſc. depoſitionẽ quia pœna ſimoniacorum eſt depoſitio, vt ff. eo. de hoc, & cap. inſinuatum & ff. de accu. inquiſitionis. 1. reſpectu, Ber.

EX diligenti.] In prima parte ponitur ſupplicantis narra-

†Facit ad hoc gl. in l. 1 q; infũdi vocabulo ff. de leg. 1. & l. vnica. C. de mutat.

†Ca. 19. eo. ti. in 1. comp.

†Hæc petiodus in codice Barbatiæ hẽt ita. Vndè qũ h mõi obligatio illicita eſt, & ꝫ ſaluẽ animæ tuæ nec non & ſuæ profectũ exiuit, &c.

narratio, petitio, & obligatio. In secunda petitionis exauditio cum determinatione, & litterarum datio: ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Archidiaconus Cantuarien. induxit quendam clericum, vt faceret ei fidelitatem, ita ꝙ ipse illi clerico bñficiū ecclesiasticū annis singulis exhiberet, clericus iste videns ꝙ hmōi obligatio illicita erat, petijt instanter à dño Papa absolui, dicens, ꝙ de ꝓdicto bñficio nil amplius acciperet: Papa videns petitionē hmōi honestā, & fauorabilē, ipsum ab illa fidelitate absoluit, cū illud ꝺriū fuerit diuinis legibus & humanis, ita ꝙ à ¶ homínio. sacerdote discreto pœnitentiā acciperet: & ne nota infamiæ possit respergi, concedit sibi has litteras, quas possit ostendere i testimoniū suæ indulgētiæ ℨ infamātes eū dē. No. ꝙ fidelitas ꝓ re spirituali acquenda fieri non debet: quia simonia esset.

[Glo. seq. reci. per q. an obligatio, &c.]

† Aliàs ita: possis in posterum respergi.

a Obligatio.] Obligatio ista turpis fuit, & illicita, ō neque de iure neque de facto ligat, ℨ. de pact. c. vlti. & est illud munus ab i obligatio illicita, & cōtra mæ salutis, b necnon, & fuæ profectum existit, absolui à nobis instantius postulasti: adijciens, ꝙ ab eo deinceps nihil omno c de beneficio acciperes cō stituto. Quocirca nos tuam petitionem honestam, & fauorabilem attendentes: te à præfati archidiaconi homagio† & fidelitate (præsertim cū hæc taliter præstita diuinis, d & humanis e legibus contraire noscantur) absoluimus: f ita quòd ab Episcopo, vel Sacerdote discreto, g pœnitentiam indè condignā recipias. ¶ Verum ne aliqua propter hoc nota, vel infamia h possis † respergi, absolutionis nostræ litteras tibi duximus indulgendas: quibus contra latrantium morsus tutus, & præmunitus existas; & quas in testimonium indulgentiæ nostræ va- leas demonstrare. i

¶ Idem Strigoñ. archiepo.

¶ *Ordinatio, vel consecratio non censetur simoniaca, licet ordinatori, aliquid donatum fuerit non ex pacto.*

CAP. XVIII.

ETsi quæstiones tuas de feruore religionis ad nos pferri nullatenus ignoremus; non tamen tibi est in his vltra quam oporteat, dubitandum: cum leges humanę dicant, quod quidam tenui religione k sacramēta † etiam necessaria, l & legitima exhibere contemnūt: tenuem religionem vocantes, quæ † in talibus hæsitat, m vbi

1 De hoc plene B. Thom. 2. 2. q. 100. arti. 5. & Sotus li. 9. de iust. & iur. q. 7. art. 3.

2 Quo iure simonia sit prohibita, uide pleniſſimè explicatum Dñitū Sotū li. 9. de iust. & iu. q. 5. art. 2.

3 Hæc Bern. opinio non placet hic Host. quem laudat I. A.

1 Demonstrare.] Alias nō crederet sect suisse dispētū, nisi ostenderet indulgentiā, ℨ. de schisma. c. 2. Bern.

ETſi.] Diuiditur. In prima quærentis conscientiam à puritate cōmendant, & scrupulosam curiositatē reprehendit: In secunda, ibi, In hoc. factum narrat: distinguendo soluit, & concludit soluendo. Secundū ibi, Cum in- ciū ibi, Si ergo. tertia principali, ibi, Qd aūt, rndet auctoritati, ex qua dubitatio isurgebat. Abb.

CASVS. Quidā electus fuit in archiepm Strigoñ. & cōfirmat: Papa ꝙ quēdā Cardinalē ꝙ mare eunte transmisit ei pallīū: Frater illius electi occurrit obuiam Cardinali: & Cardinalis cum paucas equitaturas haberet, obtulit ei Palefrenū, eo electo ignorāte, & recipiēte postmodū pallīū ab eodē: postea archiepus hoc intelligēs dubitauit, an esset sibi in aliquo imputādū: consuluit Papam sup hoc: & ipse rndet, ꝙ in his vltra q̄ oporteat dubitare nō dēt: si dicant humanæ leges, ꝙ qdā contemnunt sacra ēt necessaria exhibere, quadam tenui religione, dicentes tenuem religionem, q̄ dubitat vbi dubitādū nō est: & iō pro eo ꝙ frater eius Cardinali equum vnum illo ignorante transmisit, nullo modo ip'um dubitare oportet: cum paucas equitaturas, veniens per mare secum haberet: quia in accipiendis muneribus, vel dandis, tria sunt cōsiderāda. ſ. qualitas dantis & accipientis, & quātitas muneris, & tempus donationis, qualitas personarum, vt à quo, & cui, an à paupere diuitī vel econuersō quantitas muneris. ſ. an magnum, vel paruum sit donū, tempus, an instante necessitate, vel alio tempore donetur. Si prædicta considerentur, non fuit magnum si frater ille equum vnum Cardinali donauit, quem histrioni etiam non petenti donaret; & potius hoc fecit necessitate inspecta, q̄ alia intentione; quod autem dī: Beatus qui excutit manus suas ab omni munere, de donis illis dictum est, quæ solent accipientes, vel accipientis animum allicere, in alijs, quæ accipientis animum non immutarent, Romana ecclesia interpretari consuevit, accipientem non delinquere, vel donantem. No. quòd non debet episcopus dubitare, vbi dubitandum non est. Item in donis dandis tria cōsiderantur, vt littera dicit. Item modica non præiudicant aliquem immutare.

† Cap. 20. ei tit. in 1. cōp. & post Cōc. Lateran. sub Ale. iij. part: 50. c. 1. Vide Turrecremata in c. fuit nonnulli. 1. q. 1.

§ Vide Host. in c. excōicamus. §. adiscimus, ℨ. de hæret.

† In trib. Vaticanis ita: qui in talibus hęsitāt, &c.

K Tenui religione.] In lege dicitur, 4 ꝙ quādā subtili reuerentia tenti: vt nec verum iuramentum præstare velint C. de fide instr. l. vltima. ii. quandoque dicitur verecundia, vel timiditas, ff. de condi. instit. quæ sub conditione.

l Necessaria.] Hæretici 5 etiā veritatem nolunt iurare; vndè eo ipso tanquam hæretici reputantur. ℨ. de hæret. excommunicamus. §. adijcimus, vers. Si quis verò.

m Hæsitat.] Similiter 24 q. 2. sane ꝙ supra, in prin. & ℨ. de sacrip. cum contingat. Lec.

4 Alij alia allerūt iurisconsulti verba, sed nemo hactenus ea, quib. hic Hō titex vī est.

5 Hic error fuit Valentiæ, ut refert Eymeri. in Directorio Inquisitor. p. 2. q. 14.

a Illicita.] Illicitum est, quod nec ꝺ, nec cō, nec ꝺō permittit. 23. q. 1. c. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000.

[G]lo. ſeq. quattuor facit: ponit differentiam muneris ad donum. ponit per verſus quattuor in munerib. attendenda, proſequitur demũ ſcptẽ, & recitat apophtegma.

a Dandis muneribus.] Aliud eſt munus, & aliud donum, ff. de verb. ſignif. inter donum. Munerib. dandis attẽdas quatuor iſta.

Quis dans, quisve petens, quę res, quæ [illegible] petendi. Lau. conſi[illegible] rari dẽt quid offerat. 19. diſt. c. ſm. Quale. 49. diſt. cap. penul. & alium. A quo ẽt ar. 3. q. 7. i grauib. Et pro quo 1. q. 1. dictũ eſt 2. ſuũ ad q̃d offerat de conſe. diſt. 2. & dixit. Qua intẽtione 8. q. 1. in ſcripturis. Quantũ 17. q. 1. Ananias. Et hic conſiderat q̃ttas ex perſona dantis, & recipientis. Vnde Seneca; Quidã cynicus petijt à rege Antigono talẽtũ, rñdit rex, q̃ plus eſt q̃ cynicus petere debeat, & ſic fuit repulſus: petijt denarium cynicus, reſpondit rex quod minus eſſet q̃ deceret regem dare; & ita turpiſſimam cauillationem inuenit qua neutrum daret, cum poſſet dare talentum tãquam rex: & denariũ tanquam cynico.

b Equum.] Quandoque examen ex ſolidi ſimoniam inducunt. J. eo. ex eius.

c Non petenti.] Et iõ grati⁹; vñ Seneca, Non gratis accipitur munus, quod petenti donat. vñ illud Apoſtoli: Beatius eſt dare q̃ accipere, 16. q. 1. p. dicator, qui. n. donat alĩ ſibi naturaliter obligat ff. de pact. hæredi. & ſi 4. cõſuluit. & ille cui donatur, exhibere reuerentiã donatori compellitur, & obedire. 8. q. 2. illud q̃dã. vñ verſus.

Gratius ẽ domũ q̃d veniat ante p̃ces. Vinc. Donaret.] Quod de iure fieri non debet, quia quod occultiori donatur, arti neq̃ſſime donatur. 86. diſt. donate.

† Vide Caietanum apud B. Tho. 2. 2. q. 115. art. 1.

¶ Silz c. 33. refert Burcha lib. 1. c. 213. Iuo par. 3. ca. 86. Anſel. li. 6. c. 75. Gratianus i c. ſunt nonnulli, 1. q. 1.

non eſt aliquatenus hęſitandũ. ¶ In hoc itaque q̃ P. p̃sbyter Cardinalis Apoſtolicę ſedis legatus ꝓ electione tua, & vt palliũ tibi traderet, ad partes illas acceſſit, & frater tuus eius p̃ciẽs neceſſitatẽ, ei equũ vnum te ignorante trãſmiſit: qm̃ p mare venẽs, nullas aut paucas ſecũ equitaturas adduxit, te nullo modo timere oportet: Cũ in accipiendis veſt dandis muneribus.[a] tria ſunt maximè attẽdenda: perſonæ. ſ. dantis, & accipientis qualitas: quãtitas muneris, & donationis tempus. Qualitas perſonarum, vt à quo, & cui, videlicet, an à paupere diuiti, vel è conuerſo, ſiue a diuite locupleti datũ fuerit: æſtimatio muneris, & donationis tps, ſi magni, vel minoris pretij res data exiſtat, & an iſtãte neceſſitate, ſeu alio tpe cõferatur. ¶ Si ergo p̃dictorũ Cardinalis. & ſr̃is tui pſonã, & qualitatẽ pẽſam⁹; nõ fuit magnũ ab eodẽ ſre tuo, Cardinali equũ [b] vnum trãſmitti, quẽ ẽt ioculatorĩ nõ† peteti, [c] vir tãtus, & tam abundas fortè donaret. [d] vetũ ſi tpis neceſſitatem ꝑpendimus, nõ alia intẽtione [e] hoc cõſtat factũ fuiſſe, [f] q̃ vt Cardinali ſubueniret in articulo p̃notato: & int. ¶ Qđ aũt ſcriptũ† eſt. Beatus q̃ exercutit g manus ſuas ab oĩ munere: de illis donis dictũ eſt, quę accipiẽtis animum allicere, vel puerte re ſolẽt: qm̃ † ſi ipſa ẽt perſona electi offerat ordinatori, vel conſecratori ſuo electuariũ, aut de vino, ſiue de alijs hmõi q̃† modici p̃tij [h] fuerint, & quę voluntatẽ recipientis inclinare, vel mouere nõ debeant, nõ ĩ eccleſia Romana interpretari conſueuit, accipientẽ in his delinquere, vel donãtem.

¶ Idem.

¶ *Abbas, & maiores de conuentu, ſi pro receptione monachi receperunt pecuniam ex pacto: & ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, & taliter recepta pecunia reſtituitur, & in aliud monaſterium ita receptus tranſfertur.*

CAP. XIX.

VEniẽs ẽt ad nos F. p̃ſbyter ꝓpoſuit, q̃ Abbates, & Fratres ſãcti R. noluerũt eũ in monachũ recipere, quouſq; triginta ſolidos dare conuenit: conuentione aũt facta, ſequẽti die eũ monaſticũ† habitũ induerũt, & ijdẽ monachi trigita ſolidos, Abbas verò decẽ, & familia duodecim pro paſſu, aſſerẽtes hoc eſſe de conſuetudine i monaſterij) poſtularũt. ¶ Qm̃ ergo ſi ctũ hmõi ꝓnciioſum vr: Mãdam⁹, quatenus ſi ita eſſe iueneris, Abbatẽ, & monachos ad reſtituendam pecuniam presbytero indigne acceptam; & eidem præcipiat, vt in alio monaſterio in habitu monachali Dño ſtudeat ſeruire. Abbatem, & maiores perſonas monaſterij ab executione ordinis tui ſuſpendens, ꝓ tanta prauitatis exceſſu. Not pecuniam. 2. ſtitui monacho, quam dedit monaſterio ſuo pro ſua receptione.

i De conſuetudine.] In hoc non valet conſuetudo

[Glo. ſeq. per exteriora, & c. ſecundo à contrario arg. quod ſic, & c. duos caſus excipit.]

e Intentione.] Hic intelligitur Papa intentionẽ aliter non poſſet diuinare de interioribus partis per exteriora, ſed etiã Paulus, licet ſpiritu Dei plenus fuerit, potuit diuinare. 22. q. 2. beatus, & ſup. eccle. benefic. ex noſtrũ, & ff. ad l. Aquil. ſi puta

tor, in ſi. & quod dicit hic.

f Conſtat factum fuiſſe.] i. præſumitur, & eſt arg. q̃ p exteriora præſumit̃ de interioribus. ſ. de præſum. c. 2. & 3. & ita vt per lr̃am iſtã à 3rio, q̃ ſi alia intẽtione equũ Cardinali dediſſet, aliter ſn̄ daturus, niſi vt poſſet facilius expediri negotium fratris, licet eo ignorante, p̃iudicaſſet ei. 1. q. 5. p̃cientium, niſi in odiũ eius hoc feciſſet. J. eo. nobis, vel niſi eo p̃hibẽte hoc feciſſet, J. eo. ſicut, & recurrẽdũ eſt i talib. ad intentionẽ, & ex intentione iſta ꝑſiderani, & in incertis locus eſt coniecturis, & non in his quæ certa ſunt, ff. de ver. obl. cõtinuus. §. cum ita, in fi. cum enim res certa eſt, ſecus ſtr. d. loc. ſed addes §. 1. Ber.

g Qui excutit.] 1. q. 1. ſunt nonnulli.

h Modici pretij.] q̃ videlicet ad magnã ẽtitatem non producant, ff. de of. procon. ſolent, in fi. & ff. de offi. p̃ſi. plebiſcito, in his. n. interpretatur eccleſia ſimoniã non committi: quia non eſt veriſimile, quod propter hmõi modica, aliqs moueret ad aliquid faciendũ. Be.

VEniens.] Prima pars ponit q̃ſtiã p̃ſbyteri: Scda datur in dicẽ, cui tria mandat ibi, Quoniam. Ab. Si. CASVS. Quidã p̃sbyter E. noie, voluit fieri monach⁹ ĩ quodam monaſterio, Abbas, & Fres noluerũt eũ recipere in monachũ quouſq; conuenit eis dare triginta ſolidos; facta q̃ctione ſequenti die receptus fuit à monachis: monacha poſtulauerunt ab ipſo xxx. ſolidos Abbas x. familia xij. ꝓ paſſu, dicẽtes hoc eſſe de conſuetudine monaſterij: monach⁹ ille acceſſit a. Papam, ꝓponens p̃dicta corã Papa: vnde mandat cuidã, quatenꝰ ſi ẽ ita, cõpellat Abbatem, & monachos ad

† Cap. 1. ponit in 2. cõp. Vide Turrecrematã, in c. ſtatuimus de cret. 1. q. 1. & B. Tho. 2. 2. q. 110. arti. 3. ad 4. arg. & plenè p. t Sylueſtr̃ in ſum. verbo, ſimonia. q. 15. & de intellectu Couarruuiã in regula, peccatũ, par. 2. relectio. §. 3. in fine.

† monachalem.

¶ De pœna simoniacorũ, vide plene g Turrecrematã loco ꝯcitato. adde B. Th. 2-2.q.100.ar 8.6.

¶ Ca.2.eo.tit. in 2.cõpil.

¶ In codice Barbatiç ita nõ aliter voluisset eum archidiaconus ꝓsentare, nisi sex solidos solueret eidẽ, et sic ordinem ab ipso ꝓsentatus, accepit.

¶ Vide Federicũ de Senis ꝯs.140. & Geminianũ in c. si pauper de pœn.li.6.

¶ Cap.3.eo. tit.in 2.cõp. Vide citatos in c.cũ in ecclesiæ.& ca. venient.ẽ.e.

a De hoc articulo videto latius hic g Ioannem An. & recentiores doctores.

¶ Cap. 18. eo.tit.i 1.cõ. Vide magistrum sentẽ. & ibidẽ Doctores Theologos lib 4. dist 25.§.dicit & 5. si monachç sit hæresis.

¶ Ca.2.eo.tit. in 2.cõpil.

¶ In codice Barbatiç ita nõ aliter voluisset eum archidiaconus ꝓsentare, nisi sex solidos solueret eidẽ, et sic ordinem ab ipso ꝓsentatus accepit.

¶ Probat q̃ ire modica ꝓmittit furtũ ad idẽ, ẽ.de app.c. de appellationib. facit, 17 q.4. c.j. 24 q.1.c. 10.And.

¶ Ca.2.eo.tit. in 2.cõpil.

¶ In codice Barbatiç ita nõ aliter voluisset eum archidiaconus ꝓsentare, nisi sex solidos solueret eidẽ, et sic ordinem ab ipso ꝓsentatus accepit.

¶ Probat q̃ ire modica ꝓmittit furtũ ad idẽ, ẽ.de app.c. de appellationib. facit, 17 q.4. c.j. 24 q.1.c. 10.And.

ẽ.e.Iacobus.& 1.q.3.c.vlt.& talis cõsuetudo dicenda est potius corruptela. ẽ.eo.sicut pro certo.

a Restituẽdam.] Ar.ẽ.ẽ.e.de hoc vbi habes quid iuris sit super tali restitutione facienda.

b Indigne.] simoniacè.simile ẽ.eo.tua.& ẽ.de pac.c. vlt.Ber.

c Maiores.] Quorũ consilio abbas regit, ar. 10. q.2.ep̃s hẽat. vnde grauius puniuntur.quia fuerunt auctores facti, q̃ débẽt hoc prohibere.ar. ẽ. de cleri.exc.min.latores 24.q.3.qui alienum.sim. ẽ.eo.dilectus.vbi de hoc.

d Suspendens.] De pœna istorũ regulariũ q̃ p̃ simoniã recipiunt &q̃ recipiunt, habes ẽ.e. qm̃. Ber.

e Præcipias.] Ex eo quod dicit, præcipias apparet, q̃ mõachus fuit,alias nõ præciperet:sed vt q̃ nõ deberet esse moniachus, quia istud esset contra substantiam monachatus.argu.ẽ. de condi.appo...vlti.in tex. & in gl.q̃ incipit q̃d dr.ad fi.Bernar.

EX tuę]Primo petitur cõsultatio. Secundo respõsio ibi. Vndè.Abb.

CASVS. Quidam cũ vellet ad sacerdotij ordinem ascendere, accessit ad archidiaconũ, vt eum præsentaret ad ordinem sacerdotis : qui noluit eũ ad ordinẽ præsentare,nisi prius sex solidos soluisset eidẽ, & sic ordinẽ ipsum per eum ꝓsentatus accepit. Episcopus diœcesanus , cui sacerdos hoc in secreto fuerat cõfessus,q̃siuit à dño Papa q̃d de ipso ꝓsbytero esset agẽdũ? Rndet Papa: si hoc est secretum, eundem sacerdotem moneat & inducat , ut ordinem alicuius religionis assumat , & perpetuo abstineat ab officio sacerdotis alioquin non debet ipsum ab officio sacerdotis exercere cum sit secretus eius excessus , pœnitentiam tamen secretam sibi iniungat. No. quod crimen occultum prælatus punire non debet:quia illud facit vt Deus non vt iudex.

dam a † pecuniã præfato F. tã indignè b accepram,compellas:& Abbatem , & maiores personas monasterij pro tantę prauitatis excessu, ab officij executione suspendens,d ꝓcipias e dicto F.vt in alio monasterio,in habitu monastico Dño studeat deseruire.

¶ Idem.

¶ Si ordinandus præsentatori suo aliquid dedit ex pacto,simoniacus est non tamẽ deponitur , si est ecclesiam.

CAP. XX.

EX † tuę fraternitatis litteris,& ex confessione sacerdotis præsentium latoris accepimus, quod cum ad sacerdotij ordinem non † aliter voluisset eum eius archidiaconus præsentare, sex solidos f soluit eidẽ, & sic ordinem ipsum per eum præsentatus accepit. Vndè tibi sic duximus respondendum, vt si hoc non est publicum, sed secretum,eundem sacerdotem secreto g conuenias,monens sine vlla coactione propensius,

[Glo.seq.no.quod quantitas,&c.& dat simil. signat contrarium,& solut.

f Sex solidos.]No.quòd quantitas muneris diuersitatem iuris non inducit,14.q.vl.c.vl. 1 & 1.q.1.iudices.& c.placuit.& 1.q.3.si quis prętendas. sicut in vsura quicquid nomi accedit,vsura est 14. q.3. plerisq; & ca.esca. alias est sub ca.plerisq; ẽ.de vsur.consuluit. Ar.ẽ. ẽ.e. si qõnes. Solu.intentio considerandæ est.furtum.n.sine affectu furandi non committitur.14.q.vl.c.vl. sic hic est in simonia,vt dictum est.ẽ.e.& si quæstiones.B.

[Glos.seq.signat contrarium ne decre.&c. & sol.

g Secreto.]2.q.1.si peccauerit.& 6.q.1.si tm̃.& ẽ. de temp.ordi. ex tenore & cap.vltim. & ẽ.eo. Matthæus.

& inducens, † vt ordinẽ alicuius religionis assumat,& perpetuo ab officio abstineat,quod illicite acquisiuit: Alioquin non erit tutum (cũ sit secretus eius excessus) ipsum inuitum ab eodem officio coercere: h cui m̃ secretam pœnitentiam, i secundum quod tibi visum fuerit iniungere nõ postponas.

¶ Idem.

¶ Breue est nec potest breuius summari.

CAP. XXI.

AD † nostrã,& infra.

¶ Discretioni vestrę mandamus,quatenus ꝓ ministerio ecclesiastico k exercendo,siue pro vicarijs assignandis , seu pro chrismate nullatenus pecuniam exigatis.

¶ Lucius tertius.

¶ Cum simoniacę ordinato , qui simoniacus non est , dispensari potest.

CAP. XXII.

DE † simoniace ordinatis certũ tibi nõ possumus dare respõsũ, nisi plenius cognoscam l qualiter fuerit ordinati: cũ quidam licet ſm quãdam speciem simoniç,vt pote ipsis ignorantibus alias ꝓhiberi nõ potest,vt dicunt iura ꝑ dicta.& hic Sed contra ar.q̃ coerceri possit,ẽ. de tẽp. ordi.ad aures vbi dr̃,q̃ ẽ uolentatẽ ꝓlatorũ suo rũ subditi ꝓmoueri non debent: ergo eadẽ rõne dẽnt abstinere: illud loquitur de regularib. q̃ cõtra obedientiã sui Prælati ꝓmoueri non dẽnt, nec habent titulum rõne cuius promoueri deberent,hic loquit de executione ordinis iã susceptã,à qua fine manifesta cã aliquis remoueri non debet.

[Glo. seq.ar.in cõtrarium & remittit.]

h Coercere.]Ar. q̃ simoniacus nõ est ipso iure suspensus a ar contra. ẽ.eo.tãta. & 1.q.1.r.periuntur. De hoc dictum est ẽ. eo.c.accusatum.

[Gl.seq. signat cõtrarium, & soluit.]

i Secretam pœnitentiam.] Ar.ẽ.24.q. 2.legatus.& 2.q.7. quemadmodum. & arg.ẽ.de acc.inquisitionis & ẽ. eo.Matthæus i fin.Sol.pœna quantum ad vitam æternã sibi dari non põt,nisi recedat à peccato:vt dãt iura ꝑdicta:& de pœni. dist. 3.pœnitentes.& dist. 5 falsas.tñ danda est ei , ne indurescat in peccato suo, ẽ.de pœnitent. & remissio. quod quidam.& 90. dist.si quis contristatus,ar.quia forsitan timore pœnç citius renunciabit ad quod tenetur.1.q.1.si quis neque.Ber.

AD nostram.] CASVS. In hoc capitulo dr̃,q̃ pro ministerio ecclesiastico.& pro vicarijs,& chrismate,nihil omnino accipiatur. No.q̃ pro officijs ecclesiasticis nihil dari debet.

K Ecclesiastico.]ẽ.eo.nõ satis.cũ in ecclesiæ.ea q̃. & ẽ. eo.in tm̃.in quibus habes plenè de his, q̃ hic ꝓhibent.

DE simoniace.]Non dividitur. CASVS. Quidam ordinati fuerant simoniacè:quęsitum fuit de his quid esset agendum:Papa rndet, super hoc certum non possumus dare responsum,nisi primo sciamus qualiter fuerint ordinati:quia ſm quandam speciem simoniæ quidam licet simoniacè sint ordinati, vtpote ipsis ignorantib.simoniaci nõ sunt,& illi dispensatiue pñt suis ordinib.remanere.No q̃ qui simoniacè ordinati

sunt ipsis ignorantibus, non sunt simoniaci, cum quibus possunt episcopi dispensare.

a Remanere.] Dispensative: i quia de iure renuncia re tenentur, postquam hoc sciuerint, vt prima quæstione quinta, præsentium. & j. eod. de regularib. & c. ex insinuatione. & c. nobis. & ī. de elect. c. pe. Et ft post liberam resignationem potest episcopus cū talibus dispensare, vt in eisdē ecclesijs recipiantur, vt dicit c. præsētium, & j. eo. ex insinuatione. Cū illis verò qui simoniam commiserunt, vel eis scientibus est commissa, episcopi dispensare non possunt, sed solus Papa. J. eo. nobis. in fi. & c. pen. De hoc plenè not. supra de renun. post translationem. Bernardus.

¶ Ca. 21. eod. tit. in j. com. & post cōci. Tat. sub Alex. iij. p. 46. c. 4.

Matthæus.] Cōtradictio: Secūda pars. ibi, Quia igit. Abbas.

CASVS. Quidā electus fuit ad regimen cuiusdam ecclesiæ de voluntate maioris partis, paucis contradicentibus: quidā amicus illius de voluntate electi turbata, quandam pecuniam soluit illi, qui discordiam faciebat: & sic cōtradictio cessauit, postea dubitans simoniā commisisse, p Cardinalē istū factum secretè dūo Papæ intimauit, petēs super hoc cōsiliū salutare: & Papa respondet ei dicens, p multū cōsulit tibi si administrationem spōte dimittat, memor existens illius verbi: Nihil prodest homini si uniuersū mundū lucretur, animę verò suę detrimētū patiat. Nō p turbata voluntas non excusat.

b Maioris.] Vnde valere debebat electio sua nō obstante aliorum ꝯdictione, nisi aliqd rōnabile opponeret. ī. de his quæ fiunt a maio. par. cap. cum in cunctis. de hoc not. sup. de elect. ecclesia v. stra.

a Dicentibus p iusta, vel rationabilis esset ꝯdictio, aī p formationē data nō licuit, & remittit, ī. de elect. si electi. l. Gallus. ff. de cond. furt.

[Gio. seq. recit. per obiec. si contradictores erant pauci, ergo iniustè vexabātur licuit igitur redimere, li. et pauci. &c.

c Paucis.] Licet pauci essent, poterant tñ se opponere, quia forte erāt cōtēpti. ī. de elect. p sicut. & c. venerabilē. vel aliam exceptionem poterant opponere electioni forte quòd erat maritus corruptæ, & ita ius habebant a ꝯsuendo vnde nihil eis dare debuit, & quia eo licente & non ꝯsentiente pecunia data est, simonia est; non obstante voluntate turbata siue coacta, quia voluntas turbata siue coacta, voluntas est. ī. de elec. cum inter R. nisi ex toto esset mente alienatus, 15. q. 1. merito. & ei est imputandum. 14. dist. qd aut. ga maiorū mores infirmitas animi non excusat. C. si aduersus delictū. l. 1. si verò prohibuisset: quā cito hoc intellexerit, non imputaretur ei. j. eod. sicut. Et est ar. q turbata voluntas, volūtas est sicut coacta. ī. de elec. cum inter R. [Gl. seq. recit. per q. quare Papa non ꝓhibet. &c.

d Consulis.] Hoc ideo dicit, quia etiā peccatum occultū erat, vnde illum exp̄ssè non poterat prohibere, nisi consulēdo. ī. de tēp. ord. ex tenore, & c. vl. & ī eod. ex tuę. vbi de hoc & licet dicat, consulis: ne cessitatē ī h iportat, si vult saluari, quia nisi renunciet, saluari nō pōt, vt dixa ī. eod. ex tuę. in fi. & hoc idē dicit littera in fi. j & illud est salubre, seu salutare consilium.

e Celeriter.] id est, incontinenti, q a quāto rem amplius contrectat, tanto grauius peccat. ī. eod. cum in ecclesiæ. sicut fur, qui semp est in mora. ff. de cond. fur. i re furtiua. §. 1. & l. vl. Bers Sponte.] 1. q. 1. si quis neque.

A Daures.] Primo ponitur querela, secundo iudicis datio, ibi, Q oniam. Abbas.

CASVS. Quidam C. nomine ꝓpria pecuniam quam debebat excōicatus fuit, q a cā ad terminū nō persoluit: & tandem creditorib. satisfecit. Sed' absolonis bñficiū hīe nō potuit excōicatorib. q̄rib. ꝛ. li. p absolone: q̄stus fuit ille Papæ, vñ mādat q busdā quatenus si p dictum C. debitum soluit, ipsū gratis absoluant, si excōicatores requisiti ipsū non duxerint absoluēdū. No. q absolo gratis est impendēda, cū sit q d spūale.

[Gl. seq. primo reddit cām: ideo q̄rit & soluit. tertio declarat interesse, partis, vel iudicis. hic non ꝓhiberi.

g Absolonis.] Bñficium absolonis, cū sit ecclesiasticū ministerium & spūale, nihil est exigēdū pro ipso p̄stādo, ī. e. ad nram, & c. nemo, & c. cū in ecclesiæ. & ideò qui periurium pro ipso recipit simoniacus est. 1. q. j. non solum, & c. quæritur. Sed illud potest dubitari, vtrum si dedisset aliquid pro absolutione, simoniam commisisset

& Dispēsatione Papali, si simonia fuit in ordine, & ē manifesta. sed si ē occulta, dispensat eps fm Al. Iau. & Tan. Arg. ī. e. ex toq fm Host. Ioan. And.

simoniacè ordinentur, possunt (quia simoniaci non sunt) in suis ordinibus remanere. a

¶ Idem.

¶ *Si cōtradicens electio, pro pecunia data, volūtate electi tradita à contradictione cessat, electus postea cōsumatus, est simoniacus, & beneficio renūciare tenetur.*

CAP. XXIII.

MAthæus † Cardinalis secreta nobis insinuatione mōstrauit, q cū fuisses ad ecclesiæ tuę regimen de voluntate maioris b partis fratrum electus, paucis c tibi cōtradicentib. quidam amicus tuus de conscientia tua, & volūtate turbata, ei, qui magister discordię videbatur, cernę quantitatis nummus soluit, & sic contradictio conquieuit: nūc autē dubitas, quod non sis à labe simoniæ prorsus immunis, donec in administratione voluceris remanere. ¶ Quia igitur consiliū requisisti, quid tibi sit faciendum: respondemus, quod multum tibi consulis d si administrationē celeriter e ac spōte f dimittas, illius verbi memor existēs: Nihil prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.

¶ Idem.

¶ *Pro absoluendo excommunicatum pretium aliquod exigi non debet.*

CAP. XXIIII.

AD † aures nras peruenisse noueris, q cū C. de Senenilla pp pecuniam, quam debebat, vinculo fuisset excōmunicationis astrictus, creditoribus satisfecit, sed ab excommunicatorib. decem libras pro absolutione quærentibus, non valuit absolutionis g beneficium obtinere.

¶ Quoniam igitur indignum est, & ecclesiasticę rationi contrarium, vt absolutionis beneficium redimatur: Discretioni vestræ mandamus, quatenus si præfatus C. debitum soluit, ipsum gratis faciatis absolui, si excommunicatores id non fecerint requisiti.

Clemens tertius.

¶ *Monachi per simoniam recepti, si sint simoniaci, ad arctiora monasteria transferuntur: aliàs post renunciationem in eisdem, vel in aliis monasterijs eiusdem ordinis poterunt collocari.*

† Ca. 4. eo. tit. in 1. com. vide 3. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 2.

¶ Facit ¶ no. ī. de æta. & qual. ad aures. in vl. gl. lo. And.

Matth. 16. Luc. 9.

tur? Et potest dici q̃ non, quia iniustè absolutio denegatur sibi ex quo satis fecit cum vexationem suam redimat. ı infra e.c. dilectus. vbi de hoc. vnde non posset ab eo legitimè appellari; cum grane immineat animæ periculum. arg. ꝫ. de app. vt debitus. Nihil ergo directe iudici pro absolutio ne dari debet: secus si aduersarius propter illius contumaciam fecit sumptus quia illos soluere debet antequam absoluatur supra vt li. non contest. quoniam. §. in alijs. & idem credo si propter hoc iudex fecisset sumptus propter contumaciã excommunicati; illos refundere debet antequam absoluatur; quia non dantur intuitu absolutionis ar. ꝫ. de senten. excõ. sacro. vt puta cum iudex procedit ex officio uo. ꝫ. de app. l. cum speciali. sed si iniustè illum excommunicasset, sine omni difficultate absolui debet absque gratamine. ꝫ. de sentenex. cõ. iacto. Bernard.

¶ Vide in simili Turrecrẽ. in c. q̃timam, 7. q. 1.

CAP. XXV.

DE † regularibus canonicis seu monachis nos consulere voluisti, qui per simoniam ingressum ipsis scientibus habuerunt. Vndè cum'su p hoc auctoritates a multæ reperiantur expressæ, non aliud, quam statutũ est respondemus: vt locũ, quem taliter b adepti sũt omninò dimittãt, c & lo litudines, seu alia monasteria districtiora adeant: in quibus tam execrabilẽ excessum, sine itermissione deploret. Si autẽ ignorantibus d ipsis pecunia data fuerit, cogas eos ad renunciandum e loco eidem: & postmodum in ipsum f reducere, †(si ibi absque scandalo potuerint remanere) vel i alio, qui sit de ordine ipso, ad seruiendum Deo, poteris collocare.

¶ Idem.

¶ Si quis canonicatui renunciant ad quem per simoniam ignoranter assumptus fuerat posset de nouo assumatur ad illum: non poterit ex prima receptione sibi aliquid vendicare.

CAP. XXVI.

EX † insinuatione tua nobis innotuit, quod pater tuus interueniẽte g pecunia, olim tibi h præbendæ beneficium acquisiuit: Cumq. ad annos discretionis perueniens, ac cepisses Dominicę Crucis signum: dictam præbendam in manum Præpositi & fratrum liberè resignasti: i Sed ijdem tibi compatientes, de nouo te in suum concanoni cum elegerunt; k ita videlicet, quod per electionẽ istam, postremum locũ in choro, & in alijs obtineres: & infra.

¶ Eidem † vt indulgẽtia l

¶ Cap. 7. eo. ti. in 2. com. Vide eiuo Turrecrematũ in c. statuimus decretũ 1. qu. 1. & alios, quos citaui in ca. ueniens, sup. e.

¶ Cap. 2. de renuncia. in 2. com. Et vide S. Th. 2. 2. q. 100. ar. 6. ad 3. ti. & Turrecremati in cap. statuim⁹ de cretũ, 1. q. 1.

¶ Redire, legitur in pleriſque vulgatis, sed in oibus antiquis reduce re, ad agnouit Hosti. dũ ait, reducere poteris, ꝫ è ꝫ. in fi. l. dispensatiuè. hæc ille. verbũ ergo, reducere respicit verbum, poteris.

¶ Alijs ita, Mandatur

a Auctoritates.] 1. q. 1. si quis neque. & c. qui studet, & in multis cap. eiusdem quæstionis; & per totam illam causam.

b Taliter] simoniacè, scilicet.

[Glo. seq. quærit, arguit ad negatiuam, & soluit.

c Dimittant.] Numquid licet simoniaco dimittere ecclesiam sine licentia superioris? Arg. ꝫ non sup. de renun. nisi cum prælatem. §. 1. & c. post translationem §. rursus, sed illa loquuntur tantum in episcopo: circa regulares tene quod dicitur inf. eo. quoniam. de alijs verò dic, quod episcopi non possunt renunciare in manibus prælatorum, sine licentia domini Papæ; inferiores renunciant in manib. prælatorum suorum. argu ꝫ. de renun. admonet. qui si nollent recipere resignationem, nihilominus cedant; quia non dimittitur peccatum, nisi restituator ablatum, 14. q. 6. ñ res. ga furtiuũ est beneficium, 1. q. 1. ordinationes. & ſp est in mera. ſicut fur. ff. de cond. furtiua. in re furt. §. 1. & vlt.

d Ignorãtib.] illi nõ sunt simoniaci, licet simoniacè promoti. vt ñ. e. de simoniacè. & iõ pũt, i suis ordinib⁹ remanere & post renunciationem, seu † resignationem ad bñficia restitui dispẽsatiuè, vt ibi dr & hoc idẽ dr Tãc.

e Ad renunciãdũ.] qa aliter agere pñt nõ põt, de pœn di. ſ. falsas. ar. ñ. de renuntia. nisi cũ pridẽ. §. f In ipsũ.] e. qũ. 8.

EX insinuatione.] Renũciãs bñficio simplici, ad qđ ꝫ simoniã eo ignorante fuerat assũptus, põt ex dispẽsatiõe in ea vacatione denuo ad illud assumi, nihil tñ ex pria receptiõe vẽdicabit. Cõis diuisio. Sed a ibi, Rãdemus. Abbas.

CASVS. Quidãpña cupiditate, ipsũ tñ ignorãte, in canonicũ cuiusdam ecclesiæ fuit receptus; postmodum ad annos discretionis veniens, signum Crucis assumpsit, & præbendam quam taliter adeptus fuerat, in manu Præpositi & fratrum spõtè resignauit; sed idem Præpositus & fratres sibi compatiẽtes ipsũ de nouo in canonicũ elegerũt; & ita videlicet ꝫ post istã electionẽ postremũ locũ in choro & in alijs obtineret. Iste q̃suit à Papa vtrum primũ locũ, quem habuerat ſm pri mam electionẽ valeat recuperare? Rñdet ei Papa, vt indulgentia, q̃ fratres illi misericorditer sibi fecerunt cõcẽtus existat, & rõne primæ receptiõis nihil audeat in ipsa eccl'a vẽdicare. No. p capitulum põt dispensare cũ eo q̃ ignorãter i eccl'a bñficiũ est adeptus vt in eadem eccl'a in canonicũ admittatur. Item actio semel extincta amplius non reuiuiscit.

g Interueniente)pecunia ex pacto. ꝫ. e. de hoc ꝫ esse non debet, ꝫ. eo. tua 2. q. 2. quam pio. & ſ. de pac. c. vlti.

h Tibi] ignoranti aliter capitulum vel episcopus cum eo dispensare non potuisset ꝫ. e. proxi. in fi.

i Resignasti.] postq̃ voluerit simoniã fuisse cõmissã, qa ad hoc tenebat, vt ꝫ. ex. & sic factũ alteri⁹ et pñficat, & sic punit, sine culpa. ꝫ è ꝫ illud gñale; re q̃ culpa caret, & c. ꝫ. de cõs. c. 2. Sed hoc è ipãle in casu, i odiũ simoniacorũ qa si ñ pũirẽt, nimis frequẽtaret illud crimẽ.

k Elegerũt.] dispẽsatiue, & ita hes hic ar. ꝫ capitulũ dispẽsat cũ simoniaco. Sed pt dici, ꝫ capitulũ nõ dispẽsat, sed ipsũ eligit ꝫ dispẽsatione epi'nã. ex de cõsilio capituli cũ tali b dispẽsat, 1. q. 5. pñtiu. & ꝫ. de elec. c. pen. obtenuata dispẽsatiõe ibi, circa pñtiones, ar. ꝫ. c. ex. in fi. & ꝫ de iu. iur. ti. clerici. & 1. q. vl. & 1. q. 1. c. vl. erga simoniacos. ꝫria intelligũt, qñ ipsemet simoniã ꝫmittit, vt ꝫsentiũt; sed ille simoniacus ñ fuit. ꝫ. e. de simoniacè. & iõ ñ fuit digꝰ misericordia, qa aliẽo vitio laborauit. C. de nat. li. lege. & iõ ꝫp vitiũ alienũ dispẽsat cũ e.

l Indulgentia.] Ex hoc notatur ꝫ capitulũ dispen-

fuit cũ isto, sed põt intelligi, vt dictũ est in proxi nõ tpia, & expone, indulgentia, i. est gra, q a nõ tenebãtur eum eligere nisi vellent, & ita gratiam fecer unt ei.

a Primæ.] simile ff. de pac. do inter socerũ, in fi. ff. de sta. ho. l. liber homo. C. de re. pig. l. vlt. in fi. & ſ. de rebũc. cũ inter P. & ita habes hic, q actio semel extincta, amplius nõ reuiuiscit, de q̃ dixi 4 q̃ris, ff. de solutionibus. ſ. ueũ. & C. de remiss. pig. cũ ex causa. arg. contra ſ. de appell. cũ cessante. & tu.

NObis.] Duę sunt partes principales. Secũda ibi, ad vltimum. Abbas.

CASVS. Vacante quodã Plebanatu, capitulũ eiusdẽ plebis dedit ptãte eligendi quatuor, q eligerẽt Plebanũ amici illi⁹ cui⁹ electione spera bãt, p̃miserũt vni d̃ dictis quatuor, vel vt oĩbus pecuniã se soluturos, eo tñ ignorãte: & sic interuenięte hmõi promissione electus fuit, q̃rit an talis electio ꝓpter sit ſprobãda? Rñdet Papa. Cuius illius p̃missionis scius non fuit: hmõi electio, si de hoc ꝓstiterit, ẽ reprobãda, nisi ꝓstaret illos, q̃ p̃missionẽ fecerũt, fraudulẽter id fecisse in dispẽdiũ illi⁹, q fuerat eligẽd⁹. Secũdo aliã q̃ ponit: Ecce aliquis ẽ electꝰ in Prælatũ alicuius ecclesiæ, illa electio reꝓbata ẽ ꝓpter simoniaca prauitatẽ, vt dictũ est. Quæritur, vtrũ eps cũ tali valeat dispensare? & rñdet q nõ. No. q simonia ab alio cõmissa, alij nocet qui culpabilis nõ fuit: nisi illud factũ fuerit in dispendiũ electi, quia ei ñ nocet, cũ fraus alicui prodesse non debet.

b Tamẽ ignorãte.] nec ratũ post modũ habente, quia tunc ei noceret, infra eo. si cut. Alia.

¶ Gl. ſeq. arg. à cõtrario, & id coadiuuat per tria iura, sed tenet contrarium allegat. duos canones.

c Intercedente.] Innuitur ex hac litera, quod licet pecunia promissa vel data interueniat: si propter hoc ad eum eligendum non fuerunt moti, quem alias elegerant, non propter hoc est electus vitiosa. argu. C. si ex fal. instr. l. 3. & sup. de re iud. cum I & A. & 1 q. 6. c. a. sed verius est, q simonia commissa sit: quia quam fratres tui misericorditer tibi fecisse noscũtur, contentus existẽs, ratione primæ[a] receptionis nihil audeas in ipsa ecclesia vendicare.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Electio simoniaca est. cassãda si propter hoc electorib. promissa fuit pecunia, quem alias electus ꝓmoueret: nisi hoc factum fuerit in fraudem electi. hoc dicit primo. Cum electo reprobato per vitium simoniæ nõ dispensat episcopus hoc dicit secundo. Abbas.*

CAP. XXVII.

NObis † fuit ex parte tua intimatũ quod cum quatuor essent a capitulo constituti, qui debebant quendam eligere in Plebanum, amici eius de cuius electione spes habebatur, vni vel omnibus eligentium promiserunt, se pecuniam soluturos: eo tamen ignorãte, [b] qui huiusmodi promissione interuenięte [c] postmodum, est electus: & infra.

¶ Quia igitur super hoc cõsulere nos voluisti. Cõsultationi tuę breuiter † respondemus, quod nisi constaret illos, qui promissum tale fecerunt, per fraudem in dispendium illius, qui eligendus erat id malitiosè fecisse [d] quãuis ipse † promissionis conscius non fuerit, eius tamen electio, tanquam simoniacã prauitate præsumpta, est penitus reprobanda: [e] & infra.

¶ Ad vltimum, quod in fine consultationis tuę inuenimus, hoc duximus respondendũ: Quod aliquis † in ecclesiæ cuiuslibet [f] prælatum electus, & vt dictum est, per prauitatem simoniacam reprobãtus, ab episcopo suo dispensationem [g] aliquam obtinere de iure non potest.

¶ Idem Linconien. † episcopo, & Priori de Pontefacto.

¶ *Qui dat Prælato pecuniam ne ipsum in iure suo de facto molestet, illam repetit, si Prælatus promissa non seruat. h. d. inspice in fine litera.*

CAP. XXVIII.

DIlectus † filius R. Præpositus nobis exposuit, quod cum Eboracen. archidiacon⁹ † eum multis grauaminibus afficere non cessaret, promisit ei certam quantitatem pecuniæ se daturum, vt ab ipsius desisteret lasione: verum dictus archidiaconus post receptionem pecuniæ super

a Hæc etiã videtur sententia D. Tho. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. argum.

† Aliàs ita: Quod aliquis in ecclesia qualibet prælatum electus.

† Linconien.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compil. Vide p̃ alios hic Hẽricũ Boich. & Turrecrematam in c. fi. et nõ nulli. 1. q. prima.

† Aliàs tali mer.

¶ In aliquot trecentioribꝰ ita: quamuis ipse tempore promissionis constitutus non fuerit, sed in antequis ut sit impetitum

† Cap. 10. eo. tit. in 2. cõp. Et intelligi hanc decretũ iuxta distinctionem D. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 2. ad 1. argu.

† Archidiacon⁹, hũt vetera Grego. exẽplaria tũ hic, tũ in sequẽti. sed in recentioribus & in veteri cõpilatione, pro archidiaconus, est archiepiscopus.

a Etsi q. 3. ex multis & q̃ nõ ne. 5. ca. vic. Ioan. And.

molestetur, potest illam repetere. h. d. secundum generalem intellectum. Diuiditur. In prima, querela: In secunda, dat iudicem, ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Archidiaconus Eboracen. R. præpositum multis grauaminibus, & iniurijs affligebat, vt archidiaconus ab iniurijs desisteret. Præpositus promisit ei certā pecuniæ quantitatem se daturum, & persoluit: sed post receptionem pecuniæ archidiaconus super dignitatibus, & beneficijs ab eius molestia nō quenit: Vnde Præpositus domino Papæ fuit conquestus. mandat Papa quibusdā, quatenus si est ita, compellant archidiaconum restituere quod accepit, si ipsum contra promissionem suam venisse constiterit. Nota per hanc decre. quod licitum est alicui redimere vexationem suam.

dignitatib. & beneficijs eius, ab eius molestia nō quieuit. Ideoque discretioni vestrę mandamus, quatenus si res ità se habet, archidiaconum restituere quod accepit, a (si eum contra promissionem b suam venisse cōstiterit) compellatis.

¶ Innocentius iij. Abbati de Iugo Dei, & Priori de Silla.

¶ *Pro benedictionibus nubentium, & exequijs mortuorum nihil exigi debet.*

[Glo. seq. notat ex eo quod restituitur danti, &c. distinguit demum, aut vexans habet ius, &c. tenet contrarium, & fol. c. decimas, quod videtur obstare.]

a Restituere quod accepit.] cum indebitè, & iniustè receperit, 1. quæst 1. hullus episcopus. Nota ex eo quod præcipitur ei restituere, quod accepit, ei qui dedit, inuitur non esse turpitudinem ex parte dantis ius suum redimere volentis, arg. ff. de magi. prohibeas, & arg. 1. q. 3. quæ tum, & infra de vsur. c. 1. & supra de feud. insinuatione. Dicas, quod ius suum nulli redimere licet in re spirituali: vbi ille qui petit, ius habet in re illa, quia simoniam committeret, vt 3. eod. Matthæus, sed agere debet per superiorem, arg. 3. eo. ad aures, sed cum ille qui vexat, nullum ius habet, nisi quia illum vexat de facto, malitiosè, & iniustè; Dicunt quidam, quòd nullo modo potest redimere: Sed verius, & æquius videtur, q̄ cum iniustè vexatur, a q̄ possit redimere suam vexationem sine peccato, iuxta illud Apostoli. Redimentes tps, q̄n dies mali sunt, & hic est arg. Contrariū tñ arg. est 16. q. 7. de imaus vbi dr̄, q̄ epi decimas redimere nō debēt 3 à populo; & tñ populus non hēt ius retinēdi. Sol. prohibetur ibi q̄ epi decimas non redimant à rusticis, ne alij inde sumant exemplum: & ne p̄ea credant se habere ius in decimas, vnde compellant rusticos, & iurent. Ligitur c. decimas, sed non committeret eps simoniam, si q̄ quis redimeret decimas. Idem dicēdū est de beneficio, vel officio iniustè interdicto, & excommunicatione iniusta, si q̄ non committit simoniā, qui dat pro sua restitutione officij, vel beneficij, vel absolutione excommunicationis, vel interdicti: ille qui recipit, simoniam committit: qui dat, nullum ius acquirit: sed dat, vt ius acquisitum retineat, vel redimat, quod licitum est, arg. 1. q. 3. quæsitum est, & 3. de vsur. c. 1. Si verò iniustè sit suspensus, vel excommunicatus, si pretium dat, vt restituatur, vel absoluatur, simonia ex vtraque parte committitur, 3. eo. nemo. 1. q. 1. nullus eps, & §. præcedenti, & 3. eo. ad aures, & 1. q. 3. non solum.

[Gl. seq. no. à contrario, quod si seruasset, &c. tenet contrarium, in fi. arg. quòd non seruauit, &c. alleg. contrarium.]

b Promissionem.] ergo videtur, quod si contra promissionem non veniret, quod non compelleretur restituere quod taliter recepit: quod non est verum. vnde supple, maximè. 4 quia si constiterit q̄ iniustè acceperit:

1 De hoc arti. pter Doc. hic, vide B. Thomā initio capitis citatū, & Turrecrematam in c. q̄situm 1. q. 3.

2 In inr. acq. sito: secus in acquirendo 3. e. sicut. 3. eo. Mathęus, & q̄ patet. I. A.

3 De hoc arguide plenè p Turrecrematā in c. altare, 1. q. 3.

4 Sedm Alx. Tan. & Vin. idē Philip. Inno. & Hos. quos videto adde hic Io. And.

compelleretur ad restituendum, & erit cōcussionis punitetur C. de cond. ob. turp. caus. quod euitandū. Crimē verò cōcussionis 5 est, cū quis minat alicui nisi ita, vel ita faciat, vt 2 q. 1. militare, & ff. de concul. l. 1. & 2. præterea non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum. 14. q. 6. si res, & de pœn. dis. 5. falsas. & quòd possit repetere, est arg. 14. q. 5 non sanè. Item arguitur hac litera, q̄ non seruanti fidem, fides nō est seruanda sic 3. de iu reiu. peruenit. Arg. contra, 35. q. 5. quod Deo pari. Bet.

5 Præter Doctores, & Hostiensem hic vide Turrecrematam i ca. iubemus, 1. q. 1.

CAP. XXIX.

SVam † nobis parochiani de Villafranca querimoniam destinarunt, quod † capellanus eorum pro exequijs [c] mortuorum; & benedictionibus nubentium, [d] minus licitè pecuniam ab eis exigit, & extorquet: & infra.

¶ Discretioni vestræ mādamus, quatenus dictū capellanum, vt à tanta præsumptione desistat, & etiam pro excessu satisfaciat competēter, [e]

SVam] Primo ponit querela: Secdo iudicis datio. secūda ibi, Discretioni. Abb.

CASVS: Capellan⁹ de Villafrāca q̄ erat q̄s mortuorū, & bēdictionibus nubentiū exigebat pecuniā a parochianis suis inuitē, & extorquebat: Parochiani illi q̄que sūt sunt Papæ: vñ mādat quibusdā, quatenus capellanum illum moneant, vt à tanta p̄sumptione desistat, & pro excessu satisfaciat competenter. Si autem obedire noluerit, ipsum puniant pœna canonica.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem, & distinguit.]

c Pro exequijs.] sed quæritur quid licitum est sacerdoti recipere pro exequijs? Dicit q̄ licet si sumptus desunt, 1. q. 1. iudices, & tamen gratis dicitur celebrare, sicut testis qui recipit sumptus, 4. q. 3 c. si testes, § ventum, & episcopus recipit procurationem, pro consecratione ecclesiæ, 3. eo. cum sit Romanus, & iudex gratis iudicat, & tamen recipit sumptus, ff. de off. præsi. plebiscito, & sup. de vi. & hon. Clericū ab omni. Nec est inconueniens, q̄ clericus locet operas suas, cum non hēat unde uiuat, 91. dist. c. 1. & 3. sed sacerdos qui ex officio suo ad hoc tenetur: & qui habet victum tuum in suis sumptib. tenetur spirituali ministrare, de cons. dist. 1. sufficit. Si tamen cōsuetudo est, q̄ aliquid detur in exequijs mortuorum, & continuò licet sacerdoti nō detur actio ad hoc petendum, tñ potest cogi populus ad obseruandam honestā consuetudinem, 3. eo. ad Apostolicam cōsuetudo. nā attenditur in recipiendis muneribus circa spiritualia, arg. 1. q. 3. quæsitum. & 63. dist. Agathon. 9 q. 3. conquestus. & in Auth. de sanct. epis. §. pro cōsuetudinib. coll. 9. Iustin.

d Benedictionibus nubentium.] quæ sacramenta sūt, unde nōn reiterantur, 3. de sec. nup. c. 1. & 3. sic 3. eo. cum in ecclesia, ubi de hoc.

[Glo. seq. recitat per obie. de decre. de hoc.

e Satisfaciat competenter.] restituendo ablata. 14. q. 6. si res, & ita si satisfacere vult, & emendare, nō punitur, unde non uidetur simoniam cōmisisse directè: q̄ si esset, deponeretur, 3. eod. de hoc, & c. insinuatum, si non desistetit, punietur canonica pœna: quia posset ab ecclesia remoueri: ideo noluit Papa eum punire si se correxerit, quasi cum consilio pensando.

ij Dicitur.] Diuidit. Nā in prima ponit cōsultatio: In secda distinguens rēsio, ibi, Nos. In tertia mādatibi, Iniungens. In quarta instruit ibi, Illud tñ. Abb.

CASVS. Archiepus Cantuarien. dū ipse diœcesim suam uisitaret, in monasterijs, & alijs locis religiosis inuenit pullulasse simoniacā prauitatem: ita quod in eis multi primo sunt recepti, qui gratis recipi debuerunt; Sed qa multitudo erat in cō, quæsiuit a Papa, an seueritati sit aliquid detrahendū; Et ipse rndet, q̄ si p̄dicti coram ipso fuerint accusati, poliquam crimen ordine iudiciario

fuerit cõprobatũ tã dantes, q̃ recipientes canonica pœna puniat: Si autẽ per ſolam inquiſitionem de hoc ſibi conſtiterit, illos, qui per ſimoniam in locis talib. ſunt recepti, inde remoueat, & ad monaſteria dirigat arctiora ad pœnitentiam peragendam, & Abbatibus, Prioribus & Prælatis quibuslibet, & officialibus eorundem iniungat pœnitentiam competẽtem: & donec illam peregerint, ab executione ſacrorum ordinum ſuſpendat eoſdem. Iniungentes ꝓ his ſuis, vt hanc formã per ſuas diœceſes faciant obſeruari: tã ſi gratis ſine aliqua taxatione fuerit eis oblatũ, illud gratanter recipi poterit. No. pœnã regulariũ, qui per ſimoniã ſunt recepti: vt qui conuictus eſt in modũ accuſationis, debeat de poni: qui in modum inquiſitionis, in aliud monaſterium arctioris religionis dẽt detrudi ad pœnitentiã peragendam. hodie ſtandum videtur illi conſtitutioni j. eod. quoniã. Item ſi gratis aliquid detur ſine aliqua taxatione: illud recipi poteſt.

¶ Cap. 2. eo. tit. in 3. cõp. Vide Hoſt. in ſum. tit. de ſimonia, §. qua pœna ſe teneat, & de variis pœnis ſimoniacorũ adde Bernar. dinũ Diaz, in prax. cri. ca. no. c. 85.

[Glo. ſeq. no. quod vbi, &c.

a Inuitari.] ex hoc videtur quod in talib. non poteſt intermitti pecunia, & vbi quis eſt inuitandus, j. de pœn. c. vlt. & j. eod. tota. & 14. q. 3 quam. Ad hoc enim, vt ad fidem aliquis conuertatur, bene poteſt dari pecunia, 23. q. 4. c. pen. & q. 7. quod autem, 45. dist. qui ſincera. & ſub tali conditione poſſumus aliquam ducere in vxorem 28. q. 1. caue. & durioris penſione poſſum aliquem onerare, vt conuertatur ad fidem, 23. q. 6. Iam verò. Talis enim conditio bona eſt.

¶ Præter Dochi, vid. Gri. donẽ Papæ de. iſ. 80. vbi ad ſimilia ma teria.

b Multitudo.] propter multitudinem detrahendum eſt ſuæ veritati. 50. diſt. in vt conſtituerentur, & 44. dist. cõmeſſationes, & 23. quæſtio. 4. non poteſt, & j. de tempo. ord. c. 2. vbi de hoc.

[Gloſſ. ſequens arg. quod propter connexitatem, &c. allegat duo iura in contrarium; ponit opin. Ioan. ſolum cum Vinc. & Tanc.

c Dantes.] argum. quod ratione connexitatis ſententia lata contra dantem præiudicat recipienti. arg. 8. diſtinct. nam ſtatus Daniel. 3. quæſt. 4. hęc quippe 59. diſtin. ordinatos, & ſupra de accuſ. ad petitionem argum. contra, infra de adulter. ſignificaſti, & 2. quæſtion. 5. interrogatum, dixit Ioann. 2 quod nunc præiudicat quando iuſtæ præſumptiones, & ſciunt cauſam agitaliter non ff. de re iudi. ſæpe, ſupra de re iud. cap. penult. Dic vt dixit Vinc. & Tanc. quod præiudicat quando accipientes quam dantes de hoc accuſantur, & conuincuntur: aliàs non. ff. de adulte. denunciaſſe, §. quæritur, niſi quo ad præſumptionem, vt ſi ob hoc effecta infamia, inde effectus purgatio. argumen. illius dict. ſignificaſti. Barmadem.

2 Qui hoc ſe nec in §. ca. 30. 11. diſtãtis, & 2. q. 6. hęc quippe. Ioan. And.

moneatis ſibi (ſi obedire noluerit) pœnam canonicam infligentes.

¶ Idem Cantuarienſ. archiepo.

¶ Si per accuſationem cõſtat monachum ſimoniacè fuiſſe receptũ, receptus, & recipiens deponũtur. Si verò per inquiſitionem, receptus in arctius monaſterium detruditur: recipienti verò, & maioribus pœna condigna imponitur, & interim ab executione ordinum ſacrorũ ſuſpenduntur.

CAP. XXX.

IJ Dilectus † filius A. nuncius tuus pro parte tua ꝓpoſuit, quòd cum Cantuarien. diœceſim viſitans, in monaſterijs, & Religioſis locis pullulaſſe repereris ſimoniacam prauitatẽ; ita q̃ in eis multi pretio fuut recepti, qui potius gratis recipi debuiſſent, imò ẽt ad religionis obſeruantiam inuitari; [a] Dubitas igitur, an quia multitudo [b] reperitur in cauſa, ſeueritati ſit aliquid detrahendum? ¶ Nos inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi aduerſus eos, q̃ labe fuerint huiuſmodi maculati, accuſatio coram te fuerit canonicè inſtituta, poſtq̃ † crimen ordine fuerit iudiciario comprobatum, † tam in dantes, [c] quam in recipientes canonicè ſeueritatis [d] exerceas vltionẽ. Quod ſi de hoc tibi per ſolam inquiſitionẽ conſtiterit: eos, qui per ſimoniacam prauitatẽ in locis talib. ſunt recepti: ab illis amotos, [e] ad agẽdã pœnitentiã ad monaſteria dirigas arctiora. Abbatibus autem, & Abbatiſſis, Prioribus, Prælatis q̃buslibet, & officialib. f eoruudem iniungas pœnitentiam competẽtem: & donec illam peregerint, eos à ſacrorũ ordinum executione ſuſpen-

† Alias ſeu poſtq̃ crimẽ corum, &c. † patefactũ.

[Gloſſ. ſeq. Primo obijcit, & ſol. Secundo quærit an collegium, &c. argum. quod ſic, p̃ quattuor iura. alleg. quattuor in contrarium, & rationem. ponit opin. Io. & tenet cum Tã.

f Officialibus.] fie j. eo. veniẽs. Sed quæ te tantum Prælati, & officiales puniuntur, & non totum capitulum, cũ omnes in hoc deliquerint, & oẽs de capitulo intelliguntur ſcire quæ ſciunt eorum maiores, vel adminiſtratores, vt ff. ad municipa. l. municeps? Poteſt dici, quod ideò Prælati, & officiales puniuntur, quia eorum conſilio, & auctoritate ea fiũt, 10. quæſt. 2. epiſcopus, C. de app. iudicibus, & l. quoniam 2. vbi officiales puniuntur, quia non reſiſtebant iudicibus perperam procedentibus, & argum. 2. quæſt. 7. quapropter. Sed nunquid collegium, & ipſum poterit accuſari, aut inquiri de crimine ipſius? Videtur quod ſic, 1. quæſt. 1. qui manumittitur, & ſupra eod. veniens, nam vniuerſitas conuenitur ratione metus, ff. quod met. cauſa, motum, §. 2. eccleſia enim delinquere poteſt, 7 quæſtio. 1. ſicut. Sed contra videtur, quod vniuerſitas non poteſt excommunicari, vt argumen. 24 quæſtio. 3. ſi habes, infra de ſenten. ex communi. Romana. §. vltim. (libro 6.) nec dolum committere poteſt, ff. de dolo, ſed ſi ex dolo, §. ſed an, nec vniuerſitas dicitur aliquid poſſidere, ff. de acquiren. poſſeſſ. l. 1. §. penultim. Item vniuerſitas per actorem, vel procuratorem ſindicum debet ſe defendere, ſed in crimine non interuenit procurator, 1. quæſtio. 3. in criminalib, & ſupra de ac. veniens. Io. dicit quod vniuerſitas non põt accuſari, vel puniri; ſed maiores de vniuerſitate, vt hic dicitur, & ſupra eo. veniens. T. dicit, & bene, quòd licet vniuerſitas, ſiue collegium non poſſit accuſari: poteſt tamen inquiſitio fieri de exceſſib. collegij, & canonicè puniri ſed illi plus quos magis deliquiſſe cauſam eſſe conſtiterit infra de cler. exco. mi. ſatores, & hic, & ſupra eodem veniens, & 44. diſtinct. commotionis, & 25. quæſt. 2. ita nos, & ff. de conditu. & demon. municipibus.

3 De hoc ſt. Aug. 35. 217. Pran. Arc. cõſ. 164. Ancha. cõſ. 157. Old. cõſ. 64. laſim l. ſi 38 maior. C. de rẽſ. & Fel. in c. dilecto, j. de excep.

[Glo.

[Glo.seq.opponit.& re mittit.]

a Suspendas.]ecē nonne sūt,ipso iure suspensi(Sic.de hoc dictum est sup.eo.accusatum, acta verò pnitentia restituuntur executioni auctoritate Papæ B.

b Taxatione.]hoc iō dicit:quia taxatio est q̄dā vēdō, ff.de iu.do.plerunq;, §.si ante.& quasi quedam pactio videtur.

c Gratis.] ī.eo.tua. simile 18.dist.de eulogijs.

Licet.] Dividit in tres partes. In prima ponit exordiū:In secūda narrōnem,& factū & ordinem processus, & allegat pro & ȝ.In tertia interloquitur. Secunda,ibi, Cū igitur.Tertia,ibi, Ne verò. & clarius declaratur hoc per c.seq.quod venit ad declarationem huius, Abb.

CASVS.Ostēdit Papa in decretali pūri ꝙ plati tantò diligētius subditorum excessus corrigere dēt: quanto eorū offensas dānabilius deserūt incorrectas:quod ostēdit exēplo Heli, qui licet in se bonus existeret, quia tñ filiorum excessus non corripuit, & in se,& in ipsis vindictā accepit.Prelatus.n. ȝ subditos trib. modis exceptis notorijs procedere pōt, per accusationem,denūciationē,& inquisitionē ipsorū,ita videlicet, ꝙ accusationē pcedat scriptio, denūciationē admonitio,& inquisitionē clamosa insinuatio.& hoc probat auctoritate Dñi dicētis:Descendā,& videbo vtrū clamorē,qui venit ad me opere cōpleuerint; Cum clamor peruenit ad Prelatū.descendere dēt, & videre an veritas sic se habeat & hoc idem ostendit per canonē antiquū: si quid dequocunq; clerico ad aures prelati peruenerit, quod iustē offendere possit,non statim credat,sed prius cum canonicis suis veritatem inquirat:vt si culpam inuenerit,ipsam puniat, non tanq̄ ipse sit accusator & iudex:sed fama deferente, suum officiū exequatur,ita videlicet vt iuxta iudicij formam,finis formetur.his premissis descendit ad casum cuius occasione premisit predicta, No.quod ille qui venit ad denunciandum, admittitur ad testificādum.Item no.quod admonitio ꝑcedere debet denunciationē alias denunciās repellitur.

¶Ca.3.eo.ti. in 3.com. & li.2. regist. Inn.iij.circa finē vbi ex integra epistola clarius intelliges q̄ ad hunc locum spectāt.

† Li.1.Reg. ca.4.

¶Quia in notorijs non vsquaque seruatur iuris ordo,Iul. Clarus in prac. crim. tit.§.fi.q.9. allāc Historiā hēs in veteri testō li. j.Reg.c.4.& c.2 filij Heli fuerint ꝑempti tradit Chrysost.super Matth. Hom.17. & q̄d tota historia significet, docet D.Aug.li.17 de ciuit. Dei. c.5.

das[a] iniungens episcopis tuis, vt hāc formam per suas diœceses studeant obseruare. Illud tamen grataūter recipi poterit, quod fuerit sine taxatione[b] gratis[c] oblatum.

¶Idem Priori S.Victoris,magistris I. Bonon.& L.Modicēn. canonicis.

¶ Abbas contra testes,qui de posterum contra eum de simonia in iudicio inquisitionis accipere potest quòd sunt inimici & conspiratores,alias vero exceptiones criminum opponere non potest.

CAP. XXXI.

Licet †Heli sūmus sacerdos in se bon[g] exisseret,quia tamen filiorū excess[g] efficaciter nō corripuit, & in se pariter,& ī ipsis aiaduersionis diuinæ vindictā excepit,[d] dū filijs[e] eius in bello[f] perē ptis, ipse de sella corruēs fractis ceruicibus expirauit[g] †Ad corrigendos igitur subditorū excessus, tanto diligentius debet prelatus assurgere,quāto damnabilius[h] eorū offensas desereret incorrectas. Contra quos(vt denotorijs[i] excellib. †taceatur)et si tribus modis procedi possit,per accusationē vel delicer,denūciationē, & inquisitionē ipsorū,vt tñ in oīb.diligens adhibeat cautela,sicut accusōnem ltima p̄cedere dēt inscriptio,† sic et denunciōnē charitatiua correctio,et ī q̄sitionē clamosa dēt insinuatio p̄uenire.¶Descēdā[l](inquit Dñs)& videbo vtrū clamorē,q̄ venit ad me, opere cōpleuerint. Tūc.n.clamor p̄uenit ad p̄latū,cū p publicā famā, aut īsinuationē frequētē, subditorū sibi referūt excessus,& tūc dēt descēdere & videre,i.mittere et ī quirere,vtrū † clamorē, q̄ vēit, veritas comitet. Na iuxta canōicas sāctiōes[m] si q̄d de quocūq; clerico ad aures Prelati puenerit, q̄ eū iuste possit offendere, non facile credere dēt,nec ad vindictā eū tes accēdere dēt incognita, sed corā ecclesię seniorib. diligenter est veritas perscrutāda,vt si rei poposcerit qualitas, canōica districtio culpā feriat delinq̄ntis, nō tāquam sit idē accusator & iudex,[n] sed quasi fama deferente, vel denunciante clamore, sui officij debitum exequatur, eo semper adhibito moderamine, vt iuxta iudicij formam[o]

g Expirauit:] 37.dist.legant.

ADDITIO. Vndè de eo dicitur.

Vulnere crudeli fractus ceruicibus Heli.
Corruit,à sella, tristi veniente nouella:

h Dānabilius.]8.dist.dictū est,& ī.de of.ord.irrefragabili. i Notorijs]I notorijs nō est necessari[a] accusator vel testis,vel inquisitio,vel denūciatio.ī.de accu.cuden tia,& 2.q.1.de manifesta,& c.scel[a].sic ī. de accusa.qualiter.2. nec est purgatio fidi cenda inf.de pur. cā. cum dilectus.

[Gl.seq.ponit duos casus,in q̄b. monitio est necessaria, & tres in quib.nō est necessaria: primus in accusatione dupl[r] solutis q̄dam ȝria: secūdus in inquisitione: tertius in pecuniaria causa. hinc oppouit de l.debitores, & soluit.

K Inscriptio.]Ex hoc patet: ꝙ vbi agit in modum accusationis non dēt p̄cedere admonitio: ad ꝙ n. fieret admonitio, cū ēt post priā posset accusari & deponi,si esset quietus,ar.33.q.2. admonere,& 25. dist. primum. Sed vbi de cūe ciuiliter agitur, ad penitentiam,precedere debet admonitio:& sic loquitur illæ decr.2.q.7.accusō.& c.seq.& ī.de accu.c.2. item vbi agit ad pēnā ex excōicationis, precedere debet admonitio. 16.q.7. omnes decīæ.17.q.4. de ꝑsbyterorū, 12.q. 3.indigne. & inf. de sen.exc.facto. sed in pecuniarijs causis nō est necessaria admonitio,licet sit ar.cōtra, C. de pig. debitoris. sed illud intelligit ex honestate, & sic possent intelligi predicta capitula 2.q.7.accusatio.& c.seq.sed cū agitur in modū inquisitionis,nō est necessaria admonitio:sed sufficit sola fama vel clamor,vt hic patet.Io.

l Descendam.]2.q.1.Deus omnipotens.

m Canonicas sanctiones.]86 distinct. si quid verò.

n Iudex.] non enim potest quis esse accusator & iudex si simul.vel accusator & testis, 2.q.1.in primis,& c. multi.& 4.q.4.c.1.& 2.nisi in cā denūciationis, 1.q.3. præcipue,& ī.de testi.in omni negotio ȝ & idem videt in cā matrimonij, 35.q.5.c. ꝑ insynodo.sed ille talis accusator siue testis,non sufficit, nisi c.fides indicantur. Io.

o Iudicij formam.] sic supra de accusatio. qualiter verficu. fin. & ibi expositum est. Et ita iudex semper secundum finem quem quis agit,formabit sententiam:

† De hoc ar. vide quos citaui in c. sup hiis, verbo oportet inscribi.sup.de acc.

Gen.c.18.

† In antiq̄s codicibus & ipso registro Innocentij ita:vtrū clamorem veritas comitet, nā duo illa verba. q̄ venit., non habentur.

2 Nisi probaretur dispensatū de schisma.ca.8. vbi de hoc. ioñ. And.

ȝ Adde istud idē sentire ꝑ.i.f. diuꝰ ff de cust.reo.

hoc

hoc est depositionis in accusatione: remotionis ab administratione in inquisitione: penitentiæ peragendæ in denunciatione, supra de ordi. cogn. cum dilectus, & supra de except. cap. 1. & supra de accu. super his, & ff. de neg. gest. Pomponius, 2. in fi. ff. cõi. di ui. vt fundus. Argu. contra, supra de concess. præb. ex parte. vbi aliter sententiat quam allegaretur. supra de accu. inquisitionis, 1. respon. ibi soluitur. Item contra ff. de edi. edic. bouē. §. aliquando. ibi dicitur, quod licet sit actum quanto minoris: iudex tam potest condemnare ac si esset actū redhibitoria.

CVM IGITVR. Abbas Pomposianus erat infamatus apud dominum Papam de simonia, dilapidatione, periurio, & insufficientia: quidam monachi Pomposiani super his denunciauerunt ipsum abbatem domino Papæ, cõtra quos abbas excepit, quod denunciationem huiusmodi fraterna correctio non præcessit secundum regulam Euangelij: sed monachi allerebãt se illum præmonuisse, & ad hoc probandum induxerant duos monachos: Sed quia super hoc contendere non desistebant, Papa ex officio suo voluit inquirere de præmissis: Vndè super prædictis criminibus recepit iuramenta monachorum, tam qui contra ipsum quam qui pro ipso venerant: quorum depositionibus publicatis, cœperunt disputare super illis; sed quia per dicta illorum, & confessionem abbatis constitit Papæ, quod abbas quandam summam pecuniæ ab antecessore suo dimissam expenderat, & in alia maiori monasterium obligauerat: propter hoc Papa ipsum tanquam de dilapidatione suspectum, suspendit ab administratione: sed quia simonia multis modis videbatur esse prolata, abbas contra testes multas exceptiones opposuit, videlicet conspirationes, & inimicitias capitales, furtum & adulterium, vt eos à testimonio remoueret, super quibus satis fuit disputatum; quidam dicebant, quod omnes indifferenter erant admittendi, cum accusatio simoniæ ad instar criminis læsæ maiestatis procedat: Alij verò contrarium dicebant: quia licet crimina ista quantum ad accusationem paria iudicentur, differunt tamen in multis, & præterea distinguendum est inter accusatores & testes; Papa vero æquitate pensata, ne innocens succumberet, vel pravitas simoniæ effugeret impunita; illas exceptiones tantum admisit, quæ si probentur, testes ipsi non zelo iustitiæ, seu ex odio procedere viderentur. No. quod suspectus de dilapidatione suspenditur ab administratione. Item conspiratores & inimici capitales repelluntur à testimonio: quia ex odio deponere videntur.

sententiæ quoque forma dicteretur. ¶ Cum igitur de Abbate Pomposiano ea nobis frequenter insinuata fuissent, quæ ab honestate regulari nimium dissonabant, monachis ad præsentiam nostram accedentibus, quidam ex ipsis nobis ipsũ Abbatẽ de simonia, periurio, dilapidatione, ac insufficientia detulerũt. [a] Cõtra quos cum idem Abbas excepisset, quod denunciationem huiusmodi fraterna † correctio, sm regulã Euan. gelicam [b] non præcesserat: & ijdem constanter asserrent, quod correctionẽ huiusmodi præmisissent: Licet ad probandum hæc duorum monachorum iuramenta fuissent exhibita: quia tamen super † hoc ipsi nondum contendere desistebant; Nos, vt prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio [c] nostro voluimus inquirere de præmissis: omnes monachos, qui vel cum ipso, vel contra ipsum accesserant, iuramenti vinculo astringentes, vt de propositis [d] plenam, quam scirent, exponerent veritatem: quorum depositiones in scripturis redactę, cum publicatæ fuissent, super illis cœperunt multipliciter disputare. Quia † verò tum ex assertione monachorum, tum ex ipsius abbatis confessione cognouimus, quod idem non modicam summam pecuniæ relictam à prædecessore suo expenderat, & in alia summa maiori: monasterium obligarat: Nos eum, quasi de dilapidatione [e] † suspectum, ab administratione abbatiæ duximus suspendendum: & qa simonia multis modis contra ipsum Abbatẽ videbatur esse ꝓbata: ipse contra testes multas exceptiones opposuit, super quib. fuit multipliciter disputatum: alijs asserẽti

a Detulerunt.] id-est, denunciauerunt, vt sequẽtia ꝓbãt ibi. b Euangelicam.] supra de iudic. nouit, & 2. quæstio. 1. si peccauerit.

[Glossa sequens ad id quod dicitur, denunciatores testificari, signat duo contraria, primũ fol. c Ex officio nostro.] quo prælatus debet purgare prouinciam, supra de offic. ordin. capitu. 1. & supra de accu. qualiter 2. & 35. quæstio. 6. episcopus in fyno do. & supra de accusat. olim. ff. de offi. præti. l. 3. ff. de suspect. tuto. l. 3. §. præterea. Et no. quod dicit, quod illi qui veniant ad denunciandum inquisitionem, testes admissi sunt, sic ff. de elect. in causis. & supra de restitu. post translationẽ. Arg. contra supra. de accusat. cum P. & supra de elect. innotuit, ad fin. sed hoc non nocet: quia in illa, cũ P. repellunt ꝓp inimicitias & mutuas accusationes: hic secus: qa hic non erant inimici, denunciatores; alias non admitterẽtur, vnde potiunt. phibere testimoniũ in inquisitione: quia ex quo admittuntur ad vnũ, & aliud. V.

d Propositis.] sc. criminibus prædictis, de quibus denunciatus fuerat, & clamor ad Papam pervenerat: plenam & meram debent dicere veritatem, sup. de acc. qualiter 1. §. forma. B.

[Glo. seq. præmisso de forma processus contra dilapidatorem, quærit an si reddat ecclesiam indemnẽ, &c. ar. quod sic, & remittit.

e De dilapidatione.] Qui enim denunciatur de dilapidatione suspectus, interim dum cognoscitur de dilapidatione, debet interdici ei omne genus alienationis: & si meritò est de dilapidatione suspectus, dandus est ei coadiutor, sine cuius consilio nihil faciat de his quę pertinent etiam ad administrationem temporalem. t. de acc. c. vlt. & sup. de off. del. venerabilis vbi plene habes qualiter procedatur in cã hmõi: hoc tñ scias, ꝙ talis q. remouet ob dolu. infamis efficitur, secus si ob culpã. C. de suspec. fu. l. ult. Itẽ quid si alia crimina non probarentur ciuia illi abbatẽ, nunquid si vellet reddere ecclesiã indẽnem, remaneret in administratione abbatiæ? Vñ ꝙ sic. ñ. de re eccle. non alie. si quis presbyterorũ. & ñ. de elect. quod, sicut, vbi hæc quæstio expeditur. Dic. vt ibi.

a Indiffe-

† De hoc articulo vide omnino B. Tho. 2. 2. q. 33. art. 7. ad de Martinũ Nauarrũ in Manuali cõfessariorũ. c. 24. tit. de correctione fraterna.

† super hoc ipso in regist. & i plurib. antiqs. codicibus.

† In codice Barbarię ita Quia vero tam ex accusatione monachorũ, q̃ ex abbatis confessione, &c.

† Quasi dilapidatio dꝛ sumptio rerũ mobiliũ: dilapidatio vero proprie cõsistit circa immobilia.

¶ Indifferenter.] vt, q hæc duo crimina paria fiant quantum ad accusationem & testimonium. 15.q.3.sine. Item quia simonia est maius crimen, quam hæresis. 1.q.1.eos. & infamis effici t, vt 5.q.3 si quis præbendas. Imò maius est omnibus aliis criminibus. 5.c.prox. & 1.q. vlt. in c.vlt sed in hæ

1 Qualiter sit intelligẽdum Simoniã maius esse crimen quam hæresim, latè & verè docet Turrecremata in ca. eos. 1.q.1.adde D. Thomam 2. 2.q.100.art. 2. ad primũ argu.

resi qli et admittit: ergo multo fortius i simoniaq libet admittet. 5.e.tãta. 79.dist.si q. Papa. & C.de epis. & cle.si quenquã. De hac materia dicitur plenè supra de accusatio.cum P.

b Alia pœna] quia in crimine læsæ maiestatis capite qs punitur 6.q.1 §.verum ver.si quis cõ. Itẽ iurã paternorum sepulchrorũ adimuntur. ff. de suis & legi.hære.l. 2 §.interdum. Item non sunt lugendi, ff. de reli. & sumpt.fu. minimè. quæ pœna non spectat ad simoniacum, sed deponitur cũ nota infamiæ. 1.q.1.reperiuntur. & eadem cã. q.3 c.vlt. & C.de episco. & cleri.si quenquam. Vin. c Distinguendũ.] hoc iõ dicit, quia per testes crimina probãtur, & non per accusatores: vnde non oẽs qui admittuntur ad accusandum, debent admitti ad testifi. 5. dum supra de testi. de cætero.

ADDITIO. & 7. qui ma. accu. pos. cum in tua. vbi de hoc tangitur.

bus in crĩe † simonię, sicut in crĩe læsæ maiestatis omnes indifferẽter, a tã infames, quã crimino sos, nõ solum ad accusãdum, sed ẽt ad testificandum admittẽdos: cũ ad instat publici crĩs, & læsæ maiestatis ꝓcedat accusatio simoniæ: alijs ecõ trario tĩdentibus, ꝙ licet hæc duo cria quantũ ad accusationẽ quasi paria iudicent, differunt tñ in multis: cũ alia pœna b ꝓ vno, & alia pro altero inferatur: & inter ꝑsonas accusatorũ & testium fit c vtiq; distinguẽdũ: cum non per accusatores, sed per testes crimina comprobẽtur. ¶ Ne verò vel innocentię putitas cõfusa succumberet, vel simoniæ prauitas effugeret impunita. Nos ęquitate pensata, illas dũtaxat exceptiones oppositas probandas d admisimus, q̃ probatæ e non de zelo iustitiæ: sed de malignitatis fomite † procedere videretur. f

¶ Idem.

¶ Hoc capitulum est glossa precedentis capituli: nam tendit ad declarationem illius, an & quando testes criminosi admittantur in crimine simonia: & in effectu idem dicis quod precedens.

CAP. XXXII.

PEr † tuas nobis lĩras intimasti, te dubitare super quadam epistola decretali, quam nos asseris edidisse, de testib. admittendis cõtra simoniacam prauitatem. ¶ Noueris igitur, quod nos illã epistolam quæ sic incipit: Quamuis ad abolendam. g nequaquam † edidimus: sed aliam quæ sic ĩcipit: Licet Hely, nos edidisse fatemur: ad cuius intelligentiam credimus distinguendum, vtrum i s, contra quem agitur de simoniaca prauitate, h denuncietur simdum agendi: vtrum agatur de crĩe simoniæ crialiter, aut ciuiliter: & si ciuiliter agatur, vtrũ de rigore, aut ęquitate. Secundo distinguit circa ꝑsonam, contra quã proceditur, vtrum sit regularis an ęcularis; & si sit regularis, vtrum sit inferioris gradus, an excellẽtioris dignitatis: & an ille idẽ † fama. bonæ opinionis, vel malæ famę: & vtrum ẽt possit puniri de facili, an sine scandalo nõ possit cõdemnari. Tertio distinguit circa ꝙ testes testiũ, vtrũ sunt honesti vel crĩosi: vel emendati de crie, an adhuc ꝓsenerẽt in ipso, & an ipsi testificentur ex charitate, vel odio. Quarto, quæ cria obijciantur testib. vtrũ eadẽ vel minora, an paria, vel maiora. Quintò, an adsint alia adminicula, quæ adiuuent testes. Recollige illos quinque modos quantũ ad alterã partem. Si ergo agat ci uiliter de crie simoniæ secundum ęquitatem, & ꝑsona ꝗ qua agat, sit regularis, & inferioris gradus, & malæ famæ: & de facili possit puniri & adsint alia adminicula, vt ꝓtulit in abbate Põpoſiano, q est ꝑsona regularis, & grauiter infamat9: & q de facili potuit remoueri: contra talẽ ꝑsonã ſm Lau. testes q emendati sunt de crie, vel ſm alios, q adhuc in crie ꝑseuerant, cũ alijs adminiculis, vt puta furti, adulterij, q sunt minoris crĩs; & qui ex charitate deponunt, & habent alia adminicula, admittuntur in crie simoniæ, ꝓp criminis enormitatem: & testes tales admissi fuerunt cõtra illum abbatem Pompoſianũ, nõ obstantib. exceptionib. furti & dolerij. aliàs verò exceptiones. i. conspirationes & inimicitias capitales, Papa probandas admittit. quia eis probatis patet, ꝙ ex odio testificantur. & sic dẽ intelligi decretalis ꝓmissa licet Hely. quantum ad testiũ receptionem cõtra simoniacam prauitatem, quia ille Abbas grauiter infamatus denuntiabatur simpliciter ſm æquitatem: vt remoueretur solum modo ab abbatiæ administratione, & de facili potetat remoueri: nõ ipse non expectabat finem cessit. Ergo intelligẽdo à contrario, si ꝑsona contra quã taliter agitur de simonia, non sit talis: tales testes nullo modo admittuntur. Ber. Nota quod criminosi testes recipiuntur in crimine simoniæ de æquitate, ciuiliter, cum agitur non simpliciter, sed cum alijs adminiculis. Item conspiratores & inimici capitales in nullo casu recipiuntur.

Item ad hoc in 2. cõpil. tit. de simonia, c. 4. in qua ita scriptũ est: Tu sedem Apostolicã duxisti cõsulendam, vtrũ mediatores, & interlocutores, ꝙ quos scelus illud plerunque cõmittit, ad testimoniũ possint contra sceleris auctor. admitti? quod in odium crie admitti debeant, rãdemus.

g Quamuis ad abolendam.] q̃ habebas olim. eo. ti. in secunda compil.

h Simoniaca prauitate.] Præterea idem videretur de alio crie excepto, vt hic distinguitur circa modum agẽdi. Ber.

a Simplici-

¶ Indifferenter.] vt, q hæc duo crimina paria fiant quantum ad accusationem & testimonium. 15.q.3 sine. Item quia simonia est maius crimen, quam hæresis. 1.q.1.eos. & infamis effici t, vt 5.q.3 si quis præbendas. Imò maius est omnibus aliis criminibus. 5.c.prox. & 1.q. vlt. in c.vlt sed in hæ

1 Qualiter sit intelligẽdum Simoniã maius esse crimen quam hæresim, latè & verè docet Turrecremata in ca. eos. 1.q.1.adde D. Thomam 2. 2.q.100.art. 2. ad primũ argu.

resi qli et admittit: ergo multo fortius i simoniaq libet admittet. 5.e.tãta. 79.dist.si q. Papa. & C.de episc. & cleri.si quenquã. De hac materia dicitur plenè supra de accusatio. cum P.

b Alia pœna] quia in crimine læsæ maiestatis capite qs punitur 6.q.1 §.verum ver.si quis cõ. Itẽ iurã paternorum sepulchrorũ adimuntur. ff. de suis & legi.hære.l. 2 §.interdum. Item non sunt lugendi, ff. de reli. & sumpt.fu. minimè. quæ pœna non spectat ad simoniacum, sed deponitur cũ nota infamiæ. 1.q.1.reperiuntur. & eadem cã. q.3 c.vlt. & C.de episco. & cleri.si quenquam. Vin. c Distinguendũ.] hoc iõ dicit, quia per testes crimina probãtur, & non per accusatores: vnde non oẽs qui admittuntur ad accusandum, debent admitti ad testifi. 5. dum supra de testi. de cætero.

ADDITIO. & 7. qui ma. accu. pos. cum in tua. vbi de hoc tangitur.

bus in crĩe † simonię, sicut in crĩe læsæ maiestatis omnes indifferẽter, a tã infames, quã crimino sos, nõ solum ad accusãdum, sed ẽt ad testificandum admittẽdos: cũ ad instat publici crĩs, & læsæ maiestatis ꝓcedat accusatio simoniæ: alijs ecõ trario tĩdentibus, ꝙ licet hæc duo cria quantũ ad accusationẽ quasi paria iudicent, differunt tñ in multis: cũ alia pœna b ꝓ vno, & alia pro altero inferatur: & inter ꝑsonas accusatorũ & testium fit c vtiq; distinguẽdũ: cum non per accusatores, sed per testes crimina comprobẽtur. ¶ Ne verò vel innocentię putitas cõfusa succumberet, vel simoniæ prauitas effugeret impunita. Nos ęquitate pensata, illas dũtaxat exceptiones oppositas probandas d admisimus, q̃ probatæ e non de zelo iustitiæ: sed de malignitatis fomite † procedere videretur. f

¶ Idem.

¶ Hoc capitulum est glossa precedentis capituli: nam tendit ad declarationem illius, an & quando testes criminosi admittantur in crimine simonia: & in effectu idem dicis quod precedens.

CAP. XXXII.

PEr † tuas nobis lĩras intimasti, te dubitare super quadam epistola decretali, quam nos asseris edidisse, de testib. admittendis cõtra simoniacam prauitatem. ¶ Noueris igitur, quod nos illã epistolam quæ sic incipit: Quamuis ad abolendam. g nequaquam † edidimus: sed aliam quæ sic ĩcipit: Licet Hely, nos edidisse fatemur: ad cuius intelligentiam credimus distinguendum, vtrum i s, contra quem agitur de simoniaca prauitate, h denuncietur simdum agendi: vtrum agatur de crĩe simoniæ crialiter, aut ciuiliter: & si ciuiliter agatur, vtrũ de rigore, aut ęquitate. Secundo distinguit circa ꝑsonam, contra quã proceditur, vtrum sit regularis an ęcularis; & si sit regularis, vtrum sit inferioris gradus, an excellẽtioris dignitatis: & an ille idẽ † fama. bonæ opinionis, vel malæ famę: & vtrum ẽt possit puniri de facili, an sine scandalo nõ possit cõdemnari. Tertio distinguit circa ꝙ testes testiũ, vtrũ sunt honesti vel crĩosi: vel emendati de crie, an adhuc ꝓsenerẽt in ipso, & an ipsi testificentur ex charitate, vel odio. Quarto, quæ cria obijciantur testib. vtrũ eadẽ vel minora, an paria, vel maiora. Quintò, an adsint alia adminicula, quæ adiuuent testes. Recollige illos quinque modos quantũ ad alterã partem. Si ergo agat ci uiliter de crie simoniæ secundum ęquitatem, & ꝑsona ꝗ qua agat, sit regularis, & inferioris gradus, & malæ famæ: & de facili possit puniri & adsint alia adminicula, vt ꝓtulit in abbate Põpoſiano, q est ꝑsona regularis, & grauiter infamat9: & q de facili potuit remoueri: contra talẽ ꝑsonã ſm Lau. testes q emendati sunt de crie, vel ſm alios, q adhuc in crie ꝑseuerant, cũ alijs adminiculis, vt puta furti, adulterij, q sunt minoris crĩs; & qui ex charitate deponunt, & habent alia adminicula, admittuntur in crie simoniæ, ꝓp criminis enormitatem: & testes tales admissi fuerunt cõtra illum abbatem Pompoſianũ, nõ obstantib. exceptionib. furti & dolerij. aliàs verò exceptiones. i. conspirationes & inimicitias capitales, Papa probandas admittit. quia eis probatis patet, ꝙ ex odio testificantur. & sic dẽ intelligi decretalis ꝓmissa licet Hely. quantum ad testiũ receptionem cõtra simoniacam prauitatem, quia ille Abbas grauiter infamatus denuntiabatur simpliciter ſm æquitatem: vt remoueretur solum modo ab abbatiæ administratione, & de facili potetat remoueri: nõ ipse non expectabat finem cessit. Ergo intelligẽdo à contrario, si ꝑsona contra quã taliter agitur de simonia, non sit talis: tales testes nullo modo admittuntur. Ber. Nota quod criminosi testes recipiuntur in crimine simoniæ de æquitate, ciuiliter, cum agitur non simpliciter, sed cum alijs adminiculis. Item conspiratores & inimici capitales in nullo casu recipiuntur.

Item ad hoc in 2. cõpil. tit. de simonia, c. 4. in qua ita scriptũ est: Tu sedem Apostolicã duxisti cõsulendam, vtrũ mediatores, & interlocutores, ꝙ quos scelus illud plerunque cõmittit, ad testimoniũ possint contra sceleris auctor. admitti? quod in odium crie admitti debeant, rãdemus.

g Quamuis ad abolendam.] q̃ habebas olim. eo. ti. in secunda compil.

h Simoniaca prauitate.] Præterea idem videretur de alio crie excepto, vt hic distinguitur circa modum agẽdi. Ber.

a Simplici-

2 Hæc glossa desiderat in aliquot manuscriptis codicibus.

3 Hic casus Bernardi est, & in antiquis exemplaribus hĩ.

¶ Probandas.] f. conspirationes, & inimicitias capitales. 5. c. prox. vbi hæc exponuntur.

e Quæ probatæ.] id est, a quib. probatis 5. c. prox. aliàs nõ habent verbum. Sim. 7.q.1. qualiter. & illud Euangelij: illi fatuti, cessat murmuratio eorum.

f Videretur.] In fine huius capi. remotæ sunt illæ exceptiones. f conspirationes & inimicitiæ, furtũ & adulterium, & c. vt in cap. sequenti. B.

PEr tuas] Diuiditur in duas partes principales: In prima pœnitur consultatio: in secunda responsio: ibi. Noueris. Et hæc secunda pars subdiuiditur in quatuor: Nam primo distinguit circa quinque: Secundo exaptat illis quinque ꝓposita, repetens factum, & declarans interlocutoriam precedentis decretalis: Tertiò transeundo concludit: Quarto recitat cessionem. Secũda: ibi, Hæc omnia. Tertia ibi, Tales. Quarta ibi, Vnde. Abbas.

CASVS. 3 In precedenti decretali dñs Papa abbas Pompoſianus plures exceptiones oppoſuit contra testes inductos contra ipsum super crie simoniæ, & Papa quasdam admisit, quasdam verò non. vñ videbatur, quòd testes criosi admittantur in crie simoniæ: Quæritum fuit à Papa, qualiter decretalis illa esset intelligenda? Rñdet: Papa dicens, ꝙ illam decretalẽ licet Hely, edidit: ad cuius intelligentiam sic distinguit. Primo vnica mo-

a Simpliciter.] ideſt, in modum denuntiationis & inquiſitionis. B.

[Glo. ſeq. opponit quòd in iudicijs, &c. ſolvit.

b Excellentioris.] puta eps regularis, cum quo non eſt taliter procedẽdũ ꝓp maius ſcãdalũ. Sed quare hoc dicit, cũ in iudicijs nõ debeat attẽdi dignitas alterius. 3. q. 9. c. vlt. & equalitas ſeruãda ſit i iudicijs, C. de ꝓx. ſacro. ſcrin. in ſacris lib. 12. Rñdeo hoc iõ dicit, ꝓp maius ſcãdalũ, & reuerẽtiã ordinis excellentioris: & abſurdũ videretur, ſi taliter remoueret eps, ſicut abbas: & nõ ita de facili ꝓceditur: maiorem ſicut ꝓtra minorẽ arg. 3. de accu. qualiter & qñ. 2. & vbi mal. ſcãdalũ ſeu periculũ vertit, cautius è agẽdũ. 42. diſt. Qeſcam. 7. q. 1. c. vlt. & ff. ad Carb. l. j. §. ſed & ſi qs etiã iter puniuntur maiores, ſicut minores. 24. q. 1. qui ꝛ eccleſiæ patẽ. & 45. di. cũ beat. Io. c Infamatus.] ſimile 2. q. 1 in primis. d Sine ſcandalo.] vt ex hoc facilius admittantur vel repellantur. arg. 23. q. 4. nõ poteſt.

e Vel minora.] hoc ideo dicit, qa ſi ſint eadem crimina, vt puta ſimonia eadem de qua agitur, non admittitur, quia ſocius non admittitur. 3. de teſt. veniens. B. f An paria.] hoc ideo forte dicit, quia licet repelli omnino non poſſint, cum ſint emendati: quanto maiora crimina eis obijciuntur, tanto minor fides eis adhibetur. Tan.

g Ex malignitatis fomite.] hoc dicit propter inimicos capitales, & conſpiratores, qui non debent admitti vt ꝛ dicitur Ber.

h Adminicula.] qa ſine alijs adminiculis & præſumptionibus vilis teſtes in crie ſimoniæ non ſunt audiendi, quia vilis ut ſine tormentis credi non dẽt. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. ſi aũt ea rei. & 2. q. 1. in primis. & qa à tormẽtis non eſt incipiendum. ff. de quæſt. l. 1. & 3. de reg. iur. cum in contemplatione. Tan.

i Diſtinguenda.] hæc eſt intentio præcedentium diſtinctionum. aut enim agitur criminaliter, aut ciuiliter: Si criminaliter, tunc teſtes crimẽ ẽt in exceptis cribus ꝛ nominatim audiuntur, ſiue accuſatus ſit bone famæ, ſiue malæ. Si verò agitur ciuiliter, tunc contra ſęcularem plati nõ ſunt audiendi vel admittendi, niſi teſtes illi ſint emẽdati de crie & tunc admittuntur de æquitate, non de rigore: nec ẽt tunc audiuntur, niſi adſint alia adminiculæ; ſed contra regulares Prælatos infamatos inferioris gradus, admittuntur crimẽ, ſi ciuiliter agitur de æquitate, ſed non de rigore, & cum alijs adminiculis. & hoc intellige in teſtib. ad accuſandum vero ibi admittuntur infames contra illum, qui eſt malæ famæ: vt ꝛ. co. tanta. Io.

k Inſufficientia.] Propter inſufficiẽtiam remoueretur Prælatus ab adminiſtratione ꝛ. de ætа. & qua. c. viti. & 18. q. 2. ſiquis. Abb.

l Conſpirationes.] conſpiratio. n. grauiſſimũ crimen eſt: ita ꝙ meretur deponi, 11. q. j. c. niuratiõũ & c. cõſpirationũ. & ibi in ſubuerſionem ſtatus alterius, conſpirant, vñ tanquam inimici repellendi ſunt, & eis conſentientes: vt capitulis ꝓdictis. & ꝛ. de re iudi. cum l. & A.

[Glo. ſeq. tractat quãd inimicitiæ non capitales non repellunt à teſtimonio, ſed fidem minuunt. Et quid ſi facta fuerit reconciliatio

m Inimicitias capitales.] 2 Propter alias verò non remouet qs à teſtimonio. 4. q. 3. §. itẽ in crimi. ibi tũ nõ determinat de qua inimicitia, & ff. de arbi. licet. Inſti. de excuſ. tu. § inimicitiæ. & leuis offenſa nõ adimit legatum. ff. de adi. leg. l. 3. §. nõ ſolum. in fi. ſed minor fides eis adhibetur. in Auth. de teſti. §. ſi verò qs dicat, collat. 7. C. de teſti. auth. ſi teſtes ꝓiudicus Tñ ſi inimici & cõſpiratores redeãt in amicitiã, poſt reconciliationẽ vt ꝙ poſſint admitti: qa & legatũ ꝙ capitales inimicitias vel alias grauiſſimas interuenientes adimitur ſed ſi redeant in amicitiam, redintegratur legatum. ff. de adi. leg. l. 3. §. non ſolum. in fi. & l. ſeq. ita tũ ꝙ non in eo negotio vel cauſa pro qua conſpiraueruntꝫ & reconciliatio non ſit recens. arg. 3. q. 5. accuſatores. Ber.

[Gloſſa ſequens quæritꝫ de periuro, an admittatur. ſolquòd non.

n Furi & adulterij.] Et ſic opponebantur minora crimina. Sed nunquid periurus admitteretur? Dicẽdum eſt quod non, quantumcunque ſit emendatus: quia qui ſemel eſt periurus, ad iuramentum amplius non admittit. 22. q. 5 puruuli. & ꝛ. de præſum. litteras. 2. q. 7. non poteſt. quia præſumitur quod iterum deieraret. arg. ff. de acc. ſi cui. §. idem. & 6. q. 1. quicunque, & eſt ex: preſſum. ꝛ. de teſti. teſtimonium. Ber.

o Pro nihilo.] vt 2. q. vlt. c. vlt. & ꝛ. eo. tanta. Ber.

p Debilitarent.] & ita teſtis qui fecit criminoſus, licet ſit emendatus, non facit plenam probationem, ꝛ niſi adſint alia adminicula: criminoſus. n. ſemper hẽt caput vulneratum. 3. q. 4. venium, quia & ſi peccat.

¶ In antiqua cõpilatione, ciuiliter, habẽt: qđ agnoſcũt hic gloſſa, Hoſtiẽſis, & alij interpretes.

¶ Aliàs ita; an criminaliter atteẽtẽ.

1 De materia huius gloſſæ. vide pleniſſimè per Antoniũ Gomeriũ tom. 3. varia. rel. c. 12. & q̃ dixi lauſſimè li. 3. cõmẽt. in Director. in quæſtio. ſect. 33. & ſcho. 223.

† De grauitate ſimoniæ cõparatiõe ad hęreſim, & alia crimina, vide late Turrecrematã in c. cos. j. q. 1. adde B. Th. 2. 2. q. 100. art. 1. ad primũ argumentum.

¶ Vide Iulium Clarum in pract. crimi. q. 21. verſic. quæres, & Simancam i ꝛ catho. inſtit. tit. 64. de teſtibus.

2 Dicit Hoſtiẽſis hanc gl. intelligẽdã qñ de alijs cribꝫ agit vl de crimine ſimoniæ ꝛ nõ infamatus aliàs ſic admitteret, vt ſequit. Io. And.

niteat, q̃ dū tñ irregularitas manet, quę non abol tur per pęnientiã 50. di. illud. 1. q 7 siquis omnẽ, & 2. q 3. c. En chemiũ. § hinc colligit. Lau Debilitarẽt dicta taliũ testiũ si hæc ꝓbarẽt, sed hæc nõ ꝓbantur quia alia adminicula aderãt: alias si nulla fuissent adminicul., non sufficerent dicta eorum. & est ar. q nõ dẽt quis admitti ad probandum quo probato, non prodest. C. de proba. ad probationẽ. simile, s̃ d ef. dele. cum contingat.

a Ex toto.] Cũ iã essent emendati de crie. & dic, ꝑ crimi. tñ. nõ. n. crederem testem infamẽ esse admittendum cõtra infamatũ nisi alia ꝑ cederent: cum à tormentis non sit inciꝑdum. j. de reg iu. cum in contẽplatione. nec tales admittũtur sine qõne. 2. q. 1. in primis ad fi. & 5 q 5. illis qui. Lau b Præsertim.] idest, tantum. 1 ſm alios tenetur propriè.

c Emẽdati.] si enim testis emendatus est & crie, admitti dẽt si ciuiliter agitur; vt hic patet. & ar. 50. dist. quia sanctitas, & cap. dño sancto & hoc verum intelligo, si ex illo crimine non committitur infamia, & nisi in crie periuri qui ẽt si sit emendatus, non admittitur. sup. de testi. testimoniũ. sed si crimi naliter agitur, non admittitur ẽt si sit emendatus: vt in decre. testimonium, & 6. q. 1. qui crimẽ. Itẽ ex hoc vī, ꝙ si testis cui obijcitur crimen, vt rẽpellatur, vult probare se emendatũ, ꝙ debeat audiri, cũ iã non sit criminosus. ī. de excep. denique vbi de hoc. & ar. 3. q. 7. qui sine. d Tales igiti ꝙ talem.] s. regularem interioris gradus & malæ opinionis, qui de facili ꝑt puniri: qualis fuit ille abbas: & respicit ſecundã distinctionem, supra vers. item vtrum ipse regularis. &c. pro altera parte tantum. e Taliter.] s. ciuiliter, cum agitur in modũ inquisitionis ſm tẽperantiã æquitatis, prout sequitur in lra: & respicit primã distinctionẽ. sup. circa prin. ver. vtrum is, &c. & ita tales testes contra talem prælatum admittuntur cum ciuiliter agitur ſm æquitatem: ergo à contrario sẽsu colligitur, quod si agatur criminaliter, aut ẽt ciuiliter ſm rigorẽ, ꝙ regularẽ, & infamatum, vt dictum est, non admittuntur tales testes qui nõ sunt emẽdati, etiam cum alijs adminiculis in crimine excepto, & multo minus si agitur contra sęculatem ẽt ciuiliter, & ſm æquitatẽ, quia tunc tales testes non admittuntur: & sic maius est priuilegium clericorum q̃ monachorũ; quia in eodem mõ agendi alij testes admittuntur ꝙ clericos, & alij ꝙ monachos. ar. 16. q. 1. c. legi & c. alia est cũ. 93. di à subdiacono. Sed ar. contra. 2. q. 1. in primis, vbi indistincte dicit non distinguendo inter regularem & sęcularem: sed illud loquitur in accusatione. Et sic patet, ꝙ si agatur criminaliter ꝙ sæcularem, aut ẽt regularẽ infamatũ de crimine simoniæ, siue de crimine exceptorũ honesti testes admittuntur, & sufficit si sint emẽdati, & ho. de æquitate. vī tñ per decr. Greg. ꝙ de iure & nõ de æquitate admittendi sunt testes emendati, ẽt sine alijs adminiculis cũ agitur ciuiliter de crimine, sine aliqua distinctio. sup. de testi. testimonium 2 ergo in simonia multò fortius, cum sit crimen exceptum, q̃ in alijs sunt admittendi testes emendati, nisi in per

ex toto, alijs adminiculis suffragatib⁹, ꝑtim b cum testes de crie fuerint emẽdati. ¶ Tales igit cõtra talem d taliter e duximus admittendos: non ſecũdum rigorem iuris, ſed ſecundum temperantiam æquitatis, cum ageretur nõ criminaliter, vt deponeretur ab ordine; ſed ciuiliter, vt ab administratione amoueretur tanquam immemoratus & damnosus. Et vtique tales Prælati ex leuioribꝰ causis possunt ab administrationibus amoueri, h sicut quorundam religiosorum approbata consuetudo depoſcit.

iurio, vel nisi eos infamia comitetur, vt ibi dī. nisi tu velles eã reducere ad æquitatẽ, ſm illã. § d ꝙ potius vt. vt. ipsa reducatur ad illã tãq̃ ad posteriore. ff de leg. non est nouum; & sic non habẽt locũ præmissæ distinctiones. Vltima pars primę distinctionis tollitur, s. verũ agatur ſecundũ iuris rigorẽ, &c. & sic remanet vtrum agat criminaliter an ciuiliter, vt si ciuiliter, admittantur testes emendati ſm tenorem illius decr ꝑ litẽ. Secunda dist. tollitur ex toto, s. vtrum ipse sit regularis, &c. & illa distinctio q̃ fit, circa personas testium, remanet. Ergo hoc remanet inquirẽdũ, verũ agatur criminaliter vel ciuiliter de crie. & vtrum testes sint honesti, quibꝰ nemine obijci non pt, vt illi tñ admittantur si criminaliter agit, aut fuerint criosi & emẽdati; vt si agit de crie ciuiliter, illi bñ admitti pñt ſm decr. ꝑ litẽ. & sic difficultas huius decre. parũ valet. Vel dic ꝙ illa decr. testimoniũ, intellī cum agitur ciuiliter, & de crie non excepto, & tũc de iure cõi tñ testes emendati de crie recipiuntur: hoc intelligitur cum agitur de crie excepto simonię. s. ciuiliter: & tunc recipiuntur testes viles & infames ꝙ infamatos, de æquitate, & non de rigore: qualis fuit ille abbas. ꝙ quem tales testes recepti fuerunt de æquitate tantum, cum alijs adminiculis: vt hic patet. ar. ppt. ī. de testi. c. vlt. Et hoc dicit Tã. & Io. Lau. ꝙ vt ī. in nota. cum tam esset, &c. & istud, ꝑ tum, ſm Io. & Tã. ponitur comparatiuè. Lau exponit, ꝑ tim. i. tantum, & sic vtraque decr. remanet in suo loco. & hoc innuunt ista verba. Tales contra talem taliter duximus, &c. & dic tales. i. viles & criosos. cõtra talem infamatũ & irregularem: taliter. s. ciuiliter, de æquitate & non de rigore.

Vndè prędictus Abbas non expectata sententia, quasi malè conscius sibi cessit. l

¶ Item abbati Remblacen.

¶ *Non imputatur electo confirmato. si eo prohibente, pro ipsius confirmatione, pecunia data fuit.*

CAP. XXXIII.

Sicut † tuis litteris intimasti, cum in Remblacẽ. ecclesia fueris monachus, fuisti tandem promotus ad regimen eccles. æ Florẽn. † verum Abbate Remblacen. post sublato de medio: ipsa quæ tu prius filium habuerat, in patrem per

a De hac ex positione ui de plures ꝛ. cor. 1 a. dist. illud. Io. A.

b Præsertim.] idest, tantum. 1 ſm alios tenetur propriè.

c Emẽdati.] si enim testis emendatus est & crie, admitti dẽt si ciuiliter agitur; vt hic patet. & ar. 50. dist. quia sanctitas, & cap. dño sancto & hoc verum intelligo, si ex illo crimine non committitur infamia, & nisi in crie periuri qui ẽt si sit emendatus, non admittitur. sup. de testi. testimoniũ. sed si criminaliter agitur, non admittitur ẽt si sit emendatus: vt in decre. testimonium, & 6. q. 1. qui crimẽ. Itẽ ex hoc vī, ꝙ si testis cui obijcitur crimen, vt rẽpellatur, vult probare se emendatũ, ꝙ debeat audiri, cũ iã non sit criminosus. ī. de excep. denique vbi de hoc. & ar. 3. q. 7. qui sine. d Tales igiti ꝙ talem.] s. regularem interioris gradus & malæ opinionis, qui de facili ꝑt puniri: qualis fuit ille abbas: & respicit ſecundã distinctionem, supra vers. item vtrum ipse regularis. &c. pro altera parte tantum. e Taliter.] s. ciuiliter, cum agitur in modũ inquisitionis ſm tẽperantiã æquitatis, prout sequitur in lra: & respicit primã distinctionẽ. sup. circa prin. ver. vtrum is, &c. & ita tales testes contra talem prælatum admittuntur cum ciuiliter agitur ſm æquitatem: ergo à contrario sẽsu colligitur, quod si agatur criminaliter, aut ẽt ciuiliter ſm rigorẽ, ꝙ regularẽ, & infamatum, vt dictum est, non admittuntur tales testes qui nõ sunt emẽdati, etiam cum alijs adminiculis in crimine excepto, & multo minus si agitur contra sęculatem ẽt ciuiliter, & ſm æquitatẽ, quia tunc tales testes non admittuntur: & sic maius est priuilegium clericorum q̃ monachorũ; quia in eodem mõ agendi alij testes admittuntur ꝙ clericos, & alij ꝙ monachos. ar. 16. q. 1. c. legi & c. alia est cũ. 93. di à subdiacono. Sed ar. contra. 2. q. 1. in primis, vbi indistincte dicit non distinguendo inter regularem & sęcularem: sed illud loquitur in accusatione. Et sic patet, ꝙ si agatur criminaliter ꝙ sæcularem, aut ẽt regularẽ infamatũ de crimine simoniæ, siue de crimine exceptorũ honesti testes admittuntur, & sufficit si sint emẽdati, & ho. de æquitate. vī tñ per decr. Greg. ꝙ de iure & nõ de æquitate admittendi sunt testes emendati, ẽt sine alijs adminiculis cũ agitur ciuiliter de crimine, sine aliqua distinctio. sup. de testi. testimonium 2 ergo in simonia multò fortius, cum sit crimen exceptum, q̃ in alijs sunt admittendi testes emendati, nisi in per

2 Argumentũ ad hoc in l. quod Labeo. ff. ad Carb. & ibi Doctores.

† Hiberen.
† Temblacen.
† Cerablacen.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. cõp. Et uide præceteris hic Henricum Boic. & extrauagãtem Pauli secundi, incip. Cũ detestabile. & Cassadorum dec. 1. tit. de simonia.

† Florinen.

f Duximus admittendos.] Verba ista sic exponit ſm Lau. tales. i. testes emẽdatos de crie furti, adulterij, & consimilium criminum, q̃ ex charitate testificãtur sine alijs adminiculis, ſm Lau. vel si non sunt emendati, admittunt cũ alijs adminiculis: vt dī in fi. gl. ſm alios: & respicit distinctionẽ. 3. ver. ꝑterea. & ver. vtrum ne testes pro altera parte. & sequentem ver. denique.

g Ciuiliter.] quo casu admittuntur mulieres, supra de test. quoniam. & ea tam litteris. Ber.

h At, administratione amoueretur.] ſm Euangelicam veritatem. sup. de accu. qualiter.

i Leuioribus.] sic sup dẽ accu. qualiter, in fine: q̃ non ita pingue ius habent regulares sicut sęculares, arg. sup. de statu mona. cũ ad monasterium. ar. eo. tit. cap. a. in fi. vel potius quia non est tantum scandalum pro remotione regularis, sicut sęcularis: & hoc est de cõsuetudine approbata, vt dicit in fi. a. p. Tan.

k Amoueri.] vbi q̃ remouetur ꝓp fraudẽ, infamis est. 4 secus si ꝓp simplicitatẽ. ff. de tutor. tut. l. 3 § q obsegnitiẽ. & C. eo. tit. l. vlt. nisi sit patronus. Inst. de tutor. in prin. si verò non exprimat an ꝓ fraudẽ vel ꝑ simplicitatẽ, aliqs amoueat, nõ ẽ infamis. ff. e. hæc non. cæ. V. [Gl. se. q̃ritan ꝓp cessionẽ inq̃siti de siſtat in ex. &c.

l Cessit.] & ita qui timore probationis cessit a

4 Hoc verũ ſm Hostien sem nisi ad horandum, id est, de gradũ do, sit amoꝝ tũ. n. infamis ẽ, etsi cã ignominiæ non adꝺatur. ff. de his qui no. infa. l. 2. § ignominiæ. Ioan. And.

3 Intellecta. testimoniũ, sup. de testibus.

non habebit aliqđ priuilegiũ.ar.34.dist.c.vlti.Sed non ꝙd iudex dẽt desistere ab inquisitione ꝓp ipsius cessionẽ?arg.ꝙ non.ff.de iudi:si quis postea. Arg.ꝯ. ff. de inspec.tut.l.post finitã.quia nec dolum facit,qui rem deserit,vt litem effugiat.ff.de alie.iu.mu.causa fac.l.item si res.§.1. & ꝙ dissidit de iure suo, licitè cedit liti.ꝯ.de postula. bonæ & ita finẽ inquisitionis cõsecuti sunt inquisitores: quare nõ debẽt amplius procedere inquisitores,nisi vt habeant ratam cessionem.ꝛ sic ꝯ de elect. dudum.in fi. Ber.

[Cur tuis.] In prima ponitur consultatio:In secũda rẽsio;ibi, Quamuis. In tertia parte ponitur quædam determinatio: ibi, Illos. Abbas.

CASVS. Vacante ecclesia lemblacẽsi quendã monachum suum virum prouidum & discretum elegerunt in abbatẽ: & quia Leodiẽ.ecclesia cathedralis pastore carebat, ad Coloniẽ ecclesiam metropolitanam ipsius accessit, & de sententia ipsius intermin istrauit:& in monasterio lemblacen.postmodum in Leodiẽ.ecclesia fuit institutus episcopus, qui requisitus ab ipso electo,electionem ipsius noluit confirmare;sed comperto quod hoc fiebat pro extorquẽda pecunia,protulit excommunicationem,ne pro facto huiusmodi aliqua pecunia persoluatur;& qui contrafaceret,esset excõicatus;Sed quidam de fratribus eius eo ignorante promiserunt pecuniã,& persoluerunt,& sic ab epõ inuitatus confirmationem & institutionem accepit ;postmodum peruenit hoc ad notitiam abbatis ipsius;dubitauit,an posset licitè ministrare in offo abbatiæ;quæsiuit à dño Papa ꝙd facere deberet?Rñdet Papa licet ſm canones ẽt paruuli,qui cupiditate parentum ecclesias per pecuniã fuerũt adepti,eas dimittere teneantur;tñ quia aliud est & longè diuersum,non ꝓbere consentum,& aliud est expresse ꝓhibere, nihil dẽt sibi ad pœnam & culpam imputari,ex eo ꝙ ꝯ prohibitionem & voluntatẽ suã,à qua postmodum non recessit,alius pecuniam ibiuit eo ignorãte; præsertim cũ ille non sit ei aliqua consanguinitate coniunctus.nisi postea consenserit soluendo pecuniã promissam.aut reddendo solutam.Alioquin contingeret,ꝙ factum alicuius parentis infidias inimico suo,ei damnosum exiteret,cui omninò displiceret, & sic aliquis de dolo suo commodũ reportaret.Illi verò qui pecuniam dederunt,aut eã recepe runt;intantum culpabiles sunt.ꝙ si eorum excessus manifestus eẽt ecclesiæ,pœna essent canonica feriendi.Nota primo ar.ꝙ ecclesia vacante potestas confirmandi electiones prælatorum non pertinet ad capitulum,sed consuetudini statur.Item electus in abbatem & confirmatus põt excommunicare.Item si pecunia soluatur ꝯ ꝓhibitionem electi, ei nõ obest , nisi postea consentiat ipsam soluendo.Item ꝙ ab initio non nocebat, tractu tps per consensum sequentem imputatur, & sic ratiha bitio retrotrahitur in maleficijs,& mandato comparatur.Item dolus vnius,alteri obesse non debet, nec sibi prodesse.

a Canonicam.] Hic habes expresse, quod electio põt fieri de aliena ecclesia.De hoc no ꝯ. de elect.cum in-

ter canonicos.

[Glossa sequens obijcit & contra obiec.arguit.secundo fatetur obiec.& illi respondet.

b Ad Colonien sem.] Sed quare hoc? nonne capitulum ecclesiæ cathedralis potuit eius electionem confirmare:& ei dare licentiã ministrãdi? Arg. quod non.71.distin. fraternitatem 24 di. presbyteri. sed verum est quod vacante ecclesia, capitulũ põt hmõi electiones cõfirmare.ꝯ. de maio. & obed. cũ olim. vbi de hoc; sed hoc põt esse de consuetudine metropolis eccl.siæ,ꝙ ad metropolitanum accedant.B.

[Gl. seq.arg.quod confirmatus, &c.secundo quod per hoc verbum,sub interminatione, &c.exponit & remittit.

c Sub interminatione anathematis.] Arg.ꝙ abbas confirmatus possit excõicare:quod verũ est. & Prior ẽt ꝯ. de maio. & obed.cũ in ecclesiis. Et hæc fuit finis excommunicationis, & non cõminatio, vt sequentia probant: & hic est hic argumentũ, quod per talia verba prohibeo sub interminatione anathematis, vel sub excommunicatione, feratur sententia. argumento ad hoc supra de locato.capitulo primo, & infra de eo qui fur.ord. rece.capitulo primo. Sed dicas, quod excommunicatio non fuit facta sub hac forma verborum, sed expresse excommunicauit qui contra facerent, sub hac forma quicunque soluerit aliquid, illum excommunico & ita sub interminatione excommunicationis factæ sub conditione lata fuit hæc sententia.: & sententia excommunicationis sub conditione potest ferri, & qui contra facit, est excommunicatus, infra de sententia excommunicatio. à nobis & supra de appellatio. præterea ,, & Papa refert hoc factum per istam formam , vnde si dicatur: sub interminatione : vel sub pœna excommunicationis præcipio; non est excommunicatus qui contra facit, & sic est comminatio tantum. & hoc probatur supra de iure patrona. relatum. §. primo. & supra ne cler. vel monachi,clericis. & sic intellige omnia illa iura 63. distinct. Salonitanæ, & prædictas decr. supra de loca.cap j.& infra de eo qui fur.ordi. rece.cap.1.& alia consimilia.De hoc etiam dicitur infra, de sagit.cap.vnico.Ber.

d Exoluerunt.) forte bono zelo, sed non secundum scientiam.& ita erraverunt.

e Canonum.] 1.q.5.præsentium.& ꝯ. de regularibus, & cap.ex insinuatione.

[Glossa sequens ponit duo genera de tacente; quod consentit,& quod contra dicit; ad vtrumque signat contrarium de regul.,qui tacet.]

f Præbere.] quia sæpe qui tacet, consentire vt.54. dist.si servus sciente.C.de nup.si ut proponis.& sic iste abbas consensisse præsumeretur, si postq̃ intellexerit, non contradixisset:sicut è conuerso videtur contradicere,qui expresse non consentit.de consec. dist.4.cum pro pupillis. ff. de procu filiusfamilias, §. inuitus. ff. de seru.vrba. prædiorum, inuitum.supra de bap.maiores,ver.fi.Argum. §.ff.de regul. iur. qui tacet. Vinc.

a Quoniam

a De hoc articulo. vide amplius hic per Hostiensem. Io.An. & alios.

a Præter Panormitanũ, & alios hic, vide Geminianũ in ca. Salonitanæ. 63.dist.& Innocentiũ.in c.a.ꝯ. de sagittar.

a Quoniam] pro,quod sic & è conuerso, quia, ponitur pro quod. 3 q. 5 quod suspecti.

b Consanguinitate.] i. de ætate & qualitatem,tuam.

[Glo. seq. ponit Io. Duram Vinc. distinguentis inter electionem & confirmationem.

c Imputari.] Dicit Vin. q hoc intelligitur cũ iã aliquis est electus: & eo ignoráte & reclamãte datur pecunia confirmatori. Si aũt nondum esset electus: licet eo reclamante daretur pecunia electoribus, obesset electo, quia per pecuniã eligitur, nisi dantes hoc facerent in odiũ eius: vt hic, & sup. eo. nobis.

d Consenserit.] Nã si consensisset, simoniam commisisset, quia consentire est quandocunque consentire, & ante & post. quæst. 1. eos, in fi. & quæst. 3. Si quis præbendas, & cap. Si quis obiecerit: quia in maleficijs ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quoties. & ẽ. de test. spol. cum ad sedem, in fi. & 2. q. j. notum. & ita secundum canones possum habere ratum quod non mea nomine gestum est, 9 q. 2. Lugdunẽs. & secundum leges, ff. de nego. gest. si pupillus. §. item quæritur Quidam dicũt, vt Tanc. quod aliquis potest habere ratum: sed simoniam non committit, quamuis graviter peccet. arg. 1. c. proxi. Et in hoc q dicit, pecuniam solvẽdo, potest esse arg. quod non sit simoniacus per solam ratihabitionem.

e Parantis.] sic ff. si quis cau. l. 2. §. vlt.

f Damnosum.] quod esset iniquum: cum peccata tantum tenere suos auctores debeant. C. de pœn. sancimus. & sup. de his quæ fiunt à ma. par. cap. quæsiuit. & non debuit alius alterius odio prægrauari. C. de inoffi. testa. si quis in suo. §. legis autem.

g Reportaret.] quod esse non debet: imò qñque putatur in eo in quo deliquit, ẽ. de iure pat. pastoralis. & sup. de immu. eccle. c. vlt. Ber.

h De occultis.] ita. d. erubescant. 6. q. 1. si omnia. & 3. q. 5. Christiana. 1. cap. proxi. Ber.

TVa nos.] Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, Denotioni tuæ distinguendo prosequitur duo membra: Secundum ibi, si vero. Nos determinationem submittit ibi, Licet. Abb. Sic.

CASVS. Aliquis clericus aliqua de bonis suis ob consensum, & expresse aliquid prohibere: taliter duximus rñdẽdum, qm̃ eã eo, q contra prohibitionem & voluntatẽ tuam (à qua postmodum minimè recessisti) aliquis te penitus ignorante, promisit pecuniam, & exoluit: præsertim cum is nulla sibi consanguinitate b conjunctus, nihil debet tibi ad pœnam vel culpam (sicut credimus) imputari: c nisi postea consenserit, d pecuniam soluendo promissam, aut reddendo soluram: alioquin contingeret, quod alicuius factum insidias inimico parantis, e ei dãnosum f existeret, cui penitus displiceret: & sic aliquis de fraude sua cõmodum reportaret. g

¶ Illost autem qui dederunt pecuniam, vel etiã receperunt: in tantum cõstat esse culpabiles, quod si excessus eorum esset ecclesiæ manifestus: (quæ non iudicat de occultis h) pœna essent canonica ferendi.

¶ Idem Decano Belnacen.

¶ *Si clericus cum pacto confert ecclesiæ bona sua, vt in ipsa recipiatur in canonicum, & illa sibi retineat pro prabenda, simonia committitur: secus si hoc fiat sine pacto.*

CAP. XXXIIII.

TVa † nos duxit discretio consulendos; & infra. ¶ Deuotioni tuę. taliter rñdemus, q si qs clericus cum conditione vel pacto largiat, aut offerat bona sua. vt illa postmodũ pro pbenda retineat, & in canonicũ admittatur: huiusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine vitio simoniæ: cum in talib. oĩs pactio i aut conuentio k cessare debeat, iuxta canõicas sãctiones. ¶ Si verò purè ac sine pacto, vel conditione qualibet offerat, rogans l †humiliter, vt in canonicũ admittatur, & bona sua retinere sibi liceat pro prębenda, & clerici eiusdẽ ecclesię purè cõsentiant: m hmõi receptio fieri poterit absque scrupulo simoniacę prauitatis. ¶ Licet autem tulit alicui ecclesiæ, petens, vt idem clericus in canonicum admitteretur, & eadem bona sibi retinere liceat pro prebenda in vita sua: quæritur, vtrum bona illa recipi liceat, & idem clericus in canonicum assumi absque vitio simoniæ? Rñdet Papa, quod si clericus conditione vel pacto offerat bona tua, vt ea retineat pro præbenda. & in canonicum admittatur: hmõi oblatio non potest fieri absq; simonia, qa in talibus omnis pactio cessare debet: Si verò purè & sine pacto & conditione, bona sua offerat, rogans humiliter, vt in canonicũ admittatur, & bona sibi retinere liceat pro præbenda: & clerici purè consentiant, talis receptio potest fieri absque simonia. In fine dicit Papa, quãuis taliter duxerimus rñdendum: si tñ ille qui talem facit donationem, ea intentione ducat, vt per ea alia spiritualia valeat adipisci: & clerici eũ aliter non recipere: sine dubio tam iste, q illi apud Deum (quem nullum latet secretum) culpabiles iudicantur. No. quod in spiritualibus adipiscendis nulla conditio vel pactum dẽt intervenire. Item aliquis potest rogare, vt in canonicum admittatur. Item ecclesia de manifestis tantũ, de nõ de occultis debet iudicare. Itẽ ar. q intentio facit hominem simoniacũ. Oĩs pactio.] j. q. 2. q pio. & ẽ. d pac. c. vlt. K Conuentio.] & modus etiam. sup. vt eccl. bene. c. vno. Ber.

† Ca. 6. eo. tit. in 3. cõpilat.

† Hodie quæris sit quoriũlibet simoniacorũ pœna, vide extrauagantẽ, Cũ detestabile. initio. c. citatam.

† Humiles ergo preces adigno emisi, pro consequendo beneficio, non inducunt simoniam.

l Rogans.] No. quod aliquis potest rogare vt in canonicum admittatur. De huiusmodi precibus nos. sup. de ætate. & qua. tam. Ber.

m Purè consentiant.] i. sine aliqua pactione, vel mala intentione. Hic enim patet, quod eo tempore, quo quis recipitur, põt aliquid offerre cessante omni conditione & pacto. Sed contra vĩ, quod non licea. tempore receptionis, arg. 1. qõ. 1. emendari. ne quod gratis fieri debet, pro pretio fieri videatur. & sic videatur habere speciem mali, à quo etiam abstinendum est, infra eodem audiuimus, supra, de vi. & honest. cler. cum ab oĩ. & est arg. ad hoc, 1. q. 2. quam pio. in fi. vbi dicitur: ac postmodum, & c. Sed verum est, vt hic dĩ, quod tempore ingressus potest dari aliquid, & licitum est, dum tñ cesset a pactio & conditio, vt hic dicitur, & supra de prob. c. in pœna. & supra de succ. ab inte. cum dilectus, & sup. eo. dilectus a. in fi. nec ideò minus donatio grauata dĩ. arg. ẽ. mand. si remunerandi ar. 1. qõ. 1. in fi. cc.

n Vide Guido. Papæ decisione 80. huius loco, ubi hæc affectat.

iudicet,18.distin.de eulogijs.& argu.ff.de off. procon. solent.§.vlt & sup.eod.dilectus 2.in fin.aliàs dare siue ante siue post, simonia est, 1.q.1.cos, in fine. Sed caueat ille qui recepit & quid dat, ne sub specie talium munerum fraus committatur,5.q.1.si quis neque, & ff. sequitur. Io.

taliter duximus respondendum:quia nobis datum est de manifestis [a] tãtum modò iudicare: si tamẽ is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, vt per talia bona,quę offerri,spiritualia valeat adipisci:& clericũ, qui tum in fratrem admittunt, nó essent eũ, nisi commoda temporalia perciperent,admissuri: sine dubio tam ille, quam isti,apud districtũ iudicẽ (qui scrutator est cordium,& cognitor secretorum)culpabiles[b] iudicantur.

¶Idem Priori Cantuarien.

¶ Non debet quis ordinem recipere ab eo, quem credit simoniacum: sed ministrare potest in illis, quos prius ab illo recepit.

CAP. XXXV.

PEr †tuas litteras intimasti,q cũ B.in quadam domo Carthusien. ordinis fuscepisset habitum monachalem:à diçcesano epo fuscepit ordinẽ subdiaconatus: postmodum monachus intellexit,q epo ille multoties commisserat vitium simoniæ; vndè monachus timebat in fuscepto ordine ministrare,nolens etiam ab eodem promoueri ad maiores:quęrebatur,quid facere debeat? Respondet Papa,vt securè in ordine fuscepto ministret, sed contra conscientiam ad superiores ordines non ascendat,ne forte ædificet ad gehennam: & licet in huiusmodi difficultatem sit collapsus,ex eo,quod cõscientiam nimis habuit scrupulosam: eam tamen non euadet, nisi deponat errorem. No. quod contra conscientiam nullus debet venire,aliàs peccat mortaliter. Item conscientia erronea deponenda est.

[Gl. seq.dicit asserentibus credi non debere:& signat contrarium.

r Ex relatione quorundam.]quibus credere non debuit,33.dist.habuisse.arg.81.dist.si quid verò.argu.contra, quod illud dicimur scire,quod ab alijs audiumus, 22.q.5.hoc videtur.

ADDITIO. Verum est quando loquitur de proprio facto, non de alieno. Bernar.

[Clo.seq.primò ponit opinionem Io.demum ponit contrariam,quam approbat secundò obijcit,& sol.tertiò quærit & soluit.

d Securè ministret.] cum non constet ei illum simoniacũ esse:alias si sciret illum simoniacum, stultus esset: quia simoniacus non habet executionem, vt inp. eo.tanta,vnde eam dare non potest. Præterea dixit Io. quod licet quis cõmittat simoniam, non perdit eo ipso executionem,nisi fit simoniacus in ordine. *Alij* dñt contrarium, quod omnis simoniacus ipso [1] iure suspensus est,vt 1.q.1.reperiuntur,& c.quibusdam. Illud vt verũ,q siue ordinẽ siue beneficiũ adeptus est per simoniam,impedit ordinis executionem,etiam post peractã pœnitentiã, ff. de accusa. inquisitionis,2. nñ.Præterea si iste nescit pro vero illũ esse simoniacum, quare Papa non dicit ei expresse, quod recipiat ordines ab eodem:vt auferat ab eo errorẽ suũ [2] vt q ei l.queũ injiciat,quod esse nõ debet.27.q.1 ca ult. Sol.Papa.n.debet ei dicere, quod recipiat ordines ab ipso,si hẽt super hoc conscientiam læsam, nec Papa eius conscientiã [†] posset mutare,nisi ipse eã mutaret q a vis animo fieri non potest,32 q.5.ꝓposito.& ca.1. & 2. vndè dicit Papa consulendo potius quã præcipiendo, vt contra cõscientiã non promoueatur ab illo epiſco po nisi *primò* illam deponat:quia qui facit contra conscientiã, ædificat ad gehẽnã, 28 q.1.oẽs, §. ex his,& ff.de rest.spoliat, & ff. de plenip. qñ oẽ. Sed nunquid potest aliqs recipere ordin. ab eo, quem scit simoniacũ in ordine? Dico q nõ:& recipiendo ordines ab eo, nõ recipit executionem:cum ordinator non habeat executionẽ, ff. eo.tanta.& 1.q.1.reperiuntur & potius debet pati ex communicationem, quã recipere ordines ab ipso ff.de sent.excom.inquisitioni.ar. Si verò aliquis ignoranter etiam recipiat ordines a tali simoniaco in ordine, nõ recipit executionẽ: nisi eã eo dispenset,j.q.j.si qs a simoniacis,& ff.de ord.ab epo qui renũ.epi.c.j.& .2 quia si eã nõ hñt,alijs eã dare nõ pñt.1.q.1.c.1.& c.qui perfectionem,& q.7.Daibertũ.B.

IN tantum.]Prouidet circa duo: Secunda ibi, Prauã. Et prima subdiuiditur. Nã prima narrat factum. Secunda corrigi mandat & punitibi, Cum verò. Aba. Sic. CASVS. Quidã suffraganei Cantuarien. archiepi recipere consueuerunt certam q titatem pecuniæ pro chrismate,metuentes pœnã canonicã & correctionẽ,ꝓp hoc anticipant tps solutionis, recipiendo in media quadragesima.ꝓ recipere q u uerũt in Pascha;& nomen denariorũ variabãt,denarios,quos prius dicebãt chrismales & eo appellabãt parochiales, cõsuetudinẽ medię Quadragesimæ nũcupãtes: peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ:q rñdet,eã gra fit gratis ꝑstanda,& q primò recipit ꝑtã q rem ei fieri pro tota anni expẽsa speciem exprimat vẽ ditionis:Mãdat Papa ar. hiepo,quatenus huiusmodi excessus corrigat,& suffraganeos suos & officiales eorũ taliter puniat,ꝙ eorum culpæ,sibi ob suã negligentiã nõ imputet hac pœnã. In fi. dicit,quod q dã prauã cõsuetudinem de sua ꝓuincia studeat extirpare,sm q ꝓ nestium

[1] Hue ꝓpẽdat elegans decis. Cassadori ti.de ꝓsti.dec.5.an simoniati sint ipso iure priuati, vel priuari debeat per sententiam.

[†] Aliàs iust Nos itaque thdemus.

[2] Per q̃ iura & ff. de cleexcõ. mini. Apostolica. paret, sm Host. quod hñi debet probabilis ignorãtia excãta.quod intelligas quo ad dispensationẽ. Io.A.

†Carthusien. Carrusien. Carthusien.

†Ca.7 eo.ti. in 3.col. Vi de Archiepis. & Gemian c. pręcipiens,33.d.

CAP. XXXVI.

IN tantum † peccatis exigentib. corda quorumdam simoniaca pravitas deprauauit: & infra.

¶ Sanè peruenit ad audientiam nostram, quod cum olim quidam suffraganei tui, pro chrismate a certam † consueuerint accipere pecuniæ quantitatem, non metuentes pœnam canonicam, & correctionem suam eludere cupientes, tempus faciendæ solutionis anticipāt, b recipientes in media Quadragesima, quod recipere consueuere post Pascha: & vt causam recipiendi dissimulent, nomen denariorum variant, c denarios, quos prius chrismales, secundo Paschales, dicebant, consuetudinem † mediæ Quadragesimæ nuncupantes· & infra.

¶ Cum verò expressius exprimat vēditionis speciem, qui prius d recipit pretium, quam rem conferat pretiolam, & gratis e sit gratia conferenda: Mandamus, quatenus taliter excessus corrigas suprædictos, suffraganeos tuos, & officiales eorum, à tam illicita exactione compescens, quod aliorum culpa f tibi ob tuam negligentiam non imputetur ad pœnam.

¶ Prauam etiam illam consuetudinem g de tua prouincia studeas abolere, per quam pro ecclesiarum inuestitura, h archidiaconi marcham argenti, minores verò decani vaccam albam sibi dari postulant, vel certam solui pecuniæ quantitatem.

¶ Idem.

¶ *Ordinatus in subdiaconū, qui prius præsentatori suo promisit, quod ni[si] ab eo peteret, in suscepto ministrare, vel ad superiores ordines ascendere sine dispensatione non posset, etiam si peccare non crediderit.*

CAP. XXXVII.

iij PEr † tuas nobis litteras intimasti, quod cum D. lator præsentium vellet in subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, quendam presbyterum exoraut, vt ipsum ad ecclesiæ suæ titulum præsentaret: quod cum ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, quod nunquam li præsentaret eundem, in ecclesia sua aliquam peteret portionem: & sic ad præsentationem eius † extitit ordinatus, nec se in hoc illicitum egisse aliquid intellexit: l & infra. ¶ Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, k nec † ad

---

ri ecclesiarum archidiaconi marcham argenti exigebant, alij Prælati, decani rurales vaccam albam, vel certam pecuniæ quantitatem pro vacca. Not. contra vsuratios, & simoniacos, quod mutatio nominis contractus eius substantiam non mutat. Item honestas nominis, criminis malitiam non palliat. Itē celebrata intelligitur venditio si pretium recipiatur, quamuis traditio rei differat. Itē gratia gratis est conferenda. Item nihil dandum est pro aliquo spirituali, quodcúque sit illud. Item delictum subditorum imputatur negligentiæ prælati. Item cōsuetudo non excusat in delictis.

a Chrismate.] sic 3 eo. c. quæ. Vbi habes similem variationem nominis. Pro chrismate verò, vel oleo nil est accipiendum, 3 eo. non iatis, & qui contra fecerit pœna canonica punitur, vt hic dicit: quæ est pœna depositionis cum nota infamiæ, 1. q. 3. c. vltimo. Bern.

b Anticipant.] ex cogitata fraude de tempore ad tempus.

c Variant.] talis variatio nominis non prodest: quia quodcunque nomen imponant si omnia committunt, sicut in vsuris, decimaquatta q. 3 ionē terræ, plerique faciunt vsurarij, nunc appellantes lucrum, nunc emolumentum: quandoque pœnam in fraudem arg. ff. si cer. pet. facta est, sic C de liber. c. a. iubemus. Bern.

d Qui prius.] Emptorem a prius tenetur offerre pretiū, quam venditor eī rē tradat. ff. de act. em. & ve. Iulianus, § offerri. Sed si neuter habet fidem alteri, pretium, & res deponat apud sequestrum. a ff. de solut. si solutum. Io. And.

e Gratis sit gratia.] 1. quæstione 1. cap. 1.

f Aliorum culpa.] Ar. p. c. factum. Subditum non imputatur prælato. Sup. tupra de offi. ordi. irrefragabili, vbi de hoc. Bern.

g Consuetudinem.] In talibus enim non excusat consuetudo: sed potius accusat, 3 eo. non satis, & c. cū in ecclesiæ, quia malæ consuetudines tempore non confirmantur, in Auth. vt nulli iudi. § 2. ver. neq; verò ab angarijs. coll. 9. Bern.

h Inuestitura.] pro qua nihil est dandū, 3. eo. cum in ecclesiæ, nec pro aliquo sacramento spirituali, vt ibi dicitur: nec pastum, nec pastellum quis dare dēt, 3. 1 q. 1. si quis præbenda. B.

Et tuas.] Duæ sunt partes, cōsultatio, & responsio. Sed ubi, Nos. Abb.

CASVS. Quidam clericus cum veliet in subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, rogauit quendā presbyterum, vt ipsum ad titulum ecclesiæ, suæ præsentaret: Sed cū presbyter hoc facere nollet promisit eidem, quod nunquā portionē aliq̄ peteret in ecclesia sua; si præsentaret eundem: & sic ad eius præsentationem fuit ordinatus: quærebatur quid iuris esset de ipso clerico? Respondet Papa, quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec in eo ordine debet ministrare, nec ad superiores ordines potest promoueri. No. quod qui ordinem scienter recipit per simoniā, non hēt executionē nisi cū eo. dispenset. i Intellexit.] Propter hoc nō excusatur, vt cū requesta notāt: quia potuit cōsulere peritiores. 36. dist. c. ñ ois, § vlt. ff. de iur. & facti ign. l. sed iuris. Bern.

[Gl. Et signat Ptiū. soluit, & remittit.

K Dispensatum.] iuxta 3. eo. c. pen. vbi etiam imponitur pœna ordinatori, pātatori, & p. fentato: & ita dispēsari pōt cū simoniaco in ordine. Ar. 3. 1 q. 1. erga simoniacos, &c. si q̄s neq; sed illa capitula loquunt in dignitate: & non negē quin possit cū talio. dispensari; sed nulla misericordia est adhibenda in dignitatibus, &c.

Ta. v. tit. de ex. sib. Prælatoꝝ, in 3. comp. Vide Gratis in c. ea, 3. eod. tit.

Vt not. 3. c. 1 & c. veniens. Ioann. And.

¶ In nouem codicib. Vaticanis, & aliquot nris, ita, certam cōsueuerint accipere pecuniæ q̄titatē, metuētes pœnam, &c. absq; dictione, nō, in codice Barbatiæ ita: nunc metuētes pœnā, &c.

1 Aliqñ prodest ꝙ ipsa. tua. ſm Goff. I. An.

† Sed nominū variatio nō excusat: ea, vt ait Lact. in ira. 5. diuinarū Institutiō obstat appellationi frustratoriæ, ñ ipsa significatione ad vnum oia reuoluitur.

2 Vel caueat de tradēda si pretium ſ. certū tēpus fuerit numeratū. ff. de rebus. act. edicta. §. fi. & l. seq. Io. And.

† Alias, ita nec ad superiores ordines, &c.

se seruanda, quin oporteat eos renunciare: quia pœnitentiam (ordine, vel beneficio retento) agere non possunt, 1. q 7. requiriris, & supra de accu. inquisitionis, 2. respon. Quis possit cum talib. dispensare dictum est supra eo. de simoniacè, & melius supra de renunc. post translationem. De pœna istorum dicitur infra e. c. pen. & quis cum talibus possit dispensare.

a Ministrare.] triplici de causa, tum quia fuit hic mũdus à lingua, 1. q. 1. sunt nonnulli, tum quia nulla conditio debet intercessisse, vt supra eod. tua, & supra de pac. cap. vlt. & 1. q. 2. quam pio. tum, quia per surreptionem voluit ordinem adipisci arg. 24 dist. quando, & supra de elec. cum dilecti. Io.

COnsulere.] Non eget summario: quia breue, nec diuiditur. Abb.

CASVS. Quicunque per pecuniã aliquam administrationem obtinuerit, tam dantes, quam accipientes, cum Simone percelluntur, & ab illa ecclesia repelluntur, in cuius ignominiam dare pecuniam voluerunt. Nota q; tam ementes, quàm vendentes, ecclesiarum administrationes, sunt simoniaci.

¶ Ca. 2. eo. in 4. comp.

¶ In codice Barbatiæ ista cũ Simone Mago pcelluntur.

b Administrationem.] quod hic dicitur, intellige per id quod habes 1 q. 3. Saluator. circa medium cap. vbi habes, quod nulla administratio ecclesiastica potest vẽdi, vel emi, præpositura, œconomi officium, vicedãtus, aduocatia, siue castaldionatus, & iudicatura, aut quælibet alia administratio, vt c. si quis episcopus, in princ. causæ.

¶ Idẽ. s. Inno cẽ. iij. i Cõc. gẽali Later. c. 63. e. tit. in 4. compilat.

[Glossa sequens argumen. & argumentum determinat.]

c Voluerunt.] Argumen. q; sola voluntas facit hominem simoniacum prima quæstione prima, qui studet. 1 Sed hoc nõ credo, quod sola voluntas facit hominẽ simoniacum, dummodo contenta sit

¹ Vt c. 3. vbi de hoc. I. A.

superiores ascẽdere, nec in suscepto debet ordine ministrare. a

¶ Idem.

¶ *Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia administratione rerum spiritualium seu ecclesiasticarum habenda: & dantes, & recipientes ab illa ecclesia sunt eijciendi. h. d. hoc cap. per alia verba licet sit breue.*

CAP. XXXVIII.

COnsulere: † & infra. quicunque vicedñatum, vel aliam ecclesiasticarum rerũ administrationem b per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quam vendentes cum † Simone percelluntur, & ab illa ecclesia, in cuius contumeliam dare pecuniã, & accipere voluerunt, c iustè excludũtur.

¶ Idem † in Concilio generali.

¶ *Simoniacum est aliquid exigere pro consecratione episcoporum, & benedictionibus abbatum, & ordinationibus clericorum, nec excusat consuetudo.*

CAP. XXXIX.

SIcut pro certo didicimus, in plerisque locis à plerisque personis, quasi columbas in templo vendentibus, fiunt exactiones, & extorsiones turpes, & prauæ, pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatũ, & ordinibus clericorum: estque taxatum quantum sit isti, vel illi, quantumve alteri vel † alij persoluendum: & ad cumulum damnationis maioris, quidam cupiditatem, & prauitatem huiusmodi nituntur defendere, per consuetudinem d longo tempore obseruatam.

¶ Tantum igitur abolere volẽtes abusum, cõsuetudinem huiusmodi (que magis dicenda est corruptela) pœnitus reprobamus, firmiter statuentes, vt pro his siue conferendis, siue collatis, nemo aliquid quocunque prætextu exigere, aut extorquere præsumat: alioquin, qui receperit, & qui dederit huiusmodi pretium omnino damnatum, cum Giezi, e & Simone condemnetur.

Idem † in eodem.

¶ *Religiosi pretio recepti vna cum recipientibus de monasterio expelluntur, & in arctioribus monasterijs ad agẽdam pœnitentiam detrudũntur. Sed recepti ante illud concilium ponebantur sic recepti in alijs locis eiusdem ordinis, nisi multitudo sit in causa ita tamen quod renunciens primo recipiatur.*

suis terminis, infra eo. capitulo vltimo, licet aliàs peccet, vt ibi. Sed hic non fuit contenta suis finibus, immo processum fuit ad actum. 2 & hoc notatur per hoc quod dicit: tam ementes, quam vendentes, vel ad studia emendi processerunt, in quantum in eis fuit: vndè tanquam simoniaci iudicandi sunt, prima quæstione prima, qui studet, & sic intelligе quod dicit in fi. voluerunt.

2 Et si pactũ interuenit, est detestabilis: aliàs mẽ talis de hoc dixi 1. e. nemo sup. gl. 2. Io. And.

SIut.] primo narrat excessum, & ipsius excusationem. Secundo ipsius excusationem reprobat, & excessum exhibet, pœnam adijcit: ibi, Tantum. Abbas.

CASVS. In plerisq; locis à multis prælatis fiunt turpes exactiones, pro consecrationibus episcoporũ, benedictionibus abbatum, & consimilibus: & est taxatum, quantum debeat dari isti, vel illi, huiusmodi prauitatẽ per consuetudinem defendentes. Concilium huiusmodi consuetudinem, quæ dicenda est potius corruptela, pœnitus reprobat prohibendo expressè ne pro talibus quocunque prætextu aliquis extorquere præsumat aliquid, vel exigere, alioquin, & qui dederit, & qui receperit, cum Grezi, & Simone cõdemnetur. No. quod prauæ cõsuetudo abolenda est. Item pro consecrationib. episcoporum, & benedictionibus abbatum, & ordinibus clericorum, nihil est dãdũ, vel accipiendum.

† aliàs ista vel illi alij.

d Per consuetudinẽ.] Fingũt n. tales, q; in consecratione aliqd licitè petit, nõ p cõsecratione, sed p consuetudine. art. 63. dist. quia sancta & c. Agathosa, & 1. q. 3. quæritur, & in Auth. de sanct. epi. & p cõsuetudinib. col 9. 3 sed hoc ñ ẽ verũ: nec excusat cõsuetudo huiusmodi spiritualibus vedẽdis, immo magis accusat, i. e. nõ sanctis, & ca. cũ in eccl. vbi talia reprobant. I. e Cũ Giezi, & Simonia.] Giezita 4 dñr à Giezi

¶ Idẽ Innoc. iij. in eodẽ Cõc. Lat. ca. 64. & c. 4. eo. tit in 4. cõp.

3 Vide 1 eo. cũ in eccl. super glo. 6. Io. And.

4 D. Giezi, vñ Giezita, vide libro 4. Reg. ca. 5. & de Simone Mago, vñ Simoniaci, seu Simoniani vide latè p Gabrielem Pateolũ lib. 17. de sectis hæreticorũ, ca. 35.

Giezi seruo Helisei, qui primo in veteri testō vendidit gratiam sanitatis Naaman Principi Assyriorum: vnde venditores spiritualium propriè dicuntur Giezitæ. Simoniaci dicuntur à Simone mago: qui postea in nouo testamento uoluit emere gratiam Spiritus sancti, 1.q.1.qui studet, & c.citò turpē. Bernardus.

CAP. XL.

QVoniam.] Sunt quatuor partes. Prima quidet, circa futura: Secunda circa præterita ibi, De his. Tertia prorogatibi, Hoc etiam quarta publicationē fieri mandat ibi, Verum. Abbas.

CASVS. Simoniaca prauitas apud multas moniales intantum inualuit, quod vix recipere volūt aliquas in sorores sine pretio paupertatis prætextu: Præcipit concilio ne de cętero istud fiat, statuēs, vt quæcūque de cætero talem cōmisserit paupertatē, recipiēs & recepta, siue subdita fuerit siue prælata, sine spe restitutionis è mōasterio expellatur, in arctius monasterium ad agēdam perpetuam pœnitentiam detrudenda: De his verò q̄ ante istud concilium taliter sūt receptę, statuit vt de illis monasterijs in q̄bus perpetrati sunt igressę, remoueātur, & in alijs eiusdem ordinis collocētur; Si autem propter multitudinē hoc fieri non poterit me dānabiliter i seculo euagētur, de nouo dispēsatiue in eisdem monasterijs recipiantur, mutatis locis prioribus, & inferioribus assignatis. Et hoc quod dictum de monialibus, obseruandum est de monachis & alijs regularibus; & ne per simplicitatem vel ignorantiam aliqui se valeant excusare præcipit, vt episcopi per suas diœceses hoc faciant publicari. Nota quòd secundum istud concilium monachi & omnes regulares, qui scienter vel ignoranter sunt recepti per simoniam, sunt puniendi. Item constitutio extenditur ad præterita. Item propter multitudinem detrahendū est seueritati. Item propter multitudinē dispēsatur, vbi aliàs non dispensaretur.

[Glo. seq. textum adiuuat per canonem & decre. & l. Demum determinat, vltimò consuluit.

a Paupertatis.] prætextu enim paupertatis non debet quis operari peccatum mortale, sed potius quælibet mala pati, 82.q.5. ita ne. & supra de his quæ vi metusve cau. si. factis. nec eo prætextu ignoscendum est illis, ff. de ri. nup. palam §. non est. Posset dici, quod si ita pauperes sunt, quod non possunt ibi alias aliquo modo aliquem recipere, quia non haberent ibi victum, sub hac forma possent recipi. Non habemus quod demus ibi pro victu, nisi tu portes tecum vndè viuas: dum-

† Vide Guidonē Papę & cisione 80. & late p Syluc strū i sū. verbo, simonia, q.15.

¶ commiserit.

¶ repellatur

QVoniam † simoniaca labes adeò pleraſque moniales infecit vt vix aliquas sine precio recipiant in sorores paupertatis a prætextu volentes huiusmodi vitium palliare: ne id de cętero fiat pœnitus prohibemus; Statuentes, vt quæcunque de cætero talem commiserint † prauitatem, tam recipiens quam recepta, siue sit subdita siue prælata sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur, b † in locum arctioris regulæ ad agendam perpetuā c pœnitentiam detrudenda. ¶ De his autem, quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus prouidēdum, vt remotæ de monasterijs, quę perpetrā sūt ingressæ, in alijs locis eiusdē ordinis collocentur. Quod si fortè propter nimiam multitudinem d alibi nequiuerint commodè collocari: ne damnabiliter in sęculo euagentur, recipiantur in eisdem monasterijs dispensatiuè de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. hoc etiam circa monachos, & alios regulares decernimus obseruandum.

¶ Verùm ne per simplicitatem vel ignorantiā e se valeant excusare, præcipimus, vt diœcesani episcopi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Episcopi nil exigere debent, vt permittant in ecclesijs sibi subiectis clericos institui, monachos profiteri, vel mortuos sepeliri, alioquin exacta restituentur duplicata.*

tamen hoc non dicatur in fraudem, & sine aliquo pacto. ar. 1.q.1. si quis propter hoc. 1 Io. sed tutius est vt nullo casu taliter aliquis, vel aliqua recipiatur. Bernardus.

[Glossa sequens obijcit de decre. dilectus & inquisitionis, & soluit. demum ponit quæstionem, quam soluit & remittit. Item aliam quæstionem quā duplicitèr soluit.]

b Expellatur.] Videtur hoc esse intelligendum cū distinctione illius decre. supra eod. dilectus. vt si directè auctū sit contra tales in modum accusationis, quod deponētur: Si in modū inquisitionis, fiat vt hic dicitur. sic distinguit, illa decre. dilectus. Item arg. contra supra de accus. inquisitionis. vbi deponitur simoniacus in modū inquisitionis. Credo quod hodie stādū sit huic cōstitutioni circa regulares simoniacos: vt pœna ista solummodo imponatur qualitercunque constet de crimine, vt i arctiori monasterio ad agendum perpetuam pœnitentiā detrudatur sine ordinis sui executione: cum aliàs pœnitentiam agere non possunt. prima quæstione septima, requisitis. argumen. supra de accu. inquisitionis. & satis intelligūt depositio. nam extra claustrum morari non debent, ne damnabiliter euagentur, ut infra dicitur. & argum. supra de regul. & transeun. capitulo vltimo. Sed nunquid restituitur ei pecunia: Potest dici quod sic supra eodem veniens. De hoc dictum est supra eodem. De hoc. Quid si non inueniuntur arctiora monasteria? Nihilominus mutabuntur ea. argumen. octauagesimaprima, distinctione, valet vel si visum fuerit, renunciabunt locis suis, & demum restituentur in illis dispensatiue, prout sequitur infra, de alijs qui ante hoc statutum sunt recepti, vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

c Perpetuam. sic prima quæstione prima reperiuntur, & capitulo si quis neqte. sic hæretici cum redierint ad agendum pœnitentiam, in perpetuum carcerem detruduntur, infra de hæreti. capitulo penultimo, quia & simonia dicit hæresis, 6. quæst. 1. sed licet. Bernardus.

d Multitudinem.] vt propter hoc detrāhatur seueritati, sic infra de cleric. excommunicat. ministran. latores & supra de tempo. ordinan. capitulo secundo. Bernardus.

e Vel ignorantiam.] sic ī. de loca. capitu. 1. ȝ sic 82. distin. proposuisti.

1 Et idē notatur. §. e. nō satis, in 1.gl. & de hoc 1.q.2. in sum. I. And.

† Idē Innocē. iij. in cōc. Latera. c. 65. & c. 5. eod. titu. in 4. compil. Et de materia vide citatos in c. ſ. ī ecclesiæ, & ī c. ueniens, & in c. dilectę, ī eo. titu.

a Ex quo execution̄ non hēt: sed ad hoc tādet Host. ꝙ cū & posita nō sic de facili dispensabit. de hoc ī. de cle. non resid. extra. I. And.

¶ De Iudę. ita quorūdā. in fine de pę. & remiss. ois fm Io. And.

AVdiuimus.] Sunt tres partes principales: In prima narrat factum: In secunda inhibitionem facit ibi, Cum igitur. In tertia puniri mandat si. Quod siquis. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam episcopi decedentibus ecclesiarum rectorib. ecclesias ipsas subijciunt interdicto, nec permittũt aliquos in eisdem instituj, donec pecunia persoluatur. Item cum miles aliquis vel clericus domum religionis ingreditur, vel apud religiosos eligit sepulturã, si nihil reliquerit loco religioso, difficultates ingerunt, donec aliquid muneris recipiant: peruenit hoc ad notitiam Papæ, qui respondet. Cum ergo non solũ à malo, sed ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere, concilium huiusmodi exactiones dixit inhibendas: & qui contra hoc fecerit, exacta, duplicata restituat, in vtilitatem locorum, in quorum fuerant soluta dispendium, fideliter conuertenda. Nota quod non solum à malo abstinendum est, sed et ab eo quod speciẽ mali habere videtur. Item ecclesia potest suum recipere in duplum. Item ecclesiæ debet reddi pecunia, quæ in eius iniuriam data est, vel soluta.

CAP. XLI.

AVdiuimus de quibusdam episcopis, quod decedentibus ecclesiarum rectoribus, ipsas interdicto subijciunt, nec patiuntur alios in eisdem instituj, donec ipsis certa summa pecuniæ persoluatur. [a] Præterea cum miles aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religiosos eligit sepulturam, etiam si nihil loco religioso reliquerit, difficultates ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum.

¶ Cum igitur non solum à malo, sed ab omni specie [b] mali sit, (secundum Apostolum) abstinendum: exactiones huiusmodi penitus inhibemus; Quod si quis transgressor extiterit, exacta, duplicata [c] restituat, in vtilitatem locorum, quorum fuerint soluta dispendium, fideliter conuertenda.

Idem † in eodem.

¶ *Sacramenta sunt libere conferenda: cogit tamen ordinarius laicos obseruare laudabiles consuetudines.*

ADApostolicam.] Primo ponit clericorum & laicorum excessum: Secundo contra vtrũq; prouidet: ibi, Quapropter. Abb. Sic.

CASVS. Quidam clerici pro benedictionib. nubentiũ: & exequijs mortuorum, & similibus pecuniam exigunt, & extorquent: & nisi eis fuerit satisfactum, fraudulenter impedimenta opponunt. E contra si sunt quidã laici, qui laudabilem consuetudinem erga sanctã Ecclesiam deuotione fidelium introductã infringere nituntur sub prætextu pietatis: vndè concilium super his prauas exactiones prohibet fieri, & pias consuetudines præ ipsis obseruari: statuit, vt libere conferantur ecclesiastica sacramenta: & per episcopum loci compescantur, qui laudabilem consuetudinem mutare nituntur. Nota quod laudabilis consuetudo seruanda est: & episcopus loci per officium suum illam faciat obseruari.

CAP. XLII.

AD Apostolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequijs mortuorum, † & benedictionibus nubentium, & similibus, pecuniam exigunt & extorquent: & si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. E contra verò, quidam laici laudabilem consuetudinẽ, erga sanctam ecclesiam pia deuotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere, sub prætextu canonicæ pietatis. [d]

¶ Quapropter super his, prauas exactiones fieri prohibemus, & pias cõsuetudines præcipimus obseruari: Statuentes, vt liberè conferantur [e] ecclesiastica sacramẽta. Sed per episcopum loci veritate cognita, compescantur, qui malitiosè nituntur laudabilem [f] consuetudinem immutare.

¶ Honorius tertius vniuersis Abbatibus & fratribus Cisterciensis ordinis.

¶ *Prohibet abbates Cistercienses solemniter installari; & ponit formam obedientiæ, quam præstant suis episcopis.*

† Vide Pau. d Cast. cõsi. 401. incip. visa petitio. & cõsi. 342. ic. citra primũ. & Bellame. consi. 32. incip. Quod mulier.

1. Thess. ca. 5.

¶ Idẽ Inno. iij. in cõcil. Lateran. ca. 66. & c. 6. extit. in 4. cõp. Et ꝑ intellectu ꝑter Dohic, vide B. Tho. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 4. arg. & Syluest. in sum. verbo, simonia, qõne 8. vbi plenissime.

a Imò verè est simoniacꝰ. cũ nõ det pecuniã pro redimenda vexatione iuris q̃sti, sed ꝓ rẽdi B. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 2. ad 5. arguit adde Panor. hic.

a Persoluatur.] Nunquid talis dicitur simoniacus, qui sic soluit pecuniam? Videtur quod nõ, quia redimit ius suũ: vt supra eodem dilectus, vbi plenè de hoc. sicut licitum est alicui corrumpere accusatorem suum: vt secunda quæstione tertia. capit. siquem. §. notandum. Ioannes.

b Sed ab omni specie.] Argumen prima quæstione prima emendari. & supra de vita & honestate clericorum cum ab omni.

c Duplicata.] sic supra de censibus procurationi. in fine, & supra de immunita. eccles. quia plerique. & in Authentica de sanct. episcop. in secunda colum. §. si verò laicus, collatio. nona. Bernardus.

d Pietatis.] Prætextu pietatis nõ est impietas committẽda, prima quæstione prima, non est putanda, & decima quarta quæstio quinta, neque enim si agris, & trigesima quæstione prima nosse.

e Libere conferantur.] sacramenta. ecclesiastica gratis & ne aliqua exactione sunt conferenda. supra eodem cum in ecclesiæ, & c. ea quæ.

[Glossa sequens duplicater legit finem capituli sed primam lecturam approbat.]

f Nituntur laudabilem.] Ergo laudabilis consuetudo seruanda est, cuius trãsgressor vt iuris punitur. 11. distinctione his. Et videtur ex hac littera, quod clerici, licet nihil petere possint pro talibus sacramentis si consuetudo laudabilis super his seruari consueuit, quod per superiorem cogi possunt officio iudicis implorato ad illam seruandam, quæ ex pietate introducta est. Vel potest intelligi quod hic dicitur, vt Ioan. dixit, quòd laici allumuntur consuetudinibus quæ illis pietatis can-

tis causa permissa sunt: vt cum permittitur eis præsentare clericum ipsi volunt eum instituere; vel cum ipsi requiruntur, vt consentiant, ipsi volunt eligere. De quibus habes supra de iure patrona capit. præterea, & in pluribus alijs. quod non credo. Sed dic vt prius dictum est. Bernardus.

CAP. XLIII.

NE † Dei a ecclesiã: & infra.

¶ Installationis † solẽnitates b in electis Abbatibus ordinis vestri fieri prohibentes: Adijcimus, vt archiepiscopi & episcopi ea tenti forma professionis c contenti, quæ ab origine vestri ordinis noscitur instituta, quę talis est: Ego frater Abbas Cisterciẽ. ordinis, subiectionem, & reuerentiam, & obedientiam à sanctis Patribus constitutam, secundum regulam S. Benedicti, tibi domine Episcope tuisque successoribus d canonicè e substituendis, & sanctæ sedi Apostolicæ saluo ordine f meo, perpetuò me exhibiturum promitto.

¶ Gregorius nonus Priori Sancti Thomæ Estulañ.

¶ *Recepto in canonicum debetur prebenda, & redditus: consuetudine non obstante, quod non seruauerit prauam consuetudinem de aliquo temporali dando ipsis canonicis.*

† Qualiter hoc spectet ad titulum, colliges ex Panormi. & alijs.

† Installatio fit, qñ electꝰ et cõfirmatꝰ introducit i stallũ, i. in sẽ dẽ siue locũ constitutũ in choro, & Abbati deputatum ad sedẽdum.

a Hunc casũ inuenio in antiquis & manuscriptis Gregoriani exemplarib.

a Ne Dei.] CASVS. Abbates Cisterciẽs. ordinis consueuerant dare archidiaconis Palafrenum in sua installatione, vel aliud æquipollens: quod prohibuit Honorius Abbatibus; & ne de cætero taliter installentur; sed obedientiam faciant suis episcopis, prout dicitur in litera B. Nota quod episcopus diœcesanus abbatem Cisterciẽs. ordinis installare nõ debet: Licet in aliquo instrumẽto fiat mentio de aliquo alio, non ideò debet illud exhiberi. Item si non exhibetur statutum ordini contrarium, astringitur regularis mandato episcopi. Item contra statuta regulæ non debet monachus diœcesano obedire.

b Solẽnitates.] Installare Abbates, & Abbatissas in sede ponere, pertinet ad officium archidiaconi, supra de officio archidiaconi. cap. vt nostrum. & talis installationis solemnitas non requiritur in Abbatibus ordinis Cisterciẽs. vt hic patet.

c Forma professionis.] qua profitentur se præstaturos suis episcopis subiectionem, & cætera quæ sequuntur. sic & archiepiscopi debent esse contenti forma professionis à canonibus constituta, supra de maior. & obed. dilecti, qua & Papa contentus est, vt ibi dicitur.

d Successoribus.] & ita postquam fecit obedientiam prædecessoribus, amplius eam facere successoribus compelli non debet: vt supra de iureiur. veritatis. & idem in vasallo, vt ibi dicitur.

e Canonicè.] Alias non teneretur, puta si esset intrusus sine consensu clericorum 21. quæst. 2. alienationes. Bernardus.

f Saluo ordine.] Nam contra regulam obedire non tenentur, vt hic dicitur, in his quæ contra regulam: vel quæ illicita sunt, nullus obedire tenetur, 11. quæstio. 3. si quis episcopus, & cap. non semper, & cap. si dominus, & cap. Iulianus. sed bonum quod agitur, quandoque propter obedientiam intermittitur, vndecima quæstione tertia. quid ergo. & est simile huic loco, supra de iureiurand. ego. n. Bernardus.

CAP. XLIIII.

IAcobus † canonicus Esculanus exposuit, quod cum ipse in ecclesia Aprutinẽ. sit receptus in canonicum & in fratrem, canonici eiusdem ecclesiæ partem prouentuum, ac præbendam sibi assignare reculant: quãdam consuetudinem prætendentes, quod prandium habere debeant à canonico receptо de nouo.

¶ Quocirca mandamus, quatenus si est ita: dictos canonicos, vt tali consuetudine g non obstante, sibi sicut vni ex alijs, in prouentibus & præbenda prouideant, appellatione remota, compellas.

Idem.

¶ *Qui ordinauit aliquem sub promissione de non petendo ab ipso prouisionem: ordinator per triennium à collatione, præsentator verò ab executione ordinum etiam per triennium suspensi sunt: ordinatus verò ab ordine perpetuò sit suspensus: & solum per sedem Apostolicam cum eis dispensatur.*

† Vide Doct. in c. 1. 1. col. tit. B Th. 2. 2. q 100. ar. 3. & Sylues. in summa, verbo simonia, q. 8. & 9. & 13.

a Prætextu consuetudinis non debet exigi prandium à canonico de nouo recepto. hoc dicit. Diuiditur. nã prima pars ponit querelam; secunda dat iudicem, ibi, Quocirca. Abbas Siculus.

CASVS. Iacobus iste canonicus Esculanus receptus erat in fratrem & canonicum in ecclesia Aprutiñ. canonici illius ecclesiæ partem beneficij sui sibi assignare nolebant, nisi primo reciperet prandium ab eodem, consuetudinem prætendentes, vt à canonico de nouo recepto prandium recipiant; Mandat papa cuidam priori, quatenus si est ita, consuetudine illa nequaquam obstante, compellat canonicos illos, vt præbendam sicut vni ex alijs isti conferant & assignent. Nota quod pro spiritualibus nihil dari debet etiam ex tentu alicuius consuetudinis.

g Tali consuetudine.] quæ non excusat. sic supra cauentes, immo potius, simoniam induxit quia pro pastu vel pastello exigi aliquid non debet pro huiusmodi spiritualibus, supra eodem, capitulo primo, & prima quæstione tertia, si quis præbendas. non obstante aliqua consuetudine, vt ibi, & supra eodem in plurimis ca. Bern.

Si quis.]

CASVS. Quia frequenter ordinantur aliqui sine certo titulo, propter quod fiunt promissiones illicitæ: Statuit Gregorius, quod si aliquis ordinauerit, seu ad ordinem præsentauerit aliquem; recipiens ab eodem promissionem vel iuramentum, quod super sua promotione non inquietabit eundem; ordinator collationem, & præsentator ab executione ordinum per triennia nouerint se suspensos: & ordinat⁹ ab

ordine sic susceptu nouerit & suspensũ, donec dispensationẽ, per sedem Apostolicã meruerit obtinere. No. q̃ quis punitur in eo, in quo deliquit Item solus Papa dispensat cum illis qui scienter per simoniam ordinant; vel præsentant, vel ordinantur.

CAP. XLV.

SI † quis ordinauerit, seu ad ordinem præsentauerit aliquem, promissionem uel iuramentum [a] ab illo recipiẽs, q̃ super prouisione ua non inquieret †eundem ordinator à collatione, præsentator verò ab executione ordinum per trienniũ, [b] et ordinat[a] ab ordine sic susceptu, donec dispensationem [c] super hoc per sedem Apostolicam [d] obtinere meruerint, nouerint se suspensos. [e]

¶ Idem.

¶ *Habet duo dicta, secundũ ibi: & ad resignationes. Et propter breuitatem & varietatem lecturarum aliter non summatur.*

† Vide Turr. et remată i c. statuimus, & in c. ordinationes. 1. q. j. & Sylue strũ citatum in c. p̃cedẽti.

† inquietaret.

a Promissionem vĩ iuramentũ.] Pactũ nale siue iramentũ turpe est, iõ nullã obligationem inducit, ff. de pac. c. vlt. & ff. de verb. obligatio. generaliter, et quia, penia lĩ cãm prohibitionis nulla est obligatio. si stipuler vt id Et ita habes, q̃ si principalĩ non tenet, nec iuramẽtũ super hoc factũ. sim. ĩ. de foro cõpe. si diligenti, i fi. C. de legi. non dubium. Ar. supr. de iureiu. de bitores. & licet talis obligatio non teneret: 1 punitur ordinator a collatione ordinum: vt in eo puniatur in quo peccauit. ĩ. de iure pat. pastoralis. cum suis similib.

1 Adde qđ no. de p̃b. si ep̃s cui. li. 6. in vlti. glos.

[Gl. s. q. re ipit per obiect. quod deponi debebant, ex quo, &c. soluit solutioni, obijcit, & respondet. In fine quæ fuit additio, dat verum intellectum.

b Ab executione ordinũ per triẽniũ.] & ita simoniaci iudicantur, nec tamen deponũtur, nisi quia ad tempus suspenduntur. sed hoc forte ideò est, quia nihil datur vel recipitur pro ordinatione vel præsentatione, quia simonia est 2 studiosa voluntas emendi, vel vẽdendi spiritualia. ar. 1. q. 1. q. studet; sed emptio vel venditio sine pretio non consistit. Institutionũ de emp. & venditio. § pretiũ autem, & ff. eodem l. 2. §. fine, sed hic nullum pretium datum est. Sed contra: iste remisit ius quod sibi competeret ex tali præsentatione contra præsentatorem, vel ordinatorem. qui tenebatur sibi ad prouisionem, supra de præben. d. c. sum secundum Apostolum sed idem est remittere quod dare, supra de testi. veniens: & ff. de calum. quinetiam & ita debent deponi. Hic nihil remittitur, quia nihil adhuc debetur, sed renunciatur iuri, quod in futurum posset acquiri si præsentetur debito modo: sed in contrarijs remittitur quod in præsenti debetur. sed si hic fieret talis remissio, deponeretur tam dans, quam recipiens, si conuinceretur supra eodem, de hoc, & c. insinuatum & idcò minor pœna imponitur, propter affectũ cum opere subsecuto, supra de big. nuper, & ca. vlti. & hoc intellige, si crimen sit occultum si verò esset manifestum, semp. essent suspensi, & si accusarentur & cõuicerentur, deponerentur ex tali promissione vel iuramento. Ber.

2 Vide B. Th. 2. 2. q. 100. ibi.

c Dispensationem.] sic supra eod. per tuas nobis.

d Per sedem Apostolicam.] hic patet, quod cum simoniaco scienter in ordine, solus Papa dispensat. idẽ intelligo indignitate & beneficio; vt dixi supra eod. de simoniacè, & supra de renunciatio. post translationem.

e Suspensos.] ipso iure.

CAP. XLVI.

MAndato † nostro recepto, vt cum monachis, qui per simoniam dato aliquo, locum in monasterijs sunt adepti, secundum cõstitutionem generalis concilii [f] dispensares: & infra.

¶ Consultationi tuæ breuiter respondentes, dicimus mãdatum Apostolicum, etiam ad Abbates [g] extendi; Et ad resignationes spiritualium & temporalium, quę nullo pacto, sed affectu animi [h] præcedẽte, vtrinque taliter acquiruntẽ, (in quo casu delinquentibus sufficit per solam pœnitentiã suo satisfacere creatori)

MAndato.] CASVS. Quidam recepit in mandatis à Papa, vt secundum constitutionem generalis concilij, supra eodem quoniam dispensaret cum monachis, qui per simoniam aliquo dato in monasterijs sunt recepti, nulla de Abbatibus in mandato Papę habita mentione; consuluit iste Papam vtrum auctoritate illius mandati posset dispensare cum abbatibus? Item aliqui sunt adepti spiritualia nullo dato prętio nullo pacto dandi vel recipiendi præcedente, sed solo affectu animi antecedente hincindè; quæritur, vtrum isti propter istum affectum teneãtur ad resignationem huiusmodi spiritualium. Ad primum respondet Papa, quod mandatum Apostolicum ad abbates extenditur; & sic constitutio illa quoniã simoniaca, continet dispensationem per Papam exhibendam. Ad secundum respondet, quod isti pro huiusmodi simonia nõ tenentur ad resignationem spiritualium vel tẽporalium, quæ nullo pacto, sed affectu animi præcedente ex vtraque parte taliter acquiruntur; sed sufficit delinquentibus, per solam pœnitentiam in hoc casu suo satisfacere creatori. Nota, quod beneficium principis latissimè interpretandum est. Item simonia solo affectu animi non committitur; nec renunciare quis tenetur spiritualia, vel temporalia pro tali simonia; licet aliàs peccet. Item affectus siue voluntas punitur.

† Norabilis, & edificilis huius c. difficultatis; de cuius materia & intellectũ vide Dñicum Sotũ li. 9. de iust. & iu. q. 8. ar. 1. ad 6. argũ Martinũ Nauarrũ in Manuali confessariorũ c. 13. ti. de simonia, ad de Couarruuiã i ista pecatũ. de reg. iu. li. 6. in 2. par. Relect. i initio, & Romanũ cons. 259.

f Concilij.] supra eo. quoniam.

g Abbates.] Mandatum fuit alicui, vt dispensaret cum monachis, qui per simoniam monasterium sunt ingressi, nulla mentione habita de abbatibus, & tamen hoc extenditur ad abbates, & ita habes hic argumentũ, quod beneficium principis latissimè interpretandum est, infra, de verb. significatione, olim. & ff. de constitutione princ. beneficium. & supra de dona. cum dilectus. in fi. argumento quia in beneficijs, vt ibi dicitur plena est interpretatio facienda. Item arg. cui conceditur minus, & maius concessum videtur. vt 16. q. 1. visis. 3 sed potius contrarium dici consuluit supra de deci. ex parte. sic quod monachis dicitur, ad regulares extenditur, supra de postulan. ex parte. Ber.

3 Cõcor. l. sed et mobilẽ, et l. legatũ, ff. de procurat. & l. iurisgentiũ. §. adeo, C. de pac.

h Affectu animi.] Ergo sola voluntas, siue affectus animi non facit aliquem simoniacum, licet aliter peccet, vt dixi supra e. consulere. & est simile ĩ. eo. tua, ad fin. & sim. ĩ. de vsur. in ciuitate. sed secus. videtur in vsura, vbi sola spes vsurarij vsuram inducere videt, vt 14. q. 3. ca. 1. & infra de vsur. consuluit Item habes hic, quod affectus siue voluntas punitur, & meritò; quia non ambitione, sed labore ad honorem conuenit peruenire. C. de re mil. contra publicam. lib. 12. & 61. distin. miramur, in fi & talibus honor est auferendus 8. q. 1. in scriptur. s. & j. q. 6. sicut is, & hic, & hęc ambitio sola pœnitentia purgatur sine renuntiatione, & huiusmodi ie-

. eis ſimonia poteſt leuiter indulgeri. ſic 68.diſtinct.ſicut, & ſupra,de accuſat cum dilectus, & ita collige, quod aliquis promouetur cum mortali, nec deponitur, nec dicitur propriè ſimonia talis affectus animi. Bernardus.

NE PRELATI vices ſuas, vel eccleſias,ſub annuo cenſu concedant.

Supra viſum eſt de ſimonia in genere, nunc ſubmittit de quadam ipſius ſpecie, ſcilicet, ne ſlati vices ſuas, &c. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 89. diſtinctio. & prima quæſtio. quarta per totum,21.q.2.præcipimus.

¶Ca.15.in c. Cū in vſicijs,§. præterea qm̃.& c. 1.tit.de ꝓbatis, ne vices ſuas &c.i 1.comp.Et de materia huius cap.& c. ſeq. præter citādos paulo poſt vide Sylueſtrum ſ Sūma, verbo,ſimonia. q.14.

PRæterea.] Primo ponit exceſſum, quē ſecundo punit, ibi, Præſenti.Abbas Siculus.

CASVS. Quidam epiſcopi pro certa quantitate pecuniæ vendebant epiſcopalem iuriſdictionem quibuſdam, qui Decani vocabantur:ſtatuit concilium Lateranen. quod qui de cætero iuriſdictionē epiſcopalem taliter receperint, officio ſuo priuentur, & epiſcopi conferendi hoc officium poteſtatem amittant. Not.quòd iuriſdictio epiſcopalis vendi non debet, ſed gratis conferri, alias puniuntur, vt hic dicitur. Item punitur quis in eò quo deliquit.

a Decani.] ideſt,archipresbyteri rurales,qui ſpiritualem habent iuriſdictionem, 50. diſtin. in capite ſic appellantur ī.de cenſib cum Apoſtolus, & ī.de off.archidiaco.ad hæc.§ vlt.Ber.

Glo. ſeq. principium reci. per diſtinctionem, aut vicarius dic epiſcopo,&c. ſecundo argum. ſignat contrarium, & ibi remittit.tertio dicit de pertinentibus ad titulum.

b Quantitate.] data epiſcopo pro ſua iuriſdictione,quam emunt iſti Decani: quod non licet,vt hic patet, ſed è contrario epiſcopus ſi committat vices ſuas alicui, poteſt & debet ei conſtituere ſalarium de camera ſua, cum ille ad hoc non teneatur, ar. 12. q. 2. charitatem,& c.quicūque 2. 1 Item eſt hic arg. ꝙ plebani ſiue archipresbyteri non habent iuriſdictionem, & hoc ſatis videtur,niſi habeant ex conſuetudine.infra de exceſ.prælat.ad hoc.arg.contra ī.de offic. ordi.cum ab eccleſiarum. vbi de hoc. & hæc decret. & ſequens pertinent ad primam partem tituli:& expone,vicca,ideſt, iuriſdictiones. vnde conſuevit dici, committo tibi vices mea, ideſt iuriſdictionem meam.

c Conferendi.] vt in eo puniatur in quo peccauit, ſic ſupra titu. proxi. capitu. pen. & ſupra d. elec. cum in cunctis, & capitu.nihil eſt,prima quæſtione prima, ſi qui epiſcopi, & ſupra de tempo. ordi. litteras, & in pluribus alijs capitulis ibi,& qui recipit, officio ſuo priuabitur, ſic ergo patet,ꝙ iuriſdictio vendi non poteſt, infra, capitulo proximo, & vigeſimaprima quæſtione ſecunda, præcipimus,argumen. contra infra eodem capitulo vltimo. non eſt contra, quia ibi non loquitur de iuriſdictione, ſed de fructibus, qui conceduntur ad firmam. Ber.

†In codice Barbarine ita vt ꝙ talia de cætero ꝑſūpſerint, officio ſuo priuentur.

eos pro ſimonia huiuſmodi non teneri.

TITVLVS. IIII.

Ne Prælati vices ſuas, vel eccleſias,ſub annuo cenſu concedant.

¶ Alexander iij. in Concilio Lateran. †

¶ Qui dat pecuniam, vt epiſcopalem,vt ſpiritualem iuriſdictionem exerceat, officio ſuo priuatur, & ſic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur.h.d.cum ſequentibus.

CAP. I.

DRæterea,qm̃ quidam in quibuſdam partib. ſub pretio ſtatuuntur,qui Decani [a] vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate [b] epiſcopalem iuriſdictionem exercent: Præſenti decreto ſtatuimus, vt qui † de cætero hoc præſumpſerit, officio ſuo priuetur: & epiſcopus conferendi [c] hoc officium, poteſtatem amittat.

¶ Idem in Concilio Turonen.

¶ Summatum eſt ſupra capitulo proximè.

CAP. II.

QVoniam.]Diuiditur: quia primo ponit exceſſum, quem expreſſa cauſa finaliter prohibet: Secundo pœnam addit? ibi, Quodſi quis. Abbas Siculus.

CASVS. Epiſcopi, & archidiaconi ad agendas vices ſuas, & cauſas eccleſiaſticas terminandas quibuſdam Decanis ſeu archipresbyteris ſub annuo pretio committebant, quod in ſubuerſionem iudiciorum, & grauamen ſacerdotum redundabat: ſtatuit Cōcilium Turonen. quod iſtud de cætero non fiat: quod qui fecerit, remoueatur à clero: & epiſcopus qui hoc ſuſtinuerit, & iudicia eccleſiaſtica diſſimulat peruerti, canonicè puniatur. Nota, quòd epiſcopus gratis iuriſdictionem ſuam impendere debet.

d Precio.] quod non licet, ſupra capitulo proximo, immo ſimoniacum eſt: & ne ſubditi hac occaſione vltra debitum aggrauentur. argumento vigeſimatertia quæſtione prima, militare. & vbicunque epiſcopus aliquid gratis facere debet ratione officij, ſi aliquid exigat, ſimoniam committere videtur: maximè cum iuriſdictio ſit ſpiritualis, vt prima quæſtione tertia ex multis, & capitu. vendentes, & capitu. non ſolum.T.

e Statuuntur.] nunquid epiſcopus poteſt dare ordinarium iudicem? non,ſed tantum princeps,vel lex. argumen. ſecunda quæſtione ſexta, capitulo à iudicibus, §. quod de arbitris, ff. de iuriſdictio. omnium iudicum, & quia, ſed ab vniuerſitate eligendus eſt: & tunc lex dat ei iuriſdictionem ordinariam. argumen. ſexageſimatertia diſtinctione, ſi in plebibus, in Authentic. de defen. ciuita. § nos igitur, collatione tertia. Si tamen conſuetudo eſt, quod epiſcopus dat

†Poſt 3c. Lateranen. ſub Alex.iij.part. 2.c.1.& c.2. tit.de Prælatis, ne vices ſuas, &c. in 1.com. Et de intellectu & materia vide Turrecrematā in c. ꝑcipimus. 21. q.2.

¶Et ī.de offic.inter cæter.& idē Innocentius, Gof.& Hoſ. Io.And.

ordinariam, admittenda est, ita tamen, vt perpetuo instituatur, & non sub censu certo, ar. C. de emancip. l. 1. Lau.

a Canonica percellatur.] vt dictum est supra c. prox. quandoque tamen deponitur. 81. distin. dictum quandoque verò ad tempus suspẽditur, 1. q. 1. quicquid, & 21. q. 4. præcipimus, episcopi, presbyteri. arg.

† Aliàs ita, & ecclesiastica iudicia sua, &c.

ij QVoniam.] Primo narrat cõsuetudinem, quam secundo prohibet, ibi, Nę id. Tertio causam reddit ibi, Quia. Abbas Siculus.

CASVS. Consuetudo erat in quibusdam locis contra institutiones sanctorum Patrum introducta, vt sacerdotes sub annuo pretio ad regimen ecclesiarum cõstituantur: præcipit Cõcilium Turonense id de cætero fiat: quia dum Sacerdotium taliter venale disponitur, ad præmium retributionis æternæ consideratio non habetur. Nec cura animarum sub annuo censu constitui non debet.

¶ Post Conc. Lat. sub Alexan. iij. par. 2. c. 2. & c. 3. colligi ex cõp. Et uide Turrecr. matam in præcedẽti citatum.

b Regimen statuitur.] tanquam Prælati: quia simoniacũ est, si pro pretio ecclesiarum regimen committatur. 1. q. 3. saluator, sed si iusta causa absens esset, vel aliàs attendere episcopus non posset, constituere potest sibi vicarium, cui de suo prouideat, vt dixi, ẽ. c. 1. & 1 talis vicarius habebit curam animarum delegatam ẽ. de off. vica. c. vlt. Lau.

c Prohibemus.] 21. quæst. 2. præcipimus, & 1 quæst. 3. si quis dator.

d Sacerdotium.] id est, prælatura, & pertinet ad secundam partem tituli. Vel ec. l. sus. i prælationes, quæ pretio dari non debent, nec esse debent censuales: sed ecclesia laica posset constitui ab initio censualis, ẽ. de censibus, & c. prohibemus.

QVerelam.] Primo ponit conductoris querelam: Secundo dat ei iudicem talem, Ideoque. Abbas.

CASVS. G. rector ecclesiæ de Cephalai, prouentus ipsius ecclesiæ concessit ad firmã, seu locauit magistro G. vsque ad septennium, certum censum eidem rectori annuatim reddendo, præstita fide ab ipso rectore dicto magistro, quod vsque ad dictum tempus nullam inuriam, vel grauamen super ipsa ecclesia inferret eidem: sed ipse contra fidem præstitam veniens, ante vnius anni spatium ecclesiam ipsi G. auferre præsumpsit: vnde idem magister conquestus est domino Papæ, ideoque mandat Papa episcopo Exoniẽ. quatenus si ita est rectorem illum compellat, vt præfatam ecclesiam dicto G. restituat, & vsque ad tempus constitutum rerum dominum, quod interest conuenit, ipsum eandem ecclesiam permittat pacificè possidere. Nec quod ecclesia ideò obuentiones ecclesiæ possunt ad tempus locari, sine concedi pro certo censu annuatim reducendo.

stituerit, & † ecclesiastica iurisdictionem sua patiẽdissimulatione peruerti, districtione canonica percellatur. a

¶ Idem.

¶ Regimen ecclesiæ sub annuo censu committi non debet.

CAP. III.

ij QVoniam † enormis quædam cõsuetudo in quibusdam locis, contra sanctorum Patrum institutiones sinuauit, vt sub annuo pretio Sacerdotes ad ecclesiarum regimen statuantur: b Ne id fiat, modis omnibus prohibemus: c Quia dum Sacerdotium d sub huiusmodi mercede venale disponitur, ad æternæ retributionis præmium consideratio non habetur.

¶ Idem Exoñ. episcopo.

¶ Fructus ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt.

CAP. IIII.

QVerelam † magistri G. recepimus, quod cum ecclesiam de Chephalai, † à G. persona eiusdem ad annuũ censum tenendam, per septennium suscepisset: ipse antequam eam, per vnius anni spatium tenuisset, auferre præsumpsit: quãquam præstita e fide firmauerit, quo vsq; ad statutum terminum, f nullam ei exindè molestiam, vel grauamen inferret. ¶ Idcoque mandamus, quatenus si constiterit ita esse, eum districtè compellas, vt præfatam ecclesiam. g dicto

e Præstita fides.] Si enim contra fidem, vel iuramentum nulla venisset necessitate compulsus, priuari poterat ecclesia ẽ. de iureiuran. querelam, & sup. de fideiuss. peruenit.

[Glos. sequens quærit. & soluit.

f Statutum terminũ.] Sed pone quod interim moriatur G. persona ecclesiæ, quę locauit nunquid successor a teneatur stare contractui? Potest dici si nomine ecclesiæ contrahit, & pecunia inde recepta in vtilitatem ecclesiæ cõuersa fuisset, teneretur successor stare contractui, supra de sol. cap. 1. 12. quæst. 2. c. hæc huius placiti, & c. quicunque suffragio, & 10. q. 2. hoc ius. §. & his creditor. & supra de depos. c. 1. 35. dist. eccl. fiat principes, in fi. Si verò non quo vtilitate ecclesiæ, sed vt ipse tanquam Prælatus perciperet reditus ad vitam, successor stare non tenetur, supra de pre. c. 2. quia vltra tempus suum ecclesiam locare non potuit, & si soluit aliquid vltra, filii imputet, quia hoc prouidere debuit ff. loca. si quis domum. §. 1.

[Gl. seq. obijcit, & soluit ponendo sex significationes huius verbi ecclesia. Secundo quærit opponendo, & soluit. Tertio quærit de ratione, & respondet.

g Prælatam ecclesiam.] Hæc decretalis videtur contraria rubricæ, & supra cap. proxi. vbi ecclesia sub annuo censu concedi prohibetur, & hic promittitur: vnde non facit ad titulum illum: Solus per hanc distinctionem Ecclesia 3 multis modis dicitur: quia dicitur ecclesia malignantium: vnde Psalmista. In ecclesiam malignantium non introibo. Et dicitur ecclesia collectio fidelium, de conse. distin. 1. ecclesia. Et dicitur ecclesia morum ambitus de conse. distin. 1. de fabrica. Et dicitur ecclesia corpus Christi. 1. quæst. 1. ecclesia, & 26. q. 2 sed & illud. Et dicitur etiam ecclesia prælatura ipsius ecclesiæ, vt supra cap. proxi. Item dicitur ecclesia ipse obuentiones ecclesiasticæ prouenientes occasione ecclesiæ: vt hic, & in hac significatione, ecclesia conceditur ad firmam sub annuo censu reddendo, quod licet, quia nullum spirituale locatur: & ideo non contradicit, cap prox. neque rubricæ. Sed quare ponitur in titulo isto: melius poneretur supra de iureiur. vbi similis decretalis ponitur, quer. Lau. Sed ideo ponitur, ne videretur prohibita talis locatio, eo quod simpliciter videtur prohiberi, quod ecclesia sub annuo censu nõ concedatur in titulo isto. Sed quare potius prohibetur iurisdictio sub annuo censu concedi? Respondeo quod illi qui iudicant, nihil debent accipere, vt in Auth. vt iud. sine quoque fructu. coll. 2. cum ex officio suo ad hoc teneantur, & administrationem episcopatus ad hoc ei sint deputati, sed hic locantur ipsi fructus,

3 De varia significatione huius nominis ecclesia, vide plenissime per Turrecrematã in Sũma de ecclesia li. 1. c. 2. vbi plures alias affert significationes.

† Cephalai.

† Capelly.

2 Ad hoc ff. d. appel. ca. peruenit. de cle. ægro. de. 3. Honorius & 21. nõ resid. c pe. & j. de elec. ca. cũ ex eo. §. porro. lib. 6 per quæ uidetur, quod ep̃s hoc facere deat. Iuã. And.

dum, qui etiam aliàs possunt vendi & distrahi.

DE MAGISTRIS ET NE ALIquid exigatur pro licentia docendi.

¶ Supra visum est qualiter spiritualia ꝓcio non cõcedi debent, nunc submittit de quibusdam habẽtibus instar spiritualiũ vt de magistris, & licentia docendi; vt in nigro. Abbas. Siculus.

De hac materia tractatur 37. & 86 distin. per totum. 61. distin. statuimus. & c. miserum. 8 quæst. j. oportet. 92. distin. quis dubitet. extra de elec. cum in magistrum.

†Consenit.

†Vide oino conc. Trident. sessio. 5. de reforma c. 1. & sessio. 23. de reform. c. 18.

QVoniam.] Diuiditur in tres partes: in prima prouidet mandat de magistro. In secunda factum reprehensibile inhibet: In tertia pœnam imponit, reddens causam. Secunda ibi, Pro licentia. Tertia ibi, Qui autem. Abbas Siculus.

†Latera. sub Alex. iij. c. 18 & c. j. e. ti. in 2. compilat. Et ꝑ cõcil. Trid. proxime celebratum cõcordat cõcilium Lat. sub Inn. iij. ca. 11. referẽ in c. quia, ij. eo. vbi hoc statutum roboratur.

CASVS. Volens ecclesia tanquam pia mater pauperibus scholaribus, qui parentum opibus sustẽtari nõ possunt, prouidere, ne legẽdi opportunitas subtrahatur eisdem: Statuit concilium Lateran. quod per vnamquãque cathedralem ecclesiã, vni magistro competens, beneficium assignetur: qui clericos & scholares eiusdem gratis doceat. Se undò dicit, quod pro licentia docendi nullus prætium exigat: vel sub obtentu alicuius cõsuetudinis ab his qui docent aliquid petat. nec alique a qui sit idoneus, petita licentia impediat: qui autem contra hoc venire præsumpserit, ab ecclesiastico beneficio fiat alienus, quia dignum est vt in ecclesia fructum sui laboris non habeat, qui ecclesiasticum profectum nititur impedire. Nota quod pro licentia docendi nihil debet exigi. Item qui est idoneus admitti debet ad docendum. Item punitur quis in eo in quo delinquit, vt in fi. dicit.

a Per vnamquamque.] vt 37. d. de quibusdam. & inf. eo. quia.

b Magistro.] nomen hoc dicitur à mouendo, siue à monstrando. ff. de verb. sig. quibus.

c Competens aliquod beneficium.] sic infra. eod. quia: debet ergo doctor beneficium habere sui laboris: sic & tutor dat alimenta præceptoribus pupilli, quoniam non tantum præest rebus, sed moribus. ff. de administrat. tut. cum plures. §. cum tutor. & beneficium ei constitui debet secundum dignitatem, & scientiam suam. sicut aduocatis. ff. de var. & extraordi. cogni. l. j. §. in honorarijs. arg. ff. de præben. de multa. Vin.

†De hoc articulo vide quos citabo in c. seq.

d Precium exigat.] quod si exactum fuerit, restituatur, j. ca. proxi. quia gratis est danda docendi licẽtia, cum donum Dei sit. inf. cap. prox. Bernardus.

†In aliquot Gregorianis ita: ab eis quos docet &c.

e Consuetudinis:] quasi simoniacum reputatur hoc: quia consuetudo hic non habet locum, sicut nec in sacramentis ecclesiasticis. supra de simo. cum in ecclesia. & in pluribus aliis cap. Ber.

†fructus.

f Qui sit idoneus] No quod ei qui idoneus est, nõ est denegãda licentia docendi, quia per consequens denegat doctrinam ignorantibus, vt dicitur in fin. quam dispensare alijs tenetur. arg. 16. quæstio. 1. reuertimini: ergo si non est idoneus, potest iuste denegari, quia malorum Doctorum doctrina mala est. 1. q. 7. conuenientibus & imperit⁹ matheseos usui patebit. 37. distinct. qui de mensa. qui alios docet, ab alijs tunc edoceri non debet, in Authen. de san. episcop. §. damus collatio. 9. pœna verò huius est priuatio ecclesiastici beneficij: vt hic dicit. Bernardus.

†Vincoñ.
†Vitonien. quæ est apte

g Sui laboris.] lucrum & pietatem ex eodem facto vendicare non licet, vt decimaseptima quæstio. quarta, miror. cap. frater & coepiscopus. & ff. de minor. auxilium.

†Ca. 2. tit. in 1. cen & postea nec Lat. sub Alex. iij. par. 2. ca. 17.

Prohibeas.] sunt duo dicta. Secundum ibi, Sane. Abbas Sicu.

CASVS. Quia quidam pro licentia docendi pecuniam exigebant, præcipit Papa Victoriensi epiſcopo, vt prohibeat ne pro licentia docendi in parochia sua aliquid exigat, aut etiã priom tratur, & si postea soluerit aliquid fuerit, illud ita. tat restituat. & si aliqd promisit, non

¶ Ecclesia cathedralis prouidere debet magistro de beneficio, qui clericos eiusdem ecclesiæ, & alios pauperes gratis doceat. & vendens licentiam docendi, aut interdicens idoneum ad docendum, beneficio priuatur.

CAP. I.

QVoniam ecclesia Dei, sicut pia mater prouidere tenetur, ne pauperibus qui parentum opibus iuuari non possunt, legendi, & proficiendi opportunitas subtrahatur, per vnamquamque a cathedralem ecclesiam magistro, b qui clericos eiusdem & scholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium c præbeatur: & infra. ¶ Pro † licentia verò docendi nullus precium exigat, d vel sub obtentu alicuius consuetudinis, e ab eis, † qui docent aliquid quærat: nec docere cuiquam qui sit idoneus, f petita licentia interdicat. ¶ Qui autem contra hoc venire præsumpserit, ab ecclesiastico sibi beneficio fiat alienus. Dignum quippe videtur, vt in ecclesia fructum † sui laboris g non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, ecclesiasticum profectum nititur impedire.

¶ Alexander tertius Vintoñ. † epiſcopo.

¶ *Pro licentia docendi nihil exigi debet vel promitti, & exactum restitui, & promissum remitti debet, & negligente inferiore Prælato ad magistrum constituendum, supplebit hoc superior.*

CAP. II.

PRohibeas, f ne in parochia pro licentia docendi exigatur aliquid,

a Subtrahitur.] 1 quia non habent à quo discant vñ habent excusationem: aliàs non. 37. dist. vlt. & ff. de iur. & fac. igno. l. regula. §. 1. ff. de bo. pos. in bonorum, & quia quidam expensas non habent, vndè statuitur, vt beneficia habeant, prout æquitur.

b In Lateran.] ī. eo. cap. 1.

[Gl. seq. quærit ad negatiuam, alle. tria: soluit distinguendo.

c Pauperes.] Sed nũ quid à diuitibus põt petere collectã? Videtur q̃ non, quia si vult dici philosophus, proijciat pecuniam exemplo Socratis. 12. q. 2. Socrates. aliàs est sub illo c. gloria epi. Itẽ scientia donũ Dei est, ergo vendi nõ põt. j. q. j. non solũ. Item professores iuris licitè recipiunt pecuniam, sed non licitè petũr, ff. & var. & extraordi. cogni. l. 1. §. est enim. quidam. potest dici, q̃ iste cui cõpetens beneficium constitutum non est à diuitibus põt petere collectã, & hoc non ꝓhibetur ex ista litera, sed à clericis eiusdẽ ecclesiæ, & à pauperibus nihil exigere debet, sed gratis docere, qa ꝓp illos statuit beneficiũ, & nõ ꝓp diuites. sed si ex honestate gratiã omnibus seruiret, honestè faceret, & laudãdus esset: aliis diuitibus gratis laborem suum impendere nõ tenet. si verò bñficiũ nullũ super hoc constitutũ est, sicut Bonon. doctoribus, licitè exigunt collectã: quia suis sumptibus hoc facere non cogũtur. ī. de præscr. cum ex officij. 12. q. 1. charitatẽ. & c. quicunq;. & c. ecclesiasticis. & 18. q. 1. iam nunc, in §. sicut iurisperitus. consilium vendere potest. 14. q. 5. non sanè. Nec obstat si dicas, q̃ gratis debent docere: quia nihilominus potest petere laboris sui mercedem: sicut testis, qui gratis testificatur, licitè petit sumptus 4 q. 4. c. si testes. §. venturis. & ī. de simo. cum sit Romana. & iudex petit sumptus qui gratis debet iudicare. ī. de vi. & hon. cle. cum ab omni. licite ergo potest petere collectam, cui beneficium constitutum non est. lo.

d Minimè obseruatur.] Vnde instaurendum est, & procurandum vt fiat vt 8. dist. quæ contra.

[Glo. seq. quærit & soluit iterum quærit, alleg. pro & contra & soluit, tertio quærit, & soluit.]

e Vnius prębendæ.] Quid si non vacat aliqua præbenda? Expectet quouiq; vacat. Nunquid canonici tenent aliũ eligere, vt numerus sit plenus, cũ ille magister non fit canonicus? Vt q̃ ñ, ī. de inst. in ecclesia. ff. de decur. l. generaliter. §. pen. & si canonici ad tps iusta de eã retineant fructus ꝓbendæ: nihilominus eligere debent: aliàs curreret tps. ī. vt eccl. bñfi. vt nõn, maxime si numerus certus est & iuratus. Sed hoc non vr, quia ille electus nihil percipere ret: sed spũalia sine tpalib. diu esse non põt, sicut nec anima sine corpore, 1. q. 3. ñ qs obiecerit. 2 Et dic q̃ canonici eligere nõ dẽt alium auctoritate huius concilij, nec dñr facere ī numerũ vel iurm, nec currit eis tempus ad eligendũ bñficio huius ꝓstitutionis, q̃diu fuerit ibi magister, q̃ doceat & ꝓcipiat illud bñficiũ, qa nec dr bñficiũ illud vacare, nisi ab eo tpe, quo magister ibi non fuerit. secus dico cũ ex eã retineret ꝓuentus ad tps, qa tũc curreret tps: vt in ꝓdic. decre. vt nõn. qa tunc electus modicũ tps põt expectare. Item nunquid aliqs magister posset eligi in canonicũ sub illa ꝓditione, vt doceret? Nõ credo: quia cessare debet omnis conditio. sed si vacante aliqua ꝓbenda, statuerunt, q̃ illud onus esset annexum illi prębendæ, non credo q̃ tunc esset simonia. argum. ī. de præb. significatum. imò satis licitum. Bernar.

f Prouentus.] 4 Non tamen percipient quotidianas distributiones, quæ tantum residentibus dari consueuerunt. supra de præb. licet. Ber.

† Alias ita: de duobus magistris.

2 Et idẽ canonicat⁹ cõferetur duplici iure: vno habente spũalia: & alio habẽte tpalia: qđ nec debet esse. xi. q. 3. cognouimus. ſm Gog. lo. And.

3 De hoc artic. vide ampliꝰ hic per Host. lo. An. Pano. & Doctores.

† Par huius c. ī. tit. de cleri. vel monachi & ī. de priuil. cap. lug specula.

4 Hęc glossula deest in antiquioribus codicibus.

† inſtõne,

¶ De materia exstus & glosſ, vide B. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 3. ad 3. argumentum. Sotum lib. 9. de iu. & iure. q. 6. art. 2. ad tertũ argumẽtũ Turrecremata in ca. nõ solũ. 1. q. 3. Syluestrũ verbo, Simonia. q. 10. & Horatiũ Lutiũ tract. de priuil. Scholariũ priuilegio. ff.

† Grãtiæ.

CAP. IIII.

QVia nonnullis ꝓp inopiam, & legẽdi studiũ, & opportunitas proficiendi subtrahit, a in Lateran. b cõcilio pia fuit constitutione † prouisum, vt p vnãquamq; cathedralem ecclesiam, magistro, qui eiusdẽ ecclesiæ clericos, aliosque scholares pauperes c gratis † instrueret, aliquod competẽs beneficiũ prębueretur: quo & docentis releuaret necessitas, & via pateret discẽtibus ad doctrinã. ¶ Verum qm̃ī multis ecclesijs id minimã obseruatur: d Nos ꝓ dictum roborantes statutum: adijcimus, ut nõ solũ in qualibet cathedrali ecclesia, sed etiam in alijs, quarũ sufficere poterunt facultates, constituatur magister idoneus, a Prælato cũ capitulo, seu maiori & saniori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarũ ipsarum gratis in grammatica † facultate ac alios instruat iuxta posse. ¶ Sane Metropolis ecclesia theologum nihilominus habeat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat: & ī his præsertim informet, quæ ad curã animarum spectare noscuntur. Assignet aũt cuilibet magistrorum à Capitulo vnius prębendæ e prouentus: f & pro theologo à Metropolitano tantundẽ: Nõ q̃ ꝓpter hoc efficiatur canonicus, sed tamdiu redditus ipsos p cipiat, quamdiu perstiterit in docendo. Quod si fortè de † duobus ecclesia Metropolis grauetur, theologo iuxta modum prędictum ipsa prouideat: grammatico verò in alia ecclesia suæ Ciuitatis siue diœcesis, quæ sufficere valeat, faciat ꝓuideri.

¶ Honorius tertius.

¶ Prælati & capitula ad studia theologiæ scholares docibles, transmittere tenenentur qui in absentia reddituũ prębendarum suarum, & beneficiorum, per quinquennium integraliter percipient, & si proprij reddituũ ad sustentationem studij non sufficiunt debet Prælatus cum capitulo eis prouidere: magistri verò donec docuerint, integrè percipiunt fructus beneficiorum suorum.

CAP. V.

SVper † specula: & infra. ¶ Volumus & mãdamus, vt statutum in

† Par huius c. ī. tit. de cleri. vel monachi & ī. de priuil. cap. lug specula.

4 Hęc glossula deest in antiquioribus codicibus.

Vati & capitula necessaria subministrent. In fi. dicit, q̃ docentes in theologica facultate, & studentes in ipsa integre per ann. v. de licentia sedis Apostolicę percipiãt beneficiorũ & p̃bendarum suarum prouẽtus, nõ obstante ẽ̃ria consuetudine vel statuto: cum p̃mio fraudari nõ debeãt in vinea Dñi operantes: No. pna ẽ̃stitutio confirmat altã. Itẽ docentes & studẽtes i theologia debẽt per quinquennĩ prouentus beneficiorũ suorũ percipere. Itẽ tollit consuetudo inducta contra ĩstud statutum.

a In concilio generali.] ẽ̃.c. prox. Bern.

b Obseruetur] nec tamẽ seruatur, & ita nullus est fructus illius statuti & aliorũ.

c Propter] raritatem.] Qui nõn hñt à quo discat, bñ hñt executionem: alias non. 37. dist. § vlt. & ff. de iur. & fac. ign. l. regula. § 1. & ff. de bon. poss. in bonorũ. & quia quidã expensas non habent, vñ dẽ statuit q̃ bñficia hẽant, prout sequit.

[Gl. Equitas dicit. principium & finis de missione & suppletione, medium de superfluitate.

d Docibiles.] i habiles ad docẽdũ; i & isti à capitulis pñt eligi, vt mittant, vt possit modũ docẽãt: & si ꝑ pris beneficia illis nõ sufficiãt de bonis capitulĩ supplean tur, pront sequitur.

Sed vt quid etiam memoranas occupant? 19. distinct. si Romanorum. cum illius constitutionis, quo ad hunc articulum nullus sit effectus, sicut nec præcedentis: leges enim illæ impositæ sunt veteribus, & non nouis, imo potius contrarium sit verum, C. comm. de leg. l. 2. in fi. Sed nũquid qui docibiles sunt, possunt petere, vt suppleatur quod eis defuit? arg. quod sic, ex hac constitutione. Be.

e Prædicti.] s. prælati & capitula ex hoc est arg. quod possunt ad hoc compelli.

f Integre.] Non tñ percipiẽt quotidianas distributiones, quæ tantum residentib. dari consueuerunt, ẽ̃. de præbend. licet. vbi de hoc.

[Glo. sq quærit, respondet, alleg contrarium.

g Per annos quinque.] Numquid determinatio ista determinat omnia præcedentia? non videtur, q̃ primis aliquod tps adijciatur: sed docentibus, & alijs qui à capitulis non eligentur, & quia illi maius tempus requirat ad hoc vt doceant, quod satis videtur ex hoc § quia hic non fit mentio de illis. Sed contra. supra de appellationi. argumen. in fin. quia hęc determinatio in fine ponitur, vt ibi dicitur.

h De licentia.] licet generali, concessa auctoritate huius constitutionis, vnde non est necesse aliam inde impetrare. sic Io. distinct. 50. debere, & 16. quæst. 1. cunctis, & 100 distinct quoniam. & ẽ̃. de translat. in 6. corporalia. & ff. de condi. instit. quæ sub conditione. s. § vlt. sed executio sola impetrari debet, si capitula hoc non faciant, qui parum valeret esse iuratis statutis, nisi esset quia ea exequatur. ff. de origi. iuris, l. 2. post originem. Ber.

cilio gñali a de magistris theologis per singulas metropoles statuendis inuiolabiliter obseruetur: b Statuentes, vt qa super hoc pp raritatem c magrorum ie possent aliqui fortsitã excusare, ab ecclesiarũ Prelatis & capitulis, ad theologicæ † profes sionis studium aliq docibiles d destinentur: qui cum docti fuerint, in Dei ecclesia velut splendor † fulgeant firmamenti, ex quibus postmodum copia possit hri Doctorum: qui velut stellæ in perpetuas æternitates mãsuri, ad iustitiam valeãt plurimos erudire: quibus si proprij prouentus ecclesiastici non sufficiunt, prædicti e necessaria subministrent. ¶ Docentes † verò in theologica facultate, dum in scholis docuerint: & studentes in ipsa, integrè f per annos g quinque per

¶ theologię.

¶ Vide in authẽ. habita. C. ne fili ꝑ patre.

¶ Vide concil. Trid. sess. 5. de refo. c. 1. circa fi. §. docties vetò. & Hora. Lucũ trãc. & priu. scholarũ priui. 98. vbi plenissimè de materia huius §.

1 Vñ melius dixisset, docibiles: q̃a homo docilis, scientia docibilis: q̃ique tñ sumit vñ pro alio. Vñ Ioan. 6. Erunt omnes docibiles Dei. & simile verbũ 22. di. q. ep̃s. ẽm Goff. Ie. And.

cipiant de licẽtia h Sedis Apost. prouentus præbendarum, & beneficiorum suorum: non obstante aliqua alia consuetudine, vel statuto: cum denario i fraudari non debeant, in vinea Domini operantes.

i Denario.] id est, præmio. imò qui venit extremus, dispensatore vocante tãntundem recipit, qm̃. tum qui venerat ante. arg. ẽ̃. de constit. cum omnes. Ioan.

TITVLVS VI.

De Iudæis & Sarracenis, & eorum seruis.

DE IVDÆIS ET Sarracenis, & eorum seruis.

¶ Ex Concilio Mateñ.†

† Matisc.
† Matiscen.
† Macicñ.

¶ *Si seruus à Iudæo emptus causa mercimonij, factus est vel fieri desiderat Christianus. ꝑ xij. solidis redimitur.*

¶ Supra visum est de his, qui Spiritum sanctum per simoniam vendendo blasphemãt, consequenter subnexuit de his, qui Deum dehonorant malè colendo, vt sunt Iudæi & Sarraceni, & de his auctor tractaturus subnittit etiam de eorum seruis. Et aduerte, quia serui dicuntur stricto modo, carentes libertate, sed largo modo, etiam seruientes pro mercede, vt famuli: dicuntur etiam serui à seruiendo. & de vtrique tractatur in hoc tit. Abbas Siculus.

Sed extat in cõcilijs editis I concilio Matisconẽsi 1. c. 16. refert Burchar. li. 4. decr. c. 88. Iuo par. 3. c. 283. Grat. siue Palea. 54. dist. c. 18. & c. 3. eo. tit. in 1. comp.

CAP. I.

LEgenti cõcilio sancimus, vt nullum Christianũ mancipium Iudæo seruiat, k sed datis l xij. solidis pro

De hac materia tractatur 23. q. 4. & q. 5. 6 & q. 8. in ca. at par. & 28. q. 1. & q. 2. per totum & 56. dist. & Ismael. 45. dist. c. 2. & cap. 4. 11. quæstio. 3. ad mentum.

LEgenti.] Primo ponit constitutionem de baptizato, vel baptizari volente: Secundo eius causam: ibi, Quia. Abbas Siculus.

CASVS. Iudæi retinebant seruos Christianos, statuit concilium istud, quòd de cætero Iudæi seruos Christianos non retineant, sed liceat Christiano, cuilibet datis xij. solidis pro quolibet mancipio, ipsum redimere siue ad libertatem siue ad seruiendum sibi: & si seruus Iudęi Christianus fieri desiderat, & non permittitur, idem fiat, quia nefas est Iudęum in seruituris vinculis retinere illum, quem Christus sanguine suo redemit. Nota, quod Iudæi vel Pagani Christianos seruos habere non possunt, sed hoc ipso in libertatem tributuntur.

k Seruiat.] Nec cum Iudæis Christiani morentur, vigesima octaua quæstione prima. Iudęi. & sæpe, & cap. nullus. Sed in agro, vbi cum Iudęo non moratur, benè potest seruire, infra c. proxi.

l Datis.] Sic infra capitu. proximo vbi de hoc. Et intellige hoc capite vndum illud de mancipio empto causa mercimonij: aliàs nullo pretio dato eripitur in libertatem. Vel si venalis infra tres menses non fuerit expositus, vt ibi. Ber.

[Glo.

[Glo. seq. declarat de quo seruitio intelligatur, & quid si pretium habere non potest: subdit, & soluit duas quæstiones.

a Seruitium.] non tamen erit seruus illius, sed restituet ei pretium, & erit omnino liberatus. arg. Inst. de noxa. act. dñs. Vel si non potest habere statim pretiũ, seruiat ei tãdiu, quousque seruitium compleat seruitio, & postea eat liber quo vult. C. de apost. & postl. reuo. l. vlt. 36. q. 1. de raptoribus. Quid si plures ejusdem seruitutis simul ad urbem redeant? Lotus est gratificationis. ff. de ædil. edict. l. de patronis. cum autem. ff. ad Sillan. quis in graui. si omnes. Quid si nullus emptor appareat? nihilo minus erit liber, & oblatum quærat pretium. ff. de manumiss. l. 4. § finis autem. aut pro pecunia operas præstet, vt dicitur in l. prædicta. C. de cap. l. vlt. scilicet quinquennalis, vt ibi dicitur.

b Fiat.] prout dictum est, & ff. eo. vel. c Blasphemum.] ideſt, Iudæum blasphemantem Christũ. arg. ff. eo. cum sit.

Mvlorũ.] Dicitur, quia duo sunt dicta: Secundũ ibi, Hi verò. Abbas. CASVS. Dicitur hic, q̃ nullus Iudæus Christianum mancipium debeat in suo dominio retinere: sed qui apud eos inueniuntur, libertate donentur. Secundo dicitur, quod originarij, qui in possessionibus Iudæorum sunt, qui diutius adhæserunt, quamuis liberi sint, remaneant ad colenda rura illorum, & iura sua eis exhibeant, & nihil aliud ab eis exigant: Tertiò dicitur, q̃ si aliquis Iudæorum aliquem de originarijs suis ad alium locum transferre voluerit, vel in seruitio suo secum retinere, ius colonarium quod habet in eo, amittit. Nota quod Christiani cum Iudæis habitare non debent. Item originarij liberi sunt, quamuis glebæ sint adstricti. Idem arg. quod ex tempore seruitus acquiritur. Item Iudæus, qui Christianum liberum contra ius retinere voluerit, hoc ipso ius illud amittit. Idem arg. quod iuris seueritas sine rigor seruandus est.

d Libertas.] 44. dist. mancipia.

e Sint liberi.] No. originarios siue ascriptitios liberos esse, C. de agr. & cens. l. diffinimus, lib. 11. ergo non repelluntur à legitimis actibus. arg. ff. de testi. l. 1. C. de postul. l. vlt. quod verũ est, tã ad ordines non admittantur, nisi de licentia dñorum, 54. dist. si quis obligatus, & c. admittuntur. Arg. contra dist. ea. si seruus. sed ibi nihilominus tenetur seruire domino. Ala.

[Glo. seq. arg. & signat contrarium, & remittit. secundo arg. & soluit contrarium.

f Diutius adhæserunt.] Argu. q̃ ex tempore seruitus acquiritur, & seruitia consueta præstari debent, 18. q. 2. seruitium. ff. de aqua plu. arc. l. 1. §. sicut ff. 6. ser. ven. & quis diutius. 2. C. de ser. l. 1. & 2. Argu. contra. 1. q. 1. nullus episcopus de hoc dictum est sup. de consue. c. vl. & de consib. peruenit. Et ita habes hîc, quod ex tẽpore aliquis efficitur originarius, scilicet triginta annorũ. ‡ C. de agr. & cens. illibatis, cum satis, libro 11. Arg. contra C. de præscript. quæ pro libertate opponitur. l. vlt. g

D bentes.] ideſt, obligati, & astricti ad colenda rura. Bern.

h De his.] scilicet, originarijs vel colonis.

i Retinere.] fortè in domo ad seruiendum sibi: quod esse non debet, vt dicit in princ. cap. 1. ff. eo. Iudæi siue.

E Ipse sibi imputet.] s. Iudæus, qui trãstulit colonũ ad aliũ locum, vel ad aliud seruitium, imputet sibi, quia hoc ipso amittit ius colonarium, quod habebat in colono, & colonus liber erit ab illo iure. sic & in colono liberi hominis: vt si dominus velit vendere fundum, & transferre colonum ad aliũ locum: nõ potest eo invito. C. de agri. & censi. quis prædium lib. 11. vel si velit diuidere aliquam agnationem colonorum, vel affinitatem transferendo eos ad aliam colonariam; redintegrandi sunt, C. comm. vtriusque iudi. possessionem. & de agric & censi. diffinimus, lib. 11. & sic Iudæus sibi imputet.

l Ius dominij.] s. quod habuit in gleba, quo ab ea recedere non poterat: dominus enim personæ non fuit, quia liber homo est, vt ff. eo. cap.

m Iuris seueritate.] Arg. quod iuris seueritas sine rigor seruandus est, sed hoc est in odium illorum Iudæorum. Ber.

n Damnauit.] i. abstulit sibi ius colonarium ipso facto. Vel expone, damnauit, i. fecit id, propter quod damnatur & aufertur eis ius colonarium; vel ipse colonus sibi imputet, qui non vult agere contra Iudæum qui transtulit ipsum, sed primum verius quantũ ad alteram partem disiunctæ, vt si vellet retinere Christianũ colonum secum in domo, illud non est permittendum, immo excommunicandi sunt, infra eod. Iudæi, 2. respon. & capitu. ad hoc. vbi redditur causa quare. Bernardus.

IVdæi de.] CASVS. Iudæi secundum leges nouas synagogas erigere non debent, sed veteres permittuntur habere. Nota, quod Iudæi non possunt facere nouas synagogas, licet possint veteres retinere.

o Legalis diffinitio.] C. de Iude. lege vltima. Bernardus.

p Habere permittit.] Et si corruerint, de nouo possunt illas reædificare in pristinum statum: ita tamen vt ampliores non faciant, ff. eo consuluit. ar. ff. de no. operis nunciatio. l. 1. §. opus nouum. & §. si quis ædificium. Bernardus.

Quia

quolibet bono mancipio ipsum q̃cunque Christianorum, seu ad ingenuitatẽ, seu ad seruitium.[a] licẽtiã habeat redimendi. Et si Christianus fieri desiderat, & nõ permittitur, idẽ fiat:[b] Quia nefas est, quẽ Christus redemit, blasphemum[c] Christi in seruitutis vinculis detinere.

¶ Gregorius episcopus Luceñ. †

¶ *Iudæus Christianum in seruum habere non potest, in ascriptitium verò potest.*

CAP. II.

MVlorum † ad nos: & infra. ¶ Nulli Iudæo liceat Christianum mancipiũ in suo dñio retinere: sed si q̃ apud eos inueniunt, libertas[d] eis seruetur.

¶ Hi verò, qui in possessionib. eorum sunt, licet legũ distinctione sint liberi: [e] tñ quia colendis terris eorũ diutiùs adhæserunt, [f] vtpotè cõditione †

loci debentes, & ad colenda rura remaneant, consuetas pensiones prædictis viris præbentes. Cuncta etiam, q̃ de colonis vel originarijs iura præcipiunt, peragant: & nihil eis extra hoc oneris indicatur.

¶ Quod † si quisquam Iudæorum aliquem de his,[h] vel ad alium transferre locum, vel ad aliud obsequium retinere[i] voluerit, ipse sibi imputet,[k] qui ius colonarij, & jus dominij[l] sibi iuris seueritate[m] damnauit.[n]

¶ Idem G. ñ. † episcopo.

¶ *Iudæi antiquas synagogas reficere possunt, nouas erigere non possunt.*

CAP. III.

IVdæi † de ciuitate: & infra. ¶ Sicut legalis[o] diffinitio Iudæos nouas non patit erigere synagogas, ita eos sine iniquitate veteres hîe permittit.[p]

† Alias ita: Lucten. sed ex registro B. Greg. l. 3. in Ital. 12. epist. 21. vt legendum; epõ Lunẽsi. † Cap. 3. eo. ti. in 1. compilatio. Et vide: Marqua. trac. de Iudeis. par. 2. cap. 5.

† conditionali.

† conditionem.

† Genuen. † Ian. Sed in registro B. Gregorij tit. 7. epist. 5. idic. 2. vñ hoc est sumptum ita habetur; Ianuario epõ Caralitano.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compil. Vide extrauagantes præcedenti c. citatas, & Marquardũ trac. de Iudeis, par. 1. c. 3.

1 Primo eps loci eligat magis idoneum. ff. de accusat. l. si plures. Goffred. ad hoc de procu. si duo. lib. 6. Dico, quod si alter meliorẽ causam offert, vt redimat ad libertatem, saltem ad seruitium, ille præeligatur. Ioan. And.

2 Qui diuturno vsu & longa quasi possessione ius aquæ ducendæ nactus est: non licet decere quo iure constitutum sit. Io. And.

3 Et tunc ea proles est originaria; licet xxx. annis ibi non manserit, ut in l. cum satis. Io. And.

† Aliàs ija: Verũ si quisquam.

QVia super.] CASVS. Dicitur, ꝙ in die Parasceues nullus iudæus aperiat fenestras suas, nec exeat in publicum, sed teneat eas clausas. Nota iudæos in die Parasceues ostia, vel fenestras aperire non debere, nec in publicum exire.

a Aperta non habeant.] Consueuerunt enim tunc deridere Christianos in cõtumeliam creatoris, ĩ. eod. in nonnullis. cum enim fidem nostram contemnãt, nec ritus suos eis permittimus, C. de Iudæ. Iudæos. vñ in publicũ exire nõ debẽt ĩ. e. in nonnullis. Bc.

ij IVdæi, siue.] Duo sunt dicta. Secundum ibi, Si qui. Ab. CASVS. Primò dr, ꝙ Iudæi siue Sarraceni Christianas mulieres vel Christiana mãcipia nulla de cã secũ debent hre, & quicũq; Christianus cum his habitare ꝓsumpserit, excõicetur. Secundo dr, ꝙ si aliqui iudæi vel Sarraceni, Deo inspirante, ad fidem Christianam se conuerterint, à possessionibus suis nullatenꝰ expellãtur cum ꝓꝑ hoc melioris debeãt esse conditionis q̃ ante fidẽ receptã. Si aũt secus factum fuerit, præcipit Papa Potestatibus locorum, vt partem hæreditat s, & omniũ bonorũ suorum ex integro eis faciãt exhiberi. Not. ꝙ Iudæi Christiana mãcipia hre non debent. Item Christiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare non debent. Itẽ ecclesia iudicat de his qui foris sunt. Itẽ Iudæus ad fidẽ conuersus, a possessionibus suis excludi non debet. Item fidelis melioris conditionis est, quam infidelis. Item argu. ꝙ iudices sæculares cõpelli põt per excõicationis sniam ad iustitiam faciendam. Itẽ Papa ratione fidei de hæreditate indicat.

b Iudæi siue Sarraceni.] & ita cum Sarraceno morari non licet, sicut nec cum Iudæo: nisi aliquis spiritualis, vellet ire, vt eis prædicaret: quod licet, vt ĩ. eod. quod fit. & sic intellige. 1 1. q. 3. ad mensam.

c Seruitio.] supra eo. c. 1. & 2.

[Glo. seq. objicit & sol. ponendo 2. casus quibus ecclesia coercet Iudæos.

d Permittantur.] Sed quid ad nos de his qui foris sunt: vt 2. q. 1. multi. & 45. dist. qui syncera? Sol. de his qui foris sunt non iudicat ecclesia: vt pœnã spiritualem infligat. In casib. tñ iudicat 2 de eis: quia repellit Iudæos à cõione Christianorũ, 28. q. 1. sæpe. ne ab eis corrũpantur, vt ibi, & ĩ. eod. ad hoc. & hic. repellit n. eos à legitimis actibus, 2. q. 7. alieni. & ab officijs publicis, 1 4. dist. nulla officia. & ĩ. e. cum sit, & c. penul. & ne possint temere Christiana mancipia, ĩ. eod. c. vlt. & 54. distin. fraternitatẽ. Item non permittit eos facere nouas synagogas, ĩ. eo. coniuluit. Item quod in diebus lamentationum nõ exeant in publicũ, ĩ. eo. proxi. & ĩ. eod. in nonnullis. Item ꝙ soluant decimas de terris quas colunt, ĩ. de decimis de terris. & ne Christiana mancipia circuncidant. 54. dist. nulla. ne à testamento Christiani aliquid capiant, &

¶ Alexander tertius.

¶ *In die Veneris sancti non licet Iudæis tenere ostia vel fenestras apertas.*

CAP. IIII.

QVia † super his. & inf. ¶ Generaliter in terdictas, vt Iudæi ostia vel fenestras, in die Parasceues aperta † non habeant, a sed clausa teneãt tota die.

¶ Item in concilio Lateran. †

¶ *Excõicari debent Christiani, qui in domo seruiunt Iudæis vel Sarracenis, siue Paganis. Et principes sæculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt.*

CAP. V.

ij IVdæi, siue Sarraceni, b neq; sub alendorum puerorum suorum obtentu, nec proseruitio, c vel alia qualibet causa, Christiana mancipia in domibus suis p mittantur d habere: Excõmunicẽtur autem, qui cũ eis præsumpserint habitare: & infra. ¶ Siquis † præterea Deo inspirante, ad fidem sẽ cõuerterint Christianam, à possessionib, e suis nullatenus excludãt: cum meliotis cõditionis ad fidem conuersos esse oporteat, quam antequa fidem susceperint, habebantur. Si autem secus factũ fuerit, Principib. seu Potestatibus eorundem locorum iniungim⁹ sub pœna excommunicationis, vt portionem hæreditatis suæ & bonorum suorum ex integro, & eis faciant exhiberi.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Christiani deferẽtes Sarracenis merces prohibitas, vel in ipsorum nauib. nauigantes, excõmunicandi sunt, & rebus earum priuandi, & efficiantur capientium serui.*

CAP. VI.

ITa quorundam animos occupauit sæua cupiditas, vt qui gloriantur, h nomine Christiano

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. Vide Repertorium inquisitorum, verbo: iudæus. §. vlt.

† Aliàs ita: apertas non habeãt, sed clausas, &c.

† In concilio Lateran. c. 26. & c. 5. eo. tit. in 1. compilatio.

† Cõcor. extrauagans Pauli 2 P. tertij, quæ incipit, Cupiẽtes iudæos. vbi iudæis cõuersis priuilegia conceduntur.

1 De hoc artic. vid Nino beatũ Tho. 2. 2. q. 10. ar. 3.

2 Qualiter iudex ecclesiasticꝰ adiuuetur, in iudæos, & qb. casib. præter Doct. hic, vide latè Ey

mittere debet, & compellere ipsum, 23. q. 5. administratores, & q. 2. dominus, & ĩ. de maledic. c. 2. Per.

g Ex integro.] præter seruos, qui eos præuenerint in fide, C. de epis. & cle. Deo nobis, ¶. his ita. Abb.

ITa quorundam.] primo ponit duplicem Christianorum excessum: Secundo tripliciter punit: ibi. Tales. Abbas.

CASVS. Quidam Christiani cęca ducti cupiditate deferunt Sarracenis arma, ferrum, & lignamina galearum: & dum ad impugnandum Christianos prædicta eis ministrant, superiores illis fiunt in malitia. Item sunt & alij qui in galeis & nauibus Sarracenorum curam gubernationis assumunt: omnes prædictos Laterañ. concilium excommunicauit, & præcipit illos per Potestates locorum bonis suis priuari, & capientium seruos fieri: & præcipit, vt per ciuitates maritimas crebra & solemnis excommunicatio proferatur. Nota quod Christiani qui cum Sarracenis impugnant Christianos, auxilio vel facto, deteriores sunt quam Sarraceni. Item seruitus hic inducitur iure canonico. Item excommunicatus potest iterum excommunicari.

h Qui gloriantur.] simi. vigesimà octaua quæstione secunda, pernicioſum, & 86. distinctione, tanta.

† Idẽ f. Alexã. iij. in concilio Later. c. 24. & c. 6. eo. tit. in 1. comp.

a Ferrum

a Ferrum.] vt inf. eo. ad liberandam. vbi hoc totum habes, quod hic dicit. de quibus hic habetur, ad hostes transferri non debent, C. quæ res expor. non deb. l. 2. & illi sunt decapitandi, 1 vt ibi, & C. de commer. mercatores, ff. de pub. & vect. corem ferro. si enim non habent ferrum, nec arma: Nam causatũ perimitur, causa perempta, suum. & appellationis armorũ intelliguntur fustes & lapides, ff. d verb. sig. armorum appellatio. Lau.

[Gl. seq. arg. quod clericus ministrans, &c.]

b Subministrant.] Arg. clericũ pro homicida haberi, qui pugnantib. arma ministrat: dummodò ibi fiant homicidia. arg. 50. dist. si quis vi. quam 24. q. vl. c. vlt. ĩ. de homi. sicut dignum. §. illi etiam, & § hi quoque.

c Subiectos.] & sic ipso iure sunt excommunicati. inf. e. quod olim.

d Priuat.one.] Hoc potuit. Papa facere contra laicos, ratione criminis commissi. Bern.

[Gl. seq. no. triplici iure seruitutem inductam.]

e Seruos.] Not. seruitutem de iure naturali inductam, 35. dist. 6. dic. Itẽ de iure canonico, 15. q. vlt. cũ multæ. & hic, & ĩ. eod. ad liberandã. Vinc.

[Glos. seq. not. excommunicatum iterum excommunicari, alleg. cor. cor. & demum contrariam ponit opin. dat solutionem.

f Crebra & sollemnis in eos excõicatio.] Et tũ isti ipso iure sunt excõicati. & sic excõicatus põt iterum excommunicari. 3. q. 4. Engelbrudã, & arg. 11. q. 3. excellentissimus, 22. q. 2. de viro, & 87. dist. eos qui, & qui in sordib. est, adhuc sordescat. 47. dist. q. tũlibet, nisi Arg. cõtra. 2. q. 1. multi, quia de his qui foris sunt, nihil ad nos, 24. q. 1. hoc c. 1. 2. 3. & 4. & ĩ. de iud. cũ non ab hoie. Itẽ qui est extra ecclesiam, non põt esse magis extra ecclesiã, 11. q. 3. ois Christianus. Itẽ arg. ĩ ff. de verb. obl. quibus idẽ. M. dixit, q excõicatus amplius excõicari nõ põt, sed denunciari põt excõicatus, & sic intelligit oia iura vbi sæpius vr aliquis excõicari. & sic intelligit hic. sed tu dicas, quid excõicatus potest iterum excommunicari. Et sunt duo effectus excõicationis, vt dñi quidam: Primus effectus est ejiciendi extra ecclesiam: Secundus est detinendi extra. sicut qui est ligatus vno vinculo potest iterũ 2 ligari non est dubiũ quin excõicatus possit adhuc excõicari. sicut qui est in vno peccato, põt aliud committere: & sic plus punitur, & sic põt pluries excõicari, & magis ex hoc punietur, & sed a excõicatio tunc primò incipit habere suum effectũ, cũ absoluitur a prima, & tamen prima absolutio non habuit suum effectũ propter secũdam excommunicationem, & ita finaliter non prodest prima absolutio, nisi cum absolutus fuerit a secunda. De hoc dixi sup. de off. ord. ex parte, & inf. de sent. excom. cum pro causa. Bern.

Sarracenis arma, ferrũ, & ligamina† deferant galearum: & pares autẽ a superiores in malitia fiãt illis dum ad impugnandos Christianos, arma eis & necessaria subministrant. b Sunt etiam, qui pro cupiditate sua, in galeis & piraticis Sarracenorum nauibus, regimen & curam gubernationis exerceant. ¶ Tales igitur ab ecclesiastica communione præcisos, & excommunicationi subiectos, c rerum suarum per Principes catholicos & Consules ciuitatum priuatione d multari, † & capientium fieri seruos e censemus. Præcipimus etiam, vt per ecclesias maritimarum vrbium, crebra & sollemnis in eos excommunicatio f proferatur.

¶ Idem.

¶ Iudæi veteres synagogas in priorẽ statũ reformare possũt. de nouo erigere non possunt.

CAP. VII.

COnsuluit.† & infra. ¶ Iudæos de nouo cõstruere synagogas, vbi non habuerunt, pati non debes. ¶ Verum si antiquę g corruerint, vel ruinam minantur, vt eas reædificent, h potest æquanimiter toleranti: non autem, vt eas exaltent, i aut ampliores, aut pretiosiores faciant, quam antea fuisse noscuntur: qui vtiquè hoc pro magno debẽt habere, quod in veteribus synagogis, & tuis obseruantijs tolerantur.

¶ Idem.

¶ In familiari seruitio Iudæorum Christiani esse non debent.

CAP. VIII.

ADt hęc oĩb. Christianis, qui sunt in iurisdictione vestra penitus interdictis, et si necesse fuerit, districtione ecclesiastica compellatis eosdẽ, †ne Iudæorũ seruitio se assiduè, k aliqua mercede exponat: quod ẽt obstetricib. & nutricibus eorum prohibere curetis, ne infantes Iudęorum in eorum domibus nutrire præsumant, quoniam Iudæorum mores moribus Christianorum non concordant; & per assiduam conuersationem simplices ad suam perfidiam inclinarent. Nota quod familiaritas malorum vitanda est, ne boni corrumpantur abeis.

[Glosa sequens arguit a contrario quod statim determinat.]

k Assiduè.] sic sup. eo. cap. 1. & 2. & cap. Iudæi 2. & est arg. ex eo quod dicit, assiduè, quod interpolatim possunt seruire: quod intellige secundum tenorem illius c. sup. omnium. §. 1. sed in domibus nullo modo, patet infra sequitur. & prædic. concor. 28. q. 1. iudæorum. ut pc. & inf. eo. cũ iudæus.

l Ita j

1 Id in his, ... docent os naues fa ere, cũ pri lius rei pẽ itiã non ha erent C. de ẽn. l. fin. I. nd. lignamina-

Adde quod iure ciui punitur pite, cũ cõ ca. bono m. l. 1. C. ax res ex or. non de ant.

t bannit nũ bannit ationc fo facta vbi itare con erat. De in Spec. accus. ad la. An.

Ca. 1. eo. ti. cõp. par consuluit ĩ. de app. t de mate & intelle per Doc id, vid Mae ar. tra. de ĩf. par. 1. p. j.

Consuluit.] Duæ sũt partes. Secũda ibi, Verum. Abb. CASVS. Iudæi nouas synagogas erigere non dent, sed antiquas, si corruerint, possunt reædificare in pristinã formã siue statũ, & non amplius exaltare q̃ fuerunt: & hoc pro magno beneficio habere debẽt. No. q̃ aliud est de nouo facere, aliud est reficere. Itẽ licitũ est continuare, quod non est licitum incipere. Item ecclesia sustinet Iudæos in suis obseruantijs.

g Antiquę.] Constãtinus Imperator contulit libertatem ecclesijs: & Iudæos seruituti subiecit. §. postea verò Iulianus Imperator apostata dedit licentiam Iudæis nouas construere synagogas, 4 vt legitur in chronicis Tan.

h Reædificent.] sic supra eodem Iudei. C. de Iude. l. vlti. quia aliud est tueri quod positum est, & aliud nouum facere. ff. de vsufruct. vsufructuarius nouum.

i Exaltent.] non enim licet cuilibet possessori transformare possessionem, puta vsufructuario. ff. de vsufruct. equissimum, §. sed & colores. Bern.

Ad hæc.] Primò prohibet: Secundò prohibitionis causam reddit, ibi, Quoniam. Abb. Sic.

CASVS. Præcipit hic Papa prælatis ecclesiarum, quod ipsi prohibeant omnibus Christianis, &c. compellant ĩ necesse fuerit per censuram ecclesiasticam, ne in seruitio Iudæorum morentur, nec infantes Iudęorum nutrices mulieres in domibus eorum nutrire præsumant, quoniam Iudæorum mores moribus Christianorum non concordant; & per assiduam conuersationem simplices ad suam perfidiam inclinarent. Nota quod familiaritas malorum vitanda est, ne boni corrumpantur abeis.

3 De facto, & iure. n. hoc facit mors Christi. ĩ. e. & si Iudęos, in prin. & fi. Host. l. An.

† Ca. 2. eo. ti. in 2. cõp. & post conc. Laterañ. sub Alex. iij. par. 20. c. 2. §. ad.

4 Puto gl. respexisse ad illud Iuliani, q Iudęos cohortatus est, vt tẽplũ Hierosolymis in odiũ Chrianorũ reficerent, vt refert Nicepb. lib. 10. hist. eccl. c. 38 & Cassiodorus in tripar tita. l. 6. c. 4.

† Dictio. eo. dẽ, deest in antiquis.

QVia ſuper.] CASVS. Dicitur, ꝙ in die Paraſceues nullus iudæus aperiat feneſtras ſuas, nec exeat in publicum, ſed teneat eas clauſas. Nota iudæos in die Paraſceues oſtia, vel feneſtras aperire non debere, nec in publicum exire.

a Aperta non habeant.] Conſueuerunt enim tunc de die dere Chriſtianos in cõtumeliam creatoris, ℣. eod. in nonnullis. cum enim fidem noſtram contemnãt, nec ritus ſuos eis permittimus, C. de Iudæ. Iudæos. vñ in publicũ exire nõ debẽt ℣. eo. in nonnullis. Be-

ij IVdæi, ſiue.] Duo ſunt dicta. Secundum ibi, Si qui. Ab. CASVS. Primò dr, ꝙ Iudæi ſiue Sarracini Chriſtianas mulieres vel Chriſtianas mãcipia nulla de cã ſecũ debent hre, & quicũq; Chriſtianus cum his habitare ꝓſumpſerit, excõicetur. Secundo dr, ꝙ ſi aliqui iudæi vel Sarraceni, Deo inſpirante, ad fidem Chriſtianam ſe conuerterint, à poſſeſſionibus ſuis nullaten[9] expellãtur cum ꝓꝓ hoc meliores debeãt eſſe conditionis q̃ ante fidẽ receptã. Si aũt ſecus factum fuerit, præcipit Papa Poteſtatibus loco rum, vt partem hꝫ reditat ſ. & omniũ bonorũ ſuorum ex integro eis faciãt exhiberi. Not. ꝙ Iudæi Chriſtiana mãcipia hre non debent. Item Chriſtiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare non debent. Itẽ eccleſia iudicat de his qui foris ſunt. Itẽ Iudæus ad fidẽ conuerſus, a poſſeſſionibus ſuis excluſi non debet. Item fidelis melioris conditionis eſt, quam infidelis. Item argu. ꝙ iudices ſeculares cõpelli pñt per excõicationis ſniam ad iuſtitiam faciendam. Itẽ Papa ratione fidei de hæreditate indicat.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. Vide Repertorium in quiſitorum, verbo: iudæus. ſ. vlt.

† Aliàs ita: apertas non habeãt, ſed clauſas, &c.

† In 1. cõſilio Laterañ. c. 26. & c. 5. eo. tit. in 1. compilatio.

¶ Alexander tertius.

¶ In die Veneris ſancti non licet Iudæis tenere oſtia vel feneſtras apertas.

CAP. IIII.

QVia † ſuper his. & inſ. ¶ Generaliter dicitur, vt Iudæi oſtia vel feneſtras, in die Paraſceues aperta † non habeant, a ſed clauſa teneãt tota die.

¶ Idem in concilio Laterañ. †

¶ Excõicari debent Chriſtiani, qui in domo ſeruiunt Iudæis vel Sarracenis, ſiue Paganis. Et principes ſeculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos ſuis bonis ſpoliare præſumunt.

CAP. V.

ij IVdæi, ſiue Sarraceni,[b] neq; ſub alendorum puerorum ſuorum obtentu, nec pro ſeruitio, [c] vel alia qualibet cauſa, Chriſtiana mancipia in domibus ſuis p̃mittantur[d] habere: Excõmunicẽtur autem, qui cũ eis præſumpſerint habitare: & infra. ¶ Siquis† prete rea Deo inſpirante, ad fidem ſe cõuerterint Chriſtianam, à poſſeſſionib, [e] ſuis nullatenus excludãt: cum melioris cõditionis ad fidem cõuerſos eſſe oporteat, quam antequã fidem ſuſceperint, habebantur. Si aũtem ſecus factũ fuerit, Principib. ſeu Poteſtatibus eorundem locorum iniungim[9] ſub pœna excommunicationis, ꝙ vt portionem hæreditatis ſuæ & bonorum ſuorum ex integro, [g] eis faciant exhiberi.

¶ Idem † in eodem.

¶ Chriſtiani deferẽtes Sarracenis merces prohibitas, vel in ipſorum nauib. nauigantes, excõmunicandi ſunt, & rebus earum priuandi, & efficiantur captiuitatis ſeruj.

CAP. VI.

ITa quorundam animos occupauit ſæua cupiditas, vt qui gloriantur,[h] nomine Chriſtiano lamentationum non exeant in publicũ, ſ. eo. proxi. & ℣. eod. in nonnullis. Item ꝙ ſoluant decimas de terris quas colunt, ℣. de decimis. & de terris. & nullus Chriſtiana mancipia circumcidant. 54. diſt. nulla. nec teſtamento Chriſtiani aliquid capiant, & ille Chriſtianus eſt excõmunicandus etiam poſt mortem, 2. q. ſ. 2. què profertur. & ſequentes verba ibi ſubijunctur, ℣. de raptu. in archiepiſcopatu. hic ergo eccleſia excõicat tñ illos Chriſtianos, q̃ eis habitare præſumunt. aſque tñ in directũ excõicat eos, quia excõicat Chriſtianos, nec eis aliquod commercium habeant. ℣. de ſu. poſt miſerabilem. & ℣. eod. etſi in fine. & cap. poſtulaſti. R.

e A poſſeſſionib.] niſi fuerint comparatæ de vſuris: quas tenentur vẽdere, & pecuniam reſtituere, ℣. de vſur. cum tu.

[Glo. ſeq. argu. & reci poteſt obijciendo de dec. cauſam. f Excommunicationis.] Ar. ꝙ iudex ſecularis cõpelli poteſt ad iuſtitiam ſeruandã, 23. q. 5. adminiſtratores. Et hoc vt facere ratione fidei, quod intromittit ſe de hæreditate, aliàs nõ debet, ℣. q. fil. ſint legi. cauſam. ſed illud ſtellige i quocũque caſu, vbi iudex ſecularis negligens eſt facere iuſtitiam, quod eccleſia ſe itromittere debet, & compeliere ipſum, 23. q. 5. adminiſtratores, & q. 2. dominus, & ℣. de maledic. c. 2. Per.

g Ex integro.] præter ſeruos, qui eos præuenerint in fide, C. de epiſ. & cle. Deo nobis, ſ. his ita. Ala.

ITa quorundam.] primo ponit duplicem Chriſtianorum exceſſum: Secundo tripliciter punit: ibi. Tales. Abbas.

CASVS. Quidam Chriſtiani cęca ducti cupiditate deferunt Sarracenis arma, ferrum, & lignamina galearum: & dum ad impugnandum Chriſtianos prædicta eis miniſtrant, ſuperiores illis ſiunt in malitia. Item ſunt & alij qui in galeis & nauibus Sarracenorum curam gubernationis aſſumunt: omnes prædictos Laterañ. concilium excommunicauit, & præcipit illos per Poteſtates locorum bonis ſuis priuari, & capientium ſeruos fieri: & præcipit, vt per ciuitates maritimas crebra & ſolemnis excommunicatio proferatur. Nota quod Chriſtiani qui cum Sarracenis impugnant Chriſtianos, auxilio vel facto, deteriores ſunt quam Sarraceni. Item ſeruitus hic inducitur inte canonico. Item excommunicatus poteſt iterum ex communicari.

h Qui gloriantur.] ſimi. vigeſima octaua quæſtione ſecunda, perniciosum, & 86. diſtinctione, tanta.

† Idẽ ſ. Alexãder. iij. in concilio Laterañ. c. 24 & c. 6. eo. tit. in 1. comp.

1 De hoc artic. vid oino beatũ Tho. 2. 2. q. 10. ar. 3.

2 Qualiter iudex eccleſiaſtic[9] aſtũ uertat, in Iudæos, & q̃b. caſib. præter Doct. hic, vi de latè Ey

c Seruitio.] ſupra eo. c. 1. & 2.

[Glo. ſeq. obijcit & ſol. ponendo x. caſus quibus eccleſia coercet Iudæos.

d Permittantur.] Sed quid ad nos de his qui foris ſunt: vt 2. q. 1. multi. & 45. diſt. qui ſyncera? Sol. de his qui foris ſunt non iudicat eccleſia: vt pœnã ſpiritualem infligat. In caſib. tñ iudicat a de eis quia repellit Iudæos à cõione Chriſtianorũ, 28. q. 1. ſæpe. ne ab eis corrũpantur, vt ibi, & ℣. eod. ad hoc. & hic. repellit nos à legitimis actibus, 2. q. 7. alieni. & ab officijs publicis, 54. diſt. nulla officia. & ℣. eo. cum ſit, & c. penul. & ne poſſint emere Chriſtiana mancipia, ℣. eod. c. vlt. & 54. diſtin. fraternitatẽ. Item non permittit eos facere nouas ſynagogas, ℣. eo. conſuluit. Item quod in diebus

a Ferrum

Sarracenis arma, ferrũ, & ligamina† deferant galearum: & pares autem etiã superiores in malitia fiãt illis dum ad impugnandos Christianos, arma eis & necessaria subministrant. b Sunt etiam, qui pro cupiditate sua, in galeis & piraticis Sarracenorum nauibus, regimen & curam gubernationis exerceant. ¶ Tales igitur ab ecclesiastica communione præcisos, & excommunicationi subiectos, c rerum suarum per Principes catholicos & Consules ciuitatum priuatione d mulctari, † & capientium fieri seruos, e censemus. Præcipimus etiam, vt per ecclesias maritimarum vrbium, crebra & sollemnis in eos excommunicatio f proferatur.

¶ Idem.

¶ Iudæi veteres synagogas in priorẽ statũ reformare possũt. de nouo erigere non possunt.

CAP. VII.

COnsuluit.† & infra. ¶ Iudæos de nouo cõstruere synagogas, vbi non habuerunt, pati non debes. ¶ Vetum si antiquę g corruerint, vel ruinam minantur, vt eas reædificent, h potest æquanimiter tolerari: non autem, vt eas exaltent, i aut ampliores, aut pretiosiores faciant, quam antea fuisse noscuntur: qui vtiquè hoc pro magno debẽt habere, quod in veteribus synagogis, & tuis obseruantijs tolerantur.

¶ Idem.

¶ In familiari seruitio Iudæorum Christiani esse non debent.

CAP. VIII.

ADt hęc oĩb. Christianis, qui sunt in iurisdictione vestra penitus interdictis, et si necesse fuerit, districtione ecclesiastica compellatis eosdẽ, † ne Iudæorũ seruitio se assiduè, k ꝓ aliqua mercede exponat: quod ẽt obstetricib. & nutricibus eorum prohibere curetis, ne infantes Iudęorum in eo-

---

a Ferrum.] vt inf. eo. ad liberandam. vbi hoc totum habes, quod hic dicit. de quibus hic habetur, ad hostes transferri non debent, C. quæ res expor. non deb. l. 2, & illi sunt decapitandi, 1 vt ibi, & C. de commer. mercatores, ff. de pub. & vect. item ferro. si enim non habent ferrum, nec arma: Nam causatũ perimitur, causa peremta, suum. & appellatione armorũ intelliguntur fustes & lapides, ff. d verb. signi. armorum appellatio. Lau.

[Gl. seq. arg. quod clericus ministrans, &c.]

b Subministrant.] Arg. clericũ pro homicida haberi, qui pugnantib. arma ministrat: dummodò ibi fiant homicidia. ag. 50. dist. si quis vi. item 24. q vl. c. vlt. j. de homi. sicut dignum. §. illi etiam, & § hi quoque.

c Subiectos.] & sic ipso iure sunt excommunicati. inf. eo. quod olim.

d Priuat. one.] Hoc potuit. Papa facere contra laicos, ratione criminis commissi. Bern.

[Gl. seq. no. triplici iure seruitutem inductam.]

e Seruos.] Not. seruitutem de iure naturali inductam, 35. dist. 6. die. Itẽ de iure canonico, 15. q. vlt. cũ multæ. & hic, & j. eod. ad liberandã. Vinc.

[Gloss. seq. not. excommunicatum iterum excommunicari, alleg. corcor. & demum contrariam ponit opin. dat solutionem.

f Crebra & sollemnis in eos excõicatio.] Et tũ isti ipso iure sunt excõicati. & sic excõicatus põt iterum excommunicari. 3. q. 4. Engeltrudã, & arg. 11. q. 3. excellentissimus, 12. q. 2. de vito, & 87. dist. ecce qui, & qui insordib. est, adhuc sordescat. 47. dist. q. tũlibet, nisi Arg. cõtra. 2. q. 1. multi, quia de his qui foris sunt, nihil ad nos, 24. q. 1. hoc. c. 1. 2. 3. & 4. & ẽ. de iud. cũ non absit. Itẽ qui est extra ecclesiam, non põt esse magis extra ecclesiã, 11. q. 3. ois Christianus. Itẽ arg. j. ff. de verb. obl. quibus idẽ. M. dixit, q excõicatus amplius excõicari nõ põt, sed denunciari põt excõicatus, & sic intelligit oia iura vbi sæpius vr aliquis excõicari. & sic intelligit hic. sed tu dicas, quod excõicatus potest iterum excommunicari. Et sunt duo effectus excõicationis, vt dicũt quidam: Primus effectus est ejciendi extra ecclesiam: Secundus est detinendi extra. sicut qui est ligatus vno vinculo potest iterũ 2 ligari non est dubiũ quin excõicatus possit adhuc excõicari. sicut qui est in vno peccato, põt aliud committere: & sic plus punitur, & sic põt pluries excõicari, & magis ex hoc punietur, & secũda excõicatio tunc primò incipit habere suum effectũ, cũ absoluitur a prima, & tamen prima absolutio non habuit suum effectum propter secũdam excommunicationem, & ita finaliter non prodest prima absolutio, nisi cum absolutus fuerit a secunda. De hoc dixi sup. de off. ord. ex parte, & inf. de sent. excom. cum pro causa. Bern.

Consuluit.] Duæ sũt partes. Secũdaribi, Verum. Abb. CASVS. Iudæi nouas synagogas erigere non dẽnt, sed antiquas, si corruerint, possunt reædificare in pristinã formã siue statũ, & non amplius exaltare q̃ fuerunt: & hoc pro magno beneficio habere debẽt. No. q aliud est de nouo facere, aliud est reficere. Itẽ licitũ est continuare, quod non est licitum incipere. Item ecclesia sustinet Iudæos in suis obseruantijs.

g Antiquę.] Constãtinus Imperator contulit libertatem ecclesijs: & Iudæos seruituti subiecit. §. postea verò Iulianus Imperator apostata dedit licentiam Iudæis nouas construere synagogas, 4 vt legitur in chronicis Tan.

h Reædificent.] sic supra eodem Iudæi. C. de Iudæ. l. vlti. quia aliud est tueri quod positum est, & aliud nouum facere. ff. de vsufruct. vsufructuarius nouum.

i Exaltent.] non enim licet cuilibet possessori transformare possessionem, puta vsufructuario. ff. de vsufruct. equissimum, §. sed & colores. Bertr.

k Assiduè.] sic sup. eo. cap. 1. & 2. & cap. Iudæi 2. & est arg. ex eo quod dicit, assiduè, quod interpolatim possunt seruire: quod intellige secundum tenorem illius c. sup. no. malorum. §. 2. fe. In domibus nullo modo, prout infra sequitur. & prædic. concor. 28. q. 1. iudæorum. ne, & inf. eo. esti iudæus.

¶ Adde quod de iure ciuili punitur capite, cũ rõ. ti. ca. bonum. l. 2. C. quæ res expor. non deceant.

Et bannitus eũ bannire tatione loci facta vbi habitare consueverat. Dec in Spec. accus. ad fin. An.

Ca. 1. eo. ti. in 1. cõp. par. 1. c. consuluit. ti. de app. Et de materia & intelligitur Doct. vid. Mag. jur. tra. de indæ. par. 1. ap. 3.

In his, qui docent eos naues facere, cũ propter illius rei peritiã non haberent C. de pœn. l. fin. l. And. ¶ lignamina.

a In eorundem domibus.] Et ita videtur quod extra demum iudęorū possint eadem prohibitio cessit ī.e. etsi.
b Concordant.] 23.q.8 dispar. & in habitu etiam differre debent, à Christianis, vt possint melius euitari inf. eo. in nonnullis.
c Simplicium] qa innocens recipit omni verbo, 22.q.4. in fin. eius simile 28. q. [illegible] sæpè.

SIc ut sup.] Dicitur, quia continet multa dicta, quæ patent. Abbas.

CASVS. Statuit Clemens Papa, nullius iudæus compellatur ad fidē venire invitus. & si aliquis ad fidem cōfugerit Christianam, postq; voluntas eius patefacta fuerit, absq; impedimento Christianus efficiatur. fidē.n. habere non creditur, q non spontaneus ad fidē accedit. Secundò dicit, q nullus Christianus sine iudicio secularis potestatis iudęum occidere vel mutilare, vel pecunias auferre præsumat, vel bonas cōsuetudines iudęorū immutet, nec in ritu suo perturbet, vel coacta seruitia exigat. Tertiò statuit vt nullus cogat inuitū iudęorum mutilare aut invadere, siue obtentu pecuniæ humata corpora effodere præsumat, & si quis cōtra hoc fecerit, honore & officio, si periculo patiatur, aut excommunicetur, nisi satisfecerit. Nota quod iudæus non est compellendus inuitus recipere baptismum. Item coacta seruitia non sunt à iudæis extorquenda. Item iudæi possunt habere cœmeterium.

rundem domib. nutrire præsumant. Quomodo Iudæorum mores, & nri in nullo concordant: b & ipsi de facili ob continuā conuersationem, & assiduam familiaritatē, ad suam superstitionem & perfidiam simpliciū animos inclinarent.

¶ Clemens tertius.

¶ Iudæi inuiti non sunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec sine iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi, vel in suis festiuitatibus molestandi, nec ipsorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda.

CAP. IX.

SIcut † Iudæi: & infra.

S¶ Statuimus, vt nullus inuitos d vel nolentes Iudæos ad baptismum venire cōpellat. Si quis aūt ad Christianos cauta fidei cōfugerit, postquam voluntas eius fuerit patefacta, Christianus absq; calumnia efficiatur: quippe Christi fidem habere nō creditur, qui ad Christianorum bāptismum † non spontaneus, sed inuitus cogitur † peruenire. ¶ Nullus etiam Christianus eorum quēlibet sine iudicio terrenę

prātis f vel occidere, † vel vulnerare, vel suas pecunias auferre præsumat. aut bonas g quas habuerunt consuetudines immutare præsertim in festiuitatū suarum celebratione quibuslibet fustibus, vel lapidibus eos nullatenus perturbet: neque aliquis ab eis coacta seruitia exigat, nisi quę ipsi hactenus præstitisse consueuerunt. ¶ Ad hoc malorum horum prauitati, & auaritię obuiātes: Decernim⁹, vt nemo cœmiterū h Iudęorum mutilare, aut inuadere audeat; siue obtētu pecuniæ i corpora humata effodere. k Siquis aūt huiusmodi decreti tenore cognito (qd absit) contraire præsumpserit, honoris & officij sui periculum patiatur, aut excōicationis l sententię plectatur, † nisi præsumptionē suam digna satisfactione correxerit.

¶ Idem.

¶ Ponit duas indulgentias illorum, qui Paganis prædicant.

CAP. X.

QVam † sit laudabile: & infra. ¶ Tunc fra-

a In eorundem domibus.] Et ita videtur quod extra demum iudęorū possint eadem prohibitio cessit ī.e. etsi.
b Concordant.] 23.q.8 dispar. & in habitu etiam differre debent, à Christianis, vt possint melius euitari inf. eo. in nonnullis.
c Simplicium] qa innocens recipit omni verbo, 22.q.4. in fin. eius simile 28. q. [illegible] sæpè.
d Iudæos.] Et ita videtur quod extra demum iudęorū possint eadem prohibitio cessit ī.e. etsi.
e Christi fidem habere.] probatio eius quod nullus compelli debet ad fidem: quia fides ex necessitate esse non debet, 45 distin. quid autem & c. qui synera & 23. q. 5 ad fidem.
f Sine iudicio terrenæ potestatis.] Nulli enim permissum est occidere, vel pœnam infligere, nisi cui ex officio permittitur, 23. quæstio. 5. qui malos, & cap. milites, & cap. cum minister. & pœna non est inferenda, nisi per iudicem, 33. quæst 2. cap. interfectores, §. in hoc. Bern.
g Bonas.] secus si malas, ne deludant Christianis prætendentibus signa lamentationis, & non prorumpant in cōtumeliam creatoris, infra eodem. in nōnullis. & ne annuatim simulatam speciem crucis exurant. 1 C. eod. iudæos. sed suas festiuitates more solito celebrent, 45. distinct. qui synceram. vt hic dicitur, & C. eo. ti. nemo. A.

[Glossa sequens signat cōtrarium & soluit.

h Cœmiterium.] arg. contra. ff. de sepul. viol. sepulchra. Sol. Sepulchra hostium religiosa non sunt, vt hic dicitur: nec illud infringens incidit in edictum. Iudæi verò non reputantur hostes, 23. q. 8. dispar. licet sint hostes fidei nostræ, ī.e. eo. & si iudæos.
i Pecuniæ.] quæ in sepulchris ponenda non est. arg. ff. de relig. & sumpt. fun. si quis impediat. §. funeris causa. & 13. q. 2. non æstimemus, circa medium. Tāc.
k Effodere.] quod qui fecerit sepulchri violati tenetur. ff. de sepul. viol. l. 3. §. si quis. & secundum quosdam hæc actio infamat, ff. de sepul. viol. l. 1. Alij dicunt, q non infamat, cum sit actio in factum, & illa impropriè ponitur actio. Alex.
l Aut excommunicationis.] & ita videtur in cap. sicut. ibi de eis quod illorum propęna imponat, si non satisfecerint, & si iste velit satisfacere, non potuit. sum. 23. distinct. episcopus aut presbyter. & 47. d. 1. & 91. distinct. ca. vlt. ita est argumento quod pro quolibet peccato non debet episcopus sententiam in aliquem fulminare, vel excommunicare, vel deponere. Bern.

QVam sit.] Duo sunt dicta. Secunda partibi. infuper. Abb. CASVS. Quidam episcopus qui volebat prædicare fidem catholicam Paganis, quæsiuit à Papa verum deberet vti cibis illorum: concessit ei dominus Papa & sociis eius, vt cum eunbunt ad prædicandā fidem Paganis, si carnibus vti his cibis cum gratiarum actione, qui sibi ab ipsis infidelibus apponentur, dummodò abstineant ab esu carnium his diebus quibus carnibus vti non licet, iuxta canonicas sanctiones. Insuper concessit eidem, vt quicunque religio

† Ca. 4. eo. ti. in j. compil. Et V. de Marqu. rdū) ti. de iudęis. P. 1. c. 4 vbi plene. adde B. Thomā 2. 2. q. 10. ar. 8.

† Ca. 3. eo. ti. in 2. compil. & post eo. Later. sub Alex. iij. par. 2. c. j. Et de prima cōtextus parte vide de B. Th. 2. 2. q. 10 ar. 8. & ibi Caieta. & Turrecremata in c. de iudęis. 45

† baptismum. † cognoscit.

Religiosi aũt clerici idonei ad p̃dicandũ fidem sibi adhærere voluerint, liberam habeant facultatem, petita, & obtenta Prælatorum suorum licentia. No. q̃ à carnibus abstinendum est diebus à canonibus constitutis. Item nemo põt p̃dicare sine licentia sui Prælati. Item non sufficit petere licentiam nisi fit obtẽta.

a Temporum qualitate.] vt abstineant his diebus, & temporibus, quibus à carne est abstinendum secundum canones 4. distin. denique, & de consec. dist. 3. esu carnium, & cap. sabbato de quibus canonibus hic fit mentio.

¶ Scriptores Christiani Paganos vocant oĩs idolorũ cultores, q̃ nunq̃ fidẽ catholicam agnouerunt.

[Glos. seq. signat cõtrarium, & soluit, ex solutione quæstionem infert, & respondet. Iterum quærit, & soluit.

b Vti liceat.] Aliter enim non possent illos lucrari, & sic licet eis loqui, & comedere cum eis exẽplo Dñi. 23. q. 4. infideles, & xj. q. 3. ad mensam, dummodo, & aliis non coinquinent. Arg. contra. 28. q. 1. nullus, & ca. oĩs Sol. contraria intelliguntur de Iudæis, q̃ discernũt cibos, hoc, & ca. ad mensam, & c. infideles, dẽ Paganis intelligitur. Sed quare potiꝰ vitamus conuiuium iudæorũ, quam Paganorum? Ratio illa est, quia illi. s. Iudæi discernunt cibos nostros, vndè non debemus cibis eorum vti, ne videamur inferiores illis, vt dicit prædictum. c. omnes. Pagani verò non discernut cibos: sed hodie & isti, & illi discernunt. vnde non debemus comedere apud eos, nec ipsi apud nos, licet hoc non cõtineatur in verbis edicti, vt patet hic, & c. ad mensam, sed quãtumad sententiam eos vitare debemus arg. ff. de pet. hær. item veniunt. §. ait senatus. Sed quare potius vitamus conuiuium quam colloquium? Ideo loquimur eis, vt eos possimus lucrari, quod aliàs facere non possemus, vt in cap. infideles.

c Apponuntur.] Quæcunq; ergo apponuntur vti possunt, nisi dictum fuerit, quòd sit idolis immolatum: vt 1. q. 4. §. vlti. & 26. q. 2. si de area, tunc enim sanctius est mori fame, quam idolothytis vesci. 32. q. 4. sicut sanctius. Bern.

[Glo. seq. mixtim signat duo contraria.

d Requisita, & habita.] quia nullus, potest p̃dicare 1 nisi ex officio sibi commisso, vel nisi habeat auctoritatem à suo Prælato. ĩ. de har. cum ex iniuncto, & c. excõmunicamus, §. quia verò, nec sufficit petere licentiam, nisi fit obtenta, vt hic patet, & sim. de consec. dist. 5. non oportet 11. q. 3. qui ergo. 19. q. 2. dua. Arg. contra. sup. de regular. licet, & ĩ. de arbitr. cum olim.

1 Vide Concil. Trid. sess. 5. de reform. c. 2. & sess. 24 de refor. c. 4.

Significauit.] Habet tria, secundum ibi, Illi quoque. Tertium ibi, Aut vltimum. Abbas.

CASVS. Quidam erant in captiuitate Sarracenorum: amici siue consanguinei illorum volebant illuc ire pro ipsis recuperandis: quæritur, qualiter valeant illuc proficisci? Respondet Papa, q̃ bene possunt ire, dummodo nihil in mercibus portent, vel alio modo, vnde possit Sarracenis aliquod subsidium prouenire, excepto redẽptionis articulo: ea tã, q̃ hoc prius firmẽt proprio iuro. Secundo dicit, q̃ illi, q̃ post treugã factã inter Christianos, & Sarracenos portãt illuc merces, ꝓhibitas, ab excõicatione nullatenus excusantur, sicut nec illi excusantur, qui ꝓ alios merces prohibitas illuc transmittunt. Tertio dicit, aliqui iurauerunt in terram Sarracenorum cũ mercibus prohibitis se amplius non ituros, nisi pax esset inter Christianos reformata: & post factam treugam tuerunt illuc cũ mercib. prohibitis: quæritur, an excusentur ab excõicatione? Rñdet Papa, q̃ conditio illa de pace, vel treuga eos ab excõicationis vinculo non absoluit, nec etiam à periurio. Nota, quòd qui portant merces prohibitas Sarracenis, sunt ipso iure excommunicati: & nullo tempore pacis, vel treugæ excusantur.

excommunicatus est, & pacis appellatione non venitur frustra.

CAP. XI.

Significauit † nobis tua fraternitas, quomodo aliqui ciuium tuorum in Alexandriam valeant proficisci, pro recuperandis cõciuibus suis, qui illic in captiuitate tenentur: Hoc arbitramur licitè posse fieri, dummodo nihil in mercibus suis, vel alio modo secũ illuc deferant, vndè possit Sarracenis (excepto redemptionis articulo) aliquod commodum, e aut subsidium prouenire: quod etiam coram te prius iuramento f firmabunt. ¶ Illi quoque, qui post treugam in trãsmarinis partib. factam, cum commercio Alexandriam adierunt, si detulerint merces prohibitas causa lucrandi, excommunicationis g vinculum non euadunt: sicut nec illi, qui in personis proprijs non euntes,

†Cap. 5. eo. tit. in 3. cõp. Vide Martinũ Nauarrũ in Manuali cõfessariorum, ca. 27. tit. de excõicationibus, à iure latis, & primũ de reseruatis Papæ p Bullã cœnæ § excõicam. oĩs illos.

¶ Idem.

¶ Pro redimendis captiuis licet ire Alexandriam, in rerum bus, quod nihil deferent auxilij seu subsidij extra redemptionis articulum. Portans, vel mittens etiam post treugas merces prohibitas,

dicitur, ĩ. eo ita quorumdam, vbi de hoc, & ĩ. eo. ad liberandam, nihil ergo in mercibus portandum est nisi illud, vndè possint redimere captiuos, vt hic dicit: Sed quid si non possunt redimere captiuos, vt hic dicit. Sed arma, vel ferrum, nunquid hoc facere possunt sine pœna excommunicationis? Argu. quod sic, et eo, quòd hic dicit, excepto redemptionis articulo: sed non credo, nisi primo requiratur auctoritas Papæ, ne aliquid fraudis fiat. Bern.

[Glo. seq. obijcit, & vtpliciter soluit.

e Aliquod commodum.] secundum q̃ dicitur, ĩ. eo ita quorumdam, vbi de hoc, & ĩ. eo. ad liberandam, nihil ergo in mercibus portandum est nisi illud, vndè possint redimere captiuos, vt hic dicit: Sed quid si non possunt redimere captiuos, vt hic dicit. Sed arma, vel ferrum, nunquid hoc facere possunt sine pœna excommunicationis? Argu. quod sic, et eo, quòd hic dicit, excepto redemptionis articulo: sed non credo, nisi primo requiratur auctoritas Papæ, ne aliquid fraudis fiat. Bern.

f Iuramento.] Sed nonne sufficit pœna excommunicationis? Potest dici, q̃ hoc exigitur à suspecto artic. 28. dist. de Syracusanę, & 10. q. vlt. cap. vlt. quoniam eorum ruinę debent occurrere Prælati. 93. dist. diaconi, & 22. q. 5. hoc videtur, & ad maiorem cautelam exigitur iuramentum etiam a quocunque. Lan.

g Excommunicationis.] de qua habes supra eod. ita quorumdam, & ideò, quia licet treuga sit facta, non tamen pax perpetua: vt infra. §. proxi. vndè prohibitio non intelligitur propterea relaxata de mercibus prohibitis. Bern.

merces eis p nũtios [a] deſtinarunt. ¶ Ad vltimum illos qui iurauerũt ſe amplius in terram Sarracenorum cũ mercib. nõ ituros, niſi pax eſſet inter Chriſtianos, & ipſos, & poſt treugam [b] factam venerunt illuc: conditio illa de pace, aut treuga habenda, ab excõicationis vinculo nõ abſoluit. [c]

¶ Idem.

¶ *Excommunicati ſunt, qui cum Sarracenis tẽpore guerr. aliquod habens cõmerciũ, vel eis preſtant preſidium.*

CAP. XII.

QVod [†] olim p̃ceptũ fuit: & inf. ¶ Sanè licet hoc fuerit in Concilio Laterañ. [d] [†] diſtrictè inhibitum: Nos tñ oẽs illos excõicationi ſupponimus, [e] qui iam amplius cũ Sarracenis mercimoniũ habuerint, vel p ſe, vel per alios, nauib. ſeu quocunq; alio ingenio, eis aliqua rerũ ſubſidia [f] ſeu conſilia, q̃diu inter nos, & illos guerra dura uerit duxerint impẽdenda. ¶ Veſtræ igitur diſcretioni mandamus, quatenus, nec p vos, nec p veſtras naues, nec alio quocunq; modo, aut ingenio eis mercimonia, cõſilia, vel alia ſubſidia tranſmittãt: & ſi qui contrafecerint, non ſolum ſint ipſo iure excõicati; verum etiam iram Dei viuentis incurrant. Nota, p quicunque cum Sarracenis mercimonia habuerint, ipſo iure ſunt excommunicati.

vel alia ſubſidia trãſmittatis: ne ſi aliqui in ſua malitia indurati, ſecus agere p̃ſumpſerint, non ſolum ipſo iure inçidant in excõicationem illam, verumetiam iram [g] Dei viuentis incurrant.

¶ Innocentius iij. archiepiſcopo Senoñ. & epiſcopo Pariſiẽ.

¶ *Iudæi nutrices, vel ſervientes Chriſtianos habere non debent, contra facientibus interdicitur Chriſtianorũ commercium.*

CAP. XIII.

ET ſi [†] iudæos, quos propria culpa ſubmiſit perpetuæ ſeruituti, pietas Chriſtiana recepterit, & ſuſtineat cohabitationem illorũ: ingrati [h] tamen nobis eſſe nõ debẽt, vt reddãt Chriſtianis pro gr̃a [i] contumeliam, & de familiaritate [k] cõtemptum: qui [†] tanquam miſericorditer in noſtrã familiaritatem admiſſi, nobis illam retributionẽ impendunt, q̃ (iuxta vulgare prouerbium (mus [l] in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu ſuis conſueuerũt hoſpitibus exhibere. ¶ Accepimus autem, quod Iudæi faciunt Chriſtianas filiorum ſuorũ [†] nutrices: [m] ne filij liberæ filijs famulentur ancillæ. Si verò nutrices, & ſeruientes non dimiſerint Chriſtianas, præcipiatur omnibus Chriſtianis ſub pœna excõicationis, ne cum eis commerciũ audeant exercere. Nota p nullus dẽt eſſe ingratus accepti beneficij. Item nota prouerbium illud vulgare, mus in pera, &c. Item Chriſtianus Iudæo ſeruire non debet. Item Iudæi ſerui ſunt Chriſtianorum.

[a] Per nuncios.] ſic inf. c. proxi. qui per alium facit, per ſe facere videtur, vt hic, & inf. de ſent. exc. mulieres, 46. diſtin. ſicut non ſuo. ff. de adminiſt. tuto. ita tamen, §. geſſiſſe. Ber.

[b] Poſt treugam.] Treuga eſt ſecuritas perſonis, & rebus ad tempus conceſſa, ſ. de treuga. c. 1 & qui facit treugã non facit pacem, nec deſiſtit à guerra, niſi ad tempus: quia qui diſtulit, non in totũ deſtitit 2. q. 3. §. notandum, & ff. de iud. deſtitiſſe.

[c] Non abſoluit.] nec etiã à periurio: quia licet treuga ſit facta, non tamẽ pax, & ita non extitit conditio, vndè incidit in ſententiam excõmunicationis, & in periurium, & ſic treuga non eſt pax.

QVoniam.] Primo excommunicat. Secundo hortatur illos, quibus ſcribit ibi, veſtræ igitur Abbas Siculus.

CASVS. In Laterañ. Concilio prohibitum fuit, p nullus merces prohibitas Sarracenis portaret per ſe, vel alium, & Clemens Papa omnes illos excõicationi ſupponit, qui amplius cum Sarracenis mercimoniũ habuerint per ſe, vel p alios: aut quocunque modo aliqua rerum ſubſidia, dum guerra durauerit, duxerint impendenda: vñ mãdat quibuſdam, quatenus nullo modo, aut quocunque ingenio eis mercimonia, conſilia, vel alia ſubſidia tranſmittãt: & ſi qui contrafecerint, non ſolum ſint ipſo iure excõicati; verum etiam iram Dei viuentis incurrant. Nota, p quicunque cum Sarracenis mercimonia habuerint, ipſo iure ſunt excommunicati.

[d] In Concilio Laterañ.] ſ. eo. ita quorundam. Bern. [Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.

[e] Supponimus.] Et iam ſuppoſiti erant per Alex. in Concilio Laterañ. ita quorumdam, & ſic eſt canõ late ſententiæ, vt patet in fine, & ita vñ, p qui contra faciunt, duplici excõicatione ſunt ligati. Sed quis abſoluet tales? Poteſt dici p epi 2 iplorũ quia ex quo Papa ſibi hoc non retinuit, alijs indulliſſe videtur. j. de ſent. exc. nuper. qa ſibi reſeruaſſet ſi hoc non intendebat, ſup. de præben. graue. in fi. & j. de cri. fal. dura. in fi. Ber.

[f] Subſidia.] ſ. eod. ita, & j. eo. ad liberandam, & C. q̃ res expor. non poſ. per totum, & C. quæ res vendi. non poſ. per totum.

[g] Iram Dei.] Ratum habentis quòd ab eccleſia iuſtè factum eſt 24. q. 1. quodcunque.

ET ſi.] Primo ponit exordiũ. Secũdo facti narrationem. Tertio phibet. Quarto pœnã imponi mãdat. Secunda ibi, Accepimus. Tertia ibi, Inhibemus. Quarta ibi, Si verò. Abb. Sic.

CASVS. Quamuis Chriſtiani pro ſola humanitate recipiãt iudæos, & ſuſtineant cohabitationem illorũ, tñ ingrati Chriſtianis eſſe nõ debent, vt reddant Chriſtianis pro gratia contumeliam, & de familiaritate contẽptũ, & illã retributionẽ impendunt de qua dr̃ iuxta vulgare prouerbiũ, Mus i pera, ſerpẽs in gremio, & ignis in ſinu hoſpites ſuos malè remunerare cõ ſueuerunt: ipſi. n. faciũt Chriſtianas mulieres nutrire filios ſuos, & cũ in die Reſurrectionis illas recipere Corpus & Sanguinẽ Dñi p̃tingit, p triduũ anteq̃ lactent filios ſuos, lac effundere faciũt in latrinam, quod horrendũ eſt dicere: & alia turpia contra fidem catholicam committunt, p p quod timendum eſt ne fideles diuinam indignationẽ incurrant, cum eos patiantur talia perpetrare, vnde prohibet Papa diſtrictè, ne de cætero nutrices, vel ſeruiẽtes habeãt Chriſtianos: ne filij liberæ filijs famulentur ancillæ. Si verò nutrices, & ſeruientes non dimiſerint Chriſtianas, præcipiatur omnibus Chriſtianis ſub pœna excõicationis, ne cum eis commerciũ audeant exercere. Nota p nullus dẽt eſſe ingratus accepti beneficij. Item nota prouerbium illud vulgare, mus in pera, &c. Item Chriſtianus Iudæo ſeruire non debet. Item Iudæi ſerui ſunt Chriſtianorum.

[h] Ingrati.] ſi enim Iudæi iſti ingrati ſunt, poſſunt priuari gratia ſibi conceſſa, ſ. de do. cap. vltimo, & 12. q. 2. octaua diſcuſſio. & C. de reu. do. Lvlt. Ber.

[i] Pro gratia.] ſ. de fid inſ. peruenit, & ſ. de renuntia. ſanè. Bern.

[k] De familiaritate.] Nimia familiarietas parit contemptum: vt ff. de off. procon. nec quicq̃, §. circa. 3 86. diſt. quando, & ff. de officio præſi. obſeruandum.

[l] Mus in pera. Jvt 13. q. 1. c. eccleſias, §. Item præcepit dominus.

[m] Nutrices.] quod eſſe non debet, ſ. eo. Iudæi, & cap. ad hoc. Bern.

[a] Et vbi pax regnat, treuga nõ ſufficit. vide Paulũ de Caſtro, Angelum, & plenius per Alexãdrũ in l. conuentionẽ, ff. de pactis, adde Baldũ in tit. de pace Conſtant, §. vaſalli, vbi dicit, q̃ treuga magis accedit ad naturam belli, quam pacis.

[†] Ca. 6. eo. ti. in 1. cõp. Vide Martinũ Nauarrũ ſuperiori c. citatum.

[†] Lateran. ſub Alexand. iij. an. 24.

[a] Hodie ſolus Papa abſoluit, cum ſit caſus Papæ reſeruatus p Bullã Cœnæ Dñi. q. ceterum à prædictis ſcias.

[†] In codice Barbatię ita: qui tam miſericorditer, &c. qđ magis placet.

[†] Vide marquardũ trac. de Iudæis pa. 1. c. 3. nu. 15. & c. 4. nu. 18.

[j] Sequitur aduocatos, patientẽ eſſe procõſulem oportet: ſed cũ ingenio: ne cõrem-ptibilis eſſe videat. Io. An.

[a] Ef-

a Effundere.] credebant forsan corpus Christi descendere in stomachum & incorporari, quod est falsum.de con.se.dist.2.tribus gradibus.non est iste panis: cibus enim animæ est.dist.ea.credere.Lau.

b Patiuntur.] Arg.quod qui potest prohibere & non prohibet tibi, imputatur.86.dist.c.3.inf. de reg.iur.c. pen. & infra tit.proxi.c.2.& 23.q.9.præterea.arg. ℨ. de sen. excom. quantæ præsumptionis.

c Liberæ.]idest ecclesiæ.non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberę.21.q.4.dicat aliquis.Bernardus.

d Ancillæ.] idest: Agar.q̄ significat synagogam.Libera,idest,Sarra:quæ significat ecclesiā de Agar ancilla Sarræ dicendum est ipsi qui debēt esse serui illorum q̄ descenderunt a Sarra: in quibus ecclesia fundata est. Bernar.

e Sub excommunicationis pœna.]Imò excommunicari possunt si communicēt eis postea. ℨ. de vsur. post miserabilem. & infra cap. prox.& sic indirecte iudicat ecclesia de iudæis,& de hoc dixi ℨ. eod. ita.& c.iudæi 2.Ber.

POstulasti.]Communis diuisio:Secunda ibi, Ad quod Abbas Siculus.

CASVS. Quidam Iudæus manus in quendam clericū iniecit violentasque ritur qualiter contra illum sit procedendum? Respondet Papa, quod ille cuius iuri dictionis existit: pœna pecuniaria ipsum puniat, vel alia temporali,secundum quod sibi visum fuerit, & faciat læso congruè satisfieri:alioquin dominus eius monendus est, vt passo iniuriam & ecclesiæ faciat satisfieri competenter;quod si dominus eius hoc neglexerit,prælatus loci præcipiat Christianis per centuram ecclesiasticam, ne cum ipso iudęo commercium habeant donec satisfaciat. Nota. quod pro iniuria illata potest quis pecuniaria pœna puniri.Item ante absolutionem debet læso satisfieri. Item propter negligentiam iudicis sęcularis; deuoluitur iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum. Item indirectè excommunicantur iudęi.

f Pœna pecuniaria] Ad arbitrium iudicis supra de offic.leg.de causis.§.fi.quia spirituali pœna ipsum punire non potest,cum sit extra eccl̄ eſſam:quia nihil ad nos de his qui foris sunt. 2.q.1.multi 3 quando ecclesia posset punire iudæos,dictū est supra c.ita.& melius in c.iudæi.Ber.

g Læso satisfactionem.]hoc regulare est, vt semper ante absolutionē satisfaciat læso. & infra de sen.excomm. porrò. parochianos, conquesti. & plurib. alijs cc.& ecclesiæ satisfacere debet, cui fuit facta iniuria in personam eius ministri,vt 3.q.1.nulli in fi.& 2.q.7.accusatio. Ber.

h Christianis. Et ita indirectè excommunicantur Iudęi. De hoc dic vt dictū est ℨ. eo. quorūdam.

IN nonnullis.]Tria sunt dicta,Secundum ibi, In diebus. Tertiū ibi,Illud autem.Abb.Sic.

CASVS. In quibusdam prouincijs iudæi seu sarraceni per habitum distinguuntur à Christianis, In quibusdam verò non:vndè contingit aliquando, q̄ Christiani iudęis, & iudęi Christianis mulieribꝫ errorem carnaliter commiscentur:Ne igitur tā damnatus excessus per talem errorem vlterius committatur, statuit concilium generale,vt Iudęi siue Sarraceni vtriusq; sexus in qualibet prouincia christianorū, per habitum publicè distinguantur à christianis. Secundò dicitur,quod in diebus lamētationum, iudęi siue Sarraceni non exeant in publicum:quia vt dicitur, tunc ornatius incedere non erubescunt, & christianis qui Passioni sacratissimæ memoriam exhibentes, lamenta tionis signa prętendunt, illudere non formidant. Tertio prohibetur, ne in contumeliam creatoris prosilire præsumant, & quia contumelia creatoris dissimulari non debet: pręcipit concilium huiusmodi pręsumptores per Potestates locorum condigna pęna compesci, ne crucifixum pro nobis blasphemare præsumant. Nota quod iudęi & Sarraceni a christianis per habitum discerni debent. Item iudęi siue Sarraceni ‖christianis mulieribus non sunt commiscendi. Item in die lamentationum in publicum exire non debent. Item iudex ecclesiasticus potest compellere Principes, vt

Eeee 2 compe-

& (quod non tantum dicere, sed etiam nefandum est cogitare) cum in die Resurrectionis Dominicę illas recipere corpus & sanguinem Iesu Christi contingit, per triduum antequam eos lactent lac effundere a faciunt in latrinam. Alia insuper contra fidem catholicam detestabilia, † & inaudita cō mittunt, propter quæ fidelib. est verendum, ne diuinam indignationem incurrant:cum eos perpetrare patiuntur b indigne quæ fidei nostræ confusionem inducunt: & infra.

¶ Inhibemus ergo districtè, ne de cætero nutrices, vel seruientes habeant Christianos ne filij liberæ, c filijs famulentur ancillæ. d sed tanquam serui à Domino reprobati, in cuius mortē nequiter coniurarunt,le † saltē per effectum operis recognoscant, seruos illorū, quos Christi mors liberos,& illos seruos effecit: & infra. Si verò nutrices & seruientes non dimiserint Christianos,sub excō municationis e pœna inhibeatis † districtè omnibus Christianis, ne cum eis commercium aliquod audeant exercere.

¶ Idem.

¶ Iudęus, qui percusserit clericum temporaliter punitur, & si de facto puniri non potest, interdicitur sibi Christianorum commercium, donec satisfecerit iniuriam p̄ passo.

CAP. XIIII.

POstulasti † qualiter contra iudæum procedere debeas qui manus iniecit in quendam clericum violentas; Ad quod breuiter respondemus, q̄ si dictus iudæus tuæ iurisdictionis existit ipsum pęna pecuniaria f punias, vel alia secundum q̄ cōuenit) temporali, faciens læso satisfactionem g cōgruam exhiberi:alioquin eius dominum moneas, & inducas,vt passo iniuriam,& ecclesiæ ab eo satisfieri faciat competenter: quod si dominus eius neglexerit adimplere, tu Christianis h omnibus † per censuram ecclesiasticam interdicas,ne cum ipso iudæo antequam satisfaciat, præsumant commercia exercere.

¶Idem ‖ in concilio generali

¶ Iudęi & Sarraceni vtriusque sexus, debent in terris Christianorum vti habitu, per quē à Christianis discernantur, & in die Passionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam creatoris prosilire.

CAP. XV.

IN † nonnullis prouinciis à Christianis iudęos seu Sarracenos habitionis signa prętendunt, illudere non formidant. Tertio prohibetur, ne in contumeliam creatoris prosilire præsumant, & quia contumelia creatoris dissimulari non debet: pręcipit concilium huiusmodi pręsumptores per Potestates locorum condigna pęna compesci, ne crucifixum pro nobis blasphemare præsumant. Nota quod iudęi & Sarraceni a christianis per habitum discerni debent. Item iudęi siue Sarraceni ‖christianis mulieribus non sunt commiscendi. Item in die lamentationum in publicum exire non debent. Item iudex ecclesiasticus potest compellere Principes, vt

¶Vide Nicephorū lib.4. c.6. & li.14. c.16.historię ecclesiast. & Clem:entem lib.2.cōsti. Apostolicarū,c.64. vbi intelliges odiū iudęorum in christianos.

† In codice Barbatię ita saltē p̄ effectū operis recognoscant, se esse seruos illorum,&c.

† Vide B. Tho. 2.2 q. 10.arti.9.

† Vide Marquar. tra.de iudęis par.1. c. 4.& e tangentes citatas ℨ. eo.tit. c.2.& de intellectu Eymericū i Directorio Inqsi. par.2. q. 46. num.1.

† Et ℨ. de duo.gaudem p̄ q̄ iura patet, illos ex iniectione excōicatos nō esse;& iō non manet hic illos absolui facit q̄d scripsi & iureiu. sicut 3 propter finē. Io. And.

† De intellectu huiꝰ de cret.vide Nicolaū Eymericū in directorio inqsito. p.2.q.46. num.8. & 9.

† Dictio olibus, deest in antiquoribus codicibus.

† Idē.f. Inno.iij.in concil. generali Latera. c.68 & & c.1.eo.ti. in 4. compi.

compescant iudeos à suis præsumptionibus.

[Glo. seq. circa distinctionem habitus ponit quatuor similia.

a Distinguit.] sic per habitum debent distingui nouitij a professis. ℨ. de sta. regulari. ca. pen. & meretrix à matrona. ℨ. de sent. exc. in audientia. & ff. de iniurijs. item apud §. sigs virgines & masculi à fœminis. ℨ. de crimi. & vetter. 30. distin. si qua mulier. sic & liber distinguitur à seruo per pileum. C. de lati. liber. toll. l. i. §. sed & qui pileati. fo.

† discernat.

b Cõmixtionis.] quia nec matrimonium inter iudæum & Christianam esse põt. 1. 8. q. 1. caue. B.

† vel amẽti.

c Erroris.] ergo si ignoranter committatur Christianus iudæo: dummodo nõ sit crassa siue affectata ignorantia, excusatur in eo q̃ indęa. arg. 34. q. 2. in lectũ. & ℨ. de cleric. excõ. Apostolic. ç.

† vlterius. ¶

d Prodeant.] ℨ. eo. quia.

¶ Post verbũ distinguantur, in concilio, & in antiqua cõpi. addunt hæc verba: Cũ ẽt per Mosen. hoc ipsum legatur eis iniunctum.

e Illudere.] sic reddunt notarij pro gratia contumeliam & contemptum, vt ℨ. eod. & si iudæo.

f Animaduersionis.] scilicet, pecuniaria pœna, vel alia temporali, prout visum fuerit iudici. ℨ. eo. pro xi. Ber.

g Blasphemare.] ℨ. eod. ca. 1. & ℨ. cap. proxi. Ber.

CVm sit.] Prima pars constitutionem innouans, olim inhibitã prohibet, & oẽs causas tradit. Secunda ponit præponentem. Tertia præpositum. Quarta prorogat. Secunda ibi, Si quis. Tertia ibi, Officialis. Quarta ibi, Hoc Idem.

CASVS. Statuit concilium Toletanũ quod nullus iudæus super Christianos vllum officium vel potestatem exerceat: Sed quia illud non bene intelligitur, concilium generale renouauit conciliũ Toletanum, prohibens ne iudæi publicis præficiantur officijs, quæ sub tali prætextu Christianos infestare ne plurimum & molestare, & si eis tale fuerit officium commissum, per prouinciale concilium annuatim celebrandum, monitione præmissa compescantur, & tali officiali, communio Christianorum in commercijs & alijs denegetur, donec restituerit quidquid ex tali officio habuit à Christianis conuertendum in vsus pauperum Christianorum secũdum episcopi diœcesani prouidentiam: & officium ipsum cum pudore amittat, qđ irreuerenter assumpsit, & quod de ijs dicitur, extenditur ad pagnos. No q̃ infideles fidelibus præponi non debent, nec publicis officijs præfici. Itẽ quod percipitur ex officio quod habere non licet restituendum est, quia si principale non licet, nec eius accessorium.

¶ Idem in eodem

¶ *Proponens Iudæum vel Paganum publicis officijs, per concilium prouinciale corripitur, & præposito denegatur Christianorum commercium, donec deposuerit officium: & in vsus Christianorum pauperum restituet undè quæsita, secundum episcopi prouidentiam.*

CAP. XVI.

CVm sit nimis absurdũ, vt blasphemus, h Christi, in Christianos, vim potestatis exerceat: quod super hoc Toletanum † concilium prouide statuit, nos propter transgressorum audaciã in hoc generali concilio innouamus: Prohibentes, ne Iudæi publicis officijs præferantur: quoniam sub tali prætextu Christiani plurimũ sunt infesti. ¶ Si quis autem eis officium tale commiserit, per prouinciale k concilium, quod singulis annis præcipimus celebrari: monitione præmissa, districtione qua conuenit, compescatur. ¶ Officiali verò huiusmodi, tandiù Christianorum communio in cõmercijs & alijs denegetur, donec in vsus pauperum l Christianorum, secundum prouidentiã diœcesani episcopi conuertatur, quicquid fuerit à Christianis adeptus occasione officii sic suscepti: & officium cum pudore dimittat, quod irreuerenter assumpsit. Hoc idem extendimus ad Paganos.

h ¶ Blasphemus Christi.] licet iudæus blasphemans Christum. supra eod. cap. 1.

† Hoc statuit Toletanũ cõcilij tertium. ca. 14 in concilijs editis. ℨ. apud Gratianum in c. nulla 54. distribuitur cõcilio Toletano quarto.

i Toletanum concilium] 54. distinct. nulla. & infra eo. ex speciali.

k ¶ Prouinciale concilium.] supra de accusat. sicut olim.

[Glossa sequens obijcit, & soluit.

l In vsus pauperum.] Sic ergo pauperibus restituitur, quod iniuste extortum est vt ℨ. de immuni. eccle. quia. si verò officium licitum est, tunc si vellet, posset dare pauperio. qđ iniuste extortũ est. 14. q. 5. non sanè. Sed contra vt quod restituendum sit illis, a quibus est extortum, & non pauperibus, ℨ. de hoc nicet. sicut dignum ℨ. eos. & infra de vsuris cum tu & supra de iureiuran cum tu. & supra de decim. tua a. 18. distinctio. quoniam. Ideo sit in hoc casu quia nescitur a quibus extortum sit, maior pœna ponitur in sequenti capitu. illis, qui merces prohibitas portant ad Sarracenos. Ioan.

Ad libe-

¶ Idem Innocentius in concilio Lateranen. 69. & ca. eo ti. in 4. compi.

AD liberandam.] Duæ sunt partes: Secunda ibi, Et talibus. Abbas.

CASVS. In concilio isto dī illud quod legitur. ī. eo. ita quorundam hoc adiecto, q illis qui prædicto modo delinquunt, gremium non aperiatur ecclesiæ, nisi totum quod ex tam damnato commercio perceperunt, & tantundem de suo in terræ Sanctæ subsidiū destinauerint; vt in eo puniantur in quo peccauerunt: Quod si soluendo non fuerint, sic aliàs delictū istorū taliter puniatur, q alij attentare similia pertimescant. No. quod qui contra ecclesiam delinquit, in eo punitur, vt ab ea non recipiatur donec satisfaciat. Item punitur quis in eo, in quo deliquit: Item pœna vnius debet esse merus alterius.

a Excommunicamus & anathematizamus.] sicut ī. codita. & c. quod olim b Priuatione.] hoc totum habes. supra eo. ita.

[Gin. seq. dat simile de vsura, cō. iudit tamen quod hoc grauius.

c Totū quod ex cō mercio.] Totū ergo lucrū, q ad eos peruenit ex hoc cōmercio, debent dare in subsidiū terræ Sanctæ: in cuius detrimentum hoc fecerunt: & simile est crimini vsurarum: in quo quicquid forte accedit, vsura est: vndè totū debet restitui. ī. de vsur. consuluit. & 14 q. 3. putauit. & ca. seq. immo vī q maius, quia iste videtur fidem Christianam impugnare vñ plus puniuntur, quia tantūdem pro pœna dare coguntur in subsidiū terræ sanctæ, & nemo dubitat grauius esse commissum, quod est grauius vindicatum, 24. q. 1. non asseramus. & in Auth vt ira. ī. coll. 9. in fi. vbi dicit; In delicto æquali proximas eis imminere pœnas iustum putamus.

d In quo deliquerint.] sic ī. de immu. eccle. ca. vlt. & de iure pat. pastoralis. & ī. de temp. ord. literas & si prædē foro compet. nullus. lim. 12. q. 2. de viro. & 17. q. 4. frater & c. episcopus.

e Sic aliàs.] quia poterunt subijci verbetibus loco pœnæ. 14 q. 6. si res, & 12. q. 2. fraternitas. & 5. q. 6. quia nata.

¶ Idem in eodem:

¶ Concilium generale repetit concilium Lateranen. supra eo. ita & addit pœnam satisfactionis tempore absolutionis impendendam.

CAP. XVII.

AD† liberandam terram Sanctam: & infra.

¶ Excommunicamus præterea & anathematizamus illos falsos & impios Christianos, qui cōtra ipsum Christū, & populum Christianum, Saracenis arma, ferrum, & ligamina † deferunt galearum: eos etiam, qui galeas eis vendunt, vel †naues: qque in piraticis Saracenorum nauibus, curā gubernationis exercent: vel machinis, aut q̄buslibet alijs aliquod eis impē dunt consiliū vel auxiliū in dispendium terræ Sanctę: ipsosque rerū suarū priuatione [b] mulctari, & capientiū seruos fore censemus: Præcipientes, vt per oēs vrbes maritimas dieb. Dñicis et festiuis, huiusmodi sententia publice innouētur. ¶ Et talibus gremium non aperiatur ecclesię, nisi† totū, quod ex commercio [c] tā dānato perceperint, & tantundem de suo in subsidium terræ Sanctę trālmiserint, vt q̄uo iudicio, in quo deliquerint, [d] puniantur. Quod si forte soluendo non fuerint, sic aliàs [e] reatus talium castigetur, quod in pœna ipsorum alijs interdicatur [f] audacia similia præsumendi.

¶ Gregorius nonus Astoricen.† & Lucen. episcopis.

¶ Iudæi vel Pagani publicis officijs præficiendi non sunt: & si eis regalia iura tenduntur, ad ea colligenda præficiendus est Christianus non suspectus.

CAP. [XVIII.

EX† speciali, quem erga illustrem regē Portugalliæ gerim⁹, charitatis affectu: & int. ¶ Mādāmus, quatenus regē ipsū solicitè inducatis, ne i officijs publicis iudæos Christianis p̄ficiat, sicut i generali concilio g† continetur: Et si forte redditus suos iudæis vendiderit, vel Paganis, Christianum tunc deputet de grauaminibus inferēdis clericis, & ecclesijs non suspectum, [h] per quē iudæi siue Sarraceni, sine Christiano: ū iniuria, iura regalia consequantur.

¶ Idem.

¶ Se ipsum summat.

f Alijs interdicatur.] sic ergo pœna vnius est merus alterius: vt 2. q. 7. qua g̃ g. & ī. de offi. ordi. irrefragabili. & ī. de transla. c. 1. in fi. & ī. de sta. reg. ea quæ. ī. de calum. c. 2. ff. de pœn. l. capitalium. § famosos. ff. depositi. bona fides. 1. responso. in fi.

EX speciali.] In prima parte ponitur culpa regis, & excusatio: In secunda contra vtrunque prouidetur; ibi, Mandamus. Abbas Siculus.

CASVS. Rex Portugalliæ in officijs publicis, Christianis præerabat iudæos contra concilium gñale. supra eo. cum sit. vñ mandat Papa duobus epis, quatenus regē ipsum moneant & inducant, ne in publicis officijs iudæos præficiat Christianis contra concilium gñale: q̄ si forte redditus suos iudæis vendere voluerit, vel Paganis, aliquē Christianum deputet non suspectum de grauaminibus clericis & ecclesijs inferendis, & per illum iudæi & Sarraceni, sine Christianorum iniuria, iura regalia consequantur. Nota iudæos Christianis non esse præferēdos. Item officiales suspecti non debent præponi clericis.

g Generali concilio.] ī. eo. cum sit. & 54. dist. nulla.

h Non suspectum.] qui fideliter & sine fraude officiū suum exequatur; ne per hoc status fiat Christianis clericis aut ecclesijs. qualis fuit Ioseph: de quo habes 12. q. 2. quod autē ait. q fuit dispēsator Pharaonis. 1. Ber.

NVlli.] Diuidit: Nā tria facit: Primo pōit dictū. Secdo mercatorib. Punit: Tertio prouisionem determinat: Secunda ibi, Quod si. Tertia ibi, Si autem. Abbas Siculus.

CASVS. Iudæi emebant seruos Christianos, & eos in suo seruitio retinebant: quod fieri non debet vndè statuit concilium gñale, q non liceat iudæo baptizatum vel baptizari volentem emere, vel in suo seruitio retinere. Secundo dicit, q si aliquis iudæus ca mercimonij emerit aliquem nondum ad fidē conuersum, & post modum f eius fuerit Christianus, vel desideret fieri, dentur ab aliquo xij. solidi, & ille ab illius seruitio subtrahatur; Si verò intra tres menses ipsum venalem non expoluit, si emit eundem ad seruiendum sibi, ipse

† Vide Martinū Nauar. sū citatū supra hoc tit. in ca. significauit.

† lignamina.

† &.

† In concilio ita; nisi totū, quod ex subitantia tam dānata perceperint, & c.

† Epiſcopatus, ût Hiſpaniæ, de quibus. Vaſæus in Annalib. Hiſpaniæ. c. 20.

† Vide Marquardū tra. de iudeis. p. 2. c. 6. & 7.

† In generali concilio Laterā. ſub Inno. iij. ca 69.

† Gen. 41.

nec eum postea vendere nec alius ipsum audeat comparare, sed nullo dato pretio ad libertatem perducatur. Nota q̃ si iudæus aliquis seruum merit cã mercimonij & factus sit Christianus, infra tres menses illum venalem exponat; Alioquin præsumitur quod illũ emerit cã seruiendi sibi: contra quam p̃sumptionem nõ inducitur probatio; & ita est præsumptio iuris & de iure. Itẽ fauor fidei priuat aliquem seruo. Ioa.

† Qualiter ecclesia iusrè po tuerit hæc statuere de rebus iudęorum, tradit luculenter B. Th. 2. q. 10. art. 10.

† Vide notas huius Decr. & notas ca. 1. eo. tit.

a Seruitio.] 3. eo. c. 1. & c. iudæi 2. immo quamcito voluntas ipsius fuerit patefacta, quod velit fieri Christianus, in libertatem modis omnibus vendicetur. 54. distin. fraternitatem, nisi emptus sit causa mercimonij: ut ibi dicitur, & hic inferius. Bernar.

b Causa mercimonij.]: In quo casu nõ fraudabitur ex toto iudæus, siue Paganus, dummodo infra tres menses illum venalem exponat, vt ec. fraternitatem. Ber.

[Glo. seq. quærit, & soluit. Iterum quęrit, & remittit.]

c Duodecim solidis.] Sed de qua moneta dabuntur? Rñdet, de illa, quæ est in vsu in loco illo, ar. ff de leg. 3. nummis. ff. de leg. 1. si seruus plurium. § si numerus. Quid si non sit qui soluat illos. xij. solidos? De hoc dictum est. 3. cap. 1.

CAP. XIX.

NVlli iudæo, baptizatũ vel baprizari volentem, emere liceat, vel in suo seruitio [a] retinere. Quod † si quem nondũ ad fidem conuersum causa mercimonij [b] emerit, & postmodum factus fit vel fieri desideret Christianus: datis pro eo duodecim solidis, [c] ab illius seruitio protinus subtrahatur.

¶ Si autem infra tres menses [d] ipsum uenalem non exposuerit, vel ad sibi seruiendum emerit eũdem: nec ipse vendere, nec alius audeat comparare: sed nullo dato pretio perducatur ad præmia libertatis.

TITVLVS VII.

De Hæreticis. †

¶ Stephanus † Papa omnibus episcopis.

¶ *Infidelis est, qui non habet certitudinem fidei: & infideli non est credendum in præiudicium alterius.*

CAP. I.

DVbius [e] † in fide, [f] infidelis est. Nec eis omnino credendum est, [g] qui fidem veritatis ignorant.

¶ Leo Papa.

¶ *Errare in fide conuincitur, qui alios errantes, cum potest, ab errore non reuocat.*

CAP. II.

QVia † alios, cum potest, ab errore nõ reuocat, [h] seipsum errare demonstrat.

¶ Augustinus de fide catholica.

¶ *Hæreticus perseuerans, aeternaliter damnatur: cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna, vel martyrium, vel aliud quodcunque bonum, quo ad hoc, vt consequatur vitam æternam.*

CAP. III.

FIrmissimè † tene, & nullatenus debites, [i] §. quia verò, vsque ad fin. q. & quæst. 7. & 11. quæst. 1. & 23. q. 7. per totum, 8. dist. quo iure. 1. q. 1. in multis capitulis.

† De materia tituli in genere uide B. Th. 2. 2. q. 11. & quos p totum tit. citabimus.

† Vide notas in hunc locũ, & in c. 1.

d Si autem infra tres menses.] Eo ipso quod non exposuit ipsum infra tres menes venalem, præsumitur quod non causa mercimonij emerit, sed ad seruiendũ sibi, vndè nullo pretio dato perducetur ad præmium libertatis, nec admitteretur probatio in contrarium, cum hic sit præsumptio iuris, ex qua ius statuitur: vt 54. distin. fraternitatem. quod capit intelligi per illud, & istud est quasi gl. & expositio illius, si præsumptio est. 3. de spon. is qui vbi habes præsumptionem iuris. & si alius eum comparet, talis emptio non valebit, & nihilominus erit liber nullo pretio dato, si scienter emit illum; si ignoranter, agat ad pretium siue ad interesse contra iudæum, qui ipsum decepit. ff. de contrahẽ. emp. liberi hominis. arg. Et nota quod fauor fidei priuat aliquem seruo suo, vt hic patet, Item priuat aliquem filio suo. supra, de conuer infid. capitulo vltimo. Item priuat aliquem vxore sua. supra, de diuor. gaudemus. & 28. quæst. 1. si infidelis. Ber.

DE HAERETICIS.

Visum est de his, qui non baptizati Deum blasphemant male colendo, merito videndum est de illis, qui iam baptizati incidunt in hæresim. Abbas.

De hac materia tractatur 24. q. 1. p. 1 totum, & q. 3.

e Dubius.] de fide. n. nullus debet dubitare, sed firmiter credere articulos fidei supra de sum. Trinita. capitu. 1. in princ. aliter saluus esse non poterit, vt in Psal. Quicunque vult. & 24. dist. qñ episcopus. & 24. q. aperte. nullus enim tirubar. debet in fide, vt ibi dicitur. Bernardus.

† De intellectu vide Palaciũ Rubiũ in allegatione de hæresi. §. 5. incip. Et per ista. & Melchiorẽ Canũ lib. 12. de locis theo. cap. 9. circa medium.

f In fide.] etiam in tenui 1 articulo. C. de hæret. l. 2. in fisc ex leui offensa reuocatur libertas in seruitutem. C. de lib. & eo. lib. si manumissus. & hoc quo ad articulos fidei, qui continentur in symbolo. Credo in Deum. quibus per fidem sola adhibenda est credulitas: quia fides est de re non visa, de pœniten. distinct. 4. in domo. C. de sum. Trin. vlti. non per signa, sed per fidem veritas est colenda, de consecra. distinctio. 4. venit sacerdos. Laurentius.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõp.

g Credendum est.] ergo dubius in fide, testis esse nõ potest. 24. q. 4. ipsa pietas.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp.

h Non reuocat.] cum potest ff. ad legem. Aquiliam. scientiam, & 3. dist. error. & argum. supra titu. proxim. & si iudæos, & 2. quæstio. 7. negligere. Sed nunquid istud pertinet ad omnes? Respondeo crimine iam commisso soli Prælati tenentur corripere, 2 vigesima tertia quæst 4. duo ista. & capita plane, à peccato autem cõmittendo quilibet tenetur alium corripere occultè; infra eodem cum ex iniuncto. vbi de hoc, & argumen. 23. quæst. 4. ipsa pietas, 22. quæst. 5. hoc videtur, & 93. dist. diaconi. & supra de cog. spir. tua. & 2. q. 7. quapropter; sed istę duæ vltimæ concordantiæ intelliguntur in denuntiatione. Tanc.

i Credendum est.] ergo dubius in fide, testis esse nõ potest. 24. q. 4. ipsa pietas.

Q Vi alios.] Casus patet. Nota q̃ qui alium ab errore non reuocat, se ipsum errare demonstrat: & est argumen. quod qui tacet, consentire videtur.

[Glo. seq quærit & soluit distinguendo.

h Non reuocat.] cum potest ff. ad legem. Aquiliam. scientiam, & 3. dist. error. & argum. supra titu. proxim. & si iudæos, & 2. quæstio. 7. negligere. Sed nunquid istud pertinet ad omnes? Respondeo crimine iam commisso soli Prælati tenentur corripere, 2 vigesima tertia quæst 4. duo ista. & capita plane, à peccato autem cõmittendo quilibet tenetur alium corripere occultè; infra eodem cum ex iniuncto. vbi de hoc, & argumen. 23. quæst. 4. ipsa pietas, 22. quæst. 5. hoc videtur, & 93. dist. diaconi. & supra de cog. spir. tua. & 2. q. 7. quapropter; sed istę duæ vltimæ concordantiæ intelliguntur in denuntiatione. Tanc.

† De materia huius glosulæ vide plene per B. Tho. 2. 2. q. 33. ar. 3. & sequentibus.

F Irmissimè.] Duæ sunt partes: Secunda ibi, Omni homini. Abbas Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit ab Augustino, vtrum hæreticus, vel schismaticus saluari possit? Respondet Augustinus: firmiter tenuit, & nullatenus dubites, q̃ quis hæreticus

hæreticus,& schismaticus, cũ diabolo, & angelis eius, æterni ignis incendio punietur: nisi ante finem vitæ, catholicæ Ecclesiæ fuerit reconciliatus, quia nulli hominum de mundo, qui Ecclesiæ catholicæ non tenet vnitatem, baptismus, vel eleemosyna quantumcunque copiosa, aut mors pro nomine Christi suscepta proficere poterit ad salutem. Nota quod extra Ecclesiã catholicam nullus saluatur, q̃tumcunq; bona opera fecerit.

† Mancipandum.

[Glo. seq. ponit septem modos quibus dicitur hæreticus.

a Hæreticum.] hæretic⁹ multis modis dr̃: ille dr̃ hæreticus, qui peruertit sacra Ecclesiæ, vt simoniacus, 1.q.1.eos qui per pecuniam, & 6.q.1.c. nos sequentes, §. sed licet. Itẽ ille, qui scindit se ab vnitate Ecclesiæ, 7.q.1.denique. Item ois excõmunicatus, 4.q.1.q̃ autem hi. Itẽ qui errat in expositione sacræ Scripturę. 24.q.3. hęresis. Item qui cõfingit nouam legem, vel confictam sequitur 24.q.3. hæreticus. Itẽ q̃ aliter sentit de articulis fidei, quam Romana Ecclesiæ 24.q.1. hæc est fides, & c. quoniam. Vel qui malè sentiuat de sacramentis Ecclesiæ, ¶.eod. ad abolendam, in princ. Taner.

† In multis editis, Greg. ix. legit, sed mendose, id hẽt Greg. j. in registro lib. 7. epistola 47. indic. 2. & ca. 4. eo. tit. in 1. cõp. Et vide oĩno notus huius cap.

oẽm hæreticũ, [a] vel schismaticum, cum diabolo, & Angelis eius, ęterni ignis incendio participãdum: † nisi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus, & redintegratus Ecclesiæ [& post pauca] Oĩ homini, q̃ Eccl̃æ catholicę nõ tenet vnitatẽ, neq; baptism⁹, neq; eleemosyna q̃rũlibet copiosa, neq; mors [b] p̃ nomine Christi susceptа, proficere poterit ad salutem. [c]

¶ Gregorius † Anastasio Antiocheno.

¶ *Damnato auctore, damnantur eius scripturæ, & libri, & opera.*

CAP. IIII.

FRaternitatis tuæ: & infra. ¶ Cum Celestinus, atque Pelagius [d] in Ephesina synodo sint damnati, qũo poterunt illa capitula recipi, quorũ damnantur auctores.

¶ Ex concilio Africano. †

¶ *Episcopus hæredem instituens hæreticum consanguineum, vel extraneũ, vel Paganum, etiam post mortem excommunicatus nunciatur, hoc dicit secundum communem, & veriorem intellectũ: & vt faciat ad titulum, potest intelligi, quod ex hoc præsumatur hæreticus.*

CAP. V.

SI quis episcopus [e] hæredes instituerit extraneos à cõsanguinitate sua, vel hæreticos etiam cõsanguineos, aut Paganõs [f] pertuletit: † saltem post mortem ei † anathema dicatur: atq; eius nomẽ inter Dei Sacerdotes nullo modo recitet.

† Addec. 48. in concilijs latinis, & in synodo Carthaginen. ii cap. 84. apud Theodorum Baltamonẽ. & c. 8. eo. tit. in 1. comp. Sed vide notus huius ca.

† prætulerit
† eius.

gis abrogatæ necessaria est, dist. 7. Moyses, & Papa etiã argumentatur ex lege Theodosiana abrogata, ¶. de iud. nouit. Sed verum est, q̃ scripta istorum non valent, & si aliàs bona sint, nec sunt recipienda, ¶. eod. excommunicamus, §. credentes. arg. ad hoc, 96. dist. bene quidẽ tamẽ rõne bonę sĩæ scripta Origenis approbata fuerunt, 16.q.7. & hoc diximus, qui damnatus fuit post mortẽ, 24.q.2. sanè profertur, & si approbarentur, valerent: aliàs non, arg. sup. de Sum. Trin. ca. 1. in fi. Item arg. q̃ destructo principali, destruitur accessorium sicut in c. prædicto, & hoc diximus. Ber.

SI quis episcopus.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Africano, vtrum hæretici possint instituiri hæredes ab epõ? Respondet concilium, quod si episcopus instituerit sibi hæredes extraneos à consanguinitate sua, vel ęt instituerit cõsanguineos hæreticos, vel paganos, post mortẽ, debet excõicari: & nomen eius inter Sacerdotes Dei millate nus recitetur. Et i. hẽ intellige de omnib⁹ clericis, & hoc dicitur in seq. capitulo. Nota, qd hæreticus iure hæreditario catholico succedere non debet. Item aliquis potest post mortem excommunicari.

[Glo. seq. rect. per obiectionem, & soluit.

a Dẽ articulo hui⁹ glossulæ vid omnino B. Th. 3.par. q.89. ar.6.ad 3.argumentum.

b Neq; mors.] Vnde Apostolus: Et si tradidero corp⁹ meum ita vt ardeã, charitatẽ aũt non habeam, nihil mihi prodest, de pœnit. dist. 3. circa fin. c. si quis, & de consec. dist. 4. solet, & 1.q.1. vide quantũm bonum. Bern.

c Ad salutem.] æternam, i. scilicet: valent tamen ad bona temporalia promerenda. arg. 22.q.2. si quælibet, in fi. & ad mitius supplicium subeundum, de pœn. dist. 4. ad finem §. post etiam. Ber.

FRaternitatis.] Scripta per hæreticos non habent fidem Authenticam. Communis diuisio. Secunda ibi, Cum Celestinus, Abbas.

CASVS. Celestinus & Pelagius condemnati fuerunt de hæresi in synodo Ephesina: Antiochenus Patriarcha dubitauit, an scripta ipsorum recipi deberent? Respõdet Papa, quod non: quia ex quo auctores damnati sunt, scripta illorum quomodo admitti possunt? quasi diceret, non possunt. Nota ratione auctoris aliquid damnati, vel reprobari: qualis enim auctor fuerit, talia eius opera præsumuntur. Item arg. quod destructo principali destruitur accessorium.

[Glo. seq. signat contrarium, quod dupliciter fortificat, & soluit.

d Celestinus atq; Pelagius.] isti duo damnati erant in synodo, Ephesina de hæresi: dubitabat Patriarcha Antiochenus, an eorum scripta essent recipienda. Et dr̃ p̃ non, quia ex quo condemnatus est auctor: & scripta illius admitti non debent, vt 3.q.4. nullus, & 16. dist. canones, q̃uis aliqua vtilia sint ibi, arg. ¶. de test. licet. arg. tamẽ q̃ rõne ęt bonæ sĩæ recipi possent, 1.q.1. Dñs declarauit, 37. dist. si quid veri, sicut & notitia le-

e Si quis episcopus.] Sic ordina istam litteram: si quis episcopus instituerit hæreticos hæredes extraneos à consanguinitate sua, vel etiam si instituerit consanguineos hæreticos hæredes, aut Paganos pertulerit: saltem post mortem, &c. & sic repete illam dictionem, hæreticos. Et ita nullus debet instituere hæreticum, siue sit consanguineos, siue non: vt hic patet, & infra cap. proxi. episcopus ergo instituat ecclesiam, ex quo non habet consanguineos catholicos, 12.q.2. episcopus qui filios, & cap. cognouimus, & in Authenti. vt cum de app. cog. §. dicimus, & §. si quis, coll. 8. quia isti hæretici iam non dicuntur filij, vel consanguinei, vnde dicitur in lege: Si frater tuus, & amicus tuus, & vxor tua deprauare voluerint veritatem, sit manus tua super illos, 23.quæst 8. legi. & vxor est expellenda, 28.quæst. 1. vxor, in fi. Hoc intellige nisi pœnituerint isti consanguinei: delicti enim veniam pœnitentibus non negamus, C. eod. Manichæos. Bern.

f Paganos.] & ita idem iuris est in Paganis, quod de hæreticis. Et idem est de omnibus, qui catholici non sunt, ¶. c. proxi. Bern.

[Glossa sequens signat contrarium, & soluit.]

g Post mortem.] sic 3 24. quæstio. 2. sanè profertur, & argum. C. eo. l. Manichæos, argum. contra, qui crimina morte extinguntur, 23. dist. quorumdam, 23.quæst. 2. c. 1. & crimen cum pœna sit extinctum. C. si reus, vel accusa. mor. luc. l. 2. hoc tamen speciale est in crimine

j De materia huius glossulæ præter Doctor. hic. Vide Gomezii tomo 3. variarũ. rel. c. 1. nu. 80 & Ioãnem Royam sing. 134.

1 De materia huius gl. quatenus agit de libris hæreticorũ recipiendis, vel nõ vide q̃ dixi plenissimè l. 2. cõmen. i Directorij Inquisi. fabo. 1.

hæresis,in criminis detestationem,vt post mortē possit accusari,& excommunicari, & ne ecclesia oret pro eo, quia non fuit accusatus in vita.Ber.

IN eos.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo quod nullus episcopus,vel presbyter transferre debet bona sua in eos,qui catholici non sunt, etiam si consanguinei fuerint: & quod de episcopis,& presbyteris dicitur ad alios clericos extenditur. Nota q̄ vbi eadem causa iuris est, idem ius est statuendum.

†In Cōcilio Africano hoc nōdū reperi: sed hꝰ in Concilio Carthaginē. iij.cap.13. & apud Theodorū Balsamonē in synodoCarthaginē.c.25.& c.9.eo.tit.in 1.compilat.

a Etiam si consanguinei.]dic vt ꝛ.cap.prox.

b Nihil cōferant.] Non distinguitur in morte,vel in vita,ergo nec nos distinguamus, quia nihil capere possūt ex testamēto.ꝛ.eo. excommunicamus, §. credentes, causa pietatis fortē possit eis dari ꝛ ne pereant fame,86.dist. pasce fame, quia adhuc possunt conuerti ad fidem: quia de nemine desperandū est,de pœn.dist.7.nemo,& 32.q.2. ancillam,& arg. etiam ad hoc,ꝛ.dist. quiescamus.& 1.q.3.quoniā multos. Ber.

c De relicuis.] In hoc casu pars tuta. arg. 6.q.1. prædicator,in prin.24.q.3.sanè profitetur Ber.

¶ Ex eodem.†

¶ Loquitur de eadem materia cum precedenti, & extenditur quod ibi dictū fuit de episcopis ad presbyteros, & alios clericos.

CAP. VI.

IN eos, qui catholici non sunt, ētsi consanguinei a fuerint, epi, vel presbyteri nihil conferant. b deniq; hoc, quod de epīs,& presbyteris dictum est, debet de reliquis c clericis exauditi.

¶ Alexan.iij. Remen. archi. pō.

¶ Christus fuit verus Deus, & verus homo, sentiens oppositum, hereticus est, & excommunicatus.

CAP. VII.

CVm †Christus perfectus Deus,& perfectus sit homo? Mādamꝰ, quatenus sub anathema teᵈ interdicas,ne quis de cætero audeat dicere, Christū non esse aliquid secundum quod homo: quia sicut Christus verus Deus, ita verꝰ est homo, ex anima rationali, & humana carne subsistēs.

¶ Ex Concilio Laterañ. †

¶ Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati sunt: & decedentes in hoc peccato, in cœmiterio ecclesiæ sepeliri non debent, nec pro eis orari.

† Laterañ. sub Alex.iij. c.27 & ca.6. eod.tit. in 1. cōp. Et vide notas huius cap.

ante xx.& c.baptizandos,& c.prima, ad illos articulos de quibus tractatur in illa constitutione firmiter credimus,omnes indistinctè tenentur,tam clerici, quam laici:sed clerici magis,qui legem perscrutabiliter scire tenentur, 38.distin.omnes psallentes, 24.distin.quando episcopus. Quilibet ergo tenetur credere secundum quod catholica tenet ecclesia, & hoc sufficit in talib.articulis, dummodo nil in ꝰriū sentiat,ꝛ.eo. ad abolendam.Ber.

CAP. VIII.

SIcut ait B. Leo: e & infra. ¶ Quia in partibus Tolosanis, hæreticorum,quos alij Catharos,alij Patarenos,et alij alijs nominibus vocant, inualuit damnanda peruersitas: eos,& defensores, f & receptatores eorū, anathemati decernimꝰ subiacere: et sub anathemate prohibemꝰ, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere, vel fouere, aut negotiationē cum eis exercere presumat. Si aūt in hoc peccato decesserit,neq; sub priuilegiorum nostrorum quibuscunque indultorum obtentu, g neque sub alia quacunque occasione, oblatio h pro eo fiat: aut inter Christianos accipiat sepulturam. †

¶ Lucius tertius.

¶ Hereticus malè sentiens, vel malè docēs de sacramētis ecclesiæ, excōicatus est, & conuictus, nisi se correxerit, & errorem abiurauerit: si clericus est, degradetur, & curiæ seculari tradatur per quam etiam laicus punietur. Eadē etiam est pœna suspectis de hæresi si se non correxerint: & relapsis omnino audientia denegatur. Seculares Principes, qui iurare nolunt

e Leo.] vigesima tertia quæstion. quinta,res omnes.

f Defensiores.] inf. eodem excommunicamus. §. credentes. & 79.dist.si quis Papa.arg.

g Obtentu.] sic ergo ratione delicti ꝑditur priuilegium, infra cap.proxi.in fine,quia priuilegium non extenditur ad illicitum casum, nec tuetur aliquem in malo. infra de sentē. excommunicatis,& omni priuilegio cessante,mali puniendi sunt. C.vbi de cri.agi opor.auth. qua in prouincia. B.m.

h Oblatio.]quia cōstat eum decessisse in mortali peccato,23.quæst.5. placuit, & est simile inf.de vsur. quia in omnibus.

†Vide Alfonsum Castrū lib.2. de iust. hæret. punit.c.18.& q̄ dixi lib.3.cōmen. in Direct. Inq̄sitorū f.hoc.02. super q. 40.

1 De hoc dubio vide gl. & ibidē Archidiaconū. & Turrecre. 30.di.c.1. & in legibus septipartitis Hispaniæ, par.1.tit.24. l.8.

†Ca.5.eo.tit. in 1.comp.& post Concil. Laterañ. sub Alex.iij par. 49.ca.20. vñ facilius intelliges hoc fragmētum.

2 De materia huius gl. vide B.Tho. 2.2.q.2.art. 5 & 6.& Hy mericū i s.& Inq.ss tit q.7.& q

d Sub anathemate.] Quicunque ergo contrarium dixerit,est excommunicatus,quia hoc dicere hæreticum est, & hæretici omnes sunt excommunicati, infra eodem ad abolendam. & cap.excommunicamus, & quòd Christus verus sit homo ex humana carne subsistens, habes supra de Summa Trinita. capitulo primo, & est articulus fidei nostræ: de quo habetur in prædicta constitutione,& de alijs,quos scire quilibet Christianus tenetur per fidem, arguas ad hoc de consec. distin.4.

ſancta Romana Eccleſia prædicet, & obſeruet. & omnes illos, quos Romana eccleſia vel ſinguli epi vel clerici vacante eccleſia cũ concilio vicinorum eporum, hæreticos iudicauerint: Secundò ſtatuit, vt quicunque deprehenſi fuerint manifeſtè in hæreſi, ſi clerici fuerint, eis prius degradatis ſæculari ptăti relinquantur animaduerſione debita puniendi: niſi ſtatim poſt deprehenſionẽ erroris ſponte ad catholicã vnitatẽ redierint, & ad arbitrium epi ſatisfecerint: Si verò laici fuerint, niſi (vt dictum eſt) abiurata hæreſi ad arbitrium epi ſatisfecerint, ſæcularis iudicis arbitrio relinquant. Tertiò dr. q q poſt alia iurata hr̃im, vel poſtq̃ ad arbitriũ epi ſe purgauerint, deprehẽſi fuerint inhr̃im recidiſſe: ſine vlla audiẽtia ſæculari iudicio relinquantur: Quartò ſtatuit, vt oẽs rectores cuiuslibet loci iuxta commonitionem eporũ iuramento proprio ꝓmittãt, q cũ ab eis fuerint requiſiti, eccleſiã ꝛ hæreticos adiuuabunt bona fide, ſi verò id obſeruare noluerint, honore priuẽtur, & ad alios nullatenus aſſumant; & ipſi excõicent: & terre illorũ interdicant & ciuitas q̃ his inſtitutis duxerit reſiſtẽdũ, vel punire neglexerit reſiſtẽtes, epali dignitate priuetur, & aliorũ careat commercio ciuitatum: Quintò dicit, q ſi aliq fuerint exẽpti à iuriſdictione eporũ, ſoli eccleſiæ Romanæ ſubiecti, nihilominus in his quæ contra hereticos ſunt inſtituta iubeant iudicium epiſcoporum: & eis tãquam ſuper hoc a ſede Apoſtolica delegatis, obſequantur, nõ obſtantibus aliquibus priuilegijs libertatis. Nota primo q vacãte ſede, capitulum obtinet vicẽ epi in his q̃ ptinẽt ad iuriſdictionẽ. Itẽ oẽs qui malè ſentiunt de ſacramentis eccleſiæ, ſunt excõicati. Item arg. q clericus depoſitus non gaudet clericali priuilegio. Item ab errore reuerſus, errorẽ ſuũ publicè abiurare debet. Item iteratа delicta grauius puniuntur. Itẽ lapſus in hæreſim appellatio eſt denegãda. Itẽ rõne delicti amittit quis priuilegium libertatis, ſed epiſcopi tunc tanquam delegati à Papa eos puniunt, & non tanquam ordinarij.

de Eccleſia, contra hæreticos defendenda, excommunicantur, & terra eorum ſupponuntur interdicto. ciuitates verò ipſorum reſiſtentes, aliarum commercio, & epiſcopali dignitate priuantur, exempti verò ſubſunt ordinarijs, ſuper his, quæ contra hæreticos inſtituuntur.

CAPIX.

AD † abolendam: & inf. ¶ Vniuerſos, qui de ſacramento corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel da baptiſmate, ſeu de peccatorum confeſſione, matrimonio, vel reliquis eccleſiaſticis ſacrĩs, aliter ſentire, aut docere non metuunt, quam ſacroſancta Rom. Eccleſia prędicat & obſeruat [a] & generaliter quoſcunque eadem Romana Eccleſia vel ſinguli epi per dięceſes ſuas cum conſilio clericorum, vel clerici ipſi ſede vacante [b] cum cõſilio (ſi opportuerit) vicinorum epiſcoporum, hęreticos iudicauerint: vinculo perpetui anathematis innodamus: & infra. ¶ Præſenti † nihilo minus ordinatione ſãcimus, † vt quicunque manifeſtè fuerint † in hęreſi deprehenſi: [c] ſi clericus eſt, vel cuiuslibet religionis obũbratione fuſcatus, totius eccleſiaſtici ordinis prerogatiua [d] nudetur; & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus eccleſiaſtico, ſęcularis relinquatur [e] arbitrio poteſtatis, animaduerſione debita puniendus: niſi continuò † poſt deprehenſionem erroris, ad fidei catholicæ vnitatem ſponte recurrere, [f] & errorem ſuum ad arbitrium epi ſcopi regionis publicè conſenſerit abiurare, & ſatisfactionem cõgruam exhibere.

¶ Laicus [h] aũt niſi (prout dictum eſt) abiurata hæreſi, & ſatisfactione exhibita confeſtim ad fidem confugerit orthodoxam, ſæcularis iudicis arbitrio relinquatur: debitã recepturus pro qualitate facinoris vltionem; & infra. ¶ Qui † verò inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi ad arbitrium epi, iuxtà cõſideratio eſt. 11. q. 3. ſi quis ſacerdotũ, aliàs aũt licet clericus ſit depoſit⁹ nõ tradit ſtatim curię ſęculari. imò adhuc tenet̃ viuere clericaliter, & eccleſia eũ tuebitur, & gaudet priuilegio clericali, vt dictũ eſt in proxima notula. Si vero ſit incorrigibilis, poſtea traditur, ſm quod dicitur ī. de iudi. cum non ab hoĩe. Qualiter debeant tradi, [dr ī] de verbo. ſig. nouimus. Qualiter puniri debeant hæretici, dicitur inf. eo. excommunicamus.

[Glo. ſeq. Sgnat contrarium, & ſoluit.

[a] Prædicat & obſeruat.] ſm. 24. q. 3. hæreſis. hoc ergo quod Romana eccleſia ſeruat, & mandat ab alijs obſeruari, generaliter eſt obſeruandum, 11. diſt. quis neſciat. quicunque ergo malè ſentit de ſacramentis eccleſiæ, hæreticus eſt habendus, vt hic patet.

[Glo. ſeq. arg. & remittit.]

[b] Clerici ipſi ſede vacante,] habes hic arg. quod vacante eccleſia, iuriſdictio remanet penes capitulum. arg. 65. diſt. c. vl 23. diſt. vlt. 23 diſt. in nomine Domini. 7. q 1. Pontifices. D. hac materia plenè dictum eſt ſup. de maior. & obed. c. hi, quæ, & c. cum olim.

[c] Deprehenſi.] ficti euidẽtia: puta q a publicè prædicãt hęreſim. arg. ff. de ritu nup. l. palam. §. vl. vel legitima ꝓbatione, puta ꝑ teſtes: vel ex ſua confeſſione. Ala.

[Glo. ſeq. arg. pro opi. Ala. ſed tenet cõtrarium. Vg.

[d] Prærogatiua.] arg. q degradatus depoſitus non habet priuilegium clericale: & hoc cõcredit Ala. arg. 54 d. ex antiquis, in fi. ꝑ non eſt, verũ, q̃a tenetur viuere clericaliter, quãuis ſit depoſitus. vñ ſi hoc faciat, adhuc gaudet priuilegio clericali, 81. diſt. dictũ. Et hoc dixit Hug. Si verò incorrigibilis eſſet, tũc non ſolũ ꝑderet priuilegium clericale: verũ ẽt ſæculari curię traderetur. ſup. de iudi. cum non ab hoĩe, ſed in caſu iſto perdit omne priuilegiũ niſi reuertatur, vt ſequitur.

[Glo. ſeq. ponit caſus. quibus, &c.]

[e] Relinquatur.] Tribus. n. caſibus relinquit aliqs curię ſæculari ſtatim poſt depoſitionẽ. i crimine hæreſis vt hic, & ī. e. excõicamus. Itẽ in crimine falſi, ī. de cri. fal. ad falſariorũ. Et in alio, cũ ꝓp calumniã vel contumeliã quã contulit epo ſuo aliqs depoſitus

[f] Sponte recurrere.] Sed videt quod ẽt cõpelli debeat ſeruare fidẽ. 45. d. de Iudæis. poſtq̃ ꝛdẽnatus eſt hæreticus, nõ cõpellitur. ſed ſi vult ſponte redire, debet recipi abiurato errore, 24. q. 3. dicit Apoſtolus, & in perpetuũ carcerem ad agendam ꝑnitentiam intrudi. ī. eo. c. pen. &c.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

[g] Arbitrium epiſcopi.] arg. contra. 1. q. 7. ſi quis epi. illud olim obtinuit, vt in concilio 2 tantum reciperetur ſed hodie ſufficit quod hic dicit. Tanc.

[h] Laicus.] Laici. n. per eccleſiam condemnandi ſunt de hæ.

† Ca. 11. eoti. in 1. cõp. Et videtas ſi hanc decret.

† Vide Eymericum in Direct. Inquiſito. 3. p. §. 92.

[i] ſtatuimus. † In vulgatis ita: ſuerit in hr̃i deprehenſus, &c. ſed in antiquis codicib⁹ vt eſt impreſſum.

† Qualiter hæ voces ꝛ. timuò. confeſtim, & aliæ ſimiles in hac materia accipi debeant tradit Eymericus, in Direct. Inquiſi. part. 3 q. 98. & Simancas in cath. inſt. ti. 47. de pœnitentib. & cõuerſis.

[k] De materia huius gl. vide Bernardinũ Diaz. in practicrim. cano. c. 106. & 130. & ſequen.

† Hic §. ve plurimũ deſideratur in manuſcriptis codicibus; ad illa verba: Illos quoque.

[l] Vide Simã cã catholicũ inſti. ti. de abiurõe.

de hæresi: sed iudex secularis illos punire debet, nec traditur laicus curiæ seculari. sed clericus solummodo. infra. de ver. sig. nouimus. quia laicus semper est de foro seculari, sed in casu isto sententia debet ferri per ecclesiam: executio fit solummodò per iudicem seculare. Qualiter tales puniri debeant, dicetur. j. eod. excommunicamus. Ber.

[Glo. seq. obijcit & soluit.

a Audientia.] sim. 23. d. in nomine Domini. Sed si volũt redire, nonne debent? audiri & recipi qa ecclesia non claudit gremium volẽtibus redire ad ipsã C. de sum. Tri. iter claras, circa fi. & delicti veniam petentib. non negamus dicit Imp. C. eo. ti. Mani hæos, de pœn. dis. 3. adhuc instant? Videtur qd debeant recipi, quia Dominus non vult mortem peccatoris, & c. 26. q. 6. agnouimus, sed vt conuertatur: & in carcerem p petuum detrudatur j. eo. cap. pẽn. sed audientia denegatur quo ad bona etiamsi aliàs vellet se defendere, tamen litera ista cõtradicit Tãcr. Hodie seruãdum est prout traditur infra eod. cap. pẽnult. §. fi qui. Bern.

† In vulgatis quodcib. ita. post abiurõnẽ præfati erroris &c. verumtamen vox præfati. nusquam apparet in antiquis exemplaribus.

† Vide B. Th. 2. 2. q. 11 art. 4.

† Vide Repert. Inquisitorum, verbo, iurm. & Eymericũ in Directorio, 3. par. q. 32.

b Iuramento.] hoc idem dicitur j. e. ex. cõmunicatus, §. moueantur. Ber.

c Honore.] qa hoc ipso contra ecclesiã esse videntur: vndè dignitate debent priuari, 24. q. 1. qui contra Ecclesiæ pacem. & sim. 32. q. 5 præceptum. Bern.

d Ligandis.] sim. j. eod. excommunicamus. §. moneantur,

e Episcopali.] propter delictum suum. sim. 35. quæst. 2. ita nos.

[Glo. seq. dicit hoc allegari quòd ratione delicti, &c. & respondet.

f De ligatis.] auctoritate generali huius dect. sim. sup. de off. ord. irrefragabili. §. cæterum. & sic ratione relicti perdunt priuilegium: quia priuilegium non dat causam delinquendi. Cod. de priuil. schol. 12 lib. 12. nec permittas nocentes aliquibus priuilegijs vti. et in Authen. de man prin. § quod si delinquentes. coll. 3. & supra. cap. prox. fi. & remissio peccati non dat licentiam delinquẽdi. 1 q. 8. exigant. Cauenit hic allegari quod ratione delicti perditur priuilegium: quod non est verum, quia si aliqui exempti fuerint & delinquant, non perdunt priuilegium propter hoc, sed puniri debent. Nec dãi proprie, recidere in iurisdictionem episcopo-

nem suspicionis, qualitatemquè personæ propriã innocentiã congrua purgatione monstrauerint, simili sententiæ subiacebunt. ¶ Illos quoque qui post † abiurationem erroris: vel postquam se (vt diximus) proprij antistitis examinatione purgauerint, deprehẽsi, fuerint in abiuratã hęresim recidisse, seculari iudicio sine vlla penitus audientia [a] decernimus relinquendos: † & infra.

¶ Statuimus insuper, vt comites, barones, rectores, & consules ciuitatũ, & aliorum locorum, iuxtà commonitionem episcoporum, præstito corporaliter iuramento [b] † promittant, quod fideliter & efficaciter cum ab eis fuerint requisiti, Ecclesiam contra hęreticos & eorũ cõplices, adiuuabunt bona fide iuxtà officium et posse suum. Si verò id obseruare noluerint, honore [c] quem obtinẽt, spoliẽtur, & ad alios nullatenus assumãtur. eis nihilominus excommunicatione ligandis, [d] & terris ipsorum interdicto Ecclesiæ supponẽdis.

rum: quia non cognoscunt episcopi iure ordinario, sed auctoritate sibi delegata, vt hic patet, & supra de off. ordin. irrefragabili. & perindè est ac si ipse Papa cognosceret, vel specialiter alijs delegaret: per abusum enim vel per negligentiam perditur priuilegium, inf. de priuil. accedentibus, & ca. si de terra, & 11. qõ. 3. priuilegium. De hoc dicit infra, de priuileg. ex tuarum. Bern.

¶ Ciuitas autem quę his institutis duxerit resistendum: vel contra cõmonitionem episcopi punire neglexerit resistẽtes: aliarum careat commercio ciuitatum: & episcopalis se nouerit dignitate priuandam, & infra.

¶ Si qui † verò fuerint, qui à lege diœcesanæ iurisdictionis exempti, soli subiacẽt sedis Apostolicæ potestati: nihilominus in his, quæ sunt contra hæreticos instituta, episcoporum subeant iudicium: & eis in has parte tanquam à sede Apostolica delegatis, [f] (non obstãtibus libertatis suæ priuilegijs) obsequantur.

¶ Innocentius tertius.

¶ Bona hæreticorum confiscãtur, & in terris ecclesiæ applicantur fisco ecclesiæ: in terris imperij iudicis secularis fisco, & procedit etiamsi catholicos habeant filios.

CAP. X.

VErgentis † in senium seculi corruptelã: & inf. ¶ In terris verò tẽporali nr̃æ iurisdictioni subiectis, bona hæreticorũ statuimus publicari: & in alijs idẽ ꝓcipimus [g] fieri,

† De materia huius, §. vide eundẽ Eymericũ in Direct. in quis. par. 3. q. 26. & seq. vbi latè dixi in commentario.

† Hĩ integra l. 3. registri Innocen. iij. epis. 1. & c. j. eod. tit. in 3. cõpilatione Et de materia & intellectu vide Zan hinum tr. de hæret. c. 25. & quæ copiosè dixi l. 2. cõmen. in Director. Inquisito. schol 6. & l. 3. schol. 151.

scindi, & bonis temporalibus spoliari: quia grauius est eternam quam temporalem lędere maiestatem. nec exhæredatio filiorum catholicorum, debet impedire censuram huius feneritatis prætextu alicuius misericordiæ: cum in multis casibus filij pro patribus temporaliter puniantur: & secundum canones quandoque non solum puniuntur auctores scelerum, sed etiam progenies damnatorum. No. quod iudex ecclesiasticus potest compellere iudicem secularem ad iustitiam faciendam. Item grauius est æternam quam temporalem lędere maiestatem. Item in crimine hæresis non parcitur filijs circa bona paterna, sed in totum priuantur bonis paternis.

[Glossa sequens recitat. per q. an Papa possit principate.

g Præcipimus.] quod facere potest Papa ratione peccati

peccati. ℨ.de iudi.nouit.& poteſt eos dignitate priuare,vt ℨ.cap.proxi.§.ſtatuimus. & propter alias iniquitates poteſt etiam Papa remouere eos à dignitate, 15. q.6.alius.& imperium ipſe tranſtulit de loco ad locũ, ꝓpea quia non defendebant eccleſiam.ℨ. de elect. venerabilẽ, vt ibi notatur. & iud.x ſæcularis poteſt excommunicari, ſi negligat facere iuſtitiam 23.q.5.ad miniſtratores. & hic expreſsè dicitur,& ℨ.cap.proxi.§.penult. & ℨ.de maledic.c.1.

a Miſereri.] De ſola ergo miſericordia reſtituuntur bona, vt hic dr. & etiam eꝑatus:vt 23.q.4.ipſa pietas.ver.itẽ ſi inquiunt,in fin.& q 7. quod autem,& 1 q. 7.conuenientibus.

b Diſciplina.] ℨ.de elec.cũ in cũctis,81. diſtin.plurimos,i fi. & C.de emen. ꝓpin. l.vnica.& arg.50.di. vt cõſtitueretur.Ber.

c Bona confiſcentur.] quod dicit hic, habes 6.q.1.c.quęro, §.verũ,& c.ſiquis cũ militibus,& C.ad l. Iul.ma.quiſquis.

d Longè ſit grauius.] 17.q.4 ſicut q eccleſiam,& 23.q.5. ſi apud,& quod in religionem diuinam committitur,in omnium fertur iniuriã: & publicum crimen committitur C.eod. tit.Manichæos.vndè grauius eſt.

[Gloſſa iſta ſignat contrarium, & ſoluit.]

e Exhæredatio.] hic expr. ſẽ habes,ꝙ bona hæreticorum confiſcantur: vt ſiue habeant filios, ſiue non; nec catholicis filijs hæreticorum aliquid relinquendum eſt,vt hic dicitur.Sed contra dicit l.C. eod. tit. Manichæos.& l.cognouimus, & authenti. idem eſt de Neſtorianis.vbi dicitur:quod filij catholici propter hoc hęreditate paterna non priuantur:ſtatur enim hodie huic decre. in odium criminis: ſicut in crimine lęſę maieſtatis: vbi filij puniuntur quo ad bona vt hic dicit,& 6.quęſtio.1.c. quęro.§. verum. & c.ſi quis cum militibus. multo fortius in iſto crimine, vt hic dicitur,& hoc eſt expreſſum in conſtitutione Frederici,Hac edictali. quę olim erat in quinta compilatione eod.titu.& in alio caſu etiam filij pro delicto parentum puniuntur temporaliter vſq; ad quartam generationem,ſecundum quod habes infra de pœn. in quibuſdam.& in hac opinione,fuerunt Ioannes & Laurentius.

f Canonicas.] 15.q.8.cum multę,& 1.q.4.cum eccleſia.§.item peccato ifrael,tatum,& ſupra de fil.presb. per totum.

SI aduerſus.]Primò ponit deciſum exordium:Secundò prohibitionem:Tertiò pœnã.Secunda ibi,Quia. Tertia ibi, Quòd ſi.Abbas.

CASVS. Quamuis generaliter prohibitum ſit, vt nullus cõſilium,vel auxilium,vel fauorem præſtet hæreticis,quia tamen ſolet plus timeri quod ſpecialiter iniungitur, quam quod generaliter præcipitur, prohibet Papa aduocatis & notarijs,ne hæreticis, credentibus, fautoribus,vel defenſoribus eorundem, in aliquo præſtent conſilium,auxilium vel fauorem:nec eis in aliquib. factis vel cauſis, vel aliquibus litigantibus ſub eis præbeãt patrocinium, nec pro ipſis publica conficiant inſtrumẽta,vel ſcripta: quod ſi contra fecerint,ab officio ſuo nouerint ſe ſuſpenſos:& perpetuæ infamiæ ſubiacere. Not regulã,ꝙ plus timet quod ſpecialiter præcipitur, quam quod generaliter imperat. Not. aduocatos & notarios eſſe infames,qui aduocant,vel inſtrumenta conſcribunt pro hæreticis, & nihilominus ſunt excõmunicati.Item Papa poteſt infamiam. irrogare.

g Quod ſpecialiter.] hoc ſumptum ẽ exillo canone 23. diſtin. quanquam.ea enim quæ notabiliter fiunt,niſi ſpecialiter notentur,videntur neglecta.ff.de iniur. item apud Labeonem,§.ait prætor arg.ℨ de cõſt.vti.bonę.& ℨ.le dol.c.2.

h Scriniarijs.] i.tabellionib. ſic 25.q.2.c.dicenti.§.vniuerſa.

[Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.]

i Auxilium.] cum ſint excommunicati, infra eo. excommunicamus 1 §.credentes,& ℨ.eo.ſicut. Sed videtur ſaltem ſi conueniantur, quod non ſit auxilium denegandum,aut etiam iuſta ſententia.ſupra de exec. cum inter.& in pluribus cc.ibidem. Hoc poteſt habere locum infra annum:poſtquam verò conſtiterit eos eſſe tales,anno elapſo inter hæreticos computantur:niſi infra annum ſe correxerint. infra eo. excommunicamus 1.§.credentes.& ſicut hæretici puniuntur.] eo. c.pen.vndè non admittuntur ad aliquam defenſionem cum ipſorum bona debeant confiſcari, ſicut aliorum hæreticorum:imò licitè eis auferuntur ſua: vt 8. diſt. quo iure,23.quæſtio 5.non vos.& q.7.c.1.2.& 3.ſed melius eſt ſi auctoritate a iudicis hoc fiat.23.q.3.ſi.x iunt & C.de pig.l.3.

[Glo.ſeq.not.probat,& ſignat contrarium.]

a Infa-

tis caſib.(ẽt ſm diuinum †iudiciũ)filij ꝓ patribus temporaliter puniantur: & iuxta canonicas f ſanctiones, qñque feratur vltio,non ſolum in auctores ſcelerum, ſed etiam i progeniem damnatoũ.

¶Idem.

¶Aduocati vel notarij hæreticis,vel eorum defenſoribus fauentes,aut ſub eis litigantibus patrocinantes, & pro eis inſtrumenta ſcribentes, infames ſint, & ab illo officio ſuſpenſi.

CAP. XI.

SI †aduerſus nos terra conſurgeret:& infra. ¶Quia ꝓplus timeri ſolet, quod ſpecialiter g iniũgitur,quam quod generaliter imperatur: uobis aduocatis,& ſcriniarijs h firmiter inhibemus, ne hęreticis,credentibus, fautoribus,vel defenſoribus eorundem, in aliquo præſtetis auxiliũ, i conſiliũ, vel fauorem: nec eis in cauſis,vel in factis,vel aliquibus litigantib. ſub eorum examine, veſtrũ patrocinium præbeatis: & pro ipſis publica inſtru-

per ptãtes, & principes ſæculares:quos ad id exequendũ(ſi fortè negligentes extiterint) per centurã eccleſiaſticã appłone remota cõpelli uolumus & mandamus: Nec ad eos bona eorũ ulterius reuertantur,niſi eis ad cor reuertentib.& abnegantib. hñticorũ cõſortium, miſereri a aliqs uoluerit: vt tpalis ſaltẽ pœna corripiat,quẽ ſpũalis non corrigit,diſciplina.b Cum.n. ſm lũmas sãctiones,reis læſæ maieſtatis punitis capite,bona confiſcẽtur c eorum, filijs ſuis uita ſolummõ ex miſericordia cõſeruata:q̃to † magis q aberrantes in fide Domini Dei filiũ Ieſum Xp̃m offendunt: a capite nr̃o, quod eſt Chriſtus, eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi,& bonis temporalibus ſpoliari, cum longè ſit grauius d æternã, q̃ tpalẽ lædere maieſtatem.¶Nec hmõi ſeueritatis cenſurã, orthodoxorũ †exhñdatio e filiorũ, quaſi cuiuſdã miſerationis p̃textu, dẽt vllatenus impedire:cũ in mul

† De hoc ar. latiſſimè ſcribit alfon Caſtrus lib.2.c. 11. de iuſta hęret. punitione. & Io. Roias in ſingularibus fidei ſing.66.

† adores.

† In regiſtro ita :quanto magis, q aberrãtes in fide,Deũ Dei filiũ Ieſum Chriſtũ,&c.

† Vide Pau. Grillan.tra. de hęret. q. 4.& Iul.Cla. lib.5.ſen.recep. §. hęreſis. verſic.& ſcias,ꝙ.

† Cap. 2.eo. tit in 3.cõp. Et de materia & intellectu præter Doct. hic,vide Matth.de afflic.ſup 2. ſtitutione,Icõſuulẽ, de hęret. notabili 25.verſ. Hinc ſũpra occaſione,q̃ro, adde Simancam catholinſt.tit. 5.& aduoca.

ꝫ De materia huius gl. vide late p citatos in textu.

ꝫ Idem tenet Archidiacon ꝫ in c.ſi vos 23.q.5.

a Infamia.] & ita Papa potest infamiam irrogare quoad forum ciuile: quia & tollere eam potest. ar. supra qui filij sunt legiti. per venerabilem. Arg. contra. 2. q. 3. § hinc colligitur. Ber.

ADDITIO. Sol. hoc verum est de infamia facti, non iuris.

CVm ex.] Primo ponit triplicem reprehensionem laicorum, q̃ secundo p̃ sequitur. Primo primam ibi. Deus. Secñ dò secundam, ibi. Sicut enim. Tertio tertiam ibi. Licet. Abbas.

CASVS. Quidam laici in vrbe Metensi precipue delinquebant in quibusdam articulis, faciebant sibi diuinas scripturas exponi, vt sm eas sibi assumerẽt officiũ prædicandi. Item occulta conuenticula faciebant, vsurpantes sibi officium prædicandi, sacerdotum simplicitatẽ eludũt, & aspernantur eorũ consortium, qui sibi in talibus non inhærẽt. Primo improbat Papa occulta conuenticula. Deus enim in tẽ odit opera tenebrarũ: vt Apostolos suos p̃dicaturos Euãgeliũ missurus, præceperit eis dicens. Q̃d dico vobis in aure, p̃dicate super tecta. Secundo impugnat eorum officium prædicandi: sicut enim multa membra sunt corporis, sed non habent eundem actum, ita sunt plures ordines in ecclesia, sed non habent omnes idem officium: quia, vt dicit Apostolus, Dominus alios dedit Apostolos, alios Prophetas, alios Doctores: sed ordo Doctorum, præcipuus est in ecclesia, & iõ non dẽt quis indifferenter officium p̃dicationis assumere: quia vt dicit Apostolus: Non prædicabunt, nisi mittantur & Dñs ẽt dixit Apostolis. Rogate dñm messis vt mittat operarios in messem suam: Sed si fortè aliquis eorum diceret, quod tales inuisibiliter mittuntur à Deo, potest ei rñdere, q̃ cũ illa missio sit occulta, non sufficit cuiquam dicere, quod sit missus à Deo, cũ hoc quilibet hæreticus asseueret: sed oportet, quod illam inuisibilem missionem astruat per operationem miraculi: quod ostendit duobus exemplis, scilicet Moysi, & Ioannis Baptistę.

LICET AVTEM. Hic tertio dicit, quod nullus eludere debet simplicitatem sacerdotum: licet enim necessaria sit scientia sacerdotibus ad doctrinam: non est tamen simplicitas sacerdotibus detrahenda, nec etiam à scholasticis, nedum à laicis, cum in eis deceat sacerdotale officium honorari: vnde præcipit Dominus Dijs tuis non detrahes: de sacerdotibus intelligens, qui propter excellentiam ordinis Deorum nomine nuncupantur. Nec aliquis istorum defendat audaciam suam illo exemplo, quod asina reprehendit Prophetam Balaam: vel quia Dominus ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? quia aliud est cum quis occultè reprehẽdit fratrem suum in se peccantem (ad quod quilibet tenetur secundum Euangelicam veritatem, in quo casu potest in tel ligi quod asina reprehendit Prophetam) & aliud est, patrẽ suũ delinquentem manifestè reprehendere. q̃d nulli licet, Aliud est, cum Prælatus de sua innocentia confidens supponit se accusationibus subditorum: in quo casu põt intel ligi verbũ Dñi: Quis ex vobis, &c. & aliud est qñ subditus animo reprehendẽdi surgit in Prelatũ suũ cum potius ꝫ déat obsequi. Sed si tanq̃ inutilis debeat remoueri, tunc agẽdũ est ordinate apud episcopum suũ, ad cuius officium pertinet institutio & destitutio sacerdotum. Not. q̃ qui male agit, odit lucem. Itẽ laici quantumcunque idonei, prædicare nõ debẽt, nec clerici, nisi quibus ex officio concessum est. Item nõ sufficit alicui dicere, q̃ sit missus a Deo, nisi hoc ostẽdat. Item sacerdotibus nullus detrahere debet. Itẽ q̃libet tenet illum in se peccantem corrigere secretò. Item q̃libet tenetur ad defendendum. Item sicut institutio sacerdotũ pertinet ad epos, ita eorum destitutio.

¶ Ætat integra li. 2. registri Innocentij. iij. & cap. 3. cod. ti. in 3. compilatione.

¶ Vox Christi, nec in regibus nec in aliquibus ecclesiis regnat.

Ioan. 10.

menta, vel scripta facere nullatenꝰ attẽtetis. Quòd si cõtra præsumpseritis, ab officio vestro suspensos perpetuq̃ vos decernimus infamię a subiacere.

¶ Idem vniuersis Christi fidelib. tã in vrbe Metẽ. quam in eius diœcesi constitutis.

¶ *Laici non prędicent, nec occulta conuenticula faciãt, nec sacerdotes reprehendant.*

CAP. XII.

CVm † ex iuncto, & infr. ¶ Licet aũt desi dertũ intelligendi diuinas scripturas, & secundum eas, studium adhortandi, reprehendendum non sit, sed potius cõmendandum: in eo tñ apparent quidam laici meritò arguendi, quod occulta conuenticula b celebrãt, officium prædicationis Christi † sibi vsurpãt, sacerdotũ simplicitatem c eludunt & eorum consortium aspernãtur, qui talibus non inhæsierint. ¶ Deus d enim lux vera, quæ omnem hominẽ venientem in hunc mũdum illuminat, intantũ odit opera tenebrarum, vt Apostolos suos in mũdum vniuersum prædicaturos Euangeliũ omni creaturæ missurus, eis præceperit apertè dicens. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: e † & quod in aure auditis, prædicate super tecta: & infra. ¶ Sicut enim f multa sunt membra corporis, omnia verò non eundẽ actum habent: ita multi sunt ordines in ecclesia, sed non omnes: g idem habent officium: quia secundum Apostolum: alios h Dominus dedit Apostoles alios Prophetas, alios autem Doctores; & cætera. Cum igitur Doctorum ordo sit quasi præcipuus i in ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter prædicationis officium vsurpare: Nam secundum Apostolum

Mar. vlt.

Matth. 10.

† luce

1 Cor. 12.

b Occulta conuenticula.] sicut conspiratores, 11. q. 1. conspirationem. 79. dist. si quis Papa. Illi enim conspirant contra Deum vndè fortius sunt puniendi, quam si conspirarẽt contra hominem, supra eodem, vergentis, ad finem.

c Simplicitatem.] & malè, trigesimaoctaua distinctione, sedulo.

d Deus enim.] hic incipit improbare factum istorum.

e In lumine.] hæc est improbatio contra occulta conuenticula.

f Sicut enim.] hic improbat, quod assumebant officiũ prædicandi.

g Non omnes.] imò singula officio debent esse commissa. 89. dist. singula.

h Alios.] hic 7. cod. ti. c. sicut. & 16. q. 1. adijcimus, q̃ nullus audeat prædicare nisi sacerdos: vt ibi dicitur: & infra eodem excommunicamus. § quia verò. vel nisi esset missus. vt ibi. 24. q. 4. dilpliceat. arg. ibi, missus est, vt qualia. &c.

i Præcipuus.] & priuilegiatus supra de statu. reg. quod Deo timorem.

r Adde de eorum priuilegijs in iure ciuili habetur, in l. medicos. & l. seq. C. de professo. & vide lib. 10. & in l. j. C. de profess. qui in vr. Comitat. lib. 12.

Rom. 10.

Matth. 9. Luc. 10.

Rod. 7.

Ioan. 7. Esa 40. Matth. 3.

Mala. 2.

a Rogate.] 21. dist. in nouo. ergo quia isti non erant missi, nec sacerdotes, prædicare non debebãt.

b Quod si fortè.] hic opponit, quia posset ei opponi aliquo: & ita statim respondet.

c Non sufficit.] hõ dicit: quia & si martyres ex aliqua mandant fieri, statim nõ sunt facienda, sed ante est, vt si iamus illos impetrare à Deo quæ postulant 50. dist. si quis præpositorum. & 42. dist. quicunque. Ber.

d Miraculi.] nec istud statim credendum est. cum q; que miracula fiunt per malos 2. 1. quæst. 1. & canus.

e Virgam.] le con sera dist. 21. e vera.

f Licet autem.] hic improbat quod deludebant simplicitatem sacerdotum. Bernardus.

g Labia sacerdotis.] 45. dist. rector. & 21. q. 1. sacerdotibus.

h Custodiunt.] id est, custodire debent.

i Exquirunt.] scilicet subdit à scholasticis. 38. dist. sedulò. Ber.

k In lege.] Mosaica.

l Nec quisquam.] respondet ad obiectionẽ quam possent facere isti hæretici.

m Asina.] vt 2. q. 7. secuti sunt. & canon si. §. item cum Balaam.

n Quod quisque tenetur.] ad correctionem quilibet tenetur, sicut hic dicit: & hoc intelligo de occulta correctione siue reprehensione, 23. q. 3. monentes, vt hic dicit; Sed manifestè corripere pertinet ad Prælatos, vel ad illos q; habẽt aliquã potestatẽ in aliquos, 13 quæ 4. duo ista & c. fortè. pater enim filium pòt corripere, & Prælatus subditũ, & occultè & manifestè: vndè Apostol. 1. Argue, obsecra, increpa, vt 45 dist. c. 1. & 8. q. 1. quod autem. sed filius non potest publicè reprehendere siue corripere patrem, nec subditus Prælatum: vt hic sequitur in ista. & 21. dist. nolite. erubescit enim lex filios castigaturos parentes in Auth. de nup. §. sed quod sancitum est. col. 4. versus fi. per vnam col. hæc est canonica correctio secũdm Euangelicam veritatem, vt occulta ad omnes, manifesta ad Prælatos, vel alios aliquam potestatem habentes, pertineant, vt hic distinguit: & sic pòt intelligi. 2. q. 1. si peccauerit. & est ad hoc 22. q. 5. hoc vt. Ad denunciationem verò Euangelicam, quæ exigit admonitionem, & probationem, vt 40. dist. sed illud. versi. neque illud. & supra de testibus, in omni negotio. & 2. q. 1. si peccauerit quæ sit ad pœnitentiam, vt quod quilibet teneatur ar. 2. q. 7. qua propter supra de cogna. spirituali. damnũ personæ sit honesta, & bonæ famæ, quia viles personæ non admittuntur ad denunciationem. supra de sponsa. cum in tua. & vbi de hoc.

o Fatue.] 55. dist. si Euangelica.

p Supponit.] vt 2. q. 7. si incompetenter.

q Præmissum Dñi verbum.] scilicet, qui ex vobis arguet me de peccato.

r Inutilis.] Si in Prælatus inutilis aut negligens fuerit, removendus est. supra de offic. custo. c. 2. 81. dist. dictum & 3. c. proxi. in fi. & 18. q. 2. si quis abbas. & C. de offic. præfec. prætorio orient. si quos.

s Ordinatè.] denunciando, vel accusando secũdm q; traditur. infra de accusa. qualiter. & de simo. licet. & est ordinatus ordinem esse seruandum.

t Ad institutio. quæ est

Ioan. 10.

Num. 12.

Ioan. 8.

† De materia textus & glossæ in verbo, qđ q; sqq; teneã. præter Doctores hic, vide S. Th. 2. 2. q. 33. art. 2. & sequentib.

Matth. 5.

† Aliàs, fratrẽ: in plerisque Gregorianis codicibus, in aliis, & in registro, legit patrẽ.

† Adde qđ no. 3. co. etiã ca. 2. de hoc dixi 3. de inoui. l. Ad

† postulauerit.

Vidē S. T. 2. 2. q. 17. ar. 2.

† Post hæc verba sequitur in registro exẽplum de Ioanne Baptista, qđ hic omisit Raymundus, asserta autẽ lucẽ huic loco.

Ioan. 7. Esa 40. Matth. 3.

Mala. 2.

Rom. 10.

Matth. 9. Luc. 10.

Rod. 7.

Ioan. 7. Esa 40. Matth. 3.

Mala. 2.

lum, Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa præcepit Apostolis: Rogate a dominũ messis, vt mittat operarios in messem suam. Quod si fortè b quis arguẽ respondeat, quia tales inuisibiliter mittũtur à Deo, & si non visibiliter mittantur ab homine, cum inuisibilis missio multo sit dignior, quam visibilis, & diuina longè melior, quam humana: † potest rationabiliter responderi, quod cum interior illa missio sit occulta, non sufficit c cuiquam nudè tantum asserere, quod ipse sit missus à Deo, cum hoc quilibet hæreticus asseueret, sed oportet, quod attruat illam inuisibilem missionem, per operationem miraculi, d vel scripturæ testimonium e speciale. Vndè cũ Dominus vellet mittere Moysen in Aegyptũ ad filios Israel, vt crederent ei, quod mitteretur ab ipso, dedit ei signum, vt conuerteret virgam f in colubrum, & virgam iterum reformaret. Ioannes quoque Baptista, speciale suę missionis testimoniũ protulit de scriptura, dicẽs: Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domino, sicut ait Esaias propheta, & infra. ¶ Licet autem f scientia sit valdè necessaria sacerdotib. ad doctrinam, quia iuxta verbum propheticum, Labia g sacerdotis custodiunt h scientiam, et legem exquirunt, i ex ore eius, non est tamen simplicibus sacerdotibus, etiam à scholasticis detrahendum, cũ in eis sacerdotale officium debeat honorari: propter quod Dominus in lege k præcepit. Dijs non detrahes, sacerdotes intelligens, qui propter excellentiã ordinis, & officij dignitatem, deorum nomine nuncupantur: et infra.

¶ Nec quisquam l suæ præsumptionis audaciam, illo defendat exemplo, quod asina m legitur reprehendisse Prophetam, vel quod Dominus ait, Quis ex vobis arguet me de peccato? Cũ aliud sit fratrem in se peccantẽ occultè corripere, quod quisque tenetur n †efficere secundum regulã Euangelicam, in quo casu sane potest intelligi, quod Balaam fuit correptus ab asina, & aliud est patrem † suum delinquentem reprehendere manifestè; quod vtique nulli licet secundum Euãgelicã veritatẽ, nam qui etiam dixerit fratri, fatue, o reus erit gehẽnę ignis. Rursus, aliud est, q; Prælatus spõtè de sua cõtus innocẽtia, subditorum se accusationi supponit, p in quo casu præmissum q Domini verbum debet intelligi, & aliud est, q; subditus non tam animo reprehẽdendi, quam detrahendi, exurgit temerarius in Prælatum, cum ei potius incumbat necessitas obloquendi. Quod si fortè necessitas postularet, † vt sacerdos tanquam inutilis r & indignus, a cura gregis debeat remoueri: agendum est ordinatè s apud episcopum: ad cuius officium, tam institutio: t quam destitutio sacerdotum noscitur pertinere.

tutio.] Ad quem pertinet institutio, & destitutio. supra de capel. mo. capitulo 1. & cap. 2. & 7. de priuil. cum & plantare. §. in ecclesijs. & examinatio pertinet ad eũ ad quẽ manus impositio spectat. ẽ. de elect. venerabile. & c. nihil. & c. cum nobis olim institutio. 11. ad episcopum pertinet. 16. q. 6. nullus. Ber.

¶ Idem † in concilio generali. ¶ *Excommunicati sunt omnes hæretici, quibuscunque nominibus nominentur. h. d. vsque ad §. damnati.*

† Idem. s. Innocentius iij. in concilio generali Lateranen. ca. 3. & c. 2. eo. tit. in 4. compilat.

† Dictio, itaque, deest in concilio, sed hẽ in antiquis codicibus.

CAP. XIII.

EXcommunicamꝰ itaque,† & anathematizamus omnẽ hæresim, extollentem se aduersus hãc sanctam orthodoxã & catholicam fidem, quã superius[a] exposuimus: cõdemnãtes hæreticos vniuersos, quibuscunque nominibus cẽseantur: facies quidem diuersas habẽtes, sed caudas adinuicẽ colligatas, quia de vanitate † conueniũt in idipsũ.

¶ *Dãnati de hæresi per secularẽ iudicem puniuntur, & bona laicorum hæreticorum confiscatur, & clericorum bona applicãtur, ecclesijs, vbi beneficiati erant. h. d. vsque*

CASVS. In prima parte huius capituli, excõicat concilium oẽs hæreticos, quibuscunque nominibus censeantur, facies quidem diuersas habentes, sed caudas ad inuicem colligatas: damnatai verò de hæretica prauitate præsentibus potestatibus, aut eorum nuncijs relinquantur pœna debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis, bonis damnatum publicatis, si laici fuerint, confiscentur: si verò clerici ecclesijs applicentur, à quibus stipendia receperũt: Secundo dicit, quod si aliqui fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad arbitrium ep̃i se purgauerint excõicent: & si per annum sic steterunt, post tanquam hæretici condemnentur.

MONEANTVR. Tertio loco dr, quod Potestates locorum moueantur, & si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur, quibuscunque fungantur officijs, vt pro defensione fidei præstent publicè iurm, quod de terris suæ iurisdictioni subiectis expellant hæreticos ab ecclesia denotatos. & quicunque de cætero in potestatem assumptus fuerit, hoc capitulum teneatur iuro firmare; si verò dominus temporalis requisitus ab ecclesia, terram suam hæreticis purgare neglexerit, per metropolitanum & comprouinciales ep̃os excommunicetur & si satisfacere contempserit ỹ. annum, significetur hoc dño Papæ, vt ex tunc vasallos illius, ab eius fidelitate denuncietabsolutos, & terram illius exponat catholicis occupandam: qui exterminatis indè hæreticis, eam possideant, & in fide conseruent; saluo iure dñi principalis, dummodo super hoc nullum præstet impedimentum: & idem seruetur circa illos, qui non habent dños principales. Quarto dicit, quod catholici qui contra hæreticos istos crucem assumpserint, illa gaudeant indulgentia, & illo priuilegio sint muniti, quæ conceduntur accedentibus in subsidium terræ sanctæ.

CREDENTES.] In § istο excõmunicat concilium receptatores, defensores, & fautores hæreticorum; statuendo, vt q̃ citò quilibet talium fuerit excõmunicatione notatus, si satisfacere contempserit. ỹ. annum, extunc ipso iure sit factus infamis, nec ad aliqua officia admittatur seu consilia, nec ad alios eligendos hmõi, nec admittatur ad testimonium, nec testm̃ facere possit, nec capere aliquid ex testõ nullus ipsi rñdeat, ipse verò omnibus rñdere teneatur, & si iudex fuerit, eius sententia non teneat, nec causæ defetantur ad ipsum, & si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instr̃a p̃ ipsum confecta nullius sint momenti sed cum auctore damnato dãmnentur, & in similibus idem est obseruandum. Si vero clericus fuerit, deponatur, & si aliqui postquam tales ab ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicẽtur vsque ad debitam satisfactionem.

SANE. Clerici huiusmodi viris non exhibeant ecclesiastica sacramenta, nec eos sepeliant, nec eleemosynas vel oblationes eorum recipiant: quod si fecerint, officio suo priuentur, ad quod nunquam restituantur sine speciali mandato domini Papæ: & idem faciant regulares; & eadem pœna infligatur eidem; & illorum priuilegia non seruentur in illa diœcesi, in qua tales excessus ꝑpetrauerint. QVIA VERO Hic dicitur, quod nullus prædicationis officiũ vsurpare præsumat: quia vt dicit Apostolus. Quomodo prædicabunt nisi mittant? & qui contra hoc fecerint, excommunicẽtur, & nisi se correxerit alia pœna puniãt. † Aliàs, vetietate, quod etiam agnouit hic Hostiensis. ADIICIMVS IN SVPER. In §. isto dicitur, vt quilibet archiepiscopus, vel epus per se, vel per archidiaconum suum, vel alias honestas ꝑsonas visitet parochiã suam in qua fama fuerit hæreticos habitare, & ibi tres vel quatuor viros idoneos, aut si expedire viderit totam viciniam iurare compellat, vt si aliquos hæreticos sciuerint, vel aliquos occulta conuenticula facientes, vel si etiam discrepent à vita & moribus aliorum, episcopo studeant nunciare, & ipse vocet ad præsentiam suam denunciatos; qui si se non purgauerint, vel si post purgationem ꝓstitam relapsi fuerint, canonicè puniantur.

SI QVI VERÒ. Dicitur in §. isto, quod si qui de prædictis iurare noluerint, ex hoc *ipso* tanquam hæretici reputentur; Mandat Papa, & in virtute obedientiæ districtè præcipit, vt ad hæc efficaciter exequenda episcopi diligenter inuigilent, si canonicam voluerint effugere vltionem, & siquis super hoc negligens vel remissus fuerit, cum de hoc constiterit, ab episcopali officio deponatur, & in locum *ipsius* alius instituatur idoneus, qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem. Nota quod diuersitas nominum rei substantiam non immutat. Item sola suspicio siue præsumptio purgationem inducit in crimine hæreseos. Item transcursus temporis probat crimen. Item iudices seculares tenẽtur hæreticos de prouincijs sibi subiectis exterminare. Item si iudex secularis in exterminatione hæreticorum negligens fuerit, potest excommunicari. Item dominus Papa principem secularem deponere potest propter hæresim. Item arg. quod ꝓpter delictum vnius alius puniri non debet. Item auctoritate ecclesiæ bellum fieri potest. Item pari priuilegio & indulgentia gaudent cruce signati contra hæreticos, cum illis qui vadunt contra Sarracenos. Item consentientes & agentes pari pœna puniuntur. Item nota hic multas pœnas editas contra fautores & defensores hæreticorum. Item hæreticus cuilibet respondere tenetur, & nemo sibi. Item sententia vel scriptura publicè excommunicati non valet. Item in similibus simile iudicium est habendum. Item qui in maiori dignitate est, plus punitur, & sic circunstantiæ aggrauant peccatum, & vim dictam. Item absolutio & restitutio excommunicati participantis cum hæretico excommunicato, pertinet ad solum Papam. Item argumen. quod vniuersitas præstare potest iuramentum calumniæ. Item deficiens in purgatione punitur. Item qui iurare non vult, pro condemnato habetur. Item per indicia probatur crimen; Item propter negligentiam deponitur vel remouetur prælatus.

[a] Superius,] supra de summa Trinita. capitulo primo. & 1.

[a] Damnati.]

a Damnati.] ſi de hæreſi.
b Poteſtatibus.]ſic ī.de verb.ſign.nouimus tamen ſi voluerint redire,in perpetuum carcerem teneantur,inf. eo.excommunicamus.
c Relinquantur.]Qualiter hoc intelligitur,dī ī.eod. ad abolendam Ber.
d Degradatis.]ī.c. pro xi.& c. pen.
e Confiſcentur.] De hoc dictum eſt ſup.eo. vergentis.
f Stipendia.]ſi plura ſtipendia habuerint, inter eccleſias diuidantur pro rata. ī.de reſt.relatum.
g Suſpicione.] id eſt,præſūptione. Et nota q̄ ſola ſuſpicio ſiue præſumptio purgationem inducit: q̄ ſi nō fiat punitur,vt hic patet.arg. de coha.cle. & mulie. tua nos. & intellige q̄ ſit probabilis præſūptio ſiue ſuſpicio: aliàs non induceretur purgatio. & ſic non obſtat 2.q.1. primò. & ita hic reſpicitur infamia.
h Suſpicionis.]Hoc ſemper eſt attendendum, vt ſecundum qualitatem infamiæ & perſonæ indicatur purgatio 2.q.5. omnibus. & ī. de purg. cano. inter.
[Gl.ſeq.ſignat cōtrariū de decre. litteras. & ſoluit. iterū ſignat cōtrarium de ca. conuenientib. & ſoluit.
i Condemnentur.] Videtur hic,q̄ alias ſit condemnandus de hæreſi, licet non videatur violenta præſumptio cōtra ipſū. Arg.contra.ī.de præſumption.literas.ibi dicit, q̄ licet ſit vehemēs p̄ſumptio,nō vult Papa illum condemnare de tam graui crimine,hæc violentiſſima a eſt p̄ſumptio, cū primò probabilis fuerit q̄p infamiā:.& qui noluit ſe purgare, fuit excō municatus:& quia p annum ſtetit in excō municatione pro cōuicto habetur. 11.q.3.rurſus,& c.quicunque.ſecus in alijs crimibus, quia ſi bona alicuius cōtumacis p̄p crimen annotata ſunt, ſi ī. annū non venit, bona deuoluuntur ad fiſcum.ſed quoad crimen non obeſt quin poſt annum poſſit probare innocentiam ſuam. ff. de requiren. reis annus. Sed quid eſt quod dicit, quod ſtatim eſt condemnandus eſt,cum ſæpius eſt admonendus vt redeat. 1.q.7. conuenientibus? Rūdeo non contradicit: quia licet ſit condemnandus, monendus eſt vt redeat, vt 34. q.1.quæ dignor in fi. vbi dicitur quod poſt admonitionē eſt vitandus. hoc eſt verū in hoc quod non ſunt ei ſecreta noſtræ fidei exponenda. 43. diſtin. in mandatis, vt impugnet nos, vt ibi. Nec intelligas,quod ſi pro alio crimine ſeu contumacia ſteterit per annum in excommunicatione quod habendus ſit hæreticus, ſed tantū excōmunicatur per ſuſpicionem hæreſis.
k Iuramento firmare] ſic ī.e.ad abolendam.§.ſtatuim⁹. & non ſolum hoc iurare tenetur, ſed hoc iurare debet, quod ipſe idem catholicus ſit.in Authē.iuſiurā. quod præſta. ab his qui adminiſtra. acci. circa princ.colla.2.
l Neglexerit.] iudex qui negligit facere iuſtitiam, excōmunicatur, 23. q. 5 adminiſtratores. & facit litē ſuam. cap. cauſa.& q.3. dñs. & 3.q.7.qui ſine. argu. & in Authē.vt diffe. iu.§ pen. & vlt.coll. 9.& 2 quæſt.7.ſicut. m Abſolutos.] ī. eodem cap. vlti. & ita Papa poteſt propter hæreſim deponere omnes tam laicos quàm clericos à dignitatibus ſuis, vt ſupra eodem ad abolendam.§. ſtatuim⁹. & ſupra e. vergentis vbi de hoc.
n Saluo iure dñi.] arg. q̄ p̄p delictum vnius' ali⁹ puniri nō debet,qñ pœna dēt, tenere iuſ. auctor s, ī. de his quæ fiunt à maio.par.Cap.quęſi nit C.de pœn. ſancim⁹,& iniquū eſt alique alterius odio p̄grauari C.de in offi, teſt.ſi qs in ſuo. Arg. ī ſupra c. vergentis,

a De gradib. præſumptionū in crimine hāſis,vid Eymericum in Directorio inquiſitorum par. 2. q. 55. & Simancam catholi. inſt. ti. 50. de præſūption.

† De materia, Eymericus in Directorio inquiſitorū. 3. pa, q. 101. & q. 112.vbi dixi plene.
a Vide q̄ plenissimè ſcripſi in cōmentarijs ad Directo. lib. 3. Schol. 154.

† perceperūt in concilio.

† Eymericus in Directorio inquiſitorum pa. 3. q. 87. & qō. 124.& Simāchas catho. inſt. ti. 1. de abiuratione canonica.

ad § qui autem. Abb. Sicu.

¶ Damnati a † verò,præſentibus ſæcularib. Poteſtatibus b aut eorum baliuis relinquantur c animaduerſione debita puniendi: clericis prius à ſuis ordinibus degradatis: d ita quod bona huiuſmodi damnatorum,ſi laici fuerint, confiſcentur: e ſi verò clericijs applicentur eccleſias,à quibus ſtipendia f receperunt.†

¶ Si ſuſpectus de hæreſi ſe non purgat ad arbitrium ſuperioris,excommunicatur: & exiſtens per annum in excommunicatione vt hæreticus damnatur. b d vſque ad §. moneantur. Abbas Siculus.

¶ Quī autem iuuenti fuerint ſola ſuſpicione g notabiles:niſi iuxta conſideratione ſuſpicionis, h qualitatemque perſonæ, propriam innocentiam congrua purgatione mōſtrauerint, anathematis gladio feriantur; & vſquè ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quod ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ex tunc velut hęretici condemnentur. i

¶ Poteſtates ſæculares perpetui vel temporales, iurare tenentur, vniuerſos hæreticos ab eccleſia damnatos pro viribus exterminare: & temporalis dominus non purgans terram ſuam hæreticis,excōmunicatur, & ſi perſtiterit in excōicatione per annum, nunciatur Papę, qui fideles eius à iuramēto abſoluet, & eius terram fidelib. exponet, ſaluo iure pricipalis domini,

niſi & ipſe ſit in culpa, h.d. vſq; ad §.catholici. Abb Sic.

¶ Moneantur autem & inducantur, & ſi neceſsè fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam compellātur ſæculares † Poteſtates quibuſcunque fungantur officijs:vt ſicut reputari cupiunt, & haberi fideles, ita pro defenſione fidei præſtent publicè iuramētum,quod de terris ſuæ iuriſdictioni ſubiectis, vniuerſos hæreticos ab Eccleſia denotatos, bona fide, pro viribus exterminare ſtudebunt, ita quodamodò quandocunque quis fuerit in Poteſtatem,ſiue † perpetuā ſiue temporalem aſſumptus, hoc teneatur capitulum iurō firmare. k Si verò dominus temporalis requiſitus & monitus ab Eccleſia,terram ſuam purgare neglexerit l ab hæretica fęditate,per Metropolitanum,& cęteros comprouinciales epiſcopos, excōicationis vinculo innodetur. Et ſi ſatiſfacere cōtempſerit infra annum, ſignificetur hoc ſummo Pontifici, vt extūc ipſe vaſallos ab eius fidelitate denuntiet abſolutos, m & terram exponat catholicis occupādam,qui eam exterminatis hæreticis, abſque vlla cōtradictione poſſideāt, & in fidei puritate cōſeruent,ſaluo iure dominin †principalis: dummodò ſuper hoc ipſe nullū præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimētum opponat,eadē nihilominus lege ſeruata circa eos,qui

† In cōcilio ita,ſiue ſpirituālē ſiue temporalē aſsūpſ⁹,&c. quaſi nō ſolum principes ſęculares, ſed ēt eccleſiaſtici, quos per pātrem ſpirituālem poſſumus intelligere, hoc teneantur p̄ſtare iuramētum.

† ſęculi.

† dominiſ.

a Accinxerint.] Argum. q auctoritate ecclesiæ bellum fieri pót. 23. q. 8. igitur. & c. hortatu. 15. quæst. 6. auctoritatē. 23. dist. Hadrianus. quod verum est contra inimicos fidei, & contra illos, qui ecclesiam impugnant. b Receptatores, defensores.] sine quibus hæretici manere diu non possunt, arg. ff. de off. præsi. cōgruit. ff. de recepta. l. 1. vndè merito isti sūt puniēdi, imò grauius delinquunt, qui aliorum errores defendunt, & acrius puniri debent. 24. q. 3. qui alios. & ideò simili pœna cum hæreticis puniūtur. 11. q. 3. qui contentit. & j. eo. c. pe. in fi. & C. de his qui latro. occul. l. j. & si essent cōsanguinei. arg. 27. q. 1. de filia. & j. e. quis eps. vbi de hoc B. r. c Sit etiam instabilis.] sibi. n. (vt hic patet) a quolibet actu legitimo repelluntur, nec donare, nec vendere, nec contrahere possunt: put hæc omnia tradunt. C. e. manichæos. d Cum auctore dānato dānentur.] Sic j. e. fraternitatis vbi ex hoc simi. sup. de testibus, licet. sic & scriptura vel inia publicè excōicati nō valet, j. de excē. excepti onem nec rescriptum. j. de rescrip. di. 1. fatus. 1. & hoc est q sequitur: idē in similibus præcipimus observari. Tamen de rescripto impetrato ab excōicato secus est: quia rescriptū nō sumit auctoritatem ab impetrante, sed a cōcedente. De quo dicit j. de excep. pia. in notula, sed mirum. Bet.

ADDITIO Hodie rescriptum ab excommunicato impetratum, suppressa excōmunicatione, est ipso iure nullum, nisi in certis casibus. c. a. de rescript. lib. 6.

e Gratior, exercet

non habent dominos principales.

¶ Cruce signati ad exterminationem hæreticorum gaudent privilegio concesso cruce signatis in subsidium terræ Sanctæ. h. d. vsque ad § credentes. Abbas.

¶ Catholici † verò, qui crucis assumpto charactere, ad hæreticorum exterminium se accinxerint, a illa gaudeant indulgentia, illeque sancto priuilegio sint muniti, quę accedentib. in terræ Sanctæ subsidium conceduntur.

¶ Ibi ponitur pœna credentiū, receptatorum, & defendentium hæreticos, primò laicorum, secundò clericorum, vsque ad §. quia. Abbas.

¶ Credentes † præterea, receptatores, b detensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere: Firmiter statuentes, vt postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annū, ex tunc ipso iure sit factus infamis, † nec ad publica officia, seu consilia nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonij admittatur: Sit etiā instabilis, c vt nec testandi liberam habeat facultatem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittat. Si tabellio, instrumēta † cōfecta ipsum nullius sint momenti, sed cum auctore † damnato damnētur, d Et in similib. idem præcipimus obseruari. Si verò clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, vt in quo maior est culpa, grauior exerceatur e vindicta. Si qui autem tales postquam ab ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicationis sententia, vsque ad satisfactionem idoneā percellantur. f ¶ Sanè clerici † non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant tradere sepulturæ, nec elemosinas, aut oblationes eorum percipiāt, alioquin suo priuentur officio, ad quod nunquā restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali, g Similiter quilibet regulares, h quibus etiam hoc iniungatur, vt eorum priuilegia i in illa diœcesi non seruentur, in qua tales excessus præsumpserint perpetrare.

¶ Nullus debet sibi officium prædicandi assumere nisi super hoc sibi à iure, vel à sede Apostolica, vel à diœcesano episcopo licentia concedatur, aliàs excommunicatur: & nisi resipuerit alia pœna imponitur. hæc dicit vsque ad §. adijcimus. Abb.

¶ Quia † verò nonnulli sub specie pietatis, virtutem eius (iuxta quod Apostolus ait) abnegantes, auctoritatem sibi vēdicant prædicandi, cum idem Apostolus dicat; Quomodò prędicabunt, nisi mittantur? k omnes, qui prohibiti, vel nō missi prater auctoritatē ab Apostolica sede vēl catholico episcopo [lo-

tur.] vt 50. dist. quia tua, hic habes ar. q in maiori dignitate est, pl⁹ punitur, & ita circumstantię aggrauant vindictam. arg. 32. q. 5. qui vide rit. & 25. q. 1. nulli fas. & 40. dist. hom o Christianus. Crimē enim augetur per dignitatem. ff. de re mili. omne delictū. l. 19. dist. nulli. & q. magnus sine comparatione creatus fuit, sine venia damnatus est. de pœnit. di. 2. ca. principium enim. & j. de iureiu. cum quidam. ibi hoc soluitur. Bet.

f Percellantur.] q participat excōmunicato scienter, & nō se corrigit, excommunicādus est j. de sent. excom. quod in dubijs 11. q. 3. qui excommuni. aderit.

g Apostolicæ speciali.] Hic reseruat si bi Papa absolutionē siue restitutionē talium, ergo g hoc aliis prohibuisse vi. sim. ē. de pb. de multa. in fi. & c. graue. in fi. & sic è cōuerso, ex quo sibi non reseruat, alijs indulgere vi. j. de sent. excom. nuper. est ad hoc ar. q epi dispēsare pōt, vbi Papa nō reseruat sibi dispensationem. Quare ergo Papa sibi specialiter reseruauit talem restitutionem, nisi vt alijs p̄haberet? Et licet eps ipsum restituere ad officium suum non possit, tñ reconciliare pōt ipsum ecclesiæ. e. eo. ad abolendā. §. 1. vbi. de hoc.

h Quilibet regulares.] Repete. 2 non exhibeant ecclesiastica sacramenta, alioquin, &c.

i Eorū priuilegia.] prętextu priuilegiorum participare excōicatis non pōt. inf. de sent. excom. nulli. & in hoc ca. pōt ab epo loci tanq̄ à delegato a Papa puniri. sup. eo. ad abolendā, in fi. vbi de hoc.

k Nisi mittant.] j. e. Apostoli de hoc.

a Alia

¶ Ius hoc ar. vide B. Th. 2. 2. q. 40. ar. 1. & Alfonsum Castrū. li. 2. de iusta hęret. punit. c. 14.

† De materia huius §. vide citatos in c. ex multa. j. de voto & voti re. dē. & Eymericum in Directorio Inquisitorum par. 3. q. 1. 9.

¶ De his late. Eymericus in Directorio inquisitorum pa. 2. qō. 50. 51. 52. 53. & Archi. in c. quicunque, de hæret. lib. 6.

† quilibet.

¶ Dadē pœnæ quæ hic tractantur cōtra hęc hominū genera, cōtinentur in extrauagāti Gregorij Noti, in ci. excōicamus. e & in l. Federici, in ci. Catharos, habetur in alij tribus. Apostolicis posit. Directorium inquisitorū.

† In concilio ita: cius instā consecta per ipsum, &c.

a Hæc glossula non est Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

† Dema teria vide sancta in concil. Tri. ci. 5 de reform. ca. adde etiator & ses. 24 de refor. ca. 4. in c. 8q.

a Alia competenti.] prout visum fuerit superiori. ī. & offi. deleg. de causis.

b Totam vicinia.] Ar. q̄ vniuersitas pōt præstare iuramētum calumniæ. sic 30. q. 6. episcopus in synodo. fi. ī. de accu. sicut olim.

c Vita, & moribꝰ.] Hæc omnia, suspicionem inducūt. 41. dist. quisquis 86. dist. inferiorum. 23. q. 8 prętea. ff. ad l. Aquil. sciēti am. ff. de his q. no. infa. quid ergo. §. 1.

d Indicare.] 2. q. 7. quapropter, & argu. 22. q. 4. si quis per capillum.

e Purgauerint.] Nota defitientē in purgatione puniendum. 5. de simo. de hoc, & cap. insinuatum.

f Relapsi.] isti magis puniēdi sunt, deterior nanque dolus eius cognoscitur, qui interruptam iterum litem deserit, quam qui semel cœptam dereliquit, in Auth. de litig. §. cuita, in fi. coll. 8.

g Iurare.] periuramentum debet quis purgare conscientiā suam de hæresi, de conse. dist. 2. ego Berengarius, & 1. q. 7. quoties. vnde si iurare non vult, pro condemnato debet haberi, sicut qui de calumnia iurare non vult actor, cadit à causa, & reus pro condemnato habetur. ī. de iura. calum. c. vlt. & C. eo. si cui & iudices, §. q̄ si. dolo. Et est similis illi, qui non q̄ defendit reos; exhibet, & condemnatur, vt cōrumax. ff. de noxal. quoties. §. in potestate. Tenui. n. religione iura etiam necessaria contemnunt. sup. de simo. & si qōnes, & C. de fide instr. l. vlt. ff. h. indiciis.] Nota q̄ g indicia probatur crimen. ī. eo. c. pęn. illi, quòd si qs, &c. & 2. q. 8. fiant, & 32 q. 1. dixit Dñs, & ī. de priuil. cum olim, & C. de rei vendi. indicia. Ité habes hic q̄ propter negligētiam remouetur prælatus. ar. supra c. proxi. in fi. & 1. q. 1. siqui episcopi. §. ecce cum. Ber.

¶ quanto ciꝰ plectantur

¶ De materia vide Eymericum in Directorio Inquisitorū par. 3. q. 62. & 88. & Simancam catho. instit. 25. de episcopis, & Burchardum li. 1. decret. ca. 83. & 87.

¶ In cōcilio, & vetustioribus Gregorij codicibꝰ ita, q̄d si qs ibidē hæreticos, &c.

¶ De relapsis & eorū pœna, vide Eymericum in Direct. pa. 2. q. 58. & Zanchinum tra. de hæres. c. 16.

ci susceptam publicè, vel priuatim, prædicationis officium vsurpare præsūpserint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quam † citius resipuerint, alia competenti [a] pœna plectentur.†

¶ *Archiepiscopi, & episcopi inferiorum suorū prouincias, & diœceses, suspectas habentes de hæresi, saltem semel in anno per se, vel per alios idoneos visitent: qui etiam debent si hoc expedire videbitur, exigere iuramentum ab illis de vicinia, ad reuelandos hæreticos, & occulta conuenticula celebrantes, quos reuelatos, relapsos canonicè puniēt: & renitentes iurare, vt hæretici condemnentur, hoc dicit vsque ad §. volumus. Abb.*

¶ Adijcimus † insuper, vt quilibet archiepiscopus, vel episcopus per se, aut per archidiaconū suum, aut alias honestas idoneasque personas, bis, aut saltem semel in anno propriam parochiā, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat: & ibi tres, vel plures boni testimonij viros, vel etiam (si expedire videbitur) totam vicinia [b] iurare compellat: q̄p † si quos ibidem hæreticos scierit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu a cōi conuersatione fidelium vita, & moribus [c] dissidētes, eos episcopo studeat indicare. [d] Ipse autem episcopus ad præsētiam suam cōuocet accusatos: q̄ nisi se ab obiecto reatu purgauerint, [e] vel si post purgationem exhibitā, in priſtinam fuerint relapsi † pfidiā, canonicè puniantur. Siqui verò ex eis inſi religionem obſtinatione damnabili respuētes, iurare [g] forte noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici reputentur.

¶ *Episcopus negligēs in hæresi persequēda, à dignitate episcopali est remouēdus, et aliꝰ idoneus est surrogandus. h. d. vsque ad finem. Abb. Sic.*

¶ Volumus † igitur, & mādamus, & in virtute obedientiæ districtè p̄cipimus, vt ad hæc efficaciter exequenda epi per diœceses suas diligenter inuigilent, si canonicam velint † effugere vltionē. Siquis enim episcopus super expurgādo de sua diœcesi hæreticæ prauitatis fermento, negligēs fuerit, vel remissus: cum id certis indicijs [h] apparuerit, ab episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, q̄ velit, & possit hęreticam confundere prauitatem.

¶ Gregorius nonus archiepiscopo Mediolanēn.

¶ *Laici cuiuscunq; professionis sint, prædicare nō debent.*

CAP. XIV.

Sicut † in vno corpore: & inf. ¶ Cū igitur nonnulli laici prædicare præsumant, & verēdum nimis existat, ne vitia sub specie virtutū [i] occultè subintrent: Nos attendentes, quod Doctorum ordo est in ecclesia Dei quasi p̄cipuꝰ: Mādamus quatenus cum alios Dñs Apostolos [k] dederit, alios Prophetas, alios verò Doctores, interdicas laicis vniuersis, cuiuscunq; ordinis censeant, [vsurpare] officium p̄dicandi.

¶ Idem.

¶ *Hoc ea vsque ad §. si qui autem, habetur in cap. excommunicamus supra eod. tit. in principio, vnde summa, & declara prout ibi fuit dictum.*

CAP. XV.

Excōmunicamus, & anathematiza-

† Præter citatos in præcedenti §. vide Conradum Brun. li. 6. de hæret. c. 1.

† De materia vide plenè p Simancam catho. instit. tit. 49. & p̄dicator bꝰ. aide q̄ dixi lib. 2. co. nomen in Diresi. hol. 8.

Ephes. c. 4.

Istud c. habet quattuor dicta: Secundum ibi, damnati, Tertium ibi, Si qui. Quartum ibi, credentes. Abb. Sic.

CASVS. Primo dicitur idem quod dictum est supra eo excommunicamus, 1. respondo. Vltimo adijcit, quòd si quis de prædictis postquam fuerit deprehensus, redire voluerit ad agendam condignam pœnitentiam, in perpetuũ carcerẽ detrudatur. Et credentes eorum erroribus, hæreticos iudicat. Nota hic qualiter recipiuntur de hæresi condemnati, ad perpetuum carcerem.

a Conueniunt.] supra eod. excommunicamus quia ad eundem finem tendunt, scilicet deceptionis.

[Glossa sequens quærit, soluit, solutioni obijcit, & respondet.

b Puniendi.] & hoc totum habes supra eodem, excommunicamus. Sed qualiter isti hæretici puniri debent secundum leges, postquam per ecclesiam sunt cõdemnati, vt hic dicit? Vltimo supplicio puniuntur per iudices seculares, cum distinctione 1 vt videtur, vt docentes vltimo supplicio, addiscentes verò x. libris auri: vt C. eod. tit. quicunque, ad fi. Sed cõtra C. de malef. & mathe. culpa, vbi dicitur, culpa similis est, tam prohibita discere, quam docere; non est contra: quia lex quicunque, intelligitur de illis, qui nondum didicerũt, sed causa addiscendi ad hæreticos accesserunt: si autem ad actum peruenissent simili pœna punirentur, vt docentes secundum legem illam, culpa. Bern.

c Si qui autem.] ab hoc loco vsque ad finem additum est, aliud totum habes 5. eo. excommunicamus, & c. ad abolendam, §. 1. & 2. Bern.

d Deprehensi.] publicè ita quod notorium: vel etiam confessi. Si verò postea redire voluerint, recipiendi sunt, quia ecclesia non claudit gremium redeuntibus ad instar. C. de fund. Tri. inter claras, circa fi. & delicti veniam pœnitentibus damus. C. eo. tit. Manichæos, ita tamen, vt in perpetuo carcere permaneant, vt hic patet. Sic & simoniaci in monasterijs sub perenni pœna detrudantur, 1. q. 1. reperiuntur, & 5. de simon. quoniam: quia & ipsi hæretici censentur, 1. q. 1. eos qui, & 6. q. 1. capitulos sequentes, §. sed licet. Bern.

ADDITIO. Et idem iudicium est de credentibus eorum erroribus habendum, sicut de ipsis, vt hic in fi.

ABsoluos.] CASVS. Dicitur hic, quod quicunque obligati sunt lapsis manif. hæresim, noluerint se absolutos ab omni debito fidelitatis, & totius obsequij, & omni pacto quacunque firmitate vallato. Nota, quod ipso iure absolutus est quicunque aliquo genere obligationis tenetur astrictus hæreticis, vt interim ei nihil facere teneatur. Et sic nota quòd Papa potest laicum absoluere à iuramento fidelitatis.

e Absolutos.] ipso iure: ex quo manifestè lapsi sunt. fim. vigesimaquinta quæstione sexta, iuratos, & capitu. nos sanctorum, & est argumen. quod Papa potest absoluere laicum à iuramento fidelitatis, argumen. prædictorum capitu. quia ad ipsum spectat interpretatio iuramenti, supra de elec. venerabilem.

[Glossa sequens recitetur per quæstionem.

f Aliquo pacto.] Ergo si sub pœna aliquis tenetur eis aliquid soluere certa die, licet non soluat, non incidit in pœnam: & eodem modo, si per iuramentum: quod est verum, quia in illa obligatione, & iuramento tacitè subintelligitur: si talis permanserit, cui communicare liceat, 22. quæstione secunda, ne quis arbitretur, ff. de fol. cum quis, primo respon. supra de iureiuran. quemadmodum, & 5. eod. excommunicamus, §. credentes. Bernardus.

¶ Idem.

¶ *Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur astricti.*

CAP. XVI.

ABsolutos e † se nouerint à debito fidelitatis hominij, † & totius obsequij, quicunque lapsis manifestè in hæresim, aliquo pacto, f quacunque firmitate vallato, tenebantur astricti.

† Vide D. Th. 2. 2. q. 12 art. 2. & Alfons. Castel. li. 2. de iusta hæret. punit. cap. 7. & Simancã cathol. inst. ti. 46. de pœnis.

† Vox, hominij, mutata est in vocẽ, dominij, vel dñi, ferè in oibus recentioribus, quãnos exantiquis codicibus restituimus.

† Hæc verba: & ordinatis ab eis, desunt in oib. manuscriptis.

† Lateranẽsi. 5. sub Alex. 3. c. 2. & c. 3. eo. ti. in 2. cõcil.

TITVLVS VIII.

De schismaticis, (& † ordinatis ab eis.

¶ Ex Concilio Lateranẽsi. †

¶ *Irrita sunt ordinationes, beneficiorum collationes, & ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos factæ, & à dignitate, & ordine suspendantur, qui schisma tenere iurant.*

CAP. I.

QVod à prædecessore, nostro, & infra.

¶ Ordinationes ab Octauia-

DE SCHISMATICIS
[& ordinatis ab eis.]

Quia schismatici incidunt in hæresim diuidendo se ab vnitate ecclesiæ, & constituendo sibi Sacerdotes, & reliquos clericos, vigesimaquarta quæstione prima, loquitur, ideò subijcitur ista rubrica. Abbas Siculus.

De hac materia habetur vigesimaquarta quæstione, prima, in multis capitulis, & quæstione tertia, in §. quia verò, & septima quæstione prima, denique, de consecra. distinctio. secunda, prima inquit, & vigesimatertia quæstione tertia, in multis capitu. duodecima quæstione secunda, alienationes, prima quæstione septima, qui in qualibet. de consecratio. distinc. quarta, hi qui apud, & capitulo sequen. & capitulo ostenditur, & in pluribus capitu. eiusdem distinctionis.

QVod à prædecessore.] Ponit quattuor dicta, quæ patent per §. Abbas Siculus.

CASVS.

CASVS. Tempore Alexandri Papæ fuit ſchiſma in Romana eccleſia,& tunc iſte Octauianus ordinatus eſt p ſchiſma in Papã,& poſt illũ Guido:Iſti ſchiſmatici plures ordinauerunt in epos, qui adhæſerant eis , qui dam etiam ſponte iurauerunt de ſchiſmate tenendo, p iſtos ſchiſmaticos alienationes de bonis eccleſiarum factæ fuerunt: iſti et dignitates & bñficia cõtulerũt: Super his oĩb. ſtatuit Lateranẽſ. cõcilium, ordinationes ab iſtis duob. factas, & ab ordinatis ab eis,irritas eſſe. Itẽ q dignitates eccleſiaſticas ſeu bñficia per dictos ſchiſmaticos acceperunt , careant impetratis; & alienationes, q̃ per dictos ſchiſmaticos ſeu per laicos factæ ſunt de rebus eccleſiaſticis, omni careãt firmitate et ad eccleſias libere reuertantur: & ſiquis contraire præſumpſerit, excõicatũ ſe nouerit:& illi,qui ſponte iurauerunt de tenendo ſchiſmate, à ſuis ordinibus & dignitatib. nouerint ſe ſuſpẽſos. No p ordinationes ſchiſmaticorũ carẽt executione , & alienationes ab eis factę nullæ ſunt.

a Octauiano.] hic Octauianus Ioannis maledicti, vocatus fuit Victor & vixit annis nouem, & mẽſibus ſeptẽ, eo mortuo ſucceſſit ei Guido iſte q vocatus eſt Paſchalis. Iſti duo ſchiſmatici fuerunt,quorum facta hic dãnãtur. Bern.

1 De materia huius gl. vide Magiſtrum,& Doct. lib. 4. dẽ diſt. 13. & B. Th. 2. 2. q. 82. ar. 7.

b Irritas.] 1 vt 9. q. 1. ordinationes. Et intellige quãtum ad executionem,niſi cum eis fuerit diſpenſatum ĩ. c. proxi. vel niſi ordinatus probaret ſe neſciuiſſe illum fuiſſe ſchiſmaticum qui ordinauit , vt 9. q. 1. ſiquis à ſimoniacis.quia tunc diſpenſatur cum eis:q̃a cõficiunt ſacramenta,dummodo in forma eccleſiæ:ſed nõ executionem.quia eam non habent.

c Alienationes.] ſic 12. q. 2. alienationes.

d Firmitate.] quia dum eccleſia habet paſtorem hæreticum,vel ſchiſmaticum , vacare intelligitur, ĩ. de præſcr. c. 1. vndè non valent , quæ à tali Prælato fiunt in præiudicium eccleſiæ, 12. q. 2. ſi qua de rebus. Sed pone q̃ talis Prælatus acquiſiuit aliqua eccleſiæ;videt̃ ſimiliter quod non teneat.cõmodũ.n.cũ in cõmodo cõpẽſari debet. ff. de nego. geſt ſi negotia. Credo tamẽ quod illud in fauorẽ eccleſiæ introductum eſt,quod ſi acquirit,teneat , nec caſſabitur : quia quod fauore alicuius introductum eſt , non conuenit in eius læſionem retorqueri. C. de leg quod fauore,& ff. de mino. ſi iudex. Vinc.

FRaternitati.] In prima ponitur deciſa cõſultatio:In ſecunda reſponſio:ibi,Prior. m. Abbas.

CASVS. Quidam Prior ordinatus fuit à ſchiſmatico,quæſitum fuit à Papa , quid agendum ſit de ipſo? Reſpondet dominus Papa , quod poterit ab officio repelli,niſi probauerit ſecum miſericorditer diſpenſatum fuiſſe,& ab illa perſona , quæ diſpenſandi habuit pŧãtem . Nota quod qui dicit ſecum fuiſſet diſpenſatum, *probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem.* diſpenſationem probare tenetur, & per talem qui potuerit diſpenſare.

[Glo. ſeq. reci. per q. an ſcienter promouens,& c. & tenet. p non ſubmittit de pbatione diſpenſationis,& diſtinguit inter crimẽ publicũ & occultum.

e Diſpenſatũ. Nota,2 p nõ ſufficit ad pbandũ diſpenſõnẽ cũ aliquo factã,p tali ordinatus eſt , qui ſciebat eum indignũ & qui cum eo poterat diſpenſare, 3. de cler. coniug. diuerſis fallacijs. & 51. diſt. q in aliquo,in fi. 81. di. quicunque, in fi. vbi deponitur cõcubinarius ordinatus ab eo, qui ſecum poterat diſpenſare: Exigitur ergo vt intendat diſpenſare: quod expſſa cauſa præſumitur, 50 diſt. clerico iacente 16. q. 1. cum prouitate, 55 di. priſcis poterit autẽ probari diſpẽſatio p teſtes: vl ſi occultũ eſt peccatũ, cõfiteat̃ epo in ſecreto.& petat diſpẽſationẽ ,& obtineat lras ſup hoc. Si verò publicũ fuerit crimẽ & publice diſpẽſatũ eſt.poſtea accuſari ĩ poterit. ĩ. de fil. presb. ex tua. & ĩ. de accuſ. de his. Si verò diſpenſet i occulto,adhuc põt accuſari,q ẽt poſt pniam poteſt quis accuſari, 33. q. 2. admouere. Vinc.

[Glo ſeq. reci. per q quis diſpenſet cũ tali. &c. ponit opi. & tenet contrarium.]

f Poteſtatem.] alias niſi hẽret prãtẽ,nil eſſet actum, ĩ. de cõmun. ad noſtrã,& C. ſi à non cõpe. iud. l. vl. & hoc ſotte iõ dicit,quia ipſe quidem ſchiſmaticus conuerſus ad vnitatem eccl̃ę,& receptus in ordine ſuo,cũ ordinato à ſe diſpẽſare nõ poſſet,ſicut nec ep̃s ſimoniacus cũ ordinato à ſe diſpenſare nõ põt, 1. q. 5. pñtiũ. ibi,nõ epo, qđ ſi pecunia eſſet data epo,ipſe nõ poſſet diſpenſare cũ eo qui dedit.& q hic Papa non retinet ſibi diſpẽſõnẽ,alijs pmittere videtur.ipſe tñ diſpenſare poſſet,ſibi hoc reſeruaſſet,vt ĩ. tit. prox. excõicamus, §. ſanè. ſed potius credo q̃ iol⁹ Papa poſſit diſpenſare cũ eo,q ſciẽter ordinẽ à ſchiſmatico recepit:ar. ĩ. de cle. q̃a diligentia. ſicut Papa iol⁹ diſpenſat cũ eo,qui in apoſtaſia ordinẽ recepit, ĩ. tit. p̃x. c. vl. & hoc ſatis innuit ex eo qđ dicit,ab ea p̃ſona,q̃ pŧãtẽ,&c. Io. tñ dicit,q̃ eps diſpenſat cum ſchiſmatico. argu. 50. diſt. vt conſtitueretur. Ber.

DE APOSTATIS ET REITERANTIBVS baptiſma.

¶ Quia hæretici & ſchiſmatici incidunt in Apoſtaſiã, iõcõgruo ordine ſubijcitur iſta rubrica. Et q̃n reiterãtes

NOs & Guidone hæreſiarchis factas,& ab ordinatis ab eis,irritas [b] eſſe cẽſemus: Adijciẽtes,vt qui dignitates eccleſiaſticas, ſeu beneficia per dictos ſchiſmaticos acceperũt, careant impetratis. Alienationes [c] quoque,quę p eoſdem ſchiſmaticos, ſeu per laicos factæ ſunt de reb. eccleſiaſticis, omni careant firmitate,[d] & ad eccleſias ſine omni onere reuertantur. Siquis autem contraire præſumpſerit , excommunicationi ſe nouerit ſubiacere.

¶ Illos verò, qui ſpontè iurm de tenendo ſchiſmate præſtiterit, à ſacris ordinibus, & dignitatibus decernimus manere ſuſpenſos.

Innocentius iij. Biſuntiñ. Archiepiſcopo.

¶ *Ordinatus à ſchiſmatico, ab officio eſt repellendus, niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem.*

CAP. II.

FRaternitati † tuæ:& ĩ fra. ¶ Priorem, quem à ſchiſmatico aſſeris ordinatum , ab officio poteris repellere incunctanter, niſi legitimè pbauerit ſecum fuiſſe miſericorditer diſpenſatum , [e] & ab ea perſona,quæ ſuper hoc poteſtatẽ [f] habuerit diſpenſandi.

TITVLVS. IX.

De apoſtatis,† & reiterantibus baptiſma.

¶ Alexander iij.

¶ *Clericus ,qui dimiſſo habitu & tonſura immiſcet ſe enormitatibus, perdit priuilegium canonis Si quis ſuadente. vndè cum deprehendentes non incidunt in canonem, ſcilicet excommunicationem.*

†Ca. vniæ. de. in 3. cõpilat. Et de materia tex. & gl. ſper Do. hic vide Bernar. Diaz. 1 practi can. c. 24. & ſeq.

2 Ad declarãnẽ huiꝰ gl. ſ. vide Hericũ Boich. ic. veniẽs, ĩ. de filijs ꝓsbyt.

†Vid B. Th. 2. 2. q. 12. art. 1. Eymericũ ĩ Directorio inq̃ſitorum par. 2. q. 49. ubi dixi, & Hoſt. i ſũ ti. đ Apoſtatis, & cõc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 11.

baptiſmum videntur apoſtatare dum recedunt a priori baptiſmate, ideo ſubdit de reiterantibus baptiſma. Et aduerte, quia ſecundo dicit ereticis facit tantum ad ſecundam partem rubricæ, aliæ verò faciunt ad primam partem. Abbas Siculus.

De hac materia tractat 6 q. j. ſi multis e. & 11 q. 3. Iulianus & c. ſeq. 5 e. liſ. c. vlti. 6. q. j. legi. 20. q. 3. c. j. & 2. & 3 q. 3. c. 1. 2. & 3. de cõſe. di. 4. nõ licet fieri, vſq; ad c. ſbyteris, 3 q. 7. alieni. 26 q. vl. ſi obſeruetis.

† Cap. 2. eo. ti. in 1. cõp. & poſt cõci. Later. part. 26. c. 16. Vide Bern. Diaz in pra. crim. cano. c. 104.

CAP. I.

PRæterea † clerici, qui relicto ordine clericali † & habitu ſuo, & in apoſtaſia [a] tanq̃ laici conuerſãtur: ſi in criminibus comprehenſi tenentur, per cenſuram eccleſiaſticam nõ præcipimus liberari. [b]

† Vox, clericali, deeſt in vetuſtioribus exemplaribus.

Præterea.] Non ſummatur per Io. Andr. & forte pp breuitatẽ & varietatem lectionũ: ſed dñs Ant. ſic ſummat. Clericus ſine habitu & tõſura dephẽſus in crie, nõ gaudet priuilegio clericali. Sed certe hęc ſũmatio eſt nimis gñalis, & ꝫ multos canones & maximè ꝫ c. ſi iudex laicus. de ſen. ex cõ. li. 6. & ꝫ. c. contingit, & c. in audiẽtia. ꝫ. de ſent. excõ. vnde aliter ſummo: & primo ſm vnũ intellectũ ſic. Per cenſurã eccleſiaſticã non liberant clerici à manib. laicorum, ſi ſine habitu & tonſura ſunt dephẽſi, ſi prius ſe habebant per oĩa vt laici. h. d. Vel ſic, ſm aliũ intellectum, vt in rubro: & non recipit congruam diuiſionẽ Abb.

CASVS. Dñs in caſtro, q̃ clerici, q̃ habitũ clericalẽ, & tõſuram dimittũt, & in apoſtaſia tanq̃ laici cõuerſant, ſi i criminib. deprehenſi tenentur, ꝑcipit Papa p̃ cenſurã eccleſiaſticã illos non liberari. No. q̃ eccleſia non defendit clericos in criminibus comprehenſos & detentos.

[Glo. ſeq. diſtinguit tripliciter apoſtaſiam.

[a] Apoſtaſia.] Eſt aũt triplex apoſtaſia, 1 ꝑſidiæ, qñ quis recedit à fide, 2. q. 7. non põt. Inobedientię, qñ q̃s trãſgredit ꝓceptũ. ſ. d. ma. & obe. ſi q̃s venerit. & c. illud. 11 q. 1. Irregularitatis, cũ q̃s recedit ab ordine ſuo, ſiue ſuꝑ religionis, vt hic, & 50 diſt. c. vlt. & dñs apoſtata. i. retrofluens q. vlt. c. poteſt. 3. q. 4. ſi quis verò. & c. beatus. Vin.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium & tripliciter ſoluit.]

[b] Liberari.] Arg. ꝫ. de iudi. excõ. ſi verò aliquis illud intelligitur, qñ clericus licet tõſurã nõ portet, aliàs clericaliter ſe hẽuiſti verò tanq̃ laici per oĩa ſe hẽãt. Vel ſic, non denegatur huc, q̃n capiẽtes tales ſint excõi ti, ſed eccleſia non ꝓcipit illos liberari, ſic ꝫ. ne cleri. vel mon. c. 2. Si verò tertio eſſent admoniti, & ſe non correxerint, nullo priuilegio poſſea gauderẽt ꝫ. de ſen. ex com. in audientia & c. contingit. & ſi de talib. vis intelligere, quod hic dicit, planum eſt.

EX litterarum.] Communis diuiſio. Secũda pars ibi, Quia ergo. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam ægritudine lõga cõfectus, de cõſilio quorundam ma litiis, vt citius ſanari poſſet, ꝓfeciit iterũ baptizari: quidam acolytus ſſ illius ſtrata, imitatione tũ ꝑſtitit: cicitur ſbyter rebaptizanti q̃dã fuit, qui alt punit et dẽat acolyti. Ille, qui minoris erat ætatis, & vt ſi ei' filiuat. ꝓfeci, hoc ecclia tũ excommunicatus videlicet: Rñdet Papa, q̃ ad ſuperiores ordines non põt ſi publicũ eſt factũ eius, ꝓmoueri, ut ſi ad religionẽ trãſire voluerit, vt fauore religionis diſpenſet cũ ipſo: ſi verò occultũ eſt, poterit promoueri, & de 3 miſſo pniam agat. No. arg. q̃ ætati minori parcendum eſt. Item baptiſma iterari nõ dẽt. Item fauore religionis diſpenſat cũ aliquo.

[c] Inſano.] & verè inſano. de conſec. di. 4. qui bis, 51. diſt. qui in aliquo, 24. q. 1. ea. mirantur. ſ. his auctoritatibus.

[Gl. ſeq. q̃rit, & ſol.]

[d] Iniuriã.] q̃d fieri non dẽt, 1. q. 1. quod quidã. de conſec. di. 4 oſtẽditur. & 34. q. 1. miramur, ſ. his autoritatib. Sed quid eſt facere iniuriã facẽti? Dixit Vinc. animæ [2] infigitur quædã imago ſiue pictura, vel character: vndè ſi alia imago ꝓponeretur, illa prima pictura obſcuraret: & ita videret obſcurari primũ ſacrãm. e Acolythus. ꝫ ſuppleq̃ miniſterũ inũ ꝑſtitit rei nefandæ. ADDITIO. Et ſic erat. i antiqua cõpilatiõe: q̃ ſi videris, faciliꝰ intelliges hoc c.

[Gl. ſeq. arguit, de c. latæ, & remittit.]

[f] Minor ætas.] Arg. q̃ ætati minori [3] ſub

† videntur

[2] Plures & veriores cãſæ cur baptiſmus nõ dẽat iterari tradit B. Tho. 3. p. q. 66. art. 9. quem omnino videas.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. & poſt cõci. Late. par. 26. cap. 1. Et q̃ ſit grane ſcelus rebaptizare, docet B. Glemẽs lib. 6. c. 25. ꝑtitu. Apollolicorũ.

† Cap. vnico c. ti. i 3. cõp. Et vid Hoſ. in ſuma ꝑtitu. de apoſtatis ſ. Qualiter puniantur.

[3] De materia huius gl. vide late q̃ Triquel. tract. de pœnit. ꝑerandis aut remittẽdis, tã 7 & q̃ dixi lib. 2. amen. in Directorio inquiſitorum.

[1] De materia huius gl. vide citatos in prin. titu. adde Simancã cathol. in ſti. ci. 7. & Sũmiſtas, verbo, Apoſtaſia. & Alfon. Caſtrũ lib. 1. c. 7. de inſtaurat. punit.

uenitur, de conſe. diſ. 4. eos. & c q. bis. & 15. q. 1. c. 11 ad ſ. itaque, in n. & ff. de min. auxilium, ſ. in delictis. ibi, niſi quatenus miſeratio, & c. arg. ff. eo ſi ex cã. ſ. nũc vidẽdum. ſed illud verum, q̃ minor ætas non excuſat in totũ: ſed miſeratione ætatis mitius punitur. ff. eo auxiliũ, ſ. in delictis, & ꝫ. de delic. puer. pueris. vbi de hoc.

[g] Intentio.] vnde facilè abſtergitur hęc culpa, ꝓpter fraternam pietatem, 22. q. 2. ſi qualiter.

[h] Non valebit.] Nam delicti manifeſtatio diſpẽſationẽ ꝓhibet, q̃ ſcãdalũ q̃d nõ eſt i occulto: imò poſt actã pœnitentiã & in ſuſceptis remanere, & ad alios ꝓmouere ꝓpter reos homicidij. ſ. de tem. ord. c vlt.

[Glo. ſeq. not. ſignat contrarium, & luit diſtinguendo, & opin. ponit.]

[i] Religionis.] Ex hoc vſ, q̃ ingreſſus religionis non tollit irregularitatem: ex quo ſine diſpenſatione ꝓmoueri non põt. Arg. ꝫ. de fil. preſby. c. 1. & 56. diſt. c. 1. & in Auth. de mo. in prin. collat. 1. vbi dñ, q̃ ingreſſus religionis omnem tollit irregularitatem, tollit etiam ingratitudinem, 19. q. vlt. non licet. Sol. irregularitas illa quæ conſurgit ex proprio delicto, non tollitur per ingreſſum religionis, ſed fauore religionis cum eo diſpenſatur, vt hic, & ꝫ. de eo, qui fur. ord. re. c. 1. cum verò non ſurgit ex delicto proprio, ꝫ de pur. cano. accedens. tunc per ingreſſum religionis tollitur illa irregularitas, ita quod ſine diſpenſatione poteſt ad ordines promoueri. vt in contrarijs. ſed non ad dignitatem ſine diſpenſatione, infra de pœn. in quibuſdam, ſ. de filijs ꝑbyte. c. 1. Quidam dicunt quod in neutro caſu tollitur, ſed defertur tantum ad facilitatem diſpenſandi. Ber.

VÆ.] Primo ponitur deciſa conſultatio. Secundo ſeque-

de, responsio ibi. Super secundo. Abbas.

CASVS. Quidam clerici infamati erant de apostasia, qui abiecerant habitum clericalem. quæsitum fuit vtrum deberent taliter tolerari, vel compelli vt habitum reassumant? Rndet Papa, quod clerici qui taliter sunt infamati, tolerãdi non sunt in habitu sæculari, sed per censuram ecclesiasticam coercẽdi, vt habitum reassumant, donec se purgauerint deficiente probatione. Nota, clericos compellendos, vt habitum clericalem dimissum reassumant. Item infamatus ad purgationẽ cogi dẽt. a Habitum clericalem.] Qui habitũ clericalem alicui ecclesiæ, siue tonsuræ primitiuæ præstitit, per censuram ecclesiasticam coercendus est, vt habitum reassumat, donec se purgauerit deficiente probatione. Nota, clericos compellendos, vt habitum clericalem dimissum reassumant. Item infamatus ad purgationẽ cogi dẽt. a Habitum clericalem.] Qui habitũ clericalem alicui ecclesiæ, siue tonsuræ primitiuæ præstitit, sui status amittendi non est ipsum reassumat, permittit privilegium clericale, ff. de sent. excom. in audientia, & c. pen. con tingit a.

† Idem scilicet Innocentius iij. in cõcilio gñali Lateranen. c. 70.

(Glossa sequęritur obijciẽdo, & soluit.) b Tolerandi.] Sed quare non sunt tolerandi in habitu sæculari, cum liceat illis qui sunt in minoribus ordinibus, vxorem recipere, & cum ea morari. ff. de cle. pu. cri. 32. dist. si qui verò. & c. electorem, & c. seriatim: apostata. n. excõicatus non est. Vt cessiet ois obiectio intelligę q̃ hic dr̃, de eo q̃ infamat⁹ est in ordine sacro vl aliqua professione, cui non licet vltra ad sæculum redire, vñ tollerandi nõ sunt in habitu sæculari, sed p censurã ecclesiasticã cõpellẽdi, nisi se purgauerint, ac vsurpatore deficiente redire ad ordinem vel religionẽ. arg. ff. de reg. c. pen. & 20. q 3 eos qui semel. Immo incarcerari possunt, infra eo. c. 1. ne damnabiliter euagentur. De alijs in inferioribus ordinibus constitutis intelligi non posset: quia pñt renunciare in totum ordini clericali. supra de vi. & ho. cler. c. vlt. & supra de cler. con iug. Ioannes, & c. pen. & vlt Bern.

† vol. ut arie

Ecclesiast. cap. 1. Eze. c. 22.

QVidam.] iudæi baptizati ritus iudaicos compelluntur dimittere. Primo ponit iudęorum baptizatorum excessum, contra quem secundo prouidens, duas auctoritates permittit, & duas rationes submittit. Secunda ibi, cum autem. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam iudæi seu infideles voluntati baptizati fuerunt. veruntñ reliquias prioris ritus non reijciunt: vñ Christianę religionis decorem confundunt; quæsitum fuit in concilio, quid de talibus fit agendum: Cum maledictus sit homo, qui duabus vijs terram ingreditur, & indui veste non debeat, lino lanaque cõtexta. Statuim⁹, vt p Prælatos ecclesiarum tales obseruantiæ veteris ritus compescantur: vt sicut libero arbitrio ad baptismum accesserunt, ita necessitas coactionis eos in eius obseruatione conseruet cum minus malũ existat viã Dñi non agnoscere, q̃ post agnitã retrorsum. Nota, q̃ qui baptismũ recipiũt ipõte, cõpellendi sunt & fidẽ obseruent. Itẽ duab. vijs homo ire nõ dẽt. Itẽ plus peccat Christianus aberrans à fide, qui illeq̃ fidẽ ñ agnouit.

mus ñndendum: Quod clerici, qui sunt de apostasiæ crimine infamati, qui videlicet abiẽce ũt habitum clericalem, nó sũt in sęculari habitu toletãdi: b sed per districtionẽ ecclesiasticam coercẽdi, donec deficiente probatione, ad infamiã abolendam purgationem canonica curauerint exhibere.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Baptizati, alterius secta, vel ritus dimittere cogun tur.*

CAP. IIII.

QVidam (sicut accepimus) qui ad sacri vndam baptismatis volũtarij † accesserunt, veterẽ hominem omninò non exuunt, vt nouo c perfectius induãtur: cũ prioris ritus reliquias retinẽtes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus sit homo, q terram duab. a vijs ingreditur: & indui veste non debeat, lino lanaque c cõtexta. Statuim⁹, vt p Præ

latos ecclesiarũ talis obseruantia veteris ritꝰ omnimodo compescatur: vt quos christianę religioni libertæ voluntatis f arbitriũ obtulit salutiferę coactionis necessitas, in eius obseruatione conseruet; cum minus malũ existat viam Domini non agnoscere, quam post agnitã retrorsum. ß

¶ Honorius iij. archiepiscopo Turon.

¶ *Apostata incarcerari & affligi possunt, vt habitum reassumant.*

CAP. V.

ANobis † expetijt tua fraternitas edoceri, qd de apostatis fit agẽdũ cum in custodia detinentur, qui minis h vel blanditijs i nullatenus possũt induci, vt abiectum habitum reassumãt. Ad quod tibi breuiter respondemus, quod tales (si volueris) poteris † sub graui custodia carcerare: ita quod solũmodo vita sibi misera reseruet. k donec a suæ pẽruptionis nequitia resipiscat.

d Reuertatur.] ad ordinem vel religionẽ. arg. ff. de reg. c. pen. & 20. q 3 eos qui semel. Immo incarcerari possunt, infra eo. c. 1. ne damnabiliter euagentur. De alijs in inferioribus ordinibus constitutis intelligi non posset: quia pñt renunciare in totum ordini clericali. supra de vi. & ho. cler. c. vlt. & supra de cler. con iug. Ioannes, & c. pen. & vlt Bern.

QVidam.] iudæi baptizati ritus iudaicos compelluntur dimittere. Primo ponit iudęorum baptizatorum excessum, contra quem secundo prouidens, duas auctoritates permittit, & duas rationes submittit. Secunda ibi, cum autem. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam iudæi seu infideles voluntati baptizati fuerunt. veruntñ reliquias prioris ritus non reijciunt: vñ Christianę religionis decorem confundunt; quæsitum fuit in concilio, quid de talibus fit agendum: Cum maledictus sit homo, qui duabus vijs terram ingreditur, & indui veste de lana & lino contexta, statuit concilium, vt per Prælatos ecclesiarum tales obseruantiæ veteris ritus compescantur: vt sicut libero arbitrio ad baptismum accesserunt, ita necessitas coactionis eos in eius obseruatione conseruet cum minus malũ existat viã Dñi non agnoscere, q̃ post agnitã retrorsum. Nota, q̃ qui baptismũ recipiũt ipõte, cõpellendi sunt & fidẽ obseruent. Itẽ duab. vijs homo ire nõ dẽt. Itẽ plus peccat Christianus aberrans à fide, qui illeq̃ fidẽ ñ agnouit.

c Vt nouo.] Istud, vt ñ tenet ꝓsecutiõ sed ironicè hic dr̃: q̃s nõ induunt nouum hoiẽ, ex quo reliquas prioris hois retinẽt.

d Duabus vijs.] Nisi q̃q; ratione officij. 3 q. 7 §. tria, in fi. & §. de ꝓmpt. litteras, & ff de rei vendicat. inter officium. 2. Pet. 2. sed illud ignorauit, q̃ præstaret patrocinium in te sua.

e Lanaq;.] 16. q. 7. in noua & §. de electio. & electi põt. cũ cautam. & nemo dẽt claudicare in duas partes. 49. dist. c. vl. q̃ nemo potest duobus dominis seruire, 26. dist. acutius. & §. de cler. coniugat. diuersis fallacijs. nemo autẽ filiꝰ Dei, & diaboli simul esse potest, de pœniten. dist. 1. cap. resuscitatus. §. item vt Christus ait. Nec duobus dominis seruire, vt ibi.

† Vide Hostiensem in sum. tit. de apostatis, §. qualiter puniantur. & Bern. Diaz ī pract. crim. canc. c. 104.

f Volũtatis.) sicut n. libero arbitrio homo obediens serpẽti periit, sic se gr̃a Dei vocante. propriæ mẽtis conuersione saluetur: sed tamen si ꝑdõnali cõdone coacti fidẽ susceperũt, eã seruare cogũt. 45. dist. & iudæis, & c. 1. & 2. & 23. q 5. ad fidẽ. ethic. g Retrorsum.] q. a qui posuerit manum ad aratrũ, & respexerit retro, non est aptus regno Dei ff. de voto, magnæ. sic 22. q. 1. scimus, in fi. de pœnit. dist. 4. si refugientes. versus fi. Ber.

† pœnæ

A Nobis.] Cõis diuisio Sed a tu, Ad q̃ Abb. Siculus.

CASVS. Quidam clerici apostatæ in custodia detinentur, nec induci pñt minis vel terroribus vt habitum reassumant: q̃ritur quid de his fit agendum? Rndet Papa q̃ tales sub graui pñt custodia detineri & carcerari, ita quod solummodo misera sibi vita reseruet donec à malitia sua resipiscant. Not. clericos apostatas posse in carcere detineri, donec à sua nequitia resipiscant.

h Minis.] comminando diuinum iudicium, 2. q. 1. si peccauerit, 14. q. vl. si res, 27. q. 2. cap. vlt. & supra de temp ord. cap. vlt.

i Blanditijs.) Blãditijs. n. & non asperitatib. ad fidem est aliqs inuitãdus, 45. dist. qui syncera. immo & ꝓmissionibus, 23. q. 4 debet homo. tñ si isti apostatæ per huiusmodi non proficiant, fiat quod hic dicitur, quod intelligo de his qui sunt in sacris ordinibus, aut in aliqua professione, vt supra cõl. tuæ.

k Reseruet.] sicut reseruat vita de misericordia filijs eorũ qui crimẽ læsę maiestatis ꝓmittũt, 6. q. 1. c. q̃ro, 1. versũ.

ver.§.C.ad l.Iul.ma.si quis cum militibus,vt vitã sibi pœnam existiment, 74. dist. quorundã. sic clericus põt vxorem suam ligare.33.q 2.placuit.vt sic pœna docente humiliter debeat obedire,ẽ.de elec.cum in cunctis,& 27 quæst.1.si homo esses.

† Lundeñ.

cant.[a]

¶ Idem archiepo Lugduneñ.†

¶ *Monachus in apostasia ordinatus non potest sine dispensatione Papæ in suscepto ordine ministrare.*

CAP. VI.

† Vide prælijs hic Hericũ Boich. & Hostiẽ. pcedenti citatam.

COnsultationi † tuæ breuiter respõdem[9], quod monachus aliquẽ sacrum ordinem in apostasia recipiens quantumlibet suo fuerit reconciliatus abbati,et receperit pœnitentiam,absque dispensatione Romani Põtificis ministrare nõ poterit in ordine sic suscepto.

TITVLVS X.

De his, qui filios occiderunt.

¶ Alexand.iij.Tornacenſi epo.

¶ *Mulier occidens sponte filium debet perpetuò in monasterio pœnitere;si tamen timetur de incontinentia, datur, vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.*

CAP. I.

† Cap.1.editit in 1.compil. & post concil. Later.sub Alex.iij.ẽ par.50. cap.12. Et pter Doct.hic vide late per Hostien. in summa hoc eo.tit.

VEniens † ad nos M.mulier lachrymabili nobis confessione monstrauit, quod cum de quodam filium genuisset,& ille sibi sæpè turgido vultu improperasset,quod filius eius nõ esset,ipsa iracundiæ [c] calore ducta, eundem filiũ interfecit[d] & infra.

¶ Mãdamus,quatenus eam labores inducere,vt ad aliquod monasteriũ transeat in quo peccata sua perpetua pœnitẽtia deploret.Si autẽ (repugnãte carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit,ei licentiam in Domino nubẽdi tribuas:quia tutius nobis videtur,vt in Domino nubat vni soli, q̃ inhoneste multos [e] admittat.

¶ Lucius iij. Parisiẽ. episcopo.

Mulier occidens filium,propter hoc à viro separari non debet sed alia pœnitẽtia sibi imponitur.

CAP. II.

† Cap.2.editit in 1.compil. & post conciliũ Laterã. par.50. ca.25.

INtellexim[9], †quod M. mulier filiam paruã furore accensa diabolico iugulauit;propter quod dominus terræ,maritũ eius ipsam compulit abiura-

de quodam suscepit; ille verò improperabat eidem, quod eius filius non fuisset: vnde ipsa diabolico furore accensa, filium interfecit: vnde ipsa lachrymabiliter ad Papam accedens petijt sibi impendi consilium salutare; Mandat Papa episcopo loci, vt laboret eam inducere,vt ad aliqd monasterium transeat: in quo pœnitentiam agat de commisso: Si autem ad hoc induci non poterit, det ei licentiam, vt in Domino nubat; quia tutius videtur vt nubat vni, quam inhonestè multos admittat. Nota, quod dominus Papa votum reuocat, & commutat, etiam si de iure naturali debeatur.

a Reſipiſtãr.] Tũc cũ venia poterit recipi:qa ecclesia ñ claudit gremium redeũtibus,C.de sum.Trinter claras. in fi.Et ẽxt.1 q.7 si q̃s oẽm.

COnsultationi.] CASVS. Quidam monachus sacrum ordinem ĩ apostasia recepit:tandẽ pœnitentiam agens abbati suo reconciliatus fuit; quæritur, vtrũ ministrare possit in ordine sic suscepto? Respõdet Papa, q̃ quantumcunque reconciliatus fuerit, & pœnitentiã egerit, absque dispensatione sedis Apostolicæ ĩ ordine sic suscepto ministrare non põt. Nota, q̃ solus Papa dispensare põt cum eo, qui in apostasia ordines suscepit, vt in ordinib. sic susceptis ministret.

b Dispensatione Romani Põtificis.] Hic ergo Papa reservat sibi dispensationem.sic supra,de hæret. excommunicamus,§.sanè.sic ĩ. de filijs presbyte ca.penult.& vltimo.Item si iterata vnctione fuerit maculatus, 1.quæst.vlt.cap. saluberrimum, in fine. Item qui rebaptizati sunt de consecrat. distinctio 4. qui bis, & cap.eos quos. Itẽ & qui in subuersionem fidei,ordinationem recipiunt ab hæreticis 1. quæstio. 7. conuenientibus;in ꝛc, in quibus casibus solus Papa potest dispensare:tamẽ si ad aliam religionẽ transiisset,& ordinẽ ĩi suscepisset sine dispẽsõne posset in suscepto ordine ministrare, ẽ. de tempor.ordina.ex parte:quia ordinem non suscepisset in apostasia. Bern.

DE HIS QVI FILIOS OCCIDERVNT.

Supra in quatuor proximis titulis visum est de his qui peccant principaliter in Deum,consequenter restat videre de his, qui peccant in hominem & in Deum ẽt, vt de committentibus homicidium; sed quia inter homicidiorum genera homicidium filiorum est grauius, ideò primo de his præmittitur. Abbas Siculus.

VEniens.] Loquitur ista decretalis in foro animæ.& duæ sunt partes,consultatio & responsio.Secunda ibi Mandamus. Abbas.

CASVS. Quædam mulier filium

c Iracundiæ calore:] vndecima quæstione tertia, ita sæpe,& cõũ apud. Bernardus.

d Interfecit.] Sic 7. cap. proximo. De pœna istius habes C. eodem titulo l. vnica. 1 secundum canones non ita puniuntur quia Deus non vult mortẽ peccatoris, sed vt conuertatur,&c.26.quæstio 6.agnouimus,& 26.quæstio.vlt.his à quibus. De hac pœna secundum canones infra ec.cap. vltimo.

e Multos.] sim.tripartitæ prima quæst. 3. quomodo virginibus.& sim. supra qui cleri vel voluntes. veniens.si autem nõ esset præsumptio de ipsius incontinẽtia, non daretur sibi licentia contrahendi propter crimen suum. 23. quæstione secunda, in adolescentia.

1 Præter Doct. hic vide Legistas in l.1.vnica, C. de his qui parẽ vel lib. occid. & in §.alia deinde-inst itu. de pub.iud.

INtellexim.] Non diuidit; Et loquitur in foro animæ, vt dixi in præcedenti capitulo. Abbas Siculus.

CASVS. Quædam mulier diabolo instigante filiam suam occidit, propter quod dominus terræ maritum ipsius ipsam compulit abiurare; Significatum fuit hoc domino Papæ, vndè mandat episcopo diœcesis,quatenus super hoc ita prouideat,quod de commisso excessu pœnitentiam agat; & saluti suæ & filiorum consulatur, & non obstante iuramento præstito,eam viro suo restituat, ita quod filios suos possit liberè gubernare. Nota quod iuramentum illicitum non est seruandum. Item nullum maleficium separat matrimonium legitimè contractum, quo minus alteri cohabitare teneatur nisi esset crimen idololatriæ. a

2 Ideſt hæresis, aut cuiuslibet alterius infidelitatis, nõ tamen dissoluit matrimonium legitime cõtractum,concilium Trident.sess.24 de sacramento matrimonii can.5.

a Abiurare.]

re. a Quia verò illam alios habere filios intimaſti: Mandamus,quatenus, ita ſuper hoc prouideas, quod ſui ſceleris pœnã luat, & ſaluti eius, ac filiorum per tuã prouidentiam cõſulatur: & non obſtante iuramento, b quod à viro dictus dominus proponitur extorſiſſe,eam (ſicut expedire videris) eidem viro reſtituas: ita quod filios ſuos liberè poſſit,& pacificè gubernare.

¶ Idem.

¶ *Se ſummat, ponit pœnitentiam parentum, circa quos pueri reperiuntur oppreſſi.*

CAP. III.

DE † infantibus autem, qui mortui reperiuntur cum patre, & matre: & non apparet, vtrum à patre, vel à matre oppreſſus ſit ipſe, vel ſuffocatus, vel propria morte defunctus: non debent indè ſecuri eſſe parentes, nec ẽt ſine pœna. c ſed tamen conſideratio dẽt eſſe pietatis, vbi non voluntas, ſed euentus d mortis cauſa fuerit. Si autem eos† non latet, ipſos interfectores eſſe, ſcire debent ſe grauiter deliquiſſe. Quidam autem pœnitentiam trium annorum iudicant eſſe debere, quorum vnum peragant in pane, & aqua l

TITVLVS XI.

De infantibus, † & languidis expoſitis.

¶ Gregorius notus.

¶ *Infans expoſitus à patre, vel alio eo conſentiente, vel ratum habente, hoc ipſo à patria poteſtate liberatur. Idẽ in ſerno, & liberto, qui ob prædictam cauſam libertatur à dominica poteſtate. Et idem iuris eſt in prædictis languidis quinſcunque ætatis, ſic expoſitis, vel ſi eis alimenta denegantur, hi tamen qui prædictis alimenta præſtiterint, nullum ius in eis acquirunt.*

CAP. I.

SI † à patre, ſiue ab alio ſciẽte c ipſo, aut ratũ habẽte f relegitimum maior, q̃ pro alio homicidio: quia magis peccare vr proprium filium occidendo. Arg. inf.de homi.cum iuramento,& de pœni.diſt.1.ca. aut facta,& ſecundum leges fortiori pœna puniuntur.C.eo tit. l.vnica,& ff ad leg.Pomp.de parric.l.1.Si non caſu,ſed culpa grani præcedente, tũc pœna vij. vel v.annorum eſt eis imponenda.ar.50.diſtin.ſi qua fœmina, ſi quis ſponte,& j. de pœni. & remi.quæſitum. Si verò leuis culpa præceſſit, poſſet imponi pœnitẽtia trium annorũ, vt hic dicitur. Si aũt nulla præceſſit culpa,vel negligẽtia, de iure in nullo ſunt puniendi. Ar. j. de homi.i.ex litteris 1. ſed ad cautelã (vt dictũ eſt) dẽt imponi pp ambiguum duplicitatis, conſideratis omnibus circunſtantijs,de pœn.di.5. cõſideret,& j.de pœ. & remiſſ.is qui.Tan. d euentus.] 50. diſtin ſtudeat.

† *Vox, eos deeſt in quibuſdã exemplaribus.*

† *In codice Barbatiæ in De infantib. lãguidis, vel expoſitis.*

DE INFANTIBUS, & languidis expoſitis.

Quia exponentes infantes, & lãguidos eos quaſi occidunt, ideò poſt rubr. pced. ſubijcit iſtam. Abb.

De hac materia tractatur 87.diſt.vlt.& j.i rub. de homicid. ver. quid iuris de infantibus.

SI à patre.] CASVS. Si à pre, aut ab alio (patre ſciẽte,aut ratũ habẽte) infans expoſitus fuerit ꝛ officiũ pietatis, hoc ipſo filius à poteſtate patria eſt liberat9,& in hoc caſu libertus efficit ingenuus, & ſeruus in libertatem eripitur. Et hoc idẽ intellige de langnidis prædictis expoſitis,cuiuſcunque ætatis tuerint,vel ſi alimenta alicui de prædictis perſonis.ſ.filijs, libertis,& ſeruis languidis negari contigerit: verumtamen qui hos ſuſcipiunt,propter hoc in eorum perſonis ius aliquod vendicare non poſſunt. Nota,ꝙ ratihabitio in maleficijs retrotrahitur, & mandato comparatur.

† *De materia, & intellectu præter Doct.hic,vide de Turrecremata in c. ſi expoſit9. 87. diſt. Sylueſtrũ in Sum. verbo, expoſitus, & Iul. Clar. i pract. crim.q.83.*

¶ Cap.vnico eod. tit.in 2. cõp. Et vide notas in hãc Decret. & Syluest. in Sũma, verbo, homicidiũ, 2.q.23.

[Gloſa ſequens obijcit, & ſoluit,determinans demum, quod ſi ipõtè,vel caſu, ex graui, vel leui culpa,vel ex nulla.]

a Abiurare.] Et male:quia quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.33.q.2.c.2. & ob hanc cauſam,eam maritus dimittere non poſſet,32.q.2.quicquid,& q 7.omnes cauſationes.

b Juramento.] Tale iuramentũ illicitum fuit,ſ.de iureiur.tua nos, tamen in hoc non multum peccauit,quia cõpulſus hoc fecit, ſed potius debuit quelibet mala pati, quam malè conſentire.32.q.5. ita ne, vndè iurare non debuit:quia ſine periculo ſalutis æternæ ſeruare non potuit iuramentum:melius tamen agetur,ſi ea, ꝓpter filios quos debet nutrire.

c Nec etiam ſine pœna.] Sed ſi nõ conſtat eos interfectos à patre, vel matre, ſed euentus fuit cauſa mortis, non debet eis pœnitentia imponi: quia non peccauerunt, licet hoc non conſtet,tamen ad cautelam rutius eſt, quod indè pœnitentiam agant, quia forſitan minorem diligentiam illis adhibuerunt, arg. 23.q.5.excommunicatorũ,& 34.q.2.in lectum maſiti,quia bonarum mẽtium eſt,ibi culpam timere, vbi culpa non eſt,ſupra de obſer.ieiu.conſilium.§.2. & inf. 5.diſtinct.ad eius verò,& j.de pœni. & remiſ.quæſitũ. Et arg. ſ. de ipon.iuuenis,& hoc ſecundum diſcretionem pietatis, vt hic dicit, ad arbitrium imponentis, vt in cap. quæſitum, de pœn.& remiſ. Si verò ſponte hoc fecerunt, tunc grauiſſima pœna debet eis imponi,

d Mortis cauſa.] Et ſic ſi ſuperuixerint, non debent eſſe ſecuri, ſed ſi ſuperuixerint, & ſe accuſauerint, tunc ſi ſponte, vel ex graui culpa, pœnitentiam debent agere, ſi verò ex leui, vel nulla, non: ſed ſi ſe non accuſauerint, tunc ſi ſponte, vel ex graui culpa, debent pœnitentiam agere, ſi verò ex leui, vel nulla, non. Et ſic ſecundum Gloſ. ſequentem.

e Sciente.] Ipſo.ſum.54.diſt.ſi ſeruus ſciente. & ſ. de his,quæ fi.à Præl.ſi conſen. cap.c.2. & ita eſt hic argu. ꝙ qui tacet,conſentire videtur,vt 65.diſt.ſi forte,& 27. diſt.diaconus,vbi de hoc.

f Ratum habẽte.] Ratihabitio in maleficijs retrotrahitur,& mandato comparatur.ff.de vi,& vi ar.l.1.§. ſed,& ſi cum quis,& ſ.de reiſt.ſpol. cum au ſedẽ, in fi.

& generaliter dicit lex, q omnis ratihabitio retrotrahitur. C. ad Maced. l. si filius familias. Bern.

a Pietatis officio.] & re uera relegato, quia debuerunt viscera eius commoueri super filio tuo 3. de præsump. affecte, & paternus affectus omnem vincit affectum. C. de cura. fur. l. vlt.

[Gl. se. distinguit, & rect. potest signando contrarium de c. fi. 87 distin.

¶ In codice Barbatiæ, ita. Nã & in hoc casu &c.

L Liberatus.] de istis expositis hẽs. 87 di. c. vlt & intelligas illud sic. istud. No. ergo sup hoc, aut exponitur infans sciente patre, vel dño seu patrono, aut ignorante: Si sciente, & non ꝺicente, vel ratũ habente expositus sit, filij sic expositi sui iuris existant, liberti in ingenuitatẽ, serui in libertatẽ eripiant. & multo magis si ipsemet ipsũ exposuit: qa nec dicere icũ poterit, q̃ pereũ tem contẽpsit. C. eo. tit. l. 2. & 3. tenor quarũ hic cõprehendit: si enim ipsum alere non poterat eũ in xenonẽ mittere debuit, vel quo poterat imõ eum adiuuare. C. de lati. lib. tol. l. vnica. §. sed scimus, & vr q̃ tanq̃ homicidæ dãnent: vt 87. dist. c. vlt. & ff. de lib. agno. recare. vũ expositi, sanguinolẽti diuntur. C. eo. in ruf. Si verò ignorante, vel inuito, non inuocat si quis posse illũ repetere, sed retinet tuat expẽsas nisi a fure vendicet. C. eo. l. 1. & hic in prin. vbi dicit; si iuste eo. aut ratũ habet ergo si ignorante, vel ꝺicente, imõ nocet pri, vel dño. c. illud, si expositus, intelligit Hug. qñ infans expositus erit ab alio, quam a patre, vel dño, vt tunc possit repeti post contestationem publicè factã ꝺ. decẽ dies, & hoc c. non cõtradicat. Bern.

¶ Vide Cõc. Trid. sess. 24. de refor. c. 7.

¶ Exod. c. 21. & cetera omitte in 1. comp.

¶ Gl. seq. indu. it similr de monacho.

e Languidis.] Iudex iuris est circa ꝓdictas ꝑsonas cuiuscunq; ætatis sint, si languidæ fuerint, siue alimenta eis impiè negent, vt tã filij sui iuris effi. tantur, q̃ serui, & liberti in libertatẽ, & ingenuitatẽ eripiantur: qa hũt hos pro derelictis. ff. pro derelic. l. vlt & C. de lati. lib. vol. l. vnica, § sed scimus, nec ad eorũ bona vlteri⁹ aspirabũt, vt §. sed scimus. Sic & Abbas dẽt recolligere monachũ suũ, ne dãnabiliter euageꝰ, ne pereat, 3. de relig. & transe. ad reli. c. vlt. qđ si nõ fecerit, & ille in seculo remanens aliqua acquirat, & sic moriat, monasterio qđ neglexerit illũ, ab ipsius bonis maneat segregatũ. arg. ꝑ hãc §. & est hic arg. ad hoc q̃ crederẽ si monasterũ ipsũ expulit, vel ẽt si redire voluit salua ordinis disciplina, & ñ fuit admiss⁹, qa sic ipiè alimẽta negauit. B.

d Vendicare.] Imò liberi erunt, & sibi acquirunt: vt C. eod. tit. l. vlti.

TITVLVS. XII.

De homicidio ꝓvolũtario, vel casuali.

¶ In Exodo.†

¶ Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ seculari, vt moriatur.

DE HOMICIDIO VOLVNTARIO, vel casuali.

Visũ de homicidio in specie, merito subijcit rubricam generalem de homicidio: & quia homicidiũ quoddam est necessarium, quoddam voluntarium: ut 3. eod. dicut dignum, idcò subijcit de utroque. Abb.

De hac materia tractatur 50. dist. §. quod verò. vsq; ad §. sed exẽplo. 23. q. 5. & q. vlt. si quis, & de pẽn. dis. 1. periculose, vsq; ad c. si propterea, & c. si quis cum telo. & c. seq & præced. 15. q. 1. & 32 q. 2. quod non est, & duob. ca. sequen. & 33. q. 2. latorem.

CAP. I.

I ꝓ quis per industriã occiderit ꝓximũ suũ, & per insidias, sab altari meo euelles eum, vt moriatur.

¶ Ex pœnitentiali Romano.†

¶ Ponit pœnitentiam occidentis latronem, cum se poterat aliter liberare: se verò aliter liberare si non poterat, non tenetur agere pœnitentiam, nisi ad cautelam.

CAP II.

INterfeciſti†furem aut latronem, g vbi cõprehendi poterat absque occisione: qa ad imaginẽ h Dei creatus est, per quadraginta dies non intres ecclesiam, & lanea veste i indutus, ab escis, k & potibus, qui interdicti sunt, & à toro, l

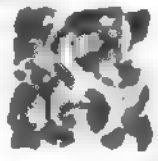

I ꝓ quis] Nõ pot congruẽ summari ꝓp brevitatẽ, & lectorũ varietatem: sed ẽm intellectum glo. h. d. Homicida ex proposito, nõ gaudet immunitatib. ecclesiasticis h. d. sed iste intellectus nõ procedit de iure: vt in c. fi. de imu. ec. vt dicit Panor. imò potius debebat ille illo titulo collocari. Ideo ad alium intellectum sic summari potest: Homicida ex proposito, debet deponi ab altaris ministerio. Abb.

CASVS. Dicitur hic, q̃ si aliquis per industriam, vel insidias hominem interfecerit, euellatur ab altari, & interficiatur. No. q̃ publicus latro ab ecclesia extrahi potest immunitate non cassata.

e Per industriam.] secus si casu arg. 15. quæst. 1. si quis non iratus, & inf. i plurib. capit.

¶ De multiplici intellectu ꝑter Anto. Butriũ & alios hic, uide Guidonẽ Papæ decis. 122. incip. in camera.

† Cap. 4 omittit in 1. cõp. Burchar. lib. 11. & ca. 60. & lib. 19 c. 5. Iuo part. 13. c. 46. Gratian⁹ huc palea 33. q. 2. c. vlt.

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 64. ar. 2. & seq. Dñicũ Sotũ li. 5. de iustit. & iur. q. 1. per multos articulos.

[Gl. seq. huic casui addit duos similes casus.

f Per insidias.] Nim. 24. dist. §. de his, iste qui per aggressiones insidias occidit, ab ecclesia immunitate non habet, de tali loquitur hic nec publicus latro, 3. de immuni. eccl. inter alia, & C. quando li. vnicuique iudi. se uin l. 1. & 2. & 17 q. 4. sicut antiquitus. Item qui ea spe in ecclesia, vel cœmiterijs delinquunt, ut ibi liberentur, non defenduntur ibidem, 3. de immuni eccle. c. vlt. & ita iste euelletur ab altari, si confugerit illuc. Bern.

INterfeciſti.] Duæ sunt partes. Secunda ibi, Si autem. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, q̃ ſ aliquis interfecerit furem, uel latronem, quem capere poterat, absque occisione, quadraginta dies in pane, & aquæ pœniteat: & alia facere debet, quæ in litera sequuntur. Si verò sine otio libe rando se, & sua, huiusmodi hominem interfecit (ẽm indulgentiam dicit quia ad imaginem Dei factus erat) si aliquis scire uoluerit bonum erit, & eleemosynam faciat: Si autem presbyter hæc eadem fecerit, non deponatur: tamen quandiu uiuit, pœnitentiam agat. Not. q̃ quandiu aliquis se defendere, vel sibi consulere aliter potest, neminem (etiam se defendendo) occidere debet.

g Latronem.] non intelligas de publico nocturno depopulatore agrorum: quia licitum est occidere illũ. C. quando li. unicuique. & 2. sed non clericis. 1 Ber.

h Ad imaginem.] 33. q. 5. hæc imago nõ facies hominis quæ ficta est ad imaginem cælestis pulchritudinis, minime maculetur. C. de pœn. si quis in metallum. B.

i Larua velte.] id est habitu. 50. dist. in capite. Ber.

k Abstinus.] 4. dist. denique.

l A toro.] quantum in ipso est, ut non exigat: sed reddat exa-

1 Vide B. Tho. 2. 2. q. 64. par. 4. & Sotũ li. 5. de iust. & iu. q. 1. art. 4.

dat exactus.33.q.4.ca.vlti,& q.5.ſi dicat, ſic inf.de ſent. excom.inquiſitioni . Ber.

a Gladio.] hoc prohibetur omni pœnitenti. 34.qō. 2. admonere.& de pœn.diſ.5.faltas,ibi dī,quod ab omnib. illicitis eſt abſtinendum,non quod militare ſit malum 25.q.1. militare. ſed propter pronitatem peccandi prohibentur pœnitentes .

b Ceruiſia.]de Anglia fuit, vbi fit ceruiſia.

c Temperatè.] id eſt, non vltra tertiā vicem, vt in illa pœna.44 di.quando ps byteri.

d Bonum eſt tibi.] ſaltem ad cautelam: quia bonarum mentium,&c.ī.de obſeruatu. conſilium. §.2. & 5.diſt.ad eius.

[Gl.ſeq.reci.p q]

e Nō deponatur.] quia non dī directè homicidiū feciſſe,tñ irregularis 1 (vt credo)factus eſt,q a potius debuit dimittere ſua,q̄ ipſam interfi ere.].ed.ſuſceptimus.ſed diſpenſatur cū eo vt beneficiū habeat ex miſericordia ſiue ordinis execution ear.28.diſt.preſbyterum.Vel intelligere vt dicitur inf.eo.ſi.tur in glo.quæ incipit,no.in ſi. quando non potuit euitare.

1 De hoc ſr. vide oino Couarruuiā ſup Clem. ſi furioſus. de homicidio, in 3.rectionis parte, §. vnico. adde Sylueſtrū in ſum. verbo,homicidiū,2.q.16 † Vide Bernardi Diaz. in pract. cri. cano. ca.88.

† Viuat: † Exod.c.21 Auguſtinus q̄ſtionū in Exodo.q.84 vt refert Iuo par.10.c.53. refertur c.3. eod.tit.in 1. cōp.

S I perfodierit.] Primò ponuntur verba Exodi: Secundò verba Auguſtini exponētis: Sectio ibi, Intelligitur Abb. CASVS. In Exodo igitur, Si perfodiēs domū inuentus fuerit fur, & percuſſus mortuus fuerit, non imputabitur illi homicidium:Si autem orietur ſuper eum ſol,reus erit. Auguſtinus exponēs verba ita dicit,quod ſi nocturnus fur occiditur,non reputatur homicidium;ſi autem diurnus,ad homicidium pertinet,quia poterat diſcernere quod ad furandum veniſſet,non ad occidendum,vnde non debuit occidi, hoc etiam in ſęcularibus legitur inuenitur ſcilicet nocturnum furem impunè occidi(quibus iſta eſt antiquior) diurnū non.q ſi defendat ſe telo,iā plus eſt q̄ fur.No q magis cā facti,q̄ ipſum factum conſiderari debet.Item nocturnus fur impunè interfici poteſt,diurnus autem non.

f Si perfodiens.]de noſte.ſi per.i. quod ſequitur. B.

g Intelligitur.]Hucuſque ſunt verba Exodi:poſtea ſunt verba Auguſtini exponentis prædictam auctoritatem. Ber.

h Legibus ſæcularibus.]ff.ad l Aquil.inquo.§.lex & ff.ad l Cor.de ſica.tertē.Sed pone,quod vult me murthicere;nunquid poſſum eū punire? Dicut quidā q ſi ,ir. C.ad leg.Col.de ſica l.2.& 3.& 4.de iuſti.& iu. vt Vim & l.prædicta, itaqu.,in prin .Sed pone q̄ percuſſit me, & receſſit: numquid poſſum eum inſequi vt percutiam? Hug.dicit quod nō:quia ſic iniuriā vellet vlciſci, & nō repellere eam:quod non licet,46.diſ.ſeditionarios,qdia incontinenti & ſine interuallo licet vim vi repellere, in ſ.de ſent.excom.ſi vero 1. & infra eod. ſignificaſti 2. vbi de hoc.

i Antiquior.]q̄ā à lege diuina omnis ſciētia ſumpſit exordium,38.diſt.c.legimus, §. hinc etiam. & ita primò fuit lex diuina q̄ ſęculacis .

K Telo. armorum nomine fuſtes & lapides intelliguntur, ff.de furt.ſi pignore, §.furē, & ferrum. & omne quod arcu. &. manu mittit . Inſti de publi.iud.§. item lex Com. Vin.

l Plus eſt.]& ita videtur, quod liceat ſe vindicare.C.quando liceat vnicuique ſe vin.l.. & 1.diſt ius naturale Ber.

CVm.]Iuramentum gñale non extenditur, vt quis teneatur ad homicidiū, hoc dicit. Abb. CASVS. Herodes cū iuſo potuiſſet puellæ ſaltanti dare q̄ q̄ peteret:ſi diuidiū regni ſui poſtulaſſet: puella illa de conſilio matris petijt caput Ioā. Baptiſtæ. & accepit: dicit Hieronym⁹.Si pp iuſiurandū hoc fecit,ſe dedicat, numquid ſi patris,vel matris poſtulaſſet maritum, faciū⁹ eſſet hoc,vel nō? quæritur, nō facillē:ergo q̄d non faceret in ſuis, cōtinere debuit in propheta . No. q̄ iuſ.p nō extenditur ad illicita. Itē q̄ quis nō facere in ſuis,non dēt in alijs attentare. Itē quis diligētiā adhibere dēt in alienis. m Si ob iuſurandum.] verba ſunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

n Feciſſe.] homicidium ſcilicet.

[Glo.ſeq. reci. per q.an in ſuis facere debuiſſet.

o Facturus eſſet.Certē nō debuit facere,quia in gñali ſermone ſiue promiſſione multa excipiuntur, ff. de ſeruit.ſi cui.quia oia illicita intelliguntur excepta. De hoc habes plura,arg.ī.de iureiu.quemadmodū.& ea etiā nō veniunt q̄ ſpecialiter nō dediſſet,ff.de pig.l. obſtone vñ Herodes nō fuit obligatus ſuo iuō vt daret caput Ioānis muliebri ſaltanti, p illa verba gñalia. Quodcunque poſtulaſſet. &c.quia ſi ſpecialiter petijſſet, non dediſſet. & ideo tale iuramentum ipſum non excuſauit. 2

[Gl.ſeq reci.p q.an excuſetur ſi de facto in ſuis,&c.]

p Ad.non.]quaſi dicat,nonimò & ſi feciſſet ī alijs,nō iō debuiſſet facere ī alijs: Nā in p̄prijs ſęuitia inualescēdā, in alienis coercēda eſt,ff.ſol.ma.ſi p̄ſētē,§.ſimanu⁹.nō enim

pertinere ad eum homicidium , ſi fur nocturnus † occidatur:ſi autem diurnus fuerit,ad homicidium pertinere. Hoc eſt enim quod ait . Si oriatur ſol ſuper eum, & cętera : quia poterat diſcernere quod ad furandum, non ad occidendum veniſſet;& ideò non debet occidi. Hoc etiam in antiquis legibus ſæcularibus k (quibus iſta antiquior l) inuenitur, impunè ſcilicet occidi nocturnum furē, quoquo modo : diurnum autem, ſi ſe telo k defenderit . iam enim plus eſt l quam fur.

¶ Hi tonymus. †

¶ *Sub generali pollicitatione ſeu promiſſione etiam iurata non venit illicitum .*

CAP. IIII.

CVm iuramento pollicitus eſt Herodes Iudaitici date quodcunque poſtulaſſet ab eo : ſi ob iurandum m feciſſe n ſe dicat : ſi patris matriſue interitum poſtulaſſet , facturus o eſſet, an non? P quod ergo in ſuis licita. Itē q̄ quis nō facere in ſuis,non dēt in alijs attentare. Itē quis diligētiā adhibere dēt in alienis. m Si ob iuſurandum.] verba ſunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

n Feciſſe.] homicidium ſcilicet.

[Glo.ſeq. reci. per q.an in ſuis facere debuiſſet.

o Facturus eſſet.Certē nō debuit facere,quia in gñali ſermone ſiue promiſſione multa excipiuntur, ff. de ſeruit.ſi cui.quia oia illicita intelliguntur excepta. De hoc habes plura,arg.ī.de iureiu.quemadmodū.& ea etiā nō veniunt q̄ ſpecialiter nō dediſſet,ff.de pig.l. obſtone vñ Herodes nō fuit obligatus ſuo iuō vt daret caput Ioānis muliebri ſaltanti, p illa verba gñalia. Quodcunque poſtulaſſet. &c.quia ſi ſpecialiter petijſſet, non dediſſet. & ideo tale iuramentum ipſum non excuſauit. 2

[Gl.ſeq reci.p q.an excuſetur ſi de facto in ſuis,&c.]

p Ad.non.]quaſi dicat,nonimò & ſi feciſſet ī alijs,nō iō debuiſſet facere ī alijs: Nā in p̄prijs ſęuitia inualescēdā, in alienis coercēda eſt,ff.ſol.ma.ſi p̄ſētē,§.ſimanu⁹.nō enim

† De hoc ar. vide plene Paul.Clarū.l. 5.ſen. §. homicidium . verſi.vltima eſt defenſio. Anto. Gome. tom. 3. variā.reſolu. cap.3.de homic. & Couarruuiā in Clem.ſi furioſus.de homi.in 3.parte lectionis, §. vnico.

† B.Hieronym⁹ ſup Matthæum c.14 refert Burchar.l.12.de cre.c.16.Iuo par.12.c.73. & c.6.eo. ti. in 1. cōp. Et de materia plurima huc pertinētia tradit Iaſon in l. ita ſtipulatus.lagrāue, ff. de verb. obl.vbi Ale.

2 Conſideratione dignā ſunt de hac re beati Hieronimi verba prę ſtato loco, dicētis ita . Ego nō excuſo Herodē, q̄ inuitus & molēs pp iuſm homicidium fecerit;q̄ ad hoc forte iurauit vt futuræ occiſioni machinas p̄pararet,hæc ille, ſequūt mox reliqua huius capitis verba.

enim ad minorem diligentiam tenetur in rebus alienis,quam in suis, C.man. ipse mandata.Instit.quibus mo.re;con.obli. §. at is qui.ff.commo. si vt certo.& bona fides abesse præsumitur,si rebus tuis existentibus salvis,res depositas amisisti. sup.de depos. bona fides.

a Debuit.]d.humanum genus,50.dist. Deponeret, 2.q.j. primò semper. Ber.

Si aliqs]CASVS. Si aliquis cã libidinis explendæ, vel odio, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel dederit ad potandum, vt non possit generare vel concipere, vel ꝙ soboles non nascatur, vt homicidia teneatur. No.quod aliquis occasionaliter est homicida.

[Gl.seq.distingnit pœnam legalem,spiritualem,& irregularitatis: distinguit ẽt an cõceptum sit animatum, necne.

b Vt homicida.] quantum ad pœnam legalẽ,ff.de pẽ. figs aliquid, §. qui abortionis,& ff.ad l.Cor. de;fica-si mulierem, & quantum ad pœnam spiritualem,sed non est irregularis,ac si hominem interfeciſſet. Illa enim irregularitas non contrahitur nisi actu homo interficiatur iam animatus,infra eod.sicut, & 32.q.2.quod verò. quia non vī homicidium fecisse, vt ibi dicit,& §. seq. Vnde si quis percusserit mulierem, & abortum fecerit, si informatum erat conceptum,puniat pecunia,vt eadẽ causa & quæstio.Moyses.vnde. talis dī homicida occasionaliter.87.dist.in.pasce.fame.& 87.dist. si expolitus. & C.de infan.expos.l vlt. & ff.de lib.agro necare.& 55.dist.si quis abscideris.Bern.

Sicut]Præmitte pro intellectu huius capitis, ꝙ Papa mãdauit epo Exoniẽ.quatenus absolueret oẽs occisores beati Thomæ,& alios,q fuerant in eius morte culpabiles Eps verò rõmissam reperit varios varijs culpis adstrictos,vñ dubitauit de pnia iniũgẽda tpe absolutionis,& ad hoc cõsuluit Papã:q sibi rñdit,vt hī in literis & aliter nõ sũmat.Io.A.pp ,plixitatẽ literę. Abb.Sic. CASVS. Rex Angliæ ad suggestionem quorundam fecit occidi archiepm Cãtuarien. quorum quidam venerunt ad confessionem ad Epm Exoniẽ. Eps Exoniẽ.quæsiuit à Papa qualiter cum illis esset agẽdum? Rñdet ei Papa, cum ipse sit vir prouidus & discretus, plenè nouit quòd in excessib. singulorum quædam sunt considerandæ,videlicet quantitas, & qualitas delicti,ætas,scientia, sexus & conditio delinquentis. & locus & tempus quo delictum cõmittitur: his consideratis pnia debet imponi:quia idẽ excessus plꝰ in vno q̃ in alio punit: Tandẽ rñdet ad quẽlibet articulũ de quo quæsiuit: Scdò dicit,ꝙ illi qui venerunt animo occidendi,feriendi,aut capiendi illũ sanctum virum, tamen manus non iniecerunt in illum , si de captione illa mors subsecuta fuisset,pari pœnitentia,vel fere pari sunt puniendi cum occisore.Tertiò dicit,quod illi qui non venerunt vt ferirent,sed vt ferirent opẽ percussorius.si ab alijs impediretur,paulò minori pœnitentia debent puniri: quia scriptum est:Qui potuit hoẽm liberare à nocte & nõ liberauit,ei occidit:ga cõstat eos omnes rõ esse à reatu homicidij,q vocauerunt,vt occisorib. opẽ ferrent.Quartò dicit, ꝙ illi qui se asserunt animum regis inflammasse ad odium , vndè homicidium secutum fuit, durè & asperè sunt puniendi , sed non ita seuere , nisi forte ipsum regem ad homicidium prouocassent, cum aliàs id non fuisset.Quinto dicit,quod illi non fuerunt immunes à culpa, nec debent esse immunes à pœna,qui licet ignari fuissẽt homicidij,in custodiẽdis tũ rebus tuis ministeriũ præbuerunt: Sextò dicit,ꝙ illi q. occupauerũt bona illius sancti viri post mortem ipsius,si nihil aliud fecerunt, à pœna mortis sunt immunes, sed illa quæ occupauerunt, restituere tenentur illis, quorum fuerint, ꝙ habent vndè reddere possint: & licet quidam dicant se illa pauperibus erogasse: non sufficit eis, si potuerunt illa eis, quorum fuerunt, restituere.

ILLIS PRÆTEREA. Dicitur hic, ꝙ illis,qui participauerunt illis excommunicatis,pœnitentia debet indici si sciemer participauerunt eisdem,considerata mora temporis,& vtrum affectione vel timore participauerunt.

CLERICOS AVTEM In isto vltimo §. dī, quod clerici qui armati tanto facinori interfuerunt , vel consilium dederunt, vt sanctus vir caperetur , perpetuo ab altaris ministerio sunt deponendi , & in ecclesijs nullo tpe lectiones legant,vel rõsoria,in choro separatim cantent,& in claustro monachorum,vel canonicorum regularium (si fieri potest) sunt recludendi, ita quod vsq; ad septennium vel quinquennium debeant ab introitu ecclesiarũ coerceri. Nota in principio capituli, ꝙ in pœnis imponẽdis considerandæ sunt quantitas & qualitas delicti,ætas,scientia,sexus, atq; conditio delinquentis,locus,& tps,quo delictũ committitur. Item dignitas personæ aggrauat vindictã Itẽ voluntas punitur, licet non processerit ad factum. Item consentientes,& agentes,& opẽ dãtes pari pœna puniuntur. Item de periculo tenetur quis . Item in debito facultas debitoris considerata debet. Item arg. de reb. alienis & male acquisitis eleemosynas fieri non posse. Item non remittitur debitum sed augetur , si alij soluatur , ꝙ alij ex debito debetur. Item mora tps aggrauat peccatum. Item timor attenuat culpam . Item ignorantia excusat participantem cum excõicatis.Item consilio committitur homicidiũ.

¶ Ex concilio Guarmacien. †

¶ Homicida est, qui facit,vel dat sortilegia, vel venena sterilitatis .

CAP. V.

SI † aliquis causa explendę libidinis , vel odij meditatione, homini,aut mulieri aliquid fecerit , vel ad portandum dederit, vt non possit generare, aut concipere,vel nasci soboles, vt homicida b teneatur. †

¶ Alex.iij. Exonien. †epo.

¶ In pœnitentia imponenda , iudex debet attendere circunstantias . ex quibus augetur vel minuitur delictum.

CAP. VI.

SIcut † dignũ:& infra. ¶Sanè cum vir discretus existas : plenius nosti , c quod in excessibus singulorum , non solum quantitas d & qualitas e delicti , sed ętas f scientia, g sexus, h atque conditio i delinquentis sunt attendenda : & non solum secundum prædicta,sed ſm locum & tempus quo delictum committitur , vnicuique pœnitentia debet indici: cum idem excessus, magis sit in vno quàm in alio puniendus. k

¶ *Socians homicidam ani.*

hoc dicit vsque ad §. illi autem.

† Cuarnacien. sed Burchardus lib.17.decret.c.57. tribuit concilio Vuormac.ca.30. habetur cap.13.e. ti. in 3.compi. †Vides y hic fluctuum in sũma, verbo homicidiũ.2.q.19.& Antonium Gomezium tom.3.varia. resc. 3. nu.32. & 33. †tenetur. †Exonen.

†Ca.7.e.tĩ. in 1.cõp.& post cõc.Later.sub Alij.pa.35.c.j Et de materia & intellectu huius illustris decretalis ꝑter Doct.hic,vide Iulium Clarum in §. homicidiũ.& Antoniũ Gomezium tomo 3 varia.resolu.ca.3. & Couarruuiũ in Clem.si furiosus.de homic. par. 2. relectionis 9. §. 2.

a Animo.

¶Vt ſequentia apertius intelligãt.obſeruãdũ eſt, Tho.Cãtuarien. archiepm circa annũ Chriſti.1171. ſub Alex.iij.à ſceleratis hominib⁹ crudeliter occiſũ qa eccleſiaſticã libertatẽ viriliter defendebat.vid c.41. iciprien. qa frõte.ti.d appel.in1.cõp.

† pęna.

† Fortaſſis reſpicit illud Puerb.c.24. vbi ſcriptũ ẽ ita Eruc eos, q ducunt ad mortẽ, & q trahũtur ad interitũ liberare ne ceſſes.

† Hic in pleriſq; recẽtioribꝰ codicib. adeſt dictio, non, qnã abeſſe oportere & ſnia huius loci, & vetera indicant exemplaria.

a Animo occidendi.]ex orde. n. procedunt homicidia & adulteria.23.q.8. occidit. 15.q.6.c.j.ad finem.

b Veniſſe.] 50.diſtin.ſtudeat.

c Mors.]No.q̃ voluntas punitur,licet nõ proceſſerit ad effectũ,& ita ff propoſitum puniuntur: conſenſerunt enim cooperando. 17.q.4. omnes. ideoque puniendi ſunt eadem pœna, vt ibi dicitur.

d Qui potuit.] vndè tenetur ſi non prohibuit.83.diſt.j. & c.2.aliàs culpa caret & ſi prohibere nõ potuit ff.de regu. iur. culpa caret.

e Opem.] 23.q.vlti.ſi quatuor.

f Scrupulo.] ẽ.de teſti.c.conſtitutus.1.

g Occultæ.]86.diſ. facientis.

h Inflammaſſe.] de perſuaſu tenetur quis ff.ad l.Aql. itẽ ſi obſtetrix.§.j.86.diſtanta.ff.de ſer. cor.l.j §.vlt.

i Prouocaſſent.] forte alias non factũrum:vndè æquè tenẽtur:quia dolo ad hoc induxerunt regẽ, qui alias fortè non feciſſet:vt ff.de dolo.& elegantẽr.

K Sicarios.]ſicarij dñr à ſica: qđ ſiñat ferrum ſiue cultrũ. Inſt.de pub.iud.§ ſicarij,& ſicarij ẽt põt dici q armis vitę alicuius inſidiantur.de pęn diſt.j e.ſi qs cũ telo,Vñ tenent lege Cor.de ſicarijs,C.ad le.cor.de fica.l 2.B. l Miniſteriũ.] vnde quodã modo conſentire videbantur.

m Immunes.] qa pœna ſuos tm debet tenere auctores. C. de pœn. ſancimus.& ẽ.de his quæ fi.à maior.par.cap.quæſtuit.

n Reſtituere.]quia non dimittitur peccatum,niſi reſtituatur ablatum,ſi reſtitui poteſt:vt hic dicit,& 14. q 6. ſi reſtituere.12.q.2.in legibus,de pœ.diſt.5 faltas.

[Glo.ſeq.alle.con

mo occidendi, licet non appetat mannm,ſi tamen ex ſua cauſa mors ſecuta eſt,tenetur fere pari pœna cum homicida. hoc dicit vſque ad §. illis etiam. Abbas Sic.

¶Illi ét aũt,qui animo occidẽdi, a feriendi,aut capiendi illũ ſanctũ & reuerendum virum quondã Cãtuarien.archiepm, citra manuũ iniectionẽ ſe fatentur veniſſe: b ſi de illa captione mors c eius ſecuta fuiſſet:pari pœnitẽtia,† vel fere parꝫ exiſterent puniendi.

¶ *Qui ſociat homicidam tẽtũ animo prohibẽdi, ne impediatur tenetur paulo minori pęna.h.d.uſque ad § ſi uerò*

¶ Illi ét,qui nõ vt ferirẽt, ſed vt percuſſoribus opẽ ferrent, ſi forte per aliorum violentiã impedirẽtur,paulo minori debent pœna mulctari: quia cũ ſcriptũ † ſit:Qui potuit e hominẽ liberare à morte,& non liberauit,eũ occidit:conſtat ab homicidij reatu immunes nõ eſſe,qui occiſoribus opẽ e cõtra alios præſtare venerunt: nec caret ſcrupulo f ſocietatis occultæ, g qui manifeſto facinori † deſint obuiare.

Incitãs aliũ ad homicidiũ, mitius punitur quã homicidaſi ſecus aũt ſi incitauit ad certũ homicidiũ. nam eo ſecuto, tenetur vt homicida. h.d.vſque ad §. hi quoque.

¶Qui verò ſe aſſerũt animũ regis inflammaſſe h ad odium,vndè homicidiũ fuit ſecutum,dure & aſpere,ſed non ita ſeuerè ſunt puniendi: niſi fortè regẽ ipſum ad illud homicidiũ ſuis ſuggeſtionibus prouocaſſent. i

¶ *Cuſtodientes ſarcinas occidentium ſcientes eos eſſe ſicarios non ſunt immunes à pœna homicidij. h. d. vſque ad §. eos.inſuper. Abbas.*

¶Hi quoque non ſunt † à culpa liberi,nec à pœna dẽnt eſſe immunes, q licet fuerit illius machinationis ignari,tñ eis,quos ſicarios k eſſe ſciebãt i ſarcinis cuſtodiendis miniſterium l præbuerunt.

Occupans bona occiſi, non per hoc tenetur de homicidio:& non ſufficit occupanti quod eroget illa pauperib. cũ poterit reſtituere eis,quorũ conſtat fuiſſe. h. d. vſque ad §.illis preterea. Abbas.

¶ Eos inſuper,qui dñr illius ſancti viri, & ſuorũ poſt mortẽ eius ſpolia occupaſſe:ſi nihil aliud ĩ tã to facinore commiſerũt, à pœna mortis eius arbitramur eſſe immunes, m ſed quę occuparunt, eis quorum fuerunt, tenentur in integrum reſtituere, n ſi habẽt o in facultatibus,vndè poſſint ea reddere:& ipſis ex hoc moderata eſt pnĩa iniungenda:quia licet quædã ex his, quæ occupauerunt, fatẽatur ſe pauperib. erogaſſe,nõ tamen aliena, p (cum ipſa potuiſſent eis, quorũ fuerint † reſtituere) debuerunt pauperibus erogare.

Participantes interfectoribus in excõicatione, diuerſi modè puniuntur, iuxta modũ participationis, h.d, uſq; ad § clericos. Abbas.

¶Illis ꝓterea,qui ſola excõicatorum participatione ſe reos eſſe cognoſcũt. cõſiderata temporis mora, q quo in eadẽ nequitia perdurarunt,& inquiſitio, ſi eis timore r vel

traris,& ſoluit.

o Si habent.] aliàs inanis eſt actio.ff.de dolo. nam is & ẽ.de reſtitu. ſpolia. olim vobis.2.fic ĩ. de vſur. cum tu & ff. de furt. itaquè ſullo. Argu contra, 12 q.2 fratern.itas,ff. qui bon. ce. poſſ per totũ.& C.eo.tit.b j. Solu. hoc regulare eſt,q̃ ſi non habent, nõ tenentur poſtea: tũ actio non tollitur cũ effectu:imò ſi perueniat ad pinguiorem fortunam, reddere tenentur. ẽ. de ſolut. Odoardus. ff. de ceſſi.bo.is qui bonis, ar.26 q 6.is qui. & ĩ.de ſent. excom. quamuis.in fi. & c. de cætero. in fi. niſi pro eo iã ſtatuiſſet pęnas corporales,vt 24.q. 6.ſi reſ. arg.12.q.2. fraternitas, non.n.conſurget triplex tribulatio. 23.q.5.quid ergo, ff.de in ius vo.l. vlt. & ẽ. de iudi.at ſi clerici. in fi. Lau: P ¶ Non tamen aliena.] quia non remittitur debitum ſed augetur, ſi alij ſoluatur, quod alij ex debito eſt ſoluendum. ẽ. de iureiur. eam te. & ẽ. de deci.tua 2.& 1.quęſ. 1. non eſt putanda, 90. diſt. oblationes. 14 q.5.c.1.2.& 3. & c. clericos.& c. neq; .& C.de ſſ.l. in uito. 1 & hoc intelligẽ ſi illos quorum fuerant,poterant inuenire: aliàs ſufficit, imò tenentur pauperibus erogare,& nihil dominus eſt talibus pęna inꝓponenda, vt hic dicit propter peccatum q ipſi ĩcurrũt contrectando res alienas inuitis dominis.

q Temporis mora.] quia in hoc magis grauantur, quia longo tempore talibus participauerunt: ſupra de ſimo. non latis.& in cap. cum in eccleſiæ.

r Timore]hoc idcò dicit, quia ſi timore parti-

† fuerunt:

1 Si inuito vel ignorante creditore alteri ſoluo, non liberor: ſecus ſi ipſo mãdante, vel ratum habẽte. Io. An.

† fuerunt:

participauerunt, minus puniẽtur, licet in totum non absoluantur, quia potius debebant oĩa mala pati, q̃ malo consentire, 32.q.5. ita ne. sed si essent violenter attracti, absolute non punirentur, vt hic patet, & supra. quod met. cau fieris.

a Affectione.] ex hoc magis puniuntur quędam sunt tamen personæ, quæ sine pœna possunt ex communicatis participare. 11.q.3. quoniam multos, & j. de sent. excom. inter alia.

b Ignoranter.] in hoc casu non tenentur, si ignorabant illos tali perpetrasse: quia si ignoras illum excõicatum esse, nõ peccas illi participãdo nisi illa ignorantia crassa fuerit & supina, j. de eo qui renũciauit cap. 1. & j. de cler. excom. cap. penult.

[Glo. seq. distinguit homicidium voluntarium, casuale, & necessarium, & in secũdo & in tertio sub distinguit.

c Consilium.] Nota q̃ homicidium i cõmittitur faciõ, consilio, p̃cepto, & defensione, 50. dist. si quis viduã, 23.q.vlt. c. vlt. & j. de cle. pug. in duello c. 2. & j. c. significasti. 2. Et sic distingue circa hanc materiã, aut p̃mittit homicidium volũtate, aut casu, aut necessitate: Si voluntate, qd̃ fit tribus modis, faciõ p̃cepto, & consilio, vt c. p̃dic. si quis viduam. & lingua, siue adhortatione. supra eod. §. qui vero. & infra de pen. quod in dubiis, & de pen. distinctione. 1. p. nouiose. In quocunque istorum casuum quis committit homicidium, non solum non dẽt promoueri, sed in perpetuum debet deponi, vt hic dicit. & ét si Paganum interficiat, irregularis efficitur siue Sarracenum, 50. dist. clericum, & ca. dist. de his clericis, & j. c. c. p. n. & cum tali nunquam dispensatur, 50. dist. miror, & si ét sit occultum ministrare in suo ordine non põt, cum omnes alij possint. supra de temp. ord. c. vlt. iuxta illud: Non ædificabis mihi templum: quia vir sanguinum es, 1. q. 7. si quis omnem. Si verò casu committitur homicidium aut dabat operam rei licitæ, aut non: si dabat operam rei licitæ & adhibuit diligentiam quam potuit & debuit, in nullo imputatur sibi, ac si non fecisset. j. ea. ex litteris 2. & c. significasti 1. & c. dilectus, & 50. dist. si duo fratres, & c. hi qui in prin. & c. sæpe, ad fi. & j. c. o. c. vlt nisi scandalum grauem effet. vel tanta laboraret infamia, quod purgatio esset indicenda. j. eo. c. ex litteris. Si verò, nõ adhibuit diligentiam quam debuit imputatur ei propter negligentiam, quæ culpæ annumerari vł in hoc, sit q̃ nec promouetur ad ordines superiores, nec vti tur ordine sibi suscepto, j. eo. c. prox. & c. sad audientiam, aut cum ea per cãm Papam fuerit dispensatum, 50. dist. clerico iacente, & j. eod. tus nor. Si verò dabat operam illicitę rei, siue adhibuit diligentiam, siue non, sic imputatur. 50. dist. clerico, & si quis voluntate, & j. eo. continebatur, & c. dilectus, in fi. & arg. 15. q. 1. c. illud, §. vt itaq; ff. de regiu. culpa est. Si verò necessitate, sub quo continet qd̃ primo dixi de defensione, aut nec sitas illa fuit euitabilis, aut ineuitabilis: si euitabilis sputasita q̃ ad supiores ordines non põt promoueri: sed in susceptis de misericordia tolerat, 50 dist. his clericis. Si fuerit inevitabilis: siue ol dispensatione põt in ordine sui epto ministrare, 50. dist. quia te. q̃ intelligitur de inevitabili necessitate: vt puta clericus habebat gladium in manu sua ad defensionem Paganorum, Paganus irruit in eũ ita q̃ clericus nullo modo potuit euitare, & ille Paganus mortuus est cum gladio, quem clericus tenebat, per q̃ apparuit ipsum clericum ar. j. c. latores. in quo potest intelligi secũdo. sed ad sup. riores non ascendat sine dispensatione. vt dicit Io. de Hu. dixit j. a. j. o latores. intelligit illam, latores d dispensatione. d Quinquennium.]hęc est simplex regula tanq̃ benignior, in q̃ oẽs ? ueuerunt. ff. d atb. die

affectione a cõmunicauerint scienter vel ignoranter, b est pœnitentia indicenda.

¶ In isto §. vsque ad finem ponitur pœnitentia clericorũ præstantium prędictę morti auxilium, consilium, vel fauorem. hoc dicit. Abbas Siculus,

¶ Clericos † aũt, quos cõstat armatos interfuisse tanto facinori: & illos qui consilium c dederũt, vt sanctus † vir capetetur, perpetuo non tolũ ab altaris ministerio deponẽdos esse censemus, sed quod etiam in ecclesiis nullo vnquam tpe lectiones legant, vel inuitatoria in choro seperatim cantent: sed in palatiis apud Deum de commisso satagant veniam impetrare. Insuper in districto clausto monachorũ, vel canonicorum regularium (si fieri potest) sunt recludẽdi: ita quod vsque ad septẽnium, vel quinquennium, d debeant ab ecclesiarum e introitu coerceri.

¶ Idem.

¶ Homicidium casuale imputatur ei qui dabat operã rei licitę, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.

CAP. VII.

PResbyterum f † qui quendam puerum intuitu disciplinæ percussit in capite, cum post paucos dies expirasset, g tam ab omni altaris ministerio debes f perpetuò remouere & quã ab officio sacerdotali deponere, si ex percussione interijt, vel aliam infirmitatem g incurrerit, de qua noscitur expirasse.

¶ Idem Cusentinen. † archiepiscopo.

¶ Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operã rei illicitæ, vel etiam licitę secundum aliam intellectũ, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit.

†Pro iteligẽcia huius §. & gl. i verbo cõsilio. vide Bernardi. Diaz i prac. crim. can. c. 89.

† dictus

a de materia huius gl. præter Doct. hic vide Couarr. i Cle. si furiosus, de homicid. 2. par. relectionis, §. 2. & 4.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. compilat. & post concilia. Later. par. 26. c. 7.

Etde intellectu vide Syluestrũ i summa, verbo homicidium. 2. q. 2. & Couarr. i Clementi furiosus, in 2 parte relectionis, §. 4. verticulo ad eãdẽ partem.

† Alias. Cusẽtino. sed videtur ferẽdũ Cõsẽtino est autẽ Cõsẽtia vrbs apud Plinũ in 3. lia.

b Ignorantia.] ff. ad legem Corn. de sica. l. 4 Bar.

[Gl. seq. arg. obijcit, & soluit, oĩmum quærit, & soluit.

c Consilium.] ff. ad l. Aq. l. præceptoris leuis. nisi fatigatio magis permiscet est. ff. eo. sed & §. §. vlt. & l. seq & 23. q. 5. c. 1. circa fin. & j. de sent. excõ. cum voluntate. & c. 1. ar. j. 15 q. 1. figs nõ it. ms sed ibi dicit, quantum ad gratiam innocens est, sed non quantum ad legem promotionis: & ita non contradicit: quia ille quantum ad gratiam innocens erit, quæ voluntatem requirit, non opus, vt ibi.

d Debeat] ff. ad legem Corn. de sica. l. 4 Bar.

[Gl. seq. arg. obijcit, & soluit, oĩmum quærit, & soluit.

e Aliam infirmitatem. vnde mortuus fuerit, 50.

dist.

dist.studeat quia occasionem dedit ℑ.c. de cætero. Et est arg. q ita puniturꝙ cām causæ præstat, sicut & q proximam cām pīstat, ℑ.eo. de cætero. arg. contra ff. si quad.paup.fec.dic.l.vlt. Sed illud locum hēt, cum alii contra naturam mouetur. Sed nunquid si postquam conualuit, recidiuauit, tenetur magister? ita: nā semper causa sufficit, d pēn. dist.2.si quis iem l.& ℑ.eo. ad audientiam. Item pp dubium.

† Cap.9.eo. titu.in 1.cōpil. & post concil. Later.sub Alexan. iij.par. 26.2.12.

Et pro intellectu vide Couar. & Syluestrū in locis pcedēti citatis, illum nu. 8. hunc vero q. 3.

CAP. VIII.

CONtinebatur †in literis tuis, quod cum diaconus præsentium lator, & quidam alij clerici a vineis eccle: æ opere cō summato redirent, leuiādi laboris gratia, quendā ludum a imitati viatorū, baculos suos studebant iacere in directum, & alter alterius fustem ferire: cuius ludi solet esse conditio, ut qui alterius baculum percuteret, quasi victor pro equo alio veteretur: sed præfati clerici equitandi licentia nō utentes, sola erant iactione † contenti. Quidam autē laicus, dum baculum eiusdem b diaconi percussisset, incautus in eum equitaturus insiliit: & sic a falce illius diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expirauit. ¶ Ideoque mandamus, quatenus eundem diaconum † sine licentia Romani Pontificis c ad superiorem gradum non † ascendere, vel in diaconatus officio nullo unquam tempore ministrare permittas: sed eum dispensatiuè ministrare in subdiaconatus officio patiaris.

† iactatione

¶ Idem Exoniēn. episcopo.

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*

CAP. IX.

LAror †pītium P. clericus, nobis proposuit, quod cum quodam die casu, cum quodā clerico luderet, d contigit, ꝙ ille proiecit istum ad terram: e cuius cultellus, quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & forruito casu occubuit vulneratus.

¶ Ideoque mandamus, quatenus si ita res se habuit, & alia iusta cā non impedit, pdictum P. libere f permittas ad sacros ordines promoueri.

† Capit. 10. eod. tit. in 1.compil. & post. concil. Later. par. 26 cap. 14.

Vide Couar. & Syluest. citatos ī.c.7. illum nu. 8. Syluestrum verò q. 4.

¶ Idem abbati sancti Benedicti de Vebia. †

† Vebeia † Nebia.

Is, ex cuius opera illicita sequitur homicidium, irregularis efficitur.

† Dictio non, deest in antiquis codicibus. eam hāt recentiores; sed videtur abesse oportere.

† Rationem diuersitatis plenè tradit Couarr. præallato loco. eum videto.

a Ludum.] Iste ludus clericis non congruebat; & ideò si ludendo fecit, fuit in aliquantula culpa. ff. ad leg. Aquil. Nam ludus.

b Eiusdem diaconi.] In hoc similiter fuit clericus in culpa, quod ludum miscuit cum laico. arg. 2. quæst. 7. laicos, 22. distin. his igitur, in princ. cum ludus pernicios̄us non debeat esse impunitus, ff. de furt. in furti actione, §. cum eo.

c Romani Pontificis] ℑ.cap. proxi. contra ibi liberè promouetur ad ordines superiores; hic non, sine licentia Papæ. Et idem casus uidetur. Quid ergo fines fecit esse diuersos? ℑ Solu hic dabat operam illicitæ rei ludendo cum laico; quod non licet. Vel si etiam licitum fuisset, non adhibuit diligentiam quam debuit; quia cum sciret ludi consuetudinem, non remouit falcem à se, vnde fuit in culpa, quare promoueri ad superiores ordines non debet sine licentia Papæ, vt hic dicit, & in c. seq. ludebat cum clerico, & licito ludo: & de illo cultello non sperabatur aliquod mortale, & ille potius ingessit se proijciendo aliū ad terram: & sic nō fuit in culpa. sic 11. q. 4. inter cætera. in fine. sed ille qui ipsum p iecit, fuit in culpa. arg. ff. si quadr. pau. fec. dica. l. 1. §. cum arietes. Io. vero intelligit seq. cap. similiter de dispensatione, & cum eo dispensauit: sed hic reseruauit sibi dispensationem: & non negatur quod cum eo dispensetur, sed ex litera hoc non colligitur. Vel posset dici, ꝙ quadam ineuitabili & necessitate hoc cō tigit, ꝙ non impedit promouēdum; vt dictum est ī.eod. sicut dignum, in pen. notu. sed idem videtur in c. proxi. sed ibi ludebat cum laico, ut dictum est quod non licet clericis in c. seq. cum clerico. Ber.

d Luderet.] Licet. n. quandoque ludere, ficut I faac, 32. q. 4. recurrat. Lusit et Ioseph cum fratribus suis 22. q. 2. quod autem. & sic ludus iste licitus fuit, & quia cum clerico, vt dixi in proxi. c.

e Proiecit istum ad terram.] & sic passus est tantum. & nihil fecit illi; vnde huic non est imputandum. De hac materia dictum est ī.eod. sicut.

ℑ [Glo. seq. ponit duas opiniones contrarias.

f Liberè.] de iure communi, vt dicunt quidam, quod satis videtur; alij dicunt liberè, per dispensationem Papæ, scilicet vt dicatur supra capitulo proxi. Bernardus.

Isico-

SVscepimus.] Homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa.h.d.Cois diuiſio:Secũda pars,ibi,Verũ. Ab. CASVS. Duo monachi erant in cuſtodia cuiuſdam domus de mandato abbatis, & dum in cuſtodia eſſent quidam latrones de nocte ingreditutes ad eos, ceperunt illos in perſonis affligere,& veſtimentis et denudare:monachi iſti resũptis viribꝫ ligauerunt eos, & illos retinere voluerunt quouſque capitulo nuntiarent: dũ vnus illorum ad notitiam abbatis rẽ perferret, dimittens illos in cuſtodia fratris, & cũ latrones illi ſe ſoluere niterentur, frater ille timẽs ne occideretur ab illis,illos occidit: Iſte qui rem ad notitiam abbatis deferebat, dubitauit quod factũ illud ſibi imputaretur: ad dñm Papam cũ litteris abbatis ſui acceſſit; vnde ſcribit Papa ipſi abbati, dicens, ꝙ potius expediebat relinquere tunicam & pallium,& rerum ſuſtinere iacturam, q̃ pro rebus vilibus & tranſitorijs conſeruandis taliter in aliquos exardeſcere; vnde iſte abſtineat à miniſterio altaris,& vterque illorum ad arbitrium abbatis peccatum ſuum ſtudeat expiare. quia conſtat eos ex ſtudio vtriuſque eſſe interemptos. No. ꝙ qui licitę defenſionis fines excedit, in culpa eſt.

† Capit. 11. eod. tit. in 1. compila. & poſt concilium Latera nen. par. 50. c. 27.

† Ex hoc §. colligitur apertè,non licere clericis occidere latrones pro rebus conſeruandis; de quo artic. vide Iaſo. in l. ut vim, ff. de iuſti. & iure.

Item pro amiſſione rerum temporalium nullus debet homicidium incurrere. Item ar. quod pœnitentiæ ſunt arbitrariæ. Item arg. ꝙ ita punitur,qui cauſam præſtat,ſicut ipſe faciens. Ber.

[Glo. ſeq diſtinguit inter clericum, & laicum, & ſignat contrarium.

a Ligauerunt.] In hoc exceſſerunt fines licitæ defenſionis, cum poſſent aliter euadere:vnde homicidium ſubſecutum imputatur vtrique, quia licet clericus latronem capere poſſit,vt res ſuas recuperet. argumento, 14.q.6.ſi res,& ſupra de de po.c.1.iſti,tamen ad hoc procedere non debuerunt. cum res ſuas ſaluas haberent: clericus † verò ſua defendendo non debet armis reſiſtere, nec aliquem propter res interficere,argumento. 23.q 8.c.1.& c.conuenior.& argumento 36.diſt.ſi quis vult. Arg.contra ſupra eo. c. 2. Laicus verò poteſt res ſuas & patriam armis tueri; & præuenire hoſtem. arg. C.vnde vi.l.1.& 23. quæſt.2. Dominus. ſed clericus cum armis pugnare non debet etiam contra Sarracenos,ſupra de vo.ex multa.& 50. diſt.clericum qui Paganum. Ber.

† Vide Bez. Tho. 2.2.q. 64. art. 4. & Dñicum Soto in li. 5. de iuſt. & iure q.1.art. 4.

[Glo. ſeq. obijcit,& ſoluit.

b Detineret.] immo vid.tur quod licitum erat occidere, cum eſſent noctuma latrones,ſupra eo.ſi ptos. dieus. ſed non eſt verum,vt ff.ad l.Cor. de ſic.furetur.

[Glo.ſeq. reci. per obiect. & ſoluit.

c Interimeretur.] quia tutius eſt ante ꝓs occurrere,quam poſt cauſam vulneratam remedium quærere C.in qui.cau.in integ.reſt.non eſt neceſ.l. vlt.in fin. & C.qñ liceat vnicui. ſine iudi. ſe vin. l.1. ſed hoc non fuit licitum ei;immo potius debuit fugere a dum ſoluere ſe nitebantur:ſicut Dñs fugit in Aegyptum cũ ab Herode ad interficiendum quęreret, 23.q.3.§.1. Ber.

d Sustinere iacturam.] 23.q.3.§.1. Et dicit Apoſtolus: Nõ vos defendentes, ſed date locum iræ. eod. cauſa & q.1.ſed magis fraudem patimini ea. cauſa, q. eod. niti bella.

e Arbitrium tuũ.] Et ita eſt ar.ꝙ pœnitẽtię arbitrarię ſunt, 26.q.7.tempora pœnitudinis. Ber.

f Vtriuſque ope.] alter facto, iſte ope, ſ.ligando, ſ.eo.ſicut, §.2. Et ita eſt arg. ꝙ ita punitur qui cauſam præſtat, ſicut & ipſe faciẽs.arg. ſ.eo. presbyterum, & inf. eo.c.proxi.

a De hoc dubio præter Hẽr. Boich, & alios hic,vide Iaſ. in l. vt vim, circa finem. ff. de iuſt. & iure.

† Capit. 12. eod. tit.in 1. compi.

De materia tex.& gl. vide citatos ſupra.e.in c. ficut dignũ. & Sylueſt. in ſum. verbo, homicidiũ,2. q. 22.

CAP. X.

SVſcepimus † litteras tuas, per quas cognouimus, ꝙ cũ lator pñtiũ in cuſtodia cuiuſdam domus cũ altero fratre maneret,ingredientes de nocte quidam latrones ad eos,turpiter ipſos in perſonis affligere, & denudare veſtimẽtis proprijs præſumpſerunt: in quos iſti reſumptis viribꝫ inſurgẽtes,ligauerunt [a] illos, & detinere [b] vſque ad notitiam capituli voluerũt. Cum aũt iſte rẽ ad tuam audientiam perlaturus, ligatos eos in fratris ſui cuſtodia dimiſiſſet, & fures ſe ſoluere niterẽtur, frater illos(ne ipſe ab eis interimeret [c]) occidit.

¶ Verũ qm̃ expediebat † potius poſt tunicam relinquere pallium,& rerũ ſuſtinere iacturam, [d] q̃ pro conſeruandis vilib. rebus & tranſitorijs tam acriter in alios exardeſcere,abſtineat iſte humiliter ab altaris miniſterio: & vterque peccatum ſuũ ad arbitrium [e] tuum ſtudeat expiare: Conſtat. n. eos contra manſuetudinem eccleſiaſticam, ex vtriuſque [f] ope interemptos.

† Capitu. 1. eod. tit.in 1. compi.

Et de materia præ aliis vide to hic latis.Marianum Socin. adde Couarru. i Clemẽ. ſi furioſus,in 2. par. rubricationis.§. 4. & in 1. par. in initio,nu. 3.

¶ Idem Luceñ.epiſcopo.

Dans cauſam homicidio, irregularis eſt.

CAP. XI.

DE † cætero noueris, quod diaconus, qui homicidio cauſam dediſſe videtur, non videtur ad ſacerdotium promouendus.

¶ Clemens tertius.

¶ Homicidium caſuale imputatur ei,qui dedit operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam,quam debuit.

CAP. XII.

AD † audientiam Apoſtolatus noſtri peruenit, quod cum quidã presbyter volens corrigere quendam de famili-

† Capitu. 1. eod. tit.in 1. compi.

ꝫ Ibi non eſt cauſa remota, immo propinqua & cohærens. unde idem iuris eſt arg. ff.de rei uend. quæ religioſis ſecundũ Hoſt. Ioan. Andarguit, & deſtinguit cauſam remotam & propinquã. g Cauſam dediſſe.] Forte concilio, præcepto,vel ope.50.diſt.ſi quis viduam, & ſ.eo.ſicut,§.2.& §.vlt.vel ſuggeſtione.vt eodem,ſicut,§.qui verò,& ſ.eo.capitulo proxi. in fi.Et eſt argumentũ quod qui cauſam damni dat,damnum dediſſe vt.50.diſtinctione,ſtudeat,& ff.ad l.Aquil.qui occiſit,§.pen.& ff.ad leg.Corn.de ſic. nihil.& ſ.de iniur.c.vlt maxime cum propinquam cauſam dedit.ſecus vt in remota. arg. ff. loc. qui domum habebat,in fi.& ſ.eodem tit.exhibita. Idem vt in remota,ſi animo nocendi hoc faciat,vel minori diligẽtia.ſ. eodem,presbyterum,in fi. ꝫ C.ad leg. Corn. de ſica. ſi quis necandi.

AD audientiam.] Communis diuiſio: ſecunda pars i i,Quia verò. Abbas CASVS. Quidam prsboyter volens corrigere quendam de familia ſua,corigia, qua cingi ſolebat, ipſum verberare tentauit: contigit, quod cultellus de vagina, quæ cingulo adhærebat, elapſus, in dorſo aliquantulum eũ vulneravit: poſtmodum cũ ille vulneratus conualuiſſet à vulnere, graviori infirmitate percuſſus deceſſit: quæſitum fuit a Papa, quid de ipſo ſit agendum? Rndet Papa,quia dubitatur vtrũ occaſione vulneris deceſſerit, & in dubijs via ſit tutior eligenda:

gendaꝫ dictus sacerdos in sacris ordinib. non ministret: ꝫ iniuncta sibi pnia cõpetenti, concedi põt eidẽ, vt minoribꝰ ordinib. sit contentus. Si verò ille ex alia infirmitate decessit, vt prius suũ offiũ exequatur. No. ꝫ q̃ non adhibet diligentiam, quam debet, imputatur ei, licet det operã rei licitæ. Itẽ in dubijs via tutior eligẽda est. Itẽ verbũ dispẽsationis ius commune continet.

[Gl. seq. reci per q. & sol. secũdo signat contrarium, & solvit.]

a Corrigere quendam de familia.] q̃d benè licet leuiter, etiã si sit clericus. ℣. de sent. exc. voluntate: quia ius emẽdationis concessæ nemo transgredi dẽt. C. de emẽ. propin. l. vnica, in fi. sed iste indiscrete correxit, arg. ℣ ℣. e. lator, iste non adhibuit diligẽtiã removendo calcitellum: ille non tenebatur ad hoc: quia nec per se aliquid fecit: sed sibi factum fuit.

b In dubijs.] Sic ℣. de spõ. iuuenis, & ℣. eo. significasti 2. & c. pẽn. ℣. de cler. excõmin. ist. illud. ergo tene certũ, & dimitte incertũ, de pẽn. dist. 7. si qs positus, in fi. ff. de reg. iu. in ambiguis. & in re dubia certa non põt ferri, sententia, 11. q. 3. graue, & 30. q. vlt. ℣. vlt. in co. n. facto, quod finitũ est, non est locus cõiecturis, ff. de ver. ob. continuo, ℣. cũ ita, in fi. vnde qũque propter ambignũ duplicitatis imponitur pẽnitentia, sup. de his qui fi. occid. c. vlt.

c Vt minoribus.] dispensatiuè tñ. ℣ e. continebatur. Bern.

Dilectus.] cõis diuisio: Secunda pars ibi, Ideoq; Ab. CASVS. Quidã capellanus A. noie, dũ infirmitate corporis grauaretur, vt comedendi appetitũ excitaret, equũ, quẽ nutriuerat, ascendit. sed cum non bñ pareret habenis, pter voluntatẽ sedentis cẽpit saltib. lasciuire: capellanus (vt eius impetum refrẽnaret) vim intulit frẽno, & æquum calcarib. stimulauit, & frẽno fracto dum curreret festinãter arbitrio proprio, q̃dam mulier infantẽ portans, veniens ex obliquo, obuiauit. equus in eã ruẽs, puerum interfecit, procul abiecto sessore; Capellanus ad Papã accedens eidem p̃dicta exposuit: vñ mandat diꝯ cefano epo, quatenus si est ita, ipsum non impediat, quo minus suum officium exequatur, cum ipse nec voluntate, nec actu homicidiũ ꝑpetrauit, nec dabat operam illicitæ rei, & adhibuit diligentiam quam debuit adhibere. No. ꝫ duob. modis committitur homicidiũ, actu, s. & volũtate. Item volũtas & propositũ distinguunt maleficia. Item no. distinctionẽ, an qs det operã rei licitę, vel illicitæ. Itẽ si homicidiũ casu cõmittat, & culpa non præcedat, non imputatur.

d Freno.] quod de leui frangi nõ credebat: aliàs in culpa esset. arg. ℣. e. significasti. 1. & ff. ad l. Aquilidem iuris, §. j. vel si ꝑ imperitiã suam equus taliter lasciuisset. Instit. ad leg. Aquil. §. imperitia quoque.

e Voluntate.] & idcò nõ imputatur q̃n volũtas & ꝓpositũ distinguunt maleficiũ. ff. de fur. qui iniuriæ. & ℣. de sent. excõ. cũ voluntate; ad cor. n. respicit Deus: vt 14. qõ. 5. si quid inueniſti, & 15 q. 6. ca. 1. ad fi. Tanc.

f Nec actu.] qui tñ solus non sufficit, vt reddat hoiem irregularem, nisi adsit voluntas vel culpa. 50. d. hi q. & ℣. e. c. ꝓx. nisi scãdalũ aliud inducere, vt ibi in promouendo tñ secus est, quia solo actu redditur irregularis, 2 15. q. 1. cap. vlt. De hac tamen materia dicitur ℣. eo. sicut.

g Nec dedit operã illicitę rei.] ꝫ si esset, imputaret: vt plene dictũ est in ca. sicut.

EX litteris.] Primò ponitur consultatio: Secũdo. Papæ indagatio ibi, Nos. Tertio decisio: ibi, Ad te. Abb. Sic. CASVS. Quidam ꝑsbyter dũ fœnum vellet de curru deponere, perticã, qua fœnũ ligabat, proiecit in terrã: & dũ fœnum in terrã proijceret, quẽ dã puerum iuxta currũ quidã inuenit semiuiuum: qui modicũ liuoris inferre habebat, & nihil aliud lęsionis, dubitauit sacerdos, an hoc esset ri imputãdum: accessit ad Papam cum litteris epi sui: Papa quæsiuit ab eo, vtrum circa currũ solicitè circumspexit priusq̃ perticam proijceret in terrã, an esset aliquis circa currũ. qui rñdit, ꝙ diligẽter circũspexit: sed neminẽ vidit; vñ Papa ipsum ad epm suũ remisit, mandans, quatenus si est ita, ipsum liberè permittat exequi officium sacerdotis, nisi ꝓ eum graue scãdalũ sit obortum, vel tãta laboret infamia, quod indè deberet se purgare. No. ꝙ qui diligentiã adhibet, quã debet, dando ope-

† Dictio, alia, deest in antiquioribus exemplaribus & in veteri cõpilatione.

1 Qui promisit Ephesi dare, ex quo ibi pervenit ôt si duplomate sit vs[a], statim obligatus est. Io. An.

† Lugdũ.

† Lugdunẽ.

† Ca. 1. eo. tit. in 3. cõp. Vide Cous. in Clemẽ. si furiosus, de homici. in 2. p. relectionis. § 4. ver. Tertio ad idem conducit. & Martinũ Nauarrũ in Manuali confessariorum c. 27. tit. de qnta specie irregularitatis.

lias sua, cingulo, quo cingi solebat, ipsum verberare tentasset: contigit, quod cultellus de vagina quæ cingulo adhęrebat, elapsus, eum in dorso aliquantulum vulnerauit; Postmodum verò cum ille vulneratus aliquandiù vixisset, & conualuisset à vulnere, alia † grauiori (vt dicit) infirmitate percussus, viã est vniuersæ carnis ingressus. Quia verò vtrũ occasione vulneris decessisset, dubiũ habetur: vestræ discretioni duximus rñdẽdum, quod cum in dubijs [b] semitam debeamus eligere tutiorem, vos conuenit iniungere presbytero memorato, vt in sacris ordinib. non ministret: iniuncta tamen pœnitentia cõpetenti, sibi poteritis concedere, vt minoribus [c] ordinibus sit contentus. Si verò ille ex alia infirmitate obierit, poterit (sicut erat solitus) diuina officia ministrare.

¶ Innocentius iiij. episcopo Lingoñ. ſ

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

CAP. XIII.

Dilectus † filius A. capellanus proposuit, quòd cum quadam corporis molestia grauaretur vt comedendi appetitum aliquantulum excitaret, equum, quem nutriebat, ascendit: qui cum benè non pareret habenis, sed præter sessoris arbitrium saltibus lasciuiret, ipse (vt eius refrẽnaret impetum) frẽno [d] vim intulit, equumque calcaribus stimulauit: cũque fracto frœno equus proprio arbitrio relictus curreret festinanter, quædã mulier veniens ex obliquo infantulum baiulãs obuiauit: in quam equus irruens (procul abiecto sessore) puerum prędictũ oppressit. Ideoque mandamus, quatenus si est ita: cum idem capellanus nec voluntate, [e] nec actu, [f] homicidium perpetrauit; nec dedit operã illicitæ [g] rei, non impedias quo minus diuina possit officia celebrare.

¶ Idem Meteñ. epõ.

¶ *matur vt supra c proxi.*

CAP. XIIII.

EX † literis tuæ fraternitatis accepimus, ꝙ cum H. presbyter fœnũ vellet de curru deponere, perticã superius alligatã proiecit in terrã: & cũ fœno insisteret deponendo, quidã † puerum quendam iuxta currũ reperit

2 Hunc articulum latius pertractant hic Doctores, quos uideto.

† Meteñ.

† Aneteñ.

† Ca. 2. eo. tit. in 3. cõp. Videcitatos in c. proxime ꝓcedenti.

† Vox, q̃dã, in plerisque codicib. desideratur: est tamen in antiquioribus & uetus cõpilatio docet adesse oportere.

do operā licitæ rei, ſi indè homicidium cōtingat, nō imputatur. Item ſcandalū reddit hoiem irregularē, & indicit purgationem, licet veritas aliter ſe habeat: & ſic punitur quis ſine culpa.

a Circumſpexiſſet.] & ſic diligentiam adhibuit dando operam licitæ rei:

vñ nō imputatur, vt 50 diſt. ſi duo. Bern.

b Graue ſcandalū] No. ergo q̄ ſolū ſcandalū reddit hoiem irregularē, ſiue punit innocēs q̄ ſcādalū. ff. de cleric. pug. tua. & ff. d̄ pb. cū tenamur [Gl. ſeq. ſignat cōtrarium, & ſoluit.]

c Vel tanta.] & ita aliud eſt infamia, q̄ ſcādalum, & plus importat graue ſcandalum, quā infamia: qa infamia tollitur q̄ purgationē, vt hic: ſed vbi graue ſcādalū eſt, non indicitur purgatio, vt hic. patet. Arg. ꝙ. ff. de cohab. cler. & mulier. tua. vbi q̄ ſcādalū indicit purgatio. nō ad eſt ꝙ: qa purgatio vtrunq; reſtrit. Ber.

EX literis.] Diui de vi ī. eo. dilectus. Abbas.

CASVS. Quidam monachus deponeret de cāpanili cāpanā, quoddā lignū corruit, & cuēdā puerū occidit, quæritur qd iuris ſit? Rñdet Papa. ſi monachus ſē neceſſariā & vtilē agebat, & in loco p quē nō crederet aliquē trāſire, vel ibi eſſe, vel illuc de conſuetudine venire, qñ lignū mouebat, nō potuit ad maiores ordines, p̄ſertim in monaſterio promoueri. No. q̄ homicidiū caſuale nō imputatur alicui, ſi dat operam rei licitæ, & adhibet diligentiā q̄ debet.

d Si monachus.] ſim. ī. eo. tua. nam tem neceſſariam agebat & vtilem. ī. eo. c. vlt.

e Tranſire non crederet.] Vel ſi credebat aliquem tranſire: vel ibi aliquem eſſe. & ſi n casum clamauit, caue. caue. ī. eo. v. vl & 50. d. ſi duo & ff. ad l. Aq. ſi putator, & Inſt. e. §. ſi putator. vbi ponit tenor verborum, q̄ hic ſur. aliàs imputaretur. 50. d. ſæpè, n primi. quia non adhibuit diligentiam, quam debuit, ſupra eo. ad audientiam.

f Præſertim] i. maxime: qñ aliter poſſet ſine diſpenſatione: quia ſibi imputari nō debet: quia fortuitos caſus, qui præuideri non poſſunt, non præuidit, ī. eo. c. vlt.

SIgnificaſti.] Communis diuino: Secundā ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidam clericus cum equitaret, equus tam ſe ſ ipſum & eum in aquā, p̄ter q̄ clericus equum, graui-

ter calcaribus ſtimulauit: equus verò (cū eſſet bucca durus) p̄ter voluntatē ſeſſoris raptus eſt in curſum, & quandā mulierē, quā obuiā habuit, interfecit: clericus ad Papā accelluit & ipſe fecit inquiri ab ipſo, vtrum equi vitium prius ſciret: & ille aſſeruit ſe ignoraſſe: mandat Papa eſpo ſuo, quatenus ſi eſt ita, ad cautelā iniungat ei pniam cōpetētē: quā peracta, nō impediat ipſum, quo minus in ſuſce-p ordine miniſtret, & ad maiores valeat p̄moueri. No. q̄ tenetur p̄bare ignorantia in quam. item quanq; pœna indicitur ad cautelā.

g [Improuiſo.] & ſic non adfuit occidē di voluntas.

h Prius ſciuiſſet.] quia ſi ſciret, nō fuiſſet abſq; culpa, cū ſciret ſe non ſufficere ad eius retentionē, ff. ad l. Aquil. idem iuris, §. cum affectare q̄q; nō deat, in quo intelligit vel intelligere det infirmitatē ſuā alijs periculoſā futurā, vt ibi dī. Iulian. §. impetu quoq;, verſ. ſed & ſi, & ī. eo. dilectus. ar. hic. n. leuiſſima culpa facit. homicidiū irregularē, vt ī. eo. cōtinetur.

[Glo. ſeq. quæritur, & ſoluit.]

i Si ita eſt.] Sed quia literē cōſtare de hoc? Quia forſitan ſolus erat. ob defectū probationis poterūt p̄ pria facere fidē: quia ſolum Deum habet vltorem, C. de reb. cred. l. a. & p̄cipuè cum de cōſuetudine alicuius q̄rit, ſtat iuſo ipſius, ī. de ſen. excō. ſi verò 2. & ī. de teſt. p̄ſtiū, & ī. de excep. paſtoralis. & ī. qui matr. accuſ. poſſ. cum in tua & 32. q. 2. ſi verum eſſ.. & p̄cipuè ſi eſt bonæ famæ, vt ff. de re mil. non omnes, §. a barbaris. Et ſuper hoc poterit adiungere compurgatores 2 propter excellentia omnis, ī. de purg. can. ex tuarum. qui circa maiora cautius eſt agendum, 7. q. vlt. c. vlt. & ff. de Carbedic. l. 1. §. 2. & 42. diſt. quieſcamus.

k Ad cautelam.] ī. eo. ſignificaſti propter ambiguum duplicitatis, 23. q. 5. excommunicatorum. Sicut ad cautelam, quandoque aliquis abſoluitur, ī. de ſen. ex. omnes. venerabili. & ī. de app. ad præſentiam. & ī. de teſtibus veniens 2 in fi.

l Competentem.] Arbitrio ſuperioris. Et leuis debet eſſe, cum in culpa non fuerit.

PEtrus. Primo facti narratio. Secundò prouiſio. Secundo ibi, Quæritur. Abbas.

CASVS. Petrus diaconus & monachus dum olim eſſet

ſemiuiuū, in quo præter modicū humoris in fronte, nihil inueniri potuit læſionis. ¶ Nos aūt ab eodē quæſiuimus ſacerdote, ſi priuſquā iaceret pertica, circūſpexiſſet ſolicitè, an eſſet aliquis circa curſū: qui q̄ diligenter circūſpexit, †aſſeruit: ſed q̄ vidiſſet aliquē denegauit. Ad te igit' remittētes eundē: Mandamus quatenus ſi res ita ſe hēt, niſi cōtra eū dē graue ſcādalū[b] ſit exortū: vel tanta laboret infamia, quod deficiente accuſatore oporteat eidē † canonicā purgationē in dici, ipsū liberè p̄mittas exequi officiū ſacerdotis.

¶ Idem Biſuntiñ. archiep̄o.

¶ Summatur etiam, vt ſupra eod. dilectus.

CAP. XV.

ij EX† literis tuę fraternitatis accepim⁹, q̄ quidā monach⁹ ad depoſitionē dā de cāpanili cāpanā ſubſeruiēs: quia quedā† lignū corruit ipſo mouēte, quēdā puerū oppreſſit et occidit. ¶ Quæritur a mā damus, quatenꝰ ſi monachus ipſe tē neceſſariam agebat & vtilē, et in loco, p quē aliquē tranſire[e] non crederet, vel ibidē exiſtē vel ēt illuc de cōſuetudi-

ne venire, quando lignū mouiſſe dignoſcitur, latis poterit, præſertim[f] in monaſterio, ad altiores ordines promoueri.

¶ Idem epiſcopo Paduano.

¶ Summatur vt ſup. eo. dilectus.

CAP. XVI.

SIgnificaſti† nobis, q̄ cū F. clericus equitaret, equus cui inſidebat, tā ſe, q̄ ipſum p̄cipit in aquā: vñ clericus ipſū grauiter calcarib. ſtimulauit: equꝰ verò cum exiſteret bucca durus, p̄ter voluntatem ſeſſoris raptus in curſū, quandā† mulierem, q̄ obuiā habuit ex improuiſo pedib. interfecit. Cūq; nos ab eodem clerico feciſſemus inquiri, vtrum equi vitium prius ſciuiſſet;[h] illud aſſeruit ſe ignoraſſe. ¶ Ideoq; mādamus, quatenus ſi ita[i] eſt, ad cautelā[k] iniungas eidē pniam cōpetentem:[l] qua peracta, non impedias, quo minꝰ in ſuſceptis miniſtret ordinib. & ad maiores valeat promoueri.

¶ Idem.

¶ Non cenſetur homicida is quo prohibente, & cauſam non dante, á conſanguineis homicidium committitur.

CAP. XVII.

PEtrus† diaconus, & monachus S. Ioannis

† circumſpexiſſet.

¶ ei.

¶ Ca. 3. eo. ti. in 3. cōp. Vide Syl. verbo, homicidium, 2. qō. 10. & Cou. in Cle. ſi furioſus, in 2. p. relectionis. §. 4. ver. Tertiō cadē poſterior pars.

† Vox, quod dam, deeſt in antiquis codicibus.

† Ca. 4. eo. ti. in 3. cōp. Vide citatos in ca. dilectus. ī. eo. ti.

† Aliàs ita: mulieré quā dā obuiā habuit, q̄ exim prouiſio, & c. ſed lectio, q̄ retinuimus, planior eſt.

‡ Secūdū Io. Vñ. dicebat Goff. q̄ ſi ab inſtructo & perito in eq̄ tādo potuiſſet hoc p̄ui deri imputaretur et. ī. eo. vlt. Io. An.

¶ Ca. 1. eo. ti. in 4 cōp. Vide Gōdiſſaluum tra. de irregu. ca. de p̄ſultore. & la. é Couarr. in Cle. ſi furioſus, in 2. par. relectionis. §. 2. ver. 9 ſubſequitur. 2 Non putat Holt hoc neceſſariū, niſi laboret infamia. ī. eo. 2: & ī. ti. 2. l. A.

effet in habitu seculari, quoddam beneficium obtines in ecclesia de Rigelo, abbas illius ecclesiæ ipsum eodem beneficio spoliauit: propter quod amici illius cõmoti, nocte quadam in domo diaconi conuenerunt: & cœna facta dicebant, quòd volebant vindictam sumere de abbate: sed diaconus illis expresse inhibuit, ne abbatem occiderent: aut aliqd facerent, vñ posset periculũ sui ordinis incurrere: ipsi nihilominus irruerunt in eũ: & plagis impositis, post aliquot dies expirauit: monachꝰ iste dño Papæ rem ꝙ ordinem explicauit: vñ mãdat Papa ꝯpo diœcesano, quatenus si ꝓmissa vera sunt: diaconus ꝓdictus nõ solũ in diaconatus officio poterit ministrare, sed & ad superiores ordines poterit promoueri: nisi aliud canonicum impediat: præsertim si super hoc nõ fuerit infamatus: ei sibi obesse nõ debeat quod ꝯ prohibitionem ipsius expressam, eo causam, vel occasionem non donante, fuit ab ipsius consanguineis attentatũ. Not. ꝙ infamia respersus promoueri non potest. Item non est imputandum alicui qđ ꝯ prohibitionem eius expressam actũ est: alioquin dolus alterius ei obesset, qui culpabilis non fuit. Item qui cãm, vel occasionem damni dat, damnum dedisse vr.

¶ Rigulo

¶ aliquos

[Glo. seq. quærit, & remittit.]

a Noueris veritate.] & qualiter poterit ei de hoc constare? Dic vt dixi. ſ. eo. c. proxi. & si infamatus esset, se expurget, ſ. de pur. ca. ex tua, nisi graue scandalum esset, ſ. eo. ex litteris, & inf. cap. proxi. arg.

b Præsertim.] ideſt, tantum: quia si esset infamatus, debet se purgare, vt dixi.

[Gl. seq. recit. per q. quid si non prohibuisset. arg. pro, & contra, & soluit.

c Contra prohibitionem.] sic ſ. de fim. sicut a. imo ẽt si non prohibuisset dummodo tũ non dedisset consiliũ, non tenet, 1. q. 4. qa ꝓtulatus, vbi est similis casus. Nec de voluntate debet aliqs se purgare. Arg. ꝛ in præced. c. qa ꝓtulatus. ibi, ꝙ absque sua voluntate, & inf. c. prox. C. de fid. instr. l. vlt. C. de his q ad eccl. confu. præsenti. circa princ. quod videtur potius consentire, quia si eo audiente, & nõ contradicente, & tacente talia dicebant, consentire præsumeretur, vnde imputaretur ei. Vinc.

d Cãm, vel occasionem.] non intelligas istud ita largè, ne sit ꝛ 23. q. 5. cum homo, & c. de occidendis, sed de cã, vel occasione ꝓpinqua. arg. ſ. eo. ad audiẽtiã, & c. de cætero. quia in veritate ꝓp eum fuit occisus. Bern.

¶ Et ibi dicit ꝙ per infirmum putat Host. hoc probari posse, per testes, si q fuerũt prohibitioni præsentes: & in defectũ per illos, quibus ꝙ hibitio facta fuit, de testi. cog. cap. fin. Ioan. And.

¶ Significasti nobis.] Istud est multum allegabile, & ita cõiter solet sũmari: Quo ad legem ꝓmotionis cessat irregularis, & ꝙ homicida, q vulnerauit, licet non posset sciri an vulnus fuerit lethale, ex quo vulneratus ab alijs obijt. Duidit: In prima ponit cõsultatio: In secunda rõtio distinguens: ibi; Nos. Primum mẽbrũ

de Puna, sua nobis insinuatione monstrauit, ꝙ cum ipsum quondam in seculari habitu in ecclesia de Rigelo† beneficiũ obtinentem, abbas illius ecclesiæ eodem beneficio spoliasset: cognati, & amici eius irati plurimũ, & commoti, nocte quadam in domo diaconi conuenerunt, & cœna facta dicebant, ꝙ vindictam volebant sumere de abbate: Inhibiti autẽ expresse ab eodem diacono, ne abbatem occiderent, aut aliquid sibi facerent, vndè ordinis sui discrimẽ incurreret, & animæ detrimẽtum: nihilominus irruerunt in eum, & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto: qui post dies aliquot ꝛ expirauit: & infra. Quocirca mandamus, quatenus si præmissa noueris[a] veritate subnixa, ſæpedicto diacono, non solum in diaconatus officio ministrare, sed etiã ad ordinem presbyteratus ascendere (si aliud canonicum non obstiterit) liberam concedas auctoritate Apostolica facultatem: præsertim[b] si super hoc non fuerit respersus infamia: cum ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem[c] eius expressam, eo causam, vel occasionem[d] non dante, ausu sacrilego fuit ab ipsius consanguineis attẽtatũ.

¶ Idem Abbati sanctæ Trinitatis de Maldemberg. ꝛ

¶ *Irregularis censetur, qui alium lethaliter percussit, licet ab alijs fuerit extinctus, idem si non apparet an lethaliter, si etiam per-*

† Rigulo.

† Mald.

† Maleleon.

¶ Malebron.

regularis existat: cum de his fuerit credendum, qui non accusatur vel denuntiatur, sed per se ipsum consilium appetit salutare, quod si discerni non possit ex cuius ictu mortuus fuerit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi sacerdos: & si homicida non sit, à sacerdotali debet officio abstinere, quia in hoc casu tutius est abstinere, quam celebrare, pro eo quod in abstinendo nullum, in celebrando vero magnum periculum timeatur. Si verò sacerdos prius percussus ab illo maleficio vt dicebatur, cum ligone illum repercussit in capite, licet vim vi repellere liceat, quia tamen id fieri debuit cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad repellendam iniuriam, non videtur sacerdos ab homicidio excusari tum ratione instrumenti, cum quo ipse percussit, quod non solet leuem plagam inferre, cum graue sit, tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu mortaliter quis solet lædi. Nota argum. quod voluntas imputatur in homicidio. Item consilio, mandato, studio, committitur homicidium. Item in pœnitentia cuilibet est credẽdum: quia non est verisimile, quod aliquis sit immemor suæ salutis. Item pœnitentia iniungitur alicui ad cautelam. Item fauore religionis fit, quod aliàs non fieret. Item nihil cum scandalo est faciendum. Itẽ in dubijs, via certior est tenenda. Itẽ punitur quis sine culpa. Item vim vi repellere licet, sed cum moderamine inculpatæ tutelæ. Sed vide aquali repulsione. Item vindicta non est sumẽda, sed iniuria propulsanda. Item ratione instr, cum quo quis percutitur, & ratione partis, in qua quis percutitur, iudicat homicidiũ.

sequit ibi, Et quidẽ. Secundum ibi, Quod si. Abbas CASVS. Quidam maleficus intrauit ecclesiã, vt ornamenta altaris, & libros ecclesiasticos, & Eucharistiam asportaret: Laurentius presbyter eiusdẽ ecclesiæ canonicus regularis, accepto ligone maleficum illum ꝑcussit, sed si ad mortẽ fuerit ictus hmõi, penitus ignorauit; parochiani illius ecclesiæ videntes illũ ornamẽta ecclesiæ asportantem acceptis fustibus, & gladijs interfecerunt eundẽ: presbyter iste de sua salute cogitans ꝓfessus est abbati suo ꝓdicta, vnde abbas dño Papæ supplicauit, vt cũ eo misericorditer agere dignaretur: dõs Papa in casu præmisso dicit distinguendũ, vtrum constare possit, quòd ꝓfatus sacerdos non inflixit mortale percussionẽ, de qua mortuus non fuisset, & aliorum vulnera nõ fuissent subsecuta: & si ille percussor volũtatem non habuerit occidẽdi, nec studio, consilio, vel mandato illius processerunt alij contra illum, & si hoc ita est, post pœnitentiam ad cautelam iniũctam, in officio suo poterit ministrare religionis fauore: & sine scandalo sacerdotale officium potest exercere, cum

a Habue-

a Habuerit.] arg. q̃ voluntas imputat in homicidio, licet ex suo vulnere mortuus non fuerit. arg. 1. q. 4. quia prælulatus.

b Studio.] id est, suggestione, vel adhortatione, ſ. e. sicut §. qui verò eadē, ī. de excess. pla. ex lib. B.

c Cōsilio, vel mandato.] de hoc dictum est sup. eo. sicut.

d Credēdū sit.] arg. q̃ in iudicio aiæ cuilibet est credendum: q̃a nō est verisimile, q̃ sit immemor suæ salutis. q. 7 sācimus.

[Gl. seq. alle. q̃ ponit diuersitatē inter legem, & canonē.

e Quod si discerni.] eandē distinctionē ponit lex, ff. ad L. Aq. itē Mela, §. sed si plures, vñ hoc sūptū fuit: sed in hoc est diuersitas, q̃ si vnus primo percussit, & alter postea occiderit, primus nō tenet nisi de vulnerato, sc̄ḋus tenetur tanq̃ de occiso. ff. e. huic scripturę, §. 1. & l. itē Mela. §. Celsus. secus ī̃ canones hic, & 23. q. vlt. c. vlt.

f In hoc dubio.] in dubijs enim viā debemus eligere tutiorem, vt hic dī, & inf. de reg. iur. c. 2. & ī. eo. c. pe. & ī. eod. ad audientiam, vbi de hoc.

g Vim vi repellere.] ī. de sent. ex. si verò, 8. dist. ius naturale, ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. vim vi. ff. ad l. Aquil. sciēdū, §. q cū alter.

[Glo. seq. allegat. concor. & littera exponit. Secūdo allegatio. Tertio solvit q̃ prima parte si tria concurrant. Quarto ponit distinctionem. Alia. & Ioan.

h Moderamine inculpatę tutelę.] C. eā vi. l. 1. & ī. de sēt. excō. vt fame. §. vltō si defendens ex p̄posito, non excedat modū, non tenet 23. q. 3. non interemit, & ff. ad l. Aq. l. 6 ex plagis. §. tabernarius nec ē excōicatus qui excedendo modū non ex proposito, repercussit plectus, arg. sup.

influs ab alijs obijt, & non apparet ex cuius vulnere decesserit: dē est si percusserit non lethaliter, si animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percussus expirauit. b. d. notabiliter Abbas.

CAP. XVIII.

i Significasti nobis, q̃ cū quidam maleficus ingressus ecclesiam, Eucharistiam cum altarium ornamentis, & libris ecclesiasticis extra ecclesiam asportasset. L. presbyter eccles. ę canonicus regularis, præfatū iniquitatis filium, fossorio arrepto percussit: sed si ad mortem fuit ictus huiusmodi, tu & ipse pę nitus ignotatis: quē p̄ rochiani ecclesiæ videntes ornamēta ecclesiæ asportātē, arreptis gladijs, & fustib. in eodē loco p̄ tinus occiderunt: & inf. ¶ Nos in p̄missō casu credimus distinguendum, vtrum constare possit, q̃ p̄fatus sacerdos nō inflixit † percussionē lethalem, de qua, si aliorū nō fuissent vulnera subsecuta, p̄cussus minimè interijsset, & si p̄cussor voluntatem nō habuerit a occidendi, neq; ipsius studio, b cōsilio, vel mādato c processerint alij contra illum. ¶ Et quidem si hoc ita se hēt, (qd forsan ex eo posset ostēdi, si certa apparuisset p̄cussio ab eodem inflicta tam modica, & tam leuis, in ea parte corporis in qua q̃s de leui percuti non solet ad mortem, vt peritorū iudicio medicorum talis percussio assereretur non fuisse lethalis) cum de cæteris credendum d sit ipsi, qui non accusatur, vel denunciatur ab aliquo, sed per seipsum confessionē appetit salutare, post pœnitentiam ad cautelam iniunctam, in sacerdotali poterit officio ministrare, maximè religionis accedente fauore, cū sit canonic⁹ regularis, & sine oī scandalo possit sacerdotale officiū celebrare. ¶ Quod si discerni e non possit, ex cuius ictu† percussus interijt, in hoc dubio † tanquam homicida debet haberi sacerdos, & si fortè homicida non sit, à sacerdotali officio abstinere debet: cum in hoc casu cessare sit tutius, quam temerè celebrare: pro eo quod in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur, & infra. ¶ Si verò (quēadmodum perhibetur) sacerdos iste, prius ab illo percussus sacrilego, mox cum cū ligone in capite repercussit, q̃is vim vi repellere, g omnes leges, & oīa iura permittant, quia tamen id debet fieri cum moderamine† inculpatæ tutelæ h non ad sumendam vindictam, sed ad iniuriam propulsādam, non videtur idem sacerdos à pœna homicidij penitus excusari, tum ratione instrumenti, cum quo ipse† percussit, quod cum graue sit, non solet leuem plagam inferre: tū ratione partis in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu quis lethaliter solet lædi.

¶ Idem. †

¶ Religiosus vbirurgiam exercēs si ex ea mors sequitur, irregularis est. etiamsi sit peritus. & diligens, & hoc fecerit in causa pietatis, sed cum

de rest. spol. olim t. in fi. & ī. de sent. ex cō perpendimus. arg. ī. q̃ nō liceat vim vi repellere. 46. dist. seditionarios. 23. q. 1. & c. 1. & q. 3. §. 1. & ī. ca. suscepimus & 23. q. 4. inter querelas, & C. de epis. & cler. si quis in hoc genus. Ad hoc dicas, q̃ vim vi repellere licet, vt hic dicit, & in p̄cor. primis, tō quędā p̄sideranda sunt in repulsione tali, vt incōtinēti fiat, & ñ ex interuallo, ff. d vi & vi ar. ide ē. §. eū igit q. & ī. de sēt. excōicat. si verò. Ité si cā defensionis, & nō vlciscendi: vt ff. ad legē Aq̃liā, sciēdū, §. vlt. & 23. q. 1. q̃d culpat, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, tū si q̃s modū excedat, & nō ex p̄posito, nō tenet, vt dictū est in p̄dictis cōcor. Ala. & Io. distinguūt, an fiat vis personæ, an rebus si personę, tūc anteq̃ fiat vis illata, repellēda est: & si alīq̃s vim factam repellat, potius p̄sumi debeat, q̃ defendendi, nō vlciscēdi cā hoc fiat, dūmodo in ipso negotio fiat, ff. ad l. Aquil. si ex plagis. §. tabernarius, & hoc si primus p̄cussor denuo volebat p̄cutere: alioq̃n si nolebat ipsū re p̄cutere, & alter p̄cussit, potius dī esse vindicta, q̃ repulsio iniuriæ, & hoc æquū vī. Seruatur. n. moderamē, si illud tm̄ fiat, quo omisso violētia repelli non potest. Si ergo violentū interficis, sic q̃ periculum mortis ab eo uitare non poteris, eū sine pœna interficis ff. ad leg. Aqui. l. 4. C. ad l. Cor. d sic l. 2. & 3. ar. ī. eo. c. 2. Si aūt vis infertur rei, licitū est repellere illatā vim incontinenti, & intendā, vel q̃ citius fieri potest, & poterit colligere amicos. ff. d acquir. poss. qd nōta §. ult. & l. clā possidere, q̃q; ad nūdinas, & ī. de resti. spo. olim. Iniuriæ

† Præter citatos initio de cretalis, uide Iuliū Clarū li. 5. sent. §. homicidiū, uer. Alia ēt est defensio.

† De articulo huius textus, & glossę in uerbo, moderamine inculpatę tutelæ, uide plenè per D. Th. & ibi Caietanū 2. 2. q. 64. art. 7. & per Soctū li. 5. de iusti. & iure q. 1. ar. 1. & p Doctores, in Lut uim, ff. de iust. & iu. † ipsum

† In codice Barbatię iste idē ep̄us Placen.

dam vero iam illatam persone ex intervallo repellere non licet, quia sic esset vindicta. & ita intelliguntur contraria huic signata.

TVa nos.] Dividitur, quia duo sunt quæsita: Secundum illos, Ad vltimum. Et quilibet pars potest subdividi in consultationem & rationem, quæ patent in litera. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam monachus credens se quandam mulierem à gutturis tumore liberare tumorem illi aperuit, præcipiens illi mulieri, ne vento se exponeret vllo modo ne forte si ventus subintraret ei mortis inferret: sed mulier contempto eius mandato dum messes colligeret, vento se exposuit incautè: & sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, & sic mulier diem clausit extremum, quæsitum fuit quid de ipso monacho fit agendum? Rndet Papa, quod licet ipse monachus multum deliquerit alienum officium vsurpando quod non competebat; si tamen causa pietatis hoc fecit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, & adhibuit diligentiã, quam debuit: ex eo q; per culpam mulieris contra illius eius accidit, adeò † reprobãdus, quod nõ post satisfactionem [c] condignam cũ eo misericorditer agi possit, vt diuina valeãt celebrare: alioquin [d] † interdicenda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore.

¶ Qui iudici secolari dedit inter signia furis à quo fuit vulneratus, irregularis non est, licet ille post modum decesserit. Abbas.

¶ Ad † vltimum fuit ex parte tua ꝓpositum, qd quidam scholaris metuens, ne latrones in hospitio essent, de strato cõsurgens; repetit ibi furẽ, qui non solum ipsum scholarem prostrauit ad terram, sed pęnè ad mortem vulnerauit eundẽ, & infra. ¶ Mane itaque scholares latronem quęsuerunt eundem, quem vulneratum inuentum, Potestati Vincentiæ ꝓtra diderunt, coram quo cõstanter negauit, quod præmissa minimè perpetrauit, vndè præfatus Potestas ad eũdem scholarem nuncios destinauit, vt exponeret si qua sciret de fure prædicto, vel traderet intersignia, † qui cultrum, quem ipsi latroni abstulerat, & sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pedum strepitus au-

¶ Cap. 3. eo. tit. in 4 cõp. Def. materia & intellectu Martin⁹ Nauarrus i Manuali cõfessionũ ca. 27. ti. de quinta specie irregularitatis. Sylvester verbo, homicidiũ. 2. q. 12. & Couarruuias Clemẽt. si furiosus. in 2. par. relectionis. §. 4.

¶ Dictio multũ, deest in manuscript. emplastrum.

so post satisfactionem misereri dispensare possit. h. vsque ad §. Ad vltimum.

CAP. XIX.

TVa † nos duxit fraternitas cõsulẽdos. & infra. ¶ Quæsuisti qd sit de quodam monacho sentiendum, qui credẽs se quandam mulierem à gutturis tumore curare, vt chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit, & cum tumor aliquantulum resedisset, ipse mulieri præcepit, ne se vẽto exponeret vllo modo, ne fortè ventus subintrans gutturis apertionem, sibi causam mortis inferret, sed mulier (eius mandato contempto) dum messes colligeret, vento se exposuit incautè, & sic per apertionem gutturis sãguis multus effluxit, & mulier diem vltimum sic finiuit, vtrum videlicet cũ prædictus monachus sit sacerdos, liceat ei sacerdotale officium exercere? ¶ Nos igitur fraternitati tuæ respondemus, quod licet ipse monachus multũ † deliquerit alienum officiũ vsurpando, quod sibi minimè congruebat, si tñ causa pietatis & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemq; studuit, quam debuit diligentiã [b] adhibere, non est ex eo, quod per culpã mulieris contra consiliũ eius accidit, adeò † reprobãdus, quod nõ post satisfactionem [c] condignam cũ eo misericorditer agi possit, vt diuina valeãt celebrare: alioquin [d] † interdicenda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore.

¶ Qui iudici secolari dedit inter signia furis à quo fuit vulneratus, irregularis non est, licet ille post modum decesserit. Abbas.

¶ Ad † vltimum fuit ex parte tua ꝓpositum, qd quidam scholaris metuens, ne latrones in hospitio essent, de strato cõsurgens; repetit ibi furẽ, qui non solum ipsum scholarem prostrauit ad terram, sed pęnè ad mortem vulnerauit eundẽ, & infra. ¶ Mane itaque scholares latronem quęsuerunt eundem, quem vulneratum inuentum, Potestati Vincentiæ ꝓtra diderunt, coram quo cõstanter negauit, quod præmissa minimè perpetrauit, vndè præfatus Potestas ad eũdem scholarem nuncios destinauit, vt exponeret si qua sciret de fure prædicto, vel traderet intersignia, † qui cultrum, quem ipsi latroni abstulerat, & sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pedum strepitus autromitens. Potestas his receptis latronem ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum: qui sibi imputauerunt vitia, & oculos eruerunt: latro ira & dolore commotus, nec verum nimere voluit, nec potuit, & sic mortuus est: quæritur vtrum scholaris ille possit ad ipsius ordines promoueri? Respondet Papa, quod si præfatus scholaris alias dignus est, propter prædictum excessum a sacris ordinibus non est prohibendus. Nec quod nullus debet vsurpare officium, ꝑ ad ipsum non pertinet. Item qui diligẽtiam adhibet in factis suis, licet aliqd infortunium eueniat, ei non est imputandum. Item qui non est in culpa: non est ab ordinibus prohibendus.

a Congruebat.] supra. ne cler. vel mona. c. 3. & ea. sententiam sanguinis: vndè in culpa fuit alienum officium vsurpando. ff. de reg. iur. culpa est.

b Diligentiam.] Si per imperitiam accidisset, ei imputaretur. Inst. ad le. Aq. §. imperitia quoque sed euentus mortalitatis nõ imputat medico, ff. de off. pfi. illicitas, §. neuti. Prætexu. humanæ fragilitatis delictum decipientis in periculo hominis innoxium esse non dẽt, vt ibi dẽ. simile ãde xta. & quali. ad aures.

ADDITIO. vnde vel sus.

Non est in medico semper relenture vt ager.

c Post satisfactionem.] ex hoc patet, ꝙ fuit in culpa, & ex eo quod sequitur misericorditer alienum officium vsurpando & sic qñque imputatur alicui aliqd delictum, tñ ex q̃ sequãtur ex eo, non imputantur. 15. q. 1. inebriauerunt Loth. Culpa enim mulieris huic imputari non debet, quę contigit contra consilium ipsius fim. 50. dist. saepe.

d Alioquin.] deest, si non erat peritus, & si non adhibuisset diligẽtiam, quam debuit aut ex cupiditate fecit. Bernar.

[Glo. seq. obijcit. alleg. 4. & soluit dupliciter.]

¶ De materia huius §. vide Sylvestrum verbo homicidiũ, 1. q. 4. & 5. & Couarruuiã i Cle. si furiosus, i 2. par. relectionis, §. 5.

† Vincentiæ

† intersigna

a Nuncijt tradidit. Sed vt, quod ille scholaris potius tacere debuisse t. 2 8. q. 2. ne quis. Item nõne dictum eius est occasio mortis illius. 23. q. 5. vnum solum. in fi. & ī. de excess. prælat. ex litteris. Item promouendus abstinere dẽt ab omni eo, per quod possit ad effusionem sanguinis peruenire. 50. dist. clericum qui. Item iste quasi testis inductus fuit, quod non licet clerico in ri sanguinis. 21. q. 1. testimonium & ī. ne cler. vel mona. sñiam. Ad hoc dico, q non fuit inductus tanq̃ testis, quia nec ad præsentiã iudicis accessit, quod fit in crialib. in Auth. & testib. qm. i fi. coll. 7. Cum ergo iste nec præcepto, nec cõsilio, nec defensione, nec lingua, nec adhortatione homicidium fecerit, non debet ab ordinib. impediri. q. bus modis homicidium committitur & iputatur, vt dictũ est. ī. eo. sicut dignũ. & præterea iste se ipsum occidit.

b Tradidit puniendum.] tamẽ q̃ istud non fuit conuictus de furto: nõ enim eo ipso est fur, qui animo furandi domum intrauit. ff. ad furt. vulgaris. §. qui furtum.

S Icut.] Communis diuisio. consultatio, & respõsio: Secũda: ibi, Nos verò. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam monachꝰ Carthusien. ordinis quandam mulierem affectatẽ se concepisse ex eo, traxit q̃ zonã quasi ludens cum ea ipsa q̃ hoc sic se asseruit esse læsam, quod huiusmodi occasione fecit abortum: propter q̃ diꝯ sacerdos de consilio quorundam, ab altaris ministerio se suspendit. quæsitum fuit, quid esset de eo agendũ? Respondet Papa, q̃ si non erat viuificatus conceptus, potuit ministrare; alioquin debet ab altaris ministerio abstinere. No. q̃ anteqũ conceptus sit animatus; non dicitur committi homicidium per abortum.

[Gl. seq. inducit duo similia. alle. in contrariũ duo iura. Primum soluit. Secundum remittit.

c Viuificatus. iuc 32. q. 2. quod vero. & c. Moyses. qui

† Cartusie. Cartusien. ordinis, ī codice Barbatiꝫ.

¶Ca. 4. eo. ti. in 4. cõpi. vide Antoniũ Gomezium tom. 3. variarũ resolu. c. 3. nu. 32. Albertũ Trotiũ ti. 2. de pfecto clerico, ca. 14 & Couarruuiã in Cle. si furiosus. de homicid. par. 2. rele ctionis. §. 3.

† Aliàs ab eo.

diretur, nũcijs tradidit ᵃ memoratis, super eodem facto se nihil amplius intromittens. Potestas igitur receptis talibus interfignijs, † latronem ipsũ apparitoribus suis tradidit puniendũ, ᵇ qui sibi amputauerunt virilia, & oculos eruerũt; Latio vero ira & dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum, & sic de medio est sublatus. Vndè p nostrum oraculũ postulas edoceri: vtrũ præfatus scholaris ad sacros valeat ordines promoueri? ¶Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quod si præfatus scholaris dignis meritis adiuuatur, propter præscriptum euentum, à susceptione sacrorum ordinũ nullatenus est arcendus.

¶Idem Priori & fratrib. Carthusien. †

¶Qui dat causam abortioni homicida est si conceptum erat viuificatum animal rationale: aliàs secus.

CAP. XX.

S Icut † ex litterarum vestrarum tenore accepimus, cum quidam presbyter vestri ordinis, q̃ prius fuerat niger monachus quandam mulierem prẽgnantem, cum qua contraxerat consuetudinem inhonestam, & quæ asserebat se concepisse ex eo † per zonam arripuerit quasi ludens, ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, quod occasione huiusmodi † abortiuit: propter quod idem presbyter probatum virorum vsus consilio, se ipsum duxit ab altaris ministerio sequestrãdũ: & infra. ¶Nos verò deuotioni vestræ insinuatione præsentium respõdemus, quod si nondum erat viuificatus: conceptus, ministrare poterit, alioquin debet ab altaris officio abstinere.

¶Idem S. episcopo.

¶ Non imputatur clerico ciuiliter iustitiam petenti de laico, si iudex in laicum exerceat vindictam sanguinis.

CAP. XXI.

P Ostulasti, † & infra. ¶ Quæsiuisti præterea, vtrum contra quosdam contempta excommunicationis sententia debitas ecclesijs decimas subtrahentes, tibi regiã implorare liceat potestatem, cũ ad solutionẽ ipsarum vix absque sanguinis effusione valeãt coarctari? Ad † quod respõdemus, quod ᵘ te huiusmodi querimoniam simpliciter deponente, rex (cui ad bonorum laudem, ᵈ vindictam verò malorum, gladius est cõmissus) in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatem eorum erit duritiẽ (aut † malitiæ) imputandum. ᵉ

[Glossa sequens re. per q. & fol. cõtra q̃ alle. 4. iura.

e Imputandum.] Nota, quod clericus potest agere ciuiliter p̃ laicũ coram suo iudice de cric, ad hoc vt sit in perpetuum carcerẽ detrudẽdus vel vt puniatur pecuniariter, 23. quæstio 5. non uos. ad fi. & ar. ī. de Iudæis ita quorundam, & si iudex sæcularis p̃ talẽ q̃relam

duritiæ

¶Præter Ioannẽ Ananiam & alios doctores hic, vide Syluestrũ verbo, homicidiũ 3. q. 5. & Couarruuiam in d. Clemẽ. si furiosus, de homic. in 2. pa. relectionis. §. 5.

† Aliàs ita. Ad quã bñ respondemus.

Rom. c. 13.

† Hæc duo verba: aut malitiæ, desunt in aliquis exẽplaribus.

durius puniat, quia ille non vult aliter obedire iudici, vt hic dicit, non imputatur clerico 23.q.3. Maximianus. & q.5. non vos. ad fi. & ca. relegantes ad fi. ff. de bon. li. qui cum maior. §. 2. verſi. ſi tamen. & arg. ff. de euict. ſi per imprudentiam. & ar. ī. eo. c. tua nos, & abſit, vt ea quæ ꝓpter bonū faci

¶ Ebriacen. ¶ Ebroicen.

mus, nobis imputen tur, ſi præter voluntatem noſtram cuiquā malum contingat. 23.q.5. de occidēdis. alioquin Paulus in effuſione ſanguinis, ſuum crimen agnoſceret, vt ibi dicitur, quod nefas eſſet dicere: vt ibi Arg. contra 23.q.5. ca. 2. & c. vnum ſolum. in fine de pœn. di. 1. periuloſe, & ī. de exceſ. ꝓla. ex litteris.

¶ Vide Tabienſem verbo, irregularitas. 3. §. 4. Syloeſtrum verbo, homicidium. 2. q. 20. & de intellectu Couarruuiā in Clem. ſi furioſus. in. 2. par. relectionis. §. 4. nume 6.

¶ Honorius ilj. epiſcopo Eboracenſi. ¶

¶ *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiam ſi ad cautelam veniam poſtulauerit.*

CAP. XXII.

EXhibita ¶ nobis I. clerici confeſſio patefecit, quod cum in puerili ætate, cū quibuſdā coætaneis ſuis ludens, & inſequens vnum ex illis, lapidē poſt eum non animo [c] lædendi, ſed timorem incutiendi proiecit: [d] qui licet ¶ ex ꝓiecto lapide percuſſus non fuerit, neque tactus, ad alium tamen lapidem corruens, [e] & caput offendens, tum propter imperitiam medicantis, tum propter patris incuriam qui laboribus & ſudoribus ipſum expoſuit, expirauit. Quia vero dictus clericus, vt mitigaretur dolor patris defuncti, veniā ſuper hoc poſtulauit ab ipſo, tu eum à ſacrorū ordinum ſuſceptione repellis: quanquā idem defuncti pater in extremis laborans, tibi & presbytero, cui ſuam aperuit cō-

¶ Vide Tabienſem verbo, irregularitas. 3. §. 4. Syloeſtrum verbo, homicidium. 2. q. 20. & de intellectu Couarruuiā in Clem. ſi furioſus. in. 2. par. relectionis. §. 4. nume 6.

¶ Ex ꝓiecto in recentioribus ¶ ueterū ſidem.

ſcientiam, confeſſus fuerit, & præſtito firmauerit iuramento, nihil ipsū in morte filij ſui (prout ſibi conſtiterat) commiſiſſe, Quare idem clericus poſtulauit [f] à nobis, vt cum de illius obitu læſam nō habeat conſcientiam, dignaremur agere miſericorditer [g] cum eodem.

¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi cōſtiterit ita eſſe, ipſum propter hoc à receptione ſacrorum ordinum non repellas.

¶ Idem epiſcopo & capitulo Veteten.

¶ *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operā rei licitæ, nec fuit in culpa.*

CAP. XXIII.

IOānes ¶ ſacerdos humili nobis inſinuatione monſtrauit, ꝙ cum pulſaret cāpanas, vt ſigno [h] dato conueniret popul⁹ fidelium ad diuina, cadēs tintinnabulum, percuſſit quēdam puerū corā eo, qui (cū vulnus eſſet mortale) deceſſit. ¶ Nos igitur attendētes, ꝙ dicto ſacerdoti, qui dabat operā rei licitę, [i] nihil potuit iputari ſi caſus oēs fortuitos [k]

[c] Non animo.] ex hoc probatur ꝙ erat doli capax, nec tū in culpa ꝓpter hoc eſſe vī, quia nec voluntate, nec actu homicidium perpetrauit. ſupra c. dilectus. & c. ſignificaſti, 1. quia voluntas in maleficijs ſpectatur, non exitus. ff. ad leg. Corn. de ſica. diuus, & C. eod. tit. l. 1. & ī. de ſent. excō mu. cum voluntate. ſecundum talem legem promotionis vi detur ꝙ opus pocius ſpectetur, non exitus 15. q. 1. ſi qs ſi iurē. d Timore incuciendi ꝓiecit.] In hoc vī culpa nam ludus noxius i culpa eſt. ff. ad leg. Aquil. nā Indur. & ar. ī. de præſum. c. 1. Vnde verſus:

Nō luſiſſe pudet, ſed nō incidere ludum.

[Glo. ſe. rec. p obiec.

[d] Corruens.] ipſe puer q fugiebat ꝓp timoré illi⁹; vñ culpā cōmiſiſſe vī, ex eo ꝙ dedit occaſionem: quare dānū dediſſe vī, vt ff. ad l. Aq. q occidit. §. pe. ī. e. de extero. & c. ſbyterum. ſed excuſat ꝓp i peritiā medicantis & ꝓp incuriā patris, ar. ī. e. tua. & ꝓp ætatē: quia eā inultū fuit rēota.

[Glo. ſeq. recitetur per obiectionem.]

[e] Poſtulauit à nobis.] Per hoc videbat culpabilis, ſed nō eſt uerum; quia hoc fecit ex benignitate & humilitate: vnde ep̄s non debuit ipſum ꝓpter hoc repellere, maximè cum pater defuncti hoc iuraſſet & quia ea ſunt in noſtris officijs gratiora quæcum licere nobis non impendere, cā th dilectionis ipē dimus. 28. q. 1. iā nūc.

[Glo. ſeq. arg. & tenet contrarium.]

[f] Miſericorditer.] Ar. ꝙ hæc decret. contineat diſpenſōnē, ſed nō credo, nā q quid facit Eccl'ia, totū eſt miſericordia & veritas, q a vbi iuſtitia obſeruatur, miſericordia adhibet. 45. di. diſciplina. ꝙ patet ex rñſione. Ber.

IOannes.] Prima pars narrat factum; Secunda diffinit; ibi, Nos igitur. Abb.

CASVS. Sacerdos iſte dū pulſaret cāpanā, vt popul⁹ fidelium ad diuina officia conueniret, campana cecidit, & occidit quēdam puerum corā ipſo; vñ ipſe hoc dño Papæ humiliter itimauit; Papa ꝑſideras, ꝙ dictus ſacerdos dabat opetā licitæ rei, non dēt ſibi iputari ſi caſus oēs fortuitos ſi ꝓuidit, uñ mādat. quaten⁹ ſi ꝑſtiterit ita eſſe, dictus ſacerdos liberè ſuū officiū exequatur. No ꝙ de caſu fortuito nullus tenetur, cū præuideri non poſſit.

[g] Signo.] j. di. ius militare. & ī. de off. cuſto. c. 1. & 2.

[i] Rei licitæ.] ī. eo. ex litteris. & ī. eo. ca. vlt. vbi de hoc. Ber.

[k] Fortuitos.] ī. eo. ca. vlt. vbi de hoc.

[h] De materia hui⁹ gloſſæ vide Tita quellū trac. de pœnis tē perā. aut remittēdis. cā. 7.

[i] Permit-

a Permittatis.] de iure cõi. Absit enim ꝙ ea quæ propter bonum facinus, nobis imputentur si præter voluntatem nostram alicui quicquam mali contingat. 23.q.5.de occidendis. Ber.

PEtitio.] Communis diuisio: Secunda ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Sarraceni inuexerunt quoddã castrum in quo Pelagius ꝓsbyter morabatur: tandem Christiani tam laici quam clerici exiuerunt contra illos: & inuicem confligentes, hinc & inde multi occisi sũt vel fuerunt: vndè cũ sacerdos iste aliquos percussisset, timebat ne irregularitatẽ incurrisset: propter hoc exposuit hoc domino Papæ: & ipse mandat eidem, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo cõflictu ipsum cõscientia sua remordet, à ministerio altaris abstineat reuerenter, ch in hoc casu tutius sit abstinere, q̃ temere celebrare. Nota, ꝙ clerici pugnare nõ dẽnt ꝛt ꝫ Sarracenos Item in dubijs via tutior eligenda est.

b Remordet.] scilicet ꝙ aliquem interfeceris: licet enim clerici alios possint horcari ad pugnam in iusto bello contra hostes, quale fuit istud; vt 23.q. vlt. igitur, hortatu, omni timore. vt pridem. & q.2.dñs. & 63.di. Hadrianus. in propria tamen persona pugnare nõ põt, vt 22.q. vlt. quicunque. & ca. clerici. & 50.dist. clericum qui. & ℔p. de his clericis, quia eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnãdum, vt ℨ. de voto. ex multa. ad finẽ. c In huiusmodi dubio.] sic ℨ. e. significasti. & c. ad audientiã. vbi de hoc. fim. ℨ. de cleri. excom. mi. illud. Et sanctius est in hac vita Dño sub inferiori habitu famulari, quam alia indebite appetendo dam nabiliter ministrare. gn. dist. de hir. in fin. & ℨ. de temp. ordi. ad aures.

QVidam.] CASVS. Quidam ꝓsbyter erexit quãdam in auditoriũ ad ædificationẽ ecclẽ; & dũ ꝓsbyter quãdã lignũ dissolueret, ille hõ cum ligno ruit in terram, & mortuus fuit: dubitatur, an illi ꝓsbytero esset hoc imputandum? significatũ fuit hoc dño Papæ; ipse verò considerans, ꝙ sacerdos dabat operã licitæ rei. & ẽt adhibuit diligẽtiam, q̃ debuit adhibere, circunstantib. ꝓmonitis ita alta voce; ꝙ intelligere potuerunt: Respondet, ꝙ ꝓp hãc cã, vel ꝙa oẽs casꝰ fortuitos nõ ꝓuidit, q̃ ꝓuideri nõ pũt, non dẽt idẽ quo ad officiũ vel bñficiũ impediri. Nota ꝙ casus fortuitos nemo põt prævidere, & iõ iste presbyter non tenet de homicidio. d Licitæ rei.] sic ℨ. eo. c. ex litteris vbi similis casus ponit. & supra eod. Ioannes. e Præmonitis.] dicendo, caue, caue sodi. li duo. vndè si incuria illius mortuus est, huic qui ipsum monuit, non imputatur, so. di. sæpè. ad ff. f Prævideri nõ possunt.] Fortuitos. n. casus nullũ hominũ ꝓ filiũ ꝓuidere põt. ff. de adm. re. ad ci. pti. l. 2. ꝟ. si eo tpe quare nemini sunt imputãdi ff. qui & à qb. mcli. non fi. Iulian. Casus. n. fortuiti nõ imputant, nisi culpa qs incidat in casum, vel pacto vel mora p̃cedẽtib. casum. ℨ. de cõmo. c. vni. & ℨ de depo. bona fides vbi de hoc. quia nemo tenet diuinare, ℨ. vt eccle. bene. vt nostrum, ff. ad leg. Aquil. si puta tor & ff. mã. si fideiussor ꝟ. fi cũ debitor. & Paul. ꝓ spũ Dei plen. diuinare non potuit. 22.q.2. beatus. Ber.

DE TORNEAmentis.

Viso de homicidio in gñe & in spẽ, videndũ restat de qbusdã actib. per quos licet qñque, non sp tñ deuenitur ad homicidiũ, iõ subijcit hanc rubricam, & duas sequentes. Abbas.

De hac materia & de clericis in duello pugnantibus, & de sagittarijs hĩ 2.q. 5 ꝟ. sed q̃libet, vsq; ad fi. quæst. & ℨ in rubrica de homicidio, versi. quid iuris.

† Alias, & ita inuicem, &c.

† Vide cõc. Tri. sess. 25. & sess. cõ. 9. & p̃ter Do. hic ꝓsule B. Th. & ibi latius Caietan. 2.a. q. 95. ar. 8. ad 3. arg.

† Præter Doctores hic vide citatos in c. ex litteris. ℨ. eo. ti.

† Aliàs. P. p̃sbytero.

† Vide B. Th. super glossa huius c. citatũ, & S. Antoninũ 3. pa. tit. 28. c. 2. ꝟ. 6. Sylvestrũ verbo. homicidiũ 3. q. 6. & Couarruuiãs in Clẽ. Si furiosus. i 2. pa. relectionis ꝟ. 3.

† Cõciliũ Later. sub Alex. 3. c. 20. refert Panormia li. 8. titu. 1. 8. siue c. 148. & c. 1. eo. tit. in 8. compil.

1 De materia huius glossæ vide eino B. Th. & ibi Caietanũ 2. q. 40. ar. 2. & q. 64. ar. 4. vñ intelliges q̃ cũ liceat clericis in bello. adde plenissime per Tabiẽsẽ verbo, irregularitas 3. ꝟ. 20.

non prævidit: Discretioni vestræ mãdamus, quatenus si cõstiterit, ita esse; dictum sacerdotẽ, sacerdotale officium exequi permittatis.[a]

¶ Idem Pelagio † presbytero.

Clericus pugnando etiam contra inimicos fides catholica, si quemquam percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia. à ministerio altaris abstinere debet.

CAP. XXIII.

PEtitio † tua nobis exhibita cõtinebat, ꝙ cum inimici Dominicæ Crucis ac blasphemi nominis Christiani, castrũ quoddam in quo morabaris, grauiter inuasissent: exeuntibus inde habitatoribus, tam clericis, quã laicis contra eos, ac † inuicem confligentibus, hinc inde occisi quãplurimi extiterunt: Vndè cum ꝓ eo quod aliquos percussisti, irregularitatem metuas incurrisse; Mandamus, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet,[b] à ministerio altaris abstineas reuerenter: cum sit consultius in huiusmodi dubio ‹ abstinere, quam temere celebrare.

¶ Gregorius nonus.

Idem dicit quod cap. Ioannes. supra eodem, & tantum ponit diuersitatem in facto.

CAP. XXV.

QVidã † (vt asseris) ad ædificationẽ Eccle ꝙ in adiutorium à presbytero euocatꝰ, ruẽs cum laqueari, quod idẽ presbyter soluere nitebatur, hac occasione, reb. est humanis exemptus: & inf. Attendentes igitur, quod sacerdos ipse dabat operam licitæ rei: [d] studuit etiam, quam debuit diligẽtiam adhibere: circunstantibus, quib. periculum imminebat, ita tẽ pestiue & alta voce prænonitis,[e] quod et intelligere, & fugere potuerũt: Inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quod ob hãc causam; vel quia omnes casus fortuites (qui prævideri non possunt f) forsitan non prævidit: non debet quo ad officium, vel beneficiũ impediri.

TITVLVS XIII.

De torneamentis.

¶ Ex concilio Lateranẽn. †

Torneamenta fieri non debent: & vulnerato in eis conceditur pœnitentia: sed si moritur, denegatur ei sepultura ecclesiastica, si accessit animo pugnandi. secus si accessit alia causa, vt puta, vt debita sibi exigeret. hoc dicit cum cap. seq:

CAP. I.

FElicis † memoriæ Innocentii & Eugenij prædecessorum nostrorum vestigiis inhærẽ

FElicis memoriæ.] Primo prohibet: Secundo pœnam imponit. Secunda ibi, Quod si. Abbas Siculus.

CASVS. Lateranẽn. concilio inhærendo vestigijs

stigijs Innocẽtij,& Eugenij,prohibet deteſtabiler nundinas illas,vel ferias,quę vulgo torneamenta vocantur, in quibus milites ad oſtentationem virium ſuarũ conueniunt,vndè mortes, & animarum pericula ſæpe proueniunt. Quod ſi aliquis eorum ibi mortuus fuerit,careat eccleſiaſtica ſepultura:pœnitentia tamen ei non denegatur. No.quod aliquid prohibetur propter malum quod indè ſequi poteſt. Item nota hic caſum,vbi maius conceditur,& minus denegatur. Item nota arg. cum aliquo communicantium vino,non tñ mortuo.

a Oſtentationem.] ſecundum leges tamen licet aliquid facere ad oſtentationẽ virium;vt ff. de aleatores deteſtabiles illas nundinas, vel ferias, quas vulgo torneamenta vocãt, in quibus milites ex condicto conuenire ſolent,& ad oſtentationẽ [a] virium ſuarũ,& audaciæ temere [b] congredi, vndè mortes hominũ, & animarũ pericula ſæpe proueniunt, [c] fieri prohibemus. Quod ſi quis eorũ ibi mortuus fuerit, q̃uis ei poſcenti pœnitentia nõ negetur, [d] eccleſiaſtica tñ careat ſepultura. [e]

¶ Alexander iij. Anatẽſ. cõpo. ¶ *Idem dicit quomodo in ſuperiori cap.*

CAP II.

ADſtaudientiam noſtram noueris peruenisſe, quod cum quidam ad locum deputatũ torneamẽtis cauſa requirendi debita acceſſiſſet: & infra.¶Nos attendentes, quod his tãtum eccleſiaſtica ſepultura debeat interdici, qui ad torneamẽta animo id faciẽdi [f] tãtum accedentes,decedũt ibidem: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quod ad prædictũ torneamẽtum non animo ludendi, ſed percipiendi credita peruenisſet,licet ibi fortuito caſu [g] obierit, corpus eius diſpenſatione [h] † eccleſiaſticę tradi facias ſepulturæ: maximè ſi Dominicum corpus ſuſceperit, & ſacri olei fuerit vnctione peruncti.

TITVLVS. XIIII.

De Clericis pugnantibus in duello.

¶ Alexander tertius.

¶ *Clericus iniens duellum, ſiue obtulerit ſiue ſuſceperit, deponendus eſt: poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare, ſi mors, vel mutilatio membri non ſit indè ſecuta.*

CAP. I.

PORro† ſi clericus alicui ſponte duellum obtulerit, vel oblatum [i] ſuſceperit, & ſacri olei fuerit vnctione peruncti, [k] ſepeliatur in cœmeterio eccleſiæ, ſed de diſpenſatione ſecundum quam eccleſia diſpoſuit, vt corpora Chriſtianorum ſepeliantur in cœmeterijs, [l] quoniam olim in campis ſepeliebantur, [m] ff. de ſepulc.viol.l.i.§.diuus.

[a] Oſtentationem.] ſecundum leges tamen licet aliquid facere ad oſtentationẽ virium;vt ff. de aleatores ſolent. [b] aliàs non licet:vt l.ſeq.nec huiuſmodi tenentur lege Aquilia.ff.ad leg. Aquil. qua actione, ſi quis.

[b] Temere.] Et iõ talis ludus tanquam noxius prohibet hic, & ff. ad leg. Aquilinam ludus.

[c] Proueniunt.] ergo aliquid prohibetur propter conſequens, 22. q.1.in nouo, & ſ. de iureiu.& ſi Chriſtus, ſi & de eõſec. diſt.3. peruenit.

[d] Non negetur.] nec etiam viaticum, 26.q.6.ſi quis de corpore,50.diſt.pœnitentes.quia per pœnitentiam viaticum intelligitur,quod decedẽtib. pœnitentib. non negatur,] de pœn.& remiſſ.quod in te.

[e] Careat ſepultura.]ſimile infra de rap. cap.2. & ſic conceditur quod eſt maius,& quod minus eſt prohibetur, arg 88. diſtin. epiſcopus gubernationem, ff.de ritu nupt.oratione,& 1.q.1.ſi qui epi,& 13.q.2.latorem,C. quando Imper.inter pup.& vid.l.vnica & 10.diſt epiſcopi non in caſtellis,arg.§ 44.diſt.nulli clerico,13.q.vlt. c.vlt.& ff.de fœna.qui indignus,ff.de ſer.export. cui pallio,38.q.7.Apoſtolus,in 6.24.q 1.miramur,& ſ.de decim.ex parte Sol. generale eſt, q̃ cui licet maius, & minus,niſi ab illo minore prohibeatur ex cauſa: ne vilipendatur honor perſonæ, vt patet per primas concordantias. Hic verò alia ratio eſt, vt potius conſulatur viuis,quam defunctis,vt alij terreantur,& abſtineant à talibus cum viderint illos ſepeliri in campis, quia vilis ſepultura illis defunctis non nocet. [n] ſ. de ſepult. ſacris.13.q.2. animæ defunctorum, ſic intelligitur infra de rapt.capitulo 2.Bernardus.

[f] Tãtum.] CASVS. Quidam cauſa requirendi quædam debita, acceſſit ad locum torneamentorum: contigit, quod caſu de equo cadens mortuus fuit non in torneamento: ſed quia ibi mortuus fuit,denegabatur ei ſepultura: quæritum fuit a Papa, quid iuris eſſet.Papa verò conſiderans,quòd illis tantũ qui ad torneamenta animo ludendi accedentes, decedunt ibidem, eccleſiaſtica ſepultura debet interdici, mandat,quatenus ſi cõſtiterit, quod ad prædictum torneamentum non animo ludendi, ſed percipiendi credita acceſſiſſet, licet ibi caſu obierit, non debet carere eccleſiaſtica ſepultura: maximè cum dominicum corpus acceperit, & ſacri olei fuerit vnctione peruncti. No.quod voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficia. Item q̃ fortuito caſu accidunt, imputari non debẽt.

[g] Fortuito caſu.] quoniam prævidere non potuit, ſupra titu.proxi. Ioannes, & cap.vlt.vndè ſibi non debet obeſſe,23.quæſtio.5. de occidendis.

[h] Diſpenſatione.] Non intelligas, quod diſpenſetur cum iſto, vt ſepeliatur in cœmeterio eccleſiæ, ſed de diſpenſatione ſecundum quam eccleſia diſpoſuit, vt corpora Chriſtianorum ſepeliantur in cœmeterijs, quoniam olim in campis ſepeliebantur, ff. de ſepulc.viol.l.i.§.diuus.

[i] Maximè.]quia idem eſt,etiam ſi hæc duo ſacramenta non receperit, dummodo pœnitentiam receperit, & iſte illa tria percepit:vt patet in integra.Ber.

DE CLERICIS PVGNANTIbus in duello.

Viſum eſt ſupra de torneamentis,vbi plures pugnãt: nunc ſubij it de duello,vbi duntaxat duo pugnant.Abba.Siculus.

PORro.] Diuiditur, quia in prima ponitur exceſſus punitio: In ſecunda diſpenſatio: Sed quantumcunque. Abbas Siculus.

CASVS. Quæſitum fuit à Papa qualiter puniri deberet clericus, qui duellum alicui ſponte obtulit,vel ſuſcepit oblatum? Reſpõdet Papa, quod ſiue victor fuerit, ſiue victus fuerit clericus, qui duellum obtulerit,

† Licet pecunia ludere, & ſpõſionẽ facere virtutis cã: vt haſtã, vel pilã iaciendo, ſaltẽdo, currẽdo, luctando aliàs non licet: vt in l. ſeq. Io.And. ¶ Ca uni.eo. tit.in 2.cõp. Adde citatos in pcedẽti c.& in ca. 1. ſ. de corpore vitiatis.

† Aliàs, diſpenſicuè, aliàs ita, diſpenſatione eccleſiæ,tradi facias, & cæt. & hanc lectionẽ agnoſcit hic Hoſt q etiã hõt uetuſtiores aliquot codices manuſcripti.

† Cap.2.eo. tit.in 1.cõp. & poſt Cõc. La. ſub Ale. iij. par. 26. c.5.& de interdicto hoc duellorum gẽe tene qd nouiſſi nè ſãcitus Conc. Trid ſeſ.25. d reformat. c.19.

2 Hoc dictũ gl.ideſtincte nõ eſt verũ. Quare vide S.Th.& Sotũ 4.ſen.diſt. 45.q.2. ar 3. q̃ſtiũcula 3.

3 Rõnes q̃te 13 q.2. cum grauia. I.A.

4 Ne ciuitas corrũperet fœtore.C.de religi.l.mortuorũ.l.An.

tulerit, vel ſuſceperit, de rigore iuris eſt deponendus: verumtamen quantumcunque exceſſerit, epiſcopus ſuus cum eo poterit diſpenſare, dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit ſubſecuta. Nota, quòd non licet clerico in duello pugnare. Item epiſcopus cum clerico in duello pugnante diſpenſare pōt. Itē arg. q epiſcopus cū clerico homicida, vel membri detruncatore diſpenſare non poteſt.

a Oblatum ſuſcepe rit.] Nec offerre, nec oblatū ſuſcipere debuit aliquo modo, quia hoc prohibitū eſt, 2. quæſtio. 5. monomachiam, & ĩ. de purg. vulg. per totū, ſed potius debet oia mala pati, quā huic malo, vel alijconſentire, 32. quæſt. 5. ita ne, quia facere debemus quod fieri debet de iure, 22. q. 2. faciat homo.

†Aliàs Clemẽs tertius.

b Deponendus.] q̃a huiuſmodi pugiles homicidæ exiſtunt, infra cap. proxi. vndè cum ad hoc acceſſerit, non poteſt quis promoueri 51 diſtinct. ſi quis poſt, nec diſpenſatur cum tali, ſi mors, vel membrorū mutilatio fuerit ſubſecuta, ĩ. cap. proxi aliàs poteſt cū tali epiſcopus diſpenſare, vt inf. ſequitur. Bern.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cōp. Et de materia huius de ſent. tene qđ nouiſſimè diffiniuit cōcil. Trid. ſeſſ. 25. de refor. c. 19.

c Tum ſuſceperit: a ſiue victor, ſiue victus fuerit, de rigore iuris eſt merito deponendus. b Sed quātumcunque eius in hoc grauis ſit, et enormis exceſſus, euadere poteſt depoſitionis ſententiam, ſi cum ipſo ſuus epiſcopus duxerit miſericorditer diſpenſandū: dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum diminutio nō ſuerit ſubſecuta.

¶ Celeſtinus† tertius.

¶ Irregularis eſt clericus non ſolum ſipſe interficit per ſe, ſed etiam ſi pugil ab eo datus aduerſarium occidat, nec excuſat conſuetudo, poterit tamen cum eo circa beneficium habendum diſpenſari.

CAP. II.

HEnricus† presbyter nobis humiliter intimauit, q̃ cū laicum quēdam ſup furto in ſeculari placito conueniſſet: quia teſtes ſui defecerūt, pugilem ſm prauā c terræ cōſuetudinē introduxit, qui reū vſq; adeo ictib. † vulnerauit, q̃ coactus eſt expirare. ¶ Quia igitur ſuper hoc nos conſulere voluiſti, ambiguitatē tuā reſponſione huiuſmodi remouemus: q̃ tales pugiles homicidę d veri†exiſtunt: nec prædictus ſacerdos, licet non ipſe, ſed alius pro eo in duello pugnauerit, debet in ſacris ordinib. miniſtrare, ſicut tradūt ſacrorum canonū inſtituta. † Homicidium aūt tam facto, e q̃ ſi cepto, ſiue conſilio, aut defenſione non eſt dubiū perpetrari: poterit tamen cum eo, circa habendū beneficium miſericorditer diſpēſari.

† Aliàs vere, ſed in recentioribus.

† Cap. minor. & c. ſi qs viduam, 50. diſt. & c. qui i aliquo, 31. diſt.

TITVLVS XV.

De ſagittarijs. †

¶ Innocentius tertius. †

¶ Excommunicandus eſt ſagittarius, & balliſtarius contra Chriſtianos h. d.

CAP. I.

ARtem† illam mortiferam, & odibilem balliſtariorum, & ſagittariorum aduerſus Chriſtianos, g & catholicos exerceri de cętero ſub anathemate h prohibemus.

† Sagittarijs & Balliſtarijs in codice Barbatiæ.

† Secūdus in veteri cōp.

a Idē ſentias de alijs infidelib. & quatenꝰ agit de bello iuſto, & iniuſto qd illud ſit, tradit B. Th. 2. 2. q. 40. ar. 1. & Alſon. Caſtr. li. 2. c. 14. de iuſta hæret. punit.

† Cap. vnico, eo. tit. in 1. compila.

d Homicidæ.] Vere quantum ad propoſitum, vel occaſionaliter, vel verè quandoque, vt hic patet: & ſententia lata per talem probationem non tranſit in rem iudicatam, infra de pur. vul. c. 2. Bern.

e Facto.] Iſtis quattuor modis, ſiue lingua, ſiue adhortatione committitur directum homicidium. De hoc dī ĩ. de homic. ſicut.

f Beneficium.] 50. diſt. ſtudeat. 28. diſt. presbyterum, ſcilicet ne cogatur in clerici opprobrium mendicare, 93. diſt. diaconi. ibi, mendicat in ſęlix clericus, &c.

DE SAGITTARIJS.

Cōtinuata eſt ĩ. de tom. ămētis. Ab. Sirē

ARTICVLVS. Præcipit Papa ſub interminatione anathematis, q̃ nullus debeat exercere aduerſus Chriſtianos, & catholicos artē illam mortiferam, & odibilem balliſtariorū, & ſagittariorum. Nota, q̃ ĩ catholicos pugnare nō licet: & intellige de bello iniuſto, ſecus de iuſto.

g Chriſtianos.] ſecus de Sarracenis, a à ĩrio ſenſu, & intellige de bello iniuſto. arg. ĩ. de iureiur. ſicut ſi conſtiterit 3. quoniam ſi iuſtū eſſet, licitum eſſet pugnare, 23. q. 2 ofis, & q. vlt. vt pridem.

[Gl. ſic q. reci. per q. an q̃ hæc verba, &c. ad affirmatiuam alleg. duo iura. Secundo diſtinguit inter ſniam iuris, & hominis. Tertio ſoluit.]

†De hoc arti. vide hic q̃ alijs latiſſimè. Io. And.

h Sub anathemate.] Videtur quod ſit canon latæ ſententiæ. arg. 63. diſtin. Salonitanæ, & inf. eodem, qui fur. ordi. rece. cap. 1. ſed ſecus eſt. Nam multum intereſt an à lege aliquid prohibeatur ſub anathemate. 30. diſtinct. io. per totum, an ab homine, & tunc videtur quoad ſit excommunicatus, vt in cap. Salonitanæ arg. ad hoc ff. de arbit Celſus, & l. ſi cum dies. §. vlt. ff. de contrahen. empt. l. ſi ſciens, vt ſic mitius agatur cum lege, quam cum miniſtro legis. Dicas 3 quod ſi iudex dicat: præcipio ſub pœna excommunicationis, ſiue præcipio ſub interminatione excommunicationis, ſiue anathematis, ſiue ſub excommunicatione, vt hoc facias, non eſt excommunicatus contrarium faciens, ſed excōicandus: & ca. illud Salonitanę, & ĩ. de hoc c. 1. & ĩ. de eo. qui fur. ordi rece. c. 1. & conſimilia, intelligūtur cum tali conditione excōicatio lata fuit, ſic: Excōico quicunque furtiuè ad ordines acceſſerit: & tunc ĩrium faciens eſt excommunicatus. De hoc dixi ĩ. de iudic. circa, 1. Bero.

DE ADVLTERIIS, ET STRVPO.

¶ Supra viſum eſt de homicidio, & de quibuſdam artibus, ex quibus prouenit homicidium quandoque ſed quia ſecundum ordinem decalogi, ideſt leges antiquas continentis decē p̃cepta, poſt homicidiū ſequitur adulteriū ſiu męchia, vt patet ibi, nō occides, nō męchaberis: iō poſt homicidium ſumſit hic de adulterio: ſed quia nomine mechiæ omnis illicitus coitus continetur iō ſubijcit de ſtupro. 32.q.4. meretrices.

De hac materia habes 36 q.1.c.2.& §. cum ergo.

TITVLVS XVI. De adulterijs & ſtupro.

¶ In Exodo. †

¶ Stuprans virginem, tenetur eam dotare, & ducere in vxorem: & ſi non vult cum ea contrahere; vltra dotem corporaliter caſtigabitur. hoc dicit cum c. ſequenti.

CAP. II.

SI ſe duxerit quis virginē, nōdum deſponſatā, dormieritq; cum ea, dotabit [a] eam, & habebit vxorem. [b] Si verò pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta [c] modum dotis, quam virgines accipere conſueuerunt.

¶ Gregorius † Sipon. epō.

¶ Summatim eſt ſupra cap. proxime.

CAP. II.

PErueniт ad nos, quod Felix quandam virginē ſtupro decepit: quod ſi verum eſt, quamuis eſſet de lege pœna plectendus, [d] nos aliquatenus legis duritiam mollientes, hoc modo diſponimus: Vt aut quam ſtuprauit [e] vxorem habeat, [f] aut ſi renuendum putauerit, corporaliter caſtigatus, [g] excommunicatuſque, [h] in monaſterio, † in quo agat pœnitentiam, detrudatur, de quo nulla ſit egrediendi ſine præceptione † licentia.

¶ Ex concilio Aſclatēſi.

¶ Maritus retinens adulteram coniugem non peracta pœnitentia, particeps eſt delicti: ſecus ſi egit pœnitētiam, non tamen debet eam ſæpe recipere.

CAP. III.

SI vir ſciens vxorem ſuam deliquiſſe, [i] quæ non egerit pœnitentiam, ſed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, [k] & eius peccati particeps. Quod ſi mulier dimiſſa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum ſuum reuerti, debet, [l] ſed non ſæpe [m] recipere peccatricem.

¶ Ex concilio Pariſiēſi. †

¶ Marius propter ſuſpitionem poteſt accuſare vxorem de adulterio, & in accuſando preferetur cęteris.

¶ Exodi. ca. 22. & c. ſequenti. in 1. cōp. Iuo parte 16 ca. 292. & c. 293.

Vide B. Th. 2.2.q.154 2.6 & Iul. Cl. lib. 5 ſent. §. ſtuprū & de intellectu Fer. Vaſq; li. 1. c. 7. c. n trou. vii ſe quſtium, & citatos in c. ſeq.

¶ Gregorius Sipontino epō l. 2. regiſtri epiſt. 42 ca. 81. indic. 11. & ca. 2. c. ti. in 1. cōp. vide Bernar. Diaz. i pract. can. c. 77 & Couar. li. 4 decre. par. 2. cap. 6. §. 8. nu. 1 §.

Obſeruandū eſt q; adnotauit Bernar. Papienſis, in c. 1. de commodato. in 1. cōp. dicēs, ſe multa ex tex. Pētateuchi adduxiſſe non vt obſeruarentur, ſed vt intelligeret, q; de his eſſet in veteri lege ſtatutum idē fortaſſis voluit Raymundus, vt hic obſeruat glo.

[a] Dotabit eam.] ideſt, donationem propter nuptias aſſignabit ei. Vel propriè ponimus, quia dabit pecuniā mulieri, & retinebit ſibi q̃ dote: q̃ fieri poteſt, ff. de dona. inter vi. & vxo. ſi quis vxori. C. de do. cau. nō nu. l. 2. & ſi cum ea non contrahat, nihilominus habebit illam pecuniam, vt ſequitur in litera; Si verò ante matrimonium donet ei, tenebit donatio. ff. de public. in rem act. cum ſponſus, ſi in tempus matrimonij porrigatur donatio, nō tenet. C. de donat. inter vir. & vxo. quod ſponſæ, ſ. ea. c. vlt. vbi de hoc.

[b] Vxorem.] ſi pater eam dare ſibi voluerit, & ipſa in eum conſenſit, & etiam ſi ipſe eam accipere voluerit: aliàs punietur. inf. c. proxi.

[c] Iuxta modum.] qui æſtimabitur iuxta facultates illius, & dignitatem puellæ, C. de epiſco. aud. l. penul. C. de rei vxoriæ act. authen. ſed quamuis. & ff. de iure dot. ſiue generalis. 35 quæſtio. 5. nullum, hæc olim fuit pœna in Exodo. 1 hodie alia ſecundum leges, vt no. 5. cap. proxi.

PErueniт.] CASVS. Quidā Felix noīe, decepit quandā virginem ſtupro; quæritur, qualiter ſit puniēdus (Rñ det Papa: Si verū eſt. ſi̊ legē déret punir. tñ aliquantulū tēperat pœnā legis, ſtatuens, vt aut illā in vxorē ac

[d] Nos.] CASVS. Legitur in Exodo, [1] ſiquis virginem ſeduxerit nōdum deſponſatam, & dormierit cum illa, dotabit eā, & habebit in vxorem: Si verò pater puellæ eā filiā dare noluerit, dabit ei pecuniam ſecūdum modum dotis, quam virgines recipere conſueuerunt. Nota hic pœnam ſtupri ſecundū antiqua tempora.

[e] Vxorem habeat.] ſi ipſa & pater voluerit, 5. c. proxi. Ber.

[f] Aut ſi renuendum.] quod viſum fuerit iudici: aliter ſecūdum leges, vt dictum eſt.

[g] Caſtigatus.] ſm quod viſum fuerit iudici: aliter ſecūdum leges, vt dictum eſt.

[h] Excōicatuſque.] quo ad cōionem ſacrorum, quouſque viſum fuerit ſuperiori. finaliter tñ nō compelleretur eam recipere, ſed quia illam decepit, ad tempus punietur.

SI vir.] Diſtinguitur. Secundum membrū ibi, Quod ſi mulier. Abbas Si. CASVS. Dicitur in iſto capit. quod ſi vir ſcit vxorem ſuā deliquiſſe, quæ non egit pœnitentiam, ſed permanet in fornicatione, & fleterit cum illa, reus erit peccati illius. Si verò mulier pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum reuerti: qui eam propter peccatum ſuum dimiſerit, debet eam recipere, ſed non ſæpe. Nota, quod qui vxorem propriam adulteram detinet, ſeipſum adulterum reddit. Item nota argum. delicta ſæpius commiſſa grauius puniенda.

[i] Deliquiſſe] adulterando cum alio.

[k] Reus erit. 32. quæſt. 1. ſi quis vxorem quia patronus eſt turpitudinis: qui crimen lenocinij ſciat vxoris, 32. quæſt. prima capit. 1. ſupra de iureiurand. quemadmodum, & C. de adulter. l. 2. Vel crimen lenocinij committit: & niſi denunciet eam ad pœnitentiam, mortaliter peccat, 2. quæſtio. 1. ſi peccauerit. & ſupra, de iureiur. quemadmodum.

[l] Debet.] debito honeſtatis & non neceſſitatis, quia etiam poſt pœnitentiam poſſet eam acculare de adulterio, trigeſimatertia quæſtione ſecunda admonere.

[m] Sed non ſæpè.] imò videtur q̃ non ſolū ſemel, ſed ſepti-

† monaſterium.

1 Vide B. Th. 2.2 qō. 154. ar. 6. vbi late de hoc.

† præceptō. † Alias Aureliañ.

Vide c. 3. eo. tit. in 1. cōp.

† Burchard. li. 16 decr. c. vl. & tribuit concil. Pariſiēſi ca. 3. q̃ nondū inueni. reſeri. c. 5 e. ti. i 1. cōp. Vide An. Gomezium & Palacium Rubiū ſup l. Tauri. &c. hoc. Elmarido.

septuagies septies, de pẽ. di. 3 adhuc instant ℨ. de iureiu. quemadmodum, ad fi. quare ergo dicit, sed non ſæpe? Dico q̃ si mulier delinquat ſæpi⁹, maritus ſp̃ pōt ei parcere ſi vult, & eã poſt pnam recipere ſm Euãgelicã doctrinam, sed ecclesia non intercedit: pro ea, ex quo aliquoties ei peperci t, & ideò dicit hic nõ ſæpe. ne ecclesia videatur ei dare licẽtiã peccandi: & ad terminũ dr ẽt hoc. Itẽ arg. delicta ſæpius cõmiſſa gratius puniri, C. de epi. aud. l 3. & ff. de re mil. l. 3 §. ſi tyronibus, & ff. de pẽn. l. aut damnũ. § quiſquis, 25. q. 3. extraordinaria.

CAP. IIII.

MAritis etiam ex ſuſpicione[a] vxores accuſare permiſſum eſt; & ipſi plus cęteris [b] de adulterio & accuſare poſſunt, & defendere.

¶ Alexander tertius.

¶ *Ad ſolam mulieris confeſſionem, aſſerentis ſe commiſiſſe adulterium cum ſacerdote non debet ſacerdos puniri, ſed ſibi infamato poteſt indici purgatio. quam ſi præſtiterit, abſoluatur. deficiens verò ſuſpenditur ab officio.*

CAP. V.

SIgnificaſtiꝫ nobis quẽdam presbyterum cũ alterius coniuge intra ecclesiam dormiuiſſe, quæ ſe & illum cuidam ſacerdoti huiuſmodi delictũ confeſſos fuiſſe, publicè tibi detexit: et hoc ipſum idem ſacerdos nomẽ adulteri celans, [c] in pręſentia tua dixit. Super quo quid fieri debeat, cum negante adultero mulier in confeſſione perſiſtat, conſilium requiſiſti.

¶ Ideoque mandamus, quatenus condignam pœnitentiam præfatæ imponens [d] adulteræ, ecclesiam per aſperſionem aquæ benedictæ reconciliare [e] procures: Præ- dicto autem ſacerdotiꝫ benedictæ reconciliare procuret: & quia presbyter ille ſuper hoc non famatus, ſed infamatus erat, ei purgationem indicat, ſm quod ſibi viſum fuerit cũ vicinis ſꝑsbyteris, de quibus non ſit veriſimile quod debeant peterare, ne populus in eo ſcandalum patiatur, & ne alij ad ſimilia prolabant. ſi aũt ſe purgare nõ poterit, ab officio ſuo ſuſpendat eundem. No. q̃ cõfeſſio vnius ſuper eodem crimine, alteri nõ nocet, q̃uis illa ſint connexa, ſed purgatio debet indici pp infamiã inde oriam. Itẽ ad dictum vnius, licet alter hoc neget, ecclesia debet reconciliari. Itẽ purgationes arbitrariæ ſunt. Item de fidei. in purgatione punitur.

ne[f] (contra Apoſtolum) infirmorum corda mala fama ipſius percutiãtur, & ne vituperetur [f] miniſterium noſtrum, neque ſecuriores presbyteri exiſtentes, in peccatũ licentius prolabantur, cũ vicinis quinque presbyteris, quos ſe nolle peierare cognoueris, iuxta arbitrium[g] tuũ purgationẽ indicas: quem ſi purgare ſe poterit, in officio ſuo miniſtrare permittas: alioquin [h] ab officio ſuo ipſum ſuſpendere non poſtponas.

¶ Innocẽtius tertius Totoñ. archiepiſcopo.

¶ *Coniux coniugem de adulterio impetere, non poteſt, ſi & ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur.*

CAP. VI.

INtelleximus, † quod cum S. laicus H. vxorẽ ſuam à maritali conſortio depuliſſet, diœceſanus eorum audiens eandem cum quodam adultero fornicari, eam & illum vinculo excommunicationis aſtrinxit: quæ tandem adulterium abiurans, abſolutione recepta, coram epiſcopo memorato, prædictum virum ſibi reſtitui poſtulauit: at ille obijciẽs ei adulterium, & quod ab ipſo non expulſa, ſed ſponta-

---

† Ca. 6. e. tit. in 1. cõp. & poſt concilium Lut. ſ. 50. c. 21. Et de materia plenè agit Bernardi. Diaz in pract. crim cã. c. 79. & Paulus Grillus tra. de pœnis omnifariam coitus q. 9.

a Vide Alex. poſt Bart. in l. 2. §. fi. ff. e. & Panor. in c. ex litteris ℨ. de pręſũ.

Suſpicione.] violenta. 1 ſ. 32. q. 1. dixit. Dñs. ex temeraria n. nõ licet: de qua intelligitur 2. q. 1. primò ſemper.

b Plus cæteris.] 32. q. 1. apud miſericordẽ, §. publico. Vel intellige quod dicit, plus cęteris, quia maritus ℨ. 40 die pōt accuſare vxorem iure mariti ſine metu calumniæ poſtea verò non, niſi iure extranei, C. ut adulc. iure mariti, ſed hoc. hodie non videtur habere locum, ſup. de procur. tuæ.

Signifi. aſti.] Sacerdoti de adulterio infamato, indicitur purgatio. quã ſi præſtiterit, in officio dimittitur, alias ab ipſo ſuſpenditur. ſic cõmuniter ſummatur. Sed iſta ſummatio non continet in ſe dubitationem. Secunda pars ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidam presbyter infra eccleſiam dormiuit cum quadam coniugata: tandem tam mulier, quã presbyter illi confeſſi fuerunt hmõi peccatum cuidã ſacerdoti, qui poſt modum publicè hoc detexit epo diœceſano: & hoc ipſum idem ſacerdos in præſentia epiſcopi dixit, nomen adulteri celans: ſed ſacerdos ille hoc negabat; muliere in ſua confeſſione perſeuerante: quæſiuit epiſcopus, quid ſuper iſto negotio fieri debeat: mandat Papa, quatenus condignam pœnitentiam mulieri iniungat, & eccleſiam per aſperſionem aquæ

c Celans.] & bene, ℨ. de off. ord. li. ſacerdos. 2 & ff. de quæſt. l. 1. §. qui quæſtionem.

[Gl. ſeq. arg. & ſignat contrarium.]

d Præfatæ imponens.] arg. ꝑ licet aliqua duo ſint connexa, quamuis conſtet de vno, non tamen de alijs, 2. q. 5. interrogatum, ff. de leg. Iul. de adult. de nunciaſſe, §. quæritur, ff. de lib. & au. duobus, & l. liberis, §. ſi duo, arg. contra ℨ. de affi. de leg. præterea, & c. prudentiam, ad fin. Ber.

e Reconciliare.] eccleſiam, & qualiter, dicitur ℨ. de conſecra. eccl. vel alta. aqua.

f Ne vituperetur.] ſic 2. q. 5. ſi mala fama.

[Gl. ſeq. obijcit & ſoluit.]

g Iuxta arbitriũ.] & ſi hmõi compurgationes arbitrariæ ſunt, 2. q. 5. oibus vobis, & ℨ. de purg. can. ex tuarum. Sed quare compellitur iſte ad purgationem ꝑ confeſſionem mulieris, contra illud, C. de adulte. & ſi crimine, cum non infametur apud bonos: nam leues ſunt qui mala creduntur, quę probari non pñt, 2. q. 5. in cunctis. Dicas, quod iſte infamatus erat de muliere illa, aliàs non indiceretur illi purgatio ꝑ dictum illius, quia etiam dicta paucorum nõ infamant, ℨ. de accuſ. inquiſitionis, ad fi. Laur.

h Alioquin.] No. deficientem in purgatione puniri. ℨ. de ſimo de hoc, & cap. inſinuatum. & ℨ. de purga. canonica, cum. P.

† Ca. 1. e. tit. in 3. cõp. Et ſtet Io. Anã hic, Vide Cuua. in epitome li. 4. decretaliũ pa. 2. c. 7. §. 5

2 Et inf. de pę. dis. de excel. prælat. dilectus. Io. An.

† Tullenſi. epiſcopo.

I Nteleximus.] Mulier petẽs reſtitutionem mariti, repellitur per exceptionem adulterij manifeſti: niſi & ipſe

ipſe vir adulteratus fuerit, & probetur hoc dicit. Diuidi tur Primo facti narratio: Secundo iudicis datio : ibi, Quocirca. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam S. nomine vxorem ſuam nole Elizabeth à ſe remouit: illa cum alio adulterio commiſit: dicœceſanus ep̃s hoc audiens, eã & adulterum excõicauit, q̃ tandem a ſultero abiurato abſolutiõe recepta virum ſuũ ſibi reſtitui perſtulauit: ille obiecit ſibi adulterium, & q̃ ab eo ipſo te receſſerat, & iõ reſtitutionẽ petere nõ valebat: q̃d mulier negans replicauit, q̃ & ipſe fuerat fornicatus: ad hęc probanda teſtes fuerunt inducti: & vir teſtes idu xit ad reprobãdos teſtes mulieris, q̃ quos adulterium viri probare volebat; quæſitum fuit à Papa q̃d in hoc negotio ſit agendum mandat Papa dicœceſano ep̃o, quatenus ipſum recipere compellat eandem, niſi conſtiterit mulierem p̃dictã adulteram eſſe vel p evidentiam rei, vel confeſſionem mulieris, ceſſante ẽt probatione adulterij, quod vir dr̃ commiſiſſe: Si aſſit de fornicatione conſtiterit mulieris, cũ conſtet virũ adulterium commiſiſſe, & paria delicta mutua compenſatione tollantur, nihilominus compellat eundem, vt eam recipiat, & maritali affectu pertractet: niſi teſtes mulieris per quos viri adulterium eſt probatum, fuerint reprobati: alioquin mulieri ſilentium imponatur. Nota ic quod ℈ exceptionem doli dat̃ doli replicatio. Item aliquid dr̃ conſtare rei evidentia, vel confeſſione legitima. Item confeſſioni mulieris ſtatur, cum agit̃ ad tori ſeparationẽ. Item ius matrimonij in vtroque, ſ. viro & muliere pari modo conſiſtit. Item compenſatio admittitur in criminibus, quia paria delicta, &c.

†Dictio, ſp̃ te deẽ i nouẽ codicib⁹ Vaticanis, & in pleriſque alijs.

†Dictio, lꝛsũ, deeſt in nouem exẽplaribus Vaticanis, & in multis alijs.

nea [a] receſſiſſet, reſtitutionem ſui propoſuit minimè faciendam: quod mulier inficians, replicauit in ipſum, quod fuetar fornicatus: [b] & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus (niſi tibi cõſtiterit, vel per euidentiam [c] rei, vel per confeſſionẽ [d] ltimã mulieris, quod adulterata ſpõtè † fuiſſet) adulterij etiam quod vir dicitur commiſiſſe, probatione ceſsãte, [e] ipſum recipere compellas eandem. Quod ſi prædicto modo de mulieris fornicatione conſtiterit, (niſi teſtes, per quos viri adulterium eſt probatum, fuerint reprobati, cum matrimonij ius ī vtroq; lęſum † cõſiſtat, & paria delicta mutua compenſatione [f] tollãtur) nihilominus eum cogas, vt eam recipiat, & maritali affectione ptractet: alioquin [g] mulieri ſilentiũ imponere nõ poſtponas.

¶ Idem epiſcopo Ambianẽſi.

Non debet ſeparari matrimonium, quo ad thorum, propter adulterium, quando ambo coniuges fuerunt adulterati.

CAP. VII.

TVa † fraternitas requiſiuit, vtrum aliquo denegãte vxori ſuæ in adulterio deprehenſæ debitum coniugale, ſi poſtmodum ipſe cum alia perpetret adulteriũ manifeſtè, cogi debeat, vt eandem maritali affectione pertractet: & infra. †) ¶ Super quo tibi rñdemus, q̃ cum paria crimina compenſatione mutua deleãtur, vir hujulmodi fornicationis [h] obtẽtu ſuę vxoris nequit conſortium declinare.

† Ambien.

† Ca. 2. eod tit. ī 3. cõpi. Præter Couar. p̃edẽtũ citatũ vide Dñicũ Sotũ lib. 4. ſentẽ. diſt. 36. q. 1. vnica. art. 3. & 4. ex q̃b⁹ intelliges etiã gloſ. hic.

† Etiã ſi oppreſſio euenerit, q̃a mãſit ī domo, cũ tamẽ vir mãdaſſet, vt fugeret, vt nocat ex Bartolo Io. An. hic.

Vel ſic: Non poteſt maritus conſortium vel cohabitationem vxoris declinare p̃ p̃ adulteriũ, ſi & ipſe fuit adulteratus: Secunda pars: ibi, Super quo. Abb.

CASVS. Si aliquis deprehendit vxorem ſuã in adulterio, propter q̃ negauit ei debitum coniugale, poſtmodum cum alia commiſit adulterium manifeſtè: quæritur, vtrum vir cogi dẽat eandẽ recipere in vxorẽ? Rñ. Papa, q̃ cum paria crimina mutua compenſatione deleantur vir præterta fornicationis huius, nequit vxoris conſortium declinare. Nota q̃ delictum ſuperueniens rei iudicatæ affert præiudicium. Item paria delicta mutua cõpenſatione delentur. Et ſic nota q̃ cõpenſatio admittitur in delictis; & hoc intelligunt q̃dã quo ad exceptionem & replicationem aliter nunquam.

¶ Hęc duo verba: & ī deſũt ī omnib⁹ antiquiorib⁹ codicibus, & i veteri cõpilatione, vnde cõſtat nihil hic omiſiſſe Raymũdũ.

[Gl. ſeq. alle. quinque contr. ſignat contrarium, & remittit. demum ſubdit ſex caſus, in quibus coniunx coniugi non opponit adulterium.

℈ Mutua compenſatione.] ſic ff. ſol. mat. viro atq; vxor. ff. de compenſat. ambo. ff. de do. ſi duo dolo malo. & ī. de exce. cum eccleſiaſticę. & 32. q. 6 nihil arg. ī. ff. d. de excep. apud Celſu, ſ. Marcellus. Qualiter contrarium illud ſit intelligendum, dr̃ ī. de excep. dilect. vir. n. vxori obijcere adulterium non põt, ſi ipſe eſt in ſimili delicto, vt hic patet. Itẽ ſi eam tradidit adulterãdi, ī. de eo q̃ cogn. conſan. vxo. iuę. diſcretionem. Itẽ ſi violenter fuerit oppreſſa. dr̃ ff. ad l. Iul de adul. vim paſſã. item ſi ignorãter cognita fuiſſet ab alio quem crederet virũ ſuum fraudulenter. ar. 34. q. 2. in lectum. Itẽ ſi credens virum abſẽtem mortuũ eſſe, alij nupſerit, 34 q. 2. cũ q̃ bellicã. Item ſi poſt adulterium recõciliauerit eam ſibi ī. de iureiu. quẽadmodũ, & 23. q. 4. ſi illic.

g Alioquin,] i. ſi conſtiterit de adulterio mulieris, & non viri.

TVa fraternitas.] Adulteria cõiugũ mutua cõpẽſatione tolluntur. Hoc dicit. Vel ſic: Non poteſt maritus conſortium vel cohabitationem vxoris declinare p̃ p̃ adulteriũ, ſi & ipſe fuit adulteratus: Secunda pars: ibi, Super quo. Abb.

CASVS. Si aliquis deprehendit vxorem ſuã in adulterio, propter q̃ negauit ei debitum coniugale, poſtmodum cum alia commiſit adulterium manifeſtè: quæritur, vtrum vir cogi dẽat eandẽ recipere in vxorẽ? Rñ. Papa, q̃ cum paria crimina mutua compenſatione deleantur vir præterta fornicationis huius, nequit vxoris conſortium declinare. Nota q̃ delictum ſuperueniens rei iudicatæ affert præiudicium. Item paria delicta mutua cõpenſatione delentur. Et ſic nota q̃ cõpenſatio admittitur in delictis; & hoc intelligunt q̃dã quo ad exceptionem & replicationem aliter nunquam.

[Gl. ſeq. reci. per duas q. alle. ſex iura. reci. opi. Io. ī. riã, & quatuor ipſius mortua: tenet primũ, & remittit.

a Sponcanea.] Licet mulier de domo viri ſui ſponte recedat, ſi tamen volens redire non fuerit admiſſa, intelligitur ſpoliata, ff. de acquir. poſſ. clĩ poſſidere. §. qui ad nundinas. Inſti. de interd. §. quinetiam & ideò audienda eſt.

b Fornicatus.] Et ad hoc teſtes induxit: ad quos reprobandos maritus alios induxit: vt ī. ſequitur.

c Euidentiam.] puta, quia publicè fuit fornicata, vel filium indè habet teſtem, 28. diſt. priusq̃, & ī. de diuort. ſignificaſti. & ī. de accuſ. euidentia. & ī. de cohab. cler. & mul. c. vlt. & ī. c. prox.

d Confeſſionem.] factam in iure, vt ī. de coha. clẽ. & mu. c. vlt. & ſponte: quia ſi compulſa, non obeſſet, 32. q. 2. Lotharius. & ſic confeſſio ſola ſufficit ad tori ſeparationem, vt hic, & ſupra de diuor. ex litteris.

e Ceſſante.] eo enim probato, dolus dolo compenſabit̃, vt ſequitur hic. & ī. c. prox. & ī. de diuor. ſignaſti.

f Mutua compenſatione.] ſic ff. ſol. mat. viro atq; vxor. ff. de compenſat. ambo. ff. de do. ſi duo dolo malo. & ī. de exce. cum eccleſiaſticę. & 32. q. 6 nihil arg. ī. ff. d. de excep. apud Celſu, ſ. Marcellus. Qualiter contrarium illud ſit intelligendum, dr̃ ī. de excep. dilect. vir. n. vxori obijcere adulterium non põt, ſi ipſe eſt in ſimili delicto, vt hic patet. Itẽ ſi eam tradidit adulterãdi, ī. de eo q̃ cogn. conſan. vxo. iuę. diſcretionem. Itẽ ſi violenter fuerit oppreſſa. dr̃ ff. ad l. Iul de adul. vim paſſã. item ſi ignorãter cognita fuiſſet ab alio quem crederet virũ ſuum fraudulenter. ar. 34. q. 2. in lectum. Itẽ ſi credens virum abſẽtem mortuũ eſſe, alij nupſerit, 34 q. 2. cũ q̃ bellicã. Item ſi poſt adulterium recõciliauerit eam ſibi ī. de iureiu. quẽadmodũ, & 23. q. 4. ſi illic.

g Alioquin,] i. ſi conſtiterit de adulterio mulieris, & non viri.

h Fornicationis.] in hoc fuit dubitatio, an delictum ſuperueniens rei iudicatę de iure vel facto afferat præiudiciũ: Vr̃ quod ſic, vt hic patet. Et ex hac decretali vr̃, q̃ eo ipſo quòd alter coniugum fornicat̃, reliquus poſſit ei debitum denegare: quod verum eſt ſi publicè fornicetur, & ſi poſtmodum alter publicè fornicetur, alter recuperet ſeruitutem amiſſam ex delicto alterius, vt hic patet, & ſupra, de diuort. ex litteris. & ſic paria delicta mutua compenſatione tolluntur, vt ī. c. prox. Et ita ſolo facto, licet non ſit lata ſententia de adulterio, adulterium priuat iure petendi debitum, nec alteri tenetur reddere debitum. quia vbi nulla petitio, nulla mora, ff. de verborum obligationi⁹ us, ſi pupil-

§ pupillus & ſi tẽ reddit debitum, ſibi ꝓiudicat, vt ꝓ poſtea accuſare nõ poſſit. 32.q.1.c.1.2.3.& 4.ff.de adulſi vxor, §.vlt. Sed ſi ad mãdatũ eccleſiæ reddat debitũ, tũc nõ vꝫ obſtare, ꝙn poſſit poſtea eã accuſare de adulterio, arg. ĩ.de reſt.ſpol litteras, §.pen.& licet vxori adulterꝫ vir debitũ reddere nõ teneat, ex pellere eã de ſua domo auctoritate propria non dẽt it ſi ſit notoriũ crimẽ eius. ĩ. de diuor. porro arg. Sed ꝓnũ puto, ꝙ poſſit eã repellere à ſe: ꝙa ex quo notorium eſt crimẽ ſuũ, priuata eſt iure qd hẽbat in viro, ĩ.de diuor. ſi ꝓfeciſti, & dotẽ ſuã amiſit. ĩ. ĩ de do. int. vi. & vx. pletũq;. Hu. dixit ꝙ nunq; adulterĩũ priuat aliquẽ iure p tẽdi debitũ, ſed tñ ſnia eccleſiæ, vñ pẽdente lite tenet debitũ reddere alteri alteri. ar. ĩ. vt li. pẽd. laudabil., & 8 q.5.nõne. 15.q.vlt.c.vlt 33.q.2. ſeculares, ꝙa pœna nõ ꝫ inferenda niſi periudicẽ, 33.q.2.c. fine §. in hoc, ſed hoc intelligo qñ crimen non eſt notorium: qđ patet ꝓ cõtor. Itẽ vt dixi, ex hac decre. hꝫ, ꝙ ꝓꝓ ſuperueniens delictum renaſcatur ſeruitus amiſſa, ẽt ſi ſnia lata ſit ꝓꝓ adulterĩũ, ff. de adul. l. adulterĩũ, ĩ. de iureiu. tus 2. & ĩ. de diuor. ex litteris, nam iniuria remiſſa renaſcitur ex delicto, 15.q 7.c.1.de pœn. diſt. 3.c. nihil, §. ex perſona in quibuſdam libris eſt verbum illud in ſequenti §. hac auctoritate, & ſnia à qua non eſt appellatũ, reuocata, ĩ de frigi. & maleſi. fraternitatis, ĩ. de purg. vulg. c. 2. Io. dixit, ſ ꝙ intra nõ retractat ꝓꝓ delictũ ſuperueniẽs arg. ff. de iti. actuq;. priu. nec enim, quia actio ſemel extincta amplius non renaſcitur, de cõſe. diſt. 4. quæris ff. de ſo ꝙ res ꝓ aꝙ. nec ꝓtextu noui auxilij retractat ſnia: ĩ. de re iud. inter monaſterium vñ ſeruitus ſit ſublata, non fit iniuria alteri ꝙ fornicationẽ alterius 32.q.7. quemadmodum. ſed ſi ſnia nõ ſit lata, tũc renaſcit. Et ita ꝓ prædicta intelligenda ſunt, ꝙ iudex ex officio ſuo eos ad inuicem reſtituat. Quod prius dictum eſt allegãdo, verius credo, i. quod illa poſſit petere virum non obſtante ſententia; quia vir illi ſententiæ renunciauit adulterando poſt ſententiam. De hoc dictum eſt in c. ex litteris, de diuor. Bern. rdus.

¶ Cuius fuit hæc glo. & Oſt. Io. An.

¶ Concilium Meldenſe. c. 2. vt refert Burchard' li. 11. decr. c. 45. & Iuo par. 14. c. 109. hꝫ c. 1. eo ti. in 2. comp. & apud Gratianum ſiue paleam 6.q. 3. c. vlt. Vide citatos ſuper gloſſa.

TITVLVS XVII.

De raptoribus & incendiarijs, & violatoribus eccleſiarum.

¶ Ex concilio Meldẽſi. †

¶ Ratione rapinæ ſortitur quis forum non ſui iudicis, & ab eo poterit puniri, proprio iudice ſuffraganeo.

CAP. I.

DE illis autẽ, qui de loco ad locũ iter faciunt, & ibi rapinas, & depræ dationes peragunt: Placuit, vt ab illius loci prę lato excõmunicentur: a nec ante ex parochia illa exeant, quam digne, quæ perpetrarunt, emendent: quorum excommunicatio proprio epiſcopo ſignificãda eſt, ne eos recipiat antequam illuc redeant, vbi rapinam fecerint, † & omnia plene emendent.

¶ Eugenius tertius.

¶ Manifeſtus raptor vel eccleſiæ violator ſi reſtituit, vel de reſtituendo cauet, in vita, & in morte ad pœnitentiam, & ad ſepulturam admittitur; ſi verò noluit cauere cum poſſet, & in morte non poteſt, clerici eius ſepulturæ intereſſe non debent, & clerici intereſſentes vel iniungentes pœnitentiam contra hanc diſpoſitionem, deponuntur ab officio & beneficio.

De hac materia, habẽt 14.q.5.& q.6.& 16.q.1. In multis cap. de pœn. diſt. 1. vulgaris. & 50. diſt. aut facta. de cõſe. diſtin. 5. diſcipulos. De crimine raptus tractatur 36.q. 1. per totum. 26.q.2. §. ſed concedatur. vſque ad finẽ quæſtionis.

[De illis.] Reptur ab illo epo ponitur, in cuius diœceſi rapinam commiſit. & iudex domicilij ſuffragatur. Primò ponitur excęſſus: Secundo pœna ibi, Placuit. Abb. Siculus.

† Secundò

CASVS. Contingit aliqñ, ꝙ al: q de vno loco ad aliũ inter faciunt, & ibi rapinas & depredationes cõmittunt: qñtũ fuit in cõcilio, à quo puniri debẽãt: placuit concilio, vt à Prælato illius loci in quo delinquunt, excõicentur, nec antea de parochia exeant, q̃ ſatisfaciant, & eorum excõicatio proprio epo intimãda, eſt, ne illos recipiat, antęq; redeant illuc, vbi rapinam commiſerũt, & omnia emẽdent. Nota ꝙ ibi crimen puniri debet, vbi quis deliquit. Itẽ ratione delicti ſortitur qs forũ.

[Gl. ſeq. pro foro delicti inducit quinque iura, ponit opinionem & reprobat, & ꝛt generalem doctrinã, i qua casu vnum excipit, & ſubdit opi. Hug.

a Excommunicentur. Quia rõne a delicti facti ſunt de foro illius, & ibi põt conueniri, q. 6.c.1.& 6 q.3. placuit 2.& ĩ.de foro cõpe. poſtulaſti. & c.vlt. vbi de hor. & C.vl i de crim. agi uporum. ub. qua in prouincia. Dicebant, q dam, ꝙ vbi quis crimen cõmiſit, ibi dẽt cõueniri, ſed cã terminabitur per ſuũ iudicẽ, arg. ff. de cuſto. & exhib reo. de militib. ſed hoc non eſt verum, imo iudex illius loci vbi deliquit põt delictum cõdẽnare, ſnia tñ executioni mandabitur per epm propriũ. ĩ. de foro compe. poſtulaſti, niſi velit iudex illius deferre, vel ipſum remittat ad illum condẽnandũ, ſicut dr de metropolitano, ꝙ põt abſoluere excõicatum à ſuo epo, niſi velit ei deferre, ĩ. de ſent. exc. per tuas. Nec dr ferre ſniam in alienum ſubditum, ſed in ſuũ rõne criminis, vt dicũt primæ concordantiæ. & hæc ſnia benè probatur ꝙ hanc decre. quia ẽt debent redire illuc, vbi delinquunt. Et eſt arg. ad hoc in Auth. vt nulli iudi. §. ſi verò qs comprehenderũ. coll. 9. q de hoc optime dicit, & concor. cũ hac decre. Tñ ſi crimen facili fuerit, põt de illo cognoſcere ius iudex: Si verò graue fuerit crimen, remittitur ĩ vbi delinquit, ff. de re mili. deſertorem, in prin. ab hac tñ gñalitate excipitur quilibet ſuperior: qui vbicunque crimen cõmittit, non poteſt iudicari niſi à Papa, ſi agatur ad depoſitionem. Quid ſi crimen tale eſt quod non inducat depoſitionem? Dicit Hug. ꝙ poteſt iudicari à ſuo maiori, & non ab inferiori, ſi crimen committat in ſua parochia. Sed ſi archiepiſcopus committat tale crimen in parochia alterius archiepiſcopi,

¶ De materia huiꝰ gloſſæ vide Doctores in c. poſtulaſti. & i ca. vlti. ĩ. d ſo. ꝓp. & i Auth. qua i ꝓuicia. C. vbi de crimi. agi. opor. vid Couar. ĩ pra qõnib. c. 11.

¶ Vbi & qñ locum habeat remiſſio i delictis ꝓter Couar. paulo ante citatũ, vid Guidonẽ Pa. ꝓa deciſione 202. inci. in remiſſione & Iuliũ Clarũ i pra. cri. q. 38. vbi latiſſime.

scopi, vel epi suffraganei alterius archiepi: dixit Hug. q̄ possit tūc iudicari ab illo archiepō vel epō, argu. ad hoc. 96. dist. duo. vbi Ambrosius ratione criminis commissi in sua parochia excommunicauit Imperatorem: quod aliàs non auderet.

CAP. II.

SVper eo.] Quatuor sunt partes: Secunda ibi, Si verò. Tertia ibi. Qui autē. Quarta ibi, Quod si. Prima tractat de satisfactione in vita vel in morte: Secunda de satisfactione in morte. Tertia de volente satisfacere in morte, sed non valet. Quarta de pœna imponēda trāsgressoribus Abb. Si.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cōp. & post cōci. Lateran. sub Ale. iij par. 34 c. 1. Vide Bernardinū Diaz i pra. cri. can. c. 1. & 99.

CASV. Statuit Eugenius Papa in hac decretali, vt quicunque rapinam fecerit violēter, siue in ecclesiarū violatione manifestè fuerit deprehēsus, pœna sibi denegēt, nisi prius ablata restituat, si poterit, vel saltē emendādi securitatē p̄stiterit: Si verò in contumacia sua vsq; ad obitū durauerit, & in extremis positus pniā postulauerit, si satisfecerit, vel emēdādi securitatē p̄stiterit, ei pnia & sepultura ecclesiastica concedatur. Tertio dicit, q̄ q̄ in sanitate obstinatamēte non pœnituerit, vel emēdauerit, & in morte securitatē emēdādi p̄stare nequiuerit pnia parum sibi prodesse v̄; Sed si d pecato cōtritus fuerit, viaticū nō negetur, ita tamen quod nullus clericorum sepulturæ suæ intersit, nec eius eleemosynam quis accipiat; Quarto refert se ad primum casum, vt si aliquis clericorum contra hæc in vita vel in morte pœnitentias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosynas accipere p̄sumpserit, vel particeps huius rapinę fuerit periculū sui ordinis patiatur, & careat ecclesiastico beneficio. Nota casū in quo pœnitentia denegatur. Item non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, si restitui possit. Item ad terrorem clerici non debent interesse sepulturæ violenti raptoris, vel violatoris ecclesiarum, nec illorum eleemosynas accipere debent. Item clerici non debent interesse sepulturę illius, qui in mortali decedit, nec eleemosynas illius accipere.

[Glossa sequens primo obijcit textui; secundo ipsum coadiuuat. tertiò dat duas solutiones, & secūdā approbat.

a Si poterit.] Bene dixit, si poterit, quia inanis est actio, &c. ff. de dolo, nam is, & ff. de resti. spolia. olim 2. & ff. de sol. Odoardus. ff. de homicid. sicut dignum. & ff. de vsu. cum tu & 14. q. 6. si res, & impossibilium nulla est obligatio, ff. de reg. iur. impossibilium, & 23. q. 4. Nabuchodonosor.

b Denegetur.] argum. contra: quia si aliquis pœnitētiā petat de aliqb. crimināb. & nō obtinēdā, pœnitentia tamē nō est ei denegāda. 1 ff. de pœn. & remiss. q. q. dā, & 26. q. 6. cognouimus & de pœn. dist. 3. §. vlt. ar ff. 24. q. 2. legat. & de pœnit. di. 3. sunt plures. Quidā dicunt, q̄ hoc statutum fuit ad terrorem, vt denegetur pœnitentia de omnibus nisi de illo satisfaciat, quia talis pœnitentia nō est fructuosa. Alij dicūt, quod melius videtur, q̄ super illo crimine tantum denegabitur pœnitentia, sed super alijs imponetur, & licet non sit fructuosa quo ad vitam æternam, valebit ad mitius supplicium subeundum, de pœn. di. 3. § vlt. c. vlt.

1 Ne hic notes vide B. Th. 3. par. q. 86. arti. 3. Sotum 4. sent. dist. 15. q. 1. arti. 3.

† Sed de peccato contrito cor de viaticum, &c. verū in omnib. manuscriptis hīt ut est impressum absque uocc, corde.

c Emendationē.] 14. q. 6. si res, 17. q. 4. si quis clericus, & 23. q. vlt. si quis membrorum, & c. pessimā, & de pœn. dist. 5. falsam. Parum prodesse.] Hoc quantum ad pœnam temporalem, quæ pro peccato debetur. Duplex enim pœna a pro quolibet peccato debetur, æterna, & temporalis: & hæc æterna sola cordis contritione remittitur, & pœn. di. 1. in prin. & 26. q. 6. cognouimus, & talis, quæ exteriori satisfactione remittitur; quæ satisfactio si in hac vita non fuerit completa, in purgatorio completur, arg. 23. q. 5. quid ergo, & ita solemnitas pœnitentiæ parum prodest quo ad Pœnam purgatorij, valebit tamen quo ad vitam æternam, si de peccato contritus fuerit.

a De materia huius glossæ consule theologos, li. 4. sent. dist. 15. & ibi pręalijs Sotum. q. 1. art. 4.

† Ex concil. Lateran. sub Ale. iii. c. 24. §. excōicationis quoq; & c. 2. eo. tit. in 1. compil. cōcordat processus Bullæ in Cœna Dñi, qui singulis annis legitur.

c Viaticum.] quod omnib. pœnitentib. est dandum. ff. de pœn. & remiss. quod in te, & 26. q. 6. si quis de corpore 50. dist. pœnitentes.

[Glossa sequens vlti. potest per modum obiec. & remissionis.]

f Pœnitentias dare.] Hoc referas ad primam partem capituli de illis, q̄ nec in vita nec in morte satisfacere volunt, & p̄nt, istis deneganda est pœnitentia in fine, & alia ecclesiastica sacra cum in mortali decedant; eo saluo, qđ dixi primo, cum petunt in vita pœnitentiam de alijs criminibus, & oblationes talium non sunt accipiendæ, ff. de vsu. quia in omnibus, & 17. q. 4. minor. 50. dist. c. 2 & 33. q. 2. latorem. Ber.

g Sepulturæ.] Hoc referas ad vltimam partem capituli de illis, qui in morte pœnitent, sed satisfacere si p̄nt istis ergo denegatur sepultura, idest clerici non debent interesse. sed cœmeterium eis non denegatur, ad terrorem potius aliorum, vt alij cum possint satisfaciant timore hmōi pœnæ; sed eis non nocet. sic ff. de tornea. c. 1. vbi de hoc, & arg. quod cui conceditur qđ est maius, non conceditur quod est minus: vt ibi dictū est. Bo.

EXcōicationi.] Duæ sunt partes, prout duo sunt

dicta

fecta: secunda ibi, Illi etiam. Abbas.

CASVS. Statuit Lateranēn. concilium, q̄ illi qui spoliare præsumunt Romanos, vel alios nauigio vectos ꝑ negotiatione, vel alijs iustis causis, excōmunicentur. Secundo dicit, q̄ illi, q̄ spoliant, Christianos naufragiū patientes (q̄ us potius auxilium p̄stare deberent) nisi ablata restituerint, excōi cationi ipso facto se nouerint subiacere. No. q̄ qui spoliāt patientes naufragium, sunt excōicati, cū nō fit afflictis addenda afflictio.

a Honestis.] vt 24. q. 3. si quis Romipetas. ī. de treu. & pac. 2. Bernar.

b Regulam fidei.] illā. s. diliges proximū tuum sicut te ipsum, de pe. dis. 2. charitas, & 3 dist. humanū genus, & 50. dist. ponitet.

c Nouerint.] & sic qui cōtra hoc faciūt, sunt ipso iure excōicati, & tenent infra annū in quadruplū. C. de fur. in cā. ff. de incē. rui. & nau. l. 1. & furtum isti commiserunt. ff. de acq. re. do. quæ tōne. §. vlti. Nec hīcus ēt sibi aliquid vendicet in calamitate alterius. C. de naufra. l. 1. dib. xj. cōiter tamen damnum nauis refarciet, ff. de incen. rui. nau. l. ratis, Lau.

d Subiacere.] post admonitionem, vel postquam fuerint in mora, cū possunt restituere, & non restituunt.

IN archiepiscopatu.] Cōis diuisio. Secūda ibi, Consulta do i, quæ isti qui &c. & ſm membrum prosequitur ibi, Si vero. Abb. Sicu.

CASVS. Rex Siciliæ commiserat archiepō Panormitano, & alijs epīs, excessus Sarracenorum puniendos; cō singebat. n. aliqñ, quod Sarraceni mulieres Christianas & pueros rapiebant, & eis abutebantur; & quosdā occidere nō verebantur, q̄ fuit archiep̄s, qualiter hmōi excessus puniret? Rñdet Papa, q̄ tales existentes in iurisdōne illius, pecuniaria pœna poterit punire, & etiā flagellis afficere, ita tū q̄ flagella in vindictam sanguinis non transeant. Si vero ita fuerit grauis & enormis excessus, quod mortē vel trūcationem membrorū debeant sustinere, vindictā illā regi retulerunt. No. q̄ princeps Prælatis ecclesiarum causas criminales delegare potest, vbi pœna sanguinis non sequitur. Et hic nota quod clerici pœnam sanguinis inferre non debeant.

e Abuti.] Propter istud vitium fuit ira Dei venit in filios diffidentiæ. ī. de excess. pla. clerici, sic 56. dist. ti gēs Angelorū, quia non sic homines fecit Deus, vt se illo vterentur modo, 32 q. 7. flagitia.

f Committerit puniendos.] Delegare pōt princeps Prælatis ecclesiarū causas criales, vbi cā sanguinis non sequitur, vt hic. 2 q. 8. sæpe. Iudices verò in causis, vbi ēt pœna sanguinis infertur, clerici a institui non debent, ī. nec cle. vel monachi. nec, & c. clericus, & c. sententia.

g Pecuniaria poteris.] Cōmutādo pœnā statutā, q̄ est pœna capitis, ff. ad le. Cor. de sic. l. 3. §. pen. & C. de adulteriis vir. C. de rap. virg. l. 1. & in Auth. vt nō iux. § ulcolla. 6. Quod iudex vnā pœnā in aliā mutare potest, est ad hoc arg. ff. ac his q̄ no. in fa. quid ergo. § pœna. & C. ro. tit. etsi semel.

h Flagellis.] 24. q. 6. c. 1. 12. q. 2. fraternitas, & 5. q. 5. illi qui, ita q̄ flagella ad sanguinē non ꝓcedant, 23. q. vlt. his a quibus, & c. seq.

i Relictus.] cū his delegatis: Si verò habes iurisdictionē ꝓpriā, demandes cā alicui, cui hoc cōpetat q̄ licet sīm canones, 22. q. 3. illud, sed non sīm leges, nisi qñ ꝓfessitur, ff. de of. pro cōsul. olent. & ff. de of. eius cui mā. est iurisd. l. 1. Omnia verò hodie committi pōt per vltimū supplicii aut membri abscissionem. in Auth. de collā. § ad hoc adhibemus, col. 9 Lau.

IN litteris.] Communis diuisio. Secunda pars ibi, Quapropter. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam H. nomine multis criminib. fuerat irretitus, qui ecclesiarum incendium diabolo instigante commisserat: vnde fuerat excommunicatus, tandem in ægritudine constitutus, accepta pœnitentia de cōmissis, per capellanum suum fuit ab excommunicatione absolutus, sed eo mortuo sepulturā ecclesiasticā habere non potuit: quæritur quid iuris sit? Mandat Papa, quatenus si est ita, corpus illius in cœmeterio sepeliatur, & hæredes eius monēdi sunt & compellendi, vt illis quibus ille damnum dedit contra iustitiam per incendium, vel alio modo, secundum facultates defuncti satisfaciant, vt sic à peccato valeat liberari. No. quod simplex sacerdos in necessitate potest absoluere a maiori excommunicatione, de qua alias absoluere non posset. Item hæredes tenentur ex delicto defuncti etiam si ex illo delicto ad eos nihil peruenerit. Item nota hic arg. ex delicto defuncti hæredes non teneri vltra facultates, vel vires hæreditatis defuncti.

k Diabolo instigante.] 17. quæstione quarta, si quis suadente.

l Anathematis.] Quod bene potuit in extrema

¶ Alexander iij. Panormitano archiepiscopo.

¶ Ex *principis delegatione possunt Prælati de raptu, & alijs criminibus iudicare, pœnam tamen sanguinis infligere non possunt.*

CAP. IIII.

IN † archiepiscopatu tuo quādoque Sarraceni, mulieres Christianas & pueros rapiūt, & eis abuti e præsumūt: & quosdam etiam interdū occidere non verentur: cū autem excessus hmōi rex Siciliæ tibi, & alijs epīs cōmiserit puniendos f Cōsultationi tuę taliter rñdemus, q̄ tales in iurisdictione tua existen

---

¶ Idē Claremontēn. † epo.

Incendiarius ecclesiæ in morte pœnitens & absolutus, in cœmeterio sepelietur. & hæredes compelluntur ad satisfaciendum iuxta facultates defuncti, hoc dicit.

CAP. V.

IN † litteris tuis continebatur, q̄ cū H. multus fuisset criminibus irretitus, qui ecclesiarum incendium diabolo k instigante commiserat: tandem in ægritudine cōstitutus, accepta pœnitentia de cōmissis, p manū capellani sui fuit a sententia anathematis l absolutus: sed moriens ecclesiasticā sepulturam habere nequiuit.

---

1 Vide Bernardinum Diaz in prætic. can. c. 56.

§ Claremōt. *Id* vt plurimum legitur, Claremōn.

† Cap. 4. est. in 1. cōp. & post cōc. Late. pa. 30. o. 48. De intellectu Eymericus in Directorio Inquisit. pa. 3. q. 46. nu. 12. & Covar. li. 3. varia. resol. c. 10.

† Cap. 5. est. in 1. cōp. & post cōc. Lateran. pa. 34. c. 2. Vide Bernardinū Diaz i prætic. can. c. 98. adde Iulij Clarū i prætic. §. finali q. 68. & q. 77.

1 Vide Bea. Th. 2. 2. 154. ar. 11. & 13. & ibidē plene per Caietanum.

extrema necessitate. 1 17 q 4. si quis suadente, & 26. q 6 presbyter inconsulto de consec. distinct. 4. tandiu est alias absolui non potuisset nisi a solo Papa. Incendiarij enim postquam aut ab ecclesia publicati ab alio absolui non possunt j. de sent. excom. tua nos. Incendiarij & effractores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati, vt hic colligitur vt j de sent. excom. conquesti. prout ibi notari cõsueuit. Bern. Sepeliri.] arg. cõtra 3. eod. super cõsed ibi denegatur sepultura ad terrorem aliorum nec poterat satisfacere, hic poterat a satisfacere. Bern.

b Heredes] Hic hẽs q hẽdes tenẽtur pro delicto defuncti. sup hoc dicas vt dixi sup da sepul. 4. vbi quæ ponit similem casum, & idem quasi dicitur in vtraque.

c Iuxta facultates suas.] defuncti. i. vltra vires hæreditatis non tenentur, si fecerint inuentarium. C. de iure delib. sancimus. §. finaut em. & §. sequen.

d Liberari.] arg. contra. 25. dist. qualis. Sol. à venialibus, & à tpali satisfactione liberatus quis in alio sæculo. sed à pẽa æterna nũquam, vt ibi.

CVm causa.] Diuidit: Nam in prima parte ponitur decisa consultatio: In secũda rñsio ibi, Respondemus. quæ rñsio tria facit: Nam primò rñdet de rapto cum reddit one causæ: Secundò ibi, Præterea de ingressu, & causam reddit: Tertiò de vtroque concludit ibi, Non ergo. Abbas Sicalus.

[Glossa sequens ponit casum.

e Cũ cãm.] CASVS. 3 Quidam miles volebat contrahere cũ quadam: parentes eã sibi dare nolebant: tandem de consensu puellæ eam rapuit. & cũ ea contraxit, & carnaliter eam cognouit: deinde illa monasterium intrauit: vir miles eam tanquam vxorem suam petebat: quia sine licentia sua monasterium post carnalem copulã intrare non potuit: dicebat mulier, q non tenebatur ei tanquam viro adhærere, quia eam rapuit: & raptor cum rapta non potest contrahere: Ad hoc respondet Papa, q non fuit raptus, 4 cum ipsa consentiret. Et post matrimonium consummatum religionem intrare non potuit inuito viro, licet rapta fuerit. quia si hoc constiterit, debet ei restitui, quia sine ipsius consensu monasterium intrare non potuit. N. No. q vbi mulier consentit, raptus non dicitur. Iuẽ post matrimoniũ carnali copulã consummatum, vir non habet potestatẽ sui corporis sed mulier, & è conuerso. Item confessioni alterius coniugum standum est in præiudicium spiritualis matrimonij. Item arg. quod solus consensus sufficit ad hoc quod alter coniugum possit religionem intrare.

f Dicatur admitti.] f in leges etiam in sponsa propria re petus cõmittitur. C. de rap. virg. l. vnica. ad medi. sed cãõ iudicat. vt hic, & 27. q. 2. f. 1. & c. lex illa. qualitercunq; alia fuit rapta, bene põt contrahere cum raptore, si prior diuortium transeat postmodũ in consensum j. c. qui. & 36. q. 2. tria. sed raptus non est, vbi puella consentit. vt hic patet.

g Reclamarent.] Talis reclamatio nõ impedit matrimonium quia solo consensu contrahitur. 27. q. 2. sufficiat.

h Sed maritus.] ẽ. de conuer. coniug. quidam intrauit. T.

[Gl. seq. reca obijciendo de decre. super eo.

i Mulieris confessione.] Ergo credit mulieris confessioni in præiudiciũ matrimonij spiritualis: qđ non fit in carnali, ẽ. de eo qui cognouit cõsang. vxo. suæ, super eod. Sed aliud est in matrimonio carnali, & aliud i spirituali: In matrimonio carnali non stat cõfessioni viri & vxoris, si cõtra matrimonium confiteantur: q a sæpe ad inuicem colluderent vt separarentur. vt dicit prædicta decre. super eo. Sed in spirituali matrimonio, si aliquis de qua constat, q fuerit prius vxor ante ingressum monasterij, postea confiteatur in iudicio, quòd ante ingressum cognita fuerit à viro, debet sibi restitui, quia eo inuito monasterium intrare non potuit, vt hic dicit immo si aliter confiteretur, saluari non posset, nisi ad virum rediret: Non est enim credendum, quòd illa sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sanctimus. Arg. ad hoc, ẽ. de homici. si gaficalli 2. vnde reddenda est viro suo, vbicunque confitentur uis, & vxor. Ad dissolutionem matrimonij carnalis non creditur illis, nisi saltem adsit fama publica. 35. q. 6. si duo, sed vbi confitentur ad dissolutionem matrimonij seruitutis propter adulterium, bene creditur eis supra tit. proxi. cap. pen. & supra de diuor. ex litteris. Vin.

k Assensisse.] Arg. q solus consensus sufficit, ad hoc, vt alter coniugum possit monasterium ingredi, 29. quæst. 2. Agathos. vbi de hoc, & c. si quis, & 33. q. 5. qui

¶ Quapropter, si ita res se hẽt: Mandamus, vt corpus eiusdem a, ppellatione cessante facias in cœmeterio sepeliri: a & hæredes b eius moneas & compellas, vt his, quibus ille per incẽdium, vel alio modo damna contra iustitiam irrogauerat, iuxtà facultates c suas cõ dignè satisfaciant, vt sic à peccato valeat †liberari. d

¶ Lucius iij. Burgẽñ. † epi. opo.

¶ Raptus non dicitur, vbi volens pro matrimonio adducitur: raptor tamen cum rapto matrimonium contrahere potest: & post consummationem matrimonij, alter sine consensu alterius religionem ingredi non potest. h. d. cum capitulo sequenti.

CAP. VI.

CVm † causa, e quæ inter E. militem, & vxorem eius vertitur: & infra. ¶ Rñdemus, quod cum ibi raptus dicatur admitti, f † vbi nil ante de nuptijs agitur: iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eam desponsauerit, quam cognouerit: licet parentes reclamarent, g † à quibus eam dẽ rapuisse. Præterea cũ post matrimonium carnis commixtione perfectum (teste Apostolo) vxor sui corporis ptãtẽ nõ hẽat, sed maritus, h & è conuerso: si præcessisse matrimonium, vel ex probationib. viri, vel ex mulieris confessione claruerit, postmodum † sine assensu viri non potuit ipsa monasterium ingredi, aut aliter continentiam profiteri. Non ergo pro eo, quod post matrimonium consummatum rapta per uim in monasterio fuerit, viri poterit cõsortium declinare, maximè si probari nequeat, virum, vt mulier posset retinere continentiam, assensisse. k †

¶ Innocentius iij. episcopo Saronẽñ. †

¶ Rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.

1 Rede loquitur glossa, quia in articulo mortis nulla est casuum reseruatio. cõcilium Trid. sessio. 14. c. 7. de casuũ reseruatione.

2 Et volebat. vel ibi de manifesto, hic de occulto vel ibi de obstinato, hic de nõ obstinato, Io. An.

† Aliàs valeant. i. hæredes, vt obtinuit hic Ioã. And.

† Aliàs ita: M. Burgẽñ. episcopo.

† Ca. 4. e. tit. in 1. cõp. & post cõci. Lateranẽñ. sub Alex. iij. pa. oc. 24. Vide citatos in c. seq.

† committi.

3 Hic tasus, prout est restitutus i vetustis exemplaribus reperitur.

4 Alias raptor.

† In plerisq; recentioribus ita: post matrimoniũ fine assensu, &c. sed in vetustoribus codicib. legit vt est impressum.

† cõsensisse.

† Lateniẽñ.

† Glacouiẽñ. † forte Cracouiẽñ. sed vt plurimũ legitur Lateranẽñ.

qui vxorem. De hoc dictum est satis, sup. de conuer. coniug. in c. vxoratus, & c. sequenti.

ACcedens. CASVS. Quærebat vtrum raptor posset contrahere cum rapta? & respondet Papa quod sic, si prior dissentus transeat postmodum in consensum. & quod prius displicuit, postea incipiat complacere: dummodò alias sint legitimæ psonę ad contrahendum. Nota q raptor potest cõtrahere cum rapta, dũmodo consentiat.

a Cum raptore.] Secundum antiquos canones, & secũ leges non poterat raptor There cũ rapta, 36.q.2.de puellis. & c. si autẽ. 1. & 2. placuit. & C. de rap. virg. l. vnica. §. sin autem. hodi. secus, vt hic, & 3. q. 2. denuiq; & c. 3. Ber.

b Consensum.] ẽ. de spon ad id quod & ẽ. de despõ. impu. de illis. arg. C. quod met. cau. l. 2. ff. de cõdi. ob turp. cau. si ob turpem.

CAP. VII.

ACcedens † ad Apostolicam sedem: & infra: Rapta puella legitimè contrahet cum raptore, a si prior dissensio transeat postmodum in consensum: b & quod ante displicuit: tandem incipiat complacere: dummodò ad contrahendum legitimæ sint personæ.

† Cap. vnico e. ti. in 3. cõ. Vide conci. Chalcedonẽse can. 27. vormaciẽse cap. 77. & q nouissimi è diffiniuit 3. cõcil. Trid. sess. 24. de reform. matrimonij ca. 6. adde S. Tho. 2. 2. q. 154. ar. 7.

TITVLVS. XVIII.

De furtis.

¶ In Exodo. †

CAP. I.

QVi furatur hominem, c & vendiderit: conuictus rei morte moriatur.

† Exo. c. 21. & c. 1. e. ti. in 3. cõp. Videmo hic prælijs I. Ana.

¶ Ex concilio Triburien.

¶ Furibus & latronibus in peccato obeuntibus sacramenta ecclesiastica deneganda sunt, secus si in morte eos pœnituit.

CAP. II.

FVres, & latrones, si in furando, vel deprẽhendo occiduntur, vi- 50 sum est pro eis non esse orandum. d Sed si comprehensi, aut vulnerati, presbytero vel diacono e confessi fuerint, cõmunionem f eis non negamus.

¶ Ex pœnitentiali Theodori.

¶ Committens furtum ex necessitate non multum vrgente, peccat, sed non grauiter, vndè imponenda est ei lenis pœnitentia. h. d. secundum communem intellectum.

CAP. III.

SI †quis propter necessitatem famis, aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, pœniteat g hebdomadas tres: & si reddiderit, non cogatur ieiunare.

¶ Hieronymus sup Parabolas. †

¶ Non indicans furem propter lucrum, quod ab eo consequitur, reus peccati est.

CAP. IIII.

QVi cum fure partit, h occidit animam suam. Non fur i solum † sed ille reus tenetur, qui furti conscius, quærente possessore. k nõ indicat. l

† Prouerbior. c. 29. & c. 6. to. tit. in 3. compila.

† Alias tãtũmodo.

DE FVRTIS.

¶ Cõtinuata est ista rubrica supra in proœm. tit. dic vt ibi. Abb. Siculus.

QVi furat.] Casus planus est. Nota hic pœnam eius qui hominem furatur, & cum vendiderit. Ber. c Qui furatur hominem.] scilicet liberũ; quia si furatur seruum, hæc pœna nõ tenetur, ff. ad l. Flauio. de plag. l. vl. sed secundum canones hæc pœna non imponitur. ẽ. u. proxi. in archiepiscopatu. 33. q. 2 inter hæc Tan.

FVres.] CASVS. Dicitur, quod si fures, & latrones in furando fuerint inter eũ. non est orandum pro illis. Sed si comprehensi, aut vulnerati confessi fuerint, cõmunio eis negari non debet. Nota in furto occisos ab ecclesia non recipiendos, nec pro eis orandum esse. Et nota q non est orandu pro decedentib. in mortali peccato.

d Non esse orandum.] quia in mortali eos decessisse constat, 23. q. 5. placuit.

e Diacono.] In necessitate etiam laico. 2 de consecrat. d 4 sanctum est. de pœn. dist. 1. quem pœnit. & verius fi. & dist. 6. c. 1. circa prin.

f Communionem.] id est, Eucharistiam. similes 50. d. pœn tentes. & sepulturam etiam, ex quo confessi sunt, 13. q. vlt. c. vlt.

SI quis.] Breue est, nec recipit cõgruam summationẽ maximè propter varietatem intellectuum. Abb. Casus patet. Nota, quod necessitas omninò non excusat a furto. k intelligunt quidam de modica necessitate, secus de magna.

[Glo. 2. q. no. quod modica, & c. quæris demum o-

b De materia huius gl. vide Nauar. cũ de pœ. d. 6. c. 1. nu. 72. & seq. Soto 4. d. 18. q. 4. ar. 4.

bijciendo de duobus. fol.]

g Pœnitet.] ex eo. n quod pœnitentia, imponitur colligitur quod modica fuerit necessitas, si enim magna fuisset, non imponeretur pœnitentia. argu. contra, de consec. dist. 5. discipulos, quia in necessitate omnia sunt communia, argu. 42. d. c. 1. & 12. q. 1. c. 2. 23. q. 7. quod autem, & 47. dis. sicut hi. debuit. n. credere dominum permissurum, insti. de obli. quæ ex delicto nascuntur, §. placuit. modica pœnitentia imponitur, quia modicũ peccauit. Sed quare nõ excusatur mulier a fornicatione propter necessitatem famis, ff. de ri. nupt. palã. § non est. sicut a furto? Respondeo, pter necessitatem res facta est communis, quam furatur, sed in fornicatione non est ita, imò potius debet quælibet mala pati quam malo consentire: vt 32. quæst. 5. ita ne. Item quare excusor ab homicidio, si ex necessitate me defendendo aliquem occido. & non a fornicatione? Respondeo, non interficio, imò potius ipse se interficit, qui me aggredit. arg. ff. si quis. c. pau. fecit l. j. § cũ athletes. & arg. ẽ. de homi. c. lator.

† Ca. 1. e. tit. in 5. comp.

QVi cũ fure.] Breue est, & vario modo intelligitur, & pũt summari secundum vnum intellectum vt in rubr. & potest aliter summari, vt ẽ. patet ex varietate intellectuum. Abb.

CASVS. Qui furtum cum fure partitur, occidit animam suam. Item non solum fur tenetur furti, sed ille etiam, qui conscius furti non indicat domino ipsum quærenti. Not. quod consentientes & agentes pari pœna puniri debent. Item quilibet tenetur furem indicare, aliàs furti tenetur.

h Partitur.] per consensum etiam accipiendo vel occultando; talis enim tenetur de furto. Inst. de obl. quæ ex delic. nasc. §. si verò ope.

i Non fur.] Hæc sunt verba Hieronymi exponentis præcedentia verba Salomonis.

k Possessore.] id est, domino, vel quocunque cuius interest ff. de verb. signi. interdum.

[Glo. sequalle. 6. concor. signat contrarium, & fol.]

l Indicat.] Et ita habes hic, quod quis tenetur indicare furem ff. de recepta. l. 1. & 2. C. de fur. simile est. arguff. de iure fisci, ex quibusdam. §. ultimus. C. ad leg. Corn. de fal. maiorem. C. de his qui ad eccle. confu. prætenti. & § quod si in fundo, argum. contra. ff. de præcrip. verbis. non solent. ff. de condictio. ob turp. cau. l. 4. §. vltimo vbi non peccat, qui aliquid accepit vt indicet, secus verò secundum canones, vt hic patet: quia con-

fentire

ſentire videtur: vndè dicit quod vterque reus eſt.

EX litteris.] Diuiſio. Secũda ibi, Mandamus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus B. nomine, quendam calicem ſurripuit de eccleſia ibi minus cautè dimiſſum, & longo tẽpore ipſum tenuit, ſed poſtmodum reſtituit ipſum, volebat ad ſacros ordines promoueri, q̃ritur quid iuris ſit? Reſpondet Papa, ſi ſponte confeſſus fuerit, & exindè eccleſiæ, cuius erat calix, ſatisfecit, nec eſt ſuper hoc infamatus, poſt peractam pœnitentiam, aut partem ipſius, dũmodo aliàs idoneus ſit, ad ſacros poterit ordines promoueri. Nota mitius agendum cum ſponte confeſſo, quam cũ conuicto. Item non dimittitur peccatũ, niſi reſtituatur ablatum, ſi reſtitui poteſt. Item infamatus de furto, non debet promoueri. Item licet quis ſatisfaciat de furto, nihilominus eſt illi pœnitentia imponenda. Item nota, partem pœnitentiæ peractam ſufficere, vt cum crimioſo diſpenſetur.

¶ Cap. 7. eo. tit. in 1. cõp. De materia ſtet Docto. hic, vide Iuliũ Clarum lib. 5. ſent. §. ſacrilegiũ, & Antoniũ Gomeziũ to mo 3. variar. reſol. c. 5. de furto, ver. ſecundus caſus eſt. nu. 11.

¶ Alexander iij. Cremon. epiſcopo.

¶ *Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam, ad ſacros ordines promoueri.*

CAP. V.

EX litteris tuis innotuit, quod B. calicem quendam in eccleſia minus cautè dimiſſum rapiens, lõgo tempore retinere ꝓſumpſit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi ſponte [a] confeſſus fuerit, & ex idè eccleſiæ, cui⁹ calix fuerat, ſatisfecerit, [b] nec eſt ſup hoc nota, vel infamia [c] manifeſta reſperſus: poſt peractam [d] pœnitentiam, aut congruam partem pœnitentiæ [e] (dũmodo aliàs idoneum ipſum eſſe cognoſcas) ad ſacros ordines nõ dubites promouere. [f]

a Sponte.] Argu. ꝙ mitius agitur cum ſponte confeſſo, quã cum conuicto, 50. diſtin. presbyterum, 12. quæſt. 1. non dicatis.

b Satisfecerit.] aliter pœnitere non poteſt, dum modo poſſit ſatisfacere. 14. q. 6. c. 1. & ſup. de homici. ſicut, §. eos, & infra tit. prox. cum tu.

c Infamia.] facti, quæ grauat opinionem, ff. de obſe. à libe. præſtandis, l. 2. & à promotione repellit, 81. diſtin. tantis Daniel, & 33. diſt. laici, & ſupra de accuſ. omnipotens.

d Poſt peractã.] quia iam incipit eſſe quod non fuit, 50. diſt. terrum, & c. cum exaudiero.

e Pœnitentiæ.] ſup. de temp. ord. ex tenore.

f Promouere.] etiam de iure communi, cum peccatum ſit occultum, ſ. de temp. ord. l. c. vlt. & præcipue ſecundum illos qui dicunt, quod peccatum occultum nõ reddit hominem irregularem, ſecundum alios, qui dicunt contrarium loquitur c. ſtatuo de diſpenſatione.

TITVLVS XIX.

De Vſuris. †

†De materia huius tituli plurima canoniſtis ualde neceſſaria tradit D. Thomas 2. 2. q. 78.

PLures.] Si creditor percipit ſortem ex fructibus pignoris, deductis expenſis tenetur pignus reſtituere debitori, & vnum caſum excipit. h. d. Diuidit in tres partes: Nã primo, prohibet clericis vſurã generaliter, & indè nominatim certã ſpeciem: Scõ. ibi, Quod ſi, pœnã addit. Tertio a ꝓdicta ſpecie vnũ caſũ excipit, ibi, Niſi. Abbas.

¶ Alexander iij. in Concilio Turonen.

¶ *Vſura eſt lucri facere fructus rei pignoratę: fallit in caſu hic excepto.*

CAP. I.

PLures clerici cotum: & infra.

¶ Generalis Cõcilij [g] de creuit auctoritas, vt nullus cõſtitutus in Clero, [h] vel hoc, vel aliud genus [i] vſuras exercere ꝓſumat. Et ſi quis alicuius poſſeſſionem data pecunia ſub hac ſpecie [vel † conditione] in pignus acceperit, ſi ſortem ſuam (deductis expenſis [k]) de fructibus iam perceperit; abſolutè poſſeſſionem reſtituat debitori: Si autẽ aliquid minus habet; eo recepto, poſſeſſio liberè ad dñm reuertat. ¶ Quod ſi poſt huiuſmodi [l] conſtitutũ in clero quiſquã extiterit, qui deteſtandis vſuratum lucri inſi-

CASVS. 1 Quia plures clerici data pecunia poſſeſſiones recipiebant in pignus, dicentes non eſſe vſuram, ſtatuit Concilium Turonẽ. vt nullus conſtitutus in clero, hoc vel aliud genus vſuræ exercere præſumat, quòd ſi aliquis poſſeſſiones alicuius data pecunia recepit in pignus, ſi ſortem ſuam receperit deductis expẽſis, poſſeſſionem liberè reſtituat debitori: ſi minus aliquid habet, eo recepto poſſeſſio ad dominũ reuertatur: Si verò poſt illud ſtatutum aliquis clericus vſurarum crimen commiſerit, officij ſui periculum patiatur, niſi fuerit beneficium eccleſiæ, ꝙ redimendum ſibi hoc modo videatur. Nota fructus pignoris computandos in ſortem. Itẽ clericus vſurarius de rigore iuris ab officio eccleſiaſtico debeat repelli. Itẽ habes hic caſum, in quo fauore eccleſiæ fructus non computantur in ſortem.

1 Si legeris vterẽ cõpilationem apertiſſimè intelliges ſpeciem, quę ex fragmento omiſſo à Raymundo reddita eſt paulo obſcurior.

† Ca. 1. eo. ti. in 1. cõp. & & poſt Cõc. Latera. par. 16. c. 9. De intellectu Couar. lib. 3. var. reſol. c. 1. nu. 4. & de pœna clerici vſurarij Bernardinus Diaz in pract. crim. can. ca. 82.

† Hæc duo verba, vel 3. conditione, deſunt in omnib. antiquis codicib. Gregorianus.

50 g Generalis Concilij.] ſcilicet Turonen. cuius eſt hoc capitulum.

h In Clero.] maximè, quia idem eſt de laicis.

i Aliud genus.] Multa enim ſunt genera vſurarum, arg. 14. q. 3. c. 1. 2. & 3.

[Gl. ſe. tractat de expẽſis deducẽdis, & q̃rit, & ſoluit.

k Deductis expenſis.] Deducendæ ſunt expenſę: & q̃d ſupereſt, eſt fructus, ff. ſol. mat. fructus, ff. de pet. hær. ſi a domino, §. fructus, in fi. & 12. q. 2. vobis, & C. de fruc. & lit. expen. l. 3. & ipſo iure per fructus perceptos liberatur pignus, C. de diſtr. pign. l. 1. & C. de pign. actio. l. 1. & 2. fructus enim ſemper computantur in ſortem, infra c. prox. & cap. conqueſtus, & hic expenſæ iſtæ non debent eſſe ſuperfluę, arguunen. ff. de rei vend. in fundo, & illæ tantum ſunt deducendæ, quæ in ipſam rem neceſſario factæ ſunt, & pro fructibus colligendis. C. de pigno. in ſumma, poteſt ergo rem retinere, donec deducat expenſas. Sed quid ſi reſtituit rem nondum deductis expenſis? petat p. 1 conditionem indebiti, ff. de impenſis, in rebus dotali. factis, l. quod dicitur, §. ſi dos, vel ꝑ contrariam actionem pignoratitiam, ff. de pignoratitia actione, ſi neceſſarias.

l Poſt huiuſmodi.] maximè: quoniam idem erat ante, de in quarta quæſtione quarta, ſi quis obſtans, & 3. eod. cum tu.

a Beneficium.] hoc ita potest intelligi, puta laicus aliquis iniustè detinet possessionem aliquam, quæ fuerat clerico in beneficium assignata: licitum est clerico de manu laici taliter eam redimere, ut ecclesia, vel ipse clericus fructus taliter perceptos retineat: nec est vsura, cum tãtum suum recipiat: quia sic fortè possessio ad ecclesiã reuerteretur hoc modo: qa fortè aliàs non poterat recuperari. Et idem est, si esset feudum ecclesiæ, quia fructus ecclesiæ non cõputabit in sortem, ꝛ.co.ꝙquestus, sed ecclã iterum seruitia à vasallo recipere nõ debet, sup. de feu. c.1. Idem intelligo de laico, qđ hoc modo sibi licet redimere possessionẽ de manu iniusti detẽtoris alienam tñ possessionem taliter redimere non posset, quia fructus illi non sunt suiꝰ nõ si illos retineret, vsura esset. Idẽ esset de clerico, si possessionem ecclesiæ, quæ non fuit sibi pro beneficio assignata, taliter in pignus reciperet, nisi de licẽtia ecclesiæ hoc faceret, quasi percipiendo eos nomine ecclesiæ. Bern.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cõp. & post Cõc. Later.pa.16. c.3. Et Couin ꝓcedenti c.citatũ, vide Sotũ de iusti. & iure li.6.q.1. ar. 2. & Syluestrũ verbo, vsura,3.

Quoniam.] CASVS Dñs hic, ꝙ non solum viris ecclesiasticis, sed etiam laicis periculosũ est vsuris intendere, & ideò mãdatur, quòd postquam de possessionibus, vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, receperunt sortem suã deductis expensis, restituantur possessiones suis dominis. No. ꝙ vsuræ reprobantur in laicis sicut in clericis. Item fructus pignoris cõputari debent in sortem, prius indè deductis expensis.

b De possessionib. vel arboribus.] Sic sup. c.pro. & ꝛ. eo. conquestus, & ꝛ. de emp. & vend. ad nostram, & ꝛ. de pig. cum contra C. de pig. act. l. 1. & 2. C. de pac. pig. l. 1. & vlt. & ff de pig. act. l. si conuenerit.

† copellatis.

† Idẽ, s. Alexãder iij. in Conc. Later. c.25. & ca.2. eod. tit. in 1. cõp. Et pro hac lectione vide de Archidiac. in c. miror, 17.q.4.

sfiat, ecclesiastici officij periculũ patiatur. Nisi fortè ecclesiæ beneficium [a] fuerit, quod redimẽdum ei hoc modo de manu laici videatur.

¶ Idem Cãtuarien. archiepiſco. & eius suffraganeis.

¶ *Idem in effectu dicit cum precedenti cap sed addit tacitè idem esse in laicis: nam in precedenti cap tantum fuit facta mentio de clericis.*

CAP. II.

Quoniam † non solum viris ecclesiasticis, sed ẽt quibuslibet alijs periculosum est vsuratum lucris intendere: Auctoritate præsentium duximus iniungendum, vt eos, qui de possessionibus, vel arboribus, [b] quas tenere in pignore noscũtur, sortem (deductis expensis) receperunt: ad eadem pignora restituenda, sine vsuratum exactione, ecclesiastica districtione compellas. †

¶ Idem† in Cõcilio Lateranen.

¶ *Manifesti vsurarij ad communionem altaris, & ecclesiasticam sepulturã, & oblationem offerendam admitti non possunt: & clerici contra hoc facientes, puniuntur, vt hic dicitur.*

CAP. III.

Quia in omnibus ferè locis ita crimen vsurarum inualuit, vt multi [c] (alijs negocijs ꝑtermissis) quasi licitè vsuras exerceant, & qualiter vti iusque † testamẽti pagina condemnentur, nequaquã attendant: Ideòque cõstituimus, vt vsurarij manifesti, † nec ad communionem admittantur altaris, nec Christianam (si in hoc peccato decesserint) accipiãt d sepulturam, sed nec oblationes [e] eorum quisquã accipiat. Qui autem acceperit, vel Christianæ tradiderit sepulturæ: & quæ acceperit, reddere [f] compellatur, & donec ad arbitrium epi satisfaciat, ab officij sui maneat executione suspensus.

¶ Idem Panormitano archiepo.

¶ *Potest intelligi dupliciter, primo in mutuante, Secundo in recipiente vsuras, & secũdum primũ intellectum hoc dicit. Etiam pro opere pio non licet vsuras recipere, quando per receptionem datur causa vsura committenda. hoc dicis. Vel sic, & clarius:* turr, & ideò statuit Lateran. Concilium, vt vsurarij manifesti ad communionem non admittantur altaris, nec Christianam accipiant sepulturam, qui in hoc peccato decesserint, nec oblationes eorum quisquam accipiat: qui autem acceperit, aut Christianæ tradiderit sepulturæ, quod acceperit, restituat, & ab officio suo suspẽsus maneat, donec ad arbitrium episcopi satisfaciat. Nota quod hæc est pęna, quæ primo imponi debet, de qua fit mentio in rescriptis contra vsurarios impetratis.

[Glo. seq. ostendit gl. istam etiam iure esse, &c.

c Multi.] propterea quia multi sunt non excusantur, 2. quæst. 1. multi, in fin. & etiam si omnes homines essent vsurarij, simile 32. quæst. 10. 7. flagitia, cum in veteri testamento, & nouo prohibitę sint vsuræ, insta c proxi. immo etiam iure ciuili vsuræ prohibitæ sunt: vndè nullo iure peti possunt: in Authen. de eccle. tit. in princ. collat. 9. liter non obseruatur, quia ibi dicit. Iustinianus, se quattuor synodos generales obseruare: sed Nicæna synodus est vna de quattuor principalibus, quæ ita obseruari debet, sicut quattuor Euangelia, xv. distinctio. sicut, & in Nicæna synodo prohibentur vsuræ, 47. distinctio, quoniam multi.

d Acipiant sepulturam.] Idem est de quodlibet, quem constat decessisse in mortali, 13. quæstio. 2. pro obeuntib. 23. quæstio. 5. placuit, 21. quæst. 3. Cyprianus, & supra de sta regu. monachi. cum sim.

e Oblationes.] sic 90. distinctio. oblationes, & 17. quæstio. 4. miror, supra de raptoribus super co. ad finem, & nihilominus excommunicandi sunt, si non satisfaciant, infra eodem præterea, & supra de iureiur. debitores, & c. seq.

[Glo. seq. quæritur, & argu.]

f Reddere.] Sed cui debet restitui? dansi? non videtur, 17. quæstion. 4. sunt qui. 2. quæstio. secunda, nulli licerat. Ala dixit, quod episcopo loci, sed potius credo, quod illi qui dedit, & ille postea restituat ei à quo recepit. argumen. infra eodem, cum tu. & supra de nomi. sicut dignum, & cius.

† De hoc arti. plenè Couar. li. 3. varia. relo. c. 1. num. 5. cum videto, & Mar quar. tra. de Iudæ. par. 1. c. 11.

† Vsurarij manifesti ꝙ dicantur tradi ecclesiæ Clarus li. 5. sen. §. vsura. ver. sed hic qro. Syluester verbo Vsura, 9. q. 1. & Couar. li. 3. varia. relol. q. 3.

Super eo.

SVper eo.] Diuiditur: Nam primo ponitur deciſa conſultatio: Secundo reſpontio, ibi, Reſpondemus, & reſponſionem probat per argumentum à maiori. Abb. Sic. CASVS. Quidam exercebant vſuras, vt indè captiui redimerentur: quæritur an liceat? Rñdet Papa, quòd cum vſuratum crimẽ vtroque teſtamento condemnetur, ſuper hoc non eſt aliqua diſpẽſatio adhibenda: qa etiam dicit ſcriptura; pro alterius vita mentiri non licet, multo magis prohibendus eſt aliquis, ne vſurarum crimẽ exercerat pro redimenda vita captiui. No. circa crimen vſurarum diſpenſari non poſſe. Itẽ prętextu pietatis non eſt impietas cõmittenda. Item non debet quis mentiri pro vita alterius ſaluanda. Item argu. q vſura eſt maius peccatũ q̃ mendacium, [Glo. ſeq. arguit & remittit.]

¶ Cap. 3. eo. ti. in 1. cõpũct. & poſt cõcil. Later. ſub Alexan. 3. par. 16. c. 1. Vide Rom. 3ſi. 400. & prædictis hic Ioã. Ananiam.

Non licet inducere quem ad exercendã vſuras, et pro pio opere, & iſta lectura colligitur en deciſa. o

CAP. IIII.

SVper † eo verò: & inf. ¶ Rñdemus, q cũ vſurarum crimen vtriuſq. teſtamenti pagina deteſtetur: ſuper hoc diſpenſationẽ [a] aliquam poſſe fieri non videmus, quia cũ ſcriptura ſacra prohibeat pro alterius vita mentiri: [b] multò magis prohibendus eſt quis, ne ét pro redimenda vita captiui, vſurarum crie inuoluatur.

¶ Idẽ Salemitãno archiepiſcopo.

¶ Vſurarij qui ſunt ſoluẽdo, coguntur per pœnas Lateran. concilij vſuras reſtituere, etiã quas ante concilium receperunt: & facultatibus non extantibus debent poſſeſſiones empte ex pecunia funebri vendi & debẽtib. recipere, ſatisfieri.

CAP. V.

CVm † tu manifeſtos vſurarios iuxtà decretum c nſum, quod nuper in concilio promulgatũ eſt cõione altaris, & eccleſiaſtica præceperis ſepultura priuandos, d donec e reddant, quod tam prauè receperant: quidam eorum, ad † excuſandas f excuſationes in peccatis, impudenter affirmant illas dumtaxat vſuras reſtituendas, quę ſunt poſt interdictum noſtrum receptæ: & infra. ¶ Super his fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd ſiue ante, ſiue poſt g interdictũ noſtrum vſuras extorſerint, cogendi ſunt per pœnam h quam ſtatuimus in concilio eas his, à quibus extorſerunt, vel eorũ hæredibus reſtituere: vel his non ſuperſtitibus, i pauperib. erogare dummodo i facultatib. hẽant, vnde † ipſis poſſint eas reſtituere: cũ iuxtà verbũ B. Auguſtini: † Nõ remittat peccatũ, niſi reſtituat k ablatũ. ¶ Illi aũt q nõ hñt in facultatibus l vndè vſuras excuſant. Item res emptæ de vſuris, ſuccedunt loco pecuniæ de vſuris receptæ. Item quandiu inuenitur cuius eſt res reſtituenda, vel eius hæredes, non debet dari pauperibus.

e Decretum.] ĩ. eo. quia in omnibus.

d Priuandos.] Et ita canon ille, Quia in omnibus, non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ. Ber.

e Donec.] Ergo quamcito reſtituunt ſunt ipſo iure reſtituti communioni. arg. 81. diſt. ſiqui ſunt. tamen poſt ſatisfactionem relaxandum eſt interdictum.

f Ad excuſandas.] Hæc verba ſunt, 16. q. 1. prædicator.

g Siue poſt.] arg. q cõſtitutio retrotrahitur, & hoc ideò dicit q crimẽ illud añ illã cõſtitutionẽ prohibitũ erat vtroque teſtõ, ĩ. c. proxi. hoc diuinũ præceptũ. 14. q. 4. q ñ multi. Qñ cõſtitõ retrotrahit, dictum fuit ſup. de præſtit. c. vl.

[Gl. ſeq. a u ſeq. formant & ſoluunt duas quæſtiones.

h Per pœnam.] ſtatutam ĩ. eo quia, & etiam per excõicationem ĩ. eo. præterea. Sed quare ſit mẽtio in omnib. cõmiſſionibus de pœna illius canonis, quia. & non de excõicatione? Reſpondeo, quia ab illa ſemper incipiendum eſt, tanquam à minori & poſtea infligenda eſt maior, ſi hoc meruit proteruitas contumacis. ſupra, vt lite non conteſt. c. quo nã, in fine.

i Non ſuperſtitibus.] Sed pone q ille, cui debet reſtitui vſura, longè ſit abſens. nunquid tenẽt vſurarius mittere ad eũ vſuras? Tenẽt quidẽ ſed ſumptib. illius abſentis. arg. ff. de oper. lib. operę enim. Si aũt sũptus itineris rei ſummã excedãt, det pauperibus, arg. huius c. 1. q. 6. anteriorum. Et hoc intellige ſi vſurarius nouit, vbi habitet: qa ſi ignoret, non tenẽt inquirẽdo vagari. ar. ff. de ope. lib. q uiſi, in fi. & quouſq. fieri põt reſtõ illi qui ſoluit nunq illa pecunia debet dari pauperib. ſup. de homic. ſicut dignum, §. eos, & ſup. de iurei. cã te. K Reſtituatur.] 14. q 6. c. j.

[Glo. iſta cum ſeq. recitari poſſunt per tres q̃ſtiones.

l In facultatibus.] & licet amiſerint vſuras, nihilominus tamen tenentur propter moram, quę illis nocere debet: vnde omnia refundere debent, ſi aliàs facere poſſunt arg. ff. de ui, & ui arm. l. 1. §. rectiſſimè, & ff. de leg. 1. cum res legata. ſed ſi nihil habent, liberantur ex toto, vt hic. Si tamen ad pinguiorem fortunam peruenerint, tenentur vt prius, ſupra de ſol. Odoardus, & ff. de ceſ. bo. ſi debitoris. arg. 26. q 6. ſi quis de corpore, & c. de his verò & in ſolidum: nec habetur ratio, ne egeat: licet aliàs dicat lex, quod quis bonis cedit, non conueniũ poſtea, niſi in quantum facere poteſt, ff. de ceſ. bo. is qui. Ala.

¶ Cap. 5. eo. ti. in 1. Cõp. & poſt concil. Lat. ſub alexan. inſp. 16 cap. 5. Vide Bea. Tho. 2. 2 q. 78. art. 3. & Sotum lib. 6. de iuſt. & iur. q. 1. ar. 4.

SVper eo.] Diuiditur in prima ponitur conſultatio tres articulos continens, quorum duo ſunt deciſi. Secundo ordinate ad illos reſpõdet ibi, Sup his Abbas.

CASVS. Archiepiſcopus Salemitanus fm ꝑ dictum ꝓcilij, ĩ. eo. qñ præcepit vſurarios manifeſtos cõione altaris & eccleſiaſtica ſepultura priuandos, donec reſtituant vſuras: quidam ad excuſandas excuſationes in peccatis, dicebant illas vſuras tñ reſtituendas quæ poſt ꝑdictum cõcilium fuit receptæ: Alij dicebant, q non habebant vñ reſtituere poſſint vſuras, Alij dicebant q de pecunia vſuraria poſſeſſiones fuerant comparatæ, quas dederant filijs & parentib. ſuis: vñ pecuniam illam reſtituere nõ poterant: q̃uit archiepiſcopus, qd ſup his ſit agẽdũ? Rñ. Papa ad primũ, q ſiue ab hinc poſt concilium ꝑdictum vſuræ fuerint extortę, cogendi ſunt per pœnam illius concilij ad eas reſtituendas, his, à q̃b. extortæ fuerũt, vel eorum hæredibus. vel ſi non extant aliqui hæredes, pauperib. dentur. dummodo habeant in facultatibus vndè reddere poſſint: quia vt dicit Auguſt. Non dimittitur peccatum, niſi reſtituat ablatum: illi verò qui non habent, vñ reddere poſſint, non dẽnt illa pœna puniri, quia paupertas eos excuſat: Poſſeſſiones autem de vſuris comparatæ, dicunt vendi & pretia indè recepta reſtitui his, à quibus extortæ ſunt vſuræ: vt ſic à peccato, & a pœna præſentis poſſint liberari. Nota conſtitutionem extendi ad præterita. Item non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Item paupertas

† Aliàs cæteris omiſſis ita, vñ poſſint reſtituere.

† Auguſt. epiſto. 54. ad Macedonium. refert Ino. par. 1 ſ. c. 4. & par. 15. c. 25.

† Sũmatur hæc ex ꝑſi 140.

a Euidenter.]ſi a.credatur habere, verberib. veritas eruatur, 5.q.5.illi qui,13.q. 6.c. 2.vel iuret ſe non hãre vñ reddat:q̃d potius vr:qa non dẽt vlla pœna puniri vt hic dicit,quia inanis eſt actio,&c.ff.de dolo,nam is, & ſupra de reſt.ſpol.olim.

b Debent vendi.]

† Aliàs illa pœna in pleriq; antiqs.

Ex hoc vr,q̃ ad quẽcunque pueniat res empta & pecunia vſuraria, tenet illã reſtituere: licet enim res emptæ ex tali pecunia pueuerint ad filios vel p̃ſanguineos vſurariorũ,nihi omnus vendunt: vt hic dicit:qares illa ſuccedit loco alterius pecuniæ.ff.de leg.2.Imperator,in fi & ff. de leg.3 fideicommiſſa. §. ſi rem ſuã & 3. vt lit pend.eccleſia vbi de hoc,q̃ verũ eſt,vbi ex causa lucratiua res peruenit ad ipſum. Si verò ex alia cã.puta qa emitigno rãter,ſ: eus eſſet forte. Et ſpãle eſt hoc i re empta ex pecunia ſœnebri.aliàs regulare è q̃ i re empta ex pecunia tua,non nomine tuo, nihil iuris habes,C.de rei vend. ſi ex pecunia. C. de probad probationẽ, & ff.de furt qui vas, in fi.aliũ caſum hẽs C.de rei vend.ſi vt p̃ponis.tertium.C.arb.ſut.l.3.& 3.d pec.cle.inquirendũ Ala.

† Innoc.

† Cap. 8.ecrit.in 1.cõpi. & poſt cõc.Latera. par. 16 c.2.

De rõne huius dec.uide pleniſſ.p Caietanũ apud B. Tho.2.2. q. 78. ad 7. ar. & p Sylu. verbo vſura, 2.q.2.& Sotũ ciratũ 7. eod.in c.naui ganti.

IN ciuitate.] Cõis ſinistio. Secunda pars ibi,Licet. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam mercatores emũt p̃p.cinamomũ,ſeu alias merces,q̃ tp̃e uenditionis nõ valent ultra 5.libras,& p̃mittunt ſe ſoluturos in termino cõſtituto 6.libras: q̃rebat̃,vtrũ talis p̃tractus eſſet uſurarius? Rñ.papa, licet talis p̃tractus ex forma uſurarius non poſſit iudicari, tñ vẽditores nihilominus peccatũ incurrũt, nili dubiũ eſſed merces illas plus vel minus ualituras tp̃e ſolutionis faciendæ:& iõ qui ſic p̃trahũt,melius facerẽt,& ſibi conſulerẽt,ſi a tali p̃tractu abſtinerẽt,qa horum cogitationes Deo occultari non poſſunt. No.aliquem excuſari à peccato vſuræ propter dubium.

{Gl.ſeq.reci.per modũ obiec.de eo quod licet cõtrahentibus,& c.ſecundo objcit,& ſoluit in fine.]

e Cõparãt]nõ d cepti in iuſto p̃tio, ſed ſciẽter plus emerunt p̃p dilationẽ diſolutionis:ſi. n. decepti eſſent qa darent vltra pretiũ iuſtum,nõ haber t̃ ſpeciẽ vſurę: qa licet cõtrahẽtib.ſeſe ad inuicẽ decipere, l ff.de min. in cãa,4.in p̃tio,vſq; ad dimidiũ iuſti p̃tij 3. de empt. & vend.eum dilecti,& c pen C.de rescin.ven.l.2. Ala.

d Non valent.] imò videtur q̃ tantum valeat res.n. tantum valet,quantum vendi poteſt,ff.ad Trab.l.1.§.ſi hæres,& ff. ad l.Fal quærebatur, & ff. de fur. ſi quis uxori §.vlt.ff. ſo. dona.cauſa mor.l.in oriu cã, & ult. & ff.ad l.Rhodie ac.l.2.§ portio.p̃tia.n.rerum non ex affectus ſingulorum,ſed communiter æſtimant.ff.ad l.Fal.pretia,ar.p̃tra.ff.manda. cum ſeruus.ſed hic non fuit emptio facta æſtimatione communi.Ber.

[Glo.ſeq ſignat contrarium,& remittit.]

e Ex tali forma.]Sim.3.de pig.illo vos, & ita forma p̃tractus inſpici dẽt, ad hoc vt vſurarius cẽſeat,qa oẽ eſſe ex forma ſed nõ eſt ita p̃ verũ i caſu iſto,vt 7. dicitur.Ber.

f Vſurarum.]arg.3 tra 3.eo.cõſuluit.ibi ſoluitur.Ber.

g Vẽditores.] Iſti vẽditores p̃p dubiũ excuſant a peccato, aliàs nõ vendit.3.eo. c.ſed in ſi uñ p̃p dubiũ excuſant a peccato vſurarũ, & expone peccatũ,ſ.vſurarũ 3.eo.c vlt & ſin illã intelligeiſta;licet.n. ex forma nõ ſit p̃tractus uſuratius,p̃t tñ fieri in fraudẽ uſurarũ:uñ æq; tenet.ar.3. de pig.illorus,& q̃cunq; nomen imponas, vſuras eſt,14.q. 3 c.1.& 2.

h Niſi dubiũ.]3.e. c. 1.vbi hoc in tali dubio potius eſſet abſtinendum: qa qñq; dñt aliq ſe dubitare,vbi nõ eſt dubitandũ,& è conuerſo; & tutior via eſt eligẽda,7.de cleric.excõ. mi.illud uñ dicit,ſaluti ſuæ benè conſulerent,&c quia periculũ eſt in his.Ber.

i Occultari.] quia ſecretorum Deus cognitor eſt,32. iſt.erubeſcant,& 2.q 5.conſuluiſti.quem non later peccati qualitas, neque peccantis affectus,24.q.3.Deus quando Tanc.

PRæterea.]Duæ ſunt partes:Secũda ibi,Si laici.Ab.Si.

CASVS. Mandat papa cuidã epo,quatenus oĩbus paro hiznis ſuas uſuras recipere interdicat: q̃d ſi facere contemp̃erint,ſi clerici fuerint,illos ab officio & beneficio ſuſpendat:Si laici,eos excommunicet uſq;ad debitã ſatisfactionẽ.No.qualiter puniri debeãt vſurarij,tam clerici quam laici.

k Interdicas.]24.q.3.& q.4.per totum,& 47.diſt.quoniam multi.

{Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.]

l Suſpendas.]Talis enim repellitur ab obtento,vt hic dicit,& 14 q.4.ſi quis obſtitus,& c.quoniam multi.& repellitur al obtinendo multo fortius,infra de exceſ prælat. inter dilectos. Sed nunquid epiſcopus poteſt cũ tali diſpenſare? Dicit q̃ ſic,poſt ſatisfactionẽ & pœnitẽtiã, qa hoc non prohibetur:& hoc probatur per hanc decr. In aliqua dubitatur,q̃ ad præſentiam papæ talis mittantur:vnde colligo, q̃ epiſcopus talibus miſericorditer agere poſſunt,De hac materia traditur 3. de iud.at ſi clerici.

m Excommunicationis.]Primo inflicta pœna illius conſtitutionis,3.eo.qua in omnibus.

† Cap.9.eo. tit.in 1.cõpi. Et poſt cõc. Late. p. 20. c.2.3. præterea. Et quatenus punit clericos & laicos, vide Bern. Diaz in prac. crican. c, 82.& Fely.in c.ſi ſit gñale, 3. de ſo. cõp. & Alex.in l. ſi non ſortẽ. ff.& cõd.ind.

Conque-

CONqueſtus.] Primo ponit deciſam quæſtionem? Secundo prouiſionem ibi, Diſcretioni. Tertiò exceptionem, ibi, niſi Abb. Siculus.

CASVS. Idem dī hic, quod dictum eſt ī. eod. c. 1. fructus, n. pignoris ſp computādi ſunt in ſortem, niſi terra fuerit de feudo monaſterii. Nota, q̄ fructus pignoris cōputari debent in ſortem.

a Sortem recepiſtis.] deductis ēt expenſis. vt ī. ca. 1. & 2. vbi de hoc.

¶ Cap. 10. e. ti. in 1. cōpi. Et de intellectu huius decretalis, uide late per Couar. li. 3. uariar. reſo. ca. 1. nu. 4.

b De feudo.] In iſto 1 caſu fructus ñ computantur in ſortē, interim tā nō debent ſeruitium recipere à vaſallo, nec ē vſura ſic. ī. de feud. c. 1. in quo caſu ſp ēt intelligi ī. eo c. 1. ſed ibi illud exponit, dic ut ibi. Habes ergo vnum caſum in quo non cōmittitur vſura vltra ſortem recipiendo, vt ī. eo, ca. 1. & hoc fauore eccleſiæ. Item & in alio, ī. e. ſalubriter, aliàs etiā poſſet attētari, q̄ vſuræ p̄ſt peti ēt ſm canones, vt cū vēdo tibi p̄diū, & trado, & p̄cipis fructus, nec ſoluis mihi pretium ad terminū, ar. C. de vſur. l. 1. quia hmōi vſuræ nō quaſi vſuræ ſed quaſi intereſſe petūtur, ar. 14. q. 4. tm̄ multi ibi, ad quæſtū, &c. ſigs oblius. ibi, aliqui incrementa, & ff. pro ſoc. ſociū qui dāna verò & intereſſe ſm canones peti p̄ūt. 12 q. 2. ſigs de clericis, & ī. de fo. cōpe. dilecti, & ī. de fideiuſ. peruenit, & c. conſtitutis & arg. ff. de eo quod cer. lo. l. 2. §. vlt. x maximè in cōtractib. bonæ fidei, ubi vſuræ veniunt ex mora, ff. de vſu. mora. §. in bonæ, & ff. de peri. & com. rei vend. l. vlt. & C. de act. emp. & vend. fructus, quia nō dī vſura, ſed potius intereſſe, quia nō dī recipere ultra ſortem. Et quod dicit, quidquid ſorti accedit, uſura eſt; illud p̄t intelligi in mutuo, vel ubi aliquid excogitatur in fraudem uſurarū. Illud nō q̄ duo ſint contractus, qui de ſui natura uolunt eſſe gratuiti; ut mutuum & cōmodatū, mutuū n. niū ſit gratuitū, ſtatim uſura eſt: uñ illud Mutuū dantes, nihil indè ſperantes. ī. eod. conſuluit. Item commodatum ſi non ſit gratuitū, & pecunia recipiatur pro re commodata, de finit eſſe commodatum, & in locationem tranſire uidetur: non tamen eſt uſura Item ſi uendo tibi fundum iuſto pretio, ea lege, ut quandocunque tibi ſoluero pretium, quod mihi debes, fundus ad me reuertatur. C. de pac. inter empt. & vend. l. 2. in caſu iſto lucratur fructus, alias ſi modicum eſſet pretium, præſumitur contractus in fraudē uſurarum. ſupra de emp. & uend. ad noſtram & præcipuè ſi emptor conſueuit exercere uſuras, ī. de pigno. illo uos. Item ubi pecunia datur ad pōpam, poſſum inde recipere mercedem, quia non eſt mutuum, ſed potius commodatum ſiue locatio ff. commo. ſed mihi. §. non poteſt, & l. ſequ. Item vbi aliquid apponitur noīe pœnæ, dum tñ non in fraudem vſurarum, 12. quæſt. 2. fraternitas, tamen in omnibus prædictis caſib. non dicuntur vſuræ: ſed potius intereſſe videtur. Laur.

¶ Idem abbati, & fratribus S. Laurentij.

¶ *Fructus rei pignorata computari debet in ſortem, & excepit vnum caſum.*

CAP. VIII.

CONqueſtus † eſt nobis C. clericus, & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi terram ipſam tit pignoris detinetis, & de fructibus eius ſortem recepiſtis, a prędictam terram clerico memorato reddatis: Niſi terra ipſa de feudo b ſit monaſterij veſtri.

¶ Idem epiſcopo Placentino.

¶ *Hæres vſurarij filius, vel extraneus, vſuras extortas per defunctum reſtituere cōpellitur.*

CAP. IX.

TVa †nos duxit fraternitas cōſulendos, qd ſit de vſu aliorū filijs obſeruandū, qui eis in crimine vſurarū defunctis ſucceduntſ aut de extraneis, ad quos bona vſurariorum aſſeris deuoluta? Tuæ igit̄ q̄ſtioni litteris p̄ſentib. tñdem⁹, quod ſi lij ad reſtituendas vſuras ea ſunt diſtrictione cogēdi, c qua parentes ſui † ſi viuerēt, cogerentur. Id ipſum etiam contra hæredes extraneos credimus exercendum.

¶ Vrbanus tertius.

¶ *Mutuans ea mēte vt vltra ſortē aliquid recipiat tenetur ī foro animę ad illud reſtituē dū, ſi ex hoc aliquid conſecutus eſt: Idē in nō dante parabolam iuramenti, niſi aliquid inde recipiat: Et idem in vendente rē plus quam valeat, quia differt ſolutionem.*

CAP. X.

COnſuluit †nos tua de cuotio, an ille in iudicio animarū quaſi vſurarius debeat iudicari, qui non aliàs mutuo tradit rus, eo propoſito mutuā pecuniam credit, ut licet omni conuentione ceſſante, plus tamen forte recipiat: Et vtrum eodem reatu criminis inuoluatur, qui (vt vulgo dicitur) nō aliter para

† Dictio, ſed deeſt in antiquiorib. codicibus.

† Cap. 12. eti. in 1. ppil. Vide Couar. ī regula, peccatū, de reg. iur. lib. 6. in 2. par. relectionis in initio uerſic. ex hoc. item adde citatos in c. ult. ī. de ſimo.

inter. ar. contra. ff. commo. ſed mihi. §. hæres, & ff. de fideiuſ. tut. l. ſi fideiuſſores. Satis poteſt dici, quo in ſolidum conueniri poſſunt, quia omnia bona defuncti erant illi obligata. arg. eodem cum tu. & præcipuè cum ſuccedit in crimen: hæredis enim ſuccedentis in uitium, par fortuna habenda eſt, C. de fruc. & lit. expe. l. 2. & ēt hæredis ignorantia defuncti vitium non excuſat, ff. de diuer. & temp. & præſcrip. cum hæres. Si ergo hæres ſuccedat in bonis defuncti, ſiue hæres idem crimen cōmittat, ſiue non, ſemper tenet reſtituere vſuras, quas defunctus extorſit, in quantum ſe extendit illius hērditas, vt hic patet, & è conuerſo hērs, pōt repetere uſuras extortas a p̄re, ī. eo. Michael. Vin.

CONſuluit.] In prima ponitur conſultatio tria continens; In ſecunda ſimul ad omnia rēdet ibi, Verum. Abb. Siculus.

CASVS. Tres quæſtio. hic formantur: prima eſt talis: Aliquis mutuat pecuniā ſine aliquo pāto uel cōuentione, eo tñ aīo, ut aliquid ultra ſortem recipiat alias non mutuaret, ſi nihil crederet habere ultra ſortem quæritur, an talis ſaltē in iudicio aīæ uſurarius ſit cenſendus. Secda qō ē. Aliquis mutuauit pecuniā ad certū terminū;

CASVS. Aliqui sunt manifesti vsurarij; quorum quidã publicè renuntiauerũt vsuris: cum isti vsurarij manifestè conuenichantur sup vsuris, appellabant, quæritur, an appellationib. eorũ sit deferendũ: mandat papa prælatis, quatenus manifestos vsurarios & præcipuè illos, quos cõstiterit publicè renũtiasse vsuras, cũ aliqs eos conuenerit, nõ permittãt appellationis beneficio se tueri. No. q̃ hõ tenet appellatio, vt in crimine quis remaneat e se tueri.] Idẽ ẽ i quolibet crimine manifesto: ī. de app. cũ sit Romana, aliàs si iniustè grauaret, non est appellatio deneganda, sic multoties cõdẽnaret iniustè q̃ foret absoluẽdus, ī. de excep cũ inter, & ita intellige ce his qui appellant existẽ do in crimine, & hoc constat, quia non exprimit iustã cãm appellandi, aliàs non audiret aũ sniam appellans, ī. de appel. ut debitus honor.

POst.] ponit duplicem ꝓuisionem contra iudæos vsurarios: Secunda ibi, Et donec. Abb.

CASVS. Quærebaẽ qualiter iudæi cõpellendi sunt ad vsuras restituẽdas, uel remittẽdas, ꝺcipit papa iudæos compelli ad remittẽdas vsuras Christianis ꝑ Principes & ptãtes sæculares: & donec eis remiserint vel restituerint, ab vniuersis fidelib. in mercimonijs & alijs iubet Papa q̃ excõicationẽ oẽm cõitenẽ denegari. No. iudæos indirectè cõpellendos ad vsuras remittendas. Item ecclesia iudicat de his, qui foris, sunt. f Principes.] quorum legibus 2 in temporalibus subijciuntur iudæi, ī. dist. quo iure. & C. de iud. iudæi. 1. quia si ad nos veniunt, protegũtur, ī. de iudæ. sicut. & C. de iudæ. nullus, pari ratione alius contra eos protegamus, arg. ī. de mut. pet. per totum, maximè in his, in quibus legem suam offendunt. ī. eo. consuluit, & 14. q. 4. quoniam, &c. vlt. Vin.

g Communionem.] Sic ī. eo. quanto.

[Gl. seq. signat ꝓrium, & duplr soluit, & remittit.

h Denegari.] Non est dubium quin pœna 3 corporali puniantur iudæi, per ecclesiam, & etiam pecuniaria, ī. quæst. 1. sæpe, in fi. 17 q. 4 constituit, ita tamẽ q̃ vsq; ad vindictam sanguinis non procedatur, ī. eod. de sap. in archiẽpatu. Sed contra: quia nihil ad nos de his qui foris sunt, 2. q. 1. multi, & supra de diuor. gaudem[9], Sol. quod dr ibi, nihil ad nos, & c. illud intelligitur in quantum Deum offendunt, sed in quantũ hominem offendunt,

termino aduenicnte creditor si vult dare parabolam iuramenti, donec aliquod emolumentum percipiat, non tñ aliquid petit vel exigit a debitore: q̃ritur, vtrũ iste eo dẽ crimine cũ primo involuat. Tertia qõ est: aliqs negotiator vendit merces suas longè maiori pretio, vt alio tpe pretium persoluat, q̃ si ei incõtinẽti pretium persolueret, quæsit de isto an pœna simili dẽat condemnari? ad hoc respõdet papa, & ex Euãgelio Lucæ colligit, quid in his casibus fieri tenẽdum, in quo dr. Mutuũ dantes, nihil inde sperãtes, homines isti pro intentione lucri quã hãt, cũ eis vsura & superabũdantia ꝓhibeatur in lege, iudicãdi sunt male agere: & iõ in animarum iudicio efficaciter, sunt inducendi, ut taliter accepta restituant. No. q̃ q̃ recipitur vltra sortem tollitur ex forma ꝓtractus tõ fit vsurarius quo ad ecclesiã iudicãdus, ꝓp intẽtionẽ tñ, quo ad Deũ tã q̃ vsurarius punietur nisi restituerit, & sic aliqs ī ẽst vsurarius quo ad ecclesiã, sed quo ad Deum

a Cõcedit.] ff. quod met. cau. l. vl. §. si ſen rator.

b Sperantes.] [supple q̃ cã mutui, ipse lucri principaliter posita, secũdario tñ aliqd sperare nõ puto, nam hoc, ut & ipsi seruiant illi, arg. 61. alicui. qd prodest, & 59. di. si offe. in nec etiã recipere ex tali spe, arg. 14 q. 4. quippe. imo naturaliter debitor est illi obligatus ad antidora. ll. de pſ. habere. sed si lege, §. ꝑsoluit, & ī. de test. cũ in officijs. Alex. In lege.] 14. q. 3. c. 2. & 3. Ber.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit

d Malè agere.] arg. contra. ī. e. in ciuitate. Illud intelligitur quãtũ ad iudicium ecclesiæ; & potest excusari illud, ꝓp dubiũ istud de iudicio animæ, vt hic patet, & ita non est contra, ibi quo ad formam contractus vsurarij non dñus sed ipsi ꝓp intentionem quam habuerunt, iudicandi sunt in iudicio animæ malè agere, & inducendi sunt, sed non compellendi, vt sic recepta restituant; nec tanquam vsurarij puniendi sunt, sed remissa, quo ad Deum vsuram videntur, quia restituere tenentur sic accepta. Et hic habes manifestè, quod intentio facit hominem vsurarium; intellige cum effectu; sic & expectatio, 14. q. 3. capitulo. & q. 4. si quis clericus. Ber.

QVam.] Cõis diuisio. Secunda ibi, Mandamus. Abb. Simulat.

CAP. XI.

QVã† pernicioſum: & infra.

¶ Mandamus quatenus manifestos vsurarios (maxime quos vsuris publicè renunciasse constiterit) cum aliquis eos conuenerit de vsuris nullius permittatis appellationis subterfugiole tueri. e

¶ Idem Narbon. archiepo.

¶ Per subtractionem communionis Christianorum, & per Principes ſæculares cogẽdi sũt Iudæi ad vſuras reſtituẽdas.

CAP. XII.

POſt† miserabilem: & inf. ¶ Iudęos, a remittendas Christianis vsuras, per Principes f & Potestates compelli præcipimus sæculares. Et donec eis remiserint ab vniuersis Christi fidelibus tam in mercimonijs, quam in alijs, per excommunicationis sententiã, eis iubemus communionem g omnimodam denegari. h

¶ Idem Mutin. episcopo.

¶ Nõ obstãte iuramẽto de nõ repetẽdis vſuris, q̃ debitorẽ p̃ſtito, potest iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere.

† De hoc artic. vide plenè Sotũ lib. 6. de iust. & iure. q. 4. art. 1. & Syluestrũ verbo, vsura, 2. q. 1.

† Prolixi, in antiquis, codicib.

¶ Nec. c.

† Verba sũt Ezechielis c. 18. vide Hieron. ex. ex. per totam ibi. & apud Iurẽ parte 2. ca. 18 & ap d Cra. 14. q. 3. cap putari.

a De intellectu huius q. vide Covar. l. 1. varia. resol. ca. 20. nu. 4. ad de Caiet. apud S Thom. 2. 2. q. 78 ar. 2. ad 4. arg.

† Cap. 2. eo. ti. in 3. ꝓpil. Et vt iciac quis dicatur vsurari⁹ manifest⁹, vide citatos in ca. quia in oib. ī. eo. ti.

† Cap. 2. eo. ti. in 3 ꝓpil. extat integra in regiſtro. Inn. iij. li. j. epiſtola incipiente: poſt miſerabile.
De materia vide extrauagantẽ Pauli iij. inci. Cupiẽtes iudæos. Marquar. trac. 8 iudæ. part. 2. c. 1.

a De hoc artic. vide latè per Marquar. tra. de iudæ. par. 2. c. 1.

g Quib. pœnis possint Iudæi per ecclesiã coerceri, tradit Zachi. trac. de haret. ca. 36. & ibi late Cõpegius.

endum, ſecus eſt. vel poteſt intelligi illud de directa coerctione, q̃ in eos nõ exercemus: ſecus de indirecta, vt hic, ſup. de dec. c. de terris, cum etiam p̃ delictum efficiãtur de foro noſtro, ẽ. de iud. nouit, & ẽ. de fo. comp. cum ſit generale, & 6. q. 3. placuit, & ẽ. de rap. c. 1. de hoc dictũ eſt ẽ. de iudæ.

ita quorundam. Ber. TVas.] vſurarius q̃ fecit debitorẽ iurare de ſoluendis, vel de non repetẽdis vſuris, eccleſiaſtica cenſura cõpellitur ab exactione deſiſtere, & exactas reſtituere. h. d. Cõis diuiſio ſecunda ibi, Nos. Abb. Sic.

¶ Cap. 3. eo. tit. in 3. cõp. De materia huius decretalis præter Doc. hic, uide latè q̃ Sỹl. verb. vſura, 6. adde Conar. citatũ in c. tuas, ẽ. eo. & B. Th. 2. 2. q. 78. art. 3.

CASVS. Quidam vſurarij faciunt iurare illos, quibus mutuant pecuniam, q̃ vſuras non repetant ab eis, & ſuper ſolutis nullam moueant qõnem: quæſitũ fuit à Papa quid ſup̃ hoc ſit agendum? Rñ. Papa eps̃o dioceſano, vt vſurarios ipſos monitione præmiſſa eccleſiaſtica cenſura cõpellat, ante ſolutionem vſurarũ deſiſtere ab earum exactione, vel reſtituere ipſas poſtq̃ fuerint perſolutæ: ne de dolo, & fraude cõtingat eos cõmodum reportare. No. hanc decretalẽ contra vſurarios per quam poſſunt compelli, vt relaxent debitoribus iuramentum præſtitũ pro vſuris ſoluendis, vel repetendis ſolutis. Item de dolo, & fraude non debet quis cõmodum reportare.

[Glo. ſeq. poſſet reci. per duas q. & obiect. ad ſolutionem ſecundæ.

a Deſiſtere.] Relaxato prius facto, ẽ. de iureiur. ex adminiſtrationis, & hanc relaxationem poteſt petere, qui iurauit, cum huic petitioni non renunciauerit, vt ẽ. de renun. cum inter P. & ſup. quod me. cauſa, ad audientiã, immo etſi iurauerit non petere abſolutionem, poteſt illud denunciare, ẽ. de iureiur. quemadmodum. Et licet ob priuatum commodum denuncret, non tamen repellitur ab ea, quia proderit vſurario cum pœnituerit, arg. 8. q. 1. ſunt in eccleſia. Bernardus.

b Vel reſtituere. Sic ẽ. de iureiuran. debitores, & ſup. de emp. & vend. d noſtram.

QVIA.] Præmiſſa cauſa ſtatuti, ponit ipſum ſtatutũ: ibi, ſtatuimus Abbas.

¶ Per hãc regulã, q̃ non ſit dignus legis auxilio, is qui facit Ꝑ legem, uide qd dicat Fecien⁹ de Senis conſi. 89. refert Abbas in c. 2. ẽ. de iureiur. ¶

CASVS. Quia fruſtra legis auxilium implorat, qui committit in legem, ſtatuit Papa, vt ſi aliquis vſurarius litteras impetrauerit, ſuper reſtituendis ſibi vſuris, vel fructibus computandis in ſortem, auctoritate illarũ litterarum nullatenus audiatur, niſi prius reſtituerit vſuras, quas ab aliis noſcitur extorſiſſe. No. regulam. Fruſtra auxilium legis implorat, qui cõmittit in legem. Item vſurarius repetens vſuras non auditur, niſi prius receptas reſtituat: & fictio. qnõd qui morbo continuo laborat, contra alium non eſt audiendus. Item obiectu criminis ciuilis actio retardatur.

c In legem, ſ.]eandẽ l. ff. qd metũ cã, iſti q̃dem, & ẽ. de appell. an ſit, &c. cõſtitutis, & C. de iu. delib. ſcimus, §. ſi verò poſtq̃. Arg. cõtra, ẽ. de appel. dilectis filijs, vbi decanus qui non detulit appellationi, an ſit appellans in eodem negotio: & idẽ vt ſi in alium delinquat, ff. de ti. nup. filio patroni, §. 1. vbi patronus q. Ꝑ vnam legem venit, bñficiũ alteri amiſit, ff. de mino. l. auxilio, in fi. vbi minor delinquens beneficium reſtitutionis amittit. Vin. & Io. reliquerunt hoc diſputationi, vtrum delinquẽs Ꝑ legem vnam, aliarũ perdat beneficiũ. Ego non credo, q̃ Ꝑ ea perdat beneficium alterius, quia ſic puniretur in eo in quo nõ deliquit: ſufficit ergo, q̃ amittat legis beneficium, q̃ cõtempſit, vt dicunt primæ concor. & illa lex, auxilium. loquitur in crimine, vbi non reſtituitur minor: nec illa, filio patroni, obſtare videt.

[Gl. ſeq. quærit & ſoluit, duos caſus excipiẽdo, ſecundo quærit, ponit opi. Ioan. & Tan. & ſol. in fi. elicit arg. quod ſtatim determinat.

d Reſtituerit.] Nũq̃d ſufficiat cautio de reſtituẽdo? Rñ. deo q̃ nõ, ar. ẽ. de re iud. cũ aliqb. ff. de pig. act. q̃ ſi nõ ſoluerit, niſi ſortè magna cã interuenerit, ar. ff. de re iud. lege 4. §. ait prætor, puta ſi non ſit ſoluendo: tunc ſufficit prædare cautionem, quòd ipſe reſtituet: & audiri debet, vt poſtea alij reſtituat, arg. ẽ. de reſtit. ſpo. olim 2. & ſup. de ſoluit. Odoardus, & ff. le. c. ff. bo. l. ſi debitoris, vel ſi ille cui debetur cõſentiat, quia ſatisfactum intelligitur, ff. de pig. act. ſi rem, §. ors, ar. ẽ. de re iudi. q̃ ad conſultationem. Item q̃d ſi nullus agit contra iſtum pro vſuris? Dixit Io. & Tã. q̃ facta denunciatione in publico ſi nullus apparet, q̃ petit, debet iſte audiri q̃ litteras, ſicut facit qui rem inuenit alienã, ad euadendũ pœnã furti denuntiet publicè, vt cuius eſt res veniat, ff. de fur. falſus, §. q̃ alienũ. Hoc non credo ſufficere: nõ. n. excuſatur uſurarius ſi nullus repetat ab eo, uel ſi denuntiet: immo etiã tenetur uſuram reſtituere ſalte. in pauperib. ſi nullus apparet cui reſtituat: aliter non liberat à peccato, ut ẽ. eo. cum undè cum nõ ſit adhuc emendatus, ſi in crie periculum retinendo alienum, non eſt audiendus, & hoc patet per litteram iſtam, quia niſi reſtituerit, uel adhuc reſtituat cum effectu, ergo beneficiũ legis hîe non dẽt, cum adhuc Ꝑ illã in crimine perſeueret: unde pẽt ei dici, ejice primo trabem de oculo tuo, quã feſtucam de oculo fratris tui. 1. q. 1. multi, & 3. q. 7. c. infames, § porrò. in fi. & ita iudex non procedat per litteras tales, niſi poſtquam conſtiterit, q̃ plenè purgatus fuerit, & hoc intelige cũ eſt manifeſtus uſurarius, aliàs iudex non denegaret ei audientiam, & ſic iudex ex officio ſuo poteſt cum repellere exemplo Domini 3. q. 7. qui ſine. c. poſtulatus, & ẽ. & de excep. exceptionem, & Ꝑ. c. prox. & ẽ. eo. q̃ pernicioſum, ar. idem erit, ſi nõ ſit manifeſtus uſurarius, &

CAP. XIII.

TVaſtdudum recepimus qõnes, q̃ qdã vſurarij, eos, quibus dãt pecuniam ad vſurã, præſtare faciunt iurm, quod vſuras non repetant: & ſuper his quas ſoluerint nullam moueant quæſtionem. Nos igitur rñdem⁹, vt vſurarios ipſos monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cõpellas, ante vſurarum ſolutionem ab earum exactione deſiſtere: [a] vel reſtituere [b] ipſas, poſtquã fuerint perſolutæ: ne de dolo, & fraude cõtingat eos cõmodum reportare.

¶ Idem.

¶ Non auditur vſurarius repetens vſuras, niſi prius reſtituat extorſas.

CAP. XIIII.

QVia † fruſtra legis auxilium inuocat, qui cõmittit in legem: [c] Statuimus, vt ſi quis vſurarius à nobis litteras impetrauerit, ſup reſtituendis vſuris, velꝭ fructibus computandis in ſortem: niſi prius ipſe reſtituerit [d] vſuras, quas ab alijs noſcitur recepiſſe, auctoritate litterarũ ipſarum nullatenus audiatur.

¶ Idem Alciſſiodoren. epõ.

¶ Conuictus de vſuraria prauitate per famã, & alia argumẽta, poteſt manifeſtari vſurarius, & tanquam manifeſtus vſurarius compeſci ſecundum diſpoſitionem Lateranen. Concilij.

CAP. XV.

CVm in dioceſi tua ſint quàmplurimi vſurarij, de quibus minimè dubitatur, quin ſint vſurarij manifeſti; cõtra quos propter timorem

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp. Et de intellectu uidẽ Romanũ ſing. 340. Ic. c. q̃ fruſtra, & Marſiliũ ſingu 609. inc. aduertas ad

† Cap. 5. eo. tit. in 3. cõp. Et q̃ dicant uſurarij manifeſti tradũt latè citati in c. q̃ in cibus adde Oino. Aretinum in ſ. ex maleficijs. Inſtit. de actio.

tus,& reus excipiat ꝙ non debet audiri, cum eodē reatu crīs inuoluat,probatione recepta non audit,nisi restituat,vt dixi.Itē qd si aliqs contendat in iure cum ipso impetrante, & appelletur ante causam, numquid expedietur ante cām appellationis? arg. est hic ꝙ sic, ex eo quod dicit,nisi prius restituerit, & c.si vsurarius impetrator appellet non audirē illum interim per litteras illas. Item hēs hic, ꝙ lītæ, q̄ ab initio nō valent, postea cōualescūt, ſ. de for. cōp.verū licet, & ex tenore,& hoc verū ē qñ ab initio non sunt nullæ ipso iure. Ber.

CVm in.] Manifesti vsurarij, etiā nullo accusante pōt cōpelli ꝙ pœnam Lateran. Concilij vsuras restituere.h. l.vel alr,& sic vt in rubrica nota ſm verū intellectum enim primū summariū Ioan. An. patū hēt dubij. Secunda pars ibi,Fraternitati.Abbas.

† In Latera. c. sub Ale. 3.c.25 quòd refertur in c. 9a in omnibus.ſ.eo.tit.

CASVS. In diœcesi Altissiodoren.plures erant vsurarij manifesti, sed pp timorē potentum,qui defendunt eosdem, nullus accusator ꝰ eos appareret,nec sunt ꝙ sniam condemnati: quæritū fuit quid de illis sit agendum? Respōdet Papa epō Bonon.ꝙ quamuis contra eos non appareat accusator, tñ ex alijs argumentis ꝓstiterit illos esse vsurarios manifestos, pœnam Later.Concilij contra illos poterit exercere. & iudex ex officio suo potest procedere contra crīosos manifestos q̄us non accusentur.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cōp. Et de materia,& intellectu huiꝰ decret. vide latè Couarru. & citatos ibi per eum, li. 3.va. resolu. c.1.num.3.

a Potentum.] vndè excommunicari possent si præsterent impedimentum volentib.agere contra illos,ſ.de offi.deleg.c.1.& 11.q.3.iniustum.

[Gl.seq objicit per locum a diuisione, & dupliciter respondet.]

b Manifestos.] Si intelligas manifestos. i. notorios,non est opus alijs argumētis, ſ.de accus.euidentia. ſ.de iureiur.ad nostram,& 2.q.1. de manifesta. Si autē loquitur de manifestis non notorijs, ſm hoc euidens probatio requiritur ſm iuris ordinem. 11.q.3. eorum, in fi. Ad hoc posset dici, ꝙ illud notorium non habet facti perseuerantiam, vñ aliqua requirunt argumenta. Vel dic ꝙ sollemnis fama docet ipsos esse vsurarios, & ideò per famam,& alia argumenta puniūtur,quia sola fama non sufficit ad cōdemnationē, arg.35.q.6.si duo, & 3.q.3.§.Item sæpè fit,& ſ.de iurei.ex litteris.

2 Manifestꝰ usurarius ex q̄b. conuincat p̄ter Arctinū initio huius capitis citatum adde Alexā. cons.172.in 2.par.huiꝰ ioan. cons.178. & nos, & Abbate ſ. fil.81. ic. ex themate in 2.volu.

c Poteris.] Ex officio tuo,vt dixi, ſ.eo. c.proxi.licet nullus appareat accusator.]

SAlubriter.] Maritus fructus rei dotalis, vel oblatæ pro dote,non tenetur in sortem computare.h.d.Primo ponit dictum: Secundo eius cautam assignat, ibi, Cum frequenter.Abb.Sic.

CASVS. Aliquis accepit aliquam in vxorem,certa dote libra[rum] socero constituta,sed quia socer ille pecuniam tunc temporis non dedit,cū genero ipsam dare[n]t,tradidit ei quasdam possessiones pro dote, quas dedit sibi in pignus quousque dos ei fuerit persoluta, quæritur, vtrū fructus percepti de istis possessionib.pignori obligatis,debeant computari in sortem, & respondet Papa, quòd non; cum frequenter fructus dotis non sufficiant ad onera matrimonij supportanda. No. hic casum,in quo fructus computantur in sortem.

potentum,[a] qui tuentur eosdem,nullus accusator apparet, nec ijdem sunt per sniam condemnati: Fraternitati tuæ taliter respondemus,quod licet contra eos non appareat accusator: ſ tamen alij argumentis illos constiterit esse vsurarios manifestos, [b] in eos pœnam in Later. † concilio contra vsurarios editam, libere poteris [c] exercere.

¶ Idem.

¶ Maritus recipiens pignus pro dote promissa,non tenetur fructus in sortem computare. h. d & est casus singularis, & alibi non probatur.

CAP. XVI.

SAlubriter: † & infra. ¶Sanè generū ad fructus possessionum, quæ sibi a socero sunt pro numerandā dote pignori obligatæ, computandos in sortem, [d] non credimus compellendū: Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera [e] mīmonij supportanda.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cōp. Præter Doc. hic vide citatos in c.quia frustra.ſ.eo. & Sylu.ſtrū verbo, vsur. 6.vbi plenissimè adde Couarruuiā citatū super glo.

¶ Idem episcopo Bonon.

¶ Repetens vsuras non audiatur, nisi restituat extortas per se, vel per alium, a quocumque causam habeat.

CAP. XVII.

MIchael † laicus suā nobis quærimoniam destinauit, quod M. & quidam alij Bonon. ciues multa extorserunt ab eo, & a patre suo, cuius hæres extitit [f] nomine vsurarū: & inf. ¶Attētius prouisurus,ne auctoritate nostra in negotio procedas eodē: nisi dictus conquerens restituerit [g] adhuc]

† Cap.2.eod. tit.in 4.cōp. Et sic rō q̄ hīt ff.d vsur. in retrudū, i fi. ibi dīt absurdū,videri hominē in fructu esse: cū oēs fructꝰ rerum natura hominū gratia cōparauerit.Vide Tullium li. 1. de officijs.

d In sortem.] hic est casus, in quo fructus non computantur in sortem, alios habes notatos supra eod.conquestus.

[Gl. seq.tractat de fructib.dot.lib.q̄ cedāt marito,& q̄ nō: secūdo tractat de periculo euictionis, vel deteriorationis rei dotalis, ad q̄ spectat.

e Onera.] hoc ideo dicit, q̄a fructus dotis cedunt lucro mariti pp onera mīmonij,C.d iudo ꝙ onerib ad hoc aū, vt maritus lucretur fructus rei dotalis,requirit, vt sustineat onera mīmonij. ff.de doli except.l.pater. in princ. Itē oportet ꝙ possessio r.i dotalis tradita fit.ff.sol.mat.de diuisione,fructus verò ꝙcepti ante mīmoniū restituūtur muliēri, nec cedunt lucro mariti.ff.de vsur.videamus, §.ante pen. silr fructus, & ētus pecudū dotalium lucrat maritus,ff.de iu.dot. plerumq;, §.si fetui. Idem est in fundo cretifodino, vel argentifodino. ff. sol.mat.diuortio, §.si vir in fundo. secus tamen est in fœtu ancillarum a dotaliū,qui non cedit lucro ipsi marito ꝛ ff.de iur.dot.l.plerumque,§.si fetui. Itē secus est in lap.fodinis, vbi lapis non renascitur, & in arborib. nō cædendis,ff. sol.mat. diuortio.§.si fundum,& duob. §§.seq.Item fallit hic illa regula,Cuius est emolumentum,eius dicitur esse periculum,licet n.ad illos spectet emolumentum rei dotalis, non tñ rei periculum, vel euictionis,vel deteriorationis, ff.de iu.do.plerumq;, in princ.& §.1.& C.e.ti.l.1.tū cum distinctione,an res datæ in dote sint æstimatæ,vel non,vt ibi distinguitur,sed hoc est verum,nisi res dotalis constiterit in numero,pondere, vel mensura: nam periculum talium spectat ad virum.ff.de iure dot. res in dotem. Io.

f Extitit.] Alias non teneretur, nisi esset hæres. ſ.eo. tua nos.

Et sic rō q̄ hīt ff.d vsur. in retrudū, i fi. ibi dīt absurdū,videri hominē in fructu esse: cū oēs fructꝰ rerum natura hominū gratia cōparauerit.Vide Tullium li. 1. de officijs.

g Cędendis, alias cęduis, hoc intendit si esset Sylua exdua arbores bene essent in fructu. 10.Aud.

Michael.] Primo ponit patris querelam: Secundo clausulam,q̄ stylus curię apponit in litteris, quę impetrantur ad recuperandas vsuras. Abb.

CASVS. Michael laicus conquestus fuit dño Papæ,ꝙ M. & quidā alij ciues Bonon. multa extorserunt ab ipso,& à pre suo cuius hæres extitit per vsurariam pravitatē,vnde mādat Papa epō Bonon.vt in cā procedat,ſm ꝙ de iure fuerat procedendum,quidam tñ attētius, ne in negotio procedat eadem auctoritate illatū litterarū,nisi dictus Michael restituerit,vel adhuc restituat,si quas ipse aliquando,vel pater eius extorsit vsuras. No.ꝙ frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem. Item qui morbo consimili laborat, ꝓra alium non est audiendus. Item ex qua persona quis lucrum capit, de eius facto tenetur. Item filius tenetur ex facto patris.

a Adhuc.]

a Adhuc.] hoc expoſitum eſt ſup. eodem, quia fruſtra.

¶ Gl. ſeq. primo no. q̃ filius ex facto patris cõuenit & cõuenitur, ſecũdo quærit & ſoluit, tertio quærit & forti ficat, alle. ad negatiuam, contra quam allegationẽ inducit decr. tua, & ſol. ad affirmatiuam, & hanc partem tenet, licet vacillando, quare iterum quærit, ar. affirmatiuè, ſed contrarium ſoluit.

a Pater] hic hẽs q̃ filius teneat ex delicto patris, ſic ſ. e. tua nos, & agit ex facto patris, vt hic patet, & ſic repetitio vſurarũ dat hĩdi, & ꝯ hĩdẽ, vt hic patet: cum. n. iſte agat ex ꝑſona patris, ipſum tenet defendere, ff. de reg iu. ex qua fuerit quoq; g ſo. 12, & ff. de ꝓ. ſ. pe. aliàs denegatei actio vt ibi dĩ. Sed pone q̃ iſte non agat ex perſona patris, numquid obeſt ei ſi excipiatur contra ipſum, q̃ pr̃ vel auus receperunt vſuras? Vr̃ q̃ ſic, qa vſuræ reperuntur ab hærede, & à quocunque etiam extraneo, ſ. eod. tua. imò hæres, teneat ex delicto defuncti, & ſi nihil peruenerit ad ipſum, ſecũdum canonem. ſ. de rap. in literis, & ſ. de ſepul. c. vlt. vbi de hoc. & 16. quæſt. 6. ſi ep̃m, in fi. 12. q. 2. ep̃s qui filios, ergo ſi agi pôt, multò forti ex. cipi, & hoc concedit Io. qa hæres nõ peccauit hic ex maleficio, ſed potius ex quaſi contractu ratione indebiti ſoluti. Inſt. de obl. quæ ex quaſi contractu. §. item is cui quis per errorem, & q̃ poſſit ſic excipi de facto patris eo agente, facilis probat q̃ hanc literam. Sed ſi non feciſſet iſte mentionem in litteris de patrẽ, numquid eo agente ex facto ſuo, poteſt excipi contra ipſum, q̃ pater fuerit vſurarius, nec reſtituerit vſuras? Vr̃ q̃ non, quia per tales litteras non poteſt agere de facto patris: ergo nec excipi poteſt contra ipſum, aliàs iniquum videtur, arg. contra, ſ. eo. tua. ſed ille loquitur in ordinario: imò alia ratione vr̃, quod poſſit excipi, quia in vitium ſucceſſit patri, ut ſ. eo. tua. & ſic culpam alienam fecit ſuam, retinendo ſcienter alienum: ergo antequam alium impetat, debet eſſe ab illo crimine purgatus vt dictum eſt, ſup. eo. quia fruſtra. Satis vr̃ quod nõ poſſit excipi, arg. huius c. ex querimonia, & cõmiſſione, nunquam. n. clauſula illa ponitur in litteris, niſi quando de patre fit mentio in litteris, ſicut hic factũ fuit: ſed ita vr̃ quod poſſit excipi: tenetur. n. reſtituere uſuras, quas pater extorſit, cui ei ſuccedat in bonis: quod potius credo. Sed numquid repelli poteſt ab agendo qui nomine alieno repetit uſuras? Videtur quod ſic, arg. 45. diſtin. ſicut non ſuo, ſed hoc non videtur, qa nihil in ſuã vtilitatẽ verſum eſt nec ſecundum iſtum ageretur ad vſuras repetendas: immo contra illum, qui habuit illam vtilitatem.

Q Vanto.] Iudæi, qui extorquent graues vſuras à Chriſtianis, vel de poſſeſſionib. decimas vel oblationes ſolitas percipi per eccleſias, eis non ſoluunt, priuant Chriſtianorum communione, h. d. Vel ſic, vt in rubro. Duo ſunt dicta: Secũdum ibi, Hac eadem. primum dictum facit tria, Primò ponit cãm ſtatuti: Secũdò ſtatutum ibi, Volentes. Tertiò prouidet ꝯ grauamen ſuſpicatũ ibi, Principibus. Abbas Siculus.

CASVS. Quãto amplius Chriſtiani cõpeſcuntur ab exactione vſurarũ, tãtò grauius Iudæi ſuper his Chriſtianos iſteſtãt, grauiores & immoderatas extorqnendo ab eis vſuras, vñ ſtatuit ꝯciliũ gẽrale, vt de cætero ſi Iudæi quacunq; occaſione graues & immoderatas à Chriſtianis vſuras extorſerint, Chriſtianorũ eis, participiũ ſubtraharur, donec de immoderato grauamine ſatisfecerint, & ſi opus fuerit, Chriſtiani per cenſuram eccleſiaſticam compellantur ab eorum commercijs abſtinere. Præcipit inſuper concilium Principibus, vt propter hoc non fiat Chriſtianis infeſti, ſed Iudæos compeſcant à tanto grauamine. In fine dicit quod eadem pœna compellantur Iudei ad ſatisfaciendum eccleſijs, pro decimis & oblationibus, quas à Chriſtianis de domibus & poſſeſſionibus alijs percipere conſueuerunt, antequam ad Iudæos peruenirent, vt ſic eccleſiæ ſeruentur indemnes. Nota Iudæos compeſcendos ab exactione vſurarum indirectè, & vt ſatisfaciant eccleſijs de domibus, & poſſeſſionibus pro decimis & oblationibus ſibi debitis. Et ſic nota, quod Iudæi tenentur ſoluere decimas tam perſonales quam prædiales. Item res tranſit cum onere ſuo.

c Immoderatasue.] Ergo moderatas videtur permittere, à contrario ſenſu, 25. diſt. qualis, ff de iud. cum prætor, quod non eſt verum, ſup. eo. poſt miſerabilem, & ita ceſſat hoc argum. à contrario ſenſu, C. de epiſco. & clericis, conuenticulam, & graues vſuræ dicuntur, quæ excedunt legitimum modum à lege ſtatutum, C. de vſur. eos.

d Commercijs.] ſic ſupra eodem, poſt miſerabilem.

e Deueniſſent,] & ita res tranſit cũ ſuo onere, ſ. de dec. cum

† Idẽ. ſ. Innoc. iij. in ꝯcilio gẽrali Lat. c. 67. & c. 3. eo. ti. in 4. cap. Et de materia vide citatos in c. poſt miſerabilẽ, ſ. eo. ti. & ꝑcipue Marquardum.

† Inoleſcit] in codice Barbatiæ, i. creſcit.

f Hæc opinio gloſſæ eſt, ut teſtatur Couarruuias li. 3. uariarũ reſo. c. 3. uer. Tertio inquirẽdum eſt, ubi latè agit de materia huius decretalis, & gloſſæ.

† Hodie Iudæi non pũt hĩe bona immobilia per extrauagãtẽ Pauli iij & Pij V. Pont. Max. q̃ citãtur in c. mul corum, ſ. de Iudæis.

tuerit, vel adhuc a reſtituat, ſi quas aliquando ipſe, vel pater b eius extorſit uſuras.

¶ Idem ſin concilio generali.

¶ *Etiam Iudæi compellendi ſunt ad reſtituendas vſuras extortas à Chriſtianis, & ad ſoluendas decimas, vel oblationes de eorum poſſeſſionib.*

CAP. XXIII.

QVanto ampliꝰ Chriſtiana religio ab exactione compeſcitur vſurarum, tantò grauius ſuper his Iudæorum perfidia inſoleſcit, † ita quod breui tempore Chriſtianorum exhauriunt facultates.

¶ Volẽtes igitur in hac parte proſpicere Chriſtianis, nè a Iudæis iminanter aggrauẽtur, ſynodali decreto ſtatuimus, vt ſide cætero quocunque prætextu, Iudæi à Chriſtianis graues immoderatas vè c vſuras d extorſerint, Chriſtianorum eis participiũ ſubtrahatur, donec de immoderato grauamine ſatisfecerint competẽter. undè Chriſtiani (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellantur ab eorum cõmerciis d abſtinere. Principibus aũt iniungimus, vt ꝓpter hoc nõ ſint Chriſtianis infeſti, ſed potius à tanto grauamine ſtudeant cohibere Iudæos.

¶ Hac eadem pœna Iudæos decernimus cõpellẽdos ad ſatisfaciendũ eccleſijs pro decimis & oblationib. debitis, quas à Chriſtianis de domib. & poſſeſſionib. †alijs percipere conſueuerãt, antequã ad Iudæos quocũq;, titulo deueniſſent: e vt ſic eccleſiæ conſeruentur indemnes.

¶ Gregorius ix. fratri R.

¶ *Vſurarius eſt, qui a debitore recipit aliquid ultra ſortẽ etiam ſi ſuſcipiat in ſe periculum h. d primò. Non eſt vſurarius emptor rei minus iuſto precio, ſi tãc ueriſimiliter dubitetur: an tempore ſolutionis plus vel minus ſit res uaſ litur. ahoc dicit ſecundò Propter dubium excuſatur is qui ex eo, quod differt ſolutionem precij, vendit rem plus quam valeat ſi non erat eam aliàs uendituru. h. d. tertiò.*

10 20 30 40 50 60

a Adhuc.] hoc expoſitum eſt ſup. eodem, quia fruſtra.

¶ Gl. ſeq. primo no. q̃ filius ex facto patris cõuenit & cõuenitur, ſecũdo quærit & ſoluit, tertio quærit & forti ficat, alle. ad negatiuam, contra quam allegationẽ inducit decr. tua, & ſol. ad affirmatiuam, & hanc partem tenet, licet vacillando, quare iterum quærit, ar. affirmatiuè, ſed contrarium ſoluit.

a Pater] hic hẽs q̃ filius teneat ex delicto patris, ſic ſ. e. tua nos, & agit ex facto patris, vt hic patet, & ſic repetitio vſurarũ dat hĩdi, & ꝯ hĩdẽ, vt hic patet: cum. n. iſte agat ex ꝑſona patris, ipſum tenet defendere, ff. de reg iu. ex qua fuerit quoq; g ſo. 12, & ff. de ꝓ. ſ. pe. aliàs denegatei actio vt ibi dĩ. Sed pone q̃ iſte non agat ex perſona patris, numquid obeſt ei ſi excipiatur contra ipſum, q̃ pr̃ vel auus receperunt vſuras? Vr̃ q̃ ſic, qa vſuræ reperuntur ab hærede, & à quocunque etiam extraneo, ſ. eod. tua. imò hæres, teneat ex delicto defuncti, & ſi nihil peruenerit ad ipſum, ſecũdum canonem. ſ. de rap. in literis, & ſ. de ſepul. c. vlt. vbi de hoc. & 16. quæſt. 6. ſi ep̃m, in fi. 12. q. 2. ep̃s qui filios, ergo ſi agi pôt, multò forti ex. cipi, & hoc concedit Io. qa hæres nõ peccauit hic ex maleficio, ſed potius ex quaſi contractu ratione indebiti ſoluti. Inſt. de obl. quæ ex quaſi contractu. §. item is cui quis per errorem, & q̃ poſſit ſic excipi de facto patris eo agente, facilis probat q̃ hanc literam. Sed ſi non feciſſet iſte mentionem in litteris de patrẽ, numquid eo agente ex facto ſuo, poteſt excipi contra ipſum, q̃ pater fuerit vſurarius, nec reſtituerit vſuras? Vr̃ q̃ non, quia per tales litteras non poteſt agere de facto patris: ergo nec excipi poteſt contra ipſum, aliàs iniquum videtur, arg. contra, ſ. eo. tua. ſed ille loquitur in ordinario: imò alia ratione vr̃, quod poſſit excipi, quia in vitium ſucceſſit patri, ut ſ. eo. tua. & ſic culpam alienam fecit ſuam, retinendo ſcienter alienum: ergo antequam alium impetat, debet eſſe ab illo crimine purgatus vt dictum eſt, ſup. eo. quia fruſtra. Satis vr̃ quod nõ poſſit excipi, arg. huius c. ex querimonia, & cõmiſſione, nunquam. n. clauſula illa ponitur in litteris, niſi quando de patre fit mentio in litteris, ſicut hic factũ fuit: ſed ita vr̃ quod poſſit excipi: tenetur. n. reſtituere uſuras, quas pater extorſit, cui ei ſuccedat in bonis: quod potius credo. Sed numquid repelli poteſt ab agendo qui nomine alieno repetit uſuras? Videtur quod ſic, arg. 45. diſtin. ſicut non ſuo,

c Immoderatasue.] Ergo moderatas videtur permittere, à contrario ſenſu, 25. diſt. qualis, ff de iud. cum prætor, quod non eſt verum, ſup. eo. poſt miſerabilem, & ita ceſſat hoc argum. à contrario ſenſu, C. de epiſco. & clericis, conuenticulam, & graues vſuræ dicuntur, quæ excedunt legitimum modum à lege ſtatutum, C. de vſur. eos.

d Commercijs.] ſic ſupra eodem, poſt miſerabilem.

e Deueniſſent,] & ita res tranſit cũ ſuo onere, ſ. de dec. cum

tum non sit & 7.de pig.ex illis,& 16.q.1.si quis laicus, ff.de pig.act.si conuenerit, §.si fundus. Ber.

NAuiganti.] Tria dicta hic continẽtur. Secũdum ibi, Ille quoque. Tertium ibi, Tatione huius. Abb.

CASVS. Aliquis mutuauit certã pecunię q̃titatẽ alicui nauigãti vltra mare, vel eũ ti ad nũdinas, & pro eo quod credi tor recipit in se periculum pecuniæ recipit aliquid vltra sortẽ: q̃ritur vtrum vsurarius sit censendus? Et rñdet Papa, q̃ sic. Sedà ponit alia qõnã. Ecce aliquis dat decẽ solidos, vt alio tpe recipiat totidem mẽsuras vini, olei, vl frumenti, q̃ tũc plus valẽt, q̃ritur, vtrum iste sit vsurarius censendus? rñdet Papa, si dubiũ sit vtrũ plus vel mĩus sint valituræ tpe solutionis, nõ dẽt ꝙ hoc vsurarius reputari: & ita ꝙ dubiũ excusetur. Tertio ponitur alia qõ. Ecce aliquis vendit pannos, granum, vinum, vl alias merces, vt amplius recipiat termino constituto, q̃ valeant tpe venditionis, quæritur, vtrum iste vsurarius sit censendus? Rãdet Papa q̃ iste ẽt rõne dubij excusatur ab vsura, dũmodò merces suas tpe ꝓ̃dc̃o nõ fuerat venditurus. No. quod mutuam pecuniam mercatori, vt aliquid vltra sortẽ recipiat, pro vsurario habetur licet periculum pecuniæ in se suspiciat. Et sic no. quod non admittitur compensatio in vsuris. Item non solum abstinendum est à malo imò a specie mali. Item dubia in meliorem partem sunt interpretanda. Item rõne dubij excusatur quis ab vsura. Item non quodcunque dubium excusat ab usura, sed q̃ probabiliter dubitari põt.

[Glo. sequens recitetur per obiectionẽ, & solutionẽ.]

a Periculum.] quia ille recipiebat in se periculum, videbatur quod quasi quadã compensatione licitè aliquid vltra sortem recipere posset, quia periculũ pecuniæ mutuatæ pertinebat ad debitorem, cum sua facta fuisset: sed nihilominus est vsurarius, cum excedat naturam mutui, vt dictum est ĩ. eo. conquestus. quia si nullum periculũ sequtũ fuit, & aliquid vltra sortem recepit, illud fuit vsura, quia ex ea fit hinc indè mutuũ nihil inde sperare debet, iuxta illud: date mutuũ, nihil inde sperãtes, ĩ. eo. consuluit, 14.q.3. per totum. & nulla compensatio siue dispensatio admitti debet vt vsura euitetur, iuxta eo. super eo. ergo siue recipiat in se periculum, siue non, nihil vltra sortem recipere debet.

[Glo. seq. in prin. & fine arg. quod propter dubium aliquid excusatur & permittitur, in medio arg. dubia in melius interpretanda, alle. contrarium, & sol.

b Verisimiliter dubitatur.] Ergo si certum esset, q̃ tẽpore solutionis, plus valeret, vsurarius est censendus, ĩ. eo. in ciuitate, arg. ĩ. c. prox. & ita propter dubiũ excusatur: quia tam emptor quam venditor æqualiter cõmodum & incõmodũ ea dilatione expectat, & est li. C. de fol. l. pen. Itẽ arg. est hic, q̃ dubia in meliorẽ ptẽ interpretari dẽnt, ĩ. de reg. iur. c. 1. quia promptiores dimus esse ad absoluendũ, q̃ ad condemnandũ. ĩ. de prob. ex litteris, ff. de actionibus & obl. l. Arianus. Sed contra q̃ potius in tali dubio abstinendum esset à talib. cõtractib. pp̃ periculum, arg. ĩ. de cle. excom. minist. illud. Q̃nque .n. aliqui fingunt se dubitare, vbi dubitatio nõ est: tñ reliquẽ di sũt in talib. cõtractibus suis. Item arg. q̃ rõne dubij aliquid q̃ mittitur, q̃ alias nõ licet, 13.q.2. non estimemus. ff. de ven. inspi. l. j. §. j. ff. de iud. si quis ex aliena. C. de vsur. si ea lege, & tõne huius dubii excusatur, vt in §. seq.

c Tpe ꝓ̃dc̃o nõ fuerat vẽditurus. Alias nõ excusatur, quia si tunc fuerat venditurus pro minori, & ex certa scientia plus recipiat alio termino, vsura est. & sic intellige, ĩ. eod. in ciuitate, vt ibi etiam dixi.

CAP. XIX.

NAuiganti,† vel eunti ad nundinas, certam mantuam pecuniæ quãtitatem, ꝓ eo quòd suscepit, in se periculum, a recepturus aliquid vltra sortem, vsurarius est censendus.

¶ Ille quoque, qui dat decem solidos, vt alio tempore totidem sibi grani, uini, uel olei mensuræ reddantur: quæ licet tunc plus ualeant, utrum plus uel minus solutionis tempore fuerint ualituræ, uerisimiliter dubitatur: b non debet ex hoc usurarius reputari.

¶ Ratione huius dubij etiam excusatur, qui pannos, granum, vinum, oleum uel alias merces uendit, vt amplius, quàm tunc ualeant in certo termino recipiat, pro eisdẽ: si tamen ea tempore contractus non fuerat c uenditurus.

† Vide citata in c. in ciuitate, ĩ. eo. ti. Dñicũ Soto l. 6. q. iust. & iu. q. 4. ar. 2. vbi plenè expendit intellectũ huius decr. ad de Angelum Clausiũ in summa, uer. vsura. 1. nu. 38. ver. vtrũ mutuans pecuniã. & S. Antoninũ 3. par. ti. 1. c. 7. §. 22.

TITVLVS XX.

De † crimine falsi.

¶ Augustinus. †

¶ *Testis falsidicus tres lędit, Deum, iudicem, & partem, & falsus est non solum qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat.*

CAP. II.

FAlsidicus testis tribus personis est obnoxius: d primũ Deo, cuius præsentiam contemnit: deinde iudici, e quem mentiendo fallit: f postremò innocenti, quem falso testimonio læ

† De crimine falsi vide plenè ꝑ B. Tho. 2. 2. q. 60. ar. 4.

† In quodã veteri manuscripto ita: De falsarijs. & crie falsi. † Hęc nõ sũt Augustini. sed Isidori, li. 2. de summo bono c. 79. refert Burchardus li. 16. c. 12. de cr. & habẽt c. 2. c. 11. in 6. comp. vide Pel. in eã sicut, sup. de reiu. & Simũcã cacho. instit. tit 64. de testi.

dit pannos, granum, vinum, oleum uel alias merces uendit, vt amplius, quàm tunc ualeant in certo ter

fol. l. pen. Itẽ arg. est hic, q̃ dubia in meliorẽ ptẽ interpretari dẽnt, ĩ. de reg. iur. c. 1. quia promptiores dimus esse ad absoluendũ, q̃ ad condemnandũ. ĩ. de prob. ex litteris, ff. de actionibus & obl. l. Arianus. Sed contra q̃ potius in tali dubio abstinendum esset à talib. cõtractib. pp̃ periculum, arg. ĩ. de cle. excom. minist. illud. Q̃nque .n. aliqui fingunt se dubitare, vbi dubitatio nõ est: tñ reliquẽ di sũt in talib. cõtractibus suis. Item arg. q̃ rõne dubij aliquid q̃ mittitur, q̃ alias nõ licet, 13.q.2. non estimemus. ff. de ven. inspi. l. j. §. j. ff. de iud. si quis ex aliena. C. de vsur. si ea lege, & tõne huius dubii excusatur, vt in §. seq.

c Tpe ꝓ̃dc̃o nõ fuerat vẽditurus. Alias nõ excusatur, quia si tunc fuerat venditus pro minori, & ex certa scientia plus recipiat alio termino, vsura est. & sic intellige, ĩ. eod. in ciuitate, vt ibi etiam dixi.

DE CRIMINE falsi.

¶ Quia inter cętera præcepta legis diuinæ continetur. Non furtũ facies nõ falsũ testimoniũ dices, & ĩ. visu est de furto, & vsura, quæ est spẽs furtiiideò annexit de crimine falsi, de hac materia hĩ in decret. in c. in memoriam. 19. d. & 11. q. 3. quisquis. 4. quæst. 3. qui falsũ. Abbas Siculus.

FAlsidicus.] Duę sunt partes. secta ibi, Vterq;. Abb.

CASVS. Testis qui falsum testimonium dicit, tribus personis obnoxius est. Deo, cuius præsentiam contemnit. Iudici, quem fallit, & illi contra quem falsum testimonium dicit. Item ille reus est, qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: primus non vult prodesse. secundus verò nocere desiderat. No. quod testis falsus trib. personis obnoxius est. s. Deo, iudici, & proximo: & in trib. dẽt puniri. Item qui veritatem celat, peccat: & ideò testis cõpellitur ferre testimoniũ.

d Obnoxius.] ideſt, obligatus.

[Gl. seq. ponit duplicẽ modũ puniendi falsum testẽ, & quod sñia ad eius dictum lata retracta tur: nec fit eius executio: & duplicẽ. ponit opinionẽ de ipti[a] nullitate.]

e Iudici.], qui a eum extraordinarie punire potest causa durante C. de testibus, nullum, sed causa finita potest accusari lege Cornelia de falsis, ff. ad l. Corn. de fal. l. 1. & etiam l. Cornelia de sic ff. ad l. Cor. de sic. l. 1. 1. respon. & §. 1. Punitur enim falsus testis, etsi conatus non habuit effectum: sententia tamen per falsum testimonium dicta, vel instrumenta falsa retractari debet falsitate reperta vsque ad 20. annos, ĩ. de except. cum venerabilis, nec est mandanda executioni si hoc obijciatur, ĩ. c. proxi. vbi de hoc, & nulla est secundum quosdam, quia ex ea non datur exceptio, ff. de exceptio. qui nõ agnitis, dominus Azo dicebat, quod est aliqua: sed non datur exceptio cum effectu, ſi ue re iudi-

a De materia huius gl. præter Doct. hic vide Zanchinum tra. de hær. c. 14.

dicum.

dium, quousque enim constet de falsitate, habetur in verum pro sententia, ī. de fide instr. accepimus, vbi de hoc.

[Gl. seq. triplicis culpæ triplicem ponit pœnam.

a Ledit.] Quia in tribus offendit, triplex pœna ei dꝫtur. Primo qꝫ Deu offẽdit, septẽnis pœnitentia sibi iniungit periurio, 6. q. 1. qcũq; qꝫ iudicem delusit i famabit, 11. q. 3. qui falsus, & verberib. castigabit. 5 q. 5. illi q. vel extraordinariè punietur, vt dictum est in proxima notula, & qꝫ proximum lędit iuxta modum lꝛsionis punietur, ar. 3. q. 9. nihilominus licet ibi non loquatur de tali pœna.

b Reus.] De hoc habes, 11. q. 3. qui quis.

† Ca. 4. ti. de re iudicata i 2. compil. qđ ẽt hic admonet. I. A.

SVper.] Primo commendat eum cui scribit de præterito. Secũdo instruit eum de futuro ibi, Mandãtes. Abb.

CASVS. Quedam sententia lata fuit auctoritate falsorum litterarum: ille pro quo lata fuit sententia, impetrauit executionem faciendam per episcopum Vigorien. ille citatis partibus, vt sententiam executioni mandaret, oppositũ fuit coram illo, qꝫ cũ sniа illa lata esset auctoritate falsarum lꝛarum, nõ deberet executioni mandari, cum nulla esset: episcopus litteris illis visis, noluit eã executioni mãdare cum essent falsæ consulunt papam, & papa commendat ipsum: quia noluit sniã latam per falsas lꝛas mandare executioni

† Ca. 1. e. ti. in 2. comp. Vide Iuliũ Clarũ in §. falsum, ver. sũt ẽt alij casus & i pract. crimi. q. 36. & Guidonẽ Papę decisione, 455.

ſcipiens ei vt quoties aliqua scripta sub nomine Papæ destinata, redarguenda uiderit falsitatis, nullam eis fidem exhibeat, nec obseruet quod ꝑ ipsas mandat, sed eum, qui præsentauerit illas faciat detineri. No. qꝫ falsæ litteræ non conferunt iurisdictionem, & iõ nullo tempore conualescit, quod per eas iudicatum est. Item iudex non debet sententiam mandare executioni. vbi uidet eam nullam, secus si esset iusta. Item falsarius debet detineri.

[Gl. seq. distinguit duplicem falsitatem.

a Falsarum.] Hic dicebat Lan. quod sine temporis prefinitione semper retractanda est sniа de falso, quia ipso iure nulla est: 1 quia defectus est in iurisdictione, quia falsę lꝛæ nullam attribuunt iurisdictionem, sed vbi alias ageretur de falso, retractatur vsq; ad 20. ann. vt dixi ī. c. prox.

[Gl. seq. signat contrarium, & remittit.

d Executioni.] Et ita patet, quod executores subsistere debet: vel sustinere si obijciatur, quod sniа lata fuit per falsas litteras, sic ff. de iurisdict. cum prætor. Ar. cõtra de off. dele. c. pastoralis, & ibi soluitur hoc vbi plene habes qñ fieri debeat executio, vel, quando non, ī. de re iudi. de cætero.

dit. a ¶ Vterq; reus b est, & qui veritatẽ occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille prodesse nõ vult, & iste nocere desiderat.

¶ Lucius tertius Vigorien. † episcopo.

¶ Sententia lata per falsas litteras non debet executioni mandari.

CAP. II.

SVper † eo, qꝫ sententiam auctoritate litterarum falsarum c latã noluisti executioni d mãdare, tuam prudentiam commendamus: Mandãtes, vt quoties aliqua scripta sub nomine nostro destinata, redarguenda videtis falsitatis, nullã eis adhibeas fidem; & qꝫ per ipsas mandatum fuerit, non obserues: e sed eum qui præsentauerit, retineri facias diligenter.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Clericus falsans sigillum principis, deponitur. Item ei character imprimitur, & in exilium mittitur.

CAP. III.

AD † audientiam nostram te significante peruenit, qꝫ cũ quosdã clericos, qui falsauerant sigillum regis Francorum, carcerali custodiæ mancipaueris, & infra.

¶ Fraternitati tuæ taliter respondemus, vt eis nec membrum auferri, nec pœnam infligi facias corporalem, per quã periculum possint mortis f incurrere: sed eis a suis ordinibus degradatis, g & in signum maleficii characterem h aliquem imprimi facias, quo inter alios cognoscantur: & prouinciam ipsam eos abiurare compellens, abire permittas.

Innocentius tertius.

¶ Existentes in curia litteras Apostolicas non recipiat, nisi de manib. papæ, vel officialiũ ab ipso deputatorum, personę tamen solemnes per nuncios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contrafaciens si laicus est excommunicationi subiacet, si clericus, ab officio & beneficio deponitur. b. d. vsque ad adjicientur.

CAP. VI.

DVra † sæpè mãdata: & inf. ¶ Statuimus

e Non obseruet.] Et si p errorẽ p talẽ sniã solutũ a est, põt reuocari. C. si ex falsis instrumen. l. 1. & 2. & ff. de excepti. l. qui agnitis. a Ber. AD audientiam.] Communis diuisio: Secunda ibi, Fraternitati.

CASVS. Quidam clerici falsauerant, sigillum regis Francię ep̃s q̃dam posuit eos ī carcere, & signauit hoc dño Papæ, & q̃siuit qualiter esset puniendi? Rõdet Papa qꝫ nec mẽbrũ eis auferri faciat, nec pœnã infligi corporalẽ, p quam mortis periculũ incurrere possint: sed eis à suis ordinib. degradatis, in signũ maleficij aliquem characterẽ imprimi faciat, per quem inter alios hoies cognoscãtur & prouinciã eos abiurare compellat. No. qꝫ sigilla regum sunt authẽ. item ecclesia pœnam sãguinis non infert. Item aliter puniuntur falsarijs clerici litterarum dñi Papæ quam sigillorum regum, sed istud est speciale in litteris domini Papæ:

a Melius. ẽ vlt. vbi de qꝫ executio rei iudicatę suspẽdit, & solutũ p talẽ sniа repetitur. I. A.

f Mortis.] Hanc pœnam ecclesia nõ imponit, 23. q. vlt. his à quibus, & c. sæpe, & ī. ne cleri. vel monachi, sententiam sanguinis.

[Gl. seq. cum seq. signat duo contraria, & soluit.

† Ca. 1 tit. 8 falsarijs ī 5. compil.

g Degradatis.] sic ī. de iud. cum non ab homine. Sed contra vt j. eo. ad falsariorum. vbi traditur seculari potestati puniendus: sed illud speciale est in falsarijs litterarum dñi papæ, j vt statim tradatur seculari potestati.

h Caracterem.] ar. contra ī. de rap. in archiepiscopatu. & ī. ne cleri. vel mona. sniã. Sol. character iste non ita profondè dꝫt infligi vt sanguinem eliciat: sed cutis superficies deformetur in signum maleficij, & hoc ꝓp odium eris quia facies hominis, ad instar cęlestis pulchritudinis facta fœdari non dẽt. C. de pœnis. quia in metallum. sed illa pœna aliàs infligi non dẽt à iudice ecclesiastico, qa periculũ imminet in cura infligẽda, & huiusmodi adustio clericis est prohibita, ī. ne cleri. vel monachi, sententiam.

Add. q̃m pœna puniẽs falsificẽs pri uatã scripturã. no. i. l. penult. C. de fal. Bar. in l. fi. ff. ad l. ꝯ Corn. de fal.

DVra.] Prima pars punit non recipientes litteras de manib. Papæ vel officialium. Secunda punit non de-

fun-

ne,si bulla non sit æqualis. No. diligenter hanc decre. & inuenies in ea multos modos falsitatis litterarum dñi Papæ, qui qualiter deprehendantur, satis patet in litera.

[Glo. seq. vltra nouem species falsitatis, quas ponit textus, ponit 7.

a Falsitatis.] Circa huiusmodi vitium falsitatis nota, quod præter hos modos qui hic exprimũtur, sunt alij casus falsitatis. Ex dictor enim vel tacito dicuntur litteræ falsæ, ff. de relat. super litteris, & in tali falso distinguitur, prout ibi dicitur & pro tali falso non punitur, nisi quia nõ habet cõmodum litterarum. Et est argu. ad idem ff. de fal. si quis obtulerit. Item charta dicitur falsa scripto, vt cum scriptum est in ea omnes canonicos fuisse præsentes, qui non fuerunt omnes præsentes, & talis vt falsarius punitur, vt supra de his quæ fi. à prælatis cõsen. ca. quanto. & ab officio & beneficio talis suspendit, ff. de test. tam literis. Item dicitur charta falsa ti appareat falsa vel immutata in loco suspecto, ff. de priuil. cũ olim & ff. de fi. instr. inter dilectos, & ff. de rei dom. cum venerabilis, immo & qui litteras iudicum tali modo falsat, puniri dẽt in beneficio suo, sup. de relat. olim, de hac rasura] vide ff. eo. § quinta. Item præsumitur falsum rescriptum, licet forsitan non sit, ita q̃ per ipsum non procedatur, si habet in se vitiũ latinitatis ff. de relat. ad audientiam. Item si instrũm suspectum iudicit, & ei nõ imponit fides dẽ falsum. C. de probationibus. 2 Item dicitur litteræ falsæ, si episcopus appellatur filius Vel si Papa vni loquitur in plurali. ff. eod. c. prox. Item rescriptum dicitur falsum si est impetratum sine mandato, ff. de rescrip. nonnulli. Item alios nouem modos falsitatis habes hic expressos. Et quicunque tali modo vel alio quocunque litteras dñi Papæ falsauerit 3 vel cuius fuerit illis scien. excommunicatus est, ut infra eodem ad falsariorũ, & debet tradi curiæ sæculari conuictus & degradatus, ut ibi dicitur, in alijs autem falsitatibus prædictis, licet puniri debeant, non sunt ipso iure excommunicati, nec curiæ sæculari tradendi, nisi forte episcopus diœcesanus generalem tulerit excommunicationem, sicut Bonon. fecit, qui excommunicauit omnes illos qui falsum in-

1 In codice Barbatię hoc glo. nictum legitur ita. Ex dicto. n. vel tacito, vt fõdãr lĩę falsę &c. illa aũt verba: vel tacito, recẽtèr hãt, vt ꝑstat ex d. c. super lĩis, de rescr. hic citato. † ex verbulla.

2 Illa lex dicit producentem vt falsarium deinẽ dum. Io. An.

3 Vide citatos ff. in d. c. ad falsariorum.

rietates falsitatis a circa nostras litteras deprehendere valeatis, eas vobis p̃ sentibus litteris duximꝰ exprimendas.

Prima species falsitatis hæc est, vt falsa bulla falsis litteris apponatur. b

Secunda, vt filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immissum, falsis litteris inseratur.

Tertia, vt filum ab ea parte, in qua charta plicatur incisum, cum vera bulla falsis litteris immittatur, sub eadem plicatura cum nilo similis canapis restauratum.

Quarta, cum à superiori parte bullæ, altera pars fili sub plumbo rescinditur, & per idem filum litteris falsis inserta, reducitur infra plumbum.

Quinta, cum litteris bullatis & redditis, in eis aliquid per rasuram tenuem c immutatur.

Sexta, cũ scriptura literarum, quib. fuerat apposita vera bulla, cũ aqua vel vino vniuersaliter abolita, seu delera, eadem charta cum calce & alijs iuxta consuetum artificiũ dealbata, de nouo rescribitur.

Septima, cum chartæ, cui fuerat apposita vera bulla totaliter abolitæ vel abratæ, alia subtilissima charta eiusdẽ quãtitatis scripta cum tenacissimo glutino coniungitur.

¶ Eos etiam à crimine falsitatis non reputamus immunes, qui cõtra constitutionẽ nostrã, scienter literas non de nostra vel bullatoris nostri manu recipiunt.

¶ Illos quoque, qui accedentes ad bullam, falsas litteras caute proijciunt, vt de vera bulla cũ alijs sigillentur. Sed hæ duæ species falsitatis non possunt facilè comprehẽdi nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturę, d vel qualitate charactæ falsitas cognescatur.

¶ In cæteris autem diligens indagator falsitatẽ potent inueni, vel in additione filiorũ vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtusione, præsertim si bulla non sit æqualis, sed alicubi magis tumida, & alibi magis deꝑssa.

¶ Idem Antinacen. † episcopo.

Falsæ sunt litteræ papales, in quibus episcopus nocatur filius, vel inferior frater, vel vni scribitur in plurali.

Forma stylus, filum, membrana, natura, sigillum.

Hæc sex falsata, dant scripta, valere pusillum.

b Apponat.] Apponẽs, 4 fiũ leges aquæ & ignis interdicit, ff. ad leg. Corn. de fal. Iulia vltima. 4

[Gl. seq tractat de vsura duplici, f. lĩrarũ Apostol. c. rũ, & aliorũ istiusmodi & vtriusq. dicti soluit vnum cõtrarium.

c Tenuem.] qcũq; radit vel immutat rescriptũ dñi Papæ sibi assignatũ, excõicatus est, & falsarius, vt dixi in proxima notula, & i hoc nullã distinctionẽ adhibeo, licet sit arg. ff. de fi. instr. ex lĩis, qa intelligo illã rasuram factã q̃ illũ q̃ lĩras ipsas scribat, & si ꝑ illu, q̃ vtebat illis. Si verò lĩræ clausæ essent, nõ noceret rasura in quocũq; loco fuerit: quia non est præsumptio contra impetratem. 5 In alijs autem litteris vel instrũs põt distingui vtrum sit rasura in loco suspecto vt tunc obsit, supra, de rescri. dom. cum venerabilis, vel non suspecto, vbi nulla vis est, & tunc nõ obstat vlius decr. supra, de fi. instr. ex literis, & cũ cum venerabilis, & hoc intelligit quando rasura est in loco suspecto, & sic non contradicit, ff. eo. c. vlt. quæ intelligitur qñ rasura non est in loco ẽt suspecto & modica sit rasura, s. paucarum litterarum.

4 Loquit in illo q̃ vtitur falsõ rescripto, vel falsa cõstitõe, nullo auctore habito. Io. And.

5 Ar. ad hoc in l. cõparationes. C. de fi. instr. & in l. si vnus, C. de test.

† Antinacen. † Antibaren.

d In forma scripturæ.] Quia per comparationem literarum probatur falsitas, C. de fi. instr. l. comparationes, & ex stylo dicendi fit comparatio, vt hic dicit, in alijs autem litteris non attenditur talis comparatio.

[Gl. seq. ponit quandam expertam doctrinam.

e Charę.] & in hoc est alia comparatio notanda, s. q̃ rasura charæ quantuncunq; sit subtiliter rasa, siue incisa, si aliter discerni non potest, eleuari dẽt ad Solem, & interponi debet inter Solem & oculos, & statim apparebit rasura.

Quam

QVam graui.] Primo ponit admirationẽ. Secundo ibi, Cum ſcire, in trib. quæ ſunt de ſtylo curiæ in format, & primo reducit ad propoſitum. Tertio ibi, Propter quod generaliter concludit. Abbas.

CASVS. Quidam epiſcopus coram legato Apoſtolicæ ſedis ſuper quibuſdam criminib. ac cuſtatus, renunciauit epatui: poſtmodum ad Apoſtolicam ſedẽ accedens, quaſdã lras ſub nõe Apoſtolicæ ſedis ad archiepm ſuũ Attinacẽſẽ reportauit, in q̃b. p̃tinebat, q̃ ipſum reſtitueret ad eccleſiam ſuam, altero ſubſtituto ideneo: quod & fecit. Rex iſtius loci, ſi credens litteras à ſede Apoſtolica emanaſſe, p̃cepit litteras & ipſum impetrantẽ ad Sedem Apoſt p̃ſentari; dominus Papa viſis litteris, quæ ipſi archiep̃o fuerãt p̃ſentatę, reſcribit eidẽ dicens, q̃ in eis tam in continentia, q̃ in dictamine falſitatẽ inuenit, & ĩ hoc fuit admiratus, q̃ literas illas à ſede Apoſtolica credidit emanaſſe cum ipſe ſcire dẽat conſuetudinem Apoſtolicæ ſedis taliẽ eſſe, vt Patriarchas, Archiepos, Epos, fratres appellet, cęteros omnes dilectos filios ſ ſuis literis nominãdo: & q̃n vni p̃ſonæ ſcribit, nũq̃ ei loquit in plurali, vos vel veſter appellando, ſed in literis p̃ſentatis huic dilectus filius vocabatur, vñ mandat quatenus literas Apoſtolicas taliter ſtudeat intueri tam in ſilo, bulla, charta, quam ſtylo, q̃ veras pro falſis, & falſas pro veris nullo modo admittat. Nota quod Papa omnes epiſcopos & ſuperiores fratres appellat. inferiores autem omnes dilectos filios, & ſi aliter appellentur, literæ ſunt falſæ. Item vni non loquitur in plurali cuiuſcunque dignitatis ſit. Item falſitas præcipuè deprehenditur in bulla, ſilo, charta, & ſtylo.

a Dictamine.] ĩ.c.prox. ii. ſi Ber. [Gl.ſeq.recitari poteſt per contrarium.]

b In plurali.] In his ergo põt deprehendi falſitas, & de facili, quia facilè eſt videre qualiter appellet eſpm, vel inferiores, & cui loquitur in plurali: ſm antiquatã hoc non ſeruabatur. Greg. enim loquebatur vni in plurali, & de ſe quãdoque ſingulariter quãdoque pluraliter, ĩ.de præter. nihil. 24. diſt. communis filius, & poſt. ſtin. ecce. ſed hoc faciebat ex magna humilitate & tunc erat talis conſuetudo. ſed illa immutata eſt: alij epiſcopi appellant ſuos ſubditos fratres vel ſo-

† Cap. 3. eo. ti. in 3. cõp. Et quatenus hic tractant Doctores de ſtylo Romanæ curiæ vide late per Fel. in c. 2. i. & refer. adde Rom. conſ. 376. inci. q. eſt.

† Vide q̃ notata ſũt in c. Raynaldus, ĩ. de teſta. verſ. dilectus fil. N. O. vbi inuenies qualiter appellet Cardinales, quorum hic non meminit.

† In multis exẽplaribus ita Dilecto in Chriſto filio vocabaris. Hæc ſa inſcriptio p̃ſumptuoſa falſitatis Alexan. conſ. 46. in 3. vol. & ſe. in c. cum 2. de teſtib.

CAP. VI.

QVã † graui pęnæ ſub iaceat; & infra.

¶ Nos vero literas, quæ tibi ſub noſtro nomine præſentatæ fuerunt, diligentius intuẽtes, in eis tam in continentia, quã in dictamine, a deprehendimus falſitatem, ac in hoc fuimus admirati, quia tu tales literas à nobis credideras emanaſſe: Cũ ſcire debeas Apoſtolicam ſedem conſuetudinem in ſuis literis hãc tenere, vt Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, fratres: † cæteros autem Reges, Principes, vel alios cuiuſcunque ordinis, filios in noſtris literis appellemus. Et cum vni tantum perſonæ noſtræ literæ diriguntur, nunquam ei loquimur ĩ plurali, b vt uos, ſiue veſter, & his ſimilia in ipſis literis apponamus. In falſis autẽ literis tibi præſentatis in ſalutatione, dilectus † in Chriſto filius vocabaris, cum in literis quas aliquando tibi tranſmiſimus, te videre poteris à nobis fratrem venerabilem appellatum. Propter quod ſic literas Apoſtolicas ſtudeas intueri tam in bulla, c ſilo, & charta, quam in ſtylo, quod veras pro falſis, vel falſas pro veris literis † modo aliquo nõ admittas.

† Dictio lis deeſt antiq̃s codicibus.

¶ Idem.

¶ *Qui per ſe vel per alios literas Papæ falſant, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus & clerici officijs & beneficijs priuati ſunt, & degradandi, & tradendi curiæ ſęculari, per quam laicus legitimè punitur. Qui verò falſis literis utitur, ſi clericus eſt, officio & beneficio priuatur: ſi laicus, excommunicatus eſt b.d.*

CAP. VII.

ADfallariorũ cõfundendam malitiam: & inf. ¶ De communi fratrum noſtrorum conſilio duximus ſtatuendum, vt qui literis noſtris vti voluerint, eas primo diligẽter examinent: d quoniã ſi falſis literis ſe vlcs dixerint e ignoranter, eorum ſera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius adnotatas: Nos enim omnes falſarios literarũ Apoſtolicæ ſedis cũ fautoribus & defenſoribus ſuis ipſo facto ſunt excõicati. Item clerici degradari propter hoc vitium puniẽdi ſunt ſm leges: Et no. hic vnum caſum, in quo clericus ſtatim poſt degradationem traditur curiæ ſeculari. Item vbi clericus deponitur vel ſpoliatur officio & beneficio pro aliquo delicto, laicus pro conſimili poteſt excommunicari. Item malitia grauius punienda eſt quam negligentia.

d Examinent.] Quod ſi non fecerint, in dolo eſſe videnť. ſine dolo. n. falſum non committit, C. ad l. Corn. de fal. nec exempti, & affectatores ignorantiæ, dici pũt, de elan. deſpon. cum inhibitio. i. vnde talis ignorantia craſſa & ſupina poteſt dici, ĩ. de cler. excom. mi. Apoſtolicæ.

e Dixerint.] Poteſt ſuppleri, quod non probauerint, quia qui ignorantiam allegat, eam probare tenetur, ſupra de a. cc. inuenit. maximè cum hoc inquirere teneantur auctoritate huius conſtitutionis, alias ſi

† Ca. 4. e. ti. de falſarijs, in 3. cõp. Cõcordat p̃ceſſus Bullæ in cęna Dñi. S. D. N. Dñi. Gre. xiij. §. 6 vbi hoc decretũ roboratur & extẽditur, vide Bernardi. Diaz in prac. crican. c. 108 ad de Reſcr. in praxi. bñficio in declaratione nouæ prouiſionis adde Marth. de Affic. deciſ 404.

ĩ Et ĩ. de teſt. poteſt. eius q. li 6. Io. And.

probaret

probaret se diligentiam quam potuit & debuit, adhibuisse, non esset ei imputandum, vt dixi sup. eodem, dura, quia iusta ignorantia excusat eum: quia non vt teneri nisi postquam scit hoc ꝛ. eodem, dura, & inf. eodem c. prox. Ex quo enim inquisiuit à pertinacibus non est ei imputandum. 26. di. § vl. ff. de iu. & fa. ignor. l. regula, §. 1. in fi. fecit enim quod potuit, & 44. dist. Ephesijs, & diuinare non tenebatur, sic inf. de excess. prælato. inter delictos. vbi excusatur ignorantia.

a Falsarios.] de quibus habuisti, sup. inc. proxi. vt ibi dixi. omnes enim tam principales, quam fautores sunt ipso iure excommunicati, vt hic patet.

b Deprehensi.] & criminaliter conuicti, ibi enim vt dicit lex, indagatio fieri acerrima, vbi pœna est grauissima. C. ad leg. Cor. de fal. l. maiorem, & vbi ciuiliter agitur, mitius est agendum, C. eodem, l. penul.

c Tradantur.] Qualiter tradi et debeat, habes ꝛ. de ver. sign. nouimus, in crib. ncasibus traditur aliquis statim post degradationem curiæ sæculari, vt hic, & est vnus, vt dixi sup. de hæret. ad abolendam, 11. quæstione prima, si quis sacerdotum.

a Vide Iuliũ Cla. in practi. seu §. fin. q. 30. nertic. scias an, cũ aliquot sc. Couar. ĩ prac. cri. cã c. 132. & Bernard. Diaz i prac. cri. cã c. 133.

rios a litterarum nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercẽt, cum fautoribus & defensoribus suis, anathematis vinculo decernimus innodatos; statuentes, vt clerici, qui falsarij fuerint deprehensi, * omnibus officijs & beneficijs ecclesiasticis perpetuo sint priuati: ita quod qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, sæculari Potestati tradantur, c secundum constitutiones legitimas d puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falsitate conuicti, legitimè puniantur.

¶ Qui verò sub nomine nostro e litteris falsis vtuntur si clerici fuerint, officijs & beneficijs ecclesiasticis f spolientur: si laici, tãdiù maneant excommunicationi subiecti, donec satisfaciant cõpetenter: ita tamen, vt in illis f & in illis, g malitia grauius, quam negligentia h puniatur. quod & de his qui falsas litteras impetrant, statuimus obseruandum.

d Legitimas.] Pœna enim falsi in libero homine est deportatio, & omnium bonorum publicatio, in seruo vltimum supplicium, sic distinguit lex, ff. ad legem Corn. de fal. l. prima, §. vltimo, & C. eod. titu. vbi talis, & ibi vltimo supplicio punitur crimen falsi. Et hoc est verum de his, qui falsant rescriptum Principis, de quibus hic intelligitur: qui verò falsant litteras aliorum, aliter puniuntur, sed leuius. sup. eodem, ad audientiam, & hæc pœna imponitur illis, qui per se vel per alios vitium falsitatis exercent, vt patet per istam litteram, vbi loquitur de his, qui litteris falsis ab alijs impetratis vtuntur.

e Sub nomine nostro.] id est, qui litteris falsis vtuntur per alios impetratis sub nomine nostro: isti minus puniuntur, quam illi, qui per se hoc faciũt, vel per alios, vt patet per hanc literam, & superiorem, C. ad l. Corn. de fal. maiorem.

f In illis.] de quibus hic dicitur, qui vtuntur litteris per alios impetratis.

g In illis.] Scilicet qui per se hoc procurant, de quibus præmittit, vel dic, in illis, id est, laicis: in illis, id est, clericis.

h Negligentia.] Hæc tamen quandoque dolo comparatur, cum id solutio est, crassa & supina, ff. mandati, & ff. depositor.

ACcedens.] Primò ponit declinam conquæstionem; Secundò promissionem, ibi, Fraternitati, Abbas Siculus.

CASVS. Quidam impetrauit litteras contra aduersarium suum de simplici iustitia, in quibus litteris falsitas fuit deprehensa. Imperator hoc intelligens, amplius noluit vti eis pro recepto. Episcopus Dioecesanus episcopus ipsum ab officio & beneficio suo priuauit. Vnde accessit ad dominum Papam ferens sibi exponens, mandat Papa episcopo, si litteræ Apostolicæ, in quibus falsitas fuit deprehensa, formam habeant de simplici iustitia, officium & beneficium illi restituat, & ipsum super hoc vlterius non molestet: quia non est præsumendum quod pro talibus litteris, quæ de facili habentur, quis committat vitium falsitatis, & illæ non fuit vsus illis, postquam eas falsas esse cognouit. Nota quod in his quæ de iure competunt alicui, & quæ de facili habent, non est præsumendũ falsum committi. & nota, quod circa modica non præsumitur dolus committi. Item qui abiurat malum, quàm citò scit malum, non debet dici culpabilis.

[Glossa sequens nota. quod litteræ, & c. quæsit & soluit, signat contrarium.

i Præsumi non debet.] No. quod non præsumuntur litteræ falsæ, quæ sunt de simplici iustitia, & quæ de facili possunt haberi, si ut non præsumitur quod in te modica a dolosè agatur, ff. de dolo si oleum, §. vltimo, cum l. sequenti. vndè si quis suggessit falsum in litteris, quæ sunt de simplici iustitia, non statim præsumenda sunt falsa, nisi probetur quod ex certa scientia falsum suggessit: quia qui dicit quod falsum ex certa scientia suggessit, dolum allegat, sed dolus ex perspicuis indicijs probari debet, C. de dolo, dolum, si tamen aliter aut probare ignorantiam, auditur. Sed qualiter eam probabit? Dico quod per iuramentum, inf. de sententia excommunicationis si verò, 2. & 34. quæstione secunda, in lectum. Sed pone quod falsum affirmet circa rem propriam, cuius notitiam habuit. præsumitur primò contra ipsum, quia non præsumitur quis ignorare factum propriæ rei, C. de rescindendi. quia quis, quod verum est, sed illam præsumptionem elidit hæc præsumptio: quia non præsumitur dolum commisisse circa litteras, quæ de facili habentur, vt hic dicitur, & sic una præsumptio elidit aliam circa idem factum, ff. de in integrum restitutione, diuus, sup. de præsumptionibus litteras, argumentum contra, supra de electionib. cum inter. R.

[Glo. seq. Signat contrarium, & soluit.]

a Vsus

¶ Idem.

¶ Non præsumitur quis falsa re litteras de simplici iustitia, nec punitur si hoc cesserit desisterit, illis vti.

CAP. XIII.

ACcedens: † & infra.

¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si litteræ Apostolicæ, in quibus falsitas fuerit deprehensa, de simplici iustitia formam habeant (cum præsumi non debeat, i quod talibus litteris, quæ possunt facilè obtineri, fraudem quis commiserit falsi culpabilis.

† Caret cit. in 4. cõpi. Vide de cõno processum bullæ ĩcęnæ Dñi in prę. editi cap. citatum antequã decisione huius decretalis facilè utaris.

[Glossa sequens nota. quod litteræ, & c. quæsit & soluit, signat contrarium.

i Præsumi non debet.] No. quod non præsumuntur litteræ falsæ, quæ sunt de simplici iustitia, & quæ de facili possunt haberi, si ut non præsumitur quod in te modica a dolosè agatur, ff. de dolo si oleum, §. vltimo, cum l. sequenti. vndè si quis suggessit falsum in litteris, quæ sunt de simplici iustitia, non statim præsumenda sunt falsa, nisi probetur quod ex certa scientia falsum suggessit: quia qui dicit quod falsum ex certa scientia suggessit, dolum allegat, sed dolus ex perspicuis indicijs probari debet, C. de dolo, dolum, si tamen aliter aut probare ignorantiam, auditur. Sed qualiter eam probabit? Dico quod per iuramentum, inf. de sententia excommunicationis si verò, 2. & 34. quæstione secunda, in lectum. Sed pone quod falsum affirmet circa rem propriam, cuius notitiam habuit. præsumitur primò contra ipsum, quia non præsumitur quis ignorare factum propriæ rei, C. de rescindendi. quia quis, quod verum est, sed illam præsumptionem elidit hæc præsumptio: quia non præsumitur dolum commisisse circa litteras, quæ de facili habentur, vt hic dicitur, & sic una præsumptio elidit aliam circa idem factum, ff. de in integrum restitutione, diuus, sup. de præsumptionibus litteras, argumentum contra, supra de electionib. cum inter. R.

[Glo. seq. Signat contrarium, & soluit.]

a Vide Corn. i trac. de minoribus, & Ias. in l. sciendũ, ff. qui satisdare cogantur.

a Vsus

a Vſus eſt.] Sim. ff. de excef. prælat. inter. at. cõtra. ſ. c. ꝓxi. vbi non excuſatur qui vſus eſt falſis litteris ignorauer. Sed illud intelligendum eſt de his quæ non ſunt de ſimplici iuſtitia, quæ non põt haberi de facili, vſi illa ꝓ ſumptio eos condemnat, hic excuſatur à contraria ꝓſumptione qa in litteris de ſimplici iuſtitia non eſt ꝓſumptio ꝯ impetrãtẽ: vñ ꝓ ignorãtiã excuſat, ſi ſtatim deſiſtat, qñ ſcit eas falſas. Ioan.

EX conſcientia.] Primò diffinit obiectum dubium: Secundò obiicientẽ puniri mandat, ibi, Verum. Abb. Si. ul.

CASVS. Quidã impetrauit lĩas ꝓtra aduerſariũ ſuũ ſup quadã eccleſia, aduerſarius ille in iudicium euocatus poſtulauit ſibi fieri copiã reſcripti, quo vſo cœpit illas lĩras argueꝛe de violẽtiã litis, obligando ſe ſub piculo cauſę ſuæ, ad probãdũ ꝙ litteræ falſæ eſſent: iudex lĩras illas miſit ad dñm Papã, vt ꝑ eum fieret veritatẽ huius falſitatis. Papa litteras illas diligenter inſpiciens nullũ ſignũ falſitatis vel ſuſpicionis in eis inuenit, niſi raſuras paucarũ litterarum ꝙ ſapientis animũ in dubitationem inducere nõ debuerũt. vñ mãdat Papa quatenus ſi cõſtiterit prędictum R. ſe obligaſſe ſub pericu-

¶ Ca. 1. e. tit. in 4. cõp. Vide Matthæũ de Affli. c. de ci. 404. & li. 3. Rubri. 39 ti. de falſar. ſuper conſti. Neap. ad de Do. in l. ff. C. de edi. Mad. tall.

lo cauſæ ſuæ, & niſi lĩras illas falſas eſſe probaret ſibi ſuper dicta eccleſia ſilentiũ imponatur: quia quilibet liberam habet poteſtatem ad renunciandũ iuri ſuo.

No. quod raſura paucarum literarũ non reddit falſum reſcriptum, niſi eſſet in loco ſuſpecto, prout hic intelligitur. Et ſic no. ꝙ modica ſuſpicio non vitiat reſcriptũ. Item modica ſuſpicio non debet animum ſapientis immutare. Itẽ aliquis põt ſe obligare ſub peticulo bñficij ſui. Item licitum eſt vnicuique renunciare iuri ſuo.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & remittit.]

b Raſuras.] Non in narratione facti, quia ex hoc nulla ſuſpicio eſſet, ſup. de fide inſtr. ex litteris, nec per talem raſuram facta fuit ambiguitas in nomine, ſup. de fide inſtr. inter dilectos. Contra habetur, quod raſura induxit ſuſpicionem, ſup. de religioſis domi cum veteribus, & ff. de priuil. c. cum olim, a & ſup. eo liber, § 5. vbi de hac materia.

c Sapientis.] Modica ſuſpicio non debet ſapientis animum immutare, vt ſup. de iuno. & ſi quæſtiones, & 1. q. 1. iudices. Io.

d Cauſæ.] quod fieri poteſt, ſup. de elec. cum dilecti, vbi de hoc in fi. & ſub pœna ordinis & bñficij poteſt aliquis obligare, 1. q. 1. quoties, & de præſcrip. diſtin. 2. ego Berengarius. Ber.

e Renunciandum.] Supra, de reg. ad Apoſtolicam, & ſup. de ſo. compe. dilecti, & c. ſi diligenti, & C. de pact. ſi quis in conſcribendo, & de epiſ. & cler. ſi quis in conſcribendo.

f Imponatis.] Sed nunquid propterea eſt eccleſia illa aduerſario aſſignanda? Rñ. non, niſi probet primò ſe habere ius in illa, vt ſup. de reſcrip. olim. in fi.

TITVLVS XXI

De Sortilegijs.†

¶ Ex pœnitentiali Theodor. †

¶ Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationib. faciendis prohibentur, & cõtra facientibus pœna imponitur.

CAP. I.

IN tabulis; vel codicibus aut alijs, ſorte ‖ furta nõ sũt requirẽda: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obſeruare ꝓſumat: Qui autem contra fecerit, quadraginta dies h pœniteat.

¶ Alexander tertius Grandẽſ. †Patriarchæ.

¶ Preſbiter, qui per inſpectionem aſtrolabij furta requirit, ad tempus ſuſpenditur ab altaris miniſterio. Ita cõiter ſummatur, ſed in veritate hęc ſummatio nõ eſt indiſtinctè vera, quia acrius poteſt puniri.

CAP. II.

EX tuarum tenore litterarum accepimus,

De Sortilegijs.

¶ Quia ſortilegia cõmittunt in ſe falſitatẽ, meritò de his ſubijcitur.

De hac materia gl. eſt optima 26. q. 2. in ſumma. Abb. Sic.

De hac materia tractatur. 26. q. 2. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & q. 5. & q. 6. non licet mi quas, viq; in finẽ. q.

IN tabulis. Primò ponit prohibitionẽ. Secundò ponit pœnã tranſgreſſoribus, ibi, Qui autem. Abb.

CASVS. In caſu iſto dicitur, quod furta non ſunt requirenda ſorte in tabulis vel codicibus aut alijs: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obſeruare ꝓſumat: & qui ꝓ fecerit, 40. dies pœniteat. No. hic pœnam illorum, qui ſortem & diuinationes exercent.

[Glo. ſequ. ſignat contrarium, & ſoluit.]

g Sorte.] Sic electio per ſortem a non eſt facienda, ff. eo. c. vl. Arg. contra 26 q 2 ſors, & ibi qui. quia licet ſors in ſui natura non ſit mala, tamen prohibetur, ne propter aſſiduitatem labantur in idolatriam, ſicut eſt in iuramento, 22. q. 1. cõſidera, & hoc ibi qui, loquitur de comparatiua permiſſione ibi, potius permittuntur ſortes, quam ad dæmonia conſulenda concurrant, ſic propter diuinationes futuras, ſortes prohibentur, vt hic pater, & 26. q. 2. illud, & q. 5 c. ortes, & ſi peruenit, quandoque tamen permittitur per ſortem aliquid fieri, vt dicitur ff. eo. c. vl.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium.]

h Quadraginta dies.] Si laicus fuerit, communione eccleſiæ priuetur, ſi verò clericus, officio & beneficio poteſt priuari, 16. quæſt. 5. non oportet, & duob. c. ſeq. Et arguitur contra ff. c. proxi. arg. contra ff. eo. c. vlt. vbi non puniuntur.

EX tuarum.] Primò ponitur conſultatio: Secundò reſponſio ibi, Verum. Abb.

CASVS. Quidam ſbyter V. noie acceſſit cum quodã iofa-

†Aliàs ſortil legis, nõ malè, & de materia huius tituli, tractat extat Pauli Grillandi. adde Alphõ. Caſt. li. 1. ca. 13. de iuſta hęret. punit. †Sic ẽt Bur. lib. 11. decre. ca. 26 & Iuo p. 11. c. 52. itẽ Bur. l. 19. c. 5. ti. de arte magica. & c. 1. e. tit. in 1. comp.

† Ca. 1. e. tit. in 1. cõp. & poſt concil. Later ſub Alex. iij p. 50. c. 6. De pœna ſortilegorũ, ſacerdotum, vide cõc. Late. ſub Leone 10. ſeſſ. 9. & Ber. Diaz in prac. ri. Can. c. 100.

a De materia huius gl. vide D. Tho. 2 2. q 95. ar. 8. ex quo intelliges qñ & quib. ſortib. vt licean-

infami ad locum priuatum, non illa intentione, vt dęmonium inuocaret, ſed vt poſſet inuenire furtũ eccleſiæ per inſpectionem aſtrolabij: Patriarcha Gradeñ. ſignifi. auit hoc dño Papæ: vñ ipſe ſcribit eidem, dicens, ꝙ licet ex bono zelo, & ſimplicitate p̃sbyter ille hoc ſe feciſſe ꝓponat, tñ nõ modicam maculam peccati ꝓtraxit: quare mandat, quatenus ꝑ amũ, & ampliꝰ ſi ei viſũ fuerit, eũ ab altaris miniſterio præcipiat abſtinere: & ex tunc officium ſuum poterit exer. etc. No. ꝙ ſimplicitati parcẽdum eſt. Item pœnæ ſunt contrariæ. Item nota hic pœnam illorum qui huiuſmodi inſpectiones, vel diuinationes exercent.

a Simplicitate.] qa bono zelo hoc fecit, aliquantulum excuſatur, ar. ſ. de apoſta. c. 2. & qa ꝙ ſimplicitatẽ hoc fecit, dignus fuit miſericordia: nã ſimplicitati parcendum eſt, ſ. de re permut. c. cũ vniuerſorũ. vbi de hoc. Ber.

b Si tibi viſum.] Et ita tempus pœnitentiæ arbitrariũ eſt, 26. q. 7. ꝓpatrandis, ſed in moremꝫ pœnitentiam amplo non poſſet imponere, ex quo Papa ſibi annũ præfixit, ſed ſupra eſt ad arbitriũ epiſcopi.

c Liberum.] Hoc intellige dictũ ex diſpenſatione: nã de iure cõi debuit remanere priuatus, & epiſcopus de iure cõtra illum proceſſit, 16. q. 5. non oportet, & c. ſi quis eps, & c. aliquanto. ſed quia bono zelo, & ſimplicitatem deliquit, Papa mandat ipſum reſtitui, & eps auctoritate ſua cum illo potuit ſi voluiſſet, diſpenſare, cum in caſu iſto ei hoc nõ ſit prohibitum, & diſpenſet ẽt in maioribus, 50. diſt. presbyteros, & ſ. de iudi. at ſi clerici, vbi de hoc. Bern.

† Pœnã, hñt uetuſtiores codices, & plerique manuſcripti.

† Lucen.

quod V. presbyter cum quodã infami ad priuatum locũ acceſſit, non ea intẽtione, vt vocaret dęmoniũ: ſed vt inſpectione aſtrolabij furtum cuiuſdam eccleſiæ poſſet recuperari. Verum licet hoc ex bono zelo, & ſimplicitate [a] ſe feciſſe proponat: id tamen grauiſſimum fuit, & non modicam inde maculã peccati contraxit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentia† imponas, ꝙ per annum, & amplius, ſi tibi viſũ [b] fuerit, eum ab altaris miniſterio præcipias abſtinere: & ex tunc liberum [c] ſit ei exercere officium ſacerdotis.

¶ Honorius iij. Capitulo Lucañ. †

¶ Non ſolum electio per ſortes fieri non debet, ſed etiam electiones compromiſſarie-

E Cclesia.] In prima ponitur electio: In ſecunda electionis proſecutio, examinatio, & repręhenſio. In tertia, gratioſa confirmatio, & ſortis prohibitio. Secunda ibi, Procuratoribus. Tertia ibi Electionem. Abbas.

CASVS. Vacante Lucana eccleſia, canonici conuenientes in vnum, de futuri paſtoris electione tractaturi, vnum elegerunt ex ſe per ſortem, qui vice capituli tres eligeret electores, per quos vices omnium prouideretur eccleſiæ de paſtore: quibus ab ipſo electis, duo ex illis tertium ex ſe magiſtrum R. elegerunt: quia ſub hac forma eis data fuerat eligendi poteſtas, vt vel ex ſe, vel alijs eligere poſſent electionem iſtam per nũcios ſuos præſentauerunt dño Papæ, petentes eam confirmari: dñs Papa examinato tali proceſſu, dignum multa reprehenſione inuenit, pro eo ꝙ ſors in talibus interuenit, electionem celebratam de prędicto magiſtro ad gratiam confirmationis admiſit, ſortis vſum in electionib. perpetua condemnans prohibitione. No. ꝙ cum ſub hac forma datur aliquibus eligendi ptãs, vt vel ex ſe, vel ex alijs eligere poſſint, tunc poſſunt eligere vnum de ſe,

N. P.

aliàs nõ, vt hic colligitur. Item ad quem pertinet confirmatio, ad ipſum pertinet examinatio proceſſus, & perſonæ. Item ſortes in electione prohibitæ ſunt.

[Gl. ſeq. alle. cõcor. ponit opi. quam reprobat per locum a diuiſione, & per ſimile, & per decre. Cumana. & reſpõdet rationi contrariæ.

vnum per ſortes aſſumi non deb. nec.

CAP. III.

E Cclesia † veſtra eſpo deſtituta, vos conuenientes in vnũ: vt de futuri tractaretis electione Pontificis, vnũ elegiſtis ex vobis per ſortem: qui tres auctoritate veſtra elegit, per quos vice omnium Lucañ prouideretur eccleſiæ de paſtore: quorum duo tertiũ, magiſtrum R. t. elegerunt: quod expreſsè licebat eiſdem, ſm traditam à vobis omnibus poteſtatẽ. [d] Procuratoribꝫ igitur veſtris ſuper his, in noſtra præſentia cõſtitutis, Nos tali examinato [e] proceſſu, licet nota non careat, ꝙnimò multa reprehenſione ſit dignum, ꝙ ſors in talibus interuenit: & infra. ¶ Electionẽm celebratam de ipſo, ad gratiã [f] confirmatio-

† De materia hui⁹ decretalis vid. Fely. in c. capitulũ, ſ. de reſcrip. & D. Th. 2. 2. q. 95. art. 8. & ibi Caiet. ex quo intelliges cur ſortes repellantur in electionib. ſpiritualibus.

d Poteſtatẽ.] Simr. habes ſ. de elec. cum in iure. dñt tñ qdã, ꝙ idẽ eſſet ſi aliqua forma nõ fuiſſet expreſſa, ꝙ poſſent vnũ de ſe eligere, vt dñ in c. cũ in iure, quod nõ credo, qa vbi ſimpliciter datur poteſtas eligẽdi tribus, nulla forma adiecta, ita hñt ptãtem eligendi omnes, ꝙ vnus, vel duo ſine tertio eligere non poſſunt: vndè ſi duo eligant tertiũ, nõ valet qđ faciunt, quia hanc ptãtem nõ hñt: ſi ille eligat ſe cũ alijs, non valet, quia nemo ſe ipſum eligere pot, ſ. de inſtit. cum ad noſtrã, quia alius debet eſſe electus, & alij eligentes, vt ibi dñ, ſicut eſt inter baptizantẽ, & baptizatum, ſ. de baptiſ. debitũ, & ſ. de iure pat. penoſtras, 24. q. 1. didicimus, & ff. de tuto. & cura. ab his, l. prætor, & ff. de teſtamẽt. ex ſnia. ff. ad Tre. ille à quo. ſ. tempeſtiuũ, quia duplici officio fungi nõ poteſt, vt ibidẽ dñ, ſicut ſi tres iudices, vel arbitri ſint dati ſimpliciter ſine illa clauſula, ꝙ ſi non omnes, &c. duo ſine tertio procedere non pñt, qa ptãs iudicãdi ita data eſt omnib. ꝙ duo ſine tertio, vel alter ſine altero procedere non poteſt, ſ. de off. deleg. c. vno delegatorum, c. cauſam matrimonij. De hoc dixi in c. cum in iure, ſed cum datur aliquib. ptãs eligendi de ſe, vel alijs, ſi volunt aliquem eligere de ſe, tunc ptãs eligendi remanet penes illos tantum, & eis ſolis data intelligitur, ſicut qñ committitur cã cum illa clauſula, ꝙ ſi non omnes, &c. ſed ſi ſimpliciter datur aliquibus poteſtas eligendi, tunc non poſſunt aliquem eligere de ſe, ſicut eſt in iudicibus, vt dictum eſt, & perſona electa nullo modo debet computari inter eligentes, ut probatur ſ. de elec. Cumana, & ideò dicit hic, qđ eis licebat ſecundum traditam, & c. Et hoc arg. non valet. Capitulum poteſt eligere vnum de ſe: ſed iſti quib. data eſt ſimpliciter eligendi ptãs, funguntur vice capituli: ergo pñt eligere unum de ſe. Capitulum enim eligit iure cõi, ſiue ordinario, ſed iſti non eligunt iure cõmuni, ſed poteſtate ſibi conceſſa per capitulum. Bern.

e Examinato.] & meritò ad quem enim pertinet confirmatio, & examinatio proceſſus, & perſonę, ſ. de elec. nihil eſt, & c. cum nobis, & c. cuenerabilem, & ſupra de tranſlat. c. ultim. & ſupra de hæret. capitu. cum ex iniuncto, in fine.

f Ad gratiam.] Hoc ideò dixit, quia de iure debuit caſſari, ſed ipſum de gratia confirmauit.

[Glo. seq. no. à contrario, & illud eadimus, secundo obijcit, & soluit.

a In electionibus.] Per hoc quod dicit, in electionibus, vñ q in alijs : vsum sortis non reprobet. ar. 25. dist. qualis, & ff. de iud. cũ prætor, ff. de testi. ex eo. & 15. q. 3. de crimine. prætea in multis casibus vsum sortis admittimus, ff. de iud. sed & ambo. & fam. ercis. si qui sunt. C. cõia de leg. si duobus, circa prin. Sed quare prohibetur vsus talis in electionibus? nonnè Matthias sorte electus fuit, 31. dist. cleros. in prin. & sors nõ est aliquid mali. 26. q. 2. sors? Dicas q licet Matthias, & Ioãnes sorte electi fuissent, non tñ eorum exemplo eligendus est aliquis per sortẽ, vt 26. q. 2 nõ statim, & c nõ exemplo: qa illud factum fuit diuina inspiratione, sic 14. q 5. dixit. Quod autem dr, sors non est aliqd mali, verũ est cõsiderata in se, sed ex causa prohibetur, vt habetur ẽ eo. cap. 1. & præterea hic non fuit seruata forma Concilij, ẽ die elec. quia pp, vt vr pp offensiones verò, & lites dirimendas sors admittitur circa iudicia, vt dicunt prædictæ leges, in quo casu potest intelligi cap. illud sors, sed in electionibus licet ibi sit discordia, non licet per iura prædicta. Bern.

1 Vt plenè intelligas hãc gl. pter Henri. Boich, Io. Anania, & alios Doctores hic, vide oĩno B. Thomã, & Caiet. initio citatos.

¶ De collusionib. vnus vetus Gregorianus, & in cæteris manuscriptis.

De collusione, assq; voce, detegẽda.

¶ Grego. li. 3. registri indi. 11. epi. 38. ca. 77. apud Io. Diaconũ lib. 4. c. 32. de vita B. Grego. refertur post Concil. Later. sub Alexã. iij. p. 48. c. 2. & cap. 1. eod. tit. in 1. compilat.

DE COLLVSIONE DETEGENDA.

Quiã in collusione inest falsitas, ideò subijcitur hæc rubr. de collusione.

De hac materia sub. respectu quo colludens prævaricatur, habetur 2. q. 3. § fi. facit tex. in c. 2. in fi. de procur. lib. 6. & in cle. constitutionẽ, § sanè, de elec. Et collusio est inter actorẽ, & reũ latens & fraudulenta cõuentio, vt voluit gl. in c. 3 ẽ. eo. in ver. collusione. & vide gl. 2. q. 3. cap. si quem. §. vtrũdam. Et dicitur colludens falsum committere, quia aliud agit, & aliud simulat. 2

2 Cõror. gl. in l. post ẽ. actum, & ibi Bar. ff. de don. hab. 2 similẽ titul. huĩc C. eod.

De hac materia habetur 9. q. 3. cap. 1. in rub. de pœna. verſq; quæ sit pœna collusionis, & ẽ. in rub. de accusat.

Scripta.] Si accusator ab accusatione desistat, debet iudex inquirere an per collusionem hoc fecit. ita summatur cõiter. Primo ponit factum. Secundo decidit quæstionem circa factum: ibi, Quia. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam accusauerunt Hadrianum epm: tamen accusatores cum H. in amicitiam conuenerunt, desistendo ab accusatione, significatum fuit hoc dño Papæ, q per collusionem desisterẽt ab accusatione: vndè scribit Papa episcopis de Corin. super hoc, dicens, quòd qualitas facinoris nunnati ipsum inducit, vt talia dissimulare non debeat, cum gratiam inter se fecisse dicantur: vndè mandat hoc diligenter inquiri, ne forte hmõi concordia non ex charitate, sed ex pmio sit comparata. No. q qualitas facti consideranda est. Item non licet recedere ab accusatione ex præmio.

b Quod hi.] Ar q plures accusatores possunt admitti contra vnum super eodem crimine, ẽ. de accu. licet, & 2. q. 1. in primis. & plures procuratores admittuntur, ẽ de testi. insuper, hic enim admissi fuerunt plures accusatores, & in c. in primis, quod fieri non debet. immo index debet eligere magis idoneum, ff. de accu. si plures.

nis admittimus: sortis vsum in electionibus a perpetua prohibitione eo damnantes.

TITVLVS XXII.

De collusione detegenda.†

¶ Gregorius. † vniuersis episcopis de Corintho.

¶ *Accusatore desistente ab accusatione potest iudex ex officio suo inquirere super criminibus illatis.*

CAP. I.

Scripta fraternitatis vestræ relegentes, agnouimus, q hi, b qui cõtra Hadrianum epm aliqua dixerant, modo cum eodẽ in amicitiam conuenisse sont: & infra. ¶ Quia verò nũtiati facinoris qualitas c nos vehementer impellit, vt ea, q audiuimus, dissimulare d nullatenus debeamus: præsertim cum accusatores, & accusatum inter se fecisse gratiam e indicaueritis: hoc necesse est subtilius perscrutari: ne sortè non ex charitate, f sed ex præmio, eorum sit concordia comparata.

¶ Idem.

¶ *Desistente accusatore, &*

[Glo. seq. not. modum præponderandum facto.

c Qualitas.] De amicitia loquitur, & non de modo illo, quo in amicitiam conuenerunt, & ideò cõpit inquiri de collusione: vnde dixit Io. quidam sapiens phantasma: Deus non est remunerator nominum, sed aduerbiorũ, hoc est dicere, nõ remunerat Deus bonũ qã fit, sed qã bñ fit: vñ nõ remunerat Iudæos qui crucifixerunt 3 Christũ, licet mors Christi bona fuerit: quia pp hoc de pœnis inferni nos redemit, & iõ nõ remunerauit eos, qa non benè fecerunt: Deus n. cor interrogat, & non manum xxiiij q. 5. si quid inuenisti. nec considerant quæ fiunt, sed quo animo fiunt. 15. q. 7. c. 1. in fi.

3 Vide B. Thomam par. 3. q. 47. art. 6. & ibi Caietanum.

d Dissimulare.] 7. c. prox. c. pen. & vlti. per hoc enim cõsentire videtur, arg. 44. dist. Ephesijs, in fine & 83. dist. error, & ẽ. de hære. cap. 2.

[Glo. seq. distinguit, & prosequitur duplicitèr modũ recedendi à lite in triplici genere causarum.]

e Gratiam.] Arg. q non liceat recedere à lite, vñ no. q tria sunt gña causarum. n. f. ciuilis crialis, & spũalis. Dupliciter. n. põt qs à lite recedere: per gratiam, & per trãsactionẽ. In cã ciuili qñq; põt qs à lite recedere p gratiam, & p transactionẽ sine aliqua pœna, vel nota, nisi i actione famosa, 4 in qua nõ licet trãsigere sine iudicis auctoritate, aliàs notat infamia, ff. de his qui no. infa. l. furti, §. pactus. In cã verò criali ante inchoatã litẽ licitũ est desistere p gratiam, ff. ad Turp. mulier. & l. q̃sitũ. post inchoatã litẽ non licet sine iudicis auctoritate, & sine cõsensu rei, si fuit suppositus tormento, C. de abo. l. 3. Vel si ex hoc remaneret infamat, vt ar. 5. q. 1. qdã Et si desisterit, incidit in Turpillia. si publicũ crimẽ intẽdit. C. ad Turp. l. 1. & fideius. punit in q̃ticate pmissa, & accusator notat infamia, & extraordinariè p motu iudicis punit, ff. eo l. 2. ff. de iust. & exhi. reo. l. 4. & ff. de pœn. l. 3. in fi. & l. si is, si verò priuatũ, § extraordinariè punit, ff. ad Turp. si qs repetere, in fi. Pro motu iudicis ẽm canones oĩa crimen quasi publicũ censẽt, vñ p trinsactionẽ seu gratiam a lite recedere non licet, ar. hic, & ẽ. c. pxi. & c. vlt. Qd si fecerint inter se gratiam, vel aliq collusionẽ, iterũ inquiret de crimine, vt hic patet, & ẽ. c. pxi. & vlt. iudex tñ si in crimine illo posset dispensare, p̃stare põt auctoritatẽ, si vñlucrint inter se gratiam facere, ar. 5. q. 2. si primates, & 15. dist. c. 1. & c. studendũ. In cã spũali benè licet à cã recedere p gratiam, p trãsactionẽ verò nõ, vt proprie intelligas trãsactionẽ, ẽ. de re. gmu. c. vlt. ẽ. de transac. super eo. In cã verò criali, vel matrimoniali neq; p trãsactionẽ, neq; p gratiam seu cõpositionẽ licet discedere, ẽ. de transac. c. vlt. Ergo si aliqui gratiam faciãt inter se indebito modo, iudicis est inquirere, vt hic patet per totũ, C. de gñali abo. indulgentia, & l. 2. vbi autem ex iusta cã vult discedere, iudex dẽt indulgere abolitionem, 2. q. 3. si quem pœnituerit, & §. prævaricator, C. de aboli. l. 1. & 2. in causa mixta, puta cum agitur ad tori separationem, potest quando vult discedere, ar. ẽ. de diuor. ex litteris, quia non tolũ septies, sed etiam septuagelies, &c. 6 ẽ. de iureiur. quemadmodum. Alia.

4 Super hoc vide q̃ no. 3. q. 7. §. tria. ad fi. in gl. infama. Io. A.

f Charitate.] Sæpenum ex charitate hoc faciunt accusatores,

5 De publicis, & priuatis vide in Spe. de acc. §. 2. in princ. Io. And.

6 De hoc p Io. 2. q. 1. §. vlt. in glossa, scias. vbi ff. notat in quibus liceat trãsigere, & in quib' nõ. de quo vide p Innocẽtiũ ẽ. c. pximo Ioan. And.

accusato index prosequitur.

CAP. II.

CRimina † semel audita, Gregorius [a] indiscussa nullo modo præteribat: [b] etiam si accusatus cum accusatore in gratiam redijsset.

¶ Alex. iij. Noruicen. epo.

¶ Colludens in causa beneficiali, priuari debet beneficio.

CAP. III.

AVdiuimus † vsque adeò clericorũ malitiã excreuisse, vt interdũ inter se collusione [c] facta super beneficijs, quę possident, se submittũt, & sustinẽt ab alijs molestari, & post modũ, vtqõni cedãt, & illi quietè possideant, quasi noie transactionis soluũt illi, q eos molestabant de ipsis beneficijs, annuã pensionẽ vt post mortẽ illorũ sibi succedãt in beneficijs illis, supq quibus facta est collusio: per urnit hoc ad notitiã Dñi Papę, vnde mandat diœcesano epo, quatenus si constiterit ei clericos suæ iurisdictionis [g] collusionẽ fraudem hmõi cõmisisse, eos beneficijs illis super quibus collusũ est, non differat spoliare, cũ satis esset indignũ, si fraus & dolus, quę i aliorum piudiciũ nituñ cõmittere, in eo tñ incõmodũ nõ redundent. Not q prælatus potest ecclesiam constituere pensionariam. Itẽ fraus & dolus non debent alicui prodesse.

quibus collusum fuerit, non differas perpetuò spoliare: [e] quia satis esset indignum, si fraus & dolus, quæ in præiudicium tui iuris & aliorum nituntur committere, in eorum nõ redũdarent incõmodum & iacturam.

¶ Greg. ix. Baren. † Archiepiscopo, & fratri Ioseph monacho Floren.

¶ Absolutio de criminibus illatis per collusionem facta, nõ impedit facultatem iterum accusandi, & inquirendi de illis criminibus.

CAP. IIII.

IN tantum clamor, qui ascendit contra Acherontinum † archiepm inualescit, q dissimulare [f] ipsum vlterius sine scandalo [g] nõ valem[us], nec sine periculo [h] tolerare: & infra. ¶ Licet † aût sedes Apostolica frequentibus clamoribus excitata, inquisitionem quo ũdam excessuum suorum duxerit committendã: propter torgiuersationes [i] tñ ipsius (vt dicitur) eodem cum inquisitoribus, & examinatoribus quin super nouis tñ inquirant. Nota quod non licet alicui corrumpere iudices, vel inquisitores, vel testes, vndè puniri debet ex collusione, & iterum inquiri. Item crimina semel dimissa, iterum puniri non debent.

ris remanere non debet, ne malitia sit ei lis lucrosa. ff. de do. l. 1. in prin. & l. ne ex dolo, nec est aquũ quem quam suum dolum releuare, ff. pro socio, verum §. ipsi, & ff. de reg. iur. non fraudantur, in fi. ff. q. r. legi. & ex eo quòd deliquerunt, non debent esse melioris conditionis, ff. de do. inter vi. & vxo. l. 3. §. 2. & ff. de furt. itaq; fallo. §. sed nemo, ff. quod vi aut clam. li. ferus.

IN tantum.] Iterũ contra illum instatur de crimine qui per collusionem fuit absolutus. h. d. Diuiditur, nam primo ponit commissam inquisitionẽ, relatã collusionẽ, & ipsius exitũ: Secũdo ponit membrum cõmissionẽ. Secunda ibi. Discretioni. Abbas.

CASVS. Archiepus Acherõtinus fuit simonia & alijs criminibus i tñ fuerat diffamatus, q sine scãdalo & periculo non poterat amplius dissimulari; vnde Papa multorũ clamoribus excitatus, horũ inquisitionẽ cõmisit. sed propterea torgiuersationes ipsius & calliditates cum ipsis inquisitoribus, & examinatoribus (vt dicebat) collusionem fecerat & testes duxerat corrũpendos, ita q non solũ prædicti excessus remanserunt hactenus incorrecti, verumẽt peiora priorib. committere nõ expauit: vndè mãdat quibusdã quatenus si de hmõi collusione ac corruptione cõstiterit, ex integro iuper præmissis excessibus & alijs inquirant, quæ viderint inquirenda: alioquin super nouis tñ inquirant. Nota quod non licet alicui corrumpere iudices, vel inquisitores, vel testes, vndè puniri debet ex collusione, & iterum inquiri. Item crimina semel dimissa, iterum puniri non debent.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõp. verba aũt, huius aũt Ioãnis Diaconi l. vita B. Gregorij lib. 4. c. 32. quare illud idẽ, non ꝑtinet ad Gregoriũ referri, & hinc obserua do glosę 1. hic.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõp. & post cõci. Lateran. sub Alex. iij. par. 2. cap. 12.

† Hic locus in vulgatis libris legitur: & iidem clerici, qui bñficia quiete possident, &c. sed ex oib. manuscripteis reperitum est vt ¶ impressũ

[a] Gregorius.] Gregorius iste secundus fuit, vel tertius forte & loquit de primo.

[b] Præteribat.] quia vndecunq; cria clamauerint, punienda sunt, 24. q. 3. ecce, & 5. c. 9. xi. & 86. dist. si quid. & 2 q. 2. cap. si quem, §. notandum.

AVdiuimus.] Bñficio suo priuatur, q per collusionẽ illud cõstituit censuale. h. d. Primo refert collusionẽ: Secũdo illũ priuari mandat ibi, Vnde. Abbas.

CASVS. Quidam clerici super beneficijs, q̃ possident, se submittũt, & sustinẽt ab alijs molestari, & post modũ, vtqõni cedãt, & illi quietè possideant, quasi noie transactionis soluũt illi, q eos molestabant de ipsis beneficijs, annuã pensionẽ vt post mortẽ illorũ sibi succedãt in beneficijs illis, supq quibus facta est collusio: peruenit hoc ad notitiã Dñi Papę, vnde mandat diœcesano epo, quatenus si constiterit ei clericos suæ iurisdictionis [g] collusionẽ fraudem hmõi cõmisisse, eos beneficijs illis super quibus collusũ est, non differat spoliare, cũ satis esset indignũ, si fraus & dolus, quę i aliorum piudiciũ nituñ cõmittere, in eo tñ incõmodũ nõ redundent. Not q prælatus potest ecclesiam constituere pensionariam. Itẽ fraus & dolus non debent alicui prodesse.

[c] Collusione.] Colluno est inter actorem & reum latens & fraudulenta conuentio. Colludium autẽ nõ debet remanere impunitum, 2. q. 3. si quem, pẽnituerit.

[d] Pensionem.] Hæc pensio constitui non põt sine authoritate ep̃i, vndè vitam eius q̃ soluit non excedat, etiã si per collusionẽ facta non fuerit, ī. de trãsa. de cætero, & est simile ī. de pacis, cum clerici. Bern.

[Glo. seq. recitetur per q. rationis.

[e] Spoliare.] Per eandem collusionẽ piuditium fit hic epo, quia sic præcluditur via super ordinatione ecclesiæ suę, vt hic dicitur: vndè non tenet eo absente facta: etiam si sententia lata fuisset, ff. de re iud. de vnoquoque. & ff. de collu. cum non multo, & c. vlt. vndè merito spoliandi sunt illis eccl. ijs propter dolum & fraudem taliter perpetratam: dolus tamen talis impuni-

[f] Dissimulare.] sic supra, eodem capitulo primo.

[g] Scandalo.] Tunc verè debet Prælatus inquirere de excessib. superiorum, cũ per famã, q̃ scãdalũ gñat, ad ipsum peruenerit. ī. de accus. qualiter. & 86. dist. si quidem.

[h] Periculo.] Quitum ad exemplum: quia q̃ agitur a Prælatis, facilè trahitur à subditis in exemplum, ī. de vot. magnæ, & 11. q. 3. præcipue, vel quo ad dilapidationem, si in hoc laborat. B.

[i] Torgiuersationes.] Torgiuersari est in vniuersum ab accusatione desistere, vt 2. q. 3. c. si quem, §. notandũ. vndè potest exponi torgiuersationes. id est, versutias siue calliditates, de quibus inuxit inquisitores, vt desisterent ab inquisitione.

[Glo. seq. tradat de pœna colludicent, quod sicut calumniosi extraordinem, &c.]

a Colludente.] De colludio puniri debet pœna legibus constituta, 2. qu. 3. si quem pœnituerit & nihilominus inquiretur iterum de criminibus illis, vt hic dicitur, & ī. eo. c. j. Omnes enim calumniosi pro qualitate commissi criminis extraordinem puniuntur, ff. ad Turpill. l. & in priuatis, vt si priuatū sit crimen, offi. iudicis culpa eius coercetur, ff. eo. si quis, §. vlti. ff. de prœua. l. 2. Si verò publicum, infamis efficitur, ff. eo. si is qui, §. vlt. de prœua. l. 2. Ad similitudinem istorum videtur quod iste esset puniendus, licet non dicat, prœuaricator seu calumniator propriè, quia non licet taliter corrumpere iudicem, aut etiā testes. ī. c. pasi. si de hoc cōstiterit, tam ille quā examinatores, siue inquisitores & testes puniri possēt officio iudicis extraordinaria pœna: tamen non dixit q̄ puniatur, sed iterum inquiratur d his & alijs. vt in fine puniatur. Bern.

b Nouis.] Bene dicit, super nouis quia de delicto vnius hominis impius quæri nō debet, ff. nau. cauſta. licet. in fi. & ī. de accusa. de his: & c. licet quia crimina semel dimissa, iterum in vltionem venire non patimur, 23. q. 4. si illic. & de pœnit. dist. 4. diuina clemētia. & 3. q. 1. § probibentur. & §. ab alio delatum.

colludētes; a necnon corruptis testib. & inquisitoribus, ac examinatoribus supradictis, nō solū prędicti excessus remanserūt hactenus incorrecti, verū ēt peiora prioribus committere nō expauit: & infra. ¶ Discretioni vestræ mādamus, quatenus si de huiusmodi collusione ac corruptione constiterit, ex integro super prędictis, & alijs, alioquin super nouis b dumtaxat inquiratis, quæ videbitis inquirenda.

TITVLVS XXIII

De delictis puerorum. †

¶ Gregorius. †

¶ Impuberes prœter vitium carnis delinquere possunt puniuntur tamen mitius quam adulti.

CAP. I.

PVeris grādiusculis c peccatum nolunt attribuere quidam, nisi ab annis 14. cū pubescere d cœperint: Qđ meritò crederemus, si nulla essent peccata, nisi quæ membris genitalibus admittuntur. Quis verò audeat affirmare furta, mendacia, & petiuria non esse e peccata? At his plena est puerilis ętas, quamuis in eis non ita f vt in maioribus puniēda videantur.

¶ Alexander tertius Hermon. Episcopo.

¶ Puer non debet ita seuere puniri sicut maior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.

CAP. II.

RElatū † nobis H. intellexim⁹, quod cū filius eius decennis, cū alijs pueris sagittaret, quidā nepos eiusdē H. sagitta percussus, interiit: quod idem filius eius cū inter alios luderet fortuito casu dicitur peregisse: propter qđ abbas Sancti Remigij à p̄fato H. fm

† Vide citatos in c. 1. ī. eod.

† In plerisq; vulgatis ita Gregorius in manuscriptis vt plurimū vt è ipsum in veteri compil. c. 1. eo. tit. Augustino tribuitur. verū vnde fit sumptū, nōdū est inuentum.

† Carolettus i. 1. cōp. De materia huius decre. pter Doc. hic vide plene p Andreā Tira quellū trac. de pœn. tēperā. aut remitten. cā. 7. Angelū trac. de malefi. verbo, scienter.

DE DELICTIS PVERORVM.

¶ Supra visum est de quibusdam delictis, verum quia dubitatur, an in talibus puerilis ætas implicetur, merito annectitur hæc rubrica.

De hac materia hī 15. q. 1. p totū. & 4. q. 3. ca. 1. & 32. q. 6. c. parui. cum duobus cap. seq.

PVeris.] Primo ponit dictum, quod secundo reprobat. ibi, Quod merito. Abbas.

CASVS. Quidā nolebāt pueris ēt grādiusculis peccatū attribuere, nisi post 14. an. cum incipiūt pubescere: Dicit Gregorius, istud meritò credēremus, si non essent alia peccata, nisi q̄ membris genitalib. committūt: sed furta, mēdacia, iniuria sunt peccata, & puerilis ætas plena est his, veruntā nō ita puniēda sunt in his, vt in maioribus puniantur. No q̄. pueri doli capaces peccare p̄nt in multis, & puniri dēnt: sed non in tantum sicut maiores, & ita peierare possunt. Item omne delictum cadit in puerum, prœter delictum carnis. Item ratione ætatis mitius agitur.

c Grandiusculis.] idest doli capacib. videlicet 7. an. tales. n. & mentiri. & verū dicere, & ī. fateri & negare p̄hī vt dicit Aug. in epistola ad Renatū ep̄m, vt habetur in glo. Aug. super cap. de conse. dist. 4. paruul.

ADDITIO. Legitur in dialogo Gregorij de puero v. annorum, qui iurans, & detestans, & blasphemans, à diabolo raptus fuit, secundum Ho. Io. A. d Pubescere.] Ante. n. pubertatē, quæ in anno 14. solet euenire, non præsumit de quoquam, nisi ēt malitia suppleat ætatem. ī. de despon. impub. de illis & c. vlti. e Non esse peccata.] Quasi diceret, nullus cū iurm pupilli valeat, de libcau l. vlt. ergo potest peierare. Item p̄t cōmittere furtū cū ē doli capax. ff. de fur. impuberē. Arg. cōtra ff. de iureiur. qui iurasse. Sed ibi nō fuit doli capax. Tenentur ergo tales pueri ex delictis C. si aduer. delict. l. 1. & C. ī. pę. impunitas. Arg. ī. de consec. dist. 4. cos. & C. de sal. mo. l. j. & ff. de ædi. edi. cum autem, §. excipitur. Sed hoc intellige, cū nō sint doli capaces, vel quo ad minorem pœnam. Lau.

f Non ita.] Sic ergo rōne ætatis mitius agitur. ff. de min. auxilium, § etiam, & l. si ex causa. iudicati. Item no. q̄ omne delictum cadit in puerum, postquā est doli capax, prœter delictū carnis, ff. ad Syl. l. 1. §. impuberes. & l. excipiuntur. Aſ. ī. c. proxi. sed ibi fuit uitur.

REferente.] impubes percutiens alium, non debet puniri pœna pecuniaria fm consuetudinem terræ, nec ob hoc quid potest exigi à patre. h. d. Vel sic, Pater ex delicto filij impuberis non tenetur. Primo ponitur appellantis querela. Secūdo iudicis datio, ibi, Vnde. Abbas.

CASVS. Quidam puer 12. annorum, dum cum alijs pueris sagittaret, quendam alium puerum fortuito casu sagitta percussit, & mortuus fuit: propter quod abbas Sancti Remigij à patre ipsius pueri centum solidos requirebat fm consuetudinem terræ illius, vnde dictus H. pater pueri appellauit ad Papam: super hoc scribit Papa Hermon. episcopo dicens: quia pueri non ita puniuntur secundum leges sicut illi qui sunt maioris ætatis, mandat, quatenus si constiterit filiū prędicti H. ī. 14. ann. eundem excessum commisisse prædictū abbatem moneat & compellat, vt ab eo ſdē H. p̄dictos centū solidos p̄ taliquam consuetudinē nō exigat, nec requirat pro tali pœna. No q̄ ętas excusat a tanto, sed non à toto. Item pro delicto filij minoris 14. anno. pœna pecuniaria pater puniri non debet.

a Requi-

consuetudinem illius tertiæ, centum solidos instãtius requirebat:[a] & inf. ¶ Vnde † quoniã in pueris relinqui solet inultũ,[b] quod in alijs „puectioris ętatis humanæ leges dicunt seuerius corrigendum: Mandamus, quatenus si constiterit, filium prædicti H. inf. decimũ quartum[c] ætatis suæ annum, eundem excessum commisisse, memoratũ abbatem moneas, & cõpellas, ut ab eodem H. p̃dictos centum solidos, p̃pter † illam consuetudinem non exigat, nec ab ipso pro temporali pęna requirat.

TITVLVS XXIIII.

De clerico venatore.†

¶ Ex concilio Aurelian. †

¶ Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur. hoc dicit cum sequenti.

CAP. I.

EPiscopum p̃ sbyterũ, aut diaconum, canes, aut accipitres, aut huiusmodi ad venandũ habere non licet.[d] Quod si quis talium personarũ in hac voluptate[e] sæpius detentus fuerit: si episcopus est, tribus mensibus a cõmunione: si „presbyter, duobus, si diaconus, ab omni officio [f] suspendatur.

Ex eodem.†

¶ Summatim est supra ea. proxim.

CAP. II.

OMnib. seruis[g] Dei, uenationes & syluaticas uagationes cum canibus, & accipitres, aut falcones interdicimus.

a Requirebat.] Vndè dictus H. ad sedem Apostolicam appellauit.

[Glo. seq. recit. per obiect. duplicem, scilicet ad tex. & ad casum, prima soluitur per expositionem litteræ, secunda dupliciter.

b Inultum.] 15. q. 1. illud. sed illud intellige de eo, qui non est doli capax. vnde, expone inultum, id-est, nõ perfecte ultũ, vt sup. c. proxi. ff. de min. auxilium, §. 1. & l. si ex causa, §. 2. & C. de pœn. impunitas, C. si 2duer. delict. l. 1. & 2. & ff de dam. infec. l. damni, §. si pupillis. & 21. qõ. 5. ll qs cuiuslibet. verũ tamen non punitur. Sed vndè hoc, quod non punitur propter talem excessum? Nõ dicit quod non punitur secundum iura, maximè cum daret operam illicitæ rei, & esset xv. ann. sed dicit ꝙ propter illam consuetudinem pecuniã illam pro temporali pęna non exigat, si erat infra xiiij. annos: cum ille puer nihil habeat, & pater pro filio non est conueniendus, C. ne fil. p̃ pa. l. 1. nec dominus pro seruo, ff. de p. c. licet. 1 §. ex furtiua. maxime ratione ætatis, & quia delictum extra uenit, non ex animo, licet in culpa fuerit, & ideò noxam non commisit: vndè habet in integrum restitutionem, si voluerit C. si a luct. delict. l. 1. & pater eius nomine petere posset, si pecuniaria pęna esset sibi imposita, ff. de minor. p̃ꝑ filio 1. rõsoirregularis tũ fuit effectꝰ, & pœna spirituali dẽt puniri, siue canonica. & ex eo, ꝙ dicit, pro tpali pœna, nutius tũ agitur cum eo propter ætatem, supra c. proxi.

[Glo. seq. duo arg. signat contrarium, & remittit.

c Inf. decimum quartum.] ex hoc videtur, ꝙ si fuisset v. xiiij. annum, ꝙ Abb. illam pœnam posset exigere, forte qa habebat ibi tpalem iurisdõnem. Et potest sumi arg. ex hoc, ꝙ abeꝑ ha ẽre regalia a principe, regalibus illis appellandum esset ad dñm Papam, & non ad principem, ꝙ verum est, nisi consuetudo aut priuilegium contrarium inducat, ī. de app. Romana. §. dẽt. [ji. 6.] Vel forte Abb. hoc habuit ex consuetudine iam præscripta, vt pro homicidio pœnam pecuniariam exigat Ar. contra. infra de pœnis, licet, sed illud ibi etiã soluitur.

DE CLERICO VENATORE.

Supra vitium est de quibusdam delictis tam clericorum quam laicorum, nunc submittit de quibusdam delictis clericorum tm̃, scilicet de clerico venatore.

E De hac materia habet. 86. dist. in c. q venatorib. cum 5. c. seq. & 24. di. ca. t. in principio. Abbas Episcopum.) In prima ponit ꝓhibitio; In secunda pœna ibi, quod si quis: Abbas Sicu.

CASVS. Dī in capitulo isto, quod episcopus, presbyter, & diaconus aues ad venãdũ, aut canes hẽ non dẽnt: ꝙ si aliquis eorũ in hac voluptate sæpè inuẽtus fuerit. eps trib. mẽsibus a cõione, presbyter duobus diaconus ab oi officio suspẽdat. Not. q clericis auiũ & canum venationes causa voluptatis prohibentur. Et sic est ar. ꝙ hæc eadem causa necessitatis, exercere possunt. Item nota hic pœnam clericorum qui venationes exercent.

d Non licet.] ī. ne cleri. vel mo. c. 1. 34. di. quorũdã, 86. dist. an putatis, & ī. de cẽ si. cum Apostolus, & inf. c. proxi.

[Glo. seq. arg. a cõ trario, & illud concedit, si tria concurrãt: demũ distinguit quadruplicẽ uenationẽ. & quarum, scilicet quæ fit ad aues vel bestias, subdistinguit in clamosam & quietam.

e Voluptate.) Ergo vī ꝙ causa necessitatis vel recreatiõis licitũ sit: ꝙ posset q. e di alijs clericis, exce pto epõ, cui oĩno nõ licet. 34. di. c. i. dĩmodo clamosam uenationẽ euitent 86. di. an putatis, & non sępius, ut hic dicit, ne in cõsuetudinẽ pducat. Quædã enim venatio dī oppressiua hominum, & hæc oi no illicita est. 6. dist. c. non est peccatum. §. hinc itaque. Et est adulatoria, quæ fit per verba, & hæc est illicita. Ibi di. qui venatorib. & 46. dist. sunt nonnulli & 6 q. 1. sunt plurimi. & est arenaria, quæ fit in arena. & mal. 3 q. 6. ca. infamis. § tria. saltuosa & clamosa licita est laicis, de qua dicitur in capitulo antis, sed clericis omninò non licet talis venatio, sed quieta. ut dictum est, cã necessitatis uel recreationis. Ẽpo. p̃sbytero, diacono, & subdiacono, q cum diacono eodem gaudet priuilegio, ut ī. de ser. nõ ord. miramur. ex toto prohibetur, qa de illis & hic tm̃ prohibitio.

[Glos. seq. obijcit, & soluit.

f Officio.] Plus punitur hic minor, quã maior, quod est contra illud. 40. dist. homo Christianus, & 19. dist. nulli. Solu plus punitur hic eps & presbyter, q̃ diaconus, maior. n. reputatur in epo ista pœna uel presbytero, q̃ suspensio ab oi officio in diacono ꝙ ꝙ maius scandalum, & magis imputatur illa pœna epo vel presbytero, quã suspensio à bñficio in diacono, uel subdiacono, ex persona. n. cõsiderat iniuria, Instit. de iniur. §. atrox. fact & pœna, ex persona iudicatur parua vel magna. Bern.

OMnibus seruis.] CASVS. In hoc cap. prohibetur omnibus clericis venationes & syluaticas vagationes cum canib. exercere, & accipitres, & falcones interdicuntur eisdem. Not. ꝙ oẽs venationes cum canibus, & auibus clericis prohibentur.

g Omnibus seruis.] i. clericis, qui specialiter dicũtur serui Dei, qui in sortem dñi ad eius obsequium speciali ter sunt assumpti. sup. de præben. cum secundum Apostolum, & 21. dist. cleros. & clericos.

† Alias ita: ꝓ villã, &c.

† Vide ꝙ. illũ Tridẽtinum sess. 24. de reformat. cap. 12. § vestitũ insuper. & Ber. Diaz in prac. cri. can. c. 61.

† Alias incipit, si seruus, & ibi dicitur, quod ex furto facto per seruum contradĩm agitur in quantum factus est locupletior. Io. Aud.

† Est in concilio Agatẽsi. c. 55. & in cilio Epaunensi c. 3. referunt Burchardus lib. 2. dec. c. 213. & luo par. 6. c. 288 vbi ꝓ tribuit, ꝙ cilio Meldẽsi. refert item luo p. 5. c. 366. & p. 13 c. 30. & Gratianus sue palea di. 34. c. 2 & c. 1 co. tit. in j. compil.

† Scilicet cõcilio Aurelian. sed hẽ in synodo. Francica sub Zacharia refert Burchardus lib. 2. c. 214 luo par. 6. c. 289. & p. 11. c. 29. & c. 2 co. tit. in 1 compil.

DE CLERICO PERCVSSORE.

Continuata est in præce. tit.

De hac materia habetur 45. dist. & 1. q. vl. si quis omnem, & 86. distin. in §. similiter, & in ca. seq. & pen. & c. non liceat. Ab.

TITVLVS XXV.
De clerico percussore.

¶ Ex concilio Agathen.

¶ Clericus sæpè alium percutiens, & monitus non desistẽs, deponendus est.

CAP. I.

SI quis in aliquo gradu sacro percussor extiterit, a corripiatur b crimine: & si nó emendauerit, b deponatur.

¶ Gregorius † Tarẽtin. epo.

¶ Duobus mensibus a Missarum administratione suspendatur episcopus, qui crudeliter aliquem justigari facit.

CAP. II.

PRæterea, qm̃ mulierẽ propter delictũ suum contra ordinem sacerdotij cædi crudeliter c fustibus deputasti: Quam licet ex inde (cum post octo d menses decesserit) minimè arbitramur fuisse defunctam: Tamen quia ad ordinẽ tuũ nolui sti habere respectũ, duobus te mensibus, ab administratione Missarum statuimus abstinere.

¶ Alexan. iij. Lucen. epo.

¶ Non punitur clericus vt homicida, si fuit ipse in conflictu pro parte violentiã repellentium, licet ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides proiecit, ex quo nullum ipse percussit.

CAP. III.

PRæsentium † lator in quodam conflictu asserit se fuisse, pro parte tñ illorum qui violentiam repellebãt: f in quo lapides ipse proiecit, g sed alicui quem non percussit: Quẽ nos (quia per alios illic aliqui dicuntur occisi) à celebratione Missarum per biennium præcipimus abstinere. h Mandamus itaque, ut si alia nó impedierint, decurso huiusmodi temporis spatio ad sui † eum officij executionem admittas.

¶ Celestinus tertius.

¶ Clericus qui fuit in conflictu vbi aliqui fuerunt occisi sine eius facto vel consilio de iure cõ promoueri potest. h. d. secundum intellectum qui plus placet. Panorm.

¶ Addi põt c. 3. ut refert Burchardus lib. 2. decret. c. 190. & Iuo par. 6. c. 235. sed in eo concilio nondũ repertũ est.

† Gregorius li. 2. regist. epi. 44. c. 83. iudic. 11. refert Burchardus lib. 2. de tract. c. 195. & Iuo par. 5. c. 310. & cap. 2. eod. tit. in 2. compilat.

† Cap. 3. eo. tit. in 1 cõpil. & post cõcilium Later. par. 26. c. 18.

† In codice Barbatiæ ut est impssũ. In alio veteri ita: ad suã officij executionem admittas. Comitus & alia ita: ad suã officij executionem eum admittas.

CASVS. Si aliqs in sacro gradu percussor extiterit, corripiatur, & si se non emendauerit, deponatur. No. quod clerici percussores esse non debent.

a Percussor extiterit. Tales. n. percussores esse non debent. 45. dist. c. 1. & c. sm. ubi isti in sacro ordine cõstituti percussores esse prohibẽtur, & quasi per totũ, & 86. di. nõ licet, & in Auth. de san. epis. §. sed neque, col. 9. quã habes. C. de epis. & cle. auth. sed neque.

[Glo. seq. arg. a cõtrario specialiter & generaliter, secundo declarat textum.

b Si non emendauerit] ergo si se emẽdauerit, nõ deponitur: sic 35. dist. c. 1. & est, arg. quod non quodlibet mortale semel commissum sufficit ad damnationem, argumento ea. dist. c. j. & vl. & intelligo de eo qui in vsu habuit percutere in ludo noxio. qui nõ caret culpa, ff. ad l. Aqui. nã ludus, alioquin crimen percussionis semel commissum nõ sufficit ad depositionẽ, vt hic patet, ita tũ q ex tali percussione non procedatur ad enormem lesionem, quia sic deponeretur, 55. dist. si Euangelica, & j. ca. proxim. arg.

PRæterea.] Summatur sic. Non potest episcopus grauẽ verberum pœnam imponere. Et primo ponit episcopi sæuitiam: secundo ibi, Quam licet, excusat illum à morte. Tertiò illam punit ibi, Tamen quia. Abbas Siculus.

CASVS. Epus Tarentinus fecit cædi fustibus quandam mulierem, q ordinem sacerdotij. quæ post viij. menses decessit, sed non ex illã percussionem; peruenit hoc ad notitiam papæ, vnde ipse ẽpit illum duob. mensibus ab administratione Missarum abstinere, quia ad ordinem suum voluit habere respectum. Nota quod epus non debet esse percussor, nec per se nec per alium indebito modo.

c Crudeliter.] qđ facere non debuit, sed moderate, arg. ẽ. de rap. in archiepiscopatu, & 45. dist. cum beatus, & ff. ad l. Aqui. præceptoris, & j. de sent. excom. cum voluntate, & 23. q. 5. 4. j. versus fi. Ber.

d Post octo menses.] Ex cpis prolixitate præsumitũ q non ex illa percussione defuncta fit, & è conuerso ex cpis breuitate contrariũ ptumitur, 50. dist. si qua fœmina, si. n. occationem mortis dedisset, in perpetuum deberet abstinere, ẽ. de homi. de cætero. & 50. dist. studeat. Et hic est argu. contra Bal. qui dixit in c. studeat, illũ presbyterũ non teneri de occiso, sed de vulnerato, si de casu interijt, & casus ex percussione cessit, ff. ad legem Aquil. qui occidit, §. vlt. Ber.

e Duobus.] ẽ. tit. proxi. c. 1. si. n. percutiret, vt q hoc timeri vellet, ab officio suo debet repelli, 45. dist. si episcopum. Ber.

PRæsentiũ.] Duobus annis a Missarũ celebratione suspẽditur ꝓsbyter qui associat repellẽtes violentiã in conflictu, vbi aliqui mortui sunt, & lapides proiecit, licet nullũ percusserit, hoc dicit iuxta litteram. Primo narrat f. ctum. secundo ibi, Quem nos. Tpaliter punit: Tertio post cps admittit ibi Mandamus. Abb.

CASVS. Quidã ꝓsbyter fuit in quodã cõflictu pro parte illorũ, qui violẽtiã repellebant, in quo cõflictu lapides proiecit, sed aliquẽ non percussit, aliqui occisi fuerunt illic q alios dubitauit sacerdos, an effectui imputandũ, accessit ad papã; ipse in. ll. & eius q. stione ꝓcipit illum abstinere à celebratione Missarũ q biẽniũ, ita q si aliud nõ impediat, ex tũc suũ officium exequatur. Not. q in dubijs tutior via eligenda est. Item clerici conflictibus interesse non debent: vndè punitur ad cautelam, & sic est argu. quod aliquis punitur ex alterius culpa.

f Repellebant.] ideò rei licitæ operam dedisse videt, quia licitum est se defendere, ẽ. de sen. exc. ex tenore. & violentiam repellere, 23. q. 3. fortitudo, & c. si quis. & c. non inferenda, sed occisi non licet, 46. dist. Addi tionarios. De hoc dixi, ẽ. de homi. significasti.

[Glo. s. q. signat contrarium & soluit.]

g Proiecit.] Vnde dubium videri poterat, an fuisset in culpa vel non. Contra, ar. 23. q. vlt. ca. vlt. 50. dist. si quis viduam, & ẽ. de cler. pu. in duel. c. vlt. sed iste aliquem non percussit. vt sup. dicit, & hoc constabat. Intellige aliàs si dubium esset repelleretur, vt dicunt contraria prædicta, arg. ad hoc ff. de testa. tu. duo sunt, & ff. de manu testa. cum ex plurib. 24 dist. quando, & cap. nullus, & 2. q 5. omnibus. Ber.

h Abstinere.] ad cautelam saltem, & vt clerici tales conflictus

i Vide citatos in d. cap. significasti, ẽ. de homi. vñ hæc plenius intellige.

¶ De hoc vide lati⁹ hic Hoſtiẽſem, Ioannẽ An. & alios.

conflictus euitent ¶ & eſt arg. ℣ aliquis punitur ex alterius facto, vel culpa.

C Ontinentia.] Hoc ca. legitur duobus modis ſicut c. precedens. Vno modo, ℣ diſpenſatiuè iſte poſſit promoueri: Alio modo, quòd de iure communi, & ſecundum hunc intellectũ, qui mihi plus placet, hoc dicit, vt in rubrica, Communis diuiſio: Secunda ibi, Conſultationi Abbas.

CAP. IIII.

C Ontinentia † litterarũ: & inf. ¶ Cũ P. acolythus cum quibuſdã ad reſiſtendum [a] prędonibus arma ſumpſiſſet, in conflictu illo, tres fuerũt ab alijs vulnerati ad mortem: ita tñ, quod illa homicidia neque facto [b] eius, neque conſilio perpetrata fuerunt: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter tñdemus, ℣ cum prędictum acolythum ad frugẽ melioris vitę tranſiuiſſe dicatis, poterit ipſe ad ſubdiaconatus [c] ordinẽ promoueri, & altaris miniſterium exercere.

† Cap. 1. tit. de clerico ℣ ſuſſore in 2. compilatio.

CASVS. Quidam acolyth⁹ P. nomine, arma ſumpſit ad reſiſtendum ꝑdonib. & in illo conflictu tres fuerunt vulnerati ad mortem, tamen homicidia illa neque facto, neque conſilio eius perpetrata fuerant: tandem acolythus ille ad religionem tranſiuit: volebat promoueri ad ſacros ordines: q̃ſitum fuit à Papa an poſſet? Rñdet ℣ cum ad frugem melioris vitę tranſiuerit, poterit ad ſubdiaconatus ordinem promoueri, & altaris miniſterium exercere: Nota, quòd non debẽt clerici intereſſe talib. conflictibus. vndè iſte punitus fuit, licet culpabilis non fuerit, ſed ad cautelam potius.

a Reſiſtẽdum.] qđ licet, ſ. eo. cap. proxi. vbi de hoc, cum ſuis concordantijs.

b Neque facto. Sic 50. diſt. ſi quis viduam, & ſ. de cle. pug. in duel. c. vlt.

[Glo. ſeq. reci. per q. rationis.

c Ad ſubdiaconatus.] & non vltrà, licet ergo diſpenſetur cum iſto in ſubdiaconatu, non tamen poterit promoueri ad ſuperiores ordines. Iſte non fuit in culpa aſſumendo arma. quod ei non licuit. 16 q. 3. porro, & 23. q. vlt. c. quicunque nam lachryme, & orationes ſunt arma clericorum, 23 q 8. conuenior, etiam contra hoſtes, ſup. de voto, ex multa, vnde punitur: q ia ſine diſpenſatione non promouetur, etiam fauore religionis cum eo. facilius diſpenſatur, ſ. de apoſta c 2.

TITVLVS XXVI.

De maledicis. †

Clemens tertius

¶ *Maledicens Papa puniendus eſt, vt alij deinceps deterreantur, & ipſe arceatur.*

† In codice Barbatiæ, & in altero manuſcripto Vaticanæ, ita: De clerico maledico.

CAP. I.

Nnotuit † nobis: & inf. ¶ Quia nobis p litteras retuliſti, quod I. clericus multis coram aſtantibus verba quædam in depreſſionem [d] officij, & beneficij noſtri ꝓtulit, ipſam à temeritate [e] ſua cõpeſcas: Vt pœna illius, alijs terrorem [f] incutiat, ne de cætero contra Romanã Eccleſiã in verba talia prorumpant. No. ℣ principi ſuo, ſeu prælato ſuo nemo maledicere debet. Item pęna vnius dẽt eſſe metus multorum.

d In depreſſionem.] & male: quia principi nemo maledicere dẽt. 23. q. 1. paratus, & non ſolũ principi detrahi non debet, immo nec fratrib. 6. quæſtio. 1. ſumma. & detrahentẽ ſecreto proximo ſuo, hanc perſequebar. 23. quæſt. 4. minimus, & ca. qui peccat. & de pœ. diſt. 1. homicidiorum ar. infra de exceſ. prela. quam ſit graue.

† Cap. vnic. eo. ti. de clerico maledico in 2. cõp. Be ꝑter hic vide Bal. & alios, in l. 1. C. ſi qs imperato. maledixe. & Bernar. Diaz in prą. crim. can. c. 60.

[Glo. ſeq. obijcit, & dupliciter ſol. reſpondens ad ꝓpoſita.

e A temeritate.] id eſt, grauia, 11. q. 1. ſi quis ſacerdotum. Arg. ꝓpoſita, quod enim ex temeritate ſiue calore iracundię fit, veniam meretur. 2. q. 3. ſi quem, §. notãdum, & §. Si quis iratus, C. de iureiur. l. 2. Et dicit Imperator; ſi quis putauerit noſtra nomina laceſſenda, ſi hoc ex leuitate, contemnendum eſt; ſi ab inſania, miſeratione dignum: ſi ab iniuria, remittendũ, C. ſi quis impera. maledi. l. vnica, & 23. q. 4. inter querelas, & C. de epiſ. & cle. ſi qs in hoc. Quare ergo mandat Papa, ℣ commiſcat, contra iura ꝑdicta? Sed Papa non mandat hic puniri propriam iniuriam ratione perſonæ, ſed quatenus contingit Romanam Eccleſiam, qui etiã iniuriam remittere non poſſet 63. diſt. Szlonitane, in quo caſu loquitur 23. q. 4. Guilifarius & caſus is qui, vel poteſt dici, ℣ aliquis bene poteſt punire iniuriam ſibi factam à ſubdito ſuo, maximè cum nullum habeat ſuperiorem, vt hic, & ar. 45. diſt. & qui emendat. & prælicta iura loquuntur de benignitate, ſeu de mãſuetudine, quia nullus tenetur remittere iniuriam ſine ſatisfactione, niſi velit, ſed rancorem fic de pœ. diſt. 5. c. vlt. & 23. q. 4. ſi ille. 90. diſt. ſi quis contriſtatus.

f Terrorem.] Sic enim pœna vnius debet eſſe metus alterius. 2. q. 7. qua propter & ſ. de iudę. ad libertãdam, vbi hoc, & ſ. de calum. c. 2.

S Tatuimus. Primo ponit pœnam eccleſiaſtici iudicis: Secundo ſecularis, ibi, Per temporalem. Abb.

CASVS. Statuitur in caſu, qualiter puniri debeant qui publicè blaſphemiam dicere præſumpſerint contra Deum, & aliquem Sanctorum eius, & præcipuè contra B. Virginem: & per epiſcopum ſuum pœna iſta eſt imponenda, prout inferius adnotatur. Si vero aliquis pœnam iſtam recipere noluerit, eccleſiæ ſibi interdicatur ingreſſus: & in obitu careat eccleſiaſtica ſepultura. Item ſi blaſphemus dives fuerit, per temporalem Poteſtatem mulctetur pœna quadraginta ſolidorum, alioquin. xxx. ſiue xx. & ſi ad hoc non ſufficit, v. ſolidorum vſualis monetæ pœna mulctetur, nullam in hoc miſericordiam habiturus: & ſi poteſtas hoc

† De materia huius decretalis vide Berna. Diaz in prą. crim. can. cap. 103. Alberti. tra. de agno. aſſer. q. 27. & Covar. in c. ℣quis pactũ, de pactis, in 1. par. relectionis, §. 7.

non fecerit, per eꝑm compellatur, & hoc ſtatutū ponat inter alia ſtatuta Coitatū. No. ꝙ contra Deum, & alios Sanctos, & præcipue B. Virginem in blaſphemiam nemo prorumpere debet, aliàs punitur prout hic dicitur. Item arg. ꝙ pœnæ poſſunt commutari. Item arguit, ꝙ vna iuriſdictio iuuatur per aliam. Item vbi iudex ſecularis negligit facere iuſtitiam, per eꝑm debet ad hoc compelli.

[Glo. ſeq. aggrauat blaſphemiã, per tex. can. & per rationem, ſubdens pœnam legis & canonis.

a Blaſphemiam.] Qui blaſphemiã dicit in Deum, ſiue in Spiritum ſanctum, neque in hoc ſeculo neque in futuro remittetur : ei 25. diſt. qualis. ſupple niſi pœnituerit, & longè grauius eſt æternam quã temporalem lædere maieſtatem, ã. de hæret. vergẽtis. Sed qui contra temporalem maieſtatem delinquit, punitur, ã. eo. c. proxi. & 6. q. 1. c. quæro, §. rerum. C. ad l. Iul. maie. l. ſi quis cũ militib. ergo multo fortius iſti puniẽdi ſunt & grauius, ꝙ maiora delicta maioribꝰ pœnis ſunt punienda, & in delicto æquali decet proximas eſſe pœnas, in Authen. vt ſra. fil. collа. 9. verſus fin. & quia hoc eſt grauius ꝙ in c. proxi. punitur grauius: quia grauius commiſſum intelligitur. 24. q. 1. non afferamus, in fi. & ſecundum leges vltimo ſupplicio punitur, in Auth. vt non lux. contra nat. collа. 6. §. 1. ſed ſm canones olim laicus excõicabatur, clericus deponebatur, 22. q. 1. ſi qs per capillum.

b Ingreſſurus.] qa qui peccat in Deum, peccat in eius eccleſiam, & è conuerſo, vndè priuatur eius ꝛ ingreſſu. ſic 12. q. 2. de viro, & 17. q. 4. frater, nec debet eis pœna remitti, qui in Deũ peccant, 63. diſt. Salonitanæ. & 23. q. 5. ſi is qui.

c Facultates.] ſic ã. de voto, cap. 2.

d Commutetur.] Argum. de commutatione pœnæ, 82. diſt. presbyter, & 22. q. 4. innocens. De hoc dixi ſup. de vo. c. 1. Bern.

e Poteſtatem.] argum. quod vna iuriſdictio per aliam iuuatur, 10. diſt. quoniam nemo, & 96. diſt. ad verũ, & 17. diſt. nec licuit, ã. de officio ordi. quoniam in plerisque, in fi. ꝛc.

f Contra eum.] id eſt, Poteſtatem, & ita habes hic, quòd ſi iudex ſecularis negligit facere iuſtitiam, poteſt compelli per eccleſiam, 23. q. 5. adminiſtratores, & 96. diſt. cum ad verum.

g Vſualis monetæ.] Idem eſſet ſi hoc non fuiſſet adiectum, vt de moneta, ꝫ quæ in vſu habetur, ſoluatur ſecundũ conſuetudinem loci. ff. de lega. 1. ſi ſeruus, §. ſi numerus, & ff. de lega. 3. l. nummis, & ff. de fun. inſtr. cum de lanionis, §. afinam, in fi. Ber.

ꝫ De materia huius gl. vide Doc. in l. Paulus. ff. de ſol.

nem linguã in blaſphemiam [a] publicè relaxare præſumpſerit, per eꝑm ſuum pœnæ ſubdatur inferius adnotatæ: videlicet, vt ſeptem diebus Dominicis, ꝑ. foríb. eccleſię in manifeſto dum aguntur Miſſarum ſollemnia, blaſphemus exiſtens viti mo illorũ die Dñico pallium, & calciaméta non habeat: ligatus corrigia circa collum: ſeptemq; [†] præcedentib. ſextis feriis in pane ieiunet, & aqua eccleſiam nullatenus ingreſſut[b]. ¶ Quilibet quoque ꝓdictorũ dierũ tres ſi poterit, alioquin duos reficiat pauperes, aut vnum: Et ſi nec ad hoc eius ſuppetant facultates, [c] id in pœnam aliam cõmutetur: [d] qui ét ſi tenuerit recipere, ac pagere pœnitentiam ſupra dictã, eccleſiæ interdicatur ingreſſus: & in obitu eccleſiaſtica careat ſepultura. ¶ Per temporalẽ præterea Poteſtatẽ, [e] coactione (ſi neceſſe fuerit) epiſcopi diœceſani adhibita cõtra [f] eum: blaſphemus ſi dives fuerit, quadraginta ſolidorũ, alioquin triginta, ſiue xx. & ſi ad id non ſufficiat, quinq; ſoli-

dorum vſualis monetę, [g] pœna mulctetur: nullam in hoc miſericordiam habiturus: quod etiam inter alia Communitatum ſtatuta ponatur.

TITVLVS XXVII.

De Clerico excõmunicato, depoſito, † vel interdicto miniſtrãte.

¶ Ex canone Apoſtolorum. †

¶ *Clericus depoſitus celebrãs excommunicatur.*

CAP. I.

SI quis epiſcopus, presbyter, vel diaconus [h] depoſitus iuſtè [i] pro certis criminibus, auſus fuerit attractare miniſterium ſibi dudum cõmiſſum, hic ab eccleſia [k] abſcindatur.

¶ Ex Concilio Antiocheñ.

¶ *Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus nõ deſiſtens, excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſecularem poteſtatem ad requiſitionem eccleſiæ exilio damnatur.*

CAP. II.

SI quis presbyter, aut ali[q] clericus fuerit de-

De materia huius gl. vide Bal. in l. 1. C. de epiſc. & cle. & Doc. in l. Paulus. ff. de ſol.

Supra viſum eſt de variis delictis, propter quæ interdum Clerici ſuſpenduntur, & interdũ deponuntur, & interdum excommunicantur: ſed quia quandoque Clerici depoſiti excommunicati, vel ſuſpenſi celebrant, & ingerunt ſe diuinis ſicut prius, & poſſet dubitari de pœna eis inferenda ex hoc nouo delicto, ideò, &c.

Ad hac materia habetur vnde ſit quæſtione 81. placuit. & in c. penul. 50. diſtinctio. accedẽs. Abbas.

SI quis.] CASVS. Statutum eſt in Canone Apoſtolorum, quod ſi quis epiſcopus, presbyter, diaconus, iuſte depoſitus fuerit pro certis criminibus, & poſtea auſus fuerit attractare miniſterium ſibi ante depoſitionem commiſſum, ab eccleſia abſcindatur. Nota, quod depoſitus diuinum miniſterium vlterius attractare non debet, aliàs punitur, vt hic dicitur.

[Gloſſa ſequens recitatur per quæſtionem.]

† Dicto, depoſito deeſt i aliquot antiquis.

† Addi põt cap. 28. ex Theodoro Balſamone, refertur c. 1. eod. tit. in 2. compil.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. cõp.

h Diaconus.] idem eſt de omnibus alijs, infra capit proximo; & vndecima quæſtione tertia, epiſcopus.

i Iuſtè.] Idem eſſet ſi iniuſtè, niſi prius reſtituens fuiſſet, 11. quæſtio, 3. epiſcopus, dummodo ſententia non ſit lata contra ordinem iuris: quia tunc nulla eſt ſententia 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitius, ſupra vt lite non conte. accedent.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium.]

k Ab eccleſia.] Argum. contra ſecunda quæſtione quinta, qua de cauſa, ſed ibi diſpenſatum fuit, 63. diſt. Salonitanæ.

SI quis.] In prima ponit pœnam. In ſecunda aggrauat

grauaꝛ̃ sibi, Quod si. Abbas.

CASVS. Statutum fuit in concilio Antiochen', quod si presbyter aut alius clericus degradatus fuerit, aut ob aliquod pro certis criminibus suspensus, & ipse post modum per contemptum & per superbiam aliquid de ministerio sibi prohibito agere p̃sumpserit, si ab epiſcopo suo admonitus non destiterit, excõicet', & qui ei participauerint, etiã excõicati: & similiter qui participauerint clericis vel laicis vel fœminis excõicatis, excõicati sunt. Si verò aliquis ista eo tempore fecerit, & eps illũ corrigere non poterit, inuocetur auxiliũ Regis, & exilio damnetur. Nota q̃ clericus, depositus vel suspẽsus ad epũm suum, ministeriũ diuinũ agere non dẽt. Item qui p̃ ecclesiam non corrigitur, per sæcularem potestatem ad requisitionẽ episcopi corrigatur.

a Degradatus.] à suo episcopo adiunctis sibi aliis 6 sex episcopis in degradatione presbyteri, 15. q.7. felix, & c. si aũt. Sed pone degradatũ celebrare, nũquid cõficit? Vt q̃ sic: qa ordinẽ nõ amisit, 20. q.3. eos qui, 1.q.1. q̃ quidam, & de cõsecr. dist.4 ostenditur, 22. q.7. licitè. Arg. cõtra 50. dist accedens, 21. q.3. episcopus, & 1.d. dictum, 23.q.vlt. clerici, 54.d.c.2. R dixit quod talis non 2 conficit: potuit enim ecclesia ei auferre illam pt̃atem, quam contulit: quamuis nõ possit character auferri, sicut insignia militi. Lau. Ala. & T. dicunt (& melius) quod bñ conficit depositus, sicut hæreticus, arg. 1.q.1. neque, & c. quod quidam. nec Papa potuit auferre illam virtutem: & hoc verum credo: vade talis excommunicatur, vt inf dicitur, quia facit rem sibi prohibitam.

b Præsumpserit.] quasi in officio suo vt prius: quod non licet, 11.q.3. si quis episcopis in concilio, & 28.d. presbyterum. In modum enim priuati suffragij potest dicere horas 3 suas, quod etiam potest laicus, arg. bo. j. de pœn. & remiss. quod in te.

c Excommunicatum] ipso iure, 11.q.3. cum excommunicato, & intellige de minori.

d Obseruandum est.] vt talibus nullus communicet, aliàs similiter sunt excommunicati minori excommunicatione, 11.q.3. excommunicatos, & nisi destiterint, sunt excõmunicandi, j. de sen. excom. quod in dubijs, §.2. & j.e. si celebrat. in fi.

e Regis iudicio.] Vbi. n. ecclesia per se proficere non potest inuocandum est auxilium sæculare, vt hic dicit, & j. de off. ord. c.j. & c. qũ in plerisque, in fi. & 17.dist. nec licuit, 11.q.j petimus, & ita vtraque potestas per alteram iuuari dẽt, j. ti. prox. c. vbi de hoc. & potest per ecclesiam compelli, vt ibi dicitur.

CLerici autem si.] CASVS. Dicit hic, quod si aliqui clerici ab epis suis, aut etiam de mandato Papæ ab alienis epis interdicti vel excõicati fuerint, & ante absolutionem diuina officia celebrauerint, nisi moniti incontinenti redierint, perpetuò pro ausu tantæ p̃sumptionis

CLerici † autẽ, si qui à suis, aut etiam de mandato Ro. Pontificis ab alienis episcopis interdicti, vel excommunicati, ante absolutionem diuina officia celebrauerint: nisi moniti f sine dilatione redierint, perpetuæ depositionis sententiam, pro ausu tantæ temeritatis incurrant.

¶ Idem Toletano archiepiscopo.

¶ Excommunicati vel interdicti celebrantes, deponi debent. nisi propter multitudinem mitigetur pœna.

CAP. IIII.

LAtores † præsentium nobis intimarunt, q̃ tam ipsi, quam multi alij postquam interdicti vel excommunicati fuerũt, diuina præsumpserunt officia celebrare: & infra.

¶ Fraternitati tuæ mandamus, quaten' si quadraginta solũmodò vel pauciores in his deliquisse cõstiterit: oẽs in perpetuũ ab offo sacerdotali depo-

deponant. Nota q̃ monitio sp dẽt præcedere vindictã. Ita nota hic pœna illorũ, qui excõicati vel interdicti celebrant, s. perpetuam depositionẽ.

[Glos. seq. tria facit arg. à contrario, & contra id obijcit, & soluit. Secundò quæritur, arg. ad affirmatiuã, soluit negatiuè. Tertiò iterũ quæritur, ponit opin. Hug. cui obijcit dict. episcopus, & respondet.]

f Moniti.] Ergo vt, q̃ si emendare se vult non deponũtur, sed hoc intelligendum dictum dispẽsatiuè, & ita non p̃dicit j. ca. prox. & alia c. seq. & sic patet, q̃ quicunq; celebrat excõicatus vel ab officio suspensus, priuari dẽt de iure officio & beneficio, & deponi etiã. Sed nunquid epi põt cũ talib. dispẽsare, siue legatus de latere dñi Papæ missus, arg. q̃ legatus possit: quia vicem gerit delegantis: & absoluit excõicatos, quorum absolutio sedi Apostolicæ reseruatur, §. de off. leg. q̃ translationem, & j. de sen. excõ. quamuis, & c. ad eminentiam, dicas ergo, q̃ nec episcopus, nec etiam synodus in hoc dispensare poc. st, 11.q.3. si quis episcopus damnatur, & c. seq. arg. j. de eo qui fur. fem. re. c.j. & 2.q.5. qua de causa, 4 nec etiam legatus. hoc tamen possit absoluere excõmunicatum; & sic solus Papa hic dispẽsat. Et hoc hodie expressum est in duab. decr. Innoc. iij. §. de sent. excom. cum medicinalis, [lib.6.] Sed potest quæri, vtrum idem sit in depositis, vt solus Papa ipsum restituat? Hug. dicit, q̃ solus Papa hoc põt: & probatur 7 q.j. si quis presbyterũ cum distinctione, si episcopis ipsum deposuit tantũ cum alijs episcopis à sacerdotio, potest eum recipere in inferioribus ordinibus & sic de alijs ordinib. arg. 15 q.8. qui admisit, & c. si quis presbyter. Si verò depositus est ab omnib. ordinib. solus Papa ipsum restituit. Sed contra arg. habes, 11.q.3. episcopis, ibi dicitur, quod si in secunda synodo innocens inueniatur, non potest esse q̃ fuerat, nisi gradus amissos recipiat de manu episcoporum. Sed illud intelligitur cum iniustè depositus fuit, puta, per falsos testes, vel falsa instrumenta, vnde dicitur ibi, si innocens inueniatur. Sed vbi iuste pro crimine depositus est, solus Papa tales restituit.

LAtores.] In prima ponitur narratio, & decisa suppli catio: In secunda ibi, Fraternitati tuæ. distinguens commissio. Secundum mem rum ibi. Si verò.

CASVS. Quidam presbyteri accedentes ad Papam, intimauerunt ei, quòd tam ipsi quam multi alij

postquam

† Ca.3.e.tit. in j. cõp. & post Cõcil. Lat. sub Alex. iij. par. 16. c. 10.

† Ca.4.e.tit. in j. cõp. & post concil. Late. p. 50. c. 51. vide Bernar. Diaz in pract. crim. can. c. 28.

1 Vide cõc. Trid. sess. 13. de refo. ca. 4. in ci. Cum verò.

2 Hic est error, & fnia, q̃ sequit paulo post Ber. est vera & catholica, q̃ sequitur Theologi vno 3 sensu l. 4. sen. d. 13. & B. Th. 3. p. q. 82. a. 8

3 De hoc ar. vide citatos in c. illud, in fin. eo. sup. r gl in verbo, Officia.

4 Iste c. &c. q̃to, videtur facere j: qa ibi dispeniat inferior: sed illud fit auctoritate Papæ. Io. And.

postq̃ interdicti & excõicati fuerunt, diuina officia celebrauit vñ mãdat Papa archiepo Toletano, q̃ si quadraginta solũmodo, vel pauciores in hoc deliquerũt, oẽs in ꝑpetuũ ab officio sacerdotali deponat. Si verò multitudinẽ magnã in hoc peccasse cõstiterit, illos deponat, qui cãm delicti dederũt: alios, q̃ non tm̃ deliquerũt, ab offo̅ suspẽdat ad tp̃s, & oib. fm q̃ sibi risum fuerit, pniam inibgat. Nolitra quadraginta multitudinem appelleri. Item qui excõicati vel interdicti celebrant, sunt deponẽdi. Item vbi maior est culpa, maior dẽt exercen vt dicta. Itẽ multitudini parcendũ est. Vndè versus.

Ob populum multum, crimen permansit inultum.

Item pœnitentia est arbitraria.

a Deponas.] Ecce pœna illorũ, q excõicati, suspẽsi, vel interdicti diuina officia celebrant, vt dictum est, ẽ. c. prox.

b Multitudinem.] Hic ergo non parcitur multitudini: Arg. ℈ 50. d. vt constituerentur, & 44. d. confessationes. 9. q. 1. ordinationes, & ẽ. de tẽp. or. c. 2. vbi de hoc, & 23. q. 4. nõ põt, & c. ipsa pietas. 1. q. 7. quotidiè, sed ista ℈ria locum hñt vbi scandalum timetur, & multorum strages iacet, si seruetur rigor, aliàs, si nõ contemnatur disciplina ecclesiæ in populis, sed vt patienter sustineat, tũc ferienda est multitudo, 23. q. 3. non potest, in fi. & de pœni. 6. in fi. Item hẽs hic, q̃ vltra xl. dñr multi, sic ẽ. de testi. cum cõ. Et fm has decr. interpretamur illam ẽ. de test. sedes, & ff. de testi. l. 1. in fi. Aliqñ ẽt duo dñr multi, Inst. de iu. pers. in fi. arg. Aliqñ etiam xxiij. millia pauci dñr. 45. dist. disciplina, 23. q. 4 quod autem. Multa igitur & pauca in respectu dicuntur.

c Magis.] Hi. n. magis peccant, & ideo magis puniendi sunt, ℈ 26 dist. tanta, & 24. q. 4 qui aliorum, & in quo maior est culpa, maior debet exerceri vindicta, sup. de hæret. excommunicamus, ℈. credentes, vbi de hoc plures inuenies concordantias.

[Gl. seq. tres qq formal, & illas sol. & contra vl. sol. arguit.

d Ab officio.] & ff. à beneficio, quia vbi vnũ g̃ alterũ, vtrobiq; tm̃ vnũ. 86. d. eos. Quid si ep̃s dicat, suspendo te à bñficio, nũquid põt celebrare? Ita quidẽ, si suspendit ipsum sm̃ à bñficio. Itẽ poterit se bñficiũ acquirere, ita, quia non intelligitur illũ à beneficio suspendisse, nisi quo ad se, nisi spãliter ferat sniã, vel removeat ab offo̅; tũc n. beneficiũ sequela est, & iõ remoueri ab illo, vt ẽ. de app. pastoralis, arg. ℈ dicti c. eos, & c. credẽtis, nisi spãliter ei conferatur, 28. d. c. pbiterũ, & 50. d. c. audeat, & c. accedẽs. Q̃si ep̃s ita dicat; suspendo te ab offo̅ vel beneficio: nũquid dẽo abstinere ab vtroq;, ita credo saltẽ g̃ dubiũ, ar. ẽ. e. e. ꝑa. C. de vet. fig. c. ẽ qui dñi, & de cõsd. 2. in calice, arg. ff. de reb. dub. si is q̃ ducẽtus, ℈. cum ita, arg. quod à neutro suspẽtus est, g̃ dubiũ, ff. de test. tut. duo sunt, ff. de manu. test, cum ex pluribus.

e Secundum discretionem.] Et ita pœnitentia arbitraria est, 26. q. 7. tempora pœnitudinis, & fit hæc dispensatio auctoritate domini Papæ, quia per se non posset, vt dictum est in prox. cap.

ILlud dñs.] Excommunicatus celebrans deponendus est, nisi cum eo misericorditer dispẽsetur. h. d. sed fm hoc nihil esset illud c. de nouo. Diuiditur, nã in prima ponit Hildesemeñ. epi mãsitũ. In ſda, ibi, Vñ, ponit mãdatũ delegato factũ, & eius executionẽ. In tertia, ibi, ipse, cõparitionẽ epi & recognitionẽ & excusationem. In quarta, ibi, Licet, excusatio impugnat. In quinta, ibi. Cum eo. pœnę remissionem. Abb.

ri. b. d. & est casus notabilis.

CAP. V.

ILlud† Domin⁹ in beato Petro, & infra. f Venerab. Frater noster quõdam Hildesemeñ. episcopus licẽtia non solum non obtenta, sed nec etiã postulata, ecclesiã Hildesæmeñ. relicta, Herbipolen. ecclesiam occupauit, & infra. ¶ Vnde Magdeburgen. episcopo † dedimus in mandatis, (vt cum factum ipsum non posset in partibus illis non esse notorium g) nisi dictus episcopus inf. brauit, & fecit sibi ab alijs celebrari, & se ingessit celebrationi diuinorum: ipse verò postmodum in præsentia dñi Papæ constitutus, sua recognoscens errorẽ, misericordiã & non iudicium postulauit, tñ in suam excusationẽ proposuit, q̃ cũ Magdeburgen. ep̃s nõ esset ordinarius iudex eius, non credebat q̃ monitione nõ ꝑmissa, auctoritate delegata posset ꝓcedere contra ipsũ; vñ cũ nec ad̃ factũ, nec post, litteras ab eo monitorias accepisset, peccare non credebat, si diuina officia celebraret, maximè cũ sibi nõ constaret, nisi per famã de sniã contra eũ lata, dominus Papa, his auditis, scribit Cap. Herbipolit. dicẽs. q̃ licet in hoc nõ videatur oĩno culpabilis extitisse. qa tñ in dubijs via tutior est eligẽda, quis dubitaret de sniã cõtra ipsum lata, debuit potius abstinere, q̃ sacra ecclastica pertractare. Illud verò q̃ allegabat, q̃ sub spe veniæ postq̃ nouerat se excõicatũ a Papa, sibi fecit diuina officia celebrari, & aliorũ cõtioni se ingessit, ipsum nõ excusat, sed potius contra eum facit, cũ sub spe veniæ nullus dẽat delinquere: & grauius est excõicato non vitare alios, q̃ ab alijs non vitari, qa excõicatus põt vitare alios, sed non põt ab alijs vitari, Papa tã facit ei grãm: qa non imponit ei pœnam, q̃ nunquã illis imponit, qui post excõicationẽ præsumunt celebrare diuina, vel celebrationi se ingerũt diuinorũ. No. q̃ ep̃s sine licẽtia Papæ ecclãm dimittere nõ põt. Item q̃ dubitat de sniã contra eum lata, cum q̃ famã hoc intelligit, potius abstineat q̃ celebret: qa illud est tutius. Item sub spe pniæ nullus peccare põt vel dẽt, quia posset contingere, quod tempus non haberet etiã ad confitẽdum. Itẽ sicut excõicatos vitare dẽmus, sic excõicati nõ excõicatos vitare dẽnt, aliàs peccant. Itẽ post excõicationem, nullus dẽt celebrare, vel celebrationi se ingerere diuinorum, aliàs debet deponi.

† Cap. 1. coti. in. ℈. cõp. Alia pars huius decr. est in cap. illud Dñs, ẽ. de mai. & obe.

† In veteri cõp. legitur archiepo, sed i Gregorianis, epo habetur.

f Et infra.] De isto episcopo habes sup. de transl. quãto, & capitulo licet, & ẽ. de maior. & obedientia, illud.

[Gl. seq. reci. per modum obiectionis, & sol.

g Non esse notorium.] Hoc erat tale factum, quod exhibebat se oculis omnium, vndè non poterat non esse notorium, si transiuit ad ecclesiam illam: a sed vtrum licitè poterat vel illicitè, hoc erat notoriũ, saltem quoad alios: quia potuit esse quod habuit licẽtiam

a Ar. l. hẽres palã, ff. de testã. & auth. qui semel, C. qũo & qñ iudex.

De materia huius gl. latè hic per alijs Henricum Boich, quẽ videto.

tiam transeundi à domino Papa p litteras suas, argum. 7 dist. dilectionis, vñ in meliorem partem debemus hoc interpretari ℣. de reg. iur. c. 2. quia Papa potuit de hoc obliuiscì quia ipsum qñque fallit obliuio. 23. di. præterea, & omnium hñe memoriam, potius est diuinitatis quam humanitatis. C. de vet. iu. enuc. l. 2. §. si quid, contrarium est verum: quia ex quo Papa hoc diffiteret, ei incumbit probatio, p de ipsius licẽtia tñsisset ioo. di. cõtra mortem. 93. di. illud.

a Viginti dies.] sic ℣. de crim. fal. dura.

b Misericordiam.] sic ℣. de transl. inter corporalia, versus fi. c Officia.] In hoc deliq: qa nec excõicatus. nec suspensus, publicè vl p iuratim celebrare debet, nec sacra alij dare, 28. di. presbyterum. sed alia officia ꝑter Missam pñt r̃ occultè direre ñ officiãdo, sed quisi primitus p̃sumpserit, j d pœn &temis. qui te. & 1. q. 3. si quis ep̃s damnat. & c. seq. Io.

[G]. seq signat eõ trarium & rñdet. d In hoc.] Scilicet quia non ꝑstabat ei, nisi p famã de illa excõicatione, sed fama p se nõ ꝓbat, 4. q. 2. c. si. ver. itẽ sepe. Argu. ℣. de ꝓsan. & affin. super eo. vbi ad solam famã mñimoniũ ꝓtrahendũ impedit, ergo iste pp famã debuit abstinere, ℣. de sen. excõ. cũ de fideres, §. 1. sed non in tantum culpabilis fuit, quantum si hoc pro certo sciuisset, & ideo dicit: licet in hoc non videatur ei nõ culpabilis extitisse. sed dicta paucorum ad hoc non sufficerent, quia non faciũt famã. ℣. de acrũingsitionis, nec tenebatur credere, licet diceret eis ab aliqb. 23. q. 1. nõ solũ & c. i cũ glis, & 22. q. 4 q magnũ, & ff. qꝑ cũ fal. tu. l. 2. & 3. nisi fama sup hoc ꝓueniret ad eum. prout sq̃. Arꝓtta ff. de admi. tut. q dam decedens, §. ex quo, & C. de rei vĩd. & fũdũ, & ℣. de reiv. eum contingat.

xx. dies a ab Herbipolẽ. ecclesiæ administratione cessaret, eum excommunicatum publicè nuncia ret: quod idem Magdeburgen. studuit adimple re. & infra.

¶ Ipse verò eps in nostra potũmodũ præsentia cõstitutus, & si suum recognosceret, & cõfiteretur excessum, & non indiciũ, sed misericordiam b postularet: hoc tñ inter alia ĩ sua excusatione pro posuit, q cũ dictus Mag debargen. non esset ordinarius iudex eius, nõ credidetat, quod monitione non prẽmissa, auctoritate delegata posset procedere contra ipsum, aut sententiã in eum aliquã promulgare: Vndè cum nec ante factũ monitorias, nec post litteras ab eo aliquas accepisset, pec care nõ credidit, si diuina officia c quantumcũq; solemniter celebrauit: præsertim cum ei nõ nisi per famam, de sententia contra eum prolata constaret. & infra.

¶ Licet aũt in hoc non d videatur oĩno culpabilis extitisse: quia tñ in dubijs e via est tutior eligẽda, etsi de lata in eũ sententia dubitaret, debuerat tñ potius se abstinere, quam sacramenta ecclesiastica pertractare.

¶ Illud autem quod sub spe veniæ f diuina sibi fecit (postquam se à nobis excõicatum nouerat) celebrari, & cõioni fideliũ se ingessit, potius contra eum facere credimus, q̃ pro eo, cum sub fiducia pœnitentiæ non debuerit deliquisse: & excõicato non vitare, multò magis † quam non vitari g periculosum existat; non vitare si quidem, cum in eo sit, excõicatus sine delicto non potest; sed cũ ex alijs pendeat, sine suo delicto poterit non vitari; & infra. ¶ Cum eo misericordiã facientes, pœnam, † quam canon h infligit his, q post excõicationẽ diuina præsumpserint officia celebrare, vel se celebrationi ingesserint diuinorum, ei non duximus infligendam.

¶ Idem Bisuntiñ. Archiepisco.

¶ *Excommunicatus celebrãs a beneficio deponitur.*

CAP. VI.

FRaternitati † tuæ, & infra. ¶ Presbyteros autẽ, & alios clericos, q pro suis excessib. à te nexib. anathematis canonicè innodati, præsumpserunt vel præsumunt officia celebrare diuina, rationabiliter poteris omnib. beneficijs ecclesiasticis spoliare. i

¶ Idẽ Decano & Priori Colosñ.

¶ *Collatio beneficij excommunicato facta non tenet: & sciẽter talibus cõferens à beneficiorũ collatione suspẽditur.*

CAP. VII.

POstulastis † per sedẽ Apostolicam edoceri & infra. ¶ Consultationi vestræ respondemus, quod cum excommunicatis communicari non

e In dubijs.] sic ℣. de spon. iuuenis. & de homic. si gnifeasti 2. & c pen. & c. ad audientiã, vbi de hoc. & ar. 23. q. 1. quid culpatur, in fine.

f Veniæ.] Sub spe veniæ nullus debet peccare, de consecr. dist. 4. qñ quis. Arg. contra. ℣. de sen. excom. si verò.

g Vitari.] In hoc quasi pariturus in alio si in nõ vitare agit. p est in eius potestate: & iõ in vno peccat, in altero non peccat: qñq; rñ nõ multum differunt agere & pati posse, 26. q. 1. si episcopis.

h Canon.] 11. q. 3. si qs epũ damnat, & c. seq. & ℣. c. pr. ℣. e. latores. i Spoliare. Immo posset eos perpetuo deponere, ℣. eo. latores, dispensare tamen cum eis non posset vt dictum est ℣. e. clerici. Bez.

† Vide Mar. Nauarrum in Manuc. pe horis ca nõ. c. 21. vers sic. 14. inter. ambos.

† in quadã Vaticana ita: pęnã, & canones mitiãt his, &c.

‡ Similis gl. ℣. e. tñ. c. 2. de hoc art. an excõicatus teneatur dicere horas canonicas, vide Host. in sũ. ti. de sẽ. excõ. circa fi. §. 2. sueuit & illud q̃ri. & Couar. in c. alma mẽ. de sen. excõ. li. 6 par. 1. §. 3 vbi ꝓcludũt teneri.

† Cã. 1. e. ti. i 1. ꝓp. Vide Ber. Diaz. ℣ prac. cri. ca. c. 28.

† Cã. 1. e. ti. i 1. ꝓp. Vide Couar. in c. alma mẽ. de sẽ tẽ. exc. li. 6. i priori parte rele. §. 7. adde Io. de Imola. & a. Iosi c. post electionem. ℣. de concess. præb.

rieris bñficia conferri nõ pñt, nec pñt illa retinere, nisi eis cum eis fuerit dispensatum, cũ ipsa canonice nõ fuerint consecuti. & illi qui scienter talib. illa bñficia contulerunt, tamdiu debent à collatione bñficiorum suspendi, donec super hoc veniam consequi mereantur: vt in eo puniãt, in quo delinquere ꝑsũ ꝓsumpserũt. Secõ ponit alia qõ. Clerici qdã, & monachi & moniales celebrarũt i locis suppositis dis interdicto tpe ipsi[o] interdicti, & adhuc celebrare diuina nõ cessant, ꝓp ꝙ ét sunt excõicationis sñia innodati: quaritur qualiter isti sunt puniẽdi? Rñ. Papa, ꝙ clerici, ꝙ talia ꝑsumpserunt, sunt ecclesiasticis bñficijs spoliandi, monachi, & moniales in arctioribus monasterijs sunt ad agẽdam pœnitentiam detrudendi. No ꝙ excõicatis bñficia cõferri nõ pñt, & si conferantur non pñt ea retinere nisi cum eis dispensetur. Item conferentes excõicatis bñficia puniuntur in collationib. bñficiorum: vndè puniuntur in quo peccauerunt. Item in locis interdictis non est celebrandum. aliter facientes puniuntur, vt hic dr̃ga clerici bñficijs suis sunt spoliandi; monachi & moniales in arctioribus monasterijs sunt detrudendi.

¶ De materia huius §. vid q̃ sãcita sũt i c. inq̃ §. verò, & in c. vl. de sen. exc. lib. 6.

a Non debeat.] 11. q. 3. c. cum excõicato.

b Retinere.] Imò si pri[o] alia bñficia bẽ bãt eis sũt priuãdi r. ĩ. de ẽtat. & qua. ord. cum bone.

¶ Vide hic Panor. vt intelligas dictum huius gl. q̃d vr nimis seuerũ.

c Dispẽsatũ] Nõ dicit à quo. ergo vr relicta posteas dispẽsadi epis. arg. ĩ. de sen. excõ. nuq. Dic vt ĩ. eo. clerici.

d Canonicè.] si nõ sunt illa canonicè cõsecuti, perdere dent illa, sic ĩ. de æta. & qua. cũ bonæ. cum essent excõicati, indigni erant & inhabiles ad aliqua bñficia præ. ipienda, quia tales nec eligere nec eligi pñt, ĩ. d. cler. cũ inter. R. & ĩ. de con-

¶ fub. decano.

debeat; [a] clericis excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea licitè retinere; [b] nisi forsitan cũ eis fuerit misericorditer dispẽsatum, [c] cũ ea nõ fuerint canonicè [d] consecuti. ¶ Illi verò qui scienter illa beneficia talib. contulerunt, tamdiu debent à beneficiorũ collatione [e] suspẽdi, donec super hoc veniã consequi mereantur: [f] vt puniantur in hoc, in quo delinquere ꝓsumpserunt.

¶ *Celebrans in loco interdicto, si est clericus secularis beneficijs priuatur, si monachus, in arctius monasterium detruditur. b. d.*

¶ Quæsuistis † præterea qualiter puniri debeant clerici, monachi, vel moniales ecclesiarum cõuẽtualium, qui post latam interdicti sententiam in locis suppositis interdicto, præsumpserunt hactenus, & adhuc etiã non verentur diuina officia celebrare, [g] quamuis ꝓp hoc sint excommunicationis vinculo innodati. Ad hoc breuiter respondemus, quod clerici, qui talia præsumpserũt, sunt ecclesiasticis beneficijs spoliandi: [h] monachi verò vel moniales, in arctioribus monasteriis ad peragendã pœnitentiam detrudendi.

¶ Idem Decano & subdiacono † Pictauien. & magistro P. canonico Petragorien.

¶ *Valet collatio beneficij si facta, qui prius fuit excommunicatus, sed absolutus tempore collationis.*

e Suspẽdi.] Primò narrat re, & collationes vtriusq; partis. Secundo diffinit ibi. Quia. Abbas. CASVS. Episcopus Tusculanus erat legatus in partib. Lemouicẽ. quidam de Lemouicen supplicarunt legato pro se & magistro P. vt eidẽ in Lemouicen. ecclesia prouideret, & eos faceret recipi i canonicos, & in fratres: & præcipuè cum quinque vel quatuor præbendæ ab vltima ordinatione ipsius ecclesiæ vacarent ibidem: legatus ciuitatẽ Lemouicẽ. ingressus, canonicos monui diligenter, vt illos in socios reciperent & in fratres ad prædictas præbendas vacantes: qd cũ post petitas inducias facere nõ curarent, legatus de prædictis præbendis inuestiuit eosdem: postmodum verò pœnitentiarius Lemouicẽ. contra prædictum magistrum P. literas impetrauit ad quosdam iudices delegatos, coram quibus per ĩstitutionem factam de ipso cassari, & ipsum remoueri ab Eccl. Lemouicen. pro eo quod tempore suæ institutionis erat

f Mereantur.] per suum superiorem.

g Celebrare.] propter quòd suspensi sunt, & irregulares, vt no. ĩ. de excess. prælat. c. vl. vndè possent deponi, ĩ. eod. latores.

h Spoliandi.] nec audiũt si dicãt, quod sit iniuriè excommunicati, arg ĩ. eo. illud, sicut etiam non auditur, cui opus nouum nunciatur, nec obtemperat. ff. de nouo. nunciat. l. 1. § in operis.

i Arctioribus.] ĩ. de simo de regularib. & c. quoniam simoniaca.

† Cap. vnico e ti. in 4 ꝓp. Vid citatos in c. proxim. præcedenti.

† Alàs. de ꝓbendis.

† Ex corruptis exẽplaribus reperiũt, vt est in textu.

erat excommunicatus per eṕm Lemouic. plurib⁹ annis ante suam inuestituram; super hoc testes ab vtraq; parte producti fuerunt; iudices causam instructam remiserunt ad Apost. sedem partibus, in presentia procuratorum constitutis, ex parte prædicti magistri quædã ꝓpositi fuerunt; Papa verò auditis quæ partes ꝓponere voluerunt, acta iudicũ fecit inspici diligẽter, & inuenit esse ꝓbatũ p testes pœnitẽtiarij, q̃ eps Lemouicẽ. prædictũ magistrũ P. & quosdã alios excõmunicauerat plurib⁹ annis ante inuestituram dicti magistri: Per testes verò magistri P. ꝓbabat, q̃ eps dictum magistrum, & alios clericos, & etiã laicos per tres annos absoluit, antequam dictus magister fuerat inuestitus: & q̃ eps dicto magistro communicauit postea in ecclesia & in mensa: Sed quia pœnitentiarius non probauit dictum magistrum tẽpore inuestituræ suæ excommunicatũ extitisse ab eṕo suo, sicut obtulerat se probaturum, cũ ex parte ipsius magistri fuerit facta fides de absolutione, & cõione eṕi, cũs Papa quod de prædicto magistro per legatum prædictum factum est, per diffinitiuam sententiam approbauit. Nota quod qui fuit publicè excommunicatus, adhuc præsumitur excõicatus, nisi probetur absolutus Vnde no. quod qui absoluitur, litteras suæ absolutionis obtineat ad cautelam futurorum, vt hic patet. ¶ Item dum quis est excommunicatus, nullum beneficium ecclesiasticum obtinere potest. Item cui episcopus communicat, præsumitur non excommunicatus: tamen præsumptio talis non sufficit, nec propterea est absolutus.

[Gloss. seq. nota. tempus inuestituræ, &c. & inducit duo similia.]

a Tempore.] Tempus ergo inuestituræ considerari debet vtrum tunc fuerit excommunicatus, vel non sup. eod. c. prox. & supra de ætat. & qualit. cum bonæ ficut in impetratione rescripti tempus datæ considerandum est, an tunc fuerit excommunicatus, ẽ de rescri. dilectus, quia si postea excommunicetur, non perdit. rescriptũ, sed suspenditur quamdiù absoluatur: sic intelligitur ẽ. de offi. delega. prudentiam. ¶ textus. sic & tempus electionis consideratur, an tunc sit idoneus, supra de elect. cap. dudum. 1. vbi habes similiter quod initium spectandum est.

[Glo. seq recit. per q. an commenio probet absolutionem. sol. alleg. contrarium.]

b De absolutione.] & sic probauit ille pœnitentiarius, q̃ magister P. fuit excommunicatus, & ipse P. probauit postea, ꝙ fuit absolutus ante suam institutionẽ, & ita intelligitur hic, quod quia fuit excommunicatus, præsumitur quod adhuc sit excommunicatus, nisi probauerit se absolutum, prout ipse P. fecit. ¶ Et ita quicunque absoluitur saltem ad cautelam, semper obtineat litteras absolutionis, & ita cum aliquis dicit aliquem excommunicatum, & ille dicit se non esse excommunicatum, vtriusque testes sunt admittendi in tali dubio, argum. infra de sentẽ. excommu. per tuas & supra de testibus, cum tu, & supra de offi. delega. cum cõ tingat. fie ẽ. de præscri. illud. & c. audiuis.

¶ Cõione.] hæc non fuit sufficiens rõ ad probandã absolutionẽ. ẽ. de sent. excom. cũ detideres. sed est præsumptio quædam. 11. q. 3. quib. epi 93. dist. si inimicus arg. ẽ. de sent. exc. in præsentia. & ẽ. de priui. cũ olim.

1 De hoc e titu. si aliqñ & expeditur ¶ cle. e. tit. si summus Põtifex. 10. Ab

A Postolicæ.] Qui ꝓbabiliter ignorat se suspensum, & celebrat, non efficit irregularis: sec⁹ si nõ probabiliter. h. d. Secunda pars ibi, Caterum. Abbas.

CASVS. Duo canonici Pragensis ecclesiæ, pro ecclesiæ Pragensis ordinatione accesserunt ad Apostolicam sedem: obiectũ fuit eis, q̃ erãt suspensi, vt sic repellerentur: ipsi volebant probare sententias illas nullas esse, & eis ignorantibus latas fuisse Papa relaxauit illas sententias ad cautelam, ne ordinatio ecclesiæ differretur. Sed quia tempore suspensionis ignari celebrarunt diuina, eos probabilis excusat ignorantia: Si verò crassa & supina aut erronea ignorantia fuerit, ꝙ ꝙ indigent dispensatione, Papa dispensauit cum eis. Not. ꝙ si suspensus ignoranter diuina celebrat, non incurrit irregularitatem nisi ignorantia crassa fuerit & supina.

† Hic titul⁹ ex plurimis manuscriptis restitutus est, vulgati differunt, aliàs ita Gregorius IX. I. & A. canonicis Pragen.

† Pro intellectu tex. & gl. de multiplici ignorãtia cuius meminit vide B. Th. 1. 2. q. 76 & quolibeto 1. ar. 19. q̃ late tegit Syluest. verbo ignorantia. adde Couar. i. c. alma mẽ in priori parte relect. §. 7. & §. 10.

d Apostolicæ.] hæc decretalis pars est illius, ẽ. de excep. Apostolicæ.

[Glo. seq præmittit duos effectus probabilis ignorantiæ, & remittit, secundo tractat, an absens, & ignorans excommunicari possit, & quid de his, q̃ interim agit, arguendo allegat pro & ẽ. solui. demum format tres quæstiones, & illas soluit, & tertiam distinguendo.

e Probabilis.] Sic ergo probabilis ignorantia tñ excusat, & non crassa & supina, ut hic patet, sic ẽ. de cognos. si vir. vnde dicit Apostolus: misericordiam merui, quia ignorans feci. 8. dist. consuetudo. & inducit dispensationem, ẽ. de ordin. ab epo. qui renunc. c. 1. vbi de hoc. & 1. q. 1. si qui a simoniacis. sed hic non est aliqua dispensatio necessaria, quia nesciebant se suspensos, vnde non peccauerunt. Item habes hic, quod absens & ignorans potest excommunicari & suspendi, vt 2. q. 2. de manifesta. & ẽ. de app. cum sit Roman. in fi. & quamdiù ignorat se excommunicatum, non peccat celebrando, vt hic patet. Idem ergo erit si lras obtinuerit pro beneficio vel alio negotio; posset ẽt interim eligi ab ipsis, qui hoc ignorant, & sic in isto casu suspenditur effectus excommunicationis, vt quamuis sit excommunicatus, nõ tñ obest. arg. opti. de confer. dist. 4. ca. 2. & Insti. de exc. p. § præterea. & ar. ẽ. de ap dilectis filijs. vbi suspendit interdictum, sic & hic in absolutionis suspenditur. 2. q. 5. quanto, arg ẽ. de app. pastoralis vbi excõmunicatio statim trahit secum executionem, & ff. si cer. pet. eius q̃ vbi dicit: status sui ignarus Credo ꝙ quicquid facit antẽq̃ sciat se excõicatum, non imputetur ei, tñ postquam nouerit se excõicatũ dẽt abstinere, aliàs non audiretur per tales lras, nisi post absolutionem. Non credo ꝙ electio de ipso facta teneat, licet ignoret se excõmunicatũ vel suspensum. Item si quid talis moriatur antequam sciat? Liber erit quo ad Deum, & excommunicator dẽt eũ absoluere post mortẽ; Item nunqd ille qui scient, ꝛ illũ excõicatum participat illi, excõicatus erit. Credo quod sic.

3 In hoc art. teneas quod ff. tutum est in Cõc. Lat. sub Leo. 10. sess. 11. paulo post prin. in bulla in ip. primitiuas. §. statuimus infrap. Add Feli. in ca. Rodulphus, de resc. & Mart. Nauar. i Manuali confessariorũ n. c. 27. ti. de excõ. minore.

1 Argu. ad hoc in l. fine Possidetis. ff. vtrubi. C. de probat.

quod fic. Item quid ſi abſens excommunicatur per epiſtolam, quando dicemus illum excommunicatū, vtrū cū ſcribitur, vel cū recipit epiſtolam? Poteſt, hic diſtingui, vt ſi ex ōiſauoc voluit q ſtatim eſſet excōicatus, tunc ſtatim erit excōicatus, ſed non obeſt ei donec ſciat, vt dictum eſt. 2. 4. q. 3. c. 1. vbi dicit, ex quo litteras accepiſſe conſtiterit, & ff. man. ſi mandatū, aliàs tunc demum erit excōicatus cū receperit lras. Sic diſtinguit lex in' ſeruo manumiſſo per litteras, ff. de acqui. poſ. q. ab ſenti. & l. ſi quis vi §. 2. & ideò non imputatur ſententia ignoranti, quia nulla ſententia ligat efficaciter, niſi poſtquam ſciatur. 2. q. 6. biduum. nec aliqua conſtitutio. 82. diſt. propoſui ſti, & ff. de decre. ab or. fac. l. vlt. Et ſic excōicatio non ſemper trahit ſecum ſuam executionem, & ſi proferatur ſub conditione, ī. de appraterea 2. & hæc vera ſit, cum probabilis eſt ignorantia: ſecus ſi craſſa & ſupina ar. ī. eod. illud ibi. n. craſſa vt debatur ignorantia, cum per famam ſciret ſe excommunicatum.

a Indulgemus.] In quo caſu nullus alius poteſt indulgere, vt dixi, ī. eo. clerici.

SI celebrat.] Hæc decretalis quo ad materiam ſuam eſt celebrior & famoſior qualibet alia, nam infinita iura ſunt loquentia de excommunicatione maiori, quæ infertur ab homine, vt in cap. ſi quem, de ſenten. excommu. ſed de minori, quæ infertur à iure, vt in cap. nuper de ſen. exc. ſunt iura pauciſſima: & apertè non prouidentia ſicut hoc cap. Et poteſt ſic diuidi: Primo tractat de validitate geſtorum circa ſpiritualia per excommunicatum excommunicatione minori: Secundo ibi, Si tamen. tractat de his, quæ geruntur ad commodum eius, paſſiuè. Tertio tractat de geſtis ab eo actiuè in alio ſacramento ibi, Peccat autem. Vltimo quandam limitationem ſubmittit: ibi, Dummodo. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis participauit excommunicato in locutione vel oratione, & ſic incidit in minorem excommunicationem conſueuit dubitari de tali, vtrum ſi celebret tempore talis excommunicationis, eſſet irregularis? Rūdet Papa, quod licet grauiter peccet celebrando, non tamen eſt irregularis, & eligere poteſt, & alia quæ iuriſdictionis exiſtunt, exercere: tamen ſi talis ſcienter electus fuerit, talis electio eſt reprobanda, pro eo, quod eligitur ad ſuſceptionem eorum, a quorum perceptione priuatus eſt per ſanctos patres.

PECCAT AVTEM CONFERENDO. Dixit ſupra quod talis excommunicatus peccat celebrando, vnde poterat forte aliquis dubitare, vtrum ſacramenta ab eo collata habeant effectum? licit Papa, quod ſacramenta illa non carent effectu, licet ille peccet conferendo, & redditur ratio, cum ille non reputetur remotus à collatione ſacramentorum, ſed à participatione, quæ conſiſtit in ſola perceptione. & hæc vera ſunt, dummodo non ingerat ſe pertinaciter communioni excommunicatorum in contemptum eccleſiæ contra prohibitionem ſui ſuperioris, quod ſi poſt admonitionem legitimam fecerit, debet excommunicari, & ſic poſtea celebrando ſacramenta ab eo collata virtutē carebunt effectu, & priuatus erit & electione & iuriſdictione. Nota quod ligatus minori excommunicatione, irregularitatem non incurrit & poteſt eligere, & alia facere, quæ ſibi competunt ratione iuriſdictionis, eligi tamen non poteſt.

b Peccet.] De hoc quæritur puniturne ad arbitrium ſui prælati, cum certa pœna hic non ſtatuatur. argumento ſupra de officio delegati, de cauſis. §. finis. & vigeſimaſexta quæſtione ſeptima, tempe.

terum ſi ſortè ignorantia craſſa & ſupina aut erronea fuerit, propter qd diſpēſationis gratia egeatis, eam vobis de benignitate Apoſtolica indulgemus. a

¶ Idem.

¶ Excommunicatus minori celebrans, non eſt irregularis. ſed peccat: & poteſt eligere, & ea quæ ſunt iuriſdictionis exercere, licet non eligi: & ſi confert ſacramenta, licet peccet, tamen collatio tenet, & ſuum habet effectum.

CAP. X.

SI † celebrat minori excōmunicatione ligatus licet grauiter peccet, b nullius tamen notam irregularitatis c incurrit: nec eligere d prohibetur, vel ea quæ ratione

c Irregularitatis.] quia propterea non impediretur ab aliqua promotione eo abſoluto. ſecus ſi maiori ſententia ſit ligatus; tunc debet deponi, niſi cum eo fuerit diſpenſatū, ī. eo laxores poſtulaſtis. & quaſi per totū. Hic ergo determinatur, quod olim dubitabatur ſcilicet vtrum talis irregularitatem contraheret.

† De materia huius decretalis, quæ valde frequens eſt, præter doctores hæc, vide Couarruuiū in c. alma mater de ſent. exc. lib. 6. in priori parte relect. §. 6. & 8. Theologos li. 4. ſent. diſt. 18. & ſeq. & ſummiſtas verbo excōicatio.

[Gloſſa ſequens ſignat contrarium. ſoluitur ſolutione infert quæſt. rationis, cui reſponſioni opponit, & ſoluit.

d Nec eligere prohibetur.] Sed contra. ſupra de electio. cum inter R. & ſupra de conſuetudine cum dilectus, vbi dicitur quod ſuſpenſus nec eligere, nec eligi poteſt. ſupra de conceſſione præbendæ quia diuerſitatem. hic vero dicitur, quod talis ſuſpenſus, eligere poteſt, ſed non eligi: ſed illa, & omnia conſimilia, vt ſupra eodem capitulo ſecundo intelliguntur de ſuſpenſis ab homine illi enim eligere non poſſunt, & irregularitatem incurrunt diuina officia præſumendo. ſupra eodem laxores, & ſupra de ætā. & qualitate cum bonæ. hic vero loquitur de excommunicatis ſiue ſuſpenſis a canone, propter ſolam participationem, quia ſecundum canones, qui participat cum excommunicatis, excommunicatus eſt, ſiue ſuſpenſus a ſacramentis eccleſiæ quæ ſuſpenſio ſiue excommunicatio appellatur minor excommunicatio, vt tertia quæſtione quarta. Engeltradam. Sed eadem pœna eſt in ſuſpenſo ab homine & a canone, aliàs quam per participationem, quia vtroque caſu priuatus eſt communione ſacramentorum, & diuinis officijs ſupra de re iudicum æterni. & infra de ſententia excommunicationis cum medicinalis [libro ſexto] & qui ſuſpenſus celebrat, eſt irregularis, ſic ibi dicitur. Quæ eſt ergo ratio, quod in vno eligere poſſunt, in altero non? Poteſt dici quod ideò, quia plus contemſit qui fecit contra legem animatam, quam qui fecit contra legem mortuam, quia contemnendo iudicis præceptum, quod eſt factum legis auctoritate, & ipſam legem oſtendit, & ideò plus punitur; & ideò dicitur quod mitius agitur cum lege, quam cum miniſtro legis, argumento ff. de arbit. l. Celſus. & vox viua magis timenda eſt quam vox mortua, & ei potius credi debet. in Authentica de inſtrumento cau. & fin. §. ſi vero aliquid, collatione ſenza, & ita in caſu huiuſmodi capituli non eſt irregularis qui celebrat: ſuſpenſus autem ab homine & canone ſi celebrat, eſt irregularis in conſtitu. Innocentij quarti, & ſupra de ſententia & re iudica. cum æterni, & infra de ſententia excommunicationis, cum medicinalis [libro ſexto.] Sed quæ eſt ratio, quod ſuſpenſi per participationem excommunicatorum poſſunt eligere, alij ſuſpenſi non poſſunt? Ratio eſt, quia ſuſpenſi per participationem non ſunt ſuſpenſi vel interdicta à diuinis officijs, ſed priuati ſunt communione ſacramentorum per canones, & etiam propter peccatum,

rum, ſicut & alij ſ in mortali ſ conſtituit non ſunt excluſi ab electione ſup. de elect. illa. & ideo poſſ eligere: Nec ſunt irregulares ſi celebrant, vt hic dr. Et eadē rōne debent poſſe eligi, cū nō ſint ſuſpenti, à diuinis rō reddit in lra, vbi dicit, eius electio eſt irr. eadē, pro eo, 1 Forte putat gl. Inn. Hoſt. ponendo hanc verba i ſuis primis gl. 5. cōi cantem excōicato peccare mortaliter. de hoc dixi quod me. cau ſacrif. in vlti. quęſtio. An.

ꝙ eligitur ad ſuſceptionē eorū ſacrōrū, à qui. us eſt priuatus à ſanctis patribus q cunque. n. eligitur ea ſuſcipere tenetur, & liber fidelis. ī. de ꝓp. & remi. vis vtriuſque. & quia illis priuatus eſt non poteſt eligi ad ea, etiam ſi priam egiſſet de peccato, niſi prius abſoluatur ab illa ſuſpenſione, quę inflicta eſt per canones, 11. q. 3. excōicatus, & c. tum excōicato quod non eſt de alijs criminoſis q ꝓ priam reſtituti ſut ad perceptionem ſacrōrum, à quorum perceptione priuati erant propter peccatum. Ber. a Iuriſdictionis.] Minor ergo excōicatio non repellit à iudicio ab agendo, ſed ab illis tantum prohibet, quę pertinent ad officium; idem dico in ſuſpenſo ab homine, niſi ſit ſuſpenſus tā ab officio quam à iuriſdictione: quia tunc priuatus eſt ſpirituali, & temporali iuriſdictione, ſic ī. de elec. cum miſſam, vbi electus, & confirmatus poteſt facere ea, quę ſunt iuriſdictionis, & non ordinis. B.

[Glo. ſeq. quærit. & arguit, & ſoluit, ſecundò quærit & arguit.]

b Sc.enter.] Sed quid ſi electores eligant aliquem excommunicatum minori excommunicatione, quem ipſi ignorant eſſe excōicatum: nūquid valet electio? ar. eſt ꝙ ſic, ex eo ꝙ dicit, ſcienter: ſed non credo, quia ignorā tia eorū non facit eum habilem. ī. de elec. innotuit. & cā prohibitionis hic ſignata, nihilominus remanet. vū ſupple. maximè; vel potius quod dicit ſcienter, refertur ad ipſum excōicatum minori excōicatione: puta quia ſcienter participauit excōicatis. Sed nunquid priuati ſunt iure eligendi qui talem ſcienter eligunt? arg. quod fic, ī. de elect. cum in cunctis: & c. ſcriptum, in fi.

c S.nctis patribus.] 11 q. 3. excommunicatos. & cap. cum excommunicato. 3. q. 4. Engeltrudam.

d Priuatus. Hæc eſt cauſa prohibitionis, quia cum ſit priuatus ſacramentis, ad ea eligi non poteſt: a & eſt ſimilis illi, qui non eſt capax, qui non poteſt ex teſtō aliquid percipere, ar. ff. de probationi. qui teſtamentū, & ff. de iure fiſci, non intelligitur. §. Si quis palam. & l. ita fideī. hoc enim eſſet circumuenire legem: vt ibi dicitur: & ſic eſt ar. quod ſi aliquis prohibetur vna via, non eſt admittendus ad id alia. ſupra de procur. tuæ. cū ſuis concordantijs.

e Non carent.] benè dicit, quia facta a quocunque licet criminoſo, recipiēda ſunt, & valent 15. quæſt. vltima. vltimum tamen toleretur 28. diſt. conſulendum. & ſup. de coha cleri. & mulierem. ca. veſtra. quia licet ſit ſuſpenſus a perceptione ſacramentorū, non tamen quoad collationem: vt hic dicit: quia licet ſit ſuſpenſus quoad ſe, non tamen quoad alios ar. ſup. de coha. cle. & mulier. c. ſi quia excōicati ēt conferunt ordines. ſup. de ord. ab epō qui renun. epiſc. 2. licet non conferant executionem. ſed iſti participantes conferunt executionē

>Vñ nec ad dignitatem, nec ad ſimplicem clericatum eligi poterit.

ſ Hoc dicta intellige, ꝓut docent Theologi, Ili. in 4. Sent. d. 25. & B. Th. 3. p. q. 82. ar. 9.

iuriſdictionis ſibi cōperta exercere: Si tñ ſciēter talis electus fuerit, eius electio eſt irritanda: pro eo quod ad ſuſceptionē eorū eligitur, à quorum perceptione à ſanctis patribus d eſt priuatus. ¶ Peccat autem cōferendo ecclēſiaſtica ſacra: ſed ab eo collata, virtutis non carent e effectu: cum nō videatur à collatione, ſed participatione ſacramentorum (quæ in ſola conſiſtit perceptione) remotus. Dummodò f nō in contemptum eccleſiaſticæ diſciplinæ, videlicet contra prohibitionem ſuperioris, communioni excōmunicatorū pertinaciter g ſe ingeſſerit: in quo caſu eſt anathemate feriendus.

& ideò dicit virtutis non carent effectu: quicunq; enim habent executionē, ei conferre poſſunt. & ſic eſt ar. ꝙ excōmunicatio non tranſit in tertiam perſonam. Ber.

[Glo. ſeq. ponit tres lecturas illius v. ſic. Dummodo.

f Dummodò nō in cōtemptū.] Hæc determinatio, dēmodò, reſpicit quod dicit non vt amotus a collatione, & c. quaſi dicat, ſi ex contemptu, & contra prohibitionem ſuperioris in genere ſe cōioni excōicatorum, hoc ipſo intelligitur remotus a collatione ſacrōrum ꝓp ſuam pertinaciā & cōtemptū. ar. ī. e. c. 3. & ita ex propria culpa incipit eſſe ſuſpenſus, ſicut qui nō eſt excōicatus, ex cōtemptu, eſt excōicatus, 11. q. 3. non ſolum. §. cum ergo, in fi. & 24. q. 3. non dū. in fine, & 5. de ſenten. excommunicationis. per tuas. & eſt ar. bo. ad hoc. ī. de exceſ. blz. c. vlt. de illo excōicato, qui violauit interdictum, hoc ipſo ſuſpenſus fuit, & ideo alios excommunicare vel ſuſpendere non potuit, vt ibi dicitur, vnde tanquam ſuſpenſus conferendo eccleſiaſtica ſacra nō confert effectum virtutis ſacrorum, ſ executionē ordinis, quę eſt effectus ordinis, licet conferat characterē, ſi in forma eccleſiæ cōferatur: ꝑterq; in baptiſmo 4 q. 1 à quocunq; dēt in forma eccleſiæ, proficit ad ſalutem quo ad oēm ſuum effectū, ī. de ſum. Tri. c. 3. ad fi. quia illud eſt ſacrm neceſſitatis, quod non contingit in alijs ſacris. ī. de conſ. quanto. & ita ꝓp cōtemptum ſuperioris debet excōicari: vt hic dicitur. Quidam hoc intelligunt, cū ſuperior in præcepto facto participantibus excōicato hoc interdicit: ſuſpendendo 5 eos ſi contra fecerint. ſed de hoc nemo dubitat. Vel poſſet dici ꝙ tūc pr. mò remotus eſt à collatione, cum fuerit excommunicatus propter contemptum, & ſic planum eſt.

† In ſpecie mſſ. ita: De non ordinato miniſtrante. † Honorius.

† Ca. 3. eo. ti. in 3. cōp. Vide de Bernardinū Diaz in practi. cri. ca. non c. 12.

4 De hoc ar. vide plene ꝑ B. Tho. 3. p. q. 67. ar. 3. 4 & 5.

5 Iſtud non liceret hodie inferioribus à Papa, niſi ſeruata forma de re. de ſen. excō. ſtatuimus. & c. cōſtitutionē. 1. 6. & conſt. ſtatutum, li. 6. Io. An.

g Pertinaciter.] quaſi ex contemptu & ſtudioſè participat: vnde propter hoc eſt anathemate puniendus, ſic infra, de ſent. excom. quod in dubijs.

TITVLVS XXVIII.

De clerico † non ordinato miniſtrante.

¶ Clericus miniſtrans in pertinentibus ad ordinem quē non habet, deponendus eſt, & amplius non ordinandus.

CAP. I.

S † quis baptizauerit, h aut aliquod diuinum officium exercuerit non ordinem ſuperioris, communioni excōmunicatorū pertinaciter g ſe ingeſſerit: in quo caſu eſt anathemate feriendus.

& ideò dicit virtutis non carent effectu: quicunq; enim habent executionē, ei conferre poſſunt. & ſic eſt ar. ꝙ excōmunicatio non tranſit in tertiam perſonam. Ber.

[Glo. ſeq. ponit tres lecturas illius v. ſic. Dummodo.

f Dummodò nō in cōtemptū.] Hæc determinatio, dēmodò, reſpicit quod dicit non vt amotus a collatione, & c. quaſi dicat, ſi ex contemptu, & contra prohibitionem ſuperioris in genere ſe cōioni excōicatorum, hoc ipſo intelligitur remotus a collatione ſacrōrum ꝓp ſuam pertinaciā & cōtemptū. ar. ī. e. c. 3. & ita ex propria culpa incipit eſſe ſuſpenſus, ſicut qui nō eſt excōicatus, ex cōtemptu, eſt excōicatus, 11. q. 3. non ſolum. §. cum ergo, in fi. & 24. q. 3. nonne dū. in fine, & 5. de ſenten. excommunicationis. per tuas. & eſt ar. bo. ad hoc. ī. de excēſ. blz. c. vlt. de illo excōicato, qui violauit interdictum, hoc ipſo ſuſpenſus fuit, & ideo alios excommunicare vel ſuſpendere non potuit, vt ibi dicitur, vnde tanquam ſuſpenſus conferendo eccleſiaſtica ſacra nō confert effectum virtutis ſacrorum, ſ executionē ordinis, quę eſt effectus ordinis, licet conferat characterē, ſi in forma eccleſiæ cōferatur: ꝑterq; in baptiſmo 4 q. 1 à quocunq; dēt in forma eccleſiæ, proficit ad ſalutem quo ad oēm ſuum effectū, ī. de ſum. Tri. c. 3. ad fi. quia illud eſt ſacrm neceſſitatis, quod non contingit in alijs ſacris. ī. de conſ. quanto. & ita ꝓp cōtemptum ſuperioris debet excōicari: vt hic dicitur. Quidam hoc intelligunt, cū ſuperior in præcepto facto participantibus excōicato hoc interdicit: ſuſpendendo 5 eos ſi contra fecerint. ſed de hoc nemo dubitat. Vel poſſet dici ꝙ tūc pr. mò remotus eſt à collatione, cum fuerit excommunicatus propter contemptum, & ſic planum eſt.

g Pertinaciter.] quaſi ex contemptu & ſtudioſè participat: vnde propter hoc eſt anathemate puniendus, ſic infra, de ſent. excom. quod in dubijs.

DE CLERICO NON ORDINATO, &c.

¶ Supra viſum eſt de ordinatis celebrātib. poſt officiū interdictum, nunc meritò ſubiicitur de non ordinatis miniſtrantibus ordine non collato. Abbas.

SI quis baptizauerit.] CASVS. Statuit Hormiſda Papa, quod ſi aliquis non ordinatus ita præſumptuoſus fuerit, vt nulla neceſſitate inſtante, tanquam eſſet ordinatus baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit propter ſuam præſumptionem, abijciatur ab eccleſia, & nunquam ordinetur. Nota quod in neceſſitate quilibet baptizare poteſt. Item no. hic pœnam non ordinati miniſtrantis, h Si quis baptizauerit.] intelligе ac ſi eſſet ordinatus, & diceret ex officio: tunc punitur, ꝓut hic dī. ecce ſi in neceſſitate, quia tunc licitum eſt cuilibet. 30. q. 1. ad limina. & 93. diſt. diaconos. etiam ab hæretico poteſt recipi baptiſmus tempore neceſſitatis. de conſe. diſtin. 4. a quodam, dūmodo in forma eccleſiæ. 24. q. 3. ſi quem forsè, & ſupra, de ſum. Tri. ca. 3. §. ſacramentum.

EX litteris.] Communis diuiſio. Secunda pars ibi, Conſultationi. Abb.

CASVS. Quidam diaconus I. nomine, antequam eſſet in presbyterum ordinatus, Miſſarum ſolemnia vſurpare præſumpſit; quæritur, quid iuris ſit de illo? Reſpondet Papa, q̃ ad officium ſacerdotis non poterit promoueri, ſed à diaconatu biennio vel triẽnio, ſecundum quod diœceſano viſũ fuerit, ſuſpẽſus maneat, de beneficio autem poterit cum eo miſericorditer agi, ne ſuſtentatione priuatus ad ſæculi negotia in cleri oppobrium reuertatur: ſed vt cum eo ſecurius diſpenſetur, ſibi q̃ligna pœnitentia imponatur: ſalubrius tamen faceret, ſi ad vitam regularem ſe transferret. Nota hic pœnam illorum, qui celebrant non ordinati, puniuntur enim in eo in quo peccauerunt. Item pœnæ sũt arbitrariæ.

non ordinatus, propter temeritatem abijciatur de eccleſia, & nunquam ordinetur.

¶ Vrbanus, iij. Legionẽſ. †epiſcopo.

¶ *Diaconus Miſſam celebrans, ad ſacerdotium non promouetur: & à diaconatu ſuſpenditur ad tempus: ſed in beneficio poterit ad tempus diſpenſari.*

CAP. II.

EX † litteris tuæ fraternitatis innotuit nobis, quod, I. diaconus cum non impoſuiſſes ei manum, [a] Miſſarum celebrationem vſurpare præſumpſit: [b] & infra. ¶ Conſultationi tuæ reſpondemus, quod ad ſacerdotis officium non poterit promoueri; [c] à diaconatu quoque biennio vel triennio pro tua maneat prouiſione ſuſpenſus. De beneficio [d] autem miſericorditer agatur cum eo: ne ſuſtentatione priuatus, ad ſæculi negotia [e] reuertatur. Vt autẽ ſecurius ei poſſis hanc miſericordiam [f] facere, de agenda pœnitentia diligentem †circa eum curam non deſinas exhibere. Salubrius [g] aũt ſibi abſque dubio infelix, &c. & ne cogatur in cleri oppobrium mendicare. ſupra, de renun. ad ſupplicationem, &c.

[Glo. ſeq. quærit & ſoluit.

f Miſericordiam.] vt ipſe poſſit ad diaconarum redire poſt ẽjs ſtatutum, & ad beneficiũ ſi dignè pœnitentiam. Sed nunquid eps poſſet diſpenſare cũ eo, vt ſaltũ ad ſacerdotium promouereturpoſt pœnam? Nõ credo, quia Papa hoc ei prohibere videtur hic. Sed dic quod poteſt, quia Papa hoc expreſſe nõ prohibet. g Salubrius.] vt ſ. de ſimon. Math.[9] in fi.

prouidebit, ſi ad regularem uitam ſe duxerit transferendum.

TITVLVS XXIX.

De Clerico per ſaltum promoto.

¶ Innocentius iij. Bonoñ. epiſco.

¶ *Qui ignoranter per ſaltum de ſubdiacono fit presbyter. poſt pœnitentiam in diaconũ ordinatur, & poſtea poteſt ſecum in ſacerdotio diſpẽſari.*

CAP. I.

IVeſ † litteræ cõtinebãt, quod ſicut ex relatione quorundam receperas) P. presbyter diaconatus ordine prætermiſſo, ſe fecit ad ſacerdotij ordinem promoueri: Ipſe tibi quoque ſecretò confeſſus eſt, ſe pro certo ne ſcire, [h] ſi res taliter ſe haberet: ſed ex quo boni viri hoc aſſerebant, inter quos fuerat conuerſatus, & credebat aſſertioni eorum: eo, quod tempore, quo ordines inferiores ſuſceperat, infra annos diſcretionis [i] fuerat conſtitutus: & infra.

¶ Mandamus, quatenus

DE CLERICO per ſaltum promoto.

¶ Quia interdũ non ordinati miniſtrant, interdum prępoſterè, & per ſaltum promouẽtur, meritò de his ſubdit.

De hac materia plenè habetur 52. d. ea. ſolicitudo. & ibi optima gl. Abb.

IVs.] Communis diuiſio: Secũda pars tot, mandamus. Abbas.

CASVS. Quidam ſubdiaconus ſine ordine, diaconatus ordine prætermiſſo, ſe fecit in presbyterũ ordinari: poſtmodum confeſſus fuit in ſecreto ſacerdotio ſuo, ſe nescire ſi res taliter ſe haberet: ſed ex quo boni viri hoc aſſerebant: inter quos fuerat conuerſatus, credebat aſſertioni eorum, cum tunc tẽporis quo inferiores ordines ſuſcepit, ſic inſtitutus eſſet [j]. annos diſcretionis: q̃ſiuit ep̃s à Papa q̃d eſſet de eo agendũ: vndè mandat ei, quatenus cõdignã pœnam pro hinòi negligentia ei imponat: qua peracta, ipſum in diaconum ordinare procuret, quia nõ intelligitur iteratum, quod neſcitur eſſe factum, & ita de miſericordia permittat eum miniſtrare in ordine ſacerdotij. No. quod non debet quis miniſtrare in maiori ordine niſi habeat inferiores. Item non dicitur iteratum, quod neſcitur eſſe factum.

¶ Diligenter.

¶ Legiẽſ. Ling eñ.

¶ Caſ. ſeq. in j. cõp. & poſt concilium Lateran. ſub Alexan. iij. p. 50 c. 62.

¶ Elomnẽſ.

¶ Olomicẽſ.

†Lemouicẽſ.

†Colonien.

†Cap. vnico eo. tit. in j. comp. ſter Doctores hic, vide Bernardinum Diaz i pra. cti. cano. ca. 20. B. Th. in quæſtio ad-ditis ad 3. p. ¶

a Manum.] de qua tu hẽs ſ. de ſacra. nõ iteran. ca. presbyter. vbi de hoc, & 23. di. presbyter cũ. quæ ſi omiſſa fuerit, nõ eſt ordo reiterãdus, ſed ſtatuto tpe etiã ſupplendum: vt dicitur in decr. prædicta, presbyter. ſed hic nec ordinẽ, nec manus impoſitionem recepit, prout ſequitur, vbi dicit: ad ſacerdotis officium, &c.

[Glo. ſeq. reci. per q. an conficeret.

b Vſurpare præſumpſit.] bene dicit, vſurpare: quia non conficit, cum virtutem illam non haberet, qa ſolus conficit qui ritè fuerit ordinat[8], ſ. de ſum. Tri. cap. j. §. vna arg. ad hoc 68. diſt. presbyteri. & c. qõ. 7. Daibertum, & inp. de iure patrona. quid autem. in fi. & de conſ. diſtin j. cap. i. in fine ſecus in depoſito, vt ſupra capitu. proxi. ſi quis, dictum eſt.

c Promoueri.] ſine diſpenſatione, & ſic punitur in eo in quo deliquit. v ſ. de immu. eccl. c. vl. cum ſuis concor. & ff. de ſur. l. qui vas. §. qui furem. Bern.

d De beneficio.] ſic 50. diſt. ſtudeat, 28. diſt in. presbyterum.

e Negotia.] quia hoc redundaret in opprobrium clericorum, cum ipſe clericaliter viuere teneatur, ſicut de poſitum. 81. d. dictum. & arg. 93. dd. diaconi, ibi: mẽdicat

f Miſericordiam.] vt ipſe poſſit ad diaconarum redire poſt ẽjs ſtatutum, & ad beneficiũ ſi dignè pœnitentiam. Sed nunquid eps poſſet diſpenſare cũ eo, vt ſaltũ ad ſacerdotium promouereturpoſt pœnam? Nõ credo, quia Papa hoc ei prohibere videtur hic. Sed dic quod poteſt, quia Papa hoc expreſſe nõ prohibet. g Salubrius.] vt ſ. de ſimon. Math.[9] in fi.

h Neſcire.] & ſic craſſa & ſupina fuit ignorantia.

[Glo. ſeq. ponit differentiam matrimonij carnalis & ordine. Secundò quærit an impubes ordinatus, & c. ar. quod non, ſoluit contrarium vacillando.

i Diſcretionis.] Infra annos diſcretionis bũ recipit

quis

quis sacros ordines, licet conferri non debeant: 1 & qui ordinauerit, puniri debet, & ordinato interdicenda est executio vsque ad ætatē legitimā, ī. de tēp. ord.vel non est cōpos sui, licet secus sit in matrimonio carnali, nisi malitia suppleat ætatem, sup. de despon. impu. de illis,& c.vlt & sic non est semper simi litudo inter carnale matrimonium,& spi rituale Sed nunquid isti taliter ordinati tenentur continere, eum venerint ad legitimā ætatē? Arg. quod non, quia continentia res est voti, & non præcepti. 27. q.1.integritas,nō credo ꝙ possit contrahere,maximè si dicatur ꝙ ordo habeat votū cōtinentiæ annexū, sic ergo cōpellit cōtinere,& it: facit ordo, quod votum facere non possit,quia in tali ætate non tenet votum, ī. de reg.ad nostram.& c.significatum,cum suis similibus. Sed æquius videtur,quòd contrahere possit, si contradicat ante xiiij. annū. Sed quod prius dixi, verū est,quia statim antequam ordinaretur, debuit contradicere, & nullo modo consentire: & si simpliciter coactus ordinatus fuisset, non recepisset characterē, sup.de bap maiores. §.vlt.versus finem.

¶ Iō conferri non debēt, qa canonū decreta certū ips cōstituūt c. gñalē,d ætate & qua.in Clemēti. ꝑciliū Trid.sess. 23. & reformat. c. 12.

† Quid sit ordine furtiuè susc.ipere ꝓter Panormitanam & alios hic, tradit Hostiensis in sūma eo.tit.& Bernardinus Diaz i prac. cri. cano.ca. 21.

† Lincon. Liuonien.

condignam penitētiam, pro huiusmodi negligentia [a] iniūgas eidem: qua peracta (quia non intelligitur iteratum, [b] quod factū esse nescitur) ipsum in diaconum ordinare procures: & sic de misericordia cūdem ministrare [c] permittas in ordine sacerdotis.

TITVLVS XXXX.

De eo qui furtiuè †ordinem suscepit.

¶ Alexāder iij. Lingoniē. ꝓpō.

¶ Qui furtiuè recipiunt ordinem si contra hoc facientes lata erat excommunicatio, sine dispensatione Papę, in sic susceptо ministrare, vel ad superiorem ascendere potest, sed si excommunicatio lata non erat, episcopus, & abb. poterunt dispensare.b d.cum duobus sequentibus.

a Pro huiusmodi negligentia.] quæ crassa est, & supina: & ideò ipsum non excusat supra de ord.ab episcopo qui renun.episc.cap.1.& sup.de cler.excom.ministr. c.pen.Bern.

b Iteratum.] Dic con.se.dist.1.ecclesiæ,& c.sollemnitates,& de conse.dist.4.placuit.

[Glo.seq.quærit,ponit opi.Hug.demū opinio.Vinc. quam approbat,secundo quærit,& soluit.

c Dc misericordia ministrare.] In casu isto episcopus suo iure dispensare potest,vt datis colligitur ex hac littera.si ꝙ.dist.solicitudo & supra de sacra.non iteranda.Postea.lis.Sed quæ.] si nullum minorē ordine habuit, & promouetur ad sacerdotium,vel ad aliud ordinem sacrum: nūquid recipit ordinem? Hug.dixit quod non: quia si laicus ordinetur in sacrum ordinem, nihil recipit,ar.40.dist. sicut, vbi dicitur, sicut viri, & mulieris coniunctio verum facit corpus,ita clericatus,& sacerdotium verum faciunt ordinem,sed si aliquem de minori habeat,recipit sacrum. Vinc.dicit contra,quod benè recipit quis sacrum ordinem etiam si nullum habeat de minoribus, præter episcopalem, quem nemo recipere potest nisi sit saltem sacerdos.arg. ī. de excess.prælat.ex litteris ibi: nunquid igitur pontificale officium sine altaris,&c.istud verū videtur.Sed quid si ordinatur in episcopum.prætermisso diaconatu,vel subdiaconatu; Episcopus est,dum tamen fuerit sacerdos; & sed illum ordinem quem non habuit,alijs conferre non potuit,arg. 1.q.1.gratia,& cap.ventum,& q.7.Daibertum. de consec.dist 4.quomodo.

DE EO QVI FVRTIVE ORDINEM Suscepit.

Interdum etiam reperiuntur aliqui, non solum qui per saltum,vt ī.sed qui furtiuè ordines recipiunt,id est, qui sine ordinatione,& licentia superioris,& examinatione: quia ingerunt se cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatore. vnde merito de his subdit. Ad hanc materiam faciunt cap. Salonitanæ. 63.dist. & 9. q.2. Lugdun. Abb.

† Ca.vnico, eo. tit.in r. ꝓpil. & post ꝓciliū Lateran. sub Alexan.iij. par. 26.c.

CAP. I.

VEniens † ad nos P.nobis exposuit, se furtiuè [d] diaconatus ordinem suscepisse. Vndè fraternitati tuæ respondemus, quod si non fuit à te, vel ab aliquo archidiaconorum [e] vel Prælatorum tuorū, sub anathematis interminatione prohibitus: tu ipse in promotione ipsius, ad sacerdotale officium, condigna satisfactione impotita(nisi alia impediant) pro arbitrio tuo dispēses [f] Si verò interminatio [g] anathematis sup hoc facta est,moneas eū,vt in aliquo monasterio,seu canonica, habitū suscipiat regulatē, cui,ex quo in habitu illo aliquanto tempore fuerit laudabiliter conuersatus, poteris misericordi-

† Venies.] Prima pars narrat factum. Secunda ibi,Vndè, ponit rñsionem distinguens, & secunda subdiuiditur. Tertia ibi,Si verò. Abb.

CASVS. Clericus quidam P. nomine, accessit ad Papam, exponens eidē se furtiuè diaconatus ordinem suscepisse, vndè mandat Papa episcopo diœcesano, quòd si non fuit ab ipso, vel ab aliquo archidiaconorum suorum vel prælatorum sub interminatione anathematis prohibitus, condigna pœnitentia sibi impositа,promoueat ipsum ad officium sacerdotis dispensatiuè pro arbitrio suo nisi alia impediant. Si verò excōmunicatio super hoc facta fuit,ipsum moneat,vt in aliquo monasterio seu canonis,habitum suscipiat regularē: & post q̄ fuerit in aliquo ꝓbe laudabiliter conuersatus, poterit cū illo misericorditer prouidere, aliqn nulla tōne Papa permittit eū ad sacerdotiū promoueri. Nota ꝙ archidiaconi,& alij prælati pōt excōicare.ité cum eo,q̄ post excōicationē furtiuè ordinat, nō pōt eps dispensare,alias potest.quia excōicatus diuinū ꝓhibitū officiū exercere. Item arg.q̄ ingressus religionis ñ tollit irregularitatē.

† In pleriſq; manusc. ita: vt in aliquo monasterio seu canonica. in alio rota. vt in aliquo monasterio seu canonica regulari habitū suscipiat regularem.

d Furtiuè.] Furtiuè promouetur,q̄ citra conscientiā sui episcopi & sine examinatione promouetur.64. dist. extra conscientiam,& 24 dist.quando.

e Archidiaconorū.] arg.ꝙ archidiaconus potest excō municare,& quod habet iurisdictionem, sup. de offic. ord.cum ab ecclesiarum,ubi de hoc.

[Glo.seq.arg.ad id approbat, & remittit,ponit lectu ram Inno.

f Dispenses.hic est optimum ar.ꝙ epi non possit dispensare cum illis,qui ex ōicati diuinū officium exercent ꝓhibent,& ī.eod.c.vlt.vbi ī idē, ꝙ eo ipso, quod dicit,tu ipse pro tuo arbitrio dispenses,si excōicatio lata non fuerit,intelligitur prohibere cū lata fuerit: quia sic excōicatus recipit ordinē, ar.25.di.qualis, quod est verū ī.de cle.exc. mi. clerici. Papa Inn.iij.tñ dicit, ꝙ iste non erat excōicatus, & tamen propter interminationem excommunicationis solus Papa hic dispensat.

[Glo.seq. arg. & reprobat.

g Si verò interminatio.] Arg.ꝙ si iudex dicat. p̄cipio sub interminatione anathematis, quod contra facies

Debac materia habetur 86.di.p totum.2 q.1. p totū.

Eruenit.] Dux sunt partes. Secunda ibi, Sciturі. Abb.

CASVS. Episcopi p̄sbyteros & alios clericos, quasi filios & fratres dēs cum charitate tractare. sed ipsi ꝓtrariū faciebant, & nisi ad voluntatem suam eis pecuniam soluerent, diuinum officium interdicebant eisdem: vndè mandat papa episcopis, quatenus in eos tallias & exactiones indebitas exercere non præsumāt, nec de cætero illos grauent indebitè vel tractent inhonestè, & sine consensu capituli sui ipsos suspendere, vel eorum ecclesias interdicere non præsumant, neque duas ecclesias, quarum vna sufficiat eos habere ꝓmittāt, nec aliquos excommunicēt sine ordine iudiciario: sciturі ꝙ si contrafecerint, papa eos taliter puniet quòd timore pœnæ sux, alij à similibus abstinebūt. No. quòd episcopi subditos ag grauare indebite non debēt. Item sine consilio capituli non debent suspendere clericos, vel ecclesias interdicere, nec excommunicare sine ordine iudiciario: Et sic no. ꝙ ordo iudiciarius seruari debet in sententia excommunicationis siue suspensionis. Item pœna vnius debet alijs timorem inferre.

¶ Cap.1.eo. ti. in 1.cōp. & post cōcil. Lateran. sub Alex.3. par.2.c.7.

¶ Vide cōcil. Trid. sess. 7. de reforma. c. 2. 3.4. & 5. & sess. 24. de ref. c.9.

¶ Vide cōci. Later. sub Innocētio 3 c. 47. & cōcil. Tri. sess. 25. de refor. c.3.

CAP. I.

PEruenit † ad audientiam nostram: & inf. ¶ Cum autem presbyteros quasi filios, & fratres, benigna ac fraterna debeatis charitate [a] fouere. Mādamus quatenus in eos tallias, & exactiones [b] indebitas exercere nullatenus præsumatis: [c] nec de cætero irrationabiliter grauetis, vel inhonestè tractetis eosdem: aut sine iudicio capituli [d] suspendere, vel eorū ecclesias interdicto subijcere, aut tēteris: neq; duas, † ecclesias, [e] quarum vnā sufficere videbitis, permittatis illos tenere: nec aliquem excommunicare † sine ordine iudiciario [f] præsumatis. Sciturі pro certo, quod si huiusmodi rumores de vobis iterum ad aures nostras peruenerint, pro tantis excessibus vos taliter puniemus, [g] quod timore pœnæ vestræ, cæteri à similibus abstinebunt. †

¶ Idem Cantuarien. archiepo.

¶ Non potest episcopus sine causa, ecclesiam alteri subiectam, ab illius subiectione, & obsequio liberare.

CAP. II.

ADt hæc, quoniā episcopus plures ecclesias a cōsuetudine & obsequio archidiaconorum liberas constituit & immunes, per quod redditus diminuit [i] eorundē: Mandamus, quatenus factū episcopi super hoc corrigas & emendes: & ita prouideas, quod prę fatis archidiaconis consuetudines, [k] quas presbyteri in ecclesijs suorū archidiaconatuū debēt, plenarie cōseruentur: & illis debitam reuerentiā exhibeāt, & honorem.

¶ Idem Exonien. episcopo.

¶ Habens subiectionem seu collationem beneficij, illud pro suo vsu retinere non potest, seu sibi conferre.

† Sine ordine iudiciario.] Hic ita hēs hic, ꝙ ordo iudiciarius seruari dēt in sniā excōicationis siue suspensionis, vt 2.q.1. Deus omnipotens. & ī. de app. l. reprehensibilis, & ita seruat & attenditur ordo iste, si ter ima ad monitio fiat: vel si non fiat, per vnū mensem ingressū ecclesiæ sibi inquirit interdictū. ī. de sent. exc. sacro. & c. cū medicinali. [i 6.] lata cōtra tenet. 11.q.3. si vero episcopus forte.

† Vide l. 2. in prin. C. ad l. Iul. repe. & Inst. de excus. §. hodie autē in fi.

g Puniemus.] texta ordinem. in Authē. de sanctiss. episco. §. omnibus autem. 1

h Cæteri à similib.] Sic ī. d male. c. 1. & ī de iudæ ad liberādū. & ī. d off. ord. irrefragabili. & 2.q.7. qua propter. Ber.

† Iniuste priuāti subditū cōione, per suū superiorē quātū sibi iustū visū fuerit. cōione priuabitur. Io. And.

A Dt hæc.] episcopi ecclesias archidiaconis subiectas, ab eis liberare non pht. h.d. Secūda pars ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Quidā epūs suffragane Cantuarie. archiepi plures ecclesias cōstituit immunes à cōsuetudine & obsequio archidiaconorum, propter quod reddit⁹ eorum diminuit: peruenit hoc ad papam: vndè mādat archiepo ꝑ iudo, quatenus ꝓfatū epm suū hoc corrigat & emendet: & ita prouideat, ꝙ archidiaconis sua iura seruentur illæsa in eorū ecclesiis & presbyteri illis debitam exhibeāt reuerentiā, & honorē. No ꝙ epi iura archidiaconorū, & ita aliorū Prælatorum diminuere non possunt, nec eorū iurisdōnē eis auferre.

† Cap.2.eo. tit. in 1. cōp. & post cōcilia Later. sub. 24.c.4.

i Diminuit.] & male: qa non dēnt epi ius suū alicui diminuere citra eius consensū. C. de iu. reipu. l. 2. li. 12. & C. de emāc. l. nec suus, & ī. de eccl. ædi. ad audientiā. 2. & C. de oī agr. de ser. qcunq; in fi. li. 11. Et est arg. ꝙ epūs in alterius ꝓiudicium nō pōt dare priuilegiū. ar. 9. q. 3. conquestus, & c. ꝓ principalem, & c. nunc verò. Lau. Sed qd si mortuus sit archidiaconus, nūquid epūs cū capitulo pōt præiudicare futuro archidiacono in aliquib. obsequijs, liberando clericos, vt subtrahēdo iuri archidiaconatus? Vincē. dixit ꝙ sic. ar. ad hoc 12.q.3.c.vl. qd pa rū facit. & 16.q.1. ꝓcipimus, §. sicut duo. & c. statuimus, & de consec. dist. 1 oēs. & ī. c. sicut. arg. ī. de const. cum accessissent, vbi ita toto tꝛpōre fuit dignitas. Arg. ꝓtra. ī. ne sc. vac. ꝓ totum. & ī. de cōst. c. pen. &, c. cū accessissent. vbi de hoc, quod verius videtur.

ADDITIO. Hodie th hæc qō est de archidia. determinata per decre. Inn. 4. de reb. eccle. alie. dudum.

[Gl. seq. ar. alleg. cōtra. & ibi remittit. secundo ar. & remittit. tertiò literam exponit.

k Consuetudines.] arg. ꝙ iurisdictio archidiaconi. potius ex consuetudine q̄ ex iure innatur, sup. de electi. dudū, 2. § tandem. arg. ī. & off. arch. c. vlt. arg. ꝓtra. ī. e. cū

fidem & iuramentum: Statuit Alexander Papa, ꝙ si super hoc in iure confessi fuerint vel conuicti, de cætero in eodem episcopatu ad executionem sui officij nullatenus admittantur. No. ꝙ confessus in iure, pro conuicto habetur. Item confessio in iure & conuictio ęquiparantur. Item q cõtra fidem & iuramẽtum venit, tanq falsarius & periurus dẽt expelli de toto episcopatu.

a Falso.] & ita etiã quasi falsarij & periuri puniri possunt, q cõtra iuramentum veniunt, vnde tanquã ĩdigni priuãdi sunt, ff. de iureiu. querelã. & personis vilibus & indignis beneficia sunt denegãda & subtrahenda, infra eod. inter.

b Cõfessi fuerint, vel cõuicti.] aliàs puniri non debent, l 2. q. 1. nos in quenquam, & c. iudex, & sup. de mato. & obed. inter quatuor. & sup. de const. ecclesia.

c Eo. ẽ episcopatu. sic infra. de priuilegiis cum.

falso a assumentes, contra personas se erexerint, & super hoc in iure confessi fuerint, vel conuicti, b de cætero in eodem c episcopatu ad officij sui exe cutionem nullatenus admittantur.

¶ Clemens tertius.

¶ *Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret contra priuilegium sibi a superiore concessum, non tenet.* d

CAP. VII.

CVm † ad quorundã: & infra. ¶ Id. ideòque discretioni vestræ Apostolica auctoritate concedimus, vt si ecclesiarũ Prælati numerũ electionis & personarum in Latera nen. † concilio d constitutum, cum ecclesias visitãt excedere fortè præsumpserint, & pro illis procu rationem exegerint, liberũ sit vobis auctoritate e Apostolica denegare: Et si propter hoc in ecclesias vestras, vel clericos aliquam sententiam promulgauerint, ipsam decernimus non tenere. f

¶ Celestinus III. Faustino † episcopo.

¶ *Prælatus inferior citra episcopum, non potest suam eccle siam, vel sibi subiectã alteri vnire sine episcopi consensu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente. hoc dicit. Et est casus multũ allegabilis.*

CAP. VIII.

SIcut † vnire episcopa tus, atque potestati subijcere alienæ, ad summum Pontificem pertinere & dignoscitur: ita episcopi est ecclesiarum suæ diœcesis vnio, & subiectio earundem. Cum itaque Prior Grãden. monasterium suũ, qđ est in tua

d Excommunicatio lata contra subditum.] Arg. contra ff. q. 3. c. 1. & 2. & ff. de noui oper. nũ. l. 1. in prin. Sol. quod hic dicitur, verum est, quia sententia talis non tenet auctoritate priuilegij istis concessi super hoc, & in hoc exempti sunt à iurisdictione episcoporum: vnde sententia contra priuilegium Papę, nulla est, tanquã a non suo iudice lata; & temerarium est & indignũ sua auctoritate præsumere, quod alicui specialiter est ĩ essum, ff. de priu. sane. & ita in quantum isti exẽpti sunt, seruãda sunt sua priuilegia, infra tit. 2. cum capella. & sic intellige sup. e. sanè. Aliàs verò si priuilegiũ tale nõ haberent, & episcopus prędictum numerum excederet, vel aliàs vltra terminum concilij eos grauaret, licitè possunt denegare de iure, 10. q. 3 quia cognouimus. & auctoritate concilij Lateranẽsis Apostolus tamẽ si excommunicaret eosdem, tunc teneret excommunicatio, licet ipse male faceret, & ipsi possent agere cõtra episcopum ad interesse: quia iniustè illos excommunicauit, infra. de sent. excom. ferro. Alij a dñt quod hoc est ius cõmune, sed hoc nõ credo.

† Fauentiã. habet vetus cõpilatio.

† Ca. 4. eo. tit. in 2. compi. Et de materia vnionis vide nouissime sancita i cõcil. Trid. sess. 7. de refor. c. 8. & sess. 14. de refor. cap. 9. & sess. 21. de refor. c. 5. & plenè 24. de refor. c. 13. & c. 15.

a Scilicet Goffr. hic, & in sum. ti. de sẽt. excõ. & alij quos refert hic Ioa. Andr. quorũ sẽtentiã videtur amplecti.

Sicut.] Abb. subiectus episcopo, monasterium suum alteri subijcere vel vnire non potest, sine consensu diœcesani, etiam cum consensu metropolitani, h. d. Diuiditur. Nam primo ponit quandam consuetudinem. Secundo narrat factũ, quod infirmari mãdat ibi, Cum itaque. Tertiò sol. obstaculũ, ibi, Non obstante. Abb. Sicu. CASVS. Prior Grãden. monasteriũ tuũ, quod est in diœcesi Faustini epi, subiecit, siue vniuit monasterio de Accato sine assensu diœcesani epi prædicti, de cuius auctoritate id fieri debuisset, assensu tñ archiepi interuenient: episcopus significauit hoc dño Papæ, petens, vt sibi liceat reuocare, quod eo inconsulto factu fuit. Rñdet ei Papa, vt liceat ei reuocare quod ille Prior Grãden. fecit eo inconsulto, non obstãte assẽsu vel confirmatione archiepi, quam interposuisse proponit: qa archiepi in diœcesi sui suffraganei sine ipsius assensu, nihil disponere ñt ꝺ canonicas sanctiones, Papa id decernit irritandũ: & quod ep̃s id in irritũ reuocare possit, primo illud ostendit, sicut n. ad Papã pertinet vnire ep̃atus, & alienæ pręti subijcere, ita ad ep̃m pertinet vnio, & subiectio ecclesiarum suę diœcesis. No. ꝙ vnio ep̃atuũ ad solã Papã pertinet. Item ordinatio ecclesiarũ, vnio & subiectio earum ad ep̃m pertinent in sua diœcesi. Itẽ omnia monasteria, nisi sint exẽpta, spectãt ad episcopum loci. Itẽ archi. ep̃s in diœcesi suffraganei sui nihil habet disponere, sine assensu ipsius. Item arg. quod archiepiscopus nõ est iudex ordinarius totius prouinciæ suæ.

[Gl. seq. numerat 11. specialia de reseruatis Papæ, & illa prosequitur, & quatuor versus ponit.

f Non tenere.] Arg. contra ff. q. 3. c. 1. & 2. & ff. de noui oper. nũ. l. 1. in prin. Sol. quod hic dicitur, verum est, quia sententia talis non tenet auctoritate priuilegij istis concessi super hoc, & in hoc exempti sunt à iurisdictione episcoporum: vnde sententia contra priuilegium Papę, nulla est, tanquã a non suo iudice lata; & temerarium est & indignũ sua auctoritate præsumere, quod alicui specialiter est ĩ essum, ff. de priu. sane. & ita in quantum isti exẽpti sunt, seruãda sunt sua priuilegia, infra tit. 2. cum capella. & sic intellige sup. e. sanè. Aliàs verò si priuilegiũ tale nõ haberent, & episcopus prędictum numerum excederet, vel aliàs vltra terminum concilij eos grauaret, licitè possunt denegare de iure, 10. q. 3 quia cognouimus. & auctoritate concilij Lateranẽsis Apostolus tamẽ si excommunicaret eosdem, tunc teneret excommunicatio, licet ipse male faceret, & ipsi possent agere cõtra episcopum ad interesse: quia iniustè illos excommunicauit, infra. de sent. excom. ferro. Alij a dñt quod hoc est ius cõmune, sed hoc nõ credo.

g Pertinere.] No. ꝙ quædam ꝺ sibi in tẽ sedes Apostolica

e Auctoritate Apostolica.] specialiter idem tamen possent iure communi, vt videtur, sicut signa rebus meis impressa propria auctoritate deponam C. vt nemo. priuil. præ su. vel alie. impo. l. 1. & 2. & melius ff. de aq. quot. & æstiu. l. 1. §. Trebatius, §. Item quæsitum, & 10. q. 3. quia cognouimus, & supra eod. sanè. & quod episcopus iniustè abstulit, in quadruplum restituat, 18. dist. quoniam in fin. argu. C. ad l. Iul. rep. l. 1. & in Authen. vt liceat. in exor. lit. in §. & hoc quoque, coll. 9.

¶ Glo. 6q. signat contrarium, sol. opin. ponit quam reprobat.

f Adde ꝙ durius puniunt conuicti, quã confessi. not. in l. 2. C. quo app. non teneti.

† Cap. 3. eo. ti in 2. cõpi. Et de materia huius ca. vide, omnino citatos in c. cũ ex officij. ꝺ. de præscrip.

† Laterã. cõcilio sub Alex. iij. c. 4. adde cõc. Lateran. sub Inno. iij. ca 33. & oino. oecil. Tridens. sess 24. de reforma. ca. 3.

ꝫ Valde veris & elegãs est hæc glo. cui hẽ. aliã simile in ca. ꝙ trãslationem, verbo, reseruata, ꝺ. de offic. epi.

ſtolica teſeruauit,q̃ ab alijs ĩpunè ꝓſumi non poſſunt, 17.di.huic.Solus Papa reſtituit depoſitos epiſcopos, 2. q.6.ideò.Et deponit eoſdẽ, 3.q.6.accuſatus.q̃is.dudũ. & 1.de trãſl.inter corporalia. Diuidit epiſcopatum in duos,16.q.1.præcipimus §.ſicut Vnit,duos in vnũ,vt hic & 16.q.1.& temporis qualitas. Eximit epiſcopos & abbates, 16. q.1.frater noſter.Probat ſcripta aliorũ & ꝛcilia,1.de ſum. Trin. 2.in fi.& 16.di.ſancta Romana,& 17 di. regula.& 2.q.6.ideò. Articulos fidei ſoluit.24.q.1. quotier. quoniã vetus.Et cum dubitat de aliquo articulo, 1.de hæte. cũ Chriſt⁹.Synodũ facit gñalẽ,vt 17.di.c.1.fi. & 3.Trãsfert ſedẽ epalẽ de loco ad locũ, 7. q.1.& tpis qualitas. Mutat epos,7.q.1.mutationes,& 1.de trãſla.p totũ. Appellat nulli⁹ ab ipſo,9 q. 3. cũcta vnde uerſus:

Reſtituit Papa ſolus,deponit et ipſe:
Diuidit ac vnit,eximit atque probat.
Articulos ſoluit, ſynodũque facit generalem.
Transfert,& mutat,appellat nullus ab ipſo.

† Pallis. † Pollian.

† Ca.2.e.tit. in 3.cõpi.Et de materia uide B.r. Diaz in 3.t. offici.cri.can.c. 11.adde Abbatem in ca. olim ex litteris ſupra de reſcri.

a In tua dieceſi.] Vn de ipſo inter ad curã ipſius ptinet & potestatẽ,1.de reſcri.cum ſi liceat,& 18.q. 2.abbates,& c.ſe.& c.i.1. de reli.do.de xeno.lochijs.niſi ſint exẽpta 16.q.2.c.1.vbi priuilegiũ exemptionis oſtẽditi,100.diſt.3 moreb. Minimè req̃ſito.] ꝙ fieri non dẽt ĩ alienationib.17.q.4.in venditionib.12.q.2.abbatibus. Bern.

[Gl.ſeq.reci.per quæſt.an ſuo iure poſſet epiſcopus reuocare,& diſtinguit.

c Auctoritate noſtra.]Nam auctoritate ſua facere non poſſet,vt videtur,maximè ſi aliud monaſterium ſit ſubiectum alij.quia non poſſet eſſe iudex in cauſa ſua. C. ne quis in cauſa ſua ius fi.di.l.vnica.ſi autem vtrunque eſſet de ſua iuriſdictione,ſatis credo quod ſua auctoritate hoc facere poſſet ar.huius c.quia ut hic dicit,ſine ſuo conſenſu fieri non debuit.

d Attentare] Arg.ex hoc, ꝙ archiep̃s non eſt iudex ordinarius totius prouinciæ ar.hu.p̃s.n.omniũ ep̃orum ſuæ dieceſis eſt ordinarius, ſed non ſubditorũ, 1. de off. ord.o paſtoralis.niſi in caſib. ibi notatis. alias. n. niſi in caſib.illis nihil põt diſponere in diœceſi ſuffraganei,ne ꝓhĩt conſtitutiones,de quibus hic fit mentio,9.q.3.c.1.& 2.& c.archi.p̃s & duobus capitulis ſequentibus,& infra de offi.io ord.Romana in lib 6 Bern.

QVàm ſit.] Clericus qui de crimine publicè gloriatur,propter quod ſcandalum ſequutum eſt, ab officio & beneficio ſuſpenditur.h.d.& per hoc communem ſummariũ nimis reſtringitur ſenſus litteræ: quia videtur expoſcere ſcandalum,quod videtur contra princa.Secunda pars ibi.Ideoque.Abb.Siculus.

CASVS.Quidam diaconus P.noĩe, publice cõfitebat, ſe carnaliter cognouiſſe vxorẽ cuiuſdã ſui cõuicini ſiue parochiani, propter quod ille vir uxorẽ ſuam remiſit ad propria.Significatũ fuit hoc domino Papę:vnde mandat cuidã archip̃ſbytero, quatenus ſi conſtiterit de præmiſſis, præfatum clericum appellatione ceſſante ab officio & bẽficio ſuſpendat & virum illum compellat, vt uxorem ſuam recipiat, & maritali affectu pertractet eandem.No.ꝙ cõfeſſio ĩ ſcandalum alteri⁹ extra ius facta, clerico præiudicat.Itẽ nemo de improbitate ſua debet commodum habere.

[Gl.ſeq.ar.alleg.cõtrarium, & ſoluit, & de duobus remittit.

e Publicè cõfiteri.] arg.ꝙ confeſſio extra ius facta præiudicat:qa non refert vndecũq; crimina clauerint, vt puniantur,23 q.3 ecce crimina.2.ſi ff.de admi.tu.pf.§ vl.aliàs eſt.§.ſub illa l.q̃dam decedens,§.vlt.qualitercũque enim innotuerit tutori,quod ſit tutor,ſtatim periculũ ad ipſum ptinet, vt ibi dicitur.li.23 q.5.hoc videtur.Sed cõtra 1. de iud.at ſi clerici, & nemo ſine accuſatore damnari debet,23 q.4.ſi quis poteſtatem, & ff. de mu. & ho. reſcripto, §. ſi quis. quod uerum eſt, vnde iſte non dꝛpunitur, ſed ſuſpenditur, & ex illa confeſſione non punitur niſi occaſionaliter, ſed propter ſcandalum & infamiam ortam inter mulierem & virum: qui propter hoc eam expulit, ſuſpenditur, alias non fuiſſet ſuſpenſus propter talem confeſſionem. Quando quis puniri poſſit ſine accuſatore, notatur ſupra ut eccleſiaſtica benefi.ſine dimin. conferan. ut noſtrum. & de confeſſionibus, in alijs caſibus not. ſup. de confeſſ. cap.vlt.

f Officium.] ideſt, debitum carnale,& alia conſueta. Ber.

EX litteris.] Epiſcopus, cuius auctoritate homicidium commiſſum eſt,à miniſterio altaris, & officio pontificali, & epatus adminiſtratione deponitur. h.d.Vel ſic Epiſcopus præſtans cauſam directe uel indirectè homicidio committendo, eo commiſſo priuari debet officio põtificali & ſacerdotali, & ab adminiſtratione epiſcopatus remoueri.Prima pars narrat factum

† Attentato. † Aterato.

¶ Innocentius III. Archipreſbyt.S.Andreæ de Pall. ſ

¶ *Suſpendi debet clericus,qui de ſuo crimine publice gloriatur.*

CAP. IX.

QVàm † ſit graue crimen in clericis cũ maleſecerint gloriari,nullus ſanæ mentis ignorat. Accepimus ſane,qd cum R.Deſerien.P.filiã ſuam cuidã I.nomine tradiderit in vxorẽ, P.diacon⁹,ñ erubuit e publicè cõfiteri, † ſe mulierem prædictã carnaliter cognouiſſe: vnde factũ eſt, quod vir ad propria eam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Ideoq; mandam⁹,quatenus ſi tibi cõſtiterit de p̃miſſis, appellatione ceſſante pręſatũ clericum ab officio & beneficio ſuſpendere non poſtponas:compellens uirum,vt vxorẽ ſuam recipiat,eiq. (ſicut iuſtũ eſt) officiũ f exhibeat maritale.

¶ Idem epo Hiponen. † & abbati de Tileto viſitatoribus Lombardiæ.

¶ *Clericus auctoritatem vel conſilium directè uel indirectè homicidio præſtans,irregularis efficitur.*

CAP. X.

EX † litteris veſtris accepimus,ꝙ cũ ad Albiganenſem eccleſiã, vna cum Piſano archiepiſcopo,tunc epiſcopo Vercelé. acceſſiſſetis , viſitationis officiũ impleturi: Albiganẽ.epiſcopus iter cætera,quæ propoſita fuerãt contra ipſum, ore proprio eſt confeſſus,ꝙ cum quidam in villa quidã ad

† Ypoſ.& abbati de Tileto.

† Cap.3.eũti.in 3.cõpi. ꝓter citatos p̃ uiopoſt ui de notata in c.fine cl. vel mon.li.6.

† illius.

a Vide circa hoc.c.ꝙ not. de or. cog. c. 2.ad fi. pen. gl.de l.ſequ. vide ꝙ no.& reſcri.cũ contingat , in t. glo. cũ ſuis remi.de cap. hoc vide ꝙ ibi t.o. in gl. & Io.And.

EX litteris.] Epiſcopus, cuius auctoritate homicidium commiſſum eſt,à miniſterio altaris, & officio pontificali, & epatus adminiſtratione deponitur. h.d.Vel ſic Epiſcopus præſtans cauſam directe uel indirectè homicidio committendo, eo commiſſo priuari debet officio põtificali & ſacerdotali, & ab adminiſtratione epiſcopatus remoueri.Prima pars narrat factum

ñ: secunda diffinitio cõmittit tibi, Nos autẽ. Abb. Sic.

CASVS. Quidam visitatores in Lõbardia accesserunt ad ecclesiã Albiganẽ. vt in ea visitationis officiũ exercerent: ep̃s Albiganẽ. inter cætera, q̃ proposita fuerũt contra ipsum, confessus fuit, ꝙ cum quidam, in villa quadam, quæ ad eius iurisdictionẽ spectabat, infamaretẽ de furto, & ipse fur illud negaret, obtulit purgationẽ ferri cãdentis; & si deficeret, suspẽderetẽ: ep̃s q̃ fuit à iudice deputato ab ipso ad maleficia punienda, q̃d sibi super hoc videretẽ? iudex rñdit, vt fieret sicut fur dixerat: tãdẽ ferrũ cãdẽs in ipsi⁹ p̃sentia est allatũ, q̃d cũ fur ille accepisset, cõbustus est: iudex pauefactus, consuluit ep̃m, quid sibi super hoc esset agendum: & ipse rñdet, ꝙ si fur euaderet malũ esset: & sic ep̃s, & iudex villã illam exeũtes i eorũ p̃sentia ille fur est suspẽtus: tñ ep̃s ipse dicebat in eius excusationẽ, se talibus verbis vsũ fuisse: Auditis q̃tus est clamor populi? oẽs dicunt, malũ est, si sic euaserit impunitus: His auditis, & redactis in scriptis, inquisitores ipsum epi scopũ cũ litteris suis confessionẽ p̃dictam continentibus, remiserunt ad Papam, sed ipse nihil sup his ꝙ posuit coram Papa, nec litteras inquisitorum ostendit, ipse tñ dicebat litteras illas Papæ præsentasse: immo statim cũ alter de prædictis inquisitoribus ad Apostolicã sedem accessit, qui rem per ordinem domino Papæ exposuit, idem ep̃s de curia recessit, & perquisitus non potuit inueniri: dominus Papa his auditis, prædictum inquisitorem, & litteras inquisitorum: quia idem ep̃s non solum in iudicio ferri candentis, verum etiam in suspendio multum excessit, cum his non tantum auctoritatem præstitit, sed etiam præsentiam suam exhibuit corporalem, ipsum reputauit indignum ministerio altaris: & quia pontificale officium sine ministerio altaris exerceri nõ potest, mandat dictis inquisitoribus quatenus moneant eundem, vt ep̃atui cedat: alioquin ipsum remoueant ab ecclesia Albiganẽ. & eidem ecclesiæ faciant de persona idonea prouideri. No. hic arg. ꝙ sufficit absentẽ requiri, licet peremptoriũ ad eius notitiã nõ quenerit. Item clerici, vel ep̃i iudicium ferri candẽtis indicere, nec recipere talem purgationem dẽnt. Itẽ nec interesse dẽnt, nec auctoritatẽ p̃stare debent spãliter, vt pœna corporalis infligatur: quod si fecerint, hic est pœna expressa in p̃latos. Item officiũ ep̃ale sine altaris ministerio exerceri non põt. Et sic est hic arg. ꝙ non põt esse ep̃s, nisi primo fuerit sacerdos. Item in locũ ep̃i depositi, vel irregularis facti ex culpa sua, al.⁹ substitui dẽt.

a Candentis.] Hæc purgatio prohibita est 3. ne cler. vel mon. sententiam, & infra de pur. vulg. per totum. vndè hoc solo, ꝙ in hoc consensit, fuit puniendus.

[Glo. seq. recit. per q. an episcopi, vel clerici principib. in criminalibus consulere possint.

b Cõsuluit.] Non prohibetur hic quin ep̃i possint dare cõsiliũ principib. i criminib. 23. q. vlt. pessimã, in 6. na. cleric⁹ põt dare i p̃silio ita in gñe dicẽdo; Fures taliter puniendi sunt. ar. 5. q. 6. delatori. dũ tñ potius operã consulentis, quam suggerẽtis fungatur, vt ff. de qõ. l. 4. § qui quæstionem. Item li cite põt clerici querelam iudicibus deferre de furibus ciuiliter, arg. 23. q. 5. nonnos, & 3. de homic. postulasti, & licet aliquis rñdeat de facto furis extra iudiciũ, licet ille fur puniat, non imputatur illi, 3. de homi. tua. hic. n. excel. fines p̃silij dicẽdo malũ est, si fur sic euadat, & p̃sens fuit in suspẽdio.

c Verbis talib.] quæ sequunt, audiris, &c. d A nostra discessit.] vñ ꝙindè est ac si non venisset, 3. de iud. c. 1. & 11. q. 3. certum est. aut ẽt si latitaret post colũnas, ff. ex quibus cau. in poss. ea l. Fulcini⁹, §. illud sciendũ, & 3. vt lite nõ p̃test. qm. §. 1.

[Gl. seq. no. ꝙ sufficit absentem requiri, licet, &c. alleg. in contrariũ, & solue.

e Perquisitus.] No. ꝙ sufficit absentem requiri, licet peremptorium ad eius notitiam non quenerit, 3. de do. & cõtu. cãm q̃, c. vlt. & 3. de cler. nõ resi. ex tuæ. C. de iud. properandũ. §. & si q̃dẽ. ff. de euic. si verò, & l. si dictũ. §. põte, & ff. loca. item quæritur. § exercitu. Arg. ꝙ 3. vt lite non contest. qm. 2. ff. quæ sent. sine app. rescin. l. 1. §. cum ex eo. non. n. statim contumax vocatur, qui vocem præconis non exaudit. ff. de in integ. resti. l. pen. quæ incipit, diuus, & C. quò & qñ iud. ea q. 2 & 3. q. 9. caueant, sed certè ibi non tenuit sententia: quia ibi re⁹ non fuit citatus: hic enim citatus venit ad præceptum inquisitorum, & contumaciter recessit, & adhuc Papa mandat, vt moneatur. Ber.

f Nouerit deliquisse.] relatione iudicum, quibus creditur, 18. dist. de concilijs, donec probetur contrarium, sup. de resti. cum à nobis. Ber.

g Corporalem.] Vndè incidit in illam cõstitõnẽ, 3. ne cler. vel mon. sententiam, & auctoritatem præstando, & præsentiam, vndè meritò deponi debuit, qa fuit homicida. 3. de homi. significasti. 2. & sup. de cle. pug. in duello. c. 2. 50. dis. si quis viduam, qa nõ refert an facto, vel consilio seu auctoritate fiat homicidium, vt ibi dr.

h Ministerio.] Arg. quòd non potest quis esse episcopus nisi primo fuerit sacerdos. De hoc vide sup. de cler. per saltum promo. c. vnico.

i Cedat.] Cũ ꝙ culpam suam sactus sit irregularis: aliàs

1 De hoc art. vide Doc. in c. clerici, 3. ne cle. vel mon. Fel. in cap. sicut dignũ, 3. de homic. & Nicolaũ Plouiũ trac. de irregularitate. 39. regul. vbi latè.

† Aliàs ita: quinimò statim cũ, &c.

† Cur iudiciũ ferri cãdẽtis sit illicitũ, tradit luculẽter B. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. arg.

† Ep̃s habẽs tpale iurisdictionẽ committere põt cãrũ crialiũ cognitionẽ alijs absque irregularitate, dicẽs eis vt iustitiæ debitũ exequant. c. vlt. ne cle. vel mon. lib 6.

¶ Examinatio ꝙ ferrũ cãdẽs, & feruẽtẽ aquam illicita est, & qua re ele gãs decretũ extat in c. ꝙsuluisti. 2. q. 4. vide B. Thomã 2. 2. q. 95. ar ic. 8. ad 3. arg.

a Vide de re iud. cũ Bertoldus, in 4. gl. Io. An.

i Vt p quę, dic vt j. de cleri. ægro. c. 2. lib. 6.

ali. enim si esset impotens daret ei coadiutor, l 7. q. 1. quamuis sit triste. Vinc.

INter.] Ab obtinenda dignitate repellitur. vsurarius & pu blicus alcator. h.d Diuiditur. Nam primò narrat decisè factum. Secundo diffinit, ibi, [Nos igitur.] quæ subdiuiditur: Nã prima diffinit de P. Secunda de B. Tertia de cãtore. Secũda ibi, [Præterea] Tertia ibi, [Quia verò.] Abbas Siculus.

CASVS. Vacãte succentoria Pictauen. cãtor ipsius ecclesię, ad quem pertinet collatio succentoriæ, eam obtulit P. canonico Pictauen. postmodũ dicta collatione nõ cassata, eandem succentoriam contulit B. canonico Pictauen. vndè ôrta quæstione inter eos, cã commissa fuit super ipsa succẽtoria quæstio iudicib. delegatis, coram quibus petijt vterq. pars electionẽ de se factã cõfirmari, & alterius cassari: lite cõtestata, & testibus hinc indè receptis, ã delata est ad dominum Papã: præterea iudices quasdam litteras cõcessernnt partibus, in quibus quędã clausula vltimo in litteris illis fuit appposita: opponebat contra d. B. quod illa non fuerat apposita de conscientia iudicum, & sic falsauerat litteras illas, & quod vsus fuerat litteris sic falsatis: super hoc deposuerunt iudices, q̃ litteras illas recitarãt: dñs pp attestationib. vtriusque partis inspectis, inuenit esse probatũ, dictũ P. publicũ aleatorem esse, ac manifestũ vsurariũ, q. 11. p 12. mutuauit i ludo: Ipse verò i sui excusationẽ allegabat cõsuetudinẽ Gallorum, qua clerici mutuant sic frequenter, & ludunt: Sed Papa illam consuetudinem penitus reprobauit, cum in illis sit magis puniẽda offensa, per quos delinquendi auctoritas vsurpatur: vndè quod circa dictum P. de succentoria ipsa factũ est, propter indignitatem, & vilitatem ipsius, decreuit dñs Papa irritandum: cum personis vilib. & indignis porta dignitatum patere non debeant. Præterea contra præfatum B fuit probatum, q̃ de conscientia iudicum clausula non fuerat inserta in litteris earundẽ, sicut per ipsorum depositiones constitit euidenter propter quod pars altera proponebat, quòd prædictũ B. vsus fuerat litteris sic falsatis, & ideò tanquam falsarius debebat repelli. Papa tñ considerauit, q̃ licet constaret, q̃ dicta clausula in litteris illis fuisset apposita præter conscientiam iudicum, tñ fides facta non fuit, q̃ d. B. illam clausulam apposuerit, vel procurauerit, vt ab alio poneretur, vel ẽt q̃ scienter vsus fuerit litteris sic falsatis: vnde Papa ab huiusmodi falsitatis obiectu dictum B. absoluit, p. ipsũ, cum postq̃ hoc sibi obiectum fuit, eis vti noluit: Sed quia p depositiones duorum testium cõstitit, q̃ cõcessio facta p. dicto, fuerit concessionem factam postmodum B. Papa decreuit ipsam irritã, & inanẽ. Et q̃a cãtor ita cõstãter se habuit i hoc facto vt prima donatione ii cassata, eadem facere attentauit, vt puniat in quo peccauit; Dñs Papa priuat ipsũ petitione ipse rẽdit hac vice succẽtoriam ipsam: Mãdans iudicib. quatenus eã dẽ, auctorit te Apostolica, pœnę idoneę assignare procurent. No. q̃ alcator publicus, & vsurar. q̃ publicus repellit à dignitate obtinẽda, nõ obstãte consuetudine aliqua. Ite praua consuetudo potius dicenda est corruptela, q̃ consuetudo. Item nemo auctoritate, vel q̃ suetudine debet vsurpare delinquẽdi licentiã: quia q̃ p hoc magis punitur. Item vilitas pœnis, & indignus dignitatis non iuuat q̃ coẽdæ. Ité arg. q̃ succentoria est dignitas. Item indices possunt ferre testimoniũ de his, q̃ coram eis acta sũt, & q̃ cos. Item non p̃bat hoc esse, quod ab hoc cõtigit abesse: & sic dubia probatio non nocet. Item nõ punitur qui falsis litteris nõ vtitur, postquam sibi opponitur. Item duo testes sufficiũt. Item prima electione non cassata, attentari non debet secunda: cum fiat de re non vacante, & ita, nulla, vt hic. Ité punitur electus, qui prima sua electione non cassata, secundam attentauit. Item puniri debet quis in eo in quo peccauit.

¶ Ca. 4. eo. ti. in 3. cõp. Vide Host. in sum. ti. de cess. prael. §. cle. verò. vbi plenè de ludo. adde Fel. Diaz. l. prac. cri. c. no. ap. 64. & citatos ibi per eum.

¶ Vide citatos in c. quoniam i dil. de usur. ex quibus intelliges quis sit manifestus usurar. Add de Ber. Diaz in prac. Crim. 82.

¶ Vide Innoc. iudices, cum gl. C. de Decur. li. 2 cũ ibi not. & in Authẽ. habita, C. ne fa. propfe.

moneatis eundem: alioquin ipsũ ab Albiganen. ecclesia amouentes, faciatis eidem per electionem canonicam de persona idonea prouideri.

¶ Idem archiepo, & Maioris monasterij, & S. Iuliani abbatibus Turonen.

¶ *Collatio beneficij facta indigno, occultè cassari debet: & conferẽs secũdo ante cassationem primæ collationis, priuari debet ea vice potestate conferendi.*

CAP. XI.

INter † dilectos filios B. & P. canonicos Pictauen. super succẽtoria Pictauen. ecclesiæ quæstione suborta, vtroq. asserente succentoriã ipsã, se per Pictauen. cantorẽ, ad quẽ eius donatio pertinebat, canonicè assecutum, & infra. ¶ Nos igitur attestationib. vtriusq; partis inspectis, inuenimus esse probatũ eundem P. publicum aleatorem[a] esse, ac vsurarium † manifestum: vtpotè, qui vndecim [b] denarios pro duodeci mutuauerat in ludo: vndè licet ad palliã dum tanię præsumptionis excessum proposuerit, quod hoc fecerat iuxta cõsuetudinem Gallicorum clericorum, qua ferè vniuersi clerici mutuant sic frequẽter, & ludunt: Nos tamen, qui ex officij nostri debito pestes huiusmodi extirpare proponimus atque ludos voluptuosos [c] (occasione quorũ sub quadã curialitatis imagine, ad dissolutionis materiã deuenitur [d]) penitus improbamus, excusationẽ prædictam, quæ per prauam consuetudinẽ (quæ corruptela dicenda est) palliatur, friuolam reputantes: cũ in illis magis plectibilis sit offensa, p quos ad excusãdas [e] excusationes in culpis delinquendi auctoritas [f] vsurpatur: quod circa eundem P. de succentoria factũ esse dignoscitur, propter indignitatẽ, & vilitatẽ ipsius duximus irritãdum: cũ personis vilib. & indignis porta dignitatum patere non debeant. Præterea contra præfatum B fuit probatum, q̃ de conscientia iudicum clausula non fuerat inserta in litteris earundẽ, sicut per ipsorum depositiones constitit euidenter propter quod pars altera proponebat, quòd prædictũ B. vsus fuerat litteris sic falsatis, & ideò tanquam falsarius debebat repelli. Papa tñ considerauit, q̃ licet constaret, q̃ dicta clausula in litteris illis fuisset apposita præter conscientiam iudicum, tñ fides facta non fuit, q̃ d. B. illam clausulam apposuerit, vel procurauerit, vt ab alio poneretur, vel ẽt q̃ scienter vsus fuerit litteris sic falsatis: vnde Papa ab huiusmodi falsitatis obiectu dictum B. absoluit, p. ipsũ, cum postq̃ hoc sibi obiectum fuit, eis vti noluit: Sed quia p depositiones duorum testium cõstitit, q̃ cõcessio facta p. dicto, fuerit concessionem factam postmodum B. Papa decreuit ipsam irritã, & inanẽ. Et q̃a cãtor ita cõstãter se habuit i hoc facto vt prima donatione ii cassata, eadem facere attentauit, vt puniat in quo peccauit; Dñs Papa priuat ipsũ petitione ipse rẽdit hac vice succẽtoriam ipsam: Mãdans iudicib. quatenus eã dẽ, auctorit te Apostolica, pœnę idoneę assignare procurent. No. q̃ alcator publicus, & vsurar. q̃ publicus repellit à dignitate obtinẽda, nõ obstãte consuetudine aliqua. Ite praua consuetudo potius dicenda est corruptela, q̃ consuetudo. Item nemo auctoritate, vel q̃ suetudine debet vsurpare delinquẽdi licentiã: quia q̃ p hoc magis punitur. Item vilitas pœnis, & indignus dignitatis non iuuat q̃ coẽdæ. Ité arg. q̃ succentoria est dignitas. Item indices possunt ferre testimoniũ de his, q̃ coram eis acta sũt, & q̃ cos. Item non p̃bat hoc esse, quod ab hoc cõtigit abesse: & sic dubia probatio non nocet. Item nõ punitur qui falsis litteris nõ vtitur, postquam sibi opponitur. Item duo testes sufficiũt. Item prima electione non cassata, attentari non debet secunda: cum fiat de re non vacante, & ita, nulla, vt hic. Ité punitur electus, qui prima sua electione non cassata, secundam attentauit. Item puniri debet quis in eo in quo peccauit.

a Aleatorem.] quod hodie prohibetur sup. de vi. & hon. cle. clerici. tamen videtur q̃ propter hoc nõ debet priuari iure suo, si velit se corrigere. 35. dist. c. 1. idem videtur de vsura. 47. dist. cap. 1. sed aliud est in obtento aliud in obtinendo, propter vnam indistincte repellit ab obtinendo. 47. dist. de Petro. & hic sed in obtento beneficio p̃t eps facere gratiã, si se libenter corrigat, de iure tñ p̃t deponi. 14. q. 4 si qs oblitus, & c. quẽ multi. B.

b Vndecim denarios pro duodecim.] hæc vsura centesimam i excessit, quoniam illa in ludo sorti adæquatur. C. de vsuris. eos, ff. de condi. indeb. li non sortem. hæc vsura vna die posset excedere sortem.

c Voluptuosos.] communij tamen causa ludere licet. ff. de aleato quod in commune.

d Deueniunt.] Est ergo ludus noxius cum affectu in culpa, ff. ad l. Aquinam ludus.

e Excusandas.] hæc verba posita sunt 16. q. 1. prædicatori. & sup. de consuetudine, quanto.

f Auctoritas vsurpatur.] Qui peccatum suum defendit auctoritate, seu consuetudine, magis peccat, & ideò magis puniri dẽt. 33. q. 4. nemo, & hic. de pœ. di. 6 c. 1. i fi. B.

a Di-

t Vsura est usura quæ dicatur, tradit Aleiatus li. 3. disputationum c. j. & antiquos nõ solum dixisse vsuras ẽtesimas, sed ẽt cẽtesimũ quæstũ. docet Budæus in l. nihil interest ff. de euictio.

a Dignitatis.] Ar. quod succentoria est dignitas.
b Sanctiones.] C. de dig. neque famosis li. 1. 2. C. de in fam. l. Vnica. lib. 10. sim. sup. de iurejuran. querelam.
c Depositionib. vt sup. 1 de ele. cũ dilectus. Nec ergo quod iudex de eo quòd fit corã eo, pòt in testem duci,
¶ Gl. seq. alleg. simile, signat cõtrarium, & soluit.
d Vel procurauerit.] sim. sup. de rest. spol. cum ad sedẽ. licet n. iste obtinuerit litteras, & vius fuerit eis, non tñ præsumitur, quod eas fal fauerit, sicut nec ibi præsumitur, vi deiecisse, licet ipse posideret, & aduersarij probassent se expulsos: dolus enim non ex præsumptionib. sed ex pspicuis indicijs pbari debet. C. de dolo, dolũ. vndè qui dolũ allegat, dolũ probare tenetur, ff. de proba. quotiens. § qui dolo. Sed contra, arg. habes sup. de cri. fal. ad falsariorũ, vbi dicit, quod post ꝙ litteris falsis vsus fuerit, non poterit præsidere examinationem, & hic vsus est falsis litteris, nec tñ in hoc punitur. Sol illud speciale est in litteris domini Papę, quæ prius diligẽter examinãdæ sunt, nec pœna illa ad litteras aliorum prælatorũ extenditur, a imò & aliud speciale est in illis, ꝙ nõ i alijs: quia ibi traditi curę seculari statim, sed alij non traduntur.
¶ Gl. seq. quærit, arg. pro, soluit cõtrariũ,
e Postmodum.] vndè nõ valuit, prima nõ cassata, sic sup. de concess. præb. post electionem, in fi. Sed ꝙ si prima nulla fuisset ipso iure, puta, qa pſona fuit indigna & scienter electa, nunquid valuisset secta? Videt quod sic sup. de elect. ex parte 1. & supra de appel. constitutis, & supra de iure pat. illud, & ca. cum lai. i. Sed contrariũ est verum, quod non valet secunda, quia ipso iure priuatus fuit eligendi potestate, illa vice: vndè secunda non valet, sup. de elec. cum in cunctis, & c. cum Vintonien. & c. ereptum. in fi. sup. de sup. neg. prælа licet & c. vlti. Sed cap. illud & cap. cum laici, contradicere videntur: quia ibi ab eadem persona facta fuit prima concessio & secunda, & tamen tenuit secunda: Sed illa concessio prima facta fuit de re non vacante, quare nulla; præterea laicis narrare licet, sed non clericis: sed hic non fuit priuatus ipso iure, quia non fuit notorium primã nõ tenuisse: & ideò priuat per sniam, quia forte ignorauit ipsum talẽ fuisse, & nõ licuit ei variare. Ber.
¶ Glo. seq. no. quòd secunda sit nulla, signat contrariũ, dat solutionem incertam, secundò signat aliud contrarium, & soluit.
f Irritam.] Ergo fuit hæc secunda electio irrita ipso iure, vt videtur per hanc litteram, ¶ est verũ: quia prima non cassata secunda nõ potuit nec debuit attẽtari, & si prima ipso iure nulla fuisset, vt dictum est in prox. notula, qa functus erat officio suo eligendo illum P. & sic succentoria non vacabat. Vndè iste B. electus fuit ad dignitatem non vacantem: quare nulla fuit electio, ar. 2tra. ff. de ver. obl. si dari stipuler. vbi pẽdẽte prima stipulatione, quę elidi poterat, tenet secũda stipulatio, sed valdè sunt ista dissimilia. Ité signat ꝓrium huic verbo, irritã, ꝛ. de elec. desideram⁹, & audius, & ibi vtraq; ratio: sed hic verò diuersus est casus, ibi factę fuerunt elec. à diuersis partib. hic ab vna & eadẽ pſona, ꝙ variare non potuit, vt dictũ est. ¶ Puniatur in quo.] de ꝛ. de ꝛporal. fas, & ꝛ. te iure pa. pastoralis & ꝛ. d cle. ex, omnimi. postulastis.
h Hac vice.] tñ ꝛ. de elec. cũ in cũctis, & c. cum Vinton. vndè si istorũ electio, quibus scribitur, non hꝫ effectũ, statim posset iste eligere. Bo.
A Ccedẽtib.] Abbates de matrimonijs cognoscere, & publicas pœnitentias iniungere, & ꝛas indulgentiarũ cõcedere non possunt, nisi eis competat de iure spãli, hoc d. Primò

¶ Vox, ꝑdictorum, deest in antiquor. codicibus, adest tñ in magis recentibus.
a Secundum In. & Vincẽ. Ab.

¶ Vide l. vbi numerus, cũ concor. ff. de testi.

¶ Hæc duæ voces, ꝙ testes, desunt in antiquis exemplaribus absũt etiam à veteri cõpilatione, & omnib. Vaticanis.

indignis portæ dignitatis ꝓpatere non debeant, iuxtà legitimas sanctiones. b Præterea, cõtra pręfatum B. fuit manifestè (per † testes) probatum, quod de cõscientia iudicũ vltima clausula inserta nõ fuerat in litteris eorundẽ, sicuti in ipsorũ depositionibus c exprimi euidẽter. (& infra.) ¶ Vndè pars altera proponebat, quod cum prædictus B. sciẽter vsus fuerit litteris sic falsatis, debeat tanquam falsarius omninò repelli. Verùm nos attẽdentes, quod, etsi constaret, quod dicta clausula litteris illis fuisset apposita præter conscientiam iudicum prædictorum, † quia tamen fides nobis facta nõ fuit, quod dictus B. illã clausulam apposuerit, vel ꝓcurauerit, d vt ab alio poneretur: vel etiam, quod scienter vsus fuerit litteris sic fallatis, ab huiusmodi falsitatis obiectu eundem duximus absoluendum: maximè cum postquam sibi hoc obiectum fuit, prętermiserit vti eis: (& infra.) ¶ Cum igitur per depositiones duorũ testium nobis cõstiterit, † quod concessio P. facta præcesserit quãquam propter indignitatem eiusdẽ meruerit reprobari, concessionem postmodum e B. factam irritam f decernimus, & inanem. ¶ Quia verò cantor adeò inconstanter se habuit in hoc facto, vt prima donatione non reprobata, secundã facere attentauerit: & dignum sit, vt in eo quis puniatur, in quo g visus est deliquisse: in hoc eius duximus varietatis inconstantiam puniendã, vt concedendi succentoriam ipsam hac vice h nullã habeat facultatẽ: præsentium vobis auctoritate mãdantes, cõcedimus, quatenus eãdẽ auctoritate nostra suffulti pſonę idoneę, assignetis.
¶ Idem † in concilio generali. ¶ *Cognoscere de causa matrimoniali, item pœnitentias publicas & indulgentias concedere, spectat ad dignitatem episcopalem: Vnde inferior Prælatus de his se intromittere non debet, nisi ei competat de iure speciali.*

CAP. XII.

ACcedentib. ad nos de diuersis mundi partib. episcoporũ querelis, intelleximus graues & grandes quorundã abbatũ excess⁹, ꝙ suis ponit eſ orũ querelã, cui ſdò ꝓuidet, ibi. Volẽtes. Abb.
CASVS. Ẽpi in cõcilio generali cõquesti sunt de abbatib. ꝙ ipti ius terminis non cõtenti, manus extendunt ad ea, quæ ad eſos pertinere noscuntur, videlicet cognoscendo de causis matrimonialibus iniungendo pœnitentias publicas, concedendo litteras indulgentiarũ, & similia præsumendo: ꝓp quæ auctoritas eſpalis vilescit interdum apud multos: volens concilium eſporum dignitati, & abbatũ saluti in his prouidere, prohibuit, ne de cætero aliqs abbatũ ad talia se extẽdat, si ꝙ priũ periculũ voluerit euitare: nisi forte aliquis ipsorum ipeciali concessione, vel alia legitima cã ſuꝑ hmõi valeat se tueri. Nota ꝙ ista quæ hic prohibent abbatib. de iure cõi ꝑtinẽt ad eſos. Itẽ abbates ista præscribere possunt.

† Idẽ, s. Innocentius in cõcilio generali Lateran. c. 60. & c. vnic. eo. tit. in 4 compil.

a Suis

a Suis finib. non contenti.]Cum quilibet ſuis finibus contentus eſſe debeat, nec terminos patrum tranſgredi debeat, ſup. de ſepultu. c. 1. & 9. quæſt. 3. c. 1. & c. ſeq. Ad idem æquè poſſunt induci. 23. q. 1. cap. 1. & ſup. de ſtatu. mon. recolentes.

† Vide concil. Trid. ſeſſ. 24. de ſacrō matrimonij cano. 12.

† De articulo, adquē ſpectet concedere indulgentias, vide B. T. in qōnib. additis ad 3. par. q. 26. per totum: & Sotū li. 4. ſent. diſt. 21. q. 1. arti. 4.

¶ Glo. ſeq. ſignat cō trarium, & ſoluit.

b Epiſcopalis dignitatis.]q̄ enumerant 67 diſt. quāuis corepiſc. &c. corepiſc. & ſic vī per hanc conſtitutionem, qđ cognitio cauſarum matrimonialiū ad eōs de iure cōiſpectat. arg. 35. q. 6. multorū. arg. 3 3. de conſang. & affi. ea literis. Dicas q̄ alij prælati, q̄ cognoſcūt de cauſis matrimonialibus ſiuè ſint abbates, ſiuè alij, facūt ex cōſuetudine pręſcripta, ſiue ſpeciali conceſſione, ſecūdū quod hic in fine dicit, arg. 3. de præſcr. auditis, aliàs de iure cōi ad ſolū epiſcopū hoc ſpectat, vt hinc patet, & 50. diſt. in capite, & 3. de offic. ord. cap. 1. B.

c Publicas pęnitētias.]Hoc ad ſolum epiſcopum pertinet. 1 50. diſt. in cap.

d Legitima]puta cōſuetudo p̄ſcripta, q̄ dat iuriſdictionē. 3. de offi. arch. c. vlt. & ſup. de præſcript. and. tis. ſup. de ſo. cōpe. cum contingat. ſupra de offi. ord. irrefragabili. 2

† Vide paulo poſt citatos ſuper gloſſa, & notata in capi. omnis, infra de pę. & remiſſio.

‖ Hoc verū de illa ſolēni, de qua loquitur canon allegatus in glo. Io. And.

‖ Pro Prudentiaq̄, Budentiana reponitū eſt, ut ſupra in c. 35. de electione.

à Adde q̄ dicaī conſuetudo p̄ſcripta: & qualiter Albet. no. Bar. 3 l. hoc iure, § ductus aq̄. ff. de aqua quotidi. & æſtiua.

bus non contenti, a manus ad ea, quæ ſunt epiſcopalis dignitatis opus, bextēdūt: de cauſis matrimonialib. † cognoſcēdo: iniungendo publicas pę nitentias: c concedēdo † etiam indulgētiarum literas, & ſimilia p̄ſumendo: vnde contingit interdū, quod vilеſcit epiſcopalis auctoritas apud multos. Volētes igitur ī his, & epiſcoporū dignitati, & abbatū ‖ puidere ſaluti. Pręſēti decreto firmiter ‖ inhibemus, ne q̄s abbatū ad talia ſe prætumat extendere, ſi ‖ ppriū voluerit periculum euitare; niſi forſan quiſquā eorum ſpeciali cōceſſione, vel alia legitima d cauſa, ſuper huiuſmodi valeat ſe tueri.

¶ Honorius iij P. tituli ſanctę Pudentianæ † presbytero Cardinali, vicario noſtro.

¶ *Ad reuelandum peccatorem, ſiue peccatum in pœnitentia confeſſum, ſacerdos compelli non poteſt.*

CAP. XIII.

Dilectus filius Ioannes presbyter expoſuit cōquerendo, † quod rectores fraternitatis vrbis ipſum ad reuelādum fures, & quod ſup quodam furto ſibi tanquam ſacerdoti fuerat reuelatum, vel ad ſatisfaciēdū exindè damnū paſſo, arctare nitētes, in eum (niſi alterum pręmiſſorum efficeret) tulerunt ſentētiā interdicti. Quia igitur perniciоſum eſſet p̄dictum presbyterū ſibi taliter credita reuelare, e ac cogi ad id quod nō rapuit, f exoluēdū. Diſcretioni tuę mādamus, quatenus præfatos rectores corā te conueniens, iniūgas eiſdē, vt a memorati presbyteri grauamine penitus conquieſcant.

¶ Idem Prępoſito R. & I. archidiacono Suetlionen.

¶ *Primati homines regulariter nequeunt conſtituere collegium, & habere ſigna collegij, niſi eis aliter cōcedatur.*

CAP. XIIII.

Dilecta † in Chriſto filia abbatiſſa Iotrē.

e Reuelare.]Ad hoc cogi non poterat, quia ſecūm ſſ legra nemo poteſt compeli ad furem indicandum. ff. de præſcr. ver. ſolent. & ff. de condi. ob tur. cau. idem. §. ſi tibi, arg. 3 ſup. de fur. qui cum fure, ſed ibi ſoluitur. Sed alia ratione non debuit compelli: quia 3 qui peccatorē in pęnitentia confeſſum publicat, per mundum eōpelitur peregrinari, vt dicit decr. de pę. di. 6. ſacerdos. hodie verò deponi debet & in monaſteriū detrudi. inf. de pęni. & remiſſo omnis. Sed non qđ ille ſacerdos fuit ſuſpenſus: quia non faciebat alterum, qđ p̄cipiebat? Videt q̄ ſic. 11. q. 4. ſnia, ſed non videtur duplici de cauſa: quia ipſe non fiebat furtum illud vt homo, & de tali poteſt intelligi cōtrarium ſignatum ſup. de fur. qui cum fure. ſed vt Deus, ſupra de offic. ordin. ‖ ſacerdos, & in hoc maior erat ipſis rectoribus, argu. 93. diſt. cap. vltimo. & 94. diſtinct. cap. 2. quia Dei legatione fungit: ergo ipſum interdicere vel excōmenicare non poterant ſupra de maio. & obed. cum inferior. & 21. d ſtin. inferior. Ité quia iſta ſententia continebat intolerabilē errorē, vndè non tenuit, infra de ſenten. excom mu. p tuas, vndè Papa nō dicit, quod abſoluatur, ſed quod illi deſiſtāt à grauamine, q̄ de facto inferebant: & quia iniquum erat, vt teneatur reddere quod non rapuit: & ita quantum ad vtrīque partem diſiunctæ non valuit interdictum, vel quia ſub conditione tulerunt interdictum, & ipſe ſacerdos pendente conditione conqueſtus fuit Papæ, perinde fuit ac ſi appellaſſet, vnde ſuſpenſum fuit interdictū, ſupra de appellatione dilectis 2. & Papa mandat ipſum vlterius non moleſtari: ſic excommunicatio ſub conditione ſuſpenditur per appellationem, ſup. de appel. præterea 2. B.

f Quod nō rapuit.]Niſi illud à raptore ſcienter ſuſcepiſſet: tunc enim compelleretur: quia tenetur illud reſtituere, cum ſuccedat in vitium, ſupra de reſtit. ſpolia ſæpè, & ſupra de iudi. quia V. & ff. de iureiurand. ſi duo. §. idem Iulianus. & ff. de condictione fur. l. 2. & l. ex cauſa furtiua. & C. de fur. l. 2. & l. inciuile eſt. Bar.

Dilecta.] Non poſſunt ſubditi ſingulares in præiudicium Prælati erigere ſigna collegij. hoc dicit. prima pars ponit querelam: Secunda dat iudices: ibi. Diſcretioni. Abbas.

CASVS. Presbyteri & clerici Iotren. eccleſiæ Meldēn.

‖ Vera rō cur ſacerdos non poſſit nec dēat cōpelli ad reuelandū, qđ in confeſſione ſacramentali audiuit, illa eſt, quam tradūt Theologi: qm̄ ſigillum ſecreti eſt de iure diuino: vide p̄ alijs Sotū lib. 4. ſen. di. 18. q. 4. art. 5. & 6.

† Vide Hoſtienſem in ſumma, ti. de exceſſib. p̄la. § ſubditi verò. & de materia ſigilli conſule ſpecul. tit. de citatione §. 5. Caſſanęū in cōſuetud. ducatus Burgūdię in concluſione operis. & Guidonem Papę deciſione 481.

den.diœcesis cum non consueuerint habere sigillum, nec sint vnum corpus, ita q̃ capitulum appellaretur, nihilominus contra voluntatem abbatissæ lotrẽ. ecclesia (quę est ipsorum caput & patrona) proprium sigillum habere contendunt: vndè abbatissa significauit hoc domino Papæ, mãdat Papa q̃ buidã, quatenus si ita cõstiterit ita esse, dictis p̃sbyteris, & clericis auctoritate domini Papę p̃cipiat expressè, ne p̃sumãt vel de nouo fabricare sigillum, vel vti eo, si forte nouiter fuerit fabricatũ. No. quod qui non sunt vnum corpus, nec faciunt vnũ collegium, non debent habere commune sigillum.

¶ Appellet.

1 Gl. seq. tractat quinque modos quibus dicitur corpus, ponens differentiam inter corpus, &c.

2 Nec sint vnũ corpus.] Not. q̃ qui nõ sunt de vno collegio vel etiam de vna societate, non dicuntur vnum corpus, vt hic patet: quia clerici isti erant clerici Iotrensis ecclesiæ deseruientes ibidem, qui non dicuntur facere collegium, sed sunt ibi beneficiati, licet omnes subessent abbatissæ: vñ non sunt vnũ collegiũ, siue vnũ corpus, nec possunt constituere vnum procuratorem siue actorem pro aliqua causa. ff. quod cuiusquè vniuersitat. l. 1. §. 1. illi ergo soli faciũt vnum corpus, qui sunt in vno collegio, vel societate, vt l. p̃dicta. vnde no. quod corpus multis modis dicitur: omnes enim fideles possunt appellari vnum corpus siue vna ecclesia per fidẽ & charitatẽ, siue p̃fectionẽ gratiæ, sup. de sum. Trin. c. 2. cuius caput est Christus. 3. q. 4. Engeltrudam, ita q̃ alter alterius onera portet. 50 dist. ponderet. Itẽ collegiũ siue vniuersitas dicitur vnũ corpus, cuius p̃latus dicit caput sup. de his quæ fi. à p̃la. fine consen. ca. nouit. & tale corpus potest habere sigillum. sup. de app. significauit. & 73 dist. in nomine. in fi. & actorẽ & aream cõmunem, vt ff. quod cuiusque vniuer. l. prima, sed cum isti clerici taliter non fuerint vnũ corpus, sigillũ cõmune habere nõ debeant, vt hic patet. Itẽ vnũ dicitur corpus, quod vno clauditur spiritu, vt homo, lignum, animal. Aliud dicitur corpus quod habet partes integrales seu coharentes, vt domus. Aliud quod habet partes distantes, vt grex, populus, collegium, ff. de vsuca. l. rerum mixtura. Si enim petisti in iudicio corpus, quod habet partes integrales, vt domum, & succubuisti, si postea petas aliquid de domo, puta cæmenta vel lignum, puta cum fuerit dissolutum à domo, non obstat exceptio rei iudicatæ, ff. de excep. rei iud. si quis cum totum. §. item si quis fundum. Si verò petas totum corpus quod habet partes distantes, puta gregem, & succubuisti, si postea petas aliquod caput de grege, quod fuit ibi, obstat exceptio. Si verò non erat ibi, non obstat, ff. de excep. rei iudi. si cum argentum. §. 1. Item episcopus cum capitulo suo facit vnum corpus, cuius ipse est caput, sed cum clero ciuitatis vel diœcesis non dicitur facere vnum corpus. sup. de testib. requisisti. § secus. & inf. de verb. sig. cum clericis. Sic abbatissa ista cum clericis ecclesiæ Iotrensis, licet ipsa sit caput, non facit vnum corpus.

¶ Glo. seq. obiicit & soluit.

b Inhibeatis.] Sed quare prohibetur istis habere sigillum, cum quilibet possit habere sigillum? Ratio quare, iam reddit est superius: quia cum isti non essent vnum corpus, volebant facere sigillum commune, tãquam essent vnũ corpus siue collegium, & per hoc videt fieri præiudiciũ abbatissæ cui subeẽt: quasi q̃ p̃ se forte expediret negotia quæ sub ipsa, vel auctoritate ipsius tractari debebant: quia & hoc p̃ millo aliud attentarent in præiudicium monasterij: sed si quilibet rector per se, vel cum collegio suo vellet habere sigillum, non prohibetur.

GRauẽ.] Primo de re narrat factũ, quod sub triplici distinctione puniri mãdat. ibi, Discretioni. Abbas.

CASVS. Archidiacon⁹ Ambian. veniẽs contra fidem præstitam & debitam reuerentiam semel, & secundo, episcopum proprium suum dominum esse denegauit: item in foro sęculari depositit contra eum super rebus spiritualibus quæstionem: item causam & consilium præbuit fratri ipsius archidiaconi, & complicibus suis aduersatijs episcopi, & inuasoribus episcopi & sociorum eius, & ita contra fidelitatem in tribus peccauit: Episcopus Ambian. grauem de ipso archidiacono coram Papa deposuit quæstionem: vndè mandat Papa quibusdam, quatenus si constiterit ipsum archidiaconum semel & secundo contra fidem & reuerentiam præstitam, episcopum prædictum dominum suum denegasse, vel in foro sęculari contra ipsum super rebus spiritualibus quæstionem de p̃mouisse, vel cautam & consilium præbuisse aduersarijs episcopi contra ipsum, eundem archidiaconum tanquam putridum membrum (ne sana inficiat) ab Ambian. ecclesia perpetuo abscindant, & beneficia sua per eos ad quos donatio pertinet, personis idoneis faciant assignari. Nota. qualiter punitur clericus, qui negat Prælatum suum dominum suum esse. Item qui trahit ipsum in foro sęculari pro re spirituali, vel qui facit contra fidelitatem, perdere debet feudum. Item vbi plura narrantur, quorum alterum per se sufficit ad priuationem beneficij, alterum probari sufficit. Item membrum putridum abscindi debet, ne sana membra inficiat. Item clericus qui negat episcopum dominum suum esse, vel ipsum trahit ad iudicium sęculare vel dat consilium aduersarijs suis contra ipsum, per sententiam perdit beneficia sua, non ipso iure, sicut fecit archidiaconus iste.

c Archidiaconum.] Ambianen. scilicet.

¶ Glo. seq. recitari potest signando & soluendo contrarium de regula vltima: &c.

d Homagij.] Homagium hic appellant fidelitatem & obedientiam, quam ratione archidiaconatus præstitit

¶ Idem † sancti Auberti archidiacono, abbati de Annona, & Præposito Cameracen.

¶ *Qui contra iuramentum negat Prælatum dominum suum vel coram iudice sęculari de ipso conqueritur, vel ipsum inuadit, deponi debet.*

CAP. XV.

GRauem † & dolore non vacuam: & infra.

¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si vobis constiterit archidiaconum c semel & secundò, contra fidem homagij d præstiti, ac debitam reuerentiam, episcopum suum esse dominum ne-

† Aliàs itat. Idẽ abbati sancti Alberti Archidiacono de Annona & p̃posito Cameracẽ.

† Vide Hostiens. superius citatũ. & Cõtiũ q̃ addit hic omissa à Raymũdo, vñ planius hęc intelligẽtur.

† nouum

nobis insinuare curauit, quod cum presbyteri & clerici Iotren. ecclesiæ Meldẽn. diœcesis, non consueuerint proprium habere sigillum, nec sint vnum corpus, a ita quòd capitulum appellaretur: † nihilominus contra voluntatem ipsius (quæ ipsorum caput est, & patrona) sigillum habere contendunt: & infra.

¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si vobis constiterit ita esse, dictis presbyteris & clericis auctoritate nostra inhibeatis expressè, ne præsumant, vel de nouo fabricare sigillum, vel vti eo, si forte nouiter † fuerit fabricatum.

stit episcopo, quod licet. 23.distin.quanquam.sup.de furtis.nullus. aliàs non licet exigere homagium. inf. de reg iur.indignum.& sup de simo. ex diligenti , & sic iste archidiaconus fidelitatem & debitam reuerentiam violauit multipliciter prout sequitur,meritò ergo punitus fuit.

† denegasse.

a Negasse.] ipso facto veniendo contra fidelitatem & debitam obedientiam, dando consilium inuasori episcopi,& fratri eiusdem archidiaconi contra ipsũ episcopum,qui traxit ipsum ad iudicem secularem:& ibi forte publicè ipsum dominum suum esse negauit,& ita semel & secundo venit contra fidem , vndè puniri debuit.

† Aliàs inter cõplicibus,&c.

b In foro seculari deposuisse.] Arg.est hic manifestũ, quod sola conuentio sufficiat ad hoc,vt cadat à iure suo,licet ñ fuerit litem contestatus. De hoc dictum est supra de foro compe.si diligenti . sed forte hoc est,quia deliquit contra dominum suũ, vndè fortius puniri debet.arg.ff.de remiti.homine.delictũ 1.respon.§.1.quia omnis contumacia aduersus præsidem, capite puniendus est.vt ibi dicitur: vñ iste ab omni officio , & beneficio priuatur.

c Causam vel consilium.] Si dedit consilium contra dominum suum,cui fidelitatem suam debet seruare,venit contra fidem ,punitam,& in ramẽtum fidelitatis, sup.de iureiu.ego N. & c.querelam.vndè indignus est beneficio quod hẽt ab eo. 22.q.vlt.de forma.& ideo priuari debet beneficio.arg 69.dist.si Imperator. & sup.de postu.c.vlt.Sic enim iste ingratus fuit contra episcopum suũ a quo beneficium habuit,quare ipso priuari debuit,sup.de dona.propter eius ingratitudinem.C.d reuo. don.l.vlt. Ber.

¶ Circa personas regulares seu religiosas, & in q̃b tenẽtur obedire,aliis que plenè obedir.,vid. statuit concilij Trident. sessio 25. ti. de regularibus , & monialibus.

† Inquietent

d Membrum putridum.] Ergo abscindendum est a corpore,ne infician sanas oues.sup d sta. mo. ea quæ.resp.in fi.& 45.dist.sed illud.& 24.q.3.re-

gasse: a † vel in foro seculari deposuisse b contra eum,super rebus spiritualibus quæstionem: aut tãquam inuasori episcopi & sociorum eius, quàm fratri eius vel † complicibus causam vel cõsiliũ c præbuisse : ipsum tanquã membrum putridum d ab Ambianen. ecclesia perpetuo abscindatis : e beneficia sua facientes personis idoneis, per illos,ad quos donatio pertinet, assignari.

¶ Gregorius ix. vniuersis ecclesiarum Prælatis.

¶ Ponit xv. gravamina illata religiosis , à quibus præcipit Prælatos abstinere.

CAP. XVI.

NImis † iniqua: f& infra ¶ Cum religiosi viri abnegantes salubriter semetipsos , elegerint in paupertate, Christo pauperi ad placitum famulari, tãquam nihil habentes,& omnia possidẽtes: non desunt plerique tam ecclesiarum Prælati, quam alij,qui cæca cupiditate seducti , propriæ auiditati subtrahi reputãtes quicquid prædictis fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant. † Volunt namque cõtra regulam à sede Apostolica approbatam,& sui ordinis institutã,ipsis inuitis eorum confessiones audire, ac eis iniungere pœnitentias,& Eucharistiam exhibere,nec volunt,vt corpus Christi in eorum oratorijs reseruetur: & fratres ipsorum defunctos, apud ecclesias suas compellunt sepeliri , & eorũ exequias celebrari : & siquis decedentium fratrũ alibi,quam in suis ecclesijs eligat † sepulturam, funus primò ad ecclesias suas deferri cogunt , vt oblatio suis vsibus cedat. Nec sustinentes eos habere campanam † vel cœmeterium benedictũ, certis tantum temporibus permittunt ipsos celebrare diuina . Volunt quoque in domibus eorum † certum numerũ fratrum,sacerdotum, clericorum , & laicorum, necnon cereorũ, lampadarum , & ornamentorum,pro voluntate sua taxare:ac residuũ cereorum quando nouiter apponuntur , exigunt ab eisdem. Nec permittunt, quod † noui sacerdotes eorum alibi , quàm in ecclesijs suis celebrẽt primes Missas : eos nihilominus compellentes , vt in quotidianis Missis, quas in suis locis& altaribus celebrãt, oblationes ad opus eorum recipiant & reseruent : quicquid etiam eis,dum celebrant Missarũ sollemnia,intra domorum suarum ambitum pia fidelium deuotione donatur, g ab ipsis extorquere oblationis nomine contendentes , qd etiã tam in ornamẽtis h altaris,quã in libris Ecclesiasticis absolutè con-

e Abscindatis.] Et ita per sententiam perdit beneficia,non ipso iure.sic qui trahit alium in vetitum examen, perdit causam per sententiam,non ipso iure, prout not.sup.de foocompe si diligenti. in glo. sed nunquid. Ber.

† eligit.

Nimis.) Duæ sunt ptes: Prima narrat grauamina;in secunda:ibi,Quo circa. mandat abstinere.Abbas.

CASVS . In capitulo isto reprehenditur auaritia siue auiditas Prælatorum , quam exercent contra viros religiosos,qui dimiserunt omnia propter Deum:& enumerantur multa,vt in ipsa littera continentur. In fine mãdat Dominus Papa quatenus vniuersi & singuli Prælati à prædictis grauaminibus desistãt, subditos suos ab huiusmodi arctius compescendo. No.hanc decr. contra auaritiam & cupiditatem Prælatorum.

† Vide alberich i Dictionar.o verbo, cãpanis, & Oldrad.cõsi. 227.

† eorũdem.

† vb

f Nimis iniqua.] In capite isto reprehenditur auaritia siue auiditas prælatorum , quam exercent contra viros religiosos , qui omnia renunciauerunt propter Deum , in pluribus , vt in litera patet.

g Donatur.] Hoc nullo modo debent Prælati ecclesiarum vbi vsurpare , quod pia deuotione fidelium confertur religiosis in vita supra de sepultu. de his, & supra,de statu.mona. capit.1.& hoc solum debent vbi habere , quod canones permittunt.12.quæst. 2.hoc tãtum.quã lit, luminoso.

¶ Hodie fecit Prædicatoribus.& Minoribus p decretalẽ Bonifa. sup cathedrã. innouatã p cõcilio Vien.de sepul.dudũ, lo.And.

h In ornamentis] De his enim relictis & alijs quæ ab diuinum cultum pertinent,nihil percipere debent, i quamuis de alijs

aliis reb. relictis in testamento possunt petere suam partem ff. de testam. c. vlt. & iō ab his petipsè & ab aliis grauaminib. dēnt humiliter abstinere, cum oia dimiserint pp Deum, & elegerint in paupertate dño deseruire, ff. c. prox. in prin.

Nimis.] Duę sunt partes, vt in pcedēti. Secda ibi, Quocirca. Alb.

CASVS. Quidam viri religiosi, s. fratres Prædicatores & Minores quorum ordinem & regulam sedes Apostolica noscitur approbasse, in arctissima paupertate Christo pauperi famulari elegerunt: sed Prælati ecclesiarum & alij, in multis articulis aggrauare nitūtur eosdem, & enumerantur in littera: vñ mandat Papa vniuersis Prælatis ecclesiarum, quatenus vniuersi & singuli, à prædictis grauaminibus oīno desistāt, & subditos suos cōpescant arctius ab hmōi. Nota pp fratres Prædicatores & Minores ad synodum ire non dēnt. Item iuramentum fidelitatis episcopis facere non dēnt. Item de fructib. hortorum suorum decimas soluere non tenent: exēpti sunt ab omnib. prænotatis grauaminibus.

† De cogendis synodis, & q sint vocandi, vide ff. circa demum in cō. i. Trisest. 24. de reform. 2 & de materia vide Iacobatium tract. concilio li. 2. art. 2. adde c. pp sup his, cum iij notatis, ff. de ma. & obedien.

† arctissima.

a Ad synodos.] Omnes enim religiosi q populum non habēt, ad synodum ire non tenentur, ar ff. de priuil. ex or in 6. & 18. q 2. § vlt. 18. d. in illa pales. cēs, quæ concilium. Turrecrē. est. De hoc dictum est ff. de offi. ordi. c. dilectus.

† Hodie quicūq; fratres & monachi ad publicas processiōes vocati, accedere cōpelluntur, his tñ exceptis, qui instrictioni clausura ppetuo viuunt, ita concilio Trisest. 25. ti. de regularib. c. 13.

b Fidelitatem iuramento.] Ab aliis, enim ministris siue rectorib. ecclesiarū, quib. animarum cura commissa est, hoc requiri, ait dist quanquam, & ff. de iureiu. nullus, ab huiusmodi fratres Prædicatores & Minores sunt exēpti. Et illud videtur intelligi de ppetuis rectoribus, sed isti non sunt perpetui, immo quasi annuatim mutantur.

c De hortorum fructibus.] De his enim nullas religiosi decimas soluere teneantur, de decī. ex parte, & leprosi etiam licet non sint protecti, de hortis decimas non soluunt ff. de eccl. ædi. cū dicat Apostolus de hortis ergo & de domibus decimas nulli religiosi soluere debent.

d De Iudæorum domibus.] Iudæi enim d domib. & aliis possessionibus si quas colleant, decimas soluāt ff. de decī. de terris. & ff. de vsur. quāto.

e A prænotatis.] in omnibus enim supradictis Prædicatores & Minores fratres exēpti sunt, nec possūt cōpelli ad aliqua supradicta faciendia.

† Anna est.] Violās interdictum, iurisdōne & clauium potestate se priuat. h. d. Primo ponit & aggrauat culpas episcopi. Secundo ibi, licet autem, recitat confessionem ipsius, & culpas aliorum fautorum, & irritos dicernit actus post interdicti sui am violatam: Tertio ibi, quia verò. punit fautores, qui beneficia receperunt, & qui interdictum violarunt, & qui illud seruantes oppresserunt, & eos citati mandat ad curiam. Albas Siculus.

CASVS. Dñs Papa pp quosdam excessus quorundam, commissos in quosdam canonicos, & prælatos, & clericos, & presbyteros regnum Portugalliæ supposuit interdicto Prefis Colubrien. ab initio cœpit seruare interdictum, tandem mutato consilio violauit temere interdictum, delinquendo in dominum Papam, qui tolerat ipsum, & in ecclesiam Romanam, contendendo Petri claues, & laudendo ecclesiasticam ptātē, & alios induxit, imò compulit non seruare interdictum; & quos ad hoc inducere non potuit, post multas iniurias, spoliauit eos dignitatib. pbēdis, & beneficijs suis & eos coegit exulare, & interdicendo & excōicādo eosdē, & pferēdo pdicta fautoribus suis, quæ ola illē cpsi pātia Papæ & fratrū ipsi⁹ publicè recognouit, remittens

† Bracarēsis & Colubriēsis seu Colibriēsis patus sūt vetustissimi in Portugallia, de quib. videto Ioannē Vasæū in annalib. Hispaniæ ap. 20. Et de materia textus & gl. vide Cornarium in c. alma mr. de sen. excli. & in a parte relectionis, §. 1. & 2.

gionsi decimas soluere teneantur, de decī. ex parte, & leprosi etiam licet non sint protecti, de hortis decimas non soluunt ff. de eccl. ædi. cū dicat Apostolus de hortis ergo & de domibus decimas nulli religiosi soluere debent.

minantes, eos de locis, in quibus Domino famulantur, faragunt amouere, nisi eis obediant in omnibus supradictis. Ad hoc † ne fratres ad honorabiliores † ciuitates & villas, vbi religiosè ac honestè valeant commorari, à populis deuotè vocati accedere audeant, inhibentes, tam in accedentes fratres, quam in receptatores † eorum præsumunt excommunicationis sententiam ꝓmulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus [c] decimas, necnon de habitaculis fratrum (sicut de Iudæorum domibus [d]) contendunt reddditus extorquere: asserendo, quod nisi fratres morarentur ibidem, ab alijs habitatoribus prouentus aliqui soluerentur: & vt ipsos suæ subdant totaliter ditioni, eisdem ministros & custodes volunt præficere pro suæ arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus, quatenus vniuersi & singuli à prænotatis [e] grauaminib. desistatis, subditos vestros ab huiusmodi arctius compescendo.

† honorabiles.

† receptores

¶ Idem archiepiscopo Bracaren.†

Non seruans interdictum, suspensus est ab officio & beneficio, & omni iurisdictione. hoc dicit secundum vnum intellectum.

¶ Idem vniuersis ecclesiarum Prælatis.

¶ Ponit duodecim grauamina Predicatorum, & Minorum, à quibus præcipit Prælatos abstinere.

CAP. XVII.

ij Nimis †praua: & infra.

¶ Cum quidam viri religiosi, vt pura, fratres Prædicatores & Minores (quorum ordinem & regulam sedes Apostolica noscitur approbasse) in arctissima † paupertate Christo pauperi famulentur: plerique Prælati, & alij eos ad synodos [a] suas cogunt accedere, ac suis constitutionibus subiacere: nec his contenti, capitula & scrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos se comminantur, fidelitatem iuramento [b] firmatam, ab eorum ministris, & custodibus exigentes: eis quoquè vt tam extra ciuitatem, quam intra cum eis processionaliter † veniant, ex leui causa mandantes: excommunicationis sententiam fulminat, in benefactores ipsorum, & & idipsum fratribus cō-

dans episcopatui in manibus domini Papæ, spontanea voluntate: & licet ille renuntiauerit, volens tamen dñs Papa vt illi q̃ sniam interdicti violauerant, & receperant bñficia aliorum, qui sine ↄ rõnabili non debuerant spoliari, non effugiant impuniti, ne facti peruersitas transeat præsumptorib. in exemplum: decernit irritas & inanes omnem iactõnẽ, destitutionem, collationem bñficiorum & dignitatum, ꝑsumptas ꝑ dictum epm̃, & excommunicationis & interdicti sententias in quoscunq; prolatas ab eo hac occasione post violationem interdicti. Et q̃a vbi magis exceditur, grauius est vindicandum, mãdat Papa archiepiscopo Bracarẽ. quatenus omnes illos, quos episcopus intrusit in beneficia & dignitates aliorum, non solum à beneficijs ipsis, verum etiã ab alijs, si qui obtinent, dẽat remouere, tam ꝑsumptores prædictos, quam omnes alios qui violauerunt damnabiliter interdictum ab officio & beneficio suspendendo: & illos, quos constiterit manus sacrilegas extendisse in ꝑsonas & res prædictorum canonicorum, ꝓlatorũ, & clericorum, ad ꝑsentiam Papæ venire compellat, ꝑo meritis recepturos, inuocato ad hoc si opus fuerit brachio seculari. Not. ꝙ qui violat interdictum, in duo vf delinquere: s. in principem, & ecclesiam, quia lædit ecclesiasticam potestatem: & contemnit claues Petri. Item post talem violationem & contemptũ sententia lata ab ipso violatore & institutio & destitutio irrita est. Item violatores interdicti ab officio & beneficio sunt suspendendi. Item qui grauius excedit, grauius est puniendus: quia vbi maior est culpa, maior debet exerceri vindicta. Item qui violentas manus mittit in clericum, ad sedem apostolicam ire compellitur. Item vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxilium brachij secularis. Ber.

a In nos & ecclesiam Romanam.] Vide magis punit dus fuit qui deliquit in principem, & sine restitutione damnandus, ar. dist. in tantum, immo culpam & offensam, quam in Deum & Romanam ecclesiam cõmisit remittere non posset, 23 q. 4. si is qui. & 63. dist. Saloni tanæ.

b Petri claues.] de quib. hẽs 21. dist. in nouo. vi hẽt potestatem ligandi & soluendi, 24 q. 1. quodcunq;. Iste enim contempsit Petri claues, violando sniam interdicti tam ꝙ sey quam per alios, quos ad hoc compulit, & tunc suspensus fuit violando interdictum, vt dicitur infra. Ber.

c Compulit nõ (renuit.) Propter hoc non excusan-

tur, cum pro nulla pœna tpali debuerant interdicti sniã violare, 32 q. 5. ita ne. licet culpam eorum attenuet, 1 ẽ. quod met. ca. u. sacris, arg.

d In exemplum.] Vt ꝙ hoc fit fiat ceteris interdictio delinquendi. 2 q. 7 qui ꝙ. 7. eo. ca. 1. & ẽ. de Iudæ. ad liberãdã, in fi. ꝙa facilius venię incentiuũ tribuit delinquendi, 23 q. 4 est iniusta. B.

(Gl. sc. no. violãte interdictũ non posse bñficia ꝓferre vel excõicare. ponit opin. Io. cui opponit, & ꝙ illa alle. Ʒriũ decr. si celebrat. cui rñ. Secũdo ponit secãdã cãm nullitatis ex parte recipiẽtis collationẽ, ponẽs ẽt quorũdã lectură, cui resistit. Tertiò ponit tertiã cãm ex parte destitutoris. Quartò ꝓsequit primo dictũ, interferens an ĩterstincto loco, homines loci sint interdicti.

e Irritas & inanes.] No. ꝙ q̃ non seruat sniam interdicti, bñficia vel dignitates cõferre nõ põt tanq̃ suspẽsus, ẽ. de ꝓcef. ꝓbenda diuersitatẽ, & hic patet manifestè. Itẽ nec talis põt aliquẽ excõicare, cũ quantũ ad sacra ecclesię excõicat reputet: quia ex eo ꝙ dicit, irritas, patet ꝙ institutiones & excõicationes sniç nullæ fuerũt, 24. q. 1. audiuimus, tñ Io. dicit ibi, ꝙ suspensus tñ ab offo põt excõicare: sed hoc ñ vf, ꝙa cũ ipse sit offõ priuatus, alium priuare non põt vt hic vf. si sententia talis tenuisset, illos absoluisset, vt in sentẽtijs excõicationis fieri cõsueuit: sed hic sniãs illas decernit irritas & inanes. Arg. contra ẽ. de cle. excom. mi. si celebrat, sed hic longe magis excedit, q̃ ibi: & est diuersus casus: ibi loquitur de suspensione canonis ꝙ participationem, hic de suspensione hominis. Item collatio prædictorum nulla fuit: quia illi, quib. collatio facta fuit, non seruauerunt interdictum nec excommunicatis conferri possunt multo fortius, ẽ. de cle. excom. min. postulastis, §. 2. & ẽ. de etat. & qual. cum bonæ. Quidam dãt, ꝙ hic plus fuit processum, s. ꝙ executores qui posuerunt interdictum excõicauerunt violatores interdicti: & sic rectè dicit, irritas, & inanes: sed ex littera huius decr. non colligitur hoc, sic vt excõicati fuerunt violatores interdicti tup. de cle. exc. mi. postulastis, §. 2. de institutionibus & destitutionil. nulla dubitatio est, quia sine culpa & absq; ordine iuris fuerunt destituti, & ita si nulla fuit destitutio, nulla fuit infrõ. 3 q. 6. hæc quippe, & ẽ. d. acta. ad petitionem & ẽ. de pur. can. c. pe. & ita dubitatio tñ remanet circa sniãs excõicationis & interdicti, & de illis idem credo, vt dictũ ẽ. ex eo. n. ꝙ tñ excessit vt patet in prædecr. suspensus fuit à iurisdictione cõtemnẽdo claues ecclesiæ, amisit potestatem clauium, sicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur, 11. q. 3. capitu. si is qui:

§. cum

CAP. XVIII.

TAnta est clauis Petri: & infra.

¶ Ad confusionem Episcopi quondam Colubrien. non potest in memoriam non venire, quãtum in nos & ecclesiam Romanam [a] deliquerit, qui despexerit Petri claues, [b] & ecclesiasticã læserit potestatem: cum nõ solum interdicti sententiam, quã seruauerat ab initio, temerè violauit, verum etiam induxit alios, immo compulit non seruare: [c] & quos inducere monitis, et flectere minis ac terroribus ad violandam interdicti sententiã nulla potuit ratione, post atroces iniurias, amissionem bonorum, spoliationem patenum, dignitatibus, præbendis, & beneficijs spolians, coegit miserabiliter exulare: ea suis ĩ hac parte fautorib. non absq; præsumptione temeraria conferendo, q̃ omnia idem episcopus, ĩ nostra, & † fratrũ nostrorum præsentia publicè recognouit.

¶ Licet autem memoratus episcopus in manib. nostris spõtanea cesserit volũtate: nolentes tamẽ, vt hi, qui huiusmodi sẽtẽtiã interdicti nõ sunt veriti temeritate ꝓpria violare, ac recipere dignitates ꝑbẽdas, ac bñficia aliorum; qui absque culpa et sine causa rationabili eis fuerant spoliati, seueritatem effugiant canonicæ vltionis; ne facti peruersitas trãsear præsumptorib. in exemplũ: [d] auctoritate Dei omnipotentis omnẽ institutionem, destitutionem, collationẽ ꝑbendarũ, beneficiorũ ac dignitatũ, ꝑsumptas per eundẽ episcopum, & excõmunicationis seu interdicti sẽtentias, in quoscunq; hac occasione ꝓlatas ab eo, post interdicti violationem eiusdem, decernimus irritas & inanes.

¶ Quia verò vbi magis

1 Dicebat Gof. ꝙ ꝓpellis peccauit grauiꝰ q̃ cõpulsus ꝛc. d. tãta, 24 q. 3. qui al iorũ, 11. quæst. 3. qui resistit. Io. An.

† Alias ita: & in fratrũ &c.

2? sequit
it a d tio
t pe Inno.
tij. vt hic
ɔſeruat Io
..An.
i hæc opi.
-cõiter re-
tobatur,vt
ɔcet Coua.
cap. alma
ũ,de sent.
ex.l.6.in 2.
ar.relect.§.
.num.8.
Alijs itu
rit,& quis
icaĩ intru-
s tradũt ci
itu in ca.ad
ures,sup.e.
it.

} violant.
Hæc duo
verba,auc̃to
ritate Apo-
ſtolica de
ſunt in ali-
quot manu
ſcripis,& in
preſſis pau-
is vetuſtio-
ibus.

† Vox, ſnũ
ceſt in an-
tiquis exem
plaribus.

‡ Aliàs pro
hibitum.

convergo. & 24.q.3.notandum,in fi.locus, a. 1 in
terdicitur pp homines, & ita homines ſunt interdicti
& ſuſpenſi, & non locus: quia cum locus ſit res in-ani-
mata,nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dĩ.
Interdico locum talẽ:hoc eſt dicere,interdico hoies in-
lius loci,& celebran
tes ibidẽ: & ita cele-
brãtes in loco inter
dicto,interdicti ſunt
& ſuſpenſi & irregu
lares,& ita nec elige
re nec aligi, nec etiã
poſtulare pñt, ĩ. de
poſtu.c.j.& ĩ.de cle.
cũ inter R.& ſup.de
cõſue. cũ dilectus, ĩ.
de cle excõ.mi. Apo
ſtolicæ,& ſic iſte epi
ſcopus qui violauit
interdictũ quod ab
initio ceperat obſer
uare,ſuſpẽſus fuit &
irregularis: vndè po
ſtea in alios ſẽtẽtias
ex õicationis ſeu in-
terdicti, aut ſupra
ſpenſionis ferre non
potuit,& ſolus Papa
eum talibus diſpẽſa
re poteſt ĩ.de re iu-
di. cũ à eterne. & ĩ.
de ſent. excom.eum
medicinalis, hb. 6.
arg.ĩ.ſ.quod non ſit
irregularis vel ſuſpẽ
ſus,ſupra,de cler.ex-
comm.mi. poſtulaſtis,§.vlt.& hic, vbi
dicit ſuſpendas oés,
&c. ſed illud ad factũ referẽ, cũ ẽt iam
eſſent ſuſpẽſi violan
do interdictum: ſed
qui ɔdicat aut etiam
celebrat excommu-
nicatus,nõ eſt ſuſpẽ
ſus proprie,niſi a ꝑ-
ceptione ſacramẽto-
rum,aut irregularis:
licet aliàs ſit punien
dus, dummodò non
in contemptum & contra prohibitiones ſuperioris, ſu-
pra de cler.excom.mi. ſi celebrat,cum hoc in iure non
inueniatur ſtatutum: a & ideò non debet extendi hæc
pœna. Ter-

exceditur,ibi eſt ſeuerius
vindicãdũ: a Mãdamus,
quatenus oĩb. quos ꝑdi-
ct⁹ eps in ſupradicta be-
neficit, præbendas,& di
gnitates itrudit,† nõ ſolũ
à beneficijs ipſis,præben
dis & dignitatib. verum
ẽt ab alijs beneficijs (ſi
qua obtinent)& eccleſijs
prorſus amotis, b tã præ
ſumptores eoſdem , quã
oẽs alios , qui præfatum
interdictum damnabili
ter violarunt,† ſuſpendas
(auctoritate † Apoſtoli-
ca) ab offo & beneficio.
¶Illos quoq;,quos in per
ſonas & res prædictorũ
canonicorũ , Prælatorũ
et clericorũ manus teme
rarias cõſtiterit extendiſ
ſe,ad noſtram venire cõ
pellas præſentiam , pro
meritis ſententiam †
recepturos, inuocato ad
hoc,ſi opus fuerit , auxi-
lio brachij ſecularis.,c

TITVLVS XXXII.

De noui operis nun-tiatione.

a Seuerius vindicandum.] quia vbi maior eſt culpa, maior exerceri debet vindicta,inf.de hær.excommuni-camus,§.credentes.vbi inuenies concordantias plures, de hoc ſim.ĩ.de æta, & qual. cum bona.

b Amotis.] Hæc eſt pœna illorum , qui non ſeruant interdictum,ſup.de cler.excom.mi.poſtulaſtis,§. quæſiuiſtis .

c Brachij ſecularis.]vt ſup.de offi.ord.c.j.& c.quoniã in plerisque,in fi. & ĩ.de ind.cum non ab homine, vbi enim eccleſia amplius facere non poteſt , implorare, debet auxilium ſeculare, & compellere,& à conuerſo. ĩ.de maled.c.a.arg.

DE NOVI OPERIS NVNTIATIONE.

¶Supra viſum eſt de exceſſibus Prælatorum in gene re, nunc reſtat videre in ſpecie de exceſſu qui fit in ædificando. Abbas.

INtellexim⁹.] Ædificium poſt nuntiationem noui operis demoliri, debet expenſis conſtruentis.s.h. d. In prima, conſultatio: In ſecunda reſponſio ibi , Quia verò. Abbas .

¶Lucius iij. Paduano epiſcopo .

¶ *Etiã eccleſia ædificata poſt nuntiationem noui operis, deſtruenda eſt expenſis conſtruentis h. d.cum ſequenti.*

CAP. I.

INtellexim⁹ †ex litteris tuis, quod cum cà , q̃ vertitur in ter Priorem S.Cypriani, & clericos de Rodigio ſuper capella, quæ in præ iudicium baptiſmalis ec cleſiæ de Coſta , ab eiſdẽ clericis eſt conſtructa, fraternitati tuæ delega-ta fuiſſet:& infra.¶Quia † verò ſicut leges non dedignantur [d] ſacro canones imitari , ita & ſa-crorum ſtatuta canonũ, Principum conſtitutio-nibus adiuuantur : [e] Fraternitati tuę man-damus , quatenus diligẽter conſiderans, quòd poſt denuntiationem noui operis , ſiue iure , ſi-

CASVS. Clerici d⁹ Rodigio cœperunt ædificare quandã ca pellam in præiudiciũ eccleſiæ baptiſmalis de Coſta pertinentis ad Prioratũ ſancti Cy-prianide Venetijs:ex parte eccleſiæ baptiſ malis fuit denũtia-tũ op⁹ clericis de Re digio,ne in præiudi cium ipſius eccleſiæ illam capellam ędi ficarent: ipſi ſpreta denũtiatione proceſ ſerunt in opere vñ ſuper hoc ad petitio nẽ Prioris S.Cypria ni de Venetijs com miſſa fuit cauſa Pa-duano epiſcopo. Epi ſcopus quia de noui operis nũtiatione in canonibus non repe rit , quæſiuit à Papa qualiter ſup hoc eſ-ſet procedẽdum : qa verò ſicut leges non dedignant ſacros ca-nones imitari, ita & ſacri canones Princi pũ conſtitutionibus adiuuantur: mandat Papa eidem epiſcopo,quatenus diligen tes conſideret, quod ſi poſt denuntiatio-nem noui operis ſiue iure, ſiue iniuria aliquid conſtruatur, ſecundum leges de-bet demoliri , & ſecũdum canones nul-la eccleſia in præiu-dicium alterius eſt conſtruenda: vndè negotium ipſum tam ſecundum le-ges, quam ſecundum canones non differat termina-re. Nota, quod leges non dedignantur canones imita-ri,& è conuerſo canones legibus adiuuantur. Item poſt denuntiationem noui operis, nihil eſt faciendum, aliàs totum debet deſtrui . Item nulla eccleſia in præiudicium alterius eſt conſtruenda. Item in cauſis eccleſiaſticis ſecundum leges poteſt iudica-ri .

†Ca.3.ti.de eccleſijs ædi ficã. in 2.cõ pi. Et dic. hic vide Hoſt. in ſũ. e.tit.vbi ple niſſimè. ad-de repetentes in rubri. & l. 1. ff.de noui. operis nun.

† Aliàs ita : quia verò ſe cræ leges cũ non dedi-gnant, &c.

d Non dedignantur.]In Auth.vt cler.apud proprios epiſcopos,ad fine.coll.6.& in Auth.de ecc.tit. in prin. coll.9.& 2.quæſtio.3.cap.Euthemium.§. hinc colligi-tur.

e Adiuuantur.] Et ita in cauſa eccleſiaſtica leges poſſumus allegare, vt etiam ſi canones deficiant, poſ-ſit iudicari ſecundum leges.10.diſt.lege,& c.ſi in adiu torium,23.q.2.hiſtoria,54 diſt.ex antiquis,arg.contra 33.q.1.inter hæc,32.q.4.nemo.3.Dicas quod ll.vtendũ eſt in eccleſiaſticis cauſis , niſi canonib. contradicant: quia tunc non, 10.diſtin.c.1.& hic in fi.dicitur,& facit ad hoc.C.de no.Cod.compo.hæc quæ.ibi,præterquam ſi iuris diuiſione aliqua adiuuentur,ſup.de maleſi.c.2. vbi de hoc.

} Adde an iº canonicum vel ciuile ꝓ. ualeat , no. in auth. cæ. ſa per Cy. C. de ſacro. eccl. gl. no. Inſ.de nup. in glo. 1.

a Sine

dans episcopatui in manibus domini Papæ, spontanea voluntate: & licet ille renuntiauerit, volens tamen dñs Papa vt illi q̃ sniam interdicti violauerant, & receperant bñficia aliorum, qui sine cā rōnabili non debuerant spoliari, non effugiant impuniti, ne facti p̃ualitas transeat p̃sumptorib. in exemplum: decauit irritas & inanes omnem institōnē, destitutionem, collationem bñficiorum & dignitatum, p̃sumptas p̃ dictum ep̃m, & excommunicationis & interdicti sententias in quoscunq; prolatas ab eo hac occasione post violationem interdicti. Et q̃a vbi magis exuberat, grauius est vindicandum, mādat Papa archiepiscopo Bracarē. quatenus omnes illos, quos episcopus intrusit in beneficia & dignitates aliorum, non solum à beneficijs ipsis, verum etiā ab alijs, si qua obtinent, dēat remouere, tam p̃sumptores prædictos, quam omnes alios qui violauerunt damnabiliter interdictum ab officio & beneficio suspendendo: & illos, quos constiterit manus temerarias extendisse in p̃sonas & res prædictorum canonicorum, p̃latorū, & clericorum, ad p̃sentiam Papæ venire compellat, pœ meritis receptoros, inuocato ad hoc si opus fuerit brachio seculari. Not. q̃ qui violat interdictum, in duo vł delinquere: s. in principem, & ecclesiam, quia lædit ecclesiasticam potestatem, & contemnit claues Petri. Item post talem violationem & contemptū sententia lata ab ipso violatore & institutio & destitutio irrita est. Item violatores interdicti ab officio & beneficio sunt suspendendi. Item qui grauius excedit, grauius est puniendus: quia vbi maior est culpa, maior debet exerceri vindicta. Item qui violentas manus mittit in clericum, ad sedem apostolicam ire compellitur. Item vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxilium brachij secularis. Ber.

a In nos & ecclesiam Romanam.] Vide magis puniēdus fuit qui deliquit in principem, & sine restitutione damnandus, 11 dist. in tantum, immo culpam & offensam, quam in Deum & Romanam ecclesiam cōmisit temnere non posset, 23 q. 4. si is qui. & 63 dist. Saloni tanæ.

b Petri claues.] de quib. hēs 21 dist. in nouo. vł hēt potestatem ligandi & soluendi, 24 q. 1. quodcunq;. Ille enim contempsit Petri claues, violando sniam interdicti tam p̃ se, quam per alios, quos ad hoc compulit, & tunc suspensus fuit violando interdictum, vt dictum infra. Ber.

c Compulit nō seruare.] Propter hoc non excusatur, cum pro nulla pœna tpali debuerant interdicti sniē violare, 32 q. 5. ita ne. licet culpam eorum attenuet, 1 ē. quod met. cau. sacris, arg.

d In exemplum.] Vt p̃ hoc ēt fiat cæteris interdictio delinquendi. 2 q. 7. quæ p̃. 3. eo. ca. 1. & ē. de lade. ad liberādā, in fi. q̃a facilitas venię incentiuū tribuit delinquendi, 23 q. 4. est iniusta. B.

[Gl. se. no. violātē interdictū non posse bñficia ɔferre vel excōicare. ponit opin. Io. cui opponit, & p̃ illa allc. Ɔtiū dect. si celebrat. cui rñ. Secū do ponit secādā cām nullitatis ex parte recipiētis collationē, ponēs ēt quorūdā lectură, cui resistit. Tertiò ponit tertiā cām ex parte destitutorū. Quartò p̃sequit primu dictū, interferens an interdicto loco, homines loci sint interdicti.

e Irritas & inanes.] No. q̃ q̃ non seruat sniam interdict., bñficia vel dignitates cō ferre nō pōt tanq̃ ius spēsus, 3. de ɔcess. ꝓb. q̃a diuersitatē, & hic patet manifestè. Itē nec talis pōt aliquē excōicare, cū quātū ad facta ecclesię excōicat reputetur quia ex eo q̃ dicit, irritas, patet q̃ institutiones & excōicationes snię nullæ fuerūt, 24. q. 1. audiuimus, tñ Io. dicit ibi, q̃ suspensus tñ ab offō pōt excōicare: sed hoc si vł, q̃a cū ipse sit offō prius tus, alium priuare non pōt vt hic vł? si snia talis tenuisset, illos absoluisset, vt in sentētijs excōicationis fieri cō sueuit: sed hic snias illas decernit irritas & inanes. Arg. contra ē. de cle. excom. mi. si celebrat, sed hic longe magis excessit, q̃ ibi: & est diuersus casus ibi loquitur de suspensione canonis p̃ participationem, hic de suspensione hominis. Item collatio prædictorum nulla fuit: quia illi, quib. collatio facta fuit, non seruauerunt interdictum nec excommunicatis conferri possunt multo fortius, 3. de cle. excom. mi. postulastis, § 2. & ē. de etat. & qual. cum bone. Quidam dñt, q̃ hic plus fuit processum, s. q̃ executores qui posuerunt interdictum excōicauerunt violatores interdicti: & sic rectè dicit, irritas, & inanes: sed in littera huius decr. non colligitur hoc, sic vt excōicati fuerunt violatores interdicti. iup. de cle. exc. mi. postulastis, § 2. de institutionibus & destitutionib. nulla dubitatio est, quia sine culpa & absq; ordine iuris fuerunt destituti, & ita si nulla fuit destitutio, nulla fuit intrō. 3 q. 6. hæc quippè, & ē. d. accn. ad petitionem & 3. de pur. can. c. pe. & ita dubitatio tñ remanet circa snias excōicationis & interdicti, & de illis idem credo, ut dictū ē. ex eo n. q̃ tñ excessit vt patet in prædict. suspensus fuit à iurisdictione cōtemnēdo claues ecclesiæ, amisit potestatem clauium, sicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur, 11. q. 3. capitu. si is qui. § cum

1 Dicebat Gof. q̃ appellās peccauit grauī q̃ cōpulsus ſe. d. tāta, 24 q. 1. qui ad iorū, 11. quæst. 3. qui resistit. Io. An.

† Alias ita: & in fratrū &c.

CAP. XVIII.

TAnta est clauis Petri: & infra.

¶ Ad confusionem P. episcopi quondam Colubrien. non potest in memoriam non venire, quā tum in nos & ecclesiam Romanam [a] deliquerit, qui despexerit Petri claues, [b] & ecclesiasticā læserit potestatem: cum nō solum interdicti sententiam, quā seruauerat ab initio, temerè violauit, verum etiam induxit alios, immo compulit non seruare: [c] & quos inducere monitis, etflectere minis ac terroribus ad violandam interdicti sententiā nulla potuit ratione, post atroces iniurias, amissionem bonorum, spoliationem patenum, dignitatibus, præbendis, & beneficijs spolians, coegit miserabiliter exulare: ea suis ī hac parte fautoribus non absq; præsumptione temeraria conferendo, q̃ omnia idem episcopus, ī nostra, & † fratrū nostrorum p̃sentia publicè recognouit.

¶ Licet autem memoratus episcopus in manib. nostris spōtanea cesserit volūtate: nolentes tamē, vt hi, qui huiusmodi sētiā interdicti nō sunt veriti temeritate ꝓpria violare, ac recipere dignitates ꝓbēdas, ac bñficia aliorum; qui absque culpa et sine causa rationabili eis fuerant spoliati, seueritatem effugiant canonicæ vltionis; ne facti peruersitas trāsear p̃sumptoribus in exemplū: [d] auctoritate Dei omnipotentis omnē institutionem, destitutionem, collationē p̃bendarū, beneficiorū ac dignitatū, p̃sumptas per eundē episcopum, & excōmunicationis seu interdicti sētentias, in quoscunq; hac occasione ꝓlatas ab eo, post interdicti violationem eiusdem, decernimus irritas & inanes.

¶ Quia verò vbi magis

¶ Sequit. fuit a d tio à t̃pe Innocẽtij. vt hic obſeruat Ioan. An. Iã hæc opĩ. gl. cõiter reprobatur, vt docet Coua. in cap. alma mr̃, de ſent. exc. l. 6. in 2. par. relect. §. 1. num. 8.

† Alijs intruſerit, & quis dicat intruſus tradũt citatu in ca. ad aures, ſup. eo. tit.

† violant. † Hæc duo verba, auctoritate Apoſtolica deſunt in aliquot manuſcripis, & in ipreſſis paulo vetuſtioribus.

† Vox, ſalt̃ deeſt in antiquis exemplaribus.

a Seuerius vindicandum.] quia vbi maior eſt culpa, maior exercẽdi debet vindicta, inſ. de hæc. excommunicamus, §. credentes. vbi inuenies concordantias plures, de hoc ſim. ī. de æta, & qual. cum bona.

b Amotis.] Hæc eſt pœna illorum, qui non ſeruant interdictum, ſup. de cler. excom. mi. poſtulaſtis, §. quæſiuiſtis.

c Brachij ſecularis.] vt ſup. de offi. ord. c. j. & c. quoniã in pleriſque, in fi. & ī. de iud. cum non ab homine, vbi enim eccleſia amplius facere non poteſt, implorare, debet auxilium ſeculare, & compellere, & è conuerſo. ī. de maled. c. 2. arg.

5 cum ergo. & 24. q. 3. notandum, in fi. locus, n. 1 interdicitur pp homines, & ita homines ſunt interdicti & ſuſpenſi, & non locus: quia cum locus ſit res inanimata, nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dr. Interdico locum talẽ: hoc eſt dicere, interdico hoies illius loci, & celebrantes ibidẽ: & ita celebrãtes in loco interdicto, interdicti ſunt & ſuſpenſi & irregulares, & ita nec eligere nec aligi, nec etiã poſtulare põt, ī. de poſtu. c. j. & ī. de elec. cũ inter fi. & ſup. de cõſue. cũ dilectus, ī. de cle. excõ. mi. Apoſtolicæ, & ſic iſte epiſcopus qui violauit interdictũ quod ab initio ceperat obſeruare, ſuſpẽſus fuit & irregularis: vndè poſtea in alios ſẽtẽtias ex õicationis ſeu interdicti, aut ſuſpenſionis ferre non potuit, & ſolus Papa cum talibus diſpẽſare poteſt ī. de re iudi. cũ à eterne. & ī. de ſent. excom. cum medicinalis, lib. 6. arg. ī. ſi quod non ſit irregularis vel ſuſpẽſus, ſupra, de cler. excomm. mi. poſtulaſtis, §. vlt. & hic, vbi dicit ſuſpendas oés, &c. ſed illud ad factũ referẽ, cũ ẽt iam eſſent ſuſpẽſi violando interdictum: ſed qui celebrat aut etiam celebrat excommunicatus, nõ eſt ſuſpẽſus proprie, niſi a pceptione ſacramẽtorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniendus, dummodò non in contemptum & contra prohibitiones ſuperioris, ſupra de cler. excom. mi. ſi celebrat. cum hoc in iure non innouiatur ſtatutum: a & ideò non debet extendi hæc pœna. Ber.

2 Aliàs prohibitum.

exceditur, ibi eſt ſeuerius vindicãdũ: a Mãdamus, quatenus oĩb. quos p̃dict⁹ eps in ſupradicta beneficit, præbendas, & dignitates itruſit, † nõ ſolũ à beneficijs ipſis, præbendis & dignitatib. verum ẽt ab alijs beneficijs (ſi qua obtinent) & eccleſijs prorſus amotis, b tã præſumptores eoſdem, quã oẽs alios, qui præfatum interdictum damnabiliter violarunt, † ſuſpendas (auctoritate † Apoſtolica) ab offo & beneficio. ¶ Illos quoq; quos in perſonas & res prædictorũ canonicorũ, Prælatorũ et clericorũ manus temerarias cõſtiterit extendiſſe, ad noſtram venire cõpellas præſentiam, pro meritis ſententiam † recepturos, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. c

TITVLVS XXXII.

De noui operis nuntiatione.

¶ Lucius iij. Paduano epiſcopo.

¶ *Etiã eccleſia ædificata poſt nuntiationem noui operis, deſtruenda eſt expenſis conſtruentis ℔. d. cum ſequenti.*

CAP. I.

INtellexim⁹ † ex literis tuis, quod cum cã, q̃ vertitur inter Priorem S. Cypriani, & clericos de Rodigio ſuper capella, quæ in pręiudicium baptiſmalis eccleſiæ de Coſta, ab eiſdẽ clericis eſt conſtructa, fraternitati tuæ delegata fuiſſet: & infra. ¶ Quia † verò ſicut leges non dedignantur d ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonũ, Principum conſtitutionibus adiuuantur: e Fraternitati tuę mandamus, quatenus diligẽter conſiderans, quòd poſt denuntiationem noui operis, ſiue iure, ſiue iniuria aliquid conſtruatur, ſecundum leges debet demoliri, & ſecũdum canones nulla eccleſia in pręiudicium alterius eſt conſtruenda: vnde negotium ipſum tam ſecundum leges, quam ſecundum canones non differat terminare. Nota, quod leges non dedignantur canones imitari, & è conuerſo canones legibus adiuuantur. Item poſt denuntiationem noui operis, nihil eſt faciendum, aliàs totum debet deſtrui. Item nulla eccleſia in præiudicium alterius eſt conſtruenda. Item in cauſis eccleſiaſticis ſecundum leges poteſt iudicari.

d Non dedignantur.] In Auth. vt cler. apud proprios epiſcopos, ad fin. coll. 6. & in Auth. de ecc. tit. in prin. coll. 9. & 2. quæſtio. 3. cap. Euthemium. §. hinc colligitur.

e Adiuuantur.] Et ita in cauſa eccleſiaſtica leges poſſumus allegare, vt etiam ſi canones deficiant, poſſit iudicari ſecundum leges. 10. diſt. lege, & c. ſi in adiutorium, 23. q. 2. hiſtoria, 54 diſt. ex antiquis, arg. contra 33. q. 2. inter hæc, 32. q. 4. nemo. 3. Dicas quod ll. vtrodũ eſt in eccleſiaſticis cauſis, niſi canonib. contradicant: quæ tunc non, 10. diſtin. c. 1. & hic in fi. dicitur, & facit ad hoc. C. de no. Cod. compo. hæc quæ ibi, præterquam ſi iuris diuiſione aliqua adiuuentur, ſup. de maled. c. 2. vbi de hoc.

† Ca. 3. ti. de eccleſijs ędificã. in 2. cõpi. Et Hoſt. hic vide Hoſt. in ſume. tit. vbi pleniſſimè. adde repetentes in rubri. & l. 1. ff. de noui. operis nun.

† Aliàs ita: quia verò ſetræ leges tã non dedignant, &c.

3 Adde an ip⁹ canonicum vel ciuile ꝑualeat, no. in auth. ceſſante per Cy. C. de ſacro. eccl. gl. no. Inſ. de nup. in glo. 1.

¶ De noui operis nuntiatione.

¶ Supra viſum eſt de exceſſibus Prælatorum in genere, nunc reſtat videre in ſpecie de exceſſu qui fit in ædificando. Abbas.

fiue iniuria a aliquid conſtruatur,legalib.debet cõ ſtitutionib. demoliri, & 10
q; nulla eccleſia in p̃iudi ciumeſt alterius cõſtruẽ da, †negotium ipſum ſe- cundum legum,& cano- num ſtatuta non differas terminare.

b Innocentius iij. Cantuarien. archiepiſcopo. 20

¶ *Summatur vt ſupra cap. proxi.*

CVm ex.] Primò mandat opus demoliri, & irritat quicquid ex illo ſecutum fuit. Secò reprehedit ar chiepm,qui non curauit ſcãdalum ſubditorum. ibi, Su per e. Tertiò orat eum,vt pareat,ꝛ i. Finis. Abb. Et not. quod c. dilecti, 2 ſ. ac appel. loquitur de eodem facto. CASVS. Archiepiſcopus Cantuarien. cœpit ædifica re quandam capellam de Lamech. in loco pertinen te ad eccleſiam Cantuarien. monachi Cantuarien. eccle ſiæ denunciauerunt ei nouũ opus: ipſe archiepſs ipre a denuntiatione ædificauit eccleſiam,& canonicos inſtituit in eadem,redditus aſſignando eiſdẽ, recepit i 30
iuramenta fidelitatis ab ipſis, vndè monachi Cantuarien. eccleſiæ domino Papæ grauiter iunt conqueſti: Mandat Papa Cãtuarien. archiepõ, quatenus quicquid ædificatum eſt in eccleſia de Lamech. poſt nouiope ris nuntiationem ſuis expenſis faciat penitus demoliri, eo non obſtante ſi abſens fuerit, cum in lege ſit cautum,vt ‖ ille cui opus nouum fuerit nuntiatum, ædificauerit ante remiſſionem, & poſtmodum agere cœperit ius ſibi eſſe ita ædificatum habere, debet ſibi 40
actio denegari,& in irritum reducatur quicquid de i- ſtituendis canonicis ibidem,& aliis ad ipſam eccleſiã pertinentibus, ordinatum eſt ab ipſo, vel a ſuccef ſoribus,& canonicos ab obligatione præſtiti iuramenti denuncet abſolutos auctoritate Papæ,quia ex quo principale non tenet, quicquid ex eo, vel ob id ſecutum eſt, debet irritari.

¶SVPER EO QVOQVE.] In ſ. iſto dicit Papa, quod multum notatur, quod monachi Cantuarien. cum omnia dimiſerint propter Deum, vt laborio- ſa periculis pericula & res non dubitauerint inquirere exponere: quod nullo modo debuiſſent niſi cognoſce rent præmiſſa in præiudicium Cantuarien. eccleſiæ redundare: archiepiſcopus pro vitando ſcandalo ipſo tum ab huiuſmodi inuriis non ceſſauit, cum ſcriptum ſit, & illa quæ hinc mortali peccato omitti nõ poſ ſunt,non ſunt pro ſcandalo vitando dimittenda. nec il- la dẽt pro ſcandalo vitando cõmitti, quæ ſine pecca to mortali committi non poſſunt, tã ab illis quæ ſine mortali peccato cõmitti poſſunt & dimitti, pro vitan- do ſcandalo ceſſandum eſt, & eis etiam inſiſtendum eſt: vndè Apoſt. Si ſcãdalizatur frater, nõ comedã carnes in æternum: & Dñus in Euangelio contra eos, qui ſcandali ſi- ſtant materiã. Væ, inquit, homini illi, p quem ſcãdalũ uenit & licet ſcãdalũ maio- rum ſit vitandũ, vi tandũ eſt et & minorum. In fidi. it, quod contradictioni ſuę ta liter ſiue imponat, qđ cõtradictio p̃teri ta per virtutem obe dientiæ valeat expia ri. Nota quod q̃cquid factum eſt poſt e- nũtiationẽ noui ope ris, expenſis eius cui denuntiatum eſt, demoliri de- bet: nec debet quis audiri, ſi dicat ius ſibi eſſe edifi- care. Item de ſtructo principali, & acceſſoria deſtructa ſunt. Item ar. pro religioſis, quod ſemper præſumuntur iuſtam cau ſam habere. Item arg. quod pro vitando ſcandalo q̃nq; detrahendum eſt ſeueritati. Item propter ſcandalum peccatum mortale committi non debet. Item ſcanda- lum minorum vitandum eſt, ſicut maiorum.

[Gl. ſ. q. o. ij. it & tolut, & de ſummatione ipſius, & duabus quæ ſequuntur proxi. ſ. c. 1.

c *Expenſis*] Sed quare ſuis expenſis debet deſtruere, cum non fuit ei denuntiatum nouum opus? quia ab- ſens fuit, vt hic ſequitur in litera. imò ſufficit quod præſtet patientiam, vt monachi deſtruant, arg. ff. de alie. iud. mu. cauſa & l. 3. ſ. item ſi. & hæres in pœnam non ſuccedit: vndè ſufficit patientiam præſtare, ff. eo l. pen. a Sed dic quod denuntiatio fuit facta prædeceſſo- ri. vndè tenetur ille ſicut ille, cum ea ſuccedat in vi- tium. ſ. de iu. qua. V & ſ. de teſt. ipo. tempe, & hoc edi ctum datur hæredi & in hæredem, cum in vitium ſuc- cedit, & etiam poſt annum, ff. eo l. prætor, in fi. ſup. de teſtib ſignificauerunt, & ſic ſuis expenſis debet demo- liri, ſ. eo. prox. & C. eo. l. vnica. ſi verò ædificatum ſit do mino inuito tunc ſufficit præſtare patientiam: Vel ‖ ſeruus tine iuſſu domini hoc fecit. ff. quod vi aut clam ‖ alius, 2. reſpon. & l. denique, ſ. vlt.

d Cautũ ſit.] ff. e. l. 1. ſ. in operis denegatur huic actio, quia fecit contra denunciationem ante remiſſionem.

e Nuntiatum.] Denũtiatio noui operis ad ea tm̃ per- tinet, q̃ ſolo cõiuncta ſunt, vel in ſolo fiũt, nõ ad alia, ff. e. l. j. ſ. hoc ſũt edictum, opus autem nouum facit, q̃ ædificando vel detrahendo priſtinã operis facie immutat ff. eo l. j. ſ. opus nouum. nõ aũt ſi quis reficit antiquũ ff. e. l. j. ſ. ſi quis ædificium. & ſ. de iudæ. conſulunt. Illud præterea ſcias, q̃ qui denuntiat nouum opus, pri- mò iurare debet, quod non calumniæ cã denuntiat, ff. eo de pupillo, ſ. qui opus, & hoc ſuũm auctore p̃tore exigitur anteq̃ iuret, vt ibi dicit. Et qui ſimpliciter no nuntiat hoc ipſo conſtituit ipſum qui ædificat poſſe- mẽ, ſecus ſi p̃ iudicem lapilli. ff. eo l. j. ſ. in op̃is, & ſic pupillo, ſ. mercatores. Et ideò melius eſt hoc facere p̃ lapillũ, & hæc denuntiatio fieri hẽt ſiue per ipſum dñm, ſi ſit præſentatori, ſeruo vel puero, ſiue per ipſius familiã, qui ædifi cat, ff. eo de pupillo, ſ. nũciare, dummodo in p̃ſentia, vel certe, vt dixi ſ. c. prox. Cẽ petit aũt denuntiari domino, ſed etiã emphyteutæ & creditori, ff. eo in pronunciali, ſ. vlt & ſ. ſi ego, & l. creditori. Et ſi ædificetur in pu blico, p̃ilibet ciuis admittit ad denũtiãdũ, vt l. p̃ iuſta, in

pruin-

† Conſtituen da.

† Ca. vn ico ti. de no. ope ris nũ. in ſ. cõ. Conſule. Hoſt. in ſce denti c. ita- tum.

† Fuerit.

2 Illud verũ niſi hẽs ratũ hẽat ædificiũ cẽptũ, vel ni ‖ ædificet, ff. eo. l. prætor, ſ. hoc interdictũ, & l. ſi. ſm Hoſ. Io. An.

1 Secundum Hoſ. de hoc plenè i ſũ. e. ti. ſ. cui fiat & ſ. pen. & vl. & vide in Spe eo. tit. l. j. in fi.

prouinciali. § vlt. Item competit vsufructuario, sed non contra dominum, ita tamen, quòd vsusfructus non fit deterior, ff. de remiss. l. 1. § 2. Item tenuis nuntiare non potest, sed ei potest denũtiari, ff. eo. de pupil. § 1. nisi nomine alterius nuntiet, ff. quod vi aut clam. l. 3. Item si antequam ædificatũ esset, aliquis ageret cum vicino, ne altius tolleret ædes, nec res defenditur, hoc facere debet prætor, vt ille præst. cautionem non prius ædificare, q̃ vltro agat ius sibi esse. ff. eo. ii prius.

¶ De hac remissione, q̃ & tacitè, & expẽsè fieri p̃t, vid. Host. in sum. de noua. oper. nunt. § qualiter tollatur.

a Remissionẽ.] Remissio quandoque fit expresse, l. ff. eo. ii solum, § sciendum, & tacitè, vt ea l. § morte. Si autem q denuntiauit, nõ vult remittere renuntiationem, cautione ẽt sibi oblata, dẽt peragere causam, si potest, vsque ad tres menses, & alter tenetur expẽdiare non obstante cautione obligẽs, si nõ compleuerit cautam vsq; ad tres mẽses sufficiã impediente, cauear. postea de opere dimolitẽdo, & ædificet. C. eo. l. de operis, quidã non habent ioi hanc rubr. ied est in ut. de a inf pri. & sic intelligẽ j. e. c. vlt. & c. pxa. q. n. statim vsq; do. e. l. de iur tuo. ñ tenet stare cautionẽ, ut ibi, nisi post tres mẽses, vt ibi dictum est.

¶ Hæc glos. sulam apertius intelliges, si legas Host. citatũ super textu.

b Non teneat principal.] Destructa nare, destruuntur priuilegia ar. inf. de verbo sig. abbate, in fi. & 16. q. 7. & hæc dixim, ff. de fi. inst. inter dilectos, § cũ igit, C. de Ill. nõ dubiũ, ff. de colle illicitis, l. 3. & 18. q. 2. i nullo, ff. de reiu. nihil dolo, i. fi. ff. d fid. & Iesuitor obligari.

¶ dubitauerint.

c Nõ fecisset] Nocar. p monachis, q sẽper præsumuntur instam lite mouere, cũ ipsi sua dimittant propter Deum, ñ ei. prosi. nimis iniqua, in princ. vndè ñ est pium. mdũ, quod appetãt alterna. c. 12. q. 1. capedit, in fi. & est similc, 9. q. 2. Lugdunẽ.

¶ Debeat.

¶ Sint.

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 43 p. c. 10 ad q̃onem, ex quo intelliges plenè hunc locum.

2 Pro intellectu huius gl. vide B. Th. 2 2. qõ. 43. art. 7.

miſſionẽ a † ędificauerit, deinde agere cœperit ius sibi esse ita ædificatũ habere, sibi dẽat actio denegari, reducẽs ,prius in integritũ, q̃quid de instituendis ibi canonicis, & alijs ad ipsã ecclesiã pinentibus, à te, vel prędecessore tuo cognoscẽ ordinatũ, eorũ redditibus ad statũ pristinũ reuocatis: quos ab obligatione p̃stiti iuramenti, pro eo q̃ ibidem instituti fuerunt, auctoritate nostra, p te denũtiari p̃cipimus absolutos: cũ enim amodò non teneat principale, b quicquid ex eo, vel ob id secutum est, sub p̃missa distinctione decernimus irritandum: & inf ¶ Super eo quoque nõ turbemur admirari, quod cũ viri religiosi monachi Cantuarien. q oia dimiserunt pro Christo, tot laboribus, & periculis psonas, & res nou dubitauerunt † frequenter exponere (quod non c fecissent, nisi cognoscerent p̃missa respicere in grauẽ Cantuarien. eccle æ detrimentum) tum saltem pro vitando tã graui scãdalo ,pximorũ, ab huiusmodi etiã tibi prohibitis non cessasti: cum sacræ scripturę testimonio debueras † didicisse, q̃d licet opera illa, q̃ sine mortali peccato omitti non possunt, nõ sunt † pro vitãdo scandalo † dimittenda, d nec ea debeant pro scandalo vitãdo cõmitti, quę

sine mortali peccato cõmitti non p̃nt, ab his tñ, quę sine mortali peccato cõmitti p̃nt pariter, & dimitti, ſit pro scandalo tollendo e cessandum, & eis ẽt pro vitando scandalo inflictẽdũ, vñ Apostolus: Si scandalizatur frater, non comedã carnes in ęternum. Et Dñs in Euangelio contra eos, q̃ scãdali p̃stant materiã: Væ (inquit) homini illi, p quem scãdalum venit, &c. ¶ Et licet maiorũ ,scandalum sit vitandum, vitandũ est ẽt scãdalum pusillorum, iuxta testimonium veritatis: Qui scãdalizauerit (inquit) vnum de pusillis istis, q̃ in me credũt, &c. Finis ergo his taliter à te imponatur, q̃d præteritę contradictionis rebellio, per virtutem sequentis obediẽtiæ valeat expiari.

¶ Hactenus statutus.

¶ In optione est nuntiantis nouum opus, an infrà tres menses de præiudicio suo debeat ostendere, & interim cessetur ab opere: an verò recepta cautione de opere demoliendo, statim ædificari permittat. h. d. cum seq.

CAP. III.

SIgnificãtib. † canonicis S. Opportunæ, innotuit nobis, q̃d cum super eo, q̃ N. ciuis Parisien. in quadã platea ecclesiæ tuæ, eis prohibentibus in suum ædificabat p̃iudicũ, & grauamẽ, deposuerunt corã officiali Parisien. archidiacono q̃nem; eis offerentib. in-

e Pro scãdalo tollẽdo.] q̃ p q̃ detrahendũ ẽ q̃nq; iuueritati, 50. di. vt p̃stituerei, & i° relaxat p p̃ scãdalũ sine multitudinẽ, ï. de tẽp. or. c. 2. vbi ẽ hoc. & p p scãdalũ ẽt matrimoniũ impediri, ï. de sponsi. cũ in tua. & ï. ẽ cog. spi. sup eo. ï. de cle. con. cũ olim.

f Licet maiorũ.] i. diuitũ, & potẽtũ, q̃ seq eiã hẽnt multitudinẽ, 23. q. 4. nõ pot. R.

Significantibus.] In prima narrat factum appellationis remedio relatum: in secũda dat iudicem ibi, Ideòque Abb.

CASVS. Quidam ciuis Parisien. N. nouum cœpit ædificare in platea S. Opportunæ Parisien. in præiudicium ipsius ecclesiæ: canonici ipsius ecclesiæ denuntiauerunt ei nouum opus, deponẽtes de ipso super hoc corã officiali Parisien. Archidiaconi q̃stionem, & offerẽtes se probaturos incontinenti. placeam illam ad suam ecclesiam pertinere, & illum in suum p̃iudicium ædificare: vndè petebãt illum prohiberi ne ædificaret, non obstãte q̃ dictus N. offerebat cautionem de opere demoliendo, imponeretur ipsum N. ius ædificandi non habere: officialis interloquẽdo decreuit probationes canonicorum admittendas, & ab opere interim quiescendum: à qua interlocutoria idẽ N. ad Senõ. curiam appellauit: officialis curiæ Senon. interlocutoriã illam cassauit, decernens p̃dictũ N. procedere in operis ædificandi, ꝓhibita pri° cautione de ipso demoliẽdo, si ius nõ haberet, nõ admissis exceptionibus et recursũ: p̃dicti canonici ad sedẽ Apost. appellauerunt: Mãdat Papa, quatenꝰ ita est, q̃ q. l. facta est post hmõi appellationẽ, in statũ pristinũ reuocet, & post, &c. No. p q̃

Matt. 18.

† Vide pleniùs p Doct. in l. 1. ff de noui oper. nunt. adde Host. citatũ in p̃cedentibus. cap.

quid factum est post denuntiationem noui operis, debet demoliri, non obstante cautione oblata de opere demoliendo, si ius non haberet.

a In continenti.] Maximè, quia idem est si vsque ad tres menses, in fi. c. prox. & C. eo. l. vnica, vt plenè dictū est in c. prox. sed multo fortius, si hoc in continenti probare volebant: quia restitutio etiam differtur si in continenti offerantur probationes, ff. de restit. spolia. litteras, & ff. vt in poss. leg. si is a quo, in princ. & ff. ad exhi. l. 3. § ibidē fin. sup. de ord. cog. cū dilectus.

b Interloquēdo decreuit.] & benè, quia non obstante cautione illa oblata, tenebatur expectare vsq; ad tres menses aduersarios volentes probare de iure suo. inf. c. prox. & C. e. l. vnica, sicut dictum est in c. prox. quæ determinatur per hanc decr. & seq.

[Glo. cq signat contrarium, & remittit.

c Ad Senon ecclesiā prouocauit.] Hic omisso 2 episcopo, appellauit ad metropolitanum, & ideò contra supra de appell. dilecti 2. vbi hæc materia plenè expeditur.

IS cui.] CASVS. Quidam denuntiauit nouum opus alicui, qui in suum præiudicium ædificare volebat, ille volebat præstare cautionem de opere destruendo, denuntians nolebat cautionem illam recipere, immo volebat probare præiudicium suum, vel saltem vsque ad tres menses; quæsiuit iste denuntians an deberet audiri? Respondet ei Papa dicens, quod ille, cui ipse nouum opus denuntiauit, tenetur ipsum expectare vsque ad tres menses volentem probare præiudicium sui iuris, non obstante cautione, quæ offertur ab ipso de opere destruendo, si non iure ædificatum apparet. Nota hic & in præcedenti c. quod non prodest offerre cautionem de opere destruendo, si aduersarius cautionem recipere noluerit. Item nuntians nouum opus expectari debet ab aduersario per tres menses volente probare præiudicium sui iuris, non obstante cautione de opere demoliendo.

[Glo. quem. obijcit & soluit, ponit opin. quam reprobat.

d Non obstante.] Sed contra videtur, quia si ille cui nouum opus denuntiatur, tacuerit de opere demoliendo, si apparuerit eum iniuste ædificasse, vel per eum non steterit, quo minus satisfecerit, licitè potest ædificare, ff. eo non solum, § si cum possem, & § si tamen, & l. præter, §. 1. & §. hoc interdictum, & §. deinde, & l. stipulatio, alias incipit, de noua oper. §. 1. sed hæc intelligenda sunt sm ea quæ hic, &c. prox. dicuntur & C. de ædific. priu. l. vlt. 3 & si statim vult probare præiudicium suum, vel vsque ad tres menses, auditur, non obstante cautione, quæ sibi offertur, vt hic dicitur: alias recepta cautione ædificat, vel statim, vel post tres menses, & sic intelliguntur cōtraria, & ita est in optione denuntiātis an velit statim docere de iure suo, vel vsque ad tres mēses, an statim recipere cautionē de opere demoliēdo, & postea procedatur in opere. Alij 4 dīnt, q̄ est in ptāte illius qui ædificat, dare statim cautionē, vel expectare, vt incontinēti, vel vsque ad tres menses probet. Sed contrarium verum est, vt hic patet.

e Trium mensiū.] Hoc sumptum est de illa l. C. de ædifi. priu. l. vlt. Ber.

3 Alias sub tit. de noui ope. nun.

4 Vel Io. & Hugolinus.

1 Præsumit. n. de iure illius qui non quęrit diffugia. ī. de præs. nullus. Io. And.

2 Appellabatur. n. de officiali archidiaconi, qui de spāli iure cognoscebat hic causam. Io. And.

3 Alias, curiā, idq; i recentioribus, nāveteres codices, ecclesiam, hāt.

4 Alias ope.

5 Præiudiciū.

6 Denuntiasse.

TITVLVS XXXIII.

De priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum.

¶ Leo Papa. †

¶ Episcopalis dignitas nō debet tribui, nisi locis insignibus, & populosis.

CAP. I.

EPiscopalia gubernacula, non nisi maioribꝰ & populis, & frequentioribus ciuitatib. præsidere oportet: ne honor, cui debent excellentiora cōmitti, sui numerositate vilescat. §

¶ Gregorius † P. subdiaco.

¶ Non obstante priuilegio fori, potest laicus ecclesiæ malefactor per ecclesiam puniri.

CAP. II.

SIcut ī iudicijs laicorū priuilegia turbare no

EPiscopalia.] Maiores ciuitates dotauit priuilegio episcopatus sunt honorandæ. Abb. Sic.

CASVS. Episcopi non nisi maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus præsidere debent, ne honor episcopalis propterea vilescat. Non quod ne vilescat dignitas episcopi, non in minoribus villis, sed in ciuitatibus residere debet.

[Glo. cq signat contrarium, & soluit.

f Maioribus.] 80. distin. episcopi. vbi idem dicit, arguo contra 93. dist. legimus. ibi, si auctoritas quæritur, col. 2. post med. Cap. in Authē. de sacrosanctis. §. 1. & 3. col. 8. Sed hoc intellige quantum ad vulgi opinionem: quia vbicunque est, nomen episcopi habet, vt nec legimus, & sic referas ad factum quod hic dicit.

g Vilescat.] simile est quod sponsa non est statim tradenda, ne sponsus habeat eam minus charam. 27. q. 2. institutum. Ber.

SIcut.] CASVS. Dicit Gregorius, quod sicut ipse non vult in iudicijs turbare priuilegia laicorum, ita non vult quod ipsi laici debeant sibi præiudicium aliquod inferre: quod si fecerint auctoritate Apostolica vult eis resistere: & ipsos laicos molestā

† Gregorius primus li. 2. epistola. 5. c. 44. registri indict. 11. & c. 2. eo. ti. & in comp.

† Leo. Papa primus epist. 85 incipiens. cū in ordinationibus. c. 2 refert Burc. lib. 1. decret. c. 23. &c.

DE PRIVILEgijs, &c.

Supra visum est de excessibus prælatorū, sed quia quandoque delinquunt subditi excedendo terminos priuilegiorū suorū, & dubitari posset de intellectu priuilegiorum, ideò hic de priuilegijs, & excessib. eorum pertractat. De hac materia tractat 25 q. 2. per totū, facit quod habetur 3. di. priuilegia 9. q. 3. episcopo. §. sola vsq; ad fi. 12 q. 3 c. priuilegium, 12 q. 2. c. qui & diuinis, & humanis, & repetitur in Sexto & Clem. Abb.

tos coercere, non est contra legem agere, sed legi facere subsidium. Nota q̃ ecclesia non vult ius alterius sibi arrogare, quia distincta debet esse iurisdictio. Itē violentos coercere non est contra legem agere, sed legi subsidium facere.

[Gloss. sequens arguit & remittit.

a Præiudicātibus.] idest præiudiciū facere volētibus ecclesiæ, quia etiam si peteret auxilium eorum, nō propter hoc præiudicaretur ecclesiæ, sup. de of. or. c. 1. Et sic ē ar. quod ecclesia non vult ius alterius sibi arrogare, qa iurisdictio distincta esse debet. sup. de iud. nouit. vbi de hoc. & sup. fil. sint legi causa q. 2. vbi de hoc.

b Coercere.] si aliquid de iure ecclesiæ sibi vsurpare p̃sumpserint. sup. d immunec. clon minus, & c. aduersus. sup. le fo. compe. um sit generale & q malos coerceat, minister Domini est, 23 q. 5 qui malos & ministerium p̃bet legi, vt ea. cauſa, & q. ea. ho nacidas. & hic, Ad hoc enim facta sūt iura, vt mali puniātur, vt 4. distin. facta sūt. p leges. n. nemo bene facere cogitur, sed malè agere p̃hibetur, 23. quæ. 5. ad idem. Ber.

lumus, ita eis præiudicāri bus a nobis moderata vo lumus auctor itate reſiſte re. Violentos itaque laicos coercere, b non contra legem est agere, sed legi facere. † subsidium,

¶ Alex. iij. in conci. Lateran.

¶ *Religiosi etiam exempti ecclesias, & decimas non debēt à laicis recipere sine consensu diœcesanorum, h. d. vsque ad §. excommunicatos.*

CAP. III.

CVm † & plantare sācrā religionem, & platatā fouere modis, omnib. debeamus, nulquā † hoc melius exequimur, quam si nutrice ea, quæ recta sunt, & corrigere quæ profectū virtutis † impediunt, commissa nobis auctoritate curemus. Frattum autem & coepiscoporum nostrorum

conquæstione comperimus, quod fratres Templi † & Hospitalis, & alij religiosi indulta sibi ab Apostolica sede priuilegia excedentes, c contra episcopalē auctoritatem multa præsumunt, quæ & scandalum faciunt, & graue pariunt periculum animarum; & infra.

¶ Ecclesias igitur & decimas d de manu laicorum, sine consensu ēporum, tam illos, quam ēt quoscunque alios religiosos recipere prohibemus, dimissis quascunq; contra tenorem istum aliquo tempore e recepe-runt.

¶ *Excommunicati & interdicti omnino non debent admitti ad diuina, etiam per religiosos exemptos h. d. vsque ad § in ecclesiis. Abb. Sic.*

¶ Excommunicatos f †

fratribus de rebus temporalibus rationem exhibeant & institutos inconsultis episcopis non audeant remouere. Item si Templarij vel Hospitalarij ad ecclesiam venerint interdictam, semel in anno ad ecclesiasticum officium admittantur, exclusis excommunicatis & interdictis: nec tūc ibi sepeliantur corpora defunctorum. Item de confratribus prædictorū statuit concilium, vt si omnino se nō reddiderint fratribus ipsis, sed in proprietatibus suis remanserint, propter hoc ab episcoporum suorū sententia & iurisdictione nullatenus eximātur, sed potestas sua in eos sit vt alios parochianos suos exerceant cum delinquunt. Quod autem dictum est de prædictis fratribus. idem præcipit aliis omnibus obseruādū. Si enim cōtra hoc institutū venerint ecclesiæ in quibus ista præsumpserint, sub iaceāt interdicto, & quod egerint, irritū habeatur. No. quod ecclesiæ vel decimæ de manu laici sine cōsensu episcoporum recipi nō debent. Item constitutio extenditur ad p̃terita. Item excōmunicati & interdicti ob tēptu alterius priuilegij ad diuina recipi nō debēt. Item institutio & destitutio presbyterorum ad episcopum pertinet, nisi eccl. tiæ vtroq; iure, i. est, quo ad spiritualia & temporalia ad religiosos pertineant. Item Templarij & Hospitalarij semel in anno in ecclesijs interdictis celebrare possunt. Item qui in fraternitate priuilegiatorum recipiuntur, si in proprijs possessionibus remanserint, propter hoc à subiectione diœcesani episcopi non eximuntur. Item quod de Templarijs & Hospitalarijs hic dicitur, ad alios omnes religiosos extenditur. Et per abusum siue delictum perditur priuilegiū. Ex sic notā quod priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

† De Templarijs, & Hospitalarijs, vide Cassanæū, in catalogo gloriæ mundi par. 4. consideratione 64. & 65. & par. 9. consideratione 4.

† Vide Calixtum Papam 2. epist. 2. ad Eps Galliæ Refert Burchardus lib. 11. Decret. c. 38. & suo p. 14. cap. 102.

† Ferre subsidiū, in registro.

‖ In concilio Lateran. sub Alex. 3. & 4. & c. 1. de tur. in 6. cōp. † nunquam a Itē qđ ius suum vult, & debet defendere. ff. de supneglig. pla. licet, ff. de immunec. eccl. qđ li. 6. lo. And. ‖ veritatis, in concilio. a Fallit in casu l. cæliscolarū. C. de Iudæ. & l. hac lege. C. de pactis cōuen.

CVm. Io. An. diuidit totam decretalem in tres partes: nam in prima ponit exordium, & querelam episcoporum decisam, in secunda parte prouidet: in tertia prorogat, & pœnam imponit. Secūda ibi, Ecclesias, Tertia ibi, Quod autem. Et secūda principalis subdiuiditur in quinque, quæ omnia patēt ex sumario & intellectu. Et ista diuisio est bona. Abb. Sic.

CASVS. Fratres Templi & hospitalis excedebant in pluribus contra episcopalem auctoritatem, qui etiam scandalum faciebant, & inducebant periculum animarum: propter quæ episcopi in Later. cōcilio de ipsis grauiter sunt questi. Super his primo dicit papa, cū & plantare sacram religionem, & plantatam fouere modis omnibus debeamus, nusquam illud melius exequimur, quàm si ea nutrire quæ recta sunt, & corrigere quæ profectum virtutis impediunt, commissa nobis auctoritate curemus: Demum descendit ad articulos, in quibus prædicti fratres excedebant: recipiebant enim ecclesias & decimas de manibus laicorum, sine consensu episcoporum: prohibet papa prædictis fratribus & alijs quibuscunque religiosis, ne de cætero prædicta recipiant sine consensu episcoporum, dimissis illis, quas contra tenorem istum aliquo tempore receperunt. Item excommunicatos & nominatim interdictos ab episcopis recipiebant ad diuina: præcipit concilium tam his, quam alijs religiosis, prædictos euitandos iuxta sententias episcoporum. Item in ecclesijs suis, quæ ad eos pleno iure non pertinent, presbyteros instituendos in eis cum vacauerint episcopis repræsentent, vt de cura plebis episcopis respondeant, & ipsis

a Præiudicātibus.] ideſt præiudiciū facere volētibus eccleſiæ, qđia etiam ſi peteret auxilium eorum, nō propter hoc præiudicaretur eccleſiæ, ſup. de of. or. c. 1. Et ſic ē ar. quod eccleſia non vult ius alterius ſibi arrogare, qa iurisdictio diſtincta eſſe debet. ff. de iud. nouit. vbi de hoc. & ſup. fil. ſint legi cauſa q. 2. vbi de hoc.

b Coercere.] ſi aliquid de iure eccleſiæ ſibi vſurpare p̃ſumpſerint. ſup. d immunec. eccl. non minus, & c. aduerſus. ſup. le fo. compe. um ſit generale & q malos coerceat, miniſter Domini eſt, 23 q. 5 qui malos & miniſterium p̃bet legi, vt ea. cauſa, & q. ea. ho nacidas. & hic, Ad hoc enim facta ſūt iura, vt mali puniātur, vt 4. diſtin. facta ſūt. p leges. n. nemo bene facere cogitur, ſed malè agere p̃hibetur, 23. quæ. 5. ad idem. Ber.

c Excedentes.] Vndè illa perdere debēt. 11. q. 3. priuilegium 25. diſt. vbi.

d Eccleſias igitur & decimas.] ſic 16. q. 7. decimas. 4. & ſupra de iure patron. quod autem de conſenſu epiſcoporum poſſunt eccleſias recipere ſupra de iure patr. cura 3 decimas quas habent laici in feudum, & non aliàs poſſunt recipere de conſenſu epiſcoporum, ſup. de his quæ fiāt a prælat. cum Apoſtolica. in fi. decimas tamen de laboribus ſuis non ſoluunt. ſup. de dec. ex parte.

[Gloſſa ſeq. recitetur per contrarium.

3 Et de donat. paſtoralis. io. And.

e Aliquo tempore.] niſi præſcriptione muniti fuerint, vel poſtea conſenſum epiſcopi habuerint, ſup. de iure patr. cura.

f Excommunicatos.] quos vitare tenentur, non obſtante aliquo priuilegio infra de ſent. excommunic. nulli, & de iure communi quilibet tenetur: 11. q. 3. excommunicatos, quod ius per priuilegium non

tollitur,vt in decre.prædicta,nulli.

[Glo.seq.rec.i.per quæstionem.

a Nominatim interdictos.]Nominatim aliquis dicitur interdictus siue excommunicatus,quando proprio nomine expresso i interdicitur,vel alijs circunstãtijs

quoque & nominatim a interdictos, tam ab illis, quã ab alijs omnib.iuxta episcoporum sententiã statuimus euitandos.

¶Religiosi, etiam exempti,in ecclesijs non pertinentibus ad eos pleno iure,non instituunt, nec destituunt inconsultis episcopis:sed rationem exigunt in temporalibus ab institutis. h.d.vsque ad § quod si.

¶ In ecclesijs verò suis, quæ ad eos pleno iure non pertinent,instituendos presbyteros episcopis repræsentent, vt eis de plebis cura respondeant.Ipsis verò pro reb. temporalibus rationem exibeant competentem. Institutos etiam inconsultis episcopis non audeant remouere.

¶Hospitalarij & Templarij semel in anno celebrent in ecclesia posita in loco interdicto ,ibi tamen non sepeliantur corpora mortuorum, h.d. vsque ad §. de confratribus. Abbas.

¶ Quòd si Templarij vel Hospitalarij ad ecclesiã venerint interdictam,nõ nisi semel in anno c ad ecclesiasticum officium admittantur:nec tunc ibi sepeliantur corpora defunctorum. d

¶ Confratres exemptorum, seu ipsorum oblati, qui in testã non se præsentarunt,indicare possunt ab ordinarijs locorum,h. d. vsque ad fin. Abb. Siculus.

nota Abbas.

i vt no.ff.de elc.excõ. mi. ꝓposuit. Io.And.

a Ad idẽ de ẽn excõ. cõstitutione i li.6 .vide qđ dixi ff.de ꝓbẽ.in Lateranẽ.i prin. Io.And.

quoque & nominatim a interdictos, tam ab illis, quã ab alijs omnib.iuxta episcoporum sententiã statuimus euitandos.

Pleno iure.]Idest vtroque iure quo ad spiritualia & tẽporalia inf. eo.quoniam. sed à contrario videtur, quod si vtroque iure prineat ad illos ꝙ episcopus nihil possit attentare in illos: quod verum est: & ita institutio & destitutio quo ad tẽporalia & spiritualia ad ipsos prinet, 16.q.1. c.1.& inf.eo.quoniã, & sic ecclesiæ istæ eodem gaudent priuilegio,quo & isti priuilegiati: alias vero si pleno iure ad eos nõ prineãt. ieruasi qđ hic dicit Sed cũ pleno iure istæ ecclesiæ pertinent ad istos religiosos expriuilegio Papæ: quis deponet presbyteros? Potest dici qđ illi primo vocabunt episcopũ diœcesanum, & per eum adiunctis sibi alijs episcopis deputatio fiat Sicut fit in alijs seruandis.& hoc colligo secundum tenorem priuilegiorũ, vt si primo debeant recipere facta ab episcopo diœcesano,secũdũ quod i priuilegio ponitur, vel etiã à quocunque,& secundum hoc vocabant isti priuilegiati quoscũque episcopos voluerint. aliàs possunt priuari officio & beneficio ꝙ abbates iusta causa i ꝛueniẽte, se deponere non possunt, cum ad officium abbatum hoc nõ pertineat. B. e Semel in anno.] De hoc habes inf.eo. vt priuilegia.4 illud. ADDITIO. Utrum ante quãdo possit celebrari ecclesia interdicta, vide Innocentium sextum in c. fi. de sen. excom. in vi. in fin. & quid si

d Defũctorum.]Nisi fuerint fratres eorum: quia tũc possunt illi sepelire in ecclesia interdicta,dummodo illi fratres non sint excommunicati,vel nominatim interdicti,vt inf.eo.vt priuilegia.

e Nullatenus eximantur.] Sic inf. eo. tuarum.& c. pen.& hoc ideo,quia per cõfraternitatem talem non sunt eorum.ꝛũ illorum,nec oblati,sed aliquam emissionem consequũtur.inf.eo.vt priuilegia.vnde dixit,omnino non reddiderint, & ita remanẽt de iurisdictione episcoporũ. aliàs ꝑ tribus,vl quatuor denarijs posset quis eximi à iurisdictione sui episcopi,qđ esset iniquum inf.eo.vt priuilegia. § hoc autem.

¶ De confratribus † hoc constituimus, vt si non se prædictis fratribus omnino reddiderint, sed in ꝓprietatibus suis omnimodò duxerint remanendum,propter hoc ab episcoporum suorum sententia nullatenus eximantur. e sed potestatem suã in eos sicut in alios parochianos suos exercent, cum pro suis fuerint excessibus corrigendi.

¶ Quod autem de prædictis fratribus dictum est, ab alijs quoque religiosis, † qui præsumptione sua episcoporum percipiunt iura, & contra canonicas eorum sententias, & tenorem priuilegionum f nostrorum venire præsumunt, præcipimus obseruari. Si enim contra institutum hoc venerint ,& ecclesiæ in quibus ista præsumpserint,subiaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.

¶ Idem archiepiscopis [& † episcopis] ad quos iustem ista peruenerint.

Suis priuilegijs priuandus est, qui alienis derogat.

¶ Præter panormitanũ & alios hic uide Marianũ Sozinũ & alios i c. 2. sup de fo. compet & glossam & Geminianũ] i c. quoniã 7.q.4.

† Vide cõcilium Trid. sessio 6. de ref. ca.3. & sessio.25. tit. de regularibus.c.4.vbi habes,quando episcopi corrigãt religiosos, & puniant.

CAP. IIII.

Dilecti † filij fratres Hospitalis Hierosolymitani transmissa nobis conquestione mõstrarunt,quod vos eis de malefactorib suis iustitiã facere nõ vultis g priuilegia

f Tenorem priuilegiorum.] Sic inf.eo. porro.in fine.& ideo nõ debẽt habere tractum illorum,ex quo ea non seruant,inf.eo. tuarũ, & capetistis, & c.vt priuilegia.1 1.q.3 priuilegiũ. & nam per abusum hæc peridictũ perditur priuilegiũ quare subiacebunt propter hoc interdicto episcoporũ, vt in fine sequitur. fin. sup.de hære. ad abolẽdam.in fine vbi de hoc.

Dilectis.]In prima ponit querelã.In secũda ibi, Procerto.prouidet Abbas. CASVS.Fratres Hospitalis Hierosolymitani cõquesti fuerũt domino papæ, quod archiepiscopi & Episcopi eis de suis malefactoribus iustitiam facere nolunt,priuilegia ipsorum non recipientes: vnde papa scribit Prælatis prædictis , quod ipsi procerto sciant , quod ipse priuilegia ipsorum prælatorum decernet,eum ipsi obmare nõ timeant ferpeis authẽticis Romæ ecclesiæ No.arg.ꝓra indices,qui iustitiã q relanti.nõ exhibẽt, & partiũ probationes nõ attẽdũt.Itẽ no.q ei iustitia nõ est seruãda q alijs iustitiã denegat exhibere.

† Cap.4.cõcilii in 1.cõp. & post cõcilium Lateranẽ. par. 44. capit.6.

g Nõ vultis.]Vnde pñt cõuenire,qa iustitiã facere nolũt.s.ꝙ.Dño.& i Aut.vt diff.iu § ꝓp & vic,

¶ Hæc duæ voces, & episcopis, desunt,in aliquo vetustis & recentioribꝰ codicibꝰ.

& vlt.col.8.& 23.q.5.administratores.& sic iudex facit liem suam propter dolum suum, & etiam propter alias culpas, vt ff.de iudi. filius familias.

a Contemnentes. arg. contra iudices, qui probationes diligenter non attendunt, ar. 30.q. 5. iudicantem.

ipsorum recipere contemnentes,[a] & infra.

¶ Pro certo sciatis, quod nos concessa vobis priuilegia decurtabimus,[b] cũ ecclesię Romanę scriptis authẽticis obuiare minime timeatis.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Etiam priuilegiati non possunt admittere excommunicatos ad sepulturam: & si admiserint debent inde eos ejicere & si non fecerint, episcopus supplebit.*

CAP. V.

AD† hæc: & infra.

¶ Mandamus, quatenus Hospitalarijs præcipias, vt siquos in excõmunicatione defunctos in cęmiterijs ecclesiarum sepelierint,[c] eos extrà cę miteria ejiciant:[d] quod si facere noluerint, tu hoc de his, quos in excõmunicatione defunctos esse constiterit, exequaris.

¶ Idem Abbati, & monachis sancti Andreæ Cisterciẽ. ordinis.

¶ *Contra priuilegium ecclesiæ præscribitur spatio triginta annorum: hodie verò quadraginta vt infra eod. accedentibus.*

CAP. VI.

SI† de terra, quam habetis in parochia canonicorum de Plautio, per triginta annos[e] eis decimas persoluistis, eas sibi de cætero integre persoluatis. Licet enim priuilegiorum Romanæ ecclesiæ beneficio fratrib. Cistercien. ordinis † indultum fuerit, quod de laboribus suis nullas decimas persoluere debeant, de priuilegio tamen indulto tanto tempore,[f] vobis detrahere voluistis: cum liberum sit vnicuique iuri suo renuntiare: & eoque modo non potestis vos in hac parte tueri.

¶ Idem Ambian. episcopo.

¶ *De priuilegijs non est iudicandum, nisi eorum tenore inspecto, & secundum continentiam eorum ab omnibus subditis sunt seruanda.*

CAP. VII.

PORRÒ† quamuis

b Decurtabimus.] Non enim sunt ei sua iura seruanda, qui ius alienum violare non metuit. 73.dist. vbi. & 25.q.2.sic decet. & de mu.pe.c.1. & 8. & ar. 95.dist. esto subiect⁹. & quod quisque iuris in alterũ statuit, vti debet eo. sup. de cõstit. cum omnes & ecclesiasticus ordo confunditur, si cuilibet ius suum nõ seruatur. 11. q. 1. peruenit. Inspiciant ergo priuilegia istorum, & secũdum quod ibi continetur, ita obseruetur. inf. eo. porrò. & ita tanquam cõtemptores & negligentes punientur. B.

AD hæc.] Etiã priuilegiati, qui sepelimt mortuos excommunicatos, eos extumulare tenẽtur. hoc dicit. Abbas.

CASVS. Hospitalarij defunctos in excõmunicatione sepeliebant in cœmiterijs ecclesiarum: mandat Papa Cantuarien. archiepiscopo, quatenus p̃cipiat ipsis Hospitalarijs, vt corpora illorũ defunctorum in excommunicatione, extra cęmiteria ejiciãt, & si non fecerint, archiepiscopus illud exequi non omittat. No. quod corpora defunctorum in excommunicatione, si sunt in cœmiterijs sepeliendo,

[Glossa seq. teci. per quæstionem.

c Sepelierint.] ita communicando eis in morte, inciderunt in excommunicationem, quia cui non communicamus viuo, non communicamus & mortuo. 23.q. 2.c.1.2.& 3. & supra de sepul. sacris.

[Glo. seq. excipit duos casus.

d Ejiciant.] si potuerint discerni ossa eorum ab ossibus fidelium; aliàs non supra de sepulturis sacris. & nisi forte tales fuerint, qui petierunt absolui, & per eos non steterit, quo minus fuerint absoluti; & quia post mortem sunt absoluendi, inf. de senten. excom. à nobis 2. & factum suum illi emendare tenentur. sim. 55. dist. pœnitentes. alioquin archiepiscopus hoc faciet in eorum opprobrium. Ala.

SI de terra.] CASVS. Monachi sancti Andreæ ordinis Cisterciẽ. habent priuilegium de non dandis decimis de laboribus suis, monachi isti habent terras in parochia canonicorum de Plautio, de quibus decimas persoluerunt per xxx. annos dictis canonicis, nunc, existati nolunt soluere decimas dictis canonicis: vnde nam dat Papa monachis illis, quatenus si de terra illa, quam habent in parochia illorum canonicorum, per xxx. annos decimas persoluerunt, eisdem, eas de cætero integrè sibi soluant: quia licet eis sit concessum, vt de laboribus suis decimas non persoluant, de priuilegio tamen indulto tanto tẽpore detrahere voluerunt; vnde non possunt per priuilegium se in hac parte tueri, cum liberum sit vnicuique iuri suo renuntiare. Not. & qui non vtitur priuilegio sibi concesso legitimo tẽpore, amittit illud. Item triginta annorum spatium beneficia priuilegij excludit. Item liberũ est cuilibet iuri suo renuntiare.

[Glossa] quæ ns signat contrarium', & remittit.

e Triginta annos.] ar. contra sup. de præscr. de quarta, 16. q. 3. placuit. & quasi omnes. & est expressum infra eo. accedentibus vbi tantum xl. annorum spatio perditur priuilegium, vbi de hoc.

[Gl. seq. fortificat textum.

f Tanto tempore.] sic patet, quod priuilegium perditur, nisi quis vtatur eo inf. eo. accedentibus. sic etiã leges per desuetudinem abrogãtur. ff. de legibus. de quib. multo fortius priuilegium: quia res de facili ad suam naturã reuertitur, ff. de pact. si vnus. & quod ñ nõ totũ, sed propter hæc quatum ad alios non perditur.

[Gl seq. alle. 5. contr. signat contrarium, & remittit.

g Renuntiare.] sic inf. eo. accedentibus. & sup. de regu. ad Apostolicam, & c. statuimus, & 7.q.1. quam periculosum & remittentibus actiones suas, non est vlteri⁹ regressus ad eas. ff. de ædili. edic. l. quæritur. §. si venditor. ar. §. ẽ. de soc. si diligẽti. vbi plene de hoc tractat.

PORRÒ.] Priuilegiorum tenor inspiciendus est & seruandus. h.d Et potest exemplari tex. per c. nuper. ẽ. de decimis, Abba.

CASVS. Templarii & Hospitalarii multa prærogatiua libertatis sunt muniti: verũm aliã libertatẽ hñe vñr in locis illis in quib. fuerant habitatores antequam ad eos peruenissent, quã in aliis suis possessionib. & si habuerunt eandẽ vel aliã, hoc ex inspectione priuilegiorũ suorũ valet cognosci & si in q̃ inuenit i priuilegio, ita è obseruãdũ. In fine dicit Papa: sic volumus eos tenorẽ suorũ priuilegiorũ seruare, q̃ fines eorũ ñ trãsgrediant. No. q̃ priuilegia seruãda sũt sm q̃ tenet in eis: Et sic ẽ ar. q̃ priuilegia stricti iuris sũt. Itẽ ar. q̃ nulli priuilegiato credẽdũ ẽ, nisi priuilegiũ suũ inspiciẽdũ cõcedat. Itẽ

[a] & vlt.col.8.& 23.q.5.administratores.& sic iudex facit liem suam propter dolum suum, & etiam propter alias culpas, vt ff.de iudi. filius familias.

[a] Contemnentes. arg. contra iudices, qui probationes diligenter non attendunt, ar. 30.q. 5. iudicantem.

[b] Decurtabimus.] Non enim sunt ei sua iura seruanda, qui ius alienum violare non metuit. 73.dist. vbi. & 25.q.2.sic decet. & de mu.pe.c.1. & 8. & ar. 95.dist. esto subiect⁹. & quod quisque iuris in alterũ statuit, vti debet eo. sup. de cõstit. cum omnes & ecclesiasticus ordo confunditur, si cuilibet ius suum nõ seruatur. 11. q. 1. peruenit. Inspiciant ergo priuilegia istorum, & secũdum quod ibi continetur, ita obseruetur. inf. eo. porrò. & ita tanquam cõtemptores & negligentes punientur. B.

AD hæc.] Etiã priuilegiati, qui sepelimt mortuos excommunicatos, eos extumulare tenẽtur. hoc dicit. Abbas.

CASVS. Hospitalarij defunctos in excõmunicatione sepeliebant in cœmiterijs ecclesiarum: mandat Papa Cantuarien. archiepiscopo, quatenus p̃cipiat ipsis Hospitalarijs, vt corpora illorũ defunctorum in excommunicatione, extra cęmiteria ejiciãt, & si non fecerint, archiepiscopus illud exequi non omittat. No. quod corpora defunctorum in excommunicatione, si sunt in cœmiterijs sepeliendo,

[Glossa seq. teci. per quæstionem.

[c] Sepelierint.] ita communicando eis in morte, inciderunt in excommunicationem, quia cui non communicamus viuo, non communicamus & mortuo. 23.q. 2.c.1.2.& 3. & supra de sepul. sacris.

[Glo. seq. excipit duos casus.

[d] Ejiciant.] si potuerint discerni ossa eorum ab ossibus fidelium; aliàs non supra de sepulturis sacris. & nisi forte tales fuerint, qui petierunt absolui, & per eos non steterit, quo minus fuerint absoluti; & quia post mortem sunt absoluendi, inf. de senten. excom. à nobis 2. & factum suum illi emendare tenentur. sim. 55. dist. pœnitentes. alioquin archiepiscopus hoc faciet in eorum opprobrium. Ala.

SI de terra.] CASVS. Monachi sancti Andreæ ordinis Cisterciẽ. habent priuilegium de non dandis decimis de laboribus suis, monachi isti habent terras in parochia canonicorum de Plautio, de quibus decimas persoluerunt per xxx. annos dictis canonicis, nunc, existati nolunt soluere decimas dictis canonicis: vnde nam dat Papa monachis illis, quatenus si de terra illa, quam habent in parochia illorum canonicorum, per xxx. annos decimas persoluerunt, eisdem, eas de cætero integrè sibi soluant: quia licet eis sit concessum, vt de laboribus suis decimas non persoluant, de priuilegio tamen indulto tanto tẽpore detrahere voluerunt; vnde non possunt per priuilegium se in hac parte tueri, cum liberum sit vnicuique iuri suo renuntiare. Not. & qui non vtitur priuilegio sibi concesso legitimo tẽpore, amittit illud. Item triginta annorum spatium beneficia priuilegij excludit. Item liberũ est cuilibet iuri suo renuntiare.

[Glossa] quæ ns signat contrarium', & remittit.

[e] Triginta annos.] ar. contra sup. de præscr. de quarta, 16. q. 3. placuit. & quasi omnes. & est expressum infra eo. accedentibus vbi tantum xl. annorum spatio perditur priuilegium, vbi de hoc.

[Gl. seq. fortificat textum.

[f] Tanto tempore.] sic patet, quod priuilegium perditur, nisi quis vtatur eo inf. eo. accedentibus. sic etiã leges per desuetudinem abrogãtur. ff. de legibus. de quib. multo fortius priuilegium: quia res de facili ad suam naturã reuertitur, ff. de pact. si vnus. & quod ñ nõ totũ, sed propter hæc quatum ad alios non perditur.

[Gl seq. alle. 5. contr. signat contrarium, & remittit.

[g] Renuntiare.] sic inf. eo. accedentibus. & sup. de regu. ad Apostolicam, & c. statuimus, & 7.q.1. quam periculosum & remittentibus actiones suas, non est vlteri⁹ regressus ad eas. ff. de ædili. edic. l. quæritur. §. si venditor. ar. §. ẽ. de soc. si diligẽti. vbi plene de hoc tractat.

PORRÒ.] Priuilegiorum tenor inspiciendus est & seruandus. h.d Et potest exemplari tex. per c. nuper. ẽ. de decimis, Abba.

CASVS. Templarii & Hospitalarii multa prærogatiua libertatis sunt muniti: verũm aliã libertatẽ hñe vñr in locis illis in quib. fuerant habitatores antequam ad eos peruenissent, quã in aliis suis possessionib. & si habuerunt eandẽ vel aliã, hoc ex inspectione priuilegiorũ suorũ valet cognosci & si in q̃ inuenit i priuilegio, ita è obseruãdũ. In fine dicit Papa: sic volumus eos tenorẽ suorũ priuilegiorũ seruare, q̃ fines eorũ ñ trãsgrediant. No. q̃ priuilegia seruãda sũt sm q̃ tenet in eis: Et sic ẽ ar. q̃ priuilegia stricti iuris sũt. Itẽ ar. q̃ nulli priuilegiato credẽdũ ẽ, nisi priuilegiũ suũ inspiciẽdũ cõcedat. Itẽ

† Cap. 6. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranen. sub Alex. iij. pa. 3i. cap. 5.

† Cap. 9. eõ tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranẽ. sub Alex. iij. pat. 38. c. 4. Vide glossam in c. vlt. 17. q. 4.

† Dictio ordinis, deest in antiquis oĩbus codicib.

† Albiẽn.
† Abianẽ.

¶ Quod facilius pdit. q̃ius cõe, C. ad Velle. antiqua. secundũ Philip. Ioã. And.

† Ca. 10. eõ. ti. in 1. cõpil.

forma verborum non est recedendum. Item fines priuilegij nemo excedere debet, & sic est arg. quod fines mandati diligenter sint obseruandi.

a Quamuis.] i est, quia in antiqua erat, quoniam, & melius. simile q̃is ī. de iureiuran. quemadmodum. ibi quamuis interdū, &c. vel quīuis, idest cum, sed propriè non videtur stare posse.

b Libertatem. supple, quam in alijs immo habet eandem in his quam in alijs professionibus. ho tamē deprehenditur ex eorum priuilegio: vt infra dicit, & ita res ad eos deuoluta remanet eodem priuilegio cum alijs. ff. de vsuris cum quidam §. si debitores. i & ff. de iure fisci. fiscus.

[Glo. sequen. elicit quatuor notanda.

c Ex inspectione.] & ita inspiciēdi sunt priuilegia, ad hoc vt sciatur quid contineatur in eis inf. eo. recipimus. & sup. de fide instrumentorum accipimus: & in Auth. de mandat. principum. §. si quis autem. collat. 3. Et est ar. q̃ iudex debet facere copiam rescripti partib. ad inspiciēdū, nec sufficit sola recitatio rescripti: q̃a falsitas posset subesse, eē q̃ ex sola lectione deprehendi nō potest. Et ex eo q̃ dicit: ita observes: notat esse recedēdū a forma verborū. ī. de decim. ad audientiā & ī. de trāslatio. iter contra alia. & ff. delegatis tertio. nō aliter. a Item arg. fines mādati diligēter seruādos. ī. de rescript. cū dilecta. Item ar. nulli est credendū, q̃ dicit se habere priuilegiū, nisi illud ostendat. supra de offi. deleg. cum in iure. & arg. ad hoc 42. dist. quicunque. & 100. distin. contra morē. & infra eo. cum capella B.

d Tenorem.] sic sup. eo. cum & plantare. in fi. & infra eo. peruenit. & ita priuilegium in sua forma tantum seruari debet, & non vltra extendi: aliàs priuilegium nō defenderetur in alijs B. r.

RECEPIMUS.] Solutio census non probat quem exemptum, nisi ex alio deprehendatur, vt quia soluitur ad indicium percepte libertatis. h. d. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio ibi, Cæterum. Abbas Sicu.

CASVS. Quidam legatus Apostolicæ sedis inuenit plures ecclesias in sua legatione centuplex: dubitauit vtrum hoc ipso essent exemptæ à iurisdictione episcoporum: quæsiuit à Papa quid iuris sit super hoc, & ipse respondet commendans in hoc diligentiam suam, dicens, q̃ sicut non omnes illi, qui specialiter existunt de iure beati Petri Apostolicæ sedi annuatim censum exoluunt: ita non omnes censuales subtrahuntur à iurisdictione episcoporum: verūtamen suspicienda sunt priuilegia ecclesiarum. & si fuerit deprehensum in eis, quod ecclesia quæ soluit censum, specialiter beati Petri iuris existit, & ad indicium percepte libertatis annuatim cēsus soluat, ecclesia illa libera ē & exempta. Si verò ad indicii p̃ cepte protectionis cēsus persoluatur p̃pea à iurisdictione epi ñ est subtracta. No. q̃ p̃ hanc decretalē licet & p̃cognosci ex inspectiōe priuilegiorū, an sit ecclesia exempta vel nō: quia si dicat i priuilegijs. q̃ dat censum i signū libertatis, tūc est exempta ecclesia. Si aūt dat in signū protectionis, nō est exempta. Item priuilegia inspicienda sunt cū de eorū tenore dubitatur. Item exemptio in protectione p̃cū vel nihil cōmoditatis affert.

e Omnes.] sicut Templarij, & Hospitalarij, & Cisterciē. q̃ census si soluūt Romanę ecclesię, sicut credo. f Inspiciēda.] De hoc dictū est sup. c. proxi. g Percepte libertatis.] Vbicunq; inueneris hęc verba. ī priuilegijs, statim intelligas illos esse in toto exemptos à iurisdictione epōrū, vt hic patet [Glo. sequitur, dat simile, quęrit & soluit.

h Ad indicium percepte protectionis.] Licet Papa recipiat aliquos sub sua protectione, non sunt p̃ ea subtracti à iurisdictione epōrū, ff. e. ex parte 2. & sic p̃ confirmationē in forma cōi, non p̃iudicatur episcopo Luci. sup. de confir. vtr. cap. vlt. & quasi per totum. arg. sup. de maior. & obedien. per tuas. Arg. contra sup. de clem. peregri. cap. vlt. Quid ergo valet talis protectio? certè parum, sicut parum valet confirmatio in forma communi, tamen aliqua reuerentia plus debetur illis, quam alijs, argum. decret. præd. tuas. & fortè citius Papa mouetur pro eis, cum iniustè gratulatur, ad litteras concedendas.

SANÈ.] Priuilegium non extenditur ad personas in eo non expressis. hoc dicit.

CASVS. Nullus dēt auctoritate sua sibi p̃sumere, q̃ alij certa rōne inspecta, à Romana ecclesia singulari priuilegio est concessū. No. q̃ nullus dēt p̃pria auctoritate aliquid sibi p̃sumere. Item priuilegiū nō dēt concedi nisi certa rōne inspecta. Item speciale nō dēt trahi ad gēnale.

[Gl. seq. allegat concor. signat contrarium, & soluit.

i Temerarium.] Hoc ideò dicit, q̃a q̃ p̃ priuilegiū cōcedūtur, nō dēnt trahi ab alijs auctoritate p̃pria in exēplū, vt hic,

† dotti.

† Dictio sine rū, de est in recessionibus impressis, sed eā habēt veteres codices.

1 Debitor priuati. q̃ minores q̃ semisses p̃stabat vsuras, factus debitor fisci, soluit semisses. 10. And. † conseruare.

† Cassiod. tit. in 2. cōsula. Vide citatos super vlt. gl.

2 Vide de verb. sig. propter ea. i gl. 2. Ioan. An.

luis [a] Templarij & Hospitalarij multa sint libertatis prærogatiua donati, † non dubitamus, quin aliam libertatem [b] habeant in locis, in quibus antequam peruenissent ad eos, fuerant habitatores: quod totum ex inspectione [c] priuilegiorum suorum † plenius aduertere potes: & secundum quod inueneris, ita obserues. Sic enim eos volumus priuilegiorum suorum seruare † tenorem, [d] quod eorum metas transgredi minimè videantur.

¶ Idem I. Apostolicæ sedis legato.

Per solutionem census, quæ fit Romanæ ecclesiæ, non probatur exemptio à iurisdictione episcoporum.

CAP. VIII.

RECEPIMUS † litteras, quas de ecclesijs censualibus direxisti. Cæterum diligentiam tuā volumus non latere, quod si cūr non omnes, qui specialiter beati Petri iuris existunt, annuatim Apostolicæ sedi censum exoluunt: ita non omnes [e] censuales ab episcoporū subiectione habentur immunes.

¶ Inspicienda [f] sunt ergo ecclesiarum priuilegia, & ipsorum tenor est diligentius attendendus, vt si fuerit deprehensum, quod ecclesia, quæ census soluit, specialiter beati Petri iuris existat, & ad indicium † perceptæ libertatis [g] census annuus conferatur, non immerito poterit speciali prærogatiua gaudere. Si verò ad indicium † perceptæ protectionis [h] census persoluitur, non ex hoc iuri diœcesani episcopi aliquid videtur esse subtractum.

¶ Idem.

Priuilegium uni concessum non potest ad alium extendi, propter identitatem rationis. h. d. & solet quotidie allegari.

CAP. IX.

SANÈ † & infra. Temerarium [i] est, & indi-

† Aliàs, iudicium, in aliquot antiq.

† Aliàs, iudicium, in eisdē antiquis.

3 Vide Angelum in l. 2. C. de excusmun. lib. 10. & Bartolum in 1. constitutione digestorum.

§ De materia Baldus sil. nō tm. §. non ola. ff. de excusatur. Ancharanus cōsi. 109. incipiens. Ang. consil. 272. inci. qñ dictum priuilegium. De eius cōsi 48. & Geminianus in c. ne aliquis de priuil. li. 6.

vt hic, & 16. quæſt. 1. hinc etiam quia priuilegia communem legem non faciunt, 16. q. 2. non exemplo. ſupra de concel. præb. conſtitutus. in fi. ff. de conſt. princip. l. 1. C. de leg. l. leges. in fi. & 7. quæſt. 1. p. iſti, ar. 100. diſtin. contra morem. Arg. contra, quia quòd vni perſonæ conceditur, cęteris denegari non debet. 5. diſtin. ad eius verò, & 4. diſtin. denique non ſunt contra, quia loquuntur de communi iure: qđ on. de iure cõi concedit omnib. cõceſſum intelligitur: ſecus de iure ſpeciali, in quo caſu loquuntur primæ concordantiæ.

a Certa ratione.] No. quod priuilegiũ non eſt dandum niſi certa ratione inſpecta. 1 vt 7. q. 1. petiſti. & non ſubito, ſed cum magna deliberatione 23. diſt. communis filius, & 16. q. 1. in parochiæ.

b Singulariꝫ voluit beneficijs.] deeſt, priuilegijs, q̃ ſingularia ſunt, & priuata a lege cõmuni. 3. diſ. priuilegia. Bern.

P Atentibus.] Duæ ſunt partes, q̃ multatio, & rñſio: Secunda ibi, Reſpondemus. Abbas.

CASVS. Hoſpitalarij, & Tẽplarij, & alij ẽt habent oratoria in domibus ſuis: q̃ruit eps Abulen. vtrum liceat prædictis ponere ibi campanas, & publicè pulſare? & rñdet Papa, qđ ñ licet eis hoc agere, imo compellẽdi ſunt, vt ita iure ſuo ſint contenti, quod iuſtitiam non impediant alioꝝ. Nota quod in oratorijs Templariorum, & aliorum, non licet habere campanam. Item ar. quod exempti ñ excedant metas priuilegiorum ſuorum, hinc publicè delinquant, quod poſſunt ab epiſcopis coerceri. Item priuilegium ſic eſt intelligendum, & ſeruandum, vt non lædat, vel impediat iuſtitiam aliorum.

c Non licet.] nec etiam Miſſas ibi celebrare, de conſe. diſt. 1. vnicuique, & ecclerico, & ſi quis.

[Glo. ſ. q. arg. & remittit.

d Potius per te.] ar. quod exempti ñ excedant metas priuilegiorum, hinc publicè delinquerint, quod poſſint ab epiſcopis coerceri. 3 ar. ini. eod. & proxi. vbi de hoc, ar. opt. ſ. de ſtatu regu. cæ. oboedientes.

e Non impediant.] ar. q̃ Papa hic indulget priuilegiũ, vt non lædat siue impediat iuſtitiam aliorum, ſine quo in loc. publ. 2. q. 3. quis a principe, & ſup. de vſu pal. extra rum. 9. q. 3. ſi quis verò non obediat 22. q. 2. primo, & ff. de conſul. indoctorum nam hoc, & ſup. de cõſuetu. cum olim. & ſup. de cler. ædi. ad audientiam. 2.

VArum nos ſi in prima ponitur querela, & cõſultatio in ſecunda reſponendo ibi, Verum, & in prima ponunt quatuor excellus ſtorũ Hoſpitalariorum. Abbas.

CASVS. Fratres hoſpitalis ſancti Ioannis cu pro eleemoſynis colligendis mittere debeant clericos, & fratres de ordine ſuo cruce ſignatos, ipſi mittunt laicos, & illiteratos, qui in ſuperbiam elati, in multis excedere præſumunt: In quadam eccleſia baptiſmali ſibi ab archiepiſcopo Lugdun. conceſſa, quidam eorum percuſſit vicarium ſacerdotem, ipſam eccleſiã ſanguinis effuſione fœdando, propter quod archiepiſcopus ꝓhibuit ibi celebrari diuina, donec fuerit reconciliata: ipſi nihilominus ibi diuina officia celebrauerunt: Item quoſdã presbyteros ab ẽpis ſuis ab officio ſuſpẽſos, ijdem quamuis laici ſint, reſtituunt ad diuina officia exequenda: Item quotidã laicos, qui cum vxoribus in domo ꝓprijs commorant, pro eo ꝙ ibi ſoluunt aliqđ annuatim, ita extimare cõtendunt, vt alijs ſecundum legem terræ de ſibi obiectis reſpondere non teneantur: Conſultus Papa reſpondet, cum priuilegium mereat amittere, qui per iniuſtã ſibi abutitur poteſtate, mandat archiepiſcopo Lugdun. quatenus aliquos clericos aut laicos inuenerit miſſos a ꝓdictis fratribus pro eleemoſynis colligendis ſalto cruce ſignatos, interdicat illis, q̃ eos miſerunt, officium ꝓdicationis in tota prouincia ſua: & miſſos, ſi laici fuerint, excõmunicationis mucrone percellat; Si clerici, ab officio, & beneficio ſuſpendat, non obſtante aliquo priuilegio, vel appellatione. Illos, verò, qui poſt interdictum ſuum in eccleſia prædicta celebrauerunt diuina, eadem pœna ſuſpenſionis inuoluat, & in eadem diuina officia celebrari non permittat, donec fuerit reconciliata: presbyteros ab epiſcopis ſuis iuſpenſos, & ꝙ fratres illos ad officia ſua temere reſtituerunt, in eandem ſententiam reducat. Alios verò, quos propter præmiſſam cauſam ad reſpondendum alijs ſuis legem terræ aſſerunt non teneri, compellat alijs reſpondere, nõ obſtante appellone. Nota ꝙ priuilegium meretur amittere, qui abutitur ipſo. Item illi, qui mittunt ad colligendas eleemoſynas a fratrib. hoſpitalis ſancti Ioannis, debẽt eſſe de ipſis fratribus cruce ſignatis vere, & non ſalto, alioquin repelluntur cum pœna hic ſtatuta. Item arg. ꝙ li cet aliquis portet habitum regulare, non obligat, dummodo conſtet, q̃ ſuo obligandi hoc non fecit: hæc hic eſt hic ar. ꝙ habitus non facit monachum. Item priuilegium non excuſat in delictis. Item appellatio non tuetur aliquem in delicto. Item arg. quod ordinarius poſſit punire exemptos, cum publice delinquunt. Item in eccla ſanguinis effuſione pollutã celebrari non dẽt, donec reconcilietur. Item abſolutio, vel reſtitutio facta ab illo q̃ nõ hꝫ tus abſoluẽdi, vel reſtituendi, nõ valet. Itẽ priuilegio quieſcendi non dent, qui nõ ſunt cõuerſi.

f Collata.] non plene iure vt infra patet.

1 Facit ad hoc ꝙ not. Bar. in l. 1. C. de coll. libro 10.

¶ Ca. 2. o. ti. in 2. cõp. De materia, & intellectu vide Albericũ in Dictionario, verbo, cãpanis verſi. audiui qđ magna.

f Aliàs ita: quinimo potiꝰ ꝙ te, &c.

2 Dicit Inno. & Abbas, qđ hoc ideo, q̃ licet prius ſint cæteri oratoria, vel eccleſiæ nõ, vide ſi. eod. recepim., iuper regi. Io. And.

¶ Inno. iij. archiepo Lugdun.

¶ *In tota prouincia exhortationis officio priuantur Hoſpitalarij, qui mittunt pro eleemoſynis cruce falſo ſignatos, & ſi miſſi ſunt laici, excommunicentur, ſi ſunt clerici, ab officio, & beneficio ſuſpendantur, & eadem ſuſpenſione puniantur, qui ante reconciliationem in polluta eccleſia celebrant, & ſuſpenſi per epiſcopos exemptos abſolui nõ poſſunt, & fratres priuilegiorum, qui ad eos ſe omnino non transferunt, priuilegiati non ſunt.*

CAP. XI.

TVarum †nos tenor edocuit litterarum, quod fratres hoſpitalis ſancti Ioannis, laicos, & illiteratos mittũt ꝓ eleemoſynis colligendis: & infra. ¶ Cum in quadam eccleſia baptiſmali, eis à prædeceſſore tuo collata, f quidam eorũ percutiens vicariũ ſacerdotẽ, ipſã eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, vſq; ad

† Cap. 1. eo. ti. in 3. cõp. Et de fratrib. Hoſpitalis ſancti Ioãnis videtur citatos in eo. cũ, & plãtare ī. eo. tit.

[Glo.ſeq.exponit,obijcit,& ſoluit.

a Ad reconciliationem.]per aquam benedictam cum vino,& cinere,& per ſimplicem ſacerdotem,ſup.de cõſe.eccle.vel alta.propoſuiſti, & c.aqua. Sed nonnè ex priuilegio ſaltem ſemel in anno poſſent ibi celebrare ante reconciliationẽ:

vt ſupra eo. cum & plantare. §. quod ſi. & inf. eo. vt priuilegia? Dicas, quod priuilegium non extenditur ad hunc caſum q̃diu fuerit ſic execrata:vt ī.eo.cap.ibi, donec recõciliata fuerit, &c. & quia hoc eſt interdictum iuris, & non hominis :qui celebrat in tali eccleſia,non eſt ſuſpenſus nec irregularis. ¶ hic tamen eccleſia fuit interdicta a iure, & ab homine,& ſic diuerſa eſt hæc pœna, arg. ī.de cler.excõ. mi.ſi celebrat.& c.poſtulaſtis.§ quæſiuiſti.Ber.

¶ Aliàs ita: ipſi ibi in ea: &c.

¶ Illicio,dicitur,deeſt i antiquioribꝰ exẽplaribꝰ.

b Emancipare.]id eſt,liberare de poteſtate epiſcoporum.

1 Rectè dicit gl.qa emancipare, proprie eſt à patris poteſtate liberare.

c Amittere) 11.q.3.priuilegium.

[Glo.ſe.not.ſignat contrarium,&,ſoluit.Iterum ſoluit obiect. de tribus iuribus, vlt. dicit hic ſolut quæſtionem.

recõciliationem a diuina ibidem interdixiſti officia celebrari: ſed nihilominus ipſi †in ea diuina officia celebrarunt. Alios verò presbyteros ab officio ſuſpenſos per epiſcopos ſuos ijdem cum ſint laici, ad diuina † officia reſtituunt exequenda. Quoſdam præterea, qui cum vxoribus ſuis in domibus proprijs commorantur, eo quod eis de ſuis aliquid cõferunt annuatim, ita emãcipare b contendũt, vt aliquibus ſecundũ legem terræ de ſibi obiectis reſpondere minimè teneantur. ¶ Verum, qúia priuilegiũ meretur amittere, c qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, fraternitati tuæ mãdamus, quatenus ſi quos clericos, aut laicos à dictis fratribus pro colligẽdis eleemoſynis cruce falſo ſignatos d inueneris, à quibus ipſos miſſos eſſe cõſtiterit, per totam prouinciam tuam † exhortationis e officiũ interdicas: miſſos, ſi laici fuerint excõmunicationis mucrone percellas: ſi clerici, ab officio beneficioque f ſuſpendas: nullo prorſus priuilegij & beneficio, vel appellationis

d Signatos.] per hoc patet, quod licet portet aliquis habitum regularem,non obligatur,dummodo conſtet, quod non animo obligandi hoc faciat, vt iſti faciebant: quia in tali caſu habitus non facit monachum, ſup. de reg.portectum.ar.contra,ſupra eo.tit. ſtatuimus. Sed illud verum eſt, cum conſtat quod animo vouendi habitum recepit profeſſorum. Nec obſtat 27.diſtin.quòd interrogaſti, & ſup.de regula.vidua. 20.quæſt.1. quem progenitores,quia illa intelligebantur olim quando ab initio factum erat ambiguum. Ita per hoc videtur ſolui quæſtio de eo qui ſimulando ſe monachum, corrupit monialem, quia non eſt compellendus 3 ad monachatum, aliàs tamen puniendus eſt exilio, etiam ſi iocoſe ſchemate monachæ vſus eſt, in Authꝫ. de ſanct. epiſc. §. vlt. collat. 9 Lau.

e Exhortationis.] id eſt,prædicationis.

f Ab officio beneficioque.] Puniuntur enim iſti tanquam falſarij. ſup. de crim. fal. c. 2. laici enim excommunicantur.eo.tit.ad falſariorum.

[Glo. ſeq. alleg. quòd ordinarij puniant exemptos delinquentes. Secundo alleg.contrarium. Tertio ponit opi.Vinc.& Tan.cui ſignat contrarium,& ſoluit. Quarto ponit aliam opi.Quinto opi.Ioan.diſt.vlt.ſoluit per ius nouum.

g Priuilegij beneficio.]ſic ergo videtur quod ordinarius poſſit punire exemptos, cum publicè delinquunt: quia hi priuantur officio, & beneficio nuntij illorum, & ipſis interdicitur officium exhortationis ab ordinario,& ī.de hære. ad a. olendam. in fi. Sed ibi dicitur tanquam à ſede Apoſtolica delegatus, vidè non vī q̃ iure ſuo,& ratione delicti inſtituit quis forum 6.q.1.placuit,ī.eo.cum & plantare in fi.& ſup.c.proxi. rõne delicti perditur priuilegium,vt hic dicitur,& 11 q.3.priuilegium. Item status eũm honorem excludit.C.vbi ſena.vel clariſſimi. l.1. & qui in prouincia quis deliquerit, Illic iuri ſui iacear, omni priuilegio ceſſante. C.vbi de crimine. agi oporteat. Auth. qua in prouin.nec.n. peccata priuilegij flagitiorum cauſa auctoritas.C.de

priuile.ſchola.l.2. lib.12. & remiſſio peccatorum nõ dat licentiam delinquendi,1.q.7.exigunt,de pœn.diſ.3. ſanè. Et dicit Imperator: non permittas delinquentes aliquibus priuilegijs vti.in Authen. de mand. princ.§. quòd ſi delinquentes. coll. 3. Sed contra videtur quod non poſſint illos punire,16.q.1.frater noſter. & ī.de ſupplenda neglig.prela.ſicut nobis,& ī.eod.cum capella.ſi enim tales poſſẽt puniri vt alij, inutile eſſet eorum priuilegium. Itẽ p. conſ. non poteſt intromittere de cauſis fiſcalibus, qui eſt maior omnibꝰ poſt principem,ff.de offi. proconſ. ſi in aliquã. §.2.aliàs eſt lex & incipit, nec quicquam. Vnde dixi: q̃ ordinarius nõ poteſt interdicere eorum eccleſias,quando totã terram ſubijcit generali interdicto. Sed contra hoc eſt ī.de conſue.cum inter vos, & ī.de verb.ſign. cum in partibus.Sed vndicas,quod licet non poſſit interdicere illorum eccleſias, ipſi tamen de iure communi tenetur ſeruare interdictum: generale, vt dicunt iura duo proxima,aliàs poſſet illos punire ī.c.proxi. cum publicè delinquunt. Item pro l.urb. & minimis cauſis nõ poſſunt epiſcopi ſe intromittere,nec excommunicare eos,vel ſi aliquis illorum eſſet infamatus, non poteſt compelli, vt ſe purget. Nam Papa nihil aliud eis conceſſit, niſi quod eos filios ſuos facit, 4 ſed in alijs cum publicè delinquunt,non abſtulit eis iuriſdictionem,aliàs nihil aliud eſſet niſi dare materiam delinquendi. Et quod poſſint puniri quando publicè delinquunt, hic patet,& ī.c.proxi.& hoc idem dixit Tan. Alij dicunt,quod nullo modo poteſt eos punire,& Papa ſibi hoc reſeruauit, & hoc volunt ſic probare:Papa bene ſcit,quòd Templarij,& Hoſpitalarij,& alij exempti ſemper ſunt in alicna parochia, & ſcit quod delinquunt,& dicit quod non puniantur,vt per iura patet in contrarium allegata: & quia ſi aliqui dicantur curiales,puniuntur vbi inueniuntur,niſi ſint in armata militia,quia tunc conueniuntur ſub magiſtro militum,niſi habeant priuilegium Imperiale,C.vbi quis de curiali,vel cohortali, alibi ve condi. conc.l.1.& illuſtres non puniuntur,niſi ſub iudicib. à principe ſpecialiter deputatis C. vbi ſena. vel clariſſimi.l.2.circa med. Io.diſtinxit 5 ita,ſi priuilegiatus delinquit circa rem non exemptam:vt in ℣tu, vel maleficio, occidendo hominem,vel adulterãdo,tunc poteſt puniri eps Io.i: quia ſi perſona ſit exempta. res tñ in q̃ delinquit, non eſt exempta: & ita quaſi rõne rei in qua delinquitur quis forum &c. ī.de fo. cõpet. c.vlt. ſi autẽ delinquit circa rem exemptam, puta male gerendo ſe in officio ſuo,vel alienando res eccleſiæ, tunc a iudice Papæ punitur:quia in his exemptus eſt:vbi enim factum eorum p̃ iudicium affert non exemptis,ibi bene punit eps eorum ſi non tangit, & hoc probatur ſatis ī.eo.cui capella. Si verò aliquã ſpiritualitas in priuilegio ſuis inuuri, illud ſeruet,ī.eo.porro. Inn. Papa ſtatuit, q̃ exẽptus ſine ordinarijs rõne delicti, ſine ℣tus, aut rõne rei, in qua ℣ ipſos qõ monet; & corã eis pñt puniri; ſed ſi delictum cõmiſſũ ſit in loco exẽpto ſuo exẽptus inuitus; aut res lingiota ſit in loco exẽpto, tunc non pñt

¶ Suũ,legit vulgatis libris:ex antiquis tuũ repoſitum eſt.

4 Non eſt verũ: q̃ p hoc nõ eſſet exẽpti,ſed priuilegia ri. ī.eo. ſi Papa. §. ſimiliter, & de verb.ſigni.veniens. 1.ſñ. lib.6. Io.And.

5 Hic & 6.q.3.cap ult & Goſſr.hic, & Vic. in ſcto appa & Phi li. Io.And.

3 De hoc articulo ſcrr Pan.& alios hic, vide Archi.in ca.qũ interrogaſti. ay.diſtinct. vbi plenè. adde Spe.ti. de ſtatu monachor. hæc gl. corruptè legit in vulgatis,reſtituta eſt ex manuſcriptis codicibus.

1 Hostien. remittit ad summam et. ff. fi. Io. A.

conueniri coram ordinarijs, & vt dicitur in quadam constitutione Innoc. quarti, eo tit. volentes (lib. 6)

a Pœna suspensionis.] scilicet officij & beneficij, & potest hoc referri ad factum, cum de iure sint suspensi. violando temere interdictum, prout notat. 3. de excessibus Pla. c. vlt. in magna no. sed si scienter celebrarent post interdictū iuris, debēt suspendi, & tunc potiē dē suspendi. B. b Reducas.] i. ostēdas illos ab eis non fuisse absolutos, hoc est sicut de facto fuerunt absoluti, ita de facto reducas illos ad eandem sententiam. c Nolumus excusari.] sic 3. c. cū & plantare. ff. pē & 3. c. c. p.

† Celebrasse

Remedio prœualēte. ¶ Eos verò quos in prędicta ecclesia, lege tibi diœcesana subiecta, post interdictū tuū diuina celebrare† cognoueris, eadē pœna suspensionis a inuolens, in ea donec recōciliata fuerit, officia non permittas celebrari diuina, presbyteros etiam suspensos ab episcopis suis, & † per prædictos fratres ad officia sua temere restitutos in eandem sententiā suspensionis reducas b

¶ Illos verò, quos ad respondendum alijs secundum legem terræ, proprœmissa causa asserunt non teneri, nolumus excusari, c quin eos ad respondendum, sublato appellationis impedimento compellas.

¶ Idem Abbati & conuentui sancti petri Eugubiñ.

¶ Contenta in instrumento perdito probari possunt per testes, qui illud perlegerunt, si deponūt de tenore, & quod erat sine vitio. h. d. Et non est alibi casus ita clarus.

CAP. XII.

CVm † olim essemus Cadud Perusium constituti, & tu fili Abbas priuilegiū Lucij d Papæ nobis præsentās postulaueris innouari, propter cōtradictionē Eugobin. episcopi asserentis hoc in suum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatū: & inf.

¶ Te igitur & prędicti episcopi procuratoribus, in nostra præsentia constitutis, Basilicæ duodecim Apostolorum presbytero Cardinali dedimus in mandatis, vt super amissione, ac tenore priuilegiorum †testes reciperet quos duceres producēdos: qui fideliter redegit in scriptis depositiones decem testium iuratorum, quorum depositionibus publicatis, dicti procuratores ad producēdos testes, per quos inductos à parte aduersa repellerent, inducias postulauerunt: quas sub eo tenore illis duximus concedendas, vt apud sedē Apost. probarēt, quę vellent, vbi onus probationis pars altera subijsset: & inf. † ¶ Nos verò tam per depositiones testiū, quam assertiones quorūdam fratrum f nostrorū liquido cognoscentes, talem dicti priuilegij fuisse tenorem quod videlicet cœnobium vestrum nullo mediante ad Romanam ecclesiam pertineret: & quod non liceret alicui episcopo, eidē monasterio, & eius ecclesijs excommunicationem indicere, vt fratres illic Domino seruientes ab omnium potestate liberi, Romanæ ecclesiæ libertatis gratia potirentur: & quòd nulla in eis

nebat, & quod non liceret alicui ępo contra monasterium illud, & eius capellas excommunicationes proferre, cum soli Romano Pontifici sit subiectum, & q̄ nulla in eo diœcesani episcopi mentio habeatur, & præterea Abbas tempore Cœlestini ad præsentiam eius accedens, ipse inspectis Priuilegijs ipsi⁹ Abbatis ipsum (licet excommunicatus diceretur ab ejusdē opo Eugubino) tanquam bon ligatum admisit ad osculum pacis, quod nō fecisset nisi esset exemptus. Istis omnibus consideratis, dominus Papa decreuit priuilegium illud Lucij Papæ, quod sine reprehensione bullæ, chartę, vel litterę apparebat, quando fuit ei ostēsum, illi⁹ fuisse tenoris cuius dicitur esse per depositiones testiū & Cardinalium assertionem. Nouū ūòd in nouatio priuilegij fieri non debet, si contradictio sequatur; licet per illam innouationem nihil noui iuris acquiratur. Item amissio priuilegij potest probari, & tenor ipsius. Itē æquitas in iudicijs tenūda est, vt vtraq; pars in eodem loco suas offerat probationes. Itē post publicatas attestationes testes possunt induci ad reprobationem testiū inductorum. Item si Prœlatus excommunicatum recipit ad osculum, per hoc p̄sumitur, q̄ èi nō est excōicatus. Item sententia à non suo indicte non tenet. Item instrumentum in tūc⁹ præcipuè reprehenditur, in bulla, charta, & litteris.

† alias P.

† alia priuilegij.

† Sub hoc ⁊. puncta hęc cōtinentur. videlicet Cętera qūm inf. datā terminum, & recepti in producendis testibus defecerant, non tā, &c.

† Cæsetit. in 3. cōp. vidē Balan l. fi. C. de edē. Bar. tract. de teste. Specti. delegato. §. superē. nu. 17. adde doctores in l. vl. C. de edicto diui Hadria tollen.

a Fratres .] Ideo enim isti apud sedem Apost. testes suos producere debent, quia pars altera suos etiam ibi produxit, vt sic hinc indè seruetur æqualitas.

¶ Glo. seq. recit. per quæstionem & solutionem.

f Fratrum . Istis non creditur tanquam testibus, cum iurati . non fuerint quia inducti non fuerunt in testes, sed quia ipsi viderant priuilegium, creditur eis Papæ tanquam fratribus suis & honestis viris : sed non probationem, sed præsumptio-

nem inducunt,& eadiuuant teſtes inductos.
¶ Gl. ſeq. in ſi arg. & remittit.
a Diœceſani.] & ideò nullum ius reſeruauit ipſi epiſcopo in monaſterio illo, ex quo verba plenæ exemptionis continebantur in priuilegio illo, vt ſ. patet. & arg. ſupra eod. recepimus.
¶ Glo. ſequen. ſignat contrarium, & remittit.
b Non ligatum] ſi non eſſet iudex ſuus, ſupra de conſue. ad noſtram, & 2. q. 1. in primis. & ſic ipſo facto denuntiauit ipſum non ligatum, & ſic ſententia à nõ ſuo iudice lata, ſeruari non debet ſupra de iud. at. ſi clerici. arg. contra inita de ſent. excom. cum deſideres. §. 1. & cap. vlt. & c. ſ aliquãdo, vbi de hoc.
¶ Gl. ſeq. no. qđ volens probare, &c. ſoluit contrarium de l. ſi de poſſeſſione. & ponit dictam l. vl. de §. inſt. in princi. & medio poſt princ. q̃rit de legato an poſſit, &c. ſoluit, quærit de legato qũo probetur perditio, & ſoluit vlt. arg. ad q. de legato.
c Sine reprehẽſione.] hoc eſt notatu dignũ, q̃ ſit aliquis vult p̃bare amiſſionem inſtrumenti, oportet quòd plura p̃bet, videlicet tenorem inſtrumenti, & ſi ſic ea quòd ſit ſine aliquo vitio, quo poſſet argui falſitatis, vt hic patet & arg. C. de fi. inſtr. l. vlti. Sed ni quid legitus ꝓõt p̃bare partis õne amiſſionẽ inſtrumẽti iuxta legationis? a Dico quod non, ſup. de eſſ. de leg. cum in iure. arg. C. de mandat. princ. l. vnica. quia non eſt aliquis ibi ſuperior coram quo fieret probatio: alias tamen ſi honeſtus & notus eſſet, poteſt & debet ei credi. arg. 97. diſtin. nobiliſſimus. Item quandoque ſufficit probare tantũ amiſſionem inſtrumenti, licet alia ratio nõ probetur, C. de proba. ſi de poſſeſſione. ſed hoc eſt in odium illius qui fuit inſtrumentum furatus: alias non ſufficit probare ſolum amiſſionẽ, vt hic patet, & C. de reſtit. teſtium, in fi. Item ſi inſtrumentum fuit exhibitum in iudicio, & ei fides eſt impoſita ſi poſtea perdat, adhuc poteſt aduerſarius inſtrumentum reprobare præſtito tamen iuramento, quod malitioſe hoc non opponat, C. de fi inſtru. l. vlt. Si quæras qualiter probatur perditio inſtrumenti. Dic quòd per iuramentum, filius qui dicit arg. prędi. l. proxi. tic & amiſſio alterius p̃bat p̃ iurim. C. Vñ vi. ſi qñ & §. q̃ metus cauſa. vlt. S. eodẽ. in primis. & hac eadẽ rõne vr̃, q̃ ſi impetratis lras ad delegatos, & eas amiſeris, ſi probas amiſſionem & tenorem lr̃arum quod fuerint ſine aliqua falſitate, & ſine vitio ſuſpicionis, per legitimos teſtes qui diſcreti eſſent cognoſcere lr̃as de vitio falſitatis, poſſet dici quod poſtea poſſunt procedere arg. huius decr. Bern.

a Specialiter pertinere) Decernimus priuilegium illud Lucij Papę, ꝙ ſine repreheníone c bullę, cuius tenoris, cuius per depoſitiones teſtium & aſſertiones fratrum noſtrorũ noſcitur extitiſſe.

¶ Idem Cathalan. electo, & abbati trium Fontium.

¶ *Innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit, ſed antiquum conſeruat hoc dicis quo ad titulum.*

CAP. XIII.

EX † parte Abbatiſſæ ac ſororum Iotren. ecclęſię extitit intimatũ, quòd Melden. epus commiſſionis occaſione cuiuſdam (per litteras †) ad iudices delegatos obtentæ, (in qua nulla mentio d habeatur de ipſarũ priuilegijs, quæ illas & earum eccleſias, clerum et populũ Iotren. ad Apoſt. ſedẽ nullo mediante ſpectare declarant, quorum ipſe non erat ignarus e) eas incepit grauiter moleſtare, obedientiã ab ipſis, ac à clero & populo Iotren. ſubiectionem oĩ modã requirẽdo: & inf. ¶ Verũ cũ iudices ipſas valde grauarẽt ad appellationis beneficiũ conuolarunt: & inf. ¶ Sed iudices appellationi non deferentes, nec fragilitati ſexus compatiẽtes earũ, in Abbatiſſam excõmunicationis, & in clerum & populum Iotren. interdicti ſiniam protulerũt. Sanè cum nũtij Iotren. eccleſiæ prædicta & alia in noſtra preſentia retuliſſent, priuilegiũ nobis Apoſtolicum oſtẽderũt, per quod eccleſiã Iotrẽ. conſtabat ad Romanã ecclęſiã pertinere, priuilegiũ eccleſię Iotren. cõceſſũ innouauit ita q̃ grauẽ innouatione eccleſię illi nõ plus iuris accreſcat, q̃ ꝑ priuilegia tempore anteceſſorũ oĩ tunc, ſed ius antiquũ contineret. No. q̃ a grauamine iudicũ ꝑt appellari. Itẽ fragilitati ſexus compatiendum eſt. Item ſolam latã ꝑ priuilegium Papæ non tenet, vt hic patet, & in ꝑcedenti c. Item ſola lata poſt appellationem nõ ligat: vnde Papa illas ſnias omittit tanquam nullas. Item differentia eſt inter excõmunicationẽ, & interdictũ, quia excõmunicato in perſonas dicit proferri interdictum in cõmunitatem. Item pẽdente cã. pẽt per innouatio priuilegij. Itẽ innouatio priuilegij nihil nouum iuris tribuit, ſed ius conſeruat antiquum.

† In pleriſque manuſcript. ita. C. ꝓp. p. n. i. Celeſt. ꝓp prædeceſſoris noſtri.

† Hę duæ voces, per lr̃as, deſunt in antiquioribꝫ codicib. & in omnib. Vaticanis.

† Cathelenen.
a Præter Panor. & alios hic vide Alexã. cõl. 196. Ieſp. Vilio teſtõ, in 2. vol. Fel. in c. ſicut, ſ de iureiu. & Doctores in auth. ſi quis in aliquo, C. de eden.
† Ca. ſ. e. tit. in 3. comp.
2 De hoc ar. vide in terminis p Specul. in loco initio capitis citato.
3 De hoc ar. vide oino Girald. Papę d. ci. 2. 4 inct. Quæſtiam in cã ſua.

† In prima appellationis ſua ſolemnitate, ſuper priuilegio ſibi à ſede Apoſtolica indulto, & ſuper ipſius innouatione deciſa petitio. Sed a ibi. Nos autẽ. ipſius innouatio, & ꝓſtatio. Abb. CASVS. Meldẽſis ꝓpetrauit, quaſdã lr̃as ꝓ Abbatiſſã & ꝓuẽtũ Iotrẽ. eccl̃æ ad quoſdã delegatos, in qb. nullus mẽtio fiebat de priuilegijs monaſterij, q̃ ipſũ monaſterium & eius eccl̃as, clerũ & populũ Iotren. declarãt ad Romanã eccl̃am nullo medio pertinere, quorũ priuilegiorũ eſſe nõ erat ignotus corã qb. petebat eſſe obediẽtiã ab abbatiſſa & monialib. & a clero & populo Iotrẽ. ſubiectionẽ oĩ modã requirebat. Sed cũ iudices abbatiſſã & mõiales valdè grauarẽt, ad Sedem Apoſtolicã appellarunt iudices nihilominꝰ i abbatiſſã excõ cationis, & i clerum & populum Iotren. interdicti ſnĩas protulerunt, poſt hęc nuntij monaſterij ꝓdicta & alia corã dño Papa retulerũt oſtẽdentes ei ꝓ priuilegiũ libertatis, & petẽtes illud priuilegiũ innouari. Dñus Papa ꝓp appoſitionẽ ꝓdictã, nũtios ꝓdictos diutius detinuit tãdẽ cũ ꝓ altera parte nullus appareret, qui defenſaret eam lẽ, priuilegiũ eccl̃æ Iotren. cõceſſũ innouauit ita tã q̃ grauẽ innouatione eccl̃æ illi nõ plus iuris accreſcat, q̃ ꝑ priuilegia tempore anteceſſorũ oĩ tunc, ſed ius antiquũ contineret. No. q̃ a grauamine iudicũ ꝑt appellari. Itẽ fragilitati ſexus compatiendum eſt. Item ſolam latã ꝑ priuilegium Papæ non tenet, vt hic patet, & in ꝑcedenti c. Item ſola lata poſt appellationem nõ ligat: vnde Papa illas ſnias omittit tanquam nullas. Item differentia eſt inter excõmunicationẽ, & interdictũ, quia excõmunicato in perſonas dicit proferri interdictum in cõmunitatem. Item pẽdente cã. pẽt per innouatio priuilegij. Itẽ innouatio priuilegij nihil nouum iuris tribuit, ſed ius conſeruat antiquum.

d Nulla mentio) Vnde videbantur quod litteræ non valeant, ſupplere rei ueritatem.
e Nõ erat ignarus) Vñ nõ videbãtur valere litteræ, cũ ex certa ſcientia veritas ſit ſuppreſſa & talis, qua exiſtente lit tera non haberetur, ſ. de reſcr. ſuper literis. Vinc.

a Specia-

a Specialiter ptinete.] Et ita sentẽtiæ non tenuerunt, tũ qa post appellationẽ, tũ qa spãliter sedi Apost. subiectæ sunt, vt sic ẽ. c. proxi. de religiosis dom. cũ dilectus vã Papa omittit alias sentẽtias tanq̃ nullas, vt ẽ. c. proxi.

b Innouandum.] Si ꝯ dictum fuisset talí innouationi, Papa nõ statim innouasset. ẽ. eo. c. ꝓx. c Sed antiquũ ius.] No ergo, ꝙ per innouationem nihil iuris acquiritur, sed antiquã reseruatur. ar. 1. dist. præceptis, & ẽ. d cõfir. vtr. vel inuti. li lecta. & infra eo. qa intentionis.

ij CVm olim.] Habet multa dicta: Prima narrat factum: Secũda ponit diffinitionẽ, ibi, Iudices. Tertia petitionem monasterij ꝓtra sniam, ibi, Tandem. Quarta ponit sniam Papæ & primò interlocutoriã, ibi, Nos igitur. Secundo diffinitiuam, ibi, Distinguentes. Abbas.

CASVS. Epus Colubrien. mouit quõnẽ contra monasterium S. Crucis sup r subiectione ipsius monasterij, & quibusdã alijs articulis, super quib impetrauit litteras ꝙ monasterium adiu: ices delegatos, corã quibus petijt epus subiectionem monasterij, & duo milia Marabatinorum sibi restitui, qꝛ duo milia Colubren. epus qui fuerat canonicus regularis, ipsius, dederat ipsi monasterio, petijt etiam quasdam ecclesias cum fructibus medio tẽp: perceptis, quas monasterũ auctoritate propria fundauerat, præter assensum Colubrien. episcopi. & expensas factas & faciendas in lite interim inter partes super præmissis: tandem ex parte monasterij extitit appellatum: propter q̃ epus Colubrien. ad sedẽ Apostolicã accedens motã fecit sibi de longiorẽ: Sed qa ꝑ parte altera nullus comparuit responsalis, fratribus ipsius monasterij mandauit certum terminum præfigendũ, in quo venirent ad præsentiam suam vel mitterent, diffinitiuam sententiam recepturi super priuilegijs, & libertatibus, quæ à Rom. ecclesia, & ab M. quondam Colubrien epo se hẽre dicebant, & super alijs quæstionibus intentatis contra eos ab ecclesia Colubrien. Interim aũt licere vtriq; parti coram abbate de Alcobacia, & eius coniudicibus (quibus cã prius fuerat delegata) proponere, ac probare quicquid vellent, & si de partium procederet voluntate, diffinitiuam sniam promulgarent Iudices auditis hinc, & inde quicquid partes apponere voluerunt, credentes sufficienter actum esse de cã, condemnarunt monasterium in expensis, quas epus occasione ipsius negotij taxatione ꝓmissa intrauit se fecisse, infirmando libertatem, quam d. M. episcopus Colubrien. contulerat monasterio S. Crucis, canonicorum assensu extorto per nuntium regis: Item condemnauerunt monasterium ad restitutionem Iuorum millium Marabatinorum, quæ M. quondam Colubrien. episcopus dederat monasterio: Item iudicauerunt prædictas ecclesias, quas monasterium fundauerat sine assensu episcopi cum fructibus medij temporis in ius Colubrien. ecclesiæ reuocari, cum pars S. Crucis nec præscriptione, nec alia defensione super hoc poterit se tueri: Tandem procurator monasterij ad sedem Apostolicam accedens proposuit, præfatã sententiam non tenere, & si etiam teneret, dicebat monasterium indefensum: qa priuilegia libertatis exhibita iudicibus non fuerunt, & delictum personæ nõ debet in damnum monasterij redundare, vnde petebat ad exhibitionem priuilegiorum de benignitate Apostolicæ sedis admitti: Papa verò cõsiderãs, quòd priuilegia illa non solũ pro libertate monasterij faciebant, sed ius Romanæ ecclesiæ tuebãtur. non in Rom. ecclesiã læsio monasterij redũdaret, ad exhibẽda priuilegia procuratorẽ admisit: consideratis priuilegijs & alijs ca meritis, distinguẽd inter libertate ꝓ M. Colubrien. epũ monasterio cõcessã & libertatem eidem monasterio a Rom. ecclesia concessã: qa ipse ipsius capituli extortus fuit in cõcessione epi, & pagina cõ essionis in aliquot lineis rasuras habebãt suspectas, & subscriptiões singulis manib. subscribẽtiũ adnotatas: aliud scriptum, quod exhibitum fuit, nullam rasuram habebat, & eadem manu scriptum erat, libertatem ab episcopo concessam dominus Papa iudicauit irritam & inanem, quantum ad hoc sententiam iudicum confirmando: Verum quia per priuilegia ante dicta constitit monasterium liberum & exemptum, & quòd tanto tempore fuerat in possessione libertatis, quod alijs cessantibus eam præscripsisset, libertatem illam monasterio concessam dominus Papa confirmauit, episcopo super hoc silentium imponendo. Per hoc tamen non derogatur sententiæ Priorum iudicum, cum ipsi de hac non cognouerint libertate: pronuntiauit etiam monasterium non teneri ad ius professionis, quod est contrarium libertati, non derogando iudicibus delegatis, quibus priuilegia libertatis non fuerunt præsentata: in cæteris verò articulis sententiam pro Colubrien. ecclesia promulgatam confirmauit. Nota quòd causa potest monacho delegari. Item qui non prosequitur appellationem, & in causa succũbit, in expensis punitur. Item probatio expensarum per iuramentum fieri debet. Item coactus fuit confessio per metum extorta, non valet. Item episcopus regularis donare bona ecclesiæ non potest, nec etiam secularis. Item nullus potest ædificare ecclesias sine consensu episcopi, in cuius territorio ædificantur: vndè episcopus illas potest reuocare. Item delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare non debet. Item cum ecclesia læsa est in iudicio, restituitur in his, quæ omisit. Item instrumenti debet esse sine aliqua rasura suspecta. Item libertas potest præscribi contra episcopum nomine alterius allegata. Item licet sententia iudicis reuocetur ex noua causa, iudex qui eam tulit, propterea non notatur. Item sententia pro parte tenet, & pro parte non tenet.

¶ Idem Colubriẽ. epi. epo.

¶ *Ecclesia vtens duplici priuilegio exemptionis, licet succumbat ex vno, potest nihilominus ex alio se tuitare, & obtinere. nec tenetur exemptus promittere obedientiam diœcesano: vigore tamen exemptionis non potest sine licentia diœcesani ecclesia cõstruere in loco non exempto. & si exemptus de facto in loco nõ exempto construit ecclesiam, cedit iuri episcopi.*

CAP. XIIII.

ij CVm † olim propter quæstiones, quas aduersus Priorem & canonicos monasterij sanctæ Crucis habebas, pro quibus ad audiẽtiam nostram fuerat appellatũ, d morã feceris

† Vide l. ex his, cum sua gl. & no. p Cyn. C. de donat. inter vir. & vxo.

† Alide, Colubriẽ. vide Ioã. Vasæum in annal. Hispaniæ, c. 20.

† Capi. 4. eo. ti. in 3. copi.

d Appellatum.] ex parte canonicorum.

e Præfigen-

a Præfigendum.] ad inſtantiam epiſcopi.
b Diffinitiuam ſniã] Hoc ideo dicit, quia iã proceſſũ fuerat in cauſa ad plenum per iudices, a quibus fuit appellatum aliàs hæc non haberent locum.
¶ Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem vel obiectionem.
c Et F. monacho.]

s Delegatio q̃b fieri dẽat vide c. ſtatuti, ꝺ reſcr. li. 6. & cõcil. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. c. 10.

No quod cauſa delegatur s monacho. ī. de fo. cõp. cõqueſtus, q̃ eſt vetũ ex ꝑſõa nomine monachat[a] quo tacito lĩę delegatiõis nõ valerẽt quia ꝓ ſuꝛreptionem eſſent obtentè, quoniã monachi à ſtre pitu cauſarũ remoti eſſe debẽt. ī. de ſynd. c. vnico. vnde oportet quòd in literis fiat mẽtio de monachatu. ī. de preſcri. cum ordinẽ, & ſupra de confir. vti, portẽ ſimiliter nec procurator eſſe poteſt etiam ꝓ vtilitate monaſterij ſine licentia abbatis. 16. q. 1. monachi, & c. de pbẽtiũ, abbas tamen poteſt eſſe ꝓcurator, ſupra de cenſi. ſopite, & ſupra de tranſact. contingit, hodie nõ committitur cauſa a Papa, uel ab eius legatis niſi ꝑſonis in dignitate conſtitutis vel canonicis in cathedralibus eccleſijs, vel alijs collegijs venerabilibus, vt in decre. Inno. iiij. in concilio Lugdun. pſenti decreto a nec debent cõmitti niſi in ciuitatibus vel alibi, vbi poſſit haberi copia peritorum, vt ibi dicitur.
¶ Glo. q. obijcit, & ſoluit.

† De Sarra.
† De ſerra.
† De Seiza.
† De Alcobr ciẽ. monaſterio quod ẽ I Portugallia, vide Ioã. Vaſæũ, in anna lib. Hiſpaniæ. c. 6. non lõgè ab Alcobaciẽſi, ẽ illud de Serra.
† Alias, ita ꝓponen ſũ ducerent ad probandũ.
a Item de re ſcrip.

d Quibus.] Sed cũ appellatum ſuerit ab iſtis iudicibus, quomodo debent ſe amplius intromittere? Dic, quod ho ſuit d volũtate partiũ, aliàs non compellerentur, & poterunt canonici appellationi renũtiare hic ſupra de except. ſignificauerunt, & qa Papa hoc mandat, & quia non fuerunt proſecuti appellationẽ perinde eſt, ac ſi non appellaſſent.
e Ac probandum.] & hoc additum erat in literis. vel de partium. ꝓcederet voluntate, diffinitiuam ſententiã ꝓnunciaturi: vt probant ſequentia.

longiorem: quia pro parte altera nullus compariuit reſponſalis, eiſdem certum terminum duximus pręfigendum, a in quo venirent vel mitterent, ſuper priuilegijs omnibus & libertatibus, quę a Romanis Põtificibus, vel ab M. quondam Colubrien. ẽpo ſe habere dicebant & ſuper alijs q̃ſtionibus aduerſus eos, a Colubrien. eccleſia intentatis, diffinitiuam ſententiã b recepturi: & infra.
¶ Interim autem vtrique parti, liceret coram dilectis filijs tuis de Alcobacia, & de Serra† Abbatib. & F. monacho c Alcobaciæ, quibus d cauſa prius fuerat delegata proponere ac probare, ſi qd aliud proponendum duceret, † ac probandum: & inf.
¶ Iudices autem ſufficiẽter actũ eſſe de cauſa credentes, monaſterium Sãctæ Crucis in expenſis, f quas per quadriennium occaſione huiuſmodi negotij iuraueras g te feciſſe, damnarũt, infirmãtes ſua ſententia libertatem, quã dictus M. Colubriẽ. epiſcopus contulerat monaſterio S. Crucis, canonicorum aſſenſu per portarium regis extorto. h
¶ Pręterea, quia idem M. prædeceſſor tuus fuerat canonicus regularis: & duo milia Marabatinorũ, † quæ acquiſierat, in epiſcopum iam promotus monaſterio dederat memorato: ipſum ad reſtitutionem i eorum iu-

† Alias, Marabatinorũ.
† Alias Marabatinorũ, ſed hic genus eſt antiquæ monetæ in Portugalia, & quo plenius

dices cõdemnarũt. Inſuper eccleſias oẽs, quas monaſterium pręter ẽpi Colubrien. aſſenſum, ꝓpria auctoritate fũdarat, (quia pars S. Crucis nec præſcriptione, nec defenſione alia, ꝓbationib. cõtra ſe factis obſtiterat) iudicarũt in ius Colubriẽ. eccleſ. k cũ fructib. medij tẽporis reuocari: k & inf.
¶ Tandẽ procurator monaſterij propoſuit † ſentẽtiã nõ valere, nec tenere. l
Quod ſi aliàs etiam ſentẽtia memorata teneret, qa tamen monaſterium fuit indefenſũ, nec exhibita fuerãt coram eis priuilegia libertatis (ne delictũ perſonæ in damnũ eccleſiæ m redundaret) debebat ad exhibitionem priuilegiorum ſuorũ admitti: quod ſibi cõcedi de ſolita benignitate ſedis Apoſt. poſtulauit. ¶ Nos igitur attendentes, ꝙ eadẽ priuilegia nõ ſolũmodò pro libertate monaſterij faciebãt, ſed etiã † exprimebant ius noſtrũ, & Eccleſiæ Roma. iuſtitiã tuebãtur, ne in nos monaſterij læſio redũdaret, ad priuilegia exhibẽda, partem eius de gratia n duximus admittendam: & infra.
¶ Diſtinguentes itaque inter libertatem per prędictum epiſcopum eccleſiæ ipſi cõceſſam, & libertatem, quam ei longè ante tempus ipſius epiſcopi Apoſtolica ſedes indulſit: quia nobis cõſtitit extortum fuiſſe in epiſcopi cõceſſione canonicorum

f In expenſis.] quia pars monaſterij non fuit proſecuta appellationẽ, vnde debuit condemnari in expenſis, ſupra de appell. ſæpe, & e reprehẽſibilis. De hac materia dicitur ſupra de dolo, finẽ, certa quantitate expreſſa, & taxatione præmiſſa.
g Iuraueras.] Probatio iſta expenſarũ g iuramẽtum ſolũ fit, vt hic patet, & C. de iud. ſancimus taxationẽ præmiſſa, vt ead. l. & 3. q. 4. offeratur. & ſupra de procur. conſtitutis. & ſupra quod met. cau. c. vlt.
h Extorto.] Conſenſus ſeu confeſſio [per metum] extorta non valet, 15. quæſtio. 6. cap. 1. & 2. & C. de his quæ vi metusve cauſa fiunt l. 3. & ſupra eod. tit. per latum, & 31. quæſtione 2. Lotharius, Ber.
i Reſtitutionem.] quia quicquid poſt ſuam conſecrationẽ acquiſiuit, epiſcopatui acquiſiuit, quare donare illa non potuit, quia ¶ nihil habet, nihil donare poteſt, 18. quæſtio. 1. ſtatutum, 54. diſtin. abbati. & ſupra de iure patr. quod ãt, in fi. B.
k Reuocari.] Nota, quòd eccleſia ſine auctoritat. epiſcopi ꝙdificari non debet, etiã ſi ſit aliquis ꝓceptus, de conſecr. diſtinct. 1. nemo. & 1. quæſtione 3. placuit, & in Authẽ. de eccle. titu. §. hquis autem, coll. 6. quod ſi fecerit, epiſcopus, eccleſiam ad ſuum dominiũ reuocabit, vt hic patet; niſi abbas illam ꝓꝛ criptiſſet, vt ſupra dicit.
l Nec tenere.] Fortẽ dicetur ſentẽtiam latam contra abſentem non contumacẽ, vel qui allegerat, tertia quæſtione 9. omnia, ff. de re iudi. contra pupillum, ſed hoc non erat vetum, vt hic patet per finem, vbi cõfirmat ita ꝓ partem.
m In damnum eccleſiæ.] 16. quæſtion. 6. hic epiſcopũ, & ff. quando ex fac tuto. Iob dolo, vel culpã.
¶ Gloſſ. ſequen. recitetur per obiect. quòd ꝓ pręſcripta iura ſine reſtitutione, &c.

n De gratia duximus.] Et ſic beneficio reſtitutionis

miſ. Conar. li. 1. varia. ca. ſol. c. 21.

3 Hæc duo verba: ꝙ mẽtũ, deſũt in antiqs oĩb. exẽplaribꝰ.

† In antiqs codicib. legitur ꝓpoſuit ſuiam nõ tenere. & abſũt illa duo verba: nõ valere.

† Dictio, etiã, deeſt in antiquis oĩbus codicib.

nis admissum fuit monasterium, ad exhibenda priuilegia,quæ omiserat,ꝛ. le in inte. resti. auditis, & alijs plurib⁹ capitulis, sed iure communi non admitteretur prætextu istorum instrumentorum, & sibi imputet,quod omisit illa, ꝛ de re iud. inter monasterium, c.suborta. Tñ in casu appellationis bene audiret de iure communi ad exhibitionẽ priuilegiorũ: qa tũc possunt induci noua instrumenta,& noua exceptio opponi. ꝛ. de fi.instr.cũ Ioãnes. & C. sen. rest.m. non po.l.a.& C.de temp. app.per hanc, & hic nõ fuit appellatum à sua: ‖ quia si appellatũ fuisset,non fuisset admissum monasterium hac via;quãdiu u.competit ordinarium auxiliũ, non dat extra ordinariũ. ff.de min.in causæ a. in prin.

‖ Hoc tenet licet Io. Vincen. Goff. & Phil.dixerit q hic erat penitus aliud actũ solũ de libertate patata q ẽpm, Ioan. An.

a Rasuras.] in loco suspecto,als nõ obiecisset,ꝛ de fi.inst. ex literis,ꝛ.de relig.dom. cum venerabilis.

b Subscriptiones.] ex hoc non dꝫ esse suspectum: qa quot sunt subscriptiones subscribẽtium,tot diuersitates scripturarum dẽnt esse,& dissimilitudo dꝫ esse, vt pater ipso facto q inb scriptões: vix. n.possent esse similes: Qd singuli subscribere dẽant,probatur C. q test.fac.pos.hac consultissima. ‖ Sed reprobatũ fuit hoc instrũ ex eo, q hẽbat rasuras in loco suspecto,& q falsum videbat q scripti aliud fuit exhibitũ, q fuit eadem manu confectum & cõscriptum, & ideò non fuit illi instrumento habita fides,sic ꝛ de excep. cum venerabilis.

† Hæc duo verba: q extortionẽ, desunt in ob. vetustis codicib. apparet ex margine irrepsisse in textũ.

† Alijs ita ex ‖ priuilegijs añdictis ꝑdecessores nostros, &c.

a. Singuli testes subscribere dẽnt in instrũ caci. Io. An.

† In vetustio ff. codi. ita:q hoc ꝺ Inullo. &c.

assensum,& concessionis paginã aliquot lineis habuisset rasuras,[a] et subscriptiones [b] singulas fuisse singulis subscribẽtiũ manib adnotatas:scriptũ autẽ quod nobis exhibitũ fuerat nec rasuram ꝓtendere,nec esse variis subscriptionũ manib. variatum,sed à primo ad vltimum eadẽ manu cõscriptũ,libertatẽ ab ipso episcopo concessam (per extorsionẽ †) irritã [c] decernimus & inanẽ:sup hoc sententiam delegatorum iudicum confirmantes. ¶ Quia verò euidenter agnouimus, ex † priuilegijs,antedictos prædecessores nostros ecclesiæ S. Crucis libertatis priuilegium indultisse, & quod in ea possessione tamdiu fuerat libertatis, quod alijs etiam cessantibus prę scripsisset: [d] libertatem ei à prædecessoribus nostris indultam,auctoritate Apostol.confirmamus,tibi super hoc ſtẽtium imponentes,super † hoc autem in nullo sententiæ delegatorum iudicum derogamus:cum ipsi de hac [e] nõ cognouerint libertate:(et infra.)

¶ Cumque libertatem

c Irritam & inanem.] Ex hoc patet, q licet sñia per falsa instrã lata nulla est,interim tñ quam diu non constat de hoc habetur aliqua, ꝛ. de fid.inst. accepimus. vbi de hoc.

d Pręscripsisset.] si allegasset ꝓscriptionem nõe Romanæ ecclesię, ꝛ. de præscrip. cum e xofficij.

e Cum ipsi de hac.] Sed tantum de libertate ab ẽpo emc sñia,q non valuit& ita patet, quod licet sententia iudicis retractetur, non est ꝓsumendum propterea contra ipsum, quod aliquid fecerit fraudulenter. nisi in contrarium probatum. ‖ 2.q. 6. hoc etiam placuit.

f Vel ꝛ.de fi. instr.cũ Ioãnes.Io. And.

f Ad ius professionis.] i est, ad ius obedientię vel fidelitatis,quod est contrarium libertati, ꝛ.de iuramẽto Dñi.

g In cæteris.] scilicet quo ad expensas, & in restitutione Marabatinorum, & in restitutione ecclesiarum: & sic sententia pro parte tenet, & pro parte reuocatur:sic supra de test. Raynutius, & capitulo Raynaldus.

a prædecessoribus nostris indultam monasterio cõ firmemus,ad ius professionis [f] (quod est contrarium libertati) monasterium decernimus non teneri:non derogantes iudicibus delegatis,quib.libertatis priuilegia nõ fuerant ꝓlectata:cæteriss autem latam a prædictis iudicibus sententiam ꝓ Colubrien ecclesia cõfirmamus.

¶ Idem episcopo,et Magistro G. Lemouicẽ.

¶ *Contra priuilegia ecclesiæ minori spatio quadraginta annorum non præscribitur.h. d.secundum verum intellectum.*

CAP. XV.

ACcedẽtib.† ad ꝑsentiã nrã abbatis & cõuẽtus Naugiacen.ex vna parte,& Templariorum de Tocen. ex altera procuratoribus : ꝓcurator monachorũ proposuit, quod cum decimas terrarum de Sarcole diu qẽtè possederint, antequã ad Templariorũ dominiũ peruenissent: & postquã Tẽplarij terras acq̃siuere prædictas,decimas earũdẽ per xl.annos [h] & amdeficiente actore reus absoluitur.

Accedentib.] Primo ponit partiũ ꝓpartio & actoris narratio. Secundo iudicum datio: seu causæ commissio. ibi,] Discretioni.] Abb. Sic. CASVS. Monachi Naugiæ ẽ in præsentia dñi Papæ petebãt decimas terrarum ẽn iuridam loci à Tẽplarijs, quas diu quiẽtè possederant anteq̃ ad Templarios peruenissent,& postq̃ Tẽplarij terras illas a. q̃ fuerunt,decimas earũ ꝓ xl.annos & amplius pacificè ꝓceperunt, sed mõ de nouo Templarij eas subtrahere moliũt. Ex parte Tẽplariorum allegabat priuilegium, ꝛ de laborib. suis decimas soluere non tenenti; Mãdat papa iudicib. quatenus si abbates & monachi probauerint, q a templarijs decimas de terris ꝓdictis ꝓ xl.annos continue perceperint sine lite,cõpellant Tẽplarios ad ꝓstationẽ ipsarum, quis cum tanto tempore contra priuilegia sibi ꝓcessa decimas ipsas soluerint,eis tacitè rẽunciasse videntur. Si uerò in probatione defecerint, absoluant Templarios, ab eisdem. No. q qui ñ vitur priuilegio suo ꝓ xl.annos, amittit illud. Et sic no. quod contra priuilegium præscribitur. Item tacitè rẽuntiat quis iuri suo per contrarium actum. Item

† Cap.5.eo. ii.in 3. cõp.

[Gl.seq.fignat tria contraria. Primum q contra priuilegia ecclesiarum nullo tempore ꝓ scribi, & soluit. secundum,quod perdatur vnico actu, & remittit. Tertium quod perdatur xxx. ann. & ponit duas opin. vlt. soluit.

h Per xl.annos.] Et sic patet, q contra priuilegium præscribitur arg contra 25.q.2.c. 1.& 2. vbi dicitur, q priuilegia ecclesiarum & monasteriorum cunctis temporibus inuiolata permanent. Sed illud loquitur in alio priuilegio,quo i potius pertinet ad libertatem & immunitatem ecclesiarum de generalibus statutis, 4 quibus ecclesia regitur, & illa intemerata semper erunt. Item vꝫ quod vnico actu perdatur priuilegium, C.de pac.inter,empt. & vendit. l. commissoria, & C. de in.

4 Quib.rem sñiam nõ posset quale de fo.cõp.fideli gẽti, le sent. exc. principis seu hic longẽ de parti ita vi, & singulari priuilegio ꝓcesso tempore loci vel plonæ. Io. And.

de iudom.impe.l. 1. De hoc plene dictum est supra de constitu.cum accessissent. Præterea ad hoc vt perdatur priuilegium, sufficit, quod per xxx. an. non sit vsus priuilegio, supra c. si de terra, & hic dicit de quadraginta. Ad hoc dixerunt quidam, quod etiam vnico actu perditur hoc priuilegium, sed tñ dicitur de xl. & ibi de xxx. quia sic de facto accidit. sim. ff. de pet. hær. item veniunt, §. adoptãdi, & hoc ꝙ bate voluerũt, vñ audiẽdi erant, 3. de testi. spol. c. 1 & ff. de Ab. circa eum, & sic vnico actu perditur priuilegiũ, & redit res ad ius cõmune. sim. ff. de pac. si vnus, §. ꝙ si nõ vt totum, & ff. de adi. leg. l. 4. q̃ continuatur præcedenti, & 35. dis. ib exordio. Ad hanc sol. 2 sucurit sic distingui. Priuilegiũ, aut dat ad agẽdũ aut ad excipiendum, &c. Quære hãc distinctionem, de 2lt. cum accessissent, sed hoc non credo, ꝙ hoc priuilegium vnico actu tollat, arg. ad hoc C. de exc. tu. voluntarie, & C. & epi. & cle. auth. presbyteros, & credo standum huic decr. & valebit priuilegium istud, nisi ꝙ bet, ꝙ xl. annis non sunt vti priuilegio, soluẽdo decimas qẽtè, ar. opt. 3. de pri. cum nobis, & ita perditur priuilegium eodem tempore quo & præscribitur, contra ius commune: vnde continuè dẽnt isti habere perceptionem decimarum quolibet anno, vt dicit littera, vnde isti si vellent probare interruptionem, & possent, admitterentur, vel per retentionem decimarum vel etiam per lit. contest. factam: & hoc indicant verba illa; continuè percepernt sine lite. & ita quod dicitur supra eodẽ si de terra, le xxx. annis, non tenet, vt supra de præscr. ad audientiam, & c. illud.

(Glo. seq. alleg. concor. querit, arg. pro soluit contrarium.)

a Renuntiasse tacite.] 3. eo. si de terra, vbi de hoc, sup. de his quæ fiunt a maio. par. c. ex ore. 3. de offi. dele. gratum. Sed nunquid talis renunciatio possit ei obijci ab alijs, quib. decimas non soluunt? Arg. ꝙ sic, 3. de const. cum accessissent, 3. de prab. pro illorum, sed hoc non credo, ꝙ propter hoc petant priuilegium quo ad alios, sed de priuilegio tantum detrahitur, supra eod. si de terra.

CVm.] Ratione vnius beneficij dr ille subiectus, qui ratione alterius est exemptus. h. d. In prima parte ponitur querela. In secunda prouisio ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Capella ducis Burgundiæ gaudet priuilegio spãli sibi a sede Apost. cõcesso, videlicet, ꝙ nullus archiepus vel epus in personas canonicorum ipsius capellæ sniias suspensionis vel interdicti, aut ẽt excommunicationis audeat promulgare; quidam canonici ipsius capellæ habent ecclesias parochiales, quæ subsunt epõ Lin. oneñ. occasione dicti priuilegij dicũt se exemptos in oibus ita vt q̃tuncunq; graviter excedãt, nolunt correctioni & iniq ipsi epi subiacere. eps significauit hoc dño Papæ, vñ mãdat eidẽ quatenus in quantũ exempti sunt rõne ipsius capellæ, priuilegij Apostolicis deferat reuerẽter; sed rõne aliarum ecclesiarum, quas ab ipso hñt, vt alias ad epi pertinent iurisdictionẽ, officij sui debitum in eosdem libere prosequat. No. ꝙ in capellis possunt esse canonici. Item canonici pñt hñe ecclias parochiales. Item aliquis est partim liber quo ad aliquẽ, & partim alij subest. Item aliquis põt hñe plures dños. Item eadem res duplici iure potest centeri.

[Gl. seq. dicit q. hic solui 3 qua distinguit secundo obijcit, & solut.

a In quantum exẽpti.] ꝙ colligit ex forma ipsius priuilegij, 3. eo porro, & c. recipimus. Ex hac decr. solut qõ i d abbate, ꝙ acquirunt priuilegium, ꝙ monasteriũ suum esset exẽptum cum oib. capellis, ꝙ successorẽ acquisiuit capellas, quas contendit eodem priuilegio retinere, epo loci contradicente. & est distinguendum ꝙ hanc decr. verum acquirat nouas capellas prioribus accessorias, an quæ habeant se principaliter ab illis oino segregatæ. In primo casu participant eidem priuilegio. In secundo casu non: ar. ff. de h. le. l. vlt §. Caio ff. de leg. 3. vxori. 1. cõ. & l. cum quis, in fi. ar. contra ff de verb. obl. cum stipulamur. Huic decr. contra vt 16. q. 1. frater nr. & 12. q 2. cognouimus. quia vna & eadem res non dr duplici iure centeri, & 3. de decr. cum in tua, sic. n. vr, ꝙ isti sint partim liberi, partim serui, quod est contra illud, ff. de sta. lib. si duob. Sed non obstat: quia quantum ad capellam istam sunt liberi ab epo, & in his quæ spectant ad ipsam: in his in quib. sub. sunt epo, non sunt exempti. & diuerso iure censentur quo ad diuersa, non ad idem: sicut põt hñe quis plura domicilia. 3. de for. comp ex parte, & quo ad vnum eorum potest centeri vno iure, & quo ad aliud alio, & sic tenetur vtrique, & est si. 3. de ma. & obed. per tuas, & 3. ca. proxim. in fin. & ne exemptus seu priuilegiatus potest iudicari ab epo loci, sed non in his in quibus exemptus vel priuilegiatus est, nisi prout dicitur 3. eo. tuarum, in fi.

Ex

dicatur huiusmodi priuilegio, quod nullus archiepiscopus vel episcop⁹, in personas canonicorum eiusdem capellæ, suspensionis vel excommunicationis, aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam capellæ supra dictę canonici, qui parochiales ecclesias à te tenent, occasione priuilegij prælibati, in his etiã, quarum iurisdictio ad te pertinet, ita se dicũt exẽptos, vt quantumcunq; grauiter interdũ excedãt, tuę correctioni recusant & sententię subiacere.

¶ Quocirca mandamus quatenus in quantũ exẽpti b sunt eiusdẽ rationis capellę, Apostolicis priuilegijs deferas reuerenter: sed in quantum ratione parochialium ecclesiarũ, vel aliàs iurisdictionem tuam respicere dignoscũtur, officij tui debitum in eosdẽ libere prosequaris.

¶ Idem Abbati, & fratribus Eusch. Cenobij.

pli⁹ pacificè possedissẽt, nunc eis ipsas subtrahere non verentur: & infra. ¶ Discretioni vestræ mãdamus, quatenus si Abbas & monachi sufficiẽter ostenderint, quod à Templarijs decimas de terris prædictis per xl. annos continue percepe- rint sine lite, vos ad præstationem ipsarum Templarios compellatis. Cũ enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint, eis renũtiasse a tacitè præsumuntur. Quod si in probatione Templarios absoluatis, ipsis super hoc silẽtium perpetuum † imponentes.

¶ Idem episcopo Lincoñ.

¶ Exemptus ratione certę rei vel loci, non censetur exemptus respectu alterius rei vel loci h. d. & est textus notabilis. & multum allegabilis.

CAP. XVI.

CVm † capella ducis † Burgundię gaudere

a De fili. ñe vid elegantem decisionẽ Guidon. Papæ 489. incip. Princeps cõcessit, adde Cy. in l. placet, C. de sacrosacc. l. & Bar. in l. dñi, §. is, qui ædes, ff. de dam. infe.

b Exhñ.

c Exsicñ.

d Obiectio, ꝙ per ... decis. an quis co...tibus.

e Cap 6 co. ti in 3. cõp.

f In veteri cõpi. ita: Regis Bohęmię: sed Vaticana exemplaria, & alia cõstater hñt, Burgũdiæ.

EX ore] Abbas monasterij exempti, p membris nõ exemptis ad synodum epalem accedere, & epo parere tenetur. h. d. Primò præmittit exordium: Secundò narrat factum, & partium allegationes: ibi, Cum igitur Tertio definit: ibi, Nos. Abb.

CASVS. Inter epũ Vigorien. ex vna parte, & monasterium Euasen. ex altera, q̃stio vertebatur sup electione ac libertate ipsius monasterij: p curator monasterij proposuit, p monasteriũ ipsum ab ipsa sui fundatione liberum extitit & exemptũ cũ capelis suis. ad hoc probandũ induxit priuilegia Rõ. Pontificum Constãtini vnum, & alterũ Alexandri, & indulgentias Clemẽtis & Celestini, quorum vsum cõtinuum per testes ostẽdere nitebatur: ex parte respõdebat aduersa: quòd in priuilegio Cõstãtini quidã sic perspicitur contineri, per quod monasteriũ vt ad iurisdictionẽ epi pertinere, videlicet, quod abbas eiusdem monasterij primum locum post Vigoriẽ. epum semper obtineat. sed hoc locum habere non posset in generali concilio, neque in prouinciali, & sic relinquitur, p illud intelligitur in synodo episcopali: qualiter ad ei⁹ synodum venire tenetur. In priuilegio Alexãdri quidã aliud cõtinetur, per p diœcesanus eps in eodem monasterio iurisdictionem suam vt in aliquibus retinere: quia ibi dr, Epi Vigorien à fratrib. eiusdẽ monasterij aliquid iniuste non exigant, sed his contẽti sint quę fratres eiusdẽ monasterij Vigorien. episcopis præstare rationabiliter consueuerunt; per hoc videtur, quòd aliqua de bonis suis abbates episcopis exhibere teneantur: Dominus Papa his & alijs intellectis, cum à neutra parte sit probata præscriptio, sententialiter diffinuit, quòd monasterium Euasen. liberum esset in capite, & prorsus ab episcopali iurisdictione exemptum, tutela ipsius monasterij archiepiscopo Cantuarien. reseruata: in membris vero, quæ non probantur exempta, diœcesano episcopo sit subiectum, propter quod abbas ad synodum episcopi venire tenetur, & primum locum post Vigorien. episcopum obtinere, & idem abbas pro ipsis membris non exemptis tenetur Vigorien. episcopo exhibere reuerentiam & honorem: quibus exhibitis, Vigorien. episcopus debet manere contentus. Nec quòd iudex debet rectam ferre sententiam, nulli contra iustitiã parere, ius suum vnicuique tribuere. Item aliquis pro parte sub est alicui, & pro parte liber est. Itẽ licet monasterium liberum sit in capite, non propterea non sunt exempta, nisi expressè de membris contineatur in priuilegio. Item arg. quod aliquis possit esse vasallus plurium dominorum.

¶ *Per exemptionem ecclesiæ monasterio, capella sibi subiecta non censentur exempta.*

CAP. XVII.

EX † ore sedentis in throno procedit gradius bis acutus, quoniã ex ore Romani Pontificis rectissima [a] debet exire sententia, quæ contra iustitiã nulli parcat, [b] sed reddat vnicuiq; p suum [c] est. Cum igitur inter vos & Vigorien. †episcopum, super monasterij vestri subiectione ac libertate, controuersia verteretur, monasterij vestri propositus procurator, p idem monasteriũ ab ipsa sui fundatione liberũ extitit & exemptum: ad hoc probandum priuilegia prædecessorum nostrorum inducẽs, vnum Constantini, & alterum Alexandri, necnõ indulgentias Clementis & Celestini, quorum vsum cõtinuum à longis retrò temporibus, per depositiones testium ostendere nitebatur: & infra. ¶ Porrò in priuilegio Cõstantini quiddam† contineri perspicitur, per qđ idem cœnobium videtur ad iurisdictionẽ epi pertinere: videlicet, quod abbas eiusdem primum locum post Vigorien. episcopum semper obtineat. Vnde cum locum ipsum obtinere non possit in generali cõcilio neque in prouinciali: quoniam absonum esset, vt abbas primus post illum, super alios episcopos resideret: relinquitur ergo † quod locum illum in episcopali synodo intelligatur habere. quare tenetur ad synodum, episcopalem accedere, ac per hoc ipsius statuta recipere [e] ac seruare. ¶ In priuilegio verò Alexandri Papę quiddã †aliud continetur, per quod diœcesanus episcopus in eodem cœnobio iurisdictionem suam (& si nõ in omnibus, in quibusdam tamen) retinuisse videtur: cum in illo dicatur, quod Vigorienses episcopi ab eiusdem loci fratribus aliquid in iustè nõ exigant, sed his tantum contenti permaneant, quæ prædecessores eorum antecessoribus suis constat rationabiliter impendisse: vndè cõstat, quod abbates episcopis aliqua [f] de suis exhibere tenentur. ¶ Nos igitur his & alijs diligenter auditis, cum à neutra parte sit probata præscriptio: [g] sententialiter diffinimus, quòd monasterium Euasen. liberum est in capite, & prorsus ab episcopali iurisdictione exemptum, tutela ipsius monasterij archiepiscopo Cantuarien. reseruata: in membris vero, quæ non probantur exempta, diœcesano episcopo sit subiectum, propter quod abbas ad synodum episcopi venire tenetur, & primum locum post Vigorien. episcopum obtinere, & idem abbas pro ipsis membris non exemptis tenetur Vigorien. episcopo exhibere reuerentiam & honorem: quibus exhibitis, Vigorien. episcopus debet manere contentus. Nec quòd iudex debet rectam ferre sententiam, nulli contra iustitiã parere, ius suum vnicuique tribuere. Item aliquis pro parte sub est alicui, & pro parte liber est. Itẽ licet monasterium liberum sit in capite, non propterea non sunt exempta, nisi expressè de membris contineatur in priuilegio. Item arg. quod aliquis possit esse vasallus plurium dominorum.

† Ca. 7. e. tit. in 3. comp. Initium desumitur ex Apoc. cap. 3. & c. 19.

† Vygorien. † Vygorẽ. eadem sũt postea varietates.

† In antiquo tibi codicil. ita: quoddã contineri ꝑspicitur.

a Rectissima.] cum iuris facit quo ad omnes qui similiter iudicare tenentur, ã de re iud. in causis, & ideò cum multa prouidentia, & deliberatione est promulgãda, 35.] 9. Apostolicę, &c. Iniam, in fi.

b Nulli parcat.] Vbi scandalum non timetur, aliàs detrahere debet seueritati 50 dist. vt constitueretur & 44. d cõmessationes, & 23. q. 4. non potest.] & supra de ope. nouiunciat. cum ex iniuncto.

c Quod suum est.] Sic. in constitutione Gregorij in prin. libri huius, & Insti. de iustit & iu. in prin & suum bonũ est in seb. institiam colere. 12. qõ. 2. cum deuotissimam.

d Ad synodum episcopalem.] cum iusta ei extiterit, 17. dist. episcopus 2.

e Recipere ac seruare.] 17. dist. decernimus.

[Gl. seq. not. quòd dictio, quia: vel sicuti, & c. alleg. contrarium.

† quoddam in antiquis.

† Dictio ergo, nõ est in manuscriptis codicib.

f Aliqua de suis.] argum. quod quando hæc dictio, quia, vel hæc dictio, sicuti, ponit in priuilegio, quod per hoc ponitur aliquid: aliàs nihil esset, arg. inf. de verb. sig. c. abbate, & infra eo. in his, & ff. de condi. & de. quib. ciebus. §. dominum, ff. de lega. 1. si seruus. §. si seruus, & §. qui quinque, & l. si ita. c. §. j. & C. de fal. cau. adiecta. l. 2. arg. contra quòd potius intelligitur conditionaliter, ff. de contrahen. empt. si quis fundum, & l. si debitor. in fine. 10.

g Sit probata præscriptio.] in his scilicet quæ per priuilegium non erant exempta, in quibus obtinet episcopus, vt]. sequitur & sic est argumen. quòd abbas potest præscribere ius commune in capellis contra

¶ De hoc T. de tempor. ordi. c. 1.

episco-

epiſcopum,in his quæ poteſt poſſidere,ſup.de præſcri. auditis.

[Glo.ſeq.no quod licet caput,&c.alleg.contrarium. a Quæ non probantur.]Ergo licet quis probet exemptionem capitis, non ideò probauit exemptionem mem. rorũ,ar. ī.ca. prox.ar.contra: quia totum & pars debẽt eod̃ iure: cẽſeri ra. d.,, 2.& 12.q 2. eo,, noui nus & 2 q. 7.ſi quis epũs,& ff. p derelicto,an pars.

b Idem abbas tenetur.] Et ſic eſt arg. q aliquis poteſt eſſe vaſſallus multorum: ſicut iſte: abbas ſubeſt Papę,& epiſcopo pro capellis,vt ī.ca. prox.ff de ope.liber to.l duorum.

¶ Vide de hac materia q ſanxerit nouiſſime rẽci Tri.ſeſ. 24 de reform.c.2.ad de Iacobatium tra. de concil.li. 2. art.2.

EX parte.]Communis diuiſio: Secunda ibi, Nos autem. Abbas.

CASVS.Clerici vel laici impetrant lras à Dño Papa,q quis recepit eos cũ q ſionis & rebus ſuis ſub ip ſius protectionẽ,q̃ritur vtrũ q talẽ protectionẽ exempti ſint à iuriſdictione eorum ſuorũ? Reſpondet Papa:q q huiuſmodi lras à poteſtate ſuorum eporum nõ ſubtrahuntur.Not.quod q verbum, protectionis, nõ datur exemptio. ſecus cum dicitur, ad indicium libertatis percepte.

c Declarãtur.] Sic ſup.eo. recipimus,& ſup. de mato & obe. per tuas.

[Glo.ſeq.obijcit, & ſol.

d Subtrahunt.]Sic ergo talis protectio inutilis eſt, ſicut cõfirmatio in forma cõi, de qua dicit ī. de cõſt per poen.quia diu. rſitate. ¶ Aliquid ergo impetrantur? qa ſolet plus timeri q ſpecialiter poſitum quam quod gñaliter impetr.tur ī de hæreti.li 2.in fine,& 23.diſt.c.quinquam.

PAſtoralis.] Cõis diuiſio. Secunda ibi,Aliquod Abbas. finimus,quòd Euaſen, † cœnobium liberũ eſt in capite,tanquam ab epali iuriſdictione protius exemptũ, & ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubiectum: tutela tñ ipſius Cantuarien.archiepiſcopo reſeruata:in mẽoris aũt, quæ non probantur a exẽpta, diœceſano epo ipſum ſubiacere decernimus, pp q abbas ad ſynodũ ſeius debet accedere, primũq; locũ poſt Vigorien. epum obtinere, proipſis quoq; membris non exemptis, idem abbas tenetur b Vigorien.epiſcopo exhibere reuerentiam, obſequiũ, & honorem,quibus Vigorien. epiſcopus tibi cõpetenter exhibitis, debet manere contentus.

¶ Idem Auſonen. epiſcopo.

¶ *Receptus ſub protectione Papæ, per hoc non cenſetur exemptus h.d.*

CAP. XVIII.

EX † parte tua fuit quæſitum, vtrum clerici & laici, qui litteras protectionis oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ expreſſo nomine cum omnibus rebus ſuis ſub Apoſtolica protectione conſiſtere declarantur c à iuriſdictione epiſcopi diœceſani ſint exempti. Nos autem tibi † reſpondemus, quod per litteras huiuſmodi ab epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè ſubtrahuntur.

CASVS. Quidam religioſi litteras obtinent à ſede Apoſtolica, in quibus indulgetur eisdem, vt eccleſias ſuas in proprios vſus conuertere poſſint, de edentibus per oms illarum quæritur, vtrum liceat eis auctoritate propria poſſeſſionem illarũ eccleſiarũ intrare,vel p diœceſanũ epum in illas ſint potius inducẽdi? Ad hoc reſpondet Papa,quod ſuo epo inconſulto, nõ licet eis in poſſeſſionẽ earũ intrare,quia per hmoi indulgentiam epãli iuri nihil intelligit derogatum,niſi forte in ipſa indulgẽtia cõtineatur expreſsè, q epo inconſulto id facere poſſint. No. hic arg. q vbi cõcedit maiꝰ,nõ tñ id q minus eſt. Itẽ priuilegiũ vel indulgentia intelligit eſſe cõceſſa ſine alterius iniuria. Itẽ vbi duo ſũt impedimẽta, nõ ſufficit alterũ tolli,niſi & vtrumq; remoueat. Itẽ priuilegia cum ſint odioſa,non debent extendi, niſi quatenus in eis continetur.

c Cõtineat expreſſum.]Arg.q priuilegiũ ſemp intelligit cõceſsũ ſine læſione alteriꝰ ī.ne clerici,& ī de vſu.p.i. ex tuarum, & ī. de eccl.ædi. cum dicat Apoſtol.,, & c. ad audientiã,a. & Cod de iof. teſta,li qñ.arg. ſupem. parte tit.,,

d Incõſulto.] Si licet l.a q edat libertatẽ ſuo vindicãti nec dñi,à iudice tñ dãda eſt C.eq. a.l. fet accip p mi l.l.

[Glo.ſeq.re.l. ſignando contrarium dect.n.ff venieſſent.

e In poſſeſſionẽ. q nunq̃ habuerunt: & hoc ideò quia remoſus auctoritate ſuã accipere debet. C.ſi vi.li quis in tã tã,& 16 q.6 placuit & C.de acquir.p.6 inprobã poſſeſſio. ff de acquir.poſſeſſ.ex ſtipulatione.ſe.os ſi poſſeſſionem habuiſſet,ſup.de r.iu.ſpol. cum venſſent.

f Indulgentiam.] Si de duobus ſeruitutibus altera remittatur, alia remanet in ſuo ſtatu.ff de ſeruit. ba p.l.ſi domus tua. & ī de vſu pallij.ex tuarũ.nota hic. Nec huiuſmodi generali conceſſione conceditur quoc ſpecialiter non fuiſſet conceſſum, ff. de pecul qui peculii ff de pig.denique,& l ſi ligatione.& ī de elect.cum ſit veſtra,ibi ſequere enim,& ..C.de inoff teſta.ſi quando. Bern.

PEtitis.] Quãdã Templarij vel Hoſpitalarij non ſeruant interdictũ pro eis in loco prolatũ,alij ſeruare non tenentur.h.d.Et ſecũda pars ibi,Aliquod Abbas. ¶ Idẽ epo,& capitulo Tripol.†

¶ *Si is propter cuius delictum poſitum eſt interdictum,illud non ſeruat, alij nihilominus ſeruare tenentur: ſecus ſi ille non ſeruat in cuius fauorem latum fuit.*

CAP. XX.

PEtiſti † per ſedem Apoſtolicã edoceri,

¶ Religioſi quibus à Papa eſt conſſum eſt, vt eccleſias ei ſub illas poſſint in proprios vſus conuertere, non auctoritate propria, ſed à diœceſano loti poſſeſſionem illarum eccleſiarum recipere debẽt,niſi in priuilegio aliud exprimatur.

¶ Idem Eliden.† Epiſcopo.

†Lucifin.

†Helien. †Beluen.

†Ca.9.e.tit. 13.cõpi.Ad q allegetur hic textus, vide p l. in. & Felinũ in ea.ſup.de conſti.

†Dicio. epiſcopum, deeſt in plerſq; exemplarib.

†Aliàs,i ipſas. ſed vt plurimũ hĩ vt eſſe impreſſum.

†Tripolitãi

†Ca.3.e.tit. in 4.comp.

CASVS. Aliquando contingebat, ꝙ ciuitas Tripolitana propter Hoſpitalarios, vel Templarios generali ſuppone retur interdicto, iſti in quorum fauorē poſitum fuerat interdictum, non ſeruabant illud; quęſiuit ep̄s Tripolitanus, vtrum ipſe cū capitulo ſuo illud debeat obſeruare? Reſpondet Papa, ꝙ excellus illorum illis non præbet licentiam delinquendi, ſed ſi prædicti fines priuilegiorū ſuorum nō ſeruauerint, violando interdictū, qđ pro eis fuerat promulgatum, epiſcop⁹ & capitulum prædicti in pœnam præſumptionis illorum qnādiu ipſi non ſeruauerint interdictum, de licētia domini Papæ celebrent, ne videantur de aliorum fletu ridere. No. ꝙ non debet quis illud facere, à quo impetrauit alios ꝓhiberi, nec debet alij legem imponere, quam ipſe negligit obſeruare. Item eo iure, quo quis contra alium vtitur, ipſe debet vti eodem. Itē nullus debet excedere fines priuilegij ſui. Itē nullus dēt de alterius fletu ridere.

† Interdictū generale qđ dicatur, tradit Nicolaꝰ Ploui⁹ trac. de interdicto, & Couarruuias in c. alma mater. de sentē. excli. 6. i 2. par. relection. §. j. circa fi.

a Ridere.] Sim. inf. de sent. excō. ſi verè ſimil. dicit Imperator: Iudices iubemus eſſe ſolicitos, ne turpi colluſio quæratur ex matteris pretiū gaudiorum. C. eod. li. 12. in fine libri.

b Quandiu.] Sic 6. q. 2. ſi tantum, & ca. placuit.

† Ca 4. eod. ti. in 4. cōp.

c Celebretis.] Non enim debent alijs legem imponere, quā ipſi negligunt obſeruare. ſup. de præben. pro illorū, nec tenetur alius ſeruare priuilegium, quod ille non ſeruat, cui conceſſum eſt, infra de ſent. excō. in audientia, & qui priuilegium alterius nō ſeruat, eius priuilegium non eſt ſeruandum. ſup. de app. an ſit deferendum, ſup. de elec. bonæ, & quod ab illis exigere debet, multo fortius à ſe ipſo. ff. de negot. geſt. ſi pupilli §. vlt. & ff. de admini. tut quoties. §. item temporali. ff. ſi ſer. vendi. l. altius, & ſupra de nat. ex libe. vendi. vnico.

† Aliàs Nephelin⁹, ſed ex manuſcriptis repoſitum eſt, Nephelinus.

ADDITIO. Verſus. Me non impſignat, qui me defendere debet.

QVoniam per confeſſionem.] CASVS. Epſcopus Nepelinus petebat ius epiſcopale in eccleſia B. Blaſij de Flageno, pertinente ad quoddam monaſterium in dioc. eiđē epiſcopi conſtitutum: ex parte aduerſa allegabatur quoddam capitulum, quod continetur in priuilegio monaſterio conceſſo, videlicet, vt nullus epiſcopus eccleſias vtroque iure illi ſubiectas interdicto ſupponere, vel monachum ſeu clericum eiuſdem monaſterij ſynodare, vel excōmunicare præſumat: ſed procurator monaſterij fuit confeſſus in iure, quòd epiſcopus Nepeſinus ius epiſcopale percipit in eccleſia prædicta; dubitabatur, vtrum capitulum prædicti priuilegij obſtaret, quo minus epiſcopus ius epiſcopale poſſit exercere in dictam eccleſiā, vel capellanum ipſius? Reſpōdet Papa: cum per confeſſionem procuratoris monaſterij conſtet, quòd epiſcopus percipit ius epiſcopale in eccleſia prędicta, idem epiſcopus non obſtante capitulo iſtius priuilegii, poteſt dictam eccleſiam interdicere, & excommunicare monachum ſeu clericum monaſterij ad regimen ipſius eccleſiæ deputatum, cum alterutrum de iure fuerit faciendum; quia illud, capitulum intelligitur de monachis, vel clericis in ipſo monaſterio permanentibus, vel in deſtinatis ad eccleſias vtroque iure ſibi ſubiectas. Not. quòd confeſſio procuratoris in iure facta, domino præiudicat. Itē priuilegium non tuetur aliquem in delicto. Item eccleſia tūc ſubiecta eſt abbati vtroque iure, quando epiſcopus nullum ius epiſcopale exercet in illa. Item licet perſona ſit exempta, tamen ratione rei, quā poſſidet, non exempta eſt ſubiecta. Bernar.

† A filis Baſilij de Flageno. aliàs, Flaiano.

† Londin.

d Vtroque iure.] ſcilicet in ſpiritualibus, & temporalibus, ſup. eo. cum & plantare. §. in eccleſijs, & 5. quæſt. 2. cap. 1. illud intelligitur cum traditur eccleſia pleno iure. vide qualiter interpretatur hoc verbum, vtroque iure, cum tamen vtroque iure, poſſet eccleſia aliqua monaſterio eſſe ſubiecta, licet epiſcopus aliqua temporalia ibi recipiat. infra de cenſi. cum venerabilis.

† Cap. 5. eo. ti. in 4. cōp.

e Synodare.] ideſt, ad ſynodum vocare. ‖

‖ Vel aliter pōt intelligi ſic, ſynodare, id eſt. nomine ſynodatici aliquid exigere. 10 q. cap. placuit, & 3. de off. ord. ꝙquerenti.

f Permanentibus.] Similis interpretatio eſt decimaſexta quæſtione prima, generaliter. & ſimil. infra de verb. ſig. abbate. in fine. & ita licet perſona ſit exempta, tamen ratione rei quam poſſidet, non exempta eſt ſubiecta. ſupra eodem cum capellā. & capitulo ex ore. in fine. & ſupra de maiori. & obed. per tuas.

g Vtroque iure.] ideſt in ſpiritualibus, & temporalibus, vt ſup. patet. Bern.

QVia.] communis diuiſio. Secunda pars ibi, ſuper quo. Abbas.

vtrum cum pp Hoſpitalarios, vel Templarios ciuitas veſtra gñali † ſupponitur interdicto, eiſdē non ſeruantib. vos illud teneamini obſeruare? Ad qđ duximus reſpondendū, ꝙ illorum exceſſus, vobis non præbet licentiā excedēdi. ¶ Sed ſi præfati Hoſpitalarij, vel Templarij priuilegiorū ſuorū fines exceſſerint, violando temerè interdictū, quod pro eis fuerat promulgatum: ne videātur de aliorum fletu ridere, [a] vos in pœnā præſumptionis eorum, quādiu [b] ipſi violauerint interdictum, de noſtra licentia celebretis. [c]

¶ Idem.

¶ Priuilegium conceſſum monaſterio, vt eius monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de monachis exiſtentibus in monaſterio, vel in eccleſijs ſibi ſubiectis, vtroque iure. h. d. Et eſt caſus quotidianus.

CAP. XXI.

QVoniam † per confeſſionem conſtat pactis aduerſæ, ꝙ Nepeſinus † ep̄s ius ep̄ale percipit in eccleſia Sancti Blaſij † de Flagē. credimus, ꝙ non obſtante illo capitulo priuilegij, quod monaſterio eſt indultum, vt nullus ep̄s eccleſias vtroquè iure [d] illi ſubiectas interdicto ſupponere, vel monachū ſeu clericum eiuſdē monaſterij ſynodare [e] vel excōicare præſumat, prælatus ep̄s poſſit interdicere dictā eccleſiā, & excōicare monachū, ſeu clericum veſtrū ad eius regimen deputatū, cum altetutrum de iure fuerit faciēdum: quoniam illud capitulū intelligendum eſſe videtur de monachis aut clericis in ipſo monaſterio permanentibus, [f] vel ad eccleſias deſtinatis, utroque [g] iure ſibi ſubiectas.

¶ Idem London. † archiepiſcopo Apoſtolicæ ſedis legato.

¶ Epiſcopus remittens alicui eccleſia decimas epiſcopales indefinitè, remiſiſſe videtur non ſolum preteritas, ſed & futuras. Et eſt caſus notabilis.

CAP. XXII.

QVia † circa: & inf.

¶ Quæſiuiſti, vtrū

CASVS. Archiepiscopus London. concessit monachis omnium sanctorum priuilegium super decimis episcopalibus retinendis, sic fortè dicendo: Remittimus monasterio omnium sanctorum decimas possessionum ipsius monasterij, pertinentes ad archiepiscopatum, archiepiscopus Londonen. successor concedentis priuilegium, quæsiuit, vtrum monachi prædicti priuilegium illud extendere valeãt ad possessiones acquisitas tpe priuilegij, & postmodum acquirẽdas? Respondet Papa, ꝙ si remissio decimarum illarum facta fuit fm canones, prædecessor illius indefinitè remittendo decimas ẽpales monasterio, cum nihil exceperit, & potuerit excepisse, intellexisse vt nõ solum de decimis possessionum illius tpis, sed ẽt futuris: quia in beneficijs plenissima dẽt interpretatio adhiberi, & vna, & eadẽ res non debet diuerso iure censeri. Not. ꝙ concessio simpliciter & indefinitè facta respicit ẽt tpa futura, & generaliter intelligit: Et sic est hic arg. ꝙ indefinita æquipollet vniuersali. Ita qui nihil excepit, & potuit, totum ius suum intelligitur alienasse. Item in beneficijs plenissima debet fieri interpretatio. Item vna res non debet diuerso iure censeri. Item arg. quòd priuilegium extenditur ad futurum.

nachi Omnium sanctorum, priuilegium prædecessoris tui super episcopalib. [a] decimis retinendis indultum, extendere valeant ad possessiones acqsitas, & postmodum acquirendas. ¶ Super quo tale damus resp̃sum, ꝙ si decimarum illarum remissio facta extitit fm canonicas [b] sanctiones, prædecessor tuus indefinitè [c] † decimas episcopales monasterio remittẽdo (cum nihil excerpit, [d] & potuerit excepisse: ac in beneficijs [e] plenissima sit interpretatio adhibẽda: nec debeat vna eademq; substantia diuerso iure censeri) intellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri. [f]

† Deinde finita locutione seu ꝓpositione, an & qñ æquipolleat vniuersali ꝑter doctores hic vide plenè p Couarruuiã li. 1. varia. resolu. cap. 13.

a Episcopalib.] de quibus loquuntur canones. 12. q. 2. vobis, & cap. concessio.

b Secundum canonicas sanctiones.] puta, de consensu capituli. 12. q. 2. vobis, sine exceptione, & supra, de his quæ fiunt à prælat. sine consensu capituli. cum nos, nec in enorme detrimentum facta fuerit, quia per hoc posset renocari, ẽ. de dona. Apostolicæ.

c Indefinitè.] Arg. quòd indefinita æquipollet vniuersali. 19. dist. si Romanorum.

d Nihil excerpit.] sic ẽ. de iure patro. ex litteris.

e Beneficijs.] Simi. supra de don. pastoralis, & c. cum dilectus, in fin. & infra de verb. signific. olim ff. de constit. prin. l. vltima.

[Glo. seq. ar. in brocar. alle. 4. iura. in contrarium alle. 4. & soluit.

f Sed futuri.] Arg. quòd in priuilegijs verbum generale, & indefinitum protractum ad futurum extenditur. 12. quæst. 2. cognouimus, & supra de decim. ex parte. & C. quæres pig. obl. poss. l. vlt. ff. de ictui vrb. prædi. si fructus. Arg. contra. supra de cen. quamen. & supra de decimis. cum in tua, & sup. eo. cum cap. lla, ff. de contrah. emp. in lege & l. Rutilia Polla. ff. de dam. infe. dam. ꝙ si is qui. Sed ideò contra dantem fit interpretatio, ne erogata fraude suæ obuiet libertati. 14. buius. ar. a. C de donat. si quis argentum. & vlt. secus vbi certa verba ponuntur, in eo casu non extenditur ad alia: sed ita & quatenus est priuilegium, quatenus tenor priuilegij se extendit sup. eod. ꝓtio, & c. excepimus, sed vbi verbum generale ponitur, ad omnia appellatiua extenditur, sic supra de deci. ex multiplici. Si autem æquè potest retorqueri ad ius cõe sicut ad priuilegium, potius vr̃ interpretatio facienda secundum ius, quam secundum priuilegium, sup. de consuet. cum dilectus, & vt nemini fit onerosa. atq; sup. de testi. cum tu, vt non sit captiosa, ff. de regu. iur. quoties, & contra illum potius interpretatio debet fieri, qui potuit legem apertius dicere, ff. de pact. veterib. & ff. de contrahẽ. emp. Labeo. & vt fiat secundum cõmunem modum loquendi sup. de spon. ex litteris, nã consuetudo interpretatur vocem, inf. de verb. sig. ablate. & semper in tutiorem partem fit interpretatio, supra de spon. inuenis, inf. de reg. iur. cap. 2. si enim neutra est tutior, in benigniorem. 9. distin. cap. vlt. ff. de reb. dubi. cum in testamento. 10.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Ponit concilium ordinem quatuor patriarchaliũ sedium, vsque ibi: Seruata, vbi ponit tria priuilegia ipsarum Primum, quia dant pallium. Secundum ibi: Dominicę, quia ante se crucem deferri faciunt, præterquam in casibus hic exceptis. Tertium ibi: in omnibus, quia ad ipsos appellatur, & in hoc protestatur ibi, salvis.*

† Idem. s. supra cõcilio generali Latera. c. 5. & ca. 6. eo. tit. in 4. cõp.

CAP. XXIII.

ANtiqua † Patriarchaliũ sedũ priuilegia renouantes, [g] sancta vniuersali synodo approbãte sancim⁹, vt post Rom. Ecclesiã (quæ disponente domino, super omnes alias, ordinariæ potestatis obtinet principatũ vtpotè mater vniuersorum Christi fidelium, et magistra) Constantinopolitana primum locum obtineat, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum: seruata cuilibet propria dignitate, ita quòd postquam Prælati illarum à Romano Pontifice pallium acceperint, præstito sibi fidelitatis, & obedientiæ iuramento, & ipsi postmodum pallium suis suffraganeis largiantur, recipientes pro se obedientiam canonicam, & pro Romana ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem. Secundo dicit, quòd ante se faciant crucem vbique deferri, nisi in vrbe Romana, & vbicunque summus Pontifex præsens fuerit, aut etiam legatus vtens insignijs Apostolicæ dignitatis. Vltimo dicit, quòd [1] in omnibus prouincijs eorum iurisdictioni subiectis, ad eos, cum necesse fuerit appelletur: saluis appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis: quibus est ab omnibus deferendum. Not. quòd dominus Papa est iudex ordinarius singulorum. Item pallium est signum plenitudinis potestatis pastoralis officij. Item suffraganei tenentur præstare, iuramentum obedientiæ, & reuerentiæ Patriarchæ. Item minor iudex non potest exercere iurisdictionem suam præsente maiori. Item ad Patriarcham potest appellari omissis medijs, & hoc intellige de his, qui sunt eius iurisdictioni subiecti. Item omissis omnibus medijs, potest appellari ad Papam.

† De priuilegiorũ prærogatiua dignitate, & numero, vide plenè per Bar. Cassanẽũ in catal. gloriæ mũdi, par. 4. consider. 9. adde Nicolaũ Boerium in trac. de auctorit. magni cõsilij nu. 30 & seq. ver. secundũ locũ.

g Renouantes.] vigesima secunda distinct. renouantes.

[Glo. sequen. tacitetur per contrarium de decre. congregantes, &c. soluit, quod illud tegulate tantum tollit, & ponit, & exponit verius, per quos statutum comprobetur.

a Alexan-

[1] Si cantum sit, ne luminib. officiat, etiã d. futuris intelligitur. Io. And.

politana primũ, Alexandrina ſm, a Antiochena tertiũ, Hieroſolymitana quartum locũ obtineat: Seruata cuilibet propria dignitate: ita quod poſtquam antiſtites earum à Romano Pontifice receperint palliũ (quod eſt plenitudinis † officij pontificalis inſigne) præſtito ſibi fidelitatis & obedientiæ b iuramento, licenter & ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur: recipientes pro ſe profeſſionem c canonicam, & ſp Rom. Eccleſia ſponſionẽ obedientiæ ab eiſdem.

¶ Dominicę † uerò Crucis uexillum ante ſe faciant ubique deferri: niſi in urbe d Romana: & ubicũque ſummus Pontifex præſens extiterit: aut eius legatus uices ſignijs Apoſtolicæ dignitatis.

¶ In oĩbus aũt prouincijs eorundem iuriſdictionis ſubiectis, ad eos, cum neceſſe fuerit, pro-

uocetur: Saluis appellationibus ad ſedem Apoſtolicã interpoſitis, quibus eſt ab omnib. e humiliter deferendum.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Priuilegium religioſis conceſſum, ut poſſint ſepelire confratres ſuos tempore interdicti, intelligitur de illis confratribus qui licet maneant in ſeculo obtulerunt ſe tamẽ ordini mutato habitu ſeculari: vel de illis, qui bona ſua eis dederunt vſufructu retento. hoc primò. Priuilegium religioſis conceſſum, quo eis uenientib. ad locum interdictũ ſemel in anno aperiantur eccleſiæ, ut celebrentur in eis diuina, intelligitur, quòd una tantum ſola eccleſia aperiatur in loco hoc ſecundo.*

CAP. XXIII.

VT priuilegia, quæ quibusdã religioſis Romana conceſſit Eccleſia, pinancãt incõcuſſa, quędã in eiſdẽ duximus

priuilegia, ſed quia ipſi fines priuilegiorum ſuorum excedebant, ea minus bene intelligentes, Papa ea in concilio generali declarat qualiter ſint intelligenda, ne illa pertrahant ad abuſum: quia priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Secundo ponit verba priuilegiorum. Conceſſum eſt ab eccleſia Romana quibuſdam regularibus. ſ. Templarijs, & Hoſpitalarijs, ut his, qui fraternitatem eorum aſſumpſerint, nõ negetur eccleſiaſtica ſepultura, niſi ſint excommunicati, uel nominatim interdicti: Si forte eccleſiæ ad quas pertinẽt, fuerint interdictæ, ipſos quoque confratres quos eccleſiarum Prælati apud eccleſias ſuas non permiſerint ſepeliri, ipſi ad eccleſias ſuas deferant tumulandos, niſi excommunicati vel nominatim fuerint interdicti: Declarat hic Papa de quibus confratribus ſit intelligẽdum l. de illis, qui adhuc morantur in ſeculo, & eorũ ordini aũt oblati mutato habitu ſeculari, uel de his, qui ſua bona eis dederant intermiuos, tenẽtu ſibi quãdiu uixerint uſufructum: iſti quidem ſepeliantur apud eccleſias ipſorum regularium, uel apud eccleſias aliorum non interdictas, ſibi elegerint ſepeliri: Si enim de quibuslibet confratribus ipſorum fraternitatem aſſumentibus intelligeretur, pro duobus aut tribus denarijs annuatim ſibi collatis, nimium uileſceret eccleſiaſtica diſciplina: tamen & ipſi certam obtinent remiſſionem ab Apoſtolica ſede conceſſam. Vltimò ponit alium articulum, in quo excedebant fines priuilegiorum ſuorum; Continetur enim in priuilegio ipſorum, ut ſi qui fratrum ipſorum pro colligendis eleemoſynis ad aliquam ciuitatem, caſtellum uel vicum aduenerint, ſi forte locus ille à diuinis fuerit interdictus, in eorũ aduentu ſemel in anno aperiantur eccleſiæ, ut excluſis excõicatis & interdictis, diuina officia celebrentur: Verba illa. Aperiantur eccleſiæ ſemel in anno: ſic debent intelligi, ut una tantum eccleſia eiuſdem loci ſemel in anno aperiatur: quia licet dictum ſit pluraliter: aperiantur eccleſiæ, non tamen de qualibet eccleſia eiuſdem loci intelligendum eſt: ne ſi hoc modo intelligeretur, nimium vilipendi contingeret ſententiam interdicti, qui verò contra iſtas declarationes quicquam ſibi uſurpare præſumpſerint, graui ſubiacẽãt ultioni. Not. q priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Item aliquis habet habitum monachalem, non tñ eſt monachus. Item uileſcere non debet eccleſiaſtica diſciplina. Jtẽ pluralis locutio exponitur de uno.

† Idẽ ſ. Inno. 3. in eodẽ 3. ci. Lat. c. 57. & c. 7. co. tie. in 4. com pil.

† Vide c. cũ ſs. ī. d auct. & vſu pal.

† Vid clemẽ. vlt. tit. de priuileg.

a Alexandrina ſecundum:] Poſt Conſtantinopolitanam, & Conſtantinopolitana primum. ſ. poſt Romanam olim vero Alexandrina fuit prima poſt Romanam: vt 22. diſt. renouantes, & ſic priuata fuit iure ſuo ſine culpa, quod eſſe non debet regulariter, ī. de conſti. cognoſcentes. & ī. de eo q cogno. obſtãg. vxo. ſuæ. diſcretionẽ. & c. vlt. & 6. q. vlt. inuentum. & 56. diſt. ſatis peruerſum hoc tamen non fit ſine cauſa, ī. vt lite non cõtẽ. quoniã. ſ. 2. quod ſit plurib⁹ modis. Vnde verſus.

Paupertas, odium, vitium, fauor, & ſcelus, ordo
Perſonas ſpoliãt, & loca iure ſuo.

Vndè propter paupertatem vniuntur 1 diuę eccleſiæ, vt vnus ſit ſacerdos utriuiq; 10 q. 3. vnico. cum vtraq; ſpecuit ſuum habere proprium. Propter odiũ, vt 70. diſt. nemineꝫ, 86. q. 7. de cetimus Propter uitium, vt ī d. cle. ęgro. tua Propter ſuorẽ, vt hic, & 32. diſt. renouantes. Et propter vim ſeu fauorem cõſecrationis, 14 q. 5. cõperimus Quandoque etiam fauore religionis. ī. de eccleſ. ædifi. ad audientiam. Propter ſcelus etiam puniuntur illi, qui non præcauerunt 25. q. 2. ita nos propter ordinem priuatur dñio ſeruo ſuo. 54. di. ex antiquis. & c. frequens. quandoque propter defectum ſacramenti. 34. diſt. ſi cuius. & c. lector.

1 De hoc arti. vide cõci. Tri. ciuitũ i c. ſicut vnire ī. de exceſſib. ſta. & late ibidẽ p doctо.

2 Proconſul. portã Romę ingreſſus deponit imperiũ. 10. And.

b Fidelitatis & obedientiæ.] Sic ergo patriarchæ, & illi qui nullo medio ſui ſunt dño Papæ, iurant ei fidelitatem & obedientiam: vt hic dicit, & ī. de iureiu. ego N. ſic & ſuffraganei ſuo metropolitano obediẽtiã & reuerentiam præſtare debent, ſecundum quod iſti præſtãt Papę. ſup. de ma. & obe. c. dilecti.

c Profeſſionem.] ideſt obedientiam & reuerẽtiam. ī. de ſimo. ne Dei eccleſia, ad quam non teneantur exempti epiſcopo diœceſano, cum illud ſit contrarium libertati. ī. co. tum olim 2. in fi. Ber.

¶ Glo. ſeq. arguit & ſignat contrarium.

d Niſi in vrbe.] Arg. q minor nõ poteſt exercere iuriſdictionẽ pręſente maiore 21. diſt. denique & 95. diſt. ſbyter. ff. de offi. pcõſ. l. vlt. 2 & ſup. de offi legat. volentes. Arg. ſ 95 diſt. ecce. & 11. q. 1. peruenit. C. de dona. in hac ſaciatiſſima.

e Ab omnibus.] hoc eſt priuilegiũ Apoſtolicæ ſedis, vt omiſſis omnibus poſſit appellari ad ipſa, vt his innuit, & 2. q. 6. ad Romanam. Sic etiã intelligit quod dicit imperator, quod habet ſimilia priuilegia cum Romana eccleſia. in Auth. de eccl. ti. ꝫ prin. coll. 9. & 65. diſt. nos antiquus.

VT priuilegia.] Diuiditur ut in rubro. Secunda pars ibi, [illud.] CASVS. Romana eccleſia quibuſ-

declaranda,ne minus sanè intellecta a pertrahantur ad abusum propter quem possint meritò reuocari: quia priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. ¶ Sanè quibusdã regularibus, Apostolica sedes indulsit, vt his, qui fraternitatẽ eorũ assumpserint, si forsan ecclesiæ ad quas pertinẽt, a diuinis officijs fuerint interdictæ, ipsosque mori cõtigerit, sepultura ecclesiastica non negetur, b nisi excõicati vel nominatim fuerint interdicti: Suos quoq; confratres, quos ecclesiarum Prælati apud ecclesias suas non permiserint sepeliri, nisi excõicati, vel interdicti fuerint nominatim, ipsi ad ecclesias suas deferãt tumulandos. Hoc autẽ de illis confratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in sęculo eorum ordini sunt oblati, † mutato c habitu sęculari: vel eis, qui bona sua dederant inter viuos, retẽto sibi (quandiu in hoc sęculo vixerint) vsufructu: qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium, vel aliorum nõ interdictas ecclesias, in quibus elegerint sepulturã: ne si de quibuslibet ipsorũ fraternitatem assumentibus fuerit intellectum, pro duob. d aut trib. denarijs annuatim sibi collatis, dissoluatur pariter & vilescat ecclesiastica disciplina: certã tamen & ipsi remissionẽ obtineant ab Apostolo. sibi

a Intellecta.] Qui malitiosè priuilegium principis interpretatur, infamis efficitur. C. de legi. & constit. l. a.

b Non negetur.] Ex hoc loco patet, quod tempore interdicti denegatur ecclesiastica sepultura, ex quo per priuilegium istis conceditur. ſ. eod. cum & plantata, ſ. quod ſi. i Ber.

c Mutato habitu seculari.] Ita ꝙ habitus illos distinguat ab habitu seculari, licet ex toto nõ habeãt habitum monachalẽ ar. 33 q. 5. ¶ Deo pari & talis largo modo ecclesiastica persona cẽsetur. 18 q. 1. vt lex. & 19. q. 1. dem.

Gl. sequens quærit, arguit, & soluit.

d Pro duob.] Quid si medietatem totorum daret, nunquid dicendi sunt fratres? nõ, nisi maiorem partẽ, ar. ff. de pœnis. in modicis, quod nõ credo, etiam si daret totũ, dum tamẽ non se reddant: quia res, & non persona, sunt accessoriæ Ber.

Gl. scribit. ꝙ q. an relaxetur interdictũ, &c. & ponit duas opi. Secundo quærit, arg. pro, soluit cõtrarium. Tertio quærit, ar. ꝙ, & remittit.

e Semel in anno.] Sic patet, ꝙ in ecclesia interdicta celebratur, & canonicè: quia nunc de spãli priuilegio relaxatum, est interdictum, non sublatum: vndè ibi interdictum manet, non nouum creatur. arguit. ff. de pœn. sed fi manẽte. & 24 q. 1 Adhati⁹, & 12. dist. præceptis. Sed videtur potius ut dicit Vincen. ꝙ interdictum non relaxetur, a sed in ecclesia interdicta celebretur de licentia Papæ ſ. e. petistis in fi. nec tãc committit contra interdictum. Sic aliqs potest prædicare, & confessiones audire, & alia facere de his quæ pertinent ad correctionem eorum, nec incidit in excommunicationẽ, ſ. de sen. excom. c. rãtio. & c. cũ voluntatem prin. & semel tm in anno hoc eis licet, & in pluribus, vt hic patet. 55 dist. c. intũ annos stetisset, ꝙ nõ veniret ad ecclesiam istã, q̃ sæpè fuit interdicta, nũq̃d ꝑscribit ⁊ illos? Vt ꝙ sic. ⁊. eo. accedẽtibus. vbi isti Templarij polũt istud priuilegiũ, qa nõ sũt vsi isto spatio xl. anno. ff. de nudi. l. 1. Sed ꝓtra ⁊ credo in casu isto, qa non nocet eis. Sed nunquid auctor cẽsetur posset alibi celebrare in ecclesia interdicta ab ep̃o: Vt ꝙ sic, eadem ratione. De hoc dixi supra de appellat. ad hæc.

Gl. ne. no. ꝙ nõ sẽper plura, &c. signat cõtrarium, & remittit. f Pluraliter.] No. ꝙ pluralis locutio nõ sẽper infert suas singulares 4 sic 1. nisi oẽs leges. sic ⁊. d appellationis. ſ. de pœnis. & ibi glo. dubitat. sic a q. i primis ibi, Injecturis tutes. ff. de cõditio. & demõstrationib⁹. l. dotis, ſ. 1. qs legauerit. & ff de statu homi. l. sũma. Arg. ⁊. ſ. de rescri. olim. De hoc plura argumẽta inuenies supra de rescrip. c. secundo.

Quod nõnullis.] Dixerit, qa primo ponit priuilegiũ. Secdo ponit exceptionem ibi. [Nisi.] Tertio denuntiationem ibi: [Verũ.] & hoc capi. nihil hostis habet.

CASVS. Quibusdã regularibus concessũ est, vt cũ commune terræ fuerit interdictum, diuina possint officia celebrare ianuis clausis, & voce suppressa, & non pulsatis campanis, exclusis excõmunicatis & interdictis, in fauorẽ pontificalis officij cõcilium extendit hoc ad eos, nisi eis ex ipsa fuerit inhibitũ: ne rumpẽ ⁊ hoc illis cõcedit, qui cum aliqua non præstiterint in terdicto, nec aliqua fraudem iugesserint, cum tale compẽdium ad iniquum dispendium trahi non debeat. Not. quod occasio iuris ad iniquũ dispendium trahi nõ debet. nota.

g Commune terræ interdictũ.] Interpretationem huius verbi habes infra de verbo. signifi. cũ in partibus

Glo. seq. in prin. & fin. dupliciter expo. illud, quando quę, in medio quæst. & sol.

Quam-

a Idẽ ar. ex decre. de pœni. & remiſ. q. d ite, vbi de hoc i 3. gl. i concil. Vien. de sepulturis, cos qui-ioñ. Ant.

¶ Oblati, q dicãt, tradit copiosè Couarruuias in ea. alma mater. de sent. excõ. li 6 i a. par. relectiõ. ¶ 2. circa finem f

2 De hoc articulo ꝑ tradita hic ꝙ dict. vide no. in c. ad hęc quoniã ſ. de app.

¶ Hinc notat Panor. non currere ꝓscriptionẽ ⁊ priuilegiũ de quo vide Oldradum cõs. 172.

4 Qñ pluralitas reducẽ ⁊ singularitates, vide Iasonẽ i l. quãuis. i fine. C. de impub. & alijs sub. & l. Gallus. ſ. q. d si is. ff. de liber. & post hu.

† Inno. 3. in cõcil. Lat. c. 58. & c. 3. eo. tit. in + cõpilat.

† De materia huius vide in c. alma mater. de sent. exc. li. 6. adde Nauarrũ i Manuali. c. 27. ti. de itendicto & Syluestrẽ sũma verbo: interdictũ ¶

a Quandoque.] Per hoc videtur quod ſæpius poſſint quam ſemel in anno, vt ſit priuilegium epiſcoporum maius quam priuilegium præcedentis c. ſed diuerſa ſunt priuilegia epiſcoporum & illorum: hoc enim intelligitur de ecclefijs ſibi ſubiectis, ſed præcedẽtes in eccleſia vna tantum ſemel in anno celebrare poſſunt. & expone, quandoq; ideſt, quandocunque. Vel dic, quod cum illud priuilegium generale ſit in parochia alterius epiſcopi, poterit epiſcopus celebrare ſicut in ſua, ſi alius epiſcopus hoc permiſerit. Sed nunquid canonici poſſunt intereſſe cum epiſcopo? Non: ita celebrent principaliter cum ipſo more ſolito, licet interſint vt audiant ſicut alij extranei, qui non ſunt interdicti: cum ipſi canonici non habeãt priuilegium, ne per hoc vilefcat rigor. ſ. c. proxi. vel poteſt exponi, quãdoque. i. nõ ſemp, quia ſi ex tali celebratione oriretur ſcandalum, non deberent ſemper celebrare, ſed aliquando: ita quod non eſſet ſcandalum.

† Hæc duo verba; doli vel, deſunt in antiquis exẽplaribus. codi ib. Gregorian & in oib Vatic ſunt ex. i cõc. & in recentioribus exẽplaribus.

[Glo. ſeq. rect. per q & ponit opi. quam ſ. probat

b Cauſam.] per hoc dãt quidam, quod illi qui non deliquerunt, nec aliquã cautam dederunt, vt poneretur interdictum, licet forte in loco interdicto intereſſe non debeant diuinis cum illis, qui priuilegium habent, tamen extra terram illam bene poſſunt audire diuina, & participare ſacramenta. Credo quod non debeant admitti ad aliqua officia vel ſacramenta, vt ipſi per hoc citius inducantur ad ſatisfaciendum, & vt ſententia magis timeatur; quia qui ſuſpenſus vel interdictus eſt in vna eccleſia, in omnibus eſt interdictus vel ſuſpenſus. hoc expreſſe dicitur in tex. & in gl. 4. q. 5. quiquis. & arg. bonum ad hoc ij de pœn. & remiſ. ꝑ in te. vbi de hoc no. in fin. Bern.

¶ De ordine Cluniacẽ. & eius origine & antiquitate, vide Caſſan. in catalogo gloriæ mundi 4 conſideratione 51. & 55. adde Old. conſi. 204 & Bella mer. cõſ 32.

c In quam.] Nota occaſionem iuris ad iniquum diſpendium trahi non debere, C. de vſuca. pro empt. eum qui ſic de translat. inter corporalia. à contrario ſenſu. & 45. diſtin. licet. 2.

QVanto] Priuilegium, quod excommunicari non poſſunt ab ordinarijs, non debent excommunicari etiam indirectè. h. d ſpecialiter. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda prouiſio; ibi, [Nolentes.] Abbas.

CASVS. Abbas & conuentus ordinis Cluniacen. ſunt exemptiſunde cum epũ & archiepõ in quorum diœceſi commorantur, eos excommunicare vel interdicere non poſſint, in eos q; molunt in molendinis eorum, vel coquunt panem in furnis ipſorum; & qui vendendo vel emendo, aut alias eis communicant, excommunicationis & interdicti ſententias proferunt, & ſi non vim & poteſtatem priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis, ſed ſola verba ſeruantes, monachos dicti ordinis

a Quandoque.] Per hoc videtur quod ſæpius poſſint quam ſemel in anno, vt ſit priuilegium epiſcoporum maius quam priuilegium præcedentis c. ſed diuerſa ſunt priuilegia epiſcoporum & illorum: hoc enim intelligitur de ecclefijs ſibi ſubiectis, ſed præcedẽtes in eccleſia vna tantum ſemel in anno celebrare poſſunt. & expone, quandoq; ideſt, quandocunque. Vel dic, quod cum illud priuilegium generale ſit in parochia alterius epiſcopi, poterit epiſcopus celebrare ſicut in ſua, ſi alius epiſcopus hoc permiſerit. Sed nunquid canonici poſſunt intereſſe cum epiſcopo? Non: ita celebrent principaliter cum ipſo more ſolito, licet interſint vt audiant ſicut alij extranei, qui non ſunt interdicti: cum ipſi canonici non habeãt priuilegium, ne per hoc vilefcat rigor. ſ. c. proxi. vel poteſt exponi, quãdoque. i. nõ ſemp, quia ſi ex tali celebratione oriretur ſcandalum, non deberent ſemper celebrare, ſed aliquando: ita quod non eſſet ſcandalum.

† Hæc duo verba; doli vel, deſunt in antiquis exẽplaribus. codi ib. Gregorian & in oib Vatic ſunt ex. i cõc. & in recentioribus exẽplaribus.

[Glo. ſeq. rect. per q & ponit opi. quam ſ. probat

b Cauſam.] per hoc dãt quidam, quod illi qui non deliquerunt, nec aliquã cautam dederunt, vt poneretur interdictum, licet forte in loco interdicto intereſſe non debeant diuinis cum illis, qui priuilegium habent, tamen extra terram illam bene poſſunt audire diuina, & participare ſacramenta. Credo quod non debeant admitti ad aliqua officia vel ſacramenta, vt ipſi per hoc citius inducantur ad ſatisfaciendum, & vt ſententia magis timeatur; quia qui ſuſpenſus vel interdictus eſt in vna eccleſia, in omnibus eſt interdictus vel ſuſpenſus. hoc expreſſe dicitur in tex. & in gl. 4. q. 5. quiquis. & arg. bonum ad hoc ij de pœn. & remiſ. ꝑ in te. vbi de hoc no. in fin. Bern.

¶ De ordine Cluniacẽ. & eius origine & antiquitate, vide Caſſan. in catalogo gloriæ mundi 4 conſideratione 51. & 55. adde Old. conſi. 204 & Bella mer. cõſ 32.

c In quam.] Nota occaſionem iuris ad iniquum diſpendium trahi non debere, C. de vſuca. pro empt. eum qui ſic de translat. inter corporalia. à contrario ſenſu. & 45. diſtin. licet. 2.

QVanto] Priuilegium, quod excommunicari non poſſunt ab ordinarijs, non debent excommunicari etiam indirectè. h. d ſpecialiter. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda prouiſio; ibi, [Nolentes.] Abbas.

CASVS. Abbas & conuentus ordinis Cluniacen. ſunt exemptiſunde cum epũ & archiepõ in quorum diœceſi commorantur, eos excommunicare vel interdicere non poſſint, in eos q; molunt in molendinis eorum, vel coquunt panem in furnis ipſorum; & qui vendendo vel emendo, aut alias eis communicant, excommunicationis & interdicti ſententias proferunt, & ſi non vim & poteſtatem priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis, ſed ſola verba ſeruantes, monachos dicti ordinis

fuerit, excommunicatis & interdictis excluſis, poſſint quandoque [a] ianuis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis cãpanis, diuina celebrare officia: Niſi & hoc ipſũ eis expreſſè fuerit interdictũ. ¶ Verũ hoc illis concedimus, qui cautam[b] aliquam nõ præſtiterint interdicto, nec quicquã (doli † vel) fraudis ingeſſerint, tale compẽdium ad iniquũ[c] diſpendium pertrahẽtes.

¶ Honorius III. archiepiſcopis & epiſcopis, in quorum diœceſibus monaſteria & Prioratus Cluniacẽſium monaſterio ſubiecta conſtituta.

¶ *Priuilegia non ſunt violanda etiam indirectè. h. d generaliter.*

CAP. XXVI.

QVanto amplius: & infra. ¶ Sane dilecti filij Abbas & conuentus Cluniacen. † gra-

nem nobis querimoniã obtulerunt, quod quidã veſtrum & veſtrorũ officiales, cum in eos ex ſui ordinis monachos non poſſint excommunicationis & interdicti proferre ſententias, eo quod ſuper hoc Apoſt. ſedis priuilegijs ſunt muniti, in eos, q̃ molunt in molendinis, vel coquunt in furnis eorum, quicquid vendendo ſeu emendo, aut aliàs eis communicant, ſententias proferunt memoratas: & ſic Apoſtolicorum priuilegiorum non vim & poteſtatem, ſed ſola verba [d] † ſeruantes, dicti ordinis monachos quo lammodo[e] excommunicãt, dum eis alios communicare non ſinunt. Ex quo illud etiam euenit inconueniens, vt ipſi monachi quantum ad hoc eiudicen tur iudicio Iudæorum: [f] & qui eis cõmunicant in

q̃ſtit vnde mãdat vniuerſis & ſingulis ꝓdictorũ, quatenus ſententias in fraudẽ priuilegiorũ Apoſtolicæ ſedis de cætero non ferãt: q̃a ſi ſup hoc ad ipſũ q̃rela peruenerit promulgatores taliũ iniuriarum ſeueritate debita caſtigabit. Nota q̃ nõ tãm verba, ſed vim & peãtem priuilegiorũ legis & canonis, ſeruare debemus. Iẽ fr. [b] legi vel canoni fieri ſi̇ꝑ̃ q̃a nihilominꝰ ꝯcidit in legẽ.

Gl. ſe. all. q̃ multa iura, q̃ mẽ ꝓponderet verbis, exponit literã & ar. ꝯ ciuiles, &c. & fin. ipſius, & gl. vlt. rect. per q̃ſt.

d Sola verba] Et multò certè q̃ cõſideranda eſt mens potius, q̃ verba: q̃a verba dolet mũt intẽtioni, & non è quæſtio. ff. d ver. ſig. intelligẽtia & l. q. Marcion. & ff. de leg. & ſenatuſcon. leges. & potiuſ mẽs. q̃ verbũ nocẽtis, ff. d ſupel. leg. l. Labeo. i fi. & arg. ff. de fun. inſtr. l. cũ de Iunioris. ſ. illinam. in fi. Et in teſtamẽto. ꝯ ſi literatur potius mẽs teſtaris q̃ verba ff. de leg. l. p. Et in contractibus potius inſpicitur voluntas q̃ verba, C. quæ res pig. non poſſ. l. p. & ubi. & non tãm verba edicti ſeruanda ſunt, immo ſententia potius ff. de ll. & ſenat. contra leg. m. Hi nõ ſeruabant vim & peãtẽ verborum, ut uſ; quia indirectè videbant excommunicari, ex quo ſubtrahebatur cõmunio aliorum, ſic ſuadetur cautum, ſ. de vtur poſſ. miſerabilem, & c. q̃ro, & ſ. de iudæ. Iudæi, & ibi hæc, & c. ſi Iudæos, in fi. & ſic indirectè facientes ꝓ priuilegia Papæ; unde præcipitur, quod de cætero hoc non faciant; vbi autem res dubia eſſet, potius ſeruanda ſunt verba edicti. ff. de exerc. l. i. ꝯ ſi is qui. Et eſt decretiſta contra ciuitates, quæ quandoque contimilia faciunt contrà eccleſiaſticas perſonas, & ſic violant eccleſiaſticam libertatem. & tales ſententiæ non valebant, nec timendæ erant, ſed quo ad factum tantum referetur; quia contra priuilegia Papæ, ſupra de exceſ. prælа. cum ad quorundam.

† Pro intellectu huius tex. uide errata dicta per Bar. & alios recẽtiores in l. ſi dubium, C. de legib. ubi declarãt q̃d ſi facere ꝓ legem. & facere in fraudẽ legis, & cõmittere in legem.

e [Quo lammodo.] quaſi diceret non verè excommunicabant illos, ſed ſubtrahebant alios ab eorũ communione, & ideo excommunicati reputabantur, quia excommunicatio eſt à fraterna ſocietate ſeparatio, 3. quæſt. 4. Eng. Irrudam. & ſic quo lammodo excommunicabant eos. Bern.

f [Iudicio Iudæorum.] In hoc videntur iudicari Iudæorum ritu, quia cum eccleſia excommunicare Iudæos non poſſit, quia nihil ad eam de his qui extra ſunt, 2. quæſtio. i. multi. quandoque

* Vide B.T. in Quæſt. ad dictæ ad 3. p. q. 21. vbi agit de excõi cationis definitione.

excommunicantur Christiani communicantes eis, vt supra dictum est, ita isti cum non possent istos excommunicare propter priuilegium, excommunicabant cõmunicantes eis.

a Maiorem excommunicationem.] Qui enim participat excõmunicatus, excommunicatus est minori excõmunicatione, 11.q.3.cũ excommunicato, & supra de excep. a nobis. Sed isti qui participãt istis monachis in prædictis, erant excommunicati excõmunicatione maiori: & ita maiorem excõmunicationem incurrebãt, quam aliàs participando excommunicatis.

Glo. seq. fortificat tex. & ponit 8 exponit iij. modos fraudãdi legem.

b In fraudem.] Et sic patet, quod si non possunt illos excõmunicare, nihil facere debent, per quod ad idẽ redeant; quia si denegatur eis vna via, denegata intelligit & alia, supra de procur. tux. Sic ergo isti in fraudem[7] priuilegiorum non sunt excommunicandi: sicut nec in fraudem canonis aliquid faciẽdũ est, supra de cõ. ex. presb. cõstitutus. nec in fraudẽ legis, ff ad Macel. l. 4. §. is autẽ. Vnde no q quatuor[8] modis fit fraus legi, siue canoni: De persona ad personam, vt si vxor velit donare viro, vel è conuerso, cum non possit, supra de do. inter vi. & vx. c. vlt. & supponit aliam personam cui donat, non valet donatio ff. de do. inter vi. & vx. hæc ratio, §. non tantum, 46. distin. sicut non fin. De re ad rem prohibitum est ne filio fam. pecunia mutuetur, si tamen aliquid in fraudem factũ fuerit, puta, dedisti frumentum, vel aliud consimile, quod venderet, vt pecuniam haberet fraus fit legi. ff. ad S. C. Maced. sed Iulianus, §. mutui. alias incipit, Item si filio. & l 4. §. 1. & in vsura 14. q. 3. plerique, & 1. q. 1. sunt non nulli. De contractu ad contractum, vt puta vxor non potest donare viro, vt dictum est, vult ei vendere, vt sic hoc modo possit donare, non valet ff. de do. int. vi. & vx. si sponsus, §. circa. sic 16 quæstione 3. si facer dotes. Item de contractu ad contractum, alio tamen modo quam supra, vt cum mulier pro alio fide iubere non possit principalem se facit debitricem: hoc non valet, quia facit in fraudem legis, ff ad S. C. Velle. quamuis, §. si cum essent. Et sic patet, quod qui facit in fraudem legis, contra ipsam legem videtur facere, ff. de ll. contra legem, & l. seq. vnde tales sententiæ in veritate non tenebant, vt hic patet, quia Papa non[9] mandauit eos absolui. B.

EX parte.] Istud habet varios intellectus & potest sic summari. Sola assumptio vel reassumptio tonsuræ post delictum commissum, non facit delinquentem haberi pro clerico, vel sic. Si post clericatum assumptum immiscuit se clericus enormitatibus, & diu in illis perseuerauerit dimissis habitu & tonsura, & in delicto deprehenditur, non poterit se defendere pro clerico, quo minus puniatur per secularem iudicem. & iste intellectus est aliquantulum periculosus, sed potest procedere secundum vnam opinionem, de qua in c. perpẽdimus, de sent. excõ. Diuiditur. In prima enim parte ponitur querela. In secunda prouisio. Secunda ibi, Ne igitur. Abbas.

CASVS. In districtu reginæ Angliæ erãt quidã litterati, qui nec habitus nec tonsura clericos ostẽdere sed cum ipsi deprehẽdentur in aliquibus malefitijs, vt iurisdictionem reginæ deludant, & pœnam delicti euadant, reassumunt tonsuram abiectã; & habitum clericalem, & antea pro laicis ab omnibus habebantur: Regina significauit hoc domino Papæ: Rñ. Papa. q̃ si suam iurisdictionẽ in huiusmodi delinquentes exercuerit, qui sine tonsura & habitu in delictis fuerint deprehensi, æquanimiter sustinebit: cum malitijs hominum nõ sit indulgendum, nec tõsura nec habitu sic resumpto, ipsorũ malitia foueri debeat. Nota q̃ qui tõsura & habitu dimissis in delictis deprehenduntur, amittunt priuilegium clericale. & põt puniri sine pœna excommunicationis. Item malitijs hominum non est indulgendum: sed potius obuiandum.

c Foris factis.] idest maleficijs: simile verbum habes supra de præscrip. ad audientiam.

Glo. seq. signat contrariaquia delictum vel secularis habitus non tollit priuilegium, soluit.

d In delicto fuerint deprehensi.] Sed vꝫ contra, quod licet clerici in delictis fuerint deprehensi, non tñ capi, vel detineri põt sine licentia Prælatorum suorum, nec puniri præter pœnam excõicationis, infra de sent. excõ. vt famæ. Item contra vꝫ infra de sent. ex. õ. si verò, & c. in audientia. vbi clericus hẽt priuilegium, & si seculariter vivat, ī. de vi. & ho. cle. c. vlt. Dicas, q̃ non ꝫdãt illa, quia loquuntur in eo casu, cum certum erat illos esse clericos, vñ ip̃ retinent priuilegium, nisi post vnam admonitionem fuerint incorrigibiles, vt dicit illa decret. in audiẽtia. hic aũt loquitur de his, qui p̃ oia tanq̃ laici in omnib. & ab oib. habebantur, vt hic dr, & maliciosè assumebant tonsuram; vel si aliqñ fuerant clerici, non constabat, & sic ipso facto priuilegio renuntiauerunt clericali; sic ī. de cle. coniug. c pen. vnde hic nulla poterat fieri admonitio; ideoque de fraude vel de malitia sua commodũ reportare nõ dñt, nec incurrũt excõicationem, qui tales puniunt, vt hic patet; quia in delictis deprehendebantur, vñ hoc ipso amittebant priuilegium, ī. de sent. excõ cum non ab homine, & cap p r pendimus. a Contraria intelliguntur qñ contempto habitu incedunt vt laici, nec deprehenduñ in delictis.

a Maluijs,]

excommunicare propter priuilegium, excommunicabant cõmunicantes eis.

a Maiorem excommunicationem.] Qui enim participat excõmunicatus, excommunicatus est minori excõmunicatione, 11.q.3.cũ excommunicato, & supra de excep. a nobis. Sed isti qui participãt istis monachis in prædictis, erant excommunicati excõmunicatione maiori: & ita maiorem excõmunicationem incurrebãt, quam aliàs participando excommunicatis.

Glo. seq. fortificat tex. & ponit 8 exponit iij. modos fraudãdi legem.

b In fraudem.] Et sic patet, quod si non possunt illos excõmunicare, nihil facere debent, per quod ad idẽ redeant; quia si denegatur eis vna via, denegata intelligit & alia, supra de procur. tux. Sic ergo isti in fraudem[7] priuilegiorum non sunt excommunicandi: sicut nec in fraudem canonis aliquid faciẽdũ est, supra de cõ. ex. presb. cõstitutus. nec in fraudẽ legis, ff ad Macel. l. 4. §. is autẽ. Vnde no q quatuor[8] modis fit fraus legi, siue canoni: De persona ad personam, vt si vxor velit donare viro, vel è conuerso, cum non possit, supra de do. inter vi. & vx. c. vlt. & supponit aliam personam cui donat, non valet donatio ff. de do. inter vi. & vx. hæc ratio, §. non tantum, 46. distin. sicut non fin. De re ad rem prohibitum est ne filio fam. pecunia mutuetur, si tamen aliquid in fraudem factũ fuerit, puta, dedisti frumentum, vel aliud consimile, quod venderet, vt pecuniam haberet fraus fit legi. ff. ad S. C. Maced. sed Iulianus, §. mutui. alias incipit, Item si filio. & l 4. §. 1. & in vsura 14. q. 3. plerique, & 1. q. 1. sunt non nulli. De contractu ad contractum, vt puta vxor non potest donare viro, vt dictum est, vult ei vendere, vt sic hoc modo possit donare, non valet ff. de do. inter vi. & vx. si sponsus, §. circa. sic 16 quæstione 3. si facer dotes. Item de contractu ad contractum, alio tamen modo quam supra, vt cum mulier pro alio fide iubere non possit principalem se facit debitricem: hoc non valet, quia facit in fraudem legis, ff ad S. C. Velle. quamuis, §. si cum essent. Et sic patet, quod qui facit in fraudem legis, contra ipsam legem videtur facere, ff. de ll. contra legem, & l. seq. vnde tales sententiæ in veritate non tenebant, vt hic patet, quia Papa non[9] mandauit eos absolui. B.

EX parte.] Istud habet varios intellectus & potest sic summari. Sola assumptio vel reassumptio tonsuræ post delictum commissum, non facit delinquentem haberi pro clerico, vel sic. Si post clericatum assumptum immiscuit se clericus enormitatibus, & diu in illis perseuerauerit dimissis habitu & tonsura, & in delicto deprehenditur, non poterit se defendere pro clerico, quo minus puniatur per secularem iudicem. & iste intellectus est aliquantulum periculosus, sed potest procedere secundum vnam opinionem, de qua in c. perpẽdimus, de sent. excõ. Diuiditur. In prima enim parte ponitur querela. In secunda prouisio. Secunda ibi, Ne igitur. Abbas.

CASVS. In districtu reginæ Angliæ erãt quidã litterati, qui nec habitus nec tonsura clericos ostẽdere sed cum ipsi deprehẽdentur in aliquibus malefitijs, vt iurisdictionem reginæ deludant, & pœnam delicti euadant, reassumunt tonsuram abiectã; & habitum clericalem, & antea pro laicis ab omnibus habebantur: Regina significauit hoc domino Papæ: Rñ. Papa. q̃ si suam iurisdictionẽ in huiusmodi delinquentes exercuerit, qui sine tonsura & habitu in delictis fuerint deprehensi, æquanimiter sustinebit: cum malitijs hominum nõ sit indulgendum, nec tõsura nec habitu sic resumpto, ipsorũ malitia foueri debeat. Nota q̃ qui tõsura & habitu dimissis in delictis deprehenduntur, amittunt priuilegium clericale. & põt puniri sine pœna excommunicationis. Item malitijs hominum non est indulgendum: sed potius obuiandum.

c Foris factis.] idest maleficijs: simile verbum habes supra de præscrip. ad audientiam.

Glo. seq. signat contrariaquia delictum vel secularis habitus non tollit priuilegium, soluit.

d In delicto fuerint deprehensi.] Sed vꝫ contra, quod licet clerici in delictis fuerint deprehensi, non tñ capi, vel detineri põt sine licentia Prælatorum suorum, nec puniri præter pœnam excõicationis, infra de sent. excõ. vt famæ. Item contra vꝫ infra de sent. ex. õ. si verò, & c. in audientia. vbi clericus hẽt priuilegium, & si seculariter vivat, ī. de vi. & ho. cle. c. vlt. Dicas, q̃ non ꝫdãt illa, quia loquuntur in eo casu, cum certum erat illos esse clericos, vñ ip̃ retinent priuilegium, nisi post vnam admonitionem fuerint incorrigibiles, vt dicit illa decret. in audiẽtia. hic aũt loquitur de his, qui p̃ oia tanq̃ laici in omnib. & ab oib. habebantur, vt hic dr, & maliciosè assumebant tonsuram; vel si aliqñ fuerant clerici, non constabat, & sic ipso facto priuilegio renuntiauerunt clericali; sic ī. de cle. coniug. c pen. vnde hic nulla poterat fieri admonitio; ideoque de fraude vel de malitia sua commodũ reportare nõ dñt, nec incurrũt excõicationem, qui tales puniunt, vt hic patet; quia in delictis deprehendebantur, vñ hoc ipso amittebant priuilegium, ī. de sent. excõ cum non ab homine, & cap p r pendimus. a Contraria intelliguntur qñ contempto habitu incedunt vt laici, nec deprehenduñ in delictis.

a Maluijs,]

prædictis, maiorem excommunicationem[a] incurrant, quam etiam excommunicatis cõmuni cando fuerint incursuri. ¶ Nolẽtes igitur hæc crebris ad nos clamorib. iã perlata viterius sub dissimulatione trãsire, vobis vniuersis & singulis mãdamus, quatenus huiusmodi sententias in fraudem[b] priuilegiorum nostrorum de cætero non feratis: quia si super hoc ad nos denuò clamor ascenderit, non poterimus cõnuentibus oculis pertrãsire, quin promulgatores talium sententiarum secueritate debita castigemus.

¶ Idem V. quondam Anglorum Reginæ illustri.

¶ Qui in habitu & tonsura & cæteris, vt laici conuersantur, deprehensi in maleficijs sẽ pro clericis non defendunt.

Ita communiter summatur.

CAP. XXVII.

EX †parte tua fuit propositum, quod non nulli litterati, quos nec habitus nec tonsura cleri cos profitetur, in terra tuæ iurisdictioni subiecta degentes, cum deprehenduntur in aliquibus foris factis,[c] † vt iurisdictionem tuam eludãt, & debitam pro delictis vltionẽ euadant, assumũt, seu etiam resumunt tonsuram abiectã, seu habitum clericalem, licet ante pro laicis ab omnibus haberentur. ¶ Ne igitur tonsura, vel habitu sic re sumpto, malitia foueatur si tuam iurisdictionem exerceas in huiusmodi, delinquentes, qui sine tonsura & habitu in delicto[d] fuerint deprehensi, æquanimiter duximus tolerandum: cum ma-

† De materia huius c. vide late p Couarr. in practicis qãstionibus c. 32.

† De voce, foris factis, cuius significatiõ præter gl. hic, vide notata in c. audientiam, de præscrip.

[8] Quot modis fit fraus legi. pter gl. & Doc. hic, vide Bald. in l. non dubiũ C. de ll. & late ¶ Ancha in repe. canonũ statuta. ī. de consti.

[9] Papa non mandauit eos absolui.] Secũdũ illã decretalẽ põt hoc intelligi secũdum Pha. sup. Io. And.

deprehenduntur, amittunt priuilegium clericale. & põt puniri sine pœna excommunicationis. Item malitijs hominum non est indulgendum: sed potius obuiandum.

c Foris factis.] idest maleficijs: simile verbum habes supra de præscrip. ad audientiam.

Glo. seq. signat contrariaquia delictum vel secularis habitus non tollit priuilegium, soluit.

d In delicto fuerint deprehensi.] Sed vꝫ contra, quod licet clerici in delictis fuerint deprehensi, non tñ capi, vel detineri põt sine licentia Prælatorum suorum, nec puniri præter pœnam excõicationis, infra de sent. excõ. vt famæ. Item contra vꝫ infra de sent. ex. õ. si verò, & c. in audientia. vbi clericus hẽt priuilegium, & si seculariter vivat, ī. de vi. & ho. cle. c. vlt. Dicas, q̃ non ꝫdãt illa, quia loquuntur in eo casu, cum certum erat illos esse clericos, vñ ip̃ retinent priuilegium, nisi post vnam admonitionem fuerint incorrigibiles, vt dicit illa decret. in audiẽtia. hic aũt loquitur de his, qui p̃ oia tanq̃ laici in omnib. & ab oib. habebantur, vt hic dr, & maliciosè assumebant tonsuram; vel si aliqñ fuerant clerici, non constabat, & sic ipso facto priuilegio renuntiauerunt clericali; sic ī. de cle. coniug. c pen. vnde hic nulla poterat fieri admonitio; ideoque de fraude vel de malitia sua commodũ reportare nõ dñt, nec incurrũt excõicationem, qui tales puniunt, vt hic patet; quia in delictis deprehendebantur, vñ hoc ipso amittebant priuilegium, ī. de sent. excõ cum non ab homine, & cap p r pendimus. a Contraria intelliguntur qñ contempto habitu incedunt vt laici, nec deprehenduñ in delictis.

a Maluijs,]

litijs [a] hominum indulgeri non debeat, sed potius obuiari.

¶ Idem.

¶ *Parisijs, & in locis vicinis, ius ciuile legi non debet.*

CAP. XXVIII.

SVper † specula: & infra. ¶ Sanè licet sãcta Ecclesia legũ secularium nõ respuat famulatũ, [b] q̃ æquitatis, & iustitiæ vestigia imitantur: quia tamẽ in Francia, & nonnullis prouincijs, laici Romanorum Imperatorum legibus non vtuntur: [c] † & occurrunt ratiõ ecclesiasticæ causæ tales, quæ nõ possint statutis canonicis expediri: vt plenius sacrę paginę insistatur: et infra. ¶ Firmiter interdicimus, & districtius inhibemus, ne Parisijs, vel in ciuitatibus, seu alijs, locis vicinis [d] † quisquam docere, vel audire ius ciuile præsumat: Et qui cõtrafecerit, non solum à causarũ patrocinijs interim excludatur, verum etiam per episcopum loci excommunicationis vinculo innodetur.

† Reliquę partes huius decretalis ff. de magist. & ne clerici, vel monachi, ca. super specula.

† Quatenus glo. & Doct. hic q̃runt an oẽs subsint Imperatori, vide latè per Cassanęũ in catalogo gloriæ mũdi par. 5. consider. 8. & Couar. in regula peccatũ. p. 2. §. 5

† Quæ loca dicanũt vicina, pter nota ta hic, vide gl. cũ ibi notatis in c. felicis, de pœnis, li. 6 adde Alexãd. cõsil. 22. lib. 4.

a Malitijs.] Sic ff. de rei vend. in fundo, supra de rescriptis plerumque, & c. sedes, & sup. qui matri. accus. poss. significante. B.

SVper specula.] Primo ponit prohibitionis rationẽ. Secundò prohibitionem. Tertio pœnam cõtrafacientibus. Secunda ibi, Firmiter. Tertia ibi, Et qui Abbas.

CASVS. Quãuis ecclesia ęcularium legum non respuat famulatũ, q̃ imitantur vestigia ęquitatis: tñ quia in Francia, & in multis prouincijs, laici non vtuntur legib. Romanorũ Imperatorum, & raro ecclesiasticæ occurrũt causæ, quæ non possint p canones expediri, vt plenius sacræ paginæ insistat, firmiter prohibet dominus Papa, ne Parisijs, vel in ciuitatibus, seu alijs locis vicinis, aliquis docere, vel audire ius ciuile præsumat: & q̃ contrafecerit, à causarum patrocinijs interim excludatur, & per ẽpm loci excõicetur. Nota q̃ ecclesia approbat leges, & eis vtitur. Item magis est insistendum sacrę paginę, quam alijs scientijs. Item arg. q̃ ratione vicinitatis sẽtit quis commodum vel incommodum.

b Non respuat famulatũ.] ff. de op. non. ser. & ro. dille. lege Imperatorũ, & c. cũ in authenticorum.

c Non vtuntur.] cũ tamen ab omnibus debeant obseruari, C. de ll. leges & l. leges sacratissimæ, & licet ab omnibus de facto non seruentur, quia non subsint Imperatori de iure tamen debent subesse, & præcipue isti, quibus prohibentur, 11. q. 1. volumus, & dominus totius mundi est, ff. ad leg. Rhod. de præcano, & 7. q. 1. in apibus.

a [Glo. seq. notat quòd ratione vicinitatis, &c. signat contrarium.

d Locis vicinis.] & ita ratione vicinitatis sentit quis commodum, vel incommodum, de pœn. distin. 1. sed & continuo, & 44. distin. §. 1. & ff. de contrah. emp. quod ipsè §. vlt. & 17. q. 4. si quis continuas, arg. contra, quia lupanaria non infamant castitatem, 32. quæst. 5. toleratilius. Bern.

QVia intentionis.] CASVS. Dominus Papa innouauerat priuilegium cuiusdam monasterij constituti in dioc. Baiocen. eps Baiocen dubitauit, vtrum per talem innouationem iuri episcopali sit derogatum: quæsiuit à domino Papa, an ei præiudicaret? Respondet ei Papa, q̃ innouatio ius nouum non confert, nec tollit vetus: vndè vult eum rectè in eo statu, in quo erat tempore innouationis impetratæ; sed per hoc nõ intendit Papa iuri aliàs competenti eidem monasterio præiudicium generari. No quòd innouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit, nec ius vetus tollit. Item Papa non intendit per litteras suas alicui præiudicium generare.

¶ Idem episcopo Baioren. †

† Baiocn.

¶ *Innouatio priuilegij ius nouum non inducit, sed vetus conseruat.*

CAP. XXIX.

QVia intẽtionis nostræ: & infra. ¶ Cũ innouatio, † nec ius nouum [e] cõferat, nec ẽt tollat vetus: te in eo statu esse volumus, in quo tẽpore impetratæ innouationis dignoscaris extitisse. Cęterum, nullum per hoc intẽdimus iuri alias eidem monasterio competenti, præiudicium generari.

¶ Idem.

¶ *Priuilegiati vt vbique possint cum altari viatico celebrare, hoc possunt sine licentia Prælatorum.*

CAP. XXX.

IN his. † quę ad cultũ [f] diuinum facere digno scuntur, non maligna, sed benigna esset potius interpretatio facienda. Vndè mirati compellimur, quòd cum fratrib⁹ Prædicatoribus, & Minorib. duximus indulgẽdũ, vt vbicunq; fuerint, indulgentiam interpretantes dicebant, quòd per illam indulgentiam prædicti fratres præter aliorum Prælatorum hoc facere non possunt, vnde non permittunt eos celebrare secundum illam indulgentiam. Cum autem sine indulgentia fratres prædicti possint de Prælatorum licentia celebrare, nihil eis contrarium. Mandat dominus Papa cuidam episcopo, quatenus interpretatione huiusmodi reprobata, dummodo abstineant ab iniurijs aliorum, data illi licentia prædictis fratribus debeat publicare: ita quòd dicti fratres ex indulgentia ipsa aliquam videantur gratiam consecuti. Not. quòd ea quæ cultum diuinum respiciunt, benignè sunt interpretanda. Item beneficium principis latè est interpretandum. Item indulgentia, siue priuilegium, sine alterius iniuria concedi debet. Item indulgentia, siue priuilegium sic debet intelligi, vt aliquid conferat, alias deluforium esset.

Glossa sequen. ponit duo similia, & causam quæ per confirmationem accrescit.

e Nouũ.] Sic patet quod innouatio priuilegij nihil noui confert. sic supra de confir. vtil. vel inuil. cum dilecta, & supra eõ. ex parte abbatissæ. 12 dist. præceptis. 11. 24 quæstio 1. Achatius. sic per protectionem non diminuitur ius episcopi, supra eod. ex parte tua. sic & confirmatio in forma communi obtenta, supra de concess. præben. quia diuturnitatem Quandoque tamen per confirmationem aliquid iuris accrescit, quia translatio, quæ erat personalis, per confirmationem fit realis, & perpetua: vt supra de translat. veniens, &c.

† Doct. in c. fi. ff. de fide instr. & in c. Alberic. us, & ic. significauit de testib.

IN his.] Primo ponit exordium, & facti narrationem: Secundo prouidet, & rationem reddit: ibi, Cum autem.

CASVS. Fratres Prædicatores, & Minores impetrauerunt indulgentiam à domino Papa, vt voticque fuscipiens in altari viatico valeant celebrare sine præiudicio iuris parochialis: quidam Prælati nimis strictè illam

† Glos. & Doct. in cap. de priuil. lib. 6. & Sylues. in v. verbo. altare. q. 6.

f Ad cultum diuinum.] De his, quæ ad cultum diuinum relinquuntur in testamento, ipsius fauore non detrahitur quarta, 1 supra de testam. c. vlt.

1 Ecclis, vel parochialis? vt ibi. Io. A.

a Iuris præiudicio.] & ita in præiudicium alterius non datur priuilegium graue: sic supra de vsu pal. extuarum, sup. de eccl. ædifi. ad audientiam, 2. ff. ne quid in loc. put. l. 2. §. si quis à principe, & ff. de admi. tut. impuberi. 1 & C. de eman. lib. nec auus, & C. de precib. Impe off quoties, & ī. c. prox.

1 Priuilegiū quo miles testari p̄t quo vulter̄ spicit bona, nō tutelas filiorū: q̄a illæ fiunt iure p̄priæ potestatis, non p̄mio militiæ: & priuilegia militum ad alienā iniuriā porrigi nō oportet. Joan. And.

b Nimis strictè.] quod esse non debet, quia principis priuilegia latissimè interpretandum est, ī. de verb. sign. olim. & ff. de constit. prin. l. vlt. & 2. q. 3. c. si quem, §. notandum, in fi. nec nimis largè interpretari debet, sup. eo t. vt priuilegia. ibi, aperiātur ecclesiæ, & illud verbum non ita largè accipitur, vt ibi dicitur.

c Publicate.] vt nullus possit se p̄ ignorantiam excusare, ī. de postu. cap. 1. & 16. dist. q̄ dicitis, & 12. q. 2. qui & humanis, ff. de institu. sed & si. § proscribere.

d Ex indulgentia.] Indulgentia nemp debet aliquid conferre, vt hic patet, & C. de thesau. l. 1. li 10. & ff. ad municip. l. 1. & ff. de leg. 1. si quādo, & ff. de vsu, & habitatio, & potius latorum dicendum est, vt res valeat, quam vt pereat. sup. de fi. instr. inter dilectos, & infra de verb. sig. abbat. ff. de reb. dub. quoties, 2 & ff. de act. & obligationes, & ff. de regiur. in contrahenda. alias deluforia esset indulgentia Principis. Ber.

DVdum.] In prima ponitur facti narratio: In secunda decisio: ibi, De consilio. Abbas.

CASVS. Inter Priorem, & conuentum de Butele ex parte vna, & Priorissam, & moniales de Campesse ex parte alia, coram iudicibus quæstio super decimis noualium vertebatur: Lite pendente coram iudicib. moniales impetrauerunt indulgentiam super decimis noualium non soluendis, nullam de lite mota in indulgentia mentionem facientem, per quam indulgentiam volebant repellere Priorem, & conuentum à lite: dubitabant iudices, quid iuris esset: Papa de consilio fratrum suorum decreuit iuri prædictorum fratrum per indulgentiam illam non facientem mentionem de lite mota, nullum præiudicium generari super decimis noualium non soluendis, quas possidebant tempore indulgentiæ à parte altera impetratæ. Not. q̄ litteræ siue indulg. siue priuilegia impetrata de lite mota nō faciente mentionem, non valent, nec impediunt processum iudicis: quia tacita veritate sunt obtentæ. Et sic nota, quòd Papa concedendo alicui indulgentiam

sine parochialis iuris p̄iudicio, 2 cum altari valeant viatico celebrare: quidā nimis strictè b interpretando indulgentiā nostram, nituntur asserere, quod per eam prædicti fratres præter Prælatorū assēsum facere hoc nō possint: propter quod eos celebrare iuxta indulgentiam Apostolicā non permittunt. ¶Cum autem nihil eis conferret memorata indulgentia, sine qua id Prælatis annuētibus liceret eisdē: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus interpretatione huiusmodi reprobata, dū tñ ab alijs, q̄ iure parochiali prouenium, prorsus abstineat, datam eis sic licentiam celebrandi, auctoritate nostra non differas publicare: c ita q̄ dicti fratres aliquā ex indulgentia d nostra videantur in hoc gratiam consecuti.

¶ Gregorius IX. maiores ecclesiæ, & Christianitatis Decano, & archidiac. Linton.

¶ *Priuilegium de decimis noualium non soluendis, nō comprehendit decimas tempore priuilegij impetrati possessas ab alijs, nisi de possessione vetus in priuilegio fiat mētio.*

CAP. XXXI.

DVdum inter Priorē, & conuentum de Butele † ex parte vna, & Priorissam, & moniales de Campesse ex alia, super decimis lite mota: & inf. ¶De cōsilio fratrum nostrorū decernimus, iuri prædictorum prioris, & conuentus super decimis noualium, † in quarum erāt possessione tpe illo, e quo indulgentiæ Apostolicæ impetratæ fuerūt à parte altera de decimis noualium non soluendis, nō debere per eas non facientes f de hoc aliquā mentionem, præiudicium generari.

¶ Idem.

¶ *Confratres priuilegiatorū, nisi se ad eos in totum transtulerint, ad episcopalia iura tenentur.*

CAP. XXXII.

QVidam† (sicut asserūt) in priuilegiatorum fraternitate recepti, nolunt tibi de iuribus epalib. tñdere: Verū q̄ diu hmōi fratres morā g

a Iuris præiudicio.] & ita in præiudicium alterius non datur priuilegium graue: sic supra de vsu pal. extuarum, sup. de eccl. ædifi. ad audientiam, 2. ff. ne quid in loc. put. l. 2. §. si quis à principe, & ff. de admi. tut. impuberi. & C. de eman. lib. nec auus, & C. de precib. Impe off quoties, & ī. c. prox.

b Nimis strictè.] quod esse non debet, quia principis priuilegia latissimè interpretandum est, ī. de verb. sign. olim. & ff. de constit. prin. l. vlt. & 2. q. 3. c. si quem, §. notandum, in fi. nec nimis largè interpretari debet, sup. eo t. vt priuilegia. ibi, aperiātur ecclesiæ, & illud verbum non ita largè accipitur, vt ibi dicitur.

c Publicate.] vt nullus possit se p̄ ignorantiam excusare, ī. de postu. cap. 1. & 16. dist. q̄ dicitis, & 12. q. 2. qui & humanis, ff. de institu. sed & si. § proscribere.

d Ex indulgentia.] Indulgentia nemp debet aliquid conferre, vt hic patet, & C. de thesau. l. 1. li 10. & ff. ad municip. l. 1. & ff. de leg. 1. si quādo, & ff. de vsu, & habitatio, & potius latorum dicendum est, vt res valeat, quam vt pereat. sup. de fi. instr. inter dilectos, & infra de verb. sig. abbat. ff. de reb. dub. quoties, 2 & ff. de act. & obligationes, & ff. de regiur. in contrahenda. alias deluforia esset indulgentiæ Principis. Ber.

DVdum.] In prima ponitur facti narratio: In secunda decisio: ibi, De consilio. Abbas.

CASVS. Inter Priorem, & conuentum de Butele ex parte vna, & Priorissam, & moniales de Campesse ex parte alia, coram iudicibus quæstio super decimis noualium vertebatur: Lite pendente coram iudicib. moniales impetrauerunt indulgentiam super decimis noualium non soluendis, nullam de lite mota in indulgentia mentionem facientem, per quam indulgentiam volebant repellere Priorem, & conuentum à lite: dubitabant iudices, quid iuris esset: Papa de consilio fratrum suorum decreuit iuri prædictorum fratrum per indulgentiam illam non facientem mentionem de lite mota, nullum præiudicium generari super decimis noualium non soluendis, quas possidebant tempore indulgentiæ à parte altera impetratæ. Not. q̄ litteræ siue indulg. siue priuilegia impetrata de lite mota nō faciente mentionem, non valent, nec impediunt processum iudicis: quia tacita veritate sunt obtentæ. Et sic nota, quòd Papa concedendo alicui indulgentiam seu priuilegium, non intendit alium lædere.

[Glo. seq. reddit rationem litteræ, & arg. à contrario.

e In quarum erant possessione tempore illo.] Si enim possidebant decimas illas iure suo tanquam sibi debitas, priuilegium super his obtentum, siue indulgentia non valet, quæ absorbet ius alterius, C. de p̄c. Imp. off quoties. a quia contra ius est, C. eo. ti. rescripta. 25. q. 2. rescripta. ac si lite pēdēte fuissent impetrata: quare nō valēt. sicā. d resti. b cām quæ in Auth. ne i medio litis fiant sacræ formę, aut sacræ iussio. §. si verò, col. 8. & ī. vt lite pēd. c. vlt. sic priuilegiū obtētū ta cita cōpositione non valet, ī. de decim. ex multiplici, sed super illis de quib. nōdum fuerāt in possessione, valebāt, à ī. o sensu, vt si: aliquē fructum habeāt ex talib. indulgētijs: alias inutiles essent: ī. ca. proxi. f Nō facientes.] Vndē per surreptionem obtentę fuerunt, & ta lē videlicet, quæ si ex presta fuisset, eas non haburissent, & maximè si læderet Prior, & quērus, ī. de reseri. super litteris, inf. de verb. sign. si quid per nouale, & ita indulgē tia nō valet tacita veritate, sicut nec reticētum, vt in c. sup litteris. sic, & priuilegiū non valet, nisi faciat mentionem alterius priuilegij, ī. de præscrip. veniens. Et sic patet, q̄ Papa cōcedē do indulgentiam seu priuilegio, non intendit alium lædere: vt ī. c. proxi. vbi de hoc innumeræ q̄cordātiæ.

2 Vide in c. cām statim allegat. super gl. vlt. Io. A.

† Alias de Buten.

† Nouale ager est nunc primū prędi tus. c. innouat. ī. de verb. sig. & ibi latè Doctor.

† Hic nota, q̄ q̄ plenor iure non sūt oblati, ñ gaudent priuilegio illorū, in quorū societatē sunt recepti.

QVidam.] Cōis diuisio: Secda pars ibi. Verū Abbas. CASVS. Quidā priuilegiati, vt Templarij, & Hospitalarij, quidā receperunt in fraternitatē ipsorū, p̄p q̄s nolunt diœcesano ep̄o de iurib. ep̄alib. tñdere: dicit Papa, q̄ q̄diu fratres illi morā faciunt in domib. suis, diœcesanus eos compellat ad iura sibi integraliter p̄solvenda. Not. q̄ nō sufficit receptio priuilegiatorū ad eā randa iura ep̄alia, nisi recepti ad priuilegiatos trāseant.

[Gl. f. q. inducit tria similia, ad primum, & vltimum inducit contrarium.

g Morā.] Et ita non sufficit sola receptio, nisi sequatur translatio plena. sic 21. q. 2. li quis iā trāslatus. Sicut nō dī q̄s esse de numero militū, priusquā sit inter eos numeratus, ff. de test. ex eo tpe. Et sola nō possessio nō est idonea ad munera inrugēda, ff. ad munic. libert. ¶ sola. sic & miles cōmeatu accepto si romanet in domo sua non hēt priuilegiū, ff. ex quib. cau. mai. l. miles, Arg. ī. ff. de bon. poss. ex test. mil. l. vnica, in fi. Vel dī, q̄ priuilegiū militum hēt, q̄ nondum peruenit ad milites-

a Perfol-

a Perſoluenda.] Sic ſ. eod. cum & plantare, §. pen. ſic ſup. e. ex parte, & ſup. eo. de maio. & obed. per tuas.

COnſultationi.] Primò ponit dictum. Secundò rationem. Secundò ibi, cum alias. Abbas.

CASVS. Aliqua terra de nouo redacta eſt ad culturam per aliquos religioſos, de nouali. decimas non ſoluentes, de qua non extat memoria, quòd culta fuiſſet, dubitatur an perpetuò illa dici debeat noualis, quo ad decimas non ſoluendas? Rñ. Papa, quòd perpetuò terra illa dicì debeat cenſeri noualis, quo ad immunitatẽ de decimis nõ ſoluẽdis, aliàs contingere poſſet aliquando indulgentiam de noualibus plus eis diſpendij, q̃ vtilitatis afferre. No. q̃ ſemel eſt nouale, ſemper erit nouale quo ad immunitatẽ d decimis nõ ſoluendis. Et ſic not. hic arg. q̃ principium conſiderãdũ eſt. Item arg. q̃ ex quo res ſemel eſt priuilegiata, ſp erit ſpriuilegiata, quia priuilegia perpetua ſunt.

in domib. ſuis fecerint, eos compellere poteris ad dicta iura tibi integrè perſoluenda.[a]

¶ Idem Arelaten. capitulo.

¶ *Quo ad priuilegium retentionis decimæ, ſemel nouale ſemper eſt nouale.*

CAP. XXXIII.

COnſultationi veſtræ breuiter reſpondemus, quod terra, de qua non extat [b] memoria, quod aliquando culta fuiſſet, redacta per religioſos viros nouiter ad culturam, perpetuo [c] debet quo ad immunitatem de non ſoluendis decimis noualium † iure cenſeri. Cum aliàs nonnunquam contingeret indulgentiam [d] de noualibus plus eis diſpendij, quàm vtilitatis afferre.

† Aliàs, non alis vt hic agnoſcit Hoſtien.

b Non extat memoria.] Imita de verbor. ſign. quid ſit nouale. ¶ Gl. ſeq. ſpernit dubitationem & elicit duo argumenta.

c Perpetuò debet.] Sic ergo patet, quòd ex quo fuit ſemel nouale, ſemper erit nouale, quantum ad hoc, quod decimę non ſoluantur de tali terra. Hæc vidbatur forte dubitatio, ſi poſt longa tempora, quæ ſufficerent ad præſumptionem canonicã, debet talis terra dici nouale, vt poſtea cenſeretur iure communi cum aliis, vt decimæ poſtea ſolucrentur, quod hic determinatur. Et eſt arg. quòd principium conſiderandum eſt, ſup. de cenſi. lentes, ſup. de elec. audem, in quib. de hoc. Item ar. quod ex quo res eſt ſemel priuilegiata, ſemper erit priuilegiata. Priuilegia enim perpetua ſunt, 25. qõ. 2. c. j. & 2. niſi perdantur: quia illi, quibus conceſſa ſunt, eis non vtuntur. ‡ Ex eo. accedentibus, & ſ. ſi de terra.

‡ Vel abuti tur, ſ. eo. tua idem in alijs caſibus no. de deci. ſuggeſtũ, in 2. q. 1. o. Au.

d Indulgentiam.] Illi enim habebant priuilegium de non dandis decimis nouali'm, vnde dubitabant, vtrum lapſu temporis ſ. ditent illa noualia ad ius commune cum alijs terris: quod ſi eſſet, cõtingere poſſet, quòd plus diſpendij conſequerentur ex illo nouali, quam vtilitatis: puta per magnas expenſas, quas facerent in reducendo terram illam inutilem ad culturam.

DE PVRGATIONE CANONICA.

¶ Supra vitium eſt de varijs delictis tam Prælatorum, quam ſubditorum, verùm quia infamati ex delictis, qui conuinci non poſſunt, deferuntur compelli ad ſe purgandum, ideò ſubiungitur illa rubrica.

De hac materia tractatur 2. q. 5. per totum, & 15 q. 5. De ſecunda parte tractatur 2. q. 5. conſuluiſti, §. hoc autem, vſque ad 5. quæſtionis.

NObilis:] Duæ ſunt partes: Secunda ibi, ſi autem. Abbas Siculus.

CASVS. Statuit concilium Triburien. q̃ ſi nobilis homo, vel etiam ingenuis accuſatus fuerit in ſynodo, & crimen negauerit, deficiente accuſatore, cũ is homi nib. ingenuis ſe expurget, ſi de hoc fuit inf. matus. Sed ò dicit, q̃ ſi ante fuit deprehenſus aut in furto, aut in periurio, aut falſo teſtimonio, vlterius ad iuſiurandũ nõ admittat, ſed ei ſi cut qui ingenuus nõ eſt, purgatio indicatur. No. q̃ deprehenſus i furto, periurio aut falſo teſtimonio, ad iurandum vlterius non admittitur. Et ſic eſt arg. q̃ præſumitur ex antecedenti vita. Item arg. quod propter crimen perditur nomẽ dignitatis.

TITVLVS XXXIIII.

De purgatione canonica.

¶ Ex concilio Triburienſi.

¶ *Infamatus fide dignus per iuramentum ſe purgat: aliàs ſecus, & cenſetur non idoneus enormiter peccans.*

CAP. I.

NObilis† homo, vel ingenuus, [e] ſi in ſynodo accuſatus crimen negauerit, ſi fidelem [f] eum eſſe ſciuerit, [g] cum duodecim [h] ingenuis ſe expurget. [i] Si autem antea deprehenſus fuerit in furto, [k] aut periurio [l] aut falſo teſtimonio, non admittatur ad iu'arandum: ſed ei (ſicut qui ingenuus [m] nõ eſt) purgatio indicatur.

¶ Ex concilio Agathen. †

¶ *Infammatus vſque ad purgationem ab officio ſuſpenditur.*

† Referunt Burchar. l. 16 decret. c. 19. & Gratia. ſiue pa. les. 2. q. 4 c. 15. & hĩc c. j. ti. de purgatione vulgari, in j. cõpi.

† In ciuilijs impoſſit ex ſuone addit hoc decretũ cõcilio Agathenſi.

e Expurget.] Intellige de eo, qui infamatus eſt.

f In furto.] Qui enim condemnatus eſt vel reus de furto, infamis eſt ff. de his qui not. infam. furti. §. pactus, & l. 1. quare vlterius ad iuramentum non admittitur.

g Periurio.] Periurus non admittitur amplius ad iurandum, vt ſexta quæſtio. prima, quicunque. & 22. quæſtione quinta, paruuli. quia præſumitur contra ipſum ex antecedenti vita. arg. 2. quæſtio. 1. in primis, ad fi. ff. de accu. ſi cus. & ff. de te mili. non omnes, §. à Barbaris. Idem eſt de eo qui falſum tulit teſtimonium, qui periurus eſt, & in cibus peccat. ſup. de crimi. fal. cap. 1.

h Ingenuus non eſt.] Argum. quòd propter crimen perditur nomen dignitatis, ſicut per monachatum amittit a quis nobilitatem, vigeſimaſeptima quæſtione ſecunda, & ripſic. vndè priuilegio ingenui gaudere non debet, qui ingenui more. abij. erit, intra de ſenten. excommunic. in audientia, & ſupra de tit. & honeſt. clet. capitul. vltimo, & ſupra de elec. cor. ing. capitulo penultimo, & ſupra de apoſta. capitulo primo, & ſupra de cler. vel monachi, capitulo ſecundo, expurgabit ergo ſe quaſi ſeruus ſue libertinus ad arbitrium iudicis & aliter quàm ingenuus.

2 Hũc are. latè diſputat And. Tiraq. trac de nobilitate, q. 2. 26. adde Roſing. 37. incip Vtrũ nobilis per ingreſſum.

Si quis.]

Si quis.] Suspectus qui tertiò monitus se non corrigi curam pollit, ab officio suspenditur. Abb.

CASVS. Statuit concilium Agathense, vt si presbyter fuerit infamatus negligens famam suam, episcopus populum iuramento seu banno Christianitatis astringat, vt eius infamiã patefaciat: qua patefacta si accusator defuerit, episcopus illũ seorsum admoneat, & si nõ si correxerit adhibeat duos vel tres: & si se nõ emendauerit, ẽpus eũ publice admoneat: & si sic non curauerit se corrigere, ab offi. suspendat vsq; ad debitam satisfactionẽ, ne populus in eo scãdalũ patiatur. Nota ordinẽ per istam decretalẽ, qualiter Prælatus procedere debeat ꝯ subditum infamatum antequam eum ab offi io suspendat.

a Negligens.] Qui negligit famam, rudelis est, 1 a q j. olo & 11. q. 3. non sunt.

b Iuramento.] 35. q. 6. episcopus in synodo, & sup. de test. cog. præterea.

c Christianitatis.] ideest, sub pœna fidei suæ.

d Admoneatur.] 2. q. j. si peccauerit.

e Emẽdauerit.] negligent amici reddẽs se certibus bonorũ actuum, vt sic suspicionem pravam depellat. Laur.

f Suspendatur.] Hic est ordo qualiter procedatur ꝯ infamatum; non enim incipiendum est à suspensione, sed ordo capituli est inspiciẽdus. arg. 2. q. j. nomẽ & 74 d. honorat⁹, & 23. q. 4. forte hic ordo seruandus est, vt plenè dicitur inf. eo. inter. Bern.

Moniales.] potest sic summari secundum intellectum glos. Purgatio indicenda est regularib. secundum tenorem regulæ h. d. Nam regulares iudicantur non solum secundum regulam, sed etiam secundũ Canones, vt in c. fi. de sta. reg. Abbas.

CASVS. Si moniales accusentur libidinibus inseruire. vel etiam denuntientur, cessante accusatore secundum regulam suam se expurgent. No. quod monialis inspecta de incestu, tenetur se purgare.

g Valuerint.] per testes vel per aspectum corporis. 27. q. j. nec aliqua.

h Erga regulam.] ideest secundum tenorem regulæ. Bern.

Si quis de gradu.] CASVS. Si aliquis clericus convictus in iudicio, vel confessus se contendisse raptoribus alienarum sponsarum, vel mediatorem esse, proprio gradu repellatur. Et si de hoc verisimiliter infamatus fuerit, canonice se expurget. No. quod confessus in iure pro convicto hꝫ. Item cõsentiens & faciẽs pari pœna puniuntur. Quod verum est de consensu cooperationis. Itẽ pœna raptoris alienæ, sponsæ est depositio. Item verisimilis suspicio inducit purgationem.

i Consensorem.] Qui enim consentit, quandoque vt faciens punitur, inf. de sen. excom. quãtæ & 17. q. 4 oẽs ecclesiæ, & 86 d. facientis, & qui crimina q̃ corrigere potest nõ corrigit, ipse committit. 23. q. 8. præterea.

k Prodiderit.] in iudicio timore probationis: aliàs si occultè confiteretur sacerdoti, non reprehenderetur, dummodò esset occultum, sup. de simo ex tuæ.

¶ Glossa sequens tractat de triplici suspicione.

l Verisimilibus.] Suspicio temeraria semp repellit, a. q. j. primò, & 6. q. j. oues. Verisimilis l induc it purgationem, vt hic. Violẽta sufficit ad sententiam, 32. q. j. dixit dominus.

ADDITIO. Vadè versus.

Tu suspenderis si cã probabilis esset, Si violẽta, tenet: sed non temeraria tanget.

Q Votiens. Dubitatur. Nã primò narratur factum: secundò purgationem indicit. Item, Communi: Tertiò ponit purgationis formã: ibi, Porro. Abbas.

CASVS. Episcopus Tridentinus accusatus fuit quod per simoniam ecclesiam beati Petri dederit P presbytero: sed accusatores hoc secundum formam canonicam probare non potuerunt: quæsiuit patriarcha Aquilegien. quid esset agendum? Respondet Papa, vt tertia manu sui ordinis, & quatuor abbatum & religiosorum sacerdotũ, de illa simonia se expurget. & si de hoc est infamatus, tenor purgationis talis debet esse: iurabit episcopus iuper sanctã Dei Euangelia, quod pro ecclesia sanctæ Petri danda presbytero P. nec per aliam submissam personam, nec aliquis pro eo sciente, pretium recepit: Compurgatores iurabunt, quod credunt eum verum iurasse. Not. quod cessante accusatore. si accusatus remanet infamatus, debet se purgare. Item per homines sui ordinis debet quis se purgare. Item arbitrarius est numerus compurgatorum. Item compurgatores illius opinionis esse debent, quòd non sit verisimile eos velle peierare. Item nota hic formam purgationis faciendam: Purgandus iurabit se non fecisse quod obijcitur, nec per se, nec per alium: Compurgatores verò iurabunt se credere illum dicere verum. Item nec g non licet mihi per alium quod per me non licet.

Glo.

CAP. II.

Si quis presbyter negligens a uitæ suæ, prauis exemplis mala de se suspicari permiserit: & populus ab episcopo iuramẽto b seu banno Christianitatis c astrictus infamiã eius patefecerit, certique accusatores criminis eius defuerint: admoneatur d † primo seorsũ ab episcopo: deinde sub duobus uel tribus testib. & si non emendauerit, e episcopus eum publica increpatione admoneat. Si verò nec sic se correxerit, ab officio suspendatur f usque ad condignã satisfactionem: ne populus fidelium in eo scandalum patiatur.

¶ Ex Conc. Melden.†

Etiam regulares purgent se de delicto secundum regulã canonicam.

CAP. III.

Moniales si libidinibus interuire accusentur, & manifestè deregi non ualuerint g erga regulam, h suæ opinionis malam famam canonicè purgare cogantur.

¶ Et eodem.†

Si delictum est probabile, non indicitur purgatio: aliàs secus. h. d. quo ad titulum.

CAP. IIII.

Si quis de gradu ecclesiastico raptorib. alienarum sponsarum se cõsensorem, i uel interuẽto rẽ k manifestè prodiderit, a proprio gradu repellatur: Et si uerisimilibus l ex inde suspicionibus fuerit propulsatus, canonicè se expurget.

¶ Innoc. Papa ꝫ Aquilegien. Patriarchæ, & Mantuan. epõ.

Infamatus contra quem crimen probari non potest, debet se purgare iuramento de veritate: compurgatores verò de credulitate.

CAP. V.

Quoties † Tridentinus episcopus de simonia imperitus sit, uos latere non credi-

† Obserua hic ordinẽ fraternæ correctionis, de quo plene B. Th. 2. 2. qõ 33. ar. 3. 4. 5. & seq.

† Ca. 70. in cõciliis impressis, non ca. 11 habent Burchar. li. 8. decr. c. 50.

† De multiplici suspicione vide Io. Millũ in prac. crimin. tract. de psũptione. adde Alc. trac. de præsumptionibus.

† Alias Inn. Papa iij.

† Ca. 4. & tit. in 1. cõp. refert Gratianus sive palea 2 q 4. c. quoties.

¶Glo. seq. reci. signando contra. de l. si plures. & dupliciter solvitur.

i Sed nliquid è vnus plures accusare possit no. 81 dis. Maximia nº, & plenius. 2. q. 1. prohibet. & i spe. de acc. i pri. lo. And.

a Accusatores]Et sic videtur q plures possunt simul accusare de eodem crimine. 1 sup de collu. c. 1. & 2 q. 1 in primis, sed hoc ita contingit de facto sed iudex debet diligere magis ipsum ne-

mus: sed accusatores a scripium afferentes, testes secundum formam canonicam producere nequiuerunt, scilicet quod ecclesiam sancti Petri presbytero P. dederit pro quatuor modijs frumenti: & infra.

¶Communi fratrum nostrorum consilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis, b & quarta abbatū & religiosorū c sacerdotū, de supradicta simonia debeat se purgare.

¶ Porrò purgationis tenor erit huiusmodi: Episcopus iurabit primum super sancta Dei Euangelia, quod pro ecclesia sancti Petri presbytero P. danda, nec ipse per se, nec per submissam d personam, nec aliquis pro eo, se sciente pretium recepit: deinde compurgatores super sancta Dei Euangelia iurabunt, q ipsi credunt e eum verum iurasse.

¶ Alexander tertius.

¶ *Episcopus parochianum suum infamatum compellit ad se purgandum: nisi ab eo legitimè appellauerit.*

Item à tali compulsione appellatur iusta de causa.

[Glo. seq addit casum, quærit, solvit, solutioni allegat contrarium.

f Deficientibus.] Vel etiam nullis apparentibus ex quo enim infamatus est apud bonos & graues, & nullus appareat accusator cōpellēdus est ad purgationē 2 q. 5. fi mala. & in eo. inter. S d nunquid episcopus potest de quolibet 3 crimine cōtra parochianum iuꝺicaliter procederes; Nō er. do. & hoc intelligo in criminib. quæ ipsi aliter pertinent ad ecclesiā, puta de hæresi. sic sup. de hær. ex communicamus §. adijimus, vel de adulterio, siccōsanguineus uxoris alienus vel nisi habeat iurisdictionē tēporal. aliàs nō videtur q de quolibet crie hoc possit, ar. contra sup. de iudi. nouit.

g Appellauerit.] Dū tamē iustā habeat causā appellādi, puta q excedit, modū episcopus in purgatione: vel alias eū grauat, sup de off. ordi. irrefragibili & cap. licet alias nō admittit appellatio, & præsertim in huiusmodi crimine vel infamia. sup. de app. cū sit Rom. l fi. & est debitus.

CVm P] Secunda pars tibi, vt autē Tertia tibi, Deficientem Quarta tibi, Præcauens. Et est pars cum P sup. de accusa. Abbas.

CASVS. Presbyter P. Manconella infamatus erat de simonia: pro qua fuit sibi indicta purgatio: quę relata, qualer testes deberet habere ad ipsum compurgandum? Respondet Papa, quod compurgatores illi debent esse tales honestatis & opinionis, quod non sit verisimile eos odio vel amore, aut obtentu pecuniæ velle deierare; & necesse est, vt vitam & conuersationem eius agnoscant, quem purgare debent. In fine dicit, quod qui deficit in purgatione, ab officio & beneficio est priuandus: Dicit etiam, quod qui recipit purgationem, nullam malevolentiam vel indignationem compurgatorib. ostendere debet, nec impediat eos, nec ab alijs impediri permittat. Nota q compurgatores debent esse bonæ famæ & opinionis, & vitam & conuersationem compurgandi agnoscere debent. Itē qui deficit in purgatione, punitur tanquā psumptiuè convictus. Item pœna deficientis in purgatione, est depositio ab officio & beneficio. Item iudex nullam malevolentiam vel indignationem ostendere debet. Item compurgatores non sunt impediendi.

a Opi-

¶ Idem Gaietanus. † electo.

¶ *Compurgatores debent esse honesti, & notum habere eū quem purgant, nec debent à iudice vel ab alio impediri & deficiens in purgatione punitur vt convictus.*

CAP. VII.

CVm † P. Māconella presbyter: & infra.

CAP. VI.

NOs † inter alios: & infra. ¶ Quia nos tua fraternitas consulere voluit, vtrum episcopus parochianum suum ad purgationem cogere possit: Consultationi tuę taliter respondemus, quòd si de aliquo crimine publica laborat infamia, accusatore & testibus deficientibus, f ad purgationem est per ipsum episcopum compellendus: nisi forte super ipso ad superiorē iudicem duxerit appellandum. Sanè si appellauerit, g eius parebit iudicio, ad cuius examē causam voluerit per appellationem transferre.

¶ Idem Gaietanus. † electo.

† Cap. 4 sic de of. & pōtestati & iudic. ordi. i 6. cōpilat. & c. 7 eo. titu. de purgatione. i 3. compilatio. 3 De qōne, nota à glossa. si pālijs aget hic latissime Henricus Boich.

† Aliàs Caietanē. sed forsā verius legat Gaiacē. vt post initium Lateranē. sub Alex. 3 par. 50. cap. 14. & aūt hodie par ua vrbs huius nominis in Cāpania.

† Cap. 13 ti. 8 sec. i 1. cōpilatione pars huius sup. de accusat. cū P. & ad finē 11. iº cōtinuat hęc pars.

a Opinionis.]sic sup eo quoties & inf.eo constitutur.& qui vitam eius præteritam & modernam agnoscant.inf.eo.inter.

b Priuare.]Qui deficit in probatione, pro conuicto, habet,& punitur tamquam probatum sit crimen. sic sup.de simo.de hoc, & ea.infinuari.& if. eo.inter.

c Maleuolentiã.] Argum. 95.dist.ecce subiectus,86.dist.quãdo. & ff de off.præsi. obseruandum.

EX tuarum.] Communis diuisio.Secunda pars ibi,Quia verò Abbas.

CASVS Quidã presbyter H.nomine infamabat de homicidio,propter quod episcopus eũ ab officio sacerdotali eum suspendit: ipse quasdã litteras exhibuit antecessoris ipsius episcopi,in quibus continebatur q̃ iudicio aquę frigidæ suam innocẽtiam purgauisset,& episcopus ipsũ absoluisset:quæritum fuit à Papa vtrũ talis purgatio sufficiat: quia verò peregrina iudicia sunt inhibita, dicit Papa qđ prædicta purgatio insufficiens fuit:vnde mandat Papa episcopo, quatenus si accusatores idonei non apparuerint, cũ septima manu aut quinta sui ordinis debeat se purgare, qua præstita suspẽsione sine difficultate relaxet:& eum boni testimonij annũtians,ab infamia homicidij absoluat.No.q̃ sẽtẽtia quæ nulla est,non absoluit aliquẽ nec condemnat, & iterũ sententian.dum est. Ité huiusmodi purgatio faquæ frigidæ vel feruentis inhibita est,& ideò pro non præstita debet haberi.

† Cap.ex.i. & post cõcil. Later.sub Alexã 3. par.cor.s. vsq. B mar. dinũ Dixi præced.can. c.140.

d Suspendisses.]Propter enormitatem delicti suspenditur statim quis ab officio & beneficio,inf. eo. inter. vtra de hoc dicitur.

e Purgauiss.] Hęc purgatio est inhibita,siue ferri cãdentis, vel duelli: a qua tales Deum tentare videntes, inf.eo.prox.per totum.& sic.Mennam, & cl.i. & tales purgationes benedictę non debent.sup.de cleric. vel mon.statum.& ideo hic pro non præstita habetur.

a Vel panis & caseo. Io. Andr.

f Peregrina.]scil,exteranea & reprobata.aliter accipitur iudicium peregrinum pro iudicio non sui iudicis.sup.de peregrina.& sic q.

g Non putantes.]Idem esset si coram iudice non suo se purgasset.inf.eo.cap.sin fi. Vade nota reprobatam purgationem non facere si dem. ff.ff.de pig. act.elegan ter,§.qui reprobos & C.ne de sta.defun.si patet uus. & qui iurat aliter quam debeat,ex integro est iurandum.ff.de iurciur.non erit §.diuus Et est hic arg. q̃ si aliquis vocetur ad extraordinariũ iudicem, per hoc quod sit ibi, nõ interrũpitur præscriptio, vt l.prędicta,si pater. Idem arg q̃ sententia, quæ nulla est,non liberat aliquem.

h Annuntians]sim. 2.q.5.habet hoc.& d consec.dist.2.ego.Berengarius.ad finem.

i Glo.seq.quęrit, & duas opiniones ponit, ontra vltimã alleg.contrariũ,& sol.

k Absoluas.]quãtã in te est, q̃a infamiã facti omnino remouere,solius Dei est.arg. ff.de obsc.a lib. & li. præst.l.a Sednũquid post compurgationẽ potes accusari;? Dicunt quidã q̃ si accusatore ꝑcute se purgauit,non accusabit eũ postea,sicut in absolutione seu abolitione, nisi in casu, ff.de ꝓbat.l.3 & ff de acc.si cui.se us si nõ accusatus purget,nisi publicè dictum esset qđ quicũque vellet ipsũ accusare exiret infra certũ terminũ. 2.q.1.multi. Laudabile, q̃ post talẽ purgationẽ de eo fit edictum ut fari in pũctis iusiurãdũ manifestũ auctoritate hũ,q̃res iudicata.ff.de iureiu.l.a.Item.q̃ iusiurãdũ cõfestim iurem.q̃ sciam.ff.de iureiu.sed & si,§.ff cũ de hereditate. quã ꝓtor iusiurãdũ tuũ.ff. eo.l.3.§.1.& publica actio.f.popularis, cõsumit prius iusiurãdũ,nisi q̃ collusionem sit actũ,ff.eo.eũ qui. § I popularib. sole. n.

† Vide B. Tomã.2.q. 95.arti.8. ad 3 argum. & Iuonẽ par. 10 c.15.

‖ De hoc articulo vide glosã in c. Mennam.& Archidiaconũ in c. hẽt hoc ꝑpriũ, 2.q.5.

† Dicãtio,vitio,facẽ i vetustionis condicibus.

‖ Cap.6 co.tio in 1.cõpilat. & post cõcilium Lateranen. par. 8. ca.11.

60 Deũ habet vltor.C.de iureiu.l.3.& pœnam à Deo expectat.C.de arbi.inter.l.Arcontr.ff.de iureiu.si duo patroni.in fi.fol.ibi constabat de p.turo.

COnstituitur.] In prima ponitur facti narratio, & reprehensio:in secunda prouisio,ibi,Sane. Abbas.

CASVS.Quidã diaconus P.noie infamatus erat de alio quodcũq; ꝑ iudicem ei purgationem obtulit purgatores siue cõpurgatores ꝑ ipse eppus ei assignauit:ita deligẽter examinare ac si esset ordinationi faciendus,nolẽs eos recipere, vñ ꝑdictus diaconus accessit ad Dñm Papã sibi exponẽs ꝓdicta:scribit Papa epo dicẽs, p multũ mirat q̃ purgationẽ oblatã recipere noluit,nisi prius cõmẽdasset.& ꝓbasset nomia singulorũ,vtrũ sic discuteret ordinãdos: satis.f.sufficit in huiusmodi purgationibus si purgatores sint bonę famę in suis ordinib.ministrãtes,& ab ecclesia tolerari,nec sint iudici.o decreto cõsẽnati, vñ sunt admittendi,

tendi. No quod ſufficit ſi compurgatores ſint bonæ famæ, & non condemnati de crimine, nec ſunt examinandi ita diſtrictè ſicut alij teſtes.

a Commendaſſes.] ideſt probaſſes & examinaſſes per fonas & famam ipſarum: ar j.q.1. multi.

Glo. ſeq. alleg. 6. concor vnum contrarium, & vnũ ſimile.

mendaſſes [a] nomina ſingulorum, qui dictum P. purgare volebant: & de nationibus & cæteris circunſtantijs prius inquireres [b] diligenter, tanquam eſſes ordinationes factur us, vtinam ſic diſcuteres ordinandos. [c]

¶ Sane in purgationibus faciendis, cum ſatis ſit illis, qui pro purgando exhibent iuramentum, ſecundum propriam conſcientiam & opinionem iurare, quod purgãdus à crimine ſit imunis: [d] vel quod bonũ exhibuit iuramentum: [e] ſi purgatores † ab eccleſia tolerentur, [f] & ſint bonæ famæ in ſuis ordinibus miniſtrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, [g] proculdubio ſunt ab

† Quotcunditiones requirãt in cõ purgatoribus vide Regentorũ inquiſitorum verbo, purgatio. § not. q̃ in compurgatorib.

b Inquiteres.] Nimia examinatio vel indagatio quãdoque vitãda eſt ff. de noua. doli mali. in fine. ff. mandati. ſi fideiuſſor. §. ſi cum debitor ff quemad pig vel hypo. hal. ſicut in re corporali. § ſi debitori. 34. diſt. fraternitatis, & ſup. de dolo. c. 1. & 45. diſt. ſunt namque. Arg. contra. ff ad leg. Aquil. ita vulneratus in fine. Itẽ ſimilis in q. ſitus reprobatur ſupra de iudi. cũ deputati.

c Ordinandos.] Ergo ordinandi ita ſubtiliter ſunt examinãdi, & inquirendum eſt de natione in qua nati ſunt, & an ſint de illa diœceſi. ff. de cl. peregri. vl. Et de nativitate. ſ. an leg. tiberinati. ff. ad l. presbyte. ca. 1. An ſint bonæ famæ, quia in nullo debet eorum opinio vacillare. 33. di. laici. Et an ſint criminoſi. 24. diſt. cap vlt.

d Immunis.] ideſt illa crimina de quibus infamatus fuit, non commiſit, ſicut credunt. ſic debet ſuppleri, alias hæc forma reprobari videtur. imo quod c. vlt.

e Iuramentum.] ſicut credunt alias temere iurarent.

f Tolerentur.] Et q̃ ſint bonæ famæ, vt hic dicit inf. c. proxi. & ſup. eo. cum P. Sed crimen ei obijci non põt poſtquam ab eccleſia toleratur, vt à purgatione repellatur. ſecus eſt in illis teſtibus qui ad teſtimonium inducuntur. ſup. de teſti. teſtimoniũ cũ ſuis concordantijs.

Glo. ſ. q. quærit & ſoluit.

g Condemnati.] Ex quo enim condemnati ſunt de crimine, & factum eſt crimen notorium, non tolerantur, ſup. de cohab. cle. & mu. c. vl. vnde tanquam crioſi a iuramento repellendi ſunt: vt ſup. de teſti. teſtimoniũ. Quid ſi in modũ exceptionis crimen fuerit probatum a compurgatoribus, nunquid poſſunt repelli eo prætextu, ſi ex eo infamati erant, ſuorum opinio grauata eſt? Repellantur, vt in decret. prædicta, teſtimonium, in ſi quis debent eſſe bonæ opinionis, vt hic dicitur.

INter.] Diuiditur in quatuor partes, vt patet in ſummario. Secunda pars ibi, Attendentes. Tertia ibi, Purgatione: Quarta ibi, Quod ſi Abb.

CASVS. Decanus Senonẽſis erat grauiter infamatus de hereſi, ex eo q̃ cũ hæreticis nimiã familiaritatem habebat in quadã villa: q̃ q̃ archiep̃s Senoñ. ſuſpendit ipſum ab officio & beneficio, & q̃is ꝑ ipſum nullus apparuerit accuſator, tũ ex officio ſuo fama publica deferẽte voluit de hoc inquirere veritatem: teſtes ſuper hoc ꝑ ipſũ Decanũ recipit: poſtmodũ, Decanũ ipſum cũ atteſtationibus miſit ad dñm Papã: ipſe vero intellecto negotio & viſis atteſtationibus ſcribit archiep̃o dicens Quã ex conſtitutio eccleſiaſtica docet tales ab officio tãm vſque ad purgationẽ canonicã ſuſpendendos, quia tũ ipſum à beneficio pp enormitatẽ criminis ſuſpendit, non vult improbare: nec ẽt illud improbat, q. teſtes ex officio ſuo contra ipſum Decanum recepit, licet nullus comparuerit accuſator: Papa verò cõſiderans vulgatã infamiã, & grauia ſcãdalũ, & vehemẽtẽ ſuſpitionẽ ex dictis teſtiũ cõtra ipſũ obortã, cũ pp eorũquodlibet ei eſſet purgatio indicta, purgationẽ xiiij. manus ſui ordinis indixit eidẽ, remittẽdo ipſũ ad archiep̃m, vt ibi purget, vbi noticẽ infamatus: Mãdat archiep̃o, quatenus adiũctis ſibi duob. epiſcopis purgationẽ ei indictã recipiat: & q̃ ad ipſũ purgandũ acceſſerint ſint catholici, & vita probati, qui conuerſationẽ ei⁹ & vitã agnouerint ꝓteritã & ꝓſentẽ: quã recepta beneficiũ ſibi reſtituat, ab officio tñ maneat ſuſpẽſus pp familiaritatẽ, q̃ habuit cũ hæreticis, donec ſcãdalũ ſopiat, hæreticorũ familiaritate publice abiurata; & iniungit eidẽ, vt i ꝓdicta villa & alijs circũpoſitis ꝓſiteat & ꝓdicet fidẽ catholicã, & deteſtet hæreticã prauitatẽ, & talitèr deceptus vitã ſuã bonis informet operib. vt infamia cõuertat in bonã famã, & oẽ ſcandalũ tollat: ꝓ ſi forte in purgatione defecerit, ab officio & beneficio depoſitus, ad agendã pniam in arcta monaſterio detrudat. No q̃ cum aliquis eſt infamatus, non debet ſtatim ſuſpendi ab officio, & beneficio, ſed ab officio tm, vbi multum vt infamatus. Item ex officio ſuo iudex procedere poteſt cõtra infamatum, & inquirendũ ſuper quo eſt infamatus. Itẽ numerus compurgatorum eſt arbitrarius. Itẽ vel quis eſt infamatus, tibi debet purgare ſe. Itẽ qui alĩ compurgat, debet eſſe bonæ famæ, & agnoſcere dẽt vitam & conuerſationem cõpurgandi præteritã & præſentẽ. Itẽ q̃ deficit ex purgatione hãs, depoſitus ab officio & beneficio detrudi debet in monaſterium ad pniam p̃agendã.

h Eccleſiaſtica conſtitutio.] q̃ dicit, q̃ infamati deficiente accuſatore admonitione ꝓmiſſa, ſi ſe nõ corrigãt, ab officio ſuſpendant. 2. q. 5. præſbyter ſi. ẽ. eo. c. 2. Vnde no. quis ſit modus procedẽdi in purgatione indicenda: Si quis clericus apud iudicem ſit infamatus, ꝓfigat eps terminũ accuſare volẽtib. & ſi aliquis cõparuerit, audiat, 2. q. 5. oib. & 15 q. 5. c. 1. & ſi cõuincat, canonice puniat vt ibi. Si non appareat accuſator moneat ipſũ, ſm q̃ dr. ẽ. eo. c. 2 & ſi ſic nõ corrigit, tũc ſuſpendat, vt ibi dr. & 23 q. 4. forte, & 74. diſt. honoratus & ſic intelligit q̃ dr hic ita ꝙ ab officio tm, &c. & ſic intelligit. 50. illud c. 2. q. 5. præſbyter tñ ſi mala fama illius erubeſcat, põt eps ab officio ſuo ẽ illũ ẽ. de acc. qualiter & qñ, vbi plene dr de inquiſitione. & 86. diſt. ſi quid verò. & ita cõtumaciã incipit, taliter procedere dẽt ꝓlatus, vt ẽ. eo. c. 2. Qñqitẽ pp enormitatẽ delicti, & ſcãdali, & infamiæ magna inde oritur, ſtatim põt eps ipſũ ſuſpẽdere ab officio & beneficio; vt hic facta fuit. 2. q. 5. in gl. & ſic põt ẽt intelligi caſſus illud, præſbyter ſi. & hoc tenet Hoſtien. illiuſt. & Host. ſic in-

† Caſtro. eſt in 3. cõplan.

† Vix poteris hunc textũ intelligere, niſi videas integrã in lib. 2. regiſtri Innocentij 3. cuius

e Etiam ſi vellet ſe purgare, tunc no. 2. q. 4. licet hoc proprium ſit gl. Ioan. And.

sic intelligit.illud,cum verò incipit episcopus à crimine procedere contra aliquē, seruabit illud quod dicitur supra de iudi.cum non ab homine.

Glo.seq arg.conuictum in modū exceptionis, &c.

a Obortam.] Arg. ℣ ille cui probatur crimen in modum exceptionis,debeat se purgare, si in de remaneat infamatus,vnde non poterat promoueri ante purgationem.ī. de test.testimoniū, arg.licet in.exceptio non infamat.sup.de ordi. og.cum dilectus.in fi.tamē suggillat opinionē infamat.,ff.de doli exce. apud Celsū, ¶ aduertus.1 & opinio ordinandi in nullo vacillare debet.33. dist.laici.at.ī. de excep.denique Io.

b Mollientes.] Iudex enim dēt habere miseri.ordiā & rigorē. 45 dis.disciplina. & c.sūt nāq; & c.vera.2

Glo. seq.ponit verbus de numero compurgatorum.

c Quartædecimæ manum.] hic excedit numerus compurgatorum propter immanitatem criminis. Arbitrarius enim est talis numerus.1.q.5 p.abyter si & diminuitē quandoque in episcopo.inf. eorum iuuētute. ad fi. & habito respectu ad criminis enormitatem,indicēda est purgatio,quandoque cum pluribus quandoque cum paucioribus,secundum ℣ visum fuerit imponēti. Ordinaria purgatio consueuit notari quibusdam verbis. Pontifex ē primum manus expurget duodenas;

Quinta sacerdotē,leuitam tertia:pœna
Maior maiori,minor ē adhibēda minori.
Quem plebs accuiat, purgabitur in manifesto;
Quem chorus, ante chorum sua fit purgatio prēsto. Laud

d Noscitur.] 2.q.1. si peccauerit. & q.5. Mennam 23 dis.illud,& sup.de elec.postquam.15.q.5. de cri.e,& C.vbi de cri. agi opor. Aut.qua in prouincia.

e Moderno.] quia debent esse vicini & noti. inf.c.proxi.& sup.eo.ex tuarum constitutus.& c.cum P.

f Familiaritatis.]ex qua orta fuit infamia cōtra eum fi.34 dist. quorundam & sup.de accu.Illi.& inf.eo. cū in iuuentute. Et est ar. quod præsumitur contra aliquē vel de aliquo,ex societate. ¶

Glo.seq. ponit quatuor similia.

g Abiuret.] Qui enim est infamatus de hoc crimine, purgare se dēt iuxta considerationem episcopi. sup. de hēr.excōicatus. ¶ qui autem merito iste debet abiurare familiaritatem,ex qua fuit infamatus. In quibusdā enim casibus tenetur quis iurare se similia non facturum,sicut quilibet absoluendus.ū. q. 3. cum aliquis,& inf.de sen.excom.ex tenore. Item incēdiarius 23.q.vlt.pessimam,& hēreticus;prout hic dicitur, & 1.q.7 quoties, & de consec.dist 2.ego Berengarius. & i quolibet nefādo crimine q.2.de viro. Ioan.

Glo.seq.obijcit & soluit.

h In arctum monasteriū.]imò vt ℣ depositus tradi dbet curiæ seculari,ī. de hære.ad abolendam.¶.i. i.respon.& c.excommunicamus, ¶. dānati. Quare ergo iste nō traditur curiæ degradatus, cum deficiens in purgatione pro cōdemnato habeatur? Respondeo:præsumptio enim ista licet sufficiēs sit ad priuationē officij,& hōfitij,& etiā depositionem,non debet propterea tradi curiæ seculari,quia diuīdē condemnatus nō est, sed præsumptiuē. Et contraria loquuntur, cū aliquis condemnatus est verē.non præsumptiuē, hic enim non fuit probatum quod sit hæreticus vetus, sed ℣ habeat familiaritatem cum eis: vnde ℣ propter huiusmodi præsumptiones nō debuit taliter damnari, ar.sup.de præsum.litteras. Et dānati verē de hæresi si redire volūt,in ℣petuū carcerē detrudūt.ī. de hæ.c.pen.¶.pen.quib.iste cōparatur,quo ad pœnam quodam modo.

CVm dilectus.] Cassus patet. Nota ℣ personę compurgatorum debēt esse vicinæ,& honestę.

i Vicinæ.] Ex hoc præsumitur, quod eius vitam & cōuersationem agnoscant, sup.de præsum. quoniam. &c. quanto,non enim idoneus est qui factum ignorat,supra de iura.calum. in pertractandis.

b Honestæ.] Et sufficit quod ab ecclesia toleretur, nec sint de crimine condemnati, sup.eod. constitutus.

Cum

ficio tātum vsque ad purgationem canonicam doceat suspendendos: quia tamen eum etiam à beneficio propter immanitatem criminis suspēdisti, nolum℣ improbare. Nec illud etiam improbam℣, quod licet cōtra eū nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamē(fama publica deferente)voluisti plenius inquirere veritatem.

¶ Attendētes autem vulgatam infamiam, graue scandalum,& vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, a quæ contra Decanū facere videbantur, cum ℣pter eorum quodlibet ei esset purgatio indicenda & seruantes iustitiam,et mollientes b rigorē, purgationem ei quartædecimæ manus c sui ordinis duximus indicendam. Ipsum igitur ad te remittentes,vt ibi purgetℓ, vbi noscitur d infamatus:Mādamus,quatenℓ accitis,† tecum Niuernē. & Parisien.episcopis, indictam ei purgationē accipias: ita tamen,vt qui ad eius purgationē processerint cōprobandam, sint fide catholici, & vita ℣bati: qui conuersationē,& vitam ipsius, non tam moderno e tēpore nouerint, quā trāsacto. Purgatione verò recepta, beneficiū ei restituere nō ℣postponas. ¶ In pœnam autem familiaritatis f illius, quā cū hæreticis scienter habuisse dignoscitur,eum ab officio volumus manere suspensum,donec scandalū sopiatur:ita tamen,vt publicè familiaritatē hæreticorum abiuret.g Præcipias insuper ei districtè, vt in prędicta,& alijs vilis circumpositi profiteantur, & prædicet fidem catholicam: confundat & detestetur hęreticam pravitatē: sic deinceps vitā suam bonis adornās operibus,vt infamia cōuertatur in bonam† famā, & omne scandalū, & suspicio de catholicorum mētibus deleatur. Quod si forsan purgatione defecerit,cum ecclesiasticę disciplinę mucrone percellas,& ab officio & beneficio depositum, ad agendam pęnitētiam in arctū monasteriū h detrudere non omittas.

¶ Idem abbati sancti Dionysij, & presbytero sancti Martini.

¶ *Breue est,nec potest aliter summari.*

CAP. XI.

CVm † dilectus & infra. ¶ Illud autem vos attendere volumus & mādamℓ, vt tales ad purgationē admittātur personę,quæ vicinæ i sint & honestæ k

1 Contra parentes vel patronos nō competit exceptio doli, vel alia, quæ apud bonos viros opinionem illorū seggillet.Io. And.

2 Facit ad hoc tex. l. interpretatione. & l. non dubiū,ff.de ℣.

† Aliàs asciti,

† accersitis, sed in registro & antiquis, ut est impressum.

† Dictio,bonam, deest i registro, & antiquis exēplaribus.

4 De materia huius glossę vide Bernardinū Diaz.in pract.crimi ca. 8. cap.4.&.

† Cap.2.eo. tit.in 3.cōp.

3 Cōcordat textus in l. idoneū. ff.de testibus,& l. etiā.C. eod.

Cvm in iuuentute.] Nõ ſemper propter infamiã eſt indicenda purgatio poteſt tamen quandoque indici etiam vbi non eſt indicenda, ad inſtantiam purgandi.h.d. Vel aliter & melius,& ſic vt in tuto. Et eſt caſus notabilis ſecundum iſtum intellectum. Diuidit:prima pars narrat factũ, & petitionẽ procuratoris: Secunda petitionẽ improbat. Tertia petitionem cũ quadam proteſtatione admittit, Secunda ibi, Vndè, Tertia ibi, Cæterum. Abb.

¶ Ca.3.e.tit. i3.cõp. pars alia huius d cretalis eſt 3.in c. cũ in iuuentute.d præſump. vt optimè hic admonet gloſſa.

CASVS. Epus Quinque ecclesiẽ.dicebatur hñe immoderatã familiaritatẽ cũ quadã nepte ſua, q̃ q̃ rex Hungariæ ſæpè ſcripſerat dño Papæ vt illũ de Hungarica eccletia remoueret: vndè Papa ſcripſit cuidam epo,vt ſuper hoc cautè inquireret a cõcpis Hũgariæ,& ipſi poſt modum reſcripſerũt dño Papæ, q̃ bonũ virũ & honeſtæ cõuerſationis cũ eſſe credebant,perſonã ipſius multipliciter cõmẽdantes: ſed quia pater filiũ,quẽ diligit, corripit, ad maioré cautelã Dñs Papa mandauit eidẽ epo,vt a illi* familiaritate taliter ceſſaret, q̃ ſiniſtra ſuſpicio de ipſo hñi nõ poſſet: Sed q̃dã malus hõ reſcriptũ illa cũ literarũ furripuit, & apud regẽ,& alios magnates ipſũ neq̃ter publicauit,vt magis infamaret: Sed Papa licet pulſatus fuerit multot es ꝯ ipſũ,tñ aduerſus eũ noluit cõmoueri, q̃ſi q̃ facile dictũ vnius ſequitur multitudo: poſtea verò cũ dict* epus ad Strigoñ.metropolim extitit poſtulatus, quidam q aduertabantur eidem, vt promotionẽ impedirẽt ipſum cœperunt iterum infamare, vndè ipſe de quotundam amicorum ſuorum conſilio quendam procuratorem,ad curiam deſtinauit, poſtulans à dño Papa, quatenus purgationem canonicam faceret ei indici, ad ſuam innocentiam oſtendendam.Papa poſtulationem illam reputans minus prouidam,ab ea ipſum ſæpè reuocare voluit.* Sed quia procurator inſtabat, Papa mandauit purgationem eidem indici, cum duobus abbatib.quamuis proteſtatus fuerit, q̃ ex alia cã talis petitio improuidè tunc fiebat, quia ſuffraganei Strigonien.eccleſiæ vix eo tpe purgarent eundẽ,qui in facto poſtulationis contradicebant eidem, & ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum tunc non purgarent, cum inter ipſum & Colocen. archiepm de Strigon.metrópoli ꝯ verteretur: vndè cum non ſine aliis Pontifices in Hungaria,meritò videbat, q̃ epos regni ſui ſuper illo articulo ſe purgare non poſſet. No.quod pater diligit filium,quem corripit. Item non debet quis habere immoderatã familiaritatem cũ aliqua ẽt cõſanguina, vndè ſuſpicio poſſit hñi. Itẽ facilè dictũ fuit leue ſequitur multitudo: q̃ prior eſt natura humana ad malũ, q̃ ad bonum. Itẽ p importunitatẽ ẽt nõ cõcedenda concedunt. Itẽ qui alium cõpurgant dẽnt eſſe vicini illius,& eiuſdẽ diœceſis ſiue prouinciæ, vt eum cognoſcant. Item ex cauſa admittuntur ad purgationem alicuius inferioris ordinis,cum aliàs de iure eiuſdẽ ordinis eſſe debeant.

¶ Idem.

¶Si infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis,non eſt de neceſſitate indicenda purgatio, poteſt tamen indici ad inſtantiã purgandi.

CAP. XII.

Cvm† in iuuentute ſua:& inf a. ¶ Quia verò pater filium. quem diligit, corripit: a nos Quinque eccleſiẽ. epo p litteras noſtras ad maiorem cautelam iniunxi mus,vt ab illius b familiaritate ceſſando taliter ſe haberet, quod ſiniſtra de ipſo ſuſpicio non poſſit haberi: ſed inimicus homo reſcriptum literarum ſurripiens,apud regem,& regni magnates ipſum nequiter publicauit, vt ſic deberet amplius infamari. Vndè nos tantam æmulorum nequitiam, attendentes, licet pulſati fuerimus multotis contra eum, nunquam tamen aduerſus ipſum potuimus cõmoueri: ſcientes, quod dictum vnius facilè ſequitur c multitudo, vbi d verò idem epiſcopus ad Strigoñ.metropolim extitit poſtulatus, quidam, qui ſuper ipſa poſtulatione aduertabantur eidem, vt promotionẽ impedirẽt ipſum cœperunt iterum infamare, vndè ipſe de quotundam amicorum ſuorum conſilio quendam procuratorem,ad curiam deſtinauit, poſtulans à dño Papa, quatenus purgationem canonicam faceret ei indici, ad ſuam innocentiam oſtendendam.Papa poſtulationem illam reputans minus prouidam,ab ea ipſum ſæpè reuocare voluit.* Sed quia procurator inſtabat, Papa mandauit purgationem eidem indici, cum duobus abbatib.quamuis proteſtatus fuerit, q̃ ex alia cã talis petitio improuidè tunc fiebat, quia ſuffraganei Strigonien.eccleſiæ vix eo tpe purgarent eundẽ, qui in facto poſtulationis contradicebant eidem, & ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum minimè tunc purgarent, g quia inter ipſos facilius impedirent, illius criminationis carbones reaccendere ſunt moliti unde quidam procurator ipſius de conſilio amicorũ ſuorum, qui ſuper hoc bonum zelum habebãt,ſed non ſecundum ſcientiã, cœpit cum inſtantia poſtulare, quatenus eidem epiſcopo purgationẽ canonicam faceremus indici,ut ſuam innocentiã demonſtret. Nos autem poſtulationem huiuſmodi minus prouidã reputantes, procuratorem ipſum ab ea ſæpè: † uoluimus reuocare, & infra. ¶ Cæterum quia procurator inſtabat,compulſi fuimus,non iuris neceſſitate,ſed importunitate f petentis,) ut per uos ei purgationem canonicã cum duob. abbatib.mãdaremus iudici: quãuis fuerimus ,proteſtati, q̃ ex alia cã talis petitio minus prouidè tunc fiebat: quia Strigon.eccleſiæ ſuffraganei,uix eo tempore purgarent eundem, qui in facto poſtulationis cõtradicebãt eidem,& ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum minimè tunc purgarent, g quia inter ipſos facilius impedirent, illius criminationis carbones reaccendere ſunt moliti unde quidam procurator ipſius de conſilio amicorũ ſuorum, qui ſuper hoc bonum zelum habebãt,ſed non ſecundum ſcientiã, cœpit cum inſtantia poſtulare, quatenus eidem epiſcopo purgationẽ canonicam faceremus indici,ut ſuam innocentiã demonſtret. Nos autem poſtulationem huiuſmodi minus prouidã reputantes, procuratorem ipſum ab ea ſæpè: † uoluimus reuocare, & infra. ¶ Cæterum quia procurator inſtabat,compulſi fuimus,non iuris neceſſitate,ſed importunitate f petentis,) ut per uos ei purgationem canonicã cum duob. abbatib.mãdaremus iudici: quãuis fuerimus ,proteſtati, q̃ ex alia cã talis petitio minus prouidè tunc fiebat: quia Strigon.eccleſiæ ſuffraganei,uix eo tempore purgarent eundem, qui in facto poſtulationis cõtradicebãt eidem,& ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum minimè tunc purgarent, g quia inter ipſos facilius impedirent, illius criminationis carbones reaccendere ſunt moliti unde quidam procurator ipſius de conſilio amicorũ ſuorum, qui ſuper hoc bonum zelum habebãt,ſed non ſecundum ſcientiã, cœpit cum inſtantia poſtulare, quatenus eidem epiſcopo purgationẽ canonicam faceremus indici,ut ſuam innocentiã demonſtret. Nos autem poſtulationem huiuſmodi minus prouidã reputantes, procuratorem ipſum ab ea ſæpè: † uoluimus reuocare, & infra. ¶ Cæterum quia procurator inſtabat,compulſi fuimus,non iuris neceſſitate,ſed importunitate f petentis,) ut per uos ei purgationem canonicã cum duob. abbatib.mãdaremus iudici: quãuis fuerimus ,proteſtati, q̃ ex alia cã talis petitio minus prouidè tunc fiebat: quia Strigon.eccleſiæ ſuffraganei,uix eo tempore purgarent eundem, qui in facto poſtulationis cõtradicebãt eidem,& ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum minimè tunc purgarent, g quia inter

† Alibi ſemp ſed in antiquis vet eſt impreſſum.

¹ Dictio, vnius, deeſt in vetuſtis exẽplaribus Gregorianis, & in quibusdam antiquis compilat.

a Corripit.) 5 q.5 nõ oculatur,a3 q.5 non putes.

b Ab illius.) Inepcis fuæ, cum qua dicebatur dormiuiſſe. 5.de præſump. cũ in iuuentute. quæ eſt pars iſtius. & hæc continuatur ad finẽ illius.Ber.

c Facilè ſequitur.) quia promior eſt ad malũ, quã ad bonũ omnis ætas ab adoleſcentia 2a.q.1. omnis. & humana natura facile prolabitur ad delictũ,in Auth. de monac. h §. ſancimus,cir a finem, collatione 2.

d Vbi.) poſtquã a ¶ Gl. ſeq. obijcit,& triplic iter reſpõdet.

e Poſtulare.) Sed qualiter potuit hoc poſtulare, cũ ei hoc non fuerit iniunctũ, & procurator nõ poſſit deferre iuramentũ, niſi ſpãliter ſit ei hoc mãdatum, ff de iureiuran.iuſtum dñ.3. vl.Dñs nõ lenebatur ratum habere factũ procuratoris, ſi quod Papa hic innuit ex eo q̃ dicit:non iuris neceſſitate. Vel poteſt dici,quod non excedit mandatum, ſi facit quod eſt vicinum mandato ſup.de elect.in cauſis,ff.iudica. ſolui iam tñ, §.in hac ſtipulatione in fine. Vel dicas,quod procurator ad hoc mandatum habebat prout ſatis colligitur ex ipſa lra.

f Importunitate.) Simile de pœ.diſt.1. importuna. C.de pet.bono.ſubla.l.e. lib.10.

g Tunc purgarent.) præſumitur ergo quod ſuffraganei partem ſui metropolitani foueant, quo ad ea quæ ſpectant ad honorem ipſius,vndè poſſunt recuſari in cauſis ipſius,tit.p. vt lite non conteſt. accedens.

Clo.ſeq.notat caſum quo ſine iuſtis,&c.

2 Cõcor.de elect. vbi periculum. §. pen. li. 6. & 2. de fo. vnc.c.vno, ver. vnde. Io. And.

non

a Non sint.] Notabile est quod aliquis per se ipsum possit purgari sine aliquibus sui ordinis, si omnes alij sūt inimici eius, qui sunt tui ordinis, arg. 2. q. 5. si legitimi. & tunc cum alijs inferioris ordinis potest se purgare. & etiam cum laicis si clerici deficerent ex eadem causa. argum. secundæ, q. 5. omnibus, & etiam cum fœminis, argumen. 33 quæst. secunda, in decima. Ioan.

DE testib.] CASVS. Quæritur hic, quid compurgatores debeāt iurare? Et respondet ℣ hoc solum credebant, s. ℣ credāt eū veritatē dicere, q purg. t. Nota, ℣ cōpurgatores iurare debēt d credulitate, & ita iuramentū compurgatorum, & iuramentū calumniæ videtur simile. Itē non debet quis cōpelli subire anceps iuramētum.

† Tirenen. † Turcē. † Tyren.

† Ca. 4. e. tit. in 3. compi.

b Credunt.] Sic ī eo. c. vl. iu. si ā. e quoties, & sup. de testibus quoties, alias anceps subirent periurium, ad quod nemo compellitur, ff. de in lit. iur. videamus, & ff. re. amot. Marcellus. §. qui rerum. qđ esset, si de facto alterius præ. isè iurarēt, vt ibi, & sic iuratur de credulitate ī iuto calumniæ, C. de iur. cal. 2. §. quòd obseruari in fi. sic & alibi, vbi fertur testimonium de auditu. ff. de pr. ba. si arbiter.

† Ca. 5. e. tit. in 3. compi.

ACcedis.] Primò ponitur conquestio. Secundò prouisio. ibi, Quocirca Abb. Sicu.

CASVS. Quidā diaconus T. nomine, dū vellet in presbyterū promoueri, quidam æmuli sui dixerunt illum esse filium sacerdotis, propter quod diœcesanus ipsum noluit promouere, nec permisit illum ab alio promoueri: vndè ille diaconus ad dominum Papam accedens prædicta eidem expluit: mandat Papa episcopo, quatenus si de hoc est publicè infamatus, & de ipsa infamia constare non poterit, purgationem ab ipso recipiat, & ipsum promoueat ad officium sacerdotis, quia etsi non sit nota delicti, tamen est nota defectus impedientis ad sacros ordines promouendum. Nota, quod infamatus qui non sit legitimus, non debet ad sacros ordines promoueri, nisi prius se purgauerit. Item non legitimè natus de iure communi non debet ad sacros ordines promoueri: quia etsi irregularitas illa non sit nota delicti, est tamen nota defectus.

c Voluisti.] Sic sup. de testi. super eod. & sup. de spō. præterea. ff. de ritu nup. adoptiuus, §. seruiles, in fi.

¶ Glo. ieq. obijcit, & soluit.

eū & Calocē. archiepm. de Strigon. metropoli cōtentio vertebatur: vndè cum non sint, alij Pontifices in Hungaria, merito videbatur, quod per episcopos regni sui non posset in illo articulo se purgare.

Idem Tyronen. † Archiepo.

Compurgator iurat de credulitate.

CAP. XIII.

DE testibus. & infra. ¶ Illi uerò qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur, id solum tenentur iuramēto firmare, quod ueritatem credunt b cum dicere, qui purgatur.

¶ Idem Florentin. epo.

¶ Infamatus super defectu natalium, non debet promoueri, nisi prius se purget.

ACcedens † ad præsentiam nostram T. diaconus, humili nobis insinuatione mōstrauit, quòd cū a suis æmulis diceretur, quod esset filius sacerdotis, tu eum nec promouere uoluisti, c nec permisisti ab alio promoueri. ¶ Quocircà mandamus, quatenus si publicè fuerit nota respersus, & de ipsa tibi legitimè constare non poterit, purgatione d ab ipso recepta, ipsum nō differas propter hoc ad sacerdotis officiū promouere: quia etsi nō sit nota delicti, e est tamen nota defectus impedientis ad sacros ordines promouendum.

¶ Idem Abbati Eugen. & scholastico Mutin.

¶ Super notorio crimine non est indicenda purgatio, & pēdente causa super criminibus coram Papa delegato ab ordinario super eis recepta non tenet.

CAP. XV.

CVm † dilectis filijs H. presbytero, & G. procuratori O. clerici, T. capellanum nostrum concesserimus auditorē, idem procurator proposuit, quod cū dictus presbyter super incestus crimine fuisset publicè infamatus, Constantien. episcopus ordinarius iudex ei purgationem indixit: qui cum se purgare nequiuisset, ab ipso fuit suis

d Purgatione.] Et quomodò purgabit se ℣ nō sit filius sacerdotis, quia negatiua 1 probari non potest directè; & præterea tale est factum, quod probari non potest. ff. de condi. & demonst. l. Lucius. Rndeo hoc indirectè probauit, si quòd fuerit filius talis laici, & vxotis eiusdem, quā ℣ legitimā tenebat, & hoc notū & publicum erat, & sic probabit se non fuisse filiū sacerdotis. Itē eo ipso quòd probat se filiū vxoris tuę, q̄ tu tenet ℣ vxore, ℣ habit se filiū tuū esse, arg. ff. de in ius voc. qui mater. Et sic purgat aliquis nō solū à crimine, sed etiā ab irregularitate, vt patet hic. & licit etiā se purgant, sup. eod. nos inter. & etiam fœminæ, iup eo. nonia les benè potest etiā inrari super conditione personæ ff. de iureiur. l. 3 §. 1.

1 Quo pacto negatiua probetur vide Feli. in cap. tertio, loco supra de prob. ad de Frā. Herculanū tracta. de prob. negati.

e Delicti.] quia nō est culpa eius qui gignitur, sed qui generat, 56. dist. nasci de adulterio.

CVm dilectis filijs. In prima parte ponit auditoris datio. In secunda actoris petitio. In tertia rei responsio. In quarta diffinitio. Secunda ibi. Cumque idem. Tertia ibi, Dictus verò. Quarta ibi His igitur Abb. Sic. CASVS. Inter H. p̄sbyterum ex vna parte, & O. clericum ex altera, super quibusdā ecclesijs quęstio verteiatur, pro qua dictus H. presbyter, & G. procurator O. clerici ad sedē Apost. accesserunt: procurator ipsius O. proposuit, quod cum dictus presbyter esset publicè infamatus sup crimine incestus epūs Constantien. ordinarius eius, ei purgationem indixit, qui cum se purgare non posset, ecclesijs suis fuit per sententiam destitutus: sed ipse nihilominus eas per violentiam detinebat. postmodum cū idem presbyter vxorem cuiusdam consanguinei sui publicè detineret, quidā clerici contra ipsum super hoc ad quosdā iudices literas impetrarunt, continentes, vt si dictus presbyter super crimine adulterij & incestus se purgare non posset, ipsum pœna debita castigarent: & cum constitisset, quod idem presbyter pro eo, quod in purgatione defecerat, ab episcopo fuerat condemnatus, ipsum tanquam contumacem prædictis ecclesijs priuauerunt: maximè cum de crimine adulterij & incestus tanquam de notorio constitisset eidem: mandantes abbati San. Galli (ad quem beneficiorum collatio pertinebat) vt beneficia illa conferret, qui contulit illa O. clerico supradicto: vndè

† Cap. 6. eo. tit. in 3 compilat.

de petebat super illis dicto presbytero imponi silentiũ, & ipsi Ordinari possessionem illorum beneficiorum. Ex aduerso dictus presbyter respondit, quòd processus iudicum prædictorum debebat merito retractari, cum lite non cõtestata processerint contra ipsum, adijciens etiã, q̃ purgationem indictam sibi ab electo Constantien. curauerit exhibere: sed ei nõ debatur, q̃ talis purgatio non valebat, cum iudicio pendente coram delegatis ordinarius non debebat indicere purgationem infamato: & ita tanquam coram non suo iudice facta diuitur. His & alijs diligenter auditis, & intell. dictis, licet litteræ delegatorum iudicũ dño Papæ ostensæ non fuerint, vel transcriptus ipsarum, tamen ex tenore relationis ipsorum iudicum, quam procurator prædictus exhibuit domino Papæ, constitit euidenter, q̃ iudices illi processerint iuris ordine prætermisso: vnde Papa processum illorum, & concessionem ecclesiarum à prædicto abbate factam, retractauit, præcipue, quia relatio iudicum continebat repugnãtia, & aduersa: dicebatur enim q̃ crimẽ eiusdem presbyteri adeò notoriũ erat, q̃ nullus locus inficiationi erat: & tñ p̃ mittitur ibidem, q̃ eidem presbytero terminũ peremptorium assignarent, in quo se purgaret, si posset. Si enim crimen erat notoriũ, non erat illi purgatio indicenda, sed in eum sententia proferenda: Si verò nullus apparuerit accusator, & super prædictis criminibus apud bonos, & graues fuerit infamatus, purgatio canonica indicat eidem, non obstante, q̃ coram prædicto electo dicitur se purgasse, quia pendente iudicio coram delegatis, non debuit ordinarius purgationem indicere infamato. No. quod lite non contest. non tenet processus. Item si non valet destitutio, nec institõ facta in locũ destitutorum. Item si non valet principale, nec accessorium. Item scripturæ ꝓtia contimenti non adhibetur fides, & ita ꝓ̃ia allegans non est audiendus. Item cũ crimen notorium est, non est indicenda purgatio, sed ꝯdemnationis ferenda sniа, & in notorijs necessaria est sniа.

† Aliàs, de Heruco, Aliàs, d Põte, sed in vetustiorib. vtẽ impressum.

† Præsumpserũt i vulgatis, sed in antiquioribus manuscriptis, præsumpserint.

ecclesijs snialiter destitutus, [a] quas ipse nihilominus detinuit p violentiã occupatas Cũq; idẽ p̃sbyter cuiusdã consanguinei sui vxorẽ publicè detineret, ad petitionẽ plebani de Heniso, † & quorũdã aliorũ Clericorũ Cõstantien. diœcesis, iudicib. dicimur litteras destinasse, vt si dictus p̃sbyter sup crimine adulterij, & incestus coràm ip's se purgare non posset, ipsum pœna debita castigarẽt: qui cũ constitisset eisdẽ, q̃ idem p̃sbyter, p eo q̃ in purgatione defecerat, ab episcopo memorato fuerat cõdemnatus, ipsum vt potè contumacem [c] prædictis ecclesijs per sententiam priuauerunt: maximè cum de incestu, & adulterij crimine, tanq̃ de notorio liqueret eisdem. Abbati S Galli (ad quem illarũ ecclesiarum donatio pertinebat) potestatem liberam cõcedentes, ecclesias illas personis alijs conferendi: qui eas postea suprædicto Oclerico assignauit: & inf. ¶ Dictus verò presbyter inter cętera rñdit, q̃ processus iudicũ p̃dictorum dẽat merito retractari cũ lite non contestata procedere præsumpserint † cõtra eum, adijciẽs, q̃ purgationẽ indictã ab electo Cõstãtien. curauerit exhibere: & inf. ¶ His igit̃, & alij plenius intellectis, licet litteræ ille, q̃ ad p̃dictos iudices impetratæ dicunt̃, vel ipsarũ trãscriptũ ostensum non fuerit coràm nobis: qa tñ ex tenore relationis ipsorũ, † q̃ dictus procurator exhibuit, ac si litterę ipse ostẽsæ fuissent, nobis cõstitit euidenter, iudices ipsos p̃termisso iuris [d] ordine processisse: tam processũ eorũ, q̃ cõcessionẽ ecclesiarũ a p̃dicto Abbate de mãdato ipsorũ factã, auctoritate Apost. retractam[9], p̃sertim eũ relationis ipsius series, repugnãtia [e] contineat, & aduersa. Dr̃ enim, q̃ crimẽ eiusdẽ p̃sbyteri vlq; adeò publicũ † fuerat, & notoriũ, q̃ nullus inficiationi loc[9] penit[9] existebat, vtpotè cuius vniuersę vicinię populus testis erat: & tñ ibidẽ p̃mittit̃, q̃ eidẽ presbytero terminũ peremptoriũ p̃fixerunt, in quo (si posset) sup infamia p̃dictorũ criminũ canonicè se purgaret: cũ nimirũ si crimen notoriũ [f] existebat, non erat illi indicenda [g] purgatio, sed in eũ condemnationis sniа promulgãda: & inf. ¶ Si verò nullus apparuerit, legitimus accusator, & ipsũ inuenerimus apud bonos, & graues fuisse audiẽdi, ꝛ. de ap. sollicitudinẽ, ꝛ 3. q. 7. q̃ ꝛt Et impetrãdũ é illis, q̃ alr retulerũt, cũ posset relationẽ suã diligẽti[9] aduertisse, ꝛ. de fi. inst. imputart. & C. eo ti. scripturæ, & iõ ꝓcessus illorũ, & q̃q̃ occasione ill[9] ꝓcessus factũ é, irritat. ſ. ꝓcessio ecclesiæ, simi. ꝛ. de fi. inst. inter. ſ Notoriũ.] Qualiter quid dicatur notorium, ꝛ habes. ꝛ. de cohab. cler. & mulierum, c. vlt.

[a] Destituerũt.] Qui destitutus purgatione, deponit, vt ꝛ. eodẽ iter. & c. eodẽ P. & ꝛ. de simo. de hoc. intimauẽ. & ꝛo. dist. c. vl. sed in casu isto si debuit priuari, sed suspendi ab offo, nisi tu velles eũ parare crimẽ incestus cui simonię, & hęresis, ꝛ. eo. inter. in prin. Vñ Papa nõ improbat factũ epi Constãtien. qa de hoc nõ agebat: sed credo q̃ bñ fecit eps, qa p̃sumptiuè quis[9] est, & talis præsumptio transit in violentiam.

† Publicatũ.

† Aliàs, ipsarum.

[b] Pœna.] Vt priuaretur officijs suis, vt dictũ est in prima notula. c Cõtumacẽ.] & male, vt patet ꝛ. sequẽtiã. qa no seruauerũt ordinẽ iuris: debebãt enim inquirere ad petitionẽ eorũ, q̃ impetrauerũt inquisitionẽ vocato p̃sbytero, vt habet facultatẽ se defendẽdi, ꝛ. de accusa. qualiter, & qñ. §. dẽt ñ obstãte facto Cõstant. epi, cũ de illo nihil eis commissum fuisset. Et sic ordo iuris in inquisitione seruari dẽt, præcipue circa clericos seculares. B. d Iuris ordine.] si iuris ordo, q̃ è d substãtia iudicioru̇, non seruet, nihil agit, ꝛ. q. 1. sicut q̃ §. diffinitiua. & alr ordo q̃ ñ è de substãtia iudiciorũ, licet ñ seruet, nisi tenet, nisi ꝓ appellone releuet, C. de app. l. 1. a lo. Et hinc hes q̃ cassato principali, cassatur accessorium, vt sup. de no. ope. nunc. cũ ex inuncto. & ꝛ. de accu. ad p. tõnem e Repugnãtia.] vñ ñ sũt audiẽdi, ꝛ. de ap. sollicitudinẽ, ꝛ 3. q. 7. q̃ ꝛt Et impetrãdũ é illis, q̃ alr retulerũt, cũ posset relationẽ suã diligẽti[9] aduertisse, ꝛ. de fi. inst. imputart. & C. eo ti. scripturæ, & iõ ꝓcessus illorũ, & q̃q̃ occasione ill[9] ꝓcessus factũ é, irritat. ſ. ꝓcessio ecclesiæ, simi. ꝛ. de fi. inst. inter. ſ Notoriũ.] Qualiter quid dicatur notorium, ꝛ habes. ꝛ. de cohab. cler. & mulierum, c. vlt.

† Cõcor. l. 2. & ibi Bar. C. de ꝓd. & ꝓc. p̃fec. fis. gl. ord. & idẽ in l. prolata. C. de sen. & iur. omn. iud.

a De hoc 2. q. 1. in sum. Ioan. And.

b De materia notorij q̃d sit, & qualiter in delictis notorijs sit ꝓcedendũ, vide plenè per Cy. Sal. & alios in l. ea q̃dẽ, C. de accu. & p Iul. Clarũ in pract. crim. §. fi. q. 9.

g Non erat illi indicenda.] quia nec probatione opus erat, ꝛ quæst. 1. de manifesta, supra de accu. cudem-

tis.citatio tamen facienda est.24.quæst.4.de illicita,& 2.q.1. Deus omnipotens,& sententia proferenda,vt hic dicitur,& sup.de app.cum sit Romana,c.de manifesta. Nec requiritur purgatio,vt hic,quia illa non habet locum nisi cum factum dubium est deficientibus accusatoribus, & testibus, vt sup patet in multis:cap.nec probatio, vt 2. quæst. 1. Deus omnipotens, & cap. fœlix,de manifesta. Et sic patet, quòd in notoriis quàtum ad sententiam tantũ aliquæ sunt partes iudicis: Quandoque tamen recipiuntur probationes ex abundanti,ẽ.de elec.bonæ, 1. 24.q.1. pudenda, in fi.& ff.de manu.cautam in princ.nihilominus tam indubitatũ est, quòd non recipiat quandam sollicitam dubitationem, 1 in Auth.de tabell. in med.collat.4.

ues[a] super prædictis criminibus, vel ipsorum altero infamatum: purgationem ei canonicã indicatis:non obstante,quòd coram prędicto electo dicitur se purgasse:cum iudicio pendente coram iudicibus delegatis, non debuerit ordinari[b] purgationem iudicere infamato.

¶ Idem.

¶ Non sufficit prælato de crimin.infamato, iurare cum se purgat, quòd sit immunis ab illis criminibus,sed iurare debet, quod post suam promotionem illa crimina non commisit.

CAP. XVI.

Accepimus†litteras, quibus nobis intimare curastis,[c] ꝙ Apostolico mandato super indicenda purgatione archiepiscopo Bisuntin.recepto, ipsum citastis, vt decuit: qui ad diem pfixum comparuit coram vobis,† iuramẽtum purgationis offerẽs sub hac forma: videlicet, quòd immunis erat ab illis criminibus, super quib. se purgare debebat: & inf. ¶ Ipse verò ad præsentiã nostram accedens,humiliter supplicauit, vt saltẽ super purgatione incontinẽtię dignaremur temperare rigorem: quia nõ debere asserere, quòd à natiuitate[d] sua nunquã passus fuerit lapsum carnis.Porrò cum ab eo nõ credatur exactum fuisse huiusmodi iuramẽtum, potius fortè præsumimus,[e] quòd alia de causa volebat sub præscripta forma iurare: videlicet, ꝙ immunis erat ab illis criminibus , de quibus fuerat infamatus,tanquã dimissis per pœnitẽtiam iam esset immunis ab illis:sed hoc iurare nõ parũ temeritatis existeret: cum B. Iob dicãt: Etiã si simplex fuero, hoc ipsũ Iob.c.9. tia.& impœnitẽtiã,de quib.extitit infamat[a],iuret se non cõmisisse,postq̃ fuit in archiepm assũpt[a], & cõpurgatores iurẽt,ꝙ credũt illũ verũ iurasse,quo facto illũ dimittãt in pace: alioquin ipsũ ab eccla Bisuntina dẽant removere. No.formã,fm q̃ infamatus de crimib.dẽt se purgare. Item licet quis pœnitam de cõmissis receperit,adhuc nesciat vtrum peccata sint ei dimissa:& in hoc est argũ, ꝙ licet qs hẽat remissionẽ vnius anni aut ẽt totius temporis pœnitẽtiæ sibi impositæ, nihilominus iciunare tenetur. Item non licet vendere iustitiam.

Papa mandauit quibusdam,vt super prædictis se purgaret coram ipsis; recepto mandato ipsum citarunt ad pœniam suam, ipse ad diem comparens, purgationem obtulit sub hac forma,videlicet,quòd erat immunis ab illis criminibus, super quibus se purgare debebat, sed iudicet talem purgationẽ admittere noluerunt, significantes hoc dño Papæ;ipse verò ad Apostol.sedem accedens,propositum fuit, quòd ipsi volebant, vt asseueret, ꝙ nunquam à natiuitate sua passus fuerit lapsum carnis: vnde petebat quatenus saltem super purgatione incontinentiæ mitigaret rigorem: sed Papæ non credidit,ꝙ sub illa forma exactum fuisset iuramẽtum ab ipso, sed potius,præsumit,ꝙ alia de causa sub illa forma se purgare volebat: videlicet,ꝙ immunis erat ab illis criminib. tanquã dimissis per pœnitentiam iã esset immunis ab illis: Sed hoc iurare temerarium erat cũ ẽt B.Iob. dicat Etiam si simplex fuero, hoc ipsũ ignorat ãia mea;vnde Papa præscriptã formã fm quam iurare volebat,reprobat,vtpote indiscretã; & inepta,mãdãs pdictis iudicibus, vt si voluerit,& potuerit se purgare,fm hanc formã se purget,s.quòd illa cria grauiora i. simoniã, vẽditionẽ iustitia. & impœnitẽtiã,de quib.extitit infamat[a],iuret se non cõmisisse,postq̃ fuit in archiepm assũpt[a], & cõpurgatores iurẽt,ꝙ credũt illũ verũ iurasse,quo facto illũ dimittãt in pace: alioquin ipsũ ab ecclã Bisuntina dẽant removere. No.formã,fm q̃ infamatus de crimib.dẽt se purgare. Item licet quis pœnitam de cõmissis receperit,adhuc nesciat vtrum peccata sint ei dimissa:& in hoc est argũ, ꝙ licet qs hẽat remissionẽ vnius anni aut ẽt totius temporis pœnitẽtiæ sibi impositæ, nihilominus iciunare tenetur. Item non licet vendere iustitiam.

† Coram nobis, legit in plerisq; codicib. series tñ indicat legendum, coram vobis.

, Et caueat dẽt iudex, ne dubiũ ꝑ notorio recipiat,de app. consuluit. r. fm Host.‖ Ioan.And.

‖ Vide Bart. in l.1.§.accusationẽ, ff. ad Senatusc. Turpillia.v. Et citat hũc tex. in pulchro casu.

a Apud bonos, & graues.]No.quòd dicit, apud bonos, & graues fuerit i. famatus,per hoc videtur, ꝙ non refert undecũque orta fuerit infamia,ex quo apud illes iam laborat,sufficit ad purgationem indicendam,24.q.3. ecce, & sup.eo. accedens. Arg.contra. ẽ. de accus. qualiter & quando.& 11.q.3. in cunctis,2.q.5. omnibus. Per hæc iura secundo inducta dicũt quidam, quòd si infamia orta sit à vilibus, & æmulis, non compelliturad purgationem.Alij dicunt(quòd videtur verius) quòd ex quo aliquis infamatus est apud bonos, & graues, compelli debet ad purgationem, ne apud illos incredibilis remaneat, per iura primo inducta,& 2.q.5.omnib.&c. qualiter & qñ non contradicit.

b Non debuerit ordinarius.]..um causa illa delegatis iudicib.commissa fuisset:& sic episcopus nullam habebat iurisdictionem quantum ad causam ea pendente,verum purgatio tanquam à non suo iudice indicta non valet, ẽ.de consuet. ad audientiam, cum suis concor. & ẽ.de off.leg.licet, & ita purgatio minus iusta non facit fidem, 2 sup.eo.ex tuarum, nec etiam delegatus ipsã tenetur audire, quia eo omisso accessit ad ordinarium, ff.de arb.sed & si.§.vlt.& l.seq.immo videtur,quòd talis causam perdere debet. C.de asser.tollen.l.1. §.vlt.& arg.ẽ.de præscrip.ex tenore.

, Nesciunt quo minus alia sit ꝑsũpta, ac si nulla præsumta fuisset, fm Innocen. & Host. Ioan. And.

Accepimus.] Quattuor sunt partes. In prima iudex cum consultatio super forma purgationis, quam purgandus offerebat. In secũda ibi,ipse verò,ipius purgandi supplicatio. In tertia ibi,porro,ipius formæ reprobatio. In quarta ibi,Ideoque causæ commissio cum expressione debitæ formæ.Abbas.

CASVS. Archiepiscopus Bisuntinus infamatus erat de simonia,de incontinentia,& quòd iustitiam vendebat.

c Curastis.] De isto Biuntiñ.habuisti,vt credo,ẽ.de accus.licet,& ibi commisit Papa inquisitionem contra ipsum,& eisdem iudicib. scribit hic. Bern.

d Natiuitate.] Immo insueret, ꝙ post baptismum illud vitiũ non cõmiserit,ẽt si taliter se purgare dẽret, 25.dist. cap.vlt.sed hodie rigor illius canonis non seruatur, quia defectus nostri corporis distinctionis illius nõ patit manere cẽsurã,14.dist.fraternitatis. Et sine vitio carnis pauci inueniuntur.50.dist.qa sãctitas tua.qa difficile é ꝓuere.33.q.5.q iitur quare dicit Papa ꝙ ẽ credit ab eo taliter infm exactũ,quia nec debuit,vt patet ẽ. [Glo.sequens arguit.

, De hoc arti. vi. S. Tho. & ibi plene Cie. 2.q.6. artic.4.

e Præsumimus.] Arg.ꝙ ea q̃ dubia sunt quo ad fãt, in cuiorẽ partẽ faciẽda ẽ interpretatio, 3 ẽ.de reg.in.c. a.ff.eo.ii.sp ĩ dubijs,& l.ea q̃. Verbũ illud,ꝙ erat immunis,

munit,dubiũ erat,vt patet,iõ Papa interpretat illud i securiorẽ partẽ,quia sic iurare fatuum esset,vt sequitur.

Glo,seq.signat contrarium, & soluit.

a Ignorat anima mea.] Et ideo semper debet timere:quia bonarum mentium est,ibi culpam timere, vbi etiam culpa nõ est,7. de obseruat.ieiu.consilium,§ 2.& 5.dist. ad eius uerò.quia si dixerimus ꝙ peccatum nõ habemus, veritas i nobis non est,de pẽn.dist,3.si enim inquit. vbi sunt verba Iob cõtinentia hanc sententiam.Et sæpe dimisso peccato alituus punitur ille post peccatũ dimissum,de pẽn.dist. 3. si peccatum. & sic iste temerariam dubiam purgationẽ volebat subire, quasi anteps periurium: quod fieri non debet, ff. de in li.iur,videamus. & ideo Papa talem repbat purgationem tanquam ineptam & dolosam. Contra, sup.e. constitutus.huic standum est,& expone ibi à crimine immunis, id est nõ cõmisit illa crimina,de quibus infamatus erat episcopus,vt credunt: & ita debet intelligi illa littera,vt ibi notatur.& sic potest præstare.

† Ignorat, hẽnt oia Gregoriana exẽplaria,sed in vulgata editione legit, ignorabit.

† Exiitit, legit.i vulgatis,sed i antiqs constãter habetur,exiistit.

b Grauiora,idest,simoniam.]cuius comparatione cætera crimina pro nihilo reputãtur,1.q.vlt. .vlt.Et ita simonia inter grauiora peccata reputatur,& homicidio quãdoq; coparatur, 7.de accus inquisitionis.

† De materia huius ti.& qualiter sit illicita vulgaris purgatio. vide B. Thomã 2.2. q. 95. artic. 8. ad 3. arg.

ignorat a † anima mea: & infra.

¶ Ideoque præscriptam purgationis formam, secundum quam idem archiepiscopus obtulit se purgare,reprobamus: vtpote indiscretam, temerariam,& ineptam; iniungentes eidem,vt si voluerit & potuerit, secũdum hanc formam se purgare secundum sanum intellectum, quem ei duximus exprimendum:videlicet, quòd illa crimina grauiora, b idest simoniam,vẽditionem c iustitiæ,atque incontinentiã, de quibus infamatus existit, d † iuret se minimè e commisisse, postquam f ad archiepiscopalem promotus est dignitatem, & compurgatores sic iurẽt, quod credunt g eum verum iurasse: quo facto vos illũ dimittatis in pace: alioquin,&c.

TITVLVS XXXV.

De purgatione† vulgari.

¶ Celestinus tertius.

c Venditionem iustitiæ.] Iustitia. n. vendi[non debet.1.q.5.non sanè,& 11.q.3.non licet,& sup.de vita & hon.cler.cum ab omni specie.& in tantum reprobata est, ꝙ venalis etiam sinia nulla est, 1.q.6. ei qui, §. venales. ita ꝙ non est appellare necesse. c. quando primo.non est necess.venales, & nõ solum iustitia. imo iurisdictio non debet vendi,sup.ne prælas.vi.suas, cap.1. & 2.

d De quibus infamatus existit.] super his tantum & super alijs debet se purgare,nec inquisitio nec exceptio testium super alijs fieri debet:quod si fiat, non valet, sup.de accus.inquisitionis,§.1.& cap.qualiter, & quando,2.Ber.

e Minimè commisisse.] hæc est ergo debita forma purgandi sine aliquo scrupulo duplicitatis, quia ẽsi egisset sic de illo crimine pœnitentiam,adhuc infamia remaneret de facto, quæ per pœnitentiam non tollitur 2.quæst.3.c. Enthemium §.hinc colligit,ff.de obsc.a li. & li.præstan.l.2.vnde purgatio dicta non sufficiebat directè,ergo debuit se purgare secundum hanc formam. sic sup.eo.quoties.

f Postquam.]ergo de præterito se non purgabit: quia cum ipse suę promotionis nõ fuit infamatus: quoniam, aliis non debuit promoueri,8.dist.tantũ,& sup.de accus.Omnipotens & tali modo purgabitur,quia approbauerunt mores ipsius:vnde ipsum postea reprobare non possunt,8.q.2.dilectissimi,& 32.q.5.horrendum, & sup.de iureiu. quemadmodum.ff.de adult.l.si vxor, in fine.

g Credunt.] simile sup.eo.quoties.

¶ *Duella,& alia purgationes vulgares prohibitę sunt: quia per eas multoties cum damnatur absoluendus, & Deus tentari videtur hoc dicit iesus sirach.*

CAP. I.

GVra † suscepti regiminis: & inf. ¶Cum tua fraternitas duxerit sedem Apostolicam consulendam, vtrum super ecclesiarum possessionibus duella debeant sustineri: Tuę duximus solicitudini respondendum, quod in eo casu, vel alijs etiam hoc non debes aliquatenus h tolerare.

† Ca.vnico. eo.tit.i 2.cõpilationẽ.

¶ Innocentius tertius Priori Sancti Sergij Spoletani.

¶ *Summatim est supra cap. prox.*

CAP. II.

SIgnificantibus | V. laico & fratribus eius ad

¶ Quia duplex ẽ purgatio,quædam canonica,quia canon inuenit eam, de qua supra dictum est: quædam verò est vulgaris: quã vulgus introduxit cõ: ideò sequitur videre de ea.Abbas.

CVra.] Duę sunt partes huius c. consultatio, & responsio.

Secunda ibi, Tuæ.Abbas.

CASVS. Quærebatur vtrum super possessionibus ecclesiarum possint fieri duella ? Respondet Papa, quod nec super illis nec super alijs debẽt fieri.Nota, quod duella secundum canones sunt prohibita.

Glossa sequens recitatur per obiectionem,cui respondet,& responsioni dat duo similia.

h Aliquatenus tolerare.] In nullo enim casu talis purgatio debet tolerari.

Nec obstat,quod possit obijci de Goliath. qui pugnauit cũ David.3.quæst.5. monomachiam.quia illud fuit factum instinctu Spiritus sancti:sicut Petrus excusatur,qui geminum fecit homicidium,23 quæst.vlt.occidit.Et Patriarchæ excusantur ab adulterio, supra de diuor. gaudemus. Hæc purgatio ab ecclesia reprobatur,cum Deum potius tentare videantur,infra eodem capitu.vlt.& fabricante diabolo facta est vulgaris purgatio,2.quæst 5.Mennam,& capimus consuluisti.vndè qui in culpa non est,punitur.infra, capitulo,prom.nam quamdiu habet homo quid faciat, non debet Deum tentare.23.q 2.quæritur.ar Patriarcha.& athletæ secundum leges non habent locum,C.de glad.l.vnica,lib.12.

¶ Cap.vnico, e.tit.i 3.cõp. adde omnino ꝙ de pugnãb. i duello sæpiuit nouissime Cõcil.Trid. sessio. 25. de refor. ca.19.

SIgnificantibus.]In prima ponitur quæstio:in secunda prosecutio:ibi, Vnde,Abbas.

CASVS. Quidam accusauit V.laicum,& fratres super quodam furto:cum quo coacti sunt subire duellum:in quo peccatis aliis impedientibus ceciderunt, propter quod fuerunt per consules Spoletanæ ciuitatis bonis proprijs spoliati,sed post modum factum illud apud alios est inuentum, & reuelatum quod fuerant innocentes:isti fratres significauerunt hoc domino Papæ petentes sibi super hoc prouideri:vnde mandat consulibus illis,vt ablata restituant uniuersa. Nota quod sententia quæ nulla est.lata contra canones non

SI quis.] CASVS. Si aliquis effoderit cisternam, & non cooperuit eam, & bos alterius vel asinus in eam ceciderit, dominus cisternæ debet pretium animalis, & illud quod mortuum est, illius erit. No. quod qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur.

a Reddet pretium.] si hoc fecit i publico, si verò in priuato loco, vbi consueuerunt, fieri, nõ tenetur. ff. ad leg. Aquil. q foueas. quia qui occasionem damni dedit, tenetur. ff. ad l. Corn. de sic. nihil interest. & ff. ad legem Aquilium, q occidit, §. pen. inf. eod. cap. vlt.

SI bos.] CASVS. Si bos alicuius ab heri & nudiustertio cornupeta ẽ, & dominus illum nõ custodierit, si alium bouem occiderit, reddet bouem pro boue, & mortuũ bouem recipiet. Not. quod quis tenetur ex negligentia.

† Id est, in eo. Exo. lo c. 21. referẽ c. 4. tit. de dãno dato, in 1. cõpil. & apud Iuo. par. 16. c. 150.

§ Non custodiuit.] supple, & alterius bouem occiderit: vnde tenetur, quia culpa sua negligentia ipsi, damnum datum est, qui debuit diligentiã adhibere: vt inf. c. vlt.

a Reddet bouem.] hoc intellige cũ bos ille, qui damnum dedit, aggressus ẽ aliũ, & occidit, sed è conuerso nõ tenetur ff. si quad pau. fe. dixit, l. 1. §. cum arietes, ff. ad le. Aquil. l. itaque. seu cũ dubiũ est, quis bos primo aggressus ẽ ff. ad leg. Aquil. scientiam, § cum stramenta. Et si aliàs animal tuum mihi damnum dedit, tu teneris. inf. e. c. vl. ver. quod si. & iuf. eo. c. proxi.

† Id est, in e. Exodo c. 22. & c. 5. tit. de damno dato, in 1. cõpil. refert Iuo par te 16. c. 353.

SI læserit.] CASVS Si iumentum alicuius læserit agrum vel vineam alterius, restituet æstimationẽ dãni. Not. q quis tenetur de pastu pecoris sui: quia tenetur soluere æstimationẽ damni.

† Id est, in e. Exodo c. 22. & c 6. tit. de dãno dato, i 1. compi. refert Iuo. par te 16. c. 354.

d Aestimationem restituet.] nisi dando animal velis liberare teipsum, inf. eo. cap. vlt. vltra enim æstimationem non tenetur conuentus de pastu pecoris, & actione in factum conuenitur, ff. de præcript. verb. qui seruandarum. §. si glans. & expellere debet animal, quo damnum dedit, & tanquam suum non includere illud: cum dominus illius teneatur ad damnum ff. ad leg. Aquil. Quintus Mutius. §. Põponius. 1 Bernardus.

¶ Aliàs est lex. & incipit quam-

CAP. II.

SI quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, ceciderit-que bos vel asinus in eã, domin⁹ cisternæ reddet a pretium iumentorum: q autem mortuum est, ipsius erit.

¶ Idem.†

¶ Breue est, & ideò non summatur.

CAP. III.

SI bos alienus cornupeta esset ab heri & nudiustertius, & non custodiuit b eũ dominus suus reddet bouem c pro boue, & cadauer integrum accipiet.

¶ Idem.†

CAP. IIII.

SI læserit quispiam agrum, vel vineam, & miserit iumentum suum vt depascat aliena: pro damno æstimationem d restituet.

¶ Idem.†

Breue est & non summatur.

SI egressus.] CASVS. Si aliquis apposuerit ignem in agro suo, & damnum dederit in segetes vicini sui, damnum restituet. Nota, qui occasionem damni dat, &c.

a Reddet damnum] Si fuerit in culpa a dum apposuit istum ignẽ, nec adhibuit diligẽtiam quam debuit. ff. ad l. Aquil. qui occidit §. in hac, & inf. eod. ca. vlt. aliàs si nihil de contingentibus omisisset, nõ tenetur. inf. eo. c. vlt.

CAP. V.

SI egressus ignis comprehenderit aceruos frugum, siue stantes segetes in agris, reddet c dãnum, qui ignem succenderit.

¶ Ex pœnitentiali Romano. †

¶ Breue est, & quasi idem cũ precedenti.

CAP. V.

SI quis domum, vel aream cuiusquam incenderit voluntariè: f sublata, & incensa omnia restituat, g & tres annos pœniteat.

¶ Honorius tertius episcopo Bononien.

¶ Secularis potestas, qui clericum bannivit, condemnari debet per iudicem ecclesiasticũ secũdum æstimationem iniuriæ in expensis & damnis. Et hodie adde poenam in Clemẽ. prima de pœnis.

CAP. VI.

OLim † scribentibus nobis episcopo Mutin. vt potestatem, Consiliarios: & populum ciuitatis Florentin. ad satisfaciendũ de damnis & iniurijs irrogatis episcopo, & ecclesijs Fesulan. censura ecclesiastica coarctaret: idem testes lite non contestata recepit. Quare nos eius pro-

cũ ottavio ferunt apud nos: & de hoc in Spe. de actio. §. 1. versi. sed pone, inue nio. & dic vt ibi Io. And.

a Vt si posuit in stipula sui ignẽ tempore ventõ. Io. An.

† Similia inuenta reperiũt apud Burchardum li. 19. decr. c. 5. tit. de sacrileg. §. cõcremasti domũ & c. 7. tit. de dãno dato, i. compilato.

† De materia huius decretalis, vide plenissime quod statutũ é in Clemẽ. 1. de pœnis. adde ca. grauis, 3. de restit. spol.

a Reuocato.] Ille verò non conteſtata, non valet proceſſus: vt hic patet & ſupra vt lit. non conte. accedens. & ſupra de elec. dudum. a. & ſup. de purg. cano. cũ dilectus.

b Banniuerat.] Tale bannum nullum fuit; quia nullum habet iuriſdictionẽ in ipſum: Laico enim nõ licet de clerico legẽ dare. 96 diſtin. bene quidem. & 16. q. 7. ſi placuit. Immo tanquam ſacrilegus fuerat, puniẽdus eadẽ cauſa & q. ea. ſi quis principũ. & qui eo offendit eccleſiaſticam libertatem, & propter hãc iniuriam punitur ad expẽſas, quas propter hoc fecit & damna quæ pertulit tali occaſione: vt patet.

c Taxatione.] debet iudex primo taxare de expẽſis & damnis in iudicio petitis. ꝙ. q. 3. offeratur, ver. quod ſieri. & poſtea debet iurare; & tali iuramẽto ſtabitur, tanquam legitimè probationi. C. vnde vi. ſi quando. & 2. q. 1. in primis. ſupra. de his quæ vi metuſuè cau fiunt. capitulo. vlt. vbi de hoc. Ber.

d Vſualis monetæ.] Et ſi de hac non fuiſſet dictum de illa tam̃ intelligeretur ff. de leg. 1. ſi ſeruus plurium. §. vl. & ff. de cõtrahẽ. emp. imperatores. & ſi plures eſſent vſuales monetæ, videtur de minori intelligendum, ff. de leg. 3. nummis. & ſup. de cẽ §. ex parte.

IN noſtra.] Diuiditur, quia in prima parte ponitur deciſa conſultatio: in ſecunda reſponſio ibi, Cum igitur. Abb. Sicul.

CASVS. Brixienſes multas diſcordias olim habuerũt inter ſe, quarum occaſione multa damna ſuſtinuerunt illata ad inuicem propter ꝙ cõiter ſtatutum fecerunt de non petendo uel recipiendo ulterius reſtaurationes damnorum à cõi; & ſtatutum hmõi firmauerunt, etiam iurõ; ſed præter damna occaſione huius diſcordiæ multas fecerunt expenſas, quas petebant ſibi reſici à cõmuni. dubitatum fuit, an obſtaret eis iurãm ſuper dãnis nõ repetẽdis; propter ꝙ cõs Brixien. propoſuit hoc in præſentia Papæ. Cũ ergo aliud ſit damnorum reſtauratio & aliud ſatisfactio expenſarum, iurãm præſtitũ ſuper articulo dãnorũ, nõ dẽt intelligi ꝙ factũ expẽſarũ fuerit cõprehenſũ: unde mãdat Papa, quatenus iuſto ꝓtẽto non obſtãte, cõs. ꝓuideat auctoritate Papæ ꝙ dictũ cõe ꝓ bono paris & cõcordiæ cõtribuat ad expenſarũ ſatisfactionẽ ad arbitriũ ipſius, ſicut viderit expedire. No. ꝓ iurãm non extenditur ad aliud q̃ iuratum ſit. Item aliud eſt damnum, & aliud expenſæ, & ideò iuramentum præſtitum ſuper uno, non extenditur ad aliud. Item propter bonum paris multa fiunt, quæ aliàs fieri non dẽnt, ceſſu penitus reuocato a cõmune Florentin. quia banniuerat b epiſcopum Feſulanẽ. contra Deum & eccleſiaſticam libertatem, propter iniuriam banni, expenſas, & damna tali occaſione ſecuta: taxatione c iuramẽto præmiſſa, in mille libris vſualis d monetæ, prædicto epiſcopo ſententialiter duximus condemnandum.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Qui iuras ſtatutum ſuper non repetendis damnis, hoc non obſtante expenſas repetere poterit b. d. Vel ſic. Statutum ſuper damnis non repetendis, ad expenſas non extenditur.*

CAP. VIII.

IN † noſtra & fratrum noſtrum preſentia poſuiſtis, quod olim ciues Brixien. pro † reſtaurationibus damnorum illatorum ad inuicem, quę propter multas ciuiles diſcordias incurrerant, plurimum aggrauati: ſtatuũ

editum, de non petendo vel recipiendo in poſterum reſtaurationes huiuſmodi à communi generaliter approbarunt, & firmarunt etiam iuramẽto: & infra.

¶ Cum igitur aliud ſit dãnorum e reſtauratio, quã ſatisfactio expenſarum, & ideò in iuramento exhibito ſuper damnorum articulo intelligi non debeat, quod factum expenſarum fuerat comprehẽſum: Mandamus, quatenus iuramento non obſtante prædicto, auctoritate noſtra prouideas, ꝙ dictum cõmune pro bono concordiæ, ad expenſarum ſatisfactionẽ aliquid† contribuat, f iuxta tuę diſcretionis arbitriũ, à te ſicut expedierit moderandum.

¶ Idem.

¶ *Habet plura dicta: & ſe ſummat.*

CAP. IX.

SI cul-

Glo ſeq. diſtinguit damnum & expenſas, & damnũ ſubdiſtinguit circa rem, & extra rem, concludens expenſas hic non includi, quia de his non agebatur.

e Damnorum.] No ergo, ꝙ dñia eſt inter damnũ, & expenſas, vt hic patet, & ſup. c. proxi. ar. vnde iurãm ſuper vno factũ non extenditur ad aliud cum ſint diuerſa, puta, ſi ꝓp diſcordiã domus aliqua ſtructa fuerat poſſeſſio, aliqua ſterilis remãſit, vl̃ qs negotiari non potuit, huiuſmodi damna remiſſa ſunt, & iuſto ſtimata. Quoddã. n. dãnum ſiue intereſſe dr circa rẽ: puta, ſubtraxiſti inſtrumẽta, quib. poſſeſſio eccleſiæ firmatur, vel alterius, teneris ad illud dãnũ ꝙ cõngit ꝓpter abſẽtiã inſtrũ. 12. q. 2. ſiqs de clericis. & ff. de actio. emp. & vẽd. Iulianus. in prin. Q& dã dr extra rẽ: puta, debui tibi frumẽtũ, & qa ñ dedi ſuo tpe, familia tua fame periit: illud damnũ ñ cõſequeris, ſed prẽũ frumẽti vel vini, ff. eo. ſi ſterilis. §. cũ per vẽditorẽ. Expenſę dicunt quas quis facit circa ſũptus litis, & circa aduocatos. C de iud. ſancimus. Deiſtis expenſis ſit mentio ſi. vt li. nõ cõteſt. qm̃. §. in alijs. & ī. de dolo. ſinẽ & ſimiles expẽſæ fuerũt hic quas faciebat eundo & redeũdo. Vel expẽdẽdo pecuniã ſuã faciẽdo maiores expenſis, quam conſueuerunt; ad iſtas expenſas iurãm non extẽditur nõ ſi intellexiſſet de huiuſmodi expenſis & de his intenderũt iurare, & hoc cõſtaret, ſuper his fieret interpretatio, ſicut credo. Sed hic ſimpliciter dictũ eſt de damnis, quare ad ea tantum reſtringitur iuramentum. Et ſic eſt aliud damnum, & aliud expenſæ, ſicut dicitur aliud pœna, & aliud multa, & aliud fraus, & aliud dolus ff. de uerborum ſignificatio. aliud fraus.

f Contribuat.] pro bono concordiæ; ut hic dicit. ſic fit conſtitutio quando iactus mercium factus eſt. ff. ad l. Rho. de iac. l. 1. & 2. §. cum in eadem, & l. amiſſæ. Sic ergo in caſu iſto, æquum eſt fieri contributionem propter bonum paris & concordiæ, ne forte hac occaſione concordia non ſeruetur.

S̃ culpa.] CASVS. Aliquis culpa ſua damnũ dedit alicui, aut iniuriam irrogauit, ſeu alijs irrogantibus iuriam opem tulit, aut hæc imperitia uel negligentia euenerunt: dicitur, quod ſuperehis ſatisfacere tenetur nec ignorantia ipſum excuſat, quia ſcire debuit ex facto ſuo iniuriam poſſe contingere uel iacturam.

¶ Quod ſi animalia.] Ecce ſi animalia tua damnũ dederunt, uth: dominus ſatisfacere te oportet, niſi tu uelis liberare te ipſũ dãdo animalia tua damnũ paſſo: ſed ſi animalia tua fera fuerunt, & q̃ cõſueuerũt nocere, nõ ſufficit ad liberatio-

† De hoc articulo uide plenè per Franciſcum de Victoria in relectione prima de potestate eccleſiaſtica, par. ulti.

† Vide gloſſam in ca. ſi canonici uerbo damnis & iniurijs de of. ordi. li. 6.

† Dictio, ꝓ, deeſt in uetuſtioribus codicibus.

† Dictio, aliquid, deeſt in antiquioribus exemplaribus.

bertionem ea dando, quia non curasti, quam debueras diligẽtiam adhibere: In fine dicitur, quòd licet, ille qui occationem damni dedit, damnum dedisse videatur, tamen secus est in illo dicendum, qui diligentiam, quã debuerat adhibuit, ne damnum contingeret. No. quòd quis tenetur si culpa sua damnum dedit. Item tenetur qui injuriam irrogauit, vel alijs opem tulit, & ignorantia in talibus non excusat. Item sufficit dare animal pro damno dato ab ipso, sed in feris animalib. hoc non sufficit. Item qui occasionem damni dat, dãnũ dedisse videtur, cum diligentiam nõ adhibuit quam debuit. Item non est ei imputandum qui de contingentib. nihil omisit.

pa [a] tua datum est damnum, vel iniuria irrogata, seu alijs irrogantibus opem fortè tulisti, [b] aut hæc imperitia [c] tua siue negligentia euenerunt, iure super his satisfacere te oportet: nec ignorantia [d] te excusat, si scire debuisti ex facto tuo iniuriam verisimiliter posse cõtingere, vel iacturam. ¶ Quòd si animalia tua nocuisse proponas, nihilominus ad satisfactionẽ teneris: nisi ea dãdo passis damnum, velis liberare te ipsum: quod tamen ad liberationem nõ proficit, [e] si fera animalia, vel quæ consueuerũt noxie manus infertur. Verbis, quoties conuicium dicitur, ff. de iniur. l. 1. & 3. de re iud. cum to, & iniuria per dissimulationem aboletur. ff. eo. non solum. §. 1. Et illud scias, quòd conuentus de damno dato, [f] negauerit, & probatum fuerit, condemnatur in duplum, ff. ad leg. Aqui. l. 2. & C. eod. tit. cõtra negantem. [g] Animalia.] sic ergo si quadrupes tua, siue animal damnũ dedit, ad æstimationem teneris: quia non custodiuisti animalia tua: tamẽ si velis dare animal pro damno, liberare te potes, vt hic dicit, & ff. si quadru. pau. fe. di. l. 1. circa princ. & Insti. eo. tit. in princ. vndè sumpta fuerũt hæc verba. Et hoc habet locum in his animalibus, quæ ꝓ naturam mouentur, vtpotè si bos cornu petere solitus fuit, vel equus calcitrosus, vt dicitur in prædictis legibus. In feris autẽ animalibus quæ naturali sua feritate damnum dederunt, hoc non habet locũ, quia illud animal dando non liberaberis, quia non adhibuisti diligentiam quam debuisti, vt hic dicitur, aut etiam si fugiet, nihilo minus teneris saltem directa actione, vel vtili potius. Si verò aufugit, & nocuit, non potest dominus quondam conueniri quia desinit dñs esse, vt ff. eo. l. 1. § in bestijs. & Inst. eo. §. 1. Feræ bestiæ sũt vt vrsus, & cerui [4] ꝙ sint aialia siue volatilia fera, dicitur insti. de re. diui. § feræ. & in alijs, §. sequentib. Cum. n. liber homo damnum dat, locum habet actio legis Aqui. dum verò quadrupes siue animal, locum habet actio de pauperie. cum verò seruus, tunc locum habet actio noxalis, & tunc datur est seruum dare pro damno dato. Inst. de nox. circa princ.

[a] Si culpa.] Not. ꝙ ad hoc, vt teneatur qui damnum dedit, seu iniuriam irrogauit, necesse est culpã intercenire, alioquin non tenetur, vnde infantes, & furiosi non tenentur si damnum dederint, quia iudicium animi non habent, ff. ad l. Aqui. sed & si. §. iniuriam, & §. igitur, & 15. quæst. 1. illud impubes tamen doli capax tenetur, vt hic, & cap. illud 1. & §. igitur, & ille non tenetur de culpa, qui ad sui defensionem, & in ꝓtinenti, & eodem modo damnum dedit, ff. eod. scientiam. § qui cum alter, & de leuissima culpa quis teneatur in casu isto, ff. eod. l. 2. & ille excusatur à culpa, qui alterius impulsu, vel violentia ventorum damnum dedit. ff. eo. quemadmodum §. si nemo, & §. Item Labeo.

[b] Tulisti] No. quòd non solum qui damnum dedit, seu iniuriam irrogauit, sed qui opem tulit tenetur, puta [1] vnus tenuit, & alius interemit, ille qui tenuit quasi causam mortis dedit, ideoque actione in factum tenetur, ff eod. l. cum Mela, §. si alius, & §. Item cum eodem, & ff. de iniur. non solum in princip. & §. si mandato, sic & ope. & consilio furtum committitur. Insti. de ob. quæ ex delicto nas. §. ope. & homicidium ope & consilio committitur, supra de homi. sicut dignum, §. illi qui, & §. vlt. & §. hi qui simile, ff de adul. ut cuius, §. vlti.

[c] Imperitia.] quæ annumeratur culpæ. Insti. ad leg. Aqui. §. imperitia. & ff. de reg. iur. l. 1. peritia, & ff. loca. si quis fundum. [2] §. Celsus. Item intellige de negligentia prout hic dicit, ergo siue culpa, siue imperitia, vel negligentia damnum dederis, vel si iniuriam irrogaueris, vel dantibus opem dedisti, teneris, si negligẽtia tua aliquid minus bene fecisti, & ob hoc damnum datum sit teneris, ff. ad leg. Aqui. si seruus. 2. §. si ex plaustro, & l. qui occidit, §. in hac, & negligentia imputatur, Inst. de pœ. & remissio. quæstum, vbi de hoc.

[d] Ignorantia.] hic non excusat ignorantia à culpa, si potuit scire ex facto suo contingere iacturam, vel iniuriam: puta, mihi licet percutiete [3] percutientẽ me, si cũ vellem eum percutere, alium percussi, imputatur mihi. ff. ad leg. Aquil. l. 1. nuã, §. pẽn. & ff. de iniur. eum qui, §. si iniuria, arg. ꝫ ff. eo. si cũ seruo. debuit ergo adhibuisse diligentiã in facto suo, vt dicit in fi. & sic non imputaretur. Et illud scias, ꝙ iniuria fit aut re, aut verbis. Re, quoties manus infertur. Verbis, quoties conuicium dicitur, ff. de iniur. l. 1. & 3. de re iud. cum to, & iniuria per dissimulationem aboletur. ff. eo. non solum. §. 1. Et illud scias, quòd conuentus de damno dato, [f] negauerit, & probatum fuerit, condemnatur in duplum, ff. ad leg. Aqui. l. 2. & C. eod. tit. cõtra negantem. [g] Animalia.] sic ergo si quadrupes tua, siue animal damnũ dedit, ad æstimationem teneris: quia non custodiuisti animalia tua: tamẽ si velis dare animal pro damno, liberare te potes, vt hic dicit, & ff. si quadru. pau. fe. di. l. 1. circa princ. & Insti. eo. tit. in princ. vndè sumpta fuerũt hæc verba. Et hoc habet locum in his animalibus, quæ ꝓ naturam mouentur, vtpotè si bos cornu petere solitus fuit, vel equus calcitrosus, vt dicitur in prædictis legibus. In feris autẽ animalibus quæ naturali sua feritate damnum dederunt, hoc non habet locũ, quia illud animal dando non liberaberis, quia non adhibuisti diligentiam quam debuisti, vt hic dicitur, aut etiam si fugiet, nihilo minus teneris saltem directa actione, vel vtili potius. Si verò aufugit, & nocuit, non potest dominus quondam conueniri quia desinit dñs esse, vt ff. eo. l. 1. § in bestijs. & Inst. eo. §. 1. Feræ bestiæ sũt vt vrsus, & cerui [4] ꝙ sint aialia siue volatilia fera, dicitur insti. de re. diui. § feræ. & in alijs, §. sequentib. Cum. n. liber homo damnum dat, locum habet actio legis Aqui. dum verò quadrupes siue animal, locum habet actio de pauperie. cum verò seruus, tunc locum habet actio noxalis, & tunc datur est seruum dare pro damno dato. Inst. de nox. circa princ.

[1] Et in clem. de homic. si furiosus. Io. And.

[2] Alias, si quis domũ, vide ne plati vicinus c. vl. sup gl. 2. Io. An.

[3] Hoc intelligas sanomõ, videlicet, ꝙ licet prudere percutienti legitimè se defendendo, vide doctores i l. vt vim, ff. de inst. & iure.

[4] De cerno depositio qui aufugit, quẽ post tẽp⁹ deprehendit: tenẽt Pile⁹ qõ. 55. & Bar. in cons. 55. ꝙ si nomine deponentis id fecit: restituere tenet. sec⁹ si proprio: ꝙ id qđ hic dicit gl. Ioan. And.

TITVLVS XXXVII.
De pœnis.

¶ Ex concilio Toletano. †

¶ Toties puniendus est criminosus, quoties delictũ iterat.

CAP. I.

IA, quæ frequẽti ꝓuocatione iterantur, frequẽti sed re, fuissent, & quam debueras non curasti [a] diligentiam adhibere. ¶ Sanè licet qui occasionẽ [g] damni dat, damnum videatur dedisse: secus est tamen in illo dicẽdum, qui vt non accideret, de [e] cõtingẽtib⁹ nil omisit. [h]

† Ex quo Toletano concilio hoc sũptũ sit, nondum inuẽtũ est, referunt Burchardus li. 19. decreta. ca. 158. & Ino. par. 15. c. 106. & cap. 1. eod. tit. in 2. comp.

[a] Diligentiam] ff. ad l. Aqui qui occidit, §. in hac, & 3. de homic. de cætero, vbi de hoc, 3. de testi. sicut. in glo. quæ incipit, ar quòd qui.

[b] Nil omisit.] No. quod non est imputandum ei, qui de contingentibus nihil omittit, ff. ad l. Aqui. qui occidit. §. in hac & l. qui foueas, & i. si putator. & 50. distin. si duo, & 3. de homic. vit. & ante pe. Bern.

DE POENIS.

Supra visum est de variis excessib. propter quos pœnæ debentur, meritò subijcitur inde tractatus de pœnis.

De hac materia tractatur 23. q. 4. & q. 5. per totum. 33. dist. quamquam, 22. q. 2. in antiquis, vsque ad §. verum. d. 16 q. 1. & 6. quæst. per totum. 81. dist. in multis capitulis.

EA quæ.] Pone exemplum in capit. pia. de except. lib. 6. vbi excommunicationis exceptio potest contra actorem plures opponi, & ibi dicitur, quòd quoties deficit in probando, toties debet puniri in expensis. Abbas.

CASVS. Quærebatur vtrum vna satisfactio plura peccata comprehenderet: Consultus Papa respondet, quòd quoties quis peccat, toties puniri debet. No. quòd frequens delictum puniri debet.

[Gl. seq. alleg. duas concor. & duo similia, & arguit.

a Condemnẽtur.] sic 6. quæst. 1. imitatio. 1 & de pe. dist. 1. mensuram. Et ita quoties quis deliquit, toties puniri debet: sicut in contractib. consueuit dici, vt pœna soluta contractus maneat in sua firmitate, ff. de transactio. qui fidem. Sed etiam arbitrio quis stare nõ cogitur pœna soluta, nisi id expressè dicatur. ff. de arbit. si duo, in fine. Et sic est arg. quoties clericus in delicto repertus fuerit, toties exigatur ab eo pœna. ar. 23 dist. quanquam, in fi. & ff. de ver. obl. § sic stipulatus.

tentia condemnentur. a

¶ Ex Concilio Triburien. f

¶ *Interficiens presbyterum, puniendus est, & pœna pars ecclesiæ cui præfuit, alia pars pro eius anima distribuatur.*

CAP. II.

PResbyteri interfecti compositio, b episcopo ad cuius parochiam pertinet, soluatur: ita vt medietatem vtilitatib⁹. c ecclesiæ, cui d præfuit, tribuat: & alteram in eius eleemosynã iustè dispertiat: Quia nullus eius hęres proximior videtur, quàm qui ipsum Domino sociauit. e

¶ Alexand. iij. Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Non debent prælati pro criminosis sustinẽdis pecuniam exigere, nec etiam correctionis causa ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere.*

CAP. III.

LIcet † iuxta Apostolũ, & infra. ¶ Accepimus, quòd archidiaconi Conuentren. episcopatus, pro corrigendis excessib. & criminibus puniendis, à clericis, & laicis f pœnam g pecuniariam exigunt, & pro annua exactione pecuniæ † personas quandoque suspendunt, ecclesias interdicunt, à vicarijs denarios, vt eos in ecclesijs cãtare permittant, exigere non formidant, & alia agũt, quæ canonum obuiant institutis, & de radice cupiditatis, & auaritiæ prodire videntur: & infra. ¶ Mandamus, quatenus archidiaconis prędicti episcopatus hoc districtius interdicas: si autem contrauenire præsumpserint, eos appellatione cessante, ecclesiastica censura compellas.

¶ Idem in Concilio Turonen.

¶ *Vitlus condemnatur vitlori præsenti in expensis, etiam in causis pecuniarijs, & vnã ensum excipis.*

CASVS. Archidiaconi Conuentren. episcopatus prò corrigendis excessibus a clericis, & laicis pœnam pecuniariam exigebant. Item pro annua exactione quandoque rectores ecclesiarum suspendunt, & ecclesias interdicunt, à vicarijs denarios exigunt, vt eos in ecclesijs celebrare permittãt: hæc & alia committebant cõtra canonũ institutu. Mandat Papa Cãtuarien. archiepiscopo, quatenus hęc prædictis archidiaconis districtius interdicat: Si autem contrauenire præsumpserint, eos ecclesiastica censura compellat. No. quę excessus clericorum sunt puniendi pœna spirituali secundum canones, & non pecuniaria.

[Glosa seq. quærit, & dupliciter soluit.

f Laicis.] sed quare à laicis, quia forte sunt de sua iurisdictione temporali, vel de consuetudine hoc habent.

[Gl. seq. notat pœnas pecuniarias, & assignat cõtrarium, sed distinguendo, ponit opi. Hug. quã determinat.

g Pœnam pecuniariam.] Ex hac decre. videtur, quòd pro criminibus pœna pecuniaria exigi non debet, cum Papa hic eã prohibeat, artic. 16. quæst. 6. cognouim⁹, & cap. de lapsis, & cap. episcopo, c. illud 1. quæst. 1. nullus epi-

† Dictio pecuniæ, deest in antiquioribus exemplaribus.

1 Vide qđ notat Spec. tit. de sẽt. § 1a. §. 2. ad finẽ, & tit. de contu. §. fin. vers. sed pone, iudex.

† Est in Cõcilio Triburien. sub Arnulpho Imperatore ca. 4. sed alijs verbis refertur Burchard⁹ li. 6. decr. ca. 11 Iuo par. 10. cap. 104. & Gratian. siue Palea 17. q 4. c. omnes presbyteri.

¶ Ca. seq. in 1. cõp. & post Conc. Lateran. sub Alexan. iij. pu. 2. cap. 3.

b Compositio.] hæc compositio per legem Lombardam est sexcentorum solidorum. 17. q. 4. qui subdiaconum.

[Glo. seq. arguit.

c Vtilitatibus ecclesiæ.] hoc ideò, quia & sic ecclesiæ iniuria facta fuit, & in suum ministrum, iuxta illud: Qui vos tangit, me tangit. 2. quæst. 7. accusatio. Et est ar. quod pœnas pecuniarias, quas recipit episcopus, non lucratur ipse, 2 sed in vtilitatem ecclesiæ conuerti debent, vel diuidet illas, ar. 1. dist. ius militare, & 16. q. 6. capitulo 1.

2 Et iõ non vt q⁹ possit illas remittere, de hoc na. & dixi de off. legati, nisi, in 1. gl. Ioan. And.

d Cui.] scilicet ecclesiæ.

e sociauit.] baptizando, & ordinando illum.

LIcet.] Archidiaconi, & alij Prælati, qui in criminibus dispensare nequeunt, pœnam pecuniariam imponere non possunt, vbi à iure alia statuitur. Primo ponitur ar. hidiaconorum actus reprehensibilis: Secundo mandat illis inhiberi, illoq; cõpescitur ibi, Mandamus, Abbas Siculus.

h A vicarijs.] Hoc erat simoniacum, cum ordo sit sacramentum, cui adhæret exercitio. si ergo unum vendunt, & reliquum. 1. q. 3. si quis obiecerit, & c. laudatos.

Calumniam

Calumnias.] Primò legem recitat, quam secundò approbat ibi, Quoniam. Abb.

CASVS. Qui calumniosè litigant, condemnandi sunt in expensis, & de calumnia puniuntur, secundum quod leges præcipiunt: & quia illud sacris consonat institutis, præcipit Papa vt de cætero in pecuniarijs causis victus, victori in expensis condemnetur, nisi feratur sententia pro absente. Nota quòd calumniosè litem agit, in expensis alteri parti condemnari debet.

¶ Ca. 3. tit. in 1. comp. & post concilium Lateranense sub Alex. 3. p. 3. c. 2.

a Alio.] Ita vt præter expensas de calumnia puniatur. C. de calum. l. 3. & inst. de pœn. temer. litig. §. aduersus, quia infamis efficitur, vt habetur ibi. de quibus legibus hic facit mentionem.

† Aliàs ita: in expẽsis legitimis aliàs ita: in expẽsis ofb. sed in manuscriptis vtrefl. impressum, vno excepto. ¶ Adde q̃ nec iuramentum calumniæ excusat à condẽnatione expẽsarum. concordat l. 3. C. de iuram. calumn.

¶ Cap. vnico. ti. 1. c. fin. super glos. 2. in. And.

CAP. IIII.

CAlumniam† & audaciam temerè litigantium cõdẽnando in expensis, & alio [a] multiplici remedio sãctio Imperialis cõpescit. ¶ Quoniam igitur sacris institutis conionare dignoscuntur: Præcipimus, vt de cætero in causis pecuniarijs victus, victori [b] in † expensis condemnetur: nisi sententia [c] pro absente feratur.

¶ Inno. 3 Midrosiensi archiepiscopo.

¶ *Clericus causam seu operam prabens bello, deponendus est.*

CAP. V.

QVod† in dubijs: & inf. ¶ Quia verò tã sacerdotes, qui gubernant naues ad pugnam, quàm, qui personaliter exercent conflictum, & hi, qui alios incitant [d] ad pugnandum, omnes enormiter peccant: de rigore canonico eos credimus deponendos.

¶ Idem Lundoñ. † episcopo.

¶ *Clericus pro magno scelere ab eo commisso depositus debet, & in monasterio detrudi ad agendam pœnitentiam.*

† Lundoñ. archiepiscopo.

Quod in dubijs.] CASVS. Sacerdotes, qui gubernant naues ad pugnam, & qui personaliter conflictum exercent, & alios incitant ad pugnandum, omnes sunt deponendi. Nota quòd non solum ille est homicida, qui interficit, sed etiam ille, qui incitat ad interficiendum.

b Victori.] Victus victori in expensis condemnari debet, si per calumniã & malam fidem appareat eum mouisse litẽ, vt hic expresse dicit littera in princ. & in Auth. de iu. § oportet. col. 6 & ff. de iudic. cũ quẽ temere. Alij dicunt, q̃ eo ipso quod succumbit, præsumit calumniarij vtrẽ condemnari debet in expẽsis. De hac materia plene dictum est sup. de dol. & contu. finem.

c Nisi sententia q̃ pro absente.] Sicut cauetur, C. de iudi. propetãdum. §. & si quidẽ, ibi dicitur, quod victus præstans sumptus suos de cõdemnatione deducat.

d Incitant.] in bello iniusto, arg. sup. de hõmic. sicut dignum, §. qui vero, & ff. ad l. Aquil. item Mela. §. item cum eo. 2 secus si esset iustum, quia tunc licitum est hortari. 2 §. q. vlt. hortatu. & c. igitur & c. vt pridem, & interest belli ea. causa. q. 3. Maximianus.

2 Vide 7. ti. 1. c. fin. super glos. 2. in. And.

TVr.] Abbas & clericus in magnis criminibus deprehenti, post depositionem detrudi debent in monasterium ad agendum pœnitentiam. Et dividitur. Primò ponitur consultatio: secundo responsio: ibi, Respondemus Abbas.

CASVS. Clerici aliquando deprehenduntur in latrocinijs & alijs magnis sceleribus, quæritur, qualiter sint puniendi? Respondet Papa. quod à suis sunt ordinibus degradandi, & in arctis monasterijs detrudendi ad agendum pœnitentiam. No. quod clerici deprehensi in latrocinijs & magnis criminibus, degradari debent, & in arctis monasterijs detrudi.

CAP. VI.

TVę † discretionis prudentiam: & inf. ¶ Ad illud quod à nobis tertio requisisti, qualiter clerici in latrocinijs, vel alij, magnis sceleribus deprehensi, puniri debeãt: Respondemus, quod à suis ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis monasterijs, [f] ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ *Si vterque contrahentium venit cõtra contractum, vter quo potest exigere pœnam ad invicem promissam ex conventione.*

¶ Gl. seq. ponit duas lect. & secundam declarat.

¶ Ca. 3. tit. de vita & honest. cler. in 3. cõp. Vide Bernardinũ Diaz in prac. cri. can. c. 84.

e Deprehensi.] & cõuicti, sola. n. deprehensio non sufficit, sup. de iud. cum non ab homine. Vel itel lige, deprehensi, ita quòd factum sit notorium per euidentiã facti: tales enim statim condemnari possunt. C. de defen. ciu. l. defensores. Et ar. sup. de coha. cle. & mul. c. vlt & 2. q. 1. de manifestis. & talis deprehensio auctoritate sui prælati fieri debet, ne vltra se extendat violentia, quàm exegerit defensio clericorũ, infrà de sent. ex. vt fame. alias capientes essent excommunicati, vt ibi.

f Monasterijs.] fin. 16 q. 4. de lapsis & 50. dist. si illic. & si incorrigibiles fuerint, per secularem iudicem possunt deprehendatur, sup. de iudic. cum non ab homine.

¶ Quod intelligere vt dixi de incisione cũ effusione sanguinis, super a. glos. lo. And.

¶ Pars c. constituit, s. de iudic. domi. vbi in omnibus materiis de iure, Lauretan.

Constitutus.] Primo ponit definitionem. Secundò causam interimit: ibi, Et cum. Abbas.

CASVS. Episcopus Lauitanus concessit monasterio Cryptæ ferratæ omnes ecclesias in eius diœcesi sitas pertinentes ad monasterium illud, & quicquid iuris habebat in illis in emphyteusim sub annua pensione reddenda, ita quod sola pensione contentus esset, sub certa pœna apposita instrumento indè confecto: post modum orta fuit super his contentio inter eos: per confessionem vtriusq; partis constitit, quòd pars monasterij subtraxit episcopo pensionem, & episcopus exegit à monasterio pensionem, & sic vtraque pars comisit in pœnam, vnde dominus Papa vtramque partem à pœna illa reddit absolutam. Not. quòd confessio in iure facta præiudicat. Item pœna cum pœna compensatur.

¶ Constitutus† in præsentia nostra: & inf. ¶ Licet autem instrumẽto episcopi Lauitani expressa fuerit certa pœna, quam pars contractum non seruans, solueret obseruanti: cum tamen vtraque pars venisse contra illum, ex confessione [g] propria conuincatur: cum & pars vestra subtraxerit episcopo pensionem, & epũs procurationem exegerit ab eadẽ ecclesia, sicut œconomus proposuit memoratus,

g Ex confessione.] confessio enim in iure facta præiudicat, sup. de transactio. præterea, 2 & supra de confes. cum super. & cap. vlt. vbi de hoc & C. eo. l. vnica. & ff. eo l. 1.

¶ Gl. seq. opponit duplicitet: & soluit.

a Vtranque.] Sed vt quod episcopus non incideritin pœnam: nam cum altera pars ei subtrahit pensionem, licitè potuit petere procurationem: quia fidem non seruanti, fides non est seruanda supra de iureiuran. per uenit. b. nam licitum est redire ad priorem actionem, cum ex parte altera non paretur pacto; supra de pacto cum pari dem. De hoc dictum fuit S. de elect. cum inter R. Episc. vt quod illi potius præiudicet, qui vltimò incidit in pœnam: nam si vterque est in mora, tenet vltimò mora tenet, ff. de peri. & cõmo. rei ven. illud. Respondeo, hic propter par. delictũ neuter incidit in pœnã. ff. de reg. iur. cu par. & in delictis mutua sit compensatio, sup. de adul. a. pœn & vl. 32. q. 6 nihil. & ff. sol. matr. uiro. ita. ò. pensatio mutua fit. ff. de cõpen. si ante. & ff. de dolo. si duo. Hęc decretal. forte in fine huius de re. iud. de rel. do. constitutus. & per illam potest intelligere istam. B.

† Ca. 3. e. tit. de accus. in 3. compil.

† Aliàs nobis † Aliàs vero.

b Absolutam] præferenda est. n. opinio æstimationis pecuniarię cõmodo ff. de sol. eã ex plurib. & ff. de usur. in pecudũ. §. ult.

vtrãque a partem ab ea reddimus absolutam. b

¶ Idem priori S. Fridiani, & magistro B. canonico Pisano.

¶ Si testis propter vacillationem incarceratur, infamiã non incurrit.

CAP. VIII.

SVper† his, de quibus nos consulere voluistis, & infra. ¶ Clericus autem, qui pro eo q̃ variauerat c & vacilauerat coram vobis, † de mãdato nostro † captus est, & detentus, infamiam nõ incurrit. d

¶ Idem Spoletano episcopo.

¶ Obligatus ad certam quãtitatem, certa die sub pœna soluendum, si partem intra terminum soluit, ad pœnam integram non tenetur.

CAP. IX.

SVã † ad nos rectores clericorũ sancti Fortunati condemnati fuerunt episcopo Spoletano in 40. lib. per quoddam arbitrium sub certa pœna, nisi eas persoluerint in termino constituto: episcopus impetrauit quasdam litteras contra eos tacita veritate, per quas fecit eos sibi condemnari in 30. lib. nomine pœnæ, quia non soluerant totam summam in termino constituto: vnde dicti clerici domino Papæ querimoniam transmiserunt: Mandat Papa episcopo Spoletano, quatenus 7. lib. solutione contentus existat, & super pœna 30. lib. clericos illos de cętero non molestet, cum non deceat ipsum iuhonestis quæstib. cum aliena iactura ditari. No. quod pœna non debet exigi nisi pro parte non soluta in termino constituto, licet de rigore iuris sit commissa in totum, & secundum quosdam in totum exigi possit, in qua sententia fuit iudex, qui clericos ists condemnauit. Item cum alterius iactura nemo debet ditari, & præcipuè clerici.

¶ Clericus seruans iuramentum, non incidit in pœnam.

¶ Clericus propter debilitatem mentis, non incurrit infamiam.

¶ Clericus propter vacillationem incarceratus, infamiã non incurrit.

¶ Clericus pro pecunia soluenda, non debet ditari.

¶ Gl. seq. signat contrarium, & solebat distinguendo.

e Persolutis.] eo ipso q̃ sortem recipit. pœnæ renuntiasse, vt, ff. de eo quod cer. loco. l. vlt. in fi. & ff. de le cõmis. post diem. & ita vt quod ea ulterius petere nõ possit, per hoc quod hic dicitur, nisi aliter conuenerit inter eos cum sortem recepit. & quo ad sors & pœna peti possit, arg. ff. de trãsact. qui fidẽ, C. de trãsact. cũ ꝓponas. ff. si quis cautionib. resp. Et sic vt ea hic de re. q̃ nõ committat pœna in totum cũ effectu. Imo et sors in totũ soluta nõ sit. Vndè habes cõtraria plura, ff. de verb. obl. stipulationum. §. si fortè. Super hoc consueuit distingui: Aut. n. illud q̃ promittitur sub pœna, consistit in dãdo, & in totũ committit pœna, licet à parte sit tantũ factum, ff. famil. ercis. hęredes. §. in illa. i fi. & ff. de uer. obl. stipulationũ, §. si sortem. & l. in executione. § item si ita. & ff. de pig. act. l. si necess. Si verò consistit in faciendo, & illud quod promissum est sub pœna, sit indiuiduũ, tunc idem est qđ in primo casu, quia in totũ cõmittitur pœna. ff. famil. ercis. hæredes. § an ea stipulatio. & ff. de uer. obl. eadem. §. Cato. in prin. ibi. ab omnibus factum, & cęt. & l. in executione, §. secunda. Sed in primo casu cum consistit in dando, dixit Azo, quod opposita exceptione repelleretur à pœna pro tota soluta parti, ar. ff. si quis cautum si seruus, §. fi. & ff. de verbor. obl. l. a § vlt. ad fi. & ar. ff. depos. si duo hęredes. & ff. de verb obl. in executione. § insolidum, & hanc æquitatem seruat hic Innocentius. Nec est seruandus ille rigor, vt in totum pœna exigatur, quia non debet quis cum aliena iactura ditari, vt hic dicitur & 22. q. 2. finem, & ff. de cõd. indeb. nam hoc qđ nõ interest illius pœnam recipere pro soluta sorte: & ideò, quia placuit æquitatem præferri stricto iure. C. de iud. placuit, unde litteræ super hoc impetratæ non valuerunt, quod patet ex eo, quod dicit: uel tacita veritate. Alij doctores legum seruãt illum rigorem. Si verò factum sit diuiduũ a pro parte tantũ cõmittitur: ff. item ra hab. si procurator. § si quis à procuratore & ar. ff. de uer. obl. eadem. §. Cato, ibi. ar si de eo cautum, &c. Sed cõtrarium ut in b prædi. ff. si quis cau. si seruus, ubi cõmittitur pœna in totũ licet det exceptio ꝑ alia parte, & factũ ut diuidatur. Sed dici cõsueuit q̃ illud est spãle in iudicio, quia & ibi mora purgatur, ff. si qs cau. & si post tres. sed in pœnali stipulatione nõ purgat. C. de cõtrah. & cõmi stip. magnam quia tãpus ibi interpellat, ff. de loc. c. ultimo. f Modestiæ obliuisci.] præterenda est. n. existimationis opinio pecuniario commodo. ff. de iul. cum ex pluribus cautis. ff. de usur. in pecudum. §. ult.

¶ Gl. sequens signat contrarium, & remittit.

g Pœna.] videtur ergo ex hoc q̃ ecclesiastica persona non possit exigere pœnã, nec ab ea exigi, ar. 2. q. 2. fraternitatis, ar. contra iup. eo. constitutus. De hac materia dictum est sup. de arbi. dilecti filij.

† Dictio, nostras, deest in plerisq; antiquis codicibus.

2 Adde quę fit obligatio diuidua & q̃ indiuidua no. l. stipulationes non di uiduntur. ff. de uerb. obl.

Ad

AD aures.] Diuiditur hęc decre. Nam primò pœnalem ſiniam recitat: Sedo aggrauat ibi, Quia igitur: Ab. Si. CASVS. Quidã cives Vincẽtini cõmunum interfecerunt, pp ꝙ fuerũt feudis & beneficijs, q̃ a Vincẽtina eccleſia detinebãt, p ſniã ſpoliat: q̃ ſiunt ep̃s Vincẽtinus, q̃ vtrum ipſis vel eorũ hęredib. illa beneficia ſint reſtituenda? Rñdet Papa, ꝙ nec ipſis, nec eorũ hæredibus ſũt illa beneficia reſtituẽda, ſed de nouo alia conferenda: cum maiori ſint etiã animaduerſione plectendi. No. ꝙ omnia beneficia debet quis amittere, quę obtinet a eccleſia, qui Pręlatum ipſius interfecit, nec alia ſibi vel eius hæredibus cõferẽda ſũt de nouo. Itẽ pœna nõ ſolũ tenet auctoré, ſed extenditur ad hęredes.

a Reſtituãtur.] Imò vt, ꝙ maiori pœna puniendi ſunt, vt non ſolũ ea nõ reſtituat, ſed ola alia bona ſua eccleſiæ, cui iniuria facta eſt, tradant perpetuo. 17. q. 4. ſi qs deinceps. & anathemate tur, vt ibi dr, licet ipſo iure ſint excõicati ex cauſa, & q. ea. ſi quis ſuadẽte. Item alia pœna imponitur. j. eo. c. proxi. & ſi iterũ aliq ſuum epiſcopum interficiant, priuantur epo. j 25. q. 2. ita nos.

†Ca. 1. eo. ti. i 4. cõpilat.

† Hæc duo uerbat bonæ memoriæ deſunt in oib. Vatic.

aIdẽ i caſu. j. e. ſel cidã 6. lo. And.

DIlectus.] Qui iudici iniuriant, p ſuperioris arbitriã puniri debent. hoc dicit Abbas.

CASVS. Dr hic, ꝙ ſi aliquis temerè prorupit cõtra iudicis aſſertionẽ, ſecũdũ arbitriũ ſuperioris debet puniri, cũ de ipſius litigatoris improbitate conſtiterit, ne uileſcat iudicialis auctoritas.

No. ꝙ litigator, qui temere contradicit iudici coram quo litigat, arbitrio ſuperioris puniri debet, quia non eſt vilipendenda iudicialis auctoritas.

Glo. ſeq. arg ſignat contrarium, & ſoluit. b Aſſertionẽ.] Arg. ꝙ verdictum iudicis eſt credendum, niſi e contrarium probetur, vt hic dicitur, arg. ſupra de prob. poſt ceſſionem. Argumen. contra ſupra de teſtibus. cum à nobis. & ſupra de probatio. quoniam contra falſam. cui ſtandũ eſt Sed ꝙ dicit hic, ꝙ puniri dẽt litigator. dictum eſt cum temere a contradicit iudicis aſſertioni, puta, cum iudex hoc qđ dicit oſtendit gẽtis, vel cũ litigator nihil oſtendit cõtra ercõicationis ſententiã: tunc puniatur in ſumptibus.] de ſen. excom. ſacro, argu. ſup. eo. calumniam. Vel aliàs ſecundum arbitrium ſuperioris, vt hic dicit. & ſup. de offi. deleg. de cauſis.

¶ Ca. 1. tit. & phat. in 4. compil.

¶ Miſſẽdo iudicũ cõtumelia. vt dicen

fatos rectores de cętero non moleſtęs.

¶ Idem.

¶ *Occidentes Prælatũ, priuantur beneficijs & feudis, quæ habent ab eccleſia, cui præerat Prælatus ille, nec eis vel hæredibus reſtituuntur, nec alia de nouo concedi debent. Et hodie in occidente capiente, vel habente epiſcopum, auctæ ſunt ſimiles pœnę, de quibus in Cle. Si quis ſuadente, eod. tit.*

CAP. X.

AD † aures noſtri Apoſtolatus peruenit quod cum quidam parochiani tui auſu diabolico (bonæ † memoriæ) I. Vincẽtium epiſcopum prædeceſſorem tuũ nequiter peremiſſent, feuda & beneficia, quæ illi a Vincentina eccleſia obtinebant, ipſis per ſententiam fuerant cũ multa deliberatione ſublata. Quia igitur maiori ſunt animaduerſione plectẽdi: Nos tam tibi, quàm ſucceſſoribus tuis, auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne ipſis, aut hęredibus eorum beneficia prædicta reſtituantur: a ſeu de nouo eis alia quælibet conferãtur.

¶ Idem.

Prorumpens contra iudicem, arbitrio ſuperioris punitur.

CAP. XI.

DIlectus † filius electos ſancti P. ad mõtes: & infra. ¶ Ne iudicia

† Idẽ. C. Inn. 3 i cõc. ñali Lat. c. 45. & c. 2. eo. ti. in 4. compilat.

lis euaneſcat auctoritas, cum de litigatoris improbitate conſtiterit, aduerſus aſſertionem b iudicis temerè prorumpentis: iuxta ſuperioris arbitrium digna poterit animaduerſione puniri.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Patroni, aduocati, vel vicedomini vendicantes ſibi in eccleſiis pluſquam iura permittant, per cenſuram eccleſiaſticam compeſcuntur: & ſi occidunt Prælatum vel clericum eccleſiæ per ſe, vel per alios, perdunt quod habent ab eccleſia, & eorum poſteri uſq; ad quartam generationẽ non admittũtur ad clerum, nec in religionibus præficiuntur.*

CAP. XII.

IN quibuſdam prouincijs eccleſiarum patroni, & aduocati ſeu vicedomini, ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quòd non ſolum, cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt & malitias, verumetiam de poſſeſſionibus aliisq; bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate ordinare præſumunt: & (quod horrendum eſt dicere) in necem prælatorum prorumpere non formidant. ¶ Cum igitur quod ad defenſionis c ſubſidium eſt inuẽtum, ad depreſſionis diſpẽdium non debeat retorqueri: Prohibemus

IN quibuſdã.] Dist. d. E. Nã primo recitat triplex patronorũ delictũ: Sedo ibi, [Cũ igit.] Quidet cõtra primum & cõtra ſecũdũ, vtrũq; Phibẽdo: Tertio ibi, [Sacra.] contra tertium, illud primũ puniendo in factoribus: ſecundo aggrauando pœnã in poſterios: ibi, [Et ne minus.] Abb. Sicul.

CASVS. Patroni eccleſiarum aduocati, ſeu vicedñi in tanta ꝓ ſumptione ſe extollũt, ꝙ cũ vacantib eccleſijs de perſonis idoneis ꝓuideri dẽt, non ſolũ difficultates ingerũt & malitias, verum etiã de poſſeſſionib. & alijs bonis eccleſiarũ pro ſua volũt diſponere uolũtate: & ꝙ de tertio eſt, i necẽ Prælatorum ꝓſumunt erũpere: prohibet gñale concilium exprſſe, ꝙ de cętero nec patroni, vicedñi, vel aduocati, ſup ꝓdictis plus uſurpẽt q̃ tepertat in iure ꝓmiſſum: & ſi ꝓtraſecerint, p ſententiã canonicã cõpeſcãtur: ne ꝙ ad defenſionem eſt inuẽtum, ad depſſionis dispẽdium valeat retorqueri. Statuit in ſup cõcil. quatenus ſi pñoni, aduocati, feudatarij ſiu vicedñi, aut alij bñficiati, clericũ vel rectorẽ alicui⁹ eccleſię p ſe vel p alios occidere vel mutilare ꝓſumpſerint, amittãt ꝙcqd turis in eccleſia hãt, vel ab ipſa tenẽt, & vſq; in 4. gñationẽ poſteritas talium nullaten⁹ admittat, neq. in domib. regularib. plationẽ aliq̃ aſſequant, niſi cũ eis fuerit miſericorditer diſpenſatũ. Not. ꝙ ꝓpriũ ad defenſionem, non dr ad grauamẽ extẽdi. Item nota pœnã illorũ q̃ ecclęſiã delinquit. i. ꝙ amittere dẽnt q̃cquid ab eccleſia tenẽt. Itẽ pœna extẽdit ad hẽdes. Itẽ monachat⁹oẽm maculã ñ abſtergit.

e Defenſionis] Patroni n. eccleſiã defendere dẽnt, j 16. q. vlt. filijs, hanc defenſionem nõ dẽnt extendere ad grauamẽ, vt dicit, ſic ẽ de appe. c. 3. & c. cum ſpãli. ſ. porro.

ꝓExpẽſis tã eccleſiæ ſecũm Gof. bñ hic, qui hoc no. i li. in c. a. le in pa. ver. nunc videamus & hono. e dicit enim ſufficere ſi patron⁹ diligẽtiam, & miniſteriũ adhibet, ſicut tutor expenſis pupilli ipſum defendit, ff. de admi. tu. ſa tutoribus. Io. And.

porro.& ī.de iuriu quanto & 12.q.4.inter cætera.

Glo.seq.reci.per q.& solutionem,& dat simlie.

a Iure permissum.]Permissum patronis est pinare re ctorem ,& hñe ius ꝓfessionis:& si ad inopiam vergat. ei ab ecclesia succurit ,ī.de iure pr.nobis.& 16.q.7.qui cũque.sic eps non dẽt plus petere à subditis, q̃ sit permissum a iure.18.q.2. hoc tãtũ n. & 10.q.1.qa cognouimus, & ī.de cens.cũ Apostolus. alàs restitueret duplũ,ī.de immunit.eccle quis plerique,& ī de cens.pro curatione,in fine.

b Præsumpserint.] nisi forte in casu quẽ habes ī.de sent.excõ.si vetò cum moderamine inculpatæ tutelæ,alias non.

Glo.seq. reci.per q. fol.& dat duo simlia.

c Prorsus amittant.] Et deuoluantur ad ecclesiã cui facta ẽ iniuria,17.q.4.ii qs deinceps,& c qsquis ut dictũ est ī.eod.ad aures, & 27.q.1.si quis rapuerit. Sic ergo ecclesia põ habebit patronũ a sic & vasallus amittit feudũ (ut hic patet) si non seruat fidelitatẽ domino 22.q. vlt. de forma. & in lib.de feudis,quẽadmo.feudum amit.& 56.dist. si Imperator. ii.ī de postu.vl.sic & donatio renocat ꝓꝓ talẽ ingratitudinem,& ꝓꝓ alias etiam,ī.de donat.ca. vlt vbi de hoc. C. de reuocadona.l.vlt.

d Ad hæredes.] & descendentes p lineã directam vsq; ad quartam generationem:ut hic dicitur: quia vsq. ad quartam generationem extenditur cõsãguinitas,ī. de cõsang. non debet. Et est spãle hic,q̃ filius puniat pro delicto patris, sicut in crimine læsæ mai.statis.6.q.1.quæro. ¶ uerum,ver.li qs cum militibus. & in hæresi.ī. le hære.vergentis.aliàs bona damnatorum deuoluuntur ad hæredes,C.de bon.dam.auth.bona.

Glo.seq.signat contrarium,& remittit.

e Prælationis.]sed contra uidetur,cum ingressus religionis tollat irregularitatem,sup.de fil.presby. c.1. & in Aut .de mon.in prin.coll.1.Dic ut sup.de apostata. 2 c.2.Ber.

Glo.seq.reci.per q.ponit opi.& solutionem.

f Dispensatum.] Cum non determinetur a quo possit dispensari.Dicit Ioan. ꝑ q̃ episcopus potest dispensare,ex quo Papa specialiter non retinuit sibi dispensationem.arg. ī.de sen. excom.nuper. Honestum esset quod nullus episcopus sine licentia Papæ dispensaret cũ talibus,ut alij saltem timerent,cũ uiderẽt illos nq. ad ultimam generationem puniri.

Grauem.]Primo ponitur querela:Secundo ꝓsequitur ibi,[Licet igitur.]Abbas.

¶Honorius iij.Præposito, archidiacono,& H.canonico Suessionẽ.

¶ Domino excommunicato manente subditi fidelitatẽ nõ debent.& si longo tempore in eo perstiterit,& monitus non paruerit ecclesiæ,ab eius debito absoluuntur.

CAPVT XIII.

Grauẽt capituli Lũd. recepimus quæstionem,quod cum Comes Regitren. † pro multis iniuriis , quas irrogaret eidem,† ꝑ iudices à sede Apo. delegatos excõmunicationis vinculo fuerit innodatus: idem per duos annos & amplius in excõicatione perstitens , iuri parere pertinaciter tenuit , claues ẽ ecclesiæ contemnendo. h ¶ Licet igitur huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ i † prauitatis: volentes tamen nobilitati k parcere comitis supradicti: Discretioni vestræ mandamus.quatenus si comes prædictus post commonitionem vestram non paruerit plene iuri, vos ecclesias, l in quibus aliquod ius habere dignoscitur, ab eius debito absoluẽtes, fideles ipsius (quãdiù in excõicatione perstiterit) ab † eius fidelitatis iuramento denuntietis penitus absolutos.

CASVS. Comes Regitren.multas iniurias & grauamina irrogauit Capitu. Lund. propter quod per iudices delegatos ab Apost.sede fuit excommunicatus, & ꝑ duos annos & amplius in excommunicatione pertistens,nolunt parere iuri, claues ecclesiæ contemnendo:vnde capitulum Lund. interũ significauit hoc domino Papæ quamuis huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ prauitatis , mandat Papa ¶ bisdam, quatenus si Comes ille commonitus iuri parere noluerit, absoluant ecclesias,in quibus ius habet,ab eius obligatione,& fideles ipsius ab obligatione ipsius q̃dũ in excommunicatione perstiterit,denũtiet absolutos Not. ꝙ excõmunicatus , qui contẽnit claues ecclesiæ, iterum puniẽdus est,prout hic dr: quia crebrẽ contemptus, crescere dẽt pœna. Itẽ arg.ꝙ nobilitati parcẽtũ est circa pœnas imponendas.

g Claues.]datas Petro,22.dist.ca.1.& 21. dist.in nouo,& ꝙ Petro datæ sunt ecclesiæ claues,24.q.1.quẽcunque,& cuilibet eius successori, argu. ī. de transla.quãto. Ber.

h Contemnendo.] & si alàs ligatus non fuisset,ex contẽptu ligaretur,11.q.3.non solum,§. cum ergo sinia in fi.& 24.q.3.notandũ, non.n.det contẽni cum sit medicinalis. 2.quæst.1.multi.

i Hæreticæ prauitatis.]hoc iõ dicit:qua q̃ ꝑpetr sus picionẽ hæresis excõicatur,si per annũ steterit in excõicatione postea tanq̃ hæreticus hr, ī.de hære.excõicamus, §.1.ñ si ꝑ cõtumacia excõicet,siue ꝑ annũ siue ꝑ plures in excõicatione steterit,nõ habetur ut hæreticus:sed alàs contra eum procedit ur,vt hic dicit.

k Nobilitati.] No.ꝙ parcit nobilitati circa pœnas,vt aliter puniat nobilis q̃ ignobilis, 24.q.1.q.ī pacẽ.& ꝙ.de.tumaces & ibñficijs ẽt magis ꝓuisẽtũ ẽ nobilitati.86.dist.non satis,ver.ité si consideranda est. Arg. ī quod æquè puniat,ī.de statu regu.a quæ. vbi de hoc.

l Ecclesias,in q̃bus aliq̃d ius.[Forte ius patronatus, vel

a Ad idẽ ius pa.c.vnico lib.6.

†Dictio,miseri orditer, deest in plerisque codicibus.

z Vide D. Th. 2. 2. q. 189 ar. 3. ad 3.arg.

3 Idẽ Vin. Goffre. & Phi. ꝙ his facit, q̃ isti laborãt uitio, C.de nat. li. l.legẽ uide i Spec. de legi. §. nunc de effectũ.uersi. 23. 10. And.

† De intellectu vide Eymericũ in di rect. Inquisitorum , par. 2.q.47. nu.6.

† Lauduncñ. † Registereñ.

† Aliàs,eidẽ, sed i antiquoribꝰ eiusdẽ legit.

† Vidε cõcil. Trid.sess.25. de reforma. c.3. circa finem.

† In oĩb. eodicib.Var.& plerisq.alijs ita ab eiusdẽ fidelitate denũtietis penitus absolutos.

¶ el qui quid aliud possit ab ecclesia per.ipere, vt si ecclesia aliquo debito t.n tur et lem, vt interim eccles.t ei rndere nõ teneai, vt ẽ de hæret. excõicamus, §. credentes,& c.vlt.& 15.q 6 nos sanctorũ,& ipso iure absoluti sunt tales:& hic præcipitur,ꝙ denuntiẽt solumodo at solvat, ut i ñ.dicit.Et est ar ꝙ crescẽte contumacia crescẽte dẽt pœna.ẽ vt lite non contest quomiã, in fi.& fi.de pœnis,l. relegati.

† Aliàs, Calixtus, ut in oib Vati.sed repet.ut hæc apud Greli. 12.cp i 32.registri ad Felicẽ Siciliæ epis.opum.

TITVLVS XXXVIII.

De pœnitentijs & remissionibus.

¶ Alexander † Papa.

¶ *Pro manifesto peccato pœnitẽtia publica imponi debet.*

CAP. I.

MAnifesta peccata non sunt occulta[a] correctione purganda.

¶ Ex concilio † Maguntiñ.

¶ *Ponit pœnitentiam occidentis presbyterum.*

CAP. II.

QVi presbyterũ occiderit xij.annorũ [b] pœnit.ei secundum canones [c] imponatur: & inf. ¶ Conuictus vsque ad vltimum tempus vitæ suæ militiæ cingulo [d] careat, & absque spe [e] coniugij maneat.

† Habet in synodo Maguntina sub Rabano Arc. i.piscopo, c.24. refert Burchar.li 6 ca.7.suo pa. 10.c.136. & Grat ifue palea 17.q.4.c. qui presbyterum.

MAnifesta pec ata] CASVS. de ſ. patet. Nota q od qui publicè peccat.publice punendus est.

a Occulta.]Imò ꝙ publicè peccant, publicè corripiãt, 2 q. 1:si peccaverit,& de cõse.dĩ.2.ego Berẽgari[9] † fi.& hoc siue sint grauia,siue sint leuia,vt sit † scandalũ, † solẽnis a tamen pœnitẽtia laico imponi nõ debet,nec ẽt publica nisi de potito,ar.30.di.alienum,& c.confirmãdum,infra eo quæritum,vide,hoc & 26 q.6.c.vlt Laur.

9 Ad hoc de purg.ñ si qs ſsbyter, in fin.lo.

a Cuius forma hĩ.50.di. in capite.

QVi presbyterum.] CASVS. Statutu fuit in concil. Maguntiñ.vt si aliqs presbyterum occiderit, 12. ann pœniteat:& si conuictus inde fuerit, vsque ad tempus vitæ suæ militiæ cingulo careat, & inde non contrahat. No.quod interficiens presbyterum xij.ann.pœnitere debet. Item si miles presbyterũ occiderit, cingulo militiæ perpetuò careat, & postea non contrahat.

Glo.seq.signat contrarium,& soluit.

b Xij.annorum]ar.ẽ 33.q.2 hoc ipsum,&c.admonere. Sol ordinariũ est , † pro mortali crimine septẽnia poia iniungat:vt ibi,sed ꝑ ꝙ enormitatẽ,maior, ut hic. Ala. & sacerdoti imponitur qñque pœnitentia xij. anno.30 q.1.non debet.

c Canones.] pœnitentiales.

d Cingulo.]Deponitur iste a dignitate sua, vt clericus,ne arma ulterius ferat,de pœn.dist.5.falsũ. & 33. q.2.admonere.

Gl.sequens ponit sex casus in quibus crimen impedit matrimonium,sed non dirimit.

e Absque spe coniugij.] Quædam crimina impediũt matrimonium ꝓhendum,vt incestus, ẽ. de eo qui coss. consang.vxo.suæ,c.1.& 2.& c.tanimisse,in fi. 32.q.7.si quis viduam.Itẽ raptor spõsæ alterius 27.q.3.statutum. Item si quis vxorẽ suam interficiat.32.q.2. admonere.

¶ Alex 3. Mediolañ. archiepo [& suffraganeis.]

10 ¶ *Consideratis circumstãtijs, arbitraria pœnitentia indicenda est ei,qui modum excessit se defendendo.*

CAP. III.

20 SIgnificauit† nobis vir nobilis P.quod F.dicto Imperatori cũ olim rediret ab vrbe[f] castrum Vernicẽ† negauit:& inf. ¶ Vnde contigit,ꝙ quatuor castris destructis plusquam duo milia dominorum destructa fuerũt & multi homines interfecti,& alia mala ibi cõmissa,quæ longum esset per singula enarrare. ¶ Quoniam igitur præfatus P. Deo ex inde reconciliari desiderat:Mandamus,quatenus ipsi pœnitentiam (secundum quod visum fuerit[g]) misericorditer[h] imponatis: † attendentes , † quod pro libertate [i] sua, & ecclesiæ deuotione

† Hę ducẽsis cen.& suffraganeis,desse in omnibus Vatic. & plerisque aliis.

† Cap.2. ea. tit in 1.cõp.

ADDITIO.Vñ ver. Incestus,raptꝰ,spõsatæ mos mulieris.

Susceptus propriæ sororis,mors ꝑbyteralis:

Vel si pœnitrat solẽniter,iat monialem

Accipiat: prohibẽt hæc conjugium sanctum.

† Verunicẽ.

† Vernucẽ.

Significauit.] Primo ponit petitio Secũdo prouisio: ibi, [Quoniam.] Abbas. CASVS. Quidã nobilis P. nomine,cum Fridericus dict[9] Imperator rediret ab vrbe Romana, tẽpore quo habuit guerrã cũ Alexãdro,denegauit ei quotidã castrũ: vnde contigit, qđ quatuor castra destructa fuerunt,& multi homines interfecti, & alia multa mala commissa: dictus P.significauit hoc domino Papæ, petens super hoc animæ suę prouideri:vnde mandat archiepiscopo Mediolan.quatenus secundum quod sibi visum fuerit, pœnitentiam imponat eidem considerans quod pro libertate sua & ecclesiæ deuotione hoc fecit: vnde talem discretionem adhibeat, ut tam ipse, quam alii timore pœnitentiæ à seruitio ecclesiæ non retardentur, nec salutis periculum debeant formidare. Nota quod pœnitentiæ sunt arbitrariæ. Item misericorditer agendum est cum peccatore. Item licitum est pro libertate sua pugnare. Item mitius agitur cum his,qui pro seruitio ecclesiæ peccatum incurrunt.

† imponat.

† attendentes

f Vrbe] i Roma. Appellatione enim urbis Roma intelligitur,ff.de ver.sig vrbis.& l. qui in continentibus. sicut cum dicitur Apostolus,Paulum intelligimus annumerati e.[2] Ber.

g Visum fuerit.] Et sic pœnitentiæ arbitrariæ sunt, 26.q 7.tempora,de pœn.dist.1.mensuram, & infra eo. quæritum.

h Misericorditer.] Argu. pro misericordia impendenda,50.dist.potestatem,45.dist.sacer, 26.q 7. allegant. Laur.

i Pro libertate] Hæc est iusta causa pugnandi, si modus seruetur,23. q.vlt omni timore, & c. h. statu.

5 Concordat text.in §. sed iste quidẽ cum li, cõ glos.in ver.Veruili[9] & ꝺoc. Inst. de iure natu. gen. & ciui.

Deus

a Deuotione.] Quamuis bona intentione fecerit, modum tñ excessit, quod patet ex eo, q̃ pœnitentia imponitur, arg. 23. q. 4. qui peccat, & sup. de restit. spol. cum olim, 1. in fi.

b Retardentur.] Arg. mitius agendum cum aliquibus, ne à seruitio ecclesiæ retrahant. arg. 12. q. 1. certa, C. de pſ. honor.

† debet.

QVod autem.] In prima ponit cõsultatio: In secunda responsio ibi, Hoc uolumus. Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit a dño Papa, vtrũ remissiones, q̃ fiũt in dedicationibus eccle siarũ, aut cõferentib. ad ædificationẽ pontium, prosint alijs q̃ his, qui subsunt illis, q̃ has remissiones faciũt. Rñ. Papa, q̃ cũ à non suo iudice ligari nullus ualeat uel absolui, huiusmodi remissiones illis solum modo prosunt, quib. proprij iudices hoc concesserunt. Nota q̃ snia a non suo iudice lata non tenet. Item arg. q̃ clericus sine licentia sui ep̃i in aliũ iudicem ẽt ecclesiasticum consentire non potest. Item remissiones vel indulgentiæ illis tantum prosunt, qui remittenti uel indulgenti subsunt.

† Cap. 3. eo. ti. in 1. cõpi. & post cõci. Lateran. sub Ale. 3. par. 35. c. 4. Vide Spe. titu. de pœn. & remiſſio. Et de materia plenissimè turrecre. de pœnit. di. 1. §. item in leuitico.

ne a hoc fecit. Quare in his debetis †talem discretionem habere, vt alij & ipse idem pro austeritate pœnitentiæ à seruitio Ecclesiæ nullatenus retardẽtur, b nec aliquod salutis periculum debeant formidare.

¶ Idem archiepiscopo Cantuarien.

¶ Indulgentiæ, quæ concedun tur per Prælatos non subditis, non prosunt, nisi proprij iudices hoc concedant.

CAP. IIII.

QVod† autem consuluisti, vtrum remissiones, quæ fiunt in dedicationibus. c ecclesiarum, aut conferentibus ad ædificationem põtium, alijs prosint, quam his, qui remittẽtibus subsunt: Hoc uolumus tuam fraternitatem tenere, quod cum a non suo iudice d ligari nullus valeat, vel absolui: remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur quibus vt prosint, e a propriis iudicibus f specialiter indulserunt. g

¶ Idem Beluacen. episcopo

¶ Non est verè pœnitens, qui peccandi animum non de ponit, tamen recipitur eius confessio.

CAP. V.

QVod† quidam ad cõfessionem de criminibus suis

† Cap. 1. eo. ti. in 2. cõpi. De mat. Al. de Ales p. 4. mẽb. 9. & B. Th. 3. p. qõ. 85. ar. 3. & qõ. 90. art. 4. quos videro.

ligatus quem ligat, 24. q. 1. quodcunque. Sed impoſita septenni pœnitentia, datis vij. denariis, habet vij. ann. remissionis, qualiturus sibi præcepto imponentis sibi pœnitentiam: Nunquid vltra ieiunare tenetur? Rñdet, si in ueritate satisfecerit ecclesiæ, non tenet ex necessitate ieiunare, sed ex honestate: & si contemnat peccat mortaliter † pro contemptu. Dẽt. n. q̃ dolere de peccato, de pœ di. 3. productior q̃a nescit an dimissa sint ei peccata, ar. supra de purg. can. c. vbi, & si simplex fuero &c. cũ suis concor. & si commodè p̃t adequari pœna cũ præcedenti culpa, saltẽ dẽt. arg. de pœn. dist. 1. vide benignũ. vã Apo. Sicut exhibuistis membra uestra, &c. 47. di. oẽs huius seculi. & punire in se q̃ deliquit, de pœ. di. 1. si peccatum, & de pœnit. dist. 3. pœnitentia est. T.

Gl. seq. dupli. iter exponit qđ de iudicib. dicit text. f Iudices] i. ep̃i: quia alii inferiores Prælati hmõi remissiones facere non possunt, supra de excess. p̃la. accedẽtib. Vel dic iudices, i. propriis sacerdotes cũ iniungunt pnias suis parochianis, possunt eis concedere, q̃ tales remissiones sibi prosint, si de bonis suis contulerint prædictis locis, & hoc fauore pœnitentiæ; vt sic diuersis modis possint liberari à peccatis.

g Indulserunt.] Arg. q̃ clericus sine licentia ep̃i sui alium iudicem ẽt ecclesiasticum eligere nõ p̃t, j. eo. ois vtriusq. §. j. & 5. de so. p̃. significasti. vbi ẽ hoc expressum.

QVod qdã.] Nõ ẽ respuẽda cõfessio nõ valẽtis absti nere a peccato, sed dẽt recipi, & sibi exhiberi prouidum consilium. h. d. Primo ponitur consultatio. Secõ responsio. Secũda ibi, [Consultationi.] Abbas Siculus. CASVS. Aliq q̃q; ventũt ad cõfessionẽ de crimi. suis, & petũt sibi pniam iponi; tñ nolunt de oib. p̃teri, dũt se p̃terire nõ posse: q̃rit quid de his sit agẽdũ? Rñ. Papa, q̃ eorũ cõfessio audiẽda ẽ, & eis ẽ de cri. aliis p̃ sibi ipẽdẽdũ: q̃a licet hmõi pnia nõ sit vera quo ad uitã æternã, admitti tñ dẽt eorũ cõfessio: & pnia est illis imponẽda. No. q̃ confessio nõ verè pœnitẽtis dẽt recipi ab ecclesia.

Non

§ De materia hui⁹ gl. præter Doct. hic vide Theolog. li. 4. sen. di. 20. & 21. & Sũmistas † verbo, Indulgẽtia. & Fel. in sermone de indulgẽtia.

a Idest, si habuit annũ indulgẽtiæ, tãto min⁹, erit † purgato. q̃ to min⁹ fuisset, si per annũ in uita pœnituisset, secũdum Inn. 10. An.

a Non ſit vera huiuſmodi pœnitentia.] Talis pœnitentia non eſt vera i. fructuoſa. I quo ad vitam æternam, tamen valet ei, quia ſentiet fructum eius cum de alio crimine pœnitentiam egerit, de pœ. diſt. 3. §. pœn. & vlt. & ideò talis confeſſio admitti debet, prout hic dicit. Sed pone q̃ nõ pœniteat de alijs, valebit ei pœnitẽtia? vtique; Nam omnia bona, quæ quiſque facit in vita, illa proſunt ei ad uitam æternã pro metendam, vel ſaltẽ ad minus ſuppliciũ ſubeundum, de pœn. diſt. 3. pœn. & incipit, ſi quis autem. Item ad bonum tẽporale obtinendum, de pœ. d. 3. §. cauendũ, & 22. q. 2. ſi quælibet culpa aut ad hoc ut Deus citius illuſtret cor eius ad uetam pœnitentiam, de pœnitẽ. diſt. 5. falſas. T.

ADDITIO. Vndè verſus: Quæ cũ mortali bona fiunt, dant bona terræ.

Cor faciunt humile, minuũt tormenta gehennæ.

¶ Gloſſ. ſeq. inducit ſex iura in cõtrariũ, & ſoluit.

b Admittenda eſt.] Arg. cõtra 24. q. 2. legatur, 90. diſt. ſi quis contriſtatus. & certè ſi adhuc facit, nõ pœnitet, de pœn. diſt. 3. pœnitentes & Deus nunquã aliquem ſanauit, quem non omninò liberaret. diſcuſſa ſunt plures. a Item arg. cõtra 27. q. 1. quę Chriſto, & c. deuotã. Sol. prima cõtraria, ſcilicet legatur pœnitentes ſunt plures. intelliguntur de vera & fructuoſa pœnitentia, in c. contriſtatus. compellitur quis recipere ſatisfactionem, illa duo c. deuotam, quæ Chriſto, intelliguntur non de pœnitentia, ſed de fructu pœnitentiæ, ideſt Euchariſtia.

LIcet.] Primò ponit dictum: Secundò eius determinationem ibi, Diſcretione. Abbas.

çCASVS. Dicitur hic, quod ſi quis ieiunare debet in pane & aqua, & non habet panem, leguminibus, & piſcibus vel alijs reficiatur, ſi neceſſitas id expoſcat: adhibita tamen diſcretione, vt non ad delicias, ſed tantum ad ſuſtentationem utatur. Nota argum. quod neceſſitas licitum facit quod alias non licet.

c Leguminibus.] Arg. quod ſi alicui eſt iniunctum, vt in pane ieiunet & aqua, nõ debet aliud ſumere, quia iã non ſtaret in finibus pœnitentiæ, & hoc eſt uerum nisi neceſſitas 3 eum arctaret arg. 82. diſt. presbyter. Neceſſitas enim ſemper intelligitur excepta, quæ legem non habet, de conſecr. diſtin. 2. ſicut, & inf. de reg. iur. quod non eſt. & ſup. de conſuet. quanto.

d Non ad delicias.] prohibetur enim ſæpè non cibus, ſed abuſus: vt 42. diſt. c. 1. 2. & 3. & eſt arg. ad hoc, 4. diſ. denique.

QVæſitum.] Sacerdotes Græci procurantes uel ſtudioſe negligentes oppreſſionem filiorum ſuorum, deponuntur, & ſi eſt publicum, publicè puniuntur. h. d. Primò ponitur quæſtio: Secundò reſpontio, ibi, Huic. Abbas Siculus.

CASVS. Presbyteri Græci, qui vtuntur matrimonio

minib. veniunt, & quas uis confiteri velint, ſe tñ aſſerũt abſtinere nõ poſſe: Conſultationi tuę taliter reſpondemus quod eorum confeſſionem recipere debes, & eis de criminibus conſilium exhibere: quia licet non ſit vera huiuſmodi pœnitentia, a admittenda eſt b tamen eorum confeſſio, & crebris & ſalubribus monitis pœnitentia indicenda.

¶ Idem Tribunen. archiepo.

¶ *Qui ex pœnitentia debet certa die in pane & aqua ieiunare, poteſt deficiente pane alijs cibarijs uti.*

CAP. VI.

LIcet † tam veteris, quam noui teſtamẽti pagina: & inf. ¶ Si aũt illi qui aliquos dies in pane & aqua ex iniuncta ſibi pœnitentia tenẽtur peragere, panem, quo veſcantur non habent, leguminibus. c aut piſcib. aut alijs cibarijs reficiantur, ſi neceſſitas id expoſcat: † Diſcretione tamẽ adhibita, quod his non ad delicias, d ſed ad ſuſtẽtationem vtant.

¶ Clemens tertius.

¶ *Sacerdoti Græco procuranti vel ſtudioſe negligenti oppreſſionem filiorum non imponitur pœnitẽtia publica, ſed debet abſtinere ab altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam: ſed ſi delictũ eſt publicum, debet publicè agere pœnitentiam.*

CAP. VII.

QVęſitum eſt, vtrũ ſacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio e licet vti, pœnitẽtia publica ſit imponẽda, ſi eam ſibi poſtulent pro filijs oppreſſis iniungi? Huic igitur conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi ipſis procurantib vel ſtudioſè negligentibus, f filij in lectis reperiuntur oppreſſi, ab officio altaris debẽt perpetuò abſtinere: & eis grauior quàm laicis, non tamen publica (niſi in publicum g id

† Expoſcat.

† Ca. 2. eo. ti. in 2. compi.

† Ca. 3. ti. de ſęrijs, in 2. comp. alia pars ſup. de ſerijs cap. licet.

a Et ſup. de bapt. maiores, verſi. ad hoc, & ibi ſatisfactionẽ, vt remittat iniuriã. Io. And.

] Inopię ut hic uel infirmitatis, de obſer. ieiu. conſilium, & Io. And.

4 Tempus redhibitorię pfixum non currit emptori ignoranti: latus uitiũ fugitiui: ſecus ſi diſſoluta eſſet ex emptoris ignorantia Io. And.

conſuetis oppreſſionem filiorum ſuorum, deponuntur, & ſi eſt publicum, publicè puniuntur. h. d. Primò ponitur quæſtio: Secundò reſpontio, ibi, Huic. Abbas Siculus.

CASVS. Presbyteri Græci, qui vtuntur matrimonio in minoribus ordinibus contracto, quandoq; cõtingit, quod opprimunt filios ſuos in lecto: quæritur, vtrũ publica pœnitẽtia ſit eis imponenda, & ſi filijs oppreſſis, ſi eã ſibi petãt iniungi? Reſpon. Papa, & ſi ipſis procuratorib. vel ſtudioſe negligentib. ſuis filijs, oppreſſi reperiũtur, ab officio altaris debent perpetuò abſtinere, & grauior pœnitentia quàm laicis eſt eis imponenda: non tamen publica, niſi in publicum id veniat: ſed ſi ex incuria ipſorũ mortuus in cunis, & illud eſt occultum, pœnitẽtia eis imponatur & arbitrio ſacerdotis, & ad terrorem aliorum ad tẽps abſtineãt ab officio Miſſę. Nota quod procurare mortem, & ſtudioſe negligere, parificãtur. Item clerico maior pœnitentia quam laico debet imponi: & quanto gradus altior, tanto caſus grauior ſiue lapſus. Itẽ clericis eſt pœnitentia publica imponenda, niſi crimen illud pro quo imponitur, publicum eſſet. Itẽ qui occultè peccat, occultè puniri debet. Item pœnitentiæ ſunt arbitrariæ.

† Ca. 2. eo. ti. in 2. compi.

e Matrimonio] contracto in laicali habitu, vel dum erant in minoribus ordinibus, ſupra de clet. coniug. cum olim.

f Negligentibus] Negligentia enim imputatur, ſupra de iniur. & dam. cap. vlt. quia diſſoluta negligentia propè dolum eſt, ff. mandat. ſi fideiuſſori 1. reſpon. 50. diſt. ſæpè. & diſſoluta negligentia habetur pro conſcientia. ff. de ædil. edic. cum ſex. 4 qualis eſt ignorantia Iudæorum, qui nolunt intelligere, vt benè agant, 1. q. 4. §. vlt. ſic 37. diſt. in c. vlt. Ber.

¶ Gl. ſeq. reci. per q. & ſignat contrarium.

g Niſi in publicum.] Tunc enim ſacerdos publicam poteſt facere pœnitentiam, 28. diſtin. presbyter, vbi de hoc. & 30. diſtin. ſi quis presbyter, ſed non ſolemnem de qua habes 50. diſtin. in capite. de qua etiam intelliguntur illa cap. 50. diſtin. confirmandum. illud alienũ quam clerici facere non debent, ſed ępoſitus ſolemniter publice pœnitere poteſt; de pœn. diſt. 6. ſacerdos, & 30. qõ. 1. ſi quis ſacerdos. Item arg. contra id quod dixi de publica pœnitentia. 82. diſt. presbyter ſi. vbi dicitur, presbyter publicè pœnitere non debet, ſed exponitur, publice, ideſt ſolemniter. Si autem occultum eſt peccatum nec publicam ſacerdos facere debet pœnitentiã, vt hic

hic patet. & sic potest intelligi illud, 82. distin. presbyter si. vt non pœniteat publice cum peccatum est occultum. Sed in casu isto posset agere pœnitentiam etiam solemnem, cum sine spe restitutionis de tali crimine priuatus sit, sup. de temp. ord. c. vlt. ergo multò fortius publicam, ex quo crimen venit ita in publicum. Ber.

a Pœnitentia debet imponi.] De hoc dictum est sup. de his qui fil. occid. de infantibus.

b Incuria.] quod prima facie presumẽdum est arg. sup. de præsump. afferre. Vnde ẽt dicit lex, q̃ repentini casus iniquitas per tacturã patet ne pietatis emendanda est, C. de inoff. test. si mater.

†Arg. ad hoc in l. aut facta, §. fi. de pœ. & l. cum qui. ff. de iniur.

c Arbitrio.] 26 qõ. 7. cpa pœnituimus, & inf. c. proxi.

veniat) pœnitentia debet[a] imponi. ¶ Verum si ex incuria[b] ipsorũ mortui inueniãtur in cunis, & illud fuerit occultum, eis pœnitentia pro arbitrio[c] pœnitentiarij imponatur: & in terrorem aliorum †ad tempus abstineant à celebratione Missarum.

¶ Innocent. 4. Liuoñ. ẽpo, & eis qui cum ipso sunt fratribus.

¶ *Sacerdos pœnitentiam arbitrari debet secundum quãtitatem excessus pœnitentis, & contritionem, & aliàs circumstantias, h.d. quo ad utilitã.*

CAP. VIII.

DEus† qui ecclesiam suam: & inf. ¶ Cęterum cũ pœnitentia non tam secundum quantitatem excessus, quàm pœnitentis contritionem, per discreti sacerdotis arbitrium d sit moderanda, pensata qualitate persone, super fornicatione, adulterio, homicidio, periurio, † & alijs criminibus, consideratis circunstantijs e omnibus, & præsertim nouitate f Liuonien ecclesiæ, competentem pœnitentiam delinquentibus imponatis, prout & saluti eorum videritis expedire.

¶ Apostoli autem vestigijs inhærentes, dicẽtis: Lac vobis potum dedi non escam: paulatim[h] eos instruatis in fide: cõfessionis formam, i, orationem[k] Dominicam, † & symbolum[l] illos solicite edocentes. Interim tamen corporis & sanguinis Domini sacramentum renatis fonte baptismatis, consuetis[m] festiuitatib. & in mortis[n] articulo tribuatis.

¶ Idẽ S. Lauren. in Lucina ptei bytero Carc. 4 post. sed I. 3 ro.

¶ *Auditur mulieris confessio, que sibi partum alienum sup posuit, vel proprium ex adulterio suscepit, nec illud mari is vult detegere.*

CAP. IV.

OFficij: † & inf. ¶ Significasti quandam mulierem in pœnitẽtia tibi fuisse confessam, q̃ timens ne viri possessio deuoluereturad alios, succũ quarundam herbarũ potauit, & sic vẽter eius intumuit, & gra uidam se ostendens, partũ suppositit alienũ. illa timens mari tum, qui partum iuũ credidit, non audet ei facinus truculare, sed aiæ suę deliderãs prouidere, confessa fuit hoc Cardinali sancti Laurentij pręsbytero in iudicio pœnitentiæ Cardinalis significauit hoc Domino Papę, petẽs ab eo, vtrum fraude ista durante sit ei pœnitentia iniũgenda: Respõdet Papa, q̃ si cut mulieri, q̃ ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quãuis illa vno non audeat confiteri, non est pœnitentia deneganda, ita nec isti mulieri est pœnitentia deneganda, & præcipuè si per alios, intelligas, alienus, ad quos timeat possessionem viri deuolui: Sed competens sibi satisfactio est iniungenda. Not. quod pœnitentiã indicere licet alicui, licet adhuc in peccato moretur. Item in iudicio animæ creditur cuilibet.

¶ Gl. seq. circa partus suppositionem notat duo, scilicet tempus, & cui competat accusatio.

n Suppositit.] Criminis suppositi partus accusatio nullo tempore clauditur, etiam post mortem. ff. ad leg. Cor. de fal. qui falsam, licet alia crimina claudantur. C. eod. quærelam. & C. si reus vel accusator fuerit lib. 2. & 23.

†Cap. 1. e. ti. 13, cõp. partis huius §. de vi. & honest. cler. & de diuor. c. Deus q. Vide Turrecrẽ in ea. mensurã, de pœn. dist. 1. & Sylu. verbo, confessor. 4.

†Vox, periurio, deest in antiquis codicibus.

1. Cor. 3.

d Arbitrium.] sup. c. prox. de pœn. dist. 1. mensuram.

e Circunstantijs.] infra eo. omnis. arg. quod circunstãtiæ aggrauant peccatum, sup. de homic. sicut dignum, 2. respondeo, 40. distin. homo Christianus, de pœniten. dist. 5. c. i. 23. quæst. 8. occidit.

f Nouitate.] propter nouitatem detrahendum est iuri, vt 35. q. 3. quod scripsi, & sup. de diuor. Deus qui.

g Prout saluti.] quia hoc solum benè agitur, vt vita hominum corrigatur, 23. q. 5 prodest.

h Paulatim.] 13. dist. nouit. quia paulatim lup⁹ comedit agnũ, 13. q. 2. § is. ita, vitra vnã columnã.

i Confessionis formam.] ideſt, Confiteor Deo.

†Vide cõcilium Magũcia cũ sub Carolo Magno c. 45. & synodũ Rhemen sem ité sub Carolo Magno ca. 2. & B. Aug. li. 1. de symbolo, cap. 1. refert suo par. 1. c. 8. & adde Bal. in rub. C. de iudæis. Tri.

k Orationem Dominicam.] scilicet, Pater noster.

l Symbolum.] scilicet, Credo in Deũ. m Consuetis. inf. eo omnis vtriusque, & de consec. dist. 2. feculates.

n Mortis.] inf. eo. quod in te. & 50. dist. ex pœnitentibus, & sup de spon non est.

o Aptius interpretari hic Host. vt per confessionis formã intelligamus modum quem p̃ nitẽs tenuare tẽr in confitẽdo, vide eũ de Host. in sum. de pœn. & remi. §. qualiter sacerdos.

p Cap. 2. e. tit. in 2. compil. pars huius. 5 de testa. & 7. de ieiu. exõ. offi. ij. de intellectu & missa Adria. l. 4. sententiar. de rest. Coua. i reg. peccatũ, in p. 1. relectionis, & Sylu. verbo, adulterium, q. 10. † Illi.

1 Vide legē ſeptupartitā par.7. tit. 7. l.3. vbi & accuſatione, & pœna ſuppoſitis partū.

& 23.diſt.quorundam. Et not.q̄ hæc accuſatio non datur cuilibet de populo, ſed propinquis, 1 aut his, ad quos ea res ꝓtinet, ff.ad leg.Cor.lege Cornelia. Vinc.

]Glo.ſeq.objcit, & ſol.

a Deneganda.]Hoc mirum eſt,q̄ durante ſuppoſitione per quam fraudātur conſanguinei debita ſucceſſione, hæc mulier pœnitere poteſt.contra illud,14.q.6.ſi res, & de pœn.diſt.3.pœnitētes, ſed ipſa non poteſt detegere ſuppoſitionem, quia ei non crederetur obſtante præſumptione, quæ habetur ex matrimonio, q̄ filius natus ſit ex maritus ſit ex uxore naſcitur. Io.And.

† In antiqs codicib⁹ ita: Palentin. & Burgen. Epiſcopis,& Abbati Auncidę,&c.

‡Ca.1.eo.ti. in 4.cōp. Vide de Concilio Carthaginenſi 4.c.99. refert ſuo par. 8.c.324.

cut mulieri,quæ ignorāte marito de adulterio prolem ſuſcepit, q̄is id viro ſuo timeat cōfiteri, non eſt pœnitentia denegāda:a ita nec illi dēt pœnitētia b denegari, maximè ſi p alios, intelligas alienos,c ad quos timeat poſſeſſionem viri deuolui, ſed cōpetens ſatisfactio p diſcretum ſacerdotem ei debet iniungi.

¶ Idem Valēt † & Burgen epiſco; is, & abbati de N. Ciſtercien ordinis.

¶ *Abbatiſſa moniales benedicere, confeſſiones audire, & publicè prædicare non poteſt.*

CAP. X.

NOuatquædam noſtris ſunt auribus intimata,quod abbatiſſę moniales proprias benedicunt: ipſarum quoque cōfeſſiones in criminib. audiūt: & legentes Euāgelium, d præſumunt publicè prædicare. e Cū igitur id abſonum ſit, patiter & abſurdum: Man

a Sequit:eſi diſſimulamus, q̄ ex viro,& uxore naſcitur. Io.And.

b Pœnitentia.]Hoc tamen ſcias, q̄ quamdiu eſt i mortali,nec deponit animū peccandi,non valet ei talis pœnitētia, 14.q.6. ſi res tamen ad pœnitentiam admitti debet, ſed eſt ei dicendum, quod nō eſt ei fructuoſa,quo ad vitam æternam, ſup.q̄ quidam, de pœniten. diſt.3.§ pen.& vlt.& de pœ.di.5 falſas. Io.

c Alienos.]ad quos ab inteſtato deuoluerentur hęreditas: ſi.n. aliqui tales ſint ad quos ab inteſtato deuoluetur, exhæredari nō dēnt. Sed pone,q̄ tales non ſunt, adhuc tamen peccat impediendo liberam teſtamenti factionem, C. ſi quis alium teſta.prohi.l.1.& 2.& ideò dicit,maximè. Vinc.

NOua.]Primo ponit exceſſus,quos ſecundo prohibet ibi. Cū igitur. Tertio cautam reddit,ibi,Quia licet. Abb Sicul.

CASVS. In quibuſdam partib abbatiſſæ moniales ꝓprias benedicebant,& ipſarum confeſſiones audiebant, & Euangelium legere ac prædicare præſumebant: iſta noua,& inaudita peruenerunt ad notitiā dñi Papæ,vidēt ſuper hoc ſcribit epiſcopis in quorum diœceſi.hæc fiebant,mandans eiſdē,quatenus cū hoc ſit abſonum,& abſurdum,ne de cætero id fiat, firmiter inhibere procurēt, q̄a licet beatiſſima Virgo Maria dignior.& excellentior fuerit apſtis vniuerſis,nō tñ illi,ſed iſtis dñs claues regni cœlorum commiſit. Not q̄ abbatiſſa moniales benedicere non poteſt, nec confeſſiones audire, nec prædicare publicè,nec Euangelium legere. Item B. Virgo dignior eſt, & excellentior omnibus Apoſtolis. Item officium clauium non cadit in ſexum fœminīnū.

d Euangelium.] In matutinis fortè poterant legere Euangelium: vndè etiam diaconiſſæ appellantur, 27.q.1.diaconiſſam.

[Glo ſeq.numerat 8.quæ nō licent fœminis,ſubmittens regulam generalem. In fi quærit,& remittit.

e Prædicare.] Mulier enim nec prædicare, nec docere poteſt, quia hoc officium extraneum eſt à mulieribus; 3 nec ſacra vaſa contingere, 23.diſtin.ſacratas,& c.mulier,& 33.q.5.mulierem,immo nec laici prædicare,vel docere debent, ī. de hær.cū ex iniuncto, nec poſſunt velare moniales, 20.q.2. ſtatuimus, nec abſoluere eas, ī tit.prox.de monialib.nec iudicare, 33.q.5.mulierē, niſi fortè aliqua nobilis hoc habeat ex cōſuetudine, ī. de arb.dilecti filij, nec arbitrium in ſe ſuſcipere,vt ibidem,& C. de arb.l.vlt. Nec procuratrix eſſe ꝓt in iudicio,C. de proc. q& de abſente, & l.alienā,niſi fortè ꝓ patre morboſo, aut ætate ꝑpedito ageret, ff.de procur.fœminas. Nec aduocare poteſt in iudicio.3.q.7.infamia. §.tria, & generaliter viri officium mulieribus eſt interdictum, ff.de reg.iur.l.2. Sed nūquid abbatiſſa poteſt inſtituere,vel ſuſpendere? De hoc dictum eſt ī. de mai.& obe.dilecta.

3 Adde quæ eis interdicta ſint no. in l.1.& 2. ff. ad Velle. & gl.in l. fœminæ. ff. de reg.iur.

damus, quatenus ne id de cætero fiat,curetis firmiter inhibere: Quia licet beatiſſima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi, ſed iſtis Dñs claues regni cœlorum commiſit.

¶ Idem.

¶ *Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentia, & viaticum morientibus: hoc primo Clerici,qui ſeruarunt interdictum, poſſunt cum ſilentio in cœmeterio ſepeliri, hoc ſecundo. In conuentualib. eccleſiis clerici bini, vel trini poſſunt horas ſubmiſſa voce dicere:hoc tertio. Cruce ſignatis,& peregrinis tempore interdicti pœnitentia conceditur poteſt.hoc quarto.*

CAP. XI.

QVod † in te:& inf. ¶ In illo verbo per quod pœnitentiā morientib.non negamus, viaticum etiam,quod vere pœnitentib.exhibetur,intelligi volumus,vt nec ipſū cum, ideſt, corpus Domini dandum ſit decedentibus? Reſpondet Papa, quod in verbo illo per quod pœnitentia morientibus non negatur,ſcilicet cum dicitur, præter pœnitentias morientium,viaticum etiam,ideſt, Euchariſtia intelligitur, quod decedentibus conceditur. Secūdo dicatur, quod tempore generalis interdicti omnibus tam vocatis,quam eccleſiaſtica ſepultura denegatur:Tamen Papa ex gratia concedit,vt clerici decedentes, qui tamen interdictum ſeruauerūt,in cœmeterio eccleſiæ ſepeliantur ſine campanarum pulſatione,ceſſantibus omnibus ſollemnitatibus.Tertio dicitur, q̄ tempore interdicti clerici in conuentualibus eccleſijs bini, & bini, vel ſimul tres poſſunt dicere horas canonicas, ſanuis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, vt potius videantur legere quam cantare,ita quod exterius auditi non poſſint, quia & quibuſdam regularibus ſimile priuilegium à ſede Apoſtolica eſt conceſſum. In fine dicit,quod recipientibus ſignum crucis pœnitentia,ſi eam poſtulauerint,non eſt deneganda,quod alijs peregrinis poteſt de gratia concedi. Nonquod pœnitentibus viaticum denegari non debet. Item nomine pœnitentiæ viaticum intelligitur. Item clerici interdicti tempore poſſunt ſepeliri in cœmeterio. Item interdicti tempore potius debent legere horas canonicas, quam cantare. Item cruce ſignati,& peregrini tempore interdicti,poſſunt accipere pœnitentias.

‡Ca.1.eo.ti. in 4.cōp. Et de materia huius decretalis tene id qđ ſtatutū eſt in in ca. vlt. de ſent. excō.lib.6.

a Denegetur.]tempore interdicti, inf.tit. proxi. permittimus..

b Concedimus.] Ista enim duo sacramenta siue tria semper excipiuntur in quolibet interdicto, scbaptisma paruulorum,& pœnitentia morientium,in quo intelligitur viaticum, ut hic patet: Et dr viaticum quasi à via,qz sunt in via recedẽdi de hac vita. Nec 1 est istud sacramentum necessitatis, tamen concedẽdum est decedentibus etiam tẽpore interdicti, vt patet hic.

[Gl.seq. arg.quod si ex gratia,&c.

c Ex gratia.] si ex gratia cõceditur clericis,qui seruauerunt interdictum, ergo videtur, q ius non sit commune, ergo non competit nisi impetretur, cum nemo sit exemptus ab illa generalitate interdicti, nisi qui per priuilegium exemptus est, vel potest dici,q per istud ius clerici canonicis regul rib. æquiparentur,sim. sup.de priui. quod notabilis. Io.

d Audiri.]patet ergo, q cum excommunicato non licet stare extra ecclesiã, cum etiã interdicto prohibeatur audire exterius. Io.

[Gl.seq.reddit rationem specialitatis, quã etiam ampliat. Secundo quærit, & sol. Ponit opi.contrariam,quã reprobat.

e Pœnitentia.]hoc est speciale in istis personis, vt sine necessitate,vel periculo mortis admittantur ad pœnitentiam. Sed hoc facit necessitas, quia hoc eis non conceditur,nisi cum proficiscuntur, & ita quasi in via dicuntur,sicut illi quib.datur viaticum. Item potest dici: si aliqui proficiscũtur ad iustum bellum,quia ibi est iusta causa timoris. Item idem esset si aliqui essent excommunicati,vt in iusto bello,quia possunt absolui à quocunq; alio quam ab excommunicatore, arg. j.tit.proxi.de cæter. de consec.dist.4. sanctum est baptisma. & 33.q.2.c.in adolescentia. Sed quid ſ in ciuitate interdicta aliqui vellent satisfacere,numquid in eis relaxandum est interdictum? Non;quia aliqui sine culpa sua interdicuntur, ẽ.de spon.non est vobis,& quia sic rigor ecclesiæ dissolueretur, ar.ẽ.de priuil. vt priuilegia.Io.T.dixit,quòd si aliqui vellent iurare stare mandato ecclesiæ,quòd essent admittendi. Sed finis iste videtur contradicere: quia hic specialiter hoc concedit recipientib.signum crucis, & peregrinis, ergo aliis intelligitur prohibere,sicut quod de uno negatur,de alio conceditur, 2 15 distin.qualis,quod verius puto,licet inuenias contrarium dictum.

2 Videtur hic latius p Io. And.& Doctores recentiores.

decedentibus denegeẽ. a ¶Licet autẽ per generale interdictum deniegetur oĩbus tam vnctio,quã ecclesiastica sepultura: concedimus b in ex gratia, c vt clerici decedentes,qui tñ seruauerint interdictum, in cęmeterio ecclesiæ,sine campanarũ pulsatione, cessantibus solemnitatib. oĩbus cum silentio tumulentur. Et in conuentualibus ecclesijs bini, & bini, vel simul tres, horas canonicas valeant † legere,non cãtare,ianuis clausis, interdictis, & excõicatis exclusis, & voce ita demissa, quod exterius audiri non d possint, cũ & regularibus secundũ priuilegium sedis Apost. sit indultum, vt cum generale interdictũ terræfuerit,liceat eis ianuis,clausis, excõicatis & interdictis exclusis, nõ pulsatis campanis, suppressa voce,celebrare diuina.¶ Recipientibus autem signũ crucis nõ negamus, quo minus eis ob†reuerentiã crucifixi pœnitẽtia e cum

† In oĩb. Vaticanis, & plerisq;alijs ita: valeant legere potius,quã cantare.

† Ad reuerẽtiam.

OMnis.]Tria sunt dicta principalia: Secundum ibi, Si quis.Tertium ibi,Sacerdos. Abb.

CASVS. Statuit concilium gẽrale, q quilibet fidelis vtriusq; sexus postquã discretionem habuerit, saltem semel in anno suo solus confiteatur peccata proprio sacerdoti, & ad minus in Pascha sacrm Eucharistiæ suscipiat reuerenter,nisi de consilio sacerdotis duxerit abstinẽdum:Alioquin ab ingressu ecclesiæ arceat, & moriens careat ecclesiastica sepultura:Scdo dr, q si aliquis alieno confiteri voluerit sacerdoti, licentiam prius obtineat à proprio sacerdote, cũ aliter ipse illum ligare non possit,vel soluere. Sacerdos autẽ sit discretus,vt diligenter inquirat circũstãtias peccatoris,& peccati, quib. prudenter intelligat,quale consiliũ sibi debeat adhibere,p.auens diligẽter, re verbo, vel signo, dat aliquatenus peccatorem,& si consilio prudentiori indiguerit, illud requirat sine alicuius expressione psonæ, qui .n. peccatu in pœnitẽtia sibi detectum manifestare p.ũpserit, ab omni officio sacerdotali deponatur, & in arctũ monasteriũ ad agendam pniam detrudatur. Not. q q libet fidelis semel i anno pniam accipere debet & cõionem. Itẽ fallit hic regula illa: Cui cõicamus viuo, & mortuo cõicare debemus. Itẽ ab alieno sacerdote nemo potest absolui, vel ligari sine obtenta licentia proprij sacerdotis. Item sacerdos tenetur inquirere circumstãtias peccati,& peccatoris. Item signis loquimur. item aliquid licet in genere, quod non licet in specie. item sacerdos qui peccatum in pœnitentia sibi detectum reuelauerit,debet deponi,& in monasteriis detrudi ad pñiam peragendum.

[Glo.seq.exponit,& signat contrarium.

f Discretionis.]idest,cum est doli capax:quia tunc potest peccare, ẽ.de delict.puer.pueris, C.si aduer.delic.l.1. & C.si minor se.ma.dix.l.3.ar.de confe.dist.4. eos. & C.de fal.mo.l.1.

[Glo.seq.recitetur per duas quæstiones.

g Oia sua sol[a] peccata.]aliàs nõ esset fructuosa pœnitentia:vt dictum,est ẽ.eo.quod quidam,vbi de hoc. Nõ tamen venialia,quia illa tolluntur per orationem Dominicam,vel per aquam benedictam de pœn.dist.3. de quotidianis,dist 6.qui vult,tñ si recolit, confiteat illa.

h Proprio sacerdoti.]nisi ille sit imperitus:tũc dr ipsi[a] Inia (vt hic dicit) q̃rat discretũ,de pœn.di.6 placuit.B.

i Ad minus in Pascha.]de cele.di.2.& ſ in frequẽtius.

† Videoseno Cõciliũ Trisell. 14 c. 5. de confessione, & cano 8. de sanctissimo pœnitẽtiæ sacramento.

† Aliàs ita: ab eius &c.

Sepultura

a Sepultura.]hoc eſt contra regulam illam,cui cõmunicamus uiuo,cõmunicare debemus & mortuo. Fallit etiã in alio caſu.23.qu.5.placuit.& ℣.de ſta.mona.monachi & ℣.de tornea.c.1.& ℣.de vſuris,quia in omnibus,& ſupra,& rap.ſuper eo.

[Gloſſ. ſequens exponit,quærit, & ſoluit.]

b Alieno ſacerdoti.]executionem habenti. hoc dico propter illos ſacerdotes ſiue ſeculares ſiue regulares, qui non habent ordinis executionem ſacerdotalis, vt ſunt illi qui non ſunt à populo electi, vel qui ab epiſcopo populo non præficiũtur,16.q.1.cap.adijcimus,§.ecce in hoc, & cap. generaliter, §. ecce ſufficienter. Sed ecce ſi Prædicatores & fratres Minores vel alij religioſi non habentes populum, habent priuilegium, vt alienos parochianos poſſint recipere ad pœnitentiam, num quid ſufficit priuilegium, vt parochianum alterius poſſint recipere ad pœnitentiam ſine licentia proprij ſacerdotis? Dicas quod non ſufficit priuilegium ſine licentia proprij ſacerdotis: priuilegium enim æquiparat eos illis, qui à populo ſunt electi, vel illis, qui ab epiſcopis populo præficiuntur, & dat eis ſolam executionem,& ita neceſſaria eſt adhuc licentia proprij ſacerdotis, vt hic dicitur. Si enim de duabus ſeruitutibus,vna tollitur, remanet altera: quòd bene probatur, ſuprà de vſu pal.ex tuarum ſuprà de priuileg paſtoralis. ff de ſeruit. vrban.præd.ſi domus tua,& ideo dicit,alieno, & non alij. Nec papa per talem indulgentiam intendit præiudicare proprio ſacerdoti, vt c. prædi.ex tuarum,cum ſuis ſimilibus, & inſ.ti.proxi.cum deſideres.inf.& hoc idem dixit Hug.16.q.1. & in prædict.§§. Ber.

[Gl.ſequens quærit.ar.& ſoluit.]

c Obtineat.]Quid ſi ille malitioſè recuſat? Arg ℣ poteſt ire ad alium.ſup.de reg.licet. Vel vadat ad eius ſuperiorem ſi poteſt,vt illum compellatur ille dabit licentiam,ar.ſ.de iure patro nullus.Ar.C.de epiſ.& cler. l. vlt.§.vlt.arg.℣.eo.c.vlt.ad fi.Ber.

[Gl.ſeq.arg.& remittit.]

d Vel ligare.]ſup.eod.quod act.9.q.2.cap.1. & 2. & ℣.de paroch.nullus.Eccleſi arg.℣ clericus ſine licentia ſui epiſcopi non poteſt in uõ ſuum iudicem cõſentire. ff.eo.q.ſi aut,& ℣.de ſo.comp.ſi diligenti.& c.ſignifica ſti.vbi de hoc,& ℣.eo.c.vlt.Ber.

e Vinum & oleum.]i.miſericordiam & diſciplinam: 45.diſ.diſciplinas.1. & cap.ois qui.de c. ſunt nõnulli,&c. vera iuſtitia Ber.

f Circunſtantias.] Sic ſup.eo.Deus qui. & ſup.de homic.ſicut in prin.de pœ. diſt.5. conſideret. Ber.

g Diuerſis experimentis.]Non tã ſicut imperitus medicus, 29.diſ.neceſſe. Sed diligenter experiat vires ipſius, qualẽ pœnitentiã poſſit portare, ar.26.q.vl.alligãt.ſic vt potius reddat rõnẽ de miſericordia, quã de crudelitate, vt ibi. 26.diſt. nõ ſatis.vltra medium.& 11.q.3.nemo peticorum Ber.

h Deponendum.] Olim etiã alia pœna imponebatur,de pœn. diſt.6.ſacerdos. hodie hæc imponitur:

Cum infirmitas.] Diuiditur: Nam primò ponit vnam cõſtitutionis cãm:Secũdò conſtitutionẽ: Tertio aliã cãm:Quarto pœnã trãſgreſſionis.Quinto.℣da prohibitionẽ. Secunda ibi,præſenti. Tertia ibi,Hoc quidẽ. Quarta ibi, Si quis. Quinta ibi,Cæterum. Abo.Sicu.

CASVS. Dicitur hic ℣ infirmitas corporis aliquando accidit ex peccato:iõ phibet in hoc capitulo, ne medici infirmos in ſuam curam recipiãt, niſi prius infirmi per medicum animæ ſe curauerint emendare:quia remota cauſa remouet effectum. Secundo dicitur, quòd hoc dedit cauſam huic conſtitutioni,quia quando infirmatur aliquis, & dicitur ei à medico, vt de ſalute aĩæ diſponat, cadit deſperationem, & facilius mortis periculum incurrit: Tertio dicitur, ℣ ſi medicus fecerit extra iſtam cõſtitutionem,poſtquã per Prælatos loco.um fuerit publicata,excõiectur vſq; ad ſatisfactionẽ condignã:Quarto dicitur, ℣ cũ aĩa ſit multo pretioſior corpore,nullus medicus ſuadeat ægroto qđ in periculũ aĩæ conuertatur. No.℣ infirmitas corporis aliqñ ℣enit ex peccato. Item ceſſante eã ceſſat effectus. Item tranſgreſſiones conſtitutionũ domini Papæ excommunicari debent. Item anima multo pretioſior eſt corpore.

i Cauſa ceſſante,] ſupra de iureiuran.& ſi Chriſtus.

alioquin & viuens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriẽs Chriſiana careat ſepultura. a Vndè hoc ſalutare ſtatutũ frequenter in eccleſijs publicetur ne quiſquam †ignorantię excitate velamen excuſationis aſſumat ¶Si quis autẽ alieno ſacerdoti b voluerit iuſta de cauſa,ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet & obtineat c à proprio ſacerdote: cum aliter ipſe illum non poſſit abſoluere † vel ligare. d ¶ Sacerdos autẽ ſit diſcretus † & cautus, vt more periti medici ſuperfundat vinũ & oleũ e vulneribus ſauciati, diligenter inquirens & peccatoris circunſtantias, f & peccati, quibus † prudenter ĩteligat,quale debeat ei præbere conſiliũ,& cuiuſmodi remediũ adhibere,diuerſis experimẽtis g vtendo ad ſaluandum † ægrotũ. ¶ Caueat autem omninò,ne verbo, aut ſigno aut alio quouismodo aliquatenus prodat † peccatorem:ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit,illud abſque vlla expreſſione perſonæ, cauſæ requirat, qm̃ qui peccatum in pœnitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare,non ſolum à ſacerdotali officio deponendum h decernimus, verũ etiam ad agendum perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.

¶ Idem † in eodem.

¶ Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confeſſionẽ,nec quicquam perſuadere pro ſalute corporis tendens in animarum periculum.

CAP. XIII.

CVm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato prouenĩat, dicente Domino languido,quẽ ſanauerat, Vadè, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Præſenti decreto ſtatuimus & diſtrictè præcipimus medicis corporũ, vt cũ eos ad infirmos vocari contigerit,ipſos ante omnia moneant & inducant, vt medicos aduocent animarum, vt poſtquam fuerit infirmo de ſpirituali ſalute prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cum cauſa ceſſante, i ceſſet effectus. Hoc quidẽ inter alia huic cauſam dedit edicto, ℣ quidam in ęgritudinis lecto iacentes, cum eis a medicis ſuadetur, vt de animarum ſalute diſponant, in deſperationis ar

†In vetuſtis. q.buſdã libris ita: ne quiſquam ex ignorãtia excitare.

†Aliàs, ſolere.

†Qualis debeat eſſe ꝓfeſſor tradi Magiſter,ſẽt.li. 4.diſt. 19. §. qualem.

† Aliàs ita: ex quibus in concilio ita per quas.

†Aliàs, ſanã dum.

† Vide Ber. Thomã i qõnib. additis ad 3. par. q. 11.arti. 1. & Theologos lib.4 ſent.

1 Vt ibi dĩ,℣ viuũ mũdãt putrida ꝓ eleũ ſanãda fouent ſecũdũ Goffr. L. And.

†Idem.ſ.lã noc.ſ. in cõcilio gñali Lateranẽ. c. 22.& c.4. e. ti.in 4. cõp.

articulum incidunt, vndè facilius mortis periculum incurrunt.

¶ Si quis autem medicorum huius nostræ constitutionis, postquam per prælatos locorum fuerit publicata, trâsgressor extiterit, tamdiù ab ingressu ecclesiæ arceatur, [a] donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. ¶ Cæterum cû anima sit multo pretiosior [b] corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute, aliquid ægroto suadeat, quod in periculum animæ conuertatur.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Eleemosynarum questores sine Apostolicis vel diœcesanorum litteris admitti non debent. nec tunc proponent vltra id, quod in ipsis litteris continetur. hoc primò. Et debent esse modesti & à locis, & expensis incongruis abstinere: hoc secundo. In dedicatione basilicæ vltra annum, & in anniuersario dedicationis & in litteris indulgentiarum concessis ab alio quam à Papa, vltra quadragesimam dies remissio excedere non debet. h. d. vsque ad finem.*

CAP. XIIII.

CVm ex eo & infra.

¶ Eleemosynarum quoque quæstores, quorum quidam se alios mẽtiendo, abusiones nõnullas in sua prædicatione proponunt, admitti (nisi Apostolicas vel' diœcesani epiſcopi litteras veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipsis continebitur litteris, nihil populo proponere [d] permittatur.

¶ Formam verò, quam communiter talibus, Apost. sedes indulget, duximus exprimendam, vt secundum eam diœcesani epiſcopi suas litteras mó derentur: Ea siquidem talis est. Quoniam (vt ait Apost.) omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus, siue bonum fuerit, siue malum: oportet nos diem missionis extremę misericordiæ operibus præuenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis: firmam † spem, fiduciamque rem tenentes: quoniam qui parce seminat, parce & metet: & q seminat in benedictionibus, de benedictionibus, & metet vitam æternam: Cum igitur ad sustentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale, propriæ non suppetant facultates, vniuersitatem uestram monemus, & exhortamur in Domino, atque in remissionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis, pias eleemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogetis: vt per subuentionem vestram ipsorum inopiæ consulatur: & † vos per hæc bona & alia, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis gaudia peruenire.

¶ Quã autem ad quærendas eleemosynas destinetur, modesti sint, & discreti, nec in tabernis [e] † aut in alijs locis incongrui hospitétur, nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauentes omnino, ne falsę religionis habitum gestent. Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiarum Prælati facere non verentur: & claues ecclesiæ [f] contemnuntur: & pœnitentialis satisfactio eneruatur; Decernimus, † vt cũ dedicatur basilica, nõ extendatur indulgẽtia vltra annũ, siue ab vno solo siue à pluribus [g] epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis

non debent. Item indulgentia non debet annum excedere. Itẽ Papa obtinet plenitudinẽ potestatis. Item minores prælati exẽplum accipere debent à maioribus.

c Litteras.] Si ergo creditur litteris episcopi si verę sint, 3. de prob. post cessionem. & 11. q. 3. curæ. Rom. 14 2. Cor. 12. 5.

d Proponent.] quia in talibus diligens inquisitio facienda est, 42. dist. quiescamus.

e In tabernis,] Si enim ibi publice deliquerint, possunt à diœcesano puniri, licet sint exempti supra de priuil. tuarum. vbi de hoc.

f Claues ecclesiæ contemnuntur.] quod esse non debet, si supra ti. proxi. c. vlt. de priuil. vt priuilegia.

[Glo. sequen. quærit ar negatiuè, soluit affirmatiuè, solutionẽ signat contrarium.

g A pluribus] quid si quilibet indulgeat an nũ? nũquid valet, huiusmodi indulgentia ? Statutũ istud ? vi ꝙ non

† Idem s. Innoc. 3. in eodẽ concil. generali Lateran. c. 62. & c. 5. eo. ti. in 4. comp.

† Quod latet sub hoc ꝙ. habes in c. 2. sup. de reliqs & vener. sanc. Et quatenus attinet ad hos q̃stores, corũ nomẽ & vsum, penitus sustulit cõci. Trid. sess. 5. & refor. c. 2. i fi. & sess. 22. de reformat. c. 9.

† Alias ita & vos ꝙ hęc & alia bona &c.

† Vide citatos i c. quod aũt, ꝙ. hoc eo. ti.

non,ſupra de exceſ.præla. cum ad quorundam. & c. ſane.& c.proxi.Credo quod tenet, licet ibi faciant contra mandatum illud, quia non adijcit hic, q̃ ſi ſecus fecerint,decernimus non ualere: prout dr̃ in illa decr. cum ſad quorundam, arg. ad hoc ī. de p̃ben. inter cœtera.vbi in huiſmodi clauſula nõ apponit in mandato,licet fiat contra mandatum,tñ tenet quod factũ eſt. ī.de prẽben.dilectus a.Arg contra ī.co. c. proxi.in fi.

ADDITIO. Hodie q̃ c.fi.e ti.li.6.diſponit,q̃ indulgẽtia q̃ eſſa a p̃lato ultra numerum hic taxatum,eſt ipſo iure nulla, & vide ibi gloſſam, q̃ diſputat nunquid excedendo hunc numerũ corruat indulgentia i totũ, an verò teneat vſq.ad facultatẽ conceſſam? & intelligit q̃ vſq.ad conceſſum numerum inclusiuè tenet,ar.in regula vtile per inutile lib.6.& l.ſancimus.C. de do.

NOſtro.]Diuidit: primo ponit cõſultatio: ſecũdo rñſio. ſecũda ibi, [Nos igitur.]Abo. Sic.

CASVS. Quæſiuit quidam p̃latus, verũ per ſuã ꝓuinciã poſſit cõcedere remiſſionis lr̃as gñales? Rñdet Papa,q̃ hoc libẽte p̃t facere,tn tñ q̃ ſtatutu gñalis q̃ l.ñ excedas, ſ. eſt ſ. c. proxi. No.q̃ epũs pũt concedere litteras remiſſionis uel indulgẽtię in ſuis prouincijs.

Gl.ſeq. rect p̃obiec. de decre. paſtoralis. a Per tuam prouinciã.] No. q̃ archiep̃s p̃ totã ꝓuinciã ſuam pot facere remiſſiones,prout hic colligitur,& epũs in ſua diœc eſt,licet archiepũs nõ ſit iudex ordinarius omnium de prouincia ſua,ſupra de of.ord.paſtoralis.& iurisdictionẽ contentioſam non hẽt in tota prouincia,niſi in certis caſibus,vt dr̃ in decr. paſtoralis. ſed voluntariã: ſicut proconſul.cum urbẽ egreſſus fuerit,iurisdictionẽ hẽt nõ contentioſam,ſed uoluntariã ff.de offi. proconſul.l.a. Et legatus p̃t in ſua prouincia facere remiſſiones, q̃ & ſtatuta perpetua facere p̃t.ī.de of.leg.c.vlt. Et eſt hoc eporũ & archieporũ. ſ. facere remiſſiones,nili ex ſpãli conceſſione uel alia ltima cã cõpetat alijs inferioribus prælatis.ſupra de excel.p̃lat.accedentib. Et priuilegia pũt eõ cedere epi & archip̃.ī.de his quæ fi.a prælatis ſine conſenſu capituli, quanto & arg.ī.de iure pat.nullus.

h Concilij.] ſup.eo.c.proxi.

NE pro dilatione.]CASVS Cum nullus poſſit ligari uel ſolui niſi a ſuo proprio Prælato,& periculoſum ſit epis & alijs ſuperioribus & minoribus Prælatis exemptis ſuos q̃ hoc Prælatos adire, vel licẽtiã petere ab eisdẽ ne pro dilatione pnæ periculum immineat animarum,permittit Papa prædictis omnibus,ut etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum & diſcretum ſibi eligant confeſſorem. No. q̃ q̃ periculum animarum multa licent, quæ aliàs non licerẽt. Item epi & alij Prælati inferiores exempti poſſunt ſibi eligere confeſſorem ſine licentia ſuperioris. Item diſcretus debet eligi confeſſor.

Glo.ſeq.dat duo ſimilia de abſolutione et baptiſmo:& ſubdit genus, vlt. no.

c Periculum immĩneat.]Sic q̃ periculũ mora dat abſolutio ſtatim,q̃ aliàs nõ daret.ī.ti.p̃x.nuper. in fi.& c.facta.& ī.& off.ord.ad reprimendam. & q̃ periculũ animæ ſtatim infans baptizatur ſ.di.baptizari.& de conſec. di. 4.ne quod abſit,& dilatio q̃ periculũ tollitur, ne interim aliquod contingat periculum,de conſe.di.4. Iudæi. Et eſt ar. q̃ vbicunque periculũ timetur, dilatio ſine mora uitanda eſt.28. diſt. de Syracuſanæ. Itẽ ar.q̃ ſacerdos ſtatim det curr.re ad infirmum, qñ uocatur quia vitã admittit q̃ſquis morienti pœnitentiam denegauit, 26.q.6.ſi presbyter & ca.ſeq.& reus erit animarum, vt ibi dicitur.

d Permittimus.]Sic ergo videtur, q epi vel alij inferiores p̃lati exẽpti ante iſtã permiſſionem non poterant ſe ſubijcere alicui confeſſori ſine licentia ſui ſuperioris. ſupra eod.c.p omnis utriuſque, quia nullus clericus ſine licentia ſui epiſcopi poteſt eligere in iudicem non ſui iudicis perſonæ vel rerum, ſupra de foro compet. ſi diligenti. & capitulo ſignificaſti. & ī. q.6.non licet. ergo multo minus iudicium animę, q̃ maius eſt.

Glo.ſeq. recitetur per quæſtionem.

e Prouidum.] qui ſciat ligare ac ſoluere, de pœn. diſtin. 6. qui vult. & ſupra eodem, omnis. § ſacerdos. & qui diligenter inueſtiget qualitatem criminis & perſonæ, de pœnitentia diſtinctione 5. conſideret.

DE SENTENTIA EXCOMmunicationis.

Supra uiſum eſt de pœnis, quæ imponuntur tam in foro contentioſo quam pœnali: Verumtamen quia excommunicatio eſt pœna delicti, cum fertur à iure: cum verò ab homine, eſt

cationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remiſſio non excedat:& infra.¶ Hunc quoque dierum numerum indulgẽtiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet cauſis aliquoties conceduntur: cum Romanus Põtifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis,hoc † in talibus moderamen cõſuenerit obſeruare.

† Aliàs ſita,& in talibus.

¶ Honorius tertius.

Archiepiſcopus intra ꝓuinciam ſuam poteſt cõcedere indulgentias ſecundum formã cõcilij generalis h d. & loquitur de cap.ꝓxo. in fi.

CAP. XV.

NOſtro † poſtulaſti certificari reſponſo, vtrum per tuam prouinciam [d] poſſis cõcedere remiſſionis litteras generales.Nos igitur tuæ fraternitati breuiter reſpondemus,quod per prouinciã tuam libere potes huiuſmodi concedere litteras: ita tamẽ, quod ſtatutum generalis concilij [h] non excedas.

¶ Vide Speti.de pœnit. & remiſ.vbi plene de hac materia, ad.& ō B.Tho.in 4.diſtinct. addidq ad 3.p.q. 26.

¶ Gregorius nonus.

¶ Epiſcopus & alij, de quib. in littera, poſſunt ſine licentia ſuperioris ſibi eligere prouidum confeſſorem.

CAP. XVI.

NE † pro dilatione pœnitentiæ periculũ [c] immineat animarũ:Permittimus [d] epiſcopis & alijs ſuperioribus, necnon minoribus Prælatis, exemptis, vt etiã præter ſui ſuperioris licentiam, prouidum [e] & diſcretum ſibi poſſint eligere confeſſorem.

† Vide Iuõ Paludanũ li.4. ſent. & Sylueſtrum verbo,cõfeſſor.1.q.8.ad de Turrecre. in c. quẽ pœnitet.de pœniſt.1.

TITVLVS XXXIX.

De † ſentẽtia excommunicationis.

† In duobus manuſcriptis ita:De ſẽtentia excõi cationis & abſolutionis.

¶ Alexander tij. Senoñ. archiepiſcopo.

Impubes, qui clericum percuſſit, ab epiſcopo abſolui poteſt: & qui loco nec cauſa diſciplinæ percutit

pœna contumaciæ, merito post rubricas præcedentes subijcitur ista Abbas.

De hac materia tractatur, 33. quæstione 1. & quæst. 2. & quæstione 3. & 9. quæst. 1. & 11. quæst. 3. per totam.

SVper.] Tres sunt partes: Secunda ibi, Nec clerici: Tertia ibi, [Cæterum.] Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa si clerici infra minores annos constituti se ad inuicem percusserint, vtrum sint ad Apost. sedem mittendi pro absolutione? Rñdet Papa, quòd si infra dictam ætatem clerici se ad inuicem percusserint, siue vnus alterum, non sunt ad sedem Apost. mittendi: quia ætas excusat. Item nec clerici si sint plenę ętatis, & adinuicē se percusserint, non ex odio, vel inuidia, sed ex leuitate iocosa, sunt excommunicati. Item nec magister, si clericū causa disciplinæ percusserit, vel correctionis. quia non potest in ipsis iniecto manuum uiolenta notari. Secus verò si ex odio dicti clerici sese percusserint: tunc. n. ad Apost. sedē ire debent absoluendi. No. ꝙ clerici impuberes si se ad inuicem percusserint, possunt a suis episcopis absolui. Item ex arg. ætatem excusare non a toto, sed a tãto. Item qui ludendo clericum percurit, vel magister, qui causa correctionis discipulum verberat, non est excommunicatus.

† Cap. 2. eo. ti. in 1. ꝓpil. & post cõci. Lateran. sub Alex. 3. p. 14. c. 7.

† In rectis ribi. libris, intra, legit, sensu penit° ꝛ. rio decisioni pontificis, ex antiquis rñ intra, resistimus est.

† Addeq̃ dicit iniectio manus violẽta, ꝑ Bar. in l. licitatio, §. ꝙ illicite, de publi.

a Percusserint.] irato animo: aliàs non incideret in canonem prout sequentia verba declarant. & 17. q. 4. si quis suadente.

Glo. seq. exponit arg. allegata iura. & duo alle. in contrarium.

a Hoc intelligas si sunt doli capaces: aliàs ab excõicatione excusarẽtur, secundum Host. Ioan. And.

b Excusat.] non ab excommunicatione, sed quoad hoc ꝙ non sunt mittendi ad curiam pro absolutione, vt inf. eo. quamuis. c. vlt. Et ita est argu. ꝙ ætas excusat. de consec. dist. 4 eos. C. de fal. mo. l. 1. in fi. & 23. q. 2. in adolescentia. Arg. contra quia malorum mores infirmitas animi non excusat. C. si adu. rei. de lib. l. 2. & ff. de minor. auxilium, § in delictis Ber.

c Nec clerici.] suppl.: tunt excommunicati, quoniam sola temeritas in hoc casu reprehenditur sine violentia. prout sequitur, & patet ex illo canone. 17. q. 4. si qs suadente.

d Disciplinæ.] Vel ratione prælationis. Idem est, etiã si pater, ꝙ filium in minoribus ordinibus ꝓtegit, ꝙ non sunt mittendi ad curiam pro absolutione, vt inf. eo. quamuis. c. vlt. Et ita est argu. ꝙ ætas excusat. de consec. dist. 4 eos. C. de fal. mo. l. 1. in fi. & 23. q. 2. in adolescentia. Arg. contra quia malorum mores infirmitas animi non excusat. C. si adu. rei. de lib. l. 2. & ff. de minor. auxilium, § in delictis Ber.

e Nec clerici.] suppl.: tunt excommunicati, quoniam sola temeritas in hoc casu reprehenditur sine violentia. prout sequitur, & patet ex illo canone. 17. q. 4. si qs suadente.

d Disciplinæ.] Vel ratione prælationis. Idem est, etiã si pater, ꝙ filium in minoribus ordinibus ꝓtegit, ꝙ non sunt mittendi ad curiam pro absolutione, vt inf. eo. quamuis. c. vlt. Et ita est argu. ꝙ ætas excusat. de consec. dist. 4 eos. C. de fal. mo. l. 1. in fi. & 23. q. 2. in adolescentia. Arg. contra quia malorum mores infirmitas animi non excusat. C. si adu. rei. de lib. l. 2. & ff. de minor. auxilium, § in delictis Ber.

clericum, etiam si sit maior, excommunicatus non est: qui uero ex odio, sic & per Papã absoluitur.

CAP. I.

SVper † eo vero, ꝙ consilium postulasti: & infra.

¶ Respondemus, ꝙ si clerici inf.t puberes annos se ad inuicem: aut vnus alterũ percusserint, a non sunt ad Apostolicã sedem mittendi, quia eos ætas excusa: b Nec clerici, c si sunt plenæ ætatis, & non odio, uel inuidia, vel ĩdignatione, sed leuitate iocosa se ad inuicem percutere contingat: neq. magister, si scholarẽ clericum intuitu disciplinæ, d vel correctionis percusserit, quia non potest in ipsis iniectio manuũ uiolenta †notari: e Cæterum si ex odio ijdẽ scholares, vel seculares clerici sese percusserint, pro sua absolutione debẽt ad Apostolicam sedem uenire.

¶ Idem.

¶ *Monachos se ad inuicẽ per cutientes, absolvit abbas: idẽ in canonicis regularibus: & abbatis discretione deficiẽte. recurritur ad episcopum.*

CAP. II.

MOnachi vero & canonici regulares quocunque modo f se in clausto percusserint, nõ sunt ad Apost. sedem mittendi, sed secundum prouidentiam sui abbatis, 5 disciplinæ subdantur: & si discretio abbatis nõ sufficit† ad eorum correctionem est prouidentia diœcesani episcopi adhibẽda

¶ Idem.

¶ *Ostiarius qui clericum percussit non graviter ab episcopo absolui potest hoc primo: Officialis deliberate injicians manum in clericum, per Papam absoluitur. hoc secundo. Qui repellendo uim vi clericum percutit, excommunicatus non est. hoc tertio. Qui per cutit clericum turpiter inuentum cum propinqua, excommunicatus non est, secus cum remota: & dicitur propinqua, vt in litera.*

CAP. III.

SVerò alicui[9] Potestatis ostiarius, sub prętextu sui officij malignatus clericum læ-

MOnachi. CASVS. Monachi & regulares canonici si se adinuicẽ ꝓcusserint, nõ sunt ad Apost. sedẽ mittẽdi, sed per abbatẽ suum sũt absoluendi: & si abbas nõ sufficerit, episcopus diœcesanus est adhibẽdus. No. ꝙ regulares sese adinuicẽ percutiẽtes, per abbatem suũ possunt absolui. f Quocunque modo.] dũtamẽ nõ enormiter: tunc est episcopũ, aut in abbatem, aut ĩ clericũ secularẽ a manus inijciãt violẽtas ꝛ. eo. dicunt illorum. g Sui abbatis.] Si vero monachũ alterius clausti percusserit, ꝙ abbatem vtriusq. monasterij dẽt absolui, ꝛ. eo. dicunt illorũ, & ꝛ. eo. canonica. sed si monialis monialẽ uel conuersam uel cõuersum aut clericũ percusserit, per episcopũ absoluatur, ꝛ. eo de monialibus.

† Cap. 3. eo. ti in 1. cõpil. & post cõci. Late. par. 14. c. 8.

† sufficit

a Quod dicit infra e. religioso, li. 6. Io. An.

SI vero.] Quatuor sũt partes; secũda ibi, Officialis. Tertia ibi, Nec ille: Quarta ibi, Cæterum. Abbas.

CASVS. Primo dr ꝙ si ostiarius alicui[9] Potestatis prætextu officij sui malignat[9] uel malitiosè clericũ læserit, ab epo suo põt absolui, nisi grauiter eũ vulnerauerit; Secũdr, ꝙ si officialis clericũ vulnerauerit, nõ potest sine mandato Rom. Pont. absolui; quia laico non datur tanta potestas, nisi forte turbam arcendo casu fortuito clericum lædat. Tertio dicitur, quod si clericus uel laicus uim vi (secundum quod iura permittunt) repellere licet. Vltimo dicitur, quod si aliquis in clericum turpiter inuentum cum matre, filia, sorore, uel uxore, manus iniecerit uiolentas, non est excommunicatus. Si autem inueniat eum in stupro uel adulterio cum alia que ipsum taliter non attingat & in eum violentas manus iniecerit, est excommunicatus. Nota quod qui pretextu officii sui clericum percutit, ab episcopo potest absolui. Item quod casu fortuito fit, nemini est imputandum. Item vim vi repelliendo clericum percutiens, non excommunicatur. Item percutiẽs clericum turpiter cocantem cum vxore, matre, sorore uel filia, non est excommunicatus: in vitrioribus autem personis secus est.

] Absol-

ſerit, ab epō ſuo pōt abſolui: a niſi fortè eundem clericum grauiter b vulnerauerit. Officialis c verò, p iniectione manuū in clericum, non pōt ſine mandato Rom. Pōtificis abſolutionis beneficium promereri: quia nulli laico, d ſuper clericū tanta † datur auctoritas: niſi fortè turbā arcendo, irruentē non ex deliberatione, ſed fortuito e caſu clericum lædat. ¶ Si verò clericū vim ſibi inferentem vi qs repellat, vel lędat: non debet pp hoc ad ſedē Apoſt. tranſmitti: ſi in continenti vim f vi repellat: cū vim vi repellere g oēs leges h oīaq; iura p̄mittant. ¶ Nec ille cōpellēdus eſt ad ſedē Apoſt. venire, q in clericū cum vxore, i matre, k ſorore, vel filia propria turpiter l inuentum, manus iniecerit violentas. Cęterū, ſi in ſtupro, vel adulterio, quod cōmittit cum ea, quæ ipſum ita proxima cōſanguinitatis linea nō contingit, m cęperit; aut in eum violentas manus iniecerit, non erit à ſententia illius excommunicationis immunis.

¶ Idem.

¶ *Qui percuſſit clericum ignorans probabiliter eum clericum, excōmunicatus non eſt, ignorantiam tamen probare debet per iuramentum: & ſi hoc præſtare recuſat, pro excommunicato haberi debet.*

CAP. IIII.

ij Si †verò aliquis in clericū nutrientem comā manus iniecerit violentas, pp hoc non debet† Apoſtolico præſentari cōſpectui: nec etiam excommunicatione notari, † dummodo ipſum eſſe clericum ignorauerit: n Vel ſi hoc dubium fuerit, ppria o manu dūtaxat præſtiterit iuramentum, quod cum eſſe clericum ignoraſſet. Ab illo

CASVS. Si aliquis manus violētas iniecerit in clericum nūtrientem comā, ignorans quòd clericus fuerit, non erit excōmunicatus: vel ſi hoc dubium fuerit, & propria manu iurauerit, q eum clericum ignorauerit. Si autem non iurauerit ſicut ab excōicato cōuenit abſtineri: quia conſtat eum violentas manus in clericū iniecciſſe. No. q ignorātia excuſat ab excōicatione. Item per iuſm purgat cōſcientia alicuius. Et ſic ignorantia per iuſm probatur. Itē q ignorātiam allegat, eam probare debet. Item iuſo alicuius ſtat in p̄iudicium alteri[3], ſed hoc facit p̄ſumptio habitus laicalis.

[Gl. ſec. exponit litteram, allegat duo in ea: quærit & ſoluit, ſecundo quærit, & ſoluit, tertiò quærit, ponit opi. Alan. quā dicit tutiorem, & ꝛiā Tan. quā approbat.

a Abſolui.] ergo eſt excommunicatus: quare intelligendum eſt de eo, qui animo iniuriandi hoc fecit, & hoc no. q dicit, malignatus: alioquin non eſſet excommunicatus, cum canon dolo ſos, & violentos tantum teneat: vt ſup. eod. c. i. & 17. q. 4. ſi quis ſuadente.

b Grauiter vulnerauerit.] Caſus iſte ſemper excipitur, ꝛ. eo. cum illorum.

c Officialis.] ideſt iudex, vel apparitor alicuius Poteſtatis, vel Principis.

d Laico.] ſupple, ſi qui de mādato ſui prælati hoc faceret, nihilominus incidit in Canonem, inf. eo. vniuerſitatis, niſi clerici deliquerint: nec aliter poſſint ad iudicium trahi, tūc enim de mandato Prælato rum capi poſſunt: vt traditur infra eo. vt famæ.

† An aſit aliquā oīno habēt laici in clericos pōtātem, tradit Frāc. Victoria in priori relectiōe de pōtāte eccleſię, qō. vl.

e Fortuito.] Tunc enim nō imputatur, quia caſus fortuiti p̄cuideri nō poſſunt ſ. de homi. Ioannes, & c. vlt. & ꝛ. de commo. ca. vnico, & ff de admi. re. ad ciui. pert. l. 2. §. ſi eo tēpore, & ff. & cuſt. & exhib. reo. non eſt, & l. milites, in fi. quia nulla temeritas, vel violentia in eo notari pōt, ſed excuſatur ratione officij: alias nō excuſaretur: quia debuit p̄uidere, an ex facto ſuo poſſet iniuria irrogari argu. ꝛ. de iniur. c. vlt.

‡ Si tpe noīationis idoneā fortuito facultatib. lapſus dānūre: pub. dederit, p̄curator reipublicæ nō tenet: quia caſus fortuitos, &c. Ioā. And.

f Vim vi.] Tunc enim excōmunicatus non eſt, cum licitum ſit ſe defendere, inf. eo. ex tenore. ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, ſup. de homic. ſignificaſti. 2.

g Quid ſi in veritate non ſit vxor, putat tñ vxor, & loco vxoris hr̄? Idem credo: vt ibi dr̄ ſm Vincē. & Goſ. facit quod no. de do. it. vir. & vx. plerūque, in vltima gl. Ioan. And.

Repellere. ff. de iuſt. & iu. vt vim, & ff. ad l. Aquil. ſcientiam, §. qui cum aliter, & ſup. de homic. ſignificaſti. vbi de hoc.

h Omnes leges.] De hac materia loquentes, & ita vniuerſalis reſtringitur, ſic 1 diſtin. omnes leges, ſic & indefinita, ſup. de priuil. vt priuilegia.

i Cum vxore.] Idem eſt in ſponſa de præſenti: quia & lex permittit illam accuſare iure mariti. 2 ff. de adult. ſi vxor. §. 1.

[Glo ſeq. quærit, argum. pro, ſoluit contrarium.

k Matre.] Nunquid noie matris intelligimus omnes aſcendentes ſecundum legem? Vī q̄ ſic, ff. de verb. ſig. appellatione, & nomine filij omnes etiam deſcendentes, vt lex dicit, ff. eo. liberorum per ll. iſtas videtur q̄ ſic in caſu iſto ꝛ non credo hoc extendendū ad aſcendentes, vel deſcendentes, cum minor fiat iniuria, vndè non eſt extendenda licentia, ſup. de dec. c. tuæ. Bern.

l Turpiter.] Huic. n. parcit canon, quia tam iuſtum dolorem compeſcere non poſſet, C. ad l. Iul. de adul. Gracchus, & lex permittit illum occidere ſic inuentum, ff. de adult. quod ait lex. §. quod ait, aliàs ex iuſta ira non liceret.

m Non contingit.] quia tunc nihil intereſt eius, immo culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti. ff. de reg. iur. culpa. Ber.

ij Si verò.] Tres ſunt partes: Secunda ibi, vel ſi. Tertia ibi, Ab illo. Abb.

[Ca. ſ. eo. ti. in 1. cōp. & poſt Cōcil. Lat. part. 14. c. 1. Et de intellectu vid citatos ſup gl.

† Aliàs itur nō dēt ſe Apoſtolico p̄ſentare conſpectui.

† Nodari, in recentionib. libris.

4 De articulis huius gl. pter Doct. hic, vid Fed. cōſ. 13. Syndicat. verbo, excōicatio. 6 ver. ſciēdum eſt quarto, & Couarru. i. alma mater, de ſent. excom. li. 6. pa. 1. §. 10. nu. 15.

tonſuram vidit, & eum clericum non credidit? Rñ. incidit in ſententiam, quam tamen ille clericus ſit. Quid ſi in veritate non erat clericus, licet tonſurā deferret, & illum percuſſiſſi credens illum clericū? Propter conſcientiā teneris, niſi poſtea certus efficiaris. argum. 11. q. 3. quoniam multos, ſecundum vnum caſum. Quid ſi credidit percutere Titium laicum, & in perſona errans percuſſit Martinum clericum? Ala. dixit, quòd in ſententiam incidit, quia iniuriari voluit, ff. de iniur. eum qui. §. ſi iniuria, & ꝛ. de iniur. c. vlt. Tan. dixit quòd non incidit in canonem, quòd probat per hāc litteram, quia dicit hic; ſi percutiat clericum quem credebat laicum, non eſt excommunicatus, vt hic dicit: Sola enim temeritas, & violentia in hoc conſideratur. arg. ꝛ. eo. c. 1. & ꝛ. eo. veniens, & ff. de iniu. illud, §. vlt. & l. ſeq. iniuriam tamen fecit, vt dicit Ala. & per eadem iura potius credo opin. Ala. tutiorem.

o Propria manu.] Soli ſacramento creditur, quando de conſcientia alicuius dubitatur, vel quæritur, vt hic patet, & 33. q. 2. in lectum, 31. q. 2. ſi verum, ff. de re mil. non omnes, §. à barbaris, 16 q. 3. dilectio & 35. q. 3. extraordinaria, & ſup. de exceptio. paſtoralis. argumen. ſup. quod met. cau. capitulo vlt. cum ſuis concord. poſitis ibi.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.

a Nolucrit.] Hoc ipso ꝙ iurare non vult, præsumptio est contra eum in tantum, ꝙ tanq̃ excõicatus vi tabif. fim. ī. de hæret. excõicamus, §. qui verò, cum constet, ꝙ violentas manus in illum iniecit, sic. n. pro conuicto hr̃ qui se n' n purgat, ī. de sim. de huc, & ī. de purg. can. c. cum P. & c. inter, in fi. Item hic habes, ꝙ licet clericus non ferat habitum suum, adhuc retinet priuilegium suum. vndè cõera ī. eo. in audiẽtia. hoc intelligeante crinam admonitionẽ, illud cum suis consimilibus post: q̃a tic perdit priuilegium.

NOn dubiũ est.] CASVS. Dr̃ hic, ꝙ quicunq; violentas manus in clericos, aut cuuslibet religionis conuersos injiciunt, iniam excõmunicationis incurrunt, & à solo Papa posst̃ absolui, nisi ī articulo mortis. Nec. ꝙ percutiẽs clericũ, vel alicuius religionis conuersum, à solo Papa põt absolui. Item propter periculum mortis multa fiũt, q̃ alias ñ fierẽt.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. cõp. Iam, qui dicantur conuersi, tradũt circa ti vt priuilegia, ī. de priuil. & Panormit. hic.

[Gl. se rec. per q. an, conuersi secularium, &c. arg ꝙ nõ à contrario huius litteræ, tenet contrarium dicens, ꝙ quidam tenent primum.

b Religionis conuersos.] ī. eo. ex tenore. ex eo ꝙ dicit religionis, vi ꝙ conuersi secularium ecclesiarum non habeãt hoc priuilegium, arg. 27. q. 1. vt lex continentiæ. Sed dicendũ est, ꝙ ex quo tradiderũt se & sua diuino obsequio, siue in seculari ecclesia siue in regulari, iam cẽsentur ecclesiastica personæ, & ex toto translati sunt in forum ecclesiæ: vndè habent immunitatem ecclesiasticam, 17. q. 4. quisquis. Et dicit decretum, ꝙ tantum duo sunt genera Christianorum: Vnum quod dedicatum est diuino obsequio, vt clerici, & conuersi: Aliud genus, vt laici, 12. q. q̃st. 1. duo sunt. Qui iam tamen volunt dicere ꝯ: sed benignius est dicere ꝙ sic, vt eorum gaudeant priuilegio, quorum vitam & religionẽ assumunt. vt ī. de sta. mon. recolentes.

c Ex constitutione concilij.] 17. q. 4. si quis iudente, in qua constitutione nulla fit mentio de conuersis, sed per hoc, & inf. eo ex tenore extenditur ad conuersos; sic quod dicitur de monachis; extenditur ad regulares, ī. de postu. ex parte, & ita per consequens ad omnes conuersos, vt dictum est. Bern.

d In articulo mortis.] & in alijs casibus, qui habentur inf. eo quamuis, vbi de hoc.

MVlieres.] Tria sunt dicta: Secundum ibi, de his verò. Tertium ibi, Illi. Abbas.

CASVS. Dr̃ hic in primo responso, ꝙ si mulieres, & autem (si præstare noluerit [a] iuramentũ) quia violentas manus constat eũ in clericũ iniecisse, sicut ab excõmunicato, donec de mandato summi Pontificis absoluatur, conuenit abstineri.

¶ Idem.

¶ *Percutiens clericum, vel religiosum, excõmunicatus est, nec ab alio, quàm à Papa absoluitur, præterquam in mortis articulo.*

CAP. V.

NOn dubium est, ꝙ hi, qui violẽtas manus in clericos, vel canonicos, aut cuuslibet religionis conuersos [b] injiciunt, ex constitutione [c] concilij sententiam excõmunicationis incurrũt: nec nisi in articulo mortis [d] sine Rom. Pontifice absolutionis possunt beneficium impetrare.

¶ Idem.

¶ *Mulieres, quæ inciderunt in canonem, si quis suadente, absoluuntur ab episcopo. Idẽ in personis quæ non sunt sui iuris, vel sũt delicatæ, de quibus dubitabatur, ꝙ non possent commodè accedere ad curiam, & b. d. vsq; ad §. Illo.*

CAP. VI.

MVlieres † vel aliæ personæ, quæ sui iuris [e] non sunt, ab epo diœcesano absolui possunt, si manus in clericũ iniecerint violentas. De his verò qui magnę sunt potentiæ, & ita delicati, ꝙ laborem [f] veniẽdi ad sedem Apostolicam nequeunt sustinere: Respõdemus, ꝙ status personæ prius, & veritas negotij est intimanda Romano Pontifici, & secundum eius cõsilium erit procedendũ. Tertio dicit: Alĩ non injiciunt violentas manus in clericum, sed alij de ipsorum mandato hoc faciunt: quæritur an illi, qui hoc mandãt sint excõicati? Respõ. Papa, ꝙ sunt excõicati, & sunt ad Apost. sedem mittendi: cum ille vere delinquat, cuius mandato, delictũ committitur. Nota ꝙ mulieres, & serui ab epo diœcesano pro iniectione manuum in clericũ possunt absolui: & sic nota. ꝙ parcitur sexui & conditioni. Item status personæ, & veritas facti, vel negotij attendenda est: Item qui mandat, tenetur vt faciens hoc edicto. Itẽ i tem est mandare q̃d facere.

† Ca. 7. eo. tit. in 1. cõp. & post Concil. Late. par. 14. cap. 12. Et de intellectu vide Dec. consilio 604. vol. 2.

[Glo. ſq̃ recitatur per quæstionem.

e Sui iuris.] Vt sũt serui, sed hoc intellige secundum dictum illius decr. inf. eo. relatũ. Nec intelligas hoc verbũ de filijsfamilias, qui dum sũt in patria potestate, non dicuntur sui iuris, quia tales debent ad curiam mitti: nisi sint infra pubertatem, inf. eod. quamuis, &c. vlt. Bern.

f Laborem veniendi.] Hoc referas ad arbitrium episcopi, arg. ff. de verb. obligat. continuus, §. cum ita. Et si videbitur episcopo quòd laborem eundi nequeat sustinere, propter pericula morę, illum absoluere potest, recepta sufficienti cautione, quòd parebit cõtilio siue responso Papæ. arg. optimum supra, tit. prox. cap vlt & inf. eod. de extero, & cap. sacro. Si vero periculum non timetur, consulatur Papa antequam absoluatur: & hoc videtur dicere littera ista.

[Glo. seq̃ objicit, fol. quærit, & fol. iterum quærit, & & fol. vlt. quærit, ponit opin. contra quam alleg. vsum l. & q. & soluit.

g Auctoritate vel mandato.] Sic ī. de resti. spo. cum ad sedem, ad fi. & ille dicitur facere, qui per alium facit, ff. de admi. tut. ita tamen, §. gestisse, & 16. q. 6. consuetudo, in fi. & inf. eo. ut famæ, §. vlt. & C. de accus. non ideò, & ff. ad l. Aquil. liber homo, in princ. ff. de iniurid. oma. iud. si quis id. §. vlt. & qui. cùm præbuit, vel opẽ, tenetur.

tenetur.ff.vi bon. rap.l 4.§. Si cum seruum,& ī.de homic. sicut dignum,§.2.ī.de iniur.ca.vlt. Sed vī q̄ ille, qui mandato alterius hoc facit, non teneatur, maxime si habeat in illum potestatem, vel ei subiectus sit, arg.ff.de reg.iur.non vī.& l.prædicta,ff.ad l.Aquil. liber hō,2. Sed cōtra, tium verum est:quia præceptum iniustū fuit, cui non debuit obedire,sed Deo potius q̄ homini,ī.co. relatū,& 11.q.3.Iulianus, & c.nō ſp, & 23.q.5. qd culpatur, in fi.& ff. de vi & vi ar. l. 1.§. quoties, & ī.e. vniuersitatis.qa nec illa pēs data est laico super clericū, ī.co. Si verò,§.1.Sed pone q̄ mādauit,sed ante manuū iniectionem pœnituit: quid erit? Rūdeo nihilominus in canonē incidit: nisi reuocauerit mandatum,ita q̄ reuocatio ad ipsū p̄ uenerit:arg.ff.m.and. si mandatum, & ff. ad Mace.si tñ, & l.si filius, & ff. q̄ iussu. l.1 tñ.1.& ī. de p̄c. mandato,& c.ex insinuatione.& ī.ff resc. ex parte. 3. Sed pone, q̄ mandator ante iniectionem manuum moriatur: tūc nō erit excōicatus. quia mādatum morte extinguitur, ff. de man.inter cautas, §.j & ī.de off.deleg. & c.licet.& ecclesia non ligat sub terra arg.inf.eo. a nobis,& 24.q.2.legatur.arg.à cōtrario. Ire pone q̄ nō mādat, sed ratum habet ex post facto: numquid incidit in canonem.Quidam dīt quod sic: qm̄ ratihabitio locum habet in maleficijs,ff.de vi & vi ar.l.quotiens.ff de his qui no.int.quid ergo.arg.C.de incest.nup.l.3.& iup.de rest.spo.cum ad iedem,in fi.Arg.contra.ff.mand.li verò,§.si post.nō credo quod in casu isto incidat,in sniam licet ex post facto ratum habeat:cum hoc fecerit causa sui,& eius noie,secus si potuit prohibere,& non prohibuit.De hoc dicetur ī.eo.quantæ p̄sumptionis. Ber.

¶Ca.9.e.tit: in j. cōp. & post cōcilū Larera. par. 14.c.3.

Potrò si aliqui.]CASVS.Si aliqui violentas manus inijciunt in fratres suos,& pnia ducti,non conuicti, sed priuatim postulant veniam,quia fortè occulta fuit offensa,monendi sunt,vt satisfaciant, & pro absolutione Apostolico conspectui se pnt̄ent,sine quo absolui nō pnt. No quod non debet quis absolui pro iniectione manuum violenta in clericum, nisi prius satisfecerit leso. Et est hic arg.quod nō valet pnia sine satisfactione.

¶ Glo.seq.rect.per obiect.quam tripliciter soluit.

a Potrò si aliqui.]qui non sunt fratres illorum quos læserunt quoniam si fratres essent,& sic ad inuicem percussissent abbas eos absoluere posset.iup.eo.monachi. & inf.eo. cum illorum. Vel potest intelligi de alijs, quam de monachis quod verius videtur,& loquatur episcopo.Alia littera habet tuos. a & planior est littera, & sic est in Antiqua.Ber.

b Satisfaciant.] arg. quod non valet pœnitentia sine satisfactione,ī.de vsur.cum tu.& 14.q.6.si res,&24.q.2.legatur.de cons.dist.1.neminem. Law.

¶ Idem.

¶ *Excommunicatus per iniectionem manuum in clericū, licet occultus,absoluitur per solum Papam.*

CAP. VII.

Porrò† si aliqui[a] violentas manus in fratres suos iniciunt,& ducti pœnitentia non cōuicti,sed priuatim à te veniam postulāt,eos monere debes & inducere, vt his, quos læserunt congruè satisfaciāt,[b] & Apostolico se conspectui repræsentent: cum à te vel alio sine speciali mandato Rom.Pontificis absolui non possint.

¶ Idem.

¶ *Etiam priuilegiati tenentur vitare excommunicatū, & per iniectionem manuum in clericum excommunicati sunt.*

CAP. VIII.

NVlli[c] se possunt priuilegio Apost. sedis tueri,quo minus excommunicatos vitare[c] debeant: & pro violenta manuum iniectione in clericos sicut excommunicati, vitari.

¶ Idem episcopis & alijs Prælatis per Galliam constitutis.

¶ *Percutiens monachum,vel conuersum religiosum, debet denuntiari excommunicatus & vitari, donec fuerit per Papam absolutus.*

CAP. IX.

•Parochianos[d] vestros, siquis[f] in monachos, vel conuersos[e] præfati ordinis violentas manus iniecerint:sublato appellationis remedio, secundum tenorem generalis decreti,[f] excommunicatos publicè nuncietis:ipsosque faciatis sicut excōmunicatos arctius euitari, donec lęsis cōgrue satisfaciāt,[g] &

†Ca.14.e.tit. in j. cōpi.& post concil. Late par.14. cap.1.

† Aliàs ita q̄ violētas,&c. sed in antiquioribus vt est impressum.

1 Idē Ioan.& Host. sed Tāc.& Gof. 5 hic: cū intelligatur in hac volūtate decessisse.ar. de bapt.maiores. si non pœnituit.largè excōicat' est, cū constet decessisse in mortali.secundum Gof.Io.An.

] Ca.10.e.ti. in j.cōpil.& post concil Later. par.° 14.cap.4.

a Idē Et lectione agnouit hic Host. quam vocat planiorē & meliorē litteram.

si.Item satisfacere debet quis læso, antequam absoluatur.Item absoluendi a Papa litteras super satisfactione ne præmissa secum portare debent.

d In monachos.] Sed nunquid monachus poterit agere actione iniuriarum: Dic quòd non, sed actio competit monasterio, & aget syndicus monasterij, sicut actio iniuriarum competit domino. si iniuria fiat seruo, cōm aget dominus & non seruus, Instit. de iniur. § seruis autem. Quid si remittit monachus iniuriam? Nihil agit quin possit agere monasterium. sic licet filius fam. remittat iniuriam factam sibi, pater tamen agere potest pro iniuria filio irrogata.ff.de pact. personam. immò & si iniuria fieret filio volenti, pater agere posset.ff.de iniur. l.1.§.vsque. monasterium verò iniuriam factam monacho potest remittere: secus in ecclesia seculari: quia non potest remittere iniuriam factam clerico. 17. quæstio. 4. quisquis Vin.

e Conuersos.] Sic inf.eo.c. proxi.& sup.eo. non dubium vbi de hoc.

f Decreti.] 17.q 4. siquis suadente.

¶ Gl.seq.quære,allig pro & contra,& sol.tertiō q̄ rit,ponit duas opin. & sol.

g Satisfaciant.] Sed cui dabitur satisfactio? per litteram istam videtur quòd ipsi monacho vel conuerso læso, vt dicit hæc littera. Sed contra videtur 12.quæstio. prima,non dicatis.& ff. pro soc.l. si inter fratres. §. vlti. De iniuria facta seruo dic, vt Instit. de iniur.§.quòd si vniuersus, & § seq In monacho vero vel conuerso,qui proprium non habet,satisfactio dabitur

bitur monasterio·& quod dicit hic,læsis, si dat læso,satisfiatur monasterio,quia quicquid monacho datur,monasterio acquiritur ī.de sta.mo.cum ad monasterium. Clerico aūt seculari dēt dari qui læsus est.Si clericus in de decedat dic vt ī.de pēnit.presbyteri. & ex iniuria plures oriūtur actiones ff.de iniur.l.1.§.vlt.1 Sed corā quo ēstimabit hęc iniuria? Rñ. quidā, ꝙ corā iudice percussoris, Inst.de injur.§. sed postea & sic interdum in foro seculari. Vin. dixit, ꝙ rōne accessionis ēstimabit corā iudice ecclesiastico,sicut dī in dote arg. ī. de cōiu.ser.ꝙ posuit, in fi.& ī.de do. post dot.rest.ca.1.2. & 3. Sed hoc intellige cū ḡrela excōicationis deferī ad ēccl̄asticū iudicem: tunc.n. ēstimabitur iniuria corā ipso : qa aliter nō absoluitur,vt hic dī.Si verò clericus simplr vult conqueri de injuria sibi irrogata, fa de vī ꝙ dēat sequi forum rei. Papa tamē quotidie dat litteras clericis ꝑ laicos sole ēccl̄iæ:& de hoc 21.q.3.c. vlt. Ber.

Quid ī et sit sentiendum de clērico beneficiato in diuersis eccl̄esiis, cui fiat iniuria.latiꝰ prosequitur hic Ho. Io. An. & recentiores.

†Cap.15.eo. tit.in 1.cōpi. De materea huius decretalis& prēcedentis prēter Doct hic vide Sylvest. verbo, absolutio,3.

cum litteris vestris Apostolico se conspectui repræsentent.

¶Idem Genuen.archiep̄o.

¶ *Ponitur forma prēcepti,qđ sub virtute iramenti fieri debet illi qui ꝑ violēta manuum iniectione in clericum excōmunicatus absoluitur.*

CAP. X.

EX †tenore litterarū tuarum nobis innotuit, quòd B. canonicus in quendam subdiaconum manus iniecit violētas:& inf. ¶ Mādamus itaque,quatenus recepto ab eo iuramento, ꝙ tuo debeat a mādato parere, ipsū vice nostra, à sīnia, qua tenetur,absoluas:sibique in virtute iuramēti præcipias, ne de cætero,in clericum, monachum, vel alicuius religionis conuersum, manus inijciat violentas: nisi se defendendo, [c] aut de mandato [d] suorum sēcerit Prēlatorū: vel nisi super eum prælationis [e] ministerium aut magisterium habuat, aut cum ipso in eadem ecclesia socius [f] esse noscatur.

¶ Idem Cenomanen. epō.

¶ *Excommunicatum pro percussione clerici,absolvit episcopus si sine periculo Papam adire: nequit,debet tamen sibi mandare, quod adeat Papam impedimento cessante.*

CAP. XI.

DE cætero † noueris, quod si quis pro violenta manuum iniectione in clericum,est vinculo excōicationis astrictus, si habens capitales †inimicitias,vel aliàs iustas excusationes,quib. ab itinere rōnabiliter excusetur, ita quod sine periculo, Apostolico se nequeat cōspectui pūtare, licet diœcesano [h] episcopo, recepto iurō [i] secundum morem ecclesię,sibi absolutionis gr̄am impertiri. Sed est illi sub iuramenti debito iniungē dū,vt q̄ citius opportunitatē habuerit,Romanū Pōtificē adeat,mandatū [k] & sup. de præsump. litteras.

DE cætero.] Duæ sunt partes.Secta ibi.Sed est,Abb. CASVS.Dī hac decretali,ꝙ si quis manus violentas mittit in clericum,est excommunicatus:& si habeat inimicitias capitales propter quas ad Apost. sedem sine periculo ire non possit,vel propter alias iustas causas,diœcesanus suus ipsum absoluat iuramento recepto secundum formam ecclesię & ipsi præcipiat sub debito iuramenti,vt quam citò poterit Romanum Pontificem adeat mādatum Apostolicum recepturus. g Iustas excusationes] Nō. quod in omni edicto intelligitur rationabilis excusatio, vt hic patet: quamcunque prætisè scribatur,exceptiones legitimæ accipiuntur,vt sup.de offi.deleg.ex parte,3. & sup.de rescrip.si quando,in quibus casibus quis ab itinere excusetur,habes inf.eo.quamuis.& in littera,& in glo. Ber.

¶Glo.seq.quærit,& sol.

¶ Licet diœcesano,] nunquid ꝑ presbytero? Respon. in summa necessitate licet,arg.17 quæstio 4.si quis suadente & sup.eod.non dubium,alias non,nisi hoc faciat de mandato episcopi.26.q.6.c.vl.quia episcopus hāc absolutionem benè potest committere, supra de offi. ord. cap.vlt. Ber.

i Recepto iuramento.]vt dictum est sup.eo.ca.proxim. Iust.eo.quamuis.in §.

†Ca.16.e.ti. in 1. cōp. & post cōciliū Later.pa.14 c.ij.

†Inimicitię capitales q dicantur, & vñ orian tur tradit plenè Hieron.Gigas tract. de crim. lęsę maie.li.2.ti. quo & per quos crimē læsæ maiest. probet. q.2

a Debeat.] qui sic iurat,non est astrictus, nisi ad ipsum mandatum,arg. ī.de elec. cām quæ,& ī. de iureiur. venie. & c. Quintanallis,& ff.pro soc. si societatem, & ff.de oper.lib. si liberius & idem est sic iurare ac si iuraret stare mandatis ecclesiæ,& illa est tecta forma, vt ī.de appel. ad hoc.& per hoc iramentum hoc casum præcipere potest, prout hic sequitur in litera,& sup. eodem.

b Ne de cætero.] sic inf.eo.graue.

c Defendendo.] ī.eo.si verò 1. Ber.

d Mandato suorum.] dum tamen mandatum sit iustū,vel saltem si dubitetur, 23.q.1. quid culpatur, in fine. Si autem sit iniustum, non est obediendū, 11.q.3.non enim, & c.Iulianus,& c. si Dominus. Exemplum de mandato, habes inf.eo. voluerit.& c.vt fam.,§.1.aliàs non excusatur. supra eod. mulieris,& inf. eod. vniuersitatis. Ber.

e Prælationis.] Idē est si habeat officium in ecclesia,ratione cuius corrigere potest inferiores clericos,vel monasterium,vt hic, & infra eod. cum voluntate, vbi de hoc, & supra. eo.c.1.

¶Glo.seq. rationem reddit quare socius excipitur.

f Socius.] hoc dictum est propter assiduā conuersationē, vndè præsumitur ꝙ facilius manus injiciant in se ipsos: quā doquè ventūt ad verba, & fic ad factum & ratione præsumptionis non præcipitur de socio. sic propter præsumptionē iuramentum quandoque nō indicitur clericis ī.de cohab. cle.& mul.c.clericos

g Iustas excusationes] Nō. quod in omni edicto intelligitur rationabilis excusatio, vt hic patet: quamcunque prætisè scribatur,exceptiones legitimæ accipiuntur,vt sup.de offi.deleg.ex parte,3. & sup.de rescrip.si quando,in quibus casibus quis ab itinere excusetur,habes inf.eo.quamuis.& in littera,& in glo. Ber.

¶Glo.seq.quærit,& sol.

¶ Licet diœcesano,] nunquid ꝑ presbytero? Respon. in summa necessitate licet,arg.17 quæstio 4.si quis suadente & sup.eod.non dubium,alias non,nisi hoc faciat de mandato episcopi.26.q.6.c.vl.quia episcopus hāc absolutionem benè potest committere, supra de offi. ord. cap.vlt. Ber.

i Recepto iuramento.]vt dictum est sup.eo.ca.proxim. Iust.eo.quamuis.in §.

a Verū dicit licet lo.notauerit contrarij, 1.q.7.si quis voluerit.Io. And.

a Susceptur.] Non dicit absoluendus, quia iam erat absolutus, quia obligatio semel extincta non reuiuiscit, de conse. distin. 4 quæris, & 23. q 4. si illic, de pœ. dist. 4 diuina clementia, ff. de sol. qui res. §. aream, C. de remis. pign. cum ex causa. Quidam dicunt, quod opportunitate recepta recidit in excommunicationē, arg. 16 q 6. q recedūt. & ca. de his verò, & C. de his qui bo. ced. pos. l pen. & sup. de sol. c. pen. quod non placet libertas. nequuis indebite obtenta nō retractatur. C. si aduer. li. litr. & 2. quod si non fecerit, tanquā periurus habebitur. & posset compelli vt iuramentum seruet, arg. sup. de iud. non it. Ber.

†Ca. 3. tit. de referip. i 1. cōpil. & post 3. cilii Laterā. sub Alexan. 3. parte 50. c. 16.

†In multis manuscrip. ita: nisi in litteris cōmissionis expressio de sufficiēti, &c.

Apostolicum susceptu-
rus. a

¶ Vrbanus iij. Seuoñ. archiepiscopo,

¶ Cum Papa absolutionem excommunicati delegat, mā das recipi cautionem de parendo mandatis ecclesiæ.

CAP. XII.

ADhęc b cum inter parochianos tuos: & infra.

¶ Romana ecclesia absolutionem sententiæ delegatorum iudicum nequaquam consueuit c aliis delegare: nisi† in litteris commissionis cōtineatur expresse sufficienti d cautione præstanda ab his, qui absolui debent, quod iudicio ecclesiæ debeant obedire.

¶ Clemens tertius.

¶ Excommunicatus per eum nē si quis suadente sit diues vel pauper per Papam absoluendus est, vel eius legatum: sallis in muliere sene, infirmo, vel mutilato: qui per episcopum absolui possunt.

CAP. XIII.

EA † nolcitur: & inf.

¶ Consultationi tuæ taliter duximus respōdēdum, q mulieres, & senes, & valetudinarii, f seu mē brorum destitutionib. impediti, licet ad Apost. sedem non veniant, ab epis valeant fidelium communioni restitui, satisfacto iuxta facultates g his, qui bus per eos cōstiterit iniurias irrogatas. Alios autem siue pauperes, h siue diuites, sedi Apostō vel legato eius, i vt beneficiū absolutionis obtineant, necesse est præsentari.

¶ Si verò infirmitatis tempore, timore mortis beneficium fuerit absolutionis indultū, iuramento† præstito iniungatur eisdem, vt postquam sanitati fuerint restituti, ad Romanā ecclesiam, vel eius legatum accedant, mandatū Apostolicum† super talibus recepturi. K

¶ Idem

¶ Ante denuntiationem vitandus est excommunicatus pro violenta manuū iniectione in clericos, nisi sit occultus hoc primò Interficiens clericum, qui contempto clericali habitu se enormitanbus immiscuit, excōmunicatus non est: hoc secundo.

d Sufficienti.] Cum quis est excōicatus pro iniectione manuū in clericos, sola cautio iuratoria sufficit, 1 ē. eo ex tenore & inf. eo. cum desideres. Cum verò pro contumacia vel crimine manifesto, sufficiens dēt cautio præstari inf. e. proxi. ex parte. vbi de hoc. sic etiā cū data ē possessio cā rei seruandæ. sup. de de questr. ad hoc. in fi.

EA nosc itur.] Primo exceptionem ponit: Secundo regulā ibi, Alios. Terno quandā determinationem ibi, Si verò. Ab.

CASVS. In princ. huius decre. dī, q episcopus quatuor personas absoluere potest ab excōicatione ꝓpter violentā manuū iniectionem in ecclesiasticam personā, satisfactione præstita, iuxta facultates ipsarum. Alij verò omnes siue pauperes siue diuites, ad Apostolicam sedem vel eius legatum ꝓ absolutione sua se præsentent. Si verò tempore infirmitatis timore mortis à suo prælato fuerit absolutus, per iuramētum præcipitatur eidē, vt sanitate recepta, ad Romanam ecclesiam vel eius legatum accedat, mādatū Apostolicum recepturus. Nota q mulieres, senes, valetudinarij, & mēbrorum destitutionibus impediti, ab episcopis possunt absolui. Item facultates in satisfactione semper considerandæ sunt. Item delictum semel punitum iterum puniri nō dēt. e Mulieres.] sup. eo. mulieres, & inf. eod. quamuis. vbi multę tales ponę excipiunt. f Valetudinarij.] sili q infirmitatē absoluuntur, ita tamen q si conualuerint, sedem Apostolicā visitabunt, mandatū Apostolicū recepturi, ī. eo. de cætero. & inf. eo. q. de his. & c. q̄uis, in fi. & hic in fine.

g Iuxtà facultates.] Hoc semper intelligendum est secundum q satisfacere potest, q si non potest, in pœnam aliam potest commutari. ar sup. de maledic. c. 2. Vel expectet quamdiu facere possit cautione recepta. sup. de sol. c. pen. vbi de hoc nā inanis est actio, quā excludit inopia debitoris, sup. de rest. spol. olim, ff. de dolo nam 1. Ber.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

h Pauperes.] ī. eo. q de his, & c. q̄uis, ꝯ. Sol. ibi loquit de his, q tāta paupertate laborant, q ad curiā ire non possunt, hic de his qui possunt ire, licet pauperes sint.

i Legato eius.] inf. eo. ad eminentiam. & c. quamuis quod ex officio legationis licet. sup. de off. lega. quod trā slationē. Alij verò legati, qui de latere Papę nō mittuntur seruent quod dicitur sup. de off. leg. c pe.

K Recepturi.] sup. eo. de cætero. vbi de hoc.

¶ Cū ꝑstat ꝑ iniectiōe manū ñ sufficit cautio iuratoria nisi ex forma dari hoc ꝑringat & sic loquūt istaiura iniò regrii, q primo satisfaciat, inf. ca. ꝑx. ēm Hos cōcor. B. de app. puenit, ī vlt. glo. ī. de iud. postulasti. & facit ī. e. parochianos Io. And.

¶ Aliàs ita: ꝑ iuramētū sic iniūgat eisdē vt &c. aliàs ita: iuꝝ m iniūgat eisdē, vt &c.

†Dictio, Apostolicū, deest ī uetustioribus codicibus.

Cum

CVm Dno sunt dicti. Secundū ibi. In articulo. Ab.

CASVS. Aliquis est excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericum, sed nondum est denunciatus: quæritur, vtrum ab alijs sit vitandus? Respondet Papa, licet nondum sit denunciatus, debes illum euitare, nisi forte id tibi soli constet: in quo casu ipsum priuatim tantūmodò debes euitare, vt rubore confusius, pro latenti excessu satisfaciat, q̄ diu ab ecclesia toleratur. Secundo quæritur: Aliqui occidunt clericos, qui cōtempto habitu clericali tyrannidi & enormitatib. se immiscent, quæritur, an occisores prædictorū clericorū sint excōicati: Respondet Papa q̄ in odium clericalis excessus, & terroré & correctionem similiū excommunicationis sniam non incurrūt, tñ pnia aliquantulū alperior est illis impoñda, quā si in laicos talia cōmisissent. Nota q̄ excommunicatus debet euitari antequā denuntietur in publico. Itē clerici, qui habitum contemnūt, & enormitatibus se immiscent, amittunt priuilegium suum post trinam admonitionem: & talium occisores ñ incidūt in canonem. Item ex persona augetur crimen: quia quāto gradus altior, tanto lapsus grauior.

¶ Ca. 3. e. ti. I 2. ꝑpil. pars huiꝰ decretalis i ecū nō ex homine. supra d iu. Et vid Felinū i c. Rodolphꝰ. ñ. d ret ti. Comar. in. i c. alma mater. de sēt. ex. lib. 6. par. 1. §. 2. & Nauarrū Manuali cōfessariorū, c. 27. n. 8 & exminores, &c.

Glo. seq. trib. rationib. adiunct. tex. & ponit cōtrariā opinionē.

a Denunciatus non sit.] Et sic quæritur si aliquis excōicatus statim de ipso vitar., quāuis non sit denūciatus: vt si solus hoc sciā, vt hic dicit & 6. q. 2. si tñ. & c. placuit, ar. 2. q. 7. plerique

¶ De hoc articulo q̄d nuc fit tenēdā vide extrauagātē Martini V in 3. illio Cōstātien. & quadoctores supra citati adde 3. cōsiliū Late rān. sub Leone x. sessio. 11. bulla in ci. primitiua illa. §. statuimus insuper.

quia non licet torturari nō debuit, ff de act. emp. & vē. l. 1. in fi & 93. dist. si inimicus, q̄a excōmunicatio executioné secutrahit. sup. de app. pastoralis. & denūciatio nō fit nisi propter ignorantes. Deus enim ligat & nō hō. 11. q. 3. nemo cōtemnat. Io. Faucn. Sdixit, & malè, q̄ ante denuntiationem i non est vitandus.

b Contempto clericali.] Propter hoc solum non perdunt priuilegium. sup. eo si verò aliquis. nisi post trinam admonitionem. inf. eo. in audientia. & c. contingit 2. & sup. de apostat. c. 1.

Glo. seq. Ile duas cōtor. & duo iura in 3riū & soluit.

c Minime coercentur.] Sic inf. eo. perpendimus. & 3. de apostat. c. 1. ar. contra. inf. eo in audientia. & c. contingit 2. vbi exp̄ssatur admonitio hoc intelligit de his, qui non tunt cōtēti arma portare, sed ītuis enormitatib. se immiscent, vt hic patet. & sup. de apostat. c. 1. &

CAP. XIIII.

CVm † non ab homine: & infra.

¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd à communione illius, qui pro sacrilega manuum iniectione in clericum, in edictum excommunicationis incidit, licet denunciatus [a] non sit, debes abstinere: nisi fortè id tibi soli pateret: in quo casu ipsum priuatim tantūmodò euitabis, quandiù ab ecclesia toleratur: vt saltem verecundiæ rubore suffusus, pro latenti excessu satisfacere cōpellatur. ¶ In articulo verò secundę quæstionis respondemus, quod occisores clericorum aut presbyterorum, qui contempto [b] clericali habitu tyrannidi & enormitati se inuerecundè immiscent: in odiū clericalis excessus, & terrorem atque correctionē similium, canone latę sententię minimè [c] coercentur; inungatur tamen eis pœnitentia competens, aliquantulum alperior, [d] quam sit in laicos qui talia commisissent.

¶ Item.

Ante absolutionem communicandum non est excommunicato, licet inuenerit pa-

rare mandatis ecclesiæ, vel composuerit cum offenso. b. d. Infamato de excommunicatione communicandum nō est, nisi purget: vel ad cautelam absoluatur, b. d. secūdò.

CAP. XV.

CVm † desideres: & infra. Fuit autem primę quæstionis tenor huiusmodi: vtrum alicui excommunicato, qui mādato ecclesiæ stare iurauit & ante absolutionem episcopus ei communionem [e] reddidit, sit communicandum ab alijs; & an episcopus id facere debeat. ¶ Cui quęstioni taliter respōdemus q̄ cum cautio iuratoria, quam hodie qui excōicati sunt, præstant, potius ad cautelam [f] ex consuetudine ecclesiæ, quam rigore canonum sit inducta: neque momenti tam validi reputetur, quòd nisi absolutionis beneficium fuerit consecutus, ille qui excōmunicatur, debeat cōmunioni aliorū restitui præsertim cū ex eo iuramento absolutionem cōsecutus non sit, & constet eum excommunicatū fuisse, & verum sit absolutū nō esse: nec episcopus, nec alij debent cōmunicare

inf. eo. perpendimus. contraria intelliguntur de his, q̄ taliter non excedunt, licet portent arma: vndè illi viq; ad trinā admonitionem gaudēt priuilegio suo, vt dicitur. fin. i. sup. de vita & hon. cle. c. vlt.

d Asperior.] Nota, quod ex persona augetur crimen. 40. dist. homo. ff. de re milit. omne delictū. §. 1. de pę. dist. 1. §. aut facta & sup. ti. proxi. quæstum. 3.

CVm desideres.] Quatuor sunt dicta, s. in ibi, Cum qōnit Tertium ibi, Secundæ quęstionis. Quartum: ibi, Tertio loco. Ab.

CASVS. Primo talis qō hic ponit: Aliquis erat excōicatus, iurauit stare mandatis ecclię, ꝑs ante absolutione reddit ei cōionē, quęritur, vtrum sit ei ab alijs cōicandū: & an ꝑs ei cōicare debuerit? Rndet Papa, q̄ iuratoria cautio, qua ꝓstant excōicati potius ad cautelā ex cōsuetudine ecclesiæ introducta est quā ex rigore canonū: nec ꝓp iurām dēt quis dici absolutus, nisi absolutio sit secuta, nec oēt ad cōionē restitui aliorū cū constet ipsū excōicatū esse, & verū sit eū absolutū nō esse, nec ēps nec alij debet ei cōicare, nisi secundū formā eccl̄ę post iurām fuerit absolut⁹, q̄a q̄ excōicato cōicat, ex cōicat⁹ ipsa, qō talis é: publica fama é aliquē esse excōicati ꝓp violētam manuū iniectionē in clericū q̄rit, an ꝓp famā illā dēat cuitari? Rndet Papa q̄ nec ēps, nec alij dēnt ei cōicare, nisi d hoc ad arbitriū epi se purgauerit, vel saltē ad cautelā fuerit absolutus. Tertia qō est: Aliqs verberauit clericū ꝓpō mediāte clericus cū suo verberatore cōposuit, & ille sibi recōciliat⁹: q̄rit, à sit ei cōicādū ab alijs? Rndet Papa q̄ si ille clerico satisfecerit, eccl̄a tū q̄ offendit ꝓp hoc ñ satisfecit: & nisi fm formā eccl̄æ fuerit absolut⁹, nō é ei ab alijs cōicādū. Nota primò q̄ iurām si é de subita absolutiōis: vñ si omittat i absolutiōe, nihilomin⁹ absolut⁹ è, q̄ sic absolvitur. Itē fama i hoc ꝓbat. Itē ꝓp famā indicit purgatio. Itē excōicatus duos offēdit, pionā q̄ latit, & eccl̄iā, & vtrisque satisfacere debet, alias nō debet absolui. Item forma eccl̄iæ in absolutione est necessaria.

¶ Ca. 4. e. ti. I 2. ꝑpilat. Et pro intellectu textus & glossę, an & q̄s liceat cōicare cū excōicato vid B. Thom. q̄stionib. additis ad 3. par. q. 23. art. 2. & seq. ad latissimè per Syluestrum verbo excōicatio. 5. & 6. ¶ de consuetudine.

e Cōionē reddit.] & male, q̄a cū ipse dēat alios ꝓhibere ipse hoc facere nō dēt. ff. si ter. ui. ē. l. altius. ñ. de ust. ex l. ñ. c. unico. vbi de hoc. in Auth. vt dif. tud. hæc autē ita in fi. col. 9. & 19. q. 1. in canonibus.

f Ad cautelam.] Vbi post absolutionem timore iurē

similis

ſimilia pertimeſat,23.q.vlt.peſſimam, & ſic iurm non eſt de ſubſtantia abſolutionis,vt ĵ.dicam. Item argu. ꝙ aliquid faciendum eſt ad cautelam futurorum.13.diſt. in noie dñi,& ĩ.de elec.licet, & 63.di.cum Hadrianus. & exempla præſentia nos præcauere faciunt in futurum,8a.di.plurimos, ad fi. & ff. loca. li ꝙs domum §.i.

a Præſtitũ.]Secũdũ ꝙ dictum eſt ĩ.eo.ex tenore,ſed forma eccl'æ obſeruari gñaliter, dẽt, nec omittit niſi ex cã.ĵ.e ſup eo,ſd ſi iurm omittatur,nihilominus tenet abſolutio.

[Gl.ſeq ponit ſ. caſus quib. participans excõicato non incurrit minorem.

b Excommunicationis pœna n cõtrahit.] niſi in caſibus q continentur n ihis Verſibus.

Hęc anathema qui dẽ ſoluunt ne poſſit obeſſe.

Vtile,lex,humile, res ignorata,neceſſe.

Vtile ꝓp vtilitatẽ meam:& ne ille commodũ hẽat poſſum cõicare excõicato, ĵ.eo.ũ vere.ĩtẽ ꝓp vtilitatẽ excõicati poſſum ei cõicare in his quæ ptinent ad eius ſalutem. ĵ.eod. rñio. & c.cum voluntate, in prin.& 11.q.3. anteceſſor.& c.cum excõicato,lex: ꝓp eandem legem quę ẽ viro & vxori, vxor põt cõicare viro, 21.q.3. qm multos & ĵ.eod. inter alia.Humile, ſicut eſt i filijs, ſeruis, ancillis,mercenarijs, & in proximis,ꝙ or. Res ignorata: vt hic ex eo quod dicit,ſcienter,& in c.quoniam,& ĩ.de hom. c.ſicut §.illi præterea,ita quod ignorantia non ſit craſſa,ĩ.de cler.excom.mino. Apoſtol. ex & 12 q.2.qui & humanis. Neceſſe:vt in c.quoniam multos, arg.ĵ.eod. inter.T.

c Si publica fama.]No ꝙ ſi fama eſt aliquem eſſe excommunicatum,vitãdus eſt,1 ſi.ĩ.de cle.exc.mi.illud. Et ita fama facit probationẽ, & fama impedit mrimonium contrahendum,ĩ.de conſang.& affin c.ſuper eo. d Ad cautelam.] ĵ.eo venerabili,& ĩ.de app. ad præſentiam.& de con te. diſtin.4.ſi nulla,argu. vt ſic fama tollatur.

e Quam offendit.]Quam ille dimittere non potuit. 23 q.4 ſi is qui.& 73.di.Siſonitanæ & eſt ar ꝙ hæc iniuria non ſolum ſit iniuria to,ſed toti ordini clericali ĵ.eo.contingit,ĩ.de ſo.cõp ſi diligenti. vñ iſte nõ potuit pacifici ſup iniuria,quatenus eccleſiam contingebat, niſi forma eccleſiæ fuerit obſeruata,vt hic dicit.

[Gl.ſeq.quærit arg.negatiue & ſol.contrarium.

f Niſi forma eccleſiæ.]vt ſcili et iuramento præſtito ꝙ ſtabit mandato eccleſiæ, abſoluatur,vt ĩ.eod. cap.1. eidem,niſi fuerit ſecũdũ formã eccleſ'æ, poſt iuramẽtũ ꝑſtitũ [a] abſolutus: quia qui cũ excõmunicato ſcienter cõmunicauerit,excõmunicationis pœnã contrahit [b] cum eo.

¶ Secundæ q̃ſtioni hunc finem duximus imponẽdũ,ꝙ ſi publica † fama [c] eſt,aliquẽ verberaſſe clericũ:nec ep̃s,nec alius cõmunicare ſibi dẽt:niſi ad arbitriũ ep̃i d̃ hoc ſe purgauerit: vel ad cautelã [d] abſolutionis beneficium conſequatur.

¶ Tertio loco tua diſcretio requiuit,ſi clericꝰ verberatus ep̃o mediante,cũ ſuo verberatore cõpoſuerit,& ille recõciliatus ſibi fuerit,an ꝓ hoc is debeat ad aliorũ cõmunionẽ admitti? Sup quo reſpõdemus,ꝙ licet ille,qui violẽtas manus iniecit ei quẽ læſit, ſatisfeciſſe taliter videatur:eccleſ'æ tamẽ q̃ offendit, [e] ex hoc nõ ſatisfeciſſe dignoſcit: & niſi forma eccleſiæ, [f] q̃ pro abſolutione taliũ introducta eſt, obſeruetur, nõ eſt cõmunicãdũ eidẽ.

¶ Idem.

Sacerdos ei̇̃ciens regulare de eccleſia officia diuina turbantẽ,excõmunicatus nõ eſt.

CAP. XVI.

VEniẽs ad ſedẽ Apoſtolicã I.lator præſentiũ ſua nobis aſſertione monſtrauit,ꝙ cũ matutina officia celebraret, q̃dã monialis eccleſiam ingrediens,cum alio clerico ludendo,impedimẽtũ præſtabat,quo minus Deo diuinũ poſſet obſequiũ exhibere,vnde memoratus ſacerdos cõmotus,vt liberius poſſet circa diuinorũ celebrationẽ [g] vacare,manib.in eã appoſitis, vt extra eccleſiam poneret, cũ nollet exire, in † trahẽdo ipſã, coegit eandẽ extra † eccleſiã reſidere: ſed tu illũ propter hoc tanq̃ excommunicatũ euitaſti, & facis ab alijs euitari.

¶ Idcòq;mãdamus,quatenus ſi res ita ſe habet, eũ de cętero nõ euites:cũ ex hoc [h] ipſum excõicatũ nullatenus videamus.

g Celebrationem.]Ex hoc præſumitur ꝙ bono zelo, & non animo iniuriandi manus in eam appoſuit: ſola enim temeritas & violentia notatur ĩ.eo.c.1. & 17.q.4.ſi quis ſuadente.Et ita patet, ꝙ ſacerdos turbantem a officium diuinum, ſine pœna excommunicationis põt expellere de eccleſia, & quilibet alius ratione officij, quod obtinet in eccleſia,& etiam ſenatores de ipſa eccleſia.infrà eo.cum voluntate,§.2.vbi notatur in quib. caſib.excommunicatus non eſt,qui manus mittit in clericum.

h Ex hoc ipſum.]i.ex hac tali & leui caſtigatione nõ incidit in canonem, & maximè q̃ in propria perſona volua

1 Licet fortaſſis non ſit excõmunicatus.Ad idem c.licet,e.tit. lib.6. Sed vide oino S. Thomam, Quodlibeto 4.art.14. ex. lib.4. Sẽt. diſt.18. q.2. art.4.q.2. & ĵ.

2 Hoc verũ ẽt ſi magiſterium non hẽat ſup illos, vt optimè poſt Hoſt. docet hic Io.And. & alij ꝛc in nouis.

§ Vide Dñi cũ in ca. ro humani. §. vlt.de hom. lib.6.

ſ Cap. ſ.eo. ti.in 2. cõp.

† Aliàs extrahendo, aliàs, vi trahendo.

† Aliàs ſtare intra eccleſiã reſidere.

voluit exercere, arg. ꝛ. eo vniuersitatis, ff. locati, item quæritur. §. Iulianus, ff. ad leg. Aquil. sed & si quemcunque, §. vlt. Ala.

PEruenit.] CASVS. Aliqui leuem & modicam iniuriam inferunt clericis (vt dicunt) propter quam sunt excommunicati. Do. Papa committit arbitrio episcopi, vt videat an leuis sit iniuria, vel nō: & si iniuria leuis fuerit, eos absoluat, aliàs ad Papā remittat eosdē. q. dā volūt dicere, q̄ hæc decretalis ꝓtinet gr̄ā, & si est ius, q̄ hic ōf. No. q̄ epi pōt absolvere de leui iniuria clericis irrogata.

† Cap. 6. eo. ti. in 2. cōp. pars c. pue. nit, 2. ē. de te stib. cog. Vide Card. cōs. 42. inci. Reverēdissime pī, & S. Antonniū pa. 3. tit 24 ca. 1. §. 3. & Host. in summa hoc eod. ti. §. sed & dicunt q. dam.

a Arbitrio.] Alanus dixit, q̄ hæc decretalis ꝓtinet spālē in fulgētiā. Alij dicūt, q̄ ius cōe ꝓtinet, ad q̄ ergo posita est, ī. 9. di. si Romanorū, vt officeret potius q̄ ꝓdesset, & in errorē duceret? q̄ cōtineat ius cōe, ē arg. 3. in cōst. Gregorij in pri. libri. & sic q̄ hoc licitum est epīs tales absoluere q̄ modica iniuria & leui irrogata, & hmōi leuis iniuria pōt leuiter emendari, ī. de acc. cum dilecti 1. quæ ēt non infamat, ī. de re iud. cū te. vñ satis pōt epi beneficio huius decreti absoluere tales ex generali concessione. Vel dicas vt Ala. q̄ est securius.

† Cap. 7. eo. ti. in 2. cōp. & de intelle ctu vide Co marruniam, in cap. alma mater, de sent. excom. lib 6. par. 1. §. 3.

¶ Idem.

¶ *Excommunicati pro leui manuum iniectione in clericum possumus per episcopum ab solui. h. d. secundum communem lectiuram: & est textus singularis.*

CAP. XVII.

PEruenit † ad nos: & infra. ¶ De his absoluendis, qui clericis non enormem, sed modicam & leuem iniuriam irrogarunt, tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.

¶ Idem.

¶ *Clericus, qui scienter & sponte participat excōicato in diuinis officijs, excōicatus est excommunicatione maioris: & tantum absoluendus per Papam, h. d. secundum Ponormitanum.*

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis: & infra. ¶ Verum clericos, qui scienter & sponte participauerunt excommunicatis à nobis, & ipsos in

† Cap. 8. eo. ti. in 2. cōpi.

† Aliàs ita, q̄ non solū, hā qui &c.

† De pœna clerici incendiarij vide q̄ Bernardinū Diaz. ī prac. cri. can. c. 90. Iure ciuili quæ punis tur incendiarij, vide l. data opera. & ibi gl. & Salicetū C. qui acc. non pos. adde Bar. in l. 1. & ff. de offi. præfec. vigil.

s Alias §. Incendiarij.

tia cum illis ligantur: vnde remitti debent ad suum excommunicatorem absoluendi, ī. eo. nuper, & c. ē concubinæ. Et hoc verius credo. Ber.

TVa nos.] Primo ponit decisa consultatio: Secundo respontio: ibi, Fraternitati. Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à dño Papa, vtrū illi tantum ab ipso sint absoluendi, qui manus violentas in clericos iniecerunt. Rōdet Papa, quod nō solum qui violentas manus mittūt in clericos; sed ēt incendiarij pro incēdio sunt excommunicati, postquam sunt p̄ sniam ecclesiæ publicati, à sede Apostolica sunt absoluēdi: & hoc statutū fuit ꝓpter enormē delictum, quibus præcipiendum est p̄stito iuramēto, vt de cætero talia non committant, & iuxta facultates suas satisfaciant, sicut præcipit excommunicatis pro iniectione manuum violenta, vt 24. q. vlt. pessimam. No. q̄ non solum verberātes clericos a dño Papa sūt absoluendi, sed ēt incendiarij postquam sunt p̄ sniam e eccl̄ie denotati.

a Temerarias.] Largius est hoc intelligēdum, q̄ si violētas dixisset, q̄dā. n. manus dicuntur temerariæ, sed non violētæ, ī. e. contingit.

d Incēdiarij.] Incendiarij. n. excōicandi sunt, 23. q. vlt. pessimā, & ſm leges ignis tradunt ff. de incendi. naui. q̄ ædes, vel capite puniunt, ff de pœn. l. capitalium §. nonnunquam. cum distinctione illius, §. nonnunquam.

e Publicati.] Ergo vī hic, q̄ ipso facto sint excōicati, aliàs non vī q̄ hāret locum publicatio, & sic est ar cōtra. 23. q. vlt. pessimam, vbi præcipiunt excōicari: vñ quidam restringunt hoc ad incendiarios ecclesiarum & religiosorum locorum ī. e. conquesti, & 11. q. 3. canonica, & 17. q. 4. omnes ecclesiæ, vnde post publicationem à Papa tñ sunt absoluendi, & hoc in odium eorum statutum fuit, hic ad terrorem aliorum. Sic q̄q; priuatur aliquis ecclesiastica sepultura ad terrorem aliorum. ī. de turne. c. 1. & ī. de rap. uper co. sed quia hic non distinguitur, de omnib. intelliga s Tñ non credo q̄ oēs incendiarij gēaliter ipso iure sint excōicati, nisi de incendiarijs ecclesiarum: cū de alijs non inueniam. Et per hanc dec. non probat q̄ ipso iure sint excōicati: sed illis primo excommunicatis ab epīs subsecuta publicatione, ac denuntiatione, Papa per hanc decreta. reseruat sibi

CASVS. Aliqui erāt excōicati à Papa pp̄ suos excessus: quidam clerici scienter & sponte participauerunt illis excommunicatis, & ipsos in officijs receperunt: q̄ri à quo isti clerici sint absoluendi? Rōdet Papa, q̄ isti clerici eadem sñia sunt ligati cum illis excommunicatis, & ab ipso Papa sunt absoluendi, vel isti erant excommunicati cum oib. suis participantib. vel participauerunt clerici isti illis in crimine. No. q̄ communicantes excommunicatis à Papa, ab eo tantum sunt absoluendi.

[Gl. seq. ponit tres, lec. & recitari potest obiiciendo de decreta. nuper, ī. eo.

b Eadem.] Scilicet quo ad priuationem sacramentorum, & sic intelligitur 11. q. 3. excommunicatos, & c. seq. vel fortè hi fuerunt excommunicati cum omnibus participantibus eis, 11. q. 3. excellentissimus, ī. eod. quod in dubijs, in fi. & ita expone, eadem sententia scilicet maioris; vel isti participauerunt excommunicatis in eodem crimine criminosis: & ita eadem senten.

eorum absolutionem, ad terrorem, vt dixit. aliàs epi possent absoluere omnes incendiarios, inf.eo.nuper.

AD eminentiam.] Primò ponitur dubitatio: Secundò dubitationis decisio: Secunda ibi, [Super quo. Abbas Sicul.

CASVS. Quidã dubitabat, vtrũ illi sint ℣ absolutis habẽdi, qui à Cardinalib. de latere Papę missis absoluunt ab excõicatione, q̃ incurrũt ℣ violẽta manuũ iniectione i clericos, vel in aliàs religiosas p̃sonas, cũ ipsi Cardinales nullũ sup hoc mandatũ expressum ostẽdant: quęsiuit à Papa q̃d iuris sit: & ipse rndet qđ illos dẽt hñe absolutos, quos constiterit à talib. beneficiũ absolutionis adeptos. Not. ℣ legati qui mittũt à latere Papæ, licet nõ habeãt mandatũ speciale, absoluere tñ possunt excõicatos.

†Ca.9.e.tit. 12.cõp. Pręter doctores hic vide Panormita. & alios in c.q̃uis, inf.e.tit.

a A latere.] Qui dicuntur missi à latere dñi Papæ, hẽs ī. de off.leg.c.pen. & vlt. & in cõst. Inn. 4.eo. ti.officij nostri.

†Aliàs, oẽs, vt hic obseruat Host. sed in Vaticanis vt est impũssum.

b Pro tempore.] id est, postq̃ egressus est vrbẽ, quousq. reuersus est, licet iurisdictionẽ nõ habeat nisi in ea prouincia, q̃ sibi decreta est, ff. de offi.proconsul.l. j.& vl.& hoc ex off. legationis licet eis, quamuis de hoc non habeant speciale mandatũ: vt hic dicit. & ī.de of. leg.post translationem, & ī.eo.quamuis, & sup.eo.ea nosc itur, de alijs qui non sunt missi de latere Papæ. an possint tales absoluere, habes ī.de offi. lega.c.pen. & vlt.

ANobis.] Primo ponitur quæst. Secundò solutio ibi, Ad quod. Abb. Sic.

CASVS. Quidam eps protulit sniam excõicationis sub hac forma: Qui furtum fecerit, sit excõicatus: q̃ritur vtrum hæc gñalis snia referatur ad subditos excõicatoris tñ, an extendatur ad oẽs, qui non sunt de iurisdictione illius? Ad hoc rndet Papa, q̃ hæc snia non ligantur nisi subditi ipsius excõicatoris: nisi fortè plus contulerit maiur auctoritas delegantis. Not. quod snia iudicis non ligat vel absoluit illos qui non sunt de sua iurisdictione. Item sententia quæ certas personas comprehendit, auctoritate maioris extenditur & prorogatur ad alios, qui non sunt de iurisdictione proferentis. Item sententia quæ nulla est potest rata haberi, & erit aliqua.

c Quisquis furtum.] Hac forma verborum omnes nominatim intelliguntur excommunicati, qui furtum committunt, tanquam expressis proprijs nominibus, ff. de libe. & posth. nominatim & Insti. de exhęre. libe. §. masculos.

[Glo. seq. obijcit & soluit, contra solutionem obijcit & respondet, demum quærit, arguit pro & contra, & soluit.

d Non nisi subditi.] Sed contra videtur, quia ratione delicti efficitur quis de iurisdõne illius, q̃ tulit sententiam, 6.q.2. placuit, & 1.q.6. ibi enim causa, C. vbi de enim. agi. opor. Auth. qua in ℣incia, & ī. de priui. ex tuarum. vbi de hoc, ergo vniuersi ligant. cum quantum ad hoc sint eius subditi. Rñdeo si gñaliter intelligitur, quisquis furtum fecerit vbicunq; clausula ista non refertur nisi ad subditos, vt dicit hic: q̃a extra parochiã suam nullam hẽt iurisdõnem: vñ illa snia nõ extenditur vltra terminos iur. iurisdõnis, & ff. de iurisd. omn. l. vlt. & ī. de offi. leg. nouit. Cõprehendit ergo tñ subditos suos ẽt delinquentes in eius parochia, cũ ex hoc ipsi subditi sint: nã ratione delicti fortiũ quis forũ, ī. de fo. compe. c. vlt. & in ℣si. cõcor. nam & ℣ies prouincię ad uersus extraneos homines hẽt impertũ, cũ malũ cõmiserint, ff. de off. ℣si. l. j. nec distinguit vñ sint, vt ibi. Sed vñ ℣ q̃ talẽ snĩam nõ sint ligati alij de alia prouincia cum ipsi ignorẽt talẽ snĩam, licet ibi delinquãt, & efficiãt de foro illius, vt per hoc illos possit punire? snia. n. non ligat ignorãtes, & ꝑcipuè illos quib. publicata non est 82.d. proposuisti, 16.d. quid dicitis. Dicas ℣ bñ sunt excõicati quia incidunt in factũ damnatum, & quicunque facit factum iam per sententiam excommunicationis damnatum, iudicatur excommunicatus quasi a canone, arg. 24.q.1.c 12.& j.& propter delictum ibi commissum intelliguntur esse de parochia sua, & sic excommunicati sunt, nec excusantur eo quod dicunt se ignorasse sententiam, quia ipsi cum rem illicitam & prohibitam faciant, statim sunt in culpa, a & potuerunt quærere de hoc. Quid ſi moriatur vel transferatur ad aliam ecclesiam, qui tulit illam sententiam, nunquid tenet post mortem vel recessum, vt qui contra faciant sint excommunicati? Videtur quòd sic, quia scripta episcoporum anathematizant etiam post mortẽ, & facere pũt decretum: ita vt qui cõtra facit puniatur, 3.q̃.4.nullus, & ī. de maio. & obed. c.2.& sup. de offi. leg.c.vl. arg. contra: dicit lex, quod interdictum non durat vltra iurisdictionem interdicentis, ff. de pœn. l. vlti. dici potest, quod interdictum siue sententia excommunicationis simpliciter lata non durat vltra tempus proferentis, nisi successor eam confirmet, & ratam habeat. Sed cum diffiniendo statutum siue decretum aliquod facit, ligat etiam post recessum: quia statuta talia perpetua sunt, ī. de off. lega. e. vir. ff. de off. præse. vrb. l. 1.§. vl. C. de postul. l 1. nisi expressim per successorem reuocetur. Ber.

e Nisi fortè plus.] Arg. quod sententia quæ nulla est, potest rata haberi, & erit aliqua, 2.quæst.1.in primis. Ber.

CONQUESTI:] Primò ponitur querela: Secunda iudicium datio: Secunda ibi, Quoniam igitur Abbas.

CAP. XX.

ADtemin̄etiam sedis Apostolicę: & infra. ¶ Sicut ex parte tua nostris est aurib. intimatũ, tibi exstat dubium, vtrũ absolutionis beneficiũ assequantur qui pro iniectione manuum in clericos, vel aliàs religiosas personas excõicationem incurrerunt, & à legatis Cardinalib. qui à latere a Romani Pontificis destinantur pro tempore, b absoluũtur: cum iidem legati mandatum super hoc non ostendãt expressum. Super quo id à te volumus obseruari, vt eos th habeas absq; omni hæsitatis scrupulo absolutos, quos constiterit à talibus beneficium absolutionis adeptos.

¶ Idem.

¶ Generalis excommunicatio non ligat nisi subditos proferentis.

CAP. XXI.

ANobis† fuit ex parte tua quæsitum, vtrum si quis ita pronunciauerit: Quisquis furtũ fecerit excõicatus sit, hęc generalis clausula ad ipsius excõicatoris subditos referatur, an generaliter extẽdatur ad omnes, qui non sunt de iurisdictione illius? Ad ℣ dicimus quod hac sentẽtia non nisi subditi d obligant: nisi fortè plus e cõtulerit maior & largior auctoritas delegantis.

¶ Idem.

¶ Qui cum effractione spoliant ecclesias, excommunicati sunt, & per Papam tantum post denuntiationem absoluuntur.

CAP. XXII.

CONq̃sti† sũt nobis Regi. canonici, ℣ I-

†Ca.10.e.tit. 13.cõp. † Intellige hãc decretalẽm sm illã c. 2.de cõst.l. 6.& de intellectu vide Couarruuiã in ca. alma mr. de sent. excom.li.6.pa. & §.10.

† Neq; extẽdit ad subditos extra dioc̃esim suã furtũ cõmittentes, q̃d declarauit Bonifaci⁹ octauus i c.2.de cõsti.li.6.& recte hic admonet glo.

†Ca.11.e.tit. in 1.cõpi.j.

a Nõ sequit sm Host. si obligati sũt ad culpã & ad pœnã induc̃ q̃ maior. accusa. post ca.& C. de adul.l. fi ca. dicit ergo arbitrandum hoc ex nouitate ad uentus vel ex mora q̃ traxit in loco & in dubio relinquend⁹ iudicio, ī. eo. si vero, a. la. And.

CASVS. Canonici Regiñ. conquesti sunt Domino Papæ, ꝙ I. de Malafrena, & quidam alij sequaces illius, quasdam ecclesias Regiñ. epatus fregerunt, spoliantes eas: Mandat Papa quibusdam, quatenus si est ita, prædictos sacrilegos excommunicatos denuntuent, & faciãt arctiꝰ euitari, donec passis iniuriã cõgruè satisfaciant, & cũ litteris veritatem continentib. ad Apostolica sedẽ accedãt. No. ꝙ effractores ecclesiarum ipso facto sunt excõicati, & post denuntiationem excõicationis eorum, à solo Papa sunt absoluendi, vt hic videtur.

[Gl. seq. arg. & distinguit, ponit opi. Hug. quam determinat.

a Excõicatos nuncietis.] Ergo vt ex hoc ꝙ ipso iure sũt excõicati huiũi sacrilegi, ꝙ verũ est de huiũi violatorib. & effractorib. ecclesiarum siue incẽdiarijs, 11. q. 3. canonica & 17 q. 4. oẽs ecclesiæ, de quib. intelliguntur illa duo capitula. Alij verò non sunt excõmunicati ipso iure, sed excõicantur vt dictũ est ℨ. eo. tua. Hug. tamẽ dixit, quòd illa cõnẽ sunt latæ sententiæ, sed hęc decr. contrarium ostendit, & ita etiam seruatur. sed Hug. intellexit c. illa nõ de effractorib. ecclesiarũ, † sed de his qui alunde aliqua rapiunt præter effractionem.

† Hæc duo verba, ꝙ eis desũt i vetustiorib. & emendatioribus exẽplaribus, & in omnibus Vatic. est.

† Adde quis sit effractor in l. 3. ℨ. effractura, & ibi no. ff. de of. præfec. vig.

† Ca. 12. eoti. in a. cõp. Et de intellectu ꝓter doctores hic vide Albericũ in repertorio nec cõm. de hær. li. 6. q. 14. circa finẽ. & de materia Syluestrũ verbo, excõicatio. 6.

b Repręsentẽt.] Ex quos. n. incendiarij vel effractores ecclesiarũ publicè denuntiati sunt, non possunt absolui nisi à Papa: sed ante benè si satisfacere volunt, quia conditor canonis ante denuntiationem eorum non retinuit sibi eorum absolutionem, inf. eo nuper, & hoc ad terrorem omnium statutum fuit propter enormitatem excessus, sup. eod. ua B r.

de Malofrena, & eius sequaces, quasdã ecclesias Regiñ. episcoparus violẽter confregerũt, easq; spoliare minimè dubitarũt. ¶ Quoniam igitur grauia sunt, nec clausis debent oculis prętereriri: Mãdamus, quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excõicatos [a] nuncietis, & faciatis sicut excõmunicatos arctius euitari, donec passis iniuriam congruè satisfaciant, & damna (proteis) data resarciant, & cum litteris vestris rei veritatem cõtinentibus Apostolico se conspectui repręsentẽt.

¶ Idem.

¶ Percutiens, vel etiam interficiens clericum se dimisso clericali habitu sanis enormitatibus immiscentem, non tenetur ire pro absolutione ad sedem Apostolicam generaliter summari potest.

CAP. XXIII.

PErpendimus† ex litteris tuis, ꝙ quidam sacerdos pro eo, quod se filium regis falsò nominare præsumpsit, & armis acceptis seditionem fecit & guerram, à B. Comite iustus est fustigari: qui postea eius mandato traditus patibulo, expitauit: & inf. ¶ Fraternitati tuæ duximus respondẽdũ, ꝙ si memoratus sacerdos tali modo excessit, & nõ propulsando, [c] sed inferendo iniuriam fuit occisus: nõ videt nobis ꝙ interfectores eius propter hoc ad obtinendã absolutionẽ, [d] Apost. sedem adire cogantur. [e] Tu verò qui merita personarum bene nosti, ꝓportionem eis competentem [f] iniungas.

¶ Idem.

¶ Iudex ecclesiasticus faciẽs percuti clericum per laicum, etiam causa disciplinæ, excõmunicatus est, & ipse & verberans pro absolutione tenentur ire ad Papam.

CAP. XXIIII.

VNiuersitatis† vestræ consultationem accepimus, qua nos requisitis vtrum laicus incidat in excõmunicationis edictum, qui ad iussionem†

† Ca. 13. eoti in a. cõpi. Et vide hic ꝙ alijs Hostiẽsis. Bonifa.

† Ergo illicitus non est Dñis ob temperãdũ. facit ꝙ no. Balous in l. ferum, C. ad l. Iuliam de ui publi.

priuilegium canonis, si quis suadente ℨ.

c Non propulsando.] Nam vim vi repellere licet, ℨ. eo. si verò. ℨ. 2. & ℨ. de homi. significasti, vbi de hoc.

[Gl. seq. signat contrarium, & remittit.

d Absolutionem.] sic ℨ. eod. cum non ab homine, & ℨ. de apost. c. 1. ℨ. eo. in audientia, cõtra. sed illud solutũ est sup. eo. cum non ab homine.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.

e Cogantur.] Sed contra videtur: clericus non potest renũciare priuilegio suo ℨ. e. contingit j. ℨ. de fo. cõpe. si diligẽti. Dic quod manendo clericus nõ potest renuntiare, vt in ℨrijs, sed apostatando ab habitu suo post trinam: admonitionẽ vel immittẽdo se enormitatibus, priuilegiũ amittit, vt hic patet, & ℨ. eod. cum nõ ab homine & ℨ. e. in audientia, & c. vlt. & ℨ. de cle. coniug. capitulo penul. arg.

[Gl. seq. exponit, & quærẽdo obijcit, & soluit.

f Competentem.] Paulo maiorẽ quã si in laicos talia cõmisissent, ℨ. eod. cũ nõ ab homine, in fi. Sed quare imponit ei pœnitentia, quia ꝙ auctoritate iudicis malos interfecit, minister Dei est, 23. q. 5 miles, & c. ꝙ malos. Satis põt dici ad cautelam imponit pœnitẽtia, si Comes ille habeat potestatẽ hoc faciẽdi alias secus est: vt hic, & in cap. cum non ab homine, in fi. Ber.

VNiuersitatis] Abbas qui facit per alium monachum verberari, ipse & verberans sunt excommunicati, & non absoluuntur nisi a Papa. In prima parte ponitur consultatio: In secunda responsio, ibi, Noueris, Abb. Sic.

CASVS. Quidam laicus existens in seruitio cuiusdam abbatis, de mandato ipsius in clericum, monachum, vel conuersum, manus iniecit temerarias, maximè vbi causa non fuit propter quam debebat verberari; quæritur, vtrum laicus ille incidat in excommunicationem? Respondet Papa, quod nisi abbas in propria persona hoc faciat causa regularis disciplinæ, vel si necessitas immineat, per clericum, vel per monachos hoc faciat, tam ille qui tales verberari facit, quam qui verberat, excommunicatus est, etiam si causa subesset propter quam debeat verberari. Nota quod disciplina regularis per laicum imponi non debet, sed per abbates, vel per monachum, vel clericum.

¶ Maximè

abbatis in cuius seruitio commoratur, in clericum, monachum, aut conuersum, temerarias manus præsumit injicere, maximè vbi causa nõ subest, [a] propter quam debeat verberari.

¶ Nobis autem videtur, quod nisi causa regularis disciplinæ hoc faciat abbas in propria persona, [b] vel (si necessitas vrget) per clericum, vel monachum fieri iubeat: [c] tam qui tales verberari præcipit, quam illi, qui verberãt (etiam si causa sub esset [d]) excommunicationis sententiam, donec ad Apostolicam sedem veniant, nequaquam euadunt. [e]

¶ Idem.

¶ Clericus vt laicus incedens, tertio monitus non resipiscens, perdit priuilegium clericale.

CAP. XXV.

IN † audientia nostra talis fuit ex parte tua proposita consultatio, vtrum clerici, qui arma militaria relicto habitu clericali, gestare nullatenus erubescunt: si eis fuerit iniuria corporalis illata, vel [f] à captione redemerint: illa clericorũ debeãt immunitate gaudere, qua pro temeraria manuum iniectione facta in clericum, excommunicatus quis ipso iure notatur? Ad hæc tibi breuiter respõdemus, quod cum frustra ecclesiæ imploret auxilium, qui committit in ipsam, & lex [g] secularium Principum huic responso satis efficax afferat argumentum, qua manifestè cautum habetur, matronam, cuius pudicitia attentata fuerit, non posse iniuriatum [h] agere, si in veste meretricali [i] fuerit deprehensa: huiusmodi clerici si à prælatis suis tertio [k] commoniti, militaria noluerint arma deponere, de priuilegio clericorum subsidiũ aliquod habere non debent.

¶ Idem.

¶ Excommunicatus propter iniectionem manuum in clericum, impeditus ire ad curiam potest ab inferiore absolui, sed impedimento cessante, tenetur curiam visitare, suscepturus mandatum Apostolicum.

¶Cap. 14. eo. tit. in 2. cõp. Vide Syluestrũ superiori c. citatũ.

[Gl. se. alleg. vnam concor. & duo iura in contrariũ, & soluit.

a Persona.] sic. 5. q. 5. illi qui, arg. ℈. 86. dist. non liceat, & C. de epis. & cler. Aut sed neque. Sol. aliud est in episcopo, & speciale, qui suis manib. nullum percutere dẽt, cui sanctitas ignoscẽdi gloriã dereliquit C. de epis. & cler. si qs in hoc, sed abbas hoc facere potest: vt hic, & 45. dist. cũ beatus.

b Fieri iubeat.] moderatè, ita ℣ non excedat debitam correctionẽ. aliàs põt appellari ab ipso, ℨ. de offi. or. ittetragabili, & puniri ẽt decet, ℨ. de app. de priore, & incideret in canonẽ, quia leuis, & moderata castigatio pmissa est, ℨ. eo. cum voluntate. §. 2. vbi de hoc.

[Gl. se. signat ℨ. in fi. d Etiam si causa sub esset.] Licet iusta causa subsit, qui aliter ℣ debeat facit, non excusatur, ℨ. eo. facto. & sic neque in facto neque in modo faciendi debet esse peccatum, sic ℨ. de restitu. spol. Pisanis arg. cõtra, ℣ potius causa facti, quam ipsum factum considerari debet 23. q. vlt. occidit, & ℨ. de acc. cum dilecti. ff. de fur. verum. nec refert vndecunq; crimina clamentur, vt corrigantur. 23. q. 4. ecce.

[Glo. seq. textum fortificat, secundo signat contrarium, & soluit.

e Nequaquam euadunt.] Etiam si monachus consentiret, infra eo. contingit. arg. contra. inf. vt famę, vbi clerici per laicos capiuntur. Non est contra, quia in alio casu diuerso loquitur ibi de clerico, qui aliter capi, & corrigi [1] non potest, de mandato Prælatorum capiatur, & ad iudicium adducatur.

IN audientia.] Clericus qui à Prælato tertio monitus arma militaria non deponit, perdit omne priuilegium clericale. h d. Primo ponitur consultatio, Secundo responsio ibi, Ad hæc. Abbas.

CASVS. Clerici aliquando relicto habitu clericali assumunt arma militaria; quæritur, vtrum illi qui iniuriam corporalem talibus clericis inferunt, sint excommunicati, & an illi clerici adhuc priuilegio gaudeant clericali? Respondet Papa, quod huiusmodi clerici si à Prælatis suis tertio commoniti noluerint arma militaria deponere: de priuilegio clericorum subsidium aliquod habere non debent: cum frustra legis imploret auxilium, qui committit in legem: & lex huic responso præstat optimũ arg. qua dr, ℣ si matrona cuius pudicitia attentaĩ, in veste meretricali fuerit deprehensa, iniuriarum agere nõ poterit. No. ℣ clerici ℣ arma sumunt dummodo se enormibus non immisceant, retinent priuilegium clericale, vsque ad tertiam admonitionẽ. Item qui legem, vel canonem offendit, illius auxilium amittit, & sic punitur in eo, in quo peccauit. Item leges in subsidium canonum inducuntur.

[Frustra ecclesiæ.] ℨ. de imm. eccl. c. vlt. & ℨ. ne cler. vel mo. c. 2. & 17. q. 4. frater, ℨ. de vsur. ℣ frustra, & ff. de min. auxiliõ, in fi. & ff. quod met. cau. isti quidem.

℣ Lex] ff. de iniur. Item apud. §. si quis virgines.

[Gl. seq. alleg. concor. & simi. secundo quærit, arg. pro, & contra, & sol.

h Iniuriarũ.] Nõ. iniuriat mrimonio, ℣ ipsum ignorauit. C. de adult. si ex. s Sed nec militiæ, aut ẽt clericali ℣ militiã ignorat, ff. de loc. si ignorans, ℨ. eo si verò aliquis. Quid si ℣ cuiũ laicũ, credens ℨ & volens percutere clericum: nunquid incidit in canonẽ? arg. ℣ sic ℨ. de big. nup, & c. vlt. ff. ad l. Aquil. scientiã, §. 2. arg. ℨ ff. ad l Cor. de sic l. 1. §. diu⁹, vbi iudicat ſm ℣ fit, & non ſm qd faciens intendit, ff. de iniur. si ita seruo, & l. ſpce. in fine, sed in veritate nõ est excõicatus li ẽt de iniuria teneat.

i Meretricali.] & sic perdit priuilegium, ff. de ritu nup. senatoris filia.

[Glo. seq. allegat duas concor. & tria iura in contrarium, & remittit. Iterum signat contrarium, & soluit.

k Tertio.] ſſi. sup. de vita, & hon. cl. c. vlt. & infra eo. contingit. ar. contra. de apostat. c. 1. & supra eo. perpendimus, & ℨ eo. cum non ab homine, sed ibi soluitur. Item arg. contra, sup. ne cle. vel mon. cap. 1. Sol. ibi non loquitur de tali captione, sed de illis qui deprehenduntur in administratione, nec ibi fit mentio de manu iniuriosa; & ecclesia non defendit illos, ℣ in fraude deprehenduntur quo minus teneantur, & sic non tangit hoc.

1 Idẽ si nõdũ appareat incorrigibilis, inf. eo. si clericos lib. 6. & ibi de hoc in 5. gl. Ioan. And.

2 Cessat adulterium in illa ℣ venali forma, & meretritio more se vulgo præbuit.

3 De hoc articulo ꝑter Doctor. hic, vide ſcitatos in c. ſi verò, 2. ſub hoc eo. tit. ſuper gl. in verbo, ignorauerit.

QVod.] Enumerat quædam impedimenta, propter quæ excommunicati propter iniectionem manuũ in clericos absoluuntur ab episcopo, ita tamen vt cessante impedimento visitent Papam. h. d. Primo ponit regulam: secundo casus exceptos: tertio quandam determinationẽ subnititit. Secunda ibi Nisi. Tertia ibi, Cæterum. Abbas.

CAP. XXVI.

†Cap. 15. eo. tit. in 2. cõp.

CASVS. Quicũque violentas manus mittit in ecclesiasticam personam, est excommunicatus, nec potest absolui nisi à Papa, vel eius legato, exceptis quibusdam casibus, q̃ in ipsa littera continentur. Nota quòd in mortis articulo constituti, pauperes, senes, & debiles, vel alio iusto impedimento impediti, si in canonem latę sententiæ inciderint, possunt ab episcopo loci absolui.

†Aliàs, periculo, vt in codice Barbatiæ.

¶ Adde quis dicat senex, vt possit excusari, no. in l. si pater. ff. de adopti. & in l. 2. in gl. 1. C. de his qui imple. stiper. lib. 10.

QVod de his: & infra. ¶ Fraternitati tuæ duximus respondendum, q̃ is, qui asserit se in canonem latæ snię incidisse, non aliter quam per sedem Apostolicam, vel eius legatum absolutionis potest beneficiũ obtinere: Nisi fortè sit in mortis articulo: †vel pauperiate,[a] aut infirmitate, vel senectute tanta grauetur, † q̃ ad Ecclesiam Ro. laborẽ subire nõ valeat veniendi: vel ab hoc alio impedimẽto canonico retrahatur. ¶ Cęterũ ab his in forma iuris exigi consueuit, vt resumptis viribꝰ, & opportunitate cõcessa, Romanam ecclesiã in propria ꝑsona debeant visitare.[b]

¶ Innocentius tertius archiepiscopo, Decano, & Præcentori Lugdunẽ.

¶ *Ligatus pluribus excommunicationibus, licet ex eodem facto, obtinens absolutionem, expressa vna causa seu vna excõicatione, non habetur pro absoluto quo ad aliam.*

CVm.] Excõicatus ex plurib. causis, si in absolutione eius non expressit, non habetur pro absoluto, h. d. Prima pars narrat casum: Secunda dat iudicem ibi, Discretioni. Abbas.

CASVS. Inter G. & F. archidiaconos Cabilonen. ecclesię, qò vertebatur occasione cuiusdam excommunicationis: propter q̃ procuratores eorũ ad sedem Apost. accesserũt: procurator G. archidiaconi allegauit, quod F. archidiaconus in succentorem manus iniecit temerè violẽtas, trahendo ipsum per clastrum: propter quod archiepiscopus nõ violentam manuum iniectionem, & violationem immunitatis ecclesiæ, fecit eum excommunicatum publicè nuntiari: sed cum ipse in absolutione sua quam obtinuerat à sede Apostolica, alteram de prædictis causis nõ expresserit, non debet haberi absolutus, sed tãquam excommunicatus pro altera euitari: vndè mandat Papa iudicibus, quatenus si eis constiterit dictum F. archidiaconum propter duplicem causam excommunicatum fuisse, & alteram tantum expressisse in litteris, quas super absolutione sua impetrauit, ipsum tanquam excommunicatum cõpellant satisfacere ecclesiæ suæ pro altera. Nota quod violans immunitatem ecclesiæ, excommunicatus est. Item absolutio tacita veritate, vel falsa de causa obtenta, non valet. Item qui pro pluribus causis est excommunicatus, omnes illas causas in absolutione sua exprimere debet, alias non est absolutus.

c Ob duplicem causam.] scilicet quia manus violentas iniecit in fratrem, & quia immunitatem ecclesiæ violauit. Et sic colligitur hic arg. quod sacrilegi qui immunitatem ecclesiæ violant, sunt excommunicati: & ita idem esset si laicum verberasset in claustro. arg. 17. q. 4. omnes. Dic q̃ incidit in minorẽ excommunicationẽ q̃ priuatus est communione ecclesiæ, ex eo quod immunitatem ecclesiæ violauit, 17. q. 4. si quis domum. & si non satisfecerit post tertiam admonitionem, maiori excõmunicatione notabitur, vt ibi dicitur, & ita non sunt omnes sacrilegi excommunicati ipso iure maiori excõicatione: & q̃ iste nõ satisfaciebat, fuit excommunicatus à suo Prælato, & ita ob duplicẽ causã nodatus fuit maiori sententia, vt inf. dicit, & illud cap. omnes. restringitur ad suum casum, ad violatores ecclesiarum, vt dixi sup. eo. tus, & c. conquesti. vel fortè lata erat sententia, vt qui unque violaret immunitatem ecclesiæ, esset excommunicatus.

CAP. XXVII.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. cõp. Et de intellectu vide citatos supet glossis.

CVm † pro causa, quę inter G. & F. Cabilonen. ecclesiæ archidiaconos vertebatur, eis cõcesserimus auditorẽ: procurator G. allegauit, qd cum F. archidiaconus in succentorem in cõi dormitorio manus iniecisset temerè violẽtas, & eũ traxisset verberando per claustrũ: tu frater archiepiscope eũ, ob violentam manuum iniectionem, & violationem immunitatis ecclesię, fecisti excõicatũ publicè nuntiari: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si vobis constiterit dictũ F. archidiaconum ob duplicem causam excõicatum fuisse, & expressisse tm̃ alteram in litteris, quas super absolutione sua impetrauit: ipsum tanquam excõicatum satisfacere ecclesię suæ pro altera, monitione præmissa, cogatis.

¶ Idem Abbati S. Andreæ.

¶ *Excommunicato decedenti in excommunicatione, quan-*

d Tanquam excommunicatum.] Istud, tanquam, expressiuũ est veritatis, vt dictũ est. Ex hoc patet, q̃ si alig̃s plurib. de causis fit fuit excommunicatus, & vnam expressit in absolutione, & aliam tacuit, adhuc remanet excommunicatus. arg. sup. de off. ord. ex parte, ibi etiam tangitur de hoc, quia per subreptionem absolutio est obtenta, ℣. eo. offic. j. Quot enim sunt excommunicationes, tot debẽt esse absolutiones: sicut quot sunt accusationes, tot & absolutiones 2. q. 3. §. notandum, ver. si plura. & de pœnit. dist. 3. c. 1. vbi dicitur quod de omnibus erit indulgentia petenda. Sicut & in denuntiatione noui operis, quot sunt denuntiationes, tot erunt remissiones, ff. de no. op. nun. de pupillo, §. si ex pluribus. Sic & in libertate si per obreptionem obtenta fuerit, non valet, licet sit fauorabilis, ff. de fideicom. lib. cum verò, §. subuentum. Et contra videtur, quod non sit excommunicatus, quia libertas semel data competit, siue ex iusta, siue ex iniusta causa data sit, non reuocatur. Inst. quib. ex cau. manu. non licet. §. semel. & supra de consang. quia circa, ar. sup. de conuer. coniu. ex parte, ff. de man. vin. iusta. §. 1. & l. si pater, §. 1. Item si quis per dolum est liberatus, tenet liberatio sed agitur, de dolo, ff. de dolo, l. 1. rum, & l. 2.

& l.ſeq. Item pignus liberatur non obſtante dolo. ff. de pig. ca. ſi rem. ℣. omnis. Sol. ſi dicatur, quod ſemel excõmunicatus amplius excõicatione durante excommunicari non poſſit, tunc tenet abſolutio, licet alias cauſas non expreſſerit, ſi expreſſerit illam cauſam, pro qua primò fuit excõicatus. ſed hoc non eſt verum. 1 Si autem dicatur, quod excõicatus poſſet iterum excommunicari, quod verum eſt, refert, an expreſſa ſit cauſa abſolutionis, an nõ fit: ſi nõ eſt expreſſa, ſed indeterminatè abſolvitur, tunc ab omnibus eſt abſolutus: ſed ſi vna cauſa tantùm fuit expreſſa, tunc abſolutio non extenditur ad eas, quæ nõ fuerunt expreſſa. ar. ff. de accept. pluribus. C. de procu. maritus. Vel diſtinguitur, an p ignorantiam omiſerit, an ſcienter. ar. ſup. de teſt. ſuper litteris. ita dixit Io. Sed ego in hoc caſu nõ admitto illam diſtinctionem. Alij dicũt illum abſolutum indiſtinctè, ſed cogitur redire ad curiam, & ſatisfacere iniuriato. Tan. 2 dixit. qđ ſi aliquis eſt excõmunicatus propter plures cauſas, ſed vnica tantum ſententia: quamuis aliquas cauſas taceat dum abſoluitur, abſolutus eſt: ſed debet compelli ſatisfacere pro alia iniuriam paſſo, & ſecundum hoc iſtud, tanquam, eſt ſimilitudinarium. Si verò plurib. & diuerſis excommunicationib. ſit legatus ex cauſis diuerſis: ſi aliqua ſupprimit, non eſt abſolutus, ſed remanet excõmunicatus pro alijs, & ſecundum hoc: iſtud tanquam, eſt expreſſiuũ veritatis. Ego credo quod qualitercunque ſit aliquis excommunicatus, ſiue una ſententia ſiue pluribus ſententijs, ex plurib. & diuerſis cauſis, qui verè vult abſolui, omnem cauſam pro qua vel pro quibus fuit excommunicatus, debet exprimere in abſolutione ſua: quia pro vnaquaquè ſola fuit excommunicatus, & vna ſententia ſufficit ad excõicationẽ, & ſic una abſolutio ſufficit ad plures excõmunicationes dũmodò exprimantur omnes cauſæ prioris excommunicationis, aliàs non tenet abſolutio per ſurreptionẽ obtẽta, vt benè colligitur inf. eo. officij. Host quidam dicit quod Innoc. non reſpondit ad hoc in c. officij. & præmiſſas ſolutiones non multum approbo.

1 Quod dicit no. ſup. de Iud. ita quorundam, & 3. q. 4. Engeltrudam. Io. And.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. lib. Vide Couarr. in cap. alma mater, de ſent. excõ. lib. 6. par. 1. §. 11. nu. 8.

2 Et Vinc. idem Innoc. hoc addito, q̃ primum membrum locum habeat, qñ iudex ex altera ſola cõ intendebat excõicare: & cã ſuppreſſa non eſt talis ꝓpter quẽ expreſſa fuiſſet delegata abſolutio. Secundum membrum intellexit vt ſtatim addit Io. And.

tumcunque cõtritus, & ceſſeris, non eſt communicandũ ante abſolutionẽ, nec pro eo orandũ, licet ſit quo ad Deũ abſolutus: ſed ſi conſtaret ecclęſię de contritione præcedẽti, abſolueretur etiã poſt mortẽ ab eo, à quo vivus fuerat abſolvendus: & hęredes eius compelluntur per eccleſiam ad ſatisfaciendum pro eo.

CAP. XXVIII.

A Nobis † eſt ſæpè quæſitum, vtrum ſi aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit, quo minus reconciliaretur eccleſiaſticæ vnitati, non ſuſcepto beneficio abſolutionis datis eccleſię, & quantum in eo fuit volebat abſolui, nec per eum ſtetit, quo minus abſolueretur, ſed morte præuentus abſolui non potuit: quæritur, vtrum iſte vel alius, in quibus manifeſta pœnię ſigna apparuerunt, dẽat haberi ab eccleſia abſolutus, & vtrum pro talib. eleemoſyna ſit recipiẽda, & à fidelibus ſit orandum? Reſp. Papa. ℣ iudicium Dei veritati, q̃ nec fallit nec fallitur ſemper innititur, iudicium autem eccleſiæ aliquandò ſequitur opinionem, quæ ſæpè fallit, & fallitur: vndè contingit aliquãdò, vt q̃ ligatus eſt apud Deum, apud eccleſiã ſit abſolutus, & qui liber eſt apud Deum, apud eccleſiã ſit ligatus: vndè quãtumcũque ſe q̃s iuſto aſtrinxerit eccleſiæ mandato patere, quãtumcũque pœnię ſigna præceſſerint, ſi morte præuentus abſolutus non extitit: quãuis apud Deũ abſolutus credatur, tamen apud eccleſiã nõ eſt habendus abſolutus: tamẽ poteſt & debet ei beneficio eccleſiæ ſubueniri, vt beneficium abſolutionis impendatur defuncto ex quo de ipſius vluentis pœnia per euidentia ſigna conſtiterit: non obſtante q̃ dr, eccleſia habet pr̃item ligãdi & ſoluendi homines ſuper terram, tanq̃ non poſſit abſoluere & ligare ſub terra ſepultos: nec illud obſtat cui non cõicamus viuo: nec mortuo cõicare debemus, cum in certis caſibus legatur eccleſiã ligaſſe mortuos & ſoluiſſe, vndè ſtatuit Papa, vt illi mortuo abſolutio a ſede Apoſt. requiratur, qui dum viuebat ab eadem fuerat abſoluendus, abſolutionem verò aliorum ex eã pręmiſſa illis Papa indulget, à quib. dum viuerent, fuerãt abſoluendi abſolutionis forma ſtat cum pſal. nopnis. & oratione Dñica, & alijs conſuetis: & hæredes defuncti compellantur ad ſatisfaciendum pro ipſo: & ſi monitione præmiſſa noluerint, per diſtrictionem eccleſiaſticam compellãtur. Nota q̃ iudicium Dei nõ fallitur, ſed iudicium eccleſiæ ſæpè fallitur. Item apud Deum aliquis abſolutus eſt, & apud eccleſiam ligatus, & è conuerſo. Item per ſigna conſtat de pœnitentia alicuius. Item eccleſia ligat, & ſoluit ſub terra, ſed incertis caſib. Item poſt mortem abſoluitur excommunicatus. Item hęredes tenentur & compelluntur ſatisfacere pro defuncto.

60

a ¶ A fidelibus ſit orandum. Et eſt dicendum quod non: niſi prius fuerit abſolutus. infra eodem. ſacris.

b Nec fallitur] 24. q. 3. Deus qui. ℣ de conſe. diſt. 2. panem.

3 Et 1. q. 2. Spiritus ſanctus. Io. And.

c Iudicium autem eccleſiæ.] Iudicium enim eccleſiæ diuinum debet imitari iudicium in quantum poteſt. 11. q. 3. tunc vera eſt.

d Opinionem ſequitur.] Et ideò ſæpè fallit, ſup. de re iud. lator, & cap. conſanguinei. & ſup. de frigid. fraternitatis, & 24 quæſt. 1. ſi quis non recto. & cum de errore conſtiterit, reuocatur quod factum eſt, vt tribus primis concordantijs, & 35. quæſtio. 9. cap. loci. §. hinc ita.

[Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem.]

CASVS. Aliquis erat excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericum: iſte iurauit ſtare mandatis eccleſię, & quantum in eo fuit volebat abſolui, nec per eum ſtetit, quo minus abſolueretur, ſed morte præuentus abſolui non potuit: quæritur, vtrum iſte vel alius, in quibus manifeſta pœnię ſigna apparuerunt, dẽat haberi ab eccleſia abſolutus. & vtrum pro talib. eleemoſyna ſit recipiẽda, & à fidelibus ſit orandum? Reſp. Papa. ℣ iudicium Dei veritati, q̃ nec fallit nec fallitur ſemper innititur, iudicium autem eccleſiæ aliquandò ſequitur opinionem, quæ ſæpè fallit, & fallitur: vndè contingit aliquãdò, vt q̃ ligatus eſt apud Deum, apud eccleſiã ſit abſolutus, & qui liber eſt apud Deum, apud eccleſiã ſit ligatus: vndè quãtumcũque ſe q̃s iuſto aſtrinxerit eccleſiæ mandato patere, quãtumcũque pœnię ſigna præceſſerint, ſi morte præuentus abſolutus non extitit: quãuis apud Deũ abſolutus credatur, tamen apud eccleſiã nõ eſt habendus abſolutus: tamẽ poteſt & debet ei beneficio eccleſiæ ſubueniri, vt beneficium abſolutionis impendatur defuncto ex quo de ipſius vluentis pœnia per euidentia ſigna conſtiterit: non obſtante q̃ dr, eccleſia habet pr̃item ligãdi & ſoluendi homines ſuper terram, tanq̃ non poſſit abſoluere & ligare ſub terra ſepultos: nec illud obſtat cui non cõicamus viuo: nec mortuo cõicare debemus, cum in certis caſibus legatur eccleſiã ligaſſe mortuos & ſoluiſſe, vndè ſtatuit Papa, vt illi mortuo abſolutio a ſede Apoſt. requiratur, qui dum viuebat ab eadem fuerat abſoluendus, abſolutionem verò aliorum ex eã pręmiſſa illis Papa indulget, à quib. dum viuerent, fuerãt abſoluendi abſolutionis forma ſtat cum pſal. nopnis. & oratione Dñica, & alijs conſuetis: & hæredes defuncti compellantur ad ſatisfaciendum pro ipſo: & ſi monitione præmiſſa noluerint, per diſtrictionem eccleſiaſticam compellãtur. Nota q̃ iudicium Dei nõ fallitur, ſed iudicium eccleſiæ ſæpè fallitur. Item apud Deum aliquis abſolutus eſt, & apud eccleſiam ligatus, & è conuerſo. Item per ſigna conſtat de pœnitentia alicuius. Item eccleſia ligat, & ſoluit ſub terra, ſed incertis caſib. Item poſt mortem abſoluitur excommunicatus. Item hęredes tenentur & compelluntur ſatisfacere pro defuncto.

a Relaxatur.] Hic surgit ratio quare quis potest absolui ab excommunicatione post mortem, & non baptizari post mortem: quia sententia ecclesiæ ligat corpus, & etiam animam: & licet sit iniusta, aufert sepulturam: baptismus verò character est animæ: vnde post mortem non est quod valeat baptizari argum. 33.q.7. licitè. Vin.

b Lazari.] 11.q.3. tunc vera est.

[Glossa sequés quæ rit, & arguit.

c Non potuerit.] Si talis in extremis positus habuisset copiam sacerdotis, ab eo potuisset absolui? sup. eo. non dubium, & c. quod de hæ, & infra eo. quamuis, sed ex quo iam mortuus est, non potest absolui nisi per Papam vel eius legatum, vel a quo debuit viuus absolui.

Numquid à laico potest absolui in articulo mortis, arg. quod hic, de pœn. dist. 4. c. quem pœnitet, de conse. dist. 4. ſ. ſanctum est vbi laicus absoluit per extremam necessitatem, quem episcopus absoluere debuit, 50. distinct. in capite. Laur.

d Super terram.] 24 quæst. 1 quodcunque. Ber.

e Non contemptus religionis.] Hæc verba habes supra de conser. dist. 4. baptismi vicem.

f Mortuos.] puta in hæresi, 24 quæst. 1. sanè profertur. Nota, quod si agatur contra personam vel de persona tantum, post mortem queri non debet, quia crimina morte extinguuntur, 23. distinct. quorundam. C. si reus vel accusator. fuerit. l. 1. & 2. nisi in hæresi. vt cap. sanè, & hic. vbi verò agitur propter bona, vel contra personã, & bona, post mortem agi potest, C. si pend. appell. mors interu. quamuis. & sic post mortẽ agit de matrimonio propter bona, sup. qui fil. sint legit. multam quæ.

g Rigorem.] 45. distinctio. disciplinæ, & c. sanctæ, & ſ. de purg. can. inter.

est apud Deum, in culpę remissione dissoluitur; illud autem, quo ligatus est apud ecclesiam, cum sententia remittitur, relaxatur: a Quod in suscitatione Lazari b sermo Euangelicus manifestat: quem prius Dominus suscitauit, & Apostolis præcipit postmodum soluere suscitatum.

¶ Vndè quantumcunque se quis iuramento præstito, quod ecclesiæ mandato pareret, humiliare curauerit, quantumcunque † pœnitentiæ signa præcesserint, si tamen morte præuentus absolutionis non potuerit c beneficium obtinere, quamuis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud ecclesiam absolutus: Potest tamẽ & debet ei ecclesiæ beneficio subueniri, vt si de ipsius viuentis pœnitentia per euidẽtia signa constiterit, defuncto, etiã absolutionis beneficium impendatur.

¶ Nec obstat, quod ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi atq; soluendi homines super terram, d tanquam non possit soluere & ligare sub terra sepultos: & quòd legitur; non communicetur mortuo, cui non est communicatum & viuo: cum etsi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contemptus religionis, e sed necessitatis articulus impediuit, & in certis casibus à canonibus denotatis, ligasse legatur ecclesiã mortuos, & f soluisse.

¶ Vt autem in vno pariter & eodem negotio, & seruemus rigorem, g & mansuetudinem ostendamus: statuimus, vt illius mortui absolutio à sede Apostolica requiratur, qui cum viueret, ab ea fuerat absoluendus: aliorum autem absolutionem ex præmissa causa cæteris h indulgemus, à quibus dum viuerent, fuerant absoluendi.

¶ Absolutionis autem formati seruetur, vt fiat cum pœnitentiali psalmo, & tam oratione dominica quam alia consueta.

¶ Hæredes k quoque ipsius ad satisfaciendum pro ipso si monitione præmissa noluerint, per districtionem ecclesiasticam compellantur.

h Cæteris indulgemus.] ideſt indultum esse ostendit mut. quia cum eos absoluere possent viuos iure communi, ita etiam absoluere possunt post mortem ex causa præmissa, ideſt si de ipsorum pœnitentia per euidẽtia signa constiterit.

[Glo. seq. arg. & remittit dupliciter quærit & sol.

i Forma seruetur.] sed forma non potest seruari ex toto: quia hic nõ potest amodò iurare & tamen absolui tur. & sic est argu. quod sacramentũ non est de substantia absolutionis, vt dixi supr. eod. cum desideres, in fi. Sed nunquid hæredes compellendi sunt ad iurandum antequam absoluatur? Satis credo quod possẽt compelli: sed si nollent, propterea non differetur absolutio, sed postea indistinctè compellantur satisfacere iniuriam passo, vel aliàs facere quod ille viuus debuit & voluit: Sed nunquid exhumabitur corpus, si sepultum fuit in cœmeterio ecclesiæ? Non credo, quod debeat exhumari. si alibi sepultũ fuerit tunc debet exhumari, & absolui quo ad ecclesiam, cum iam sit quo ad Deum absolutus. & argum. 13. quæstio. tunc verò. & postea in cœmeterio sepeliri.

K Hæredes quoque.] Hic habes expressè, quod hæredes tenentur ex delicto defuncti, licèt ad eos nihil pervenerit, supra de rapt. in literis, & super. de sepul. cap. vlt. vbi de hoc quia cum iste pœnituerit, & contritus fuerit quantum in se fuit, satisfecit, & per eum non stetit, vndè hæredes ad quos bona pervenerunt ipsius, compellẽdi sunt satisfacere pro ipso & sic intelligi illud c. ĩ. de sepul. c. vlt. sup. de rap. in literis.

NVper.] In prima parte ponitur cõsultatio: In secũda rñsio ibi. Nos. Et vtraq; potest subdiuidi, vt patet in textu Abb.

CASVS. Duę qõnes

¶ Idem Vuratislauiensi † episcopo.

CAP. XXIX.

NVper † à nobis tua discretio requisiuit,

† Vide Burc. li. 9 decretor. cap. 8. & Eymericum in Directorio Inquisitorũ par. 3. nu. 18.

† Vuratislamen.

† Vuratislamẽ.

† Vestratis lauiẽsi.

¶ Ca. j. eo. ti. in 3. cõpil. part ĩ. de bigam. c. nup. limitatione huius cap. vi de Abb. in c. inquisitioni. in. c. ti. & de intellectu vi de citatum in c. si cõtingat in fi.

ſſ, Laici aliquando detinet clericos in cuſtodia publica vel priuata, vel ēt detrudunt illos in vincula ſine corporis læſione quæritur an iſti laici ſint excōicati. Secunda qō eſt talis: Aliqs ſcienter cōicant excommunicatis nominatim: quęritur, vtrum iſti participantes poſſint abſolui ab excōicatione à ſimplici ſacerdote, vel ab epō, vel archiepō: Ad primā q. reſpōdet Papa, q̄ ñ credit laicos illos pœnā excōicationis euadere q̄uis nulla corporalis læſio fuerit ubſecuta, circa q̄ violētia ſæpius circa clericos ꝓpetrat. In ſecūda qōne diſtinguit, vtrū ille q̄ noiatim excōicatis ſcienter cōicat, in crimine cōicet criminoſo, eis conſiliū impendēdo, auxilium vel fauorē: aut aliàs in oratione vel oſculo, aut orādo aut comedēdo; In primo caſu cū talis cōicet crimini, & participet criminoſo, & ſic ratione criminis i eū videat delinquere q̄ damnauit, ab excōicatore vel eius ſuperiore dēt abſolui: cū faciētes & ꝓsentiētes par pœna cōſtringat: In ſecundo verò caſu à ſuo epō vel ſimplici ſacerdote pōt abſolui: quamuis enim tunc ſit ligatus ſnīa canonis & non iudicis, cū q̄ conditor canonis eius abſolutionē ſibi non retinuit, alijs indulſiſſe vī. Ille verò qui participat crimini & criminoſo, cū iuſo dēt abſolui, qui verò iuxta ſm modum participat, ſine iuſo pōt abſolui. In fine dicit, quod ſi difficile ſit ex aliqua iuſta cā, quod ipſum excommunicatorem abſoluendus poſſit accedere, cōcedit Papa vt p̄ ſtita cautione ſm formā ecclēſiæ, quod ſuo excōicatori parebit, à quo abſoluatur epō vel proprio ſacerdote. Notandum primum caſum, q̄ aliquis eſt excōicatus, licet nullam læſionem clericis intulerit detrudendo ipſos in vincula, vt ſæpè faciunt iudices ſæculares. Item ſnīa excōicationis per ſolam participationem criminis tranſit ad illum, in quē lata non fuit. Itē conſentiens dī qui conſilium, auxilium & fauorem præſtat alicui in crimine, & eadem ſnīa cum illo ligatur, quia facientes & conſentientes par pœna conſtringit. Item vbi conditor canonis abſolutionem ſibi ſpecialiter nō retinuit, alijs intelligitur indulſiſſe. Item no. hic formam abſolutionis maioris excōicationis & minoris. Item vltimo no. q̄ excōmunicatus ex iuſta cauſa, poteſt abſolui ab alio quā à ſuo excommunicatore. ſed hoc eſt propter periculum animæ. a Corporalis læſio.] Hic ſola violentia attenditur. ī, ſi. inf. eo contingit. nec refert an aliquis in compedibus an parietib. teneatur, ff. ex quib. cau. ma. ſuccurritur, i ſi. b Conſilium impendendo] quod aliter non erat facturus arg ff. de his qui no. infa. l. i. in fi. & ſupra de hom. ſi cui. § qui verò. non refert enim an de bono malum, vel de malo i deteriorem fecerit, ff. de ſer. cor. l. i. §. qui igitur, aliàs non tenetur quis de conſilio, niſi ille aliter non fuiſſet facturus, ff. mand. ſi renunciandi §. ſi tibi, in fi., vel niſi ſit fraudulentum, ff. de reg iu. conſilij. Lau. c Comedendo.] Tunc in iſtis caſibus non communicat illi in crimine, ſed extra: vñ p̄ hoc non eſt ligatus eadem ſententia cum illo: quare ſi contra ipſum in accuſationē proſiliret, excipere poterit contra illum, nec habebit locum replicatio cōionis, ſup. de excep. à nobis. d Communicet crimini.] Pone caſum per illam dec. ſupra eo. ſignificauit. vel per illam, inf. eo. ſi concubinæ. Glo. ſeq. prin. reci. per q. an communicans in crimine damnato, ligetur ſententia canonis vel hominis. Secundo q̄rit, opi. ponit, & ſoluit. e Tunc erit abſolutio.] Colligit hic, q̄ ſi ego excōico parochianū meū propter crimen, & parochianus alteri ei cōicat fauorē impartiēdo in delicto ſuo, in me vt delinquete, & eadem ſnīa ligatur, & ñ ſnīa canonis: quia tunc à ſuo epō vel ēt ꝓprio ſacerdote abſolueret, vt j. ſequit, & ſic iſte ꝓp delictum ligatur ſnīa mea, & à me dēt abſolui, & cum iuſo, vt inf. dicit: & ē ſi. ī. e. à nobis, i. vbi largè appellat ſubditus rōne delicti. Sed quæri poteſt, cū excōicationis ſnīa extē datur ad alienū parochianum quare non extendat ſimiliter indulgētia vel remiſſio, vt ī. de pœ. & remiſ. q̄ autē? Vin. dixit q̄ vtrobiq. animæ conſulitur, & ideò in indulgentijs illud obtinet, vt diutius affligatur quis pro peccatis: & ſimiliter in excōicatione, vt diutius affligatur, nec excōmunicatio eſt mortalis, ſed medicinalis, ſecunda quæſtione prima, multi. & vigeſimatertia quæſtione tertia, coeripiantur. Vel dic aliam rationem: indulgentia non tanſit ad alienum parochianum, quia epiſcopus in eum nullam habet iuriſdictionem, vnde ſua indulgentia vel remiſſio non poteſt illum abſoluere, quia ipſum non ligauit; quia qui non poteſt ligare, non pōt abſoluere, & ē conſtitutio, 21. diſt. inferior, & 9 q. 2. c. 1. & ſupra de pę. & rem. omnis vtriuſque ſed in ſententia excōicationis ſecus eſt, quia ille ꝓpter delictū ſiue rōne delicti efficitur de foro excōicatis, ī. de ſo. cōp. c. vlt. vnde propter hoc poteſt illū ligare & abſoluere, & ille incidit ꝓpter delictū in ſuā ſententiā, & ſic ligatus eſt ab eo, vñ ab eo dēt abſolui; & q̄ prouiſum fuit ad pœnā, trahi non dēt ad gratiā, ſup. de transl. inter corporalia. Sed ēt mirū videtur, qualiter ſnīa excōicationis liget illos, de q. non fuit dictū vel cogitatum, & res iudic. ſolū illis nocet, contra quos iudicatur, ſup. de fi. inſtr. inter dilectos, & c. pe. & ff. de exec. rei iud. l. cū quæritur, & l. rei iud. nec ex poſt facto poteſt augeri obligatio, ff. de dam. in fe. damni, §. is qui a. & ex quo poſt ſententiā aliq̄d accidit, noua interpellatione opus eſt, ff. de iud. non pōt. Itē inconueniens eſt, q̄ aliquis excommunicetur, q̄ non eſt admonitus nec citatus, inf. eo. ſacro. Itē ſm hoc talis ſententia non differt à canone latæ ſnīæ, cū tamen hęc ſententia non ſit generalis: ſed tantum vnam perſonam comprehendit. to dixit j q̄ hæc diſt. quæ ſit hic in litera, habet locum in eo caſu, cum ſub hac forma ſit excōicatio excommunico te cū omnib. communicātibus tibi, & tunc diſtinguatur vbi qualiter ei cōicet, vt inf. eo. c. proxi. ad fi. & ſic non obſtant præmiſſa; ſed hoc nō credo, immo credo illū eſſe excōicatū eadē ſententia, ex eo q̄ in crimine inuoluitur, q̄ incidit in factum quaſi

† Dictio, per, deeſt in antiquiorib. exēplaribus.

† Vide D. Thomā in qōnib. additis ad 3. par. q. 23. ar. 2.

† Aliàs ita, an is, qui nominatim excōicato ſciēter cōicat, in crimine cōicet criminoſo.

a Vide de priuil. gacitca. ſup vlt. gl. Io. And.

ī Et etiam Goſt. hic.

ī Quid ſibi velit hoc loco glo. vide Io. An. hic, adde ēt & recentiores.

dānatum, & ſententia tranſit ad eum per talem participationem, inſ. eo. ſi concubinæ. & eſt ſi. de immun. eccl. aduerſus, vbi ſuccedit in vitium, & hic accedit ad crimen. ergo eadem lepra qua ille punitur, & iſte etiam accedens teneri debet. arg. 1. q. 1. citò turpem ſicut per participationem ſolā in locutione contrahitur excommunicatio minor, ita per cōmunionē i crimine i contrahitur maior excommunicatio: quia tunc plus delinquit, vide non eſt neceſſe vt noua contra tales ſententia procedat, q alieno facinori ſuam cōionem cōmiſcent, 24. q. 1. c. 1. 2. & 3.

a Adde quis dicatur cum alio cōicare. no. in l. item apud Labeonē. §. frequēter. ff. de iniur.

a Facientem & conſentientem.] Hæc eſt probatio, q eadē ſententia inuoluatur. ſic inf. eo quantę, 17. q. 3. omnes; & ī de off. de leg. c. 1.

requirenda: cum facientem a & conſentientem par pœna conſtringat.

¶ In ſecundo verò caſu à ſuo epiſcopo, vel a proprio ſacerdote poterit abſolutionis beneficiū obtinere: quamuis enim, & tunc nō iudicis, ſed iuris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus: quia tamen conditor canonis eius abſolutionē ſibi ſpecialiter non retinuit, b eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi.

b Non retinuit.] Il militer prætor magiſtratib. quædam committit, ſ. cautionē, & in poſſeſſionē ex primo decreto mittēſ ex cā damni inf. ēti, ff. d damn. inf. dies cautionis, ſed millionē ex ſecundo decreto ſibi reſeruauit, ff. de iurid om. in inhibete. 2 Et e l hic ar. epōs poſſe diſpenſare, vel ſpāliter diſpenſatio nō eſt inhibita. ar. ī. de pō. cum apud. & 16. q. 1. ſunt nonnulli. & conceſſum vī quod non eſt prohibitum, ff. ex qui cau. ma. l. necnon §. quod eis. Lau.

¶ Si autem, qui iuxta primum modum excōmunicato communicat, cū iuramento debet abſolui qui verò iuxtà ſecūdum modum, reconciliari poterit ſine iuratoria cautione. Verum ſi difficile ſit, ex aliqua iuſta c cā q ad ipſum excōicatorem abſoluendus accedat: concedimus indulgendo, vt p̄ſtita iuxta formam eccleſiæ, cautione, quod excōmunicatoris mandato d parebit, à ſuo abſoluatur epiſcopo, vel proprio ſacerdote. e

2 Arg. 5 ī. de voto, ex multa vbi ius cōe non exequit aliquis, niſi ei ſpāliter delegetur, ſm Lau. Io. An.

c Iuſta cauſa.] Sic inf. e. ſacro, & ſim ī. tit. prox. c. vlt.

d Excommunicatoris mandato.] ſic g. e. d cętero, & 1. c. q. 1. e Sacerdote.] Sic ergo ſimplex ſacerdos poteſt abſoluere, 26. q. 6. c. vl. ſic & ligare, 2. q. 1. nemo. Ber.

¶ Idem Sirigon. archiepiſcopo.

Iuramentum excommunicati de ſtando mandatis eccleſię, non habet vim abſolutionis, hoc dicit primo. Excommunicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans excommunicato incurrit minorem, & eſt excommunicādus maiori: niſi ille ſit excommunicatus cum participibus ſuis qui a iure eſſet excommunicatus maiori.

CAP. XXX.

QVod † in dubijs: & inf. ¶ Reſpondem⁹, quo excommunicato, licet quod fiet mandato eccleſiæ iuramento firmauerit, communicari nō debet, donec f per eccleſiam fuerit abſolutus: alioquin poſt iuramentum non eſſet abſolutio neceſſaria. Nullus autem ſcienter, nominatim excommunicato cōmunicare tenetur: niſi quædā perſonæ, quæ per illud Gregorij † Papæ capitulum, Quoniā multos, g ſpecialiter excuſantur.

¶ Illi autem, qui nominatim excommunicatis p̄ſumptuoſe participant, præter perſonas a dicto canone annotatas: niſi ab eorū participatione h commoniti forte deſtiterint, excōmunicationis vinculo ſunt innodādi, k ſecus autem ſi ſcienter ei communicant, qui cum participib. l ſuis eſt vinculo excōmunicationis ſentētialiter innodatus: tunc enim & ipſi ſententiam excommunicationis incurrunt. m

† Cap. 9. eo. tit. in 3. cōp. pars ſup. de p̄n. c. quod in dubijs p̄ter Doc. hic vide B. Tho. in qōnib. additis ad 3. par. q. 23. ar. 1.

† Hoc tribuit Grego. 8. o ſeptimę panorm. lib. 5. tit. de licita & illicita excōicatione, ca. 2. ſiue 125. & Gratia. 11. q. 3. c. quoniam multos.

f Donec eccleſiā.] ſi ſup. eo. cū deſideres & c. à nobis, nec ēt p̄ſbiterū ſuū dēt ei cōicari, vt ibi no. q. alijs p̄ hibet, ipſe facere non dēt, vt ibi notat. Itē p̄ mittit alicui tangere ſacra, cui nō permittit ingredi ad ipſa: & ſic ī illud q dī. 5. diſt. ad eius verò & ī. id 95. diſt. illud, vbi dicitur Quib. reliqua ſacra negant, quo vnū genus ſacr. conceditur? quaſi diceret, non.

g Quoniā multos. hoc habes 11. q. 3. qm multos, & inf. c. p̄xi. h Participatione.] q hic nō diſtinguit, an incrie à in alijs cōicent eis: videbat quibuſdā q ſi i crie cōicent, incidāt ſolūmodo in minorē excōicationē: quod nō eſt verum, vt patet ī. eo. c. prox. cū talis abſoluatur cū iuratoria cautione, vt ibi dicitur.

i Commoniti.] Iudex non dēt excōicare participantes cū excōicatis ab ipſo, niſi canonica monitiōe p̄miſſa: aliàs excōicatio nō tenet vt in dec. noua, inf. e. ſtatum⁹ ita hēti tertiū caſū in quo excōicatio non tenet citra aliq̄ appell. tionem. 3

3 Idem in ſuſpenſione & interdicto, eo tit. ſtatutū, li. 6. Io. And.

k Innodandi.] Qui enim p̄ſumptuoſe participat excōicato, excōicandus eſt maiori excōicatione, vt hic dicit, & 11. q. 3. qui cōicauerit, & eſt hic notabile, quia & ipſe claues eccleſiæ contemnit, quare puniri debet. arg. ſup. de p̄n. c. vlt. & ſup. de excc. præla. c. vlt. vbi de hoc in notula magna.

l Participibus.] ſcilicet in crimine.

m Incurrunt.] Eandem. ſ. quam & principales, 11. q. 3. excellen-

excellentissimus, & hi nominatim dñr excommunicantur. No. quòd ad illum pertinet iuris interpretatio, ad quem pertinet constitutio iuris. Item, quidam beneficio canonis tenentur participare excommunicatis. Item necessitas excusat ab excommunicatione.

¶ Idem Doctoribus decretorum Bonoñ.

Excommunicato cõmunicare tenẽtur, qui prius erant ei obligati ad obsequium familiare: alij verò non tenentur de necessitate, licet interdũ possint necessitate vrgente.

CAP. XXXI.

INter † alia, quæ Strigoñ. archiepiscopus ꝓponi fecit, nos recolim⁹ respondisse, ꝙ nullus nominatim excõicato scienter cõicare tenetur, nisi quædã personæ, quę per illud Greg. Papa capitulũ, Qm̃ multos: [a] specialiter exculantur. Verum ex hac rñsione orta est occasio [b] disputãdi, alijs concedentibus, ꝙ excõicato cõicare tenent̃ personæ in p̃dicto capitulo nominatæ, p̃sertim [c] quę prius ad cõionẽ eorũ ex debito tenebant̃, alijs asserẽtib. eos cõicare licitè posse, si velint, non tñ ad hoc ex necessitate teneri. ¶ Vt igitur vndè ius prodijt, interpretatio [d] quoque procedat, ambiguitatem huiusmodi talter duximus absoluendã, ꝙ cũ quædam personę in præmisso capitulo denotatę, illis, in quos lata fuerat excõicationis sñia, ante prolationem ipsius obsequio tenerentur familiariter adhęrere, neq; post modum ad cõtrarium teneantur (cum adhuc debitum duret [e]) beneficio canonis [f] id agente, ꝑ à priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenent̃ obsequium, & ita per consequens ad cõionẽ tenent̃, sine qua illud nequeunt exhibere. ¶ illud autem non ad oẽs personas capituli credimus referendum, vt videlicet obnoxietati huiusmodi sint subiectæ, cum viatores, peregrini, & mercatores a cõione talium personarum (nisi articulus necessitatis [h] immineat) debeant abstinere, vt in fine colligitur manifestè, sed ad illas dũtaxat, q̃ talibus arctiori tenẽtur [i] obnoxietate cõstrictæ, quibus tamen in his, pro quibus sunt excommunicatione notatæ, vt in criminibus, [k] cõicare non debent, sed ab eis penitus abstinere.

¶ Idem.

Si excommunicatus pro manuum injectione, scienter recipit ordines, si est clericus secularis, deponẽdus est. si regularis, ab executione ordinis est suspensus. Qui ignorans ius, vel factum sic excommunicatus recipit ordines, si est clericus secularis, dispensat cum eo solus Papa, si regularis, dispensat abbas, si ignorantia est probabilis, & factum non est graue.

¶ Cap. 4. eo. tit. in 3. cõp. & de materia huius decretalis, & superioris, vide plenè per Host. in sũma, de sent. excom. §. & quæ sit pœna.

INter alia.] Primo ponit dubiũ, & vnde fuit ortum. Secundo solutionem: ibi, Vt igitur. Abbas.

CASVS. Archiepus Strigon. in decretali p̃dicta q̃sivit, vtrũ alii qui teneant̃ participare excõicatis: & Papa rñdet, ꝙ nullus tenẽt participare excõicatis nisi q̃dã p̃sonæ, q̃ ꝓ illud Gregorij Papæ capitulũ qm̃ multos, specialiter excusãtur. Ex hac rñsione orta fuit occasio disputãdi: q̃dã dicebãt, ꝙ excõicato cõicare tenent̃ p̃sonæ in p̃dicto capitulo notatæ, p̃sertim q̃ prius, s. ante excõicationẽ ex debito eis cõicare tenebantur. Alij dicebãt, ꝙ p̃dictæ personæ licet possint excõicatis cõicare si velint, non tñ ad hoc tenẽtur ex necessitate; q̃ sivit archi. p̃s., qualiter decr. illa sit intelligenda: Vt igit vndẽ ius prodijt, interpetatio quoque ꝓcedat: Papa sic rñdit, ꝙ quædã personæ in c. p̃dicto annotatæ, tenebant̃ ad obsequiũ illis, i quos lata ẽ excõicatio, ante ꝓlationẽ ipsi⁹ excõicationis, & post excõicationẽ ad ꝑiũ non tenentur, beneficio canonis id agente, vndè nõ sunt à priori obligatione solutæ, & ita per consequens tenentur illis ad cõionẽ, sine qua obsequiũ exhibere nõ p̃nt. Sed hoc non pertinet ad oẽs personas in dicto capitulo notatas, (cũ mercatores, peregrini, & viatores, à cõione talium debeant abstinere, nisi articulus necessitatis immineat, ſm ꝙ in fine capituli colligit manifestè) sed ad illas solũmodo, quę ipsis excõicatis sunt astrictę, sed non debent eis cõicare seu participare in criminib. pro quib. ipsũ sunt excõicati: ꝙ si faceret, eadẽ sentẽtia tenentur. No. quòd ad illum pertinet iuris interpretatio, ad quem pertinet constitutio iuris. Item, quidam beneficio canonis tenentur participare excommunicatis. Item necessitas excusat ab excommunicatione.

[a] Quoniã multos.] 11.q.3.qm̃ multos. 1 & 5.c.proxi.

[b] Occasio disputandi.] Si 5. de vo. ex multa.

[c] Præsertim.] Si istud p̃sertim, ponit pro tãtũ, verũ dicũt, ꝓut sequitur, de quibusdã ꝙ sonis: si pro maximè, nõ dicũt verũ: vesequẽtia dicũt: qa nec viatores dẽnt talibus cõicare, nisi necessitate instante.

[d] Interpretatio.] Ad quẽ ꝓtinet iuris ꝓstitutio, ad ipsũ ꝓtinet interpretatio. C. de leg. l. vlt. 11. q. 1. c. clericũ. §. ex his oĩbus.

[e] Duret.] ex sui natura.

[f] Canonis.] 11.q.3. quoniam multos.

[g] Agẽte.] per declarationem. In quibusdam enim casibus illius c. est declaratio, vt in filijs, seruis, ancillis, & vxore: in quibusdam est constitutio iuris, vt in rusticis, & mercenarijs, & qd in hoc ius nouũ ꝓstituat per illud ca. circa ꝑsonas mercenariorũ rusticorũ satis vī: qa per priora iura eos vitare tenebantur. 15.q.6. nos sãctorũ. iuratos. 11.q.3. excõicatos quoscũq;.

[Gl. seq. quærit, & soluit.

[h] Necessitatis.] Nũquid magnæ, an cuiuslibet tãtum; nam aliqua sustinenda est incommoditas, vt ecclesiastica iustitia seruetur. 19. dist. in memoriam, & 5. de ofdele. dilectus. Si tantum magnæ, cuius arbitrium ꝑspectabitur? Vī ꝙ superioris, arg. 5. de vo. quod superbis, & cap. ex multa. Sol. in transeuntibus ista dilatione non

[i] Dicit Host. hoc verũ, si ꝑspecialiter ꝓhibeat: vt in dictis ca. sed idẽ ẽt hodie. 5. de pę. c. fi. per qđ dicit hoc nõ esse ius nouũ: immo ipsi rustici, & seruiẽtes in ca. quoniã multos, ꝑspecialiter eximunt, põderate debuisset Host. & 5. & Gofre. fi dicunt hoc ius nouũ constitui per istud ca. sed ꝓ illud. Ioan. And.

[k] In criminibus.] In talibus nulli consentiendum nec obediendum est. 11.q.3. qui resistit. Iulianus. & 32. q.5. ita ne, aliàs si cõicarent illis in criminib. eadẽ sen-

[2] Nedum superioris iudiciũ expectat, vt viator fame pereat. 5. di. baptizati. di. Io. And.

CAP. XXXII.

CVm † illorum [a] absolutio, qui pro violenta manuū iniectione in clericos, labē excōicationis incurrunt (q̄ busdā casib. à prædecessore [b] nostro exceptis) sedi duntaxat Apostolicæ reseruetur, [c] nōnulli ecclesiasticā sniam negligentes, in excōicatione positi, ecclesiasticos ordines accipere nō formidāt: quid aūt de his fieri dēat, Apostolicum sæpius oraculum implorāt. Circa quos credimus distinguendum, q̄ tales, vel sciunt [d] excōicationis se vinculo irretitos, vel non recolunt factum, p̄ quo in latę sniæ canonē inciderunt, vel factum quidem scientes, iuris ignari nesciūt [e] exindè se teneri. ¶ Primos† si fuerint seculares clerici, † à susceptis ordinib. [f] censemus in perpetuum deponēdos: in reliqs cā-

† Cap. 5. eo. in 3. cōp.

sibus tam archiepiscopi, quàm episcopi, absq; mādato sedis Apost. speciali, dispensandi facultatē se nouerint nō habere: quibus ēt est absolutio talū interdicta: g cum† maiora intelligantur illis p̄hibita, q̄bus vetita sunt minora. [h] Poterūt tn̄ huiusmodi Romani Pontificis auribus intimari, vt absq; secundum rigorē, [i] vel æquitatē respondum prodeat, prout discretio tua viderit faciendum.

¶ Qui ti clausirales [k] huiusmodi fuerint, licet ab Alexandro [l] Papa fuerit cōstitutū, q̄ monachi, & canonici regulares, quocunq; mō le in claustro percusserint, non sunt ad Apost. sedē mittendi, sed sm̄ p̄udentiā sui abbatis, disciplinæ subdātur, & si abbatis discretio ad eorū correctionē non sufficit, prouidētia est diœcesani episcopi adhibē-

No. q̄ secularis excōicatus ordinem scienter suscipiens, deponitur. Item qui non potest absoluere excōicatum, cum eo dispensare non potest. Item quib. prohibita sunt minora, sunt multo fortius, & maiora. Item ex persona augetur crimen, & per consequens pœna. Item regularis excōicatus scienter ordinem recipiēs, suspensus est ab executione ordinis. Itē mitius agitur cum ignorante ius positiuum, secus in iure naturali. Itē in eodē genere delicti dispensant abbates cū monachis, in quo non pōt dispensare epūs cū suis clericis. Itē ar. q̄ non semper credendū est confitenti peccatum in pnia. Item priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutit potestate.

† Alibi ita: cum & maiora, alias ita; & maiora, absq; uoce, cum.

a Cum illorum.] Hic patet expressē, q̄ edictum illius canonis, si quis suadente. prohibitorum est: i quia omnes debēt ad sedē Apostolicā mitti, nisi quorum absolutio inf. nomb. Prælatis in certis casib. reseruatur.

1 Secundum motū quo vtimur nos iuristæ pot. de iure differ dicere, permissorium licet magis p̄ prie loquatur: & adde q̄ dixi de hoc de spon. cum a. pud. Io. An.

b A prædecessore nostro.] s. eo de cętero mulieres, ea nō ficiatur quod de hac, & s. eo. quamuis. Bern.

c Reseruetur.] per canonem illum. 17. q. 4. si quis suadente.

d Vel sciunt.] quia aliud est quod studio delinquitur: aliud q̄ ignorantia 11. q. 3. excellentissimus.

e Nesciunt.] pone exemplum vbi quis non crederet se teneri, s. eo. nuper. 2. respōso. & cap. mulieres.

f Ordinibus.] similiter & de beneficijs, s. de cler. excom. mi. postulasti, & c. latores, sic excommunicati recipiunt ordines, & excommunicatus confert ordines, s. de eo. qui renun. epis. c. 2.

g Interdicta.] 17. quæst. 4. si quis suadente. Sed nunquid poterunt dispensare post impetratam absolutionem. Videtur quod non, per id quod sequitur, sed si non esset interdicta dispensatio, possent, arg. supra eo. nuper. Et est argum. quod dispensare possunt, vbi non est prohibitum, ff. ex quib. cau. ma. nec non. §. quod eis.

h Minora.] Minora vocat absolutionem, maiora dispensationem, & ita cui prohibetur minus, & maius prohibitum intelligitur. 74. distinct. gesta. 95 distinct. illud, & ff. de tenat qui indignus, & è conuerso cui conceditur maius, & minus, supra de decl. ex parte. 3. Bern. 2

i Rigorem.] Æquitas rigorem mitigat: vnde æquitas intelligitur iuris relaxatio. & æquitas rigori præfertur. C. de iud. placuit, 34. dist. fraternitatis, & supra de transacto. cap. vit.

2 Cōcor. l. ingressi. §. adeo. C. de pac. & l. legatum, & l. ad rē mobilē, ff. de p̄scr.

K Clausirales.] Hoc respicit quod supra dixit seculares.

l Alexandro.] sup. eo, monachi. Bern.

a Alibi

da: & alibi a dicatur, ꝙ de seculo fugientes, qui religionis habitū in monasterio receperūt, & inter cętera postmodū confitẽtur, se tale cõmisisse b delictum, per ꝙd ipso actu excõicationis sniam incurrerunt, sine licẽtia Romani Põtificis abbas nõ põt nec debet eos absoluere, quãuis præsumptionem delinquẽtium debita possit animaduersione punire: Nos tñ in religionis c fauorem, & vt euagandi materia subtrahatur, maiorem eis gratiam exhibere volentes: eorum Prẹlatis, quod etiam talib d absolutionis benefic'ū impertiri valeant, indulgemus: nisi excessus ipsorum extiterit difficilis & enormis: vtpotè f ad mutilationem membri, e vel effusionem f sanguinis est processum: aut in ẽpm, g aut abbatẽ h violenta manus iniecta: cũ excessus tales & similes nequeãt sine scandalo prætermitti. ¶ Si verò claustralis aliquis in religiosam personam alterius claustri manus iniecerit violẽtas, ꝑ abbatẽ proprium, & eius, qui passus i est iniuriã, absoluatur. Quòd si clericũ percusserit secularem, nõ nisi per Apost. sedẽ (vt scãdalũ euitetur) absolutionis gr̃am poterit promereri. k ¶ Si aũt hos ad ordines ꝓmoueri contingat, iuxta præmissam distinctionem, qui scienter in contemptum l ecclesiasticæ disciplinæ se fecerint ordinari, ab executione suscepti ordinis, & officij decernim⁹ manere suspẽsos. Circa reliquos verò facti memoriã, vel iuris peritiã m nõ habẽtes, monasteriorũ vtilitate pẽsata, post inũctam regularem pœnitẽtiã & peractã, abbates ipsorum poterunt dispẽsare: n nisi graue fuerit & notabile factum: aut is, qui fecit, adultus fuerit & discretus, o vt violenter contra obliuionem vel ignorantiã pręsumatur. p Præcipimus

1 Fauorẽ: qa casus iste est de reseruatis: & qa Alex. prohibuerat, & qa Iarius loquitur. s. de põtiis: nõ de abbatib. tñ secundũ Hos. Io. An.

2 De hoc in §pe. de iniur. ver. sed numquid nocet. Io. An.

3 Propter.

a Alibi dicatur.] Non habes hodie istam, sed in antiqua compilatione consului vt it. ca.

b Commisisse.] ante ingressum, supple.
¶ Gl. seq. obijcit.

c In religionis fauorem.] immò vt ꝙ de iure cõi: nõ est. n. illi necessaria certa delicti satisfactio, cuius totum vi tę tp̃s obedięti æ impẽdit sui cõditoris. x de pę. d. 1. §. his autẽ oritur. ib. post illud ca. mensuram. fi. ẽ. de vo. scripturæ 13. q. 2. admonere. Lau.

d Talib absolutionis.] Hoc intelligẽ de illis qui inciderunt in canonem ante ingressum: quia de his qui incidunt post ingressum, non cessum erat per Alex. supra eo. monachi. vnde quo ad alios dicit, indulgemus. Ber.

e Mutilationẽ mẽbri.] Hoc intelligẽ simpliciter de oib. monachis, qui hoc cõmiserint siue ante ingressum siue post. j. eo. canonica. nec est distinguẽdũ inter mẽbrũ & nẽbrũ sup. de cle. ęgro. c. 2. & ẽ. cor. vitiat. 6. si. expositi. alias excessus difficilis vł enormis relinquitur arbitrio iudicis: cum excessus notorius est, tunc abbas ipsum absoluere nõ potest propter scandalum, vt hic dicit.
¶ Gl. seq. quærit, & soluit.

f Effusionem sanguinis.] Quid si modicũ valde læsit cũ sanguinis effusione, quia de facili sanguis effunditur quandoq; 2 nunquid idẽ erit ac si enormiter læderet? Satis crederem committendum arbitrio. iudicis, puta ep̃i & abbatis, licet littera ista simpliciter loquatur. verbum. n. effusionis, abundantiam significat, 1. q. 1. reuertimini. & 42. d. sępe. ar. sed ibi nomen effusionis significat. uitium. B.
¶ Gl. seq. ponit tres modos, quib. aggrauatur ǒffensus,

g In ep̃m. n.] Ex persona augetur crimen, de pœ. d. 1. §. aut facta. Inst. de iniu. §. atrox. & ff. de re mi. omne delictum. §. qui minus. & ff. de iniur. item apud. §. quod ait prætor, sicut ex atrocitate facti. 17. q. 4. qui subdiaconũ. & ex persona eius qui fecit, crescit iniuria. ff. eo. sed si §. quædam. & 40. d. homo Christianus.
¶ Gl. seq. alleg. 3. concor. quærit, soluit, & prorogat.

h Abbatem.] proprium. Multa. n. permittuntur nobis in hoc nr̃æ religionis, quæ non permittuntur in alijs. 16. q. 1. c. 1 & 2. q. 7. li hęreticus. Quid si abbatem non habet, sed priorem aut Prælatum alio noie designatum? Rñdeo, beneficium illud ad oẽs monachos & regulares canonicos extenditur, vt ẽ. c. monachi. & ad Hospitalarios Hierosolymitanos, qui per suum Priorẽ absolui possunt. inf. e. canonica. idem credetem de Templarijs, dũmodo consimilem Priorem habeant, vt habent Hospitalarij. Ad omnes claustrales hoc beneficium extenditur, cum eadem causa subsit in omnibus. Ber.

i Passus est.] quia ille vł iniuriam passus ar. Inst. de iniur. §. 2. sicut iniuria facta filio patrẽ contingit, & agere potest tã si pater remittit iniuriã, filius agere nõ põt nisi pater vitio ꝑsona fuerit, & filius honesta, 3 ff. de iniu. sed & ff. §. si filiofamil. sic & si abbas remittit iniuriã factã monacho, monach⁹ agere nõ põt aliquo casu, vł tñ ꝙ fm forum rei hoc debet fieri. 3. q. 6. ca. 1. & 6 q. 3. placuit, sed non est ita i casu isto, & iudicit ꝙ ita hic cauet. 6. q. 3. scriptũ est, & ff. 9 & 29. l. dipexit.
¶ Gl. seq. obijcit, & sol.

k Promereri.] Sed nõne dat hic euagẽdi materia: Quare si hoc casu nõ absoluit eũ abbas sicut absoluit illũ qui ante monachatum deliquit? Sed rõ est: quia ante ingressum erãt eiusdẽ cõditionis, & ꝙ ingressũ facile tollit obligatio. 19. q. 3. nõ liceat. & q. 2. duę sũt. 10. Sed rõ vero redditur in lra. s. ꝓp scandalũ: scandalũ. n. est ꝙ monach⁹ injiciat manum in maiorẽ, quia vix bonus monachus facit bonum clericũ. 16 q. 1. c. leg.

4 Quod itel ligit Inno. de irregularitate tñ ante monachatũ ꝑta, quicquid dicat vetũ est, vt dicit Ophic loquit de ꝑta et si post ingressum, nã ꝓximè dicta dicit incidẽter, & ptet principle propositã, qò ait generaliter formabatur vt patuit in prin. dixit tñ Ho. hanc gratiã non extendendã ad alios casus, ẽ. de pñ ui. sanè. in-

l In contemptũ.] Quod semper prẹsumit, nec admitti debet probatio in ꝯrium. sic 34. dist. frauernitatem, ẽ. de iud. c. vlt. & cum ijs non dispensabit. Abbet.

m Iuris peritiam.] No. quod mitius agitur cum ignorante ius positiuum: scens in iure naturali, vbi nec rusticitati etiam parcitur. C. de in ius voc. l. 2. sicut nec parcitur mulieri contra matrimonium suum, est. enim de iure naturali: vt supra de diuor. gaudemus Vin.

n Dispensare.] Potest ergo Abbas dispensare cum monacho circa ordines: 4 vt hic, & supra, de eo qui furtiue ordi. recep. c. 1.

o Et discretus.] Et ita non sufficit quòd sit adultus, nisi sit discretus, quia contra discretum de facili præsumitur. C. qui & aduer. quos, l. 1. ff. de probat. cum de indebito. Et indiscretus iniuriam facere non potest, pari verò potest, 15. quæstione 1. illud, &, ff. de iniur. d. illud. & ff. ad l. Cor. de sica. infans: sed de talibus non intelligitur hoc, quia tales non indigent dispensatione.
¶ Glo. seq. arg. & fingit contrarium.

p Præsumatur.] Arg. ꝙ non semper credendum est confitenti

confitenti peccatum in pœnitentia. Argu. contra supra de homi. significasti 1 2 quia nó est verisimile quod aliquis sit immemor suæ salutis. 1. q. vlt. sancimus.

1 Et d: cõsecrat. di. 2. trib. gradil. fm Vinc. a. l. às incipit, tanta. Io. An.

DE monialibus.] Moniales excõicatas pro iniectione manuum absoluit epũs. h. d. vel aliter & sic, sic, vt in rubro. Primò ponit consultatio. Scdò, responsio: ibi, Super hoc. Abb. CASVS. Dñ hic, ꝙ si moniales se ad iuicem percusserint, vel conuersos suos, vel cõuersas, aut ét cleri cos, ab ep̃o loci possunt absolui. Nor. ꝙ moniales pro violẽta manuum iniectione in ecclesiasticam personam excõicatæ, ab episcopo loci debent absolui.

†Ca. 6. e. tit. in 3. compi.

¶ Gl. seq. recitetur ꝑ duas quæstiones. s. q̃ sit ratio, quare abbatissa non absoluit, & quid de exẽptis, si n. quærit, & soluit.

a Per epũm.] Impedit. n. exus mulieris, ne abbatissa possit absoluere moniales. sicut hic patet, nec cõfessionem earum audire, nec eas benedicere, vel Euãgelium legere, quia sexui fœmineo claues ecclesiæ cõmissæ non fuerunt, sup. ti. prori. noua. & arg. ã. de maio. & obe. di lecta. vbi de hoc. Sdm eps illas absoluit auctoritate Papæ sibi per hanc decr. indulta, tanquam delegatus 2 ad hoc: & sic absoluat omnes iã exemptã quam non exẽptas. & est sim. sup. ie here. ad abolendam. in fi. sup. de offi ord. irrefragabili. §. ceterum, & eo iure quo absolvit alias mulieres, sup. eod. mulieres. Sed quid si monasteria essent in diuersis epatib. & vna monacha percutiat monachum vel monacham, vel cõuersum vel clericum alterius episcopatus: Conueniat vterque episcopus, vel alter deleget alteri vicem suam supra ca. proxi. Ber.

aPosuit glossator antiq̃, glossam, nõ aduertẽs, ꝙ littera erat sublata ꝓꝓ q̃ ponebat. nam in antiqua cõpilatione dicebat ita: Respondemus, vt auctoritate nra, per eum, &c. q̃ cũ sint ablata, dicẽdum ꝙ hoc facit eps suo iure vt recte admouet hic Io. An.

SI vere.] Si locanti operam personalem soluisti pretium, vel eius partem, & postea fuit excõicatus, vel etiam prius, sed ignorabas, si ad satisfaciendum non potest induci, in opera fic locata sibi poteris communicare. h. d. Et primo ponit permissionem, quam secundo ꝓbat tribus rationibus Prima ibi, Cum enim. Secunda ibi, Et si autem. Tertia ibi, præterea. Abbas.

CASVS. Quidam Cruce signati conuenerant cum Venetis, vt ipsi Veneti ducerent eos nauigio suo vsque in terram Sarracenorum pro certa mercede, maiore parte naulj recepta. Veneti fuerunt excommunicati: illi Crucesignati dubitabãt, vtrum deberent transire in nauibus illorum, cum illi essent excõicati, quæsitum fuit à Papa quid facere deberent, cum illi Veneti noluerint eis restituere mercedem receptam? Respondet Papa Cruce signatis, quod si Veneti noluerint absolui, nec satisfacere sibi de mercede, permittit illis, vt cum ipsis transeãt vsque in terram Sarracenorum, secundum ꝙ cum ipsis conuenerunt, vel etiam conuenerint, communicantes illis cum dolore cordis, & sub spe veniæ, quia cum maiorem partem mercedis receperint, nec eam velint restituere, nec possint ad hoc compelli, ne lucrum de sua malitia reportarẽt, & isti damnũ, & ab excõicatis possit peti, & recipi qđ debetur, & in iure cauetur, ꝙ si quis transierit per terrã hæreticorum aut excõicatorum, necessaria emere poterit ab eisdem. Præterea si pater familias domus excõicatus sit, eius familia excusatur à participatione ipsius, & si dux Venetorũ tanquam dñus nauium sit excõicatus, ipsius excõicatio istos non continget tanq̃ familiam ipsius dñi, dum in naub. eius fuerint, & excusabiles erunt apud Deum, si in illis cõmunicauerint ipsis, in quibus eorum communionẽ non poterunt euitare. No. ꝙ ab excommunicatis potest exigi, & recipi qđ debẽt. Item tempore necessitatis possunt necessaria emi ab excommunicatis, & hæreticis. Itẽ familia potest participare domino sine pœna excommunicationis.

†Naulũ est, pretium ꝙ soluit nautis pro vectura.

CAP. XXXIIII.

SI †vere: & inf. ¶ Quòd si Veneti fortè nec satisfacere voluerint, nec absolui, vobis permittimus, vt cum ipsis vsq; in terrã Sarracenorũ, vel ꝓuinciã (iuxta ꝙ inter vos conuenit & ipsos, vel honestè cõuenerit) nauigio transeatis, quãtò minus poteritis, cum dolore tñ & amaritudine cordis, & sub spe venię [b] cõicãtes eisdem. Cum. n. iam à vobis maiorem nauli † receperint quantitatem, nec ad eam possint restituendam induci, aut ét coarctari: si aliter fieret, videremini vos damnũ ex pœnitentia, ipsi verò prẽmium ex contumacia reportare: [c] † cum ad hoc debitum exoluendũ ipsi vobis maneant obligati, & ab excõicatis exigi [d] possit & recipi, quod debetur. ¶ Est autem cautum in iure, quod si quis quam per terram hęreticorum, aut quorumlibet excommunicatorũ

†Ca. 7. e. eit. in 3. compi. vix poteris hãc decretalẽ intelligere, nisi integrãvideas.

†Ar. ad hoc in l. sancimus. C. de pœn. in l. fi qs §. legis. C. de inofficiosi test.

¶ Idẽ vniuersis Cruce signatis.

¶ *Monialis percutiens monialem seu conuersum, vel clericum sæcularem, incidit in excommunicationem, & ab episcopo loci absolui potest.*

CAP. XXXIII.

DE †monialibus tua à nobis fraternitas requisiuit, per quẽ eis fit beneficium absolutionis impendendum, si vel in se inuicẽ, vel conuersos, vel cõuersas suas, aut clericos ét manus iniecerit temerè violentas? Super hoc igitur tuæ consultationi taliter respondemus, vt per episcopum [a] in cuius diœcesi monasteria fuerint, absoluantur.

¶ Idẽ vniuersis Cruce signatis.

¶ *Contractus etiam, qui sine communione explicari non potest, non dissoluitur seu impeditur per excommunicationẽ superuenientem in eum, qui tenetur aliquid præstare non excommunicato.*

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

b Sub spe veniæ.] ar. contra, quia sub spe veniæ nemo peccare debet. ī. de cle. excom. min. illud, & de consec. dist. 4. quando quis. sed tamen hic non credo eos ex hoc peccare, cum Papa hoc permittat, & ne ipsi ex suo dolo commodum habeant: sed hoc ideò dicit, quia bonarum mentium est, ibi culpam timere, vbi etiam culpa non est. sup. de obser. ieiu. consilium. §. 2. 5. dist. ad eius, arg. bonum ad hoc sup. de pur. can. ca. 2. Ber.

c Reportare.] Quod ille non debet, 16. q. 1. legi. & ī. de rescri. ex tenore. nec ipsi debent ridere ex fletibus alio rum, supra de prini petitis. quia nemo de improbitate sua consequitur actionem, ff. de fur. itaq; fullo. §. 1. vers. sed nemo, nec stulti debent esse melioris conditionis, quàm periti, ff. quòd vi aut clam. Seruus. & quia delinquunt, non debet esse eorum conditio melior. ff. de do. inter vir. & vxo. l. 3. §. 1.

d Exigi.] supra de excep. cum inter, & supra de hęr. excommunicamus, §. credentes, conuenire tamen alios aut reconuenire non possunt, sed excipere bene: vt in proxi. concor. appellare. & prosequi appellationem, supra de excep. c. vltio.

Necessa-

a Necessaria emere.] Hic habes duo casus, in quibus excommunicatus licite participatur: alij notatur supra eod. cum desideres.

[Gl. seq. arg. & illud determinat, & contra id signat contrarium.

b In excommunicatorum.] ar. est hic ℣ si socius meus incidit in excõicationem. non statim tenetur ipsum desirere, nec ipse tenetur statim dividere societatẽ: hoc intellige si sine magno damno hoc fieri non possit ar. 11. q. 8. ante cessor. 23. q. 4. ca. 1. 41. dist. quisquis, 12. dist. illa & 8. dist. qui contra mores. Ar. contra, supra de maior. & obed. illud. & 34. q. 1. omnes qui.

c Nõ potueritis euitare.] supple commodè, qa illud dicimur posse, quod sine incõmodo possumus. ff. de verb. sign. nepos. in fi. de cond. inst. filius q in fi. 22. q. 1. faciat homo Ber.

VT famæ.] Ponit duo dicta quæ patent, secũdum ibi, Laici. Ablas.

CASVS. Clerici aliquandò grauiter excedunt, nec possunt ad agendã pœnitentiam in monasterijs deputari, sed opportunitate captata inde aufugiunt, & priorib. scelerib. se immiscent, vnde quæsiuit Londonen. eps, vtrũ possint ab epo vel alijs prælatis arctæ custodiæ mancipari? Respõdet Papa, qꝫ cum Prælati excessus teneant corrigere clericorum, & publicæ vtilitatis interfit, ne crimina remaneant impunita, & illi clerici fiãt deteriores, debent illos sub arcta custodia detinere, postquam fuerint de crimine condemnati. Secundò quæsitum fuit, vtrum laici incidãt in excommunicationem, si clericos in magnis scelerib. comprehendat, cum eos ad iudices trahere non possint, niti manus in eos iniecerint violentas? Respondet Papa, quòd laici citra excommunicationem possunt capere clericos, & ad iudicium trahere, si oporteat etiam violenter, dum tamen id de mandato suorum faciant Prælatorum; cum hoc non ipsi, sed illi quorum auctoritate hoc faciunt, facere videantur, & non amplius laicorum violentia se extendat, quàm exigat defensio clericorum. Not. quòd Prælati excessus subditorum corrigere debent. Item ad publicam vtilitatem pertinet ne crimina remaneant impunita. Item clerici de criminibus condemnati qui nolunt corrigi, possunt incarcerari. Item laici de mandato Prælatorum possunt capere clericos, & ad iudicium trahere illos cum moderamine inculpatæ tutelæ. Item is facere intelligitur cuius auctoritate fit.

d Carcerem.] idest, ipsum claustrum, quod eis est carcer.

e Mancipari.] sine pœna excommunicationis.

f Corrigere.] supra de offic. ordin. cap. 1. & sup. de accus. qualiter. & quãdo 2. ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. suprà de off. ordin. irrefragabili, vbi de hoc. & supra de sta. mon. ea quæ. & cap. cum ad monasterium ad fi.

g Impunita.] Ad publicam vtilitatem respicit, vt crimina puniantur, vt ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus primo, respõ. in fine, & ff. de solut. Stichum §. tametsi. & ff. de iudi. si longius. §. primò. 2 & ff. de fideiuss. si à rec. §. illud quod. & C. de pœn. si operis ne ad maleficia quisquam prosiliat: vel si operis. & 23. quæst. 4. quarta, est iniusta, ff. de pœn. l. capitalium, §. famosos.

h Incorrigibiles.] Hic deponi possunt, & tradi curiæ sæculari supra de iudic. cum non ab homine. 17. distin. nec licuit. sed non ad sanguinis effusionem & sic intelligitur, supra de iudi. at si clerici.

i Trahere possunt.] Sic C. de his qui ad ecclesiam confu. l. 3. vt i seruus absque sacrilegio ab ecclesia extrahitur.

¶ Gloss. seq. argu. contra signat contrarium, & soluit.

k Violenter.] Ar. contra supra eod. uniuersitatis. Hoc intelligendum est de incorrigibili, illud de eo qui corrigitur & verberatur à laico de mandato abbatis quod non licet, vt ibi dicitur, & ita non se tangunt.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

l De mandato.] At nonne sufficit generale mandatum, quod continetur. 23. q. 5. c. principes sæculi? Sol. speciale mandatum hic expectandum est: Quandiu enim non est notum ipsos esse incorrigibiles, & traditos curiæ sæculari, non licet sine mandato Prælatorum, quia adhuc sub regula clericali tenentur etiam depositi 81. dist. dictum vel niti se immisceant enormitatib. sup. eo. cum non ab homine. & c. pertundimus.

a Agit filius lõgè absẽs sine patris assensu: ne, dũ expectat pf, remaneat maleficium impunitũ. l. And.

† Quid si capiẽte clericũ suũ debitorẽ suspectũ de fuga, no. Bar. l. 1. si qs i seruitute, ff. de furtis.

3 Et sic ẽ sic intelligendũ qđ no. Ioã. Balle c. principes. secundũ Host. & qui hic dicit, qꝫ casus ibi notati potius sũt casꝰ qb. iuocat ecclesia brachiũ sæculare. q̃ qꝫ bꝰ iudex sæcularis potestatẽ habeat in clericũ. l. Aa l. 1

s Nõ solũ, i domo, sed & in camera: dũmõ nõ simul esi illo iaceã vꝫ cõedãt Inno. & Hostiẽ. sup. eod. nup nec secundũ eos dr cõmunio vbi i domo aliqua ẽ excõicatus ꝙ suis factis & ergo pro meis. 10. An.

† poteritis.

† Ca. 8. extiti 3. cõpi. Vide Bernardinũ Diaz in pract. cri. cano. ca. 119. & c. 131.

s Quorum

corrigere criminosos: cū hoc non ipsi, sed illi, quorum auctoritate [a] id faciunt, facere videantur: dum tamen non amplius [b] eorum violentia se extendat, quàm defensio vel rebellio exigit clericorum.

¶Idem Brachareñ. archiepiscopo.†

¶Excommunicatus est, qui in clericum & volentem manus iniecerit violentas, etsi hoc faciat in satisfactionem precedentis iniurię. h. d. & est casus notabilis.

CAP. XXXVI.

COntingit† interdum, q̄ clerici si quem offendant, & satisfacere velint offenso secundū morem patriæ, quem inter se laici obseruant, corpora sua sponte supponunt triginta seu pluribus aut paucioribus percussionibus fustium: & infra.

¶Nos autem fraternitati tuę super hoc respōdemus, quòd huiusmodi manus iniectio, etsi non violenta, tamen iniuriosa [c] videtur: cum ille canon non tam in fauorem clerici ordinati, [d] quàm in fauorem [e] ordinis clericalis, fuerit promulgatus: ideo & volumus & mandamus, vt id de cętero prohibeas [f] attentari. Si quis autem clericus post prohibitionem huiusmodi, sponte se subiecerit, excommunicetur; si rouiso, vt clericus iniuriam passo sine iniuria clericali satisfaciat competenter, quatenus inter eos pax valeat rationabiliter reformari.

[a] Quorum auctoritate.] Qui enim per alium facit, p̄ se ipsū facere intelligitur. sup. eo. mulieres. ff. de admitt. ita tamen ꝟ. gestiue. B.

[b] Non amplius.] quia cum moderamine inculpatæ tutelæ: alias si excederent modum, tenerentur. ar. sup. de resti. spo. olim, in fi. vbi de hoc. Sim. ff. ad l. Aquil. si ex plagis, ꝟ. tabernarius & ita patet, q̄ clericus depositus adhuc gaudet priuilegio clericali.

C Ontingit.] Cōis diuisio: Secunda ibi, Nos autem. Abb. Sicu.

CASVS. Consuetudo est in archiepiscopatu Bracharen. q̄ si quis laicus aliquem offendat, corpus suum supponit sponte seu pluribus aut paucioribus fustium percussionibus: clerici eādem consuetudinem obseruabant, si clericus alium clericum offendebat, aut etiam laicum, in satisfactione iniuriæ: quæsiuit Bracharen. archiepiscopus, vtrum huiusmodi percussores clericorum incidant in excommunicationē? Respondet Papa, q̄ huiusmodi manus iniectio, etsi non violenta, iniuriosa tamē videtur, cum ille canon non tam in fauorem clerici ordinati, quàm in fauorem ordinis clericalis fuerit promulgatus: & ideò mandat Papa, vt illud de cætero prohibeat attentari: vndè sequitur, q̄ tales sunt excōmunicati: Si quis clericus post huiusmodi prohibitionē sponte se subiecerit excommunicatur; ita tamē quòd clericus satisfaciat iniuriam passo, sine iniuria ordinis clericalis. Not. q̄ in iniectione manuum non solum violentia attenditur, sed etiam temeritas & iniuria. Item iuri publico nemo potest renunciare, quale est illud q̄ clericus sponte se subijciat percussionibus cū id respiciat iniuriam totius ordinis clericalis! Item volenti & scienti ac patienti fit iniuria, si in eo laedatur ius alterius.

¶ Ipso legit I. recēctiorib. i antiqs rectis & archiepo vi & Valesii i analib. Hispaniæ. c. 20.

¶ Ca. tam e. ti. i 3. pil. Et & materia tex. & gl. vide p̄ alijs hic Hēricū Bohic. adde Sylue. verb. excōicatio. 6. circa fi.

[Glo. seq. alleg. duas concor. obijcit, & soluit. Secundo quærit, & alle. pro, & contra. Tertio quærit, & soluit.

c Iniuriosa.] Quandòque fit iniuria siue violentia, & tunc incidit in canonem suprà eod. nuper. 1. respon. & c. vniuersitatis. Sed quare hic dicitur iniuriosa, cum volenti non fiat iniuria ꝟ 3. q. 5. noluit. & ff. de iniur. l. 1. ꝟ. vsque adeo. C. de transac. cum donationis, ff. de reg. iur. nemo videtur? Sed dic, quòd iniuria illa dicitur fieri ecclesiæ, quia ea quæ in nos delinquuntur, possumus remittere, sed non quantum ad ecclesiam 23. quæst. 4. si is qui. & sup. eo. cum desideres. & sic filius potest remittere iniuriam quantum ad se, sed non quantum ad patrem, ff. de de iniu. l. 1. ꝟ. vsque adeo & quantum tangit commodum nostrum, & non quātum tangit commodum aliorum, ff. de pact. iuriġ. ꝟ. si pactum, 63. dist. Salonitanæ. Sed numquid potest episcopus solus remittere iniuriam factam ecclesię sine capitulo? Videtur q̄ sic, quia actio iniuriarum non est in bonis nostris ante litem contest. ff. de iniu. iniuriarum. ergo solus episcopus potest eam remittere, ar. ff. de his quę fi. a prela. si cons. cap. cum Apostolica. cum enim episcopus sit pater. 95. dist. esto subiectus. & pater possit remittere iniuriam factam filio. ff. de iniu. l. sed si vnus, ꝟ. filiofamil. ergo solus hoc facere potest. Sed non videtur, cum episcopus sit procurator, & non dominus, 12. q. 1. cap. vlt. & supra de dona. fraternitatem, quia conditionem ecclesiæ facere deteriorem non potest, vt ibi dicitur. 1 Sed quare excutiatur qui loco percutit clericum, licet inuitum, suprà eo capit. 1. & non rite, qui percutit volentem? Ratio est, quia ille temerarius manus iniecit. suprà eo. vniuersitatis. sed ille non, & causa vlciscendi iniuriam suam hoc facere videtur. Item quia huius manus sæuit, licet non iniuriando, arti 14. q. 6. si tes. sed non illius qui loco. Ioan.

[Glo. sequē. primo tractat de psalmista, de bigamo, de coniugato, & de deposito: Secundo quærit de excommunicato, arg. negatiuè, ponit opi.

d Ordinati.] in quouis ordine. 21. dist. clericos. dummodo non contrahat secundas nuptias 83. dist. quisquis, & si sit clericus coniugatus. ar. sup. de vita & hon. cl. clericus. & hoc intellige si vult deferre coronam, & gaudere priuilegio clericali, alias si non vult habere priuilegium clericale, pōt deponere. ī. de cle. coniu. Ioannes. vbi de hoc. 2 Item clericus depositus habet hoc priuilegium, quandiu vult viuere sub regula clericali, 81. dist. dictum & c. prox. ff. de decu. l. fi. Item niti immiscuerit se enormitatibus. sup. eod. cum non ab homine. & c. perpendimus vel vsque ad trinam admonitionem contempto habitu clericali. sup. eod. in audientia. & inf. eod. contingit. Item quid de excommunicato depositio si verbereur, an incidit in canonē? Videtur quòd nō: quia nihil ad nos de his qui foris sunt. 2. q. 1. mulier, quia iam est membrum diaboli, & extra ecclesiam eiectus. 11. q. 1 omnis Christianus. & c. seq. 3 & quia non posset alium excommunicare. 24. q. 1. iudicium, eadem ratione non erit excommunicatus, qui clericum excommunicatum etiam depositum verberat: quod quidam concedunt. Vin. distinxit, an excommunicatio præcedat depositionem, & tunc adhuc retinet priuilegium clericale: si verò sequitur: & incorrigibilis fuerit eo tradito curię sęculari, amittit priuilegiū, suprà de iudic. cum nō ab homine. qui autē alium clericum excommunicatū verberat, videtur secundum hoc excōmunicatus multò fortius, quàm q̄ verberat excōmunicatū clericū ante depositionem, secundum quod distinguit Vinc.

e Fauorem ordinis.] cui renunciare nō potest. sup. de so. compet. si diligenti. & c. significasti Ber.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.

f Prohibeat attentari.] Non vt responderi ad qō-

nem

1 Idē no. ꝟ q. 4. si is qui. hoc tenet hic Innoc. & Host. hic. & ī. cū desideres in fi. Ioā. And.

2 Quod dic vt ī. de. cle. cō iu. c. ii. li. 6. Io. And.

3 De hoc ī. de off ordi. ca. q̄ sedē, & de p̄scri. c. veniēs. vide oino Inn. ī c. si verò. ī. c. & Io. And. hic.

uem quæ fuit, an huiusmodi percussores incidant in canonem. Sed dic, q̃ benè sunt excommunicati: quia iniuriosas & temerarias manus iniiciunt, & satis inuitur, dum dicit tam in fauorem clerici, quam ordinis, &c. ex eo quod dicit, prouiso vt clericus sine iniuria clericali & c. clericus qui ad hoc cõsentit, excõmunicetur, vt inf. sequitur.

RElatum.] Cõis diuisio. Secũda ibi, Quocirca. Ab. Siculus.

CASVS. Serui pp iniectionem manuũ in clericos in excommunicationem incidunt: dñi sui allegãt q̃ nolunt carere seruis suis; & ita non curant venire ad sedem Apost. absoluẽdi, eludentes canonicam disciplinam: significatum est hoc D. Papæ, vnde mandat archiepiscopo Lugd. quatenus compellat eos venire ad Apost. sedẽ absoluendos, cum potius Deo quam homini sit deferendum, nisi forte illi hoc faciant in fraudem vt se subtrahant obsequio dominorum, aut ipsi domini propter eorum absentiã grauiter læderentur sine culpa dominorũ & tunc in vtroque casu ab ipso archiepo ex indulgentia Papæ poterunt absolui; & in recompensationẽ laboris alia eis satisfactio iniungatur: dummodo non sit enormis excessus, vt propter scandalum tollendum ad seruũ seruorum Dei venire debeant absoluendi. Not. quod plus est Deo, quam homini deferendum. Item serui à sede Apostol. pro iniectione manuum in clericos sunt absoluendi: nisi in duobus casib. hic positis, scilicet si faciant hoc in fraudẽ, vt subtrahant dominis seruitium debitum, vel si domini graue damnum incurrerent de eorum absentia. Item pro vna satisfactione alia iniungitur.

¶ Ca. 11. eius in 3. cõp.

¶ Dictio, enim, nõ est in vetustioribus codicib.

¶ Idem Lugdun. archiepo.

¶ *Serui excõicati pro iniectione manuum in clericũ tenentur pro absolutione ire ad sedem Apostolicam: sed si ex hoc dominus, qui non fuit in culpa, graue damnum patiatur, vel seruus hoc faciat in eius fraudem, absolui põt ab episcopo, si lesio non fuit enormis.*

CAP. XXXVII.

RElatum † est nobis, q̃ cum aliqui serui pp iniectionem manuũ in clericũ violentã, in canonem incidunt sniæ, p̃ mulgatę: allegãtib. dominis eorundem, q̃ carere mancipijs suis nolũt, venire ad sedem Apost. absoluendi non curant: per occasionem hmõi eludẽtes ecclesiasticã disciplinam. ¶ Quocirca mãdamus, quatenꝰ eos venire compellas ad sedẽ Apost. absoluendos: cũ plus sit Deo, q̃ homini [a] deferendum: nisi fecerint hoc in fraudem, vt subtrahãt se obsequio dominorũ: aut ipsi domini pp hoc sine culpa [b] sua graue dãnũ incurrant: tũc. n. † i vtrolibet casu [c] poteris eos ex indulgentia nr̃æ prouisionis absoluere, cũ nimis sint ab Apost. sede remoti: sed in recõpensationem [d] laboris, quẽ in itinere sustinerent, alia eis satisfactio iniungat: dũmodo non sit tam grauis & enormis [e] excessus, vt pp euitãdum scandalũ, & tollendum exemplũ hmõi serui ad seruũ seruorum Dei venire debeant absoluendi.

¶ Idem Strigoniẽ. † archiepo.

¶ *Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licet eum postea impugnet, ex hoc solo pro absoluto non est habendus.*

CAP. XXXVIII.

SAcris † est canonib. institutũ: & inf. ¶ Licet is, qui voluntarius [f] excõicatis illis cõicauerat, qui cum omnib. fautorib. & participib. suis excõicationis snĩa sũt astricti, ad cor rediens de mandato ecclesiæ excõicatos, quos prius fouerat, expugnauerit: † non tamẽ priusquã absolutionis gratiã perceperit, habendus est absolutus: nec si occumbat in hmõi bello, sunt (absolutiones † vel) oblationes recipiẽdæ pro eo, vel orationes Domino porrigendæ, [g] nisi cum de ipsius viuẽtis pœnitẽtia per euidentia signa constiterit: & iuxta cuiusdam cõstitutionis [h] nostræ tenorem, defuncto etiam absolutionis beneficiũ impendatur.

¶ Idem Assuntiñ. † epo.

¶ *Semel excommunicatus debet vitari semper vt excommunicatus: nisi legitime probet se fuisse absolutum.*

a Plus Deo quam homini.] 2 t. q. 3. quisquis metu, & c. Iulianus, & sup. de voto, ex multa, ver. in tanta. & cap. 32. q. 5. c. 2. & 3. aggrauatur enim culpa ex persona iniuriati, ꝛ eo l. cum illorum, vbi de hoc.

b Sine culpa.] Tunc enim possunt absolui per epm, vt hic dicit, & sup. eo. mulieres, & inf. eo. quãuis, quæ intelligi debent secundum hanc dist. vnde sine culpa priuari non debent, ĩ. de eo. qui cogn. consang. vxo. suæ, discretionem, & c. vlt. supra vt lite non contest. qm̃ frequenter, §. 2. & ĩ. de const. cognoscentes. aliàs si essent dñi in culpa, tam ipsi, quam serui sunt excõicati: puta si man lassent: quia § per alium facit, q̃ se ipsum facere vt, supra eod. mulieres. & c. vt famæ. ¶

c In vtrolibet casu.] scilicet cũ serui hoc faciunt fraudulẽter, vel cum dñs nullã culpã commisit. ergo vt idem dicẽdũ in viro, si in fraudem vxoris suæ faciat, & in liberto qui operas præstare tenetur. arg. 29. q. 2. per latum. Sed hoc non credo, cum nõ inueniam; quia hoc edictum, vt oẽs ad curiam mittãtur, qui expresse nõ excipiuntur, ꝓhibitoriũ est. arg. sup. eo. cum illorum, in prin.

d Recompensationem.] sic sup. de vot. quod super his, & ca. magnæ, ad fi.

e Enormis.] supra eo. cum illorum, vbi de hoc.

SAcris.] CASVS. Aliqui sunt excõmunicati cum omnibus fautorib. & participibus suis, aliqs ipõs excõicauit talib. tandẽ ad cor rediẽs, de mandato eccles. illos excõicatos, quos fouerat, expugnauit; q̃rit an iste debeat hĩ absolut⁹? Rñ. Papa, q̃ si è habẽd⁹ absolut⁹, nisi gr̃ã absolutiõis p̃ceperit. & si occũbat i hmõi bello, nõ sũt oblationes recipiẽdæ ꝓ illo, nec oẽs Dño porrigẽdæ, nisi cũ de ipsi⁹ viuẽtis pnia q̃ eudẽtia signa ꝓstiterit, & fuerit absolut⁹ ꝛm tenorẽ ꝓstõnis Innoc. No. q̃ licet qs excõicat⁹ iuuet stare mãdatis ecclesiæ, vel expugnet excõicatos, non habetur pro absoluto, nisi beneficium absolutionis fuerit subsecutum.

f Voluntarius.] Secus si absolutè fuerit astrictus, ĩ. de his quæ vi metusve cã. sacris. & 50. dist. presbyteros, & ĩ. de bapt. maiores, ad fi. ver. ille verò qui nunquam.

g Porrigendæ.] 24. q. 2. cap 2 & 3.

h Constitutionis.] supra eo. à nobis cum fuerit absolutus, tunc orabit ecclesia pro eo, & recipiet oblationes pro eo, sicut pro aliis defunctis.

¶ Addẽ. ĩ. ĩtẽ, §. gessisse, ff. de admi. & peritut. cũ vulgaribꝰ.

† In Vaticanis vno aut altero excepto ita; Idẽ Nidrosiẽ. archiepo.

† Cap. 12. eo. tit. in 3. compilat. pars ĩ. de sepul. cã. sacris, & de his q̃ vi metusve cad. fiunt. c.

† Expugnaret.

† Hæc duo verba absolutiones vel. desunt in omnib. Vaticanis, & plerisque aliis.

† Aliàs ita: Assisinati Episcopo.

Sicut §

Sicut.] Excommunicato, qui dicit se absolutum, non creditur nisi probet. l. d. In prima ponitur deriſa conſultatio: In ſecunda reſponſio; ibi, Fraternitati. Abb. Sic.

CASVS. Aliqui excommunicantur aliquãdo ab epo ſuo: Illi accedunt ad curã domini Papę, redeuntes dicunt ſe abſolutos, non oſtendunt litteras ſuæ abſolutionis; quæritur ẽps Aſſumptiã. verum debeat illos habere ꝑ abſolutis? Reſpõ. Papa, † niſi ſuper abſolutione ſua litteras Apoſtolicas, vel illius cui vices ſuas in hac parte cõmiſit, reportauerint, aut alio mõ legitime conſtiterit de abſolutione ipſorum, ipſos pro excõicatis ſicut prius faciat euitari. No. † non eſt credẽdum alicui, ꝙ dicit ſe abſolutũ; niſi de hoc fidem faciat.

† Ca. 13. eo. tit. in 3. cõp. Vide glo. & Doct. in ca. propoſuit, 2. de cleric. excõ. miniſ. Ant. cõſ. 64. & F. l. in ca. ſcribã, 3. de ꝓbatum.

CAP. XXXIX.

Sicut † nobis: & infra: ¶ Fraternitati tuæ reſpondemus, ꝙ niſi excõicati à te, ſuper abſolutione ſua lr̃as nr̃as, [a] vel illius, cui vices nr̃as in hac parte cõmiſimus, reportauerint, aut alio [b] mõ legitime de illorum abſolutione tibi conſtiterit: tu ipſos pro excommunicatis vt prius habeas, & facias euitari.

¶ Idem Senoñ. archiepo.

Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.

a Litteras noſtras.] Sed videtur, ꝙ eis credẽdũ ſit, quia de nemine præſumendũ eſt ꝙ ſit immemor ſuæ ſalutis, 1. q. 1. Volentes. & ar. cõtra de conſec. diſt. 4. cum itaque, & c. ſi nulla extant. ſed non eſt verum, ſ ſupra de off. ord. ex parte, & 8. q. 5. c. vnico, & C. de mand. prin. l. vnica.

Glo. ſeq. reci. per q. an vnius teſtis indicia, vel honeſtas perſonę ſufficiat, & tenet quod non; allegat contrarium, & ſoluit.

b Alio modo.] Non tamen vno teſte, quia fieret alteri præiudicium; nec etiam ſufficiunt talia indicia quæ ſufficiunt, ſup. de cle. peregr. c. inter, & c. tuæ nec ſufficit hic honeſtas perſonæ, vt ei credi debeat, argu. 50. diſt. in ſi quis præpoſitera, & diſt. 8. ñ ſolus. Arg. contra 97. diſt. nobiliſſimus. Sed illud cum nulli ſit præiudicium. Ioan.

Per tuas.] Diuiditur. Nam in prima parte ponitur falſa opinio. In ſecunda allegatio pro archiepiſcopo; In tertia allegatur contra ipſum; In quarta ſoluit diſtinguendo; Secunda ibi, Verum. Tertia ibi; In Sardicenſi. Quarta ibi, Nos igitur. Abbas Siculus.

CASVS. Epiſcopus Altiſſiodorenſ. excommunicauit archipreſbyterum ſuum, archipreſbyter ad Senonenſ. archiepiſcopum accedens obtulit cautionem ſtandi iuri, petens abſolui; archiepiſcopus volens epiſcopo deferre, ipſum monuit vt eum abſolueret; & quia eum abſolvere noluit, archiepiſcopus eum abſoluit, quem epiſcopus non habebat abſolutum, dicens, quod eius abſolutio ad archiepiſcopum non pertinebat; vnde archiepiſcopus quæſiuit à Papa quid in ſimilibus ſit tenendum ſuper hoc? Reſpon. Papa, quod quidam dicebant, quod cum quæſtio non defertur ad archiepiſcopum, per appellationem, de illa quæſtione ſe intromittere non poteſt, & excommunicatus vocem non habet appellandi, vtpote ab eccleſia ſeparatus; & ſiue appellauerit ſiue non, metropolitanus eum non debet nec poteſt abſoluere; Præmiſſa opinione reiecta, primo oſtendit Papa per quandam decretalem Alexandri, quod archiepiſcopus eum abſoluere poſſit: dicit. n. Alexander, quod ſi ante appellationem epiſcopus aliquem excommunicauerit, metropolitanus ante litis ingreſſum iuramento recepto, quod ſtabit mandatis eccleſiæ, debet ipſum abſoluere, niſi epiſcopo duxerit deferendum, & ipſum ad eũ remittere abſoluendum: & ſubſequitur ibidem, ꝙ nec excõicati ſunt audiẽdi, niſi prius fuerint abſoluti, nec ſunt ad illos, à quibus appellauerãt, remittendi: Secundo in contrariũ pro epõ allegat Papa Concilium Sardicen. in quo dr̃, ꝙ ille qui ab epo eſt excõicatus, vicinos epõs interpellet, & ea eius audiat, & eps qui iuſtè vel iniuſtè excõicauit, patienter accipiat, vt negotiũ diſcutiatur, quousq; ipſius ſnia approbet vel emendetur: & ante finem cãe nullus eum cõioni reſtituat. Papa vero his ꝓmiſſis dicit diſtinguẽdũ, verum quis ꝓponat ſe poſt appellationẽ legitimã excõicatũ fuiſſe vel itolerabilem errorem in ſnia fuiſſe expreſſum, in quibuscaſibus ad ꝓbationem eorum debet admitti, etiam ſi abſolutionem nõ petat: ſed in aliis debet euitari: quamuis tales Apoſtolica ſedes abſoluere conſueuit ad cautelam: ſed in aliis non debet audiri, niſi fuerit abſolutus, ne ſententiam cõtemnere videatur, & per hoc amplius ligatur; & in caſibus iſtis intelligitur concilium Sardicen. quod ſi abſolutionis beneficium poſtulauerit, metropolitanus debet illum abſoluere, niſi ſuo duxerit ſuffraganeo deferendum, & ſi ſuffraganeus ipſum non abſoluerit, metropolitanus cautione recepta, quod ſuo debeat patere mandato, ipſum abſoluat, & cauſam audiat; & ſic archiepiſcopus rectè proceſſit; Sed ſi forte epiſcopus ſubditum ſuũ propter manifeſtum exceſſum excommunicaſſet, metropolitanus non debet ipſum abſoluere, niſi epiſcopus requiſitus malitioſe ipſum abſoluere, noluiſſet. No. hic duos caſus, in quibus non tenet excommunicatio eum de his conſtiterit, & ideò propter dubium interim auditur ad probationem eorum, ſ. quod appellauerit ante excommunicationem, vel error intolerabilis in ſententiam expreſſus, alias non eſt quis audiendus ante abſolutionem. Item in dubio abſolvitur quis ad cautelam. Item ligatur quis in contemptu, licet nõ ſit excommunicatus. Item negligentia ſuffraganei per metropolitanum ſuppleri debet.

¶ Si excommunicatus ab epo ad metropolitanum appellat, ab eo abſolni poteſt: metropolitanus tamè uolens ſuo ſuffraganeo deferre, poteſt illum ſibi remittere abſoluendum: & tenetur etiam remittere, ſquã de propter manifeſtum exceſſum fuit excõicatus: & ante abſolutionem non auditur volens probare ſe iniuſte excõicatum: ſecus ſi probare vult ſententiam eſſe nullam.

CAP. XL.

Per † tuas litteras: & infra. ¶ Videtur aliquibus, [c] quod cùm ad Metropolitanum per appellationem qõ non defertur, excommunicatus aũt uocem non habeat appellandi, [d] vtpote ab eccleſia ſeparatus, ſiue appellauerit, ſiue non. Metropolitanus ei non debet abſolutionis beneficium exhibere. Verum ex verbis cuiuſdam epiſtolæ, [e] quã ſcholaſtici ab Alexãdro Papa emanaſſe proponunt, hr̃, quod

† Ca. 14. eo. tit. in 3. compila. præter Hẽr. Boich, alios hic, vide ca. is cui. §. fi. de ſent. excõ. li. 6. ad de Couarru. in rep. alma mater, de sẽte exc. li. 6. par. 1. §. 2.

s In foro cõtentioſo & ſria locum hñt in foro pniali, 2. de homic. c. ſignificaſti, 2. uer. de cęteris. ſecũdum Hoſt. Ioan. And.

a Nec ſuſpẽſio ab offo. vel ingreſſu eccl. in ea is cui, in fi. lib. 6. Ioa. And.

c Videtur aliquibus.] & male, quia etſi non appellatur ad metropolitanum, tamen poteſt excommunicatum abſoluere, ſi epiſcopus ipſum abſoluere nolit, ſupra de offic. ordin. ad reprimendum. Ber.

d Appellandi.] vt per hoc ab excommunicationis ſententia releuetur, ut ſupra de appell. paſtoralis. nec interdictum, ut ſupra eod. tit. ad hæc quoniam. a ſed vt cauſam tranſferant ad ſuperiorem, bene tenet appellatio. 3. q. 9 reuera.

e Cuiuſdam epiſtolæ.] quam habuiſti olim in antiqua compilatione. ſupra de offic. ord. quæſitum. cuius ſententia

sententia & etiam verba pro maiori parte ponuntur hic, & incipiunt hic, quod ſi ante, &c.

a Sunt audiendi.] Si agant, ſup. de hæret. excommuni camus, §. credentes, ſup. de excep. cum inter. conueniri tamen poteſt, ſup. eo. ſi verè. & §. præd. credentes.

Glo. ſeq. ponit tres caſus, quibus remittitur appellans.

b Remittendi.] Remittit qnq; aliquis ad eũ à quo appellauit, ſi malitioſe appellauit, ſup. de app. cũ in eccleſia, &c. vt debit⁹, vel ſi nõ ſuerit proſecutus appellationẽ in termino conſtituto: vt eo. tit. perſonas. Vel ſi appellãs hoc petierit, §. de app. interpoſita, §. ille. aliàs obtinet quod hic dicitur, & C. de app. eos, & 1. q. 6. §. vlt.

¶ Glo. ſeq ponit ius antiquum & modernum, & diſtinguit.

† In cõcilio Sardicẽſi habet. c. 17. cuius verba hic referũt vſque ad §. eos igitur.

c In Sardicenſi aũt concilio.] 11. q. 3. ſi eps forte, quod inducitur hic cõtra decr. Alexãdri. Vndè no. quod ſm antiquos canones quilibet excõicatus audiebat, qui ante abſolutionem volebat probare ſe iniuſtè excõicatum. 11. q. 3. ſi eps forte cuius tenor hic ponitur. Hodie verò non auditur niſi in duobus caſibus d ſi dicat ſententiam latã poſt appellationem fuiſſe, vel ſi dicat intolerabilem errorẽ in ea fuiſſe expreſſum. e vt hic dicitur. Sic ergo diſtinguas, ſi aliquis conqueritur ſuperiori de iniuſta excommunicatione, aut appellauit ad eum, aut non: Si appellauit, primò præſtabit cautionem, quòd ſtabit mandatis eccleſiæ, tunc eſt in optione ipſius ſuperioris, an velit eum abſoluere: an remittere eum abſoluendum ei à quo appellauit, vt hic ſequitur in decret. alle. Si verò non appellauit, ſed per ſimplicem querelam adiuit ipſum, debet eum remittere ad inferiorem, vt ipſum abſoluat: & ſi inferior ipſum abſoluere nolit, archiepiſcopus ipſum abſoluat, ſup. à. de offi. ordin. ad reprimendam. ſi tamen periculum eſſet in mora propter huiuſmodi remiſſionem, ipſum ſtatim abſoluat, infrà eod. ſacro. & ad hoc ſuprà tit. proxi. ca. vlt. Et ſi viderit ſententiam excommunicationis ab epiſcopo latam eſſe iniuſtam euidenter, poterit archiepiſcopus declarare ſubditum irrationabiliter fuiſſe ligatum, licet non ſit appellatum ad ipſum, ſuprà de appel. ſollicitudinem, ſimiliter & è conuerſo, ſi vident eam iuſtam, tenetur remittere ipſum abſoluendum ad inferiorem, vt hic in fi. Io.

d Nullus ante.] Ergo nec archiepiſcopus. arg. ſup. ec. cum deſideres, & c. quo in dubijs, in princ.

e Diſtinguendum.] ad ſoluendam contrarietatem cõcilij & decre. Alex.

¶ Glo. ſeq. reci. per q. quis ſit error intolerabilis. alleg. contrarium, ponit opi. Vinc. ſubdit quid ſi erratur in facto: quia cauſa propter quam excommunicatur, non eſt vera.

f Intolerabilem errorem.] Error intolerabilis poteſt dici quodlibet peccatum, vt ſi excommunicaret ideò quia non furatur: vel quia non ducit ei aliquam meretricem, vel quia non eſt inobediens ſuo Prælato, vel ſi præciperet aliquod impoſſibile vel, turpe, vt dictum eſt, talis ſententia nulla eſt, nec aliquam obligationem inducit de facto vel de iure. ſim. ſuprà de pac. c. vlt. arg. contra ſuprà de condi. appo. ca. vl in fi. Vin. hæc intelligit cãtum de errore iuris: vndè in prædictis exẽplis tenet excommunicatio, ſ vt, ſi dicat ſic: excommunico illum, quia non adulteratur, quia non interfecit illum, tenet excommunicatio. Item intolerabilis poteſt dici error, ſi expreſſe pronunciatur contra ius ſcriptum, vt ſi dicat, pronuncio excommunicationẽ valere, quia eſt lata poſt appellationem legitimam: & à tali ſententia non eſt neceſſè appellare, 2. qõ. 6. ca. ſi qui. §. diffinitiua, ff quæ ſent. ſine appel reſcind. l. 1. §. 1. & idé eſt dicẽdũ vbicũque ponitur iudicium retro nullum fuiſſe, niſi velit qs ad cautelam appellare, C. de appeal. licet, & ſupra de appeal. in præſentia, in fi. & ſup. de cri. fal. ſuper eo. & ſup. à de re iud. cap. 1. ſecus eſt ſi errorem non exprimat in ſententia, & tamen pronuntiaret contra ius: tenet quidem tunc ſententia, niſi fuerit appellatione ſuſpenſa, ſupra de re iud. cum inter vos, & ff. eo. cum proponat, & ſi error eſt in facto, vt ſi hoc modo dicatur, excommunico te, quia expo iſti talem licet manifeſte ſit falſum, tenet ſententia: quia talis cauſa poſſibilis eſt, licet ſit falſa, nec continet errorem, & ſententia ſimiliter iuſta, ſiue iniuſta timenda eſt, 11. quæſt. 3. cap. 1. & 2. arg contra quod talis error facit eam nullam, ſicut error calculi, ff. quæ ſent. ſine appel. reſc. l. 1 §. & talis error facit exhæredationem nullam. ff. de liber. & poſthum. l. ſi poſthumus, §. vlt. & l. ſeq. ſi ut nec valet decretum de datione tutoris, vbi error facti eſt expreſſus, ff. de tut. & curat. l. tutor, & l. Seia: ſic & obligatio per errorem facti non tenet, ff ſi quis cauſ. ſed & ti. §. vltimo. ff. de fideiuſſo. ſi quis, poſtquam, Ioan. Quid ergo dices? Credo quod in ſententia excommunicationis lata per errorem facti (vt dictum eſt) tutius ſit dicere quòd teneat, & quod abſoluatur quo ad eccleſiam vel ſaltẽ ad cautelam, quia quo ad Deum non eſt ligatus, niſi contemneret eam: vt inf. ſequitur, & 24. q. 3. notandum, in fi. ſup. de teſti. veniens.

g In quibus caſibus.] duobus, ſcilicet præmiſſis, cum dicitur, ſententiam latam poſt appellationem legitimam; & cum dicitur, continere intolerabilem errorem, & in caſibus iſtis intelligitur capitul. concilij Sardicenſ. cuius tenor his ponitur: ſic ſuprà, de offic. deleg. cum contingat. in caſibus iſtis primo admittitur probatio, vt appareat an abſolui debeat, an denuntiari non ligatus, vt ibi in capitu. cum contingat.

h ¶ In alijs.] Sic intellige quæ dicit, in alijs, ſcilicet quia

1 Et in alijs qui no. inf. c. pũti li. 6. Io. An. l.

2 Adde ꝙ ad defenſionẽ neceſſariam audiit: no. Bald. in l. de pupillo. §. ſeruo. ff de no. operis nun. tangit Bar. in l. non ſolũ, §. §. ff. de iniur.

3 Et hoc ideo ſecun. Vinc. quia ealia mortalia nõ ſunt expreſſe ꝓtra naturam excõicationis, q̃ nõ debet terri niſi ꝙ cõtumacia: & dixit ꝙ glo. ſup. Io. Theutonici fuerat, & colorata extẽdens finem ſuas. Io.

† Aliàs de eſt verbum, debet.

quia non auditur in alijs negotijs vel factis iudicialibus, vt actor, tanquã excõicatus, sed extra iudiciũ non dẽt vitari, vt inf. e. tit. solet. nisi in hoc vt probet errorẽ vel sniam latam post appellationẽ legitimã, & in hoc concordat cõcilium Sardicen. & interpretatur Papa cõciliũ vsq; ibi, q̃ si absolutionis beneficiũ humiliter postulauerit, & c. abindè vsq; ibi, q̃ si forsan, interpretatur decr. Alexãdri. Et sic distinctio Inno. cõcordat cõcilio Sardicen. decretalẽ Alexandri, quæ videbatur contraria, sed nõ est: quia in diuersis casibus loquũtur, vt patet p̃ interpretationẽ Innocẽtij.

a Ad cautelã.] Sic ꝛ co. venerabilis, & ꝛ. e. cũ desideres, §. secundò, & ꝛ. de appel. ad pñtiam & ꝛ. de testib. veniẽs non obstante cõtradictione. excommunicatoris vel aduersarij, vt in prædicta decre. solet, nisi diceretur excommunicatus pro manifesta offensa in quo casu debet habere terminum octo dierum ad probandum manifestam offensam, vt in decreta. si prædicta, inter. Ber.

b Verum in alijs.] Dixit Io. in alijs dubijs, s. hãdus est pro excõicato; ꝛ. e. cũ desideres, §. secũdo. Et tu dic, in alijs. i. excõicationib. cũ quis dicit se excõicatum iniuste, vel quocunq; modo apparet ipsum esse excõicatũ maiori excõicatione: quia tunc non dẽt audiri ut actor, nisi gratiã, &c. vt ꝛ. vbi dicit, nec excõicati sunt audiẽdi. &c. exceptis duobꝰ dictis casib. & hoc dicit littera sequens nec sniam contẽnere, &c quia hoc ipso ligaretur ex contemptu. secus in eo qui petitur in seruũ, qui pẽdẽte cã auditur contra alios, sed ꝓra illũ qui dicit se dñm illius, non tñ de lib. cau. ordinata. Ber.

c Contemnere videatur.] No. casum quare hic tenet sententia, licet iniusta. 24. q. 3. notandũ, in fi. & 6. q. 3. c. audi. §. non ergo. alia etiam recitatur ꝛ. de app. pastoralis, vbi de hac materia in notula, quę incipit, hęc ratio & ꝛ. de cle. excom. mini. si celebrat, in fi.

d Quod si absolutionis.] Hic a interpretatur decr. Alexandri, quę intelligit in eo casu cũ excõicatio præcessit appellationem, q̃ dicit iniuriã cõcilio, in eo casu qñ excõicatio præcessit, vel qñ intolerabilis error expressus est in snia. & sic planum est. Quæ fuit ergo dubitatio illius diuersitatis; Altissiodoren. epũs excõicauit archipresbyterum suum: archipresbyter coram archiepo Senõ. obtulit cautionem ñãdi iuri, humiliter petẽs absolui an. hiepũs deferens epo sæpè monuit ipsum vt eũ absolueret quod tu facere nollet, archiepũs ipsum absoluit, quẽ epũs non habebat pro absoluto, dicẽs q̃ eius absolutio non pertinebat ad archiepm, pro quo videbatur facere decret. Alexandri, pro epo concilium Sardicen. vnde ar. hiepũs quæsiuit a Papa quid iuris esset, & ipse rndet vt patet ex littera. & hic resume casum.

e Si aliquando.] Primò ponit dictum: Secundò causã. Secũdo. ibi, [Cum per ignorantiam.] Abb.

CASVS. Contingit aliquando quod Papa excommunicat aliquos: postmodum eisdem litteras suas mittit cum salutationis alloquio: quæritur an propter hoc sint absoluendi? Respondet Papa, quod propter hoc non credatur excommunicationis sententiam relaxata, cum per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationẽ nimiam, vel per subreptionẽ huiusmodi litteræ impetrent. No. q̃ ex certa scientia debet absolutio impetrari, non per subreptionem.

¶ Glo. seq. ponit duplicem causam quare non salutamus excommunicatos: secundo quærit, arg. pro, & contra: ponit opin. & sol. tertio q̃rit, & soluit.

e Salutationis.] Ex cõicatis salutandi non sunt, 11. q. 3. excommunicatos, 24. q. 1. ois qui. ne p̃ salutationẽ videat eis aliquis consentire. arg. 63. d. cũ Hadrianus. vt facilius reſiparẽt, cũ viderint se cõtemni. ꝛ. de excepcia. (li. 6.) quia grauis pœna est interdicere, & eorum carere suffragio. C. de apo. hi qui, sed q̃uis eos nõ debeamus salutare, possumus tamen eis loqui de his, quæ pertinent ad eorum salutẽ, & licet alia verba incidenter proponantur, non nocet 3. eo. tamen & c. cum voluntate, i. ñã. & 11. q. 3. cum excommunicato. Sed pone, quod Papa ex certa scientia salutet excõicatum, nunquid habebitur pro absoluto? arg. est quod non, quia certa forma traditur, præter quã excommunicatus non vr absolutus, sup. eo. cum dilectes, ad fi. & c. quod in dubijs, in prin. & c. sacris, arg. ad hoc C. de liber. cau. iubemus, & C. de prob. non epistolis, arg. contra sup. de priuil. cum olim essemus. & Papa nõ subiacet. 3. legib. C. de legib. digna vox. & ff. e. ti. princeps. Ergo videtur quod eo ipso sit absolutus, quod Papa scienter tali communicat, & Papa dat auctoritatem canonibus & ab eo vigorem sumunt, & non è conuerso, supra, de elect. significasti. Dicunt quidam, quod propter hoc hic non est absolutus, nisi dicat; absoluo te: sed de plenitudine potestatis satis videtur, quod sit absolutus, dum tamen Papa voluerit ipsum propter hoc absolutum esse, vt hic constat, & est hic argum. q̃ sic, ex eo quod dicit, per ignorantiam: ergo a contrario, aliud si per scientiam, alias non esset maior potestas ipsius, quam aliorum minorum quantum ad hoc. Sed nunquid incideret in canonem, si per talem participationem nolit ipsum esse absolutum, vt dictum est? Nõ, quia legibus est solutus.

f Occupationem.] Vnde non valet. sic supra de capel. mon. ex parte. & supra de rescrip. capitu. secundo, & capitulo si quando, arguunt. Idem esset, & si propter importunitatem petentis: quia dicit Imperator: Sæpe enim per importunitatem petentis non concedimus, C. de peti. bon. subl. l. 1. lib. 10. Ber.

Per

quanquã Apost. sedes ẽt tales† consueuerit absoluere ad cautelã. a Verũ in alijs, b nisi gratiam absolutionis imploret, non dẽt audiri: ne sniam ecclesiasticam cõtemnere c videantur, & per hoc amplius ex suo contẽptu ligetur. Quod si d absolutionis beneficium humiliter postulauerit, metropolitanus eum debet absoluere, nisi suo duxerit suffraganeo deferẽdum; cui tamẽ si suffraganeus absolutionis beneficium iuxta formam ecclesiæ, noluerit exhibere, ipse nihilominus illum absoluat, cãutione recepta, q̃ suo debeat parere mãdato, ac deinde causam audiat, & q̃ canonicũ fuerit (iustitia mediante) decernat. Quòd si forsã eps subditum suum, propter manifestum excõicasset excessum, Metropolitanus non debet ipsum absoluere, nisi suffraganeus requisitus malitiose sibi absolutionis beneficium denegaret.

¶ Idem.

¶ *Si Papa suis litteris excõmunicatum salutat, nõ propter hoc eum absoluit.*

CAP. XII.

SI † aliquãdo forte cõtigerit, q̃ eis, qui auctoritate Apostolica sũt excõicationi subiecti, nostræ litteræ cum salutationis e alloquio destinentur, non propter hoc excommunicationis credatur sententia relaxata: Cũ per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem f nimiam,

†Aliàs, tamen.

†Ca. s. e. tit. de rescri. in 3. compi. & de ar. hu. decre. vi de q̃ sancitũ est i Cle. fi. sũmus. de sent. excom.

a Ad cautelã.] Sic ꝛ co. venerabilis, & ꝛ. e. cũ desideres, §. secũdo, & ꝛ. de appel. ad pñtiam & ꝛ. de testib. veniẽs non obstante cõtradictione. excommunicatoris vel aduersarij, vt in prædicta decre. solet, nisi diceretur excommunicatus pro manifesta offensa in quo casu debet habere terminum octo dierum ad probandum manifestam offensam, vt in decreta. si prædicta, inter. Ber.

b Verum in alijs.] Dixit Io. in alijs dubijs, s. hãdus est pro excõicato; ꝛ. e. cũ desideres, §. secũdo. Et tu dic, in alijs. i. excõicationib. cũ quis dicit se excõicatum iniuste, vel quocunq; modo apparet ipsum esse excõicatũ maiori excõicatione: quia tunc non dẽt audiri ut actor, nisi gratiã, &c. vt ꝛ. vbi dicit, nec excõicati sunt audiẽdi. &c. exceptis duobꝰ dictis casib. & hoc dicit littera sequens nec sniam contẽnere, &c quia hoc ipso ligaretur ex contemptu. secus in eo qui petitur in seruũ, qui pẽdẽte cã auditur contra alios, sed ꝓra illũ qui dicit se dñm illius, non tñ de lib. cau. ordinata. Ber.

c Contemnere videatur.] No. casum quare hic tenet sententia, licet iniusta. 24. q. 3. notandũ, in fi. & 6. q. 3. c. audi. §. non ergo. alia etiam recitatur ꝛ. de app. pastoralis, vbi de hac materia in notula, quę incipit, hęc ratio & ꝛ. de cle. excom. mini. si celebrat, in fi.

d Quod si absolutionis.] Hic a interpretatur decr. Alexandri, quę intelligit in eo casu cũ excõicatio præcessit appellationem, q̃ dicit iniuriã cõcilio, in eo casu qñ excõicatio præcessit, vel qñ intolerabilis error expressus est in snia. & sic planum est. Quæ fuit ergo dubitatio illius diuersitatis; Altissiodoren. epũs excõicauit archipresbyterum suum: archipresbyter coram archiepo Senõ. obtulit cautionem ñãdi iuri, humiliter petẽs absolui an. hiepũs deferens epo sæpè monuit ipsum vt eũ absolueret quod tu facere nollet, archiepũs ipsum absoluit, quẽ epũs non habebat pro absoluto, dicẽs q̃ eius absolutio non pertinebat ad archiepm, pro quo videbatur facere decret. Alexandri, pro epo concilium Sardicen. vnde ar. hiepũs quæsiuit a Papa quid iuris esset, & ipse rndet vt patet ex littera. & hic resume casum.

e Si aliquando.] Primò ponit dictum: Secundò causã. Secũdo. ibi, [Cum per ignorantiam.] Abb.

f Occupationem.] Vnde non valet. sic supra de capel. mon. ex parte. & supra de rescrip. capitu. secundo, & capitulo si quando, arguunt. Idem esset, & si propter importunitatem petentis: quia dicit Imperator: Sæpe enim per importunitatem petentis non concedimus, C. de peti. bon. subl. l. 1. lib. 10. Ber.

3 Quo ad vltimã cõclusiũ similis gl. i c. 1. verbo, ab omnib. ꝛ. de Constit. vbi vide citatos.

2 Vt hic gl. apertius intelligas, lege decretalẽ Alex. & concilium ipsum Sardicense vbi & rex. & glo. aptiora fiẽt vide ẽt anti q̃ cõpilatio & initio c. natam.

a Per subreptionem.] s. hoc tacito quòd esset excommunicationis vinculo innodatus, quo dicto litteras non dedisset, ī. de rescript. super litteris, vbi de hoc satis dictum est.

OFficij.] Excōicatus à pluribus Prælatis, non est communioni restituendus, si ab vno tantum absoluitur. h. d. Et secūda pars ibi, Super hoc. Abb.

CASVS. Aliquis habet plures Prælatos ius in ipsū habentes, excommunicatur ab illis pp plures excessus: tandem de vno excessu satisfacere vult vni Prælatorū: quæritur vtrum ipsū debeat absoluere pro excessu, de quo satisfacere vult eidem, & cum de alio non satisfecerit alij, vtrum absolutus valeat nuntiari? Respondet Papa, quòd supprimenti veritatem absolutio subrepta non prodest: & cum Prælatus intellexerit veritatē, absolutionem exhibere non debet: non viderur respōdere ad quæstionem, sed potest dici responsum esse dum dicit; absolutio subrepta nō prodest; quia absolui debet, sed ei non prodest quo ad effectū, nisi ab alia fuerit absolutus. No. quòd absolutio p subreptionē obtenta nō valet.

¶ Cap. 15. eo. tit. in 3. cōp. pars huius in ca. officij, ī. de pœn. & remiss.

† Aliàs iste punctis hæc dicti, unde: & cū de alio nō satisfecerit alij: absolutus, &c.

[Glo. seq. no. excommunicatum iterum, &c. Secundo quæritur, & tripliciter sol.

b Excōmunicationis est vinculo.] Sic patet, p excōicatus iterū potest excōicari, 3. q. 4. Eng. Item dam, vbi tractatur de hac materia, & supra de Iudæis ita quorundam, & ff. de ritu nup. pslam. §. vlt. Et sunt duo effectus excommunicationis, expellendi extra ecclesiam, & eiectum confirmandi, quantum ad primum excommunicari non potest quantum ad secundū bene, quia triplex funiculus difficile rumpitur, supra de treug. & pac. sed qualiter talis absoluetur? Potest dici, quòd vna absolutione omnes excommunicationes tollantur, sicut vna acceptilatione plures obligationes tollitur, C. de transac. transactionem, & ff. de accep. pluribus. vel vnus cōmittat alteri vices suas, & illud competentius fiet: vel quilibet absoluat à sua excommunicatione: & vltima confirmabit præcedentes, ff. de seruit. rustic. prædi. per fundum, sed qui primo absolvit, non denuntiabit ipsum absolutum, nec est ei communicandum donec absolutus fuerit ab alio: quia quæst ex. communicatus in vna ecclesia, excommunicatus est quo ad omnes, vt 4. q. 5. quisquis.

vel etiam per subreptionē, contingat huiusmodi litteras impetrari.

¶ Idem C. Sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali, Apost. Sedis Legato.

¶ *Excommunicatus à plurib. Prælatis ob plures causas, nō est communioni restituēdus, licet de vna causa velit satisfacere: & si impetratur absolutio tacitis alijs causis, non valet absolutio.*

CAP. XLII.

OFficij: † & inf. ¶ Postremo quæsiuisti, vtrum is, qui pp plures excessus à plurib. Prælatis ius in ipsum habentibus, excōicationis b est vinculo innodatus, & vni Prælatorum de vno tantū satisfacere vult excessu, ab eo sit absoluendus, de quo satisfacere vult eidem: & † cum de alio non satisfecerit: alij absolutus valeat nuntiari: & inf. ¶ Super hoc arti. respondemus, q supprimenti veritatē, absolutio subiecta c non prodest: & veritatem intelligens, absolutionem huiusmodi exhibere d non debet.

c Subrepta non prodest.] De hoc etiam dictum est ī. eo. cum pro causa, & dic quòd non prodest quantum ad saluationem, ī. tit. proxi. quod quidam, valebit tamē quantum ad mitius supplicium subeundum, vt de pœn. dist. 3. ad fi. & c. si quis autem, & §. seq. in fi. dist. Bern.

¶ Idem Ferrarien. episcopo.

¶ *Excommunicatis, & interdictis prædicari potest licitè verbum Dei. hoc primo, & q̃ generalis interdicti concedi potest baptismus, & chrismatio in fronte, & pœnitētia morientium. h. d. secundo.*

CAP. XLIII.

REsponso † nō postulas edoceri, an cum Ferrar. ciues excommunicationis, & interdicti sententijs sint ligati, licet tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mēse, apud aliquam ecclesiam conuocare, quibus prędices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas. Super quo respōdemus, q̃ sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris, cū videris e expedire: dūmō contra formā interdicti nullum eis diuinum officiū celebretur. ¶ Præterea quæsiuisti, cum Ferrar. f ciuitas sit interdicto supposita, & ideò sint ibidē (præter baptisma g paruulorum, & pnias morientiū) vniuersa sacramenta ecclesiastica interdicta, an liceat ibi baptizatos pueros in frontib. d Exhibere non debet.] Arg. supra titulo proxi. quod quidā, & de pœn. dist. in. 3. ad fin. cap. si quis autē, & §. sequen. Dici potest, non debet exhibere, cum effectu, vt eum denuntiet absolutum, vt dictum est, donec ab alio fuerit absolutus: vel nō debet, nisi caueat quòd absoluatur ab alio, delata denuntiatione: & interim si non communicetur, nisi tunc demum cum ab alio fuerit absolutus, sed ipsum simpliciter non debet absoluere. vt hic dicitur.

¶ Cap. 16. eius tit. in 3. cōp. Vid Io. Cal. trac. de interdicto, mē bro 6. q. 4. & Couarru. in ca. alma mr̄, de sen. excō. lib. 6. par. 2. § 2. & 3.

REsponso.] Sunt duæ partes principales. Secunda ibi, Præterea. Et quælibet subdiuiditur in consultationem, & responsionem, & partes patent. Abbas Siculus.

CASVS. Littera ista plana est. Licitum est Prælato prędicare interdictis, vel excommunicatis, de his quæ pertinent ad ipsorum correctionē, dummodo contra formam interdicti nullum eis diuinum officium celebretur. Secundo quæritur epiſcopus Ferrarien. vtrum tempore interdicti, cum diuina officia sint tunc interdicta præter baptisma paruulorum, & pœnitentias morientiū, liceat pueros baptizatos consignare in fronte? Respon. Papa, quòd sicut possunt baptizari, sic possunt in frontibus ab episcopo sacro chrismate deliniri. Not. quòd excommunicatis, & interdictis potest prædicari de his, quæ pertinent ad eorum correctionem. Item in generali interdicto semper excipiuntur baptisma paruulorum, & pœnitentia morientium.

e Cum videris expedire.] 11. q. 3. antecessor, infra eo. cum voluntate.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

f Interdicto supposita.] Sic ergo ciuitas subijcitur interdicto: & sic puniuntur quandoque qui non percauerunt, sic ī de spon. non est vobis, & ī de offic. deleg. tale, secundo. Argum. contra 24. quæstio. tertia, si habes: sed id de excommunicatione dicitur, non de interdicto. 1

g Præter baptisma.] Hæc duo sacramenta semper excipiuntur

1 Et die vt in sūma ipsius qō. & 1. q. 4. in summa. Ioan.

excipiuntur de interdicto, vt ff. de sponsal. non est vobis, & viaticum etiam decedentibus conceditur: quod per pœnitentiam intelligitur, ff. tit. proxi. quod in te. sed vnctio denegatur, vt ibi.

a Ad confirmationē.] sine qua non est plenè Christianus, qui eam contemnit, de consec. distin. 5. omnes, & c de his, in fi.

1 Vide Turrecremat. in c. oēs, de cōsecra. dist. 5.

INquisitioni.] Diuiditur. Nam primo casū de quo quæritur, distinguit, & primum membrum prosequitur: ibi, In primo. Circa secundum distinguit: ibi, In secundo. Tertium membrum prosequitur: ibi, Verum. Abb.

CASVS. Duo sunt coniuges vir & vxor, alter dicit ꝙ impedimentū est inter eos, ita ꝙ non possunt sibi carnaliter cōmiscere sine peccato: quæritur quid iuris sit? Dominus Papa dicit esse distinguendū, vtrū alter coniugum sciat impedimentum coniugij ꝓ certo, pp qđ non pōt carnale commercium sine mortali peccato exercere, quamuis illud probare non possit, aut non sciat pro certo, sed credit: In primo casu debet potius excōicationē sustinere, q̄ per carnalem copulā, vel commercium mortaliter peccare: In secūdo casu distinguitur, vtrum habeat ꝓscientiam huiusmodi ex credulitate temeraria, & leui, an probabili, & discreta: Si ex leui, & temeraria credulitate huiusmodi cōscientiam habeat, eam omnino dimittat ad consilium sui pastoris, & debitum reddat, & exigat: Si conscientiam habeat huius impedimenti ex causa probabili, & discreta, debitum reddat, sed non exigat contra huiusmodi cōscientiam: ne contra legem coniugij, vel contra iudicium conscientiæ committat offensam. Nota ꝙ quis debet potius excommunicationem sustinere, quam mortaliter peccare. Item nullus contra conscientiam facere debet: & potius debet sequi conscientiam, quam sententiam ecclesiæ, cum quis certus est in hoc casu.

† Adde ꝙ tactis deponēs per hoc verbum, credo, aut simile significato non probat, vide Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur.

confignare. Super quo respondemus, ꝙ sicut baptizari possunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem a in frontib. à te possunt sacro chrismate deliniri.

¶ Idem.

¶ *Si coniunx scit pro certo impedimentum matrimonij non debet reddere debitum, sed potius excōicationē pati: si aūt hoc credat ex causa probabili, & discreta, potest reddere debitum, non autem exigere: sed si ex leui, & temeraria causa, deposita conscientia potest reddere, & exigere.*

CAP. XLIIII.

INquisitioni† tuę respondētes, credimus distinguendum, vtrum alter coniugum ꝓ certo sciat impedimētum coniugij, pp qđ sine mortali peccato non valeat carnale cōmercium exercere, quāuis illud apud ecclesiam probare nō possit: an nō sciat pro certo, sed credat. †In primo casu debet potius excōicationis sniam humiliter sustinere, b q̄ per carnale commercium peccatum operari mortale. In secundo distinguimus, vtrum habeat conscientiam hmōi ex credulitate leui, c & temeraria, an probabili, & discreta: & quidē ad sui pastoris consilium (conscientia leuis, & temeratię credulitatis exposita) d licitè pōt non solū reddere, e sed exigere debitum coniugale. ¶ Verum cum cōscientia pulsat animū ex credulitate ꝓbabili, f & discreta, quamuis non euidenti, & manifesta, debitum quidem reddere pōt, sed postulare non debet: ne in alterutro, vel contra legem cōiugij, vel contra iudicium cōscientię committat offensam.

† Ca. 17. eo. tit. in 2. cōp. De materia vide latè ꝑ Doct. Theologos lib. 4. sent. dist. 31

¶ Idem.

¶ *Per dimissionem habitus, & tonsurę, non perdit clericus ante trinam monitionem priuilegium clericale.*

CAP. XLV.

COntingit† interdū: & inf. ¶ Sanè sicut accepimus insinuāte cōmite Flādren. in diœcesi tua quidam existunt, qui nec in mō tōsuræ, nec in vestimētorū forma, nec in qualitate negotiorum de clerico † quicq̄ ostendunt, ad pœnæ subterfugium se clericos exhibētes: cum n. †super excessibus, quos seculari luxu committunt, ad publica iudicia pertrahuntur, circumcisis crinib⁹, vt possint euitare, se pro clericis exhibebant, cum super excessibus conuenirentur, circumcisis crinibus allegantes fori priuilegium, qui facto antea negauerant clericatum: Super hoc scribit Dominus Papa diœcesano episcopo dicens, quòd priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, & frustra implorat legis auxilium, qui committit in legem: vnde mandat eidem, vt si præfati clerici tertio ab episcopo commoniti se ipsos contempserint emendare, non habeant priuilegium clericale. Not. quòd ipso facto negat quis clericatum. Item priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Item frustra legis implorat auxilium, qui committit in legem. Item clericus vsque ad tertiam admonitionem retinet priuilegium.

† Vide effmen. 1. & 2. tit. de vita, & honest. cleric. & Bernardinum Diaz 1 pract. cri. cano. cas. 69. & 70.

† Aliàs, clericatu.

† Dictio, enim, nō est in plerisque antiquis codicibus.

a Factis.]

discreta: & quidē ad sui pastoris consilium (conscientia leuis, & temeratię credulitatis exposita) d licitè pōt non solū reddere, e sed exigere debitum coniugale. ¶ Verum cum cōscientia pulsat animū ex credulitate ꝓbabili, f & discreta, quamuis non euidenti, & manifesta, debitum quidem reddere pōt, sed postulare non debet: ne in alterutro, vel contra legem cōiugij, vel contra iudicium cōscientię committat offensam.

¶ Idem.

¶ *Per dimissionem habitus, & tonsurę, non perdit clericus ante trinam monitionem priuilegium clericale.*

CAP. XLV.

COntingit† interdū: & inf. ¶ Sanè sicut accepimus insinuāte cōmite Flādren. in diœcesi tua quidam existunt, qui nec in mō tōsuræ, nec in vestimētorū forma, nec in qualitate negotiorum de clerico † quicq̄ ostendunt, ad pœnæ subterfugium se clericos exhibētes: cum n. †super excessibus, quos seculari luxu committunt, ad publica iudicia pertrahuntur, circumcisis crinib⁹, vt possint euitare, se pro clericis exhibebant, cum super excessibus conuenirentur, circumcisis crinibus allegantes fori priuilegium, qui facto antea negauerant clericatum: Super hoc scribit Dominus Papa diœcesano episcopo dicens, quòd priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, & frustra implorat legis auxilium, qui committit in legem: vnde mandat eidem, vt si præfati clerici tertio ab episcopo commoniti se ipsos contempserint emendare, non habeant priuilegium clericale. Not. quòd ipso facto negat quis clericatum. Item priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Item frustra legis implorat auxilium, qui committit in legem. Item clericus vsque ad tertiam admonitionem retinet priuilegium.

† Vide effmen. 1. & 2. tit. de vita, & honest. cleric. & Bernardinum Diaz 1 pract. cri. cano. cas. 69. & 70.

† Aliàs, clericatu.

† Dictio, enim, nō est in plerisque antiquis codicibus.

a Factis.]

b Humiliter sustinere.] sic ff. de rest. spol. litteras; versus fi. sed potius debet omnia mala pati, quam contra conscientiam peccatum operari mortale.] 2. q. 5. ita no. & ff. de his quæ vi metusve causa fiunt sacris.

{Glo. seq quærit, & soluit.

c Leui & temeraria.] Quam dicit leuem? puta, si audiuit impedimentum a leuibus, & forte a paucis, qui-bus credere non tenetur, talem credulitatem, vel consimilem debet remouere: quam non euadet, nisi deponat errorem, supra de fimo. per tuas, 2. & 11. quæst. 3. cui est illata.

d Exposita.] idest expulsa.

e Reddere, sed exigere.] Arg. 32. q. 1. quid culpatur, in fi. & supra de spons. inuenis.

{Glo. seq. quærit, & soluit.

f Probabili, & discreta. Sed quam dicis probabilem? puta quia vidit virū cum consanguinea sua in locis suspectis & hora suspecta, solū cum sola ante matrimonium: a huiusmodi præsumptiones probabilē inducunt credulitatem, vel quia publicè dicitur ab homin. ad hoc facit supra de præsumpt. tertio, & c. litteris, & idem intellige de viro, si vidit consanguineum suum cum vxore sua ante matrimonium.

a In hāc locū vide q̄d scribit Ioā. And. qui & Hostiensem & glossam declarat.

CONtingit.] Clericus qui nec in tonsura, nec in vestimentis, nec in negotiorum qualitate de clericatu quicquam ostēdit, & tertio monitus se non emendat, perdit priuilegiū clericale. h. d. In prima ponit Cōmittis quæstio: in secunda prouisio: ibi, Verum. Abbas.

CASVS. Comes Flandren. significauit domino Papæ, quòd in diœcesi episcopi sui erant quidam, qui nec in tonsura, nec in forma vestimentorum, nec in qualitate negotiorū aliquid de clerico ostendebant, sed vt pœnā possent aliquando euitare, se pro clericis exhibebant, cum super excessibus conuenirentur, circumcisis crinibus allegantes fori priuilegium, qui facto antea negauerant clericatum: Super hoc scribit Dominus Papa diœcesano episcopo dicens, quòd priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, & frustra implorat legis auxilium, qui committit in legem: vnde mandat eidem, vt si præfati clerici tertio ab episcopo commoniti se ipsos contempserint emendare, non habeant priuilegium clericale. Not. quòd ipso facto negat quis clericatum. Item priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Item frustra legis implorat auxilium, qui committit in legem. Item clericus vsque ad tertiam admonitionem retinet priuilegium.

a Factis] ipso enim facto renuntiat quis suo priuilegio. sup. de vi. & honest. cleri. c. vlt. ipso. n. facto quis negat Deum 11. q. 3. æstimant, & ipso facto mentimur. 22. q. 5. cauete. & ipso facto quis appellat. sup. de appell. dilecti 2. vbi de hoc habes plures concordantias. Bern.

b Priuilegium.] 11. q. 3. priuilegium sup. de priuileg. tuarum.

c Frustra legis.] Supra de vsur quia frustra, & sup. eo. in audientia, & sup. de immuni. eccl. c. vlt. cum suis concordantijs.

[Gl. seq. alle. ad trinam monitionē tres concor. & ad causam duas alle. 2. iura in cōtrarium, & soluit iterum alia 2. & soluit.

d Tertio.] Hęc est vltima admonitio. infra eo. sacro. & 17. q. 4. de presbyterorum & 16. q. 7. oēs decimæ & ita isti non perdunt priuilegium suū vsq; ad tertiam admonitionem. sup. eo. in audientia. & sup. de ui. & ho. cleri. c. vlt. Arcontra ī. eo. cum non ob hoc. & c perpendimus. ibi soluitur. Illæ enim intelliguntur de his: qui grauiter excedunt: vt ex ipsa littera patet hic: & illa decret. in audiētia. loquitur de his, qui in modicis excedūt: vndè habet hic locū admonitio: sed nō in contrarijs. Item ar. ī. sup. de cleri. coniu. c. pen. & c. Ioannes. ii. i, statim perdunt priuilegium: sed ibi loquitur de coniugatis, qui non possunt nec debent priuilegio clericali gaudere, vt ibi dicitur. & præterea de alio priuilegio dicitur ibi, quam hic, vt dicitur. in c. Ioannes.

[Gl. seq. notat, arguit, & dat simile.

e Coercenda.] Not. ꝙ non solum in fauorem clericorum, sed ét in odium laicorum hoc fuit institutum, cum laici oppido sint clericis infesti. 2. q. 7. laicos. vndè est ar. quòd clericus huic priuilegio renunciare non pōt, sup. eo. contingit: sicut nec illi, de fo. compe. si diligenti vbi de hoc. simile ff. de iniur. l. 1. §. vsq; ad eo. & l. si quis seruum. 1 ea. n. quæ tantum nos contingunt, & non alios possumus renuntiare: sup. de arb. cum tempore, idem est vbi pactum in odium criminis statutum est arg. C. si manc. ita fue. alienā. ne prostituta. l. 1. secus ii non in detestationē criminis arg C. si manci. ita fue. alie. vt manumit. l. 1. 2, hæc decre. olim non fuit in compil. tione Innoc.

IN præsentia.] Ponit dictum, rationem subdens ibi, Cum super. Abb. CASVS. Quidam obijciebant contra Decanum suum in modum denuntiationis excommunicationem: ipse in excipiendo proponebat contra ipsos, quòd non erant audiendi. cum super hoc ipsum non præmonuerint, nec ab eis fuerit impetitus, & eidem Decano communicauerint tam episcopus quàm ipsi in mensa & in diuinis; nec ipsum euitauerint: quæritur an sint audiendi contra ipsum Decanum? Et respondet Papa, ꝙ nō, propter prædicta. No. ꝙ qui non præmonuit, non admittitur ad denuntiandum. Item qui participauit excōicato, non admittitur ad denuntiandum ipsum, cum eum deburerit euitare: vndè non potest reprobare mores, quos prius probauit.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit. Secundò elicit argumentum, quod reprobat.

f Euitandum.] Supra de excep. à nobis. ℈ Solu. excipi pōt ℈ excōicatum accusantem vel agentem. qa nullum crimē obstat volenti excipere, ī. de except. cum inter. & c. dilecti filij. sed secus est vbi denūtiatur excōicatio alicuius, vbi repellitur denuntians vel agens ratione excōionis: vt hic. ℈ qui enim aliū denuntiat, debuit illum præmonuisse, aliter repellitur ī. de accus. cum dilectus 2. eps n. excipere non pōt ℈ clericū ipsum accusantem, cui priꝰ excōicauit, & hoc in odium eius. ī. de accusatio. nulli. cum debeat habere secum honestos viros. 2. q. 3. cum pastoris. & sic per patiēs tiam perdit quis beneficium exceptiōis. sic ff. de adult si vxor. i fi. ff. de aqua pluuia arcen. Labeo ff. de publi. in rem act. si ego. §. 1. 32. q. 5. horrēdus. & sup. de ęta. & qual. accipimus. Item pōt hic tam arg. ꝙ si passus sum excōicatum litem contestari. quodāmō non possum excipere ℈ ipsum. Sed hoc non est uerum, quia exceptio excōicationis in qualibet parte litis pōt opponi, ét si omissa fuerit à reo malitiosè: sed ipse tunc in expensis punitur, & iudex ex officio suo, & si reus nihil dicat repellere debet excōicatum: vt ī. de excep. exceptionem & extravag. Inn. 4. c. pia consideratione. in fi. Sed hodie per illam decre. pia si in parte aliqua litis excōicationis exceptio obijciatur, & probetur, non condemnatur in expensis, sed ea quæ acta sunt, valent, & in sequentib. non auditur, donec fuerit absolutus. De hoc no. in c. prædicto, exceptionē in glo. quæ incipit, ét si excōicatio. ff. de postu. quos prohibet, ff. de pet. hær. l. vlt. in fi. & sup. de ele. nihil est. Io.

g In mensa.] simile sup. de cleri. excom. mini. proposuit in fi.

h In diuinis.] quod facere non debuerunt. sup. eo. significauit.

QVantæ.] Legitur duob. modis in gl. & tertio modo extra gl. Et secundum primum modum. h. d. Excōicatus est quilibet permittens clericum percuti, si ꝑ hibere pōt: secundum alium intellectum. h. d Excōicatus est ꝑmittens clericum percuti, si rōne officij potuit ꝓhibere, & non prohibuit: secūdū tertiam & veram lecturā hoc dicit, vt in rubro. Diuiditur: quia præmittit culpam, quam secundò aggrauat: ibi, Ne autem. Tertiò aggrauationem declarat: ibi, Eos. Abb.

CASVS. Quidam dicebant, ꝙ illi solummodo erant excōicati, qui manus violentas mittebant in rectores ecclesiarum siue clericos? Dicit Papa, ꝙ magnæ ꝓsumptionis existit in lectores ecclesiarum manus injecere

finit circumuenire vindictā, se pro clericis repræsentant: clericalis fori priuilegiū labijs allegantes, q factis [2] paulò ante negauerant clericatū: & inf. ¶Verùm q priuilegiū [b] mereretur amittere, qui pmissa sibi abutit prāte, ac frustra [c] legis auxiliū inuocatur, qui cōmittit in legem. Volumus & mandamus, vt tales si tertiò [d] à te commoniti se ipsos contemptennt emēdare, illius efficiantur ſimmunitatis extorres, † quę pro clericorum tutela. & laicorum violentia coercendæ [e] dignoscit instituta.

¶Idem.

Ab excōicati denuntiatione repellitur, qui non præmonuit, & ei communicauit.

CAP. XLVI.

IN † præsentia dilecti filij: & inf. ¶Nec canonici suo Decano excōicationem possunt obijcere: Cum super hoc nec commonitus, nec impetitus fuerit: neq; ipsi propter hoc eum duxerint euitādum, [f] sed episcopus in mensa, [g] & canonici communicauerint ei etiam in diuinis. [h]

¶Idem.

Excommunicatus est dolò permittens clericū percuti, ex quo poterat prohibere, & non prohibuit.

CAP. XLVII.

QVantæ † præsumptionis [& temeritatis.] † existat in rectores ecclesię manus injicere violentas: & infra. ¶Ne autem tolos violentiæ hmō auctores aliquorum præsumptio existimet puuendos, facien

¶Aliàs, fiſt. † Aliàs, extorres. sed legēdū, extorres, ex oibus codicibus antiquis, id est, exules, vel alieni.

† Ca. 2. eod. ti. in 4. compil. Vide qđ notat Ioannes Calderinus tract. de ecclesiastico interd. membro. 6. q. 4.

1 Vide ī. eo. parochianos 1 i glo. & l. siquis seruus. fit mihi iniuria cū hꝰ ludibrio filiꝰ vel seruꝰ meus, licet volens.

2 Donans seruū vt post quā tibi 15. ann. seruisset liber esset: postā mutare voluntatem. Io. And.

3 Quasi dicat glossa: exceptio cōionis admittit, repellatio repellit, & sic rō, secūdū Vin. quia prima dat reo, secūda actori, vt ibi: sed rei fauorabiliores.

† Ca. 3. eo. ti. in 4. cōpila. Et de intell. ad Nauarrus i Manuali cōfessariorū. c. 24. nu. 20 & seq.

† Hæc duo verba: & temeritatis desūt in antiquior. codicib. Gregorianis & in oib. Vaticanis.

violentas : & q̃ auctoritas catholica non solum punit auctoritas hmõi facientes, sed oẽs faciẽtes, & consentiẽtes pari pœna condemnat, interpretans eos fauere delinquentibus, qui manifesto facinori desinunt obuiare. Not. quòd qui clericum verberat, & qui verberari facit, vel consentit cooperando, vel qui auctoritatem habet ex officio, & non prohibet, si potest. est verè excõicatus. Et sic no. q̃ facientes & cõsentientes par pœna constringit.

† In rectioribꝰ ita: fauere interpretamur sed in vetustioribꝰ & in manuscriptis Vaticanis ita: fauere interpretãs.

† Idẽ c. Innoc. 3. in cõcilio gñali. Later. ca. 47. & c. 5. eo. ti. in 4. cõpila.

a Cõcor. l. iubemꝰ §. œconomus. cũ vul. C. de sacrosan. eccl.

a Consentientes.] Hoc intellige per cooperationem, præstando auctoritatem, quia tunc eadem pœna puniuntur facientes, & consentientes. i & sic intelliguntur verba ista, vbi inuenies ea, & sup. de off. deleg. c. 1. vbi de hoc. & 2. q. 1. notum. & 17 q. 4. omnes, sic inf. eo mulieres. & c. nuper.

[Glo. seq. alleg. concor. obijcit. ponit duplicem opi. & responsionem Io. & aliorum, contra secundam allegat canonem & respon.

b Interpretans] sic 83. dist. §. 1. uer. non est grandis & c. seq & 86. dist. pasce. ff. de libe. agno. necare. & ita vt peccare ois qui non defendit alium si põt, 23. q. 3. non inferendo & c. vlt. & ll non possit aliter defendere, saltem defendat clamorem. ff. ad Silla. l. 3. §. hoc aũt. Sed non vt q̃ teneatur defendere, quia licitum est recipere pecuniam 2 pro defensione alicuius. ff. quod me. can. l. metum, §. sed licet. nec repetitur si data fuerit, vt ibi dicitur. ff. de dona. si pater, §. 1. ergo unus alterum defendere non tenetur: quia si ad hoc teneretur, pecunia repeti posset, ff. de cõd. ob tur. cau. l. vlt. Dicit Io. q̃ quilibet tenetur defendere alium per capitula prædicta. vt 9. dist. Præcipimus. & 3. q. 1. nulli. & c. seq. nec obstat quod dr̃, q̃ põr dari pecunia pro defensione, nam & officiali datur pecunia, qui tñ gratis tenetur impendere offiũ suum 14. q. 5. non sanè. & ad defensionem clericorum quicquid dicas de laicis, quilibet tenetur, quia hoc pertinet ad publicum ius. 1. dist. ius publicum. vndè pp publicam vtilitatem applicanda sunt verba edicti: quia fauore religionis multa ꝯ 3 rõnem instituunt. ff. de relig. & sump. fun. sunt personę. Hoc dicit Io. Sed hæc ita gñaliter dicere grave est, qm̃ posset aliquis periculum incurrere. Vndè alij dicunt, q̃ ad solos prælatos siue iudices, vel alios qui hñt aliq̃ ptãtem in alios, hoc pertinet, & ad hoc tenentur rõne ptãtis, 4 & non alij. 23. q. 4. forte. & c. duo ista noĩa, vndè si ego qui non habeo aliquam potestatem, video q̃ aliquis vult verberare clericum siue percutere, sine meo consilio vel auxilio, non credo q̃ sim. excõicatus, si nõ prohibeo illum, licet altas forte peccé, quia ipsum non defendo cum possim: 5 pœna. n. non debet amplius egredi, q̃ delictum reperiat. ꝛ. de his quæ fi. a ma. fiat c. quæsiuit. & C. de pẽ. sancimus. Et quod dicit, qui cum possint, intelligo de his, qui tõne ptãtis q̃ habent in illos, ad hoc tenent, alias consentire vñr, & præstare auctoritatem si vident illum, & non prohibẽt. Alia est prohibitio sociorum, & aliorum, quia illi tõ. summe d. admonendi sunt verbis, sed non factis vt dicit Hug. 83. dist. error arg. contra. 23. q. 3. non inferenda. vbi dicit q̃ tenemur iniuriam propulsare a socio. sed ibi exponitur si põt, id. est in potestate constitutos. & si ẽt teneat iniuriam propulsare, non tñ pp hoc sum excõicatus, vt dixi. nam nullus est excõicatus ex facto alterius nisi participando vel in locutione, vel in osa-

tes, & cõsentientes[a] pari pœna plectẽdos, catholica cõdẽnat auctoritas: Eos delinquentib. fauere † interpretans, [b] qui cũ possint, manifesto facinori desinunt obuiare.

¶ Idem † in concilio generali. ¶ *Prælatus excommunicare non debet subditum nisi competenti monitione præmissa, & ex cã manifesta & rationabili: & contrafacientis imponitur pœna hic expressa. Itẽ punitur subditus qui sal*

cione, aut in crimine. sup. eod. nuper. vel nisi mandatũ vel auctoritatem præstiterit. sup. eod. mulieres. sed hic nullo tali modo participat. capitula quæ inducit Ioã. S. pro se, de Prælatis loquuntur.

Sacro.] Tria, iunt dicta: Secundum ibi, Verum. Tertium; ibi, Si verò, Ab.

se conqueritur se excõicatũ iniustè: & subijcit quid ibi. vis, si prælatus dicens se errasse vult excommunicatũ absoluere, & aduersarius appellat ne absoluatur.

CAP. XLVIII.

SAcro † approbante cõcilio prohibemus, ne quis in aliquem excõicationis sũiam, nisi cõpetẽti[c] admonitione p̃missa, & personis præsentibus idoneis, per quas (si ne-

CASVS. Quidã Prælati ecclesiarũ nimis erãt faciles ad excõicandum: volens concilium gñale ꝯ ipsos adhibere medelã: statuit, ne quis in aliquem excõicationis sniam promulgare p̃sumat, nisi competẽti monitione p̃missa, & præsentib. personis q̃ quas possit probari monitio si necesse fuerit: & si contra p̃sumptum fuerit, ẽt si iusta fuerit excõicationis snia, ingressum ecclesię per mensem vnum sibi nouerit interdictum, alia etiam pœna mulctandus, si vtilius fuerit expedire. Secundò dicit, quòd etiam si admonitio vltima præcesserit: Prælatus caueat diligenter, ne aliquem excommunicet absque manifesta & rationabili causa: quod si fecerit, & humiliter requisitus non curauerit reuocare processum absque grauamine, gravatus deponat apud superiorem de iniusta excommunicatione querelam: & superior ll absque periculo morę põt, ad excõicatorem, illum absoluendum remittat inf. terminum competentẽ. Alioquin superior ipsum absoluat cautione recepta: quo absoluto, de iniusta excommunicatione cognoscat, quæ si iniusta esse cõstiterit excõicator condemnetur ad interesse: alias si puniendus arbitrio superioris, si culpæ qualitas postulauerit: quia non est leuis culpa, tantam pœnam infligere iniustè, nisi forsitan ex causa probabili erranerit: Sed si contra excommunicatorem nihil probatum fuerit à conquerente, & ipse simili mõ ad interesse condemnetur, vel alias secundum superioris arbitrium, nisi forsitan & ipsum probabilis error excuset: & super eo q̃ quo fuit excõicatus, cautione recepta satisfacere compellatur, vel in pristinã reducat sniam vsq; ad satisfactionẽ obseruandam. Tertio dicit, q̃ si iudex suũ cognoscens errorem, paratus sit talẽ reuocare sniam: & ille pro quo lata fuerit, appellet ne absque satisfactione reuocet illam, appellationi non deferat in hac parte, nisi talis sit error, de quo merito valeat dubitari, & tunc sufficienti cautione recepta, quod coram illo, iuri parebit ad quem extitit appellatum, vel coram delegato ab ipso, ipsum absoluat, & sic pœnam euitabit prædictam: caueat tñ omno, ne malitiosè in alterius præiudicium mentiatur errorem, si pœnam canonicam voluerit euitare. No. pri nõ pœnam illorum qui excõicant admonitione non præmissa quod valdè cauendum est, quia puniuntur ẽt si excõicatio sit ex cã. Item nullus debet excõicare sine manifesta & rõnabili cã, alioquin condemnatur ad interesse excõicato. Item probabilis error excusat à pẽna interesse. Item cũ iniuste quis excõicatur sine grauamine debet absolui. Itẽ mora periculosa est in excõicatione. Item pp appellationẽ non debet quis remanere excõicatus, sed iudex ea non obstante illum absoluat, & cãm ad superiorem transmittat, si appellatio valet. Item nullus debet fingere errorẽ in præiudicium alterius, alias punietur.

† Quã caute ferenda sit excõicationis snia ca. uit nouissimè Cõc. Triden. sess. 25. de refor. c. 3 & circa materiã huius decreti uide 14. notabilia relata à Fel. in c. cum sit Romana. ℣. de appell.

c Competenti] trina videlicet. sup. eo. contingit 2. cã suis con. or. ibi positis. & 24 q. 3. de illicita.

ADDITIO. Quæ dicatur competens admonitio, die vt hĩ in c. constitutionum. & c. statuimus, eo. ti. lib. 6.

a Possit

ceſſe fuerit) poſſit probari [a] monitio, promulgare præſumat: & ſi cõtra præſumpſerit, etiã ſi iuſta [b] fuerit excommunicationis ſententia, ingreſſum eccleſiæ per menſem [c] vnum ſibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus, ſi viſum fuerit expedire. ¶ Caueat ẽt [c] diligenter, ne ad excommunicationẽ cuiuſquã abſq; manifeſta, & rõnabili [f] cã procedat: ad quam ſi aliter [g] forte proceſſerit, & requiſitus humiliter proceſſum huiuſmodi non curauerit abſq; [h] grauamine reuocare: grauatus, apud ſuperiorem deponat de iniuſta excõicatione q̃relã, [i] qui ſi abſque periculo [k] moræ põt, ad excõicatorem, illum cum ſuo mandato remittat, infra competentẽ terminũ abſoluẽdũ; alioqn ipſe p ſe vel p aliũ, put viderit expedire, ſufficiẽti cautione recepta, munꝰ ei abſolutionis impẽdat. ¶ Cũq; aduerſus excõicatorẽ d iniuſta excõicatiõe cõſtiterit [l] excõicator condẽnet ad

Item tenetur excõicato ad intereſſe, vt hic inf. dr; tenetur etiam actione iniuriarum. 11. q. 3. illud. & c. temerariũ. Item tenetur pœna ſacrilegij 24. q. 3. non in perpetuum. Io. Hodie vero qui excõicat, in ſcriptis excõicationem proferat, & cãm excõicationis expreſsè conſcribat: & qui ꝛfecerit, per menſem vnũ ab ingreſſu eccleſiæ, & diuinis officijs ſe nouerit ſuſpenſum, & ſi ſuſpenſus diuina præſumpſerit officia celebrare ſicut prius, irregularis efficitur: ſuper quo per Papã tñ poterit diſpẽſari; & hæc oĩa ꝓbantur per decre. Inn. 4. e. ti. cum medicinalis. [li. 6.] & ita pœna augmentata eſt. Ber.

Gloſſ. ſeq. quærit. arg. pro, & contra ponit opi. & ſoluit.

d Interdictũ.] Sed done ꝙ iniuſtè excõicatus ſtatim ab ipſo excõicatore ſuſpenſo ab ingreſſu eccleſiæ petat abſoluí? Vr ꝙ ipſũ nõ poſſit abſoluere: quia cum ipſe careat ingreſſu eccleſiæ, ergo aliũ non põt reconciliare eccleſiæ. Sed vr quod ſic, quia dicit inferius; ad excõicatorem ipſum remittat. Quidam dixerunt quod à ſuperiore tpe ſuſpenſionis excõicatus non debet abſoluit. a quia cum ipſe ſit ſuſpenſus, alium reconciliare non põt, arg. de conſec. diſt. 4. ſanctum eſt. & ſequens littera, caueat, &c. intelligitur, q̃n admonitio præceſſit, & excõicatio iniuſta fuit: principium ea. q̃n admonitio non præceſſit. Vel dic, quod licet per mẽ ſem ſit priuatus ingreſſu eccleſiæ, nihilominus iuriſdictionem ſuam retinet, quia non eſt propterea priuatus iuriſdictione, nec eſt excõicatus; vnde ipſum abſoluere poteſt. ſup. de reſ. rip. ab excommunicato, & de cleric. excommiſtr ſi celebrat. & inf. eo duobus.

a Ad hoc de temp. ordi. eos qui. li. 6. Io. And.

e Caueat etiam.] Dixit quod nullus excõicet ſine admonitione præmiſſa. Et fortè videretur, ꝙ admonitione præmiſſa poſſet etiam excõicare ſine iuſta cã; ſed hoc non eſt uerum, & ideò dicit, caucat &c. & ita ordo & cauſa in hac ſententia ſeruandꝫ ſunt.

f Rationabili cauſa. [coram ipſo probata. 2. q. 1. nemo.

g Taliter fortè proceſserit.] ideſt ſine manifeſta & rationabili cauſa.

Gloſa ſequens exponit litteram, & alleg. contrarium.

h Abſque grauamine.] quia nullas expenſas debet propter hoc facere, nec iurare; ſi conſtat ꝙ eſt iniuſta, nec aliud ſibi præcipere, cum ſiia fuerit iniuſta. ſ. de off. ord. ad reprimendam. ar. contra inf. eo. venerabili.

i Querelam.] de hoc dictum eſt ſup. eo. per tuas.

k Periculo moræ] Mora enim quandoque ad ſetrahit periculum. 5. diſt. baptizari. & propter periculum moræ quis ſubijcitur iudici non ſuo. ſup. tit. prox. c. vlt. vbi de hoc.

l Conſiterit.] excommunicatore præſente, quia cãſum merita partium aſſertione panduntur. C. ſi per vim, vel alio modo. l. vlt. & ſup. de reſt. in integ. tum ex litteris. ad fi. aut ẽt eo abſente per contumaciam, & lite non cont. ſup. de app. interpoſita. §. ult. ſi tamen purè ageretur ad reuocandam ſententiam, non vt iudex puniretur, tunc non eſſet neceſſe ipſum reuocari; 3. vt 2. q 6. hoc etiam placuit. Io.

Gloſ. ſeq. exponit, quærit, ponit opi. & ſoluit.

3 Sed illum pro quo lata fuit. ꝙ dic vt inf. eo. venerabili. §. 2. & 3. lib. 6. Io. And.

a Poſſit probari.] aliàs. n. ſoli non crederetur in præiudicium alterius, ſ. de prob. qñ contra falſam. Et ſic eſt ar. ꝙ ordo iuris obſeruandus eſt in ſnia excõicationis. 2. q. 1. nemo. & 24. q. 3. de illicita. & ſupra de exceſ. prælat. c. 1. ſicut in alijs cauſis: tñ ſi non ſeruetur, tenet ſnia: ſed ille punitur, qui eam tulit, prout ſequitur: quia ſnia paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta tenet. 11. q. 3. c. r. & c. 2 niſi in duobus caſib. ſ. e. p tuas, Item in tertio caſu non tenet ſnia, ſi admonitio non præcedat, vt in concilio Lugdun. eo tit. c. ſtatuimus. Ber.

Gl. ſequen. tractat qſtio tripliciter excõicatio ẽ iniuſta, & qñ dicatur continere in tolerabilem errorẽ, ponens opin. Hug. & Vin. & contrariã Tã. & Io. vltimo obijcit & ſoluit.

b Iuſta fuerit.] ex cã ſ. No ꝙ ſnia excõicationis trib. modis dr iniuſta, ex cã, ex animo, & ex ordine: hæc enim eſt ſnia iniuſta ex ordine, & iuſta ex cã, quia cã ſubeſt quare fuit excommunicatus, & nihilominus punitur, quia ordinem non ſeruauit, & tamen tenet ſnia. De iſtis trib. modis habes plene 11. q. 3. c. ẽpſ. §. ſi ergo. & c. non debet, §. cum ergo. Sic etiam ſtipulatio dr iniuſta ex cã, ff. de do. excep. l. 2. §. ſi quis ſine. 1 Item nouatio. ff. de nouat. l. 1. Sed quid ſi iudex ita dicat. Excõico te quia Padus currit, quia eleemoſynam feciſti, Deum coluiſti, vel aliud bonum feciſti? Hug dicit quod talis ſnia ex quacũque cã tenet: ſed videtur continere intolerabilem errorem, dum dixit, excommunico te quia Deum colis; cum enim ſententia iniuſta eſt ex cauſa, apud Deum non eſt ligatus nili contemnatur. 11. q. 3. §. cum ergo. Et ſic videtur conſtituere Hug. vt dixi ſup. eo. per tuas. Gandulfus dixit contra, & Io. vt ſup. eo. l. per tuas. quod magis placet. Sed illud vr mirum, quod iniuſta excõicatio ex ordine priuat aliquem ingreſſu eccleſiæ; quia poſt latam ſniam iniuſte excommunicans, ſtatim priuatus eſt ingreſſu eccleſiæ, nec aliter excommunicatus eſt niſi poſt latam ſententiam, qualiter ergo priuatus põt alium priuare ingreſſu eccleſiæ, & in ſimul incipiunt eſſe priuati excõicans & excõmmunicatus, & ſic eadem ſententia priuat excommunicantem, & excommunicatum, & ita quis poteſt ſeipſum priuare ingreſſu eccleſiæ; quod abſurdum videtur Ioan. Tu vero dicas, ꝙ licet Io. nihil dixerit, quod per eandem ſniam nõ priuantur excommunicans, & excommunicatus ingreſſu eccleſiæ, ſubditus tamen priuatur per ſuam ſui prælati: ipſe prælatus priuatur ingreſſu eccleſiæ auctoritate huius canonis, eo quod facit contra illum canonem, & ita vnus punitur à iure, & alter à iudice. & ſic non eſt verum ꝙ eadem ſententia pariat contrarios effectus. Ber.

Gl. ſeq. ponit multiplicem pœnam male excommunicantis.

c Per menſem.] hæc pœna ipſo iure inflicta eſt, & menſe elapſo reſtituere eſt. 81. diſt. ſi qui ſunt carebit inſuper hominum communione in quantum viſum fuerit ſuo ſuperiori 24. q. 3. de illicita. Multiplicem enim pœnam patitur qui iniuſtè excõicat alium; Primo quidem, quia priuatus eſt vno menſe ingreſſu eccleſiæ, quia punitur in cõione aliorũ ſuperioris arbitrio

Excõicãs iniuſtemul tripliciter punitur.

a Ad intereſſe.] ideſt, ad damna quæ ſuſtinuit ſiue circa ſumptus litis, ſiue in alijs. & illa declarabit ſuo iuſo. 2. q. 1. in primis. C. vnde vi. ſi qñ, taxatione iudicis præmiſſa. ℨ de his quę vi metuſve cau. fiunt. ca. vlt. & ℨ. de procu. conſtitutus. Sed numquid æſtimabitur illud intereſſe, ꝙ eo electo cauſata fuit electio ꝙ p illã excõicationem: & ꝙ beneficit adeptus eſſet? Dicia ioã. ꝙ ſic: quia illud intereſſe eſt circa rem. 12. q. 2. ſi quis de clericis. & 2. q. 5. ſup cã. & ff. de act. emp. & vẽd. Iulianus. i. prin. ſecus ſi intereſſe eſt extra rem, ff. eo. ſi ſteſilis. §. cum per uendi torem. Sed non credo ꝙ tale intereſſe debeat æſtimari, nec venire in conditionem, quia eccleſia ꝓp hoc pũiri non debet: ſi proprium haberet, fortè puniretur.

b Tantam infligere pœnam.] quia nulla eſt maior in eccleſia. 2 4. q. 3. corripiatur & q. 1. non afferamus, in fi. quia illa ſeparat à corpore Chriſti, ꝙ eſt eccleſia. i. fe. de. cõpen. & 3. q. 4. Engeltrudam.

c Ex cauſa probabili.] quia forſan credidit citationem peruenisſe ad ipſum credens eum contumacem, cum non eſſet, vel credebat cauſam excommunicationis ſufficienter probatam, errans in probationibus dubijs ar. ſup. de re iudic. cum Bertholdus.

d Si laudabilis.] quaſi diceret, non ſufficit probabilis cauſa, niſi iudex ſit laudabilis opinionis, vt præſumatur quod hoc non feciſſet niſi errauerit; alias contra diligẽtem qñque præſumitur quod non errauerit. ff. de proba. cum de in debito. C. qui & aduer. quos. l. 1. ſed illud, ma ximè, tenetur comparatiuè: vnde idem eſſet, et ſi non eſſet ita laudabilis opinionis, dum tamen erraſſet; ſed tunc magis præſumitur pro errore.

Glo. ſeq. quærit & ſol.

e Probabilis error.] Sed qualiter probabilis error poteſt excuſare appellantem; quia forſan credidit non ſufficienter probatum illud pro quo excommunicabatur, quod tamen erat de quo aliquis bene poterat dubitare in ordine iuris, qui ſeruandus eſt in hac in. non poſſet ita errare reus; ſed tantum in cã excommunicationis. Et eſt hic ar. bonum, ꝙ ſi aliquis habet probabilẽ cãm litigandi, non punitur in ſumptibus litis. a ff. de leg. a. qui ſolidum. §. etiam. De hoc traditur ſupra de dolo c. finem.

Glo. ſeq. notat excommunicatorem poſt abſolutionẽ cognoſcere de iuſta vel iniuſta excommunication.; ad id obijcit, & ſoluit. demum quærit obijciendo. allc. pro, & ſoluit.

f Satisfacere compellatur.] ſic patet, quod ſi excõicatus petat abſolutionem a ſuo excommunicatore, & iurauit ſtare mandatis ſuis eo abſoluto; quod primo inquirere debet an excõicatio iuſta fuerit, antequã aliquid ei præcipiat. ℨ de reſt. ſpol. litteras, in fi. ℨ de off. ord. ad reprimendam. ſi fuerit excõicatio iniuſta, nihil præcipiat ei per iuſm; quia in nullo tenetur ſatisfacere, cum non deliquerit; ſed ſi fuerit iuſta, tunc primo recipiet mandatum, vt hic. Contra hoc vf quod legitur ſupra de reſcri. ab excõicato. quia (vt ibi dr) excõicator de ſuo facto certus eſſe debet: ſed hoc intellige cum dubitat an iuſtè vel iniuſtè excõicauerit præmiſſa admonitione, ibi qñ non præmiſit admonitionem, & ſic ℨ formã concilij tulit ſniam: & ſic non cõtradicit, cum de facto ſuo certus eſſe debeat. Idem eſt faciendum cũ aliquis coram ſuperiore deponit de iniuſta excõmunication querelam, ſecundum qđ hic fit. ℨ de off. or. ad reprimẽdam, ſed hoc debet inquiri, an excõicatio fuerit iuſta vel iniuſta coram arbitrirab excõicatore, & excommunicato electis, vel apud ſyndum poſitus. 1. q. 1. ff clericus, vel coram ſuperiore per querelam, vt ibi dicitur. ℨ. de off. or. ad reprimẽ dam. Sed nõne eo ipſo ꝙ excommunicatus petijt abſolui, & iurat, intelligitur acquieſcere ſniæ, vt eã poſtea impugnare ñ poſſit? Videtur quòd poſtea nihil dicere poſſit contra ipſam. ſupra de off. delegati, & ſupra de his quæ fi. à maio. par. cap. ex ore, & ſupra de appel ſolicitudinem. & ff. de inoff. teſta. l. vlt. Item ſi non appellat à ſententia excommunicationis vſque ad decem dies, intelligitur acquieuiſſe ſententiæ: quod videtur ſupra de re iudi. quod ad conſultationem: & C. eodem tit. ad ſolutionem. Dicas quod non: non enim ex eo quod petit abſolui, acquieuit ſententiæ, quod ſit iuſta: ſimiliter nec ex eo quod non appellat infra decem dies, acquieſcit ſententiæ. Et ratio ſatis euidens eſt, quare in ſententia excommunicationis non ſit neceſſaria appellatio, quia appellatio ſuſpendit pronuntiatum, ff. ad Turp. l. 1. in fi. ſed effectus excommunicationis non poteſt ſuſpendi per appellationem. ſupra de app. paſtoralis. vnde nec prodeſt, nec eſt neceſſaria appellatio, quia per curſum decem dierum non tranſit in rem iudicatã, nam abſolui poteſt etiam poſt decem dies; vnde per lapſum temporis non ſumit aliquam firmitatem; & ideò de iniuſta excommunicatione quandocunque poteſt quis conqueri, cum voluerit.

g Non deferat in hac parte.] quia ceſſante cã ceſſat effectus. ſic ſup. de app. ceſſante. & ita iudex poteſt ſuam interlocutoriam reuocare, vt ibi dicitur. & ff. de re iu. ꝙ iuſſit. vel errorem ſuum corrigere. ſup. de accuſ. qualiter & quando 1. & palliare, perperam actum, ſup. de vſu, pal. c. niſi.

h Dubitari.] Ergo admittitur hodie appellatio, non ſolum ſi cã ſit probabilis: ſed etiam ſi eſt dubia. De hoc dicitur ſup. de app. vt debitus, in dubijs non potius deferẽdum eſt appellationi, quia illud certius eſt: ideòque tenendum. ſup. de ſponſi. nunc. cum ſua concor. ſic ſtrũda eſt ſententia excõicationis, de qua dubitatur mentò. ſup. de cle. excom. mini. illud.

i Abſoluat.] Appellatio non tenet, quantum ad hoc quin poſſit abſolui excõicatus propter periculũ moræ, ſed quantum ad hoc quod transfertur iudicium ab ipſo, cautione recepta, quod iuri parebit cor̃ illo ad quẽ appellauit,

a Vide Specul. tit. de fru. & intereſſe. & Dy. in c. mora. de regu. iur. lib. 6.

s Hoc verũ facta fide de errore; & ſic facit contra opin. Bar. ſecundũ Hoſt. lo. And.

† In Contia no libro & alijs recentioribus ita; idem ſuper iuſta excõicationis moleſtia, ꝙ pœnam ad intereſſe, vel aliàs ſecundum, &c. ſed in conſilio & in Vaticãis conſtanter legitur ita; idem & ſuper iniuſta.

f Video in hūc locum, q̄ pleni⁹ hic scribit Ioan. An. post Innocen.

pellauit, vt hic dī, 1 & sup. de app. qua fronte. Ioan. 2 Mentiatur.] Iudice. n. sæpè falsa scribunt, 2. q. 6. c. biduū. in fi. & C. de arbit. l ne in arbitris. ff. de cust. & exhib. rei. diuus, 3. & sup. de proba. quoniam contra, quæ tamen ipsorum malitias reirgnat.

NOuerit.] Duas hēt partes principales: Secunda ibi, Necnon Abbas.

CASVS. Honorius in isto capitulo excōicat oēs hæreticos vtriusq; sexus quocūque noīe censeantur: & fautores, & defensores eorum, & receptatores, & illos qui de cætero seruari fecerint statuta edita p̄ ecclesiasticam libertatem: nisi ea deleri fecerint, p̄. duos menses de libris suis post publicationem huius sniæ. Item excōicat statutarios, & scriptores statutorum ipsorum: necnon Prātes, consules, rectores, cōsiliarios locorū, vbi de cætero hu usmodi statuta, & consuetudines editæ fuerint, vel seruatæ: & illos qui secundum ea præsumpserint iudicare, vel scribere iudicata. No. q̄ omnes hæretici ipso iure sūt excōmunicati. Item fautores, & defensores hæreticorum, hæreticis æquiparantur. Item arg. quòd illa scripta sunt reproba, quorum damnantur actores.

h Excoicamus] Ois hęretici, & fautores, receptatores, & defensores hæreticorum, ipso iure excommunicati sunt, vt hic patet, & ī. de hæret. excommunicamus. r. in princ. & §. credentes, & c. pen.

[Gl. seq. fignat contrarium, & remittit.

terius præiudicium mentiatur a errorem si districtionis canonicę vult effugere vltionem.

¶ Honorius tertius episcopo Bonoñ.

¶ *Excommunicat hæreticos & quoscunque violatores ecclesiastica libertatis.*

CAP. XLIX.

NOuerit † fraternitas tua: & infra. ¶ Excōicamus h oēs hæreticos vtriusque sexus, quocunq; noie censeātur: & fautores, & receptatores, & defensores eorū: Nec non & qui de cætero seruari fecerint statuta edita, & cōsuetudines introductas contra ecclesiæ c libertatem: nisi ea de capitularib. d suis inf. c duos menses post hmōi publicationem sniæ fecerint amoueri. ¶ Item excōicamus statutarios, & scriptores f statutorum ipsorum: necnō Prātes, Consules, rectores, & cōsiliarios locorum, vbi de cætero hmōi statuta, & cōsuetudines editæ fuerint, vel seruatę: g necnō, & illos, qui secundum h ea præsumpserint iudicare, vel in publicam formā scribere iudicata.

¶ Idem magistro, & fratrib. hospitalis Hierosolymitani.

¶ Fratres hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum seu confratrem, absolui possunt per eorum Priorem: nisi excessus fuerit difficilis, & enormis.

CAP. L.

CAnonica † constitutione i cauetur, quòd monachi, & canonici regulares quocunq; modo se percusserint, non sunt ad Apost. sedē mittendi, sed secūdum discretionē & prouidentiam sui Abbatis disciplinę subdant: q̄ si abbatis discretio ad eorum correctionē non sufficiat, prouidentia est diœcesani ep̄i adhibēda: nisi excessus difficilis fuerit, & enormis, k pp quē merito ad Eccles. Rom. sit recursus habendus. ¶ Nos ergo ad vos statutum hmōi duxim⁹ l extendendū: auctoritate p̄dicta statuētes, vt in tali casu (nisi maioris m sit p̄ uidentia requirenda) per Priorem vestrū, qui (sicut audiuimus) presby-

¶ Vide Zanchinum tra. de hęret. c. 17. & 18. & Alphōsū Castrū lib. 2. c. 18. de iusta hæret. punitione.

g Adde omnino p̄stitutionē Federici Imperatoris, q̄ incipit, cassa. & irrita C. de sa. eccles.

h Qui secundū ea.] arg. q̄ illa scripta sūt reprobata; quorū dāmnantur auctores, ī. de hæres. fraternitatis. vbi de hoc. & e. excōicamus. §. credentes.

CAnonica.] Statutum de regularibus excōicatis p̄ iniectione manuum, absoluendis p̄ suos Prælatos, ad Hospitalarios extenditur vt ipsorum Prior eos absoluat. h. d. Diuidit: nam primo ponit canonē antiquū: Secundo illū prorogat: ibi, Nos. Abbas Siculus.

CASVS. Statuit Alexāder Papa, quòd monachi, & canonici regulares quocunque modo se p̄cusserint, per abbatem suum absoluantur, cuius statutum ponit ī. eo. c. 2. & c. cum i Lorū. cōstitutionem illā extēdit Papa Hono. 3 ad Hospitalarios Hierosolymitanos, vt per Priorem suum, qui sacerdos debet esse, in eodem casu fratribus eiusdem ordinis absolutionis beneficium impendatur, nisi forsitan maioris esset prouidentia requirenda. No. quòd monachi & canonici regulares, & Hospitalarij Hierosolymitani si se percusserint, ab abbatib. vel Prioribus suis possūt absolui.

† Vide Hēd. cum Boich. in c. à nobis 2. & in ca. & illorū. ī. eo. tit.

i Constitutione.] quā habes, ī. eo. ca. 2. & cap. cum illorum.

k Enormis.] sup. eo. cum illorum.

[Glos. sequens ad hanc extentionem alle. quattuor similia.

l Duximus extendendum.] Quod enim concessum fuit monachis, & canonicis regularibus, extenditur ad Hospitalarios fauore religionis: sic quod dictum erat de monachis, extenditur ad regulares, supra de postu. ex parte. sic quod concessum fuit religiosis, extenditur ad episcopos, supra de priuilegijs, quod nonnullis, & quod dictum fuit de episcopis intelligendū est de electis, & confirmatis, supra de transla. inter. & quod dictum est de vxore, intelligendum est de sponsa, ff. de iure do. si sponsa. 3 & ff. de sponsalibus, oratio. & ff. de fundo dotali l. Iulia.

m Nisi maioris.] propter enormitatem excessus, vel propter maiorem personam cui manus intulisset, ī. eo. cum illorum, & c. monachi. Bern.

} Priuilegiū q̄d hēt vxor in dote, hēt sponsa q̄ dotē dedit, sed ñ nupsit: vel erat minor 12. Ioan. And.

a Presbyter.] Nisi esset presbyter, non concederetur ista de facili: vel saltem clericus: quia laicis hoc officium licet religiosis non committeretur. 96. distin. benè quidem sic nec officium prædicandi, supra de hæte. cum ex iniuncto, & Petro claues ecclesiæ commissæ sunt, qui fuit sacerdos, & non laico. 24. q. 1. quodcunque. & 21. dist. in nouo & 96. dist. benè quidem. 1

ter a esse debet, fratrib. vestris b absolutionis beneficium impendatur.

¶ Idem tit. sanctę Praxedis presbytero Card Apost. sed. leg.

¶ *Excōmunicatus, uel suspensus absolui non debet, nisi prius iuramento præstito: si tamen sine scādalo iuramentum haberi non potest, poterit fieri absolutio per mannalem promissionem.*

CAP. LI.

SVper † eo q̄ monachi Græci & eremitæ pp inobedientiam, sentē tia suspensionis & excōicationis ligati, nolunt ad mandatum ecclesiæ nisi p̄ manualem promissionem redire: Hoc tibi duximus respondēdum, q̄ si nullatenus possunt induci ad præstādum iuxta formā c ecclesię iurm, d ipsos hac vice cum promissione e poteris recipere manuali: cum interdum cōsideratis locorū & tēporum qualitatibus, scueritati sit aliquid detrahēdum. f

¶ Idem Bituricen. & Carnoten. Decanis, & subdiacono Aretaten. †

¶ *Cum de viribus sententia dubitatur, potest quis absolui ad cautelam iuramento præstito.*

CAP. LII.

VEnerabili fratreno stro Cenomanen. epō, & procuratore Turonen. archiepi, in nostra præsentia constitutis, p̄ quadam suspentionis sua in p̄fatū epm ab eodē archiepō promulgata: Nos sniam ipsam relaxauimus ad cautelam, & ipso epo in præsentia dicti procuratoris præstante ! corporaliter iurm, q̄ parebit mādatis q̄ idē archiepiscopus sibi pp hoc fecerit, si cōstiterit h ipsum in eo pro quo sui lata p̄dicta sententia, culpabilē extitisse.

¶ Idem episcopo Senen.

¶ *Excōicantur officiales locorum, in quibus sunt statuta contra ecclesiasticam libertatem, nisi ea delere fecerint: & statutarij feudis ecclesia sunt priuati.*

CAP. LIII.

GRauē † venerabilis fratris nostri Pisani

1 Et hic adde quod ibi noti gl. arg. q̄d cā. in fi, quā gl. quidā nō habēt. Ioan. And.

† Vide Panormitanū in c. cum desideres. ī. eo. tit. & ibi Hēricū Boich distin. 3.

† Aurelian.

b Fratrib. vestris.] Ergo non alijs: quod est verum, & idē intellige de abbate, q̄ non posset alterius abbatis monachum, vel alium absolute ex eo, quòd dicit, vestris, de alijs prohibitū intelligit. simile 2. q. 1. vnus ex vobis. 45. distin. disciplina. ibi, peccauerit populus tuus, & c. priuilegium hoc locale est, ita q̄ ipsi extendere ad alios non possunt.

SVper eo.] Cōmunis diuisio: Secunda ibi, Hoc tibi. Abbas.

CASVS. Monachi Græci, & eremitæ propter inobedientiam suspenduntur, & excommunicātur, tamen ad mandatum ecclesiæ redire nolunt, nisi per manualem promissionem: Consultus Papa an essent recipiendi sine iuramēto: respondet, q̄ si non possunt induci ad præstandū iuramentum secundum formam ecclesiæ, recipiantur hac vice cū manuali promissione: cum interdum scueritati consideratis locorum, & temporum qualitatibus sit aliquid detrahendum. Not. quòd iuramentum non est de substantia absolutionis de rigore, sed potius ad cautelam præstatur. Item detrahendum est iuri quandoque ex tempore, ex loco, & alijs causis.

c Formam.] quā habes ī. eo. ex tenore, quæ obseruanda est in absolutione cuiuslibet qui incidit in canonē, ī. eo. cum desideres, 1. respon. in fine.

d Iuramentum.] tamen ad cautelam potius introductum fuit: vt ibi dicitur, vt de cætero non committat talia. finile 23. q. vlt. pessimā, & ī. eo. grauem, & ī. eo. ex tenore.

[Glo. seq. arg pro opin. sua, &c. & remittit.

e Cum promissione.] Hic euidenter reprobatur opinio illorum, qui dicunt, quòd si iuramentum nō interueniat in tali absolutione, non est absolutus: iuramentum enim non est de substantia absolutionis, vt hic patet. De hoc dictum est ī. eo. cum desideres, in fi.

f Detrahendum.] ratione loci, & temporis detrahendum est scueritati, vt hic dicit, 30. dist. vt cōstitueretur, 44. dist. concessiones, 9. quæstion. 1. ordinationes, 23. quæst. 4. non potest, & ī. de transl. cap. vlt. vbi habes de hoc satis.

VEnerabili.] CASVS. Archiepiscopus Turonen. tulit sententiam suspēsionis in episcopum Cenomanē. propter quam suspensionem episcopus, & procurator archiepiscopi accesserunt ad præsentiam D Papæ: ipse verò auditis allegationibus partium, sententiam ipsam relaxauit ad cautelam, præstito iuramento ab ipso episcopo præsente procuratore archiepiscopi, quòd parebit mandato archiepiscopi, si constiterit ipsum culpabilem extitisse super eo, pro quo fuit suspensus. Not. quòd iuramentum præstari debet, cum quis absoluitur à suspensione; sicut fit in excommunicatione.

[Glos. seq. causam reddit, obijcit, & soluit.

g Ad cautelam.] quia lata erat post appellationem, vt dicebatur: sic supra eodem, per tuas, & supra de appel. ad præsentiam, & supra de testi. veniens, in fi. & tamen licet ad cautelam absoluatur, iuramentum præstat, vt hic patet: sed ex quo ad cautelam absoluitur, non deberet iurare. hoc fit propter dubium: quia non constabat de ipsa suspensione an ritè lata fuerit: & ideò præstatur iuramentum, vt si constiterit ipsum culpabilem extitisse super eo, pro quo sententia lata fuit, stabit mandato archiepiscopi, & est notabile, quòd pro suspensione iuratur, sicut pro absolutione excommunicationis. Bern.

[Glo. seq. quærit, & tripliciter soluit.

h Constiterit.] Coram quo constare debet? Fortè coram Papa, si voluerit, vel coram eius delegato, vel si arbitros eligere voluerit, ipse enim archiepiscopus non debet cognoscere, vt videtur argumen. supra eo. per tuas, & vndecima quæstione prima, cap. si clericus. De hoc dicitur supra eodem, sacro. & est arg. ex hac decret. quòd semper iuramentum exigendum est in absolutione, vbi non constat excommunicationem, vel suspensionem iniustam, sed mandatum differtur in euentum cognitionis, vt dictum est supra eodem. sacro. Vel dic quòd isti quibus scribitur, cognoscent de hac suspensione.

GRauem.] Prima pars ponit querelam: Secunda dat iudices: ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS.

a Licet an. fit de forma, nō inde conficq tur, quòd sit de substātia & facili⁹ tollūt formę, vel circūstātiæ rerum, q̄ ipsæ rerum substātiæ, ad hoc q̄d dicimus de pacto, vel ꝯsuetudine, per q̄ tollitur primū, & nō secundū, vt patet de ꝯsuetu. c. 2. lib. 6. & ī. de commo. cap. vno & depos. c. a. Ioan. And.

† Præter Doct. hic, & c. nouerit, ī. eo. tit. vide Legistas in Constit. Cassa, & irrita, C. de sacrosc. eccles.

CASVS. Quidam Pisani fecerunt duo statuta contra ecclesiasticam libertatem, & in derogationē Apost. sedis: primum videlicet, quod si quis clericus vel laicus contra quemcunque laicum Pisani districtus ad iudicem ecclesiasticum litteras Apostolicas impetraret, in mille solidis condemnaretur, nisi renunciauerit litteris: neque redditus possessionū suarum redderetur eisdē, nec agri colātur ipsorū, sed bāno subiaceant Potestatis. Itē statuerūt, vt clerici suis sumptibus quoddā castrum Pisanorū facerent custodiri: quod si nō fecerit, Potestas cōtra eos procedere teneat. Sup his cōquestus fuit archiepiscop[a] Pisanus D. Papæ: vndè mandat ei pō Senen. quatenus in consiliarios, & officiales ciuitati Pisanorum excōicationis sentētiā proferat, nisi statuta ipsa d Capitularib. suis fecerit amoueri, & caueri ꝙ de cætero similia non attentent. sed cū ij dē statuarij multa de bonis ecclesiasticis dicantur hēre in feudū, renūciet illos huiusmodi feudis fore priuatos. Nec ꝙ laici contra ecclām nihil statuere possūt, vel ecclesiasticā libertatem; & qui contra faciunt, sunt excommunicati.

¶ subiaceat.

archiepiscopi recepim[a] quæstionem, quod quidam ciues Pisani deputati à Potestate ac populo ad statuta ciuitatis edenda: in derogationē Apostolo. sedis, & subuertionē ecclesiasticæ libertatis[a] edere præsumpserunt, ꝙ si quis clericus, vel laicus contra quemcunque laicum Pisani districtus, ad iudicem eccles[i]asticū litteras Apostolicas impetrauerit, in mille solidis, nisi renūtiauerint litteris, condemnetur: nec redditus possessionum suarū reddantur eidē, vel agri excolantur [b] illius[b], sed banno potius subiaceāt† Potestatis: & infra.

¶ Statuerunt illi ꝓterea, vt clerici suis sumptib. [c] castrum Ripæ tractæ faciant custodiri: quod si renuerint, contra eos Potestas procedere teneatur: & infra.

a Libertatis.] sic sup. eod. nouerit.

b Excolantur.] Similem pœnam habes sup. de priui. quanto sic excommunicantur Iudæi, sup. de vsu. post miserabilem, & e. quanto. Ber.

c Sumptib.] Volentes ecclesiasticos subijcere seruitu ti, & publicis functionib. à quibus sunt omnino immunes, sup. de immu. eccl. non minus, & 16. q. j. c. generaliter §. nouarum, C. de sacrosanct. eccl. placet.

d Similia de cætero] sup eo. ex tenore. 24. q. vlt. pessimam. & 12. quæst. 2. de viro, 11. q. 3. cum aliquis. sicut & de hæretico, 1. q. 7. quoties. j. & de consecr. distinct. 2. ego Berengarius.

[Gl. seq. signat contrariū & quadrupliciter soluit.

e Promulgare procures.] Arg contra sup. eo. nouerit. vbi excōicati videtur ipso iure cōsiliarij, sicut ipsi statuarij, rectores, & consules: sed illud intelligi potest nisi infra duos menses ea deleri fecerint, & hoc intelligitur secundum illud, vt nisi ea deleri fecerint, excōicentur. & sic videntur excōicati ipso iure, nisi ea deleri fecerint, infra terminum dictum: & postea per sniam; sed statuarij, & scriptores ipso iure sunt excōicati, vt ī. eo. nouerit. Vel dic, ꝙ hic loquitur de alijs consiliarijs, & officialibus, qui postea successerunt, & non de illis quorum consilio vel auctoritate statuta illa edita fuerunt, & nisi isti ea deleri fecerint, excōicent, vt hic dicit, & si ea fecerint obseruari; nisi infra duos mēses ea deleri fecerint, ipso iure sūt excōicati. ī. e. nouerit, sic ī. d immu. eccl. a fuerius. antiqua decre[t] concordat illi decreta. nouerit, & ideò videtur melè decisa. Vt non contradicat, sic espone, promulgare procures, idest promulgatam esse ostendas, vel denunties, vel iterum excōicandam a iudice alias non vi cessare contrarium. Ber.

Ideoq; fraternitati tuę mā damus, quatenus in consiliarios & officiales ciuitatis ipsius, nisi statuta ipsa de Capitularib. suis deleri fecerint, & idoneè sicut exigit res caueri, ꝙ similia [e] de cætero non debeant attentare, excommunicationis sententiam promulgare [e] procures. Cæterum† cum ijdem statuarij multa de bonis ecclesiasticis tenere dicātur in feudum, ipsos fore nihilo minus priuatos[f] feudis huius modi nuntiare procures.

¶ Gregorius nonus.

Aloquens excōmunicatum in tendentibus ad salutem ani ma, etiam si alia verba interponat, excommunicatus nō est.

f Priuatos.] Ex hoc videtur ꝙ ip o iure sunt excōicati ipsi statuarij, ex eo quod dicit, priuatos denū cies, per decr. ī. eod. nouerit, & quia ꝑ fidelitatem veniūt amittere oēnt feudū, ar. q. vlt. de forma, & ecclesia pōt illos priuare: cum in hoc sint de foro illius: sic dūs priuat vasallū, qñ facit feloniam dño de suo feudo, in cōst. Federi. de feu. hac edict. §. ꝓterea, ꝙ dominus iter vasallos de feudo cognoscit, ī. de fo. cōp. verū, & c. ex transmissa. fi. ī. de hær. c. vlt. arg 15. q. 6 c pe. & vl. sic & cler. qui cōtra eccle fiā suā aduocat, perdere dēt beneficiū, sup. de postul. c. vlt.

CVm] tres sūt partes, Secunda ibi, Prædicatores. Tertia ibi, Si q verò. Abb.

CASVS. In primo responso dicitur, ꝙ si aliquis participat excōicatis in his q ad salutē vel correctionem eorum pertinent, in locutione; licet alia verba ei sint euidenter interponat, vt apud eos magis proficiat, non est excommunicatus. Secundo dicitur, quod prædicatores dum prædicant excommunicatis, & alijs detentoribus alienarum rerum, & audiunt confessiones eorum licitè possunt recipere ab eis eleemosinas: cum ipsi quasi gerant cautam eorum ad quos res ipse pertinere noscuntur: præcipuè si aliàs in loco illo non possint sustentationem habere. Tertio dicitur quod clericus ratione officij quod in ecclesia obtinet: & alij clerici seniores zelo deuotionis possunt percutere pueros vel adolescentes constitutos in minoribus ordinibus, turbantes diuinum officium, nec incurrunt excommunicationem. Item prelati, & magistri subditos & scholares suos causa correctionis leuiter possunt ꝑcutere, sine pœna excommunicationis. & idem dicendum est de his qui aliquos de familia sua ut propinquos suos inferiorum graduum simili modo corrigūt, vt eos cohibeant a vitijs, bonisque moribus informent, in omnibus præmissis casibus excōicationis sniam non incurunt, cum hmōi participatio, & correctio bono animo, & nō diabolo suggerēt fiāt. No. ꝙ voluntas & propositū alius inspicienda est ad hoc vt de facto suo iudicetur. Itē necessitas facit licitū ꝙ aliàs est illicitum. Item ratione officij licet, quòd aliàs non liceret. Itē no. hic plures casus, in quibus licet corrigere & percutere clericum sine pœna excommunicationis.

CAP. LIIII.

CVm † voluntate ac ꝓposito [g] maleficia

† Vide D. Thomam in qōnib. additis ad 3. par. q. 23. art. 1. & citatos in c. à nobis, sup. de excep.

g Volutate ac proposito maleficia.] Hæ verba sumpta sunt ex illa lege] ff. de furt. qui iniuria, in prin. ad

cor enim & ſpontaneas voluntates reſpicit Deus, & non a ad actus, 15.q.6.c.1.& 14.q.5. ſi quid ſola enim temeritas hic attenditur, ſup.eo.c.1.& 17.q.4 ſi quis ſuadente.& quia animus punitur, non opus.50.diſt.contra animum,& duobus c.ſeq.

a Ad ſalutem.] ℣. eo.t.reſpon.& 11.q.3.cū excōicato vbi permittitur participare in his quæ ad ſalutem pertinent, vt hic dicit, & quæ cunq; verba ad hoc proficere, poſſunt, excōicato dici poſſunt, aliàs non.

b Vel alios.]ideſt, vſuratios, quorum eleemoſyna, ſi recipi non debet, ſup.e.de vſur.qa in omnib.

c Quaſi gerūt cauſam eorū.] quaſi negotiorū geſtores; & ideò poſſunt eorum eleemoſynas recipere vt hic dicit: quia ipſi quorū res agun tur, ab illis ſuas recipere poſſunt:& ſic illi p̄dicatores licite ea recipiunt pro eleemoſynis,& licet res non habebit effectū, ſufficit q̄ ab initio negotiū fit vtiliter cœptū, ff. de negot.geſt.ſed an vltim. §.is aūt q̄.& negotiorū geſtor p̄teres p̄t agere ad ſūptus quos fecerit, vt ibi dicit.ſic eſt arg.q̄ ille q̄ gerit vicē alterius, honorādus eſt, ſicut ille cuius vicē gerit 93.diſt.c.vl.& 94.d c.1.& ℣.de off. delega.cū olim, 2.

d Præſertim.poteſt exponi pro maximè: ſ quia aliàs tempore neceſſitatis ab excōicatis poſſunt recipi neceſſaria.& emi.11.q.3.quoniam multos.alias verò prædicatores non debent recipere eleemoſynas ab excommunicatis,vel vſurarijs,vel conſimilibus,90.d.obiationes. & c.eorum,& 17.q.4.miror.

e Ratione officij.]No.q̄ ratione officij licet quod aliis non liceret 4 & hoc ideo, quia ex quo commiſſum eſt ei officium,& talia ſine quib. commodè expediri non poteſt: ſicut iudex poteſt cumpeſcere omnes impedientes iuriſdictionem ſuam, ſup.de offi.delega. cap.1.& cap.præterea,& cap.prudentiam,& c.ſuſpicionis,& ſup.de teſti.ca.tam,litteris. immò & ſi non habeat officium.

f Alij.]ſcilicet ſeniores de eccleſia poſſunt inferiores in minoribus ordinibus conſtitutos corrcere,etiam turbantes diuinum offi ium, vt hic dicitur.

¶ Glo.ſeq.arg. à contrario & cautam reddit.

g In minoribus ordinibus.] Ergo non poſſunt ſic compeſcere conſtitutos in ſacris ordinibus, licet turbent officium: quia ex eo quod permittit ſpecialiter de iſtis, de alijs prohibet: ſicut quod de vno negatur de alio conceditur,15. diſt qualis & ſupra de præſumptione.& quia honorabilia membra exceptis grauioribus culpis verberibus ſubijci non debent.45 diſt.cum beatus.puniantur ergo alijs admonitionibus:& ſi ſe nō correxerint, poſſunt ſuſpendi, ſup.de cele.miſ.dolenter.arg.

h Turbantes.] ſup.eo.veniens,& ſup. de appell. dilectis filijs. arg.

i Prælationis.]Sic ergo p̄lati poſſunt corrigere ſubditos, & percutere leuiter ſine metu excōicationis, ſi correctionis,& nō ex odio ℣. eo.ex tenore leuiter.n. hoc facere debēt quia leuiter caſtigatus reuerentiam exhibet caſtigauti.45. d cum beatus.

k Magiſterij.]Sic ſup.e.c.1.modica.n. & leuis caſtigatio permiſſa eſt Doctori.ff.ad leg.Aquil.l.5.in fi.& l.ſeq.& humilis debet eſſe doctrina magiſtri.℣.de ma.& obe.humilis. vbi plures cōcor.inuenies: ad hæc nimia ſeuitia culpæ annumeratur, ff. ad l.Aquil. p̄ceptoris.

¶ Gl ſeq.4 ſequitur quod dicitur de correctione familiæ,notans in textu ſex casus,& quatuor additos.

l De familia.No. q̄ quis familiā ſuā corrigere dēt, cū ei cōpetat iure patriæ p̄tatis,23 q 4 duo iſta,& 45.d.cū beatus,§ Salomō,& c.diſciplina & q̄ domeſticorū curā.nō hēt fidē negauit,40.d.c. ſicut, §. neceſſe, ad fi verſi. hinc ēt Paulus,& C.de pa.po.ſi filius, & non ſolum pater ſed etiā propinqui domeſticos ſuos corrigere debent, C. de emen.propin.l.vnica:& hic idem dicit,oēs p̄dictæ p̄ſonæ clericos inferiorum graduum corrigere poterunt ſine pœna excōicationis, vt hic patet de magiſtris & Prælatis,5 & nō diſtinguit i gradu.Hic habes ſex caſus in quib.licet corrigere & percutere clericū ſine excōicatione,qui habent officiū in eccleſia,ſeniores,& p̄latus, magiſter, dominus domus, & conſanguinei: ſunt alij caſus vbi quis non incidit in canonem,ſi iocoſa leuitate clericum percuit,ſup.eo.cap.1.Item ſi inueniat eum cum matre,filia,vxore,vel ſorore.Item ſi vim vi repellat incontinenti,ſup.eo.ſi verò alicuius,1 §.2.& 3.Itē. ſi clericus poſt trinam admonitionem non ſe corrigat perdit hoc beneficium.n,℣.c.contingit.2 & c.in audiētia.

¶ Glo.ſeq.no.à contrario aliud in ſacris,ſecundò quærit & ſoluit.

m Inferiorum graduum.]Secus ſi fiat in ſuperioribus puta ſubdiaconatu,vel alijs ſuperioribus: quia per ſacros ordines liberati ſunt à patriā poteſtate, vndè nullum ius hēt in eis:ſicer.n. ordo liberat à patria p̄tate, q̄a liberat à ſeruili:q̄ plus eſt,54.d.ex antiquis,&c. frequēs, & c.ſi ſeruus iuuene & ſubdiaconus eodē gaudet priuilegio cum diacono, ℣ de ſer.ord. miramur. Et ita habes hic q̄ clericus q̄diu eſt in minorib. ordinibus,

eſt

a Melius diceret oblatio: tunc demum cum ſunt manifeſti eſt.n.dīria inter hæc duo, vt dixi in textu. An.

† Hæc duo verba, vel curā, deſūt in antiquioribus.codicib. & in omnibus Vaticanis.

† Adde in quo an dēat eis dari.no. Alber. de Roſate, & Bart.in l.1.C.de men. vali.lib.11.

j Inn.expo nit pro tūc, q̄ eſt tutius ſm Ho.alle.in ar.℣. inter alia, in fi.Io. A.

4 Concor. tex.in l.2.§. ſed eſt æquiſimū, cum gl.in ver.cōcedi. ff. de poſtu.

5 Idem no. 23.q 5.ca.1. ad fi.in glo. magiſtri.

est in patria potestate, nisi expressè emancipetur, & ita nota dignitatem sacrorum ordinum. 1 Quid si personæ superius in ista notatæ excedant modum, nunquid incidunt in canonem? Rñd. nisi irato animo hæc faciant. & ex proposito, non credo quòd incidant in canonẽ, q

1 De hoc vide in c. inde corũ sup. de sent. & qual. & an pr̃ percutiens filiũ in sacris cõstitutum cã correctionis, sit excõicatus, vide hic Io. And. & alios.

solummodo dolũ pro sequitur, qđ colligitur ex verbis canonis. 17. q 4. si quis suadente, ibi manus violentas iniecerit, & sup. eo. c. 1. violentia non committit sine dolo: sed hmõi manus prædictarum personarũ non sunt dolosæ, sed charitatiuę, licet fortuito casu excedant modũ disciplinæ. qđ ꝓbatur ex princ. huius cap. Sl concubinæ.] CASVS. Publicę concubinæ clericorũ, quia noluerunt ab eis recedere, excõicatæ fuerunt: clerici isti concubinarij post latam sententiam carnaliter ad eis habuerunt accessum: quæritur vtrum illi sint eadem sententia ligati? Rñdet Papa ꝙ eadem sententia involuuntur: quia participant in eodem crimine criminoso. No. ꝙ participãs in crimine, eadem pœna notatur cum nominatim excõmunicato.

† Contra clericos concubinarios, vide sancita in conci. Trid. sess. 25. de reform. ca. 14. & de intelligentia huius. c. vide Couar. in cap. almaMr̃, de sent. excom. li 6. par. 1. §. 3.

† Vide Henric. Boich, in c. si verè. sup. e. dist. vlt.

a In eodẽ crimine.] Secus si aliàs participarent in locutione, vel aliàs quam in crimine: quia tunc non essent excommunicati maiori sed minori. si ī. eo. nuper. vbi satis de hac materia: & ea quæ ibi dicta sunt, hic posses repetere. & sic pœna per participationem criminis extenditur ad personas contra quas lata non fuit. simile sup. de immu. eccl. aduersus. in fi. & sup. eod. nouerit. B.

b Non expirat.] si potestas ista absoluendi non expirat: ergo unus potest absoluere alium. 2 Sed contra videtur, ꝙ cum unus sit priuatus a Sacramentis, alium restituere non potest. de consec. dist. 4. sanctum. quod enim non habet, dare non potest. 1. q. 1. c. 1. & q. 7. Dilectum. & argumen. sup. de cle. excommuni. mi. c. vlt. Quid ergo dicit quòd talis potestas non expirat? Rñdeo 3 benè dicit, ꝙ in veritate potestas collata non expirat ꝙ p hoc cum effectu, sed dormit. i. potestas illa, cum vterque sit excõicatus, non potest habere effectum, quia alter alterum non põt absoluere, nisi primò alter eorum ab alio quàm a socio fuerit absolutus, tunc demũ hẽt effectũ. si sup. de offi. deleg. prudẽtiã. §. sexta. & T. de conc. præb. & ec. nõ nec quia diuersitatem 15. q. 6. c. pe. & vlt. Simil. C. decurat. fur. l. pen. vel dic ꝙ benè põt alter alterũ absoluere, licet sit ligatus minori excõicatione: & ita nullo modo expirat potestas, sed durat cum effectu, arg. decre. prædi. si celebrat, quia minor excõicatio priuat solummodò perceptione sacramentorum, sed non à collatione, vt ibi dr. arg. ad hoc. ī. eodem sacro. & sup. de rescript. ab excommunicato.

2 Adde de hac. q. Car. Fl. in cle. 1. de relig. do. versi. prædictis. in 7. q.

3 Primũ istã rõnem reprehendebat Hostiẽ. dicẽs, ꝙ sm eũ nihil esset spetia-

celebrare tempore interdicti concurrentibus his, quæ exprimuntur in textu.

CAP. LVII.

PErmittimus, † ecclesiarũ ministris semel in hebdomada tempore interdicti, non pulsatis campanis, uoce submissa ianuis clausis, excommunicatis c & interdictis exclusis, Missarum solemnia celebrare causa conficiendi corpus Domini, quod decedentibus in pœnitentia non negatur.

¶ Idem.

¶ Satisfaciens clerico, quem verberauit, nõ potest propter hoc ab episcopo absolui, nisi in certis casib. hic expressis.

CAP. LVIII.

QVãuis incidens in canonem latæ sententiæ propter violentam manuum iniectionem, iuxta proprias fa-

le minori. qđ ꝛõ vult ponderare tex. tenebat ergo secunda: postea dicẽs se audiuisse, ꝙ B. illã tenebat in additioni. dicit se additiones eius non vidisse. Io. And.

† Vide quæ postea diffinit Bonifacius octauus in c. vlti. de sent. excom. lib. 6. §. adijcimus. & §. seq.

CAP. LVI.

DVobus † collata potestas, ut à minori excommunicatione, si in ipsam inciderint, † in uicem se absoluãt, & utro què ligato uinculo excommunicationis huiusmodi non expirat. b

¶ Idem.

¶ Permittitur ministris ecclesiarum semel in hebdomada

CAP. LIX.

DVobus.] CASVS. Duob. fuit collata potestas, vt ab excõicatione minori ti eam in. utrant se uicissim absoluant: vterque incidit in hmõi sniam: quæritur vtrum ista potestas eis collata expiret: Rñdet Papa, ꝙ ꝓpea non expirat quominus vnus alium absoluat: tñ dicunt quidam, ꝙ alter alium absoluere nõ põt, nisi ab alio non suspenso primo fuerit absolutus.

[Glo. sequens objicit, & dupliciter soluit.]

QVamuis.] Diuiditur in duas partes: Secunda, ibi, Nisi. Abbas.

CASVS. Si aliquis incidens in excommunicationem propter violentam manuum iniectionem satisfecerit iniuriam passo, non tamen potest aliter quam per sedem Apostolicam uel eius legatum beneficium absolutionis obtinere, nisi in quibusdam casibus qui in ipsa littera continentur. Sed quibusdam de prædictis, qui videlicet tempore infirmitatis laborant impedimento, exceptis pueris, ꝓcipiendum est sub debito iuris, ut impedimento cessante ad Apostolicam sedem accedant mãdatum Apostolicum suscepturi. No. quòd licet quis satisfecerit iniuriam passo, non tñ est absolutus. Item nota hic plures casus, in quib. excõicati pp violentam manuum iniectionem, Romanum Põtificem adire non debent.

Item

Item cessante causa, cessare debet effectus.

a Satisfaciat.] licèt quis satisfecerit iniuriam passo nondum tamen haberi debet absolutus, nec est ei cõcedendum, nisi primo absoluatur sup.eo.cum desideres. 1. respon. & vlt. omnis enim res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur inf. de regiur. c. 1. sic enim excõicatio quandoquè solo verbo contrahitur, & solo verbo tollit: sed in hoc casu ipso facto inducitur, sed solo verbo tollitur: & sic satisfactio vel iuramentũ non sunt de substãtia absolutionis. De hoc dictum est sup.eo.cum desideres in fi.

b Mortis.] sup. eod. non dubium & 17 q. 4. si quis suadente. & sup.eo quod de his.

c Inimicitia.] sup.e. de extero. de infirmitate, inopia. s. nili ætate. habes sup.eo qu od de his.

¶ Glo. seq. signat contrariũ, & ibi remittit.

d Inopia.] si. sup. de testi. siqui testium. cõtra sup.eo.ca. nolcitur. fol. ibi.

e Puerili.] pueri infra pubertatem non mittuntur ad curiam quia ætas eos excusat ab itinere. sup.eo c. 1. & §. proxi. & inf.eo.c. vlt.

f Fragilitate sexus.] sup.eo. mulieres: & c. de monialibus.

g Corporis impotẽtia.] quia s. sit mutilatus in pede, quod ire non possit, vel confractus.

h Impedimento canonico.] sup.eo.quod de his. Ber.

i Iuris beneficio.] Vt serui sup.eo mulieres & hoc intelligo secundum distinctionem cap sup.eo relatum.

k Quibusdam prædictorum.] scilicet qui timore mortis, infirmitate, inimicitia, senili ætate confracti, vel impotentia perpetua, inopia, omnes isti possibilitate recepta sedem Apostolicam visitabunt pro mandato recipiendo: vt inf. sequitur, & sup.eo.de extero. & c. de his.

¶ Iquem.] Non diuiditur.

SCASVS. Si aliquis sub hac forma verborum dixerit; Excommunico illum, vel similia verba protulerit dicendum est eum non solum minori, excõicatione (quæ à perceptione sacramentorum separat) ligatum esse verumetiam maiori, quæ à fidelium excludit communione. Nota q̃ idem est dicere, excõmunico & anathematizo.

l Simili.] puta nisi hoc feceris nouerris te excommunicatum, sup.de ap.c.praterea.2.& sup.de test.cogen.c.2. & sup.de rap.c.1.

m A iudice suo.] sententia iudicis sui siue iusta siue iniusta tenet 11.q 3.c.1. & 2. sed à non suo iudice lata est nulla arg.sup.de priui.cum olim effemus. & sup.de consuetu.ad audientiam. & sup.de iud.at si clerici. & sup.de offi.ordi.c.penult.

¶ Glo. seq tractat de maiori & minori excõicatione.

n Non tantum minori.) sic ergo patet, cum dico, excommunico illum, de maiori intelligitur, minor enim excommunicatio remouet à communione sacramentorum, vt hic dicitur, maior excommunicatio à corpore Christi, quod est ecclesia, scilicet cõmunione fidelium. 3. q. 4. Engeltrudam. Est ergo maior excõicatio à qualibet licita communione & legitimo actu separatio: vndè Adam excõmunicatus fuit ex esu ligni. 11. q. 4. c. ad mensam. §. euidenter. Excommunicatio quę dicitur anathema, infligitur tam ab homine quam à iure, & pro cõtumacia & pro crimine. inf. tit. proxi. ex parte. & 17. q. 4. si quis suadente & 24. q. 1. c. 1. 2. & 3. & in titulo isto per violentã manus iniectionem. Minor autem excommunicatio infligitur quãdoquè pœnitent & impœnitenti. Pœnitenti quandoque à seipso, quandoque à sacerdote. de pœ. di. 1. facili. Sed melius facit si auctoritate sacerdotis hoc faciat, de pœ. dis. in actione Impœnitenti quandòquè à Deo imponitur excommunicato minor, cum Propter mortale peccatũ Deus tradit aliquem satanæ, & diffidit à mente eius. 11. q. 3. audi denique. Quandoq; ipsemet se suspendit à sacramentis cũ non vult pœnitere, & putat sibi sufficere: & mã hoc fit. de pœ. dis. a sunt qui arbitrant. sed si reputat se indignũ, & abstinet, bene facit. de consec. dist. 2. quĩ scelerate. Qñq; imponitur à sacerdote loco pœnæ: quia non vult pœnitere. 17. q. 4. minor qñq; per sniam canonis 11. q. 3. cum excõicato. & 81. dist. si qui sunt. Cũ inflicta est excõicatio a se vel a Deo, agat pœnitentiam, & sequitur reconciliatio: Si verò a sacerdote inflicta fuerit, per eũ reconciliet: Cũ verò à canone infligit minor excõicatio, p simplicẽ sacerdotẽ potest absolui, & sine iusso vel aliquo mãdato, nisi participet in crimẽ cõ nuper. & c. si concubinę Qui maiori excõicatione est notatus: si ab homine, semper ab eodem vel eius superiore debet absolui. sup.eo per tuas, nisi intendiarij post publicationem. sup eo. tua. Si a Canone est notatus, a suo ẽpo põt absolui, nisi conditor canonum sibi absolutionem reseruauerit sup.eo. nuper. sicut in his qui violentas manus iniecerunt in clericũ. 17 q 4 si q̃s suadẽte. & s̃ e.c. proxi.

o Pueris.] Intellige doli capacib. sup. de delic. pueris.

¶ Præterea nonistas hic vid Theologos li. 4. sẽt. di. 22. & Couarruuiã in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. ar. 1. in initio.

† Dictio, fuo deest in pleriſque recentioribus ea ex antiqs cod. & oibus vaticanis est restituta: quã ẽt agnouit glossa hic, & Hostiensis.

tes eis satisfaciat, a quibus iniurias irrogauit non tamen aliter, quàm per sedem Apostolicam vel eius legatum absolutionis potest beneficiũ obtinere: Nisi imminẽte mortis b articulo, infirmitate, inimicitia, c aut inopia, d puerili e vel seruili ætate, fragilitate sexus f seu alia corporis impotentia g siue quolibet impedimento canonico h retrahatur, quo minus Romanum Pontificem possit adire: vel nisi iuris beneficio i à labore huiusmodi excusetur Cæterùm quibusdam k prædictorum, videlicet qui temporali impedimento laborant, exceptis, pueris, sub debito iuramenti (quod secundum ecclesiæ formam præstare tenentur) consueuit iniungi, vt impedimẽto cessante, ad Apostolicã sedem accedant, mandatum ipsius humiliter suscepturi.

¶ Idem.

¶ Excommunicatio simplici ter lata intelligitur de maiori b dicit. & est textus notabilis, & quotidie allegatur.

CAP. LIX.

SI quem sub hac forma verborum, illum excommunico, vel simili, l à iudice suo m † excommunicari contingat: dicẽdum est eum non tm n minori, (quæ à perceptione sacramentorum) sed etiam maiori excommunicatione (quæ à communione fideliũ separat) esse ligatum.

¶ Idem.

¶ Beneficium indultum ratione minoris gratis postquã cœpit habere locum: non extinguitur; licet minor peruenerit ad maiorem ætatem.

CAP. LX.

PVeris o qui in canonẽ incidẽunt sententiæ

partis alias iniuriam facere non possunt, pati verò sic 15.q.1.illud.

a Aetatis.] sic ergo paritur ætati, licet non in totum, sed quo ad minorem pœnam, vt in delictis. ff. de minor. auxilium. §. in delictis. 1 In delictis enim non paritur nisi quo ad minorem pœnam, vt ibi.

1 Vide ff. de li. puc. ca. 1. super ult. gl. Io. And.

Gl. seq. ponit quatuor casus, quibus tẽperatur rigor.

b Rigor.] Iuris rigor temperatur quãdoq; ratione ætatis, vt hic. & 86. dist. tanta. & de confect. dist. 3. eos qui 35. q. 9. sentẽtiam. quãque ratione locorum & temporum sup. eo. super eo. & quandoq; ratione p̃sonę & causæ, & loci, & tẽporis, sup. de transac. c. vl. & 23. q. 8. occidit. & 29. dist. sciẽdum. quãq; ratione multitudinis & scandali. 50. dist. vt constitueretur. cum suis concordantijs.

promulgatæ, siue ante siue post pubertatem postulent se absolui, potest diœcesanus episcopus absolutionis beneficiũ impertiri; Cum propter defectũ ætatis, a in qua fuit commissus excessus, rigor b sit mansuetudine temperandus.

TITVLVS XL.

De verborum significatione.†

¶ Hieronymus super Osee.

¶ Nouale est terra nouiter ad culturam redacta.

CAP. I.

INnouate c nouale.

¶ Nouale d est ager nũc primũ præcisus. e

¶ Idem super Danielem.†

Appellatione patris, veniũt in lata significatione omnes ascendentes.

CAP. II.

NAm f & rex Nabuchodonosor pater tuus. ¶ Ideſt, proauus, g more scripturę, quæ auos & deinceps patres h appellat.

¶ Idem in parabolis.†

Non dicitur natus, qui statim decessit.

CAP. III.

NAm i & ergo vnigenitus sui coram matre mea.

¶ Quare vnigenitũ k se nominat, quem fratrem vterinum l præcessisse scriptura testatur? nisi quia ille mox natus sine nomine quasi nunquam m esset, de vita decessat.

¶ Idem super Matthæum.†

Dicit, antequam non semper implicat.

CAP. IIII.

QVod dicitur, antequam n conuenirent: non sequitur, vt postea conuenirent: sed scriptura quod factum non fit ostendit.

¶ Idem in eodem.†

Primo genitus dicitur, qui primo nascitur, etiam si nullus sequatur eum.

{ Osee, c. 10. sunt verba Glossæ interlinealis.

Vide l. quid p nouale, & glossa, § nouale, ff. de verb. sign.

{ Daniel. c. 2. & c. 3. co. in 1. cõp.

{ Prouerbi. 4. & c. 8. tit. in 1. compi.

{ Matth. c. 1. & ca. 3. eo. tit. in 1. cõpil.

{ Matth. c. 1. & c. 4. eo. tit. in 1. compilat.

INnouate.] Exponit hic Hieronymus verbũ nouale quod scribitur Osee. 10. c. Abbas.

CASVS. In Osee propheta verba ista, Innouate nouale, reperiuntur: Hieronymus exponit hic quid sit nouale, melius exponitur inf. eo. quid per nouale.

c Innouate.] verba sunt Osee prophetæ.

d Nouale.] Verba sunt Hieronymi exponentis verba prophetæ.

e Præcisus.] dicitur in lege terra scilicet præciſa, quæ anno cessat. ff. de verb. signifi. sylua. § 2. Dicitur nouale terra de nouo ad culturam redacta: cuius non exstat memoria quod culta fuisset. inf. eo. quid per nouale & quod semel fuit nouale semper erit nouale quo ad decimarum retentionem, vel solutionem. sup. de priuileg. c. vlt.

NAm & rex.] In prima parte ponuntur verba Danielis: In secunda verba Hieronymi exponentis illa; Secunda ibi, Ideſt proauus. & vide historiam de consec. dist. 1. in c. cuestimenta. aliàs incipit, casa. Abb.

CASVS. In Daniele Nabuchodonosor appellatur pater cuiusdam, qui pater tamen non fuit; exponit hic Hieronymus quare dicatur pater; hic. n. pater appellat, quia mos scripturę, q̃ auos & oẽs superiores patres appellat.

f Nam & rex.] verba sunt Danielis.

g Proauus.] verba sunt Hieronymi exponentis verba prophetæ.

h Patres.] omnes ascendentes parentis nomine continentur. ff. de ver. sig. appellatione, & appellatione filij omnes descendentes. ff. eo. liberorum, & ff. de grad. cog. iurisconsultus. §. parentes. Vsque ad tritauum patres dicuntur, vltra verò maiores appellantur, liberi vsque ad trinepotẽ; vlterius inferiores vocẽtur, vt ibi dicitur: vnde Christus dicitur filius Dauid. Ala.

NAm & ego.] In prima parte ponũntur verba Salomonis: In secunda verba Hieronymi exponentis illa; ibi, Quare. Abbas.

CASVS. Salomõ protulit hęc verba: Nã & ego vnigenitus fui coram matre mea: & nemẽ alium habuit frater, qui præcesserit ipsum: Exponit hic Hieronymus quare vocat se vnigenitum, scilicet qa ille mox natus sine nomine quasi non fuisset vita decessit: & ita dicit ñ fuisse: ideo primogenitũ se vocauit. Nota ñ videt factũ q̃ non durat factum.

i Nam & ego] verba sunt Salomonis.

k Vnigenitũ] Verba sũt Hieron. exponẽtis verba Salomonis.

l Fratrẽ vterinũ.] Fratres vterini dicuntur, qui ex eodẽ vtero nati sunt; viuente enim. Vria concepit Bersabee ex Dauid, & peperit filiũ qui mortuus est: postea cõcepit ex eodẽ Salomonem, vnde ipse dicit, nam & ego vnigenitus, &c.

m Quasi nunquam esset.] & ita non videtur fuisse qui non dauit. arg. sup. de reg. ad nostram. dist. 63. quãto. ff. de in rem uer. si pro parte. §. in rẽ ab; uersum. sic nõ d̃r esse qui minus idoneus est. sup. de transla. inter. ff. q̃ cuiusq; uniuersi. l. ad ſ. & C. de epi. audien. de creationibus. & 19. dist. propter totius. & 23. q. 2. paratus.

{ Secundum Alan. ad idẽ 8. q. 1. cõstat, & q̃ ibi no. q̃ non habet postliminium q̃ statim reuersus est.

QVod dicitur. CASVS. In euangelio Matthæi sunt hæc verba: Antequam conuenirent, ex hoc uerbo uolebant arguere quasi à contrario, quod postea conuenissent Maria & Ioseph, dicit Hieronymus, non tñ sequitur, quod postea cõueniſſent: sed scriptura ostẽdit q̃ nũquã conuenerunt. No. quod licet fortissimum sit genus argumentandi à contrario sensu, fallit tñ hic, non. n. sequitur antequam conuenirent, ergo postea conuenerunt, scriptura enim non innuit quod conuenerint.

n Antequam conuenirent.] verba sunt Euangelij Matthæi, quę Hieronymus hic exponit. ſi. 27. q. 2. priusquam nec valet hic arg. à contrario sensu, & est quidam modus loquendi, sicut ibi, sede à dextris meis donec ponam. &c. non tamen sequitur quod postea posuerit, R. & illi 1. Cornus non fuit reuersus ad arcam donec aqua siccaretur. ic. inf. c. priori. immo ostenditur quod non conuenerunt. contrarium tenuit eius quod uerba sonare uidentur, ut hic dicit in fine, &c.

Ioseph.]

Ioseph.] Primo ponuntur verba Euangelij; Secundo verba Hieronymi exponentis illa, ibi: Ex hoc loco. Abbas.

CASVS. In eodem Matthæo dicitur: Ioseph non cognouit Mariam, donec perperit filium suum primogenitũ; ex hac auctoritate quidam pessimè suspicabantur Mariã alios filios habuisse; dicit Hieronymus mos ẽ diuinarũ scripturarũ, vt primogenitus vocetur, qui primo natus est, nõ ille quem fratres sequuntur. Nota loquẽdo quẽ vsus intelligẽdi verba attendi debet. Itẽ primogenitus appellat, qui primo natus est, quamuis nullus sequatur.

CAP. V.

Ioseph non cognouit Mariam, † donec [a] † peperit filium suum primogenitum. Ex hoc loco quidam peruersissimè suspicantur & alios filios Mariam habuisse: cum mos [b] diuinarũ scripturarum sit, vt primogenitũ nõ vocent, quem fratres sequuntur, sed eum, qui primo natus fuit.

¶ Hilarius. †

¶ *Verba sunt intelligenda, nõ secundum quod sonant, sed secundum mentem proferentis.*

CAP. VI.

Intelligentia [c] dictorũ ex cautis [d] est assumenda dicendi: quia non sermoni res, [e] sed rei est [f] sermo subiectus.

¶ Augustinus † super Matthæum.

¶ *Non vitiatur factum vario modo narratum, vbi idem sibi esse non potest.* arg. C. de ver. sig. cum quidam. & C. de lega. cum quæstio.

Nihil.] Diuersitas verborum non vitiat, si idem in substantia concludatur. hoc dicit. Abbas. Siculus.

CASVS. Euangelistæ diuerso modo narrauerunt passionẽ Domini: dicit Augustinus, q̃ nihil nocet narrandi diuersitas vbi eadem dicuntur: quia q̃libet euangelistarũ narrauit eo ordine quo Deus voluit. No. pro testib. q̃ diuerso modo ferunt testimonium; quia ñ nocet dum tamen eadem dicant; secus si contraria dicerent.

in substantia concluditur.

CAP. VII.

Nihil obstat narrandi diuersitas, [h] vbi eadem dicuntur. maximè cum quisque Euãgelistarum eo ordine credat se dicere, quo Deus voluit.

¶ Gregorius. †

¶ *Sensum, non verba considerare debemus.*

CAP. VIII.

Propterea [i] si prolixã epistolam meam ad interpretandum [k] accipere te fortasse contigerit: rogo non verbum ex verbo, sed sensum [l] ex sensu transferri: quia plerunq; dum proprietas [m] verborum attẽditur, sensus veritatis amittitur.

¶ Isidorus. †

¶ *Dicit, quis propriè sit prepositus.*

Gloss. sequen. arg. alleg. contrarium, & soluit.

h Diuersitas.] quoniã nomina & verba tam sposita idẽ significant, vt dicit Aristoteles i Perihermẽijs. & est ar. ad hoc, C. & testa. quũ indignũ. & hic vbi eadẽ dicũtur prout sequitur in littera, & hoc certũ fit, & est arg. bonum q̃ testib. diuerso modo narrantibus. ar. ff. de testi. c. cũ tu. & 8. q. 1. in scripturis. de cõsecrat. 1. quotidie. & de pœni. dist. 1. periculose. Argu. contra. 35. quæstio. 6. de parætela 2. sed illud intelligitur de cõtrarietate sententiæ. T.

Propterea.] CASVS. Gregorius scribebat cuidã suo amico aliquando, qui forte male interpretabatur dicta sua Greg. scribit ei dicens: Si epistolam meam prolixam ad interpretandum te recipere contigerit rogo non verbum ex verbo transferri, sed sensum ex sensu: quia aliquando dum proprietas verborum attenditur, veritas amittitur. Nota quod non debemus considerare verba, sed intentionem.

† Lib. 1. epistola, 28. registri. & ca. 7. eo. tit. in 1. compilat.

† Lib. 10. etymologiarũ. & c. 8. c. ti. in 1. cõpil.

3 Per quod cap. illud intelliges si loquatur de veritate Euangelistarum] circa horam mortis Christi. 10. And.

† Aliàs, eã.

† Adde de hac dictione, donec, q̃ no. in l. 1. ff. de sena. Bar. in l. ambiguitate. C. ¶ de vsufru.

† Lib. 4. de trinit. refert. c. 5 eo. tit. in 2. compilat.

† Fortassis hęc dicit Augustinus in libris de consensu Euangelistarũ. vide ibi lib. 2. cap. 12 21. & 28.

† Lib. 1. epistola, 24. registri. & ca. 9. eo. tit. in 1. compilat.

a Donec.] simile 3. eo. c. proxi.

b Mos.] idẽ dicit lex, q̃ primus ẽ, quẽ nemo antecedit; 1 ergo & primogenitus est ante quem nemo nascitur, quicquid sequatur. ff. eo. tit. proximus & l. proximi. ADDITIO. Primo. nõ solum is intelligit, qui ante aliquẽ est, sed ẽ is, ante quẽ nemo sit; vt ff. d vulga. & pupil. sub. l. ex duobus. in principio.

c Intelligentia.] CASVS. Cum aliqs audit aliqua verba, q̃ sideare dẽt causam dicendi; & non ipsã significationem verborum tantum; quia verba deseruiunt intentioni: & non intentio verbis; verba enim inuenta sunt, vt per ea intentionem suam quis exprimat. Nota, quod causa dictorum considerari debet.

d Dictorum.] idest, verborum quæ prolata sunt.

e Ex causis.] non statim debemus intelligere, vt verba prima facie sonare videntur maximè vbi ambigua sunt, sed debemus recurrere ad intentionem loquentis, vt hic dicit. arg. bo. sup. de præben. c. vlt. & c. cum causam. & ff. eo. tit. nepos Proculo. 2 & ff. de reg. iur. semper in stipulationibus. ad causam dicit recurrendum est. sup. de accu. cum dilecti. sicut ad causam facit. 23. q. vlt. occidit, ff. de furt. verum.

f Res.] idest, intellectus ff. de supel. legat. 1 Labeo. 31. q. 1. quomodo virginibus vbi dicitur se maritos habuisse, quæ (domino testante quinque tantum habuit: ibi enim Hieronymus respexit intentionem, & nõ verba Scripturæ. Lan.

g Rei est sermo subiectus.] idest, intentioni seu intellectui sermo seruire debet; quia non in foliis, sed in radice rationis & in sensu consistit Euangelium. 1. q. 1. Marcion. & in. eo. c. 2. & c. in his. verba enim instituta sunt vt per ea quis in alterius notitiam cogitationes suas proferat. 22 q. 2. is autem. quia. sicut animus profertur corpori, ita sententia verbis. 38. dist. sermo. & 22. q. 5 humanæ. & ff. de lege. scire. Item arg. est q̃ verba ad extraneum sensum sunt trahenda vbi res aliter

† Si promisit qs protecentum tribuere, cũ poterit ad id q̃ actum est, redigitur interpretatio; aliàs intelligitur cũ sine incommodo poterit. Ioa. And.

i Propterea.] Aliàs, præterea.

k Ad interpretandum.] idest, ad exponendum.

l Sensum.] sup. eo intelligentia.

m Proprietas.] Non enim semper ad proprietatem verborum recurrendum est, sed videndum est quid testator senserit; in qua præsumptione sunt qui morantur in eo loco. ff. de fun. instrum. & instru. leg. cum de lanionis. §. alinam; quia potior est mens dicentis quam vox. ff. de supel. leg. l. Labeo. nec plus verbum quam voluntas inspici debet. C. quæ res pig. ob. pos. l. vlt. 22. quæst. 5 humanæ. aut 8. 1. quæst 1. Marcion. Item arg. quod verba à sua significatione cadunt, cum res aliter salua esse non potest de qua agitur Insti. de inuti. stip. § quoties. & 2. quæstione 2. omnes C. an seruus pro iacto no. l. nil. ff. si quis cautionibus cum § qui iniuriarum. 55. distinctione qui partem. & 50. distinctione. Domino facto. 4 proprietate verborum non est recedendum, nisi quando constat voluntatem loquentis aliter voluisse. ff. de leg. 3 non aliter. & improprietates non sunt trahendæ ad consequentiam; sed sunt euitandæ. Ala.

4 Ad idem iura, alleg. ẽ. eod. intelligentia in §. vlt. glos. 10. Andr.

Quamuis.

QVamuis] CASVS. Hoc nomen, Præpositus, generale nomen est ad omnes qui præsunt: vsus tamen obtinuit eos præpositos vocari, qui quandã curam prioratus gerunt super alios. Not. quod vsus loquendi considerari debet.

a Rite.] idest, secũdum originariã verbi significationem.

b Prioratus curã.] Sic ponitur, 1. q. 3. Saluator 1: & est dignitas p se sic dicta.

FOr.] CASVS. Primo ostendit Isidorus quid sit forus. & vndè dicatur. Secũdò ostendit ex quib. cõstet constat. n. ex cã, lege, & iudicio: ostẽdit ẽt quare dicatur causa: dicitur enim cã, à casu quo venit: quæ dum proponitur, cã est: dum discutitur, iudicium: dum finitur, dicitur iustitia, ostendit ẽt vndè dicat iudiciũ & iustitia. Tertiò dicit, quid sit negotium, ex eo ℣ supra dixit, materia & origo negotij, &c. ostendit ẽt quid sit iurgiũ: & vndè dicatur lis: dicit ĩ super, Cã aut argumento, aut probationib. cõstat & ostẽdit qualiter: Postq̃ ostendit qd̃ sit negotiũ, dicit Isidorus, ℣ in oi negotio quatuor personæ sũt requirẽdæ iudex, accusator, reus, & tres testes: ostẽdẽdo vnde dicatur iudex, & vndè dicat accusator, & reus, & testis. Vltimò dicit, ℣ in teste tria sunt requirenda, cõditio, natura, & vita: Cõditio, vtrũ sit seruus vel, liber: natura, si sit vir vel mulier: vita, si innocẽs sit & integer actu. ostẽdit etiã cãm quare ista tria considerentur in teste. Not. arg. ℣ possumus inducere pro nobis libros gentilium. Item testes & instrumenta æquiparantur. Item in omni negotio quatuor personæ requiruntur, index, accusator, reus, & testis. Item tria considerantur in teste, natura, vita, & conditio. Item nota contra mulieres, quod varium & mutabile semper producunt.

c Primus.] 7. d. Moyses. Ber.

d Constat.] ex tribus, vt hic dicit: non tanquam ex suis partibus competentibus, sed ornantibus potius & improprie dicitur locus constare ex his: sicut dicunt vestes partes hominis adornatiuę. vndè illud.

Cultu gemmisque teguntur.

Omnia: pars quoque minima est ipsa puella sui. La.

e Causa à casu.] Et ita est causa antequam respondeat pars altera. est ergo causa res in dicendo posita cum interpositione certarum personarum, scilicet actoris & rei, iudicis & testis. Et ideo dicitur à casu, quia frequenter casualiter occurrunt præter voluntatem hominis.

f Dum discutitur, iudicium.] & sic videtur processu temporis mutare nomen. & exemplificat de iudicio de tertia parte fori.

CAP. IX.

QVamuis oẽs qui præsunt, præpositi rite [a] vocentur, vsus tamen obtinuit eos vocari præpositos, qui quãdam prioratus [b] curam super alios gerunt.

¶ Idẽ ℣ in libro Etymologiarũ.

¶ *Non recipit congruam summationem.*

CAP. X.

FOrus est exercendarum litium locus à fando dictus, siue à Foroneo rege, qui primus [c] Græcis legem dedit. Constat [d] autẽ forus causa, lege, & iudicio. Causa [e] à casu quo venit, dicitur. est. n. materia & origo negotij, nec dum discussionis examine patefacta: quędum proponitur, causa est: dum discutitur, [f] iudicium: dum finitur, iustitia: [g] Vocatur autẽ iudicium [h] quasi iurisdictio & iustitia [i] quasi iuris [k] status. Iudicium autem prius inquisitio vocabatur: vndè & auctores iudiciorũ propositos, quæsitores, vel quæsitores vocamur. ¶ Negotiũ [l] multa significat, modò actũ alicuius rei, cuius cõtrarium est otium: modò actionem [m] causæ, quod est iurgium litis: †& dictum est negotium, id est, sine otio. Negotium autem in causis, negotiatio in commerciis dicitur, vbi aliquid datur, vt maiora lucrentur.

¶ Iurgium [n] dicitur quasi iuris garrium: eo quod hi qui causam dicunt, iure [o] disceptant. Lis autem [p] à contentione limitis prius nomen sumpsit de qua [q] Virgilius, Limes erat positus, litem vt discerneret agris. Causa, aut argumento [r] aut probatione constat. Argumentum nunquam testibus, nunquã tabulis dat probationẽ, sed sola inuestigatione inuenit veritatem: vndè †dictum est argumentum, quasi arguẽdo inuentum. Probatio autem testibus, & fide tabularũ constat.

¶ In oi quoque negotio [t] quia frequenter casualiter occurrunt præter voluntatem hominis.

f Dum finitur, iustitia.] Hic exẽplificat secũdã partem fori. & ita ex istis tribus partib. cõstat forus, vt dictum est. & idẽ esse videtur ista tria in substãtia, sed aliã denominationẽ assumunt diuerso tẽpore.

h Iudiciũ.] Iudicium est legitimus actus duarum personarum actoris & rei super eadem quæstione sub eodem iudice cõtracta. Lan.

i Iustitia.] est constans & perpetua voluntas ius suum vnicuiq; tribuẽs. Inst. de iust. & iur. in prin. & sup. in principio libri, in constitu. Gregorij.

k Iuris status.] Lex. n. dicitur status iuris, & verè, quia per se nisi ius nõ cõstituit, sed status iuris declaratur. ff. si ser. ven. sicut. §. sed si quæritur.

l Negotiũ.] Quia fuit supra mẽtionem fecit de negotio ibi, origo negotij. & ostẽdit qd̃ sit negotiũ: quasi negans otiũm. Actionem causę. In hac significatione sumitur sup. vbi dicit, origo negotij. n Iurgiũ.] Hic exponit ℣ dixit supra qd̃ est iurgiũ litis.

o Iure disceptãt.] Arg. quod iurgia non pertinent ad presbyteros, quia non tenentur esse iurisperiti. 38. d. quæ ipsis. nec aduocare possunt nisi in certis casibus. sup. de postu. c. vl. secũdo de archidiacono. 25. d. c. 1. R.

p Lis autem. Quia fecit mentionem litis sup. vbi dixit, iurgium litis, exponit modo quid sit lis. lis. n. ciuilis causam ostendit tantum, & non criminalẽ: ff. e. ti. litis.

q De qua Virgilius.] Ar. habes hic ℣ possumus inducere pro nobis libros gẽtilium siue paganorum. 27. d. si quid veri & 1. q. 1. Dñs declarauit. ibi: Si ergo, &c.

r Argumento.] Argumentum vocat naturalem probationem, q̃ fit per localem argumentationem & ita arg. ℣ in iudicio valet naturalis probatio. arg. 8. tra. 1. d. consuetudo. & sup. de elect. bonæ 1. ibi, negarius factũ per rerũ naturã, &c. a cõtrario. & nõ per testes vel instrã, vt littera sequens dicit. vndè dic tabulis, idest, instrumentis.

s Testib. & fide tabularum.] Hic æquiparantur testes & instrumenta, quia parem vim habent in litibus exercendis. C. de fi. instr. in exercendis.

t Negotio] non notorio, ℣ exercet in forma iudicij. ¶ Gl. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

s De sta. & qualit. c. 1. de appel. cõstitutus, 2. de cler. nõ resid. ex parte, de his q̃ fiũt à maio. par. Capituli. c. ex ore. cũ multis. simi. Iouas.

† Idẽ. f. Isidorus li. 18. etymolog. c. 15. & c. 10 eo. tit. in 2. comp.

g Dũ finitur, iustitia.] Hic exẽplificat secũdã partem fori. & ita ex istis tribus partib. cõstat forus, vt dictum est. & idẽ esse videtur ista tria in substãtia, sed aliã denominationẽ assumunt diuerso tẽpore.

h Iudiciũ.] Iudicium est legitimus actus duarum personarum actoris & rei super eadem quæstione sub eodem iudice cõtracta. Lan.

i Iustitia.] est constans & perpetua voluntas ius suum vnicuiq; tribuẽs. Inst. de iust. & iur. in prin. & sup. in principio libri, in constitu. Gregorij.

k Iuris status.] Lex. n. dicitur status iuris, & verè, quia per se nisi ius nõ cõstituit, sed status iuris declaratur. ff. si ser. ven. sicut. §. sed si quæritur.

l Negotiũ.] Quia fuit supra mẽtionem fecit de negotio ibi, origo negotij. & ostẽdit qd̃ sit negotiũ: quasi negans otiũm. Actionem causę. In hac significatione sumitur sup. vbi dicit, origo negotij. n Iurgiũ.] Hic exponit ℣ dixit supra qd̃ est iurgiũ litis.

o Iure disceptãt.] Arg. quod iurgia non pertinent ad presbyteros, quia non tenentur esse iurisperiti. 38. d. quæ ipsis. nec aduocare possunt nisi in certis casibus. sup. de postu. c. vl. secũdo de archidiacono. 25. d. c. 1. R.

p Lis autem. Quia fecit mentionem litis sup. vbi dixit, iurgium litis, exponit modo quid sit lis. lis. n. ciuilis causam ostendit tantum, & non criminalẽ: ff. e. ti. litis.

q De qua Virgilius.] Ar. habes hic ℣ possumus inducere pro nobis libros gẽtilium siue paganorum. 27. d. si quid veri & 1. q. 1. Dñs declarauit. ibi: Si ergo, &c.

r Argumento.] Argumentum vocat naturalem probationem, q̃ fit per localem argumentationem & ita arg. ℣ in iudicio valet naturalis probatio. arg. 8. tra. 1. d. consuetudo. & sup. de elect. bonæ 1. ibi, negarius factũ per rerũ naturã, &c. a cõtrario. & nõ per testes vel instrã, vt littera sequens dicit. vndè dic tabulis, idest, instrumentis.

s Testib. & fide tabularum.] Hic æquiparantur testes & instrumenta, quia parem vim habent in litibus exercendis. C. de fi. instr. in exercendis.

t Negotio] non notorio, ℣ exercet in forma iudicij. ¶ Gl. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

Vergilius lib. 1.

† Alibi hoc vnde dictum est argumẽtum, argutum inuentum.

† Vide l. ea clericis. C. de epis. & cler.

hæ personæ quæruntur, iudex, accusator, reus, & tres testes. a Iudex dictus quasi ius dicens, populo, siue quod iure discepter. Iure autem discepture, est iustè iudicare Non est ergo iudex, b si non est in eo iustitia. Accusator vocatus est, quasi causator: quia ad causam vocat eum, quem appellat. Reus c † à re, quæ petitur, nuncupatur: qa quamuis conscius sceleris non sit, reus tamen dicitur, quamdiu in iudicium pro re aliqua petitur.

¶ Testes antiquitus superstites dicebantur, eo quòd super causæ statu proferebantur: nunc parte d ablata nominis, testes vocantur. Testes autem considerantur conditione, natura, & vita. † Conditione, si liber, e nõ seruus, nam sæpe seruus metu dominantis f testimonium supprimit veritatis. Natura, si vir, non fœmina g nam † varium h & mutabile testimoniũ semper fœmina producit, Vita, si innocens & integer i actu, nam si vita bona defuerit, fide carebit k non enim potest iustitia l cum scelerato homine habere commercium.

¶ Idem. †

¶ *Dicit quid sit pactum, & vndè dicatur.*

CAP. XI.

PActum m dicitur inter partes, ex pace conueniens scriptura n legibus o ac moribus comprobata: dictum pactum, P quasi ex pace factum.

¶ Idem fin eodem.

¶ *Hic Isidorus ponit etymologiam iuris, prout habetur in re, non prout est generale nomen.*

CAP. XII.

IVs dictum q est à iure possidendo. hoc enim iure r possidetur, quod iuste: s hoc iniuste, q bene:

1 De hoc 4.q.4.ca.j.vel dicit tres, supple, vel duo, vt in 7 sup. fm Ho. 10. An.

† Vide epistolã 3. Fabiani Papæ & Iuonẽ pa.6.c. 322.

† Alias ita: Reus autẽ à re qua petit nuncupat.

† Vide l. testiũ, & ibi, gl. C. de testib.

† In nib. Vaticanis ita: nã varium & mutabile sp fœmina producit absque dictione testimonium.

2 Tres testes.] Arg. contra 4.q.3 c. si testes §. vbi numerus. & 2.q.4.c.1. & sup. de testi. licet vniuersis, vbi dicitur in ore duorum vel trium testium, &c. potest dici, tres testes propter triplicem modum probandi, scilicet per testes, instrumenta, & argumenta: de quibus hic Isidorus.

3 Aliàs confirmatio, sed videtur legem cum confictio.

† Vide epistolã 3. Fabiani Papæ & Iuonẽ pa.6.c. 322.

† In nib. Vaticanis ita: nã varium & mutabile sp fœmina producit absque dictione testimonium.

a Iudex dictus.] Sic 23.q.2.c.j. & supple hoc, bonꝰ, qa qnq; malus est iudex 3.q.7. c. iudicet, §. vl. quia & pro meritis iudicorum disponit à Deo vita rectorũ 2.q.7 c.1. & 6.q.j. ex merito. & 8.q.j. audacter. Berc Reus a re] & nõ à reatu. 1.q.3.c.vl. 3.q.12. non est. Berd Part. ablata] Est hic figura quæ dicit Aplueresis, cũ principiũ dictionis aufertur: secundum ꝙ patet huc. Est & figura alia, q̃ dicit Prosopopeia. confirmatio à nouꝫ pſona. de cons. d.4. quæris à me. vet. fi. Itẽ Antonomasia, cum per excellentiã aliquid alicui attribuitur ꝙ cõe est plurium: vt cũ dico Apostolus, intelligitur Paulus 32.q.7. ap. Apostolus, & c. cum dico, vrbs, intelligit Roma sup. de pœn. & remiss. c. significauit. Synecdoche, cũ pars ponitur pro toto. 32.q.4. meretrices. 14.q.5 pœnale Antiochis, cũ ponit casus pro casu. 75. d. ordinationes. 18.q.2. quidam Liptore cum plus dicitur, & minus ingaũ catur 32.q.7. quid in omnibus. Pleonasmos, cum superabundat dictio vt iste videt oculo monachum regulare. 20.q.j. præsens. Tmesis, cum eadem dictio interdicitur, ff. de mino. l. quod si de speciali. ff. de rei ven. l. post a. ceptum. Syncopa, cum quid aufertur de medio dictionis, 7.q.j. audacter pro audaciter. Ironia, cum quid per detritionem, id est, per contrarium dicitur, O quanta integras, 11.q.3. ad mensam, in fi. Ephexegesis, id est, expositio præcedentis sermonis 47. dist quoniam. Item Anthropopathos, cum aliquid attribuitur Deo quod conuenit homini. 24.q.1. odi. & proiecti. & sup. de re. eccle. alt. vel non, si quis presbyterorum. Ala.

b Non est ergo iudex.] Sic 23.q.2.c.j. & supple hoc, bonꝰ, qa qnq; malus est iudex 3.q.7. c. iudicet, §. vl. quia & pro meritis iudicorum disponit à Deo vita rectorũ 2.q.7 c.1. & 6.q.j. ex merito. & 8.q.j. audacter. Berc Reus a re] & nõ à reatu. 1.q.3.c.vl. 3.q.12. non est. Berd Part. ablata] Est hic figura quæ dicit Aplueresis, cũ principiũ dictionis aufertur: secundum ꝙ patet huc. Est & figura alia, q̃ dicit Prosopopeia. confirmatio à nouꝫ pſona. de cons. d.4. quæris à me. vet. fi. Itẽ Antonomasia, cum per excellentiã aliquid alicui attribuitur ꝙ cõe est plurium: vt cũ dico Apostolus, intelligitur Paulus 32.q.7. ap. Apostolus, & c. cum dico, vrbs, intelligit Roma sup. de pœn. & remiss. c. significauit. Synecdoche, cũ pars ponitur pro toto. 32.q.4. meretrices. 14.q.5 pœnale Anticlotis, cũ ponit casus pro casu. 75. d. ordinationes. 18.q.2. quidam Liptore cum plus dicitur, & minus ingaũ catur 32.q.7. quid in omnibus. Pleonasmos, cum superabundat dictio vt iste videt oculo monachum regulare. 20.q.j. præsens. Tmesis, cum eadem dictio interdicitur, ff. de mino. l. quod si de speciali. ff. de rei ven. l. post a. ceptum. Syncopa, cum quid aufertur de medio dictionis, 7.q.j. audacter pro audaciter. Ironia, cum quid per detritionem, id est, per contrarium dicitur, O quanta integras, 11.q.3. ad mensam, in fi. Ephexegesis, id est, expositio præcedentis sermonis 47. dist quoniam. Item Anthropopathos, cum aliquid attribuitur Deo quod conuenit homini. 24.q.1. odi. & proiecti. & sup. de re. eccle. alt. vel non, si quis presbyterorum. Ala.

c Si liber.] Quia seruus testis esse non potest, 4.q.3.c. si testes, §. vlt. §. item seruus. sed liberi. vt ibi dicitur. vel. item liberi. & C. de testi. Auth. ii dicatur.

d Dominantis.] 4.q.3.c. si testes, §. item idonei. & 11.q.3. quatuor.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

e Non fœmina.] Hoc intellige in criminali: in quo casu mulier testis esse non potest fm canones. 33.q.5. mulierem, sed in ciuilibus & matrimonialibus bene ferunt testimonium. sup. de testi. tam litteris. & ca. super eo, ar. cõtra. quod possunt in criminali 15.q.3. ex eo sed aliud fm leges, tamen in crimine excepto admittitur mulier etiam malæ famæ ad accusationem, sup. de testimo. tanta. & in inquisitione admittitur ad testimoniũ siue denuntiationem. ff. de testi. cũ litteris, &c. quoniam. Itẽ in testamentis mulier nõ admittitur. Inst. ff testa. §. testes. Bero Varium.] C. de inoff. testa. 6lia. & an C. de inst. & substitu. reprehẽdẽda.

f Testa. §. testes. Bero Varium.] C. de inoff. testa. 6lia. & an C. de inst. & substitu. reprehẽdẽda.

ADDITIO. Vndè versus.

Quid leuius fumo? flamen. quid flamine? ventus.
Quid vẽto? mulier, qd muliere? nihil.

† Isid. l. 18. Iderus lib. 5. c. 24.

g Integer,] quia dẽt esse testis bonæ famæ, & sine omi suspitione. 2.q.7. testes. Infamis repellit ff. de testi. cogen. præterea. K Fide carebit.] id. nõ credet iuro suo ar 2.q.7. nõ pot. Bero Iustitia cũ scelerato.] ũ sit virtus. 32.q.j. ũ renunciare. & est sũmã bonũ in vita colere iustitiã. 12.q.2 cũ deuotissima

† Li. 5. Etymolog. c. 25 & ca. eo. ti. in 1. comp.

h Varium.] Pactũ ff, quæ sit inter partes scriptura cõueniens legib. & morib. approbata: & dicitur pactũ, quasi ꝑ pace factũ. Pactum.] ius ciuile aliter diffinit in l. 1. ff. pac. Abbo Scriptura.] Et fit sine scriptura pactum sit. sed hoc ideo dicit, quia sæpe interuenit scriptura, & ad probationem pacti interponitur.

i Integer.] Aliter non valeret nisi fm leges fieret. ff. de pactis inter gentium §. prætor ait & C. eod. ti. pacta. Bero ꝑ Pactum.] Dicitur pactum duorum vel plurium cõsensus in idem. ff. de pac. l. 1. §. 1.

k Fide carebit.] CASVS. Ostendit hic Isidorus vndè dicatur ius. i. a iure possidendo, hoc enim iure possidetur ꝙ iuste: & hoc iuste, quod bene. malè autem possidet qui suis malè vtitur, vel vsurpat aliena.

l Cum scelerato.] Arg. 4.q.3. si testes. §. item idonei. & 11.q.3. quatuor.

m Pactum.] Definitur hic ius nõ prout est generale nomen, sed prout applicatur ad certam rem, qñ dr habeo ius in tali re. tunc enim dicit ius à iure possidendo, & ita intellige istũ tex. Sed capitẽdo ius gñaliter, dr a iustitia, & est ars boni & æqui l. 1. ff. de iustit. & iur. vide gl. si super rubrica de reg iur. li. 6. & istud generale nomen habet multas species sub se, naturale, ciuile, & gentium. i. d. ius, & § seq. Abb.

§ Hæc glosula ex Panormitani lectura huc trãstula fuit

n Legibus.] Aliter non valeret nisi fm leges fieret. ff. de pactis inter gentium §. prætor ait & C. eod. ti. pacta. Bero ꝑ Pactum.] Dicitur pactum duorum vel plurium cõsensus in idem. ff. de pac. l. 1. §. 1.

o Moribus.] Hæc verba habes 14.q.4 qd dicã, in fi.

p Pactum.] Dicitur pactum duorum vel plurium cõsensus in idem. ff. de pac. l. 1. §. 1.

q Ius dictum.] Definitur hic ius nõ prout est generale nomen, sed prout applicatur ad certam rem, qñ dr habeo ius in tali re. tunc enim dicit ius à iure possidendo, & ita intellige istũ tex. Sed capitẽdo ius gñaliter, dr a iustitia, & est ars boni & æqui l. 1. ff. de iustit. & iur. vide gl. si super rubrica de reg iur. li. 6. & istud generale nomen habet multas species sub se, naturale, ciuile, & gentium. i. d. ius, & § seq. Abb.

r Hoc enim iure.] Hæc verba habes 14.q.4 qd dicã, in fi.

s Quod iuste.] Nõ tñ è conuersio fm leges: quia iure possidet qui mala fide præscripsit, non tñ iuste, ẽ. de præscrip. vigilanti. & ius secundum canones: quia qui malam fidem habet, non præscribit. no. ut quoniam omnes

a Alienam.

à Alienum.] ideſt, alijs debitum.

a Vel prodigi: & de vtriſque no. 3. de conſuet. c. pe. lo. An.

b Malè autem.] vt auari 1 47. diſt. ſicut hi. & 14. q. 4. quid dicam.

ADDITIO. Vnde verſus.

Qui ſunt qui rebus nunquam potiuntur? auari.

Qui ſunt qui mimi tua non patiuntur? auari.

c Præſumit.] id eſt, inuadit. Ber.

CAuſa.] Primo deciſè narrat factũ: Secundo diffinit, ibi: Cæterum. Abb.

CASVS. Quærebat de decimis, primitijs, & oblationib. in quorũ bonis differenti eſſe & quid appellentur oblationes; Reſpõdet Papa, ℣ decimæ, & primitiæ, & oblationes cõnumerantur in ſolis bonis eccleſiarũ, oblationes verò dicuntur, quæcunque de proprijs, & licitis rebus offeruntur eccleſiæ à fidelib.: & quicunq; p ſeculare eas obtinet poteſtatem, ſacrilegus iudicat No. ℣ oblationes de proprijs, & licitis reb. fieri debent. Item qui bona eccleſiarum rapiunt, & inuadũt, ſacrilegi iudicantur.

d Primitiæ.] Quid ſint primitiæ, dicitur ſup. de decim. c. 1.

[Glo. ſeq. quærit, & tres opiniones ponit. e Solis eccleſiarũ.] Sed quid appellatur hic eccleſia? dominus Albericus dixit, quòd bona ipſa ſunt loci concluſi muro ad inſtar vacantis hæreditatis, quæ vicẽ perſonæ obtinet ff. de acq. rer. do. hæreditas. Alij dicunt, quòd ſunt vniuerſitatis illius loci. ar. 12 q. 2. nulli. Hug. dixit quòd res iſtæ ſunt Dei: & cum omnia eius ſint, iſta tamẽ ſpecialius. arg. 1 q. 3. ſaluator. 16 q. 1. in canonicis. 23. q. 8. conuenior. 16 q. 7. omnes decimæ. 3 de decim. tua 2. vbi dicitur, ℣ Deus in ſignum vniuerſalis dominij decimas ſibi retinuit, quarum tecum vſus dominus clericis conceſſit. R

3 De hoc vide tita: 30. in c. ex tranſmiſſa. 3 de decimis.

f Licitis.] & etiam de illicitis poteſt fieri eleemoſyna, dummodo tranſferatur dominium, & non competat repetitio. 14. q. 5 nõ tamẽ, & c. qui habetis, & ſ. ſeq. Et de hoc plenè tractatur 3 de decim. ex tranſmiſſa. Ber.

g Poteſtatem.] 12. q. 2. nulli. & c. quicunque. 16. q. 7. decimas omnes. B. m.

h Sacrilegus.] Qui bona eccleſiarum rapiunt, & inuadunt, ſacrilegium tractantur, & ab eccleſia ſunt puniendi. 12. q. 2. nulli licet. 3 de foro compet. conqueſtus, & non ſolum ſacrilegis, ſed etiam Iudæ furi comparantur. 23 q. 4. quid ergo. Ber.

QVæſtuit.] Duo ſunt dicta: Secũdum ibi, Feſtũ. Abb. CASVS. Quæſtum fuit à Papa, vtrum ſacerdos vno tantum clerico præſente infirmũ vngere poſſit, Secundo fuit quæſitum, quando feſtum beati Mathiæ Apoſtoli in anno biſſextili debeat obſeruari, cum quidam inter vigiliam, & feſtum velint interponere diem? Reſpondet Papa, ℣ ſacerdos vno clerico præſente, & etiam ſolus ſi neceſſe fuerit, poteſt vngere infirmum: De feſto beati Mathiæ Apoſtoli, dicit Papa, ℣ vigilia ſecundum conſuetudinem eccleſiaſticam præcedat ipſum feſtum, ita videlicet, ℣ nec pro biſſexto, nec alio modo inter vigiliam, & ſollemnitatem alia dies interueniat: in qua vtiq; vigilia ieiunũ celebretur, niſi venerit die Dominico: & ipſum feſtũ ſiue fiat in die biſſextili ſiue in ſequenti, quia duo dies pro vno reputantur, nullus error eſt: ſed conſuetudo eccleſiæ ſeruetur: No. ℣ ſolus ſacerdos infirmũ vngere poteſt. Item die Dominica nõ eſt ieiunandum. Item conſuetudo eccleſiæ ſeruari debet.

[Glo. ſeq. tignat cõtrarium, & ſoluit.

i Etiam ſolus.] Arg. ℣ in Apoſtolo, vbi dicitur: Infirmatur quis in vobis? inducat preſbyteros eccleſiæ, qui orent ſuper eum. 5. de tac. vnc. c. vnico. & ſic videtur, ℣ debeãt eſſe plures: quia pluralis locutio duorum numero ad minus contenta eſt. 4 q. 3. ca. ſi teſtes. ver. vbi numerus, hoc intelligo in neceſſitate, quæ legem non habet, de cõſecr. diſt. 1. ſicut. & 3 de conſuet. quanto.

K Dominica.] Quoniam in Dominica propter reuerentiam non eſt ieiunium celebrandum. 30. diſt. c. vlt. ſed in ſabbatho præcedenti ieiunandum eſt. 3 de obſer. ieiu. c. 1.

l Di-] ſilicet biſſexili.

[Glo. ieq. tignat contrarium. inſtruit negatiuè in cognitionem biſſexti. quærit, arg. negatiuè. ponit contrariam opin. Lan. quam approbat.

m Qui duo quaſi pro vno reputantur.] Et ideò quia pro vno reputantur, non cõputant in tpe reſtitutionis, licet de momento ad momentũ fiat cõputatio. ff. de min. non. denique. § minore, & ff. de verb. ſig. ũ biſſextus, ℣ pp hoc facit ad tit. 3 Et arg. 3 hoc ff. de ſta. lib. 4 § Stichus. No. ℣ annus ſolaris hẽt 365. dies & ſex horas: ſic quatuor anni hẽnt vltra p̃fatu numerũ dierũ 24. horas, q̃ coadunatę faciũt vnum diẽ, q̃ ſuperabundat in quarto anno: & dr biſſextus, q̃a bis recidit, & fiat in vna littera calendarum: & hi duo dies pro vno cõputant, & interierit quinto die exeunte Februario, hoc eſt ſexto calendas Martij: 4 & ſequenti die dent 5 vigiliæ beati Mathiæ celebrant: Vnde verſus: Biſſextum ſexta Martis tenuere Calendæ: Poſtero iam die celebrantur feſta Mathiæ Sed pone aliquẽ ſuſpenſum per annum, & eſt tunc annus biſſextilis, quinquid in vltima die poſſet celebrare? Vt ℣ non: q. bi duo dies quaſi pro vno reputantur. arg.

mentum extremę vnctionis infirmo conferre. hoc dicit.

CAP. XIIII.

QVæſiuit † fraternitas tua: & infra. ¶ Nos itaque tibi taliter duximus rñdendũ, quod ſacerdos vno præſẽte clerico, & etiam ſolus i poteſt infirmum vngere.

¶ In anno biſſextili ſeruari debet loci conſuetudo circa diem ſancti Mathię feſtandum, dum tamen vigilia continuetur feſto. hoc dicit.

¶ Feſtum verò beati Mathię iuxta cõſuetudinem eccleſiaſticam vigilia eatenus p̃cedat, vt nec pro biſſexto, nec ,,p quolibet alio modo inter ſe, & ſollemnitatem, aliam diem admittat: in qua vtiq; vigilia (niſi venerit in Dominica k) ieiunium celebretur, ipſum autem feſtũ ſiue fiat in præcedenti die, l ſiue in ſequenti, (qui duo quaſi m pro vno reputantur) nullus er-

† Cap. 9. eo. tit. in 1. cõp. & poſt Cõc. ſub Alex. iij. par. 50. c. 22. Vide Cõc. Trid. ſeſ. 14. de ſacramento extremę Vnctionis. c. 3.

¶ Ca. 1 eo. ti. in 1. cõp. Vide citatos in c. ex tranſmiſſa 3. de decimis.

hic,& ff.eo.cum biſſextus,& ff.de mino.denique. §.minorem. Lau.dixit contra arg.l.dicentis,ꝙ ſi libertas tibi relicta eſt,ſi anno ſeruieris,dies illa non computatur in anno,ſed tantum ccclxv.dies ff.de ſta.libe.cum hæres. §.Stichus.& iuris videtur:quia cum ſit pœna,non debet ampliari, ſed potius reſtringi,de pę.dis.1. pœnę.Tan.

a Conſuetudo.] ꝛ. de obſer. ieiu. conſilium.76.diſt. vtinã. 11.diſt Catholica.B.

IN his.] Duæ ſunt partes:ſecũda ibi, Attendentes. Abbas Siculus.

CASVS. Inter magiſtrum,& conuerſos ſancti Simpliciani coram archiepiſcopo Mediolañ. ſuper eodem hoſpitali queſtio vertebatur archiepiſcopus tulit ſententiam ſub hac forma verborum. Statuo & precipio,ꝙ ita fiat: quia non fuit vſus his verbis. Talem partem condemno, vel abſolvo:dicebatur quòd talis ſententia nõ tenebat; quæſtio iuꝑ hoc delata eſt ad dominũ Papam:vnde ipſe cõſiderans, ꝙ hoc verbũ. Statuo,rem perfectam ſignificat. Item ſecũdum Greg. quod præcipitur, imperatur, & quod imperatur, neceſſe eſt fieri: & aliquando ſi non fiat,pœnam habet;& non debet quis conſiderare verba, ſed voluntatem, & procuratoribus vtriuſque partis præſentibus interpretatur, & diffinit, quòd ſententia prædicta perpetuam obtineat firmitatẽ. Nota quòd intentio loquentis conſideranda eſt,& non verba. Item non refert per quæ verba fiat condemnatio, vel abſolutio, dum tamen de intentione iudicis conſtet per illa verba.

[Glo.ſeq.reci.per obiect.& notat,& remittit.

b Partẽ condemno.] Huiuſmodi verbis non fuit vſus, vel æquipollentibus quia illud ſufficeret. ff.de arbi. qd tamen.§.i.ꝛ.de app.ad audientiam. Ala. Vndè videbatur non valere ſententia:quia nõ continebat abſolutionem, vel condemnationem 2 q.6.c.ei qui.§.diffinitius.C.de ſen.& interlo.om.iud.præſes. Item nota, quòd pars ſi præſens eſt,condemnanda eſt.Quis debeat condemnari, dominus,an procurator? De hoc plene dictum eſt ꝛ.de elec.querelam.Bern.

c Rem perfectam.] Sic ff.quod quiſq; iur.l.1.§.vlt.de pęn.diſt.1.c.hæc aũt verba ff.de vſur.videamus.§.infamia. 1 C.de ſen.pat.l.vlt.& 2.q.3.ſi quẽ. notãdũ.in fi.

d Quod præcipitur.] 14.q.2.quod præcipitur. Bern.

e Verba intentionis.] Sic ꝛ.eo intelligentia. & c. propterea,vbi de hoc,& 1.q.1.Marcion.Bern.

f Interpretamur.] quæ interpretatio generalis eſt, & ius facit,& ab omnibus obſeruanda eſt,ſupra tit.proxi. inter alia. & C.de leg.l.1. 2 & interpretari debuit potius,vt res valeret quam periret, ex quo in dubium reuocabatur.ff.de re.iu.quoties a.ff.de verb.oblig.quoties,& inf.eo.abbate. Bern.

¶ Cap.vnico.eo.tit. in 2.comp.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ *Per verbum, ſtatuo, & præcipio, diffinitiua ſententia ferri poteſt.*

CAP. XV.

IN†his,quæ ambiguitatem cõtinent:& infra. ¶ Innotuit Apoſtolatui noſtro, quòd cum inter magiſtrum M. & Conuerſos hoſpitalis ſancti Simpliciani ſuper eodẽ hoſpitali in ꝑſentia Mediolañ. archiepiſcopi qõ verteretur,ipſe archiepiſcopus poſt cognitionem cauſæ in prolatione ſuiæ his verbis non fuit vſus. Talẽ partẽ [b] condemno, vel talem abſoluo:ſed ꝓnuntiauit ita: Statuto & præcipio: & infra. ¶ Attendentes igitur, quod hoc verbum. Statuo, rẽ perfectam [c] ſignificat,& cum effectu non verbotenus accipitur. Item ſecundũ Gregorium qđ præcipitur [d] imperatur,& ꝙ imperatur, neceſſe eſt fieri:& aliquando ſi nõ fiat pœnam habet. Conſiderãtes nihilominus,quod non debet aliquis conſiderare verba, ſed voluntatem;cum non intentio verbis, ſed verba intentioni [e] debeant deſeruire. Interpretamur [f] ꝓcuratoribus vtriuſq; partis præſentibus, & diffinimus, quòd præfati archiepiſcopi verba talis forma prolata,perpetuo valituræ ſententię obtineãt firmitatem.

¶ Innocentius tertius patriarchæ Grandeñ.

¶ *Beneficium principis latiſſimè interpretari debet.*

CAP. XVI.

OLim†tibi ſcripſiſſe recolimus,vt ſi canonici Paduani, magiſtro G.canonico Paduano,præbendam,quæ tantum reſidentibus de cõi cõfertur,ſicut vni ex alijs de communibus prouentib9,& manualia [h] beneficia nõ cõferrent, tu eos ad id appellatione ceſſante compellere ꝓcurares. Quia verò quidam manOLim tibi.] Verba priuilegiorũ ſunt interpretanda latiſſimè, hoc dicit. Et primò ponit mandatum: Secundo ipſius interpretationem, & eius cauſam,ibi,Quia verò. Abbas.

CASVS. Dominus Papa mandauit capitulo Paduano, quatenus magiſtro G. Canonico Paduano Prębendam,quæ tantum reſidenti. us de communi conferatur,ſicut vni ex alijs reſidẽtibus, & beneficia manualia conferrent: ꝙ ſi canonici hoc non facerent, patriarcha Grandeñ. ſuper hoc executor eos ad id appellatione ceſſante compelleret:canonici mandatũ Apoſtolicum malitioſè aliter q̃ debeant interpretantes,dicebant ꝙ non tenebantur ad hoc, cum ipſe nõ reſideret, ex eo qđ dicitur, ſicut vni ex reſidentibus: ſed ipſe non reſidebat, vnde non tenebantur:vndè patriarcha petijt à Domino Papa qualiter mandatum ſuum eſſet intelligendum? Reſpõdet Papa,quòd cum beneficia principis latiſſimè ſint interpretanda,iniunxit capitulo Paduano ꝓbendam,quę tantum reſidentibus in victu, & veſtitu confertur, de communi dicto magiſtro G. plenè conferendam ſicut ex alijs reſidentibus, malitioſa interpretatione reiecta. Nota quod beneficium principis largiſſimè eſt interpretandum.

[Glo.ſeq.reſt. per q.quare conceſſum fuerat, & c. & reſpondet tripliciter.

g Canonico Paduano.] abſenti, aliàs non eſſet opus interpretatione,nec haberent cauſam ſubtrahendi beneficium ſuum,vel malè interpretandi mandatum Papæ, ſo tè erat in ſeruitio epiſcopi, & ſic ſeruire intelligebatur eccleſiæ, vndè debebat beneficium ſuum percipere integrè præter victualia ꝛ.de cleri.non reſid.de cætero, & capitulo,ad audientiam. 3 Vel forte in ſeruitio domini Papæ in curia ſtabat,qui plusquam præſentes ſeruire intelliguntur,ideò voluit Papa,quod omnia haberet ſicut præſentes,ꝛ.de cleri.non reſi.cum dilectus.Vel non refert vbi eſſet,quia Papa ſic voluit,ergo ſic ſeruandum eſt,licet dura.m.19.diſt.in memoriam.Bern.

h Manualia.] ſc. tè quæ dantur ſingulis diebus illis tantum, qui ſeruiunt diuinis, ſicut fit in pluribus locis.Bern.

† Cap.6.tit. de reſcrip.in 2.compil.

albi de hæc. & 1.q.1. ſicut. n. §. ex his, & de poſtul. c.1. adde hic amplius per Io.And.

3 Adde Bal. idem tenere 1.fed & reprobate. §. pen. ff. de exc.tut.

a Alites

datum noſtrum interpretari aliter,[a], quàm deceat moliuntur, (cum beneficia principum ſint interpretanda largiſſimè [b]) noſtrum aperiendum duximus intellectũ, videlicet quòd præbendam, quæ tantum reſidentibus in victu & veſtitu de communi confertur, ipſi magiſtro G. plene ſicut vni ex alijs reſidentibus, iniunximus conferendam.

¶Idem Colubriẽ. † & alijs epiſcopis in regno Portugaliæ conſtitutis.

¶Generale dicitur interdictũ quod fertur nedũ in prouinciam ſed in villã vel caſtrũ.

CAP. XVII.

CVm † in partibus veſtris ſæpè contingat diuerſa loca interdicto ſupponi, quando generale vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubiũ reuocari: cum illi, qui ab eccleſia Romanã decorari priuilegio meruerunt, videlicet, vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis ianuis [c] clauſis, non pulſatis campanis excluſis excõmunicatis & interdictis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare: interdicto particulari ſe aſſerant non arctari, dicentes interdictum generale dumtaxat, cum regnum, vel ſaltem prouincia tota ſubiicitur interdicto: & infra.

Cum autem in priuilegiis [d] de regno vel prouincia nil expreſsè [e] dicatur, nomine [f] terræ, non ſolum regnum uel prouinciam intelligi uolumus, uerumetiam uillam & caſtrum, † ut & in his [g] locum habeat, quod de generali dicitur interdicto.

¶Idem Altiſſiodoreñ. epi.

¶Priuilegium contra conſuetudinẽ iuri communi obuiã semlargè eſt interpretãdũ: hoc dicit ſecundum intellectum abbatis antiqui. Et eſt caſus not. ſecundum hunc intellectum.

CAP. XVIII.

CVm † tibi de benignitate ſedis Apoſtolicæ ſit indultum, quod ordinat'o [h] rerum clericorum eps obtinuit indulgentiam domini papæ, vt ordinatio rerum clericorum decedentiũ ab inteſtato in epiſcopi diſpoſitione conſiſteret: orta eſt contentio inter epiſcopum & canonicos ſuper uerbo illo, rerum clericorum: dicebant canonici quòd appellatione clericorum non intelligebantur canonici Conſultus Papa ſuper hoc, reſpondet quòd appellatione clericorũ & canonici & alij omnes comprehenduntur. Not. quòd appellatione clericorum canonici comprehenduntur.

[Gloſſ. ſequens ponit duas lectur. & primam approbat.

a Aſſer quàm deceat.] No. q qui reſcriptum principis malitiosè vel aſtutè interpretatur, infamis eſt. C. de leg. l. 2. ſolus princeps ipſum debet interpretari, ſupt. tit. proxi. inter alia. vbi de hoc. & ff. de præto. ſtipu. in § toris. tñ legatus quandoquè ipſum interpretatur. ſup. de poſtu. c. 1. verſus fi. & conſuetudo legẽ interpretatur. ſup. de conſue. cum dilectus. Ioan.

¶Glo. ſeq. alleg. 5. cõ cor. & 6. cõtraria, quærit & ſoluit. Io.

b Latiſſimè.] ff. de cõſti. prin. l. vlti. & 2. q. 3. c. ſi quem. §. pũaricator in fi & 16. q. 1. frater noſter. & ſup. de vſu pal. c. 1. ſi. ſup. de dona. cũ dilectus. argu. ff. C. de inoffi. teſta. ſi quando. C. de preci. impe. offe. quoties. ff. ne quid in lo. publi. l. 2. § merito. et 35. q. 3 qđ ſcripſi. ff. de conſan. q dilectio & ſup. de pben. c. vl. Sed nũquid in reſcriptis faciẽda eſt larga interpretatio, eũ fm intellectũ illius qui cõceſſit, ſint intelligenda? arg q ſi. ff. đ verbo. obligat. inter ſtipulantẽ. Dicas q nõ, quia lites potius reſtringendę ſunt quã ampliãdæ. ſup. de reſcrip. nõnulli. & c. vl. arg. imò nec illud q indulget beneficium eſt ita interpretãdũ, vt multũ lædat aliũ. ſup. de præb. relatum. & 85. diſt. ar. bi diaconum Florentinum. ſo.

† Vide Ioannẽ Vaſæũ in annali. Hiſpaniæ c. 20.

† Ca. ſ. e. ti. i 3. cõpilatio.

1 Concor. l. nec auus. C. đ emã. li. & l. 2. ſi quis a principe ff. ne quis in lo. Pub.

c Vm in partib'.] Cõmunis diuiſio Secunda pars ibi, Cã autem. Abb.

CASVS. In regno Portugalliæ diuerſa loca ſupponuntur aliquando interdicto: quidam habentes priuilegia vt liceat eis celebrare diuina ianuis clauſis & excluſis excõmunicatis & interdictis, cum generale interdictũ terræ fuerit, aſſerebant ſe non teneri particulari interdicto, dicentes interdictum generale ſolummodò, cũ regnũ vel prouincia tota ſubijcitur interdicto: cõs Colubriẽ. conſuluit Papam qñ generale vel particulare dici debeat interdictum: reſpondet Papa, Cum in priuilegijs illorum de regno vel ꝓuincia nil dicatur, per hoc verbum, terræ, non ſolum regnum vel prouincia intelligitur, ſed etiam villa vel caſtrum, vt in his locũ habeat q de generali dicitur interdicto. Not. q nomine terræ continetur regnum, prouincia, caſtrum & villa.

c Ianuis clauſis.] ſi ſup. tit. u. prox. permittimus. & ſup. de priuileg. quod nonnullis.

d In priuilegijs.] quibus permittitur, vt poſſint celebrare diuina ſuppreſſa voce, ianuis clauſis, &c.

c Nil expreſsè dicatur.] ergo nec aliquis debet interdictum ad regnum vel prouinciam reſtringere: quia ſi Papa de ho: cogitaſſet, illud in priuilegijs expreſſiſſet. ſup. de dec. ad audiẽtiã. & ſup. de tranſla. inter. Ber.

f Nomine terræ.] Vide qualiter verbum ſimpliciter poſitum intelligitur, generaliter de quacunque terra parua vel magna. ſi. 19. diſt. ſi Romanorum. & ſ. de priui. quia circa. & ſic generale dr interdictum ex quo tota terra ſubiicitur interdicto, ſiue ſit ciuitas, ꝓuincia vel villa, quia generale dr quantum ad locum illum cum nullus excipiatur. a Ber.

¶Glo. ſeq. arguit, ſignat ſpiũ, & ſoluit.

g In his locum habeat.] No. hic appellationẽ nominis ampliari per interpretationem. ſi. 28. q. 1. ido lolatria. & ẽ ar. odiũ ampliari, & fauorem reſtringi. ff. de his q not. infa. l. 2 § exercitũ. 2. Arg. cõtra, ff. de libe. & poſthu. cũ quidam. ſed in uericate nulla eſt ampliatio: vt dixi in proxi. no.

† Cõcor. tex. i c. ex ſpẽti. de ſen. excõ. li. 6. & ibi no.

2 Brit ſi particulare cũ interdicerent eorũ eccleſiæ vel oratoria ſecũ. Lan. & Vin. l. A.

CVm tibi.] Verbũ, clericorum, etiam canonicos compr. hẽ dit. hoc dicit. Cõmunis diuiſio: ſecunda ibi, Conſultationi.

¶Pone ſic caſum fm intellectũ abbatis antiqui: In quibuſdam partibus Frãciæ erat conſuetudo, q Appiq qui ſuccederent clericis inteſtatis, etiã in bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ: cõtra hãc conſuetudinem Papa conceſſit priuilegiũ cuidã epo, q ordinatio rerum clericorũ ab inteſtato decedentium eſſet in ſua diſpoſitione: dubitabat, an appellatione clericorum uenirent canonici rñdeñ. q ſicut n litera. Vel ſic ſecũ dũ Be. Altiſſiodoreñ. eps obtinuit indulgentiam domini papæ, vt ordinatio rerum clericorum decedentiũ ab inteſtato in epiſcopi diſpoſitione conſiſteret: orta eſt contentio inter epiſcopum & canonicos ſuper uerbo illo, rerum clericorum: dicebant canonici quòd appellatione clericorum non intelligebantur canonici Conſultus Papa ſuper hoc, reſpondet quòd appellatione clericorũ & canonici & alij omnes comprehenduntur. Not. quòd appellatione clericorum canonici comprehenduntur.

† Cã. à. eo. ti. in 3. compi. pars huiꝰ ſi pra de teſtam. c. cum tibi.

h Ordinatio rerum.] Non intelligas de rebus clericorum patrimonialibus, vel quas intuitu perſonæ acquiſierint: in illis enim proximiores ſuccedunt clericis inteſtatis, ſi non habent conſanguineos, eccleſia ſuccedit eis, 12 quæſt. vlti. in quo caſu poteſt intelligi quod hic dicitur de rebus eccleſiarum, de quibus aliqua in uita ſua in ægritudine poterant elargiri ſupra de teſta. ad hæc, & capitu. relatum. & ſecundum quòd ipſi poterant conceſſum fuit huic epiſcop. per hanc indulgentiam, alias iniqua fuiſſet hæc indulgẽtia, quæ in totum tolleret ius alterius C. de preci. fm

petat.offer. quoties.arg. supra. de off. ord.licet. cum suis concor. Vel potest intelligi vbi clericus bona propria in pias causas erogari præcepit,non designando personam per quam hoc fieret:vel si designat personam, negligens erat:in his casibus, pertinet hoc ad episcopum diœcesanum. C. de epis.& cle.nulli.& in Anth.de eccl.tit.§. si quis autem pro redemptione.col.9.& ff. de test.tua.& c.Ioannes. prior expositio melior ẽ : cũ littera dicat, ab intestato decedentium: quia non dicitur decedere intestatus qui alij committ sit dispositionẽ rerũ suarum sup.de testa. cum tibi.

¶ Glo.seq.dat simile, & signat contrarium.

a Appellatio vocabuli clericorum.] Largissimè sumit hoc vocabulum,clericorum, pro omnibus clericis subditis ipsi epicopo vt comprehendat canonicos & oẽs alios quia ex quo simpliciter & indefinitè concessa fuit ei ordinatio rerum clericorum decedentium ab intestato,de omnibus intelligendum fuit.ff.ẽ.ti.proxi.vbi habes concordantias de hoc: sic apellatione beneficiorum tam maiora quã minora beneficia intelliguntur.inf.eo.capen.strictius tamen sumitur. inf. c. prox. p clero tantum cathedralis ecclesiæ. indulgentia enim largè est interpretanda.sup.c. cum olim. Arg.contra.sup.de translat c.vlc.

rum ab intestato decedẽtium,in tua dispositione pmaneat: Nos cõsulere voluisti , an appellatio a vocabuli clericorum tã ad canonicos, quã ad nõ canonicos extendatur:& inf. ¶ Consultationi tuę taliter respõdemus,q̃ appellatio clericorum non solùm alios,sed etiam canonicos comprehendit.

¶ Idem Præposito & capitulo Placentino.

Iurans obedire prælato & ecclesiæ non clero diœcesano sed capitulo ecclesiæ cathedralis obedire tenetur.

CAP. XIX.

CVm † clerici Placentini iuramentũ præstant † sub hac forma verborum : Ego talis ab hac hora in antea fidelis ᵇ ero & obediens Placentinæ ecclesiæ, & domino meo episcopo Placentino: Nos consulere voluistis, vtrũ intelligi debeat clerus totius diœcesis, an capitulum tantum ecclesię cathedralis? Nos igitur taliter respõdemus,quòd per ecclesiæ Placen. vocabulum ᶜ in forma iuramenti præscripti non debeat † intelligi totius diœcesis clerus : & si capitulum ᵈ intelligatur ecclesiæ cathedralis: is tamen, qui præstat huiusmodi iuramentum, episcopo tanquam capiti principaliter ᵉ obligatur.

¶ Idem Priori sancti Fridiani Lucañ.

Appellatione ecclesiasticę censurę comprehenditur excommunicatio, suspensio, & interdictum.

CAP. XX.

QVærenti, † quid per censuram ecclesiasticam debeat intelligi, cum huiusmodi clausulã in nostris litteris apponimus: Respõdemus,quòd per eam ᶠ non solum interdicti,sed suspensionis, & excommunicationis

1 Quia illud de iure cõpetit cõpetabatũ est nisi fortè dicas sm Inno.q̃ it i de cõsuetudine hoc spectabat ad aliũ puta archidiaconũ, vel q̃a cõcedebat dispositio & ex illis solueret debita ecclesię : sę inf.c. pe. Ioan.

† Ca.3.eo.ti in 3. compil. Placent.

2 De varijs significationibꝰ huiꝰ nominis,ecclesia,vide Turre crematã in summa de ecclesia. li.1.c.1.

† debet.

† Ca.4.eo.ti. in 3.compil.

a Hoc nomen ecclesia varias habet significationes. quandoquè designat tantùm episcopum. 7.q.1.scite. quandoquè viros ecclesiasticos 63.dist.in fi. quandòq; ponitur pro maiori par.Cap.66.dist.Apostolica.quãdoquè restringitur ad canonicos matricis ecclesiæ. 63. dist.§.vlt.& 10 q.1.antiquos.& 12.q.1. vidẽtes.& hic. quandoquè designat quãlibet ecclesiam prouinciæ,ff. de vsu pal.cum super fic appellatione clericorum omnes intelliguntur.sup.ea. proxi. quandoquè designat congregationem fidelium de conse.dist.1. ecclesia.& sic sumit 3.q.4.Engeltrudã. q̃ probatur,sup.eit.proxi.c.penul.Ber.

¶ Gl.seq reddit rationem.

d Et si capitulũ.]& merito:quia non est tanta communio inter epm & alias ecclesias,quanta inter epm & ecclesiam cathedralem sup.de testam.resistti,vltra mediũ,cũ quia ipse efficitur vnũ corpus,& ipsi membra sup.de his quæ fiãt a pla si con. c.nouit. e Principaliter.Ergo secundario tenetur ecclesiæ:quod videtur per hoc quod hic dicitur:quia si tenetur episcopo,tenetur eccl-siæ 7.q.1.scire ergo videt q̃ hẽat plures dños qđ nõ est verum : qa non censẽtur diuersi.

QVærenti.Cõis diuisio: Secunda ibi, Respondemus.Abbas.

CASVS.In litteris Apostolicis frequenter apponit clausula.Per censuram ecclesiasticam: queritur , quid per eã clauſ.debeat intelligi? Respõdet Papa q̃ per eã intelligitur interdicti,suspensionis & excommunicationis sententia , vt iudex eam imponat quam magis viderit expedire , rerum & personarum circumstantijs indagatis.Not quod nomine censuræ ecclesiasticę, interdicti,suspensionis & excommunicationis sententia intelligitur.Item iudex in pœnis inferendis circumstantias rerum & personarum considerare debet.Item pœnę sunt arbitrariæ.

¶ Glossa sequens argu. contrarium , dissoluit tamen.

f Eam.] scilicet censuram : quod est nomen generale ad ea quæ sequuntur : sicut & verbum , correctionis, depositionem etiam continet. argum. 50. distinctio-contumaces ff.de offic.præsid. legatus.& l. ex omnibus supra de statu monach. ea quæ.§. quod si abbas.argum contra , nam & verbum coercendi maiorem animaduersionem continet. ff. de offic. procon.meminisse in fi. argum. tamen contrarium. videtur,quia si iudex ita prouinciat,vim fecisti , nec distinguit,de priuata intelligitur. ff. de pœn.si præses. & cum quid incertum mandatur, & si alijs præstationibus causa mandati exsoluta sit quàm quæ inhæret mandato,dum tamen expediat, erit actio mandati.

b Fidelis ero.]De hac forma,& quæ in ea continentur,habes sup.de iureiu.ego.N.& 22.q.vlt.de forma. & fi.23 dist.quanquam.

[Glo.seq.ponit sex modos quibus dicitur ecclesia.]

c Ecclesiæ Placentinæ vocabulum.]Strictè sumitur hic hoc nomen, ecclesiæ Placentinæ,tantum pro epo principaliter & canonicis ecclesiæ cathedralis, & non pro clero diœce.& merito quia aliud est dicere, clerus ciuitatis,& aliud clerus diœc. sup. de test. Rodulphus

dãti,ff.man.ſi quis pro eo. Vin.ſic cum dico,illum excommunico,vtramque ſententiam, ſcilicet minorem & maiorem intelligere debes,ſup.tit.prox.c. pen.

a Perſonarum.] hoc ideò dicit,quia in pœnis imponendis dignitati deferendum eſt & perſonæ, ſup.de offi.deleg ſanè,& c.paſtoralis.ar.contra 50. diſt.contumaces.

b Magis.] quia & plectendo & ignoſcẽdo hoc ſolum benè agit,vt vita hominũ corrigatur,a 33 q.5.p deeſt ſic ſup.vt li.nõ conteſt.quoniam. in fi.& vt crescente contumacia creſcat & Fe na,ff.de pę. relegati. Ber.

¶ In oĩb. antiqs codicibus ita: vt iudex diſcretus, &c. & hęc lectio verior videtur. † Idẽ, Cæſarauguſtanẽ. hic tgc Io. Papa xxij. electus eſt I archiepiſco.

QVid.] Primo ponit quæſtio: Secũdo reſponſio ibi, Licet. In qua primo ponit duas opi. Secũdo ſoluit ibi. Nos. Tertio moderat ibi, Sed nec de quolibet. Abbas Sic.

¶ Cap. 5.eo. tit.in 3.cõpi.

CASVS. Religioſi qdã habent indulgẽtiam,vt de noualibus ſuis decimas non ſoluant;quæſitum fuit à Papa, quid intelligi dẽt per uocabulũ nouale;quidã dixerunt, ꝙ nouale eſt terra q̃ anno ceſſat: Alij dixerunt,ꝙ nouale ſit ex ſylua, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur; & vtraquè interpretatio ex legibus ciuilib. habetur. Papa tamẽ dixit,ꝙ illa fuit intentio anteceſſorum,cũ indulgẽtiam de noualib.conceſſerunt, ꝙ nouale ſit terra de nouo ad cultũ redacta, de qua nõ extat memoria ꝙ culta fuiſſet: verũtamen non credit Papa de quolibet tali nouali indulgentiã fuiſſe conceſſam,niſi de illo ſolumodo,de quo religioſus locus decimã percipere poteſt ſine graui detrimẽto parochialis eccleſiæ: cum ſæpe de tali loco inculto parochialis eccleſia magnos percipit decimarũ rationes ꝙ uentus No ꝙ nouale dr̃ dupliciter ſecundum leges.ſ.licet terra præciſa,q̃ anno ceſſat;itẽ ſylua quæ arboribꝫ extirpatis ad cultũ redigit. Itẽ ſm cauones dr̃ nouale ager de nouo ad cultũ redactus,de quo nõ extat memoria,ꝙ aliqñ fuerit cultus. Itẽ indulgentia ſiue priuilegiũ non datur in graue detrimẽtũ alterius. Itẽ de loco inculto dantur eccleſiæ prouentus ratione decimarum.

¶ In plerisq; antiqs codicib. ita: Nos tñ iq̃ſitioni tuæ taliter rñdemus: aliàs ita; Nos autem,&c.

c Dixerint.]per legem illam,ff.de verb.ſignifi. ſylua cædua.§ pen.

d Alijs afferentibus.]per l.illam,ff.de termino amoto.l.vlt.§.antepe.

e Legibus.]prædictis.

f De noualibus.]ſ.de deci.ex parte.

g De nouo.]Sic ſup.c.1.&etiam mancipia dicuntur noua,quæ anno nondum ſeruierunt, ff. de pub. & vec. l.vlt.§. quoties, & vinum dicitur nouum, quod non habet annum,ff.de triti.vi.& oleo le.Veter. & Greg. nouas appellat nuptias,quæ inf. coronam anni contrahũtur,35.q.9.c.1.Sed videtur quod nouale dici debeat terra intra annum culta. Sed hoc non eſt verum, immo terra ex quo de nouo redacta eſt ad culturam, de qua nõ extat memoria, & culta fuerit, ſemper erit nouale, quantũ ad ius decimarũ, ex quo ſemel fuit nouale,ſup.de priuil.c.vl. & argu.ſup. de deci. ex parte 3.

h Indulgentiam.] de qua tu habes ſup. de deci.ex parte 1.& c.ex parte 2.

[Glo.ſeq.arg.a cõtrario,ſignat contrariũ, ponit opin.

i Magnos.]Ergo à contrario ſenſu uidetur, qd ſi nullos, vel modicos ꝙ ſueuit habere,nihil habebit eccleſia parochialis de illo nouali, etiã poſt tempora quantacunque,quod eſt verum. ſup.de priu.c.vlt.Ar. contra 35.q. 3. quod ſcripſi 2 ſicut dicitur de fundo dotali, qui etiã ſoluto matrimonio adhuc dotalis dicit, ff. de fũdo dotẽt dirupto. arg. contra. 35.q.5. quod ſcripſi. Tamẽ poteſt dici, vt dixit Io. & T. quod ſi eccleſia parochialis etiam tractu tẽporis incipit lædi grauiter, deſinit eſſe nouale.arg.ſ.de don. Apoſtolicæ,& argu.huius de cre.licet hic uideatur reſpicere principium noualiꝫ ſi enim priuilegium incipiat eſſe iniquum, perditur priuilegiũ,ſ.de deci. ſuggeſtum,argu. 61. diſt c.quia ſancta,§.verum,& ff.de vul. & pup. ſubſti. ex facto.& ab eo, quod diù æquum viſum eſt,receditur propter euidentem vtilitatem, ff.de conſti. princ. in l. pen.ergo eadem ratione propter enorme damnum recedi tur ab eo quod diu obtentum eſt; aliàs ſemper erit nouale.ſup.de priui.c vlt Ber.

¶ Alibi ſic. ſic videtẽ, &c.

¶ Si eccleſia ſubiecta epiſcopo uritur alteri,uel gubernãda committitur, ſaluo iure matricis eccleſiæ: per matricem eccleſiam intelligitur cathedralis, & non Romana.

CAP. XXI.

QVid†per nouale vocabulũ intelligi debeat, tua fraternitas requiſiuit. Licet autem quidam dixerint,ᶜquod nouale ſit terra præciſa,quę anno ceſſat:alijs aſſerentib. ᵈquod ex ſylua, quæ arboribꝫ extirpatis ad cultum redigitur,fieri nouale dicatur, quarum utraque interpretatio ex ciuilibus legibus ᵉcolligitur. ¶ Nos † igitur inquiſitioni tuæ reſpondemus, quod eam credimus præceſſorum noſtrorum intentionẽ fuiſſe, cũ pijs ſententia valet intelligi: niſi † iudex diſcretus, rerum & perſonarum ᵃ circunſtantijs indagatis,ſentirat,quam magis ᵇ viderit expedire.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *In priuilegijs de decimis noualium non ſoluendis, illud appellatur nouale,de cuius cultura non eſt memoria & quod prius modicum,uel nullum fructum afferebat.*

CAP. XXII.

VEnerabili † fratre noſtro Colubrien. ępo didicimᵍ cõquerẽte, locis indulgẽtiam de nualib. ᶠcõceſſerunt, vt nouale intelexerint agrum de nouo ᵍ ad cultum redactum;de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuiſſet.

¶ Sed nec de quolibet tali nouali credimus eis indulgentiamʰ fore conceſſam, niſi de illo dumtaxat,cuius decimam religioſus poteſt cõuẽtus abſque graui detrimẽto parochialis eccleſiæ detinere, cum talis ſit ſæpè locus incultus, de quo parochialis eccleſia magnos ⁱ percipit decimarũ ratione prouentus.

¶ Idem abbati F.& P.monachis Alcobaciç.†

¶ *Si eccleſia ſubiecta epiſcopo uritur alteri,uel gubernãda committitur, ſaluo iure matricis eccleſiæ: per matricem eccleſiam intelligitur cathedralis, & non Romana.*

CAP. XXII.

VEnerabili † fratre noſtro Colubrien. ępo didicimᵍ cõquerẽte, ſuper quibuſdam nouis ſuis aſſartis,quæ ſub ſilua conſueuerant decimas ſolui,ſibi non ſolui decimas ab hominibus ſuis,quæ ſub ſilua ſolebant ſolui. Quia igitur ſuper his dubitatur, fraternitati tuæ reſcribimus, quod ſi ſylua ſuccidatur, & ad cultum redigatur, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXIV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXVI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXVII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXVIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXIX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXIV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXVI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXVII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXVIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XXXIX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XL.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLIV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLVI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLVII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLVIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. XLIX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. L.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LIV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LVI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LVII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LVIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LIX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXIV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXVI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXVII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXVIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXIX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXX.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXXI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXXII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXXIII.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXXIV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXXV.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epiſcopus ex parte tua nobis extitit intimatum, quod cum quidam ſuorum parochianorum ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.

¶ Idem Cæſarang. † epiſco.

¶ *Si quis ſylua ſua ſuccidat, & ad cultum redigat, ſolui debent decimæ de nouo ad cultum redacto, ſicut de ſylua ſolebant ſolui.*

CAP. LXXVI.

VEnerabilis † frater noſter Ebredunen. epi

dam, quod si aliquid noui occurrerit, propter q̃ dictus prior non debeat diœcesano episcopo respondere, compellant dictum priorem ad præstandum obedientiam dicto episcopo, & de alijs respondere sicut prædecessores ipsius, prædecessoribus ipsius episcopi respondent: non obstãte priuilegio i præiudiciũ Colubrien. ecclesiæ p subreptionem obtento, quia per illud vocabulũ, matricem ecclesiam, cathedralis intelligit, non Romana. No. q̃ monasteria tenẽtur episcopo iura episcopalia exhibere, nisi fuerint exempta. Item priuilegiũ in præiudiciũ alicuius tacita veritate obtentum, nõ valet. Itẽ per matricẽ ecclesiã cathed. ecclesia intelligit.

†Argauil.

quod cum fratres Sanctæ Crucis monasterium de Argarijs† sub protectione sua nuper receperint, quod suis prædecessoribus episcopalia iura consueuerat ab antiquis tẽporibus exhibere, nunc quodã de canonicis suis sine suo consensu ibi facto Priore, occasione cuiusdã priuilegij a C. Papa veritate tacita ipetrati, eidem episcopo obedientiam denegat exhibere, ide sumpta occasione quod per matricem [a] ecclesiam non cathedralẽ intelligit, [b] sed Romanã: & infra.

¶ Ideòque mandamus, quatenus si aliud uobis non occurrerit, propter quod dictus Prior non debeat diœcesano episcopo respondere: vos cum ad eam præstandam eidem sicut prædecessores sui prædecessoribus episcopi præstiterunt, per cẽsuram ecclesiasticã compellatis, non obstante priuilegio in præiudicium Colubrien. ecclesiæ per subreptionẽ obtẽto: Nos enim per matricẽ ecclesiam cathedralem intelligi volumus, [d] non Romanam.

¶ Idem abbati sanctę Genouefæ ¦Decano & cancellario Parisien.

¶ *Excommunicatus, vel interdictus pro contumacia vel offensa dubia, absolutionem cautione præstita de stando iuri.*

Si verò fuit excommunicatus vel interdictus pro manifesta offensa, tunc prius debet satisfacere, antequam absoluatur Et dicitur manifesta, de qua constat per confessionẽ, vel probationem legitimam, vel rei euidentiam, hoc dicit cum c. seq.

CAP. XXIII.

EX† parte in Christo dilectæ filiæ Comitissę Blesen. & infra.

¶ Proposuerunt nuntij Comitissę, quod cum ipsius [e] prępositus [f] quendã latronem ceperit, & iustitia fuerit inde facta, latro fuit per capitulũ Carnoten. post factam iustitiã requisitus, quia eũ in terra sua captum fuisse dicebant, & infra.

¶ Verum, cum super hoc de parendo iuri Comitissa cautionẽ offerret, canonici Carnoten. nihilominus terram eius fecerũt interdicto supponi: quod relaxare noluerunt, nisi prius solueretur emẽda; dicebatur enim i Carnoten. ecclesiæ priuilegijs† cõtineri, quod nemini liceat excõmunicatis, vel nominatim interdictis, p canonicis Carnotẽ. absq; congrua satisfactione absolutionis beneficiũ indulgere: & infra.

¶ Ad intelligendam autẽ clausulã [g] priuilegij memorati credim⁹ distinguẽdum, vtrũ in aliquem interdicti uel excõmunicationis sententia sit [h] lata pro cõtumacia [h] tm, quia

Cap. 7. eo. tit. in 3. cõpi.

† forte, priuilegio.

Non vr̃ q̃ hæc distinctio locũ hẽat, vtrũ qs excõicet p crie, an p cõtumaciaq; nemo excõicat. a nisi p mortali pcõ, & qui aliter nõ pt corrigi. 11. q. 3. nemo. in fi. 45. di. sed illud. & 24. q. 3. tã sacerdos & 11. q. 3. certum. immo bene hẽt locum hæc distinctio. quicunque. n. vocatus legitime

a Quam cautè sit ferenda excõicationis sniã, tradit nouissimè concilium Trid. sessio. 25. de reformat. c. 3.

1 Et quælibet baptismalis, de trã sac. pęnitentia. 2. de præscr. ex transmissa, & eccẽdi. ad audientiã. & cle. de sent. ex. c. 1. Io. And.

a Per matricem.] Fortè i priuilegio illo cõtinebatur, q̃ suo iure matricis ecclesiæ & noie matricis ecclesię intelligit q̃libet ecclesia cathedralis, 1 63. di. ex his, & 12. q. 1. videtis. & hic in fi. tit.

b Intelligit,] Non attendãs q̃ q̃ nimis astutè interpretatur principis beneficium, notatur infamia. C. & leg. & sẽ. cons. fl. 2. La.

c Si aliud.] puta priuilegiũ exemptionis, quoniam nulla præscriptio in hoc casu valeret sup. de præscrip. cum non liceat. Tã. d Volumus.] Et nos idẽ velle debemus, ex quo illud scripsit obseruari. 11. dist. q̃s nesciat, & eius interpratio ius facit quo ad omnes. C. de leg. & se. con. in fi. Lau.

EX parte.] In prima parte q̃rela Comitissæ ponit. i. secũda iudices instruit, secũda ibi, Ad intelligendam. Abb. Sic.

CASVS. Officialis vel p̃positꝰ Comitissę Biesen. capit quẽdã latronẽ: & iustitia fuit ide facta, postq̃ fuit iustitiã, latro ille fuit q̃ Capitulũ, Carnotẽ. requisitꝰ. q̃ dicebat eũ i terra ipsiꝰ captũ fuisse: officialis comitissæ dicebat eũ captũ fuisse in terra comitissæ: & sup hoc cautionẽ obtulit de parẽdo iuri; sed capitulum nihilominꝰ terrã comitissæ supponit interdicto ferentes, q̃ relaxare noluerũt, nisi prius eis soluerei emenda occasione priuilegij sui, in quo continet, q̃ nemini liceat

e Præpositus.] Laicus officialis.

g Clausulã.] p̃missã, ne nemini liceat excõicatis vel nominatim interdictis, p canonicis Carnotẽ. absq; congrua satisfactione absolutionis beneficiũ indulgere, q̃ hęc i. c. proxi. [Gl. se. successiue soluendas obiec. & vnã qõ. h Pro contumacia.]

legitimè ad iudicium nõ venit, proſquacunque cauſa, contumax reputatur, vndè propter talem cõtumaciam excommunicari poteſt, ſi res talis ſit, q̃ actor non poſſit in poſſeſſionem mitti. ſup. vt li. non conte. tur. & tunc ſufficit præſtare cautionẽ ſtandi iuri: quia pro ſola contumacia excommunicatus fuit, ſcilicet quia non venit, & nõ pro re aliqua: q̃ nõdum cõſtabat in quo teneretur actori. Si pro offenſa, tunc excommunicatur, puta cõmittit maleficium, & illud fuit notorium, vel per ſententiam, vel per facti euidentiam, vel per confeſſionem. ī. c. proxi. & ī. de coha. cle. & mulie. c. vlt. & condẽnatus de ipſo maleficio cum nõ ſatisfaceret, fuit excommunicatus, hic talis non dẽt abſolui niſi primo ſatisfaciat, cum cõſtet de maleficio ſuo, & tamen hic interuenit contumacia antequã excommunicaretur: quia non ſoluit in termino ſtatuto, ſed hic directè excommunicatur, quia non ſatisfecit, ſed in alio caſu nõ, niſi quia non venit. Idem eſſet ſi maleficium notorium eſſet, ſi publicè proponatur, quicunque fecit tale maleficium ſatisfaciat lẽio vſque ad talem diem: aliàs ſit excommunicatus: poſt terminum non abſoluetur, ſi veniat ad iudicem, & petat abſolui, niſi ſatisfaciat. 23. q. vlt. peſſimam. & ita bona eſt diſtinctio Præterea, ſuperfluum videbitur priuilegium illud: quia de iure communi illud competit cuilibet, quòd nullus abſoluatur priuſquam ſatisfaciat: vt c. peſſimam, & ī. de off. deleg. ex litteris. 17. q. 4. de presbyterorum, & 11. quæſt. 3. excellentiſſimus, in fi. & ſup. tit. prox paro. hianos. Poteſt dici, quòd ſolet plus timeri. & c. 23. diſtin. quanquam, & ſupra de hære. ſi aduerſus, multa enim concedũtur quæ ſunt de iure communi. 24. q. 2. c. ſanè, in fi. & 33. q. 2. admonere, ibi, viaticum tibi concedimus, & tamen omnibus pœnitentibus in fine datur. ī. de pœ. & remiſ. q̃ in te, & ī. ti. proxi. permittimus. [1] Quid ſi aliquis ita pauper ſit, quòd non poteſt ſatisfacere? præſtet cautionem quod ſatisfaciet cum puenerit ad pinguiorem fortunam. ī. de ſol. Odoardus. Quid ſi cautionem præſtare non poteſt? tunc iuret, ar. C. de epi. & cle. auth. generaliter. præſtet quam poteſt ſup. de do. poſt diuor. reſti. c. pe. licet videretur quòd talis caſus non excuſet. arg. ſup. de rap. ſuper eo. & C. de fur. ſubtracto. nam quandoque aliquis non abſoluitur propter delictum ſuum, ſed differtur abſolutio. 11. q. 3. qui iubente. 18. diſtin. ſi quis adeſſe & 26. q. 7. ſacerdos. ſup. de offi. ord. ſignificauit & 11. q. 3. ſi quis epiſcopus damnatus. Nulli tamen eſt finaliter pœnitentia deneganda. 26. q. 6 ſi presbyter, & c. ſeq quia eccleſia nulli claudit gremium ſuũ. C. de ſum. trin. l. vlt. prope. fi. Bern.

[Glo. ſeq. arg ſignat contrarium, & ibi remittit.

a Citatus.] Trinis edictis, vel vno peremptorio pro omnibus. 24. q. 3. de illicita. ff. de in iud. contumacia. vndè videtur, q̃ non veniens ad primam citationem, non fit contumax, arg. C. de iud. ſancimus. & ſupra de procu. querelam. vbi de hoc & 5. q. 3. ſi ægrotans. Bern.

b Iuſſus.] Et hæc contumacia eſt ſi de rei ven. qui reſtituere, & non excommunicatur quis niſi pro contumacia, ſed hoc intellige vt dixi in magna glo.

c Sufficiens] ſic ſupra de ſequeſtra. ad hoc. ſufficiens quia, ſcilicet citatus [a] ſtare noluit iuri. vel etiam pro offenſa, quia videlicet iuſſus [b] noluit maleficium emendare. In primo caſu credimus congrue ſatisfieri, vt ſuã relaxetur, ſi prius ſufficiẽs [c] ſtandi iuri cautio tribuatur. In ſecundo verò ſi offenſa eſt manifeſta, [d] non credimus ſatisfieri congrue, vt relaxetur ſententia, niſi prius ſufficiẽs præſtetur emenda. Si verò dubia [e] eſt offenſa, ſufficere credimus ad relaxandam eãdem, ſi pa-

1 Et ī. c. dilecto. pòt dici q̃ licèt priuilegiũ ſi illo puncto de quo hic q̃ritur, non cõtineret gratiã: q̃nichat tã in alio, quo q̃. edebat capitulo excõicare, vel interdicere, p̃ prijs offenſis. ī. ad idẽ de reſcr. ex parte decani. Io. And.

tendi mandato eccleſiæ [f] competens ſatisfactio præbeatur.

¶ Idem Comitiſſæ Bleſen.

¶ *Summatiũ eſt ſupra c. proxi. vel dic: Manifeſtum dicitur, quod per confeſſionem, vel probationem legitimam, vel euidentiam rei conſtat.*

CAP. XXXIIII.

CVm [†] olim pro canonicis Carnoteñ. quoddam capitulũ contra te fuerit allegatum, [f] quod dicebant [†] in eccleſiæ ſuæ priuilegijs contineri, vt videlicet nemi-

[Gloſſa ſeq. obijcit, & dupliciter ſoluit.

e Si verò dubia.] Quomodo ergo iuſſit iudex maleficium emendare, ſi nõ fuit manifeſtum? Item ſi ſententiando iuſſit, a factum fuit notorium per ſententiam, ſupra de coha. cle. & mulie. cap. vlt. ergo non poteſt eſſe dubia offenſa. Sol. quandoque iubetur à iudice ſententiando 11. quæſt. 3. qui iubente. ff. de re iud. quod iuſſit, & hoc fieri nõ debet, niſi cũ res eſt manifeſta. 11. q. 3. gratie, quandoque iubet iudex non ſententiando: vt ſi ſtatim cum comparuerint coram eo partes, reus confitetur: quia confeſſus pro iudicato habetur, ff. de confeſſ. l. 1. C. eodem. leg. vnica. ſi tantum præcipit vt ſatisfaciat, non hoc faciat ſententiando: quia non omnis vox iudicis auctoritatem rei iudicatæ continet, C. de ſent. & interlo. omn. iud. ex ſtipulatione, & 3. q. 6. hoc quippe. & adhuc poteſt reus allegare errorem ſuum, ff. de confeſſ. l 2. vndè non eſt res manifeſta: & ita poteſt intelligi quod hic dicit Io. vel ſic, ad querimoniam alicuius de aliqua offenſa eam exprimendo iudici, ipſe in lex præcipit reo, vt ſatisfaceret illi vſq; ad certum terminum, aut compareret coram eo reſponſurus: aliàs excommunicabat illum, niſi alterum iſtorum faceret: & ille non venit, & ſic fuit excommunicatus; ſi ipſe petat abſolui, ſufficit quòd ipſe præſtet cautionem ſtandi iuri: quia offenſa tunc dubia eſt, & ſi fama ſit quod id fecerit, vel quod iudex à pluribus hoc intellexerit.

[†] Dictio eccleſiæ, deeſt in veruſtior. codicib. & in oib. Vaticanis.

a Idẽ notat ī. de elec. dũ in gl. ſed pone, & de hoc in Aut. de exhib. & ſtrodu. reis. §. ſancimus. verſic. ſuſcepto. i gl. i. & in Specul. & ſen. prola. §. 2. ver. é quoque. & ſ. forma eius. §. vt autem circa principium. ¶ Cap. ſ. eo. ti. in 3. cõp. huius decr. Intellectũ pẽdet ex ſuperiori capite. † Dicebat.

CVm olim.] Communis diuiſio: Secunda ibi, Quia verò. Et dubium emanauit ex reſponſione Papæ ī. c. proxi. Abb. Sic.

CASVS. In prædicta decret. dicitur, Si offenſa eſt manifeſta, non debet quis abſolui niſi prius præſtet emendam: ſuper verbo illo, manifeſta, orta eſt contentio: dicebant canonici, quod illa offenſa dicitur manifeſta, quæ ſibi, & non alijs manifeſta videtur: Ex parte Comitiſſæ dicebatur, quod ad eorum arbitrium non eſt ſtandum: quia ſemper dicerent offenſam manifeſtam: Super hoc ſcribit Papa Comitiſſæ, dicens, dum animam ſoluimus, nõdum dicimur ligauiſſe: propterea quod dicebãt canonici Carnoteñ. offenſam illam manifeſtam eſſe, non quæ iudici, nec quæ alij, ſed quæ ſibi tantum manifeſta videtur, ſed Papa dicit illam offenſam manifeſtam, quæ vel per confeſſionem, vel per probationem legitimam nota fuerit, aut euidentia facti, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari. Nota, quod non dicitur plenè reſponſum, cum reſponſio eſt obſcura, & ad plura poſſit referri. Item non eſt ſtandum confeſſioni alicuius in iure pro ſe facto. Item manifeſtum ponitur in prædicto capitulo pro notorio. Item manifeſtum dicitur tripliciter, ſcilicet confeſſione, probatione, facti euidentia.

f Allegatum] ſup. c. prox. quod continetur hic ī. ibi, nemini, &c. vſque ibi, quia verò. Bern.

ni liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis pro canonicis Carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere:& inf. ¶ Quia verò dum ansam [a] soluimus, nodum dicimur [b] ligauisse, propter hoc, quod eisdem canonicis (velut asseris)proponentibus [c] iliam offensam esse manifestam,nō quæ iudici,[d] nec quæ alij,sed quæ sibi tantummodo manifesta videtur:offensam illam nos rescribimus intelligere [e] manifestā,† quæ vel per cōfessionē, [f] vel ꝓbationē legitimè nota fuerit,aut euidentia rei,q̄ nulla possit tergiuersatione celari.

a Dum ansam.] Dicitur quandoque ansa auricula scyphi, vel vrcei, vel calicis, quæ manu tenetur, ff. de rei vend.in rem,§.2.hic dicitur ansa nodus cursilis,& facilis ad soluēdam,ita factus,quòd si rectè trahatur caput sili,omnimodo est solutus nodus: si malè trahitur: ligatus remanet,ita ꝙ tingit Papa in solutione quæstionis ꝓcedētis decretalis de offensa manifesta, q̄ modo hic soluit infra ius apertè.

b Dicimur.] Aperte se intelligētibus: vt à canonicis Carnotens.

c Proponentibus.] & malè.

[Gl. seq.iustificat textum,& obijcit,& soluit.

d Non quæ iudici.] Et hoc satuū erat dicere,ꝙ sibi credendū esset in præiudicium alteri⁹: Immo iudex secundum motū animi sui, & secundum sensum iudicare tenetur,sup. de consue.ad nostram,& sup.de renū.in pręsentia, & ī. de testi.in nostra, & 3.q.7.iudicet. & secū dū ꝙ sibi videtur. ff. de arbi. quale. dū tamen secūdum leges, & canones, in Auth. de iud. §. quia verò, col.6.in Auth.de defen. ciui.§. iusiurandum col.3. Sed videtur, ꝙ illud dicatur manifestum,quod iudici videtur,sicut illud dicitur probabile quod ut videtur, sup.de app.vt debitus. Respondeo, licet ad opinionem iura referatur,quid dicatur ꝓbabile,vt per hoc possit, & debeat appellationi deferri, ī.de appēlū ſpeciali, & ī.tit. proxi.sacro,ad fi.secus est in manifesto,illud enim proprie dicitur manifestum, quod nō eget probatione, 11.q.3. eorum, sed hic sumitur manifestum pro notorio, prout in fi.dicitur, & 2.q.1.de manifesta.

e Intelligere.] Ergo nos quoque sic intelligere oportet,ī.eo.venerabili.sic ī.de hære. cū Christus. quia interpretatio principis ius facit,ī.ti.proxi.inter alia.C.de leg.l.1.& vlt.1 Bern.

f Confessionem.] & per sententiam, sic ī.de cohab. cleri.& mulie.c.vlt.

¶ Idem episcopo, & Cantori Atrebatēn.

¶ *Verba priuilegiorum debēt intelligi,vt aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas, & idèo verbum, secundum, & iuxta,videntur apposita causatiue, non conditionaliter.h.d.Panormit.*

CAP. XV.

ABbate † S. Siluani Alciatēn.viam vniuersæ carnis ingressō, cū ciuisdē loci monachi elegissēt quēdam de ipsius ecclesię gremio in abbatē,& confirmationē electionis à Morinensi epō nequiuissent aliquatenꝰ obtinere, eā sede Apostolica petierunt.¶ Cęterum,procurator monasterij S. Bertini ꝓposuit ex aduerso, ꝙ cū secundum coram quo procurator S. Siluani electionem prędictam canonicè factam petijt confirmari:Sed procurator S.Bertini proposuit ex aduerso,ꝙ tam de consuetudine approbata,quam de speciali priuilegio Romanorum Pontificum, electio monasterii sancti Siluani debet de monasterio S. Bertini celebrari,vndè huiusmodi electio erat non immerito reprobanda, contra cōsuetudinem, & priuilegia sedis Apostolicæ attentata: & monachi Alciatēn. debebāt de iure compelli,vt de monasterio S.Bertini personā idoneā sibi eligerēt in abbatē:lite ꝓpterea orta,& testibus receptis,Papa depositionibus testiū diligenter inspectis, inuenit esse probatū, ꝙ à xl. annis, & ī. monachi Alciatēn. elegerunt sibi abbatē de monasterio S. Bertini, & cū quadā vice Guarinum monachū Alciatēn. eligissent,electio effectum habere non potuit, donec apud monasterium S. Bertini ꝓfessione facta post aliquātulū tpis,qñ placuit abbati,& monachis S.Bertini in abbatē S. Siluani extitit electus. Itē in priuilegijs Romanorū Pōtificū apparebat Alciatēn. abbatē de monasterio S.Bertini eligēdō.In priuilegio Paschalis Papæ ꝓtinebat:subrogationē abbatis penes monasteriū S. Siluani,apud Alciaten.iuxta præteriti tpis morē in vestra semper concedimus dispositione cōsistere:& in priuilegio Calixti Papæ hmōi capitulū inuenitur, Porrò iuxta Paschalis Papæ decretum, abbatis subrogationē penes Alciatenō aliunde,q̄ de monasterio vestro fieri Apostolica auctoritate ꝓcedimus. Ad illa rndebat à parte aduersa,ꝙ et si verū esset,ꝙ ī. prædictū tps de monasterio S.Bertini sp fuit Abbas Alciaten. assumptus, ex hoc tñ dici non poterat,ꝙ aliqua consuetudo quasi ꝓdicto iudicio fuisset obtenta, cū id q̄ dictū est de dicto Guarino,ꝓ bono pacis factū fuerit. Præterea,in priuilegio Paschalis dr.iuxta præteriti temporis morem: sed de more ꝓteriti tpis non fit fides,vndè ꝙ illud priuilegiū monasterio Alciaten.nullū ꝓiudicium generatur. Sed ꝙ hoc respondebat,ꝙ hęc determinatio,iuxta ꝓteriti tpis morē,& causalis, & cōditionalis pōt intelligi,& referri tā ad illud verbū concedimus,q̄ ad infinitiuū.scōsistere. Si.n determinet verbū illud ꝓsistere,ꝙ est impersonale,conditionalis intelligitur,& est sensus:Concedimus subrogationem abbatis S.Siluani in vestra dispositione consistere,iuxta præteriti tpis morem, idest,si mos ꝓteriti tpis talis fuit Si verò determinet verbū impersonale,causaliter dēt intelligi,& est sensus:Concedimus iuxta ꝓteriti tpis morē i.quia mos ꝓteriti tpis sic obtinuit,& ille est verior intellectꝰ, qa cū priuilegiū sit lex priuata,& lex ñ dēat esse obscura,sed certa,nec esset priuata,nisi aliqd indulgeret: ꝓfecto sic intelligēda sūt verba,vt res de qua agit,possit valeat q̄ fieri,qa aliꝰ priuilegiū inutile esset Præterea Calixtꝰ Papa determinatio nē illā dubiā remouit,dicēs,ꝙ electio monasterij S.Siluani nō fiat aliunde,q̄ de monasterio S.Bertini.His & alijs

† Vide l.Iulia. ff.de cessu.no.in l.q̄ mutuā,§.nō ideo.ff.mandat.gl.i l. amissione, §. pe.ff. de caduinunt.

† Cap.10 extin.3. cōp.

† Vide ī.eo. in his,super vlt. gl. & c. venerabil. in gl.vlt.Ioan. And.

aliſs diligenter auditis dominus Papa adiudicauit monaſterio ſancti Bertini huiuſmodi dignitatem, vt quoties vacauerit monaſterium ſancti Siluani, electio eiuſdem fiat de monaſterio ſancti Bertini. ita videlicet vt tanto diù monaſterium ipſum hac debeat prærogatiua honoris gaudere, donec ibi viguerit obſeruantia regularis, & perſonæ idoneæ inueniantur in illo, quæ poſſint in abbatem aſſumi. Nō confirmatio abbatis ſpectat ad epiſcopum. Item priuilegiū dicitur lex priuata. Item lex nō dēt eſſe obſcura, ſed manifeſta. Item priuilegium ſemper debet intelligi, vt aliquid indulgeat: alias deluſoriū eſſet. Item res de qua agitur, potius debet intelligi vt valeat quā pereat. Item aliqui tenentur eligere de aliena eccleſia & hoc ius ſcribi poteſt, ſed verum videtur ſi titulū habent qui præſcribunt. Item priuilegiū amittitur per delict.

dum approbatam cōſuetudinem [a] & priuilegia Romanorum Pontificū abbates Alciateñ. debeāt de monaſterio [b] ſancti Bertini ſemper aſſumi, huiuſmodi electio erat non immeritò reprobanda, vtpotè contra conſuetudinem diuturnam, & contra priuileg. ſedis Apoſtolicæ attentata: & Alciateñ monachi debeant † de iure compelli, vt de monaſterio ſancti Bertini perſonam idoneam ſibi eligerent in abbatem: & infra.

¶ Nos igitur depoſitionibus teſtium diligenter inſpectis, inuenimus eſſe probatum quod a quadraginta annis & infra, monachi Alciateñ abbatem ſibi de ſancti Bertini monaſterio elegerunt: & infra.

¶ Et cum quadam vice Guarinum Alciateñ. [c] monachum elegiſſent, eius electio robur habere non potuit, donec apud monaſterium ſancti Bertini profeſſione facta, poſt aliquantum † temporis, quando ſcilicet eiuſdem loci abbatu & conuentui placuit, in Alciateñ. extitit abbatē aſſumptus Ex priuilegijs quoque Romanorum Pontificum argui poterat Alciat. abbatem fore de ſancti Bertini collegio

eligendum: nam priuilegio Paſchalis Papæ huiuſmodi capitulum apparet inſertum: Subrogationem abbatis penes monaſterium ſancti Siluani apud Alciateñ. monachos, iuxtà præteriti temporis morem, in veſtra ſemper concedimus diſpoſitione perſiſtere. In priuilegio etiam Calixti huiuſmodi capitulum inuenitur: Porrò [d] iuxtà [e] Paſchalis Papæ decretū abbatis ſubrogationem penes Alciateñ. non aliundè, quam de veſtro monaſterio fieri Apoſtolica auctoritate decernimus. ¶ Ad hoc autem pars aduerſa reſpondit, quod ſi etiam probaretur quod infra prælicti temporis ſpatium [f] de monaſterio ſancti Bertini ſemper fuerit abbas Alciaten aſſumptus: ex hoc dici non poterat, quod conſuetudo aliqua quaſi contradicto ‖ † iudicio fuerit introducta, cum in memorati Guarini electione, pro bono pacis extra iudicium proceſſum taliter dignoſcatus: & infra.

¶ Præterea cū Paſchalis Papa ſubrogationē abbatis S. Siluani monaſterio S. Bertini iuxta morē præteriti tpis duxerit concedēdam, nec † de more p̄teriti tēpoꝛis fiat fides h

pertatē, vel forte quia non curauit, per 100. annos habuit ædificiū ruinam depreſſum non extollens illud, nunquid propterea dēt tibi ſeruitutem altius nō tollēdi? Certè nō, a nisi crederes te ius habere, quod præſumit ſi aliquādo prohibitus fuiſti interrumpere præſcriptionem: interpellare enim deberes ſeruitutem, ſi vti capere vis. ff. quemadmodū ſeruitus amit. Item ſi quis alium prohibuerit eum priuilegium dare, ordini dare ordine datē: datū vero loco, uel poſſeſſionibus q̄ ſunt ordinis, durat ēt remoto ordine. de relig. domi. c. a. de ſtatu monachorum recolentes. Ioan. And.

† Alias ita debebāt iure compelli.

a Cōſuetudinē.] Ex hoc videt q̄ ſit benè recipiendus talis libellus, peto ius eligendi rōne cōſuetudinis, ēt ſi cauſa alia ſiue titulus nō allegetur. ſic, ſ. de cau. poſſ. cum eccleſia & ſup. de elect. Cum manaſſ. commu. p. vēditor §. ſi conſtet. & ſ. de conſue. cum dilectus. quæ ſimilis eſt huic. 8. q. 2. ſeruitiū. ff. le aqua plu. arc. l. 1. § vl. & 9. q. 3. conqueſtus. 63. dd. q. 1. Sed ꝑ quia ex toto curſu tēporis non tollitur obligatio: ergo nec inducitur, ff. de act. & obligationum. §. placet & up. d. p̄ſcri. ſi diligenti. Solet circa ius eligendi ſufficit probare cōſuetudinē præſcriptam. De hoc dictū ē ſ. de cau. poſſ. cū ecclena. Dic vt ibi I.

b De monaſterio.] Sed cum ſeruitutē ſibi debēte dicat, quomodo petit, vt aliquid ſibi fiat, cum ſeruitus ponius ſit, ne aliquid fiat, quā vt aliquid fiat, ff. de ſeruit. quotiens. §. 1. Solu. iure cōi neceſſe habet eligere, ſed iure ſeruitutis debitæ petit ne aliundè eligat, quam de ſuo etiam monaſterio: vt in ſi. patet, & ita ne aliquid fiat petitur vel verius dicas, q̄ benè petitur iure ſeruitutis, vt aliquid fiat. ff. de ſeruit. vrb. & ū forte. §. 2.

c Alciaten. monachum.] Hoc modo benè probatur ſeruitutis poſſeſſio. i. quia prohibitio facta eſt, ne ille eligeret abbas, & admiſſa fuit, quia per hoc, q̄ prohibe-

bant, credebant vti iure ſuo, q̄ exigitur in ſeruitutibus licet enim vtaris, niſi credas te iure tuo vti, vt paratus ſis prohibere impedientem, non acquires ſeruitutem tempore. ff. de itin. actuque priua. l. vlt. arg. ff. quemadmodū ſeruitus amit. l. vlti. Quid enim ſi vicinus tuus propter pau-

a Nec reædificaſti niſi crederes te ius habere, quod præſumit ſi aliquādo prohibitus fuiſti interrumpere præſcriptionem: interpellare enim deberes ſeruitutem, ſi vti capere vis. ff. quemadmodū ſeruitus amit. ſi quis alium prohibuerit eum priuilegium dare, ordini dare ordine datē: datū vero loco, uel poſſeſſionibus q̄ ſunt ordinis, durat ēt remoto ordine. de relig. domi. c. a. de ſtatu monachorum recolentes. Ioan. And.

† In pleriſque antiqs codicib⁹ ita ꝑ: radictorio: iudicio, &c.

† Aliàs ita nec de more vel cōſuetudine, &c.

¶ Aliquantulum.

1 Vñ petere poſſū vt patiētē reſtifices vſque ad eum modū quo poſſis immittere ti gnum dixit Hoſt. illud ſpeciale in ſeruitute oneris ferēdi: vt ibi no. vl. fm cū hæc pete bēt hic ſi iure ſeruitutis, ſed ꝑ ſuetudinis & priuilegij: quia nec ſeruitutes acq̄runtur tēpore, ff. de ſeruit. l. ſeruitutes 3. in princi. Io. And.

Rrrr 5 vt ſpon.

vt ſpon.lar.§.& hoc inſuper. colli.9. Argu.contra, quia non videtur, ꝙ hoc requiratur in publico inſtro. 19. di. ſi Romanorum,& in Auth.vt fratrum filij, §. 1.colla. 9.& C.de dona. ſi ea quæ,ff. de dona.ex hac ſcriptura, ff.de admi.tuto chirographis. Ad hoc diſtinguunt quidam inter publica inſtrumẽta & priuata, vt in publico inſtrumento non ſit neceſſe probare vel exhibere illud ꝺ quo fit mẽtio licet i priuato fic. Sed alij dicũt,ꝙ ſi i priuilegio inſerti totus tenor alterius,nõ eſt neceſſe illud exhibere. Sed certè illud non ſufficit, quia ad hoc poſſet eẽ falſitas in bulla & in alijs.ſ. de priuile.cum olim. in fi. Alij ꝓbabili[a] ꝛ dicunt,ꝙ ſi auctoritate iudicis priuilegiũ vel aliquod reſcriptũ eſt renouatum,vel in alio priuilegio inſertum,nõ eſt neceſſè illud exhibere,ſecus ſi per tabellionem tm, quia pũblicatio facta curiæ iudice fidem facit,licet poſtea perdantur inſtrumenta; vt C.de teſta.publicati. Item quia iudex diligentius ſingula facit quam tabellio,qa non eſt credẽdum q̃ iudex ſine cauſæ cognitione aliquid faciat, ſicut veriſimile non eſt,ꝙ auferat alicuius legitimas exceptiones ſuæ,de offi.de leg.ex parte. Sed ꝓdictis omnibus obuiat. ſup. de re iudic. cum ſit er in fi.& ſup.de fi. inſtru.inter dilectos. Sed dicas, ſi cõſtat ꝙ inſtrumentum publicatũ ſit, coram iudice,non eſt neceſſe illud exhibere, niſi aduerſarius velit docere de falſitate illius,qa tunc debet exhiberi, licet primo impoſita ſit eis fides, niſi iuraverit,ſe illud perdidiſſe. C.de fide inſtr.viti. Io.

pet eius priuilegiũ et ſi milia,nullum ſuper hoc Alciatẽſ.monaſterio poterat præiudicium generari.

¶ Contra quod fuit ex aduerſo reſponſum, qđ hæc determinatio:ſecundum præteriti temporis morem: & cautalis,[a] & cõditionalis poteſt intelligi, & tã ad perſonale,[b] quam ad imperſonale[c] verbum referri. Si enim imperſonale verbum determinet,conditionalis intelligitur,& eſt ſenſus. Concedimus ſubrogationem abbatis ſancti Siluani apud Alciatẽſ.monaſterium in veſtra ſemper diſpoſitione conſiſtere,ſecũdum præteriti temporis morem: ideſt ſi mos præteriti tẽporis talis fuerit.† Si verò verbũ determinet perſonale, cauſaliter dẽt intelligi,[d] ut ſit ſenſus. Concedimus ſecundum præteriti temporis morem,ideſt, quia mos præteriti temporis ſic obtinuit ſubrogationem,& cætera. Hic autẽ ſenſus [e] rectior eſſe videtur: quia cum priuilegium ſit lex priuata,[e] †& lex non debeat eſſe obſcura uel capriоſa,[f] ſed certa & manifeſta: nec eſſet priuata, niſi aliquid ſpeciali-

ter indulgeret, profecto ſic intelligenda ſunt illa verba, vt res de qua agitur,valere poſſit potius [g] quam petire:maxime cũ ſupradictus C. Papa,qui eidẽ Paſchali è uicino [h] ſucceſſit, uerbis æquioribus vſus, determinationẽ illã ꝓrſus amouerit, ut ambiguitas tolleretur: & qđ dicebatur in cõceſſione Paſchali, ut videlicet ſubrogatio abbatis ſãcti Siluani apud Alciatẽ. in diſpoſitione abbatis et fratrũ ſancti Bertini ſemper exiſteret,ipſe mutauerit,decernens ſubrogationem ipſius abbatis nõ aliunde, quã de monaſterio ſancti Bertini faciendam. ¶ His igitur diligenter auditis,monaſterio S. Bertini adiudicauimus huiuſmodi dignitatem,ut quoties in Alciatẽſ. monaſterio abbatis electio imminet faciẽda, Alciatenſes , monachi de cœnobio sãcti Bertini perſonam idoneam [k] ſibi eligãt in abbatem:ita uidelicet,vt tamdiũ monaſterium ipſum hac honoris debeat prærogatiua gaudere donec ibidem [l] uiguerit obſeruantia regularis, ut idoneæ perſonæ inueniãtur in illo q † poſſint in abbatẽ aſsumi.

1 Et hoc placet Inno. & Ho.Io.And.

a Hinc ſ ꝙ tanta eſt iudicis auctoritas, ꝙ tacit valere, ꝙ aliàs non ualeret,ff ꝙ cũ factuto.l. 1. §.pe.in fi. ff. ꝙ mer[a] can. l.fi. de n i no. alt ꝓror. §.1. Io.And. † cõditionaliter. † fuit.

† Adde ꝙ no Bar.in l. ſi finita.§.ex hoc ſ.dicto. ff. de damn.inſe.

a Cauſalis & conditionalis.] Vt hęc dictio,ſecundum: accipiatur pro quia vel pro ſi.[Ber.

b Ad perſonale.] ſcilicet hoc verbum, concedimus.

c Imperſonale.] ſ.hoc verbum,conſiſtere.

d Senſus]ſ.quod referatur ad perſonale.

e Lex priuata.]diſt.3.priuilegia.

f Capriola.]diſt.4. erit autem. vnde ſtatutum fuit, vt ꝙ conſequentiam litterarũ ſcriberetur lex.C. de vet. iu. enu.l. 1.in fi.ff ad mu.l. 1.in fi.Ber.

Glo.ſeq.allegat.10.concor.& tria contraria.

g Valere poſſit potius.] Simile. ff. de vſu & habi. diuus,in prin.ff.de reb. du.quoties. ff. de ſer. ſi cui. & l. ſeq.ſ.de priuil.in his.16.q.4.c.1. & 12.q.2.ſi quos.& q. 3.quia ſup.de conuer.coniuga.quidam.ar.ſup. de fi. inſtru.inter dilectos. Arg. contra. ſup.de offi. deleg. cum ſup.& ff.de iure codi cil l.1.& ff.de hæred. inſti.quoties. Ber.

h E vicino.] ideſt proxi. Ber.

i Alciatẽ.monachi] vide qualiter Papa ꝓnuntiat & ſecundum priuilegium,& ſecundum ius cõmune: ſecundum ius cõmune adiudicat electionem ipſi capitulo S.Siluani Alciatẽſ. ſecundũ priuilegiũ vt eligãt de monaſterio ſancti Bertini:& ſic habent electionem,ſed nõ liberã, quia nõ eligũt vndecunque voluntẽ ſed reducitur priuilegiũ ad ius cõe, ſup.de cõſtue. cũ dilectus. Io. K Perſonã idoneã.] Et ſi hoc no eſſet dictum, tamẽ ſubintelligebatur, ſup. de elec. cauſam quæ.ff.de ſeruit.ſi cui. & pater concedens vxori vt filiã communem cuicũq; voluerit copulet,non tñ intelligit vt cã copulet tutori.ff.de rit. nup quanquam. Ber.

Glo.ſeq.arg.ad duo. ad primũ all.duas cõ cor. ad ſecũdũ octo q̃ rit,arg.pro,& ſoluit.] Donec ibidẽ.]Ar. ꝙ ſi priuilegium det alicui monaſterio,] ꝺſtructo monaſterio, ꝺſtruet & priuilegiũ ar.16.q.7.& hęc ſcripſim[a] 25 q 2.§.vlt.in fi.leẽ ar.ꝙ ceſſante cã ceſſat priuilegiũ.ſ.ꝺ dec.ſuggeſtũ.& 16 q. 1.gñaliter,C. de teſtim.l.vl.& Inſt. de auctori.tuto.§.vl.& iſt. de pupil.ſubſt. §.quæ rõne 63.di.6.qa ſãct. §.verũ,& 61.di.c. ſtatuim[a].§ his oib.ſ.de vi.& ho.cl.c.vl. & ſ. de no. ope. nũ.cũ ex inuicto. Sed pone, ꝙ null[a] reperiat idoneus ĩ monaſterio S.Bertini dũ vacat monaſterii Alciatẽſ.vel ꝙ ibi ñ obſeruet obſeruãtia regularis:ſi eligat de alio monaſterio, nunqd ſit eis ꝓiudiciũ,quo minus teneãt eligere in alia electione ꝺ monaſterio S.Bertini,ũ ꝓſona è idonea,vel obſeruantia è reformata:ꝙ ꝓiudicet eis,ſ. ar.ſ.de cõſt.cũ venisẽt & ſ. de reſc.cõſtitutus quia vnico actu ꝓdit priuilegiũ,vt ibi ꝺr:& hæc ĩra ẽt multũ facere uſ ad hoc.Sed nõ credo, ꝙ fiat ꝓp hoc,ꝓiudiciũ.cũ poſtea aliquis erit idoneus. ar.ſ.de ele.quia diligentia.& ff.de ſeruitu.ruſti ꝓ ito.&

[a] Ita & de his qui nuda voluntate per 210 ar.nec.de certo loco ꝓlatum elegiſſent, non ſic cum canonici admittunt extraneos ad ſelectiones .] ed cum pro reſtitutione : quia tunc illi ſibi poſſeſſionem acquirit,quam & canonici tradere videnſ, quod non eſt in alio caſu, ſecundum Pet.Io. And. † Aliàs ita: quæ poſſunt, &c.

Attri-

Attilicinus, & hæc littera non contradicit, quia nō priuantur niſi cum perſona nō inueniretur idonea, vel ordo regularis nō viget, ſed ceſſante cā illa, priuilegiū locum habet ar. C. de cur. fur. l. pen. & ī. tit. proxi. duob. ſecundum vnum intellectum, & melius ī. de off. dele. prudentiam. §. 6 Sed pone, ꝙ ille electus vixit 40. annis nunquid præſcriptum eſt contra priuilegium? Vī ꝙ ſic, ī. de priui. accedentib. ī. de cauſa poſ. cum eccleſia. à contrario. 1 nec adhuc credo, ꝙ perdant priuilegiū, quia non pōt vti illo tpe priuilegio, vndè non obeſt ar. l. prædictæ, & l. Attilicinus, quia priuilegium nō perditur niſi per abuſū. Vel ſi vis dicere, ꝙ currit præſcriptio, reſtituuntur ex clauſula generali ff. ex q. b. cau. maior l. 1. qd innoitur in l. & Attilicinus, ſecus vī ſi ibi non viguit obſeruantia regularis, q̄a culpa illorum corrigit & culpa imputetur, contra vī, ꝙ delictū ipſorum non debet tollere priuil. monaſterij 10. q. 1. eſpm. B.

1 Et ī. de ꝓben. cum de beneficio. li. 6. Io. And.

‡ Ca. 1. eo. ti. in 4. comp. Et de intellectu primæ partis plenè Albertinus tracta. de agnoſ. affer. cath. & hæret q. 4 9.

‡ Dictio, eorū, deeſt in antiquis codicib. & in oibus Vaticanis, in quo rū pleriſque legit ita: ſeu defendūt errorem ſuā.

SVper.] Tria ſunt dicta: Secundum ibi, Præterea. Tertiū ibi, Cum autem à legato. Abbas Siculus.

¶ Idem Comiti Tholoſan.

¶ *Dicit qui dicuntur hæretici manifeſti: ſecundò quę ſint pedagia, guidagia, & ſalinaria interdicta: tertio dicitur quomodo intelligitur præceptum factum laico, quòd de ſe conquerentib. in eccleſiaſtico foro reſpondeat. h. d.*

CAP. XXVI.

SVper quibuſdā mandatorum articulis: & inf. ¶ Tua deuotio poſtulauit à nobis, qui ſint dicendi hęretici manifeſti. Super quo tibi duximus reſpondendum, illos intelligendos eſſe manifeſtos hæreticos, qui cōtra fidem catholicā publicè prædicant, [a] aut profitētur, ſeu defendūt [b] eorū† errorem, vel qui coram Prælatis ſuis cōuicti sūt, vel cōfeſſi, vel ab eis ſententialiter condemnati [c] ſuper hęretica prauitate: quorū bona propria confiſcantur, [d] & ipſi iuxta ſanctiones legitimas puniuntur. [e] ¶ Præterea cū pedagia, [f] guidagia, ſalinaria tibi legatus interdixerit memoratus, auctoritate Apoſtolica duximꝰ declarandum, illa eſſe pedagia, ſalinaria, guidagia interdicta, quę non apparent Imperatorum, [g] vel Regum, vel Later. † cōcilij [h] largitione conceſſa, vel ex antiqua conſuetudine à tpe, cuius non extat memoria, [i] introducta: & inf. ¶ Cum aūt à legato receperis in mandatis, vt de te cōquerentib. ſecundum ſuum, vel alterius legati, ſeu iudicis ordinarij, vel delegati, iuſtitiā exhiberet: Comes Toloſanus petijt à Papa, qui dicerentur hæretici manifeſti, & quæ dicantur pedagia, guidagia, & ſalinaria interdicta, & qualiter tertium capitulum ſit intelligendum. Ad primum reſpondet Papa, quòd illi dicuntur hæretici manifeſti, qui cōtra fidem catholicam publicè prædicant, aut profitentur, ſeu defendunt eorum errorem: vel qui coram Prælatis ſuis conuicti ſunt de hæreſi, vel confeſſi, vel ab eis per ſententiam condemnati de hæretica prauitate: quorum bona propria confiſcantur, & ipſi ſecundum leges puniuntur. Ad ſecundum mandatum reſpondet, quòd illa pedagia, guidagia, & ſalinaria dicuntur interdicta, quæ non apparent Imperatorum, vel Regum, vel Lateran. Concilij auctoritate conceſſa: vel quæ non apparent introducta ex antiqua conſuetudine à tempore, cuius non extat memoria. Tertium mandatum, ſcilicet vt de ſe conquerentibus ſecundum arbitrium ipſius legati, vel alterius, vel ordinarij, vel delegati iuſtitiam exhiberet, ſic eſt intelligendum, vt videlicet in omni cauſa, quæ ratione perſonarum, vel rerum ad eccleſiaſticum forum pertinet: & ſuper omnibus capitulis, quæ pro pace ſeruanda ſtatuta ſunt per ipſum legatum, vel auctoritate Apoſtolica ſtatuenda, item viduis, pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus, in his omnibus teneatur in iudicio eccleſiaſtico reſpondere. Nor. hic quis dicatur hæreticus manifeſtus. Item bona hæreticorum confiſcanda ſunt. Item ſolus Rex, vel Imperator poteſt inducere pedagia. Item conſuetudo cuius non extat memoria, ius ſiue priuilegium inducit. Item verbum generale reſtringitur. Item ratione perſonæ, vel rei fortitur quis forum. Item cauſæ vi duarum & miſerabilium perſonarum ad eccleſiaſticum forum ſpectant.

a Publicè prædicant.] Et iſti euidentia rei notorij hæretici ſunt, cum eorum factum nō poſſit aliqua tergiuerſatione celari. iſtis. n. modis qui hic enumerantur, manifeſtum quod probari debet, redditur notorium. ſupra eo. cum olim, ſup. de cohab. cler. & mulier. c. vlt. b Defendunt.] Et iſti defenſores hæreticorum ſunt excommunicati, ſupra de hęret. excommunicamus, §. credentes. & tales damnabiliores ſunt quā ipſi hæretici. 24. qō. 3. qui aliorum. Et eſt ad hoc arg. C. de his q̄ latron. occul. l. 1. & 2.

† Latera. concilij ſub Alex. 3. c. 11.

c Condemnati.] ſupra de hæreticis, ad abolendam. d Confiſcantur.] ſupra de hæreticis excōmunicamus 1. reſpon. 2

§ De cōfiſcatione bonorū hęreticorum vide cum ſecūdū leges de hęre. li. 6. & Zāchinum tract. de hęreti. 25. & ibi notata.

e Puniuntur.] per iudices ſeculares, etiam ſi clerici fuerint prius à ſuis ordinibus degradati, præſente iudice ſeculari, qui ipſos recipit in ſuum fœtum. ſupra de hæret. ad abolendam. §. 1. & capitu. excommunicamus, 1. reſpon. de quorum notatur pœna. ſupra de hæret. cap. pęn.

f Pedagia.] Pedagia dicuntur, quæ dantur à tranſeuntibus in locis conſtitutis à principe, vt hic ſequitur. Guidagia dicuntur, quæ dantur pro ducatu per terram alicuius, vt ſecurus vadat. Salinaria dicuntur, quę dantur pro ſale: omnia iſta dicuntur portitoria, C. de vec. & commiſſ. 3. nec danda ſunt illa, niſi cum in negotiationis cauſa aliquid portatur, ſecus ſi ad propriam vtilitatem, vel ad vtilitatem fiſci aliquid feratur. C. eo. ti. vniuerſi. Io.

g Imperatorum.] Solus igitur princeps hoc poteſt conſtituere, ſed non ciuitas. C. no. vt. inſti. non poſſ. l. 2. & 3.

h Lateranen. Concilij.] ſup. de hæreticis innouamus quæ eſt Laterañ. concilij.

i Non extat memoria.] Nota diligenter, quòd illa conſuetudo, cuius non extat memoria, ius ſine priuilegium inducit, ff. de aqua quotidiana & æſtiua hoc iure §. ductus. ff. de aqua quot. plu. arc. l. 1. §. vlt. tertia q. 6. hoc quippe non obſtante quæſtione 3. c. quæſtus & 65. diſtinct. nos antiquus. & C. de teſtam. teſtamenta, & per hoc videtur quòd cum tali conſuetudo ius inducat, non ſit neceſſe titulum allegare, licet hoc requiratur quandoque in conſuetudine 30. annorum. De hac materia dictum eſt ſup. de conſuet. c. vlt. Item arg. quod per mandatum generale non prohibentur niſi illicita. 33. quæſt. 2. quos Deus 11. q. 3. quod præceſſos. ff. de iure patro adigere, in fi. Io.

a Delegari arbitrium.] Propter hoc verbum facit ad titulum quod hic declaratur.

b Intelligendum.] Vide qualiter interpretatur generale mandatum restringendo illud sic sup. de iureiur. ad nostram 2.

c Personarum vel rerum.] quia 1 comes cõuenitur hic: licet habeat superiorem in temporalib. s. regem Franciæ, tenetur respondere in iudicio ecclesiastico ex mandato legati in omni cã, quę p tinet ad forũ ecclesiæ: siue rõne personarum, quæ sunt de iurisdictione ecclesię, siue rõne rerum spiritualium, quæ sunt in iurisdictione iudicis ecclesiastici. Item viduis, & pupillis, & orphanis, & miserabilibus personis, & pro pace seruanda.

1 Hæc gl. & duæ sequentes impressę sunt iuxta ñ dẽ veterum exẽplariũ: nã in vulgatis librisalio ordine referuntur. eadẽ tamẽ manet sñia, & etiã verba.

d Rerum.] cũ res, de qua quæritur, est in sua, i. est, in ecclesiæ iurisdictione, ratione rei furtiue, quis forum, supra de for. compe. laue. & c. vlt.

e Personarum &c.] de iurisdictione ecclesię: qui actor forum rei sequitur 1. de fo. cõpet. cum sit gñale, & 11. q. 1. experiẽtiæ, & ca. seq. & Comes est hic reus; & subest in hoc ecclesię.

e Pro pace &c.] quia hoc pertinet ad ecclesiam, sup. de iudicijs. nouit.

f Viduis.] Ex hoc videtur, quod ratione causæ ad ecclesiam spectet. argu. contra. supra de donatio. inter vir. & vxo. nuper. & sup. de fo. compe. ex tenore, & hic. Dic vt ibi.

ordinatij vel delegari arbitrium, iustitiam exhiberes: hoc taliter intelligendum b esse cẽsemus, vt in omni cã, quæ rõne personarum c vel rerũ, d ad ecclesiasticum forum pertinet, ac super vniuersis capitulis, quæ pro pace feruenda sunt per dictũ legatum statuta, vel auctoritate Apost. statuẽda: item viduis, pupillis, orphanis, & personis miserabilib. tenearis in iudicio ecclesiastico rñdere.

¶ Idem episcopo Parisien.

¶ *Clericus traditur curiæ seculari, quia degradatur seculari potestate præsente, cui denuntiatur, vt in suum forum illum recipiat. h. d. vsque ad §. pro illo.*

CAP. XXVII.

†NOuim' expedire, vt verbũ illud, p in antiquis g canonib. & in nõo decreto cõtra falsarios edito cõtinet, videlicet, vt clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus, seculari tradatur curię puniẽdus, apertius exponamus. Cum. n. quidam antecessorũ nõrũ super hoc cõsulti diuersa responderint, & quorundã sit opinio à plurib. k approbata, vt clericus, q pp hoc, l vel aliud flagitium m graue, nõ solum damnabile, sed dãnosũ, fuerit degradatus, tãquã exutus priuilegio clericali, seculari foro per consequentiam applicet: cũ ab ecclesiastico foro fuerit proiectus, eius est degradatio celebrãda seculari ptãte præsente, ad pronũciandum eidem cũ fuerit celebrata, vt in suum forum recipiat degradatũ: & sic intelligitur tradi curiæ seculari: p quo tñ debet ecclesia efficaciter intercedere, n vt citra mortis periculum, circa eum sñia moderetur.

¶ *Ille §. non facit ad titulum, sed ponit gratiam, secundum quosdam.*

¶ Pro illo verò falsario scelerato, quem ad mandatum nr̃m capi fecisti, hoc tibi duximus cõsulẽdum, vt in perpetuũ carcerem, ad agendã pñiam ipsum includas, o pane doloris, p & aqua angustiæ sustentandum, vt commissa fleat, & flenda vlterius non committat. No hic quomodo intelligi debeat verbũ illud, clericus degradatus, &c. Item ecclesia sanguinem defendit. Item pœnitentia est flere commissa, & flenda vlterius non committere.

g Antiquis canonibus.] 11. q. 1. si quis sacerdotum, & 3. q. 4. clericus.

h Decreto.] supra de cri. fal. ad falsariorum. Ber.

[Glosia sequens erat per quæstionem, & ponit opi.

i Tradatur.] hoc intellige de illo qui penitus est incorrigibilis, nec obstat sup. de iudic. at si clerici, in fine, & de illis qui deprehenduntur in maiori crimine, puta hæresi, & crimine falsi, supra de hære. excommunicamus, primo respon. & cap. penul. & supra de crim. fal. ad falsariorum, & in casu, vndecima quæst. prima, si quis sacerdotum. Quidam tamen casum vltimum intelligunt, si fuerit incorrigibilis, & benignus est talis intellectus, vt supra de iudic. cum non ab homine, alias non debet quis statim post depositionem tradi curiæ seculari puniendus.

† Ca. 1. e. tit. in 4. cõp. De degradatione quæ liter hæ faciẽd., vide concilium Tridẽ. sess. 13. de reforma. ca. 4. & doctores, & præsertim Albertinum in c. j. de hæret. li. 6. & c. degradatio. de pœnis l. 6.

N Ouimus ex, edite.] Diuiditur: Nam primò præmittit quæstionem iuris, quam soluit tibi. Cum. n. Secundò, ad cautam facti respondet tibi, Pro illo. Abb. Siculus.

CASVS. Episcopus Parisien. de mandato Papæ fecit capi quendam falsarium litterarum Apostolicæ sedis, consulens Papam quid de ipso falsario sit agendum: antequam Papa ad quæst. nem respondeat, vult exponere verbum illud quod in antiquis canonibus, & in decretali sua contra falsarios edita continetur, videlicet, vt clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus, seculari tradatur curiæ puniendus. quidam antecessores Innocentij super exp solitione illius verbi consulti, diuersa dixerunt, & q eorum opinio à pluribus fuit approbata, qui dixerunt, clericus qui propter hoc flagitium, ve aliud fuerit degradatus, tanquam exutus priuilegio clericali, seculari foro per consequentiam applicatur, cum ab ecclesiastico foro sit proiectus: sed Innocentius apertius exponit verbum illud hoc modo: degradatio illius celebranda est seculari potestate præsente: & est nunciandum eidem, vt cum degradatio fuerit celebrata, in suum forum recipiat degradatum: & sic intelligitur tradi seculari, & ecclesia pro illo intercedere debet, vt citra mortis periculũ sententia moderetur. Vltimo respondet ad quæstionem, vt falsarium illum, quem episcopus de mandato suo capi fecit, in perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam includat, pane doloris, & aqua angustiæ sustentandum, vt commissa fleat, & flenda vlterius non committat. No hic quomodo intelligi debeat verbũ illud, clericus degradatus, &c. Item ecclesia sanguinem defendit. Item pœnitentia est flere commissa, & flenda vlterius non committere.

k A pluribus.] licet fit à pluribus approbata, tamen stabimus ei quòd Papa hic dicit, vt expressè tradatur, & non per consequentiam.

l Hoc.] scilicet vitium falsitatis. Bern.

m Aliud flagitium.] puta hæresim.

n Intercedere.] 18. q. 4. rerum. C. de his qui ad eccles. confu. l. præsenti. arg. intercedere dico precibus, non per excommunicationem. Ber.

o Includas.] Magis rigidè cum eo agitur supra, de crimin. fal. ad falsariorum, sed hic hic Papæ placuit.

p Doloris.] 23. q. 4. Guilisarius.

a Noa

a Non committat.] Hæc eſt vera penitentia. de pœ. d. 3. in prin. & expone, nõ committat. i. propoſitum & voluntatẽ habeat ſimilia de cætero non cõmittere: quilibet. n. qui accipit pœnitentiam, illius propoſiti, & voluntatis eſſe debet, alias non eſſet pœnitentia.

v Hæc ſnia gl. vera eſt & catholica; cõcil. Trid. ſeſ. 14. c. 4. de cõtritione, adde D. Tho. 3. p. q. 85. ar. 3. & qõ. 90. ar. 4.

Dilecto filio.] In prima parte recitat tenorẽ indulgẽtiæ: In ſecũda declarat illam ibi, Auctoritate. Abb. Sic.

b Dilecto.] Archiepũs Tyruneſi cõtrouerſiam hẽbat cum Venetis, & procurator eorũ ſup eccleſia S. Marci de Tyro a cã cõmiſſa fuit: pro Innocentij ad petitionẽ archiepi: Veneti citati legitimè non venerunt: vndè archiepus miſſus fuit in poſſeſſionẽ illius eccleſiæ cũ rei ſeruãdę: archiepo deinde abſẽte ex cã neceſſaria, iſte Iacob. procurator Venetorũ volebat recuperare poſſeſſionẽ, & ſtare iuri: ſed quia archiepus abſens erat cã, nõ potuit eã rehabere: vndè Papa indulſit illi procuratori vt lapſus anni nõ obeſſet, quo minus poſtea recuperare poſſet poſſeſſionẽ: archiepus poſtea hoc audiẽs, dubitabat, an per talẽ indulgẽtiã poſſet ille recuperare poſſeſſionẽ eccleſiæ qñcũq; etiam poſt annum, cum ſimpliciter in ipſa indulgẽtia diceretur, q de cætero ei lapſus anni non obſtaret, quo minus poſſeſſionem recuperaret: vndè ipſe ſignificauit Papæ: quod a tempore indulgentia conceſſæ tũ temporis effluxerit, quod faciebat ei ad veram poſſeſſionem, ſecundum concilium generale, annus: vndè timebat archiepiſcopus, q indulgentia præiudicaret ei viam ad veram poſſeſſionem etſi forte tps ipſum ante præfatã conceſſionem non effluxerat quare quæſiuit a Papa interpretationem illius indulgentię: & Papa reſpondet, q non fuit intentio ſua ius auferre, quod ei competebat ex poſſeſſione quam habuit ante abſentiam, vel ẽt poſt reuerſionem: & ſibi imputet pars aduerſa, ſi negligens fuit, ſiue ante, ſiue poſt reditum archiepiſcopi: quia ceſſante impedimento abſentiæ ipſius archiepiſcopi, conueniendi ipſum habuit facultatem. Ber. No. quid non intendit dominus Papa per indulgentiam alij præiudicare. Item negligentia procuratoris nocet domino. Itẽ currit tps ei qui agere poteſt. Item contra illum qui abſens eſt ex cauſa neceſſaria, non proceditur. Item ceſſante cauſa ceſſat effectus.

[Glo. ſeq. tractat de multiplici abſentia.]

c Neceſſaria.] puta cauſa reipublicæ: forte in ſeruitio Romanæ Eccleſiæ, ſ. de dila. c. vlt. vndè ſibi imputari non potuit; nec debuit. Idem etiam contingit, ſi quis eſt abſens ex cauſa probabili: quia non fit reſtitutio ſpoliato, ſupra de offi. deleg. conſultationibus, ſi verò fuiſſet abiens contumaciter, vel ex voluntaria cauſa, tunc facta denuntiatione ad eccleſiam, ſuam mitteretur iſte procurator Venetorum in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, ſicut archiepiſcopus primò fuit miſſus propter contumaciam procuratoris quousque veniat archiepiſcopus, & vterque iurabit de ſuis expenſis, & fiet hinc inde compenſatio expenſarum, & ſatisfactio ei qui plus expendit. Quando quis reſtituatur ex cauſa probabili & neceſſaria, vel probabili tantum, vel neceſſaria tantum, notatur 2. q. 6 c. biduum, ¶. ſi aduerſus eb ſentem, ¶ ſed hic non habet locum, quia non agitur de reſtitutione tali.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit.

d Indulſimus.] Sed nonne de iure cõi poterat ipſe procurator interrumpere annalem ꝓſcriptionem, offerendo cautionem in præſentia Papæ, licet archiepus eſſet abſens? Certe ſic. ſ. de off. ord. paſtoralis, ſ. de eo qui mit. in poſſ. cauſa rei ſeruandæ cum ſimil. & 16. q. 3. c. placuit. ¶. pœterea cuius, quid ergo indulſit ſibi Papa? parũ vel nihil, niſi quia ſolet plus timeri, & c. 23 diſt. quanquam & ſ. de hæreticis, ſi aduerſus, qñque. ſ. ius cõmune conceditur, ſ. de iureiurand. & ſi Chriſtus, in fin. ſed archiepiſcopus timebat, ne abſorberet ius ipſius, vt quandocunq; vellet recuperare poſſet poſſeſſionem.

e Concilii generalis.] ſupra de do. & contum. contingit.

f Declaramus.] talis declaratio ius facit, C. de leg. fi. vlt. Ber.

[Glo. ſeq. notat duo.

g Intentionis.] No. quod recurrendũ eſt ad intentionem concedentis priuilegium, ſiue beneficiũ, ſ. de pb. c. vl. & c. cũ cãm. Itẽ hes hic, quod Papa non intendit ius alterius per ſuam indulgentiam derogare ſ. de vſu pal. ex tenorem, & ſ. de off. ord. licet 9 q. 3 conqueſtus. & 11. q. 1. peruenit, & 5. d. archidiaconum Florẽtinum & ſ. de conſue. cum olim. & hoc iõ, quia nemini cõſulendũ eſt cum alterius iniuria, 22 q. 2 primum, ff. de oõd. indnam hoc natura, & 14. q. 5 denique, & C. de emen. li. nec auus, & reſcriptum, quod in totum abſorbet ius alterius, non tenet C. de preci. Imper off. quoties, vndè iſta indulgentia intelligendã eſt ne alterum lædat, & reducitur ad ius commune, vt ſupra. eo. abbate, & ſ. de conſuet. cum dilectus.

h Ex futura.] Et ita tps abſentiæ ex neceſſaria cõ ſubducitur de medio, & continuatur 4 tps præſentiæ ante abſentiam, & poſt reuerſionem cõtinuatur tps præſentiæ, ſiue ẽt ſit primũ, medium, vltimumvè. C. de reſt. mil. q tps militiæ, ſi ex qui. cau. ma. nec nõ, ¶. ſi quis ſæpius, & l. ſed & ſi g ꝓrogẽ. ¶ ſi ſeriæ, & ¶. quoties v. g. archiepus fuit præſens poſt miſſionem in poſſeſſionem per 6. menſes, poſtea fuit abſens per alios ſex vel quatuor poſt reuerſionẽ hẽbit ſex menſes, in quib. procurator Venetorũ adhuc poterit recuperare poſſeſſionem: & tps illud medium ſubducitur de anno: & ſi poſtea per illos ſex menſes negligẽs fuerit Venetorum procurator, ſibi imputabit, quia vltra ius non auditur ſuper poſſeſſione, ſi medio tpe non poterant ſic tps vacantis eccleſiæ ſubduciur de præſcriptione, & continuantur tempora extrema, & tempus ſchiſmatis, ſ. de præſcrip. de quarta, c. auditis, & c. cum nobis.

i Negligens.] Sic ergo negligentia procuratoris nocet dño. Qñ imputetur factum procuratoris, & quando non,

¶ Ide Vinc. Ion. & Hoſ. ſed Goff. & Phi. Iudicentes per oblationẽ cautionis interrumpi annalem præſcriptionẽ: ita quod poſt reditũ erit neceſſarius nouus integer annus, puto dictum gl. verũ. vbi nõ eſt interrupta præſcriptio per cautionis oblationẽ: ſed ſolũ impediſſe curſum præſcriptionis per indulgentiã Papalem: & idẽ ſi alias de iure cõi. Secũda verò op. vera, vbi interrupta eſt præſcriptio. Io. A.

¶ Et ſi de in inte. reſt. l. vl. Azo i ſũma. ex quibus cau. ma. i ſi. Gui. in ſpe. 2. p. de reſtin int. ¶. 2. verſ. diximus, & ſeq. Io. And.

2 Sed m Hoſ. erat qõ de eccleſia ſancti Marci de Venetijs, inter archiepiſcopum ex vna parte, & plebanum ex altera cui Veneti aſſiſtebant. vt in dec. accedẽs, vt lite nõ cõteſt. Io. An.

† Hoc eſt, cõcilij gñalis ſub Inn. 3. c. 40.

† Competebat.

non,dſ ĩ.vt li.non rem.ad hoc,ſibi ergo imputet,quia non egit cum tps habuit, ſi. C.de probat. ex perſona. C.de diuiden. tut.l.vlt. ff. de his quæ in frau. cre. cum pupillus,& C.de his qui à non do. ma.l.vlt.in fi.& ĩ. vt li.non cont. qm̃ 1.reſponſo.& ĩ.de reſc. ſi autem, & c.plerunq;. & tñ po tuit,noluit,ĩ. de of. deleg.cũ ſuper.Ber.

a Impedimẽto ceſſante.] Ceſſante cã ceſſat effectus, de hoc plenè dſ ĩ. de renun.poſt translationé, ĩ. de iureiur. & ſi Chriſtus.ad fi.

CVm inter vos.] Primò ponitur q. 1. & eius deciſio per Inn.Scdò ponit 2.qõ. & eius deciſio p eundem Inn. Tertiò ponit tertia qõ, & deciſio per Honorium. Secunda. ibi, Verum. Tertia: ibi, Ac capellani. Abb. CASVS. Inter Priorẽ & clericos ſanctorũ Ioannis,& Pauli Tudertineñ. ex vna parte,& abbatem S. Petri Spoletañ diœceſis ex altera,ſuper tertia parte oblationum capellæ S.Hilarij pertinentis ad dictum abbatem qõ vertebatur, receptis probationib. in quæſtione illa probatũ fuit ex parte Prioris,& clericorum S. Ioannis & Pauli, qp p 40. annos & amplius tertiã partẽ oblationum p̃dictæ capellę ipſi receperãt: & qp Prior commiſerat clericis inſtitutis per abbatem de Monte,& nuncijs illius eãdẽ tertiã colligendam: p̃p quod Inn.Papa adiudicauit ipſã tertiã eccleſiæ ſanctorum Ioannis,& Pauli,ſtatuẽs, vt priori liceat per eoſdem clericos tertiã illam colligere ſicut fuerat conſuetum: poſtmodũ verò ſacerdos prędictę capellę afferebat oblationum noie non cõtineri ea, quę ipſi capellæ in feſtiuitate oĩum ſanctorum mittuntur, vel portantur ad illam,& q̃dam alia de quib.oib.tertiã illam Priori denegat exhibere: de alijs noie tertię perſoluendis pro rata partis contingentis Priorem retinere volebat ad expẽſas neceſſarias faciendas ipſi capellæ reficiendæ:idem Inn.de omnib.ſupradictis integrę per ſolui voluit & mandauit tertiam portionẽ: Ad hæc tertiò dicebãt capellani dictæ capellæ, quod decimæ,primitiæ, vel eã, quæ offeruntur ſacerdotibus pro Miſſis mortuorum,& quædam alia quæ ſequuntur,non continebãtur nomine oblationum: vndè de illis nolũt dicto Priori tertiam partem perſoluere: ſuper his cã delata fuit ad Honorium Papam:ipſe verò auditis & intellectis prędictis oĩbus ſtatuit, vt per clericum Prioris in eadẽ capella inſtitutum de oib. p̃dictis,& alijs oblationib. quacunq; titulo ad capellam illã peruenerint, ſine aliqua diminutione integrè tertia portio Priori & clericis p̃dictis p ſoluatur. No. qp nomẽ oblationũ generale eſt ad oĩa, quæ quocunq; titulo ad eccleſiã p̃ueniunt.

b Per 40. annos.] Vñ legitimè p̃ſcribitur illã tertiã oblationum q̃a quadragenalis præſcriptionẽ collectio nẽ.16 q 3. placuit. § quas actiones ſub illo §.poteſt,& ĩ.de præſcri.de quarta,& c.ad aures.

c Amplius.] Hæc additio admodicã quantitatem refert, ff. de ver. ſig. hæc additio,& licet ad modicam referatur, tñ ſi ponatur in libello debet exprimi illud amplius ĩ.de dila.c. litteræ. d Neceſſarias.]Sed nõne iuſte mouebatur iſte ſacerdos, ſi volebat retinere expenſas neceſſarias pro fabrica capellæ quia quarta decimarũ ad eccleſiæ falricam deputat] vt no. q. 3. vnio, & nullus cas? ſ iteruenire põt, qui hoc genus expẽſarũ impediat,ff tã. erect.fundus q dotis, ff.de per har.ſi a domino,vel à patre,§. vl Quare ergo ĵſtũ iudicauit Papa? Dicunt quidam.qp illà fuit ratio, quia in decimis non deducuntur expenſæ, ĩ. de deci. cum homines,& c.tua nobis, & capitulo paſtoralis, Illa eſt ratio potior,quia tertia iſta integraliter præſcripta eſt, vndè integraliter debet ſolui,& onus fabricę incumbit capellano,de alijs partibus, vt ſim.ſupra de præſcrip.de quarta.Ber.

e Oblationum nomine.] Ob hoc ponitur in titulo, quod verbum recipit interpretationem, vt infra ſ.quitur.

in ſua iuſtitia proſequendam: cum abſentiæ tuæ impedimento ceſſante, a conueniendi te habuit facultatem.

¶Idem Priori,& clericis ſancto rum Ioannis & Pauli Tudertiñ.

¶Oblationis nomine intelligitur quicquid offertur eccleſię, quocunq; modo in Miſſa, vel extra,& i eccleſia, vel extra.

CAP. XXIX.

CVm inter vos dudũ ex parte vna, & abbatem S.P.de mõte Spoletan. diœceſis ex altera, ſuper tertia parte oblationum capellæ S. Hilarij quæſtio verteretur: & à vobis probatum fuerit, per 40. annos, b & amplius c tertiam partem oblationum eiuſdem capellæ veſtram eccleſiam recepiſſe à clericis inſtitutis,per abbatem de Monte, tuiſque fili Prior eandem tertiam commiſiſſe aliquando colligendã, bonæ memoriæ I. Papa prędeceſſor noſter ipſam tertiam eccleſiæ veſtræ adiudicans,ſtatuit, vt tibi Prior liceret per eoſdem clericos (ſicut fuerat conſuetum) partem colligere memoratam. Verũ quia poſtmodũ ſacerdos prędictę capellę afferens oblationũ nomine minimè contineri ea, quæ ipſi capellæ in feſtiuitate oĩum ſanctorum mittuntur, vel portantur ad illam, & q̃dam alia de quib.oib.tertiã illam Priori denegat exhibere: de alijs noie tertię perſoluendis pro rata veſtram eccleſiam cõtingẽtis, retinere nitebatur ad expẽſas capellę ipſius neceſſarias d faciendas,dictus prædeceſſor de oĩb. ſupradictis abſq; ſubtractione aliqua integrè per ſolui voluit & mandauit tertiam portionem. At † capellani prędictę capellę dicentes primitias & decimas,vel ea,quę offerũtur pro Miſſis mortuorum ſacerdotibus,& quę pro ſeptimis, & triceſimis,& anniuerſarijs,panes,†& alia q̃ infra hebdomadam offeruntur,& mortuorũ iudicia, oblationũ e nomine minimè contineri:de his omnib. tertiam partem ſoluere vobis nolunt: & infra

tur, vel portantur ad illam, ſeu ad domum ſacerdotis eiuſdem intuitu defunctorum: necnon, quę in cimilini ponuntur, quod de altari ſuſcipit,& facit per eccleſiam deportari: & quæ ante crucem,& in Miſſa Trinitatis,& ea,quæ pro deſponſatis dantur:† & lãpades cum oleo, quæ prædictæ capellæ ab aliquib. offeruntur: vel q̃ dãtur nuncio;q ad recipiendã talia p prędictæ capellæ parochiã deſtinatur, de his oĩb. vobis tertiã partẽ denegans exhibere, de †alijs nomine tertiæ partis perſoluendis pro rata veſtram eccleſiam cõtingẽtis, retinere nitebatur ad expẽſas capellę ipſius neceſſarias d faciendas,dictus prædeceſſor de oĩb. ſupradictis abſq; ſubtractione aliqua integrè per ſolui voluit & mandauit tertiam portionem. At † capellani prędictę capellę dicentes primitias & decimas,vel ea,quę offerũtur pro Miſſis mortuorum ſacerdotibus,& quę pro ſeptimis, & triceſimis,& anniuerſarijs,panes,†& alia q̃ infra hebdomadam offeruntur,& mortuorũ iudicia, oblationũ e nomine minimè contineri:de his omnib. tertiam partem ſoluere vobis nolunt: & infra

† Canit pro dãi, hſ in antiqs codicib. vt ſit ſenſus: & ea Miſſa, q̃ ſ. de ſponſatis canit.

† In antiqs ita: de alijs noie tertię p ſoluẽdis pro rata partis, veſtrã eccleſiam, &c.

† Aliàs, Acti.

† pannos.

f Quæ ſi nõ ſufficerẽt ad ſuſtentationẽ ſbyteri, & ſeruiẽtium, detraherẽt & tertiam nõ ob ſtãte conſuetudine aliqua, ad hoc de ſb extirpãdę, ſ. cum igitur, ſ. m Hoſt. ad hoc de of. ord. p̃ſent. § porrò, l.6. & c.li. de decim. 2. §. vbi autẽ. Ioan. And.

a Inſtitu-

a Inſtitutum.] pro recipiendis omnib ſupradictis.
b Titulo.] ideſt quocunque modo offeratur eccleſiæ à fidelibus de proprijs & licitis rebus, ī. eodem, can. ſa.
c Sine diminutione.] quia cum hoc ſit eccleſiaſticum beneficium, ſine diminutione conferri debet, ſup. vt eccl. benefi. vt noſtrum & l. q.] ſi quis præbendas & quia ſtatum fuit de tertia, nulla facta deductione, vñ integraliter debet ſolui.

¶Volumus igitur & mandamus, vt per veſtrũ clericum à vobis in eadem eccleſia inſtitutũ, [a] de omnib. ſupradictis: & aliis oblationib. quocunque titulo [b] ad eccleſiam peruenerint, ſine diminutione [c] aliqua integrè tertia vobis portio perſoluatur.

¶Idem ep̃o ſ F. & P. Bertrandi.

¶*Lis dicitur mota, cum fuerit conteſtata.*

CAP. XXX.

EX † parte veſtra fuit propoſitum, q̃ Præpoſitus & canonici Aretin. ſententiam, quam I. Papa prædeceſſor nr̃ ſuper molẽdino de Caliañ. ac alijs articulis promulgauit, in recidiuæ q̃nis [d] ſcrupulum reducere molientes, aſſerunt capitulũ illud eiuſdem ſententiæ quo dicitur, ne canonica ipſa ip̃ediat, quominus monaſterium veſtrũ molendinum præfatum de Caliañ reædificare valeat in eo ſtatu, in quo fuiſſe dignoſcitur tpe motæ litis, eſſe referẽdum ad tẽpus, quo lapillus [e] in denunciatione noui op̃is iactus fuit, vobis è cõtrario aſſerentib. illud eſſe intelligendum de tẽpore, quo lis ſuper hoc inter vos & præfatam canonicam extitit conteſtata. Nos igitur conſiderata eadem ſententia, q̃ in præfato capitulo dicitur de tẽpore motæ litis, interpretamur eſſe referendum ad tempus, quo litis conteſtatio [f] facta fuit.

¶Idem Prælatis vniuerſitatis Francigenarum Conſtant.

¶*Conſtitutio legati de ſoluẽda tertia mortuarirum epiſcopo, intelligi debet de his mortuarijs, in quibus de iure communi debetur.*

CAP. XXXI.

EX parte vr̃a fuit ꝓpoſitũ, q̃ Patriarcha veller occaſione cõſtitõnis quod canonici debeant agere, lapſum fuit; & ſic monachi ædificauerunt, tandem canonici cæperunt agere contra monaſterium lite pendente inter partes deſtructum fuit forte à canonicis latenter quicquid ædificatum fuerat poſt iactum lapilli. Vel alio modo monachi reædificare volebãt: canonici dicebãt q̃ non debebant: & ideo dicit Papa in ſententia, q̃ monachi reædificent in eum ſtatum, &c. alias non haberent locum ſequentia: quia totum dẽt demoliri quicquid factũ eſt poſt iactum lapilli, ī. de noui ope. nũc. c. 1. & 2. Bar.

f ¶ Litis conteſtatio.] argum. q̃ tunc demum cœptum dicitur iudicium, cum lis eſt conteſtata, ſupra de offi. deleg. relatum & in Auth. de litigio § omnem, ver. ſi verò apud iudicem collat. 8. a nec ante litis conteſtationem iudicis officium imploratur, ſupra de appel. ſignifi. ante, & etiam conteſtatio ipſa dicitur litis exordiũ, ſupra de offic. deleg. ſuper quæſtionum, §. 1. & poſt litis conteſt. iudex recuſari non poteſt, ſupra de re iudic. inter, & 3. q. 3. c. induciæ, §. offeratur. Sed quo ad perpetuãdam iuriſdictionem ſufficit ſola citatio, ī. de off. deleg. gratum, & c. licet, & ſupra de offi. leg. cap. vltim. & ſic poſſet intelligi, ff. de iuriſd. omn. iud. & quia. ſed Legiſtæ intelligunt illud verbum generale per litem conteſt. argum. contra de reſtit. ſpolia. Piſanis. Sed aliud eſt dicere, tempore motæ diſcordiæ, vt ibi, & aliud, tempore motæ litis, vt hic dicitur.

iij EX parte.] Communis diuiſio: Secunda pars, ibi, Cum igitur. Abb.

CASVS. Epiſcopus Albinen. Apoſtolicæ ſedis legatus in partib. Romaniæ fecit quandam conſtitutionem ſuper legatis defunctorum, vt Patriarcha Conſtantinopolitanus tertiam haberet portionem de his quæ legantur à decedentibus, & poſtmodum, quidam alius Cardinalis Apoſt. ſedis legatus, ibidem conſtitutionem illam innouauit: Patriarcha occaſione illius conſtitutionis, à Prælatis vniuerſitatis Francigenarum, & ab alijs eccleſijs ſuis, de quibuſdam, quæ ſibi à decedentib. legantur tertiam exigit portionem, de quibus (vt dicebant) tertia illa deduci non debebat: Super his delata eſt quæſtio ad dominum Papam: ipſe verò intellecta intentione ipſorum Cardinalium, ſuper ipſa conſtitutione reſcribit Prælatis prædictis: Cum ergo dominus Papa ex interpretatione Cardinalium acceperit, quòd ipſi non intellexerint, vt de his q̃ pro ornamentis eccleſiaſticis, vel ad fabricam eccleſiæ aut ad luminaria eccleſiæ, & de his quę pro anniuerſario, ſeptimo, triceſimo ac viceſimo, faciendas, vel de his quæ ſpecialiter legantur rectoribus eccleſiarum,

a Cõcord. l. C. de plus peti. & l. aptiſſimi. C. de iud. & C. vbi de crimi. agi opor. l.

† Alias item Idem ep̃o P. B.

† Vide Felin. in c. ſup quæſtionũ. ī. de offi. dele. & in c. ſup lris ī. de reſcri-

1 Nõ de nouo, ſi prius non erat, Ioan. And.

a Inſtitutum.] pro recipiendis omnib ſupradictis.
b Titulo.] ideſt quocunque modo offeratur eccleſiæ à fidelibus de proprijs & licitis rebus, ī. eodem, can. ſa.
c Sine diminutione.] quia cum hoc ſit eccleſiaſticum beneficium, ſine diminutione conferri debet, ſup. vt eccl. benefi. vt noſtrum & l. q.] ſi quis præbendas & quia ſtatum fuit de tertia, nulla facta deductione, vñ integraliter debet ſolui.

EX parte veſtra.] In prima parte ponitur querela, quam ſecundo diffinit ibi, Nos igitur. Abb.
CASVS. Inter ep̃m Aretinum, & F. & P. Bertrandi, qui-ſorte p̃oni ſiue monachi erant monaſterij, pro quo litigabant ex vna parte, & canonicos Areti. ex altera ſuper quodam molendino de Caliano, & quibuſdam alijs articulis qõ vertebatur: dum monaſteriũ vellet reædificare molendinum prædictum, canonici per iactum lapilli denunciauerunt ei nouum opus: ſuper his qõ delata eſt ad Inn. Ipſe auditis cãę meritis, diffinitiuam tulit ſniam, in qua continebatur, ne canonica impediat, quominus monaſterium ipſum præfatum molẽdinum de Caliano reædificare valeat in eum ſtatum in quo erat tpe motæ litis: canonici Aretini ſniam ipſam reuocare volebant: dicentes capitulum illud referendum eſſe ad tp̃s, quo lapillus in denuntiatione noui operis iactus fuit: Ep̃s & F. & P. dicebant illud eſſe intelligendum de tpe, quo inter partes litis conteſtatio facta fuit: petierunt iſti qualiter capitulum illud eſſet intelligendum: Dominus Papa conſiderata ſnĩa illa, interpretatur illud quod in præfato capitulo dicitur tpe motæ litis; referendum eſſe ad tp̃s, quo litis cõteſtatio facta fuit. Not. q̃ tempus motæ litis referendum eſt ad tempus litis conteſtatæ. & eſt argum. hic q̃ tunc demum cœptum dicitur iudicium, cum lis eſt cõteſtata.

d Recidiuæ quæſtionis.] quod fieri non debet: quia ſemel in abſolutione remiſſa punitio reiterari non debet 33. q. 4. ſi illic, & de pœn. diſt. 4. diuina.
[Gl. ſeq. tractat de duplici denuntiatione. Secunda pars reci. per obiect. de decre. 1. & 2. &c.

e Lapillus.] Duobus modis fit denunciatio operis. vno modo ſolo verbo, cum dico, Denuncio tibi nouum opus: per talem denuntiationem ædificans fit poſſeſſor, ff. de noui ope. nun. l. 1. §. in operis. Vel per iactum lapilli: vt hic, & in hoc caſu denuntians poſſeſſor conſtituitur, & retinet poſſeſſionem. ff. eod. de pupillo, §. meminiſſe, de hac materia dicitur ſupra de nou. oper. nun. ca. 1. & 2. Et intellige quòd denunciatio nõ. operis fuit remiſſa, vel etiam tempus. inf-

fletarum,nisi forte ratione ecclesiæ id fiat, à quocunque legantur, aliqua deberet solui portio ecclesiæ cathedralis: ipse eorum interpretationem ratam hēt & firmā & sm interpretationem eorum, ꝓstitutionem ꝓfatam ꝓcepit obseruari: prohibendo expresse, ne fraudulenter aliquid fiat in ꝓiudicium eccl'æ cathedralis. No. q legatus pōt facere ꝓstitutionē in sua prouincia. Itē legatus pōt interpretari suam ꝓstitutionē: q̄ eius est interpretari cuius est cōdere. [Glo. i. q̄ no. legatum inter subditos statuere, alle. tria iura: sed non inter non subditos, alle. alia tria iura licet inter illos iuriſ exerceat voluntariā. alle. quinque iura.

a Legatus.] Ex hoc patet, q̄ legatus pōt facere cōstitutionem in sua prouincia, sic ī. de loc. c. 1. & ī. de constan. & affin. quod dilectio, & ī. de offic. leg. vlt. & ī. de priuil. in nostra, & ēt durat eo recedente, vt ibi dī, generalem constitutionem facere non pōt, quia non habet potestatem in hoies nō suæ prouinciæ, ff. de off. proconsl. l. 1. ff. de iurisd. omn. iud. l. vlt. & ff. de off. leg. nouit. voluntariā tñ q̄q̄ exercet in hoies non suę prouinciæ, ff. de adopt. emā sipari. 1 ff. de off. ꝓcon. l. 2. vñ absoluit excommunicatos in quacunq; prouincia. ī. de off. leg. q̄ translationem, & ī. titu. prox. ad eminentiā, & c. ea noscitur, & c. q̄d de his, & c. quamuis. Cōstitutio vī talis fuitle, q̄ de his q̄ legantur ecclesijs in testamentis defunctorum, tertia pars cathedrali ecclesiæ solueretur, sed hoc erat iura communi statutum, vt tertia vel quarta detur sm diuersas consuetudines locorum ī. de test. requisisti, & ī. de sepult. certificari.

[Gl. leq per tres rationes, & vnum simile, probat legatum suam constitutionem interpretari posse.

b Interpretatione.] sic ergo legatus interpretatur suam constōnem: ille. n. pōt interpretari, qui ius constituit, C. de legib. l. vlt. & ī. titu. prox. inter alia. imò & legatus interpretatur rescriptum Papæ, ī. de postu. c. 1. Sic & in prætorij stipulationibus si sermo ambiguus est, prætoris interpretatio & mens requirenda est. ff. de præto. stip. in prætorijs, sic ēt & testis pōt declarare siue corrigere dictum suum, cum dubitat de dicto eius ī. de test. cog. præterea, & arg. ff. quemad. test ape. sed & si quis, in fi. 2 q̄ recurrendum est ad intentionem constituentis, vt hic patet sic. ī. e. dilecto, & ī. de præb. cū vlt. cū suis concor. & ī. de rest. spol. audita, & ī. de arb. expositā, & 35. q. 3. quod scripsi.

c In ornamentis.] hoc idem quod hic dicitur, habes ī. de test. c. vlt. vbi de hoc.

dis fructibus beneficiorum appellatio beneficiorum ēt maiora beneficia comprehendit, quando priuilegium est concessum episcopo pro bona fa., & fauorabili causa. b. d. cum suppletione Panormitani.

CAP. XXXII.

TVa † nobis fraternitas intimauit, quod cum tibi pro releuatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, vt fructus beneficiorum, q̄ interim in diœcesi tua vacare contigerint, tibi liceat biennio retinere: quidam Apostolicæ gratiæ priuilegium finistra interpretatione f restringere g molientes, asserunt præbendas, & maiora beneficia nequaquam beneficiorum h nomine contineri: & infra.

¶Nos igitur auctoritate præsentium declaramus, q̄ in hoc casu præbendę ac alia beneficia, generali beneficiorum nomine continentur.

¶ Gregorius Decano & Sacristæ Engo.†

¶Verbum, moderationis, diminutionem continet, non augmentum.

d Personis.] Hoc Intellige secundum distinctionem, quam fecit de cr. ī. de test. requisisti.

e Fraudulenter.] quia tunc fraus non noceret ecclesiæ cathedrali. Si. ī. de test. officijs, & c. requisisti § si verò illud, insi. Bar.

Tva nobis.] Communis diuisio: Secunda ibi, Nos igitur. Abb.

CASVS. Epūs Tolonē. grauatus erat onere debitorum: impetrauit à dño Papa, vt fructus bñficiorum, quæ in diœcesi sua vacare contingeret, ꝓ debita releuanda per biennium retineret: quidam indulgentiā illā malitiosè restringere molientes, asserunt præbēdas & bñficia maiora, beneficiorum noie minimè contineri: ꝓs significauit hoc domino Papæ, & ipse rñdet q̄ in hoc casu generali noie beneficiorum præbēdæ ac alia bñficia continentur. No. q̄ bñficium Principis nō est restringēdū. Itē p gñale nomē oia quę sub ipso ꝓtinent intelligi dēnt. Et sic no. q̄ verba in definite pontū gñaliter recipiendum est.

f Sinistra interpretatione.] Tales. n. infamia notani, C. d. ll. l. a. nam ius ciuile calūniari nō oportet, ff. ad exi. l. pen. Bar.

g Restringere.] imò potius beneficium Principis latissimè interpretandum est, ī. eo. cum olim. & ī. de don. cum dilecti, in fi. ff. de const. prin. l. vlt. & ī. de priui. in his.

h Beneficiorum.] Sic nomine clericorum oēs clerici maiores & minores intelliguntur, ī. eo. cum tibi. & ita verbum indefinitè positum generaliter accipiendum est. simil. supra de priui. quia circa, 19. distin. si Romanorum, ff. de fer. vrban. prædi. si seruitus, & ff. de tute. l. 3 in fin. & supra de offic. de legat. super quæstionum, § si verò duo, arg. contra. 1. q. 1. sunt nonnulli, vndē ibi dicitur: Beatus qui excutit manus ab omni munere, & non dixit, à munere &c. si enim tantum de minoribus beneficijs intellexisset, de illis expresse dixisset, supra de decim. ad audientiam, & supra de transl. inter corporalia, & C. de cad. tol. l. vna, § si verò nemo.

Transmisse.]

deiuf. pone, sup gl. Io. And.

Et ꝓbabit per ꝓiecturas de renunt. c. 2. lib. 6. l. A.

† Vide Archid. i. c. frater noster.

† Egon. † Engal. ſ. n.

† Allium.

† Tullen. † Tolenen. † Tulonen.

a Apud ꝓsulem et in ꝓuincia, q̄ fortius nō est, & manumitti, & i. adoptio ad dari posse placet. Io. A.

2 Vide de fi.

Transmissæ.] Communis diuisio; secunda pars, ibi, Quocirca. Abb. Siculus.

CASVS. Epūs & capitulum Xantoneñ. significauerunt dño Papæ, quod quadragenarius numerus in eorum ecclesia constitutus non poterat obseruari, quia facultates ecclesiæ non sufficiebãt vnde petebat, quatenus numerum canonicorum secundum facultates ecclesiæ dñs Papa moderari deberet. mãdat Papa quibusdam, vt canonicorum & præbẽdarum numerum secundum facultates ecclesiæ moderentur; statuens eundem numerũ firmiter obseruari: Ipsi verò inuenerunt facultates illius ecclesiæ à tpe statuti numeri adeo excreuisse, & sine diminutione præbendarum maior ibidem numerus poterat ordinari: vnde petebant à dño Papa, an per verbum, moderationis, quod in litteris Papæ positum erat, eundem numerum augmentare debeãt, vel minuere; mandat Papa quatenus si antiquæ ꝓbendæ non sunt diminutę, cũ moderatio ibi locum nõ habeat, numerum præbendarũ & canonicorum dimittant in eo statu, in quo ipsum inuenerunt: augmentum reddituum conuertentes in vtilitatem ecclesiæ, donec Papa super hoc aliter duxerit disponendum. Nota quod secundum facultates ecclesiæ canonici sunt in ecclesijs instituendi: & si plures ibi instituti sunt, diminui debet numerus. Item forma mandati seruanda est. Item non est recedendum a significatione vocabuli. Item augmentum reddituum non debet diuidi inter canonicos, sed in vtilitatem ecclesiæ conuerti. Item videtur hic, quod canonici etiam cum episcopo sine licentia Papæ numerum canonicorum non debent diminuere.

†Vide gl. & Doct. in ca. cupientes. & electio. li. 6. & Card. in clẽ. 1. de magist.

Glo. sequ. alleg. signat quatuor concor. & duo similia.

a Iuxta facultates.] Hoc enim generale est, & ordinarium, vt secundum facultates ecclesiarum in eis clerici instituantur, & non plures, vt sup. de inst. ca. 1. & c. auctoritate, & sup. de vis & hon. cle. quoniam vt ait, vbi de hoc, & supra de concess. præben. ex parte Hastensis, in fi. & alimenta secundum facultates danda sunt, ff. de transac. cum hi § in persona & procuratio, supra de censi. sopitæ, & c. pen.

b Moderantes.] Hoc verbum induxit dubitationem quæstionis. Ex hoc patet, quod vltra facultates instituti non debent: immo si instituti sunt, reducendus est numerus ad debitum modum, in Auth. vt deter. sit nu. cle. §. sancimus, coll. 1.

Glo. seq. aperit dubium, arg. & remmittit.

c Excreuisse.] Hoc etiam mouit quæstionem, quia vbi excreuerint facultates, numerus augeri debet; vnde in quolibet priuilegio ponitur hæc clausula, vel subintelligitur, Nisi in tantum excreuerint ecclesiæ facultates, quod possint pluribus sufficere competenter, ī. de consti. cum M. & vbi messis multa est, & operarij pauci, alij mittendi sunt, 31. distin. in nouo. vnde dubitabant isti moderatores, vtrum sicut poterant diminuere numerum canonicorum, si facultates ecclesiæ fuissent diminutæ, ita possent augere numerum, cum facultates inuenissẽt augmẽtatas à tpe numeri statuti. Ex hac decr. colligitur, quod episcopus cum capitulo statutum numerum canonicorum & præbẽdarum & dignitatum non possunt diminuere sine auctoritate Papę, etiã ex iusta causa, quam isti allegabant, licet esset falsa, prout postea est compertum. ad hoc facit sup. de consti. ex parte, & c. cum accessissent, vbi de hoc notatur. Dic vt ibi.

† Diminutæ.

Glo seq. aperit dubium, inducens tria similia, & ad secundum allegduo contraria, vbi remittit.

d Moderationis verbum.] Ex hoc iacit ad titulum? moderari enim est diminuere id quod inducit grauamen, & reducere ad æquitatem sic iudex ex causa etiam moderati potest tps appellationis, id ẽ ab breuitate, sup. de app. cum sit Romana, &c.

† Aliàs ita: prędictas facultates ecclesiæ, &c.

moderationis d verbum litteris nostris appositũ, eundem numerum augmentare vel minuere debeatis. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si ueteres nõ sunt minutæ † præbendę, cum moderatio locum non habeat, ipsarum & canonicorum numerum dimittatis in eodem statu, in quo hactenus dignoscitur extitisse: in utilitatem e eiusdem ecclesiæ cõuertentes augmentum suorum reddituum, donec duxerimus aliter disponendum.

CAP. XXXIII.

TRansmissæ † nobis litteræ continebant, ꝙ significantibus epo & capitulo Xantoñ. ꝙ quadragenarius canonicorũ numerus institutus in eorũ ecclesia non poterat obseruari, pro eo, quia non sufficiebant ecclesię facultates, vobis dedimus in mandatis, vt canonicorũ & præbẽdarum numerũ iuxta facultates a ecclesię moderantes, b statueretis eundem firmiter obseruari: Vos vero inuenistis prędictæ † ecclesiæ facultates, a tpe statuti numeri adeo excreuisse, c ꝙ absque mutilatione præbendarum maior haberi posset numerus in eadẽ: quare quæsistis, an per

TITVLVS XLI.

De regulis iuris.

¶ Ioan. Chrysostomus.†

¶ *Non põt breuius summari.*

obiectæ. sic & iniquum mandatum moderandum est, sup. de iuriciun. Quintauallis. sic in societate, ff. pro soc. si societatem, ff. de ope. lib. & libertus. s Item patet hic, quod forma mandati diligenter est seruanda, supra de rescrip. cum dilecta. cum suis concor. Item est argumen. quod non est recedendum à significatione vocabuli, nisi constet scribentem aliud sensisse. ff. de legat. tertio, non aliter & supra de decimis ad audientiam, & supra de transla. inter. arg. sup. de spon. ex litteris. arg. contra sup. eod. intelligentia, & c. præterea, vbi de hoc.

Glo. seq. not. & illud determinat.

e In vtilitatem.] Nota augmentum conuertendum, in vtilitatem ecclesiæ. hoc posset intelligi qnando præter diligentiam canonicorum hoc contingit: secus videretur si diligentia ipsorum hoc sit procuratum, aliàs diligentia ipsorum esset ipsis damnosa: quod esse non debet, argumen. C. de allu. lege tertia, sic enim subtrahentur à procuranda ecclesiæ vtilitate. De hoc not. supra de constitut. cum M. & ad hoc quod dicit, donec aliter, &c. videtur quod se non distinguatur vndecunque augmentum contingat. Ber.

† Homilia. 32. in Matth. in opere imperfecto referũt Iuo par. 1. decr. cap. 273. & Gratia. fuc palea 27. q. 2. eois res s Et moderanda est mulcta quæ tolerari nõ põt à condẽnato, C. de nomul. l. ff. de offi. p. illicitas, §. fin. Itẽ moderatę expẽsę sunt restituendæ, ī. & dolo, finẽ & restituendũ cum moderamine, C. vnde vi. l. 1. secundum Goff. Ioan. And.

DE REGVLIS IVRIS.

Supra vidimus multa iura specialia. Verum quia ex iuribus specialibus omnes casus occurrentes decidi non possunt, congruum fuit in fine operis subijcere aliquas regulas generales ideo sequitur ista rubrica, vel dic vt in gloss. rubricæ eodem titu. libro 6. Abbas.

Omnis

Mnis res.] Pone casum in c.a. supra de spons. Abbas.

CASVS. Omnis res, idest, omnis obligatio temporalis per quascunque cās contrahitur, per eadem dissoluitur: hmōi enim obligationes tp̄ales sine contractus cōsensu contrahuntur, & dissensu dissoluuntur: secus in spūalib. obligationibus, quæ consensu contrahuntur, sed dissensu nō amittuntur, vt sacramenta ecclesiastica. Nota q̄ eis obligatio tp̄alis consensu contrahitur, & dissensu dissoluit.

Glo. seq. ponit exēplum, & quatuor casus exceptos, dat simile, contra quod allegcontrarium, & soluit.

a Omnis res.] Potest exponi, i. eis obligatio siue contractus: q̄ enim consensu contrahitur contraria voluntate dissoluitur, C. qñ li. ab emp. disc. l. 1. & ff. de regu. iur. nihil tā naturale, & C. de act. & oblig. sicut initio. fallit hæc regula sup. de baptis. maiores. Itē in matrimonio, quod

CAP. I.

OMnis res, a per quascunque causas nascitur per eas dem dissoluitur.

¶ Beda † in homilijs.

¶ Dubia in meliorem partē interpretari debent.

CAP. II.

ESTote misericordes: &c.

¶ Hoc loco b nihil aliud nobis præcipi existimo, † nisi vt ea facta, q̄ dubiū est, quo animo fiant, in meliorem c partē interpretemur. Quod enim scriptum est: Ex fructib. eorum cognoscetis eos. de manifestis d dictū est, quæ non possunt bono animo fieri: vt stuprū, e blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia: de quibus nobis permittitur iudicare.

¶ Idem. †

¶ Propter scandalum euitan dā veritas non est omittēda.

CAP. III.

QVi scādalizauerit: f & cætera. ¶ Vtilius scandalum nasci permittitur, quam veritas g relinquatur.

¶ Idem. †

¶ Propter necessitatem illicitum efficitur licitum.

CAP. IIII.

QVod non est licitum in lege, ne

† Beda in Luc. li. 2. ca. 14. Et vide plene p B. Th. mam 2.2. q. 60. ar. 4. Luc. 6. † æstimo.

Mat. 7.

1 Hoc verū in sacramentis imprimētib. caracterib

stote misericordes: & nolite iudicare, & non iudicabimini. Exponit hic Beda particulam istam huius auctoritatis; nolite iudicare, &c. hoc loco, idest, hac parte auctoritatis, s. nolite, &c. dicit Beda, nihil aliud nobis præcipitur, nisi vt ea, quæ dubia sunt, quo ano fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod autem scriptum est. Ex fructibus eorum cognoscet s eos; de manifestis dī; quia illa non possunt bono ano fieri, vt stuprō; blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia. de quibus cum certum sit illa esse mala, nobis permissum est iudicare, & ideò ad bonum reduci non possunt. Nota dubia in meliorem partem interpretari; quia potius debemus præsumere bonum quam malum.

b Hoc loco.] scilicet, qui sequitur in ipsa auctoritate; scilicet, Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.

Glo. seq. ponit duas lecturas.

c In meliorem partem.] Vt res potius valeat quam pereat, sup. tit. prox. abbate. & sup. de fi. instr. inter dilectos, & ff. de reb. dub. quoties, 2. & benigniorem interpretationem sequi debemus in re dubia, ff. de his quæ in test. dele. proxime. Vel expone in meliorem, i. in securiorem, pro eo quod in altero nullum, in altero magnum periculum timeatur. supra de homi. ad audientiam, & c. significasti, 2. sup. de cle. excom. min. illud, & sup. de spon. iuuenis. Sic. n. in dubijs absoluitur reus, quia illud est benignius. sup. de fide instr. inter dilectos, in fi. & sup. de proba. ex litteris, nisi in rebus, qui ibi ponuntur.

d De manifestis.] quia secretorū Deus iudex est cognitor, 32. dist. in. erubescant, & 32. q 5. Christiana, 2. q. 5. consuluisti.

e Vt stuprum.] 71. dist. Apostol⁹. hæc. n. in sua natura mala sunt, sup. de iureiuran. & si Christus, in fine. ver quædam, & sup. de delic puer. c. 1.

† Idēscilicet Beda apud Marcū c. 9. Vide B. Thomā 2. 2 q 43. ar. 7. & 8. Mat. 9

QVi scandalizauerit.] Primo ponuntur verba Euangelij: Secundo, verba Bedæ exponentis illa: ibi, Vtilius. Abb.

CASVS. Non quod in os intrat, coinquinat hominem, sed qđ ex ore procedit. audito hoc verbo scandalizati sunt Iudæi: cum hoc dictum fuisset domino, respondit; Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum; & iō dicit Beda; Vtili⁹ scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur: non enim propter scandalum debet homo peccare mortaliter. No. quod veritas, scilicet ius cōe, quod indispensabile est, pro nullo scandalo est relaxandum.

† Aliàs ita; idem super Marcū; addec. 2. verba Bedę paulo aliter habēt, sed eadē est sēntia.

f Qui scandalizauerit.] Collige casum 11. q. 3. inter verba, & 22. q. 2. primum, in prin. & 30 q 5. ita ne, & sup. de his quæ vi metusvè cau. fi. facris.

Glo. seq. tractat de triplici veritate.

g Veritas.] quæ triplex a est, s. bonæ vitæ; hæc nunquam omittenda est propter scandalum, & ad quemlibet pertinet. Alia iustitiæ: hæc ad iudicem pertinet. Alia disciplinæ. hæc pertinet ad Prælatum; in his duabus quandoque aliqua omittuntur p̄p scandalum. 50. dist. vt constitueretur. Et intellige quod hic dicitur. de his quæ indispensabilia sunt. & tale ius commune, quod indispensabile est, veritas appellatur, de hoc dictum fuit supra de temp. ordi. sanè. & quod dicitur ibi, veritas iustitiæ, intellige secundum quod hic dicitur. Ius commune quandoque indispensabile est, 1. q. vlt. & si illa. & de iusti hic loquitur; tale ius pro nullo scandalo relaxandum est. sed quando ius commune dispensabile est propter scandalum receditur à iure communi, 50. distinctione vt constitueretur, & 1. quæst. vlt. dispensationes, & c. exigunt.

2 Vide B. Thomam 2. 2. q. 43. artic. 7. ad. 4. argu.

ADDITIO. No quod ista triplex veritas habetur in his versibus.

Est verum vitæ, doctrinæ, iustitiæque:
Primum semper habe; duo propter scāda linque.

QVod non.] Primo ponit dictum; Secundo exemplificat ibi, Nam. Abbas.

CASVS. Dicit Beda super Marcum; Quod non est licitum in lege, necessitas licitum facit; quia necessitas non subiacet legi. quod probat auctoritate veteris legis, secundum quam præceptum est sabbathum custodiri; & tamen Machabæi sine culpa pugnabant in sabbatho, propter necessitatem; & si quis ægrotus ieiunium sue geret, reus voti non haberur. no. quod necessitas legem soluere non potest.

a Necessitas.]

a Neceſſitas.]Hoc ideò dicit,quia neceſſitas legi non ſubiacet,ſup.de obſer.ieiu.c.2.in fi.& ſup.de cõſuc.quanto.& de conſecr.d.1 ſicut,& dif.3.peruenit. vndè tempore neceſſitatis omnia ſunt cõia.12 q.1.dilectiſſimis, & ff.ad leg.Rho.de iac.l.2 §. cum in eadem naui, in fi. quod intelligit in hoc caſu. Et ſic eſt arg. neceſſitatem excuſare.de conſecr.d.5 diſcipulos,ar.12.d.quiſquis,& c. delicię,& 86.d.cum omnibus,& ſup.de fur. ſi quis p neceſſitatẽ & pp neceſſitatẽ famis Dauid comedit panes propoſitionis, 25.q.1.c.iõ.§ his ita. & pp hoc pater põt vẽire filium. C.de pa.q fi.diſtruxe l. 2.

† Dictio, ſua,deeſt vt plurimũ in antiquis codicibus.

¶ Hæc ſcribit Greg.li. 2,epiſ.54.c. 93.dif.11.regiſtri ad Ioan. epm Rauennatẽ.

b Sabbatum.]præceptum fuit veteris legis ſabbatum cuſtodiri : vnde ſi qui colũt ſabbathũ, exteriorem ritũ legis reuocant,de conſec. d.2.peruenit.

† Aliàs ita: Nimiciẽ. epiſcopo. Sed hoc ſcribit B. Gregorius. Nat ſi patricio, lib. 1. epiſ. 6. regiſtri.

c In ſabbatho.]Hoc eſt propter neceſſitatẽ,23.q.vlt ſi nulla.

d Aegrotus.] etiã ſi in quadrageſima carnes comedat, nõ dicitur frangere votum.ſup de obſer ie iu.c. 2.in fi.Ber.

Qui ſabbatho pugnabant. ſic & hodie ſi quis ieiuniũ ſie getit ęgrotus, d reus voti non habetur.

¶ Gregorius ſeptimus.†

¶ Illicitè factum, obligationem non inducit.

CAP. V.

QVod latenter, e aut p vim, ſ vel aliàs illicitè introductũ eſt, nulla dẽt ſtabilitate ſubſiſtere.

¶ Idem Varienſi. † epiſcopo.

¶ Tormenta indicijs non precedentib. inferenda nõ ſunt.

CAP. VI.

CVm in contemplatione:& infra

¶ In ipſo cauſæ initio nõ eſt à quæſtionibus g inchoandum.

e Quod latenter.] CASVS. Illa quæ fiunt latenter,ſiue clam, aut per vim,vel aliàs illicite introducta ſunt, firmitatem habere non debent, quia contra ius & æquitatem fiunt. No.q ea quæ fiũt ius & æquitatem,firmitatem habere non debent.

f Per vim.]quæ,per vim ſiue per metum fiunt qui cadere poſſet in conſtantem uirum,cum de hoc conſtiterit,reuocantur, ſup. de his quæ vi metuſue cauſa fiunt, ad audientiam. De hoc plene dicitur in c. Abbas.cod. tit.& ff.quod metus cau.l. 2. & l. metum, §. ſed quod prætor.

† In publicis criminibus iudex nõ incipit à tormentis, ſed ét ſi per idicia fit ꝓcedendõ, id faciet ſi per ſonarũ cõditio patiatur. Io. And.

g Quæſtionibus.]ff.de quæſt.l.1.& C.eo.ti. milites.

† Ecclesiaſticus, vt clericus, vel ſecularis, vt ſeruus eccleſię, 12.q.2. eccleſiarũ, C. de epiſc.& cleri.1.2.Io.A.

CVm in contemplatione.]CASVS.Iudices a principio cauſæ non debent incipere à tormentis: niſi primò aliquæ præſumptiones præcedant.No.quod à tormentis iudices incipere non debent.

¶ Gl.ſeq.ſignat contrarium, & ibi remittit.

h Quæ multotiens.]ſup.de pœnis, c.1.& 6.q.1. imitate,& 1.q.1.reperiuntur.Arg.ſup.de Iudæis quorundam.

i In ſacratis.] Siue ſit homo, a ſiue ager qui illa aufert & inuadit. ſacrilegium committit,12.q.2. nulli liceat:& tanquam ſacrilegus iudicari debet vt eadem cauſa & q eadem prædia,& per eccleſiam debet iudicari,ſup. de foro comp. conqueſtus.

K Epiſcopis.] Iſti ius publicum offendunt,quod conſiſtit in ſacris,& ſacerdotibus,i.d.ius publicum.

¶ Stephanus Papa. †

¶ Sacrilegus eſt offendens tẽ vel perſonam eccleſiaſticam.

CAP. VII.

QVę multotiens:h& inſ. ¶Quicquid in ſacris Deo reb.& epiſcopis k iniuſtè agitur:pro ſacrilegio reputatur : quia ſacra ſunt,& à quoquam violari non debent.

¶ Auguſtinus.

¶ Qui facit aliter quàm debet, facere non dicitur.

CAP. VIII.

QVi† ex timore l facit ꝙ præceptum, aliter quã debeat facit, & ideo iam m non facit.

¶ Idem † in lib. de pœnitentia.

¶ Cõmittẽs vnũ peccatũ reus eſt omnium, quo ad vitã eternã.

CAP. IX.

DEfleat peccator, qa offendens in vno, n factus eſt omnium reus.

† Stephanus Papa.1.epiſ. 2.cuius initium eſt,plurimũ gaudemus,extat i tomo conciliorum.

QVi timore.CASVS. Dicit Auguſtinus:Qui ex timore facit illud qđ ſibi ꝓcipitur, aliter facit, quam debeat qa libẽti animo illud facere deberet, & ideò iã non dicit facere:& ideò ex tali obedientia nõ meret. Nota arg. ꝙ nõ dicitur factum,ꝙ legitimè non fit. Itẽ ar.ꝙ qui inuitus ſeruit,& rem perdit,& meritum.Item arg. a cõtrario, ꝙ qui inuitus offẽdit, nõ eſt ei imputandum.

† Catho.e.ti. in 1.cõp.De materia rex. & cloſ.vide B. Tho. 2 2. qõ.19.

† Aug.i lib. de vera & falſa pœnit. c.14.Epiſtola Iacob.c.2

l Qui ex timore.] ſ.ſeruili, quoniã filialis timor bonus eſt,& põt introducere charitatẽ,de pœn.d.2.ſicut ſe a introducit filiũ:vndè qui timore pœnæ ſeruit, non amore iuſtitiæ, non ducitur ſpiritu Dei; vndè dicitur: Timor non eſt in charitate ſcilicet ſeruilis,23.q.6. iam verò.§.ex his.

ADDITIO.Quia perfecta charitas foras mittit timorem,vt in eo §. dicitur.

m Iam non facit.]Arg.quod nõ dicitur factum quod legitimè non fit,23.q.1. pudenda & 22.q.2. faciat homo.arg.ẽ.de iure patr quod aũt,& ſup.de regul.ad noſtram. Item habes hic arg.quod qui inuitus ſeruit,rẽ & meritum perdit,& ideò indignus præmio fit, 23.q.6.c. iam verò,§. ex his,verſus prin.& talis obedientia vel nulla,vel minima eſt,8.q.1 ſciendum.ergo per contrarium qui inuitus offendit,non eſt ei imputandum.arg. ff.de bon.liber.qui cum maior.§.ſi libertus, & ff.fam. erciſ.qui erat hæres. idem eſt & ſi clericus inuitus ferat teſtimonium contra eccleſiam ſuam, quod ei non ſit imputandum, ꝙ ſecus ſi ſponte aduocet contra ipſam,ſup.de poſtul.c.vl.

3 Dicit Hoſ. ꝙ licet excuſetur à tãto, nõ tñ à toto: ꝙ ea quæ ſequuntur; i. ꝙ metus cã ſacris hoc crederẽ qđ coactus à priuato: dictum gl. qđ coactus eſt a iudice. Io. And.

n In vno.] ſcilicet præcepto legis, vnde ſcriptum eſt : Qui totam legem ſeruauerit, offendat autem an vno; omnium factus eſt reus, de pœnit.diſt. §. fratres vel in vno, ſcilicet mortali peccato, factus eſt omniũ reus quo ad vitam æternam,quia propter illud ſolum damnabitur : quia omnis virtus detrimentum patitur ab vno vitio, de pœnit.diſtin.§.dolendum, dum enim in vno peccato perſeuerat, omnia bona perdit, vt ibi. Vel in vno, ideſt, in vna virtute cum virtus eiſcitur, tunc vitium naſcitur,32 qõ.1.cum renunciatur. vel in uno ideſt in,charitate, ſine qua nemo ſaluatur. vndè Apoſtolus:Et ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem

chariratem autem non habeam, nihil mihi prodest. de pœn. distin. 3. si quis. ad fi. distinctionis. sic etiam in teste, qui aliquid adijcit de suo, totum testimonium partis mendacio decolorat, 3. q 9. pura. simile. de consecr. dist. 3. non liceat, & c. non oportet, & dicitur ad scripturas. sacras.

†Grego. l. 2. registri, epist. 52. c. 91. in di. 11. cap. refert Anselmus li. 6. ca. 157. de creti.

¶Gregorius † in registro.

¶ *Ignorantia non excusat Prælatum in peccatis subditorum, h. d. quo ad mysticum & moralem intellectum.*

CAP. X.

QVamuis causæ: & inf. ¶Non potest esse pastoris excusatio, si lupus oues comedit, & pastor nescit. a

a Pastor nescit.] Quia pastor seu Prælatus inquirere & corrigere debet subditorum excessus, aliàs sanguis eorum de Prælatorum manibus requiretur. sup. de offic. ordi. irrefragabili. 1. respon. cum suis concordibi positis, & sic non habebit excusationem, pastor enim qui tacet, consentire videtur. 43. dist. si rector, ibi, pastorem enim, &c. 83. dist. error. quare non potest uti pro defensione sua verbo Apostoli. Mundæ sunt manus meæ à sanguine, &c. 43. dist. Ephesijs. vndè & tales deponi debent propter negligentiam 71. dist. dictum. & 1. q. 1. cap. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. Item pastor tenetur de custodia. ff. loca. qui mercedem, 23. qó. 4. tres personas. & si dicatur quod dolo eius periit, & ipse neget, ipsi incumbit probatio, cum ipse ratione officij sui debeat custodiam habere, 1 sup. de offi. archid. ea quæ & si dicit amissam ouem, probet ille dolum abfuisse: sicut argentarius probare debet se amisisse rationem casu, ruina, vel incendio. ff. de eden. si quis ex argentarijs, §. vlt. Idem in custode carceris. ff. de custo. & exhiben. re. l. vlt. Et idem in depositio. sup. de depos. bona fides. cum suis concordantijs.

1 Alias glia. le est, q qui dolũ allegat &c. ff. de q. quotiés. secũdum Vinc. Ioan. And.

INdignum.] CASVS. Dicitur hic, quòd pro spiritualibus obtinendis, nullus compelli debet homagium siue fidelitatem facere, cum hoc indignum sit, & à cõsuetudine Romanæ Ecclesiæ alienũ: & ideò ab alijs ecclesijs est prohibendũ. No. quod nulla pactio illicita in spiritualib. debet interuenire. Item no. regulas huius tituli notabiliter notandas.

¶Lucius tertius.

¶ *Pro spiritualibus homagiũ non præstatur.*

CAP. XI.

INdignum †est, & à Romanæ ecclesiæ consuetudine alienum, b vt pro spiritualibus facere quis homegiũ c compellatur.

FINIS.

†Can. 3. ti. in 1. compi. sed videndũ oino, cia tit. de excessib. prælatorũ. in 2. comp. vbi extat integra clausula.

b Alienum.] Ergo & à cõsuetudine alia rum ecclesiarum debet esse alienũ: quia qd Romana Ecclesia probat, vel reprobat, & aliæ ecclesiæ hoc idem facere debent, cum ab ipsa suam habeant institutionem & auctoritatem, 1. 1. dist consequens. & c. nolite.

ADDITIO. Exceptis priuilegijs suis. quod dic, vt not. de temp. ord. c. 1. & de re iudi. in causis. secundum Host. Io. An.

c Homagium.] idest, sacramentum fidelitatis, quod pro aliquo spirituali facere quis non debet: cum illud sit simoniacum, supra de simon. ex diligenti. alioquin clericus non tenetur facere Prælato suo obedientiam. Et in casibus debet iuramentum facere de obedientia. siue etiam de fidelitate post receptam administrationem. supra de iureiuran. nullus. 23. distinctione, quanquam. & supra de maiori. & obedien. dilecti filij & supra de iureiur. ego N. & supra de priuileg. antiqua. Alii enim nullum iuramentum. nulla pactio vel obligatio illicita in spiritualibus debet interuenire: & si interueniret, nullam obligationem de iure vel de facto inducit, supra de pactis. pactiones, Bernardus.

FINIS.

REGISTRVM.

a b c d.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr.

Omnes sunt Quaterniores, præter d, quæ est Duernio, & Rrrr Quinternio.

ADDITIONES

Super Decretalibus

D. ANDREÆ ALCIATI

PATRITII MEDIOLANENSIS

& Iureconſulti præſtantiſſimi,

QVAE QVALES SINT CONSVLTO DICERE OMMITTIMVS, ſtudioſi Lectoris iudicio relinquentes quam vtilitatem ſint allaturæ, non enim e re eſse duximus, tanti Doctoris nomen fucatis verbis offendere, de quo tacere ſatius eſt, quam pauca loqui.

E tenebris, vbi latebant, eas extraxiſſe in tui gratiam operæprecium exiſtimauimus, quod noſtri operis eſt, æqui boniq; conſule; reliqua Deo Opt. Max. & Alciato accepta ferto.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M D C V.

Apud Socios Aquilæ Renouantis.

D. ANDREAE ALCIATI
Additiones ſuper Decretalibus.

IN PROEMIO.

VErſ.Rex.] Imperator etiam appellatur Rex. Alex.conſil.5. col.12. lib.5.

In gloſ.pudicas.] & quod etiam in cõiugatis ſit caſtitas, vide Alex. in l.mulier. §.cum proponebatur ad Trebell.

In gloſ.contrarietate.] Vide gloſ.in cap.nouit. in verſ.quicũq; de iud.vbi de hoc per Doctores.

De Sum. Trinit.

Cap. Firmiter.

IN tex.in §.vna. Dic quod non tamen licitum eſt tollere rem vnius Eccleſiæ, & dare alteri. Felyn.in c.quę in Eccleſiarum, colum.29. verſic. quarto limit.de conſtit.

De Conſtitut.

Cap. Cognoſcentes.

IN gloſ.1. in verſ.1.] Ponitur in prima regula, quòd ante iſtam compilationem decret. rubro ſcribebantur, vt dicit Card. in cap. literas, de deſponſat. impub. facit gloſ. c.mandata, De præſumpt.

In gloſ.diſpendijs.] Nota quod retractatio dicitur damnum. Abbas cap. qua fronte.1.not. de appellat.

Cap. qua in Eccleſiarum.

In glo.1. verſ.fori. An ius ciuile habeat locum in foro animæ, vide Dec. in cap.Si quando,inf. de prob.

Cap. cum M. Ferrarienſis.

In tex verſic.conſueuit. Vide Hypolitum de Marſilijs in eius ſingularibus, ſingulari 122. vel 123.Rocch.Curt.tract de conſuetudine in 7.col. ver.ex præmiſſa doctrina infero, vbi concludit, quòd ſufficiat conſuetudo,etiam minor 10. annis, & in col.11.ver.Item nota.Fely c. ex literis.col. antep.cum trib. ſeq.de fide inſtr. Alex conſil. 9. colum.fi in 3.vol.& 127.col.2.in 5.Abb. cap.1. de precar.

In glo.1.] conſortes poſſunt agere ſine manda to,vide aliqui de materia in c.in præſentia,in l. not.de prob.Rom.ſing.619 inc.tu audiſti.

Ibidẽ ver.& eſt ſpeciale.]limita vt per Hypp. ſing.127.vel 133.

In glo.receperunt ver.& not.]vide Fely. c.poſtulaſti.col.3.de reſcrip.

Ibidem ver.laicus poteſt habere præb.] Abb. c.tua nob.de Simon.in 2.not. Item decimam, in tit. & ſic rem ſpiritualem, & nota quòd taciturnitas præbendæ, non Canonicatus, reddit gratiam ſubreptitiã,vide Rot.2. de præb. in nouiſſ. & 499 in nouiſſ. Item not. quod quis poteſt eſſe intitulatus in præbenda conſtituta ſuper bonis alicuius Laici,quo mortuo expirabit, & non poteſt diei beneficiũ,vide Rot.vbi ſup.in 11.deciſ.

In glo.nihil.] Pactum quòd recipiendus nihil percipiat, ſimoniacũ eſt,vide glo. fi.c.quia nonnullis,inf.de magiſtris,& not.ex glo.quòd Pactũ iuri communi conſonãs non eſt ſimoniacum, vide Dec.conſ.118.col.3.in 1. qui allegat Ant. de Butr.hic,ſuper glo.

Cap. Eccleſia.

In gl. ab Eccleſia in dubio autem cenſetur receptum.] Alex conſ.121.in fi in 1.

In glo.nec conteſti.ver.iudicamus.] limita vt per Abb.c.2.in 2.col.de præſumpt.

Cap. Quoniam.

In glo.futura: ver.conſtitutio naturalis.] conſtitutio reſpicit præterita, vide Abb. in c. paſtoralis. §. verum,in 1.not.de app Item conſtitutio quæ tollit conſuetudinem reſpicit præterita,quia conſuetudo notat tempus præcedens. Vide glo. not.in Clem.2.ver.decernimus, de reb.eccl.non alien.

De Reſcriptis.

Cap. Primum.

In glo.1.ver.& priuilegium, circa med] vide Dec.conſ.147.col.2.vbi tenet iſtam eſſe communem opinionem.

Ibidem ver.non poterat ſimiliter] quis priuatur, vt audiatur.glo.in l.ſed & ſi.§.Ait prætor, ſuper ver.decreto.ff.ex quib.cau maior.

In glo.mandatum.ver.& optime.]vide Panor. c.plerumque,inf.eo.vbi etiam glo.

Cap. Ex parte.

In glo. 1. ver.obſeruari.] attenta tamen plus mente committentis, vt not. Fel.inf.eo.in c.cum dilecta.

Ibidem ver.Sed diſtinguo.]vide Abb.in c. licet.in 9.not.de prob.vbi Dec.in glo.

Ibidem ver. coniunctiuã.] & nota vnum mirabile de iſta copula,&,quòd ponit Abb. in c licet,in 10.not.de prob & aliud per Iaſ.in l.1.in 6. col.fol.mat.ver.circa hoc. Dec.cõſ.333. col.pen.

In glo.condit.ver. in 2.ſcrip. ſecus in contractibus.] Dec.in conſil.350.

Cap. Caterum.

In tex.in fi.verſ.cõdemnari per iſtos iudices.] ita glo.fi.in c.fi.iſto tit.

Cap. Inter cæteras.

Inter quodcunque.] non referat ad exemptũ, cum dicit, quorũ vnum eſt verũ,alterum falſum.

Cap. Eam te.

In tex.in fi.ver.dedignari.]de hoc verbo,vide Dec.c.clerici in 1.de iud.

In glo.quia aliud eſt conferre, aliud mandare, vt conferatur, & iure receptio dicitur facti] in hoc iur.Gem. c.ſi cap.de conceſſ. præb.in 6.

In glo.datam. ver. litterarum in 1.] limita vt per Rot.210.in nouiſs.

Cap. Ad hæc.

In tex.ver.elegerint.] pars non eligit ſibi iudicem.Rota 458.in nouiſſ.

In glo.1.nota, quòd commiſſio impetrata ſuper cauſis motis, & mouentibus, intelligitur de tunc nõ poſt executis. Ita Rot.148.in nouiſſ. & vide Rot. 413. vbi dicit iſtũ tex. non procedere cum procuratore ad futura negotia.

In glo.elegerint.]ver.coniunctiui in 2.] vide Fely.c.fi.col.1.de conſtit.

Ibidem in fi.ver.ſatis.]vide Fely.c.cum inter. colum.3 de excep. Alex.conſ.3 col. 2. in 5. vol. & not. ex iſta glo. quod clauſula ex certa ſcientia æquiparatur plenitudini poteſtatis, de quo vide aliquid per Dec.in c ſi quando. ſupra eo. & not. etiam,quòd princeps non poteſt tollere ius recuſandi, quid autem in dubio, an præſumatur vti plenitudine poteſtatis,vide Marſ.ſing.84. incip. Princeps, & an Papa poſſit tollere ius recuſandi, vide Abb.in c.ex tranſmiſſa.col 2.de for.cõper. Dec.c propoſuit,2.in 1.not.de app.& vt actus valeat præſumitur vti plenitudine Pontifex. Dec. conſ.140.col 2.& conſ.191 col.3.Fely c.1.col.9. de conſtit.& de iſta clauſula,Alex.conſ.23.in 5.

Cap. Sedes.

In tex.ver.obuiare.]vide Hypp.ſing.177.

In glo.maiores.] an clauſula generalis referatur ad maiora,vide Dec.cap. quoniam,not.11. in verſ.facit,de prob.

Ibidem ver.item.]vide Alex. conſ.4. columna 1.in 4.

Cap. Ex tenore.

In glo.1.ver.ſi ad eoſdẽ.]vide Marſ.ſing 111.

Ibidẽ circa finem,ver.& generaliter in quibus caſibus non requiratur mentio.]vide per Dec.c. cæterum,in 1.not.ſup eo.in h.& in c. Abbate,in vlt.not.de app.

Ibidem in fi]& glo.in c.ſuggeſtum. infra de iure patron.

Cap. Cum ades.

In glo. ſufficiente, præbenda debetur ſecundum qualitate perſonæ, & in hoc ſtatur arbitrio iudicis,prout dicit Barb.hic,& vide glo.in c. cõquerente,inf.de Cler.non reſid. Corſett. ſing.incip.96.perſonæ. Fely.c.cum omnes, col.8. ver. in glo.pen.& c cum M.col.12.de conſtit.in glo. ver.per induſtrias.

In glo.de præbenda:ver.aliter vide c.fi.] Abb. in c.cauſam,de reſtit.in vlt.not.

In glo.ſi dignus: ver. ſubintelligitur, & ideo non facit conditionem, ſed monitiones.] vide Alex.conſ.718.viſis,in 2.vol.

Cap. Cum dilecta.

In glo.diſcreta. Reſcripta ſunt ſtrictè intelligenda.]idem not.glo.c. ſignificaſti.inf.eo.

In gl.iuris.ver.& precipuè] an ſufficiat adimplere formam mandati per æquipollens. Vide Alex.conſ.2.in 1.in 2.vol.

Cap. Poſtulaſti.

In tex.ver.deleui,circa fi.]vide Alex.cõſ.114. in 1.col.

in 1.col.in princip.& limita,vt per Fely.c. ſuper litteris,col.4 ſup.eo.

In glo.beneficium.] Quid de penſione an ſit beneficium, & de ea ſit facienda mentio', vide Rot.11.de præb.in nouiſſ. & quòd quis poſſit promoueri ad Titulum Vicariæ perpetuæ, vide Fely in c.6.perpetuus,col.1.de fide inſtr.& an tã quam b neficium poſſit vniri. Vide Rot.273 in nouiſſ. & quando vicaria dicatur perpetua, vide Fely.cap.ex litteris, col. 8. de conſtit. & de vicarijs caſtrorum in temporalibus, vide Dec.conſil.341.

Cap. Nonnulli.

In tex. verſ. falſarius circa finem.] vide Rot. deciſ.12.tit.de procur.in nouiſs. & limita, vt per Rot.175.in nouiſſ.

In gl.fecerint mentionẽ.]reſcriptũ contra ius debet illius facere mentionem. Alex.conſil.120. in 4.

In glo.ſiue ſpeciali.ver.ad hoc reſpondeo.] vide Rot.dec 6.de procur. in nouiſſ. Alexan. conſil 135.in 2.

Cap. Capitulum.

In glo.prius ver.peruenit.]Quid in probationibus,vide Rom ſing.43.

In glo.relaxetis. ver. proprie.] vide an idem verbum proprie, & improrie capi poſſit. Dec.c. quoniam Abbas.in prine de off.deleg.

Cap. Ad audientiam.

Ibidem.verſ.ad cautelam]vide Fely.c.ad apoſtolicæ.de excep.

In glo.1.quando Penſio dicitur beneficium.] vide Rot.11.de præb.in nouiſſ.

In glo.in irritum. verſic.ſcinit,circa medium] vide Abb.in c.1.col.3. de excep.

Ibidẽ ver.poſt repertę] vide Rom.ſing.195.

Ibidem ver.& ſi oſtendit.] vide Abb.cap.1.de accuſat.

Ibidem ver.iuramẽtum.]vide Rom.ſing.206. in ſcis.

Cap. Si proponente.

Minimum non attenditur.] vide ad quæſtionem quã ponit Bal. hic de mulier dotata in vno nummo, in dicatur dotata, per laſ.in rubrica ſol. matrim.col.6.

In glo. de hoc, ver. item ſi de terra.] an valeat collatio facta forenſi. Vide Fely. cap.ſicut de ſim.

Cap. Quia nonnulli.

In tex. verſ.exortę.] vide Rot.146. in nouiſſ. & 210. & 477. & limita in procuratore, vt per Rot 413 in nouiſſ.

Ibidem,verſ.coram diuerſis.] vide de materia Fely. cap.cum.M. colum.3. verſic.extra glo. de conſtit.

In glo.prima.] an valeat commiſſio impetrata per falſum procuratorem, uide Rot. 430. in nouiſſ.

In glo.ſuper,verſ.ſicut ille.] uide Fely. in d.c. ex tenore, columna 7. qui tenet contrarium, ſupra eo.

In glo.vel,verſ.aliàs.]vide Peruſ.c. cum parati,col.4.de app.Rom.ſing.367 Rot.342. in nouiſſ.

In glo.damnis, uerſic.iudices, pœnam.] uide Peruſ cap.ex ratione,ſeptimo articulo principali, uerſ.4 de app.Rot.12. deciſ.de procur.in nouiſſ. Alex.conſ.90.col.2.in primo vol.Fely.c.ex parte,2.col.6 ſup.dereſcript.

Ibidem, verſi. & ſi hoc no.] & qui ſint caſus in quibus requiratur,partis petitio,uide Iaſ.in l.vni uerſa.C de precib.Imp.off.Dec.cap. licet cauſam in prima glo colum.10. de prob.& ad glo. uide Abb.c.ſign:ſignificauerunt,col.3.de excepc.Fely.cap. ſin autem, col.3.iſto tit.

De Conſuetudine.

Cap. Ex litteris.

IN tex.] An in apprehenſione poſſeſſionis iuris canonicalis, vel præbendæ requiratur ſpeciale mandatum, vide Rot.290.in nouiſſ. Et an ſtatutum poſſit transferre in hæredem poſſeſſionem abſque apprehenſione facti, vide Alexan. conſil.24.col.1 in tertio uol quòd ſic,& idem in donatione principis,conſ.3. colum.2. in quinto. Fely.cap.ne Dei de ſim.Dec conſil.341. colum. penult.

Ibidem, verſ valetudine] vide Marſ. tract.de peſte,fol 31.verſ.16.

Ibidem,uerſ.vidẽtium.] uide Abb.in c. cum cauſam,col 6.de teſtib.

In glo ſignum,uerſ.inueſtituræ.] Alexan. conſil.88 colum.ſecunda in quinto. Rot.deciſ.8.de reſtit.ſpoliat. in nouiſſ & 275. in nouiſſ.& 277. Alex.conſ.:8.& 81.col.1.in 2.uol.

Ibidem,uerſic.hoc tamen.] uide Iaſ in l.traditionibus,in pen.colum.C.de pact.Alex.conſ 82. columna 1.in 2.uolum.& conſil 40.in 2.colum. in tertio.

Cap. Quanto.

In glo prima, uerſic. etiam laico, circa med.] vide Abb.cap.nouit,in glo.uerſic. conſuetudine, de iud.

Ibidem, uerſ epiſcopalis, & hæc non poſſunt præteribi]uide Abb.c.auditis, de reſcrip.

In glo. consuetudinem, verſ præſcriptibiles] & licet, quæ ſunt ordinis epiſcopalis præſcribi non poſſint, poſſunt tamen acquiere libertatem. Abb. c. veniens, de præſ. in 5. not.

Cap. Cum olim.

In glo. fine, verſic. non tamen.] vide omnino Dec cap ſuper eo, 1. not de off. deleg & priuilegia, quòd non ſint interpretanda in alterius præiudicium, vide Iaſ. in l. ſi quis quenquam. ff. Si quis cautionibus, l. fi. colum. 3. ff de conſtit. princip. & hoc procedit etiam ſi princeps hoc concederet motu proprio, vt vult Dec. in cap. 1. col. 8. in fi de iud & idem in ſtatuto, potius enim toleratur, vt nihil operetur, quam alicui præiudicium inferat. l. fi. § in computatione, vbi glo. & moder. C. de iure delib. & de verbo, (volo,) vide Dec. in rubr. de iud. colum 6 in prima lect. & c. cum dilecto, colum. 3. in fi. de confirm. vtili.

Cap. Cum venerabilis.

In tex. verſ. corruptela.] vide Abb c. quia nos, de appel.

In glo. 1. in fi. an conſuetudo excuſet quem à pœna] vide Rom. ſing. 19. Fely. in cap. 1. colum. antep. de re iud Dec. conſil. 170. colum. penul. & 175. colum. 10. & 197. columna 2. Alexand. conſil. 107 columna quarta, in fi. in 1. & colum. fi. Fely. cap. ex tenore, colum. 6. verſ. ceterum, in fi. de reſcript.

Cap. Cum dilectus.

In tex verſic Cæterum] quod ſtatuta debeant interpretari ſecundum ius commune, modo aliquid operentur, vide Dec. in rubr. de prob. columna 13. verſ. 3. & col. 17 verſ ex his, & c. cauſam quæ, in vlt col. de reſcrip. vbi alij.

In glo de iure. & an, & quando quis ſimul poſſit vti iure communi, & priuilegio, vide Abb. in c. veniens, col. 5. de præſcr.

In glo conſtitutum, verſ quia hoc.] vide Alex. conſ. 106. col. 1. in 2.

Ibidem, verſ. & ſic patet.] vide Fely. in cap. de quarta, col. 7. de præſcript.

Ibidem, verſic. voluntate patroni.] vide Soc. conſil. 1. in tertio volum. Fely c. ex parte, fi. 2. colum 1. de reſcrip.

In glo interpres, ibi, & non requiritur, quòd ſit præſcripta. Dec conſ. 158. col 2. in fi.

In glo. a ſuſpenſis, in princ. verſ. eligere.] vide Fely. c. apoſtolicæ, col. 7. de excepc.

Ibidem, verſ. vt conſuetum, vide Dec. in c. nam concupiſcentiam, colum 1. de conſtit. & conſil. 3. col 3. in fi & conſ. 147. col. fin. Rot. 1. de conſuet. in nouiſſ.

De Poſtulat. Prælat.

Cap. Gratum.

IN glo. niterentur, in fi.] vide Dec. c. vt noſtrum, in 3. not. de app.

In glo pauciores, verſic tu dicas.] ius eligendi an remaneat in vno, vide Dec conſ. 151. col. pen. qui tenet, quòd ſic. Alexan. conſil. 70. colum. 1. in quarto.

Cap. Bona.

In glo. 1. in princ] Quando iudex ſupplet ex officio ſuo, vide Abb. in c. Raynutius, in 9. not. de teſtam.

In gl generali.] quod Cardinales dicantur militare in ſacro Palatio, tenet Dec. in l. centurio, de vulg. in notabilibus.

In glo. communem.] vide per Bar in l. 1. col. pen. ſol. matr. vbi diſtinguunt, quando utilitas publica, præferatur, & eſt contra.

De Electione.

Cap. Nullus.

IN ſummario, verſ collegium.] contraria tamẽ poſſet induci conſuetudo, ut per Abb. cap. cum venſſent. 2 not de reſtit. in integr.

In gl 1. verſ. homines decẽ faciunt collegiũ.] & quid in dubio, vbi ſunt tex, vel ſeptem vmul viuentes, an ſint collegialiter, vel ne, vide Rot. 13. de prab. in nouiſſ quæ tenet, quòd ſic.

In gl in congregatione, verſ. tunc enim, in fi.] vide Alex. conſ. 70 col. 1. in 4.

Cap. Licet.

In tex verſ concilij] dicitur tamen conſtitutio Papæ, non concilij, ut inquit Dec. conſil. 150. colum. 3 dixi c. vlt. 6. lib. paradoxorum.

In glo. ſpeciale, eſt forte ſpeciale, quia in alijs requiritur maior, & maior Pars, hic tantum dicitur de maiori. vide Fely. c. cum omnes, col. 12. & ſequenti, verſ. tertiodecimo fallit, & verſic. ſecundus caſus, de conſtit.

In glo. recuſus] de hoc verbo quid importet, vide Feruf. c. dilecto, de app. q. 56.

Cap. Cum in cunctis.

In tex. verſ. beneficijs, circa fi. illius eccleſiæ tantum.] vtin c compromiſſarius. eo. tit. c. cum in cunctis.

In glo. tempore, a confirmatione vſque ad tres menſes epiſcopus debet cõſecrare.] quod ſi lapſus ſit ter-

fit terminus, & res fit integra, an possit petere consecrationem, uide Rot. 3. 28. in nouiss. & sic.

In gl ad quem spectant, uersic. tamen dicitur, circa med.] Qui dicantur mariti ecclesiæ, uide Panor. in c. dudum, in 9 col. sup eo.

In glo. Archidiaconatum circa fi. uers. ubi dicitur.] uide Card. Alexandrinum c. perlectis. 25. distin. qui latè de hoc disputat, & Gem. 21. distin. in Summa, & dictum Cardinalem c. nemo, secunda quæst. 1.

In glo. promoti, in fi.] nota istam glo. contra primum not. Panor. in c. eam te, de rescrip. quod electus dicitur promotus, nisi d. cas, quòd hic intelligitur de inferioribus ab episcopo.

Cap. Transmissam.

In fi. summ.] uide Fely. c. eam te, de rescrip.

In glo. de talibus, uers. ea uerò quædam pertinent ad iurisdictionem quædam ad ordinem, & quædam etiam ad dignitatem.] quæ uide per Panor in c. audentibus, de excess. prælat.

Ibidem, uer. depositio.] an non possit pronunciare deponen. uide Fely. c. 5. de re iud.

Cap. Cum vobis.

In gl. ex officio: iudex potest supplere de fid.] & per hoc uide, quòd not. Aret. in c. constiterit, col. 3. in prine. vers saluando, de accusat.

In gl. procuratorem, uers. nunquid.] uide Rot. 441. in neuiss.

In glo. liberam.] uide de hoc uerbo Dec. cap. si pro debilitate, col. 6. de off. deleg. & in c. reprehensibilis, secundo not. de app.

In tex. uers. inhabilis.] uide Soc. consil. 47. in 3. uol.

Ibidem, uers. sufficienter.] uide Abb. in c. bonæ, col. pen. de app.

Cap. Cum inter.

In glo. recusatur, uers. amplius eligi.] in autem semel furiosus semper præsumatur furiosus nisi probetur contrarium, uide Alex. cons. 141. col. 2. & 3. in 1. uolum. & consil. 42. in 3. colum. in quinto uolumine.

In glo aliam in prine.] an electio sit facienda de aliena ecclesia, vide Fely. c. sicut. de simon.

In glo confirmauit, circa fi. vertic. alius confirmat.] uide Abb. in cap. litteras, in fi. de præsumpt.

Cap. Dudum.

In glo. numerus, dignitas non præfertur numero, ubi non est Par.] Sed an numerus suppleat defectui, uide glo. in l. 3. uertic. numerus, de testib. quæ tenet, quòd sic, & not. Imol. in l. qui testamento, in princip. de testam. de quo tamen, uide Dec. cap. licet not. 9. & 11. in fi. de prob.

Cap. Bonæ.

In tex. vers. Porrò, uerbo citati, uide Alexan. consil. 123. col. pen. in secundo, & cons. 136. col. 4. eo. vol.

In glo. meuebant, vers. licet impressio, circa med.] uide Alex. cons. 98. in 3. uol.

In glo. præsumitur, uers. sed hodie.] uide Dec. in rubr. de app. col. 5. Alex. consil. 21. in secundo, & 105. in 5.

Ibidem, vers. si autem.] adde alios modos per Dec. c. quoniam, in prima glo. de prob.

In glo. singulares.] de testibus singularibus, uide Dec. c. licet in 9. not. versic. secundo, de prob. Hypp. Mars. sing. 114. vulgatum.

Ibidem, uers. negatiua.] & licet probatio super negatiua fieri non deberet, tamen facta tenet. Fely. c. pastoralis, col. 6. de except. Alex. consil. 65. in primo.

Cap Querelam.

In tex vers. consuetudine pertinet.] uide Alex. cons 98 col. 1. in 5. uol.

In gl querelam.] uide Abb. c. dilecto. col. 111. de testib.

In glo petens, vers. sic enim condemnare.] uide Rot. in ultima decis. de iud. in nouiss.

In glo Oeconomi, uers. si enim, in prine.] uide Rom. sing 10. Rot. 11. in fine, in nouiss. & uide Alexan. consilio 95 columna penult. in secundo uolumine.

In glo. tempora, in fi.] uide Dec. cons. 136. columna 1. in fi.

In glo. statutum, uers. sed ibi circa finem.] uide Dec. c. dilecti, col. pen. de iud.

Cap. Cum Vintoniensis.

In glo. admiserant, circa fi. uersic. & licet isti suspensi &c.] uide Abb. cap. apostolicæ, de except. colum. 3.

Ibidem in fi. uers. sustentationem.] limita ut per Abb. cap. pastoralis, §. uerum, in glo. fi. de app.

In glo tertia concurrebant, uers. sed obuiat.] uide Fely cap translato, col. 4 uersic. in glo. 11. de constitutionibus, ubi allegat istam gl. pro saluandis Testibus.

Cap. Per inquisitionem.

In glo recognouit, confessio extraiudicialis præiudicat.] uide plenè per Aret. c. at si clerici, de iud in prine. ubi probat, quòd etiam si fiat coram priuato præsente, non facit nisi semiplenam probationem.

In glo ſe indignum,verſ.ſed quare.]hanc glo. approbat Aret.in c.cauſam quæ primo, in 5.col. de teſtib.in verſ.quarto adde.

Ibidem, verſic.ſi aliquis.] Rot. in 11. deciſ.de confir. in nouiſſ. Fely. cap.primo,columna 4.de except.

Cap. Cum dilecti.

In tex.circa finem,verſ.ſententiam.] vide Fely.c.lator 10.declarat, de re iud.

In glo in ætate,verſ.credo.]epiſcopus non poteſt in ætate,vel cum illegitimo diſpenſare,quando non poteſt contra concilium. Abb.in c. At ſi clerici,in §.de adult.colum. 3. de iud.verſ. ſi verò,& ibi omnino Dec.col 7.ver.quarto fallit,vbi etiam tenet, quòd legatus de latere non poſſit contra concilium diſpenſare,c.dilectis 1.infra de præb. Fely.cap.nonnulli, columna quarta, de reſcript.

In gl.& ſi tres,circa finem, verſ.in defectum.] vide ad hoc Dec.in c.tertio loco in 2.not.de præb. Marſ.ſing.79.incip.plures.

Cap. Quia propter.

In tex.verſ.maior.]quid autem in reformatione prælati,vide Rom.ſing 662.

Ibidem, verſ.per inſpirationem.] ratio eſt per capitulum,in diuerſitate,de præb.

In glo.mox,verſ. intermedio,in princip.]vide aliam glo.in cap.1. infra de mut.petit. & ibi. Abb.in co.7. Iaſ.in l.1 §. qui prætens, colum.4. de verbor.oblig.latius in l.fructus, in prima col. fol.mar.

In glo.vice omnium,in princip.] uide Dec in cap.conſtitutus,in 3.not.de appellationibus.

Cap. Quiſquis.

In glo.fiant,verſ.futuri, in princip.] vide quæ in contrarium] adducit Fely.ſup.in rubr.de conſuet col.3. in fi.

Ibidem,verſ.ſed nunquid.] ſi epiſcopus poſſit diſpenſare,contra concilium, vide ſupra in glo. in ætate,c.cum dilecti, & Doc.& max.Dec.in c. at ſi clerici.§.de adult.col.4.verſ.ſecundo limitatur,de iudic.& ſeq.

Cap. Dudum.

In glo.decepte,verſic.in caſu iſto] vide Fely. in cap.ex parte A col 4. verſ.ſecſido tollit,de teſtibus.

In glo.per conceſſionem,verſ.ſed poſtea.] vide Rot.286.nouiſſ.

In glo.reſponſionem,verſ.videtur,quòd non.] & ita tene per ea quæ tradit Dec. in rubr. col.4. verſ.quarto contra, de iud. in prima lect. & vide Rot.tit.de lit.conteſt.in nouiſſ.

In glo.irritũ,verſic.& ita.]uide Rot.in nouiſſ. in tit.de lit.conteſt.& Dec. in conſ.99. in prima colum.in 2.uolumine.

In glo.idem]intellige autem, quòd idem iudicium ſit habendum de perſonatibus,& eccleſijs parochialibus,circa pluralitatem tantũ ſcilicet, & non in alijs,& ita intelligit iſtum tex.glo. in cap. primo,ne clerici,vel monach.in 6. verſ.declaramus,aliàs obſtaret cap.licet Canon.iun.glo.verſ. parochialis,& d.c penult.

In glo.retinere,in fi.]vide Fely,in d.cap. cum omnes,de conſtit.col.19.in glo.finali.

Cap. Iis quibus.

In glo.currit,in princip.]intellige in præiudicium excommunicati, non autem in præiudicium tertij,de quo vide Dec.c.ſuper eo.2. colum, pen.in fi de app.

Ibidem,verſ.interdicta ſit.] uide etiam Dec.c. cum ſit Romana,in 3.not.de app. Fely.c.1.col.5. de reſcrip.

De Translat. Epiſcopi.

Cap. Inter.

IN tex.verſic. ſicut ergo.] Aret.in c.meminimus de accuſat. adducit iſtum tex. ad hoc, quòd ante conſecrationem non dicitur epiſcopus,de quo vide plura per Dec.in c.eam te, col.2. de reſcript.

In glo. fortius, de differentijs inter ſpirituale matrimonium,& carnale, vide Card. & Imol. in c. tua, infra de ſponſal. vbi connumerant Differentias 22.

Cap. Licet.

In glo.prima,verſic.immo hodie.] uide Aret. cap.ſuper litteris,de accuſat.in 2.not.

In glo.id parem.]facilius ad maiorem, quam ad parem, & licet diſpenſatio non trahatur de maiori ad minus,tamen trahitur ad conſecutiua. Ita tenet glo. in cap. quia in tantum, in fi. de præb.vide Fely.in cap.poſtulaſti,columna 13. de reſcrip. & omnino Dec. in cap. at ſi clerici. §. de adulterijs, 8.columna,verſ ſucceſſiue,vbi multa reſpondet ad illam regulam, ſupra factam de iudic.

De Renuntiatione.

Cap. Ex tranſmiſſa.

AD tex. vide Dec. in capitulo primo, in primo notabili, in 3. columna, de reſcrip.

In

In glo.reſignauit,uel ſi.eccleſiæ] requiritur tamen ſententia, ut per Rot 3.de renunciat.in nouiſſ. & ibi in 1.deciſ Felyn. cap.cum dilecta, in fi.de reſcrip.

In tex.uer.ſed quaſi,in fi.] nota quòd collatio præbendarum in eccleſia Collegiata,ſpectat ad prælatum & canonicos,non ad epiſcopum,ita per iſtum tex.tenet Rot.8.de præb. in nouiſſ.

Cap. Admonet.

In tex.uerſ. dimittere,] uide Felyn.in cap.lator.in pen colum.de re iud. & in cap. quæ in eccleſiarum,colum.6.uerſ.ſed dominus Cardinalis de conſtit.& in c.per tuas, primo , de ſimon.& c. ſicut,col.3.eo tit.

Ibidem, uerſ.Inconſulto,] uide Laſ. in l. poſtquam liti, col 1. C.de pact.ubi Bar.in 2. lectur. circa finem , & an iſte tex. habeat locum in tabellione,uide Roman.ſing. 351. An tabellio.qui tenet,quòd ſic,& ad tex.uide Rot.306. in nouiſſ. & an Capitulum ſede uacante,poſſit recipere reſignationem,uide Rot.311.in nouiſſ. ualet tamen renunciatio in eius præiudicium, licet non fuerit admiſſa.Rot. 752. & limita,tex.ut per Rot.398. in nouiſſ.

In gl.inconſulto,in prine] ſecus eſt tamen in litteris ad beneficia,ut not. Abb.in c. ad audientiam,in 2.not. ſup. de reſcrip. & an talis conſenſus requiratur in modũ auctoritatis,an ſimplicis conſentus, & an poſſit interuenire ex poſt facto, uide Alex.conſ.106.col fi.in prin.

Ibidem, uerſ.ad religionem,] differentias inter ſæculares,& regulares, uide per Fely. in c.tua nos,de iureiur.in prine.

Ibidem,uerſ quando prælatus,] ſed quid ſi eſſet conſuetudo,uide Abb.c.quia nos, de appell.

Cap. Super hoc quòd.

In tex.uerſic. non ui,] ad dictum Innocentij hic, quod magis creditur duobus teſtibus de metu , quam centum de ſpontanea uoluntate , uide Alex.conſ. 156.col.1 in 5.uol.

In glo.uerißimile,] & quòd præſumptio tacitę renunciationis excludatur per quamlibet minimam præſumptionem,uide Bald in l. fin. col. 3 C.de dot. promiſſ.&declara iſtum tex.ut per Alex.conſ.91.colum.fi.in 2.uolum.& conſ.57. col.3.in 5.

In gloſſ. reſignationis, uerſic. quia coacta uoluntas,uoluntas eſt,] uide Dec.in cap.ſi uerò,de iureiur.

In glo.pecuniæ.] uide Felyn. in cap. dilectus, de ſimon.

In gloſſ.negat.] negatiua interdum affirmatiuam in ſe continet.uide Abb.& Dec.in 8. quoniam,in 2.not.de probat.

In gl.ad dignitatem,circa finẽ,uer.ſuper principali,] uide Felyn.cap.exceptione,colum.13.de except.

Cap. In præſentia.

In tex.uerſ. præſumi,] uide Abb.cap. 2. 2. colum. de præſumpt. Alexan. conſ.21 in ſecundo, & 105.in 5.

In caſu glo. uerſ. & ipſe R. appellauit,] an autem pendente appellatione præſumatur pro ſententia,uide Abb. in d.c.quoniam,in glo fin. qui tenet quòd non , & hæc eſt * communis opinio. licet Imola hic contrarium teneat, & Dec comprobat eius opinionem, d.c.quoniam, col.18.de probat.& in rub. de appell. in 5.colum. & Abb. contrarius in cap ſecundo, de ſequeſtr.& in ſententia arbitri , uide Alexan. conſil.119. col.4.in 2.uolum.

In glo.præſumi,] limita ut per Abb. in c. p. 1. colum. 2. de re iud.& in cap. ea quæ, in 2.col. eod.tit.

Ibidem,in fi. fallit,ubi cauſa requiritur] Dec. cap.cum ſit Romana, 3. not. de appell. & limita,ut per eum,in cap.ſuper eo. ſecundo,in 2. col. de appell.

Cap. Quòd in dubijs.

In tex.] nunquid auctoritas ſuperioris requiratur in renunciatione tacita ſicut in expreſſa, uide Felyn.quòd ſic,in cap. exceptionem, col.14. in prine. de except. dum tenet,quòd in profanis renunciãtes liti, intelligũtur etiam renunciare iuri , ſecus in beneficialibus, uide Rot.306.in nouiſſ.ſed an renuncians ſit priuatus ipſo iure, uide Felyn. cap.ex parte , colum. 1. de reſcrip. qui tenet quòd non , & in cap. in noſtra, de reſcript. correll.34.

Cap. Niſi cum pridem.

In uerſ. pro defectu , uerbo,neceſſaria ,] uide Fely. c.ſi quando,col.pen.de reſcrip.

In uer.nec putes,] uide Fel. in c.nonne,col.1, in 3.fall.de præſumpt

In glo. ſed duntaxat,circa principium,]ſimoniacus,& intruſus non habent titulum, uide Fel. c. in noſtra,correll.20.de reſcrip.

In gl.manſeres,uel naturali,] uide Alex.conſ. 60.col.3.in 2.uol.

In gloſſ. fieri,]uide Abb.ſup.in procemio , in uerſ.pudicos.

Cap. Veniens.

In glo.renunciaſſe,uerſ.nec aliquod ius,] uide Rot.158.in nouiſſ.Abb.in c.Capitulum, col.ult. de reſcript uide tamen Abb.in c.at ſi clerici,§.de adult.col.pen.uer.quæro ad declarationem,de iudic.vbi uult,quòd ille, cui debet beneficium cõferri,dicatur habere ius ad rẽ.ita colligit ibi Dec. col.15.uerſ.& ex his, qui tamen per hanc glo.tenet contrarium uide Fely. c.ad audientiam,2.col. uer.8.litteræ non dant ius,de reſcript.

In

In glo.intimis,circa finem,ver.& noto.] vide Rot.28.in 1.addit.in nouiſſ.

De ſuppl.negl. prælat.

CIrca iſtam rubr. vide Franc. Pauini in trac. de poteſt. Cap. ſede vacante,in 1.q.

Cap. Primum.

In tex. verſ.tertio] vide Fely.cap. ex litteris, colum.6. de conſtit. verſ. fallit primo . Alexan. conſ.10.in 4.

In glo. 1.in fi.] vide Dec. cap.eam te, in 11. col.de reſcript.an æquiparentur Epiſcopi,& Abbates in hoc.

Cap. Sicut nobis.

In tex. verſ.ordinare.] nunquid autem intelligatur etiam de prouentibus de quibus in Clem. 1.de iure patron. vide gloſſ. ibi, in verſic. deuoluatur.

Cap Licet.

In tex.]& nota quod iſte Archiepiſcopus,licet ſit legatus natus,non tamen habet duo ſemeſtria, vnum tanquã Archiepiſcopus , aliud tanquam legatus.vide Rot.33.in nouiſſ.

In gl.à notitia.ver. ſcire potuit.] ita in beneficio ſuæ diœceſis tenet Dec. conſ.135. col. 11. in fi. vbi dicit, ſufficere quod ſit notum in loco beneficij. per tex. in Clem. 1. in fi. de conceſſ. præb.

De ſcrutinio in ord.fac.

Cap. Ex parte.

IN tex.verſ.ſimpliciter.] vide Laſ.de iſto verbo,in l.1.col.2.de vulg.

In glo æſtimare, verſ. Solutio, ſecus tamen eſt in iudicijs.] vide Abb. c.1. col. pen. in fi. de iud. late per Dec.c.in præſentia not.12. verſ. Poſtremo,de probat. Abb.c.cum M.in fi.de teſtib. Dec. c.ſuper litteris. in 9.vel 6.col de reſcript.Marſil. ſingul.151.Felyo.cap.audita, colum.antepen.de præſcript.

De ord.ab epiſcopo qui re ſig.epiſcop.

Cap.Primum.Requiſiuit.

IN tex.verſ. ſimul.] vide de hoc Franc. Panini in trac.de pote.Cap.ſede vacã.in 3 q.col.112.

In gl.ignorantia. verſ.Reſpon.] & an primus ordo poſſit conferri ab alieno Epiſcopo, dicit Abb.c. veniens,de præſcrip.6 not.

De ætate & qualitate.

Cap. Indecorum.

IN glo.1 qui ſeipſos, ver.per iſta quilibet facer ordo liberat a patria poteſtate.]ſed quid ſi quis ingrediatur religionem , an per ingreſſum liberetur.vide Alexan.conſ.139.colum.1.in ſecundo volum.

Cap. Eam te decet.

In glo.1. an autem hoc procedat ſi motu proprio]vide Aret.in c.cauſam, 1.col.3. de teſtibus, qui tenet quòd non.vide Soc.conſ.111.in 4.col. in 3 uol.

In gloſ. pendeat, verſ. Item ſi eccleſia.] & ita intellige c.ex parte,2.de reſcript. & aduerte,quia Abb.in cap.ad audientiam,in 3 col.de eccl.ædif. reprobat iſtam gloſſ. in principio ſui, illam ſequitur Fely.in c. cum venerabilis, col.14. de except.& in c.ex parte,2.in princ. de reſcript.

Cap. Tuam in domino.

In gl.1.verſ.& ideo,not] de materia,vide Barbat.in c.cum M.col 41.ſup.de conſtit

Ibidem,verſ.loco pretij,circa fin.] contra hoc tamẽ videtur quod notat Abb.in c.tertio loco,in primo not. de prob qui facit differentiã inter preces & precium , quia licet inducere teſtem precibus,non tamen precio.

Cap. Accepimus.

In gl.reputari,ver.ad ordinem,circa med.] vide Fely.in c.poſtulaſti, col.16. ver. tertio limita de reſcript.

Ibidem,an dignus habitus in vno habeatur in alio]vide per Fely.in c.cum venerabilis,col.pen. de except.& ad gl.vide Rot.415. in nouiſſ.

In glo. in maiori eccleſia,ver.Sed quid] vide Abb. in c. Roduiphus, in 2. col.ſup. de reſcript.

In glo. exceptiones, verſ. non obſtante.] vide Abb.& alios,in c.ſi .de præſumpt.in fi.

De filijs presbyt.

Cap. Ex tua nobis.

IN gl.1. verſ ius commune.] intellige & notum contra omnes qui iſtam glo.non intellexerunt , & nota differentiam inter reſponſionem ad conſultationem,uel ad ſupplicationem,de quo

uide

uide Felyn.in cap.1. 2 char.de constitutionibus, & limita,nisi responderet in casu abàs non determinato, ut per Dec.cap. ad aures, colum. 2. de rescript. & in cap. inter cæteras, in princ. de rescript.

In gl.irritari,uer.ergo dispensatio,in prin.]uide Dec.cons.137. in princ.

Cap. Ad extirpandas.

An iste tex. procedat in nepote.] uide Abb.in c.accedens, in 1.not de accusat.

Ibidem, in text. uers. presbyterorum.] uide Felyn. capit. inter cæteras, in princip. de rescript.

In glo.1.in fi] filij legitimi non prohibentur habere beneficium in ea ecclesia, ut not. Calder. cons.1.isto tit.

In glo.amouere.]& formam libelli, in isto casu ponit Anto.in c.ex parte, de testib.ubi Felyn. in tertio notabili, quod non sufficit dicere quòd pater ante obtinuit ecclesiam, sed quòd proximè ante obtinuit.

Cap. Michael.

In gloss. 1. uersic. publicè in domo.] uide Alexand.consil. 157. in 5. uolum. & de ista probatione conditionali, uide per Dec. in rubr. de prob. colum.20. & sequenti. & qualiter probetur filiatio. uide Bartol. & ibi notata, in l.filium, ff. d. his qui sunt sui uel alien.iur. & Dec. in c.per tuas, de prob.

De officio Archid.

Cap. Ad hæc nos dominus.

IN tex. uers. earum ordo,circa primum.]Nota quòd Archidiaconus de iure communi habet curam animarum,& ideo impetratio Archidiaconatus non est subreptitia, si de eo non fiat mentio,cum ipse sit de iure communi. Rot. 13. de præb.in nouiss.

Ibidem, uers. institutio, quam potest subdelegare.] Rot.368.

In glo.iurgia uersi c.perlectis.] & ibi uide per Cardinalem, qui pulchrè examinat hãc materiã. distin.25.& uide Aret.consil.23. Gem. 21. dist. in summa.Fely.c.cum uenerabilis,col.11. de except. Dec.in rub.de off.deleg.in 1.col.

Cap. Vt nostrum.

In glo.examinentur, uers. quia Episcopus uide Rot.tit.de offic. Vicar.in nouiss.in 1.decis.ubi tenet, quòd Episcopus teneatur de iniuria etiam illata per suum Vicarium, & uide Fely.c.Petrus, col.3.de homic.

In tex.uers. ponere] an Archidiaconus cui ab Episcopo commissum est ut aliquem in possessionem reducat, possit hoc alteri subdelegare. Rot 368. in nouiss. quæ tenet quod sic.

De off. pot. & iud. deleg.

Cap. De causis.

IN glo.consensu partium,in prin]& an consensus iudicis requiratur.uide Rot.360. in nouiss.

In gl.prorogetur,& quòd idem sit in causa appellationis tenet Dec in cap.ex ratione, col. 7. de appell.

In gl.certa in pœnitentijs, tamen etiam si pœna statuta sit,diminui tamen potest,ut no. Abban c. D. us qui,circa med.de pœnit.

Ibidem, uers. quid si,uide Fely. c.Rodulphus, col 3.de reser. Alex.cõl.5.uel 51. in fi.in 1.uol.& cons.iij.col.pen.eod.uol.

In gl.ea delegatus, non potest dispensare.uide Rom.ling.77.

Cap. Præterea.

In gl.simpliciter:] de hoc uerbo,uide Ias. in l. 1.de vulg. 2.col.

In glo.ex eo.uide Hypp.sing.175.& 17. item concessio principali concedere accessorum, sed hoc non habet locum in prohibitis.ut not. Fely. in c.cum non ab homine,1.not.de iud. & limita ut per Dec.in rub.de app.in 3.col & in q 77.col. 4 Fel.c.cũ dilecti.uers amplia præducta,Petr.c.1. de reser.& c.nonnulli,col.19.uers septima concl. eo.tit.& in §.sunt & alij col.12.in 2 fallen.

Cap. Significasti.

In tex.] nota quòd delegatus potest corrigere & iterare quòd factum, uel non bene factum est in omnibus,præterquam in definitiuam. ita tenet Rot. 341.in nouiss.

Cap. Ex parte tua.

In tex.uer.nullæ] sed an tũc tollatur officium iudicis. uide collecta per Hypp. sing. 88.stante, & sing.75.

In gl.1.in prin.uer.ordin.] facit lex ita nobis cordi pudor. secundum primam lect. C.de adult.

Ibidem uers.solutio, uide in gl.ex conquestione,inf.de restit.spoliat

In gl mille, uer.obstante,uide Ias. l.postquam liti.in fi. C.de pact.

Cap. Ex parte N.

In gl.omnino.] vide Rot 6. in tit. de renunciat.in nouiss.

In gl dimittere,uer.& etiam pasium.]uide no. in c.Iacobus. de simon. & uide Dec.in cons. 42.

In

In gl. non obſtantibus, verb. reſtringuntur] vide Fely. c. quoniam, in prin. de reſcri.

Cap. Quoniam Abbas.

In gl. ſubſtitutum, verſ. quare dignitas, in prin. vide aliqua per Abb. in cap. mandata, col. 1. de præſumpt.

Ibidem, verſ. quia ſi duo.] no. quod datio tutelæ, exhæredatio, inſtitutio dubia, non valent. Idem in pluribus vxoribus. Not. Abb in c. gaudemus, in fi. de diuort & in inſtitutione, notat. in c. cum vos, de off. ord.

In gl ſicut, verſ. in priuilegio.] vide Dec. conſ. 152. colum. pen. in vltimo, & conſil. 169. col. 3. in fi. & ſequen. Felyn. cap. ex parte, colum. 5. de reſcrip.

Cap. Super eo.

In glo. intentionem.] ſtatutum reſtringitur ne damnum tertio inferat, etiam ſi nihil operetur. Dec. conſ 356. col 2.

Ibidem, verſ. nullius.] iuri etiam ad rem. ita Rot. 244 in nouiſſ. & 351. per totum. Fely. c. cauſam quæ, col. 9 de reſcr. Alex. conſ 23. in 5. vel 3. & 105. eo. vol. & amplia hanc regulam, etiam ſi motu proprio, aliquid concederet, vt not. Abb. c. cum in diœceſi, in 2. col. de vſur. limita, vt per Dec. in cap. cum dilecta, col. 3. in fi. de confirm. vtil. & conſ. 191. col. 2. & amplia, etiam ſi eſſet clauſula, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, in conſ. 198. col. 4.

Cap. Gratum.

In tex. in fi. verſ. receſſum.] vide alium caſum per Abb. in cap. ſollicitudinem, in 6. not. de appell.

In glo. 1. verſ. iuriſdictionem perpetuandam,] quid autem in propagatione, an fiat etiam per actum citra litis conteſtationem, vide Abb in c. 1. in 5. colum. de iud. & not. quòd per decretum citationis perpetuatur iuriſdictio quo ad iudicē, non tamen quo ad partem.

Cap. Prudentiam.

In tex. in prin. verſ. à duobus tantum.] quid ſi appellatum ſit à tribus, & vnus tantum deterat, alij nihil dicunt, die eſſe deuolutum ad curiam. ita tenet Rot. 9 de appell. in nouiſſ.

In gl. non offenderit, ver. antequam.] vide Fel. in c. fin. col. 14. ver. & not. de præſumpt. & Rot. 266 in nouiſſ. & requiritur trina monitio. ſecundum Rot. 191. c. 2. in nouiſſ.

In gl. canonicè, verſ. quòd teſtes, vide Rot. 1. de probat. in nouiſſ. vbi tenet, quòd impetrans non poterit probare abſentiam, & vide ibi, in tit. de præſumpt. ibid. in fi. vide Rot. 245.

In glo. illa,] an iſta continuatio de lege ad legem, vel de verſ ad verſiculum, ſit neceſſaria, vide Mod. Grutor in ſe electi. & per Dec. in 5. 6. in princ.

In glo. citra, verſ. citatio] vide an citatio ſit de procellu, Fely. in c. cæterum, col. 1. de reſcrip.

In gl. procedant, in fi. vide Felyn in c. iciſcitatus, col. 11. verſ. eſt tamen caſus, vbi quinto ſignāter limitat, non habere locum in beneficialibus, in quibus duo poſſunt abique alio procedere, & hoc ſignat Rom. in ſing. 13. ſi cauſa committitur.

In glo aliam] etiam quòd non valeant litteræ de lite inchoata non facientes mentionem, vide latè Dec. in cap. vt debitus, in 6. colum. de appellat.

Cap. Cum ſuper.

In tex. circa finem, verſ. ac poteſtate.] vide Abb. in c cum ex officij, col 8. de præſcr.

In gl. 1. verſ 5 prædictum, vide Abb. in c. 1. 2. no. inſ. de iud. & in c. cum veniſſent, in 3. col. circa fin. eod. tit.

In glo. appellatione, verſ. contra ipſum,] not. ex glo. quò l vbi iudex oppoſita exceptione proceſſit ad vlteriora ad actum incompatibilem ipſi exceptioni videtur ipſam exceptionem reijcere. ita colligit Aret in cap. ex parte, col. 4. circa med. de teſtibus, allegat Bart. in l. à procedente, ff. de dilat. de quo vide Felyn. in cap. ſuborta. de re iudic.

In gl. cum noluerit.] uide Fely. in c. nonnulli, §. ſunt & alij, col. 17. vert. ſecundo fallit, de reſcr.

Cap. Conſuluit.

In gloſſ. citandus.] præcepti circunductio, & duo alia remedia competunt illi qui comparuit. vide Rot. 345. in nouiſſ.

In gl. gratiam in prin.] & idem circa terminū ad iurandum, uel recipiendum teſtes, tenet Rot. 172. in nouiſſ. & 241 ibidem, uerī no. enim, uide ad iſtam regulam Dec c. ad hęc tertio, per totum, de appell.

In gl. terminum.] uide Dec. conſ. 95. 194. col. 4. & ampliat iſtam gl. etiſi requireretur trina monitio. ut Abb. notat in l. 1. in 4 no. de mutu. petit. & in cap. ſecundo, in 7 not. de teſtibus item in alio caſu notabili ponit ibi Aret. colum. tertia, in 6. fallent. quando timetur potentia alicuius qui eſt citandus.

Cap. Inſinuante.

In tex. uerſic. ante diffinitiuæ,] quid ſi poſt concluſum ſit in cauſa, uide Roman. ingular. 461.

Ibidem, uerſ. familiarem, uide Abb. in cap. poſtremo, de appell. Alex. conſ. 154. col. 2. in princ.

&

& an amicitia uel familiaritas repellat teſtem.uide Fely c.quotiens.in 5.not.de teſtib.

In glo.1.uerſ.aduertas.fallit in caſu quem ponunt Doc.in c. ſuſcitatus,2. quæſt. de reſcrip.ubi Fely. in ult.col.in fi.

In gl.poſtrema.uer.dilatarit.in prin.uide Alex. conſ.100.col.3.in 5.

Cap.Super quæſtionum.

In tex. uerſ. ante iudicem.] uide Dec.conſilio 163.col 6.in fine.

Ibidem §. 3.uerſ. cauſam. uide Abb. c.cum ex officij.col.7.de præſcr.

ibidem §. ſi uerò. uerſ.nec poteſt. uide Rot.4. de app.in nouiſs.

In gl. derogare,corrigẽs dicitur ꝙ interpretatur. idem dicit glo.in l. 1. uer. interpretationem de orig.iur.

In gl. quicunque,uide Abb. in c.cum Bertoldus.in 6.col. de iud.

In gl.tranſfert,uerſ.quia illam. in prin. Abb.c. cum Bertoldus.de re iud.col.8.

Cap.Paſtoralis.

In tex.ver.executio.] uide Abb. in c.paſtoralis.in 3.col.de appel.

In glo.conceſſa.] ſed non poſſim. uide Rot. 443.col.2.in nouiſl.

In gl.exonerare. uer. ſed nunquid uide Dec.c. fi pro debilitate 3.not. & c.cum ſit Romana.in 3.not.de app. Alex.conſ.33.in 4.

Ibidem uerſ.ſed nunquid dubitat. contra glo. quod cauſa nõ preſumatur ẽt in legato.tenet Soc. conſ. 96,col.4. tum Alex. tenet gl.in l.1 in prin. de off. eius.de quo vide Dec.ſup.in loco proximo alleg.

In gl.ex certa.] quomodo probetur certa ſciẽtia,uide Dec c.ſuper eo.in 2.not.ſup.eod.

In gl.diſcuſſa,circa finem,verſ.in factum.uide Alex.conſ.111.in fi.in 5.

In glo. etſi ſciat. uerſ. mera. an à tali mero executore poſſit appellari. Peruſ. cap.dilecto.colum 2.de appell.& an per uiam nullitatis impediatur executio. uide Rot.201.in nouiſſ. ibidem uerſ.mixta,& quomodo cognoſcatur mixtus executor. uide Dec.conſil. 198.colum fi in fi.& de executore ad beneficia,uide Abb. in cap. fin. de præſcript. ibidem circa finem. uerſiculo,refricare. uide aliqua ad declarationem, per Abb. in cap. nouit. de iud. colum.quarta, in fi. uerſ. indicare.

Cap. Cum in iure peritus.

In gloſſ. iniungo.] & an credatur literis Cardinalium,uide Fely.c. quod ſuper,inf. de fide inſtru.col.3.

Ibidem uerſ. caueat.] ſententiæ delegati non creditur,ni commiſſio oſtendatur, ſubcollectoris tamen commiſſio poteſt probari per teſtes.Rot. 266.in nouiſſ. ei executor non tenetur mittere ſuam facultatem niſi petatur.Rot.353.& an poſſit probari teſtibus. uide Rot. 397. in 2. dub.in nouiſſ.

Ibidem uer ut nulla. reſcriptum eſt inferendũ ſententiæ iudicis auctoritate uide Fely. in c.fi.2. no.de fide inſtr.

Cap.Cum olim.

In tex. prope finem, in uerſ cum procuratore ad illa ſolummodo.] uide Fely.in c.contingit.2. col.de fide inſtr.uer.& die.

In gl.protinus.in prin. quando procurator præ iudicet domino,uide Alex. conſ.157. col.31. in 2 & 184.in 5 ubi ponit de iſta prorogatione ibidem in fi.uer.actor.Reus poteſt reconuenire actorem etiam ad res non expreſſas in reſcripto, & non actor.Fely.rub.de reſcr.col.3. & an commiſſio ad certas cauſas, poſſit prorogari ad ſimiles. uide Alex conſ.153.col.2.in fi.in 2.uol.incip. Viſo proceſſu.

Cap. Coram dilecto.

In gl.1. circa med.uerſ.ſed credo.] Rot. 420.

In gl.ſuppreſſa,in fi.] Fely c.cæterum,col. 4. in 2.extenſione.de reſcri.

In gl.ſententiam.uide Alex. conſ.111. in fine in 3.uol.

Cap. Cum contingat.

In gl.1.circà fi.] iſtam glo. reprobat ibi Abb. in c.licet.allegato in gl. & ut indiſtinctè fiat concordia,uide Fely.ibi,qui tenet,quod iſta glo.ſeruetur in practica.in 2.col.uerſ.tertia concl.

De offic. legat.

Cap.Nouit.

IN gl.1.uer.ſed ea, in prin.] limita ut per Roman.ſing.45. & 49.

Ibidem uer. hoc tamen.] uide Abb. c. paſtoralis.§.quoniam,col pen.in fi.de reſcr.

Ibidem uerſ item extra,uide Rot.in 5.deciſ.de offi.uic.quæ tenet cum gl.

De offic.iud. ordin.

Cap.Pernitioſam.

IN tex.uerſ.publicum.] uide Fely. c. ſignificaſti,de offi.deleg.

In gl.pernitioſam. in prin.] not.dictum Baldi hic, ꝙ habens liberam auctoritatẽ inqrendi,nõ poteſt tamen inquirere niſi fama præcedente. de quo uide Dec.conſ.57.in 2 in fi.

In

lo.canones.verſ.item crimen vſurarū.] de Fe vide Dec.conſ.170.colum.pen.

In gl. præiudicandum. verſ. & poſſet.] limita vt per Abb.in c.cum non ab homine,de iudic.

Cap. cum ab eccleſiarum.

In gl.eccleſiaſtica. in verſ qp quilibet.] vide de hoc per Dec.in c.poſt ceſſionem.vbi etiam Abb. in 1.not.de probat.Rot.416.in nouiſs.

In glo. non relaxes.verſ. ſed pone.in prien.] vide Abb.in c.qua fronte.col.4.de app.& in c.de cętero.col 3.de re iud.

Cap. ad reprimendam.

In tex.in fi.verſ.reducere.] vide Dec.cap.quæſtioni.2 de app.& conſ.145.

In gl.in canonibus,ver.variæ ſunt pęnæ.in 1.] quas vide per Abb. in cap. cum non ab homine. de iud.col.5.

In gl.ſuſpendatur.in fi.] vide Abb. in rub. de app.col.4.pęnis. & in c. ex parte. not. 8. eod.tit. Abb.in c. lator. col.2. de re iud.c.conſanguinei, col.pen.eod.tit.& d.c.paſtoralis, §. verum. ſolut. 1.de app.

In ea.gl. verſ.ſed hoc.] vide Rot.301.in nouiſ.

Cap. Duo.

In gl.conſuetudo.]ſed an conſuetudo & priuilegium pariter procedant. vide Dec. c. nouit. in glo. conſuetudinem,de iudic. & competere alienis poteſt ex priuilegio, etiam poteſt ex præſcriptione Abb.c.cauſam.de præſcrip.in 1.not.

Cap. Paſtoralis.

In tex.circa princ. verſ.exceptis quibuſdam] exemplum in ſuffragantes. vt dicit Fely. c. cum ex officij.col.4.de præſcrip.

Ibidem §.præterea,circa fi. ver.honeſtis,]vide Fely.c cum M.verſ.noto 1 de conſtitut.

Ibidem verſ. cautionem, vide Alex. conſ.105. col.2.in 2.vol.

In gl.exceptis.verſ.appellationem,circa med.] intellige vt per Abbat.in cap. dilectis. de appell. 5.not.

In gl.ac præſtare.verſ. hoc intellige. vide pro opinione gloſſ. Alex.& Caſtr.in l qui Romæ.in prin. de verb.obli. Bart. in l.acceptam in 1. q.C. de vſur.

Cap. Licet .

In tex. circa medium,verſ. eſſe debuit.] vide Abb.cap. cum ex officij.colum. 7.de præſcri. Fel. cap.nam concupiſcentiam.colum.2. de conſtitut.

In gl. mandati.] quid autem econtra ſi factus delegatus, pronunciat vt ordinarius , an ſua ſententia teneat. vide Roman. in ſingul. decimoquinto.

Cap.irrefragabili .

In tex. circa principium,in verſ. liberè.] vide de hoc verbo Aret. cap. ſuper his. de accuſat.colum.antepen.

Ibidem verſ. appellatio valeat.] intelligе de appellatione interlocutoria, quæ impedit proceſſum,& ita intelligit iſtum tex. Dec.in c.1.ſup.de reſcrip.col.2.

In glo ſuper circa med. verſ epiſcopus bene.] vide Felyn. c.edoceri. colum.8. verſ. omittatur. de reſcrip.

De maiorit.& obed.

Cap. his qua.

IN tex. verſ.& clerici.]vide Fely. cap.cum venerabilis.col.11.de except.

Ibidem verſ eccleſiæ , circa fin.] vide Abb.c. cum non liceat.in 4 not.de præſ.

In glo.pro bono pacis.] Capitulum ſede vacante ſuccedit epiſcopo in his quæ pertinent ad iuriſdictionē nō ad ordinem,limita,vt per Abb. in c.verum.in 4. not.de foro compe.& de hoc vide Franc.Pauini. in tract.de poteſt Cap.ſede vacante.in 6.q. Fely. cap. cum omnes,colum.4.de conſtitut.

De treuga & pace.

Cap. Treuga.

IN tex.circa medium,in verſ. dicet.] an quis poſſit denuntiare excommunicatum ab alio vide Doct.c.paſtoralis.in fi.de appel.

In gl.treugas.] an appellatione guerræ ueniat treuga.uide Fely c.ſignificauit de iud.

In gl.frangere.uerſ.maioribus.circa fi.uide Fely.c.1.col.2.de re iud. Alex.conſ.5.in 1.& conſ. 132.3 q.in 3.

In glo. funiculus. uerſ. & ideo.] limita iſtam glo.ut per laſ.in l.1 §.ſi quis ita.col.2.circa med. de uerb.oblig Alex conſ.66.in 3.uol.

De pactis.

Cap. cum pridem.

IN tex.in princ. uer. dicebat.] uide Felyn.in c. nonnulli.§.ſunt & alij colum.5.in 4 ampl.de reſcrip.

In glo.illicitæ,circa fi. in uer.excuſarent.] uide Dec. conſ.141. Felyn. cap. ad audientiam,2. col.2.

colum. 2. uerſ. tertia concl. de reſcri.

In gloſ. reſtitui faciatis uerſ. arg. quòd non.] in fi. unde gl. in c ex tuæ. in fi. de cler. non reſid.

De tranſactionibus.

Cap. ueniens.

IN tex. uer confirmatam.] uide Abb. c. præſentata. in 1. not. de teſtib.

Ibidem uerſ. potius.] uide Rot in nouiſſ.

In glo. confirmatam. uerſ. & ita, circa fin] confirmatio Papæ ex certa ſcientia facit tranſactionem perſonalem realé. Rot. 230. in nouiſſ. Dec. conſ. 58. in 2. uol.

De procuratoribus.

Cap. alia quidem.

IN glo. 1. uerſ. per teſtes: in princ.] an mandatū poſſit probari per teſtes, uide Alex. conſ. 149. col. pen. in 5. uol.

In gl. legaliter in princ.] prælātus non pōtſage re ſine conſenſu Capituli, nec econtra, quod limita ut per Dec. qui latè proſequitur, in c. cauſam quæ, col. 3. de iud. ubi Abb.

Cap. querelam.

In gl. querelam.] an appellatione querelæ appellatio largo modo dicatur quòd ſic, l. 3, C. quomodo & quando iudex, ſed non propriè ut in c. concertationi, de app. in 6. Felyn. in c. querelam, col. 3. & ſeq. de iureiur.

In glo. rationabili cauſa. uerſ. dicunt quidam.] in quibus caſibus quis conſtituatur contumax, quo ad excommunicationem, & ſuſpenſionem, in prima citatione, uide gl. in c. 1. de decim. de condemnatione expenſarū. uide Dec. cap. qm̄ contra falſam. in glo. dilationes. de probat col. 13. Fely. in c licet Hely. colum. 2. de ſimon.

Ibi, uerſ. expenſis,] limita iſtam glo. non procedere quando non fuit præmonitus. ita Abb. in c. 2. de accuſ. in fi.

In glo. detentus. uerſ. ardua. poſt med.] uide Ang. in l. 2. § 1 ſi quis cautionibus.

In gl. abſoluere. in fi.] Dec. conſ. 143. in fi.

Cap. ex inſinuatione.

In tex. uerſ nequaquam.] uide Dec. conſ. 20. col. 1. & Rot. 251. in nouiſſ

In gln. clerici. uer & erat reus uide Dec. conſ. 43. col. 1. Soc. conſ 37. col. 3. in 3.

In glo. canonicum. uerſ. excommunicatio uel pactū] uide Dec. in c. ex parte, 2. in 4 not. uerſic. quarto fallit, de off. deleg. & limita, ut p eū in c. ex parte 2. in fi. de refer. & in eōſ. ult. col. fi. & Abb. in c. 2. 4 not. de except. & ualet pactū de non agē do interdicto legis unde ui, p ſpoliatū, uide Rot. 306. col 2. in nouiſſ. Soc. conſil. 59. colum. pen. in 3 & an excommunicatus petat ſe reſtitui, uide Fely. c. dilectis, col. pen. de reſcr.

Cap. in noſtra.

In tex. circa fin. uerſ. falſi.] an exceptio falſi procuratoris poſſit opponi poſtquam eſt concluſum in cauſa, uide Dec. c. quoniam, col. pen. uerſ. in 2. de probat Alex. conſil. 69. in 4. uol.

In glo. exceptio uerſ. poſt litē.] uide Fely. cap. exceptione, col. 9 de except. ſ. fall.

In glo. irritanda.] & an ſententia poſſit ferri ſuper nullitate parte non citata, uide Peruſ. c. dilecto. de app.

Vuu. f.

In tex. circa finem. ver criminalis.] vide Rot. deciſ 10. de app. in nouiſſ. quæ per hunc tex. tenet, qđ iudex appellationis in criminalibus non poteſt cognoſcere de tali cauſa mixta, nec ſi etiā pœna ueniret applicanda fiſco, quid ſi in cā criminali proceſſum fuit per procuratorem, & non fuit opp. vide Rot. 251. in nouiſſ.

In glo tempus. quid debeat contineri in libello accuſationis vide Aret c. ſuper his in vlt. not. col. 2. de accuſat. Alex. conſ. 112. in 2. & conſ. 6. colum. pen. in 3.

In glo. mixta.] querela de inoff teſtamento eſt mixta, glo. l. in arenam. C. de inoff. teſtamento idem, ſed an hoc iudicium dicatur mixtum, vide Dec. rubr. de iudic. col. 4. in 2. lec. & no. quòd accuſatio ciuilis, vel criminalis non cognoſcitur ex verbis, ſed ex concluſione libelli. Abb. c. ferien in 1. not. de accuſ. & quando maritus agit ad ſeparationem tori poteſt interuenire procurator, licet agatur criminal. ciuiliter. Abb. c. in litteris. 2. opp. de præſumpt. niſi ageret nomine mariti, vt ibi per eum, & aliqua per Alex. conſil. 66. colum. 1. in 2. Alium caſum, uide per Fely. in c. inter cæteras, col. 3. uer. ſeptima declar. de reſcr. Cępol. caut. 252.

Cap. Non iniuſte.

In tex. ver. futuras.] uide Rot. 145. in nouiſſ.

Ibidem uer. reuocata.] uide Rot. 21. in nouiſſ. & 295.

Ibidem uer. & debuit.] uide Ale. cōſ. 95. col. 3. in 2. & conſ. 115. in 5.

Ibidem uer. appellationem.] limita ut per Rot. 147. in nouiſſ. Alex. conſi. 96. in 2. ſed an procur. poſſit ſubſtituere alium ad appellandum, uide Rom. ſing. 502.

In gl appellare in prin.] amplia ut per Rot. in hoc tit. deciſ. 2. in nouiſſi. idem in defenſore tenet Rom. ſing. 467.

De

De Restitut.in integ:

Cap. Ex litteris.

In tex.circa fin.in uer.restituimus.] uide Rot. 224.in nouiss.

In glo.supplicauit.uer. quantũcunque in prin] vide Dec.c.pastoralis. 4.col.de app.

In glo.restituimus]in fi.uide Fely. in c.lator. de re iudic.q.7.

Cap. Tum Ex litteris.

In gl.instructus,in princ.] & qp iudex non debeat ita accelerare sententiam quin saltem se de omnibus instruat,uide Abb.c.2.in fi.& in c.cum Bertoldus,col.11.in 2.lect de re iud.

Ibidem uers.nec sufficit.] Dec.consil.177.columna 2.

In glo.ex parte uestra, uers. Eugenius.] uide Abb.in c.cum uenerabilis,col.9.de except.

Cap. Suscitata.

In tex.circa fi.uer.cautionem.] limitat per Rot.435.in nouiss.& uide 446.

In glo.1.uers. alibi.]de hoc die ut per Abb in c.licet,col.ult.de probat.ubi per Dec.qui tñ tenet cum glo.hic, cum alijs doc.

In glos postulauit. uers.sed quando.] uide ad hoc Rom sing.125. Volo.Rot.isto tit.in nouiss. Fely.c.nonnulli.§.sunt & alij.colum,11.2,fall.de reser.& cons.93.in 4.uol.

In glo.sententiæ,uer. nisi in continenti.] uide allegata per Dec.in cap.ex parte,2.in 7.col.uers. fallit 7. de officio deleg.& in c. an sit,de appell. 3.not.

Ibidem uers.malitiosè] Fely.c.exceptionem, col.7.de except.

In glo.pensata in fi,uide Fely.c.2. de re iud.

Cap. Constitutus.

In tex.circa medium.uers consuetudinem.] & valet talis consuetudo,vt per Dec. consil.88. columna 2. Alex.consil.51. col.1 in 1.uol.& consil.23. in 4 Ias.l.2.col.7. C.de iure emph. Dec. con.528.col 1.

In glo consuetudinem.] & hoc nunc seruatur de iure Ias.l.petens.C.de pact.et l.4.

Cap. Causa.

In tex.prope finẽ in uers.criminali,cap.fi.]nisi causa ciuiliter agatur,c.Quintauallis,de iureur.

Ibidem in fine, uers.nequit assumi.] sed incidenter sic.Rom.sing.466.

In glo.incidenter.] Minores iudices principaliter non cognoscunt de restitutione, uide Abb. c.de cætero,col.3.de re iud.

De Arbitris.

Cap. Dilecti.

In tex. circa fin.in uersic. iurisdictione.] uide Rot.11.de præb.in nouiss.

Ibidem uer.præsentia,uide Fely.cap.nonnulli, col.fi.de præsumpt.

In glo.consuetudinem.] Bar.tamen in l.1.de offic.eius cui mand.est iurisd.per illũ tex.dicit,qp mulieres non inducunt consuetudinem, etiam si millies illud agerent. sequitur Rom. sing.42. & an ille qui habet iurisdictionem ex consuetudine,dicatur prælatus,uide Abb.c.2 col.5.de iud.

Et ad tex.hic,uide Dec. c. cum dilecta, col.6. de confirm.util.& cons 32.in fi.in 1.& 65.in 2.

Ibidem uers.uel melius.] de pœna quæ ponitur loco contumacię,uide Rom.& ibi adde sing. 345. & quòd pœna exigatur toties quoties fuerit conuentum,tenet glo.in regul. bona fides, in fi. de reg.iur.in 6.& uide Alexan. consil.32.in 2.& quando apponitur facto consil. 67. col.prima colum.& in 19.colum 4.eo uol. & quid in persona ecclesiastica,uide Fely c.1.col.12 uer.tertius casus,de constit. Alex.consil.46.in fi.in 4.& consil.76.in fi.in 5.uol.

Cap. Cum delectus.

In tex.in princ. in uers. (coram arbitris.) uide Fely.c.cum inter,colum.12.in fi.de except.

In glo.1.quid autem in iudice delegato,& coram iudice prorogato,uide Rom.sing.150.incip. Coram.ubi tenet quod sic, & uide Alex cõl.119. colum.11.in 2.ubi tenet,quòd arbiter nõ cognoscit super compensatione, quare est quædam reconuentio.

Cap. Per tuas.

In tex.circa fi.uer. (& uno)uide in simili,quæ allegat Hypp.sing.180.in gl.1. uers (mihi non) uide ad hoc Dec.in c. si quando,in fi. sup.de off. deleg.

In glo.(ratã,) uers.fines mandati,in prin.uide Rot.428.in nouiss.

Cap. Exposita.

In tex.uer. (uel sopitas,) uide Dec.consil.198. col.3.Fely.cap.super litteris,colum.10.regula 7. de reser.

In gl.cõpromisit. uers.licet incertũ circa.principium,uide Alex.cons.22.colum.1. in 1.& consil.94.in 2.col.2.& consi.161.&seq.& cons.119. col.11.in 2.uol.

In glo.

In gl.reuocetis,uerſ.dicas ergo,circa princ.iniquum arbitrium etiam iuratum reuocatur, & an ordinarius ſit iudex competens in reductione,uide Alex.conſ.131.in 2.uol.

Cap. Innotuit.

In gl.1.uer.ſed hic,circa princ.uide Abb. cap. cum ex officij,col.6.de præſcr.

In gl.legali, uer.quare compromiſſum, circa princ.quid autem in arbitratore, uide Rom.ſing. 164.tu habes.

Explicit Liber Primus,Incipit Liber Secũdus.

LIBER SECVNDVS.

De Iudicijs:

Cap. Caterum quaritur.

IN glo.1. in prin. uaſalli tenentur litigare ſub domino,uide Soc. in conſ.27.in princ. in 3.uol. Alex. conſ.1.in 5 uol.

Ibidem, uerſ. tunc per alios uaſal.] uide Alex. conſ.79 in princ.in 1. uol.Cæpol.caut.94.

Ibidem,uer.tunc dominus non cognoſcet, circa fi.limita,ut per Dec. in gl.iudicare, c.nouit,in fi.eo. nam tunc nõ cognoſcit quando uaſallus eſſet actor, quia tunc recurrimus ad Papam,quando non eſt alius ſuperior ſuus ſi uaſallus ſit reus.

Cap. Cum non ab homine.

In tex.circa finẽ uerſ.cuiuſcunque,] uide Alex. conſ.210 in 2.uol.

In gl.poſt modum,in princ.ordo procedendi, contra clericum criminoſum tradetur.

In iſto tex. contra clericum contumacem in criminalibus tradetur,in c.fortè,23.q.4. in ciuilibus uerò attenditur ordo c.quoniam frequenter, ut lit.non conteſt.

Ibidem, uerſ.& ſic intell. uel dic,quòd intelliguntur per hunc tex.l poſtulatti, ff.de leg.

Ibidem,uer.hæreſis. Adde crimen aſſaſſinij, ut in c.1.de homic.in 6.

¶ Ibidem,uer.ubi uerò,circa fi. iſtam diſtinctionem ponit etiam gl.in c.honoratus,diſt.74.

Cap. Nouit ille.

In glo.iuriſdictionem noſtram, circa fin.uerſ. quædam.n.poſſ.c.fi.facit dictum no.Hoſt.in ſum ma.in tit.de ſent.§.quòd dicit. uerſ.ſed nunquid, ubi dicit,quòd in multis caſibus,in quibus epiſcopus nõ eſt iudex,dat tamen iudicẽ,qđ pro ſingulari refert Rom.l.qui iuriſdõni, de iuriſd. om.iud.

In gl.peccat,uer.alteri,ideo alterſ.quare illa eſt denunciatio canonica quæ tendit tantum ad correctionem ad quam tenemur etiam quod nos nõ lederet,ſed iſta de qua in tex.eſt iudicialis,quę ultra ad correctionem, tendit etiam ad reſtitutionẽ.

Cap. Exhibita nobis.

In tex.in fi. uer.procedatis ſuper negotio etiã principali.Pan.ruf.c.dilecto,de app. col 11.in gl.1. & per iſtam clauſulam,quòd dicitur mixtus executor,uide Dec.conſ.198.in fi.

In gl.inquirerent,uer.ſed erraverunt, uide Fely.c.de cætero,col.111.in fi.de re iudic.

In gl.excommunicationem, uer.contra ipſos, circa med.uide Fely.c.cum mater, col.7.de except.Abb.in d.c.dilecti,col.111.in princ.

Cap. Venerabilis.

In gl.1.in prin.uer.inſtantia,in princ.an ualeat ſententia iudicis pronunciantis ſubeſſe inſtantiã, de conſenſu partium, ſi in ueritate non ſubſit.uide Alex conſ.811.in 3.uol.

In tex. circa princ. & quod tempus non currat impedito ex facto aduerſarij.uide Dec.c.ex ratione,col.7.in 4 caſu,de app.& uide Rom. conſilio 220.col.2. ubi ponit intellectum ad iſtum tex. & uide Alex.conſ.42.col.3.in 3.uol.& conſ.12.col. 1.eo.uol.& conſ.71.col.1.in 5.

Cap. Significauerunt.

In tex.circa med.in proprietate, uel quaſi.] an appellatione proprietatis ueniat quaſi proprietas, & ſic de dominio.uide Dec.c.cęterum, col.antepen.uer.ſucceſſiuè Abbas,ſup.eo. Alex. conſ.83. col.1.in 3.uol.

De Foro compet:

Cap. Licet ex ſuſcepto.

IN gl.uacante,uer.alius eſt,] ſed ſi iudex eccleſiaſticus eſt renitens, non recurritur ad laicũ, ſed ad alium ſuperiorem eccleſiaſticũ, uide Alex. conſ.8.col.2. in 1. uol. & qua pœna punire debet negligens facere iuſtitiam,uide Alexan. conſ.11. col.1.in 1.uol.& ubi aliqui ſunt inhabiles, alij de collegio poſſunt actum expedire. Alex.conſ.40. in 2. uol. & an requiratur trina requiſitio,ut quis dicatur negligens, uide Fely.in c. ex litteris,col. 6.uer.fallit enim, in prin.de conſtitut. & ubi eſt negligens,non ſufficit præuentio. uide Fely.in c. ex tenore,col.4.uer.lex ubi acceptum,de iud.& ritè qui ſuccedit, debet procedere, prout ille debebat cui ſucceſſit. Fely.c.dilectus col 15. uerſ.amplia ſeptimo,de reſcr.& uide Cæpol.caut.234.

Cap. Si diligenti.

In tex.circa fi.uer.uolũtarij,cir.fi.] limita hoc Addit.ſuper Decret. B non

non procedere in reuocatione uoluntaria.ut dicit Dec.conſ. 150.col 1.ubi tamen contrarium tenet.

In glo.1.uer.ipſi enim,circa med.] iſta regula non eſt generaliter uera, per verbum,quidem, poſitum in d.c.laicos,2 q.7.

Ibidem,circa fin.uer. clerici. item poſſunt cõpromittere de rebus patrimonialibus, in laicum, uide Fely.c.eccleſia,col.5.de conſtitut.

In gl.cauſam,& hæc pœna habet locum etiam in laico trahente clericum coram ſæculari, ita Peruſ.c.dilecto,il 1.col.22.de app.

In gl.perdant,uide ad iſtam gl.Fely.c.1,col.6. de reſcr.uer.& dixit Bal.

Cap. Propoſuiſti.

In rex.uer.cepit.] idem ſi deſijt poſſidere alibi,c.pen.col.3.de except.

Ibidem,in fi.uer.præuentus,limita,ut per Rot. in 1.deciſ.iſto titulo,in nouiſſ.

In glo.1.per ſolam citationem perpetuatur & præuenitur iuriſdictio,ſed intellige,ut per Rot.in 1.deciſ.de off.deleg.in nouiſſ.& uide Doct.in d. c.uidebimus, & max. Dec. qui dicit intellectum Goffredi in d.c.eſſe communem, & uide Fely.c. gratis,col.3. de offi.deleg.Spec.in tit.de reſcripti præſentatione,in §.ratione autem cauſæ,uer.item quod eſt ſublatum,& gl.in c.fi.ſup.de offic.deleg.

In glo.fi.ibidem,in fi. uide glo.fi. in cap.præterea,de appell.

De Libelli oblation.

Cap. Significantibus.

IN rex] de libello accuſatoris,uide Alex.cõſ. 71.in 3.

In rex.in quibus libellus generalis non procedat,etiam parte non opponente, uide Alex.conſ. 31. col.3.in 4. & quomodo debeat opponi, uide Cæpoll.caut.106.

In glo.1 uer. aut enim,in prin. & de hoc uide Dec in c.in præſentia,de probat. 2.not

Ibidem,uer.ſ.perſonali actione,circa med.uide Alex.conſ.182 lect.o.in 2.uol.

Ibidem,uer.in generalibus, uide Alex.conſil. 187.in hac,in 2.uol.

De Mutuis petitionib.

Cap. Ex litteris.

In gl.ſuper,uer.ſic nota,] per reconuentionem quis ſit iudex qui aliàs iuriſdictionem non habet, & pro intellectu iſtorum duorum iurium, uide Dec c. at ſi clerici,col.14.uerſ.1. pro iſta, & col. 16.uerſ.ſed ad hoc,de iudic.

De Lite conteſt.

Cap. Olim.

IN rex.an ſententia iudicis pronunciantis litẽ eſſe conteſtatam,ſi non ſit, ualideat proceſſum, uide Alex.conſ 811.in 3. qui tenet quòd non; & an mora inducat effectum litis conteſtationis,uide Alex.in conſ 100.in 5.

In glo.1. uerſ. prout hic, circa med. uide Dec. conſ.99 col.4.in 2.

Ibidem,uer.& poteſt, uide aliam differentiam inter poſitiones, & interrogationes, in c.quoniã, de probat.

In gl.interrogationes,& de materia,Curt.in l. 1.C.de iur. calum.uide Cæpol caut.50.

Vt lite non conteſtata.

Rubrica.

LImita iſtam rubr.& titulum, ut per Marſil. in ſing 101.

In gl.ſeruetur,uer ſpecialia, uide plura per Bal. Nouel.in tract.de dote,q.4.

In gl.procuratoris, uer idem propter delictũ procuratoris,an noceat domino, uide in c. ſæpè. de appell.

Cap. Accedens,il 1.

In gloſ.teſtes,uer. & male,] an in poſſeſſorijs ordo iuris ſeruetur,uide allegata per Dec. in c.cõſtitutionibus,col.4.uer.5.de offi.deleg.& requiritur libellus Alex conſ.2.in 3.uol.

In gl ſubeſſe.] uerſ. propter dominum ſuſpectum recuſatur tota familia.] & idem iudicatur de adhærentibus,quod de capite. Dec conſ.151. col.9. in fi.uide Alex. conſ.118. col.2. in 1.uol. ubi de affine, & an teſtis affinis repellatur, uide eum conſil.122.col.2.in 2.& 148.col.2. in 5.

In gl.propter. uerſ. nam eſſet ſecus ſi ageretur uia attentati Abb.c.bonæ,col.5.de appell.

In glo.caſſauimus,] aliud eſt ſententiam caſſare,aliud nullã denunciare, uide Abb. & Fely. in c.ex parte, in ult.not.de teſtibus, per illum tex.

Cap. Accedens il 2.

In tex.circa medium,in uerſ.de conductu,] uide Rot.315.in nouiſſ.

Ibidem, uerſ.capitalibus,uide Dec. in cap. ex parte,de app.

In glo.oriundus, uide Abb. in cap. poſtremo, de appell.

In glo.nimis, ſed in arbitrarijs iudex non poteſt recuſari,quamuis magis faueat uni, quàm alteri. Dec.c.conſuluit 2.not.de off. deleg.

Cæ

Cap. Quoniam frequenter.

In tex.in fine,ante §. Porrò, verſ vel aliç.vide Aret.c.fraternitatis,col.2.in princ.de teſtibus.

In §.porrò,ver peremptoria, not.quòd requiritur, vt citatio peremptoria in totũ præceſſerit ad hoc vt talis contumacia cauſari poſſit, in qua teſtes recipi poſſint lite non conteſtata. Ita paſſim lex tenet Aret.in c.2.col.4.de teſtibus, circa princ. & quando ſit quòd teſtes recipi poſſunt ad æternam rei memoriam,vide Dec.conſ.99.col.3. in ſecundo.

In §.in aliis,ver.annum,] an autem expectetur annus,vide Dec. c.conſultationibus, in 3.col. de offic.del.g.

In §.quòd ſi,circa fin.uer.vel immobilium, & hic ordo ſeruatur etiam in interlocutoria. Alex. conſ.5.in 2.

In gl.impedit, verſ.& ita,vide Fely. c.dilectus 2.col.3 concluſ.7 de reſcr.

In gl præſumatur, vide Alex. conſ.115 in 4. volum, verſ & not quòd præſumptio. de probatio. de quo per Aret. in rub.inf.eod.& de violenta præſumptione, vide latè per Dec. in rubr. de probat.col.19.& ſeq.

In glo.inquiſitio,] an autem & quando in inquiſitione procedatur contra abſentem, vide per Aret.in rubr.de iudic.in 1.col.

In gl.rebus,]not.quòd vbi agitur poſſeſſorio, nõ nominatur dominus in iudicio,ita tenet Rot. in tit.de offic.archidiaconi,in nouiſſ Fely.c.edocti,de reſcr.

In glo. ad alteram,uide Abb. c.olim,de reſcr in 1.not.

De Dilationibus.

Cap. Dilecti.

IN tex.circa medium, in ver.aggrauari.] Not. quòd à futuro grauamine in iudicio appellatur. Dec c.bonæ,col 4.diff 9.de app.

In glo peremptorium, ver cauſam appellandi, vide Abb. c.præterea,in 3.not.de teſtibus.

In gl.plenè, in prin. & an talis facultas debeat cõcedi ii nõ petatur,uide per Rot.355. in nouiſſ.

Cap. Expoſuit.

In tex.ver tam arduis,] vide Iaſ. in L.placet,C. de ſacroſan eccl in 1.not.

In gl.aluis,ver.ſed certè.] vide Rot. 314. in nouiſſ.Carpol caut.120.

De Ordin.cognitionum.

Cap. Intelleximus.

IN glo.cognoſcendum,in uer.incidens quæſtio. ſententia lata ſecundum ſignificationem, tam incidens, quam emergens in iudicio, dicuntur emergere,ut probat tex.in c.fraternitatis,de teſtibus,uide Abb.in 3.not.

Cap. Cum dilectus.

In tex.ver.iuſtitiam,] de iſta clauſula, vide Iaſ. in l.petens,in 1 not.in 2.col.C.de pact. Alex.cõſil.38.col.1.in 3 uol.

Ibidem,uer.reſtitui quem, vide Dec. conſ.ult. colum.1.

Ibidem,uer.nos autem,uide Dec. in conſ.ult.

In gl.iptius,uer.ſed hic totus,] uide Fely.in c. accepimus;col.3.in 1.declar. de fide inſtr. Alex. conſ.5.col.4.in 5.uol.

In gl.eadem,uer.& unam vocat,circa ſi limita, ut per Abb.in d.c.1.de mutuis per t.in 5.col.

In gl. reſtitutio.in prin.] ſed hoc Papa nõ attendit.vt per Abb.& alios,in c.tam litteris,de teſtibus, & per gl.uide Abb.in c.ueniens,col 9. in prine de præſcr.ſed uide Dec.conſ.18. uerſ.octauo, col pen. ibidem, poſt med.uer & ſic propter talem,uide Abb in c. ath clerici,col.10.in princ. adde in ſi de iudic. Alex.conſ.152.col.3.in 5.uol.

Cap.Tuam non.

In tex in ſi.uer.expectes,] etiam abſqũ inhibitione. Alex.conſ.72.in 3.uol.

In gl.dependentem, ver. quandoque criminalis. No.quòd iudex criminaliter puniens poteſt condemnare ad reſtitutionem rei licet non cognoſcat de cauſa ciuili.uide Fely.in c.poſtulaſti, de Iudæis.

De cauſa poſſeſſ. & propr.

Cap. Suſceptis.

In gl.ſub uno,ver.non debet.]quid in appellatione ſeu in diuerſis articulis, an ſub eodem iudice de beat tractari, uide Dec.c.ſi duob.col. pen.de app. & Fely.c.ẽt ex officio,col.6.& ſeq. de præſcr.

In gl.diffinire,uer.quaſi,] an ſententia quæ eſt interlocutoria dicatur diffinitiua, per iſta uerba, uide Fely in rubr.de re iud.col.2.qui tenet q̃ nõ.

Ibidem,circa ſi.uer.non confeſſos,limita duobus modis,ut per Abb. in c. cauſam quæ, de reſcri.in 1.not.

Cap. Cum Eccleſia.

IN gloſſ.eos,uerſ.& in hoc,in ſi.uide Rot.15.in nouiſſ

In gl.ult.c.ſemel dominus ſemper præſumitur dominus,ſecus in poſſeſſore, ſed Rot 124.in nouiſſ tenet quòd idem fit in poſſeſſore.

In gl.uacillaſſe,uer.uarios,uide Alex.cõſ.118. in 1.uol.

Ibidem, uerſic. uerbis, & non re, uide Dec. conſ.163.col.10.Alex.conſ.103.in ſi.in 4.& conſil.1,6.col.5.in 3.uol.

In glo.in trium,'verſ.ter vtitur, vide Iaſ.in l.ſi certis annis, C.de pact.col.2. vbi ad hoc allegat cap.primum, § ſi non vaſallus, quid ſit inueſtitura,& vide Rot.416.col.2.in nouiſ.& quòd idem tempus requiratur in introducenda cõſuetudine, & præſcriptione, vide Rot.460 col.3.

In fine,ſum.Alex. conſ.76. in 2.vol.& 45.in 3.vol.& 130.in 5.vol.in tex.in ſi.ver.præualere, vide Abb.c.ſignificauerunt, col.3.de teſtibus.

In glo. 1.ver.ſe poſſidere, in prin.quod autem detur eſſe inter poſſidentem,& moleſt.uide Abb. in c.licet.in gl.vti poſſidetis, vbi plenè per Dec. col.21.de prob.

De Reſtit.ſpol.

[*Cap. Licet.*

IN tex.in fin. ſum. Dec.conſ.84. col.3.Alex. conſ.98.col.2.in 5.

In gl.1.verſ.iſte cęcus, in princ. vide Aret.in c. fraternitatis,col.12.de teſtibus,& vide Fely.in c. exceptionẽ,col.8.de except.ibidem,ver.quod dicit decre. vide Dec.conſ.84.col.2 in fi.& ſeq.

Cap. Sollicitè.

In tex.ver.ſponte.] vide Rot.2.deciſ.de reſtit. ſpol.in nouiſſ in fi.& 401.

In gl.o.1.in princ.licet non valeat renunciatio beneficij facta per ſpoliatum, tamen pactum de non agendo interdicto; vnde vi', valet ſecundum Rot.306.col.2.in nouiſſ.

Cap. Auditis.

In tex.uer.reuocaretur,]vide Fely. c.cæterum, col.9.de reſcr.ver.valet proceſſus. Dec. c.ſi duobus,col.4.de app.Felyn.c.paſtoralis, col.5.de reſcrip.Alex conſ.146. & 185. in 5 uol.

In gl.non intelleximus, vide Fely. & alios,in c.ſuper eo.ſupra,de offi.deleg.

Cap. In litteris.

In tex.verſ.prædo, in fi.] vide Dec.conſ.191. col.4.Alex.conſ.78.in 3.

In gl.1.in prin vide Rot.176.in nouiſ.& 439.

In glo.prædo, verſ. & hoc verum eſt. Dec.in c. cum non ab homine, col.3. allegat iſtam glo. ad hoc,]quod non valet argumentum de maiori ad min.s in diuerſa ſpeci ſed illam ſequitur in §.de adulteriis,col.8 verſ. ſiue,eod tit.vbi ponit quòd etiam in odio appetendi argumẽtum a maiori.& ad tex.in verſ.prædo.vide Fely. c. quæ in ecclęſiarum,de conſtit.col.5.,verſ.noto 2.

Cap. Cum veniſſent.

In tex.in fine,in verſ. nomine, vide Rot. 150. in nouiſſ.

In glo.annuam, verſ. penſionis, in princ.vide Abb.c.bonæ,col.4.de appel.

In gl.cuius, in prin.idem probare videtur tex. in c.ex parte,2.de reſcr. vbi Doct.

Cap. Ex conquæſtione.

In gl.ante,ver.inſtanter, circa fin.] vide Fely. cap.exceptionem,col.6.de except.

In gl. poſt act.in c.veniens, in 8. col.uer. pro iſta,multum commendat iſtam gl.ubi multa allegat quæ conferunt ad declarationem, ibi vide, & ad hoc Dec.etiã plura adducit in c. ex parte,2.in 4.not.verſ.quinto fallit,de offic.deleg. & Abb.in c.inter cęteros,de re iudi.& in c.paſtoralis, col.4. de accuſat.& quòd in notoriis recedatur a regulis iuris, vide Dec.in c.ſollicitudinem, in 5.not. de appel.& Fely.c.cum dilectus, col.4. fallen.21.de fide inſtrum. Alex.conſ.77.col.3.in 3.& conſilio 105.in 5.uol.

Cap. Olim cauſam.

In tex. ver.pro ſe,& aliis,circa principium,]vide Abb.in c.ueritatis,de iureiur.in fi.

In glo.reſtitutione,vide Dec. conſ. 162 col.1.

In gl.exceſſibus, quando quis puniatur de exceſſu,vide per Alex.conſ.76.in princ.& conſ.109. col.3.eod.uol.

Cap. Litteras in tex.

In tex.poſt med. & prope finem,in uer.quòd ſi,in uerbo recepit.]& cui incumbat onus probãdi,quod ſine cauſa recepit. vide Alex. conſ.101. in fi.in 2.uol.& aliquam conſ.78.col.1.in 5.uol.

In gl.1.in prin.vide ad hoc Dec. in c. propoſuiſti.in 1.not.de probat. Abb.in c. Albericus,in 2.not.de teſtibus.

In gl.diuertit.uer.pactum, uel compoſitio,circa med.]vide Dec conſ.140.

In gl.in continenti,uer.qui dicunt,vide Fely.c. exceptionem,col.12.de except.

In gl.ſufficiens,uer.ſatiſdatio. in fi.de iſta ſatiſdatione,uel cautione,vide Calder. conſ.22.incip. monachus,in tit.de regularibus', & vide Fely. in c.Apoſtolicæ,col.2.de except.

Cap. Cum ad ſedem.

In fi.ſum.] Rot. 438. in tex. uerſ.nos prioris, vide Fely.c.inter cęteros,col.3. de re iudic.

Ibidem,uerſ.præſumetur.circa fin. an appellatio tolli.t talem præſumptionem,vide Dec.in rub. de app.in 5.col.

Ibidem,in fi uer.caſſantes,etiam lite non conteſtata,ut tenet Rot.740.in nouiſſ.

In gl.cum pertinentijs,uerſ.in fi.vide Dec.c.rebum. 26. in fi.& ſeq uerſ.iſta ſolutio. in fi. de probat. idem in appellatione tenet Peruſ.in c.de priore,de app.

Cap.

In gl.dicta,an autem notorium ſit ſpecies probationis,uide Dec.in rub de probat. col. 3. in fi. qui tenet quòd non,contra Bal.

In glo.interdictum, in princ. uide Dec.conſil. 225.colum.1.

Ibidem,uer.ſed nonne, uide Alexan.conſil.1. col.3.in 3.

Ibidem,uerſ.ſed hoc non eſt uerum,uide Alex. conſ.84 col.2.in prin.

Ibidem,uerſ.& nota.uide Alex. cons.81. in 3. & 99. in princ.

Ibidem, uerſ. diffinitiua, circa fin. & quid ſit diffinitiua, uide allegata per Dec.in cap.conſultationibus,col.4.uer.4. de offic. deleg.

Cap. Piſanis.

In tex uerſ plenè,] uide Rot.319.in nouiſſ.

Ibidem, uerſ ſicut, nota ſecundum Anto. de But.hic, quòd dictio,ſicut,denotat ſimilè in qualitate,& ſubſtantia.

In glo ſuit,circa med.Not quòd propter confeſſionem factam in iudicio ſuſtinetur iudicium quamuis nullum,de quo Peruſ. in c.dilecto. col. 3 de app.

De Dolo & contumacia.

Cap. Cauſam.

IN tex.uerſic procuratorem non] uide Rot. 164.in nouiſſ.

In gl.ad domum,uide quando liceat citare aliquem ad domum,per Dec.in c.gratum,in 2. not. de offic.deleg.

Cap. Finem.

In gl.etſi ſoluendo,in princ.] uide latè Doct. in c.reprehenſibilis,de app.

In gl.expenſas,circa fin.uer. iure actionis,uide Abb. cap. ſæpè. colum. pen. de appell. qui tenet contrarium.

Cap. Cum dilecti.

In uer.præt rea,] uide Fely.in c.ex parte, col. 13.uer.reſtringitur,de reſcr.

Ibidem,uer. ſi enim,] nunquid terminus dupli detur,uide Dec.c.ex ratione,col 9 de app.

In gl.1.uer item aliud,uide Mod.in c.cum M. col.4.de conſtit.

In glo.ſub hac,uide Abb.in cap.licet, no 9.de probat.

Cap Veritatis.

In tex.circa finem, ante uerſ.tandem, uerb.ab omni offic.o.] uide Abb. in c.paſtoralis,col.pe. de app.

In glo.probatum,circa principium, uerſ.nunquam,] quando procedatur contra abſentem lite non conteſtata,uide Rom.ſing.405.

In]gl.defendendo, uerſ. ſed hoc uerũ eſt,] uide Rot.410.in nouiſſ.

De Eo qui mitt. in poſſeſs.

Cap.Cum veniſſent.

IN tex.uer. conſuetudine.] uide Rocchum in tract.conſuetudinis,uerſ.ſexto quæritur,col.2.

Ibidem,in fi.uer.neceſſarias,uide Rom. in ſing.408.& ſeq.

In gl. obtulit,uer.ſed contra.not.quòd non renunciatur appellationi ſi actus non fuit approbatus, uide Dec.in c. gratum, 4. not.de off deleg. Iaſ.l.poſtquam liti,in 3 not. C.de pact.& nota q non obſtante renuntiatione appellationis,attentata poſt appellationem, ſunt nulla ipſo iure, de quo latè Peruſ.in c conſuluit,2. in fi.de app. Rot. deciſ.15 de app.in nouiſſ. Fely.c.Capitulum,col. 13.uerſ.confirmatur,de reſcr.

Ibidem,uer ſtatim licuit] uide Abb in c. conſanguinei,col.3.de re iud.

Vt lite pendente nihil innouetur. Rubr.

Cap. A memoria noſtra.

LImita iſtam rub,ut per Alex.conſ.105.col.fi. in 3 uolum.

In tex uer de iur.in fi.] hoc eſt, priuilegio,de quo per Abb in c.licet,2 not.de probat.ubi uide per Dec.qui ibi latè declarat.

Cap. Eccleſia S.Mariæ,il 2.

In gl.ſucceſſerunt,uerſ & eſt hic argumentum quòd res quæ ſuccedit in locum alterius eo.l.iure cenſetur] limita iſtam regulã notabiliter ut per Dec.in c. ſi pro debilitate, in 2.not.de off deleg. & amplia,ut per eum conſ.190.col.3.

Cap. Dilectus.

In glo.1.] non ualet reſcriptum non faciens mentionem de lite iam coram alio inchoata, de quo latè Dec.in c.ut debitus,col. ,de app.& utrũ ualeat priuilegium impetratum lite pendente,uide eundem in c.1.in 1.no.de confirmatione utili. Aegid.quæſt.102.

De Confeſſis.

Cap. Cum ſuper.

IN tex.uer.obligationẽ.] uide Dec.conſ.118.

In gl.1 uer.quia illud.in princ.hoc non habet locum in Papa, ut dicit Abb.in cap. tam litteris, de teſtibus.

Ibidem,uer.de quo non agitur,] circa fin.uide Abb c.at ſi clerici,col.12.in 1.addit. de iudic.

Cap. Ex parte.

In tex. prope finem, verſ. per errorem, aliter probat,] vide Dec.conſ.146.col.11.

In glo.1. verſ. ſuo iudice, poſt princip. ſecus coram arbitro. ita Alex.conſ.13. in 11.in princ. & 80.in 2.vol.

Ibidem, verſ.item ſi aduerſarius,& quòd accepter.vide Alex.conſ.19.in 1.col.in 4.vol.

De Probationibus.

Cap. Ex literis.

IN gloſſ.vices duorum,] quod dicit glo.hic in princ. de ſorte, videtur in contrarium facere quod not. Dec. c.licet, in glo.poſſidetis, in pen. col.in fi.inf.eod. tit.

Ibidem ver.vel refert,cir.ſi.non tamen per ſe, animus præſumitur mutatus,licet quis perſonam duorum ſuſtineat. vt Aret. probat in c. inſuper. col.2 inf.de teſtibus.

In glo. in liberali. verſ. matrimoniali,] vide Alex.conſ 152 col. 1.in 5.

Ibidem circa finem,verſ.& in dote,] & de dote tenet Ial.in l.1.pen.char.col.3. ſol.matr.

Cap. In præſentia.

In gl.dubium,verſ.& eſt arg.quod verbum teſtis in dubio pro reo, & contra producentem interpretatur]hoc tamen limita quãdo dictis ſuis viſis verbum ſuum dubium poteſt declarari.Fely.c. cuncta, col.2.in p.in. de teſtibus,vbi uide ad declarationem, glo in 1.& 3.col. ſubſeq. Ial. l. fructus,col.4.ſol.matri. Doct.c.cũ clamor,de teſtib. & quid in libello, vide Rot. 179. in nouiſſ.col.2. in teſte uide Alex.conſ.152. col 1. in 5.vol.

In gl inſtituit,ver.ſed quid ſi tradit, circa fin.] no.qđ pia cauſa nõ eſt minus fauorabilis q̃ filij,& aliorũ deſcẽdentium,præter legitimã, vide Alex. conſ.92 col 2. & 7.in 3. vol. & quando ſubſtitutus excludat monaſterium, vide Dec.conſ.55. in 2.uol.Alex.conſ.121.in 2.& conſ.13. in 3. vol.

Cap. Licet.

In tex.verſ.examinare.] vide Rot.in 1. deciſ. de teſtib in nouiſſ. q̃ tenet qđ ſufficiat iurare in termino menſis,licet nõ fuerint teſtes examinati.

In verſ expreſſis,uide Abb. in c.licet, in fi. de teſtibus.

Ibidem,ver.& citra Rot.259.in nouiſſ.& 316.

In glo.malitiam,vide Fely. c. de cætero, in 4. col de re iud.

In gl.titulum,in fi.verſ.ad tempus, uide Alex. conſ.54.col.2.& conſ.58.c.l.1.in 5.uol.

Cap. Per tuas.

In gl.infirmare.] ampliatiſtam regulam ut per Marſ ſing.12.& limita,ut per Abb.in c.litteras,in fi.de præſumpt.

In gl.conſobrinus,verſ.præſumptiuè] conſanguinitas autem non poteſt directè per inſtrumẽta probari.ut not. Abb.in c.ſeries, in 2.col.infra de teſtibus.

Cap. Quoniam.

In tex. uer.conſcribant,&c.] no.quòd licet ſtatutum dicat, quòd ualeat petitio facta ſine ſcriptis,ipſa tamen petitio eſt per notariam ſcribenda, & ponenda in actis,ita tenet Alex. conſ. 66. col.3.in princ. & nota quòd acta non probantur teſtibus,ubi notarij copia haberi poteſt. Alexan. conſ.74.col.4.in princ.

Ibidem uer loca.uide Fely. in c.1. col.3.de fide inſtrum.

Glo.recuſationes,an præceptum iudicis ſit neceſſe redigere in ſcriptis.uide Rot de re iud.in 1. deciſ.in nouiſſ. quæ tenet quòd non. & Apoſtoli ſunt de proceſſu, uide Millis, in uerſ. proceſſus, qui hoc tenet.

In gl. extraordinario,] iudicium inquiſitionis eſt extraordinarium,de quo Dec. in rubr.

In gl. exceptiones,uer.in ſcriptis,uide Fely.in rubr.de except.col.3.

Ibidem,uerſ.recuſatio.] de iſta recuſatione,uide Aret. in c. 1.inf.de accuſ.

In gl.præſumatur,in fi.] uide Fely.in c.tenor, de re iud.

Cap. Cum cauſam.

In tex.uer.per libros,]uide Dec.conſ.146.col. 7. Aegid.Bell.concluſ.70.

In gl.prima, uerſ.columna,circa fi.] uide Dec. conſ 135 col 1.

In gl.adminicula,uer.multa iuuat,]uide Alex. conſ.10.in 4.uol.& 150.uel 50.col.fi.in 5.

Cap. Cauſam.

In tex.uerſ.adhuc,circa fin.item uiros peritos, ut probat Aret.conſ.143.ex facto, in 4.dubio.

In gl.mulieres, uerſ.malæ famæ, uide Abb.in c.1.col.3.de except.

Cap. Cum bona.

In tex.uerſ.de conteſtatione, uide Abb.c.cum cauſam,col.11 de teſtibus.

In glo.alioquin,uerſ.iudicibus, circa fin. uide Abb.c.cauſam quæ,col.2.de teſtib.qui tenet contrarium.

De Teſtibus.

Cap. Placuit.

In gl.idonei.fac.ratio:gl. quòd ſi recipiãtur teſtes omni exceptione maiores, quod non debeat probari illa qualitas, quare cum ſit facti,ineſt & præ-

præſumptiuè,ut Franc Curt.dicit in conſ. 55. & Fely.c.cum Ioannes, de fide inſtrum.

Cap. 2.

In ſum.ver.citatum, vide Dec.conſ.175.col.2.

In tex.ver.admonito.limita,vt per Dec conſil. 54.col.2. ver.poſtremo.

In gl noluerint venire,ver.præſens, vide Dec. conſ.563. col.7. vbi tenet quòd quando non cõparcat, videtur dediſſe licentiam iudici de ſuſcipiendo teſtes illo abſente.

In gl.admonendus,limita regulã,vt per Rom. ſing.354.

Cap. 3.

In tex.verſ. aliquid etiam minimum, vt tenet Dec.conſ.11.col.3.& conſ.161.col.2.

In glo.1.idem in teſtibus ad pias cauſas, vide Dec.conſ.159.col.1. Alex.conſ.99.colum.2.in 1.

Ibidẽ,ver.illud, vide Aret.in c. ſuper his,il 2. col.6.de accuſ.& Alexan.conſ 11.col.2.in 1.Soc. conſ.54.col.2.in 3.vol. Alex.conſ.24.col.4.in 2. & conſ.113.in 4. & Dec.conſ.142.col.1.

Cap. In omni negotio.

In tex.in princ. verſ.ſibi nota,vide Dec.conſ. 142.colum.1.

In gl.vel trium,nec valet conſtitutio,quòd ſtetur ſoli libro Hebræorũ, Alex.conſ. 3.col.fi.in 2.

Cap. Veniens.

In glo.illorum,verſ.crimen exceptum,in prin. hoc eſt verum, quando ſimonia committatur in ordine,ſecus ſi in beneficio,vt hic, ita declarat hunc tex. Aret.in c.1.col.2. de accuſ.in fi.& ideo non admittitur.

Ibidem,ver.nũquid per eum, in crimine vnus teſtis ſeu fama non probat.de quo vide Dec. in c. 1.col.pen.de appel.& conſ.133.col.2.in fi.& cõſ. 163.col.5.& fi.vbi hoc limitat,nam ſi ad ſint alię coniecturæ,& in conſ.175.col.fi. & ad glo. vide Alex.conſ.143.in 2.vol. col.1. & conſ 66.col.fi. in 3.& qualiter probetur fama,conſ.70. col.1.eo. uol.& quomodo probetur fama, conſ.24.in 4. & 116.in 5.vol.

Cap. Dectere.

In tex. an clericus in cauſa criminali ſit idoneus teſtis contra laicum, vide Alex. conſ.85.in fi.in 2.vol.qui tenet quòd non,niſi in ſubſidium.

Ibidem,verſ.laicos,amplia vt per Fely. in c 1. 1.not.in fi. de except. & vide Alex. conſ.64.col. pen.in 1.vol.

Cap. Cum in ſili.

In gl. nota quòd teſtes debent concordari etiã per multiplicationẽ actuum. Fely. cap.translato, col.4.in gl.2.item vt probet Alex. conſ.14. col. 7 in 2.& 19.colum.1.in 4. & conſ.99. colum.2. in 5.volum.

Cap. Cauſam.

In glo.nouiter priuilegium impetratum ſuper re litigioſa, non tenet, & quando lite pendente impetratus priuilegium non valeat, vide Fely. in cap.1.18.colum. verſ. fallit ſexto, de reſcr. Roc. 316.in nouiſ.

Cap. Super eo.

In tex.verſ.vel honore.uide Dec. conſ.107.in 1.col.in 2.uol.

In gl. 1.in cauſa matrimoniali pater & mater admittuntur in teſtes ſi ſunt plures, & ſufficiunt duo maſculi,vel fœminæ in probando matrimonio.Dec.conſ.63. col.1. & ad dictum glo.hic vide ibi col.pen.

Ibidem, ver.uel modica, circa fin.vide Dec.in d.conſ.103 col.pen. & 107.in 2.uol. Alex. conſ. 149 in 5.& 150.col. 3.eod.uol.& conſ.ſeq col.fi. & conſ.153.col.3.& 154.col.1.eo.uol.

Cap. Licet vniuerſis.

In tex.ner.conuerſationis,uide Dec.c.at ſi clerici,col.21. de iudic.uer.ſed tamen.

In gl.duorum,an iſti teſtes admittantur de iure naturali ſi ſint infames,uide Abbat.& ibi Dec. in 11.col.uer.ſucceſſiuè,in c.dilecti,de iudic.

In gl.unius]unus tñ teſtis ſufficit cum iuramẽto in renunciatione,ut Abb tenet in c.nomen, de iud.in not.& in not. caſu quem refert Hypp.ſingul.112.& Rom.ſing.356. Abb.c.ſuper eo.col.3. in prin.ſup.eo.

Ibidem,uerſ.non facit probationem Roman. ſing.616.aliàs 622.

Cap. In litteris.

In glo.de familia, uerſ. ſoli domeſtici, & not. quòd teſtes domeſtici ſint admittendi ad probãdam innocentiam. Alexan. conſil.5. colum.3.in princ. & numerus domeſticorum probat, ut ibi per eum, & de conſanguineo, & quid de Amico. Alex.conſ 18.colum.3.in princ. & de colono, uide Alexan.conſ.32.colum.2.in prin. & de pediſſequa,unde eund.conſil.35.eo.uolum.& quod appellatione domeſticorum ueniunt conſanguinei, conſ.24.colum.10.in 2 uolum. & de mercenario diurno & colono,uide Alex.conſil 90. colum.fi. in 4.uol.& conſil 112 colum pen.eod.uol. & in amico & ſubdito conſi.18.col.3. in 5. Cautelam quomodo poſſint omnes iſti teſtari,uide per Cæpoll caut.217 & de famulo,& paupere. Alexan. conſ.148 col 2.& 150.col.5. & in amico, conſil. 154.col.3.eo.uol.

Ibidem,verſ.dominicæ poteſtatis, Dec.conſil. 133.col.3.& conſ.163.col.10.vbi loquitur de domeſticis,& quis dicatur domeſticus.Alex.cõl.68. col.2.in 1.

In glo.probatæ eſſent vitæ,ver.præcipuè.vide Dec.conſ.163.col.5.

Cap. Cum veniſſet.

In gl.poſtea egerit,ver.contradico.fac. capitulum ſi in §.officium,de off. deleg. & ſi delegatus ignoret, expirat iuriſdictio,vt per Imol.in c. cæterum,col.5.inf.de reſcrip.

Cap. Series.

In tex. in fi. verſ. recipere cum iuramento illius qui producit de quo vide Hypp. ſing. 128.

In glo inſtrumentum,in princ.vide Dec.conſ. 118.col.2 in 2.vol.

Cap. Præterea.

In tex circa fin.verſ.aptiora,in fi. vide Dec.c. licet not.11.de probat.

In gl.1.no.quòd verbum,ſcire, compatitur cũ credere . Ita Aret allegat iſtum tex.in c. quoties, in 2.col inf.eod.

In gl.auditum,verſ. loco probationis,poſt principium,vide Dec.in rubr.de probat.col 19.Alex. conſ.53.in 2.vol.

Cap. Præſentium.

Nota, quòd licet ſatis ſit obijcere crimina in genere , ſecus vbi ſtatutum diceret, omnia & ſingula,quare tunc requiritur ſpecificatio indiuidua, vide Ruly.in c.ſi cautio. col.11. de fide inſtrum. in 10.limitatione.

Ibidem , verſ. firmauerit,vide Dec. conſ.189. colum.6.in fi.

Ibidem,verſ.niſi forſan , vide Alex. conſ.152. col.5.in 5.vol.

Ibidem,in fi.verſ.non credatur , vide Roman. ſing.687.

In glo.iuramento, nec ſufficit ſe eſſe paratum iurare.Alex.conſ.118.in 8.col.in 2.uol.

Cap. In noſtra præſentia.

In gl.1.ver.ſi vnus,in prin.vide Alex.conſ.15. in 4.& conſ.154. col.3.in 5.

Ibidem,verſ. ſi verò.verſ.quòd non valeat,vide de hoc Dec.in c.licet.de probat.no.9.& 11.

Ibidem,verſ. ſint pares,limita vt per glo. 81. diſt.c.clerici.

Cap. Tam litteris.

In gl.probata,circa fi.vide Alex,conſ.66.in 2. col.in 1.uol.

In gl.fuiſſe,ver nota ergo,vide Dec.in c.tertio loco,in 3.not.de probat.

In tex,circa fin.verſic. denuncietis, ſine monitione.ita Abb. in c. reprehenſibilis, in 1.not.de appell.

Cap. Cum olim.

In tex.ver procuratoribus earum,vide Dec. c. ex parte,col.2.inf.de app.& conſ.146. col.7.

In gl.per exceptionem ,circa med.quilibet poteſt agere pro eccleſia , etiam alijs inuitis , & ſine mandato,vt tenet Rota 734.in nouiſſ

In gl.ſententiam recepturæ, ver.de diffinitiua, circa principiũ,vide Alex.cõl.50.col.1. in 2.uol.

Cap. Significauerunt nobis.

In gl.liquere.ver.non videtur ex hoc.no.quòd acta non faciunt notorium niſi poſt concluſionẽ in cauſa de quo vide Dec.in c. 11.in 4 not.in 11. col de prob.Roma.ſing.352.

In gl.recurſum. verſ.iudicij proprietatis,circa princip.vide Rot.405.in nouiſſ.

Cap. Cauſam quæ inter.

In glo.ſpecie,ver.ſuſpectus,vide Alex.conſ 90 col.111.in 4.uol.

In glo.voluerint.verſ ſed ſi quis, ad hoc quòd attendatur ſecundum dictum , uide Abb.in c.per tuas,in ult.col. uer.tertio vide, de prob. ubi Dec. hoc limitat tribus modis.

Ibidem,in fi.uide Alex.conſ.82.in ult.colum. in 3 uolum.

Cap. Veniens ad Apoſtolicam.

In tex.uer.ad cautelam,circa fi uide Abb.in c. Apoſtolicæ,in 1.not.de except.

In gl.incontinenti,unde Rot.280.in nouiſſ.

In gl.pars,ver.ſed ſi illi.uide Abb. in c.1.in 3. not.in fi.de mutuis petit.Rot.456. in nouiſſ.

In gl.canonicos,circa princ.uer. & ſic quæ domi. amplia iſtud dictum , ut etiam in caſibus, in quibus teſtes omni exceptione maiores requirũtur , ut iſti tales de collegio admittantur.ita ponderat Dec.tex.in c.Tertio loco,in ult. not.ſup.de probat.& intellige,ut per eum conſ.133. col.fi.& Soc.cõſ.54.col.11.in 3.Alex conſ.64.col.pen.in prin.& 24.col.111.in 2.uol.& col.ſeq & ubi probatio eſt difficilis ſufficiunt coniecturę. Alex.cõſ. 53.in 2.& intellige, ut per Dec.conſ.107. in 1°. col.in 2.uol.& unde Alex.cõſ.113 col.111.in 4. & cõſ.151.uel 52 col.4. in 5.& conſ.156. col.1. eod.uol.

Cap. Licet ex quadam.

In tex.uer de auditu , uide Alex. conſ.82.col. 11.in princ.Dec.conſ.118.in 2.

Ibidem, uer. proprio iuramento,uide ad iſtum tex.Rom.in fin.3.in 1.char.

In

In glo de auditu. in princ. dic idem de credulitate,ut per Abb.c.quoties,in col. 5. co. an verò faciat indicium,uide Rom.ſing.319

In glo gradus,uerſ. Io.dixit,ad hoc uide in ſimili Dec.in c.licet,nono not.primo uerſ.de probat.

Cap. Cum clamor.

In fi.ſum.uide Alex.conſ.122.col.1.uel 11. in fi.in ſecundo uol.

In glo.confuſe,uerſ.dicas,uide Alex.conſ.147. col.fi.in ſecundo vol.

Cap. Teſtimonium.

In glo.emendatus,uerſ.ſequatur infamia, circa med. Alex,conſ.132.col.3.in quinto uol.

In glo.opinio,circa fi.uer.repulſus,uide Abb. c. at ſi clerici, colum.10. in prima add. de iudic. ubi Dec.

In glo.in hoc,in princip.limita,ut per Hypp. ſing.109.

Ibidem,uerſ.ſacerdotem, circa princ. Alexan. conſ.152. colum.4. in quinto uol.

Ibidem,uerſ.unde ſi ſeruus, circa fi.uide Fely. in c.cum dilectus,in 6 col. de except.

De Teſtibus cogendis.

Cap. Venerabilis.

AD tex.uide Dec.in conſ.189.col.6.in princip. vbi dicit procedere quando aliàs veritas haberi non poteſt, & vide ibi in 5.col. quando ſocij criminis admittantur, & uide Alex.conſil.64.col.pen.in princ & conſ.69.col.fi.in ſecundo,& 89.in tertio, & 152.col 4.in 5.vbi dicit de teſtibus,quòd admittuntur in ſubſidium , & uide Dec.conſ.341.col.1.

In glo.1.in princip.uide Alex. conſ.111. col. fi. in primo uol.

De Fide inſtrumentorum.

Cap. Si ſcripturam.

IN tex. in primis verbis , & iſta eſt probatio probata,ut dicit Soci.conſ. 59. col.11.in tertio.

Cap. Inter dilectos.

In verſ.porrò,verſ.nocumentum , vide Aret. in c.11.in primo not.de teſt.

In glo.pertinere, de hoc verbo , uide adducta per Iat.in l.licet.C.de pact in vltimo not col.4. & in l.centurio c. l.pen. de vulg. Dec.c. bonæ,in princ.de app.Bar conſ.25.

In glo.conſumptum,vide Fely. in 5 cæterum, colum.4.in fi.4.extenſionis de reſcri.

In glo.indictionis,ver.eſt enim indictio an ſit de ſubſtantia in inſtrumento, vide Alex.in conſilio 66 col.11.in primo uol.qui tenet,quòd ſic.

In gl.petitionis,verſ.quòd reſpontum,in princip.vide Alexan.conſilio 84. in fi.in primo Dec. conſil.10.colum 4 & 11.col 5.& 33.in primo,& conſ.137 col.4.& 141.colum.4.Alex.conſil.75. colum.3.in quinto.

In glo.quo magis, in princip. & ne contradicat,ita allegat Dec.conſ.190.col 4.

Cap. Cum dilectus.

In glo.concluſum. No.ex glo.quòd concluſio in cauſa,& renuntiatio probationum æquiparantur,de quo per Alex.in Auth. iubemus,C. de iudic.& differentiam ponit Abb.cap.paſtoralis,colum.11.de cauſa poſſ & prop.de materię ui. Dec. in c.primo, 4. uot.in prima lect.de iudic. & uide Abb.c.ſuper, 11.col de teſtibus , ubi ponit alium intellectum ad tex.& Iaſ. in repetitione l.admonendi.char.7 & ſeq. de iureiur. uide Dec.cap.licet,col.12.verſ 45.caſus,de probat. Fely.c.paſtoralis,col.3.de except.& col.7.& per Rot.5.in nouiſſ.& 165. Aegid.q 745.

Ibidem,verſ renuntiatum de iure quod ſuperuenit poſt concluſum in cauſa,uide Alexan. conſilio 150.col pen.in 5.vol.& No. quòd terminus datus ad probandũ, & probationem habendã per omne genus probationis , habet vim concluſionis in cauſa.Dec.c.licet,col 17.verſ.5.& vinmus, de prob. Alex.conſ.101.in ſecundo, & no. quòd poſt concluſum in cauſa iudex poteſt ex officio etiam deferre iuramentum in ſupplementũ probationis,uide Alex.conſ.53.col.fin.in princip.& probatio, quæ fit per inſpectationem oculorum, nunquã intelligitur excluſa,conſ.116.in primo, & uide Fely.in c.ſuper litteris,colum.12. verſ.ad ſextam, de reſcr. & ad fundandum intentionem poteſt iudex interrogare Alex.conſil.42. in fi.in quarto.

Cap. Si cautio.

In tex.verſic.proponis,vide Rom. ſing.394 & Alex.conſ 4.in primo volumine.

In gl.indeterminate,in fi.vide Alex.conſ.159. in ſecundo volumine.

In glo.ſed ſi cauſam, verſ.confiteatur ſe, circa fi.quid ſi ſit geminata,uide Iaſ.in l.prima, col.4. C.de pact & ad glo.uide Alex.conſ.180. in cauſa,in 2.col.in ſecundo volumine.

De Præſumptionibus.

Cap. Nonae.

In tex.ver.illata,vide Alex.conſ 75.in 3.col. in 5.uol.

In glo.

In glo.tacendo,verſ.de alio conerdere, c.fi.limita,vt per glo. in Clem.1. verſ præſidentes, de reſer.ubi Imo.

Cap. Mandata.

In tex.verſ.Sicil æ,nota,quod idem ius habet in Sardinia,c.ſi diligenti,de præſer.

Cap. Quidam.

In ſum. in fi. vide Fely. in cap. in litteris, in col.2.inf eo.

In glo.prima limita,vt per Alexan.conſil.71. col pen.in fi.in primo vol.

Cap. Quare verſimile.

In ſum.in fi.vide Dec.conſil.94 col.2.

In tex.quid dicatur verſimile,vide Doct.in c. bonę,in fine,de appel.

Cap. Illud.

In ſum.in fi.vide Rom.ſing.446.

In tex.verſ. dubietate, circa fi.vide Dec. conſil.107.col.fi.in ſecundo.

In glo.vxore,in fi.verſic.non præſumit, ſecus quo ad filios,vide Dec.conſ.153. col.2. & conſil.163.col.2.

Cap. Litteris fraternitatis.

In tex.verſ.lecto uincentem, uide Alex. conſilio 150.col.3.in tertio vol.

In glo.credebat,verſ.ſufficit ergo, & ſic limita tex.in c.cum inf.iuuẽtute,in de pur.canon.& l.ſi adulterij.C.de adult.

Cap. Litteras veſtras.

In tex. verſ.in fratrem, circa med. vide Dec. conſil.142.col.1.

In glo.de fratre,verſic.ſi enim frater, quid de conſanguineis,vide Alex.conſ.5.in tertia colum. in primo.

In glo.purgando, uerſ. & ipſe fratrem,cap.fi. uide Abb.c.in litteris,col.2.de teſtibus.

In glo.uel ſi melius,& quòd præſumptio tollat aliam præſumptionem,uide Dec.c.quoniam, col.5.uerſ.ſucceſſiue,de offic.deleg.

De iureiurando.

Cap. Si verò aliquis.

IN tex.verſ à pluribus præ.dic quod idem poteſt Epiſcopus,vt tenet Abb.cap.1.colum.112. ſupra eo.

In glo. ſalutis veſtrum, contra ſalutem etiam uitæ temporalis directè non eſt ſeruandum, nec tunc citatus debet comparere,uide Abb.in ca. ex tranſmiſſa,col. 11.de præſer.

In gl.promptum,verſ.communior,nota quod iuramentum metu extortum eſt obligatorium. conſ.38.in tertio uolumine.

Cap. Ex reſcripto.

In glo.1.in princ.uide Rom.ſing.490.

In gl.& uxoré,circa principium,uer.Velleiani uide Alex.conſ.27.col.11.in princip. Dec.conſilio 350 col.1.

In glo inhibeans &c.& quod iſti non incidant in periuriũ quando per eos non ſtetit,uide Aret. conſ.142.ex facto laſ. d.l. ſtipulatio iſta,de verb. oblig.& de materia tradita fuit per Fely.in ultima colum,uide Dec.conſ.11.col 11. Soc. conſil.153. col.pen.Dec.conſil.18.col.5.in princ.verſ.vlt.

Cap. Querelam.

In tex. uerſ.ſacramento firm. ſecus ſi fide tantum,ita Rot.de pact.in prima, in nouiſſ.

In glo remouentes: in princ. an ipſo iure, vel per ſententiam,uide Dec.in c.cum non ab homine in not.de iudic.

Ibidem,verſ.nunciationis, c.fi.de querela qualiter accipiatur,uide Laſ.in l. ſi ab arbitro,in fi.ff. qui ſatiſd.cog.

Cap. Verum in ea.

In glo. abſoluerunt 1. not. quòd abſolutio requiritur in iuramento metu extorto,idem glo.in c.ſi uerò,ſupra eo.idem Fet.de Anch.conſil.383. incip.retento ordine,col 1. Caſtr l. pactum quod dotali,col.11.C.de coll Ang in l.ſi.C.qui ſatiſd. cog.Dec.in cap.ad hæc,in ſecundo not. de app.& conſ.198.col.111. Abb.c.Si verò,col.pen.ſup.eo.

Cap. Breui ſuſcitans.

In glo.prima,in princip. No. quòd pœna apposita in periurio,non habet locum ceſſante dolo,ita tenet Fely c.1.col.13. uerſ.ſecundus caſus, ſup.eo.& uide Alex.conſ.92.col.pen.in 1.uol.Fely cap.ex parte,1.col.14.§.reſtringere,uerſ.ſecundus caſus,de reſcri. & omnis cauſa etiam illegitima excuſatur à dolo.Alex.conſ.212.miſis, col.3.in ſecundo, & in libello dolus non eſt allegandus, vbi actus eſt de natura ſua malus. Fely. cap. cognoſcentes,col.11.de conſtitut.

Cap. Quanto perſonam.

In glo prima, verſ.quid autem de pœna capitali,de qua hic per Doct. uide Laſ in l. diuortio, not.vltimo,ſol matr. & in l.tranſigere, colum.3.

C.de

C.de tranſact.& an aurifex poſſit cudere monetã in domo,uide in tract.Fabia de monte, de empt. & uendit.colum.5.

In glo.abſolui,uerſ.7.dicit, quòd ex cauſa.uide Alex.conſ.38.col.111.in tertio.

Ibidem, verſ.ubi uerò, quæ ſunt de iure naturali Papa mutare non poteſt,uide glo.in cap.non eſt,in fi.de uoto.

Cap. Venientes.

In glo.ius ſuperioris,uide Doct.in d.c. conſtitutis,de reſer. Dec.c.cum parati, col.3. de app. & c.ad hoc,in ſecundo,co.tit.limita, ut per Fely.c. quæ in eccleſiarum, col.13. uerſ.ſed caue de conſtitut.

In glo.reſtituas,uerſ.unde patet,circa med. uide Dec in conſil.200.

Cap. Ad noſtram,primo.

In glo,tex.uerſ.publicæ,uide Rot.444.in nouiſſimis.

In glo.repereret,uerſ.ſi iurauit, in princ.quid autem ſi remiſit, uide Rodulph.tract. de uſur. in quæſt.8 ubi tenet, quòd non poteſt repellere.

In glo.ad teſtimonium. No. tamen, quòd ubi ſpecialiter ſciri poteſt , quod unius ſpecialiter intereſt, tũc illic ſemper eſt citandus in ſpecie, non per edictum.Fely.cap. cum inter, col 10.de except.Alex.conſ.83.col.111 in 2.uol.

Cap. Ad noſtram ſecundo.

In gl.obſeruandus, uerſ.aliàs, circa principiũ, uide Abb.c.cum olim,col.6.de re iud.Fely.cap. cauſam quæ,col.1.de reſer.& tamẽ in notorijs requiritur ſaltem citatio,ita tenet Perut.in c.reprehenſibilis,in ſecundo not.de app.

Ibidem,uerſ & facta ſibi fide,& iſti teſtes non poſſunt deponere etiam parte non citata,de quo per Abb.in c.2.in tertia col ſupra de teſtibus.

In glo.requirit, uerſ.ſed certe ordo iudiciarius poteſt ſeruari in notorijs. Fely.c.cauſam quę de reſer.colum.1.

Cap. Quintauallis .

In glo. exhęredaret, uerſ.cauſæ uerò, ſed quid ſi maiorem inferat,quam iſtæ ſint,idem dicendũ eſt ſecundũ Ang.in l.lex Cornelia,in princ.ff.de iniuſ.rup. & irr.teſt.ſequitur Hypp. in fin.78.

Cap. Etſi Chriſtus .

In tex.circa ſi.uerſ deficientibus, uide ad iſtũ tex. Dec.in cap.tertio loco, col.5.uerſ.in glo.11. ſup.de prob. Aret.c ſuper col.111. uerſ.primo,de teſtibus. Alex.conſ.68.col.6.in 2.uol.

In glo.non.no.rationem , uide per Conſett.in repetitione c.grandi,col.11.de ſuppl.negl.in 6.

In glo.ſeruandum,uer.ſicut iudex,uide ad hõc Dec.c.conſuluit ,col.pen.in glo.ex tunc,de officio deleg.

Cap. Ex litteris veſtris.

In glo.ueritate,uerſ.quare cauſa uſurarum, circa princip. uide Abb. in c.cum ſit,col.5. de for. compet.

Ibidem,uerſ.quare æquè,licet confeſſio de credulitate admittatur,non tamen probatio eſt,uide glo.& Doct.in l.teſtium, C.de teſtibus, quod declara,ut per Dec.in rubr.de probat.in colum.13. uerſ.& retenta.

Cap. Mulieri .

In glo. prima , & quod in cauſa matrimoniali non deferatur iuramentum , uide quæ ad hoc allegat Dec.in c. ſi pro debilitate, in tertio not. de officio deleg.& in conſil.133. in colum.11.& in conſil.163. colum.5.

Cap. Clericus qui.

In tex. verſ.obſeruantia,circa ſi uide ad hoc,an iuramentum extendatur.Dec in c.de cauſis,in 5. col.de offi.deleg. Iaſ.l.Gallus.§.idem credẽdum, colum.tertia,de lib.& poſth.

Cap. Iuramentum.

In tex.circa ſi.uerſ.reo. Dic etiam originario, ut tenet Dec conſ.43.colum.1.

Ibidem,uerſ.deferendam,uide Abb.cap.in noſtra,colum.111.de teſtibus.

De Exceptionibus.

Cap. Denique.

IN tex uerſ.confeſſi, uide ad iſtum tex. Fel.c. cauſam quę primo,col.6.uer.ſed contra iſtam, de teſtibus .

In glo.exhibenda, in princ. uerſ.ſtatim immo uidetur uſque ad ſententiam, ut hic dicitur , niſi terminus conſtitutus ſit, & quòd etiam poſt ſententiam crimen opp. poſſit in uno caſu tenet Aret.in c.ſicut, circa med.de teſtibus.

In glo.per ſententiam , uerſic.poſt appellationem,circa ſi.contra iſtam glo.tenet Areti.cap.ex parte A col.pen.de teſtibus , quòd proteſtatio in cauſa principali non trahatur ad cauſam appellationis .

In glo.innocentes,uerſ.littera iſta. Dec.hic reprobat iſtam expoſitionem glo. & oſtendit limitationem hanc non applicandam dicto ſuperiori,& ad glo hic inde omnino. Aret.in c.fraternitatis,col 6.de teſtibus,uerſ.illud etiam.

In glo.

In glo.pœna,in fi.vide Abb.in c.11. col.11 1. de præſumpt.

In glo. contingere , in fi. an verò hoc modo per viam exceptionis,iudex laicus poſſit cognoſcere de crimine clerici , vide Abb.c.at ſi clerici, col.6.circa fi.de iudic. ubi tenet quòd non.

Cap. Paſtoralis.

In tex.verſ.nullatenus, uide Abb.in c.cum dilectus,col.2. de fide inſtrumentorum. Rot.300. in n. uiſl.

Ibidem in fi.verſ.peruenisſe, nec ſufficere offere iurare. Alex conſ.118.colum.3.in ſecundo,& not quòd ſi iudex admiſerit aliquem ad probandum,ſub conditione iſta,ſi iurauerit ad eius notitiam de nouo peruenisſe,non ſufficit probare,niſi etiam probetur,quòd ita ſit. Fely c.ex parte,columna 4.verſ.clauſula, ſi preces,de reſcr.

In gl.de nouo, verſ. poſt lit.conteſt circa principium,uide Alex.conſ.100.in 5 uol.col.3.

In gl prima eſt monitus, verſ.iuramentum eſt, circa principium,uide Abb c.ex ratione, q.4. de app in fi.

Ibidem,verſ.non uidetur, uide Aret. in cap.1. colum.2. de accuſ. qui tenet cum glo. limitando tamen.

Cap. Cum inter.

In ſum.verſ exeipere, non tamen ſuper exceptione deponere.ita Abb. in c. tamen litteris, in fi.de teſtibus.& an poſſit defendere ſe , & conſortem, uide Fely c cum M.col.6.uerſ.quarto limita,de conſtit.

In glo.remedium, in fi. & an poſſit petere reſtitutionem in integrum ad appelandum . Rot. 453.in nouiſſ.

Cap. Cum venerabilis .

In glo.bonæ fidei, verſic. & quæ de æſtimato, circa principiũ,illa copula(&)hic locum non hẽt, quare abſolute actio præſcriptis verbis non eſt bonæ fidei , ſed illa tantum quæ de æſtimato , & permutatione datur, vt not glo. in § actionum, ver. permutatione,Inſti de act.& hic no. per Dec.

Ibidem,uerſ.ſed in contractibus bo fid. circa med.Bal.in c.1.in vltima col.de plus petit.dicit, quòd de iure canonico omnes actiones ſunt bonæ fidei,uide Iaſ.in l.poſtea quam. C.de pact.

In glo.loco, in fi.uide Feder.in tracta. permutationum.quæſt.9.

In glo.confeſſus,in princip uide tamen cauſatum , ubi excipiens videtur fatert intentionem aduerſarij, ſed non quoad plenum præiudicium , in Auth ſi dicat. C.de teſtibus, ubi Bal hoc not. in princip. ſequitur Aret.in cap.ex parte A.col.6. verſ tu verò,de teſtibus.

In glo licet,verſ poſſet quis,uide in ſimili quę ſtione Abb.in c.accepimus,col.11.de fide inſtrum.

In glo.comperta, uide ad iſtam glo.Dec.in c. licet,col.10.de probat.

Cap. Significauerunt nobis.

In glo.abſoluit,uerſ.& ſic ab eadem ſententia, circa fi.uide Dec de hoc,in cap.ſi duobus,in col. pen de app.in fi.& Rot.353.in nouiſſ.

In glo.defenſio, verſ.& ſic tranſiret,circa med. & no. quòd in his tantum caſibus licet excommunicato appellare in quibus res tranſiret in iudicatum,& damnum eſſet irreparabile,aliàs non, ita dicunt Doct.in l.de pupillo,§.fi.ff de no ope. nunciatione .

Cap. Exceptionem excommunicat.

In glo.prima,verſ.exceptio verò peremptoria, circa med.& in caſibus quos not.glo.fi.l 1 C.de iur.& fac ignor.& glo.in l.eos.§ appellantur.

In glo.condemnandus, uerſ.ſed per Decr.uide Imo.in c.ſuper his,& ibi Aret. col.5. verſ.adiungit,de accuſat.

De Præſcriptionibus.

Cap. Ad audientiam.

IN tex.uerſ. conceſſiſſe in princip. uide Fely. c cum venerabilis,col 1 1.de except.

Ibidem,uerſ.nec credentes,circa fi.de notario, quòd pro eo præſumatur,uide Dec.in c.quoniam contra,de probat in 8 not.

In glo.libr.uerſ.publicum teſtimonium, talis tamen ſcriptura ex archiuo ſumpta , non facit fidem extra territorium Alex.conſ.138.colum.3. in primo,& conſ.23.col 2.in 5 uol.

In glo. principaliter , circa med. præſcriptio contra exemptum non præiudicat Rot. eccleſiæ uide Abb in c cum venisſent,de iudic.

In glo. centenaria, idem in Camera principis tenet Alex conſ.84.in 1 uol.

Cap. Si diligenti.

In glo.bona fides:No unum,quòd ubicunque dicatur,quòd bona fides præſumitur,intelligitur & allegetur,aliàs illa præſumptio nihil relcuat,uide Fely in c afferte in 11. not. ſupra de præſumpt. Alex conſ 76.colſi.in 2.no.

Ibidem in fi.uerſ. conſcientiam dubiam, uide in l.quamdiu.C.qui adm.ad bon.poſſ.

De Sententia,& re iudic.

Cap. Inter cæteras.

IN glo.manifeſta , qualiter error in ſententia dicat notorius,uide Perus.c.dilecto,in tertia q. verſ.le-

verſ.ſecundo aduerte, de app.quem allegat Dec. in c.quoniam,col.21. de probat. verſic.ſecundus caſus,ubi facit differẽtiam, an error ſit notorius, uel manifeſtus,& uide Alex.conſ.77.in tertio volumine.

Cap. Cum olim.

In glo.circumuentus, in principio. Die idem in contractu facto à principe, ut tenet Dec. in conſ.80.in ſecundo uolumine,& in conſil.89. in fi.eo.volumine.

Ibidem, verſ. ſed quæritur, an autem quis teneatur citare, in impetratione gratiæ illius quibus præiudicium infertur, uide Dec. conſil.191. col.3.qui tenet,quòd non.

In glo.abſenti, uerſ. quare, de electione, uide glo.in cap.1.verſ.abſentia,de elect.in 6. & quando valeat ſententia ſine citatione, uide Rom. ſing.664.

Ibidem,in fi.vide Abb.c cauſam quę,de reſcri. in primo no.vbi etiam Fely.in verſ. ſicut credi- n us,circa med.No.quòd credere habet,ſe ad ſci re,& uide Abb.in c.quotiens,in vltima col.ſupra de teſtibus.

Cap. Cum inter vos.

In glo.ſua uice,uide Abb. in c.ſignificauit, in tertio not.in fi. de app.

In glo.iudicata qualiter dicitur ſententia tranſiſſe in rem iudicatam,dicit Dec.cap. quoniam, col.20. verſ.tertia de probat. vbi etiam ponit an pro ea præſumatur.

In glo. contra ius: & an ſententia lata contra rationem legis,teneat, uide ibi latè per eum, & vide Roma. ſing.212. & an poſſit peti reſtitutio. Alex.conſ.3.col 11.in 3.volumine.

Cap. Sicut nobis.

In tex.in fine, verſ.legitimè, in fi. vide Iaſ.in rubr.C.qui admit.in 11.col.in fi.in gl. de cauſis, verſ.cauſam ſui,in princ.& ad hoc, quòd dictum teſtis cum ratione alij præferatur, uide per Dec. in rubr.de probat.in fi. verſic. ſecundo no. & in capitulo tertio loco, columna quarta,circa fi.eo. tit.& in cap.ad noſtram,in ſecundo euidentiali.

Cap. Cum ſuper.

In glo.non noceat, & quòd actus geſtus à iudice noceat,etiam quoad alios,quoad quale, quale præiudicium,tenet Alexan. conſil.86. columna prima,in fi.ubi allegat iſtam glo. in ſecundo volumine.

Cap. Inter monaſterium.

In glo.ſubeundo,verſ.ſuper hoc, uide Aret.in cap.primo,de accuſ.in primo no.& in cap. ſuper his,in 6.col.in verſ.adiung t eo.tit.

In glo.& proceſſum,in fi.vide Fely.in cap.cęterum, de reſcri.& Rot.in nouiſſ.214.

In glo.non obſtante,& an facienda ſit mentio de duabus ſententijs,uide Rot.in 4. deciſ.ſub titulo,de reſcri.in nouiſſ.

In glo.poſthabita,verſ.quare non tenebat,in fi. contra intellectum vlt.glo.not.Areti. c.fraternitatis,colum.9 circa med.de teſtibus, in glo.aliquin,in fi.uide Rom.in ſing.195.

In glo confirmantes,in princip.an ualeat ſententia contra aliam, quæ tranſiuit in rẽ iudicatã, vide Fely.in c.inter cæteras,colum.111. ſup. qui tenet quòd, ſic quando eſt notorie iniuſta, aliàs ſecus.

Ibidem,ver.itẽ,ubi uide in notabili caſu Dec. conſ.103. col.11.in ſecundo volumine.

Ibidem,uerſic.cum ſcit aliquis,uide Fely.cap. ad audientiam 4. columna 10. verſic. omiſſum, de reſcri.

Cap. Cum I & A.

In tex.uerſic.proceſſum, an appellatione proceſſus ueniat ſententia, uide Dec. cap. quoniam col 11.in fi.de probat.

In glo.dilata,uerſic. idem eſt, circa fi. uide in ſimili Fely.in cap. fraternitatis, columna tertia, de teſti.

In glo.iuramenta, uerſ.ante ſententiam, circa fi. nunquid autem poſſit opponi in cauſa appellationis ſi fuerit etiam prætitatus ſecundum regulam capituli,præſentiũ,de teſtibus,uide Aret. in c.ex parte A.in pen.columna.

In glo.ſi conſtiterit,quę tenet,quòd non,de teſtibus.

In glo.potuerunt,circa fi.uerſ.coleruerunt,uide de Hypp. ſing.77. & uide Aret. qui dicit tales non facere etiam iudicium, etiam ſi opponatur aliquid apertè,c.ex parte A. in 5.col. in fi. ſupra de teſtibus.

Cap. Ad probandum.

In glo.prima, verſic.ſi occulte limita, ut per Dec.in c.poſt ceſſionem,col.pen. uerſ. & his, de probat.

Cap. Quamuis.

In glo.v. in princip.uide Aret. in cap. cæterum,ſupra de iudic.ubi dicit eſſe ſpeciale,in hoc caſu,quòd tacens habeatur pro conſentiente,& uide de materia,per Rot.410.in nouiſſ.

Ibidem, uerſic. item in cauſa filiationis, de hoc uide Dec.conſ.142.col.3.

De

De Appellationibus.

Cap. Si duobus.

IN tex.in fi.verſ.non tenere,uide Fely.in cap. primo,colum 9.de conſtitut. verſ.tertia declaratio.

In glo.niſi ſimiliter ſola ſcientia reuocationis impedit proceſſum,de quo vide Imol & moder. in c.cæterum,colum.5 de reſcr.& idem in omni actu ſcientia iudicis nocet, de quo vide Abb in c.2.in 5.col. verſ item,& ſecundo,& ibi addit.de teſtibus.

Cap. Super eo.

In tex.verſ.ita recuſatione, an princeps poſſit tollere recuſationem, uide Fely. in cap. pen. in princ.de reſcr.qui tenet,quòd ſic.

Ibidem in fi.verſ. recepiſſe, uide Rot.459.colum.2.in nouiſſim.

Cap. Cum parati.

In glo. in legatione regis,verſ. ſolue an mandatum regis præualeat mandato prælati, uide Alex.conſ.124.in primo.

In glo.ſuus,in princ. uide Abb in c. quoniam contra,in glo.verſ.citationes, ſup. de probat. ubi optime, per Dec.

Cap. Quæ fronte.

In tex.verſ.excommunicationem,idem in interdicto, uide Fely.cap.apoſtolicæ, col.4. de excep.in princip.

In glo.cautione, verſ.forma, in princ. iſta forma non requiritur, ut quidam dicunt in abſolutione ad tēpus, uel donec ſatisfaciat, ut probatur in Clem.1 de decim.

Ibidem,verſ quod iuri, uide Dec.in c.prudentiam,5.fi.de officio deleg.Abb.c.ad noſtram primo,colum.pen.de iureiur.

Caſ. Sæpe contingit.

In tex.circa principium, verſ.expenſarum,uide Alex conſ.135.in ſecundo uolumine.

Ibidem,verſ quare,verſ.aperte,uide Rot.205. in fi.in nouiſſ.

Ibidem,circa fi,verſ.conueniens, uide Fely.c. ex parte ſecundo,col.4.de reſcrip.

Caſ. Conſtitutis ſecundo.

In glo.magis. verſ.ſanctior, uide Card. Alex. in c.non ſatis,diſt.86.

In glo.impotentiam, uerſ.ſed hic,nunquid in electione habeatur magis ratio dignitatis quam paupertatis,uide plene per Corſetum in repetitione capituli,grandi,in 6.not colum.6.de ſupp. negl.prælat.in 6.Fely.c.cum adeo, colum.5. de reſcri.

Cap Paſtoralis.

In tex. verſ. expreſſe uide Abb.in c.dilecto,in fi. de teſtibus.

Ibidem,§.1.circa fi.verſ.vt ab alijs euiteur,ui de Cæpol.in caut.80.nu 1.

In glo. emendari: & hoc procedit etiam quod eius conſcientiæ aliquid commiſſum fuerit: vt per Abb.in c.ſuper his,colum.pen.de accuſ.

In glo.excommunicatio ſecum, uerſ. ligat.in princip.uide Dec.conſ.145.col.fi. in primo Fely. c.Rodulphus.char.pen. de reſcrip. in verſ.quarto limita.

Cap. Solicitudinem.

In tex.in fi.uerſ.audiendus,uide Dec.conſ.44. in prima columna,in ſecundo uol Fely.cap.cum in col.pen.verſ.fallit ſecundo, de conſtit.

In glo tanquam, verſ.& hic eſt argumentum, circa medium,uide Dec.conſ.187.in fi.

Cap. Vt noſtrum.

In tex.verſ reuocauimus,uide Dec. conſ.139. col.3. & an per commiſſionem Papæ de aliqua gratia confirmanda dicatur negotium ad ſe auocaſſe,uide Rot 6 de conceſ.præben. in nouiſſ.& 11.in nouiſſ.& 19.in ſecunda columna, & 76.in nouiſſ.& uide deciſ.181.ubi multa, & per ſolam commiſſionem cauſa cenſetur auocata à manibus prioris iudicis,uide Rot.67. in nouiſſ. & limita tex ut per Rotam 378.& 379.in nouiſſ.in notabili, & in executore, qui prouidit alicui de beneficio, ut non poſſit dare p.omiſſionem ſi cauſa poſtea pēdebit in curia, Rot.411.in nouiſſ.

Cap. Oblata.

In ſum.in fin.non habet locum in curia. Rot. 104. in nouiſſ.

In tex. nota tamen caſum in quo quis poteſt præuenire terminum hominis,& ante dationem apoſtolorum impetrare commiſſionem, uide Rot.357.in nouiſſ. & uide aliqua per Fely. in c.ex parte,col.4.de reſcri.

In glo.prorogari,contrarium tenet Dec. in c. cum ſit Romana,col 6.

In glo præcurrat in fi.uide Alex.in conſ.19. col.7.in primo uolumine.

Cap. Vt debitus.

In tex.circa fi.verſ ſaluis,uide glo.in c.quamuis,in uerſ.quibus de elect.in 6.

Ibidem

Ibidem in fi.uide Fely.c.olim,colum.pen. de except.

In glo.ante ſententiam,uerſ.non ſcripta, circa principium,iſta uerba quæ dicunc, capitulo cordi.eod.tit. libro 6. quare uide an ſit fortaſſe corrupta glo.

In glo.ſi dicat, uerſ.ſuper hoc, & quod de litis pendentia mentio debeat fieri,uide Fely.in cap. ſuper litteris,de refer.

In glo.ex rationabili,uerſ.in tali dubio, circa fi.uide Dec.conſ.49.col.pen.in fi. & ſeq. & conſilio 356.col.1.

In glo rationabiliter,uerſ.ſed non poteſt,uide in c.dilecto,in fi.ubi glo. optima,de teſtibus.

Cap. Cum ceſſante.

In tex.in princ. vide multas fall.ad iſtam regu lam per Hypp.ſing.179. Dec.conſ.24. Fely cap. quæ in eccleſiarum,col.11. uerſ.ſecunda declaratio,de conſtitut.& quæ ſit cauſa finalis,& impulſiua,in c.poſtulaſti,col.3.de reſcr.

In glo prima,uerſic.iudex bene, circa fi. vide Dec.conſ.143.in fi.

Cap. Cum ſpecialis.

In glo. diſtricto,uerſ recuſatus, uide Abb.cap. præſentata,in vltima col.de teſtibus.

In glo procedat quare tunc iudex debet citari, vide Dec.conſ.143.col.1.in fi.

Cap. Cum cauſam.

In glo.ea de,verſ.vel ſaltem,vide Alexan.conſilio 71.col.2.in tertio volumine.

In glo.litis, an litis conteſtatio poſſit fieri per aduocatum, vide Dec.c.paſtoralis, in primo not. de iudic.

In glo.delegatus, verſ.eſt ergo,vide Rot.258. in nouiſſ.

Ibidem intelligi de eo, circa fi. vide ad iſtam glo.plenè Dec.in c.cauſam matrimonij,in quinta col.& ſeq. de offic. deleg. Rot.368.in nouiſſ. Alex.conſ.173.col.3.in ſecundo volumine.

Cap. Interpoſitæ.

In tex.in princ.an iſte tex. habeat locũ in appellatione extraiudiciali,uide Rot.344. ĩ nouiſſ.

Ibidem circa principiũ,uer.eſſe veram,limita, ut per Abb.in cap.ſignificauerunt,in 4.not.de teſtibus.

Ibidem,verſic.ſi offerens,vide Fely.in c.olim, col.pen.de except.

Ibidem,verſ.ille,verſ.ad eum à quo,vide Rot. 363.in nouiſſ.Fely c.ex parte ſecundo, col.4.de reſcr.

In glo.niſi,verſic.ex hoc enim vide Rot.344. in nouiſſ.

De Confirmatione vtili, vel inutili.

Cap. Si quis rei litigioſæ.

IN glo. prima,in princip. vide Fely.in c.dilecti,col.pen.de except.

In glo.confirmatione in princip. confirmatio nihil noui iuris addit. uide Rot. 230. in nouiſſ. alàs a hoc tit.

Cap. Bonæ memoriæ A.

In glo.mentio in princ. vide Alex.conſ.125. col.2.in ſecundo volumine.

In gl credit,uer.alàs quæritur,circa fi.ad hoc vide gloſſam notabilem, in c. tibi qui, de reſcr. in 6. & facit lex Imperator. ff. de in diem adiectione.

Cap. Cum dilecta.

In glo.ſimilitudine,& quòd exceptio extendatur de ſimili ad ſimile,vide Aret.in c.ex parte A. col.4.circa med.de teſtibus.

In glo.procuratricem, uerſic ſicut mites, poſt principium,uide Aret.in cap.licet,in quinto not. de accuſ.qui allegat ad hoc iſtam glo. quòd femina poteſt eſſe procuratrix, pro cauſa conſortis eiuſdem litis,ſicut etiam monachus. Clem.religioſis,de procur.

Ibidem verſic.vel delegare, & quòd delegans poſſit litigare coram ſuo delegato, vide Dec. conſil.143.colum.2.

Cap. Venerabilis.

In glo.inſertus,uerſ.certa ſcientia, uide Fely. c.inter dilectos, col 6. de fide inſtrumentorum.

In glo. ſicut, verſ. ſed cauſatiuè, circa fi.uide Alex conſ.76.col pen.in quinto volumine.

DECRETALIVM
LIBER TERTIVS.
De Vita,& honeſt.cler.

Cap. Clerici.

ISTE tamen tex. non dicitur habere locum in foro eccleſiaſtico, in ordinario,quare poteſt habere familiam armatam,vt per Abb.& Dec.in cap.cum non ab homine, in vltimo not.de iudic.

Cap.

sunt plura iura in isto tit. tum si adest statutum in ecclesia de residentia facienda, illud habebit vim monitionis, ita dicitur in c. si autem, col. 2. sup. de reseri. & in c. prohibeas, de simon.

Cap. Ex ma.

Ad tex. dicit Mar. Soc. contrarium, colum. 7. seque olim disputasse 12. quæstiones in lectura istius capituli, de quibus ibi remisisse. & vide Fely. c. ex parte, col. 2. de reser.

In glo. remoueat, in princ. & quòd ex speciali mandato legatus hoc possit, & non aliter, tenet Fely. cap. non potest, in 3. col. de re iudic. qui allegat Dominicum ad hunc tex.

De Præbendis.

Cap. Quia in tantum.

IN glo. prima, vers. quia ex quo facto, glo. in c. si qui, 15 quæstione vlt & not quòd dispensatio requiritur ad consecutiua, de quo vide quæ notaui ad cap. primum, de fil. presb. in 6 & de hoc vide Fely. in cap postulasti, colum 13. de reser. & Abb in cap cum supra cunctis, § 2. colum 3. de elect. & de consecutiua etiam non necessaria, ut infra colligitur ex glo. in c. statutum, in uerse dignitate, in fi de reseri. in texto ibidem, versic. & sic, quòd idem vult glo. fi. in c. primatus, dist 61. de quo vide Abb. in cap postulasti, columna 1. de foro competenti, & Fely. in d. c dilectus, secundo, de reseri.

Cap. Maioribus.

In tex. in fi. vide Dec. cons. 141. vel 142. in tertio dubio.

In glo. prima, versic. quod idem, in princ. vide Dec in c de appellationibus, in secundo not de app. Bal. l. sciendum, columna tertia, qui fundare rogantur, & in tit qui feudum dare possunt, in secunda columna.

Ibidem, in fi. vide glo. in l. qui scit, in princip. ff. de vsur. Bal. in l. qui sine, ff. de cond. sine causa.

Cap. Relatum.

In glo. prima, quid si habens canonicatum sine præbenda impetrat gratiam non facta mentione de canonicatu, an gratia dicatur subreptitia dic quòd non, secus si haberet præbendam, & de illa taceret, & fieret mentionem de canonicatu, vide Rot. 1. de præben in nouiss. & No. quòd licet iste sic receptus debeat habere præbendam primo uacaturam, tamen Apostolici expectantes præferuntur, vide Rot. 244. in nouiss.

Cap. Significauit.

In tex. an ualeat statutum, de aliquid faciendo antequam quis in canonicum recipiatur, & an, posito, quòd ualeat, possit deduci in pactum, vide Fely. in cap. cum M. col. 10. ver sic. sed ad unum de constitut.

Cap. Præterea.

In glo. prima, in princip. nunquid monachus possit esse canonicus in ecclesia cathedrali, vide Dec. in cap. ad nostram, in prima col. de confirma. utili, qui tenet, quòd sic.

Cap. Cum secundum.

In tex. vers de patrimonio, in princip. quid si fit promotus ad titulum sui patrimonij, an debeat de illo fieri mentio in imperatione, vide Fely. in c. postulasti, col 9 de reseri.

Cap. Nisi essent.

In tex. uersic. ex pactione, vide Dec. in consilio 141.

In glo. prima an præsumatur pro iudice, vide Dec. in cap. quoniam, in 6. not. in fi. de probat.

In glo. ex arbitraria, vers delegata, circa principium, vide Abb. in c cum ex officij, colum 6. de præscr.

Ibidem circa fi. in sponsalibus, & matrimonio non interuenit arbitrium, quod tamen intelligitur, ut per Panorm. in c. ex parte, sup. de arbitris, in primo notabili.

In glo. primatus, vers. fuisset realis, contrarium hic tenent Doct. & ratio est, quare ista confirmatio non habuit propriè uim confirmationis, sed potius fuit ad declarationem ordinationis.

Cap. Pro illorum.

In glo prima, uersic. secus, de isto uerbo, tuæ vel suæ, vide Dec. in cap quia V. in tertio not. de iud c.

Ibidem, in fi not. quòd uerba impropriantur, ut actus potius ualeat quam pereat, de quo vide latè per Dec. in rubr. de prob. in tertia columna.

In glo. contradictores, in fi uersic. non de iure, vide Fely. in cap ex tenore, columna tertia, de reseript. & in cap. causam in fi. & in capitulo causam quę, columna decimatertia, eodem titulo, & de materia quando aliquid intelligatur tam de facto, quam de iure, vide Dec. in capitulo fu. citatus, columna secunda, de reseript. & capitulo, in præsentia, in secundo euidentiali, de probation.

In glo.inueſtiri,verſ.niſi corporaliter, in princip.uide Iaſ.in l. traditionibus, columna prima, C.de pact.

In gl. recepiſſe, no.ex iſta glo.quòd contrauenies priuilegio non dicitur renunciare illi, ſi alia præſumptio poteſt capi quam renunciationis, per doctr. Bal.in l.generaliter. C. de non numerata pe. & ita conſuluit Alexan. per hanc glo.in conſilio 33. columna 3. in ſecundo, & intellige hoc quando eſt præſumptio continens neceſſitatem faciendi actum,contra priuilegium,ſecus ſi non &c.

In glo.in canonicum, in primo, verſ.præiudicium,uide Dec.c.intelleximus,in ſecunda col.de iudic. & Rot.195.in nouiſſ.& 290. Fely. cap. dilectus, ſecundo, in ſecunda columna, in quarta concluſione, de reſcri.

In tex.verſ.recipiatur,circa fi.an talem actum poſſint delegare, vide Rot.368.in nouiſſ. quòd ſic.

Cap. Accedens.

In tex.in fi.verſic.inueſtiri, uide Fely. in cap. primo,col.pen.verſ.quæro.

In glo.prima,in fi.vide Rot.290.in nouiſſ.

Cap. Dilecto.

In tex.verſ.biennium, uide Fely.in cap. illud, in 4.col.de præſumpt.

In glo.recepiſti,circa fi.verſ.talis patientia,vide Fely.in c.cum M.col.fi.in fi.de conſtitut.

In glo.clauſula, in fi.verſ.decernatis, uide glo. & quod ibi ſcripſi in c.ſtatutum,in ver.committatur,de reſcr.in 6. & vide Dec. in c.cum acceſſiſſent,colum.4.de conſtitut.& in c. cæterum,in quinta columna,de reſcr.

Cap. Dilectus

Ad tex.uide Fely.in cap.conſtitutus,columna pen. de reſcr. an per iſtas litteras acquiratur aliquod ius contra capitulum, vide etiam in cap.ad audientiam,ſecundo,columna 8.verſ.litteræ non dant ius, de reſcript. & ibi, qua pœna veniant iſti puniendi, qui contempſerunt mandatum prioris.

In glo receperunt, verſic. ab initio nulla, poſt principium, quòd iſtæ litteræ non valeant, uide Dec. in capitulo, poſt ceſſionem, columna 10. verſic.prima concluſio,de probat & aliqua in vltimo not.illius capituli, & uide Alex. conſil.97. in quinto.

Ibidem, verſic.niſi diceretur, nota quòd plus valet expreſſa inhibitio, quam ſimplex mandatum, ad quod vide glo.in Clem.2.in verſic inhibentes, de iure patr.in med. & in fi.Rot.181. in ſecunda add.in nouiſſ.

Cap. De multa.

In tex.verſ.vacationis,& ſcientiæ, ſub intellige.cap.quare diuerſitatem, infra de conceſſ.præben. & ita in ſimili Card. Alexan. ſupplet. conſilio 99.

Ibidem,verſic.perſonas, circa fi. vide Fely.in c.cum adeo,col.3 de reſcr.

In gl.prouentibus,in quantum glo. vult,quòd qui proprium non habet puniatur alia pœna, videtur velle innuere, quòd ſi non habet in ære, luat in corpore, ſed videtur obſtare, quòd not. Bar.in l.in ſeruorum,ff.de pœn qui dicit,iſtud habere locum in viles perſonas,ſed hic non poteſt intelligi,niſi in viro maximę dignitatis,ergo &c. potes tamę, dicere illud habere locum etiam iniſtis propter delicti enormitatem,ut eſt tex. apertus in tit.de pace iuramento firm. in §.quæro, & ibi Iacobus de Aluarotis.

In glo.in eadem,verſic.& pœna, circa fi. uide Dec.c.ſecundo requiris,colum.3.ver.6.de appell. Fely.cap.cauſam,quę,colum.3.de reſcr.in prima limitatione.

Cap. Extirpande.

In glo. perpetuum, uide Dec. in cap. poſtulaſti,colum.1.de reſcript.& Rot.273.in nouiſſ.

In glo.priuatum, in princip. uide Dec.conſilio 39.col.5.circa med.vbi ad dictum Innoc.hic, allegat Alex.plenè in lege,ita ſtipulatus, in prima car.de uerb.oblig.& vide eundem Dec.conſilio 15.in col.10.

Ibidem,verſ.etiam ſic uidetur,an rigor,qui eſt poſitus in l poſteriori attendatur,& deroget æquitati,uide Dec.c quoniam contra falſam, in quinto not.verſic.tertio, vbi alios allegaui, de prob. Fely.cap.ſecundo, in princip. de re iudic.qui tenet contra iſtam glo.

Cap. Venerabilis.

In glo.generis, uide Corſettum in repet. capituli grandi,in 6.colum.& ſeq.de ſupp.negl.prælat. in 6. & an epiſcopus poſſit diſpenſare contra talem conſuetudinem admittendo ignobilem virtuoſum,uide Rom.ſing.491.inc. heri fui interrogatus.

In glo.non multos,verſ.ſed vitæ meliores,uide Fely.in c.cum adeo,col.fi.de reſcr.

De Inſtitutionibus.

Cap. Non amplius.

IN glo.prima,verſ.commode.No.ex gl.quòd verbum commode, & ablq; penuria,iunt idē in,iſto tex.quod hic.pro his quæ notantur in cap.

cum

cum M. in prima col. de conſtitut. ubi modernide Archidiaconum in c. quamuis, de præben. in 6. Abb. & alios in c. poſtulaſti, ſecundo not. de reſcr. & ex choro præſumit de numero. Ita Dec. conſ. 71. in tertia col. in ſecundo.

Cap. Ex frequentibus.

In tex. uel officialium, uide Fely. in c. ex parte, col. 3. uerſ. an autem, de conſtit.

Ibidem in fi. uerſ. præſumatis, nunquid tales indigeant noua inductione in poſſeſſionem, uide Rot. in deciſ. 1. de reſtit. ſpol. in antiquis, in fi. quæ tenet, quòd ſic, per iſtum tex.

In glo. prima, verſic. inſtituere, non conferre. Dec. conſ. 121. col. 1.

Cap. Cum veniſſent.

In tex. verſ. ipſe uerò, uide Fely. c. nonne, columna fi. de præſumpt. Alexan. conſil. 135. col. 4. in princip.

Ibidem, verſic. vel per nos ipſos, circa fi. uide Rom. ſing. 456.

In glo. probatum, verſic. & licet perſona, circa med. uide Alexan. conſilio 101. in fi. in primo uolumine, & 191. col. 2. in ſecundo, & conſil. 94. colum. 4. in quinto.

Cap. Cum ad noſtram.

In gl. dantem, & recipientem, & idem in præſentatione, & confirmatione, quòd ſimul non cõpatiantur, tenet Dec. in conſ 129. columna quinta, limita, ut per Fely. c. cum uenerabilis, col. 4. in princip. de except. & in his quæ ſunt voluntarie iuriſdictionis, idem poteſt eſſe, & notarius, & iudex Alex. dat multa ſimilia, conſ. 157. vel 15. in penult columna, in ſecundo, & regulæ huius textus Papa non eſt ſubiectus, ut per Fely. in capitulo primo, columna 10. verſic. ſexta declaratio, de conſtitut.

De Conceſſione præbendar.

Cap. Nulla eccleſiaſtica.

IN tex. verſic. in aliqua, idem de ipſa eccleſia, vt per glo. Clemen. 1. uerſic. incerta, iſto titulo.

Ibidem, verſic. in cuius locum, circa principium intellige remotiuè, non tranſmiſſiuè, quam ſic teneretur pro debitis prioris beneficiati contra notata in cap. fi. ne prælati uices ſuas, & ita hunc tex. allegat Bal. in l. ſecunda, in quarta opp. C. de lib. præt. & limita iſtum tex. ut per Rot. 5. iſto titulo in nouiſſ.

Ibidem, verſ. per capitulum, not. quòd vbi epiſcopus, vel capitulum prouidet de beneficio iure deuoluto non poteſt aliter prouidere quam ſe haberet natura beneficij, vel ordinatio teſtatoris, Fely. c. cum aceeſſiſſent, columa ſeptima, de conſtitut.

In glo. vacent, verſ. & ſic vide quod not. Abb. in cap. conſultationibus, de don. Abb. cap. illud, colum. ſeptima, de iure patron. & nota quod diſpoſitio iſtius tex. habet locum etiam quo ad officium. Soci. conſ. 53. in tertio.

In glo. infra, quando currat tempus ſex menſium, uide Rot. 263. in nouiſſ.

Ibidem, verſ. generaliter, circa principium intellige etiam ob negligentiam, vt Bald. not. in l. quamdiu C. qui admitti, & iſte tex. non procedit in regularibus, quare negligente prælato deuoluitur ad epiſcopum, non ad capitulum, uide Rot. in nouiſſ. in tit. de ſupp. negl. prælat. prima.

Cap. Propoſuit.

In tex. verſ. plenitudine, & quod princeps in dubio præſumatur vti iure communi, uide Dec. in cap. primo, in princ. not. de prob. doc. in l. centurio, in notabilibus, de vulgari. Fely. cap. primo, col. 9. de conſtit. & de poteſtate Papæ, Fely. in c. q̃ in eccleſiarum, col. 8. cum pluribus ſeq. de conſtit. & ibi col. 15. verſ. recipit modo.

Ibidem, verſic diſpenſare, vide Dec. conſ. 141. columna finali.

In gl. de vacaturis, verſ de vacatura, circa med. Papa poteſt dare ius ad vacaturam, intellige tamẽ hominis incerti, non autem certi, ita tenet Saly. in l. fi. C. de pact. & ſequitur ibi Iaſ. in quinta columna, vide tamen Alex. conſ. 87. col. fi. in ſecundo volumine.

In glo. ſupra ius, in princ. vide Alexan. conſ. 2. colum. fi. in primo volumine.

In glo. ſupra ius diſpenſare, in fi. vide bonam glo. in cap à nobis, infra de decim.

In glo. vacare, in fi. vide Abba. in cap. cum aliquibus, in fi. de re iud. Fely. ca cæterum, col. pen. verſ. octaua reſtrictio, de reſcr.

Cap. Quare diuerſitatem.

In tex. in fi. vide Rot. 263. in nouiſſ.

In glo. beneficiorum, an delegatus poſſit priuare aliquem beneficijs, vide Dec. cap. primo in vlt. col. de off. deleg.

In glo. prima, communi, verſ. qui confirmat, & vbi actus eſt nullus, confirmatio nihil operatur, Fely. cap. inter dilectos, columna quinta, de fide inſtrum entorum, & confirmatio plura operatur quæ vide per Dec. in d. cap. primo, in 4. col. de confirm. vtil.

In glo. ſuſpenſionis, verſic. non currit, in primo limita, iſta in caſu notabili, quem ponit Dec. in cap. de cauſis, columna 3. verſic. & prædicta,

de off.deleg.& quòd non valenti agere non currat præſcriptio,vide Dec.conſ.187.col.fi.

Ibidem, verſ.non eſt negligens, circa fi. uide ad hoc Doct.& maximè Dec. in cap. primo, in octauo not.in ſecunda lectio.de iud. Fely. cap.1. in 5.colum.de præſcript.& cap.cum inter,col.10. in fi.& ſeq.de except. Alexan.conſilio 58.in fi.in quinto.

In glo. non tamen valuerit, & quòd tempus nõ currat in impedimento iuris,tenet Abb.in c. ſuper,1l ſecundo,col.3.in fi.de app.

In glo.præter,verſ.fiſcum eccleſiæ, circa fi.uide Fely.in c.excommunicatus,de hæreticis.

Cap. Cum noſtris.

In glo.de facto,verſ.pari ratione, uide Fely.c. in noſtra,col 5 de reſcr.

In glo.plus habet poſſeſſio iuris, & facti multiplex,& caſum in quo poſſeſſio, dat titulum, uide in glo in regula 15. cancell. & vide Rot.160. & 158.in nouiſſ.

Ne Sede vacante aliquid innouetur.

Cap. Nouit.

CIrca iſtam rubr.vide Fr. Pauinum.in prima q.tract.de ſede vacante.

In glo.veniendo, in prine.de materia Petr. de Peruſio in tract. de vnione, & de diſmembratione Dec.conſ.174.col.2. Rot.prima deciſ.de rebus eccl.non al.in nouiſſ.vbi tenet, quòd non requiritur tractatus, & unio non poteſt fieri ſine conſenſu patroni Soci conſ primo,in tertio volumine,vbi etiam tenet, quòd ſit nulla,ratione ſubreptionis,& legatus poteſt vnire ſecundũ Rot.118. in nouiſſ etiam collegiat, niſi ſint reſeruatæ, & per vnionem quis priuatur collatione, & de diſmembratione 229. cum duabus ſeq. & de materia, Dec conſ.71.in ſecundo volumine. Alex.140. in quinto.

Ibidem, verſic.ſin autem, an vicaria perpetua poſſit vniri,vide Rot.171.in nouiſſ. & deciſ 1.& 2.de exceſ.prælat quòd ſic,& quæ ſtatuta ſint ſeruanda,uide Fely.in c.translato,col.3.de cõſtitut. & ibi latè de materia, & an ſubreptio vitiet ipſo iure vnionem,vide Fely.in cap.poſtulaſti, col.7. de reſcr.. & de materia l.tè in cap.in noſtra coroll 33.de reſcr.& quãto tempore probetur vnio poſſeſſionis Alex conſ.169 col 3.in quinto.

In gl ſede,ver.& hoc etiam,vide de hoc Abb. in c.ea ſam quæ,in vltima col de iudic.& not.q in eccleſia toleratur, vt iudicium claudicet ſicut in pupillo,l.Iulianus § ſi à pupillo,de act.emp.

Ibidem, verſ.fauorem eccleſiæ,uide Abb.in c. cum cauſa,in fi.de re iudic.

Cap. Illa.

In tex.verſ.ſede uacante, uide caſus certos in quibus capitulum ſuccedit ſede uacante, per Fely.in cap.primo,col.6.de iureiur.& ad tex.hic uide eundem in c.eam te,col.15. verſ.ſi Papa ſcribit,de reſcri.

In glo.in collationibus,in prine. uide Abb.in cap.uerum,col.2.de foro competent.

De His quæ fiunt à prælato ſine conſenſu capituli.

Cap. Continebatur.

IN gl.prima,uerſ.contradicente,quando præſens,& non contradicens dicatur conſtitere,uide Ial.in l.ſecunda,§.uoluntate,in primo not.ſol. matr & ad glo hic uide Fely.cap.ratione,in pen. col.de præſumpt.

In gl.non poſt multum, uerſ.immo non poſſet,uide Abb.in ca.duruni, in ultima col. inf de decim.& in c.de quarta,in ſecunda col de præſcr.

Cap. Nouit.

In tex.uerſ.conſilio, & non ſufficit, quòd poſtea ſequeretur,uide Fely in c.ex parte,colum.4. uerſ.ſecundo limita,de conſtit.

In gl.non decet,& uerſ.quando conſilium debet requiri, ſi omittatur,an actus ſit nullus,uide Abb.& ibi Dec.in c.ex parte,primo, in 8. col.de off deleg.

In glo.cauere,uerſ.concedi, uide Abb. in cap. quod ſuper,in 4.col.de fide inſtrumentorum.

Cap. Ea noſcitur.

In tex uer.libertate,uide Dec conſ.169.col.2.

In glo.prima,verſ.per litteras,uide Fely. in c. ego enim, in ſecunda col. de iureiur. & Card.in Clem frequens,in §.uerum, de exceſſ prælat.

In gl.intelligi debet,uerſ.præſumptiuè,& maximè interuentu longi temporis.uide Alex. conſil.79 col.3 in princip.

In glo.maioris,& ſanioris, uerſ aliàs niſi, uide Fely.c cum omnes,col.12.uerſ.fallit 13. de conſtitut.cum declarationibus ibi ſequentibus.

Cap. Apoſtolica ſedes.

In gl.alienare,cum res reuertitur ad naturam ſuam non requiritur iſta ſollemnitas, Fely in ca. cum omnes,col.3.de conſtitut.

De

De His quæ fiunt à maiori parte Capituli.

Cap. Cum in cunctis.

IN Rubr quando aliquid dicatur fieri capitulariter, vide Fely. in cap. eam te, col. 11. in verbo aliud, de reseri.

In tex. ver. contra utilitatem, uide Dec. in c. bonæ, col. 3. in 3. differentia, de appel. Alex. cõs. 72. colum. 2. in 3. vol.

Cap. Ex ore.

In glo. renunciasse: not. tamen quòd etiã confessio rei de non iure in beneficio non tribuit ius actori. Fely. capitulo primo, columna quarta, de except. & an ista tacita renunciatio debeat fieri in manibus superioris. Rot. 306. & capitulum instituendo aliquem videtur tacitè admisisse renunciationem. Rot. 311. in fi. in nouiss. & ad id quòd supra dictum est in confessione rei, uide Rot. 408. in nouiss. & aliqua facientia ad casum in decis. 415.

Vt Ecclesiastica beneficia.

Cap. Vt nostrum.

IN tex. uers. & debemus, necessitatem important hæc uerba. Alex. cons. 223. in secundo uolumine, col. fi.

In glo. occulta, uide Fely. in c. cum ex iniuncto, de simon.

Ibidem, uersic. occulta donatio, uide Dec. in c. consuluit, in quinto not. de off. deleg.

In glo. diuinare, & nota, quòd licet non sit licitum diuinare, tamen ubi iura aliter ad concordiam non possunt reduci, toleratur intellectus diuinatiuus, ita Bar. in l. Marcellus, ante finem, ff. de fideicomis. & in l. ita stip. colum. 14. de uerb. oblig.

In glo. carnalitate, uide Card. Alexan. cap. peruenit. 1. quæstio. 3. & in cap. decenter. 89. distinctione.

Ibidem, uers. suspitioni, vide glo. in cap. quòd clerici, de iure patr.

In glo. constituat, uersic. & sic patet, idem vult glo. in cap. si perpetua debita, in uersic. concedimus, de rescript. in 6. & uide Fely. c. cum accessissent, colum. 9. uers. & hoc faceret ad quæstionem de constitut.

De Rebus eccl. non alien.

IN Rubr. an prohibitus alienare, possit alienare in ecclesiam, uide Alex. cons. 182. col. 11. in quinto, qui tenet, quòd non.

Cap. Nulli liceat.

In tex. vers. perpetuum, uide Dec. consil. 142. colum. 11. & institutio dicitur alienatio. Alexan. consil. 55. in princ. in tertio volumine, & consilio 1. col. 4. in quarto.

Ibidem in fi. videtur ergo, quòd constitutio illa Imperatoris sit à Pontifice approbata, ex quo hic illam interserit allegando, iuxta not. per Fely. in c. ecclesia sanctæ Mariæ, col. 1. uers. adde tamen de constitut. & in c. ex parte, primo, colum. pen. uers. liber põtificalis, de reser. ubi dicit, quòd ualet ista consequentia.

In glo. prima, an obligatio personalis dicatur alienatio. uide per Alex. cons. 18. in quinto, quòd non, & casus in quibus prohibita est alienatio, nõ tamen diuisio, uide Alexan. consil. 25. colum. fi. in quinto.

In glo. alienationis, uersic. largissime, uide Roma sing. 606. Alex. cons. 76. col. 3. in 5. uol. & uide Fely in rubr. de fide instrumentorum, in 11. col. & differentiam inter uendere, & alienare, uide per Soci. consil 13. col 111. in tertio, & idem in dismembratione, uide Rot. 229. in nouiss. & prohibita alienatione per contractum non intelligitur prohibita quæ fit in vltima uoluntate, titulo generali. Alex cons. 120 col. 11. in princip. & an constituere vsumfructum, uide Rom. d. sing. 606. Alex. cons. 151 in secundo volumine, & pactum de non petendo dicitur alienatio. Alexan. cons. 168. col. 11. in secundo, & ibi quòd in generali obligatione non veniunt ea quæ quis prohibitus est alienare, item si specialiter est prohibita alicuius fundi venditio potest ea tamen alienari, vt satisfiat creditoribus testatoris.

Cap. Si quis.

In gl. subscripserit, idem operatur subscriptio, quòd tota scriptura. Dec. cap. quoniam, col. 28. de probat.

In glo. nullas, ver ex hoc, uide Dec. cons. 142. & 174. maximè in fi.

In glo. personis, vers. patronis, & quilibet particularis de ecclesia est etiam excommunicatus; ita concludit. Dec. cons. 139. colum. 10. vers 3. & vers. sup. proximè, intellige tamen Rectore ecclesiæ negligente, vide in simili Rot. in titulo de iudic. in prima decis. in nouiss. & an tunc requisita monitio, vide Fely. c. si autem, col. 11. de reser. & de materia aliqd in c. edoceri, col. 3. de reser. & et si rector alienás turasset nõ ꝓuenire, unde Abb.

men etiam elapſo termino executorem compellere,vide Corſettum in repet.capituli grandi,colum.12.de ſupl.negl.prælat.

In glo. intra annum, an executor impeditus, propter impedimentum poſſit petere ſe reſtitui,vide Fely.cap.cum inter, col.11. de except. & quando requiratur monitio, vide Fely.in c.ſi autem,col.2.de reſcript.

In glo.in loco,verſic.cauſa religionis, vide ad hoc Ial.in lege ita ſtipulatus,in 4.opp.de verbor. oblig.& in l.1. columna 8. fol. matri. ubi ponit in quibus caſibus inueniendo non reiteret.

Cap. Filius noſter.

In glo.alieni,verſ.vel legatario,uide Fely.in c. quæ in eccleſiarum, columna 17. verſ.cæterum, de conſtitut. de intellectu autem tex. vide Abb. in repetitione capituli cum eſſes, col. 6. & ſeq. infra eo.

Cap. Cum eſſet.

In tex. verſ.coram presbytero,vide Dec.conſilio 81 columna tertia, in ſecundo volumine. Alex.conſ.107.col.4.in quarto,& conſil.166. columna 3.in quinto volumine.

Ibidem,verſ.idoneis,& per hoc not,quòd mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento,ita Alex. conſ.40.col.6.in ſecundo volumine,& 34. eod. & 177.viſo,eod.volumine.

In glo. inprobamus: in teſtamentis ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes, ſed quæ dicatur pia cauſa,uide Dec.conſ.71.col.3. & conſil.140. per totum,ubi optime declarat,& uide not. caſum relatum per Soci. in l. 2. in ſexto effectu, concluſione 2. de vulgar. & uerba enunciatiua probant ad pias cauſas, uide Dec. conſilio 159. columna prima, & legata ad pias cauſas non tenent quando inſtitutio eſt nulla, uide Soci. conſil 50. in fi. in tertio uolumine, ſed legata facta laicis tenent etiam coram duobus teſtibus, quando inſtitutio principalis eſt ad pias cauſas. Alexan. conſilio 41. columna ſecunda,in princip. & quot teſtes ſufficiant, in conſilio 47. in ſecundo uolumine, columna prima, & illi teſtes debent eſſe omni exceptione maiores; vide Alex. conſ.70. colum.6. in ſecundo uolumine, & aliqua in conſil.146. eo. vol. ubi tenet, quòd teſtamentum ſecundum, ad pias cauſas,cum duobus teſtibus derogat primo, ad pias cauſas cum ſeptem teſtibus, & de omnibus latè in conſ.177. uiſo, in ſecundo uolumine, & ſtatutum,quod prohibet teſtamentum probari per teſtes,nō habet locum in teſtamento ad pias cauſas. Alex.conſ.103.in quarto.

Cap. Relatum,il primo.

In tex.verſ duobus legitimis, uide Dec. conſilio 159.uel 150.col.3. Alex.conſ.70. col.pen.in ſecundo uolum. Paul.de Caſtr.conſ.327.in princ. ubi quòd Abb.eſt idoneus teſtis monaſterio.

In glo. bona relictorum ad pias cauſas iudicium pertinet ad tribunal eccleſiaſticum. Alexan. conſ.170 in princ.in ſecundo volumine.

Cap. Cum tibi.

In tex. in princip. an diſpoſitio captatoria ualeat,uide Doct.& maximè Soci. in l.moribus,in notabilibus, de vulg. qui tenet, quòd ſic, per iſtum tex. Bar.conſ.5.& conſ.25.Alex.conſil.14. in fi.in primo uolumine.

Ibidē,verſ.inteſtatus, in fi.quare tales habētur loco hæredum,uide Alex.conſ 45. col.3. in primo uolumine,& conſ.12.col.2. in tertio uolum.

In glo.diſpoſitionem,verſ.& ſicut nutu, teſtamentum factum nutu inter pias cauſas,ualeat inter liberos, uide quæ ad hoc allegat Ial. in l. licet, in quarto not.col.2.C.de pact.

Cap. Raynutius.

In glo.relinquens, verſ. & quod dicit, uide ad hoc Alex.in conſ.70. incipit uiſo 950. in tertia columna, in ſecundo uolumine.Ial. in rub. fol. matr.colum.7.Dec.conſ.105. columna ſecunda, Alex. conſ.168. in ſecunda columna, in quinto uolumine.

Ibidem,uerſic.tanquam poſteriori, & idem in ſtatutis tenet Fely.cap.1.colum.3. per iſtam glo. de præſcr.

Cap. Tua nobis.

In tex.verſ.prouidendum, dic etiam peruiam inquiſitionis,ut tenet Abb.in cap.ad noſtram,ſecundo,col.3. in fi.de iureiur.

In glo.interdicti,verſ.immutare,etiam data libera facultate teſtandi.l ſi quando,de inoff.teſtamento, nec etiam poteſt per directum. l.Scius,& Augerius. ad legem Falc. l.qui teſtamentum, de probat.

Cap. Raynaldus.

In tex.circa principiū,verſ.maſculos, niſi hoc dixiſſet,de fęminis etiam tunc intelligeretur, ita tenet Dec. in conſ.15.

In gl.neutra,verſ.impediri, circa fi.uide Alex. conſ.59.col.2.in quinto uolumine.

In glo.uni.verſ.& cum ſit legatum,uide Dec. conſil.122.

In gl.legauit,circa principium,multa in ſimili colligit Dec.in cap.quoniam,in princ. de offic.ord deleg.

In glo licet,in fi.verſ.dimidiā,uide Alex.conſilio 65.in quarto uolumine.

In glo cum nihil,verſ.transfertur,circa fi.uide Fely.in c.ultimo, col.5.in fi.de exceptionibus.

Cap. Ioannis.

In tex.uerſ.per dioceſan. c.fi. an coram eccleſiaſtico agi poſſit, contra laicũ pro executione teſtamenti,uide Fely.in cap.fi. in 3. not. de fide inſtrumentorum. Alex.conſil.170.in princ.in ſecundo volumine, & quod reſtitutio male ablatorum non poſſit fieri niſi per epiſcopum, uide Fely.in c.cum ſit,de Iudæis.

De ſucceſſ.ab inteſtato.

Cap. Cum dilectus.

IN tex.verſ.vidiſſe,uide Alex.conſ.143. col.1. in ſecundo volumine.

Ibidem, verſ. confitente, & die confeſſio extraiudicialis parte præſente probat.ita Dec. conſilio 145.col.2.uide Fely in c.ſi cautio, col pen. de fide inſtrumentorum,& uide Alex. conſ.128. colum.2. in ſecundo volumine, Fely cap olim. col 3.de reſcr.

In glo. ſe, & ſua. An talia uerba inducant teſtamentum,uide Bar.in l.Title pactum. §. fi. ff de pact.Iaſ.in l.hæc,col.2 C.eo.

In glo. unus teſtis,in princ uide Rom. ſing. & Abb.in l.Seius de teſtibus.

In glo.confitente, circa fi.verſ. teſtes duos, ut Alex.dicit in conſ 39 in quinto uolumine.

In glo.compotem,in fi.uide Alex.conſil.141. colum 2.in princip.

In glo impentione,circa fi.verſic. niſi qꝫ vide Dec conſ 35.in ſecundo uolumine.

De Sepulturis.

Cap. Relatum.

IN glo.decreuerit,ex quibus quarta non detrahatur,uide Clem.dudum,in §. verum,de ſepul. quæ videtur velle,quòd etiam de his debeatur,& ibi glo in verſ.de iur.& illam dicuntur ad plenitudinem.Alex.conſ.123. in quarto uolumine.

De Decimis.

Cap. Decimam.

IN glo. In primitijs,verſ ſed quid ſi tot.No. qꝫ ubi diſpoſitio non poteſt habere locum in totum dicat tamen uerificari, pro parte,uide glo.in Clem.prima,de vſu.

Cap. Ex multiplici.

In glo.prima, verſ.intelligendum eſt, non ſic tamen in ꝓſcriptione,de quo uide omnino Abb. in c.cum contingat,in vlt.not.inf.eo. & ibi glo.

In glo.quietas, iuri futuro quis non poteſt renunciare,ſed pacifci,vide glo.c.1.18. quæſt.1. & Rot.287.in nouiſſ.

In glo.intentionis,circa fi. verſ.quòd ſi diciſſet,vide Abb.in c.ad hæc, in fi.de reſcr.

In tex.verſ.exceptis minutis, & quæ ſint uide glo.c.cum inter,infra eodem.

Cap. Suggeſtum.

In tex. vide Fulg. qui arguit ex ratione huius tex.in conſ.52.quidam, in ſecundo dubio, & Rom.in conſ.180.ſi admittimus,in tertio dubio.

In glo.prima, quot modis priuilegium amittatur,uide per Dec.in c.nouit, col 9 & ſeq.de iudic. & quòd iſte tex.non habeat locum in beneficijs,uide Rom conſ.58.col 4.in ſecundo volumine, & quid inſtituto, uide eund.in conſ.335.

Cap. Quoniam.

In glo.tua parte, verſ.hæc eſt quarta,quæ etiam debetur iure communi, licet glo. aliter ſenſerit in d.c.cum contingat,& de hoc eſt tex.apertus in c.conquerente, de officio ord.

Cap Parochianos.

In glo.quaſi, de dictione quaſi, vide glo.in l. tuæ,ſup.de procur.& de dictione tanquam, uide per Abb.in c.ex parte,de ſponſalibus.

Cap. De terris.

In glo.prima, ex hoc colligè, quòd quando materia poteſt conuenire Iudæis ueniunt in conſtitutione canonũ,de quo uide Dec.in c.1.col.13. verſ.comprobatur,de probat.& per Alex.in conſilio 75.in primo volumine.

Cap. Quamuis.

In glo.conceſſerit, verſ.ſed decimæ non circa principium, niſi quæ in feudum ab antiquo laicis ſunt conceſſę,vt not glo. in c fi. inf.eo.

Ibidem,c.fi.verſ.& decimas ab antiquo,not. qꝫ laico aliquid põt competere ex priuilegio quod non ex ꝓſcriptione,uide Abb.in c. cãm,de ꝓſcr.

Cap. Prohibemus.

In glo.laicos,in uerſ. Ab antiquo, uide Dec. conſ.132.col.fin.

Ibidem verſ.nec dici poſſunt, circa fi.hoc intellige niſi diſpenſatiuè,ſicut in iure patronatus, de quo vide Abb. in c.illud,prima op.de iure pat. & c.fi.inf.eo.in fine.

Cap. Ex parte.

In glo.prima,idem priuilegium diuerſificatur rõne perſonarum,ſecus tamen ſi decimæ darentur à laicis ipſis clericis, qa noualia eis non accreſcunt,de quo uide glo.in c.2.de dec. c.cum ſeculum,& ibi glo.memor,de iure pat.

De

De Regularib.& tranſeuntibus ad religionem.

Cap. Cum viram.

IN gl.nec obloquitur.uer.ergo ſi coactè, quod autem ſolus timor & reuerentia impediat ingreſſum monaſterij, tenet Imol. in l. ſi cum dotem,§.eo autem tempore.ſolut.matr. per gl.quã reputat ſingularem in c.prætens, uer præſentem, 20.q.3.& ſequitur Dec. in c.in præſentia, not.8. in fi. de probat de quo tamen uide quæ ipſe poſtea notauit in c. cauſam matrimonij, colum.ult. de offi.deleg.

Cap. Licet.

In tex.uer.arctiores. qualiter autem arctior ſtatus iudicatur, uide Dec.in c.3.de appellat. & quid ſi uult ingredi religionem parem, cuius licentia habenda,ſit uide Rom.ſing.492.

Ibidem,uer.ſub lege,circa princ uide Fely. in prooemi.decret.in §.rex pacificus,col.1.

In gl. licentia, uerſ. quid ſi aliquibus receſſus ſine licentia, an teneat, & an in clericis ſæcularibus procedat ille tex.uide Fely. in c. tua nos col. 1.de iureiur.& c.cum dilecta,col.17.uerſ ampliadecimo,de uſur. & in c. nonnulli, col.22 uerſ. ad euitandos,de refer.

De Conuer. coniug.

[Cap. Ex publico.

IN gl.infra duorum, uerſ.arbitrio iudicis, uide Dec.c.cum ſit,col.5.de appell.

In glo.conſummatum, uer.quod matrimonij, uide Dec. conſ.112. col.1. & per totum, & uide Fely.in c.tertio loco,in col.2.in fi. de præſumpt.

Cap. Vxoratus.

In gl.1.in fi.circa hoc quòd ſolemnitas quæ requiritur ut poſt factum non reddat actũ ipſo iure nullum,uide Fely.qui allegat iſtam gl.ad hoc,in c.2.col.2.de teſti.

Cap. Ex parte il 2.

In tex.uer.nos autem.uerſ. in nullo caſu limita,ut per Dec.conſ.112.col.1.& 2.

In gl.falſa ſit cauſa,uer.etiam dolus,circa fi.limita,ut per Dec.in c.in præſentia, not.8.in fi.de probat.

Cap Dudum.

In tex. uerſ.ſubſtantia uerita is, circa fin uide Saſ.in l.2.§.& harum, in ult.not. de uerb.obl.& in l.diuortio,colum.8 ſolut.matr.

In gl.1.uer.uotum,uide Aleran. conſ.70.col.3.in primo.

In gl.calor.uer.Inconſultus calor. uide Rom.ſing.514.ine volo commentare,& quòd ipſe no. in l.cum mulier,ſolut.matri. col.22.uerſ.aduerte tamen, ubi uult quòd ſi quis calore iracundiæ hominem occiderit,licet poſſit eadem pœna puniri,tamẽ iudex poterit ſibi in mitiori pœna indulgere, & de calore iracundiæ uide Iaſ in l.ſi fil ã, C.de inoff.teſt Fel.c.cum T.col.3.de re iud. & in cap.ſicut,de iureiur.& cap cum Matth. de ſimon. Abb in c.ſicut litteris,de iureiur. ubi Fely.

In gl.ſubſtantia, uerſ.& eſt argumentum,uide D.c.conſ.100.col 4 uer.13. Alexand.conſil.53. col.2.in fi.in 1.uol.& conſ.24 col.fi.in 2.& cõſ. 47.col.2.eo.lib.& conſ.122.col.3.in 2.& conſil. 156.col.3.in 5.uol.

De Voto.

Cap. Non eſt voti.

IN gl.adimplere,uer.abſolutus,uide Felyn. cap. quod ſuper, col.2 de fide inſtrum & ad primũ dictum gl.uide Fely c.quæ in eccleſiarum,de conſtitut col 9 uer.denum.

Ibidem,circa fi.uer.non ualebit.Barb.reprobat iſtam gl.in c.quanto,de iureiur.

Cap. Licet vniuerſis.

In gl.priuandum, uerſ.huiuſmodi dignitatib. circa fi.an & qñ feudũ & dignitates poſſunt diuidi uel nõ,uide ſemper plenius,Soc.conſ.265.col. 7.& 8 & ſeq & uide per Laſ.in l.ſtipulationes non diuiduntur,in 6.char.in 4.col.uerſ.ultimo quæritur de uerb.obl. Felyn. c.quæ in eccleſiarum,de conſtitut in ult.col. uerſ.ſexta declaratio. Dec. c. prudentiam,de offi.deleg. Alex.conſ.6.in 5.uol.

De Statu monach.

Cap. Monachi.

IN tex. in uer. Monachi. iſtud capitulum non habet locum in canonicis regularib.Rot.261. in nouiſſ.

In gl.adminiſtratione, uer.ut habeat propriũ, circa principium, an monachus poſſit habere pecuniam pro neceſſarijs,unde Fely. c.cum M. col. 14.uerſ ulterius tangit hic, de conſtitut.

In gl.non mutentur,in prin. uide Alex.conſil. 106.in 4.col.in 2.uol.

Cap. Recolentes.

In tex.uer.oportebit nos,uide ad iſtũ tex.Fely. 30.cũ acceſſitiõr,col.13.uer.tertia regula.de cõſtitubi

vbi per iſtum tex.infert quòd qui abutitur priuilegio,carere debet commoditate ipſius.

Cap. Quod Dei.

In tex.ver.impetrauerunt,an per iſtam ſimpliciter petitionem dicantur acquirere ius patronatus.vide Dec.cõſ.113.col.2. qui tenet quòd nõ.]

Ibidem,uer.ſpecialiter non cauetur, vide Rot. 262.in nouiſſ.

In glo. regimen. dicunt quidam, in prin.vide Rot. 262.in nouiſſ.

Cap. In ſingulis.

In tex.verſ.ordinetur.verſ denunciẽt epiſcopo, vtrum autem capitulum ipſum poſſit ex conſuetudinem prælatum remouere. vide Dec. in cap. quia nos,de app.

In gl.illis,circa finem , ordinarius dicitur etiã ad unam cauſam tantum, vide gl. in l.1.verſ ſpecialiter,ne liceat potent allegat Dec. in c.cæterũ in prin.de iudic.

Cap. Ea quæ.

In tex. verſ ſi verò. verſ. adminiſtrator. uide Abb. c.bonæ.col.3.de appell.

Ibidem,verſ.præcipimus, ver. vel vocem,vide Rom.ſing 656.

Ibidem,in fi.ver. quoad articulos . vide Alex. conſ.106.col. 3.in 3.vol.

In gl abſque perſonarum, ver.cum omnes , & ſic Abb. eſt ſubditus regulæ,ſicut monachi. quia etiam ipſe eſt monachus, vt dicit Aret. in c.cauſam quæ,de iudic.vide Felyn. c. cum quidam,in prin.de iureiur.

De Religioſ. domib.

Cap. Nunc autem.

IN gl.1.in princ.uerſ.tunc enim appellatur,ad hoc vide gl.in regula cancella.7.

Ibidem,verſ.epiſcopus,vide ad hoc Aret.in c. meminimus,il 1. de accuſat. Dec.c.eam te,col.2. de reſcrip.

Cap. Conſtitutus.

In gl.a quocunque, verſ. Ioannes dixit,per iſtã glo tenet Alex conſ.101.colum.5. in 1.volum. quòd inferior à principe' poteſt tollere ius quæſitum tertio,& vide eum in conſ.190. col.3.in 2. vol.de quo vide eum latius conſ.216.nec arguendi,in 2.vol.

Ibidem, verſ.verius, circa fin.& pro hoc facit, quia ſi princeps mandet, ut aliquid reſtituatur, intelligitur tamen cum cauſæ cognitione, de quo vide Dec.in c. ex parte, col.2.de reſcrip. Alex.in rub.C.qui admitti.

In glo.iuſta,verſ.imò ſatis,circa princ. vide ad hoc Dec.in c.2.in 2.not.de oft deleg. & conſ.vlt. col.fin.in fi.Fely. cap.inter dilectos, in princ. de fide inſtrum.Alexan.conſ.177. uel 171. in 5. vel in primo.

Ibidem, verſ.cenſualis contractus, de hoc uide Marſil. ſing.95. & ad hoc contractus nominatur ab effectu non a forma verborum,vide Dec. cõſ. 95.32 colum.2. & 164. colum. 3. & an non ſoluens cenſum cadat.vide Abb. c. querelam,col.1. de iureiur. Alex.conſ.14.col.2.in 2.vol Ibid.circa prin.verſ.reuocatum rei.vide Alex.conſ.52.in fi. in 2 uolum.

Ibidem,circa med. verſ.cenſum non ſoluerit. vide Dec.conſ.138.col.2. & conſ. 146. col.1. & 164.colum.1.& 2.

Ibidem,in fi.nota ex glo. quòd uerba impropriantur & latè interpretantur, in fauore libellantis,ut actus non reddatur nullus, ita allegat Dec. iſtam gloſſ. conſuluit 2. in 2. colum. de appell. ubi alia .

De Capellis monach.

Cap. Dilectus.

IN gl.& potitorium,in princ.ver. eodem libello.& ſuper pluribus articulis , dicut in cap. ex parte 3.de reſcript.in 2.gl.

In glo ſponte confeſſus, & quando confeſſio prælati noceat eccleſiæ, uide Abb. c. ſi diligenti, in 3.not.de præſcr.& quid in confeſſione procuratoris,uide Abb.in c.ſuborta,in 1.not de re iud.

In gloſſ. generetur,verſ.vnde bene,vide Abb. cap.cum uenifſet,in princ.de iudic. & in c.ad audientiam,de præſcr.in 3.colum.

Cap. Ex parte.

In gl. aſſerunt, de quo uide Abb. & alios in c. 1.colum.2.de reſcr.& latè per Fely.in c. nonnulli,col.15.verſ.limita 2.de reſcr.

De Iure patronatus.

Cap. Quoniam.

IN gl. 1.uerſ. quia proinde eſt.uide Alex conſ. 34 col.2.in 1.uol.

In glo.quòd maioribus, vide Dec.c.conſtitutis,in 1.col de appell.& conſ. 118.circa princ.

Cap. Quod autem.

In tex.uer.in caſu iſto,ſecus ſi a principio non teneret præſentatio , quia poſſeſſio non iuuaret ,

l.fi. ff.de cond.ſine cauſa,& uide quòd no. Abb. in c.ſuggeſtum,in prin.inf.eod.tit.de iur.par.

In glo.1.uerſ.hoc intellige,in princ. uide Rot. 112.in nouiſſ.

Cap. Qui clerici.

In gl.filij pater poteſt conferre beneficia filio. Ita no.Abb.ex iſta gl in c.fi.de inſtitut.& conſil. 129 col.1,uideas Dec omnino ibi.

In gl ſpoliando, in prin uidead hoc quod applicetur eccleſiæ.per Dec.in rubr.de iudic in vlt. col.in fi.in 2.lect.

Cap. Ex litteris.

In tex.circa fin. uer.de temporalibus, uide per Dec.in c.bonæ,col.7 inf de appell.

In gl.excepto,uerſ. item arg.in contrarium uidetur quod not.Abb. c.cum ſæculo, ſup. eod. tit. in princ.

Cap. Cum autem.

In gloſſ.perſona,in fi. uerſ. vel quia clerici.& quòd uariatio damnetur etiam in Pontifice, uide Fely.in cap.ex parte decani,col.8. uerſ.excipiuntur,de reſcrip.

In gl.tempore,uide Hypp.in fing.82.

Cap. Per noſtras.

In gl.præſentare, circa fi.uerſ. Doctor præſentans poſſit approbare, uide per Dec. in c. propoſuit,in 6.colum.in uerſ. ex his,de probat. qui tenet quòd non,per dictam gl.

Cap. Tranſmiſſæ.

In glo.ex ui, in fi.uerſ.non debet faciat lex at ſiquis,§. Diuus,de relig.& ſump. fu.& vide Iaſ.in l.1.in fi.C.de tranſ. & Bal. in auth. ex teſtamento,colum.fin. C.de ſecun.nupt.per tex. in §. cum igitur,in auth. de non eligendo,ſecundo nub.& Dec.conſ.90.col 2.Fel.c.querelã,col.1.de iurciu. Alex.conſ.103.col.pen.in 1.uol.

De Cenſibus.

Cap. Peruenit.

IN gl.cenſus ignorantia, uerſ.ſolutio,licet,ſeruitutis, quæ non ſint contra ius commune tẽpore acquiruntur,vide Fely in rubr. de præſcr.in 2.colum. in 3. fallen. vide Abb in capit. ad audientiam,in 2.not. de præſcr. & Hyppol. ſingul. 192.Alex.conſ.113.in primo.

Cap. Cum olim.

In glo.inſtrumenti, an fines diœceſis probentur per verba enunciatiua, vide Dec. in cap. cum cauſa, 1.not. de probat. vbi tenet quòd non, ſed quòd gl. habeat tantum locum in finibus antiquis,vide Alex conſ.114.uolum.in fi. & uide an uerba narratiua probent, per Abb.in cap. nonnulli,§.ſunt & alij,in 4.col.de reſcr.& in c. ſeries, in 2.col.de teſtibus,& Dec.conſ.42.col.7. & conſ. 146.colum. 7. Soc.conſ.15. colum. 2. in 3. uol. Alex.conſilio 89.vol.5. in col.2.in 2.

In glo.1.vide de materia ſeruit.Fely.c.cum ex officij,11.col.& ſeq.de præſcrip.

De Baptiſ. & eius effectu.

Cap. Procurationes.

IN gl.in commune temporis, verſ.intelligitur uectus,circa principium,vide Felyn. c.dilecta, colum.7.uerſ amplia 11. de reſcr.

Ibidem,veri.& hoc dicunt, quæ dicantur etiã maiores cauſæ,no.gl.in c.quod translationem,de offic.deleg.

In gl.baptizatus,in princ.vide Dec.in cap.prudentiam,in 4.not. vbi plura allegat,de offi.deleg. & vbi aliquid requiritur de ſubſtantia, non ſufficit adimplere per æquipollens, de quo vide Dec. in c.conſuluit,2.de appell & Mar.Soc.in c.ſignificantib.colum.8. & ſeq.de ſub.oblat.Fely. cap.1. col.2.de fide inſtrum.

Cap. Maiores.

In glo. verò tota auctoritas, not.quòd lex non debet habere varios intellectus, facit quòd not. Bar.in l.1.ff.de reb.dub.

In glo.perdurare,in princ. in contrarium facit c.ſi gratioſæ, de reſcr. in 6. & limita niſi ex actibus ſeq. præſumatur contrarium, uide Mar.Soc. in c.1.in 8.car.in 4.articulo principali, Alexan. conſ.169.in 3.col.in 2.uol.

Ne Cler.vel monach.ſæcular. neg. ſe immiſc.

Cap. Sacerdotibus.

IN glo.1.uer.procuratores. Quid autem ſi ſint procuratores prælatorum,uide Abb. in c. cum contingat.in 1.not.de for.compet.

Cap. Sicut te.

In tex.verſ Tabellionatus. vide Dec. conſ.17. & conſ.115.col.3.& conſ.120.col.1.

In

In glo.an laicus possit conficere instrumen super rebus spiritualibus. vide Abb. in c.cum dilectus,in 1.col.de fide instrum.

Cap. Super speculæ.

In gl.presbyteros,vers.credo de licentia priuilegij studendi,vide Fely.in c.cum dilecta,col.pe. de reser. vbi ponit de eo qui erat doctus in iure ciuili ante monachatum , quod de licentia Abbatis potest in eo doctorari.

In gl.spaciũ,ver.sed cum istam constit.circa fi. facit gl.in c.1.de rebus eccl.non alien. in versic. hactenus.

LIBER QVARTVS.

De Sponsalibus & matrimonio.

DE multis priuilegijs matrimonij, vide Felyn. in cap.1. colum.1.vt lite non contest. & per Doct. in l.1. per totum,ff.sol.matr.

Cap. Ex parte.

In tex.uer.habiturum, vide Abb.in cap.quemadmodum,in 2.not.de iureiur.

Ibidem , affectione immensa, & in lecto.vi.in c.illud,de præsumpt. Alex.conf.151.in 5.vol.

In gl.cogatis,in fi.ver.impedimentum,dic vel scandalum,& vide Alex.conf.212.visis,colum.fi. in 4.vol.

Cap. Cum locum.

In gl.1.vide ad istam gl. Dec. in c.1.in 2.not. in 3.colum.de offi.deleg. Rom.sing.226.& vide Alex.in conf.156.in 5.vol.

In glo.donec, circa med. vide Alex.conf.161. col.3.in 5.

Cap. Sicut ex.

In tex.versi. post fidem,vide Cæpol.caut.215. & Alex.conf.152.vel 182.vel 12.col.3.in 5.vol.

Ibidem,vers.nisi metu,vide Alexan.consil.99. 5.uolum.

Cap. Veniens.

In tex. ver.iuramento,quando quis possit venire contra iuramentum a se præstitũ,vide per Alexand conf.16.col.2.in 3.

In gl.1.vers.facturum, in fi. vide Soc. in conf. 26.in in 5.Dec.conf.330 colum.1.& 345. in fi.

Cap. Dilectus.

In fi.m.uer.furiosus,idem de mente capto tenet Dec.in cons.142.col.1.Alex.cõs.54.in prin. Soc conf.47.in 3.vol.

Cap. Cum frustra.

In tex.ver.sponte,circa fi.limita,vt per Hypp. sing.140.

In glo.persona , uers.est ergo. Die,nisi suã,uel suorum: iniuriam prosequantur , c.cum dilectus, vbi gl.de accusat.

In gl. de fama. Die quod fama, potest probari per duos testes, vt tenet Abb.in c. tertio loco.vbi Fely.in 4.char.de præsumpt.

Cap. Is qui fidem.

In tex.ver.carnali.vide Alex. conf.149. col.3. in 5.vol.

Ibidem , vers.& cognoscat, vide Cæpoll. cautela 215.

In gl.contra,uers præsumpcio iuris, quod contra præsumptionem iuris licet non admittatur probatio,tamen admittetur confessio. ita gl.not. in §.illud,in auth. de æqual.dot. & alia in lege,cõ tractibus,§.illo,in ver.nullo modo.C.de non numer.pec.& vide Fely. in cap.quanto, in 2.colum. limit. 3. de præsumpt.& limita istum tex. vt per eum in c.cum Ioannes,colum.11. vers. secundus casus,de fide instrum.

Cap. Si inter.

In tex.vers.carnalis copula, vide Alex.consilio 149.in 5.vol.

Ibidem, illud est , in fi.vers. secundum matrimonium , vide Rot. 450. in nouiss.per Cæpoll. caut.61.

De Desponsatione impuberum.

Cap. Litteras.

IN gl.placere,in princ. facit quod not.Bal.in l. cum inter.C.de don.ante nuptias,quod eo ipso sponsalia transeunt in matrimoniũ quod spõsus ducit mulierem ad domum.

Ibidem,uer. ad ea quæ frequentius,circa med. & quòd probatio a communiter accidentibus valeat,vide Dec.in c.in præsentia,13.not.uer.tertio, nisi de probat.

Cap. Continebatur.

In tex circa fi.uers.12.anno uide Alex. consil. 77.in 5.vol.

In glo.proxima, circa fi.uersic.supplebat.uide Abb c.Raynutius,in 6.not.de testa.

Cap.

Cap. Tua.

In glo. 1. verſ. ſub arbit. circa med. vide Dec. conſ. 163 col 2.

In gl. circiter. verſ. ad modicam, vide Alex. cõſ. 149 col. fi. in 5. vol.

De Clandestina desponsatione.

VIde ad iſtam rubr. aliqua per Fely. in c. cum quid. de iureiur. & in cap. cum ex inuncto. de ſimo.

Cap. Quod nobis.

In tex. verſ. verum. vide Dec. conſ. 153. col. 1. ſupraſcr. verſ. in concilio generali, dic, quod ſpecialis derogatio requiritur vt per Fely. in c. nonnulli, col. 4. de reſcr.

Cap. Cum inhibitio.

In tex. ibidem §. ſi quis, ver. cõiugia. vide Dec. conſ. 163. colum. 3.

Ibidem, verſ. pars. not quòd non valet reſcriptum habilitans ſpurium, & inceſtuoſum, niſi expreſsè derogetur huiuſmodi cap. ex quo factum fuit in concilio generali, & ita conſuluit Ioan. de Anania, & refert Fely in cap. nonnulli, colum. 4. de reſcr.

In glo. voluerit. verſic. videtur quòd non, circa med. vide Alex. conſ. 23. col. 2. in 4. uol.

De Condit. appoſitis.

Cap. Verum cum alĩ.

In tex. in prine uide Abb. in c. uerum, in pen. eod de foro compet.

In glo. conditiones, circa fi. uerſ. ſic ergo exp. conditionem, vide de hoc uerbo conditio, quæ ponit Iaſ. in l. debitori, in 1. col. C. de pac.

In gl. debeat, circa fi. uerſ. alij, uide in ſimili Dec. conſilio 193. colum. 1. & conſilio 349. colum. 1.

Cap. Si conditionem.

In textu in prine. not. ex iſto tex. quod limitatur, l. cum precario, ff. de precar. contra vult, vt quando aliquid opponitur contra ſubſtantiam contractus quòd illud potius vitiatur quam vitiet, quando conditionaliter appellatur contra iſtum lex.

De Eo qui duxit in matr. quam per adult. polluit.

Cap. Propoſitum.

In gl. 1. uerſ. immo plus, vide Dec. c. inter cætera, col 3. de reſcrip. & in conſ. 153.

In gl. niſi, not. in correlatiuis non militat ſ. m. per eadem ratio, vbi etiam diuerſa diſpoſitio iuris, ut in iſto tex.

Cap. Cum haberet.

In glo. ſecundum, verſ. ſed illa circa fi. de iſta quæſtione uide Dec. in c. clerici, in 1. not. de iudic. Alex. in conſ. 74. in fi. 2. uol & conſ. 74. col. 9. in 3. uol.

Cap. Significaſti.

In gl. ſi petierit, uer. quia impœnitenti, &c. valet tamen abſolutio. ita tenet Peruſ. in c. qua fronte, in 6. col. uerſ. quinimò quæritur, de app. & ad iſtam gl. uide Abb. in c. Apoſtolicæ, in 1. not. de except.

De Coniugio leprоſ.

Cap. Quoniam.

In glo. graui. An grauis infirmitas impediat uide Soc. conſ. 8. in 3. uol.

De eo qui cognouit conſang. vxor. vel ſponſæ ſuæ.

Cap. Super eo.

IN gl. 1. uerſ. confeſſionem, licet non ſtetur cõfeſſioni alicuius in his q̃bus renũciare non poteſt. uide tamen caſũ contrarium in c. fi. de prob. ubi Abb.

Ibidem, uer. ſed ut dixi ſpeciale, circa prin. & quòd ſtetur confeſſioni utriuſque in probando matrimonium, uide allegata per Dec. in c. cauſam matrimonij, in 1. gl. in 12 col. de off. deleg. & cõſil. 133. in prine. & in conſ. 163. in 1. col. uide aliqua per Roma. in fing 620. nu. 2.

In gl. rumor, & an rumor & fama dent iuſtã cauſam credendi. uide Alex. conſ. 113. col. 3. in 4.

Cap. Diſcretionem.

In glo. reatu. uerſ. & eſt hoc not. quòd adulte-

rium

rium committitur eum ſponſa nondum cognitas. Felyn. in cap. tertio loco. in princ. ſup. de præſumpt.

In gl. nec affinitas, ver. fornicarium, vide Abb. & Dec. in c. per tuas, de prob. in 2. not.

De Conſanguinitate & affinitate.

Cap. Ex litteris tuis.

IN tex. in fi. ver. non ignorent. vide Fely. in c. ſciſcitatus, col. 5. de reſcr.

In gl. maiores, vide gl. ver. idoneos, in princ. §. item verborum Inſt. de inut. ſtip. Dec. c. at ſi clerici. col. 21. in gl. legitima probatur, de iudic. & iſta qualitas requiritur ubi probatio fit tantum per duos teſtes, uide Abb. c. licet, de teſtibus, & Dec. in conſ. 163. col. 5. & Fely. c. cum Ioannes, col. 13. uerſ. quinto, de fid. inſtr. Alex. conſ. 18. col. fi. in 2. uolum. conſ. 146. col. fi. & conſ. 116. colum. 11. in 5. uol.

In gl. a conſanguineis, qualiter teſtes debeant deponere ad probandum conſanguinitatem, uide per Alex. in conſ. 82. 1. loco.

Cap. Super eo quod.

In gl. fama, no. alios caſus in quibus fama facit plenam probationem, per Dec. in c. 1. col. 4. de app. & hanc glo. uide allegatam, per Abb. ad hoc quòd maior eſt fama, quàm grauatio opinionis dicit tex. c. teſtimonium, col. 6. in fi. de teſtibus.

De Frigidis & malefic.

Cap. Fraternitatis.

IN tex. circa principium, verſ. aſſeruetur, ſed etiam per verbum uidetur potuiſſe probare. ut Abb not. in c. 1. in 7. not. de iud.

In glo. per errorem, circa principium, uide ad hoc late Dec. in c. quoniam, colum. 20. & ſeq. de probat.

In gl. fornicario, circa finem. & quod in cauſis quæ non tranſeunt, in rē iudic. non liceat tertio appellare. uide Abb. in c. lator. col. 2. de re iud.

Qui Filij ſine legitimi.

Cap. Cum inter.

AD tex. uide Dec. in cap. inter cęteras, in 2. no. de reſcr. & gl. in regula cancell. 17.

In gl. nutriantur, circa principium, uide Dec. conſ. 153. col. 1.

Cap. Tranſmiſſa.

In tex. uer. aduicinia, an publica fama inducat aliquem in poſſeſſionē filiationis ſine alijs adminiculis, uide Dec. in c. per tuas, in 5. col. in fi. de probat. ubi tenet quòd non.

In glo. ſpurius, qui dicantur ſpurij, uide Dec. c. in præſentia, col. 16. & ſeq. de probat.

In gl. mota, circa fi. uer. nunquam fuit, die famam uicinię non inducere quem in poſſeſſionē filiationis, idem tenet Aret. in d. c. per tuas, in 6. col. de probat. Alex. conſ. 21. col. pen. in 4.

In gl. & teſtibus, uer. quia præſumptio, circa fi. uide Dec. in c. quoniam, in 4. colum. uer. ſucceſſiuè, de offi. deleg. Fely. c. inter cęteras, colum. 4. de re iudic.

Cap. Tanta.

In tex. in princ. uide Dec. conſ. 155. Cæpoll. caut. 247. & ſeq. & de priuilegijs matrimonij, uide Fely. in cap. 1. colum. 2. ut lite non conteſtata.

In glo. 1. in princ. uide Roman. ſingulari 122. circa fin.

Ibidem, uerſ. omnia præcedentia, uide Hypp. ſing. 121.

Cap. Per tuas.

In textu, in princ. uerſ. maioris partis. an publica fama inducat aliquem in poſſeſſionem filiationis, uide Dec. c. per tuas, colum. 5. uerſ. & ad ſuperius. de prob. ubi tenet quòd non. & uide eum in conſil. 54.

Ibidem, circa fi. uerſ. diſſimili. uide Abb. c. ex officij in 8. col. in fi. de præſcript.

In gl. filium, uer. ſola nominatione, circa fi. uide ad hoc Dec. in cap. per tuas, in 4. col. & ſeq. de probat.

Cap. Per venerabilem.

In textu uerſ. inſuper. uerbo ſubijcere, intellige quo ad exercitium, ſc ilicet commiſſum antea ſibi. in uerſ. rationibus. uerſ. ad ſacerdotes, & hos quidam intelligunt Cardinales, per Capitulum fundamenta, §. decet namque, de elect. in 6. & inducunt ad quæſtionem, quòd ſolus Papa in arduis non poteſt procedere ſine conſilijs Cardinalium, de quo uide latè per Mod. in Rubr. de conſtitu. in fi. & per Panorm. in c. 2. de cler. non reſid.

In gl. adulterinis, uer. filijs presbyt. uide ad hoc Dec. in c. inter cæteras, in 2. not. de reſcri. Alex. conſ. 2. colum 4 in princ. & conſ. 77. colum. 3. in 2. uolum.

In gl. in minori, in princ. uide Dec. conſ. 76. in fi. colum. 2. & Fely. c. poſtulaſti, colum. 14. de reſcrip.

In gl. Regi, in prin. an habens poteſtatem legitimandi poſſit legitimare filium ſuū ſpuriū, uide

Dec.

Dec.qui ad hoc multo allegat in c.ex litteris,col. 7. vers. in ea.de prob. & tenet cum glo. ibi quòd non.vide Iaſ.in l.receptum,de iuriſdict. om. iud. Alex.conſ.pen.in 5.vol.quod requiritur cauſę cognitio, vt per textum hic, quam ipſe non poteſt exercere.

Cap. Ex tenorem.

In glo.legitimum, ſufficit bona fides alterius vt filij dicãtur legitimi,vide Fely in c.lator.col. 5.in 6.concl.de re iud.Dec in conſ.153.

In tex.in fi.ver.reputantes, vide in ſimili Soc. conſ.47.col.7 in 3.vol.

Qui matrimonium accuſare poſſunt.

Cap. Cum in tua.

IN tex.ver. tempore denunciationes,vide Fely.in c.exceptionẽ,col.1.de except. Rot. 444. in nouiſſ.

In gl.non potuit.ver.remotis, & no. quòd etiã coniunctus abſens præſumitur ignorare facta ſui coniuncti,de quo vide allegata per Dec.conſ.38. col.pen.in fi.

In glo.publicè. & uòd ex publica voce & fama præſumatur ſcientia,vide Dec. conſ.134.Fel. c.cum contingat.col.fi.ver. tamen caue. de reſcr.

In gl. iuramento. vide Rot.444. in nouiſſ. & an ignorantia poſſit probari iuramento. vide per Rot.vbi ſup.& eſt 19.de dolo & contu.in nouiſ.

De Diuortijs.

Cap. Ex litteris.

IN gl.admonita,circa fin.verſ.laborares, vide Abb.in c.olim,in 1.col.in fi. de reſcrip. Rom. ſing.614.

Ibidem, in fi.vide Dec. in cap. at ſi clerici, in 2.col.verſ.tertio limitatur,de iudi. & idem in cõfeſſione facta cauſa pietatis, vide Abb. in c. 2.in 5.not.de præſumpt. & Fely. in c. ſi cautio.col.3. de fide inſtrum. verſ.ſexto fallit,& in cap. ſi non. colum.3.de iureiur. & de iuramento facto calore iracundiæ,uide Abb c.ſicut ex litteris, de iureiur. & an confeſſio deliberata reuocari poſſit, plenè in c.cum venerabilis, col.2, de except.Rom.ſingul.514.Cæpoll.caut.69.

Cap. Gaudemus.

In tex. circa princ. ver. quid enim ad nos, intellige ut per Dec. in cap. conſuluit 3. in 1. not. de appell.

De Donationè inter virũ & vxorem.

Cap. Plerunque.

IN glo. dotalitium, an mulier propter adulterium amittat bona parafernalia. vide Dec.cap. paſtoralis, col. 3. de iud. qui tenet quòd non, & quid ſi vidua, vide ibi per eum,& an per oſculũ amittat dotem. vide eundem in rubr. de iudic. Laſ.l.ſoluto.in 2.colum.ſolu.matr. & no.quòd lucrum,quòd facit maritus propter adulterium vxores reſeruatur filijs, nec cõputatur in legitimam, Dec.conſ.142.col.fi.in 2.uol.

In gl.non valebit.uerſ.præterea adulterium ex intentione iudicatur, vide in pulchra quæſtione Abb.in c.ſuborta,in fi.de re iud.

Cap. Nuper.

In tex.ver.quoad vixerit.vide Alex.conſ.173. in 2.uol.Fely.c.quæ in eccleſiarum,col.19. uerſ. in ea gl. de conſtit.uide Rot.199.in nouiſſ.

Cap. Per veſtras.

In tex circa fi. uer. honeſti lucri, intellige, ut per Dec. conſ.116. in 2.colum.& quòd talis dicatur contractus ſocietatis, uide per Alex.conſil. 191.colum.2.in 2.volum. & conſ.71.in 3. uol.

In gl.honeſtu,in fi.uer.ibi tamen, vide Rom. in ſing.176.

LIBER QVINTVS.

De Accuſationibus.

Cap. Si legitimus.

IN gl.1. in princ.& quòd exiſtens in mortali non accuſet. vide per Abb. in c. 2. col. 2. de except. & aſſiduus blaſphemator non accuſat.uide Felyn.in c. 2. de except. in fine.

Cap. Omnipotens.

In ſum.in fi uide Rom.ſing.438.

In tex.in prin.limita, ut per Fely.in c.eam te. col.12. de reſcr. Alex.conſ.152.col.3.in 5.

In gl.1.uerſ.aliquis accuſatur,ampliatur etiam ſi tantum proteſtetur, vt in c. meminimus, infra eod.quem ita ad hoc inducit Aret. in ult.col.ibi.

Cap.

Cap. Nulli.

In tex. in primo limita,ut pe: Felyn. c dilecti, col. 3.de except.

In gl 1.in fi. uide ad istam glo. omnino Aret. in c.intimauit,'in pen. char.de test.

Cap. De his.

In tex. in fi. uer. replicari. uide Dec. consilio 137 in prin.

In gl. 1.in prin.uide Alex.cons.11. in 1.uol.

Ibidem,circa fi.uers.accusatio uide glo.in c.5. de tempore ord.& Dec cons.30.alias 130.

Cap. Repellatur.

In tex.uer.inimicus,uide Hypp sing 178.Roman.sing.418. Alex cons.99 in prin.

In gl.amicitiæ, uide de hoc an per amicitiam repellantur testes,uide Abb.in c.quoniam, de testibus,in 5.not.& ibi per Fely. de inimicitia.

Cap. Euidentia.

In gl.non indiget clamore,circa fin. uers. sententia.semper sed, nec sententia quo ad effectum iuris,ut not. Alex in l.is cui bonis,in 3. colum.de verb.oblig.

Ibidem,in fine,idem in confesso.ut notat glo. in c.fi.de confessis.

Cap. Cum P.

In gl. 1. uers fi clericus,not.quòd licet in exceptis criminibus infames admittantur, unus tamẽ non est sufficiens indicium ad torturam. Ita Alexand in cons. 11 colum. 1.in 1.uol.& licet crimi nosi repellantur ab accusatione,non tamen a testificatione Felyn c.2.in fi de except & clericus in criminalibus,non est idoneus testes contra laicũ, & infames admittunt p̃ infamẽ ad denunciandũ, non ad testificandum, secundum Bald. in cap.ueniens,ubi Fely.in prin.de testibus.

Ibidem, uel corporali tormento, uide Alex.in d.cons.11 col. 1.in 3.vol. illud est circa fin. vers. Vnde istam solutionem, glo impugnat Aret. in c.ueniens,in 3.col.in prin de testibus.

In gl.cum tribus, in princ. an teus deficientibus probationibus ipse admittatur in testem, uide Abb.in c.fi col 3 de testibus.

Ibidem,uers. nunquid, de hoc an tempus possit minuere pœnam statutam à Papa, uide per Doct.in c.At si clerici. §.de adulteris, in 3 col. vers. aduertendum,de iudic.

Cap Ex parte.

In tex.'in prin. Rot. 305. in nouiss. & 799. Bar..in tract. de alimentis, col.1. in fi. Fely.c.p. eum dilecta,col. 21.de reser.Aegid.q.28.

In gl.1.uers. ex expresse, vide aliquos similes casus in simili per Aret.in c.fi qui testium, col.2. uers.prima conclusio de testibus.

In gl.liceat,uers.sed bene,monachus agere potest etiam sine mandato,Rot.334. in nouiss.& habet expensas,uide Decisionẽ ibi sequentem 185.

In gl.in c.cum pastoralis. 2.q 7.in contrarium uide Roman.sing.550.aliàs 551. & in alio casu, uide Fely.in c quæ in ecclesiarum, de constitut. col. 31.uers.fallit quinto.

Cap. Super his.

In glo.accusatione, dum tex dicit quòd excipiens non se inscribit limita,ut per Fely. in c contingit,col.fi. de fide instrum. non habere locum quando qui vult redarguere instrumentum de falso.

In glo.arbitrium. Die quòd in pœnis arbitrarijs iudex debet arbitrari de minori Alex cons. 51. 1.uolum in fi.& an possit ab ea appellari Felyn. cap.pastoralis,colum. 2. de except.& c. exceptione,colum.2.de except.

Ibidem,uer.appellare princip.a pœna arbitraria licet appellare,uide in c.1 colum.4. de milit. vasal qui cont. Abb.c.potuit secundo, in 2 colum. de app. Dec.cap.prudentiam, colum.12. in fi. de off deleg.Rom.sing.213 ut per Dec. in c.cum sit, in ult fælicn. de app. & in cap. ad hæc tertius, de appell.

Cap. Cum dilecti.

In tex.uer excusationes suas. Bald l.2.in fi. C. de cust reorum,allegat istum tex ad hoc,quòd si inquisitus respòdit inquisitoni, potest etiam ex intervallo secundum confessionem interpretari declarando,& sequitur Alex. cons.1. colum.fi. in 3.uol & uide Dec.cons.52.col.2.in 2.

Cap. Inquisitionis.

In gl in accusationis,uer. quod dicit, circa fin. not. ex tex. quòd cessante consuetudine etiam in pœnis procedimus de similibus ad similia, de quo vide Dec.in c.de causis, in 6. not. de offic. deleg.

In gl alioquin uer. in alijs,not.quòd vbi pœna est arbitraria iudici non est maior quam permissum est de iure communi. uide Alex. consil. 311.colum.pe in 1.uol.

In gl præsumantur, & quòd attendatur primus dictũ etiam non iuratum, uide Abb. in cap. per tuas.in ult.col de probat & ad tex. hic uide Aret. in c.1.in 1.not.de testibus.

Cap. Accedens.

In tex ue. G. nepos, idest fratris filius,& quia dica-

Cap. Qualiter.

In tex. ver. clamorem, & famã intellige, quòd de tali fama conſtet aliter quam ex aſſertione iudicis, aliàs inquiſitio fieri non poteſt, de quo vide Dec. conſ. 170. col. fi. in 2.

Ibidem, ver. odium mulierum. vide Dec. conſ. 52. vol. 1. in 2. vol.

Ibidem, ver. criminalis, quæ non ex verbis ſed concluſione libelli colligitur, ut not. Abb. in c. ſeries, in 1. not. de teſtibus.

In verſ. debet ad iſtum tex. an inquiſitor recipere poſſit teſtes parte non citata. vide Abb. in in c. 2. in 4. col. verſ. Tertius caſus, & ibi Add. de teſtibus. vbi probat quòd non, & ibi Aret. in 2. col. in 3. fallen. ponit nouam intellectum ad iſtũ tex. vide Rom. ſing. 264. in 2. fall. & an admittatur defenſor ſine mandato quando inquiritur ad priuationem beneficij tantum, vide Rot. 420 in nouiſſ. quòd ſic.

Ibidem, in fi. uer. liberius. vide Abb. in c. quia nos, de appell.

In glo. redde rationem, & quando debeat quis vel teneatur reddere rationem, vide gl. & Doc. in cap. fi quando, de reſcr. & an æquipartitio tutoris, & prælati procedat, vide Dec. in c. reprehenſibilis, col. 3. de app.

In glo. a maleuolis, circa fi. licet ex infamiam ortarum a maleuolis indicatur purgatio, non tamen ſufficiens, vt procedatur ad inquiſitionem, de quo vide per Dec. in c. at ſi clerici, col 6. in 1. glo. de iudic. idem ſi teſtes non ſint omnino integra, vide Abb. in c. teſtimonium, col. 5. de teſtib. ad primum, vide Rom. ſing 482.

In gl. facilius, verſ. clericorum, vide Dec. conſ. 861. in fi.

De Simonia.

Cap. Tanta.

IN gl. etiam, verſ meretrix emendata ſcilicet ſecundum Aret. in c. veniens, in 3. colum. verſ. & propter prædicta, de teſtibus, quæ tamen etiam dicitur meretrix, l palam, §. non ſolum, de ritu nup. de quo vide latè per Dec. in c. 1 col. 39. verſ. ad ſecundum de probat.

Cap. De hoc.

In gl confeſſio. in prine. vide Fely. in c. olim, col. 2. de reſcr.

In gl. manifeſtum, & quòd ex huiuſmodi indicijs quis puniatur etiam pœna corporali, vide Felyn. in c 2 in 4. not. ver ſed nota. de præſumpt.

Cap Ex inſinuatione.

In tex. verſ. ſed idem not. quòd collatio præbendarum in eccleſia collegiata ſpectat ad prælatum & canonicos, non ad epiſcopum. Ita per hũc tex. tenet Rot. in 8. deciſ. de prob. in nouiſſ.

In gl. elegerunt, ver. quod capitulum, vide Fely. c. 1. col 6 circa med. de iureiur.

Cap. Dilectus il 2.

In gl. dantes, verſ. ſunt præſentes, vide Abb. c. cum ſuper, col. 6. de re iud. & no. ex iſta glo. quòd valet ſententia contra tertium qui fuit citatus. vide Dec. conſ. 197. col. 3. in prin & etiam ſi non fuit citatus, quoad præſumptionem, tenet Alex. in conſ. 86. col. 1. in fi. & ſeq. in 2. vol.

Cap. Licet Hely.

In gl forma, ver. & ita iudex. Non tamen ſemper ſententia eſt conformis libello. vt per Bart. in l. vinum, in pe. col. fi cer. petat. & princeps, ſuper non deductis in libello poteſt iudicare, vide Socin. in conſ. 4. in col. pen. in 3. vol.

Cap. Per tuas.

In tex. uerſ. hæc omnia. verſ. & ſi probante. vide Fely. in c. 1. in vlt col. uerſ. decimo quæro, de iureiur.

Ibidem, circa fi. uer. ſed ciuiliter. pro declaratione tex. uide Dec. in rub. de iud. in pe. col. in 1. lect. Abb. c. ex parte, col 5. in fi. de teſtibus, & in cap. querelam, in 3. col. de iureiur.

In gl. prauitate, uer. de alio crimine, iſtam gl nõ approbat Aret. in alio caſu, uam in ſimonia, in c. veniens in 111. col. in fi. de teſtibus.

In gl. adminiculã, & quòd depoſitũ, in cã principali, non habeat locum in adminiculis, vide per Dec. in c. 1. col. pen. de appel.

In gl diſtinguenda, uide ad iſtam gl. Aret. in c. veniens, in 111. col. de teſtibus.

In gl. inimicitias, & quod hic dicitur de teſtibus, idem probat de accuſatoribus, in cap. cum P. vbi Abb. in vlt. not. inſ. de accuſ. & de ſindico, uide Dec. conſ. 175. col. 111.

Cap. Sicut nobis.

In glo. ad Colonienſ. in fi. uide Rot. 312. in nouiſſ.

In gl. anathematis, in prin. uer. excommunicare ſuos tantum niſi ex præſcriptione, vide Abb. in c. cum olim, in 111. col. de præſcr.

Ibidem, ver. interminatur. vide Fely. in c. 11. de except. col. 4.

Cap. Tua nos.

In tex. in prin. ver. ut illa poſtmodum, uide Felyn. c. poſtulaſti, col. 9. de reſcr.

Ibidem, uer ſi uero. uer. tibi liceat. uide Alex. in conſ 81. in primo

In gl.culpabiles,circa fi.ibi ſicut ſola ſpes,vide Dec. in cap. ex parte, P.colum. 11. de offic. delegat.

Cap. Ad Apoſtolicam.

In tex.vide ad iſtud cap. Roman. in fing. 348. incip. nunc habeo,& ſingul 458. pone quòd populus,Fely.in c.cum M.colum.10. verſ.in gl.per ciperent,de conſtitut.

Cap. Mandatum.

In gl.Abbate, verſ. principis,& an diſpenſatio ſit fauorabilis,vide Dec.in cap. At ſi clerici, §. de adulteriis, col.9 uerſ.ſed aduertendum, de iudic. Fely.c.poſtulaſti,col.17.de reſcr.

In gl.affectu animi,in fi. uer. quòd aliquis.vide Fely.c.dilecto,col.3.de except.

Ne Prælati vices ſuas,&c.

Cap. Quoniam primum.

IN glo.ſtatuuntur,in prine.verſ.iudicem, uide Rot.378.in nouiſſ.

Ibidem, verſ. vniuerſitatis, vide Franc. Pauini in tract.de poteſt.Cap. Iede vac.in 2.q. in prin.

Cap. Querelam.

In gl.termini,circa principium. An contractus prædeceſſoris liget ſucceſſorem,vide Rot.232.in nouiſſ. & an emphiteuta poſſit expellere conductorẽ ad nouennium. vide Alex. in l.ſi filiofamilias.§.ſi uir in quinquennium, fol. matr.& de inquilino & emptore, vide Doct. in l. emptore, C. locati.

In gl.eccleſiam,in fi.facit gl. 21. q.1 1. c.præcipimus.

De Magiſtris.

Cap. Quanto.

In tex.uer.dignitatem aſſumunt.No.quòd doctoratus eſt dignitas,de quo vide Iaſ. in l.ſi quis in conſcribendo.C de pact.vnde Iudæus non poteſt eſſe Doctor. vt dicit Abb. in cap.Iudæi, in fi. de teſtibus,vide Dec.conſ.161.Alexan. conſ.94. col.11.in 1.vol.

De Iudæis & Sarracęnis.

Cap. Multorum.

IN gl.iuris ſeueritate, & an Iudæis ſit ſeruanda æquitas,uide Iaſ.in l.ſi intulam,col.1.in 3.not. de verb. oblig. cuius tamen opinionem non puto veram,quia gl. hic loquitur in iſto caſu ſpirituali tantum,& vide Dec.in c.conſuluit 3.de appel.

Cap. In nonnullis.

In glo.animaduerſionis, quid importat iſtud verbum animaduerſionis,vide Dec.in c.præterea, in 2.not.in fi.de oſt. delig. qui dicit quòd poteſt mortem etiam importare,& allegat Anchar.conſil.15.qui allegat iſtum tex.

De Hæreticis.

Cap. Primum & ſecundum.

IN tex.c.1. uer. infidelis, an dubitatio induat conſcientiam erroneam, uide per Fely. in c. fi. in col.pen.de præſ.

In c.2.in gl.1.uer.a peccato autem,uide Dec.c. cum non ab homine, in 4. col. in uer. ſecundus caſus,de iudic.

Cap. Excommunicamus.

In tex. uerſ. credentes. verſ. receptatores. No. quòd quis præſumitur receptator ex auxilio poſt factum,uide Dec. cap.1.colum. 12. uerſ.quinto, de offi.deleg.

In gl ſit etiam.hoc declara vt per Dec.in cap. intelleximus.in 1.gl de iudic.

In glo. iudicijs, & an ex ſola ſuſpitione poſſit inquiri contra aliquem de hæreſi,etiam non præcedente infamia,uide Fely.in c. litteras, col.pen. in fi.de præſumpt. vbi tenet quod ſic.ſed non cõdemnari per tex.hic.

Cap. Sicut.

In gl.deprehenſi.uer,condemnati. an emendatio admittatur poſt condemnationem. uide per Dec.in c.at ſi clerici,col.24. uerſ. primus eſt, de iudic.& conſ.137.col.2.in fi.

De Schiſmaticis.

Cap. Fraternitatis.

IN glo prima, in princ.verſic.diſpenſationem, uide Dec.in cap. ſi quando,an 2.colum.de reſcrip. Alexand.conſilio 20. colum. fin. in 3. uolumine.

Ibidem, circa finem. uerſi.poſtea accuſari. uide Dec.conſ.137.in primo.

De

De Homicidio volunt. vel caſuali.

Cap. Si perfodiens.

AD tex.in prin. uide Alex. conſ. 140. col.3. in 1.uol. Dec conſ.354.

In gl. ſecularibus, verſ.quidam quòd ſic. vide Alex.conſ 109 col.3.in 1.vol.

Cap. Cum iuramento.

In glo.facturus, in fi. an verba generalia ad iactantiam inducant diſpoſitionem,uide Iaſ in l.1. § ſi quis ita,in 3 col.de uerb.obl. & in l.ita ſtipulatus, in 1.not.co. tit. latius per Doct.in c. cum veniſſent,de conſtitut.

Cap. Sicut dignum.

In gl. mors,uide Alex.conſ.109. col.1.in 1.uolum.& conſ.140.in 1.

In glo.ſi habent,circa fi. uerſ. corporalis. uide Rom.ſing 24.& Fely.c.exhibita,de iud. Perusin. c.reprehenſibilis.col.3.de app.

In gl.conſilium, verſ.præcepto, circa princ.an mandans homicidium fieri puniatur vt faciens, uide per Alex.conſ.62.in 4.uol.

Cap. Significaſti 1.

In glo.ſi ita eſt.uer.conſcientia. limita in delictis, in quibus præſumptio eſt contra delinquentem,nec ſtatutreius iuramento, uide Felyn.in c. 1.in col.fi.de præſumpt. & c. paſtoralis,colum.2. de except.

Cap. Significaſti 2.

In tex.uer.& quidem, verſic. credendum,uide Dec.conſ.137.colum.4.in fi. Alexand. conſi.15. in princ.

Ibidem,uerſ.in hoc dubio,uide Alex.conſi.14. in 2.uol.

In uerſ.filio.uerſ. inculpatæ, uide Marſ. ſing. 700.incip occidens,& uide Dec conſ 9.

In glo.tutelæ,in princ.uerſic.tamen, uide Alexand.conſ.109.col. 3. in princ. & conſ.75. in 3. uol. Aret.conſ 8.

De Vſuris.

Cap. Primum.

IN tex.uer. abſolutè, uide Iaſ.in l. diuortio, §. donationem,ſol.matr. & uide quæ potuit in c. conqueſtus,inf. iſto titulo.

Cap. Cum ſit.

In gl.donec,an poſt reſtitutionem dicantur reſtituti.uide plenè per Dec.in c.1.col. 14. uerſ.ad ſecundum,de probat. Fely.c.quæ in eccleſiarum, col.11.uerſ.ſecunda declaratio,de conſtit.

In gl. ſiue, poſt uerſ. prohibitam. uide aliam ſolutionem per Abb. in c.paſtoralis, §.uerum,in 3.not.de appell.

In gl.euidenter,uer.pœna punienda,uide Dec. conſil.170. colum. 3. qui tenet quòd ultra ſtatutum non poteſt criminaliter puniri.

Cap. In ciuitate.

In ſum.ver.ſolutam, uide Dec.conſ.111. uol. 3.Alex.conſ.121.col.2.in 5.uol.

In gl.1.uer.quia licet,uide Dec.conſ.112.col. 2.& 115.col.1.

In gl.ex tali forma,in fi. forma dat eſſe rei, facit gl.in l.adoptiuus, ff. de nou nup. gl.in c.dilecto,inf.de præb gl.in cap.ſtatutum, uer.committantur,de reſcr.in 6.

Cap. Conqueſtus.

In gl.de feudo, uerſ. habes ergo quòd in feudo recipitur aliquid ultra ſortem,non eſt vſura.Rom. ſingul. 325. alios caſus, uide probari in l. cum debitor.ex quibus cauſ.pig fac. contra. & in l. ſi is qui. §.1.ff.de pign. practicus Papien. in forma libelli, in actione hypothecaria, circa fi.uerſ.quarum præmiſſa. Alex.conſil.117.& 119.in 4. uol. Carpol.cautel.125.Alexan conſ.121.in 5.& 141. colum 3 eod uol.

Ibidem,uerſ.ſed quale intereſſe. uide Dec.conſil.119.col.11.183.col. 11. Alexan. conſ.121.2. uolum.& conſ.26.col.11.in 4 & 141.5 uol.

Ibidem, circa fi. verſ. aliàs ſi modicum, uide Dec.conſ.167.in 1.uolum.& conſ. 105. in 2.col. in 2.uol.aliàs eſt 308.Alex.conſ.46.in 3.

Ibidem, in fi.quod peti poteſt.unde Dec.conſ. 39 uolum.3.

Cap. Conſuluit.

In tex. circa fi. uer.quæ taliter.uide Dec. conſ. 111.uel conſ. 3.

In gl.ſperantes,uer.imò naturaliter.uide Fely. in c.ad audientiam,2.in 9.col. de reſcr.

Cap. Quia fruſtra.

In tex.in princ.uide Fely.in c.1.col 12.uerſ.ſeptimo, de iureiur.

Ibidem, uer. a nobis litteras, idem in ordinario tenet Rom.ſing. 336.

Cap. Cum in diœceſi.

In tex.uer.accuſator.uide Dec.in conſ.170.

vbi infert quòd criminaliter poteſt accuſari.

Ibidem, verſ. alijs argumentis, uide contra ad hoc allegat Iaſ. in l. cum te. in 11. col. C. de tranſact. & in hoc vnus teſtis ſufficeret, ſecundum Abb. c. præterea, in fi. de teſtibus.

Cap. Salubrius.

In tex. uide ad iſtud capitulum Iaſ. in l. de diui Mono, in 1. not. ff. ſol. mat. Bald. Nouell. in tract. dotis, in 7. parte, in 3. ſpeciali. Alexan. conſ. 141. in 5. volum.

Cap. Quanto.

In tex. uerſ. Iudæi, uide Alexand. conſ. 60. in 3 uolum.

In gl. 1. argumentum a contrario, non valere, vbi reſultaret abſurdum legis. vide quæ notantur in c. ſignificauit, de foro compet. nec in legibus, neque ſtatuis. Alexand. conſilio 191. colum. 7. in quinto.

Cap. Nauigantes.

In tex. in princ uide Dec conſ. 123. colum. 1. & Alex. conſ. 73 col 3. in 2. uol.

Ibidem, uerſ. ratione, uide Dec. conſ. 111. col. 3. & per totum.

De Crimine falſi.

Cap. Falſidicus.

IN tex. uerſi. occultat, hoc intellige in teſte, ſeu in iudice, ſecus in parte, quæ non tenet allegare ius quod aduerſario competit. uide Dec. c. ſi duobus, colum 3. de app. & conſ. 189. col. 8.

In gl. 1. uer. obnoxius, uide Dec. in c. licet, col. 17. de probat. uerſ. 2.

Cap. Super.

Ad hoc vide Fely. in cap. de cetero, col. 4. de re iudic. ubi dicit procedere iſtum textum, quando notoriè appell.

Cap. Ad audientiam.

In tex. uer. cuſtodiæ, nec debet accipi fideiuſſor. ut per Dec. conſ. 143. in prin. in gl. degradatis, uerſ. ſed quæ, uide Abb. in c. tam litteris, col 3. de teſtibus.

Cap. Quam grauis.

In tex. in 1. not. quòd clauſulæ inſolitæ inducunt præſumptionem fallitatis, de quo uide allegata per Dec. in c. ex parte, in 3. not. de reſcrip. & Abb. in c. quod ſuper in 3. not. de fide inſtrum.

Ibidem, uer. conſuetudinem, uide Hypp. ſing. 118. & Fel. in c. Gregorius, in prin. in procemio.

In glo in plurali. uerſ. Gregorius, & uide alia iura allegata per Fely. in c. Eccleſiaſticæ, in prin. de except. & ſup. in procemio incip. Gregorius.

Cap. Ad falſariorum.

In tex. uide Felyn. in c. ex parte, in verſ. ſtylus, col. 2. de reſcr. & certos caſus in quibus quis punitur tanquam falſarius, ſed non pœna, l. Corneliæ, uide Fely. in c. nonnulli, § ſunt ex alij, col. 9. uerſ. amplia ſeptimo, de reſcr.

In gl. 1. in prin. uide Abb. in c. tam litteris, col. 3. de teſtibus.

In glo. dixerint, uer. inquirere, & tali caſu ignorantia non excuſat, uide Dec. in conſilio 168. colum. 4.

De Clerico percuſſore.

Cap. Si quis in aliqua.

IN gl. ſi non emendauerit, uerſ. & eſt argumentum, uide per iſtam gl. quid dicat Fely. in c. ſicut, col. 2. in gl. adulterio, de teſtibus, quod peccatum prius commiſſum aggrauat ſecundũ contra Aret. ibi.

De Maledicis.

Cap. Statuimus.

IN gl. 1. in princ. ſed peccatum in ſpiritum ſanctum eſt, nunquam pœnitere, ut declarat Bar. in l. qui ea mente, in 3. col. ff. de furtis.

Ibidem, circa fi. uerſ. ſecundum leges blaſphemans punitur ultimo ſupplicio, & hoc ultra pœnam impoſitam a canone, ita intelligit iſtam gl. Aret. in c. de his, col. 2. de accuſ. uide Alex. conſil. 175. col. pe. in 2. uol.

De Clerico excommunicato.

Cap. Si quis presbyter.

IN gl. præſumpſerit. uer. in medium, uide Fely. c. Apoſtolicæ, col. 7, de except.

In gl. Regis, in prin. an eccleſia habeat pœnam exilij uide Dec. in c. cum non ab homine, col. antepen de iud.

Cap. Clerici

In gl. 1. uer. alijs epiſcopis, circa med. no quemquam per ſe deponi ab uno ordine tantum, uide aliam gl. in c. presbyterum, diſt. 50.

Ibidem, circa fin. uer. cum iniuſtè, & in ſimil.

vide

uide Dec.in c.ad preſentiam,in 1.not.de app. vbi tenet,quòd non habet locum iſte tex.quãdo ſententia eſt nulla.

Cap. Latores.

In gl.multitudinem,verſ.ſed iſta,vide Fely.in c.dilectę,col.4.de except.

In glo.ab officio,uerſic. feratur ſententia,uide Fely.in c.apoſtolicæ,col.7.de except.

Cap. Illud.

In gl.officia in fi imo tenetur dicere officiũ ſecundum Fely.in c.apoſtolicæ,col.7. de except.

In gl.in hoc,uerſ ſed dicta paucorum,uide ad materiam iſtius gl.Fely.in c.cum contingat,colum.1.& ſeq.de reſcr per totum, & limita iſtũ text' um,vt ibi per eum,col.fi.

Cap. Poſtulaſtis.

In tex.verſ.innodaris, & hoc procedit etiam ſi ſãctum in minori eſſet excommunicatione,quod probare in c.ſi celebrat,inf.eo.hoc tamen fallit ſi haberet expectariuã,de quo vide Rot. in deciſ.3. in antiquis,& deciſ.vlt.in antiquioribus, de ſent. excommunicat.

Ibidem, verſ.conferri, circa principium, uide Dec.conſ.145.in princ.

In gl.retinere,in contrarium vide gl.in Clem. ſecunda verſ.ſuppreſſus,de vita,& honeſt.cler.ſed hoc intellige,vt per Abb.in d.c bonæ.

In gl.diſpenſatum, in fi. vide Abb.in cap. at ſi clerici,de adulterijs,col.3.de iudic.

Cap. Apoſtolica.

In tex.verſic ignorantia, vide Dec. conſ.164. colum.3.

In gl.ignorantia probabilis, verſic. idem ergo an excõmunicatus poſſit impetrare reſcriptum, vide per Rom.ſing.724. & duo.in c.1. de reſcr. in ſexto.

In gl.irrita,verſ.ipſo iure,vide Fely.ca.querelam,col.2.& 3.de iureiur.

In tex.verſ.inconſtantiam, in fi. vide Fely.c. ex parte decani,col.8.ver.ex hoc inferri,de reſcr.

Cap. Excedentibus.

In tex.verſ.indulgentiarum,de hoc vide Frãc. Pauini,in tractat.de pot.cap ſede vac.q.4.

In glo.dignitatis, verſ.ad epiſcopum, vide ad hoc Dec.c.propoſuiſti,in 1.not. de probat.

De excessibus prelatorum.

Cap. Cum ſit grave.

IN gl.prima circa fi. confeſſio extraiudicialis quando præiudicet,uide per Abb. in cap. at ſi clerici,in 5 col.de iudic. & ibi Dec col.21.de ſuſpenſione,& Abb.in c.ſi cautio,col.4. de fide inſtrumentorum,& not.180.in nouiſſ.

Cap. Inter dilectos.

In verſ.nos igitur,verſ.iuxta conſuetudinẽ,vide Dec.conſ.120 col.pen.

De Priuilegijs, & exceſſ. prælat.

Cap. Cum & plantare.

IN glo verſ.in eccleſijs,verſ.ratione,vide Dec. in c.bonæ,col.7.de app.

In gl.pleno iure,in princ. vide Alex.conſ.89. col 1 in quinto volumine.

Ibidem,verſ.ſed à contrario,vide ad hoc Rot. deciſ.21.de prẽben.in nouiſſ.

Cap. Cum olim.

In tex.verſ.mentio,circa med. & quando non ſit opus facere mentionem, de iure ordinarij in litteris exemptionis, vide per Dec,conſil.169.in tertia columna.

In glo.fine ipſo,not.quòd ſi aliquis vult probare ammiſſionẽ inſtrumenti quo modo fiat, de quo vide Abb in c.2.in fi.de ꝓbat & qualiter tenore priuilegij poſſit probari per teſtes, vide Alex.in conſ.169.viſo teſtamento in ſecundo.

Ibidem,verſ ſi quæris qualiter probetur amiſſio inſtrumenti,vide etiam Alexan. conſilio 197. col.fi.in ſecundo.Fely.in rubr. de conſuetud.columna quarta.

Cap. Accedentibus.

In tex.verſ.tacitè,circa fi. vide Fely c.cum acceſſiſſent,& 13.tertia limita,de conſtit.

In gl prima,verſ.item videtur de hoc Alexan. in conſ.193. circa fi.in ſecundo volumine.

Ibidem circa fi.verſ.niſi probetur,quòd quarta,vide Alex.conſ.33.col.prima,in quinto vol.

Cap. Cum capella.

In gl.prima,verſ.ex hac deciſ.in prine An priuilegium extendatur ad ea quæ de nouo acquiſita ſunt,vide Alex.conſ.188. incip. in occurrenti caſu & conſ.195 col.3.in 1.uolumine.

Ibidẽ,ver quia una,& eadẽ cauſa circa med. facit lex etiam ff. de iure dot l.1. ſol.matr. & quod not. Alex.in leg. ſi ex toto,de lega. primo. Fely. c.cum olim, de maiorit. & obedient.

Cap.

Cap. Vt priuilegia.

In glo.mutato,de iſtis oblatis, uide c. in præſentia,in 6.not.de probat.

In gl.ſemel in anno,circa fin.quis non perdit priuilegium etiam ſi locum mutat,uide Fely.cõſilio 97.col.2.in ſecundo uol. Fely.in c. cum acceſſiſſent, verſ.limita ſecundo,colum.11. de conſtitut.

De Purgati canon.

Cap. Inter ſollicitudines.

IN glo.prima, circa principium modum procedendi in purgatione canonica,uide per Aret. in c.ſuper litteris,col 6.in glo.ſup.de teſtibus.

In glo.obortam,uide ſimilem gl.in cap. ſuper his,verſ.deiecit,in fi.de accuſat.

Cap. Cum dilectus.

In tex.verſ.ex errore relationis,an credatur litteris iudicum ſine ſubſcriptione, uide Abb.in c. poſt ceſſionem, col.111. de probat.

In gl.contumacem, verſic.& ſic, circa fi. uide Abb.in c.olim,in fi.de teſtibus.

In gl.iuris,verſ.de ſubſtantia, uide Fely.in ca. cum dilecto,col.111.de reſcr.

In gl.apud ver.per hæc iura,uide Abb.in cap. cum in iuuentute,in fi.de præſumpt.

In gl ordinarius, circa fi.uerſ cauſam perdere uide Fely. in c.ex tenore,col.7 de reſcr.

Cap. In noſtra.

In tex. in princip. an ex cauſa tale ſtatutum à principe poſſit reuocari,uide Alex. conſil. 101. col. 5.in primo vol.qui tenet,quòd ſic,uide Fely. c.quæ in eccleſiarum,col. 8. verſ.pro iſta concluſione,de conſtitut.& in eo.c.col. 10. verſ.ſecundò nota.

In gl.prima,circa fi.uerſ.expenſæ,uide tamen Roma.in ſing.653. incip.expenderes,ubi diſtinguit quid in iudicio,& quid in contractibus,& ad gl.uide Alex.conſ.168.in col.2.vol.2.

De Pœnis.

Cap. Sua ad nos.

IN tex verſ.ſublata, & quòd pœna exigi poſſit,uide per Alex.conſil.6.col.11.in 46.& conſil.76 in fi.in 5 uol. & uide p declaratione iſtius tex Socin.conſ.153.col.pen.laſ.in l.4. §. Cato,in ult.opp.Bar.de ver.oblig. Maria.Soc.in conſ.18. in ſecunda columna.

In gl.prima,verſ.nec eſt ſeruandus,circa med. & hoc procedit de iure canon. ut dicit Dec. in conſ.138.colum.111.

Cap. In quibuſdam.

In tex.verſic. ſeueritatem, quid importet uerbum ſeueritas canonica, vide Dec. c. præterea,de off.deleg.no.11.

In gl.paſſus,in prin. quòd pœna deuoluatur in dubio ad damnum paſſum,uide quæ allegat Dec. rubr.de iudic.in fi.2.lect.

In gl.diſpenſatum, quòd epiſcopus poſſit diſpenſare,uide Fely.in c.at ſi clerici. §. de adulteriis,ubi Dec.col.4. verſ.limita,ſecundo, de iudic.

De Sententia excommunicationis.

Cap. Parrochianos.

IN gl.prima,in princ. vide aliqua per Fely.in c.1.in 1.not.de appellationib.

In gl.ſatisfaciût,verſ datur *læſo*, an autem læſus ſit vocandus pro ſui ſatisfactione, uide Abb. in c. peruenit, primo, de appellation. in fi.quòd tenet,quòd ſic.

Ibidem, verſ.coram ipſo, uide Fely. in c. cum ſit,col.5.de foro compet.verſ optime facit.

Cap. Cum deſideres.

In gl.ad cautelam,verſ.& ſic iuramentum, uide Doct.in c quæſtioni,in 1 not.de app.

In glo.præſtitũ,in fi.limita,ut per Dec.in cap. prudentiam,in §.texta, in gl. verſ. excommunicationis de off.deleg.& de iuramento,uide ibi,in §.ſi verò.

In glo.ſi publica, an per ſolam famam poteſt probari excommunicatio, uide Abb. & alios, in c.prudentiam,in §.texta, in fi.de off.deleg.

In gl.niſi,verſ. & ſic tenet abſolutio ſi iniuſta, uide de hoc Dec.& alios,in c.qua fronte, de app. in columna finali.

Cap. Sicut nobis.

In glo.alio modo,uerſ.nec ſufficit. No glo. quòd non creditur honeſtæ perſonę in præiudicium alterius,uide quę ad hoc allegat Dec,in cap. prudentiam,col 12.verſ.ſed tamen, de off deleg. Abb.c.cum à nobis,de teſtibus, & in c.conſtitutus,in fi.de app.& in c.cum ſuper, col.fi. de fide inſtrumentorum.

Cap. Per tuas.

In tex. verſ. abſoluere, in princip. etiam non vocatis

vocatis teſtibus partibus, ut tenet Abb. in c. qua fronte, in 3. col. de app.

Ibidem, verſ. nos autem, verſ. poſt appellationē in dubio autem, an vēdatur appellaſſe ante, vel poſt, uide Dec. in c. ſuper eo, 11. in 1. not. de app. & uide caſum, in quo valet excommunicatio poſt appellationem per Abb. in c. paſtoralis, colum. 3. de app.

In gl. intolerabilem, verſ. talis ſententia, an autem ad hoc, quòd ſententia ſit nulla, contra quam do ius, requirat, quòd ille error ſit patenter expreſſus, an autē ſufficiat, quòd ſit contra aliquam legem, vel canonem, uide Dec. in c quoniam, columna 11. verſ. & ſecundum, de prob. ubi limitat iſtum textum habere locum in alijs caſibus quā de excommunicatione, quia de hoc ſpecialiter eſt prouiſſum hic, de quo vide Abb. in cap. inter cæteras, in 3. col. de re iudic.

Cap. Inquiſitioni.

In tex. verſ. quamuis, in princ. & quòd præualeat veritas præſumptioni iuris, uide Fely. in c. 1. col. 11. verſ. hanc ſallentiam, de conſtitut.

In glo probabili, verſ. quia publicè, & quòd fama præſtet iuſtam cauſam credendi, uide Abb. c de quarta, col. 15. de præſcr.

In t. x. in fi. an differat forum canonicum contentioſum à foro pœnitentiali, uide Dec. c. nouit, in gl iudicare de iudic. verſ. ſecundo facto. Fely. c. ſi cautio. col. 17. de fide inſtrumentorum.

Cap. Sacro approbante.

In tex. in 1. verſ. admonitione præmiſſa. No. in delegato eſt ipſo iure nulla excommunicatio monitione non præmiſſa, ita Rot. in nouiſſ. iſto tit. 3. deciſ. & an valeat quęſtio inter partes, vt non facta ſolutione quis ſtatim ſine monitione poſſit excommunicari, uide Fely. c. ex reſcripto, col. 111. in fi. de iureiur. ubi quòd non.

In glo. prima, de materia, uide Abb. in c. 1. & g. 4. col. de oft. deleg.

In gl probari, verſ. & ſic, & an præſumat iſta monitio, vide Dec. d. c. quoniam, col. 14 de prob.

In glo. rationabili, quid ſi cauſa ſit dubia, uide Abb. c. ad noſtram, 2. col. 1. de iureiur.

In gl. conſtiterit, verſ. præſente, & citata parte, uide Dec. conſ. 198 in fi.

Ibidem, circa fi. verſ. ſi tamen, uide Abb. c. dilecti primo, in 11. col. de reſcrip.

In tex verſ. admonitione, in prin. etiam extraiudiciali, vt tenet Peruſ. in c. qua fronte, in ſecundo not. de app. uide Abb. in c. tenor. col. pen. de re iudic.

Cap. Si quem.

In tex. uerſ. maioris, limita, ut per Dec. in cap. eum non ab homine, col. 6. de iudic. per Abb. in cap. in præſentia, not. 10. de prob. uide Fely. cap. ſecundo, col. 4. de except. & c. dilectæ, col. 11. eo. tit. c. fi. in fin. eo. tit.

De Verborum ſignificatione.

Cap. Intelligentia.

IN gl. prima, uide Dec. in c. ſecundo requiris, inf. de app. & in vltimis uoluntatibus magis attenditur mens teſtatoris quam uerba. Alex. conſilio 130. in ſecundo uolumine.

In gl. rei verſ. item arg. eſt unum uerbum proprium, & improprie accipitur diuerſis reſpectibus, ut per glo l. 1. uer. manumitti, ff. de off. proconſ. & leg. No Fely. in c. inter alia, tertio not. de ſent. excommunicationis, latè per laſ. in l. ſi tibi pecuniam, in princip. ſi cer. pet.

Cap. Forus.

In tex. verſ. commercijs, & circa immobilia, ut probatur in c. paſtoralis, ſupra de iure patr.

Ibidem, in fi. uerſ. commercium, uide Abb. in c. teſtimonium, col. 111. de teſtibus.

In gl. diſcutit, uerſ iudicium, non tamen deſinit eſſe cauſa ſecundum Doct. quos refert Dec in rubr. de iudic col. 4 uer. alia fuit definitio, in prima lect.

In gl. iudicium, an ante litem conteſtatam ſit iudicium, uide Doct in rubr. C. de in ius uoc qui tenent, quòd ſic, laſ in l. poſtquam liti, in 11. col. C. de pac.

In glo. arg. uide Abb. in rubr. de probat. in princip.

In gl. non fęmina, uerſ. in criminali, uide Dec. conſ. 133. col. 6. in princ. Soci. conſ. 54. colum. 11. in tertio uolumine. Alex. conſ. 19 in princ.

Ibidem, in fi. uide Alex. conſil. 17. in ſecundo uolumine.

Cap. Ex parte.

In tex. uer. valet iuſſus, uide Fely. in c. cum M. col. 23. uerſ. quinta concluſio, de conſtitut.

Ibidem, circa fi. uerſic. niſi prius, limita, ut per Peruſ. in c. qua fronte, col. 4. de app.

In gl. pro contumacia, uerſic. idem eſſet, circa med. contumacia ex crimine publico non relaxatur ante ſatisfactionem, uide ad hoc aliqua per Dec. & alios in c. prudentiam, § fi. de off. deleg.

In gl. ſi uero, uerſ. ſententiando, uide Abb. in c. peruenit, 2. in 3. col. de app. eſt præceptum iudicis, non eſt ſententia. Alex. conſ. 50. col. 11. in ſecundo uolumine. Fely. c. eccleſia, col. 11. uerſic. quarto not. de conſtitut.

Cap.

Cap. Cum olim.

In tex.verſ.vel probationem,& per inſtrumen tũ. Alex.cõſ.37.col.4.in fi.in ſecundo volumine.

In gl.confeſſionem , an actus in iudicio faciãt notorium,uide quod not.ponit Dec.in cap.11 in primo not.verſic.per iſtum,de prob.Abb.c.ſignificauerunt,col.111.de teſtibus Dec.c.ex inſinuãte,in fi.de appellationib.

Cap. Abbate.

In tex.§.contra quos,in verſ.cauſalis, vide Fely.c.ex parte,verſ.clauſula ſi preces , colum.3.de reſcri.

Ibidem, verſ.potius quam perire, & hæc præualet,vt inquit Dec.in conſ.140 colum.11 & hoc etiam in odioſis, puta in reſcriptis ad lites,de quo vide Dec.c.quoniam,col.12.verſ.5. de off. deleg. ſed in teſte vide Abb.in c. cum clamor, in fi. de teſtibus,& limita,ut per Rot.432. In nouiſſ.

In glo.fiat in fides,vide Dec.conſil.152. col. pen.in fi. vbi hoc limita non habere locum in priuilegio principis,vide eundem in conſil.169. col.111.& ſeq.

In glo.donec,verſ.nec adhuc credo , circa fin. priuilegium non perditur ex impotentia non vtendi,uide Dec.in conſ.67. in addit ibi, col.3. in ſecundo volumine.Fely.cap.cum acceſſiſſent, col.10. de conſtit.

Cap. Super quibuſdam.

In tex. verſ. Salinaria, an ſalinæ ſint de reſeruatis principi,uide Dec. conſ.89. in ſecundo,columna prima .

In gl.Imperatorum,in fi.uide Abb.in c. cum non liceat,in fi.de præſcr.

In gl.non extat,vide Alex. conſ.18. colum.5. in quinto volumine , & conſuetudo cuius initij memoria nõ extat inducit priuilegium, pro quo uide Marſ.ſing.79. Abb c.cum contingat,col.4. de foro compet & c.à nobis col.11.de præſcr. & in reſeruatis principi non poteſt allegari conſuetudo,niſi cuius initij memoria non extat, ut hic, & uide Dec conſ.197.col.11.Soc.conſ.7.in ſecundo Alex.conſ.16.vel 6 in prine & conſ.35 conſilio 68.col.4.& conſ.115 col.prima,in ſecundo, & in his quæ ſunt contra publicam vtilitatem Alex.conſ.70.in 3.vol.

Cap. Tua nobis.

In tex.in fi verſ continentur.No quòd appellatione beneficiorum veniũt omnia beneficia, & dignitates de proprietate vocabuli , & hoc firma per uerbum continentur , quod notat proprietatem,vt per Bar. in l.cui eorum,§ affinitates , de poſtul. ſed in dubio non venit præbenda , uel canonicum ius, ſi in illa eccleſia ſint inferiora beneficia , non quòd non veniunt de proprietate vocabuli, ſed quia intẽtio Papæ eſt ſemper in dubio velle minus grauare eccleſiam quam poteſt , vt probatur in c.cumin illis,de ꝓben.in 6.& c.fi. eo.ut.in antiq.Fely.c.poſtulaſti, col.7. de reſcri.

De Regulis iuris .

Cap. Qui ſcandalizauerit.

IN tex. verſ. veritas 53.teſtis, vel iudicis, ita Abb.in c. officij , de pœnit. & remiſſ. de quo Dec.in cap.quoniam,in 4.not.de prob ubi ponit tres notabiles effectus huius verbi,& uide cũdem in c.ſi duobus,col.3.in fi.de app.& limita, ut per Fely.c.11.in 3.col.de præſcript.

Finis adnotationum in quinque lib. Decretal.

MARGARITA
DECRETALIVM
LIBELLVS ADMODVM SINGVLARIS omnes floſculos in ipſarum Decretalium Textibus reconditos, ſecundum alphabeti ordinem explicans.

A

BBAS ea, quę ſūt Epiſcopalis dignitatis non exercet, ut eo. eſt. ere de cauſis matrimonialib. iniſi gere pœnitētia publicas, concedere litteras indulgentiarum, & ſimilia huiuſmodi, de cæt. præl. excommunicationi ſolemnia 1165. 2

Abbas fieri poteſt quis de apoſtaſia rediens, de ætat. & qualit. intelleximus. 195. 2

Abbas infamatus aut conuictus appellationis remota, ſi uolit ſponte cedere, compellatur, de appellat. quia nos. 657. 2

Abbas cōtra libertatem ordini indultam non tenetur Epiſcopo obedire, de exceſ. prælat. ſanè. 1270. 2

Abbas monachum ad vitam arctiorem tranſeuntem non reuocet, niſi cauſa leuitatis id faciat, de regula. ſanè. 807. 2

Abbas quis eſſe poteſt in neceſſitate, licet non poſſit eſſe presbyter, de ætat. & qualitam. 194. 2

Sed hoc fit per diſpenſationem ſecundum Ber. ibid.

Abbas immediatè Papæ ſubiectus ſine eius licentia cedere non poteſt, de renunc. dilecti filij. 176. 1

Item nec aliam abbatiam poteſt recipere, nec aliam religionem de cōſuet. cū venerabilis. Sic nec Abbas Epiſcopo ſubiectus. 18. q. 2. abbas c. 365. 1

Nec Iudex ſine licentia Epiſcopi, de conſuet. c. cū venerabilis Ber. 65. 1

Abbas eſſe non pōt non profeſſus. Idem de canonicis regularibus, de elect. cum in magiſtrum. 136. 1

Abbas abſoluere poteſt monachū ab excommunicatione in ſęculo contracta, niſi mutilatio membri, vel effuſio ſanguinis ſit ſecuta, vel in Epiſcopum aut abbatem manus iniecerit violentas. Idem de priore, de ſent. excom. cum illorum. 1144. 1

Cum talibus poſſunt etiam diſpēſare abbates in ſuſceptis ordinibus in excommunicatione, ſi memoriam facti non habeant, vel peritiam iuris, niſi factū ſit graue, & notabile. ibid.

Abbas vnus diuerſis monaſterijs p̄eſſe nō p̄t, d̄ rel. dom. ne nimia. 935. 2

Similiter nec monachus in diuerſis eccleſijs eſſe poteſt. ibid.

Abbas poteſt excommunicare monachos ſuos, vel canonicos. Idem poteſt prior, de maio. & obe. cum in eccleſijs. 307. 2

Abbas non benedictus ab Epiſcopo ſuper hoc tertio requiſitus poteſt exercere ea, quæ ſunt officij ſui Epiſcopo irrequiſito: ita tamen, quod ſit primo confirmatus, de ſuppl. negl. prælat. ſtatuimus. 177. 1

Abbatem poteſt capitulum confirmare, de conſuet. c. cum dilectus. 65. 2

In abbatem pōt eligi eremita, de elec. c. cum monaſterium. 87. 1

Abbates Ciſtercienſes obedientiā faciunt Epiſcopo ſuo ſecundum formam quæ habetur de ſimo. c. ne Dei Eccleſiam. 1165. 1

ABBATISSA poteſt ſuſpendere moniales, & clericos ſuos propter culpas ſuas ab officio & beneficio & etiā propter inobedientiam: ſed nō pōt excommunicare, de maio. & obe. c. dilecta. 308. 2

Abbatiſſa nec prædicare, nec confeſſiones audire pōt, de pœn. & remiſ. c. noua. 1322. 1

ABSENS in ſeruitio Papæ. vel Epi ſui, non debet priuari beneficio, de cle. nō reſi. c. cum dilectus. Idem eſt: ſi cām ſuā, vel ſuorū agat. 724. 2

Contra abſentes non ſeruatur ſententia diffinitiua lite non conteſt. & maximè ſi ſint abſentes cauſa ſtudij & peregrinationis, de maior. & obe. c. inter quatuor. 306. 1

Item de offi. iud. del. c. conſultationibus. 238. 1

Abſens cauſa ſtudij in loco minus competenti fructus beneficij non recipiat. de cle. non reſi. c. tua. 102. 1

Abſens diu ſi, vocatus venire noluerit, priuetur beneficio ſiue dignitate. eo. tit. ex parte 2. 723. 2

Et maxime ſi ſine iuſta cauſa, & neceſſaria, præſertim ſine licentia Epi moratus fuerit, & congruo tempore expectatus non redierit, eo. tit. c. inter quatuor. 722. 2

Item ſi eccleſia patiatur defectum magnū de abſentia miniſtrorū, poſſunt reuocari. eo. tit. c. cū ad hoc. 725. 2

Abſens pōt quis eſſe de licentia ſui prælati, vel cā ſtudij, ſiue alia cā honeſta, eod. tit. cap. prælatum. 720. 2

Abſente vno iudicū, ſententia alterius nō valet, de offi. del. cām. 1. 242. 2

Abſens ad electionē vocari debet, & ſānc cōmodè pōt, de elect. in Geneſi. c. 46. 2. & cap. coram. 122. 2. aliàs electio caſſari pōt, niſi poſtea cōſentiat.

Abſens contumax lit. cont. condēnari pōt, de dolo, & cōt. c. prout 463. 1

ABSOLVTIO pecunia redimi nō debet, de ſimo. c. ad aures. 1148. 2

Abſolutionis formam de excōicatione maiori & minori, & quis poteſt abſoluere. habes de ſen. excō. n. nuper. 1340. 2. eo. tit. quamuis. 1363. 2

Abſoluendus de iniectione manus violentæ debet iurare, quod nunquam in clericum, vel monachū iniiciat manus violentas, niſi ſe defendendo, vel quod ſtet mandato abſoluentis, de ſent. excō. n. c. ex tenore. 1330. 1

Abſolutus, quis non habetur niſi probet per litteras, vel alias legitimè, eo. tit. c. ſicut nobis. 1350. 2

Abſoluitur quis in dubijs ad cautelam, eo. tit. c. per tuas. 1350. 2

Abſoluitur quis ſub conditione in articulo mortis, vel ratione pupertatis, vel habēs inimicitias capitales, vel iuſtam excuſationem, quod ita habita opportunitate curiæ Romanæ, ſe preſentet, eo. tit. de cætero. 1310. 2

Et q excuſeñt labore pregē ſi ad curiā Romanā, eo. tit. c. quāuis. 1361. 2

Abſolui nō dēt quis niſi leſo ſatisfacto ſi manus violentas iniecit, eo. tit. capitulo parochianos. 1329. 2

Abſolui non debet quis antequam audiatur, eo. tit. c. per tuas. 1359. 2

Abſolutio pro offenſa, vel cōtumacia quomodo fieri debeat, de verbor. ſign. c. ex parte 1. 1374. 2

Abſoluuntur monachi, & canonici regulares a ſuis abbatibus, de ſentē. excom. c. monachi. 1326. 2

Abſoluit de iniectione manus violenta oſtiarius a ſuo epō, niſi ſit excēſus enormis, eo. tit. cap. vere. 1329. 2

Abſoluitur a ſolo Papa ſaltus cuiuſcun

iuſcunque officij clericũ percutiẽs, ibi l.item & clericum percuti præcipiens,c.mulieris, & c.nõ dubiũ,eo.tit. 1328. 1. item incendiarij eccleſiæ & fractores,c.tua nos.1334. & c. conqueſti.1335. 2. Itẽ ſcienter vtens litteris falſis,c.dura de crim.fal.1235. 2

Abſoluuntur mulieres & perſonæ, quæ ſui iuris non ſunt ab epõ ſuo, de ſen.excom.c.mulieres. 1328. 2

Abſoluuntur ab epõ potentes, & delicati, & qui modicam lãſionem intulerunt,eo.tit.c.mulieres.1328. 2. & c.peruenit. 1334. 1

Itẽ cum ex iuſta cauſa excõicator quæri nõ poteſt, vel difficulter inueniri tũc abſolui poteſt ab epõ,vel ꝓprio ſacerdote,de ſent. excom.in ſuper. in fine. 1340. 2

Abſolucre poſſunt legati miſſi a latere Papæ de iniectione manus violenta,de ſent.excomm. c.ad eminentiam. 1335. 1

Sed legati non miſſi a latere,tantũ de prouincia eis commiſſa abſoluere poſſunt. Sed legati ſub prætextu iurium eccleſiarum nec de ſua nec de alia prouincia abſoluere poſſunt de offic deleg.cap.excõicatis. 2182. 1

Abſolui poſſunt hoſpitalarij a prioribus ſuis,de ſent. excommunic. cap. canonica. 1359. 2

Abſoluitur quis in neceſſitate non obſtante contradictione,vel etiam appellatione partis aduerſæ.de app.cap. qua fronte. 654. 1

Abſolutio a delegato ad excommunicatorem remittitur,de offõ delegati, capitulo prudentiam. 2435. 2

Abſolui poteſt quis poſt mortem. Item ligatus apud Deum abſoluitur ab eccleſia,& econuerſo de ſententen. excom.c.a nobis. 1339. 2

Abſolutio occultato crimine non valet,eo.tit.c. cum pro cauſa,1338. 2 & cap.officij. 1353. 2

Abſoluto in extremis non debent ſacramenta negari eccleſiaſtica, nec ſepultura.de ſepu.c.parochiano.854 2

Abſoluitur a ſolo Papa laicus iuſſu abbatis monachum, vel conuerſum percutiens etiam ex iuſta cauſa. Et ſimiliter iubens, niſi cauſa diſciplinæ faciat per ſeipſum ſolum,vel clericũ, & non laicum,de ſenten. excomm. c. vniuerſitatis. 1336. 2

Non abſolutus ſcienter ordinatus ſit ſecularis perpetuo deponitur ignorans factum vel ignatus, iuris a ſolo Papa abſoluitur. Si autem talis ſit religioſus, a ſuo abbate abſoluitur,niſi factum ſit grauc,& notabile,eod.titu.cum illorum. 1344. 1

Abſoluitur ſeruus de iniectione manus violenta ab epo ſuo in fraudem faciens, vt ſeruitio domini ſui ſe ſubtraliat, aut dominus ſine culpa ſua graue damnum incurrat ex eius abſentia,eod.tit.c.tel tum. 1349. 2

Abſoluunt ſe maculo a minori excommunicatione contracta aliqui poteſtate vtique collata,de ſen.excõm. c.plurimus. 1363. 1

Abſolutus non eſt qui ex tole ratione papæ ſibi ſcripta,eo.tit.ſi aliquando. 1352. 2

Abſolutus non eſt qui pluribus excõicationibus eſt innodatus,& ab vna tãtum abſolutus.tit.e.c.officij. 1353. 1

Abſoluendi poteſtas alijs,poteſt cõmitti in neceſſitate.de offi.deleg.cap. ex litteris. 1262. 1

Abſoluere nõ poteſt quis alienũ ſpa rochianum niſi de licentia ſui proprij ſacerdotis.de pœn.& re.c. ois. 1322. 2

ACCESSORIVM cõmittitur cõmiſſo principali,& nõ tenet ſine principali, de officio delegati c. præterea, 236. 1. & c.prudentiam. 1244. 2

Item de no.oper.nunt. c.cum ex iniuncto. 1272. 2

ACCVSATIONEM debet præcedere admonitio,quia inſtituitur ad depoſitionẽ de accuſat. ſi qs epõs.1116. 2

Accuſare poteſt ſubditus prælatũ, eod.tit.c.illa. ibidem.

Accuſator tantũ legitimus admittatur,eod tit.c.1. ibidem.

Accuſatus iniuſtè pœna, eo tit.ca. accuſaſti. 1118. 1

Accuſatione non indigent notoria, e. tit.c.euidentia. 1118. 2

Accuſari non debet de eodem crimine abſolutus,eo.tit.c.de his. 1117. 2

Accuſari non poteſt inimicus, vel eiuſdem amicus, eo.tit.c.repellantur. 1117. 2. & c.meminimus. 1120. 1

Accuſari poteſt matrimoniũ poſt tertiam denunciationem, ſi ante non conſtabat impedimentum,qui matri. accuſ.poſſ. c.cum in tua, nõo 2.vel ſi prius minor ætate fuit. ibidem.

Accuſari poteſt qui de diuerſis criminibus in eo.libello, de accuſ.c.licet. 1210. 2

Ab accuſatione poteſt deſiſti ante inſcriptionem. ibid.

In accuſatione,denunciatione,& inquiſitione qualiter ſit procedendum, de ſimon. licet. 1153. 1

Accuſatio contra inopem & ſpoliatum, & contra vſurarium pauperem, & inanis,de reſt.ſpol. c.olim 2.457. 2. & c.frequens,eo.tit. lib 6. & de vſu.c. cum tu. 1227. 1

Accuſare me non poteſt qui contra me teſtimoniũ tulit, de accuſ. c.meminimus. 1120. 1

Accuſator non admittitur qui iuuauit non accuſare aliquem.eod.tit.c. ueniens. 1124. 1

Accuſatore deficiente nihilominus inducitur purgatio infamato.eod.tit. c.accedens. 1131. 1

Accuſatio prælati non de facili admittitur,eo.tit.cap. qualiter & quando 2. 1131. 2

Accuſatio epiſcopi niſi corrigatur, ad proprietatem referenda eſt, eo.tit c.ſi quis. 1114. 2

Accuſatio laici contra preſbyterum non admittitur,eo.tit.c.cum P. 1111. 2

Nec contra epiſcopum,de præſum. c.cum in iuuentute. 1164. 2

Ab accuſatione repellitur infamis, de accuſat.capitulo cum P. 1118. 2

Accuſato interdicitur alienatio rerum eccleſiaſticarum,eo.tit. prælato rum. 1137. 2

Contra accuſatum de ſimonia ſex notanda ſunt,de ſimon. ca.per tuas &. 1155. 2

Accuſatus de crimine,& conuictus deponitur,per modũ uero infuſtitionis conuictus remouetur, ſi ex ſubdito ſimpliciter,prælatus verò ad tempus remouetur ab adminiſtratione, eo.tit.c.dilectus 2. 1151. 2

Accuſatore deficiente reus abſoluitur:vt beneficia eccleſiaſtica ſine diſt. c.vt noſtrum. 782. 1

Accuſandũ nõ eſt per reſcriptũ, ſed viua voce cõtra matrimoniũ q matrimon.accuſ.poſſ.c.a nobis. 1098. 2

Accuſare nõ pũt laicus clericũ coram alieno iudice,ẽt de ſuo exceſſu, ẽt ſi ſit iudex eccleſiaſticus,ſine licẽtia ſui epi,de foro comp.c.ſignificauit. 396. 2

ACOLYTHVS vxoratus tonſuram portare non tenetur,de coniu.c. ioannes. 710. 1

Acolytus vxoratus beneficiũ eccleſiaſticum amittit,eo.ti.c.ſi qui clericorum. 712. 2

ACQVISITA ab epõ uel preſbytero poſt ſuã ꝓmotionẽ cedũt eccleſiæ poſt mortẽ,de ſucceſſ.ab inteſt. ca.ſedhoc,844.1.de pecu.cler.c.1.2.& 4.825.

ACTA vel ſcripta iudicialia nõ valẽt niſi teſtiũ adminiculo fulciantur, ca. cum a nobis,de teſtibus. 513. 2.

Acta iudicij temerè violans non poteſt impugnare,de off.& pot.iud.deleg.c.coram. 266. 2.

ACTORE non probante reus abſoluitur,de cau.poſſ.& propr. c.ex eccleſia. 433 1

Actor poteſt probare iuramento intentionem,ſcilicet in cauſa,de ijs, quæ vi met.cau. fiunt.ca. ſuper eo.346. 1

Actor quando poteſt reum ſub quo uult iudice conuenire, de foro compe.capitu.6.& 10.& 11. 388.cum ſeq.

Actore abſente per contumaciam lite non conteſt. partis aduerſæ teſtes recipiuntur. de do. & contu. capitu.cauſam. 462. 2.

Actor niſi teſtibus, & inſtrumentis deficientibus non tenetur iurare de prob. capitulo ſicut conſuetudo. 484. 1

Actor cadit ab actione ſi iuramentum calumniæ non vult præſtare, de iur. calumn. in capitulo ultimo. 419. 1

Actor ab accuſatione non repellitur quam diu oppoſita excommunicatio ſibi non probatur, de exce. ca. exceptionem. 604. 1

ADVENAE debet probare ordinem, antequam admittatur in ordinum ſuſceptione, vel vlterius promoueatur, de cleric. peregr. non ordi. c inter quatuor. 222. 2.

ADVERSARIVS iniuſte fatigans condemnatur in expenſis de reſcriptis capitulo ceterum. 23. 1

Aduerſarij gratiæ ſe committens non cadit a iure ſuo ob hoc de renũ. ſuper 161. 2

Aduersarius per xx. dies est expectā dus in causa appellationis. de app. c. 1. lib. 6.

ADVLTERANS vir vxorem adulteram dimittere non potest. de diuor. c. significasti. 110. 1

Adultera occulte non est denegā da pœnitentia. de pœn. & rem. c officij. 1322. 1

Adulter cum adultera post mortem viri contrahere potest, nisi fidē dederit de contrahendo, vel actu eam duxerit, & ante vel post uxore eius interfitte ipsam cognouerit, de eo qui duxit in ma. quam pol. per adul. c. ueniens. & c. si quis. 1053. 1

Adulterini filij non sunt qui ex muliere superducta in facie ecclesiæ ignoranter viuente prima gignuntur, qui fil. sint legit. c. ex tenore. 1097. 1

Cum adulterinis filijs non facile ter dispensatur. eo. tit. per c. venerabilem. 1093. 2

Adultera separata sine spe coniugij manet. de ffsump. c. litteris. 541. 2

De adulterio nō pōt vir vxorē accu sare q̄ coegit adulterari. de eo q̄ cog. contan vxo. c. dilectionem. 1068. 1

Adultera virum repetere non potest, nisi & ipse sit adulter. de conuer. coniu. c. constitutus. 905. 2

Adultera pœnitēs recōciliāda est vi ro secundū cōsilium, c. gaudemus, cum ibi no. de conuersi. coniug. 908. 1

ADVOCATVS non erit clericus in sacris ordinibus constitutus coram iudice secularj, nisi pro se vel sua ecclesia, vel pro miserabilibus personis, de postu. c. clerici, & c. vlt. 325. 1

Aduocare non debent monachi, & canonici regulares, eo. tit. ca. ex parte. 325. 2. nisi in causa sui monasterij de licentia suorum abbatum, de hoc habetur 16. quæst. 1 monachi 2.

Aduocari confessio non reuocata præiudicat domino suo. de appell. c. cum causam. 685. 2

Item de cens. c. olim. 964. 1

Aduocare non potest quis contra ecclesiam in qua beneficiatus est. de postul. cum facerentis. 226. 1

Aduocatū potest dare iudex requisitus, de off. iud. or. c. ex litteris. 301. 1

Aduocatus a iudice sic datus non potest recusari per partem, quia iudex sit domesticus. ibid.

Aduocati & procuratores iurabunt, quod iniustam causam non suscipiēt, nec fouebunt, & in causa quacumque non plus accipient quam 20. libras Turon. procurator ac. de postu. Gregorius in nouel. c. 1.

Pœna facientis contrarium est, receptor punitur restitutione, & officij priuatione, aduocati per triennium, Procuratores puniuntur in perpetuū Gregorius. ibid.

AFFECTVS non sufficit nisi sequatur effectus: nisi tamen, & necessitate opus est facto, de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. c. 1. 472. 2

Affectus malus culpat, licet nō sequat effectus de spō. c. adolescēs. 472. 2

Affectus malus culpatur, licet non sequatur effectus de spon. c. adolescēs. 1028. 2

AFFINITATE non obstante, permittitur neophytis conuersis, vt stent cum relictis fratrū suorum, sed non permittitur postea de nouo cōtrahere cū illis. de diuor. c. Deus qui. 1108. 1

Affinitas contrahitur per coitū fornicarium, de prob. c. per tuas. 493. 1

Affinitas nulla est inter consanguineos viri vxoris de consan. & affi. ca. quod super his. 1074. 1

Affinitas superueniens sponsalia futura soluit, de consan. & affi. ca. super eo. 1072. 1

Affinitas per cognitionem sequitur fornicatio, priuat facultate cōtrahendi matrimonium, de eo qui cogn. consan. vxo. c. ex litteris. 1069. 2

Affinitas iniqua cōtracta nō nocet ignorāti, e. ti. c. 2. & 11. 1066. 2. & 1070. 2

Affinitas prohibet abstinere a consanguineis vxoris sicut a proprijs, de consan. & af. c. ex litteris. 1071. 2

Affinitatis tertiū genus hodie sublatum est, eo. lit c. non debet. 1073. 2

AGERE non potest qui exceptione, vel replicatione impeditur, de excep. c. 8. 594. 1

ALEÆ & taxillorum ludis non ludant, & nec intersint clerici, de vit. & hon. cler. clerici officia. 708. 2

ALIENATIO rerum ecclesiasticarum interdicatur accusato de crimine, de acc. & inq̄sito, c. platorū. 1136. 2

Alienatio sine consensu capituli reuocanda est de rebus eccl. non alie. c. ad audientiam. 788. 1

In alienatione rerum ecclesiasticarum in casu non concesso, nec tenet pignus nec emphyteusis, eo. tit. c. nulli liceat. 786. 1

Alienatio male de rebus ecclesiasticis factā dēt repeti, eo. ti. si q̄s. ibid.

Alienationis nomine potest quis sibi debitum recipere de præscr. ca. ad audientiam. 612. 1

Alienationis verbū cōtinet cōfessionē, donationem, & permutationem, de reb. eccl. alien. vel non, ca. nulli liceat. 786. 1

Alienationem rerum ecclesiasticarum tenetur successor etiam sine consensu Capituli, reuocare, nec obligatur in tali alienatione, de præs. c. 2. 790. 2

Alienationem prædecessorum inconsulte factam successor reuocat, de feu. c. ex parte. & 2. & c. episcopi de reb. eccl. non alien. 785. 2

Alienare non potest episcopus res ecclesiæ sine consensu capituli, de iis quæ fi. a præl. c. cū Apostolica. 77. 52. & de reb. ecc. alie. c. episcopi. 781. 2

Alienare non potest abbas res ecclesiæ sine licentia sui episcopi, de reb. eccl. alien. c. 1. 784. 2.

Alienari nō dēnt res Ecclesiæ, pp delictum alterius, de exc. c. cum venerabilis. 596. 2

Alienari possunt res Ecclesiæ de consensu Capituli, de reb. eccl. alien. c. vt super 787. 2

Alienantem feudum sine licentia domini non defendit aliqua consuetudo, nec lex huius alienatio de const. c. quæ in Ecclesiarum. 13. 2

ALIVS potest pro me, q̄ per me non possum: tamē melius per me facerem, de ele. c. quia propter. 129. 1

Inter alios res acta, alijs non præiudicat, de fid. inst. c. iter dilectos. 547. 2

ALTARE non magnam habens fracturā, nec tabula mota, nō dēt recōsecrari, de cōse. eccl. c. ligneis. 970. 1

Altare non reconsecratur, si aliquid addat nō cōse. ecc. c. q̄ in dubijs. 969. 1

Altare, ad cuius honorē Ecclesia est consecrata, si mota est mēsa superior, cum Ecclesia reconsecratus, de cōse. ecclesi. c. 1. 968. 1. & c. proposuisti. 969. 2.

Altaris reconsecratio non cogit Ecclesiā reconsecrari, eo. tit. c. quod in dubijs. 969. 1

Altaria plura potest Eps simul vna die consecrato, e. ti. c. cum sis. 970. 1

ANCILLA si nescitur, post contractū matrimonium repudiari potest, nisi ipsam cognouerit postquam fuit, de cōiug. ser. c. ppositum. 1058. 2

ANNVLIS non vtantur clerici, nisi quibus competit ex officio, de vita, & ho. cle. c. clerici. 2. 708. 2

Per annulū pōt Epus clericū inuestire, de sen. & re iu. c. cū olim. 626. 2

Annulus delatus signum est matrimonij contracti, de præsump. c. Illud quoque. 560. 2

APPELLATIO. ad quid inuenta est, de ap. cum speciali. 683. 2

Appellatiō licet sit remota de principali, appellat tamen super q̄stione incidēti, eo. ti. c. cū teneamur. 650. 1.

Appellatio admittitur, & ante latā sniam, & post. eo. ti. c. super e. 2. 648. 1.

Appellatio non auditur in excessu notorio, eo. tit. c. p. ruenit. 648. 2

Appellatio frustratoria manifestē est si non sit inhibita. non impedit negotium, & intelligitur inhibita quæ a iure non indulgetur expresse, eod. tit. c. pastoral. 6. 672. 1

Appellatio nō debet remitti ad eos a quib. appellat, eo. ti. c. accepit. 658. 2

Appellationi vē renunciasse cū postea inducias petit quis, vel testibus initiatur, de offi. dele. c. gratum. 244. 1.

Appellatur ab interlocutoria sicut a diffinitiua, de appel. c. directè. 660. 1

Appellari potest a futuro grauamine, eo. tit. c. bonæ memoriæ. 670. 1

Appellare facto plus est quam verbo, eo. tit. c. dilecti filij 2. 671. 1

Appellās intelligitur q̄ iter arripit ad curiā Romanā, eo. ti. c. bonæ. 670. 1

Appellātes cogendi sunt a iudice a quo appellata, est, ad certum diem p̄ sequitur appellationē, vel iudicio suo parere, ibi. c. consuluit nos. 656. 2

Appellare contra publicam Ecclesiæ vtilitatem non valet, de his quę fiunt a maio. par. cap c. ex ore. 780. 2.

Appellatio non excusat aliquem a petitio, de iureiuran. c. breui. 574. 1

Appellatio non tuetur aliquem in notorio delicto, de ap. c. q̄a nos. 657. 2

Appellare potest quis pro parochianis, eo tit. c. ad audientiā. 657. 2

Appellatio post sniam excommu-

nicationis latam non tenet,eo.ti.c. pa storalis. 672.1

Si appellatione remota causa committitur,post aduersæ partis citationē in cā ꝓceditur,secus si ante iter arripuit,eo.tit.c.meminimus. 647.1

Appellatio admittit in paruis sicut i magnis,e.ti.de appellationib.647.2

Appellatio fraudulenter facta non valet,eo.tit.c.suggestum. 649.1

Appellationis articulo ꝓtermisso pōt coram iudice a quo appellatū est litigari,non obstante appellatione,eo. tit.c.cum teneamur. 650.1

Per appellationē non excusatur,qs quin cōparere debeat vocatus a legato,eo.tit.c.cum parati. 650.2

Appellari nō dēt post iuſm ad ſtā dum mandatis Eccleſię,eo.titu.capit. ad hæc 2. 631.2

Post appellationem punitur delinquens grauiter appellatione non obstante,eo.tit.c.præterea 1. 652.2

In appellationis causa aduersa pars per duos menſes eſt expectanda,de renunciatione,c.veniens. 174.1

Appellans a ſententia iniusta dēt probare eam iniustam,de ſent.& re iud.c.causam. 628.1

Appellare nō pōt de crimine notorio accusatꝰ,de offi.in.or.c.licet.293.1

Appellationi facienti ꝙ iura nō ē deferenda,de app.c.consuluit 2. 650.2

Appellans iniuſte remittit ad eū,a quo appellauit nisi hat iuſt iudicis recusationē,eo.tit.c.cū in eccleſia.259.2

Appellari poteſt bis in eadem causa,eo.tit.c.licet. 660.2

Per appellationē eximitur qs a potestate ſui ordinarij,ibidem ſup.

Appellatio generalis non admittitur,eo.titulo,cap. 2. 643.1

Appellatio nullū tenet in ſua nequitia,eo.tit.c.ad noſtram. ibid.

Appellationis ꝓſequendæ annus vacuus,vel duo ſecundū diſtantiam locorum & perſonarum & negotiorū qualitatem breuiatur,eo.tit.c.cum ſit Romana 644.& c.conſtitutus. 665.1

Appellatio ante litis ingreſſū dr ꝓuocatio,non appellatio. ibid.

Appellās impotens ꝓſeq,poſt biēnū proſequi poterit,eo.ti.c. conſtitutus,665.& c.ex ratione. 646.2

Appellans in criminibus manifeſtis non auditur,eo.tit.c. cum ſit Romana,in fi. 644.1

Appellationē appellans ꝓſequi intra terminū a iudicē eo.ti.ad hęc 645.2

Et c.peruenit 1. 648.2

Poſt appellationē ſnīa lata non tollet,de rescrip.c.capitulum. 49.1

De appellatione facta ad ſuperiorē inferior cognoſcere non poteſt,de appel.c.ſolicitudinem. 673.2

Appellationi in dubio deferendum eſt,de ſent.ex com. facto approbante. 1356.2

Appellatione partis aduersæ non obſtante alia iuratur quis cautione præſtita de inſtitiæ obtemperando,de appel.c.qua iuſtum. 654.1

Appellationis ſolennitates,quæ circa eam diuersi ordines inducunt,eo.tit. c.an ſit. 662.1

Appellari non poteſt ab executore,niſi modum excedat,eo tit.c.nouit ille. 662.2

Appellatione interpoſita ſtatus cauſæ mutari non debet,de rescript. c. ex parte 2. 28.1

Appellationem non proſequens cōdemnatur in expenſis. ibi.

Appellationem ad terminum non proſequens cenſetur contumax,de appel.c.ſæpe contingit. 663.2

Appellatio a correctione non auditur,niſi modus excedatur,eo.tit.c.reprehenſibilis. 655.1

Appellationis terminum prolixū iudex arctare poteſt,eo.tit.c.perſonas. 643.2

Appellari poteſt ad Papam a ſeculari iudice de conſuetudine, non de rigore iuris,eo.tit.c.ſi duobus. 645.2

Appellationis terminum prævenies caret impetratis tacita veritate & pœnam contumaciæ non euadit,e. tit.c.ſæpe. 663.2

Appellātem reduci oportet ad ſtatum appellationis,eo.tit.c.ad præſentiam. 649.2

Appellatio ab vno iudice ab omni grauamine in cauſa vna tenet ſed ſimpliciter generalis appellatio non, eo. tit.conſuluit,1. 649.1

Appellatio valet ratione priuilegij generalis,cum committitur cā appellatione remota,de reſcrip.c.1. 28.2

Appellatio fraudulenter emiſſa ante citationem non valet,de appel.c. ſuggeſtum. 649.1

Et c.ad hæc 2. 651.2

Appellari non poteſt contra conuentionem,qui impetrat literas appellatione remota,de mut.pe.c. prudentiam. 401.2

Appellatio vnius valet omnibus, cum plures grauantur,de app. c.vna ſententia. 694.2

Appellatio in conſpectu diuorū virorum valet vbi metus iuſtus excuſat, vel copia iudicis haberi non poteſt.eo.tit.c.ſi iuſtus. 503.1

Appellari non debet tertio in eadem cauſa, nec ab appellationi eſt deferendum,eo.ti.c.fuit nobis. 689.1

Appellatio omiſſo medio a iudice non tenet nisi ad Papam,eod.tit.c dilecti 3. 689.2

Appellatio ſimpliciter intellecta quando in litteris dicitur appellatione remota,e.ti.c.inquiſitioni. 694.1

Appellatione pendente nihil innouandū eſt,e.ti.c.ad diſſipi. 3. 689.2

In appellationis termino præfigendo conſideranda,eo.tit.c.cum ſpeciali. 683.2

Appellationem non proſequens condemnatur in expenſis,eo.tit.c.reprehenſibilis. 655.1

Appellari contra formam regulæ a ſubditis non debet. ibid.

Appellatio per curiarium poteſt tractari,de priuileg.c.ex parte,1. 1.82.1

Appellatio contra electionem canonicatus non valet,de appel.c.conſtitutos. 665.2

Appellari ab auditore non poteſt de offi.iud.dele.c. ſuper quæſtionum 254.1

Appellare quis poteſt tam pro re quam ſuis.de appe.c.de priore. 657.1

Appellationem non proſequens incidit in iuriſdictionem illius a quo appellauit,e.ti.c.reprehēſibilis. 655.1

Appellari poteſt in caſu,licet cauſa committatur appellatione remota eo.tit.c.poſtremo. 658.2

Appellatio nō tenet in his,quæ dilationem non capiunt,eo.tit. qua frōte. 654.1

Appellare dicitur ſi protestatione præquis ſe & ſua committit,eo. tit.c. ad audientiam. 657.2

Appellatio in omnibus aut ullis commiſſionis inter dicta intelligitur, ſi in uno interdicatur articulo. eo.tit. c.ſecundo requiritis. 661.1

Appellari poteſt ad metropolitanum cum epiſcopus in viſitatione ceſſit,vel nouus catus emergit,de offi. iud.ord.c.licet. 409

Appellare non poteſt cui indicitur purgatio ſuper infamia nisi modus excedatur,de ſent.& re iudi.c.quod ad conſultationem. 619.2

Propter appellationem friuolam in electionibus epiſcoporum vel maiorum nō debet negotium deduci ad ſedem apoſtolicam, de ap. Greg.in nouel.c.1.lib 6.

APOSTASIA impedit ordinatum: ſine licentia Romani pontificis in illo ordine miniſtrare,de apoſta. c. conſuetudinem. 1198.1

Apoſtata non dicitur qui non deposito habitu tranſit ad aliam religionem,de temp.ord.capit.ex parte 183.2

Apoſtata dicitur qui habitum religionis & monaſticum deponit,de apo.c.vlt. 1198.1

Apoſtata clericus eſt qui habitum deſerit laicalem & talis punitur libertate clericali,eo.tit. cap. præterea. 1196.1

Apoſtatam clericum debet eccleſia retinere,nec in habitu ſeculari dimittere debet,eod.tit.c. cum fraternitati. 1196.1

ARBITER ſuperne ſpirituali nō potest ſine laicus, niſi auctoritate ſuperioris,de arbi.c.per tuas. 366.1

Arbitro nō licet ſuper ſua dubitatione interpretatio,ſed a ſuperiori,eo.tit.c.cum olim. 365.1

Arbitro iudicū appellanti parere ſtare,ſi iuſte ſit arbitratus,eo.ti.c.diſcretionem 361.2.& c.cum olim. 365.1

Arbitrium iniuſtum per ſuperiorē corrigi debet,eo.ti.c.non ſine multa 361.2

Arbitrium contra ius & formam compromiſſi non tenet,eo.tit.c.pervenit. 362.1

Arbitri quod eligantur,eo.tit.c.ſane. 365.1

Arbitrium inter priuatos in damnum eccleſiæ non valet,eo.tit.c. pervenit. 362.1

Arbiter tantum de his iudicat de

bus est compromissum, eo.tit.c.cū dectus. 364.2

In arbitrum sub certa pœna compromitti potest, de præsump.ca.litteras. 363.1

In arbitro in incertas personas nō potest compromitti, nec valet, de arbic.inuotuit. 369.1

In arbitrum licet compromittere in rebus spiritualibus. de his quæ fiūt à prz.c.cum apostolica. 773.2

Arbitrium finitur vno aduersario defuncto, de arbi.c.ex parte. 367.2

Arbiter non potest infirmare sententiam per ius latam, eo.tio.c. exposita. 368.2

Arbitrium valet auctoritate superioris, quod aliter non valet, eo.tit.cauum a nobis. 370.1

Coram arbitris conuentus non potest conuenire conuenientem, eod.tit.c.cum dilectus filius. 354.1

Arbitra potest tempora esse secundum consuetudinem terræ, non aliter, eod.tit.c.dilecti fili. 362.2

Arbitrium, si male recognoscatur arbitratum, non tenet, eo.tit.c.non sine multa. 361.2

Arbiter in causa restitutionis in integrum esse non potest de rest. in integrum.c.causa. 358.2

ARCHIDIACONVS potest cognoscere de causis matrimonialibus, de offi arch.ad hæc. 225.1

Archidiaconus curam habet episcopatus post episcopum, eod.tit.cap.1. 823.1

Archidiaconus de tertio anno in tertium visitet d.c.1. Nec vltra septē equitaturas habeat.de censi. cap.cum Apostolus. 956.1

Archidiaconus cum personaliter visitat, potest procurationem petere, de offic.arch.c. 1. 223.1.& de censib. c.procurationes. 966.2

Et c.cum apostolus. 956.1

Archidiaconus, debet instituere & examinare promouendos, cum sit maior post episcopum, eod.tit.c.ad hæc. 825.1

Archidiaconus potest abbates & abbatissas installare, eo.tit. ca.vt nostrum. 226.2

Archidiaconus nulli curam animarum sine licentia episcopi committat eod.tit.c.cum satis sit. 224.2

Archidiaconi officium, eod.tit.ca. officium. 223.2

Archidiaconus nemo sit in duabus ecclesiis, sed in vna potest habere præbendam, in alia archidiaconatum, de præben. præterea.732.1. & de procur. capitulo. ex insinuatione. 329.1

Ab archidiaconi iurisdictione non debet episcopus ecclesias eximere, de excess.præla.c.ad hæc. 1259.2

Archidiaconus exercet iurisdictionem secundum consuetudinem loci de offi.archi.capitulo. archidiaconis. 324.2

Archidiacono detur coadiutor si efficiatur paralyticus, de cler. ægro.ca. vlt. 751.2

ARCHIEPISCOPVS potest prouidere de epo vel abbate, si intra sex menses non eligitur de consilio capituli sui & aliorum virorum prudentum, de elec. c. ne pro defectu. 128.1

Archiepiscopus cum non potest episcopum consecrare potest committere, de off. iu.or. quod sedem Apo. 290.1

Archiepiscopus debet consecrari in sua ecclesia ab omnibus suffraganeis, de tem.or.c.si archiepiscopus. 182.1

Archiepiscopi prouisio cassatur, si non post sex menses prouidit, quando potuit, de concess.præben. c.dilectus. 768.1

Archiepiscopus prouinciam suam visitans potest petere procurationem, de cens.c.sopitæ. 959.2.& in nouel. de cens.c.Romana l.6. 386.1

Archiepiscopi legati non possunt absoluere de iniectione manuum in clericos, de offi. leg.c. excommunicatis 282.1.& in nouc.eo.tit.cap.officij. 166.1

Archiepiscopus subdito sui suffraganei non potest causam aliquam inuito delegare, de off.iu. ord. pastoralis. 291.1

Archiepiscopus debet excommunicatos suffraganei vitare, & sententiam eius tenere, & ad absoluendum remittere, si fit appellatum ad eum, eo. tit.c.ad reprimendam. 288.2

Archiepiscopus cedens subest archiepiscopo, in cuius prouincia moratur, de renun.cap. ad supplicationem. 166.1

Archiepiscopus non debet statuere in prouincia sui suffraganei vel acceptare contra ius sine suo consensu, de excess.præla.c.sicut. 1261.2

Ad Archiepiscopum potest appellari a suffraganeo in causa, etiam si videatur interdicta, de off.iudi.or. ca.licet. 291.1

Archiepiscopus nō habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum, nisi in casibus expressis, eo.tit.c.pastoralis in glo. 291.1

Ad archiepiscopum non deuoluitur potestas conferendi beneficia, si intra semestre tempus non conferantur, nec quando collatio ad capitulū, & ad episcopum simul pertinet, & ipsi simul non conferunt, sed tunc cōfert superior, de concess.præb.c.postulastis. 769.2

In archiepiscopum cōfirmatus potest episcopum confirmare etiam nō consecratus, de transla.epi. ca.cum ex illo. 152.1

De pallio archiepiscoporum quære ad literam P. vbi de pallio fit mentio.

ARCHIPRESBYTERI qui & decani rurales dicuntur, archidiacono subiiciuntur, de offi. archi.c. ad hæc nos. 225.1

Archipresbyteri officium, & ministerii, de offi.archipresbyt.c.1. 228.1

Et ministerium, & c.3 & 4. 228.2.& seq.

ARGVMENTVM dicitur, quod non per testes vel tabulas, sed naturali probatione inducitur, de verb. sig. c.forus.

ARMA portantes clerici excommunicentur, de vita & honest. cler.c. clerici.1. 703.2

In armis inuenti clerici post trinā admonitionem episcopi non defendantur, quia ius perdunt clericale, de sent.excom.c.in audientia. 1337.1

Arma portantes & seditionem facientes clerici si occidantur, non mittuntur ad curiam occisores eorum.e. tit.c.perpendimus. 1336.1

Armis se defendere possunt clerici ab inimicis. ibid.

Armis cleri i associati aliis, si alicq & sine eorum consilio occiduntur ab alijs non sunt promouendi, de clerico percus.c. vlt. 1247.1

ARCTA non potest contrahere matrimonium, & contractum dirimitur, de frigi.& malef.ca.fraternitatis. 1080.2

Arcta probanda est per aspectum, qui præfertur iuramento, ibi.& de p c.proposuisti. 485.2

ASSESSOR est qui assensu partium eligitur ad causas dirimendas, de offi.iu.del.cap.super quæstionum. 254.1

ATTESTATIONES vnius iudicis alius iudex recipere potest, de testi.c.causam quæ. 505.1.& 508.1

Attestationibus publicatis contra matrimonium, alij testes & instrumenta alia admittuntur, eod.tit.c.series. 512.1

Attestationibus clausis iterato possunt produci testes, eo.tit.c.cum causam. 522.2

Attestationes quando non valent patet, in titu.vt lite non contest. non pro.c.vlt. 403.2

Attestationibus publicatis possunt instrumenta exhiberi, de fid.instru.c. cum dilectus. 552.2

Cætera quære de testibus ad literam T. vbi de testibus agitur.

AVCTORITAS consequitur pallium archiepiscopale, de auct. & vsu pal.per totum. 158.1

Auctoritas superioris non excusat delinquentem, de tempo.ord.c. dilectus filius. 186.1

Auctoritas eligentium profertur numero eligentium, de elect.c.duduū. 98.2

Auctoritas regalis & sacerdotalis tenetur defendere ecclesiā, 23.q.5.tes autem omnes.

AVDITVS testium contra matrimonium non valet, nisi sint graues personæ testantes factum, de testi.ca. præterea. 543.1

Auditur quis veniens contra factum suum, de sen.& re iudi.c.latore. 623.1

Ab auditore dato a iudice ordi-

sario non potest appellari, de offic. deleg. super quæstionum. §. verum. 954. 2
AVTHENTICA scriptura quæ, de fide instr. c. 1. & 2. 543

B

BAllistariorum ars contra christianos non exerceatur, de fagitta. c. 1 1216. 2
BAPTISMVS verus est a quocunque conferatur in forma ecclesiæ, de sum. tri. c. firmiter. 5. 1
Baptismi nec suscipit rem nec characterem, qui publicè contradicit nec post cõsentit de baptis. maiores. 985. 1
Baptizare nemo potest seipsum, c. ut. cap. debitum. 989. 2
Baptizari qualiter possint dementes & dormientes. ibidem.
Baptizatus habendus est, qui inter christianos natus honestè conuersatus est, nisi euidentibus signis contrarium probetur, de presbytero non bap. c. cap. veniens. 991. 2
In baptismo crimina dimittuntur, sed matrimonium non soluitur. de diuort. c. gaudemus. 1206. 1
Non baptizatus baptizetur, & ipsum ordinetur de presbyt. non bapti. c. veniens. 991. 2
Baptismus conferri debet & probis interdicti tempore, de sent. excom. c. responso. 1353. 2
Baptizandi modus quando dubitatur baptizatus aliquis, de baptis. c. de quibus. 984. 2
Baptizatus à Latino non rebaptizetur à Græco, nec econuerso, eod. tit. c. licet. 990. 2
Baptizatus bis non promoueatur ad ordines si est publicum, nec intret religionẽ, de apo. c. ex litteratis. in 96. 1
Baptizatus non potest accipere filiam eius, qui eum baptizauit, de cognat. spir. c. ex litteris. 1064. 2
BENEFICIA principum largè sunt interpretanda, de verb. signifi. c. alias. 1370. 2
Ad beneficia non debent aliqui promoueri nisi castitate promissa, de cler. coniug. c. sane. 715. 2
Beneficium contra ius possessum iuste possidetur per tolerantiam superioris, de suppl. negl. præla. cap. litteras. 178. 2
Beneficium vacans ex causa potest retineri ad tempus, de cens. lib. cap. præterea. 957. 2
Beneficiorum tempus computatur a notitia. de sup. negl. prælat. ca. licet. 178. 2
Et de concess. præb. quia diuersitatem. 760. 3
Beneficium vacans vltra sex menses si capitulum debet conferre & nõ fecerit, episcopus conferet, & eo nouerit, si episcopus neglexerit, ad archiepiscopum, vel ad Papam, si ille non fecerit pertinet collatio, tertia tamen sex menses, de concess. præbend. vel eccl. c. 2. 757. 2. & de sup. negl. præla. c. 1. 178. 2.
Beneficium sibi ipsi nullus dare potest, de inst. cum ad nostram. 756. 2
Beneficium primum ipso iure amittitur si aliud recipitur de præb. & dign. c. cum iamdudum. 734. 2
Beneficium suum habeat clericus infirmus de cler. ægro. ca. cum percussio. 751. 1
Beneficium amittit quis propter ingratitudinem depostulando, ca. cũ sacerdos. 326. 1
Beneficium quis non debet amittere nisi conuincatur de crimine de accu. c. si constiterit. 1119. 2
Beneficium habens sufficiens ab ecclesia cui non seruit nihil recipiat, de cler. non resi. c. ga nonnulli. 720. 1
Beneficium non vacans nulli promittatur specialiter, de pec. c. accepimus. 326. 2
Pro beneficio non scribit Papa nĩ si primo fecerit mentionem, de rescr. c. postulasti. 45. 2
Beneficium habens primo si litteras super alio obtinendo impetret, non valent, nisi de primo faciat mentionem. ibid.
Beneficium male dans, conferendi potestate priuetur. de præben. cap. graue. 745. 2
Beneficium clerici detineri potest pro debitis a iudice, de fideiuss. cap. pernenit. 812. 2
Beneficia plura sine dispensatione non potest quis habere, de elect. cap. dudum 2. 141. 2
Beneficia conferenda à religiosis non possunt suis monasterijs conferri, & si negligant præsentare clerico, episcopus prouidebit, de sup. negl. præl. cap. sicut nobis. 177. 1.
A beneficijs debent remoueri clerici incontinentes, de cohab. cleri. c. clericos. 711. 2
Beneficium curam habens vel prælaturam recipiens sit 25. ann. de elect. c. cum in cunctis. 82. 2
Beneficium obtinens & litteras impetret tacita veritate, non valent litteræ, de rescrip. c. ad aures, & in c. in nostra. 36. 1. & 51. 1
Beneficia conferat episcopus, si neglexerit patronus, de iure pat. ca. cum te. 947. 2
Beneficium dimittat clericus vxorem ducens, de cler. coniug. cap. quod a re. 714. 2
Beneficium non detur nisi residere volenti, de cler. non resi. c. quia nõnulli. 720. 1.
Beneficium dans, quod non potuit, teneatur alia dare, de præb. c. inter cætera. 734. 1.
BIGAMVS ad sacerdotium promoueri non potest de bigam. cap. vt bigami. 817. 1.
Bigamus ex dispensatione ordinari non potest. eod. tit. c. super eo 817. 2. & ordinator priuetur officio, nisi ex dispensatione toleretur. ibid.
Bigamus ipso iure est a diuinorum celebratione suspensus, eod. tit. cap. de bigamis. 818. 1.
Bigamus non est contrahens, cum vidua, si est incognita, eod. tit. c. dubium. 819. 1
Bigamus quis non est si plures habeat concubinas, eo. ti. c. quia. 820. 2
Bigamus contrahens non debet benedici a sacerdote, de secundis nuptis c. capellanũ. & c. vir. autẽ. 1114. 1. & 2.
Bigami pœna punitur in sacris ordinibus constitutus, cum vidua contraheas de facto, de biga. cap. quia. & c. nuper. 820. 2. & 818. 2
Bigami clerici ipso iure cadunt a priuilegio, tonsu & habitu clericali & foro seculari sunt addicti. Greg. in nouel. de biga. li. 6. 150. 2
BONORVM nomine tam mobilia quam immobilia dicantur, de testa. c. relatum. 2. 830. 2
Bona mobilia per ecclesiam acquisita possunt dari locis religiosis, & pauperibus, siue etiam seruis, consanguineis, uel alijs post mortem clericorum, sed alia quocunque modo acquisita pro voluntate morientium distribuantur, de testa. capit. relatum. 830. 2

C

CAlcaribus de annatis non vtantur clerici, de vita & hon. cle. c. clerici, li. 3. tit. 1. 703. 2
CALVMNIÆ iuramentum post litis contestã. præstatur, de iuramen. cal. c. cum in causis. 419. 1.
Calumniæ iuramentum præstare recusantis pœna. eod. tit. cap. fin. 419. 1
De calumnia non iuratur in causis spiritualibus, eod. capitul. litteras. 416. 2.
De calumnia iurare non tenetur clericus alicuius ordinis, eod. tit. c. inhærentes. 415. 1
De calumnia iurari potest per procuratorem, & per syndicum, eod. tit. in pertractandis. 417. 1
Et c. Imperatorum. ibid.
Calumniator præsumitur denũciator non probans, quod intendit, de calumniatoribus c. 2. 1137. 1.
Calumniatores prælatorum puniũtur degradatione, incarceratione, suspensione. ibidem.
Calumniæ iuramentum in casu requiri potest a clerico. de iura. calum. c. caterum. 417. 2
CAMPANARVM pulsatione cessante possunt clerici interdicti tempore in cœmeterio sepeliri, qui tamen seruauerunt interdictum, de pœni. & remis. c. quod in te. 1321. 2.
Campanas non licet templarijs, nec hospitalarijs habere, nec pulsare sine consensu episcopi dioc. est. de priuil. & excess. priuc. parentibus. 1279. 1.
CANONICVS episcopo seruiens, beneficium non perdit, de cler. non resid. cap. de cætero. 721. 2. & c. ad audientiam. 725. 1
In canonicum recepto, præbenda debetur, de præben. ca. relatum 729. 2. & de concess. præb. c. cum super. 764. 2. & portio quotidiana debetur.
Canonici certũ numerum canonicorum

ctum in ecclesia statuere possunt,de iurisd.c.in ecclesia. 753.2

Canonici dignitates ecclesiarū mutare pñt de cōsil.c.cū accessissent.141

Canonicorum numerus non debet ex laicis suppleri,de instit.c.in ecclesia. 753.2

Canonici dignitatem vel prebendam supprimere propria auctoritate non possunt in suis ecclesijs.de consti. c.cum accessissent. 141

Canonici regulares ecclesias parochiales regere possunt, & regulā suā seruare debent,vt episcopo sint subiecte,de relig do c.inter quatuor.931.1

Canonicorum numerus augeri potest si facultates augentur, etsi sit numerus canonicorum statutus, de constit.c.cum M.Ferratien. 15.3

Canonici nō possunt diminuere numerū canonicorū.e.ti.c.ex parte.19.1

Canonicus ægrotans habeat debitā portionem suæ prebendæ,de cle. non resi.c.ad audientiam. 715.1

Canonicorum correctio in criminalibus pertinet ad episcopū, de offi. iudi.ord.c.irrefragabili. 292.1

Canonicorum numero iuramento & confirmatione Papæ firmato litteræ super receptione non ualent, nisi de prædictis faciant mentionem, de rescri.c.constitutus. 16.1

CANON posterior derogat priori.de constit.cap.i. 10.1

Contra canones recipiens & dans beneficium vterque punitur primatione,de cler.nō resi.c.q.a nō.nulli.720.1

Secundum canones agatur in iudicijs,& nemo suo sensu vtat,de cōstit.c. canonū,& c. ne innitaris. 10.2.& 12.1

Canones scire debent qui causam matrimonij tractant.arg.de frigid.& male,accepisti. 178.1

CANONIZATIO requiritur ad hoc quod debeat sanctus venerari etiā miracula faciens,de reliq.& vener.sanctorum,c.audiuimus. 994.1

CAPELLA in præiudicium matricis ecclesiæ non pōt cōstrui,de noui ope.nunc.c.intelleximus. 1191.2

In capellis possunt esse canonici priuilegiati,de priuil.c. cum capella. 1286.1

In capellis monachorum propriū habentium debet institui & destitui capellanus per episcopum, de capel. monachorum,c.1. 935.2

CAPITVLI maior pars & sanior obtinere dēt, de his quæ fi. a maior. par.c.ex parte 781.1.sed pars minor contradicere pōt si habet rōnem, eo. tit.c.cum in cunctis 779.1.de elec.ca. cum inter lij. 96.2

Capituli maior, & sanior pars tenet in electione nisi aliud rationabile ei sit. ibid.

Capituli assensus est requirendus in institutione,vel destitutione personatuum vel dignitatum ab episcopo, de his quæ fiūt a prælc.quanto.774.2

Capitulo non consentiente nō est rata donatio episcopi.eo.tit.cum nos, 773.2.& c.quanto,& de donationib. c.fraternitatem,818.1. & cap. pastoralis. 820.2

Item nec pensionem potest augere episcopus, sine licentia Papæ. eod. tit.c.pastoralis,nec centesimam dare sine consensu capituli,nisi per Papā, ibidem,& c.apostolicæ. 882.2

Capitulo dissentiente non tenet donatio abbatis de his quæ fiunt a prælа.fine consen.c.cap.cū noscitur.775.1

Capituli consensus confirmat donationem episcopi.de donat.c. pastoralis. 820.2

Capitulum vacante sede potest ex cōmunicare absoluere,iudicare, & cōfirmare,de hęre.ad abolendā. 1185.1

CARNE vti licet si dies natiuitatis Domini sit in sexta feria,de obser. ieiu.c.explicari. 996.1

Carnes etiam in quadragesima & ieiunijs solennibus cum vrgēs necessitas est indulgeri pōt,eo.ti.c.2.995.1

CASSA est sententia a non suo iudice lata,de off.deleg.c.P.& G. 274.1

Et c.at si clerici,de iudi. 372.2

Cassatur electio si ante confirmationem electus ministret,de elect.cā. qualiter. 91.1

Cassatur electio propter defectum scientiæ in electo. ibid.

Cassari debent quæ per importunitatē fit,de præb.& dign.c.tuæ 736.2

CASTRANS seipsum ex iusta causa non est irregularis,de corpo. vitia. c.ex parte 2. 216.1

Sed sine necessitate faciens dispensatur per episcopum in alijs, sed non in altaris ministerio, eod. tit. cap. significauit. 215.2

CAVSA dicitur insufficienter instructa lite non contestata,de lit. contest.c.olim. 402.2

Causæ committi debent ei coram quo secure potest comparere. vt lit. non contest.non pro.c.accedēs.407.2

Causæ non debent, remitti ad eos, a quibus appellatum est, nisi partes consenserint,de app.c.accepta,658.2. tñ qñdoque remittitur,de matr. contrac̄ ℣ interd.eccl.c. litteræ. 1084.2

Causæ maiores ad sedem apostolicam mittendæ sunt, de transl. epis.c. cum ex illo. 152.1

Causæ continentia diuidi non debet,de sequest.poss.& finā.c.1. 479.2

Causæ principalis sicut committi potest,sic & incidens appella. remo. de rescri.c.causam. 35.1

In causa criminali ciuiliter intentata potest constitui procurator, de procu.c.tuæ fraternitati. 331.2

In causa status vel liberali non debet procedi eo absente qui petitur in seruitutem,de maio.& obe. cap.inter quatuor. 906.1

In causis grauibus non cogitur quis constituere procuratorem inuitus,de procur.c.querelam. 328.1

In causa pari potior,est cōditio primo occupantis,de iure patrona.c. pastoralis. 952.1

In casibus spiritualibus iuratur,licet non de calumnia tamen exceptionibus propositis in eis,de test.spol. c. litteras. 450.2

Cause non sunt audiende tempore nundinarum.de iud.c.significauerunt. 384.2

Causa ciuiliter tractata non deducatur ad iudicem ecclesiasticum, de alien.iud.mut.c.ex parte. 860.2

CAVTIONEM standi mandatis ecclesiæ præstet absoluendus, de iureiur.c.ad nostram. 577.2

Cautionem præstet in possessione existens cum de iure possessionis dubitatur scilicet restituendi omnia tēpore medio recepta si cadit in causa, de in integ.rest.c.suscitata. 355.2

CELEBRARE diuina vbicunque possunt prædicatores,& minores, de priuil.c.in his. 1295.2

CENSVS a priuata persona impositus,personalis est, nec eius vitam excedit de censi.c.præterea illi. 957.2

Census ignotantiæ solui non debent,eo.tit.peruenit. 955.2

Census nouus ecclesijs non imponatur,eo.tit.c.sciente.955.2.& c.prohibemus. 957.2

Census decimē per biennium amittet rei detentionem,de iureiur.c.querelam. 570.2

Census solutio est subiectionis probatio.de censi.c.omnis. 954.2

Census a personis miserabilibus nō est extorquendus.eo.tit.c.licet.955.2

Censum soluentes domino Papæ tales ecclesiæ sunt exemptæ,de priuil. c.recipimus. 1278.1

Census debitus vitam transigentis non excedit,de trāsact.c.veniēs.322.1

Census dicitur personalis nisi exprimatur,quod sit realis. ibid.

Census tempore certo & certa ex cā debet solui,de cēns.c.peruenit.955.2

CENSVRA ecclesiastica intelligitur excommunicatio suspensio, & interdictum,de verb. signifi. cap. quærenti. 1372.2

CESSIO episcopi quando & quibus de causis admittatur, de renunc. c.nisi. 167.

Cedere non potest episcopus auctoritate propria,de translat. episc. cap. quanto. 156.2

Cedens propter honestam causam iterum potest reassumi.de renūc. post translationem. 172.2

Cessio sufficientis & sancti difficulter admittitur,eod.tit.c.litteras.161.1

Cessionem petens & impetrans cōpellitur si nolit,eod.tit.c.quidam reddendi 173.2

CÆMETERIA vbi excommunicati sunt sepulti,reconciliantur aqua benedicta sollemniter,de consecra.ecclc.c.consuluisti. 970.2

CIRCVNSTANTIAE decem testitus inquirendæ sunt,de testib. c. cum causam. 528.2

Circunstantijs probatur crimē adulterij,de præsump.c.litteris. 561.2

CITATIO non valet si plures quam quatuor citantur,de rescrip. c. nonnulli. 46.2

Citatio extra prouinciam, vltra duas dietas non valet. ibid.

Citatio,si plures conditiones manifeste

fellã inconuenientem habeat, non valet, vt lit. non cont. non pro cap. accedens. 405. 2

Citatio ad locum periculosum vel inhonestum, non valet, eod. tit. c. accedens. ibid.

Citatio ad non suum iudicem non valet, de offi. deleg. c. ex litteris. 262. 2

Citatus legitimè per suum superiorem etiam si diœcesim mutauerit iurisdictioni tenetur respondere, de fo. com. c. proposuisti. 397. 1

Citatus ad iudicium debet comparere, & suum priuilegium allegare, alias sententia tenet de appe. c. si duobus. 645. 2

Citatus secundo non tenetur respõdere, nisi prius sciat iurisdictionem prioris citationis reuocatam, de rescr. c. ex tenore. 33. 2

Citationi rescriptum Papæ est inferendum, de dilat. c. præterea. 420. 2

Citari debet procurator absente domino, & si ille non sit, denuncietur domui eius, de eo qui mit. in pos. ca. si aduersarius. 476. 2

CLANDESTINVM matrimonium asserentes, vel etiam negantes non sunt ab ecclesia compellendi. de clan. despon. c. quod nobis. 1038. 2

Clandestin contrahentium in gradu prohibito etiam ignoranter proles illegitima censetur, eod. tit. c. cum inhibitio. 1038. 2

Clandestinum matrimonium carnalis copula sequens ligat, siue de præsenti, siue de futuro, eo. tit. c. 1. & ca. is qui. de spon. 1027. 2 1038. 1

Clandestinus contractus in facie ecclesiæ est innouandus, de clan. despõ. c. 2. 1038. 2

Clandestina matrimonia prohibentur, eo. ti. c. cum inhibitio. ibid.

Clandestinum matrimonium debet probari per uirum, eo. tit. c. si quis 1038. 2

Clandestino matrimonio consentiens sacerdos punitur, per suspensionem per triennium. ibid.

Clandestinum matrimonium a cõtrahentibus publicatum confirmat ecclesia, eo. tit. c. quod nobis, & filij tantum legitimi reputantur. ibid.

CLERICVS potest conuenire episcopum, scilicet coram metropol. de appellatio. capitulo. {solicitudinis. 673. 2

Clericum percutiens ignoranter non est excommunicatus, de sent. excom. c. si uerò 2. 1227. 2

Clerici depositi non statim debent tradi iudici seculari per episcopum, de iudi. c. at si clerici. 372. 2

Clericorum nomine canonici intelliguntur, de ver. sig. cap. cum tibi. 1371. 2

Clerici tempore interdicti possunt sepeliri in cœmeterio qui interdictum bene seruauerunt, de pœn. & remis. c. quod in te. 1321. 2

Clerici de bonis ecclesiæ secularibus iudicibus subuenire non debent sine licentia Papæ, nisi in necessitate, de immu. eccle. c. non minus. 1000. 1. &

c. aduersus. 1002. 2

Cum clerico pugnante in duello dispensat episcopus, de cle. pugnan. in duel. c. porro. 1215. 2

Clericus furem in foro seculari potest conuenire ciuiliter, non criminaliter, eodem tit. c. Henricus. 1216. 2

Clericum tenens in vinculis solum est excommunicatus, de sen. excommunicatione a nobis. 1340.

Clericum verberans, priuatim, etsi non sit conuictus, a Papa absoluẽdus est, de sententi. excommu. capit. porro. 1329. 2

Clericis ad iudicium seculare non trahantur, de iudi. c. qualiter. 288. 2

Nec a secularibus condemnentur, sed coram iudice ecclesiastico tractentur causæ eorum, de fo. comp. cap. nullus. 386. 2

Clericus sine consensu episcopi alterius iurisdictioni se non subiiciat. eo. tit. significasti. 396. 2

Clericus comam nutriens, inuitus tondeatur, de vi. & hon. clericis. 709. 2

Clerici possunt poni in locis religiosis si defuerint regulares, de relig. dom. c. inter quatuor. 931. 2

Clericus laico in temporalibus nõ ministret. ne cleri. se neg. se. imm. c. sacerdotib. & c. sed nec. 1205. 2

Clericus delinquens in habitu seculari, & tonsura puniatur vt laicus. de sen excom. c. contingit. 2. 1354. 2

Clericus non debet se subiicere iudicio seculari quo ad pœnam, & percutiens sic est excommunicatus, eod. tit. c. contingit. 1. 1348. 1

Clericus alterius diœcesis non recipiatur ad ordines sine litteris sui episcopi vel Papæ de cler. non resi. fraternitati. 721. 1

Clericum potest capere laicus de mandato prælati sui sine excommunicatione, dummodo tamen non excedat, nisi quantum rebellio exigit defendentium, de sen. excom. c. vt iamq. 1347. 1

Clerici canes & aues ad venãdũ nõ habeant. de cler. vena. c. 1. 1245. 2

Clericus propter hæresim depositus tradatur iudici seculari de hære. c. ad abolendam. 1256. 1

Nec gaudeat priuilegio clericali. ibid.

Clericus a laico iudicari non debet nisi depositus, de iud. c. clerici. 378. 2

Clerici officia siue commercia secularia non exerceant, de vi. & honest. cle. cleri. 2. 708. 2

Clericus in sacris ordinibus constitutus non debet pœnitentia publica iungi ex pœnitent. & remiss. c. quæsitum. 1319. 2

Clericum guerram, & sed. tionem facientem interficiens non est mittendus ad Papam, de sent. excom. perpendimus. 1336. 1

Clericus habitum, & tonsuram dimittens non debet tuti ab ecclesia: de apost. c. præterea. 1196. 1

Clericus verberari potest per superiorem causa disciplinæ. Similiter monachus, & conuersus, vel clericus per clericum, vel monachus per monachum de mandato eius, de sen. excom. c. vniuersitatis. 1336. 2

Clericus de calumnia iurare non debet nisi per alium, nec religiosus in requisito superiore, vel clericus episcopo inconsulto, de iur. calum. ci. 2. 415. 1

Clericus post trinam admonitionem a suo Episcopo arma portans, habitu clericali relicto, non gaudet priuilegio clericali, de sent. excom. ca. in audientia. 1337. 1

Clericus laico fidelitatem iurare non tenetur, nisi aliquod temporale teneat ab eodem, de iureiur. ca. nimis. 587. 2

Clericus contra clericum potest iurare de calumnia, de iura. cal. c. ceterum. 417. 2

Clericus in sacris ordinibus constitutus non potest esse tabellio in causa criminali, ne cler. se neg. c. sicut te. 1008. 1

Nec causam uel iudicium sanguinis agitur, vel litteras scribat vel dictet eo. tit. c. clericos. 1007. 1

Clericus in cõflictu existens promoueri potest si neminem percussit, & armis potest resistere inimicis suis vim sibi inferentibus, de cler. percuss. cap. præsentium. 1246. 2

Clericum percutiens quis vel se expurget vel absoluatur, alias quasi excommunicatus habetur, de sentent. excom. c. cum desideres. 1312. 2

Clericus prælaturam, vel curam habens animarum, vel sacerdos physicã vel leges non audiat, alias si infra duos menses non redierit est excommunicatus, ne cler. vel mon. ca. super specula. 1009. 1

Clericus fur auctoritate superioris ligari potest, & torqueri vsq; ad confessionem, de depo. c. grauis. 792. 2

Clericum verberans Papam adeat, nisi sit intra annos puberes, de sent. excom. c. super eo 2. 1360. 2

Clericus negotia secularia exercens amittat priuilegium clericale, de vi. & ho. cle. c. litteris. 700. 2

Clericus absens potest per alium de beneficio inuestiri, de præb. & dign. c. accedens. 740. 1

Clericus moriens potest conferre bona sua intuitu personæ cui uult, & etiam alia mobilia seruis vel cognatis, vel pijs locis, de suc. ab intes. c. sed hoc. 849. 2

Clericorum percussoribus fauentes, vel liberare nolentes cum possint manifesto facinori obuiare, & non faciunt, incidunt in canonem, de sent. excom. c. quanto. 1355. 2

Cætera de excommunicatione, & absolutione quære ad literam A vbi ponitur absolutio, & infra de litera P. vbi ponitur Peremptorie.

COACTIO non tenet in obligationibus, vt non sequatur assensus timi-

bitur

liter nec in matrimonio de ijs, quæ vi metusve causa fiunt, c. 341. 1. & de resp. c. cum locum. 1018. 1. & c. ad id. 1021. 1

COADIVTOR dat clerico ægrotanti, tit. de cler. ægrot. de rectoribus.

COMMISSIONES duę super eodem negotio impetratæ, nisi vna de altera faciat mentionem, non valent. de referip. c. ex tenore. 33. 1

COMMVTATIO præbendarum, vel dignitatum sine Episcopo non fiant, de rerum permu. ca. quæsitum. 803. 2

Commutatio Ecclesiæ fieri potest licet non venditio, eo. titul. c. ad quæstionem. 804. 1

Commutatio spiritualis cum spirituali, temporalis cum temporali fieri, potest, sed non simul contrarie. ibid.

Commutari non possunt temporalia pro spiritualibus, eo. tit. cap. exhibita. 805. 2

COMPROMISSVM procuratoris debet dominus tantum habere: ita quod procurator non debet compromittere sine mãdato domini, de arb. c. per tuas. 366. 1

Compromitti potest in laicum auctoritate superioris. ibid.

Compromissio in laicum de spiritualibus non valet eo. tit. c. contingit. 365. 2

Compromissione facta, quando nõ licet rem litem, de elect. capit. in causis. 813. 1

Compromissionis fines seruandi sunt, alias non valet, de app. c. constitutus. 665. 1

Compromissio facta de electione semper intelligitur de idoneo, & sic electus est recipiendus, de elect. c. causam. 108. 1

Compromissum non extenditur ad hæredes compromittentis. si de ipsis non cauetur tit. de arb. capit. vlt. 370. 2

Compromissio tenet in beneficijs spiritualibus de præb. c. nisi. 737. 1

CONCESSIO laici de re ecclesiastica non valet, de reb. eccle. non alie. c. quia res. 756. 1

Concessio præsumitur realis, nisi probetur fuisse personalis, de inst. cum venissent. 1066

Concessionis verbo generali omnia concedi videntur, ibid. & c. nulli, de reb. eccl. non alie. 756. 1

Concessio Episcopi capitulo recta manet, non tenet, per capitulum facta tenet, nisi fieret contra mãdatum Papæ, de ijs quæ fiunt a prælatis. cum nos, & c. & de concess. præben. ca. 1 & 3. 757. 2

Concessionis auctoritas transit ad superiorem, quando statutum tempus negligitur, eod. tit. c. cum nostris. 761. 2

Concedere non potest Episcopus, vt in eadem Ecclesia plura quis habeat beneficia, eo. tit. c. litteras. 765. 1

Ex concessione Epi põt haberi beneficiũ simplex habens curã animarum, de præb. c. de multa. 763. 1

Concedit nobilib. & litteratis plurib. filijs habere, ex dispensatione Pape, le præb. c. de multa. 713. 2

Concessum ex gratia nulli debet præiudicium generare, le posse. prælat. c. bonæ memoriæ. 73. 2

Cõcessio beneficiorum non vacantium prohibetur, le concess. præb. c. 2. & 3. 784. 2

CONCILIA prouincialia singulis annis celebrentur, de accu. de nunciat. & in quib. c. olim. 1135. 2

Concilia quare statuantur. ibid.

CONCVBINA clerici excõicata excõicatione maiori inuoluitur clericus accedens ad eam, de sen. excom. c. si concubinæ. 1163. 1

Concubina clerici secundum canones puniatur, de cohab. cler. & mulier. c. si quisquam. 710. 2

Concubinam retinens post admonitionem clericus excommunicetur, vel suspendatur. ibid.

Concubinam resumens clericus perpetuo suspendatur, eo. tit. c. cleticos. 711. 1

Concubinarius ocentus auditur appellans, eo. tit. c. super eo. 712. 1

Concubinarius primo punitur per beneficij suspensionem, deinde per perpetuã subtractionẽ, eo. tit. c. sicut. 711. 2

Concubinarij missa audiatur quãdiu ab ecclesia toleratur, nisi valde notorij, eo. tit. c. vestra. 711. 2. vbi etiam habes distinctionem notorij.

Concubinam habenti clerico purgatio iudicatur, eo. tit. c. cum nos. 713. 2

CONDEMNARI non debet quis propter credulitatem aliquorum, de accus. cap. qualiter & quãdo. 2. 11: 1. 2

CONDITIO cõtra substantiã matrimonii dissolvit illud, de cõd. app. in despon. c. si conditiones. 2046. 2

Alias cõditio inhonesta matrimoniũ non dissoluit, dummõ non sit cõ substantiam matrimonij. ibid.

Cõditionis error impedit matrimoniũ, & dirimit, de coniu. fer. c. propoposuit. 1058. 2

Conditio ex alieno consensu dependens non ligat nisi consentiat, de cond. app. c. super eo. 1044. 2

Conditio honesta est matrimonia libi alias non teneat: vt si contrahatur si contrahatur sub conditione pecuniæ dandæ, & consimili, de cond. app. c. de illis. 1043. 2

A conditione apposita in matrimonio recedit per copulam carnalem, eo. tit. c. per tuas. 1045. 1

Conditio in litteris Papæ semper intelligitur, si preces veritate nitant, de rescrip. c. ex parte. 22. 1

Sub conditione alterius consensus traditio non tenet, nisi consentiat, de test. spo. c. olim 2. 449. 1

Cõditio locũ bñ hẽt in spiritualib. de pb. & digni. c. significatum. 730. 2

Sub cõditione data postea illo reuocat ea cessante, de cõd app. c. verũ. 1043. 2

Sub cõditione manumissus, vt fiat monachus, monachus, debet esse, eo. tit. c. 2. 1043. 1

CONFESSVS. in iure, vt confessus excommunicetur, de confess. cum super. 482. 2

Confessio non coram suo iudice tenet, le iudicijs, c. at si clerici. 372. 2

Confessio semper est faciẽda in ano, le pœ. & remiss. omnis. 1322. 2

Confessio inuita, vel coacta non iudicat, le b fi. deleg. cautum. 243. 1

Confessio criminis extra iudicium præiudicat, le confess. c. vlt. 483. 1

Confessio de ipso in præiudiciũ aliorum credi nõ dẽt, eo. tit. c. 1. 482. 1

Confessio a nõ pœnitentib. recipiẽda est, & pœnitentia iniungenda. de pœnit. & remiss. c. quod quidã. 1318. 2

Confessionẽ põt quis alteri sacerdoti facere licentia nõ obtenta, tñ petita, de pœ. & remiss. omnis. 1322. 2

Confessor sciens excõmunicatũ aliquem in confessione solus tenetur eũ vitare, & non in publico, de sent. excom. c. cum non ab homine. 1332. 1

Confessio procuratoris per errorẽ negotio nondũ finito, non obest domino, si reuocat, nec fit per hoc litis cõtestatio. de app. c. cũ causam. 685. 2

Confessus crimen super eodẽ aliũ accusans non auditur, de test. cap. veniens. 504. 1

Confessio qualis esse debeat, & qualiter se habere, & cui fit cõfitendum, & pœna reuelantis confessionem, de pœn. & remiss. ĩ. 1325. 2. & 1322. 2. & omnis.

CONFIRMATIO contra ius obtenta non valet, le cõfir. vtil. vel inu. c. examinata. 720. 2

Ante confirmationem electi nõ debent beneficia sua conferri alicui, de elect. c. cum in electis.

Ante confirmationẽ possunt administrare in cõcordia electi Papę subiecti immediate, si sint valde remoti vltra Italiam, dum tñ de rebus ecclesiæ nihil alienent, de el. c. nihil est. 132. 1

Cõfirmatio platorũ infirmorũ pertinet ad Episcopum, de app. c. constitutus. 665. 1

Confirmatio Papæ personalẽ translationẽ facit realem, de ijs, quæ fiunt a prælat. c. cum apostolica. 775. 2

Cõfirmatio impetrata lite pendẽte non valet, nec tenet sententia contra ius lata etiam per superiorem cõfirmata, de confir. vtil. vel inut. c. bonæ, 697. 1. & c. examinata. 702. 2

Confirmatio Papæ ex certa scientia tenet, etiam si alias nõ valeret, eo. tit. c. venerabilis. 701. 1

Confirmare non intendit Papa factum legati contra Episcopum, eo. tit. c. sua nobis. 701. 2

Confirmari potest factum dubium inferioris per superiorem diœcesanũ, de elect. c. cũ monasterium. 87. 1

Confirmari potest sententia lata iuris ordine prætermisso, de accu. ca. ad petitionem. 1110. 1

Confirmationem potest petere qs per interpositam personam, de elect. c. nihil est. 132

Confirmatio per surreptionem obtenta non valet, de cõfir. vtil. vel inut. c. de confirmationibus. 996. 2

Con-

Confirmatio sententiæ a qua appellatus, quando valeat, & quido nō, eo. tit. c. bonæ memoriæ. 797. 1
Confirmatus in archiepiscopum nō potest transferri in episcopū, de transl. c. 1. 252. 1
Confirmari possunt pueri tempore interdicti ab Episcopo, de sent. excō. c. responso. 1353. 2
CONGREGATIO dī, vbi duo, vel tres fuerint iusimul, de elect. cap. 1. 78. 2
CONIVGATORVM neuter sine altero potest ingredi religionem, de conuer. coniug. c. cum sis. 899. 1
Coniugatorum alter alteri inuito ante carnalem copulam potest ordinem intrare, eo. tit. c. verum. 898. 2
Coniugum separatio religionem intrantium pertinet ad Episcopū, alias reuocatur, si alter suspectus habeatur: nisi alter intret ordinem, vel vouerit continentiam, & non sit suspectus, eo. tit. c. 1. 898. 1
Coniugum alter separatus propter fornicationem, potest ordinem intrare, eo. tit. c. gaudemus. 908. 1
Coniugatorum alter si ab alterius licentiam obtineat fraudulenter intrandi ordinem, nō valet: nisi alter ipsum sequatur ad religionem, eo. tit. c. accedens. 905. 2
Coniugatus tenetur alium expectare, quousque certus sit de morte alterius, de sponsa. c. in præsentia. 1020. 2
Coniugatorum altero relinquente seculum, potest contrahere, si non fuerit carnalis copula secuta is, qui remāsit, de conuer. coniug. c. verum. 898. 2
Coniugatorum alter ordinē intrās inuito altero perdit ius petendi debitum, & post mortem alterius si exierit, non compellitur redire, sed continere, eo. tit. c. quidam, 898. 2. & ca. placet. 903. 1
Coniugatorum altero intrante religionem, qui remanet tenetur, vel intrare si est suspectus, vel si non est suspectus, tenetur continentiam vouere eo. tit. c. cum sis. 899. 1
Coniugatus propter infidelitatem separatus iudicio Ecclesiæ permixtione, si ordinem intrare noluerit, compellitur fideli cohabitare relicti, eodem tit. vlt. 909. 2
COMPATERNITAS non contrahitur per ea quæ præcedunt baptismum, de cogn. spi. c. cōtracto. 1063. 2
Compater viri non potest vxori ipsius postea copulari post mortem viri, eo. tit. c. Martinus. 1494
Ante compaternitatem natus non contrahat cum filia, mediante qua est compaternitas facta: & si contrahat, dirimatur, eo. tit. c. 1064. 1
Ante compaternitatem, vel post nati possunt contrahere exceptis personis, per quam compaternitas est contracta, eo. tit. c. super eo. 1063. 2. & c. 1. 1060. 1
COMPVRGATORES si quid teneantur iurare, de purg. can. c. de testibus. 1104. 1
CONSANGVINEAM vxoris cognoscens nunquam debitum petat ab vxore sua, de eo qui cogn. consa. vxoris, c. 1. 1066. 1
Consanguineo infideli non potest clericus legare, de iud. ab omnib. c. sancto. 845. 1
A consanguineis vxoris & abstinēdum, vt a proprijs, de consan. & affi. c. ex litteris. 1071. 2
Consanguinei testes esse possunt in causa matrimoniali, qui ma. accu. poss. c. videtur. 1099. 1
Consanguinei testis præfertur in causa matrimonij, de test. ca. quoties. 500. 2
Consanguineus consanguinei sponsam ducere non potest: verum est si prennem, de spon. capitul. sponsam. 1014. 2
Consanguineam alicuius præcognoscens, eam postea ducere non potest, de præsumptio. ca. tertio lo. c. 562. 2
CONSECRATIO Ecclesiæ, & chrismatis, & episcoporum non debet fieri nisi cum Missa celebratione, de elect. capit. quod sicut, in gl. 109. 1
In consecratione ecclesiarum prius est dos assignanda, de cons. eccle. cap. cum sicut. 970. 2
Reconsecrari debet altare si mortuus vel sepultus tactus: nec propter hoc ecclesia reconsecretur, eo. tit. c. ad hæc. 968. 2
Consecrantur Ecclesiæ bene dicuntur fontes, & cimiteria, de consecra. eccle. vel alta. c. cum. 969. 1
Consecrari non debet Ecclesia propter homicidium in ea factum, eo. tit. c. proposuisti. 969. 2
Consecrari possunt simul multa altaria, & multi episcopi, eo. tit. cum sit. 970. 1
Consecrari debet Ecclesia polluta sanguine, vel semine etiam prius non consecrata, eod. titul. capit. si ecclesia. 971. 2
Reconsecrari non debet altare in extremis tantummodo fractum, eod. tit. c. ligneis. 970. 1
Consecrari debet Episcopus a minus a tribus aliis Episcopis consentiente Archiepiscopo, & cap. nec Episcopi. ibid.
Pro consecratione Ecclesiæ procuratio peti potest dumtaxat, de simo. cap. cum sit Romana. 1141. 1
Consecrationem electi potest committere archiepiscopus, suffraganeis, de offi. iud. ord. c. quod sedem Apostolicam. 290. 1
Consecratum non debet ad humanos vsus applicari, de reli. domi. c. ad hæc. 930. 2
De consecratione diuersa regum, episcoporum & sacerdotum, habes de sa. vnc. c. vno. 198. 2
CONSENSVS partium potest relaxare auctoritatem iuris, de reiur. c. nonnulli. 46. 2
Propter consensus defectum confirmari nequit matrimonium impube-
rum ante ætatem legitimam contractum, de despon. impub. cap. a nobis. 1033. 1
Consensus non videtur esse, si metus intercucrit, de spons. c. cum locum. 1018. 1
CONSERVATORES de manifestis iniurijs fieri possunt, quæ indaginem iuris nō requirunt, in nouel. de offi. deleg. c. 1. lib. 6.
CONSTITVTIO nullum ligat antequam ad eum perueniat, de cōst. c. cognoscentes. 10. 1
Constitutiones contra libertatem Ecclesiæ reuocandæ, de sen. excom. c. nouerit. 1359. 1
Constitutio non debet fieri in præiudicium futurorum, de const. c. cum omnes. 12. 2
Constitutiones antiquæ non mutandæ, nisi de consensu episcopi, de consue. cum consuetudinis. 67. 2
Constitutionem publicatam non oportet auribus singulorum intimari, de postu. præla. c. 1. 70. 1
Constitutio sedis Apostolicæ omnes astringit, de consti. c. si. 19. 2
Constitutio ad præterita non extenditur, nisi nominatim de eis caueatur eo. tit. & c. ibid.
Constitutio contra libertatem Ecclesiæ non tenet, de reb. eccl. non alie. c. vlt. 784. 2
Constitutio de vsuris fertur ad præterita, de vsu. c. cum tu. 1227. 1
Constitutiones Ecclesiæ pro tempore variari possunt, de consan. & affi. c. non debet. 1075. 2
Constituentis ius est etiam declarare, de const. c. vlt. 19. 2
Constituens patiatur legem, quam ipse tulerit, eod. tit. cap. cum omnes. 12. 2
Constitutio confirmata per superiorem non potest reuocari per constituentes, eodem tit. c. cum accessisset. 14. 1
Constitutio facta a laico etiam pro libertate Ecclesiæ non tenent nisi per Papam approbetur, eod. tit. ca. Ecclesia. 17. 2
Constitutio de certo numero canonicorum non valet nisi per Papam confirmata fuerit, eo. titulo. c. ex parte episcopali. 19. 1
CONSVETVDO cuius non extat memoria pro lege habenda est, de test. & attest. c. series. 512. 1
Consuetudines sustinens contra libertatem ecclesiæ, excommunicatus est, de sent. excom. c. nouerit. 1359. 1
Ex consuetudine hactenus præscriptum peti potest, de excess. præla. ca. ad hæc. 1259. 2
Consuetudo iuri contrariæ non valet, de consuetudine, c. ad audientiam. 61. 1. & c. quanto. 63. 1
Consuetudo iuri scripto non præiudicat, de iudicijs, c. de causis. 375. 2
Consuetudo, quod laicus testificetur contra clericum in causa criminali, non valet, de accusa. c. mendacium. 647. 1
Consuetudo, quæ absque peccato

ſtari non poteſt,non valet, de præſcrip.c.vlt. 610.2

Conſuetudo in teſtamentis religioſis factis ſine teſtibus,& ſcriptis valet dummodo forma tradẽdi ſecundum conſuetudinem terræ ſeruetur,de conſuet.c.ex litteris. 61.2

Conſuetudo de ſepulturis puerorũ tenenda eſt ſecundum morem terræ, de ſepul.c.de vxore. 850.2

Conſuetudo de canonica portione valet ſecundum conſuetudinem terræ,eo.tit.c.certificari. 851.1

Conſuetudo de contrahendo cum ante,vel poſt compaternitatem genitis,tenenda eſt,de cognat.ſpirit.ſuper eo. 1061.2

Conſuetudo in teſtamentis, vt teſtes ſufficiant duo,vel tres,non obſtãtib. legib.valet,de teſt.cũ eſſes.829.2

Conſuetudo præiudicat iuri communi in ſuo loco tantum vbi viget,de conſuet.c.cum dilectus. 65.2

Conſuetudo approbata in loco ſuo pro lege habetur,de arbitris,c.dilecti. 362.2

Conſuetudo damnoſa Eccleſiæ abolenda eſt,de conſue.c.cum conſuetudinis. 67.2

Conſuetudo dat iuriſdictionem, de foro comp.c.cum contingat. 392.2

Conſuetudo de pluribus præbendis habendis in vna Eccleſia, non valet, de conceſ.præb c.litteras. 765.1

Conſuetudo non excuſat in delictis,de conſue.c.quanto. 63.1

Conſuetudo terræ in iudicijs ſeruanda eſt bona ſi eſt,de dec.c.ad apoſtolicæ. 864.1

Secundum conſuetudinem loci decedens debet relinquere Eccleſiæ matrici partem bonorum ſuorum,de ſepul.c.certificari. 851.1

Conſuetudo optima eſt interpres legum, de conſue.cap.cum dilectus. 65.2

Conſuetudo obſeruetur in electionibus, & beneficijs conferendis, de elect.c.cum Eccleſia,115.1.& de cauſa propri.c.cum Eccleſia. 433.1

Conſuetudines antiquæ ſunt magnæ auctoritatis,de conſue.c.cum conſuetudinis. 67.2

CONTEMPTVS abſentis caſſat electionem, de elect.capitu.quod ſicut ex litteris,109.1.& c.bonæ memoriæ.1. 100.1

CONTESTATIO litis perpetuat iuriſdictionem,de offi.deleg.c.relatũ. 346.1

Conteſtatio,& ſententia diffinitiua debent fieri coram principali,eo.tit.c. ſuper quæſtionem. 254.1

Conteſtatio litis,vbi omittitur proceſſus,non valet,de elect.cap.dudum. 2. 141.2.

Conteſtatio litis quomodo fiat. ibid.

CONTRARIA proponens, ſuſpectus eſt,de præſump.c.litteras. 563.1

Contraria proponens, vel ſibi contrarius non eſt audiendus, de appel.c. ſolicitudinem. 663.2

CONTRAHERE non poſſum.cũ ſorore mea adoptiua durante adoptione,de cog.leg.c.ſi qua. 1065.2

Contrahere non poteſt filius carnalis cum filia ſpirituali,& econuerſo,de cogna.ſpirituali, cap.ex litteris. 1064.2

In contrahentibus cõſideranda eſt ſcientia,& ætas,de ſpon. c. ex litteris. 1013.2

Contrahentes clandeſtinè non poſſunt compelli cohabitare,de clandeſti.de ſpon.c quod nobis. 1038.2

Contrahens vxoratus cum ignorante prima vxore defuncta non poteſt petere diuortium, niſi illa velit, de eo qui dux.in ma.c.1.1051.2. & c.veniens. 1051.1

CONTVMAX non eſt qui infirmitate impeditur,de procu. c. querelam. 328.1

Contumax poteſt excuſari per nuntios. ibid.

Contumax eſt qui comparet,ſed reſpondere non vult,de iud.c.1. 371.1

Contumax condemnatur in expenſis a tempore quo cœpit eſſe contumax aduerſario expectante, de do. & contu.c.cum dilecti. 465.2

Contra contumacem poſt litis conteſtationem ſententia diffinitiua dari debet,ſi liquet de iure:ſi non adiudicetur præſenti poſſeſſio,de dolo & cõtu.c.prout. 463.1

Contumaciter recedens a iudicio compellitur ſtare iuri, & temporali, & eccleſiaſtica pœna puniendus eſt. ibid.

CONVALESCERE ex poſtfacto non poteſt,quod ab initio non valet,de elect.c.auditis. 111.1

CONVENIRE, vel conueniri nõ debet collegium ſine conſenſu prælati,de iud.c.ciuſam 2. 382.1

Conuentus per litteras duplices ad diuerſos iudices primis non reuocatis non tenetur reſpondere ſecundis, de reſcrip.c.ex tenore. 33.2

Sex conuentionis vitia ponuntur, eo.tit.c.vlt. 59.2

Conueniri poteſt poſſeſſor rei pro domino,vt lite non conteſt.c. quoniã frequenter,§ ſi. 408.2

Conueniri non poteſt quis ſimul coram diuerſis iudicibus ſuper diuerſis actionibus perſonalibus,de reſcrip. c.quia nonnullis. 59.2

Conuentu irrequiſito non debet abbas,vel abbatiſſa beneficium conferre: niſi propter priuatam conſuetudinem de ijs,quæ ſiunt a prælat.c.continetur. 775.1

CONVERSO Iudeo ad fidem eſt puer paruulus aſſignandus,de conuer. iuſide.c.2. 911.2

Conuerſum verberans eſt excommunicatus,& à Papa abſoluendus, de ſen.excom.c.non dubium. 1328.1

CREDITOR vltra ſortem non poteſt petere,de iurei.& ad noſtrum, 1. 568.2.

Sed poteſt expenſas circa pignora, ſacras deducere. ibid.

CRIMEN occultum non impedit promouendum,de temp.ord. c.ex tenore. 481.1

Crimen eſt ibi puniendum vbi commiſſum eſt,de rap.c.1. 1228.1

Crimen tribus modis poteſt exponi denunciando excipiendo, & accuſando,de accuſ.capit.ſuper his. 1123.1

Crimen pro quo excommunicatur laicus,deponit clericum de vita & honeſt.cle.c.monaſteria. 704.2

Crimen per teſtes non per factores probatur,de ſimo.capit.1 licet Hely. 1153.1

CHRISTVS eſt verus Deus & verus homo,de ſumma Trini.c.1. 5

Chriſtus deſcendit in animam:ſurrexit in carne:aſcendit in vtraque,eo.tit.c.firmiter. ibid.

Chriſtus mortuus eſt pro omnibus quantum ad ſufficientiam, &c.de baptiſ.c.maiores. 485.1

Et paradiſi ianua tantum in morte Chriſti aperta eſt. ibi.

Pro CRIMINE nemo puniendus eſt,contra quem non laborat infamia de accu.c.inquiſitionis. 1128.2

In crimine participans eadem ſententia inuoluitur, de ſen.excom. ca.ſi concubina. 1363.1

De crimine ſemel accuſatus reaccuſari non debet,niſi iterum crimen replicet,de accu.cap.de his criminibus. 1117.2

Crimen publicum ordine iudiciario probandum eſt,de ſimo.cap dilectus. 1152.1

Crimina audita non diſſimulanda, ſed inquirenda ſunt,de colluſio, de c. crimina.1243.& de ſimo.c.licet Hely. 1153

Crimina paria pari compenſatione tolluntur,de adul.ca.tua fraternitas. 1219.2

Criminoſus teſtificari non poteſt. de accu.c.cum oporteat. 1126.2

Criminoſo in crimine ſocios accuſanti non eſt credendum, excepto crimine læſæ maieſtatis,de conſeſ. ca.1. 482.1.

Criminoſus pœnitentia peracta repellitur à teſtificando in cauſa criminali,non tamen in ciuili,de teſti.cap. non teſtes. 538.2

Et c.teſtimonium. 537.1

In criminali cauſa poteſt reſponderi per procuratorem, de do. & contu. c.cum dilecti. 465.2.

In cauſa criminali non debet procurator admitti,de actu.ca.veniens. 1122.1

Crimina quædam ſunt, in quibus culpa eſt relaxare vindictã, de poſtula.prela.c.1. 70.1

In cauſa criminali pater non admittitur pro filio, nec econtra, qui matri.accu.poſſe.videtur. 1099.1

Pro crimine occulto nemo publicè puniendus eſt,de accu.c.inquiſitionis. 1128.2.

D

DAMNVM dediſſe videtur,qui occaſionem damni dat, de iniur. & dam.dat.c.ſi. 1310.2

Dam-

Damno facto per antecessorem nō obligatur successor,si est in damnum ecclesiæ factum,de preca.c.2. 790.2
In damnum ecclesiæ alienata sunt reuocanda,de reb.eccle.alie.c.ad audientiam. 788.1
Damnum faciens non excusatur ignorantia,si scire debuit,quin teneat satisfacere,de intru.c.fi. 1310.2
DEBITOR plus obligatur in alteri quam creditori soluit, de iureiur.c.eam te. 579.1
Pro debitis soluendis potest episcopus beneficium retinere, de fide instr.peruenit. 812.2
Pro debitis alienis ecclesia nō gratuatur,de do.c.fraternitatem. 818.1
Debita patris soluat filius,& prælati successorū suorū,de sol.c.1. 815.2
Debitor excōmunicatus debet absolui,si non potest soluere, præstita cautione quod soluat cum potest.eo.tit.c.Odoart.n. 816.2
Debiti ignoti solutio per debitore probari debet,eo.tit.c.is qui. 817.1
Debito pro maiori parte soluto nō debet pœna exigi,si aliud non potest solui.de pœnis c.fuam. 1514.1
Debitor tenetur liberare fideiussorem ab omni obligatione de fideiuss.c.constitutus. 813.2
Indebite exactum,licet ex consuetudine,non est soluendum, de excess.prælа.c.sane. 1350.2
Ad debita soluenda quatuor menses conceduntur,de offi.del.c.quærenti. 253.1
DECEPTIS & non decipientibus iura subueniunt, de rerum permu.c.cum venerabilem. 805.1
DECESSVS alicuius non impedit quin de statu eius cognosci possit de hæ.c.si quis episcopus. 1153.2
DECIMAE danda sunt de lana, fœno,molendinis,piscarijs, deductis expensis,de deci.cap.peruenit. 859.2. & c.pastoralis. 868.2
Decimæ statim soluuntur collectis fructib.ante solutionem mercedis mercenariorū,eo.tit.c.cum hoēs.859.2
A decimarum solutione nemo absolui potest per principem, eod.titu.cap.tua. 866.2
Decimæ dandæ sunt de omnibus rebus licite acquisitis,eo.tit.c.ex translatis. 865.2
Ad decimas dandas omnes tenentur,eo.tit.c.a nobis. 866.1
Decimas detinens laicus careat sepultura ecclesiastica,eo.tit.cap.prohibemus. 864.1
Decimæ dentur ecclesiæ illius in cuius parochia sunt prædia,tamen antiqua tenere possunt de paro.& alien.paro.c.fi. 856.2
Decimæ iure hæreditatis teneri nō possunt de decī.c.ad hæc. 862.1
Decimæ debentur diuina constitutione,eo.tit.c.tua.& cap.parochianos 866.1. & 862.1
Decimæ non debent retineri propter malitiam clericorum,eo.tit.ca.tua nobis. 865.2
Decimæ dandæ sunt de diuersis animibus etiam vnius agri,eo.tit.c.ex parte.1. 866.2
Decimæ sunt dandæ de omnibus bonis,de apibus, & omni fructu terræ,eo.tit.c.non est. 865.1
Decimæ pertinent ad ecclesiam parochialem de iure communi.eod.tit.c.cum contingat. 869.2
Decimas non tenentur dare Cisterc.cien.hospitalarij,templarij,de terris quas propris manibus,& sumptib colunt eo.tit.c.ex parte. 860.2
De terris tamen,quas tradunt alijs excolendas,tenentur ad decimas.eo.tit.cap.nuper 873.1 & c. licet. 861.1
Decimę debentur in signum vniuersalis cōmini. Item sunt tributa egentium animarum,eo.tit.c. tua nobis. 866.2
Ad decimas persoluendas sunt cōpellendi laici per censuram ecclesiasticam,si nolint persoluere. ibid.
A decimarum solutione non excusat concessio ad tēmam.eo.tit.cap.in aliquibus. 871.1
In decimis soluendis consuetudo approbata seruanda est, eod.tit. cum sint. 863.1
Decimarum solutio præcedit exactiones tributorum, & censuum, eo.tit.c.cum non sit in homine. 872.2
Decimæ possunt locari quibuscunque de locato & conducto, c.vestra.799.2
In decimis bene habet locum compositio,de deci.c.suggestu est. 860.1
Decimæ soluendæ sunt de terris, quæ olim pascuosæ,nūc frugiferę sūt, & de fundo, vbi steterunt olim domus. ibidem
Decimas non tenetur soluere mercatori nisi deductis expensis suis, eod.tit.c pastoralis. 868.2
Decimas tenentur clerici de patrimonio soluere,eo.tit.c.nouum. 857.2
In decimis non deducuntur expense pro fructibus percipiendis, vel rebus reseruandis sacra.eo.tit.c.cum homines. 859.2
Decimas tenentur Iudæi soluere de terris,quas tenent colendas,eo.tit. de terris. 862.2
Decimas non recipiat ecclesia in alieno episcopatu,eo. titul.cum sint. 863.1
Decimæ cum concedūtur de maioribus,conceduntur, & de noualibus percipiendis,eo.tit.c.ex parte 2. 864.2
Decimæ non recipiant à manu laici de priuil.c. cū & plantare. 1275.1
Decimæ bene recipiuntur à laico de consensu episcopi,de decimis cap.dudum. 870.2
Decimas alterius ecclesię a laico detentas,alius in pignus non recipiat eo.tit.c.interdicimus. 873.2
Decimas de hortis suis fratres prædicatores & minores soluere nō tenent de excess.prælat.c. nimis iniqua. 1268.1
Decimæ datæ in feudum reuocentur de ijs quæ sua prælat.c. cum apostolica sedes. 771.2
Decimas laico concedens deponatur.idem de ecclesiis & oblationib. de deci.c.quamuis. 862.2
Decimarum transactio debet fieri de consensu episcopi vel Papæ, alias non valet,de transactio c. statuimus, & c.veniens. 318.2.& 322.2
DELEGATVS potest esse arbiter in causa sibi commissa, de præsump.c.litteras. 363.1
Delegatus potest exequi iurisdictionem suam per annum integrum de offi. & potestate.deleg.c.quærēti.253.1
Delegatus maior est ordinario in causa sibi commissa,eo.tit.c. sane, 2. 239.2
Delegatus potest committere vices suas suo consudici,vel alteri,eo tit.c.quamuis. 236.
Delegatus potest excommunicare contumacem eod.tit. cap. quærenti. 253.1
Delegatus potest committere vices suas non in arduis causis,eo. tit. c.si pro debilitate. 235.1
Delegatus præsidationem crucis sibi commissam, siue dispensationes, absolutiones, pœnitentiarum iniunctiones non potest alteri committere,eod.tit c. quoniam apostolica sedes.2.caterum. 276.1
Delegatus potest coercere, quemlibet suam iurisdictionem impedientem,eo.tit.c.præterea. 256.1
Delegatus per negligentiam vel malitiam suam amittit iurisdictionem, eo tit.c.quoniam. 240.2
Delegatus eandem habet potestatem vel iurisdictionem in principali & accessorio. ibidem.
Delegatus generalis non habet potestatem super causa delegata alteri specialiter,de offi.deleg.c.2. 254.2
Delegatus debet supersedere, & de non delegatis se non intromittere, de reseri.c.super litteris. 87.2
Delegatus pōt esse testis in causa sibi cōmissa ti iudicādi officiu nō assumat.de testi.c.dilecto filio. 226.1
Delegatus potest alteri causam cōmittere quæ vult,de offi.& pote.iud.deleg.c.super quæstionum. 254.1
Delegatus committens alteri vices suas,de cætero se non intromittet, si ex toto committit. ibidem.
Delegatus debet sequi mentem delegantis,eo.tit.c.sane,2. 239.1
Delegatus non potest committere alteri causam appellatione remota, prædicto,super quæstionum. 254.1
Delegatus debet esse viginti annorum,nisi partes scienter contenderent in eum, qui (xviij.) annum transcendisset, alias facta delegatio a alio quam a principe non teneret.eo.tit.c.cum vigesimum. 275.1
Delegatus potest dare iudicem,eo.tit.c.pastoralis. 259.2
Delegatus potest compellere subdelegatum ad recipiendum vices suas tamen defert pro qualitate personarum. ibidem.
Delegatus non procedat in causa sibi commissa,si litteræ prioribus litteris opponuntur de eis mentionem cōtinentes,eod.tit.c.sane 1. 254.2
Delegatus puniat contumaces pœna

pœna ſtatutetalis ſi non ſit, pro qualitate pauiat culpæ,eo.tit.c.præterea. 236. 1

Delegatus recipiens cauſam ſimul recipit poteſtatẽ omniũ ad cãm pertinentiũ,ibidẽ & c.ſuſpicionis. 273.1

Delegatus officio ſuo functus cum ſniam executioni mandauit expirat auctoritas ſua,eo.ti.c.ex litteris 262 1

Item quando terminus præfixus tranſit,non prolongetur,eod. tit. de cauſis. 235.2

Delegatus poteſt ſententiam ſuã demandare executioni,& debet,ſi ordinarius non vult vel non poteſt, eo. tit c.ſignificaſti. 237.1

Delegatus poteſt ordinario executionẽ mãdare,eo.ti.c.ex litteris.262.1

Et det exeq,niſi Papa aliud, vel aliter cõmitat,eo.ti.c. ſi. qñ. 237.2

Delegatis commiſſa cauſa expreſſis nominibus locorũ nõ perſonarũ, vno mortuo ſucceſſor eius in dignitate poteſt in cauſa cum alio ſententiare,eod.tit.c.quoniam abbas. 240.2

Delegatus non põt aliquẽ inuitis ordinarijs inſtituere.c ſup eo.241. 2

Delegatis duob.cã cõmiſſa, vnius fuĩa fine altero non tenebit. ibid.

Delegatus ſuſpectus eſt amouibilis eod.tit.cap.cauſam que. 243. 1

Delegatus debet procedere mortuo mandatore,ſi lis ante fuerit conteſtata,eo.ti.c.relatum. 244.1

Delegatus põt ꝓcedere in cãcitatione omiſſa,ante mortẽ mandatoris litenõ cõteſtata, e.ti c.grati 244 1

Delegato alteri vices ſuas committere,ſi ab illo fuerit appellatum,nihi lominus dẽt procedere in cauſa ſibi cõmiſſa,ſi in aliquid ſibi iuris fuerunt.eo.ti.c.cũ te conſulente. 243.2

Delegatus poteſt abſoluere excõmunicatũ ab ordinario,ſi ille malitioſe noluerit facere,eod.tit.cap prudentiam. 244.2

Delegatis tribus vno abſente, alij nõ põt procedere,niſi legitime impeditũ ſi probet,vel niſi ab eis cõmittatur,et ſi tertius negauerit intereſſe.ib.

Delegatus nõ dẽt procedere in cãcitatus ad Paj à miſit ante citationẽ.ib.

Delegatus vnus nõ ꝓcedat in cã appellatione omiſſa contra ſui con iudicem,eo tit.c. cum ſuper. 25c 1

Delegatus vſq; ad mediã noctẽ põt expectare partem, & tunc ſententiare, eo. tit.c.conſuluit. 20.1

Delegatus poteſt refutari propter familiaritatẽ poſt litis cõteſtationẽ cõtractam,eo.tit cap.inſinuãte.252.2

Delegatus vice ſua, & ſui cõ iudicis mortui re integra nõ procedat, niſi à tuo iudice ſibi cõmiſſum,& ante mortẽ eius ſit cœptũ,eo.ti.duct 263.1

Delegati mandatum non tenetur exequi ordinarius, niſi conſtet eidẽ prius,de reſcripto apoſtolico,eod. ti. c.cum in iure. 263.2

Delegatus non poteſt excedere formam mandati apoſtolici, alias non valet procetus,eo.ti.c.venerabi- [illegible] & c.2 & 3.270.2 & 274 1

Delegatus [illegible] ...

terius expirat, niſi aliud in delegatione ſit expreſſum,eo. tit.c.vno, & idem intelligendum in arbitris. 275. 2. ibidem.

Delegatus de conſenſu partiũ, poteſt vices ſuas;committere, licet ſit demandatũ ei quod perſonaliter exequatur,niſi ſit cauſa ardua, eod. tit. cap.ſi n. 276 1

Delegati iuriſdictio expirat,quando cauſa refertur ad ſuperiorem, de offi.leg.licet. 263.1

Delegatus qualiter procedat contra iniuſte excõmunicantem, c.cum contingat,de offi.deleg. 269. 1

Delegati iuriſdictio expirat per ſententiam interlocutoriam,&c.eod. tit.c.ſignificantibus. 271.2

DELICTVM perſonale non redundat in eccleſiam vel conuentum de ſum.trini.c.damnamus 7.2

Delictũ occultum no impedit promouendum,de temp. ordin.capiter tenore. 18 .1

Delicti recognitio facta extra iudicium nocet ſicut confeſſio,de elec. c.per inquiſitionem. 1[illegible]

DENVNCIANS repellitur, qui non præmonuit de accuſ. ca. cum dilectus. 1127.2

A denunciatione repelluntur concubinarij publici,de accu.c. cum dilecti. 1125.2

A denunciatione repelluntur conſpiratores. ibid.

Ad denunciandum non admittuntur inimici, de accuſ. c. cum oportet. 1126. 2

In denunciatione deficiens ſuſpenditur ab officio & beneficio, de calũ. c.cum dilectus. 1137.2

Denunciari poteſt quis de pluribus in eodem iudicio,de ſent,& re iudi.c. cum I.& A. 638.1

DEPOSITA res furtiua non eſt ſuri reddenda,de depoſi.c.1. 792 2

Deponendus eſt nullus ante cauſæ cognitionem de iudi.cap.1. 371.1

Non deponitur quis niſi pro reprobilibus peccatis,de accuſ.c.cum dilecti filij. 1125.2

Depoſitus ſi celebrat,ab eccleſia reſtindatur,de cler. excom. cap. ſi quis presbyter. 1248.2

Deponendus non eſt quis,ſi teſtes contra ipſum ex ſola credulitate deponunt,de accuſat. cap.inquiſitionis. 1138.2

DIACONVS cõtrahens cum virgine de facto dispenſatione promoueri poteſt.qui clerici vel vo.matrim. contra.poſ.c.1. 1047.1

DIE DOMINICA eſt ab omni opere illicito abſtinendum, de fer. cap.1. 443.1

Diebus dominicis licet epiſcopo virgines conſecrare, & ordines conferre de temp.ord.c.1. 179. 2

Diebus dominicis poteſt ſolus Papa ſubdiaconos ordinare. ibid.

DIES quandoque incipit in initio noctis,& terminatur ad diem ſequentem quod ordines [illegible] de [illegible]

Dies aliquando incipit a veſpera vſque ad veſperam quantum ad feſta celebranda,de ferijs.c.2. 423.2

Dies aliquando incipit a mane, & terminatur in fine diei ante tenebras quantum ad iudicem,& ſententiã diffinitiuam, de offic.iud.dele. cap.conſuluit. 251.1

Dies aliquando incipit a media nocte,& terminatur ad mediam noctem ſequentem quantum ad contractus faciendos: poſſunt enim fieri qualibet hora.eod.tit.c. conſuluit. 251. 1

Dies aliquando incipit poſt exnam, & durat per noctem vſque ad diem ſequentem quantum ad iciunium, de conſec.diſtinct. iij.capit.de eſu.

Dies etiam incipit a quarta feria poſt occaſum ſolis vſque ad ſecundã feriam in ortu ſolis quantum ad treugas ſeruandas,de treuga.& pace. c.1. 313. 2

DIETAS vltra duas extra ſuam diœceſim nemo citandus eſt,de exce. c.olim. 599.2

DIFFINITIVA ſententia proferri non debet contra abſentem ex legitima cauſa, & lata non tenet, maxime in cauſa matrimoniali de ſentent.& re iud.c.tenor. 605. 1

Et c.cum Bertholdus. 632.2

Ad diffinitiuam ſententiam procedi poteſt lite conteſt.in cauſa criminali de do.& contu. capitulo veritatis. 469.1

DIGNITATES duas habens veram dimittat, etiam ſi habeat illas in diuerſis eccleſijs,de præb.cap.preterea. 732. 1

Ad dignitatem maiorem a minori eſt tranſeundum,de tranſla. epiſc.licet in tantum. 157. 2

DILAPIDATOR deponendus eſt.de ſimo.c.licet Hely. 1153. 1

Dilapidator rerum eccleſiaſticarum ſuſpectus remouetur vſque ad diſcuſſionem facti.de accuſa.ca. ſitimo 1136. 2

DISPENSATIONES ad rem cõmune trahi non debent, de ſent.& re iudi.c.in cauſis. 634. 2

Diſpenſare poteſt epiſcopus cum clerico in minoribus criminibus de iudi.cat,ſi clerici. 372. 2

Diſpenſat Papa in ſecundo gradu in collateralibus perſonis, vt cum pueris fratrum & ſororum, quia hoc non eſt contra ius diuinum, capitulo litteras. de reſtitut. ſpol. 458. 2

Diſpenſationem inducit multitudo,& terre contuetudo, de temp. ordin.c. ſane. 180

Diſpenſatur cum eo in temporalibus,cum quo & in ſpiritualibus, qui fil.ſint leg.c.per venerabilem.1093.2

In diſpenſatione voti attendi debet debilitas,& paupertas,d vo.& vo. redempt.c.quod ſuper his. 916. 2

Diſpenſatio [illegible] non debet, de [illegible]

Diſpenſationem non habenti alia cura animarum non conferatur, ſi talis habuerit ante: alioqui collatio cadat viribus, de ꝓb. c. de multa. 734. 2

Item ordinarij locorum inquirant diligenter de pluralitate beneficiorũ curas animarum ſine perſonatus habentium illicite: & conferant quibus debent. Greg. in nouel. de offi. iud. ordin. lib. 6.

DISSENSVS difficulter probatur, niſi contraria iudicia præcefferint de ſponſa. c. ad id. 1021. 1

Et qui matr. acc. poſ. c. inſup. 1099. 2

Diſſentiente altero deſponſatorum poſt ſeptennium, ſolutus eſt alter ipſo iure. de deſp. impu. c. acceſſit. 1030. 2

DIVORTIVM non celebratur, licet ex vtraque parte coniugum conſanguinitatis, vel affinitatis impedimentum allegetur, niſi per teſtes fide dignos ꝓbetur ꝓ collusionẽ. de eo qui cogno. conſang. vxor. ſuæ ca. ſuper eo. 1007. 2

Diuortio iudicio eccleſiæ celebrato non poteſt compelli fidelis recipere infidelem conuerſum ad fidem de diuor. cap. de illa. 1104. 1

Poſt diuortium dos vxori reddenda eſt, & communes poſſeſſiones inſeparatæ ſunt diuidendæ, de dona. inter vir. & vxo. c. ſignificauit. 1109. 1

Diuortium non fit propter furtum vel ſimile, ſed propter infidelitatem vel adulterium commiſſum, de diuor. c. quæſiuit. 1102. 1

Diuortio propter hæreſim facto cõtinere debet fidelis viuente infideli. ibid. & c. quanto 1104. 2

Diuortium poteſt fieri ex violenta ſuſpicione. de ꝓbatis. c. litteras. 563. 1

Diuortium ſine iuriſdictione eccleſiæ nõ tenet de diuo. c. porro. 1102. 2 & de conuer. coniug. c. 1. 898. 1

Diuortio propter adulteriũ facto ꝓ trahens cum alia dẽt redire ad primã de diuor. c. ex litteris. 1103. 2

DOLVS alicuius facit vt, contra eũ abſentem procedi poſſit, ſi de ipſo ꝓſtet, de ſent. & re iu. c. cũ olim 626. 1

DOMICILIVM vbi quis habet, ibi poteſt conueniri, de foro compet. cap. dilecti filij. 195. 2

Domicilium dicitur quis habere, vbi habet beneficium, de reſcrip. cap. dilectus filius 2. 48. 1

DONATIO epiſcopi ſine conſenſu capituli non valet, de his quæ fiunt a ꝓlat. ſine ꝓſenſu Cap. cũ nos. 773. 2

Donatio occulta ſuſpecta eſt, & iõ irritanda, vt eccleſ. benef. ſine diminutione. conſer. cap. 1. 782. 1

Donare poteſt qui ſui iuris eſt, & rerum ſuarum habet adminiſtrationem de don. c. cæterum. 808. 2

Donationem debet vir mulieri facere, ſi vxor viro dederit dotẽ, de don. inter vir. & vxo. c. nuper. 1111. 2

Donationes eccleſiarum viuente rectore non valent, niſi fiant locis religioſis, ita tamen, quod rectores eis inutilis non grauentur in vita ſua. de dona. ca. conſultationibus. 819. 2

Donare nemo poteſt ſibi ipſi beneficium, de inſti. c. cũ ad noſtrã. 756. 2

Donatio inter virum, & mulierem vnde vnus ſit pauperior, alius locupletior. nõ valet, de dote poſt diuor. teſti. c. vlt. 1113. 2

Donationes epiſcopi in granamen eccleſiæ factæ ſine conſenſu capituli reuocantur per ſucceſſorem, de dona. c. fraternitatem. 818. 1

Donatio abbatis cum conſilio prioris, vel paucorum alijs reclamantibus non tenet ſecundum conſuetudinẽ approbatam, eo. tit. c. cæterum. 818. 2

DOS ad vxorem, & donatio ad virum reuertitur ſoluto matrimonio, de don. poſt diuor. teſti. c. fin. 1113. 2

In dotem non poteſt dari feudum. eo. tit. cap. nuper. 1111. 2

Dos redditur ſeparatæ propter legitimam cauſam de donat. inter vir. & vxor. cap. 2. 1108. 2

Ad dotem reddendam debet vir cõpelli. ibidem.

Dos non redditur ſeparate ob fornicationẽ. co. tit. c. plerumq; 1110. 1

Dos debetur ancillæ, quæ libera creditur poſt diuortium de coniu. ſer. cap. propoſuit. 1058. 2

Dos in manu viri eſt vxore viuẽte. c. per veſtras de do. inter vi & vx. 1112. 2

Dos detur vxori viro exulante vel fugiẽte. & pignorib. c. ex litteris. 802. 2

Pro dote ſunt omnia bona viri tacitè obligata mulieri. ibidem

Dotem vxoris vir vendere non poteſt. de conſue. c. ex parte. 68. 1

Dos eccleſiæ immunis debet eſſe ab omni ſeruitute de cenſib. & exact. cap 1. 954. 1

DVBIA in partem deteriorem interpretantur quandoque. de elect. cap. Oſius epiſcopus. 98. 2

In dubijs benigna debet fieri interpretatio. de iurei. c. ad noſtrã 3. 578. 1

In dubijs via tutior eſt eligenda. de homic. c. ad audientiam. 1206. 2

Dubietate in verbis accidente ad communem verborum intelligentiã recurrendum eſt. de ſpon. & matri. c. ex litteris 1. 1083. 2

Dubia quandoque ſunt in partẽ meliorem conuertenda. de regu. iur. c. eſtote. 1386. 1

DVELLVM qui fecit, poteſt ex diſpenſatione in ordine prius habito miniſtrare. de corp. vitia. c. 1. 214. 2

Duellum exercens poteſt promoueri, ſi non interfecerit, de cleri. pugnan. in duello c. 2. 1215. 2

In duello homine interfecto, non poteſt ille, cuius pugil interfecit, in ordine ſuſcepto miniſtrare. eod. titu. cap 1. 1215. 1

In duello occiſo & ob hoc ſpoliato debent reſtitui ſua bona, ſi innocens inuenitur de pur. vulg. ca. ſignificantibus [Vide not. in marg. quando de Duello tractatur. 1307. 2

E

ECCLESIA non vacans poteſt concedi religioſis. de teſti. ſpol. cum venerit. 446. 2

In vna eccleſia plures non inſtituantur ſimul. de iure patro. c. quãm. 939. 1

Eccleſia vltra quatuor menſes vacare non debet eo. tit. c. cum propter diſcordias. 950. 2

Eccleſiã ſine diſpenſatione Papæ tenens non presbyter priuetur de ætate & qual. c. præterea. 1. 1. 2

Eccleſiam habẽs nõ recipiat aliud beneficium, de præb & dign. ca. cum non ignores. 732. 1

Eccleſiæ donatio ſub conditione reuocari poteſt ſi ſic collatum ſit, quæ ex ceſſante debeat reuocari de cond. appoc. verum. 1041. 2

Eccleſias duas vnire ſpectat ad epiſcopũ. de exceꝑ. ſicut vnire. 1251. 2

Eccleſiã vltra quatuor menſes vacantẽ conferat epiſcopus. de iure patro. c. quoniam in quibuſdam. 939. 1

Eccleſia non conſecrata immunitatem habet de immunit. eccleſ. cap. eccleſiæ. 1003. 2

Eccleſiæ de nouo ædificari poſſũt populo creſcente. de eccle. ædific. c. ad audientiam 1. 997. 2

Eccleſia ſub annuo cenſu concedi poteſt ratione fructuum ac præl. vicinas c. querelam. 1648

In eccleſia placita ſecularia fieri non debent. de immuni. eccle. c. cum eccleſia. 1003. 2

Eccleſiæ nomine cathedralis intelligitur. de verbo. ſigni. c. cum clerici. 1372. 1

Per eccleſiam matricẽ intelligitur cathedralis eo. ti. c. venerabili. 1373. 2

Eccleſia tantũ iudicat de manifeſtis. de ſimo. c. ſicut 1. 1139. 2

Ad eccleſiam fugiens tuetur, non delinquens in ea. de immuni. eccle. c. inter alia. & c. fin. 1091. 2

Eccleſiæ ſubſunt epiſcopo, in cuius diœceſi ſitæ ſunt. de iure communi de relig. domi. c. conſtitutus. 931. 1

Eccleſias plures, quarum vna ex alia pendeat, vel quæ proprios ſacerdotes habere non ſufficit, habere licet de æta. & quali. præſicien. d. c. cũ te. 191. 1

Eccleſiarum effractores & incendiarij poſtquam ſunt denunciati, a ſolo Papa abſoluendi ſunt, de ſen. excom. c. conqueſti. & in glo. 1335. 2

Eccleſiæ nomine moriens ſi aliqd relinquat, congregatio intelligitur. de teſtam. & vlt. volun. c. relatũ 2. 830. 2

In eccleſijs regularibus non ſint ſeculares clerici, aut regulam profiteantur, aut amoueantur. de elect. ca. cum cauſam. 108. 1

Eccleſiæ vltimum ſupplicium eſt anathema. de iud. ca. cum non, ab homine. 376. 2

Eccleſiarum nouarum conſtructio veteri obeſſe non debet de eccl. ædifi. ca. de his. 998. 2

Eccleſia fornicatione polluta, aſperſione aquæ reconcilietur de aſul. & ſtup. c. ſignificaſti. 1218. 1

Eccleſias reparare tenentur rectores earũ. de eccl. ædifi. c. de his. 998. 2

Eccleſia ſecularis non poteſt fieri regularis ſine conſenſu epiſcopi dioceſani. co. ti. c. ad audientiam 2. 998. 2

Ab eccleſia ſua ſe transferens auctoritate propria ad aliam, vtraque carcat,& prima & ſecũda.de transl.prel.c.quanto. 156.1

Eccleſia ſi poſſeſſiones ſuas a laicis repetat,debet expenſas eorum computare in rei melioratione factas. de in integ.reſt.c.1. 347.1

Eccleſiaſticum feudum non licet vendere ſine conſenſu epiſcopi.de conſti.c.quæ in eccleſiarum. 13.2

Eccleſię & prelaturę pueris non cõferãtur.de ætat.& qualit.præfic.c.ex ratione. 190.1

Sed talibus debet cura animarum committi, qui in breui poſſunt ordinari in presbyteros, & ſint ſubdiaconi.eod.tit.c.indecorum.285.& c.præterea. 192.2.& 191.2

Eccleſia debet habere chorũ & eccleſiam, ſ.duas partes.de vita & honeſt.cler.c.1. 703.1

Eccleſſa parochialis non diuidatur ſine epiſcop.de præb.c.auaritiæ.730.1

Eccleſia viuente rectore non dari nec recipi debet.de conceſſ.præb.ca.qn in viuorum. 757.1

Eccleſia per epiſcopum reconciliari poteſt,non per presbyterum.de cõſec.eccleſ.vel alt.ca.aqua per epiſcopum. 971.1

Eccleſia vacante confirmato non pertinet ad capitulum. ne ſede vacan.c.2. 772.1

Eccleſijs ſuis non ſunt ſpoliandi cęci & leproſi,de conſti.c.licet multum. 955.2

Eccleſia regularis & cathedralis vltra tres menſes non vacet; & ſi vacauerit,archiepiſcopus prouideat ei, de elect.& elect.pot.c.ne plebs. 128.1

Eccleſia vacans ratione diſſentionis inter epiſcopum & patronum,cuſtodiatur per œconomum.de offic.iud.ord.c.cum vos. 285.2

Eccleſiæ tolerantia non audiunt diſpenſationem.de præb.c.cum iam dudum. 374.2

Eccleſia non poteſt infligere pœnã ſimplicibus de rapt.& incend.in archiepiſcopatu. 1221.1

Eccleſias in proprios vſus conceſſas non licet religioſis intrare ſine cõſenſu diœceſani.de priuil.c.paſtoralis, 1188.2

Eccleſiæ mãſus debet ab omni exactione eſſe immunis.de cẽſi.c.1.954.2

Eccleſia cathedralis aliquem in Theologia legentem habeat.de magiſt.c.quia nonnullis. 1172.1

Eccleſiæ matrici debentur decimæ de præſcrip.c.ex tranſmiſſa. 610.1

Eccleſiæ ſtatuta pro tempore variari poſſunt,de conſtitu.& affi.c.non debet. 1075.2

Eccleſia confirmante ſtatuta laicorum valent:aliàs non de conſti.ca.eccleſia S.Mariæ. 57.2

Contra eccleſiam aliquid ſtatuentes renouent,aliàs excommunicentur, de ſen.excom.c.nouerit. 1359.1

Eccleſiaſtica cẽſura intelligitur in maledictum, ſuſpenſio,& excommunicatio,de verb.ſig.ca.quærenti 1,578.2

ELECTIO caſſatur ſi electus ante confirmationem miniſtret,de elect.c.qualiter. 91.1

De electi fama teſtes cogendi ſunt, de teſti.cog.c.ſuper his. 542.2

Electioni de ſe factæ quis metu renuncians,non minus poteſt recipere dignitatem illam niſi abiurauerit, de his quæ vi metuſve cau.fi.c.ad aures. 343.1

In electione præualet numerus dignitati eligentium,de elect. cap. dudum 2. 98.2

Electio valet,& ſi non dignior, tamen dignus eligatur,eo.tit.c.cum dilectus. 116.1

Electus confirmatus poteſt exercere,quæ ſunt iuriſdictionis,ſed non quę ſunt ordinis,eo.tit.c.trãſmiſſam.88.2

Electio ſimoniaca ignorante electo facta,non valet,niſi in fraudem electi hoc fiat vt impediatur,de ſimo. c.nobis. 1150.1

Electio celebrata ab interdictis non valet,de elect.c.cum inter R. 89.2

Ineligibilem facit conſuetudo eligibilem,de cler.coniug. c.cum olim. 717.1

Electi debent eſſe triginta annorũ, ſcientiæ ſufficientis,& de legitimo toro nati,alias non valet electio.de elec.cum in cunctis. 82.2

Electione prima non caſſata non valet ſecunda electio,eo.tit.c.conſideraumus. 86.1

Ad electionem vocandi ſunt q̃ ſunt in prouincia,quia plus nocet contemptus vnius quam contradictio multorum,eo.tit.c.coram dilecto. 1122

Et c.bonæ memoriæ 2. ibid.

Electio pendente appellatione facta,caſſanda eſt.

Electio Papæ valet dualis partis, tertia diſcordante, eo.tit.c.licet de vitanda. 81.2

De electione poteſt laicus patronus ſe interponere ad tractãdum,vel poſt electionem ad conſentiendum eſt inuitandus,de iure patro.c.nobis.949.2

Quid ſit de neceſſitate electionis q̃tum ad formam & modum requirat.de elect.c.quia propter, & in gl. ibid. 129.1

Electio epiſcopo nondum ſepulto facta non valet,de elect.c.bonæ 2.1122.2

Electionis tempore tranſacto, electio non valet,de ſupplen.negl. prælat.c.dilecto filio. 179.1

Electio ſecunda tenet quando eſt euidens primam non valere, de elect. c.bonæ memoriæ. 100.1

Electio ſuſpenſi, vel a ſuſpenſis celebrata non valet,eo. tit.c.cum inter R. 89.2

Electione facta non poſſunt cõpromittere in alium electores,de elect.c.cum inter canonicos. 96.2

Electio caſſatur propter morbum epilepticum, ibid.

Electio non poteſt variari publicato ſcrutinio,eod.tit.c.publicato. 151.1

In electione requiritur maior & ſanior pars capituli,eo.tit.ca.eccleſia 2. & c.congregato. 148.1.& 141.1

Electio Pontificis a laicis facta non valet,eo.tit.c.ſacroſancta,238.2.& c. Maſſana eccleſia. 147.2

In electione epiſcopi Canonici vel de remoti, & in prouincia non expectantur,eod.tit.cum inter vniuerſas. 98.2

Electiones clandeſtinæ reprobantur,eo.ti.quia propter diuerſas. 129.1

Electioni de ſe factæ per potentatẽ ſeculare conſentiens non poteſt eligi a modo ad aliquam dignitatem ſine diſpenſatione,eo.tit.c.quiſquis electioni. 131.2

In electione poſſunt omnes in vnũ compromittere,eo.tit.c.cauſam.84.2

Electio ad prælendam facta per importunitatem,non tenet, de præb. & dig.c.ſuæ fraternitatis. 736.2

Electio abbatis pertinet ad monachos eiuſdem monaſterij, de conſuet.cum dilectus. 65.2

Eligi debet prælatus, vbi duo vel tres ſunt in eccleſia eo.tit.c.conſideraumus.862.& 2.& c.ſuper eo.

Electus abiurato ſchiſmate ſi non fit conſecratus a ſchiſmatico, poterit confirmari,eod.tit.c.quia diligentia. 82.1

In electo quæ requirantur, eod.tit.c.cum in cunctis. 82.1

Electores electo crimẽ, obijcere nõ poſſunt poſt confirmationem prætéritam de ætat.& qualit.ord. ca.accepimus. 196.2

Electio Imperatoris ſpectat ad principes Germaniæ, ſeptemuiros ſed examinatio & coronatio ad Papam, de elec.c.venerabilem. 219.1

Electus in archiepiſcopum & confirmatus poteſt inuocare epiſcopo ſuffraganeo ſuo,quod conſecret alium epiſcopum ſuæ iuriſdictionis,eo.tit.ca. ſuffraganeis. 86.2

Electionis forma.eo.tit.c.cum terra,131 & c.qa propter. 85 & 131 2

Electus caſſari poteſt propter adminiſtrationem ante confirmationẽ ſuam,vt de elec.c.qualiter.116.& ca. bonæ memoriæ. 91.1.& 100.1

Electio debet eſſe de proprio gremio,ſi ſit idoneus,de elec.c.cum inter canonicos. 96.2

In electionibus valet conſuetudo, eod.tit.c.cum terra. 86.1

Electionis iure priuatur & beneficio indignum ſcienter eligens,de elec.per inquiſitionem. 107.1

Electus remotus poteſt conſtituere procuratorem,eo.tit.c.congregato 1,1.1.& c.ſcriptum. 125.2

Circa electionem ſimoniacam an Archiepiſcopus diſpenſet, & qualiter habes de elec.c.ſi aliquando 152.2

Electio non valet ſi abſentes non vocentur,qui debẽt & poſſunt electioni intereſſe,de elect.c.qđ ſicut 109.1

Electi electionibus conſentiant, eo.tit.c.bonę memoriæ 100.1

Electionibus duabus per diſſenſum capituli factis neutra illarum valet eo.tit.audiui. 111.1

Perſona electi in vna electionis nõ auget numerum eligentium,eod.tit.

e. Cumana 237. 2. & c. cum in iure, sed in via compromiſſi. 228. 1

Eligere prohibiti a Papa, ſi non poſtulent electores. curritur eis tempus p negligentiã, eo. tit. c. fin. 151. 2

Eligentium numerus multum excedens præferur dignitati eligentiũ, eo. tit. c. dudum 1. 98. 2

Eligere non poſſunt excommunicati maiori excommunicatione, eo. tit. c. illa quotidiana. 125. 2

Si electores intra ſex menſes nõ elegerint, carent ea vice poteſtate eligendi, & proximus ſuperior prouidebit de prælato, vel Epiſcopo, eod. tit. cap. ne pro defectu. 128. 1

Electi examinatio, & electio pertinet ad confirmatorem, eo. tit. c. nihil eſt. 131. 2

Circa electi confirmationem expenſæ faciæ reddantur de bonis epiſcopatus, cod̃ tit. c. vt præteritę 134. 1

Ad electionem poſſunt admitti de quibus dubitatur an de gremio ſint, cũ præſtatione, 2. tit. c. Cumana. 137. 1

Electores poſſunt conſilium requirere ab his, qui non ſunt de gremio, eo. tit. cum in veteri. 139. 2

Electum caſſat multitudo dignitatum ſine diſpenſatione Papæ, eo. tit. c. dudum 136. alias dudum eccleſia Rotho. 141. 2

Cum electores omnes delinquunt in eligendo, ſuperior prouidebit, eo. tit. c. cum Vintonien. 105. 2

Electio nullius acquiritur per nominationẽ, eo. tit c. quod ſicut. 109. 1

Ad electionem impediendam appellatio per laicum patronum facta in eccleſia collegiata non valet, eo. ti. c. quod ſicut. 109. 1

Electio quæ nulla eſt, ex poſtfacto non conualeſcit, eo. tit. c. auditis 111. 1

Electo indigno ſcienter electores poteſtate eligẽdi priuentur, & a beneficio per triennium ſuſpẽdantur: & ſi a maiori parte eligitur, ad minorem partem deuoluitur electio, eo. tit. c. cũ Vinton. 105. 2. & de poſtul. prælat. c. gratum. 72. 1

Electio epiſcopi ſin archiepiſcopũ caſſatur, quia epiſcopus debet poſtulari, de poſtul. c. gratum getimus. ibi.

In electione Papæ abſentes Cardinales vltra decem dies non expectẽtur, Greg. in nouellis, ſed præſentes eligãt, de elect. c. vbi periculũ, li. 6 'so. 2

Ad electionem admittuntur & infirmi: ſi recedunt, remanẽtes eligunt poſt decem dies, aduenientes etiam poſt infirmitatem re integra admitti poſſunt, Greg. ibid.

Electio Papæ fit in loco', vbi deceſſit alius: alioquin in proxima ciuitate non interdicta. ibid.

In electionis præiudicium 'omnis pacto, vel iuramentum factum caſſum eſt. Greg. ibid.

Pro electione etiam debent includi, & arctari Cardinales, & alia multa habentur. ibid.

Eligens aliquem gratia 'ſingularis cõmodi, ex hoc nõ priuatur iure eligẽ di. ecg. ibid. c. perpetuo. 62. 2

Electioni ſe opponentes ſiue poſtulationi ſiue prouiſioni appellantes coram perſonis authenticis inſtrumento publico ſeu litteris exprimant, qđ obijciunt in electionis formam, vel perſonam electam, Greg. in nouellis, de elect. c. vt circa, lib. 6. 55. 2

Contra electum poſſunt obijci antiqua de nouo percepta, facto ſuper hoc iuramento. ibid.

Et ſi facto iuramento obiecta probare non poſſunt, a poteſtate opponẽdi cadant, niſi de nouo aliquid commiſerint, Greg. ibid.

Electus non debet eſſe œconomus, vel procurator Eccleſiæ in ſpiritualibus, vel temporalibus in toto, vel in parte, per ſe, vel per alium, alioquin cadat ab electione, Grego. in nouel. de elect. c. auaritiæ, libro 6. 59. 2

Electus requiſitus ab electoribus ſi intra menſem non conſenſerit electioni, cadat a iure electionis, niſi conſenſus electi dependeat a ſuperiori, qui ſi non concedat, procedant ad electionẽ electores Grego. in nouel. eo. tit. cap. quam ſit, lib. 6. 60. 2

Electus ſi intra tres menſes non petierit confirmationẽ poſt conſenſum, ab electione cadat, niſi legitime fuerit impeditus, cod. c. in ſi. ibid.

Electio ab electoribus non poteſt impugnari poſt conſenſum, niſi de nouo improbitatem aliquam percipiant in electo, vel de nouo commiſerit, Greg. cod. tit. c. nulli. 64. 1

EPISCOPVS in minoribus ordinibus cum clerico diſpenſare poteſt, de iud. c. at ſi clerici. 371. 2

Epiſcopus poteſt renocare. quod an ceſſor alienauit indebite, de in integ. reſtit. c. 1 347. 1

Epiſcopi procurent, quod frequens prędicatio ſit in diœceſibus ſuis de off. iud. or. c. inter cætera. 296. 2

Epiſcopus non poteſt diminuere beneficium clerici ſine conſenſu, de exceſ. præl. c. ad hæc. 1159. 2

Epiſcopi in publico ſemper debent vti lineis, niſi inter religioſi., de vita & hone. cler. c. clerici officia. 708. 2

Epiſcopus non poteſt ſibi vendicare res Eccleſiæ, de Archi cẽſi. & exact. c. prohibemus. 957. 2

Epiſcopus poteſt delegare collationem beneficiorum, de conceſ. præb. ca. conſtitutus. 767. 1

Epiſcoporum translationes ad Papam ſolum pertinent, de transl. epi. c. 1. 152. 1

Epiſcopus abſoluere poteſt vbicunque conditor canonis ſibi abſolutionem non reſeruauit, de ſent. excom. c. nuper. 1930. 2

Ab epiſcopatu remouetur quis propter illiteraturam, de æta. & qualit. & ord. præfi. c. quamuis. 198. 1

Epiſcopi conſecratio per Archiepiſcopum impeditum committi poteſt alteri, de offi. ordi. capit. quod ſedem. 290 1

Epiſcopi duo ſimul eſſe nõ poſſunt in vno loco, & dioceſi c. quoniam in plerique, eo. tit. 295. 2

Epiſcopus ad aliam dignitatem ſine licentia Papæ tranſire non poteſt, de transl. epi. c. licet. 147. 1

Epiſcopus non poteſt alienare res eccleſiæ ſine conſenſu capituli, de his quæ fi. a prælа. ſine cõſenſu. c 1. 773. 2

Epiſcopus nihil iuris habet in monachis niſi cauſa diſciplinę, de ſta. mona. cap. 1. 920. 1

Epiſcopus tenetur eſſe ſacerdos, de exceſ. prel. c. ex litteris. 1262. 2

Epiſcopi tempore interdicti generalis poſſunt diuina officia celebrare, excommunicatis, & interdictis, excluſis, niſi hoc ipſum eis ſpecialiter interdicatur, vel cauſam dederint interdicti, de priui. & exceſ. priui. cap. quod nonnullis. 1292. 2

Epiſcopus ius patronatus habens in alio epiſcopatu debet præſentare perſonam ideneam, & præſentatus debet admitti, de iure patron. capitulo ſuggeſtum. 245. 2

Epiſcopus poteſt eſſe Abbas in monaſterio. de iud. c. cauſam. 376. 1

Epiſcopus ſi vult nouam dignitatem creare, debet ei in redditibus prouidere, de conſue. c. quanto. 63. 1.

Epiſcopus rationę perſecutionis, vel infirmitatis intrans religionem ceſſantibus prædictis poteſt reſurgere ad epiſcopatum, de renun. capitulo poſt translationem. 171. 2

Epiſcopus clericis ordinatis ab eo indigentibus prouideat, vel ſuſtinere eos. de ẽb. & dign. c. cũ ſecũdũ. 732. 2

Epiſcopo ægroto. nolente reſidere damnus eſt adiutor, de cler. ægrot. cap. ex parte. 752. 2

Epiſcopus poteſt detinere prouentus alicuius dignitatis, vel beneficia, ſi ſua Eccleſia eſt contenta, ut Eccleſia bene. ſine dim. cofer. c. ex noſtro. 782. 1

Epiſcopus poteſt infeudare terram alteri ratione beneficij ſibi collati, de dona. c. per tuas. 819. 2

Ad epiſcopum pertinet de nouitiis religioſis imponere, de reli. domi. c. de xeno. lo. iiis. 930. 2

Epiſcopus poteſt committere inferiori, quæ ſunt iuriſdictionis, non quæ ſunt ordinis, de conſec. eccl. aqua benedicta. 971. 1

Epiſcopus præſens & conſentiens iudicio mortis eſt amouendus, de exceſ. præl. c. ex litteris. 1262. 2

Epiſcopus non confert Eccleſiam religioſis, nec augere poteſt penſiones ſine conſenſu Capituli ſui, vel Papæ de his q̃ ſi. a pl. c. paſtoralis. 777. 2

Epiſcopus non poteſt habere perſonatum vel dignitatem in alia Eccleſia, de conceſ. præb. cap. poſt electionem. 762. 2

Epiſcopus pœnę exauſa clericũ capere, & ligare, de appel. c. ſuſcitis. 675. 2

Epiſcopus vices ſuas ſub annuo cenſu non committat, ne præiudicium ſuis, c. querelam. 1158. 2

Ad epiſcopum pertinet de cura animarum inueſtigare, Grego. in nouel. de verb. ſignific. vlt. lib. 6.

Epiſcopus debet ſeruare ſententiam latam a ſubdito, de off. iud. ordi. ca-

cum

cum ab ecclesiarum. 385.1

ERROR facti nulli nocet negotio non definitio,de concess.ex parte abbatis. 483.1

AETATEM electi potest metropolitanus iudicare, nō tamen possunt super defectu ætatis dispensare episcopi,de elect.c.cum dilectus filius,& in glo. 116.1

Aetas episcopi debet esse triginta annorum,aliorum prælatorum,vt decani, & archidiaconi, & aliorum animarum curam habentium debet esse viginti quinque annorum , quam attingere sufficit.de elc.cum in cunctis. 82.2

Aetas nubilis est quatuordecim in viro,duodecim in muliere , de despō. impub.c.puberes. 129.2

EVCHARISTIA in fine pœnitētiæ non denegatur , de sepult. cap. vlt. 854.2. nec etiam tempore interdicti, de pœnit. & remiss. cap. quod in te. 1321.2

Eucharistia ad minus semel in Pascha accipiatur, nisi de consilio sacerdotis quis abstineat, eod.tit.c.omnis. 1322.2

EVICTARE quando nequit emptor de euictione agere , de empt. & vend.c.si venditori. 798.1

EXAMINATIO ad eū pertinet, ad quem confirmatio,de elect. c.venerabilem. 119.2

Examinari debet postulatio sicut, & electio.de transla.c.ulti. 157.1

Examinatio a non suo iudice non valet,de elect.c.bonæ memoriæ.100.1

Examinanda sunt miracula per testes. & qualiter, de test. c.venerabili. 535.1

EXCEPTIO probari debet,de iudic.c.exhibita. 382.2

Contra exceptionem doli datur doli replicatio,de adult.c.intelleximus. 375.2

Exceptio falsi procuratoris & ante , & post sententiam admitti potest de procu.c.in nostra. 330.1

Similiter de litteris falsis , de excep c.cum venerabilis. 396.2

Excipiens contra electum iurabit, quod non faciat malitiosè, de elect. c.cum dilectus. 116.1

Non excipiens semel,de cætero excipere non valet, vnde citius perditur exceptio quam actio,de offi. deleg. c. insinuante. 252.2

Ad excipiendum certum tempus datur reo,vltra quòd non auditur nisi aliquid de nouo emersent,de except. c.pastoralis. 594.2

Exceptio excommunicationis in qualibet parte litis potest opponi,de excep. c.exceptionem excommunicationis. 604.1

Exceptio excōmunicationis publicè repellit iudicè ab officio suo. ibid.

De exceptione peremptoria siue incidenti non pronunciatur , sed super principali,de ord.cog.c.1. 425.2

Si excipitur crimen contra testem, a testimonio repelluntur,de ord.cog. cap.2. 427.2

Si excipitur defectus natalium quantum ad successionem,primo debet terminari,eo.tit.c. tuam. 429. 2

Exceptio nulla est cū qs alteri opponit in quo ipse culpabilis est,de excep.cum ecclesiastica. 594. 1

Exceptio contra testem probetur ante probationem sententiæ,eod.tit. cap.1. 592.1

Exceptionem nouam proponēs iurabit se nouisse illam peruenisse,eod. tit.c.pastoralis. 594. 2

Exceptio de iudice suspecto admittitur,eo.tit.c.cum inter priore. 595. 2

Exceptio de culpa nō impedit quominus negotia ecclesiæ fiant quis prosequatur,eo.tit.c.dilecti filij. 600. 1

Et c.apostolicæ. 601. 1

Exceptionem causa protelandæ litis defendere proponens , si defecerit in probatione,in expensis punitur de do.& cont.c.finem litibus. 464.1

Exceptio de citatione vltra duas dietas valet de excep.c.olim. 599. 2

EXCOMMVNICATVS est dans auctoritatem,vel non prohibens,cum potest in percussione clerici.de sen.ex com.c.quanta. 1355. 2

Sub excommunicationis pœna prohibitus,vel sub interminatione anathematis si contra hoc fecerit non est propter hoc excommunicatus,de iure patronatus,c.relatum. 947.1

Ab excommunicato domino liberantur serui si post tertiam admonitionem noluerit satisfacere,de pœnis, c.grauem. 1316.2

Excommunicatus non vitans excōmunicatos peccat,de cle.excom. c.illud,dominus. 1250. 2

Excommunicato non debet beneficium ecclesiasticum conferri, nec illud potest sine dispensatione retinere eo.tit.c.postulastis. 1251.2

Excommunicato iudice gerens vices eius non est excommunicatus propter hoc,nisi participet ei in crimine de offi.vic.c.Rom.in nouel.li 6. 151.2

Excommunicatio maior lata non præmissa admonitione in participantes cum excommunicatis non tenet Inno.in nouel.de sent.excomm.c statuimus.lib.6. 483.2

Excommunicans sine trina admonitione etiam si iusta sit sententia, prouum mentem ab ingressu ecclesiæ nouerit se suspensum,de sent. excom. c.iacio. 1356.2

Excommunicati sunt clericos, vel religiosos capientes sine læsione , de sen.exc.c.nuper. 1340.2

Excommunicare potest abbas, vel prior monachos suos,de mai. & obe. c.cum in ecclesijs. 307.1

Excommunicatus potest amplius, & sæpius excommunicari, de Iudæis, & Sarrace. capitulo. ita quorundam. 1174 2

Excommunicatis potest peti debitum licite,de sent.excom.c.inter alia 1343.1

Ab excommunicatis possunt emi necessaria a transeuntibus per terras eorum,eodem titul. capitulo si vero. 1346.1

Excommunicatus potest conueniri,sed debet per alium respondere, de iud.c.intelleximus. 375.2

Excommunicationis sententia debet esse manifesta & publica,de sent. exc.c.per tuas. 1350.1

Excommunicatus scienter ordines suscipiens deponitur in perpetuum si est secularis,eod. tit.c.cum illorum. 1344.2

Excommunicatus absolui contemnens nec vetera beneficia potest retinere,nec noua acquirere ante absolutionem.de æta.& qual.cū bonæ. 193.1

Excommunicatio minor non impedit executionem officij , de cle.excom.c.si celebrat. 1254.2

Excommunicatio dēt fieri in scriptis,& non faciens est suspensus ipso facto,idem est de suspensione interdicti. Inn.in nouel. & est suspensus per mensem ab ingressu ecclesiæ,de sent. exc.c.1.li.6. 478.2

Excommunicatio generaliter siue specialiter hoc modo, qui hoc fecerit sit excommunicatus , non debet fieri sine præmonitione,eo.tit.c.Romana, lib.6. 485.2

Excommunicationis,interdicti , & suspensionis sententia non ligantur episcopi,nisi de eis fiat mentio specialis,eo.ti.quia periculosum,li.6.484.2

Excommunicatio post appellationem lata verbo , vel facto non tenet, de app.c.dilecti filij 2. 671.1

Excommunicato subtrahitur beneficium si non vult petere absolutionē eo.tit c.pastoralis. 972.1

Excommunicato communicans quando excommunicatur , & quando non. de his quæ metuve causa fiunt sacris. 344.2

Excommunicatio ligat etiam admonitione non præmissa,de sent.exc. c.sacro. 1356.2

Excommunicatus potest appellationem prosequi,& litteras impetrare,de app.c.peruenit.1. 656.1

Excommunicatus dubio semper debet vitari,quia præsumitur semper pro iudice,de sen.exc. c.ſ tuas.1350.2

Excommunicatus in duobus casibus auditor ante absolutionem, ibid. sed non est audiendus,nisi absoluatur petendo. ibi.

Excommunicationis exceptio repellit agentem,de offi.dele.c.prudentiam. 244.2

Excommunicatus ad osculum Papæ receptus præsumitur absolutus,de priuil.c.cum olim. 1281.1

Excommunicati testificari nō possunt,de test.c.veniens. 504.1

Excommunicatus potest quis denunciari post mortem de hæreticis,c. si quis. 1183.1

Excommunicato si Papa seruiat, non est propter hoc absolutus,de sen. exc.c.si aliquando. 1352.2

Excommunicationis sententia suspenditur per appellationem, eo. tit c.contingit,2. 1354 2.

Excōmunicatus contrahere potest,

licet alia sacramenta non recipiat', q cleri.vel vo.matri.ꝛ.pos.c.1. 1047.s1

Excommunicationis causas dolose subticens non absoluitur,de offi. ind. c.ex parte. 286.1

Post excommunicationem concubinæ clericus ei se commiscens est ex communicatus eadem excommunicatione,de sent.exc.cap.si concubinæ. 1363.1

Excommunicatio participans non admittitur ad ipsum denunciandum, eo.ti.c.in præsentia. 1355.1

Excõmunicatur dominus propter contumaciam procuratoris, si sciens non purgauerit,ut lit.cont.c.1. 403.2

Excommunicatus notorius etiam si appellat vitandus est,de app.c.pervenit. 648.2

Excommunicato communic ns nõ potest ei excommunicationem dicere de senten.excomm.c.in præsentia. 1355.1

Excommunicatus pro debitis absolvitur si est impoten ad soluendum,p sit ita caution:,quod soluat cum ꝑpõt, desol.c.Odoardus. 846.1

Excommunicatis potest prædicari, & possunt ad bonum & ad correctionem admoneri, de sent. excom.cap. responso. 1353.2

Excommunicatus non debet absolui sine consensu excommunicatoris, de off.iud.ordin.cap.cum abeccleſia. 285.1

Excommunicatus publicus non debet ad dignitatem laicalem eligi, de ele.c.venerabilem. 119.2

Excommunicatus pro iniectione manuum auditur appellans, de app. c.peruenit 2. 648.2

Excommunicatus a delegato non potest absolui nisi a Papa, vel ab eo qui successit delegato in onere, & honore,nisi in mortis articulo, de offic. iud.ordi.cap.pastoralis. 291.1

Excõicationem debet quis potius sustinere,quam vxori contra conscientiam debitum reddere, quæ non est vere vxor,de sen.exc. c. inquisitioni. 1354.1

Excommunicato potest sub conditione ferri de appel.c. præterea 2. 652.2

Excommunicatus publice non potest iudex esse,de excep.c.exceptionẽ in fi.604.1.de sen.& re iud. c. ad probandum. 640.1

Excommunicatus debet ab omnibus etiam priuilegiatis vitari,de priuil.c.cum & plantare. 1275.1

Excommunicatus in cœmeterio sepultus,debet exhumari,& eijci, eod. tit.c.ad hæc,1277.1.de sepul.c.sacris. 853.2

Excommunicari non possunt Cluniacen.ab ordinarijs,de priuil.c. quia amplius. 1293.1

Excommunicato non possunt aliqui communicare ratione alicuius priuilegij,de sent. excommun. cap. nulli. 1129.1

Excommunicatus si quis sit pluribus de causis,vna tacita non valet.absolutio sibi facta,ibidem. capit. cum pro causa. 1338.2

Excommunicatis publicè non admittitur de accusandum, de accus.c. olim. 1135.2

Excommunicatis a Papa communicans ab ipso solo est absoluendus, de sent.excomm.c.significauit.1334.1

Excommunicato domino potest familia communicare,ibid.cap. inter alia,&c.si vere. 1343.1.& 1346.2

Excommunicato potest communicare uxor,& liberi, eo. tit. quod in dubijs. 1342.1

Excommunicato in ijs quæ sunt de eius correctione communicans, non est excommunicatus licet alia verba interponat,eo.tit.c.cum voluntate. 1361.2

Excommunicatis possunt prædicatores communicare ab eis eleemosynas recipiendo,maxime si aliud non habent. ibid.

Excommunicationis absolutio vel interdicti per vim & metum extorta non tenet.& compulsores sunt excõmunicati ipso facto,Grego.in nouel. de ijs,quæ vi met.cau.c.1.lib.1. 202.1

Excõmunicati sunt ipso facto molestantes qui electionem beneficiorũ collationem secundam eorum petitionem non fecerunt Greg. in nouel. c.1ciant,de el.ct.lib.6. 69.1

Item principes vel alij domines licẽ tiam occidendi,vel male tractandi illos qui proferunt,& diuulgant sententiam excommunicationis, suspensionis,siue interdicti contra ipsos, nisi re integra intra octo dies sententiam reuocauerint,vel res ablatas propter hoc restituerint, excommunicationis sententiam incurrunt,in qua si permanserint intra duos menses, non possunt absolui nisi per Papam Greg. in noue de sent.excom.quicunque li.6. 498.1

Excommunicatus participãtes, quamminoritam excommunicatio incurritur,post admonitionem generaliter factam maiorem excommunicationẽ non incurrunt,nisi iudex alijs rite seruatis eos qui mouentur exprimat nominatim.Idem Greg.eod.tit.c.statuimus,lib 6. 483.2

Ante excommunicationem iudices, siue vna, siue tribus admonitionibus vtantur,siue una pro omnibus semper faciat aliqua intervallia aliquorum dierum,eo.tit.c.constitutionem.495.2

Excommunicatus pauper absoluatur ab episcopo,de sent.exc.in ca.præsentia. 1351.1

EXEMPTÆ non sunt omnes Ecclesiæ Papę censuales a subiectione episcoporum, nisi priuilegia monstrẽt exemptionis, de priuil.ca.recepimus. 1276.1.

Exemptus quantumcunque ratione delicti, vel contractus potest coram diœcesano conueniri,nisi locus, vbi delictum est commissum,sit exemptus. Inn.in nouel.de priui.c.2.lib.6. 452.2

Exemptus exemptum non potest compellere ad aliam diœcesim ubi crimen commissum sit, ad respondendum. ibid.

Quando Papa dicit recipimus te, vel vos in filios Ecclesiæ Romanæ, ex hoc non sunt exempti,sed quia nec excommunicari,nec interdici, vel suspendi valent a quocunque nisi a Papa vel eius legato,de ver.sign.ca.1. lib 6. 513.2

Exemptus in capite, ratione membrorum venit ad synodum, de priui. c.ex ore. 1278.1

Exempti a diœcesano puniri non debent,de suppl.neg.prælat. cap. sicut nobis. 17-.1

Exemptio tenet in ecclesia inobediente,de maio.& obed.cap.inter quatuor. 306.1

Exemptionis causa absolutus põt conueniri alia de causa posset. & proprie.c.in causa. 411.1

Exemptus non est quis licet habeat litteras protectionis Papæ, de priui.c.ex parte 2. 1288.1

EXECVTORES debent compelli ad exequendum,de test.capitul.Ioan. 844.1

Exequi quis ordinem non potest post homicidium & simoniam in ordine commissam,etiam peracta pœnitentia,de acc.c.inquisitionis. 1128.2

Executio sententiæ si alicui facit ꝑ iudicium non exequi mandatur quousque ille doceat,de iure suo, de sent. & re iud.c.cum super. 611.2

Executori debent litteræ exhiberi, de rescr.c.cum contingat. 412

Executio de beneficijs primarijs fit per episcopum in cuius diœcesi est beneficiatus priuandus non ubi delinquitur,de so.comp.capitul.pastoralis. 391.2

EXILII pœna potest per iudicem ecclesiasticum infligi,de cri.fal.ca.ad audientiam. 1135.1

EXPENSAS honestas potest iudex petere a partibus,de vita & honestat.cleric.capitulo cum ab omni. 705.2.

In expensis condemnatus, in necessarijs condemnatur, de eo qui mit.in possessio. capitulo cum venissent. 475.1

In expensis condemnatur qui illicite tenuit possessionem post restitutionem possessionis de sequestra pos. c.ad hoc. 479.2

In expensis condemnatur,qui temere aliquem trahit ad iudicium,de dolo & contum.capitu.ex literis. 461.2

In expensis condemnatur, qui appellationem non prosequitur, de appel.c.ite. pretenditis.Inno.in nouel. de appel.c.1. 655.1

Condemnatur etiam in expensis, qui non probat formam electionis, Innocen.in nouel.de dolo & contum. cap.vlt.

In expensis condemnatur, qui in quarta productione testium defecerit, de testibus capitu. vltra tertiam. 538.2

Item si litteras falsas impetrauit, & occasione earum facit expensas, de rescrip.c.cæterum. 23.1

Item

Item ſi irrationabiliter appellauit, de app.c.vt debitus. 679 2

In expenſis condemnatur cum contumax aduerſarius non venit ad iudicium tempore contumaciæ, de do. & contu.c.cum dilecti. 465. 2

Expenſæ factæ circa electionem ſede vacante, de bonis dignitatis fient, non capituli, ſed prædec. floribus, de elect. & elect. pot. capit. vt præteritæ. 134.1

F

FACTVM legitime non ceſſatur licet ad ſtatutum venerit a quo incipere nõ potuit, de iure patronatus, c.conſultationibus. 946.1

Factum notorium non requirit ordinem iuris, de teſtibus, c.ſuper eo. 1. de fil.presby.cap.quoniam, 505.2.& 206.2

Contra factum proprium poteſt quis venire, de elect.c.noſti. 85.1

Facere intelligitur cuius auctoritate fit, de ſent.ex.co.c.vt famæ. 1347.1

Facti cauſa magis conſideranda, q. factum, de homi.capit ſicut dignum. 1202.2

De facto ducere eſt magis, quam fidem dare, de eo qui duxit in matri. q. pol.per adul.c.cum haberet. 1053.2

FACVLTATIBVS creſcentibus, creſcere poteſt numerus canonicorũ, de conſti.cap.cum M.Ferrarien. 15.2

FACILITAS venæ intentiuum præbet delinquenti, de vi. & hone. cler.c.vt clericorum. 707.2

FALSI IVS teſtis tribus obnoxius eſt, de crimine fal.c.1. 1234.1

Per falſas litteras iuriſdictio non datur, eo.tit.c.ſuper eo. ibi.

Per falſas litteras lata ſententia nõ tenet. ibid.

A falſo procuratore factum non tenet, de procurat.c.1. 316.2

Falſæ litteræ Papales quot modis cognoſcantur, de crimine falſi, c.licet ad regimen. 1256.2

Falſis litteris vtens non eſt culpandus cognita falſitate ſi poſt non vtitur eis, eo.tit.c.dura ſæpe. 1235. 2

Falſificator litterarũ capituli ſcribendo a maiori parte cum ſit minor, ſuſpenditur ab officio & beneficio, de teſti.c.tam litteris. 518 2

Fautoribus, & defenſoribus tam ipſo iure excõicati, de crimine fal.ad falſatorum. 1238.2

Falſarij literarum Papæ miſi ab ipſo, vel de eius mandato abſolui nõ poſſunt, niſi in morte, eod.tit. c. dura ſæpe. 1235.2

Contra falſitatem qualiter procedatur, de verb.ſign.c.nouimus 1380.1

FAMA plus valet quam teſtimonium vnius de conſan.& affi. ca.ſuper eo. 172.1

Fama in probationibus attendẽda eſt, de probat.c.cum cauſam. 496 1

Fama approbat matrimonium, illa ſcilicet quæ præſumptio violenta, de præſump.c.illud. 560.2

De fama electi teſtes ſunt cogendi, de teſt.cogen.c.præterea. 542.1

Fama ſola non ſufficit ad condemnandum, cum teſtibus fit iudicadũ, de coha.cler.& mulie.c.tua nos. 713.2

FAMILIA communicans cũ patrefamilias excommunicato excuſat, de ſent.excom.c.ſi vere, niſi in crimine ſibi communicet, quia tunc nõ excuſatur, vt ibidem. 1346 2

FAVOR vel gratia ſiue odium loco pretij ſuccedunt, de ſimo.c. nemo. 1143.1

Item fauor, vel gratia in beneficijs cõferendis, vel auferendis attendi nõ debet, de præbendi. c.graue. 745.1

FESTIS diebus neque iuramenta præſtari, neque pro parte iurari, neq; placita ad pœnam ſanguinis debent fieri, de feriis, c.1 423.1

Feſtis diebus licet operari cauſa neceſſitatis, de feriis, c.licet. ibid.

Feſta ſanctorum ſunt veneranda ſecundum conſuetudinem terræ, eo.tit. c.quoniam in parte. 423.2

In feſtis non ſunt cauſæ audientiæ, nec debet ſententia dari, neque proceſſus, partibus etiam conſentientibus valet, niſi, &c. eo.tit.c.conqueſtus. 425.2

Feſta ſecularia in Eccleſia non fiãt de vita & hon.cler.cap.cum decorem 707 1

FEVDI cauſa quando per iudicẽ eccleſiaſticum tractanda ſit, de foro compe.c.ex tranſmiſſa. 387.2

Infeudare non licet quemquam de nouo, de reb.eccleſiæ, de feudis, ca.ex parte. 806.2

Feudum in dotẽ dare nemo poteſt niſi ſicut ipſe tenuit, de don.c.nuper 1111.2

Feudatarius quandiu fructus feudi non percipit, non tenetur ſeruire, de feudis, c.1. 806 2

De feudo decimæ nouales nõ ſunt vſurpandæ licet antiquæ ſint conceſſæ, de decimis, c.tuas.

Infeudare poteſt Epiſcopus beneficium Eccleſiæ ratione obſequij præſtiti, de dona.c per tuas. 819.2

Feudum eccleſiaſticum non licet vendere laico ſine conſenſu Epiſcopi, de foro comp.ten.cap.verum quoniam. 888.1

Feuda poſt conſilium non ſunt alicui concedenda, de feu.c.2. 806.2

FIDEM non ſeruanti non eſt fides ſeruanda, de iureiur.capit.ſicut 1. 572.1

In fide peccans dimitti poteſt, ſed neuter altero viuente cum alio contrahere poteſt, de diuor.cap. de illa. 1104.1

Sine bona fide præſcriptio non valet, de præſcr.c.quoniam omne 620 2

De fide pactionis, & conſenſu, de ſpon.duorum, c.tua fraternitas. 1041.2

De fidei articulis, de ſum.Trin. 3

De fide dubitationes ad Papam referantur, de presby.non bap.c.veniens 991 2

Fides ſacramenti valet etſi deſit ſacramentum in neceſſitate, de baptiſmo, & eius effectu, capitulo debitum. 989.2

Fides data adultero de contrahendo poſt mortem viri, impedit contrahendum, & dirimit contractum, de eo qui dixit in matrim.capit.veniens 1955.1

Contra fidem veniens punitur ſicut contra iuramentum, de fideiuſſo. c.peruenit. 812.2

FIDEIVSSOR tribus de cauſis agere poteſt contra eum pro quo fideiuſſit, capitulo eũ pro quo, de fideiuſſ. 815.1

Fideiuſſoribus clericus inſeruiens deponatur, de fideiuſſoribus, c.1 812.2

Fideiuſſorem debitor debet ſeruare in ſemnem, eo.tit.c.peruenit. 812.2

Fideiuſſor non poteſt eſſe religioſus, niſi de licentia ſuperioris, de fideiuſſoribus, c.quod quibuſdam. 812.2

FILIVS ſacerdotis in ſacerdotio genitus non debet in Eccleſia patris ſui miniſtrare ſi ſacerdos eſt, de filijs presby.c.ad præſentiam. 203. 2

Filius immediate non poteſt ſuccedere patri in beneficio, eo.tit.c. conquerente. 203.2

Filius legitimus, & pater poſſunt ſimul eſſe in vna eccleſia, eo.tit.ca.ad hæc. 207.1

Filius presbyteri miniſtrãs poteſt partem beneficij retinere, eo.tit.c.pro poſuit. 204.2

Filius poteſt ſuccedere patri in beneficio immediate, eo. tit.c. ex tranſmiſſa. 205. 1

Filius poteſt ſuccedere patri ſi fuerit temporalis vicarius, eo.tit.ca.conſtitutus. 205.2

Filius patri ſuccedere non poteſt ꝑ donationem laici, eo.tit.c.vlt. 209.2

Filius Epiſcopi legitimus poteſt ad ſacros ordines aſcendere, & in vna Eccleſia cum patre beneficium obtinere, eo tit.c.ad hæc. 207. 2

Filius non erit vicarius in Eccleſia, vbi pater immediate habuerit perſonarum ante, eod.tit.c.ad extirpandas. 207.1

Filij legitimi non debent promoueri ad ordines in ſeculo exiſtentes, nec ad curas animarum, vel prælaturas ſine diſpenſatione, eo.titul.cap.1. 203.1

Filij canonicorum non ſint in eadem Eccleſia cum patribus ſui canonici, de fi.presby.capitulo cum decorem. 208.2

Cum filio, quod patri ſuccedat immediate, non poteſt legatus diſpenſare, eo lem tit.capitu.dilectus filius. 209.1

Filij liberæ, vel libertæ in ſeruitio redigi non debent, de na. ex libero vent.c.1. 1060.1

Filios opprimentium pœna, de ijs qui fil.oc.c.de infantibus. 1199.1

Super filiatione ſtatur verbo eorũ, qui debent eſſe de cognatione, qui matrimo.ac.poſ.cap.videretur nobis. 1099 1

Filius non poteſt reuocare legitimam donationem patris, de dona.ca cum dilecti. 820.1.

Filius ſequitur condirionem patris

secundum legem prouinciæ, de coniugio seruorum,c.licet. 1059.1

Filiastrum cognoscens,a marito debitum non petat,de eo, qui cog. consanguin.c.tuæ fraternitatis. 1070.2

Filius fideli cõuersõ reddatur adultus,de conuer.infide.cap. ex litteris 911.1

Filius adultus non potest cogi a patre ad contrahendum matrimoniũ, sed ad sponsalia contrahenda potest cogi non adultus,de despon. impu.c. 1. 1029.1

FORTVITO factum & a casu nõ est imputandum,de sent.excom.a.fi vero 1. 1327.2

FRIGIDITAS dirimit matrimonium contractum, ita tamen quod si cum alia contrahat,redeat ad primã, de frigi.& male.c.1. 1078.1

Friditas naturalis per triennium probatur,& qualiter,de frig.& male.fi.c.laudabilem. 1080.1

FRVCTVVM possessio penes feudatarium est,& non penes dominum feudi,de feudis,c.1. 806.2

Fructus pignoris computandi sunt in sortem,de pig.c.cum contra. 810.2

FVRES auctoritate superioris possunt in carcerari,de depositio.capit.1. 792 2

Furibus ante mortem pœnitentib. Eucharistia,& sepultura nõ negatur, de fur.c.2. 1223.1

Furem iudicare tenetur quilibet, de furtis,c.qui cum fure. 1223. 2

Furti conscius si non indicat,est fũi reus. ibi.

Pro occisis in furto non est orandũ c.fures,eodem tit. 1223.1

Furans causa necessitatis non est iudicandus fur,eo.tit.c.si quis. 1223.2

Furans facta promoueri potest,nisi sit infamis,eod.tit.c.fi. 1225.1

FVTVRA per verba contractũ matrimonium copula sequente confirmatur,qui filij sint legi.ca.per tuas. 1091.2

Ad futurorum cautelam multa statuuntur,de elect.c.licet. 81.2

G

GENERALITAS extensa in litteris nocet,de rescrip,ca.ad hæc. 27.1

Generali per speciale derogatur, e. tit.c.pastoralis. 30.2

Generalitatis ratione maiores, & viliores,& non maiores debent conueniri,de rescrip.ca.sedes apostolica. 32.2

Generale iudicium, quod dicatur, de verb.sig.c.cum in partibus.

Generalitas iuris specificanda est, de offi.iud.ord.capitul.conquerente. 1371.1

GENITALIA sibi amputans non est promouendus,fallit,de corpo. vitia,c.ex parte. 116.1

GLADIO secũlari vtendum est vbi spiritualis non timetur de hæresi abolenda. 1185.1

Gladium materialem, potest Ecclesia inuocare,de homic.ca. postulasti. 1212.2

Græci a Latinis non ordinentur, nec conuersi,de temp.ord.c. cum secundum. 183.1

H

HABITVS susceptio impedit matrimonium contrahendum,sed non dirimit contractum, qui cle. vel vo.contulit. 1088.2

Habitum monachalem portans, vel deponat, vel monachus fiat, de reg.& transl.ad relig.capitu.vt clerici. 874.2

HAERETICVS succedere catholico hæreditarie non debet,debet hæreticis,c.si quis. 1183.2

Hæreticorum damnantur scripturæ, de hære. capitulo fraternitatis. 1183.4

Hæreticorum receptatores etiam sunt excommunicati,& similiter ipsorum fautores,eodem tit.c. sicut ait. 1184.2

Ad hæreses extirpandas debet iurare princeps,dummodo possit,eo. titu, capitulo excommunicamus 1.1190.1

Hæretici nisi resipiscant, traduntur iudicio seculari,eodem tit.c. excommunicamus 2.& c.sicut.ait 1193. 2.& 1184.2

Idem fiat si ad hæresim abiuratam redeant, quia tunc sine misericordia traduntur iudicio seculari,eo.tit.cap. pen. 1193.2

Hæreticorum bona,nisi resipiscãt, debent confiscari,eo.titu.c.vergentis. 1186.2

Hæreticorum filij licet catholici exhæredantur. ib.

Hæreticorum clericorum bona ad Ecclesiam reuertuntur, de hæreticis, capitulo. excommunicamus itaque. 1190.1

Contra hæreticos proceditur ex fama suspicione. ibi.

Hæreticos extirpare nolens excommunicetur. ibi.

Hæreticorum fautores si intra annum non satisfecerint, sint infames. ibid.

Hæresim nolens extirpare Episcopus deponatur. ib.

Hæreticus clericus degradetur, & postea iudici seculari tradatur. ibid.

Ab hæreticorum dominio absoluũtur qualitercunque eis astricti, eod.c. circa fi.

Hæreticus censetur, qui iuramento voluit se purgare,eo.tit.c. excommunicamus 2. 1193.2

Hæreticos extirpare pertinet ad Episcopum,de elect.c.in cunctis. 113.1

Hæretici cum iuris fautoribus sunt excommunicati ipso facto, & iure, capitulo nouerit,de sentent.excomm. 1359.1

HAERES voluntatem defuncti non cõplens cui assensit,perdit hæreditatem,de vo.c.licet vniuersis. 914.1

Super hæreditate litigatur coram iudice seculari,qui fil.sint legi.ca.latorum præsentium. 1088.2

De hæreditate se potest Papa intromittere,qui fi.sint legi.c.1. 1086.2

Hæres non potest conueniri per litteras contra prædecessorem impetratas ante citationem defuncti,de resc. significauit nobis. 55.2

Hæres sacerdotis ecclesia est, vnde ei succedet,de pœni.capit.presbyteris. 1312.1

Hæres conueniri potest, vt satisfaciat pro delicto defuncti,de sep.ca.in litteris. 1223.2

Sine hærede non decedit qui hæredem constituit ecclesiam, vel monasterium,de probat.capit.in præsentia. 488.2

Hæres punitur pro culpa defuncti, de pœni.c.ad aures. 1315.1

Hæredem potest compellere episcopus,vt implcat voluntatem testatoris,de test.c.ii hæredes. 818.2

HEREMITA potest eligi in abbatem,de cleri.ca.cum monasterium. 87.1

HOMICIDIVM potest committi actu,& voluntate,de homi.ca.dilectus filius. 1207.1

In homicidio casuali consideratur an dederit quis operam rei illicitæ. ibid.

Homicidij causam præstantes in homicidio,pari pœna sunt feriendi credi.sicut dignum. 1202.2

Homicidium quando non imputãdum,eo.tit.c.continebatur, c. Petrus, & c.fi. 1.05.1.& 1208.2

Homicida non est medicus,vel chirurgus si nihil omisit de conuenientibus,& tamen moritur ægrotus,eo.tit. c.tua nos. 1211.2

Homicida non est dans causam abortioni,quando conceptus non viuit, eodem tit.capitu. sicut ex litterarum. 1212.1

Qui homicidio interest,sed non percutit,potest promoueri,de cle.percut. c.præsentium. 1246.2

Homicidium casuale committens potest promoueri.si adhibuit diligentiam debitam,de homicid.capitulare. 1205.2

Homicidij dans occasionem inculpabilem peccati in suo officio tutiori, eod.tit.c.dilectus,1207.2.c. significasti.2. 1206.1

In homicidio casuali quæ sint consideranda.eo.tit.c.ex litteris. 1207.2

Cum homicida non potest episcopus dispensare,de cler.pug.in duel.c. 1. 1215.2

Homicida reputatur conceptũ mulieris, vel viri generationem impediens,de homicid.c.si aliquis. 1203.2

Homicidij pœna punitur excitans alios ad pugnandum in bello iniusto de pœn...quod in dubijs.

Homicidiũ quatuor modis cõmittitur,de cleri.pug.in duel.c.2. 1216.1

Cum homicida dispensare episcopus de beneficio abbendo. ibid.

De homicidio cum fama laborat, indicitur purgatio,de hom.ex litteris. 1207.2

HONOR debetur clericis, & maxime prælatis, de ma. & obed. c. solitæ. 304.1
In honore succedens, succedat & in de pig. c. ex litteris. 809.2
HORA, secundum quam iudex secundum cano. sententiare debet, de offi. dele. c. consuluit. 251.1
Horæ omnes possunt dici mane, præter completorium, de celeb. miss. cap. 1. 977.1
HOSPITALARII qui sint, notatur de priui. capitul. cum & plantare. 1375.1

I

IDONEVS reputandus est quis, donec probetur contrarium, de præsump. c. fi. 565.2
IEIVNANDVM est sabbato præcedenti, si in secundam feriam euenerit festum sanctorum habentium ieiunium, de obser. ieiu. c. 1. 995.1
Ieiunium soluit unum bibitum. de cele. miss. c. ex parte. 974.1
Ieiunãdum quibus temporibus sit & diebus, de obser. ieiu. c. 2. 995.1
Ieiunium frangens ægrotus nõ peccat, de reg. iur. c. quod non est. 1186.
IGNORANTIA non habet locũ in ijs quæ fiunt, qui mat. accu. pos. c. tum in tua. 1100.2
Ignorantia quando excusat & quãdo non, de hom. c. presbyterum, & de cogn. spi. cap. 2. 1204.2. c. 2. de ord. ab epis 1061.2. & 189.2
Ignorantiæ tempus non currit, de sup. neglig. prælat. c. licet. 178.1
Ignorantiam allegans, iuramentũ præbent, de senten. excomm. si uero 2. 1327.2
ILLEGITIMOS solus Papa legitimat ad episcopatus, de ele. c. cum Vintonien. 105.2
Illegitimi parentibus succedere nõ debent, q fil. sint leg. c. referẽte. 1091.2
Illegitimi reputantur in gradu, uel statu prohibito geniti, de clan. despon. c. cum inhibitio. 1038.2
IMPEDIMENTVM iustũ excusat, de clem. non resi. inter quatuor. 922.2
Impediens aliquem in iure suo, cõdemnandus est in expensis, de accu. c. accedens. 1131.1
Imperatoris electio ad quos spectat. de elect. c. uenerabilem. 119.2
In imperio non habet locum sanguinis successio, sed tantum electio. ibidem.
Imperio vacante potest appellari ad Papam ab audientia iudicis secularis, de fo. comp. c. licet 2. 397.2
Imperator maior est Papa in temporalibus, de maio. capitulo. solicitæ. 304.1
Imperator Iustinianus decreuit, ut canones vim legum obtineant, de iur. cal. c. f. 415.3
Impignorari non potest laico res sacra, nisi in necessitate, de pig. cap. 1. 807.2
Impuberes possunt mortaliter peccare, de deliĉ. pue. c. 1. 1244.2
INCENDIARII ex quo sunt per ecclesiam denunciati, a solo Papa absoluuntur. de rapt. in cap. in litteris, de sentent. excommun. cap. conquesti. 1335.2
INCESTVS sequens matrimonium non soluit, de eo qui cog. con. per totum. 1066.1
Indulgentia non excedat annum vnum, siue ab uno siue a pluribus dicatur ecclesia, de pœn. & remiss. c. cum ex eo. 1346.1
Indulgentiam potest facere episcopus in suo episcopatu cuilibet, eo. tit. c. pen. 1325.
Indulgentiarum forma in litteris ponenda. ibid.
Indulgentia aliorum episcoporum quibus, & quando valeat. ibid.
Indulgentiam dant episcopi soli, eodem titulo capitulo quod in te. 1321.2
INFAMIS quibus priuatur, de hæretic. excommunicamus. 1190.2
Infamatus ad purgationem compelli debet, de confes. capitulo. j. & de purg. can. capitulo nos, inter. 481. 1 & 1299.2
Infamato publice electo, vel cui beneficium est conferendum, debet sententiæ executio, vel collatio beneficii suspendi, de accus. capitulo. accedens 1131.1
Infamis non potest esse iudex, sed arbiter, de reser. capit. scisitatus. 20.2
Infamatus ante inquisitionem non debet suspendi a beneficio, vel offic. de purg. can. inter. 1301. 2
Infamatus vbicunque est, debet se expurgare. ibid.
Infamibus actus legitimi interdicuntur, de excess. præla. c. inter dilectos. 1294.1
Infamis non efficitur electus propter vitium electionis, de elect. c. considerauimus. 86.1
Infamis non est iudicandus quis propter dicta paucorum, de accu. f. inquisitionis negotium: 1128.2
Infamis a testificando repellitur, de testib. c. tam. litteris. 718.2
Infamia impedit promouendum, de homicid. c. Petrus. 1208.2
Infamatus auditur appellans, de purg. can. c. nos inter. 1299.2
Infamia iudicis vnius sententiam infirmat. de sent. cap. ad probandum. 640. 1
Contra infamatum modus procedendi. de pur. can. si quis 2. 1298.2
INFIDELIS quando potest stare cum fideli, & quando non, de diuor. c. quanto. 1104.2
Infirmi possunt comedere carnes in Quadragesima, de obser. ieiun. c. 1. 995.1
Infirmus ieiunium soluens nõ peccat, de reg. iur. capitulo quod non est. 995.1
Infirmitas excusat a contumacia, de procu. c. querelam. 328.1
Infirmitas magna soluit sponsalia, de iureiu. c. quemadmodum. 2 560.2
Infirmo episcopo datur adiutor, si militer, & clericus infirmus omnia recipiat ab ecclesia sicut sanus, de cle. ægro. cap. 1. & cap. ex parte. 751.1. & 752.2
Infirmo clerico dãdus est coadiutor eod. tit. de rectoribus. 751.2
INIMICVS repellitur ab accusatione, de accus. c. cum oporteat episcopum. 1126.2
Cum inimico habitans sicut inimicus repellitur ab accusando, & testificando. eo. tit. c. repellantur. 1117.2
INQVILINVS in quibus causis. expelli potest, de loca. c. propter sterilitatem. 799.2
Inquisitio non debet fieri nisi de eo cuius fama læsa est alibi de accus. c. cum oporteat. 1116.2
In inquisitione non oportet fieri litis contestationem de accus. cap. accedens. 1131.1
Per inquisitionem prælatus non deponitur, sed ab administratione bene removetur. ibid.
Inquisitorum iurisdictio intendit se ad id fine quo inquisitio non potest fieri, eo. tit. c. olim. 1135. 2
Inquisitione pendente non tenentur subditi prælato contra quem fit inquisitio, obedire, nec prælatus debet facere aliquid in præiudicium inquisitionis, aliter inquisitor removet. ibid.
Inquisitor accedat ad locum inquisitionis contra quos inquiri debet, de accusa. c. qualiter 2. & c. vlt. 1131.2. & 1136.2
Inquisitio habet locum circa superiores, & inferiores. ibi.
In inquisitione non est iudex actor sed fama: nec fit litis contestatio. ibidem.
Inquisitio tantum fieri debet in publicis criminibus. ibid.
Inquisitio fiet tantum circa præsentes, eo. ti. c. illa præpositorum, 1116.2
Inquirendi quid debeant iurare, & qualiter, ibid.
Inquisitio fiat propter dicta grauiũ personarum tantum. ibid.
In inquisitione non deponitur sicut in accusatione, nisi in simonia, & huiusmodi. ibi.
In inquisitione qualiter fit procedendum, de simo. c. per tuas. 1153.2
INSTITVTIO pertinet ad episcopum cuius ius patronatus est in lite, debet tamen repræsentari instituto victori, de iu. pat. c. si vero. 944.1
Institutiones, & destitutiones non debet facere episcopus sine capitulo suo, de ijs quæ fi. a præla. sine consen. cap. c. nouit. 774.1
In institutionibus beneficiorũ non debet esse successio de instit. c. ad decorem. 754.2
Institutio per laicum facta solum non valeat, de fil. præb. c. ex tua. 206.1
Institutio presbyterorum in ecclesia baptismali in plebe & capella pertinet ad episcopum de præser. c. cum olim

olim. 568. 1
Instituti debent boni etiam vndecũque fiat,de instit.c.ad decorem. 754.2
INSTRVMENTA tantum nota post mortẽ scriptori possint redigi in formam publicam,de fide instr. c.cum P.tabellio. 557.1
Instrumento publico creditur vbicunque inueniatur,de præscriptionis capitulo,ad audientiam. 612.1
Instrumẽta inueterata,vel alias cõsumpta per iudicem ordinarium possunt reuocari,& valebunt vt primum de fi.instru.c.si instrumenta. 557.1
Instru uenta non habentia testium inscriptionem,vel manu propria conscripta,non valent,eo.tit. cap. scripta vero. 545.2
Instrumensi copia facienda est aduersario postulãti,eo.ti.cõtigit.547.1
Et de proba.c.quoniã contra. 494.2
Instrumentis vel priuilegijs vtens tenetur illa edere petenti,in capitulo contingit,de fide instrumẽtorũ 547.1
Instrumenta inspici possunt ab aduersario in absentia iudicis propter periculum portandi, ibid.
Instrumenta non iudicantur falsa quando in narratione facti tantũ abundantur,eodẽ tit.cap.ex litteris. 546.3
Instrumenta legi debẽt coram parte aduersa,vel saltem illud super quo est cõtẽtio,eo.ti.c.contingit 1. 547.1
Instrumentis laici secundum consuetudinem loci credẽdũ est, eod.tit. c.cum dilectus. 552.2
Instrumenta contra se non tenetur reus edere actori,sed actor eo instrumenta quibus vsurus est,sed communia instrumenta tenetur alteri dare alteri.de prob.c.1. 484.1
Instrumento non potest derogari per testes.de præsumpt.c.illud.1. 560.2
Instrumenta vel priuilegia non inspecta non possunt argui de falsitate, de fide instr.c.accepimus. 546.2
Instrumenta subtrahens aduersario puniendus est a iudice, de test. cap. peruenit.1. 540.2
Instrumenta transumpta non valẽt nisi originalia instrumenta diligenter sint perpecta,& examinata,de fide instr.c.1. 545.1
Instrumentorum defectus vnius litteræ,nõ vitiat,eo.ti.c.ex parte.555.1
Instrumentorum falsorum obtentu sententia lata,vsque ad viginti annos potest retractari,de except.c.cum venerabilis. 596.2
Instrumenta & testes parem habẽt potestatem in lite.de fid. instru.cap. cum Ioan. 553.1
Sub instrumentorum nomine testes includuntur,de testi.cog.cap.peruenit. 540.2
Sub instrumentorum nouorũ prætextu non debent lites instaurari, de sen.& re.iud.dilect. 624.2
Instrumento debita forma carenti non credant,de fi.instru.ca.quod super his. 551.2
Instrumentis potest derogari per testes,eod.tit.c.cum Ioannes. 555.1
Instrumenta contraria in iudicium proferens sibi obest,eo.tit.cap imputari. 556.1
Instrumentum falsum iudicatur propter rasura u,vel interlineaturã,eod.tit.c.inter dilectos. 547.2
INTEGRA debent dari beneficia vel post debent integrari, de præb. & digni.cap.vacante. 742.1
Integra re mortuo mandatore expirat mandatum,de off.iud. deleg. cap. licet. 262.1
Integrari non debet una præbenda per diuisionem alterius,de præben. & dig.c.ũ causam. 749.1
INTERDICTVM generale tenentur priuilegiati obseruare ob suam culpam latam, priuilegio non obstante,de priuileg.cap. petisti. 1288.1
Interdictum non seruetur nisi ab episcopo vel capitulo indictum, de ijs quæ fiunt à maio.par.ca. quæsiuit. 779.2
In interdicto possunt clerici sepeliri in cœmeterio,qui bene seruauerunt interdictum nisi causam dederint,de pœnitent.& remiss.quod in te. 1321.2
Interdicto qualiter horæ dicendæ sunt. ibid.
Et quæ sacramenta sunt interdicta. ibidem.
In interdicto generali conceditur episcopis diuina celebrare ianuis clausis,& non pulsatis campanis,exclusis interdictis,de priuileg.ca.quod nonnullis. 1292.2
Interdicto generali non est deneganda pœnitentia cruce signatis & peregrinis,de pœnit.& remiss.ca quod in te. 1321.2
In interdicto generali licet interdictis & excommunicatis prædicare, & confirmare baptizatos,de sententi. excom.u.c.permittimus. 1363.2
In interdicto semper excipitur baptismus paruulorum & pœnitentia morientium,& viaticorum, de sponsal.c.non est. 1016.1
In interdicto celebrantibus pœna, de cleri.ex.comm.mini. cap. pontificis. 1251.2
In interdicto loco ab homine potest quis vti priuilegio, sed non interdicto a iure,de priuileg.caputaurum. 1279.2
Interdictum in priuilegiatos ferentes puniendi sunt,eod.tit.cap.quanto amplius. 1293.1
Contra interdictum. Ecclesiæ matrimonium celebratum non dimittitur,de matri. contrahen.contra interdictum.c.ex litteris. 1085.1
Post interdictum emissum ratione consanguinitatis, separandi sunt, vsquequo constet de impedimento.eo.tit.c.1. 1084.2
Interdictum non seruantis pœna, de priuil.c.petitis. 1288.2
In interdictis non licet solemniter celebrare ratione alicuius consuetudinis,de consuetu.cap cum inter.uos. 63.2
Interdictum non seruans,si eligatur ad dignitatem,vel postuletur,cassatur,de postul.præl.c.1 97.
Interdictum in terras vel ciuitates promulgatum generaliter non habet relaxationem ad cautelam, Grego, in nouel.de sen. excõ.c.præsenti.70.2
INTERFECISSE videtur qui liberare potuit, & noluit, de homici. cap sicut signum. 1202.2
Interfectores, & tales defendentes pari pœna sunt puniendi. ibid.
Interficiens furẽ qñ sit inculpabilis. Et c.si persodiens. 1201.1
Interficientis pœna,eod.tit.c.interfecisti. 1200.2
INTERLOCVTORIA sententia silentio docendi transit in auctoritatem rei iudicatæ sicut diffinitiua, de elect.capitulo cum dilectus,de testi.significauit. 116.1.& 527.2
Interlocutoriam sententiam si iudex reuocat,appellatio non valet,de appel.cum cessante. 603.2
INTERPRETARI eius est cuius est cõdere,de iud.c.cũ venissent. 377.2
Interpretatio semper in meliorem partem facienda est,de testi.cap.cum. 505.2
Interpretatio adhibenda est plena in contractibus, plenior in testamentis, plenissima in beneficio, de dona.ca.cum dilecti filij. 320.1
Interpretari debet Papa statuta prædecessoris,de off.iu.del.super quæstionum. 254.2
Interpretatur Papa dubias veterum sententias,de verb.sign.c.in his, & sequenti. 1370.1
Interpretatio debet fieri,quod prosit,& nõ obsit,ne priu.c.in his. 1295.2
Interpretari debet iudex in instrumentis dubia,do donat. cum dilecti filii. 880.1
INTRODVCTVM vi pellicite nullus est stabilitatis,de regu. iur. quod latentes. 1387.2
INVESTIRI potest absens de beneficio per alium de præb & digni. c. accedens. 740.2
IRREGVLARIS potest assumi in abbatem in necessitate,de ætat. & qualit.præsen.c.tuam. 194.2
ITERATVM non intelligitur pro nescitur esse factum, de presbyt. non baptiz.c.veniens. 99.2
Iteratur ordo in nõ baptizato post baptismum,eo.tit.c.veniens. ibid.
Iterandũ non est sacramentum, sed omissum caute supplendum,de sacra. non iterum,c.1 & vlt. 201.2
Iterandus non est prorsus si presbyter vel diacono est impositio manus omissa,sed tps ordinum caute est supplendum,eo.tit.c.vlt. 202.2
Iteranda nõ est benedictio in secundis nuptijs, & clericus huius oppositum faciens suspensus ad Papã est mittendus.de secun.nup.c.2. 1114.2
Iterato nõ est ordinandus epũs vel presbyter si vnctio olei non est facta, sed caute supplenda,de sacr. vnct.ca. vno. 198.2
IVDÆI nouas synagogas non faciant,sed veteres possunt reficere.de Iudeis.c.Iudei.1. 1473.2

Iudæi claudant ostia, & fenestras suas in die parasceues,co.tit. c.quia super. 1174.1
Iudæo Christianus seruiens excõmunicetur,co.tit.c.Iudæi 12. 1176.1
Iudæus cõuertus possessiones prius habitas non amittat,co.tit.ca.Iudæi. ibid.
Iudæi non sunt cogendi ad fidem, co.tit.c.sicut Iudæi. 1178.2
Iudæorum ritus & festiuitates non impediantur,co.tit.sicut. ibid.
Iudæo nullus noceat sine auctoritate superioris. ibi.
Iudæi nutrices Christianas non habeant,sub pœna,co.tit.c. & si iudæos. 1179.2
Iudæi percutientis clericum pœna, co.tit.c.postulasti. 1179.2
Iudæi deferant habitum distinctum a Christianis,co.tit.c.in nõnullis. 1179.2
Iudæi in publicum non procedant in diebus lamentationum. ibid.
Iudæi publicis officijs non præferãtur,co.tit.c.cum sit. 1180.2
Iudæi seruus ad fidem conuersus liber efficitur,co.tit.cap. nulli Iudæo. 1181.1
Iudæi decimas soluant prædiales, de vsur.c.quanto amplius. 1233.1
Iudæi compelli possunt ad vsuras restituendas, licet moderatas accipere possint co.tit. ca.post miserabilem. 1230.2.& c.quanto amplius. 1233.1
Iudæus conuersus potest petere filium Iudæum, de conuer.infid.ca.ex litteris. 918.1
Ad Iudæos coercendos potest compellere iudex ecclesiasticus iudicem secularem,de Iudæis,c.ita quorundã. 1174.2
Iudæus conuersus, ad eccl siasticũ beneficium promoueri potest, de rescrip.c.eam te. 95.1
IVDEX qualiter debeat se habere erga appellantem.de appellatio.c. per tuas. 679.2
Iudex sine suo coniudice non debet procedere,de rescrip.c.sciscitatus.29.2
Iudicis ecclesiastici est viduas defendere,de fo.comp.ex parte. 393.2
Iudicum processus ante li.contest. & post appellationem non valet, de procur.c.in nostra præsentia. 330.1
Iudicis officium est certificare reũ super obscuro libello v l citatione,de libel.obla.c.significantibus. 399.2
Iudicum processus prætermisso ordine iuris non tenet de pur.cano.c.cũ dilectus filius. 1102.2
Iudex non potest præfigere terminum redeundi appellanti,de appe. c. ex insinuatione. 669.2
Iudex non iudicabit in tenebris,de off.iud.dele.c.consuluit. 251.1
Iudex potest parcere in præiudicium alterius contumacis ibidem
Iudex ecclesiasticus potest cognoscere de iudicio seculari in causis pauperum & peregrinorum,de fo.comp. c.ex parte. 393.2
Item si vacat imperium,eod.tit.c. licet. 389.1
Item si iudex secularis est negligẽs eo.tit.c.ex tenore. 389.1
Item si est terra ecclesiæ, de app. c.si duobus. 910.
Item si est consuetudo vt ecclesia iudicet de maleficijs,de fo.com.c.cũ sit generale. 388.1
Item in denunciatione ratione criminis,de iud.c.nouit. 378.1
Item ratione connexionis,vt de iure patronatus,de iud.c.quanto.372.1. de don.inter vi.& vxo c.de prudẽtia. 1109.2.& titulo qui filij sint legi. ca. per venerabilem.1098.2.vbi etiam ponitur,quando iudex ecclesiasticus legitimat ad spiritualia, legitimat & ad temporalia.
Iudicis potestas non expirat si per cauillationem causa prorogetur vltra triennium,de iu.c.venerabilis. 383.2
Iudex si non seruat formam mandati,irritum est ipso facto,quod facit, de reslit. spol.c.Pisanis. 459.1
Coram iudice primo debes respondere si post citationem ad alterius iurisdictionem te transtulisti,de fo.cõpe.c.pro.posuisti. 397.1
Iudex solum de re,quam cognoscit debet iudicare,de cau.poss.cap.cum super. 436.1
Iudex ex signis euidentibus potest iudicare,co.tit.c.pastoralis. 437.1
Et de testibus,c.præterea. 513.1
Iudicis vnius voci non credatur,neque testimonio,de test.c.cum a nobis. 513.2
Iudex qui iudicat contra conscientiam & iustitiam per gratiam & odium vel fortes,suspensus est ipso iure,& per solum Papam absoluendus si ingerit se diuinis, de sent. & re,iud. c.cum æterni.lib.6. 258.2
Iudex ecclesiasticus potest reuocare sententiam iniquam iudicis secularis,de foro compet.c.licet. 389.1
Iudex post sententiam debet mittere in possessionem, de sentent. & re iudica..capite cum aliquibus. 623.1
Iudex potest emendare errorem suum,de accus.& inquisi. ca.qualiter. 1. 1131.2
Iudices qui consensu partium dati sunt nõ possunt recusari,de causa posse.& proprie.cap.cum olim. 439.2
Iud. x officium,de priui.ca. ex ore. 1287.1
Iudex secularis degradatum puniens non incidit in canonem, de iudi.c.cum non ab homine. 376.2
Iudex recusari potest si de terra adueniens est natus,vel eius consanguineus,vel eius commensalis,vt li. non contest.c.accedens.407.2.de offi. iud. dele.c.causam 2. 843.1
Iudex potest compellere partes ad componendum,de elect.cap. cum inter R. 89.2
Iudex qualiter procedere debet, de probationibus cap. quoniam contra. 494.2.
Iudex interlocutoriam mutare potest,de appel.cap.cum cessante.683.1
Iudex non debet esse suspectus vel inimicus,co.tit.ca. secundo requiris. 661.1
Iudex ecclesiasticus quando potest tradere ad pœnam sanguinis, de crimi.sal.c.ad falsariorum. 1238.2
Iudex qualiter se habere debet ad partes.de purg.c.cum P. 1299.2
Iudex potest recusari si appellatũ est ab eo.de app.c.ad hæc si.1. 645.2
Item si sit familiaris aduersario,de off.deleg.c.intimuante,252.2. &c.super quæstionum. 254.2
Iudex debet per seipsum cognoscere in principio, in medio, & in fine antequam proferat sententiam, de off.iud.dele.c.super quæstionũ.254.1
Iudex potest supplere & allegare pro partibus,de postul.præla. c. bonæ memoriæ,1. 73.2
Iudex maior non potest impedire iurisdictionem minoris de off.leg.c. studuisti. 278.1
Iudicis arbitrio relinquitur numerus testium,de testib. c.cum causa.n. 528.2.tempus comparandi,de off. de le.consuluit.251.1.Inducia citatoriæ, vt lit.non contest.cap.quoniã.408.2. tempus & pœna pœnitentiæ. de pœn. & remiss.c.significauit.& cap. quæsitum.1317.2.& 1319.2.
Propter iudicis secularis negligentiam deuoluitur potestas ad iudicem ecclesiasticum, de fo.com.c. si clericus. 387.1
Iudex ecclesiasticus potest ad famam restituere,de sen.c.cũ te.639.2
Iudex causam similem habens recusari potest,de iu.c.causam, quæ, 2. 382.1.
Iudex ecclesiasticus pœnam pecuniariam exigere debet,de pœnis, cap. licet. 1312.1
Iudex ecclesiasticus superfedeat de causa quæ spiritualiter spectat ad forum seculare, nisi per negligentiã, de iud.c.cæterum.374.2. & c. cum nõ ab homine. 376.2
Iudex ad quem appellatum est,potest sententiam prius latum in quibusdam infirmare, & in quibusdam confirmare,de sent.& re iud. c. quod ad consultationem. 629.2
Iudex potest petere expensas rationabiles a partibus de vit.& honest. cler.c.cum ab omni. 705.2
Iudicibus diuersis in eadem causa delegatis diuersa mandantibus, qualiter debet ordinarius procedere, de rescip.capit.cum contingat. 42.1
Iudex potest sine accusatore punire criminosum,de vsur.cap.cum in diœcesi. 1231.1
Iudex non potest recusari nisi iusta de causa, de app.c.cum speciali. 683.2
Iudicis scriptum potest refutari per testes, non est enim soli iudici credendum in præiudicium alterius,de testim.capitu. cum a nobis. 513.2
Iudex recusatus potest causam committere de assensu recusatoris, vt lit. non contestat.cap.accedens 1. 405.2.
Iudex quilibet debet habere tabellionem, vel duos viros idoneos, de

prob.c.quoniam contra. 434.2
Iudex debet prouidere vt persona in iudicio agens, vel defendens sit legitima, de iud.c.causam,2. 376.1
IVDICIVM est triplex, qui fiat le.c.per venerabilem. 1093.2
In iudicio non est personarum distinctio attendenda de iudicijs,ca.nouit. 378.1
In iudicio quæ persona requiratur, de verb.sig.c.iorus. 1367.1
In iudicio non creditur contraria asserenti,de temp.ord.capit.dilectus. 286.1
Iudicare licet de manifestis malis, de reg.iur.c.effote. 1386.1
In iudicio vno facta,fidem faciunt in alio,de restit. spolia. cum ad sedē. 455.2
In iudicio non procedatur nisi contra vitium vel contumacem,de maio. & obe.c.inter quatuor. 206.1
In iudicio excommunicatus commutare potest, & per alium respondere, de iud.c.intelleximus. 375.2
In iudicio seculari clerici respondere non debent contraria consuetudine non obstante,de iud.capitulo.clericis. 375.2
Iudicio seculari traditur clericus incorrigibilis degradatus,eo. tit.c. cum non ab homine. 376.2
IVRAMENTVM præstabit prælatus in animam suam,& fratrum maioris partis,de testament. capite præsentium,lib.6. 337.2
Iuramentum debet habere tres comites,de iureiur.capit. etsi Christus. 583
Iuramentum,quod fit metu cadente in virum constantem non obligat. de iureiur.capite peruenit.1. 566.1
Iuramento mulieris, quod aliquis cum illa contraxerit, non creditur,nisi probetur p testes. eod. titulo. c. mulieri. 590.1
Iuramentum seruandum est nisi vergat in dispendium animæ, vel per superiorem relaxetur,eod. tit.c.si vero & c.veniens. 573.2.& 569.1
Iuramentum contra possessionem emissum non tenet,de iureiur.c.ex literis. 588.2
Iuramentum illicitum nō obligat, & tales sunt absoluendi cum pœn. e. tit.c.cum quidam. 571.2
Iuramentum recipit interpretationem aliquando,eo.tit.c.breui. 574.1
Iuramento intelligitur hæc conditio tacita,quod obseruabitur si est observandū,: od.tit.c.quē admodū. 580.2
Iuramentum episcoporum in consecratione eorū,eo.tit.c.ego N. 567.1
Iuramentum contra ius canonicū præstitum non tenet,de fo.comp.ca.fi diligenti. 390.2
Iuramenta contra ecclesiam facta sunt periuria,de iureiur.c.sicut. 572.1
Iuramento illicito consulendus est superior de ele.c.venerabilem. 189.2
Iurans mihi fidelitatem,& per consequens meis successoribus, non tenetur iterum iurare,de iureiur.c.veritatis. 572.2
Iurans de matrimonio contrahendo tutius implet quam ad frugem vitæ melioris suspiret,de sponsa.c.commissum,1019.1.tamen non est compellendus implere,eo.tit.c.requisitus. 1019.2
Iuramentum non exigat episcopus a clericis suis nisi cum committit eis beneficium ecclesiasticum,de iureiu. c.nullus episcopus. 567.2
Iurans de vsura soluenda tenetur, sed vsura soluta restituatur,eo.tit. ca. debitores. 567.2
Per iuramentum proprium probare tenet agens,& per vnum testem superstitem altero mortuo, de proc.c. ex insinuatione. 329.1
Iuramentum requirit in iudicio etiā post testes & instrumēta,aliter fides probationi non adhibetur, de probat.c.licut. 484.1
Iuramento defertur habito respectu ad honestatem personæ,& quantitatem causæ,de iureiur.c.vlt. 591.1
Ad iuramentum vbi timetur periurium nullus cogi debet, de cohabit. cleri.& mul.c.2 710.2
Iurare possunt monachi in causis monasterij sui,de iureiu.c. etsi Christus in fi. 583.1
Iuramenta testium possunt omitti a partibus,de testi.c.tuis quæstionibus alias iurare debent,nisi partes remittant,526.1.& monachi tenentur iurare nec supportantur. ibid.
Iuramentum non debet extendi ad casum inopinatum,de eccle.ædifi.cantus nos. 999.1
Iurans,quod nō veniat contra me non obstante iuramento potest tam pro ecclesia quam pro suis spiritualibus contra me agere,de iureiur.c.petitio. 587.2
Iurans seruare statuta edita,ad futura non obligatur per iuramentum, eo.tit.c.pen. 590.2
Iuramentum exigitur in receptione pallij,de elect.c.significasti. 79.2
Iuramentum aliud non requirat archiepiscopus ab episcopo ratione alicuius consuetudinis quam habet forma canonica,dq maior.& obe.c.dilecti filij. 109.2
Iuramentum non exigatur nisi cū alias probationes defecerint, de probat. sicut consuetudo. 484.1
Iuramentum non obligat in annis minoribus,eo.ti.c.in præsentia.488.2
In iuramento intelligitur semper ius superioris exceptum de iureiu.ca. veniens. 576.1
Iuramētum qualiter inducitur reo vel actori,eo.tit.c.fi. 391.1
Iuramentum tenet cum in melius mutatur,c.peruenit,2.eo.tit. 566.2
Iurans residere clericus potest pro ecclesiæ vtilitate se absentare, de cleri.non resi.c.cū dilectus filius. 724.2
Iuramenta clerici laicis præstare non debent,nisi temporale ab eis teneant,de iureiu.c.nimis. 587.2
IVRISDICTIO non prætenditur vbi par est numerus,vel maior de rescrip.c.pastoralis. 302
Iurisdictio aufertur a digno propter coniunctionem indigni, de offi. iudi. deleg.c.cum super. 250.1
IVS ex consultatione Papæ editur de voto & voti red.c.ex multa. 918.1
Cōtra ius cōe introductū fiare non dēt,de reg.iur.c.qđ latenter. 1387.1
Iuri suo quilibet renunciare potest, de fo.comp.c.si diligenti. 390.2
Ius cōe vbi nō inuenitur expressum, procedendum est ād æquitatem, de transa.c.ex parte. 324.1
Iure quod quis in alterū statuit, ipse vti debet,de const.c.cū omnes. 82.2
Ius ecclesiasticum iuuatur per ius ciuile,de no.ope.nun.c.1 1271.2
Iuri communi detrahit consuetudo & priuilegium,de iud.cap.nouit.ille. 378.1
Ius alienum non seruanti non est suum ius seruandum,de priuil.c. dilecti filij. 1276.2
Iure suo nullus priuari debet sine culpa,de eo qui cog.consang.c.discretionem. 1068.1
Contra ius faciens,& ius suum allegans non auditur,de concess. præb. c.cū super. 764.2
Qui iuri suo semel renunciat, non potest postea redire ad illud, de elec. c.cum inter.j. 89.2
In iure est posterior qui tempore est posterior,de rescri.cap.capitulum. 49.1
Iure suo nullus est priuandus vel te pendente, vt li.pen.c.1.& vlt. 478. 2.& 479.1
Iura fauent matrimonio libertati, dotis,donationi,de sent.c.vlt. 641.2
Iura sua quilibet Papa seruare intēdit,de relig.do.c.2. 930.2
Vna iuris conditio aliud reseruat, aliud prohibet,de præb.c.graue. 745.1
Ius suū quis amittit propter negligentiam,de cōcess.præb.c.nulla. 757.2
Quis ius petit ab illo,debet sibi ius seruare,de mu.pe.c.1. 400.2
Ius suum & iustitiam nulli licet vendere,de pur.can.c.vlt. 1036.2

L

LABOR peregrinationis ex causa recompensandus est,de vo.cap. magna fidei. 915.1
Laborans simili impedimento non potest illud alteri opponere,de exce. capitulo cum ecclesiastica. 993.1
LAICI non debent assumi loco canonicorum in ecclesia vestra. 1063.
Laici in casu potestatem habent super clericos auctoritate ecclesiæ, de fal. capitulo ad falsariorum, ra 38.2.de iud.c.cum non ab homine. 376.2
Laicus potest se subijcere alterius iurisdictioni,clericus non,de fo. comp.c.significasti. 396.2
Laici non debent disponere de rebus ecclesiæ,de dec.c.quamuis.862.2

Lai-

Laicorum contrarium facientium pœna. ibid.
Laici de causa patronatus non habent iudicare,de iu.l.c.quanto. 372.1
Laicus potest clericum & episcopum denunciare,& accusare, de præsum.c.cum in iuuentute. 564.2
Laicorum consilium in causis ecclesiasticis,non dét requiri, de consue.c.ad nostram. 62.1
Laici ecclesiasticis dare nequeunt sine consensu episcopi,de iure pa. qđ autem,940. ℞ Et recipient aliquid, crimen sacrilegij incurrit, de verbo. sig.cap.causam. 1369.1
Laicus ad firmam ecclesiam habere non debet,ne cle. vel mo.c. secundum institutes. 1007.2
Laici non possunt compellere clericos vt coram se litigent, de iure pa. latum. 947.1
Laicorum statuta contra libertatē ecclesiæ sine consensu ecclesiæ non tenent,de constit.c.quæ in ecclesiarum. 83.2.
Et etiam bona statuta,eo. tit. cap. ecclesia sanctæ Mariæ. 17.2
Laicus non conferat annexum spiritui,& pœna recipientis,de reb. eccle.non alie.c.qui res. 785.1
Laicus non disponat de bonis clerici defuncti-auctoritate propria, de suc.ab intest.c.2. 845.1
Laicus in quibus casibus teneatur respondere in iudicio ecclesiastico,de verb.sig.c.nouimus. 1380.1
Laicus non debet testimonium ferre contra clericum:potest tamen accusare,de test.cap.ex tero. 505.2
LEGATVS. ad plures prouincias, in una existens,de alia potest iudicare de offi. leg.c.nouit. 281.1
Legatus non a latere Papæ missus non potest absoluere excommunicatos in sua vel alia prouincia nisi de licentia speciali sibi a Papa collata, eo.l.tit.c.excommunicatis. 282.1
Legati constitutio in sua prouincia durat perpetuo,eod.tit. c. nemini dubium. 283.1
Post legati recessum non durat cōmissio cautatum,nisi citatio fit facta eo in prouincia existente. ibid.
Legatus potest conferre ecclesias vacantes,eo.tit.c.dilectus filius.280.2
Legatus pōt interpretari mandatū Papæ,de postu.præl.c.1. 70.1
Legatus vnus pōt statuta alterius confirmare,de loca.c.1. 798.2
Legato speciali præsente cessat legatio gēlis,de off.leg.c.volētes.281.2
Legatus gēalis nō pōt impedire de legationē specialē nisi habito speciali mādato,pōt tñ processū eius confirmar ,vel exeq,eo.ti.c.studuisti.278.1
Legatus potest absoluere excommunicatos sine speciali mandato, eo. tit.c.quod translationem. 279.2
Legatus dispensare pōt in cō matrimoniali,de cōs.& affi.ꝙ dile. 1071.2
Legatus duos episcopatus diuidere vel vnire,aut vnū alteri ꝓponere nō pōt,de off.leg.c.ꝙ translationē. 279.2
nec pōt iurisdictionē extendere vltra fi bi concessū,de ele.c.venerabilē.279.2
Legatus potest dare ecclesias & prebendas inuito patrono,de offi. leg. c. dilectus filius. 280.2
Legatus generalis potest cognoscere per simplicem querelam de causis suffraganei.eo.tit.c.1. 277.2
Legatus in sua prouincia est archiepiscopus Cantuarien. ibid.
Legatus generalis non potest sentētiam secundū formā mandati a iudice delegato latā reuocare,eo.tit.c. studuisti.388.& c.nisi specialis.278.1.&2
Legatus non debet se intromittere de causa ad Papam transmissa, eo. tit.c.licet. 280.1
Legato Papæ tenentur omnes succurrere,nec vales super hoc præscriptio,nisi habeant priuilegium speciale,de præscr.c.accedentes. 610.2.
LEGIS auxilium frustra inuocat qui committit in legem,de elect. ca. bonæ memoriæ,1. & sunt inferius signati. 100.1
Clericus post trinam admonitionem arma deferens de sen. excom. c. in audientia. 1337.1
Item clericus non in tonsura nec vestitu clericaliter viuens,eo.tit.c. cōtingit.1. 1348.1
Item vsurarius vsuras non restituēs de vsur.c.qui frustra. 1238.2
Item immunitatem ecclesiæ non seruans,de immuni.eccl.c.vlt.1004.1
Item appellationi non deferens, de ele.c.bonæ memoriæ. 100.1
Lex siue constitutio non ligat nisi cum venerit ad notitiam,vel peruenire potuit.Inno.iiij.in nouel.
Secundum leges omnes clerici iudicandi sunt a iudice ecclesiastico. de iud.c.clerici. 375.2
Leges ciuiles audientes prælati, & curam animarum habentes sunt excōmunicati & sacerdotes,ne cle.vel mo na.e.vlt.1009.Idem est de monachis & de physicam audientibus. ibid.
Legibus Imperatorum Galli non vtuntur,nec Parisijs leguntur vt studium theologiæ amplietur, de priui. c.super specula. 1295.1
LEGITIMVS quo ad spiritualia est etiam quoad temporalia, & non e conuerso,qui fil.sint leg. cap. per venerabilem. 1093.2
Legitimari non potest per matrimonium sequens in adulterio natus, eo.tit.c.lator præsentium. 1088.2
Illegitimi reputantur nati ex his qui in gradu prohibito & ignoranter clandestine contrahunt,de cland. despon.c.cum inhibitio. 1038.2
Legitimus censetur natus de legitime iunctis, licet parentes postea ex causa separentur,qui fi.sint leg.eod. cum inter.1086.2.& c.perlatū.1091.1
Legitimare potest Papa illegitimos,eo.tit.c.per venerabilē. 1099.2
Legitimus reputatur natus de superinducta vxore insciā de prima viuente eo.tit.c.ex tenore. 1097.1
Legitimi reputantur filij infidelium conuersi ad fidem eo.tit.c. fi. 1097.2
Legitimus reputatur natus de matrimonio venientibus parentibus non impetito,eo.tit.c.peruenit. 1092.2
LEPRA coniugatos non separat de coniug.leprosi.c.quoniam. 1057.1
Lepra non obstante sanus debitum reddat. ibid.
Leprosi seorsum habitent,eod. tit. cap.2 ibid.
Lepra superueniente sponsalia contrahentes non coguntur consummare matrimonium,eo.ti.c.litteras.1057.2
De iurein.c.quemadmodum.580.2
Leprosus contrahere potest,de coniug.lepr.c.quoniam nemini. 1057.1
Leprosus Missam non celebret, de cler.ægro.cap.cum nos. 752.2
Leproso clerico dandus est adiutor eod.tit. c.cum nos. 752.1
LIBELLVS in causis confici debet,de libel.obl.c.1. 391.1
Libellus ad respondendum canonice conficitur,eod.tit.c.1. ibid.
In libello conuentionali causa debet exprimi,eo.tit.c.dilecti filij.400.1
In libello debet actor specificare, quid petit,eo.tit.c.significātib.399.2
Libello inepto confecto vel concepto reus ab instantia iudicij absoluitur, sed non a causa,de iudi. cap. examinata. 380.2
LIBERTAS monasterij præscribi potest de priui.c.ex ore sedētis.1287.1
Libertati vel priuilegio Papali nō potest quis renunciare sine culpa, de arb.c.cum tempore. 303.2
Liber iudicandus est in libertate stans per decem annos,de coniug. seruorum,c.licet 1059.2
Libera si scienter contrahat cum seruo tenet matrimonium,de præscr. c.illud. 609.1
Ex libera natus vel liberta non potest redigi in seruitutem,de nat. ex libr.ven.c.j. 1060
Libertinus iterum potest redigi in seruitutem propter ingratitudinē de ser.non ord.c.de famulis. 211.1
Pro libertatis fauore vbique sentētiandum,de coniug.ser.c.licet.1059.2 & de sent.& re iud.c.vlt. 641.2
Libere matris filius sequitur conditionem matris,de ser.non ord.cap. vltimo. 313.1
LICENTIA docendi sine alicuius exactione debet cōcedi,de mag.ca.3. 1169.1
LIMITES diœcesum præscribi nō possunt,de paroch.c.super eo. 856.1
LITTERAE Papales ab ipso tantum vel ab eo cui committitur officium recipiantur,de crim.fal.cap. dura. 1235.2
Litterarum rasura reddit totum suspectum,de priuil.capitu. cum olim. 1283.2
Litteræ impetratæ ad diuersos iudices pro eodem negotio,non valent de rescrip.c.ex tenore. 33.2 & in nouel. Inno.c. dispendia eo. tit. lib.6. 13.2
De litteris ad alios iudices impetratis si dubitetur,simul vtrique cognoscant,eod tit. capitulo pastoralis. 30.2.

Lit-

Litteras prius obtinens & impetrãs super aliquo beneficio obtinet, eo.tit.c.capitulum S.crucis. 49.1
Per litteras Papæ possessionẽ adeptus non potest alias impetrare super beneficio, nisi mentio fiat de primis in secundis litteris, eod.tit.c.ad audientiam. 50.1
Litteras ab alio quam a Papa vel eius vicario recipiens punitur, de crim.fal.c.dura. 1135.2
In litteris super facto impetratis debet series facti cõtineri, de cohab.cleri.c.super eo. 712.1
Litteras falso confingens suspendendus est ab officio, & beneficio, de crim.fal.c.tam litteris. 518.2
Litteræ non valent quæ tacita veritate impetrantur, eo.tit.c.super eo. 1509.2. & vt lite non contest.c.accedens 1. 405.2
Litterarum data est attendenda, de rescrip.eam tenar.1.c.capitulum. 49.1.& c.cõstitutus. 36.1.& de præb.c.cum cui, lib.6. 297.2
Per litteras suas Papa non intendit aliquos grauare super plurium receptione nisi exprimatur in litteris Papalibus obtentis, de rescri.mãdatum. 56.2
Per litteras contra episcopum & quosdam suæ diœcesis impetratas nullus ciuium conueniri potest, eo.tit.c.significauit. 55.2
Litteræ præter assensum partium impetratæ, non præiudicant primis communi consensu impetratis, eod.tit.c.ex parte decani. 51.2
Litteræ posteriores an priores reuocent, de rescrip.ex parte & de rest.spoliat.c.audita. 423.2
Litteræ secundæ non tenent, nisi fecerint mentionem de primis, cum vtraque sint speciales, & ad idem beneficium in casu speciali, de offi.deleg.ex parte. 239.2
In litteris secundis debet fieri mẽtio de toto processu, de sent.cap.inter. 624.2
Per litteras surreptitias factũ irritum est, de rescr.c.postulasti. 45.2
Litteris iudicis ordinarij standũ est, de appel.c.si duobus. 645.2
Litteræ impetratæ contra constitutionem de duab.dictis non valent, nisi de hoc fecerint mentionem, de rescrip.c.dilectus filius. 44.2
Litteris generalibus non citentur maiores Item impetrari nõ possunt litteræ contra reum incertum, eod.tit.c.sedes apostolica. 32.2
Litteris prioribus generalibus derogant posteriores, eo.tit.c.pastoralis 30.2.& c.si autem. 26.2
In litteris prioribus si ponatur specialiter super quibus est lis mota, & in secundis generaliter secundæ non valent, de dolo & contum.c.ex litteris. 461.2
Litteras secundas non mittit Papa scienter nisi faciant mentionem de primis, de rescrip.c.plerũque. 43.2
Littera Papalis reprobanda est, propter falsam grammaticam impositam, eod.tit.c.ad audientiam 1. 47.2
Per litteras contra aliquem impetratas potest quilibet eius successor cõueniri de iud.capite quia V. 377.1
Litteræ generales non valent ad citandos religiosos, nisi de eis fiat mẽtio, de rescrip.c.cum ordinem, 24.2
Litteræ commissionis semper valẽt, nisi reuocent de cen.inter. 624.2
Iuxta litterarum formam iudex procedit, nisi sint contrarius, eod.tit.c.causam. 628.2
In litteris hæc clausula, si est ita, debet referri ad omnia contenta in littera, de rescrip.c.olim. 43.2
Litteræ cõmissoriæ tantum extenduntur ad ea quæ ibi continentur, de off.iud.deleg.cum olim 1. 264.1
Litterarum impetratarum iurisdictio si intra annum negligatur, vel ex malitia impetratur, expirat, de rescr.c.plerumque. 43.1
Qui litteras iudicis falsas, dãt priuari eo super quo litigat. ibid.
Litteræ omnis generales non valent, eod.tit.c.ad hæc. 27.1
Litteris generalibus non citentur nimia multitudo, nec super maioribus negotijs, eod tit. cap. sedes Apostolica. 32.2
Litteræ reuocato procuratore non valent ab eo impetratæ, eod. tit.c.ex parte. 58.2
Litteras impetratis super beneficio tacito, quod aliud habebat, non audiatur, eo.tit c.si proponente. 59.1
Litteræ falsæ Papales, quo cognoscantur, quomodo examinentur de crim.fal.c.licet. 1256.2
Litteris apostolicis diuersis modis homines absoluuntur, & pœna, de rescr.c.nonnulli. 46.2
Litteræ debent mentionem facere de diœcesi, eo.tit.c.significante. 54.1
Litteris contra aliquem impetratis ipso defuncto ante citationem emissam, non potest eius hæres conueniri, eod.tit.c.significauit. 55.2
Litteræ executoriæ facientes mẽtionem de monitorijs quæ non præcesserunt, non valent, eod.tit.ex insinuatione. 56
Litteras falsificantis pœna, de crimi.fal.c.ad falsariorum. 1238.2
Per litteras episcopo directas super prouisione non potest abbas cõpelli ad prouidendum ex talibus, de rescrip.c.abbatem. 57.2
Litteris capitulo directis a Papa sede vacante, de prouisione, tenetur episcopus substitutus obedire, maxime si fuit de gremio, eo.tit.cap.eam te. 25.1
Litteræ impetratæ ante terminũ ab appellante præfixum non valent, de app.c.ex insinuatione. 669.2
Litteris impetratis non vtens quãdo est in culpa, de rescri.c.si autem, 36.2.& c.ex parte. 51.2
Litteræ per surreptionem impetratæ non valent, eod.tit.c.cum dilecta. 40.1
Litterarum forma certa de absolutione cruce signatorũ, de fide inst. c.quod super his. 511.2
Litteræ impetrari non debent absque mandato dominorum, nisi, & c. pœna talium, de rescrip.cap.nouella. 46.2
Litteræ impetratæ a laico contra clericum tacito, quod sit laicus, non valent, de testibus c.ex parte. 501.2
Litteris contrariis adeo litantibus sibi ad diuersos impetratis, Papa cõsulatur antequam procedatur, de off. iud.deleg.c.fine. 1. 234.2
Litteræ non sunt reprobandæ propter rasuram in narratione, de fide instr.c.ex litteris. 545.1
Litteræ impetratæ super beneficio suppresso non nomine dignitatis, non valent, de reser.c.ad aures. 26.1
In litteris Papæ qualiter accipiatur, quod si omnes interesse non poterunt, eod.tit c.sciscitetis. 1.2
LITE PENDENTE non debet quis priuari in suo, vt lite pend.c.a memoria. 476.2
Lis cum committitur ad terminũ certum decidenda terminus incipit cum iudices litteras accipiunt, de appel.c.super eo.2. 648.2
Lite pendente possessiones non alienentur, vt lite pend. cap. ecclesia. 477.2
Lite pendente priuilegium impetratum non valet, nisi de hoc fecerit mentionem, eod.tit.c.dilectus. 479.1
LITIS CONTESTATIO. perpetuat iurisdictionem. de offi.deleg.c.relatum. 244.1
Lite non contestata non recipiantur testes, nisi in causa matrimoniali, vt lite non contest.c.fi. 408.2
Ante litis contestationem potest actor in possessionem mitti, &c. sed non debet sententia diffinitiua proferri, vt lite non contest.c.tuæ 407.1 & de sim.c.querelam. 1143.2
Litis contestatio qualiter fit, de litis contestat.c.1. 403.2
LOCVS securus partibus est assignandus de fide instrum.c.accepimus. 546.2
In locis sanctis iudicium sanguinis non debet tractari, nec placita fieri, de immu.eccl.c.cum ecclesia. 1001.& eo tit.c.1. 1000.& 1001.2
Locorum cõsuetudo rationabilis debet obseruari in portione sepulturæ dãda, de sepult.c.certificari. 841.1
In loco minus religioso nõ potest eligi sepultura, eod.tit.cap.in nostra. 851.2
LOCARI possunt decimæ, & sub qua forma, de loca.cap.vestra nobis. 799.2
De locatione domorum in ciuitate, de loca.& condu.c.1. 798.2
Per locationem solam non probatur rei proprietas, de fide instr.c.inter dilectos. 547.2
In locatione debent cõputari expensæ locantis, & qualiter, de loca.& condu.c.propter sterilitatẽ. 799.2
Locari non debet domus in præiudicium inhabitantium, eod. tit.cap.1. 798.1

Locari

Locari non debent officia seu dignitates sub annuo censu, & pœna talium ne prælat. vic. suas, cap. quoniam in quibusdam. 1167. 2
LVCRI causa temporalis clerici vel monachi non debent negotiari ne cler. vel mona. c. multa. 1005. 1

M

MAgister in grammatica debet ab episcopo & capitulo prouideri in beneficio, de magist. c. quia non lis 871. 1
Magister in Theologia debet in qualibet ecclesia cathedrali institui ad legendum, ibidem, co. tit. super specula. 1171. 2
Magistri Theologiæ & studentes in Theologia quinque ann. recipiant fructus beneficiorum suorum. ibid.
Magistri possunt facere statuta inter se, de consti. c. ex litterarum. 18. 2
Magisterium non est vendendum, & pœna vendentium de magist. ca. 1. 2169. 1
MAIORA intelliguntur prohibita, quibus nota sunt vetita, de sentent. excom. c. cum illorum. 1544. 1
Et quod in maiori conceditur, licitum videtur in minori, qui fil. sint legi. c. per venerabilem. 1093. 2
Maior natu succedere debet in regno, de voto c. licet vniuersis. 914. 1
A maiori parte capituli factum præualere debet, nisi contra rationabiliter fuerit obiectum, & probatum, de elect. c. coram dilecto, 122. 2. de renunci. cum inter P. 161. 2
Maior est potestas spiritualis quã secularis, de maio. c. soluc. 304. 1
Ad maiorem ecclesiam se transferes propria auctoritate, sua careat, & illa ad quam se transtulit, ne transl. c. quanto. 156. 1
Maiori parti minor etiam in minimis se opponere potest dummodo in illa causam habeat, de concess. præb. c. ex parte. 766. 1
Maiores personæ in litteris commissorijs sub generali clausula non includuntur, de rescr. c. sedes. 32. 2
Maioris parti factum non vitiatur cum aliqui pauci indigni ad factum ignoranter admittuntur, de proc. cap. vlt. 339. 2
Maior natu debet diuidere, & minor eligere, de paruch. c. 2. 855. 1
Maiores natu ecclesiæ debent præsci, de iure pat. ca. quoniam. 939. 2
MALITIA supplet ætatem, de despon. impub. c. de illis. 1033. 1
De malitia sua nemo debet commodum reportare, de iudi. c. intelleximus, 175. & de dolo & contu. ca. continet. 470. 2
MALEFICIATVS creditur habens potestatem cognoscendi alias & non suam, licet per octo annos sibi commanserit, de frigid. capit. vlti 1083. 1
Maleficiatus per triennium habitat cum vxore sua antequam separetur. ibid.
Maleficiatus separatus & cognoscens aliam cogitur redire ad primã, eo. tit. c. frater nitatis. ibid.
De maleficio ratihabitio mandato comparatur, de simo. c. sicut tuis, 1157. 2. & de homic. c. sicut dignum. 1202. 2
MAN FESTA peccata non sunt occulte corrigenda de pœn. & remiss. c. 2. 1325. 2
Manifesta offensa quæ dicatur, de ver. sig. cap. cum olim. 1375. 2
MANDATVM factum capitulo specialiter de rescr. c. eam te. 25. 1
Ad mandantis intentionem recurrendum est cum de mandato dubitatur, eo tit. c. ad aures. 26. 1
Mandatum potest reuocari, si de fide dubitetur procuratoris de procu. c. 326. 1
Mandatum speciale derogat generali, de offic. lega. c. studuisti. 278. 1
Mandatum an morte mandatoris expiret, de offi. deleg. c. relatum. 244. 1
Mandatum reuocari potest re integra existente, alias non, de elect. cum dilectus filius. 126. 1
MANSVS ecclesiæ debet assumi immunis ab omni exactione, de censibus, c. 1. 954. 2
MANVMISSO potest dominus operas spirituales imponere, & in eo illas retinere, de ser. non ord. c. eo libẽ tiue. 282. 1
MARITVS prætextu consuetudinis bona vxoris dilapidare non potest, de consue. c. ex parte vestra. 68. 1
Maritus intrans religionem vxore consentiente restituatur vxori si nolit continere, si sine consensu episcopi fecit alioquin, &c. de conuer. coniug. c. 1. 896. 1. & c. ex parte. 901. 2
MATRIMONIVM quid, de præsum. c. illud. 560. 2
Matrimonii causa per discretum iudicem tractanda est, de consang. & affi. c. 1. 1071. 2
In matrimonio tenet consuetudo contra regulam illum, quoto gradu, & c. eo. ti. c. quod dilectio. 1072. 2
Matrimonium solo consensu contrahitur, de spo. c. cum locum. 1018. 1
In matrimonio verba sunt necessaria quantum ad ecclesiam consensum exprimentia. eod. tit. c. tuæ fraternitati. 1013. 2
Sed pueri per sola verba non contrahunt ante annos legitimos. ibid.
Matrimonij causa alicui cõmissa committitur per consequens causa dotis, de dona. inter vir. & uxo. c. de prudentia vestra. 1109. 2
Matrimonium qualiter in parte tenet, & qualiter non, de eo qui dux. in mat. quam pol. c. 1. 1051. 2
Matrimonium per vim contractũ nisi consentiat postea, eo. tit. c. significauit. 1052. 2
De matrimonio contrahendo iuramentum parentum compellendũ est, de spõ. impu. c. ex litteris. 1034. 2
In matrimonio eras & consensus requiritur, sine quibus nihil agitur, eod. tit. c. ex litteris. ibid.
Matrimonium præsumitur vbi post fidem datam sequitur copula carnalis, de spon. c. ueniens. 1017. 1
In matrimonio supplet malitia ætatem, de despon. impub. cap. de illis. 1032. 2
In matrimonio compromitti nõ põt, de in integ. rest. c. causa. 358. 2
Matrimonio clãdestino sacerdos consentiens est suspendendus, de clã dest. despon. c. cum inhibitio. 1017. 1
Matrimonium contrahens cũ desponsata alteri per uerba de præsenti, nunquam eam habere potest, de spon. duo. c. accepisti. 1041. 2
Matrimonium dirimitur cum sororem quis ducit eius quam sponsalibus contractus polluit extra ordinare, de eo qui cog. consang. vxo. ca. fraternitatis. 1069. 1
Matrimonium contractum in gradu prohibito inter fideles, stat si cõuertatur, de consangui. & affi. de infidelibus. 1073. 2
Matrimonium non possunt contrahere qui consentire non possunt, vt pueri, de despon. impub. accessit. 1030. 2
Matrimonio non vult teneat vxorem vt sororem, de frigid. & male. consultationi. 1079. 2
Matrimoni error per sententiam factus, retractandus est cognita veritate, eod. ut. c. fraternitatis. 1080. 2
In matrimonio licet coacta contraxerit, per annum & diem exist ens consensisse videtur, nec testes in contrarium recipiuntur, de spons. cap. ad id, quod. 1021. 2
Matrimonium clãdestinum in publico est ratificandum, de cland. despon. c. quod nobis. 1038. 2
Matrimonium cum arcta dirimi non debet propter verba coniugum, nisi aliter probetur, de frigi. ca. fraternitatis. 1080. 2
Matrimonium coactum confirmatur copula sequente, de eo qui dux. in mat. c. significauit. 1052. 2
Matrimonium contractum cum sorore eius quam quis ante septennium attentauit, separatur, de spons. c. iuuenis. 1012. 1
In matrimonio dirimendo aspectus corporis præfertur iuramento, de prob. c. proposuisti. 485. 2
Matrimonium Belguinatum tenet, nec officit si habitum recipiunt de manu sacerdotis, qui cler. vel. vo. c. cõsuluit. 1088. 2
Ad matrimonium diri mendũ non sufficit testium auditus, nisi &c. vel in pen. c. laudabilem. 477. 1
Matrimonium contractum nõ impedit velum viduitatis nisi certatu religionem assumat, de conuer. coniug. c. ex parte. 901. 2
De matrimonio probando, viro competit probatio, de cland. despon. cap. 1. 1038. 1
Matrimonium est inter gentiles, de consan. & affi. c. fi. 1077. 2
Matrimonium conditionatum tenendum est, dummodo non fit cõtra sub-

ſubſtantiam matrimonij, de condi. appo.c.1.& c.vlt.eod.tit. 1042.2

Matrimonium non debet pœna pecuniaria puniri, cũ ſit libertas in matrimonio,de ſponſ.c.gemina. 1026.1

In matrimonio non currit præſcriptio,eod. tit.c.in præſentis. 1020.2

Matrimonium confirmatur carnali copula ante tempus pubertatis in pueris,de deſpon.impub.c.a nobis.1033.1

Matrimonium dimittitur propter dictum grauis perſonæ aut inſignis, de teſti.c.conſtitutis. 530.2

Matrimoniũ quando contrahi poſſit,de fer.cap.capellanus. 424.2

Matrimonium non eſt contrahendum cũ alio niſi certificetur, quis de morte alterius, alioquin ſeparatur ſi redit,de ſecun.nup.c.duos noſter.124.2

Matrimoniũ dirimit uaria conſuetudo contrahendi,ſiue diſſimilis cõſuetudo patriæ,de ſpon.c.de illo. 1067.1

Matrimonium non dirimitur vbi frater vxorem fratris cognouit ante contractum,niſi fit publicum vel probatum,de eo qui cog. conſang.vxo.c. de illo. 1067.1

Matrimonio ſoluto vtriq; reſtitui debet quod ablator habet, de conuer. coniug.c.ex publico. 900.1

In matrimonium non habet locũ tranſactio,de tranſac.c.ex parte.324.1

Matrimonium contrahendum iuratum non impedit dictum vnius, de ſpon.c.præterea. 1111.2

Matrimonium contrahunt ſurdus & mutus per ſigna,eo.tit.c.cum apud ſedem. 1022.2

Matrimonium dirimitur per contractum conſanguineæ ſi ſit publicũ & probatum, de præſump. cap.tertio loco. 562.1

Matrimonio impeditur ſi mulier a cõſanguineo viri cognoſcatur, de ſpõ. c.præterea.2. 1016.2

Poſt matrimonium contractum poteſt vxor ad probandum metum admitti,eo.tit.c.conſultationi. 1026.1

Matrimonium contrahere non poteſt profeſſus in religione,qui cler.vel vo.c.meminimus. 1048.1

Matrimonium non dirimitur per ea quę præcedunt baptiſmum,de cog. ſpir.contracto. 1063.1

Matrimonium inter liberum & ancillam ſtat cum ſciuit eam ancillam, & econuerſo, vel poſt factum conſenſit,vel cognouit,de coniug.ſeruorum, c.propoſuit. 1058.2

Matrimonium non poteſt contrahi per nuncios, de conuer.coniug cap.ex parte. 901.2

Matrimonium probatur per famã violentiam,de præſump.c.illud quoque. 560.2

Matrimonium impedit & dirimit publicæ honeſtatis iuſtitia, de ſponſ.c. iuuenis. 1012.1

Matrimonium poſt ſponſalitium iuratum contrahi poteſt cum alio cũ vnus dimittit terram, eod.tit.cap.de illis. 1013.1

Matrimonio propter adulterium ſeparato debet accuſatus continere vi-

uente altero,aut ſibi reconciliari, eo. tit.ex parte. 1014.2

Matrimonium ſuperueniens ſponſalibus ſoluit ea, niſi metus interueniat,eod.tit.c.veniens.ad nos. 1018.2

Matrimonium poſt fidem datam impleatur,& ſic tutius ad religionem tranſitur: ſi tamen copula non interuenerit,eod.tit.c.commiſſum. 1019.1

Matrimonio nõdum probato, vxor prius habita & poſt abſque iudicio ecleſię amota, debet reſtitui ante ſententiam latam, de reſti. ſpol cap. ex conqueſtione. 447.1

Matrimonium accuſanti cauſa pecuniam extorquendi,debet imponi ſilentium, qui matri.accu.c.ſignificante. 1100.1

Matrimonium conſummatum irritat votum religionis ſequens, ſi inuito altero cõiugum fiat:neq; poſt mortem alterius tenet de conuer. coniu.c. quidam intrauit. 898.2

Matrimonio coniuncti non ſeparantur per ſolam & priuatam confeſſionẽ viri & vxoris,de ſent.& re iud.c.lator præſentium. 623.1

Matrimonium diuiditur ſi vir cũ vxore ſeptem annis ſtans eam cognoſcere non poteſt dans operam quam potuit,de frigi. & maleſi. c.literæ veſtræ. 1083.1

Matrimonium contractum cũ alia ante diuortium ſtat,de ſpon.c.cum in apoſtolica. 1020.1

Matrimonium non poteſt contrahere furioſus,de ſpõ.c.dilectus.1023.1

Matrimonium coactum poſtea conſenſu firmatur, eod.tit. c.ad id quod. 1021.1

Matrimonium cum inhabili ad matrimonium tenet, ſi uelint,de frigi.c. conſultationi. 1079.2

Matrimonium ſoluit contumelia creatoris,de diuor.c.quanto te.1104.2

Matrimonium infidelis cum fratre viri, qui non reliquit ſemen, non eſt dirimendum,eod.tit.c.ſi. 1108.1

Matrimonium vnius voce non per ſe ſcripta debet accuſari, qui matr.accu.poſ.c.à nobis. 1098.2

Matrimonium inter filium baptizantis ſpiritualem & carnalem filiã baptizati, non tenet, de cog.ſpirit.c. ex litteris. 1064.2

Matrimonium contractum publice quando poſſit accuſari,qui mat.accuſ. poſ.c ſi. 1102.2

In cauſa matrimoniali a reo exigitur iuramentum, dict deſpon. impub. atteſtationes. 1033.2

MATRICI eccleſiæ debentur decimæ, quæ cathedralis eſt intelligenda,de præſcri. c.ex tranſmiſſa. 859.& de ver.ſig.c. veneta. 610.1.& 1373.2

MATRONA in habitu meretricali inuenta iniuriarum agere non poteſt,de ſent.ex cõ.c. in audiẽtia.1337.1

MEDICINA aduſtionis vel inciſionis eſt clericis prohibita, de cler. vel mone. ſec.c. ſententiam ſanguinis. 1008.2

Medicus nihil omittens de contingentibus non punitur, ſi æger moritur,de ætа.& qual.præſ.cap.ad aurem. 192.2

Medicus proprius conſulat de ſalute animæ, & nullo modo ratione medicinæ detrimentum animæ ſuadeat, de pœn.& remiſ.ca. cum infirmitas. 1373.2

METROPOLITANVS habet cognoſcere tanquam delegatus de cauſa inter ſuum ſuffraganeum & eius cleri cum,de offic. iudic.ordin.c.irrefragabili. 293.2

Metropolitanus cum ſuis ſuffraganeis conſecrent epiſcopum,de ſac.vnctio.c.1 198.1

Metropolitanus prouinciam ſuam viſitare poteſt.de præb.c.cum ex officij. 615.2

METVS cadens in vitum conſtantem excuſat,de ijsque vi met.cap.ad audientiam. 344.1

Similiter damnum rerum temporalium,eo.tit.c.Abbas. 342.2

Metus ingreſſum religionis impedit, niſi poſtea conſentiat, eod. tit. cap.1. 341.1

Metu laicorum renunciatio facta non valet,eo.tit.c.2. 342.2

Propter metum facta reſignatione etiam per iuramentum poteſt fieri repetitio,eod.tit.cap.ad audientiã.344.1

Metus & coactio excludit conſenſum matrimonij, de ſpon. c.cum locum. 1018.1

Metus pro vita, & rebus ſeruandis non abſoluit a iuramento, de iureiur. c.ſi verò.§.verum. 569.1

MINVS conceditur cui plus vel maius conceditur, de decim.c.ex parte tua.§. 868.2

MINOR annis quomodo intelligitur,de proba.c.in præſentia. 488.2

Minoris fungitur eccleſia in reſtitutionibus.de teſtit.in integ. c.347.1. & c.auditus. 350.1

MIRACVLA per teſtes ſunt examinanda,& qualiter, de teſti.c.venerabili. 53.2

Miracula etiam faciens non colatur tanquam ſanctus niſi auctoritate Romanæ eccleſiæ, de reliq.& vener. ſanct.c.1. 994.1

Per miracula probet ſe quis a Deo miſſum,de hæreticis,c.cum ex iniuncto. 1188.1

MISSA an ſit de ſubſtantia ordinum,& eccleſiarum conſecrationum, de ele.c.quod ſicut.in gl. 109.1

Miſſarum celebrationem impedit deformitas uel debilitas,de cler.ægro. c.presbyterum. 751.2

Miſſas duas quando ſacerdos celebrare poſſit, & tunc poſt ſanguinem vinum non ſumat.de cele miſ.c.conſuluiſti.971.1.& c.ex peruenit. 974.1

Miſſam nullus propter conſcientiã fingat celebrare: quia dupliciter peccat,eod.tit.cap.dolentes. 681.2

MONACHVS non ponatur ſolus in prioratu. de capel.mon.c.ex parte. 937.2

Monachus pro receptione ſua nihil det,de ſtatu mona. cap. monachi. 921.1

Mona-

Monachus ſolus non habitet, neq; diſcurrat, neque peculium habeat, & pœna talis. ibid.
Monachus proprietarius non eſt cũ Chriſtianis ſepeliendis, eod.tit.c.ſuper quodam. 921.2
Monachi ſecundum antiquos canones poſſunt in parochijs miniſtrare, eod.tit.c.quod Dei timorem. 923.1
Monachis nõ tradatur officium alicui quod ad tempus vitæ ſuæ, eodem titulo, capitulo cum ad monaſterium. 924.1
Cum monacho de proprietate, ſic neque de caſtitate Papa diſpenſare poteſt. ibidem
Monachus vnus non habeat locum in diuerſis monaſterijs, de reli.domibus, c.ne nimia. 935.2
Monacho poteſt cauſa delegari, de priuil.c.cum olim. 1281.2
Monachus ſine licentia abbatis ſui locum non deſeram, de reg.c.non eſt vobis. 876.1
Monachus non poteſt eſſe aduocatus, niſi, & c. de poſtula.cap.ex parte tua. 324.2
Monachus poteſt eligi in epiſcopũ, de dolo & contuma. cap. cum olim. 467.2
Monachus non fiat quis niſi in legitima ætate, de reg.c.1. 874.1
Monachus qualiter poteſt habere proprium, de ſtatu monach.c.2. 921.1
Monachus poteſt perhibere teſtimoniũ in cauſa monaſterij, de proba.c.tertio loco. 486.1
Monachi irregulariter viuentes eijciantur, niſi corrigant ſe, ne cler. vel mona.c.relatum. 1007.2
Monachi non regant eccleſias ad eos pleno iure non ſpectantes de capel.mo.c.1. 935.2
Monachus de licentia abbatis ſui & epiſcopi prædicare poteſt, de Iudeis & Sarra.c.cum ſit. 1180.2
Monachus eccleſiam ad firmam tenere non debet, nec cl. vel mo. ſe.c. ſecundum inſtituta. 1007.2
Monachum non facit habitus, ſed profeſſio, de reg.c.porrectum. 889.1
MONASTERIVM unum poteſt alteri coniungi, de relig.do. cap.quia monaſterium. 930.2
In monaſterio alteri coniuncto ille epiſcopus qui prius erat, non habet iuriſdictionem, ſed diœce. epiſcopus, eo.cap.
Monaſteriorum diſpoſitio & ordinatio locorum ſimilium pertinet ad epiſcopum, niſi ſint exempta, eod.tit. x.de xenodochijs. 930.2
Et c.cum dilectus. 934.1
Monaſteria regularium nõ ſunt ad clericos ſeculares transferenda, niſi regulares defecerint in monaſterio, eo.tit.c.inter quatuor. 931.1
Monaſteriis pluribus vnus abbas præeſſe nõ debet, nec vnus monachus in duob. monaſterijs locum habere. eo.tit.c.ult. 935.1
MONIALIS excommunicata p̃ iniectione manuum, ab epiſcopo abſolui poteſt, & non per abbatiſſam, deſent.excomm.cap.de monialibus. 1346.2
Monialem percutiens incidit in canonem. ibid.
Monialis ſuſpecta de inceſtu, tenetur ſe purgare, de purga.cano.moniales. 1298.1
Monialium monaſteria frequentates clerici admoniti deponantur: laici excommunicentur, de vi. & hone.cle. c.monaſteria. 704.2
Monialis turbans diuinum officiũ eijci poteſt ſine excommunicatione, idem de clericis vel religioſis intelligendum, de ſent.excom.cap.ueniens. 1332.2
Monialis in quacumque cauſa uel controuerſia criminali vel ciuili non eſt compellenda ad iuramentum, de iura.cal.c.1. 415.1
MONETA qualiter ſit & innouatur, de iureiur.c.quanto. 574.2
MORTVO poteſt impendi abſolutio excommunicationis, de ſent.ex commu.c.a nobis 2. 1345.2
MVLIER ab vndecimo anno dicitur apta nuptijs, de deſpon. impub. c.continebatur. 1031.2
Neque mulier neque monialis poteſt prædicare vel benedicere, vel confeſſionem audire, de pœni.& remiſ.c. noua. 1320.2
Mulier poteſt eſſe arbiter in ciuili cauſa clericorum, de arbit. ca.dilecti. 362.2
Mulier non tenetur obedire eccleſiæ in debito reddendo contra conſtitutionem, de reſt.ſpol.capitulo litteras. 450.2
Mulier poteſt eſſe procuratrix, licet contra leges videantur, de conſtit. vti. c.cum dilecta. 668.1
Mulier poteſt conferre prębendas, de teſtib.c.dilecto filio. 526.1
MVNVS gratis oblatum recipi poteſt, de ſimo.capi.dilectus filius.2. 1152.1
In muneris acceptione tria ſunt attendenda, de iud.cap.& ſi quæſtiones. 1145.2
Ob munera parua animum mutatum in perſona magna non eſt credendum. ibid.
MVTILATVS manu in abbatem viro tacito promotus, eſt amouendus, de cor.vi.c.expoſuiſti. 2164.2
Mutilatus manu non poteſt ordinari. ibid.
MVTARE non debet ſubito prælatus factum anteceſſoris, ne ſe.vac.c. 1. 770.2
MVTI & ſurdi poſſunt contrahere per ſigna, de reſt.ſpol.c.cum ad ſedem. 455.2

N

NAtalium cauſa pertinet ad foru̇ eccleſiaſticum, de ord.cogn.cui. 429.2
Natiuitas prius eſt probanda, quia non valet ſucceſſio niſi prius probetur legitimatio. ibid.
Natus ex libero ventre, in ſeruitutem non rediguntur de nat.ex lib.ven.c.1. 1060.2
Naſci non debent iniuriæ vnde iura naſcuntur, de accuſ.c.qualiter 1. 1124.2
NAVFRAGOS ſpoliantes incidunt in canonem. de raptu. c.excommunicationi. 1287.2
NECESSITAS illicitum facit licitũ, de reg.iur.c.quod non eſt. 1380.2
Neceſſitas non habet legem. de obſer.ieiu.c.conſilium. 995.1
Neceſſitas excuſat iuramentum, de iureiur.c.ſi vero. 569.2
NEGATIVA probari non debent, de ele.c.bone. 1004. niſi purgando ſe de calumnia de calumn. cap. cum dilectus filius. 1137.2
Negatiua poſitiones comprobari non poſſunt, niſi per confeſſionẽ aduerſarij ſint admittẽdæ, ex nouel.Innoc. de confeſſ. ſtatu, lib.6.
NEGLIGENTIA puniuntur epiſcopi in eo in quo delinquunt, de ſupplen.negli.prælat.c.1. 1774.2
Propter negligentiam præſentationis amittitur ius præſentandi illa vice, eod.tit.c.1. 1786.2
Propter negligentiam collationis beneficiorum intra tempus ſemeſtre, ſpectat ad Papam collatio, eod.tit.c. licet. 1784.2
Propter negligentiam collatio non tenens, tenet propter ſuperioris ad quem ſpectat collatio, patientiam, eo. tit.c.litteras. 1788.2
Propter negligẽtiam amittitur ius eligendi, eod.tit.c.vlt. 179.1
Propter negligentiam conceſſio beneficiorum pertinet ad ſuperiorem, de conceſ.præb.cap.quia diuerſitatem. 760.2
Propter negligentiam perdit prælatus iuriſdictionem, de ſent.excom. c.per tuas. 1350.2
Per negligentiam intra ſex menſes beneficia vacantia epiſcopus conferre poteſt, & eo negligente intra alios ſex menſes ſpectat ad ſuperiorem, de conceſ.præb.c.multa. 757.2
NEGOTIVM requirit ſemper iudicem, actorem reum, & teſtem, de verb.ſignif.c.ſolus. 1167.1
Negotia omnia vnius, delegato vni non debent committi, de reſcript. c. ad hæc. 27.1
NOMINATIO ſola nullum ius acquirit nominato, de elect.cap.quod ſicut. 109.2. de verb.ſignif. cap.cum olim. 1375.2
NOTORIVM quot modis dicitur, & quando, de cohab. cler. c.veſtra. 712.2
Notoria probatione non indigent, eod.tit.c.tua nos. 3. 7.2. de accuſ.c.euidentia. 1118.2. cenſ.lib.6.c.3. 386.2
Notoria ex fama, purgatione indigent: & iudici talibus debet. ibid.
Alias in notorijs non eſt indicẽda purgatio, ſed damnatio, de purga. cano.c.cum dilectus filius. 1302.2
In notorijs iudicium eccleſiæ requiritur, de iudic.c.porro. 1102.1
In notorijs ad cautelam toties recipiuntur, de elect. [illegible] 1369.2

In nouritijs non requiritur ordo iuris,de iureiu.cap.ad nostram 3. 578.1
NOBILITAS vitæ & non carnis est attendenda in collatione beneficiorum,de prebendi,& digni.cap.venerabilis fratet. 749.2
NOCTE factum die factum dicitur fictione iuris,de offi.deleg. c.consuluit. 251.1
NOVALE quid sit, & vnde dicatur,de verb. sig. cap.quid per nouale. 1373.1
Noualium iure censetur de nouo culta,de priuile.c.vlt. 1297.1
NVNCII malitia non obest domino, dummodo ab initio credatur fidelis nuncius,de pign.c.significate. 810.2
Nuncij missio eximit aliquem ex iudicis iurisdictione, scilicet ante citationem, alias non, de ap. cap. ad hæc 4. 656.2
NVPTIIS ex secundis sobole suscepta,publica honestas euacuata est, qui fil.sint leg. c.referente. 1091.2

O

OBEDIENTIA facta episcopo ab abbate sine consensu conuentus non valet, de relig.domibus cum dilectus. 934.2
Ab obedientia alicuius non citati vel conuicti non debet subditus subtrahi,de maiori, & obed. c.inter quatuor. 306.1
Ab obedientia sui episcopi non absoluitur subditus Papæ. eod. tit. c.per tuas. 305.2
Obedire non tenentur inferiores exempti a superiore, eod. tit. cap. inter. 306.1
Obedientiæ iuramentum à contumacibus debet exigi,eod.tit.cap.cum in ecclesijs. 307.1
Non obedientes prælatis suis, de ecclesia debent expelli. ibid.
Obedire tenentur tam laici quam clerici abbati iurisdictionem habenti, eod.tit.c.dilecta. 108.2
Obedientiæ forma facienda episcopo ab abbate,de simonia,cap.ne Deo. 1865.1
Ad obedientiam plenam quæ exigantur,de maio.& obed.cap.his quæ. 308.1
OBLATIO quid sit, & quibus deleatur, & quid per eandem intelligitur,de verb.sig. c.causa 1369.1. &c.ſi inter vos. 1382.1
OBLIGATIO contra bona matrimonij vel contra bonos mores non tenet,de condi.appo.c.vlt. 1046.2
Obligatio turpis nec de facto nec de iure tenet,de pact.c.ult. 317.2
Obligatio facta pro ecclesia obligat successorem,de iudi.c.3. 816.2
Obligatus ecclesiam pro debitis alienis ipso facto ab administratione spiritualium & temporalium est suspensus,& ecclesia non tenetur soluere,eodem.c.2. 815.2
Obligatus non est successor pacto antecessoris irrationabili,qui precario bona ecclesiæ concessit,de preca. c.1. 790.2
Obligatio ad eum transit,qui recepit emolumentum,de pig.ex litteris. 809.2
Quia cum onere suo transit res ad suum possessorem, de eccle.ædifi.c.1. 997.1
OCCVLTVM delictum non impedit promouendum,de tem.or.c.ex tenore. 181.1
OFFENSA dicitur manifesta tribus modis,de verb.sign. c.ex parte 1. 1374.2
OFFICIALIS archiepiscopi in suffraganeos episcopos sententias excommunicationis, interdicti vel suspensionis ferre non potest. Innoc.in nouel.de offi.ord.c.1. 175.2
Idem est de officialibus suffraganeorum: eo, quod vocati coram eo non respondent querelantibus. Innoc.in nouellis,de foro compet. c.Romana,lib.6. 213.2
OFFICIVM diuinum suspendentes canonici primo instrumento sigillis suis roborato causam suspensionis offerant,alias non valet,sed condemnantur in rescriptis tempore cessationis, sed pro cessatione rite seruata, is propter quem cessatum est,arbitrio superioris condemnetur, Greg. in nouel. de offi.iud.ord.c.si canonici,li.6 176.1
OLEVM consecratum potest admisceri non consecrato, & totum erit consecratum. Simile est de aqua benedicta,de cõsecr.alta. c.quod in dubijs. 669.1
OPVS nouum si alicui nuncias,debet tribus mensibus expectare, eodem tit.c.si. 971.2
Operis noui denunciatio facit vt post ipsam debeat constructum demoliri:& expensis ipsius cõstruentis, de no.oper.nunc.c.cum ex iniuncto. 1272.2
ORATORIA non possunt habere campanas sine consensu episcopi, de priuil.c.patentibus. 1279.1
ORDO clericalis per primam tõsuram confertur,de æta.& qualit.ord. c.cum contingat. 195.2
Ordinarij nõ debent sputij,qui sint leg.c.per venerabilem.1093.2. & de scr.non ord.cap.consuluit. 212.1
Ordinem probet aduena antequam admittatur ordine suscepto, vel vlterius promoueatur,de cler.pereg.c. inter. 212.1
Ordinandum ab episcopo indigni non debet ad beneficium reputare idem episcopus,de æta.& qualit.ca.accepimus. 196.2
Ordinem prætermissum potest recipere per saltum pro motus, & ea dispensatione celebrare, de cler.per saltum promoto.c.1. 1256.2
Ordinandum quando impediunt genitalia abscissa,de cor.vi.c.significauit. 215.2
In ordine vel beneficio promotorum a schismatico pœna,de schisma. c.1.& 2. 1194.2
Ordinatus ab episcopo,ab eo suspen
detur,vel,& c.de præb.& digni.c.nolit liceat. 727.1
Ordinatus in apostasia quando potest ministrare ex dispensatione apostolica,& quando non, de temp. ord. c.ex parte 183.2.& de apo.c. consultationi. 1198.2
Ordinari non debet seruus nisi manumissus,de ser.non or.c.1. 210.2
Item nec infantis ante purgationẽ, de testi.c.non or.c 1. 538.2
Item nec pœnitentes publici, de biga.c.1. 217.1
Item nec ad rationi obligati,nisi, & c.de obligad ratiocinia. 213.2
Item nec mutilati mẽbris, de cor. vitia.c.exposuisti. 216.1
In ordine ministrare possunt crimi nosi præter homicidas, de temp.ord. cap.vlt. 187.1
Ordinatus remote probet suam ordinationem episcoporum sigillis, de cle.pereg.c.1. 221.1
Talis etiam si non celebret publice sine litteris commendatitijs, potest tamen occulte, de cler. pereg. c.tuæ. 222.1
Ordinatus sine titulo, ab episcopo sustentetur, de præben. c.episcopus si aliquem. 727.1
Cum ordinato ab episcopo excommunicato ignoranter, potest episcopus proprius dispensare, de ord.ab epis.c. cum clericis. 189.2
Ordinatus ab episcopo qui cessit, quando potest ministrare,eod.tit.c.1. 188.2
Ordinati extra tempus statutum post pœnitentiam peractam possunt ministrare, de temp. ord.c.consultationi. 185.2
Ordinem recipientis vel conferentis pœna sub conditione renunciandi promotioni, de simo.c.si quis ordinauerit. 1166.1
Cum ordinato furtiue potest episcopus dispensare si non sub excommunicatione prohibitus accelit:alias non dispensat nisi interueniente religione, de eo qui furt ord.c.innotuit. 1258.1
Non ordinatus ministrans nunquã ordinetur, de cler. non ord.mini.c.ex litteris. 1256.1
Talis tamen ex gratia potest remitti retentio beneficij, seu postea conferri. ibid.
Ordinari potest quis ad suum patrimonium, de præb. & dig.cap.tuis quæsitionibus. 739.2
Ordinatus à Papa non est eo hoc a iurisdictione prælati sui exemptus, tamen reuereri debet,de maio.& obe. c.per tuas. 305.2
Ordinem subdiaconatus confert solus Papa die dominica, de temp. ord. cap 1. 179.2
Ordines omnes quando conferri possunt. ibid.
Ordines minores possunt episcopi conferre dominica die,& in festis principijs. ibidem
Ordinem suscipiens die non debito ad Papam est mittendus,de temp. ordi.c.cum quidam. 183.1

Ordi-

Ordinem subdiaconatus a Papa recipiens non potest sine eius licentia ab alio vlterius promoueri. ibid.

Ordinem conferens alicui sine titulo certo, tenetur eidem prouidere, eo. tit.c.vel non est compos. 185.2

Ordinem recipientis sine ætate legitima & con trentis pœna. ibid.

Ordines facti duo vno die conferri non debent, & pœna conferentis & demandantis, eo.tit.c.dilectus. 186.1

Nec minores cum maiori, & qualiter dispensetur cum eis, de eo qui fur.or.fuit.c.r. 1257.2

Ordines minores in anno diterctionis possunt conferri. de cler. per salpro.c.1. 1256.2

Ordinis substantia non est tempus, tamen impedit executionem, de temp.ord.c.consultationi. 186.2

Ordines sacros recipiant prælati & beneficiati, vel amoueantur, de elect. c.cum in cunctis, 2. 2.de æta.& qual. ord.c.quæris. 192.2

Ordines duos recipiens vno die, est suspendendus, potest tamen dispensari, cum eo pœnitentia peracta, de eo qui fur.ord.fuscep.c.3. 1258.1

Ordinari non est tutum medicum conscientia læsa, de æta.& qua cap ad aures. 192.2

Ordinatus in apostasia quando possit ministrare, de temp.ord.c.ex parte 183.2

ORDINARIVS non potest restituere possessionem contra sacr.contra quam facta est nisi a delegato, de off.ord.c.pastoralis. 291.1

Ordinarius potest ex officio suo cogere partes ut stent iuris arbitrio, & præstent sententiæ arbitrorum, de arb. c.2 361.2

Ordinarius non tenetur obedire delegato in conscientiæ commissione, de offi.iu.dele.capitulo cum in iure. 163.2

Ordinarius non exequente sententiam nunciis delegati, executor ipse delegatus, eo.tit.c.significasti. 237.1

Ad ordinarium iudicem primo executio sententiæ pertinet. ibid.

Ordinarius debet retractare iniquã sententiam iudicis delegati in causa matrimoniali, de off.ord.c.significauit. 287.1

Ordinarius tenetur exequi sententiam iud.dele.de offi iudi.dele. ca. in literis. 237.2

Ordinarius potest excommunicare iniuste absolutos a delegato, de off. iud.ord.c.ex parte. 286.1

Ordinario maiori est delegatus Papæ quantum ad causam hanc, quæ sibi committa est, eo.ti.cap. pastoralis. 291.1

Coram ordinario protestatur quis non habens copiam delegati iudicis, & non currit ei tunc tempus. ibi.

Ordinario non intendit præiudicare Papa per suum mandatum, eo.tit. c.licet. 291.1

OPPRIMENTES pueros in nocte qualiter puniendi, de ijs qui fil.occ.c. vlt. 199.1

P

PACTIO priuatorum contraria legi non præiudicat, de foro cõpet.c.ii diligenti. 290.2

Pactum quod ab initio non tenuit, per ratihabitionem superioris vel confirmationem tenet de pact. cap.quoties. 315.1

Pactum simoniacum per auctoritatem superioris non purgatur, eo. titu. c.cum pridem. 315.2

Pactum in præiudicium ecclesiæ factum ei non nocet, & quicquid perceptum est ratione huius ecclesiæ, restituetur, de cens.c.præterea. 957.2

Pactum contra salutem non obligat, de pact.c.pactiones. 317.2

Pactum quid sit, de ver.sig.cap.pactum. 1368.2

Pactum turpe vel impossibile nullum ligat de pact.cap.vlt. 317.2

Pactum generale ne de crimine agatur, non valet, de iureiuran.c.quem admodum. 580.2

PAGANI constitutionibus ecclesiæ non subiacent, de diuor. gaudemus. 1064.1

Paganis arma vendentium, & auxilium præbentium pœna, de Iudæ, & Sarac.quo olim. 1178.1

Paganorum filij ante conuersionẽ nati de consanguineis post conuersionem legitimantur. ibid.

Paganus prædicans apostata nõ est, & vehementer eius bene potest, eo. tit.quam sit laudabile. 1176.2

PALLIO vti potest archiepiscopus intra quamlibet ecclesiam suæ prouinciæ, de vsu pallij.c.i. 158.1

Pallium non in habent transiens ad alium archiepiscopatum, quod nõ datur ratione personæ, sed ratione loci, de postul.c.bonæ memoriæ 2.74.2

Pallium alteri archiepiscopo accommodari nõ debet, eo.tit.c.ad hæc. 72.1

Pallio non vtendum extra ecclesiam, vt in processione vel consimili, eo.ti.c.i. ibi.

In pallio debet archiepiscopus sepeliri.eo.tit.c.2. 72.2

In pallio consequitur quis plenitudinem officij, & non debet ante archiepiscopus appellari, de vsu pallij, c.nisi specialis. 159.1

Pallium quid significet, eo.tit. ca. ad honorem. 159.2

Pallio semper & vbique vtitur solus Papa. ibid.

Pallio non vtatur archiepiscopus extra suam prouinciam, nisi ex priuilegio speciali, & de licentia eius in cuius ecclesia celebrat, eo.tit, ca.ex tuarum. 160.1

Pallio vtendum in festis præcipuis & in diebus priuilegiatis ecclesiæ suę concessis, eo.tit.c.ex tuarum. ibid.

Pallium accipitur de corpore sancti Petri archiepiscopis dantur, de elec.c.significasti. 79.2

Pallium recipiens debet iurare fidelitatem. ibid.

Sine pallio non licet archiepiscopo confirmato conuocare concilium, conficere chrisma, &c. de elect. capit. quod sicut, & infra in ver. præterea. 109.1

Pallium possunt conferre principales patriarchæ suffraganeis suis, de priui.c.antiqua. 1290.2

PAPA potest supra ius dispensare, de concess.præb.c.proposuit. 758.2

Papæ soli reseruatur translatio episcoporum, & depositio, de transla. ca. inter corporalia. 151.2

Papa de hæreditate iudicare potest ratione fidei, de Iudæ, c.Iudæi. 1174.1

Papa potestatem habet a Deo, Imperator a Papa, de iud.c.nouit. 378.1

Papa eiusdem potestatis est cuius, & beatus Petrus, de maio.& obe.c.illud dominus. 303.2

Papa principem secularem deponere potest de hæred.ca.ad abolendam. 1185.1.

Papa potest legitimare illegitimos, qui fil.sint leg.c.per venerabilẽ. 1993.2

Papa solus episcopos vocat fratres in literis suis, de cri.fal.c. quam graui. 1238.1

Papæ potest cum ratione obuiari quantuncunque scribat absolute, de rescri si quando. 24.1

Contra Papæ voluntatem nemo habet ius in collatione beneficiorum de præb.c. illectus. 1048

Papa solus canonizat sanctos, & sanctorum reliquias. ibi.

Item solus concedit laico is eligendi in ecclesia collegiata, de iure pat. c.nobis. 949.2

Papa solus committit causam appellatione remota de offi.dele.ea. super questionem. 254.1

Papa solus est supra omne concilium & statuta, de elect.c.significasti. 79.2

Solus Papa Vicarius videtur esse in terris, & nullus maior, eo.tit.ca. licet, 81.2.de transl.c.quanto. 156.1

Papa solus dispensat ut filij presbyterorum immediate ecclesias paternas habeant, de fi.presb.cap dilectus. 209.1

Papa solus supra ius dispensat, de concess.præb.c.proposuit. 758.2

Papa solus vnit & diuidit episcopatus, de transl.per totum. 15.2

Papa potest mutare sententiam diffinitiuam solus, de sen.ca. cum olim. 625.1

Papa non potest imponere legem successori suo nec potestatem eius limitare, de elect.c.innotuit. 64.1

Papa debet cognoscere de causa natalium. de ord.cog.c.tuam. 419.2

PAR in parem non habet imperium, de elect.c.in notuit. 94.2

Paria crimina pari compensatione tolluntur, de adulterijs &c.pen.& vlt. 1218.2

PAROCHIANVM alterius nullus episcopus iudicet, de paroch. cap. nullus. 855.2

Parochianum alterius non admittat presbyter ad diuina, eo.tit.c.vt.dominicis. 855.2

Pa-

Parochianum alterius non absolnat presbyter siue eius petita licentia de pœn.& remiſ.cap.omnis. 1322.2
Parochiæ non diuidantur sine consensu episcopi,de præb. cap. auaritiæ. 730. 1
Parochialis ecclesia debet habere de bonis parochiani alibi sepulti, de sepultu.c.relatum. 848.1
& cap.de his. 849. 1
Parochialis ecclesia nulli debet cõferri nisi 25.annum attingenti, alioquin collatio non tenet,Greg. in nouel.de elect.c.licet canon. 71.2
Parochialis ecclesia nulli carenti ætate prædicta ad tempus commendati debet,& si fit ex causa cõmissio vltra tempus semestre non detur, & irrita est ipso iure,eo.tit.c. nemo lib. 6. 73.2
Parochialis ecclesia nulli debet cõferri,qui habet personatum vel dignitatem cum cura, alioquin non tenet collatio ipso facto,ibid.de offi.iud ordin.lib.6. 173.2
PATRIARCHA non audiat causam subditi suffraganei sui, nisi ei deferatur per appellationem vel nisi ex speciali priuilegio,de offi.iud.ord. c. duo simul. 289.2
Ad patriarcham potest appellari omnib.medijs intermissis. Item de priuilegijs ecclesiarum patriarcharum,de priuileg.c.antiqua. 1290. 2
PATRONVS ecclesiæ alterius diœcesis episcopus debet illi episcopo præsentare inuestiendum in cuius diœcesi est ecclesia,de iure pat.capitulo consultationibus. 946. 1
Patronus non disponat de rebus clerici defuncti,de succeſſ.ab intest.c. 2. 844.2.
De patronatus iure orta quæstione neutro conferente debet episcopus conferre beneficium post sex menses de iure pa.c.si vero 944.1.& cap.eam te. 947. 2
De patronatus iure debet iudex ecclesiasticus iudicare,de iudi.c. quãto. 372.1.
Patronus efficitur ecclesiam construens de consensu diœcesani, de iure pat.c.a nobis. 949.2
Patronus potest quis esse multarum ecclesiarum,de iureiur.c. veniẽs. 573. 2.
Patronatus ius clericus emens,ipso priuetur de iure patron. quia clerici 940.2.
Patronus ius episcopi in ecclesia minuere non debet,eo. tit.c. cum seculum. 944.1
Patronus filium vel nepotem sine episcopo instituere non debet,eo. tit. c.consuluit. 945.1
Patronatus ius sine consensu episcopi diœcesani religiosis dare non potest,eo.tit.c.nullus laicus. 945.2
Patronus potest ab episcopo taxatos reditus ab ecclesia exigere,eo. tit. c.præterea. 939. 2
Patronatus ius cum vniuersitate vẽdita,vel ad firmam tradita transit, nisi ꝙ expresse excipiatur eo.tit.c.ex litteris. 941.1
Et c.cum seculum. 944.2
Patronus laicus neminem instituat sine consensu episcopi diœcesani, eo. tit.c.præterea. 948.1
Patronatus ius libere potest dari cõsanguineo, sed vendi non debet per se,sed cum vniuersitate,eo.tit.c.ex insinuatione 944.2.& c.de iure. 945.1
Patronus laicus vno præsentato repulso potest alium exhiberi, eod. tit. c.pastoralis. 952.1
Patronus ecclesiam vacantem intra quatuor menses conferat, alioqn episcopus confert,eo.tit. 8, cum propter discordias. 950. 2
Patrono concedente vni ecclesiam vacantem,si postea alium præsentet, & episcopus consentiat,obtinet secundus,secus in clerico patrono,eo.tit.ca. cum dil ectus. 950.2
Patroni est ad ecclesiam præsentare,non conferre,eo.tit.c.vlt. 953. 2
Patrono consentiente ordinationi alicuius in ecclesia sua,tenetur sibi in ecclesia eadem prouidere c.cura.941.2
Patrono ecclesiam concedente religiosis sine consensu episcopi,si postea ad eandem ecclesiam præsentet episcopus,posterius valet,eo.tit.c. suggestum. 646. 2
Patronus clericus seipsum præsentare non potest,eo.tit.ca. per nostras. 950.1.
Patroni consensus requirendus est in electione prælati facta,eo.tit.c. nobis.1338.& infra versi.Prob. 949. 2
Patronus honorandus est, & ab ecclesia fundata sustentandus, si eget ibid.
Ius patronatus transit cum obligatione fundi, nisi specialiter excipiatur,de sen.c.cum Bertoldus. 632.2
Patrono laico duo vicissim præsentantem ad beneficium episcopo gratificatio relinquitur quis obtineat de iure pa.c.cum autem. 948.2
Patrono clerico in collegio duos ad idem præsentare prior obtinet, eo. tit.c.cum autem. ibid.
Patronatus ius hæredibus diuidi non debet,eo.tit.c.1. 938.1
Patronatus iure incerto episcopus conferat beneficium post tres menses vacans,nisi intra hoc tempus sit diffinitum quis conferre debeat, & intra hoc tempus a vero patrono conferatur,eod.tit.c.quoniam. 939.1
Patroni si plures fuerint, ille præsentatus obtineat qui plurimorum assensu eligitur,si vita & scandalum non contradicant. ibid.
Si patronus duos præsentes, potior est conditio possidentis, & per episcopum in possessionem missus corporalem,quam alterius,eod.tit.cap. quod autem. 940.1
Patronus ecclesiam non vacantem nemini conferre potest,eo.tit.c. illud prætereundum. 942.1
Patronus ius patronatus religiosis dare potest absque episcopo. ibid.
Patronus non creditur qui præsentauerit aliquem,& eodem ab ordinario instituto,si postea alius ius patronatus euicerit,non debet institutus propter hoc amoueri,eod.tit.c. consultationibus. 946.1
Patronus sine episcopo,nec episcopus sine patrono beneficium conferat,eo.tit.c.suggestum. 946 2
Patronus non debet ecclesiam in alios transferre,eo.tit.c.præterea,& c. seq. 948.2
Patroni religiosi non possunt ecclesiam in proprios vsus conuertere propria auctoritate,de supplen.negli. præla.c.sicut nobis. 177.1
Patronatus causa diffiniatur per iudicem ecclesiasticum,de iud.c. quanto. 372.1
PAVPERIBVS male acquisita sunt eroganda quando inuenitur quibus est restituẽdum,de vsu.c.cum tu. 1287.1
Pedagia nona solus Imperator vel Papa inducunt,de verb.sig. c. super quibusdam. 1379. 1
Antiqua pedagia tolerantur. ibid.
Pedagia noua sibi principes habẽt instituere,de cens.bus.c. innouamus. 958.1
POENA a iure taxata est infligenda a iudice, alioquin est arbitraria, de offi.deleg.c.de causis. 235 2
Pœna secundum arbitrium iudicis imponi debet de do.& contu.c. finẽ. 464.1
Pœna spirituali tantum puniendæ sunt delicta clericorum,de pœn.c. licet. 1312.2
Pro pœna in monasterio sunt tradẽdi vel degradandi clerici latrocinia vel prælia exercentes,eo.tit.c.quod in dubijs,& c.seq. 1313.1
Pœna quandoque extenditur ad hæredes eo.tit.c.ad aures. 1315. 1
Pœna pecuniaria debito soluendo apposita exigi non debet, si maior pars debiti interim non soluantur, eo. tit.c.suam ad nos. 1314.1
Pœna cum pœna compensari potest eo.tit.c.constitutus. 1313. 2
Pœna interficientis episcopum,eo. tit.c.ad aures. 1315.1
In pœnis imponendis deferendum est dignitati,de offi.iud.dele. capitulo fine,239.2.& c.pastoralis. 219.2
Pœna vicentium litteris falsis vel fraudulenter extortis,de rescrip.c. ea nonnulli. 59.2
POENITENTIA potest iniungi in peccato manenti, de pœn.& remiſ.c.officii. 1322.2
In pœnitentijs iniungendis, quæ sint consideranda eod.tit.cap.omnis 1322.2.
Pœnitentiæ sunt arbitrariæ,eo.tit.c. Deus qui ecclesiam. 1325.1
Pœnitentium non vere, vel nolentium pœnitere confessio nullo modo audiatur,& pœnitentia iniungatur.eo. tit.c.quod quidam. 1318.2
Pœnitentibus viaticum non negatur tempore interdicti, sed in morte constitutis, eod.tit.cap.quod in te. 1321.2
PENSIO est minuenda propter sterilita-

sterilitatem terre de loca. & con suc. c. propter sterilitatem. 799. 2

In pensionis solutione antiqua cō suetudo seruanda de censi. ca. quanto tractatori. 960. 2

Pensiones minuere ad detrimentū clericorum, vel augere ad commodū proprium non licet sine consensu episcopi, de præbend. & dignit. auaritiæ. 730. 1.

Pensionem maiorem promittētes vt ecclesias acquirant, de adeptis prohibentur, de pact. c. pactiones. 317. 2

Pensionariam constituere eccl̄iā non potest prælatus vltra tempus vitæ suæ, de censi. c. præterea. 957. 2

PEREMPTORIE potest quis citari in prima dilatione, de dilat. c. 1. 493

Post peremptoriū edictum potest reus citari, licet non de iure communi, de offi. dele. quoniā ad. 5 240 2

PEREGRINARI non licet clerico sine licentia episcopi, nec episcopus sine licentia Papæ, de voto & vo redem. magna deuotionis 915 2

Peregrinorum res nullus occupet: quia sunt sub protectione Papæ, de cler. pereg. c. 1. 695. 2

Peregrinorum gaudet priuilegio q̄ est in causa Papæ. ibid.

Peregrinis in via constituris pœnitentia non est deneganda tempore interdicti, siue in terra interdicta, de pœnit. & remis. quod in te. 1321. 2

Peregrini clerici non sunt in ecclesijs instituendi, de cle. pere. c. 1. 951. 2

PERMVTARI possunt res ecclesiæ immobiles, de iussu superioris cū reditus immobilium laicorum, dummodo perpetuo non acciptant, de rerum permut. 1. 802 2

Permutantes præbendas, vel ecclesias propria auctoritate, ipsis priuentur, eo tit. cum olim. 804 2

Permutari possunt inter se spiritualia vt ecclesiæ & præbendæ, & temporalia inter se, eo. tit. c. ad q̄stiones 864. 1

Permutationes ecclesiarū, & præbendarum ex causa licentia episcopi fieri, eo. tit. c. quantum. 803. 2

Permutari non possunt spiritualia pro temporalibus eod. tit. c. vlt. 805. 2

Permutationes rerum ecclesiasticarum a prædecessore factæ, per successorem reuocandæ sunt, eo tit. c. 1. 802. 2

Permutatio non possunt mancipia ecclesiæ cum mancipijs laicorum, eo. tit. mancipia. ibid.

PERIVRVS clericus ab officio, & beneficio suspendatur, vel beneficio priuetur, de iureiur. c. querelam. 570. 2

A periuro non debet amplius iuramentum accipi, de præsump. c. litteras. 563. 1

PERSONALIA rescripta vel priuilegia non extenduntur personam, eod. tit. c. mandata celestia. 559. 2

Personæ delictum in damnum ecclesiæ redundare non debet, de excep. cum venerabilis. 596. 2

Personalis conductio cum persona finitur realis perpetua est, vt illa quæ ecclesiæ, non personæ, de instit. cū

ueniens. 75. 2

Personatus plures in eadem ecclesia vel diuersis nullus debet habere sine dispensatione sedis apostolicæ, de præben. c. ad hæc 751. 2. & ca. de multa. 743. 1

PIGNVS recipere potest prælatus à quolibet possessore. cum contra, de pig. 810. 2

In pignore fructus in sortem computentur, alias est vsura. ibid.

Impignorari non potest liber homo etiam si velit de pig. c. 2. 807 2

Impignorare non potest prælatus bona ecclesiæ pro suo facto, eo. tit. c. ex parte. 808. 1

POLLVTIO extraordinaria cum sorore impedit matrimonium contrahendum cum altera sorore, de eo qui cog. consan. vxo. fraternit. 1089 1

POSTVLATIO cassatur si postulatus interstitium non seruauerit, de postul. prælat. c. 1. 70. 1

Postulationis cassatio fit ex gratia, cum ait. bonæ memoriæ. 74. 2. 92 nullum ius postulato acquiritur. ibi.

Postulatio examinanda est sicut electio, de transla. epi. c. licet. 157. 1

Postulante maiore parte in signum potestatis eligendi deuoluitur ad partem minorem, de postu. præla. ca. gratum gerimus. 70. 2

postulatione communiter facta, & superiori præsentata non potest postea variari, eo. tit. c. bonæ memoriæ 2. 74. 2

postulatio præualet electioni quando duplo maior est numerus postulantium, quam eligentium de electo. scriptum est. 125. 2

postulatio vel electio non debet fieri, per verba conditionalia, vel alternatiua, vt talem eligo, vel postulo in nouel. de elect. 2. 49. 2

postulari debent prælati ecclesiarum, non eligi, de postu. præl. c. vlt. 77. 2

postulationem digne cassatam renouantes priuantur potestate eligendi & postulandi, eod. tit. c. gratum. 72. 2

postulatio non tenet absentibus ius habentibus in electione contemptis eo. ti. c. bonæ memoriæ. 74. 2

PRAEBENDAS duas non potest quis tenere ex dispensatione archiepiscopi, de concess. præb. c. litteras 765. 1

præbenda vacat cum detinetur ab indigno possessore, eo. tit. c. proposuit. 758. 2

præbenda vacans promitti potest, non antequam vacet de concess. præb. cap. 2. 757. 2

præbenda non integretur scissione alterius, de præb. cum cautam. 749. 1

præbendæ prouentum quis habere potest, licet non sit canonicus, de magist. c. quia nonnullus. 165. 2

præbendā parochialem & ecclesiā annexam habens, debet in ea vicariū ponere, & in ecclesia maiori personaliter residere, de præbend. c. p. eatur. p. nos. 746. 1

præbendarem multi indebite repellit à promotione, eod. tit. cap. cum iam. nouum. 734. 2

præbendarum numerum antiquū non possunt canonici minuere, de cōsti. ex parte episcopi. 119. 2

præbendæ diuidi non debent, nec præbenda carere, debet qui in canonicum est receptus, de præb. c. maioribus 7. 9. 1. & c. relatum. 749. 2

præcendam vel beneficium dare dare non potest illa euicta quam pos contetre tenetur, eo. tit. cap. inter cætera. 734. 1.

præbenda secunda recepta, prima vacat de concess. præb. c. litteras 765. 1

præbenda vltra tres menses non vacat, eo. ti. c. 2. 757. 2

De præbendarum prouentibus non possunt disponere canonici in præiudicium præsentium, & futurorum. de constitut. cap. cum omnes. 12. 2

Ad præbendam viam duo admittantur de præben. tuæ. 736. 2

De præbenda vel personatu non intelligitur, quando alicui prouideri mandatur, seu de simplici beneficio intelligitur ibidem, eo. tit. c. vl 750. 2

Ad præbendam vacantem receptus vt ei prouideatur, cum potest, quando valet collatio alteri facta. eo. tit. c. dilectus filius. 1. 742. 2

Ad præbendam excōmunicatus in canonicum receptus, valet receptio, ecclesia pro illorum. 738. 2

De præsentia potest absens per alium inuestiri, eod. titul. cap. accedens. 740. 1

præbendarum prouentus recipiunt studentes in theologia quinque annis præter quotidianas distributiones de mag. c. ii. 1171. 2. & de præben. cap. licet. 747. 2

præbenda alteri collata per Papam præcipitur episcopo facultas conferēdi aliud beneficium. Innocen. in nouella. de concessio. præben. capitu. 1. 737. 1

præbendæ & beneficia vacantia in curia Romana a die vacationis post mensem possunt conferri per quos debet, vel absentibus eis a generalibus vicarijs eorum, Greg. in nouell. capit. statutum de præben. lib. 6. 293. 2

Ex præbenda vna possunt duæ fieri ita de præbend. capitu. vacante. 742. 1

Si præbenda debetur alicui ratione rescripti, & alteri conferatur, debet ille in canonicum recipi & sustentari quousque, &c. eod. tit. capitulo dilecto. 2. 748. 1

præbenda non vacat vbi non est distinctus numerus canonicorum, vnde non tenet institutio, de præben. vacante, eod. tit. cap. dilecto filio. 740. 2

præbendarum collatio ad quē pertinet cum ad episcopum pertinet collatio & ad capitulum, & non conferant tempore debito, de concess. præb. c. postulasti. 709. 2

præbendæ integræ dari debent vbi integræ possunt, de præbend. vacante. 742. 1

præbendarum collatio ad capitulū

de vacante non ſpectat, ne ſe.vi.c.illa deuotionis. 772.1
PRECARIAE de quinquennio in quinquennium renouentur, de prec. cap.1. 790.1
Precarium quandiu vtendum eſt, & quando ſoluitur, eod.tit.c.precarium. 790.2
Precariæ in damnum eccleſiæ factæ poſſunt a ſucceſſoribus, reuocari ibidē c.precariæ. 790.1
PRAEDICANS excommunicatis poteſt eleemoſynas ab eis recipere & victum, de ſen.excom.c.cum voluntate. 1361.2
Prædicatorum fratrum priuilegiū & Minorum, de excel.præl.ca.nimis. 1268.1
Prædicatores veſci poſſunt his quæ eis apponuntur de Iudæis. cap. quam ſit laudabile. 1176.2
Prædicationem debet facere epiſcopus vel per ſe vel alium, de offi. ord. c.inter cætera. 296.2
Prædicare non licet laico cuiuſcunq; ordinis de hær.c.ſicut in vno 1191.2
Prædicare non debent elemoſynarum quæſtores, niſi, & c.de pœn. & remiſ.c.cum ex eo. 1324.1
PRAELATVS eſſe non debet regulam non profeſſus vel ſecularia, de elect.c.cum cauſam. 108.1
Prælati non committant vices ſuas vel eccleſias ſub annuo cenſu ne præl. vi ſuas.c.1. 1167.1
Prælati factum non præiudicat eccleſiæ, de concel.præb.c.cum noſtris. 761.2
Prælati non onerent ſubditos exactionibus, nec pluribus equorum euictionibus in viſitatione, de immu. eccl.c.quia plerique. 1003.2.& de cenſi b.ca.cum Apoſtolus. 956.1
Ad prælaturam quantumcunque nullus ſeipſum præſentare debet, de iure pa.c.per noſtras. 950.1
Prælatus communionem, venditionem vel donationem facere non poſſit ſine conſenſu capituli ſui, de his quæ ſi.a præla.c.1. 773.1
Prælatus negotia etiam ſua de conſilio fratrum debet facere. eod.tit. canonic. 774.1
Prælatus de conſenſu capituli præſentari debet in eccleſia collegiata, niſi de conſuetudine vel priuilegio ſibi ſoli cōpetat, eo.tit.c.ex noſcitur. 775.1
Prælati ſententia ſubditi ſui ligantur, de ſen.excomm.c.a nobis. 1335.2
Prælatus de ignorantia ſua ſe excuſare non poteſt, vel de ignorantia culpæ ſubditorum, de reg. iur. quamuis, 1388.1
Prælatus plus iuris habet in conceſſione eccleſiæ quam patronus in præſentatione de off. leg.c.dilectus. 260.2
Prælatus eſt procurator rerum eccleſiaſticarum, non dominus, de don. c.fraternitatem. 818.1
Prælatus poteſt conditionem eccleſiæ ſuæ meliorare, non autem peiorare. ibid.
Prælatus debet ſeruare ſententiam ſubditorum iuſtam de oſſi.iudi.ord.c.ad reprimendam. 288.2
Prælati inferiorū priuilegia poſſūt infringere de accu.c.ad petit. 1130.1
Prælatus cauebit ne cura animarū ſub cenſu annuo committatur, ne præla.vi.ſu.cap.quoniam enormis 1168.1
Prælatis maxime epiſcopis competentia de iure communi abbates, nec dare, nec indulgentias, aut publicas pœnitentias concedere poſſunt, de excel.præl.c.accedentibus. 1265.2
Prælati iudicium ferri candentis facere non debent, nec intereſſe, nec auctoritatem præſtare, eod.titu.c.ex litteris. 1262.2
Prælatis repellitur Iudæus, & vſura, eo.tit.c.c.inter dilectos. 1264.1
Prælatum ſuum negans clericus, & vadens ad iudicem ſecularem, priuetur beneficio, eod.tit.c.grauē. 1267.2
Prælatus tenetur ſubditum licentiare ad auctiorem religionem, de reg. licet quidam. 892.2
Prælati non debent intereſſe corporali punitioni alicuius de exceſſ.præla.c.ex litteris. 1262.2
Prælato reſtituitur ſubditus inobediens, de ſen.& re iud.c.1. 611.1
Prælaturam amittit qui ad ordines promoueri non deſiderat & quali.ord. c. vt abbates. 189.2
PRAEPOSTERATIO in reſcriptis iuris communis varietatem non inducit, de reſcrip.c.cauſam. 35.1
PRESBYTER non celebret vaſe ligneo, nec de fermentato, nec ſine aqua & igne, & plus apponat de vino quam de aqua, de celeb.miſſa, c. litteras. 985.2. & c. pernicioſus. ibid.
Presbyter aliquid emens de bonis eccleſiæ eidem relinquat, nec in fraudem nomine ſuo ſine alieno de bonis eccleſiæ emere poteſt, de pec.cle.c.presbyter. 825.1
Et cap.inquirendum. 825.2
Presbyteris debet competens beneficiū dari. de præb.c.extirpāde. 746.1
Presbiter clericum ſecum habeat, ſine quo celebrare non poteſt de vita & honeſt.cler.c.vt quiſque. 703.2
Presbyteri officium eſt prædicare, de ſtatu mon.c.9 Dei timore. 923.1
Presbyteri occiſi pœnitentia qualiter percipienda, de pœnis, c. presbyteri interfecti. 1312.1
Presbyter duobus digitis amiſſis non celebret, de cler.ægro.c.presbyterum. 752.2
Presbyteres eccleſiæ non impignoret, niſi iuſta de cauſa, de pign. cap.1. 807.2
Presbyterum interficientis pœna, de pœnit.& remiſ.c.2. 1317.1
Presbyter non ieiunus celebrās privetur beneficio, de acc.c.ſi conſtiterit. 1319.2
PRAESCRIPTIO non valet abſque bona fide & conſcientia, & iuſto titulo, & maxime rerum eccleſiaſticarum, de præſcri.c.quoniam omnes. 620.2.& c.vigilanti. 856.& c.ſi diligēti.& c.veniens. 607.2.616.2.619.1
Præſcriptio quæ ſine peccato ſeruari non poteſt, non valet. ibidem.
Præſcriptionem non inducit longa vſurpatio. eo.tit.c.cauſam. 608.2
Præſcriptio niſi quadraginta annorum non currit contra eccleſiam, ſed contra Romanam eccleſiam niſi centum annorum, eod.tit.c.illud. 609.1. & c.ad audientiam, 612.1. nec currit ſede vacante, eo.tit.c.de quarta. 607.2
Præſcriptionem elidit interruptio, eo.tit.c.de quarta. ibid.
Præſcriptio non currit contra obedientiam, eo.tit.c.cum nō liceat. 611.1
Præſcriptio non currit contra conſtitutionem epiſcoporum & cōtra viſitationem & procurationem eis debitam, eo.tit.c.accedentes. 610.2.& c. cum ex officij. 615.2
Præſcriptio non currit ēpore ſchiſmatis, eod.tit.c.cum vobis. 613.1
Præſcribens in nullo habeat cōſcientiam rei alienę, eo.tit.c.ult. 620.2
Præſcriptio poteſt eſſe de vno articulo, & non de alio, eo. tit. c. auditis. 613.2.& c.cum olim. 612.1
Super præſcriptione poſſunt teſtes produci, eo.tit.c.illud. 609.2
Præſcribere non poteſt laicus decimas, nec detinere, eo.tit.c.cām.608.2
Præſcriptio currit poſt priuilegiū & arbitrium in caſu, eod. tit. c. cum olim. 618.1
Præſcriptio omnem actionem excludit, eo.ti.c.ad aures. 608.1
Præſcribere poteſt abbas ius epiſcopale, eo.tit.c.auditis. 613.2
Præſcriptionem interrumpit ſynodalis declamatio. e.ti.c.ſāctorū. 607.1
Præſcriptio annorū ſecundū iura antiqua, modo quadraginta. ibid.
Præſcriptio canonica titulis probetur, de decimis, c.dudum. 870.2
Præſcriptio non currit tempore hoſtilitatis, eo.tit.c.ex tranſmiſſa. 865.2
PRAESENTARE non poteſt abbas ſine capitulo de ijs quæ ſi. a præl. c.ea noſcitur. 775.1

Cætera requiras ſupra vbi patronus.

PRAESVMITVR quilibet bonus niſi probetur contrarium, & quod nemo ſit immemor ſuę ſalutis de præſump.c.dudum, & c.cum in iuuentute. 565.2.& 564.2
Præſumptio quandoq; inducit purgationem, & qualis, de purg.canon. Si quis de gradu. 1298.2
Ex præſumptione violenta poteſt ferri ſententia quandoque, quia quandoque pro certitudine habetur, de præſump.c.litteris. 561.2.& c.nullius dubitat 558.2.& c.illud quoque, 560.2. & c.tertio loco. 561.1
Ex præſumptionibus multis inducitur ſufficiens probatio ibidem tamē ex vehementi præſumptione hęreſis non debet quis condemnari, eod.tit.c. quia veriſimile. 560.2
Contra præſumptionem veriſimilem inducuntur teſtes. ibidem.
PRINCEPS non ſolum per ſe, ſed per alium poteſt iura ſtatuere. in prooe mio. Princeps contra alium cauſam

habeat

Habens poteſt deponere coram Papa, de iud.c.nouit ille. 378.1
PRIVILEGIVM de dictis quandoque extenditur ad futura,de priuil. c.quia circa. 1289.2
Priuilegiati tandiu gaudent priuilegijs quamdiu ſeruant ea quę ſunt ſuę profeſſionis,de verb.ſig.c.abbate. 1376.2
Priuilegium allegans iuri pręſcriptionis renunciaſſe videtur,de pręſcr. c.veniens. 619.1
Priuilegium obſcurum non probat eo.tit.c.auditis. 613.2
Priuilegio renunciari poteſt, & eſt differentia priuilegiorum,de priu.ca. quidam, & capit.ex parte. 1296.2.& 1294.2
Priuilegia extenduntur tantum ad ea,quę in eis continentur. ibid.
De priuilegijs concello,quod plus eſt,conceditur,quod minus, de decimis c.ex parte. 860.2
Per priuilegium generale iuri epiſcopali non derogatur,de priui.c.vit. 1197.1
Priuilegium non poteſt concedi monaſterio antequam fuerit ibi canonica facta inſtitutio de eccle.ędifi.c. ad audientiam. 997.2
In priuil.grijs ratione alicuius dignitatis poteſt fieri ſententia ratione alterius beneficijs,de priuileg.c.cum capella. 1286.1
Priuilegiorum generalium explanatio,de priui.c.vt priuilegia. 1291.2
Priuilegium poteſt radi, & valebit poſtea,de fi de inſtr.c.ex litteris. 546.1
Priuilegia poſſunt etiam laici conferre eccl.rijs,de rebus eccle. non alie.c.cum laicis. 789.2
Priuilegium perſonale ad ius commune trahi non debet,de conceſſ.prę ben.c.conſtitutus. 767.1
Priuilegio ſuo poteſt quis renunciare,de priuil.c.ſi de terra. 1277.2
Priuilegia ſtricti iuris ſunt, eo.tit. c.porro. ibid.
Priuilegium per ſurreptionem obtentum non valet,de ſen.c.cum olim. 626.1
Priuilegium non renouatur per reſcriptum vbi non fit mentio,de ipſo, de pręſcrip.c.veniens. 619.1
Priuilegij innouatio fieri non dębet ſi contradictio ſequatur,de conſtit.vti. c.cum dilecta. 698.1
Priuilegij amiſſionem per teſtes probanti credi debet,de priuileg.c.cum olim. 1181.1
Contra priuilegium facientes ſibi prędicatę,de pręb.c.pro illorū.738.2
Priuilegia concedat epiſcopus de conſilio fratrum, de ijs quę ſiunt a pręla.c.quanto. 774.2
Priuilegio ſpirituali gaudet eccleſia Romana,de teſtib.c.cum a nobis. 513.2
Priuilegium intentio ſeruanda eſt in dubijs de d.c.c.ſuggeſtum. 860.1 & cap.ex multiplici. 858.1
Priuilegium abutitur poteſtate clericus poſt admonitionem epiſcopi clericis non cauentes de ſent.excom.c. contingit,2.1354.2.item qui poteſtatem in iniuriam dięceſani plus debito extendit,de priui.c.tuarū.1379.2
Item qui extendunt vltra intentionem dantis priuilegia eod.tit.c vt priuilegia 1291.2
Priuilegiū dębet intelligi vt aliquid indulgeat,eo.tit.c.quoniam. 1289
Priuilegium libertatis non poteſt reuocari,de fo.cōp.c.ſi diligenti.190.2.de ſen.& re.iu.c.ſuborta. 626.2
Priuilegiū amittitur rōne delicti, de bęr.c.ad abolendam. 1185.1
Priuilegium vim habet ſtatim poſt quam ad notitiam illorum quibus datur peruenerit.Inn.in nouel.
Priuilegium lite pendente impetratum niſi mentio de hoc fiat, non valet,de teſti.c.cauſam 2 508.1
Priuilegiu,& conſuetudo derogant iuri cōi etiam criminibus, de fo.cōp. c.cum contingat. 392
Priuilegium capitis mębrū non eximit,de priuil.c.ex ore. 1378.1
Priuilegiū nō dat niſi vrgēte rōne inſpecta de priui.c.ſane. 1278.2
Priuilegium ſine exceptione cōceſſum extenditur ad prętęrita & futura eo.tit.c.quia. 1289.2
Priuilegium ſemper concedendum eſt ſine alterius iniuria, vel prędicto. eo.tit.c.paſtoralis 1288.2
Priuilegium religioſorum extenditur tm ad ſe ipſos, & nō ad familiares,c.p ñnulli.1292.2 & c.q̃dā.1296.2
Cōtra priuilegium Papæ ſuis lata non tenet,eo.tit.c.cum olim. ibidem
Priuilegij veritas ꝓpędit in bulla, charta,& littera,e.ti.c.cū olim 1283.2
Per priuilegij innouationē tm vetus ius renouat,e.ti.c.ex par.3. 1294.2
Priuilegiū non dat in prędiciium eccleſiæ,de eccl.ędific.c.2 997.1
Priuilegiū non tenetur qs mittere ad iudicē ſi tangetur de ipſius amiſſione,de fi inſtr.c.accepimus. 546.2
Priuilegiū clericorū nō a laicis iudicari debet,de fo.com.c.2 386.j
Sed laicos corā iudicib. eccleſiaſticis clerici poſſunt conuenire,e.ti ca.ſi clericus,cum ſit, 387.1.& 388.j
Priuilegio clericali renunciari non pōt,de iud.& re iu.c.ſuborta. 636.2
Priuilegium meretur amittere qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate,de priui.c.tuarum. 1279.2
Priuilegium non excuſat vbi periculoſe delinquitur. ibid.
Priuilegiū non amittitur ſi intra quinquaginta annos qs eo non vtatur de prær.c.ad audientiam. 612.j
In priuilegiū fraternitatis recepti,ſi proprietatibus nō renūciauerint,a ſubiectione dięceſani nō abſoluunt,de priui.cū & plātare,1275.j.& c.q̃dā.1296.2
Priuilegio centum annorū gaudet eccleſia Romana in prærogatiuis, de prær.c.ad audientiam. 612.j
Contra priuilegium ſemel faciens perdit illud,de conſt.cum acceſſiſſent 14.j
Priuilegium Ciſter.de deci non ſoluendis,qualiter ſe extendit, de deci. c.ex parte j. 860.2
De priuilegio Papæ ſolus ipſe habet iudicare, ac iud.cum veniſſent. 377.2
Priuilegium perſonale non excedit perſonam,de præſum.capit.mandata. 539.2
Priuilegium contra conciliū non valet,niſi de eo faciat mentionem,de capel.mon.c.ex parte. 937.2
Priuilegium conſeruare tenentur epiſcopi ſub pęna, de priui.dilecti filii 1276.2
Priuilegium amittit ſuo tempore non vtens,eo.tit.ſi de terra,1277.2. & c.accedentibus. 1582.2
Priuilegia ſpecialia non poteſt quis propria auctoritate ſibi aſſumere, eo. tit.c.ſane. 1278.2
Priuilegium ſequens non prędicat primo,niſi de eo faciat mentionē, eo.tit.c.dudum. 1296.2
Propter crimen enorme clericus cadit a priuilegio in his caſibus,de iud. c.cum non ab homine. 376.2
Item temerarius occupans eccleſiā Romanam,de elect.c licet. 81.2
Item cadens in hæreſim,de hær. c. ad abolendam. 1185.j
Item contrahens cum vidua vel corrupta,de cler.coniug. ca.Ioannes. 718.j
Item ſuſpectus,de furto,de depoſito,c.j. 792.2
Item ſi ſtatim repercutit, de ſent. excom.c.ſi alicuius. 1326.2
Item ſi admonitus non deponat arma,eo.tit.in audientia,1337.j.& c.per penultimus.1339.i. ibid.
Item tui pater inuentus agens cum perſonis,quæ exprimuntur,eo. tit.c.ſi vero. 1327.i
Item ratione diſcipline caſtigatus, eo.i.tit.c.cum voluntate. 1361.2
Item ſi minoribus ordinibus cōtra hat,tenetur dominis ſecularibus, de cler.coniu.c.ex parte. 718.2
Item degradatus,de verb.ſig.c.nouimus. 1380.1
Item admonitus ſecularia negotia non poſtponens,de vi.& ho.cle.c.vlt. 709.2
PROBATIO conſtat ex duobus, de verb.ſign.c.forus. 1367
Probatio contra probationem legitimam non eſt admittenda, de ꝓbat.iurauit. 487.i
Probatio debet eſſe certa, clara & non dubia. ibid.
Probatio non exigitur in notoriis, de cohabi.cle.c.tua nos. 713.2
Probanda eſt obiectio quia non ſufficit tantum obiicere,de ſen.& re iud. c.cum I.& A. 638.i
Probatio dubia non facit fidem,de condi.appoſi.c.per tuas. 1345.i
Itē probatio affirmatiua ꝑualet negatiuę de prob.c.ad noſtram. 496.1
Itē quæ ad probationem ſingulorū non proſunt,multa ſimul collecta proſunt,e.tit.c.cum cautum. 469.2
Probatio virginitatis per aſpectum præualet iuramento viri,eo.tit.c.propoſuiſti. 485.j
Probatio ſufficiens ſit ex multis prę

sumptionibus,& ex fama,de testi. ca. Preterea. 513.1
Probanda est obiectio excommunicationis intra octo dies.Inno.in nouellis de exce.c.pia. 345.2
Non probante actore reus absoluitur,de cau.pos.cum ecclesia. 433.1
Probationib.equilib.existentib.absoluitur reus nisi in libertate, de probationibus c.ex litteris. 484.2
Probare tenetur prescriptionem ipsam obiciens. ib.
Probationi accusantiũ cõsanguinitatẽ in matrimonio plus standum q̃ defendentiũ,de proba.c.inquisitionem. 487.1
In probationis defectu ponatur iuramentum,de probe. sicut consuetudo. 484.1
Probatur crimen per confessionem quandoque, de testi. spol.cum ad sedem. 455.2
Itẽ per euidentiam, vt nulla possit tergiuersatione celari, le cohab.cleri. c.vestra,& c.sequenti. 712.2
Item per famam, le proba.c.si cut. 484.1
Item per instrumentum,de fide instru.c.2 545.2
Probationis tempus quare concessum religiosis,de regu.c.ad apostolicam sedem 890.2
PROCESSVS contra formam iuris vel rescripti non valet,tamen potius est procedendum secundum formam iuris,quam,& c.de offi.iudi.deleg.c.ex parte. 239.2
Et de rescrip.cum dilecta. 40.1
PROFESSIONE in omni semp intelligitur excepta Papæ auctori as, de vita & hone.cleric.c.Deus q.706 2
Ante professionem exiens libere potest redire ad statum pristinum, de regula,& transeun.c.super eo. 877.1
Professo licet transire ad statum superiorem religionis,co.ti.c.sane,677. 2.tamen licentia petita a suo prælato &c.vt ibi.
PROCVRATIO habet visitationẽ annexam etiam personalem,alias nõ potest peti.quæ tamẽ secundum facultatem ecclesiæ facienda est, vel secundum consuetudinem loci, de censibus c.cum apostolus. 956.1
Procurationis nomine prælati inferiores & superiores tempore visitationis absentes vel præsentes nec pecuniam nec munera,sed solum sustentationem debent recipere. Grego. X.in nouellis.
¶ Recipientes intra mensem duplum debent restituere sine aliqua liberalitate vel remissione damnum: alioqn superiores quantumcunque magni ab ingressu ecclesiæ sint interdicti, inferiores vero ab officio & beneficio quousque restituant sunt suspensi,de censibus,c.exigit,lib.6. 389.1
Procurari debet archiepiscopus ab omnibus ecclesiis quis visitat, de prescriptio.ca.cum ex officij, 615.2.& de censi.c.sopite. 959.2
Procuratio non est petenda in grangiis monachorum.de cẽsi.c.vlt.948.2
Procurationem etiam tenetur facere ecclesia quantumcunque per episcopum exempta in visitatione,co.ti.c.cum venerabilis. 965.2
Et monachi tenentur diœcesano,etit.c.venerabili. 967.2
Nec etiam præscriptio currit contra hoc. ibi.
In procurationibus constituendis requiritur voluntas patroni ecclesiæ, co.tit.c.quanto creatori. 690.2
Procurãdi sunt legati,& nuncij Papæ ab omnibus, nisi specialiter sint exempti,de priui.c.accedẽtes,610.2.de censi.c.cum instantia. 961.1
De procurationibus ecclesiarũ notiter conuersarum nota formam, de censi.c.super eo. 966.2
PROCVRATOR debet habere in causa litteras,de rato,de iur.cal.c. cũ causam. 418.2
Procuratoris falsi exceptio post sententiam latam non tenet,de procu.c. in nostra 330.1
Procurator ab excommunicatis cõstitutus an admittatur,co.tit.c.consulti. 339.2
Procuratoris confessio obest domino,le postula.c.1. 325.1
Procuratoris negligentia non dat obesse dominus de testi.in integ. c.cũ venissent. 346.1
Pro procuratoris absentia nõ est dominus puniendus,vt lit.non conte.c.1. 403.2
Procurator illud solum potest qđ sibi cõmittit,de cle.c.innotuit. 94.2
Procuratores duo possunt constitui in vna causa de proc.ca.in nostra præsentia. 300.1
A procuratore litteræ impetratæ post renunciationem mandatæ non valẽt, etiam si dominus vellet,de rescr.c.ex parte decani. 51.2
Procuratorẽ constituere nullus cogit in grauib.de procu.c.q̃rela. 328.1
Procurator non admittitur in causa criminali,de accus.c.veniẽs.412.1
Propter procuratoris contumaciam potest dominus excommunicari, ut lit.conte.1 403.2
Procuratores prælatorum in concilijs ad tractatum sunt admittendi, de ijs quæ fiũt a prælatis.c.fi. 781.1
Procurator excommunicatus nõ admittitur,de prob.post cessionẽ. 487.2
Procurator datus ad vnum,aliud impetrans nõ præiudicat domino,de offi. iudi deleg.c.cum olim. 264.1
Procuratorem mandatum reuocans in dispensium aduersarij, condemnat in expensis,de procu.c.auditis. 333.2
De procuratoribus pluribus datis qui prior est tempore,potior est iure, co.tit.c.non iniuste. 338.2
Procurator non tenetur appellationem prosequi nisi velit. ibi.
procuratoris primi factum si nõ ratificet secundus non recipitur,nisi, & c.co.tit.c.1 326.2
POSSESSIONIS causa coram quo tractanda sit,de fo.com.capite si clericus. 317.1
possessionis recuperandæ tẽpus non currit parte absente, c.veritatis.c.dilecto filio. 138.1
possessorium,& petitorium possunt in eodem negotio,& ab eodem intentari,de cau.pos.& proprie.cap.cum super. 446.2
In possessionem causa rei seruandæ mitti debet actor,donec aduersarius se offerat stare iuri, & reddere expensas, de eo qui mittin pos.c.1. 473.1
possessionis traditionẽ impedit appellatio legitima,co.tit.c.cum venissent. 475
In possessionem mittendus est aduersario post citationem se absentante,nec procuratorem dimittente, co.tit.c.fi. 476.1
In possessorio succumbens potest petitorium intentare.de cau.pos.& pro.c.cum olim. 439.2
possessio sequitur proprietatem, de sequest.c.1 479.2
In possessionis causa fertur sententia saluo iure proprietatis,de app.cap.bonæ memoriæ. 670.1
possessor est ille,cuius nomine res possidetur,de præscrip.cap.fi.diligenti. 190.2
possessor secundus citari potest per litteras contra primum impetratas, & per fraudem se ingessit, de alie. iudi. mut.causa facta.c.1. 189.2
In possessionem initi debet actoue causa rei seruandæ reo comparẽte,nec per se,nec per alium,de eo qui mittitur in possessi. 475.1
PROHIBENTVR multa,quæ tamen si fiant obtinent firmitatem, de regula ad Apostolicam. 690.2
prohibitum intelligitur quadoquo, quod non inuenitur expressum,de iud. lat pręla.inter eos,oralia. 153.2
Contra prohibitionem superioris factum irritandum est,de iu.pa.capcum dilectus. 950.2
PROMISSIO non infringitur cũ in maiora commutatur, de iureiu.c. e pertenet 2. 566.2
Promissio fide, vel iuramento firmata non tenet conditione non firmata apposita in forma iuramenti. ibidem
In promissio etiam iuramento firmato semper excipitur auctoritas maioris, eodem titulo, veniens. 576.1
Promissione de ecclesia vacante non valet,de conce.præben.capit fin. 772.1
promissio ecclesiæ causa obsequij est simoniaca.ie.fin.cap.cum esset. 1142.1
PROMOTIO impeditur propter defectum sententiæ,de elect.c. congregato. 141.1
promouens indignum punitur sicut, & promotus co.tit.ca. nihil est. 132.1
promotionem grauat macula in oculo,de corp.vit.capitu. cum de tua. 214.2
promotum deiecit homicidium, & simonia, de accu. c.inquisitionis. 112.2
PROPRIETAS sicut & castitas

a Deo annexa est regulæ monachi quod nec Papa dispensare potest de statu monach.ex.cum ad monasterium,in fi. 924.1

PROTESTATIO fit ne alteri præiudicetur in iure suo,de sen.c.suborta. 636.2

Factum contra protestationem, nõ valet,de constitutur.c. cum accessissent,14.1.& de ijs quæ vi metus,c.1. 343.1

PROVISIO Papæ de simplici beneficio non extenditur ad dignitatẽ, de præb.c.cum olim, 750.2

PVBERES vnde dicantur,& qñ efficiantur,& qualiter per aspectum corporis cognoscantur,de despon.impub.c. puberes,1029.2.& quando possunt peccare mortaliter,de delic.pu.c.1.1244.1

PVBLICATO scrutinio non possunt electores variare vota sua,de electio.c.publicato. 150.1

Post publicationem testium potest alij testes induci dum prælatus inquirit de crimine,de test.c.cum clamor. 536.1

Publicatis attestationibus non sũt iterato interrogandi testes, nisi &c. eo.tit.per tuas. 533.2

Et nisi in fauorem matrimonij, de test.c.constitutus 2. 515.1

PVERIS non committatur cura animarum,de ætat.& qual.c.ex ratione. 190.1.

Pueri reputantur intra 14.annos,de delict pu.c.1.ferent.. 1244.2

PVRGATIO propter infamiam indicenda est,de accu.cum oporteat. 1126.2

In purgatione deficiens,pro convicto habet,de purg.can.c.inter. 1301.2

Purgari debet ibi vbi est infamatus de accu.c.accedens. 1131.1

In purgatione super simonia forma iurandi,de sim.c quoties. 1139.2

In purgatione deficiẽs,vel eam nõ subire volens,idem est quantũ ad pœnam,de cohab.cler.c.tua. 713.2

In purgatione deficientis pœna, de purg.can.c.cum P. 1299.2

In notorijs non est indicenda purgatio,sed debet fieri condemnatio, eo.tit.cum dilectus. 1302.2

In purga i ne admittendæ sunt vicinæ personæ,& honestæ. ibid.

Purgare debet se religiosus cũ suis ordinis hominib.eo.tit.c.cũ P.1299.2

Purgare se tenentur moniales cum sunt infames,eo.ti.c.moniales.1298.1

Purgatio indicenda est clerico suspecto de rap.eo.tit.c.si quis. 1298.1

Purgare se compelluntur laici infamati eo.tit.c.nos inter. 1299.2

Purgare nemo se tenetur nisi de illo de quo est infamatus,eo.tit.ca.vlt. 1306.1

Purgatio indicenda est infamato de testibus accusatoribus, & testibus nisi appellaret eo.ti.c.nos inter. 1297.2

Compurgatores quales sint,de purga.can.c.cum P. ibid.

Et quid iurare debeant eod.tit.cap. de testib. 1301.2

Purgatio per ferrum candens, & limiliã,interdicitur,de purg.vulg.dilecti filij. 1308.1

Purgatores sunt stricte examinandi sicut testes,de purg.can.c.constitutus. 1300.2

Purgatores scire debent vitam, & conuersationem ipsius purgandi, eo.tit.c.cum P. 1299.2

Purgatio nulla est quod quis confessus est,& recepit pœnitentiam, & ideo dicit se immunem,eo.tit.c. accepimus. 1306.1

Q

QVADRAGESIMA non impedit quando in ipsa necessitate famis carnes liceat comedere, de observ. ieiu.c.2. 995.1

QVAESTIONES difficiliores sũt ad Papam mittendæ,de bapt.c.maiores. 985.1

R

RAPTORES sunt excommunicandi,nec ad pœnitentiam recipiendi,nisi restituant ablata,tamen pœnitentes in morte sunt in cœmeterio sepeliendi,de rapto.c.i.& 2. 1220.1

Raptores rerum naufragantium ipso iure sunt excommunicati, sed rerũ naufragantium sunt excommunicandi nisi reddiderint,eo tit.cap.excommunicationi. 1231.2

RASVRA in clerico debet esse cõpetens,de vi.& hon.cle.c.1. 703.1

Rasura in litteris,vel instrumentis in loco suspecto vitiat litteras, de priui.c.cum olim 2. 1283.2

Rasura si fuerit in uno loco litteræ,& per consequens, & antecedens potest intelligi, non vitiat rescriptũ, de fi.instr.c.ex parte. 555.1

RATIHABITIO subsequens confirmat contractum præcedentem, de sponsi immun.c.accessit. 1070.2

Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur,de pac.cap.quoties. 315.1

Ratihabitio confirmat matrimonium quod ab initio non fuit,qui maccu.posse.in super. 1099.2

Ratihabitio confirmat religionẽ, de regu.c.cum virum. 678.1

Item confirmat sententiam, de restit.spol.c.cum ad iudem. 455.2

Item confirmat simoniam quando ratum habetur datum de simonia, c. sicut tuis. 1157.2

Item confirmat procuratoris transactionem,ita quod omnis postea nõ potest retractare,de transact.c.contingit. 319.1

RECOGNITIO dilecti extra iudicium nocet sicut confessio, de elec. c.per inquisitionem. 1071

RECONCILIENTVR cœmeteria vbi excommunicati sunt sepulti, aqua benedicta solemniter, de consecr.c.consuluisti 970.2

RECVSARI Potest iudex ex noua causa,de offi.iud.deleg.c. infinuante. 352.2

Item quia familiaris aduersario. ibid.

Recusans iudicem sine causa,ad eũ redeat. ibid.

RELIGIONEM intrans suum nihil tenetur ecclesiæ parochiali, de sepul.c.de his. 849.1

Ad religionis vsum traditum nõ debet humanis vsibus applicari,de relig.domib.c.ad hæc. 930.2

Religiosæ domus in vrbe sunt solũ Papæ de capel.mo. capitulo dilectus. 935.2

Religiosorum physicam, & leges audientium pœna,ne cle.vel mon.ca. super specula. 1008.1

Religiosi ad prior electi non facile sunt amouendi,de sta.mona.c.monachi. 921.1

Religionis habitum potest quis in domo propria suscipere, & tenere,de conuers.coniug.capitulo ex parte tua. 904.1

Religiosi se percutientes per abbatem absoluuntur,de sent.excom.c.de monialib. 1346.1

Religiosum percutiens secutiens & Papam absoluendus est, eo.ti.c.inter alia. 1343.1

Religiosus intra annum libere redire potest ad seculum.Inn.in nouel. de regula.statuimus. 896.1

Religiosi possunt produci ad testimonium ferendum,de do.& cont. caveritatis. 469.1

Religionum diuersitas reprobatur maxime mendicantium, de reli.do. capitul.ne nimia,935.1. & Grego. in Concilio generali,adijciens quod nec prædicent, nec confessionem audiant nec aliquos sepeliant, nec domos sine licentia Papæ alienent sub excommunicationis iam latæ sententia, concedens prædictis ad quoscunque ordines voluerint transeant.

Religiosi ex causa possunt habitũ mutare ad tempus,de vi.& ho.cle.ca. clerici officia. 708.2

Religiosus coactus intrans postea voluntarie professus, exire non potest de regu.c.cum virum. 878.1

Religionem coniugati possunt intrare ante carnalem copulam de conuer. coniug.c.verum. 898.2

In religione stans per annum, amplius non potest redire ad seculum, nec vxorem ducere,eo.tit.cap.consuluit. 902.2

Religionem non intret coniugatus, nisi de licentia vxoris suæ, eodem tit.capitul ad apostolicam sedem. 904.1

Religionem intrans de licentia non potest,repeti.eodem.ti.c.dudum 901.1

Religiosi expelli possunt qui corrupte viuunt,ne cle.capitu. relatum. 1007.2

Religiosorum excommunicatorum ministrantium pœna, de cle. excommun. mini. capitulo pastoralis. 1131.2

Laico religioso mandato abbatis

percontiente qualiter procedendū, de sent.excō.c.vniuersitatis. 1336.2

Religiosi non sint mercatores, nec recipiant ad firmam,ne cle. vel mon. e.secundum instituta. 1007.2

Religionem impubes non potest intrare sine consensu parentum, de regu.c.2 874.1

Nec intrare inuitus,vel in ætate nō legitima, alias parentibus extrahi potest,eo.ti.c.1. ibi.

Religionē intrans ante quartūdecimū annū consummatū,pōt ire pōt, eod.tit.c.ad nostram. 875.1

Religio tenuis,quæ dicitur, de simon.c.& si quæstiones. 1145.2

Cum religiosis facilius dispēsatur, quam cum secularibus quo ad ordines,de appell.c.ex litterarum. 1150.1

De religione ad religionem magis arctam potest transiri,de regula, c.licet. 892.1

Religiosi possunt habere Ecclesias parochiales,de statu mona.cap.quoniam Dei timorem. 923.2

Religiosi decimas a laicis non accipiant nisi de consensu Episcoporum, de iure pat.c nullus. 945.2

Religiosus non potest fideiubere, vel mutuum accipere sine consensu abbatis,vel maioris partis capituli,de fideiuss.c.q3 quibusdā,814.2. alias cōuentus non tenetur soluere. ibid.

Religionis habitum assumens vidua etiam in domo propria non pōt residere,de reg.c.vidua. 875.1

Religiosus de religione ad religionem ex leuitate non transeat aliis ad arctiorem potest trāsire,eo.tit.c.sanctimonales. 875.1

Religionem intrans potest renunciare annali probationi,eo. tit.ad apostolicam. 890.2

Religiosus exiens ante professionē, quando possit vxorem ducere,vel quādo non,eod.tit.consulti. 894.2

In religione stans per annum potest compelli ad professionem, alias non est necessitandus intra annū exire eo.tit.c.ex parte. 895.2

Religionem intrans non habeat habitum professorum,eo.tit.cap. statuimus. 896.1

Religionem exiens cogendus est redire,& per prælatum est remouendus, eo.tit.c.vlt. 897.1

Religionē intrans p metū, q̄ ea lege pōt in virum constantē non obligatur ad religionem,de ijs q̄ vi,c.1. 341.2

Religiosi Ecclesiā a laico sine Epō non recipiant. Itē nec institutū remoueant,neq; indignū præsentent, de iure pat.c.nullus. 945.2.& de ijs, q̄ fiunt a prælat.sine consensu ca.cū Apostolica. 775.2

Religiosis interdicitur chirurgia de homicidio,cruta nos. 1314.1

RELIQVIAE non debent exponi venales,& reliquæ antiquæ extra capsam non debent ostendi, de reliquiis, c.1. 994.2

Reliquiæ de nouo inuentæ absque approbatione Papæ non sunt venerandæ. ibi.

REMISSIONIS litteras possunt Episcopi concedere, & quantum valent remissiones generales de pœn.& remiss.quod autem 1865.& c. nostro. 1318.1.& 1325.2

RENVNCIARE non videtur, q̄ deceptus aliud facit,de renun. cap.lector. 1752

Renuncians Episcopatui quando potest resumi,eo.tit. ca. post translationem. 1712

Renuncians beneficio pōt ad id de nouo admitti,eo.tit.c.veniens. 1742

Non renunciat iuri suo committēs se gratiæ. ibi.

Renuncians instrumentis, litt renūciatis videtur,de pac.cum pridē. 715.2

Renunciare potest quilibet iuri suo de regul.c.statuimus. 895.1

Renunciare potest quis priuilegiis suis tacitis de priui.c.accedētibus 85.2

Renuncians beneficio in manu laici ipso iure priuetur,de renunc.ca.qd in dubijs. 876.1

Renunciatio bene regentis non de facili est admittenda,eo.tit.c.nisi cōsiderem.1674.vbi etiam notantur causæ renunciationis.

Renunciatione facta ipso iure sunt irrita instrumenta,eo.tit.c.sane. 865.2.& de pact.c.cum pridem. 315.2

Renuncians Archiepiscopus suo loco non potest vti pallio,de renun. ca. ad supplicationem. 1766.2

Renunciare pōt quis beneficio suo pro se dato,sed non pro collegio dato,de fo.compe.c.si diligenti. 390.2

Renunciare non debet q̄s beneficio absque cōsensu Epi, & qn̄ possit repetere renunciationem,de renunc. c.admonet. & c.sane. 1762.2.& 1654.2

Renuncians beneficio meru vel vi, non perdit,de ijs,quæ vi.& ca. ad audientiam. 3444

Renuncians suo beneficio corā suo iudice non potest repetere, de restit. spol.c.accepta. 443.1

REPRESALIAE dantur quando generalis rerum retentio auctoritate principis,vel ciuitatis pro recompensatione damni indulgetur,23.q.3.dominus. 1208.

Represaliæ iure canonico, & ciuili prohibentur:vnde in represaliis nō vltra sortem debet accipi, Greg. in nouel.de iniur.& vaico.lib.6. 1467.2

Represalias contra clericos concedentes, vel accipientes ē singulares sunt personæ,excommunicationis, & vniuersitas,interd.cui foliam incurrunt intra mensem nisi retractent. ibid.

REPROBATIO testiū mutua nō transeat vltra tertiam de testibus c.licet 2. 532.2

RESIDENTIAM canonicus admonitus non faciens, nec appellationem ob hoc factam prosequens, priuetur præbenda,de app.caputu.peruenit. 646.1

Residens intelligitur qui iura Ecclesiæ suæ prosequitur,de cle.non resi.c.cum dilectus. 724.2

Residere nolens admonitus priuetur beneficio,ibi.c.ex parte 1. 3224

Residens dicitur qui in seruitio Papæ est,vel Episcopi,vel iusta de causa abest ex licentia,eo.tit.c.ad audientiam, 1083.& c.relatum.720.1.725.1

Ad residentiam possunt compelli clerici per suos prælatos,eo.tit.cum ad hoc. 725.2

Residens causa studij quantum recipere debet,de præb.c.licet. 747.2.

Residere debet quilibet per se,non per alium,de cle.non resi. conquerente. 722.1

Non residens post citationem per sex menses expectatur,eod.tit.capitulum. 736.2

Non residens etiam Cardinalis priuetur Ecclesia,eod.tit.c.2 727.2

RESCRIPTVM Papæ,quando cōtrarietatem continet litterarum diuersarum,& de processu dubitatur:q̄do iuxta primum, vel secundum rescriptum est procedendum.Item Papa,vel Legati non committant causas alij personis dignitatem habentibus,& in locis, & in ciuitatibus solemnibus, vbi copia iuris peritorum valeat haberi,c.cum contingat, de rescrip.42.1 & Innocen.in nouellis,eod.titul. 402.

RESTITVERE in integrum ad quem spectat,de resti.in integ. capitulum causa. 358.2

Restitutio fieri non debet antequam citetur reus contumax non esse vt sit non contest.capit. quoniam frequenter. 408.2

Restituenda sunt bona Ecclesijs collata clericis propter incontinentiam ipsis Ecclesiis spoliatis, de clericis coniug cap.3. 725.2

Spoliatus per sententiam iniquam sunt bona restituenda, de probatis. c.ex insinuatione. 329.1

Restitutio prius est facienda in quæstione possessionis,& ante litis ingressum,de resti.spo.c.1.& 2. 441.2

Restitutio petitur in spiritualibus de resti.in integ.c.cum veniissent.348.2

Restituenda est possessio cum omnibus,quæ interim percipi potuissent de resti.spol.c.grauis. 448.2

Ad restitutionem non potest aliquis compelli propter spoliationem, nisi prius ablata ei restituantur,eo.tit.ca. olim,lib.2. 449.1. & in nouellis, cap. frequens. 223.2

Restituendus est prædo secundum iuris rigorem, & de restitutione prius agendum quam de canonica institutione,de in integr.resti.spol.capi. in litteris. 444.2

Restitutionem potest petere ecclesia post latam sententiam,de in integr.resti.c.ex litteris. 362.1

Restituta vxore debent omnia bona restitui eum ea vt lit.non contest. c.accedens 2. 407.2

Restitutionem petenti non potest aduersarius crimen opponere, de restitutio.spoliato.capitulo item cum quis. 445.2

Restitutionem petens,quid probare debet,eod.tit.c.olim.3. 447.2

Ad restitutionem non est cogendus

dus, qui non potest, de vsur.capitum tu.
In restitutione matrimonij necesse est probare ius matrimonij & possessionem corporalem per carnalem copulam,de rest.spol.c.ex parte. 453.2
Restitutionem impedit adulteriũ publicũ de diuor.c.significasti.1104.2
Restitutio denegatur mulieri,quido vellet viro cohabitare cum contumelia creatoris,co.titu.capitu.gaudemus. 1106.1
Restitutionem mulieris,quæ impediunt,de rest.spol.c.literas,450.2. & c.ex transmissa. 446.1
Restituere petenti & valenti in vita,in fine Eucharistia non negat,nec sepultura,de rapto.c.2. 1228.1
Restitutione n petens per exceptionem repellitur ab agendo, nec tenet ante restitutionem aduersario respondere,de ord.cog.c.cum dilectus, 417.2.& c.fi. 430.2
Restitutionem petere non potest possessionem de iure non habens, de rest.spol.c.ex parte. 453.2
Restitutio est fauorabilis in causa matrimoni.li,de in integ.rest.c.ex litteris. 351.1
Restituitur vna Ecclesia contra aliam,eo.tit.c.auditis. 350.1
Restituere quis tenetur omnia,quę medio tempore recepit,si aduersarius probauerit ius suum,eod.titu.cap.iusticiata. 355.1
RES transit cum onere suo,de decimis,c.cum non sit in homine.872.2
Res per quas causas nascitur,per easdem dissoluitur,de reg.iur.c.1.1386.1
Non sermoni rei, sed sermo rei subiectus,de verbo.sig.capit.intelligentia. 1366.1
RETINERE nitens non suum, priuet suo,de præb c.de multa. 743.2
REVOCATIO mandati non valet priusquam in causa est cõclusum, de proc.c.auditis. 333.2
Reuocationi æquiualet certa scientia principis,de offi.deleg.ca.pastoralis. 259.2
Reuocationi æquiualet certa scientia principis,de offi.deleg.ca.pastoralis. 259.2
Reuocatio procuratoris non valet nisi constet iudici,de rescrip.c. ex parte 5. 512
Reuocari potest illicitum mandatum per superiorem,de iureiu.c.quia tualis. 579.2
REVELATIO diuina exultat animam,de diuor.c.gaudemus. 1106.1
REVS actorem conuenire non debet nisi coram quo conuenitur, de rescrip.c.quia nonnulli. 59 2
Reus condemnatur in expẽsis actore ex decreto misso in possessionem etiam lite pendente,de iudic. capitulo. 479.2
Reus post litem contestatam si nõ comparuerit,ad sententiam diffinitiuam procedatur,de dol.c. Aut. 450.2
Reus cõtumax potest adhuc semel a iudice citari. ibid.
Reus cõtumaciter recedens iurare debet stare iuri. ibid.
Reus absoluitur actore non probãte,de prius.c.accedentibus. 1285.2
Reus absoluitur, vbi obscura sunt iura partium,de fid.instr.capitulo.inter. 547.1

S

SACERDOS qualiter debet se habere circa confessum,de pœ. & re.omnis. 1322.2
Sacerdotis filiam carnalem nõ potest ducere baptizatus ab eo, de cog.spir.c.vlt. 1064 2
Cum Sacerdote contrahere cũ virgine potest dispensari post pœnitentiam,de cler.coniug.c.sane. 715.4
Sacerdos aduocatus esse non debet, de postulando, ca.cũ sacerdotis.316.1
Sacerdos fingens se conficere,plus peccat quam si conficiat,& sumat, licet sit in mortali peccato, de celeb.miss.c.de homine. 979.1
Cõtra sacerdotem infamatum qua liter est procedendum, de purga.canõ.c.2 129.1
Sacerdos consanguineam fœminam in domo non habeat, & suspecti post trinam admonitionem excommunicentur,de coha.cler.c.1. & 2. 710.1.2
Sacerdotis reuelantis confessionem pœna,de pœnit.& remiss.capitul.omnis. 1322.2
Sacerdos casu hominem interficiens non est deponendus,de homi.c. interfecisti. 1202.2
Sacerdos puerum causa disciplinæ percutiens, si moriatur, deponendus est,eodem tit.c.presbyterum. 1204.2
Sacerdotium non ascendat, qui bigamus est,de biga.c.1 217.1
Sacerdos non habeat officium interdictum,vel simile, ne cle. vel mo. c.sacerdotibus. 1001 2
Sacerdoti infamato indicatur purgatio,de adulterijs,capitul. significasti. 1218.1
SABBATIS carnes comedere licet secundum morem patriæ, de observatiõ.c.consilium. 995.1
SACRAMENTA libere sunt conferenda nihil exigendo,de si do.c.ad apostolicam,1164.2.& c.cum in Ecclesiæ. 1140.2
Sacramenta collata ab excommunicato in excommunicatione vim habent,licet peccet talis fic conferẽs,de cleri excom.c.si celebrat. 1154.2
Si sacramentum est prætermissum, caute supplendum est, de sacra. non iteran.c.1. 201 2
Sacrum trahit ad se non sacrum, de consecra.eccl.capitulo.quod in dubijs. 969.1
Sacra non debent impignorari laico,nisi in necessitate, de pigno. capituio 1. 807.1
SACRILEGI sunt excommunicandi,de sentent.excomm. capit.conquesti. 1335.2
SAGITTATRIORVM ars contra Christianos prohibetur exerceri sub excommunicatione, de sagittat.cap.1. 1216.2
SCANDALVM non debet impedire bonum faciendum,de reg.cap. nisi. 167.1
Cum scandalo nihil a prælatis est faciendum,de temp.ord.capitu.ad aures. 181.2
Ob scandalum sunt aliquando omittenda, quæ pro rigore iuris sunt statuta, de statu monac.super quodam. 922.2
SCHISMATICI si quem ordinauerint, vel si alicui beneficium contulerint, quam pœnam incurrit ipse ordinatus, vel beneficium recipiens, c.1.& 2.de schismat. 1194.2
SCRIPTA, vel acta iudicialia si testium adminiculo fulciantur, nõ valent,de testi.c.cum a nobis. 513.2
Et qui temere acta iudicis violat, non potest ea impugnare,de offi.iud.dele.c.cum olim 2. 185.2
SCHOLARES canonici plene recipiant fructus præbendarum suarum de magistris,c.super specula. 1171.2
Et studentibus in theologia debet subueniri,de rebus Ecclesiæ. ibi.
Scholares in vniuersitate possunt statuta facere,& citare,& contumaces punire,de const.c.ex litteris. 18.2
Item possunt constituere procuratorem in curia Papæ,de procu.c.quia in causis. 333.2
SEDE vacante nihil debet immutari,vel innouari,ne sede vacan.cap.2 770 1
Sola lata lite non cont.nõ valet in casu vt lit.nõ cont.c.accedẽs.1.407. 2
Sententia in alicuius præiudicium non mandetur executioni quousq; do ceat de iure suo,de sen.c.cũ sup.631. 2
Sentẽtia cõtra ius lata non tenet si non appelletur,eo.tit.c.1. 622.2
Sententia retractata omnia reducũtur ad primum statum,de præscri.c. 606. 1
Sententia appellatione suspensa nõ exequitur,& si fiat, reuocatur, de app.c.dilecti. 642. 1
Ante Sententiam latam & post potest receptio testis opponi, de excep.cũ venerabilis. 396.2
Sententia per alium fertur, & per alium executioni mandatur, de for.com.c.postulasti. 393.2
Sententia transit in re iudicatã, nisi appellatur,de sen.cum inter. 627. 2
A sententia excommunicationis iuramento absolutus vt pareat mandatis ecclesiæ,& antequam ei mandetur aliquid,appellans retrudendus est in eandem sententiam,de appellationi. us e. quæstioni. 652. 2
Sententia erronea retractanda est, de frig.fraternitatis. 1080. 2
Item lata sententia contra non conuictum,nec confessum,nec conuentũ, nõ valet,de sen.& re iud.c.lator,633.i. & de confe.c.ecclesia sanctæ. 17.2
Sententia a non suo iudice lata non valet,de consu.c.ad nostram audientiam. 61.1
Sententia Papæ obseruetur inter omnes q̃ ad iudicia,de sen.in causis.624.2

Sententia lata contra formam ca-
o ni 1, & iur constitutionis expresse
non valet,eo.tit.c.cum inter & c.cum
causa. 627.2.& 624.1
Sententiam iudicis secularis iniu-
stã iudex ecclesiasticus retractare põt
de cõse.c.quæ in ecclesiarum. 13.2
Sententia transit in rem iudicatam
nisi intra decennium appellatur, de
sen.capit cp ad consultationem. 629.2
A sententia excõmunicationis non
est appellandum nisi executor modũ
excedat. ibi.
Sententia lata probatur per testes,
eod.tit.c.sicut nobis. 630.2
Ante sententiam causæ appellatio-
nis vera debet esse,eod.titul.cum I,&
A. 638.1
Priuilegiatus vocatus ad iudicia cõ
pareat,& priuilegium ostendat, aliàs
tenet sn̄ia,de appe.c.si duobus. 645.2
Sententia non debet reuocari præ-
textu priuilegij de nouo reperti. de
sen.& re iud.c.iuborta. 6.6.2
Sententia ex malo testimonio lata
tenet,sed manifeste iniqua non tenet,
de sen.& re iud.c.inter cæteras,624.2
& c.causam quæ inter uos. 628.2
Sententia iudicis nulla est postquã
interloquendo pronunciauerit se non
debere procedere,de off.iudi.dele.ca.
significantibus. 271.2
Sententia lata super statu subditi te
net quo ad ipsum,de sent. cum super
631.2
Sententia diffinitiua non est danda
lite non contestata, vt lite non con-
test.c.1. 403.2
Sententias diuersas duobus iudici-
bus ferentibus tenet pro reo,nisi,& c.
de sen.& re iu.c.si. 641.2
Sententia vna possunt duæ causæ
terminari,de mutu.pe. 402
Sententia lata partibus absentibus
non tenet ipso iure,de sen & re iud.c.
tenor. 625.1
Sententia in præiudicium alicuius
quo ad hoc potest reuocari,eo.tit.c.cũ
super controuersia. 631.2
Sententia cassatur ordine non ser-
uato item si iudex sit excommunicatus,
de sen.ad probandum 640.1
Sententia non minus est valida si
non tenet formam verborum, de ver.
sig.c.in his. 1370.1
Sententiam ecclesiasticam præce-
dere debet trina admonitio, de trem.
& pa.c.2. 313.2
Sententia mandatur executioni ,p-
pter præsumptionem,de in integ. re-
sti.c.suscitata. 355.1
Sententia non tenet si iudex ante
scientiam efficiatur aduersario fami-
liaris,de offic.iud.dele.cap.insinuan-
te. 352.2
Sententia reuocatur iusta causa pro
bata,de procura.querelam, 328.1.de
renun.c.in præsentia. 164.2
Sententia ecclesiæ potius obijcien-
da quam propria conscientia, de rest.
spol.c.litteras. 450.2
Sententia interlocutoria transit in
auctoritatẽ rei iudicatæ sicut diffiniti
ua, de elect.c.cum dilectus filius.2 6.1
Ad sententiam diffinitiuam dinos-
citur quis in expensis,de rescrip.cap.ex
ex parte 2. 28.1
Ad sniam diffinitiuam procedi po
test lite non contestata,in causa crimi
nali,de dolo c.veritatis. 469.1
Sententia diffinitiua quibus verbis
proferri debet,de verb.sign.cap.in his
quæ 1370.2
Sententia diffinitiua non debet pro
ferri in causa criminali parte absente,
& testes producere volente, de sen. &
re iud.c.tenor. 625.1
Sententia proferri non debet parti-
bus inauditis,de causa pos.c.1. 432.1
SEPVLTVRA est eligenda apud
loca magis religiosa,de sen.c.3.848.2
Sepulturam debet quis eligere in
loco parentum suorum, de sepulc.1.
847.1
Sepulturam licet eligere propriam
vel alienam,eo.tit.c.1 ibid.
Sepultura negatur torneamentariis,
de torneamen.c.1. 1214.2
Sepulturam eligens debet respice-
re parochiam,de sepul.c.2. 848.1
Sepulturam potest eligere vxor ti-
cut vir,eo.tit.c.de vxore. 850.2
Sepulturam filio minori potest eli
gere pater. ibid.
De sepulturis hospitaliorum, eod.
tit.c.in nostra præsentia. 851.2
Sepelire non licet clericos raptores,
nec in mortali peccato decedentem,
de rap.c.2. 1221.1
Sepultura negatur proprietariis re
ligiosis,de sta.mona.c.2. 921.2
Sepultura conceditur clericis inter
dictum seruantibus,de pœn.& re.cap.
quod in te. 1321.2
Item casu sed non sponte mortuis,
de sepul.c.ex parte.2. 853.2
Item facinoroso pœnitenti in fi.eo.
tit.c.vlt. 854.1
Sepultura non datur in loco minus
religioso non priuilegiato,eo.ti.c.in
nostra. 851.2
Sepultura non debet esse dolo in
duãa,eo.tit.c.in nostra. ib.
In sepulturis non est danda portio
canonica datis ad fabricam, & ad lu
minaria,&c.de verbor.sign. c.ex par-
te 3. 1385.2
Sepeliri debet qui infirmus intra-
bat religionem,sed tenetur de canoni
ca portione,secus si sanus intrauit, de
sepul.c.de ijs. 849.1
Sepultura in parochia propria eli-
gatur,eo.tit.c.in nostra. 851.2
Pro sepultura nihil est dandum, eo
dem tit.c.abolendæ. 854.1
SEQVESTRATIO fit causa rei
seruandæ,eo.tit.c.1. 479.2
Item fit mulieri propter inopiã vi
ri,de donat.& do.post diuor.c.per v e
stras. 1112.2
Item fit propter contumaciam ab
sentis suspecti possessoris,de do. & cõ
tu.c.ex litteris. 461.2
Sequestratio iniusta reuocatur, de
sequ.poss.& fruct.c.1. 479.2
Sequestrantur fructus,lite penden-
te,de seque.fruct.c.2. 481.1
SERVVS nõ ordinetur inuito do
mino alias deponitur & domino rest
tuitur,præter seruum ecclesiæ,de ser.
non ord.c.1.2.& 5. 210.2
Serui ab ecclesia manumissi non
possunt contra eam testificari,vel ac-
cusare,ib.de reb.ecc.non alienand.ca.
3. 785.2
Nec iura ecclesiæ administrare si ta
li conditione est manumissus. ibid.
Seruus ecclesiæ quomodo potest
manumitti,eo.tit.c.episcopi. 785.2
Seruũ ecclesiæ qui non contulit,nõ
potest prælatus manumittere, & suc-
cessor talem debet reuocare. ibi.
Serui & libertæ filius liber est, de
ser.non ord.c.dilectus filius. 213.2
Seruus contrahere potest domino
suo inuito,de coniu.ser. ca.proposuit.
1058.2
Seruus fugitiuus per fraudem ordi
natus deponitur,de ser.non ordinan.de
seruorum. 210.2
Seruus natus de fugitiuo quid sit.
ibid.
Seruus ordinatus ad ministrandũ
domino in ordine sacerdotali,si renũ
ciat,deponatur,eod.tit.c.nullus.211.2
SIGILLVM vnum non habeant
nisi collegiati,de excess.prælat.ca.dile-
cta. 1266.2
Sigillum non probat nisi sit authẽ
ticum,de fide instr.c.2 545.2
Sigillum capituli dicitur authen-
ticum,de prob.c.3. 489.2
Item sigillum principis,de fide in-
strum.c.cum dilectus. 552.2
Ex sigilli priuilegiorum debet
cognosci veritas,vel falsitas. ibi.
Sigillo authentico debet roborari
causa excommunicationis Inn.c.cum
medicinalis,de sen.excom.li.6. 488.2
Sigilla falsa conficientium pœna.
Item fingentium,de crimi.fal. cap.3.
1235.2.& de offi.iud.deleg. cap.cum
olim. 265.2
SIMONIA sola intentione com-
mitti potest,de simo.c.tua nos.1159.2
A simoniaco ignorante ordinatus
potest ministrare in ordine suscepto,
eo.ti.c.per tuas. 1155.2
In simoniacum non admittitur ini-
micus pro & contra,eo.tit.capit.licet
Hely. 1153.2
Simonia quæ munera, & qũ incu-
cunt,eo.tit.c.dilectus filius 1150.2
Quando simoniace intratur,quę sit
pœna intrantis,& recipientis,eo.ti.c.
dilectus filius. ib.
Simonia est promouere negotium
spe beneficij ecclesiastici promissi, e.
tit.c.cum essent. 1142.1
Item docere pro pecunia salarium
habenti ab ecclesia,de magistris, per
totum. 1169.1
Item pro consecratione aliquid vl
tra procurationem accipere, de simo.
c.cum sit. 1161.2
Item vbicunque spirituale pro tẽ-
porali venditur,eo.titul.capit.in tan-
tum. 1161.2
Item vendere annexum spirituali,
de in.patr.c.de iure. 945.2
Simoniacus non potest testificari,
de simonia,c.si dominus. 1139.2

Per simoniam aliquem expellens ab ecclesia deponatur, eo.tit.c.qui a-lium. 1138.2
Simoniace ordinatus suspendēdus est,eo.ti.c.quoties. 1139.2
Contra simoniacum potest agi p certa signa eo.ti.cap. sicut simoniaca. ibid.
Simonia nō est si episcopus dimittit iura episcopalia pro annua pensione, maxime vbi accedit confirmatio Papæ,de religio.domib. c. constitutus 931.1
Simonia non est si clericus possessor sedimit vexationem,de simo.c. dilectus filius. 1150.2
In simonia fauor,odium & gratia, sunt loco pretij,eo.tit. c. cum essent. 1142.1
In simoniaco contractu tantum valet remittere quantum dare,de restitu.veniens,1. 503.1
Simoniacus est qui ordinauerit, vel præsentauerit iuramento accepto ne inquireretur super promissione, de lit. non.c.si quis ordinauerit,1166.1.& talis a collatione,præsentator ab executione per triennium & ordinatus ab ordine sunt suspensi.
Contra simoniacum admittitur testis famosus, & criminosus,eo.tit.c.tanta. 1139.2
Simoniace ordinatus missam cātare non potest,eo tit.c.4. 1139.1
Simonia, & aliquid recipere pro sepulturis,exequiis institutionis,& inthronizatione, & pro quocunque sacramento,e.ti.c.cū in ecclesia. 1140.2
Item pp fauorem, gratiam vel odium publice peccanti non corrigere,vel denunciare,e.tit c.nemo.1143.1
Item promittere beneficium electori,eo.tit.c.de hoc. 1141.1
Item ecclesiam emere,vel redimere,eo.tit.c.querelam. 1143.2
Item pœnitentem minus dignum propter pecuniam,vel fauorem reconciliare,eo.ti.c.nemo, vel pœnitentem ex odio repellere. 1143.1
Item homagium petere pro beneficio,eo.ti.c.ex diligenti. 1144.2
Item pro ministerio ecclesiastico aliquid petere,eo ti.c.1. 1138.1
Simoniacus convictus perpetuo est deponendus,eo ti.c.de hoc. 1141.1
De simonia infamato debet purgatio indicium quasi defecerit,beneficio priuetur,eo.tit.ca.infamatum. 1142.2
Similiter priuetur beneficio,& officio de regere munus recipiens aliquod pro chrismate,eo.tit.ca.non satis. 1140
Simoniace ordinatus,si hoc occultum est,potest stare in beneficio & officio,eo.tit.c.ex tua. 1147.2
Item ignorans potest in ordine ministrare,eo.tit.c.de simoniace. 1147.2
Simoniacus est qui de bonis suis præbendā cōstituit, vt ad eā canonicus recipiatur,eo.tit.c.quamvis. 1139.2
Simonia est absolute aliquem p pretio,eo.tit.ad aures. 1148.2
Item qui per donum alterius scienter est promotus,eod.titul.cap. Matthæus. 1148.1
Simoniace scienter religionem intrans locum illum deserat, & arctiorem inter,eodem titu. c. de regularibus. 1149.1
Simoniace receptus, & resignans postea idem promotus nihil exigere debet ratione primæ promotionis, eo.ti.c.ex insinuatione. 1149.2
Simoniace electus,si publicum est cassetur,eo.tit.c.nobis fuit. 1150.1
Simonia non est recipere voluntarie datum. ibid.
Simoniace promoti parvuli per patentes etiam ignoranter, tenentur resignare,eo.tit c. per tuas 2. 1161.2
Circa simoniace accusatum quæ attendenda, ibi.
Simoniace promotus electus & cōfirmatus quando potest stare, & pœna talis,eodem tit.c.sicut tuis. 1157.2
Simoniacus est procurans ad titulum alienum promoueri,promittens nec se petiturum,eodem titu.cap. per tuas 3. 1161.2
Simoniaca promotio promittentē non obligat. ibi.
Cum simoniaco potest dispensari, eo.tit.c.per tuas 2. 1160.2
Simonia est omne impensum pro quolibet obsequio in ordinatione,eo.tit.c.2. 1138.2
Item ementes & vendentes ecclesiarum administrationem simoniam committunt,eo.tit.capitu. consulere. 1162.1
Simonia est pactio circa spiritualia,vel eis annexa,de rer.permu.c. ēsi tum. 803.2
Simoniacus est recipiens pecuniā pro officio ad quod tenetur, de simo. c.dilectus filius. 1150.2
Simonia est dare temporalia causa lucrandi spiritualia,eo.tit.capi.tua nos. 1159.2
Simonia non est dare sua Ecclesiæ & post petere recipi, nisi intentio sit corrupta petentis,& recipientis. ibid.
Simoniam ex sola intentione committens non tenetur renunciare, vel restituere,eodem titul.cap.mandato. 1166.2
SYNODO interesse compellant qui subiunt,de maio.quod super his. 307.1
SYNDICVM viri religiosi habeant,de syndico,c.1. 340.2
SOCIETAS iuramento vallata de communi consensu absolui potest de spons.c.2. 1011.2
SOLVÆRE non tenetur Ecclesia debita pro ea non contracta, de solu. c.2. 815.2
Ad solutionem antecessoris tenetur successor pro debitis Ecclesiæ,eo.tit.c.1. ibid.
Solutionem debiti neganti incumbit probatio,eo.tit.c.vlt. 817.1
Ad solutionem expensarum tenet qui diem seruat de dolo,& contu.cautum dilecti. 465.2
SORTE electio fieri non debet,de sortileg.c.Ecclesia, 1240.2. & sortilegorum pœna,c.1. 1241.2
SORORES duæ duobus fratribus possunt copulari,de consan.& affi.ca. quod super his. 1074.1
SPECIALE præceptum plus tenet,quam generale,de hæret.ca.si aduersus nos. 1187.2
SPIRITVALIA pro temporalibus commutari non possunt, de rerū permut.c.exhibita. 805.2
Spiritualia possunt compromitti in arbitros,de prēb.c.nisi. 737.1
In spiritualibus causis non legū dilatione,sed canonum æquitate præceditur,de iura.calum.c.dilectus. 436.2
In spiritualibus causis non recipit iuramentum calumniæ. ibid.
SPOLIANTES naufragos incidunt in canonem,de raptu.c. excommunicationi. 1223.2
Spoliato ob crimen a suo Episcopo prius beneficium restituatur, quā de crimine cognoscatur,de rest.spo.c. cum contingat. 445.1
Spoliantes testes nō admittunt ad testificandū,sed spoliati ad oppositū probandum,eo.tit.c.2. 442.2
Spoliato si proponatur in modum actionis,non datur restitutio nisi prius siue in formam exceptionis. de ord.cog.c.cum dilectus. 427.2
Spolians tenetur ad restitutionem secundum suam possibilitatem,de rebus spol.c.olim 2. 437.1
Super spoliatione conventus non potest reconueniri ante restitutionē, de ord.cogn.c.super spoliatione.
Spoliato fiat restitutio ante litis ingressum si agitur petitorio,non possessorio,de rest.spo.c.1. 442.2
Tamen debet fieri cognitio causæ a iudice ante restitutionem,de accusa.c.si confiteri.
Spoliantes Christianos piratæ sunt excommunicati,de rapt.c.excommunicationi 1223.2
SPONSALIA de futuro solummodo per sponsalia sequentia de præsenti,de sponsalibus,c.1. 1040.2
Sponsalia carnali copula sequente intelliguntur matrimonium confirmatum,de sponsa.c.veniens,2. 1018.2
Sponsalia de futuro solum lepra superueniens,vel alia deturpatio consimilis,de iureiur.c.quia admonū.5. 820.2
Sponsalia de facto, quādo inducit publicæ honestatis iustitiam, de desponsa impub.c.literas. 1030.2
Sponsalia de præsenti solui nō possunt,quod si sic compellantur redire ad prima vota,de spon.duorum,ca 1. & 2.q a simul stare nō possunt. 1040.2
Sponsalia ante septennium contracta possunt,de desponsa impub.c.ad dissoluendum. 1036.2
Sponsalibus contractis intra annos nubiles non cedant,eod.titul.c.de illis,1038.2.& c.a nobis,1033.1. & si vnus sit magis adultus, alium expectet. ibid.
Sponsalia per vnum facta impedimentum contractum cum omni consanguineo licet matrimonium non consummauerit,eod.titul.cap. continebatur. 1031.2
Sponsalia per vim contracta, etsi fit sponsa traducta,non tenent,eo.tit. ex literis. 1134.2

Spon-

Sponſam fratris nemo hẽre põt ꝓ publicæ honeſtatis iuſtitiã,de ſp. c.ad audientiam. 1012.2
Sponſa non tenetur ſequi ſponſum vagabundum,nec tenetur eum diu expectare,eo.tit.c.de illis. 1013.2
Spõſa de præſenti viuẽte illo aliũ nõ põt ducere niſi intret alter religionẽ,de ſpõſ.duorũ,c.2. 1041.1
Spõſa duorũ eſt,quando contrahit cum vno de futuro,cum alio per verba de præſenti,eodẽ tit.c.1. 1040.2
Spõſa duorũ in lite nec cũ vno nec cũ alio ꝫhere dẽt quouſq; q̃ſtio decidatur,eo.ti.c. una fraternitas. 1041.2
Sponſalibus contractis inter puberẽ & impuberẽ,pubes ſi ꝓ verba de præſenti cõſenſerit,nõ poteſt diſſentire: ſed impubes poteſt,cum venerit ad ætatẽ de deſpõ.impub.c.de illis. 1032.2
Sponſalia ſunt & nõ matrimonia quæ fiunt ante annos legitimos,eo.ti.c.tua nobis. 1037.1
Sponſalia contrahens de præſenti inducendus eſt conſummare,eo.tit.c.ex litteris. 1034.2
Sponſalia de futuro contrahentes poſſunt ſeparari ſi volunt,de ſponſ.c.ꝓterea,tũ religionẽ alter intrare põt ante copulã,c.verũ de cõu.cõiug. 898.2
Spõſalia cõditione honeſta appoſita nõ tenẽt niſi extante conditione,de condi.appo.c.de illis. 1043.2
Sponſalia poſſunt contrahi inter abſentes per perſonam interpoſitam, qui cler.vel vo.c.veniens. 1049.1
Sponſalia contrahens,& terram relinquens poteſt alteri nubere,de ſponſa.c.veniens. 1017.1
Sponſalia iurãs,vel promittẽs,& religionem intra re volens prius ſoluat promiſſum,eodẽ tit.cõmiſſũ. 1019.1
Poſt ſponſalia contracta cum puella in cunabulis poteſt quis ducere matrẽ nõ obſtãte publicæ honeſtatis iuſtitia,c.litteras,de deſpõ.imp. 1030.1
Spõſalibus intra annos nubiles ꝓhibitis poſtea non conſentiens,põt alteri nubere,eodẽ tit.c.ex litteris. 1034.1
Spõſalia circa quam ætatem ſoluũtur,vel conſummantur,eo.tit.c.atteſtationes. 1033.2
Sponſalium probatio incumbit viro,de clan.d.deſpon.c.1. 1041.1
Sponſalia cõditione iniqua nec cõtracta ſunt tenẽda,& cõditio fugiẽda, ſed appoſita ꝓlitio ꝫ ſubſtãtiã matrimonij,ſoluit matrimonium de cond. appo.1042.2.& vit. 1046.2
In ſpõſalibus requirẽ lũ eſt ad communẽ intelligentiã verborũ, aliter ignorat ligãri,de ſpõ.c.ex litt.1.1013.2
Ad ſponſalia confirmanda tactus quis moueatur,quam compellatur,eo.tit.c.requiritur. 1019.2
STATVTA Eccleſiæ variari poſſunt pro tempore,de conſuet. & conſti.c.non debet. 1075.2
Statuta laicorũ ſuper eccleſiaſtica non valent niſi ab Eccleſia confirmẽtur,de conſt.c.quæ in 13.2
Statuẽtes contra Eccleſiã excommunicentur,niſi reuocent,de ſent.excom.c.nouerit. 1359.1
SVBDELEGATVS a principe ſolus valet alteri cauſam delegare, de appel.c.cum cauſam. 685.2
A ſubdelegato ſi fuerit appellatum delegatus poteſt procedere ſi aliquid iuriſdictionis ſibi retinuit,de off.dele.c.ſuper quæſtionum. 254.1
SVBDIACONVS, & diaconus ſi militi gaudent priuilegio,de ſeru. non ord.c.miramur. 212.2
Subdiaconus a Papa ordinarius priuilegium habet,de cler.ord.c.cũ in diſtrib. 284.1
Subdiaconus petitus in ſeruum, vicarium dare poteſt,de ſer.non ord.c. miramur. 212.2
Subdiaconus poteſt eligi in Epiſcopũ,& q̃ hẽt curã animarũ,de æta.or. c.2 multis.194.1.& c.præterea. 191.2
SVCCESSOR nõ obligatur ex cõtractu in damnũ Eccleſiæ ab anteceſſore facto,de præſcr.cap.1.790.1.& de tranſact.c.veniens. 312.1
Succeſſor poteſt reuocare donationem anteceſſoris,de dona.ca. propter ingratitudinem. 824.2
Succeſſor punitur pro culpa anteceſſoris,& etiam excommunicatur niſi ſatisfaciat intra certũ tẽpus pro culpa pro qua fuit anteceſſor excommunicatus,de ſequa.poſſ.& fruc.c.1.479.2
Eccle.c.aduerſus conſules. 1002.1
Succeſſionis vitiũ tollit media perſona,de fil.preſby.ex tranſmiſſa.205.1
SVFFRAGANEVS delegationẽ Archiepiſcopi nõ tenetur recipere inuitus,de off.ord.c.paſtoralis. 291.1
SVSPENSVS eſt quoad alios cuius peccatum notorium eſt,de cohab. cler.c.quæſitum. 714.1
Suſpenſus nec eligi nec eligere poteſt,de conſue.c.cũ dilectus. 65.2
Item non debet conferre beneficia, de cler excom.c.ſi celebrat. 1254.2
Item non auferat beneficia, ſed ſuperior faciat,de conceſſ.prab.c.quia diuerſitatem. 760.1
Item ſi celebret priuetur officio, & beneficio rigore iuris,de cler.excom. c.clerici. 1249.1
Item ſuſpenſus eſt quilibet obligans Eccleſiam pro debitis alienis,de ſolu.c.ſi quorundam. 815.2
Suſpenſus eſt quilibet exiſtens in mortali peccato,de cohab.cler.c.quæſitum. 714.1
Suſpenſus a Papa propter cõtumaciã recipiẽs beneficiũ in ſuſpenſione perſeuerat ẽt prius habito,de ætate & qualit.c.cum ſanctæ memoriæ. 193.1
Suſpẽſus eſt epiſcopus ordinarius accepto iuramento de nõ inquietando ſuper prouiſione & ordinatus vtetque per triennium donec Papa diſpenſet,de fim.c.ſi qs ordinauerit. 1166.1
Item in forma electionis,vel in perſonã electam obijciens & non probãs per triennũ a beneficijs eccleſiaſticis eſt ſuſpẽſus Inn.de elect.c.1. 46.2.
Suſpenſus eſt iudex eccleſiaſticus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ,q̃ tunc ſcriptis ꝓfert ſniam excõmunicationis,& nõ ſeruãs itrepidari efficitur de qua niſi ꝓ Papã dupẽſet,de ſẽt. excõ.c.cũ medicinalis,in.i nou.478.2
Itẽ de proferente ſniam ex fauore, vel gratia in detrimentũ alterius partis,idẽ dicitur quod de prædictis,Inn. de ſen.& re iud.c.1.lib.6. 252.2
Suſpẽdi dẽt per triennũ clericus clãdeſtinas conuẽctiones faciẽs matrimoniales,vel ſi eis intereſt,de cland. deſponſ.c.cum inhibitio. 1038.2
Suſpendi debet ab officio,& beneficio falſum litteras capituli,de teſtib. c.tam litteris. 518.2
Suſpenſionis ſnia nõ ligãtur epiſcopi,& ſuperiores,niſi de eis mentio expreſſa fiat,Inn.in nouel.de ſen.excõ. c.quia periculoſum. 484.2
Suſpẽſus eſt ſacerdos cõcubinarius quo ad alios,cũ in iudicio per ſniam, vel propriã confeſſionẽ eſt condẽnatus,de ebdab.cler.c.6. 712.1
Suſpenſio,q̃ eſt ꝫ negligẽtes tm ſic ſtatuta de ſex menſib.nõ currit,nec tẽpus lib.cõputat,nec a ſuſpẽſis,nec de ſuſpẽſo valet elec.de elec.c.cũ iter R. 89.2
Et de ꝛce.pb.c.q̃a diuerſitati 760.2
In ſuſpenſionis abſolutione requiritur iuramentũ ſicut in excommunicatione de ſtando mandato Eccleſiæ, de ſen.excom.c.veneralibi. 1360.2
Suſpenſus celebrans eſt deponendus,de dolo & contu.c.veritatis 469.1
Suſpenſus eſt Epus per annũ ipſo iure clericum alterius diœceſis ordinãs ſine litteris dimiſſorijs,Greg.in nou. de temp.ord.c.nullus. 246.2
Et clerici Epiſcoporum ſic ſuſpenſorũ põt ſine licẽtia eorũ a vicinus Epiſcopus,canonice tñ ordinari. ibid.
Suſpenſi ſunt ꝓlati ꝓ triẽnĩũ,q̃ Eccleſias,vel bona immobilia Eccleſiæ rũ ſupponũt dominio laicorũ,vel eos inſtituẽdos aduocatos,vel patronos, vel metũ cõpulerint,cuiuſcũq; cõditionis ſint ſunt excõmunicati,& nihil dominus factũ eſt irritũ,Greg.de reb. ecc.nõ alie.hoc ꝫſultiſſimo li.6 354.2
SVSPECTO non dẽt cã cõmitti, nec Papa committit ex certa ſcientia de off.deleg c.cauſam. 243.1.& de excep.c.cum inter priorem. 595.2
Propter ſuſpicionẽ iniuſtã põt dominus reuocare mandatũ, de reſcrip. c.ex parte. 28.1
Ex ſuſpicione põt vxor accuſari de adulterio,de adul.c.maritus. 1118.1
Suſpicionis cã non coram ſuſpecto iudice,ſed coram arbitris eſt probanda, de appel.c.2.requiris. 661.1
Suſpicionis cã de iudice coram quo probãda,de offi.del ſuſpicionis.273.1
Suſpicionis cã non probata iudex procedat,de appel.ex ſpecialibus 683.2
Suſpicio ſola licet vehemens, nõ cõdẽnat,de præſum.c.litteras. 563.1

T

TABELLIONATVS officio nõ debent vti clerici in ſacris ordinibus conſtituti,ne clerici vel monachi ſicut. 1008.1
Tabellio,qui morte præuentus nõ perfecerit inſtrumentum, auctoritate ordinarij per aliũ tabellionẽ poteſt nota primitus in formam publicam redigi de fide inſtr.c.cum P. 517.1
Tabellionatus officium,de prob. c. quoniam contra falſam. 494.2
Tempore prior,eſt in iure prior,de ea-

cessit prab.c.qa diuersitatē. 760.1

Temporis transcursus crimen probat, nec currit tempus nisi a tempore notitiæ, de hær.excoicamus, c.1.i 190.1

TERRAM vnius Ecclesiæ non licet applicare alteri Episcopo, vel Abbati, licet sit dominus ambarū, de rest.eccl.non alie.c.1. 784.1

Terræ nemine continetur regnum, & astrum, & villa, de verb.sig.cum in partibus. 1371.1

TERGIVERSATIO est deceptio & fine tergiuersatione notorium dici tur, quod nulla arte celari potest, de cohab cle.c.vir. 714.1

TESTES de fama Ecclesiarū sunt cogendi, de test.cog.c.dilectorum, & ibi glo. 543.2

Testes cogi possunt ad testimoniū ferendū, sed producti super exceptione dilatoria non debent iterum produci super principali, de testibus, & attest.c.de testibus. 514.1

Testes etiā multi possunt adduci, & admitti, eo tit.c.sicut nobis. 503.2

De teste falso & corrupto potest opponi exceptio ante sententiam & post, de prob.c.licet. 490.2

Testimonium deponens debet in scriptis redigi, vt lit.non contest.c.accedentes. 405.2

A testibus sunt circunstantiæ subtiliter inquirēdæ de prob.c.licet. 490.2

Testes ab vtraque parte producuntur in iudicijs duplicibus. ibid.

Testis sibi cōtradicens nō valet. ib.

Testes corruptione probata ob hoc non probatur falsitas. ibid.

Testes quibus de causis reprobant, de testib.c.ii qui testium, 503.2.& ca. ex parte. 502.2

Testes omissi in principali, induci possunt coram iudice appellationis, de fide instr.c.cum Ioannes. 553.2

Testis receptus in vno iudicio non facit fidem in alio, nisi inter eosdem personas, de testib.c.constitut. 1115.1

Testes in probatione singulares reprobantur, de ele.c.cum dilectus. 1164

Testes non requirūtur in notorijs, de testi.cogen.c.super eo. 540.1

Testes ex inuitulio potest mutare dictū suū, alias primo dicto standum erit, de probat.c.per tuas. 493.2

Testes super positionibus, & aliis sunt diligenter examinandi. Innoc.in cle.vel de testibus, c.t. 336.2

Testes qū recipiuntur lite contesta ta, de iureiuran.c.ad nostram. 577.1

Testes cogendi non sunt, sed monēdi nisi, &c. de testi.cog.c.sup eo. 540.1

Testes familiares in matrimonio dirimendo repelluntur, de testi.& attest.c.in litteris. 310.2

Testes non nisi idonei in matrimoniali non recipiuntur, de despon. impu.c.attestationes. 1033.2

Post testes receptos in causa matrimoniali non recipiuntur alij ad probandum contractum, de testi.cap. series. 512.1

Pro teste habet principalis persona in cā denunciationis, vel correctionis, eod.tit.c.in omni negotio. 500.1

Post testium renunciationem & publicationē peremptoria exceptio pōt probari, & opponi, eo.ti.c.ferres. 512.1

Testes sunt compellendi cum veritas aliter sciri nequit, de testi.cog. c. peruenit. 541.1

Et maxime in causa matrimoniali super consanguinitate, eo. tit.c. ceterum. 542.2

Testes debent esse absque infamia, suspicione & macula, de exce.c.1. 502.1

Testes consanguinei requirutur ad probandū consanguinitatem, & antiqui, & illi præferuntur alijs, de test. c.quotics. 502.2

Testium probatio iuramento fulciri debet. ibi.

Item testium iurandi forma. ibid.

Testis nō potest esse actor, & procurator in eadē re, de test.cum p. 501.1

Testis dicto non creditur pro me, cuius pro alio reprobo, eo.ti.c.præsentium. 536.1

Testiū non multitudo, sed qualitas cōsideranda est, eo tit.c.in nostra. 519.2

Testium auctoritas præfertur multitudini. ibi.

Testes idonei iterum in causa possunt admitti, eo.ti.c.præsentata. 534

Testes super alijs capitulis produci possunt attestationibus publicatis, si articulus nouus emerserit, eo.ti.c.fraternitati. 507.1

Testes si remoti sunt, debet testimonium eorum recipi, & mitti iudicib. de fid.instr.c.constitutus. 813.2

Testib.matrimoniū probāt ib. licet sniam in scriptis nō fuerit redacta, tenet, de testibus, & attesta. capi. Alberticus. 529.1

Testiū numerus vbi non exigitur, sufficiunt duo vel tres testes, eo. tit.c. licet vniuersis. 521.1

Testes cū sunt eiusdem honestatis, standum est numero testium. ibid.

Testium multitudo effrænata prohibetur, eod.tit.c.cum causam. 502.2

Testiū iurator̄ tantum valet testimonium, de testi.c.præterea. 512.1

Testis errans si statim se correxerit non reprobatur. Secus si post interuallum, de testib.cog.c.præterea. 542.1

Testes cogi possunt dicere quia non tetigit de alterius infamia de pur.can. c.2. 1197.2

Testis semel in causa iurare debet, de testi.cog.c.præterea. 542.1

Testes q̄ dicunt peierare, nō debēt admitti, de testi.c.in litteris. 510.1

Testis vnus ad condemnationē alicuius non sufficit, sed duo ad minus, eo.tit.c.veniens. 504.2

Testes obtentu criminis a testimonio repelluntur, eo.ti.c.super e. 505.2

Testes idonei iterum recipi possunt eod.tit.c.præsentata. 534.2

Testi non credatur nisi iurato, eod. tit.c.nuper vobis. 535.2

Testes miraculorum qualiter examinandi, eo.ti.c.venerabilis. 535.2

Cum testi in modum exceptionis opponitur crimen, non debet aliqua pœna puniri, sed tantum ja testimonio repelli, de exce.c.a 592.1

Testibus renunciatis non sunt vltius audiendi, de testi.capitulum. 507.1

Testes scienti deponant, eod.titul. cap.1. 498.1

Testes sumunt in absentia iudicis, de off.iud.ord.c.significauit. 287.1

Testis varians & vacillans repellit, de causa poss.& prop.capi.cum ecclesia. 435.1

Testium receptio ante litem contestatam, vel postea valet in causa matrimoniali, vt lit.non conte. cap.accedens 2. 403.1

Testes qui idonei, de ver.sig. ca. forus. 1367.1

Testes producens post appellationem, vel qui stat iuri tacite renunciat appellationi, de testib.cap.cum venisset. 511.1

Contra testes aliquid proponens post publicationem, iurabit quod nō faciat malicioſe, eo. tit.capit.præsentium. 516.1

Testium productio trina dāda est, sed quarta datur cum solemnitate iuris, eo.tit.c.in causis. 506.1

Testes post publicationē a testimonio possunt repelli de primil. ca. cum olim. 1281.2

Testis publicus infamiam contrahens post receptionem de iure mouetur, de testi.c.præterea. 513.1

Testi contra crimē illud esse nō pōt quo est in.ctus, eo.tit.c.venies. 424.2

Testis potest esse clericus in causa ecclesiastica, & religiosus in cā ecclesiæ suæ, eo.tit.c.cum nuncius. 505.1

Testimonium de auditu in causa matrimonij non valet, eo. tit.c.licet ex quadam. 532.1

Testes plures quam mater, & filia requiruntur in matrimonio probando, eo.ti.c.super eo.2. 509.2

Testis non sit Iudæus Christiani, sed econtra sic, eo.tit.c.Iudæi. 509.1

Testes admitti possunt contra iudicem vnum, eo tit.c.cū a nobis. 513.2

Testes non possunt esse monachi, nisi iurati, eo.tit.c.tuis. 516.2

Testem impedientes, a testimonio excōicetur, eo.ti.c.constitutus. 515.1

Testes producendi non sunt qui testificanda didicerunt, nisi in causa matrimoniali, eo.ti.c.constitutis.2. 531.2

Et c.cum in tua. 529.2

Testis potest esse iudex delegatus in causa sibi commissa, dummodo officium iudicandi non assumat, eo.tit.c. dilecto filio. 526.1

Testes idonei produci possunt in accessorio quā principali, eod. tit.cap. cum causa. 518.2

Testes in vno iudicio recepti si non sunt publicati, possunt in alio iudicio & etiam alij recipi, eo.tit.cap. constitutus. 518.2

Per testes potest reprobari scriptū iudicis, eo.tit.c.cum a nobis. 513.2

Testes super criminibus probandis non compelluntur, de testi. cogen.c. dilectorum. 543.2

Testes producūtur extra iudicium vt habeatur memoria, de testi.c. Albericus. 529.2

Testis minus legitimus in odiosa exceptione admittitur, eo.tit.c.cum

litteris. 518.a
Teſtes recipi poſſunt in alia prouincia quam vbi litigatur,& per alios q̄ per iudices ipſos,eo.ti.c..cū oli.549.a
Teſtium reprobatio mutua tertiam vicem non extendat,eod.titu. cap. licet 3. 533. 2
Teſtis non ſit laicus contra clericū, niſi,& c.eo.tit.c.de cætero. 505.2
Teſtes admitti poſſunt atteſtationibus publicatis in caſu matrimoniali ſuper vno articulo,eod.tit.c.ex tenore. 520. 2
Teſtes quatuor ſufficiunt ad vitandam multitudinē,eo.tit.c.cām.522.2
Teſtium productio quarta poteſt peti,& debet dari,& qualiter vltra tertiam,eo.tit.cap.penult. 538. 1
Circa teſtes circunſtantiæ inquirendæ,eo.tit.c.cum cautam. 522. 2
Teſtium iuramentum remitti pōt a partibus eo.ti.c.tuis q̄ſtionib.526.1
Teſtis talis eſſe debet cui crimina-lis exceptio non poſſit opponi,eo.tit. cap.1. 498. 2.
Teſtis non poteſt eſſe ſocius criminis eſt probationem, ſed ad præſumptionē,eo.tit.c.ſicut nobis. 503.2
Teſtes periuri non admittūtur.ibi.
Contra teſtes ſi crimen opponitur & iudex nihilominus fert ſententiam reuocāda eſt,eo.ti.c.ex parte A.501.2
Teſtium dicta debet iudex concordare ſi diſcordāt,eo.tit.c.cū tu. 506.2
Teſtium dicta in partem benigniorem interpretanda ſunt. ibid.
Teſtis eſſe non debet in caſu conſimili,qui cauſam habet conſimilem, eod.tit.c.perſonas. 508. 2
Teſtes iterato examinare poteſt,iudex,quando ex officio ſuo requirit,eo.tit.c.cum clamor. 536.1
Teſtes nomine inſtrumentorū cōtinētur,de fide inſtr.c.cū Ioannes.553.1
Secundum teſtium dicta iudicandū eſt, niſi pars aduerſa aliud probet, de prob.c.tertio loco. 486.1
Teſtis poteſt eſſe religioſus in cauſa eccleſiæ,dummodo non ſit patronus eiuſdem in eadem cauſa de teſtib.c.inſuper. 501.1
Teſtes partibus præſentibus recipiātur,niſi pars altera nolit venire,eo.tit.cap nomine. 499. 1
Teſtis ſufficiens eſt principalis perſona vno ſibi addito eo.tit.c. in omni negotio. 500.1
Teſtis non ſit accuſatus de crimine lite pēdente,niſi,&c.eo.tit.c.fi. 538. 2
Ad teſtimonium non recipiantur conſpiratores,de ſen.c.cū l.& A.636.1 &c.ſuborta.636.2. de ſimon.cap. pertuas.2. 1161.2
Teſtimonio vnius plus valet fama, de conſan.& affi.c.ſuper eo. 1072.1
In teſtimonium non recipiſtur inimici capitales,de iudæ.c. licet Hely. 1153. 1
TESTATORIS priuata diſpoſitio generalem conſtitutionē canonis nō poteſt mutare,de teſt.c.requiſiti.832.2
Teſtamentum non poteſt abbatiſſa facere de reb.eccl.e.ti.c.2. 826.2
Teſtamentum multis modis dicitur de celeb.Miſſ.c.cū Martha.974.2
Teſtamentum in morte confirmatur. ibid.
In teſtamento relictum epiſcopo ꝓ ſumitur datum intuitu eccleſiæ,niſi à propinquo,aut intuitu perſonæ datū fuerit de teſtamen.c.requiſiſti. 532. 2
Teſtamentum condere nō pōt alienatus mēte,de iuc.ab inte.c.vlt.485.2
In teſtamenti diſpoſitione vel executione conſuetudo terrarum,vel ciuitatū quandoque prēualet iuri,de teſta.c.Raynutius. 834. 2
Teſtator pōt imponere pœnā in ſolutione teſtamenti hæredibus. ibid.
Teſtamentū legatis ab hærede præſtandū eſt,ſi non ſit alius executor.ib.
In teſtamentis Falcidia ēt lege prohibetur. ibidem.
Teſtari nō poteſt clericus de bonis immobilibus eccleſiæ, ſed elemoſynas mediocres pōt dare,eod.tit.c.relatum.2. 880. 2
Teſtamentum duorum vel trium teſtimonio probatur. ibid.
Teſtamentum contra ius eccleſiæ reuocandū,eo.t:.c.quia ingredientibus. 826. 2
De teſtamento non ſecundum legē,ſed ſecundum canones agendum, eo.tit.c.relatum.1. 880.2
Teſtamentum probatum impediēs eſt excommunicandus,eo.tit.c.ſi hæredes. 828. 2
Et cap.penult. 884 1
Teſtatoris vota obſeruanda vbi nec fraus,nec dolus interuenit,eo.tit.c. requiſiti. 832.2
Vbi teſtatur quis indiſtincte debet epiſcopus habere canonicam portionem. ibid.
Teſtatur qui voluntatem ſuam in aliena diſpoſitione relinquit. eo t. c.cum tibi. 8 1 2
Teſtatoris compellendi ſunt per epiſcopos exequi voluntatem executores teſtamenti,eo.tit.tu. nobis & c. Ioannes. 838.2. 844 2.
Et ſi neglexerint epiſcopus exequatur. ibid.
Teſtamentum in fraudem eccleſiæ non tenet eo.tit.c.de his. 844. 1
De teſtatis quam partem epiſcopus debet habere,& quæ excipiuntur, de verb.ſig.c.ex parte 3. 1382. 1
TITVLVS probari debet in præſcriptione canonica,de preſcr.cap. ſi diligenti. 6.6.2
TONSVRAM primam poteſt abbas dare monacho ſuo,de æta.& qualit.c.cum contingat. 195. 2
Tonſuram non tenetur clericus portare vxoratus,de cler.coniug.c. Ioannes. 718.1
Tonſura non priuilegiat vxoratos, eo tit.c.cum decorem. 718.2
TORNEAMENTA ſunt interdicta ſub pœna a de torneamentis, cap. felicis. 1114.2
TRANSACTIO ſuper ſubiectione ſpirituali niſi in beneficijs eccleſiaſticis non tenet.de tranſact. c. præterea.323.1.& c.ſuper eo. 321.2
Tranſactio ponitur pro amicabili compoſitione,eod.tit.cap.ex litteris, &c.ſequenti. 320 2.
Tranſactio locum non habet in matrimonio,eo.tit.c.ex parte. 324.1
Tranſactio in ſpiritualibus mediante pecunia non valet,ſed per compoſitionem ſecundum ius fieri debet eo.tit.c.conſtitutus 320.1.& c.de cætero. ibidem,& ca. præterea. 323.
Tranſactio non habet locum in decimis,eod.tit.c.veniens. 322.1
Tranſactionem,ſi non eſt iuri contraria,ratam habeat epiſcopus,eo. tit. c.de cætero. 320. 2
Tranſactione facta omnia inſtrumenta caſſantur, & præualet inſtrumentū caſſationis,eodem ti.c.1.318.1
Tranſactionis cenſus ſolutus ſine conſenſu epiſcopi vitam ſoluentis non excedat,eodem tit.c.de cætero.320.2
Tranſactio fieri non debet vbi lis eſt pro eccleſia,quia ſimonia eſſet.e. tit.c.conſtitutus 320.1. & c.ſuper eo. 321 2
Tranſactio ſuper decimis inter perſonas eccleſiaſticas fiat auctoritate diœceſani,eo.tit.c.ſtatuimus. 318.2
Tranſactio inter perſonas eſt perſonalis niſi,per Papā confirmetur, & minus valida per Papam confirmat, eo.tit.c.1.318.1 & c.veniens. 322. 1
Per tranſactionem non poteſt nova penſio imponi eccleſiæ per partium pactionem ſine vitio ſimoniæ.eo. tit. c.præterea,& c.1. 323.
Tranſigere non poteſt prælatus ſine litteris capituli,eo.tit.c.contingit 319. 1
TRANSLATIO epiſcoporum ad ſolum Papam pertinet,c. inter corporalia. 153. 2
TRANSCRIPTVM non debet plura continere quam in authenti o, de dila.c.præterea. 420. 2
Tranſcripto ſufficienter inſtructo induciæ vltrius non dentur. ibid.
TREVGAE quando ſeruandæ, & circa quas perſonas ſemper, & pœna frangētiu ipſas,de treuga.c.1. 313. 2
TVRPITVDINEM propriam allegans non eſt audiendus,de donat.c. 1.& c.inter dilectos. 821.1

V

VACANTE ſede capitulum non fungitur vice epiſcopi in collatione p.ēdarū,ne ſede vac.c.1. 770. 2
Non vacans beneficiū nulli detur, niſi perſonis religionis,de conceſ. pb. c.nulla eccleſiaſtica. 757. 2
Vacante imperio eccleſia ſupplet vicem eius,& poteſt ad eam appellari,de foro comp.c.licet. 389. 2
Vacantium eccleſiarum cuſtodia pertinet ad archidiaconū,de offi.a chc.vt archidiaconus. 223.2
Vacare non debet eccleſia regularis vel cathedralis vltra tres menſes de elect.c.ne pro defectu. 128. 1
Non vacans non det promittī p.ēda,de conceſ præb.c.relatum. 7,8.2
Et ſi promiſſa alteri detur,valet nō obſtante appellatione. ibid.
Vacante ſede nulla præſcriptio currit,ne ſede vac.talla. 772. 1
Vacante ſede attēſtationes contra ſtatum ſedis receptæ non valent, eo. tit.c.ſi. 772.2

Vacante

Vacante beneficio vltra tempus quo potestas deuoluitur ad epiſcopũ, debet Papa ipſum conferre, vel legatur de rigore iuris, de conſ. præben. cap. 2. 757. 2
Vacante epiſcopatum non poteſt confirmare archiepiſcopus, ſed beneficia in ea, eo. tit. c. dilectus filius. 768. 1
Vacante ſede capitulum ſupplere poteſt vices epiſcopi in quibus non præiudicatur epiſcopo, de maiorita. & obed. capitulis quæ & c. cum olim. 308. 1. 310. 1
Vacante ſede metropolitana capitulum poteſt ſuffraganeum confirmare. ibid.
VASALLVS vaſalli conueniendus eſt coram vaſallo, & non coram domino principali de ſe. comp. ca. ex tranſmiſſa. 387. 2
Vaſallus feudum ſine conſenſu domini alienare non poteſt de conſti. c. quæ in eccleſiarum. 13. 2
VELVM de manu facer locis dari poteſt, qui cler. vel vo. contr. poſſ. c. conſuluit. 1148 2
VENATIO interdicitur in ſacris ordinibus conſtitutis, & pœna talium de clerico. venat. c. 1. 1244. 2
VENDITIO celebrata intelligitur ſi pretium recipitur, licet traditio ad certum differatur, de fi. no. in tanto. 1161. 1
Venalem non nihil carius tranſeuntibus, quam in mercato, de empt. & vend. c. 2. 791. 2
Vendita res minus digno pretio, in optione emptoris eſt venditionẽ reſcindere, vel pretium ſupplere, eo. tit. c. cum dilecti. 791. 2
Sed ſi ſit citra dimidium iuſti pretii: aut reſtituatur, aut iuſtum pretium ſupplcatur, eo. tit. c. cum cauſa. 797. 2
Vendita res eccleſiæ laico debet reuocari, de rebus eccl. non alie. c. ad noſtrum. 788. 2
Itẽ venditio ſe laico talis non tenet eo. tit. c. cum laicis. 789. 2
Venditor in triplus caſibus non tenetur defendere rem emptori, de empt. & vend. c. ſi venditor. 798. 1
Vendi vel vendens exponi non debent reliquiæ ſanctorum, de reliquijs c. 1. 994. 1
VERBA ſecundum intentionem proferentis ſunt intelligenda, de app. c. 2. requiris. 661. 1
Verba accipienda ſunt cum effectu de iud. non teſtes, c. relatum. 720. 2
VICARII officium patet, c. ad audientiam, de off. vica. 231. 2
Vicarius a paſtore ſuccedente non remouetur, eo. ti. c. ad hæc ſi perſona. 232. 2
Vicarius non poteſt ponere per ſe alium vicarium, eo. tit. c. clericos 232. 2
Vicarij tenentur reſidere, & eſſe ſacerdotes, eo. ti. c. ex parte. 233. 2
Vicarius Papæ non habet poteſtatem extra vrbem, eo. tit c. ſua. 234. 2
Vicarius Papæ obediat vel priuet beneficio, de exceſ. prel. c. illud. 1260. 2
Vicarius epiſcopi quam poteſtatẽ habet, de procu. c. petitio. 334. 1
Vicarius recipiens curam animarũ in aliqua eccleſia vicaria, renunciaſſe videtur, de off. vicarii, c. 1 231. 2
Vicarium non remouerat ſucceſſor, nec ipſius reditus poteſt diminuere qui ſemel epiſcopi eſt perpetuatus, eo. ti. c. ad hæc. 232. 1
Vicarius Papæ non plus iuris habeat quã a quo committitur, eo. tit. ca. ſua nobis. 233. 1
Vicarius prælati excommunicati nõ eſt propter hoc excommunicatus, de ſent. excom. c. inter. 1343. 1
Vicarius plures nullas habeat, de off. vicar. c. prouideas. 332. 1
VITIATVS enormiter non poteſt pro nouitio ad ordinem: & ſi non valet fieri presbyter, non poteſt eligi in prælatum, nec epiſcopum ſi deformiter eſt vitiatus, de corpo. vit. ca. 1. & c. expoſuiſti, 30. & c. cum de tua. 299 2. 342. 2161. 2144. 2
VIDVAS tenetur eccleſia defendere, de foro cõp. c. ex parte. 393 2
VIM vi repellere licet, cum moderamine tamen, de homici. c. ſignificaſti. 1210. 1
Et de ſen. excom. c. ſi vero. 1316. 2
Et de reſti. ſpol. c. olim. 449. 1
VINCVLA patria vi ſunt, primũ cenet, non ſecundum, de ſponſa. ca. ſiſtitur. 1022. 2
Vinculum fortius rumpit minus, eo. tit. c. veniens. 1018. 2
VIOLENTIA in omni ætate excuſatum cauſa matrimoniali, de his quæ vi met. & c. cap. perlatum. 34. 1
Violentiam coercere eſt legi ſubſidium ferre, de excel. pl. c. ſicut. 1261. 2
Violentiam clerico illatam prohibere valens, & nolens excommunicatus eſt, de ſen. excom. c. quante. 1355. 2
Violentia quæ excuſat promittentem, de ijs quæ vi metuve. ca. ad audientiam. 545. 1
VIRI verbo ſtandum eſt dicentis ſe cognouiſſe vxore n, & illa negante, de depon. impub. cõtinebat. 1031. 2
VISITARE non debent epiſcopi Prælatores, & Minores, c. minus inquã, de excel. præla. 1268. 2
Viſitare poteſt archiepiſcopus ordinario iure prouinciam ſuam, & parochiales eccleſias, Inno. in nouel. de cenſi. c. Romana, lib. 6. 386. 2
Item in dioc. eſt ſuffraganeorũ ſuorum licet ei capellas cathedralium eccleſiarum, religioſorum, & populorum viſitare: procurationes tamen quã per alium viſitat tantum debeat recipere, nec per ſe, nec per aliũ debet præter victum pecuniam accipere. ibid.
VNIRI poteſt vnum monaſterium alteri, de relig. dom. c. 2. 930. 1
VNCTIONEM extremam ſolus ſacerdos debet conferre, de ver. ſig. c. quæſitum. 1369. 2
De unctione ſacra, & eius ſpecieb. & eius effectu, de ſacra vnctione, c. 1. 198. 2
VOLVNTAS vltima teſtatoris tenenda, de teſt. c. cum nobis 838. 2
Voluntatem defuncti non implens ſuccellionẽ eius priuatur, de vo. ca. dilecti. 943. 2
per voluntatem cum opere ſubſecuto illicitus contractus clerici inducit bigamia, de big. c. vlt. 221. 1
VOTVM non infringitur cum in melius mutatur, de commu. c. peruenit 566. 2
Vouens extimore non obligatur, qui cler. vel vo. ca. veniens. 1049. 1
In voto ultra ſtendenda, de vo. ca. magnæ deuotionis. 915. 1
In voto peregrinationis redimendo attendenda eſt perſona, & locus, eo. ti. c. quod ſuper his 916. 2
Votũ temporale obligat quandoque pro parte, ſi quandoque impeditur perpetuo, eo. ti. c. quod ſuper his. 916. 2
Votũ dementis non obligat, de regu. ſicut tenor. 890. 1
Votum peregrinationis epiſcopi exequi non poſſunt ſine licentia papæ, de voto, c. magnæ. 915. 1
Votum commune non ſolemnizatur quando nec locus, nec veſtis mutatur, nec profeſſio ſequitur, qui cler. vel vo. c. veniens. 1049. 1
Votum caſtitatis vxor non poteſt facere viro contradicente, de conuer. coniu. c. carissimus. 903. 1
In voto peregrinationis diſpenſare poteſt epiſcopus præter votũ tranſmarinũ, de vo. c. 1912. 1 & c. non eſt. 913. 2
Votum in puericia minus obligat, eod. tit c. veniens. 912. 2
Vouentes temporale abſoluitur a ſpirituale, eo. tit. c. ſcripturæ 913. 2
Votum neque capitulum ſine conſenſu epiſcopi, nec epiſcopus facere ſine conſenſu capituli poteſt, eo. tit. ca. magnæ deuotionis. 915. 1
Votum religionis emittens, & tempus ſtatutum non obſeruans, tranſgreſſor eſt, nec poteſt epiſcopus fieri, eo. ti. c. per tuas. 919. 2
Votum ſimplex matrimoniũ contrahendũ impedit, ſed non dirimit cõtractũ, q. cler. vel vo. c. memoriamur. 1048. 2
Votum tranſmarinum poteſt emittere vir vxore inuita, de vo. c. ex multa. 918. 1
Votũ defuncti ſuperſtes põt implere, de vo. & vo. redemp. c. licet. 914. 1
Vouens ire ad terrã Sanctã põt expendere vigeſimã partẽ beneficii ſui terræ ſanctæ, eo. ti. c. poſtulaſtis 920. 2
Votũ publicũ iudicat ſolẽne, de cõuer. coniu. c. uxoratus. 901. 1
Votũ religionis emittẽs cõpellẽdus eſt pficere, de reg. c. porrectum. 889. 1
In voto ſimplici ſualet iuramentũ præcedens in contr. ſu matrimonij, de voto, & voti redẽptione, c. i. 912. 1
In voti præiudicium non ſtat iuramento, de reg. c. vidua. 875. 1
Votum peregrinationis põt exequi per alium, eo. ti. c. licet. 892. 1
Voti reus non habetur ægrotus frãgens ieiunium, de reg. iur. c. quod non eſt. 1386. 2
Votum religionis nõ tenet inuita vxore, niſi poſt mortẽ conſentiat, de conuer. coniug. c. quidã intra. 893. 2
Votum cõiugatorum religionẽ in-

trantium debet fieri coram epiſcopo alias non tenet,eo.tit.c.1. 891.1

VSVCAPI tunc poteſt pro dote quanto res eſt æſtimata,de teſt.capi. Rayn. 834.2

VSVRARII ad vſuras reſtituendas debent compelli,de vſuris,c.cum tu,616.2.& quibus reſtituenda, eo.ti.c.tua. 1229.1

Vſurarius contractus qñ æſtimatur ratione dubietatis,eo.tit.c.in ciuitate, 383.1.& c.conquestus. 1229.2

Vſurarius eſt qui ſcarium vendit prorogato termino ſolutionis,eodem ti.c.in ciuitate,2,o.1.& capi.conſuluit. 1229.2

Vſurario appellanti deferendũ non eſt.eo.ti.c.quam pernicioſum. 1230.2

Vſura reſtituatur licet debitor .reditori iurauerit, quod non repeteret, de iureiuran.c.au noſtram.

Et ſi iurauerit ante,ſoluet, & poſtea repetet,de vſur.c.tuas duodu. 1231.2

Vſura non eſt ſi deducuntur expenſæ,eo.tit.c.quoniam. 1226.1

Contra vſuras conſtitutio facta ad præterita trahitur & vltra ſortem nihil plus peti poteſt.eo tit.ca.cum tu. 1230.1.& c.nauiganti. 1234.1

Vſuram non committit eccleſia fructus feudi non computando in ſortẽ, nec etiam in pignore domus,eod. tit.c. conquestus. 1229.1

Vſurariorum pœna,eo.ti.ca. quia in omnibus. 1226.2

Tamen non tenentur quoad reſtituendum paupertas excuſat, eo.ti.ca. cum tu. 1227.1

In vſuræ crimine non poteſt diuẽ fari,eo.ti.c.ſuper eo. 1227.1

Vſuras repetens non auditur niſi prius reſtituat receptas,eo.tit.ca.quia iuſtitia,1231.1.& c.Michael. 1232.2

Contra vſurarium poteſt hæreſi cut dominus agere,de pig.c.illo vos. 808.2

Vſurarius eſt plus repetens quam qui periculo ſuo pecuniam, mutuauit ac vlu.c.nauiganti. 1234.1

Vſura non eſt beneficium eccleſiaſticum pecunia redimere,eo.tit.ca.1. 1225.2

Vſura eſt impignoratarum rerum fructus in ſortem non computare,eo. tit.c.quoniam. 1226.1

Vſura videtur cum quis poſſeſſionem in pignus tenet , ſi plus recipit quam ſortem deductis expenſis, eod. tit.c.quoniam non ſolum. ibid.

Vſuras reſtituere compellant iudices,eo.ti.c.quanto amplius. 1233.1

Contra vſurarium poteſt procedi deficiente accuſatore ex ſola fama,eo. ti.c.cum in diœceſi. 1231.2

Vſuram committens,vt in ludo ſit vnum pro tribus,repellitur a promotione,de exceſſ prælator.c.inter dilectos.

VSurarijs publicis nullus domos locet , & contrafacientium pœna, Greg.de vſur.lib.6.c.1. 445.1

Vſurarius publicus quomodocunque pœniteat,non debet admitti ſi iuxta poſſe præſentibus non reſtituat,ſuras nominatim,& pro abſentib. alij qui fide digni de parochia ſortinatio vel eius vicario, vel plebano ſic obligentur, vt illis actio acquiratur ſuper reſtitutione facienda, eo.tit.c. quam quam. 447.2

Et quicunque ſiue religioſi,ſiue alij tales manifeſtor vſuratios,ſcp.ſtũt contra prædicta, teneantur pro reſtitutione reſpondere, nec debent teſtamenti coram intereſſe,nec ad confeſſionem debent recipere, nec abſolue re niſi ſatisfaciant iuxta poſſe,vel ſatisfactionem præſtent canonicã iuxta poſſe modo ſupradicto,eo.tit.c. vl.ib.

VSVSFRVCTVS eſt ius vtendi, & fruendi rebus alienis ſalua rerum ſubſtantia,de pignor.c.vlt. 811.2

Vſufructuarius tenetur dare cautionem de reb.immobilib.quæ vſu non conſumuntur,eo.ti.c.vlt. ibi.

Vſufructuarius ad arbitrium boni viri debet dare cautionẽ, vtiam de rebus fruendis,aliam de rebus reſtituendis termino finito. ibi.

Vſurpans ordinis officium ad quẽ non eſt promotus, illo ordine & præ temeritatem perpetuo priuet de cleon ord.mini.per totum 1253.2

Vſurpatio eccleſiaſticæ iuriſdictionis a laicis reprobatur,de reb.ec.non alie c.vlt. 789.2

VXOR ſine conſenſu viri non intret religionem,de conuer.coniu. ca. placet. 903.1

Vxor religionem intrans credes vi rum mortuum,debet ea ſi redit reſtitui,neque ſi moritur poteſt compelli tur intrare,ſed non poteſt exigere debitum.de conuer.coniu.c.placet. ibi.

Vxorem repuliſam propter ſuſpicionem ſine iudicio eccleſiæ non tenetur vir recipere, ſi poſtea commiſit adulterium , ſi autem vterque commiſit, ipſam recipiet de diuor.c.ſignificaſti. 1103.2

Vxori vir reſtitui dẽt ſi ingreſſus religionem illa non continet, de conuer.coniu.c.preterea. 898.1

Vxor non dimittat ſine iudicio eccleſiæ,de deſpon.impu.c.duo. 1135.1

Vxor uxo non reſtituatur ante ſententiam diffinitiuam ſi timeatur de odio capitali,de reſtit.ſpo.c.ex tranſmiſſa. 446.1

Vxores duas ſimul habẽs de facto, bigamus eſt,& infamis,de bigam.ca. debitum. 219.1

Vxoratus beneficio & officio priuetur in minoribus ordinibus conſtitutus,de cle.coniug.c.quod a te. 715.2

Vxori non debet priuari dote propter maleficium viri, de pig.c.ex literis. 809.2

Vxore ſene & caſtitatem vouente poteſt vir de licentia eius ordine intrare illa remanente in ſeculo,de conuer.coniu.ca.cum his,899.1.& de cle. cõiug.c.ſane. 715.1

Vxore defuncta non ordinetur vir niſi virtus vxoris,& virginis,c.debitũ de big. 219.1

Vxor reſtituenda eſt viro ſi exit religionem,de coniu.i.coniu.cap. accedens. 906.2

Vxorem cauſa fornicationis tantũ dimittens,aut contineat,aut vxori reconciliet,de diuor.c.ex literis,1103.2

Vxore viuente cũ alia cõtrahens,& cohabitãs,poſt mortẽ ſeparetur ab ea, & de cætero ſine ſpe coniugi manſat, de eo qui duxit in matr. quam pol.ce cum haberet. 1053.2

Vxorem repudians infidelem,ſi cõuertitur,non ducat aliam, illa viuente,de diuor.c.gaudemus. 1106.2

Vxores plures ſemper fuit illicitũ habere niſi ſanctis,&c. ibi.

Vxor ante viri reditum non poteſt nubere alteri,niſi conſtet de morte viri,de ſponſa.c.in præſentia, 1010.2. & de ſecundis nupt.c.dominus. 1114.2

Vxoré propter hæreſim relinquens ſiue iudicio eccleſiæ illam reſtitutionem petentem cogitur ab eccleſia recipere,de diuor.c.quanto. 1104.2

Et cap.de illa. 1104.1

Vxor iudicio eccleſiæ ſeparata poteſt intrare religionem, de conuer.cõiu.c.mulier. 909.2

Vxor a viro ſuſcepta recedens non eſtituitur niſi præſtita cautione de impunitate,de reſt.ſpo.capit.literas. 1450.2

Vxor viuente viro poteſt teſtari,de teſta.c.iudicante. 328.1

Vxor machinata in mortem viri,ei poſtea nubere non poteſt,de diuor.c.ſi qua. 1101.2

Vxori adulterę vir ingreſſus religionẽ non eſt reſtituendus ipſum repetẽti,de conuer.coniug.c.veniens. 906.2

Vxoratus non gaudet priuilegijs clericorum,vel tõſuratus,nec dẽt habere beneficiũ eccleſiaſticũ de cle.cõiu.c.Ioan. 728 2.& c.eũ decoré. 718.2

Vxore inuita religionẽ intrans cõpellendus eſt ad eam redire , nec ipſa mortua poteſt ad religionem cõpelli,nec poteſt ab alia quam ducit petere debitum:ſtat tñ matrimoniũ contractũ,de conuer.coniug.c.quãdã 898.2

Vxore habitum religionis aſſumente poteſt vir in epiſcopum conſecrari, eo.ti.c.ſane. 900.1

Vxoris votũ non tenet,niſi vir ſimiliter vouerat,eo.tit.c.ſane. ibid.

Sed vir vxore conſentiente votũ religionis emittens obligatur,eo. tit.c.ex parte. 904.1

Et c.gratiſſimus. 903.2

Vxoratus acolythus tonſuram nõ tenetur portare,& beneficium amittat,de cle.coniu.c.Io.714 2.& c.ſi quis clericorum. 718.2

Imaginẽ Crucis vel B.Mariæ Virgo vel alterius Sancti ſuper terrã vel inter ſpinas , ponere ſub graui, & dura ſtia prohibetur.Greg in nouel.de oſſ. iudi.ord.c.ſi canonici,lib.6. 176.2

Z

ZEli ad zelum fieri debet collatio & vbi maior numerus,ibi maior zelus præſumitur,de electi.c. eccleſia veſtra 2. 148.1

Zonas de auro vel argento non portenet erici,de vi.& hon.cler. c.clericis. 705.2

REPERTORIVM VERBORVM

Quæ in Margarita continentur.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam demonſtrat.

A

ABBAS. pagina 1
columna 1
Abbatiſſa. 1.2
Abſens 1.2
Abſolutio 1.2
Acceſſorium 2.1
Accuſatio 2.2
Acolythus 3.1
Acquiſita 3.1
Acta 3.1
Actor 3.1
Aduena 3.1
Aduerſarius 3.1
Adulterans 3.1
Aduocatus 3.1
Aetas 3.2
Affectus 3.2
Affinitas 3.2
Agere 3.2
Alea 3.2
Alienatio 3.2
Alius 4.1
Altare 4.1
Ancilla 4.1
Annulus 4.1
Appellatio 4.1
Apoſtaſia 5.1
Arbiter 5.2
Archidiaconus 5.2
Archidiaconus 5.2
Archiepiſcopus 6.1
Archipresbyter 6.1
Argumentum 6.1
Arma 6.1
Arcta 6.1
Aſſeſſor 6.1
Attestationes 6.1
Auctoritas 6.2
Auditus 6.2
Authentica 6.2

B

BALLISTARIORVM Act. 6.2
Baptiſmus 6.2
Beneficia 6.2
Bigamus 7.1
Bonorum 7.1

C

CALCAR 7.2
Calumnia 7.2
Campana 7.2
Canonicus 7.2
Canon 7.2
Canonizatio 8.1
Capella 8.1
Capitulum 8.1
Caro 8.1
Caſſa 8.1
Caſtrans 8.1
Cauſa 8.1
Cautio 8.2
Celebro 8.2
Cenſus 8.2
Cenſura 8.2
Ceſſio 8.2
Cœmeterium 8.2
Circumſtantia 8.2
Citatio 8.2
Clandeſtinum 9.1
Clericus 9.1
Coactio 10.1
Coadiutor 10.1
Commiſſio 10.1
Commutatio 10.1
Compromiſſum 10.1
Conceſſio 10.1
Concilia 10.1
Concubina 10.1
Condemno 10.2
Conditio 10.2
Confeſſus. 10.2
Confirmatio 11.1
Congregatio 11.1
Coniuges 11.1
Compaternitas 11.1
Compurgator 11.2
Conſanguinea 11.2
Conſecratio 11.2
Conſenſus 11.2
Conſuetudo 11.2
Conſtitutio 11.2
Conſuetudo 12.1
Contemptus 12.2
Conteſtatio 12.2
Contrarium 12.2
Contrahe 12.2
Contumax 12.2
Conualeſco 12.2
Conuenio 12.2
Conuerſio 12.2
Creditor 12.2
Crimen 12.2
Chriſtus 13.1

D

DAMNVM Debitor 13.1
Deceptus 13.2
Deceſſus 13.2
Decima 13.2
Delegatus 14.1
Delictum 14.2
Denuncians 14.2
Depoſitus 15.1
Diaconus 15.1
Dies Dominica 15.1
Dies 15.1
Dieta 15.1
Diffinitiua 15.1
Dilapidator 15.1
Diſpenſatio 15.1
Diſſenſus 15.2
Diuortium 15.2
Dolus 15.2
Domicilium 15.2
Donatio 15.2
Dos 15.2
Dubium 16.1
Duellum 16.1

E

ECCLESIA Electio 16.1
Epiſcopus 17.1
Error 18.1
Euchariſtia 18.2
Euictare 19.1
Examinatio 19.1
Exceptio 19.2
Excommunicatus 19.1
Exemptio 20.2
Executor 20.2
Exilium 20.2
Expenſæ 21.1

F

FACTVM Facultas 21.1
Facilitas 21.1
Falſidicus 21.1
Fama 21.1
Familia 21.2
Fauor 21.2
Feſtum 21.2
Feudum 21.2
Fides 21.2
Fideiuſſor 21.2
Filius 21.1
Fortuitum 22.1
Frigiditas 22.1
Fructus 22.1
Fures 22.1
Futura 22.2

G

GEneralitas 22.2
Genitalia 22.2
Gladium 22.2
Graci 22.2

H

HAbitus 22.2
Hæreticus ib.
Hæres 23.1
Heremita ibid.
Homicidium ibi.
Hoſpes ibid.
Hora ibid.
Hoſpitalarij ibid.

I

IDoneus 23.2
Ieiunare ibid.
Ignorantia ibid.
Illegitimus ibid.
Impedimentum ibid.
Imperium ibid.
Impignorari ibi.
Incendiarius ibid.
Inceſtus ibi.
Indulgentia ibid.
Infamis ibi.
Infidelis 24.1
Infirmus ib.
Inimicus ibi.
Inquilinus ibid.
Inquiſitio. ibid.
Inſtitutio ibid.
Inſtrumentum. 24.2
Integrum ibid.
Interdictum 25.1
Interficere ibid.
Interlocutoria. ibid.
Interpretari ibid.
Introductum 25.2
Inueſtiti ibi.
Irregularis ibid.
Iteratum ib.
Iudæus ibid.
Iudex ibid
Iudicium 26.2
Iuramentum 27.1
Iuriſdictio 27.2
Ius ibi.

L

LAbor 27.2
Laicus ibid.
Legatus 28.1
Lex ibi.
Legitimus 28.2
Lepra ibid.
Libellus ibi.
Libertas ibi.
Licentia 29.1
Limes ibid.
Litteras ibid.
Lis 30.1
Litis conteſtatio ibid.
Locus. ibid.
Locari ibid.
Lucrum ibi.

M

MAgiſter 30.1
Maiores ibi.
Malitia 30.2
Maleficium ibi.
Mandatum ibid.
Manifeſta peccata ibi.
Manſus ibid.
Manumiſſus ibid.
Matrimonium. ibid.
Matris 32.1
Matrona ib.
Medicina ibid.
Metropolitanus ibid.
Metus ibid.
Minus ibid.
Minor 32.2

Mino-

Miracula 32.1
Missa ibid.
Monachus Pedagia
Monasterium 32.2 Pœna
Moneta ibi. Pœnitentia
Monialis ibid. Pœnio
Mortuus ib. Peremptorie
Mulier 33.1 Peregrinari
Munus ibid. Permutari
Mutilatus ibid. Perturus
Mutare ibid. Personalis
Mutus ibid. Pignus
ibid. Pollutio
N Postulatio
NAtalium 33.1 Præbenda
Nautragus ibid. Precariæ
Necessitas ibid. Prædicans
Negatiua ibid. Prælatus
Negligentia ibid. Præposteratio
Negotium 33.2 Presbyter
Nobilitas ib. Præceptio
Nominatio ibid. Præsentare
Notorium ibid. Præsumitur
Nocte ibid. Princeps
Nouale ibid. Priuilegium
Nuncius ibid. Pro atio
Nuptij. ibi. Processus
O Protestio
OBedientia 33.2 Procuratio
Obiatio 34.1 Procurator
Obligatio ibid. Possessio
Occultum ibid. Prohibentur
Offensa ibi.1. Promissio
Officialis ib. promotio
Officium ibi. proprietas
Oleum ibid. protestatio
Opus ibid. promio
Oratorium ibid. puberes
Ordo ibid. publicatio
Ordinarius 35.1 pueris
Opprimentes ibi. purgatio
P Q
PActio 35.1 QVadragesima
Pagani ibid. Quæstiones
Pallium ibi. R
Papa 35.2 RAptor
Par ibi. Raptura
Parochianus ibid. Reinhabitio
Patriarcha 36.1 Recognitio
Patronus ib. Reconcilientur
Pauper ibi. Recusari
Pedagia ibi. Religio
Pœna ibid. Reliquiæ
Pœnitentia 37.1 Remissio
Pœnio ibid. Renunciare
Peremptorie ibid. Repræsaliæ
Peregrinari ibid. Reprobatio
Permutari ibid. Reliderentia
Perturus ibi. Rescriptum
Personalis ibid. Restituere
Pignus 37.2 Res
Pollutio ibi Retinere
Postulatio ibid. Reuocatio
Præbenda 37.1 Reuelatio
Precariæ 38.1 Reus
Prædicans ibid. S
Prælatus ibi. SAcerdos
Præposteratio 38.2 Sabbatum
Presbyter ibid. Sacramentum
Præceptio 38.1 Sacrilegus
Præsentare 39.1 Sagittariorum
Præsumitur ibid. Scandalum
Princeps ibi. Schismatici
Priuilegium 40.1 Scripta
Pro atio ibi. Scholares
Processus ib. Sede vacante
Protestio 40.2 Sententiæ
Procuratio ibi. Sepultura
Procurator 41.1 Sequestratio
Possessio ibi. Seruus
Prohibentur 41.2 Sigillum
Promissio ibid. Simonia
promotio ibid. Synodo
proprietas ibid. Syndicus
protestatio ibi. Societas
promio ibi. Soluere
puberes ibid. Sors
publicatio ibid. Sorores
pueris ibid. Speciale
purgatio ibi. Spiritualia
Spoliantes
Q Spontalia
QVadragesima 41.1 Statuta
Quæstiones ibid. Subdiaconatus
R 47.2
RAptor 42.1 Subdiaconus 1.1.
Raptura ibi. Successor ibid.
Reinhabitio ibid. Suffraganeus ibi.
Recognitio 42.2 Suspensus ibi.1.
Reconcilientur ibi. Suspectus 48.2
Recusari ibi. T
Religio ibid TAbellionatus 48.3
Reliquiæ 43.1 Tempus ibid.
Remissio ibi. Terra ibid.
Renunciare ibi. Testimentatio ibi.
Repræsaliæ 43.2 Testis ibi.
Reprobatio ibid. Testator 49.1
Reliderentia ibi. Titulus 49.2
Rescriptum ibid. Tonsura ibi.
Restituere ibi. Tornamenta ibi.
Res 44.1 Translatio ibid.
Retinere ibi. Translatio 51.1
Reuocatio ibi. Transcriptum ib.
Reuelatio ibid. Treuga ibid.
Reus ibid. Turpitudo ibid.
S V
SAcerdos 44.1 VAcante sede 51.2
Sabbatum 44.2 Vasallus ibi.
Sacramentum ib. Velum ibid.
Sacrilegus ibi. Venatior ibi.
Sagittariorum ib. Venditio ib.
Scandalum ibid. Verba 51.2
Schismatici ibid. Vicarius ibi.
Scripta ibid. Vicinus ibi.
Scholares ibid. Vidua ibid.
Sede vacante ibi. Vim ibid.
Sententiæ 45.1 Vinula ibid.
Sepultura 45.2 Violentia ibid.
Sequestratio ibid. Viri 52.1
Seruus ibi. Visitare ibi.
Sigillum 46.1 Vnus ibid.
Simonia ibi. Vnctio ibid.
Synodo 47.1 Voluntas ib.
Syndicus ibi. Votum ibid.
Societas ibi. Vsucapi 52.2
Soluere ibid. Vsurarij ibi.
Sors ib. Vsusfructus 53.1
Sorores ibid. Vsurpans ibi.
Speciale ibi. Vxor ibid.
Spiritualia ibid.
Spoliantes ibid. Imago 53.2
Spontalia ibid.
Statuta ibid. Z
Subdiaconatus 47.2
Subdiaconus 1.1. ZELI. 53.2
Successor ibid.
Suffraganeus ibi.
Suspensus ibi.1. FINIS.
Suspectus 48.2

LAVS DEO, BEATAEQVE
semper Virginicius Matri Mariæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google